DICTIONARII SEV REPERTORII MORALIS

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS ORDINIS DIVI BENEDICTI.

Pars Secunda.

Quæ diversos sermones, sacræ Theologiæ studiosis, ac verbi divini concionatoribus [illegible] locorum communium instar alphabetico ordine complectitur, variisque significationibus moribus quam optimè accommodat.

[illegible] integritate [illegible] hac editione nostra in communem sacræ theologiæ [illegible] restituimus, & ab erroribus quibus redundabat, expurgamus.

Duplicem apposuimus Indicem: alter dictionum seriem indicat: alter verò ea quæ in unaquaque dictione [illegible] demonstrat.

VENETIIS,

Apud Hæredem Hieronymi Scoti.

M D LXXIII.

DICTIONARII SEU REPERTORII MORALIS

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS ORDINIS DIVI BENEDICTI,

Pars Secunda.

Quæ dictiones ferè omnes sacræ Theologiæ studiosis, ac verbi diuini concionatoribus vsui futuras, locorum communium instar, alphabetico ordine complectitur, earumq́; significationes moribus quàm optimè accommodat.

Hoc opus quod iam vetustate consenuerat noua hac editione nostra in communem sacræ theologiæ studiosorum gratiam restituimus, & ab erroribus quibus redundabat, expurgauimus.

Duplicem apposuimus Indicem, alter dictionum seriem indicat, alter verò ea quæ in vnaquaque dictione pertractantur breuiter demonstrat.

VENETIIS,
Apud Hæredem Hieronymi Scoti.
M D LXXXIII.

ORDO ET SERIES DICTIONVM QVAE IN HOC SECVNDO DICTIONARII volumine continentur.

macula

Ordo & series Dictionum.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE SECVNDO HOC DICTIONARII volumine continentur.

Euphrates fluuius meſopotamiam a Syria diuidens interpretatur que frugifer, vel creſceus vel humus &c.a.

Euigilare, euigilatio nihil aliud eſt quam a ſomno vel dormitione excitatio a.

Euigilatio multiplex, nā quædam notat dei iuſtitiam.a. quædam ſtimulat iuſti pigritiam quædam agitat mali nequitiam, & quædam deuincit mortis potentiam, ſ.reſurrectio vltima.ibi.b.

Eum ei eo.vide excutere.vide etiam infra eum ei eo.

Eum pronomen multa denotat &c.prope.c.

Eunuchus eſt ille qui truncatis genitalibus eſt caſtratus, & ſignat in bono & in malo.a.

Eunuchus omnium virtutum ſterilitatem.ibi.b.& omnium virtutum pluralitatem.ibi.c.

Euomere.vide vomere.

Ex, præpoſitio ſemper aliquam ſignat cauſam, ſiue efficientem, ſiue formalem &c.a.

Ex ſignat proceſſum qui ad ſummā ſpectat diuinitatem.ibi.a.& ſignat proceſſum ſpectantem ad virtutum vtilitatem.ibi.b.ſignat proceſſum ſpectantem ad iuſtorum ſocietatem, ſignat proceſſum ſpectantem ad gratiæ ſinceritatem &c.alia.ibi.c.

Exaltare.i.extra ſaltare &c.ſignatq; in bono & in malo.a.

Exaltatio dei qui exaltatur humanorum laudibus, nam dei exaltatio quædam fuit in cruce, quędam in cęlo ad cunctis præſidendum & in iudicio extremo ad malos præuidendum.ib.c.

Exaltatio impii qui mundanis opibus exaltatur.ibi.d.

Exaltantur quidam a parentibus, ſicut nobiles exaltantur qdam lucris vigentibus exaltantur quidam ſuis agentibus .i. auxilio ſuorum & exaltantur quidam cauſis latentibus ſeu fortunę flatibus ibi.e.

Exaltatio iuſti qui exultatur gratiæ viribus.ibi.f.

Exaltatio beatæ Mariæ & cuiuſlibet animæ ſanctę &c.ibi.g.

Exaudire.i.cum conſenſu audire, vel ex toto audire.a.

Exauditi merentur qui feruentius amant qui attentius clamant.ibi.a, qui dulcius donant, & qui amplius indigent.ibi.g.

Exaudiuit deus vt amiciſſimus viator vel benigniſſimus diſtributor multipliciter.ibi.b.exaudit deus vt ſtrenuiſſimus defenſator.ibi.c, & exaudit vt benigniſſimus erogator.ibid.

Excelſus, i.altus ſublimis, erectus, eleuatus &c.ſuntque multiplices &cæ.a.

Celſitudo multiplex, ſ.temporalis prælationis.ibi.b, ſupernalis ſeu æternalis promotionis.ibi.d, virtualis perfectionis.ibi. e.& cordialis affectionis.ibi.f.

Excelſi ſiue perfecti conſtituti debent præ cæteris diſcretiores, cęteris maturiores, cęteris audaciores, & cæteris benigniores.ibi.

Celſitudo potentium fulminatiua.ſ.dei potētia inattingibilis multipliciter.ibi.g, celſitudo cordium maculatiua, ſeu eleuatiua.ibi.h, & celſitudo malorum diſſipatiua.ibi.i, celſitudo mundanorū ſtatuum contemnenda & timenda, quia inuenitur ſqualor ſeu horror inutilis in poſſidendo ibidem.K, & error triſtabilis in amittendo ſeu deſcendendo, ibi.l, & celſitudo cumulatiua multiplex.ibid.m,

Exclamare, i.ex toto conatu clamare, vel exceſſiue clamare. vide clamare.

Excitare, i.de ſomno euigilare. &c.a.

Excitantur homines per damnationis timorem.ibi.a, per rigorē correctionis clamorem monitionis ſeu præconis.ibi.b.

Excutere dicitur quaſi extra cutere, vel extra expellere.a.

Excuſſio multiplex, ſ.vitiorum, ſitque per flagellum confeſſionis, excuſſio terrenorum puluerum, excuſſio iniquorum, & excuſſio iuſtorum ſeu perfectorum.ibi.a.

Eum, ei, eo, &c.id eius pronomen adiectiuum & relatiuum, & poteſt referri ad multa.a.

Eum ſignat ipſum deum quantum ad ſuam dignitatem ſeu deitatem.ibi.a, ſicq; deus adorari debet affectu mentali, honorari affectu reali, exaltari & commendari &c, ibi.b, ipſe etiam deus timendus & amādus pp ſuam eſſentiam incommutabilem, propter ſuam potentiam inſuperabilem, propter ſuam clementiam incōparabilem.ibi.c, timendus & amandus propter eius ſcientiam inpeceptibilem, propter iuſtitiam irrefragabilem ſeu inuariabilem, & propter præſentiam amabilem.ibi.d.

Eum, etiam ſignat Chriſtum quantum ad ſuam humanitatē multipliciter.ibi.c.

Eum, ſignat hominem iuſtum quantum ad ſuam bonitatē & virtuoſitatem.ibi.f, ſicq; deus iuſtum benigniter recipit a malis eripit mentaliter diligit.ibi.f, & digne erigit.ibid. g, ſicque iuſtus habeat intentionem rectiſſimam, affectionem altiſſimam, diſcretionem clariſſimam, verecundiam ſimpliciſſimam, &c.alia ibidem h.

Eum, ſignat virum malum quantum ad ſuam prauitatem ſeu iniquitatem, quia mali obſtinati ſunt nec corriguntur diuinis verberibus, deprauati inquinantur multis ſceleribus, excæcati non illuſtrātur veris ſplendoribus, & tribulati fatigantur multis laboribus.ibid.i.

Exemplum.exemplar eſt illud ad cuius ſimilitudinem fit aliud, & ſumitur in bono & in malo.a.

Exemplum hominum bonorum tenendum malorum, cauendum damnatorum timendum, & virtuoſorum quærendum.ibi.a.

Exempla bona dant prælati & viri perfecti.ibi.a.

Exercere.exercitium, i.diligens & frequens circa aliquid occupatio &c.a.

Exercitium virtuoſum eſt bona occupatio & operatio quam facere debemus & exercere frequenter.ibi.a.

Exercitio bono virtus excitatur.ibi.b, fructus reportatur.ibi.c, & culpa reſecatur.ibi.d.

Exercitus nil aliud eſt quam congregatio hominum ad prælium faciendum &c.a.

Exercitus multiplex, ſ.hominum perfectorum, hominum peruerſorum, demoniorum, & beatorū ciuium ſupernorum.ibi.a.

Exercitus ſumitur pro ſtatu eccleſiæ vel religionis.ibi.b.

Exire exitus diuinus multiplex eſt, ſ.exitus dei a patre, a matre, & a mundo &c.ibi.a, exitus humanus eſt etiam multiplex.ibid.b. exitus vitioſus, exitus doloroſus, & exitus gaudioſus.ibi.c.

Exitus adhuc quidam naturalis quidam moralis.ibid.d, quidā virtualis ad laborem.ibi.e, & exitus perſonalis ad dolorem.ibid.f.

Exiſtimare.vide æſtimare.

Expandere.i.extendere, aperire, dilatare &c.a.

Expanditur veſtis ad calefaciendum, expanduntur manus ad deū deprecandum, expanduntur alæ ad protegendum, expandiť rete ad capiendum expanditur tegumen ad operiendum, expanduntur nubes ad refrigerandum, & expanditur liber ad informandum.ibi.d.

Expendere, expenſæ expendere i.expandere, extra diſpergere, diſtribuere, exponere &c.a.

Expendunt quidam bona naturalia, ibi.a.quidam expendunt bona ſpiritualia.ibi.b, quidam expendunt bona temporalia. ibi.c.

Expenſæ non fiant nimis laute ne depauperemur, non nimis parce ne vituperemur, ſed moderate vt commendemur.vide &c.impenſa.a, b, c.ibi.d.

Expectare, i.ſperare ſeu ſuſtinere, ſemperq; refertur ad futurum &c.a.

Expectatio virtuoſa multiplex.ſ.expectatio maturitatis & ſapientiæ.ibi.b.ſtabilitatis & patientiæ.ibi.c, confidentiæ & credulitatis.ibi.d, & expectatio vitioſa.ibi.e.

Expellere.i.eiicere, emittere & extra aliquid pellere.a.

Expulſio multiplex, ſ.virtuoſa.ibidem a.vitioſa & doloroſa ibidem.b.

Extendere.i.extra tendere, dilatare, porrigere, ſiue expandere.a.

Extenſio diuina, nam deus extendit manus ad percutiendum malos duriſſime.ibi.a, ad retribuendum bonis largiſſime.ibi. b, ad recipiendum ſuos dulciſſimè, & ad eripiendum ſuos tutiſſimè. ibid.c.

Extenſio humana multiplex.ibi.d, nam quilibet debet extendi ad ſuperius deum contemplando.ibi.e.extendi ad inferius noſipſos caſtigando.ibi.f; extendi ad exterius proximos adiuuando ibid.g.

Extenſio ad furandum & male operandum.ibi.h.

Extinguere.i.ſplendorem, calorem, vel ardorem deſtruere, vel annihilare, & ſignat in bono & in malo.a.

Extinctio virtuoſa.ſ.peccatorum, extinctio vitioſa.ſ.meritorum.ibi.a, extinctio doloroſa.ſ.gaudiorum vitæ mortalis vel proſperitatis temporalis & extinctio gaudioſa.ſ.tormentorum. ibidem b.

Extinctionem non patitur.ſ.ignis perfectæ dilectionis, ignis auaræ affectionis, & ignis æternæ damnationis.ibi.b.

Extra, exterius, exterior, exterioritas conditionis quæ præparanda & ordinanda eſt ibi.a, exterioritas poſſeſſionis, ſ.bonorum temporalium & mundanorum contemnenda.ibi.b. & exterioritas peccati mortalis formidanda.ibi.c.

Extra ſtatum gratiæ eiiciuntur homines per iniquitatem.ibi.d, extra mundum eiiciuntur per mortem, extra veniam eiiciuntur per deſperationem, & extra gloriam eiiciuntur per damnationem.ibi.e.

Extra ſumitur in bono.ſ.extra periculum extra peccatum, & extra malum conſortium ſeu locum.ibi.f.

Extraneus, i.peregrinus, aduena, alienus & ſignat in bono & in malo.a.

Extranei ſpiritualiter qui per peccata ſunt a deo alieni.ibidem.a.

Extranei in hoc mundo boni pauperes dici poſſunt.ibi.a.

Extrahere .i. extra locum trahere ſignatq; in bono & in malo.a.

Extrahere.ſ.de peccato ſeu periculo eripere, vel de mundo extrahere.ibidem.a.

Extremus, extremitas, extremus.i.vltimus ſeu nouiſſimus.a.

Extremitas multiplex.ſ.cōmēdabilis & deſiderāda.ibi.a, deteſtabilis & vituperanda.ibi.b, & formidabilis & præmeditanda. ibi.c.

fœde-

Fortitudo est virtus animi qua homo potens & habilis efficitur ad resistendum malo, & ad perseuerandū in bono. & sic est vna de quatuor virtutibus cardinalibus. ibi. h.

Fortis fit homo spiritualiter quando forti per confidentiam innititur. ibi. c, quando a malo per pniam conuertitur, ibi. d, & quā do in cęlo erigitur. ibi. e.

Fragilis fragilitas, debilis debilitas. a.

Fragilitas multiplex, s. s. naturalis. ibi. a, temporalis, ibi. b, & criminalis. ibi. c.

Frangere. vide confringere &c.

Fractio multiplex. s. iustorum. ibi. a, malorum, & quædam cunctorum. s. mortis. ibi. b.

Frater, fraternitas. frater est nomen communitatis, vnitatis, ęqualitatis, charitatis & societatis &c. a.

Fratres tam spirituales quam temporales decet faciliter reconciliari. ibi. b, debent concorditer sibiinuicem sociari. ibi. d, & debent æqualiter nobiles vocari &c. ibi. e.

Fratrum & sociorum discordia causatur per superbię rumorē, per iactantiæ clamorem, per inuidiæ liuorem &c. ibi. c.

Frater in bono est nomen consolationis, supportationis enutritionis &c. ibi. f.

Fraus, fraudare. fraus, deceptio, dolus, fallacia & malitia ꝓ eodem supponunt. a.

Fraudulenti in consiliis, in auxilis. ibi. b, in colloquiis in beneficijs ibi. c, & apparentijs. ibi. d.

Frenum est instrumentum quod equos dirigit &c. a.

Frenum multiplex. s. iustitiæ ibi. b, prudentiæ. ibi. c, & potentiæ. ibidem d.

Frequentia, frequenter sumitur in bono & in malo. a.

Frequenter debemus ministrare, visitare, ieiunare, segregare, cogitare & tollerare. ibi. a.

Frequentant mali vanas lætitias carnis spurcitias, mundi diuitias, & verborum iactantias. ibi. b.

Frons habet repercutere, stipare, restringere, nocere & affligere. a.

Frigus multiplex. s. diuini timoris, mūdi tribulationis & frigus gratiæ atque deuotionis. ibi. a.

Frons est corporis pars apparentior, durior & solidior &c. a.

Frons multiplex. s. apparentiæ conuersationis. ibi. a, durę obstinationis, & constantię atque perfectionis. ibi. b.

Fructus, fructificare. fructus est vltimum quod de arbore expectatur &c. a.

Fructus multiplex. s. bonorum qui est virtuosus. ibi. a, fructus mūdanus & periculosus, nam dat fructus amaros multipliciter. ibi. g, & fructus supernus & deliciosus etiam multiplex. s. gratię, eucharistiæ, & gloriæ ibi. h.

Fructificare per bona opera si volumus, resecare debemus per pænitentiam mala &c. ibi. b, nam quidam fructificant sicut rosa in hierico per humorem compassionis, fructificant quidā sicut oliua per temperamentum sufficientis possessionis. ibi. c, debemus etiam nos per permanentiam radicare. ibid. d, & per influē tiam nos irrigare. ibid. e.

Fructus habeamus rubeos, albos, longos, rotūdos, duros, molles, amaros & dulces ibi. f.

Frumentum multiplex. s. spiritualis gratię, eucharistiæ, doctrinę, vel scientiæ temporalis affluentiæ, & cælestis gloriæ. a.

Frustra dicitur cuius legitima cessat ratio siue causa &c. a.

Frustra solent mali congregare, laborare, vigilare, ambulare, cōfidere & viuere. ibi. a, etiam mali frustra conturbantur, castigantur, consolantur &c. ibi. b,

uges multiplices. s. bonorum temporalium, operū virtuosorū, & ęternalium præmiorum. a.

Frugere. i. ab aliquo termino cum celeritate abire & recedere, est que quoddam laudabile, & quoddam vituperabile &c. a.

Fuga multiplex. s. mobilitatis & inconstantiæ, debilitatis & ipotentiæ, & sagacitatis atque prudentiæ. ibi. b.

Fugere debemus abiiciendo saracinam deteriorem. ibi. c, respiciē do terminum anteriorem. ibi. c, & aspiciendo terminum vtiliorem vel posteriorem. ibi. e.

Fugiunt mali amicitiam & societatem. ibi. f, pænalitatem & pęnitentiam, seueritatem & iustitiam. ibi. g, & stabilitatem & constantiam. ibi. h.

Fuga inconstantię multiplex. s. naturæ, fortunæ, miseriæ & culpæ. ibidem. i.

Fulgor, fulgere. fulgor nihil aliud est nisi quædam resplendentia corporis lucidi vel politi. a.

Fulgor hominum iustorum est fulgor gratię & virtutum. ibid. a, fulgor diuitum & magnorum est peccatorum vel vitiosorum, ibi. b, fulgor hominum fictorum & hypocritarum vel fanaticorum. ibidem. c, fulgor vero hominum sanctorum & æternalium & beatorum. ibidem d.

Fulgur est q̄dā impressio naturalis ex subtilioribus elementorū partib. ḡnata &c. & accipit in scriptura in bono & in malo. a.

Fulgur magnę velocitatis est obedientię, magnæ caliditatis est auaritiæ. ibi. a, fulgur magnæ pænalitatis est pænæ æternæ, & magnæ formositatis est exemplorum bonorum &c. ibi. b.

Fulicæ aues maris tempestatem præsagiunt &c. prosperitas. f.

Fumus est quędam materia aerea quæ de corporibus combustis vi caloris exhalatur & sumitur in bono & in malo. a.

Fumus laudabilis & virtuosus. s. feruidæ orationis bonę affectionis & altę contemplationis. ibi. a, fumus damnabilis & vitiosus. s. malæ affectionis, vanæ elationis, fætidæ infamationis, & erroris atque deceptionis. ibi. b, & fumus tristabilis & dolorosus. ibidem c.

Fundamentum. i. fundi stabilimentum. a.

Fundamentum prioritatis. i. fidei. ibi. a, & istud fuit fundamentum altum ne inuaderetur solidum ne suffoderetur sanguineum ne dissolueretur, siccum ne corrumperetur, prudenter factum ne contemneretur, & a summo rege iactum vt honoraretur. ibi. b.

Fundamentum virtualis stabilitatis. s. patientiæ. ibi. c, & fundamentum. s. i nfimæ humilitatis. ibi. d.

Fundamentum debile habet hypocrisis auaritia & superbia. ibi. e.

Funis funiculus. per funem intelligitur quodcunque vinculum vel ligamen, & sumitur in bono & in malo. a.

Funis multiplex. s. amicitię & dilectionis, qui habeat constantiam & firmitatem, decentiam & honestatem, munditiam & puritatem. ibidem b.

Funis obedientiæ & subiectionis, funis pnię & remissionis & funis ęternę prouidentiæ & distributionis. ibi. c.

Funiculus malus multiplex, nam ligantur auari funibus cupiditatis, luxuriosi funibus carnalitatis, peccatores funibus obstinationis, damnati funibus æternæ damnationis. ibi. d.

Fur qui fraudulenter detinet rem alienam inuito domino. a.

Fur quintuplex in scriptura reperitur. i. diabolus qui furatur animam, simoniacus præbendam, vsurarius pecuniam, hæreticus scripturam, & hypocrita bonam famam. ibi. a.

Furor signat generaliter motum & feruorē fortis iracundię &c. a.

Furor diuinæ iustitiæ & seueritatis, & ille infert mundo tribulationes, infertq; ęternas afflictiones. ibi. a. furor humanæ crudelitatis, & furor extremæ pænalitatis. ibi. b.

Futurum ad prudentem virum præterita recordari, præsentia ordinare, & futura præuidere pertinet. a.

Futura quædam quæ debemus prudenter præcauere. ibi. a, & futura quę debemus potenter sustinere, futura quæ debemus stupenter formidare. ibi. b, & futura quæ debemus ardenter affectare. ibidem. c.

G

Gabaa interpretatur vallis eius vel procliuium eius, & est nomen ciuitatis de tribu Beniamin, & signat in bono & in malo. a.

Gabaa signat humilitatis statum, & etiam cupiditatis statum. ibidem. a.

Gabban ciuitas gentilium, & interpretał vallis tristitiæ signatq; pænitentiam & conuersionem, sapientiam discretionem, cōcordiam & fœderationem, obedientiam & subiectionem &c. a.

Gad interpretatur succinctus latro, vel accinctus latrunculus, fuit que gad vnus de filiis Iacob &c. a.

Galaad interpretał cumulus testis, & est locus montuosus in terra Israel &c. a.

Galaad est locus diuinæ possessionis, præclaræ cognitionis, excelsæ prelationis, perfectæ creationis. &c. ibi. a.

Galactitis gemmæ. s. contra muscas proprietas, libertas e, protegere. a.

Galilæa, galilæus. galilæa fuit quædam portio terræ chanaan &c. interpretatur galilæa rota vel volubilis. a.

Galilęa statum ecclesię vel religionis signat multipliciter. ibi. a. signat etiam statum nequitiæ & damnationis, & statum cælestis glorię & saluationis. ibi. b.

Gaudium, gaudere gaudium i. letitia, exultatio iocunditas & mē tis dilatatio, & est multiplex a, gaudium internum & commendabile, estq; lætitia spiritualis qua homo gaudet in domino, sicque gaudent iusti quando cogitant summum hospitem deum in corde suo recepisse per gratiam, quando perpendunt lucrum æternæ gloriæ meruisse, & q̄n vident gratiam acquisiuisse. s. societatem dei, angelorum & sanctorum. ibi. a.

Gaudendum est cum quis per gratiam illuminatur. ibi. b.

Gaudet vir iustus in contritionis amaritudine, gaudet in spei consolationis certitudine gaudet in bonorum allociatione in labo rum tolleratione &c. ibi. c, gaudet etiam vir iustus quantum ad proximum quem sperat saluatum multipliciter. ibi. d.

Gaudent iusti quando per fidem sunt hospitati. ibi. e, gaudent quando per gloriam sunt saturati seu quietati. ibidem. f, & gaudent quia optime satiati. ibi. g.

Gaudent

Gaudent sancti in patria de periculorum euasione, de beatorum adiunctione, de damnatorum contemplatione, de victoriæ consecutione, & perfectissima repletione.ibi.h.

Gaudium extremum & damnabile, & est multiplex.s.gaudiũ superborum, auarorum, detractorum & gulosorum.ibid.i, & gaudiũ æternum &c.ibi.K.

Gaza ciuitas philistinorum, & interpretatur robosta &c.a.

Gazophilacium erat vestibulum, atrium seu deambulatorium in templo &c.a.

Gehenna accipitur pro pæna æterna, & interpretatur vallis tristitiæ &c.a.

Gelu.vide de frigore glacie & similibus &c.

Gelboe est nomen montis vbi Saul & filij eius ceciderunt &c: a.

Gemma lapis preciosus signat merita vel virtutes &c.a.

Gemere.gemitus est quidam motus mentis qui ex aliquo dolore seu tristitia generatur &cæt.& homo gemere potest de bono vel malo.ibi.a.

Gemitus multiplex.s.afflictorum & indigentium, contritorum & pænitentium.ibi.a, gemitus perfectorum & meditantium, & damnatorum & desperantium.ibi.b.

Generare, gignere sumitur in bono & in malo.a.

Generatio bona quando a deo vel a prædicatore vel a plato aliqui ad bonum conuertuntur ibid.a.

Generatio mala & vitiosa.ibi.b.

Generari in nobis debet compassio fæcundatiua, deuotio refrigeratiua.ibi.c, discretio cognitiua & constrictiua.ibi.d.

Generatio est omne illud quod generatur, vel quod temporis successione variatur &c.& accipitur multipliciter.a.

Generatio bona requirit debitam generationem.ibi.a, modestam conuersationem, & deuotam famulationem.ibi.b.

Gens nomen collectiuum, signat enim pluralitatem inuicem congregatam, & sumitur pro bona vel mala vnione & congregatione &c.a.

Gentes bonæ qui inter se fæderantur concorditer.ibi.b, qui a malis sunt segregati.ibi.c, qui deo sunt specialiter dedicati.ibi.d.& qui deo sunt virtualiter vendicati.ibi.e.

Gentes malæ sunt peccatores, quia habẽt seuitiam & crudelitatẽ, malitiam & fallacitatem, nequitiam & iniquitatem &c.ibid.f.

Genua membra sunt flexibilia &c.a.

Genua moraliter accipiendo intelligitur mentis humilitas seu benignitatis ibid.a, carnis infirmitas, mundi prosperitas.ibi.b, & fælicitas.ibi.c.

Genus accipitur pro vniuersitate, pro consanguinitate, & p qualibet generali communitate &c.a.

Generis eiusdem habere debent parem nobilitatem.ibid.b, morũ conformitatem, & cordium vnitatem.ibi.c.

Gelaticis vel gelacticis gemmæ proprietas.præsens b.

Germen germinare.i.fructificare, emittere vel aliquid exterius effundere, & proprie germen est principium fructuum &c.a.

Germinare si spiritualiter volumus, necesse est vt dulciter vegetemur.ibi.b.vt per fidem firmiter radicemur.ibi.c, & vt per fidem cælitus collocemur.ibi.d.

Girus.i.circuitus.vide circundare vel circuitus.a.

Gladius sumitur in bono & in malo.a.

Gladius multiplex.s.commendabilis.ibi a, detestabilis .s. peccati, & est multiplex.ibi.b, & formidabilis.s.diuinæ iurisdictioniõis, mundanæ tribulationis, & æternæ flagellationis.ibi.c.

Gloria, i.honor, maiestatis, & sumitur pro quacunque cordis lætitia &c.a.

Gloriantur quidam in criminum peruersitate, mundana prosperitate, & æterna fœlicitate.a.

Gloria.i.beatitudo, estq; generale nomen perfectissimè significans bonorum omnium complementum s.in cælesti patria, nã ista gloria est beatitudo valde gratiosa.ibi.b, plenitudo valde copiosa, quia ibi est iocunditas inęstimabilis, sublimitas inattingibilis, satietas infastidibilis &c.ibi.c, longitudo interminabilis ibidem d.

Gloria mala.s.huius mundi, nã est magnę deceptionis, breuis durationis.ibidem.e, nullius repletionis & tristis conclusionis.ibidem f.

Gloria cordialis quædam bona, quando quis de bono gloriatẽ, & quędam mala, quando quis inaniter de bono, vel maligniter de aliquo malo gloriatur &cę.ibi.g, sicq; gloriãtur fatui in carnis pulchritudine.corporis fortitudine rerum plenitudine, mulieris gratitudine.ibi.h.

Glorificare.i, laudare, magnificare honorare, & deus glorificatur ab homine per laudem & gratiarum actionem, hõ vero a deo glorificatur per cęlestis gloriæ distributionem, & homo ab homine glorificatur per vanorum verborum adulationem &cæ.ibidem a.

Gomorra fuit vna de ciuitatibus Sodomorum interpretaturq; cæcitas, seditio, timor popularis vel timẽs populum, & signat peccatores &c.a.

Gratia gratis data est deu beniuolentia, quam ex liberalitatem suæ bonitatis infundit &cæt.a.gratia vero gratum faciens est illa mentis dispositio per quam anima deo placita efficitur &c. ibidem b.

Gratia comparatur rori, quia est mentis humectatiua, comparatur flori, quia est mentis decoratiua:ibi.c, cõparatur fonti, quia est mentis depuratiua, comparatur ponti, quia est mentis sustẽtatiua.ibid.comparatur claui, quia est paradisi apertiua.comparatur naui, quia est nostri transportatiua.comparatur flumini, quia est animę vegetatiua.ibi.e, comparatur lumini, quia est mentis illustratiua.& comparatur semini, quia est mentis fęcundatiua.ibi.f.

Gratiarum actio gratitudo.gratiarum actio est quædã virtus qua homo beneficia recepta confitetur & recognoscit &c.a.

Gratiarum actio debet esse cum continuitate, cum iocunditate.ibi.b, cum humilitate & cum integritate.ibi.c.

Gradi, gressus.gradi, i. ambulare incedere, & spectat ad animalia &c.a.

Gressus quidam dirigẽdi.s.prælatorum & superiorum, prędicatorum & clericorum, & religiosorum & humilium.ibi. b, gressus quidam corrigendi, & gressus quidam exigendi.ibi.c.

Gradus signat locum eminentem, vel ascensum ad altum locum &cætera.a.

Gradum quidam imperatoris adipiscuntur.s.qui ad gradus dignitatis ascendunt.ibi.a, gradum prædicatoris, & gradum ministratoris.ibi.b.

Grandis grande quod in magnitudine alia præcedit &c.& accipit in bono & in malo.a.

Granditas multiplex.s.dignitatis.ibi.a, bonitatis, fęlicitatis, iniquitatis.ibi.b, granditas, prosperitatis & aduersitatis.ibi.c.

Grando est impressio aeris de pluuię guttis in glaciem congelatis &c.a.

Grando diuinæ seueritatis metuenda, mundanæ aduersitatis sustinenda, & æternæ damnationis præcauenda.ibi.a.

Gratis accipitur pro voluntariè, & pro homine qui gratitudinem seu gratiositatem habeat &c.a.

Grauis, graue dicitur quod est põderosum, tædiosum, difficile seu tristabile &c.a.

Grauitas multiplex.s.humilitatis virtuosa.ibi.a, iniquitatis vitiosa.ibi.b, & aduersitatis dolorosa.ibi.c.

Grex & armentum nihil aliud sunt quam congregatio animaliũ simul & communiter viuentium, & est grex nomen communitatis, societatis humilitatis, pluralitatis &c.a.

Grex domini cum esse volumus, habere debemus mentis sagacitatem.ibi.b, morum conformationem.ibi.c, & pacis tranquillitatem.ibi.d.

Greges disperguntur multipliciter.ibi.e.

Griphis auis proprietas auaritia.a.

Gruis auis proprietas.parentes.b, princeps.e.

Gubernare, i.regere.vnde gubernator dicitur qui est aliorum iudex, dominus & pręlatus &c.a.

Gubernator debet habere sagacitatem & subtilitatem, patiẽtiam & benignitatem, ac diligentiam atque sedulitatem.ibi.a.

Gustus est sensus corporis discernens inter ciborum sapores &c.a.

Gustant peccatores.ibi.b, contemplatores & comprehensores. ibidem c.

guttur est membrum in quo vox formatur, & per quod cibus ad corporis nutrimentum recipitur &c.a.

Guttur in bono designat bonam locutionem, feruentem deuotionem, & sagacem discretionem ibi.a.

Guttur in malo signat detractoriam loquacitatem, infectoriã gulositatem, & deceptoriam fallacitatem.ibi.b.

H

HAbere signat possessionem, & sumitur in bono & in malo .a. habitio multiplex, s.virtuosa, vitiosa, dolorosa, & gaudiosa &c.a.

habere debemus virtutum possessionem, quia dei largitas excitatur.ibid.b, cæli fælicitas procuratur.ibi.c, & summa calamitas euitatur.ibidem.d.

habitatio vel possessio bonorum temporalium malis vitiosa, bonis virtuosa & sanctis tædiosa &c.ibid.e.

habitare est in aliquo loco diuturnam facere mansionem, nam habitare, morari & manere pro eodem supponuntur &c.a.

habitatio supernalis.s.paradisi appetenda, quia securissima.ibidem b, iocundissima . ibidem c. tranquillissima & fertilissima.ibidem d.

habitatio spiritualis frequentanda, nam est gratiæ, ecclesiæ religionis

gionis

gionis & deuotionis.ibi.e,ficq; habitant quidā in mari contritionis amaritudine,in fluminibus gratiæ & deuotionis dulcedin e desertis afflictionis solitudine.ibi.f.quidam in contemplationis altitudine,& quidam in concordiæ amoris & dilectionis societate & communitate.ibi.g.debentque tales esse humiles adobediendum stabiles ad perseuerandum,finceri ad caste viuēdum,& concordes ad pacem tuendam.ibi.h.

habitatio mundialis detestanda.ibi.i. habitatio corporalis contemnenda,& habitatio infernalis formidanda ibi.K,atque habitatio diuina quæ est multiplex &c.ibi.l.

habundare habundantia repletio,sufficientia, fertilitas. fæcunditas,idem videntur significare &c.a.

habundantia diuitiarum periculosa multipliciter ibi.a , nam aufert mentis humilitatem,confert culpæ iniquitatem, affert vanam iocunditatem,& infert falsam securitatem.ibi.b.

habundantia nequitiarum perniciosa,nam est in cogitationibus præsumptuosis,locutionibus defectuosis,operationib.luxuriosis,& machinationibus malitiosis.ibi.c.

habundantia iustitiarum,ficque habundare debemus dulci pietate,mentis puritate,morum bonitate &c.ibi.d.

habundantia miseriatum habundantia suppliciorum siue pænarum,& habundantia solatiorum.ibi.e.

harena habet asperitatem,ariditatem,sterilitatem &c.a.

harena asperitatis quæ pænitentiæ signat stimulum.ibi.a , harena frigiditatis seu ariditatis, quæ mortalitatis designat tumulum. ibi.b,harena sterilitatis quæ iniquitatis designat titulum &cæt. alia.ibidem c.

harundo in bono signat virum humilem & obedientem.a,in malo vero hominem impium qui facile cedit.ibi.b.

hasta & lācea ꝑ eodē supponūt,sumiturq; in bono & in malo.a.

hasta in bono signat verbi diuini eloquentiam,orationis efficaciā, crucis virtutem & memoriam.ibi.a.seueritatem & iustitiam & cę.ibi.b.

hasta in malo est hasta detractionis,tentationis , & damnationis. ibidem c.

haurire est aquam vel alium liquorem de loco profundo extrahere &c.b.

haustus multiplex,f.sanguinis,luminis,& fluminis.ibi.a.

hauriunt aquam scripturæ & eruditiōis docti,& aquam gratiæ & inspirationis iusti,& aquam gloriæ seu lætitię beati.ibi.b.

hebræus interpretatur vincens vel transiens vel transitus iusti,& per hebręos in bono denotari possunt viri sancti multipliciter. a,in malo hebræus signat peccatores,quia discordes & litigiosi,imbecilles defectuosi,rebelles & præsumptuosi,ibi.b.

hędus animal lętum,simplex & lasciuum &c.a.

hędus Christum saluatorem signat.ibi.a,etiam iustum viatorem. ibi.d,& vanum peccatorem.ibi.c.

helias fuit vir maximæ virtutis,eximiusq; propheta & interpretatur ascendens dominus &c.a.

helię Christus saluator proprie comparatur,quia cęlos ascendit, & eximius omnium prophetarum.a,comparatur vir perfectus & sanctus heli æ multipliciter.ibi.b.

herba in scriptura triplici reperitur significato,nam quædam herba bonorum.f.in horto ecclesię fidei christianorum.ibi.a,quia ibi colligitur herba scripturæ visum clarificans,herba gratiæ mentē mortificans seu sordes purificans.ibi.b,herba honestę apparentiæ corda lætificans,& herba cęlestis gloriæ plenē fructificans.ibi.c.

herba malorum.f.herba criminalis iniquitatis,temporalis prosperitatis,& corporalis fragilitatis.ibi.d,& etiam herba cunctorū &c.ibid.e.

hercules.virtutis labor.e

hereditas est illud ius,illa possessio illa portio quæ a parentibus ad filios deriuatur &c.a

hæreditas multiplex.f.gratiæ procuranda,glorię appetenda, ecclesiæ defendenda,substantiæ temporalis contemnenda,& miseriæ infernalis metuenda.ibi.a.

herædirtatem consequuntur paternam qui sunt legitimè procreati,criminib.non ligati,& parētibus non ingrati.fic si Christi hæredes esse volumus,debemus esse canonice procreari.ibi. b.á vitiis liberati,ficque elegit deus duodecim genera hominū bonarum personarum &c.ibi.c.& qui sunt parentib.seu maioribus subiugati ibi.b.

heremus vide desertum signatq; mūdum impium fine fructu peccatorem fine cultura pnię,& infernum horridum plenum luctu &c.heremus in bono signat statum pænitentiæ seu hominem pænitentem &c.a.

hærere.vide adhærere.

hæresis,hæreticus dicitur qui veritati fidei ex certa scientia cōtra dicit &c.a.

hæreticus solet obstinari temere credendo.ibi.a,debet euitari pro pere cedendo.ibi.b,debetque extirpari aspere tundendo. ibi.c

heri.vide nudiustertius.b.

herodes,herodias.herodes tres iuxta scripturam fuerunt, & omnes impii & crudeles fuerunt,& fignant tyrannum & impiū, nam tales moleste dei laudes tolerant., innocentes grauant & lacerant,sanctos contemnunt & vituperant &c.alia.a.

hermophroditi fabula & perseuerantia.c.

herodii auis proprietas.amor.g,pugnare.b.

hester virgo pulcherrima postea Assuero regi copulata iram eius placauit populumq; suum liberauit &c.a,& per hester intelligi potest virgo Maria vel qlibet anima sancta vel anima humilis & deuota multipliciter.a.

heu simplex videtur esse interiectio dolentis,cum vero sit triplex vt cum dicitur,heu,heu,videtur esse interiectio admirantis & cæ.a.

heu signat desolatiue seu lamentatiue a,heu etiam signat miseratiue seu compassiue,heu sumitur emulatiue seu vendicatiuè,& etiam detestatiue.ibi.b,heu sumitur admiratiue,dubitatiue,seu formidatiue.ibi.c.

hic aduerbium loci,semperue certum locum significat &c. a.

hic in bono est locus secretus habilis ad contemplandum.ibid.a.

hic est locus completus vtilis ad habitandum,& hoc multipliciter.ibidem b.

hic est locus quietus & nobilis ad soporandum vel dormiendum, ibidem.c.

hic potest etiam significare in malo,ficq; est locus tumultuosus,f. cor impii locus defectuosus.f.mundus, & locus tempestuosus, f.infernus.ibi.d.

hic pronomen demonstratiuum,& pronomen singularitatis significatiuum,ficque per illud pronomen hic potest significari vir perfectus qui est in scientia & moribus præ aliis singularis &c.a.

hi,i.viri demonstrabiles singulares & exemplares si volumus esse,habere debemus constantiæ fortitudinem.ibi.b, nam tales debent existere & perseuerare in fraternitate & amicitia,humilitate & innocentia,& ęqualitate atque iustitia.ibi.c, adhuc si hic volumus,habeamus eloquentiæ certitudinem.ibi.d, & sapientiæ lympitudinem.ibi.e.

hic pronomen signat singularitatem & excellentiam virtuosam estq; pronomen demonstratiuum &c.a.

hęc signat personę bonitatem & singularitatem multipliciter. ib. a.hæc signat cordis iocunditatem seu gratiæ vel lætitię claritatem,statum perfectionis,& cęli felicitatem ibi.a.

hęc etiam signat ecclesiam triumphantem multipliciter . ibid.c.

hi,horum,his,hos,hoc pronomen sumitur relatiue quandoq; demonstratiue,& potest dici de impiis & iustis &c.a.

hi qui mali dicuntur solēt discordiam seminare,iactantiam fulminare,constantiam terminare munditiam inquinare & inferni seuitiam ruminare. ibi.a, hi vero boni dicuntur quia bonorum imitatores multiformiter &c.ibi,b.

hyems tempus frigidum & humidum variis impressionibus obnoxium,& subiectum,sumiturq; in bono & in malo &c.a.

hyems in bono multiplex.f.timorosæ conscientiæ.ibi.a,rigorosæ pęnitentię & gloriosæ permanentię.ibi. b, & hyems in malo, scilicet culpę latentis,vitæ præsentis,& pænæ sequentis cæt. ibidem.c.

hyenæ animalis proprietas.circuitus.h,perfectio.c,sepelire.

hilaris,hilaritas mundanorum,vana transitoria, spiritalis prēctorum sana & meritoria,& supernalis plena & saluatoria.a.

hymnus signat lætitiam canticum,gaudium seu laudem,& signat communiter in bono ficque reperitur hymnus precum & orationis,laudis & confessiōis,voti & promissionis,gaudii & exultationis,beneficii & gratiarum actionis.ibi.a.

hyperborei populi conditio.meusib.

hircus est animal pilis hispidum,carne marcidum,vultu toruidū carn e fætidum,capite cornutum a.

hircus in bono signat viros pænitentes & abstinentes,iustos rigidos & excellentes ibi.a,hircus vero in malo signat peccatores quos deus abominatur &c.ibi.c,

hirundinis auis proprietas aduentus.g,apostata d,

histricis fiue porci spinosi proprietas.pilus.c.

hodie signat tempus præsens &c.a.

hodie signat promptam voluntatem,æternam cæli fælicitatem, & humanę ætatis breuitatem seu varietatem.ibi,a.

hodie vnum est meritorum,ficque debemus hodie deo confœderare,nociuis exonerare,diuina considerare &c.ibi.b,hodie vnū est vanum & transitorium,& sic hodie est breuis durrtionis,vilis conditionis grādis subuersionis &c.ibi.c,& hodie vnum summum & saluatorium,& est etiam multiplex &c.ibi.d.

holocaustum erat quoddam sacrificii genus quando tota hostia pomino offerebatur & c.a.

holocaustū in bono signat pectora quę charitatis ignib.inflammātur,corpora quæ deitatis vsibus dedicantur,& opera quę bonica

I

ſignat

leæna

ligare,ligamentum.ligare in scriptura secundum quod res multis de causis vincitur & ligatur multipliciter sumitur &c.a.

ligantur boni per dilectionis combinationem.ibi.a, per subiectionis colligationem.ibi.b,& per affectionis confirmationem. ibidem.c.

ligantur mali.s.auari vinculis cupiditatis.ibi.d,ligantur luxuriosi carnalitatis funiculis,& quidam fallacitatis funibus per malos contractus.ibi.e.ligantur quidam societatis funibus, & aliqui tepiditatis funibus &c.ibi.f.

lignum,ligna.lignum in scriptura multipliciter sumitur etiam in bono & in malo &c.a.

lignũ signat crucẽ & afflictionẽ saluatoris multipliciter.ibi.a, nã ligna crucis sunt fæcunda ad egenorum recreationem.ibid.b, erecta ad depressorum subleuationem,fortia ad infirmorum sustentationem,ibid.c,& ligna extensa ad deuotorum habitationem.ibi.d.

lignum signat iusti viatoris perfectionem,nam stabiliter debet radicari,flebiliter humectari,& faciliter fæcundari.ibi.e.

ligna iusti dicvtur quia per honestatem florida,per firmitatem solida per castitatem arida,& per pietatem humida.ibid.f.

lignum signat infectionem seu conditionem hominis peccatoris multipliciter.ibi.g.

lilium signat Christum , Mariam virginem, vel quemlibet virum iustum multipliciter.a.

lilium signat iustum propter firmæ constantiæ vigorem, propter mitis modestiæ fauorem.ibi.b,propter temperantiæ dulcorem, & propter amicitiæ tenorem.ibi.c,propter sapientiæ splendorẽ ibid.d,propter opulentiæ valorem.ibidem.e,propter apparentiæ decorem.ibidem.f,& propter continentiæ candorem. ibidem g.

lilium secundum Mauricium adhuc inuenitur multipliciter. ibidem h.

limes seu limitare.i.terminus seu finis.vide.ibi.

limen est pars inferior ostii seu portæ,& sic per limen intelligitur introitus domus vel ipsa domus &c.a.

limen interius est conscientia quę considerando debet visitari.ibidem a, sicque conscientiæ limen sit regulatum disciplinę moderamine,signatum diuino sanguine,rigatum gratiæ flumine,&cætera.ibidem b,limen superius est cœli gloria contemplanda,limen exterius ecclesia colenda, & limen inferius mundi patria fugienda.ibid.c.

lympidus.i.purus,mundus.vide munditia & purgare.

lyncis animalis proprietas.prouidentia.f.

lingua generaliter in scriptura signat locutionem,& ideo duplicẽ inuenimus linguam.s.bonam & malam a.

lingua bona est mollis per compassionem,rubea per ruborem honestatis & dilectionis.ibi.a,acuta per correctionem,& placabilis per discretionem.ibi.b,& clausa per coerctionem.ibi.c.

lingua mala est mollis per adulationem,acuta per detractionem, rubea per incautam locutionem &c.ibi.d.

lingere seu lambere nil aliud est,quam lingua aliquid suauiter tãgere vel palpare &c.a.

lingere quoddam prædicatoris veracis prædicatiõis,quoddam cõtemplatoris tenacis meditationis quoddam adulatoris fallacis adulationis &c.ibidem.a.

linire nihil aliud est quam aliquid cum aliqua re pingui & vnctuosa leniter vngere vel tractare &c.a.

linitura quædam prędicationis multiplex.ibid.a,quædam consecrationis.ibi.b,& quædam adulationis.ibi.c.

linum,lineum.linũ genus herbæ de qua lineum texitur vestimentum,subtile,candidum & suaue & cætera.& sumitur in bono & in malo.

linum in malo signat cogitationem subtilem & malitiosam,conuersationem vilem & ambitiosam, delectationem puerilem & deliciosam ibi.a.

linum in bono signat conscientiæ nitorem & sanctitudinem, continentię candorem & pulchritudinem,apparentiæ decorem & gratitudiuem.ibi.b,temperantiæ dulcorem & mititudinem.ibidem c.

lipareæ vel lipariæ lapidis proprietas &c.præsens.b.

liquescere,liquefieri,liquefactio nihil aliud est quam alicuius duri aut solidi occasione caloris, vel adiunctione humoris dissolutio & sumitur in bono & in malo.a.

liquefactio in bono signat cor pænitentis per contritionem , cor diligentis per deuotionem,& cor miserentis per compassioné. ibid.a.

liquefactio in malo quædam est mali feruoris,quædam vani timoris,& quędam duri doloris.ibi.b.

liquefactio etiam cunctorum elementorum.ibi.b.

lis,litigare,litigiosus.lis,contentio,dissensio,cõtrarietas & discordia pro eodem supponunt,& litigium semper signat in malo, ideo pro viribus semper est fugiendum &c.a.

littus,litoris.litus est terminus aquæ,& maxime fluminis seu maris,illa.s.terra quæ immediate aquæ iungitur,& per quam mare & fluuius terminatur &c.sumitur in bono & in malo .a.

littus signat virtutum perfectionem.ibi.a,signat mortis & iudicii sequentem turbationem.ibi.b,& signat gloriæ paradisi ingentẽ saluationem,& mundanę corruptionis correctionem, ibi.c.

litera,literæ.cum litera sint quædam figurarum elementa ad voluntatem institutoris facta,ad notificandum vota hominum absentium vel tacentium instituta.a.

literę quædam admirandæ,veritatem ostendentes.ibi.b,quædam meditandæ,futura coniecturaliter præsumentes.ibi.c, quędam penetrandæ veritatem sensibiliter abscondentes.ibi.d,quædam perscrutandę,veritatem lucidissimè declarantes.ibi.e,& quædam refutandę,obscurissimè suffocantes.ibi.f.

liuor.nota color blauus,liuidus vel subniger significãt quasi idẽ, nam liuor proprie dicitur quando caro,& cutis percutitur,& in subnigrum colorem & squalorem vertitur &cę. & signat quandoque tribulationem,quandoq; correctionem simplicem &cætera.a.

locuples,locupletare.i.ditare,& locuples.i.diues.a.

locupletatio seu diuitiarũ acquisitio filia est parcitatis ęmula uanitatis,nébula veritatis,aduersaria voluptatis,& temeraria charitatis.ibi.a.

locus est illud in quo vnaquæq; res dicitur collocari , & est locus proprius & improprius &c.a.

locus bonus interior depurandus,s.conscientiæ,locus exterior frequentandus.s.bonæ societatis,ecclesię & religionis.ibi.b, locus superior affectandus,s.paradisi,& locus inferior meditandus, s. inferni.ibi.c.

locus malus & improprius qui non dat requiem animę vel quietem,sicut mundus peccatum & infernus.ibi.d,nam locus mundi est arctæ & strictæ sterilitatis,quia est locus superbiæ & elationis auaritię & ambitionis,iniustitiæ & inuasionis &c. ibi.e. locus inferni durissimæ pænalitatis,quia est locus timoris inæstimabilis,erroris ineuitabilis,terroris ineuasibilis &c ibi.f,& locus ecclesię religionis,& bonæ societatis,tutissimæ securitatis, nam est bassè fundatus,altè leuatus,aquis vallatus victu ditatus,& alia.ibi g,& locus paradisi grandis fælicitatis summe appetendus,quia ibi bonorum plenitudo,labiorum quietudo, & honorum celsitudo.ibi.h.

locus multiplex reperitur &c.vide in e,f,g.

loca alta sunt affectanda & contemplanda multipliciter &cæt.super.d.

locusta est vermis seu animal sextupes & alatum &c.a.

locusta signat virum iustum,qa ordinate viuere debet per discretionem.ibidem.signat etiam diabolum, quia obstinatè mordet per tentationes.ibidem c, & signat hominem impium & iniquum,quia ventre voraces dente mordaces,pẽnna volaces &c. ibid.d.

longanimitas.i.animi stabilitas,accipiturq; pro patientia,perseuerantia,benignitate & modestia &c.a.

longęuus.i.longè viuens,& longi æui.vide de antiquitate & senectute.

longè,longinquus.longè distanter & remotè idem signant &c. a.

longinquitas quędam commendabilis.ibi.a, quędam detestabilis. ib.b,quædam conturbabilis,quædam desolabilis,& quædam delectabilis.ibi.c.

longinquitas quædam immensę diuinæ notabilitatis,quædam extensę diuinæ benignitatis,& quædam intensę diuinę seueritatis.ibi.d.

longè vnum ad iustum spectans,sicque iustus longè est a deo reputatiuè,longè a cęlo collocatiuè,longè a mundo detestatiuè. ibidem e,iustus etiam est longè a prosperis exultatiuè.ibi.f.longè a rebus veris simulatiuè,longè a peccato separatiuè , longè a diabolo superatiue &c.ibi.g.

longè vnũ ad iniustũ spectans,& sic impii longè sunt a deo per iniquitatem.ibi.h,a proxima per diuersitatem,a seipsis per vagabibilitatem,a cœlo per cupiditatem.ibi.i.ab egenis per parcitatẽ, ab omni bono per desiderii tarditatem,& a paradiso per inferni pænalitatem ibi.K.

longus,longitudo quandoque signat remissionem,quandoquę durationem,nam longitudo est dimẽsio quædam rerum significãs spatium seu distantiam de termino ad terminum extensiuum, & sumitur in bono & in malo.a,

longitudo quędam virtuosæ pfectionis,sicq; virtuosus & vir perfectus habeat longas aures ad audiẽdum,longas manus ad operandum,longos pedes ad affectandum,& linguam longam ad necessaria proferendum.ibi.b.

longitudo quędam vitiosæ conditionis , quędam æternæ damnationis,quædam ęternæ vitę.ibi.c.

longitudo adhuc multiplex.s.longitudo deliberatiua. ibid. d, confœderatiua & exuberatiua.ibi.e.

loqui.locutio accipitur in bono & in malo &c a.
loqui debemus quandoq; alte per prędicationem, bassè per orationem, aspere per correctionem, clare per peccatorem confessionem &c.a.
loqui debemus attentius per oratione, sicq; deo loqui debemus cũ dolore & compunctione, cum honore & reuerẽtia, ac cum amore atque amicitia.ibi.b.
loqui debemus potentius per confessionem, nam illa demonia fugat, vitia dissipat & dominum placat, talisq; locutio confessionis sit vera sine fallacitate, cita sine tarditate, nuda sine obscuritate &c.ibi.c.
loqui debemus vtilius per instructionem.ibid.e, modestius per discretionem, diuinius, seu cælestius per deuotionem.ibid.e.
loquuntur mali adulatoriè, diffamatoriè, ostentatoriè, & blasphematoriè ibi.f.
Locutio quædam diuina qua deus loquitur occultè per inspirationem, apertè per tribulationem, liberaliter per legislationẽ, & personaliter per prędicationem, ibi.g.
Lorica est vestis seu armatura ferreaa nulis cõcathenatis facta, & ad defensionẽ hominis ordinata, sicq; moraliter omnis virtus ad aiæ tutamentum dici potest lorica, præcipuè virtus fidei & iustitiæ:ibi.a, nam loricas igneas habẽt viri charitatiui feruẽtes zelo fidei & iustitiæ, ferreas viri vendicatiui seu criminum punitiui aureas, viri eruditiui &c.ibid.b.
Lorum nihil aliud est quam illa freni corrigia quæ manu tenetur & per quã equus ducitur & regitur atque arcetur &c. & signat correctionis vigorem, iurisdictionis, rigorem, & rationis decorẽ ibidem.a.
Loth nepos Abrahæ inter sodemitas bonus, & interpretatur declinans, vacans, vinctus, seu cõclusus, & signat viros iustos, bonos & simplices &c.a.
Lucere.lucerna nihil aliud est quam artificialis quędam vel materialis, lampas luminarium vel candela ad illumiuandum domũ in solis & lucis absentia, & signat in bono & in malo.a.
Lucerna in bono signat bonorum exemplorum claritatem.ibi.a, signat diuinæ scripturæ & mandatorum splendorem, signat ẽt iustorum & perfectorum decorem.ibi. b, & sic vir perfectus & iustus sit fundatus firmitatis vigore.ibi.c.ditatus veritatis splendore crematus charitatis feruore, & dotatus honestatis fulgore.ibi.d,
Lucerna vero in malo signat mundi prosperitatem, & hypocrisis falsitatem.ibi.e.
Lucrum signat omnes acquisitiones emolumentorum, & sumitur in bono & in malo.a.
Lucrum multiplex.s.laudabile per quod acquiruntur spiritualia seu virtualia.ibi.a, damnabile per quod acquiruntur temporalia ibidem.b, terribile per quod acquiruntur infernalia & mirabile, per quod acquiruntur æternalia, scilicet paradisi gloria. ibidem c.
Lucus:i.nemus paruum & altum, qualia circa nobilium prædia solent esse &c.& sic per lucrum intelligi potest vmbra vel obscuritas, error vel fallacitas, vel colendi opportunitas &c.a.
Ludere est actus letitiæ per gestus & motus mẽbrorum exterius declaratus.& ad complacentiam tam videntium quam facientium ordinatus, & est multiplex ludus &c.a.
Ludus quidam charitatis & innocentiæ, sicque ludit iustus humiliter vtiliter, sublimiter & sagaciter.ibi.a, ludus quidam vanitatis & inscientiæ.ibi:b, ludus quidam fallacitatis & iniquitatis.ibidem c, ludus quidam fælicitatis, & complacentiæ.ibi.d.
Lugere.luctus est quædam mẽtis desolatio seu mæror, qui sine vocis expressione in animo generatur, est enim luctus dolor animi sine vocis emissione &c.a.
Luctus multiplex virtuosus seu perfectorum, vitiosus deceptorũ, & dolorosus damnatorum ibi.a.
Lugeamus per compunctionem interni mæroris, & per compassionem fraterni doloris, lugeamus propter afflictionem externi laboris propter dilationem superni splendoris &c.ibi.b.
Luctus adhuc quidam pænitentium fælix & optimus.ibi.c, quidã patientium seu tribulationes sustentium breuis & infirmus, ibidem d, quidam morientium stultus & intimus maxime reprehendendus.ibidem e, & quidam desperantium grauis & pessimus.ibi.f.
Lumbi nota, per lumbos intelligitur spiritualiter caro nostra, & maxime quantum ad luxuriam naturaliter inclinata est, & sic in scriptura lumbi præcipiuntur accingi per mentis depuratione, carnis macerationem, & mortis meditationem.ibi.a.
Luna quasi lumine vna.i.prima a parte nostra, & plura in scriptura signat &c.a.
Luna signat virginem Mariam Christi saluatoris matrem multiformiter.ibi.a. & specialiter propter tres lunæ conditiones, quia receptiua superni numinis.ibi.b, diffusiua luminis interni. ibi. c, & repressiua fulminis æternis.ibi.d.
Luna signat proprietatem iusti viatoris multipliciter, ibi c, signat varietatem vani peccatoris.ibi.f.& prosperitatem mundi deceptoris ibi.g.
Lupus communiter sumitur in bono & in malo multipliciter. a.
Lupus signat professores virtutis & iustitiæ.ibi.a.signat posse fores hypocrisis & fallacię.ibi.b, signat effossores feritatis & sæuitiæ, signatque diabolum.ibi c.
Lupi proprietas & quid signat &c.accubare.f, alter f, cibus.b.
Lupa pauit Remum & Romulum &c.puer.d.
Lupanar.i.prostibulum locus vbi actus fornicationis luxuriæ exercetur, & multiplex est.a.
lutum fit ex aqua & terra inuicem mixtis, & multiplex est sumiturque in bono & in malo.a.
Lutum in bono signat naturæ vilitatem, carnis mortalitatem, & mentis humilitatem.ibi.a.
lutum etiam sumus in ingressu, in progressu & in egressu. ibi.b.
lutum in malo signat, lutum carnalitatis maculas tangentem, lutum iniquitatis detinens intrantem, & lutum cupiditatis aggrauans portantem.ibi.c.
lustra lustrare.i.circuire, vel circumeundo aliquem locum certis sacrificiis & obseruationibus expiare.& dicitur lustrum circuitus quinque annorum &c.a.
lux est illud per quod rerum notitia nobis datur intelligi, quia nihil potest sensibiliter videri nisi lucis beneficio mediãte, & multipliciter sumitur.a.
lex quędam honoranda, s.deus gloriosus ratione nobilis conditionis ibi.b, ratione stabilis durationis.ibidẽ.c, ratione mobilis seu agilis diffusionis.ibi.d, sicque Christus fuit lux oriens, lux progrediens, lux deficiens, & lux rediens.ibi.e.
lux imitanda, s. Christus, Maria, quilibet iustus multipliciter.ibi.f, sicque viro iusto sit castitatis & continentiæ pulchritudo.ibi.g. firmitatis & pleuerãtiæ longitudo.ibi.h, veritatis & eloquentię certitudo.ibid.i. puritatis & innocentiæ sanctitudo multiformiter.ibi.K, honestatis & apparentiæ gratitudo.ibid.l.& pietatis atque amicitiæ plenitudo.ibi.m.
lux continenda.s.lux gratiæ, scientiæ & honestę apparentiæ multipliciter.ibi.n.
lux appetenda, scilicet lux æternę claritatis & fælicitatis & cæterа.ibidem o, lux abhorrenda.s.mundanæ prosperitatis &cæter. ibid.p.
lumen luminare.lumen est fluxus corporis luminosi, lux est ipsa forma lucis simplex, vnica & actualis &c.& est multiplex.a.lumen quoddam superius, s.Christus vel spiritussanctus, sicque in isto lumine negligentium torpor excitatur.ibi.b, error ignorãtiũ increpatur, dolor ægrotantium mitigatur.ibi.c, & amor possidentium prouocatur.ibi.d.
lumen quoddam interius virtutum, quod intus in conscientia esse debet radicatum & habendum, s.lumen gratię, fundendum, s.lumen sapientiæ & doctrinæ, & vidẽdum, s.lumen honestę apparentiæ.ibi.e,
lumen quoddam inferius mundanę prosperitatis, & lumen quoddam exterius ęternæ fælicitatis in quo beati iocũdantur & delectantur, a quo damnati fugantur & reprobantur, quod viri iusti & sancti affectant & contemplantur, & viri impii contemnunt & dedignantur.ibi.f.
luxuria dicitur concubitus carnalis, & desiderium contra rationẽ influens, est enim quæcunque delectatio carnis, præterquam in matrimonio licito & honesto &c.a.
luxuria fugienda, quia est fallax & insidiosa.ibi.b, tenax et gluttinosa.ibi.e.luxuria est vorax et ingluuiosa, procax, et non vere cundosa.ibi.d.luxuria turpis et non speciosa, mollis et deliciosa ibi.e, luxuria grauis et iniuriosa, ardens leuis et impetuosa ibid. f, luxuria indigens et singultuosa, discordans et tumultuosa.ibidem g, luxuria imprudens et portentuosa.ibi.h.luxuria inquieta atque querulosa damnabilis et periculosa ibi.i.
luxuria fugienda et a fidelibus detestanda multipliciter cum exẽplo de Vdone episcopo etc.ibi.K.

M

Machabeus strenuissimus miles pro fide et lege sua certauit etc.signat viros in virtutibus strenuos, fidei legis iustitiæ et innocentiæ zelotypos etc.a.
Macedonia, macedo macedonia, puincia Grecię in qua Alexãder macedo regnauit, et interpretatur combusta vel combustio signatq; ecclesiam combustam aduersitate etc.a.
Maceria dicitur paries ad clausuram institutus et factus luto et lapidib.compositus, et ad tuitionem domum et agrorum in circuitu ordinatus.a.
Maceria quædam naturalis corporis structurã designans, quędam temporalis rerum armaturas denotans.ibi.a, et quædam spiritualis virtutum clausuram designans.ibi.b.

machina

monere

Nauis ſignat eccleſiam vel religionem ſeu pęnitētiam, & talis eſt nauis laboris & diligentiæ, męroris & ſuſtinentiæ ſplendoris & ſapientiæ & alia ſequentia.ibi.e.

Nauis eccleſiæ ſeu religionis, vel pænitentiæ habeat gubernaculū ſapientię & diſcretionis, remos bonę affectionis & dilectionis, malum ſublimis & altæ contemplationis, velum mundæ & caſtæ conditionis &c.ibi.f.

Nazareth, nazarenus, nazaretus. nazareth interpretatur flos, virgultum ſanctitas, & conſecratio, vnctio munditia &c.

Nazarenus vero & nazaretus virgultum, floridus, cuſtodiens, ſeparatus mundus &c. Et per nazareth poteſt intelligi religio, eccleſia, beata virgo, vel anima ſancta, vel quilibet vir perfectus multiformiter.a.

Nautili monſtri piſcis proprietas. contemplatio.

Nebula eſt impreſſio aeris exhaltationibus aquæ & terræ in terræ ſuperficie generata, ſignatq; multa in ſcriptura.a.

Nebula ſignat vitæ præſentis turbulentiam, ſignat mundi labentis affluentiam.ibi.a. ſignat mentis errantis ignorantiam & ſignat cordis dolentis pænitentiam &c.ibi.b,

Nebula ſpiritualis cōſcientiæ. ſ. habenda, quia eſt hoſpitatrix diuinæ maieſtatis, receptatrix ſupernæ claritatis medicatrix ſupernæ prauitatis &c.ibi.b.

Neceſſitas, neceſſaria, neceſſarium.a.

Neceſſitas procuranda quam habemus de rebus pertinentib. ad ſalutem ſummè neceſſaria & vtilis, neceſſitas ſubleuanda vel adiuuanda eſt aduerſitas, infirmitas, infortunium vel paupertas, & neceſſitas tolleranda, ad quam ſuſtinendam neceſſario compellimur.ibi.a.

Neceſſaria & vtilia ſunt cum diligentia procurāda, vt virtutes & gratia in præſenti, & gloria in futuro, nam ad vitam ſpiritualē ſiue ad noſtram ſalutem requiritur humor compunctionis, feruor dilectionis, rigor correctionis, ſplendor diſcretionis &c. ibidem b.

Neceſſitas quædam culpæ & iniquitatis, cui eſt cōpatiendum, quędam miſeriæ & calamitatis, cui ſubueniendum, quædam fati & fortunæ, cui aſſentiendum, quædam damni & inaduertentiæ, cui diſſentiendum, & alia.ibi.c.

Necis. necare.i. occidere vel interficere. necis autem.i. mors quęre de interficere, de morte, de occidere.

Neæmias reduxit de Babylonis captiuitate filios Iſrael in terram iuda. & interpretatur conſolatus a domino, ſeu conſolatio domini, ſignatq; bonum paſtorem &c.a.

Negare eſt infidelitatis, mendacitatis, pompoſitatis, & parcitatis & cæt.a.

negare & abnegare in bono debemus proprias voluntates, anxias facultates, & noxias voluntates.ibi.b.

negligentia. vide accidit, dormire, exercere.

negligentia quædam quam cuſtodit fraterna charitas quædā quā oſtendit ſuperna veritas, & quædam quam impendit externa prauitas.ibi.a.

negligunt & contemnunt mali medicinam veræ ſcientiæ, diſciplinam veræ iuſtitię, officinam ſummæ clementiæ &c.ibi.a.

negocium, negociari, negocium accipit pro quocunque operæ vel tractatu ſumiturque in bono & in malo.a.

negocium quoddam moralis bonitatis, virtuoſum, quoddam moralis prauitatis, vitioſum, quoddam infernalis pęnalitatis, doloroſum, & quoddam æternalis fælicitatis, glorioſum ibi.a.

negocium bonorum operum & virtutū nihil aliud eſt quam exercitium bonum ſeu labor, ſicque negociemur propter fructus plenitudinem. ibidē.b, propter ſitus amplitudinem, & propter actitudinem.ibid.c.

negociatores & mercatores huius mundi quidā vſuris & diuitiis ampliati quidam ſuperbis & ſæuitiis inflammati, & quidam luxuriis atque delicíis inquinati &c.ibi.d.

nemo eſt nomen negatiuum ſicut nullus, nam quicquid homo ſignat, & ponit nemo tollit & deponit: vnde nemo.i. non homo, ſignatq; peccatorem &c.a.

nemo.i. homo peccator habet duritiam impietati .ibid.a. habet obſtinationem proteruitatis abdicationem nobilitatis indiſcretionem verboſitatis, & ſequentia.ibi.b.

nemo in bono ſignat negationem alicuius mali, & ſic homo pōt habere fraternam charitatem, verbalem veritatem, firmam credulitatem &c.ibi.c.

nemo truffatorie fuit imperator nobiliſſimus, cōſolator benigniſſimus, caſtigator ſeuiſſimus &c. plura. ibi b.

nemus cum ſit vmbroſum, ramoſum, ſolitarium & ſecretum, ab hominibus raro habitatum, feris & auibus aſſuetum in ſcriptura ſignificare poteſt multipliciter.a.

nemus in malo ſignat cultum & ritum vitiorum, ſignat ſtatum mundanorum, & ſignat locum infernorum.ibi.a.

nemus in bono quoddam interius conſcientia, quoddam exterius religio vel eccleſia, & quoddam ſuperius cæli curia.ibi.b.

neomenia apud iudæos erat feſtum quod fiebat in nouitate lunæ & principio menſis lunaris. & poteſt ſignificare feſtum internæ ſolennitatis, æternæ fælicitatis, ſupernæ natiuitatis, & externæ proſperitatis &c.a.

nepos, nepotes. nepos eſt filius filii vel fratris in linea deſcēdenti, ſemperque ſignat dilectionem ſubiectionem, ſucceſſionem, denotatq; bonum ſubditum qui deo & ſanctis eſt dilectus &c a.

nepotes mali ſunt nequitiarum imitatores diuitiarum deuoratores, mortis æternæ tolleratores &c.ibi.a.

neptalim interpretatur habitatio vel comparatio, ſiue cōuertēs eos, ſeu implicatio &cæ.a.

neptunus fingitur fuiſſe Saturni filius &c. percutere d.

nequādo, neforte. iſtæ negationes compoſitæ nequando. neforte, ſemper vidētur innuere aliquā incertitudinē vel timorē &c.a.

neforte ad deum pertinet mala cōminantem, ad iuſtum iuſte formidantē .ibi.b, pertinet ad prælatum & ſcripturam digne conſulentē & docentem multipliciter.ibi.c, pertinet ad impium vana metuentem. nam mali timent præſentes illuſiones, futuras deriſiones, aſperas correctiones &c.ibi.d.

neque, nequaquam neq; ſicut non eſt nec eſt negatiua diuerſimode pertinens ad diuerſos &c.a.

neque vnum eſt miſerorum, contritorum, perfectorum beatorū iniquorum & damnatorum.ibi.a.

nequaquam eſt dictio fortiter & abundantur negans, ſicq; per nequaquam iuſto denegatur mundana habitatio vel occupatio, denegatur iuſto etiam humanæ circunuentionis vitium, & auaræ, cumulationis præcium &c.ibi.c.

nequaquam in malo ſicque eſt nequaquam vani timoris, leuis tenoris, mundani amoris, & parui valoris.ibi.c.

nequitia, nequam, nequiſſimus. nequam.i. non æquus ſeu inimicus, peccator, iniquus, malus, nepharius & peruerſus. nequitia vero.i. non æquitas ſeu iniquitas &c.a.

nequitia quędam carnalis inquinationis.ibi.a, quędam auaræ inclinationis.ibi.b, quædam verbalis prædicationis.ibi.c. & quædā mentalis obſtinationis. & ſic filii religionis vel eccleſię ſunt nequam propter mendacij vanitatem, propter hypocriſis falſitatem, propter ſæuitię prauitatem &c.ibi.d.

nequire.i. non poſſe. vide poſſe, & de potentia.

neſcire i. ignorare &c.a.

neſcire quoddam excuſabile pertinens ad naturæ ignorantiā, qđdam deteſtabile pertinens ad proteruiam cordialem, quoddam execrabile pertinens ad ignorantiam criminalem, & quoddam commendabile pertinens ad ignorantiam virtualem.ibi.a.

neſcire criminale quo neſcit homo illa quæ ſcire tenetur, & maxime quæ ad ſalutem pertinent, ſicque ſunt neſcientes ſectatores carnalis immunditiæ.ibi.b. dilectores temporalis eminentiæ poſſeſſores mundialis affluentiæ & profeſſores mundanæ ſapientiæ.ibi.c.

nicanor interpretatur ſtans lucerna vel ſtatura lucida, princeps iniquiſſimus, ſignatq; malos conſiliarios principum & magnatum, quia tales ſunt fallaces & proditores, tyranni & exactores malorum fautores & ſuſtentatores &c.a.

nihil nihileitas nil aliud ſignat quam non entitas. vnde nihil eſſe i. nil eſſe. & ſignat multipliciter &c.a.

nihil vnum naturale, perſonale, temporale, criminale, infernale & cætera.ibi.a.

nihil ſignat carētiam omnis boni, ſicq; mali habēt nihil de diſcretione, de compaſſione, de duratione, de poſſeſſione &c. ibid.b.

nihil applicari poteſt ad viros bonos & ſpirituales, ſicque boni nihil habent cupiditatis, inhoneſtatis, calamitatis, carnalitatis & cæ.ibi.c.

nihil apud deum reputantur qui vigent magna potentia, pollent mundi ſcientia, fulgent falſa iuſtitia &c.ibi.d.

nihil eſt locus qui ab auibus ædificatur & inhabitatur &c.a.

nidus iuſtorum & perfectorum inferior religio & eccleſia interior intentio & conſcientia, ſuperior paradiſus & cæli curia ibid.a.

nidus malorum eſt mundus, peccatum & infernus &cætera. ibidem b.

nigredo in ſcriptura ſignat tam in bono quam in malo.a.

nigredo in bono ſignat virtutem humilitatis, in malo vero mortis horrorē, culpæ errorem, & inferni timorem &c.ibi.a.

nimietas, nimis, nimius, aliquando in ſcriptura denotat ſuper abundantiam in bono, aliquando abundantiam & exceſſum ſignant in malo.

nimis in bono habent iuſti, quia habent nimium dolorem contritionis, nimium laborem afflictionis, nimium clamorem cōfeſſionis, nimium ſplendorem dilectionis &c.ibi.a.

nimis in malo ſignat exceſſum vitiorum & malorum ſicq; mali habent nimietatem iocunditatis et lętitię, proſperitatis et affluentiæ, ebrietatis & gaſtrimargię, &c. alia.ibi.b.

niniue fuit ciuitas magna trium dierum itinere, magna & ſpecioſa, ſignatque in bono & in malo.a.

vide:

videt & retinet cuncta gubernando, portat & sustinet mala tollerando &c. ibi. e.

Nonne vnum refertur ad seipsum mundanum viatorem, quia cõqueritur de debilitate propriæ naturę, de aduersitate mundanę iacturæ, & de ebrietate gulosæ pasturæ. ibi. b.

nonne vnum refertur ad iustum, quia per nonne quæritur de iusti sensibus & discretione fletibus & compassione, fructibus & successione, & sequentia. ibi. b.

nõne vnum refertur ad vanum peccatorem, sicque quærit de malorum cibis & potibus, pactis & cætib. verbis & actibus &c. ibidem c.

nonne vnum refertur ad mundum, nam quæritur de mundi potẽtia, nequitia & stultitia. ibi. c.

noscere. i. scire cognoscere vel sapere, notitia vero. i. sciẽtia, cognitio vel sapientia &c.

notitia multiplex. s. rerum anteriorum, rerum posteriorum interiorum, exteriorum &c. ibi. a.

notificat deus prædilectis virtutem suam qua proteguntur, salũtem qua sanantur, viam qua progrediuntur, & dexteram qua continentur &c. ibi. b.

notitia summi creatoris, nam quędam certitudinis, qua cognoscit cunctos, quædam gratitudinis, qua cognoscit sanctos, & q̃dã rectitudinis qua cognoscit fictos &c. ibi. c.

notitia iusti viatoris, & notitia vani peccatoris &c. ibi. d.

noset lapidis proprietas imaginem bufonis gerens &c. prius. c.

nouem, nouus, & nonaginta, nouenarius numerus qui ex ternario ter ducto componitur, atque in scriptura plurimũ commẽdatur &c. a.

nouenarius in bono signat statum humanę conditionis. ibid. a. signat etiam ritum angelicæ religionis. ibi. b, & signat cultũ virtuosæ perfectionis. ibi. c.

nouenarius numerus spiritualis perfectionis dicitur numerus verbi dei & prædicationis, orationis & supplicationis, diuini amoris & contristationis &c. ibi. d,

nouenarius in malo homines imperfectos signat qui obscuritatis ignorantia cæcantur, diuinitatis complacentia priuant, tepiditatis somnolentia grauantur, & infidelitatis inconstantia mutantur. ibi. e.

nouus, nouitas. plura nouitatum genera in scriptura inueniuntur. a.

nouitas quædam admirabilis dominicæ incarnationis. ibid. b, nam innouata fuit dei sublimitas per nouæ carnis assumptionem, innouata etiam fuit nostra mortalitas verbum concipiendo, & innouata fuit nostra sagacitas fidem suscipiendo. nam noua apparuerunt multa. s. nouus rex, noua lex, nouus dux, noua lux, & cę. alia. ibi. c.

nouitas quędam commendabilis moralis conuersationis, sicque extirpari debet culpa inficiens. s. ibidem d, debetque procurari causa efficiens, & immutari status deficiens. ibidem e, debet et aggregari gestus proficiens, & sequentari verbum perficiens. ibidem f.

noui si esse volumus, omnia spiritualr habeamus noua, s. nouiter cogitare, ambulare, nos ornare, debellare, fructificare, viuere, sapere, & alia sequentia. ibi. g.

nouitas quædam honerabilis æternalis refectionis. quando renouabitur tota humana conditio in extrema resurrectione &c. & nouitas quædam detestabilis inanis conditionis. s. ignorantia, atque nouitas garrulosæ locutionis &c. ibi. h.

nouissimus nouissima, nouissimum. i. vltimum, posterius aut finale, & signat in bono & in malo. a.

nouissimum quoddam humilitatis continendum, nam tale confert constantiæ durationem. ibidem a, aufert turpitudinem vanæ præsumptionis, & aufert plenitudinem altæ prælationis ibidem b.

nouissimum quoddam fęlicitatis appetendum nam ibi erit iocunditas fine dolore, suauitas sine labore, & immortalitas sine timore. ibi. c.

nouissimum quoddam aduersitatis sustinendum status, s. pauperum &c. ibi. d.

nouissimum signat negligẽtiam seu morum prolixitatem seu tarditatem, signat mundi temporalium vanitatem vel prosperitatem, signat hominis obstinati prauitatem & peruersitatẽ. ibi. e, signatque inferni grauitatem & pænalitatem, nam infernus dicitur locus nouissimus, quia ibi abũdat terror & gemitus, perturbat ardor & strepitus, confudit rubor adhibitus, afficit stridor & fremitus &c. ibi. f.

nox. vide nocturnus.

nubes multipliciter in scriptura sumitur, tam in bono quam in malo. a.

nubes signat vanitatem humanæ naturæ, & puritate diuinæ scripturæ. ibi. a, signat etiam diuinitatem humanæ præturæ, bonitatemque sanctæ creaturæ. i. perfectionẽ cuiuslibet iusti, sanctitatem virgineæ clausuræ, & prauitatem superbæ iacturæ. ibid. b. signat uirum perfectum, & maxime ecclesiasticum, religiosum vel prædicatorem, nam tales habeant mirabilem perfectionem ibi. c, conformabilem conditionem, atque eleuabilem affectionem, sicq; vir perfectus sit honestus luminosus, humilis & gratiosus, nobilis & gloriosus &c. ibi. d. habeantque incessabilem perfectionem, seu commotionem. ibi. e.

nubes signat virginem gloriosam, quia est luminosa per filii conceptionem, virtuosa per virtutum decorationem, & fructuosa per gratiarum infusionem. ibi. f.

nubes signat peccatum & mundi prosperitatem. ibi. f.

nuces quędam non fructificant nisi in vigilia Ioannis Baptistæ &c. vide, prius b.

nudus. nuditas est vestimentorum carentia. a.

nuditas quædam naturalis inductiua humilitatis, quædam temporalis expulsiua cupiditatis. ibidẽ. a, quædam virtualis perfectiua confessionis, & quædam criminalis exclusiua perfectionis. ibidem b.

nuditas adhuc quædam criminalis signans virtutum carentiam. ibidem c.

nudiustertius aduerbium temporis signat tempus præteritum & cæt. a.

nudiustertius quoddam corrigendum, quoddam resumendũ, q̃dam repetendum, quoddam dimittendum, quoddam attendẽdum, & quoddam metuendum. ibi. a.

nullus priuat & tollit omnem entitatem, & sumitur in bono & in malo. a.

nullitas quædam perfectorum hominum, quædam hominũ beatorum refectorum. ibi. a, quædam miserorum. & quædam iniquorum seu infectorum. ibi. b.

numerus, numerare. numerus signat in bono & in malo. a.

numerus quidam perfectorum, quidam peccatoorum. ibi. b, quidã beatorum, quidam damnatorum, & quidam terrenorum. ibidem c.

numerus perfectorum & beatorum recipit virtuosam fortitudinem, luminosam lympitudinem gratiosam pulchritudinẽ, & pudorosam sanctitudinem. ibi. d.

numerus mensium determinatorum, fortium prædestinatorum, fortium rerum & fatorum, mercium virtutum & donorum, pestium culparum & malorum. ibi. e.

nunciare, nuncius ille qui ex parte alicuius aliquid alicui dicit & narrat &c. a.

nuncii habeant humilitatem, authoritatem, ibi. a, habeant vtilitatem, sedulitatem, veracitatem, & sagacitatem ibid. b.

nuncianda est a nunciis summa veritas, dei maiestas, cælestis patriæ fęlicitas, inferni pænalitas, propria iniquitas &c. ibi. b.

nunciorum missionem & legationem consilium deliberatiuũ pręcedat, officium acceleratiuum procedat, & obsequium obtẽperatiuum succedat ibi. d.

nuncii tribus de causis mittuntur, s. ad visitandum, mitigandũ & consolandum &c. ibi. e.

nunc aduerbium temporis significat cuiuslibet durationis præsentem momentaneam & indiuisibilem portionem &c. a.

nunc vnum pertinet ad summam diuinitatem, sicque deus habat nunc magnitudinis quæ non minoratur, longitudinis, quæ nõ terminatur, fortitudinis quæ non superatur, mititudinis quæ non irritatur &c. ibi. a.

nunc nostram pertinet ad nostram humanitatem seu mortalitatem, & istud nunc cito labitur dum parum manemus, nube tegitur dum pauca videmus, morte frangitur qua cito cademus, & pęnis angitur dum pace caremus. ibi. b.

nunc vnum pertinet ad morum sinceritatem, quia magna videt clara discretio, deũ laudat sana locutio, sursum clamat frequẽs oratio, cito parat velox auditio, &c. plura ibi. c.

nunc vnum pertinet ad mentis iniquitatem, s. statum & conditionem malorum, nam tales habent nunc ignorantiæ & obliuionis, resistẽtiæ & rebellionis, violentiæ & inuasionis. & alia. ibi. d.

nũc signat breuissimam temporis partẽ, s. breuissimam vitam nostram quæ de tempore non habet nisi nunc &c. ibi. e, sicq; vitæ breuitas inducat nos ad pænitentiam faciendam quæ fiat celeriter cum festinatione. ibi. f. sagaciter cum ordinatione & discretione, mentaliter cum contritione. ibi. g, realiter cum afflictione, & cum vocis emissione &c. ibi. h.

nunquam aduerbium negatiuum, pertinetque ad deum iustum & impium. a.

nunquam vnum est dei iustitia quæ punit noxios, dei clementia iuuat anxios, dei sapientia docet inscios, & dei amicitia laudat socios vel filios. ibi. a.

nunquam vnum habet iustus, quia nunquam corrumpitur luxuriæ fæce, extinguitur superbię nece, accenditur pecunię face & alia. ibid. b.

nunquam vnum habet et impius, quia nũquam satiatur, sed semp fame-

famescit,nunquam fæcundatur immo sterilescit nunquã quietatur immo plus tumescit.ibi.c.

nunquid aduerbium interrogãdi semper denotat aliquam querelam famam ad maiorem veri affirmationẽ vel ad alicuius falsi negationem &c.a.

nunquid refertur ad deum loquentem, constat.n.quod deus per nunquid arguit fatuos de ignorantia,de impotentia,de iniustitia,& de inconstantia.ibi.a,Deus per nunquid solet bonos instruere.s.qualiter debeant ieiunare,qualiter debeãt erogare elemosynã,qu. l t r debeant gubernare,& qualiter debeant adorare.ibi.b,deus per nunquid solet sanctos extollere,& per nunquid solet se magnum dicere,quia præfert suam insuperabilẽ potentiam,suam inæstimabilem clementiam,suam inuariabilem iustitiam &c.ibid.c.Deus per nunquid solet sæua detestari, vel vana reprimere.ibi.c.

nũquid refertur ad iustum quærentem,nam per nunquid,quærit de dei pietate,potestate,æquitate,claritate,& pietate,ẽt iustus per nunquid quærit de proximo,ipsum excusando de impatiẽtia de inconstantia,de impotentia,& de ignorantia.ibi.d.quærit etiam iustus per nunquid de seipso.s.de vitæ breuitate,de mentis cæcitate,de mũdi calamitate,& de fratrum fallacitate,insuper iustus quærit per nunquid de impio qualiter solet vana sapere,falsa dicere,fæde viuere,vestes tingere &c.ibi.e.

Nunquid refertur ad impium vana dicentem,nam per nunqd interrogat iustos deridendo,bonos arguendo,vera denegãdo mala allegando,& superba iactando.ibi.f.

nuptiæ sunt solennitates seu conuiuia quæ solent fieri in coniunctione viri & mulieris &c.a.

nuptiæ quædam corporales.s.coniugum societas,quædam temporales.s.mundana prosperitas,quædam criminales.s.mẽtalis iniquitas.ibi.a,quędam virtuales.s.moralis communitas qua anima coniungitur deo per gratiam & charitatem,vel per fidẽ & vnitatem &c.ibi.b,& quædam supernales.s. æterna fælicitas vbi Christus Iesus est sponsus,& anima sponsa &c.ibi.c.

nutrire.nutrix,nutrimentorum multa sunt genera,ita & moraliter &c.a.

nutriuntur boni spiritualiter interius per nutrimentũ scientiæ & lectionis,gratiæ & deuotionis,amoris & dilectionis, splẽdoris & contemplationis.ibi.b.

nutriuntur homines boni temporaliter exterius per nutrimentũ honorum temporalium &c.ibi.c,nutriuntur etiam boni ęternaliter superius per paradisi gloriam &c.ibi.d.

nutritorum genera septem in scriptura reperiuntur,s.Christus ecclesia,prælatus perfectus, prædicator,demon,caro, & mundus ibidem c.

O

O dictio diuersimode in scriptura ponitur,nam est signum allocutionis,admirationis,seu execrationis &c.a.

O signum stuporis & admirationis,dulcoris & consolatiõis, doloris & lamentationis,rigoris & castigationis &c.ibi.a.o ẽt signum aduocationis & clamoris,nam nos per o vocamus deũ, proximum,impium,& iustum,mortem & peccatum &cætera. ibidem b.

Obdormire.vide dormire.

Obducere.vide claudere.

Obducere.vide durus & indurare.

Obedientia est virtus qua quis alicui amore cælestis patriæ sponte subiscitur &c.a.

Obedientia quædam voluntaria,quædam necessaria,quædã deceptoria,& quædam damnatoria.ibi.a.

Obedientia quadam naturali omnia creata sunt,ideo si viri obedientes esse volumus,habeamus interius humilitatem,causam dispositiuam quę est mater obedientiæ.ibi.b,& caueamus exterius causam impeditiuam.ibi.c,teneamusque diligenter modum proficientem.ibi.d,& impleamus permanenter actum pficientem &c.ibi.e.

Obedientia vero mala nihil aliud est quam inclinatio vel cõsensus ad malum,sicut quidam obediunt cupiditati,quidam carnalitati,quidam uerbositati &c.ibi.i.

Obiicere.i.opponere,imponere,contradicere,vel obstare. vide contra,contradicere.

Obire,obitus.vide mori & mors.

Oberrare.vide errare,delectare.

Oblatio.uide offerre.

Obligare est ad aliquid agendum uel sustinendum aliqua necessitate teneri &c.a.

Obligatio quædam naturalis & necessaria,quædam virtualis, & meritoria,& quædam criminalis & damnatoria.ibi.a.

Obliquitas,obliquus,obliquum dicitur illud quod tortuosum est & non rectum &c.a.

Obliquitas multiplex.s.discretionis & prudentiæ, deceptionis & fallaciæ damnationis & tristitiæ &c.ibi.a.

Obliuio,obliuisci accipitur pro nescire vel pro non curare,sumiturque in bono & in malo &c a.

Obliuio quædam uirtuosa quæ ad bonitatem pertinet.s.obliuisci delicias temporales,eminentias seculares,& iniurias fraternales.ibidem.a.

Obliuio quædam luctuosa qua deus obliuiscitur.ibi.b,sic ẽt Deus obliuioni tradidit tradetque luxuriosos præsumptuosos, & iniuriosos,econtra recordatur patientium & tribulatorum, compatientium & benignorum,indigentium & miserorum . ibidem c.

Obliuio quædam vitiosa qua quis obliuiscitur illa quæ tenetur recordari,talemq; obliuionem generat interior carnalitas & exterior prosperitas.ibi.d.inducitur etiam profundior iniquitas, quia obliti sunt dei potentiæ sublimitatem, dei clementiæ bonitatem,cęlestis gloriæ tranquillitatem diuinæ gratiæ vtilitatem &c.ibid.c.

Obliuio quędam dolorosa seu tędiosa,qua fama virtus & pspe ritas peccatorum per mortem faciliter obliuiscitur,& obliuio quędam gaudiosa qua sancti obliuiscuntur omnium malorum quę in hoc seculo sustinuerunt &c.ibi.f.

Obmutescere.vide mutus.

Obnoxius.i.obligatus.

Obrigescere.vide frigus,rigor,& rigidus.

Obruere,obrutus,i.cum impetu super aliquem ruere,& eũ cũ lapidibus impetuose occidere vel delere &c.uide lapis, lapidare.

Obscuritas & tenebrositas sunt quædam aeris passiones quæ in ipso propter luminis generantur,quæ solent a visu oculos impedire,& vt communiter signat in malo &c.a.

Obscuritas quędam mentalis vel interioris ignorantię &c.ib.a. quędam exterior apparentię,& quędam posterioris pestilentiæ,s.infernalis &c.ibi.d.

Obscuritas quædam subtilioris sapientiæ seu intelligentiæ, estq; scripturæ obscuritas,& obscuritas humilioris subiacentiæ,s.psentis gloriæ vel fortunę,obscuritas ẽt signat absentiam seu locum absconditum aut secretum,sicuti faciunt carnales & luxuriosi , detractores & iniuriosi,deceptores & malitiosi,auari & ambitiosi &c.ibi.c.

Obsecrare,i.orare,deprecari,postulare,& aliquid humiliter ĩplorare &c.a.

Obsecrare est officium humilitatis,vtilitatis,& sedulitatis &c.ibidem a.

Obsecratio,fit deo nam ipsum obsecrare debemus ut auferat mẽtis iniquitatem,inferat gratiæ sanitatem,conferat glorię claritatem,differat pænæ calamitatem & alia.ibi.b.

Obsecratio fit homini,sicque hoĩes obsecrandi sunt a prelatis & pdicatoribus,vt caueant carnalem infectionem, habeãt mentalem dilectionem,teneant moralẽ conuersationem. & arceãt letalem delectationem.ibi.c.

Obsequium.vide seruitium & officium.

obseruare quandoque sumitur pro cauere,quandoq; p implere, quandoq; pro vitare,& quandoque pro expectare.a.

Obseruare debemus uerba legis & mandatorũ,uotum regis & platorum,datum regis & subditorum.ibi.a.

Obseruare in malo quoddam est fallacitatis quod pertinet ad exploratores,quoddam fatuitatis quod ptinet ad mathematicos speculatores,quoddam carnalitatis,quod pertinet ad immundos luxurię sectatores,& quoddam crudelitatis impiorum &c. ibidem b.

Obsidere,obsessio,i. continua impugnatio,& signat impugnationem spiritualem tentationum vel tribulationum,quam a nostris hostibus spiritualibus diabolo,carne,& mundo in isto seculo sustinemus &c a.

Obstinatio.i.in malo proposito confirmatio & radicatio, & cõiter sumitur in malo.vide in aliis titulis.

Obstruere.i,claudere,obducere,& os alicuius cõcauitatis vel foraminis aliqua materia cumulare,ne intrare quid valeat vel exire & potest sumi in bono & in malo.uide claudere.

Obstupescere est subito mirari de aliqa incredibili nouitate , est enim stupor mentis passio,quam solet rerum consideratio excedentium & incredibilium generare &c.a.

Obstupescere in bono pertinet ad pœnitentes,contẽplantes, triũphantes,& militates &c.ibi.a.

Obstupescere in malo,nam mali obstupescunt de mundanæ prosperitatis amissione,de internæ iniquitatis apparitione, de ęternæ pænalitatis incursione,& de supernæ fælicitatis priuatione.ibi.l.

Obtemperare.vide obedire,

Obtenebrare.vide tenebræ.

Obtinere.i.occupare,tenere,acquirere,& possidere , & obtentus multiplex est &c.a.

Obtentus

Obtentus quidam virtuosus.s.iustorum, nam tales obtinent ab hostibus claram victoriam, a seipsis virtutum copiam, & a domino cælestem gloriam.ibi.a.obtentus quidam vitiosus quo mali obtinēt diuitias & & facultates, potētias& dignitates fallacitas atque prauitates, & obtentus quidam dolorosus, istolq; obtinent dolor & gestus, stupor & strepitus languor exhibitus, atque pallor adhibitus &c.ibi.d.

Obturare. vide claudere, obstruere, & implere.

Obuiare.i.sibiinuicem occurrere, & obuiatio multiplex est.a.

Obuiatio quædam charitatis, nam exire obuiam est signum amoris, honoris, & timoris &c.ibi.a.

Obuiatio quædam pietatis, quædam humilitatis, quędam asperitatis, & quandoq; ista est controuersię, quandoque sæuitiæ.& quandoque iustitiæ.ibi.b.

Occasus, occidens.occasus seu occidens nil aliud denotant quā solis recessum a nostro hemispherio &c.a.

Occasus seu occidēs signat statum paupertatis & humilitatis &c. ibi.a.signat statum prauitatis & aduersitatis, signat statum ruditatis & obscuritatis.s.ignorantiæ.ibi.b, signatque statum grauitatis & mortalitatis, sicque mors & occasus quem iustus semper considerat, ad quem in virtutibus properat, & ad quem laudando accelerat, in quo etiam deus suos remunerat &c.ibi.c.

Occasio accipitur pro leui & facili atque casuali seu etiam ficta & incerta causa, & sumitur in bono quando quis ex leui causa accipit occasionem faciendi bonum &c.in malo vero impii ita dicipit occasionem faciendi bonum &c.in in malo vero impii ita dispositi, q modica occasio sufficit eis pro faciendo malo &c.a.

Occidere, occisio est.n.naturę destructiua, & multiplex in scriptura reperitur.a.

Occisio quædā corporalis, quæ deo & naturæ mirabiliter est odiosa &c.quædam virtualis.s.proprię carnis mortificatio quæ fit p pniam &cęt. quædam criminalis qua spiritualiter occiduntur homines per vitia & peccata &c.ibi.a, & sic hominem occidunt spiritualiter duritię per auaritiam & cupiditatem.ibid.b, occidunt deliciæ per immunditiam & carnalitatem, occidunt scien mundiales per superbiam & præsumptionem occidunt inuidiæ per odium & turbationem.ibid.d, occidunt eminentiæ seculares p stultitiam & elationem, occidunt amicitiæ populares p fraudulentiam & deceptionem &c.& occisio quædam æternalis qua damnati & miseri in inferno occiduntur &c.ibi.c.

Ocium, ociositas.ocium.i.pigritia, accidia, desidia, aut iners & imbecillis a bono exercitio, occupatione, & operatiōe cessatio &c. a

Ocium auferunt punctio diuini amoris, pulsio fraterni clamoris motio interni vigoris, & tractio superni dulcoris &c.ibi.a.

Octo, octonarius multipliciter in scriptura sumitur.a.

Octonarius quidam circuncisionis, quo crimina purgamus, defectus ploramus veniam oramus numina placamus, animas saluamus, & innocentes reparamus &c.ibi.a.

Octonarius quidam reparationis quo virtutes aggregamus, nam numerus iste est iustorum regnum & prætura, cordiū limes & mensura, pauperum cibus & pastura.ibi.b.

Octonarius quidam resurrectionis, nam est numerus dedicationis, receptatiōis, requietionis, festinatiōis, retributiōis &c.ibi.c.

Octonarius in malo signat statum peccati vel pctōrem &c.ibid.d.

Octoginta dicitur ab octo & gintos quod decē, quasi decies octo, & signat in bono & in malo &c.a.

Octoginta signat statum virtutis & perfectionis, statum peccati & infectionis, statum mortalis durationis, statum salutis & saluationis, & statum tormenti & damnationis.ibi.a.

Octingenti.i.octies centum, signat .n. statum perfectorum, statum iniquorum, & statum beatorum &c.a.

Occumbere siue accipiatur pro homine moriēte, siue pro sole occidente semper signat luminis & virtutis defectum, & inuenit occubitus vitæ quo ad morientes, occubitus gratiæ quo ad delinquentes, occubitus fortunæ quo ad indigentes, & occubitus gloriæ quo ad pereuntes &c.a.

Occultum vel occultare accipitur in bono & in malo.a.

Occultum in bono signat diuinæ sapientiæ sublimitatem inquirēdum humanæ prudentiæ profunditatem, reuelandum, moralis excellentiæ humilitatem abscondendum &c.ibi.a.

Occultum in malo signat hypocritarum palliationem proditorū simulationem luxuriosorum inquinationem, detractorū locutionem, & inuidorum contentionem &c.ibi.b.

Oculus est membrum, datum corpori ad ipsius regimentum, & sumitur in bono & in malo, signatque iudices & superiores a quibus corpus ecclesię gubernatur &c.a.

Oculi quidam diuinæ sapientię, & dicuntur quandoque oculi misericordiæ & pietatis, quandoque oculi iustitiæ & seueritatis, & quandoque oculi clementiæ & largitatis.ibid.a.

Oculi quidam supernæ præsidentiæ, prælatorum & superiorum, sicque tales prælati habeant luciditatem discretionis, vtilitatem dilectionis.ibi.b, habeant humiditatem compassionis, sublimitatem iurisdictionis, & mobilitatem circunspectionis.ibi.c.

Oculi quidam internæ conscientiæ.i.affectus & intellectus, sicque mentis oculi habeant stabilem durationem.ibi.d.habeant gracilē seu simplicem intentionem, humilem asconsionem, & nobilem perfectionem seu conditionem &c.ibi.e.

Oculus moralis habet splendorem discretionis, humorem compassionis.ibi.f.habeatq; fluorem lachrymationis vel compunctionis, & tremorem dubitationis.ibi.g.

Oculus in malo potest significare multa genera malignorum & peruersorum, sicq; inueniuntur oculi per inuidiam turbati, oculi per superbiam inflati.ibi.h, oculi per accidiam grauati, oculi per auaritiam excæcati.ibi.i, oculi etiam per immunditiam inquinati.ibid.K.& oculi per amicitiam defraudati seu hebetatī &c.ibi.l.

Occupare sumitur pro rei vendicatione, pro laboris & exercitii executione, & pro alterius domini subiugatione.a.

Occupatio quædam commendabilis & virtuosa, sicque iusti occupanī virtutum fructibus, aquarum fluctibus, & pauperum pastibus.bi.a.

Occupatio quædam vitiosa, & ita inuenit occupatio nequitiæ cui mali subiugātur, sæuitiæ qua mali effrenanī, stultitiæ qua mali possidenī, & miseriæ qua multi detinent &c. occupatio quædā fructuosa, & quædam luctuosa &c.ibi.b.

Occurrere, occursus.occurrere.i.obuiam currere &c.a.

occursus in bono ad honorandum veraciter, occursus ad succurrēdū benigniter, occursus ad corrigendum seueriter, occursus ad dirigendum sinceriter &c.alia.ibi.a.

Occursus in malo ad obuiandum ferociter & pertinaciter sicq; occurrunt prælatis superiorib.obstinati discipuli & rebellis multiformiter.ibi.b.

Occurrendum est deo ipsum honorando, salutando, diligendo, requirendo, & supplicando &c.ibi.c.

Odire, odium multiplex in scriptura reperitur.a.

Odium quoddam virtuosum.s.fugere & odire mala.ibi.a.sicque p tale odium efficitur charitatis sanctitudo, perficitur æquitatis rectitudo deponitur prauitatis turpitudo &c.ibi.b.

Odium quoddam perniciosum.s.odium fraternum, & ita odiunt mali bonorum operum executores, & odiunt suorum scelerū reprehensores.ibi.c, odiunt suorum peccatorum informatores, & odiunt dulcium concordiarum reformatores.ibi.d.

odium quoddam periculosum quo odit deus peccatores.i.prohibet mala fieri & subtrahit gratiam, sicq; odit deus multa hominum peccatorum genera &c.ibi.c.

Odor aliquando sumitur pro cælestis glorię suauitate & fragrantia, aliquando pro bona fama & nominis redolentia, aliquando pro virtutum sanctitate & gratia.a.

Odor bonus quidam appetendus, quidam diffundendus & quidā retinendus.ibi.a.

Odorosi delectabilesque simus in nobismetipsis per sanctitatē & perfectionem, & sic redolet iustus in se propter humilem subiectionem, propter benignam deuotionem, propter iocundam consolationem & cætera ibidem b, redolet etiam iustus quo ad deum per charitatem & dilectionem, redoletque iustus quo ad proximum per pietatem & compassionem. ibid.c.

Odor vero malus signat famæ vilitatem, carnis voluptatem, & rerum facultatem & c ibi.d.

Offendere.i.ad iracundiam prouocare, nocere seu ledere obiicere, vel ad scandalum impingere, cadere, vel ruere seu scādalum pati vel facere, &c.a.

Offendiculum, quoddam supernæ maiestatis, quoddam fraternæ charitatis, & quoddam internæ voluntatis.ibi.a.

Offendicula dicūtur eminentiæ supernales, immunditię corporales, affluentiæ temporales etc.plura.ibi.b.

Offendere, ruere seu cadere faciunt hominem.s.motus celeritatis nubes obscuritatis, viscus lutositatis, ventus flatuositatis &c.ibidem c.

Offerre, oblatio.offerre est aliquid alicui per modum muneris voluntarie præsentare, & oblatio.i.sacrificium, hostia, vel holocaustum &c.a.

Oblatio in bono quædam gratiosa, qua quis seipsum offert domino, quædam preciosa, quædam virtuosa, et quædam fructuosa. ibidem.a.

Oblationibus antiquitus requirebatur rei mundicia, salis præsentia, mellis absentia, fermenti carentia, et voluntatis prōpta obedientia.ibi.b.

Offerre debemus deo oblatiōes spirituales.s.dilectiōis ardorem, deuotionis liquorem, orationis feruorem, ibi.c.correctionis rigorem, bonę operationis, laborem, et conuersationis squalorē etc.ibi.d.

Oblatio in malo, et sic impii offerunt munera crudelitatis, iniquitatis, cupiditatis, tepiditatis, carnalitatis, & proteruitatis.ibi.c.

Oblatio haud quædam bonorum operum, sicque offeramus deo

agnos

tionis,& inueniuntur opera diuinæ iustitię quæ sunt formidanda.s.quę exercet contra impios & damnatos.ibid.f.

Opera quædam humanæ bonitatis internæ,& sunt opera meritoria quæ debent fieri cum instanti celeritate,& cum instanti maturitate & sapientia,cum præstanti copiositate & opulentia,& cum distanti diuturnitate & permanentia.ibi.g.

Opera quædam prauitatis externæ s.opera mala & peruersa q̃ faciunt mali nimis velociter loquaciter,procaciter atrociter,sterilitet & nubiliter.ibi.h.

Operire,opertus,operire.i.absorbere,abscondere,tegere vel celare.& sumitur in bono & in malo.a.

Operimentum decoris facit bona operatio & honesta conuersatio,operimentum laboris facit pænitentia & confessio,& operimentum honoris facit virtutum aggregatio.ibi.a,sicque operimentum gratiæ esse debet virtutum multitudinis côtentiuum ibi.b,mirandæ sanctitatis ostensiuum,& horrendæ turpitudinis contectiuum seu celatiuum &c.ibi.c.

Operimentum in malo quoddam prosperitatis exterioris iniquitatis interioris,fallacitatis callidioris pænalitatis asperioris &c.ibidem d.

Operimentum quoddam hominum pfectorum,& est multiplex s.operimentum nubeæ compassionis,sacceæ afflictionis, laneæ dilectionis,pelleæ conuersationis &c.alia.ibi.c.

Operimentum hominum beatorum qui in patria operiũtur gloria infinita,& operimentum hominum peccatorum qui operiũtur substantia temporali fallacia corporali,nequitia criminali,& lætitia mundiali &c.estq; operimentum damnatorum q̃ operiuntur timore,pudore,dolore,& mærore &c.ibi.f.

Opes in plurali signat diuitias,in singulari vero auxilium.a.

Opes quædam virtualis excellentiæ appetendæ,quędam literalis sapientię acquirendæ,quædam temporalis opulentiæ contemnendæ,& quædam æternalis affluentiæ eligendæ.ibi.a.

Oppidum est locus ordinatus ad manendum & habitandum &c.a.

Oppidum quoddam exeundum est mundus,quoddam subeũdum religio,quoddam affectandum paradisus,& quoddam formidandum,s.infernus.ibi.a.

Oportet,oportere dicitur quod necesse est sustinere vel facere vel habere.a.

Oportet,operari,tribulari,consolari,speculari,augmentari,& minorari.ibi.a.

Oportet habent boni.s.credere fideliter,sistere stabiliter, agere viriliter,surgere sublimiter &c.alia.ibi.b.

Oportet impiorum.s.luxurię,stultitiæ,ignorantiæ,idololatriæ, & auaritiæ.ibi.c.

Opportunitas.i.modus conuenientia & congruitas atque summe necessarium in omni re sumiturque pro cõgruitate,& sic est q̃dam opportunitas verbalis,quædam localis,quædam realis, & quædam temporalis.a.

Oppressio opprimere.i.extinguere,destruere,vel sub pedibus conculcare.a.

Opprimitur homo spiritualiter per interiorem tentationem,& sic anima opprimitur tentatione carnali,mundiali, atque hostili. ibidem.a.

Opprimitur homo temporaliter per exteriorem vexationem vel tribulationem,& opprimitur homo æternaliter per inferiorẽ damnationem.ibid.b.

Opprobrium.i.vituperium,confusio,iniuria, vel præiudicium.a, opprobrium quoddam iniquitatis euitandum, quoddam aduersitatis tollerandum,& quoddam infernalis pænalitatis formidandum.ibid.a.

Optali lapidis proprietas.facit enim hominem inuisibilem &c. sapientia.ibi.f.

Optare.vide desiderare.

Optimates dicuntur q̃ in fama & potentia sunt maiores,& in dignitate & eminentia excelsiores &c.a.

Optimates prę cæteris delinquebant.s.in superbia & pompositate,in proteruia & fatuitate,in accidia & tepiditate & in gastrimargia & gulositate &c.ibi.a.

Optimus dicitur qui in suo genere est summe bonus.a.

Optimitas quædam temporalis & exterior.ibi.a,quædam virtualis & interior,& sic spiritualiter optimus dicitur qui habet optimam intentionem,subiectionem,compassiõem,affectionẽ &c. ibi.b,& quędam ęternalis superior.ibid.c.

Oppugnare.vide pugnare expugnare.

Ora est limbus seu terminus vestimenti seu panni, etiam dicitur terminus seu ripa fluminis seu maris &c.a.

Oratio,orare.oratio est quædam conuersio mentis in deum p̃ piũ & humilem affectum &c.a.

Oratione requiritur.s. in orante virtus & perfectio quæ proficiat. ibi.b,in orando causa vel occasio quæ sufficiat sic enim nos impellit amaritudo interioris intentionis,exterioris tribulatiõis, & posterioris damnationis.ibi.c, & in orato valor & prælatio quæ perficiat,& sic ad dominum orandum necessaria est humilitas & subiacentia,stabilitas & permanentia, sedulitas & diligentia.ibid. d,& in orando modus & conditio conueniat.ibi.e.

Oratio frequentanda & sursum ad deum eleuanda,quia est Dei & angelorum lætificatiua,pænæ & tormentorum refrigeratiua seu impeditiua,& hostis & vitiorum exterminatiua.ibid.f.

Oratio perfecta requirit temporis aptitudinem,pastoris mæstitudinem,localem sanctitudinem,& hominum solitudinem. ibidem h.

Oratio nõ exauditur propter orantis iniquitatem,propter illius pro quo oratur indignitatem,& propter illius qui orat dubietatẽ,p̃p quod oratur inutilitatem,& propter illius qui orat extorquendam continuitatem.ibi.g.

Orbis.i.rotunditas,& mundus dicitur rotundus,quia ad orbicularem figuram formam formatus.a.

Orbis quidam moralis,intimus & virtuosus .s. animus viri iusti qui a deo solenniter fundatur,stabiliter firmatur,fertiliter cibatur,potenter subiugatur,&cætera.ibidem a,quidam iætalis extimus & pessimus atque vitiosus scilicet mundus corruptus & infectus,quia varius & mobilis,auarus,sterilis,& plenus cupiditate &c.ibid.b,& quidam realis & seriosus,optimus & gloriosus.ibi.c.

Ordeum est granum interius medullosum exterius vero palea seu stipula coopertum.a.

Ordeum signat scripturarum sensum historicum,signat simpliciũ modum canonicum,& signat terræ fructum grossum & rusticũ ibidem.a.

Ordo,ordinare.ordo nihil aliud est quam debita rerum dispositio, & ordinare est aliquid debite statuere, disponere, & locare.a.

Ordo quidam personalis & interior,morum & actuum.ibi.a, quidam virtualis & exterior rerũ & statuum ecclesiasticæ disciplinæ,sicq; in ecclesiasticis ordinatẽ seruanda sunt,videlicet sursum ascendere vitia vincere,gratias agere,stare & manere &c.ibi.b. & quidam supernalis.s.cælestium spirituum.ibi.b.

Ordinandi examinari debent &cæ.vide Aaron.h.

Ordinandi sint conchatenati per dilectionem.ibi.i.& sint humiliati per subiectionem &c.ibi.K.

Organum est musicum instrumentum,sicq; per organum intelligitur lætitia spiritualis & virtuosa,supernalis & gloriosa,mundialis atque vitiosa.a.

Oricis animalis proprietas amicitia.g,lumen.b.stella c,

Oriens,orientalis.oriens est pars mundi magis clara,& a parte illa lux oritur,ac cælum & stellæ ascendere super nostrum hemispherium comprobantur,& sumitur in bono & in malo.a.

Oriens in bono signat gratiæ diuinæ claritatem,dei sciẽtiæ veritatem,& cælestis gloriæ voluptatem.ibi.a.

Oriens in malo signat voluptatem deliciarum,facultatem diuitiarum,& vanitatem eminentiarum.ibi.b.

Oriens signat virum iustum qui de virtute in virtutem oritur, & solis Christi pñtia decoratur &c.& iustus commendatur,q a habet seriosum & amorosum ingressum luminosum progressum. ibi.c,habet copiosum seu fructuosum suggressum,virtuosum cõgressum,& gloriosum egressum.ibi.d.

Oriri,ortus multiplex in scriptura reperitur.a.

Ortus quidam humanæ natiuitatis valde ignobilis & vilis,quidam humanę iniquitatis damnabilis quidam mundanæ aduersitatis tristabilis.ibi.a,quidam terrenæ prosperitatis mutabilis,& quidam æternæ diuinitatis mirabilis.ibi,b.

Ortus Christi fuit cælestium notificatiuus,debiliũ fortificatiuus, flebiliũ lętificatiuus,& demonũ seu hostiũ effugatiuus.ibi.c,fuit etiam mentium vel cordium illustratiuus,quia fuit orta iustitiæ rectitudo,fiduciæ fortitudo,scientiæ lympitudo,decẽtiæ pulchritudo,&c.alia.ibi,d.

Ortus iusti vel cuiuslibet boni prælati,nam in ortu tali inuenitur lumen clarificans,numen iustificans,semen fructificans,carmen lætificans,& agmen pacificans.ibi.e.

Ornatus,ornamentum multiplex in scriptura inuenitur.a.

Ornamentum quoddam virtutis & perfectionis necessitatis, q̃dam superbæ compositionis pompositatis,& honestę conuersationis congruitatis.ibi.a.

Ornari debemus ornatu luminosæ sapiæ,seriosæ eloquentiæ, preciosæ continentię,& gratiosę apparentiæ.ibi.b.

Ornatus in malo quidam superbiæ designatiuus,quidam luxuriæ excitatiuus,& quidam malitiæ occultatiuus.ibi.c,

Orpheus filius solis citharædus præclarus &c.prædicare.d.

Ortus,orti,est locus in quo herbæ & arbores ortenses & domesticæ plantantur.a.

Ortus quidam conscientiæ interius latitantis, quidam religionis & ecclesiæ exterius militantis,& quidam cęlestis patriæ superius triumphantis.ibid.a.

Ortus signat gloriosam virginem mariam,signat etiã statum mundanæ prosperitatis.ibi.b.

Oscu-

F I N I S

DICTIONARII PARS SECVNDA.

EA, Eam, Earum. Nota, quod istud pronomen ea, cum sit pronomen adiectiuum & relatiuum, videtur posse significare quicquid suum significat substantiuum. Verum plerunque fit, quod per talia pronomina generalia perfectiones contentæ in re, seu persona significantur. Ego dicam, quod per eam in bono significato potest intelligi beata Virgo, vel quælibet sancta persona, seu anima, vel etiam Ecclesia militans vel triumphans, quia scilicet ista omnia continent sub genere fœminino. Notabis ergo, quod talis ea commendatur in scriptura, quia

Tranquillitatis sede quietatur,
Diuinitatis corde adamatur,
Aeternitatis fronte adiuuatur,
Sublimitatis monte subleuatur,
Sterilitatis forte maceratur,
Felicitatis fonte adæquatur.

Istam enim solet quietare pacis tranquillitas. Matthæ. 10. Veniet pax vestra super eam. & Esaiæ. 56. Ecce declinabo super eam quasi fluuium pacis. Itèm istam solet adamare fraterna charitas. Vnde de Hester legitur Hester. 2. quod Rex adamauit eam super omnes mulieres. Ista enim est illa Sunamitis, de qua dicitur. 3. Reg. 1. quod adduxerunt eam ad Dauid Regem, Rex vero nõ cognouit eam. Ad Regem enim, id est ad Christum fuit beata Virgo, anima vel Ecclesia per fidem adducta, & eidem spiritualiter desponsata. Psal. Adducent Regi Virgines post eam. Item istã solet adiuuare Dei benignitas. Psal. Adiuuabit eam Deus vultu suo, Deus in medio eius nõ commouebitur. Item istam solet sublimare virtutum dignitas. Psal. Elegit eam Deus & præelegit eam. Item istam solet macerare pœna sterilitas seu asperitas, scilicet pœnitentia. Ezech. 24. Faciam eam desertam ab austro. & Oseæ 2. Ducã eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. Itẽ istam solet reclinare cœli fælicitas. Psal. Deus in tabernaculo suo habitare facit eam. Ista enim erit ibi, scilicet in Paradiso

Sponso sociata,
Fama diuulgata,
Gratia ditata,
Fœdere ligata,
Gaudio vallata,

Dico inquam sponso sociata. Vnde de filio Regis Amon, id est de Christo dicitur. 2. Reg. 13. quod ipse apprehẽdit eam, & dixit. Cuba mecũ soror mea. Fama etiam diuulgata. Gene. 11. Sublata est mulier in domum Pharaonis & laudauerunt eam apud illum. Canti. 6. Et Reginę laudauerunt eam. Gratia etiam ditata. 1. Paralip. 20. Inuenit in ea auri pondo talentum, aurum enim gratiam designat. Fœdere verò ligata. id est pacificata. 2. Paral. 9. Portauerunt leuitę arcam, & intulerũt eam & omnem paraturam tabernaculi. Gaudio etiã lętata & cõsolata. Vnde ista est illa ea de qua scribitur Esa. 51. Gaudium & lætitia inuenietur in ea gratiarum actio & vox laudis. Sic ergo patet quomodo ea potest accipi in bono significato in quantum scilicet significat beatam Virginem, sanctã animam, vel Ecclesiam. ¶ Sed si vis dic, quod ea potest etiã accipi in malo. Et sic per eam notabis animam peccatricẽ, seu ecclesiam vel Religionem vitijs deprauatam & præuaricatam. Et sic nota, quod talis ea

Vitiorum fęcibus fędatur,
Deitatis gratia priuatur,
Amicorum ope non iuuatur,
Inimicorum dente laceratur,

Dico, quod ista vitiorum fędatur sterquilinio. Vnde de ista dicitur. Esa. 14. Ponam eam in possessionem Gericij, & i paludes aquarũ. Item ista deitatis priuatur spõsalitio. Deus enim sponsus eius repudiat & dimittit eam cũ peccat. Ezec. 23. Recessit ab ea anima mea. Item ista amicorum orbatur patrocinio, quia scilicet omnes Angeli & sancti, qui eam solebant diligere, ipsam nunc abominantur, & horrent. Thren: 1. Non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius. Immo ibidem dicitur, quod omnes amici eius spreuerunt eam, & facti sunt ei inimici. Item ista inimicorum grauatur maleficio. vnde. Thren. 1. dicit. Inimici eius apprehenderũt eam iter angustias. Istud potissime fiet in Inferno, quando ista ea perpetuis doloribus affligetur. Hiere. 6. Tribulatio apprehendit nos, dolores vt parturientem. Sic ergo patet quomodo ea in bono sumitur & in malo.

E. Nota quod e, præpositio seruiens ablatiuo idẽ signat, quòd a, vel de, vel ex. Et ideo vide in alijs titulis, quia auctoritates non habeo nisi paucas. A

EBrietas. Ebrietas in scriptura generaliter idem est, quòd repletio, & siue in bono & in malo accipiatur, semper videtur repletionem & suprabundantiam designare. Et possumus notare, quòd est quædam

virtuosa,
Ebrietas vitiosa,
dolorosa,
gaudiosa.

Ebrietas virtuosa est abundantia gratiæ & deuotionis de qua potest dici illud Cã. 5. Comedite amici & bibite & inebriamini charissimi. Ebrietas vitiosa est abundantia culpæ & spiritualis infectionis, & de ista põt dici illud. Psal. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapiẽtia eorum deuorata est. Ebrietas enim cõmuni vocabulo, est abũdantia vini & corporalis refectionis, de qua Prouerb. 20. Luxuriosa est abũdantia æternæ miseriæ, & tã æternalis quàm temporalis afflictionis, de quo Esa. 15. Inebriabo te lachryma mea. & Thren. 3. Inebriauit me absynthio &c. Ebrietas gaudiosa est abundantia glorię & futurę cõsolationis, & de ista põt dici illud Psal. Inebriabũtur ab vbertate domus tuæ, & torrẽte voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ. Est ergo quædã ebrietas spiritualis, quędã corporalis, quędam temporalis quędam ęternalis. ¶ Vt verò breuiter transeamus, primo dicamus, quòd est ebrietas virtuosa, quæ signat spiritalem mẽtis alienationem, per quam homo ab humano sensu & conuersatione immutatur, de qua quidem potest exponi illud Cãtic. 5. Comedite amici mei & bibite, & inebriamini charissimi. vbi ostenditur, quod quattuor sunt quæ faciunt hominem spiritualiter ebrium, et ista sunt contritio timorosa, quæ potest notari in verbo, Comedite dilectio viscerosa [Amici inquit & charissimi] Deuotio dulcorosa, quę notatur in verbo [bibite] Instructio fructuosa, quę notari potest in verbo [Inebriamini] ¶ Dico ergo, quod hominem spiritualiter inebriat timorosa contritio. Delphini enim audito tonitruo ita timent, quòd quasi epileptici facti & ebrij, ad fundum maris cadunt, & se capi & illaqueari á piscatoribus permittunt. Sic verè charissimi, illi qui bene adiuuant, & præcipiunt diuinarum comminationum tonitruum, quod peccatoribus incutitur, statim fiunt ebrij, id est timorosi & stupidi, & sic cadunt ad profundum maris, id est Inferni per considerationem, & permittunt capi & inuolui per confessionem. Ista verò contritio ostenditur cum dicit [Comedite] Comedere enim nihil aliud est quàm cibos terere vel masticare, & signat cõtritionem, quæ crimina facta, & preterita terit, diuidit considerat, & masticat. Talem cibum cõedebat Dauid, cum dicebat. Cinerem tanquam

quam panem manducabam, & potum meum cum fletu mi
scebam.& Iohel.1.dr.Expergiscimini ebrij,& flete, vlulate,
qui bibitis vinum in dulcedine.Sicut.n.videmus,ꝙ panis vi
gelle comestus facit hominem ebrium, sic vere talis come
stio & masticatio,seu consideratio spiritalis, facit hominẽ
stupidum,& spiritualiter ebriosum.Sicut.n.videmus, quòd
ebrius titubat,cadit,spumat,faciliter plorat,& sine verecũ-
dia se denudat,parietibus innititur,ne corruat, sic verè ille,
quem contritio facit ebrium per Dei timorem titubat, per
confessionem spumat,per orationem parietibus.i.sanctis in
nititur,per humilitatem cadit & deprimitur,& per compũ-
ctionem plorat & desolatur,iuxta illud prædictum Esai.16.
Inebriabo & lachryma mea. & etiam per pctõrum suorum
reuelationem siue verecundia denudatur. Talibus ergo dr
Esai.29.Obstupescite,& admiramini, fluctuate & vacillate,
inebriamini,& non à vino,mouemini & non ab ebrietate.&
illud Psal. Visitasti & inebriasti terrã, sana cõtritiones eius,
qa commota est.Ista est ergo ebrietas contritionis timoro-
C sæ.¶Adhuc dico,ꝙ est ebrietas dilectionis viscerosę.[Ami-
ci inqt mei.]Amor.n.similis est ebrietati.Sicut.n.videmus,
ꝙ ebrius solet sua liberaliter dare, vestimenta sua abijcere,
de illatis iniurijs non curare, prælium audacius inire, & in
prælio ictus & vulnera non sentire,sic verè charissimi,amor
Dei,quando cor inebriat,facit hominem pium & liberalẽ,
datorem vestimentorum.i.bonorum temporalium contem
ptorem,illatas iniurias obliuiscentem,prælium contra vitia
aggredientem,& pro Christo illicita verba non sentientẽ.
vnde Proue.7.de mutuo amore loquens illa amasio suo, di-
cebat sic.Veni,inebriemur vberibus, & fruamur cupitis am
plexib.Talem ebrietatem habuerunt martyres, quise sicut
hoĩes ebrij,& sine sensu morti opponebant, & de illatis vul
neribus non curabant.Isti.n.fuerunt sicut elephas, qui ex in
dustria solet inebriari,vt ad prælium animetur, & audacior
efficiatur,qa verè qñ amore diuino inebriati fuerunt, tunc
prælia mundi tribulationum audaciter intrauerunt,& viri-
ter sustinuerunt.Amor.n.ebrietati propriè comparatur, qa
qui perfectè amat,sensum,modum & rõnem nõ seruat.(Vt
.n.dicit Ouid.) Est in amore modus,non tenuisse modum.
[Amici ergo & charissimi.]Iõ talibus fecit Deus iuxta con
silium.Eccl.6.Si possides amicum, in tentatione posside eũ.
Ideò dicit Petrus Rau. Amor.n. impenetrabilis est lorica,
vulnera respuit,iaculum excutit,periculo insultat, mortem
irridet si amor est,oĩa vincit.vñ in Psa.Calix meus inebriãs,
q̃ pclarus est.Exemplum de Apostolis Act.2.qui pro ferno
re spiritus,ebrij putabantur.Ista est ergo ebrietas dilectiõis
D viscerosæ.¶Deniq; est ebrietas deuotionis dulcorosę.&hoc
ostenditur,cùm dr.[Bibite.]Potus.n.deuotionis & perfectę
contemplationis hominem inebriat, ipsumq; facit stupidũ
& mirãtem.Ebrietas.n.habet lætitiam excitare, somnum ẽt
procurare,& de rebus inuisis.s.de bonis paradisi somniat,&
excogitat.Gen.9.Noe plantauit vineam,bibensq; vinum,in
ebriatus est.Exemplo illius Annæ,quæ p deuotione, ebria
ab Hely fuit credita quando pro Samuelis origine dominũ
precabat.1.Reg.1.Aduerte autem,ꝙ talem ebrietatem non
habent hypocritæ,licet habere videatur. Isti.n. similes sunt
cuidam lapidi,qui dr dionysias,qui sicut dicit Dioscorides,
distemperatus,cum aqua, vinum dr fragrare, sed ꝙ mirum
est,ebrietati resistit.Iste lapis procul dubio signat hypocri-
tas.isti enim dictis, & verbis,& simulationibus suis vinum
æternæ voluptatis,& dulcedinem ęternæ glorię fragrare,sa-
pere,& desiderare vñr. Sed pro certo istud verum non est,
qa ebrietati isti.i.æternæ felicitati & fertilitati, cõtemplatio
ni & deuotioni vñr factis & operibus resistere,& ei totis vi-
ribus cõtraire.vñ Aggei.1.Bibistis multum,& non estis ine-
briati.Non sic,sed simus spũaliter ebrij.s. ebrietate deuotio
nis dulcorosæ,dormiendo per deuotionẽ. ¶ Rursum dico,
ꝙ inuenit ebrietas instructionis fructuosæ.Doctrina.n. com
paratur vino,quia.s.mẽtes solet imbuere & inebriare,& bo
nis operibus fœcundare,de quo Esa.55.Descendit imber &
nix de cœlo,& inebriat terram,& infundit eam,& germina
re facit eam,& dat semen serenti &c. Simus ergo ebrij cha-
rissimi dormiendo per deuotionem,diligendo per affectio
nem,largiendo p cõpassionem,titubãdo per contritionem,
hauriendo per instructionem.Et sic patet,quomodo est quę
dã ebrietas virtuosa. ¶ Secundò dico, ꝙ est quædam ebrie-
tas vitiosa,& ista procul dubio triplex est,quia,scilicet

Vna est corporalis gulositatis.
Alia est mundialis prosperitatis,
Tertia est criminalis iniquitatis,

Dicuntur ergo ebrij vinositate.
Qui replentur prosperitate, iniquitate.

Et ista est proculdubio
vitiosa,quia prout dicit
August.ebrietas aufert
memoriã, dissipat sen-
sum, confundit intelle-
ctũ, cõcitat libidinem,
inuoluit linguam, cor-
rũpit sanguinẽ,oĩa bona debilitat,vitam diminuit, & oẽm
substantiam exterminat.Et sic possumus dicere,ꝙ ista ebrie
tas vitiosa est propter tria,quia scilicet per istam

Secreta reuelantur,
Animi concitantur.
Corpora maculantur.

Quia sicut Quirinus lapis inuẽtus in
nidis Vpuparum, quæ sunt aues val-
de immundæ,suppositus capiti dor-
mientis,facit eũ dicere secreta sua dormiendo,ſm Isido.sic
verè ebrietas,quæ in nidis immundorũ ebriosorũ inuenit,
facit hoĩem secreta abscondita reuelare.Qđ bene figuratũ
est in Noe Gen.9.qui inebriatus discooperuit se,ita ꝙ appa
ruerunt pudibunda sua.quia vere qñ hõ ebrius efficit,tũc fa
cilr se discooperit per secretorũ suorũ reuelationẽ,ita ꝙ pu
dibunda.i.turpitudines ꝙ pctã ipsius faciliter alijs oñdunt.
Iõ bñ dr Prou.31.Noli regib.dare vinũ o Samuel, qa nullũ
secretũ est,vbi regnat ebrietas.Iõ dr Abacu.2.Væ q potum
dat amico suo,miscens fel & inebrians vt aspiciat nuditatẽ.
eius.Per hanc ergo secreta reuelant.Item, dico,ꝙ per istam
iurgia seminantur.Elephas .n. licet sit aĩal valde mansuetũ,
qñ tñ inebriatur,faciliter irascitur,& iõ magister suus solet
ipsum inebriare,vt possit ad prælium excitare, ſm Plin. Sic
vere sæpe fit ꝙ hoĩes ẽt benigni & mites,litigiosi & iracun-
di efficiuntur,& in iurgijs & litib.inuoluuntur, qñ vino ine
briant,& propterea magister eorum Diabolus eos inebria
ri pcurat,vt sic ad prælia & seditiones ipsos attrahat, & in-
ducat.ideo Proue.20.dr.Luxuriosa res vinũ, & tumultuosa
ebrietas.Per hanc ergo iurgia seminantur.¶Item dico, qđ E
per istam corpora maculantur,i.per luxuriam. Exemplum
habemus de Loth Gen.19.qui inebriatus duas proprias fi-
lias fædauit Oseæ.4.Vinum,fornicatio,& ebrietas auferunt
cor.Ista est ergo prima ebrietas vitiosa, s.ebrietas vinosita-
tis.Et pro certo talis ebrietas abominabilis est,quia

Potum prouocare,
Mentem turbare,
Sensumhebetare,
Vomitum solet excitare,
Superbiameleuare,
Iracundiam inflammare,
Penuriam generare,

Dico ergo, ꝙ ebrietas po
tum puocat.Iõ Esa. 25.dr
Væ qui surgitis mane ad
ebrietatẽ sectandã,& potã
dum vsq; ad vesperum.Itẽ
mẽtẽ turbat Esa.24 Agitã
bitur terra sicut ebrius.Itẽ
sensum hebetat.Iob 12.Palpabunt quasi in tenebris, & non
in luce,& errare eos faciet quasi ebrios. Itẽ vomitum parit
Esa.19.Errare fecerunt in Aegyptum,sicut errat ebrius.Itẽ
superbiam eleuat.Esa.28.Væ coronæ superbiæ,ebrijs Effra-
im.Item iracundiam inflammat.Ecclesiast.26.Mulier ebrio
sa ira magna.Item penuriam & paupertatem generat,& p-
uocat Eccles.19.Operarius ebriosus nõ locupletabitur. Pa
tet ergo,ꝙ est ebrietas vitiosa,s.ebrietas vinositatis. Et de
ista si vis,vide pulcherrimas auctoritates sanctorum in ma-
nipulo florum in titulo suo.¶Iterũ dico,ꝙ est ebrietas mun F
dialis psperitatis.Sicut enim qui repleti sunt vino & ebrie-
tate,sunt,vt communiter,ratione carentes, vndiq; vacillan
tes,fortiter dormientes,iugiter sitientes,sic vere illi, qui di-
uitijs & prosperitate sunt pleni & ebrij,carent ratione debi
tę discretionis, nesciunt.n.cogitare de futuris,nec de perti-
nentibus ad salutem.Psal.Sicut earius sapientia eorum de-
uorata est.Item isti sunt vacillantes per imbecillitatem in-
constantiæ & imperfectionis.Psal.Turbati sunt,& moti sunt
sicut ebrius.Item isti sunt dormientes in lecto pigritiæ, &
obstinationis 1.Thessalon.5.Qui ebrij sunt,nocte & de die
dormiunt.Item isti semper sunt sitientes per ardorem aua-
ritiæ & ambitionis 1.ad Corin.11.Alius quidem esurit,alius
ebrius est.Esuries enim auaritiam signat.Psalm. Esurientes
& sitientes,anima eorum ipsis tabescebat.Prosperitas enim
est calix Babylonis,quæ inebriat vniuersam terram,sicut di
citur Hierem.51.Calix aureus Babylon in manu domini,de
vino eius biberunt gentes,& ideo commotæ sunt. Tales fi-
gurantur Apocali.17.vbi dr,quod Ioannes vidit mulierem
sedẽtem super bestiam coccineam,quæ erat ebria sanguine
martyrum

Martyrum Iesu, eratq; circundata auro,& argento,& lapidibus preciosis,& erat scriptum in titulo eius, Babylon mater fornicationũ terræ. Ista mulier charissimi, ꝑ certo signat mũdi diuites,& prosperitate repletos, qui re vera dicũtur sedere super bestiam, quia sedent, & quiescũt in mentibus sensualibus,& bestialib. Dicuntur isti ebrii sanguine martyrũ Iesu, q̃a pleni sunt pauperũ Christi substãtiis,& bonis tpalibus. Dicuntur circundati argento, & auro, quia ornati sunt cunctis diuitijs,& mũdanis facultatibus. Et ideo isti dicuntur Babylon mater fornicationum, quia pleni sunt fornicatione,& vitiorũ cõfusionibus. Babylon.n. interpretatur cõfusio. Et ideò breuiter tales vidẽtur dicere illud Esa.56. Venite, sumamus vinum,& impleamur ebrietate. Aduertãt tñ isti, ꝙ ista ebrietas, quæ ipsos facit mõ somniare,& multa falsa,& vana præsumere, deficiet eis, qñ per mortẽ à somno huius vitæ euigilabunt. Ideò dr̃ Iohel.1. Expergiscimini ebrii,& flete oẽs, qui bibitis vinum in dulcedine, qm̃ periitab ore vestro. ¶ Deniq; dico, ꝙ est ebrietas iniquitatis, & ista est, qñ homo totaliter inuoluitur, & sopitur in vitiis, & peccatis, de quo dr̃ Esaiæ. 28. Væ coronæ superbiæ, ebriis Effraim.& Hier.48. Inebriate eum, qm̃ cõtra dñm erectus est. Ista est ergo triplex ebrietas vitiosa, s. iniquitatis, prosperitatis, & voluptatis. Sed pro certo tales ebrietates debet fugere perfectus, iuxta illud, qđ de sacerdotibus & consecrandis, dr̃ Leui.10.& Numer. ꝙ vinum & omne, quod inebriare potest, bibere non debebant.

G ¶ Tertiò dico, ꝙ est quædam ebrietas dolorosa,& ista est pœna Inferni, quæ ebrietati comparatur, pro eo, ꝙ in damnatis absorbet vsum rationis, quia nesciunt quid faciunt. Et nota, si vis, quod ebrietas Inferni habet secum

Fletum æternæ desolationis,
Opprobrium abiectionis & despectionis,
Amaritudinem desperationis,
Omnis carentiam miserationis.

Ibi.n. est fletus & desolatio. Iohel.1. Ebrii flete, & vlulate. Itẽ ibi est opprobrium, atq; despectio. Naum.3. Inebriaberis, & eris despecta. Item ibi est tristitia,& desperatio. Vnde aĩa dãnata dicit Thre.3. Repleuit me dñs amaritudinibus, inebriauit me absynthio. Item ibi est nulla pietas, & miseratio. vnde Hier.46. Deuorabit eos gladius,& saturabitur,& inebriabit sanguine eorũ. ¶ Nota, ꝙ ẽm medicos, plura sunt, quæ ebrietati resistunt,& ab ebrietate præseruãt, s. amygdalus crocus, porrus, olus, amethystus portatus. Sic verè dico, charissimi, ꝙ quinq; sunt virtutes spirituales, quæ ab istis malis ebrietatibus, ne nobis noceant, nos præseruãt. s. amygdalus, quæ calorem febrilẽ reprimit, hæc est carnis puritas & castitas, crocus, quæ cordi dr̃ subuenire,& hæc ẽ benignitas, porrus, qui est amarus, est pęnitentiæ asperitas, olus, quod est cibus pauperum, est abstinentiæ parcitas, Amethystus verò, qui est lapis preciosus, est sapientia & sagacitas. Ista.n. quinq; s. sapientia, abstinentia, pęnitentia, benignitas & castitas ebrietati tã corporali q̃ mundiali dicuntur resistere, & nos ab eis præseruare. Castitas.n.& abstinentia præseruant à corporali voluptate. Sagacitas verò & prudentia præseruant à nocumento prosperitatis mundialis. Benignitas autem,& pœnitẽtia præseruant à vitiorum iniquitate. Ostensum est ergo, ꝙ est ebrietas dolorosa.

H ¶ Quartò verò dico, ꝙ est ebrietas gaudiosa, & ista est opulẽtia gloriæ Paradisi, de qua potest notari, ꝙ sicut ebrii lætantur,& iucundantur, delectantur,& impinguãtur, quietantur & consolantur, sic illi, qui vbertate diuinę glorię inebriantur, habent iucunditatem imperturbabilem. Psa. Riuos eius inebriãs multiplica genimina eius, in stillicidiis ei⁹ lætabitur germinans. Item habent consolationem inęstimabilẽ. Hier.31. Conuertam luctum eorum in gaudium, consolabor,& lætificabo à dolore suo,& inebriabo aĩas sacerdotũ pinguedine. Item habent quietem, & satietatem interminabilem. vnde Hier.31. Inebriaui animam lassam,& omnẽ animam esurientem saturaui. Sic ergo patet, ꝙ est ebrietas gaudiosa, dolorosa, vitiosa,& virtuosa,& hęc sufficiant.

A **Ebron.** Not. ꝙ Ebrõ, quæ fuit ciuitas regia in tribu Iuda, vbi primo regnauit Dauid super Iuda, põt significare conscientiã, Ecc̃iam, cęli patriam. Consciẽtia.n. est locus, vbi Deus solet habitare. vñ Gen.13. Abrahã habitauit iuxta conuallẽ mambræ, quę est in Ebrõ. Ecc̃ia est locus, vbi quisq; debet militare 2.Reg.5. Venerunt vniuersę tribus Israel ad Dauid in Ebron. Paradisus est locus, vbi cuncti debent congregari 1.Paralip.12. Venerunt in Ebron, vt constituerent Regẽ Dauid. Ebron.n. interpretatur transcendens, significans conscientiam, vbi est transcensus altissimæ contẽtemplationis. Vnde de Sansone dr̃ Iudic.16. ꝙ ipse portauit ianuas ciuitatis ad verticem mõtis, qui respicit Ebron. Ebrõ interpretatur transiens, significans Ecclesiã, vbi fit transitus nostræ præsentis mortalitatis peregrinationis 2.Reg.15. Surrexit,& abiit in Ebron. Ebrõ interpretatur coniugiũ, seu visio sempiterna, quæ signant culmen & claritatem ęternæ gloriæ,& beatificæ visionis, & coniugium æternæ charitatis, & dilectionis 2.Reg.2. Interrogauit Dauid dominum, dicens. Quo ascendam?& respondit ei. In Ebron. Si aũt per Ebron vis intelligere mundum, dic, ꝙ Ebron interpretatur incantator, quia. s. mundus oẽs se diligentes decipit,& incantat, ipsosq; morte culpæ afficit, atque grauat. Gen.23. Mortua est Sara in ciuitate Arbeæ, quæ est sita in terra Chanaam.

Ebur. Ebur est res solida, res cãdida, res frigida, res mũda, res rubicunda. Solida.n. est, quiã fit de dentibus,& ossibus elephantis. Et sicut aliqui volunt, tantæ soliditatis est, quod ignibus non faciliter concrematur. Per ebur ergo intelligitur multiplex uirtus, uidelicet A

Patientia, quæ est candida,& non inficitur,
Continentia, quæ est solida,& non comburitur,
Temperantia, quæ est frigida,& non dissoluitur,
Innocentia, quæ est munda,& non corrumpitur.
Amicitia, quæ est ignea,& rubicunda & non extinguitur.

De tali ergo ebore .i. de tã multiplici virtute debet in nostris conscientiis fieri thronus Christi 2.Paral.9. Fecit Salomõ soliũ eburneũ,& vestiuit illud auro. De tali ebore debet ædificari Ecc̃ia sancta Dei. Psal. A domibus eburneis delectauerũt te filiæ. Reg .i. sanctæ aĩæ. De tali ẽt ebore fuit sedes Christi .i. ipsa beata Virgo cõposita. Cãti.7. Collũ tuũ sicut turris eburnea.& Can.5. Vẽter tuus eburneus distinctus sapphiris. Vñ ẽt cuilibet eburneo .i. homini sancto, uirtuoso & mundo põt dici illud Ezech. 27. Transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico. Pc̃tori aũt dr̃ Apoc.18. Oĩa uasa eboris recesserunt à te. Vel si vis dic, ꝙ iustus põt dici ebur, uel eburneus,& hoc propter soliditatem constãtiæ, candorẽ continentiæ, frigiditatẽ tẽperantiæ, læuitatẽ mansuetudinis,& modestiæ, ponderositatem prudentiæ, munditiam innocentiæ rubicunditatẽ charitatis & amicitiæ. Thren.4. Candidiores niue, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.

Ecce. Not. ꝙ ecce est dictio demõstratiua, seu aduerbiũ demonstrandi. Demõstrat.n. res miras, res nouas, res magnas, res insolitas, res prõptas, res certas uel demonstratas, res pñtes, res uiles, res miserabiles, res derisas atque despectas. Sumit ergo ecce admiratiuẽ, qñ loquit de re mira, sicut de Virginis partu Esa.7. Ecce Virgo cõcipiet. De re noua. Apoc.21. Ecce noua facio oĩa. De re magna, sicut Luc.2. Ecce euãgelizo uobis gaudiũ magnũ, q̃a natus est uobis Saluator mundi. De re insolita & ignota, sicut Malach.4. Ecce mittã uobis Heliã prophetã. De re prompta. Esa.6. Ecce ego mitte me. Itẽ sumit demõstratiuẽ,& sic sumitur, qñ loquit de re certa, sicut cũ Marci.16. Ecce loc⁹, ubi posuerũt dñm. De re pñsenti seu ostẽsa. Io.1. Ecce agnus Dei. De re uili. Iudith.4. Ecce Holofernes iacet i terra. De re miserabili seu pia, sicut cũ dr̃ Io.19. Ecce homo.& Dan.13. Ecce morior, cũ nihil horum fecerim, quæ isti malitiosẽ cõposuerunt aduersum me. ¶ Itẽ sumitur derisiuẽ, seu despectiuẽ,& sic sumitur, qñ quis loquitur de re improba,& contempta, sicut in Psal. Ecce homo, q non posuit Deũ adiutorẽ suũ. ¶ His ergo pmissis quocunq; mõ sumat ecce, possumus dicere moraliter loquẽdo, quòd ecce põt oibus rebus & materiis moralibus conuenire. Cum ergo materiæ morales aut tractẽt de personis, aut de rebus, aut de locis. De personis dico, sicut de Deo, de impio, de Diabolo, de iusto. De rebus etiam, sicut de uirtutib. de temporalibus, de uitiis, de pęna & de gloria. De locis insuper, sicut sunt Ecc̃ia, mũdus, religio, Infernus & Paradisus, dicam ergo, quòd hæc dictio ecce, põt ad hæc oĩa pertinere. Primo quidem dicamus aliquid de ecce, in quantum pertinet ad personas. Significat ergo ecce præsentiam

Supernæ deitatis,
Mortalis prauitatis,
Hostilis falsitatis,
Humanæ bonitatis.

Inuenitur ergo vnum ecce, qđ designat Dei præsentiam demonstratam. Res. n. quanto plus habet de essentia, tanto plus põt habere de præsentia.

præsentia. Et inde est, ꝙ Deus, qui habet esse infinitum, pōt habere actum promptissimum & paratum. Si.n. sol subito & præsentialiter radios suos ad loca quantūcunq; remota trāsmittit, & lux quæcunq; propter suam maximam subtilitatē, & agilitatē, ad loca varia se diffūdit, multo fortius ipse De⁹, lucis, & solis creator, pōt se vbi voluerit pñtare, & ad oēs actus suos subito, & sine tarditate procedere iuxta suum arbitriū voluntatis, & dicere semꝑ ecce. Esa. 25. Ecce Deus noster iste. In quibus verbis oñdūtur quatuor ecce, & quatuor demonstrationes ad ipsum Deū spectātes, videlicet vnū ecce

Quod concernit
- Rerum creationem,
- Carnis assumptionem,
- Mali punitionem,
- Boni redditionem.

Primum facit pietas immensa. [Ecce Deus.]
Secundum facit charitas impensa. [Ecce noster.]
Tertium facit æquitas offensa. [Ecce dominus.]
Quartum facit bonitas incensa. [Ecce iste.]
Primū ecce signat Dei ꝑtatē impatiuā. [Ecce. Deus inquit.]
Scd'm ecce denotat dei charitatē distributiuā. [Ecce noster.]
Tertiū ecce designat Dei seueritatē iudicatiua. [Ecce dñs.]
Quartū ecce demōstrat Dei benignitatē præmiatiuā. [Ecce iste.] ¶ Dico, ꝙ per ecce pōt Demōstrari Dei subtilitas ordinatiua seu impatiua, videlicet ipse Deus inqūtū Deus, & in quātū creator, ꝓuisor, & gubernator est rerū, qđ oñditur cū dr̄. Ecce Deus. Deus.n. à principio creationis rerū se diuersimodè demonstrauit, dicens Ecce &c. Et continuè se demonstrat. Et nota si vis, ꝙ ipse se demonstrat, & repræsentat, vt.s.

Creatorem cuncta fabricantem,
Defensorem suos adiuuantem,
Correctorem suos castigantem,
Prouisorem suos ordinantem,
Visitatorem suos consolantem,
Benefactorem suis miserantem,
Iustum prætorem mala vindicantem,
Strennuum bellatorem Diabolum vincentem,
Verum doctorem falsa detruncantem,
Doctum rectorem cuncta moderantem.

¶ Dicā ergo, ꝙ de deo possumus dicere. Ecce Deus creās, & gñans. Vñ ipse dicit Esa. 55. Ecce ego creo cęlos nouos, & terrā nouā. & Hier. 32. Ecce tu fecisti cęlū, & terrā, ecce De⁹ iuuās & liberās. Psa. Ecce.n. Deus adiuuat me, & dñs susceptor est aiæ meæ. ecce Deus pungēs & verberās; q.a.s. Deus seueriter castigat suos, vt retrahantā malis. Vñ ipse dicit Hiere. 25. Ecce in ciuitate, in qua inuocatū est nomē meū, incipio affligere. & 45. Ecce, quos ędificaui, ego destruo, & quos plātaui, ego euello, ecce Deus regēs, & imperās, q.a.s. ad Deū spectat regimē totius vniuersi. Esa. 32. Ecce in iustitia regnabit Rex, ecce Deus visitās, & cōsolās. & Esa. 62. Ecce saluator tuus venit, ecce Deus parcens, & miserās. Psal. Ecce oculi dñi super metuētes eū, & in his, q sperāt super misericordia eius. Ecce Deus lędēs, & vulnerās, s. peccatores. Hier. 23. Ecce cibabo eos absynthio, & potabo eos felle. Ecce Deus vincēs, & superās. Apoc. 5. Ecce vicit leo de tribu Iuda. Ecce Deus docens & reserās. Hier. 1. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce De⁹ oīa moderās, q.a.s. ordinatio, & moderatio Ecclīæ militātis, à Deo principaliter ꝓcedit, sicut ipse dicit Esa. 54. Ecce ego sternā ꝑordinē lapides tuos, & fundabo te in sapphiris, ponā Iaspidē propugnacula tua, & oēs portas tuas in lapides sculptos, & oēs filios tuos doctos à dño. Potissimè aūt ꝓmotio, & institutio prælatorū ad ipsum pertinet. Esa. 28. Ecce mittā in fundamētis syon lapidē probatum augularē. Vnde ēt bono prælato à Deo promoto, dirigitur illud verbum Hier. 1. Ecce cōstitui te super gētes & regna &c. Et tñ proh dolor, sæpe cōtingit, ꝙ Deus non dat nobis tales prælatos sicut essent necessarii, sicut, & ipse cōminatiuè dicit Zach. 11. Ecce ego suscitabo pastorē in terra, qui derelicta nō visitabit, dispersū non quæret, & contritū nō sanabit, & id quod stat, non enutriet, & carnes pinguiū comedet, & vngulas eorū dissoluet. Deus.n. nobis placatus, dat nobis bonos prælatos, indignatus aūt, & iratus, dat nobis malos. Patet ergo, ꝙ per ecce pōt

C designari Dei sublimitas imperatiua. Ecce Deus inquit. ¶ Deinde dico, ꝙ hic oñdit Dei benignitas reparatiua. s. ipse De⁹ ad nrarū aiarū redēptionē, carnisq; assumptionē intētus, qđ oñditur cū dr̄. [Noster.] Mysteriū.n. incarnationis ipsum specialiter fecit nr̄m, nrisq; vsibus, & vtilitatibus ordinatū. Noster inqt. Psal. Ecce manifestè veniet Deus noster, & non silebit. & illud Esa. 40. Ecce Deus noster. Noster.n. factus est, dū carnē nram assumpsit, & dum viueret, nris vtilitatibus militauit. Auis.n. siluestris nostra efficitur, qñ à nobis capitur, & in cauea posita nostris iuribus subiugat, & ibi nos delectando, corā nobis dulciter modulatur. Sic Deus Dei filius, qui primo nobis siluestis, & extraneus apparebat, caueā nostræ carnis intrauit, nobisq; cecinit, & prædicauit, & se humanitatis vsibus subiugauit, & sic nostrum se fecit, & demonstrauit. Dicitur ergo noster. Et nota, ꝙ iste noster factus est,

Quia
- virginaliter hominem intrauit,
- personaliter nobis ministrauit,
- spiritaliter nos associauit,
- mirabiliter culpas nostras lauit,
- salutariter nobis prædicauit,
- nostra dulciter vulnera sanauit,
- nostras acriter pœnas tolerauit,
- carnem nostram fortiter suscitauit,
- iter nostrum ad cœlos patenter indicauit,
- efficaciter nostros liberauit,
- finaliter suos præmiabit.

Dico ergo, ꝙ iste nr̄um se fecit, seu se nobis demonstrauit, & pñtauit, vt virginaliter corpus subintrans. vñ Esa. 7. Ecce virgo cōcipiet, & pariet filiū. Itē pñtauit se, vt ꝑsonaliter nobis ministrātē. Luc. 5. Ecce tot annis seruio tibi. Itē demōstrauit se, vt tpalr seu spūaliter nos associantem seu visitantē. Vnde ipse dicit Apoc. 3. Ecce ego sto ad ostium, & pulso, si quis audierit vocē meā, & aperuerit ianuam, introibo ad illū, & cęnabo cum illo, & ille mecū. Itē pñtauit se, vt mirabiliter culpas expiantē. Io. 1. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit pc̄tā mundi. Itē pñtauit se, vt salutariter mūdo ꝑdicantē. Esa. 52. Ego, qui loquebar, ecce assum. Itē pñtauit se, vt nr̄a dulciter vulnęrā sanantē. vnde ipse dicit Hier. 33. Ecce ego obducā eis cicatricē, & sanitatē, & curabo eos. Itē ꝑsentauit, & demōstrauit se, vt corporaliter pęnas tolerātē. s. in passione. Apoc. 5. Vidi inquit, & ecce in medio throni &c. Agnū stātē tanq̄ occisū, habentē cornua septē, & oculos septē, q sunt septē spūs Dei. Mar. 14. Ecce filius hoīs tradet in manus pc̄torū. Itē ꝑsentauit se, vt corpus fortiter nr̄m suscitantē in resurrectione. Hie. 23. Ecce dies veniūt, dicit dñs, & suscitabo Dauid. Itē ꝑsentauit se, vt triūphaliter cęlos ascendentē. Hier. 49. Ecce quasi aquila ascēdet, & euolabit, & expādet alas suas super bosram. Itē ꝑsentauit se, vt efficaciter suos liberātē, s. de Inferno. Esa. 62. Dicite filiæ Syon, ecce saluator tuus venit. Itē ipse ꝑsentauit se, vt æternalites suos ꝑmiātē, dicēs. s. illud Zach. 9. Ecce Rex tuus venit tibi. & Esa. 62. Ecce saluator tuus venit, ecce merces eius cū eo. Patet ergo, ꝙ hic in hoc verbo ecce, oñditur Dei benignitas reparatiua, cū dr̄. [Ecce noster.] ¶ Deniq; dico, ꝙ per ecce ostenditur Dei seueritas iudicatiua, qđ ostenditur cū dr̄. Ecce dñs. De re.n. summè terribili nobis ꝑsentata, & demōstrata, libenter dicimus ecce. & quia Deus in iudicio terribilis apparebit, iō admirando poterimus dicere verbū istud. [Ecce dominus.] Esa. 66. Ecce dominus in igne veniet, & quasi turbo quadriga eius reddere in indignatione sua furorem suum, & increpationem suam in flamma ignis. D

Et nota, ꝙ ista Dei præsentia erit terribilis, quia

Se reuelabit cunctis manifestum,
Se demonstrabit tristem, & molestū,
Cito volabit per motum infestum,
Tunc quemq; relegabit inhonestū,
Ignis cremabit impios per æstum,
His sociabit consortium mæstum,
Ipsos seruabit ne faciant festum,
His locū dabit tristem, & funestum.

Dico ergo, ꝙ in iudicio ecce dñs erit cūctis manifestus. Apoc. 1. Ecce venit cū nubib⁹, & videbit eū oīs oculus. Ecce superbis durus erit, & molest⁹, q.a.s. Deus superbis, & impiis, apparebit crudeliter, dicēs illud Hier. 51. Ecce ego ad te mons pestifer, qui cōturbat vniuersam terrā. & illud Ezech. 29. Ecce ego ad te Pharao Rex Aegypti, draco magne, qui cubas in medio fluminū. Deus.n. tunc præcipuè præsentialiter opponet se montibus pestiferis, i. superbis, draconibus inflāmatis, i. auaris, habitanbus in medio fluminum, idest delitiosis & luxuriosis. Itē ecce furtim veniet citus, & infestus. Iaco. 5. Ecce iudex ante ianuam assistit. & illud. Ecce dies domini sicut fur in nocte ita veniet. & 1. ad Thess. 5. & Esaię 5. Ecce festinus velociter ueniet.

Item

Item ecce relegabitur quiſq; inhoneſtus.i.quilibet malus, q .ſ.à mundo & à Dei cõſortio relegabiť in Infernum. Hiere. 10.Ecce lõgè ꝓijciã habitatores terræ in hac vice,& tribulabo eos.Item ecce cõcremabiť per igneos æſtus.vñ Ezech.1. Ecce inqt ventus turbinis veniebat ab Aqlone, nubes magna,et ignis inuoluens.Item ecce ſociabiť illis cætus mæſtꝰ, .ſ.cętus Demonum,cui perpetuò coniungentur.Hier. 8 Ecce ego mittã vobis ſerpentes & regulos,quibus non erit incãtatio.Item ecce elõgabiť ab his dies feſtus.i. oẽ gaudium Hie.16.Ecce ego auferã de loco iſto vocẽ gaudij & lætitiæ vocẽ ſpõſi, & vocẽ ſpõſæ.Item ecce his locus dabiť triſtis & funeſtus.ſ.locus Inferni.vñ Apoc.6.de equo pallido dŕ. Ecce,inquit,equus pallidus,& Infernus ſequebatur eũ.Patet ergo,ꝙ per ecce deſignať Dei ſeueritas iudicatiua.Ecce dñs inqt.Eſa.13.Ecce dies dñi ueniet crudelis & indignatiõis ple-
E nus.& Eſa.40.Ecce dñs in fortitudine veniet.¶ Demũ dico, ꝙ ꝑ ecce deſignať Dei liberalitas ꝓmiatiua, & hoc cũ dŕ ecce iſte.Iſte eſt.n.ꝓnomẽ demõſtratiuũ,& ſignat Deũ in patria,q bona vera exiſtentia & ꝑmãſura finaliter demonſtrabit.Nũc nihil eſt ꝓpriè demõſtrabile,qa oia, q̃ videmus,carent durabili qdditate.ſed nõ ſic in patria,qã ibi ipſe poterit dici iſte & hoc,q eſſentialiter demõſtrabiť, & cum eo cũcta bona.Ecce inqt iſte.vñ Cant.2. Ecce iſte venit ſaliens in montib.Et ſi vis notare,dic,ꝙ ibi eſt vnum ecce.ſ.

Nobilis generis,
Stabilis fęderis,
Fertilis muneris,
Quietæ tranquillitatis,
Completæ formoſitatis.

Ibi.n. demõſtrantur ſummi gñis nobilitates, quia.ſ.quotquot ſunt ibi, filij Dei ſunt. Sap.5.Ecce qũo computati ſunt inter filios Dei,& inter ſanctos ſors illorum eſt. Itẽ ibi demonſtrãtur initi fęderis fraternitates, ſeu ſtabilitates, ſeu fęlicitates.Pſa.Ecce q̃ bonum, & q̃ iucundum habitare fratres in vnum,& maximè quia Deus eſt caput & particeps iſtius fęderis & amoris. Apoc.21. Ecce tabernaculum Dei cum hoibus,& habitabit cum eis,&; ipſi populus eius erũt, & ipſe Deus cum eis erit eorum Deus.Item ibi demonſtrãtur immenſi muneris fertilitates, qa videlicet ibi eſt pax & ſocietas,iucunditas,formoſitas & voluptas. Vnde dñs dirigens verba ſua pctõribus & damnatis dicit ſic.Eſa.65. Ecce ſerui mei comedent,& vos eſurietis. ecce ſerui mei bibent, & vos ſitietis.ecce ſerui mei lætabuntur,& vos confundemini.ecce ſerui mei laudabũt ꝑ exultatione, & vos clamabitis ꝑ dolore.Quòd ẽt ibi demõſtreť pax & trãquillitas ſempiterna,patet Eſa.66.vbi dicit dñs.Ecce declinabo ſup eã quaſi flumẽ pacis.De formoſitate verò & pulchritudine ſempiterna,q̃ ibi ſpãliter demõſtrať,patet Can.1.vbi ſpõſus à ſponſa,& ſpõſa à ſpõſo de pulchritudine demõſtrabiliter cõmẽdatur.Ecce inqt tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarũ.Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus,lectulus noſter floridus. Verba ſunt Chri & aiæ beatæ. De iſto ergo ecce dicit Aug.Ecce quid erit in fine ſine fine. Quis ergo alius eſt finis niſi iſte,vbi nullus eſt finis? Patet ergo qũo ecce refertur ad Deũ in patria ſe demõſtrãtẽ. [Ecce iſte]In iudicio nos caſtigãtẽ.[ecce dñs]in carne nos redimẽtẽ.[Ecce noſter.]In ſeipſo manẽtẽ [Ecce Deus.] Primũ notauit eius eſſentiã.[Ecce Deus.]Sed ſm eius clemẽtiã.[Ecce noſter.]Sed tertiũ eius iuſtitiã.[Ecce dñs.]Quartũ verò ſuã beatificatiuã pñtiã.[Ecce iſte.]Bene ergo dictũ fuit de Deo. Ecce Deus noſter iſte.Patet ergo,ꝙ ꝑ ecce denotať Dei pfe-
F ctio multifariè demõſtrata.¶ Nota,ꝙ ꝑ ecce denotať rerum cõditio mirabiliter variata De rebus.n.ſubito apparentibus,& celeriter diſparentibus dicitur ecce.Et quia igitur

Mundus tranſit cum fortunæ curſu,
Vita perit temporum diſcurſu,
Mors accedit cum trementi pulſu.

Ideò vŕ, ꝙ hæc oia fortunę,ſ.impetus, & vitæ tranſitus,& mortis exitus,poſſunt denotari per ecce. De mundo ergo & mundi fortuna ſine tranſitu poteſt dici ecce,quia

Habitatur arctiſsimè,
Vacuatur citiſsimè,
Terminatur triſtiſsimè.

De arcta mundi habitatiõe, quæ.ſ. nulli eſt ſatis lata, põt dici illud 4.Reg.6 Ecce locꝰ, in quo habitamus coram te,anguſtus eſt.De cita mundi vacuatione,cuius domus finaliter erit nuda, põt dici illud Lu. 13.Ecce relinqueť vobis domus veſtra deſerta. De eius finali deſolatione,quæ vtiq; finaliter erit magna, põt dici illud Hie.4.Aſpexi terrã,& ecce vacua erat & nihil? & cœlos, & non erat lux in eis,Vidi montes,& ecce mouebantur,& colles oẽs conturbati ſunt,intuitus ſum,& non erat hõ, aſpexi & ecce carmelus deſertus era Expone de diuerſis mundi ſtatibus qũo non ſunt niſi vnum ecce.i. aliquid momentaneum,atq; pñs.De vita ẽt humana,ꝙ non ſit niſi vnum ecce, patet Deut.31.Ecce prope ſunt dies mortis tuæ.q.d.Ecce vita tua nihil eſt.Vnde etiã de malis & impijs dŕ in Pſal. Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatum ſicut cedros libani,trãſiui,& ecce non erat.Aduertendum tñ,ꝙ breuitas huius vitæ vtilis eſt ad uitã perpetuã acquirendam,quia ſ.nũc eſt tps merendi.Vnde 2.Corin.6. Ecce nunc tps acceptabile, ecce nunc dies ſalutis.De morte,ꝙ ſit vnum ecce.i. ſtatim & pñtialiter affutura,patet Deut.4.vbi præſentialiter dicit Moyſes.Ecce morior in hac humo.& Iob.7.Ecce nunc in puluere dormio,& ſi mane me quæſieris,non ſubſiſtã. Patet ergo qũo per ecce deſignatur rerum conditio mirabiliter variata.¶ Secundò principaliter dico,ꝙ per ecce deſignatur ma- G
lorum actio damnabiliter deprauata. de quolibet.n. malo & impio poteſt dici ecce,quia.ſ.tantę ſunt iniquitates malorum,ꝙ generãt miraculum & ſtuporem.Sicut.n. ſolus viſus fulminis & fulguris & auditus & tonitrui ſtuporem, generat in vidente,& aures fatigat audientis,ſic verè & viſus,& auditus noſter in admirãdo turbatur quãdo vita malorum noſtris aſpectibus pręſentatur,& tunc dicimus ecce. ecce.ſ. demoſtrando ſuas vilitates, admirãdo ſuas prauitates, deridendo ſeu deteſtando ſuas vanitates. Notabis ergo, quod de malis & vitijs ipſorum dici poteſt ſic, Ecce

Fantaſia perturbat oculos,
Luxuria maculat paruulos,
Diſcordia diſſoluit nodulos,
Nequitia figit proditioſos,
Superbia mouet præſumptuoſos,
Sæuitia inflammat furioſos,
Pigritia pauperat ocioſos,
Lactantia extollit glorioſos,
Laſciuia adornat curioſos,
Auaritia ſuccendit anxioſos,
vinolentia occidit ebrioſos,
Ignorantia excęcat obliuioſos,
Caſtrimargia tenet delitioſos,
Malitia indurat obſtinatos.

Dico ergo, ꝙ ſcriptura nobis oſtendit multorum fantaſias & vanitates,& de hoc põt dici illud.Gen.37. Ecce ſomniator venit,venite, occidamus eũ. Itẽ nobis oſtẽdit malorũ luxurias & fędi tates.N. 25.Ecce vnus de filijs Iſrael intrauit corã fratribus ſuis ad ſcortũ madianitẽ vidẽte Moyſe.Itẽ nobis oſtendit malorũ diſcordias & diuerſitates.Iudic.12. Ecce in Effraim orta eſt ſeditio.Item nobis oſtendit proditorum nequitias & aduerſitates.vnde de Abſalon dixit Dauid 2.Re.16.Ecce filius meꝰ qui egreſſus eſt de vtero meo,quærit animam meam. Item nobis oſtendit inflatorum ſuperbias & crudelitates.Heſter. 11.Ecce quo dracones magni parati contra ſe ad prælium. Item nobis oſtendit tyrãnorum ſæuitias & auſteritates. Iſti .n.figurantur in illo piſce q Thobiã voluit deuorare.Thob. 6.Ecce piſcis immanis exiuit ad deuorandum eum.Item nobis oſtendit deſidioſorum pigritias & ocioſitates. Prouer. 14.Per agrum hominis pigri trãſiui, & per vineã viri ſtulti, & ecce totum repleuerant vrticæ & ſpinæ, & maceria lapidum deſtructa erat.Item nobis oſtendit vanas glorioſorum iactantias & pompoſitates.Pſal. Ecce qũo inimici tui ſonuerunt,& qui oderunt te,exultauerũt caput.Item nobis oſtendit carnaliũ laſciuias & curioſitates. Prouerb.7.Ecce mulier occurrit ei ornatu meretricio.Item nobis oſtendit iniquorũ auaritias & cupiditates,de quibus Eſa.50. Ecce vos omnes accendẽtes ignem accincti flammis. Flamma enim & ignis ardorem auaritiæ ſignãt. De viris etiam dicitur in Pſal. Ecce ipſi peccatores & abundantes in ſæculo obtinuerũt diuitias.& alibi.Famẽ patientur vt canes, ecce diſpergenť ad manducandum,ſi non fuerint ſaturati, murmurabũt. Item nobis oſtendit malorũ vinolẽtias & ebrietates.ſ.exẽplo Holofernis,qui ebriꝰ & dormiens fuit occiſus. Iudith.14.Ecce Holofernes iacet in terra,& caput eius non eſt in eo. Item nobis oſtendit malorũ ignorantias atque cęcitates. Eſa.60. Ecce tenebræ operient terrã,& caligo populos.Item nobis oſtendit gaſtrimargias eorum & guloſitates, Lucæ.7.Ecce homo vorator & bibens vinum,publicanorum,& peccatorum amicus.Item oſtẽdit nobis eorum duritias & proteruitates,ſeu eorum mali ias & obſtinatas voluntates.Vnde iſti ſunt,qui dicunt illud.Eſai.59.expectauimus lucem, & ecce tenebræ,ſplendorem,& in tenebris ambulauimꝰ,palpauimꝰ quaſi cęci parietem, & quaſi abſq; oculis attrectauimꝰ &c.

Patet ergo quõ diuersæ malorum iniquitates significant p
ecce. Significatur ergo per ecce malorum actio damnabili-
ter deprauata. ¶ Tertiò dico, ꝙ p ecce designatur hostis de-
ceptio palliata. Diabolus.n. pōt significari per ecce, pro eo. s.
quia semper est præsens & promptus ad nocendum & fallē-
dum. Lu.22. Symon, ecce Sathan expetiuit te, vt cribraret ve
lut triticum. Et illud prædictum 1. Reg. 16. Ecce spiritus ma
lus exagitabat Saul. ¶ Quartò verò principaliter dico, q̄d p
ecce designatur perfectio consummata. De iusto.n. pōt dici
ecce, & hoc procul dubio propter virtutes

Excellentes & admirabiles,
Demonstratas & imitabiles,
Presentatas & cōmendabiles.

Ecce.n. vt dictum est, poni
tur admiratiuè, demōstra-
tiuè, charitatiuè seu pſen-
tatiuè, quia. s. iustus est admirabilis pp sanctitatem, & demō
strabilis pp honestatem, & pñtabilis pp obsecutiuā charita
tem & sedulitatem. sp.n. dicit iustus ecce, & sp vult esse prō-
ptus & pñs, vt possit obseq. & pdesse, dicens cuicunq; pñti
vel auxilium postulāti illud Psa. Ecce cōcupiui mādata tua.
Et bñ [Ecce.] q.d. Paratus sum pñs & promptus, [ecce]. Sicut
.n. myrrha, q̄ facilius, prius & prōptius stillat ab arbore, me-
lior reputat̄, & dr̄ stacte, seu myrrha electa, illa aūt, q̄ tardius
.s. in autūno & difficilius. s. cū clauorū pfectione de arbore,
exilit, illaudabilior iudicat̄, sic verè charissimi, si volumus es
se myrrha electa, & dare suauitatē odoris, prōptē, cito & fa-
ciliter debemus ad bona opa exire, dicētes, [ecce]. Esa. 6. Ec
ce ego, mitte me. Illi.n. q tarde exeūt ad labores pniæ tole-
rādos. s. in autūno senectutis, vel q difficiliter. i. p violētiam
aduersitatis, sunt illaudabiles apud Deū. Nō tardes ergo cō
uerti ad dñm, & ne differas de die in diē. Eccl. 4. sed accele-
ra, dicēdo [ecce] quasi diceres, paratus sum emendare, pniam
facere, pterita plāgere, futura nō committere, imposita susti
nere. Psal. Ecce ego in flagella paratus sum, & dolor meus in
conspectu meo semper. Vbi aduerte, ꝙ per pniam debet esse
humiliatus ad subiectionem, quia. s. ipse debet esse paratus
& promptus ad flagella, contribulatus per contritionē. [Do
lor inquit meus in conspectu meo] continuatus per duratio
nem, cum dr̄. [Semper.] ¶ Ergo circa Istud vocabulum ecce,
per quod promptitudo ad bonū intelligitur, possumus no-
tare, ꝙ quattuor personarum gña debent habere promptitu
dinem virtuosam. Debent enim esse prompti & parati

Prælati ad iustitiam,
Clerici ad decentiam,
Regulares ad munditiā,
Seculares ad clementiā.

Prælati (dico) debēt esse prom-
pti ad iustitiā faciēdā. Corpora
.n. cœlestia & ēt terrestria semp
sunt prompta & parata ad suum
officium exercendum, sicut sol ad illuminādū, ignis ad cale-
faciendum, aqua ad refrigerādum. Sic verè charissimi dico,
ꝙ qa platorū & superiorū officiū est facere iustitiā & æqui-
tatē, cū ipsi ministri iustitiæ nuncupent̄, bñ dico, ꝙ ad istud
officiū exequēdum debent cōtinuè esse prōpti, [Ecce inqt].
vnde Hie. 23. Ecce dies veniunt dicit dñs, & suscitabo Da-
uid germen iustū, & regnabit Rex, & sapiēs erit, & faciet iu-
stitiā in terra. Vbi aduerte, ꝙ platus dēt esse Dauid. i. vultu
desiderabilis per honestatē, germen iustum per æquitatem,
regnare Rex p auctoritatem. Dēt sapiens esse per prudētiā
& maturitatem. [Ecce ergo.] Et vr̄, ꝙ ista promptitudo iusti
tiæ, q̄ debet esse in prælatis, debet esse duplex, qa ipsi debēt
esse parati ad iustitiā erga bonos, ipsos iustè promouendo.
Prælati.n. debent esse sicut apes, q̄ portāt mel & acul eū, qa
verè quātum ad bonos ipsos, sp debent esse parati eis prębe
re mel dulcis cōsolationis & debitæ promotionis. Matt. 21.
Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. Et q̄tum ad malos, sp
prompti inferre aculeum correctionis & iustæ punitionis,
vt de eis dicat̄ illud Gen. 32. Ecce vir luctabat̄ cū illo. Quia
.s. vir. i. virtuosus platus sp debet luctari per acrimoniā cor-
rectionis cū dyscolis & puersis, exemplō dñi, de quo dr̄ Esa.
30. Ecce nomen dñi venit de lōginquo, ardens furor & gra-
uis ad portādum. Elephas.n. est aīal pudicissimum & māsue
tissimum, & tñ ſm Plin. qñ puocatur, durissimè ferit. Sic ve
rè prælatus debet esse mansuetus & pius, veruntñ si per deli
cta puersorum prouocet̄, dēt inueniri durissimus & seueris
simus. Vnde Bern. sup Cant. Sit in vobis inqt materna pie-
tas, & paterna seueritas, exhibete vos matres fouēdo, patres
corripiendo, suspendite vbera, producite verbera. De isto er
go ecce. i. de ista promptitudine q̄ debent habere prælati ad
iustitiā faciendā, pōt dici figuraliter illud Apoc. 6. Ecce inqt
equus albus, & qui sedebat super eum, habebat arcum, & da
ta est ei corona, & exiuit vincens, vt vinceret. Iste sessor, cha
rissimi, signat, prælatū, q. p certo dēt habere album equum
.i. corpus mundum per castitatem, debet habere arcum ad
sagittādum malos. i. iustitiæ seueritatē debet habere coronā
i. dignitatē & maiestatem, debet vincere per perseuerātiam
& longanimitatē. Istud adhuc ecce pōt figurari Apoc. 4. vbi
dr̄. Ecce in cęlo sedes posita erat, & supra sedē sedens, & iris
erat ī circuitu sedis sedilia viginti quatuor, & supra thronos
24. seniores sedentes circūamicti vestimētis albis, & de thro-
no procedebant fulgura & voces & tonitrua & lampades
ardentes. Sedes ista, charissimi, est status prælationis qui in
cœlo sanctę Ecclesiæ collocatur, in quo sedes idest quilibet
Iudex vel prælatus præsidet, atque sedet pro certo iste de-
bet habere circa se plurima. Et primo iridem arcum cęlestē
per quē pōt iustitia designari. Esa. 32. Ecce in iustitia regna-
bit Rex. Item debet habere seniores, & isti significāt bonam
societatem, quia. s. senes vestimenta alba. i. castam & hone-
stam vitam ducentes debent prælatis associari, & circa eos
in sedibus. i. ī officijs & dignitatibus habitare. Ezec. 8. Senes
Iuda sedebāt iuxta me. & vidi & ecce similitudo quasi aspe-
ctus ignis. Item de ista sede debent exire fulgura terroris &
correctionis, tonitrua clamoris prædicationis, voces dulco
ris & cōsolationis, lāpades amoris & dilectionis. Bene ergo
dr̄ Ecce, quātū ad statū prælationis. vnde Luc. 19. Ecce vir
noīe Zacheus, & ipse erat princeps. Zacheus ergo interpre-
tat̄ iustitia, iustificatio, iustus consilio, iustificatus, aut festi-
natio. [Ecce ergo] Et si vis nota ꝙ prælati in iustitiæ execu-
tione prompti debent esse & parati, vel apparere

Audaces & animosi,
Sagaces & studiosi,
Veraces & non dolosi,
Mordaces & rigorosi,
Viuaces & vigorosi,
Simplices & virtuosi,

Appareant (dico) animosi simul
& audaces. Ad prælatos enim
pertinet, ꝙ nihil timeant pro
iustitia facienda. Hiere. 50. Ec-
ce quasi leo descendit de su-
perbia Iordanis. & Apoca. 5.
Ecce vicit leo de tribu Iuda. Item appareant studiosi simul
& sagaces. Ad prælatum.n. pertinet, ꝙ sit sapiens: Ezech. 28.
Ecce sapientior es tu Daniel. omne secretum nō est abscō-
ditum á te. Itē appareant nō dolosi, sed magis veraces. Ioā.
1. Ecce verè Israelita, in quo dolus non est. Item appareant
rigorosi simul & mordaces scilicet impios corrigēdo, dicen
tes scilicet cuilibet malo illud prædictum Hierem. 51. Ecce
ego ad te mons pestifer, qui turbas vniuersam terram. Item
appareāt vigorosi simul & viuaces, id est fortes ad perseue-
randum, & mala tolerandum, vt quilibet dicere possit illud
Psal. Ecce ego in flagella paratus sum. Et Ezech. 9. Ecce vir
vnus &c. Item virtuosi appareāt simul & simplices, quia sci
licet ad prælatum pertinet, ꝙ sit mitis & dulcis. Matth. 21.
Ecce Rex tu⁹ venit tibi māsuetus. Et de Iona, qui interpre-
tatur columba dicitur Luc. 11. Ecce plus quám Iona hic. &
Ioan. 1. Ecce agnus Dei. Et sic patet, ꝙ prælatorum prom-
pta conditio designatur per ecce, quia sicut dictum est, ipsi
debent habere prōptitudinem iustitiæ. Sint ergo prompti
& parati ad iustitiam faciendam. ¶ Clerici sint parati ad de
centiam obseruandam. Sicut enim videmus, ꝙ corpora cœ-
lestia sunt cæteris pulchriora, clariora, & formosiora, sic ve
rè Ecclesiastici debent esse cæteris per decētiā pulchriores,
per scientiam clariores, per vitæ eminentiā altiores. Vnde
de isto ecce potest dici illud, quod dicitur Zacha. 6. Ecce in-
quit vir oriens nomen eius. & sub ipso orietē lux, & ipse fun-
dabit templum, & portabit gloriā, & sedebit & dominabi-
tur in solio suo. Clerici enim debent dici oriens, quæ est re-
gio calida, quia pro certo ipsi debent habere charitatis fer-
uorem, & ex ipsis debet oriri lux, quia ipsi debēt habere ho
nestatis splendorem, & sic ipsi fundabunt templū per exem
pla & documenta, & habebūt gloriam & honorem. Clerici
enim charissimi, debent esse similes illi bestiæ, quæ dicitur
Cameleon, quæ in pelle sua habet omnes colores circūstā-
tes, ad colorem enim rerū oppositarum & propinquarum
promptissimè & facillimè se conuertit. Sic verè charissimi,
Ecclesiastici colores honestarum conditionum, quæ in cir-
cunstantibus personis apparent, debent in se promptissi-
mè recipere, & ipsas in pelle suæ conuersationis facillimè
pręsentare. [Ecce inquit] vnde Ezech. 10. Ecce in firma-
mēto, quod erit supra caput Cherubin, quasi lapis saphirus.

Firmamentum est Eccl'a, Cherubin qui pro certo debet habere lapidem saphirū, qui colorē habet cælestē, signat virtutē honestatis, q̄ ꝓ certo debet in Ecclesiasticis relucere, & nō solū honestas, imo ēt famositas. Gen. 27. Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui bn̄dixit dn̄s. Sint ergo parati clerici

L ad decentiā obseruādā. ¶ Seculares debent esse parati ad clementiā exequendā. Sicut. n. corpora superiora p̄bent mundo lumen, sic inferiora p̄bent mundo nutrimentū. Terra. n. arbores, aquæ, fructus ad nutrimentū oīum viuentiū ꝓducunt. Iō quāuis superiorib. nō p̄nt in lumine coęquari, ipsos tñ in fructib. ꝑexcellunt. Sic vere inferiores. i. sæculares, q̄uis superiorib. s. Eccl'a. in lumine scię & honestatis nō adęquanť, ipsos tñ in nutrimēto pietatis d̄nt superare, qui isti fruct⁹ bonorū tēpaliū, maxime elemosynarū d̄nt ꝓducere ꝓ indigentib. nutriēdis, vt sic dicāt illud Mat. 21. Ecce prandiū meū paraui, tauri mei, & altilia mea occisa sunt, venite ad nuptias. Exēplo illi⁹ Zachei, q̄ dixisse legiť Luc. 19. Ecce dimidiū bonorū meorum

M do pauperib. ¶ Regulares debent esse parati ad munditiā frequentādā. Sicut. n. res, q̄ cælo sunt ꝓpinquiores, & q̄ situ sunt altiores, sunt cōiter puriores & mūdiores, sicut de superiori parte aeris patet, vbi pluuia vel q̄cunq; mala impssiō nō ascēdit, sicut ēt patet de mōtib. vbi feces ad modū valliū non abūdant, sic vere q̄a religiosi & statu & gradu habent esse cælo. i. Deo propinqui & vicini, & ꝓ contēplationē circa cęlestia occupati; iō ꝓ castitatē debent esse lucidi atq; mundi. V̄n de tali ecce dr̄ Dan. 10. Ecce vir vnus vestitus lineis, & renes accinctus auro obryso, & corp⁹ eius quasi chrisolitus, & facies ei⁹ quasi spēs fulguris, & oculi eius velut lāpas ardens. In q̄b. verbis aduerte cōditiones boni religiosi, q̄a primo iste debet esse vir ꝓ stabilitatis vigorē, vestitus lineis castitatis nomē, accinctus auro obryso per honestatis decorū. Et maxime circa renes. i. quantū ad opa carnis, q̄a in istis & operādo & loquēdo se debet religiosus honestissimè portare. Itē debet habere faciē cordis velut spē fulguris ꝓ charitatis ardorē & oculū incess⁹ velut lāpas ardentē, ꝓ sapientiæ claritatis splendorē. Isti debent esse sicut apes, q̄ valde diligunt munditiā, & iō in volando atequā intrant aleuare, solent eijcere stercus & fæces, ne forte aleuari aliqua im̄ūditia inueniať, vt dicit Ambro. & Plin. Sic vere religiosi summe debent amare & seruare munditiā & castitatē, & fætorē & carnalitatē adhorrere. Et iō extra aleuare religionis debēt eijcere fæces suas. i. opa carnalia si q̄ in sæculo habuerint, dicentes Christo illud Mat. 19. Ecce nos reliq̄mus oīa. Et sic patet charissimi, q̄uo diuersi ad diuersa bona opa debent esse parati, s. regulares ad mūditiā, sæculares ad clementiā, Clerici ad decētiā, Prælati ad iustitiā, ꝙ nota totū in isto verbo Ecce Et maxime hoc debet esse isto tpe sancto, in quo & iustitia & decentia & munditia & clementia sp̄ debent in ope custodiri, q̄a s̄m Ap̄m, Ecce nunc tp̄s acceptabile, ecce nunc dies salutis 2. ad Cor. 6. Verūtñ charissimi, multi sunt hodie, qui faciūt cōtrariū, q̄a vere multi sunt, qui nō sunt prōpti ad iustitiā, sed ad nequitiā, nō ad decētiā, sed ad insolentiā, nō ad pietatē, sed ad auaritiā & cupiditatē, nō ad castitatē, sed ad carnalitatē. De iniustis. n. & crudelib. dr̄ Esa. 58. Ecce inquit ad lites & cōtētiones ieiunatis, & percutitis pugno ip̄iē de inhonestis & insolentibus dr̄ Apoc. 6. Ecce equus pallidus, & qui sedebat super eū, nomen illi mors, & Infernus sequebať eū. Insolentes. n. habent equū pallidum ꝓ inhonestā cōuersationē, & iō ipsi sunt mors & venenū aliorū per malorū exēplorū dationē, & iō Infern⁹ sequitur eos per ęternā dānationem. De cupidis & auaris dr̄ Luc. 14. Ecce hō quidā hydropicus erat ante illū. Hydropic⁹ n. qui quanto plus bibit, tanto plus sitit, auaros signat, q̄ quāto plus habēt, tāto plus cupiūt. Iō de talib. pōt mō dici illud Esa. 58. Ecce in die ieiunij vestri īuenit volūtas vestra, & oēs debitores vestros requiritis. De im̄undis aūt carnalibus dr̄ Dan. 8. Ecce Hircus caprarum veniebat ab occidēte super faciem vniuersę terre. Tales ergo charissimi, sunt prōpti ad malum, nō ad bonum, ad vitia, nō ad virtutes, ad opera vilia, nō ad vtilia. Sed non sic, quia mundi & puri debent esse vt magis reputentur Angeli quam carnales. Malach. 3. Ecce ego mittā Angelum meum ad vos, qui preparabit viam &c. Act. 12. Ecce Angelus dn̄i astitit &c. Res. n. purę facilius ascēdunt Sic vere religiosi, qui per continentiam & innocentiam puri sunt ad contemplationem cælestium facilius se extollunt 3. Reg. 18. Ecce nubecula parua ascendebat de mari. Patet ergo ꝙ parati debent esse regulares ad munditiā, sęculares ad clementiā, Clerici ad decentiā, Prælati ad iustitiam, & hæc oīa sunt probata per ecce. Et sic patet, quod ecce. pertinet ad iustum, ad Diabolum, ad malum, ad Deum. ¶ De ecce autem N in quantū pōt dici de reb. puta vitijs & virtutib. pæna & gloria, satis luculenter in serui. in eo. titulo. De vitiis quidem & de pæna quā vitia merenť, in 2. membro principali. De virtutib. aūt & de gloria quib. virtutes remunerant. in 1. membro §. pen. & in quarto diuisionis mēbro. Deniq; si vis aliq̄d dicere de ecce in quantū pertinet ad loca, puta ad mundū, ad Ecclesiam Religionem, Infernum, Paradisum &c. passim in hoc titulo poteris auctoritates notare. Ne tñ diu vagabundus abhorres, partim loca in hoc titulo designare, partim auctoritates annotare deliberaui. Si ergo ecce ad Eccl'am velis aptare, dic auctoritatē Apo. 21. Ecce tabernaculū Dei cū hoīb. & Eze. 6. Ecce ergo demoliar excelsa vestra, i. Eccl'as seu loca, in quib. adorastis Idola. & Zach. 9. Ecce vir oriens nomen eius, & ipse ædificabit templum dn̄o. Si ad mūdum & tp̄alia s. ad vitā & morbum, q̄ cum tp̄e veniunt, require ibi. Primo q̄dem dico. in §. nota, ꝙ per ecce si ad religiōem, ꝓut est loc⁹ vbi regularis vel canonicæ obseruātiæ fratres ad diuini cultus laudem & decus collecti moranť, dic illud Psal. Ecce quā bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum. Si ad Inferuum, vide ibi. primo q̄dem dico in §. Deniq; dico &c. post medium. Si ad cælum vel Paradisum, vide ibidem in §. Demum dico &c. Et sic sufficit.

Etiam. Ista dictio ēt q̄nq; affirmat, quādoq; addit. Af- A firmat dico, & sic est idem etiā ꝙ certe, seu ita, seu amen, sicut Mat. 11. Christus de beato Ioāne dixit. Quid existis in desertum videre? prophetā? Etiā dico vobis plus q̄ prophetā. Et Io. 21. Petre amas me? etiā dn̄e, tu scis q̄a amo te Addit etiam, & hoc, vt cōiter, quia vbicunq; ponitur etiam semper addit ad conclusionem præcedentem. videtur enim supponere idem, quod adhuc, idem quod &, idem q̄d' atque, idem ꝙ insuper, & sic de similibus. Igiť dicatur, quod etiam signat assensum & assertionem, vel etiam augmentum & additionem, siue bona fuerit siue mala. Est ergo etiam quod est

Habendum,	Primum est veritatis affirmatio,
Agendum,	Secundum est bonitatis aggregatio,
Cauendum,	Tertium est prauitatis augmentatio,
Timendum,	Quartum est aduersitatis cumulatio,
Sperandum.	Quintum est supernæ fælicitatis aduentatio, seu additio.

¶ Dico ergo, ꝙ est vnum etiam, q̄d' signat assensum veritatis, quia. s. nunquā debemus veritatem negare, sed ei potius assentire, & eam affirmare. Istud. n. vocabulū etiā, i. veritatis assertio semper debet nobiscum esse & in ore nostro iugiter apparere. Vnde de Dauid dicitur 2. Reg. 6. Dauid erat accinctus ephot lineo. Ephot. n. est vestimentum lineum & album atque clarum, & veritatem designat, qua Dauid, i. quilibet iustus p̄cipue se induit, & adornat. Talis autem veritas & tale etiam ephot debet potissime apparere in

Propriæ fragilitatis cogitatione,	Appareat ergo nostrum, etiam, idest nostra assertio veritatis propriā fragilitatem p̄meditando, vt sic dicamus. Iob 9.
Veritatis fidei confessione,	
Voluntatis Dei inuestigatione,	
Dei beneficiorum recognitione,	
Dei iudiciorum commendatione,	
Fraterna dilectione,	
Deuota oratione,	
Peccatorum confessione,	
Firma spe & deuotione,	
Diuinæ passionis compassione.	

Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Itē appareat nostrum etiam pro fidei veritate nos exponendo, vt sic dicamus domino illud Matth. 26. Etiam si opportuerit mori tecum, non te negabo. Item appareat nostrum etiā Dei voluntatem inuestigando 1. Corin. 2. Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Item appareat nostrum etiam diuina beneficia recognoscendo, vt etiam dicamus illud Luc. 10. Domine etiam Demonia subijciuntur nobis in nomine tuo Item appareat nostrum etiam Dei iudicia recommendando dicendo scilicet illud Apocalip. 16. Etiam domine Deus omnipotens, magna & vera iudicia tuam. Item appareat nostrum etiam proximos amando & diligendo, vt dicamus cum Apostolo illud 1. Thessalon. 2. Volebamus tradere vobis non solum Euangelium, sed etiam animas nostras.

Item appareat noſtrũ ẽt in feruẽter ꝓ fratrib. orando ſupplicando 2.Theſ.1.In quo ẽt oramus ſꝑ pro vobis.Itẽ appareat noſtrum ẽt noſtra pctã cõfitẽdo, & diuinas laudes ꝑdicãdo 1.Reg.19. Expoliauit ſe Saul veſtimẽtis ſuis,& prophetauit Itẽ appareat noſtrũ ẽt in Deo ſperando & cõfitendo, vt dicamus illud Iob.13.Et ſi oeciderit me in ipſo ſperabo.Item appareat noſtrõ ẽt.i.noſtra veritas diuinæ paſſioni cõpatiendo & dolendo.Apo.1.Plagent ſe ſuper eũ oẽs trib.terræ ẽt, amen.Sic ergo patet ꝙ ẽt ſignat aſſenſum & affectionẽ veri-
C tatis.¶Scďo dico,ꝙ ẽt ſignat augmentum & addiiionẽ bonitatis.Boni.n.viri ſꝑ bona bonis adijcere,& virtutes virtutibus debent aggregare,& nõ ſolum vnam virtutẽ, ſeu vnũ bonũ actum,ſed ẽt alias & alias exercere.Vñ de tali ẽt bonorum operum multiplicatione,& additione põt dici illud 3.Reg.18.Implete(inquit Helias)quatuor hydrias aqua, & effundite ſuper holocauſtum.Etiam inquit ſecundo hoc facite.Sequitur.Tertio idipſum facite. Quatuor.n. hydriæ ſunt quatuor affectiones cordis,quæ.ſ.aqua deuotionis & gratię ſeu etiam lachrymoſæ compunctionis ſunt implendæ. Hac ergo aqua holocauſtum bonorum operum noſtrorum debet rigari,& non ſolum ſemel,imo etiam ſecundo & tertio debet talis ſpiritalis irrigatio iterari.Notabis ergo,ꝙ in nobis debet iterari,ſuperaddi,& augeri.

Stabilitatis forte fundamentum,
Humilitatis baſſum fulcimentum,
Liberalitatis dulcoris roramentum,
Caſtitatis purum veſtimentum,
Paupertatis nudum pauimentum,
Charitatis grande alimentum.

Igitur ſuperaddatur in nobis fundamentũ fortis ſtabilitatis 2.Para.4. Baſes etiam fecit & conchas quas ſuperpoſuit baſibus.Baſes enim fundamentum ſtabilitatis & conſcientiæ ſignant.Item ſuperaddatur in nobis fulcimentum humilitatis,vnde de illo bono Rege dř 2.Paral.17.ꝙ ipſe excelſa & lucos de Iuda abſtulit. Excelſa.n.ſuperbiam ſignant,quæ à nobis aufertur, quando humilitas ſuperadditur,& augetur.Iudith. 8. Etiã de noſtra humilitate gloriemur.Item ſuperaddatur roramentum liberalitatis & pietatis,& ſic accedat illud ẽt,quod dř Tho. 4.Si multum tibi fuerit abundanter tribue, etſi exiguum libẽter impatiri.ſtude Heſter 5.Etiam ſi dimidiam partẽ regni mei petieris dabitur tibi.Item ſuperaddatur veſtimentum puræ caſtitatis.vnde de Iudith.dř.Iudith. 16.Erat ẽt virtuti caſtitas adiuncta.Itẽ ſuperaddatur pauimentum nudæ paupertatis.Luc.10.Etiã puluerem,qui adhæſit vobis,abſtergite. Puluis.n.diuitias ſignat.Item ſuperaddať alimentũ dulcis charitatis ſeu benefactoriæ pietatis 2.Mach.11.Etiã deinceps bonorum vobis cã eſſe tentabo.Sic ergo patet, qũo etiã ſignat
D augmẽtũ & additionẽ bonitatis.¶ Tertiò dico, ꝙ quãdoq; etiã deſignat adiũctionẽ iniquitatis & prauitatis. In operib⁹ enim iniquorũ ſemper apparet vnum etiam.i.quidam perfectus in malo, quaſi non ſufficiat ei peccare ſemel, ſed etiã pluries,nec vno crimine corrumpi, ſed etiam pluribus, nec vnum malum committere, ſed etiam aliud & aliud iterare, nec vni homini malũ facere ſed etiã pluribus peccatoribus aliis in criminibus ſe alligare.Iſtã enimiteratio peccatiimplicat hodie multos & multas. Vnde Oſeę. 4. Corrues,hodie, & corruet etiam propheta tecum. Nota ergo ſi vis ꝙ per etiam intelligitur

Additio
Diſcordiæ,quę mẽtes ſtimulat,
Inuidiæ,quæ ſeſe iaculat,
Sæuitiæ,quæ bonos ſtrangulat,
Fallaciæ quæ mores ſimulat,
Luxurię,quę carnem maculat,
Inconſtantiæ,quæ cadẽs exulat,
Ignorantiæ,quæ ſenſus tribulat,
Peſtilentiæ,quæ ſine vapulat.

Dico ergo, quod etiã ſignat motum diſcordię bonis rebellãtẽ. Iob.1. Affuit ĩter eos etiã Sathan.i.aduerſari⁹.Hie.12.Etiã ipſi pugnauerũt aduerſ⁹ te. Itẽ ſignificat enſem inuidiæ ſuos iaculãtẽ.1.Paral.10. Irruit ẽt ipſe(.ſ. armiger Regis Saul)in gladium ſuum.Item ſignat actum ſęuitię bonos ſtrangulantem. Vnde de crudelibus latronibus dř.Luc.10.Qui etiam ſpoliauerũt eum,(.ſ. ſauciatum) & plagis impoſitis abierũt. Item ſignat tectum fallacię bona ſimulantem.i.fictionem & hypocriſim.VndeBaruch.6.de Idolis dř.Ipſa etiam deaurata, & inargenta falſa ſunt. Item ſignat viſcum luxuriæ carnẽ maculantẽ. Ezec.15.Nunc fornicabitur in fornicatione ſua etiã hæc.Et.4.Reg. 21.Peccare fecit etiam Iudam in immunditijs ſuis.Item ſignatfluxum inconſtantiæ ſacilè ruentem.Oſeę 5.Rũet ẽt Iudas cũ eis.Itẽ ſignat fluuium ignorãtiæ ſenſus hebetantẽ.Luc.11.Etiã corpus tuũ tenebroſum erit.Item ſignat ictum peſtilentię impios in fine perdẽtem,& in Inferno puniẽtẽ,quia.ſ.cõſtat,ꝙ illis, quibus nunc ſuperaddunť quotidiæ culpę mortales, finaliter ſuperaddentur pœnæ & miſerię Infernales.Vnde de peccatore dř 4.Reg.9.Etiã hunc percutite in curru ſuo. Quia.ſ.Deus illos qui ſunt mala cõtinuè ſuperaddẽtes, æterna morte ꝑcutiendos decreuit,ipſosq; à facie ſua ſegregauit,& expulit 4.Reg. 21.Peccare fecit.ſ.Manaſſes Rex,ẽt Iudã ĩ abominationibus ſuis.Propterea dicit dñs. Inducam mala ſuper Hieruſalẽ, & Iudã,vt quicunq; audierint, tinniant ambæ aures eius. Sic ergo patet qũo Etiã ſignat additionẽ iniquitatis & prauitatis.
¶ Quartò verò dico, ꝙ ſignat additionẽ aduerſitatis & pau- E
pertatis. Bonis.n.quotidie ſuperadduntur miſeriæ tꝑales 2.Reg.11.Etiã ſeruus tuus Vrias ætheus occubuit. Et Prouer. 14. Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit,amici verò diuitũ multi.q.d.Pauperes odioſi ſunt nõ ſolũ extraneis & remotis,ſed ẽt vicinis & propinquis.Malis verò finaliter ſuperaddentur mæſtitiæ infernales.Ezec.15.Et cum eſſet integrũ.ſ.lignũ vitis, nõ erat aptũ ad opus quanto magis cũ illud cõſumpſerit ignis. ¶ Quintò ẽt dico,ꝙ ſignat additionẽ æternæ vitæ,fælicitatis & dignitatis,de qua Ioan.11. Ego ſum reſurrectio & vita,qui credit in me,ẽt ſi mortuus fuerit,viuet.ſ.vita æterna. Patet ergo qũo ẽt ſignificare põt diuerſa cremẽta,& additamenta tã virtutũ,q̃ vitiorũ, vel ẽt poſſit ſignificare ꝑſonas ſiue in bono ſiue in malo proficientes, & ſiue vitia vitiis vel virtutes virtutibus cumulãtes. Si verò ad Deũ ipſum vocabulũ referre cõtingit,dic,ꝙ iſte eſt etiã, qui affectũ miæ ſuæ continuè hoĩbus ſuperaddit. Roma.8. Etiã proprio filio ſuo nõ pepercit.Mala verò malis,impia impiis finaliter ſuꝑaddet. Apocal.16.Sanguinem dediſti eis bibere. digni enim ſunt etiam domine Deus omnipotens &c. Sufficit de etiam.

Eccleſia.

Not. ꝙ Eccľa idẽ eſt,qđ congregatio.Et qa triplex eſt cõgregatio.ſ.malorũ,bonorũ,& A
beatorum,iõ põt triplex Eccleſia deſignari. Eſt.n.Eccleſia

Malignantium,
Militantium,
Triumphantiũ.

Eſt dico Eccleſia,in qua cõueniunt cuncti malignantes,& iſta ſignat quaſcunq; congregationes,& conſpirationes hoĩum malignorũ,de qua dicit Dauid in Pſal.Odiui Eccleſiã malignantium,& cum impiis non ſedebo.Item eſt Eccleſia,in qua conueniunt iuſti militantes,& iſta eſt propriè Eccleſia militans, quæ eſt congregatio fidelium iuſtorum,qui.ſ.ſunt in militia, & laboribus huius vitæ, de qua Eccl.3.Filii ſapientiæ Eccleſia iuſtorum.Item eſt Eccleſia,in qua conueniunt beati triũphantes,& iſte eſt ſtatus gloriæ ſempiternæ.de qua in Pſalm. Cantate dño canticum nouum, laus eius in Eccleſia ſanctorum. De Eccleſia verò materiali.i. de oratorio nihil ad præſens.His ergo præmiſſis,dicamus aliquid de Eccleſia militãte,& hoc in quantũ gñaliter cõprehendit oẽs fideles, vel ſpecialiter in quantũ cõprehendit ſtatũ oĩum Eccleſiaſticorum. Igitur dicamus,ꝙ ſicut Reges terræ in ciuitatibus ſuis ædificãt palatia ſeu caſtra, quæ ſpecialiter ipſorũ habitationibus deputantnr, qđ ẽt naturali exemplo firmatur de Rege apũ, quæ in medio alueari ędificant ſibi domũ,ſic Deus licet tot⁹ mundus ſit ſuus, & teneat vel tenere debeat fidem ſuam, in ſpeciali tñ palatium & hoſpitium ſibi fecit ſtatum ſeu Eccleſiam Eccleſiaſticorum uirorum.ſ. prælatorũ, religioſorum, & etiam clericorum,vt ibi ſpecialibus hoſpitetur,vt ibi diligentius excolatur,vt ibi deuotius honoretur. Mũdus.n.iſte materialis duas habet partes.ſ.inferiorẽ, quæ corruptionib⁹ elementaribusq; impreſſionibus eſt ſubiecta, diuerſiſq; flatibus & turbinibus,nubibus.& reuolutionibus obnoxia. Et ſuperiorẽ,quæ clara eſt & quieta, & à cunctis tribulationib⁹ abſoluta.Sic dicamus,ꝙ mũd⁹ ſpiritalis.ſ. Chriſti fides & Eccľia,duplicẽ habet partẽ,videlicet inferiorẽ,quæ eſt ſtatus ſęculariũ, turbulẽtiis tribulationib⁹ & anguſtiis valde plenus. Et ptẽ ſuperiorẽ,q̃ eſt ſtatus & habitatio clericorũ,q.ſ.debet eſſe lympid⁹ & ſerenus,& à cunctis malis imꝑſſionib.i.à cunctis vitiis alien⁹,in qub.ſ.pte ſol & ſtellæ.i. Papa & Prælati luculẽti moranť,& in qua ſecurius viuiť,& habitať.Eccleſia.n. cõparař ætheri ſtellas cõtinẽti,corpori ex mẽbris cõſtãti,manui iuſtos continenti,naui bonos deferenti, mari ſemper fluctuanti,cælo ſtellis rutillãti, arcturo nũquã occidenti. Eſt.n. Eccleſia ſicut ęther,quem ſeptem planetæ ſolent inhabitare.

Septenarius.n.numerus vniuersitatem signat ſm Greg. quia vniuersitas prælatorũ, & ecclesiasticorum peragrat,& inhabitat locũ istũ.Apo.1.Septẽ stellę septẽ Angeli sunt septẽ Ecclesiarũ.Est ẽt Ecclesia sicut corpus, ꝙ.s.ex multis mẽbris in uicẽ differẽtibus cõstat.Vñ Apostolus dicit 1.Corin.12.Quia corpus vnum est, & membra habet plura.In corpore.n.sunt oculi cætera regentes, sunt lingua & labia verba proferẽtes, sunt aures sonos audiẽtes,sunt nares de odoribus iudicãtes, sunt manus pro membris pugnantes,sunt pedes corpus sustinẽtes.Sic verè etiam in Ecclesia sunt oculi & labia,quæ vices gerunt prædicatorum, nares, quæ vices gerunt deuotorũ & religiosorum,qui.s.suauitatẽ æternã odorant,manus,quę vicẽ gerunt militum,pedes quivices gerunt agricolarũ.Oĩa.n. ista mẽbra sunt necessaria, & in Ecclia diuersimodè seruiẽtia & obsequentia.Sicut.n.dicit Apostolus Rom.12. Oĩa mẽbra non eundem actum habent, sic multi vnum corpus sumus in Christo;singuli autem alter alterius membra.Est ẽt sicut manus,in qua.s.Deus continet & manu tenet omnes saluandos. Sap.3. Iustorum.n.aĩæ in manu Dei sunt,quæ.s.ex diuersis & differẽtibus constituitur digitis.i.personis. Est insuper sicut nauis,in qua solum qui continentur,ad portum salutis portantur,illi verò,qui extrasunt,in profundũ merguntur.Prouer.32.Facta est sicut nauis institoris.Et ẽt sicut cęlũ,qđ stellis.i.sanctis rutilat,atq; fulget. Gen.1.Stellas posuit in firmamento cœli.est etiam sicut arcturus,constellatio septem planetarum,quæ circa polum mundi.i. Christũ per fidẽ circuit, & apparet,nũquam verò occidit,nec vnquam deficit, seu perit.Ista.n.per tribulationes cõtinuẽ est in motu, sed nũquam cadit,aut occidit,imo semper in ꝑpetuo statu sistit.vñ Greg. li.9.moraliũ dicit,ꝙ arcturus Ecclesiã signat, semper.n.vertitur,& nunquam mergitur, quia Ecclesia semper tribulationes tolerat,& sine termino semper durat, quinimo ſm sanctos,hoc habet propriũ fides & Ecclesia Christiana,ꝗa quãto plus tribulationibus angitur, tanto meritis & virtutibus plus angetur. Vr̃.n.esse similis viridario,seu prato,quod tũc magis ridet,& floret,qñ tẽpestas,& pluuia magis vrget; tũc verò magis desiccatur,& deficit,qñ æstus & serenitas magis viget.Prosperitas.n.Ecclesiæ solet nocere,aduersitas verò sibi solet prodesse,& ualere. unde Valerius, alias Hilarius de trib.lib.vltimo dicit sic. Hoc proprium habet Ecclesia, quia dum persequitur,floret,dum opprimitur,crescit,dũ cõtẽnit̃, ꝓficit,dũ læditur,vincit, & tũc superat,cum superari vr̃. Et idẽ ibidẽ.Hoc(inquit)habet propriũ,vt tũc vincat,cũ lædit̃, tunc intelligat,cum arguitur, tunc obtineat, dum deseritur.

¶ De ecclesia tamen nostra speciali vocabulo sumpta, notabis,quòd ista debet esse,exemplo materialis Ecclesiæ

Locus
Stabilis durationis,
Flebilis compunctionis,
Humilis orationis,
Veracis locutionis,
Fidelis intentionis,
Prudentis discretionis,
Diligentis prælationis,
Consilii & ordinationis,
Auxilii & consolationis,
Psalterii & iubilationis,
Iudicii & iurisdictionis,
Eloquii & prædicationis,
Fastidii & exaltationis,
Coniugii & concordis alligationis,
Repudii & exclusionis.

Sit ergo Ecclesia stabilis & duratiua. Ecclesia. n. materialis fit, vt cõiter de cemẽto bono & lapidibus firmit,vt.s. diu possit stare,& durare. Sic verè Ecclesia spũalis de ꝑsonis bonis & stabilibus, constãtibus, & uirtuosis debet cõstitui,qui cemẽto fortis charitatis iungantur,ne faciliter ad vitia dilabantur parantur. Et ideò isti comparantur stellis cœli,quę à stando & stabilitate dicuutur.Vnde Christus de Ecclesia dicit Matt. 16. Supra petram ædificabo Ecclesiam meã.Et.3.Reg.8. dicitur, Omnis Ecclesia Israel stabat.Quod tamen est hodie contra multos ecclesiasticos,qui.s.non habent cõstantiam virilẽ,sed potius mollitiem fœmineam, quia.s.cum dicatur.1.ad Corint.14. Turpe est.n.mulierem in Ecclesia loqui, cui si loq turpe est, multo magis pręesse.Item sit Ecclesia flabilis,& cõpunctiua In ecclesia.n.materiali semper,vt cõmuniter inuenitur aqua benedicta.Sic verè apud ecclesiasti.debæt aqua lachrymarũ & compunctionis vigere. Iudith.7.Factus est fletus & vlulatus magnus in Ecclesia magna, & clamauerũt dicentes Peccauimus. Item sit Ecclesia humilis & exoratiua.In Ecclesia.n.materiali orat̃ passiuẽ, i Ecclesia vero spirituali fit oratio actiuẽ.Actu.12.Oratio autẽ fiebat sine intermissionẽ ab Ecclesia ad Deũ pro eo.Item sit Ecclesia veritatis prolocutiua. psal Etenim veritatem tuam in Ecclesia sanctorũ. Itẽ sit Ecclesia veritatis expressiua. Debent.n. ecclesiastici viri iuxta ꝑceptũ apostoli prophana & vaniloquia diuitare.2.Timo. 2.Sed sic verba sua moderari, vt in veritate possint sibi vẽdicare illudi Prouerb.8. Veritatem meditabitur guttur meũ. Item sit Ecclesia fidelitatis executiua.Debet.n.habere homines fideles.1.Machab.3.Congregauit Iudas congregationẽ & Ecclesiam fidelium secum.Item sit Ecclesia prudẽs atque discretiua.Viros.n.prudẽtes debet habere, qui prudẽter de negociis valeãt ordinare. Eccl.21.Os prudentis quęritur in Ecclesia.Itẽ sit Ecclesia diligens & sollicitatiua. Viri.n.eeclesiastici, & maximẽ pręlati,debent esse in regimine,& officio diligentes,& vigiles,parenti exemplo,cum apostolo dicentes.2. Corin.11.Instantia mea, quotidiana sollicitudo oĩum Ecclesiarum.'& Actu.20.Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos posuit spiritus sanctus episcopos regere Ecclesia. Itẽ sit Ecclesia cõsulens & deliberatiua.Negocia.n. Ecclesiæ debẽt cõsulte,& deliberatẽ fieri,non prõpte. 1.Mach.5.Conuenit Ecclesia magna cogitare quid facerent. Itẽ sit Ecclesia cõpatiẽs & adiuuatiua. Ibi.n.debet esse viri misericordes & pii,a Deo auxilium postulantes.Iudith.6.Oĩs populus ꝑ totam noctẽ intra Ecclesiã orauerunt,petẽtes auxilium à Deo Israel.Debent etiam esse aliis beneficia,& elemosynas misericorditer impendẽtes.Eccl. 31. Elemosynas eius enarrabit oĩs Ecclesia sanctorum.Veruntamen multi ecclesiastici non sic,quia.s.multi sunt ecclesiastici,qui nõ libenter sua cõicant, imo potius aliena vẽdicant, & affectant. Phi.4.Nulla Ecclesia mihi communicauit in rõne dati & accepti. Itẽ sit Ecclesia lętitię,& iubili ostensiua.Etenim non debẽt personę diuinis mancipatę misteriis, instar phariseorũ facies exterminare dum vel orant,vel ieiunant,vel aliud quid boni operis ꝑpetrant,quin potius hilarem vultum pręferant. Matt.6.Vnge caput tuum,& faciem tuam laua &c.vt sic cum iubilo, & lætitia te leue iugum domini ferre comprobent.Dum iubilarent omnes filii Dei.Iob.38. Item sit Ecclesia iustẽ iudicãs & determinatiua.In ecclesia.n.debet vigere institia.psal.Annũciabo iustitiã tuã in Ecclesia magna. Item sit Ecclesia docta,& prædicans,& enũciatiua. Viri.n.ecclesiastici debẽt eẽ eloquentes & docti,& ad Deũ laudãdũ,& proximũ instruẽdũ instructi,& informati.vnde de bono doctore dr̃ Eccl.15. In medio Ecclesię aperuit os eius, & impleuit eũ dominus spiritu sapientię.Et in psal.In medio Ecclesiæ laudabo te. Et alibi. In ecclesiis benedicam te domine. Itẽ sit Ecclesia altẽ ꝑsidens,& prædominatiua. Ista.n.debet oĩbus præeminere. Et viri ecclesiastici & maximẽ ꝑlati debẽt honorabiliter oĩbus pręsidere.psal Exaltent eũ in Ecclesia plebis, & in cathedra seniorũ laudent eũ.Item sit Ecclesia bonos aggregãs, & eorum concordatiua.Iudi.20.In Ecclesiã Dei populi conuenerunt.Item sit Ecclesia malos superans,& eorum repudiatiua,quia.s.sicut ab Ecclesia materiali arcentur, & expelluntur excommunicati, sic à statu ecclesiastico repudiari debẽt viri impii,'& infecti. Tria.n.genera personarum ꝓhibent̃ in lege antiqua ab ingressu Ecclesiæ,sicut dr̃ Deut.24. videlicet Eunuchi,Mãseres,Ammonites& moabites.Eunuchi.n.genitalibus priuati significant imbecilles,ignorantes,& desidiosos, qui.s.per prædicationẽ nesciũt alios in fide, & moribus generare. Mãseres aũt ex scorto nati significant scorti.i.carnis filios,hoc ẽ dictu,carnales & luxuriosos. Ammonites verò,& moabites,qui interpretantur iniqui vel coangustantes significãt crudeles & perniciosos, qui.s.alios persecutionibꝰ coangustant.Tales.n.ab Ecclesia debẽt arceri,& eis oĩs promotio interdici.Et tñ proh dolor, hoc est contrariũ hodie, quia.s.iam multi iniqui Ecclesiam Dei ingrediunt̃, & ad gradus ecclesiasticos promouentur.de quo Thre. 1. Vidit gẽtes ingressas sanctuariũ tuũ, de ꝗbus ꝑceperas ne intrarent Ecclesiã tuã.Et iõ pro certo Ecclesia hodie confunditur ordine turbato, cõcutit̃, turbine priuato,percutitur fulmine elato. Iã.n.ecclesia subiacet ordinis cõfusioni.patet,quia in multis ipsa põt dici Babylon,quę interpretatur cõfusio,& ẽt põt dici terra miseriæ & tenebrarũ,vbi vmbra mortis,& nullus ordo, sed sempiternus horror ẽ inhabitãs. vnde Actu.19. Erat .n.Ecclesia confusa. Iã.n.ecclesia in seipsa subiacet discordiæ & turbationi,& vt verũ fatear, miserię & desolationi. Vnde

malis

malis rectoribus Ecclesiæ pōt dici illud Num. 20. Cur eduxistis Ecclesiam Dei in solitudinē? Iam insuper Ecclesia ab exteriori subiacet multiplici tribulationi. Vnde de Herode, qui tyrannorū gerit figurā, dr̄ Act. 12. Misit Herodes rex manus, vt affligeret quosdā de Ecclesia. & Act. 8. Persecutio magna facta est in Ecclesia. Persecutio inquit, & verè persecutio, quia sicut videmus, tyranni non cessant Ecclesiam impugnare, sed tñ semper videmus eā finaliter prævalere: Tyrani .n. similes sunt cuidam mōstro marino, quod dr̄ serra maris, ꝙ pro tāto serra dr̄, quia supra dorsum habet pinnulas scindētes ad instar serrulæ, quibus sub naui occultè transiens, ipsam lacerat, atq; rūpit. De quo dicit li. de natura rerū, ꝙ cū habeat alas altas & magnas, qñ videt nauē velificare, per maria inuidet ei, & simili mō econtrario velificare cōtēdit, ipsamq; concursu suo quantum pōt impedit, sibiq; obuiat, & resistit. Postquā verò aliquandiu in aquæ superficie natando, & uolando sic fecerit, inse fatigata deficit, & subsistit, & nauis libere tunc pertransit. Sic re uera maris huius mundi monstra, i. monstruosi tyranni, qui. s. propter enormitatē morum dici possunt merito monstruosi, qui. s. destruendo rodendo, & rapiendo dici possunt merito serræ maris, & potissimè, q̄ nauem Ecclesiæ occultè per machinationes, & fallaces adinuētiones, si aperte hoc facere non audeant, serrant, dissipant, & cōsumit, isti (dico) vidētes nauem istam Ecclesiæ sanctę Dei cū suis priuilegiis, & immunitatibus per mundū liberè trāsfretare, inuident ei, & dolent, ꝙ ẜm statum suum liberius, & facilius velificāt per hunc mūdū. Cōstat. n. ꝙ ecclesiastici ẜm status suos magis honorabiliter opulenter, & fęliciter ipsius mundi principibus ducunt, & transfigunt cursum vitæ, pp ꝙ ipsi sæculares ecclesiasticis inuident quātum possunt. Exemplifica quomodo mūdi nobilibus vr̄, ꝙ nec clericus, nec monachus debet statū ducere, nec bonis vestibus indui, nec bonum equum etiam equitare, & sic de aliis. vnde Greg. in homil. dicit, ꝙ dum electi præficiuntur, inuidi ad furoris rabiē animantur, bonaq; nascentia, quæ imitari nesciunt persequūtur. Et ideò tales maligni, & monstruosi Ecclesiis libere velificantibus obuiare nitūtur, sibiq; & suis priuilegiis obsistūt, & ei sinuoso velo contraire conantur, finaliter tñ lassati deficere comprobātur, & Ecclesia libere, flatu Spiritus sancti regente, oppressis tyrannis, ad patriam nauigans trāsportatur. Nauis. n. Petri fluctuasse legitur, nō periisse, q̄ ecclesia Christi fluctuare quidem poterit tyrānorum tribulationibus, nec tñ peribit; quinimo vt dictum est, plus valebit. vnde Cassio. super psal. Nouit Ecclesia ingranata in suis cladibus diuino beneficio triumphare. Persecutionibus. n. proficit, tribulationibus augetur, sanguine martyrū rigatur, tristitia magis erigitur, angustia dilatatur, fletibus quoq; pascitur, ieiuniis saciatur, indeq; potius, crescit, vnde mūdus deficere cōsueuit. Sed heu proh dolor, timeo, ꝙ hæc solum dicta sint de primitiua Ecclesia, & ꝙ modernæ Ecclesiæ non debeant conuenire. Teste. n. scriptura, filii Israel Deum obliuiscentes, & gentiliū se idololatriis & vitiis polluentes, in ipsorum gentilium manibus ā Deo tradebātur, ut ab eis depressi, à suis vitiis purgarentur. Iudi. 3. Fecerunt filii Israel malum in conspectu domini, & obliti sunt Dei sui, seruientes baalim & astaroth, irátusq; dominus contra Israel tradidit illos in manu chusanrasathaim regis mesopotāiæ. Sic verè timeo hodie, ꝙ nos Israelitici seu ecclesiastici tanta mala facimus, & cōmittimus, & ita Deum, & eius mādata obliuiscimur, & horremus, ꝙ dñs per inimicos suos. i. per regē Mesopotamię & suos. i. per ipsū diabolū, & peccatores sæculares, & tyrannos nos puniet, & nos in eorū manibus tradet, & per eos, vt in spiritalib[9] emēdemur, in temporalibus nos confundet. Vnde de vitiis ecclesiasticorū loquit̄ Bern. in apologetico. O (inquit) vanitas vanitatū, sed nō vanior q̄ insanior. fulget Ecclesia in parietib[9], sed eget in pauperibus, suos lapides auro induit, & suos filios nudos deserit. De sumptibus. n. egenorum seruitur oculis diuitum. Nō sic charissimi, sed potius simus Ecclesia sancta, & immaculata & mūda, vt. s. de terrena Hierusalē transformemus in triūphātem, & cęlestem Hierusalē, claram, perpetuā, atq; nouam, quod nobis cōcedat Christus Dei filius sponsus noster. Sufficit, quia in titulis valde multis fit mentio de Ecclesia, & ecclesiasticis, siue spiritualib[9], siue bonis, siue malis.

Econtra. Econtrario.

Vide in titulo. Contra.

Edere.

Nota, quòd in scriptura inuenitur edere.

Gulosorum,
Tyrannorum,
Peccatorum,
Miserorum,
Doctorum,
Perfectorum,
Beatornm.

Gulosi. n. dicuntur edere cibos voraciter. vnde de malo seruo dr̄ Lu. 12. ꝙ si ipse cęperit percutere seruos, & ancillas, & edere & bibere, & inebriari, veniet dominus eius hora, qua nescit partemq; eius ponet cū infidelibus. Tyranni edunt pauperes crudeliter psal. Appropriāt super me nocētes, ut edāt carnes meas. Peccatores edūt culpas suauiter. Mali. n. peccata dicūtur edere, quia ipsa sibi solent incorporare, & per cōplacentiā intimare. vnde Tho. 1. dr̄, quòd cum oēs ederent de cibis gentilium iste solus custodiuit aīam suam. Cibi. n. gentiliū sunt peccata. Pauperes edūt panem alacriter. psal. Edent pauperes, & saturabūtur, viuēt corda eorū in sæculū sæculi. Docti humiles comedunt scripturas dulciter Matt. 15. Catelli edunt de micis, quæ caduut de mensa dominorū suorum. Perfecti edunt Christū humiliter, quia. s. iusti edunt Christū in altari. Hebr. 13. Habemus altare, de quo edere nō habent tantem, qui tabernaculo corporis deseruiunt. Edunt etiam Christum per gratiam, ipsumq; vna cū meritis, & virtutibus sibi incorporant incessanter. 1. ad Corint. 9. Qui in sacrario operant̄, quæ de sacrario sunt edunt. Beati verò edunt. Deum fęliciter. vnde dominus dicit Ecclesiast. 24. Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibūt me, adhuc sitiēt. & illud Apo. 2. Vincēti dabo edere de ligno uitæ &c. vide supra de uerbo comedere.

Aedes.

Distingue de æde sicut supra de domo. Et si vis, nota, quòd in scriptura inuenitur

Aedes
interioris conscientiæ,
exterioris opulentiæ,
securioris residentiæ,
superioris eminentiæ.

Aedes iuterior cst præparanda. s. conscientia, de qua uidelicet, oīa immunda debent eiici, & oīa munda, & sancta immitti & induci. 1. Mac. 13. Mundauit ædes, in quibus fuerant simulachra. & v. Mach. 3. dr̄, ꝙ ædem & atria sanctificauerunt. Aedes exterior est detestanda. s. status & opulentia habitationis mundanæ, quia re uera istæ sunt ædes voluptuosæ, ædes litigiosæ, ædes ruinosæ, & periculosæ [Voluptuosæ, dico] Esa. 13. Respondebunt vlulæ in ædibus voluptatis. Litigiosę etiam, quia. s. in ædibus mundanæ opulentiæ nō sunt nisi turbationes & lites. vnde de malis dicitur Michæ. 7. Lingent puluerem sicut serpens, velut reptilia terræ, perturbabuntur in ædibus suis. Periculosę etiā sunt, & ruinosę, quia. s. tales domus, ædes, & status finaliter & faciliter destrui solent & perire. Vnde Amos. 3. Diripientur ædes tuæ. & iterum ibidem. Dissipabūtur ædes multę. Aedes securior est habitanda. s. ædes fidei & Ecclesiæ, extra quā nō est salus, & in qua morant̄, & habitant oēs iusti. De quo Prouerb. 30. Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regū. Aedes. n. & status ecclesiastici fuerunt ædes regum. i. virorū excellentium & sanctorum. Istas ergo soli stelliones, qui animalia sunt stellata, & uariè picturata. i. uiri iusti vita, & conuersatione ornati, debet habitare, & ibi sistere & manere quamuis hodie proh dolor verificetur illud. 2. Mach. 6. quòd in sacratis ædibus mulieres vltro se ingerebāt. quod utiq; de locis sanctis potest intelligi, qui impudicè quandoq; à mulieribus frequentantur, vel etiam de statibus & officiis Ecclesię vbi mulieres. i. personæ muliebres & ineptæ multoties pmouentur. Aedes superior est affectanda. s. ædes Paradisi, & istæ sunt secūdę ędes Assueri, de quibus dr̄ Hester. 2. quod uirgines reginæ de cubiculo regio in secundas ædes ducebantur. Cubiculum regium est Ecclesia militans, secundæ ædes sunt Ecclesia triumphans. Paradisus. n. est illa ædes sancta, ad cuius ędificationem Dauid se dicit impensas varias præparasse 1. Paral. 39. Et sic ergo patet quomodo ædes dicitur multis modis &c. transeo, quia supra multa dixi de domo.

Edictum.

A Edictum ast ordinatio, vel statum à superiore publicè diuulgatū, quod. s. pertinet ad Deum, iudicem, vel prælatum. Vide ergo de Rege.

Edom.

A Not. ꝙ edom idem est, quod esau, sicut dicitur Gen. 36. Esau ipse est edom. Fuit. n. primogenitus Isaac, cui debebatur primogenitura, qua priuatus fuit, & terram Idumeę & terram edom inhabitauit, sicut patet in historia Gen. & per discursum Bibliæ in multis locis. Interpretatur. n. edom rufus vel fuluus, siue terrenus, aut sanguineus.

Quia

Quia ergo edom fuit regnum filijs Israel inimicum, etiam ipse edom, vel Esau filius Isaac fuit malus, & ideò iure primo geniture priuatus. vñ, q̃ per edom potest intelligi mundus, vel etiā quilibet vir iniquus, qui. s. filijs Israel. i. iustis hominibus continuè se opponit, & eorum vitæ & moribus cõtraricit. De rege. n. edom legitur, q̃ trāsitū filiorum Israel impediuit, & eos ptransire pœnitus recusauit. Num. 20. Rñdit edom. Non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi quia. s. mali societates bonorum recusant, & eis benefacere sp negant, ipsisque obedire resistunt et rebellant. 2 Paral. 21. Rebellauit edom ne esset subditus Iudæ. Tales enim sunt rufi per falsitatem, fusci per inuidiæ palliditatē, terreni per cupiditatem, Sanguinei autem, quia sanguinem alienum libenter fundunt, vel quia finaliter sanguinis fusioni, & morti & occisioni sempiternæ succumbũt. Vnde Esai. 34. Facta est interfectio magna in terra edom.

A **Aedificare.** Nota, q̃ ædificare, cõstruere, cõponere, & facere, idē significare videntur. Aedificare. n. dr̃ ꝓpriè aliquē locū, vel domū ꝓ habitatiõe construere, & sic dr̃ ædificatio ab ædes, & facio facis. quasi ædes facio. est ergo (moraliter loquēdo.) multiplex ædificatio. s. tpalis virtualis, criminalis, spiritalis, corporalis, æternalis. ¶ Primo dico, q̃ est tpalis ædificatio. qñ. s. aliquis componit, & cõstituit factū & domū mundanæ prosperitatis & opulentiæ, in qua quidē tot lapides ponunt, quot bona tpalia acquirunt. Et aduerte, qđ ædificium prosperitatis mundanæ cõcomitantur, vt cõmuniter, quattuor mala, videlicet

Iniquitas in acquirendo,
Crudelitas in possidendo,
Pompositas in præsidendo,
Fragilitas in residēdo & corruēdo.

De iniquitate, & iniustitia dr̃. Hier. 22. Væ q̃ ædificat domum suam in iniustitia, & cænacula sua non in iudicio. De crudelitate, & violentia dr̃ Abachu. 2. Væ qui ædificat ciuitatē in sanguinib. De pompositate & iactātia seu superbia dr̃ Dan. 4. q̃ Nabuchodonosor superbia elatus deambulans per aulā Babylonis dicebat. Nonne ista est Babylon, q̃ ædificaui in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? De fragilitate verò & ruinosa existētia dr̃ Mal. 1. Edificabunt, & ego destruam. Istos. n. vr̃ dñs mō ędificare, quia facit eis oīa ad votum succedere, & statum eorum sp in melius cõualere. Ipsos tñ destruet, & tpaliter & æternaliter hos cõfundet. psa. Destrues eos, & non ædificabis illos. & Hier. 45. Ecce quos ædificaui, ego destruo &c. Et Iob. 27. Aedificauit sicut tinea domum suam. Ista est. n. domus, q̃ nō est ædificata supra firmā Petrā, sed sup arenā bonorum tpalium, iō faciliter deperit, & cassat. psa. Nisi dñs ędificauerit domū, in vanū laborāt, q̃ ædificāt eā. Itē spiritalis ædificatio est, qñ aliquis ædificat domū interioris voluntatis & cõsciæ. s. mentem, in qua tot lapides ponunt, quot virtutes & grẽ procurant. Eph. 2. Constructa crescit in templum sanctum in dño, in quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in Spū sancto. Item æternalis ædificatio est, qñ aliquis edificat sibi superiorē & perpetuā mãsionē, i qua tot lapides ponit quot bona opera facit, & quot merita apud Deum acqrit. de quo pōt dici illud psa. Hierusalem, quæ ædificat vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum. Istæ sunt ergo tres ædificationes, quarū prima est vitiosa, secunda virtuosa, tertia gloriosa. ¶ Secundò dicamus aliquid de ædificatione virtuali seu morum, q̃ est virtuosa, qa re vera charissimi, q̃libet nr̃m dēt se ędificare, cõponere, & cõstruere, vt effici mereat domus, & ædificiū summi regis. Apes. n. primo ædificāt domum regis sui, & postmodū ædificant domos suas ꝭm Plin. & Amb. Sic verè charissimi, primo, & principaliter nos debemus ædificare domum pro rege. i. ꝓ Chro. s. mentem interiorem, & postmodum ædificabimus domum ꝓ nobis. s. cõuersatiõe exteriorē, sicut fecit Salomon, qui primo ędificauit tēplum dñi, & postmodum ędificauit domum suā, iuxta illud. 1. Paral. 21. Cõsurgite, & ædificate sanctuarium dño Deo. Sic nō faciunt hypocritę, q̃ domum exterioris conuersationis suæ bñ ędificāt, domum verò Dei. i. domum interioris cõsciæ prętermittunt, dicentes illud Aggei. 1. Nondum venit tps domus dñi ędificādę. imo q̃ peius est, ipsam pc̃tis & vitijs destruunt, & subuertūt psa. Destrues, & nō ædificabis eos. Nō sic ergo, sed tā domū interiorem, q̃ exteriorem, tā domum Dei, q̃ nr̃am ædificemus cõponamus, cõstruamus, iuxta illud Aggei. 1. Ascendite (inquit) in mõtem, portate ligna, & ædificate domum. Et videte, q̃ sicut in quolibet ædificio necesse est labores subire, onera sustinēre, materiā habere, sic verè si nosipsos ædificare volumus virtualiter necesse est, q̃ nos laboribus affigamus. Ascendite (inquit) in mõtem, q̃ vtiq; magnus est labor. Itē q̃ nos onerib. supponamus, q̃ ostendit cum dr̃. Portate. Quòd nos virtutib. fulciamus, quæ noīe lignorum intelligunt, [Lignum inquit.] Ligna. n. i. virtutes sunt materia, de quib. hō virtuosus ędificat. Habeamus ergo laboris pœnalitatem, virilem stabilitatem, virtutum fertilitatem. ¶ Dico, q̃ si volumus ædificare nosipsos habitaculum virtutum, nos debemus habere pœnalitatem laborum, q̃ ostenditur cū dr̃. [Ascendite in montem.] Sicut. n. ascendere in mõtem graue est & laboriosum, & maximè senib. pueris & īfirmis, sic verè ad montem. i. ad morum pfectionem ascendere, & graue est & difficile, & iō necesse est in bonis & actib. & operibus laborare, & maximè nobis, qui sumus infirmi per incõstantiā, qui sumus pueri per imprudentiā, q̃ sumus senes per impotentiā. Ascendamus ergo in mõtem. Esa. 2. Venite ascendamus in mõtem dñi, & ad domum Dei Iacob. Et. 1. Esdr. 1. Ascenderunt ad ædificādum templum dñi. Necessaria est ergo laboris pœnalitas, q̃ per ascensum in mõtem denotat. Mōs. n. pfectionem designat, & ascensus in mõtem laborem & pœnalitatem signat. Apes. n. cū magnis industrijs & laborib. ædificāt domos suas. Nō cessant. n. laborare, & discurrere, qa sicut dicit Plin. inter ipsas nulla est ociosa, imo ociosas à se eijciunt, & eas secum habitare non permittunt. Sic verè charissimi, cõtinuè debemus esse in labore & exercitio operis virtuosi, vt. s. domos cõsciarum nr̃arum possimus virtualiter ædificare. Ocium. n. debemus fugere, qa oīa mala docuit ociositas. Eccl. 33. Et ociosorum desidiosorum cõsortia declinare, iuxta illud Senec. 37. epistola. Labor nutrit aīos gñrosos. cur laborem recusas? nō est viri timere sudorem. Quod vtiq; est contra multos, q̃ ita sunt delitiosi, q̃ in bonis operib. nolunt aliqualiter laborare, de quib. dr̃ in psa. In laborē hoīum non sunt, & cum hoībus non flagellabunt. Iō tenuit eos supbia, operti sunt iniquitate & impietate sua. Sed aduertāt isti, q̃ dicit Bern. sup cãtica. Qui in labo rib. hoīum nō sunt, in laborib. demonum erunt. Nō sic ergo sed habeamus laboris pœnalitatem. [Ascendite inquit in mõtem.] Amos. 9. Qui ædificat in cœlo ascensionem suam. Et. 2. Paral. 27. Vrbes ædificat in mõtib. ¶ Insuper dico, q̃ si volumus virtualiter ædificare, necesse est, q̃ habeamus virilem stabilitatem, q̃ onera diuersarum tribulationum, mandatorum & regularium statutorum portare, & in patientia sustinere debemus, iuxta illud Micheæ. 7. Ira dñi portabo, qm peccaui ei Hie. 10. Hęc infirmitas mea est, & portabo eā Formicæ. n. magnas festucas & põderosas trahũt, & portāt, vt ex illis ædificent loca sua. Sic verè, charissimi, nos onus magnarum & grauium tribulationū sustinere, & portare debemus, vt nobis ædificium virtutū & morum in istomūdo, & ędificium Paradisi in alio præparare possimus. Debemus ergo habere virilem stabilitatem, seu patientiæ firmitatem. [Portat inquit] ¶. Deniq; debemus habere virtutum fertilitatem, q̃ notat qñ dicitur [Lignum] Ligna. n. quibus domus moralis construit, sunt virtutes. Sicut. n. dicit Pl. Castores miro modo iuxta flumina ædificant domos suas, & dicit, q̃ gregatim vadunt ad siluam, & cum dentibus ligna scindunt, & vnū de societate supinū ad terrā prosternũt & iter ei⁹ tibias ligna põnũt, & sic de ipso alij quadrigā faciũt & ipsum cū lignis ad locū ædificij sui trahũt. Sic verè charissimi, ad siluā pfectionis debemus gregatim. i. cõcorditer ambulare. Ligna etiā virtutum & grãrum cum dentib. i. cū orõnib. debemus abscindere, & ꝓcurare. Ad terrā etiā debemus nos per humilitatem ꝓsternere, & inclinare. Esa. 51. Posuisti vt terram corpus tuum, & sicut viam transeuntib. Ligna. i. virtutes debemus amplexari, & retinere. Et sic ędificium perfectionis debemus construere, & iuxta fluuium deuotionis continuè permanere. Et de hoc pōt intelligi illud. 4. Reg. 6. Eamus singuli vsq; ad iordanem, & tollamus singuli de silua materias singulas, vt ædificemus ibi locum ab habitandum. Et est aduertendum, q̃ in ædificio requirit

Fundamentum,
Parietes,
Tectum,

¶ Sic verè in ædificio morali reqritur fundamentum, hoc est fides. Ephesi. 2. Super ædificat super fundamentū Apostolorum

Cementum,
Lapides,
Ligna,
Claui.

stolorum. Item requiruntur quattuor cardinales virtutes. Eze. 41. Parietes ædificij quinq; cubitorum. Quinq; inquit quia tectum, ꝙ cæteris supereminet, est spes, quæ sp est de superioribus, quæ facit quintã dimensioné in ædificio isto. Itẽ sequit cemẽtũ, ꝙ oĩa ligat, hæc est charitas, q̃ est vinculũ pfectionis. ad Col. 3. Quia sicut dr̃. 1. ad Cori. 8. Scĩa inflat, charitas verò ædificat. Itẽ reqrunt lapides. i. durities cõstãtiæ, pseuerãtiæ, & durationis, ligna ẽt. i. memoria crucis & diuinæ passionis, claui ẽt, in punctura cõpassionis & cõtritionis, de qb. põt dici illud 2. Reg. 4. Paruerũt biblij ligna & lapides ad ædificãdum domum. Istis ergo cõgregatis ædificat hõ interior & domicilium mentis, p dño hospitãdo. & sic ista erit illa domus, de qua dr̃ Prouc. 9. Sapientia ædificauit sibi domum, excidit colũnas septẽ. Sapiẽtia. n. i. q̃libet hõ sapiens de seipso ædificat domum virtutum, in quã p certo septem colũnæ ponunt. i. septẽ pdicta, quę ad domũ virtutum reqrunt. s. fundamentum fidei, parietes virtutum, tectum spei, cementum charitatis, lapides firmitatis, ligna crucis & passionis, claui ẽt cõpunctionis. Talis erat domus de qua dicebat Salomõ 2. Parali. 2. Domus, q̃ ædificare cupio, magna est nimis & inclyta. Sic ergo patet charissimi, ꝙ si bñ volum⁹ nosipsos ædificare, nos debemus habere, sicut dictum est, virtutum fertilitatem, virium stabilitatem, laboris sedulitatem, & sic de nobis dicet illud. 1. Cor. 3. Dei agricultura estis, Dei ędificatio estis. Ista est ergo ædificatio virtuosa. Et si vis, pone, ꝙ sicut in ædificio Ecclesiæ materialis ædificat altare, sedes, cãpanæ, campanile, & multa alia, sic in ædificio cõsciæ &c. Dic si vis sicut in eodem, vbi agit de Ecclesia. Ista est ergo ædificatio virtualis, quæ est ædificatio interioris voluntatis & cõsciæ.

E ¶ Tertiò dico, qđ inuenit ædificatio criminalis, q̃ est ædificatio prauitatis & iniustitię. Sicut. n. boni ædificant spũale ædificium. i. virtutum cõpagině in seipsis, vt ibi secũ possit p grãm dñs habitare. Neæ. 2. Venite ædificemus Hierusalem. ꝙ ẽt ipse dñs cõsulit, & reqrit Aggei. 1. Aedificate domum dñi. sic p certo mali nõ cessant ædificare domum diabolo in seipsis. i. cõgeriem vitiorũ. Videmus. n. ꝙ araneæ, q̃ sunt aĩalia venenosa, mirabili artificio faciunt telas suas, & ad hoc solent diligentissime laborare. Sic verè venenosi pctõres ad ædificandum telã diabolicã. i. vitiorũ cõgeriẽ diligenter intendunt, ex hoc solo gaudẽtes ꝙ muscas terrenorum bonorum mediante vitiorum reti & ædificio capiunt, & acquirũt. Vnde de pctõre põt dici illud Iob. 27. Aedificauit sicut tinea domũ suã. Ergo notabis, qđ mali ædificãt in seipsis altare crudelitatis, vbi cremant pauperes egentes, cauernã cupiditatis, in qua cõgregãt chamos latentes, lupanar carnalitatis, in quo natãt ad actus fœtẽtes ascensum põpositatis, quo aspirãt ad status ingentes. Dico ergo, ꝙ isti ædificãt in seipsis altare crudelitatis & sæuitiæ. Antiquitus. n. in altarib. cremabãtur aĩalia, vt dño offerrentur. Sic mali videntur adhuc vitium crudelitatis, loco altaris in seipsis cõstruere, in quo solẽt pauperes affligere, & cremare, quos reprehendens scriptura dicit Iosuæ. 22. Quæ est ista trãsgressio? cur reliqstis dñm Deum Israel, ædificates altare sacrilegum? Item dico, ꝙ isti ædificãt in seipsis tẽplum cupiditatis & auaritiæ. Auaritia. n. templo cõparat, qa ex aggregatis lapidib. cõstituit, & ab hoibus ibi donaria & pecuniæ cõgregantur. Et istud est fanum chamos idoli Moab, ꝙ infatuatus Salomõ legit ædificasse, quia. s. chamos interpretatur cõgregans, significãs auaritiã, q̃ solet oĩa congregare. 3. Reg. 11. Aedificauit Salomõ fanũ chamos idolo Moab. Itẽ dico, ꝙ mali ædificant in seipsis lupanar carnalitatis, & immunditiæ. Ezec. 16. Aedificasti tibi lupanar, fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis, ad oẽ caput viæ ædificasti signũ prostitutionis tuæ. Item dico, ꝙ mali ędificãt in seipsis turrẽ seu ascensum pompositatis & superbiæ. Hier. 32. Posuerunt idola sua in domo, in qua inuocatum est nomen meum, & ædificauerunt excelsa Baal. Excelsa. n. Baal signãt altitudinẽ

F supbiæ. Ista est ergo ędificatio criminalis. ¶ Quartò dico, ꝙ inuenit ędificatio spiritalis, & ista est ędificatio, qua nos in bono ędificamus pximos, qñ eis documenta salutis dam⁹, vel qñ bñ viuendo exẽpla virtutum eisdem ministram⁹. Qđlibet. n. bonum documentum vel exemplum est vnus lapis in ędificio conuersionis fraternę. 1. Thess. 1. Cõsolamini inuicem, & ędificate alterutrũ. Ista est igit ędificatio qua Ecclesia p fidem & grãm spiritaliter ædificat, & qua à Deo dirigente, á prelato regente, a pdicatore monente, ab Angelo inspirante, & iusto quolibet coadiuuante spiritualiter cõstruitur, & formatur. Deus. n. principaliter ędificauit & fundauit Ecclesiã. Non. n. facta est humano opere, sed diuino. Nisi. n. dñs ędificauerit domum, in vanum laborauerunt q̃ ędificãt eã. Vnde iste facit sicut ille rex, de quo legitur Iou. 1. quia ipse ędificauit ciuitatem potentissimam &c Expone si vis de Ecclesia, & vide ibi. Vnde ista est illa spõsa Christi, de qua ipse sponsus loquens Angelis, pdicatorib, apostolis, martyrib. & platis (q. s. oẽs in eius cõstructione sunt, & fuerunt Dei adiutores, iuxta illud, ꝙ dr̃ ciuitati nobilissimę Tyro, Ezec. 27. Finitimi tui, q̃ ędificauerunt te, ipsi impleuerũt decorem tuum, dicebat sic Cant. 8. Si murus est, ędificemus super eum propugnacula argentea, si ostium, compingam⁹ illud tabulis cedrinis. Et re vera Ecclesia, & murus, est & ostium. Murus est dico, quod boni defenduntur & continẽtur in via, ostium verò, quo boni introducũtur ad gloriam in patria. Murus est, cuius articuli fidei lapides fuerunt. Martyres p cemento istius muri proprium sanguinem prębuerunt. Ista. n. est illa turris, de qua fit mentio in historia Mellini, quę à terra absorbebatur quotiens ędificabatur, quousq; sanguis iuuenis sine patre fundamentis ędificij fuit mixtus. Ista est Ecclesia, quia lapides eius. s. partes veteris testi oẽs in inferno absorbebant, quousq; ędificium fuit Christi & martyrum sanguine cementatum. Vnde Chrõ dicebãt antiquitus sancti patres illud psal. Benigne fac dñe in bona voluntatę tua Syon, vt ędificentur muri Hierusalem. q. d. tu esto sicut agnus benignus, & da nobis sanguinem pro cemẽtõ. Ostium etiam est Ecclesia, per ꝙ. s. boni ad gloriã admittuntur, & mali etiam excluduntur. Quid ergo? pro certo ista debet ędificari & compingi tabulis cedrinis. i. bonis & altis personis, & ornari debet propugnaculis argenteis. i. preciosis virtutibus atq; donis. Ecclesia. n. est illa turris, de qua dicitur Canti. 5. Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cũ propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. In ista. n. turri Dauid & sunt propugnacula, & sunt clypei. i. diuersa genera virtutum, quarum quædam dicuntur propugnacula, quia valent ad hostes inuadendum, & dicunt clypei, quia valẽt ad nos ab hostibus defendendum. De istis ergo mille clypeis & propugnaculis q̃ in ille dicuntur propter perfectionem & complementũ, ꝙ habet, quia millenarius numerus est perfectissimus, quæ quidem virtutes sunt armetura fortium & sanctorum, possum⁹ dicere, & notare quod isti clypei & ppugnacula, quæ ad ædificationem Ecclesię concurrere dignoscuntur, sunt

Amor, charitatis & amicitia,
Pax, tranquilitas atque concordia.
Splendor, veritas sapientia,
Rigor, equitas atque iustitia.
Rimor, humilitas & reuerentia
Vigor, firmitas & permanentia,
Honor, & honestas atque decentia,
Squalor, paupertas & abstinentia,

Isti sunt ergo cancelli, in quorũ quolibet suspẽduntur tres clypei, hoc est virtutũ variarũ triplicati cohortes & cunei. Dico ergo, ꝙ in hoc ædificio debet iueniri amor & charitas vel amicitia. vnde Ezec. 40. Ostendit mihi Angelus ædificium ciuitatis vergentis ad austrum. Auster. n. pars mũdi calida feruorẽ dilectionis designat, quia sicut dicit. 1. ad Corint. 8. Charitas ędificat. Itẽ ibi debet esse pax & tranquillitas atq; concordia. Rom. 13. Quę pacis sunt sectemur, & quę ędificationis sunt inuicem, custodiamus. Itẽ ibi debet esse splendor, & veritas & sapientia, quia sicut dicitur Prouer. 24. Sapientia ędificabitur domus. Itẽ ibi debet esse rigor & æquitas atq; iustitia. Ecclesi. 3. In iustitia ędificabit tibi. Itẽ sit tibi timor humilitas & reuerentia. Vnde Actu. 9. dicitur, quia Ecclesia habebat pacẽ, & ędificabatur, ambulãs in timore domini, & in consolatione spiritus sancti. Itẽ ibi debet esse vigor, & firmitas, & permanentia, quia. s. De⁹ est ille pater homo sapiens, de quo dicitur Matt. 7. quia ipse ędificauit domum suam supra petrã. Item ibi debet esse honor, honestas, atq; decentia. 1. Corin. 14. Omnia ad ædificationẽ fiant. Vnde etiã de pulchritudine cõuersationis & honestatis potest dici illud quod canit Ecclesia & accipit à Thob. 13. c. Omnes muri tui & turres Hiem gemmis ędificabũtur. Item debet ibi esse squalor, & paupertas, & abstinentia. De quo Esa. 58. Aedificabunt in te

deserta

deserta à sæculo. Ista ergo sunt propugnacula turris nostræ, quæ à Deo fuerunt antiquitus ędificata, & in ecclesia constituta, ita ꝙ tunc dicebat dominus illud Esai.44. Dico Hierusalem, ędificaberis, & ciuitatibus Iuda, ędificabimini, & deserta eius suscitabo. Sed re vera istud ædificium pro magna parte collapsum, & destructum, & per vitia ibidem malè ꝓsidentium, & habitantium dissipatum est. Nam Prouerb.14. dr̄ ꝙ sapiens mulier. i. sapiens aīa vel persona ædificat domū suā, insipiēs verò extructam destruit manibus. Quia re uera iam tot sunt in Ecclesia insipientes, & ineptæ personæ, ꝙ ædificia virtutum, quæ dudū ibi sancti viri ædificauerunt, iam per vitia pœnitus destruxerunt. Vnde cuilibet malo potest dominus dicere illud. 1. Para.22. Multum sanguinem fudisti. i. multa peccata fecisti, nō poteris ædificare domum nomini meo. Oportet ergo, ꝙ De⁹ ipsam reædificaret, & repararet, & virtutibus, & moribus renouaret, alijs forte oīno corrueret. 1. Macha.10. Cępit ædificare, & renouare ciuitatem, dicens. s. illud Zach.1. Reuertar ad Hierusalem in misericordiis, & domus mea ędificabitur in ea. Et Hie.31. In cha[ritate] perpetua dilexi te, iō attraxi te miserans, rursusq; ædificabo te, & ædificaberis virgo Israel. Patet ergo, ꝙ est ædificatio spiritualis.

G ¶ Quintò dico, ꝙ inuenitur, ædificatio materialis. s. domorū corporalium pro nostra habitatione mortali. Et ista pro certo est duplex, s. ædificium Dei, & publicum, quod debet fabricari cum diligentia, & ædificium nostrum, seu priuatum, quod debet moderari cum tēperantia. De ædificio ergo materialis Ecclesiæ, seu templi constat, ꝙ ad eius constructionē debemus oēs currere, & ad hoc diligēter succurrere, & pro viribus laborare. Natura. n. primò format, & ædificat in corpore membra publica ꝙ̄ priuata. Primo. n. format cor hepar & cerebrum, quæ sunt cōia, & vniuersalia mēbra, ꝙ̄ aures, & pedes, quæ sunt particularia. Sic verè nos primo, & principaliter debemus intēdere ad ædificationē domus Dei, ꝙ̄ oibus est cōis, ꝙ̄ ad domorū nostrarū particulariū, & priuatarū instaurationē. Ad qđ facit figura de Salomone, qui primitus legitur domū domini, ꝙ̄ domum suā ędificasse. Filij Israel templum primitus in Hierusalem reædificauerunt, quā construerent domos priuatas. Ad hoc. n. astringimur præcepto cogēte. Ad hoc ēt instruimur natura docente, Ad hoc inducimur spū fauente. Præcepto dico cogente, quia. s. per mādata Dei quilibet ad hoc cogitur. 1. Esdræ.1. Cyrus rex proposuit edictum, vt domus Dei ædificaretur. Natura etiam ad hoc inducit. Nam de apibus legitur, ꝙ primo, & ante omnia ędificāt domum regis. ergo nos debemus multo fortius domum Dei. Spiritus ēt sanctus ad hoc fauet, & hoc sibi placere prætendit. Vnde illud ad Eph.2. Oīs ędificatio constructa crescit in tēplum sanctum in domino, in quo & vos coædificamini in habitaculū Dei in spiritu sancto. vnde de templorum ædificatoribus dr̄ deo illud verbū Luc.7. Dignus est, vt hoc ei ꝓstes, diligit. n. gentem nostrā, & synagogam ædificauit nobis. Tales. n. templorum ædificatores à Deo commendantur, & donis, & diuitiis ampliantur. vnde est illud prædictum Zach. 6. Ecce vir oriens nomen eius, & ipse ædificabit templum domino, & ipse portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solio suo. ¶ De ædificio nostro priuato notare possum⁹, ꝙ istud est moderandum, & superfluitatibus, quæ status nostros excedunt, sagaciter præscindēdum. Aquilæ. n. vno nido & leones vna fouea sunt contenti, apes etiam vna cella. Quidā etiam philosophi fuerunt, qui medio dolio pro omni ædificio contenti fuisse leguntur. Etiam quædā sunt nobiles prouinciæ, in quibus hoies cauernis pro domibus vtuntur, sicut exemplificatur de brachmannis in historia Alexādri, & aliæ, vbi hoies testudinum marinarum (quę in illis partibus sunt maximæ) singuli vna pro habitaculo contentantur, sicut exēplificat, Solinus. Et ad hoc vr̄ alludere Senec. in li. de morali. qui dicit, ꝙ breue tugurium virtutes recipit. Aedificia ergo non sunt in superbiam, & magnitudinem amplianda, nec in aliorum præiudicium fabricanda, quia sicut dicitur Eccl.21. Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides in hyeme. Lapides. n. qui in hyeme de lapidicinis colliguntur, gelantur, atq; franguntur. Sic verè talia ædificia cum aliorum iniuriis facta non debent diu durare, sed faciliter solent, & debent corruere, & perire. Ista est ergo ædifica-

H tio materialis. ¶ Sextò dico, ꝙ inuenitur ædificatio æternalis & imperialis, & ista est ædificatio gloriæ, & palatii paradisi. Istud. n. palatium nobis ædificamus, qn̄ fide, & ōpere Deo fideliter militamus, & qn̄ per bona opera laboramus. Ista est. n. ædificatio lata, grata, rata, clara, cara. Lata est multos recipiens. Vnde Deus vr̄ dicere illud. 2. Paral.2. Domus, quā ædificare cupio, magna est nimis, & inclyta. Grata est cunctos alliciens 2. Corint.5. Aedificationem ex Deo habeamus, & domum non manu factam, sed æternam in cęlis. Rata est. s. & firma, nunquam deficiens. psal. Aedificauit sicut unicornis sanctificium suū in terra, quā fundauit in sæcula. Clara est, & luculenta Deū prospiciens. psal. Aedificabit dn̄s Syon, & ibi videbitur in gloria sua. Cara est, atq; tranquilla, quietē sentiēs. ꝑs. Aedificabo in generatiōe, & generationē sedē tuā. Sedes. n. quietē signat. Lata est & sublimis, & alta, honores subiēs. Amos.9. Aedificat in cęlo ascēsionē suā. Sic ergo patet q̄uo inuenit i scriptura ędificatio supnalis, corporea, spiritualis, crimīalis, uirtualis, & tēporalis &c. vide de domo, & similib.

Educere

Notā, ꝙ educere idem est, ꝙ extraducere . i. ꝙ de vno loco ad alium extrahere

A Notabo ergo, quòd educitur,
Christus de sinu paterno,
Anima à Deo superno,
Iustus à mortis inferno,
Impius de uentre materno,
Diabolus de corde interno

Et sic ergo dicā, ꝙ educit Christus de patris gremio, vt mundū visitet. Educitur spiritus à Dei filio, vt carnē inhabitet. Educitur iustus à culpę vitio, vt liber volitet. Educitur impius de statu proprio. vt pauens hæsitet. Educitur diabol⁹ de corde impio, dū ipse pœnitet. ¶ Dicā ergo, ꝙ Christus educitur de patris gremio, & hoc quidē fit per ęternā generationē, & productionē, vel per beatā ad nos missionē, & incarnationē. vnde Baruch.3. Quis ascendit in cęlos, & accepit eam . s. sapientiam increatā, & eduxit eam de nubibus? ¶ Item educitur spiritus à Dei filio. Spiritus. n. rōnalis & humanus, cum cætera educantur de potentia materiæ, de nihilo creatur, & educitur ab ipso Deo per suam potentiam infinitā. Vnde de hoc potest dicere q̄libet Exodi. 13. In manu forti eduxit te dn̄s. ¶ Item educitur iustus à culpæ uitio. Deut.20. Dominus Deus tuus tecum est, qui eduxit te de terra Aegypti. i. de statu peccati. ¶ Item educitur impius à loco proprio, quia. s. diabolus æducit malos de statu gratiæ, & hoc sicut educitur piscis de fluuio, vt comedatur, vel sicut educitur murena serpētis sibilo, vt impregnetur. Deus verò per mortem, & damnationem de mundi prosperitate, & etiam de corpore educit eos, & hoc. s. sicut educitur latro de carcere, ut suspendatur. De Sansone. n. legitur, ꝙ eductus de carcere, ludebat coram philistijm excæcatus. Iudic.16. De Athalia etiam nequissima præcipitur sic 2. Paral.23. Educite eam extra septa templi, & interficiatur foris gladio. Tales. n. à mundo, qui quamuis sit carcer, tamen vr̄ eis palatium seu templum, finaliter ꝑ mortem educuntur, & coram philisteis. i. corā demonibus in inferno ludentes, ab ipsis acriter occiduntur. Talis aūt eductio fiet in iudicio potissimè, vbi Angeli oēs hoīes terra per resurrectionem educentes, & secus littus sedentes, eligent bonos in uasa sua, malos autem foras mittent. vbi. s. mali præ desperatione dicent illud Iob 10. Quare de vulua eduxisti me? qui vtinam consumptus essem, ne oculus me uideret. ¶ Itē educitur diabolus de corde impio, quod. s. fit quando peccator conuertitur, & sic per gratiam diuinam diabolus educitur de eo, sicut Iob.26. dicitur quia obstetricāte manu Dei eductus est coluber tortuosus, quia. s. dum manus diuinæ gratiæ, & potentiæ intercedere dignatur, necesse ē, vt de corde peccatoris diabolus æducatur. ¶ His ergo ꝑmissis, solū de eductione liberatiua, qua. s. Deus educit suos de periculo vel de B
malo, aliquid est dicendū. Deus. n. est sicut ceruus, qui. s. vt ait Pli. lib.8. flatu suo potest serpentes de cauernis suis extrahere, & educere, vt sic possit eos incorporare sibi, & comedere. De serpente etiam legitur, ꝙ de corpore, quod intrauit, educitur, quando lactis calidi odoribus euocatur. Sic uerè Deus serpentes, i. peccatores flatu attractiuo suæ inspirationis. De cauernis suis. i. de terrenorum amore, & de corpore diaboli solet educere, & sibi per fidem, & charitatem incorporare, adiungere, & vnire, qđ utiq; melius fit, qn̄ lac, & suauitas suæ dulcedinis, & misericordiæ ipsis peccatoribus ōnditur, per quod ad spem ueniæ currentes, de corpore diaboli. i. de iniquorum congerie facilius educuntur. Vnde in persona talium eductorum dicebat Dauid in p̄sa. Educes me de

laqueo,quẽ ſtatuerunt mihi,& à ſcandalis operantiũ iniquitatem. Et iſtud etiam ipſe dicebat alibi, cũ dicebat domino. Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo,me expectãt iuſti,donec retribuas mihi. Vbi nota,quod quia homo poteſt ſubiici tribus malis,videlicet

Malo Culpæ,ſeu nequitiæ ſpiritualis, Noxæ,ſeu miſeriæ temporalis, Pœnæ,ſeu mæſtitiæ infernalis, — Ideò ab iſtis tribus petit Dauid in his verbis educi,& liberari,à malo culpæ,ſeu nequitię,quæ mẽtes incarcerat. [Educ inquit animam meam ad cõfitendũ]à malo noxæ ſeu miſeriæ,quæ mentes macerat.[De cuſtodia inquit]à malo pęnæ ſeu triſtitiæ,quæ mẽtes lacerat. Me expectant inqt.ſ. in Paradiſo, donec retribuas mihi. Homo.n.educit à culpa per pœnitentiam,& confeſſionem.[Educ (inquit)ad confitẽdũ.] Hõ etiam educitur à miſeria per gratiã, & cõſolationẽ. [De cuſtodia inquit,ſupple miſeriæ præſentis.] Homo iuſtus educitur à pœna.ſ.infernali, per gloriam, & retributionem. [Me inquit expectant,donec retribuas mihi]. Dico ergo, ꝙ Deus nos educit à culpis,quæ nos incarcerant. Conſtat.n.ꝙ peccatũ carcer eſt,ex quo nullus liberatur,niſi per confeſſionem,& pœnitẽtiã inde à Deo miſericorditer extrahatur. Et hoc eſt,ꝙ petit,cum dicit.Educ de carcere aĩam meã ad cõfitendũ.pſal.Eduxiſti ab inferno aĩam meam, ſalvaſti me à deſcendentibus in lacum.Peccatũ.n.infernus & lacus dr̃,ꝓ eo, quod ibi peccator,per conſcientiæ remorſum ſicut in inferno affligitur,& ibi per diuerſas immundicias ſicut in lacu fætido maculatur.Et nota ſi vis,quòd Deus educit animam

C A tenebris ignorantiæ, latebris auaritiæ, terebris inuidentiæ, terebris immundiciæ, palpebris extollentiæ, ſepulchris gaſtrimargiæ, feretris accidiæ ſeu pigriciæ. — Educit Deus ab ignorantiæ tenebris. pſal. Eduxit eos de tenebris, & vmbra mortis,& vincula eorum dirupit. Itẽ educit à latebris auaritiæ. Cõtractus.n.auaritiæ ſemper, volunt latere. Ipſi.n.auari tenent in latebris bona ſua.Iudicum 6.Eduxi vos de domo ſeruitutis.Teſte.n.Apoſtolo ad Gal.5.Auaritia eſt idolorum ſeruitus. Auaritia etiam ignis eſt, à quo ſuos educit dominus,ne crementur. Neæ.9. Eduxiſti Abraham de igne chaldeorum. Item educit dominus de inuidentiæ terebris. Inuidia.n.eſt ſicut terebra, quæ terebrat, & perforat corda noſtra. Iſta eſt .n.fornax ferrea babylonis, in qua Nabuchodonoſor diabolus cremat,& affligit pueros.i.ſimplices imperfectos, niſi inde à domino miſericorditer educantur. Deut.4.Vos aũt tulit dominus, & eduxit de fornace ferrea.Item educit de immundicię terebris.Terebra.n.humana membra ſunt mollia, flegmatica,& immunda, quæ.ſ.multas immundas ſuperfluitates emittunt, ſicut luxuria. Et ideo iſta comparatur lacui ſeu fæci,quæ faciliter maculat cõtingẽtes. Ideò dicebat Dauid in pſal. Eduxit me dominus.ſ.de lacu miſeriæ, & de luto fęcis. Item educit ab extollentiæ palpebris.i.à peccato ſuperbiæ, quæ plerumq; in palpebris deſignatur.vnde in pſal.Educit vinctos in fortitudine,ſimiliter eos, qui exaſperant. Exaſperare.n.ad ſuperbiã ſpectat.Itẽ educit de gaſtrimargiæ ſepulchris.Eze.37. Aperiã tumulos veſtros,& educã vos de ſepulchris veſtris.Itẽ educit de accidiæ ſeu pigriciæ carcerib⁹, ſeu feretris. Pigri.n.& accidioſi quaſi in feretro ſunt ligati, & quaſi in carcere conuoluti.ps.Educ de carcere aĩam meã. & Hier.52.Eduxit eũ de domo carceris. Patet ergo,ꝙ Deus nos educit de peccatis,q̃ nos incarcerant.[Educ inquit.]¶Se

D cundò dico,ꝙ ipſe nos educit de tribulationibus,quę nos reuerberant,quod oſtẽditur,cum dr̃.[De cuſtodia.] Homo.n. in mundo iſto eſt in cuſtodia, & miſeria detentus, & corporis,& mundi vinculis alligatus, diuerſis anguſtiis circunſeptus Act.4.Poſuerũt eos.ſ.apoſtolos in cuſtodia publica.Vnde eſt terra Aegypti, in qua filii Iſrael in ſeruitute fuerunt. Aegyptus.n.interpretatur anguſtia.Suos ergo dñs de iſta cuſtodia.i.de mundi tribulationibus,& anguſtiis eripit, qñ ad ſtatum religionis,& Eccleſiæ ipſos conuertit,& qñ à mũdo, & mũdanis vitiis,& miſeriis ipſos liberat,& educit.pſa. Ego .n.ſum dñs Deus tuus,qui eduxi te de terra Aegypti.& Neę. 9.Iſte eſt Deus tuus,qui eduxit te de Aegypto. Tertiò dico, ꝙ ipſe educit à tormẽtis, quæ nos dilacerant.ſ.à purgatorio vel inferno,quod oſtenditur,cum dr̃.Me expectant iuſti,donec retribuas mihi. Retributio.n.æterna eſt liberatio, & ſaluatio,eductio,& ereptio à pęna,& anguſtia ſempiterna.Prouer.13.Iuſtis retribuentur bona. Talis aũt finalis retributio, & eductio cõtinet multa bona. Ibi.n.educitur homo bonus

A paupertate penurioſa, A ſeruitute pericoloſa, Ab anguſtia meticuloſa, A triſtitia defectuoſa. — Dico ergo,ꝙ beati educti ſunt à paupertate & indigentia.pſal. Eduxit eos cum argento, & auro,& non erat in tribubus eorum infirmus. Item educti ſunt à ſeruitute, & ſubiacentia.Dañ.6. Danielem præcepit educi de lacu.Figura de Ioſeph,de quo legitur Gen.41.quòd eductum de carcere totonderũt, & mutatis veſtibus ipſum regi præſentauerunt.Item educti ſunt ab arctitudine,& anguſtia. pſa.Eduxit me in latitudinem, ſaluum me fecit,quoniam voluit me.Item educuntur à turbatione,& triſtitia.pſa. Eduxit populum ſuum in exultatione, & electos ſuos in lætitia.Patet igitur quomodo iuſti à Deo educuntur ab anguſtiis infernalibus. Sapient.10. Ab altitudine infernorum eduxit illos. ¶ De miſeriis temporalibus dicitur Exodi. 20.Ego dominus, qui e[..]xi te de terra Aegypti. A nequitiis cordialibus. Sapient.10. Eduxit eum ſcilicet Adam à delicto ſuo,& eduxit eum de limo terræ. Et hoc de uerbo educere ſufficit. Vide de extrahere,& liberare.

Efferre.

Vide de titulo portare,& infra de uerbo ferre.

Efficere, Effici, Effectus:

Vide in titulis facere,factus,factum,& fieri.

Effœminatus Effœminare.

Vide infra de Fœmina.

Effodere.

vide infra de titulo fodere.

Ephot

Nota,ꝙ ephot erat quædam veſtis ſacerdotalis,linea,& antiqua lege,ad cuius pręſentiã dominus dabat reſpõſum,ſicut bene ſupponitur.1. Reg.30.vbi Dauid applicato ephot,legitur reſponſum à domino habuiſſe.In quo.ſ.notatur,ꝙ illis,qui ephot lineum.i.puritatẽ innocentiæ continentiæ ſeruant,ſolet dñs ſpiritualiter apparere, & eis ſecreta cœleſtia reuelare. Caſtitas.n.eſt propriè veſtis ſacerdotalis,quam qui habet,dignus eſt domino miniſtrare & iubilare, & ab ipſo reuelationes reportare,& pro ipſo tribulamina tolerare.Miniſtrare dico,exẽplo Samuelis de quo dr̃.1.Regũ.2. Samuel miniſtrabat ante conſpectum domini, puer accinctus ephot lineo. Iubilare etiam, exẽplo Dauid, de quo dicitur.2. Reg.6. ꝙ Dauid accinctus ephot lineo,ludebat ante arcã. Reuelationes recipere inſuper,ſicut.1. Reg. 30.dicitur,ꝙ Abiathar applicuit ephot ad Dauid, & conſuluit dominum.Mala etiam ab impiis tolerare,quia ſicut dr̃.1. Regum.22.Saul malus rex occidit.85.viros veſtitos ephot lineo, & ritum ſacerdotalem tranſtulit ad dominium priuatum,contra domini voluntatem,de quo grauiter eſt punitus quia.ſ. in vindictam omnes filii eius legitimi,per vnũ ſpuriũ ſunt occiſi, ſicut dicitur Iud.8.De Micha etiam legimus Iudic.17.ꝙ idolum ſibi fecit, & ꝙ factus læuita ſibi in ephot miniſtrauit,& ſic veſtem diuinis vſibus deputatã, in vſus idolorum conuertit. Ita rectè videntur facere hypocritæ, quia.ſ. veſtes ſacerdotales,& lineas.i.ſanctam & honeſtam cõuerſationem, & caſtam, & mundam conditionem, quas exterius prætendunt, ſolent in uſus idolorum ad uoluntatem demonũ cõuertere,& ad priuatas utilitates lucraq; temporalia ordinare.Et ideo ſicut Iud.14.legitur, ipſe Michas fuit ab hoſtibus ſpoliatus,& in hoc,ꝙ malè egerat, eſt punitus.quia.ſ.tales à Deo finaliter puniũtur,pro eo,ꝙ illud, ꝙ ſolum ad Dei laudem debet fieri,in contrariis uſibus exequuntur. A

Effundere.

A Nota, ꝙ effundere idẽ eſt, ꝙ extra fundere,vel ex toto fundere.Effundere.n. pertinet ad res liquidas, vel ad res etiam ſeparatas, ſicut eſt aqua,vel ſanguis,vel pecunia, ſicut expãdere pertinet ad res continuas atq; ſiccas,ſicut eſt pannus, vel liber,vel huiuſmodi. Dicam ergo, ꝙ effuſio pertinet ad Deum ad iuſtum, & ad impium. Ad Deum dico pertinet,quia.ſ.quanto res melior eſt,& perfectior,tanto ſolet ſe diffundere latius,& abundantius uniuerſis.¶Et ſic notabis,quod Deus effundit

Dulciter riuulos fluminis, — Iſti enim ſunt Dei negocia.

Dulciter radios flaminis,
Fortiter liquorem sanguinis,
Arctius splendorem luminis,
effundet acriter feruorem fulminis,
effundet grāditer honorē culminis,

negocia, quæ á Deo non solum diffunduntur immo etiā effundūtur. Dicam ergo, ꝙ Deus effundit honorem hominis ad nos vegetandū, & ista est effusio suæ misericordiæ & gratiæ, quæ aquæ seu flumini cōparaṫ, quia.s. Deus gratiam suam spiritualē & temporalē non cessat effundere, & nos suis bn̄ficijs irrigare. Effundit misericordiam suam, culpas indulgendo. Eccles. 18. Patiens est Deus in illis, & propter hoc effundit misericordiā suam super illos. Effundit gratiā, virtutes augēdo. Ecclesi. 24. Ego sapiētia effudit flumina. Effundit baptismum mētes abluēdo. ad Tit. 3. Per lauachrū regenerationis & renouationis Spirit⁹ sancti, quem effudit in nos abunde vt iustificati &c. effundit lachrimas pœnitentiæ, culpas abstergendo. Ezech. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini. Effundit etiam terrenam substantiam, cunctis succurrēdo, qa s. sicut pluuia effundiṫ in locis fructuosis & infructuosis, sic Dei beneficia effunduntṫ tam bonis, quā malis Iob. 36. Effundit imbres ad instar gurgitum qui de nubibus fiunt. Effundit ergo Deus humorē fluminis ad nos vegetādū.
B ¶ Denique dico, ꝙ ipse effundit vigorem flaminis ad nos cōsolādum seu visitandum. Sicut.n. leo inspirando, & Spiritū seu anhelitum effundēdo & emittēdo super catulos suos, ipsos viuificat & confortat, sic Deus spiritum sanctū effundēdo super fideles, ipsos viuificat & cōfortat. Vnde ipse est qui dicit Ezec. 36. Effundam Spiritum meum super omnē domū Israel. & Iohel. 2. Effundam de spiritu meo super omnē carnem. ¶ Adhuc dico, ꝙ Deus effundit liquore sanguinis ad nos redimendum, more.s. pellicani, qui propriū sanguinē ꝓ pullis viuificādis effundit. Hebr. 9. Sine Sanguinis effusione nō fit remissio. & Heb. 11. Fide celebrauit pascha ī sanguinis effusione. Et illud Matth. 21. hic est sanguis me⁹ noui & æterni testamēti, qui ꝓ vobis & ꝓ multis effundeṫ in remissionem peccatorum. ¶ Insuper dico, ꝙ De⁹ effundit splēdorem luminis ad nos instruendum seu dirigendum, & iste est splendor & sapientiæ & doctrinæ, quem inspirādo & prædicando, & per scripturā declarādo diffundit. Eccles. 25. Doctrinam quasi prophetiam effundā. ¶ Rursum dico, ꝙ De⁹ effundet ardorem fulminis ad nos puniendū, hoc est dictu, vigorē suæ iustitiæ. Vnde pro certo iste est, qui effundit iram suam in gentes, quæ eum non cognouerūt, & in regna, quæ nomen eius non inuocauerunt. Iste est, qui effundit frameā & concludit aduersus malos, vt nō glorieṫ omnes qui operantur iniquitatem, sicut ipse protestanṫ in psal. Ipse est qui dicit Ezec. 20. In brachio extēto & feruore effuso regnabo sup vos. & cętera similia. quia.s. De⁹ ī iudicio cōtra impios se eriget, & iram suam ī ipsos diriget & effundet. Hiere. 14.
C Effundam super eos malum suum. ¶ Demum dico, ꝙ Deus effundit honorem culminis ad humiliter sublimādū. Patet in Saul, cuius humilitas facile deprehenditur, dū patris asinas quæ perierant, quæsiuit, & se de minima Tribu Israel, & de nouissima cognatione inter omnes familias de Tribu beniamin fateṫ, 1. Reg. 9. & tamen Dei iussu & inspiratione ad regni Israelitici fastigium per Samuelem leuatur. 1. Regum. 10. Tulit Samuel lenticulā olei, & effudit super caput eius .s. Saul. & deosculatus est eum, & ait Ecce vnxit te deus sup hæreditatem suā in principem. Dei autem hæreditas Israel. Esa. 19, Hæreditas autē mea Israel. Patet ergo quomodo effusio pertinet ad Deū. ¶ Secūdò dico, ꝙ effundere potest referri ad virum iustum. Iusti.n. effundunt se & sua. Se dico, ꝙ fit quando ad voluntatē Dei & vtilitatem proximi totaliter se exponūt. psal. Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea. Proximi, etiā, quod fit quādo sua iustè distribuunt, & expendunt. Ioan. 2. Nummulariorū effudit æs. Sicut ergo videturꝙ liquor effusus ad nihilum reduciṫ, terra exinde humectatur & imbibitur, aer etiam inde refrigeraṫ & temperatus efficitur, sic dicam, ꝙ cor nostrū effusum, resolutū liquefactum, ad nihilū deducitur in cōspectu.s. sui ipsius per humilitatem, & cōtritionem. Terram etiā alienam .s. pauperes humectat, & impinguat per elemosynā & compassionem. Aerem verè cōscientiæ temperat & refrigerat p grām & deuotionē. Rei etiam, quā tāgit.i. ipso Deo se applicat seu intimat per orationē & dilectionē. Et sic dico, ꝙ est effusio tangēs cor proprium, hæc est contritio et est effusio quæ fit ad proximum, hæc est compassio et est effusio pertinens ad Deū, hæc est deuotio seu oratio aut dilectio. Sic ergo dico, quòd iustus effunditur per

Contritionem delictorum memoratiuā,
Proximorū cōpassionem cōsolatiuam,
Deuotionem diuinorum amplexatiuam.

effundiṫ, dico iustus per contritionem scelerū. Nubes.n. effusa pluuias solet emittere, & in seipsa solet deficere, & cōsumptis vaporib. aerē seruare. Sic verè effusio contritionis nubem.i. cor nubilosum solet resoluere, & aq̄ lachrimarum stillare, & aerem conscientiæ à vaporibus criminum emundare. Amos. 5. Vocat aquas maris, & effundit super faciem terræ, & illud prædictum Ezec. 36. Effundā super vos aq̄ mundam, & mundabimini. Aqua.n. maris est lachryma amara, quæ re uera aqua mundana dṙ, qa qn̄ per cōtritionem effundiṫ, aīa lauatur, & à pc̄tis abstergitur. Vnde Thre. 2. dṙ Defecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra iecur meū.i. per contritionem. ¶ Item dico, ꝙ effunditur iustus p cōpassionē vi- D
scerum. Qn̄.n. ignis terrā tāgit, statim resoluitur, & præ ebullitione effunditur, & circūquaq; exiēs segregaṫ. Sic affectio nr̄a aliena miseria tacta, solet p cōpassionem resolui, & per exteriora beneficia ad proximos condiuidi & effundi, & maximè ista debent ad pauperes distillari, & misericorditer ordinari. Et ista propriè vṙ oleum Magdalenæ, ꝙ effudit sup caput Iesu, sicut dṙ Mat. 26. qa.s. vnguentum seu oleum misericordiæ & elemosynę in Iesum.i. in pauperes Christū repræsentantes, debet effundi, & in vsus eorū expendi. vt ēt sicut de magdalena dṙ ibidē, qa.s. dom⁹ repleta est odore vnguenti. Io. 12. sic de tali elemosynaria & cōpassiua effusione odor bonæ famæ possit ab oīb. præsentari. Cant. 2. In odore vnguentorū tuorū curremus, oleum effusum nomen tuū. Dicit ergo quilibet pius hō illud Esa. 44. Effundā aquas sup sitientem, & fluenta sup aridā qa.s. sup pauperes sitientes & aridos dn̄t aquæ & flumina bn̄ficiorū effundi & merito qa ꝓ certo sicut dṙ. Esa. 58. Cū effuderis esurienti aīam tuā, suple p cōpassionē īteriorē, & aīam afflictā repleueris.s. p elemosynā exteriorem, tūc, inquit orieṫ in tenebris lux tua, & tenebrę tuæ erūt sicut meridies. Ista est ergo effusio, qua effunditur iustus p cōpassionem viscerū. ¶ Itē dico, ꝙ iustus effundiṫ p deuotionem superū. Cor.n. ad Deū eleuatum, p deuotionem effunditur, & in se ipso per dilectionem liquescit, dissoluitur & mouetur, & sic hō p orationem ad Deū se effundere cōprobaṫ. Effundiṫ ergo p deuotionem psal. Effundite coram eo corda vestra, Deus auditor vester in æternū. Item per dilectionem, Roma. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus vestris. Per prædicationem. ps. Diffusa est gratia in labijs tuis. Per orationem. psal. Effundo in conspectu eius orōnem meam & tribulationem meam ante ipsum pronuncio. Sic ergo patet qūo inuenitur effusio pertinens ad iustum. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenitur effusio ptinens ad impiū. De malo.n. homine nota, quòd ipse effundit

Gratiam ipsam amittendo,
Sanguinem, proximū lędendo,
Seipsum, malis exponendo.

E Dico ergo, ꝙ mali effundunt gratia, virtutes deponēdo. Fatui.n. si qn̄ hn̄t aliq̄d gratiæ & virtutis, nō solent illud seruare, sed potius facili occasione perdere & euacuare. Prouerbi.n. commune est, qđ miser vel infœlix nūquam habebit bonā scutellam, quin eā effundat. De belidibus & filiabus regis Danai legitur, ꝙ viros suos ad instinctū patris, prima nocte nuptiarum proditiosę occiderunt, ꝓpter quod dicit fabula, ꝙ ipsas dij ad pœnam æternā in inferno damnauerunt, q̄.s. fuit vt dolium sine fundo implere volentes, sp aquam infunderent, vt.s. quantum à superiori possit infundi, semp à parte inferiori effunderetur, & sic imperpetuum laborarent. Sic verè dico, ꝙ in mundo sunt multi peccatores infœlices qui.s. non possunt habere aliquam bonam scutellam (vt rudi & inusitato vocabulo vtar).i. aliquam virtutum copiā cōgregatam, quin ipsam effundāt faciliter & emittant, & peccando occasione facili ipsam perdant. Videnṫ.n. habere dolium cordis perforatū, & fundo seu fundamento constātiæ & perseuerantiæ priuatum, quia.s. quantum infundunt, tantum effundunt, & quantum boni laborādo acquirunt, tantū peccando admittunt. Bene ergo diciṫ Ecclesi. 20. Gratiæ fatuorum effundentur. Et merito, quia sicut subiungiṫ Ecclesi. 12.

si.12.fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiã non tenebit. Patet ergo, q̃ mali effundunt gratiam, virtutes deponendo.¶ Itẽ dico, q̃ mali effundũt sanginem, simplices affligendo. Crudeles.n.hoĩes videntur similes leonibus, qui.s. in sanguinis effusione se delectant. Sicut.n.dr̃ Prou. 1. Pedes eorũ ad malũ currunt, & festinãt, vt effundãt sanguinem Et isti pro certo sunt fatui, quia scriptura nunquã fallitur, quæ dicit Geñ. 6. quicunque effuderit humanũ sanguinẽ, effundetur sanguis illius. Sed de hoc vide infra de sanguine. Effundũt ergo mali sanguinem humanum, impie agendo, vel ꝓximũ affligendo. Itẽ dico, q̃ isti effundũt seipsos, peccatis exponendo. Ille.n. aliquid dr̃ effundere, qui nihil sibi vult retinere. Sic homo tunc temporis se effundit, quando ex toto vitijs se exponit. Et sic dico, quòd aliqui effunduntur

Deliciosè edendo,
Luxuriosè agendo,
Seditiosè viuendo,
Impetuosè loquendo,
Rerũ copiã aggregando,
Opulentiam deserendo,
Culpæ veniã desperãdo.

Effunduntur (dico) dũ edunt gulosę vel deliciosę cõtra illud Eccles. 35. Nõ te effundas sup oẽm escam. Itẽ agẽdo impudice & luxuriosè, sicut Rubẽ, qui fędauit cõcubinã patris sui Iacob, vt dr̃ Gen. 49. Ascendisti cubile patris tui, effusus es sicut aqua, nõ crescas. Item viuendo iracunde & litigiosè, de quo in psal. Effusa est contentio super principes. Item loquendo indiscrete & impetuose, cõtra illud Eccle. 32. Vbi nõ est auditus, nõ effundas sermonẽ. Quia sicut ibidẽ dr̃, adolescẽs, loquere in tua cã, vix &c. Item aggregãdo rerum copiã affectuosè, sicut in ꝑsona auari terrena affectãtis, dicit Hie. Thre. 2. Effusum est in terra iecur meum. In terra inquit.i.in terrenis. Item effunduntur dimittendo opulentiã dolorose atq; luctuosè.s. in morte, qñ.s. ipsi morient̃, & bona eorũ vndiq; effundent̃. 3. Reg. 13. Altare scindet̃, & effundet̃ cinis. Itẽ desperãdo culpæ veniã obstinate & ꝓsumptuose, sicut.s. de Iuda desperate dr̃ Act. 1. q̃ effusa sunt oĩa viscera eius. Mali ergo ad multa mala vitia effundũtur & ẽt diffundunt̃. Diffundunt̃.n.se in mũdi prosperis dilatãtes, & mũdi opulẽtias ambientes. 2. Re. 5. Philistijm diffusi sunt in valle raphã. Diffundent̃ aũt postea oĩno deficientes & pereuntes. Sap. 5. Spes impij tanq̃ lanugo sequit̃. Et tanquam fumus, qui à vento diffusus est. & Sap. 2. dr̃ de morte eius. Extinctus cinis erit corpus nostrum, & spiritus diffundetur tãquam mollis aer Sufficit de effundere seu diffundere.

Effraim. Nota, q̃ Effraim fuit vnꝰ de fratrib. Ioseph, q inter filios Iacob duodecimũ tenuit locũ, & duodecimã fecit tribũ. Ioseph.n.in effraim & manasse fratribus suis, duplicem sortem habuit, & sic in loco duorũ successit, ꝓ eo q̃ Leui, cui dabant̃ decimæ, nullã hæreditatẽ assumpsit. Igit̃ cum effraim interpretet̃ crescens seu augmẽtatus, seu ẽt fertilitas vel augmentũ, cũ ẽt trib. effraim fuerit illa, q̃ magis idololatriæ vacauit, & q̃ prima filios Israel ad idololatrandum induxit, q a.s. Ieroboã, q regnũ Israel diuisit, & cõtra dñm suũ Salomonem se erexit, & q vitulos aureos in Dan & Bersabeæ cõflauit, de effraim tribu fuit, sicut dr̃. 3 Reg. 11. & Eccle. 47. ex effren imperare imperium durum &c. vr̃, q̃ in bono & in malo possit assumi. Dicã ergo, q̃ p effraim põt intelligi vir iustus, Ecclesia, Paradisus, vel ẽt vir impius seu iniustus.¶ Primò ergo dicã, q̃ effraim significat virũ iustũ, q.s. crescens augmentatus dr̃, ꝓ eo q̃ sp in melius ꝓficiens, gratijs & virtutibus augmentat, & eo q̃ vsque ad magnæ perfectionis cumulum proficiscitur. Et ideò in scriptura in pluribus locis fit mẽtio de mõte effraim. ad denotãdũ, q̃ iustus sp dẽt esse in monte nõ in valle, i. in ꝑfectionis acumine, nõ in pede. Iud. 19. Fuit qdã vir leuites, habitãs in latere mõtis effraim. In qb. verbis ostendit, q̃ quicunque vult esse bonus effraim.i. vir iustus atq; perfectus, debet esse

A malis cætibus resipiscens,
Virtutum viribus reuiuiscens,
Perfectis actibus proficiscens,
A vanis motibus obliuiscens,
In cœli turribus concupiscens.

Primũ fit, q a debet viuere singulariter. [Quidã inquit.] Secũdũ fit, quia debet profici virtualiter. [Vir inqt]. Tertiũ fit, q a debet augeri efficaciter [leuites.i. additio & appositio.] Quartũ fit, q a dẽt locari immobiliter. [Habitãs.] Quintũ fit, q a debet leuari supnaliter. [In latere mõtis effraim.] Sit ergo in ipso q̃dã singularitas separatiua, q a.s. ipse debet esse qdã, nõ oĩs. Teste.n.Sen. in epistola, Nusquã est, q vbiq; est. Res.n. solitariæ & singulares sunt in natura p cæteris excellentes, patet de phęnice aue vnica & singulari, q̃ in natura p cæteris admiramur. Patet de Margarita, q̃ & vnio dr̃, q a vna & singularis sp in suo cõchili reperitur, q̃ tñ in medicina p cæteris lapidibus cõmẽdat̃. Patet de polo arctico, q in nr̃o hemisphærio est vnica & singularis stella & immobilis, q̃ ad dirigendũ nautas, p astronomos, p cæteris vtilior reperit̃. Sic re vera dicã, q̃ illi, q singulares & solitarij volunt viuere, & à cõi cõsortio hoĩm plus abesse solẽt & possunt p cæteris boni esse, & sibi & alijs ꝓficere & ꝓdesse. Sed de hoc videbit̃ infra de solitudine, vel ẽt singularis. q̃ q dẽ ostendit̃, cũ dr̃ quidã, q̃ idẽ est q̃ vnus & singularis. Qui ergo vult secũ solus morari, magis põt esse effraim .i. magis põt virtutib. augmentari. Oseæ. 8. Onager solitarius sibi effraim. [Quidã inqt.] De quo põt exponi illud, q̃ scribitur Iudi. 17. Fuit eo tpe vir quidã de mõte effraim, hoĩe Michas. Michas.n. interpretat̃ q s est hic, aut q s est iste, q a.s. tales singulares ita solent alios virtutib. excellere, q̃ admirando possumus dicere, qui sunt hi, & qui sunt isti dicere & clamare. Sic ergo in effraim.i. in viro iusto, augmentato virtutibus vel adaucto, q̃dã est singularitas separatiua.¶ Deniq; sit in ipso q̃dã virtualitas roboratiua. Vir inqt, q.s. dr̃ à virtute vel à virescẽtia vel virore. Arbor.n. nunq̃ augmentat̃, nisi q̃diu virescit, sicca.n. arbor nunq̃ crescit. Sic verè nec aliquis augmentatus efficit vel ꝑfectus, nisi virore gr̃ę sit humectꝰ. Vir inqt. 1. Reg. 1. Fuit vir vnus de Ramatha in Sophin, de mõte effraim, & nomen eius Helcana, q interpretat̃ zelus, vel Dei possessio &c. Vide infra de virore in tabula in multis locis. Sit ergo in illo, q vult esse effraim, q̃dã virtualitas roboratiua. ꝑsa. Effraim fortitudo capitis.¶ Adhuc sit in ipso q̃dã cõtinuitas vegetatiua, q̃ ostendit̃, cũ dr̃ leuites, q interpretat̃ appositio seu additio. q a.s. sicut puer nunq̃ ad augmentũ debitũ ꝑducit̃, nisi nutrimẽtũ continuũ mẽbris ipsius apponat̃ sic nec hõ cõplementũ morũ & virtutũ attingit, nisi q continuè in virtutib. & bonis operib. vegetat̃ & crescit. [Leuites inqt] Iud. 18. Cũ venissent in mõtem effraim, intrauerunt domũ Michæ, agnoscẽtes vocẽ adolescentis leuitæ. Adolescẽs, q adhuc est in crescẽdo, & leuita, q interpretat̃ appositꝰ, incremẽtũ & ꝑfectũ virtutũ designat, de quo Hie. 32. Audiui effraim trãsmigrãtẽ.i. de bono in meliꝰ ꝓcedentem. Sic ergo in illo, q vult esse effraim.i. iustꝰ & augmentatus & cõpletꝰ, dẽt esse q̃dã cõtinuitas augmentatiua seu vegetatiua. [Leuites inqt.] ¶ Insup sit in ipso q̃dã immobilitas collocatiua, q̃ ostẽdit̃ cũ dr̃ habitãs. Habitare.n. morã & statũ in aliquo loco designat, q a.s. perrgrinus, q nõ facit nisi trãsire, nõ dr̃ ꝓpriè habitare. Plãta.n. nunq̃ augmẽtat̃, aut crescit, nec ad debitũ cõplemẽtũ attingit, nisi illa, q̃ i aliquo certo loco sine mutatione residet, atq; resistit. teste.n.Señ. in epistola. Nõ cõualescit plãta, q̃ sæpe trãsfert̃, & nihil adeo sanitatẽ impedit, vt remediorũ crebra mutatio. Sic verè dicã, q̃ status, q es, ꝑseuerãtia, & immobilitas in vno ꝓposito seu loco, valde ꝓficit ad obtinendum virtutum debitũ cõplementũ, & ad hoc, q̃ q s effraim spũaliter possit dici, q a.s. nemo ĩ virtutib. magnus efficit̃, nisi q à motu mẽtis, & corporis q escit, atq; sistit̃, & nisi q magis habitator q̃ peregrinus censet̃ [Habitãs inqt.] Vide infra de habitare. vñ Iud. 19. Apparuit hõ senex, reuertens de agro, q & ipse erat de mõte effraim, & habitabat in Gabaa. Sit ergo in illo, q vult esse virtuosus & iustꝰ, q̃dã immobilitas q etatiua [habitãs inqt.] ¶ Demum sit in ipso q̃dã supnalitas cõtemplatiua seu subleuatiua.s. cõtemplatio vel affectio superiorum & æternorum bonorũ, q̃ ostenditur, cũ dr̃. In latere montis effraim. mõs.n. altitudinem contemplationis designat. Vnde de Moyse legit̃ Deut 34. q̃ ipse ascendit super montem nebo, & ostendit ei Deus totã terrã effraim. & de Gedeone Iudi. 7. dr̃, q̃ ipse misit nũcios in omnem montem effraim. Et nota si vis, quòd illi q tali modo dicuntur effraim scilicet viri iusti, Deum

Aspiciunt fide cognoscendo,
Suscipiunt mente diligendo,
Recipiunt sibi succedendo.

Talib.n. Deus manifestat̃. ꝑsa. Qui sedes sup cherubin, manifestare corã effraim. Apud tales & dñs hospitat̃, psal. effraim susceptio capitis mei. Talib. insup Deus cõicat̃, q a.s. isti sunt filij & successores Dei in gloria Paradisi. Hie. 31. Effraim primogenitus meus, & ibidem. Filius honorabilis mihi effraim. Patet ergo qũo p effraim intelligitur iusti conditio.¶ Secundò dico, q̃ p effraim intelligit̃ Ecclesiæ seu religionis possessio.

Iſta eſt.n.quæ virtutibus augetur, & quæ bonis operibus quotidiè augmentatur. Dici ergo põt effraim, quia ibi

Viget deuotio,
Clamat cõfeſsio,
Audiť pdicatio,
Sentiť caſtigatiõ.

De deuotione patet, qa in pſa. dř illud pdictũ. Effraim ſuſceptio capitis mei. De cõfeſsione etiã patet, quia ſicut dř Iudi.3. Inſonuit buccina in monte effraim. De prædicatione verè põt dici illud Iud.7. Miſit Gedeõ nũcios in oẽm mõtem effraim dicens. Deſcendite in occurſum Madiã. ſequiť. Clamauitq; oĩs effraim. Et illud ꝙ dř in pſa. Ecce audiuimus eum in euphrata. De correctiõe vero põt dici illud pſa. Filij effrem intẽdentes & mittentes. arcum. & Iud.5. Effraim deleuit eos. ¶ Si vero velis p effraim potes itelligere augm̃, & opulentiã paradiſi qa videlicet ibi

Conſpicitur Dei eſſentia,
Percipiť Dei clementia,
Cõmendať Dei potẽtia,
Vendicať alta pſidentia.

Eſt.n. locus clarus, in quo Deꝰ nude cõſpiciť. pſal. Manifeſtare corã effraim &c. vt ſupra. Item eſt locus opulẽtus, vbi bonum oẽ pcipiť, qa. ſ. ibi eſt fœlicitas ſempiterna. Gene.48. Effraim poſuit ad dexterã. Dextera.n. fœlicitatẽ æternã ſignat. Item ibi eſt locus lætus, vbi Deus alte cõmendatur. Vnde illud pdictum Iudi.3. Inſonuit buccina in monte effraim. Item ibi eſt locus altus, vbi iuſtus digne principatur. Vnde illud prædictum Iud.19. Habitãs in latere mõtis effraim. ¶ Tertiò
F dico, ꝙ per effraim põt intelligi vir iniquus. Conſtat.n. ꝙ mali cultum Dei derelinquunt. idola. i. peccata ſeu bona terrena amplexantur, colunt, vitulos aureos. i. mundi diuitias deauratas adulãdo adorãt, & diligunt. Oſeę.40. Particeps idolorum effraim. Et nota, ꝙ peccator poteſt dici effraim, qa

Inuidus & malicioſus,
Superbus & præſumptuoſus,
Rixoſus & ſeditioſus,
Immundus & luxurioſus,
Languidus & deſidioſus,
Ignarus & obliuioſus,
Auarus & calumnioſus,
Inanis & vani glorioſus,
Inſtabilis & infructuoſus,
Infidelis & periculoſus,
Finaliter ipſe erit flebilis atque luctuoſus.

Eſt (dico) inuidus & malicioſus. Eſa.9. Vnuſquiſq; carnẽ brachij ſui vorabit, manaſſes effraĩ, & effraim manaſſen, & ſimul ipſi cõtra Iudã. Eſt etiã ſupbus & ambitioſus. Eſa.28. Væ coronę ſupbiæ ebrijs effraim. Itẽ eſt rixoſus & ſeditioſus. Iudic. 12. In effraim orta eſt ſeditio. Item eſt immũdus & luxurioſus. Oſeæ.5. Fornicatꝰ eſt effraim. Item eſt languidus & deſidioſus. Oſeæ.6. Vidit effraim languorem ſuum. Itẽ eſt ignarus & obliuioſus. Oſe.7. Factus eſt effraim quaſi columba ſeducta nõ habens cor. Item eſt auarus & calumnioſus. Oſeæ.12. Calũniã dilexit, & dixit effraim. verũtñ diues effectus ſum. Itẽ eſt inanis & vanigloriosus. Oſeæ.12. Effraim paſcit ventum ſequiť æſtum. Item eſt inſtabilis & in virtuoſus Oſeæ.9. Effraim quaſi auis auolauit. Itẽ eſt infidelis & piculoſus, qa (ſicut dř Oſeæ.9.) Effraim ducit ad interfectionẽ filios ſuos. Item ipſe erit finaliter fractus, & flebilis, atq; luctuoſus. ſ. qñ dãnabitur in æternum Oſeæ.10. Cõfuſio effraim capiet. & Zach.9. Diſperdã quadrigã ex effraim. Idem autem per oĩa dic de mundo.

A **Effugere** Vide infra de fugere vbi fiet, vel infra de euadere, & alijs ſimilibus.

A **EGenus. Egeſtas.** Nota, quòd quadruplex eſt egeſtas videlicet egeſtas

Commendabilis & veneranda,
Deteſtabilis & euitanda,
Miſerabilis & ſubleuanda,
Formidabilis & cauenda.

¶ Prima egent viri virtuoſi,
Secunda egent viri vitioſi,
Tertia egent viri luctuoſi,
Quarta vero egent viri doloroſi. ſ. dãnati.

¶ Primo ergo dico, ꝙ inueniť egeſtas hominum iuſtorum, & iſta eſt quædam egeſtas temperatiæ & abſtinẽtiæ, quia. ſ. iſti voluntarie fiunt pauperes & egeni, vt in paradiſo valeant abundare. Exemplo Chriſti, de quo dř.2. Corin.8. ꝙ cum diues eſſet, pro nobis egenus factus eſt. Tali autem egeſtate eguerunt, ſancti dum viuerent in hoc mundo, quia ſicut dicit Apoſtolus Heb.11. Iſti fuerunt egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in ſolitudinibus errantes in ſpeluncis & in cauernis terræ. & 2. Corin. 6. dř de ſanctis, ꝙ ipſi fuerunt ſicut egentes, multos aũt locupletantes, tanquam nihil habentes, & oĩa poſsidentes. Iſta
B eſt ergo egeſtas hominum iuſtorum. ¶ Secundò dico, ꝙ inuenitur egeſtas hoĩm malorum, & iſta eſt, Spũaliter loquẽdo egeſtas raptorum, egeſtas auarorum, egeſtas ẽt oĩm peccatorum. Omnes eñ iſti ſunt ſicut ignis, qui cõſumit, & deuorat quicquid apponiť, & rurſus indiget, vt rurſũ nutriať. De raptoribꝰ patet, q̃ omnia bona aliorũ deuorãt, & tñ ſemp pauperes ſũt & egent. Figurati in illis vaccis macilentis Gene.41. quæ deuorata pinguedine aliarũ nullũ ſaturitatis dedere veſtigiũ. Ideo Prouer.11. dř, alij diuidũt ꝓpria, & ditiores ſunt, alij rapiunt non ſua, & ſp in egeſtate ſunt. Et p certo multi nobiles noſtri hmõi ſunt & magni viri, qui rectè videnť eſſe maledicti maledictione Ioab. pricipis militię Dauid de, quo dř.2. Reg.3. Nõ deficiat de domo Ioab fluxũ ſeminis ſuſtinẽs, & leproſus & tenẽs fuſum cadens gladio, indigens pane, quia. ſ. tales nobiles ſemini flui ſunt per luxuriã, leproſi ſunt. i. fœtentes p infamiam, tenent fuſum p molliciem effœminatã, cadunt gladio per iracundiã, & finaliter per diuinam iuſtitiã, & ſp pane indigẽt p penuriã. Animalia .n. rapacia ſunt, vt cõmuniter, pauperiora. Et ideo Eccl.10. dř melior eſt, qui operatur, & abundat, quàm qui gloriatur & indigent pane. Et vere tales glorianres & glorioſi bene dicuntur, eo, ſ. quia per ſuperbiam iactantiam & vanã gloriam præ cæteris extolluntur, non tamen propter hoc minꝰ indigere & eſſe pauperes dignoſcuntur. Et hoc eſt, ꝙ dř in ſcriptura Prouerb.14. ꝙ vbi verba ſunt plurima, ibi frequẽter egeſtas. Quod etiã de inferioribꝰ & balliuis clientuliſq; dominorum ſępe videmus quia. ſ. iſti aliena rapiunt, vt ditentur, ſed tandem ſua à ſuperioribus aliquoties rapiunt, & ſic ad egeſtatem ampliorem deducuntur. vnde Prouer.22. Qui calumniatur pauperẽ, vt augeat diuitias ſuas, dabit ipſe ditiori ſe, & egebit. Multi.n. nobiles ſunt, qui quanto plus rapiunt alienum, tãto amplius pauperes fiunt. De iſtis ergo determino, ꝙ iſti quibuſdam ſuis pauperibus viliores, & quibuſdã ſuis ruſticis ſunt peiores, ꝙ bene teſtať ſcriptura dicens. Prouerb.12. Melior eſt pauper & ſufficiens ſibi quã glorioſus, & indigens pane, et merito, quia p certo indigentia & inſufficiẽtiam agnorũ, oppreſsio eſt & deſtructio ſubditorum, quia ſicut dř Prouerb.29. Dux indigens cenſu multos opprimet p calumniam. ¶ De auaris vero, ꝙ continuè C
egeant patet, quia. ſ. ſicut vorago ſeu carybdis aquas abſorbens quanto plus de aquis recipit, tãto minus apparet, ꝙ recipit, imo ſemper indigere videť vt recipiat iterato, ſic auari nunquam ſatiãtur receptis, ſedſemp indigent recipiẽdis pſal. Diuites egerunt, & eſuriũt inquirentes autem dominũ non minuentur omni bono. Iſti videntur intraſſe maledictionem Tã tali, qui ſecundum fabulas in inferno poſitꝰ eſt in aqua vſque ad labrum inferius, ſed qa caput inclinare nõ poteſt, quanto plus abundat, tantò magis egeť, & quãto plꝰ habet aquam, tanto plus habet ſitim. Indigẽtia enim ſua in inutilis, quia affluentiæ potentia amplius irritatur. Sic eſt de diuitibus & auaris, quanto.n. plus habent, tãto magis egẽt. Vnde Senec. dicit, quòd diues eſt non qui magis habet. ſed qui minus eget. Et ideo de maledictione iſtorum dicitur Mal.2. Mittam in vos egeſtatẽ, & maledicã benedictionibꝰ veſtris. i. opulentijs veſtris. Vnde diuitibus dř Apoc.3. Dicis (inquit) quia diues ſũ & nulliꝰ egeo, cũ ſis miſer, & miſerabilis & pauper, cęcus & nudus. ¶ De pctõribꝰ, aũt patet, quia .ſ. oĩbus. bonis ſpũalib. indigẽt. Sunt.n. ſicut terra ſterilis & deſerta, in qua eſt carentia & indigentia oĩs boni. Prouer.3. Egeſtas a dño ĩ domo impij, ꝙ vtiq; nõ eſt de iuſtꝰ. Iſti.n. nõ ſunt egẽtes, ſed potius abundãtes: ſicut.n. dř Lu.5. Honeſta noſtra, ſupple membra nullius egent. Teſte.n. Sene. Iuſtus nõ egent niſi ſeipſo, in hoc. ſ. Deum imitãs. De quo dř Eccl. 42. ꝙ neq; adiectũ eſt, neq; minueť, neq; eget alicuius conſilio, & in pſal. Deus meus es, qm̃ bonorum meorum non eges. Sic verè iuſti, q̃ Deũ & ſeipſos ſecũ hñt nullius prorsꝰ egẽt. Ad ꝙ monet ſcriptura Eccle. 40. Fili ĩ tpe vitę tuę nõ indiges, melius eſt.n. mori q̃ indigere. Nõ indigeas inquit ſupple virtutibus, vel non indigeas, ſupple terrenis opibus, ſed modico contentus ipſas ab horreas & cõtemnas, qui p certo melius eſt mori, quàm taliter indigere. Iſti.n. nõ indigent terrena opulentia, nõ indigent pœnitentia, nõ idigent ſapientia, nõ indigent niſi frequenti cõfeſsionis mẽdicia & æternæ hoſpitalis cõplacentia, & mutuæ firmitatis ben euoletia. Qd nõ indigeant opulẽtia, patet Proue.31. vbi de muliere forti. i. de diuina gratia diciť, ꝙ cõfidit ĩ ea cor viri ſui

& ſpolijs nõ indigebit. Item ꝙ nõ indigeat pęnitētia, quia.ſ. nõ cõmittit pęnitēda, patet Lu.15. de nonagintanouē iuſtis, qui nõ indigent pęnitētia. Quod iſti nõ indigeãt ſapiētia, patet qa.ſ.ipſam adminiſtrat liberaliter eis. Deus patet Iac. 1. vbi dr̃. Si quis veſtrũ indiget ſapiētia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluēter. I.ſolũ ꝙ iſti indigeãt purificatiua cõfeſsione & mũdicia, ſ. ꝓ quotidianis venialibꝰ, patet Ioan. 13. Qui lotus eſt, nõ īdiget niſi vt pedes lauet. Itē ꝙ iſti īdigeãt æterni hoſpitij cõplacētia patet Iu.19. vbi dicũt. Nulla re īdigemꝰ niſi hoſpitio. Itē ꝙ iſti īdigeãt mutuę charitatis firmitate & amicitia, patet, qa ſicut oĩa mēbra indigēt vnũ altero, ſic homines. 1. Cor.12. Nõ põt dicere oculus manui opera tua non indigeo &c. Sed reuera econtra mali omnibus indigēt dicētes illud Hie. 44. Ex eo tēpore quo ceſſauimus ſacrificare reginę cœli, & libare ei libamina, omnibꝰ indigemus, & gladio & peſte cõſumpti ſumꝰ. Mali.n. qui reginę cœli.i. beatę Virgini ꝑ bona opera nõ ſacrificãt, cõſtat, ꝙ bonis omnibus indigent, atq; carent. Iſti enim indigent

- Gratia viuificante,
- Gloria beatificante,
- Doctrina rectificante,
- Iocunditate lętificante,
- Fidelitate iuſtificante,
- Stabilitate fortificante,

Dico ergo, ꝙ mali indigent gratia, quæ viuificat Iob.30. Vita ipſa putabantur indigni, egeſtate & fame ſteriles. Item indigēt gloria, quæ beatificat Ro.3. Omnes.n. peccauerunt, & egēt gloria Dei. Itē indigēt doctrina, quæ rectificat Heb. 5. Rurſum indigetis, vt doceamini. Itē indigēt iocũditate, quæ lętificat Vnde Proue.31. Da merentibus vinum &c. ſequitur. Bibãt, & obliuiſcantur egeſtatis ſuæ. Itē egent fidelitate, quæ iuſtificat. De quo Prouerb.11. Qui deſpicit amicũ, indigens eſt corde. Itē egēt ſtabilitate, quæ fortificat, quia.ſ. tales nõ habēt cõſtãtiã & ſtabilitatē cordis. Prouer.10. Virga in dorſo eius, qui indiget corde: tales.n. ſunt mali egeni, ſeu idigētes qui.ſ. nõ ſunt digni ſtare inter bonos homines & valētes, iuxta illud, ꝙ præcipitur Deu.15. Omnino indigēs & mēdicꝰ nõ erit īter vos. Et act.4. dr̃, ꝙ īter Apoſtolos & diſcipulos nullus penitus egēs erat. Patet ergo, ꝙ eſt & inuenitur egeſtas & indigētia hoĩm puerſorũ. ¶ Tertiò dico, ꝙ īuenit̃ īdigētia hoĩm miſerorũ, & paupũ, & egenorũ, & iſta ꝓ certo

D

- A tyrannis ſolet deſpici crudeliter,
- A clementibus ſolet aſpici benigniter,
- A domino ſolet liberari ſalubriter,
- Ab eodem ſolet exaltari fęliciter.

Dico ergo, ꝙ tyrãni egenos crudeliter affligũt & deſpiciũt. Deſpiciunt enim eos, neceſſaria denegãdo Eſa.41. Egeni & pauperes quærunt aquas, & nõ ſunt. Ipſos decipiẽdo, atq; fraudãdo. Amos. 4. Audite verbũ hoc vaccę pingues, qui eſtis ĩ mõte Samariæ, qui calumniam facitis egenis, & cõfringitis pauperes. Ipſos lędẽdo ſeu iniuriãdo. Iob.24. Mane primo cõſurgit homicida, vt īterficiat egenũ & pauperē. ¶ Itē dico ꝙ clemētes egenos benigniter adiuuãt, & reſpiciũt. iuxta illud Eccle.4. Rogationē cõtribulati ne abijcias, & ne auertas faciē tuã ab egeno, & ab inope ne auertas oculos tuos. Et aduerte, ꝙ iſti debēt reſpici & videri, videlicet vt foueãtur. Eſa.58. Egenos & vagos induc in domum tuam, cum videris nudum, operi eum. Vt eruãtur.ſ. ab impijs oppreſſoribus. pſal. Eripite pauperē & egenum de manu peccatoris liberate eum. Et vt præmia æterna exinde recipiant̃, & promereantur, quia.ſ. ſicut dicit̃. in pſal. Beatus, qui intelligit ſuꝑ egenũ & pauperē, in die mala liberabit eum dñs. ¶ Item dico, ꝙ Deꝰ & Sãcti egenos ſalubriter liberãt, & eripiũt. pſ. Ego vero egenus & paup ſum, Deus adiuua me, & alibi dr̃ de eo, ꝙ ipſe eripit inopem de manu fortiorũ eius egenũ & pauperem à diripientibus eũ. Item dico, ꝙ Deus, & Sancti egenos qñq; temporaliter, ſemper aũt æternaliter exaltãt & præficiũt, quia.ſ. ſicut dr̃. 1. Reg. 2. Deus eſt de puluere ſuſcitans egenũ, & de ſtercore erigēs pauperem. Iſta eſt ergo in

E digentia hominũ miſerorum. ¶ Quarto principaliter dico, ꝙ inuenit̃ indigentia ſeu egeſtas hominũ damnatorũ, iſti.n. indigent oĩ bono. Vnde dãnatis maledicit dominus Deut. 28. Percuſsit te dominus egeſtate & febri, frigore & ęſtu, & aere corrupto ac rubigine. Et ſi vis nota, ꝙ egeſtas & paupꝑtas æterna & etiam temporalis acquiritur propter

- Indiſplicinatam proteruitatem,
- Immoderatam guloſitatem,
- Ineruditam fatuitatem.
- Inexercitatam ſeu nimis ſopitam ocioſitatē,

De proteruitate indiſplinata dicitur Prou.13. De Egeſtas & ignominia ei, q deſerit diſciplinã. De guloſitate inordinata & immoderata dicit̃. Prouer. 11. quòd qui diligit epulas, in egeſtate erit. De fatuitate ineruditta dicit̃ Prouer. 10. Qui inducti ſunt, in cordis egeſtate morient̃. De pigricia & ocioſitate ſomnolenta & conſopita dicit̃ Prouer.28. Qui ſectatur ocium replebitur egeſtate. Et ibidem.21 Omnis piger ſemp in egeſtate eſt. Et ideo bene cõſulit̃ Prouer. 20. Noli diligere ſõnũ, ne te egeſtas opprimat. Iſta eſt ergo egeſtas damnatorum. ¶ De beatis vero cõſtat, ꝙ egeſtas eis non conueniat, quia.ſ. ſicut dicit̃ Apoc.21. Ciuitas hęc non eget ſole neq; luna. Et ibidem.22. dicit̃ de Sanctis, quia ipſi nõ egent lumine lunæ, neq; lumine ſolis, quoniã dominus illuminabit illos. Hoc ergo de egeſtate ſeu indigētia ſufficit.

Aegyptus.

Aegyptus, vt cõiter, quadrupliciter ſignat. Signat enim mundũ, pœnitentię ſtatũ, peccatũ, & infernũ. Aegyptus enim interpretat̃ tenebrę. Et ideo ſignat mũdũ, in quo eſt tenebroſitas errorũ. Signat pœnitentiæ ſtatum, qui eſt tenebroſitas humiliatorũ. Signat pctõrem vel pctm̃, ꝙ eſt tenebroſitas vitiorũ. Signat infernũ, vbi eſt tenebroſitas tormentorũ. Quod ergo per ægyptũ mundus intelligat̃, patet Eſa. 19. vbi de incarnatione Chriſti dr̃. Aſcendet dominus ſuper nubem leuem, & ingreditur ægyptum. Quod etiam ꝑ ægyptum intelligat̃ pniæ ſtatus, patet. Exo. 3. Vidi afflictionem populi mei, qui eſt in ægypto. Quod etiã per ægyptũ intelligatur peccatũ vel peccator, patet Eſa. 31. Aegyptus hõ, & non Deus & equi eius caro, non ſpiritus. Quod etiã per ęgyptũ intelligat̃ infernus, patet Eze.26. Ecce ego ad te Pharao rex ægypti, Draco magne, qui cubas in medio fluminum. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de ægypto inquantum ſignat mundum, & notemus ꝙ ꝑ ægyptum põt mundus intelligi triplici rõne. Primo in ægypto eſt caloris inflãmatio. Scdo ferarũ habitatio. Tertio deſerti ꝑagratio. Aegyptus.n. æſtubus inflãmat̃, a feris habitat̃, deſertis cõuallat̃. Sic verè chariſsimi in mundo iſto eſt

- Cupiditas feruentiſsima,
- Societas iniquiſsima,
- Anxietas pęnaliſsima.

Calores.n. ardoris cupiditatē, feræ & Beſtiæ deſignãt malorum ſocietatē, deſertum vero denotat laboris anxietatē. Dico ergo, ꝙ in ægypto iſta eſt nimietas ardorũ. In ægypto.n. ſuperiori tãtꝰ viget æſtus ſm̃ Iſid. ꝙ nullus hõ põt ibi tute morari. Soli.n. ſerpētes, & baſiliſci, & alia reptilia viuunt ibi. Illi.n. hoĩes, q ibi cõuerſant̃, toti nigri efficiuntur ꝑꝑ calorē. Sic verè in ægypto huiꝰ mũdi & maximè in parte ſuperiori.i. in ſtatu diuitum & ſuperiorũ regnant hodie multi & varij calores & ardores. ſ. auaritia, luxuria, iracundia ꝑꝑ ꝙ ibi pauci hoĩes.i. paucæ perſonæ rõne vtentes cõuerſant̃, & multi Serpentes & mali pctõres inibi cõmorãtur. vnde Ezech.30. Dabo terrorē in terra ęgypti, & diſperdã terrã phatures, & dabo ignē in taphnis. Sequitur. Interficiã multitudinem Alexãdrię, & dabo ignē in ęgypto. Vnde aduerte, ꝙ qui in iſta ęgypto ardore auaritię ſunt inflammati habent generaliter iſta vitia.ſ.

- Ignorantiam,
- Fraudulentiã,
- Detractionē,
- Adulationē.

Ignorãtia oñdit̃, cũ dr̃ [Aegypti] ꝙ interpretat̃ tenebra. Iõ dr̃. Dabo terrorem in terra ęgypti. Ad denotãdum ꝙ illi, q ſunt ꝑ ignorãtiã tenebroſi, faciliter ſunt ſtupidi tremuloſi, ꝙ maximè ꝑtinet ad auaros, q ſemper timent amittere bona ſua. Quia ſm̃ Sene. Quãtum acceſsimus ad ſucceſſum tm̃ ſucceſsimus ad metũ. Et in pſ. Trepidauerũt timore, vbi nõ erat timor. Itē fraudulētia oſtendit̃, cũ dr̃. Phatures.i. ſtatus illorũ, q ſunt deceptio pauperũ, calcator & oppreſſor. Item detractio denotat̃ in vocabulo taphnis, ꝙ interpretat̃ os in ſanũ ſerpētum. Detractores.n. ſerpentib. ſiles ſunt, qa os eorum inſanũ eſt, & venenoſũ & pernicioſũ. pſ. Os eorũ abundauit malitia. Itē adulatio intelligit̃ per multitudinem Alexãdrię, q̃ interpretat̃ alleuãs tenebras, qa.ſ. adulatores adulãdo & fctã aliorũ iuſtificãdo, tenebras ſuę deſperationis & timoris alleuãt, & ſupportãt, qa iſti ſunt, q in malicijs ſuis lętificãt regē, & in mēdacijs ſuis principes, ſicut dr̃ Oſeę 7. In iſta ergo ęgypto.i. in mũdo, ꝓut dictũ eſt, inuenitur deceptio, detractio, adulatio, & ignorãtiæ offuſcatio. Viget.n. hodie in mundo ignis & ardor auaritię & cupiditatis, luxuriæ & carnalitatis, & iracundiæ & crudelitatis. Dabo (inqt) ignē in Aegypto. Et ſic bñ dico, ꝙ in iſta Aegypto.i. in mundo eſt nimietas ardorũ. ¶ Dico et̃, ꝙ ibi eſt ſocietas malorũ. C
In Aegyto.n. habitãt multa crudeliũ aĩalium gñra. Sunt.n.

ibi hippopotami, qui sunt equi fluuiales, qui de die in aquis natant, de nocte vero exeuntes, segetes hominum depascũt. Item ibi sunt crocodili, qui in Nili fluuio cōmorantes, mādibulā superiorem soli inter oīa aīalia dicuntur mouere. Item ibi nascuntur basilisci, qui solo visu & flatu dicuntur oia viuētia interimere, & necare. Et ꝓ certo in AEgypto huius mūdi sunt talia genera aīalium peruersorum. Primi.n. sunt luxuriosi, qui more hippopotamorum in fluuijs delitiarū versantes, de nocte.i. in abscondito & occulto exeunt facere facta sua turpia & immunda. Iob.24. Oculus adulteri obseruat caliginē. Et iō isti dicūtur equi fluuiales, quia equus est animal valdè luxuriosum Hier.5. Aeq amatores in fœminas, & emissarij facti sunt, vnusquisq; ad vxorē proximi sui hinniebat. Itē sunt ibi auari & ambitiosi, qui more crocodilorum mādibulam superiorē tantummodo mouēt, inferiorem vero immobilem semper tenent, quia.s. isti semper ad superiora anhelāt, inferiora vero.s. proximi vtilitatē, mortis necessitatem, & inferni profunditatē nō considerant, neq; cauent, sed solū mouere superiorem mandibulam.i. tractare, & masticare de superbis & sublimibus vanitatibus se delectant, dicētes.s. illud Esa.14. Ascendā in cœlum &c. Sunt etiā ibi inuidiosi, quorū visus more basilisci alijs venenum est, quia.s. omnibus, quos in prosperitate vident, inuident & ipsos detrahendo inuenenant, & corrūpunt. Et sic bene dico, ꝙ quia in ista ægypto.i. mundo cōmorantur inuidiosi, ambitiosi, luxuriosi, bene dico, ꝙ ibi est societas malorum. Vnde Ezec. 30. Fortissimi gētium adducentur ad disperdendam terram, & euaginabunt
D gladios suos super AEgyptū. & sequitur. Tradam terram in manus pessimorum, Ibi est ergo societas malorum. ¶ Est ꝑterea ibi anxietas laborū, ægyptus.n. ex vna parte circundatur mari, ex omni alia parte desertis inaccessibilibus est vallata. Sic verè charissimi, mundus & mari & deserto.i. omni genere tribulationū laborum & amaritudinum est vallatus. Eze. 29. Erit terra ægypti in desertum & in solitudinem. Istud maximè patet in filijs Israel, qui quādiu fuerunt in ægypto, semper fuerūt in seruitute, oppressione, & tribulatione sicut dr̄ Exo.3. Et possumus aduertere, ꝙ sicut ægyptus antiquitus decem plagis principalibus fuit afflicta.s. sanguine, ranis, cinifibus, & muscis, sicut dr̄ Exo.7. & 8. item morte animaliū, grandine & vesicis, sicut ibidē dicitur.9. itē locustis & tenebris, sicut dicitur Exod.10. item morte primogenitorum, sicut dr̄ Exo.12. sic verè charissimi, AEgyptus mundi multis plagis vulneratur, multis tormentis subijcitur, multis vitijs inbuit, multis tribulationibus infestatur. Et maximè ibi sunt decem plagæ, per quas possumus intelligere quatuor genera hominum malorum, & sex genera principalium vitiorum. Quatuor.n. malorum hominum genera significātur per quatuor reptilia animata, de quibus fit mētio per ranas, cinifes, muscas, & locustas. Ranę.n. clamosæ significāt malos aduocatos qui non cessant clamare coaxare, & coarctare. Per Cinifes, q̄ gallicè dicuntur thentes, q̄ dormientes inquietant, intelligas malos balliuos, qui non cessant alios molestare. Per Muscas, quæ vlceribus insidiantur, intelligo malos iudices, qui non cessant aliorum defectus & vlcera, seu scelera inuestigare, vt sanguinem suæ substantiæ temporalis possint per emendas surgere, & habere. Locustæ significant detractores, qui famam aliorū nō cessant rodere, & vastare. Locusta.n. os habet triangulum, & in cauda portat aculeum. Ideo de istis quatuor dr̄ in psal. quia rana, cynomia.i. Musca, cinifex & locusta fuerūt in Aegypto. Sed dico adhuc, ꝙ in istis plagis possunt intelligi sex genera vitiorum. Ibi.n. est sanguis ecce peccatum luxuriæ, quia sicut dr̄ Oseæ 4. Furtum & adulterium inundauerunt super terram, & sanguis sanguinem tetigit. Item ibi fuit mors aīalium, ecce peccatum pigritiæ, quod homines bestiales occidit. quia ſm Sen. Ociū sine literis mors est, & viui hominis sepultura. Item ibi est vesica inflata, ecce peccatum superbiæ. Item ibi est grando, quæ durè percutit, ecce peccatū rapinæ & sæuitiæ. Ibi fuerunt tenebræ, ecce peccatum ignorantiæ. Ibi est mors primogenitorum.i. aīarum, ecce peccatū inuidiæ. Qui.n. odit fratrem suum, manet in morte. 1. Ioann. 3. Istis ergo vitiis, & tribulationibus subiicit̄ Aegyptus huius mundi, quia sicut dicitur Esa.19. Dabo Aegyptum in manu crudelium dominorum. Ista ergo est Aegyptus, prout dictum est, vbi inuenitur anxietas laborū, societas malorum, & nimietas ardorum. Ideo de ista Aegypto debent filii Israel quantū ad affectū recedere, & ad terrā promissionis, q̄ est in cœlo anhelare. iuxta illud Ose.11. Puer Israel & dilexi eum, & ex Aegypto vocaui filium meū. ¶ Sed si vis adhuc notare, dic, ꝙ Aegyptus signat mūdū bonos afficientē. Aegyptus.n. semper legitur fuisse filiis Israel inimica, vel falsa amica. Inimica (dico) quia ipsos tenuit in seruitute, sicut patet Deut.6. vbi dr̄. Serui eramus Pharaonis in Aegypto. Falsa vero amica. vnde de fallacia mundani auxilii dr̄ Esa.36. Cōfidis super baculū arundineū confractum istū super Aegyptum, cui si innixus fuerit hō, intrabit in manū eius. Sic verè dicā de mūdo, quia.s. semper est & fuit inimica nociuus & contrarius filiis Israel.i. viris iustis & bonis, & maximè viris ecclesiasticis, & religiosis. Cōstat.n. ꝙ mundani semper cōsueuerunt odire & persequi viros iustos, & se eis ostendunt inimicos. Exo.1. Oderāt aūt filios Israel Aegyptii. vel saltē semꝑ est & fuit ipsis falsus, & infidelis amicus, & sustētator arūdineus, atq; vanus, & iō sperātes in mundo & mūdanis arguuntur Esa. 30. Væ filii desertores, qui ambulatis, vt descēdatis in Aegyptū, sperātes auxiliū ī fortitudine Pharaōis. Talis ergo regio debet dimitti, & à viris prudētibꝰ despici & exiri. Hier. 42. Nolite intrare in Aegyptum. Ille.n. Aegyptū intrat, qui mundū, & mūdi pōpā diligit, & affectat. In Aegyptū ergo, & in mundū per affectuū, cōplacētiā nō est intrādū, sed abinde potius exeūdū. Et merito, quia pro certo ibidē residētes diuersis vitiis & variis aīarū periculis supponunt̄. Hier.42. Si ingrediamini in Aegyptū, vt ibi habitetis, gladius, quē vos formidatis, vi apprehēdet uos in terra Aegypti, & fames pro qua sollicíti estis, adhærebit vobis in Aegypto. Abinde vero exeuntes, & ipsum quantū ad affectū dimittentes, sanctificantur & emēdant̄. Psal. In exitu Israel de Aegypto &c. facta est iudea sanctificatio eius. ¶ Et si uis notabis, ꝙ ista Aegyptus.i. mūdꝰ fugiēdus est & cōtēnendus ꝑ multa, videlicet, quia est Ibi

Gulæ voracitas,
Mentis captiuitas,
Luxus carnalitas,
Grauis cupiditas,
Grandis crudelitas,
Sensus obscuritas,
Cordis debilitas,
Falsa fidelitas,
Vana prosperitas,
Boni sterilitas,
Leuis fallacitas,
Tristis aduersitas,
Mortis necessitas.

Est (dico) in ista Aegypto voracitas gulositatis. Vnde illi gulosi dicebāt Num.11. Recordamur pisciū, quos comedebamus in Aegypto. Vulgus .n. promiscuum, vt dr̄ ibidē cœpit flagrare desiderio carnium &c. Et percussit dominus populum plaga magna, & vocatus est locus ille, sepulchra concupiscētiæ. Item est ibi captiuitas, seu seruitus ociositatis. in mūdo.n. seu in statu peccati sunt hoīes in seruitute pigritiæ & ociositatis detenti Deut.24. Memento, ꝙ seruieris in Aegypto. Item est ibi immundicia, seu luxus carnalitatis. Vnde ibi abundant equi amatores in fœminas.i. viri luxuriosi. sicut dicitur 3.Reg.10. Adducebātur equi de Aegypto Salomoni. vnde etiam de Asmodeo demonio, quod occidebat formicarios.i. de Spiritu fornicationis dr̄ Thob.8. ꝙ ligatus fuit in deserto superioris Aegypti. Aegyptus.n. superior signat statum mundanorum, qui.s. dicuntur desertum. quia carent omni bonitate, & dicuntur spiritum fornicationis secum habere, quia pleni sunt carnis uoluptate. Item est ibi fames & esuries cupiditatis. Hie.42. Fames adhærebit uobis in Aegypto. Item est ibi effrenitas crudelitatis potissimè apud superiores & magnates. Esaiæ. 19. Dabo Aegyptum in manu dominorum crudelium. Itē est ibi obscuritas erroneitatis. Esa.19. Emarcuerunt principes mempheos deceperunt deceperunt Aegyptum, angulum populorum eius. Dn̄s miscuit in medio eius spiritū vertiginis, & errare fecerūt Aegyptū in oī ope suo. Itē ibi ē debilitas fragilitatis. Esa.19. Aegyptus quasi mulieres. Itē est ibi facilitas infidelitatis. Infidelis.n. dicitur mundus, quia promittit auxilium, quod nō reddit. Esa.30. Aegyptus frustra & vanè auxiliabitur. Falsus etiā & infidelis dr̄, quia aliud apparet quā inueniatur. Et ideo tā infideles, quā hypocritæ mōstruosi aīalibus, quæ apparent esse homines, etiam imaginibus, & idolis comparantur. Vnde Ezech.20. In idolis Aegypti nolite pollui. Itē est ibi prosperitas totius uanitatis. Hierem.46. Vitula formosa, & elegans Aegyptus, stimulator ab aquilone ueniet ei. Item ibi est sterilitas totius bonitatis. Vnde prædictum. Ezechi.29. Dabo terram Aegypti desertam. Item ibi est verbositas adulatoriæ prauitatis. Vnde de adulatore pōt dici illud Oseæ. 12. Fædus cum Assyriis iniit, & oleum in Aegypto ferebat. Item

ibi est aduersitas grauis prosperitatis, quia in mundo vigent multa aspera & aduersa. Vnde Esaiæ.19. Onus Aegypti, concurrere faciam ægyptios aduersus ægyptios, & dirumpetur spiritus Aegypti. Item ibi est necessitas mortis, & mortalitatis, q.s.post omnia necesse est omnes mori. Amos 4. Misi in vos mortem in via ægypti. Ista ergo oĩa vitia, & pericula sũt in ægypto.i.in mundo, quapropter filii Israel.i.viri iustiipsũ, vt dictum est debent exire, ipsumq; contemnere, & horrere. Eze.23. Aegypti non recordaberis amplius. Quapropter ẽt dominus solet inde suos educere, & saluare. Iosuæ.24. Dominus Deus noster eduxit nos, & patres nostros de Aegypto.i. de mundo vel peccato. ¶ Scdo dico, ꝙ per Aegyptum potest status pœnitentiæ intelligi. Exod.3. Vidi afflictionem populi mei, qui est in ægypto. Aegyptus.n.magnis caloribus inflammatur. Solitudinibus circundatur. Aquis & fluminibus irrigatur. Sic verè charissimi, pœnitentiæ status habet ardorem cõtritionis. Eze.30. Dabo ignem in Aegypto. Flumina lachymosæ compunctionis. Gene.50. Fleuit ægyptum.70.diebus. Habet etiam deserta laboriosæ afflictionis. Eze.29. Dabo terram Aegypti desertam, & seruient domino ægyptii. Matt.2. dicitur, ꝙ Angelus præcepit Ioseph matrem & puerum accipere, & in Aegyptũ à facie Herodis fugere. In q̃bus verbis notare possum, ꝙ à facie Herodis.i. Diaboli, in Aegyptũ.i.ad caliginẽ humilitatis & ad pœnitentiæ statum debemus fugere, vt puerum.i.puritatem cum matre eius innocentia possumus seruare. Quia re uera in Aegypto debet esse altare nostræ deuotionis & seruitium diuinæ obedientiæ & famulationis. Seruient (inquit) domino Aegyptii.i.humiles & pœnitentes. ¶ Et si vis notabis, quòd in Aegypto.i.in statu humilitatis religionis, & pęnitentiæ manendũ est cum puero. Quia locus est

Saluationis tutissimæ,	Ibi.n.animæ sal-
Cognitionis certissimæ,	uantur, & liberã-
Dilectionis charissimæ,	tur. Exod.2. Vir
Reuersionis vltimæ.	Aegyptius libe-

rauit nos. Ibi etiam diuina creduntur, & cognoscuntur. Esaiæ.19. Cognoscetur dominus ab Aegyto. Ibi etiam oẽs amantur, & diliguntur. Deut.23. Non abominaberis Idumeũ, q̃a frater tuus, nec Aegyptium &c. Ibi insuper ad Deum reuertuntur, & reducuntur. Esaię.19. Reuetruntur Aegyptii ad do-
H minum &c. ¶ Tertio dico, quòd per Aegyptum intelligitur peccatum vel peccata, & hoc quia

Luxuriosè aspicere,	Dico ergo, ꝙ Aegyptii.i.
Se capitosè erigere,	peccatores seu mundani
Litigiosè se regere,	solent inspicere luxurio-
Solatiosè conuiuere,	sè. Vnde Gen.12.dr̃, ꝙ vi-
Solet Superiores conuiuere,	derunt Aegyptii mulierẽ
Inferiores opprimere,	pulchram, & fecerunt, ꝙ
Se meliores dimittere.	sublata est in domũ Pha-
Graues dolores incurrere.	raonis. Item dico, ꝙ isti

solent erigere se capitosè, habẽt.n.cor & caput contra deũ, & proximum induratum, & obstinatum. Exo. 14. Indurabo cor Aegyptiorum & persequantur vos. Indurabo inquit.i. indurari permittam. Item isti solent se regere litigiosè.vnde illud Esaiæ.19. Concurrere faciam Aegyptios contra Aegyptios. Item solent cõuiuere solatiosè. Mali.n.non curant nisi solatiari, & ludere in prosperis huius mundi. Item isti solent cõtemnere superiores. Vnde de Agar ægyptia dicitur Gen. 16. ꝙ concepisse se videns, despexit dominam suam. De propriis etiam subditis, qui prælatos & superiores contemnũt dici põt illud Gen. 46. Detestatur Aegyptii omnes pastores ouium. Itẽ isti solent opprimere inferiores. vnde Exo. 1. Oderant filios Israel Aegyptii, & affligebant eos, atq; ad amaritudinem perducebant vitam illorum operibus duris. Itẽ isti solent dimittere se meliores, quia.s.mali non curant de societate bonorum. Abominantur enim & comere, & cohabitare cum eis contemnunt. Gene.43. dr̃, ꝙ Aegyptiis prophanũ erant homini conuiuium. Isti etiam solẽt incurrere graues dolores.s.finaliter in inferno. Figurati in illis ægyptiis, q̃ submersi sunt in mari rubro, per quod denotatur amaritudo inferni, cum Pharaone rege suo, per quem Diabolus denotatur. ... quo Exodi 14. Fugientibus ægyptiis occurrerunt aquæ, ... inuoluit eos dominus in mediis fluctibus. ¶ Quarto dico, ... adhuc Aegyptus signat infernum, & hoc. Propter

Ardorem exitiosum,	Est.n.ibi ignis, inextinguibi-
Squalorem penuriosum,	lis. Vnde illud prædictũ Ezech.
Errorem caliginosum,	30. Dabo ignem in Aegypto.
Furorem impetuosum.	Item ibi est squalor, seu sterili-

tas insatiabilis. Vnde illud prædictum Ezechiæ.29. Dabo terram Aegypti desertam. Item ibi est error inillustrabilis, vnde & ægyptus interpretatur tenebræ, seu angustia, aut tribulatio. vnde Exo.10. Tenebræ super terram Aegypti tã dẽsæ, vt palpari queant. Item ibi est furor nunquam placabilis, q.s.sicut in superiori ægypto sunt feræ crudeles, sic in inferno demones. vnde illud Esaiæ.19. Dabo Aegyptum in manu dominorum crudelium. Patet ergo, quòd Ägyptus signat mundum pœnitentiæ statum, peccatum, infernum.

Ego. No. ꝙ ista dictio ego est pronomen nominatiui ca- A
sus, numeri singularis, primæ personæ, omnis generis, quod.s.semper personã illius, qui loquitur signat, & semper primæ personæ se copulat, atque ligat. Igitur dico, quod ego ad omnia potest referri.s.ad

Summum creatorem,	Dicam ergo, ꝙ ego potest prædi-
Iustum viatorem,	cari de Deo, & ꝙ Deus põt dici
Ducem vel pastorem,	ego, & etiam ipse de seipso potest
Vnum peccatorem,	dicere ego. Est.n.iste ego nomina
Hostem proditorem,	tiuus propter diuulgatam famosi
Mundum deceptorem.	tatem: habet.n.nomen admirabi-

le in vniuersa terra. vnde ipse dicit Esa.42. Ego dominus, hoc est nomen meum. Item ipse est singularis numeri ꝑpter summam & vnicam dignitatem. Esaist.45. Ego dñs, & non est alter. & Deu.32. Videte, ꝙ ego sum solus, & non sit alius Deus præter me, ego occidam, & ego viuere faciam, percutiam & ego sanabo. Item ipse est primæ personæ propter superiorẽ excellentiam, propter antiquiorem existentiam, propter efficaciorem influentiam. Primus.n.est, quia prior in dignitate, dum ab ipso cuncta gubernantur. Esaiæ.41. & Apoc. 1. Ego primus & nouissimus, quia prior in æternitate, & antiquitate, dum post ipsum cuncta generantur Ioann.8. Antequam Abraham fieret ego sum, quia prior in bonitate, dum ab ipso sicut à primo principio omnia procedere comprobãtur. Vnde ipse de seipso loquens dicit Ioã.8. Ego principium, qui & loquor vobis. Item est omnis generis propter omnem, & vniuersalem superioritatem. Esa. 45. Ego dominus faciens oĩa. Item ipse testimonium perhibet de seipso ꝑꝑ summum & ineffabilem ueritatem. Ista.n. dictio ego semper loquitur de seipsa, sicut Deus dũ allegare nequeat aliud verius se, testimonium perhibet sibiipsi. vnde ipse est, qui dicit Ioan.8. Si ergo testimonium perhibeo de meipso, verum est testimonium meũ, quia scio vnde venio, & quo vado. Vnde ipse est, qui dicit de seipso illud Exodi.3. Ego sum, qui sum. In quibus verbis ostenditur, ꝙ ipse de seipso prædicat suæ

Veritatis summam essentiam, quæ nunquam deficit,
Maiestatis summam potentiam, quæ totum efficit,
Bonitatis summam clementiam, quæ cunctis proficit.
¶ Primum spectat ad eius diuinitatem,
Secundum ad eius auctoritatem,
Sed tertium ad eius humanitatem,
¶ Eius essentia nunquam variatur. [Ego sum.]
Eius potentia semper operatur. [Qui inquit.]
Eius clementia cunctis præsentatur. [Sum inquit.]

Ista.n.dictio sum, est dictio substantina. Ista dictio qui est dictio effectiua, semper enim ad istam dictionem qui, sequitur aliquis actus, vt cum dicitur, qui viuit, qui dormit, qui bibit &c. Ista dictio sum, est dictio repræsentatiua, vt cum dictum est Ioan.18. Quem quæritis? Iesum Nazarenum. dixi uobis, quia ego sum.s.hic ad præsens. & sic bene dixi, quod hic ostẽditur de Deo per istud ego

Diuitas durans perpetuè. [ego sum.]
Sublimitas agens assiduè. [ego qui.]
Humanitas præsens continuè. [ego sum.]

¶ Dico ergo, ꝙ istud ego potest prædicari de Deo quãtũ ad essentiam suę diuinitatis. [Ego sum inquit.] Sũ.n.signat quandam existentiam inuariabilem, & æternam, quæ vtiq; competit Deo soli, cum præter ipsum nihil sit reperire, qđ propriè sit, quia.s.oĩs creatura eo ꝙ creatũ est, à vero esse deficit & desistit. quod patet de Angelis, de quibus dicitur Iob.4. Ecce qui seruiunt ei, non sunt stabiles. de cœlis dicitur 15. Ecce cœli non sunt mundi in conspectu eius. Quod patet etiam de hominibus, de quibus dicitur Esaiæ.40. Omnes gẽtes quasi

tes quaſi non ſint,ſic ſunt coram Deo. De terra etiam,& de mari dr̃ Apoc.21. Primum cœlum, & prima terra abijt & mare iam nō eſt. Ad Deum ergo ſolum pertinet dicere. Ego ſum, qui.ſ.ipſe habet verum,& ſummum perpetuitatis & eſſentiæ fundamentū. Vnde ipſe eſt, qui dicit Leuiti. 18.&.19. Ego dominus.& iterum. Ego ſum dominus Deus veſter.& iterum. Ego ſum dominus Deus veſter. Et ſic notare potes, quòd Deus poteſt dicere de ſeipſo, ſuam.ſ. ęternam eſſentiam prædicando, Ego ſum

Imperator fortiſsimus,
Liberator tutiſsimus,
Vendicator duriſsimus,
Expiator ſanctiſsimus,
Reuelator veriſsimus.
Speculator certiſsimus,
Fabricator doctiſsimus,
Dominator altiſsimus.

Dicit ergo ſe eſſe fortiſsimum imperatorē. Vnde ipſe dixit Iacob. Gene.56. Ego ſum fortiſſimus Deus patris tui, noli timere. Item dicit ſe eſſe tutiſsimum liberatorē, de quo ipſe dicit Gen. 26. Ego ſum Deꝰ Abrahā patris tui, noli timere, quia ego tecum ſum(ſupple)paratus liberare, & iuuare te. Itē ipſe dicit ſe duriſsimum vindicatorem. vnde ipſe eſt, qui dicit Exo.20. Ego.n. ſum fortiſsimus Zelotes Deus tuus viſitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem. Item ipſe ſe dicit eſſe ſanctiſsimum expiatorem.ſ. noſtrorū criminum & culparum. Vnde ipſe eſt, qui dicit Leuit 20. Sanctificamini,& eſtote ſancti, qa ego ſum ſanctus dn̄s Deus veſter. & ſequitur. Ego dominus qui Sanctifico vos. Item ſe eſſe dicit veriſsimum reuelatorem. Vnde ipſe dicit ſe eſſe lucem. quæ omnia abſcōdita reuelat. Iob.8. Ego ſum lux mundi. Item ipſe ſe dicit certiſsimum ſpeculatorem. Hiere.7. Ego ſum, ego vidi dicit dominus. Item ipſe ſe dicit doctiſsimum procreatorem & fabricatorem. Vnde ipſe ait Apo.1. Ego ego ſum primus & nouiſsimus.& ibidē. Ego principium & finis. Item ipſe dicit ſe eſſe altiſsimum dominatorem. Leui.24. Ego ſum dominus Deus veſter. Et aduerte, quia communiter vbicunque Deus dicit. ego ſum. ipſe videtur loqui comminatiuè & etiam prohibitiuè, quaſi dicat. Caueatis à malo, quia ego dominꝰ, qui punirem vos. Leui.19. vbi in principio dicitur. Ego dominꝰ Deus veſter, nolite conuerti ad idola, ſequitur. Ego dominus Deus ueſter, non facietis furtum, non mētiemini, nec decipiat vnuſquiſq; proximum ſuum &c. quia reuera valdè debet à vitijs quis cauere, qui ſcit talem dominum ſe habere, qui ſcilicet paratus bonos & obedientes remunerare, proteruos verò & diſcolos caſtigare. vnde Leuiti.25. Nolite affligere contribules veſtros, ſed timeat vnuſquiſq; Deum ſuum, quia ego dominus Deus veſter. Facite præcepta mea, & iudicia mea cuſtodite,& implete ea, vt habitare poſsitis in terra abſque vllo pauore. Patet ergo, quod ego poteſt dici de Deo, quantum ad eſſentiam ſuæ diuinitatis[. Ego ſum inqt]. Adhuc, dico, quòd ego poteſt dici de Deo, quantum ad potentiam ſuæ ſublimitatis,& hoc oſtenditur cum dicitur[Qui]. Qui enim eſt vnum pronomen, quod ſolet factum aliqd̓ ſequens notare,& ſignificare, vt dictum eſt, vtpote cum dicitur. Qui viuit in ęternum, creauit omnia ſimul. Eccle.18.& in Pſal. Qui habitas in cœlis miſerere nobis. Et Prouer.12. Qui operatur terram ſuam ſaturabitur panibus &c. Et iō dico, ꝙ quandoq; Deus, qui eſſe dicitur, in quo operatiua ipſius potentia deſignatur. Vnde ipſe eſt Qui

Sanctificat,
Saluificat,
Iuſtificat,
Lætificat.

Eſt.n. ſanctificatio deuotorum ipſos cōſtituens in fęlicitate. Leuit.20. Ego dn̄s, q ſanctifico vos. Eſt etiam ſaluificatio, ſeu liberatio depreſſorum ipſos eripiens ab aduerſitate. Eſa.63. Ego, q loquor iuſtitiā,& qui propugnator ſum ad ſaluandum. Et etiam iuſtificatio peccatorum ipſos mundificans ab iniquitate. Eſa.43. Ego ſum, ego ſum ipſe, qui deleo iniquitates tuas pp me. Eſt inſuper lætificatio miſerorū ipſos tutificans à captiuitate,& ideo iſte eſt, qui dicit in Pſ. Ego.n. ſum dn̄s Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, dilata os tuum,& implebo illud. Sic ergo dico, quod ego refertur ad Deum quantum ad potentiam ſuæ ſublimitatis.

D [Qui inqt.] Vide infra de qui, in titulo ſuo in litera. Q. ¶ Deniq; dico, ꝙ ego poteſt referri ad Deum quantum ad clemētiam ſuę humanitatis, quod oſtenditur, cum dr̃. [Sum]. Sum .n. vt dictum eſt, verbum ſubſtantiuum eſt, ſignat.n. ſubſtantiam. ſubſtantia autem accidentia ſuſtētat. Sic in Chriſto diuinitas humanitatem ſuſtinet, atq; portat, ipſamque in perſonam filij ſuppoſitat, perſonat,& limitat,& eius dependentiā determinat, atq; ſedat. Vnde ipſe eſt, qui dicit illud Act. 9. Ego ſum Ieſus Nazarenus [Ego inquit ſum,] Ecce qūo diuinitas ſubſtat humanæ naturæ. [Ieſus inqt]. i. Saluator. Ecce quomodo obuiat humanæ naturæ. [Nazarenus inqt]. i. floridus. Ecce qūo portat flores ſanctitatis puræ. Et aduerte, ꝙ iſte ego.ſ. Chriſtus de ſeipſo humanato & incarnato poteſt,& poterat dicere quæ ſequuntur, videlicet. Ego ſum

Procurator ſupernæ deitatis,
Prædicator & nuncius veritatis,
Medicator & regula paupertatis,
Conſultor magnæ ſagacitatis,
Confectator charæ fraternitatis,
Imperator grandis ſublimitatis,
Famulator grandis humilitatis,
Illuſtrator omnis obſcuritatis,
Conſolator triſtis aduerſitatis,
Conſeruator iugis ſedulitatis.
Expiator omnis iniquitatis,
Caſtigator duræ ſeueritatis,
Suſcitator omnis mortalitatis,
Gubernator grandis auctoritatis,
Erogator dulcis benignitatis,
Atteſtator veræ fidelitatis,
Triumphator inuictæ poteſtatis,
Contemplator excelſę dignitatis,
Præmiator immenſę largitatis,
Damnator præclaræ maieſtatis.

Ecce ergo quot modis in ſcriptura Chriſtus dr̃ ego. Iſte ei ſupnæ veritatis fuit procurator. A patre.n. pceſsit, & ab ipſo fuit legatus & pcurator in mundum miſſus, dicens. Eccl. 24. Ego ex ore altiſsimi prodij. & Io.7. dicit. Ego ſcio eum, qa ab ipſo ſum, & ipſe me miſit. Item iſte ęternæ veritatis fuit prædicator. vnde ipſe dicit Ioā.13. Ego ſum via, & veritas,& vita.& Ioā.18. Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni, vt teſtimonium perhibeam veritati. vel etiam ipſe humanæ ruditatis fuit informator. vnde ipſe dicit Eſai.48. Ego dn̄s docens te vtilia. Iſte egenæ paupertatis fuit frequentator, quia.ſ. quandiu Chriſtus vixit, fuit pauper. Pſal. Pauper ſum ego,& in laboribus à iuuentute mea. Item iſte magnæ ſagacitatis fuit conſolator. Prouer.8. Ego ſapientia habito in conſilio. Itē iſte charæ fraternitatis fuit confectator. Proue.8. Ego diligētes me diligo.& Can.6. Ego dilecto meo, & dilectus meꝰ mihi. Item iſte grādis ſublimitatis fuit imperator. 1. Ego eccleſiaſtes fui rex Iſrael. Item iſte grandis humilitatis fuit famulator. Iſte.n. dicebat Luc.22. Ego in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat. Item iſte omnis obſcuritatis fuit illuſtrator. Vnde ipſe dicit Eccl.24. Ego feci in cœlis, vt oriretur lumē indeficiēs, quia.ſ. ab ipſo reuelata eſt lux fidei & ſcripturæ, patefacta rerū obſcuritas, q̄ latebat. Vnde ipſe dicebat. Io.8. Ego ſum lux mundi.& Io.12. Ego lux in mundum veni. Item iſte aduerſitatis fuit conſolator. Vnde ipſe dicit ſe eſſe vitem & vineā, quia vinum lętificat cor hominis. Io.15. Ego ſum vitis vera.& Eccl.23. Ego quaſi terebinthus quaſi vitis. vnde etiam ipſe dicit Lu..14. Ego ſum, nolite timere. Item iſte magnę ſedulitatis fuit conſeruator. Valde.n. diligens eſt,& fuit ad animam & Eccleſiam conſeruandam. Vndn de vinea dicit ipſe Eſa.27. Ego dominus, qui ſeruo eam. ſequit̃, Nocte & die ſeruo eam. Item iſte omnis iniquitatis fuit expiator. Vnde iſte eſt, qui dicit Ezechiæ.37. Ego dominus ſanctificator Iſrael. Item iſte duræ ſeueritatis fuit caſtigator. Acriter.n. reprehēdebat peccantes ſicut legit̃ Matth. 21,& Io.2. vbi fecit flagellum, ad vendentes eijciendum de templo. Vnde ipſe eſt, qui dicit Eze.19. Ecce ego ad te Pharao rex Aegypti &c.& Eze.26. Ecce ego ſuper te Tyre &c. Bonos etiam quandoq; caſtigat,& tribulat ne delinquant, quia ipſe eſt, qui dicit Apoca.3. Ego, quos amo,& arguo,& caſtigo. Itē iſte noſtræ mortalitatis eſt,& erit ſuſcitator, quia ſcilicet iſte ſuſcitabat in iudicio mortuos corporaliter, nūc vero quotidie ipſe per gratiā ſuſcitat mortuos ſpiritualiter ſcilicet peccatores. vnde ipſe dicit Ioā.11. Ego ſum reſurrectio,& vita, qui credit in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet. Item iſte grandis auctoritatis fuit gubernator. Paſtor enim erat,& greges fidelium paſcebat,& gubernat. Ioan. 10. Ego ſum paſtor bonꝰ. Item iſte dulcis benignitatis fuit erogator. Libēter.n. pauperibus benefaciebat, & alios pauperibus benefacere mandabat. Vnde ipſe dicit. Io.6. Ego ſum panis viuus,& ego ſum panis vitæ(ſupple) ad alios nutriendum. & Oſeæ.11. dicit̃ Ego quaſi nutritius effraim. Item iſte magnæ fidelitatis fuit atteſtator. Vnde ipſe dicit Hie.29. Ego ſum iu

dex & testis.& Ioann.8.Si ego testimonium perhibeo veritatis,testimonium meum verum est. Itē iste inuictæ potestatis fuit triumphator. Vnde ipse est,qui dicit.Cōfidite,ego sum, qui vici mundum.Ioā.17.Item iste excelsę ciuitatis fuit speculator,seu contemplator.Ecclesi.24.Ego in altissimis habito,& thronus meus in columna nubis.Item immensæ largitis fuit præmiator, quia scilicet præmia vitę æternę dat iustis,sicut ipse dicit Ioan.10.Ego cognosco oues meas,& sequuntur me, & ego vitam æternam do eis. Item præclaræ maiestatis est dominator. Vnde ipse est qui dicit Apoca,22. Ego sum genus, & radix Dauid stella splēdida & matutina. Et si vis,dic quod iste dicitur, ego quia præcedit alios antiquitate,& ęternitate,quia scilicet ipse est,qui dicit Io.8.ante quam Abraham fieret,ego sum. Dicitur gen⁹ & radix, quia ipse influit alijs bonitate & pietate. Genus enim communicat se speciebus ; & radix influit in ramos. Dicitur Dauid.i. vultu desiderabilis, quia iste præcessit alios conuersationis pulchritudine.& honestate. Dicitur stella splendida & matutina,quia omnes alios præcedebat scientia, & claritate,& sublimitate.Patet ergo,ꝙ ego prædicatur de Deo, & q̃tum ad suam humanitatem,qua se p̄sentauit nobis proficuè.Sum inquit].Et quantum ad suam auctoritatem, quia se repręsentat agens assiduè.Qui inquit.]Et quantum ad suam diuinitatem,qua sp exititit durans perpetuè.[Ego sum,] Bene ergo dicit.[Ego sum qui sum.]Patet ergo,ꝙ ego pōt dici de summo creatore.s.de Deo.Et hoc est primum principale.¶Secundo dico,ꝙ ego pōt dici & prædicari de iusto viatore.Iustus.n.dr̃ ego,quia sicut dictum est ego est primæ personæ, & verbo primæ personæ coniungitur, nominatiui casus & numeri singularis.Pronomen est,quod.s.pro nomine ponitur,omnis generis est,& semper signat personam illius,q loquit.sicut suprà de Deo declaraui.Iste.n.s. iustus viator dēt esse primæ personæ,quia alios debet præcedere.s.bona opera inchoando & anticipando vnde illud Apoca.1.Ego primus.& Esa.45.Ego ante te ibo.Primæ personæ dēt coniungi,quia.s.primoribus.i.Deo & Sanctis, & melioribus se dēt iungere,ipsorum bonos mores imitando, & societatē sectādo.Vnde iste bonis personis debet dicere illud Matth. vlti. Ego autem vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cōsummationem sæculi.Nominatiui casus debet esse.s.bonum nomen & famam habendo,& vendicando.Eccl.41.Curam habe de bono nomine.Numeri singularis debet esse.s.alios virtutibus singulariter excellendos vel societatem aliorum fugiendo,& solitarie singulariter habitando. Psal. Singulariter sum ego,donec transeam.Pronomē debet esse, quia.s.pro alijs se debet ponere opponere,& exponere,ipsos adiuuando,& defendendo,& pro eis orando & supplicando. Lucæ. 22.Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. & 3.Reg.2. optime loquitur.Ego loquar pro te regi.Omnis generis debet esse.s.omnibus subueniendo,& se omnibus conformando.1.Corin.9.Omnibus omnia factus sum.Seq̃tur. Ego autem sic curro.De seipso autem libenter loquitur.s.se repræhendendo,& propriam fragilitatem recolendo.& etiam bona sua vt sit exemplum alijs recitando, dicens illud Ioan.8. Ego testimonium perhibeo de meipso.Et aduerte, si vis,ꝙ per ego potest prædicare & dicere suæ

Naturæ fragilitatem.
Fortunæ sterilitatem,
Miseriæ calamitatem,
Præcedētis culpæ iniquitatē,
Pœnitentiæ Pœnalitatem,
Abstinentię austeritatem,
Clementiæ benignitatem,
Patientię stabilitatem,
Efficaciæ fæcunditatem.

Item si sibi dicatur, & ab eo quęratur. Qui es tu,quātum ad naturæ fragilitatem?Respondet.Sap.7.Sum quidem homo mortalis, similis hominibus, & ex gn̄e terreno illius,qui Primo factus est. Item quis es tu, quantū ad fortunæ tenuitatē seu sterilitatem? Respōdet illud psa. Pauper sum ego,& in laboribus á iuuentute mea.Item quis es tu,quantum ad miserię calamitatem? Respōdet illud ps.Ego sum vermis, & non homo,opprobrium hominis & abiectio plebis. Itē quid fuisti, quantum ad pręcedentis culpæ p̄uersitatē? Respōdet cum Dauid 2. Reg.24.Ego sum,q peccaui,ego,q iniquè egi.& cū Apostolo Ro.7.Ego carnalis venūdatus sum sub pc̄tō.Item quid fecisti,quantum ad pęnitentiæ pœnalitatem?Respondet illud psa.Ego autem cum mihi molesti essent,induebar cilicio.Item quid facit q̃tum ad abstinentiæ austeritatem;Rn̄det illud Thob.12.Ego inuisibili cibo,& potu vtor.Item qualis es tu,q̃tum ad clemētię dulcedinem & pietatem?Rn̄det in psa.Ego quasi oliua fructificaui in domo Dei.Item qualis es tu q̃tum ad patientiæ stabilitatem?Rn̄det illud psal.Ego aūt in flagella paratus sum. Item quid fecisti q̃tum ad operum efficaciæ fęcunditatem? Respondet Eccl.24. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris,& flores mei fructus honoris & honestatis & gratię. Si vero vltra procedendo quæratur q̃d fecerit,q̃tum ad doctrinæ amplitudinem?Respondet. Eccl.24.Ego sapientiā effudi luminosā,& ibidem.Ego quasi trames aquæ immensæ defluo.Ego quasi fluuius dorix dixi.Rigabo hortum plantationum mearum.Item si quæratur qualis sit, q̃tum ad mundiciæ seu castimoniæ pulchritudinem?Respōdet illud Can. 2.Ego flos cāpi,& lilium conuallium.Item si quæratur qualis est quantum ad iustitiæ rectitudinem? Respondet illud. Esa.63.Ego,q loquor iustitiā.Item si quæritur qualis sit q̃tū ad fiducię certitudinem?Rn̄det illud psal.Ego autem in domino speraui,exultabo,& lætabor in misericordia. Item si quæritur qualis est q̃tum ad charitatis vicissitudinem? Respondet illud prædictum Prou.8. Ego diligentes me diligo. Item si quæritur qualis est q̃tum ad humilitatis bassitudinē? Respondet illud psa.Ego vero egenus & pauper sum. & illud.Ego seruus tuus,& filius ancillæ tuę &c. Ego autem humiliatus sum nimis.Iustus.n.libentius allegat illud, quod p̄tinet ad humilitatem.Exemplo Amos prophetæ, qui dicebat Amos 7. Non sum Propheta,nec sum filius Prophetæ, sed armentarius ego sum,vellicans sycomoros.Item si quæritur qualis est quantum ad contemplationis celsitudinem. Respondet illud prędictum Eccl.24.Ego in altissimis habito.Item si quæritur qualis fuit quantum ad orationis fortitudinem. Respondet illud Psa.Ego autem orabam. & illud. Ego clamaui,& exaudisti me. ¶Itē si quęritur qualis est quātum ad deuotionis quietitudinem.Respondet illud Cant.5. Ego dormio & cor meum vigilat. Item si quæritur qualis est quantum ad prælationis statum, seu q̃tum ad subditorū multitudinem,Rn̄det illud prædictum.Io. 10. Ego sum pastor bonus,& cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Item si quæritur qualis est quantum ad mortis mæstitudinē. Respondet illud.2.Timo.4.Ego.n.iam delibor,& tp̄s meæ resolutionis instat.Et illud.3.Regū.2. Ecce ego ingredior viā vniuersæ carnis.Item si quæritur qualis est quantum ad omnis perfectionis sanctitudinem.Respondet illud prædictum Apoc.22.Ego sum genus & radix Dauid,stella splendida & matutina.Vide eam expositam & diuisam infra de stella.Itē si quæritur qualis sperat esse q̃tum ad æternæ gloriæ & saluationis plenitudinem. Respondet dirigēdo verba sua ipsi Deo & dicit illud psal.Ego autem in iustitia apparebo in cōspectu tuo,satiabor cum apparuerit gloria tua. Ecce ergo qūo istud vocabulum ergo cōprehēdere pōt omnes virtutes & opera virtuosa.Patet ergo quomodo ego pōt intelligi de quolibet viro iusto.

¶Item dico,ꝙ ipse potest prędicare p hoc pnomē ego

Doctrinæ amplitudinem,
Mundiciæ pulchritudinem,
Iustitiæ rectitudinem,
Fiduciæ certitudinem.
Charitatis vicissitudinem,
Humilitatis bassitudinem,
Sublimitatis celsitudinem,
Orationis fortitudinem,
Deuotionis quietudinem,
Pręlationis statum seu subditorum multitudinem,
Finalis mortalitatis męstitudinē,
Præsentis aduersitatis magnitudinem.
Futuræ fęlicitatis plenitudinem.

¶Et ēt si vis applicare ad beatā Virginē Mariā,dic,ꝙ per ego potest intelligi, & prędicari suæ

Puritatis candescens flosculus,
Pietatis frondescens hortulus,
Charitatis ardescens lectulus,
Vbertatis concrescens riuulus,
Dignitatis splendescens titulus.

De sua puritate potest dicere illud prædictum. Ego flos campi &c.De sua pietate potest ipsa dicere illud prædictum.Ego autem sicut oliua &c. De charitate vero sua potest dicere ipsa,illud prædictum Canticorum.2.Ego dilecto meo &c. De vbertate vero sua potuit dicere illud prædictum. Ego quasi vitis fructificaui &c. De dignitate vero, & finali fœlicitate potest dicere illud prædictum. Ego sum genus & radix &c. Dici potest igitur ego de iusto viatore,& etiam de cœli possessore,quod est secundum.¶Tertiò dico

dico.ꝙ ego pōt dici de quolibet peccatore.Peccatores.n.volunt esse primæ personæ,alios pręcedendo per prælationem & dominationem, primis personis uolunt cōiungi,per magnorum seruitia & associationem, & per suam præsumptuosam reputationem.Omnis generis sunt, per variationem, & adulationem, nominatiui casus volunt esse, per suæ famæ & noīs inanem diuulgationem.Singularis etiam numeri volūt esse,per singularem conditionem, & per alienæ vitæ contéptum,abominationem,& præsumptionem.Semper ēt de seipsis loqui gestiūt,per iactantiā & elationē.Et breuiter notare potes,ꝙ peccator dr̄ ego, propter multa, videlicet, quia

Auaritiæ fame cruciatur,
Violentiæ dente effrenatur,
Immundicię fęce maculatur,
Præsumptionis verbis efferatur,
Obstinationis clausura duratur,
Desperationis timore turbatur,
Tribulationis carcere ligatur.

Dico igitur, ꝙ peccator denotatur per ego, quia cruciatur auaritiæ fame, & iō ipsi comparantur cani, qui semper famescit, & filio prodigo, qui durè languescit.Vnde iste pōt dicere cum Goliath.Nunquid canis sum ego, quia tu venis ad me cum baculo.1.Reg. 17.& cum filio prodigo.Luc.15. Quāti mercenarii in domo patris, mei abundant panibus? ego autem fame hic pereo. Quia re vera bonis sufficit, quod habent, & sic abundant. Malis autem nihil sufficit,& sic esuriunt & mendicant. Item peccator dicitur ego,quia effrenatur violentiæ dente. Similis.s.illi Roboam,qui superbe loquens populo dicebat.2. Paral.10.Pater meus cecidit vos flagellis,ego autem cedam vos scorpionibus. Item quia maculatur immūdiciæ fæce.s.carnalitate & luxuria,dicere potest illud prædictum Psal.Ego autem sum vermis, & non homo.& illud prædictum. Roma.7. Ego autem carnalis sum. Item dico,ꝙ iste potest significari per ego,quia efferatur per pręsumptionem,videtur.n.sibi,ꝙ perpetuo nō deficiet prosperitas status sui. Vnde iste est, qui dicit illud psa.Ego dixi in abundantia mea,non mouebor in æternum.Item quia induratur per obstinationem. Peccator .n.induratus in malitia, nō vult audire vel dicere quicquam boni.psā.Ego autem tanquam surdus non audiebam &c.Itē quia conturbatur per desperationem. Videtur.n.peccatori ꝙ perpetuo nō potest veniam adipisci.Vnde iste dicit domino illud psal.Ego dixi in excessu mentis meæ, proiectus sum à facie oculorum tuorum. Item quia carceratur.s.in inferno per æternam tribulationem. Vnde talis ego potest dicere illud Esa. 48. Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.Et illud Iob.7.Nunquid mare sum ego aut cætus,quia circundedisti me carcere? Patet igit̄ quomodo ego potest referri ad impium,ad iustum,& ad Deum.De alijs autem nihil amplius volo notare, quia possunt sub præcedentibus contineri.Sufficit igitur de ego.

A **Egredi.Egressus.** Nota,ꝙ egredi idē est, qđ de aliquo loco discedere, vel exire,vel ad aliū locum procedere, & abire. Vnde propriè egredi signat de termino à quo, ire ad terminū ad quē. Et ideo sicut est dare bonum locum, & malum, vitiosum,& virtuosum,sic proculdubio possumus distinguere egressum, & exitum,vtilem & inutilem,commendabilem & detestabilem,meritorium & damnatorium.Egressus ergo commendabilis potest de creatore, & creaturis intelligi, & breuiter dico,quod duplex est egressus, diuinus.s.& humanus. ¶ Est ergo egressus domini seu diuini seu diuinus. Sicut enim video,ꝙ egreditur a sole radiꝰ,egreditur à fonte fluuius, egreditur à domo nuncius,egreditur de bello saucius,sic verè diuersimodè egreditur diuinus filius,à patre per æternam generationem.A matre,per humanam propagationem.A cœlo,per temporalem incarnationem.A mundo,per corporalē mortem & passionem. Egressus ē ergo Dei filius à patre per generationem æternam. Ioan.6.Exiui à patre & veni in mūdum.Et micheæ.5. Egressus eius à diebus æternitatis. & iste est egressus radii ab ipsius solis substantia. Ab ipso.n.continuè egreditur,& manat, & tamen cum ipso perpetuo indiuisibiliter manet,& durat.Sic filius à patre exit, & in patre semper est,& fuit.Ioa.14.Ego in patre & pater in me.Iste est ergo egressus à patre, per generationem æternam. Item dico, quod est egressus à matre,per propagationem humanam, & ista fuit in die natiuitatis,quando ipse exiuit de vtero matris in mundum. De quo Iohel. 2. Egrediatur sponsus de cubili suo.& Esaiæ.11.Egredietur virga de radice Iessę.Et iste sicut egressus floris à stipite, qui sine eius corruptione foras exit. Esa.26.Egredietur dominus de cœlo sancto suo. Item dico, quod egressus est de cœlo,per incarnationem temporalem. Vnde in psal.A summo cœlo egressio eius. Item egressus est à mundo per passionem corporalem.vnde Io.16. Exiui à patre,& veni in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad patrē.Et iste egressus fuit sicut hospitis, qui exit de hospitio,vt.s.ad proprium domicilium reuertatur. dicens cum Iacob Gene.32.In baculo meo transiui Iordanem, nunc cum duabus turmis regredior.Christus.n.in crucis baculo,Iordanem nostræ mortalitatis transiuit, & cum duabus turmis.i. corpore & anima ad patris gremium est regressus. Et si uis, nota,quòd Christus est egressus in mundum ad

Refrigerandum benigniter,
Illuminandum mentaliter,
Saluificandum vtiliter,
Affligendum seueriter,
Erudiendum subtiliter,
Miserandum dulciter,
Regendum sagaciter.

Egressus est(dico) ad nos benigniter refrigerandum,qđ scilicet fecit in baptismi institutione uel gratiæ infusione. Iohel.3.Fons de domo domini egredietur ad irrigandum torrentem spinarum. Item ad nos spiritualiter illuminandum.Genes.19. Sol egressus est super terram,& Loth ingressus est segor.Item ad nos vtiliter saluificandum Abacuc. 2. Egressus es in salutem populi tui, in salutem cum Christo tuo.Item ad se pro nobis corporaliter affligendū per passionem,s.& mortē Iesus egressus est trans Torrentem Cedron scilicet ad locum ubi à Iuda tradi,à Iudęis capi ad Pilatum ad probra,& ad flagella,& ad mortem se trahi præsciuit.Io.18.vt suprà.Itē ad nos subtiliter erudiendum Marci.1.Egressus Iesus, cępit prædicare. Item ad nos dulciter, & misericorditer miserandum. Lucæ. 22.Egressus Iesus ibat in montem oliuarum.Oliua enim pietatem signat,veniam & dulcorem.Item ad nos sagaciter regendum,& gubernandum. Gen.49. Inde pastor egressus est, lapis Israel.Iste est ergo egressus dominicus.¶ Est etiā egressus humanus,& iste proculdubio multiplex est, videlicet vir- B
tuosus,vitiosus,laborosus,dolorosus,formidolosus, luctuosus,& gloriosus.¶Primus ergo est egressus,seu exitus virtuosus, & iste est quando homo exit à vitiis, & procedit ad virtutes. Sicut enim vapor ab inferioribus egreditur, & sursum in cœlestibus inalteratur, sic verè ab inferioribus bonis, & oblectamentis, nec non à peccatis, & uitiis egredi, discedere, & sursum ad bona spiritualia, & virtualia nos transferre.Ita videtur fecisse Abraham. Genes. duodecimo Egredere de terra tua,& de cognatione tua, & veni in terrā q̄ monstrauero tibi.¶In quibus vebis ońdunē duo, à q̄b. est nobis egressus,& exitus inchoandus, & duo ad q̄ est terminandus & ordinandus.Egredi.n.debemus ab infectione cu- C
piditatis,ideo dicitur egredere de terra,ab infectione carnalitatis,ideo dicitur,egredere de cognatiōe tua, & de domo patris tui.Quorsum ergo;ad propinquitatem charitatiuam, ideo dicitur veni.i.appropinqua te Quorsum? ad serenitatē contemplatiuam,ideo dicitur in terram,quam ego monstrauero tibi.Egrediamur ergo à terrenorum cupiditate.Egredere(inquit)de terra tua.Terra enim nostra est mūdus,à qua pro certo tunc temporis egredimur,cum terrenas cupiditates & bona temporalia detestantur.Serpentes enim dum de terra egrediuntur visum, quem præ obscuritate amiserant respiciendo solem recuperare dicuntur,vt dicit Isido. Hirūdines autem & ciconiæ terram propriam in hyeme exeunt, & dimittunt, & in remotis partibus pascua sibi quærunt. In quibus procul dubio nostra, docetur infirmitas, quod terram propriam,scilicet mundum & mundanas cupiditates debemus quantum ad affectum exire & relinquere, & ad solem iustitiæ Christum per deuotionem nos conuertere,& ad terram remotissimam.s.ad paradisum per affectum & desiderium nos transferre.vnde Gene.2. Fons descendebat de terra.Sequitur.Fluuius egrediebatur de loco voluptatis. Terra enim & locus voluptatis dicitur mundus iste, à quo pro certo quantum ad affectum egrediuntur qui fontes,per puritatem,fluuij,per pietatem nuncupari merentur. Quod vtique est contra multos, qui ita sunt immixti & inuoluti in affectibus terrenis, quod exinde egredi perpetuo nunquam queunt.Isti sunt similes cuidam api falsæ, quæ

dicitur labion, quę ſm Plinium qſi pōt intrare alueare tanto ardore in mel infigitur, vt comedat, ꝙ amplius egredi nō poteſt, ſed ab apibus ibi inuenitur, à quibus necatur, & occidit. Et ſimiles etiam ſunt muſcis, quæ in telis aranearū, dū incautè volitant, circa ipſas taliter ſe inuoluūt, ꝙ exinde amplius egredi nequeunt, imo q̄nq; ibi ab araneis captæ inueniunt, capiuntur, & occidūtur. Re uera chariſſimi ſic accidit multis peccatoribus huius mundi, quia verè tanto impetu, & appetitu, tanta afflictione, & delectatione, tàm incautè & tā indiſcretè in melle voluptatum carnalium, & in reti cupiditatum temporalium ſe infigunt, immergunt, & inuoluūt per luxuriam & auaritiā, ꝙ exinde non poſſunt amplius reſilire. Sicut patet de luxurioſis & auaris, induratis & obſtinatis, qui nunquā exinde quærunt exire, imo vſq; ad mortem perſeuerantes, ibidem capti, & irretiti iſtis criminibus, ab araneis.i.à demonibus inueniuntur, pœna perpetua in inferno feriunt. De quo Matthei. 5. Amen dico tibi, nō exibis inde. Vnde iſti poſſunt dicere illud. 3. Reg. 2. Non egrediar, ſed hic moriar. Nō ſic chariſſimi, ſed egrediamur à terrenorum cupiditate. [De terra inq̄t tua]. Hiere. 50. Recedite de medio Babylonis, & de terra chaldeorum egredimini. & Hier. 51. Murus Babylonis corruet, egredimini de medio ei⁹ popule meus, & ſaluet vnuſquiſq; aīam ſuam. ¶ Et notabis ſi vis, ꝙ nos debem⁹
C egredi de mūdo, & etiam de omni mundana conuerſatione, & delicto. Egredere ergo de mundo, ſicut

Solatio delicioſo,
Officio laborioſo,
De Conſortio pernicioſo,
Incendio periculoſo.

Igitur egrediendum eſt à mundo, quia inficit voluptatibus. Vnde illud Geñ. 2. Fluui⁹ egrediebatur de loco voluptatis. Et ideo Angelus monet Loth, ꝙ egrediatur de ſodomis, quia.ſ. per carnis immunditiam erat locus infectus. Gen. 19. Surgite, & egredimini de loco iſto, quia delebit dominus ciuitatem iſtā. Itē quia affligit aduerſitatibus. Mundus.n. eſt Aegyptus, in quo filii Iſrael diuerſis aduerſitatibus ſunt afflicti, & ideo inde egreſsi fuerūt. Exod. 12. Egreſſus eſt exercitus domini de terra ægypti. Item quia coniungit malis hominibus. Ibi.n. ſunt malæ ſocietates, quæ merito ſunt fugiēdę. Eſa. 48. Egredimini à Babylonę.i.à mundo, quia vt dr̄. Eſaiæ. 13. ibi habitant Dracones, ſtrutiones, piloſi, vlulæ, ſyrenæ &c. per quæ animalia peccatores variis polluti criminib⁹ deſignantur, quorum ſocietas eſt abhorrēda, quia cū peruerſo peruerteris. pſal. Item quia ſuccedit cupiditatibus. Vnde mundus eſt ſicut fornax Babylonica, a qua pueri ſancti illęſi egreſſi fuerunt. Dani. 4. Sydrach, Miſach, & Abdenago egredimini, & venite. Sequit, ꝙ ſtatim egreſſi ſunt de medio ignis. A mundo ergo debemus mentaliter egredi, & eum cordialiter deteſtari. Gene. 31. Surge, & egredere de terra hac. Egrediēdum eſt ergo à terrenorū cupiditate. ¶ Item egrediamur
D ab amicorum carnalitate. A carnali.n. affectione, & à nimia parentum noſtrorum dilectione debemus diſcedere & egredi quod oſtenditur cum dr̄. De cognatione tua, & de domo patris tui. quia.ſ. cognatorum & parentum debet à nobis affectio & carnalitas vilipendi. & de hoc cōmendatur Aaron Deut. 23. de quo dr̄ ibidē. Qui dixerit patri ſuo, & matri ſuæ neſcio vos, & fratribus ſuis ignoro vos, neſcierūt filios ſuos, hi cuſtodierūt eloquium tuum. Sicut.n. aquila non curat de propriis filiis, & maximè de illis, qui apertis oculis ſine lachrymatione ſolem reſpicere nequeunt, (imo ſm Ariſt. tales conſueuit de nido proprio eijcere, & ſicut alienos dimittere, & de eis penitus nō curare,) ſic verè maximè nos Prælati, & clerici de noſtris carnalibus filiis.i. nepotibus & cognatis non nimis debemus per affectionem curare. Sed de nido cordialis affectionis ipſos expellere, & fugare niſi ita forti perfecti fuerint, & prouecti, ꝙ ſolem Chriſtum per contemplationē poſſint reſpicere, & videre. Tales.n. ſolos de cognatis, & conſanguineis nobis in nido cordialis affectus retinere debemus, & ipſos promouere, & fouere, & de aliis verò imperfectis, & inſufficientibus non curare. Egredere ergo de cognatione tua, & de domo patris tui. Pſal. Obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum. Quod (proh dolor) eſt contra multos tam clericos, q̄ prælatos, qui ad conſanguineos carnales taliter afficiuntur, ꝙ contra Deum & iuſtitiam illos tam ignorantes, q̄ imperfectos promouere nituntur. Iſti ſunt ſicut pellicanus, qui pro ſalute filiorum mortis periculo ſe exponit. Sic re vera multi ſunt) qui pro carnalibus filiis, & cognatis ditādis nō timēt multas iniuſtitias committere, & ſe mortis æternæ periculis obligare. Iſti poſſunt figurari Apoc. 14. vbi dr̄, ꝙ ipſe uidit ſupra montē Syon agnū ſtantē, & in conſpectu eius quadraginta quatuor milia habentium nomē eius, & nomē patris eius, ſcriptum in frontibus ſuis. Mons n. ſyon ſignat ſtatum Eccleſiæ & prælationis. De iſto.n. dicitur Eſaiæ. 2. Venite aſcendamus ad mōtem domini. Sed pro certo chariſſimi, multoties accidit, ꝙ agni.i. ſimplices & ignorantes in iſto monte præficiuntur, & ad prælationis apicem promouentur. Iuxta illud Eſaiæ. 3. Dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis. Quid vltra, & pro certo ſtatim, quòd tales indigni & inſufficientes ſunt promoti ipſi proculdubio nunquā ceſſabunt, quouſq; in conſpectu ſuo in patria.i. in Eccleſia, in præbendis, & dignitatibus, officiis, & beneficiis Eccleſiæ ſuę fecerint venire, & ſtare quadragintaquatuor milia.i. quā plurimos poterunt de illis, qui portant nomē ſuum, & patris ſui id eſt de propriis parentibus & cognatis, compatriotis, familiaribus atq; notis. Iſti ergo non egrediuntur de domo patris, & carnalium parentum affectione. Exod. 12. Nullus veſtrum egrediatur oſtium domus ſuæ. Non ſic chariſſimi nō, ſed egrediamur ab amicorum carnalitate. Vñ Iohel. 2. Egrediatur ſponſus de cubili ſuo.i. de affectione carnali. Iſti ſunt ergo duo termini à quibus eſt egrediendum.ſ. carnalis affectio, & temporalis poſſeſſio. ¶ Sed adhuc dico, quòd ſunt alii duo termini, ad quos eſt gradiendum. Et iſti ſunt ſicut dictū eſt, propinquitas charitatiua, & leuitas contemplatiua. Dico ergo, quòd egredi debemus ad amorem charitatis, qđ oñditur cum dr̄ veni. Venire ergo idem eſt, quòd appropinquare & de loco remoto egredi, & exire, & ad locum propinquū ſe trahere. Cāt. 2. Surge amica mea, & veni. Surge dico de loco, in quo ſtas egrediendo. veni etiam ad Deum per amorē appropinquando. Egrediamur ergo ad amplexum charitatiuum. Murena.n. ſerpentis ſibilo euocata de fluuio egreditur, & ad amplexū ſerpentis venit, & attrahitur, & ſic à ſerpēte concupit, & impregnatur. Sic verè (chariſſimi) ad ſibilum, & euocationem Dei (qui Nume 16. per æneum ſerpentem figuratur) de fluuio mundanæ proſperitatis & uoluptatis debemus egredi, & exire, ad Chriſtum per charitatem nos trahere, & venire, & ſic ab ipſo poterimus per gratiam impręgnari, & per bona opera fęcundari. Iſto etiam modo egreſſa mulier Chanenea à finibus Tyri & Sydonis acceſſit ad dominum, & curationē filiæ ſuæ precibus impetrauit. Tyrus.n. anguſtia interpretatur. Sydon verò venatio dicitur, quæ vtiq; peccatum & mundum deſignat, vbi & anguſtia tribulationū, & venatio tentationum inuenitur. vnde cum quis egreditur & ad Chriſtum per charitatē accedit, curationem filiæ ſuę.i. animæ impetrat, & acquirit. Notabis autem, ſi vis, quòd iuſtus debet ad Deum venire, & egredi ad plura bona opera facienda, videlicet ad

Plorandum luctuoſo fletu,
Orandum clamoroſo pulſu,
Pugnandum virtuoſo nixu,
Conſolandum amoroſo riſu,
Meditandum timoroſo paſſu,
Increpandum rigoroſo iuſſu.

De luctu contritionis dicitur. Matthei 16. ꝙ Petrus poſtquam negauit dominum, egreſſus foras fleuit amarè. De clamore orationis dr̄ Exod. 10. quia egreſſus Moyſes de cōſpectu Pharaonis, orauit dominum. De pugna vero bonę reſiſtentiæ, & virtuoſæ operationis dicitur Exodi. 17. Egreſſus pugna contra Amalech. De dulcore conſolationis dicitur Eſaiæ. 7. Egredere in occurſum Acham & dices ei, noli timere. De timore meditationis dicitur. Gene. 24. quia Iſaac fuerat egreſſus ad meditandum in agro. De rigore autem punitionis & caſtigationis dicitur Exod. 2. quia Moyſes egreſſus ad fratres ſuos, cum vidiſſet Aegyptum percutientem hebræum, ſepeliuit eum ſub ſabulo, & occidit. Egrediendū eſt ergo ad amplexandum charitatiuum, Veni Dan. 3. Egredimini, & uenite. ¶ Itē dico, quòd nos debemus egredi ad aſpectum contemplatiuum. Venies (inquit) in terram, quā monſtrauero tibi. Igitur terra, quā mōſtrat nobis Deus, eſt paradiſus, ad quam pro certo videndam, & contemplandā debemus de peccatis & uitis, & de mūdi negociis, & deliciis egredi, & exire. Iuxta illud Can. 7. Egrediamur in agrum, cōmoremur in uillis mane ſurgamus ad vineas &c. expone. Apes quando de alueari ſuo egrediuntur, ſtatim ſurſum uerſus cælum ce-

lũ celeriter eleuantur. In quo docemur, ꝙ ad hoc de inferio
rib. egredi debemus, vt sursum ad cõtẽplationẽ cæleitium
ascendamus. Can. 3. Egredimini filiæ syon, & videte regẽ Sa
lomonẽ in diademate &c. Zac. 6. Isti sunt quatuor venti cęli,
qui egrediunt, vt stent corã dominatore oĩs terræ. Sic ergo
patet charissimi, ꝙ egressus esse debet cõtẽplatiuus, chari-
tatiuus, detestatiu⁹, carnalitatis, & fugitiu⁹ cupiditatis. ¶ Se-
cundo dico, ꝙ est quidã egressus hoĩs vitiosus, & iste ẽ qñ
quis egredit de bono ad malũ, de virtute ad uitiũ, de religio
ne ad sæculum, de gratia ad pc̃m. Tales ergo sunt similes tal
pæ, q̃ incaute de cauernis suis egredit exterius sup terrã, ita
ꝙ sæpe ẽ miluo rapit, vel ab aliquo capitur, atq; necatur. Sic
vere faciũt multi qui cauernas, s. humilitatẽ & religionẽ de
serunt, & exeunt, & exterius ad mundi negocia se cõuertũt,
sicut patet de multis religiosis, qui claustrum abominantur,
& ad exteriora negocia & beneficia exeunt, qui cũ nesciant
se regere à miluo. i. Diabolo diuersis criminibus capiunt. qđ
figuratũ est in Dina Gen. 34. q̃ egressa, vt videret mulieres re
gionis, ab Emor est corrupta. Quia vere dum aĩa à suæ con-
scientiæ secreto, vel à religionis claustro ad exteriora egredi
tur, sæpe fit ꝙ ab Emor. i. Diabolo corrũpitur. De isto ergo
vitioso egressu põt dici illud Gen. 4. Egress⁹ Caim a facie dñi
habitauit vagus & ꝓfugus in terra. Iste est ergo egressus vi-
tiosus. Et si vis, potes de malis dicere, quod egrediuntur ad
malum, & ab ipsis etiam procedunt, & egrediuntur omnia
mala. Egrediuntur dico ad mala scilicet

Inaniter gaudendum,
Subtiliter fallendum,
Crudeliter nocendum,
Ad Carnaliter viuendum,
Verbaliter iniuriandum,
Perenniter deperiendum,

Dico, quod in malis inuenitur egress⁹ ad prosperitates, gaudia prosequenda. Vnde de filijs malorum diuitum ducitur Iob.
21. ꝙ egrediũtur quasi greges paruuli eorum & infantes eo
rum exultãt lusib. tenent tympanum & psalteriũ, & gaudent
ad sonitum organi, ducũt in bonis dies suos & in puncto ad
inferna descẽdunt. Ista. n. est veritas, & illi qui à Deo & à sta-
tu gratiæ ad mundi prosperitatem egrediuntur, finaliter ad
mundi aduersitatem regrediuntur. Exemplum de Amõ, de
quo legitur Hester. 5. quod egressus est Amon die lætus &
alacer, & tñ sequitur, ꝙ in crastino fuit suspensus. Item egre
diũtur mali ad fallacitatis studia peragẽda. Vnde 3. Reg. 22.
Egressus est spiritus, & stetit corã dño & ait. Ego decipiam
Achab. Sequitur. Egrediar, & ero spiritus mendax in ore om
nium prophetarum. sequitur. Egredere, & fac ita. Itẽ egre-
diuntur ad crudelitatis scelera committenda. s. ad nocendũ
& ad grauandum bonos. Vnde Diabolus videtur præcipere
cuilibet malo illud, quod Nabuchodonosor præcepit Holo
ferni, dicens Iudith. 2. Egredere aduersus omne regnum oc
cidentis, & contra illos præcipue, qui contempserunt impe-
rium meum, non parcet oculus tuus vlli regno. Diabolus. n.
præcipuè vult per malos molestare, illos. s. qui contemnunt
imperium suum. Item egrediuntur ad carnalitatis opera fa-
cienda, figurati in malis senibus & impudicis Dan. 13. de qui
bus dicitur, & egressi recesserunt à se. Et de garrula muliere
legitur Prou. 7. & fatuo iuuene loquebatur dicens. Egressa
sum in occursum tuum, desiderãs te videre, & reperi te &c.
Item egrediuntur mali ad rixositatis verba proferenda. exẽ
plo Goliæ, de quo dicitur 1. Reg. 17. Egressus est vir spurius
de castris philistinorum nomine Goliad. & dicitur ibi, quod
ipse exprobrabat agminib. Israel. Item finaliter isti egredien
tur ad aduersitatis verbera sustinẽda, s. ad pænas inferni sub
eundas. De quo. 3. Regum. 2. Quocunque die egressus fueris
de Hierusalem, scito te interficiendum. Qui. n. de Hierusalẽ.
i. de statu gratię egreditur, necesse est, ꝙ in inferno perpetuo
occidatur. Vnde quilibet damnatus potest dicere illud Hie.
13. Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio, & si introie
ro ciuitatem, ecce attenuati fame. Et Hier. 5. Eiec illos à fa
cie mea, & egredientur. Et si dixerint, quo egrediemur, dic
eis. Hæc dicit dominus. Qui ad mortem, ad mortem qui ad
gladium, ad gladium, & qui ad famem, ad famem, & qui ad
captiuitatem, ad captiuitatem. Iste est ergo egressus malorũ
ad mala. ¶ Sed adhuc notabis, ꝙ inuenitur egressus malorũ
à malis. A mala enim arbore nunquam egreditur nisi malus
fructus. Sic a malis hominibus non potest egredi, nec ema-
nare nisi malus actus. Vnde nota, quod ab ipsis malis
egreditur actus.

Nequitiæ, male iudicando,
Sęuitiæ, bonos molestando,
Fallaciæ, cunctos venando.

Ab ipsis (dico) egreditur actus nequitiæ & iniustitiæ, Abacuc.
1. Idcirco egreditur iudicium peruersum, quia impius præ-
ualet aduersus iustum. Item ab eis egreditur actus sæuitię, &
violentiæ. vnde Iob. 41. de Leuiathan dicitur, ꝙ flãma ex ore
eius egreditur. Halitus. n. prunas ardere facit. Item ab ipsis
egredit actus fallaciæ, & fraudulentiæ. Esa. 14. De radice co
lubri, egrediet regul⁹ patet ergo, ꝙ est multiplex egressus vi
tiosus. ¶ Tertio dico ꝙ inuenitur egressus laboriosus & iste
est egressus ad vitã mortalẽ. De quo Iob. 3. Nudus egressus
sum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc. De quo qui-
dem egressu plangendo dicebat Hieremias. Hier. 20. Quare
de vulua egressus sum, vt viderem laborem & dolorẽ, & cõ
sumerentur in confusione dies mei? ¶ Quarto dico, qđ est
egressus dolorosus, & iste est egressus de mundo, qui fit per
mortẽ. 3. Reg. 19. Egressus Helias stetit in ostio speluncæ, i. se
pulchri. ¶ Quinto dico, qđ inuenitur egressus formidolosus
& iste est egressus Christi ad iudicium. Vnde de Christo tũc
à patre egrediẽte & veniente poterit dici illud Dan. 7. Fluui
us, igneus, rapidusq; egrediebat à facie eius. Tunc. n. verifica
bitur illud Hiere. 4. Egrediatur vt ignis indignatio. ¶ Sexto
dico, quod est egressus luctuosus, & iste est egressus ad dam-
nationem & infernum. De quo supra immediate vbi agitur
de egressu vitioso in fine. ¶ Septimo inuenitur egressus gau-
diosus & gloriosus, de quo Esa. 55. In lætitia egrediemini. &
Ecclesiast. 4. Quod interdum egrediatur de carcere quis ad
regnum &c. Sufficit.

Egregius. Nota, ꝙ illud egregium esse dicitur, qđ nobile & notabile, bonum & vtile in suo genere reperitur. A
Dicitur ergo aliquid esse egregium tem-
poraliter, aliquid virtualiter, aliquid æternaliter. Primum si
gnat rerum mortaliũ amęnitatẽ, & tale nihil aliud est, q̃ pro
speitas tp̃alis, vel formositas corporalis, vel nobilitas popu
laris. Prospera. n. mundi dicuntur egregia, quæ sunt contem
nenda. Num. 18. Non peccabitis super hoc pinguia vobis &
ægregia reseruantes. i. non reseruetis vobis talia egregia, ne
peccetis. Pulchri etiã iuuenes dicuntur egregij. Vñ de Ooli
ba meretrice dicitur figuraliter Ezec. 23. ꝙ ipsa insaniuit libi
dine in adolescentibus, qui erant forma egregia. Nobiles ẽt
viri dicuntur egregij, & quicunq; diuites & præclari. Ezec.
31. Omnia ligna voluptatis egregia atq; præclara in libano,
vniuersaq; irrigabantur. Ista est ergo egregietas, quæ signat
rerum mortalium amænitatem. ¶ Secundo signat gratiarũ
virtualium vtilitatem. Et sic quilibet iustus egregius potest
dici. vnde de Sadoch dicitur 1. Para. 12. quod ipse erat puer
egregiæ indolis. De Dauid vero dicitur. 2. Reg. 23. Egregius
psaltes &c. ¶ Tertio signat bonorum æternalium fælicitatẽ.
Vnde de terra, idest de habitatione paradisi dici potest, qđ
dixit Moyses filijs Israel Deutero. 4. vos transibitis Iorda-
nem, & possidebitis terram egregiam. & Ezech. 20. dicitur
quod ista est egregia inter omnes terras.

Aegrotare. Nota, quod inuenitur multiplex ęgritudo, videlicet ægritudo A

Corporalis languoris,
Temporalis doloris,
Virtualis valoris,
Criminalis horroris,
Infernalis laboris.

Aegrotant enim mortales omnis corporaliter. Vñ Gen. 48. dicit, ꝙ nũciatum est Io
seph, ꝙ ægrotaret pater eius. Egrotant pauperes temporali
ter. Pauperes enim egroti dicuntur, inquantum immundi,
statu debiles, & nullius valoris reputantur, imo ab omnibus
horrentur, & fastidiuntur. De quo. 1. Regum. 30. Dereliquit
me dominus, quia ægrotare cœpi. ¶ Aegrotant iusti virtuali
ter. Iustus enim ægrotant, inquantum spiritu forti, & corpo
re & reb. debilis inuenitur. Aeger enim dolet, & tristatur, ca
lescit, & inflammatur, & gustus eius aliter, quam ante fuerat
reperitur, quiescere cõpellitur, & lubenter, à medicinis con-
gruis refouetur, ab amicis visitatur, & medicis frequẽtatur,
à nociuis cibarijs præseruatur, & diligenti custodiæ cõmit-
titur, & in lecto ne exeat qñq; per violẽtiam detinentur. Sic
vere iustus dolet per contritionem, tristatur per timorem,
calescit per diuinum amorem. 2. Reg. 3. Adamauit Amon,
alias Amon, Thamar sororem suã, ita vt ægrotaret propter
amorem

amorem eius.Guſtat ſuauitatem diuinam per contemplationem.Talis etiam ſolet quieſcere per deuotionem, medicinis fouetur per ſacramentorum,& bonorum documentorũ adhibitionem,ab amicis viſitatur per ſanctorum reuelationem & per Dei & Angelorum conſolationẽ, a medicis frequentatur per prędicatorum & prælatorum viſitationem,a nociuis cohibetur per mundi delectabilium abdicationem,diligenter cuſtoditur per Dei & ſuperiorum gubernationẽ, violenter etiam quandoq; in lecto miſerię detinetur per tribulationem & flagellationem.Aeger erat Dauid de quo dr̃ 2.Regũ. 19.ꝙ cum quæreretur,vt veniret ad Saulem,Reſponſum eſt, ꝙ ægrotabat.Et de Ezechia etiam rege iuſto dicitur 4.Reg. 20.ꝙ ægrotauit Ezechias vſq; ad mortẽ.Et re vera tales ęgri gratiis vnguntur a ſanctis iuuantur,à Chriſto curant̃. Gratiis(dico)vnguntur.vnde Mar.6.dicitur, ꝙ apoſtoli vngebãt oleo multos ægros. A ſanctis etiam iuuãtur & conſolantur. Vnde de ſanctis dicitur Mar.16. ꝙ ſuper ægros manus imponent,& bene habebunt.A Chriſto etiam curãtur.vñ Actuũ. 6.dicitur,ꝙ afferebant ęgros,& curabantur.Aegrotant ergo iuſti virtualiter.Aegrotant etiam impii criminaliter. Peccator.n.æger dicitur, quia ad omne bonum impotẽs reperitur 4. Reg. 8. Aegrotauit Benadab rex Syriæ. Aegrotant etiam damnati æternaliter. Vnde Acham regi peſsimo dictum eſt. 2.Parali.21.Tu autem ægrotabis peſſimo languore vteri &c. Vide infra de infirmitate.

A Elus. Vide vbi eam & ea.

Eijcere. Nota,ꝙ eiicere idem eſt,ꝙ expellere,fugare,contemnere, non curare. Res.n.quæ eiiciuntur, ſignum eſt,quod non diliguntur,imo quòd potius contemnuntur,& quod de eis non curatur. Poſſumus ergo breuiter notare,quòd peccatores eiectionẽ triplicem faciunt Eiiciuntur enim

A ſtatu
- Virtutis & bonitatis.
- Mundanæ proſperitatis,
- Supernæ fœlicitatis.

Primo eiicitur peccator à gratiæ ſynceritate,& hoc fit qñ peccat mortaliter,tũc.n.perdit ſtatus gratiæ ſecuritatem,& Dei & Angelorum ſocietatẽ. Apes.n.mortuas ab alueari eiiciũt, & ipſas ſecum eſſe non permittunt.Sic verè Deus mortuũ.i. peccatorem, de alueari,i.de ſtatu gratiæ eijcit, & ipſum à Sãctorum & Sanctarum angelorum ſocietate bãnit & expellit. Tales.n. mortui à Deo contẽnuntur,& ab alueari ſtatus gratiæ vel etiam Eccleſiæ expelluntur. In ſignum huius Adã ſtatim quando peccauit,de paradiſo fuit eiectus,& ad laborem & culturam exterius in mundo miſerabiliter condemnatus. Et poſſumus notare, ꝙ ab iſto ſtatu differentiæ vel Eccleſiæ eiiciuntur, uel eiici merentur ambitioſi, luxurioſi,inuidioſi, deſidioſi,& furioſi.¶Primo ambitioſi.Iſtud patet in lucifero qui æqualitatem Dei ambiens, de empireo cœlo eſt eiectus. Sic verè qui vltra quam debent ambiunt,& ſuperbiũt, de ſtatu gratiæ eiiciuntur, & finaliter ſtatu gloriæ priuantur. Pſal. Deiecisti eos,dum alleuarentur.& Ezech.28.Peccaſti, & eieci te de monte ſancto Dei,& perdidi te Cherubin.Itẽ eiiciũtur luxurioſi.Et iſti figurantur in leproſis, de quibus dicitur Num.5. Præcipe filiis Iſrael, vt eiiciant de caſtris omnem leproſum,& qui ſemine fluit.Item eiiciũtur inuidioſi,qui figurantur in Caim, qui inuidia motus fratrem occidit.Et iõ Gene.4. dixit. Ecce eiicis me hodie à facie terræ, & à facie tua &c.Itẽ eiiciuntur deſidioſi.vnde Matth.35. dicitur de ſeruo, qui talento operari noluit. Seruum inutilem eiicite in tenebras exteriores.De furioſis autem & obſtinatis,qui.ſ.non faciunt niſi turbare alios,ſimiles demonibus, dicitur Matt. 10. Infirmos curate,demones eiicite.Iſti ergo peccatores à deo eiiciuntur,ab eius amore,acceptione, & gratia expelluntur. Eiiciuntur ergo à gratiæ ſynceritate. ¶ Secundo dico,quòd peccatores eiiciũtur a mundana proſperitate. Aranea.n.muſcam captam in laqueis ſuis,ipſam primo in cauernam ſuam portat, diligenter reponit,humiditatem ipſius paulatim hauriens,cum vacuata fuerit,ipſam expellit citius eiicit, & emittit.Sic verè chariſſimi,cum aranea.i. Diabolus aliquem in laqueo malarum ſuggeſtionum,& tentationum cœperit,ligauerit & inuoluerit,ipſum primo in cauernam ſuam.i. in amorem mũdanæ,& terrenæ proſperitatis portat,vbi totum humorem gratiæ,& deuotionis,quam habebat, ſibi aufert extrahit,& exhaurit. Cũ vero ipſum in profundo mũdani amoris uiderit, in cũctis.ſ.vitiis inuolutum,oĩ humore gratiæ,& deuotionis & compaſſionis vacuatum,tunc à cauerna huius mundi ipſum per mortem eiicit,& ad inferos tranſmittit.Et iſte bene figuratur in Sanſone, qui cum ſupra genua Dalidæ dormiuiſſet,incępit ipſum tõdere, & cum ſeptem crines ſibi abſtuliſſet,eiecit eum,dicens.Philyſtijm ſuper te Saſon. Chariſſimi Dalida iſta ſignat diabolum, qui ꝓculdubio duo genua habet.i.duplicem mundi proſperitatem.ſ.delicias, diuitias,ſupra quæ cum homo per malas complacentias obdormit,primo ab ipſo diabolo vellere diuitiarũ,& gratiarũ tondetur,& ſeptem crinibus.i.ſeptem donis Spiritusſancti vacuatur,& priuatur,& tandem per mortem temporalem de mũdo eiicitur,& inferni funibus colligatur.Iſti figurant̃ in Nabuchodonoſor,rege glorioſiſſimo & potentiſſimo, qui dum gloriaretur in gloria Babylonis, & diceret.Nõne iſta eſt Babylon, quã ædificaui in domũ regni, in robore fortitudinis meæ,& in gloria decoris mei?audiuit uocem de cœlo dicentem ſibi.Regnũ tranſibit à te,& ab hominibus,te eijcient, & cũ beſtiis,feriſq; erit habitatio tua.Quia pro certo tales glorioſi & præſumptuoſi ſubito de ſocietate hoĩum per mortẽ eiiciuntur,& feris infernalibus exponuntur. vnde Hiere.16. dicitur. Eiiciã vos de terra hac in terrã,quam ignoratis vos, & patres veſtri,& ſeruietis diis alienis die ac nocte, q nõ dabunt vobis requiem die ac nocte.Terra.n.quam ignoramus, eſt infernus,ubi ſunt dii alieni.i.demones, quibus damnati à mundana proſperitate eiecti ſeruiunt, & obediunt omni hora, vbi tñ non inueniunt requiem aut quietem. Iſti ergo eiiciuntur à mundana proſperitate.¶Tertiò dico,quòd peccatores eijciuntur à ſuperna fęlicitate. Mali.n.in die iudicii de cœleſti hareditate, & gratia fugabuntur, non ꝙ ibi ſint vel fuerint,ſed quod ibi eſſent ſi nõ peccaſſent. Sicut.n.dicit Ambro.& Pli.Apesocioſas ualdè odiunt,& ipſas à ſe eiiciunt,& ſecum viuere non permittuut.Sic verè Deus, Sancti, & Angeli in die iudicii peccatores,qui in opere bono fuerunt deſides & ocioſi,ab hæreditate paradiſi poſſidẽda eijciẽt,& priuabunt,& à tam iocunda ſocietate bannient,& fugabunt.vnde Iudic.11.Eiecerunt Iepte frãtres ſui,dicẽtes.Hæres in domo noſtra eſſe non potes,quia de adultera natus es. & Hier. 15.Eieci eos,& egredientur,& qui ad mortem, ad mortem, & qui ad gladium, ad gladium, & qui ad famem, ad famem, qui ad captiuitatem,ad captiuitatẽ. Sic ergo patet quòd mali eiiciuntur à gratiæ ſynceritate, à mundana proſperitate, à ſuperna fęlicitate.¶Poſſumus adhuc notare, qđ eiectio põt accipi in bono,& in malo.In bono.n.qñ nociua eiicimus, & fugamus.Vnde Gala.4.Eiice ancillã & filium eius.i. concupiſcentiam,& peccatum.In malo uero,qñ utilia & proficua expellimus, & de eis non curamus.Vnde in pſal. Proieciſti ſermones meos retrorſum.Notabis ergo,quod inuenitur

Eiectio
- Perfectorum,
- Fatuorum,
- Tyrannorum,
- Prelatorum.

Eſt ergo eiectio ꝑfectorum,qui eijciunt res vitioſas.Sicut.n.videmus, omnia naturaliter ſolẽt eiicere ſuas ſuperfluitates,& illa propter quæ ſibi vident periculum imminere.Et ideo eſt,quòd arbores omni anno ſolent folia ſua eijcere, & etiam ſuperfluum exterius emittere. Elephantes etiam ſcientes, & quodam ſenſu naturali aduertentes ſe uenari propter dentes ſuos eburneos, ſolent ipſos frangere,& excutere,& ne ſibi ſint cauſa periculi,ipſos ſponte dimittere venatoribus & caſſare. Quid dicã de caſtoribꝰ, qui ꝑꝑ teſticulos medicinales quos geſtant,videntes ſe perſequi à venatore, & ob hoc timentes capi, & periculum incurrere,ipſos ſponte cum dentibus truncant,& rumpunt,& uenatoribus eijciunt,& dimittunt,& ſic ſolent euadere periculum,quod timebant?His ergo exemplis inſtruimur, quòd bona mundi ſuperflua per cõtemptum eiicere debemus, & peccata & crimina ſi qua inſunt,à nobis penitus abdicare,cũ re uera iſta ſint nobis cauſa periculi mortis æternæ, propter iſta enim à uenatoribus,ideſt à tyrannis & demonibus, tentationibus,& exactionibus infeſtamur. Sic ergo ſi tuti eẽ uolumus à periculo,oportet, ut quantum ad deſiderium & affectum hæc omnia dimittamus. Eiiciamus ergo teſticulos carneos ideſt totius carnalitatis,& luxuriæ fęditatem.Eiiciamus inſuper folia, & fructus arboris. i. temporalis ſubſtantiæ facultatem. More etiam cerui eiiciamus Cornua ideſt, elationis & ſuperbiæ uanitatem. Scriptum eſt enim Marc.9. Si ocu-

Si oculus tuus ſcandalizet te, eijce eum abs te, quaſi dicat Quicquid habeamus,quod nobis eſt periculo & ſcandalo à nobis eſt eijciendum,& cum diligẽtia dimittendũ. Si enim iſta à nobis ſaltem quãtum ad amorem & deſiderium eijciamus,& truncemus,mortis æternæ periculũ euademus. Vnde de tali eiectione poteſt dici illud. Mat.7.& Lucæ.6.Eijce trabem de oculo tuo.Sicut.n.trabs ſi eſſet in oculo,periculum cęcitatis induceret,& ideo ſtatim eijcienda eſſet,ſic verè talia quia periculũ cæcitatis mortis æternæ poſſunt inducere,ideo ſtatim debem⁹ de oculo cordis emittere,& eijcere.Iſta eſt ergo eiectio perfectorũ, q̃ eijciunt res vitioſas.

F ¶ Eſt etiam eiectio fatuorum,qui eijciunt res virtuoſas.Mali enim ſunt ſicut ſtomachus infirmus, qui euomit,& eijcit medicinam,quæ ipſum poterat curare, & etiam nutrimẽtũ quod ipſum poterat ſuſtentare,quia.ſ.iſti proijciunt illa bona,q̃ ſibi poſſũt eſſe vtilia ad ſalutem.Oſeę.8.Proiecit Iſrael bonum,& inimicus perſequetur eum.Mali.n.proijciunt legẽ,nolẽtes dirigi,Dei timorem,nolentes terreri,diſciplinã, nolentes corrigi, doctrinam, nolentes doceri. Proijciunt (dico) legẽ Dei,& eius mandata.Hiere.6.Verba mea nõ audierunt,& legem meam proiecerunt.Item Dei timorẽ,atq; iudicia.Ezech.3.Iudicia mea proiecerunt,& præcepta mea non cuſtodierunt.Item diſciplinam & bona monita.pſal.Tu vero odiſti diſciplinam, & proieciſti ſermones meos retrorſum.Item Dei ſcientiã,atq; documenta.1.Reg.15.Proieciſti ſermonẽ dñi & proiecit te dñs.Et proculdubio tales ſunt vt mali & imbecilles milites, qui arma ſua proijciunt vt fugiant qui cum comprehenſi fuerint,nõ habent cum quo defendere ſe poſſunt.ſic iſti proijciũt virtutes, quæ ſunt arma ſpiritualia.1.Mach.7.Proiecerunt arma ſua,& fugerunt, & ideo contra demones non defenduntur, ſed ab eis capiunt, quæ propterea tanquam inutiles à Deo proijciuntur.Ezec.5.Proijcies eos in medio ignis. & in pſal. In ignem deijcies eos in miſerijs,& non ſubſtinent.Deus.n.eijcit reprobos ab acceptione ſua,& àbeneplacito gratiæ ſuæ,quod vtique videtur nunc facere,de eorum ſalute non curans,ſed propriæ voluntati ipſos dimittens Hier.14.Nunquid proijciens abieciſti Iudam?Sicut de Saul abiecto & reprobato dicit dominus Samueli.2.Reg.16.Vſquequo tu luges Saul cum ego proiecerim eum?finaliter vero proijciet eos á cõſortio beatorum.ſ.in iudicio,quando verificabitur illud pſal.Proiect⁹ ſum à conſpectu oculorum tuorum.Et ideo de Diabolo & membris eius dicitur Apoca. 12.Proiect⁹ eſt Draco ille magnus.ſequitur.Proiectus eſt in terram,& Angeli eius.&c.& Hiere.22.Sepultura Aſini ſepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Hieruſalẽ. Patet ergo quod eſt eiectio fatuorum.

G ¶ Eſt deniq; eiectio tyrannorum.A ſuperbis enim & tyrannis contemnuntur & eijciũtur pauperes atq; iuſti. Eijciunt.n.eos,abominãtes ipſis cohabitare. Vnde de cęco nato dicitur quod Phariſei dicebant ſibi. In peccatis natus & totus, tu doces nos, & eiecerunt eum extra ciuitatem,& duxerunt eũ ad ſupercilium mõtis,vt præcipitarẽt eũ. Iſtud autem fecerunt, vt patet ibi quia reprehendebat eos, atq; docebat.Non ſolum.n.cœcus natus,imo etiã Chriſtus,hoc eſt dictu,non ſolum ignorantes,imo etiam ſapientes à ſuperbijs eijciuntur,& contemnuntur,dum ipſos reprehendere nituntur.2.Para.13.Eieciſtis ſacerdotes dñi,& feciſti ſacerdotes vobis ſicut oẽs populi terrarum.Item ſuperbi eijciũt pauperes,cupientes exhæredare,locis & habitationib.ſpoliare.2.Paral.20.Filij Amon Moab & Seyr nituntur eijcere nos de poſſeſſione quam tradidiſti nobis.& Micheę.2.dr̃ talibus.Mulieres populi mei eieciſtis de domo diliciarũ ſuarum.Hæc eſt eiectio ſuperborum & tyrãnorum.

H ¶ Demum inuenit eiectio prælatorum.Et iſta eſt illa,qua boni & prudentes prælati de Domo Eccleſiæ malos eijciunt,bonos vero retinent & extollunt.Vnde nota,ꝙ ab eccleſia dñi eijci

Symoniaci,	De ſymoniacis dr̃ Io.2.ꝙ Deus eiecit
Demoniaci,	ementes & vendentes de templo,di-
Excommunicati,	cẽs.Nolite facere domum patris mei,
Verbis effrenati,	domum negociationis. De demonia-
Carne maculati.	cis.i.de obſtinatis dr̃ Lucę.14.Ecce de
Mente eleuati.	monia eijcio,& ſanitates perficio.&c.

De excommunicatis vero dicitur.3.Regum.2.Eiecit Salomon Abiathar, ne eſſet ſacerdos. Abiathar interpretatur peccator vigilans.De verboſis dicitur Prouer.22. Eijce deriſorem,& exibunt,cum eo iurgia.De luxurioſis dr̃ Matth. 8.ꝙ Ieſus eijciebat ſpiritus immundos. De ſuperbis autem dicitur Nabuchodonoſor fuit eiectus ab hominibus cum Beſtijs Danie.4.Et hoc de eijcere ſufficit.

Eleazar.

Fuit filius Aaron, qui immeditate ſucceſſit ſibi in ſacerdotio,& poſt eum vna cum Ioſue populũ rexit, & terram promiſsionis cum filijs Iſrael intrauit. Interpretat autem Eleazar, Deus adiutor,vel adiutorium Dei.Talis ergo poteſt ſignificare bonum prælatũ Aaron.i.Chriſti vicarium & ſucceſſorẽ, plebis rectorem & introductorem, & finaliter terræ ꝓmiſsionis paradiſi poſſeſſorem,& aliorum adiutorẽ & benefactorem.Adiutorum.n.Dei dicitur,eo ꝙ eo mediante alij à Deo adiuuantur. Si vis,dilata quomodo iſte fuit veſtitus,& in iuſſu domini inſtitutus. Nume.19.& 20.Cætera omitto gratia breuitatis. A

Eligere.Electio.

Quia materia de electione valde eſt prolixa,ideo breuiori modo quo poſſumus, de ipſa aliquid diſtinguam⁹.Dicamus ergo,ꝙ electio idem eſt quod meliorum acceptatio. Res.n.quanto melior, tanto eligibilior, imo vt communiter,nihil eligitur,niſi ratione boni alicuius eligatur, dum tamen in eligente rectitudo iudicij nullatenus vitietur. Eſt igitur electio diuina & humana.¶ Primo dico,ꝙ diuina electio nihil aliud eſt quam ſua prædeſtinatio,per quam Deus eligit ſaluandos,& contemnit damnandos. Vnde Matt.13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt. Et poſſumus notare breuiter, ꝙ eliguntur generaliter tria perſonarum genera,ſcilicet illi,qui habent

Benignitatem, ... In illis ergo, qui à Deo eli-
Humilitatem, ... guntur, ſiue ad dignitatem
Sagacitatem. ... temporalem, ſiue ad æternã,

requiritur virtus benignitatis. Sicut.n.aliquæ ſunt ſpecies,q̃ quanto plus habent de humore,tanto plus habent de valore,vnde gariofillum à medicis diligitur,& eligitur,qd̃ poſſum virgula,humorem ſudare videtur cãpſor etiam illũ denarium libentius eligit quem ſub pollice plicane ſentit,pomum etiam citrinũ,quod dr̃ Arenchia, tunc eligibilius eſt, quando interius humore inuenit plenius, ſic verè ille à Deo eligitur & aſſumitur q̃ humore paſsionis & clementię plus repletur.Et ideo ſi inſtantijs & ſupplicationibus pauperum premimur,ſtatim nos eis applicare, intimare & fauere debemus,& ſudorem & humorem cõpaſsionis & clementiæ eis emittere tenemur,alias à Deo eligi nõ meremur. Vnde Matth.12. & Eſai. 42.Ecce puer meus quem elegi,dilectus meus,in quo complacuit ſibi anima mea.Puer.n.faciliter lachrymas emittit,& ideo nomine pueri vir pius, & compatiens deſignatur.Sit igitur in illis virtus benignitatis. Iterũ debet in eis eſſe virtus humilitatis.Balſamus.n. tanto meli⁹ eligitur,quanto magis ad fundum deſcendere comprobatur. Sic verè illi,qui per humilitatem deſcendunt,& fiunt inferiores,ſunt Deo acceptiores & eligibiliores.Illi verò, qui per ſuperbiam ſupernatare videntur indigni ab omni electione tàm diuina quam humana cenſentur. Iſtud patet in Dauid,q̃ cunctis ſuis fratribus minor erat,& minori & humiliori officio,ſ.cuſtodiæ animalium ſeruiebat: & ideo rex Iſrael eſt electus.Vnde dr̃ in pſa.Elegit Dauid ſeruum ſuũ, de poſtfætantes accepit eum.De ſuperbis verò,ꝙ à Deo nõ eligantur,dr̃ illud Baruc.3.Iſti fuerunt gigantes nominati, ſtatura magna,ſcientes bellum,non hos elegit dominus.Sit igitur in illis virtus humilitatis.¶ Deniq; dico, ꝙ in eis debet eſſe virtus ſynceritatis ſiue puritatis. Columba.n.pura grana & mũda dr̃ eligere de putridis vero & immundis nõ dr̃ curare.Sic vere chariſsimi, Deus caſtos & mundos eligit,& ipſos in ſtatu fœlicitatis poſt mortem,in ſtatu vero ꝓlationis,dum viuerent,collocat,& reponit.Epheſ.1.Elegit nos Deus,vt eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu ei⁹. Et ideo Numeri.16.dr̃. Quemcunq; dominus elegerit ipſe erit ſanctus.Iſta eſt ergo electio diuina, qua eligit & acceptat ſanctitate nitẽtes,humilitate pollẽtes,benignitate madẽtes.

B ¶ Secundo poſſumus dicere,ꝙ eſt electio humana, & iſta eſt quandoq; bona,quandoq; mala.Bona.n.eſt,quando omiſsis deterioribus,eligentes meliora ſectantur,ꝙ fit quãdo ad regimen prælationis meliores & digniores aſſumuntur,quando æterna temporalibus, virtutes criminibus præferuntur, De quo dr̃ Deut.30.Elige ergo tu vitam,vt viuas:

Mala

Mala.n.electio est, quando homo de priuato iudicio rationis, mala eligit, & bona dimittit, sicut patet, quia mali quandoq; malos eligunt in magistros melioribus cõtemptis. Vnde.1.Mach.9. Elegit Bachides viros impios, & cõstituit eos dominos regionis. ¶ Dicamus ergo aliquid de bonorũ electione. Et primo dicamus de electione, qua eliguntur bona. Eligendi sunt.n. ad prelationem magis sufficientes. Sicut.n. natura bene disposita de cibis eligit, quod est melius & purius ad corporis nutrimentum, sic subditus in collegio dẽt eligere meliorem ad Ecclesiæ regimentũ exemplo Alexãdri magni, de quo narrat Iustinus, ꝙ cum esset in lecto mortis, & peteretur ab eo, quem eligerent tanti imperij successorẽ? Respondit, dignissimum, & quamuis haberet fratrem, & filium, neutrum nominauit, sed potius designauit debere eligi meliorem, & ad regimen digniorem. Tunc.n. ẽm Vegetium & Senecam, bene respublica regebatur, qñ nõ poterat esse maior, nisi qui melior. Iuxta illud.4.Reg 10. Eligite meliorem de filijs dñi vestri, & eum, qui vobis placuerit, & ponite eum super solium patris sui. Dicamus ergo de quolibet bono electo, & exponamus illud Ezec.18. vbi dr̃, ꝙ Moyses electis viris strenuis de cunctis Israel, constituit eos principes populi, & tribunos & centuriones quinquagenarios & decanos, vt iudicarent populum oĩ tpe. Vbi ostenditur, ꝙ ꝑlati debent esse assumpti cũ deliberatione, iõ dr̃ [electis.] Repleti omni perfectione, ideo dr̃.[Viris strenuis]. Promoti sine acceptione, ideo dr̃.[Ex omni Israel]. Occupati etiam iustitiæ executione, quia constituit eos &c. vt iudicarẽt populum oĩ tpe. Sed quia istorum prosecutio nimis esset prolixa, ideo aliã auctoritatem breuiorem accipiamus. Esa.40. Forte lignum & imputribile elegit artifex sapiens. ¶ In quib. verbis ostenditur conditio boni electi. Debent.n. habere Constantię vigorem.[Forte inquit.] Sit igitur firClementiæ dulcorem, quia debet esse lignũ. mus & soliMundiciæ nitorem, quia dẽt esse imputribile. dus, pius & fluidus mundus, & nitidus. Firmitatem probat virtutis probitas.[Forte]. Pietatem notat ligni fęcunditas.[Lignum inquit.] Puritatem monstrat fœcis immunitas.[Imputribile.] Sit ergo electus cõstans & solidus, plenus firmitate, quia.s. ipse debet esse fortis. Columnæ.n. fortes & stabiles solent eligi, vt domus ædificia possint firmiter sustentari. Sicut etiam dicit Plinius, cerui fluuium transituri solent fortiorem eligere, & ipsum alijs præponere, & eius cornibus innitendo fluuium per trãsire. Sic verè charissimi ille, qui in prælatũ eligitur, alijs fortior & solidior debet esse, quia nisi fuerit fortis, solidus atque constans, onus officij sui & pondus regiminis pastoralis sustinere nequibit, nec ad transeundum, fluuium .i. cursum fluxibilis vitæ huius subditor adiuuare.[Forte igitur.] Fortis.n. debet esse, constanter aduersa sustinendo, potens, subditos protegẽdo, strenuus alios aiando. Sit ergo fortis aduersa sustinendo.1.Reg.18. Esto vir fortis, & præliare prælia dñi. Item sit fortis, subditos ꝓtegendo valenter. Luc.11. Si fortis armatus custodit atriũ suum. Itẽ sit fortis alios animando valenter. Vnde.2.Mach.6. Adolescentibus forte exemplum relinquam. Tales ergo fortes & solidi sunt præ alijs eligendi, iuxta illud.1.Para.19. Elegit viros fortissimos ex Israel. Debet ergo electus esse fortis & solidus, plenus firmitate[.Forte inquit. ¶ Item dico, ꝙ ipse debet esse dulcis & fluidus, plenus pietate, quod ostẽditur, cum dr̃, ꝙ ipse debet esse lignum. Lignum.n. liquorem fluidam solet emittere, sicut patet de pino, & cedro. Fructus etiam solet ad nutriẽdũ hoies parturire, sicut patet de pomo & moro. Sic vere bon' electus, vel prælatus debet esse interius gummosus per benignitatem & compassionem, exterius fœcundus & fructuosus ꝑ eleemosynarum emissionem, & per bonorum operũ vbertatem. Gen 3. Vidit mulier lignum, ꝙ esset pulchrũ visu, & ad vescendum suaue. Et sicut lignum ꝗuis exterius sit durum, intus tñ semper est medullosum, quia.s. vix aut nunquam est dare lignum quin intus habeat aliquid de medulla, sic vere prælatus quamuis exterius ostendat duritiam iustitiæ, intus tamen in corde semper debet habere medullam clementiæ & misericordiæ. Vnde prælatus debet esse similis cedro, quæ est arbor alta pulchra. gummosa, & ad malos nauium apta. Sic vere vr̃ dicere scriptura. Ezech.27. Cedrũ de libano tulerunt, vt facerent tibi malum. Ad denotãdum, ꝙ illi qui, in malum nauium.i. prælati esse eliguntur, cedri.i. viri præfecti.s. gummosi per pietatẽ pulchri, per honestatẽ, alti per contemplationis sublimitatem esse tenetur. Iuxta illud Can.5. Species eius vt libani, electus vt cedri. ps. Beatus, quẽ elegisti & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis. Sit igitur dulcis & fluidus, plenus pietate. ¶ Insup dico, ꝙ electus debet esse castus & nitidus, plenus puritate. Et hoc ostenditur, quãdo dr̃, imputribile. Ligna enim imputribilia debent esse illi, qui ad prælationem eliguntur, quia quamuis in aquis deliciarũ ipsos esse contingat, quamuis foris ad mundana negocia ipsos exire oporteat, quamuis ventos & turbines tentationũ ipsos sentire & sustinere sæpe accidat, ipsi tamen nunquã debent per luxuriam vel impudicitiam putrefieri, nec per peccatum aliquod corrumpi, De qua quidem putredine dr̃ Iohel.1. Computruerunt iumenta in stercore suo. Ad ædificãdum.n. arcam testamenti, & altare thymiamatis, electa fuerunt ligna imputribilia & incremabilia.i. ligna Sethim, sicut dr̃ Exodi.38. Ad denotandum, ꝙ illi qui in tabernaculo sanctæ Ecclesiæ habent esse arca testamenti.i. prælati, qui.s. virga correctionis, manna cõpassionis, & tabulas scriptas sciẽtiæ & discretionis continere debent, qui etiam more altaris thymiama deuotionis & orationis sp̄ debent habere, de lignis imputribilibus & incremabilibus.i. de ꝑsonis, quæ nec per auaritiam crementur, nec per luxuriam corrumpantur, debent ædificari, eligi assumi, vt de tali possit dici illud psal. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. 2.Petri.1. Fugientes eam, quæ in mũdo est concupiscentiæ corruptionem. Vt sic de tali electo possit dici illud Nume.16. Quemcumq; dominus elegerit, ipse erit sanctus.i. purus & mund'. Vnde illud Esaiæ.44. Noli timere serue meus Iacob & rectissime, quem elegi. Item eiusdem.42. & Mat.12. Ecce puer meus, quem elegi &c. Ideo de bono electo põt dici illud Can.5. Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Vide ẽt suprà vbi de titulo dilect' ꝓsequit. Et nota q. dr̃ dilectus, ecce benignitas. Debet enim facere, ꝙ diligatur, dicitur, qd' maxime facit mansuetudo, dicitur candidus & ecce dicitur, ex milibus electus esse, & ecce preciositas, raritas & singularitas. Inter mille enim debet eligi, qui debet alijs principari. Vnde de Moyse dicitur Ecce.45. ꝙ Deus in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum & elegit eum ex omni carne. Patet ergo, ꝙ electus debet habere puritatem & mũdiciam, pietatem & clementiam, firmitatem & cõstantiam. Est ista est electio, qua eliguntur boni. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ est quædam electio, qua eliguntur bona, & hęc est virtuosa. Vnde nota, ꝙ nos debem' eligere specialiter bona spiritualia, non tẽporalia, cœlestia, & terrena, virtutes, nõ crimina. Esa.7. Sciat reprobare malum, & eligere bonum. Buso enim dicitur habere duo iecora, vnum medicinale, & aliud venenosum, quæ secundum Plinium taliter cognoscuntur, quia bufone mortuo in fornicario ꝓiecto formicæ iecur medicinale eligunt & comedunt. Aliud vero, quod venenosum est intactum relinquunt. Sic vere charissimi, tantum duo sunt in mundo bona.s. spiritualia & temporalia quorum quidem prima sunt aiæ medicinalia, alia venenosa. Nos procul dubio illa debem' eligere & bona & vtilia reputare, quę dudũ á formicis.i. à Christo & à sanctis fuerunt electa, & frequentata, & illa etiam refutare, quæ ab eis fuerũt refutata. Ita dico, ꝙ nos similiter ista bona diligere & eligere debem', quę sancti & sanctæ elegerunt.s. humilitatem, paupertatem, tribulationem, & compassionem. iuxta illud Iob.24. Iudicium eligamus nobis, & interea nos videamus, ꝙ sit melius. Et si vis nota, ꝙ nos debemus eligere

Humilitatis forte fundamentum,
Tenuitatis arctum nutrimentum,
Aduersitatis graue nocumentum
Sublimitatis altum leuamentum,
Maturitatis tardum loramentum,
Stabilitatis tutum firmamentum,
Veracitatis nudum pauimentum,
Sagacitatis verum documentum,
Fęlicitatis summum munimentum,

Eligamus ergo humilitatẽ. ps. Elegi abiectus esse in domo domini. Itẽ eligamus paupertatem & deiectionem, quia sicut dicit Iac.2. elegit Pauperes Deus. Itẽ eligamus aduersitatẽ & tribulationẽ sicut Moyses, de quo dicitur Heb.11. Magis eligẽs affligi cũ populo Dei, quàm temporalis peccati habere iocunditatẽ. Exemplum de Susanna, quæ magis elegit occidi, quã fornicari. Dan.13. Exemplum.2.Macha. 13. de Razia, qui eligens nobiliter

nobiliter mori,potius quàm subditus fieri peccatoribus,gla
dio se petiit interimi. Item eligamus sublimitatem & conté
plationem.Vnde Iob.6.Elegit suspendium aía mea.Ité eliga
mus maturitatem & discretionem.3.Regũ.18. Eligite vobis
bouem vnum.Bos.n.maturitatem signat.Item eligamus sta-
bilitatem & durationem.Esaiæ.62.Planum facite iter,& eli-
gite lapides.Item eligamus veritatem & rationem.psal. Viã
veritatis elegi, & iudicia tua nó sum oblitus.Item eligamus
docilitatem,& electionem. Prouer.8.Accipite disciplinã, &
non pecuniam,doctrinam magis,quàm aurum eligite. Ité fi-
naliter eligamus summam fęlicitatem & saluationem.s. glo-
riam paradisi,& vitam æternam.vnde illud Deu.21.Elige er
go vitam, vt & tu viuas.Vita.n.est summum & optimum eli-
gibile,potissimè aũt vita æterna. Ideo de maria dicitur Luc.
G 10. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.
Ista est ergo electio qua eliguntur bona.¶Sed adhuc est vlti-
ma electio, qua eliguntur mala, quę est vitiosa.Sicut.n.mu-
lier imprægnata bonos cibos fastidit, viles vero cibos.s.car-
bones,fructus acidos,& alia talia solet eligere & comedere,
sic verè multi sunt,qui conceptu diabolico imprægnati,bo-
nos cibos.i.Spiritualia bona vilipendũt,vilia vera.s.bona té-
poralia,& vitia & crimina eligunt,& diligunt,Sicut.n.came-
lus ₰m Plinium aquam turbidam eligit, aquam vero claram
contemnit sic verè mulri sunt, qui aquã turbidam bonorum
temporalium diligunt & eligunt, aquam vero claram spiri-
tualium virtutum contemnunt.quibus dicitur Hierem.2.Et
nunc quid tibi vis super viam Aegypti, vt bibas aquam tur-
bidam?Isti figurantur in filiis Israel.Num.11.qui contempto
manna dulcissimo cibo,Aegyptias mésas affectabant. Figu-
rantur etiam in illis Phariseis, qui in conuiuio primos recu-
bitus eligebant.Lu.14. Figurantur etiam in Loth, qui inter-
pretatur declinans, qui dimissa societate Abrahæ,elegit re-
gionemcirca Iordanem,& habitauit cum Sodomis,vbi post
modum fuit vi & vehementia Sodomorũ afflictus.Gene.19.
& 2.Pet.2. Sic verè tales declinantes peccatores, qui oculos
suos statuerunt declinare in terram,societatem & amorem.
Abrahæ.i. Dei relinquétes,& mãna.i.bonorũ spiritualiũ dul
cedinem abhorrentes,regioné Iordanis.i.statum prosperita
tis mundanæ sectátes,cibos Aegypti.i.bona temporalia eli-
gunt & affectãt.Iuxta illud Esaię.65.Faciebatis malũ in con-
spectu meo,& quæ nolui elegistis. Et sic ergo patet, ꝙ est q̃-
H dã electio diuina,quædã humana,quædã virtuosa,quædã vi-
tiosa.¶Sed si vis notare,adhuc potes dicere,ꝙ ĩ scriptura re-
periunt tria genera electorũ,quib.s.quidam sunt,qui eligunt

Saluationem,
Ad Prælationem,
Damnationem.

Primos electos eligit dominus,secũdos electos eligit populus, tertios electos elegit
mũdus. ¶ Primo ergo dico,ꝙ é electio qua elegit De⁹ ad sal
uationem,& ista est electio suæ occultæ ꝓdestinationis.Deus
.n.est sicut campsor,qui oés quidem pecunias in saccum suũ
recolligit tandem in statera omnia ponderans, quod melius
est eligit,& in melius reseruando reponit,quod vero minus
iuste ponderat, tanquam reprobum ad partem ponit, & ad
conflandum vendit, vel ad expendendum exponit. Sic verè
Deus omnes quidem ad bursam Ecclesiæ vocat, sed in state-
ra iudicii sui,oculisq; præscientiæ illos,qui habent vel habi-
turi sunt debitum põdus virtutis & gratiæ,eligit,ceteros ve
ro repudiat & repellit.Dan.15.Appensus est in statera,& in-
uentus est minus habens. Sic ergo constat ꝙ oés quidem ad
fidé vocantur pauci vero & optimi sunt electi.Matt.20. Mul
ti sunt vocati,pauci vero electi. Et ideo dominus Matth.13.
comparat talem fidem & ecclesiam sagenę missę in mari,vbi
.s.piscatores.i.prædicatores informando & loquendo.Deus
vero & Angeli inspirando & reuelando, ex omni genere pi-
scium.i.hominum congregauerunt,in fine tamé.s. in iudicio
ad limites & ad terminum fluctuosæ vitæ detracti,examina-
buntur. Boni vero in vasis & receptaculis paradisi eligentur
& reponentur,mali uero reprobabuntur,& foras in infernũ
mittentur.Elegerunt (inquit) bonos in uasa sua, malos auté
foras miserunt &c.Tales igitur

A Dei prouidentia præordinantur,
A Dei sapientia illuminantur,
Virtutum opulentia accumulantur,
Constanti residentia fortificantur,
Cœlorum præeminentia beatificantur,

Dico ergo, ꝙ electi dei commendari possunt, quia deo sunt accepti,
& præordinati.Accepti sunt dico.Mat.12.Ecce puer meus,
qué elegi,dilectus meus, in quo bene cõplacuit aíæ meæ. &
Act.9.Vas electionis est mihi iste.Præordinati sunt ét.Io.13
Ego scio quos elegerim.Ité quia fide sunt illustres & illumi
nati.Iac.2.Nonne pauperes elegit Deus,diuites in fide Sap..
3.Dabitur inquit illis fidei donum,& sors in tẽplo Dei ac-
ceptissima.Ité quia virtutib. sunt diuites & accumulati. vñ
ipsis dicitur illud 1.Petri.2.Vos genus electum,gens sancta
populus acquisitionis.Vnde de accumulatione virtutũ põt
dici illud Col.3.Induite vos sicut electi Dei,viscera miseri-
cordiæ,benignitaté,humilitaté,modestiã,patientiã suppor-
tantes inuicem,& donantes.Item quia sunt stabiles & fortifi
cati.Ad hoc.n.eliguntur,vt contra Diabolũ,& vitia prælien
tur.Vnde de Christo põt dici illud Iud. 3. De vniuersis auté
vrbib. accepit sibi auxiliarios viros fortes & electos ad bel-
lum.Item quia in cælis erunt fælices atq; beati.Ad hoc.n.ele
ctio operat̃,vt æterna beatificatio subsequatur.Sap.3. Fulge
bunt iusti,& tanquã scintillæ in arundineto discurrent,iudi-
cabunt nationes,& dominabantur populis.sequitur.Qm̃ do
num & pax est electis Dei.Ibi.n.electi Deum laudant peren
ni carmine,sp̃ gaudent sine turbamine,clare vident sine cali
gine,alte sedent in summo culmine.De laude dr̃ in psal. Ad
videndum in bonitate electorum tuorum, vt lauderis cum
hæreditate tua.De lætitia dr̃ in psal.Eduxit populũ cũ exulta
tione,& electos suos suos in lætitia.De visione æterna dr̃ 2.
Reg.6.Congregauit Dauid omnes electos Israel aũt inter-
pretatus vidés Deum.De honorabili vero sublimatione dr̃
in psal.Exultaui electũ de plebe mea.Ista.n.bona æterna ele-
ctis Dei finaliter distribuuntur,& ista Dei hæreditas ipsis di
sponitur,atq; datur psa.Disposui testm̃ electis meis.Et iõ be
ne concluditur illud ꝑs.Beata gens cuius est dominus Deus
eius populus,quem elegit in hæreditatem sibi. Patet ergo,
ꝙ est electio,qua quis eligitur ad salutem.¶Secundo dico, ꝙ
est electio,qua quis assumitur ad prælationem,nullus. n.de-
bet officium prælaturæ propria auctoritate accipere,sed po
tius ab illis qui potestatem ad hoc habent,debet eligi,vt di-
gne possit alijs imperare.Grues.n.(vt sępe dictum est)eligũt
sibi ducem,& apes.s.eligũt sibi regem.De vinea ét videmus
ꝙ quando est plena fructibus custos sibi eligitur, & præpo-
nitur à quo & fructus & vinea custodit̃.Sic ergo & nos, no-
bis,& vineæ nostræ.i.præsenti Ecclesiæ debemus regem, du
cem & custodem eligere,qui.s.nos possit cum diligentia cu
stodire.Sed reuera admirando & stupendo,& inquirédo dr̃
Hiere.46. Et quis erit electus quem ego præficiam ei? q.d.
Pauci sunt digni eligi.Et iõ cum magna diligétia sunt eligé-
di.Isti.n.debent esse sancti,ꝙ eorum participatione alij boni
& electi possint esse,iuxta illud ꝑs.Cum sancto sanctus eris,
& cum electo electus eris.Aduerte ergo,ꝙ sicut rebus natu
ralibus duæ causæ concurrunt,videlicet causa propinqua &
remota,mediata & immediata,superior & inferior, constat
.n.ꝙ in generatione,homines facit hõ & sol,hõ.n. visibiliter
agit,sol vero & cælum inuisibiliter influit quinimo ipse pa-
ter nihil faceret,nisi virtus superior hunc mouerent.sic verè
dicam,quod in electione hominis non solum operatur cau
sa extrinseca,visibilis & apparens,videlicet ministerium ele
ctorum,verum etiam primo & principaliter ipse Deus tan-
quam causa superior & cœlestis,ipse enim est,qui principa-
liter eligit,& qui voluerit eligentium corda vertit,vel verti
à Diabolo permittit,vnde etiã sæpe fit,ꝙ in vindictã & odiũ
nostri,malos eligi sustinet,quos etiam ipse se elegisse dicit,si
cut clare patet de Saul,qui contra Dei voluntatem fuit ele-
ctus,& qui regimine fuit malus & tamen electus domini fu-
it dictus.Quod contra Dei voluntatem fuerit electus,patet
ex eo,ꝙ cum maiores natu Israel peterent à Samuele,vt su-
per se regem constitueret orãti propterea ad dominum Sa-
mueli responsum est.Non te abiecerunt.s.me,ne regnem su-
per eos.1.Reg.8.quæ verba vtiq: displicentia & indignatio
ne plena sunt.Quod vero fuerit malus in regimine,patet,qa
reprobatur à Samuele.1.Reg.13. Nequaquam regnum tuũ
vltra consurget.Causa ponitur.1.Regum 19. Spiritus domi
ni recessit à Saul,& exagitabat eum spiritus nequam.Quod
autem fuerit dilectus domini dictus patet 2.Regum 12.Cru
cifigamus eos in Gabaa Saul quondam electi domini. &
tamen de eo ironice dicitur.1. Regu.21.Nunc igitur præsto
est rex vester, quem elegistis & petijstis, ecce dedit vo-
bis domi-

bis dñs regẽ.Et ipſe dñs dicit.Dabo tibi regẽ in furore meo Oſeæ.13.Deus.n.qñq; eligit malos malis,vt per malos infe rat mala malis.Ad Deũ ergo ſpectat principalr̃ electio. Et iõ ad ipſum debet haberi recurſus & deuotio.Et inde eſt,ꝙ Veni creator.Spũs,in electionib.canit̃,vt Spũ ſancti gratia ĩ electionib.effundat̃,& vt ille,quẽ Deus eligibilẽ iudicat, ab electorib.eligat̃.Iõ cuilibet electori dr̃ Deu.17.Eũ cõſtitues, quẽ dñs Deus tuus elegerit. Vbi nota aliquid quantum ad

K Electum accedentem. Iſta enim tria ſunt neceſſaria
Subditum eligentem. in electione videlicet, elect⁹
Dñm dirigentem ſeu influentẽ.accedẽs,q ſit virtuoſus[. Eũ inquit]Subditus procedẽs,qui ſit ſtudioſus [Cõſtitues inq̃t] ſ.tu elector.Dñs dirigens,qui ſit glorioſus, quem dñs Deus tuus elegerit.Requiritur ergo à parte electi cõditio virtuoſa,ꝙ oñdit̃,cum dr̃.Eum.Iſtud.n.ꝓnomen relatiuum eum refertur ad ipſum electũ,qui.ſ.debet eſſe virtuoſus,bonus. Bonitas ẽt ipſius electi in hoc pronomine denotatur. Eſt. n.eũ ꝓnomẽ adiectiuum,accuſatiui caſus,numeri ſingularis. Ad denotãdum,ꝙ electus debet eſſe ꝓnomen,ꝙ ꝓnomine ponitur,qa.ſ.ꝓ alijs ſe debet ponere,ipſos adiuuando, & pro eis apud Deum intercedendo,& gregem ſuũ cõtra Diabolũ & tyrãnos defendendo.ps̃.Elegit Dauid ſeruũ ſuum,de poſt fętãtes accepit eũ.Depoſt fætãtes inquit,quas.ſ.regebat, & defendebat.Accuſatiui caſus debet eſſe,qa.ſ.ſeipſum debet accuſare,& ſe indignũ ad officiũ reputare.Scriptũ eſt.n.Prou. 18.ꝙ iuſtus prior eſt accuſator ſui.Vñ de bonis arborib.quas aliæ arbores voluerunt in regem eligere,ſ.deficui, oliua, & vite legitur Iud.9.ꝙ ſe excuſauerunt,& regnum accipere noluerunt,quia.ſ.boni ſuã imperfectionẽ accuſantes,& ſe cum quadã diſplicentia excuſantes debent magis inuite trahi ad officia;q̃ voluntarie accedere.Vnde.Paulo dici Act.9.ꝙ circunfulſit eum lux de cælo.Sequit̃.Ad manus autem illũ trahentes,introduxerunt Damaſcum.Et ſubditur.Vade, quia vas electionis eſt mihi iſte.Trahi.n.debet electus,& non ſe ĩgerere.Trahi dico per diuinã inſpirationem, per ſociorum ſupplicationem,per malorum impoſitionem,& p vtilitatis publicæ,quã ſperat ſe facturum,deſideriũ & affectionẽ.Numeri etiã ſingularis debet eſſe,quia.ſ.iſte debet eſſe ſingularis vitæ & perfectionis,& a multis ſingulariter electus,& inter multos ſingulariter perfectus. Vnde de iſto eum dr̃ Eccle.45.Elegit eum ex oĩ carne.Debet etiã adiectiuum dici, qui,ſ.ſp debet virtutes virtutib.adijcere, & merita meritis aggregare.Et breuiter iſte eſt illud eum,q à Deo eſt electus à Deo erit vnctus,& in alto regimine conſtitutus & finaliter in cæli gloria coronatus,ſicut in pſal.dicitur.Elegit eum dominus ſacerdotem ſibi ad ſacrificandũ ei hoſtiã laudis. Inuenit dominus Dauid ſeruum ſuum,Oleo Sãcto ſuo vnxit eũ. Amauit eum dominus & ornauit eum,ſtolam gloriæ induit eum,& ad portas paradiſi coronauit eum. Ecce ergo qualiter in iſto pronomine eum intelligitur iuſti electio virtuoſa qa re vera iſtud eſt ſumme neceſſarium,ꝙ electus ſit virtuoſus,& iuſtus.Vnde nota,quod iſte de debet

L Durabilis couſtãtiæ fundamentofundari,
Notabilis iuſtitiæ libramento librari,
Amabilis mundiciæ velamento velari,
Spectabilis decentiæ paramento parari,
Humilis ſubiacentiæ pondere ſubiugari,
Fertilis opulentiæ opere fœcundari.

¶Electus.n.debet eſſe cõſtãs & fortificatus, videlicet ad ꝑſeuerãdũ in bono.2.Paral.29.

Vos elegit Deus,vt ſtetis corã eo.Ad reſiſtendũ malo. Dan. 11.Conſurgent electi ad reſiſtendum.Item debet eſſe iuſtus & rectificat⁹. Eſa.44.Noli timere ſerue meus Iacob,& rectiſſime,quem elegi &c.Item debet eſſę mundus & purificatus. Mat.12.& Eſa.42.Ecce puer meus,quẽ elegi.Puer.n.mundiciam puritatis ſignat.Item debet eſſe decens ſeu venuſtatus. Dan.12.Eligentur,& dealbabuntur,& quaſi ignis probabuntur.Item debet eſſe ſubditus & humiliatus.Eſai.44. Audi Iacob ſeruus meus,Iſrael, quem elegi. Item debet eſſe fertilis atque fœcundans,ſupple in bonis operibus.Io.15.Elegi vos & poſui vos,vt eatis,& fructum afferatis, fructus veſter maneat.Sic ergo oſtenditur,ꝙ in electione debet eſſe ex parte electi conditio virtuoſa.[Cum inquit.]¶Item ibi debet eſſe ex parte populi intentio ſtudioſa.[Conſtitues inquit.]Conſtituere,n.eligere,& nominare pertinet ad ſubditos electores.4.Regum.10.Eligite meliorem de filijs domini veſtri.Et 1.Regum. 17. Eligite ex vobis virum.Ecce inſtantia acceleratiua,eligite,Ecce notitia conſideratiua,ex vobis. Ecce iuſtitia præponderatiua[virũ inquit] Accelerare.n.debent electores,perſonam etiam debent cognoſcere,& ideo ex ſeipſis,ſi idoneum reperiũt virum.i.perſonam virilem & iuſtã debent eligere,non effœminatum aut imbecillem. Quæ tñ ſunt cõtra multos,qui inter ſe inuidi & diſcordes, ſolent magis extra ſe q̃ ex ſe eligere,& magis fæminas,q̃ viros.i. magis imbecilles quã ꝓuidos ꝓmouere.Talib.ergo ſæpe cõtingit ſicut figuraliter contigit arborib.q̃ elegerunt ramnũ,arborem quãdam degenerem & indignã,de qua tñ electa & ꝓmota dr̃ Iud.9.exiuit ignis ex ea,& ſuccendit ẽt cedros libani.Quia re uera qñ aliquis ramnus ſpinoſus,degener, inſufficiens,extraneus & indignus eligitur,ſæpe fit,ꝙ ignis rapinæ & inuidię ab eo finaliter ſuccendit̃,à quo ipſi ſui electores ẽt quãuis ſint Cedri libani.ſ.quãuis ſint magni & boni & nobiles moleſtant̃.Ex vobis ergo conſtituite ſi poteſtis,& ſi idoneum inuenietis.Vnde Deute. 17. dicitur. Non poteris alterius gentis regem facere, qui non ſit frater tuus, cunque fuerit conſtitutus,non multiplicabit ſibi æquos.Aduerte tamen,ꝙ multi poſſunt dicere illud.1.Ioannis 2.Ex nobis prodierunt,ſed ex nobis non erant.Quia ꝓ certo ſæpe accidit, ꝙ illi,qui eliguntur ex gremio,ſunt peiores,quã extranei, & crudelius agunt in ſubditos,quã quicunq; remoti. Inuehe, & bene contra tales,quia etiam ſm̃ veritatem,vtilius eſt qñque conſtituere extraneos,quam propinquos,& maxime qñ quis inuenerit eos idoneos atq; bonos.Dicit.n.Plinius, qđ coturnices mare tranſituræ,eligunt ſibi duces, extraneos.ſ. comites,qui eas defendant ab aduerſarijs auibus, cum de ſe ſint debiles & imbecilles.Sic verè ſi nos,qui mare huius fluctuoſę vitæ tranſimus, videmus, ꝙ nullus eſt inter nos idoneus & defenſor,qui gregẽ noſtrum ab aduerſarijs demonibus & tyrannis digne poſſit defendere, vel tueri, debemus ducẽ externi gregis eligere,& extra gremium noſtrum extraneũ aliquẽ procreare,potiſsimè cũ nullus proprie ſit extraneus,imo oẽs ſumus ciues Sanctorum & domeſtici Dei eiuſdem fidei & Eccleſiæ Chriſti deuoti. Non eſt.n.dicere apud nos.Ego ſum Paulus,ego ſum apollo,ego ſum Cephe cũ proculdubio in corpore Chriſti myſtico,ſicut dicit Apoſtolus Collo.3.Non eſt maſculus & fœmina, gentilis & Iudæus,circũciſio & ꝑputium,Barbarus & Scytha, ſeruus & liber. ſed Chriſtus in omnibus.Induite ergo vos ſicut electi Dei q.d.Ad hoc,ꝙ poſsitis electi Dei eſſe,nullũ oportet extraneum reputare,nec patrię conditionis,aut generis allegare varietatem,cum omnes ſimus Chriſti in fide,& debemus alterutrum tanquam vno gremio reputare.Eligite ergo ex vobis virum.Dic ſi vis ſicut infra de viro,& iſta omnia oſtẽduntur,cum dicitur Conſtitues.2.Para.10. Omnis Iſrael cõuenerat,vt conſtitueret regem &c.Vide ſupra de conſtituere.Iſtud eſt ergo ſecundum requiſitum in electione.ſ.ex parte populi intentio ſtudioſa,ſeu collectio amoroſa.Cõſtitues inquit à con qđ eſt ſimul,& ſtatuo quaſi ſimul ſtatuẽs.¶Etiã in prælati electione requiritur ex parte Dei acceptio gratioſa.Quẽ(inquit)dominus elegerit. q.d.ille p homines debet inſtitui,qui à Deo meretur eligi,& aſſumi.Deus.n. proprie dicitur eligere,inquantum.ſ.vt ſupra dictum eſt,electionem ſolet inſpirare,& tandem tanquam gratiam & vtilem acceptare[Deus elegerit inquit] Vnde Dauid de ſeipſo dicit.1. Par.28.Elegit me dñs Deus Iſrael,vt eſſem rex ſuper Iſrael. Sequitur.Placuit ei ut me eligeret regem.& ſubditur.Dominus elegit Salomonem filium meũ,vt ſederet in throno domini ſuper Iſrael.Et procul dubio tales,qui à Deo eligũtur & acceptãtur,& qui è carne & ſanguine, prece, timore, & fauore non introducuntur,proprie electi Dei dici merent̃. 1.Pe.2.Vos eſtis genus electum &c.ſicut ſuprà.Iõ bene concluditur in pſal.Beatus,quẽ elegiſti,& aſſumpſiſti,habitabit in atrijs tuis.Et bene dicit habitabit,quia.ſ. tales diligunt in ſuis Eccleſis & in ſuis beneficijs remanere,non in alienis locis inutiliter diuagari.Cuius qui cõtrarium faciunt, electi procul dubio non ſunt,imo de talibus non Dei, ſed diaboli electis,ſic in mundi negocijs inuolutis dr̃ Exod. 15. Electi principes eius ſubmerſi ſunt in mari rubro Abyſſi operuerunt eos,deſcenderunt in profundũ quaſi lapis &c. Expone & inuehe contra tales,& vide infra de malo electo, qui.ſ.eligitur ad damnatiõem.Patet ergo quomodo in qualibet electione requirit̃,videlicet Dei acceptatio, occultè ꝓuidens,

Quem

Quem(inquit) dñs elegerit. Plebis assensio, operis præsidés. [Cõstitues inqt.]Iusti.s.eligẽdi pfectio grãdis & euidẽs,]Eũ inqt. Et sic bñ dictũ fuit.[Eũ cõstitues,quẽ elegerit dñs.]Sic ergo patet,ꝙ est qdã electio ad plationem.¶Sed si fortè vis loq. de vna sancta vel de vna electa in gñe fœminino,dic,ꝙ p ciosæ margaritæ eligunt,vt in coronis regũ & pricipũ appo nant,vt sup caput honorabiliꝰ deferant.Sic verè dico,ꝙ sãctæ feminę eligunt à Deo,vt i corona Dei,q̃ est cõgeries,seu collegiũ platorũ possint corã alijs rutilare,& i dignitatis ca pite cõparere.ps.Elegit eã Deꝰ,& pelegit eã,& habitareeã fe cit i taberñlo suo.Et si vis,notabis,ꝙ i scriptura repio electã

Ad Dei filiũ concipiendum, Carnis liliũ custodiẽdũ, Mundi foliũ recipiẽdũ, Cœli gaudiũ accipiendũ. Prima fuit beata Virgo, de qua dr̃ Can.6.ꝙ ipsa est pul chra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorũ acies ordinata.Vnde de ea & Chr̃o põt dici illud Iud.5.Pulcherri ma fœminarũ eligit ei.Scd'a est qlibet sanctimonialis vel aliqua virgo mũda,& casta.De qua Hester.2.Deambulabat añ vestibulũ domꝰ,in qua electæ virgines seruabant.s. Mardocheus Tertia põt dici qlibet plata vel abbatissa, de qua s.põt dici illud pdictũ.Elegit eã Deus,& pelegit eã &c.q ẽt dẽt eẽ talis,ꝙ possit dicere de seipsa illud Eccle.24.In plateis sicut cinamomũ & balsamum aromatizãs,odorẽ dedi,quasi myrrha electa dedi suauitatẽ odoris. Quarta est qlibet sanctaaĩa vel psona,q.s.à Deo eligit,vt sibi in gloria perpetuo vniat.2. Paral.6 Elegi Hierusalẽ,vt sit nomẽ meũ in ea. Vnde ẽt de Deo in patria põt dici illud Eccl.1.Cũ electis fœminis graditur,& cũ iustis & fidelib.agnoscit.¶ Si verò de sancta Ecclesia dr̃,ꝙ ista sit electa,dic,ꝙ de hoc dr̃ Can.6.Vna est columba mea,perfecta mea,vna est matri suæ electa genitrici suæ. Patet ergo,ꝙ est electio,qua qs assumit ad prelationẽ.¶Tertiò dico,ꝙ est electio,qua quis assumit ad dãnationẽ & ista est electio Diaboli siue mundi.Ipsorum.n.fœlices.s.mundi diuites pc̃tores videntur esse cæteris prælecti, quia.s.ita sunt mundi pſperitate fulgentes,ꝙ respectũ ipsorum oẽs alij videntur esse reprobati & spreti.Vnde de Bacchide.i.de Diabolo dr̃.1.Macha.9.ꝙ ipse elegit viros impios, & constituit eos dominos regionis.Aduerte tamen, ꝙ tales electi

Succidentur à statu mundanæ prosperitatis, Comedentur ex haustu demonũ gulositatis, Occidentur in lacu æternæ crudelitatis. Dico,ꝙ succidentur à mundi prosperitate. Vnde in psona Nabuchodonosor.i.Diaboli dr̃.4. Reg.19.& Esa.37.Succidã excelsa cedrorũ eiꝰ & electas abietes illius.Itẽ comedunt demonũ gulositate.s.per tentationẽ ꝙ fit qñ per pc̃tã de corpore vel societate eius efficiunt, & in cõgeriẽ malorum trahunt.Abac.1.Incrassata est pars eiꝰ, & cibus eius electus.Item occidunt æterna crudelitate.s.in inferno Hie.48.Electi iuuenes eius descenderunt in occisionẽ.Sic ergo patet,ꝙ mali eligunt ad dãnationem, digni ad plationem,iusti ad saluationem,& hoc de eligere sufficit

A **Eleuare.** Nota,ꝙ eleuare idẽ est, ꝙ se de inferiorib. ad superiora trãsferre,& leuare. Et sic ista uocabula sunt eiusdem significati.s.eleuatio,exaltatio,sublimatio,surgere,sursum,suprauolare,ascendere,& põt accipi cõiter in bono,& in malo.In malo.n.eleuat hõ per superbiã & eleuationẽ,& hæc est eleuatio vitiosa pc̃torum. In bono verò eleuat per cęlestiũ cõtẽplationẽ,& per bonorũ æternorum desiderium & affectionẽ,& per tpalẽ, seu perpetuã pmotionẽ,& ista est eleuatio virtuosa.Prima ẽ eleuatio pc̃torum,& ista est duplex,qa vna est uanitatis,& superbiæ, scd'a pſperitatis & mundanæ glæ.¶Primo de elduatione vitiosa superbiæ & vanitatis põt dici illud Oseæ. 13. Eleuauerunt cor suum,& obliti sunt mei.Istis.n.accidit sicut in terræmotu aliqñ solet cõtingere. Ventus.n.in interioribus cauernis terræ,terrã cõcutit,interius quasi tonitruum facit,qrensq; sibi exitum,terrã in altum eleuat quasi mõtem, q̃ tãdem crepat,& rumpitur,& sic nihil de illo mõte nisi vorago seu cõcauitas inuenit.Sic verè fit,ꝙ interior uentus.i.interior cogitatio,seu pſumptio in seipsa cõcutit,& effert,ita ꝙ hõ in seipso quasi vnus mõs per superbiã erigitur & lauat, & istud fit qñ hõ pſumit de se,utpote de diuitijs,nobilitate,pulchritudine uel fortitudine.Eze.28.Eleuatum est cor tuum in decore tuo.Per mortẽ tñ subito rumpitur,ita ꝙ tota eleuata sua mõtuositas ad nihilum cõputatur,& in uoraginem infernalem inclinatur.2.Para.32.Eleuatum est cor eius, & facta est contra eum ira.Si autẽ uis,potes adhuc notare & dicere, ꝙ

Eleuantur mali super alios,ipsos opprimendo, B
Super seipsos,de se præsumendo,
Contra dominum,ipsum & omnes contemnendo.

Eleuantur dico sup alios.Nu. 17.Cur eleuãmini super populum dñi?Super seipsos.Thre.3.Sedebit solitarius,& tacebit,qm̃ leuauit se supra se.Contra dñm.Esai.3.Eleuatæ sunt filiæ Syon,& ambulauarunt extento collo &c. Et tñ dñs prohibet tales superbas eleuationes.Hie.13. Nolite eleuari,qa dñs locutus est.& merito, qa p certo de tali eleuatione seqtur mors æterna sicut de illo rege dr̃.2. Parã.26.Cũ roboratꝰ esset, eleuatũ est cor eius in interitũ suũ contra dñm. Isti zgurãtur in illa cedro eleuatissima, fœcundissima,& pulcherrima, quæ tñ subito legitur corruisse, de qua dr̃ Ezec.31.Vnde dicitur in psal.Vidi impiũ superexaltat sicut cedros libani,trãsiui,& ecce non erat.Ista est ergo eleuatio vanitatis,quæ est vitiosa.¶Adhuc dico,ꝙ est eleuatio vitiosa,pſperitatis s.mundanę gloriæ,quæ est periculosa.Cornix enim nucem,quã frangere nequit,sursum eleuat,vt dum ab alto occiderit,ipsam frãgat. Sic verè Diabolus hominem p præsumptionem & superbiã facit eleuari & erigi ei,quandoq; etiã p mundi pſperitatẽ ipsum facit exaltari,vt primo cadat p pc̃tm̃, tandem frangat per mortem finaliter comedatur q pœnã æternã Iob.30. Eleuasti inquit me,& quasi super ventum ponens collisisti me valide, & illud psal. Quia eleuãs allisisti me. Illa enim auis maxima, quę dr̃ Roc, elephãtẽ rapiens sursum leuat, & eũ dimittit cadere, & dũ sic occiditur,eum deuoret,vt dicit Marchus Paulus in libello suo de regionibus orientis.Sic diabolus tales.Ezec. 31.Eleuatum est cor eius in altitudine sua. Ista est ergo eleuatio duplex pc̃torum,q̃ est vitiosa. ¶Scd'o dico, ꝙ inuenit eleuatio virtuosa & pfectorũ,& ista est eleuatio, qua boni apud Deũ & hoĩes tãm spiritualiter,quã æternaliter eleuat.Vapores.n.quanto puriores,tanto facilius eleuantur sursum. Et ide est,ꝙ res cęlestes,quæ sunt sursum eleuatę & superiores sunt cæteris puriores.Sic verè charissimi,illi, qui sunt puri & sancti sem p sunt sursum spiritualiter p affectum & desiderium eleuati.Quia verè hõ quãto sanctior fuerit,tãto ab isferioribus & inferiorum amore, magis remotus & eleuatus erit.vñ huic põt dici illud Esa.52.Ecce intelliget seruꝰ meꝰ, exalbit,& eleuabit, & sublimis erit valde de quibus verbis oñdit ꝙ triplex est eleuatio.qua boni diuersimode subleuat

Vna est interior, Alia exterior, Alia superior. Vna est(dico)iterior& cordialis. Et ista est quãdo intellectꝰ & affectus ad affectũ & aspectũ superiorum per cõtemplationẽ & desiderium eleuãtur,quãdo quis à

Vna ẽ cordialis affectiõis Alia tpalis promotionis Tertia supnalis prælatiõis.

vitiorũ casu ad statũ gratiæ erigit,qñ a terrenorũ affectu ad amorẽ cęlestium extollit,qñ à terrenorũ affectu ad amorem cœlestium extollit,qñ quis à cura & notitia inferiorũ ad cõtemplationem leuat.De eleuatione.n.à statu peccati ad gratię pfectionem dr̃ Esai.52. Eleuare,eleuare,cõsurge Hierusalem.& illud Exo.19.Sãctificabis illos eleuãs corã dño, ꝙ potest dici de sacerdotibꝰ de pęnitentib.de cõuersis.De eleuatione terrenorũ ad cęterorũ affectionem dr̃ Ezec.1 ꝙ Cherubin.i.iusti cum euntibus ibant,& cum stãtib. stabãt,& cum eleuatis à terra pariter eleuabãtur. De eleuatione vero ab inuestigatione inferiorum ad superiorũ cõtemplationem põt dici illud. Num. 24.Eleuans Balaã oculos,Israel vidit in tentorijs suis.i.Sanctos in patria.De ista ergo triplici virtuosa eleuatione põt dici illud.Ecce puer meꝰ exaltabitur & & eleuabit. Alia est exterior & mũdialis.Et ista est qñ boni & digni ad pmotiones & dignitates erigunt & sublimãtur.De quo dr̃ illd. Seruus meꝰ exaltabit &c.Tertia insup est superior & æternalis & ista est,qñ boni & digni,post huiꝰ mũdi labores, ad cœli celsitudinẽ puehunt.Iõ dr̃ Sublimis erit valde.Istã ergo triplicẽ eleuationẽ & exaltationẽ aliqtulũ latius pſequamur. ¶Dicamꝰ ergo,ꝙ est qdã eleuatio interior & cordialis seu virtualis Lignũ.n.sub aqua positũ supius se eleuat, & nisi p violẽtiã teneat,nãliter sursum natat.Ignis ẽt inferius esse naturaliter dedignat,ꝙ iõ nãliter sursum fert,& eleuat.Arbores ẽt statim,qñ de terra nascunt,& exeunt sursũ,versus cœlũ se eleuant,& ascendunt. Aues ẽt q̃diu sunt inferius, sunt in periculo,qñ vero superius se eleuant sunt in tuto. Sic pcul dubio E

cul dubio, chariſsimi, nos nunq̃ debemus inferiora mundi bona diligere, nec ibidē manere niſi per q̃dā violentiā, vtpote q̄a nr̄um officiū, ſeu negocium hic requirit remanere, ſed ſurſum ad bona p̄ affectionē & cōtēplationē debem⁹ ferri & eleuari, vt ſic poſsim⁹ à pc̄tis & periculis liberari. Et hoc maximè erit, ſi nos fuerimus lignū.i. teneri p̄ pietatē, ignis, i. calidi p̄ charitatē, arbores, i. ſurſum eleuati p̄ cōtēplationē, aues.i. ſp̄ūales per ſanctitatē. Iob. 39. Ad p̄ceptum tuum eleuabit aquila, & in arduis ponet nidū ſuū. Quod tn̄ eſt cōtra multos, q̄ ſunt ſiľes q̄buſdā lignis, q̃ ita ſunt ſolida & ponderoſa, q̄ more lapidis ad fundū deſcēdētia nunq̃ ſurſum natāt, aut eleuanť, ſicut dicit Plini⁹, videlicet de buxo, hebeno, fico ægyptiaca. Similes ēt ſunt q̄buſdā auibus, q̃ ita ſunt carnoſæ & pōderoſæ, q̄ nunq̃ ſuperius volāt, nec de terra ſurgūt, aut ſe eleuāt, ſicut patet de ſtruthione. Siľes ēt ſunt q̄buſdā arborib. q̃ ita ſunt debiles, q̄ nunq̃ poſſunt ſurſum creſcere vel eleuari, ſed ſp̄ circa terrā ſolent repere & inclinari; ſicut patet de veprib. & de rubis. Et revera chariſsimi, talimō īpediunť multi, ne p̄ cōtēplationē ſurſū ad cęleſtia eleuenť.

Primi ſunt delicioſi,
Secundi deſidioſi,
Tertij auari & ambitioſi.

Delicioſi.n. aquis deliciarū ſe immergnnt, nunq̃ ſurſū ad cōtemplandum vel deſiderādum æterna, ſe eleuāt vel extollunt. Struthiones ēt.i. deſidioſi, tāto pōdere pigriciæ vel accidiæ cōprimunť, q̄ nunq̃ ſurſum ad cōtēplationē vel affectionē cęleſtiū erigunť. Vepres inſup.i. auari & ambitioſi ita circa terrā & terrena & auaritiā ſe dilatāt & diffundūt, q̄ ad cœleſtia nunq̃ eleuanť vel creſcunt. Vn̄ his pōt dici illud Iudi. 8. Nō poterāt vltra ceruices eleuare. Nō ſic ergo chariſsimi. ſed eleuemur ad Deū.i. ad bona æterna, bona terreſtria vilipendēdo, cōmiſſa crimina præmeditādo, ſecreta cęleſtia īueſtigādo. Eleuemur ergo ex terrenorū affectione. Hie. 10. Eleuat nebulas ab extremitatib. terræ. Itē eleuemur á pc̄tōrum delectatione. Eze. 3. Eleuauit me ſpiritus, & aſſumpſit, & abij amarus in indignatione Spiritus mei. glo. Quāto dulceſcit, ſupple ſpiritui, q̄ intus videt, tāto in amaritudinē vertiť, q̄ foris hēt. Item eleuemur in ſupernorum p̄ſcrutatione. vnde Ezec. 43. Eleuauit me ſpiritus & introduxit me in atrium interius, & ecce gloria erat repleta domus dn̄i. Iſta eſt ergo eleuatio interior & cordialis. Intelligit inq̄t & eleuabiť. Inde dr̄ Deut. 32. Vtinā ſaperent, & intelligerent, & prudenter nouiſsima p̄uiderent. De Chr̄o vero dr̄ Act. 1. q̄ eleuatis manib. ferebať in cœlum. Et ſi vis, potes notare, q̄ boni debent eleuare cor p̄ affectionē, oculos p̄ cōtēplationem, vocem p̄ laudem & confeſsionem, faciē p̄ ſpei cōſolationem, manus p̄ orōnē. Eleuari (dico) dēt

Affectus,
Aſpectus,
Affatus,
Cōſpectus,
Effectus.

Eleueť igiť primo ſuperius ad dn̄m affect⁹ cordialis, Quod bn̄ figuratur in hoſtia, cui⁹ pectuſculum debebat eleuari corā dn̄o. Pect⁹.n. cordialem affectionem deſignat. Leui. 8. Tulit pectuſculum eleuās corā dn̄o. Et Leui. 10. Eleuauerunt armū & pectus corā dn̄o. Item eleuetur aſpectus viſualis.i. cōſideratio. 1. Parali. 21. Eleuās Dauid oculos vidit Angelum. & Gen. 22. dr̄ de Abrahā, q̄ eleuatis oculis vidit locum procul. Item eleuetur affatus verbal s. p̄ honeſtā locutionem, quia pro certo iuſti eleuant, vocē amare plāgendo, dn̄m laudādo, culpas cōfitendo. Amarè dico plorādo. ſ. pro culpæ cōmiſsione, ſicut. 1. Reg. 11. dr̄. Eleuauit oīs populus vocem ſuā, & fleuit, p̄ fraterna compaſsione ſicut de Ioſeph. dr̄ Gen. 45. q̄ videns fratrum ſuum, eleuauit vocem cum fletu, Dn̄m laudādo pſa. Eleuauerunt flumina vocem ſuā. Culpas ēt cōfitendo. Iob. 48. Eleuabis in nebula vocem tuā. & illud. 1. Eſdræ. 3. Eleuabat vocē in lætitia. Item eleuetur cōſpectus facilis p̄ ſpem, fiduciā, & deuotionem. Iob. 21. Eleuabis ad Deum faciem tuā, rogabis eum, & exaudiet te. Item eleueť effectus manualis p̄ deuotā ſupplicationem. Neæ. 8. Eleuātes manus incuruati ſunt. & Exo. 7. dr̄. Cūq; leuaret Moyſes manus, vincebat Iſrael &c. Iſta eſt ergo eleuatio interior & virtualis. ¶ Eſt etiā q̄dā eleuatio exterior & t̄palis, & iſta eſt eleuatio dignitatum & p̄motionum, ad quas boni & iuſti ſunt aſſumendi & eleuādi. quod oſtenditur, cum dr̄. Seru⁹ meus exaltabitur. Illi.n. q̄ ſunt ſerui Dei p̄ humilitatem & ſedulitatem, debent eligi & exaltari ad t̄palem & eccleſiaſticā dignitatem, q̄a ſicut dr̄ Lu. 14. & 18. q̄ ſe humiliat, exaltabiť, & ſm̄ Gre. Nō eſt equum, vt alijs p̄ſint, q̄ ſubeſſe nō didicerint. Natura.n. illā arborem ſolet exaltare, & eleuare, q̃ aq̄s ſeu fontib. irrigať, q̃ in terræ p̄fundo radicať, q̃ ramis & frōdib. interius nō grauatur. Sic verè ille dēt ad ſtatum p̄lationis exaltari, q̄ aquis deuotionis fuerit irrigatus. Iuxta illud Ezec. 31. Aq̄ nutriuerunt ipſum abyſſus exaltauit eum. Itē q̄ p̄ humilitatem fuerit p̄fundatus, q̄a ſicut dr̄ Eccle. 11. Sapiē. humiliati exaltabit caput. Item q̄ ramorum.i. nepotulorum, & cognatorum multitudine circa radicem.i. circa cordialem affectum nō fuerit p̄grauatus, vel etiā ramorū.i. bonorū t̄paliū. Quia verè illi merentur p̄moueri, exaltari, p̄lati & ſup̄iores fieri, q̄ q̄tum ad deſideriū & amorem ramis bonorum t̄paliū ſunt nudati. vnde Lu. 1. Exaltauit humiles & eſuriētes īpleuit bonis. Iſta eſt ergo eleuatio exterior, & t̄palis. 2. Re. 3. Eleueť thron⁹ Dauid ſup̄ Iſrael. ¶ Adhuc dico, q̄ G
eſt eleuatio ſuperior & æternalis. Et iſta eſt eleuatio, & exaltatio gloriæ paradiſi, q̄ oſtendiť cū dr̄. Sublimis erit valde. Cōtrariæ.n. ſubſtātiæ, cōtrarios hn̄t actus, cōtraria loca, contrarias hn̄t cōſuetudines. & iō iſta de ſe vera cōiter inueniūtur, q̄ q̄ in vno loco deprimiť in loco eius cōtrario & ſublimatur, & eleuatur. Iſtud patet in planetis, q̄ in diuerſis, & cōtrarijs ſignis hn̄t ſuas exaltationes, & ſuas depreſsiones. Vnde planeta, q̄ in vno ſigno deprimit, in ſigno cōtrario exaltať. Re vera, chariſsimi, ſic eſt, q̄ mūdus & paradiſ⁹, vita p̄ns & futura ſūt quaſi duo ſigna, duæ regiōes duæ habitatiōes q̃ cōtrariātur, & aduerſanť & in morib. & conditionib. Dic ſi vis q̄uō ſic eſt, q̄ in vno iſtorū. ſ. in mūdo boni deprimūtur & tribulātur, mali vero exaltātur, & p̄ſperātur. Ergo dignū & iuſtū ē, q̄ in cōtrario ſigno. ſ. in ſtatu poſt mortem & in futura vita mali dānētur, & deprimātur, boni verò p̄moueātur, & exaltentur. Et p̄ certo ita ſit, q̄a illi, q̄ mō ſunt in tribulatione & dep̄ſione. ſ. pauperes & dep̄ſſi, in alia vita erūt in paradiſo, in exaltatione & promotione [Sublimis inquit erit valde Gen. 7. multiplicitæ ſunt aquæ, & eleuerūt arcā in ſublimi à terra. Aquæ inquit. ſ. tribulationū tēporaliū, quia. ſ. iſtæ ſunt cā finalis eleuationis & ſaluationis. vnde de Sāctis dr̄ in pſal. Qm̄ dij fortes terræ eleuati ſunt. Illi vero, q̄ mō ſūt indebitē & iniuſtè in mundi exaltatione & gloria, erūt in alia vita in inferni dep̄ſione & miſeria. vnde Eſ. 2. Hūili abiť ſublimitas virorū. Et ſic verificabiť illud euāgelicū Lu. 1. Depoſuit potētes de ſede, & exaltauit humiles. & Ezec. 11. Eleuauerunt Cherubin alas ſuas, & rotę cum eis, & gl̄a dn̄i erat ſupra eas. Patet ergo triplicē eſſe bonorū exultationē, eleuationē & ſublimationem. ſ. interiorem & cordialem, exteriorē & temporalem, ſuperiorem, & æternalem, & hæc ſufficiāt. Vide ſupra vbi aſcendere, & īfra ī alijs titulis ſupra in principio notatis, & vide ſupra vbi adducere vbi inuenies illam auctoritatem diuiſam Ezec 8. Eleuauit me ſpiritus & adduxit me Hieruſalem in viſione Dei &c.

Eleemoſyna Nota, q̄ eleemoſyna p̄priè dr̄ largitas, q̃ diuino amore, & pietatis compaſsione erga pauperes exerceť. Bona.n. mundi iō diuitibus ſunt cōceſſa à Deo, vt neceſsitatis t̄pe Dei procuratoribus. ſ. pauperib. eius perſonā repręſentantib. reſtituantur, & p̄ eleemoſynas cōcedanť. Sicut.n. natura humorem radicalem arborum poſuit in radicem & medullam, vt inde ad ramos diriuetur, ſanguinem etiā fontalem poſuit in corde & hepate, vt inde ad nutrienda membra ſumatur, & deriuetur. ſic verè De⁹ in diuitib. ſanguinē, & humorē, & honorē bonorum t̄palium, voluit reponi, vt tandem membris & ramis.i. pauperibus valeant prr eleemoſynas circūfundi, cōdiuidi pariter, & largiri. ¶ Largiēdæ ſunt ergo eleemoſynæ A

Calamitas pauperū tempereť.
Criminum malignitas expietur,
Vt bonorum fecunditas propineť,
Cœlorum fertilitas p̄curetur,
Inferni pœnalitas declinetur.

Eleemoſyna ergo tēperat pauperū calamitatem. Fimus, qui à boue egeriť, & emittitur, aqua, q̃ à fonte diſtillatur, ros, qui á cœlo diffunditur, terrā aridā imbuunt & fęcundāt. Sic eleemoſynę, q̃ à viris pijs & miſericordibus diſtribuūtur, aridos pauperes recręāt, nūtriunt, & cōfortāt. Aridi.n. & pauperes nō diuites ſunt donis & eleemoſynis fęcundādi, iuxta illud Dan. 4. Peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas mījs pauperum. Temperat ergo eleemoſyna pauperum calamitatem. ¶ Item eleemoſynę eripit criminū iniquitatem. Sicut.n. aīal, q̄ dr̄ muſcus, apoſtemate timēs mori, ad arborē ſe fricat, & apoſtema rūpēs, humorē emittit, & ſic infirmitatē & mortē euadit. ſic diues ſentiēs

ſe infir-

-se infirmum per plura peccata, fricet se ad arborē crucis p deuotionē, rūpat & aperiat apostema suū, vbi sunt amores diuitiarū recōdij.s.arcā vel bursam p eleemosynarū largitionē, faciatq; illud fluere pauperibus erogādo, & sic ab infirmitate pcti liberabit, Dei miam cōsequēdo, qa beati misericordes, qm ipsi miam cōsequentur. Matt.5. Sicut.n. dr Eccl. 3. sicut aqua extinguit ignē, ita eleemosyna resistit pctis. ¶ Item eleemosyna ppinat bonorum fertilitatem. Sicut.n. fons q̄to plus de aqua p riuulos mittit, tāto sibi natura ab interiorib. occultis meatibus de aqua amplius trāsmittit, sic verè illi, q sunt misericordes, q̄to plus p eleemosynas exterius pauperibus largiunt, tāto p occultā Dei prouisionē sibi à Deo ampliora donātur, sicut de Ioāne eleemosynario dr, q q̄to plus dabat, tāto plus abundabat. Iuxta illud Proue.11. Alij diuidunt ppria, & ditiores sunt. Alij rapiunt nō sua, & sp in egestate sunt. vñ Eccle. 17. & 29. Eleemosyna viri quasi sacculus cū ipso. ¶ Itē eleemosyna pcurāt cœlorū fertilitatē. vñ Aug. li. de verbis dñi. Si vis (inquit) esse mercator optimus fœnerator egregius, dā, qd nō potes amittere, da modicū, vt accipias cētuplū, da tpalia, & accipe æterna. ¶ Item eleemosyna declinat inferni pœnalitatē, qa sicut dicit Hier. vel Greg. Nō recolo me vidisse hoiem male mortuum, qui libenter exercent opera pietatis. vñ Tho.5. & 12. dr. Eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, q purgat pctā, & facit inuenire vitā ęternā. Sed si vis adhuc aliquantulum curiosius, & plenius distiguere, dic, q cū eleemosyna nihil aliud sit, q̄ mia vel pietas indigētib. p effectus demōstrata, possum dicere, q eleemosyna faciēda & exequenda est propter multa, videlicet quia hæc

Docetur à rerum natura,
Iubetur in sacra scriptura,
Arcetur pauperum iactura,
Deletur peccati punctura,
Augetur bonorum structura,
Cauetur pœnarum vstura,
Habetur cœlorum prætura.

Dicā ergo, q facienda est eleemosyna, qa hoc docet à rerū natura. Ius.n. nātura le dictat hoc, vt q nobis ab alijs volumus fieri hoc alijs faciamus, & econuerso, vt q.cquid nobis oderimus fieri hoc ne faciamus alteri. Prima istarum regularū naturaliū ponit à Chro Mat.7. Scda verò ponit Th.4. Cū ergo nos oēs si essem⁹ indigētes vellemus nobis ab alijs eleemosynas dari, & bñficia impēdi, oderimus ēt ipsa nobis negari, & impiè cōtradici, inde possumus cōcludere, q indigētibus ex naturali instinctu debemus eleemosynas dare, & non negare, & fm q nrā reqrit facultas, & ipsorum necessitas, ipsis miter subuenire. Natura.n. non creauit bona sua p singulis, sed p oib. Et iō qa eiusdē naturæ sumus & fratres, debemus & naturæ bonorū simul esse participes, & cōsortes. Pau p.n. caro & frater noster est, & iō ipsum sicut carnem propriam debemus diligere, & ipsi tanq̄ fratri bona nrā cōdiuidere atque dare. Et hoc allegādo clamat Esa. di. Esa, 58 Frāge (inqt) esuriēti panem tuum, & egenos, vagosq; induc in domum tuā, cum videris nudum operi eum, & carnem tuā ne despexeris. Et bñ dicit carnem tuā. i. pauperem, qa sicut dr Eph.5. Nemo vnq̄ carnem suā odio habuit, sed nutrit, & fouet eā. Et re vera natura rerum & natura aīalium ad eleemosynas nos inducit. Sicut.n. sæpe dixi, oīa opera naturę diffundunt, & cōicāt semetipsa. Aues ēt nobiles q̄uis rostra habeant pūgentia & acuta, hñt tñ digitos nō cōtiguos, sed diuisos. Manus ēt humana nō est cōtigua neq; clausa, sed in p̄les partes & digitos est distincta. q qdē sagax ordinauit natura, vt se facile posset extendere & ad erogādum seu operādū faciliter dilatare. De re.n. diuisa, & discōtinua & fixa facile cadit qd' hēt. Et iō in forma manus hois, & pedis auis nobilis, satis vr natura innuere & manus nrās debemus alijs extendere, bona nrā cunctis diuidere & dimittere, & sola necessaria retinere. Et merito, qa p certo bona nrā melius seruātur erogādo, q̄ retinendo. Frumentū.n. in arca nō multiplicat, imo lapsu tpis corrūpit, seminatum verò in agro fertili multiplicatur, & successiue si nō in se, tñ in suo filī melius conseruat, & p grano seminato, p vno qdē multiplex, p corrupto integrū, p veteri nouū finaliter reportat. Sic verè dico, q bona nrā in agro pauperū p eleemosynas seminata & sparsa, melius seruātur, & multiplicātur, q̄ si à nobis retineātur. Ager.n. pauperū fertilis est, restituit.n. magna p paruis, multa pro paucis, æterna p caducis, cęlestia p terrenis. Vñ Aug. in sermone de dedicatione. Eleemosyna pctā mundat, & p nobis ad Deū interpellat. Quicq d.n. pauperib. dederimus, integre possidemus. Et iō Chrif. sup Mat. dicit sic. Melius seruat pecunia in dextera pauperis, q̄ in arca. Hāc calūniator non extorquebit, inuidus nō criminat, latro nō aufert, fur noctūr⁹ nō diripit, seruus fugā meditās nō tollit, sed sp est tuta sp integra, sp salua. & Au. li. de verbis dñi dicit, q fecūd⁹ ager pauperū cito reddit donātib. fructū. Via ad cęlū sūt pau pib. erogare. Patet ergo, q eleemosyna faciēda est, qa hoc docet à rerū nā. ¶ Scdo faciēda est, qa hoc iubet in scriptura. Inter cętera.n. opa virtuosa scriptura solet eleemosynā mirabilr cōmēdare, & singlr īperare. Præcipit.n. & & cōmēdat eleemosynā D

numinum exoratricem,
Vt omniū emundatricem,
hostium debellatricem,

Pręcipit. ergo vt numinū exoratrix. Eccl.19. Conclude eleemosynā in sinu pauperis, & ipsa pro te exorabit. Item vt hostiū debellatrix. Narrat de quodā, qui oī sero cōsueuerat vnū pauperē hospitari & pascere, & cōtigit quodam sero, q vnum inuenit & inuitauit, vxor hoc nesciens, alium inuenit, & inuitauit, famul⁹ suus hoc ignorans, aliū inuenit & inuitauit, dñs verò vnū solū se habere credēs, & in sero tres inueniēs, oēs tres gaudēs recipit & pauit, in sero ipse raptus ad iudiciū cum in quadā domo inclusus à demonib⁹ obsideret, assuerūt tres pauperes supradicti, qui ianuas custodientes, hostes repulerūt, & eum defenderunt. Ideò de eleemosyna dr Ecclesi. 29. q eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso. Sequitur. Super scutum potentis, & super lanceam aduersus inimicum suum pugnabit. ¶ Item præcipitur vt omniū emūdatrix. Lu.11. Date eleemosynā, & oīa munda sunt vobis. Et ideò breuiter. Tho.14 concluditur sic. Filijs (inquit) vestris mādate, vt faciāt elemosynas & iustitias, vt sint memores Dei. Patet ergo q elemosyna facienda est, qa hoc iubet ī sacra scriptura. ¶ Tertiò dico, q faciēda est, qa hac fouet pauperū iactura. Pauperes.n. morerentur, nisi eleemosynis diuitū fouerentur, & ideò diuina prouidentia quosdā pauperes esse decreuit, vt ipsi ex sua patientia lucrarent, & vt propter inopiā à malis cohiberent, & vt pietas diuitū i eis pbaret & exercitaret. & ideò dicit Basilius in quadā homil. q nō iniustus. Est deus, res inęqualiter distribuens, vt alter pauper sit, alter abūdet, qa hoc facit, vt & tu despensationis merita cōsequaris, ille aūt patientiæ brauijs coronet. Panis famelici ergo est panis, quem tu tenes, nudi tunica, q̄ tu recludis, discalceati calceus, quem tu reseruas, argentū, qd possides indigētis, & tot iniurias facis, quot subuenire dum vales omittis. Fiat ergo eleemosyna, qa hac fouetur pauperum iactura. Pauperum (dico) viuorum, qui p eleemosynas corporaliter recreantur. Pauperū etiā mortuorum qui per amicorum eleemosynas à purgatorio liberantur. Eleemosyna.n. opus est satis factoriū nō solū p proprijs, imo etiā pro alienis pecatis. Cū.n. p mortuo eleemosyna pauperi dat, pauper ille, qui languet in purgatoria, consolatur, & à sua miseria liberat, inquantum per hoc diuinę iustitiæ satisfactio impenditur, quæ placat. Igit faciam⁹ sicut facere solebat Crates. alijs puto Thraces populi tunc pagani, in mortibus amicorum. Sicut.n. ponit Pomponius, in funeribus mortuorū amici cōueniebāt, & circa corpus quicq d præciosarum opum, & quicquid armorum habebant, exponebant & plicabant. Parati cum fato iacentis si daretur, aut pacisci cum diuitijs, aut decernere, seu bellare cum armis. Sic verè dico, q pro amicis nostris mortuis debem⁹ exponere, & opes, & arma. Opes dico diuitiarum, eleemosynas p dis faciendo. Arma etiā orationum, p eis apud Deum intercēdēdo. Sic ergo cum fato isti⁹ mortui i. cum morte vel purgatorio, seu cum diuina iustitia poterim⁹ decertare. vel pacisci, Decernere, & bellare per orōnē, Pacisci & cōcordare p eleemosynarum largitionem. Vt & sic possim⁹ dicere illud Esa.28. Pepigimus sed⁹ cum morte & cum iferno fecim⁹ pactum. Et ideo ad talem eleemosynā mortuis impendendā scriptura inducit Ecclesi.4. vbi dicit sic. Eleemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne transferas à paupere, animam esurientem despexeris? Fiat ergo eleemosyna, quia hac fouetur pauperum iactura. ¶ Quartò dico) quod facienda est eleemosyna, quia hac deletus peccati punctura. Peccata enim per eleemosynas redimuntur. Vnde Nabuchodonosor fuit dictum Daniel, 4. Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Istud potissime pertinet ad sæculares, qui possunt vaccare ad alia opera satisfactoria. s. orationem, electionem, contemplationem,

tionem, quia videlicet isti per eleemosynas debent saluare, & præ cæteris pijs operibus insudare. Legitur.n.in vita beati Antonij, ꝙ dum ipse Antonius iuit p deserta videre Paulum primum hæremitã, inuenit hoiem equo innixum, cuius dato, ꝙ verba nõ intelli geret, sibi tñ viã ostẽdit, & statim fuga volucri aufugit per desertum, tandem inuenit in alto loco homuncionem aduncis naribus, fronte cornibus asperata, qui ei dactylos porrigebat, à quo peteret quis esset, respõdit. Mortalis ego sum, vnus ex accolis hæremi, legatione fungor pro grege populi mei, vt cõem Deum ores pro nobis ꝓcamur &c. Tunc ẽt legitur dixisse Antonius. Ve tibi Alexandria, bestiæ Chr̃m loquuntur, & homines ignorãt. In his ergo notabo, ꝙ equo innixi.i.viri lubrici & luxuriosi, homunciones verò.i.simplices & ignari, in narib⁹ deuotionis diminuti, & cornibus bestialitatis muniti, solẽt sanctos & paupe res præ cæteris recognoscere, & dactylos bonorum terrenorum per eleemosynas largiri, & viã veritatis ipsis, qui bestiæ sunt, demõstrare. Et ſm rei veritatẽ ista quotidie fiunt, quia .s.bestiæ melius loquuntur Chr̃m, q̃ hoies, simplices & laici plus insistunt eleemosynis, q̃ clerici, imo ẽt ipsi laici viã vitæ de facto clericis ostendunt, & bñ agendo, malè agentes clericos reprehẽdunt. Asina.n.Balaam melius vidit Angelum & eius gladium q̃ propheta, & iõ à gladij itinere declinabat à quo tñ ꝓpheta Balaã non cauebat, quem asina postea reprehendit, & ipsius insaniã increpauit, sicut, dr̃ Nu.22. Prophetæ .n.i.ecclesiastici viri, Angelũ.i. Deũ & gladiũ suę duræ iniæ nõ vident aduertere, iõ non curãt à via vitiorum diuertere. Asinæ verò.i.simplices & Deum & eius gladium aduertunt & attendunt, & iõ à mala via fugiunt, & diuertunt, & sic de facto ꝓphetas.i.clericos reprehendunt. Br̃ ergo ista est veritas, ꝙ sicut inter aïalia fęminæ magis vacãt nutritioni fętuũ, & pullorum, q̃ masculi, verè inter hoïes sæculares, imbecilles & fęminei plus solent vacare nutritioni pauperum, q̃ clerici vel prælati. Et in hoc quidẽ ipsi bene faciunt, & nos ma
G lè, quia.s.pctã sua eleemosynis redimunt, & iniquitates suas misericordijs pauperum. Quia sicut dr̃ Eccl.3. Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna resistit pctis. Faciamus ergo eleemosynam, quia hac deletur peccati punctura. ¶ Quintò dico facienda est quia hac augetur bonorum structura. Bona.n.non solum spiritualia & æterna, imo ẽt tpalia vel terrena per eleemosynam augentur, multiplicantur, & continuãtur. Pone exemplum, si vis de motibus salis in Cathalonia, q̃ exhausti ab incolis, ibidem sal accipientibus, & foueas magnas facientibus, statim adueniente pluuia foueã replẽte, & in naturã salis se vertente, ipsi montes redintegrantur, & in naturam pristinam reuertuntur. Sic dicam de multis, qui nõ possunt, tñ per eleemosynas, & per bonorum suorum cõicationem minui, quin virtute diuina ipsos videmus in diuitijs non minui, sed augeri. Narra si vis de simplici, qui vnicã vaccam suam dedit pro Deo, vt centum haberet, audito.s.verbo euangelico. Date, & centuplum accipietis. Tandẽ mendicus factus, cum in domo regis cum alijs pauperibus eleemosynam peteret, in sero & in obscuro rogauit Deum, ꝙ ꝓ vna de centum vaccis suis lumen tunc tpis sibi daret Statim ergo cereus splendens de cœlo descendit, q̃ totũ palatiũ illuminauit. Quo audito rex pp verificationem euangelij nonagintanouẽ vaccas sibi dari ꝑcepit. Per eleemosynã ergo ẽt bona tpalia augentur. Vide hoc supra de dare in fine secundi mẽbri. De bonis verò æternis constat, ꝙ illa per eleemosynas augent & in infinitum multiplicãtur. Eleemosyna.n. est semen, de quo fructus æternæ fęlicitatis succrescit. Vnde Leo sup illud Lu.6.c. Date, & dabit̃ vobis. Da, inquit, quod accipias, sere, quod metas, sparge, quod colligas, q̃uis.n.non habeas nisi quod acceperis, non potes tamen non habere, ꝙ dederis. Fatuus.n.est, qui sibi non vult esse perpetuũ, quod extimat diligendum. Ideò consulitur Lucæ.12. Vendite, qđ possidetis, & date eleemosynã, facite vobis sacculos, qui nõ veterascunt, thesaurum indeficientem. Faciamus ergo elee
H mosynam, quia hac augetur bonorum structura. ¶ Sextò dico, ꝙ facienda est, q̃a hac cauetur pœnarum vsura. Per eleemosynã.n.liberat̃ hõ à pęna tpali & æterna. Cõstat.n.ꝙ multi rei liberãtur à pęnis, dãdo munera iudicibus vel eorũ amicis. Sic ergo si Chro in ꝑsona pauperũ eleemosynas dam⁹, maximè cũ isti sint ipsius amici specialissimi, cõstat, ꝙ apud eum gratias impetramus, & sic mortem temporalem & perpetuam euitamus. unde Thó.4. Eleemosyna à pctõ & à morte liberat, & nõ patietur animas ne in tenebras. Ista est.n.veritas, ꝙ quicquid fit pro Christo pauperi, Christus sibi reputat esse factũ, iuxta illud Mat.25. Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis, & ideò bene cõsulebat̃ cuidã, qui non poterat ieiunare, ꝙ.s.quoties ieiunium frangeret, vnum pauperem secum vocaret ad comedendum, vt.s.si ipsum domin⁹ in iudicio argueret, ꝙ in die ieiunabili comedisset, posset respondere, & dicere. dñe & tu mecum. De quodam etiam Burgense duro & tenaci legitur, ꝙ cum quadam die. cuidam pauperi importuno dedisset panem vnum, & eũ despectiuẽ præ tędio percussisset proijciens sibi panem, nocte tract⁹ ad iudicium, præponderauit panis proiectus, contra oïa mala sua, qui euigilans, eleemosynas multas fecit, & tandẽ tunicã propriã cuidam pauperi dedit, qui statim eam vendidit, sed postea apud emptorem cognita, doluit, & se indignum dicebat, ꝙ pauper eius tunica vteretur. Nocte eadem vidit Christum eius tunica indutum, & euigilans aiebat. Heu mihi, qui libet paup Christus est, ego ergo volo esse Christ⁹, volo esse pauper. Omnibus ergo suis vẽditis & datis, seipsum finaliter vendi fecit, & precium erogari, & in virũ perfectum creuit. & multa ꝓ eo miracula De⁹ fecit. Bene ergo dico, ꝙ eleemosyna faciẽda est, quia hac cauetur pœnarũ vsura. ¶ Septimo verò dico, ꝙ facienda est, quia hac habet̃ cœlorũ prætura. s. gloria Paradisi. Constat.n. ꝙ per eleemosynã, cœlũ emit̃, & pro tẽporali bono ꝙ datur, cælestis gloria ꝓmeret̃. Et ideò dicit Petrus rauẽ.in sermone quodã. Da pauperi terrã ꝓ cęlo, nũmũ ꝓ regno, quia quod pauperi dederis, hoc habebis, ꝙ nõ dederis, habebit alter. Et ideò bene dr̃ Thob.12. Eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit inuenire vitam æternam. Et pro certo ista est veritas, ꝙ ille, qui hic dare non vult aliquid in ꝑsona pauperũ ipsi Christo, nunq̃ se debet sperare aliquid ab eo recepturũ in cœlo. Et ideò sicut videm⁹, ꝙ mercatores in alienis partibus laborantes, quicquid acquirunt, ad domum suã portantes ibidẽ recolligunt & reponunt, aues etiam ad nidos suos rapinã solent de ferre, & formicæ, & hericij, & apes solent illa, quę foris acquirunt, ad sua domicilia, vbi habitaturi sunt, reportare, sic verò & nos si sapientes mercatores fuerimus, bona, q̃ hic in ista aliena patria possidemus, vbi tanquam peregrini transimus ad domũ nr̃am, quæ Paradisus est, per manus pauperum trãsmittem⁹. vnde Augus.in quadã epistola dicit sic. Si vis esse mercator optimus, fęnerator egregius, quod nõ potes retinere, vt accipias, ꝙ non potes amittere, da modicum, vt accipias centuplum, commuta temporalia cũ æternis. Præmittamus, ergo illuc per pauperes bona nostra, quia ſm Chris.super illud Matt.6. Nolite thesaurizare thesauros in terra. Stultitia est illic relinquere. vnde exiturus es, & illic non præmittere quo iturus es. Illic ergo substantiam tuam colloca, vbi te habere patriam cognoscis. & sequitur. Qui in terra thesauros collocat, non habet, ꝙ speret in cœlo. vt q̃d inquit cœlum respicis, vbi nihil repositum habes? Quicquid pro anima tua dederis, tuum est, quicquid reliqueris perdidisti. Sic ergo dico, ꝙ septem rõnibus eleemosynæ sunt faciẽdæ. Vide infra de mĩa, pietate, dare, erogare & similibus. I

Eloqui. Eloquum. Eloquentia. A

Quia infra in titulo de loq̃ satis diffusæ de hoc tractabo, iõ parum habeo dicere de locutionis materia loco isto. Nota ergo breuiter, ꝙ in scriptura fit mentio de eloquio diuino humano. ¶ Primo ergo aliquid de diuino eloquio dicamus. Per eloquia.n. Dei intelligũtur propriè verba sacræ scripturæ, quibus.s.ipse Deus nobis loquitur, & quibus nos debemus credere, sicut illis eloquijs, quæ ore diuino promũtur. vnde Apostolus.Ro.3. loquens de populo Iudæorũ, dicit, ꝙ quidẽ credita sunt illis eloquia Dei. Sicut.n.in psal.dr̃. Deus emittit eloquiũ suum terræ, velociter currit sermo eius. Breuiter ergo notabo, ꝙ eloquiũ Dei (.i.sacra Dei verba & diuina scriptura) est credendum, tenendum, legendum, & frequentandum multiplici ratione, videlicet quia

Viuificat morientes,
Iustificat pœnitentes,
Lætificat confidentes,
Tristificat metuentes,
Certificat contemplantes,

Dico ergo, ꝙ eloquium Dei morientes viuificat per grãrestitutionẽ. psal. Eloquium tuum viuificauit me. Item pœnitentes saluificat seu iustificat

Rectificat operantes,
Flammificat affectantes,
Dulcificat Christum degustantes,
Saluificat hosti rebellantes.

stificat per virtutum reparationem.psal. In eloquium iustitiæ tuæ fac cum seruo tuo s͂m misericordiam tuam,& iustificationes tuas doce me.Item cōfidētes lętificat per spem,& cōsolationē,seu per futurorū bonorū repromissionē. psal. Letabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.Item metuentes tristificat per timorem & contritionem. psal.Statue seruo tuo eloquium tuum in timore tuo.Item cōtemplantes certificat per doctrinā, & institutionem.psal.Iuxta eloquium tuum da mihi intellectū. Item operantes rectificat per prudentem gubernationē seu directionem.psal.Gressus meos dirige s͂m eloquium tuū.Itē affectantes flammificat per desiderium & dilectionem. psal. Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud.Et de Ioseph dr̄ in psal.Eloquium domini inflammauit eum.Item Christum degustantes dulcificat per deuotionem psa.Quam dulcia faucibus meis eloquia tua.Item quia hosti repugnantes tutificat per adiutorium & subuentionem. psa. Intret postulatio mea in conspectu tuo,s͂m eloquium tuū eripe me.Et illud.Iudica iudicium meum, & eripe me propter eloquium tuū. Et breuiter oīa bona possunt inueniri in eloquiis diuinis.Ista.n.sunt eloquia casta,argentū igne examinatum,probatum terræ,purgatum septulum.Et ideò proculdubio ista sunt meditanda, prædicanda, audienda, & in corde perpetuo reponenda & cōseruanda.Meditanda dico.ps.Præuenerunt oculi mei ad te diluculo,vt meditarer eloquia tua. Prædicanda etiam.psal.Pronunciabit lingua mea eloquium tuum,quia omn.a mandata tua ęquitas.Audienda insup Prouer.4.Fili mi ausculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina aurē tuam.Conseruanda insuper, & in cordibus abscōdenda.psal.In corde meo abscondi eloquia tua, ut nō peccē tibi.Istud est ergo eloquium dei,quod est venerandū.¶Scd̄ò dico,ꝙ inuenitur eloquium humanū,quod est duplex. Vnū

B iusti, ꝙ est moderandum.Sicut.n.video, ꝙ flatus artificis in instrumento musico facit diuersos dulcificos sonos promi, sic flatus & inspiratio tactus & admonitio spiritus sancti diuersa bonorum eloquiorum genera fideles hoīes fecit loqui sicut bene dr̄ Actu.1.ꝙ Apostoli loquebantur uariis linguis, ꝓut spiritus sanctus dabat eloq. illis. Eloquentia,n.est quoddam speciale spiritus sancti donum,ꝙ ꝓcul dubio valde necessarium est cuilibet oratori,qui.s.prædicando,docendo,allegando aliis habet loqui.Teste.n.Cassi.Eloquēs est ille, qui scit magna grāditer,parua submisse,& media dicere temperate,qui scit inuenire præclare,nunciare magnifice, aptè disponere,uarie figurare.Ad mores ergo applicando, dico,qđ in iustis inueniť multiplex bonū eloquiū, uidelicet eloquiū
Confessionis,quo se debet fortiter accusare,
Orationis,quo Deum debet dulciter reclamare,
Responsionis,quo cuilibet debet suauiter uerba dare,
Prædicationis,quo quandoque debet vtiliter informare.
Eloquium gratiarum actionis,quo debet Deū verbaliter laudare & commendare.De eloquio confessionis sui ipsius accusatiuo dr̄ Iob.18.Dimittam aduersum me eloquiū meum, loquar in amaritudine aīæ meæ. De eloquio orationis Dei & sanctorum deprecatiuo dicitur Iob.5. Quamobrem dominum deprecabor,& ad Deum ponam eloquium meum. De eloquio responsionis cuilibet dulciter satisfactiuo dr̄ Gene. 49.Neptalim seruus emissus,dans eloquia pulchritudinis.Et Can.4. dicitur. Sicut vitta coccinea labia tua,& eloquiū tuū dulce.Et in psal.Erunt,ut complaceant eloquia tua. De eloquio prædicationis aliorum utiliter informatiuo, dicitur illud Eccle.39. Tanquam imber mittet eloquia sapientiæ suæ. & Deut.32.Cōcrescat in pluuiam doctrina mea, fluat, ut ros eloquium meum. De eloquio autem gratiarum actionis diuinæ laudis emissiuo & depromptiuo,dicitur in psal.Iucundum sit ei eloquiū meum, ego verò delectabor in domino. Istud est ergo eloquium iusti,quod est moderandum. ¶ Sed adhuc dico, quòd inuenitur eloquium impium, quod est refutandum.Et sic dico,quòd est eloquium
Derisionis,
Iactationis,
Detractionis,
Simulationis.

De eloquio derisorio dr̄ Iob.6.Ad increpādum tm̄ eloquia concinnatis, & in uento uerba profertis. De eloquio iactatorio dr̄ Iob.29. Verbis meis addere nihil audebant, & super ipsos stillabat eloquium meum. De eloquio verò detractorio dicitur Esai.29. Et erit quasi Phitonis de terra uox tua, & de humo eloquiū tuum mussitabit.De eloquio autem simulationis, seu hypocriticæ fictionis dr̄ ibidem Es.29. Humiliaberis, de terra loqueris,& de humo audietur eloquium tuum.Sicergo patet, ꝙ est eloquium impii, iusti,& Dei.Vide de titulo loqui,vox, & uerbum.

Elongare.

Vide ubi longè,de longè,à longè.

Emere.

Cum emere nihil aliud sit quā aliquid acquirere precio mediante, possumus notare, & dicere,quod in scriptura inuenitur A

Emptio
Dei,quæ est speciosa,
Iusti,quæ est uirtuosa,
Impii,quæ est uitiosa.

Emit Deus humanas aīas, seipsum tribuens. Emit iustus virtutes optimas, se culpis exuēs.Emit impius merces vilissimas,se culpis imbuens.Est ergo emptio,qua Deus emit humanas aīas. Et ista ꝓ certo nihil aliud est,q̄ humani generis redēptio,qua semetipsum dedit & morti exposuit pro eo habendo,emēdo,& redimēdo. Istud.n.fuit preciū nimis carū, cuius ualor in infinitū mercium valorē excedit,sed hoc fecit, ut amorē suum erga, nos declararet,& nos ad se amandū obligaret. Et iō quia tā charitatiuè fuimus empti, debemus emptorē nostrū summè diligere,& ne in seruitutem pristinā labamur,summopere ꝑcauere.Elephas.n.suū liberatorē de fouea diligit, & pāthera suū benefactorē agnoscit.Cū ergo Deus de fouea peccati & seruitute diaboli nos emerit,& libertati restituerit, valde debem⁹ ipsum diligere.1.Cori.6. Empti.n.estis precio magno, glorificate & portate Deū in corpore uestro, & ēt ab oī seruitute peccati de cætero ꝑcauere & ēt abstinere.1. Corint.7. Precio empti estis,nolite fieri serui.Ista est ergo emptio,qua Deus emit nostras aīas,q̄ est emptio ꝑciosa. Sed de hoc vide infra de uerbo redimere,& de ꝑcio.¶Scd̄ò dico,ꝙ ē emptio qua iust⁹ emit merces optimas,& ista ꝓcul dubio nihil aliud est q̄ bonorū operū exercitatio.Hō.n.qñ bn̄ operať, cū Deo contrahit,& preciū soluit,quo Dei beniuolentiā & gratiā in ꝑsenti,& gloriā in futuro emit.unde Aug.in persona Christi dicit sic.Venale habeo,qđ paupertate emitur.Emamus ergo terra cęlū,paupertate regnū,labore requiē,morte vitā.Et iō scriptura uocat nos ad talē virtuosam emptionē faciendā,dicens Esa.55.Oēs sitiētes uenite ad aquas,properate,emite,& comedite.Et si petis,q̄ sunt illa emenda, & per bona opera à Deo vendicanda & acquirēda, rn̄deo,quod tu debes emere
Charitatis igniculum,qui semper ardeat,
Veritatis spectaculum,ꝙ semper luceat.
Pietatis cœnaculum,quod fratres foueat,
Firmitatis tenaculum,qđ semper maneat,
Benignitatis riuulū,qui Christum mulceat,
Iocūditatis poculū,quo semper gaudeat,
Aeternitatis hortulū,qui semper floreat.

Emamus ergo charitatē semper ardentem. Apoca.5. Suadeo tibi emere aurū ignitū ꝓbatum,ut locuples fias,& indumētis albis induaris. Itē emamus ueritatem clare lucentē.Veritas.n.& sapientia emitur,qñ studendo, legēdo & audiendo,interrogādo,& inuestigādo, ad acq̄sitionem ipsius laborať.De quo ꝓue.23.Veritatē eme, & noli uēdere sapiam,& doctrinam & intelligentiā.Item emamus pietatem pauperes fouentem. Mar.6.Euntes emamus ducentis denariis panes,& dabimus his mādučare.Itē emamus firmitatem semꝑ ꝑmanentē.4. Reg.22.Emanť ligna & lapides ad instaurādū tēplum.Itē emamus benignitatem Christum demulcentē.Marci.16.Emerunt aromata, ut uenientes vngerēt Iesum.Itē emamus iucūditatē in Deo gaudentē.Esa.55.Emite absq; argēto & ulla cōmutatione vinū & lac. Vinū.n.lætificat cor hoīs. Itē emamus fœlicitatē semꝑ abundantē.s.gloriā Paradisi,quæ.s.est thesaur⁹ & margarita in agro cęli, quē qui inuenit hō,abscondit,& emit agrū illū &c.Mat.13. Vnde de sagaci muliere dr̄ prouer.55. Considerauit agrū, & emit illum.Ista est ergo emptio, qua iustus emit merces optimas. ¶Tertiò dico, ꝙ est emptio uitiosa, qua impi⁹ emit opes pessimas.Et ista nihil aliud est,q̄ peccatum. Hō.n.peccādo cum diabolo contrahit,& ab ipso primo mundi delectabilia, tandem inferni terribilia emit. Siue.n. agatur de emptionibus auarorum,de qua prouer.20.Malum est,malum est,dicit oīs emptor,siue de emptione symoniacorum,qui.s.emunt spiritualia beneficia,de qua Mar.11.dr̄ quod Christus cœpit eiicere uendentes & emētes de tēplo,siue de emptione quorumlibet

libet peccatorum, qui.s.seipsos dant diabolo, & ab eo emunt delectabilia mundi, dicentes illud Gen.47. Eme nos in seruitutem. ista tamen est veritas, ꝙ ex tali emptione mors æterna sequitur, & damnationis lucrum & præmium reportatur. vnde Luc.17. Emebãt, & vendebant, & venit diluuium, & inuoluit omnes. Sic ergo patet quomodo inuenitur emptio impii quæ est vitiosa, iusti, quæ est virtuosa, Dei, quæ est pręciosa. Vide in titulo vendere, & mercator.

A Eminere. Eminens.

Eminere dicitur quasi extra manare, vel extramanare. Est aũt eminẽtia idẽ qđ notabiliter apparẽtia Vnde inuenitur eminentia interior, exterior, superior, inferior. Iusti.n. eminent in virtutibus interioribus, figurati in domo Salomonis, quę cedro intrinsecus vestiebatur, habens curuaturas, & iuncturas, & celaturas eminẽtes. Principes & plati, eminẽt in potẽtiis exterioribus. vñ de Saule dr̃.1.Re.9. Ipse ab humero sursum super oẽs alios eminebat. & Neæ.8. Aperuit Esdras librũ corã omni populo, super vniuersum quippe populũ eminebat. Beati eminent in excellentiis superioribus. Vnde de beatis dici potest in persona Dei Ezec.17. Super montẽ excellsum, & eminentem, in sublimi monte Israel plantabo illud. Mali eminent in fallaciis deterioribus. vñ de peccatore põt dici illud.1.Mach.6. Vidit Eleazar bestiã, quę erat eminens super cæteras bestias. Vide de excellentia &c.

A Emittere.

Not. ꝙ emittere idem est qđ extramittere, & põt referri ad hoĩem, & ad Deũ. est.n. emissio humana, & emissio diuina. ¶ Primo dico, ꝙ ẽ emissio humana, qñ hõ ab interiori corde, & affectione aliquod bonũ opus extramittit, & effundit. Sicut.n. aliq arbores sunt, quæ interius multũ hñt de humore gũmoso, in tm̃ ꝙ ipsũ solẽt exterius emittere & stillare, sicut patet de Pinu & de Thure, sic verè illi, qui sunt interius pleni liquore pietatis, gratiæ deuotionis, debent illud exterius emittere, & oñdere ꝑ eleemosynarũ largitionẽ, & per bonorũ operũ executionẽ. Cañ.4. Emissiões tuæ Paradisus malorũ punicorũ. De medulla.n. arboris flores, fructus, & folia emittunt, ex qbus hoĩes pascũtur. Quia verè (charissimi) flores bonę affectionis, fructus bonæ opationis, folia sanæ locutionis, de interioris cordis medulla emittunt, ex qbus exteriores hoĩes spũaliter recreant, & ẽt tẽporaliter nutriunt. Fons.n. continuè emittit aquã, sol cõtinuè emittit lucẽ. Lapis, qui enhydros dr̃, cõtinuè emittit lachrymas, & voluntariè emittit liquorẽ, rosa notoriè emittit odorẽ, gariofilum ẽt si premitur, emittit sudorem. Sic verè boni & perfecti continuè debẽt emittere, & effundere lucẽ eruditionis, aquam pietatis compassionis, lachrymam cõpunctionis. Sap.7. Primam vocem similem oĩbus emisi plorans. Etiam debet liquorem eleemosynarũ & pietatis voluntariè, & promptè emittere, odorem bonæ famæ diffundere, & sudorem doloris & compassionis super aliorum miseriis desudare. De ista ergo emissione multa possunt exempla adduci, sed paucæ sunt auctoritates, ideò omitto. ¶ Scđo dico, ꝙ est emissio diuina. ubi possumus breuiter notare, ꝙ Deus
B emittit, i. ex se mittit & fundit. Deus.n. misit nobis filium ad redimendum, spiritum ad renouandum, gratiam ad viuificãdum, scientiam ad informandum, pœnam temporalẽ ad castigandum, pęnam æternam ad condemnandũ malos de mũdo, ad occidendũ bonos de corpore ad præmiandum. ¶ Emisit (dico) filium ad redimendum. Sicut.n. pecunia & thesaurus de arca seu bursa emittitur, vt vendita hæreditas redimatur, sic verè Deus pater de Throno Paradisi filium per incarnationem emisit, & sic hominem vẽditũ restituit, & redemit. Figuratus in Nohæ Gen. 8. qui emisit columbã de arca quæ tandem cũ ramo oliuæ ad eum rediit, & cessationem diluuij designauit, quia uere columba Christus Nohæ.i. à Deo patre de arca Paradisi emissus iterum ad patrem per ascẽsionẽ rediit, & ramũ oliuę.i. humanitatẽ assumptã secum portauit, & diluuium damnationis, & mortis cessasse prænosticauit. Iõ petebat humanum genus. Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis, vt dicitur in psa. Emisit ergo filium ad redimendum. ¶ Emittit spiritum ad renouandum. spiritus.n.i. ventus & maximè fauonius uel australis terrã facit germinare, florere.s. & virere. Et sic verè spiritus à Deo infusus & emissus, facit terram.i. peccatorem per gratiã reuirere, & ab antiqua consuetudine per conuersionem pęnitus renouari. vnde psal. Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciẽ terræ. ¶ Emittit gratiam ad viuificandũ. Sicut.n. pellicanus per emissionẽ sanguinis sui pullos suos viuificat, sic verè Deus per emissionem sanguinis in passione, & gratiæ suæ, & misericordiæ largitione, viuificauit spũaliter mortis peccatores. Vnde Zach.9. Tu aũt in sanguine testamẽti tui emisisti vinctos tuos de lacu, ĩ quo nõ erat aqua. Ipse.n. emittit fontes in cõuallibus, sicut dr̃ in psal. ¶ Emittit doctrinam ad erudiendũ, quia sicut à cęlis lux nobis cõtinue emittitur, à qua tenebrarũ obscuritas effugat, sic verè à Deo lux fidei. & sciẽtiæ fuit emissa, inspirata & infusa, per quã à mundo fuit errorum obscuritas effugata. psal. Emitte lucem tuã, & ueritatem tuam &c. ¶ Emittit pœnã temporalẽ ad castigãdum. Sicut.n. manus patris de sinu emittitur, vt delinquens paruulus feriatur, sic Deus duritiã pœnæ tẽporalis emittit, ex qua paruulos suos castigat sępius atq; ferit. vnde Eccl.34. Ab altissimo fuit emissa visitatio. ¶ Emittit pęnam æternam ad condemnandũ, quia.s. ipse emittit sagittã, & gladiũ mortis ut in inferno feriat peccatores. psa. Emitte sagittas tuas. & cõturbabis eos. ¶ Emittit malos de mundo ad occidendum qui.s. sicut bos pinguis de stabulo educitur, & mittitur, vt in macello occidatur, sic Deus emittit peccatores de hoc mũdo, ut in macello inferni ipsos occidat. Gen.3. Emisit eum de paradiso voluptatis. Isti sunt.n. sicut fęces, quę de ventre huius mundi emissæ in cloacam inferni proiiciũtur, sicut Matt. 15. dr̃. In vẽtrẽ vadit, & per secessum emittitur. ¶ Emittit bonos ẽ corpe ad pmiandũ. iuxta illud Io.10. Cũ emiserit oues suas, ante eas uadit. ¶ Sed si uis alio mõ distĩguere, dic, ꝙ est emissio diuina, humana, & mũdana. Diuina ẽ emissio nostræ

Redemptionis,
Conuersionis,
Purgationis,
Directionis,
Correctionis,
Saluationis,
¶ Emisit insuper
Filium, vt nos redimeret,
Spiritum, vt nos conuerteret,
Aquam, ut nos ablueret,
Lucem, vt nos dirigeret,
Virgam, vt nos corrigeret,
Dexteram, ut nos eriperet.

Igitur dico, ꝙ Deus emisit filiũ ad mundũ redimendũ. Constat.n. ꝙ dominus pater filium suum ꝑpetuo generat, & emittit quãtum ad diuinã generationẽ. Ipsum aũt tẽporaliter in mundũ emisit.i. misit per beatã incarnationem ad humani generis redẽptionẽ. & de hoc Esa.16. dr̃ Emitte agnum dñe damnatorẽ terræ, de Petra deserti ad montem filiæ Syon. Itẽ Deus emisit spiritũ ad mundũ renouandum. sicut.n. per spiritum siue ventum australẽ qñ super terram emittitur, flores & folia generantur, & terræ facies renouatur, sic per emissionem spiritus sancti in hoĩes fit virtutum generatio, & moralis existentiæ renouatio. psal. emitte spiritum tuum, & creabũtur, & renouabis faciem terræ. ¶ Itẽ emittit Deus aquam.s. gratiæ ad culpas abluendum. psal. Qui emittis fontes in cõuallibus, inter medium pertransibunt aquæ. ¶ Item emittit Deus lucẽ .s. scripturæ ad mundum dirigendum, & illuminandum. constat.n. ꝙ fides & scriptura à Deo fuit ĩmediate emissa, & mundo spiritualiter reuelata. psa. Emitte lucẽ tuam & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt &c. Item emittit Deus virgam.s. iustitiæ ad mundum corrigendum & puniendum. Iustitia.n. diuina nunc dicitur virga, quia emittitur ad benignam correctionem. psal. Virgam virtutis tuæ emittet &c. In iudicio verò finali dicet sagitta, quia tunc emittet ad malorũ occisionem, & damnationem. psal. Emitte sagittas tuas, & conturbabis eos. Talis emissio fuit facta, qñ Deus emisit. Adam de Paradiso post peccatum. Gen.3. Item dominus emittit manum suam.s. dexteram misericordiæ ad nos saluandum, & liberandum. Ezech.8. Emissa similitudo manus apprehendit me in Cincinno capitis mei, & eleuauit &c. Talem aũt manum diuinæ misericordiæ petebat Dauid in psal. dicens. Emitte manũ tuã de alto, eripe, & libera me de aquis multis. Talis aũt emissio misericordiæ facta est qñ Christus captiuos de inferno emisit, & liberauit, de quo Zach.9. Tu aũt in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu. Ista est ergo emissio diuina. ¶ Item adhuc inuenitur emissio humana. Iustus.n. emittit bona, ipsa faciendo & ꝑducendo, sicut.s. bona arbor q̃ emittit exterius bonos fructus. De quo Cañ.4. Emissiones tuæ paradisus malorũ punicorũ cũ pomorũ fructibus. Emittit ẽt à se mala, ipsa relinquendo & deserendo, & etiã malos societatẽ eorum fugiendo, & declinãdo. sicut pręcipitur, ꝙ hircus

hirc⁹, qui portabat peccata & malas increpationes populi. in deſertum emitteretur, & deuorandus à feris dimitteretē, ſicut dr̄. Leui. 16. quia reuera hircos id eſt luxuria fætentes illos etiam, quibus alij imprecanē mala, omnibus diſplicentes, peccata etiam aliorum per imitationē habētes, & poſſidentes, debemus à nobis emittere, & eorum ſocietatē dimittere, & vitare. Hieremi. 5. Equi amatores in feminas, & emiſſarij facti ſunt. ¶ Vltimo dico, ꝙ inuenitē quędam emiſſio mūdana, & iſta illa, qua mūd⁹ peccatores finaliter emittit & eijcit in infernum, ſicut emittunē ſtercora in latrinam. Matth. 14. Oē, ꝙ in os intrat, in ventrē vadit, & in ſeceſſum emittitur. Iſta eſt etiam illa, qua mali emittunē á Deo tāquā reprobi & inutiles, & vitijs, & demonib⁹ exponunē. De quo poteſt dici illud Apoc. 6. ꝙ ſtellæ ceciderūt de cœlo, ſicut ficus emittunt groſſos ſuos. Sic ergo dico, ꝙ eſt omiſſio mūdi, iuſti, & Dei:

A **Aemulari: Aemulatio.** Nota, ꝙ ęmulari qn̄q; ſumitē pro inuidiæ malignitate, & qn̄q; pro amoris immenſitate, quādoq; pro Zelotypiæ acerbitate. Sumitur dico ꝓ inuidiæ malignitate, & ſic ſumitur Eccleſia. 37. vbi dr̄. Ab ęmulantibus te abſconde conſilium. & Gal. 5. vbi dr̄, ꝙ opera carnis ſunt immunditia &c. Sequitur. Aemulationes, cōtētionis iræ, rixæ, inuidiæ. Sumitē etiam pro bona amoris integritate & ſic dr̄. 2. Corin. 12. Aemulamini chariſmata meliora. &. 1. Corint. 14. Aemulamini ſpiritualia. & Apoſtol⁹ dicebat. 2. Cor. 11. Aemulor. n. vos. Dei emulatione &c. Sumitē inſuꝑ ꝓ zeli dolore ſeu acerbitate, & ſicut quandoque ſumitur pro bono zelo, qui prouenit ex iuſtitia, ſicut Paul⁹ dicebat de ſeipſo. Gal. 1. Abūdantius æmulator exiſtens paternarum traditionum. quod etiam docet ſcriptura. 1. Machab. 2. vbi dicitē. Aemulatores eſtote legis. Cuiuſmodi ęmulator. & zelator fuit multoties ipſe De⁹, q̄s. ſ. morte Zelotypi furibūdę aīaduertit (ſicut vir in vxorem, quando videt, ꝙ alijs ſe coniungit) in filios Iſrael, quos ſibi matrimonialiter cōiūxerat, cū eos cum idolis fornicari videbat. vnde Ioſuæ. 24. dr̄. Dominus. n. ſanctus & fortis ęmulator eſt. Deutero. 4. Dominus Deus tuus ignis conſumens, De⁹ æmulator. Quādoque verò ſumitur ęmulatio pro malo Zelo, quod ꝓuenit ex nequitia, & ſic ſumitē Zelus & ęmulatio ꝓ malo Zelo proſperitatis & gloriæ peccatorum, & iſtud fit quando quis dolet, q̄a non eſt ſimilis peccatoribus in proſperitate mūdana, & quādo deſiderat, & appetit talis eſſe ſicut ipſi. De quo dr̄ Prou. 23. Non ęmuletur cor tuum peccatores, ſed in timore domini eſto tota die. & in pſal. dr̄. Noli ęmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem, quoniam tanquam fęnum velociter areſcent: & ſapiens dicit alibi. Non zeles gloriam, & opes peccatoris, neſcis. n. quando ventura ſit ipſius ſubuerſio. Quandoque etiam ſumitē ęmulatio ꝓ indiſcreto zelo, qui prouenit ex imperitia, & hoc eſt, quādo quis nimis ſeuere zelat pro diuina lege cuſtodiēda, vel pro honore religionis & huiuſmodi, & quādo nimis exaſperat alios per iuſtitiam. De talib⁹ dicitē Roma. 10. Aemulationē Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiā. & ideò bene docet Apoſtolus Gala. 4. dicens. Bonū ęmulamini in bono ſemꝑ. Vide alia multa de zelo.

Emortuus. Vide infra de tractatu mortis.

Emundare Emundatio. Vide infra de munditia.

A **En.** Nota, ꝙ iſtud aduerbium en, quādoque ſignat idem quod pro certo, ſeu idē, quòd verè vel certe, quādoque etiam ſignat idē, quòd ecce. Eſt. n. aduerbiū demōſtrādi, ſignat. n. rem certam demonſtrabilem atq; verā. propoſitio. n. demonſtratiua ita eſt certa & vera, ꝙ impoſſibile eſt aliter ſe habere. Dicamus ergo, ꝙ en poteſt dici

De { Dei veritate infallibili,
Iuſti bonitate perdurabili,
Impij voluntati obſtinabili, }

Primo ergo dico, ꝙ per en poſſumus demonſtrare commendare, & prędicare Dei veritatē infallibilē. Deus. n. ſummmè eſt demōſtrabilis, quia quicquid in eo eſt, totū eſt verū, inuariabile atque certum. Et ſic nota, ꝙ per en demonſtratur,

Sua { Clementia cunctos reficiens,
Iuſtitia ſcelera puniens,
Potentia nunquam deficiens,
Præſentia bonos eripiens,
Scientia ſuos erudiens.
Amicitia bonos alliciens, }

Demonſtratur dico ꝑ en Dei clementia, qua cuncti reficiūtur. Deu. 1. En inquit tradidi vobis terram, ingredimini, & poſſidete eam. Itē demōſtratur per en Dei iuſtitia, qua ſcelera puniuntur. vnde de vēditione Ioſeph in Aegypto dixerūt ipſi vēditores fratres ſui illud Gene. 42. Peccauimus in fratrem noſtrū &c. ſequitur. En ſanguis eius exquiritur. Item demōſtratur ꝑ en Dei potentia, quia cuncti perficiuntur, & ſic dr̄ Deutero. 10. En domini tui celum eſt, & cœlum cœli, & terra, & omnia, quæ in eis ſunt. Item demonſtratur per en Dei præſentia, qua boni eripiuntur. vnde Iudi. 4. Delbora legitē dixiſſe Barach. Hæc eſt (inquit) dies, qua tradidit De⁹ Siſarā in man⁹ tuas, en ipſe eſt ductor tuus. ſeq̄tur, ꝙ perterruit dominus Siſarā, & currus eius. Item demonſtratur per en Dei ſcientia, qua cūcti erudiuntur. vnde ſapiētia increata. i. ipſe Deus dicit Prouer. 1. Conuertimini ad correctionem meam, ea proferā vobis Spiritum meum, & oſtendā vobis verba mea. Itē demōſtratur per en Dei charitas & amicitia, qua ſancti alliciūtur. Et ſic in perſona deuotę animæ dr̄ Can̄. 2. En dilectus meus loquitē mihi. Surge, ꝓpera amica mea. Sic ergo patet, qūo ꝑ en demōſtratē Dei veritas infallibilis. ¶ Secūdò dico, ꝙ ꝑ en demonſtratē iuſti bonitas commendabilis. Et ſic dico, ꝙ iuſti per hanc dictionem en ſolent iuſte demonſtrare B

Suæ { Naturæ fragilitatem,
Miſeriæ calamitatem,
Inſufficiētiæ ignauitatē,
Intelligētiæ ſagacitatē,
Moleſtiæ aduerſitatem,
Diligentię ſedulitatem. }

Oſtenditē ergo ꝑ en noſtra fragilitas naturalis vnde Iacob dicit Gene. 49. En morior, in ſepulchrō meo ſepelite me. & Gen. 48. dr̄. En ego morior, & erit dominus vobiſcum. Item per en oſtenditur nr̄a calamitas tꝑalis. Gen. 44. En oēs ſerui ſumus. Item per en oſtenditur noſtra ignauitas perſonalis. Et de hoc dicebat ipſe Moyſes ſuam inſufficientiam recognoſcens. Exo. 6. in fine. En incircunciſus labijs ſum, quomodo audiet me Pharao? Itē per en oſtenditē noſtra ſagacitas virtualis. vn̄ Deut. 4. En populus ſapiens, & intelligēs magna. Item per en oſtēditē nr̄a aduerſitas mundialis. Et ſic dicebant filij Iſrael ab Aegyptijs ſe flagellari. Exo. 5. En famuli tui flagellis cœdimur, & iniuſte agitē erga populum tuum. Itē per en intelligitur nr̄a ſedulitas ſpiritalis, illa. ſ. ſedulitas, qua iuſti Dei ſeruitio ſe mancipāt, & qua erga Deum per deuotionem vacāt. De qua Can. 3. En lectulum Salomonis. 70. fortes ambiunt ex fortiſsimis Iſrael, oēs tenentes gladium ꝑꝑ timores nocturnos. Fortes. n. Iſrael. i. viri iuſti lectulum Paradiſi vbi Salomon Chr̄s iacet, ꝑ deuotionē ambiūt, & gladios or̄onis cōtinuè ſecū ferunt. Patet ergo qūo in ſcriptura ꝑ en demōſtratē iuſti bonitas cōmēdabilis. ¶ Tertiò dico, ꝙ ꝑ en demōſtratē impij prauitas deteſtabilis. Et ſic nota, ꝙ inuenitur C

En { Guloſitatis,
Calliditatis,
Mendacitatis,
Loquacitatis,
Crudelitatis,
Futurę aduerſitatis. }

Breuiter. n. peccatores oēs videntur dicere en. i. ecce. hoc eſt dictu, ꝙ cito, & indeliberatè volūt perficere mala ſua. Patet in voracibus atq; guloſis, qui figurantur in Eſau ꝑꝑ cibum ſua primogenita dante, qui dicebat Gen. 25. En morior (ſupple) niſi ſtatim comedā. & quid proderunt mihi primogenita mea? Patet in callidis & malicioſis, figuratis in illis Gabaonitis, qui ad aſtruendam ſuam maliciam dicebāt. Ioſuæ. 9. En panes, qn̄ egreſsi ſumus, calidos ſumpſimus. Patet in mendacibus atq; adulatoribus, figuratis in illis falſis prophetis, q̄ alter alterius dolum cōfirmās, fallacia regi dicebāt. De quo. 2. Paral. 18. En verba oīum prophetarū vno ore bona annunciant regi. Patet de loquacibus atq; verboſis, qui. ſ. ſine deliberatione loqui volunt. De quo Iob. 32. dicebāt heliu iuuenis verboſus. En venter meus quaſi muſtū abſq; ſpiraculo, quod lagunculas nouas dirumpit. Patet de crudelibus & furioſis, q̄. ſ. in promptu & ſine deliberatiōe ad iniurias prorūpunt. In quorū perſona dr̄ Thrē. 2. Fremuerunt dentibus, dixerunt, deuorabimus. Et hęc eſt dies, q̄ expectabamus. inuenimus, & vidimus. De tribulatis verò & calamitoſis, q̄bus. ſ. æterna aduerſitas ſubito accidit, poteſt dici illud, ꝙ de Aman ſuperbo dr̄ Heſte. 7. En lignum, ꝙ parauerat Mardocheo ſtat in domo eius. ſequitē. Appēdite eū in eo. ſuſpenſus eſt itaq; &c. Vide ſupra de tractatu Ecce.

Entrare. Vide infra in tracta tu narrare.

Aeneus. Vide infra vbi æs æris.

Enim. Cum.n.ſit aduerbium aſſertiuum,videtur ꝙ(ſicut ſupra de ante dictũ eſt ſuperius)poteſt omnem affirmationem ſeu certitudinem deſignare. Dicam ergo ꝙ per iſtud aduerbium aſſeritur & firmatur & certificaẽ aliquid,quod ſpectat ad Deum,aliquid, quod ſpectat ad iuſtum,aliqd,quod ſpectat ad impiũ,aliquid, quod ſpectat ad diabolũ,aliquid,qđ ad mundũ,aliquid,qđ ad infernum, aliquid,quod ad Paradiſum.Et ſic notabis,ꝙ inuenitur. Vnũ

Enim —
- Summi creatoris,
- Iuſti viatoris,
- Vani peccatoris,
- Hoſtis fraudatoris,
- Mundi deceptoris,
- Cœci voratoris,
- Cœli receptoris.

Primo ergo dico,ꝙ eſt vnũ .n.ꝙ pertinet ad Deũ ſummum creatoré. Nihil.n.eſt certi⁹,aut verius ipſo Deo, & ideò quicquid de eo poteſt, dici verè & certè põt aſſeri & firmari. Ipſe.n.eſt via & veritas & vita,& iõ ipſum poſſumus tanq̃ viã perambulare,tanq̃ veritatem annunciare, tanquam vitam participare.Igitur dico,quòd iſtud aduerbium.n.affirmatur

De Dei —
- Eſſentia,
- Potentia,
- Clementia,
- Scientia,
- Mæſtitia,
- Iuſtitia,
- Miſericordia,
- Munificentia.

Igitur dico, ꝙ per.n.affirmaẽ Dei eſſentia,quæ perſiſtit immutabiliter. vnde de Deo dr̃ Dan.9.Ipſe.n.Deus viuens,& æternus in ſæcula.& Mal.3.dicitur.Ego.n. dñs, & non mutor & Io.8.Ego.n. ex Deo ꝓceſsi,& veni.¶Item per.n.prędicatur Dei potentia,quæ præſidet imperialiter.1. Paralip. 29.Tua eſt.n.dñe magnificentia,poteſtas,gloria, & victoria. & 1.Reg.2.dr̃.Nõ eſt ſanctus,vt eſt dñs,neq;.n.eſt alius De⁹ extra te,nõ eſt fortis ſicut Deus noſter.ſequitur . Dñi.n.ſunt cardines terræ.& Eph,2.dr̃.Ipſius.n.factura ſumus.¶Item ꝑ .n.declaratur Dei clementia,quæ ſuccurrit inceſſabiliter,qa re vera iſte.n.fuit clemens carnem aſſumendo.Lucę. 2. Ecce .n.annuncio vobis gaudium magnũ,quia natus eſt vobis ſaluator mundi.Eſt etiam clemens,culpas remittendo.Matth. 1.Ipſe.n.ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum.Eſt inſuper clemens,pœnas minuendo,ſeu in pœnis,& tribulationibus ſubueniendo,& adiuuando.pſa.Ecce.n. Deus adiuuat me,& dñs ſuſceptor eſt aïæ meæ.& alibi.Ab ipſo.n.ſalutare meum,nam & ipſe & Deus meus,& ſalutaris meus, ſuſceptor meus,non mouebor amplius.¶Item per.n.commẽdatur Dei ſcientia,qua agnoſcit infallibiliter . Nam iſte.n.ſ. Deus verus & certus nouit p̃terita , & futura , intrinſeca,& extrinſeca,ſuperiora,& inferiora,tꝑalia,& æterna. Vnde de ipſo dr̃ Sap.8.Sobrietatem.n.& prudentiam docet , & iuſtitiam & virtutem.ſequitur. Scit præterita, & de futuris æſtimat,ſcit verſutias ſermonum,& diſſolutiones argumentorũ ſigna & mõſtra ſcit,anteq̃ fiant.Et breuiter.iſte.n.nouit oĩa, & ipſa cordis intima & ſecreta.pſal.Ipſe.n.nouit abſcondita cordis.¶Item per.n.deploratur Dei mæſtitia,qui moriẽ miſerabiliter.ſ.in paſsione.vnde Lu.18.Tradetur.n. gentibus, & illudetur,& flagellabitur,& conſpuetur,& occident eum ¶Item per.n.deſignatur Dei iuſtitia,quæ affligit valde ſeueriter.vnde propter ſeueritatem ſuæ iuſtitiæ, ipſe.n.Deus cõparatur igni.Mal.3.Ipſe enim quaſi ignis conflans ; & quaſi herba fullonum . Iſtud potiſsimè apparebit in die iudicij, quando verificabitur,quod ſequitur ibidem. Ecce.n.Deus veniet ſuccenſa quaſi caminus,& erunt oẽs ſuperbi , & oẽs facientes impietatem,ſtipula, & inflammabit eos. Nam in iudicio ab iſto enim impij percutiẽtur, & inferni ſupplicijs exponentur.Eſa.30.A voce. n.domini pauebit aſſur virga ꝑcuſſus.¶ Item per enim deſignatur Dei miſericordia , quæ dimittit largiter. Concluſit enim De⁹ omnia in incrudelitatẽ,vt omnium miſereatur.Rom.11. Nec deſperet impi⁹ peccatorum preſſus multitudinẽ,ſed confidat de miſericordiarum vbertate.Multæ enim miſericordiæ eius . 2.Reg.24.Itẽ per enim denotatur Dei gratia , ſeu munificentia,quæ præmiat delectabiliter.vnde de iſto enim diciẽ ipſis bonis illud Ioan.16.Ipſe enim pater amat vos.& Roma. 1.diciẽ.de eo. Virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti..& Lucæ. 11. Omnis.n.qui petit,accipit.Patet ergo, quomodo eſt vnum enim,quod pertinet ad Deum ſummum creatorem.¶ Secũdò dico,ꝙ eſt vnum enim,quòd ſpectat ad quemlibet iuſtũ viatorem.Nam.n.vt dictum eſt , aſſertionem &certitudiné ſignat,& ſic viros certos & veritatis aſſertores deſignat.Deuter.4.Quæ eſt.n.alia gens tàm inclyta , vt habeat cerimonias,iuſta que iudicia,& vniuerſam legem?&.2.Reg.7.dicitur.Quæ eſt.n.gẽs,& vt populus tuus Iſrael ? Et nota ſi vis, quod quilibet talis.n.multis virtutib⁹ ſolet pollere . iſtud.n.

- Prudentiæ liberat maturitas,
- Iuſtitiæ regit auctoritas,
- Obedientiæ premit humilitas,
- Miſericordiæ rigat humanitas,
- Diuinæ gratiæ audit ſublimitas,
- Summæ clementiæ acceptat charitas,
- Magnificentiæ extollit dignitas,
- Claræ ſcientiæ erudit veritas,
- Aeternæ gloriæ ditat fœlicitas,

Igitur dico, qđ iſtud.n. ideſt virũ liberat maturitas magnæ prudẽtiæ .1. Regũ. 4.Senex . n . erat vir & grandęu⁹.¶ Item ipſum regit auctoritas magnę iuſtitiæ.1.Regũ, 8.Rex.n.erit ſup nos,& iudicabit nos rex noſter.Rex .n.propriè diciẽ,qui iuſtè ſe,& alios regit,& moderatur.& aduerte,ſi vis,ꝙ nomine iuſtitię,omnis virtutũ cõgeries,morũq; perfectio deſignatur,& ideo quando tales.n.iuſti dicuntur, virtute & gratia abundare prædicantur.In iuſtitia enim iſtorum comprehenditur

- Fidei veritas & notitia,
- Corporis caſtitas & munditia,
- Amoris vanitas & concordia,
- Animi libertas & conſtantia,
- Mentalis claritas & prudentia,
- Cordis humilitas & ſubiacentia,

Dico ergo, ꝙ iſti enim dicũtur iuſti propter fidei veritatem . Gala. 3 .Omnes.n.filij Dei eſtis per fidem,quæ eſt in Chriſto Ieſu. Item propter corporis caſtitatem. vnde ipſi dicunt illud.2. Corint.10.In carne.n.ambulantes,nõ ſm carnẽ militamus, arma enim militiæ noſtræ non ſunt carnalia . Item propter amoris vanitatem.Gal.3.Oẽs enim vos vnumeſtis in Chriſto Ieſu. Item propter animi libertatem.Gal.5.Vos enim in libertatem vocati eſtis . Item ꝓpter ſenſuum claritatem. 1. Theſſ.5.Omnes enim vos filij lucis eſtis . Itẽ propter cordis humilitatem.1.Petri.5.Omnes. n.inuicem humilitatem inſinuate.Iſta eſt ergo vera iuſtitia,virtutum congeries & abundantia.Sap.1.Iuſtitia enim perpetua eſt & immortalis.Patet igitur quomodo.n. iuſtum regit auctoritas magnę iuſtitiæ. ¶ Item ipſum premit humilitas obedientiæ. Talis enim proprie dr̃ ſeruus Dei,ſeru⁹ vero humilitatis eſt nomen.2.Reg. 7.Tu enim ſcis ſeruumtuum domine Deus.& ſecundo.Regum.14.dicitur.Seruus enim tuus Ioab pręcepit iſtud.& alibi.Etenim ſeruus tuus dilexit illud. ¶ Item ipſum rigat humiditas miſericordiæ.1.Regum.24.Multæ.n.ſunt miſericordiæ eius.Item ipſum audit ſublimitas diuinæ gratiæ . Deus enim libenter exaudit eum.i.virum iuſtum.Vnde ſibi poteſt dici illud.3.Reg.2.Neque enim negare tibi poteſt quicquã & ibidem legitur rex dixiſſe. Pete, neque.n.fas eſt vt auertas faciem meam. Et vt talis.n. ſecurus ſit de impetrando à domino quicquid petit,ſibi diciẽ illud Tho. 4. Ita enim fiet, vt nec á te auertaẽ facies domini.¶Item ipſum acceptat charitas diuinæ clementiæ.Conſtat.n. ꝙ Deus ſocietatem iuſtorum diligit,& acceptat,& ideò ipſos fratres ſuos & amicos, vocat.3.Regum 2. Ipſe.n. eſt frater meus maior me.& eos ſecum ſemper habere,& retinere tentat.Vnde ſi quandoque iuſtus à Deo per peccatũ velit recedere , dominus dicit ſibi illud.3. Regũ.11. Qua enim re apud me indiges , vt quæras ire?Ipſoſque quærit,& diligit,& procurat.2.Reg.17. Vnum .n.virum tu quæris . ¶ Item iſtum extollit dignitas magnificẽtiæ,quia.ſ. tales tanq̃ digni à Deo ſpiritualiter eliguntur & etiam quandoq; ab ipſo ad dignitates ſæculi extolluntur, 3.Reg.14.Conſtituet.n. dñs regem Iſrael.2.Paral.26.Ipſum .n.elegi mihi in filium,& 2.Para.7.Elegi.n. & ſanctificaui locum iſtum.& merito:talis.n.á Deo eligitur, omni ſanctitatẽ & veritate fulcitur.Sanctitas.n.& innocentia ipſum ornant. 2.Para.9.Sanctus eſt enim hic.Veritas verò,timor Dei & reuerentia ipſum iuuant . Neæ.7. Ipſe enim quaſi vir verax & timens.¶Item iſtum erudit veritas magnæ ſcientiæ. pſalm. Ipſe enim nouit abſcondita cordis . & 3. Regum . 14. Ipſe enim iudicabit tibi,quid euenturum ſit.& merito.quia tales Angelos Dei ſecretarios habent , qui eos in omni ſcientia

inſtruunt

inſtruunt,& informant:Tho.5.Credo.n.ꝙ Angelus Dei bonus comitetur ei.Et ideò ſapientia & ſcientiā iſtorum, quā .ſ.iſti per deuotas orationes & reuelationes acquirunt iuxta illud Proue.2.Si.n.ſapientiā inuocaueris,intelliges timorem dñi.rebus omnibus antefertur.Proue.8. Melior eſt.n.ſapientia cunctis opibus.unde Sapien.1.dr̃.Benignus eſt.n.ſpiritus ſapientiæ.Et ideò alij ab iſtis ſagaciter & veraciter inſtruuntur.Mat.7.Erat.n.docens eos quaſi poteſtatem habēs & hoc quia tales.n.Dei ſecreta ſcrutantur, & meditãtur. 1. Corin.2.Spiritus.n.oĩa ſcrutatur,etiã profunda Dei.Itē iſtū ditat fœlicitas æternæ gloriæ.Conſtat.n. ꝙ illi, qui ſunt.n.i. viri iuſti,certi,& veri,in iſto ſæculo pęnis affliguntur.Thre. 2.Magna.n.velut mare cõtritio tua.Diuinis gratijs ſem p imbuuntur.Ezec.31.Erat.n.radix illius iuxta aquas. Dei auxilia ſperare noſcuntur.Dan.23.Erat.n.cor eius fiduciam habens in dño.Iuſta iudicia libenter ſequuntur.Dan.3.Iudicia .n.vera feciſti.atque ſeueriter malos perſequũtur.Eſa. 10.In virga.n.ſua percutiet te, & baculũ ſuum leuabit ſuper te in via Aegypti.Et propter hoc poſt hanc vitam æternæ glorię fructus conſequuntur.Sap.3.Laborum.n.bonorum glorioſus eſt fructus.& nomen æternum cum hoc conſequuntur. Sapi.4.Immortalis.n.eſt memoria illius.& Baruc.5. Nominabitur.n.tibi nomen à Deo in ſempiternum.ſicut.n.dr̃. Lu. 10.Dignus eſt.n.operarius mercede ſua.& Luc.18. Taliũ eſt .n.regnum Dei.& Lu.20.Neq;.n.vltra mori poterunt. Ecce igitur qũo per.n.intelligitur vir perfectus.patet igitur,ꝙ eſt vnum.n.ꝙ concernit iuſtũ viatorē.¶ Tertiò dico, ꝙ eſt vnũ .n.quod concernit vanum pc̃tõrem. Iſta dictio.n. ſiue accipiatur pro qa,ſiue pro certe, ſemper poteſt ſiguificare virũ rebellem & malum,qui.ſ.nunquam cõfitetur ſe malè feciſſe, imo ſp nititur reddere rõnem & cauſam,ꝙ bene egerit,dum deliquit,ſp.n.dicit quia ſeu.n. Quia(inquit)iſta fuit rõ vel illa,ſeu,ego.n.feci vel ſic.Per.n.igitur intelligitur vel malorũ rebellis obſtinatio,& ſuorum vitiorum defenſio, vel ſua in vitijs affirmatio,& omnium malorum aſſertio & multiplicatio.Vnde ipſi mali poſſunt dicere illud.1.Reg.12.Addidimus.n.vniuerſis peccatis noſtris malum. Notabis igitur,ꝙ p.n.deſignat̃ peccator multiplici ratione, videlicet quia eſt

Pauidus & timoroſus,
Fluidus & ruinoſus,
Infamis & maculoſus,
Auarus & ambitioſus,
Immundus & luxurioſus,
Ignorans & obliuioſus,
Superbus & præſumptuoſus,
Rebellis & litigioſus,
Inuidus & malitioſus,
Iracundus & ſeditioſus,
Crudelis & facinoroſus,
Triſtis atque luctuoſus,
Damnatus atque doloroſus.

Eſt(dico)pauidꝰ & timoroſus,quia.ſ. mali ſm pſal. Trepidauerũt timore,vbi non erat timor. vnde de iſto malo.n.dicitur Iudic. 8.Timebat.n. quia adhuc puer erat & 1.Regum.31. Fuerat.n. nimio timore p territus. Item iſte debilis & ruinoſus. Mali.n. ſunt ſpiritualiter debiles,& faciliter corruunt in peccatum.Iudi.16. Statim.n.ab eo fortitudo receſsit. vnde Iob.6.Quæ eſt.n.fortitudo mea, vt ſuſtineam?aut quis finis meus,vt patienter agã?Itẽ iſte eſt infamis,& opprobrioſus.Vnde de infamia taliũ.ſ.hoĩm malorum dr̃.1.Reg.2.Non eſt.n.bona fama, quam audio. & 2. Regum.8.Erant.n.viri cõfuſi turpiter. ¶Item iſte eſt auarus & ambitioſus.vnde de talibus.n.dicitur Amos.9.Auaritia.n. in capite omnium,& nouiſsimum eorum gladio interficiã.. Item iſte eſt immundus & luxurioſus.Prouer. 23.Fouea.n. profunda eſt meretrix &c.1.Cori.3.Adhuc.n.carnales eſtis & Prouerb.7.dr̃.De feneſtra.n.domus meæ cõſidero vecordem iuuenem.ſequit̃.& ecce mulier ornatu meretricio occurrit ei.&c.& Marci.6.Erat.n.cor illorum excæcatum. Itē iſte eſt ignorans & obliuioſus.Ignorans dico.Eſai.29.Peribit enim ſapientia.& tamen dicitur.1.Theſſalo.4.Non enim vocauit nos Deus in immunditiam & obliuioſus. Baruc.4. Obliti enim eſtis eum,qui nutriuit vos. ¶ Item iſte eſt ſuperbus & præſumptuoſus.Soph.2.Hoc enim eueniet eis pro ſuperbia ſua.Item iſte eſt rebellis & litigioſus.Eccl.28.Homo .n.iracundus incendit litem.¶Item iſte eſt inuidus, & malitioſus.Prouer.18.Eris.n.inuidus animæ tuæ. ¶ Item iſte eſt iracundus & ſeditioſus.Ecclesi.1. Iracundia.n. animoſitatis illius,ſubuerſio ipſius eſt.Item iſte eſt crudelis,& facinoroſus.Eſa.1.Manus.n.veſtræ ſanguine plenæ ſunt. & Ezechiæ. 24.Sanguis enim eius in medio eius eſt.& Prouerb.1.Pedes enim eorum ad malum currunt,& feſtinant,vt effundant ſanguinem.Item iſte eſt triſtis, & luctuoſus.ſ.in extremo iudicio,cum audiet Deum euangelico inſultantem oraculo ſibi & aliis peccatoribus.Eſuriui enim, & non dediſtis mihi mãducare.Matthæi.25.Audiet etiam Deum pœnas comminantem.Matthæi.24.Audituri enim eſtis prælia, quæ.ſ.ſunt tam luctuoſa & triſtia,vt animæ mortem inferant.Eccl.30. Multos enim occidit triſtitia.¶Item iſte finaliter afflictus erit atque doloroſus,quod ſcilicet fiet in inferno,vbi inueniet pœnas nec tempore,nec modo temperatas vnde Matt.24.Erit enim tunc tribulatio magna,tunc.ſ. quando diuina ſententia impios in profundam inferni voraginem mittet, inde nũquam exituros.Matth.5.Amen dico tibi,non exies inde. Ecce ergo quomodo per enim poteſt intelligi vir iniquus, vel quomodo per iſtud aduerbium.n.aſſeritur mala conditio viri mali.Patet ergo,ꝙ eſt vnum.n.quod concernit vanũ peccatorem.Quod autem.n.poſsit referri ad diabolum, ad mũdum,ad infernum,ad cœlum,& ad alia multa, patet p multas auctoritates,ſed omitto gratia breuitatis.

Enumerare. Vide infra vbi numerus,vel numerare.

Enunciare. Infra vbi nunciare, & nuncius, & ſupra vbi annunciare.

Enutrire. Vide in tractatu uutrire.

Epiſcopus. De epõ poſſunt dici multa, ſed paucisſimę ſunt auctoritates,& ĩ pluribus A
locis dicuntur plurima, quæ ad prælatum & ad epiſcopum pertinent epiſcopus.n. debet eſſe pfectus & integer,in vita, fama,& doctrina. Vita dico. Vnde ad Titum.1.dicitur Oportet epiſcopum ſine crimine eſſe,ſicut Dei diſpenſatorem nõ ſuperbum,non.iracundum,non vinolentum, nec percuſſorem,non turpis lucri cupidum, ſed hoſpitalem, benignum, prudentem,ſobrium,iuſtum, ſanctum.De fama verò & conuerſatione dr̃.1. Timo. 3.Oportet(inquit)epiſcopum irreprehenſibilem eſſe,vnius vxoris virum,i.vnius eccleſiæ ſpõſum,ſobrium ornatum,prudentem ,pudicum.De doctrina verò,ſeu prudentia,quæ neceſſaria eſt ad regimen aliorum, Act.20.Attendite vobis & vniuerſo gregi,in quo poſuit vos ſpiritus ſanctus epiſcopos regere eccleſiam Dei &c.Vide de prelato.

Epiſtola. Nota,ꝙ epiſtola dicitur illa litera, vel ſcri- A
ptura,in qua conſenſus & voluntates abſentum ſibi inuicem ſcribuntur, & manifeſtantur.Et ſic dicam quod per epiſtolam poteſt intelligi Chriſtus, q à Deo patre miſſus,nobis voluntatem ipſius declarauit,ſeu quilibet prædicator,qui Chriſti mandata nobis prædicãdo declarat,vel ſacra ſcriptura,quę voluntatem Dei ſi eam legimus manifeſtat. Igitur poſſumus dicere tria eſſe genera epiſtolarum, videlicet

Scriptura loquitur,
Epiſtolam,quæ in choro legitur,
à nobis mittitur.

Epiſtolę ſcriptæ ſunt noſtræ fidei firmamētũ. Epiſtolę lectę ſunt legis veteris ſignamentum. Epiſtolę miſſæ ſeu directę ſunt peccatoris velamentum ſeu parlamentum.¶ Primo epiſtolę ſcriptę ſunt illę,quæ in biblia continentur,ſcilicet quas ſcripſit Paulus, & ſeptē canonicę dictę, quarũ Petrus quas, Iacobus vnam,Ioannes tres,Iudas vnam ſcripſerunt.Iſtę.n. ab apoſtolis abſentibus ſeu in carceribꝰ degentibus ſcriptę fuerunt,in quibus.ſ.fideles nouiter cõuerſi,in fide informabantur,& ad reſiſtendum tribulationibus,animabantur. Et ſic in iſtis apoſtolis noſtra fundamēta iaciebãtur.Plus enim poſuerunt Eccleſię apoſtoli in carceribus detenti vel abſentes,quàm liberi vel præſentes.Tũc enim epiſtolas iſtas ſcripſerunt,quæ ad ſuſtentationē fidei & morum,quàm plurimũ valuerunt,quia totum mundum vbi nunc ſunt ſuæ diſperſæ epiſtolæ quētum in ſe fuit conuerterunt,præſentes pro paucis regionibus & populis locuti ſunt,qui nũc pro magna parte à fide diuerterũt. De omnibus enim populis,quibus apoſtoli præſentialiter prædicauerũt,paucos inuento,exceptis, duntaxat Romanis cyprijs, & corinthijs, quin omnes ſint falſi & ſciſmàtici Chriſtiani,vel Sarraceni perfidi, vel pagani.Epiſtolæ verò ad remotas partes delatæ proficiunt,& de in diem fideles ad Chriſtum conuertunt.Et ſic dico,ꝙ plus

valuerunt epiſtolæ,quàm verba,& magis ſcripta, quàm dicta,& plus abſentia,q̃ præſentia.De quo poteſt dici illud. 2. Corint. 10.Epiſtolæ (inquiunt)graues ſunt & fortes,præſentia corporis infirma,& ſermo cōtemptibilis. Conſtat.n.de Aug Hiero.Sen.& alijs ſcriptoribus, ꝙ eorum epiſtolæ plꝰ quotidie proficiunt,quàm ipſi per ſuam præſentiam profecerunt.Iſtæ ſunt ergo epiſtolæ ſcriptæ, quæ noſtræ fidei fundamentum. ¶ Secundò dico, ꝙ ſunt epiſtolæ lectę,quæ ſunt veteris legis ſignamentum,& iſtæ ſunt epiſtolæ, quæ leguntur in miſsis,iſtæ.n.leguntur ante euangelium,& dum legũtur, hoĩes ſedent.Euangelium verò poſt legitur,ꝙ dum legitur hoĩes ſtant.Epiſtola verò veterem legem ſignat, euangeliũ legem nouam.Igitur epiſtola.i.lex antiqua nouam legẽ pręcedit.Auditores verò antiquæ legis.i. ſancti patres cedẽdo in tenebris,& vmbra mortis,iſtam epiſtolam.i.ſacram prophetarum ſcripturam audiebant,& aduentum veri luminis expectabant.Auditores verò legis nouæ.ſ.fideles, ſtare dicuntur,quia parati dñt eſſe fidẽ defendere.& quia quaſi gaudentes,& Chrm̃ quaſi p̄ſentem in ſacris litteris audientes ſibi aſſurgere cõprobantur,de quo põt intelligi illud. 2. Par. 30.Scripſit Ezechias epiſtolas ad Effraim & Manaſſen,vt venirent in Hierſalem in domum dñi,& facerẽt phaſe. ¶ Tertiò dico,ꝙ ſunt epiſtolæ directæ,& iſtæ ſunt quotidianę,vel litteræ,quas alijs deſtinamꝰ,& q.b.cõceptus noſtros alijs declaramus,& iſtæ procul dubio dñt ſcribi diſcretè, claudi ſecrete,celari fideliter atq; tute.Scribi inquio diſcrete, valde .n.magnum periculum eſt indiſcretè ſcribere, & nimis conceptꝰ ſuos exprimere,vel nimis effluere,q.a faciliter poſſunt aperiri,& inde mala plurima euenire. De hoc ponit exemplum Oroſius,ꝙ cũ rex Xerxes ſuum horrendum exercitũ vbi mille millia hoĩum,& quinq; millia nauium fuiſſe dicũtur pararet contra Græciã,rex quidam græcus,qui apud eũ in p̄ſide exulabat,voluit ſcribere græcis,ꝙ præcauerent,ſed nõ auſus,accepit licentiam ſcribendi filiæ ſuæ in cera, & nõ in littera.Ille autem cautelã adhibens, littera continentem negocium & regis contra græcos apparatum,ſuper tabulas extendit,& poſt ſuper epiſtolã lignum cera veſtiuit, & poſt in cera extenſa aliqua ſuperficialiter ſcripſit, & ſic nuncius cum talibus tabulis græciam venit.Filia verò cautelam patris cognoſcens,ſecretum græcis aperuit.Cautelas ſĩſes adhibent illi,q̃ ſcribunt cum ſucco cæparum in papyrum,vbi tandem nihil vr̄ ſcriptũ, ſed cum calefactũ fortiter ad ignẽ fuerit,tunc rubeſcente littera legi põt.Scribendum eſt ergo caute & diſcrete.Itẽ claudi dñt ſecrete, ne.ſ.forſitã inueniãtur,& impediãtur,& iõ mos fuit apud Aegyptios epiſtolas alis columbarũ,quas de alienis & diuerſis terris ad hoc deportauerunt,ligare, q̃ emiſſa ſtatim ad loca natiuitatis ſuæ vtpote ad caſtra obſeſſa & ad remota amicorum loca volabant,quas alij cognoſcentes recipiebãt,& epiſtolã inueniebãt.Etiam debent eſſe fideles & tutæ.Cõſtat.n. ꝙ de iure naturæ ſecretum dẽt celari,de iure.n.gẽtium legati vbiq; poterant ire libere & ꝓphanum erat ipſos aliqualiter violare, & exinde exiuit forte illud ꝓuerbium gallicanũ, quod.ſ. dr̄,ꝙ nuncius nec debet bonum audire, nec malum recipere.Meſſagieris ne bien ouyr,ne mal auoir. Cum igitur epiſtolæ nr̄i ſint legati & nuncij noſtri,& ſecreta intima mẽtis noſtræ in ſe contineant,pro certo ire debent liberæ ad illos ad quos mittunt,quinimo qui ipſas iniurioſe violat,aut aperit ſine voluntate mittentis iuris gentium violator dici poterit.In hoc cõmẽdat ille quondã victorioſus Iulius Cęſar, quicum haberet bellum contra Pompeium,quem poſtea ſuperauit,& gentes ſuæ in mari cæpiſſent litteras plurium ſenatorum, quæ Põpeio mittebãtur,ipſas aperiri noluit,nec alienum ſecretum,quanquam eſſet inimicorum ſuorũ, paſſus fuit reuelari,ſed eas potiulatas remiſit &c. Dilata, ſi vis de epiſtolis inſtructorijs,allectorijs,deceptorijs,comminatorijs.Et pone,ſi vis,dr̄am inter epiſtolam & concionẽ.Cõcio enim eſt ornata locutio,quæ fit præſentibus verbo. Epiſtola verò eſt illa locutio,quæ fit abſentibus facto.

A **Epulari Epulæ.** Quia ſupra de comedere, cibare,cibus,conuiuiũ, & infra de eſca,manducare,& alijs ſynonymis multa dicuntur, reſtabit de epulatione,quæ pro conuiuio ſupponit, paululũ apportare.Notabo ergo,quòd eſt epulatio

Cunctorum,quæ fit ad naturæ ſuſtentationem,
Malorum,quæ fit ad corporis impingnationem,
Iuſtorum,quæ fit ad gratiæ reparationem,
Sanctorum,quæ fit ad gloriæ delectationem.

Per epulã.n.põt intelligi q̃libet delectatio vel cõſolatio, ſiue fuerit bona ſiue mala.¶ Primo ergo dico ꝙ eſt q̃dã q̃ ſit natura ſuſtẽtationẽ,& iſta ꝓ certo neceſſaria eſt oĩ viuẽti ad reſtaurationẽ humidi radicalis,ꝙ ꝑ calorẽ naturalem conſumitur omni hora.Et procul dubio talis epulatio debet fieri

Cum { Bonorum ſociatione, / Sanctorum inuocatione, / Ciborum moderatione, / Egenorum recordatione. } Dico cum aſſociatione bonorum.Magna eſt.n. & valde delectabilis conſolatio cum bonis ſanctis iuſtis & diſcretis hoĩbus conuiuari. Plus.n.proficiunt bona verba,q̃ pinguia cibaria. Non.n.in ſolo pane uiuit homo,ſed in omni verbo, ꝙ ꝓcedit de ore Dei.Ideò bene conſulebat Thobias filio ſuo dicens.Thobi. 2.Vade(inquit)& adduc aliquos de Tribu noſtra timentes Deum,vt epulẽtur nobiſcum.Item debet eſſe cum inuocatione ſanctorum,quia.ſ.in principio debet fieri bñdictio, in fine verò gratiarum actio. De benedictione verò dr̄ Thob. 7.Epulati ſunt benedicentes Deum.De gratiarum aũt actione dr̄ in pſal.Iuſti epulentur,& exultẽt in conſpectu Dei, & delectentur in lætitia.Item debet fieri epulatio cum moderatione ciborum.Vnde Eccle.37.præcipitur ſic.Noli(inq̃t) eſſe auidus in oĩ epulatione,& nõ effundas ſuper oẽm eſcã, in multis.n.eſcis erit infirmitas.& ideò bene dr̄ Eccleſia.29. ꝙ melior eſt victus pauperis ſub tegmine aſſerum,quã epulæ ſplendidæ. Item debet fieri epulatio cum recordatione egenorum.Vnde de Pharaone legitur Gen.40.ꝙ inter epulas recordatus eſt magiſtri pincernarum qui erat in carcere.Iſta eſt ergo epulatio,quę fit ad naturæ ſuſtentationem. ¶Secundò inuenitur epulatio, q̃ fit ad corporis impinguationem. Et iſta eſt epulatio guloſorum,quę procul dubio multis vitijs eſt referta.Hanc.n.concomitatur B

Obliuio fraterni mæroris,
Omiſsio diuini timoris,
Detractio inuidi liuoris,
Deriſio alieni valoris,
Infectio luxuriæ fætoris.
In curſio ſempiterni terroris.

Tales.n.epulationes fraterno mærori nolunt cõdolere,q.a.ſ.tales nõ cogitãt in miſericordia de pauperum miſeriis, figurati in diuite illo, q̃ epulabaẽ quotidie ſplendide,indutus purpura & byſſo, de quo legiẽ Luc.16.ꝙ Lazaro non dignabatur dare micas ſeu reliquias mẽſæ ſuæ,qui tñ guttam aquæ poſtea ab ipſo petijt in inferno.Item diuino timori nolunt ſubiacere.Non.n.epulãtur in timore Dei,ſed potius in ſuperbia & elatione. Vnde Iudas in canonica dixit.Hi ſunt in epulis ſuis maculę conuiuantes ſine timore,paſcentes ſemetipſos.Item iſti aliena facta ſolẽt remordere.Iudi. 16.Inter epulas & pocula maledicebant Abimelech.Itẽ aliena mala ſolent deridere, ſicut de fœminis deridentibus Sanſonem excęcatum dr̄ Iudic.16.ꝙ ſumptis iam epulis præceperunt, vt vocaretur Sanſon,vt luderet ante eos.Item iſti facta luxuriæ ſolent exercere.Iac.5. Epulati eſtis ſuꝑ terram,& in luxurijs veſtris enutriſtis corda veſtra.Item iſti in inferni tormẽtis debebunt lugere, ſeu mortis pericula dñt ſuſtinere,ſicut patet Luc. 12.vbi illi diuiti,qui dicebat,aĩa mea,multa bona habes repoſita in annos plurimos,requieſce comede,bibe,epulare,dictum fuit. ſtulte,hac nocte repetent aĩam tuam à te.Ideò Proue.12.dr̄. Qui diligit epulas ſꝑ in egeſtate erit.ſ.in inferno.Patet ergo ꝙ inuenitur quædã epulatio,quæ fit ad corporis impinguationem.¶Tertiò dico,ꝙ inuenitur quædã epulatio, quæ fit ad gratię reſtaurationem,& iſta eſt ſatietas, comeſtio, ſeu epulatio ſpũalium epularũ.ſ.ſtudiũ ſcripturæ & doctrinę,receptio Euchariſtiæ,& ſimilia.Talis.n.epulatio debet fieri C

In { Innocentiæ puritate, / Conſcientię ſynceritate, / Mutua charitate, / Mentis iucunditate. } In innocentiæ(dico) puritate.1.Cori.5.Itaque epulemur non in fermento veteri,neq; in fermento malitiæ & nequitiæ &c.Item in conſcientię ſanctitate.Deut.24.Comedes coram domino Deo tuo, & epulaberis illud.Iſtud.n ſit coram domino non coram mundo, quando ſit in conſcientia,corde puro. Item in mutua charitate.2.Eſdræ.9.Abierunt epulari,& dare munera his,q̃ non habebãt.Item in cordis iucunditate. Vnde ꝓpriè in Die paſchæ,quãdo recipitur corpus Chriſti,quilibet debet dicere fratri

fratri ſuo illud. Lucæ. 25. Epulari & gaudere oportebat, quia D frater tuus. ſ. Chriſtus, mortuus fuit, & reuixit. Hæc eſt ergo epulatio, quæ fit ad gratiæ reparationem. Quartò dico, ꝙ inuenitur epulatio, quæ fit ad gloriæ delectationẽ, & iſta nihil aliud eſt, quam fruitio ipſius Dei, vel prçceptio ipſius voluptatis æternæ, quæ. ſ. erit gaudioſa & copioſa, perpetua, durabilis, & glorioſa. Pſal. In voce exultationis ſonus epulantis. & Deut. 16. Epulaberis in feſtiuitate tua &c. Vide in alijs titulis Synonymis. ſ. vbi cibus conuiuium prandium, cœna, ſocietas, eſca, alimentum, comedere, & cætera ſimilia.

Aequalis. Aequalitas.

Cũ çqualitas ſignificet quãdam proportionem rerum inuicem adçquatarum videtur, ꝙ idẽ ſit quod ſimilitudo, & ſic poteſt ſignificare çquitatem & iuſtitiam, ſocietatem & amicitiam, imitationẽ ſeu ſimilitudinem & çquiparantiam. De tali ergo çqualitate, & iuſtitia vide ſupra de amore, charitate, & amicitia, & infra de imitatione, ſimilitudine. & conſonantia.

A Eques. Equites.

Propriè dicũtur illi, qui equorum auxilio & adminiculo, deuehuntur. proprijſsime autẽ illi equites vocantur, qui in bello equis vtuntur, & in factis militię ſuper equos aguntur. cum igitur equites reſpectu peditum ſint, vt communiter,

Conditione nobiliores,
Factis bellicis vtiliores,
Ad inuadendum audaciores,
Ad fugiendum agiliores,

Videtur, ꝙ per equites intelligũtur oẽs illi, qui alios virtute & potentia præcellũt, & q alijs præeminent & præſunt. Dicam ergo, ꝙ equites ſignificant

Animos corpora fouentes,
Prælatos ſubditos regentes,
Tyrannos pauperibus nocentes,

Primo ergo dico, ꝙ equites poſſunt dici animi, qui in humanis latent corporibus. Animus. n. ſeu. ſpũs eſt quaſi eques corpus verò eſt ſicut equus, iuxta illud. Eſa. 31. Equi eorum caro, & non ſpiritus, quia. ſ. ſicut equ⁹ equiti ſolet obedire, & mediante freno & calcaribus ad voluntatem eius incedere, & ſuos proprios impetus ad votumipſius equitis cohibere, ſic verè corpus ad voluntatem ſpiritus debet regi mediãte freno temperãtiæ, & calcari diuini timoris à ſuis vanitatib⁹ cohiberi. Iſtorũ. n. conditio nobilior eſt & vtilior, quia. ſ. iſti ſemper debent peccata fugere & hoſtes animæ impugnare. Quod ergo ſpiritus tàm humani, quàm angelici ſignificetur per equites, patet Cant. 1. vbi Chriſtus loquens animæ ſponſæ ſuæ dixit ſic. Eqtatui meo aſsimilaui te. Equitatus enim Chriſti ſunt Angeli, quibus. ſ. anima aſsimilatur, quãdo donis & virtutibus decorat̃. Equites ergo ſunt animi, qui inhumanis latent corporibus. ¶ Secũdò dico, ꝙ equites ſunt Prçlati, qui ſubditis præſunt hominibus, q. a. ſ. iſti ſunt qui ſubditos freno mandatorum & ſtatutorum regulant, & calcaribus rigoris & iuſtitiæ ſtimulant & pungunt. Iſti. n. alijs nobiliores debent eſſe, in bello contra mores malos forti⁹ debẽt pugnare, ſagacius debẽt peccata fugere, & bona audaci⁹ & fortius attẽtare. Vnde de exercitu Iudç dicitur. 2. Mach. 13, ꝙ exercitus erat ordinatus, beſtiæ & equites oportuno loco compoſiti. Etiã bono prælato poteſt dici illud. 2. Macha. 11, ꝙ cum filij Iuda pariter & prompto animo procederẽt Hieroſolimis, apparuit præcedens eos eques in veſte cãdida, armis aureis vibrans. ¶ Tertiò dico, ꝙ equites ſunt iniqui, qui egenis nocẽt & pauperibus, videlicet mali diuites huius mũdi, qui. ſ. equites eſſe dicũtur. pro eo ꝙ alijs altiores & potẽtiores, & ad nocendum agiliores ſunt, ad bene autem agendum fugaciores eſſe noſcuntur. Eccleſia. 10. Vidi ſeruos in equis, & principes ambulantes ſuper terram, Et ſi vis, nota, de talibus equitibus Diaboli, ꝙ iſti

Terrenorum opibus induuntur,
Vitiorum fluctibus imbuuntur,
Tormentorum cladibus puniuntur,

Induuntur (dico) veſtibus ſeu operibus terrenorum. vnde Ezech. 24. Inſanuit. ſ. Hieruſalem Ooliba in amatores ſuos Aſſyrios veſtitos hiacyntho, principes & magiſtratus, cupidinis iuuenes, vniuerſos equites, & aſcenſores equorum. Expone ſi vis, ſicut in Pſal. dicitur. Hi in curribus, & hi in equis. Item iſti ambuũtur fluctib⁹ vitiorum, figurati ſcilicet in equitibus Pharaonis, qui oẽs in Mari Rubro ſubmerſi ſunt, ſicut dicit̃ Exod. 14. quia. ſ. equites Diaboli mali diuites & tyranni in mari & amaritudine vitiorum cõtinuè demerguntur. vnde Exod. 15. Ingreſſus eſt. n. Pharao cũ curribus, & equitibus in mare. Itẽ iſti Inferni cladibus puniuntur, vnde babyloni. i. Inferno põt dñs dicere illud Hiere. 51. Collidam in te equum & equitem &c. quod bene figuratur Ezech. 39. vbi dicitur ſic. Dic omni volucri, & vniuerſis auibus cunctiſq; beſtijs agri, conuenite, properate, concurrite vndiq; ad victimam meam. Sequitur. Et ſaturabimini ſuper menſam meam de equo, & equite forti, & de vniuerſis viris bellatoribus ait dominus. Beſtiæ. n. volucres & aues ſunt Demones, qui. ſ. finaliter conuocantur ad tales equites deuorãdum, & in Inferno crudeliter puniendum. Sic ergo patet, ꝙ equites poſſunt dici diuites mali, prælati, & boni ſpiritus.

Aequitas. Aequalitas.

Nota, ꝙ çquitas ſeu çqualitas nomina ſunt relatiua. Vnde illa çqua dicuntur, quorum vnum A alterum non excedit, & ſi vna & eadem res çquadicatur, illa æquitas vr̃ ad partes ipſius referri, quia. ſ. qñ partes rei inuicem ſunt çquatç, & çqualiter collocatç, ipſa res æqua ꝓpriè poteſt dici. Moraliter tñ & breuiter çquitas pertinet ad iuſtitiæ rectitudinem. Aequitas. n. rõ & iuſtitia çquiparãtur. Iudex quippe princeps vel prçlatus, çquus, iuſtus & rõnabilis debet eſſe, quia. ſ. çque & iuſtè debet inter virum, & eius proximum iudicare, & ad vtrunq; ſine acceptione perſonç çqualiter ſe habere, ſm ꝙ iuſtitia perſuadet. iſte. n. debet eſſe ſimilis librç ſeu ſtaterç, quç eſt inſtrumentum çqualis & çqui põderis, quod. ſ. in tali çqualitate & proportione conſtituit̃, ꝙ nunquam, ſi vera ſit, ad vnam partem pluſquã ad aliam ponderare vr̃, iuxta illud Exod. 30. Aequalis ponderis erũt oĩa. Sic verè iudex vel ꝑlatus dẽt eſſe çquiſsimus vel iuſtiſsim⁹, & in proportione çquitatis & iuſtitię rectiſsimè menſurat⁹. Ponderare. n. vel ſe inclinare ad vnam partem pluſquam ad aliam nunquam debet, nec vni iuſtitiam facere, & alteri denegare, nec vnum promouere, alium dimittere, ſed conſideratis meritis perſonarum, & proportione de merito ad meritum facta, debet ad oẽs æquè & çqualiter ſe habere, iuxta illud Sap. 6. Aequaliter eſt ei cura de oĩbus. Curam. n. debet habere iudex princeps vel prçlatus de omnibus, qui. ſ. ita bene curare de remotis, vt de propinquis, de pauperibus, vt de diuitibus, de extraneis, vt de notis, iuxta illud Deute. 1. Siue ciuis ſit ille ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia perſonarũ, ita paruum, vt magnum audiẽt, & ſic quilibet talis iudex uel prçlatus poterit dicere illud Prouer. 8. Meum eſt conſilium & çquitas, mea eſt prudentia, mea eſt fortitudo. ¶ In quibus B verbis tria notantur, quæ pertinere ad bonos prçlatos ſeu iudices dignoſcuntur. Debent. n. habere prudẽtiam in deliberãdo. [Meum eſt inquit, conſilium]. Iuſtitiam in determinãdo. [Mea eſt çquitas inquit]. Conſtantiam in perſequendo. [Mea eſt inquit fortitudo.] Habeant igitur

Prudentiam deliberatiuam,
Iuſtitiam determinatiuam,
Conſtantiam corroboratiuam,
¶ Habeant adhuc
Prudentię maturitatem,
Iuſtitię ciuilitatem,
Conſtantię ſtrenuitatem.

Primo ergo dico, ꝙ tales debent habere prudentiam in deliberando, quod oſtẽditur, cum dicitur. [Meum eſt inquit cõſilium.] quia re vera tales debent ſemper ſequi conſilia peritorum, non proprijs inniti ſententijs, iuxta illud Thob. 4. Conſilium à ſapiente ꝑquire. quia ſicut dr̃ Proue. 11. Salus vbi multa cõſilia. Firmamento. n. & ſuo raptui celerrimo adiuncti ſunt 7. planetç cõtrarij motus & diuerſi, quia vtique rectè prouiſum eſt à natura, vt contrarietas planetarum motum firmamenti raperet, & violentiam temperaret, quod ſi non faceret, tãtus eſt impetus firmamenti, ꝙ totam mundi machinam inflammaret. Sic verè chariſsimi, cum firmamentum. i. principes & ſuperiores ſint, vt cõiter, ad vindictam & iracundiam præcipites, & veloces, ipſi tñ ſecum debent habere planetas. i. viros perfectos, quorum ſcientijs, & conſilijs, & adiutoriis vtãtur ad rempublicam gubernandam, & quorum prudẽtia reprimantur, ne ad motum ſuorum appetituum ſenſitiuorũ, impetuosè & ſine rõne ferantur, ne fortè niſi ſic fieret, tota ſubdita patria rapinis & exactionibus, vindictis & executionib. inflammaretur. Conſilium. Ergo bene dicit ille philoſophus Sedechias in libro de dictis Philoſophorum, ꝙ bene eſt populo, cuius Rex eſt bonç diſcretionis, & boni conſilij, & ſapiens in ſcientijs, ꝙ malè eſt ipſi, ſi aliquid prçdictorum defecerit ei. De conſilio verò pulchrè loquitur Petrus Rauen.

Conſilium

Consilium (inquit) peritorum & ex apertis obscura, ex paruulis magna, ex propinquis remota, & ex partibus tota ęstimat & perpendit, nouit.n. qualiter, & qua via aggredi debeant vniuersa. Consiliũ ergo & deliberatio debent æq-tatem comitare, æquitatem habere & frequentare, æquitatem attendere & cogitare, iuxta illud Psa. Oculi tui videāt æquitatem. Iste est enim æquus animus, idest placidus, tranquillus & quietus, prudens & deliberatiuus, qui sæpe suggerit in scriptura. qui scilicet valde est necessarius tribus generibus personarum, scilicet

Præsidentibus,
Metuentibus,
Contemplantibus,

Aequum ergo animum debent habere viri præsidentes, & ideò illi Regi Israel Achab dr̃.3.Reg.21. Grandis auctoritatis es, & bene Regis regnum Israel, surge, & comede panẽ, & ęquo esto animo. Item æquum aĩum debent habere viri metuẽtes seu viri tribulati, & patientes, vt.s. melius deliberent quid agendũ circa pericula vitāda sit. Vnde filijs Israel in tribulatione constitutis dictum est Iudit.7. Aequo aĩo estote fratres, & expectemus à dño misericordiam. Item æquum animum debent habere viri contemplantes.i. Deum, & cœlestia meditātes. Vnde Iaco.5. dr̃. Oret æquo animo, & psallat q.d. Oratio cũ æquo animo debet fieri. Habeant ergo illi, qui æqui & perfecti esse voluerint, prudentiam in deliberando.

C ¶ Secundò dico, ꝙ habere debent iustitiam in determinando, qđ ostenditur, cum dr̃. [Mea est ęquitas.] Prælatus.n. & iudex debẽt dicere æquitatem suam ꝓpriã esse, q.a.s. ipse debet esse ęquꝰ principaliter quo ad duo.s. in prolatione iudiciorum, secundo, in distributione beneficiorum. Sit igitur æquus in iudicijs, s. iustè alienum & proximum iudicando, item in beneficijs æquè remotum & propinquum admittẽdo. Iudex.n. debet esse sicut centrum in medio sphęræ, quod ab omnibus partibus sphęræ æqualiter distat. Et etiã debet esse sicut terra, quæ in medio firmamenti diametraliter & ęqualiter est suspensa. Similis etiam debet esse soli, qui est medius inter planetas, qui qñ ad signa Arietis & Libræ ꝑuenerit, noctes & dies æquales facit. Sic verè charissimi bonus Prælatus & Iudex in medio iustitiæ debet esse, & ad oẽs subditos patrię sibi commissos æquali affectione quantum ad iustitiã se habere noctesq; & dies.i. pauperes & diuites, amicos & inimicos ſm ꝙ merita ipsorum exigunt, æquanimiter ordinare. De æqualitate ergo quantum ad beneficia & alias promotiones pōt dici illud Leui.7. Cunctis filijs Aaron æqua mensura per singulos diuidetur Aequa mensura dico.s. facta ꝓportione & deductione meritis vtrorumq;. Item de æqualitate q̃tum ad iudicia reddẽda & faciẽda pōt dici illud Leui.19. Statera iusta & æqua sint pōdera, iustus modus, æquusque sextarius. Et Col.4. Quod iustũ est & ęquum, seruis pręstate. Sed heu proh dolor, q̃ multi sunt, q carent iusta iustitiæ æquitate. vbi sunt hodie, pro Deo, illi qui in promotionibus & iudicijs æqualiter se habeant? Si vis, dic sicut supra de acceptione personarum, & pone si vis exemplũ de aqua, quæ dr̃ quasi æqua, quæ tamen varijs causis redditur inęqualis &c. Debent ergo habere iustitiam determinatiuã [Aequitas inquit] vt & sic subditi dicant eis illud Psal. Cognoui domine quia æquitas iudicia tua. & iõ dicebat Salomon parabolas suas proficere, Proue.1. ad intelligendum verba prudentiæ, & ad suscipiendum iudicium, iustitiã, æquitatẽ. Habeant igitur iustitiã determinatiuã, quod vtiq; figuratũ est Ezec.43. vbi de Ariel.i. de altari dicebatur, ꝙ quadrangulũ æquis lateribus debebat esse & Apoc.21. dr̃, ꝙ ciuitatis nouæ Hierusalem longitudo & latitudo æqualia sunt. Ad denotandum, ꝙ Principes & Prelati, qui.s. Hierusalem.i. Ecclesiæ altare & lõgitudo & latitudo.i. partes prĩcipaliores possunt dici, debent æqualitatem diligere, æquitatem & iustitiã custodire, vt vnus sit interitus hoĩum & iumentorũ, & ęqua vtriusq; conditio. Eccl.3. Aequitas igi. siue interior, quæ signat mentis tranquillitatem & modestiã, de qua Mala.2. In pace & æq̃tate ambulauit mecum. siue exterior, quę signat, vt dictum est, iustitiam, valde est commendanda, à bonis hominibus frequentanda. Ideò dicebat sapiens. Proue.4. Viam sapientiæ monstrabo tibi, ducã te per semitas æq̃tatis, quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, & currẽs non habebis offendiculum. Habeāt igitur iustitiã determinatiuam.

D ¶ Tertiò dico, ꝙ tales debent habere constantiam corroboratiuam, quod ostenditur, cum dr̃. [Mea est fortitudo.] De fortitudine ergo constantiæ, q̃ debent habere Pręlati ad hoc, vt possint æquitatem iustitiæ conseruare, vide supra tit. de electione, primo memb. illius auctoritatis. Forte lignum & imputribile &c. in tit. de fortitudine, & vbi alibi agitur de constantia & fortitudine, in pluribus locis. Et sic viro seu Prælato forti poterit dici illud Psa. Virga ęquitatis, virga regni tui. Virga.n. fortitudinem pręlationis significat, iuxta illud Psal. Custodi innocentiã, & vide æquitatem, qm̃ sunt reliquiæ homini pacifico. Plangendo tñ possumus dicere de curijs & domibus multorum iudicum & Prælatorũ illud Esa.59. Cõuersum est retrorsum iudiciũ, & iustitia lõgè stetit, & corruit in plateis veritas, & æquitas non potuit ingredi. Cuilibet etiam iniquo dr̃ in Psalm. Dilexisti malitiã super benignitatem, iniquitatem magis, quàm loqui æquitatem. Non sic charissimi. Patet ergo, ꝙ ille, qui bene vult habere æquitatem, debet habere prudentiam in deliberando seu prouidendo, iustitiam in determinando seu ordinando, constantiam in perseuerando seu resistendo.

¶ De æquitate verò diuina nota, ꝙ Deus æquissimus & iustissimus & rectissimus est, suaq; iudicia & opera ęqua sunt atque iusta, licet quandoq; prima facie contrarium videatur. E Lancea n. in aqua partim intus & partim extra posita, licet sit rectissima, fracta, tñ, & tortuosa videtur, quod vtique facit diuersitas.s. raritas, & densitas mediorum. Visus.n. noster faciliter fallitur, quia sicut dicit Sen. Nihil acie nostra fallacius. Sic verè oculus rationis nostræ ita est imperfectus, ꝙ de Dei ęq̃tate, & de lancea suæ iustitiæ rectissima quãtum ad actus iudiciorum suorum, iudicamus sæpissimè, ꝙ sit torta, & ꝙ iniqua sit, & nõ recta. Eze.33. Dixerunt filij populi mei. non est æqui ponderis via dñi. Ista tamen tortuositas non est in Dei operibus, sed in defectuoso iudicio mentis nostrę. Cõstat.n. ꝙ ipsa est vera æquitas, & ꝙ omnia opera sua iusta sunt, non iniqua. Psa. Iustus dominus & iustitiam dilexit, æquitatem vidit vultus eius. Et aduerte si vis, ꝙ æquitas diuina

Viuificat pœnitentes, gratiam infundendo,
Tutificat confidentes, impios arguendo,
Iustificat obedientes, mandata iniungendo,
Tristificat delinquentes, tormenta immittendo,
Beatificat triumphantes, præmia largiendo,

De viuificatione pœnitentium dr̃ in Psal. Viuificabis me in æquitate tua. De tutificatione in se sperãtium dr̃ Esa.11. Iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ. De iustificatione obedientium, quæ.s. fit ꝑ mandata æqua & iusta eis tradita, dr̃ in Psal. Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculum seculi, facta in veritate & æquitate. De dãnatione verò seu tristificatione delinquẽtiũ dr̃ Sap.5. Sumet scutum inexpugnabile ęquitate, acuet irã duram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarũ contra insensatos. De saluificatione autem seu beatificatione triumphantium dicitur in Psal. Replebimur in bonis domꝰ tuæ, sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate. Hæc igitur de ęquitate tàm diuina, quàm humana sufficiant.

Equus.

Equus in scriptura multipliciter significat. de- A notat enim quandoq; bonum, quandoq; malum. Vnde generaliter quandoq; equus significat subditum obedientem, carnalem luxuriantem, proteruum superbientem. ¶ Primò dico, ꝙ equus signat hoĩem obedientẽ. Equus enim super omnia animalia frenis, & capistris ligatur, & sine rebellione non ad suam, sed ad volũtatem ducitur presidentis. Sic verò subditi debent freno obedientiæ ligari. Psa. in chamo & freno maxillas eorum constringe. non ad suã, sed ad voluntatem sessoris sui & prælati regere se & ordinare. Figura Apoc.6. Ecce (inquit) equus albus, & qui sedebat super eum, habebat arcum. & Abacuc.3. Viã fecisti in mari equis tuis. Signat ergo subditum obediẽtem. ¶ Secundò dico ꝙ equus designat mundũ luxuriantem. Equus.n. est animal valde luxuriosum. Omni.n. tempore si adest opportunitas, vult luxuriari. sic verè multi sunt &c. ideò dicit Esai.31. Equi eorum caro & non spiritus. & Hier.5. Equi amatores in fęminas, vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinniebat. Isti figurantur Apoc.6. Ecce inquit equus rufus, & q sedebat super eum, nomen illi mors. ¶ Tertiò dico ꝙ equus designat proteruum superbientem. equus.n. animal est superbum, in nullo.n. animali tm̃ apparet superbia sicut in equo, est.n. animal

mal

mal ita superbum,ꝙ sonitu tubarum audito, magis incitat ad bellum,quàm terreatur.Sic multi sunt ita proterui & superbi, ꝙ sonitu tubarum. i.terrore diuinorum iudiciorum non terrentur,nec à bellis & contentionibus retardant,sed (quod peius est)amplius animatur.Nau.3.dr.Vox impetus rotarum & equi frementis.Isti figurantur Zacha.6.in equis varijs & fortibꝰ,qui quærebāt discurrere per vniuersam terram.Breuiter ergo tam in bono, quàm in malo per equum intelligitur superbiens,pelliciens, & obediens &c. Vide in tabula exemplorū & vocabulorū quæ in fine fiet. Sed si vis aliter distinguere,dico ꝙ in scriptura reperio equos

B Splendentes & æthereos
Fœtentes & corporeos,
Mordentes & tartareos,

¶ Dico ergo,ꝙ inueniunt equi æthereis virtutibus splēdentes,& isti ꝑ certo significāt Angelos,vel quoslibet viros iustos,qui.s.more equi,vt dictum est, freno diuinæ legis stringuntur,diuini timoris calcari punguntur à Prælato per correctionem,victu satis sterili.s.fœno,grano,& aqua.i.cibo macilento pascūtur.Ad volūtatem sui ductoris.s.Dei vel Prælati per obedientiā regunt atque ducuntur. vnde.Iaco.3.in persona Prælatorum superiorum & antiquorū de subditis dr. Equis frenos inora mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus eorum circumferimus.Et si vis scire conditionem boni equi, dic,ꝙ iste debet esse

Pedibus agilis,
Inferno docilis,
Frontis non humilis,
Visus terribilis,
Soleæ stabilis,
Vocis hinnibilis,

Sic verè dico,ꝙ iustus est pedibus agilis per diligentiam Hierem.4. Velociores aquilis equi eius.Et bene dicit aquilis, quæ est auis, quia.s.iusti debent esse similes illi equo fictitio qui Pegasus dicebatur,qui sm fabulas,alas in pedibus habebat,& volando per aera magistrū suum Perseum vna die ab oriente in occidentem portabat. quia.s.boni debēt esse alati per virtutem agilitatis,& ad votū magistri sui Dei, vel prælati citissimè debent volare ꝑ impetum bonæ sedulitatis. Aba. 1.Leuiores pardis equi eius.¶Item debet esse talis equꝰ infreno docilis per obedientiā & subiectionē.vnde illud prędictū Iaco.3.equis frenos in ora mittimus.Equus.n.qui frēno non obedit,periculosus est.Vnde de iustis & obediētibꝰ potest dici illud.2. Mach.10.Apparuerunt aduersarijs.s.Iudeorum(.s.Timotheo cū exercitu peregrinę multitudinis & equitatu Asiano)quinque viri de cœlo in equis,frenis aureis doceri.Itē debet esse frōtis non humilis, sed altę & erectę ceruicis per audaciam & spei erectionē, mētisq; ī Deū eleuationē.Equus.n.audax & nobilis caput gerit directum. Sic verè ad iustos ꝑtinet,ꝙ sint audaces & superbi cōtra fidei inimicos, sicut exemplificat Solinus de equo regis Scytharum,qui occisorem magistri sui cum eū spoliare vellet, dentibus laniauit. Altū etiam debēt caput mentis habere, in quantum.s. semper debēt de altis & cœlestibus cogitare Apocali.9. Capita equorum erāt tanquam capita leonum. ¶ Itē talis equus debet esse visu seu aspectu terribilis per sẽ ferocem contra malos indignationē.Iohe.2.Quasi aspectus equorum,aspectus eorum.¶Itē debet esse soleę stabilis per perseuerantiam & durationem.Esa.5.Vngulę equorum eiꝰ vt silex. ¶Item debet esse vocis hinnibilis per laudē,& confessionem,seu prędicationem,& gratiarū actionem,& per asperam malorum reprehensionē,& redargutionem.Nau. 3.Vox flagelli,& vox impetꝰ rotæ,& equi frementis,& quadrigæ feruētis.¶ Et breuiter & iusti & Angeli possunt dici equi.Angeli.n.apparuerunt quādoq; in specie equorū ignitorum,ad figurandum feruorem charitatis eorum.vnde 4. Reg.2.dr,ꝙ equi ignei & currus Heliam leuauerunt in cœlum.& 4.Reg.6.dicitur, ꝙ puer Helisei vidit plenum montē equis & curribus igneis.Apparuit(inqt)dn̄s oculos pueri,& vidit, & ecce mons equorum & curruum igneorum in circuitu Helisei.Constat.n.ꝙ illi erant Angeli, qui ꝑ eo equi dicunt,quia per eos iusti in cęlum portant. Abacuc.3.
C Qui ascēdis sup equos tuos,& quadrigæ tuæ saluatio.¶ Secūdo dico,ꝙ inueniūtur equi corporei,criminibus fetētes. Et isti sunt ꝑpriè peccatores,quos Diabolus dicit & equitat quocunq; vult,& isti propriè dicuntur equi,quia sunt

Bestiales per ignorantiam,
Carnales per immunditiam,
Discurrentes per inconstantiam,
Hinnientes per malam eloquentiam,
Deficientes per fraudulentiam:

Sunt.n.isti per ignorātiam bestiales. Psalm. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.Item per immūditiā sunt carnales.Thob.6. Suæ libidini ita vacant sicut equus & mulus.Item per incōstantiam sunt currētes, quod.s.facit obstinatio & præsumptio.De qua Eccl.30.Equꝰ indomitus euadet durus.Item per eloquentiam sunt hinnientes.Hier.22. Qūo contendere poteris cum equis? Item per desistentiam sunt deficientes Psal.Fallax equus ad salutem. Isti sunt ergo equi,qui à Deo vilipenduntur,quia sicut dr in Psa. Non in fortitudine equi volūtatem habebit. Et finaliter æternis pœnis & vinculis supponuntur.Prouerbior. 26.Flagellum equo,& chamus asino.Et merito,quia isti dum viuunt,semper contra pauperes fremere, & eos lædere dignoscuntur. Hierc.8.A Dan auditus est fremitus equorum. Isti sunt ergo equi corporei,criminibus fœtentes.¶ Tertiò inueniuntur equi tartarei,hominibus nocentes. D
Isti sunt Demones figurati in locustis de Abysso ascendentibus,similibus eqs paratis ad prælium, quorum potestas nocere hominibus. Apocal.9.Vide ibi &c.sufficit.

ERadicare.Euellere

Idem sunt quod vsque ad radicem aliquid extirpare, & possunt significare in bono & in malo.In bono.n. significāt bonam mutationem & transitionem. In malo verò designant pauperum destructionem & euulsionem.Olus.n.& porrum de vno loco solet euelli,& eradicari,vt in alio loco plantatum melius proficiat.Sic & nos de amore mundi debemus eradicari,& euelli,& in agrum Paradisi per affectum & desiderium transplantari,vel etiam in agrum pniæ commutari.vnde Luc.17.Eradicare,& transplantare in mare. Ibi.n. melius fructificabimus, & proficiemus per opera virtuosa. ¶Vel distingue melius,ꝙ est eradicatio vitiorum,iniquorū, egenorum,perfectorum.Vitia.n.eradicantur à corde ꝑ cōtritionem.Iniqui à mundo per damnationem.Egeni à propria domo per exhæredationem.Boni verò ab hoc sęculo ꝑ contemptum & abominationem.Eradicantur ergo vitia ꝑ contritionem,quia.s.à radice.i.à corde debēt euelli, quæ.n. à corde non eradicantur,iterum more zizaniæ repullulare noscuntur.Matt.15.Omnis plantatio,quā non plantauit pater meus,eradicabitur.& Proue.15. Cogitationes impiorū eradicabuntur.Item eradicantur iniqui.s.de mundo per dānationem.Elephas.n.sm Pli.etiam maximas arbores solet eradicare,significans Christum,quia.s.Christus illos,ꝙ sunt potētes,& maximi,per mortem & damnationem eradicat, & subuertit.vnde Eccl.21.Substantia superbi eradicabitur. & Sap.4.A nimietate venti eradicabitur: Item eradicātur pauperes per exhæredationem.vnde de ciuitate Hierusalē dr.1.Mach.5.ꝙ Antiochus eradicauit eam,& accepit spolia eius. Item eradicantur boni de mundo per conuersionem & mutationem,sicut porrum vel olus eradicantur, & alibi transplantantur,vt proficiant.Vide supra in princi.titu. Lu. 17.Eradicare,& transplantare in mare &c.

Eregione.

Nota, ꝙ eregione, sicut mihi videt est vna dictio composita de eo,quod est cōtra,& regio,quasi contra regionem.Est.n.vt opinor, aduerbium loci,& signat idem quod econtrario.signat igitur cōtrarietatem & appositionem,& ideò sicut contrarietas ponitur in bono & malo significato,sicut supra patuit in littera C.sic istud vocabulum eregione. Nota ergo breuiter,ꝙ eregione signat oēm oppositionem,seu diuisionem,siue bona fuerit siue mala.Signat.n.contrarietatem,qua mali opponunt bonis,& sic de Ismahel dr Gen.16.manꝰ eius cōtra oēs & manus oium cōtra eū,& eregione vniuersorū fratrū suorū figet tabernacula.¶Itē signat diuisionē, qua boni distinguunt à malis.& sic dr Deut.27.ꝙ tribus ignobiles, q̄ ordinatæ fuerāt ad maledicendū, eregione tribuum nobilium ad bn̄dicendum ordinatarū stare debebāt.¶ Itē signat distinctionē,qua boni distinguunt à bonis,& sic dr Num.8.ꝙ mēsa(q̄ signat pietatem)ponebat ad partē borealē, q̄ signat aduersitatem.Lucerna verò contra boi cā eregione ponebat,s. versus austrum,q̄ signat prosperitatem.quia.s.lucerna prudentiæ necessaria est in prosperitate,virtus verò clementiæ in aduersitate.¶ Item signat oppositionem, qua cōtrariant mali malis,sicut de illis, qui se inuicem occiderunt dicitur 2.Reg.2.

2.Reg.2.ꝙ eregione steterunt hi ex vna parte piscinæ, illi ex altera.¶Item signat distinctionem, qua mutuo subueniunt boni bonis,sicut dicitur 3.Reg.7.ꝙ Cherubin erant supra propitiatorum eregione se respicientes.& de Agar filio cõpatiente dicitur Genesi.21.ꝙ ipsa sedit eregione procul, ne scilicet videret filium morientem &c. Vide supra vbi contrarietas,& infra ex aduerso.

A **Erga.** Idem est, ꝙ iuxta,circa,prope. Et ideò erga potest significare amicitiam & propinquitatem societatem & sedulitatem.Quandoq; verò ꝑ antiphrasim designat contrarietatem.Quod erga significet charitatem,patet Gen.31.vbi dicit,ꝙ Iacob animaduertit, ꝙ facies Laban non erat erga se Item ꝙ significet sedulitatem,patet Lu.10. vbi dicitur.Martha,Martha sollicitas es,& turbaris erga plurima. Ille.n.qui erga aliquid moratur,de eo sollicitus esse videtur.Item ꝙ significet contrarietatem, patet Iob.7.Vt q̃d (inquit)apponis erga eum cor tuum? Vide supra de circa, & infra de iuxta & de prope.Et potes adducere exempla de societate,propinquitate,& sedulitate.

A **Ergo** Ergo signat finalem metam,& conditionem ꝓpositionis.Istud.n.ergo semper sequitur post ꝓmissas.siue accipiatur ergo per modum quæstionis, siue per modum rationis,siue per modum finalis conclusionis, semper se habet consecutiuè ex aliquibus præcedentibus.& ꝓmissis.Igitur de hoc ergo interrogatiuo patet Io.10. Quid ergo baptizas,si tu non es Christus?Istud.n.ergo interrogatiuum secutum est ex eo,ꝙ Ioannes ꝓdixerat se nõ esse Christum, aut Prophetam. ¶ Item de ergo ratiocinatiuo patet Heb.4.vbi dr̃.Habentes ergo Pontificem &c ergo inquit.i.sicut ex præmissis.¶Item de ergo conclusiuo patet generaliter in omnibus exemplis,semper.n. ergo sequitur post præmissas,& naturam etiam sequitur præmissarum, & ideò secundum ꝙ præmissæ sunt bonæ vel malæ,veræ vel falsæ,cõgruæ vel incongruæ,ſm hoc ergo.i.conclusio notatur generaliter.Charissimi per præmissas intelligitur vita præsens, ꝑ conclusiones verò mors notatur.Possumus ergo dicere, ꝙ sunt generaliter tres præmissæ,quæ possunt dici

Vita { Temera, Misera, Prospera. } Ex vita temera concludit̃ ergo dãnationis. Ex vita prospera cõcluditur ergo afflictionis. Ex vita misera concluditur ergo saluationis.Damnatio.n.est finalis conclusio peccatorum.Saluatio est finalis conclusio perfectorum.Afflictio est finalis conclusio prosperorum. ¶Dicamus ergo notando breuiter,ꝙ est quoddam ergo,& quædam necessaria conclusio,quod sequitur ex vitæ fragilitate, quoddam,quod sequitur ex morum iniquitate, quoddã q̃d sequitur ex miseriæ calamitate. Primũ igitur ergo est mors temporalis.Sed ſm est mors æternalis.Et tertium est lux supernalis. ¶ Primò igitur ergo signat mortem temporalem,

B Istam.conclusio est meta omnium rerum sensibilium.seu terribilium.Sicut.n.videmus,ꝙ flumina dulcia semper mouentur,& fluunt quoadusq; veniant ad suam conclusionẽ & terminum.s.mare,vbi oĩs eorum fluxus sistitur,omnis eorũ dulcedo amaricatur,omnis eorum pulchritudo turbatur,sic re vera quandiu sumus in hac vita, semper fluimus & laboramus ad mare.i.ad amaritudinẽ mortis.Sicut.n.dr̃.2.Reg.14. Omnes morimur,& quasi aquæ delabimur in terram. Sicut .n.Seneca dicit,quotidie diminuitur aliqua pars vitæ nr̃æ,& tunc quoq; cum crescimus,vita decrescit.Istud igitur ergo, istud mare.s.mors,est nostri fluxus terminatiuum. In isto.n. ergo includit̃,& inuoluit̃ oĩs humana cõditio. Nullus est.n. tàm bonus Logicus,qui istud ergo valeat euitare. Iste.n.est locus,ad quẽ quotidie declinamus,& terminus, ad quẽ quotidie ꝓperamus,portus,ad quem quotidie nauigamus.vnde Sen.88.Epistola.An putas te ad aliud peruenturum, q̃ quo sp ibas?nullum iter est seu exitus alibi &c. Alibi etiam dicit Sen.ꝙ portus aliq̃n petendus est, nunquam autem recusandus.Istud est ergo conclusiuum. Et ideò Iob timens conclusionẽ istius argumenti, & videns per istud argũ se necessario cõcludi,dicebat Iob.10.Dimitte ergo me,vt plangã paululum dolorẽ meũ,anteq̃ vadã ad terrã tenebrosam,&opertã mortis caligine.Istud ergo dãnationis bene declinauit ille scholaris Parisiensis cui cum magister suus post mortem appareret cum vna cappa de schedulis aut de lacera papyro contexta,q̃ dicebat ponderare magis, q̃ aliqua turris mũdi, & scholaris eidem diceret, ꝙ sibi videbatur, ꝙ nõ magnam pœnam sustinebat,dimisit ergo magister vnam guttã sudoris sui cadere super brachium discipuli, quæ statim brachiũ cum carne & ossibus penetrauit.tunc scholaris clamans intrauit religionem,& cõposuit istos versus. Linquo coax ranis,cras coruis,vanaq; vanis Ad logicam pergo, quæ mortis non timet ergo.Vaniglorijs ergo huius mundi quãdo veniunt ad mortem,potest dici illud Roma.3.Vbi est ergo gloriatio tua?exclusa est.Istud est ergo primum ergo, quod.s signat mortem temporalem.1.Reg.31.Motus est ergo Saul.

C ¶Secundò dico, ꝙ ergo potest significare mortem æternalem.Sicut.n.sophista postquam per fallacias diu euasit,quãdoque tñ venit ad vnum argũ demõstratiuũ, vbi necesse est ipsum concludi,sicut ẽt lupus,postquã diu per nemora hiãti fauce circuierit,multas bestias inuadendo, finaliter tñ q̃n que ad pedicã vel ad foueã venit,vbi arrestat̃,capitur,& cõcluditur,sic mali & impij postquam per nemora huius mundi vtendo fallacijs & rapinis, diu transiuerint dies suos, ipsi tñ finaliter veniunt ad metã cõclusionis & redargutionis.s. ad foueam Inferni,ad laqueum damnationis,& ad pedicam mortis æternæ,vbi sistuntur,& capiuntur, & perpetuò concluduntur. Peccata.n.interiora & gaudia mundi exteriora sunt præmissæ,quæ ducunt ad istam conclusionẽ. Vnde Ro. 7.Quod ergo bonũ est mihi factum est mors. Bonum.n.de se est mundi prosperitas,quando tamen mors efficitur malè vtenti.Isti ergo dicunt illud Sapi.5. Ergo errauimus à via veritatis,& lux iustitiæ non luxit nobis.Vnde de isto ergo dicitur Ro.6.Quem ergo fructum habuistis,in quibus nũc erubescitis?Nam finis illorum mors est. Patet igitur, ꝙ ergo signat pœnam æternalem.

D ¶Tertiò dico,ꝙ ergo signat lucem æternalem.s.gloriã Paradisi.Sicut.n.motus & labor peregrinorum sistitur,q̃n ad hospitium reueniunt, quando à peregrinatione redeunt,quãdo in domo propria quietantur, q̃n ab exilio reuertũtur, sic verè gloria æterna est terminus,cõclusio, & finis omnium laborum & pœnarum. Pœnæ.n.& miseriæ huius mundi sunt præmissæ,quæ ducunt ad istam cõclusionem.Vnde possumus dicere,ꝙ istud ergo,ista conclusio ducit ad libertatem,confert securitatem,præstat immunitatem, vehit ad dignitatem.Ducit(inquã) ad libertatem. vnde Ioan.8.Si ergo filius vos liberauit,verè liberi eritis.& Matt.17.dicitur ergo liberi sunt filij.Item confert securitatem. Heb.4.Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ eius. Item præstat immunitatem, scilicet à damnatione & pœna.Roma.8.Nihil ergo damnationis est his,qui in Christo sunt.Itẽ vehit ad dignitatẽ.vnde Io. 18. Ergo Rex es tu? tu dicis,quia rex sum ego.Sic igit̃ patet triplex,ergo,s. ergo

Gloriæ & saluationis,
Miseriæ & damnationis,
Mortis & afflictionis,
Sed si vis,potes ad huc notare,
ꝙ inuenitur vnum ergo,
Reprehensionis,
Redargutionis,
Eruditionis,
Definitionis,
Desolationis,
Dissolutionis,
Consolationis,

E ¶ Primo dico,ꝙ est vnum ergo reprehensionis, quod sequitur ex sceleribus, quæ committuntur,& sic loquit̃ scriptura Iob. 12. vide de præsumptione amicos suos redarguit,dicens.Ergo vos estis soli homines,& vobiscum morietur sapientia?Et ideò de malis ipsos arguẽdo concludit̃ Ad Heb.12.Ergo adulteri,& non estis filij.Istud.n.ergo propriè pertinet ad Prælatum,malum corrigentem ad prædicatorem,culpas reprobãtem.Finaliter autem pertinet ad dominum,malos iudicãtem & punientem.s.in iudicio.Prælatus.n.dicit ergo,dũ malos corrigit.Iob.8.Audite ergo correctiones meas.& execrando culpas subditorum,ipse debet dicere illud Heb.7.Nunquid ergo spelunca latronum facta est ista domus.Prædicator etiam dum cõtra malos inuehit, dicit.Et hoc pro certo recitando ipsorum iniquitatem, execrando ipsorum prosperitatem, approbando ipsorum futuram pœnalitatem.Prædicator ergo concludit contra malorum iniquitates,& sic dicit.Hiere.13.Et hi ergo abierunt post Deos alienos.& 1.Cor.6.di.Tollens ergo mẽbra Christi,faciam mẽbra meretricis.Itemconcludit cõtra malorum prosperitates.& sic dicit.Iob.21.Quare ergo impij viuũt?& Hier.12. Quare bñ est oĩbus,q̃ præuaricant̃,& iniquè agũt?

Item

Itē concludit iniquorū pœnalitates, dum cuilibet malo dicit illud Eze.32. Tu ergo in medio incircuncisorū contereris, & dormies cū interfectis gladio. Christus insuper cū iudicabit impios, dicet ergo. Christus.n. tunc erit optimus argumentator. sicut.n. dr̄ Esa.11. Ipse tunc iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ. Et ideo de isto ergo dr̄ Oseæ 12. Iudiciū ergo dn̄i cum Iuda. Et ipse dn̄s dicit Eze.20. Dixi ergo, vt effunderē furorē meū super eos in deserto. Tūc.n. Christus contra malos cōcludit, qn̄ eos a suo consortio perpetuo excludet, & eos in Infernum concludet, dicens. s. illud Eze.20. Eieci ergo eos de terra Aegypti, & eduxi in desertum. De dānato ergo quolibet sic cōclusio & confutato dicit scriptura Iob.18. Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus eius, qui ignorat Deum. Patet ergo, ꝙ est vnum ergo reprehensiuum. ¶ Scd̄ò dico, ꝙ est vnū ergo redargutiuum seu inuolutiuum, & istud est ergo peccati. Diabolus.n. est subtilissimus logicus, pręmittit.n. quasdam appetentes propositiones. s. delectabilia mundi, spem longę vitę & finalis pœnitentiæ, & cætera similia, & tunc subito infert conclusionem suam. s. malum cōsensum seu peccatum, & sic dicit ergo q. d. Captus es & conclusus, inuolutus, victus, proditus & confusus. Vnde Diabolus videtur concludere, & dicere illud Iob.9. Terra data ē in manus impii, qui si non ille est, quis ergo est? Etiā ipsi peccatores ꝑ remorsum conscientiæ cōtra seipsos concludunt. & ideò apud seipsos loquentur, & dicent illud Sap.5. Ergo errauimus à via ueritatis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Istud est ergo vnū ergo redargutiuū, seu conclusiuum. ¶ Tertiò dico, ꝙ est vnū ergo eruditiuum. scriptura.n. ratiocinādo nos instruit, & viam mandatorū esse sanctā & utilē nobis ostendit, & iō in multis passibus dicit ergo. Vnde Prouer.8. Nunc ergo filii audite me. Cōsulit ergo disciplinam, & correctionē, mundiciam, & orationē, prudētiam, & discretionē, audaciā, & spei fortificationem, zelum legis, & æmulationem, mādatorum adimpletionem, pœnitentiam, & cōfessionem. Disciplinam consulit Iob.6. dicens. Increpationē ergo domini ne reprobes. Item orationē consulit Hier.3. di. Ergo saltem à modo voca me. Item discretionē cōsulit Prouer.6. Fac ergo, quod dico fili mi. sup. apprehendens sapientiam & discretionem, quā te doceo. Item cōsulit audaciam 1.Mac.2. Vos ergo filii cōfortamini, & uiriliter agite. Item zelum legis 1.Mac.2. di. Nunc ergo o filii æmulatores estote legis. Itē adimpletionē mandatorum cōsuluit Mat.23. di. Oīa ergo quæcunq; dixerint uobis, seruate, & facite. Pœnitentiā aūt consulit Ezech.43. Nunc ergo repellāt procul fornicationes suas &c. Istud est igitur ergo eruditiuum & consultiuum. ¶ Quartò dico, ꝙ est vnum ergo diffinitiuum. Et sic dico, ꝙ per ergo determinātur Dei iudicia. Ro.9. Ergo cuius vult miseretur deus,
G & quem vult, indurat. ¶ Quinto est vnum ergo, quod est desolatiuum. Et sic dico, ꝙ homo desolatus & tristis multipliciter dicit ergo. Dicit enim ergo conquerendo

De { malorum uita prospera, / suiipsius uita misera, / gaudiorum dilatione, / tormentorum illatione. }

De malorum dico ꝓsperitate & opulentia, & sic loquit̄ in Psalm. Super iniquos pacem peccatorum videns. Et dixi. Ergo sine causa iustificaui cor meum. De propria uerò calamitate & miseria dicitur Iob.10. Dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum. De dilatione uerò, & cœlorum affluentia dr̄ Iob.18. Vbi est ergo nunc præstolatio mea? De pœnarū verò pestilentia dr̄ 1.Mac.2. Quid ergo adhuc nobis est viuere? Et Ezech.9. Ergo ne disperdes oēs reliquias Israel? Istud est igitur ergo desolatiuum. ¶ De ergo autem dissolutiuo. i. de conclusione mortis satis dictum est supra. De ergo verò consolatiuo. i. de gloria Paradisi, de quo 1.Mach.2. Vos ergo filii confortamini, satis dictum est supra. Sufficit de ergo, uide de titulis igitur, itaque, & propter.

A **Erigere.** Nota, ꝙ erigere idem est, ꝙ sursum vel superius eleuari, sublimari, & exaltari, & potest accipi in bono & in malo. Est enim quædam

Erectio { Virtuosa, / Fructuosa, / Gloriosa, / Vitiosa, / Periculosa. }

Virtuosa est, quando quis à depressione peccati ad statum virtutum, erigitur per contritionem, & conuersionem. Fructuosa est, quando quis à terrenis se erigit per contēplationem. Gloriosa est quādo quis de statu paupertatis, & mundanæ miseriæ erigitur ad cœli prælationem. Vitiosa est quando quis erigitur per superbiam & elationem. Periculosa est quando quis erigitur per temporalem honorē, & promotionem. De primis ergo tribus erectionibus bonis pōt exponi illud Iob.40. Circūda tibi decorem, & in sublimi erigere, & esto gloriosus. In quibus verbis ostenditur triplex erectio qua boni in hoc seculo eriguntur. Nam

Eriguntur { peccatis, ipsa dimittendo / terrenis { ipsa detestando. / mundanis, cœlum occupando } }

{ peccatis per gratiæ inspirationem / per cœlorum contemplationem / miseriis mundanis per supernam præmiationem. }

Gratiæ infusionem probat decor moralis. Ideò dicitur. [Circunda tibi decorem]. Cœlorū affectionē probat uigor mentalis, qui. s. notatur, cum dr̄. [In sublimi erigere.] Cęlestē ꝓmotionē ꝓbat dulcor finalis. Iō dr̄. [Esto inquit gloriosus.] ¶ Primò ergo dico, ꝙ est erectio uirtuosa, qua boni erigunt̄ à peccatorū depressione, qđ notat gratiæ inspiratio, quæ notat̄, cū dr̄. [Circūda tibi decorē.] Decor.n. aīæ est gratia, quā tunc aīa recuperat & recipit, qn̄ à depressione peccati se erigit, & auertit. Herba.n. calcata & luteata perdit decorē, rore tn̄ superflua solet iterū erigi, & ad pristinam pulchritudinem restitui. Sic verè aīa luteata, & fędata diuersis peccatis, & per diuersas malas consuetudines calcata, & pressa, decore spirituali priuatur, iuxta illud Thre.1. Recessit à filia Syon oīs decor eius. Qn̄ verò rore gratiæ perfunditur, tunc iterū ad statum spiritualis rectitudinis erigitur, & ad spiritualem pulchritudinem reparatur, ita ꝙ tūc temporis de ea pōt dici illud Psal. Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut uestimento. Et Prouer.31. Fortitudo & decor indumentum eius. Talis est.n. similis Elephanti, qui qn̄ cadit, non potest surgere per se, per aliorum tamē auxilium aliqn̄ erigitur, & leuatur. Sic verè, charissimi, peccator, qui ꝑ peccatum cecidit, per se surgere nunquā potest, quando tamen Deus sibi gratiam tribuit interius, & boni proximi ipsum ꝑ orationes adiuuant exterius, tunc ad pœnitentiæ rectitudinem reducitur, & à mali status depressione erigitur, & à malarum cōsuetudinum oneribus subleuatur. De tali ergo erectione potest intelligi illud Psal. Dominus erigit elisos, dominus soluit compeditos, dominus diligit iustos. Ideò talibus sic erectis, & conuersis loquitur Deus Leui.26. Confregi cathenas ceruicum vestrarū, ut incederetis erecti. Talis autem erectio bonis prælatis & sociis iniungitur Hebr.12. vbi dicitur. Manus remissas & soluta genua erigite. Tales figurantur. Lu.13. in illa muliere infirma & inclinata, quæ per 18. annos nō poterat respicere sursum, q̄ cum vidisset Iesus, imposuit illi manus, & confestim erecta est. Ista.n. mulier signat aīam peccatricem, quæ tunc temporis curua & inclinata efficitur, qn̄ inferius ad bona mūdi solummodo de eis cogitando per auaritiam curuatur. Tūc verò respicere nequit sursum, qn̄ in malis consuetudinibus induratur, & ab amore cęlestium diffuescit. Sed tunc à Christo sibi manus porrigitur, quando adiutrix gratia Dei interius inspiratur. Et tunc vltimo ab ipso erigitur, quando ad statum innocentiæ & ꝑfectionis reducitur. Et sic tali propriè potest dici illud, quod act.9. dr̄ de Thabita, quia Petrus dans illi manum, erexit eā. ¶ Erigamus ergo à peccato caput nostræ intentionis, aures nostræ attentionis & subiectionis, oculos nostræ discretionis, pedes nostræ affectionis. & flectamus genua nostræ deuotionis. Erigat ergo anima caput intentionis, sicut aries, qui semper dormit capite erecto. Vnde illud Leu.26. Confregi cathenas ceruicū vestrarum, vt incederetis erecti. & Luc.21. Respicite, & leuate capita vestra. Item erigat aures attentionis, & fit sicut elephas, qui quando pugnat cum Dracone, aures solet erigere, & cum eis Draconē ferire. iuxta illud Neæ. Aures omnis populi erectæ erant ad librum. Item erigat ad Deum oculos discretionis, & fit similis aquilæ, quæ stans solitaria super rupem, semper, vt cōiter, oculos habet erectos ad altem. Thob.2. Oculos meos erigo ad te. Item erigat à peccato pedes affectionis, & fit sicut canis & leo, qui quando mingunt, crus seu pedem erigunt, ad denotandum, ꝙ illi, qui volunt mingere. i. vrinam peccatorum dimittere, debēt pedem

pedem affectionis ad Deum erigere. vnde 2. Paral. 3. de Cherubin templi dr̃. Ipsi stabant erectis pedib. facies aũt eorum erant auersæ ad exteriorem domũ. Item genua suæ deuotionis & orationis flectat. vnde Dan. 10. Erexit me super genua mea. In tali ergo erectione à p̃ctõ consistit spiritualis decor aiæ, qui ostensus est q̃n dictum est. Circũda tibi decorem. Et sic q̃n oĩa mẽbra spiritalia aiæ erunt bene erecta & directa, sibi poterit dici illud Cant. 7. Pulchra es & decora filia Hierusalem, terribilis, vt castrorum acies ordinata. Et ipsa etiã poterit dicere illud Eze. 27. Perfecti decoris ego sum, & in corde maris ista. Istud est ergo primum genus erectionis, s. à peccatorũ depressione, quod notat gratiæ inspiratio. 1. Reg. 13. Erexit se Israel aduersus Philistijm. Vt & de Deo dicat illud, quod de Moyse dicitur Nume. 7. Erexit tabernaculum, & vnxit, & sanctificauit illud. Et hæc erectio ostenditur, cum dr̃. Circunda tibi decorem. ¶ Secundò dico, ꝙ est erectio fructuosa, qua nos debemus erigere à terrenorum affectione, ꝙ notat sublimis contemplatio [In sublimi inquit erigere] Simia quamuis naturaliter pedibus & manib. terram tangat, cum sit aĩal quadrupes, tñ quandoque docetur sursum se erigere, & super posteriores pedes incedere sicut homo. Sic verè charissimi, quamuis homo naturaliter sit aĩal quadrupes, quia, scilicet ꝑ quattuor affectiones ducitur curuat⁹ & inclinatus ad terrenũ, ipsa tñ à terrenorũ affectu se debet sursum ad cœlestia contemplanda erigere, & sicut homo. i. tanquam persona rationalis erectus ad cœlestia ambulare. Ita ꝙ ipse de se, & alijs peccatorib. possit dicere illud psal. Ipsi obligati sunt & ceciderũt, nos autem surreximus, & erecti sumus. Et sic de tali erectione, & sublimatione põt dici illud Esaia. 52. Ecce intelliget seruus meus, & exaltabitur, & eleuabitur, & sublimis erit valde. Vnde de ista erectione dr̃ Iob 39. Cum tempus venerit, in altum alas eriget. ¶ Tertiò dico ꝙ est erectio gloriosa, qua nos possumus erigi à mundana afflictione, quod facit finalis ꝑmiatio, quæ ostenditur, cum dr̃. [Et esto gloriosus.] In quibus verbis nota, ꝙ erectio gloriæ Paradisi cõsistit in trib. s. in charitate & dilectione, quod notat dictio copulatiua [Et] Firmitate & directione, quod probat dictio substantiuam [Esto] dignitate & promotione, quod mõstrat dictio honoratiua. [Gloriosus] Per istam ergo promotionẽ eriguntur miseri & depressi, quia sicut pars rotæ, quæ est inferior, q̃n rota vertitur & erigitur, fit superior, sic ecõuerso, pars, quæ superius eminet, si tota vertitur, inferius descẽdit, & deprimitur. Sic charissimi, illi, qui modo sunt pauperes & depressi, in die iudicij, q̃n rota huius mundi voluetur, tũc ad statum æternę superioritatis & gloriæ erigentur, econuerso autem illi, qui modo sunt in exultatione & gloria, tunc erũt in depressione & miseria. Vnde Prou. 29. Superbũ sequitur humilitas, & humilem spiritu suscipiet gloria. De tali ergo erectione põt dici illud Iob. 5. Ponit humiles in sublimi, & merentes erigit sospitate. Figura Num. 8. Vbi dicitur, ꝙ candelabrum in australi parte erigatur. Australis. n. pars vbi est ardor & splendor, Paradisum, signat, vbi est charitas & vnitas, vbi. s. candelabra, i. viri sancti, & iusti finaliter eriguntur. Eccl. 11. Erexit eum ab humilitate. Patet ergo, ꝙ est quædã erectio gloriosa, finalis, & præmiatiua, quædam fructuosa, mentalis, & contemplatiua, quædam virtuosa, vitalis & eleuatiua. Vna erigimur, vt dictum est, à mundi depressione, alia à terrena affectione, alia à peccati infectione. Et sic patet de erectione virtuosa. ¶ Quartò dico, ꝙ est quædam erectio vitiosa. Et ista est erectio superborum & obstinatorum, elatorum & proteruorum, qui eriguntur contra Deum per obstinationem, contra proximum per dedignationem, contra seipsum per elationem, prælatis inobediẽdo, & subditos ipsos depredando. De talibus ergo potest dici illud Iob 11. Vir vanus in superbiam erigitur, & quasi pullum onagri se liberum natum putat. ¶ Et possumus notare, ꝙ mali tripliciter eriguntur. Nam

Eriguntur per { Ambitionem, Elationem, Rebellionem.

Ambitio quærit principari,
Elatio cupit honorari,
Rebellio non vult subiugari.

Eriguntur ergo quidam per ambitionẽ, vt principentur Draco enim ad velum nauis vbi scit flare ventum, valde desiderat volare & erigi, vt ardorem suum possit venti roraculo tẽperare. Sic verè charissimi, ambitiosi ventum & flatum desiderant vanæ laudis, & ideo nihil aliud quærũt q̃ sursum in naui Ecclesiæ ad velum. i. ad prelationis statum erigi & leuari, vt sic vento vanæ laudis possit ardor suæ ambitiosæ & vanæ voluntatis tẽperari, & recreari. Isti figurantur in Dathan & abyron & Chore, qui contra voluntatem Dei ad sacerdotium Dei ambientes, quidam igne sunt consumpti alij verò à terra viuentes sunt absorpti. ideò illis dictum est Nu. 16. Multum erigimini filij Leui. Isti. n. sunt sicut ille Adonias, de quo dr̃ 3. Regũ. 1. qui eleuabatur dicens [Ego regnabo] Isti sunt ergo qui erigũtur per ambitionem, vt principentur. Item quidam eriguntur per elationẽ, vt glorientur. Isti sunt quidam superbi, qui in se eriguntur & efferũtur. s. se iactando, de se præsumendo, & se præ alijs reputãdo, similes illi serpenti, qui dr̃ ceneris, qui semper dr̃ erectus incedere, si. n. se inclinaret vel incuruaret, statim creparet. Sic verè quidam sunt ita superbi & eleuati, ꝙ nullo modo volunt se inclinare per humilitatem, sed magis & magis se erigere, erecto collo incedere, de se vltra debitum præsumere, de alijs verò nihil curare. Et breuiter ita grossi & inflati sunt, ꝙ citius creparent, q̃ se ad aliquã humilitatẽ, seu misericordiam incuruarent. De talib. põt dici illud Iob 15. Cucurrit aduersus Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus est. Figurati in Saul, qui erexit sibi fornicem triumphalem, & in absalon, qui erexerat titulum nomini suo, sicut dr̃ 1. Reg. 15. & 2. Re. 18. ¶ Quidam etiam eriguntur per rebellionem. Isti sunt superbi & inobedientes subditi, qui contra p̃latos eriguntur. Isti sunt baliui, qui contra pauperes animant. Isti sunt etiam principes tyranni, qui ad deprẽdandos subditos roborantur. Vnde tales similes sunt basilisco, qui est serpens venenosissimus, qui semper dr̃ incedere erectus. Ideo possunt alij dicere de eisdem illud Thren. 1. Vide dñe. afflictionẽ meam, q̃m erectus est inimicus. Ista est ergo triplex erectio vitiosa. ¶ Quintò dico, ꝙ est quædam erectio periculosa, mũdanæ. s. dignitatis & prosperitatis, qua q̃nq; mali plus eriguntur, q̃ boni, qui tñ similes sunt locustis, quæ q̃nq; saliant sursum & eriguntur, statim tñ cum se sursum tenere nesciant, ruunt inferius & depriment, quia verè tales, quos mundana prosperitas ita eleuans erigit & extollit, statim erigunt, & statim deprimunt, subito promouentur, subito annihilantur. Et verè sicut alte. i. ad alta officia se subito erigunt, & saliunt, ita iusto Dei iudicio cito pereunt, & descendunt, deficiunt & corruunt, iuxta illud Nu. 2. Qũo erigentur, ita & deprimentur. de talib. loquitur Sen. lib. de tranquillitate animi circa mediũ. Lętiores (inquit) videbis, quos fortuna nunquam respexit, q̃ quos deseruit. Noli huic tranquillitati cõfidere, in momento mare euertitur, & eodem die, quo nauigia luxuriãt, absorbentur. Et breuiter charissimi ex ista erectione non sequitur nisi depressio, etsi non in hoc mũdo, tñ in alio. Ista est ergo erectio periculosa. Periculosa. n. est sibijpsis, qui erigũtur, quia per ipsam in Infernũ ꝑcipitantur. Periculosa ẽt est alijs, quia. s. dum tales sunt in sua prosperitate & erectione, oẽs alios volunt deprimere, oẽs volunt subiugare, omnibus volunt præfici, ab omnibus volunt honorari, omnibus volũt nocere, & paucis seu nemini complacere. Exemplum habemus de Aman, qui ad dignitatẽ erectus, Mardocheum, qui ipsum non venerabatur suspendere procurauit, & etiam in despectum ipsius, & vindictam, totum voluit destruere suũ genus, nisi Deus aliàs prouidisset, sicut habetur. Hester 15. Exemplum ẽt habemus de Abimalech, qui erectus in Regẽ, oẽs fratres suos occidit, sicut dr̃ Iud. 9. Isti ergo bene ꝓpriè figurantur in statua aurea, quam fecit erigi Nabuchodonosor Rex, quæ 60. cubitos in altum, sex verò in latum habebat, coram qua omnia genere instrumentorum citharizabãtur, & qui non flectebant genua ante eam, & qui non adorabant, in caminum ignis mittebantur, sicut dr̃ Dan. 3. Sic verè charissimi, sępe fit, ꝙ Rex Nabuchodonosor, i. aliquis princeps, aut prælatus erigit in aliquo officio alto & statu, aliquã statuam. i. aliquem hominem ignorantem, quam. s. facit auream. i. diuitem & potentem. coram talibus igitur sic promotis & erectis oportet citharizare per adulationem, oportet genua flectere per obedientiam & subiectionem, alioquin caminus ignis, i. tribulatio & aduersitas sequitur, alioquin mors & destructio procuratur, sicut dr̃ 2. Mach. 15. quòd Nicanor quadã summa superbia erectus, cogitauerat cõe tropheũ de Iuda. patet ergo gñaliter, qđ quintuplex est erectio,

prima virtuosa,secunda fructuosa,tertia gloriosa,quarta vitiosa,quinta periculosa.Sufficit ergo.Vide supra vbi eleuare,ascendere,& in pluribus alijs locis & titulis.

A **Eripere.Eruere.** Idem signant, q liberare. Pertinet.n.eripere, & eruere ad hoiem potentem,clementem,atque prudentem,eripi verò pertinet ad hominem miserum,& se defendere nõ valentem. Inuenio ergo,q eripit iustus, & Angelus,& Deus

Eripit { Iustus,pressis succurrendo,
Angelus,hostem repellendo,
Deus,vires adaugendo.

Primo dico, q iustus eripit succurrẽdo pressis &miseris.Ad virum.n.iustum pertinet,q pro posse miseros & iniuriatos eripiat,de manibus tyrannorum. Prouer.24.Erue eos,q ducunt ad mortem,& qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses.Vnde filij Israel,vt à Gentilibus eriperent, inuocabãt auxilium Machabei,dicentes 1.Mac.5. Cõgregatæ sunt gentes,vt auferãt nos,nunc ergo veni, & eripe nos de manibus eorum.Iuxta illud Psal.Eripite pauperẽ & egenum de manu &c.¶Scdõ dico,q Angelus eripit obuiando casibus asperis,seu se opponẽdo hostibus temeris.s.Demonibus.vnde Tho.de Angelo loquens Thob.12.dicit sic.Me ipsum à deuoratione piscis eripuit.Petrus ẽt ab Angelo liberatus dicebat Act.12.Misit dñs Angelũ suum, & eripuit me de manu Herodis,& de oĩ expectatione plebis Iudæorum.Et iõ dicit Psa.Immittet Angelus dñi in circuitu timẽtium eũ,& eripiet eos.¶Tertiò dico,q Deus eripit submouendo sarcinã sceleris.i.vitia & pctã,& ẽt præcauẽdo ne incurramus pericula & tormenta.Eccle.51.Eruis sustinentes te dñe, & liberas eos de manu angustiæ dñe Deus noster. Deus.n.semper est præsens suis,vt ipsos eruat, vt & eis in oĩ necessitate subueniat,& succurrat.Vnde ipse loquens Hieremiæ,dicit sic.Hiere.1.Ne timeas à facie eorum,quia tecũ sum,vt eruam te.Et ista est pro certo magna consolatio homini,quando.s.cogitat,q semper Deum & bonum Angelũ secum habet,qui ipsum possunt eripere,& saluare.Deut.23. Dominus Deus tuus ambulat in medio castrorum tuorũ, vt eruat te.Si vis nota,q Deus eripit,atque saluat

B Humiles & timorosos,
Flebiles & lachrymosos,
Deuotos in se sperantes,
Contritos ad se clamãtes.

Qd' dñs ergo eripiat humiles & timorosos,patet in Ps.vbi dr. Vide humilitatẽ meã, & eripe me. Item q eripiat flebiles & luctuosos,patet in Psa.vbi dr.Aiam meam eripuit de morte,oculos meos à lachrymis,pedes meos à lapsu.Item q eripiat in se sperantes atque deuotos,patet in Psa.vbi dr. Sperauit in domino,eripiat eum,saluum faciat eum, quoniam vult eum.Item q eripiat ad se clamantes atque cõtritos,patet Baruch.4.vbi dr.Clamate ad dominum, & eripiet vos. Et Iudic.10.& Num.10.Clamastis ad me, & erui vos de manu eorum.Et aduerte q Deus eripit suos ab omnibus tribulationibus,periculis,& delictis.Eruit enim eos a

Cupiditate inflammatiua,
Carnalitate maculatiua,
Obscuritate excæcatiua,
Crudelitate molestatiua,
Demonum malignitate,
Societate defraudatiua,
Timiditate perturbatiua,
Iniquitate deprauatiua,
Aduersitate tribulatiua,
Calamitate æternatiua.

Dico ergo,q Deus eripit eos à mundi cupiditate. Gal.1.Dedit semetipsum, vt eriperet nos à pñti sæculo nequã.¶Itẽ á fætenti carnalitate seu voluptate. Prou.2.Eruaris de via mala, & à muliere aliena & extranea,q̃ mollit sermones. Et in Ps.petit Dauid à dño dicens.Eripe me de luto,vt nõ infigar, & de ꝓfundis aquarum.Item ab ignorantiæ obscuritate.Corin.1.Eripuit nos de ptãte tenebrarum.¶Item à tyrãnorum crudelitate. Psa.Eripe de inimicis meis Deus meus.Et alibi.Erue me de manu filiorum alienorum,& á persequentib.me. ¶Itẽ á Demonum malignitate.Psal.Erue à framea Deus aiam meam, & de manu canis &c.Et alibi.Eripe aiam meam ab impio. ¶Item à fallaci societate.Psal.A viro iniquo & doloso erue me.¶Item à mẽtali timiditate.Psal.A timore inimici eripe aiam meam.¶Item a criminum iniquitate.Psal. Ab omnib. iniquitatib.meis erue me.Et alibi.Eruat à morte aias eorũ. (Morte dico .s.culpæ).¶Item à tpali aduersitate. Psa.Ex oĩ tribulatione eripuisti me.¶Itẽ ab Infernali calamitate.Psal. Eruet animam meã de manu Inferi,cum acceperit me. Et alibi.Eripuisti animam meam de Inferno.Breuiter ergo loquendo,dicere possum,q Deus semp paratus est suos eruere,& eripere,& à culpa interiori,miseria exteriori,pœna seu tristitia posteriori misericorditer liberare, & eos in loco tuto Paradisi constituere, & locare. Psal. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum,cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum,& glorificabo eum &c.Vide infra de liberare.

Error.Errare. Errare idem est, quod deficere cum credulitate benefaciendi. A

Accipitur.n.propriè errare pro illo defectu, quem facit homo credens se bñ facere,q̃uis impropriè pro quocunq; defectu sæpissimè sumatur.Moraliter aũt dicere possumus,q errare nihil aliud est,q̃ aliquem à rectitudine deuiare.Et iõ possumus aduertere,q plura sunt gña errorũ,& plura sunt, q̃ faciunt nos errare in via morũ.Et quia de errore fit mentio in isto opere in multis exemplis,ideò breuiter trãseũdo possumus notare,q multiplex est error in moribus. Est.n.

Error { Affectionis,
Electionis,
Cogitationis,
Progressionis.

¶Quidam enim errant
In diligendo.
In eligendo
In cognoscendo
In ambulando.

Primo igitur est error in affectione,& iste est qñ illud, quod minꝰ est,affectatur, illud verò,qđ plus est & melius, cõtemnitur.& sic videntur errasse filij Israel,q pepones,porros,& alia,& ollas affectãtes carnium, mãna dulcissimum abhorrebant,sicut dr Num.11.significantes auaros & carnales, q mundi bona,& carnis oblectamenta per auaritiã & luxuriã affectant,& diligũt,manna verò.i.bona spiritualia & æterna contemnunt,& negligunt. De tali ergo errore põt exponi illud.1.Timo.6.Radix oĩum malorum est cupiditas, quam quidam appetẽtes errauerũt. Iste est ergo error affectionis. ¶ Secundò dico,q est error electionis,& iste est,quando nescitur quid est melius,ita q quandoq; peius pro meliori eligitur,& ecõuerso. Iustum verò erroreinducit cęcitas ignorantiæ, quæ nõ sinit hominem rectè eligere,vel iudicare.Si .n.denarius aureus,vel plumbeus cęco anteferrẽt, faciliter erraret in eligendo.Tali modo errauit Iacob,cui de nocte supposita est Lya pro Rachel,ipse verò Lyã pro Rachele suscepit,& cum ea delicias duxit,qui tñ eam nõ suscepisset, si eam clara luce vidisset.Tali modo decipiuntur multi in electionibus prælatorũ,quia.n.cęcitas ignorantiæ,cęcitas etiã affectionis ipsos excęcat,ideò sæpe fit,q vnũ pro alio, plũbum pro auro,malum pro bono,hypocritam ꝓ viro sancto eligunt,& assumunt. Vide supra de electione.Vnde Thre.4. B
Errauerunt cęci in plateis. ¶ Tertiò dico,q est error cognitionis,& isto modo potissimè errãt prælati in promotionibus subditorũ,figurati in Isaac, qui cęcutiẽs,& Iacob Esau esse credens,pellibus caprinis,quibus mediantibꝰ ipsum tetigerat deceptꝰ,benedictionem primogeniti secũdo genito concessit,sicut dr Gene.27.Quia verè prælatus,quando est cęcutiens & ignorans,maximè quãdo tangit personã mediãte pelle carnalis affectionis, sæpe taliter errat,& decipitur, q primo,genitos & filios Ecclesiæ suæ subditos meliores & antiquiores impromotos dimittit.iuniores verò & impfectiores,ad quos efficit,promouet, & extollit,& benedictionem.i.beneficium,quod ad alios pertinebat,eis indebitè cõcedit.De isto ergo errore Eccles.10.dicitur. Est malũ,quod vidi sub sole,quasi per errorem à facie principis positũ stultũ in dignitate sublimi,& diuites sedere deorsum. Isto etiã modo errant iudices in iudicijs.Ignorãtes.n.quid agere debeant,& ignorantes merita personarũ,sæpe fit,q malos dimittunt,bonos puniunt.Exẽplo Lamech,qui cæcus credẽs sagittare bestiam,hominem interfecit,sicut dicit Gen.4.in historia Scholastica. Isto etiam genere errorum erratur in fide & veritate,quãdo.s.hęresis fides credit, & quãdo mendacium veritas reputatur.Esa.53.Omnes nos quasi oues errauimus.¶ Quartò dico, q est error profectionis.In via.n. malorum faciliter erratur,quia quandoq; via,quæ ducit ad mortem,eligitur,via vero,quæ ducit ad vitam,cõtemnitur. quia est via,quæ videtur homini recta, nouissima verò ipsiꝰ ducunt ad mortem,sicut dicitur.Prouerbio. 14.Sicut enim cursor,qui tenet aliam viam,quàm debet tenere,& maximè si tenet viam contrariam,nunquam venit ad terminum quo tendebat,sic verè si vitam ducimus aliter quàm debemꝰ,& à viæ rectitudine deuiemus, nunquam ad terminũ Paradisi veniemus. Psal. Errauerunt in solitudine in inaquoso,viam ciuitatis

ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Si igitur in ista via errauerimus, faciamus sicut apes, q̄ qñ ab acie errauerunt, & deuiauerũt, solent odore sentire, q̄ viã aliæ tenuerũt, & ea odore ꝓsequi, & ad aciem reuenire. Sic verè charissimi, si ab acie sanctæ Ecclesiæ, & á congregatione fidelium errare per pctm̃, si nos cõtingat, ꝓculdubio debemus odorare, & sentire, per deuotionẽ & per considerationẽ, q̄ viam alij tenuerunt, & q̄ viam illi, qui præcedunt nos. s. sancti & sanctæ inuenerunt, & incesserũt, & inueniemus, qđ per humilitatis viã, paupertatis, & martyrij &c. ambulauerunt. Per tales ergo vias debemus post eos ire, si ab errore volumus reduci, & ad rectitudinẽ peruenire. Et sic poterimus dño dicere illud Psal. Posuerunt pctõres laqueum mihi, & de mandatis tuis non erraui. Sic ergo patet, ꝙ est multiplex error. s. perambulãdo, cognoscendo, eligendo, affectando &c. ¶ Sed si vis, potes adhuc notare & dicere, ꝙ errare gñaliter sumitur ꝓ peccare. Proue. 14. Errant, qui operantur malum. Sicut. n. vidẽmus, ꝙ natura dr̃ errare, qñ monstrum, vel partum defectuosum contingit facere, & gñare, gñalis. n. intentio naturæ est, vt formet fętum perfectum, errat tñ qñq;, quia vel ex abundantia, vel diminutione materiæ, procreat aliquoties imperfectum, & monstruositate varia deformatum, sic dicã ꝙ tunc aĩa propriè errat, qñ partum monstruosum. i. opus defectuosum procreat. Constat. n. ꝙ generalis intentio aĩæ est benefacere, & benefaciendo ad beatitudinem peruenire, quod bene apparet in synderesi, quæ est pars potentiæ rationalis, quæ semp reclamat, & remordet quoties animam ad malum actum declinare sentit, & videt. Sic re vera sæpe fit, ꝙ per superfluitatem, vel diminutionem materiæ. i. p superabundantiam, vel penuriam bonorum terrenorum, mũdiq; delectabilium decipitur, & sic mõstruosa defectuosa & deformia opera pro errorem procreari vidẽtur. 4. Reg. 27. Errauit Iuda, & ambulauit in erroribus. Homo. n. qui nescit viam, si ductorem suum dimittit, faciliter erabit, cum ergo via vitæ homini sit ignota, nisi (inquã) ductorẽ habeamus dominum nostrum Iesum Christum, sicut dicit in sermone Aug. de resurrectione, restat, ꝙ si peccãdo mortaliter iustum ductorẽ dimittimus, faciliter errabimus, & p diuersas malas vias deuiabimus, & vadem⁹. Figurati in Agar, de qua dicitur. Gen. 21. ꝙ cum abijsset, & ab abraham recessisset, errabat ĩ solitudine. Et notabis, ꝙ multa sunt, q̄ sunt, & fuerunt occasio hominibus peccati erroris, videlicet

Defectus veri luminis,
Aspectus falsi numinis,
Despectus sancti agminis,
Obiectus rerũ turbinis.

¶ Primo errant quidam pp veri luminis defectũ de nocte, q̄a qñ lumen deficit, erratur facilius, q̄ de die. Sic verè dico, ꝙ quando lux diuinę gratiæ, sacræq; doctrinæ & scientiæ deficit, restant, ꝙ error & ignorantia suboriatur & succrescat. Et ideò sicut cęci, qui lumen directum non vident, faciliter errant, sic illi, qui per ignorantiam vel per maliciam cœci sunt faciliter deuiant, atque peccãt. Errant. n. quia ignorant Dei iudicia. Errãt, quia obdurãtur forti malitia. Errant, q̄a defraudantur fratris astutia. De simplicitate & ignorãtia dr̃ Matt. 22. Erratis nescientes scripturas. Et illud Psal. Erraui sicut ouis, quæ perijt. Et illud Sapient. 5. Ergo errauimus á via veritatis, & lumen intelligentiæ nõ est ortum nobis. De obstinatione & malicia dr̃ Sap. 2. Hęc cogitauerunt, & errauerunt, excœcauit. n. illos malicia eorum. Vnde etiã de malitiosis & obstinatis dici potest illud Prouer. 13. Animæ dolosę errant in peccatis. Dolus. n. malitiam voluntariam importat. De aliena fraude & astutia patet, quia. s. multi sunt, qui ex aliorum malis suggestionibus peccant, & multi sunt ita mali, ꝙ non solum ipsi errant, sed alios ad errores sollicitant, & inclinant 2. Timo. 3. Errantes, & in errorem mittentes. Isti sunt proprij illi, qui corã cœco ponunt offendiculũ. De quibus dr̃ Deut. 27. Maledictus, qui cœcum facit errare in itinere. Non sic. n. debet esse, quia. s. non debemus simplices in errorem ducere, sed ab errore potius reuocare. Figura Exo. 13. vbi dr̃. Si occurreris boui inimici tui, vel asino erranti, reduc eum. Inimicus noster est Diabolus, bos autẽ est quilibet eius subditus, & suę seruitutis iugo pressus, quẽ si in fide & moribus videmus errare, pro viribus debemus reducere, & ad viam veritatis monendo, docendo, corrigẽdo & dirigendo trahere, & á suis erroribus releuare. Deu. 22. Non videbis ouem fratris, vel bouem errantem, & prę-teribis. Patet ergo, ꝙ aliqui errant pp veri luminis defectũ.

¶ Secundò dico, ꝙ aliqui errant propter falsi numinis aspectum. Et iste est error Idololatrarum, qui Idola picta & bene pulchra credunt deitatem habere, quod bene innuitur Sap. 14. vbi dr̃. Prouexit autem ad hortum culturã & hos, q ignorabant, artificis eximia diligẽtia. Vñ Ezec. 44. Lõgè recesserunt á me in errore filiorum Israel, & errauerunt á me post Idola sua. Iste. n. fuit summus error. s. adorare Idolũ ꝓ Deo, & credere Deum, quod ipse homo fecerat, qui credebat, credere ẽt deitatẽ esse non solum in syderibus & planetis, verum ẽt in multis aĩalibus, serpentibus, atq; ranis Sapi. 11. Quidam errantes colebant mutos serpẽtes, & bestias superuacuas. Ista ad litteram vera fuerunt de Babylonis, q er rantes, pro Deo adorabant draconem, sicut dr̃ Dan. 14. Ista fuerunt vera de Romanis, q ab Epidauro accersierũt Esculapium. i. quẽdam horrendum serpentem, quẽ loco Esculapij ꝓ Deo adorauerunt, & pestẽ epidimię iuxta libros Sibyllinos cessare ꝓ eo crediderũt, sicut ponit Ouid. de Transformatis. li. vlt. fabula pen. Ista ẽt fuerũt vera de Libero, q. s. Iouẽ Ammonem in spẽ draconis cum arietino capite adorabat. De errore ergo Idololatrię dr̃ Sap. 17. Indisciplinatę errauerunt. In quem quidem errorem se non incidisse gloriabatur sapiens cum dicebat. Sap. 15. Non errorẽ induxit nos hoĩum malę artis excogitatio, nec vmbra picturę, labor sine fructu, effigies sculpta p varios colores. Errant ergo aliq pp falsi numinis aspectum. ¶ Tertiò dico, ꝙ aliqui errãt pp boni agminis despectum, qui. n. illorum, qui sciunt viam, seq vestigia dedignantur, errare facilè comprobantur. Bonorum. n. & prudentium societes errare hoĩem non permittit solicitudo verò & singularitas in errorem faciliter immittit Psa. Errauerunt in solitudine, & in inaquoso. & Esa. 16. Errauerunt in deserto. & Heb. 11. In solitudinibus errãtes. Quartò dico, ꝙ aliqui errant propter rerum turbinis obiectum. Obiectũ. n. & presentatio aeris turbidi & obscuri sunt causa sæpissimè deuij vel erroris. Sic verè dico de rebus mundi, q rę vera turbidæ sunt & obscuræ, nihil habentes limpidi vel trãquilli, quia quando alicui plus abundanter debito pśentantur, & quando in mundi bonis aliqui superflue prosperãtur, ꝓ certo in multis errare, & deficere, & multos errores incurrere comprobantur. Hominem enim errare faciunt:

Sęculi dignitates per superbiam,
Carnales voluptates per luxuriam,
Terrenę facultates per auaritiam,
Blandę verbositates per complacentiam,
Hostiles facultates per nequitiam.

¶ Dico igitur, ꝙ mali errant per superbiam, ꝙ faciunt sęculi dignitates. De quo potest dici illud Ezec. 34. Errauerunt greges mei in cunctis montibus. Montes. n. altitudinẽ dignitatum designant. Isti. n. superbi, sunt nubes sine aqua, & sydera errantia, sicut dicitur in canonica Iudę. Item errant mali per superbiã, quod procurant carnis voluptates. de quo Es. 28. Errauerunt prę ebrietate, absorpti sunt á vino. ¶ Itẽ errant per auaritiam, quod faciunt terrenę facultates. De quo Iudas. Vę illis, qui in viam Caim abierunt & errore Balaã mercede effusi sunt. ¶ Item errant in malo per cõplacentiã, quod faciunt subtiles uerbositates. s. verba adulatorum. Vñ de in persona diuitum dicitur adulatoribus Esa. 30. Loquimini nobis placentia, videte nobis errores, diuinate nobis somnia, cesset á facie nostra sanctus Israel. Ad litterã, n. verba adulatorum & malorum consiliariorum sunt causę quare mundi Principes in multis deuiant, & oberrant. Vñ Esa. 19. dicitur. Sapientes consiliarij Pharaonis dederunt consilium insipiens. Sequitur. Errauerunt principes Mempheos: deceperunt Aegyptum, Angulum populorũ. ¶ Itẽ errãt per infidelitatem & nequitiam, quod faciunt hostium falsitates: seu demonum prauitates, Constat enim, ꝙ diaboli fallaciæ multos in errorem immittit, quod potissimè fiet in tẽpore Antichristi. Mat. 24. Surgent. n. pseudochristi & pseudoprophetę, & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in errorẽ inducantur, si fieri põt, etiam electi. Ista potissimè verificabuntur de Antichristo, qui causa erroris & diuij multis erit. Et ideo Apos. 2. Thes. 2. vocat eũ operationẽ erroris, dicẽs Eo ꝙ charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent, mittet illis operationem erroris, vt credant mendacio. Sic ergo patet quomodo mali multis erroribus seducũtur. Eccle. 11.

Error & tenebræ pctorib.concreatæ ſunt.Errantes autem à Deo odiuntur & cõtemnunt.Eccl.15.Omne execramẽtum erroris odit Deus.Et iõ finaľr tales errantes & erronei cum demonib.quib.credunt,& obediũt,diſponuntur, & partem ſortiuntur Prou.21.Vir,qui errauerit à via doctrinæ,in cętu gigãtiũ cõmorabit.Et ſic patet,qũo quatuor modis gñaľr errãt mali.ſ.p rerũ obiectũ ſeu affectũ,p bonę ſocietatis deſpectũ,p idololatriæ aſpectũ,& per ignorantiæ defectum &c.

A **Erubeſcere.Erubeſcentia.** Idẽ eſt qđ verecũdia ſeu confuſio.Et accipitur quandoq; in bono, qñq; in malo. Et ideo nota breuiter,ꝙ qdã eſt verecundia ſeu erubeſcẽtia virtuoſa,quædam vitioſa,quædam doloroſa.Virtuoſa eſt,qñ hõ erubeſcit crimina.Vitioſa.eſt,qñ confundiť crimina dicere.doloroſa eſt,qñ cõpellitur crimina pãdere.¶Prima ergo verecũdia virtuoſa eſt de pcti cõmiſſione,de qua põt dici illud Eze.36.Erubeſcite ſuper vijs veſtris.¶Scđa verecundia vitioſa eſt de peccati confeſſione.Dan.13. Erubeſcebant indicare ſibi.vnde in pſal.Erubeſcant impij, & deducantur in infernum,muta fiant labia doloſa.Ad literã.n.iſta erubeſcentia,labia facit muta,quia pctã confiteri non ſinit.Verecũdia doloroſa erit in inferno de pctorum oſtenſione.Ibi.n.perpetuum opprobrium æterna verecundia.ſempiterna confuſio, & immortalis erubeſcentia ſemper erit. pſal. Erubeſcant & conturbentur oẽs inimici mei, conuertantur & erubeſcant valde velociter. Dicamus ergo aliquid de qualibet iſtarum trium confuſionum.¶ Primo ergo eſt quædam erubeſcẽtia virtuoſa,& iſta eſt quando homo erubeſcit de malis factis,& perpetratis,quando homo verecundatur de re cõfuſibili & inhoneſta,ſi eam commiſerit,vel ſi ſibi impoſita fuerit. Elephas.n.ab alio victus,intantum verecundatur,quod in pñtia ipſis non audet amplius apparere,ſicut dicit Plinius.Si vocẽ victoris audiuerit,ſtatim fugit.Sic vere(chariſſimi,ſi aduerſarius noſter diabolus nos vicerit per tentationem,& nos induxerit in peccatum,nos proculdubio debemus verecundari & pudere,& nos victos ab ipſo fuiſſe,vel inhoneſtum aliquid commiſiſſe,verecundum & indecens reputare. Debemus enim dicere illud 1.Eſd.9.Deus cõfundor, & erubeſco leuare faciem meam Deus meus ad te. Iſtius ergo victoris diaboli debemus conſortium fugere,& vocem ſuæ ſuggeſtionis nõ libenter attendere vel audire ipſamq; horrere pariter,& timere.Et ſic loquitur Amb.lib.de morte Abel.Erubeſcere(inquit)debemus,& contemnere peccatum, non defendere,quia pudore culpa minuitur,defenſione cumulatur Erubeſcere enim debet homo,& potiſſimẽ iuuenis,& maxime quando reprehenditur à maiore.Ideo dicitur Hier.31. Poſtquam oſtendiſti mihi femur meum confuſus ſum, & erubui.Iſta.n.virtus valde eſt commẽdabilis & in natura, & in ſcriptura.In natura enim commendatur pluribus exẽplis ſicut dicit .Solinus de mirabilibus mundi in ſignum.n.verecundiæ,ſi corpora viri & mulieris flumine ſubmerguntur corpus viri ſupinum corpus,vero mulieris ad terram pronum inuenitur.Natura enim vult cœlare ſexum,& abſcõdere verẽda mulieris.Patet in alijs exemplis.Canes enim venatici, aures habentes pendentes præ alijs nobiles reputantur. Elephas etiam aures pendentes habet,ipſaſque nunquam erigit niſi quando contra draconem contendit.In India etiam dicuntur eſſe homines ore,& loquela carentes.In quibus proculdubio exemplis poſſumus inſtrui,quod verecundiam debemus ſectari.Iſta eſt enim,quæ aures ſubmittit,os, i.audaciam loquendi deponit,quicquid verecundum & inhoneſtũ eſt,cœlat,contegit,& abſcondit.De iſta ergo virtute loquitur Bern.ſuper Cant.Quid inquit amabilius verecũdia? hæc enim ſpei bonæ nuncia,bonæ indolis radix,virga diſciplinę, expugnatrix malorum,propugnatrix puritatis, gloria conſcientiæ,famæ cuſtos,vitæ decus,virtutum hæres,gratiarum primitiæ,naturæ laus,inſigne toti⁹ honeſtatis.Sed heu proh dolor.O quam maxime iſta virtus hodie in multis deficit,& ceſſauit,quia vere multi ſunt inuerecundi & frontoſi,q non erubeſcunt crimina facere,correctiones audire, ſuas inuerecundias detegere . Non enim erubeſcunt ſi ſua facta mala ſciuntur,imo quod peius eſt, in hoc gloriantur & lætantur. In India enim eſt quædam inſula,vbi homines communiter vadunt nudi & manifeſti,ita quod omnia eorum crimina & pudibunda ſciuntur,& videntur,ipſi verò non confunduntur.Iuxta illud Geneſ.2.Erant autem nudi Adã & vxor eius & non erubeſcebant.Tales etiam ſunt ſimiles aſinis indicis, qui in fronte more vnicornis inter oculos vnicum habent cornu,vt dicit Plinius.Vere,chariſſimi,tales inuerecundi & frontoſi in fronte,id eſt in apparentia & in promptu cornu obſtinationis & inuerecundiæ ſunt armati , quia vere ſi arguuntur ab aliquo,ſtatim inuenit eos inuerecundos cornutos, proteruos & obſtinatos, ita quod de eis poteſt dici illud Hierem.3.Frons meretricis facta eſt tibi noluiſti erubeſcere.Et de publicis vſurarijs videtur loqui Hierem.8.Confuſi ſunt, quia abominationem fecerunt.quin potius confuſione non ſunt confuſi,& erubeſcere neſcierunt. Patet ergo chariſſimi,quod eſt quædam verecundia virtuoſa . Vnde Hierem.31.Poſtquam conuertiſti me,egi pœnitentiam,cõfuſus ſum,& erubui , quoniam ſuſtinui opprobrium adoleſcentiæ meæ.¶Secundo dico,quod eſt quædam verecundia vitioſa,& iſta eſt,quando homo verecundatur dicere peccata in confeſſione.Sicut enim infirmus quantumcunque vlcera ipſius ſint horribilia & pudenda, diſcreto tamen & ſano medico ipſa oſtendere non erubeſcit, ſic vere crimina noſtra quanquam vilia & enormia non debemus verecundare medicis,id eſt ſacerdotibus confiteri.pſalm. Deus meus in te confido,non erubeſcam.Talis enim verecundia valde eſt periculoſa.Ipſa enim æquiparatur infirmitati ſquinantiæ, q̃ guttur ita ſtringit,quod anhelitum ab interioribus exire nõ permittit,quæ ſtatim hominem interficit niſi celeriter ſuccurratur.Sic vere verecundia confitendi guttur hominis facit ita ſtrictum,quod de interioribus conſcientiæ ſuæ nõ poteſt anhelitus & flatus confeſsionis exire,& ideo ſine remedio mors æterna talibus eſt propinqua . Narratur enim de quodam ſancto,ꝙ cum prædicaret confeſſionem,vidit diabolum,qui in ſingulorum auribus conſedebat , à quo cum peteret quid ageret,rñdit.Facio inquit emendas meas, & ꝙ abſtuli hominib.reddo.Abſtuli.n.eis verecundiam quando peccabant,nunc ipſam eis reſtituo quãdo confiteri debent. B Iſti ſunt ſicut reus,qui ducitur ad patibulum, qui præ verecundia nõ audet appellare.Iſti ſunt ſicut ouis,quã lupus ſtrãgulat,quæ quia tenetur ad guttur,non põt clamare.Iſti ſunt ſicut ille,qui ſubmergitur,qui præ aquæ multitudine nõ põt ſpirare,quia breuiter verecũdia talibus ita claudit os, quod appellationis clamorem & ſpirationem confeſſionis celant & ſic mortẽ æternam inducit.Vnde.2.Timo.1.dicitur.Noli erubeſcere teſtimonium.i.cõfeſſionem.Pone hic, ſi vis qũo leo capitur cum duplici fouea ẜm Hiero.ſuper Ezec.19.Sed omitto cauſa breuitatis.Vide ſupra de tractatu huius verbi abſcõdere vbi poſui.¶Nota vero,ꝙ eſt aliud genus malę verecũdiæ,proueniens ex ſuperbia.Et iſta eſt, nõ detegere ſuã conditionẽ ſeu poſſeſſionẽ.Cõditionẽ dico,ſicut ſunt multi, qui erubeſcunt cõfiteri paupertatẽ ſuæ parẽtelæ,paupereſq; ſocios &cognatos pudẽt recognoſcere & amare, imo ipſos ſolẽt refugere,& negare.Deu.33.Dixit patri & matri ſuæ neſcio vos,& fratrib.ſuis,ignoro illos.Profeſſionẽ dico ſicut illi,qui erubeſcunt ſe dicere Chriſtianos de q̃b.dr̃ Luc.9.Qui me erubuerit corã hoĩnib.erubeſcet eũ filius hoĩs corã Angelis eius.De talibus ergo verecundis malis dicit pſa.Verecundia mea cõtra me eſt ſp.i.pctm̃ meum contra me eſt ſp. Iſta eſt ergo verecundia vitioſa.¶Tertio dico, ꝙ eſt alia verecundia doloroſa,& iſta ſignat cõfuſionẽ & opprobrium C mortis æternæ.O quam magna & ponderoſa erit illa verecũdia,qñ oĩa crimina dãnatorum Deo & Angelis ſanctis & dãnatis ſine aliquo operculo apparebunt & monſtrabũtur,qñ tanq̃ excõicati de bonorum conſortio expellentur,qñ tanq̃ ſcelerati infernalib.carceribus mancipabuntur,& qñ tãquã publici inimici,& malefactores propter defectum ſuum tormentis,& incendijs exponentur.Ideo talibus poterit dici illud.Ro.6. Quem fructum habuiſtis in illis,in quibus nunc erubeſcitis?Nam fructus vel finis illorum mors eſt.Et Hier.22.Confunderis & erubeſces ab omni malicia. Sic ergo patet,ꝙ eſt triplex verecundia,ſ.Vna virtuoſa,quæ eſt habẽda, vna vitioſa,quæ eſt cauenda,vna doloroſa,quæ eſt timenda. Sufficit Vide de verecundia.

Erudire. Nota,ꝙ erudire idẽ eſt,ꝙ docere inſtruere, A informare.Et ſic ille dicitur eruditus, qui eſt ſapiens,prudens,bene doctus, diſciplinatus, inſtructus & informatus . Et videtur eſſe differentia inter docere, & erudire,

erudire, quia erudire semper accipitur in bono, & docere verò quandoque in bono, quādoque in malo accipitur. Nota ergo, quòd homo eruditur & instruitur scilicet

Per { Interiorem meditationem, Exteriorem inspirationem, Superiorem inspirationem, Creaturarum manductionē, Scripturarū reuolutionem. }

Eruditur (dico) per meditationem interiorē. Vnde prouer. 8. Ego sapiētia habito in consilio, & eruditis intersum cogitationibus. Item eruditur per tribulationem exteriorem. Vnde Hier. 31. Castigasti me domine, & eruditus sum quasi iuuenculus indomitus. Item erudi tur per inspirationem superiorem. Vnde Thre. 1. De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me. Item erudit per manductionem creaturarum. Vnde Iob c. 35. dr̄, ꝙ Deꝰ docet nos super iumenta terræ, & super volucres cœli erudit nos. ¶ Item eruditur per reuolutionem scripturarū. vnde Act. 22. Eruditus iuxta veritatem paternæ legis. possumꝰ ergo dicere, ꝙ duo genera personarum debent esse principaliter erudita, videlicet Doctores, & rectores. Eruditi. n. debent esse doctores, vt sciant quid dicendum est, quid tacēdum. Rectores vero, vt sciant quid agēdum, & quid nō agēdum. Ideò breuiter de talibus potest intelligi illud Dauiti cum verbum. psa. 2. Et nūc reges intelligite erudimini, q iudicatis terrā. In quibus verbis ostendunt tria, ad q̃ eruditio & sapientia est necessaria. Ista. n. necessaria est, vt prudenter

Nosipsos regulemus. [Reges inquit]
Occulta cogitemus. [Intelligite inquit]
Subditos gubernemus. [Qui iudica tis inquit terram.]

¶ Primò ergo erudiamur, vt debite regulemꝰ affectus interiores. s. motus desideria cordis, & carnis, quod ostenditur, cum dicitur. [Reges.] Erudiamur ergo

Ad { Regulandum nostras conditiones, Meditandum rerum perfectiones, Gubernandum subditas nationes, }

Ille. n. veraciter est rex, qui nouit seipsum regere, & suis passionibus imperare, & mentem & carnem rōnis legibus & viribus subiugare. Iob. 19. Rex ergo es? tu dicis, quia rex sum ego. Vide infra de rege. Ideò de homine sic moraliter erudito potest intelligi illud Prouer. 15. Semita vitæ super eruditum, vt inclinet de inferno nouissimo. Et notabis, ꝙ homo, qui se discretè vult regere, debet esse eruditus circa

Modum { Comestionis, Locutionis, Conuersationis, Obseruationis. }

De modo viuendi dr̄ Ecclesi. 31. Quā sufficiēs viro erudito vinum exiguum. De modo loquēdi dr̄ Proue. 16. Eruditus in verbo recipiet bona. De modo conuersandi dr̄ Ecclesi. 21. Stultus à fenestra respiciet in domum, vir autem eruditus foris stabit. De modo verò suæ ꝓpriæ à malo obseruationis dr̄ Eccle. 40. Vir disciplinatus & eruditus custodiet se. Sic ergo debent in se erudiri, q alios voluerint erudire, regibus & maioribus assistere, & se dignè in moribus gubernare. Exemplo sanctorum puerorū, de quibus dr̄ Dan. 1. ꝙ ipsi erant sine vlla macula, decori forma, eruditi oī sapientia, cauti scientia, docti disciplina. Ista est ergo eruditio, qua regulamus affectus interiores [Reges inquit. ¶ Secundò dico, ꝙ erudiri debemus vt cognoscamꝰ naturas exteriores. Intelligite inq̃t. Ille. n. eruditus & sapiēs debet dici, qui scit cognoscere & intelligere illa,

Quæ sunt { Agenda, Credenda, Horrenda, Amanda, Timenda. }

Bona. n. opera debemꝰ agere, fidei articulos debemus credere, peccata & mundi bona debemus horrere, veritates & bona æterna debemus amare, Infernū & Dei iudiciū debemus timere. psa. Intelligite insipientes in populo, & stulti aliq̃n sapite. Et sic de quolibet sic intelligente, cogitāte, & desiderante poterit dici illud Esa. 52. Ecce intelliget seruus meus &c. Vide eā ꝓsecutā supra in titulo Eleuare. Actu. 7. Eruditus est Moyses in omni sapientia. Ista autem sapientia & intelligentia

Christi legem facit meditari,
Sanctum gregem facit informari,
Summum regem facit honorari.

Ista. n. Christi legem iugiter meditat̄. psa. Beatus, quem tu erudieris dn̄e, & de lege tua docueris eum. Ista etiam sanctum gregem. i. subditos corrigit, & sectatur. Prouer. 10. Labia iusti erudiunt plurimos. & Ecclesi. 6. Filij tibi sunt, erudi illos. Summum regem. s. Christum limpide contemplatur. Dan. 12. Qui ad iustitiam erudiunt plurimos, quasi stellæ in perpetuas æternitates fulgebunt. Erudiamur ergo, vt cogitemus naturas secretiores vel vtiliores. ¶ Tertiò debemꝰ erudiri, vt gubernemus subditos, & inferiores. [Qui iudicatis terram inquit] Illi. n. qui alios habet erudire, & corrigere, debent esse eruditi & correcti, disciplinati & ordinati. Cœlum, n. & stellæ, quæ terram & inferiora habent regere, sunt in suis motibus & cursibus ordinatissimi, nunq̃. n. deficiunt à solito cursu suo, vt cōiter. Sic verè (charissimi) illi, q alios regunt, iudicant, & gubernant, debent præ alijs esse eruditi docti, disciplinati, & regulati, ita ꝙ à debito cursu suo. s. à prudentia & iustitia nunq̃ dn̄t aliqualiter variari, iuxta illd̄ Sapi. 1. Diligite iustitiā, qui iudicatis terrā. Ista tn̄ sunt contra multos, q sunt similes stellis erraticis, q̃ q̃nq; fiunt retrogradæ, ita ꝙ tunc temporis ipsæ perdunt sui directi vel stationarij cursus & regulæ disciplinā. Sic verè multi sunt hodie iudices & plati, q multimode à cursu & motu suæ ordinatæ gressionis, eruditionis, prudentiæ, iustitiæ & disciplinæ retrogradi efficiuntur, quod vtiq; q̃nq; facit affectio, q̃nque munerum acceptio, q̃nq; odium & iracundia, q̃nque timor & ignauia, q̃nq; error & ignorātia. Multis. i. modis retrogradiunt illi, q iudicāt terrā, á rectitudine veritatis. Nō sic ergo, sed simus eruditi, vt gubernemus subditos inferiores, q a sicut dr̄ Eccl. 37. Vir sapiens plebē suā erudit. Simus ergo eruditi. s. subditos gubernādo, discrete cogitādo, nosipsos rl̄ādo. ¶ Vide supra d̄ titulo docere, & Ecc. 37. Vir pitꝰ multos erudiet. & infra de tractatu istruere & iformare.

Erumpere.

Nota, ꝙ erumpere idem est, ꝙ emanare, cito egredi, exire, & apparere. Vnde erumpere idem est, ꝙ de interiori loco extra rumpere, & impetuosè procedere. Signat ergo erumpere aliquem actū violētū, & celerē & promptum. Significat ergo q̃nque

Promptam & { Cogentem compassionem, Ingentem promotionem, Vigentem damnationem, Rigentem malorum multiplicationem. }

De passione patet de Ioseph Gen. 43. qui visis fratribus, nō poterat se continere, quia erumpebant lachrymę. De ꝓmotione potest dici illud Esa. 58. Si videris nudum, operi eum. Sequitur. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum. De damnatione verò malorum, quæ erumpit. i. quæ cito venit, dicit Ezec. 13. Erumpere faciam spiritum tempestatum &c. De eruptione autem iniquorum in communi, quæ cōtinuè erūpunt ad nocendum, dicitur Esa. 59. Oua aspidum ruperunt, telas araneæ texuerunt. Sequitur. Quod confotum est, erūpet in regulum. Et. 1. Reg. 30. dr̄. Dedit latrunculos, qui erūpebant aduersus nos. Et si vis, dic, ꝙ á nobis debent emanare & erumpere cuncta bona. Nam sicut erumpunt

De { Terra radices, Nubibus voces, Stellis luces, Montibus fontes, Arboribus flores, Floribus fructus, Vineis luctus, idest lachrymæ seu stillę, De abyssis erūpunt fluctus, }

Sic dico, ꝙ ab homine sancto & iusto erūpit radix bonæ intentionis. Oleæ. 13. Erūpet radix eius, vt libani. Erumpit vox laudis & confessionis. Gal. 4. Erumpe, & clama, quæ nō parturis, Erumpit lux honestæ conuersationis. Esa. 58. Erumpet quasi mane lumen tuum. Erumpit fons sapiētiæ & discretiōis. Deut. 8. In cuius cāpis & montibus erumpūt fluuiorū abyssi. Et Prouer. 3. Sapiētia illius eruperūt abyssi. Erumpit flos bonæ affectionis. Num. 17. Turgentibus gemmis erūpebāt flores. Erumpit fructus bonæ operationis. Ezec. 17. Erūpet in germen, & faciet fructum. Erumpit luctus. i. lachryma cōpassionis. Geṇe. 43. Commota sunt viscera sua super fratre suo, & erumpebant lachrymæ. Erumpit fluctus asperæ correctionis, & malorum punitionis. Iob. 38. Conclusit ostijs mare, q̃n erumpebant quasi de vulua procedens &c. Sufficit de eruptione. Vide vbi Egred & exire, & similibus.

Aes. Aereus. Aeneus.

Nota, quòd æs est metallum rubeū, terreum, & fœculentum, & potest significare in bono, & iu malo. Potest enim significare virum perfectum, & virum imperfectum. Potest ergo significare virum perfectum. Sicut enim æs, seu cuprum est

Rubei

Metallum { Rubei coloris. / Sonori clamoris. / Aurei splendoris. } Sic vere vir pfectus debet esse rub eus & igneus p amicitiã, sonorus & canorus p eloquentiã, aureus & fulgidus per sapientiã. Iste.n. debet rubere feruenter diligendo. vñ Eze.24. Pone eã super prunas vacuã, vt incalescat, & liquefiat æs eius. Iste ẽt debet sonare patenter prædicando, vt sic dicat illud Hier.48. Cor meum ad Moab quasi Tibia ęris sonabit. Itẽ iste debet fulgere honestẽ cõuersando. vnde de Esdra dr̃ 1.Esd.8.ꝙ ipse reportauit de Babylone vasa æris fulgẽtis optimi. De tali ergo viro, rubente p dilectionẽ, sonante per prædicationem, fulgente per honestam conuersationem, potest dici illud Ezech.40. Et ecce vir, cuius erat species quasi species æris. In quibus verbis ostenditur, quod sicut æs naturaliter

Est { Solidum & durabile, / Fulgidum & spectabile, / Fluidum & liquabile, } Sic procul dubio vir iustus debet esse solidus per constantiã & firmitatem[Vir inquit]Fulgidus per decẽtiã & honestatem[Cuius erat inq t] Fluidus per clementiam & pietatem[Quasi inquit (spẽs ęris] ꝙ.s.liquefit ad ignẽ. ¶Primo ergo habeamus firmitatẽ cõstãtissimã, ꝙ oñditur, cum dr̃ Vir. Aes.n.est metallũ valde durabile, ita ẽt forte & solidũ, ꝙ cũ instrĩs ęreis solebant antiqui colere terras, exercere bella & oĩa sua opa facere, antequã inuentus fuit vsus ferri, s̃m Isid. Sic vere charissimi, nos debemus esse fortes & solidi, durabiles & perseuerantes & firmi. Terrã.n.corporis nostri debemus colere per pñiam, bella ẽt contra diabolum pp nos & propter subditos, debemus mouere per audaciã & constantiam, semper etiam debemus durare per perseuerantiam, vt de nobis dicatur, quod de cœlis dr̃ Iob.37. Tu forsitan cum eo fabricatus es cęlos, qui solidissimi, quasi ære fundati sunt? Et circa hæc nota, ꝙ ærea fortitudo necessaria est ad multa, videlicet

Ad { resistendum tentationibus, / subsistendum oppressionibus, / assistendum operationibus, / insistendum orationibus. } Dico.n.ꝙ per tpalẽ fortitudinem tentationib. resistimus. Hie.1. Dedi te in virum ęreum, & in columnã ferream, & pliabuntur aduersum te & præualere non poterunt. ¶Item tribulationib. subsistimus. Ista est

¶Iterum necessaria est Ad { morbos auferendum. / sordes abluendum, / carnem macerandum, / fidem prædicandum. }

n.basis fundamentum ad omnia difficilia sustinendum. 2.Paral.6. Fecit Salomon basim æneam. & Exo.30.dr̃, ꝙ in tabernaculo factæ sunt columnæ æneæ.20.cum basibus suis. ¶Itẽ bonis operib. assistimus. ps. Posuisti, vt arcum ęreum brachia mea. ¶Item operationib. insistimus. Vnde Num.17.dr̃, ꝙ ibi erant thuribula ærea. ¶Item per istam ab infirmitatibus nos curamus. Vnde Num.21.dr̃, ꝙ per aspectum serpẽtis ęnei curabantur percussi à serpentib. ¶Item à nostris sordibus nos lauamus. vnde 3.Reg.8.dr̃, ꝙ Salomon fecerat mare æneum, in quo sacerdotes immolaturi lauabãtur. Istud.n. mare significabat amaram pœnitentiam, in qua sordes vitiorum lauantur. ¶Item carnẽ nostram arcemus, & deuincimus vñ.2.Paral.4.dr̃, ꝙ altare æneum factum est in templo, in quo. s. carnales hostiæ cremabant. & Exo.35.dr̃, ꝙ ipse fecit altare ęneum, & craticulam eius æneam. Tale.n. altare est fortis iustus, seu cor solidum viri, iusti, quod carnem concremat, & comburit. ¶Item per hanc æneam fortitudinem fidem prædicamus, & Deum bene dicimus. vnde Exod.30.dicitur, ꝙ factũ est labium æneum cum base sua. Et breuiter omnes virtutes nostræ debent esse æreæ, id est perseuerantia & fortitudine communitæ.4.Regum.25. Omnia ærea. Vnde Exod.27. Omnia vasa ex ære fabricabis. Ista constantia seu perseuerantia ostenditur cum dicitur Vir. quod est nomen fortitudinis, & virtutis. Et ecce inquit vir. In quibus tribus verbis aduerte, quod vir perfectus debet esse

Fortis ad laborandum[Vir]
Crescens ad consummandum[Et]
Promptus ad admirandum[Ecce]
Vir enim significat fortitudinem.
Ecce significat promptitudinem.

Et vero designat aliquam super additam plenitudinem. Nã & sp vbicunq; sit significat aliquid sequens post se, ita ꝙ propriè per & potest significari crementum, superadditio, adiunctio & profectus ad alia bona, & superabundantia meritorum, vt sic de tali &, i. de tali cremento, & de tali profectu ad complementum perfectionis, possit dici illud Proue.4. Iustorum semita quasi lux splẽdens procedit, & crescit vsque ad perfectum diem. Sit ergo vir, vt de eo dicatur illud Iob.1. Vir erat in terra Hus, nomine Iob & erat ille simplex, & rectus, & timens Deũ recedens à malo, & permanens in innocentia sua. Habemus ergo firmitatem constantissimam. Cuius tamẽ contrariũ est in multis, qui non sunt fortes sed debiles, dicentes illud Iob 6. Non n. fortitudo mea, vt fortitudo lapidũ, nec caro mea ænea est. ¶Secundo dico quod nos debemus habere honestatem intentissimam, quod ostenditur, cum dicitur[Cuius species] Aes enim quando bene politum & splendidnm, valde est speciosum. speciem enim auri videtur prætendere, & habere. Sic vere viri iusti & honesti, quando ab omni rubigine peccati vel malæ consuetudinis sunt purgati, & per maturã conuersationem limati & politi, tunc verè Deo, & hominibus speciosi sunt & grati. Vnde Can.5. Species eius, vt libani electus cedri. Aduerte tamen quod æs valde faciliter rubiginatur, nisi sæpe oleo liniatur, vel arena fricetur, vel auro, seu stagno liniatur, vel deauretur.[Ista enim tria conseruant æs á rubigine, scilicet

Olei linitura,
Arenæ fricatura,
Auri deaureatura.

Sic vere charissimi, species honestatis humanæ faciliter cõtrahit rubiginem alicuius pc̃ti, alicuius insolentiæ, alicuius infamiæ, nisi liniatur oleo clementiæ & pietatis, nisi cõfricetur arena pænitentiæ, & asperitatis, nisi etiam deauretur auro sapientiæ, & fulgendissimæ sanctitatis. Et ideo hypocritæ, qui istis tribus videntur carere, s. rubiginantur, & à fulgore honestæ conuersationis denigrantur. Ezec.24. Væ ciuitati sanguinum, ollæ cuius rubigo in ea est. Habeamus ergo honestatem fulgentissimam. de quo.1.Mac.6. Refulsit sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis. ¶Tertio debemus habere pietatem feruentissimam, quod etiam potest denotari in vocabulo æs(quasi inquit species)æris. Sicut.n. æs per appositionem ignis potest liquefieri, sic vere per clementiam & compassionem statim, ꝙ ignis, i. asperitas alienę miseriæ nobis adiungitur, debemus misericorditer liquefieri, & resolui, & ad modum rei liquefactæ formis & figuris alienis. i. necessitatibus & miserijs aliorum benigniter applicari, dicendo cum psal. Factum est cor meum tanquam cera liquefa. in me. ven. mei. Et Iob.38 Lapis solutus calore in æs vertitur. Multi enim sunt sicut quædam species æris, quæ difficile funditur, & multas malleationes recipit, sicut patet de ære, de quo fiunt pelues, quod nec ignibus soluitur, nec malleis facile dissipatur. Sic vere charissimi multi sunt ita duri, parci, & auari, quod nec igne diuini timoris soluũtur per clementiam & compassionem, nec malleis tribulationis superantur per contritionem. Isti potissime sunt illi, qui sunt pelues ad pauperes decoquendos, scilicet impij & tyranni, quia vere tales nec pauperibus compatiuntur, nec correctionib. vel tribulationibus emendantur. Vnde Hiere.5. Domine percussisti eos, & non doluerunt, attriuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam. Non sic charissimi, sed simus sicut illud æs, de quo fiunt campanæ, quæ in altis campanilibus ponuntur, & cum quibus gentes ad Ecclesiam vocantur, quod faciliter dissoluit & liquescit. quia vere charissimi, illi, qui digni sunt & habiles, in alto gradu & statu Ecclesiæ collocentur p prælationem, vt alios conuocent ad fidem per prædicationem. Tales ergo debent faciliter per compassionem dissolui, & per pietatem & clementiam liquefieri, dicẽtes illud Can.5. Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Patet ergo charissimi, quod boni & perfecti viri comparantur æri,

Quia { durant per infirmitatem, / fulgent per honestatem, / liquescunt per pietatem. }

Si vis, potes applicare figurã illã de quatuor animalibus, de quibus dicitur Eze.1.ꝙ in ipsis erãt scintillæ quasi aspectus æris cãdentis. Patet ergo, ꝙ es significat hominẽ perfectum & virtuosum. ¶Sed adhuc dico, ꝙ ęs potest significare hominẽ infectum & vitiosum. Mali enim sunt simulachra aurea, & argentea, & ærea, de quibus fit mẽtio Apocalyp.9. Aes enim statim clamat si percutitur. Aes insuper faciliter rubigescit si non fricatur seu strigilatur. Aes liquescit si ad ignem ponitur. Aes durum est si palpatur seu si tangitur. Sic vere charissimi, peccatores, per impatientiam sunt clamosi, per in honestam conuersationem sunt rubiginosi, per mala desideria sunt liquefactibiles,

biles,fluidi & delicioſi,per crudelitatem & ſęuitiā ſunt duri & rigoroſi.¶ Quòd verò tales ſunt clamoſi & litigioſi,patet 1.Cor.13.Factus ſum velut æs ſonās,aut cymbalum tinniēs.Quod verò ſint rubiginoſi,patet per illud Dan.14. vbi de idolo belis dicebatur,ꝙ intrinſecus erat luteus, extrinſecus æreus.Illi.n.q̃ ſunt idolum pictum & fictum,ſ.hypocritæ,ſunt procul dubio viles & lutei intus in conſcia,foris verò ſunt ærei in apparentia.Iob. 41. Reputabit quaſi lignum putridū ęs.Quod etiā ſint carnales & delitioſi, patet Dani. 2.vbi de ſtatua dr̃,ꝙ venter eius,& fœmora ex ære erāt.Qđ inſuper ſint crudeles & furioſi,patet Eſa.48.vbi dr̃. Scio,n. quia durus es tu,& neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea.De ſuperbis igitur dr̃ Zach.6.Et montes,montes ęrei Iſti.n.ſunt dij aurei & ærei,qui à fatuis cultoribus.i.ab adulatoribus laudātur,ſicut dr̃ Dan.5. qui tñ à Deo finaliter cōfringuntur.pſal.Cōtriuit portas æreas,& vectes ferreos cōfregit.De talib.ergo pſonis facit diabolus vaſa ſua, q.a.ſ. de aliquibus facit ollas ad pauperes decoquendum. De aliquibus facit tubas ad iactandum & comminandum. De aliquibus facit cymbala ſua ad aliorum laudes prædicādum & reſonandum. De alijs autem facit arma ſua ad alios puniendum & inuadendum.Goliath.n.veniens cōtra Dauid armatus erat æreis ocreis,& galea ærea,ſicut dr̃.1.Regū.17. Rex etiam Roboam pro ſcutis aureis,quæ abſtulerat rex Aegypti,fecit fieri in Heruſalem ſcuta ęrea,ad denotandū, ꝙ q.a rex Aegypti diabolus,de Hieruſalē.i.de ſtatu eccleſiæ & religionis abſtulit hodie clypeos aureos.i.viros pfectos,idcirco in loco,ipſorum conſtituūtur ſcuta ærea.i.pc̃tōres & imperfecti.Breuiter de pc̃tōribus pōt dici illud Deu.28. Sit cęlum,quod ſupra te eſt,æneum & terra,quam calcas, ferrea. Cœlū.n.& terra ferrei ſunt ænei,qñ ſubditi.i.terra ſunt ferrei,i.obſtinati,& quando prælati,qui ſunt cęlum, ſunt ærei, .i.rigidi & mali.Et ſi vis,nota,ꝙ mali dicuntur ærei,quia vitijs corrumpuntur,quia malis deſiderijs diſſoluuntur, quia infernalibus ſupplicijs finaliter conſumuntur.Iſti(dico)corrumpuntur diuerſis vitijs.Hier.6.Omnes iſti principes declinantium,ambulantes fraudulenter,æs & ferrum,vniuerſi corrupti ſunt.Item iſti diſſoluuntur peruerſis deſiderijs. vnde de aīa peccatrice dr̃ Ezec.23.Pone eam ſuper prunas vacuam,vt liqueſiat æs eius,& confletur. Item iſti conſumunť in ſupplicijs.ſ.finaliter in inferno.vnde de Chaldeis.i. de demonibus dr̃ 4.Reg.25.ꝙ ipſi tranſtulerunt omnes æs in babylonem,i.omnem peccatorem in infernum.Vnde de pec catoribus in inferno damnandis pōt dici illud Eze.22. Omnes iſti æs,& ferrum,& ſtanū in medio fornacis.Patet ergo quomodo per æs intelliguntur non ſolum viri virtuoſi, ſed etiam vitioſi.¶De ære verò,inquantum ſumitur pro pecunia,notabis quod iſtud eſt ęs per eleemoſynam effundendū æs per paupertatem voluntariam abijciendum,æs p deuotionem in vſus domini conuertendum , & Deo offerendū. De ęris effuſione dr̃ Io.2.Numulariorum effudit æs.De æris abiectione dr̃ Marci.6.ꝙ apoſtoli non debebant portare ęs in zona.De æris oblatione dr̃ Exo.38.ꝙ æris oblata ſunt talenta.72.milia.Quod autem per ęs quandoque intelligatur duritia peccati,& obſtinatio malitiæ,patet Daniel.4.vbi de Nabuchodonoſor dr̃. Alligetur vinculo ferreo & ęreo. & Eccleſi.28.dicitur de peccatore. Vinculum eius vinculum æreum.i.fugiet pœnitentiam,& incurret in pœnam æternā. Portæ etiam inferi portæ æreæ nominātur.Eſa.45.c. Portas æreas conterā &c.Hæc ergo de ęs ęneus. & æreus ſufficiūt.

A Eſca Nota titulo,ꝙ eſca dicitur abedo.i.comedo.Cum ergo alibi ſit actum de comedere,de cibo, de pane,de manducare,epulari & ſimilibus,hinc eſt, qđ de eſca breuiter tranſeundum erit.Nota ergo breuiter , ꝙ ſicut ſupra dictum eſt de epulatione,in ſcriptura reperitur eſca cūctorum, malorum iuſtorum,& ſanctorum,

Eſca { Cunctorum eſt neceſſaria,
Malorum eſt deceptoria,
Iuſtorum refectoria,
Sanctorum ſaluatoria. }

¶Prima ſolet naturā ſuſtentare,
Secunda ſolet carnales impinguare,
Tertia ſolet virtutes reparare,
Quarta verò ſolet animas delectare.

Eſca cūctorū eſt ſobria & tēperata.Cōſtat.n. ꝙ natura non parauit mortalibus, eſcas nimis delicatas nec confectas nec ſar citas,ſed potius ſimplices, & non nimis lautas.Geneſ.1.Dedi vobis omnem herbam, vt ſit vobis in Eſcam.¶Eſca malorū eſt ſapida,& venenata,ſiue.n.ſint carnis guloſitates,ſiue peccata vel iniquitates,ſiue diuitiæ, vel ſaculattes(quę.ſ.omnia poſſunt dici eſcæ malorum)ſemper venenum diabolicæ deceptionis occultatur ibidem,exquo tandem ſequitur mors æterna.Eccle.37.In multis eſcis erit infirmitas.¶Eſca iuſtorum eſt aſpera & medicatiua, & iſtæ ſunt eſcæ ſpirituales,quæ.ſ.animam refocillant, & quæ medicina ſunt & remedium contra peccata.1.Corint.10. Omnes eandem ſpiritualem eſcam manducauerunt.¶Eſca ſanctorum eſt vtilis & delicata,ſ.eſca gloriæ Paradiſi.de qua in pſal.Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator dñs,eſcam dedit timentibus ſe.¶His igitur præmiſſis,dicendum eſt generaliter,ꝙ inueniunť eſcæ malæ & periculoſæ eſcæ eſſe bonæ & fructuoſæ. Primo.n. malæ & periculoſæ eſcæ poſſunt dici oīa illa in quibus delectantur mali. B Sicut.n.dicit Plinius , aliqui ſunt populi indorum qui eſcas comedunt venenoſas,imo ipſum venenum eſt eis delectamentum & eſca.ſicut etiam in epiſtola Ariſt.ad Alexandrū dr̃ ꝙ puella nutrita venenoſa fuit ei oblata . Odoricus etiā dicit ꝙ ſerpentes ſunt eſca cōis multis indorum populis.In partibus.n.illis ſunt plurimi ſerpentes,& maximi,alia verò aīalia rara pp loca arentia,ſterilia,& deſerta. Et iō hoīes neceſſe habent aſſueſcere ſerpentes comedere, cum alia aīalia non habeant,quia eſt regula gñalis,ꝙ oīs natio conſueuit ſibi facere eſcas de illis rebus & aīalibus quæ in ſuis partibus abundant.Et inde eſt quod Cumani & Aquilonares comedunt equos,occidentes verò oues & boues,Arabes & Perſæ comedunt camelos,Indi leones ſerpentes & Elephātes, Aethiopes verò dracones.ad quod.ſ.alludit ſcriptura dicēs in pſa.Tu confregiſti capita draconis, dediſti eum eſcā populis Aethiopum . Breuiter ergo concludo quod aliq̃ ſunt gentes quibus eſca ſunt,atq; cibus illa,quæ de ſui natura venenoſa ſunt & nociua.Re vera tales gentes ſunt hoīes mali, quia.ſ.iſti de rebus venenoſis.i.inuidis & nociuis faciunt ſibi eſcas.Patet de luxurioſis,quorum eſcæ ſunt malæ mulieres.Sap.19.Tanq̃ equi deprauauerunt eſcā.Equi.n. luxurioſi ſunt & carnales,qui loco eſcarum carnes,appetunt mulierum, ſimiles illis equis dionyſij tyranni,quorum eſcæ erant carnes humanæ,ſm Homerum Num.11.Quis dabit nobis eſcas carnium?Patet de guloſis etiam,quibus eſcæ ſunt venena,inquantum ſunt vitiorum & criminū incentiua.Contra quos loquiť Eccl.36.Oēm eſcā manducabit vēter , & eſt cibus cibo melior. Cibus dico.ſ.ſpūalis,cibo.ſ.corpoali, q.a .ſ.cibus ſpiritualis,animam nutrit.corporalis verò ſi ſuperflue ſumatur illam occidit.Ideò conſulit ſapiens Eccleſi.37. dicens.Noli eſſe auidus in omni epulatione, & non te effundas ſuper omnem eſcam.Patet etiam in tyrannis,q. de pauperibus & egenis faciunt ſibi eſcas , inquantum.ſ. ipſorum carnes,id eſt ipſorum temporales ſubſtantias deuorant,rapiunt atque edunt. Pſalm. Deuorant plebem meam ſicut eſcā panis.Iſti enim ſunt ſicut Aquilæ, quæ de auibus innocentibus,id eſt de pauperibus ſibi & pullis ſuis faciūt eſcas. Iob.9.Quaſi Aquila volans ad eſcam. Item in perſona pauperum dicebat Dauid in pſal.Dediſti nos ſicut oues eſcarū, & in gentibus diſperſiſti nos . Patet etiam in demonibus, quia.ſ.de peccatricibus animabus faciunt eſcas ſuas,inquātum ſcilicet in eorum corpus,id eſt in corpus peccati & in congeriem iniquorum primo traijciuntur,& peccando comeduntur,& in fine inquantū in eorum pœnis , & miſerijs delectantur.Vnde Hieremi. 6. Dabo cadauer eorū in eſcā volatilibus cœli. Cadauer enim & morticiniū animas peccatrices deſignant,quæ.ſ.mortuæ ſunt,& fætentes & putridæ coram Deo,Tales.n.ſunt diuitiæ , malæ eſcæ malorum, quæ ſcilicet bonarum eſcarum id eſt bonorum ſpiritualium & virtutum faſtidium generant.pſalm . Omnem eſcam abominata eſt anima eorum,& appropinquauerunt vſque ad portas mortis.Et Dei & ſanctorum indignationem pro curant. pſal . Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum,& ira Dei aſcendit ſuper eos.Et merito,quia pro certo iſtæ ſunt,

In quibus ſcandalizamur,
Pro quibus exhæredamur,
A quibus nos confortamur,

Ab iſtis(dico)ſcandalizamur.11.Corinthiorū.8 Si eſca ſandalizet fratrem meum,non manducabo carnē in æternum. Pro iſtis etiā exhæredamur.ſ.à gloria Paradiſi . Hebreb.12.

Propter

Propter vnam eſcam perdidit Eſau primogenita. Ab iſtis
non roboramur, nec in bono confortamur. Hebr. 13. Opti-
mum.n.eſt gratia ſtabilire cor, non eſcis, quæ non profue-
C runt &c. Iſtæ ergo ſunt malæ eſcæ & periculoſæ. ¶ Secundò
dico, ꝙ inueniuntur eſcę bonæ & fructuoſæ, & iſtæ pro cer
to ſignant omnia quibus boni ſpiritualiter paſcuntur, & in
quib. ſpũaliter delectantur. Et ſic dico ꝙ boni paſcuntur

Eſcis {
Pœnitentiæ & tribulationis,
Gratiæ atque deuotionis,
Doctrinæ legis & lectionis,
Euchariſtiæ & ſacræ refectionis,
Cœleſtis gloriæ & conſolationis.
}

Cõtritio.n. & pnĩa ſunt eſca laborantium. Vnde illud Pſ. Cinerem tan-
quã panẽ mãducabam, & potum meum cum fletu miſcebã.
Chriſtus etiam dicit per Pſal. Dederunt in eſcam meã fel,
& in ſiti mea potauerunt me aceto. Deuotio ẽt & grã ſunt
eſcæ incipientium ſeu religioſorum & ſimplicium. Pſa. Qui
dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis Coruorum inuocan-
tibus eum. Inmenta.n.ſunt ſimplices & laici, pulli verò cor
uorum ſunt religioſi atque clerici, magis hiſpidi & pœnitẽ-
tia ſqualidi, & ad inuocandum dominum ordinati. Doctri-
na ſcriptura & Euchariſtia ſunt cibus proficientiũ. Scriptu
ra.n.ſacra eſt illa arbor pulcherrima, de qua fit mẽtio. Dan.
4. cuius rami pulcherrimi, & fructus eius nimius, & eſca vni
uerſorum in eo, quia.ſ.in iſta arbore vniuerſi.ſ.docti & indo
cti, ſimplices & prouecti, diuites & egeni, maiores & paruu
li inueniunt ſibi eſcam.i.doctrinam & ſcientiam, vnicuique
ſm ſtatum ſuum proportionatam. Et ideò ſequitur ibidem,
ꝙ beſtiæ gentium habitabant ſub arbore, aues verò cœli in
ramis ipſius volitabant, ad denotãdum.ꝙ beſtiæ.i.ſimplices
ſub arbore ſcripturæ quieſcunt, ſimplicem eſcam doctrinæ
rudioris ſumendo, firmiter credendo, & ſimpliciter confi-
tendo. Aues verò.i.ſubtiles & prouecti ꝑ ramos.i. ꝑ libros
eius volitant ſtudendo, & diſputando, altiora intelligendo.
Quia breuiter ſcriptura ſacra eſt ſicut arca Noæ, vbi ſicut
dr̃ Gen. 6. pro nutriendis omnibus generibus aĩalium repo-
ſita ſunt oĩa gña eſcarum. vnde ibidem dr̃. Tolles tecum ex
oĩbus eſcis, q̃ mãducari poſſunt, & comportabis apud te, &
erunt tã tibi q̃ illis in cibum &c. Expone. Ergo bñ regratiã-
dò dicit Dauid in pſa. Cõfitemini Deo cœli, qui dat eſcam
oĩ carni. Vnde ẽt de nubibus.i.de prædicatoribus, prælatis,
& doctoribus, q ſacræ doctrinę & ſciæ ſunt miniſtri, dr̃ Iob.
36. Per hæc.n.iudicat populos, & dat eſcas multis mortali-
bus. Euchariſtia ẽt proficientium eſca eſt, panis.n.cor hoĩs
confortat, ne deficiat in labore. Vnde de Chriſto eſcã iſtam
hominibus miniſtrante, dici põt illud. 1. Mac. 6. Poſuit in ci
uitate auxilia, & apparatus eſcarũ. Aeterna.n.gloria eſca eſt
perfectorum & contemplantium. Iſta.n.eſt eſca, quæ datur,
Orantibus & ſupplicantibus Dei largitatem,
Sperantibus & expectantibus Dei bonitatem
Videntibus & ſpeculantibus ſummam veritatem.
Cupientibus & deſiderantibus ſupernam vbertatem.
Datur (dico) Dei largitatem poſtulantibus. Pſal. Catuli leo
num rugiẽtes vt rapiant, & quęrãt à Deo eſcam ſibi. Datur
etiam Dei bonitatem ſeu pietatem ſperantibus. Pſal. Oĩa á
te expectãt vt des illis eſcã in tempore. Datur inſuper ſum-
mã veritatem ſpeculantibus. Vnde de Aquila, quæ eſt auis
limpidiſſimi viſus dr̃ Iob. 39. In inacceſſis rupibus cõmora-
tur, inde contemplatur eſcam, & de longè oculi eius proſpi
ciunt. Datur nihilominus ſupernam vbertatem cupientib.
& affectantibus. Pſal. Facit iudicium iniuriam patientibus,
dat eſcã eſuriẽtibus. Eſurire.n.idẽ eſt, ꝙ eſcam auidè deſide
rare. Sic ergo patet quomodo inueniuntur eſcæ fructuoſæ
D & eſcæ periculoſæ. vide ſupra de cibo, & alijs ſimilib. ¶ Sed
ſi vis alio modo breuiter diſtingue. dic & Nota, ꝙ eſca ſeu
cibus multipliciter ſignat in ſcriptura. Eſt enim

Eſca {
Temporalis,
Spiritalis,
Sacramentalis,
Sempiternalis.
}

Eſca temporalis ſignat bo-
norum tpalium vbertatẽ.
Eſca ſpiritalis ſignat virtu-
tum & grãrum puritatem.
ſacramentalis ſignat ſanctę Euchariſtiæ dignitatẽ. Eſca ſem
piternalis ſignat bonorum ſupernalium voluptatẽ. Eſca tẽ-
poralis eſt gratioſiſſima ad digerendũ. Eſca ſpiritalis eſt pu
riſſima ad nutriendum. Eſca ſacramentalis eſt aptiſſima ad
roborandũ. Eſca ſupernalis ſeu æternalis eſt dulciſſima ad
recreandum. ¶ Eſca tpalis eſt temperate ſumenda, quia ſm
ꝙ dr̃ Eccle. 37. multis eſcis erit infirmitas. Eſca ſpiritalis.ſ.
gratia & ſcia ſeu doctrina eſt auide procurãda. Vnde. 1. Co
rint. 10. Oẽs eandem eſcã ſpiritalẽ manducauerunt &c. Itẽ
eſca ſacramentalis eſt deuote ſuſcipienda. vnde Pſal. Oĩa à
te expectant, vt des illis eſcam in tpe. Eſca verò ęternalis eſt
ardenter deſideranda, & conſideranda. Vnde Iob. 39. Inde
(inquit) contemplatur eſcam, & oculi eius de longè proſpi-
ciunt. Eſca temporalis eſt vituperanda. vnde pſal. Omnem
eſcam abominata eſt anima eorũ. Eſca ſpiritalis eſt deſide-
randa. pſal. Oculi oĩum in te ſperant dñe, & tu das illis eſcã
&c. Eſca ſacramenralis eſt reuerenda. vnde pſa. Eſcã dedit ti
mentibus ſe. Eſca ęternalis eſt affectanda, vt ſic ſimus quaſi
aquila volans ad eſcã ſicut dr̃ Iob. 9. De iſtis ergo eſcis poſ-
ſet fieri magnus tractatus, ſed qa ſupra dictum eſt de cibo,
& de comedere ſatis prolixe, ideò omitto cauſa breuitatis.

Eſſe. Nota de erat ſupra in titulo de Abraham, vbi ſatis
inuenies. Nota autem de eſſe in gñali, ꝙ iſtud ver- A
bum.ſ.eſſe quanto in locis pluribus inuenitur, tanto plura ſi
gnificare dignoſcitur. Iſtud eſt.n.verbum anomalum, quod
non ſequitur regulam aliorum. Iſtud eſt etiam verbum ſub
ſtantiuũ, qđ ſignat ſubſtãtiã & rõnalẽ exiſtentiã ſubiectorũ.
Et iõ ſm iſtã ipſius duplicẽ naturã poſſumus denotare duo
ipſius ſignificata, vnum.ſ.bonum, & vnum malũ. Notemus
ergo, ꝙ eſſe, põt ꝑtinere ad vitioſos, ad virtuoſos, & ad glo
rioſos. ¶ Primò quidem dico, ꝙ eſt pertinet ad malos & vi-
tioſos. Sicut.n.ſum, es, verbũ eſt anomalũ, qđ regulas alio-
rum nõ ſequit̃, quod nulli coniugationi ſubijcitur, quod ſin
gularem modũ ſeruare dignoſcitur, & qđ ẽt q̃dã immuta-
bilem exiſtentiã ſignificare vr̃, quod alijs verbis ſm coniu-
gationem aſſimilari vr̃ dedignari, ſic verè chariſſimi, multi
ſunt ita ꝓterui, inobedientes & obſtinati, ꝙ alijs verbis.i.a-
lijs ſocijs dedignant̃ aſſimilari ꝑ conformitatẽ, regulis Dei
& p̃latorum nõ volunt ſubijci ꝑ obedientiã & humilitatẽ,
nullã ẽt ſequunt̃ cõiugationẽ.i.nullã frequentant coniũctio
nem, vnitatẽ, charitatem, & ſocietatem, ſed ſunt in malo exi
ſtentes, perſeuerantes & immutabiles per obſtinationem &
malicię prauitatẽ. Ideò propriè iſti poſſunt dici verba ano-
mala, qa.ſ.iſti alieni ſunt à norma & iuſtitia totius diſcipli-
nę. De talibus ergo ſolis ſingularib. obſtinatis & immutabi
libus & anomalis põt dici illud Eccl. 4. Vnus eſt, & ſm non
hẽt. Vbi aduerte, ꝙ tales mali alijs nõ cõiunguntur per cha
ritatẽ, qa vnus eſt, i. ſingularis, alijs nõ cõformant̃ per ſocie
tatem, quia ſm nõ habent, alijs etiã non ſubiugant̃ per hu-
militatem, quod oſtendit̃ in vocabulo non oĩbus.n. contra
dicunt, oĩbus ſunt rebelles. Iuxta illud Hie. 2. A ſæculo con-
fregiſti iugum, dixiſti, non ſeruiã. Iſti ſunt ergo ſingulares ſi
ne conformitate, [vnus inquit] ſolitarij ſine ſocietate, quia
non habent ſm, inobediẽtes ſine humilitate, quia.ſ.cuilibet
dicunt, non. ¶ Dico ergo, quòd iſti ſunt ſine conformitate.
[Vnus inquit eſt]. Multi.n.ſunt, qui gloriantur eſſe vnus, i.
ſingulares & partiales, ſicut ſunt ſuperbi, quia alijs non di-
gnantur copulari vel cõfirmari, ſimiles illi cępę caninę, ſeu
ſquillę, quæ quando vna ſeu ſola inuenitur, ſemper eſt vene
noſa, qñ verò duę ſimul inueniuntur, tunc vtriuſque malicia
tẽperat̃. Similes ẽt ſunt illi aui, quę dr̃ phęnix, quę vna & ſo-
la eſt in natura, quę etiam alijs auibus in conditionibus eſt
difformis. Similes etiã ſunt vni generi margaritarum, quod
dr̃ vnio, eo ꝙ vna ſemper, & nunquam duę ſimul inueniun-
tur. Sic verè chariſſimi, multi ſunt hodie, qui ſingularitatẽ
& vanitatem in moribus volũt ſeruare, & nulli alij ſe dignã
tur conformare, oĩbus.n.alijs nobiliores & meliores ſe re-
putant, ideò per charitatẽ & concordiã nequaquã alter al-
teri ſe conformant. Iſti figurantur in illo Thoma Apl̃o, de
quo dr̃ Io. 20. ꝙ Thomas vnus de duodecim non erat cum
diſcipulis qñ venit Ieſus. Et ideò quandiu vuus & ſolus fuit,
ſibi non legitur Chriſtus apparuiſſe, ſed tunc qñ cũ alijs eſt
inuentus. In quibus verbis inſtruimur, ꝙ illi, qui ſunt Tho-
mas, qui interpretatur Abyſſus.i.tales ſingulares, qui more
Abyſſi vix poſſunt cognoſci, vel iueſtigari, talib. (dico) Chri
ſtus non dr̃ apparere, ſed niſi ad ſocietatẽ & congregationẽ
aliorum redierint, ipſos inuiſitatos relinquere. Nota ergo,
ꝙ tales, qui conſiſtunt in tali ſingularitate & vnitate, ſunt
Frigidi ſine charitate,
Fragiles ſine firmitate,
Impij ſine pietate,
Sunt (dico) frigidi ſine cha-
ritate. Eccleſia. 4. Duo foue-
bunt mutuo, vnus quomodo
calefiet?

Proditoris sine fidelitate? calefiet? Sunt etiam fragi-
les sine firmitate, faciliter .n. cadunt in peccatum. Vnde Psa.
Sicut vnus ex principibus cadetis. Item ipsi sunt crudeles si
ne pietate. Eccle. 11. A scintilla vna augetur ignis, & ab vno
doloso augetur sanguis. Tales ergo insuper sunt ꝓditores
sine fidelitate. Vnde Io. 13. Vnus ex vobis me tradet. Patet
ergo, ꝙ isti sunt singulares sine conformitate. ¶ Itē isti sunt
solitarij sine societate, qa. s. isti non habent s̄m. Habere .n. se
cundum nihil aliud est, nisi quàm habere socium. Vnde. 2.
Esdræ. 3. Secundo loco sedebit à Dario, & cognatus Darij
vocabitur. De quo Matt. 22. Secūdum verò simile est huic,
quo vtique tales carere noscuntur, quia. s. societatem & ami
citiā detestant̄. Apo. 11. Secundū abijt. ¶ Itē dico, ꝙ isti sunt
superbi sine humilitate, qđ ostēditur, cum dr̄, nō. Istud .n. vo
cabulum soliti sunt dicere superbi. Non .n. volūt maioribus
obedire, sed eis negatiuè cōtradicere, & cōtraire, dicentes,
non ibo, non faciam, non dicam. Isti respondent sicut Ioan-
nes Io. 1. cū peteret̄. Tu quis es? Respōdit se non esse Chr̄m,
& dixerunt. Hælias es tu? Respondit nō. Propheta es tu? Re
spondit non. Tales .n. negant se esse Christum & Hæliam &
Prophetam. Christus .n. Grecè interpretatur vnctus, Hęlias
verò interpretatur robustus, propheta autem interpretatur
videns. Quia verè isti non sunt Christus .i. vncti per pietatē.
Non sunt Hælias .i. robustus per firmitatem. Non sunt ꝓphe
tæ .i. occulta considerantes per prouidentiam & sagacitatē.
Vnde tales possunt dicere illud Amos 7. Non sum prophe
ta, nec filius prophetæ, armentarius ego sum, vellicans syco
moros. Isti sunt ergo illi, qui sunt malo modo essendi, qui. s.
in malo stabiles & firmi sunt, non in bono,

Fallaces pleni nequitia,
Tenaces pleni miseria,
Procaces sine modestia,
Sagaces sine constantia,
Loquaces pleni iactantia,
Voraces sine sufficientia.

¶ Vnde nota, ꝙ isti
sunt, sunt (dico) fal-
lacitate velati. Ec-
cle. 19. Est qui nequi
ter se humiliat, & in
teriora eius plena
sunt dolo. Item sunt tenacitate ligati. Eccle. 11. Est qui locu
pletatur parce agendo. Item sunt procacitate effrenati. Ec-
cle. 20. Est odibilis qui procax est ad loquendum. Item sunt
sagacitate seu infidelitate depranati. Eccl. 6. Est amicus soci⁹
mensæ, & non permanebit in die necessitatis. Itē sunt iactā-
tia & verbositate immoderati. Prouerb. 13. Est quasi diues,
cum nihil habeat. Item sunt voracitate non satiati, seu cupi
ditate ab omni sufficientia vacuati. Prouer. 13. Est quasi pau
per, cum in multis diuitijs sit. Tales igitur sunt, qui in malo
.s. perseuerāt & sistunt, ita ꝙ cuilibet tali sic indurato & exi
stenti potest dici illud Esa. 48. Scio .n. quia durus es tu, & ne
ruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Et Exo. 7. Indura-
tū est cor Pharaonis. Et breuiter, tales qui sic sunt, possunt
dicere illud Psal. Factus sum sicut homo sine adiutorio, in-
ter mortuos liber. &c. & similia. vide supra de ego in malo
significato, & infra de tu & vos, & in locis alijs plurimis, vbi
ponitur est, siue sunt, in malo significato, siue in bono. Sic er
go patet, ꝙ istud verbum sum es, signat quandoq; malos &
B vitiosos. ¶ Secundò dico, ꝙ qn̄q; pertinet ad bonos & vir-
tuosos. Esse .n. signat substantiæ realitatem, & essentiæ veri-
tatem, & illos signat qui sunt reales, perfecti, fortes, stabiles
& firmi, existentes & perseuerantes, non hypocritæ, neque
superficialiter apparentes. Quilibet ergo talis potest dicere
illud Luc. 24. Videte manus meas & pedes meos, quia ego
ipse sum. In quibus verbis aduerte, ꝙ ille, qui veraciter exi-
stit, est humilis ad operandum, quia habet manus. Est agilis
ad ambulandum, quia habet pedes. Est ēt stabilis ad perma
neudum, ideò dicit quia ego ipse sum. Tales .n. suos ostēdūt
effectus, iō dicūt. [Videte manus.] Suos detegūt affectus, iō
dicūt. [videte pedes] Nullos incurrunt defectus, quia. s. sem-
per perseuerant, iō dicunt [quia ego ipse sum]. Tales .n. ho-
mines veri & non ficti nihil sciunt celare, imo illa, q̄ in eis
sunt, volunt omnibus apparere. Vnde ipsi ostendunt alijs

Quid { Sunt,
Volunt,
Agunt. }

Dicamus ergo, ꝙ si volumus
esse virtuosi, reales & existen
tes, nos debemus habere vir-
tuosos effectus, quod ostēditur, cum dr̄ [. Videte inquit ma-
nus meas.] Per manus .n. intelligitur virtus operatiua, quā
pro certo quilibet debet habere, si tamen veram & realem
existentiam cupiat obtinere. Idola .n. non habent verū esse
sed fictum, & ideò non habēt virtutem operatiuam, quia. s.
nihil possunt facere, iuxta illud, quod dicitur in Psa. Manus
habent, & non palpabunt. Talibus etiam dr̄ Esa. 41. Bene au
tē, aut malè si potestis facite. Sic verè charissimi, multi sunt
hodie Idolum, i. similitudo hominis, & nō homo, sicut sunt
multi, qui habent apparentiam, non existentiam, videlicet
ficti & hypocritæ, quia verè tales carēt virtute operandi &
bonū faciendi, & ideō isti non propriè sunt, imo quasi sunt.
Similes .n. sunt ficarijs, qui sunt monstra humanam speciem
habentia, non tamen existentia, quia quamuis homines es-
se videantur exterius in figura, constat tamen ꝙ non sunt
homines in natura. Opera .n. humana non faciunt, nec ratio
ne vtuntur, imo propriè bestię sunt, & bestialiter operētur.
Sic verè, charissimi, tales non sunt homines, sed quasi homi
nes, quia. s. quamuis isti habeant apparentiam, non tamē ha
bent existentiam. Quia breuiter isti opera rationabilia non
faciunt, sed more bestiarum opera bestialia irrationabilia
& carnalia operantur & agunt. Vnde de talibus potest dici
illud, quod dictum est de cęco nato. Io. 9. quia alij dicebant,
quia hic est, alij verò dicebant, non, sed similis eius est. Non
sic ergo, sed habeamus manus .i. virtutem bene operandi &
faciendi, vt sic dicamus illud Cant. 5. Manus meæ stillaue-
runt myrrham. Dico ergo, ꝙ nos debemus habere virtuo-
sos effectus. [Manus inquit.] Vide infra de manu. ¶ Insuper
dico, ꝙ nos debemus habere laudabiles affectus, quod ostē
ditur, cum dr̄. [Videte pedes meos] Per pedes .n. affectiones
intelliguntur, quia secundū Aug. Pes meus .n. affectus me⁹,
& eo feror quocunq; feror. Et nota, sicut ad naturalem ho
minis existentiam requiritur, ꝙ habeat pedes, quibus am-
bulet, sic ad moralem perfectionem requiritur, ꝙ habeat af
fectus, quibus desideret. Habeat ergo pedes, non. s. vnum,
sed duos, quia. s. duæ naturæ corporales cæteris nobiliores,
videlicet natura hominis, & natura auis, non vni pedi, nec
tribus, nec quattuor, sed tantum duobus innituntur. Sic ve
rè, charissimi, illi, qui sunt homines, idest personę ratione vt
entes, illi etiam, qui sunt aues .i. per contemplationem sursū
in cœlestibus habitantes, proculdubio duobus pedibus de
bēt muniri, quia. s. duas principales affectiones debent habe
re, vnam. s. quæ ad Deum erigatur, aliam, quæ ad proximū
dirigatur, vnam, per quam sursum cœlestia contemplētur,
aliam, per quam inferius in temporalibus gubernetur. Est
.n. genus aquilæ secundum Plini. quæ vnum pedem habet
clausum more auis natatilis, quo natat, & vadit per aquam,
alium verò habet diuisum & apertum more auis rapacis, cū
quo rapit & accipit prædā suam. Sic verè charissimi, viri ꝑ-
fecti duob⁹ pedibus .i. duabus affectionibus vtunt̄, vna spūa
li, alia tpali, vna cōtēplatiua, alia actiua, vna est tpalis q̄ clau
ditur, alia spiritualis, quæ aperitur, vna cū qua se dirigūt in
aquis deuotionis, alia cum qua gradiuntur ad laborē ope-
rationis. Et istud potissimè pertinet ad Prælatos, qui debēt
habere vtrunq; pedem .i. vtranq; vitam. s. actiuam & contē-
platiuam figurati in illo Angelo Apoc. 10. qui posuit pedē
suum dextrum super mare, sinistrū verò super terram. Præ-
latus .n. dr̄ Angelus, qa. s. iste debet esse totus Angelicus &
cœlestis Malac. 2. Labia sacerdotis custodiunt scientiam q͛a
Angelus dn̄i exercituum est. Iste ergo vnum pedem ponit
in aqua, alium in terra, quia. s. dextrum pedē .i. affectū spiri-
tualem debet ad mare .i. ad Paradisi opulentiam extendere
per deuotionem, sinistrum verò .i. affectum tpalē debet ad
terrā .i. ad regimen terrenorū dilatare per bonum exercitiū
& operationem. Habeamus ergo pedes .i. laudabiles affect⁹,
si nos volumus esse stabiles .i. perseuerantes. Iuxta illud Ec
cle. 26. Columnæ aureæ super bases, argenteas, & pedes fir-
mi super plātas stabilis mulieris. Neæ. 9. Non sunt attriti pe
des eorū. Et in Psal. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis
Hierusalem. Quamuis proculdubio multi possunt dicere il
lud Psal. Mei autem pœnè moti sunt pedes, pœnè effusi sunt
gressus mei. Sed pro certo remedium ponitur alibi in Psal.
vbi dicitur, Si dicebā motus est pes meus, misericordia tua
domine adiuuabat me. Et possumus notare, ꝙ isti pedes nr̄i

Sunt { Lauandi,
Vngendi,
Stringendi,
Tegendi, }

Sunt (dico) lauandi per la-
chrymationem. Gene. 19. La
uate pedes vestros, & requie
scite sub arbore Et Leuiti. 1.
Intestina & pedes laudabunt. Item sunt vngendi per cōpas-
sionem.

sionem. Vñ Io. 12. dr, ꝙ Mar vnxit pedes Iesu. Itẽ sunt strin gendi per inanis gloriæ excũsionẽ. Lu. 9. Excutite puluerem de pedib. vestris. Itẽ sunt tegndi, & celandi per discretæ cu stodiæ absconsionẽ & tuitiõẽ Exo. 12. Calceaméta habebi
C tis in pedib. vestris. Debemᵘˢ ergo habere laudabiles affectus [Videte inquit pedes meos] Adhuc dico, ꝙ si moraliter es se, & existere volumus, opoꝛtet nos cauere à vitiosis defecti bus, quia. i. nos sp debemus in bonis perseuerare, nõ defice re nec cessare, ꝙ ondit cũ d Ego ipse sum. Istud. n. verbũ sũ, q i est pñtis tpis, signat verã existentiam, & perseuerantiã. A ia. n. tpa. s. præterita, vel ítura sp denotant mihi aliquem fluxum, aliquem defectum aliquam distantiam, aliquem trã situm seu motum, sicut cur dicitur [Fui, eram, ero] Solũ ve ro præsens tempus veram e realem existentiam designat. Iõ dicit [Quia ego ipse sum] & ideo cuius essentia non nouit p̃ teritum vel futurum, suam continuam essentiam per verbũ præsentis temporis declarauit. Exo. 3. ubi dicit. [Ego sum qui sum] Sic dices eis. Quest, misit me ad vos Dicat ergo q libet illud prædictum [Ego ipse sum] Et notemus, quod nos debemus esse stabiles & principaliter perseuerantes, & hoc principaliter in sex conditionibus scilicet

In { Perfectione, / Locutione, / Dilectione, / Fidelitate, / Humilitate, / Tranquillitate. — Simus ergo stabiles in perfectione, & perseueremus in bono, dicentes illud 1. Cor. 15. Gratia Dei sum, id qđ sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed gratia eius semper in me manet. Quod est contra leues & instabiles, qui mõ sunt, mõ non sunt quia s. si bene facere incipiunt, statum desi stunt & desinunt. Iuxta illud Sap. 5. Sic & nos nati continuo desinimus esse, & nullum quidem virtutis signum valuimus ondere Similes pisci, qui dicitur Ephimera, qui moritur eo dẽ die quo nascit. ita ꝙ isti possunt dicere illud Iob. 10. Fuis sem quasi non essem, de vtero translatus ad tumulum. Isti. n in vita morali non perseuerant, quia statim qñ viuere. per grãm icipiunt, per pc̃m moriũtur & deficiũt, quia si de vte ro mundi vel carnis per gratiam qñq; egrediũtur, statim ad tumulum bonorum temporalium per auaritiam transferũ tur, vel statim per pc̃tã moriuntur, & in tumulo malarum cõ suetudi num inuoluuntur. Iõ de talibus bene potest dici il lud Ecclesi. 44. Perierunt quasi qui non fuerunt, & nati sunt quasi non nati. ¶ Iterum simus stabiles & perseuerãtes in lo cutione. habeamus scilicet verba vera stabilia & firma, iuxta illud Mat. 5. Sit sermo vester. est est, non non. & ista habebat Apostolus 2. Cor. 1. dicens. Sermo noster qui fuit apud vos, non fuit in illo, est & non, sed est in illo. fuit. Iterum simus p seuerantes in dilectione, iuxta illud Sene. Sic diligamus qua si desinere non liceat. Quod est contra multos qui non dili gunt vere, sed fictè, non in aduersitate, sed tantum in prospe ritate. De quibus dicitur Ecclesia. 6. Est amicus socius men sæ, & non permanebit in die necessitatis. Item simus perse uerantes in fidelitate, vt de nobis dicatur quod de Moyse di citur Num. 12. At non talis seruus meus Moyses, qui in tota domo mea fidelissimus est. ¶ Item simus perseuerantes in hu militate Item non simus sicut multi qui quandiu sunt pau peres, valde sunt humiles, statim vero quando diuites fiunt, vel quando ad aliquam dignitatem ascendunt, prę alijs sunt superbi, sicut apparuit de Saule. Simus igitur sicut Apostolus, qui dicebat 1. Cor. 15. Ego sum minimus Apostolorum qui non sum dignus vocari Apostolus. ¶ Item simus perseue rantes in tranquillitate & stabilitate, quia siue succedant p̃ spera siue aduersa, semper debemus esse solidi & tranquilli Non. n. debemus propter casus fortuitos esse alij & alij, sed semper ijdem & ipsi, vt sic nobis possit dici illud Psalm. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Similes Cœlo, quod quamuis continue voluatur & moueatur, nunquã ta men ꝓpter hoc sua essentia variatur, immo semper eadem reperit. Sic & nos debemus esse, dicentes illud Iob. 19. Quẽ visurus sum ego ipse, & non alius. Et sic ergo patet, ꝙ si nos veraciter esse volumus, necesse est ꝙ caueamus defectus vi tiosos, ꝙ habeamus affectus virtuosos, ꝙ producamus effe ctus serios & fructuosos. ¶ Sed adhuc nota, ꝙ cũ duplex
D sit esse, s. substantiale & accidentale, quorum primum est per manens & fixum aliud vero transitorium, & debile, & inep tum, sic vere duo sunt esse moralia, scilicet substantiale, & permanens, qđ pertinet ad bonos, accidentale & trãsiens, ꝙ pertinet ad malos. Et ideo possumus notare, ꝙ tria sunt ge nera hominum qui proprie possunt dici non existere vel nõ esse, qui. s. non habent perseuerantiam in bono, nec perma nentiam virtuosam, qui. s. non habent esse verum & substan tiale, sed esse fictum & accidentale. Et isti pro certo sunt

Nugacis amicitiæ sectatores,
Fallacis apparentiæ professores,
Fugacis opulentiæ possessores,
¶ Primi sunt amici mundani,
Secundi sunt hypocritæ vani
Tertij sunt diuites insani.
¶ Primi carent durabili dilectione,
Secundi carent durabili perfectione,
Tertij carent durabili possessione.

Primi ergo, qui dicunt non esse, sũt nugacis ami citiæ sectatores s. amicitiæ mundani. Isti. n. non habent permanentem existentiam, quia. s. nun quã in amicitia pseuerãt. Si. n. hodie sunt amici, in crastino sunt inimici. Amici. n. sunt dũ durant prospera, inimici vero sunt dum veniunt aduersa. Isti. n. similes sunt muscis & locu stis, quæ sunt in æstate, quãdo terra solet esse munita fructib. in hyeme vero deficiunt omnes. In vere enim quando virẽt flores, folia generantur, in autumno vero adueniente frigo re, moriuntur. Sic vere falsi & mundani amici in vere & in æstate, idest in prosperitatis tempore, quando fructus & lu cta possunt inuenire, ipsi pro certo

Tunc { sunt, / durant, / perseuerãt, — Sed proculdubio si æstas illa transiue rit, si tempus ꝓsperitatis defecerit, si frigus aduersitatis deuenerit, tũc certè desinunt esse, tunc nõ inueniuntur, sed absconduntur, tunc non accedũt. sed recedũt. Illud bene apparuit in Petro, qui sem p fuit amicus domini quousq; venit ad aduersitatem sci licet cum diceretur ei. tu ex discipulis eius? ipse. n. tunc quã cito & statim desiit esse, dicens. O homo non sum. De quib. dicitur Ezec. 13. Non est paries, & non sunt qui liniunt eũ. Statim. n. vt paries. i. mortalis hõ desinit esse, & perdit esse prosperitatis & status sui, statim pro certo illi, qui liniebant eum, qui applaudebant ei s. adulatores, & falsi amici inci piunt non esse. Hier. 31. & Mat. 2. Rachel plorans filios suos noluit consolari, quia non sunt. Isti ergo dicuntur non esse, quia scilicet sunt nugacis amicitiæ sectatores. ¶ Sunt alij qui possunt dici non esse, qui. s. sunt fallacis apparentiæ pro fessores, s. hypocritæ. Isti. n. videntur esse, & nõ sunt. tales. n. non habent esse permanens, sed transitoriũ & transcurrẽs, quia quamuis aliquandiu perseuerent in sua ficta essentia, istud tñ durare non põt, quia, vt cõiter prauitas istorum ma nifestat, & sic tota sua ficta existentia euanescit. Sicut. n dicit Sen. Nihil quod simulatum & fictum est, potest esse diutur num. Ideò talibus dr illud Esa. 41. Ecce vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo, quod nõ est. Item isti sunt sicut Poma, quæ nascuntur circa lacum Asphali, vbi dudum fuit ciuitas Sodomorum, quæ habent apparentiam, sed non existentiã, sunt. n. exterius pulcherrima, interius autẽ sunt fauillosa & cinerea. quia vere tales habent apparentiam, non existentiã, formositatem, non bonitatem, honestatem, non sanctitatẽ. Contra quos loquitur Chrys. O hypocrita inquit, aut appa re qđ es, aut esto quod appares. Isti ergo sunt fallacis appa rentiæ professores. ¶ Sunt tertii qui dicũtur non esse, q sunt fugacis opulẽtiæ possessores. Et isti sunt mali diuites, q exal tantur subito, subito pereunt & deprimunt, modo sunt, mo do non sunt. Isti enim sunt similes illis torrentibus, qui p ag gregationem aquarũ plurimarum subito crescunt, sed æsta te & siccitate adueniente amplius non sunt, immo esse desi nunt & desistunt. Sic verè tales per aggregationẽ aquarũ, id est diuitiarum efficiuntur potentes & magni, sed tandem æstate & feruore mortis vrgente, ita subito pereunt, ꝙ non possunt amplius inueniri. Psalm. Vidi impium superexalta tum & eleuatum sicut cedros libani, trãsiui, & ecce nõ erat, quæsiui, & non est inuentus locus eius. Isti figurantur in Hę dera Ionæ, quæ subito super caput eius exorta fuit, & subi to siccata perijt. Figurantur etiam in illa bestia quæ porta bat mulierem ebriam sanguine martyrum Iesu, quæ erat or nata auro & argento, & lapide precioso. De qua tamen dr Apoc. 17. Ego tibi dicam sacramentum mulieris, est bestia quæ portat eã. Bestia, quam vidisti, fuit & non est, & ascen sura est de Abysso, & in interitum vadit. Bestia enim ista

signat tales malos hoīes peruersos & bestiales, more bestiæ de futuris non cogitantes, & de sanguine martyrum Iesu.i.de rapinis pauperū suas mulieres inebriantes & replētes, ipsasq; auro & argento & lapide precioso parātes & ornātes. quia vere tales subito in interitum mortis & Inferni ruunt & vadunt. Ita q̄ de eis pōt dici. Fuerunt & non sunt. Bestia (inquam) quam vidisti, fuit, & non est. Eze. 17. Ad nihilum deducta es, & nō eris vsq; in perpetuum. Patet ergo, q̄d tria sunt genera hoīum quæ non habēt esse durabile scilicet

Diuites inhumani,
Hypocritæ vani,
Amici mundani.

Si c ergo patet quō esse refert ad viros inutiles & vitiosos, & ad viros laudabiles & virtuosos. Et hoc est sm. ¶Tertio vero dico, q̄ est esse pertinet ad sctōs mirabiles & gloriosos.s.ad Deū & ad Angelos, & ad bonos. Isti n. ꝑprie sunt, q̄a ab existentia suæ beatitudinis nunquā ꝑpetuo cadere possunt. Vn̄ de sanctis & beatis dr̄ Apo. 7. Hi qui amicti sunt stolis albis, q̄ sunt, & vn̄ venerūt? Hi sunt q̄ venerunt ex magna tribulatiōe, iō sunt ante thronum Dei, & seruiūt ei die ac nocte. De Angelis etiam potest dici illud Apo. 14. Hi sunt, qui cum mulierib. non sunt coinquinati. sine macula sunt ante thronum Dei. Apoc. 1. dicitur Angeli sunt. De Deo vero dr̄ q̄ ipse proprie est, & nullus alius pręter ipsum. Esa. 43. Ego sum, ego sum dn̄s &c. Vide supra de Ego, & vbi de essentia exponitur illa auctoritas. Ego sum qui sum. De Deo enim proprie non dicitur fuit, vel erit, sed sp̄ est, q̄a vere æternitas & essentia summa non nouit p̄teritum neq; futurum, imo est tota simul, tota pn̄s, p̄terita & oīa futura considerat in pn̄ti, & iō dicit est, q̄a istud verbū significat rei existentiā, rei pn̄tiā, rei quantitatē. Sicut.n. videmus, q̄ corpora cęlestia sp̄ sunt, & nunquā deficiunt nec corrumpuntur, immo in suis proprietatibus perpetuo perseuerant, (nam licet cęlū qn̄q; operitur, ita q̄ quo ad apparentiam videatur aliqualiter se immutare, semper tn̄ in se corruptibile & immutabile perseuerat,) sic vere charissimi, Deus quāuis in assumpta carne videatur nubib.i.purissimis Virginis viscerib. vel Sacratissimis humanis carnib. inuolutus, propter q̄d quantum ad apparentiam aliquam mutabilitatem habere visus fuerit, nullam tn̄ commutationem corruptionem vel alienationem habuit, quantum est in rei veritate, immo sub nube humanitatis sp̄ vr̄ diuinitas existēs & immobilis latitare. Est inquit. Iō de isto potest dici illud Io. 6. Hic est vere Propheta, qui venturus est in mundum. Si ergo quæritur

Quis est,
Quantus est,
Qualis est,
Vbi est,
Vnde est.

Ad oīa possumus r̄ndere p̄ est. Si ergo q̄ritur Quis est? pōt r̄ndere & dicere illud Exodi. 30. Ego sum qui sum. Qui est, misit me ad vos. Eccl. 20. Est, q̄ multa redimat p̄cio modico. Prou. 13. Est quasi diues, cū nihil habeat, & est quasi pauper, cum in diuitijs sit. Item si quæratur Quantus, potest dici illud Iob. 11. Excelsior cælo est, & q̄d facies? profundior Inferno est, & vn̄ cognosces? longior terra mensura eius, & latior mari. Itē si quæratur Qualis est, potest r̄ndere & dicere. Bonus est. Thre. 3. Misericors est. Deu. 4. Iustus est 2. Para. 12. Itē si q̄ratur, Vbi est, pro certo ipse poterit respondere illud Esa. 65. Cælum mihi sedes est, & terra scabellum pedum meorū. Item possumus & nos sibi dicere illud Psal. Si ascendero in Cœlū, tu illic es, si descendero in Infernum, ades. Si quæratur Vnde est, ad hoc potest dici illud Io. 3. Qui de terra est, de terra loquitur, qui de Cœlo venit, super omnes est. Istud est, pro certo est cōtra multos mutabiles, instabiles, diuisibiles, corruptibiles, fragiles & destructibiles, qui proprie loquendo non sunt, quia.s. non habēt aliquā existentiā firmitatis, nec perseuerantiæ nec virtutis, quia.s. ad modicum impulsum tentationis de esse in non esse, de gratia in pctm̄, de virtute in vitium conuertuntur, & tales ideo non sunt, & iō ipsi possunt dicere illud Sap. 5. Nos autem vt nati sumus cōtinuo desinimus esse. Sicut.n. videmus, q̄ nix habet debilissimam existentiam, quia.s. ad modicum calorem dissoluitur & desinit esse, sic vere multi sunt qui habent debilissimam existentiam in moribus suis, sicut hypocritæ & falsi amici & leues, instabiles & variabiles personę, quę.s. ad modicum calorem.i. ad modicam displicentiam & tētationem & occasionem resoluuntur & desinunt esse, quod potissime verum est de falsis aduocatis, qui non habent aliquam firmitatem, similes linguæ ftateræ, quæ nihil habet de stabilitate, quia, s. mō pendet ad vnam partem quandiu nihil ponitur ad aliā, statim vero cum pōdus ponitr ad alteram, se declinabit ad partem oppositam. Sic vere multi sunt tales, qui non perseuerant cū vna persona quāuis ei ꝓmiserint, quia si alia pars magis offert de pōdere pecuīæ, dimissa prima parte ad aliā se conuertunt. Tales ergo nō sunt, & iō talibus hypocritis & talib. falsis amicis oībus dulcibus, & fictis adulatoribus & aduocatis potest dici illud sa. 41. Ecce vos estis ex nihilo & opus vestrū ex eo q̄d non ē. Sic ergo quilibet talis pōt cum Petro dicere illud Luc. 2. O hō non sum. Hypocrita.n. & falsus amicus apparet, & nō est. & ideo dicitur Io. 9. Alij dicebant, q̄ hic est, alij dicebāt q̄ hic non est, similis enim eius est. Charissimi sic non Chr̄s, quia re uera ipse habuit existentiā veritatis, stabilitatis, firmitatis, & potissime quātum ad diuinitatem, quia vere ipse est æternitas, diuinitas, & incōmutabilitas. Est inquit. Ideo de isto pōt dici illud Matt. 27. Hic est Iesus Nazarenus, Rex Iudæorum. Et aduertam q̄ istud est, significat essentiam vt dictum est. Præsentiam, q̄a est præsentis temporis. Singularitatem, quia est verbum anomalum. Generalitatem quia omibus rebus indifferenter cōuenit esse. Omnia enim conueniūt in essendo. & ideo pro certo charissimi, tales proprietats habet proprie Deus, & etiam quilibet Ecclesiasticus debet habere, sicut patet in auctoritate prædicta. Competenter enim significat sicut dictū est, præsentiam, & ideo dicitur est Anomalitatem, ideo dicitur Rex. Et dicamus, quod exempl. Dei ista debēt nobis moraliter inesse. Sit ergo in nobis

Amicitiæ præsentatio,
Patientiæ sustentatio,
Singularitas perfectionis,
Generalitas affectionis.

Habeat igitur quilibet prælatus vel Ecclesiasticus amicitiæ fidelitatē quo ad peritiā, quia debet esse hic, quod est pronomen demonstratiuum, habeat patientiæ sustentationem, quod notatur in hoc verbo est, q̄ significat existentiā, quæ ad accidentia recipienda patiens est & parata. Habeat perfectionis singularitatem quo ad vitā, q̄a debet esse Nazarenus: habeat affectionis generalitatē, q̄a debet esse Rex. Nā sine acceptione personarum debet generalr iudicare. ¶Primo dico q̄ debemus habere exēplo Dei amicitiæ iuuamētum. Hic (inquit) quia sicut pronomen, hic. est demonstratiuum, & rem promptam & pręsentem signat, sic vere quilibet vir perfectus, & maximè prælatus, semper se debet promptum & præsentem exhibere alijs ad iuuādū & consolandum, ad instituendum & corrigendum, ad subueniendum & succurrendum. De tali ad, potest dici illud Iob. 39. Vbicunq; cadauer fuerit, statim adest. & sic pro certo facit Deus. Ideo de ipso dicit Ambro. in lib. de Virginib. Oia (inquit) Christus est. Si caro impugnat, victor est, si febrib. æstuas, fons est, si grauaris iniquitate, iustitia est, si auxilio indiges, virtus est, si mortem times, vita est. Hæc Amb. Ista est adiutrix Christus præsentia, & ostenditur cum dicitur Hic, quia hoc pronomen hic demonstratiuum est. Adhuc notandum quod nos debemus modis prædictis nos præsentare & demonstrare, vt de quolibet dicatur illud Luce. 23. Vere hic homo iustus erat. Vbi nota, quod huius præsentiam admittere debet communis fidelitas in affectu [Vere] Benignitas in aspectu [Homo] Soliditas in affectu [Iustus] Homo est animal naturaliter mansuetum. Sed pro certo charissimi tales hic non sunt hodie multi, quia vere charissimi, pauci sunt hodie qui habent veritatem amicitiæ, & qui se velint alijs in necessitatibus præsentare. Hodie homines non se præsentant in necessitate, sed in ꝓsperitate, nō ad subueniendū, sed dū, non ad adiutorium, sed ad beneficium, sicut omnia patēt de falsis amicis, qui ad accipiendum habet manus apertas, ad dandum clausas, contra doctrinam sapientis Eccle. 4. Nō sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta. Patet & in alijs Ecclesiasticis, qui nunquam sunt præsentes in Ecclesijs seruiendo, sed optimè ad accipiendum fruct. Tales ergo non sunt hic, quia non sunt pronomen demōstratiuum. Quilibet enim talis aliquando creditur esse hic, s. bonus & iustus in necessitate, pro certo ipse est alius scilicet duplex, falsus, diuisibilis & variabilis & inconstans. Similis cuidam animali quod dicitur Hyena, quod immutat sexum secundum Plin. & Isido. quia scilicet inuenitur vno tempore sexus masculini, alio tempore inuenitur sexus fœminei. Sic vere charissimi, tales mutant sexum.i. conditionem, quia vere qn̄ in tempore necessitatis & aduersitatis quis credit eos inuenire

inuenire masculos.i.bonos & legales,amicos & constantes,
ipse pro certo inuenit eos fęmellas.i.variabiles,& vanos.Ta
lis ergo non est hic,& ideò de tali cuilibet potest dici illud
Io.18.Non hunc,sed Barrabam.Erat.n.Barrabas latro. Nõ
sic charissimi, quia ipse in assumpta carne cum hominibus
conuersatus,exhibuit nobis amicitiæ iuuamentum.Quia be
ne omnia fecit,& surdos fecit audire,& mutos loqui.Marc.
7.Fuit hic,quod est pronomen demonstratiuum, quia se no
bis in nostris necessitatibus adiutorem piissimum demõstra
uit,maximè dico in isto in carnem aduentu.1.Paralip.1.Hic
stetit in medio agri,&defendit eum.Ad denotãdũ,ꝙ p̄latus
debet ditioni suæ comissos,ab omni infestatione tàm tẽpora
li,quàm spirituali vtcũque poterit defendere,Ioan.9.Bonus
I paltor animam suam dat ꝓ ouibus suis.¶ Secundò dico q̄ꝺ
nos debemus habere patientiæ sustẽtationẽ.Est inquit.Istud
n.verbum.Sum es est, sicut dictum est,significat existentiam
& firmimitatẽ,eo ꝙ ipsa est fundamẽtum oĩum accidentiũ
exteriorum.Nam quamuis accidẽtia metuentur & varien-
tur,semper tamen manet essentia.& pręseruat.Reuera cha-
rissimi,talis essentia est virtus patientiæ & constãtiæ,quãdo
est perfecta,quia verè ista debet in perfectis & ecclesiasticis
esse tanta, ꝙ omnia accidẽtia exteriorum tribulationum &
tentationum sine sui corruptione & mutatione æquanimi-
ter tolleret,quod ostenditur cum dr̄,Est,quia nunquam de-
bet in eis desinere patientiæ & constantiæ firmitas . psal.Tu
autem idẽ ipse es &c.vt supra.Et talem essentiam non habẽt
hodie multi.Vnde possumꝰ notare,ꝙ peccatores desinũt es-
se per auaritiam,ꝑ inconstantiãm,ꝑ imprudentiam.Per aua
ritiam ergo.vnde dicitur Iob.9.Terra data estin manibꝰ im
pij.ꝙ si ille non est,quis ergo est quasi diceret.Illi,qui habẽt
terram per auaritiam,non sunt propriè per existentiam.Itẽ
alij desinunt esse per incõstantiam,sicut falsi amici,de quibꝰ
in psal.Transiui,& ecce non erat,quæsiui eum,& non est in-
uentus locus eius.Ecclesi.6.Est amicus socius mensæ , & nõ
permanebit in die necessitatis.Item mali desinunt esse ꝑ im
prudentiam.Ideò dr̄ Esa.37.Nõ est populus sapiens ideo nõ
miserebitur eius,qui fecit eum.Tales ergo,qui perseuerãtiæ
constantiam & essentiam non habent , sunt similes vitro,vi-
trum.n.cum sit splendidum & clarum,habet tamen debilissi
mam existentiam,quia non potest aliquantulũ percuti quin
frangat̃ & quin resonet & tinniat atq; clamet .Sic verè multi
sunt,qui quamuis videãtur boni & clari,lucidi atque sancti,
quando tamen tanguntur per correctionem vel reprehẽsio
nem à Deo vel prælato,ipsi pro certo nequeũt sustinere,im
mo statim frangunt̃,statim per impatientiam & desperatio
nem incipiunt recalcitare,& per murmurationem,& detra
ctionem sonare.Talis propriè non est,de eo.n. potest dici il
lud Io.9.Non est hic homo à Deo.Non sic charissimi sed ha
K beamus patientiæ forte fundamentum.Est inquit.¶ Tertiò di
co ꝙ tu debes habere excellentissimi moris paramentũ,q̲a
tu debes esse exẽplo Chr̄i Nazarenus.i.floridus. Istud.n.ver
bum est,est verbum anomalum,quia non sequitur regulam
aliorum veborum.est etiam singularis numeri, & ex hoc da
tur intelligi,ꝙ ecclesiasticus & maximè p̄latus debet habe-
re excellentiam morũ & perfectionum . debet itaq; habere
eminentiã & singularitatem vitæ pariter & sanctitatem.De
bet esse anomalus.i.à regulis aliorum super excellere . & iõ
de hoĩs singularitate dr̄ illud Eccl.4.Vnus est,& ẜm non ha
bet.& hoc ostẽditur cum dr̄ Nazarenus,quia Nazarenus in
terpretatur virgulũ,floridus,custodiens,separatus,mundus,
sanctus,vinctus,consecratus.q̲a reuera charissimi,nos debe
mus esse virgultum,ꝙ dr̄ à viriditate per honestatis apparẽ-
tiam,floridi,per sanctitatis redolentiã , custodes.s.& regere
per pastoralem diligentiã,separati.s.à conditionibus aliorũ
mundi per purgatam consciam. sancti per mãdatorum Dei
obseruãtiã,vncti ꝑ dulcissimam locutionem, consectati per
dignissimã vocationem,& sic erimus Nazarei, singulares,
anomali,perfecti,& sic de nobis dicetur illud Thre.4.Candi
di facti sunt Nazarei eius.Sequit̃.Candidiores vino,nitidio
res lacte,rubicundiores ebore antiquo,sapphiro pulchrio-
res.& talis ꝓ certo fuit Christus in carne , & ideò Nazareus
dr̄ Matt.21.Hic est Iesus propheta à Nazareth galileæ.Et ꝓ
certo charissimi,ista hodie sunt cõtra multos, q̲a verè mul
tos,q̲a verè multi snut hodie in sæculo & in claustro,qui nõ
debent dici Nazarei,sed Iebusi,idest non florentes, sed fęti-
di,non alios custodiẽtes,sed suffodientes,non ab alijs separa
ri,sed cõibus vitijs inquinati,non vncti, non cõsecrati sicut
Christus.De istis potest dici illud Actu.24.Inuenimus hunc
hoiem pestiferũ,& concitantem seditiones,& auctorem se-
ditionis.sectæ Nazarenorum.Non sic charissimi,sed habe-
amus excellentissimũ moris paramentũ[Nazarenus inquit
[exemplo Christi,qui fuit excellens & singularis ꝑfectionis.
In perfectionis sanctitate,in discrectionis claritate,in condi
tionis puritate,nec etiã ipse habet aliquem similẽ nec parẽ.
Vnde ipse est sicut phęnix,q̃ est auis vnica & singularis nul-
lũ habens cõparẽ aut consulẽ in natura.psal.Quis similis est
tui in dijs domine non est ẜm opera.tua. Et ideò de eo pōt
dicere illud Deut.6,Deus vnus est. Habuit ergo excellẽtiæ
singularitatem.Nazarenus.¶ Quartò dico, ꝙ iste habuit p̄ L
sidentiæ iustam ęquitatem,quia rex Iudęorum.Charissimi,
istud verbũ est,est generalissimę,significationis , omnibꝰ.n.
rebus pōt competere,& de rebus omnibus prædicari & ap
plicari,oĩa.n.participiant essentiam & esse cuiuscunq; con-
ditionis existãt.Reuera,charissimi , tale verbum debet esse
prælatus,q̲a iste debet se generaliter & ęqualiter ad oĩa ha .
bere,& sine acceptione ꝑsonarum omnibus suis subditis se
communicare,& omnibus ęqualiter ẜm merita ꝑsonarũ,&
ẜm proportionẽ , & correctionẽ iustè & debite dilatare.&
de tali prælato dici potest,quod de Deo dr̄ Sap.6.Aequali-
ter est cura illi de oĩb.Talis.n.Deus est.quia sicut dr̄ Act.10.
In veritate comperi,quia non est acceptio personarũ apud
Deum.Tales.n. debent esse ecclesiastici,maximè prælati, iu
dices,principes & rectores,sicut præcipitur.Deut.1.Siue ci
uis sit ille,siue peregrinus , nulla erit distantia personarum,
quod ostenditur,cũ dr̄.[Rex]Rex.n.dr̄ á regendo,eo ꝙ oẽs
suos subditos debet æquè regere, & generaliter dẽt ad oẽs
suum prouidum regimen dilatare.Et de hoc Eze. 37.Vnus
erit oĩbus imperans.Et nota,ꝙ prælatus potissime dẽt im-
perare,& comparari regi apum,q̲ summã hẽt mansuetudi-
nem,& sine acceptione oẽs æqualiter regit. Applica de re-
ge apum q̲cquid volueris. Sed verè ista sunt cõtra multos,
quia verè non sunt sicut reges apũ ꝑ benignitatem, mãsue-
tudinẽ & clẽmẽtiã ac æquitatẽ,imo sicut rex auiũ ꝑ crude-
litatem & iniquitatem,per superbiã & vanitatẽ.Dic de aq̲-
la contra infideles prælatos,principes,iudices & rectores si
cut volueris.Et ita possunt dicere subditi illud Dan. 3.Tra-
didisti nos in manus inimicorum pessimorum,præuaricato
rumq; & regi iniusto & pessimo . Rex.n.iniustus est crude-
lis,raptor,& personarum acceptor,qui non expedit & pro-
mouet nisi notos,familiares & compatriotas. Præuaricato
res.n.iniqui & mali sunt talium coadiutores & officiales &
aduocati.Applica quicquid volueris de acceptione perso-
narum.Non sic charissimi,non sed habeat quilibet ecclesia
sticus,& maximè prælatus,exemplo Christi videlicet,

Præsidentiæ iustam ęqualitatem,
Excellentiæ singularitatem,
Patientiæ fortem firmitatem ,
Amicitiæ promptam charitatem.

Et sic cuilibet dicet̃
est.Ista.n.sunt quat-
tuor mẽbra auctori
tatis. Et sic erimus
cõformes Deo Chr̄o,q̲a sicut dictũ est habuit verã & realẽ
existẽtiã q̃tum ad diuinitatem,quia verè ipse fuit æternitas
diuinitas & incõmutabilis,ꝙ ostẽditur,cum dr̄ est.Ista ergo
de tractatu est,esse,essentia,gratia breuitatis sufficiant.

Aestas.

Est tempus anni calidum, & in quo sol est no
bis propinquior & vicinior.Cũ ergo æstas plu
res habeat ꝓprietates,possumus aduertere , ꝙ ẜm diuersas
conditiones potest diuersa significare,Vnde breuiter possu
mus notare,quòd æstas significat tempus videlicet

Veniæ,
Gratiæ,
Gloriæ,
Vitæ pręsentis,
Prosperitatis,
Aduersitatrs,
Diem nobis exhibitæ charitatis,
Et sic dico,qđ inuenitur,
Culparum abolitiua ,
Virtutum reparatiua ,
Aestas Bonorum præmiatiua,
laborum cumulatiua ,
Malorum cousolatiua ,

Primo ergo dico qđ per
æstatem intelligitur tem
pus veniæ vel pœniten-
tiæ,ista est enim quæ cul
pas abolet & abstergit,
Sicut.n.videmus ꝙ in tẽ
pore æstatis solent à sole
arbores interiꝰ penetra-
ri,& gummosi ac viscosi
liquores exterius expel-
li,& tãdẽ flores, fructsu,
folia generari & produ-
ci,sic vere charissimi in
æstate

Dolorum agregatiua. æstate pęnitentiæ homi
Cunctorum ampliatiua. nes penetraniurà sole.i.
à diuina gratia per deuotionem.& contritionē, viscosi humores emittuntur per confessionem, & tandem boni fructus.i.bona opera producuntur per satisfactionē. Vnde de tali æstate potest dici illud Gen.8.Aestas & hyems, nox & dies non requiescent. Aestas.n.est feruor & acerbitas cōtritionis. Hyems pluuiosa, est humor & teneritas lachrymationis. Nox obscura est horror ꝓfunditas meditatiōis. Dies clara est splendor & iocunditas contemplationis. Ista.n.se habēt per ordinem. Quia primo homo fit feruidus per contritionem.[Aestas]Secundo homo fit roridus per lachrymationē.[Hyems]Tertiò homo fit obscurus per timorem & profundam meditationem[Nox]Quartò verò homo efficitur hilaris & clarus p conscientiæ depurationem[Dies] i.per spei consolationē. Ista est ergo æstas veniæ seu penitētiæ.

B ¶ Secundò dico, ꝙ est æstas gratiæ. Sicut. n. in æstate fructus abundant, volucres cantant, luta siccant, homines ditātur, sic verè in statu gratiæ, quando.s.sol iustitiæ Christus nobis est per charitatem propinquus, tunc pro certo solent fructus bonorum operum abundare, volucres diuinæ laudis gratiarum actiones resonare, luta peccatorum solent desiccari, & merita bonorum operū ampliari. Vnde de statu grē pōt dici illud psa. Tuus est dies, & tua est nox, tu fabricatus es aurorā & solem, tui sunt oēs fines terræ, æstatem & ver plasmasti ea. In quib. verbis aduerte ꝙ istud pronomen tuus, qđ est ꝓnomē possessiuū, aggregat possessionem Dei & in æstate & statu gratiæ quattuor genera personarum.

Diem,	Per quæ denotant	Fulgore nitentes[Dies]	
Noctem,		Timore pallentes[Nox]	
Auroram,		Humore madentes vel dulcore fluentes[Aurora.]	
Et solem			

Amore vel calore feruentes[Sol]Sit ergo in nobis
Splendor honestatis[Dies] Istam auctoritatem
Vmbra humilitatis[Nox] potes prosequi & ap
Dulcor pietatis[Aurora.] plicare vbicunq; in
Feruor charitatis[Sol.] themate in persona
Dei dr̄ tuus vel tui, vel etiā posset dici de æstate, sed omitto

C gratia breuitatis. ¶Tertiò dico, ꝙ per æstatem intelligitur status gloriæ. Sicut. n. in æstate fructus ad quos homo laborauerat per totum annum, recolliguntur, feruores sunt ampliores, dies longiores, noctes breuiores, sic verè charissimi in æstate gloriæ Paradisi omne illud præmium, ad quod & propter quod ordinātur omnes labores totius anni, i. totius vitæ humanæ, recipitur & habetur. Ibi etiam est Dies ꝑfectissimæ scientiæ, quæ quidem est longissima, quia.s.nunquam corrumpitur seu deficit. Nox etiam ignorātiæ ibi est breuissima, quia.s.beati parum aut nihil ignorāt, quia sicut dr̄ Apoc.21. Nox non erit in ea.& Esa.60. Nō occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur. Ibi etiā sunt ardores feruentissimæ charitatis &c. Vnde de tali æstate potest dici illud Eccle.50. Quasi lilia, quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus æstatis. Sancti.n. qui sunt in patria, sunt quasi lilia per puritatem, sunt in trāsitu aquæ per voluptatem, sunt quasi thus per orationem & deuotionem, sunt redolentes per famę diffusionem, sunt etiam in diebus æstatis per feruorem & dilectionem. Aīalia.n.quæ in hyeme ꝑꝑ defectum cibi macerantur, solent in æstate propter ciborū copiam impinguari, sicut patet in ouibus & similib. Aīalia verò q̄ propter defectū & paucitatem motus, ciborū copia in hyeme impinguantur, sicut sunt porci, in æstate postmodum propter motus multitudinē à carnibus pauperant. Sic verè charissimi, illi, qui in hyeme huius vitæ sunt pauperes, & depressi & qui ꝑꝑ carentiam bonorum tēporalium sunt carnibus.i.diuitijs denudati, sicut sunt oues, i. simplices & pauperes, isti dico in æstate.i.in statu fœlicitatis impinguabuntur, & voluptate bonorum oīum replebuntur. psal. Replebimur in bonis domus tuæ. Sed ꝓcul dubio porci.i.mūdi peccatores, qui in hyeme vitę pręsentis delitijs & diuitijs impinguantur, qn̄ finaliter veniet ad æstatem.i.ad statū post mortem, tunc macres & famelici per æternā miseriā inuenietur. Esa.17. Attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius macrescent Nunc.n.sunt tales pingues, quia parū mouentur per infortunia & tribulationes, q.a.s.parum laborāt, & tristantur. Vnde Hie.48 Fertilis fuit Moab ab adolescētia sua requieuit in fœcibus suis, non transfusus de vase in vas, in captiuitatē nō abijt. Tūc verò in æstate alterius vitę, qn̄ feruor & ardor & rigor mortis & iudicij inclinauerit, tūc q.a motu æterni laboris mouebuntur, necesse erit, ꝙ carneois ꝓsperitatis & voluptatis denudent. Ista est ergo æstas & gloria, quæ perpetuo durat, & vbi aues.i. Angeli perpetuo modulātur. De quo Esa.18. Aestate perpetua erunt sup eum volucres. Patet ergo, ꝙ ꝑ æstatē intelligitur status gloriæ, gratiæ, veniæ, seu pnīæ.

D ¶Quartò dico, ꝙ per æstatem intelligit̄ status viæ præsentis. Sicut.n. æstas est tpus in quo debemus laborare, & pro viuendo in hyeme fructus & necessaria procurare, sic verè vita præsens est tp̄s, in quo debem᷒ laborare, & virtutes, & ꝑmia cōgregare, vt finaliter in hyeme mortis, & in tpe post hanc vitam possimus inde vitam æternam acquirere & habere. Vnde Prouer.6. ponitur exēplum de formica. Vade inquit ad formicam o piger, & considera vias eius, & disce sapientiam, quæ cum non habeat ducem aut pręceptorem aut principem, parat in æstate cibū sibi, & ꝑparat in messe, qđ comedat. ¶ Quintò dico, ꝙ æstas signat statum prosperitatis. Sicut.n. videmus, ꝙ in tpe ęstatis arbores & terræ fructus floribus & folijs adornant, aues modulantur, æstus augmentatur, sic in statu ꝓsperitatis solent hoīes fructibus & folijs.i.bonis exterioribus adornari, & more auium ineptis & insolentibus solatijs iocundari, ęstubus etiā auaritię & luxuriæ magis, q̄ alias inflāmari. Et possumus notare, ꝙ ista ęstas. status prosperitatis est amicorum congregatiuus, vitiorum generatiuus, malignorum venenatiuus. In æstate.n. prosperitatis amici circa hominē aggregantur. Cornices.n. mures & hirundines, quæ in hyeme dormiunt & abscondunter, in æstate inueniuntur, vigilant & apparent. Grues etiam, quæ in hyeme solent recedere, in æstate solēt iterum reuenire. Sic pro certo charissimi, amici mundani in hyeme.i.in aduersitate discedunt, fugiūt & dormiunt & non inueniuntur, in æstate verò ꝓsperitatis quandiu.s.hō habet fructus bonorum tpalium ipsi veniunt applaudunt & se sociant, & præsentes efficiuntur, q.a breuiter sicut dr̄ Prou.19. Diuitiæ addunt amicos plurimos. ¶Itē in ista æstate vitia generantur. sicut.n. videmus, ꝙ vermes, muscæ, culices, pediculi & pulices solēt generari in æstate, sic omnia vitia in prosperitate. Et ideò homini accidit sicut rutæ, cui plus proficit hyems, q̄ æstas. In æstate ab erucis comeditur, in hyeme verò nō. Sic verè multi sunt, quibus plus proficit aduersitas quam ꝓsperitas. quia.s.in hyeme aduersitatis perseuerant in bono, in æstate verò prosperitatis, erucis.i.pctis & vitijs corroduntur. Vnde psal. Ecce ipsi peccatores in sæculo obtinuerunt diuitias. ¶Itē in ista æstate maligni inuenenātur, quia.s.sicut serpentes sunt magis veneno si & plus nocent in ætate quam in hyeme, sic mali in prosperitate quam in aduersitate. Aestas ergo signat statum prosperitatis, quod bene figuratur Iudic.3. in Eglō rege Moab, q.a solus sedens in æstiuo cęnaculo occisus est ab inimico, quia .s.illi qui æstiuū cęnaculū ꝓsperitatis sectant̄, à demonibus occiduntur. Vnde Proue.10. Qui stetit æstate, filius cōfusionis est. ¶Sextò dico, ꝙ ęstas pōt significare statum aduersitatis, feruorē & ardorē mortis, iudicii, & inferni, de quo pōt dici illud quod scribit̄ Proue.20. Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo ęstate, & nō dabitur ei. Constat.n. ꝙ illi, qui nunc arare.i.operari negligūt, i æstate futuræ mortis famescūt. ¶Septimò aūt dico, ꝙ æstas significare pōt statū Christi aduētus, & sue nobis ostensæ charitatis & c. Sufficiat. E

Aestimare. Aestimatio

A Cū æstimare nihil aliud sit, q̄ de aliqua re opinatiuè & ex cōiecturis aliqb.iudicare, potero dicere, ꝙ æstimare qn̄q; sumit̄ cōparatiuè, sicut Baruc. 3. vbi dr̄. Hic est Deus noster, & nō æstimabit̄ alius aduersus eum.i.nullus cōparabit̄ illi. Quādoq; sumit̄ adæquatiuè, seu mensuratiuè, sicut dr̄ Leuit.6. Offeret arietem pro peccato, & dabit eum sacerdoti iuxta ęstimationem mēsuráque delicti. Et illud Leuit.27. Iuxta mensuram sementis ęstimabitur precium. Quandoque sumitur detestatiuè, seu abominatiuè, sicut cum dicitur in psa. Aestimati sumus sicut oues occisionis. Quandoque sumit̄ opinatiuè, seu reputatiuè, & sic vt cōiter sumitur, quia.s.æstimare vt communiter, idem est, quòd de occultis aliquid opinari, seu reputare, videre, credere, iudicare. ¶ Notemus ergo, ꝙ in scriptura reperitur

Aestimatio

Aestimatio { Summæ scientiæ, Sanæ prudentiæ, Vanæ stultitiæ,

¶Aestimantur enim res.

A { Deo realiter & intuitiuè. iusto sagaciter & ponderatiuè Ab impio fallaciter & opinatiuè.

¶Primo Deus res appreciatur & æstimat, ipsasque videt & cõsiderat prout sunt sine quacũque deceptiõe. Vñ de sapientia increata, q̃ dñs est, dr̃ Sap.8. ꝙ ipsa scit pteri ta, & de futuris æstimat. ¶Scđo iustus æstimat res, quantũ valent cũ prudenti põderatione & discretione, nõ.n. attēdit re rũ apparentiã, sed valorẽ. Vñ ꝓ certo ipse iuxta doctrinã Senecæ in epistola nõ æstimat bonã nauẽ q̃a bene picta, sed iũcta, bonũ ensem q̃a bene splendẽs, sed bene scindẽs, bonã regulã q̃a bene scripta, sed bene recta, & sic de alijs. Aestimat n. iustus in seipso quãta sit fragilitas in mũdanis, & quãta mobilitas in diuinis, quãta nobilitas in infernis, quãta pœnalitas in æternis, quãta fęlicitas, in spũalib. quanta vtilitas. De tali ergo sancta & prudẽti æstimatione dr̃ Leu.27. Oĩs æstimatio siclo sanctuarij ponderabit̃. De ꝓpria ergo fragilitate, ꝙ ipsam debeat cogitare & æstimare, patet ꝑ Senecã in prou. vbi dicit, ꝙ nisi æstimatis virib. aggrediaris sarcinã, subiacebis. Et illud Gal.6. Nã si quis existimat se aliquid esse cũ nihil sit ipse se seducit. De mundanorũ varietate & mobilitate, ꝙ debeat æstimari, patet Phil.3. vbi dr̃. Existimo oĩa detrimẽtum esse. De Dei vero & sc̃torũ, & æternæ gloriæ fęlicitate, ꝙ æstimãda sit patet Lu.13. vbi dr̃. Cui simile ęstimabo regnũ Dei? De inferni pœnalitate ꝙ sit æstimãda, patet Sap.3. Aestimata est afflictio & exitus illorũ, & ab itinere iusto abierunt in exterminiũ.i. desolationẽ infernalẽ, vbi morsibus puerorum colubrorũ exterminant̃.i. demoliunt̃. Sap.16. Itẽ de æterna fęlicitate æstimanda põt dici ad Deum illud Act.26. Aestimo me beatum apud te. De bonorũ verò spũalium vtilitate, qđ æstimari debeat & pensari, patet, quia.s. nos debemus considerare & æstimare, mundi tribulationes, q̃ cito transeũt, malorũ elationes, q̃ cito pereunt, nostras imperfectiones, q̃ stare nequeunt, virtutum promotiones, quę bonos prouehunt. Existima ergo, ꝙ sunt breues mundi tribulationes. ad Ro. 8. Existimo, ꝙ non sunt condignę passiones huius temporis ad æternam gloriã quæ reuelabitur in nobis. Item existima quam vanæ sunt malorum consolationes. psal. zelaui sup iniquos, pacem pc̃torum videns. existimabam vt cognoscerem hic labor est ante me. Item existima, ꝙ sunt labiles nostrę imperfectiones. 1. Cor.10. Si quis itaq; existimat se stare, videat ne cadat. Item existima ꝙ sunt bonę virtutum ꝓmotiones. Cor.4. Sic nos existimet hõ vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei &c. Sic ergo dico, ꝙ iustus æstimat

C res ꝓut valẽt cũ prudenti põderatiõe. ¶Tertio pc̃tor & stultus ęstimat res ꝓut apparẽt cũ indiscreta meditatione & opinione. Iudicãt.n. de reb. s̃m exteriorẽ figurã, nõ s̃m interiorẽ naturã, s̃m qualitatẽ patentẽ, non s̃m bonitatẽ latẽtẽ s̃m ꝙ sensus exterior apprehendit, nõ s̃m ꝙ rõ comprehendit. Q̃nq;.n. accidit ꝙ oculus propter aliquam sanguineam infectionem, spiritum visibilem in neruo optico interius immutantem, æstimat sanguineum & rubeum quicquid videt. Fit ẽt q̃nq;, quod propter phantasiam conturbatam à vino æstimat ebrius illud, quam videat se videre. Ad quod facit fabula Ouidij de baccho Deo vini, lib.3. fabula vltima, de quo dicit ꝙ cum esset iuuenis pulcherrimus & à nautis tyrrhenis deferretur naui, virtute eius factum est, ꝙ armẽta nauis mutata sunt in lynces, tigrides &, ꝙ Pãtheras timẽtes nautæ de naui prosiluerunt, & in mari submersi fuerunt: hoc autẽ ad ostendendum virtutem vini à poetis fictum, & videlicet qualiter bacchus.i. vinũ facit res aliter quam sint imaginari, & vnũ pro alio æstimari, & demum nauis esse tigridem opinari. Quare re uera læsa & turbata imaginatio, de reb. non veraciter æstimat, sed vnum esse putat aliud sicut ad literam patet de Melãcholico, qui pp infectionem cerebri ab humore melancholico, seipsum q̃nq; æstimat esse regem, vel etiã bestiam seu ouem, quandoq; cœlum humeris portare, q̃nq; caput aureum vel arientinum habere, sicut in pluribus locis exemplificant naturales. Virtus.n. æstimatiua inficitur, & infecta de rebus nõ veraciter opinatur. Sic re uera dico loquẽdo spiritualiter, ꝙ multi sunt, quorum phantasia & imaginatio interiorq; sensus & ratio quasi pœnitus sunt corrupti. Vinũ.n. sanguis. & humor.i. voluptas, vanitas, prosperitas terrenorum ipsos inficit multipliciter & corrumpit. psal. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt, nõ est qui faciat bonũ. Et ideo pro certo isti nesciunt de reb. veraciter iudicare, immo solent multa salse & malẽ æstimare. Vnde de inuido dicitur Prou.23. quod ipse ad similitudinem harioli & coniectoris æstimat quod ignorat. ¶Notabo ergo ꝙ mali malẽ D æstimant & iudicant.

De { summa veritate quæ cunctis præminet, iusti bonitate, quæ à malis abstinet, vitæ vanitate, quæ corpus sustinet,

Aestimant ergo mali male de Dei maiestate, & hoc potissime faciũt idololatræ, q̃ deitatẽ attribuũt lapidib. atq; lignis, & etiam hominibus mortalibus & terrenis, sicut apparuit ĩ illis, qui crediderunt Iouem, Herculem, Esculapiũ, & Saturnum deificatos, quos tñ constat fuisse mortales oẽs impios & iniustos. Contra quos dicitur Sap.14. ꝙ eum qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat Deum æstimauerunt & incommunicabile deitatis nomen lignis & lapidibus imposuerunt. Et ideo in psal. dr̃. Aestimasti iniq;, ꝙ ero tui similis. Istud etiam pertinet ad illos, qui præ obstinatione & superbia Dei iustitiam contemnentes, videntur eam nimis leuem æstimare, & de eius duritia non curare, figurati in illo Behemoth, de quo dicitur Iob.41. ꝙ quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantẽ hastam. Pertinet ẽt ad illos, qui beneficia Dei nesciunt cogitare, immo illud quod à Deo recipiunt, credunt a se & à suis meritis obtinere. Figurati in Nabuchodonor Esa.10. qui quanquã à Deo missus & ordinatus esset tanq̃ virga furoris sui ad regna plurima conterenda, ipse tñ potentiam illam & fortunã à Deo sibi datã, sibi attribuebat, & suis virtutibus ascribebat. Vnde ibidem dr̃ sic. Ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei, mãdabo illi vt auferat spolia, & diripiat pdam. Sequitur. Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius nõ ita æstimabit &c. Et re uera multi sunt tales, qui.s. non considerant se esse baculos furoris Dei in filios pestilentes, nec considerãt, ꝙ postquam quis virga puerum castigauit ipsam virgam in ignem ponit. Sic etiam dominus postquam crudeles & impios ad castigationem suorum accinxerit, ipsos finaliter igni tribulationum committit. Pertinet etiam talis æstimatio ad viros furibundos & superbos, qui se existimant vltra posse facturos, sicut de superbo Antiocho dicitur 2. Mach.5. ꝙ ipse ꝑ superbia æstimauit se terrã ad nauigandum, pelagus vero ad iter agẽdum deducturum. Patet ergo quõ mali male æstimãt de Dei maiestate. ¶Iterum dico, qđ mali male æstimant de iusti bonitate. Sicut.n. teste Arist. puer sua innocentia alios mensurant & inde est, ꝙ puericũ sint in nocẽtes, oẽs alios innocentes forma simili credunt esse, & ideo faciliter solent credere, & alijs assentire, sic isti ex propria nequitia alios æstimant & iudicant de eisdem, quia.n. ipsi mali sunt, hinc est, ꝙ oẽs alios malos credunt, & quia se sciunt nõ esse bonos, ideo omnes alios æstimant esse malos. Ecclesi.10. stultus iuxta viam suam ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat: isti figurati sunt. 1. Reg.1. in Heli sacerdote, qui Annã eo, ꝙ feruenter orabat, temulentã & ebriã æstimabat. Figurati sunt etiam in Thobia, de quo dicitur Thob. 9. ꝙ ipse vocauit ad se Angelum, quẽ hominem æstimabat q̃a.s. tales illos, qui feruenter sciunt orare per deuotionem illos ẽt, qui sunt Angeli per vitæ munditiam & carnis maceratio nem & coërtionem, credunt & æstimant esse malos, & homines carnales, & virtutibus nudos, & abundantia criminũ temulentos. Et breuiter boni possunt dicere, de quolibet tali malo æstimatore illud Sap.2. Tanquã nugaces æstimati sumus ab illo. Sicut etiã Dauid sanct9 de seipso dicebat in psal. Aestimatus sum cum descendentibus in lacum. In vitam ꝑsona etiam ipsorum malorum dicitur Sapient.5. Nos autem vitam illorum.s. bonorum æstimabamus insaniam, & finẽ illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei. Isti ergo mali male æstimant de iusti bonitate. Demum dico, quod mali male æstimant de vitæ vanitate. Et sic dico, quod ipsi male æstimant

De { terrenis, quæ diligunt nimis diligenter, æternis, quæ negligunt nimis imprudenter, virtualibus, quæ eligunt nimis negligenter.

De terrenis (dico) male æstimãt Sap.9. Difficile æstimamus, quæ in terra sunt. Constat.n. ꝙ in æstimatione istorũ terrena spirituali-

spiritualib. præferũtur, & tñ scriptum est ad Heb. 11. ꝙ moyses maiores diuitias & æstimauit improperiũ Christi thesauris Aegyptiorum. Vnde de istis dr̃. 1. Tim. 6. ꝙ ipsi æstimant quæstum esse pietatẽ. Pueri. n. magis æstimant pomum quã

E castrum, auem quã lucem, nutricem quã matrem. ¶ De æternis etiã male æstimant, quia. s. ipsa non tm̃ diligunt vt deberẽt. vnde de hoc potest dici illud Sap. 17. Aestimauerunt deteriora esse, quæ non videbantur quasi. Inuisibilia bona deteriora esse visibilib. ab eis æstimantur. ¶ De spiritualib. vero bonis, aut virtutibus qualiter parum æstimantur ab istis patet Sap. 7. 7. vbi dicitur. Tanquam lutum æstimabitur argentum. Argentum. n. spiritualia bona designat, quę ab istis lutea reputantur. Breuiter ergo patet, quomodo inuenitur æstimatio impij, iusti & Dei, & hoc satis sint.

A **Esto. Estote.** Nota, ꝙ istud vocabulum esto cum sit dependens de sum, es, põt significare realem existentiam, veritatem perfectionem, robur, cõstantiam & perseuerantiam, sicut sum, es, quæ tũc temporis nobis iubentur, quãdo per imperatiuum esto, vel estote nobis dr̃ sicut illud Exod. 24. Ascende in montẽ ad me, & esto ibi. i. perseuera ibi. Et illud. 1. Re. 18. Esto vir fortis, ꝙ prælia re prælia dñi. & illud. 2. Estote filij fortitudinis. Exponamus ergo illud Apo. 2. Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Et aduertamus, quod quatuor sunt quare athleta in stadio fortius pugnat, & perseuerat, scilicet

Exterior exhortatio,
Interior obligatio,
Breuior tribulatio,
Largior præmiatio.

Sic vere dico, ꝙ nos debemus stabiles & fortes esse, q͂a ad hoc districtius exhortamur. [Esto] Quia ad hoc veracius obligamur [Fidelis inquit] Quia in hoc breuissime tribulamur, quia. s. tm̃ vsq; ad mortẽ quæ nihil durat. Quia ex hoc ditissime præmiamur. Dabo (inquit) coronã vitæ istę n. sunt quatuor causæ, q̃ faciunt hoĩem stabilẽ & constantẽ, laborantẽ & perseuerantẽ. s. exhortatio, obligatio, vitæ breuitas, lucri quantitas seu bonitas. Primo ergo estote cõstantes, quia Deus ad hoc exhortatꝰ, ꝙ oñdiꝰ, cũ dr̃ [Esto] ꝙ est imperatiui modi. Equi. n. tunc tp̃is melius & audacius currunt & pugnant, qñ tubis acclamationib. exhortanꝰ. Accipiter ẽt melius volat & rapit, qñ ab aucupe exhortaꝰ & acclamaꝰ. Canes ẽt tunc feruentius laborãt, & currunt, qñ à magistris suis exhortantur & excitantur. Sic vere charissimi, quia vidimus, ꝙ magister noster Deus prælati & prædicatores & boni socij non cessant nos continue exhortari, monere & excitare, ideo pro certo debemus ad bene operãdum aĩari & roborari [Esto inquit] Et ideo notare possumus, quod Deus

B ad multa nos principaliter exhortatur per Esto, scilicet

Ad { Charitatis vicissitudinem,
Pietatis plenitudinem,
Sobrietatis sanctitudinem,
Sagacitatis lympitudinem,
Honestatis pulchritudinem,
Firmitatis fortitudinem. }

Ad charitatis dico vicissitudinẽ. Vnde ad Gala. 4. Estote sicut ego, quia & ego sicut vos. ¶ Item ad pietatis plenitudinẽ Luc. 6. Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. ¶ Itẽ ad sobrietatis sanctitudinem. 2. Tim. 4. Ministerium tuũ imple, sobrius esto. ¶ Item ad sagacitatis lympitudinem. 1. Petri. 4. Estote itaque prudentes &cę. ¶ Itẽ ad honestatis pulchritudinem. Iob. 40. Esto gloriosus, & speciosis induere vestibus. ¶ Item ad firmitatis fortitudinẽ. Ecclesi. 5. Esto firmus in via domini Et 1. Reg. 18. Esto vir fortis, & præliare prælia domini.

¶ Item esto
Pacificus in conuersando,
Benignus in agendo,
Cautus in respondendo,
Diligens legem scrutando,
Prouidens mortem meditando,
Stabilis fidem obseruando,
Agilis in obediendo,
Vigil fidem prædicando,
Humilis de te non præsumendo,
Sanctus culpas non committendo,
Doctus virtutes omnes admittendo,

¶ Item dico ꝙ per esto nos exhortamur ad pacifice viuendum. Mat. 5. Esto consentiens aduersario tuo, dũ es in via cum eo. ¶ Item ad benigniter agẽdum. Eph. 4. Estote inuicem benigni. ¶ Item ad sapienter loquendum Ecclesia. 32. In multis esto, quasi inscius, & audi tacens simul & quærens, & loqui in medio magnatorum non præsumas, & vbi sunt senes non multum loquaris. ¶ Item ad legem Dei diligenter cogitandũ atq; seruandum. Eccle. 27. In medio cogitantium legem Dei assiduus esto. ¶ Item ad futura prudenter meditandum. s. mortem, iudicium, & infernum. Eccl. 14. Memor esto, qm̃ mors non tardabit. & Eccle. 38. Memor esto iudicii mei. ¶ Item ad fidelitatẽ firmiter obseruandum. Apoc. 2. Esto fidelis vsque ad mortem. Item ad agiliter obediendum, & bene operandum. Eccl. 31. In omnibus operibus tuis esto velox. ¶ Item ad vigilãter alios informandum Apo. 3. Esto vigilans, & confirma cætera, quæ moritura erant. ¶ Item ad humiliter se regendum & ordinandum. Eccl. 32. Rectorem te posuerunt, noli extolli, esto in illis quasi vnus ex ipsis. ¶ Item ad sanctẽ & synceriter perseuerandũ, atq; manendum. Leu. 20. Sanctificamini, & estote sancti & Leu. 11. Et vos sancti estote, qm̃ ego sanctus sum. ¶ Itẽ ad docte virtuosẽ, & sagaciter omnia faciendum. Matt. 10. Estote prudentes sicut serpentes &c. In quibus etiam verbis ipse exhortatur ad sapientiã & subtilitatem [Estote inq̃t prudentes] Exortatur etiam ad virtutes. s. ad patientiã & fidelitatẽ, sicut inquit serpentes, qui. s. totũ corpus ꝑ defendẽdo capite exponunt, ad temperantiam & benignitatẽ. Simplices inquit sicut columbæ [Simus ergo constantes permanentes, & perseuerãtes, quia ad hoc Deus exhortatur. [Esto inquit] ¶ Secundo, quia ad hoc nõ obligaꝰ, ꝙ ostenditur cũ

C dr̃ fidelis. Fidelis. n. dictus á feudo, eo ꝙ illi, qui feudum à domino suscipiunt, ad fidelitatem seruandam se obligant & exponunt, & iõ tales vasalli & fideles dñm suum tenentur defendere, & pro ipso pugnare & laborare. Sic vere quia Christus plura feuda. i. plura beneficia dedit, & per consequens ad fidelitatem sibi seruandam & impendendam nos omnes plurimum obligauit, bene dico, ꝙ pro ipso debemus cõstãter & fideliter laborare. Pone exemplum qũo elephas liberatus à fouea sequitur venatorem. Item de leone de quo in historia hierosolymitana, qui per militem liberatus à quodam serpente, qui ipsum intoxicauerat, ipsum militem secutus, cõtra hostes pro eo pugnabat, & prædas, quas capiebat eidem apportabat. Bene ergo præcipitur Eccl. 22. Fidẽ posside cum amico tuo, & in tempore tribulatiõis permane illi fidelis. Simus ergo cõstantes & perseuerantes, quia ad hoc obligamur [Fidelis inquit] Act. 23. Esto cõstans Paule. ¶ Ter

D tio, quia ad tempus breue limitatur. s. vsq; ad mortem. Miles n. fortius pugnat, & constantius perseuerat, qñ scit, ꝙ labor habet modicum durare. Sic vere quia labor bonorum non habet durare nisi modicum. s. dum durat misera vita nostra [vsq; inquit ad mortem] bene sequitur, ꝙ cõstanter debemꝰ pugnare, operari & laborare, iuxta illud Eccles. 4. Vsque ad mortẽ certa pro iustitia. Et Mat. 2. Esto ibi, vsq; dum dicã tibi. ¶ Quarto vero debemus esse cõstantes & laborãtes, q͂a s. lucrũ magnum reportatur, quod ostenditur, cum dicitur [Dabo tibi coronã vitæ] Corona. n. vitæ est gloria Paradisi quæ corona dr̃, quia ipse Deus, q ad modum coronæ caret fine & principio, est merces laborantium, & corona. Ista. n. est corona stellarum 12. i. 12. particularium gaudiorum, quę sunt in patria, quib. mulier. i. aĩa beata extitit coronata. Vide supra de 12. numerato è beato Ber. circa finẽ &c. Verum tñ valde consideranda sunt verba Apo. 2. Timo. 2. Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Et ideo bene sequiꝰ ibidem [Labora sicut bonus miles Christi] quia prout diciꝰ Iacob. 1. Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam cum ꝓbatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repmisit Deus diligentibus se. sequitur ibidem. Estote factores verbi, & nõ auditores tantum. Bene ergo dictum est, quod standum est & strenue laborandum propter lucrum, quod reportatur, ꝓpter terminum, qui breuiatur, propter animam seu hominem qui obligatur, propter dominum, qui exhortatur.

Aestus. Nota, ꝙ in scriptura triplex inueniꝰ æstus. Est A n. æstus vitiosus, virtuosus dolorosus.

Aestus { vitiosus est auaritia seu cupiditas,
virtuosus est amicitia amor & charitas,
dolorosus est violentia seu aduersitas. }

De æstu ardoris & concupiscentiæ potest dici illud Hiere. 36. Cadauer eius proiicietur ad æstum ꝑ diem. Cadauer. n. signat fætentem carnem luxuriosorũ, vel vilem concupiscẽtia auarorum, qui æstu luxuriæ & auaritiæ inflammanꝰ. Vnde Iudith. 8. dr̃ Manasse, ꝙ in diebus messis hordeaceæ, instabat enim super allegantes manipulos in campo, (ecce signum auaritiæ) venit ęstus super caput eius, & mortuus est.

Concu-

Concupiscentia enim solet
Vrere, Vrere dico, videlicet per sollicitudinem.
Soluere, Gene.31. Die nocteq; æstu vrebar & gelu,
Premere. fugiebatq; somnus ab oculis meis. Soluere etiam.s. per luxuriæ turpitudinem. Esa.5. Væ qui consurgitis manè ad ebrietatem sectandam, vt vino æstuetis, cui cõsenta nea est luxuria. Prou. 20. Luxuriosa res est vinum. Præmere per terrenorum pondus & grauedinem. Matt.20. Portauim⁹ pondus diei, & æstus. ¶ Item de æstu amoris & amicitię põt exponi illud Iob.38. Iudica mihi, per quã viam spargitur lux super terram, & diuiditur æstus. ¶ Item de æstu aduersitatis & violentiæ potest dici, ꝙ duplex est æstus aduersitatis, s. tẽporalis, & æternæ. Temporalis fuit ille, de quo dr̄ Ionæ 4. Ortus est sol super caput Ionæ, & æstuabat. Aeternus est ille, de quo dr̄ Apoc.16. Aestuauerunt homines æstu magno, & blasphemauerunt Deum. A talib. ergo æstubus saluantur iusti, quia sicut dr̄ Hiere.17. Beatus vir qui confidit in dño, & erit tanquam lignum quod transplantatur super aquas, & ad humorem mittit radices, & nõ timebit cum venerit æstus. Ista omitto prosequi, quia paucissimę sunt auctoritates, & quia superius dictum est de calore, & de ardore. Prædictas etiã figuras de æstuatione Ionæ & Manasses, &c. omitto.

A **Esuries. Esurire.** Nota, ꝙ esuries, & fames idẽ sunt. esuries.n. nihil aliud est q̃ vehemens appetitus sumendi cibum, sicut de Christo dicit Matth.4. Cum ieiunasset 40. diebus, postea esurijt. Potest tñ transumptiuè significare indigentiam qualemcunque, sicut dicitur in psa. Diuites eguerunt, & esurierunt. Vel etiam significare potest quodcunque desiderium vel affectum, sicut Matt.5. Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Notabis ergo, ꝙ in scriptura reperitur

Esuries Iustorum, Miserorum, Iniquorum, Beatorum.

Primo esuriunt iusti cœlum æquitatis, velum honestatis, zelum charitatis, cęlum fœlicitatis. Esuriunt.n. iustitiam, vt mali puniantur. Isti.n. affectant & zelant pro iustitia. Matt.5. Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsorũ est regnum cœlorum. ¶ Itẽ esuriunt sanctitatem & gratiam seu eucharistiam, vt inde nutriantur. Oĩs.n. natura suum & sibi conueniens appetit, & esurit nutrimentum. Gratia autem & eucharistia, sapientia & doctrina sunt aĩæ nutrimenta, quinimmo etiam pœnitentiam & abstinentiam quanquam sint de se tristia & amara, esurit & affectat anima Deo grata. Vn. de Prou.27. Anima esuriens amarum pro dulci sumet. Item esuriunt charitatem vt inde reficiantur. Vnde de primis patribus Ecclesiæ dr̄ in psal. ꝙ Deus collocauit illic esurientes. & constituerunt ciuitatem habitationis. [Ciuitatem inquit] .i. ciuium vnitatem, quæ.s. charitas est. ¶ Item esuriunt cœlũ fœlicitatis, in qua satientur. boni.n. in miseria huius vitæ valde esuriunt satietatem gloriæ paradisi. Luc.4. Consummatis
B diebus esurijt. Sic ergo patet, quomodo esuriunt iusti. ¶ Secũdo dico, ꝙ esuriunt pauperes miseri, generaliter.n. p esuriẽ intelligitur inopia, paupertas & miseria, indigẽtia, vacuitas, & tenuitas bonorum temporalium, quæ vtique valde est cõmendabilis, quia per istam venitur ad satietatem bonorum æternorum, iuxta illud Lucę 1. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes, & nota, ꝙ talis esuries potest esse valde vtilis. ¶ Per hanc enim

Mundum contemnimus,
Cœlum appetimus,
Deum requirimus,
Culpas euadimus,

Dico ergo, ꝙ per esuriẽ paupertatis, mundus cõtemnitur. Sicut.n. puer cũ aliquo amaro solet à matris vberib. ablactari & separari, sic verè homo qñ videt, ꝙ mater sua mundus infert ei tot amaritudines, tot miserias & paupertates, solet ipsum contemnere, & opera suarum fallacium voluptatum effugere & horrere. vnde Act.10. Cũ esuriret, voluit gustare. ¶ Item dico, ꝙ per esuriem cœlum appetitur. Aquila.n. filios & pullos suos in nido facit esurire, vt necessitate compulsi nidũ dimittãt, & volare superius assuescant. Sic verè Deus in mundo isto facit hoies bonos sitire, & esurire, indigere, & miserias sustinere, vt sic compellantur alibi solatium quærere, nidum huius mundi cõtẽnere, & sursum ad cęlum per desiderium euolare. De tali esurie dr̄ Luc.6. Beati, qui nunc esuritis, quia saturabimini. Nũc.n.i. in hoc sæculo bonum est esurire, vt non alio possimus cũ Angelis manducare. Nam sicut mercenarius, qui per totũ diem laborauit in agro esuriẽs, solet serò à patrefamilias benigniter recolligi, & affluenter refici & satiari, sic verè illi, qui in hoc mundo sunt in esurie & labore, in sero mortis à Deo recolligentur, & voluptate æternæ gloriæ replebunt̃. Quia sicut dicitur Apocal.7. non esuriẽt, neq; sitient ampli⁹, neque cadet super illos sol, neq; vllus æstus. per hanc ergo cœlum appetitur. ¶ Adhuc dico, ꝙ per esuriẽ Deus requirit̃. Sicut.n. pulli C
quando esurient, solent ad mortẽ recurrere & clamare, quãdo etiam Gallinæ & anseres sunt famelicę, tunc solent ad homines recurrere, & ipsos, vt aliquid accipiãt ifestare, in ęstate verò, quando satis quidem comedere inueniunt, tũc petere ab hominibus dedignantur, sic verè quandiu homo est in esurie paupertatis, tãdiu ad Deum recurrit, & ipsum supplicat & requirit. Geñ.41. vbi dicitur, ꝙ plebs esuriens clamauit ad Pharaonem, alimenta petens. Quando verò homines mundi cibis replentur, & satiantur, tunc ad Deum recurrere non dignantur. Vnde Bacuch. 2. Oculi deficientes & anima esuriens dant tibi gloriam. Per hãc ergo esuriem De⁹ re- D
quiritur. Denique dico, ꝙ per istam esuriẽ culpa euadit̃ seu diluitur. Sicut.n. esuriẽs & abstinentia impediunt infirmitates, & reddunt hominem quietum & sanum corporaliter, sic verè quãdo homo præ paupertate compellitur esurire, & à mundi diuitijs & delicijs abstinere, tunc procerto infirmitates multorum peccatorum euadit, & à talibus præseruat̃, qa communiter per talem diætam sanat̃ homo à febre auaritiæ & ab apostemate supbiæ. Vnde Apostolus talem esuriẽ elegit, sicut dicitur. 1. Corin.4. Adhuc inquit esurimus, & sitim⁹ alapis cędimur, & nudi sumus. Talis ergo esuries quamquã sit tristabilis & amara, est tamen animab⁹ vtilis, atq; sana. Et ideò talibus sic esurientibus est miserãdum, & compatiẽdũ & etiam subueniendum, iuxta illud Esai. 58. Frange esuriẽti panem tuum &c. Et de Thobia dicitur Thob. 1. ꝙ esuriẽtes alebat nudis vestimenta præbebat. Cum tamẽ cõtrarium faciant impij, quia.s. esurientes & pauperes molestant & lædũt ipsosq; per rapinas & iniurias & exasperant, & cõfundũt. vnde Iob.22. Esuriẽti subtraxisti panẽ. Ista est ergo esuries virtuosa & sustinenda, qua.s. esurient pauperes & miseri. ¶ Ter E
tiò dico, ꝙ alia esuries detestanda & fugienda, qua esuriũt nequam & temeri. Et ista esuries significat

Famem { Temporalis auaritiæ, Crudelitatis sæuitiæ, Infernalis indigentiæ.

Famem dico auaritiæ. Sicut.n. canis sp esurit, & famescit, sic multi sunt, qui per famẽ auaritiæ sp diuitias esuriunt & affectant. Proue.19. Aĩa eorum in ipsis defecit. Isti.n. semper esuriunt & nunquam satiari possunt Esa.9. Declinabit ad dexteram, & esuriet, & comedet ad sinistram, & non saturabitur. Item est esuries crudelitatis & sæuitię, quia sicut animalia crudelia semper esuriunt & cupiũt alijs nocere, sic crudeles principes & tyranni semper esuriunt & desiderant alios infestare. Prouerb.28. Leo rugiens & vrsus esuriens princeps impius super populum pauperem. Vnde de famelicis nobilib. dicitur Esa.8. Cũ esurierit, irascetur, & maledicet regi suo. ¶ Item est esuries infernalis indigentiæ, de qua Esa.65. Ecce serui mei comedent, & vos esurietis. Et sic patet, ꝙ est esuries, qua languent temeri. ¶ Quartò dico, ꝙ est esuries quam F
habent superi.s. beati, qui semper Deo fruuntur, & tamen ipsum semper desiderant, & cum quadam continuandi esurie in eo delectantur. de quo Ecclesi.24. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. Sufficit.

ET. Nota, ꝙ ista dictio &, est dictio copulatiua & aggregatiua, solet.n. dictiones dictionibus copulare, & sñias sñijs aggregare. Sine ista.n. dictione nulla oratio orationi, nec verbum verbo, seu sñia sñiæ iũgerentur. Cum ergo ista semper significet copulam vel augmentum (Copulam dico, sicut cum dicitur Actuu.3. Petrus & Ioannes ascendebant in templum. Augmentum dico seu additamentum, sicut cum dicitur Gene.1. In principio creauit Deus cœlum & terram. Et in psalm. Domini est terra & plenitudo eius &c. Et.n. semper addit aliquid ad præcedentia, & semper addit cumulum dictionis. psalm. Et auxit populum suum vehementer) possumus dicere, ꝙ per &, potest intelligi omnis additio, seu societas, siue bona fuerit siue mala. ¶ Nota ergo, ꝙ in scriptura reperitur vnum & A

Quod pertinet ad { Supernam diuinitatem, / Fraternam societatem, / Internam mentis charitatem, / Externam gentis prauitatem.

Dico ergo, ꝙ inuenitur in scriptura vnũ Et, quod ad Deũ spectat, & pertinet, vnum & fraternum, per quod vir iustus splẽdet & eminet, vnum & internum, quod diuersa ligat &
B continet, vnũ & externum, quod terrena ambit, & retinet. ¶Primo ergo est vnum &, ꝙ pertinet ad supernã diuinitatem. Ista.n. dictio &, inquantum est copulatiua & adiunctiua, potest significare ipsum Deum, qui.s. manu tenendo copulat vniuersa, & per suam æternam prouidentiam moderatur & colligat totius harmoniam vniuersi. In rerum.n. machina nunquam tot diuersæ naturæ inuicem moderarẽtur, nisi per istum &.i. per ipsum Deũ pariter iungerentur, & ad proportionem debitã reducerentur. psa. Et tu dñe in principio terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli. sequitur. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Homines etiã copulatiuè & charitatiuè ligat & vnit, ipsosq; inuicem in vnitate fidei & charitatis coniungit. Nu. 16. Separauit vos ab oĩ populo, & iunxit sibi, vt seruiretis ei. Potissime autem ista dictio & spectat ad Dei filium, qui cõiunxit Deũ & hoĩem in vnitate personæ, & qui mediator est Dei & hoĩum, hõ Christus Iesus. Spectat etiam spãliter ad spiritum sanctum, qui.s. patris & filij amor est atq; nexus, q.a.s. sicut dr̃. 1. Ioan. 5. Pater & verbum & Spiritus sanctus hi tres vnum sunt. Et filius Io. 10. Ego & pater vnum sumus. Vnum dico.s. per &.i. Spiritum, qui nos vnit. Et etiã.i. ipse Deus nõ solam habet virtutem copulatiuam, vt visum est, imo etiam habet virtutem additatiuam, & adiũctiuã, per istum.n. oĩa bona in homine multiplicantur, & virtutes virtutibus adaugentur, & post merita præmia cumulantur. psal. Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis. Et possumus notare de isto &, i. de Deo copulatiuo & charitatiuo, & bonorũ omnium augmentatiuo & multiplicatiuo, ꝙ ipse est & fuit

C Fabricator mundi palatij,
Habitator carnis hospitij,
Expiator nostri flagitij,
Tolerator grandis supplicij,
Frequentator huius exilij,
Prædicator dulcis eloquij,
Imperator alti fastigij,
Defensator tuti refugij,
Præmiator magni stipendij,
Castigator duri iudicij.

Dico ergo, ꝙ iste &, est & fuit huius mundi palatij fabricator. Vnde in principio Gen. legit̃ oĩa fecisse, & creaturarum omnium ordinẽ diuisisse. vnde ibidẽ dicitur. Et vidit lucem, ꝙ esset bona, & diuisit lucem à tenebris. sequit̃. Et fecit firmamentum, & diuisit aquas ab aquis. Sicut.n. in psal. dr̃. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mãdauit, & creata sunt. Et similiter. Domini est terra, & plenitudo ei⁹, orbis &c. Itẽ iste est nostræ carnis hospitij habitator, qui.s. ipse Deus in virginem nostram humanitatem assumpsit, Apoc. 10. Et vidi Angelũ aliũ fortem descendentem de cœlo, amictũ nube, & iris erat in capite eius, & facies eius vt sol, & pedes eius tanquam columna ignis, & habebat in manu sua libellum apertum, & posuit pedem dextrum super mare, sinistrũ autem super terram. Et sequitur ꝙ leuauit manum suã ad cœlũ. Iste.n. & i. Deus filius dr̃ Angelus propter puritatẽ, alius propter singularitatem, fortis ꝑꝑ æternitatẽ, descendẽs ꝑꝑ humilitatem, amictus nube ꝑꝑ humanitatem, iris in eius capite ꝑꝑ dignitatẽ vel diuinitatẽ. Facies eius, vt sol propter maiestatem, pedes habens igneos propter charitatem, libellum habens in manu propter scripturæ auctoritatem, per terram & mare tenens pedes, & ad cœlũ etiam leuans manus, propter gñalem rerũ oĩum ꝑtatem. De isto ergo & inquantum fuit nostræ carnis inhabitator, & nostræ humanitatis assumptor. dr̃. Baruc. 3. In terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. ¶ Itẽ iste nostri fuit flagitij expiator. psal. Et sustulit eos de via iniquitatis eorũ. Vnde Dauid in psa. petebat per istum &.i. per ipsum Christum à suis iniquitatibus liberari, dicens. Et in pc̃tis concepit me mater mea. Et ſm multitudinẽ miserationum tuarum dele &c. Et Spiritum rectum innoua in visceribus meis, & spm̃ sanctũ tuũ ne auferas à me. ¶ Item ipse fuit duri supplicii zelator.s. in cruce. psã. Et sustinui, q sĩis contristaret̃ & alibi. Et flagellatus fui tota die. Itẽ ipse fuit huius exilij frequẽtator, fuit.n. sicut peregrinus in mundo. psa. Et intrauit Israel in Aegyptum, & Iacob accola fuit in terrã cham ¶ Iste ẽt fuit dulcis eloquij ꝑdicator.s. dũ viueret in hoc mundo psa. Et suscitauit testimonium in Iacob, & legem posuit in Israel. Et Luc. 1. Et loquebat̃ bñdicens Deum. ¶ Item iste fuit celsi fastigij imperator, quod.s. summè apparuit, qñ triũphauit de morte resurgendo & ascendendo. Et iõ de isto etiam dr̃ in symbolo Athanasij. Et incarnatus est de Spiritu sancto, & resurrexit tertia die, & ascẽdit in cęlum sedet ad dexterã patris. de dñio autem imperiali dr̃ in psa. & dñabitur à mari vsque ad mare, & à flumine vsq; ad terminos orbis terrarũ & canit Ecclesia. Ecce aduenit dñator dñs, & regnum in manu eius, & ꝑtãs & imperium. De perpetuitate autem ipsius dr̃ in ps. Et permanebit cum sole & ante lunam, in gñatione & gñationem. Sicut.n. dr̃. Dan. 7. Potestas eius potestas æterna, & regnum eius ꝙ non auferetur. ¶ Item iste & fuit tuti refugij defensator. Ad imperatorẽ.n. pertinet defendere gentẽ suã. Et ideò Christus verus imperator defendit & protegit oẽs suos, vt de sanctis in ęsto &.i. in Deo sperãtib⁹, & de Deo ipsos adiuuante & protegente dr̃ Sapien. 10. Et fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte. Et transulit illos ꝑ mare rubrum, & transuexit eos per aquam nimiã, & ab altitudine inferorum eduxit illos. ¶ Item est & fuit magni stipẽdij præmiator, quia.s. iste & temporaliter & spiritualiter & æternaliter ditat & præmiat deuotos. Iste.n. dat suis tpalia, vt nutriantur, scientialia, vt erudiantur, sacramentalia, vt reficiãtur spiritualia, vt prouehantur, æternalia, vt perpetua lætitia potiantur. De temporalibus dr̃ in psalm. Et dedit eis regiones gentium. Et alibi. Et eduxit eos cũ argento & auro & non erat in tribubus eorum infirmus. De scientialibus dr̃ in psa. eduxit aquam de petra, & eduxit tanquam flumina aquas. Petra.n. est sacra scriptura, de qua aqua flumina.i. diuersa scientiarum genera educuntur. De sacramentalib⁹ dr̃ in psalm. Et pluit illis manna ad manducandum, & panẽ cœli saturauit eos De spãlibus aũt & virtualibus dr̃ in psa. Et mandauit nubibus de super, & ianuas cœli aperuit. Et eduxit eos in nube diei, & tota nocte in illuminatione. Illuminatio.n. nihil aliud est, quàm gratiarum infusio. De æternalibus verò.i. de bonis ęternis, quę ab isto &.i. à Deo distribuuntur, dr̃ Matt. 25. Et tradidit illis bona sua, & vni quidẽ dedit. v. talenta, alij autem duo, alij verò vnum. Et Lucę. 12. dr̃, ꝙ præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiẽs ministrabit illis. Iste ergo fuit & est largi stipendij munerator. Iste.n. & amat remunerat omnes iustos suos. vnde de iusto beatificando canitur illud Eccl. 15. Amauit eum dñs. & ornauit eum, stola gloriæ induit eũ, & ad portas paradisi coronauit eum. ¶ Item dico, ꝙ iste & est & erit duri iudicij fulminator.s. contra malos. Et ideò de seueritate sua dr̃ in psa. Et occidit pingues eorum, & electos Israel impediuit, & cõuertit in sanguinem flumina eorum, & dedit erugini fructus eorum & tradidit grandini iumenta eorum, & possessionẽ eorum igni. Ecce ergo quomodo Christus omnia faciens, in carnem veniens, & scelera diluens, tormenta subiens, exilium patiens, saluberrime erudiens, infernum adiens, ad cęlos rediens suos defendendo proijciens, iustis retribuens, & malos puniens, põt intelligi ꝑ &. Patet ergo primũ principale.s. vnum, & quod pertinet ad supernam diuinitatem. ¶ Scdò dico, ꝙ in scriptura inuenitur vnum &, quod ꝑtinet D
ad fraternam charitatem & bonitatem. &.n. vt dictum est copulat & addit, & sic põt significare quẽlibet virũ iustum, quia.s. viri iusti sunt copulatiui, seipsos aliis charitatiue associando, & inter alios charitatiuè conuiuendo & cõuersando, & etiã inter discordes mediando, & eos ad concordiã reducendo. Vnde Apoc. 1. beatus Ioannes de seipso dicebat sic. Ego Ioannes frater vester particeps & socius in tribulatione & regno. Esa. 11. Vitulus & Leo & ouis simul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. q.d. Isti quidem morabunt̃ simul charitatiuè cõuersando, & puer minabit eos, inter eos mediãdo Isti.n. iusti nõ solũ copulatiui sunt, vt dictũ est, imo ẽt additiui sp in melius ꝑficiẽdo, & virtutes virtutib. aggregãdo, & vsq; ad ęternã gloriã & fęlicitatẽ crescẽdo Lu. 2. Crescebat & confortabatur plenus sapiẽtia, & grã Dei erat in illo. Ad qđ suadet scriptura. Gen. 1. dicẽs. Crescite & multiplicamini, & replete terrã. De tali ergo, &.i. de viro iusto sociatiuo, charitatiuo & bonorũ aggregatiuo & multiplicatiuo possum⁹ notare & dicere, ꝙ iste multiplicat

Florendo

Florendo per bonam affectionem, Iustus.n. per
Virendo per bonam conuersationem, affectionē cō
Madendo per deuotam lachrimationem fueuit flore-
Ardendo per feruentem dilectionem, re.psa.Et flo
Viuendo per gratiam & deuotionem, rebit in ęter
Manendo per preseruerantem durationem, nū ante dñm
Videndo per lympidam contemplationem, & Eccles.24.
Gaudendo per æternam consolationem, Et flores mei fructus honoris & honestatis.Item per cōseruationem con sueuit virere.Hieremi.17.Et erit folium eius viride,nec aliquando desinet facere fructum.Item per lachrimationē solet madere.psalm.Et erit tanquam lignum,quod plātatū est secus decursus aquarum,quod fructum suum dabit in tēpore suo.Item per dilectionem solet ardere.Luc.12.Ignem veni mittere in terram,& quid volo,nisi vt ardeat?Item p gratiam solet viuere,seu vigere.vnde in psal . Et viuet,& dabit ei de auro arabiæ.aurum signat gratiam.¶ Item per perseuerantiā solet manere.psal.Et mansi in solitudine.& Ioann.15. Et maneo in eius dilectione.Item per lympidam cōtemplationē solet videre.Ezec.1.Aperti sunt cœli, & vidi visiones Dei.Et Ioan.9.Abij & laui & vidi.¶ Item per æternam gloriam solet gaudere.psalm.Exultabit Iacob , & lætabit Israel & Esai.6.Gaudens gaudebo,& exultabit anima mea in Deo meo.Vnde de iustis simul associatis & iūctis dicitur.Matt.2. Et videntes stellā,gauisi sunt gaudio magno valde,& intrātes domum &c.in psalm.Et gloriabuntur in te omnes , qui diligunt nomē tuū.Patet ergo,quomodo & pertinet ad fra-
E ternam bonitatem.¶ Tertiò dico, ꝙ &,qnq; pertinet ad maternam charitatem.Non solum.n.per & intelligiē vir charitatiuus & augmentatius,vt dictum est, imo etiam ipsa charitas,quę.s.habet ligare & coiūgere,habet etiā augere,& virtutes alias cumulare. Charitas.n.dr, & quia coniungit Deū cum homine. Apoc.21.Ecce tabernaculum Dei cum hominibus,& ipsi populi eius erunt,& ipse Deus cum eis,erit eorum Deus.Coniungit etiam hominem cum Deo. Vnde in Psal.Dauid loquens domino dicit.Et ego semper tecū . Ista etiam coniungit hominem cum homine.Psal.Simul in vnū diues & pauper.Et si vis,nota,quòd ista dictio,& id est

Mentem lætificat, Charitas(dico)mentem lætifi-
Carnem męstificat, cat.psal. Et immisit in os meū
Vires fortificat, canticum nouum,carmē,Deo
Statum magnificat, nostro.¶Item solet carnem tri
Gentes pacificat. stificare. ps. Et posui vestimentum meum cilicium,& operui in ieiunio aīam meam &c. ¶Item solet vires fortificare.Apoc.2.Et tenes nomen meū, & non negasti fidem meam.Et Apoca.2.Sustinuisti propter nomen meum,& non defecisti &c.¶Item solet seipsam magnificare.psa.Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum.¶Item solet oēs pacificare.psa.Factus est in pace locus eius,& habitatio eius in Syon.Ecce ergo quō &,signat inter
F nam charitatem.¶Quartò dico,ꝙ & signat externā prauitatem,quia.s.per coniunctiuum & additiuum potest intelligi mala societas,quæ semper est malorum adunatiua & etiam auaritia seu cupiditas,quæ sp est terrenorum aggregatiua & cumulatiua. Vel et possunt intelligi ipsi mali,qui sunt cum alijs malis & cum diabolo cōfęderatiui & cōiunctiui,& vitiorum accumulatiui,& sp in deterius perfectiui & terrenorum per auaritiam congregatiui.De mala malorum confęderatione dr in psal.Et commixti sunt inter genus, & didicerunt opera eorum, & seruierunt sculptilibus eorum, & factum est eis in scādalum.De malo malorum profectu & vitiorū cumulatione dr in psal.Et apposuerunt peccare ei.De eorū aūt ditatione,& terrenorū acquisitione dr in psa.Ecce ipsi peccatores,& abundātes in seculo obtinuerūt diuitias. Isti ergo sunt &.Et si vis,notabis, ꝙ dicunē mali &, q̄a sunt

Carnales & deliciosi, Sunt(dico)carnales & delitio
Verbales & iniuriosi, si seu luxuriosi psal.Et mādu-
Fallaces & maliciosi, cauerunt , & saturati sunt ni-
Fugaces & defectuosi. mis.Item sunt verbales & iniuriosi.psalm.Et malè locuti,sunt de Deo.Item sunt fallaces & maliciosi.psalm. Et dilexerunt eum in ore suo, & lingua mentiti sunt ei.Cor autem eorū non erat rectum cū eo &c. Item sunt fugaces & defectuosi.psalm.Et defecerunt in vanitate dies eorum,& anni eorum cum festinatione.Sic ergo patet quomdo &,in scriptura sumitur multis modis.

Etenim.

Cum etenim sit aduerbium affirmandi,qd̄ idem signat grammaticaliter quod ,p certo possum dicere,quod etenim potest intelligi A

Certitudo {
Dei carnem assumentis,
Eius altè præsidentis,
Eius pœnas sustinentis,
Dei malos punientis,
Eius bonos extollentis,
Iusti Deo obsequentis,
Impij Deum nō timentis,
}

Etenim ergo signat certitudinē Dei clemētiæ.ps, Etenim dñs dabit benignitatē, & terra dabit fructum suum.Itē signat certitudinem suæ altæ pęnitentiæ.Io.13. Vos vocatis magister & domine,& benedicitis,sum etenim.Item signat certitudinē suæ mestitiæ suæ passionis & tristitię.1.Corint. 5.Etenim pascha nostrum immolatus est Christus.Item signat certitudinem suę iustitię.psalm.Etenim sagitę tuæ trāseunt,vox tonitrui tui in rota.ps.Etenim correxit orbē terrę,q non comouebitur.Et Heb.12.Etenim dñs noster ignis consumens est. Item signat certitudinem suę munificentiæ. Psal.Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem,videbit Deus Deorum in Syō Item signat certitudinem nostræ obedientiæ psa.Etenim passer inuenit sibi domū,& turtur nidū , vbi reponat pullos suos, altaria tua domine virtutum.Passer.n.est aīa deuota, q̄.s.apud altaria Dei.i.in religione & statu obediētiæ domum inuenit atque nidū.psa.Iudicia dñi vera &c.Sequitur. Etenim seruus tuus custodit ea in custodiendis illis retributio multa.Item signat certitudinē incredulitatis & obstinatæ maliciæ &c. psalm.Etenim non credentes inhabitare dominum Deum &c.vide de hoc titulo Enim.

Aetas.

Nota,ꝙ ętas signat litteraliter temporis distinctiones.Et ideò omnes illæ res,quæ tēpore mēsurantur,quibusdam ætatibus distinguuntur,& variantur. A Aetas ergo alicuius rei signat suam totalem durationem, vel suæ durationis aliq̄ certā distinctionē . Sed q̄a de ætate naturali nō intēdimus agere,nisi q̄tū admores possumꝰ applicare,iō breuiter dicamus, ꝙ ætas rei pōt mihi denotare

Suum {
Crementum,
Augmentum,
Complementū.
}

Ideò breuiter nota, ꝙ sicut vita naturalis per septem ætates vsq; ad finē decurrit,sic vita spiritualis & moralis per septē speciales virtntes ad suum peruenit complementum.In vita.n.naturali septem ætates ēm aliquos cōputātur.s.infantia,pueritia,adolescētia iuuentus, senectus,senium,decrepitas.Secūdū verò alios.v.ętates tantummodo computanē.s.Infantia,pueritia,adolescentia, iuuētus,senectus.Et possumus dicere,ꝙ similiter in vita morali debēt esse quiq; speciales virtutes. Sit igitur in nobis.s.

Infantia verecundiæ & humilitatis, Infantia.n.si
Pueritia innocentiæ & puritatis, gnat verecū
Adolescentia perseuerantię continuitatis, diam & hu-
Iuuentus constantiæ & probitatis, militatem.In
Senectus prudentiæ & maturitatis, fans.n.dr̄ qua si non fans.i.quasi non loquens,quia.s.verecundia & humilitas non presumunt nec audent loqui & maximè de bonis propinquis.Amos.5.Propter hęc prudens in illo tpe tacebit,quoniam dies mali sunt.Puritia signat vitæ & ignorantiæ puritatem.Pueritia.n.à puritate dr.Vnde Oseæ.11.Puer Israel,& dilexi eum.Adolescentia designat perseuerantię cōtinuitatem , quia adolescens dicitur quasi adhuc crescens, vel quasi adultus & crescens.Vnde Lu.7.Adolescens,tibi dico surge.Surge inquit.i.quod incepisti,continua & perfice. Iuuenis signat constantiæ probitatem.1.Io.2. Scribo vobis iuuenes,quia fortes estis , & verbum Dei in vobis manet. Senectus verò signat prudentiæ maturitatem.Vnde Iob.12. In antiquis est sapientia,& in multo tempore prudētia. Tales ergo ætates spirituales debemus habere, & sic vitam nostram poterimus laudabiliter cōsumare.Vnde.3. Reg.1. Et rex Dauid senuerat,& habebat ætatis dies plurimos. Et videte hic tria,quæ perfectam ętatem possunt in homine denotare tām tpaliter,quā spiritualiter.s.honoris celsitudo. [Rex]vigoris fortitudo.[Dauid,manu fortis.]Sensuum plenitudo,q̄a senuerat,& habebat ętatis plurimos dies. Ista.n. tria nō solent inueniri nisi in illis,qui perfectæ sunt ętatis.s.

Honor & eminentia, Sic re vera spiritualiter ne
Vigor & permanentia, cesse est,ꝙ ætatem spiritaSensus & sapientia. lem plenam & perfectā,s.

omnium

omnium virtutum congeriem habeamus, si ista tria iustè & debite habere cupiamus, scilicet

Celsitudinem promotionis [Rex]
B Fortitudinem durationis [Dauid]
Plenitudinem discretionis. [Senuerat.]

¶ Primo ergo requiritur perfecta ætas ad promotionis celsitudinem, quia. s. homo quādiu est puerilis ętatis & imperfectæ, non admittitur ad honorem, nec etiam ad mensam patris recipit, quia ſm philosophū, iuuenes nemo eligit duces. Sic verè illi, qui spiritualiter sunt prouectæ & perfectæ ætatis, ad prælationem & promotionem debent recipi & admitti, quod ostenditur, cum dr̄. [Rex] quia. s. qui habent ætatem perfectam, debēt fieri reges & pręsides aliorū. s. maiores in dignitate & honore. Quod vtiq; natura sagax bene vr̄ in suis operibus designare. Animalia. n. bruta quę habent plures filios, sicut sunt sues & caniculæ, solēt primo nascentē plus diligere, & primam & pinguiorem mamillā eisdem porrigere & extendere. ad quod quidē facit illa figura de Ioseph, qui vocans fratres suos ad conuiuium, vnumquēque iuxta ætatem suam primū vel vltimū fecit sedere, sicut dr̄ Gen. 43. quia quanto plus habuerunt de ætate, tanto plus habuerūt in illa mensa de ꝓprietate. Et ꝓ certo charissimi, talis Ioseph debet esse quilibet superior prælatus, qui ad mēsam ecclesiasticorum bn̄ficiorum habet alios promouere, situare, & iuuare, q. a. s. ipse debet eos situare vnumquēq; ſm ætatem suam. i. ſm suā perfectionē & virtutem. Quāto. n. est antiquior in tali ætate, tanto pro certo debet esse prior in dignitate, & potior in beneficij q̄titate. Priorib. n. & antiquioribus, & melioribus, & perfectioribus sunt potiores mamillæ, & vberiores porrigendæ. i. præbendæ vberiores, sedes & prælationes priores distribuendæ & concedendæ. Nam etiā inter elephantes ille dr̄ ducere gregem, qui perfectiorem habet ætatem. Quia verè ad gregem subditorum regendū, ducendum, gubernandum, ille est sufficientior, qui in ætate est antiquior. i. in virtutibus perfectior. [Rex inquit.] Et ideò fratres Ioseph videntes ipsum ætatis adhuc im pfectæ dicebāt. Gen. 38. Nunqd rex noster eris, aut subijciemur ditioni tuę? q. d. non decet, quia. s nō pueri, sed ꝓuecti sunt aliorum pręsides & maiores constituendi. Quia sicut de Dauid legitur. 1. Paral. 23. Dauid senex & plenus dierum, regē cōstituit Salomonem. Ideò de tali promotione potest exponi illud Dan. 5. vbi dr̄, ꝙ in conuiuio balthasar vnusquisque ſm suā bibebat ætatem. Requiritur ergo talis ætas spiritalis ad obtinēdam
C celsitudinem promotionis. ¶ Secundò dico, ꝙ talis ætas requiritur ad continendam firmitudinē durationis, ꝙ ostenditur cum dr̄ Dauid, quod interpretat̄ manu fortis. Quia verè nullus efficit̄ manu fortis, nullus efficit̄ Dauid, nullus efficit̄ cōstans & robustus, nisi sit in ætate perfecta. i. in virtutum congerie cōstitutus. Vnde Iudi. 8. Iuxta ætatem robur est hominis. Iō de tali Dauid, & ei⁹ fortitudine dr̄. 1. Reg. 18. Percussit Saul mille, & Dauid decē milia. Et. 1. Reg. 17. dr̄ ꝙ festi-
D nauit Dauid & cucurrit ad pugnā. ¶ Tertiò dico ꝙ talis ętas virtutis & perfectionis requiritur ad acquirendā plenitudinem discretionis, quod ostendit̄, cū dr̄. Senuerat. Senectus. n. Sapientiam designat, quia sicut dr̄ Sapi. 4. Cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Teste. n. Plinio, Archelaus dicit ꝙ cuniculi seu parui lepores quot habēt annos in ętate, tot introitus faciūt i cauernis suis. vnde in hoc videntur esse sagaciores, inquantum. s. introitus ad cauernā suam sibi parāt, & faciunt ampliores. Sic verè charissimi, in hoc debet esse sagacitas spiritualis ętatis nostrę, q. a q̄to plus habemus de ætate & naturali & morali, tanto ad cauernam nostram s. ad Paradisum debemus nobis plures introitus per bona opera facere, & plures vias intrādi Paradisum inuenire, & plures modos intrandi cœlestē Hierusalem procurare. Quod ostenditur cū dr̄ ꝙ Dauid senuerat, & habebat ætatis plurimos dies. Dies. n. isti sunt virtutes & perfectiōes, quos q̄to plures, habemus, tanto plures vias nobis ad cœlū facimus, & paramus, tanto ēt ampliori sagacitate & spiritua li prudentia præpollemus. Vnde Eccles. 6. Plures dies ætatis habuerit. De Dauid dr̄. 1. Paral. vlt. ꝙ mortuus est in senectute bona, plenus Dierum & diuitijs. Ista verò discretio summā debet apparere, in perfectè loquēdo, & discrete alios instruendo. Iuxta illud Ioan. 9. Aetatem habet, ipse de se loquatur. & Iob. 32. Sperabam, ꝙ ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret sapientiā. Patet ergo, ꝙ spiritalis ætas hominem habilem reddit ad promotionem, facit stabilem ad durationē, facit subtilem per discretionem. Habilem (dico) ad promotionem, quia præstat eminentiam honoris. 2. Mach. 6. Cogitare cepit ætatis & senectutis suæ eminētiā. Item stabilem ad durationem, quia præstat permanētiam vigoris. Eccl. 26. Species faciei super ætatem stabilem. Itē subtilem ad discretionem, quia præstat sapientiam splendoris. Lu. 2. Iesus autem proficiebat sapientia, ætate, & gratia. Quę tn̄ sunt cōtra malos, qui. s. sunt ætate & antiquitate pleni, q. a in malis annis. s. in vitijs indurantur. 2. Mach. 6. Aetate pariter & dementia prouectus. Et sic de ætate spūali sufficit. Vide ifra de senectute, & supra de anno, & die, & antiquitate.

Aeternus. Aeternitas.

A Nota, ꝙ æternitas signat mēsurā durationis interminabilis, influxibilis, inuariabilis. Tp̄s. n. est mēsura motus. Et iō sicut mobile ſp vertit̄, fluit, & de loco ad locum mouet̄, sic tp̄s, quod ipsius est mensura, ſp de momento ad momentum fluit, & nunquam in eodem statu subsistit. Aeternitas aūt est mēsura rei pmanentis, s. ipsius, cuius essentia est tota simul, ita ꝙ nō nouit pteritū vel futurū. Et iō ipsa ęternitas est idem, ꝙ duratio vel mensuratio, q̄ nec esse incipit, nec esse desinit, nec de pūcto ad pūctum labitur, nec de statu ad statū variat̄. Possumus ergo notare, ꝙ duplex est æternitas. s. bona & mala. per bonā. n. æternitatem designat̄

Dei immensitas seu essentia,
Cœli fœlicitas & opulentia,
Morum stabilitas & permanentia,
Dei. n. immensitas nunquam variatur,
Cœli fœlicitas nunquam terminatur,
Bonorum bonitas semper augmentatur.

Primò ergo de bona æternitate dico. Perseuerās. n. & ęterna pōt dici Dei immensitas. Vnde Dan. 7. dr̄. potestas eius, potestas æterna. Et Prouer. 8. Ab æterno ordinata sum. Item perseuerās & æterna pōt dici cœli fœlicitas. Vnde Ecclesi. 31. Perfectus inuentus est, & erit illi gloria æterna. Item perseuerans, & æterna potest dici morum stabilitas, quia. s. boni semper debent in sua bonitate ꝑseuerare, & nunquam amplius deficere, vel cessare, vnde Sapien. 5. Iusti autem in perpetuum viuent. Et Ecclesi. 15. Nomine æterno hæreditabit illum. De ista verò vltima æternitate. i. bonorum perseuerantia, & durabilitate multa possumus dicere, sed in alijs titulis iam dictis de perseuerantia & stabilitate multa meminimus nos dixisse, hic solum aduertēdum est, ꝙ oīa, quæ sunt, desiderant & affectant attingere ad æternitatem. i. ad sui continuationem & perpetuationem. Nihil est. n. ꝙ naturalr̄ desideret non esse vel non fuisse. Et ideò ad talem continuationem vel perpetuationem habendam solent omnia procurare proficua, & declinare nociua. Sic verè perpetuationem perseuerantiæ, & ęternitatem supernæ glorię summè debem⁹ diligere, & ad eam totis visceribus laborare. Nullus. n. sapiens debet velle morale perdere, sed ipsum debet perpetuo sine peccati resistentia conseruare. Dan. 5. Rex in æternum viue &c. Vide de gloria æterna & de beatitudine de perseuerantia, de durabilitate, constantia, & cæteris similibus. Sic ergo æternitas accipit̄ in bonō. B
¶ Scd̄ò dico, ꝙ æternitas potest dici in malo, & sic accipitur

Pro { Voluntate obstinata,
Consuetudine indurata,
Pœna inferni interminata.

De obstinata ergo voluntate dici potest illud Iudæ, qui dicit, ꝙ Deus malos Angelos vinculis æternis sub caligine reseruauit. Item de indurata consuetudine potest dici illud Ecclesiast. 12. Ibit homo in domum æternitatis suæ. Item de interminata pœnalitate potest dici illud psal. Laborabit inæternum, & viuet adhuc in finem. ¶ Si autem vis adhuc notare alio modo dic, ꝙ in scriptura reperitur

Aeternitas { Immutabilis
Imitabilis,
Appetibilis,
Formidabilis.

Prima est æternitas Dei,
Secunda iusti,
Tertia cœli,
Quarta inferni.

¶ Primò ergo est æternitas Dei, quæ semper est manens, & C immutabilis. Veritas. n. suæ essentiæ nunquam mutatur aut variatur, imo ipse idem permanet, nec aliqualiter immutatur psalm. Veritas domini manet inæternum. Et alibi. Tu autem domine inæternum permanes, & memoriale tuū in generatione & generationem. Ipse enim est æternus à parte ante, quia sicut dicitur Micheę. 5. Egressus est à diebus æternitatis. A parte nunc, quia sicut dicitur Esa. 57. Ipse est habitās æterni-

ęternitatē,& sanctū nomē eius. A parte post.2.Pet.3.Ipsi gloria nunc & in dieb.æternitatis.Et in psa. Sedebit dñs rex in æternum.Quia ergo iste æternus est imutabilis,atq; firmus iustum est,ꝙ tanquā rei firmæ & stabili & tanquā fundamēto indefectibili,eidē p fidē, spē, & deuotionem principalr innitamur,& ab oī fama defectibili & crudelitate penitus abstrahamur.Sicut.n.dr Io.5.Hic est verus Deus,& vita ęterna.Et Dan.6.dr,ꝙ ipse est viuus & æternus.Oīa.n.q̄ in Deo sunt indefectibilia,& æterna sunt.Ipse.n.habet æternum nomen,æternum verbum,æternā misericordiam æternam iustitiā,æternam,vitam æternam,veritatem,æternam potestatem.De nomine.n.Dei dicitur Eccl.37.ꝙ nomen est illi, viuens inæternum.De verbo Dei dicitur in psa.Inæternū dñe permanet verbum tuum.De misericordia autem Dei dr in psa.Misericordia dñi ab æterno vsq; in æternum super timētes eū.De iustitia Dei dicitur in psalm.Iustitia tua iustitia in æternum.De vita Dei dicitur Eccl.18.Qui viuit in æternū.creauit omnia simul.De veritate eius dicitur in psa.Veritas dñi manet inæternum.De potestate vero eius dicitur Dan.7.Potestas eius potestas æterna &c. Hæc est ergo æternitas Dei,quæ semper est manens,& immutabilis vita. ¶Secūdo dico,quod est æternitas iusti,quæ est imitabilis,quia dat nominis perpetuitatem.Eccle.15.Nomine æterno hęreditabit eum.Quia confert gloriæ copiositatem.2.Cor.4.Aeternum gloriæ pondus operatur in nobis.Quia repromittit æternæ vitæ hæreditatem.Hebr.9.Repromissionem accipiant, qui vocati sunt ęternę hęreditatis.¶Tertio dico,ꝙ est æternitas cæli,quæ est appetenda,quia ibi est infinita gloria.1.Pet.5.Vocaui nos in æternā suam gloriam. Quia ibi est habitatio tuta ab omni ruina.2.Cor.5.Habemus domum non manufactam,sed æternam,in cœlis.Quia ibi est consolatio continua.2.Thess.2.Qui dilexit nos,& dedit consolationem ęternam.¶Quarto dico,quod est æternitas inferni,quæ est formidanda,quia ibi nulla est flammæ crepitantis extinctio.Baruch.4.Ignis superueniet ei ab æterno,quia ibi nulla est pœnarum intermissio.2.Thes.1.Pænas dabunt in interitu æterno.Quia ibi nulla est liberatio[Iudas in Canonica sua],Vinculis æternis sub caligine reseruantur.sup.damnati.

A **Aethiopia.** Nota,ꝙ ęthiopia est regio feruentissima,solis ardorib.exposita,& ab oī aeris tēperamento semota.Et iō homines istius religionis nigri sunt,& deformes,& caliginosi,& in multis partib.monstruosi,qui etiam quasi penitus vadunt nudi. Ista regio feris & serpētibus est referta,& pro magna parte arenosa,vacua & deserta.Et ideo res nomine congruere dignoscitur, quia ęthiopia,caligo vel tenebrę interpretatur.Igitur moraliter loquendo dico,quod æthiopia significare potest
Pœnitentiam & statum iustorum,
Peccatum & statum malorum,
Mundum & statum vanorum,
Tribulationem,& statum miserorum,
Mortem & statum defunctorum,
Infernum & statum mundanorum.
¶Et sic dico,quod inuenitur,

æthiopia { Pœnitentiæ,
Opulentiæ,
Pestilentiæ,
Violentię,
Defluentiæ,
Turbulentiæ.

¶Primo ergo dico,quod æthiopia sig[illegible]cat statum religionis vel hominum pœnitentium.Ibi enim abundat
Calor macerationis,
Ardor contritionis,
Nigredo palloris & humilis conuersationis,
Nuditas paupertatis & tenuis possessionis.
¶Ista est ergo æthiopia,quæ
Deum præuenit per deuotionem,
Deum requirit per orationem,
Pressos liberat per compassionem,
Cœlum occupat per saluationem.
Deum(dico)præuenit sibi deuote credendo.Psalm. Aethiopia præuenit manus eius Deo.Deum etiam honorat deuote orando. ps. Corā illo procident æthiopes. vñ de eunucho candacis reginæ æthiopum dicitur Act.8.quod ipse venerat in Hierusalem.Alijs etiam subuenit ipsis misericorditer compatiendo.Vñ de Abdemelech.æthiope dicitur Hie.38.ꝙ ipse cōpassus Hieremiæ,qui erat in luto carceris fecit eum liberari.Cęlū vero & paradisum occupat.sibi finalr habitādo.Vñ de Hierlm loquit̄ Dauid in ps. Ecce alienigenæ & tyrus & & popul⁹ æthiopū hi fuerūt illic.Ista est ergo æthiopia pnię
¶Scđo dico,ꝙ inuenitur æthiopia opulentiæ, & sicæ thiopia signat statum peccati,vel ēt statum mundi,vbi.s.viget ardor concupiscentiæ & auaritiæ,calor & siccitas indeuotionis & spiritalis indigētiæ,vbi ferę & serpentes.i.pctōres versantur, & vbi nigredo malæ conuersationis &.obscuritas ignorātiæ reperitur.Nota ergo,quod in ista æthiopia est B
Flumen deliciarum,
Draco maliciarum,
Pauor tristitiarum,
Labor molestiarum,
Horror nequitiarum.
De fluinine deliciarum dr Gene.2. ꝙ fluuius physon circuit oēm terrā æthiopiæ.De dracone maliciarū dr in psa.Contribulasti capita draconū in aquis dedisti eā escā populis æthiopum.De pauore tristitiarum dr Eze.30.Erit pauor in æthiopia ceciderint cū vulnerati ī Aegypto. De labore molestiarū dr Es.45.Labor Aegypti & negociatio æthiopiæ ad te transibunt.De horrore vero nequitiarū dr Abacu.3.Pro iniquitatę vidi tentoria æthiopiæ,turbabuntur pelles terrę madian.¶Tertio dico,ꝙ inuenit̄ æthiopia pestilentiæ. Pctōres.n.& mundani possunt dici æthiopes,quia sicut æthiopes sp legunt̄ fuisse inimici filiorū Israel,& contra eos ꝑ crudelib.regib.dimicasse sicut legit̄.2.Paral.14.sic mali sp sunt inimici bonorū & laici clericorum,& mundani religiosorum. Et sicut æthiopes habent nigredinem sempiternam,quę nec natura potest mutari,sic mali perpetua nigredine vitiorum & malæ cōuersationis rubigine taliter sunt infecti,& ita in suis iniquitatibus indurati,ꝙ vix aut nunquam possunt mutari,vel ad bonum conuerti.Hie.13.Si potest æthiops mutare pellem suam & pardus varietates suas,sic & vos poteritis bonum facere,cum didiceritis malū. Ista est ergo æthiopia pestilentiæ.s. status peccati vel mundi.¶Quarto dico,quod inuenitur æthiopia violentiæ,& ista est status tribulationis. Status.n.tribulationis præsentis habet feras & dracones,i.mundi tyrannos.Habet deserta.i.sterilitatē bonorum. Habet ardorē.i.īfirmitatē & laborē.¶Quinto dico,ꝙ est ęthiopia defluentiæ.s.status mortis,qui habet dracones & serpentes,qui comedunt corpus,& habet sterilitatem,& vacuitatem bonorum oium mundi,& habet ardorem multipliciū dolorum.¶Sexto dico,ꝙ est æthiopia turbulentiæ.s.status infernalis,q habet dracones & feras,habet atrocitatē demoniorum,habet ēt ardorem,& squalorē.i.acerbitatem igniū & tormentorum.Et sic ergo bene concluditur, ꝙ quilibet istorum statuū aduersitatis per æthiopiā designatur Soph.2.Et vos æthiopes interfecti gladio meo eritis &c. Vide in tabula,quia in diuersis locis deponuntur exempla ęthiopia. C D

Etheus. Ethei fuerūt quidā populi q terrā ꝓmissiōis inhabitauerunt,sed per aduentum filiorum Israel partim subiecti fuerūt.Et credo,ꝙ sydonij & tyrij fuerunt reliquiæ etheorū.Interpretatur aūt etheus,stupens aut formidās,seu stupidus aut formido.Vrias aūt fidelis miles, quem Dauid occidi fecit, de isto populo.s.de reliquijs hui⁹ populi fuit,sicut dr.2.Regum 11.Vnde ibidem dicitur, Seruus tuus vrias Etheus mortuus est.& quæ sequuntur A

EVadere. Nota,qđ euadere sumitur pro eripi, liberari & fugere,vel exire, pertinet ergo ad illum,qui fuit in angustia vel dolore,qui.s.cupit euadere & saluari.Cum ergo sint generaliter tria mala,videlicet A
Pænitentium,qui euadunt spiritale,
Sapientium,qui euadunt temporale,
Triumphantium.qui euadunt malum æternale,
Est ergo euasio à loco pernicioso.s.à statu peccati, à quo solent homines euadere,quando per pœnitentiam fugiunt,& in statu gratiæ,qui est locus securitatis se ponunt, sicut dicitur Deuteronom.4.quod ciuitates refugij institutæ sunt, ad quas euadere poterat,qui homicidium commiserat.Talis ciuitas est gratia & pænitentia,quia.s.in ista euadit,& eripitur,qui animam suam per peccatum occidit,& ex hoc arguit Hie.50.Vox fugientium & eorum,qui de terra Babylonis euaserunt[Vox inquit fugientium]q.d.ad talem euasionem requirit̄ vox confessionis,& fuga totius malæ occasionis.¶Itē est euasio ab onere laborioso & sic euadunt illi,qui

per prudentiam ſciunt euadere mundi tribulationes, vel ẽt eas per patientiã ſuperare. Vel qui onus tpaliũ bonorum ſciunt & volunt per paupertatem voluntariã declinare. Iudit.15. Relictis oib. euadere conabãtur. Iſti. n. vñr gloriari quia alijs in mundi periculis manentib. ipſi ſe ſentiunt liberatos. exẽplo illius nuncij Iob, qui alijs mortuis dicebat Iob 1. Euaſi ego ſolus vt annũciarem tibi. ¶ Itẽ eſt euaſio ẽ tormento periculoſo. ſ. à morte & periculo infernali, ꝙ. ſ. ꝓprie euaſerũt beati. Vñ de periculo maris dicitur Act.27. ꝙ fracta naui factum eſt periculum vt omnes animæ euaderẽt ad terram, vt ſic quilibet beatus poſſit de diabolo dicere illud. 2. Cor.11. Euaſi manus eius in nomine domini &c.

A **Euacuare.** Vide vbi vanitas, in litera. V.

Euaginare. Cũ euaginare nihil aliud, ſit quã gladium de vagina ſua extrahere, notare poſſum, ꝙ ſecundum diuerſitatẽ gladiorũ inuenitur diuerſitas euaginationum. Signat enim gladius iracundiam & punitionem, verbum Dei & orationem, euaginatio vero ſignat huius gladij executionem, & actuum applicationem, ſicut vagina ſignat huius gladii coerctionẽ. Dicã ergo, ꝙ inueniẽ Euaginatio
Malorum, quæ fit contra bonorum innocentiam,
Bonorum, quæ fit contra malorum iniuſtitiam.
Dei & ſanctorum, quæ fit contra reproborum inſolentiam.
Dico ergo primo, ꝙ mali euaginant gladios ſuos, vt lædant hoies innocentes, quia. ſ. gladiũ crudelitatis euaginant ad lędendũ corporaliter, gladium linguę ad infamandum pſonaliter, gladium maliciæ ad malignandum ptinaciter. De iſta euaginatione dr̃ in pſal. Gladium euaginauerũt peccatores, intenderunt arcum ſuum. ¶ Item ſecundo iuſti euaginãt gladios, vt corrigant fatuos delinquẽtes, quia. ſ. prælatus euaginat gladiũ iuſtæ correctionis, doctor gladium pdicationis, religioſus gladiũ orationis. Primo gladio pcutiẽ malus ſubditus. Scđo gladio percutiẽ peccator obſtinatus. Tertio gladio pcutiẽ diabolus effrenatus Ioſuæ.5. Vidit Angelũ euaginatũ tenentẽ gladiũ. Itẽ eſt gladius Petri, qui reponi pcipiẽ in vaginam Io.18. Mitte gladium tuum in vaginã, qa gladiꝰ iuſtitiæ & punitionis vel ẽt excõicationis ꝓ certo magis eſt reponendus, quam extrahendus, magis hebetandus, quam acuendus, & magis retinendus, q̃ vibrandus. Eze.21. Reuertere in vaginã tuã o mucro dñi. Qđ tñ eſt cõtra multos crudeles iudices & magiſtros, qui gladiũ iſtũ facilr̃ euaginant. Vñ iſti vñr dicere illud Eze.21. Mucro mucro euaginare ad occidendũ. Immo ẽt iſti de baiulis & filijs ſuis gloriãẽ qñ gladios euaginatos habent, & ad occidendum paratos. Iud. 9. Euagina gladiũ tuũ, & percute me. ¶ Item tertio dico, qđ Deus & Angelus euaginant gladios ſuos vt puniant impios decedentes. quod ſcilicet fiet in iudicio quando dominus dicet illud Deut.32. Euaginabo gladium meum, & interficiet eos manus mea. Vide de gladio.

A **Euangelium. Euangelizare.** Nota, ꝙ euangeliũ dr̃ ab eu, ꝙ eſt bonũ, & Angelus, ꝙ eſt nunciꝰ, ſeu gelos, ꝙ eſt nunciũ quaſi bonum nunciũ. Eſt ergo euãgeliũ ipſa fides & regula legis nouæ, & ipſa doctrina domini ſaluatoris. Euãgeliſta vero Dei q iſtã legẽ credit, pdicat aut ſe ctatur. Notãdum ergo eſt quod euangelizare ęſt officium. ſ.

Offi-cium
Dignitatis, quia dominicum,
Puritatis, quia angelicum,
Veritatis, quia catholicum,
Vtilitatis, quia fructiferum,
Tranquillitatis, quia pacificum,
Subtilitatis, quia ſcientiſſimum.

Dico ergo, ꝙ euangelizare eſt officiũ dñicum, quo probatur ipſius dignitas. Ipſe. n. legitur euangelizaſſe & pdicaſſe, & euangelicam veritatem verbo ſuo confirmaſſe. Vñ Lu. 8. diciẽ, ꝙ Chriſtus iter faciebat per ciuitatem euangelizãs, & prędicans regnum Dei. ¶ Item iſtud eſt officiũ euãgelicũ, quo ꝓbatur ipſius puritas. Angeli. n. qui ſunt puriſſimi, euãgelizaſſe leguntur. In quo notatur, ꝙ prædicatores ſeu euãgeliſtæ puri & euangelici eſſe tenentur. Lu.2. dixit Angelus. Euangelizo vobis gaudium magnum. vnde. Apoc.14. diciẽ ꝙ ipſe vidit angelum habẽtem euangeliũ, vt euangelizaret ſedentib. ſuper terrã. Item eſt officium catholicũ, quo ꝓbaẽ ipſiꝰ veritas. Scriptura. n. euãgelica veriſſima eſt, quia ab ore veritatis deprompta, & ipſius euangelizatores veri fideles & catholici debent eſſe. Gal.2. Veritas Euangelij pmaneat ¶ Itẽ eſt officiũ fructiferũ, quo probaẽ eius vtilitas, q. a. ſ. fructus gloriæ Paradiſi per hoc euangelizaẽ, & annunciaẽ, qui eſt vtiliſſimꝰ. vñ Eph.3. Miſſi aũt oium ſanctorũ minima data eſt gratia in gentib. euangelizare inueſtigabiles diuitias gratiæ Dei. ¶ Itẽ eſt officiũ pacificũ, quo ꝓbaẽ eius tranquillitas. Prędicatores. n. deñt eſſe hoies pacifici & benigni. quia ſ. euangeliũ pacis, qđ tpe pacis, à Deo pacis factũ eſt, euãgelizant. Euangelizant. n. euangeliũ pacis, vt dr̃ Eph.6. Calceati pedes in præparatione euangelij pacis. Et ideo euãgelizãtes pacifici eſſe iubentur Ro.10. Quam ſpecioſi pedes euangelizantiũ pacem euangelizantium bona. ¶ Item eſt officiũ ſcientificum, quo probatur eius ſubtilitas, ſeu ſagacitas. Prædicatores. n. debent eſſe viri ſcientifici, & contemplatiui, & diuinæ reuelationis receptiui. ſcriptum eſt. n. in pſa. ꝙ dominus dabit verbum euangelizantib. virtute multa. & Eſa.40. dicitur. Super montem excelſum aſcende tu qui euãgelizas Syon. quia. ſ. talis debet à Deo illuminari, & diuinis verbis per reuelationem informari & in monte contemplationis iugiter conuerſari Et breuiter dico, quod Euangelium eſt
Firmiter credendum,
Aperte fatendum,
Diligenter colendum,
Viriliter defendendum.

Firmiter (dico) credẽdũ. Mat.1. Pænitemini, & credite euangelio. Aperte ẽt ſeu publice fatendum, B & confitendum. Rom.1. Non. n. erubeſco Euangelium. Diligenter colendum. 2. Tim.1. Collabora in euangelio. Virilr̃ inſuper defendendum. Phil.1. Habeo vos in defenſione & cõfirmatione ſocios euangelij. Præmiſſa. n. oĩa. ſ. credere, dicere, colere, & defendere, alta contemplari, pacifice conuerſari, & puritatem ſectari, ſunt opera quæ decent prædicatores & euangeliſtas. De quo. 2. Tim.4. Tu vero vigila, in omnibus, labora, opus fac euangeliſtæ, ſobrius eſto &c. Vide ẽt infra de titulo prædicare &c.

Euge Nota, ꝙ Euge eſt interiectio, q̃ qñq, eſt deriſiua, quandoq; congratulatiua. Eſt dico quãdoq; cõgratulatiua, & pertinet ad Dei charitatẽ. Et ſic loquiẽ Deus beatis & benemeritis & ad cæleſtẽ gloriam acceptatis. Luc. 19. dicẽs. Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui. Et idẽ Mat.27. ¶ Quandoq; ẽt eſt deriſiua, & pertinet ad malorum ſuperbiã & prauitatem. pſal. Ferant confeſtim confuſionem ſuã qui dicunt mihi euge, euge. Signat ergo deriſionem & contemptum, quas nunc à malis ſuſtinent boni pſa. Dixerunt, euge euge, viderunt oculi noſtri. Signat etiam deriſionem, quam in inferno à demonib. ſuſtinebũt damnati, quam deriſionem, petebat euitare Dauid dicẽs in pſal. Dicant in cordibus ſuis, euge euge animæ noſtræ, nec dicant deuorabimus eum &c. Vide ſupra vbi deridere. A

A **Euellere.** Nota, ꝙ euellere idẽ eſt, quod eradicare extirpare, & aliqd de loco ſuo tollere & auferre. Et poteſt accipi in bono, veruntamen communiter accipitur in malo. ¶ Primo in bono accipiẽ & ſignificat mutationem, ſcilicet

De
mundo ad clauſtrum,
ſeculo ad paradiſum,
infidelitate ad fidem,
peccato ad gratiam.

Sicut. n. bonæ herbæ ſolent euelli, & eradicari de exteriorib. ſiluis & nemorib. vt in hortis & viridariis tranſplanteẽ, ſic Deus de ſilua peccati, ſeu mũdi prædeſtinatos ſuos per gratiã & vocationem, ſeu etiã finaliter per mortis afflictionem eradicat & euellit, vt in ſpirituali horto ſuo. ſ. in Eccleſia per fidem, in regulatione ꝓ cõuerſationem, vel etiã in Paradiſo per beatitudinem trãſplãtentur. Et ſic fuerit dictum Hie.1. Ecce te cõſtitui ſuper gẽtes & regna, vt euellas & deſtruas, & ædifices, & plantes. Boni. n. per mortẽ deſtrueẽ & euelluẽ, vt in Paradiſo ædificẽtur & plantentur. Hie.31. Sicut vigilaui ſuper eos vt euellerem & demolirer, diſsiparẽ, diſperderẽ & affligerẽ, ſic vigilabo ſuper eos vt ædificem & plantem. Iſta eſt ergo euulſio bona & virtuoſa, inquãtũ. ſ. euellere põt accipi in bono. ¶ Secundo dico adhuc, ꝙ euulſio communiter accipitur in malo. Et ſic poſſum notare, ꝙ euellere eſt aliquid ex toto vellere & colligere. Et ſic poſſumus dicere, quod eſt

Euulſio
Crudelitatis,
Aduerſitatis,
Pænalitatis.

Prima ẽ euulſio, qua pauperes à raptorib. de domicilijs euelluẽ. De qua Eze.17. Aquila grandis venit ad libanum, tulit medullam cedri, ſummitatem frondũ eius euulſit.

euulsit. Aquila grandis est crudelis & raptor, qui cedros, i. subditos frequenter solet visitare, vt frondes bonorum suorum exteriorum possit p rapinā ab eis euellere & auferre. Scd'a est euulsio, qua diuites per infortunia subuertunt. Multos. n. videmus euulsos & euersos à fortuna, q̄ p ipsā plantati fuerāt, & erecti. Iō fortuna pōt dicere illud Hie. 45. Quos plātaui, ego euello. ¶ Tertia euulsio est, qua, impij p mortis ī petum destruuntur, de quibus dr̄ in psal. Euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicē tuā de terra viuētiū. Sicut. n. herba euellit, vt in sterquilino ponatur, & ab equis & bestijs comedat, vel vt siccata incendijs exponatur, sic vere mali de mundo & de vita ista per mortē euelluntur, vt in inferni sterquilinio positi, à bestijs. i. demonib, deuorentur & vt perpetuis incēdijs cōburantur. psa. Fiant sicut fenū tectorum, q̄ priusquā euellatur, exaruit. Et proprie tales dnr euulsi, quia sicut arbor qn̄ euellitur nihil de ea remanet, q̄a s. vsq; ad radicem eradicatur, sic vere talium mors proprie est euulsio, quia. s. post ipsos nihil remanet de ipsis, quia nec fama, nec substantia, nec memoria, Nomē. n. & fama talium perditur, & substantia eorum post mortem dispergitur, memoria vero sua obliuiscitur. Ideo in persona talium loquit Iob. 29. Expoliauit me gloria mea, abstulit coronam de capite meo, & destruxit me vndiq; & pereo, & quasi euulsæ arbori abstulit spem meam. Sic ergo patet, q̄ duplex est euulsio, scilicet bona & mala vide supra de eradicare

A Euenire. Euentus.

Nota, q̄ euenire idē est, q̄ accidere, seu aduenire. De fortuitis ergo & subitis accidentib. & euentibus rerum, q̄. s. ab occulta Dei ꝓuidentia insperato ꝓcedūt, multa possunt dici, sed breuiter trāseo, hoc solū nota, quod inuenitur

Euentus { Necessitatis, Prosperitatis, Asperitatis. } Euentus necessitatis cōtingit cūctis viuentib. & iste est euentus mortis. Eccl. 9. Eadē cūctis eueniunt. Euentus ꝓsperitatis cōtingit iustis credētib. quia. s. iustis eueniunt finaliter ꝓspera, vel in hoc sæculo, vel in futuro. 2. Paral. 20. Credite ꝓphetis eius, & cuncta euenient prospera. Euentus aduersitatis cōtingit mestis lugentib. Iob. 3. Timor, quē timebā euenit mihi. ¶ Aduerte ergo, q̄ euentus rerū & futura cōtingentia debent p̄cogitari, & per prudentiā p̄ueniri. Sap. 8. Signa & mōstra scit antequā fiant, euētus temporum & sæculorum. Cogitare. n. debet hō, q̄ euentus prosperi possunt aspero fine claudi, vt non infletur. Et euentus asperi plerumq; bono fine claudūtur, vt p̄p hoc non turbetur. Mens. n. humana debet esse solida atq; firma cōtra Biformes euentus fortunæ, & scire quia sicut dr̄. 2. Reg. 11. Varius est euentus belli, & nunc hunc, nunc illum cōsumit gladius. ideo si infortunatus euentus eueniat sibi, cōstanter debet sustinere, & virili animo tolerare. Exemplo Thobiæ, de quo dicitur Thobiæ. 2. quod non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitatis euenerit ei & c. Vide supra de aduenire & accidere & de contingere.

A Euertere.

Nota, quod euertere idē est, quod ex toto vertere, vel extra vertere, destruere vel euellere, Est ergo euulsio

Pœnitentiæ, qua euertit̄ machina vitiorū,
Iniustitiæ, qua euertitur series animorum,
Pestilentiæ, qua euertitur gloria malignorū, quæ vitia subuertit.

Est (dico) euersio pænitētiæ, Vnde de muliere, i. de ratione q̄ dragmam gratiæ per pctū perdiderat, dicitur Luc. 15. quod ipsa euertit domum. i. cōgeriem vitiorum, & quærit diligenter donec inueniat. De Hieremia ēt dicitur Ecclesi. 49. quod consecratus est ꝓpheta euertere & perdere. Est etiam euersio iniustitiæ, quæ animos peruertit. mens enim quorundam per obstinationē & peccata quasi totaliter euertitur, & omnis virtutum machina in eis dissipatur. Quam euersionem timens Dauid dicebat. Impulsus euersus sum vt caderem, sed dominus suscepit me. Et Da. 13. de malis senib. dr̄ q̄ euertunt sensum suū, & declinauerunt oculos suos, vt non viderent cælū, & non recordarentur iudiciorū iustorū. ¶ Est insuper euersio pestilentiæ, q̄ malignos euertit, quia. s. mali tyranni à Deo per infortunia quandoq; temporaliter, sp autem æternaliter destruuntur, & eorū status, & gloria dissipant. De malis. n. & symoniacis prælatis dr̄ Marc. 11. quod Christus chatedras vēdētiū euertit. De tyrannis ēt dr̄ Sap. 5. q̄ malignitas euertet sedes potētiū & c. Vide supra de titulo Destruere & similib.

Eufrates.

Fluuius mesopotamiā à syria diuidens, in mōtib. maioribus Armeniæ visibiliter in paradiso vero terrestri subterrane & inuisibiliter ortū sumens tandem in mare persicum iuncto sibi fluuio Tigride se diffundens. Interpretat autē eufrates frugifer, vel crescens vel humus, aut puluerulentus. Igitur per istum potes notare omnia q̄ de fluuio inferius annotatur. Significat. n. gratiā qua cuncta vegetantur, scientiam, qua mores augmentātur vitam præsentem, qua fluctus agitantur, mortem sequentem qua cuncta terminantur. Omnia prosequære, & concorda si vis, quia omitto gratia breuitatis. A

Euigilare.

Cum euigilatio nihil aliud sit, q̄ à somno, vel a dormitione excitatio, vr̄, qd̄ secundum diuersa genera somniorum, diuersa sunt genera vigilationum. Dicam ergo breuiter, quod A

Euigilat { Deus ad malos puniendum, Iustus ad bona faciendum, Impius ad malum prosequendū. Mortuus ad vitā resumendum. } Primo (dico) q̄ est q̄dā euigilatio, q̄ deno tat Dei iustitiā

Patientia. n. Dei videtur esse quidam somnus. Deus enim nunc videtur dormire, malorum crimina patienter ferēdo. Stimulus tamen suæ iustitiæ ipsum quandoq; excitat & euigilat, & ad puniendum impios se armat. Scelera enim humana quandoque excitant Dei iustitiam, vt feriat. Hier. 51. Euigilabit cōtra Babylonem cogitatio domini. Et in ps. In ira excitauerunt excelsum in inaquoso. Miseriæ vero & clamores pauperū & tribulatorum excitat suam clementiā, vt eis succurrat, & subueniat. Ista duo letargicum excitant. s. quando pungitur, & qn̄ circa eū clamatur. Sic Deus suscitatur à somno suæ dissimulationis, vel per puncturam malæ & horrendæ malorum actionis, vel per clamorem feruentis bonorum orationis. Iob. 8. Si diluculo surrexeris, & ad omnipotentem fueris deprecatus euigilabit ad te, & placatum reddet tabernaculum suum in psa. dicitur. Et excitatus est tanquam dormies dominus, & sequitur. Et percussit inimicos suos in posteriora. Ista est ergo excitatio, seu euigilatio quæ denotat Dei iustitiam. ¶ Secundo dico, quod inuenitur euigilatio, quæ stimulat iusti pigritiam. Iusti enim per pigritiam quandoque dormire quo ad benefaciendum videtur. B Et ideo necesse est ad euigilandum, quod vel per Dei tribulationes, vel per superiorum minas & orationes, vel per diuinorum iudiciorum tonitrua & comminationes, vel p fumi infernalis considerationes stimulent & excitētur. 1. Corin. 15. Euigilate iusti & nolite peccare. Ista. n. est euigilatio à peccato, cum incipimus culpas horrere, ab ignorantia, cū incipimus clare videre, à pigritia, cum incipimus bonis vigere, seu bona opera exercere. Euigilāt ergo boni peccata diluendo per contritionem. Vnde de Petro incarcerato & cathenato legitur Act. 12. q̄ Angelus pcusso latere eius excitauit eū, dicens. Surge velociter. Angelus enim, i. ratio, latus conscientiæ peccatoris carcere peccati detenti, & cathena mala cōplacentiæ ligati per cōtritionē percutit, à peccato ipsum euigilat excitat & reducit. Gen. 45. Iacob aūt quasi de graui somno euigilans & c. Item euigilant secreta meditando per contemplationem. 3. Regum. 3. Euigilauit Salomon, & intellexit, quod dominus Esset. Et 2. Esdræ. 2. dicitur, quod multi quorum sensus excitatus est, ascēderunt in Hierusalem. Item euigilant & excitantur ad bene laborandum per bonam operationē. Eccl. 6. Si v. deris sensatū, euigila ad illum. Sequitur. Cogitatum habe in præceptis Dei. Dormientes. n. valde mane excitantur ad opera, & qui nocte dormierant, mane euigilant ad agenda. Pone si vis quomodo oryx bestiola in ortu caniculæ euigilat, & tripudiat, quod imber & frigus abijt, instentq; vapores ignei solis, vt vestiatur terra floribus, herbasq; proferat & fructus, sicut alibi dixi. Pone ergo contra carnales & contra obstinatos quomodo sicut glires & vrsi difficulter euigilant, sic mali. Iob. 14. Donec atteratur cœlum, non euigilabunt. Multi. n. sunt, qui ita fortiter dormiunt in peccatis, quod nō nisi forti clamore p̄dicationis, vel forti concussione tribulationis excitari possunt. De Lazaro enim mortuo legimus, quod ad eius excitationem necessaria fuit Dei præsentia, & etiā ipsius clamor & eloquētia. Legit enim Christum fleuisse, & alta voce clamasse. Lazare veni foras. Sic vere ad hoc, quod Lazarus. i. peccator, quatriduanus & fætidus, & malis consuetu-

suetudinib. inuolutus, & sub lapide duræ obstinationis sepultus excitet & euigilet à pctō necesse est, ꝙ Christus spiritualiter per suæ gratiæ immissionem, & ꝙ vox scripturæ vel prędicationis intercedat per bonam bonorū exhortationem. Io. 11. Lazarus amicus noster dormit, vado, vt à somno excitem illum. Est ergo euigilatio quæ stimulat nostrā pigritiam ¶ Tertio dico, ꝙ est quædam euigilatio, quæ agitat mali nequitiam. Mali. n. ad malū euigilant, & ad malos actus excitantur & natant. vnde & ebriosus dicit Prou. 23. Qn̄ euigilabo & rursus vina reperiam. ¶ Quarto dico, ꝙ erit qdam euigilatio, quæ deuincet mortis potentiam, scilicet resurrectio vltima. De qua dr̄ Dan. 12. Qui dormiunt in puluere terræ. euigilabunt &c. Vide infra de vigilare, & supra de dormire, & infra de exurgere & cæt.

Eum. Ei. Eo.

&c. Vide infra post excutere.

A **Eunuchus** Eununchus est ille, qui trūcatis genitalib. est castratus. In quibusdam. n. partibus iuuenes castrantur, vt ipsis prouectis mulierum custodia securius cōmittat. Signat. n. eunuchus in bono, & in malo. In bono. n. denotat castitatē atq; munditiā; in malo vero designat sterilitatē & impotentiā. Dico ergo ꝙ teste scriptura sunt eunuchi, q sic ex vtero matris nati sunt, & isti sunt illi quos frigidos & ad generationē inhabiles reputamus. Sūt eunuchi quos facit hoīum violentia, s. illi q ex certa scia castrant & detruncant. Vn̄ ad idē. Sunt eunuchi q facti sunt ab hoīb. Sunt eunuchi quos fecit virtutis continentia, illi, s. q. seipsos quātū ad actus libidinis castrāt, & in castitate & munditia perseuerāt. Vn̄ ad idē. Sunt eunuchi qui se castrauerūt pp regnum cælorū. ¶ Dicā ergo moraliter, ꝙ per eunuchos significantur qnq; viri steriles & vitiosi, qnq; viri nobiles & virtuosi. ¶ Primo dico, ꝙ eunuchitas signat oīum sterilitatē
B Pctōres. n. eunuchi dr̄, quia virtutē generatiuā bonorū operum perdiderunt, quia vires cōstantis fortitudinis, & virilē audaciā amiserunt, quia barbam atq; prudentiā dimiserunt quia cantū Spūalem. i. Dei laudem & gratiarū actionē pmere cessauerunt. Aīalia. n. castrata perdunt audaciam & fortitudinem patet, quin hos & capo non ita pugnant, sicut Taurus & gallus. Perdunt decentiā & pulchritudinem, q. a. s. hō perdit barbam, & gallus cristam. Perdunt lætitiam & mētis latitudinem, perdunt etiam generandi efficaciam & perductiuam aptitudinem. Sic vere dico, ꝙ peccatores perdūt audaciam, & contra tentationes nesciunt pugnare & decentiā perdunt, quia cristam & barbam. i. honestam & virilem conuersationem nesciunt gestare, perdunt lætitiam, quia Deum laudando nesciunt cantare, perdunt generandi potentiam, quia bona opera nesciunt generare. De talib. ergo eunuchis & pctōrib. dr̄ Genes. 40. Accidit vt peccarent duo eunuchi Pharaonis, iratusq; contra eos misit eos in carcerē. Breuiter ergo tales eunuchi. i. peccatores æterna gloria priuabūtur. Vnde. Deu. 23. dr̄. Non introibit eunuchus attritus aut amputatis testiculis in templum domini. Ista est ergo eunuchi
C tas quæ signant virtutum omnium sterilitatem. ¶ Secundo dico, ꝙ eunuchi signant omnium virtutum pluralitatē. Eunuchi. n. qui a carnis immundicia sunt liberi, viros puros & mundos designant, qui per votum continentiæ vel per constantiam boni propositi sese castrant, & societatem castratū personarum frequētant. Hester. 2. Aegeus eunuchus custos virginum. Sicut ergo eunuchi truncati & castrati sunt puritatis maioris, pietatis amplioris, dignitatis etiam eminētioris (solent. n. palatia frequentare, regnum seruitijs insudare, & reginas & regum filias custodire, & cum eis habitare, sicut dicit 4. Reg. 20. Erant eunuchi in palatio regis, & i multis alijs locis (sic dico, ꝙ illi, qui spiritualiter sunt casti & castrati sunt mundi p innocentiā, sunt pij per clementiā, sunt & erunt digni per finalē dignitatē & eminentiā. De pietate n. talium habemus exēplum Hie. 38. in Abdemelech Ethiope eunucho, q Hieremiā a lacu extrahi procurauit, & eum de mortis periculo liberauit. De puritate habemus exēplū Act. 8. de illo eunucho candacis reginæ Ethiopum, qui venerat ad adorādum in Hierusalem, & fuit baptizatus lotus & purificatus. De finali vero dignitate & cæli fœlicitate q talibus dabitur, dicitur Esa. 56. Non dicat eunuchus, ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit dominus eunuchis. Dabo eis in domo mea & in muris meis locum & nomen me-

lius a filijs & filiabus &c. Vide supra de castitate, & castrare, & similibus.

Euomere.

Vide infra de Vomere.

Ex. Nota, ꝙ ista præpositio ex, semper signat aliquā causam, siue efficientem, siue formalem, aut certe materialem, aut finalem, siue quocunque modo principiatiuam. Semper enim videtur supponere pro termino inchoatiuo & alicuius rei vel negocii productiuo. Sic ergo dico moraliter, quod ex significat

Aeternam diuinitatem,
Virtutum vtilitatem,
Bonorum societatem,
Gratiæ synceritatem,
Aeternæ gloriæ satietatem,
Dei filij humanitatem,
Cœlorum immensitatem,
Demonum peruersitatem,
Terrenam vanitatem,
Mundanam varietatem,
Processum filij a patre,
Filij à matre,
Spiritus sancti à filio & à patre,
Bonorum omnium ab ipsa beatissima Trinitate.

Primo ergo dico, ꝙ ex signat processum qui spectat ad summam diuinitatem, & sic signat pcessum filij dico à patre. Ioan. 8. Ego autem ex Deo processi Filij etiam à virgine matre. Num. 24. Orietur stella ex Iacob. Et in symbolo Apostolorū. Natus ex Maria Virgine. Spiritus sancti a filio & à patre. Vnde in symbolo Athanasij. Qui ex parte filioq; procedit. Bonorum etiā omnium ab ipsa trinitate. Io. 8. Qui ex Deo est, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Sicut. n. omnes radij luminis sunt ex sole sicut ex quodam principio causatiuo, sic omnes iusti & omnes iustorum virtutes ex Deo procedunt & per quandam spiritualem emanationem ab eodem oriūtur & fluunt. Vnde Apostolus dicebat 2. Corin. 3. Non qd̄ sufficientes simus cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Non solum autem bona imo etiam omnis boni causæ ex Deo sunt. Vnde Ioan. 4. Nos ex Deo sumus, qui autem nō est ex Deo, non audit nos. Signat ergo ex, processum qui spectat ad supremam diuinitatem. ¶ Secundo dico, quod signat processum spectantem B ad virtutum vtilitatem. Iustus enim & sua iustitia & virtutibus procedunt. De veste enim sacerdotali dicitur Exo. 28. ꝙ ipsa quoque textura & cuncta operis varietas erit ex auro & hyacintho & purpura coccoq; bis tincto. De ciuitate etiam noua Hierusalem dicitur Apocal. 12. quod structura muri eius erat ex lapide iaspide, ipsa vero ciuitas aurū mundum, Vnde in hymno canimus. Plateæ, & muri eius ex auro purissimo. Sic revera dico, ꝙ ciuitas noua Hierusalem, idest interior conscientia, vestis sacerdotalis id est exterior apparentia, ex auro & iaspide. idest. ex virtutum præciositate contexitur, & varijs bonis habitibus operib. & actib. fabricatur. Oritur. n. ex bono cogitatu interiori. Matth. 12. Ex abundantia cordis loquitur. Item ex affatu exteriori. Ibidē. Ex verbis tuis iustificaberis. Item ex fructu seu actu vberiori & vtiliori. Ibidem. Ex fructu arbor cognoscitur. Signat C ergo ex, processum spectantem ad virtutum vtilitatē. ¶ Tertio dico, ꝙ ex significat processum spectantem ad iustorum societatem. Ex. n. denotat congregationem bonorum. Act. 2. Erant autem in Hierusalem viri religiosi ex omni natione quæ sub cœlo est. ¶ Quarto significat processum spectantem ad gratiæ synceritatem. Vnde de gratia baptismi dicitur Io. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum. ¶ Quinto signat cœlestis gloriæ societatem. psal. Cibauit eos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos. ¶ Sexto dico, ꝙ ex signat Dei filij humanitatem, & sui sacramenti bonitatem. vnde Luc. 1. de Christi incarnatione dicit beata virgo. Ecce. n. ex hoc beatā me dicent omnes generatione. De sacramento vero altaris dicitur Io. 6. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. ¶ Septimo dico, ꝙ ex significat immensitatem, testimō nio Gen. 1. Vocauit Deus firmamentum cælum. Cælum vero moraliter diuinā scripturam repræsentat, de qua in gloria interlineari super verbo. Fiat firmamētū in medio aquarum. Gen. 1. dicitur. Cælum sicut liber plicabitur. & Apoc. 6. Cælum recessit sicut liber inuolutus. Verè cælū. i. sacra scriptura liber inuolutus & plicatus est, ita vt nulla arte, nullo ingenio, nulla ratione possit cōmode explicari, vel alicuius

calami

calami longitudine mēſurari,quin potius iuxta pſa.Ex hoc
in hoc inclinat & inducit,puta de ſenſu hiſtorico in allegori
cū,& de litera ad intelligentiam moralem,de terrenis ad ce
leſtia,de humanis ad diuina,ita vt iure poteris de illa dicere
illud Iob.11.Excelſior cœlo eſt,profundior inferno longior
terra menſura eius,& latior mari,Signat ergo ex cœlorum
immenſitatem.p̄s.Ex hoc in hoc &c.Octauo dico,ꝙ in ma
lo ſignat malorum omnium communitatem & proceſſum,
qui ſpectat ad Diaboli peruerſitatem.oēs.n.mali ex Diabo-
lo procedunt.Io.8.Vos ex patre diabolo eſtis.& Io.10. Nō
creditis,quia non eſtis ex ouibus meis.¶Nono ſignat bono
rum terrenorum vanitatem & inualiditatē.Ioā.4.Omnis,q̄
bibit ex hac aqua,ſitiet iterum.q.d.iſta non replet. ¶Deci-
mo ſignat mundi ſtatus varietatem & mutabilitatem. pſal.
Et inclinauit ex hoc in hoc,veruntamen fex eius non eſt ex
inanita,bibent omnes peccatores terrę &c.

A **Exaltare** Nota, ꝙ exaltare idē eſt, ꝙ extra ſaltare.
Vn̄ exaltatio idem eſt quod quædam ex-
cellens & ſuperior ſaltatio & eleuatio, & pōt ſignificare in
bono & malo.Diuide ſicut in alijs titulis ſimilib.Et ideo vi
de ſupra de altitudo,vbi ponitur illa autoritas.ſ.Aſcendam
ſuper altitudinem nubium. Et adiunge illud. Super aſtra
cæli exaltabo ſolium meum.Item vide ſupra de eleuare,vbi
exponitur illa auctoritas.Ecce ītelliget ſeruus meus Iacob,
eleuabitur & exaltabitur,& ſublimis erit valde. Itē vide ſu-
pra de titulis aſcendere,ambitione,erigere,& infra de ſubli
mitate,& vide ſupra de verbo adducere vbi exponit̄ illa au
toritas.Eleuauit me, ſpiritus & adduxit in Hierl̄m. & infra
de excelſo.vide ſi vis in Mauricio de exaltatiōe Chriſti,vbi
ſatis bene proſequitur.Sed ſi vis dic, ꝙ in ſcriptura reperi-
tur multiplex eleuatio,promotio ſeu honoratio, videlicet
Dei,Impij,& iuſti,

Deus enim exaltatur humanis vocibus,
Impius exaltatur humanis opibus,
Iuſtus exaltatur diuinis nutibus.

B ¶Primo ergo dico,ꝙ inuenitur exaltatio Dei,qui exaltatur
laudib.humanorū.Exaltatio .n. Dei nihil aliud eſt,quā eius
laus & honoratio, & ſuæ potentiæ æſtimatio & cogitatio.
Deus.n.de ſe nec minuit̄ nec exaltat,ſed ex æſtimatione hu-
mana eius virtus & magnificētia exaltabilis p̄dicat̄.Propriè
aūt Deus altus & exaltatus dr̄,quia eius altitudinis & īmen
ſitatis cognitio nunquam ab humano corde attingitur, im-
mo quanto plus cogitauerimus,& locuti fuerimus de eodē
ipſumq; cognoſcere tentauerimus, tanto ſupra cognitionē
noſtrā amplius exaltat̄.p̄s.Accedet hō ad cor altū, & exalta
bitur Deus.Eccl.43.Glorificare dn̄m quātūcunq; ptīs, ſup-
ualebit adhuc,& admirabilis magnificentia eius.Benedicē-
tes dn̄m exaltate eū,quantū poteſtis,maior eſt.n. omni lau-
de.Exaltantes eū replemini virtute,nō.n.cōprehendetis.Ad
uerte aūt ꝙ Dei quātum humanitatem triplex eſt exaltatio
videlicet in cruce ſicut in equo bellū aggreſſurꝰ eſt. In cęlo
ſicut in ſolio regnum obtenturus.In iudicio finali, ſicut in
C palatio iura redditurus.¶Dico,ꝙ fuit exaltatio Dei in cru-
ce,in qua fuit exaltatus ad mundū redimendum.Io.3. Sicut
Moyſes exaltauit ſerpentes in deſerto,ſic exaltari oportet fi
lium hominis.Ipſe.n.exaltatus fuit in cruce ſicut in palatio,
& ēt ipſe per hoc exaltauit crucem,& magnificauit gloriā,
ligni crucis,qđ antea in vituperium habebatur. pſal. Exal-
tabuntur cornua iuſti.& Ezec.17.Exaltaui lignum humile,
florere feci lignum aridum in pſal.Exaltabuntur ligna cāpi
& cedri libani,quas plantauit,illic paſſeres nidificabunt.Po
ne,ſi vis qūo crux fuit exaltata & honorata, & qūo factū eſt
ornamentū.Imperatorū,q̄ fuerat ſuppliciū malefactorū.Po
ne qūo Helena clauum in freno trudi fecit,& cum alio fer-
ro miſceri,vt cā eſſet victoriæ Cōſtantino, ꝙ quidē oñditur
hodie in carpentorate propè Auinionē in Eccl̄a ſancti Ci-
fredi.Et breuiter de cornu.i.de cruce cornuta dr̄.1. Reg.2.
Exaltatū eſt cornu meū in Deo meo.& Eccle.47.Exaltauit
cornu gētis ſuæ.Iſta eſt ergo exaltatio Dei q̄ facta eſt in cru
ce ad mundū redimendum.¶Iterū dico ꝙ eſt exaltatio Dei
q̄ facta fuit in cælo ad cūctis præſidēdum.Sicut enim dr̄ Phi
li.2.Chriſtus humiliauit ſemetipſum,factus obediens vſque
ad mortem,propter quod Deus illum exultauit,& dedit il-
li nomen,quod eſt ſuper omne nomen &c.quod petens Da
uid dicebat in pſal.Exaltare ſuper cælos Deus & ſuper oēm
terrā gloria tua.Quāto.n.ſagitta plus in acro deprimit̄,tāto
emiſſa altius exaltat̄.Sic quia Chriſtus in arco.i.in ligno cru
cis magis per mortem fuit depreſſus,tāto ad altitudinē pa-
radiſi ad ipſius patris dexterā fuit amplius exaltatus.Eſa.55.
Sicut exaltantur cęli à terra,ſic exaltatæ ſunt viæ meæ à vijs
veſtris,dicit dominus.Iſta eſt ergo exaltatio Dei in cælo ad
cunctis præſidendum.¶Inſuper dico,ꝙ erit exaltatio Dei in
iudicio ad malos puniendum.Sua enim iuſtitia,quę nunc vi
detur perdita & depreſſa,tunc erit famoſa, ſublimis & exal
tata.Et nota,quod Deus in iudicio exaltabitur.

Ad { vindicandum, pauperes potenter,
iudicandum humiles clementer,
eradicandum ſuperbos patenter. }

Tunc.n. pauperes de perpeſſis iniurijs vindica
bit.pſa.Exurge domine,& exaltetur manus tua ne obliuiſca
ris pauperum.Item tunc humiles miſericorditer liberabit,
& iuſtificabit.Eſa.30.Exaltabitur dn̄s parcens vobis,q̄a Deꝰ
iudicij eſt.Itē tunc impios frueriter eradicabit.Eſa.2.Exalta
bitur dn̄s ſolus in die illa,quia dies domini ſuper omnē ſu-
perbum,& excelſum,& arrogantem &c.Et in pſal.dr̄.Exal-
tare,qui iudicas terrā redde retributionem ſuperbis. Patet
ergo,ꝙ eſt exaltatio Dei,qua exaltatur immenſis laudib. Et
hoc eſt primum principale.¶Secundo principaliter dico,ꝙ
in ſcriptura inuenitur exaltatio impij,qui exaltatur munda
nis opibus,vel qui eleuatur peruerſis motibus.Conſtat.n.ꝙ
illa,quæ ſunt leuia & inania,facilius exaltantur, & inde eſt
ꝙ nubes quæ nullam habent in ſe firmitatem aut ſtabilitatē
exaltantur in aere ad altam ſublimitatem.Sic vere in mori-
bus illi,qui ſunt inanes & virtutibus vacui,qui ſunt inſtabi-
les & nubei facilius, inaltantur, & mentaliter & tem-
poraliter exaltantur. Exaltantur enim mentaliter per
præſumptionem,& ſuperbiam,verbaliter per elationem &
iactantiam,realiter per vanam operationem & inanem glo
riam,tēporaliter per terrenam ꝓmotionem & potentiam.
Quia breuiter mali exaltātur in corde,in ore,in viſu in ope
re & in effectu,in reb. ſeu in ſtatu.In corde (dico) ſuperbiē
do & iraſcendo.Prou.18.Antequam conteratur, exaltatur
cor hominis,& antequam glorificetur,humiliatur.& Eccl.
28.Hō iracundus exaltabit iram ſuam.In ore,iactādo & de
ridendo.Eccl.21.Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam. In viſu
alios deſpiciendo,& elatè oculos circunferēdo.cuius tñ cō
trarium facit iuſtus,dicens cum Dauid in pſal. Domine nō
eſt exaltatum cor meum,neq; elati ſunt oculi mei. In actu
ſuperbè agendo & cuncta ſua opera pompaticè faciendo.
Vnde de Goliath.ſuperbè agente,& de ſuis viribus præſu-
mente,& verba ſuperba dicente,dr̄ Eccle. 47.quod Dauid
deiecit exaltationem Goliæ.& 2.Eſdr.8.Iniquitates noſtræ
exaltatæ ſunt vſq; ad cœlum.Opera enim iniqua ad cœlum
exaltari dicuntur,quando ſurſum ad diuinæ iuſtitiæ notitiā
perueniunt,vt exinde vindicta ſumatur.In ſtatu etiam exal
tantur, bonis mundi præ cæteris abundando & altas ſæculi
dignitates ſibi vendicando.Iudith.1.Exaltatum eſt regnum
Nabuchodonoſor.Et aduerte, quod alicuius rei exaltatio
habet fieri quandoque

Per { radicis vegetationem,ſicut arboris,
continuam appoſitionem,ſicut turris,
deſuper attractionem,ſicut vaporis,
violentam impulſionem,ſicut ſagittæ vel lapidis. }

¶Primo ſunt,qui exaltant̄ à parentib.ſicut nobiles noſtri ra E
dice.i.parentū ſucceſſione ſunt exaltati.De quo Eze.31.Ec
ce aſſur quaſi cedrus &c.Aquæ nutriuerūt illū,abyſſus exal
tauit eum.Sequit̄.Erat.n.radix illius ſuper aquas.Vnde cuili
bet tali pōt dici illud p̄s. Exaltabit te,vt hæreditate capias
terrā.¶Scđi ſunt,qui exaltantur lucris vigentib. ſicut ſunt
vſurarij & mercatores,qui poſtea fiunt milites, quia.ſ.tales
appoſitione groſſorū lapidū i.acquiſitione nouorū & groſ-
ſorū,lucrorū alti fiūt ſicut turres.Iudit.1.Poſuit turres eius
in altitudine cubitorum centum.Tertij ſunt illi, qui exaltan
tur ſuis agentib.i.auxilio ſuorum,ſicut compatriotæ, fami-
liares & nepotuli prælatorum.vel officiales tyrannorū. Iſti
enim per deſuper attractionem ſicut vapores exaltant̄.Vir-
tute enim aliena ſurſum attrahuntur,& à ſole ſuo.i.auuncu
lis,vel dominus ad altas dignitates & officia Eccleſiæ vel
ſæculi exaltantur. vnde Heſter .3. Rex Aſſuerus exaltaui
Aman filium Amadathi,de quo etiam poteſt dici illud Ec-
cleſi.15.Exaltabit illum (fortuna ſupple) apud proximos

suos. Quarti sunt illi, qui exaltātur causis latentib. seu fortunę flatib. & isti sunt illi, qui sine causa apparenti subito ꝓmouenť. vñ r. n. sicut vna sagitta subita sursum iacti, & quasi fortunæ impetu sublimati, qď q̃dē pōt facere, & ꝓcurare Diabolus, vt per ipsos bonis noceat, vel vt cor tandem in ꝓfundum infortuniorum mundialiũ, & tormentorũ infernaliũ demergat. Et hoc dř in psal. Inimici vero dñi mox, vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes queãdmodũ fumus deficient. Mali. n. sunt sicut locustæ, q̃ subito saliunt, & exaltantur, sed q̃a in alto stare aut perseuerare, nequeunt subito cadere cōprobanť. Negocia. n. subita nō sunt bene stabilia, sed potius defectibilia & trãsitiua. Vñ ps. Vidi impiũ superexaltatũ, & eleuatũ sicut cedros Libani, trãsiui, & ecce nō erat, q̃siui eũ, & nō est inuentus locus eius. Et breuiter oēs, qui iniuste exaltanť, necesse est, ꝙ finalř deprimanť, ꝙ qñq, tpalř, sp aũt æternaliter confundanť. Vñ pars rotæ, q̃ se exaltando erigit, qñ ad altũ & ad altitudinis vltimũ punctũ venerit, ꝓtinus ima petit, & vsq; ad vltimum depressionis punctũ descendit. impij rota sunt, quia. s. cōtinuē de malo ad malũ, de statu ad statũ, de officio ad officiũ variabilř fluũt, & currũt. 1. Aeg. 25. Aĩa inimicorũ tuorũ rotabiť, quasi impetu & circulo fundæ. Ista ergo rota etsi nunc exaltať, & erigiť per mũdi ꝓmotiones & per mentis elationes, finaliter rotando cadit & deprimiť per tribulatiōes. Planetæ. n. qui in vno signo exaltantur, & regnant, in eius opposito cadũt, deprimũtur, & exultãt, ſm Astrologos. Sic tales qui hic in hac vita indebite exaltantur, & imperat, in altera vita, quæ huic est cōtraria per tribulationes, & depressiones corruunt atq; nutant. Econtra etiam est de bonis, quia. s. si in isto signo. i. in ista vita p̄muntur & tribulantur, in eius contrario. s. in vita futura exaltabuntur. Et hæc est snia saluatoris Luc. 14. & 18. Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Inueniť ergo in scriptura exaltatio impij, qui eleuatur peruersis motibus. & hoc est ſm principale. ¶ Tertio dico, ꝙ inueniť exal-
F tatio iusti, qui exaltať gratiæ virib. Iustus. n. est sicut arbor, q̃ vsq; ad debitum complemētum semper exaltatur & crescit. Humor. n. qui latet interius in radice, & calor solis, qui ipsam penetrat inuisibiliter sub cortice, ipsam in altum faciũt crescere & transire. Sic vere dicã, qď calor solis. i. radius diuinæ gratiæ de sursum veniens, humor deuotæ ac lachrimosæ mentis intus obediens, ita vegetant & imbuunt spũaliter corda iustorum, ꝙ sursum ad dominum eleuantur, & varijs bonis & proficuis eleuationibus exaltantur. Vnde in psalm. Dextera domini exaltauit me, dextera domini fecit virtutem. non moriar. s. viuam, & narrabo opera domini. Est ergo quintuplex bona bonorum exaltatio. videlicet

Exaltatio { Mentalis, quæ ima abdicat, | Moralis, quam virtus duplicat, | Vulgaris, quã fama prædicat, | Tpalis, quam honor iudicat, | Supnalis, quã Deus vendicat, }

Quia videlicet iusti exaltanť mētalř, cœlestia desiderãdo. ps. Accedet hō ad cor altum, & exaltabiť Deꝰ. & Eccl. 51. Dñe Deus exaltasti sup terrã habitationem meã & Eze. 10. Eleuãtia Cherubin alas suas exaltata sunt à terra.

¶ Et sic inuenitur

Exaltatio { Affectionis, | Perfectionis, | Famę seu reputationis, | Dominij seu prælationis, | Cœli seu cœlestis saluationis. }

Moralř, virtutes accumulando. Eccl. 40. Facultates & virtutes exaltãt cor, sup oĩa timor domini. Vulgariter seu opinaliter, famam & nomen acquirendo. Eccl. 15. Exaltabit illum apud proximos suos. Sequitur. Et nomine æterno hæreditabit illum. Temporaliter ad prælationem ascendendo. psal. Exaltaui electum de plebe mea. & alibi. Exaltent eum ĩ Ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. Aeternaliter, cœlestem gloriam adipiscendo. ps. Exaltabit te vt hęreditate capias terram. Istæ sunt ergo exaltationes bonæ, q̃bus, scilicet exaltantur

Viri { Humiles quos firmat patientia, | Simplices, quos domat temperantia, | Prudentes, quos ornat sapientia. }

De humilibꝰ dř Lu. 1. Et exaltauit humiles. & Iac. 4. Humiliamini, & exaltabit vos. De simplicib. dř in p̄s. Exaltabit mãsuetos in salutē. De prudētib. vero dř Eccl. 11. Sapientia humilitati exaltabit caput. Valde plura dici possent, q̃a tamen de talib. exal tationib. supra in locis plurimis, vt dictũ est, fit mētio, supsedeo quo ad pñs. ¶ De exaltatione tñ, qua beata virgo vel quælibet sancta aĩa quinque modis prædictis vel aliquo eorundem exaltantur à Deo potest dici illud Eccl. 24. Quasi cedrus exaltata sum in libano, & quasi plantanus exaltata sum iuxta aquas & cætera. Vide eam infra de Quasi. Et dic, quod ista fuit exaltata propter

Cedrum contemplationis, | Cupressum fortitudinis & durationis, | Oliuam compassionis, | Montem Syon contemplationis &c.

Prosequære sicut ibi, si vis. Vide de Sursum infra, & supra vbi Ascendere, Eleuare, & similia.

Exaudire.

A Idē est, ꝙ eum consensu audire, vel idē, ꝙ ex toto audire. Vnde ille exaudit vocē alterius, q̃ eius precib. annuit & applaudit. Et iō exaudire signat misericordiam, pietatem, benignitatem, indulgentiam, liberalitatem, concessionem, consensum, & complementi executionem. Est ergo exaudire idem, quod aduertere, attendere, auscultare, concedere, Consentire. Et generaliter in scirptura exaudire pertinet ad Deum, & vix aut nunquam inuenitur exaudire nisi ad personam Dei referať. Possumus ergo notare quod quatuor genera personarum solent à Deo exaudiri, videlicet

Feruentius amantes, | Attentius clamantes, | Dulcius miserantes, | Amplius indigentes,

Primo ergo dico, ꝙ exaudiri merētũr illi, qui feruentius amãt. Ista est rō naturalis, ꝙ ille, qui amat, plus, facilius impetrat. Fumus. n. quãto à fortiori igne procedit, tanto ascendit altius, & penetrat intimius. Sic oratio quanto ab igne charitatis fortiore noscit procedere, tanto solet ad intima diuini beneplaciti ꝓfundius & altius penetrare. vnde psal. Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis meæ. ¶ Secundo dico, ꝙ exaudiri merentur illi, q̃ attentius clamant. Diligentia. n. supplicãtis facit supplicationem exaudiri, quando enim pulli in nido clamant ad matrem, solet eius alimenta ꝓcurare. Pauperes vero quando clamant ad pium elemosynariũ, solet eos misericorditer exaudire. Ideo dicebat p̄s. Ad dñm cũ tribularer clamaui & exaudiuit me. Ideo dicit psal. in psona Dei Clamauit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. In quib. verbis aduerte, ꝙ Deus tripliciter exaudit clamantes ad se scilicet

Ipsos in { terris associando [Cum ipso sum] | pœdis auxiliando [In tribulatione eripiam] | cœlis beatificando [Glorificabo eum] }

¶ Exaudit ergo iste vt amicissimus visitatorr [Cũ ipso sũ [Esse. n. cũ aliquo, signat pñtialem visitationem, quia vere Deus B
sp est præsens inuocantib. eũ. Iuxta illud psal. Prope est dñs oĩb. inuocantib. eum. Cum ipsis. n. est sicut doctor ad docendum, sicut tutor ad protegendum, sicut ductor ad dirigēdũ. Est ergo Deus nobiscũ sicut doctor, vt nos doceat, q̃a ipse dñs, q̃ docet manꝰ nostras ad pliũ, & digitos nostros ad bellũ. Itē nobiscum est sicut tutor, vt nos protegat. Esa. 41. Cũ transieris per aquas, tecum ero, & flumina nō operient te. 2. Gene. 26. Noli timere, quia ego tecũ sum. Item iste est nobiscũ sicut ductor, vt nos dirigat. 1. Para. 17. Fui tecũ quocũq; perrexisti. Iste est ergo visitator amicissimus. Iste. n. sicut verus amicus desiderat nobiscũ esse, & nos per gratiã & charitatē secum habere. Grues. n. societates & vicinitatem hominum amant, & ideo iuxta hominum habitacula faciunt nidos suos. Canis etiam societatem hominis amat, & iō quanquã verberatus fuerit & repulsus, semper se solet in societatem hominum ingerere, & cum ipsis malis gratibus habitare. Sic vere. Deus amicissimus visitator noster semper diligit nobiscum per gratiã esse, & societatem nostrã per charitatē & amicitiã frequentare, & maxime si fuerimus homines. i. viri rationabiles & pfecti [Cum ipso sum inquit] vnde Prouerb. 8. Deliciæ me esse cũ filijs hoĩum. Fuit ergo amicissimus visitator. Iste enim frequentauit societatem, scilicet

Societatem { Paternam, | maternam, | fraternam, }

Fuit. n. (dico) in societate paterna. Ideo in psona patris sibi pōt dici illud Luc. 15. Fili tu sp mecum es, & omnia mea tua sunt. Ittem fuit in societate materna. Vnde Angelus dixit virgini matri suæ. Dominus tecum benedicta tu. Lucæ. 1. Vbi dicit Aug. Dominus inquit tecũ, in ventre, tecum in mente tecum in vtero, tecum in auxilio. Itē ipse fuit in societate fraterna. s. cum animalibus in præsepio, cũ discipulis in sæculo, cũ latronib. in patibulo cum captiuis

pſtiuis in ifēno,cū Angelis in paradiſo.Fuit ergo cū aīalib. ꝓ q intelligunt ſimplices & innocentes,quos Deus libenter viſitat & frequentat.vñ Mar.1.Erat cū beſtijs,& Angeli miniſtrabant ei.Itē fuit cū diſcipulis,per quos intelligunt viri humiles & obedientes.Io.11.Ibi morabat cū diſcipulis ſuis Itē fuit cū latronib.qui erāt in cruce,per quos deſignant viri afflicti & penitētes.Eſa.53.Cū ſceleratis reputatus eſt.Itē ipſe fuit cū patrib.in inferno ꝑ quos intelligunt viri ſperantes & expectātes.Vñ illi poſſunt dicere illud Iudit.13.Aperite portas quia nobiſcū Deus Num.14.Dñs nobiſcū, & noli te timere.Itē ipſe eſt,& fuit cū Angelis in paradiſo, ꝑ quos intelliguntur viri diſcreti & contemplantes.Mat.16. Filius hōis venturus eſt in gloria patris ſui cū Angelis ſuis. Iuſtorum.n.ſolet Deus frequentare ſocietatem.ſ. ſimpliciū & innocentium,humilium & obedientiū,contritorū & pniūm, ſperantiū & expectantiū,prudentiū & cōtēplantiū[Cū ipſo inquit ſum]iō cuilibet tali pōt dicere ipſe Deus illud Mat. vlt.Ego aūt vobiſcū ſum vſq; ad cōſummationē ſeculi.Dico igit ꝙ Deus exaudit nos,vt amiciſſimus viſitator.Eſa. 49.In tpe placito exaudiui te.¶ Itē dico ꝙ Deus exaudit clamātes

C vt ſtrenuiſſimus defenſator,ꝙ oñditur cū dr̄. In tribulatiōe eripiam eum.Iſtud eſt.n.certum & verū, & hō qui eſt in tribulatione,ſi deuote ad Deū clamauerit exaudietur & liberatur & eripiet.& iō ceſſante cārū inferiorū adiutorio ad ſuperiores eſt recurrendum.Sicut.n.a grauamine iudicis inferioris ad ſuperiorē eſt appellandum,ſic vere chariſſimi qñ cauſæ & iudices inferiores.i.mūdi tribulationes & miſeriæ ineuaſibilr̄ affligunt nos, tūc debemus ad ſuperiorē Deū ꝑ orationē recurrere,& nos totos ſibi cōmittere, & tunc pro certo ipſe exaudiet nos,& miſericorditer liberabit. Tūc.n. vt dicit quidā ſanctus,prōptius ſentit Dei auxiliū,qñ deficit humanum præſidiū.Deus.n.eſt ſicut cætus,qui piſces marinos ſolet à crocodillo defendere,& protegere , & iō piſces videntes crocodillum ipſos deuorare volentē , & contra ipſos fumū venenoſum & fœtidū emittentē,ſolent ſe poſt caudam cæti ponere.cætus vero ſolet pro ipſis cōtra crocodillum pugnare,& ſic piſces ab eius malicia eruere & ſaluare, ſicut dicit Iorath.& Plin.Sic vere chariſſimi, crocodilus,i. mundus,vel Diabolus vult nos inuenenare per delectationes,vel deuorare per tribulationes nos pro certo debemus de ceto,i.de Deo ſcutum noſtrum facere,eum ſequi, & nos ſibi per ſpem.& orationem committere,& ſic ipſe pugnabit pro nobis & clementer eripiet & ſaluabit.In tribulatiōe in quit eripiam eum. Ideo dicebat Dauid.Quoniam tribulor velociter exaudi me.Et ſic poterimus dicere illud pſal. Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis & ab his q oderūt me, quoniam confortati ſunt ſuper me. Iſtud figuratum fuit in Thobia iuniore,quē piſcis volebat comedere,niſi ipsū Angelus eripuiſſet.vnde ipſe dicit Tho.12.Me inquit ſanum duxit & reduxit,pecunia à gabelo ſuſcepit,vxorem me habere fecit,demonium ab ipſa compeſcuit,gaudium parentib. eius fecit,& meipſum à deuoratione piſcis eripuit.Iſte ergo exaudit clamantes,vt ſtrenuiſſimus defenſator. ¶ Deniq; dico,ꝙ ipſe exaudit egentes,vt benigniſſimus erogator,quia. ſ.iſte dat & erogat præmium æternæ gloriæ,quod oſtēditur cum dr̄.Glorificabo eum,i.in gloria beatificabo.Sicut.n.res ſolet militem poſt labores & victorias glorificare, & ꝑmiare,ſic Deus poſt labores huius mūdi,& poſt victorias vitiorum & tormentorum ſolet homini honorem & gloriam diſtribuere & diſpenſare.1.Reg.2.Quicunq; honorificauerit me,glorificabo eum.pſal.Gloria & honore coronaſti eum domine.Ideo dicebat Dauid.Eduxit me in latitudinem domini,ſaluū me fecit,qm̄ voluit me.Sic ergo patet Deū eſſe

Benigniſſimum diſtributorem,	Et ideo ipſe exau
Strenuiſſimum defenſatorem,	dit clamantes ad
Amiciſſimum viſitatorem.	ſe.Viſum eſt ergo

qūo Deus exaudit firmiter amātes,fortiter clamātes. ¶ Tertio dico,ꝙ libenter exaudit largiter donātes.ſ.viros pios & miſericordes,q.ſ.libenter exaudiūt deprecationes pauperum,tales.n.à Deo merentur exaudiri.Vnde Eſa.48. Frāge eſurienti panem tuum,& egenos vagosq; induc in domum tuam.Sequitur.Tunc inuocabis,& dominus exaudietur,clamabis,& dices.ecce aſſum.Et econtra qui preces pauperum exaudire nolunt,à Deo non exaudientur,quia ſicut dr̄ Iaco.2.Iudicium ſine miſericordia fiet illi qui non fecit miſericordiam.Seneca dicit. Ab altero expecta,alteri ꝙ feceris . Et ideo ſecundum ſententiam Salomonis Prouerb.21. Qui obturat aures ſuas ne audiat pauperem clamabit ipſe, & non exaudietur.¶ Quarto dico , quod libenter exaudiet Deus magis vel amplius indigentes , cuiuſmodi ſunt innocentes peccatores pauperes.Indigent enim innocentes cuſtodia,ne ruant.Gene..21.Exaudiuit dominus vocem pueri ideſt innocentis.& Cuſtodit innocentis viam.Prouer.13. Indigent peccatores venia,ne pereant.Exod.22.Exaudiam quoniam miſericors ſum,& auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.Eſa.66.Indigent pauperes alimonia,vt viuant pſalm.Deſiderium pauperum exaudiuit dominus.dans.ſ.victui neceſſariaa.pſalm.Pauperes eius ſaturabo panibus.Exaudiuntur ergo à Deo

Multipliciter egentes,	Vide ſupra de audire in di
Dulciter donantes,	uerſis titulis. De Oratio-
Fortiter clamantes,	tione,& ſupra de clamare
Firmiter amantes.	&c.Sufficit.

Excelſus.

A Nota,ꝙ excelſus idē eſt,ꝙ altus,ſublimis erectus,eleuatus,exaltatus.Et poteſt accipi multipliciter in ſcriptura.Eſt enim

Excelſus { Deus, Status, Locus, Actus. }

Eſt.n.excelſus Deus per dominationē vnde.pſ.Excelſus oēs gentes dominus. Eſt excelſ⁹ ſtatus.ſ.ſtatus ꝑlationis ꝑ iuriſdictionē.vnde Eccl.45.Excelſum fecit Aaron fratrē ſuū.Eſt excelſus locus,ſ.paradiſus per eleuationē.vñ Mat.17.dr̄,ꝙ Ieſus aſſumpſit Petrū & Iacobū & Ioannē & duxit eos in montē excelſum ſeorſum. Eſt etiā excelſus actus per cōtēplationē.vñ Eſa.38.Attenuati ſunt oculi mei,ſuſcipientes in excelſum.Poteſt.n.accipi excelſitudo in bono & malo,in bono enim ſignificat

Vitæ perfectionem,	Iſtis.n.quatuor modis pōt hō eſſe
Status promotionem,	ſpūalr̄ erectus vel excelſus , vt de
Mentis erectionem,	tali celſitudine exponat illud Deu.
Cæli poſſeſſionem.	32.Conſtituit eū ſuꝑ excelſam ter

rā,vt comederet fructus agrorum,vt ſugeret mel de petra, oleumque de ſaxo duriſſimo.In quibus verbis oñdit, qđ hō qñq; à Deo quadrupliciter fit excelſus .ſ. qñq; per ꝑlationē tpalem[Conſtituit inquit eum]per promotionem æternalē [Super excelſam terram]per perfectionem virtualem q notatur per fructus agrorum]per contemplationem vel affectionē cordialē,q notatur per ſuctionem olei & mellis,vt inquit ſugeret vel de petra.¶ Primo ergo dico,ꝙ eſt celſitudo B tpalis ꝑlationis,ꝙ oñdit cum dr̄[Conſtituit eum] Cōſtituere.n.idē eſt,quod in aliquo officio ſtatuere & ponere ſicut dr̄ in pſa.Ego aūt conſtitutus ſum rex ab eo ſuper Syon mōtem Sanctum eius.& de Ioſeph ēt legitur in pſa. Conſtituit eum dñm domus ſuæ,& principem omnis poſſeſſionis ſuæ. Conſtitutio ergo nihil aliud eſt,quā ad aliquem gradum facta per ſuperiorem eleuatio.ſuperior.n. debet in officijs & dignitatib.viros bonos conſtituere,& ſine affectione vel acceptione perſonarum ipſos ſecundum ſeruitutes & merita ꝓmouere.Vñ Pharao rex ægypti ꝑcepit Ioſeph , qui erat diſpenſator domus ſuæ,de fratrib.ſuis.Si quos inquit nouiſti in eis viros induſtrios,conſtitue eos magiſtros pecorū meorum.Et reuera magiſtri pecorum. i. prælati ſubditorū non debent cōſtitui niſi viri induſtrij & diſcreti.Tales.n.q ſic cōſtituunt,debēt eſſe diſcuſſi,& examinati[Si quos inqt nouiſti]Diſcreti & illuminati[Induſtrios]Perfecti & fortificati [Viros inqt]Tales cōſulebat Ietro ſacerdos madiā ſocero ſuo Moyſi,ꝙ ipſe cōſtitueret ſuꝑ populū,dicēs Exo.18.prouide inqt de oī plebe viros potentes & timentes Deū i qb. ſit veritas,& q odiūt auaritiā,& cōſtitue eos tribunos,cēturiones & decanos.Tales.n.cōſtituēdi ſunt cū deliberatione. Prouide.Sine oī acceptione,quia ex oī plebe.Pleni magna ꝑfectione,q.a debent eſſe viri potentes.Taliter.n. conſtituti debent eſſe ꝑ cæteris diſcretiores,perfectiores ſeu maturiores,audaciores & benigniores.Diſcretiori dico , quia ſicut aquila,quæ ſuper omnes aues clarius videt, regina eſt auiū conſtituta,ſic vere illi reges & prælati aliorum debent conſtitui,qui clariori diſcretionis viſu præ cæteris ſunt muniti. vnde.3.Reg.1.dicitur iam illud prædictum [Cōſtituit eum dominum] Et ſequitur . Vt erudiret principes eius & ſenes eius prudentiam doceret . ¶ Item debent conſtitui cæteris maturiores. Bos enim,qui eſt animal maturiſ- C ſimum,

simũ,patientissimũ,laboriosissimũ,est constitutus rex oĩum iumentorũ,sicut dicit Greg.super Eze. Ad denotandũ ꝙ illi,qui alijs debent pesse,maturi & humiles fortes & patientes & stabiles debent esse. Vnde Dan.4. Damnat excellus in regno hoĩum,& hoĩem humilẽ constituet super illud. Item debent esse audaciores. Leo.n.est rex ferarũ,qui sup oĩa aĩalia audacior ferĩ esse.vñ Prou.30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. Ad denotãdũ,ꝙ illi, qui dñantur,& q. super alios imperant atq; regnant,dñt esse audacissimi ad malos corrigendũ,& ad iura Ecclesię defendendũ, vt dictũ fuit Hie.1. Ecce constitui te super gentes & regna, vt euellas & destruas,ædifices & plantes.¶Itẽ dico ꝙ isti debent esse ceteris benigniores. Hõ.n.qui est aĩal mansuetum, naturaliter est rex oĩum aliorum animalium. Vnde in psal. Constituisti eum super opera manuum tuarum. Rex ẽt apũ aculeo carere dr̃ quamuis alijs apibus maior in duplo esse noscatur. Ad denotandũ,ꝙ illi qui sunt aliorũ reges, dñi & prælati,debent esse humiles,pij & benigni.vnde Lucę.7. Nã & ego hõ sum sub potestate constitutus. Et breuiter charissimi ista sunt vera,ꝙ illi,qui prælati constituuntur prudentiores,sapiẽtiores,audaciores & etiam benigniores esse tenentur. Quod est pro certo contra multos in dignitatib. cõstitutos,qui vere non habent prudentiam aquilinam,patiẽtiam bouinam,audaciam leoninam,benignitatem humanã, immo multi pro certo sunt,qui alio modo possunt dici Aq̃la,Bos,Leo,homo,quia.s.multi sunt

Aquilæ per crudelitatem,
Leones per voracitatem,
Boues per ignorantiam & tarditatem,
Homines vero per debilitatem & fragilitatem.

Et ideo multi uiden tur figurati in præla to Abimelech,q cõ stitutus,rex occidit omnes fratres suos,sicut dr̃ Iud.9. Quia vere multi sunt,qui statim quãdo sunt cõstituti reges.i.prælati,iudices & maiores ipsi conuertuntur ad crudelitatẽ & iniquitatem,ita ꝙ fratres .i. subditos suos depellunt,exhæredant & deuastant. Et ideo de constitutione talium potest dici illud.1.Mac.9.vbi dicitur,ꝙ Bachides elegit viros impios,& constituit eos dominos regionis. Adhuc si vis pone exemplo quomodo Iuppiter dedit ranis regem trũcum,qui nihil faciebat eis,postea hydrum ,qui omnes deuorabat &c. Sic ergo patet,quod est quædam celsitudo prælationis temporalis,quę ostenditur cum dicitur. Constituit eum. Ideo de tali celsitudine potest dici illud Iud.10. Erat turris excelsa in medio ciuitatis . vbi aduerte , quod prælatus debet esse

Fortissimè roboratus[Turris]
Altissime sublimatus[Excelsa]
Equissimè regulatus[In medio ciuitatis]

D Dico ergo,ꝙ est celsitudo prælationis tpalis.¶Secundo dico,ꝙ est quædam celsitudo supernalis seu æternalis promotionis,quæ oñditur cum dicitur[Super excelsam terrã] Excelsa.n.terra paradisus est,vbi pro certo est status sublimitas[super]Loci securitas[excelsam] Vitæ stabilitas vel vict⁹ fertilitas[terram]Terra.n.est stabilis & fertilis, status sublimis est superior,locus excelsus est securior, terra infima est fertilior. Dico ergo,ꝙ iste locus habet dignitatem, quia super.vnde Esa.7. Pete tibi signum à domino Deo tuo in profundum maris,siue in excelsum supra. Item iste locus habet securitatem,excelsam. Loca.n.& castra, quæ sunt excelsa & alta,sunt magis tuta & secura. Et ideo de isto loco securo & excelso potest dici illud psal. Sup excelsa statuens me, q docet manus meas ad præliũ,Posuisti,vt arcũ æreum brachia mea. Itẽ iste locus habet fertilitatem,terram.vnde Ezec.34. In montib.excelsis pascam eos. Sequitur. Ibi requiescent in herbis virentib. Ista est ergo celsitudo æternalis promotionis.¶Tertio dico,ꝙ est celsitudo virtualis perfectiõis. Sicut
E enim aggregatio & cumulus paruarũ arenarũ facit quandoque mõtẽ magnum & excelsum,sic quando particulares virtutes in homine aggregantur vir magnus,perfectus ,excelsus etiã efficitur,quod ostenditur cũ dicitur. Fructus.n.agri sunt virtutes,gratiæ & merita boni viri, quæ ipsum faciunt perfectum & excelsum.vnde Luc.12. Hominis cuiusdã diuitis vberes fructus ager attulit. Ideo de tali celsitudine põt dici illud Eccl.43. Sol in aspectu annuncians in exitu,vas admirabile opus excelsi. Vir.n.perfectus dicitur sol ,ppter claritatem honestatis. Dicitur vas propter capacitatem charitatis. Dicitur admirabile pp plenitudinẽm sanctitatis. Et sic ista celsitudo est virtualis perfectionis.¶Quarto dico, ꝙ est F celsitudo cordialis affectionis. Et ista est quando cor efficit altum & excelsum per supernorum affectionem & contemplationem. vnde Iob.16. Ecce in cælis est testis meus,& conscius meus in excelsis. Et hoc ostenditur,cum dicitur. Vt sugeret mel de petra,oleumq; de saxo durissimo. Contemplatio.n.& affectio sugunt attrahunt & sibi incorporant mel & oleum.i.dulcedinẽ gloriæ paradisi. Mel.n.quod est dulce,signat dulcedinem fruitionis. Oleum autem quod ignem nutrit & lampadum lumina,signat plenitudinem dilectiõis & claritatem beatissimæ visionis,q.a vere gloria æterna consistit in perfecta fruitione,& cõpleta dilectione,& clarissima visione.& ideo cõtemplatiuo qui iã bonis æternis nutritur põt dici illud Eze.16. Similam,& mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehemẽter. Sicut.n.agnus poplites flectit caput erigit,& vbera matris sugit,& exinde suum nutrimẽtum extrahit,sic debemus poplites cordis flectere p humilitatem,caput erigere per intentionis ad Deũ eleuationẽ, & vbera matris nostræ.i.dulcedinẽ illius q̃ sursum est Hierl'm, q̃ est mater nostra,sugere,& nobis incorporare per contemplationẽ. Esa.66. Gloriã gentiũ sugetis,& ad vbera potabimini. Sed ꝑ certo multi sunt,qui alio mõ sugunt superiora, sed inferiora,nõ æterna,sed terrena,nõ superna sed temporalia. Isti sunt diuites & auari,qui sunt similes araneis,q̃ non cessant sugere & haurire humiditatẽ muscarũ. Similes etiã sunt sanguisugis,q̃ non cessant sanguinẽ membrorũ q.b. insident sugere & haurire. Sic vere tales non cessant sugere,attrahere haurire & auare rapere & sumere humiditatẽ & sãguinẽ.i.temporalem sũbam aliorum,& maxime muscarum i.pauperum & illorum,quib.insident.i.vicinorũ. De tali ergo suctione dicitur Io.30. Caput aspidum suget, & occidet eũ lingua viperæ. Caput enim aspidis est intentio auari,qui non cessat sugere bona aliorũ,& iõ lingua viperæ eum finaliter occidet. Non sic ergo,sed sugamus æterna & superiora & sic per contẽplationẽ erimus alti & excelsi vt sic de nobis & nostrum quolibet possit dominus dicere illud Esa.40. Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Syon &c. Patet ergo,quod quadruplex celsitudo.s.

Prælationis temporalis,
Promotionis supernalis,
Perfectionis virtualis,
Contemplationis cordialis.

Et sic patet,ꝙ quidam sunt excelsi ĩ bono.¶Sed si forte alio modo velis distinguere de excelso,dic.ꝙ in scriptura reperitur multiplex celsitudo,videlicet celsitudo

Potentes fulminans,
Mentes contaminans,
Malos exterminans,
Mentes illuminans,
Cælum examinans,
Honorem germinans,
Perpetue dominans.

Est dico quædã celsitudo potẽtis fulminatiua,& ista est celsi G tudo Dei,& suæ potentiæ inattingibilis magnitudo. Iob. 11. Excelsior cælo est , & quid facies? Ista est enim celsitudo potentiæ diuinæ,quæ.s.est

Ad
imperandum satis egregia,
miserandum satis propitia,
operandum satis proficua,
considerandum satis prospicua.

Ista est ergo celsitudo summa & imperatiua Vnde de filio dicit pater in psa. Et ego primogenitũ ponã illũ,excelsum pre regib.terræ,& ponã in mari manum eius.&c. Res enim celsiores sunt cæteris potẽtiores. Patet de fulmine,quod de excelsis venit. sic dico secundum psa.quoniam excelsus est dominus,terribilis rex est super omnes deos. Itẽ ista est celsitudo dulcis & miseratiua. Res.n. excelsiores,& stabiliores sunt,& molliores, patet in arborum summitatib.respectu stipitum & ramorum. Patet etiã in nubib.excelsis,quæ ita sunt humidæ & teneræ, quod ros & pluuia ab eisdẽ descendit. Sic à Deo ros gratiæ, pluuia misericordiæ,& flexibilitas indulgentiæ proueniũt. Iste enim habet gratiam immutatiuam à culpa.psa. Hęc mutatio dexteræ excelsi. Et gratiã liberatiuã à pœna. ps. Deus excelsus redemptor eorum est. Item ista est celsitudo virilis & operatiua. Vñ de ipsa dicitur in psal. Ipse deduxit filios Israel de Aegypto,in manu potenti & brachio excelso. Item ista est celsitudo sublimis & consideratiua. Excelsa.n.corpora prospicua sunt & luminosa,sicut dicitur in psal. Excelsus dominus,& humilia respicit,& altã a longe cognoscit. Oculos.n.habet aquilinos & luminosos , qui de excelso vident. psa. Prospexit de excelso sancto suo,dominus de cælo in terram aspe-

ram aſpexit. Iſte ergo excelſus & ſummus, cui. ſ. mali male contradicunt & officiunt. pſal. In ira excitauerunt excelſum in inaquoſo. Boni vero obediunt, atq; ſeruiunt, & ideo gratiam & gloriam ab ipſo finaliter perpendunt & percipiunt. Vnde bonis dicit in pſal. Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi omnes. Iſta eſt ergo q̄dã celſitudo poteter fulminatiua.

H ¶ Adhuc eſt quædam celſitudo cordium maculatiua, ſeu etiã eleuatiua. Et iſta ſignat altitudinem ſuperfluæ mentalis præſumptionis, vt quando. ſ. quis in ſuis oculis eſt excelſus, & ſe putat in virtutibus, genere, & pulchritudine, & opib⁹ præeminentem. Talis .n. excelſitas ſuperbiæ valde eſt abominabilis Deo. Conſtat enim, q antiquitus demones in excelſis colebantur, & propter hoc excelſa deſtrui à Deo præcipiebantur, & mandantur, ſicut patet nume. 33. Sic verè dico, q excelſus locus. i. cor quod eſt excelſum per ſuperbiam, eſt propriè locus demonibus dedicatus, & cultibus demonũ & vitiorum aptatus. ideo Deus talia excelſa. i. ſuperbiæ elationē mandat deſtrui, nec vult talia altaria, ſeu tales ſuperbiæ cultus in terra Iſrael fabricari. ſed poti⁹ fideles ſuos vult in imo humilitatis ſacrificia bonorum operum cõſecrare. 2. Paral. 32. Nunquid non iſte eſt Ezechias qui deſtruxit Excelſa? De multis .n. regibus Iſrael legitur, q boni fuerunt. ſ. Deũ adorauerunt, & idola contempſerunt, veruntamen in hoc repræhenſibiles iudicantur, quia excelſa non abſtulerunt, & quia populum in excelſis ſacrificare etiam domino permiſerũt, contra prohibitionē diuinam. Populus .n. in excelſis immolare delectabatur, qui tamen ſolum ſacrificare in templo domini iubebatur. 3. Re. 3. Attamen populus immolabat in excelſis. Et de Salomone dicitur ibidem, q ipſe ambulauit in vijs patris ſui, excepto q ĩ excelſis immolabat. Sic verè dico, q multi ſunt, qui quamuis ſint boni, & bonorum operũ miniſtri excelſa tamen. i. ſuperbiam & faſtum, & quandam elationem & præſumptionem, laudemque & iactantiam quã ex bonis ſuis concipiunt, ſolent diligere, & in gloria ſe plurimũ delectare. Vix enim eſt dare aliquem ita ſanctum quin glorietur & eleuetur, ſi cõmendari audiat factum ſuum. Talis ergo Deum colit, ſed excelſa non auferet, quando. ſ. bene quidem operatur, ſed exinde eleuatur in gloriã propter laudē, quam aliena adulatio ſibi affert. 3. Regum. 15. Fecit aſa rectũ in conſpectu domini, ſicut Dauid pater eius abſtulit effeminatos, purgauit ſordes idolorum, ſubuertit ſpecum priapi, deſtruxit idolum turpiſſimum, excelſa autem non abſtulit. Soli .n. tres de oĩbus regibus Iuda abſtuliſſe excelſa legũtur videlicet Ioſias, Ioſaphat, & Ezechias. De Ioſi. 3. Reg. 23. Excelſa quoq;, quæ erãt in Hieruſalē, polluit rex &c. De Ioſaphat. 2. Paral. 17. Etiam excelſa & lucos de Iuda abſtulit. De Ezechia. 4. Reg. 18. Diſſipauit excelſa. ſ. Ezechias. Ad denotandum, q pauci ſunt, qui talia excelſa. ſ. inanis gloriæ laudē & eleuationē nõ libẽter admittãt. Iſta eſt ergo excelſitas cordiũ eleuatiua. 2. Paral. 33. Inſtaurauit excelſa, & fecit lucos.

I ¶ Tertio dico, q eſt excelſitas malorum diſſipatiua & iſta ē altitudo ſtatus & ꝓſperitatis & eminẽtiæ malignorũ, q̃ cauſa eſt ſuæ dãnationis & mortis. Iſtud potiſſimè dico de illis, qui per vſuras & rapinas, & per ũana fortunæ lenocinia ſubito efficiunt excelſi, & de humili plebe ad ſublimē ſtatum erecti, ſicut patet de multis burgēſibus & aduocatis, & alijs de nihilo ꝓcreatis, tandem ad ſtatum militiæ aſſumptis, & inter maximos computatis, ita q de multis põt itelligi illud Deu. 2. Fuerunt habitatores eius populus magnus & validus, & tam excelſus vt de enachim ſtirpe quaſi gigantes crederentur. quaſi diceret. Multi taliũ ita ſunt magna proſperitate leuati, & ita in diuitijs & pompa ornati, q p gigãtes. i. nobiles antiquos videnẽ eſſe ꝓgeniti & creati, vt talibus dicatur illud Eſa. 22. Excidiſti in excelſo memoriale. Aduerte aũt, q mũdanorũ ſtatuũ celſitudo cõtēnẽda eſt, & timenda, qa eſt

K Status { Incertus & periculoſus, / Deſertus & penurioſus, / Moleſtus & laborioſus. }

¶ Loca .n. excelſa ad aſcendendũ ſunt difficilia & laborioſa, ad remanendum ſunt inutilia & penurioſa, ad deſcendendũ ſunt terribilia & periculoſa. Inuenitur ergo labor difficilis in aſcendẽdo, per multas .n. ambages, per multos laborioſos nexus, per multos graues acceſſus perueniunt hoĩes ad excelſa. Sic per multas ambages fraudum, labores corporum, & ſollicitudines mentium aſcendunt homines ad ſuprema. Eſa. 16. Laborauit Moab ſuper excelſis ſuis. ¶ Item inuenitur ſqualor, ſeu horror inutilis in poſſidẽdo, excelſa .n. loca ſunt alijs magis ſterilia. Sic mundi dignitates & officia alta & magna ſterilia dicuntur, vel quia bonorum ſpiritualium vbertate priuantur, vel quia mens humana nunquam ab eis nec in eis ſatiatur. Eſa. 42. Deſertos faciam montes excelſos. cõcomitatur, vt in pluribus, frigus & fames, ſicut de monte vẽtoſo prope Auinionem dr̃, q quiſquis ad ſummitatem eius aſcenderit, ſe famelicum experitur. Sic dico de celſitudine mundi officiorum & ſtatuum, quia pro certo ibi viget frigus indeuotionis, & fames auaritiæ & ambitionis, flexibilitaſq; oĩs ſufficientiæ & repletionis. Vnde propriè iſta ſunt excelſa Baalim, qui interpretatur deuoratores, quia. ſ. illi, q ibi dem aſcendunt, ſolent mundi bona cõtinuè occupare & deuorare, & tñ nunquam ſe poſſunt reficere, vel replere. Hier. 19. Aedificauit excelſa Baalim. ¶ Item inuenitur terror triſtabilis in deſcendendo, ſeu amittendo. Loca .n. excelſa periculoſa ſunt, & hoc ideo, quia per terræmotum faciliter deſtruuntur, & cadunt, & quia illi, qui ibi ſunt, facile corruunt, & inde vix ſine malo deſcendunt. Sic verè eſt de excelſis mũdi ſtatibus. faciliter .n. à Deo concutiuntur, & per terræmotum infortuniorum ad nihilum deducuntur, & ipſi q ibi habitant, mortis æternæ periculum conſequenẽ. De quo Eſa. 2. Ecce dies domini ſuper omnem ſuperbum & excelſum, & ſuper arrogantem omnem, & humiliabitur, & ſuper omnes cedros libani ſublimes & erectas, & ſuper omnes quærcus Baſan, & ſuper omnes montes excelſos, & eleuatos, & ſuper omnem turrim eleuatam, & murum munitum, & ſuper omnes naues tharſis, & ſuper omne lignum quod viſu pulchrũ eſt. Patet ergo q inuenitur excelſitas malorũ ſubuerſiua ſeu tribulatiua & deſtructiua. ¶ Tertiò dico, q inuenitur celſitudo cumulatiua &c. Vide ſupra de quadruplici celſitudine viri iuſti quę ſequitur in diſtinctione, videlicet

L

Virtuali, / Cordiali, / Temporali, / Aeternali.

[Virtuali] dico, quam facit cumulata morum perfectio. [Cordiali.] quam facit eleuata mentis affectio. [Temporali], quam facit vendicata digna prælatio. [Aeternali] quam facit occupata cœli poſſeſſio. Vide ſupra de eodē in principio in auctoritate diuiſa & proſecuta, & ſupra, de exaltare, & locis alijs.

Exclamare.

Idem eſt, q ex toto conatu clamare, vel exceſſiuè clamare, vel excellenter clamare. Et iterũ poteſt ſignificare feruorem orationis, prædicationis, & ſimilia. Vide ſupra de clamare.

Excitare.

A Nota, q excitare idẽ eſt, q de ſomno euigilare. Et quia per ſomnum intelligitur ſtatus peccati, ideo per excitationem, ſeu euigilationem, poteſt intelligi exurrectio à peccato. Poſſumus ergo breuiter notare, q tribus modis excitatur homo à ſomno peccati. ſ.

Per { Timorem, / Rigorem, / Clamorem. }

[Per timorem. [Hoĩem .n. excitat timor dãnationis rigor correctionis, clamor monitionis ſeu ꝓconis. ¶ Primo ergo quidã excitanẽ p dãnationis timorem. Grues .n. q̃ aliarum ſeruant excubias, ſolent lapillum in pedem ponere, vt ex eius caſu ſi dormierint poſſint à ſomno euigilare, & excitari. Caſus ẽt horologij, qñ fluxit vſq; ad certum pũctũ ſuum, dormientes ad ſurgendum excitat & inuitat. Sic verè chariſſimi, dico, q lapidem. i. pœnæ æternæ vel iudicij diuini duritiam debemus per conſiderationē portare, & caſum horologij. i. mortem aliorum attendere, vt ſic per timorem inde cõceptũ poſſimus excitari & euigilare. Tonitruum, qđ eſt ſonus terribilis, hoĩem excitat, & ipſum ne dormiat impedit & retardat. Quia verè ſi quis tonitruum diuini timoris, terroremq; ſuæ ſnię & iudicialis clamoris attenderit, nunq̃ per pc̃m dormitabit. Bene ergo monet Apoſtolus. 1. Corin. 15. Euigilate iuſti, & nolite peccare. Dicit .n. Plinius, q ſi homo propter morſum aſpidis efficitur lethargicus. i. violenter dormiens & ſopitus, tunc cinis muſtellæ combuſtus bibitus excitat patientem. Quia verè cinis. i. conſideratio mortis & maximè muſtellæ combuſtæ. i. malorum hominum cõbuſtorum in inferno & dãnatorum, etiam excitat hominē à ſomno deſidiæ & peccati. Tales ergo excitantur à peccato timore damnationis. ¶ Secundò dico, q quidam excitantur rigore correctionis. Sicut .n. lethargici fortibus verberibus & medicinis aſperis, vtpote ſinapi vel pipere excitãtur, ſi in naribus mittaẽ, ſic iſti ſunt ita dormientes & ſopiti in vitijs peccati

& peccatis suis, ꝙ nō possunt euigilare, nisi duris & asperis correctionibus excitentur, sicut dr̃ Esa. 28. Sola vexatio dat intellectum. Quod bene figuratum fuit in Petro chatenato dormiente & incarcerato, de quo dr̃ Act. 12. quòd Angelus percusso latere Petri excitauit eum dicens. Surge velociter Quia verè charissimi quando homo est per peccatum dormiens & sopitus, qñ etiam est per malas complacentias alligatus & incathenatus & per malas consuetudines incarnatus, tunc necesse est, ꝙ Angelus. i. prælatus per correctionem ipsum percutiat & affligat, ad hoc, vt à tali somno euigilet & exurgat. Isti ergo excitant̃ rigore correctiōis. ¶ Tertiò dico, ꝙ aliqui excitant̃ clamore monitionis seu p̄conis. Clamor. n. tubarum solet equos ad prælium excitare. Clamor etiam Leonis solet catulos suos à morte suscitare. Sic verè charissimi clamor p̄conis & exhortationis, solet mortuos peccatores à somno peccati excitare, & ad prælium virtutum monere & animare. Oseę. 11. Leo rugiet, & formidabunt filij maris. Sic ergo patet, ꝙ fit excitatio per clamoré, per rigorem, & per timorem &c. sufficit

A, **Excutere.** Nota, ꝙ per excutere dr̃ quasi extracutere, idest extra proficere vel expellere. Dicam ergo, ꝙ excutiuntur scilicet

Peccata per confessionem,
Terrena per reiectionem,
Impij per damnationem,
Iusti per tribulationem,

Est ergo excussio vitiorū, quæ fit per flagellum confessionis. Sicut enim sputum cum lingua de ore excutitur, & extra spuit̃, & eijcitur, sic peccatum cū linqua (idest) per cōfessioné debet excuti, vt palatum cōscientiæ inde valeat mūdificari. Sicut. n. equus nobilis de stabulo surgens, solet torporem excutere, & ꝑ membrorum excussionem ad iter se concutiens præparare, sic homo, qui quandoq; iacuit in peccato, quandoq; se per contritioné concutit, & quicquid in ipso torporis & peccati fuerat, per confessionem excutit, & si liber ad bona opera deambulat, & discurrit. Gene. 27. Temp⁹ veniet, vt soluas, & excutias iugum eius de ceruicibus tuis. Item est excussio terrenorum. Sicut. n. puluis de pannis excutitur, vt vestis mundior habeatur, sic pulueres terrenorum debemus cōtemnere, & excutere, vt mūdi possimus dño seruire. vnde Apostolis præcipit̃ Matth. 10. Excutite pulueré de pedibus vestris. Vnde animæ consulitur Esaiæ. 52. sic. Excutere de puluere, consurge Hierusalem. ¶ Item inuenitur excussio iniquorū, quia. s. Deus de mundo malos excutit, & eos in infernum ꝓijcit & immittit. Iob 38. Excussisti impios ex ea. s. ex ecclesia vel ex terra. Item est excussio iustorum seu perfectorum, quos. s. De⁹ cū flagello mortis more tritici excutit, & in horreo paradisi reponit. Vnde Iudic. 6. dr̃, ꝙ Gedeon intrauerat in torcular vt excuteret & purgaret frumentum &c.

A **Eum, Eo, Ei.** Nota, ꝙ istud pronomen is eius cū suis casibus, cum sit adiectiuum & relatiuum, potest referri ad personas, ad res, & ad loca. Ad ꝑsonas dico, & sic pōt referri, ad Deum, ad iustum, ad Diabolum, ad impium. ¶ Itē ad res, & sic refertur ad grãm, ad gloriã, ad miseriã, & ad pęnã, seu ad virtutes, ad præmia, ad peccata, ad tormenta. ¶ Itē ad loca, & sic refertur ad mundum, ad religioné seu Ecclesiã, ad infernum seu ad iudicium, & ad paradisum. Ad ista. n. oĩa possunt dicta pronomina applicari & de ipsis ad omnia concordari. Ad euitandum tñ tantam congeriem prolixitatum, dicamus solum inquantum refert̃ ad personas. Et sic dico, ꝙ per Eum potest intelligi,

Deus & eius dignitas insuperabilis,
Christus & eius charitas inextimabilis,
Iustus & eius bonitas incomparabilis,
Angelus & eius puritas immaculabilis,
Impius & eius vanitas incorrigibilis,
Diabolus & eius prauitas intolerabilis.

Primo ergo dico, ꝙ ꝑ eū intelligitur ipse Deus quantum ad suã ꝓpriam dignitatem, seu etiam deitatem. Deus. n. ꝓpriè innominabilis est. Non. n. pōt sua perfectio aliquo certo noĩe designari. vnde & ipse dixit Gen. 32. Cur quæris inquit nomen meum, quod est mirabile? quia pro certo sicut dr̃ Esa. 9. Vocabitur nomé eius admirabilis consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis, multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. Et ideo conueniens reputatur, ꝙ ipsa Dei proprietas, ipsiusq; magnificentia & perfectio infinita per aliquod generale pronomen debeat designari. Designatur ergo per illud pronomen eum, eo vel ei. vnde Apoca. 1. dr̃ gratia vobis & pax ab eo, qui est, qui erat, qui venturus est. Deus. n. pater significatur per eum, sicut patet Io. 14. vbi dr̃. Domine ostende nobis patrem. Philippe, qui videt me, videt & patré meū, & ammon cognoscetis eum, & vidistis eum. s. patrem Deus etiam filius intelligitur per eum. Vnde in persona patris loquentis de filio dicitur. 3. Reg. 7. Ego ero ei in patrem. Deus etiam Spiritus sanctus designatur per eum, sicut de Spiritu sancto Christus loquens dicit Ioan. 16. Cum assumptus fuero, mittam vobis eum. Breuiter ergo dicam, ꝙ iste eum. s. ipse Deus sic generaliter nominatus, debet

Adorari,
Honorari,
Exaltari,
Commendari,
Amplexari,
Frequentari,
Contemplari,
Formidari.
Visitari.

B Debet (dico) adorari affectu mētali. ps. Adorate eum oēs Angeli eius audiuit, & lætata est syon. Item debet honorari effectu reali. Eccl. 38. Dedit hominibus scientiam altissimus, honorari in mirabilibus suis. Dr̃ etiam exaltari affatu verbali. Eccl. 43 Exaltate eum quantū potestis, est, n. omni laude. Item debet cōmendari sono musicali. Psalm Laudate dominum de cœlis, laudate eum in excelsis. Laudate eum in sono tubę, laudate eum in psalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis, omnis spiritus laudet dominum. Item debet amplexari manu cordiali. De quo potest dici illud Matth. 26. Ipse est, tenete eum. & Can. 3. Tenui eum, nec dimittam. Item debet frequentari nexu sociali. vnde de sapiente potest dici illud Eccle. 1. Omnis sapientia à domino Deo est, & cum eo fuit semper, & est ante æuum, vt sic quilibet dicat illud Prouer. 9. Cum eo eram cuncta componens. Item debet contemplari sensu visualis. Numer. 34. Videbo eum, sed non modo, intuebor eum, sed non propè. Item debet formidari metu filiali. De quo Matth. 10. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum, qui potest corpus & animã occidere, & mittere in gehennam. Item debet visitari gressu supernali. s. finaliter in paradiso, quando verificabitur illud Io. 14. Ad eum veniemus, & mãsionem apud eum faciemus. Et sic breuiter patet quomodo per illud pronomen potest ipse Deus, & ipsius perfectio designari. Dicam ergo, ꝙ iste est perfectissimus & excellentissimus propter multa, quæ. s. omnia per illud pronomen signantur, videlicet quia habet C

Essentiam incommutabilem,
Potentiam insuperabilem,
Clementiam incomparabilem,
Scientiam inextimabilem,
Iustitiam irrefragabilem,
Præsentiam multo amabilem.

Quia eius

Essentia nunquam moritur,
Potentia nunquam vincitur,
Clementia nunquam auertitur,
Scientia nunquam decipitur,
Iustitia nunquam variatur,
Præsentia nunquam effugitur.

Dico ergo, ꝙ De⁹ timēdus est & amãdus propter suam essentiam incōmutabilem. Res enim durabiliores sunt in suo genere meliores, & ideo amabiliores. Patet in auro respectu metalorum, cuius essentia etiã in igne durat. cum ergo essentia Dei sit immutabilis & æterna, bene dico, ꝙ efficaciter est amanda. psal. Benedictum nomen maiestatis eius in æternū & alibi. Sit nomen eius benedictum in secula, ante solé permanet nomé eius. vnde illud prædictum. Ipse est, tenete eū. ¶ Item timendus est vel amandus ꝑꝑ suam potentiam insuperabilem. Qui. n. habet fortes hostes bene diligit habere adiutorem potentem, & adiuuare volentem. De isto autem adiutore legitur Dan. 7. ꝙ potestas eius potestas æterna, quę non auferetur, & regnū eius quod non corrumpetur. Vnde etiam dicitur, ꝙ milia milium ministrabant ei, & decies centena milia assistebant ei. Ista enim potentia non solum est inferius, sed etiam superius. quia sicut dicitur in psal. Magnificentia eius & virtus eius in nubibus. nec solum superius, sed inferius, quia sicut dicitur Iob. 41. Non est potestas sup terram, quæ cōparetur ei. & merito, quia sicut dicitur Iob. 25. Potestas & terror apud eum est. ¶ Item timēdus est vel amãdus propter suam clemētiam incomparabilem. Reus enim valde diligit iudicem clementē. Pauper vero libenter sequitur diuitem pium & compatientem. Deus autem iudex clemens D

mens & diues misericors & compatiens est. vnde Lucæ. 1. Misericordia eius à generatione in generationem timenti bus eum. & in psalm. In æternum misericordia eius, & à ge neratione in generationem veritas eius. Clementia enim & misericordia illius apparet, quia

Dat { Vitam morientibus,
Panem indigentibus,
Quietem laborantibus,
Salutem pereuntibus.

Dat (dico) morienti bus vitam gratię, qđ .s. facit quando pec- catores conuertit.

Deut. 30. Adhæreas ei, qñ ipse est vita tua. Dat etiā indigēti bus panem Eucharistiæ. Oseæ. 9. Sacrificia eius quasi panis lugentium. Gen. 49. Aser. pinguis panis eius, & præbebit delicias regibus. Dat insuper laborantibus quietē pacis & cōcordię. Iob. 22. Acquiesce ergo & habeto pacem, quia sicut dř Proue. 3. Viæ eius vię pulchræ, & omnes semitæ illius pacificæ, longitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria. Dat insuper pereuntibus salutem securitatis & æternæ gloriæ Vnde de naufragare timentibus Apostolis, dř Matt. 8. ꝙ accesserunt ad eum discipuli eius, & suscitauerunt eum dicentes. Dñe salua nos, perimus, qui surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Sequitur. Venti & mare obediunt ei. ¶ Item timendus & amandus est frequentandus & adorandus ꝑꝑ scientiam indeceptibilē. Magister. n. qui omnia scit docere, diligitur. Iudex vero, qui oīa scit, timetur. Sic Deus. Ipse. n. habet sapientiam & scientiam infinitam, nihil. n. latet eum. Et iō dř Eccl. 39. ꝙ collaudabunt multi sapientiam eius. vnde in psa. dř, ꝙ oculi eius super gentes respiciunt, palpebræ eius interrogant filios hoīum. Vnde etiam de oculis suæ clarissimæ notitiæ dř Apoc. 1. ꝙ oculi eius velut flāma ignis, caput & capilli eius candidi velut lana alba. ¶ Item timendus est & amandus ꝑꝑ iustitiam irrefragabilem seu inuariabilem. Iustus. n. iudex diligitur, & timetur, Diligitur (dico) à bonis, timetur à malis, vel diligitur, quia remunerat bonos, timeť, qȧ punit malos. Talis est Deus. vnde in psa. Iustitia eius manet in seculum seculi. Et alibi. Annunciabunt cœli iustitiam eius. Ista autem iustitia eius potissimè apparebit in iudicio, qñ ignis à facie eius exardescet, & inflammabit in circuitu inimicos eius, ẜm psal. Et qñ verificabitur illud Apoc. 1. Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent se super eum omnes trib. terræ. Istud ergo iudicium & ista iustitia eius figuratur. Dan. 7. vbi dř. Aspiciebam (inquit) donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, vestimentum eius quasi lux candidum, & capilli ei⁹ quasi lana alba, thronus eius quasi flāmæ ignis, rotæ eius ignis accensus fluuius igneus, rapidusq; egrediebatur à facie eius &c. Expone si vis. ¶ Item amandus & venerandus est, quia habet præsentiam valde amabilem, quod potissimè erit in patria, vbi principaliter videbitur, qñ. s. ad eum veniemus, & māsionem apud eum faciemus. qñ. s. accedemus ad eum vt illuminemur, & facies nostræ non confundentur, qñ etiam præueniemus faciem eius in confessione, & quando procidemus & adorabimus ante eum, quando insuper ibi eum videbimus sicut dixit nobis, sicut dř Marc. 16. & quando nos perpetuo diligemus eum, qñ ipse prior dilexit nos. 1. Io. 4. & quando erimus similes ei. 1. Ioan. 3. Nos scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniā videbimus eum sicuti est. Patet ergo, quomodo per eū denotať Dei præsentia, iustitia, scientia, clementia, potentia, Essentia. Et sic dico, ꝙ per eum intelligitur ipse Deus. s. quā

E tum ad suam deitatem. ¶ Secundo dico, ꝙ per eum intelligitur ipse Christus. s. quantum ad suam humanitatem. Et sic notabe, ꝙ illud pronomen signat Christum,

A patre exeuntem æternaliter,
A matre prodeuntem tēporaliter,
Per mūdū trāseuntē corporaliter,
In cruce pereuntem visualiter,
A morte redeuntem virtualiter,
Ad cœlum adeuntem mirabiliter,
A cœlis venientem terribiliter,
In cœlis se monstrantem facialiter.

Igitur dico, ꝙ ꝑ eū & eius intelligitur Christus à patre exiens. psal. A summo cœlo egressio eius, & occursus eius vsque ad summū eius. & Mic. 5. dř. Egressus eius à diebus æternitatis. ¶ Item intelligitur Christus à mare prodiens. s. per natiuitatem corporalem. Lu. 2. Inuenerunt puerum cum maria mater eius, & procidētes adorauerunt eū, & apertis thesauris suis obtulerūt ei munera. ¶ Itē intelligitur Christus per mundum transiens. Ioan. 1. In propria venit, & sui eum non receperunt. ¶ Item per eum intelligitur Christus in cruce moriens. Esa. 53. Vidimus eum, & nō erat aspectus, vnde nec reputauim⁹ eū. Verè dolores nostros ipse portauit, & lāguores nostros ipse tulit, & nos putauimus eum quasi leprosum. percussum à Deo, & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras Sequitur. Disciplina pacis nostræ sup eum, & liuore eius sanati sumus. ¶ Item per eum denotatur Christus ad vitam rediens Gal. 1. Deus suscitauit eū à mortuis. De Deo, n. pōt intelligi illud Iob. 37. Abscōdit lucem, & præcipit, ei vt rursus adueniat. Lux n. est Christus, qui absconditus est per sepulturam & mortem, sed rursus aduenit ꝑ resurrectionem. ¶ Item per eum designatur Christ⁹ ad cœlos adiens. Act. 1. Quemadmodum vidistis eum euntem in cęlum, ita veniet. Item per eum designatur Christus à cœlis veniēs. s. ad iudicium. de quo Malach. 3. Et quis poterit cogitare diē audiētus eius, & quis stabit ad videndum eum? ipse. n. quasi ignis cōflans. Vnde de eo ad iudiciū veniente potest dici illud Io hel. 2. post eū solitudo deserti, neq; est, qui effugiat eū. Et ibidem. Ante faciem eius ignis vorans, & post eum comburēs flāma. ¶ Item per eum designatur Christ⁹ in cœlis gloriās. Vnde Deo patri potuit dici de Christo illud psal. Gloria, & honore coronasti eum dñe &c. illud. Gloriam, & magnū decorem impones super eum, quoniam præuenisti eū in benedictionibus dulcedinis &c. Et illud Esaiæ 60. Gloria libani data est ei, decor carmeli & Saron. Sic ergo patet quomodo per eum vel eius, vel ei, vel eo, intelligitur Christus quantum ad suam humanitatem. ¶ Tertiò dico, ꝙ ꝑ eū potest in F telligi homo iustus quantum ad suam bonitatem & virtuositatem, vel etiam quilibet perfectus, & potissimè vir talis cuius virtutes non facile particulatim exprimatur, imo necesse est, ꝙ aliquo generali vocabulo denotētur. De tali ēo seu eum potest dici, ꝙ Deus talem eum solet

Benigniter recipere,
Vtiliter eripere,
Mentaliter diligere,
Nobiliter erigere.

Dico ergo, ꝙ talem eum solet Christus secum recipere. vnde dominus dicit

Ioan. 6. Eum, qui venit ad me, nō eijciam foras. Deus. n. qui vult venire ad eum per fidem, religionem & pœnitentiam, nunquam repudiat, aut eijcit, sed eum potius lætanť recipit atq; nutrit. Lu. 19. At ille excepit eum in domum suam gaudens. Similis. n. videtur Ossifrago, qui recipere & nutrire cōsueuit pullum ab aliqua derelictum. Secundum historias etiā Romanorum, antiqui duces exercituum transfugas libenter recipiebant, & eos cum suis militib⁹ admittebāt. Tales autem trāsfugę quādoq; multa bona ijs, adquos trāsfugerant faciebant, ita ꝙ eis mediantib⁹ sæpe alios superabāt, sciebāt. n. secreta partis aduersæ, & ideo qñ volebāt esse fideles, quā plurimum vtiles erant. Sic verè Deus neminem repudiat aut refutat, sed omnes, ꝗ de exercitu diaboli ad ipsum per pœnitētiam rufugiūt vel ipsos, quos aquila Diabolus repulit & eiecit. s. pauperes & egenos, libenter recipit & acceptat. Trāsfuga enim fuit Paulus, & Dionysius, & ꝗ primo fuerāt milites diaboli, facti sunt milites Christi. Isti. n. multa de secretis aduersę patris. s. Diaboli sciuerūt, & ideo nostris plurimum profecerunt. Eos ergo debuit Christus reijcere, sed poti⁹ recipere, & amare. psa. Suscepit eos de via iniquitatis eorum. Vnde videtur, ꝙ quilibet talis eū figurať in illo pisce Thobi. 6. qui primo voluit deuorare Thobiā, ꝗ apprehēdens eū attraxit eū ad terrā, & inuenit in eo fel, de quo illuminauit postea patrē suū, & per ei⁹ fumū demonium effugauit. Talis piscis fuit Paulus cum philosophis primitiuis, quia s. isti primo Thobiam. i. Christū & eius fidē deuorare & destruere conati sunt, iste tamē Thobias, istos eos ad se per fidem attraxit, & eos ad se conuertit. Ezech. 32. Expandam super eum rete meum, & capietur in sagenamea. & sic eorū felle & fumo vsus fuit. Felle dico. i. sua spirituali cōtra vitia idignatione. Fumo. i. sua deuota oratiōe & affectione. Istis enim mediantibus patrem suum cœcum. i. populū Iudaicum quo ad multas personas Christus illuminauit, & demonum potentiam effugauit. 2. Reg. 23. Fecit eū Dauid auricularium & secretarium. Vnde de quolibet tali eum, potest dici illud psal. Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris & vastę solitudinis. Circūduxit eū & docuit, custodiuit eum

uit eum quasi pupillā oculi.Posuit in eo verba signorū suorum,& custodiuit quasi pupillam oculi sui.Patet ergo, ꝙ illum,qui dr̃ eum,solet Christus benigniter secum recipere. ¶Item dico,ꝙ talem eum,solet Christus malis,eripere.psa. Immittet Angelus dñi in circuitu timētium eum, & eripiet eos.Sicut.n.quodam naturali instinctu aīalia solent catulos suos defendere,& iuuare,sic Chr̃s eos, quos suos nouit esse.Istos.n.à tentationibus eripit. Istos á mundi tribulationibus protegit.Istos ab inferni damnationibus liberat & defendit.psa.Eruet eos à peccatoribus,& saluabit eos,qm̃ sperauerunt in eo.Et alibi.Eripiet eos à contradictionibus populi.&c.Et alibi.Eripiam eum,& glorificabo eum.¶Iterum dico,ꝙ talem eum solet Chr̃s summè diligere.Vnde Gene. 32.dr̃.Israel autem diligebat eum.s. Ioseph super oēs filios suos,eo ꝙ in senectute sua genuisset eum.& Gen. 44. Pater .n.tenerrime diligit eum.Signū autem , ꝙ Deus diligit eos, .i.sanctos & iustos,satis potest esse euidens , quia.s.sicut pater filium,quem diligit,solet induere magis honestè , solet arguere magis molestè,solet honorare & promouere magis manifestè,sic quia Christus bonos & iustos stola gratiæ honestæ induit.1.Mach.10.Induit eum purpura , zelo iustitię molestè arguit.Matt. 18. Corripe eum inter te & ipsum solum & Esa.27.Qui formauit eum,non parcet ei. Corona gloriæ honorabiliter eum astruit.psa.Gloriam & magnum decorem impones sup eum domine. bene est verisimile, ꝙ eos amat,& ꝙ bonum & salutem eorū affectat.Vnde de tali eum canit Ecclesia. Amauit eum dñs,& ornauit eum stola gloriæ induit eum,& ad portas Paradisi coronabit eū.Vnde.1.Mach.10.dr̃,ꝙ rex scripsit eum inter primos amicos. Et.1.Mach.11.dr̃ ꝙ rex exaltauit eum ante conspectū amicorum.Patet ergo,ꝙ talem eum solet Christus summè diligere.
G ¶Adhuc dico,ꝙ talē eū solet Chr̃s dignè erigere. Cōstat.n.ꝙ Chr̃s illos qui sunt eum.i.viros iustos & bonos erigit & eleuat interius per contemplationē & affectionē.Act. 1.Eleuatus est,& nubes suscepit eum.Exterius pér ꝓmotionem & plationem.Deus.n.de modico statu qnq; hoīem erigit & ad statum altæ ꝓmotionis deducit.Vnde de Dauid dr̃ in ps.ꝙ sustulit eum de gregibus ouium,& de post fœtantes accepit eū.Et alibi.Constituit eum dñm domus suę,& principem oīs possessionis suæ.Posterius per finalē saluationē, & ꝑ æternæ gloriæ adeptionem.Deut.33. Cōstituit eum super excelsam terrā,vt comederet fructus agrorū &c. Chr̃s. n.sanctos finaliter erigit,& eos ad societatem & satietatem æternā secū aduocat,& extollit.2.Reg.11.Vocauit eum Dauid vt comederet corā eo.Vnde in cātico canit Ecclesia dicens.Et rege eos,& extolle illos vsq; in æternum . Et breuiter isti beati á Deo in cęlo honorabiliter recipiunt.1. Mac. 11.Delectatus est rex in aduentu eorum. Ab Angelis admirabiliter associant.Gen.32.Ierunt ei obuiā Angeli Dei, q̃a sicut dr̃.1.Mach.10.Scripsit Alexander rex Ionathæ,vt veniret obuiā sibi. Ab oībus sanctis delectabiliter & festinanter alliciuntur.Matt.25.Ecce sponsus venit, exite obuiā ei. In pace perpetua constituunt.Hie.33. Reuelabo eis deprecationem pacis.& in psal.Factus est in pace locus eius,& habitatio eius in Syon.Et ideò oīa,quæ desiderant , eis finaliter conceduntur.psa.Desiderium eorū attulit eis, nō sunt fraudati à desiderio suo.Et alibi in psal.dr̃. Pluit illis manna ad māducādum,& panē cœli dedit eis,panem angelorum māducauit homo,cibaria misit eis in abundātia.Patet ergo, ꝙ illi,qui dr̃ eum,s.quilibet vir perfectus , est à Deo receptus, & non eiectus,ereptus,& non derelictus,dilectus, & nō spretus,erectus,& non despectus.Et sic patet q̃uo per eū,& eos pōt intelligi perfectio virtualis. Et iō breuiter de quolibet viro perfecto pōt dominus dicere illud Cantic. 5. Dilectus meus candidus & rubicūdus,electus ex milibus, caput eius aurum optimum,comę eius sicut elatæ palmarum . Oculi eius sicut colūbæ,genæ illius sicut areolæ aromatum, labia eius distillantia myrrhā primā,manus eius tornatiles , caureæ,plenæ,hyacinthis,venter eius eburneus distinctus sapphiris,crura illius colūnæ marmoreæ,species eius vt libani, electus vt Cedri.In ista auctoritate sunt nouē genitiui ꝓnominales,qui possessionē & ꝑfectionem virtutum signāt.Et sic nota,ꝙ ille,qui denotatur per eū,vel ꝑ eius,debet habere

Intentionis rectitudinem.[Caput eius aurum.]
Affectionis celsitudiuem.[Comę eius sicut elatæ palmarū]
Discretionis limpitudinem.[Oculi eius sicut columbæ]
Verecundiæ gratitudinem.[Genæ eius sicut areolæ]
Eloquentiæ sanctitudinem.[Labia eius distillantia]
Efficaciæ fortitudinem.[Manus eius tornatiles]
Abstinentiæ mæstitudinem.[Venter eburneus]
Permanentiæ firmitudinem.[Crura eius sicut columnæ] H
Apparentiæ pulchritudinem.[Species eius vt libani.]

Dico ergo,ꝙ iste eius,debet habere intentionem rectissimā quod ostēditur cum dr̃.[Caput eius aurum optimum.] Caput.n.quod est primum & principale membrum corporis. quo infirmo cætera membra dolent,intētionem signat, quę prima & principalis pars est cuiuslibet actionis,q̃ si sana fuerit,& recta,totū corpus actionis sanū est & syncerum, & ēt econuerso.Caput ergo eius debet esse aurum optimum,q̃a .s.intentio nr̃a debet esse aurea & syncera , & si communia sequentia erunt salubria atque sana.Bonitas.n.vel malicia oīs actus à capite intentionis dependet.Sit ergo eius.i.intentio cuiuslibet viri iusti,aurum optimum.Vnde de sancta muliere.i.de sancta aīa dr̃ Apoc.12.ꝙ in capite eius corona stellarum duodecim. Duodecim.n.stellæ , fidem duodecim articulorum designāt,quæ.s.in capite nr̃æ intentionis continuè est tenenda,quia.s.oīa,quę agimus,cum intentione veræ fidei sunt agenda.psa.Posuisti in capite eius coronā de lapide pręcioso.Vnde etiam canit Ecclesia, & accipit ab eccles.45. c.Corona aurea super caput eius expressa signo sanctitatis, gloria,honoris,& op⁹ fortitudinis.Habere ergo debet,iste eius intentionē rectissimā.[Caput eius inquit aurum]Dan. 2.Caput statuæ ex auro erat.¶ Item debet habere affectionem altissimā,quod ostendit cum dr̃. Comæ eius sicut elatæ palmarum.Comæ procedentes à capite,sunt affectiones procedentes à corde,quæ.s.sicut folia palmarum, q̃ oīa tundunt sursum,debent esse,inquantū sursum , ad cœlestia debent esse erectę & sublimes.Can.7.Comæ capitis eius sicut purpura.¶Item debet habere discretionem clarissimā, q̃d ostenditur,cum dr̃,ꝙ iste habet oculos. [Oculi inquit eius sicut columbæ super riuos aquarum]Columbæ.n.ita habēt oculos claros,ꝙ visa vmbra accipitris in aqua,statim, refugiunt.Sic oculi ad foramē discretionis nr̃æ debent esse clarissimi,quia.s.in aqua sacræ scripturę,vel in aqua lachrymosæ pnīæ statim debemus vmbrā intentionis perpendere , & sic ab accipitre diabolo præcauere,& ad foramē consciæ refugere & transire.Dan.10.Oculi eius,vt lampas ardēs.¶Itē debet habere verecundiā simplicissimam, quod ostenditur cum dr̃.Genę eius sicut areolæ aromatum.In genis.n.summè apparet verecundia,quæ areolæ aromatum comparat, quia.s.nihil fragrātius vel odorosius verecunda facie iudicatur.Vnde Can.4.Sicut fragmen mali punici genæ tuæ. Et Eccl.7.dr̃ gratia verecundiæ illius super aurum. ¶ Item dico,ꝙ debet habere eloquentiam verissimam,quod ostenditur,cum dr̃,ꝙ labia eius sunt distillantia myrrham primam Myrrha.n.prima , quæ sine infectione & violentia stillat ab arbore,est veritas,quæ.s.prima est inter virtutes,& sine difficultate dēt à nostris labijs sponte & voluntariè distillare. Ista est ad modū myrrhæ odorosa sed amara,q̃a.s.fama veritatis est magna.licet qnq; multis sit displicibilis & amara. psa.Scuto circundabit te veritas eius.1.Pet.3.Prohibeat lingua suā à malo,& labia sua ne loquanī dolū.& Prou.16.Labijs eius addet gr̃am.Ecōtra tñ multa sunt labia, q̃ nō distillāt myrrhā veritatis,sed fętentem immundiciā falsitatis , & venenosæ & detractoriæ loquacitatis.psa.Venenum aspidū sub labijs eorum.Venenum aspidis dormire primo facit,& post dormiēdo occidit,& iuenenat.vnde Esa.33.Labia eius repleta sunt indignatione,& lingua ei⁹ quasi deuorās ignis. Itē dēt habere efficaciā fortissimam , quod ostenditur cum dr̃ ꝙ manus eius tornatiles aureæ,distinctæ hyacinthis.Manus.n.virtutem operatiuam,& bonorum operum effectū, designant,quam.s.quilibet eius.i.quilibet iustus debet habere,vt.s.hyacinthis virtutū in ipsis suis manibus.i.in suis operibus debeant coruscare.Tornatiles ēt debent dici,pro eo, quia operationes nr̃æ bonæ nunc ad Deum,nūc ad nos,nūc ad proximū tornari debent & verti.psal.Manus eius in cophino seruierūt.Et alibi.Ponam in mari manum eius , & in fluminibus dexteram eius. Et breuiter de bonis operibus potest dici illud.psal.Opera manuum eius annunciat firmamentum.Et Iob.1.dr̃.Operibus manuū eius benedixisti, & possessio

possessio eius creuit in terra. Multi.n.sunt, qui habent manũ aridam ad bene operandum, & cęcum oculum ad videndũ De quo dr̃ Zacha. 11. Brachium eius dextrum ariditate siccabitur, & oculus eius dexter tenebrescens obscurabitur. ¶ Itẽ dico, ꝙ talis eius debet habere abstinẽtiam arctissimã seu continentiam mundissimam, quod ostenditur, cum dicitur [Venter eius eburne⁹] Ebur.n. quod est candidum & frigidũ, castitatem designat, quę per puritatem est candida, & per temperãtiam frigida & modesta. Vnde Iob.7. De ventre eius fluent quæ viuæ. Et Threno.4. dr̃ Cãdidi facti sunt Nazarei eius. Sequitur. Candidiores niue, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores. Talẽ tñ vẽtrẽ eburneum cum aquis niuis, castitatis & puritatis non habet aliqui, sed poti⁹ ventrem vbi habitat ignis cupiditatis & carnalitatis. vnde Ecclesi.40. In ventre eius ignis ardebit. ¶ Itẽ dico, ꝙ iste debet habere permanentiam firmissimam, quod ostendit cum dicit ꝙ cura eius sicut colũnę marmoreę, quę fundatæ sunt super bases aureas. Marmoreæ.n. columnæ stabiles sunt bases aureæ oneri nõ succumbunt. Sic perseuerantia nostra nũquam debet deficere, sed in firmitate roboris cõtinui & perpetui perdurare. Vnde talis eius põt figurari in illo Angelo Apoc.10. de quo dicitur, ꝙ amictus erat nube, & iris in capite eius, & facies eius erat vt sol, & pedes eius sicut columna ignis. Nubes.n. signat puritatem, iris, quæ fit ex resplendẽtia lucis, signat diuinæ gratiæ luminositatẽ. Sol verò signat charitatem. Columna perseuerantiam & stabilitatẽ. Ignis verò signat imputribilitatẽ. ¶ Itẽ dico, ꝙ talis eius debet habere apparentiam pulcherrimã, quod ostenditur cũ dicitur. Species ei⁹ vt libani, electus, vt Cedri. q.d. Species eius debet esse per honestatem pulcherrimã, more.i. libani, qui est mons syriæ semper virens. vnde de tali specie dicitur. Danielis.10. Ecce vir inqt vestitus lineis, renes eius accĩncti auro obrryzo, corpus eius quasi Chrysolit⁹, & facies eius velut species fulguris &c. Si vis expone, & dic, ꝙ vestit⁹ lineus est innocẽtia. Aurum circa renes est continẽtia, Corpus lapideũ est ꝑmanẽtia. Facies & species fulguris est clara & honesta apparentia. Sic ergo patent nouẽ bonę cõditiones istius eius. Et ideò breuiter fuit in vita ista Deo placẽs & gratios⁹, in se bonus & virtuosus. Et ideò finaliter in Paradiso ipse est & fuit alte regnans & gloriosus. Iste.n. Deo placuit. Sapien.4. Placita erat Deo anima eius. Iste etiam mores coluit. psal. Anima ei⁹ in bonis demorabitur. Iste insuper cœlum meruit. psalm. Gloria, & diuitiæ in domo eius, & iustitia ei⁹ manet in seculum seculi. Et Prouerbio.3. dicitur, ꝙ lõgitudo dierũ in dextera eius & in sinistra illius diuitię & gloria. Sic ergo patet quomodo ꝑ eum, & per eius, potest intelligi cõditio viri iusti &c. ¶ Si verò de plurib⁹ simul loq volueris, dic, ꝙ ꝑ eos & eis & eorũ potest intelligere virtutes & cõditionis sanctorum. Isti sunt enim quorum

Affectus à Deo respiciuntur, — Deus.n. complet
Affectus à Deo exaudiuntur, — iustorum affectũ
Affectus à Deo remunerantur, — Psal. Desideriũ eo
Aspectus à Deo illuminantur, — rum attulit eis, nõ
Processus per Deum rectificantur, — sunt fraudati à de
Successus in Deo saluificantur, — siderio suo. Et alibi

in psalm. præparationem cordis eorum audiuit auris tua. ¶ Deus etiam exaudiuit iustorum affatus. i. eorũ orationes & preces. psa. Oculi dñi super iustos, & aures eius in preces eorum, vt eruat morte animas eorum, & alat eos in fame. ¶ Deus insuper remunerat iustorũ effectus, idest bona opera & virtutes eorum. psalm. Da illis secundum opera eorũ, & secundum opera manuum eorum tribue illis. ¶ De⁹ nihilominus illuminat iustorum aspectus, id est intellect⁹ & notitias eorundem. psal. Eduxit eos de tenebris & vmbra mortis, & vincula eorum dirupit. Et alibi. Expandit nubẽ in ꝓtectionem eorum & ignem vt luceret eis per noctẽ. ¶ Deus etiam rectificat iustorũ processus. psalm. Eduxit eos in viam rectam, vt irent in ciuitatem habitationis. ¶ Deus insuꝑ saluificat seu beatificat iustorũ successus. psalm. Et saluauit eos propter nomen suum, vt notam faceret potẽtiam suã. Sequitur Et saluauit eos de manu odiẽtiũ, & redemit eos de manu inimici, infinita alia possent hic applicari de eos referẽdo ad omnem virtutẽ, sed omitto gratia breuitatis. Patet ergo quomodo per istud pronomẽ eos, eorũ, eis, eum, ei, ei⁹ &c.
I intelligitur homo iustus quantũ ad suam bonitatẽ. ¶ Quartò dico, ꝙ per istud pronomen potest intelligi vir mal⁹ quãtum ad suam prauitatem seu iniquitatẽ. Aliqui.n. sunt ita mali, ꝙ aliquo speciali vocabulo, nõ possunt cõmodè diffiniri, & ideò solẽt à scriptura aliquo generali vocabulo appellari. Quandoq; ergo tales per istud pronomen eũ & eos designãtur, & eorũ nequitiæ tali generali vocabulo appellãtur. Notabo ergo, ꝙ mali, qui denotantur per eos,

Indurantur diuino verbere, — Isti.n. sunt obstina-
Impinguantur carnali vbere, — ti, nec corrigunt̃ di
Colligantur demonum fœdere, — uinis verberib⁹, &
Maculantur criminum scelere, — ideò Hie.5. dicitur
Excęcantur ignorantiæ errore. — Domine percussisti
Molestantur laborum onere, — eos, & nõ doluerũt.
Deuorantur crudeli vulnere, — Attriuisti eos, & rẽ
Relegantur á cœli munere, — nuerũt accipere di

sciplinam, indurauerunt facies suas supra petram, noluerũt reuerti. ¶ Item isti sunt impinguati & delectãtur carnis vberibus. Vnde isti sunt illi equi, de quibus dicitur Esa.31. Equi eorum caro, & non spiritus. Carnales.n. equi dicuntur, eo.s. quia sicut equus & mulus sensu & ratione priuant̃. Iohel.2. Quasi aspectus equorum aspectus eorum ¶ Item isti suntdẽsperati, & sociantur hostis fœderibus. vnde Iob.1. Affuit inter eos sathan. Videntur.n. mali magis fœderari diabolo quã Deo. psalm. Auerterunt se, & non seruauerunt pactum quẽadmodum patres eorum. ¶ Item isti sunt deprauati, & inquinantur multis sceleribus. Vnde Ezech.32. Fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum. ¶ Item isti sunt excæcati, nec illustantur veris splendoribus, quia. s. plerũque mali cæcitate ignorantiæ sunt percussi. psalm. Obscurentur oculi eorũ, nẽ videant, & dorsum eorum semper incurua. Et Luc.24. dr̃, ꝙ oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Item isti sunt tribulati, & fatigantur multis laboribus. constat.n. ꝙ mali in vita ista multis miserijs & tribulationibus affligũtur. Vnde in psalm. dr̃, ꝙ dominus misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immissionem per Angelos malos. Et sequitur ibidem, ꝙ ipse cõuertit in sanguinem flumina eorum, & imbres eorum ne biberent. Misit in eos cynomiã, & comedit eos ranam, & disperdidit eos. Dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locustæ. Et tradidit grandini iumẽta eorũ, & possessiones eorum igni. Ecce ergo quomodo isti Eos, & eorum.i. mali multi in ꝑsenti vita miserijs affligunt̃. Item dico, ꝙ isti sunt cõdemnati, vt deuorentur, seu crucient̃ diris vulneribus, quod vtique fiet finaliter in inferno, quãdo.s. verificabitur illud, ꝙ dicit̃ Deut. 32. Congregabo super eos mala, & sagittas meas cõplebo in eis. Consument̃ fame. & deuorabũt eos aues morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos cũ furore &c. Foris vastabit eos gladius, & intus pauor. Sequit̃. Vua eorũ vua fellis, & bortus amarissim⁹. Fel draconũ vinũ eorũ, & venenum insanabile. Et iterum. Mea est vltio, & ego retribuã eis in tempore, vt labatur pes eorum. Isti ergo erunt condẽnati & truncabuntur multis vulneribus. s. in inferno. Itẽ dico, ꝙ isti erunt exulati ꝙ spoliabuntur summis honorib⁹, s. gloria & fęlicitate cœlesti. quia. s. isti non solum habebunt pęnã sensus, quam sustinebunt in inferno, imo pœnam damni, quam patiuntur priuati Dei & sanctorum cõsortio. vnde Oseæ.9. Propter nequitiam adinuẽtionum eorum de domo mea eijciam eos. Breuiter ergo cõcludo, ꝙ per eos eorũ & eis, possunt pluraliter itelligi viri mali. Sed si vis, potes dicere, quod etiam in singulari numero ꝑ eum, ei & eius &c. potest intelligi singulariter quilibet vir iniquus. Et hoc quia sicut ꝓbari potest per scripturam, iste

Ignorantiæ cæcatur errore, — Dico ergo, ꝙ talis
Immunditiæ fędatur horrore, — excæcatur ꝑ igno
Auaritiæ crematur ardore, — rantiam. Esa.6. Ex
Iracundiæ vexatur stridore, — cæca cor populi
Sapientiæ priuatur splendore, — huius, & aures

eius aggraua. Et 3. Regum. 14. dicitur Caligauerunt oculi eius præ senectute. De Thobia etiam legitur Thobi.2. quod stercora calida cęcauerunt oculos eius. Sic faciũt plerumq; stercora & immunditiæ vitiorum. ¶ Itẽ iste maculat̃ per immũdiciam. Vnde de immũdo & luxurioso potest dici illud Thre.1.ca. Sordes eius in pedibus ei⁹, nec recordata est finis sui. vnde Prouerb.7. dicit̃ de luxurioso. Et ecce ornatu meretricio occurrit ei mulier. ¶ Item iste in flammat̃ per auariciam.

ciam.psal.Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tẽpestas valida. Auaritia.n.& ignis dr̃, & tẽpestas.¶Itẽ iste infatuat̃ per imprudentiã. De iusto.n.dr̃, ꝙ collaudabũt multi sapientiã eius &c.de pctõre verò dr̃ Proue.27. Nõ auferetur ab eo stultitia eius.¶Item iste incitatur per iracundiam. Vnde de iracundo põt dici illud.psa.Ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo. Patet ergo quõ singulariter & pluraliter per illud pronomen eum põt intelligi.s.

Vir iniquus,
Vir iustus,
Homo impius,
Deus summus.

¶Sed si adhuc vis aliquid dicere de Ea in genere fœminino, nota &c. Pone illud, quod supra positum est de Ea. Nota, quia supra in littera D, cõditionem naturæ Angelicæ, & eius moralizationem, similiter etiã diaboli rationem moraliter discussimus, ea hic iterare superfluum arbitramur. Ideò ne vel incuria, vel negligentia putet quis factum esse, vt in capite huius tituli diuidendo, Angelum & diabolum per eum, ei, eo, posse intelligi meminerimus, nec id autorum testimonio deduxerimus, volumus lectori supra in loco designato esse satisfactum, vt ibi aptas intentioni suæ auctoritates comportet, & colligat. Sufficit.

A **Exemplum, Exemplar.** Nota, ꝙ exemplum, & exemplar est illud, ad cuius similitudinem fit aliud. Et siue accipiatur in bono vel in malo, semper denotat aliquam similitudinem. Est ergo quadruplex exemplum, scilicet

Tenendum,
Cauendum,
Timendum,
Quærendum.

Exemplum tenendum est exemplũ, bonorũ, quorũ, s. viæ & semitæ sunt sequendæ. 1.Pe.2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exẽplũ, vt sequamini vestigia eius. Exemplum cauendum est, exemplum malorum, quorum, vitę, viæ, & semitæ sunt fugiendæ. vnde Num.5.dr̃, ꝙ mulier adultera post vẽtris diruptionẽ, & post amarã aquarum potationẽ, erat in maledictionẽ, & in exemplum omni populo. In exemplum (dico) non imitãdum nec assimilandum, sed magis cauendum & euitandũ. Exemplum timendum est exemplum dãnatorum. Pœna.n. istorum est alijs in exemplum.i.in signum, ꝙ.s.qui similiter fecerit, similiter damnatus erit. Vnde in canonica Iudæ dr̃, ꝙ Sodoma & Gomorra factæ sunt in exẽplum ignis æterni. Exemplum quærendum, est exemplum bonorum, qui.s.dãtur alijs exemplum, ꝙ qui similia fecerit, similiter recipiet & habebit. Exod.25. Attende, & fac iuxta exemplar quod tibi in monte monstratum est.¶De exemplo tenendo, sequendo & imitando possumus aliquantulum dilatare, ꝙ vita, cõditio & conuersatio bonorum & perfectorum sunt quædã exempla, q̃ debemus sequi & imitari, & quibus debemus cõformari. Cameleon.n.est aĩal Aethiopicum, quod talis est conditionis, vt dicit Isi. ꝙ ad formã, figurã & colorem rerũ exteriorum dr̃ proprium colorem vertere & mutare, siue fuerit paries alb⁹ siue fuerit color rubeus, siue fuerit arbor viridis. Sic pro certo charissimi, dico, ꝙ colores, i.exteriora opera & exempla q̃ in alijs existunt, debent à nobis per imitationem recipi, q̃a.s. Albedo castitatis, Rubedo charitatis, Viror ẽt honestatis, quæ in alijs personis inueniuntur, à nobis debent recipi & exemplariter imitari, & ad ipsam debemus conditionem nr̃am vertere, & nos eis moraliter cõformare, vt sic dicamus illud Prouer.24. Quod cũ vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinã. Accipiamus ergo bona exẽpla a superioribus, & simus tales, ꝙ bona exẽpla demus inferioribus. Medicus.n. bonas herbas solet colligere, & de malis & inutilibus non curare. Columba ẽt bona grana solet colligere, mala aũt & inutilia refutare. Apes etiam flores bonos & puros solent frequentare, vt inde possint mel conficere & generare. Sic verè charissimi, bonos flores, bona grana, bonas herbas, i.bona aliorum exempla debemus per imitationem recipere & colligere, mala verò respuere & horrere. Vt.n.dicit Plin. Apes, q̃ flores amaros frequentant sicut est flos absynthij, solent mel amarius facere. Quia verè illi, q̃ amara & mala aliorum exempla recipiũt, exinde mel amarum.i.opera mala & inutilia conficiũt. Bona ergo bonorum exempla frequentemus, mala autem malorum opera.i.exẽpla respuamus. Iõ nobis dr̃ in persona bonorum Iudi.9. Quod me videritis facere, hoc instanter facite. Boni ergo exempli acceptio pertinet ad subditos, boni ẽt exempli datio pertinet ad prælatos. Sicut.n.videmus, ꝙ formica q̃n non potest portare onus suum, solet ipsum præcedere, & præcedendo ipsum cum ore post trahere, apri ẽt videntes venatorem filios suos inuadere, vt dicit Plinius, ꝑcedunt eos, & pro eis pugnant & eos defendunt, sic pro certo charissimi, prælatus, qui habet aliquod onus idest aliquẽ onerosum subditum, volens eum portare ad Paradisum, & à venatore diabolo tueri & defendere, tutissimũ est & optimum ꝙ eum per boni exempli dationem præcedat, & ꝙ cum ore, id est cum verbo consolatorio & exhortatorio secum ducat. Faciat ergo talis iuxta consilium Apostoli. 1. ad Timot.4. Exẽplum inquit esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, & in castitate. In quibus verbis quinque ostenduntur, in quibus prælati & viri pfecti alios præcedere, & alijs dare bona exempla tenentur, scilicet

In {
Eloquentiæ veritate. [In verbo.]
Apparentiæ venustate. [In conuersatione.]
Amicitiæ firmitate. [In charitate.]
Sapientiæ claritate. [In fide.]
Continentiæ puritate. [In castitate.

Ista enim quinque debẽt in viris perfectis principaliter esse, vt alijs minus perfecti possint ibi bonum exemplum accipere. Ad bonos enim pertinet vt habeant

In {
Verbo veritatem,
Conuersatione honestatem,
Charitate firmitatem,
Fide stabilitatem,
Castitate puritatem.

Ista omitto prosequi gratia breuitatis, quia hoc vocabulum exemplum satis rarum est in scriptura. Multa.n. poteris ad propositum inuenire in alijs titulis. Et ideò vide infra de imitari. Et si vis prosequi prædictam auctoritatem, vide prosecutionem in alijs particularibus titulis.

Exercere. Nota, ꝙ exercitium idem est, ꝙ diligẽs & frequens circa aliquid occupatio. Vnde exercere idem est, ꝙ aliquid diligenter & frequenter facere, vel circa aliquid laborare. Est ergo duplex exercitium seu opus.s.vnum virtuosum, aliud vitiosum, vnum perfectorum, aliud pctõrum. Est ergo exercitium virtuosum, & ista est bona occupatio & operatio, quam debemus semper facere & continuè exercere. Creaturæ ergo quanto plus habent de perfectione, tanto plus habent de exercitio & occupatione. Istud patet in Angelis, q̃ cõtinuè se exercitãt Deum contemplando, patet in stellis, q̃ continuè se exercitãt nobis influendo, patet in terra, quæ cõtinuè se exercitat fructum ꝓducendo, patet etiam in mari, quod cõtinuè se exercitat sese purgando & agitando. Et breuiter nõ est dare aliq̃ nobilem creaturam, quin exercitium diligat, & frequẽter. Sic verè charissimi, loquendo spiritualiter, omnes, illi q̃ volũt esse nobiles & pfecti, debẽt seipsos exercere, & in bonis operib⁹ occupare, quia verè aut debemus sicut Angeli superiorũ cõtemplationi vacare, aut sicut stellæ per pietatem in aliquos influere, & eis bene facere. Iuxta illud. 1.Timo.4. Exerce teipsum ad pietatẽ. Aut sicut terra fruct⁹ bonorũ operum continuè producere. Aut sicut mare per cõtritionẽ & nostri status discussionem cõtinuè nos agitare, & ꝑ cõfessionem nos purgare. Sicut.n.ꝑ philosophos, mot⁹ maris est cã quare ipsum nõ putrescit nec corrumpit, sic verè motus & exercitium bonorum operum est causa, ꝙ homo ꝑ peccatũ non corrumpitur, quia .s.dum hõ in honestis operibus occupatur, à peccatorũ corruptionibus præseruatur. Ideò bene cõsulebat Hiero. dicens. Semꝑ aliquid boni facito, ne te diabolus iueniat ociosum. Quia verò paucæ sunt auctoritates de isto vocabulo exercere, ideò nolo aliquã auctoritatẽ diuidere, sed breuiter aliq̃d volo distiguere & notare.¶Notemus ergo, ꝙ bonũ exercitium, bonus labor bona occupatio, bonum opus debet ex causa triplici frequentari, q̃a.s.ꝑ bonum exercitium

Virtus excitatur,
Fructus reportatur,
Culpa resecatur,

Primo dico, ꝙ per bonum exercitiũ virtus excitatur. Siue.n.in corporalib⁹, siue in scientalibus, siue etiã in moralibus, nulla virtus sine exercitiõ cõualescit. Quia sicut dicit Vegeti⁹ de re militari, omnes aeres, & opera iugibus exercitijs conualescent. Apes.n. vt dicit Plinius, & Ambrosius, si diu quiescant, infirmant. Si verò opera sua & labores suos cõtinuauerint, in sanitate ꝑseuerant, & vegetantur. Animalia etiã siluestria sunt domesticis, vt cõmuniter, fortiora, & velociter. & ad eũ lapidiora & meliora

& meliora,ficut patet de apris respectu domesticorũ porcorum,quod vtiq; facit continuitas motus & laboris, cibi etiam siccitas,& aeris puritas.Nam per motus continuitatem mali humores consumuntur,pori aperiuntur,virtusroboratur & vigoratur.Cuius tñ in animalibus domesticis totum contrarium inuenitur.Sic verè charissimi,illi,qui maioribus studijs & exercitijs occupantur, saniores & fortiores & meliores efficiuntur,& tàm in temporalibns, quã spiritualibus roborantur.Puritas.n.aeris.i.puritas consciẽtiæ cibi siccitas,id est parcitas abstinentiæ, motus continuitas,, idest labor exercitii & obedientiæ præseruant hominem ab infirmitate,& morali,& corporali,quam tamen quies,idest, ocium introducit.Ideò dicit Hugo.in lib.9. Exemplorum. Constat omnẽ operam ægrè resumi,si diu ab exercitio cesscatur.Cum.n.non frequentantur studia consueta, & ingenia in artibus,& brachia in corporibus irrigescũt.Per exercitium ergo virtus roboratur.Et ideò videmus de multis, q nullo bono exercitio sese occupãt, quod in eis reperitur

Nullius { Virtus, Vigor, Fortitudo, Bonitas. } Similes quibusdam hominibus, qui sunt in Aethiopia, q ẽm Pli. dicuntur ganphalantes,qui nullo pœnitus exercitio se occupãt, sed sicut bestiæ continuè vadunt nudi.Ad denotandum, q illi,qui bonis exercitijs studijs & laboribus non occupãtur, nudi scientijs & moribus,nudi etiam bonis temporalibus, nudi etiam gratijs,& virtutibus inueniunẽ. Vnde tales possunt dicere illud Iob.1. Nud⁹ egressus sum de vtero matris meæ,nud⁹ reuertar illuc.Exerceamur ergo, & occupemur

C in bono,nec aliqualiter vacemus ocio vel quieti, quia verè per exercitium virtus roboratur.¶ Secundò dico,q per exercitium fructus reportatur.Terra.n.si bene colitur, vinea si bene foditur,arbor si bene purgaẽ,solet melius fructificare,& fruct⁹ magis vberes producere & portare.Et si cõuerso,si debita cultura deficiat,tunc terram vpres & vrticæ occupant,vineç & arbores à fructib⁹ se retardãt. Sic verè charissimi, per culturam & exercitium bonorũ operum fruct⁹ meritorum & præmiorum reportatur,acquiriẽ,& habetur. Alias.n.nisi bonum exercitiũ frequẽtetur, vepres peccatorum in nobis oriuntur, & fructus æternæ gloriæ retardanẽ. vnde Prouerb.24.Per agrum hominis pigri transiui,& p vineam viri stulti,& ecce totum repleuerãt vrticç, operuerãt faciem eius spinç,& maceria lapidũ destructa erat. Spinç significant peccata,quæ conscientiam per remorsum cõtiuuè pungunt. Vrticæ,quæ carnem pungũt,designãt mala desideria,quæ nõ cessant mentem inflammare.Talibus ergo spinis & vrticis ager,idest cor peccatoris repletur quãdo p bonũ exercitium non colitur. vnde Prouerb.23.Diligẽter exerce agrum tuum.Dico,q per exercitium fructus reportatur.vnde ad Heb.12. Omnis disciplina in præsenti non vr esse gaudij,sed mæroris,postea autem exercitans per ipsam fructũ

D pacatissimum reddet.¶Tertiò dico, q per exercitium culpa resecatur.Sicut.n.vestes,quæ sæpe concutiunẽ, & verberanẽ,sæpe à tineis præseruant,aqua ẽt putei in quo sæpe haurit, pp motum & exercitium à putredine præseruaẽ, sic hõ qui sæpe mouetur,& bonis exercitijs occupatur nec tinea malarũ cogitationũ roditur,nec à corruptione pc̃torũ mortalium vitiatur.Sicut.n.dicit Ioannicius,exercitium est vnũ de illis septem accidentibus,quæ ad conseruationem humanæ vitæ requiruntur,quç.s.sunt.aer,cibus,potus,somnus,vigilia,exercitium,requies. Quia re vera charissimi, ad vitæ spiritualis conuersationem ista requiruntur,scilicet

Aer(id est)gratiç deuotionis synceritas
Cibus,idest,verbi Dei suauitas
Potus,idest,passionis Christi acerbitas
Somnus,idest,contemplationis profunditas
Vigilia,idest,discretionis subtilitas
Exercitium,idest,occupationis sedulitas
Requies,idest,stabilitatis tranquillitas

Exercitium ergo valet ad vitæ spiritualis conuersationem, & per consequens ad mortis.i.peccati destructionem & expiationem.Sicut.n.dicit Constantinus, exercitium ad tria valet.i.ad caloris naturalis excitationem,ad membrorũ solidationem,ad superfluorum consumptionem. Quia verè charissimi,bonum exercitium,bona occupatio, bonus labor,calorem excitat charitatis,vigorem solidat firmitatis, superflua verò idest peccata destruit, & deuastaẽ. Et ,ppter hoc pulcherrimè loquitur de exercitio fulgentius tractans illud Prouer. vlti.s.Panem ociosa non comedit. in quodam sermone allegãs dicta sapientis cuiusdam,sic dicens.Honestus labor vitæ humanæ est custodia fida, dormientis naturç vigil,stimulus sopiti caloris,lima superfluitatis, consumptio vitiorũ,languorũ medicina,lucrum tpis,iuuentutis debitum adolescentiæ disciplina,senectutis gaudiũ, salutis adiutoriũ,nutricis oĩum malorũ.s.accidiæ & ocij inimica.Ille nẽpe solus ab exercitio se subtrahat & labore, q fçlicitatis gaudijs vult carere. Et sic patet charissimi, q exercitiũ ad multa est vtile,q.a.s.sicut dictum est, bonum exercitium est

Culparum impeditiuum,
Bonorum acquisitiuum,
Virtutum roboratiuum,
Per exercitium.n.vt dictum est,
Annullatur culparum prauitas,
Procuratur cœli fertilitas,
Excitatur virtutum probitas.

Paucissimæ sunt auctoritates de exercitio in scriptura, & iõ nihil diuisi. Sed vide in alijs titulis,qui eundem habent sensum.s. de labore, de occupatione,de operatione,de facere,de profectu,de motu,de currere,& cæteris similibus.¶Item dico, q exercitium potest accipi in malo,& sic signat malum malorum laborem. Isti enim sunt similes araneæ, quæ capiendo muscas continuè se exercitat atque vacat.Sic mali sunt in continuò exercitio & labore ad alios capiendum.vnde Iudith.9.Exercebant latrocinia &c.Vide alia in prædictis titulis.

Exercitus.

A Nota,q exercitus nihil aliud est,quàm congregatio hominum ad præliũ faciẽdum,siue pro hostium inuasione,siue pro hostium defensione.Exercitus ergo loquendo spiritualiter, potest denotare societatem,communitatem,concordem & indiuiduam vnitatem.Et propter hoc nos possumus distinguere,quòd quadruplex est Exercitus scilicet

Exercitus { Hominum perfectorum, Hominum peruersorum, Demonum malignorum, Ciuium supernorum. }

De exercitu pfectorum.i. de bonorum congregatione potest dici illud.2.Paral.12.Ergo in exercitu nostro Deus dux est.¶De exercitu peruersorum.i.de societate malorum,qui quasi vnanimes non cessant contra pauperes præliari, dr.4. Reg.24.Persecutus est exercitus chaldeorum,regem,comprehenditq; eum.Et Hiere.32. Exercitus regis babylonis obsidebat Hierusalem. ¶ De exercitu verò demoniorũ dr Iudith.5.Ita multiplicati,sunt.s.madianitç, vt eorum exercitus numerari non posset:De exercitu beatorum dicitur. 4. Reg.22.Vidi dominum sedentem super solium suũ,& omnem exercitum cœli assistentem ei. Quamuis ergo exercitus multis modis potest accipi,generaliter tamen per exercitium quis posset accipere statum ecclesiæ vel religionis.Illi enim,qui sunt eiusdem exercitus communiter

Viuunt,
Iacent,
Laborant,
Ad cõem finem tendunt.

B Sicut.n.exercitus sequitur superiores,impugnat exteriores, diligit interiores,inter se bene ordinaẽ,exterius hospitaẽ, continuè laborat & agitaẽ, sic proculdubio exercitus fideliũ d ẽt superioribus.s.Deo & prçlatis obedire.Iõ de verbo Dei dr Apoc.19.Exercitus,qui in cœlo sunt, sequebantur eum in eqs albis.Debet exteriores.s.hostes spũales impugnare. Iosuæ.10.Exercitu disposito oppugnabat eã.Debet ẽt interiores.s.socios & vicinos diligere & amare.Iudi.20.Comportent exercitui cibaria.Debet ẽt per prudentiã bene ordinari.2.Mach.15.Exercitus erat ordinatus.Debet sicut hospes in mundo peregrinari.2.Cor.5.Quandiu sumus in hoc corpore,peregrinamur à dño. Debet ẽt semper in bonis exercitijs occupari.Semper.n.debemus esse parati contra hostes pliari,& nos per bona opera defendere & tueri.vnde Ezec. 37.Ingressus est in ea spiritus,& reuixeruut,steteruntq; super pedes suos exercitus magni nimis. Vbi nota, q illi, qui in hoc exercitu congregantur,debent habere

Ductorem præcipientem.[Spiritus]
Gratiam perficientem.[Vixerunt]
Vigorem stabilientem.[Steterunt]

Vide vbi ponitur quomodo exercitus apum est bene ordinatus, & occupatus &c.Omitto gratia breuitatis,quia pauca themata inueniuntur.Vide supra de bello &c.

A **Exire.** Quia supra, satis tractatum est de egressu, quod idem est, quod exitus, ideò parũ dicere intẽdo de exitu. Notare ergo possumus, ꝙ est exitus diuinus & humanus. Primò dico, ꝙ est exitus diuinus, qui est multiplex

Deus enim exiuit
A patre per generationem,
A matre per incarnationem,
A mundo per mortem & passionem,
Exiet verò de paradiso ad,
Iudicij promulgationem,
Primus fuit valoris,
Secundus amoris,
Tertius doloris,
Quartus terroris.

Est ergo exitus Dei à patre per generationem æternalem, & iste ꝓpriè est exitus sicut exit⁹ radij à sole, sicut exitus riuuli à fonte, sicut exitus caloris ab igne, quia quamuis filius à patre exeat, cum ipso tamen continue perseuerat. Ioan. 16. Exiui á patre, & veni in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad patrẽ. ¶ Item est exitus Dei à matre ꝑ incarnationem temporalem. De ista.n. exiuit sine matris corruptione, sicut flos exit de arbore, sicut odor exit de flore, sicut viror exit de calamo, sicut sponsus exit de thalamo. Vñ iste fuit sicut murena, quæ ad sibilum exit de fluuio, & cũ eo carnaliter coniungitur. Sic vere Christus ad sibilum orationis & deuotionis serpentis, i. virginis prudentis, fluuium Paradisi exiuit, & cum ea mirabiliter se coniunxit. vnde de tali exitu dr̃ Esaia. 2. De Syon exibit lex, & verbum domini de Hierusalem. Sancta.n. virgo dr̃ Syon, quod interpretat̃ specula, dicitur Hierusalem, quæ interpretatur visio pacis, qã verè ista semper fuit diuinæ maiestatis speculatrix, & Dei & hominum concordatrix & pacificatrix. Ab ista ergo exiuit lex & verbum, id est Dei filius benedictus, qui dicitur lex totius æquitatis, & verbum totius veritatis. De isto ergo exitu, quo Christus exiuit ab vterò matris in exilium mundi, dicitur in psalm. Exibit homo ad opus suum & ad operationem suam vsque ad vesperam. Vbi nota, ꝙ iste exitus est

Ad { Mœrorem, Laborem, Dolorem. }

Mœrorem contulit flebilis natura. [Homo.] Laborem intulit pœnarũ iactura. [Ad opus suum]. Dolorem attulit termini clausura. s. mors, quæ notatur per aduerbium vsque, & per nomẽ vesperam. ¶ Itẽ Christus exiuit de mundo per passionem corporalem, & pro certo fuit sicut exitus peregrini de hospitio sicut exitus militis de stadio, sicut exitus victoris de prelio. Vnde de isto exitu mortis potest dici illud psal. Exibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam. De Christo.n. exiuit spiritus eius ꝑ passionem, & sic reuersus fuit in terram suam. s. in paradisum ꝑ resurrectionem & ascensionem. ¶ Item iste exibit. s. de Paradiso ad discussionem generalem, s. ad iudicandum viuos & mortuos, & sic iste exibit sicut, rex de palatio ad exterius ꝓliandum, sicut gladius exit de vagina ad alios occidendum, sicut fulgur exit de nube ad aliquid exterius comburendũ. vnde Matth. 24. Sicut exit fulgur ab oriẽte, & apparet in occidente, sic erit aduentus filij hominis. Et Zacha. 9. Exibit vt fulgur iaculum eius. ¶ Item est exitus regis apum, qui quando exit de alueari, tota turba tumultuat, ita ꝙ per tres Dies ante demonstratur exitus eius. Quando etiã exit, solet à turba apum circundari & vallari, quia pro certo exitum regis Christi ad iudicium circundabit turba Angelorum, prænosticabit clamor tubarum, ipsum etiam venturum denunciauit per tres Dies. s. tempore legis, naturę, & gratiæ turba prophetarum. vnde. 1. Mach. 3. Exiuit rex ab Antiochia. Sic ergo patet, quod est quadruplex exitus Christi, scilicet

Primus de patre, qui est mirabilis,
Secundus de matre, qui est amabilis,
Tertius de mundo, qui fuit tristabilis,
Quartus de Paradiso, qui erit terribilis.

Bene ergo dicitur illud in persona Dei Ecclesi. 24. Ego quasi fluuius dorix, & quasi aquæ ductus exiui de Paradiso. Iste

B est ergo exitus diuinus. ¶ Secundò dico, quòd est exitus humanus, & iste est multiplex. Quia est

Exitus { Virtuosus, Vitiosus, Dolorosus, Gaudiosus. }

Exitus ergo virtuosus est, qñ hõ exit de mundo per volũtariã paupertatẽ, de carne ꝑ meritoriã castitatem, de delicijs per purgatoriam asperitatem, de eminentijs per depressoriam humilitatem, de carcere peccati per gratiæ libertatem. Ideò ad talem exitum inducimur ad Heb. 13. Exeamus ad eum extra castra improperium eius portantes &c. ¶ Item C exitus vitiosus est, quando homo exit de

Bona societate,
Gratiæ puritate,
Fidei vel religionis vnitate.

Vnde Luc. 22. Tanquã ad latronem existis cõprehendere me. ¶ Item exitus dolorosus est, quando homo compellitur exire

De { Diuitijs ad paupertatem, Vita ad mortem, Mundo ad infernum, Fortuna ad infortunium }

Vnde Marc. 1. Exclamãs voce magna exijt. ¶ Item exitus gaudiosus est, qñ exit de mundo ad Paradisum, de miseria ad fastigium, de tristitia ad solatium. vnde Deut. 33. Lætare Zabulõ in exitu tuo. Possumus ergo de bono & morali exitu diuidere illam auctoritatem prædictam. Exibit homo ad opus suũ & ad operationem suam vsq; ad vesperam. In quibus verbis ostenditur triplex exitus moralis. Est.n. exitus naturalis. Exit homo in mũdum naturaliter viuendo. Virtualis. Exit homo in mũdo virtualiter operando. Personalis. Exit homo in mundo personaliter recedendo. ¶ Primus est exitus mæroris, qui ostenditur cum dr̃. [Exibit homo]. Secundus est exitus laboris, cum dr̃. [Ad opus suum.] Tertius est exitus doloris, i. mortis, qđ ostendit̃ cum dr̃. [Vsq; ad vesperã.] ¶ Dico ergo, ꝙ exitus na- D turalis est exitus mæroris, qui ostenditur, cum dr̃ [Exibit homo.] Qñ.n. homo exit in mundum per gñationem naturalẽ, pro certo exit ad lachrymas & ad luctum. In cuius signum puer statim qñ est nat⁹ incipit clamare, plorare, & dicere. A. si sit masculus. Vel dicere. E. si sit fęmella Per litteram. A. denotans Adam. Per litteram verò E. denotans Euã. In signũ, ꝙ per Adam & Euam venerunt nobis causæ luctus & fletus. s. miseria huius mundi. Ille verò mæror ostenditur cum dr̃. [Homo,] quod est animal flebile & lachrymabile. vnde Sapien. 7. Sum quidã mortalis homo, similis hominibus de genere terreno illius, q̃ prior factus est. Sequitur. Et ego natus accepi communem aerem, & primam vocem similem omnibus emisit plorans. Ad quod quidem facit verbum Bern. in quodam sermone. Consideranti tibi quid sis, occurrit tibi homo nudus sic plorans & murmurans. Quod sic homo (inquit) nascitur de muliere, ideò cum reato. Breui viuens tempore, iõ cũ metu. Repletur multis miserijs, iõ cũ fletu. Additur multis, qã aĩæ & corporis. hæc Bern. Iste est ergo exitus naturalis, qui est ad mærorem. [Homo]. Sicut.n. dicunt naturales, & maximè Constantinus. & Auicenna, nullũ aĩal respectu corporis habet ita magnum, nec ita humidum cerebrum sicut hõ, & iõ põt super oĩa ẽt plorare & flere, & inde est ꝙ pueri qui cerebrum habent humidius, cęteris gẽtibus plorant facilius. Charissimi, per cerebrum, vbi est sedes rationis possumus intelligere prudentiam & disciplinam siue discretionem, quæ re vera in hominibus solet esse maior, q̃ in alijs corporalib. creaturis, & iõ ad istũ potius ꝑtinet flere q̃ alia animalia. magis.n. abundat in humore. i. in miseria & fragilitate, & iõ plures habet causas fletus & mæroris. Melius etiam debet causas ipsas cogitare, inquantum præ cæteris participa[...]ationem. Ploret ergo, & mereat homo de

Sua vili conditione,
Præsentis vitæ miseria & afflictione,
Futuræ mortis tristabili defunctione,
Futuræ vitæ tam longa & incerta dilatione.

Homo.n. quantum ad originem est vilissimus. vnde Ecclesi. 17. Deus de terra creauit hominem &c. Item inquantum ad præsentem vitam est miserrimus. vnde Iob. 13. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Item quantum ad statum futurum est timidissimus. Timere.n. debet de mortis certitudine. vnde ad Heb. 3. Statutũ est hominibus semel mori. Item timere debet de futuræ salutis in certitudine. vnde Eccl. 6. Nescit homo vtrum amore vel odio Dei dignus sit. Patet ergo, ꝙ est exitus naturalis, q̃ est ad mærorem. vnde de causis istius mæroris dr̃. Eccle. 40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, iugũ graue super filios Adam à die exitus de ventre matris ipsorum. ¶ Insuper dico, ꝙ est exitus virtualis, qui est ad laborẽ. Ibit E ad opus suum. Sicut.n. homo exit de lecto ad operandũ cursor exit de hospitio ad ambulandũ, auis exit de nido ad volãdum; sic verè charissimi, nos debemus exire exterius, ad labores, & hoc, vt operemur ꝑ virtuosam actionem, vt volitemus per

mus per altam contemplationē[Ad opus suum inquit] Oīa n.q̄ sunt,certis laborib.seu operib.occupanť,sicut patet ī apibus & formicis,quia apes operantur flores colligendo.Formicæ vero laborant grana cōgregando,vt.n.dicit Ambr.& Plin.Mira est inter apes solertia operis & laboris. Nulla.n. est inter eas,quin aliquib.laboribus occupetur:aliç enim,vt dicitur,contra alias sicut in bello campestri certant:aliç circa victum vigilant:aliæ vero futuros imbres præmeditātur, & explorant,seu nubium concursus attendunt:aliæ vero ceras & mella conficiunt:aliæ domos cellulasq; componunt, & tñ vt dicit,inter tam diuersa opera nulla alterius laborib. insidiatur,nulla raptu victum querit,sed ꝓprio volatu inter herbas & flores cibaria recolligit & requirit.Et re uera charissimi,mirum exemplum operandi bene & laborandi in tā paruis animalib.nobis datur,quia proculdubio(charissimi) nullus vacare debet inter nos ocio,vel torpori,quia pro certo(charissimi)nos semꝑ debemus ad aliqua bona opera vacare,nunquam vero ociosi esse.Vnde dicitur Eccle.33. Oīa mala docuit ociositas.Aut enim debemus regi nostro Christo assistere per contemplationem,dicentes cum Heliseo.4. Reg.3.Viuit dominus,in cuius cōspectu sto. Aut futuros ibres prosperitatis æternalis,vel futuros concursus aduersitatis infernalis præmeditari per prudētiæ circunspectionē. Iuxta illud Senecæ.Futura præcaue,præsentia ordina, meditare præterita,aut circa victum,i.circa acquisitionem bonorum temporālium ad humanæ vitæ necessitatem opportunorum inuigilare per diligentem attentionem.vnde Iob.24. Vigilantes ad prædam præparāt panem liberis.Aut domos & cellulas nobis in paradiso ædificare per operum pietatis executionem.Vnde Zach.1.Reuertar ad Hierusalem in misericordia,domus mea ædificabitur in ea:aut cellas seu mella conficere,i.dulcedinem & deuotionem.vnde Cant.5.Comedi fauum cum melle meo.Aut saltem nulli alteri inuidere nec alios quodam modo lædere per aliquam machinationem.Nec etiam raptu victum quærere per aliquam exactionem,sed magis laboribus & operibus insistere,& vacare.Et sic dico,quod multis generibus bonorum operum debem⁹ laborare,& nos dum viuimus occupare.[Ad opus inquit suum]vnde Eccl.3.dicitur.Quodcunq; potest manus tua facere instanter operare,quia nec opus,nec ratio, nec sciētia, nec sapientia erunt apud inferos.¶Iste est ergo exitus virtualis,qui est ad laborem,i.bona opera exequēda.Vnde Matth.13.dr.Exijt qui seminat seminare semen suum. Ista tamē sunt contra multos,qui vere non exeunt ad bona opera,sed ad mala s.ad mundi ludibria & negocia , quib. accidit sicut apibus,quæ dum exterius exeunt ad pastum , quandoq; apprehendit eos pluuia vel tempestas,per quam pereunt,& necantur.Sic vere multi sunt,qui dum incaute exeunt ad exteriora opera & negocia mundana,quandoq; accidit,qđ pluuia voluptatis,vel tempestas tētationis ipsos obruit,vel submergit,& sic mortem æternam de suo exitu,& de suis operib.& laboribus reportant,quia sicut dicitur Esa.59.Opera eorum opera inutilia,& labores eorum sine fructu.Ista potissime patent in religiosis,qui claustra exeunt,& dimittunt & curias principum frequentant vt mundi negocia administrent,qui proprie figurantur in Esau,qui exiens foris ad venationem perdidit benedictionem. Quia vere religiosi & ecclesiastici,qui exterius ad mundi negocia exeunt sine causa benedictionem cœlestem perdunt.Vnde.1.Mac.5.dr.Ceciderunt sacerdotes in bello dum sine consilio exiuerunt in prælium.Nō sic ergo,sed habeamus exitum virtualem, qui sit ad laborem[Ad opus suum inquit.]¶Adhuc dico, quod est quidā exitus personalis,qui est ad dolorem.Et iste est exitus mortis.Et iste notatur,cum dr[Vsq; ad vesperam.] Istud n.aduerbium vsq;, est aduerbium limitatiuum & terminatiuum.semper.n.signat terminum loci vel temporis vsq; ad quem potest homo procedere,& vlterius non trāsire.Et sic ꝓprie istud vocabulum vsq; potest intelligi terminus mortis,vsque ad quem possumus procedere & viuere,sed vltra non possumus pertransire,tunc.n.de sæculo, & de mundo exire necessario oportet.vt sic homini dicatur illud Iob.38. Circundedi mare terminis meis,& dixi. vsq; huc venies & non procedes amplius,& hic confringes tumentes fluctus tuos.Mare(charissimi)signat hoīem mortalē,& fluctuosū, quē ꝑ certo Deus infra duos terminos circūdedit,& conclusit,s.inter natiuitatem,& mortem. Sibi ergo potest dici, vsq; huc venies.s.vsque ad mortem,& āmplius non procedes.ac si Tunc de mundo exies,& fluctus vitę tuę ibi terminabis & confringes.De isto ergo vsque, i.de termino vitæ humanæ potest dici illud.4.Re.20.Aegrotauit Ezechias vsque ad mortem,i.vsq; ad vesperam.Vespera.n. quæ est finis diei,significat mortem,q̄ reuera finis est & terminus diei vitæ nostræ.Sicut.n.sol per totum diem super nostrum hemispherium lucet,quando vero vsq; ad occidentem discurrerit,tuuc sol de nostro hemisphério exit,& aduesperascente die nox succedit,sic vere charissimi,quāuis sol,i.hō ꝑ diem vitæ præsentis appareat,circūeat & discurrat, qñ tñ veniet ad vesperam senectutis necesse est,quod de mūdo exeat,& discedat,& quod nox,i.mors veniat,& succedat.psalm. De mane vsque ad vesperam finies me.& Eccl.18.A mane vsq; ad vesperam immutabitur tempus. De tali ergo exitu mortis potest dici illud.2.Regum.15.Heri venisti, & hodie cōpelleris egredi.Scriptura.n.non facit differentiam inter vitam & mortem,nisi quantum inter heri & hodie.[Cōpelleris inquit egredi]Sicut enim hyena mortuos de sepulchris eiicit,& euellit,sic pro certo mors animas de sepulchris, i. de suis corporib.exire compellit.Vnde psalm. Exibit spiritus eius,& reuertetur,in terram suam.Patet ergo quod est triplex exitus,scilicet naturalis,virtualis, psonalis , primus ad mærorem,secundus ad laborem , tertius ad dolorem &c.Vide supra de egressu. A

Existimare.

Vide supra æstimare.

Expandere.

Nota,qđ expādere idem est,quod extendere,aperire,& dilatare, cooperire,defendere,capere,inuoluere. Notare ergo possumus,quod expanditur

Vestis ad calefaciendum.
Manus ad orationem,
Alæ ad protectionem,
Rete ad inuolutionem,
Tegumen ad absconsionem,
Nubes ad reseruationem,
Liber ad instructionem.

Dico ergo, qđ expanditur vestis ad calefaciēdum.Vestis. n.signat bona nostra tpalia, q̄ pro certo debęmus expandere & per misericordiā ad proximos dilatare. vñ Ruth.3.dr.Expande pallium tuum super ancillam tuam quia propinquus es.¶Item dico,quod expāditur manus ad Deum deprecandum.vnde psa.Expandi manus meas ad te. Et alibi.Si expandimus manus nostras ad Deum alienum. ¶Itē expanduntur alæ ad protegendum.Per alas.n.intelligit potentia defensiua.vñ in ps.In tegmine alarū tuarū sperabo.Iō Deu.32.dr.Expādit alas suas,& assumpsit eos.¶Itē expanditur rete ad capiendum.Per rete.n.intelligiť tētatio vbi pctōres capiuntur.vel per rete intelligitur mors,in qua oēs hoīes inuoluuntur.vnde Eze.17.Expandam super eum rete meum,& capietur in sagena mea . ¶Item expāditur tegumen ad operiendum,& istud tegumen potest significare virtutem honestatis , quæ omnia verecunda operit atque tegit.Vnde Ezech.16.Expandi amictum meum super te,& operui ignominiam tuam.¶Item expanditur nubes ad refrigerationem.Et ista significat virtutem clemētiæ superiorum,quā ipsi tenentur expandere,vt possint paupes recreare.Vnde in psal.dr.Expandi nubem in protectionē eorum. ¶Item expāditur liber ad informandū.Et iste signat virtutem sciæ & discretionis q̄ alijs est prædicanda,& expandenda.Vnde Eze.2.Ecce manus missa ad me, in qua erat liber inuolutus,& expandit illum coram me.Manus.n.ista doctorem vel prædicatorem signat,qui librum sacræ scripturę in pectore clausum habet,quem pro certo debet alijs expandere,& per doctrinam,& eruditionem aperire.Sic ergo patet,quod expansio sumitur multis modis. Vide supra alia multa in titulo dilatare,& in fra de extendere.

Expendere. Expensæ.

Nota,quod expēdere idem est,qđ expandere,i.extra dispergere,distribuere,expendere, dispēsare,disponere.Expendere est quando aliquis rem suā extra se pādit,& in alios alienat.Et possumus dicere,quod expensa dicitur illud precium,quod pro alia re traditur,seu datur A quia vero vocabulum expendere rarum,immo quasi nullū est in scriptura,quamquam multa inuenirentur extra, ideo

omitto gratia breuitatis. Veruntamen possum notare, quòd

Quidam expendunt { Bona naturalia, Bona spiritualia, Bona temporalia. } Primo ergo dico, q quidã expendunt bona naturalia, q̃ sunt gratiæ naturales, sicut sunt fortitudo, pulchritudo, subtilitas, seu lympitudo, q̃ pculdubio in Dei laudibus & in bonis vsib. sunt expendenda & dispensanda. Cuius tamen contrarium multi faciunt, qui. s. expendunt

Fortitudinem in stultitia,
Pulchritudinem in luxuria,
Subtilitatem in malicia.

Et sic tales figurant i filio pdigo, q portione bonorũ a parte recepta abijt i regionẽ lõginquã, vbi dissipauit oĩa bona sua viuendo luxuriose. Lu. 15. Quia charissimi, multi sunt, q portionẽ bonorũ naturaliũ, qeis pater ipsorũ Deus distribuit, & dispensat, in regiõe pcti, q longinqua est, qa lõge est dñs ab impijs. Prou. 15. dissipant oĩa ista bona. s. viuendo luxuriose, ipsis superflue vtẽdo, & ea indebitè expendendo. ¶ Scdo dico, q qdã expendunt bona spũalia, q̃ sunt gratiæ spũales, s. virtutes tã theologicæ, q̃ morales, q. s. in bono debent expendi, quia s. ipsis est debitè vtendũ non vltra debitum psumendũ, sicut faciebat ille phariseus Luc. 18. dicens. Ieiuno bis in sabbato, decimas do oĩum, q̃ possideo. Tales. n. qui bona sua spũalia vltra modum reputant, & dilatant, & qui de se plus merito psumunt ipsa incautè expendunt, & perdunt. Nota ẽt circa hoc, q ille dr malè sua expendere, qui pro modicis dat magna, p nociuis vtilia, pro vilib. nobilia. Sic vere multi sunt, q bona spiritualia, s. gratiam & virtutes, quæ reuera sunt magna vtilia & nobilia, dant pro delectabilib. huius mundi, quæ proculdubio sunt modica, inutilia, vilia, & nociua. Isti sunt similes fatuis nobilibus, qui ab vsurariis accipiunt mutuo pecuniã ad tempus aliquod prosoluendam hæreditatem suam obligantes & bona propria distrahentes, quibus pro certo accidit, quod cum illa bona recepta fuerint expensa, cum ad hæreditatem suam non habeant regressum oportet eos miserabiliter mẽdicare. Sic vere charissimi, illi, qui hæreditatẽ gratiæ & gloriæ obligant vsurarijs infernalib. i. dæmonib. & ab eis vsq; ad tempus, i. vsq; ad mortem accipiunt bona temporalia, & mundi delectabilia, isti pro certo cum tempus hoc transiuerit, & tempus mortis aduenerit, tunc pro certo incipient mendicare, cum. s. hæreditatem suam expenderint indiscretè. Et sic tales possunt plangere cum Hier. Thre. 5. Hæreditas mea versa est ad alienos. Talibus. n. facit diabolus sicut tabernarius istis ribaldis quando videt eos habere pecuniam, cupiens. n. bursam eorum euacuare, ponit eis mensam, offert eis liberaliter vinum, & carnes, incipit eum eis ludere cum tribus talis, Et sic primo perdunt, & expendũt pecuniam, quæ erat in bursa, deinde vestimenta, cum nihil habuerint nudi de taberna eijciuntur, & quod peius est egregie sępissime verberantur. Re uera sic facit diabolus talibus. Aperit. n. eis huius mundi delectabilia, ponit eis mensam psperitatis, administrat eis panem, & vinum, i. omnia genera voluptatis, ludit cum ipsis tribus talis, i. cum triplici concupiscentia, & sic bursam eorum euacuat à gratia. Ipsos etiam finaliter spoliat, & denudat ab honesta conuersatione & bona, & sic nudos & pauperes de taberna ista, i. de mundo per mortem eiicit, & in inferno verberat, & cõfundit. vnde Iob. 24. Nudos dimittunt homines, vestimenta tollentes. ¶ Tertio dico, quod quidam expendunt bona tẽporalia, quæ sunt diuitiæ temporales, quæ pro certo debent libere expendi, & bene & meritoriè dispensari. Ille. n. inter tauros nobilior dr secundum Plinium, qui arenam cum pedibus altius spargit & qui in arena eiiciendo & spargendo amplius se delectat. Dicit. n. Plinius, quod ille taurus dicitur generosus, qui

Frontem habet cornutam,
Aspectum ferocem,
Aures acutas,
Dimicationem alijs præoffert,
In altum spargit arenam.

Sic vere charissimi, ille moraliter dicitur generosus nobilis pariter & pfectus, qui frõtem habet cornutam, i. duriorẽ per inconstantiam, aspectum ferocem p audaciam, aurem acutiorem, i. ad audiendum veritatem negociorum promptiorem: qui etiam alijs bella præoffert per rigorem & iustitiã, & qui arenam diuitiarum altius & liberalius eiicit, & spargit per eleemosynam & clementiam. Vnde in psalm. de personis liberalibus dicitur, dispersit, dedit pauperibus. Vnum tamen circa huiusmodi sparsionem est aduertendum, quia pro certo expensæ temporales faciendæ sunt

Non nimis lautæ, ne depauperemur,
Non nimis parcæ, ne vituperemur,
Sed moderatæ, vt commendemur.,
Primum enim facit fatuitas, & prodigalitas,
Secundum facit parcitas seu cupiditas,
Tertium vero largitas, seu liberalitas.

In casu. n. expendendi quidã sunt superflui, quidã sunt diminuti. Sicut. n. in spinis quædam sunt rectæ, & extentæ, q̃ quãuis acriter pugnant, nihil tamen sibi retinent, quædam vero sunt curuæ, quæ pungunt, & illud quod pungunt retinent, nec dimittunt, sic vere charissimi, plura sunt genera spinarũ i. raptorum pungentium & excoriantium, & aliena bona occupantium. Quidã enim sunt extenti & liberales, & isti sunt prodigi nobiles, quæ per rapinam bene pungunt, veruntamen nihil sibi retinent, sed in superfluitatibus totum expendunt. Et ideo isti paupeies & vacui semper manent. De quibus dr Prouer. 11. Alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt: Alij vero curui sunt & retracti, i. parci, & per auaritiam restricti & reflexi, sicut sunt vsurarij & auari, qui bene rapiunt, & pungunt, veruntamen capta vel acquisita, nec dimittunt, nec expendunt, sed totum sibi retinent, atq; seruãt. Vnde isti possunt dicere illud. Exod. 5. Nescio dominum, & Israel nondimittam. Non sic charissimi, non simus prodigi, vel auari non simus vltra debitum expendẽtes, nec vltra debitum retinentes. Nã sicut corpus ex nimio sudore & egestione debilitatur, & vacuat ex nimia vero retentione & constipatione inflatur, torquet & perimitur, sic vere illi, qui vltra debitum egerunt, & expẽdunt, efficiuntur vacui pauperes & debiles. Illi vero, qui vltra debitum bona retinent, inflantur per superbiam, torquẽtur per inuidiam, constipantur per parcitatem, per iniquitatem moriuntur. Nõ ergo oportet nimis retinere; nec nimis expendere, sed proculdubio aliqua sunt retinenda, & aliqua expendenda. Sicut. n. pinus & aliæ arbores gummosę humorem pro sui & ramorum suorum nutrimento intus retinẽt illud vero, quod eis superest de gummi seu humore, exterius emittunt, sic vere charissimi illa, quæ sunt nobis & ramis nostris, i. propinquis & parentib. necessaria de humore nostro rum bonorum temporalium debemus retinere, Illa vero, q̃ sunt superflua debemus emittere, & expendere, & ad alios deriuare. Homo enim plus tenetur sibi, quam aliis, quia charitas incipit à seipsa. Ideo dicebat Helias. 3. Regum 17. Fac mihi prius subcinericios panes, tibi autem & filio tuo facies postea. Sic ergo patet qualiter tria genera bonorum sunt expendenda, scilicet

Naturalia,
Spiritualia,
Temporalia.

Possumus tamẽ adhuc aduertere, quomodo bona aliquorum indebite expendũtur sicut quorundam in superbia, quorundam in luxuria. Multa omitto gratia breuitatis.

Expectare.

Nota, q istud vocabulum. Expectare idem est, quod sperare, seu sustinere. Expectare. n. semper refertur ad aliquod futurum. Et iõ breuiter loquendo, expectare, videtur significare quandoq; in bono, quandoq; in malo. In bono. n. designat patientiæ longitudinem, confidentiæ certitudinem. In malo autem signat pigritiæ seu accidiæ magnitudinem. Dico ergo, quod quidã expectant cum patientiæ longanimitate. Vnde in psal. dicit, Improperium expectauit cor meum & miseriam. Item alii expectant cum spei seu confidentiæ firmitate. vnde in psal. dicitur. Expectabam eum, qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate. Item quidam expectant cum pigritia & tarditate, sicut sunt illi, qui expectant conuerti, & confiteri vsq; ad mortem, & qui expectant, & sperant habere Paradisum sine operibus. De qb. dicitur Iob. 3. Expectet lucem, & non videat, nec ortum surgentis aurorę. ¶ Dico ergo breuiter charissimi, quod est quædam expectatio virtuosa, & est expectatio vitiosa. ¶ Primo dico, quod est expectatio virtuosa, quando. s. aliqua prosperitas seu consolatio futura cũ spe & fiducia expectatur, sicut resurrectio mortuorum, quam in die iudicij expectamus. ad Phil. 3. Saluatorem expectamus dominũ, qui reformabit corpus humilitatis nostræ. Vel etiã qñ aliqua futura aduersitas cum patientia præstolatur. Vnde de certa correctione mortis futuræ dicebat Iob. 4.

Iob.14. Cunctis diebus, quibus nũc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Señ. etiam dicit, q̃ sapiens eadẽ patentia mortem aliorum sustinet, qua suam expectat. Nã re uera charissimi, sicut videm⁹, q̃ agricola expectat tẽp⁹ quo fructus sunt recolligendi, nec cessat per totũ annũ laborare, vt fructum expectatũ valeat reportare, sic verè charissimi, fructum æternæ gloriæ expectare, & sperare debem⁹, & vt ipsum tempore suo, idest, in morte colligamus, cõtinuè per bona opera laborare debemus. vnde Iacob.5. dicit. Ecce agricola expectat & præciosum fructũ, terræ, patiẽter ferẽs, donec accipiat. Possum ergo notare, qđ triplex est bona expectatio,

Vna quæ est sapientiæ & maturitatis,
Alia quæ est patientiæ & stabilitatis,
Tertia quæ est confidentiæ & crudelitatis,

Dicamus ergo q̃ est quædam expectatio maturitatis & sapientiæ. Et sic expectatio opponit scurrilitati leuitati, & mobilitati. Sapiens. n. q̃n est ad mensam diuitis, non se solet replere grossis cibarijs, quæ sibi in principio offeruntur, imo sapienter expectat, & dissimulat quousque veniant cibaria delicata. Pulli etiam in nido quãquã famẽ sustineant, de nido propter hoc non exeũt, neque volãt, sed matrem suam eis cibũ afferentem patiẽter expectãt. Expectans etiam beneficiũ ĩ bona collatione, multa parua beneficia quandoque refutat, vt post lõgam expectationẽ meli⁹ recipiat, & habeat. Sic ꝑ certo charissimi, illi, q̃ sunt prudẽtes & sapientes, nõ sunt nimis celeres præcipites, & festinãtes, quia sicut dicit Seneca. Velox consilium sequit̃ penitudo, imo proculdubio vsque ad temp⁹ oportunũ expectãt. vt finem meliorem cõsequantur, & habeãt, quia sicut dicit Ecclesi.1. Vsq; ad tempus sustinebit patiẽs, & postea redditio iocunditatis. Tales ergo praua beneficia huius mũdi, & grossa cibaria bonorum temporaliũ respuũt, & refutãt, & vsq; dũ veniãt bona beneficia & cibi delicati bonorũ æternalium sapienter expectant. Vnde Threno.3. Bonũ est præstolari cum silẽtio salutare Dei Inter pullos etiam, q̃ sunt ĩ nido religiõis & Ecclesiæ, ista debẽt esse maturitas, & prudẽtia, quia. s. non debent nimis festinare, vt

Nidum exeant,
Claustra dimittant,
Exteriora, beneficia habeant,

Imo pro certo ipsi debent expectare, q̃ mater ipsorũ. s. prælatus ipsos, secũdum merita sua ꝓmoueat, & q̃ ipsos nutriat, atq; pascat. Iuxta illud Iudit.8. Expectemus humiles cõsolationẽ eius. Sed ꝑ certo charissimi, ista sunt hodie cõtra multos, q̃a reuera nõ expectant tempus suæ temporalis ꝓmotionis, vel etiã tempus futuræ saluationis, & recreationis. Isti sunt mũdani diuites, qui ad modum rusticorũ se grossis replent cibarijs. s. bonis temporalibus, vt finaliter nõ repleantur, nec satient̃ delicatis, quia secundum Hieronymum. Impossibile est, q̃ hic ventrem, illic mentem impleas, & q̃ in vtroq; sæculo appareas gloriosus. Isti etiã sunt subditi ambitiosi, qui tempus suæ ꝓmotionis nolunt expectare, similes filijs viperarũ, q̃ in partu solutionem naturæ non expectãtes, ante tẽpus volunt ventrem exire. & ideò quia mater non põt eos parere & emittere, quia tp̃s eorum nondum venit, ideò solent matrem corrodere, & dentibus laniare, & violenter exterius exire. Sic verè charissimi, multi sunt ita ambitiosi, & intãtũ desiderant promoueri, q̃ ꝑ certo ipsi nolunt expectare tp̃s suæ ꝓmotionis, & parturitionis, i. tp̃s. s. quo possint formari, & perfici quo ad mores, vt tandem mereant̃ ꝓmoueri & exterius parturiri ad honores, imo matrẽ suam prælatũ, dẽtibus, i. iniurijs, & appellationibus mordẽt & corrodũt, ipsumque depauperant, attenuant, & affligunt, & sic ante tp̃s promouentur, & exeunt. Oẽs autem filij animaliũ, q̃ sunt gulosæ, & voracis naturæ, sicut sunt filij canum & luporũ, imperfecti generantur. Catuli. n. leonis nascuntur mortui, catuli canum nascuntur cęci, catuli vrsorum nascunt̃ informati, & hoc quia ꝑꝑ eorum gulositatem natura non expectat quod in vtero formentur, ne forte dentibus & vnguibus corroderent matrem suam. & ideo ad vitandum matris periculum, solet eos natura ante tempus emittere, & ideò necesse est istos imperfectos parturiri Sic verè charissimi, tales gulosi & ambitiosi imperfecti parturiũtur, & ꝓmouentur, quia. n propter gulositatem ambitionis, tẽpus suæ formationis, & perfectionis expectare nequeunt, ideò ne forte in matres, i. in prælatos insurgant, necesse est, q̃ cęci, ignorantes, & imperfecti, peccatores, mortui, & incorrecti ante tempus debitum promoueantur, & pariãtur. Expectare ergo oportet, non festinare. Vnde Proue.10. Expectatio iustorum lætitia &c. Vnum tñ circa hoc aduertẽdũ est, quod multi sunt, qui nimis haberent expectare si expectarent promotionem prælatorum suorum, quia verè vix hodie per prælatos suos aliquis bene meritus promouetur quia nisi promotores, aut fautores habuerit, nunquam ab aliquo respicitur vel iuuatur. Figura ad hæc habetur. Io.5. de probatica piscina, in q̃ primus descendens post aq̃ motum sanabatur, ita q̃ erat ibi magna multitudo languentiũ expectantium aquę motum, veruntñ erat ibi vnus languidus circa aquas, qui. 30. annis expectauerat, & nunq̃ sanat⁹ fuerat, iõ quia hoĩem, qui ipsum portaret, non habebat, & ꝑꝑ hoc alius ante eum se ponebat, qui sanitatis beneficiũ recipiebat. Re uera charissimi, ista piscina signat Ecclesiã vel religionem, in qua pro certo tunc aqua mouet̃, q̃n aliq̃s prior vel canonicus moritur, & decedit. Et iõ circa istã piscinã, est hodie magna multitudo expectantium aq̃ motum. i. desiderantium & expectantium mortẽ alicuius, tũc q̃n aliquis sanatur à languore desiderij sui. s. ille, q̃ tunc tẽporis promouetur. Sed procul dubio (charissimi, aliq̃ sunt, qui bene possunt expectare per triginta annos. i. illi, qui nõ habent auunculum, aut parentẽ, qui nõ habent fautorem, adiutorem, vel promotorem. Et pro certo tales quasi perpetuo remanent sine promotione, q̃q̃ sint boni & sufficientes, ita q̃ ipsi lamentando, & conquerendo possunt dicere illud Esa 59. Expectauimus iudicium, & nõ est, salutem & elongata est à nobis. Non sic ergo, faciant eos prælati vltra debitũ expectare, sed solum vsq; ad ipsorum perfectionẽ & moralem formationem, quia sicut q̃n materia est disposita, natura amplius non expectat, imo statim solet infundere sibi formam, sicut ẽt artifex metallo liquefacto, & ꝑparato, solet ipsum fabricare, & formã, q̃ intẽdit, imprimere, q̃a si nimis diu expectat, infrigidabit̃, & sic nõ poterit operari, sic verè charissimi, statim q̃n subditus est liquefactus, paratus, & dispositus ad promotionẽ, artifex p̃latus nõ debet expectare, nec differre, sed statim ipsum ẜm merita promouere, & formare. Sæpe. n. fit, q̃ illi, qui vltra debitũ postponuntur, refrigerantur per indeuotionẽ, indurantur, per obstinationem, & sic in oĩbus peiorãtur. Et sic isti dicunt illud Iob.30. Expectabã bona & venerunt mihi mala. Patet ergo, q̃ est quędã expectatio maturitatis & sapientiæ. ¶ Insuper dico, q̃ est quædã expectatio stabilitatis & patientię. C
In patientia. n. sunt expectanda infortunia futura. Non est. n. bonus miles, qui in cãpo non audet aduersarium expectare, & q̃ ante fugit, q̃ percutiatur. Expectari ergo & sustineri debent tentationes & tribulationes à militantibus in hoc sæculo. Et potissimè expectatio patientiæ spectat principaliter ad prælatos q̃ nunq̃ in promouendo & iudicando debent esse celeres vel festini, quinimo multa debẽt expectare & tolerare, & vsq; ad tp̃s dissimulare. sicut ẽt facit ipse Deus, qui modo diu expectat pctõres, vt ad pniam cõuertantur, sicut dr̃ Esa.30. Expectat dñs, vt misereatur vestri. Vnde enim dicitur.2. Petr.3. Patienter agit Deus circa nos, nolens aliquem perire, sed omnes ad pniam reuerti. Ipse enim, vt dicitur Sapien.11. Dissimulat peccata hominum propter pœnitentiam. ¶ Aduertant tamen illi, qui istã expectationem & patientiam vilipendunt, quia pro certo quanto ipsos pro tp̃e huius vitæ expectat diutius, tanto ꝑ certo ipsos, nisi conuersi fuerint, percutiet acrius & ĩpetuosius. Sicut. n. lapis quanto altius & remotius elongatur à terra, tanto rediens fortius ipsam percutere consueuit, sicut etiam aries quanto amplius retrocedit, tanto rediens fortius percutit, atq; ferit, sic verè Deus quãto peccatores diutius sustinet & expectat, & quanto plus ab eorum ꝑcussione & punitione in præsenti dissimulando se elõgat, tãto ipsos durius percutit in mũdo & tãto etiam ipsos finaliter crudelius cõdẽnabit. Vñ in ps̃. dr̃. Nisi cõuersi fueritis, gladium suum vibrauit, arcũ suũ tetendit, & parauit illũ, & parauit ĩ eo vasa mortis &c. Ista videmus q̃nque ad oculũ in hoc mũdo in tyrannis & peccatoribus, quos De⁹ diu p̃mittit viuere, vt ad eũ conuertant̃, q̃ q̃a finaliter facere nolũt solet ipsos morte subita percutere, tam temporali ter quã æternaliter cruciare, dicens illud Esaiæ. 42. Tacui, semper silui,

ſilui,patiens fui quaſi parturiens loquar diſsipabo,&abſor-
bebo ſimul.Iſti.n.ſunt ſicut illa vinea Eſa.5.de qua dicit dñs.
D Expectaui,vt faceret vuas,fecit aũt ſpinas.Iſta eſt ergo expe
ctatio patientiæ & ſtabilitatis &c.¶Adhuc dico,ꝙ eſt expe
ctatio confidentiæ,ſ.expectatio ſpei,quia futurã gloriã expe
ctamꝰ.De qua Oſe.3.Dieb.multis expectabis me.De iſta er-
go expectatione poteſt dici illud pſ.Expecta dñm,viriliter
age.Vide eã ſupra expoſitã titulo de Agere.Et Tho.2.Illam
vitam expectamus,q̃ Deus daturus eſt fidelib.ſuis.Et ſic pa
tet ꝙ eſt triplex expectatio virtuoſa.ſ.ſpei & confidentiæ,pa
tientiæ,ſapientiæ.¶Scđo dico,ꝙ eſt q̃dã expectatio tardita-
tis.Prima ꝑtinet ad vſurarios deceptores, qui ita expectant
pauperes ipſis inſidiãdo,ſicut cattus expectat murem, & ve
nator talpã.Iõ dicunt ipſi pauperes illud pſa. Me expectaue
runt pctõres,vt perderent me.& Hie.3.In vijs ſedebas expe
ctãs eos ſicut latro.Scđa ꝑtinet ad tardiloquos cõuerſores,
ſ.ad illos q vſq; ad mortẽ expectãt,& cõtinue ꝓcraſtinãt cõ
uerti ad dñm.Iſtis dr̃ illud Hie.13.Expectabitis lucẽ, & po-
net eã in vmbram mortis & caliginẽ. Et iſta eſt expectatio
vitioſa.Vide de tarditate &c.Sufficiũt iſta de expectatione

A **Expellere.** Nota,quod expellere idem eſt, quod eijcere & emittere,& extra aliquid pel
lere.Poſſumus ergo dicere,quod eſt

Quædam { Virtuoſa, / Vitioſa, / Doloroſa. } Prima eſt facienda,ſe
cunda fugiẽda,tertia
præuidẽda. ¶Dico er
go primo,ꝙ eſt quædam expulſio virtuoſa, & iſta eſt qua ex
pelluntur peccata per confeſſionem,vel qua expellũtur bo-
na temporalia per eleemoſynam & cõpaſſionem.Sicut.n.vi-
demus,ꝙ fortis medicina ſtomacho recepta ventrẽ mouet
& malos humores expellit, ſic vere timor Dei qñ in ſtoma-
cho cordis recipit,& concipit,ſolet ventrẽ conſciæ moue-
re per contritionem humores pctõrum expellere ꝑ cõfeſſio
nẽ,ſicut dr̃ Eccl.1.Timor dñi pctm̃.ſicut.n.herba,q̃ dr̃ dicta
mus,ſagittam de corpore cerui dr̃ expellere, ſic vere contri
tio,vel timor Dei,ſpes etiã veniæ ſeu gratia ſagittã pctĩ ſeu
deſperationis de corde expellit.vñ Eccl.30.dicit. Continue
& congrega cor tuum in ſanctitate,& triſtitiã longe expelle
à te.¶Per iſtam etiam expulſionem debemus expellere ma
los hoĩes de ſocietate noſtra,ſicut etiam de apib.dr̃, quia ſi
aliqua ipſarum in alueari ſuo mortua fuerit,ſtatim aliꝫ apes
ipſam extra proijciunt.& expellunt.Hoc idem dicuntur fa-
cere nautæ,quia cadauer mortuum nunquam ſecum portãt,
ſed ipſum ſtatim eijciunt & emittunt. In quo docemur ſo-
cios mortuos,i.corruptos & obſtinatos fugere, & ipſos à
nobis expellere,& vitare,ne forte ſi nobiſcum remaneãt,ꝑ
B ipſos corrumpamur.Et ſic patet,ꝙ iſta eſt expulſio virtuoſa.
¶Scđo dico,ꝙ eſt quædam expulſio vitioſa.Et iſta eſt quan
do Deum per pctm̃ expellimus,vel qñ amicos pauperes re-
futamus,& eijcimus.Quidam.n.expellunt Deum de cõſcia
ſicut.n.formicæ de domibus ſuis per fumnm expellũtur,ſic
Deus qñ in domo conſcientiæ fumum malarum cogitatio-
num inuenerit,exinde expellitur,& recedit.Iõ dicit quidã,
ꝙ fumus,& mulier,& ſtillicidia expellunt hominẽ de domo
propria.¶Item alij expellunt proximum.iſti ſunt crudeles,
impij & ingrati,qui recipiũt hoĩes,dum ſunt eis vtiles & ne
ceſſarij,i.dum durat eorum proſperitas,ipſos vero fugiunt,
& expellũt cum eis ſuperuenerit aduerſitas. Iſti ſunt ſimiles
apib.quæ quaſdam alias apes ſteriles & non mellificantes, q̃
dicuntur fuci,bene recipiunt ſecum ad laborandũ,& ad do
mos ſuas ædificandum,ſed quando eis plus non indigent,ip
ſas expellunt,& de melle ſuo comedere non permittunt, vt
dicit Pli.Sic vere chariſſimi,multi ſunt,q proximos ſuos ſte
riles & pauperes bene recipiunt ad laborandum,non tñ ad
conſolandum,quia.ſ.dum eorum auxilio indigent,ab eis re
cipiuntur,ſi vero eis amplius non indigent,ab eis eijciũtur
& expelluntur.Vnde Eccleſi.13.Diues cõmotus confirmat
ab amicis,humilis aũt cũ ceciderit,expelletur ẽt à notis.Iſta
eſt ergo expulſio vitioſa.¶Tertio dico,ꝙ eſt quędã expulſio
doloroſa.Et iſta eſt,qñ hõ expellitur de mundo per mortẽ.
Mors.n.eſt duriſſimus ianitor,qui dę conuiuio huius mun-
di omnes expellit.Vnde Iob.18.dicitur.Expellet eum de lu
ce in tenebras.Et poſſes hic allegare de illo Rege, qui poſt
annum expellebatur,de quo narratur in floribus ſanctorum
in hiſtoria Barlaã &c. Patet ergo,quod eſt expulſio virtuo-
ſa,vitioſa,doloroſa &cæt.Vide ſupra de eijcere,&abijcere.

Extendere. Nota,ꝙ extendere idem eſt,qđ ex- A
tra tendere.Et eſt idẽ extendere qđ
dilatare,porrigere,ſeu expandere. Quia ergo extenſio põt
referri ad Deum & hominem,ideo de vtroq; poteſt aliquid
annotari.Eſt ergo extenſio diuina & humana.¶Primo ergo
dico,quod eſt extenſio diuina,quæ poteſt ſignificare ſuam

- Iuſtitiam & correctionem,
- Clementiam & largitionem,
- Veniam & receptionem,
- Potentiam & ereptionem.

Per manus.n. virtus operatiua deſignat Et ideo per manum Dei, oĩa eius opera denotantur.

¶Et iſta quatuor poſſunt ſignificari per extenſionem manus,quia manus extenditur

- Ad percutiendum,
- Largiendum,
- Recipiendum,
- Protegendum & eripiendum.

Extendi
tur.n.manus diuinæ
operationis ad ꝑcu
tiendum malos du-
riſſime.Poſtquam.n.
Deus malos diu ſu-
ſtinuerit , ipſe ſolet
manum ſuam extendere, & ipſos atrociter verberare. Ele-
phas.n.quamuis ſit benignæ,& mitis naturæ,quando tñ pro
curatur,grauiter ſolet iraſci,ita quod aures & promuſcidẽ
ſuam.i.noſtruum ſuum,quo vtitur loco manus,extendit, &
dure percutit,atq; ferit. Sic vere Deus quanquam ſit beni-
gniſſimus,qñ tñ diu per mala opera peccatorum ad iracun-
diam procuratur,ſolet contra impios manũ ſuæ iuſtitiæ ex-
tendere,& ipſos per mortem ſubitam percutere,& ꝑ mor-
tem perpetuã vulnerare.Vnde Eſa.5.dicitur.Iratus eſt furor
dñi ſuper populũ ſuum , & extendit manum ſuã ſuper eum.
Talib.ergo dr̃ Eze.20.In manu forti & brachio extento, &
in furore effuſo,regnabo ſuꝑ vos.¶Inſuper dico , ꝙ manus B
diuinæ operationis extenditur ad retribuendum bonis lar-
giſsime.Ipſe.n.extendit manum miſericordiæ ſuæ.ſ.filiũ ſuũ
vſq; ad nos ꝑ incarnationem,ipſamq; continue nobis exten
dit per beneficiorum ſuorũ collationẽ,& conceſſionem . Et
iõ Deus pater figuratur in Aſſuero rege,q extẽdit virgã au
reã,quam manu tenebat,vſq; ad Heſter reginã,in ſignũ cle-
mentiæ,per quam extenſionem ipſa petitionem ſuam impe
trauit,& populum ſuũ de Aman malitia liberauit,ſicut dici
tur Heſter.5.Quia vere chariſſimi,Aſſuerus, q interpretat̃
beatitudo.i.Deus pater,extẽdit ad Heſter reginã,i.ad beatã
Virginem,Virgam virtutis ſuæ,aquã emiſit ex Syon ꝑ bea-
tam incarnationem,& ſic ergo nobis oſtendit ſuã clemẽtiã
& dilectionem,& nobis conceſſit humani generis liberatio
nem & ereptionem.Vñ Iud.6.dr̃ Extendit Angelus ſummi-
tatẽ virgæ &c.Nunc ẽt chariſſimi,quotidie extendit manũ
ſuã ad nos ſua bona largiendo.Finalr̃ aũt & ꝑcipuè extẽdet
nobis cæleſtem gloriã diſpenſando.pſal. Extendit manũ ſuã
in retribuendo.Et nunc dicet hõ illud pſ. Extendiſti manũ
ſuam,& ſaluum me fecit dextera tua.Extendit̃ ergo iſta ma
nus ad diſtribuendum bonis largiſſime.¶Deniq;,ꝙ iſta ma-
nus extendit̃ ad recipiendũ ſuos dulciſſime . Sicut.n.manus
extenduntur ad amplexandum,& ad recipiendum, ſic verè
chariſſimi,porriget nobis manum miſericordiæ ſuæ,nos ad
veniam recipiendo,& nos charitatiue amplexando,& dili-
gendo.Et in ſignũ huius Chriſtus fuit crucifixus extẽtis ma
nibus,& pectore perforato,ad innuendũ,ꝙ paratus eſt oĩs
ad miſericordiam recipere,& cordialem affectum oĩb. ape
rire.Vnde leproſo à Ieſu mundato dr̃ Luc.5.Extendens ma-
num Ieſus tetigit eũ,dicens.Volo mundare . Extendit̃ ergo
manus ad recipiendũ ſuos dulciſſime.¶Rurſum dico,ꝙ ma C
nus diuinæ miſericordiæ extenditur ad eripiendum ſuos tu
tiſſime.Sicut enim homini,qui in foueã cecidit, manus por
rigitur,vt extrahatur,ſicut etiam manus extendendo alios
defendimus,& contra eorum aduerſarios dimicamus,ſic ve
re manum miſericordiæ ſuæ Deus nobis porrigit,& nos de
fouea peccati extrahit,& educit per ipſam , & ab hoſte no-
ſtro diabolo nos protegit & defendit.vnde Hier.21.dr̃ De-
bellabo ego in manu extenta & in brachio forti.Sic ergo pa
tet,quod manus diuinæ virtutis nobis extenditur

Vt { Ereptrix tutiſſima, / Ereptrix dulciſsima, / Retributrix clemẽtiſsima, / Caſtigatrix ſeueriſſima. }

Iſta eſt ergo extẽſio diuina. D
¶Secundo dico,ꝙ eſt extẽ
ſio humana.Sicut.n. vide-
mus,ꝙ auis qñ volat, totũ,
ſ.quicquid habent extendit.ſ.collum caput ad partem ante
riorem,pedes & caudam ad poſteriorem partem,duas vero
alas ad

alas ad partem exteriorẽ, sic vere charissimi si volumus sursum ad Paradisum volare, & nos trãs ferre de mundo ad cælũ, necesse est ꝙ quicquid in nobis moraliter extẽdamus, q.a. s.& caput qđ est membrũ principale.i.bona intẽtio, & collum per ꝙ vox exit, i.bona locutio, pedes cũ quib.gradimur i.bona affectio, cauda q̃ est finis corporis.i.finalis perseuerãtia & duratio, alæ vero quæ sursum aues portant.i.spiritualis contemplatio & meditatio, omnia ad bonos actus debemus extendere, & ad diuina beneplacita ordinare, vt sic extenti & dispositi possimus ad cælestia finaliter trãsuolare. Iõ de viro perfecto sic extento & sic ad cuncta bona opera disposito põt exponi illud psalm. Extendens cœlum sicut pellem, qui tegis aquis superiora eius. Vir.n.perfectus dicitur cœlum, qui sicut pellis debet extendi, & aquis spiritualibus debet contegi. Ecce ergo hic tria ad quæ debemus extendere nosmetipsos. Debet enim homo extendi

Ad { Deum. Seipsum. Proximum. } Debet.n.extẽdi ad Deum, ipsum cõtemplando, quod ostendit cũ dr̃. Cælũ. Debet ẽt extendi ad seipsum, sese castigando, ꝙ oñditur cũ dr̃. Pellis. Debet extẽdi ad ꝓximũ ipsum adiuuando, qđ oñditur cum dr̃ ꝙ ipse tegitur aquis, per quas intelligitur rorificatio pietatis. Extendamur ergo ad Deũ, cõtẽplando supernalia. Ad nosipsos, macerando corporalia. Ad proximũ, erogando tpalia. ¶ Dico ergo ꝙ q. libet extendi debet superius Deũ contemplando, quia.s.hõ debet esse sursum per Dei & bonorum æternorum contemplationẽ, & per istorũ inferiorum superationẽ, contẽptũ, & abominationẽ. Vñ Prouе.25.dr̃. Cęlũ sursum, & terra Deorsum. De talibus ergo cælis sic extentis põt dici illud Hie.51. Extendit cęlos prudentia sua. Cæli.n.extenduntur suprema tangendo infima tegendo, cuncta continendo. Sic viri ꝑfecti debent esse extenti tangendo, superiora.s.Deum & bona æterna per contemplationem & orationem. vnde Eccle.51. dr̃. Manus meas extendi in altum. Tangendo inferiora. s.subditos ꝑ protectionem & defensionem. Vnde Iob.36.dr̃. Extendet quasi nubes tentorium suum. Continendo etiã oĩa s.bonos & malos generaliter per charitatem & dilectionẽ. Vnde Esa.54.dr̃. Dilata locum tẽtorij tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende. Extendi ergo debemus superius, Deum contemplando, quia dr̃ Cœlum. Vnde Iob.9. Qui extendit cælos suos &c. Deniq; nos debemus extendi inferius nosipsos castigando, quod ostenditur cum dicitur. Pellis extendens inquit sicut pellem. Pellis.n.de qua fit pergamenũ, primo in ligno extenditur, deinde instrumentis ferreis radit & à carnositate & pinguedine depuratur, creta alba delinit, in librum postea formatur, qui primo literis nigris scribitur & postea literis aureis & rubeis decoratur, & tãdem alij in ipso docentur & informantur. Sic vere charissimi nos si fuerimus pellis, quæ adhæret carni.i.viri carnales & deliciosi, si libri, i.viri perfecti volumus fieri ista sunt nobis necessaria ꝑ ordinem.s.quod extendamus in ligno crucis per dominicæ passionis meditationem & compassionem. Secundo quod à carnalitate radamur & abstergamur per pęnitentiam & macerationem. Tertio quod in nobis scribantur literæ, i.scientiæ per doctrinam & eruditionem. Quarto quod illuminemur & purgemur & decoremur per bonorum exemplorũ receptionem. Et sic poterimus esse libri.i.viri perfecti aliorum informatiui & instructiui. Vnde Baru.4.dicitur. Hic est liber mandatorum Dei, & lex quæ est inæternum. De tali ergo pelle dr̃ Esa.54. Pelles tabernaculorum tuorum extende. Et aduerte quod pellis qñ est bene extenta & bene sicca, optime sonat, sicut patet in Tyranno. Sic vere Charissimi illi q. bene sunt extenti per pœnitentię asperitatem, qui bene sunt sicci per paupertatem, optime sonant apud Deum per orationem & laudem & spiritualem iocunditatem. Debet ergo vir perfectus esse extentus, iuxta illud Eze.28. Tu cherub extentus & protegens in Paradiso Dei fuisti &c. Et potissime charissimi manus debet habere extentas ad Deum, quia scilicet manus extenduntur

Ab { Orantibus, Natantibus, Amplexantibus. } Prima est extensio deuotionis, qñ.s.hõ extẽdit manus suas ad Deũ orãdo. De quo dr̃. 3.Reg. 6. Extendebant alas suas. Secunda est extensio euasionis, q.a. s.ille qui est in aqua manus extendendo, & aquam post se ꝓijciendo natat, & à submersione seruatur. Sic vere charissimi illi qui sunt in aquis deliciarum siue diuitiarum extendẽtes manus ad pauperes per elemosynam, & aquam diuitiarum pulsando & se vilipendendo, saluãtur & eripiuntur. Vnde Esa.25.dicitur Extendit natans ad natãdum manus suas. Tertio est extensio dilectionis, quando scilicet aliquis ab alio amplexatur &c. Explica si vis sicut de alijs duob. ¶ Insuper dico quod nos debemus extendi exterius proximos adiuuando. Sicut enim lux est naturæ communicabilis, ita quod non est contenta in seipsa consistere, immo in instanti sui ortus solet se vsque ad nos diffundere, communicare & extendere, sic vere charissimi nos debemus esse communicati per pietatem, quia.s.debemus nos vsq; ad alios diffundere, dilatare & extendere per misericordiam & largitatem ꝙ oñditur cum dicitur. Tegis aqua superiora eius. Aquæ.n. signãt pietatem, quia.s.sicut aquæ continuè se extẽdunt quousq; inueniant aliquem locum vacuum quem impleant, sic vere pietas & misericordia incessanter se solent diffundere, & extẽdere, vt locos vacuos.i.pauperes & inanes possint replere beneficijs & iuuare. Aqua.n.de se est male terminabilis, & sistitur termino alieno. q.a. vere vir pius nõ debet quiescere quousq; terminum inueniat alienum, s.in quo sistat id est pauperem vel debilem. vnde de hoc Prouerb.31.dr̃ Palmas suas extẽdit ad pauperem. Tegis inquit aquis. Quia vere charissimi arbores, i.homines, qui aquis pietatis tegũtur & nutriuntur magis ad alios dilatantur. sicut de illa Cedro metaphorice dicitur Ezech. 31. quæ erat pulcherrima in dilatatione arbustorum suorũ. Erat.n.radix illius super aquas multas. Extendamur ergo exterius proximos adiuuãdo. Eccle.24. Quasi terebinthus extendi ramos meos. Vide de dilatare & expãdere, & vide de cherubin, vbi auctoritas diuisa. Tu cherub extẽtus &c. Patet ergo quod est triplex bona extensio, s.Extensio proximi iuuatiua. Extensio nostri maceratiua. Extensio Dei contemplatiua. ¶ Sed adhuc dico quod est alia mala extensio, quando scilicet aliquis extenditur ad furandum & ad malè operandum, quando scilicet homo transgreditur limites sibi datos & vltra debitum se extendit. psalmis. Non extendant iusti ad iniquitatem manus suas &cætera.

Extinguere.

Nota, quod extinguere nihil aliud est quam lumen vel splẽdorem vel calorem vel ardorem destruere vel annihilare. Potest ergo significare, moraliter loquendo, in bono & in malo. Vnde quadruplex est extinctio, scilicet

Quædam { Virtuosa, Vitiosa. Dolorosa. Gaudiosa. } Primo dico quod est extinctio virtuosa, quæ est extinctio peccatorũ vnde Ecclesiast.3. Ignem ardentem extinguit aqua, sic & elemosyna extinguit peccatum. ¶ Secundo dico, quod est extinctio vitiosa, quæ est extinctio meritorum. Et ista est quãdo gratiæ & virtutes extinguuntur & perduntur, quod vtique magis facit prosperitas quam aduersitas. Quia sicut dicitur quod apes oleo extinguuntur, quæ aceto viuificantur calix etiam oleo extinguitur, quę aqua calescit, & inflammatur, (quod etiam dicitur de lapide qui dicitur gagates) carbunculus etiam in igne extinguitur, qui aqua superfusus recuperat claritatem, sic vere oleum & ignis mundanæ ꝓsperitatis quæ dicitur oleum, quia fœdat & inficit per carnalitatem, quæ dicitur ignis, quia inflammat & vrit per cupiditatem, extinguit in homine lucẽ meritorum, & gratiarum claritatẽ. Aqua vero & acetum miseriæ & tribulationis, de qua dicitur in ps. Saluum me fac Deus, qm̃ intrauerũt aquę vsq; ad animã meam, sunt rectè causa & occasio quod tales virtutes & gratiæ conualescunt. Et ideo fatuę virgines vidẽtes quod suum oleum, i.mundi prosperitas, vel carnalitas nihil valebat, alienum oleum petebant, dicẽtes. Matt.25. Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Aqua.n.tribulationum in viris perfectis, virtutes & gratias non extinguit, quia sicut dicitur Canti.8. Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem. ¶ Tertio dico ꝙ est extinctio dolorosa, s.extinctio gaudiorum vitæ mortalis, vel prosperitatis temporalis. De qua dicitur Iob.18. Nonne lux impij extinguetur? ¶ Quarto est extinctio gaudiosa tormentorum, sicut accidit illis qui de tribulationibus mundi vel purgatorij eripiuntur. De quo ad Hebre.11.dicitur. Extinxerunt

runt impetum ignis &c.¶ Aduerte tamen, quod multiplex est ignis, qui non patitur extinctionem, scilicet

Ignis { Perfectæ dilectionis, / Auaræ affectionis, / Aeternæ damnationis. }

Primus ergo ignis .s. perfectæ dilectiõis est inextinguibilis. Iste.n. nunquã põt extingui, quia verus amor non pot ab alio dissipari. Vñ ad Rom.8.dr̃. Quis nos separabit à charitate Chri? tribulatio, an angustia? & sequit. Cert⁹ sum. n. q̃a neq; mors neq; vita &c.q.d. Nec aduersitas, nec ꝓsperitas possunt verã charitatẽ extinguere. Vera.n. charitas est sicut carbunculus, cuius splendor de nocte nõ extinguit, sed amplius augmentat. Sic vere nox tribulationũ verã charitatem nõ extinguit, sed eam potius manifestat, & relucere facit. Vñ Prou. 31.dr̃. Non extinguetur in nocte lucerna eius.¶ Scd'us ignis inextinguibilis est ignis.s. auaræ affectionis. Ex quo. n. aliq̃s igne auaritiæ semel fuerit inflammatus, vix aut nunquã põt amplius extingui. vñ Eccl.23.dr̃. Aĩa calida quasi ignis ardẽs nõ extinguet, donec aliquid glutiat.¶ Tertius est ignis æternæ dãnationis, quia.s. sine aliqua extinctiõe vel refrigeratione corpus & aĩa damnatorum æternis ignib. succendentur. Vnde Esa.1. Succendet vtrũq; simul, & nõ erit q̃ extinguat. Damnati.n. sunt sicut lapis, qui dr̃ asbestos, qui semel accensus perpetuo nõ potest extingui, quia breuiter, sicut dicitur Esa.66.& Marci.9. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur &c. Vide in tabula.

A

Extra Exterius Exterior

Nota, q̃d ista vocabula signant diuersimode in scriptura. Possunt.n. denotare circunstantiã loci, & circunstantiam rei. Qñ. n. ista concernunt rem, signant illa, quæ nobis sunt apparentia atq; nota, sicut sunt bona tẽporalia, & facta corporalia. Ista.n. sunt q̃dam extrinseca, quæ hominibus possunt apparere, & q̃ extra & præter rei substantiam velut accidentia possunt esse. Vnde ista proprie signant exteriorem conuersationem & conditionem, vel exteriorem subuẽtionem seu possessionẽ. Qñ vero concernunt locum, signant à loco exclusionem, elõgationem, & remotionem, sicut dr̃ Ioannes est exterius vel extra, vel exterior. Moraliter ergo accipiendo, ista verba exterius, & extra, & mihi possunt notare, scilicet

Exteriorem { conditionem / possessionem / eiectionem } Quæ est { Præparanda, / Detestanda, / Formidanda.

Primo ergo dico, q̃ est quædã exterioritas cõditionis, quæ ꝑparanda & ordinanda est.s. exterior cõuersatio. Sicut. n. color & pictura ponit in superficie, non in centro, ꝑulchritudo consistit in pelle exteriori, non in carne interiori, sic vere color, pulchritudo & pictura conuersationis in interioribus principaliter consistit. Ista.n. exteriora.s. operatio & cõuersatio principalr ab hominib. aspiciuntur, & aspectib. hominum principaliter obijciuntur. Et ideo à prudentib. ista mundius & pulchrius & honestius ornãtur, & gubernãtur. Sicut.n. radij solares inclusi in vẽtre nubis causant exterius arcũ celestem, in quo pulcherrimi colores apparent, sic vere radius diuinę gratiæ si in ventre nubis, i. in corde nostro habitauerit, ipse ꝑ certo exterius in apparentia coloris pulcherrimæ & honestæ conuersationis efficiet, & causabit. Et cætera omitto, quia nullas habeo auctoritates. Maledicatur qui in cõcordantijs dimisit. Sed vide infra vbi foris & foras, vbi satis poteris inuenire. Vide etiã supra de apparere, & de conuersatione. Et vide de hypocrisi, q̃a.s. hypocritæ, magis student exteriora parare, quam interiora, magis laborãt circa honestatem exteriorem, quã circa honestatẽ interiorem. Cuius tñ contrarium facit natura, quia primo format membra interiora.s. cor, epar, cerebrum, & talia, & postea mẽbra exteriora.s. manus, pedes, & similia. Ad denotandum, q̃ primo & principaliter debemus curare de interiori cõscientia paranda ordinanda, & virtutib. perficienda, & postea de exteriori cõuersatione, & apparentia est tractandũ. vnde Mat. 23.dr̃. Munda prius q̃d intus est calicis paropsidis, vt fiat & illud, quod de foris est mundum. Ex mũdicia enim interiori solet exterior mundicia redundare. Sic ergo patet, q̃ exterioritas signat exteriorem conditionem, quæ est præparãda.

B

¶ Scd'o dico, q̃ signat exteriorem possessionem, quæ est contemnenda.s. bona temporalia & mundana, quæ exterius apparent. Ista.n. sunt causa multorum malorum. Calor.n. accidentalis & exterior solet esse causa mortificationis & euaporationis caloris naturalis. Aperit.n. poros & vias ꝑ quas calor interior euaporat, & inde est, quod quãto hõ est frigidior exterius tãto solet esse interius calidior, & dispositior. Sic vere charissimi, bona tẽporalia, quæ causant calorẽ auaritię exterius, sunt cã, quod conscientia & cor interius calore diuinæ gratiæ priuantur, & euacuantur. Quãdo.n. hõ est exterius frigidus & pauper quantũ ad temporalia tunc est interius calidior quantũ ad spiritualia. Exterius enim picturæ phreneticis & melancholicis sunt nociuæ augent.n. melancholiam & furorem. Et ideo tales infirmi non sunt in locis pictis & coloratis ponẽdi. Sic vere exteriora bona, q̃ nõ sunt nisi picturæ quædam, quia.s. non habent existentiam veram, infirmis peccatorib. non sunt necessaria. Augent enim imagines malorũ desideriorum, & sunt causa furoris & melancholiæ, i. diuersorum peccatorum. Et breuiter talia exteriora non sunt quærenda vel diligenda, sed magis timẽda, & fugienda. Vñ Greg. lib. moral. ca. 1. Sancti (inquit.) viri cũ sibi suppetere & prospera cõspiciunt, pauida suspitiõe turbantur. Timent enim ne hic laborum suorum fructus recipiant, timentq; quod diuina iustitia eos exteriorib. muneribus cumulans, ab internis repellat. Ista est ergo exterioritas q̃ est contemnenda.

C

¶ Tertio dico, q̃ est alia exterioritas formidãda, & hæc est exterioritas peccati mortalis, q̃ ponit hominem exterius à statu gratiæ. vel ista est dãnatio infernalis, q̃ extra Paradisum eijcit peccatores. Ideo de peccatore fiet q̃ in die iudicij qñ rex veniet de Paradiso vt videat discumbentes, & videbit ibi non habentem vestem nuptialẽ, i. gratiam, ipse pro certo ligatis manib. & pedib. faciet eum mitti in tenebras exteriores, sicut dicitur Matt.22.& Hiere. 22. Sepultura asini sepelietur, putrefactus, & ꝓiectus extra portas Hierusalẽ. Et sic patet triplex exterioritas. Sed adhuc nota, q̃ quidã proijciũtur extra gratiam per iniquitatem, extra mundum per mortem, extra veniam per desperationem, extra gloriam per damnationem.

D

¶ Primi ergo per iniquitatẽ extra statum gratiæ eijciuntur. Vnde talis quilibet est rectè sicut piscis exiẽs extra aquam, qui necessario moritur. Sicut ouis exiens extra tectum, quæ à lupis deuoratur. Sicut etiã malefactor exiens extra locum priuilegiatum, qui à balliuis capit, & suspenditur. Ista bene figuraliter dicuntur Numer. 35. vbi dicitur interfector quandiu erat in aliqua ciuitate refugij, tutus erat, sed statim quando erat extra in periculo, quia occidi poterat ab amicis & parentibus interfici. Sic vere illi, qui animam suam occiderũt, & interfecerunt ꝑ pc̃m mortale, debent pro certo recurrere ad ciuitatem refugij. s. ad statum gratiæ vel pœnitentiæ, alias si extra istam ciuitatem inueniuntur mortis æternæ periculo subiacere noscuntur. quia vere in die iudicij qñ venient amici parentes istius animæ sic interfectæ. s. Deus & Angeli, nisi istum malefactorem, i. peccatorem in loco tuto & priuilegiato inueniant, i. statu gratiæ, ipsum occident. Status enim gratiæ est sicut vmbra cuiusdam arboris, quæ dicitur persidion, in qua vmbra quandiu columbæ manserint, Draco non potest eis nocere, statim vero qñ extra vmbram exierint, solet eas deuorare, quia pro certo quandiu in vmbra, i. in refrigerio gratię manserimus, à dracone diabolo non lędemur. Si vero extra istam vmbrã, id est extra statum gratiæ fuerimus à dracone diabolo rapiemur. Ista potissime videmus de apostatis, cum quibus recte ludit diabolus, sicut lupus cum boue ludit, vt ipsum extra societatem vsque ad nemus paulatim deducat, quem cum in nemore tenuerit ipsum strangulat, & occidit. Sic vere diabolus per malas suggestiones ludit cum religiosis, ipsosq; extra religionem vsq; ad nemus mundi ꝑtrahit, vbi per diuersa peccatũ ipsos permittit. Ista figurantur in vitula illa Nume.19. quam extra castra tantummodo erat licitum cremari. Deus enim, & diabolus fecerunt partitum ludum, quia illa, quæ sunt intra, sunt Dei, & quæ extra sunt, diaboli. Ideo de pessima Athalia dicitur. 4. Regum. 11. & 2. Paralipo. 23. Educite eam extra septa templi, & interficite ibi. Tales ergo per culpam extra gratiam eijciuntur.¶ Secundi per mortem extra mundum proijciuntur. Sicut.n. facto & finito conuiuio, ianitor solet inuitatos extra emittere, & bñ cauet, q̃ secũ de bonis hospitij nihil portẽt, sic vere mors, q̃ est ianitor in conuiuio huius mundi, oẽs finaliter extra conuiuium huius mundi mittit, & de bonis huius mundi portari aliquid

ri aliquid non pmittit.vñ de morte pōt dici, ꝙ de Iudeis dr̃ Act.7.ꝙ eijcientes Stephanū extra ciuitatē lapidabant &c.

E ¶Tertij per desperationem extra veniā constituunt̃.Istis accidit sicut accipitri,q extra manū magistri sui dimissus, ita fortiter indignat̃,ꝙ redire renuens extra taliter diuagatur, ꝙ siluestris efficitur.Sic vere charissimi,sæpe accidit,ꝙ dum hoies extra manū Dei per pctm̃ mortale ponunt̃,ita qñq; desperant,& obstinant̃,ꝙ vlterius redire ad ipsum per pniam dedignant̃.Figurati in coruo.Gen.8.qui extra arcā dimissus redire ad Noæ amplius noluit,sed cadauerib.contentus circa ea pænitus se occupauit.Isti sunt similes corallo, q dum est in aqua,radix dr̃,cū vero extra ponit̃.in lapidis duritiam cōmutatur. Quia vere multi sunt,q libēter exeūt de arca & de aqua,i.de statu gratiæ per pctm̃,sed vere cum extra fuerint,vix aut nunquā tractāt amplius de reditu,imo circa bona temporalia & circa cadauera carnalia taliter occupātur ꝙ eis totaliter contenti,de alijs curare non videntur, sed ꝙ peius est in lapideā duritiā vertuntur,& commutantur per obstinationem,de quib.dr̃ illud Iob.41. Cor eius indurabit̃ quasi lapis &c.Isti ergo extra veniam per desperationē constituuntur.¶ Quarti extra gloriam per damnationem stabiliuntur.Sicut.n.apes expellunt sorores suas mortuas extra alueare suum,nec secum habitare pmittunt, sic Deus & Angeli expellent in die iudicij à societate sua pctōres. qd' figuratur de leproso Leuit.13.qui solus extra castra debebat habitare.qa vere leprosi & infecti peccatores in die iudicij de castris,i.de Angelici exercitus congregatione expellent̃,& extra Paradisum.i.in inferno damnabuntur,& relegabūtur. Vnde Num.12.dr̃.Separentur septem dieb.extra castra. Sic ergo patet,quod est quadruplex malum extra. ¶Sed adhuc possumus dicere,quod istud vocabulum extra potest sumi in bono significato,sicut cum aliquid ponitur.Extra periculum,Extra pctm̃,Extra malum cōsortium,seu locum. Et sic loquitur Apostolus ad Hebr.14.Exeamus ad eum extra castra,improperium eius portantes.Vide supra de Egredi, & Exire,quia ista denotant recessum extra locum.

A **Extraneus.** Nota,ꝙ extraneus idē est,quod peregrinus,aduena,alienus. Et pōt significare in bono,& in malo.Extraneus.n.significat virum perfectum,à mundo & a mundi negocijs alienū,sicut fuerūt sancti,quos mundus extraneos reputabat,& velut extraneos à suis pmotionib.repellebat.Vnde Sap.19.dr̃.Inuiti recipiebant extraneos.In malo vero illos,qui nullā habēt nobiscū familiaritatem,sicut sunt pauperes & ignoti.Spiritualiter ēt loquendo,extranei sunt,illi,qui per pctā sua à Deo sunt alieni,& qui in hæreditate Paradisi nihil habēt,sed sicut extranei,i.extra nati,ipsa perpetuo priuabuntur. Vnde Prouerb. 14.dicitur In gaudio eius nonimiscebitur extraneus . Boni ergo pauperes possunt dici extranei in hoc mundo. Nam sicut extranei non cognoscuntur,non honorantur,vilipendūtur,& nulla certa domo,vel hæreditate ditātur,sic vere pauperes & viri perfecti,in hoc mundo ; sunt sicut extranei,qa s.ipsi sunt sine honore,ab omnib. contempti & conculcati, nullus.n.vult ipsos cognoscere,imo etiam fratres & amici dignoscunt̃ de talibus non curare.Aspides.n.aphris & mauris non nocent,extraneos vero lætaliter occidunt , vt dicit Isidorus.Ideo aphri & mauri volētes probare de pueris an sint filij sui,solent eos aspidibus apponere, & si aspides eos non læserint,solent eos vt proprios retinere.Si vero ipsos aspides momorderint,solent eos tanquam extraneos & degeneres refutare.Sic vere aspides,idest venenosi tyranni balliui mauros & aphros,i.mūdi nigros peccatores, & maximè vsurarios non lædunt,imo sicut notos,& amicos ipsos protegunt,& defendunt.Sed pculdubio extraneos & ignotos, i.pauperes,& debiles,rapinis & excoriationibus vulnerant & occidunt.Ideo dicunt tales cum ps. Extraneus factus sū fratrib.meis,& peregrinus filijs matris meæ.¶Itē nota , qd' sicut ciues,& non extranei ad ciuitatis officia,& consilia solent admitti,iuxta illud Eccl.8.Corā extraneo ne facito consilium.sic in ciuitate Ecclesię boni & non mali debent promoueri,& ordinari.Cuius tñ cōtrarium fit hodie. Ideo mō plangunt veri filij Ecclesiæ dicentes illud Thren.5.Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos &cę.Cætera omitto,quia paucæ sunt auctoritates.Et inuenies de extraneo supra de acceptiōe,& dę equo, & infra de peregrino,& supra de alieno,& aduena . Et breuiter multa inueniremus exempla,sed copia auctoritatum deficit &cēt.

Extrahere. Nota,ꝙ extrahere idē est , quod extra locum trahere.Et potest significare in bono,& in malo.In bono.n.signat de pctō,seu aliquo periculo ereptionem,& saluationē. A Vnde.2.Reg.22.Misit de excelso,assumpsit me,& traxit me de aquis multis. & Dan.14. Extraxerunt Danielē de lacu leonū.In malo aūt signat de ꝓpria hæreditate eiectionē,vel de mundo expulsionem.Sicut n.hyena extrahit mortuos de sepulchro,vt eos deuoret, piscator etiā extrahit pisces de fluuio,vt eos manducet,sic raptor extrahit hoiem de ꝓpria domo,diabolus extrahit peccatores,de fluuio,i.de deliciarum irriguo,mors vero extrahit oēs de corporis hospitio.Vnde de peccatoribus dicitur Ezec.29.Ecce ego ad te draco Magne, qui cubas in medio fluminum,extraham te de medio fluminum. Pauperib.etiā possunt dicere vsurarij & raptores illud Ezechiæ.32.Extraham te in sagena mea &c.Multa exempla habemus de extrahere,sed auctoritates deficiunt.Vide supra de titulis Eijcere & Expellere,& infra de trahere

Extremus Extremitas. Nota, qd' extremus idē est, qd' A vltimus seu nouissimus,& signat finem siue posteriorē partem rei.Et ideo loquendo moraliter.possumus dicere,ꝙ extremitas potest significare humilitatem,tepiditatem, moralitatem.Et ideo possumus dicere,quod est quædam

Extremitas commendabilis,
Quædam detestabilis,
Quædam formidabilis.
¶Prima est desideranda.
Secunda vituperanda
Tertia consideranda.

¶Primo ergo est quædam extremitas commendabilis & desiderāda,& ista est extremitas humilitatis . Vir.n. humilis sꝑ alijs se postponit,seque alijs non ingerit,aut præponit , immo respectu omnium aliorum se omnium extremum,& vltimum reputat,& supponit.Catuli enim secundum Plini.qui nascuntur vlteriores,sunt,vt communiter,cæteris meliores.Sic vere illi qui vltimi & extremi sunt per humilitatem, & qui etiā ab alijs vltimi reputantur propter corporalem miseriā & paupertatem,sunt quo ad Deum meliores, quod figuratum est in Beniamin,qui inter fratres Ioseph fuit vltimo natus, qui tamen à Ioseph amplius fuit dilectus,& in mensa sua ferculis amplioribus satiatus,sicut dicit̃ Gen. 43. Quia vere charissimi,verus Ioseph Christus illos plenius in mensa Paradisi reficit,quos in hoc mūdo vera humilitas,& paupertas vltimos,& extremos facit.Ideo de Iuda Machabeo in figura Christi dicitur.1.Machabeo.5.Erat Iudas congregans extremos.& Esa.49.Salus mea vsq; ad extremum terræ. quia breuiter secundum regulam saluatoris,erunt primi nouissimi,& nouissimi primi.Matthæi.20.quia sicut dicitur Matthæi .20. Paterfamilias incepit à nouissimis denarium diurnum seu salarium dispensare . Ad denotandum , quod illi,qui sunt nouissimi per humilitatem & temporalem paupertatem , erunt primi in gloria paradisi . Sic ergo patet, quod est quędam extremitas commēdabilis & desiderāda.

¶Secundo dico,ꝙ est alia extremitas detestabilis & vituperanda. B Et ista est extremitas illorum , qui ad omne bonum faciendum volūt esse vltimi atq, tardi,& istā est extremitas atq; vltimitas pigritiæ,negligentiæ,seu accidentiæ, quæ valde est vituperabilis.Tales.n.extremi si fugiunt,primi à persecutoribus comprehenduntur. Extremi etiam pauperes per eleemosynam minus laute reficiuntur.Illi etiam, qui extremi ad operandum veniunt minus de labore reportare merētur.Sic vere illi,qui volūt esse vltimi & extremi ad bene operandum,minus in Paradiso de præmio reportabūt, & persecutorib. inuasoribus & tentatoribus subiacebunt. Exemplum habemus Num.11.vbi dicitur,quod ignis deuorauit extremā partem castrorum. Extremum enim fructus ficuum,quæ scilicet circa autumnum nascuntur,nihil valēt, quia scilicet nunquam possunt maturescere. Quia vere charissimi,illi, qui bene operando volunt esse extremi , sicut sunt illi,qui tempus autumni,i.senectutem expectant, vere tales vix possunt in morib. maturescere,vel ad bonum aliquod peruenire.Vnde Num.24.dicitur. Principium gentiū Amalech,cuius extrema perdentur.Ista est ergo extremitas detestabilis & vituperanda.¶Tertio dico,quod est extremitas for- C

tas formidabilis & præmeditãda. Et ista est extremitas vitæ & finis corporis, terminus & meta ꝓſperitatis, quæ ꝓ certo timenda sunt & considerãda. Cęlum.n. habet duas extremitates immobiles, ſ. polũ arcticũ & polũ antarcticũ, quæ sunt stellæ immobiles, inter quas tota cæli ſuba cõtinue rapit & mouet. Sic vere hõ habet duas extremitates, ſ. natiuitatẽ & mortẽ. Isti.n. sunt duo poli, i. duo termini sibi inuicẽ contrarij, in quorum vtroq; hõ immobilis reperitur. Ante.n. natiuitatẽ, & post mortẽ hõ non mouet, sed vere infra istos terminos vita humana voluit, & cõtinue diuersis variationib. agitat. Totũ.n. cælũ, i. tota mens nostra cõtinue volui ꝑ consideratiõnẽ infra istas duas extremitates. ſ. nũc cogitãdo de natiuitatis vilitate, nunc de mortis aciditate meditando. Vñ ſicut Eccl. 48. dr̃ Spiritu magno vidit vltima. Ista.n. vltima & extrema quæ finaliter contingent, ſ. mors iudicium, infern⁹, Paradisus, sunt spiritu magno præuidenda & consideratã. Animal.n. quod extremitatem, i. caudã perdidit, à sacrificio repellebatur, sicut dicitur Leu. 22. Sic vere illi, qui talem extremitatẽ, i. extremorum considerationem non habẽt nec Deo sacrificari, nec ab eo acceptari merẽtur. Ideo dr̃ in ps. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me. Extrema.n. maris sunt ista, eo ꝙ multis amaritudinib. sunt respersa. ¶ Aduerte tamẽ, quod quidam sunt sicut simię, & sicut hõ, q̃ sunt aĩalia ingeniosa, quæ tñ talib. extremitatib. ſ. cauda carere noscuntur. Ad denotandum, ꝙ illi, qui ingenio & rõne amplius vigent, de mortis consideratione minus habent. Istis facit diabolus sicut formica grano, cui scilicet extremitates aufert, ne possit fructificare. Sic diabolus aufert peccatorib. futurorum considerationes, ne aliqđ bonũ opus possint facere. Non sic charissimi, &c. Sufficit. replica distinctionem.

A **Exurgere.** Nota, ꝙ exurgere idem est, qđ ex toto surgere vel ex affectu vel ex appetitu surgere, & se superi⁹ eleuare. Sicut de beata virgine dicitur Luc. 1. Exurgens Maria abijt in montana cũ festinatione. Potest ergo referri ad Deum & hominem. Deus.n. exurgit

Ad { Adiuuandum per potentiam, / Puniendum per iustitiam, / Miserandum per clementiam. }

Deus.n. aliquos adiuuat per potẽtiã. Vñ in pſa. dr̃. Exurge domine, adiuua nos. Item aliquos cruciat per iustitiam. Vnde psal. Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius. Itẽ aliquibus parcit per clementiam. Vnde psal. Tu exurgens misereberis Syon &c. Item exurgit homo a cadendo, à sedendo, à dormiẽdo. ¶ Sic vere exurgere debet homo spiritualiter, quando cadit per iniquitatem, quando dormit per carnalitatem. ¶ Surgamus ergo à casu iniquitatis. Vnde Micheæ. 7. Ne lęteris inimica mea quia cecidit, consurgã. Itẽ à somno carnalitatis. Vnde Ephesi. 5. Surge qui dormis, ex exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Item surgamus à sede, seu quiete tepiditatis. Vnde Lucæ. 1. Exurgens Maria abijt in montana cum festinatione. Vide supra de eleuare & erigere & exaltare, & ĩfra de surgere & de sursum. Et si vis pone illam auctoritatem. Exurgens Saul de Spelũca pergebat cæpto itinere. Istam diuide sicut in illo sermone. Exurge in occursum meum, & vide &c.

A **Exuere. Expoliare.** Nota, ꝙ expoliare siue exuere idem est, ꝙ vestes deponere, seu exterioribus apparatibus se nudare. Et ideo sicut sunt tria genera vestimentorum moralium. ſ.

Bona { Spiritualia, / Temporalia, / Aeternalia. }

Virtuosa est illa, qua nos exuimus temporalibus ꝑ largitatem. Vitiosa est illa qua nos denudamus spiritualibus per prauitatem. Dolorosa est illa, qua priuamus nos æternalib. per iniquitatẽ. Ideo secundum hæc possumus dicere & distinguere triplicem expoliationem, scilicet

Quandam { Virtuosam, / Vitiosam, / Dolorosam. }

Prima est seruitorum, qui se expoliãt vt possint melius seruire. Et ista est expoliatio, qua se expoliauit Dauid vt luderet coram arca. 2. Reg. 6. De qua etiam dicitur Cant. 5. Expoliaui me tunica mea, quomodo induã illam? ¶ Secunda est ebriorum, qui impudenter quandoq; se expoliant ita quod apparent pudibũda sua, sicut apparuit Noa Gene. 9. quia. ſ. illi, qui vino peccati sunt ebrij, vestimẽtis virtutum se expoliant, & sic pudibunda suorum malorũ operum omnibus manifestant. Vnde 1. Regum. 3. dicit Expoliauerunt Saul armis suis. ¶ Tertia est expoliatio miserorum, quæ fit his qui non possunt soluere quod expẽderũt, qui proprijs vestibus expoliantur. Sic vere damnati in Die iudicij quando rationem de cõmissis & omissis reddere nõ poterunt vestibus æternæ gloriæ priuabũtur. Vnde 1. Reg. 31. Venerunt Philistei vt expoliarẽt interfectos. Sunt ergo, vt dictum est, aliqua vestimenta, quæ debemus exuere, ſ. vestes exterioris possessiõis, vel etiã vestes exterioris malę cõuersationis. Item sunt aliæ vestes, quibus expoliauit Iudith, vt posset Holofernem decipere & occidere. Istę etiam sunt illæ veteres pelles, quibus se solent serpentes expoliare, & exuere, vt iuuentutem possint recuperare. Quia vere charissimi, qui contra Holofernem idest diabolum vult præualere & iuuentutem moralis conuersationis recuperare, necesse est, quod pellem veteris & malæ cõuersationis expoliet, & ꝙ vestibus bonorum temporalium saltem quãtum ad affectum se denudet. Sicut de Ionatha dicitur. 1. Reg. 18. Expoliauit se ionathas tunica sua, & dedit eam Dauid. Iõ de iudith dicitur Iudith. 10. Exuit vestimentum viduitatis suæ lauit corpus suum, & vnxit se myrto optimo. In quibus verbis notatur

Quid tu debes { Deponere, / Abstergere, / Corrigere. }

Rerum facultates sunt deponẽdæ, culpæ prauitates sunt abstergendæ, carnis voluptates sunt corrigendæ. ¶ Primum ꝓbat vestis nudatio [Exuit se vestimentis viduitatis suæ] Secũdum probat fæcis ablutio [Lauit corpus suum.] Tertium ꝓbat carnis afflictio [Vnxit se myrto optimo] Igitur deponamus rerum possessionem, abluamus mentis infectione, habeamus carnis afflictionem. Quæ scilicet denotatur ꝑ myrram, quod est vnguentum valde amarum. Ista possemus valde notare, & de expoliare exempla plurima reperire, sed q̃a paucę sunt auctoritates, ideo omitto. Et propter hoc vide de vestimento de nuditate, & de spoliare

Exultatio. Nota, ꝙ exultare idẽ est, quod extra saltare. Et est exultatio quædam lætitia q̃ in tantum abundat interius, quod per certa signa apparet exterius. A Est ergo exultatio excellẽs gaudium seu lætitia aliquibus certis indicijs declarata. Possumus ergo notare, qđ multiplex est exultatio, scilicet

Quædam { Temporalis & transitoria, / Spiritualis & meritoria, / Criminalis & damnatoria, / Aeternalis & permansoria, }

¶ Primo ergo dico, ꝙ est quędã exultatio tẽporalis. Et hæc est illa, q̃ aliquod bonum tpale; seu aliqua tpalis ꝓsperitas introducit, & ista est exultatio puerorum, qui in reb. modicis & inutilib. magis exultant, quam in magis vtilib. Est etiã sicut exultatio naturarum, qui q̃nq; eadẽ die qua exultauerunt è mari absorbentur, quia extrema gaudij, quia. ſ. tẽporalis luctus occupat, sicut dr̃ Prou. 14. vnde Iacob. 4. Omnis exultatio talis maligna est, & dr̃ Iacob. 3. terrena animalis & diabolica. Vide istam auctoritatem prosecutam supra in titulo. ¶ Secundo est q̃dã exultatio ſpũalis, & ista est iustorũ, qui in rebus spiritualibus exultant. ſ. in cõscientiæ puritate, in amicitia bonorum & charitate, in spei securitate, in pacis tranquillitate. Vnde in psal. dr̃. Exultate iusti in dño, rectos decet collaudatio. Et iterum. Sancti eius exultatione exultabũt. ¶ Tertio est quędã exultatio criminalis, & ista est q̃n aliquis exultat de peccato proprio, vel de alterius incõmodo, sicut illi, de quib. Prou. 2. qui lætantur cum malefecerint & exultant in reb. pessimis. Et in pſa. dicitur. Qui tribulant me, exultabũt si mot⁹ fuero. ¶ Quarto est exultatio æternalis. Et hæc est illa, q̃ sancti post huius vitæ labores superi⁹ in Paradiso habebunt, quia tunc exultabunt sancti in gloria, lętabunt in cubilibus suis, tunc exultabunt filiæ Syõ, i. aĩæ, in rege suo, dicentes. Hæc est dies, quam fecit dñs, exultemus & lætemur in ea. De talibus ergo exultationibus, quibus. ſ. sancti in hoc mundo ꝑ spem, in alio ꝑ speciẽ exultant, põt exponi illud Esa. 9. Exultãt victores capta præda, q̃n diuidũt spolia. In quib. verbis ostenditur, quod de tribus est principaliter exultandum, scilicet

De vitiorum superatione [Exultant victores.]
De meritorum acquisitione [Capta præda.

De præ-

De præmiorum distributione[Diuidunt spolia]

¶ Exultem⁹ ergo quãdo vitia superam⁹.[Victores]Simulq; sicut elephantes,qui.s.secũdum Plinium, exultãt,& gaudẽt quando vincunt,tristantur,& dolent quando vincũt.Quia reuera boni & iusti,qui cõtra hostem diabolum in hoc mũdo sicut in stadio sunt locati,quando hostem diabolũ & ei⁹ iacula.s.mundi tribulationes & tẽtationes superant atq; vincunt,valde exultant,& lętantur,quia tunc exultationes Dei in gutture eorum,& gladij ancipites in manib⁹ eorũ.Si vero contingat,ꝙ aliquo casu vincantur,& ꝙà diabolo vel ei⁹ tentationibus superentur, valde solent ꝑ contritionẽ dolere,& signum doloris per confessionẽ & pœnitentiam ostẽdere.Vnde Iudith.16.Per tres mẽses huius victoriæ gaudiũ celebratũ est.Tres isti menses sunt exultatio cordis, vocis, & operis.Sicut.n.videmus,ꝙ Gallus post victoriã cantat,& exultat,exultationemq; suã voce & alis denotat,& demõstrat.Sic vere iusti sperato & victo diabolo lętantur, & gaudent,& exultando Deo regratiantur, & cantãt. Abacuc.3. Super excelsa deducet me victor, in psalmis canentẽ.Vnde in psal.dr̃.Vox exultatiõis & salutis in tabernaculis iustorũ.

C Lętemur ergo,& exultemus,quando vitia superamus.¶ Iterum dico, ꝙ nos debemus exultare qñ merita cumulamus, ꝙ ostenditur,cum dr̃.Capta præda.præda.n. quam debem⁹ sequi,& insequi,venari pariter & inquirere,sunt merita,gratiæ,virtutes,boni habitus,bonæ dispositiões & cõditiones. Sicut.n.videmus,ꝙ canis nobilis prædam suam diligẽter q̃rit,qua inuenta solet saltare & exultare,& nouo latrãdi genere gaudium sui animi declarare,sic verè charissimi,ꝓdam virtutum & meritorum tenemur diligẽter quærere, q̃ si acquirere possumus,valde gaudere & exultare debemus.Vnde psal.Pinguescent speciosa deserti & exultatione colles accingent.Induti sunt arietes ouiũ, & valles abundabunt frumẽto.quasi dicat.Sicut desertũ gaudet de pluuiæ irrigatione,sicut colles lętant̃ de roris madefactione,sicut arietes exultant de pabuli ministratione, sicut insuꝑ valles videnť iocũdari de frumẽti ꝓductione, abundãtia & multiplicatiõe. Sic verè boni lętantur, & gaudent de virtutum & meritorũ acquisitione. Ista est ergo præda nr̃a[Capta inquit ꝓda[Vnde de quolibet viro iusto põt dici illud. Ezech.19.Leo fact⁹ est,& didicit capere prædam.Talis.n.dr̃ leo,quia prædã,quã cępit, non solet libenter dimittere imo si aliquã viderit solet eam cum pedibus amplexari,& pro ipsa defendenda pręliari.Sic vere prædam virtutum,quã cæpimus,& acquisiuim⁹ debem⁹ custodire,ipsamq;viriliter defendere,& pro ipsa contra hostes infernales strenuissimè militare. Et sic dicitur de eo,Leo factus &c.Vbi aduerte,ꝙ talis,q. taliter accipit talem prędam,debet habere

Fortitudinis firmamentum[Leo]
Sanctitudinis complementum[Factus est]
Certitudinis documentum[Didicit]

Et sic habebit spiritualis plenitudinis nutrimẽtum,quia capiet prædam.Debemus ergo exultare.s.quãdo merita cumulamus.¶ Deniq; dico, ꝙ nos tunc possumus exultare,quãdo gloriam occupamus,quod ostenditur,cum dicitur.Quãdo diuidunt spolia.Istud enim aduerbium quãdo, signat terminum finalem temporis,in quo aliquid est faciendũ. Et verè istud est quãdo mortis,in quo sancti diuidũt inter se secundum diuisionẽ meritorũ, spolia & diuitias præmiorũ æternorum,quia secundum Apostolum.1.ad Corin.12.Diuisiones gratiarum sunt, vnus autem spiritus diuidens singulis prout vult.Ideo de isto quando dicitur in psa. Quando diuidebat altissimus gẽtes quãdo separabat filios Adam.q.d.In isto quãdo.s.in gloria paradisi,altissimus diuidit gẽtes,vnũquemq; secundum meritum diuersimode præmiãdo, & separabat filios Adã,idest bonos à malis perenniter distinguẽdo.Sicut ergo videm⁹, qd' nautę post maris pericula valde exultant,quando perueniunt ad securum portum,Operari⁹ post laborem exultat, quando in sero recipit præmiũ. Cursor post cursum lætatur,quãdo pro mercede recipit brauiũ, Miles etiam gaudet, quãdo post triumphum acquirit soliũ Sic vere illi paradiso,qui in isto mũdo fuerunt sicut in mari vt nauigarẽt,sicut in opere, vt laborarẽt, sicut i stadio,vt ꝑ perarent,sicut in prælio,vt dimicarent,tũc proculdubio lætantur,& exultant,quando perueniunt.s.

Ad portum securitatis,
Ad præmium fœlicitatis,
Ad brauium æternitatis,
Ad solium sublimitatis,

Tunc enim percipiũt,ꝙ verum est verbũ Thobiæ, Thob.3. vbi dicitur,ꝙ Deus post tempestatem tranquillum facit,& post lachrymationem & fletum exultationem infundit.Isti enim modo exultant

Quia { Dulcissime recreantur,
Tutissimè collocantur,
Largissime præmiantur,
Lętissimè modulantur, }

Isti(dico)delectantur siue recreant̃ dulcissimè.Ideo dicunt' illud psal.Exultauimus,& lętati sumus. ¶ Item collocãt,seu situantur tutissimè.i.in ꝓtectione & saluatione domini.psa. In velamento alarum tuarum exultabo.¶ Item isti præmiãtur,& remunerant̃ largissimè.Vnde in psal.Veniẽt cũ exultatione portantes manipulos suos.Et alibi. Qui seminãt ĩ lachrymis,in exultatione metent. ¶ Isti in super modulãt,& regratiãtur lętissimè.Vnde in psa.dicitur.Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.Et alibi.Exultabũt labia mea cum cantauero tibi.Tunc ergo exultamus,vt dictũ est, quando cœlestem gloriam occupamus.quod ostenditur,cũ dicitur.Quando diuidunt spolia.Vnde in psal. dicit̃. Exultabo & diuidam sichimam. Sichima enim interpretat̃ laboriosa,& signat gloriã paradisi,quæ acquiritur laboribus ĩfinitis quæ tamen quando diuiditur seu attribuitur, tũc æternum gaudiũ & exultatio in homine cumulatur.Patet ergo, ꝙ est triplex bona exultatio.s.vna de superatione vitiorum alia de acquisitione meritorum,tertia de distributione præmiorum. Explicit litera F.

Incipit litera F.

Faber, Fabricare,

Nota, ꝙ fabricare idẽ est ꝙ aliquid artificiose operari vel facere. Pertinet autem fabricare ad illos artifices mechanicos, qui cum manualibus laborib.percussionibusq; & ictibus solent aliquid construere, vel formare.& sic solemus fabrum dicere illũ qui de ferro,ære,ligno, vel lapide solet aliquid fabricare.Moraliter igitur loquẽdo dicã,ꝙ in scriptura reperit̃ multiplex faber videlicet Faber A

Gloriosus,qui fabricat opus mirabile,
Virtuosus,qui fabricat opus laudabile,
Vitiosus,qui fabricat opus inutile,
Odiosus,qui fabricat opus damnabile,
¶ Gloriosus est mundi creator,
Virtuosus est iustus viator,
Vitiosus est vanus peccator,
Odiosus est hostis tentator,

¶ Primo igitur dico, ꝙ in scriptura reperit̃ faber mirabilis & gloriosus.Et iste est De⁹, qui sine malleo vel securi fabricauit,& fabricat vniuersa. Vnde etiã quantum ad diuinitatem iste dictus est faber,quia fuit omnium creator.psal.Tũc est dies,& tua est nox,tu fabricatus es auroram & solẽ.Tu⁹ fecisti omnes terminos terræ,ęstatem & ver tu plasmasti ea. Quantũ etiam ad humanitatẽ iste dictus est faber,quia fuit mundi creator:Vnde de Christo dr̃ Matth.12.Nõne iste est fabri filius? Nonne mater eius dr̃ Maria,Si.n.fabri filius,ergo faber.q.a.s.non põt filius facere nisi quæ viderit patrem faciẽtẽ, & q̃cunq; ille fecerit hęc & similiter fili⁹ facit.Io.5. Quantum vero ad vtrũq; faber dici põt, q a ipse est in viris iustis virtutũ oĩũ generator.Vnde sibi põt dici illud Iob.27. Fabricat⁹ es cœlos, q solidissimè quasi ęre fundati sunt.Iste n.quotidie fabricat cœlos.i.viros,quos.s.ꝑ interiorẽ gratię infusionẽ & exteriorẽ tribulationẽ & tunsionẽ facit solidos atq; firmos.Et sic dico,ꝙ De⁹ est faber mirabilis & glorios⁹.

¶ Secũdo dico,ꝙ iustus est faber laudabilis & virtuosus.Iustus enim templum Dei in seipso fabricat,quando congeriẽ virtutum aggregat,& ibidem habitaculũ Deo parat. Alios etiam fabricat,& ædificat,quando per bonã eruditionẽ vel correctionem ipsos ad bonũ instruit,& informat, & sic eos in Christi habitaculum construit,& format.Sibi etiam in paradiso domum cõstruit, quãdo per bona opera Deo seruit. Bonorum enim operũ executio æternæ possessionis & habitationis est cõstructio.Sicut enim dicit Heb.3.Omnis nãq; domus fabricat̃ ab iniquo.Vnde de bono fabro, idest de viro iusto B

ro iusto virtualiter fabricante & operante potest dici illud Esa.44. Faber ferrarius lima operatus est, in prunis & in malleis formauit illud, & operat⁹ est in brachio fortitudinis suę Iustus enim faber ferrarius dicitur, eo ꝙ contra labores ad modum ferri duratur. in lima etiam operari dicitur, eo ꝙ lima pœnitentiæ se carpinat, & alios etiam lima disciplinæ & iustitiæ cupit à suis vitijs expiari In prunis etiā opera sua facit, eo ꝙ in feruore charitatis facit & fabricat q̄cquid agit. Malleos etiā quādoq; adhibet, q̄a sæpe necesse est ꝙ seueritatis ictibus & timoris diuini tusionibus se & alios fabricet atq; domet. Sic igitur in brachio fortitudinis operatur, quādo faciendo bonū & declinādo à malo cōtra demones fortiter præliatur. De tali ergo fabro videt̄ domin⁹ loqui Esa. 54. Ego creaui fabrum sufflantem in igne prunas, & ꝓducētem vas in opus suū. Sed heu pro certo pauci tales fabri, qui sciant se & alios in bonis moribus fabricare, inueniuntur in mundo. Dicitur enim figuraliter. 1. Reg. 13. ꝙ in omni terra Israel non inueniebatur faber ferrarius, quod pro tāto erat, quia philistijm. qui filios Israel sibi subiecerāt, ordinauerūt, ꝙ nullus faber ferrarius in terra israel habitaret, ne forte lāceas aut gladios fabricarent. Sic verè videtur hodie factum. Nam quia philistijm, idest demones Israelitas, idest christianos sibi per vitia subiecerūt, ideo eorum ordinatione factū est, ꝙ de terra Israel, idest de statu ecclesiæ vel fidei Christianæ fabri ferrarij, hoc est dictū, boni virtutū fabricatores, vel boni prælati, & prædicatores, qui. s. alios in morib⁹ fabricāt atq; formant, quasi in pluribus defecerūt. Nolunt enim demones, ꝙ peccatores à suæ seruitutis iugo possīt resurgere, & ideo nolunt ꝙ arma spiritualia valeant fabricare, quaꝓpter bonos fabros studerunt in medio submouere. De quo Hiere. 29. Egressus est faber & inclusor de Hierusalem. Non sic charissimi, sed sint in nobis boni fabri. i. boni ꝑdicatores & prælati, & homines alij virtuosi. Vnde Eccle. 38. dicit̄, ꝙ omnis faber & architectus noctē tanquā diem trāsigit, qui sculpit signacula &c. Sequit̄. Faber ferrarius sedēs iuxta incudem. cōsiderans opus ferri, vapor ignis vrit carnes ei⁹, & in calore fornacis concertat̄. Vox mallei innouat aurē ei⁹ & cōtra similitudinem vasis oculus eius. cor suum dabit in cōsummationem operū. Expone si vis de bono fabro, idest de homine virtuoso, qui noctem & diem trāsigit in bono ꝑseuerādo, in nocte & Die benefaciēdo, signaculi sculpit virtutum imagines in se pinguēdo, iuxta incudē patiētiæ sedet ictibus tribulationē se assuefaciēdo. Opus ferri cōsiderat omnem difficulatem & duritiem virtute vincēdo & superando. Carnes suas igne cōtritionis vrit abstinentia & pœnitētia carnē attenuando & macerando. In fornace infernali cōcertatur ibi iugiter meditando. Vocem mallei, idest cōminationis diuinæ libenter audit, scripturis & sermonib⁹ vacādo, & attendendo, & sic ad consummationē operū attingit virtutum multitudinem aggregando, & tandem operū prēmia reportando. Patet igitur, ꝙ iust⁹ est faber laudabilis & virtuos⁹.

C ¶ Tertiò dico, ꝙ impi⁹ est faber inutilis & virtos⁹ Impi⁹. n. faber dr̄, qui in se ꝑ pct̄m domū diabolo fabricat, & etiam pro se in inferno habitaculum operatur. Quodlibet enim peccatum, quod facit, vnus est ictus ædificij diabolici, hic in congerie vitiorum, & postea in congerie tormētorum. Et nota, ꝙ impij dicuntur fabri seu fabricatores, q̄a

Percutiunt, iustos crudeliter,
Conficiunt fraudes subtiliter,
Decipiunt bonos faciliter,
Recipiunt opes rapaciter,
Superbiunt nimis inaniter,
Inficiunt sese carnaliter.

Et sic dicam, ꝙ est vna fabricatio crudelitatis & seuitiæ. Sicut enim fabri ꝑcutiunt super ferrū: sic tyranni nō cessant tribulationum malleis percutere pauperē populū atq; iustum psal. Supra dorsum meum fabricauerūt peccatores, pro longauerunt iniquitatem suā. ¶ Itē est fabricatio malitiæ & iniquitatis. s. machinatio fraudum peruersarum, quā viri malitiosi nō cessant quotidie cōtra alios fabricare. Ideo dicitur Eccle. 11. Attende tibi à pestifero, fabricatur. n. mala, ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. ¶ Itē est fabricatio fallaciæ & mēdacitatis. s. a parte ipsorum agentium seu ignorantiæ & fatuitatis. s. à parte fatuē credētium & obedientium. Sic introductores sectarū malarū fuerunt, mali prædicatores, & aliorū deceptores, sicut fuit Machometus & similes. Contra quos dicit̄ Esaiæ. 25. Abierunt in confusione fabricatores errorum. ¶ Itē est fabricatio auaritiæ & cupiditatis. Constat enim, ꝙ auari per malos quæst⁹ fabricant, & ædificāt ædificium status sui, & opum congeriē & structuram. Baruch. 3. Argentum fabricāt, & soliciti sunt, nec est inuentio operum illorū. Baruch. 6. Accepto auro fabricata sunt idola. s. coronas certē habent aureas super capita sua. ¶ Item est fabricatio superbiæ & pōpositatis, sicut patet de superbis, qui fabricāt alta palatia, q̄ sibi procurāt, & fabricāt altos status. 4. Para. 21. Dereliquerat dominū Deū patrum suorum, insuper excelsa fabricat⁹ est &c. ¶ Item est fabricatio luxuriæ & carnalitatis. Ezec. 16. Fabricasti tibi lupanar, & fecisti tibi ꝓstibulū. Sic ergo patet qūo peccator dicitur faber inutilis & vitiosus. ¶ Quarto vero dico, ꝙ diabolus est faber damnabilis & odiosus. Iste est enim q̄ fabricat omne malum in cordibus impiorum. Vnde dicit, ꝙ diabolus ita fabricat quemadmodū Sapi. 13. dr̄ de fabricatore idolorum. Si quis artifex faber de silua lignū rectū secuerit, & hui⁹ doctē eradāt oēm corticē, & arte sua vsus diligēter fabricet vas inutile in conuersationem vitæ. Constat enim ꝙ iste faber de silua ecclesię, ligna. i. recta, viros iustos ꝑ tētationes secat, & cortice bonę cōuersationis denudat, & eos in vasa inutilia fabricat atq; format &c. Et sicut videmus, ꝙ fabri vtuntur malleis & securibus, limis, serris, terebris & dolabris, & varijs vtēsilibus, & sicut faber ferrarius materiam suam in igne mollificat, & super incudē ipsam fortiter ꝑcutit atq; domat, sic diabolus impios igne infernali inflāmabit, & eos malleis æternæ tribulationis percutiet & grauabit. Vnde Zac. 1. dr̄, ꝙ ipse primo vidit quattuor, q̄ erant cornua, quæ ventilauerūt Iudam. Postea vidit quatuor fabros, qui venerāt deterere cornua supradicta. Quattuor. n. cornua significant vniuersitatem malorum, & maximè superborū & tyrannorum, qui in quattuor mundi plagis grauant, & vētilant innocentes. Fabri autem isti demones sunt, qui. s. in quatuor mundi plagis oē malum fabricāt & componūt. Quattuor autem fabri quattuor cornua deterūt, quia. s. demones ipsos tyrannos & superbos finaliter in inferno cofundunt. Esai. 40. Nūquid sculptile cōflabit faber? Sic ergo patet qūo diabol⁹ & impi⁹ iust⁹ etiā, & De⁹ diuersimode fabricare dicunt̄ &c. Vide infra de facere, & de ędificare, & cōstruere.

A **Facere.** Nota, ꝙ istud verbum facere est cōmune omni potentię & virtuti actiuæ & operatiuę. Vnde facere ꝓpriē est ille actus, qui a potētia immediate elicitur & causatur. Et est facere idē quod cōponere, cōstruere, agere, peragere, ædificare, operari & fabricare. ¶ Et ideo hr̄ possumus distinguere, ꝙ est multiplex factio. s. Diuina & superior. Humana & inferior. Diabolica & cōfusoria Nam

Facit { Deus, / Iustus & impius, / Diabolus,

In rebus enim nihil est ociosum, nec ē alquid dare, quin continue facit opus suum. De Deo enim dicit̄ in Psa. quia ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundauerunt manus eius. Et alibi. Tu es deus qui facis mirabilia. de iusto vero dicit̄ Prouer. 21. ꝙ gaudium est iusto facere iudiciū. De impijs vero dicitur Prouerbiorum. 2. ꝙ ipsi lætantur cū malefecerint & exultant in rebus pessimis. De diabolo vero dicit̄ Matthęi. 13. Inimicus homo hoc fecit s. seminauit Zizaniā. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de factione diuina, q̄ est superior. Facere enim Dei nihil aliud est quam suum velle, siue suū imperare. Et ideo quātū ad Deum facere semper denotat potestatem & auctoritatem. Vnde psa. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt. Sicut enim bonus artifex solet bona opera facere, bona causa solet bonum effectū, producere, bona arbor solet bonum fructū ꝓcreare, sic verē Deus cum sit artifex, qui errore non decipit, cum sit causa quæ occasione nō deluditur, cum sit arbor, quæ accidētibus nō impeditur, bonos affectus in mūdo producit, & sicut rex, aut imperator omnia ad votū suū facit, atq; ordinat. Vnde Gene. 1. Vidit deus cuncta, quę fecerat, & erant valde bona &c. Mirabiles enim causæ non faciunt nisi mirabiles effect⁹. & vere iste est mirabilis causa quæ nō necessario, aut violēter sed liberè & voluntariè & omnipotenter atq; supernaliter operatur. psal. Tu es Deus qui facis mirabilia. ¶ Itē sibi potest dici, illud Hester. 14. Tu fecisti cęlum, & terram, & quicquid cœli ambitu continet̄. quia breuiter omnia, quæ sunt, siue ꝓspera siue aduersa, siue media, à Dei factione, prouidentia

dentia vel ordinatione vno modo vel alio ꝓcedūt. Et ideo hic possumus videre, ꝙ Deus facit summa, facit infima, facit media. Ipse enim facit superiorum prosperitatem, quæ notatur per cœlum, inferiorum aduersitatem, quæ notaꝫ ꝑ terram: exteriorum varietatem, quæ notaꝫ per ea quæ cæli ambitu continentur. Ab eius factione procedit

Promotio superiorum, | Ipse enim facit quan-
depresſio inferiorum, | doq; opa notabilia in
Conditio exteriorum, | aliquarum promotio-

ne: opera terribilia in aliquorum depresſione, opera mirabilia in aliquorum ostensione. Facit dico delectabilia, quæ bonis placeant; contristabilia, quæ malos terreāt; admirabilia quæ cunctos stupeant. ¶ Dico, ꝙ De⁹ multa facit laudabilia. Et ista pro certo sunt promotiones bonorū tàm tēporales, quàm æternæ, quæ per cœlum, designantur. Quia verè null⁹ bonus efficitur cœlum, idest vir cœlestis quantū ad bonitatem, vir altus quantum ad dignitatem, vir clarus quantū ad honestatē, nisi à Deo principaliter fiat, & nisi Deus ipsū faciat, & cōponat. Vnde pſa. Qui facit cœlos in itellectu. Ideo de talium factione dicitur. Gene. 1. ꝙ factum est firmamētū in medio aquarum superiorū & inferiorum. Fecit inquit firmamentum in medio aquarum, & diuisit aquas ab aquis. Sequitur. Vocauitq; Deus firmamentum cœlū, quia verè illi, qui sunt firmamentum siue cœlum per eminentiam dignitatis, debent esse in medio aquarum, id est subditorum per tēperantiam æquitatis, & debēt diuidere, & discernere aquas ab aquis, id est bonos à malis per sapientiā veritatis. ¶ Ad-
B uerte ergo, quòd illi, qui volunt fieri cœlū, id est superiores, debent habere principaliter tria. s.

Constantiam sine defectione, | Constantiam
Iustitiam sine acceptione, | probat status
Prudentiā plenam absq; diminutione, | stabilitas, qa

debet esse firmamētum. Iustitiā probat localis æquitas, quia debet esse in medio aquarum. Prudentiā probat sens⁹ subtilitas, quia debet diuidere aquas ab aquis. Habeāt ergo tales constantiæ firmitatem. [Fiat inquit firmamentū.] Sicut. n. corallus quādiu est in aqua, sp fit mollis sicut radix, q̄do tamē super aquas ponitur, & de infra aquas extrahitur, efficitur corallus, vt lapis solidus atq; firmus sic verè quamdiu homo est inter aquas, id est inter socios & inferiores. s. in statu subiectionis, fit quandoq; mollis, fragilis, & sine firmitate, ipse tamem, quando exinde trahitur, & super aquas. i. super socios, inter quos nutritus fuerat, ponit, & ꝑficit ipse dur⁹, constans, firmus, solidus, & lapideus ex tunc esse tenet. Vnde Ezech. 10. Ecce in firmamento lapis saphirus. Vnde ipse debet esse firmus, in se stabiliter perseuerādo, firmamētū aliorum, ipsos fouendo & protegendo. Vnde de quolibet tali potest dici illud psalm. Erit firmamentū in terra in summis montium, superextolleꝫ super libanum. Sicut. n. firmamētū

Habet { Claritatem, Sublimitatem, Capacitatem, Stabilitatem, } Sic verè vir pfectus maximè prælatus debet habere claritatem discretionis. Vnde Gene. 1. Fiant luminaria in firmamēto cœli. Sublimitatem contemplationis. Vnde Eccle. 43. Vas castrorū in excelsis, in firmamento cœli resplendēs gloriose. Capacitatem dilectionis. Eccle. 27. In tēpore agnitionis inuenieꝫ firmamentum. Stabilitatem durationis. Vnde de Ioseph, dicitꝫ Eccle. 49. ꝙ ipse erat firmamentum gentium, rector fratrū, stabilimentum populi. Isti ergo debent habere cōstantiæ fir-
C mitatem. ¶ Insuper dico, ꝙ illi debēt habere iustitiæ æquitatem, quod ostenditur, cū dicitꝫ [In medio] Res enim, quę est in medio, equaliter se habet ad oēs partes, sicut patet de cētro, quod ęqualiter distat ab omnib⁹ partibus sphere. Sicut etiā patet de medulla, quæ ęqualiter se habet ad omnes partes ligni. Sic verè charissimi, prælatus sine aliqua affectione vel acceptione personarū se debet ad omnes partes sphere suæ. i. ad omnes subditos collegij sui vel ecclesię sibi cōmissę equaliter se habere. Vnde ipse debet dicere omnib⁹ subditis illud Luc. 22. Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat &c. Vide de isto medio supra i titulo. Habeat er-
D go iustitiæ æqtaté. ¶ Deinde dico, ꝙ ipse q vult taliter firmamentum fieri à Deo vel formari, debet habere prudētiæ claritatē, quia scilicet ipse debet esse talis vt ipse sciat diuidere aquas ab aquis. A quæ enim signāt subditos, quia sicut dicitur Apo. 17. Aquæ multę populi sunt. Inter quos ꝓ certo di

uidendum est, & prudenter distinguēdum & discernendū. Diuidēdę enim sunt aquæ ab aquis, idest boni à malis, sapiētes ab ignaris. s. vt sciatur, qui sint ꝓmouēdi, & qui repellendi, qui puniendi, & qui dimittēdi. Ideo de ista diuisione dicitur Gene. 1. Fiat lux, & facta est lux, & diuisit lucē è tenebris Et ibidem dꝫ, ꝙ De⁹ diuisit aquas quæ erant in firmamēto, ab his quæ erant super firmamentum. quia verè charissimi valde debet prælatus diuidere & discernere quæ aquę & q subditi sunt super & subtus. Qui. s. sunt sursum per cōtemplationem, & per cœlestium affectionem, & qui sunt deorsum per terrenorum ambitionem, & ꝑ auaritiæ excęcationem. Secundum. n. Isidorū, in mari sunt aquæ dulces & fluuiales. mixtę cum marinis & amaris. Sed dulces dicuntur in pluuiā resolui, & sursum ascēdere, marinę vero, quæ grossę sunt, pōderosę & amare, dicuntur inferius remanere. Ad denotādū ꝙ illi, qui sunt dulces & boni, sursum ascendūt, cœlestia desiderando, illi vero, qui sunt pċtōres & amari, deorsum manent terrestria frequentando. Dulces. n. sunt à platis superi⁹ eleuandi per promotionem, amari vero, rudes ponderosi atque graues sunt inferius relinquēdi ꝑ depresſionē, iuxta illud Deu. 28. Ipse ascendet, & erit superior, tu autem descendes, & eris inferior &c. Diuidendū est igitur & discernēdū inter aquas superiores & inferiores, sicut dꝫ in psal. Diuisit mare rubrum in diuisiones. Sic igiꝫ patet qūo aliquis pōt fieri cœlū, id est vir cœlestis & altus ꝑ diuinam ꝓmotionem, [Tu inquit fecisti cœlū] Vnde dꝫ ꝙ dn̄s fecit cœlum & terrā mare, & oīa quæ in eis sunt. Et sic patet, ꝙ deus multa facit, notabilia. ¶ Adhuc dico quantum ad secundam Dei factionē, ꝙ deus multa facit tristabilia [Terram inquit] & istę sunt depresſiones iferiorum, qa verè sicut Dei misericordia aliquos facit esse cęlum, ipsos alte ꝓmouendo, sic eius iustitia, aliquos facit esse terrā ipsos in statu paupertatis dimittēdo & conculcari per tribulationes ab alijs faciendo. Terra. n. q inferius collocatur, & quæ ab oībus conculcaꝫ, & quæ nullo splendore vel colore decoratur, signat statū paupertatis, aduersitatis & calamitatis, q cæteris est inferior. cōculcatio & vtilior, & splendore prosperitatis est priuatior. De qua dicitur Hier. 17. Habitabit in deserto, in siccitate, in terra salsuginis & inhabitabilis. Et de hoc etiam dicitur in psal. Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem. qa sicut dꝫ 1. Regum. 2. Dn̄s pauperem facit, & ditat, humiliat, & sublimat. Talem igitur terrā. i. talem pauperiem & aduersitatem facit & causat, qa sicut dꝫ Amos. 3. Non est malū in ciuitate, quod non faciat Deus. Malum supple pœnæ nō culpę. Vnde ipse dicit Hiere. 27. Ego feci terrā, & homines, & iumenta, quæ sunt super faciem vniuersę terræ. Sicut. n. secūdum naturales, sol est causa amaritudinis maris, & hoc quia dulces partes aquę maris euaporare facit, & ꝓ magna parte consumit, & remanēt grossæ & terreæ partes, quæ magis ac magis decoquuntur & in salsedinem commutatur, sic verè charissimi, De⁹ est causa, quare amaritudo paupertatis & aduersitatis in mari huius sæculi generatur. Iste enim ꝑ radios suæ occultæ prouidentiæ aquas dulces. i. dulcedinem cōsolationis quādoq; ab hominibus aufert, & tollit, ipsosq; in salsedine & amaritudine tribulationum cōstituit, & dimittit. Vnde breuiter de Deo dicitur in psal. Omnia quęcūq; voluit fecit in cęlo & in terra, in mari, & in omnib⁹ abysſis. Patet igitur, ꝙ Deus facit multa tristabilia. ¶ Deniq; dico quātū ad tertiā Dei factionē, ꝙ ipse facit multa mirabilia, & ista sunt cōditiones exteriorum seu vniuersorum, quod ostendiꝫ cum dꝫ [Quicquid cœli ambitu cōtinetur] Quia breuiter charissimi, nihil fit in terra sine causa, sicut dicit Iob. 5. Et ideo quicquid in mundo agitur, totum à Dei dispositionibus ordinatur. Quilibet enim sentit & percipit in seipso quanta quotidie circa eum virtus diuinæ prudentiæ operetur quādo. s. in eum speratur, vel deuote per orationē ad eum clamaꝫ. psal. Sperē in eo, & ipse faciet. Et. 4. Reg. 2. Postula quod vis, & faciam tibi. Vnde dicunt quidā solennes theologi, quod nō est ita modic⁹ vermis in mūdo, quin oporteat, ꝙ Deus animam ipsi⁹ faciat, creet, atq; formet. Omnia etiā alia, quę nobis casualia vident, à Deo dispositiuè fiunt, quia sicut dicitur Matt. 10. Nec capill⁹ perit de capite, nec auicula laqueo capitur nec passer pręcio venditur, quin totum à Deo fiat, & disponatur, quod satis videtur mirabile, vt. s. illa Dei tā immasa prouisio se de tàm modicis intromittat. Ideo bene dicitur

E

F

citur de Deo illud psal. Omnia in sapiētia fecisti, impleta est terra possessione tua. Patet igitꝰ, ꝙ Deus facit mirabilia, terribilia, amabilia. Et sic notabis, ꝙ Deus solet facere

Facta	Potentiæ,	Ipse enim per potentiam
	Prudentiæ,	creat, & peragit, Per pru-
	Iustitiæ,	dentiam regit & dirigit,
	Clementiæ,	per iustitiam perimit &

corrigit. per clementiā iuuat & porrigit. Sunt igitur quædā facta Dei, quæ concernunt, suam potentiā, & ista sunt facta creationis. de quo Lucæ. 1. Fecit potentiā in brachio suo. Et ĩ psal. Tu fecisti omnes terminos terræ. Et alibi. fecit magnalia in ægypto, mirabilia in terra Chā, terribilia in mari rubro. Et Iob. 10. Memento quæso, ꝙ sicut lutū feceris me, & in puluerem reduces me. ¶ Item quędam sunt facta quæ concernunt suam prudentiam, & ita sunt facta prudētiæ Dei & ordinationis & gubernationis rerū, qua. s. facit omnia certis ordinibus conuenire. Iob. 25. Facit concordiam in sublimibus suis. Omnia enim per Dei sapientiam & ꝓuidētiā fiūt. Vnde Esa 66. Omnia hæc manus mea fecit. ¶ Item quædam sunt facta, quæ concernunt suam iustitiā, ista autem sunt, immissiones tribulationnm siue ĩ bonos siue in malos. Dan. 3. Iustus es in omnibꝰ, quæ fecisti nobis. Et ibidē. Omnia, quæ fecisti nobis domine ĩ vero iudicio fecisti. Et sunt verba puerorum, qui erāt in igne. Potissimè autē talia facta fient in vltimo iudicio. De quo in psal. De cœlo auditū fecisti iudiciū terra tremuit, & quieuit. ¶ Itē aliqua sunt Dei facta, quæ cō cernunt suam clementiā. Lucæ. 1. Fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à ꝓgenie in progenies timentibus eū. Ista autē eius clemētia seu misericordia apparet in infinitis gratiis, q̄ nobis facit. iste. n.

A culpis liberat,	Liberat (dico) à culpa. psal.
In pœnis temperat.	Saluum me fecit à pusilla-
Occulta reserat,	nimitate spūs & tēpestate.
In cœlis munerat,	Temperat etiam à pœnis.

psal. Saluum me fecit dextera tua. Informat etiā in occultis. Deu. 4. De cœlo audire te fecit vocem suā. Remunerat etiā ĩ excelsis. psa. Notas fecisti mihi vias vitæ adimplebis me lętitia cum vultu tuo, delectationes ĩ dextera tua vsq; in finē. Et sic patet, ꝙ est quędā factio superior & diuina. ¶ Secūdo dico, ꝙ est quędā factio seu operatio inferior & humana q̄ quidem nihil aliud est, quā actio, operatio, occupatio, exercitium &c. Ista igitur quandoq; est bona, quādoq; est mala. de bona dr̄ Gal. 6. Bonum autem facientes non deficiamus. De mala vero dr̄ in psal. Omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt, non est, qui faicat bonum. Est itaq; factio iusti &
G impii. ¶ Dicamus aliquid de factione bona, q̄ facit & operatur iustus. Omnis. n. homo tenetur bonū facere, à malo etiā præcauere. Iuxta illud psalm. Declina à malo, & fac bonū. Sicut. n. causæ naturales sp & cōtinuè faciūt suos effectus, sicut patet de igne sp calefaciēte, de terra cōtinuè fructificāte, de sole continuè illuminante, de cęlo continuo se mouente & currente, sic pro certo charissimi hō nunquam debet esse ociosus, sp. n. debet aliquid boni facere, & se in aliquo bono cōtinuè occupare, iuxta illud Hieron. Semper aliquid boni facito, vt te diabolus inueniat occupatum. Debet. n. alios calefacere per charitatem & dilectionem, aut fructus eleemosynarum emittere per pietatem & compassionē, aut alios illuminare per prudentiam & discretionem. Vnde ad Col. 3. Oia in nomine dñi Iesu Christi facite. Nobis igitur præcipitur, ꝙ bona faciamus, & ꝙ à malis actibus caueamꝰ. Vnde cuilibet dr̄ illud Exo. 25, Respice, & oia fac ƒm exemplar, quod tibi in monte monstratum est. In quibus verbis ostenduntur tria necessaria cuilibet, q̄ vult aliquid boni facere. Est. n. sibi necessaria Attenta meditatio, ideo dr̄. [Respice.] Magna informatio, ideo dr̄. [Fac]. Regulæ conformatio, ideo dr̄. [Secundum exemplar.] ¶ Debet igitur habere, qui bene vult facere opus suum, attentā meditationē, quia verè nullus pōt bene facere, nisi sit diligens & attentus, q̄a sicut dr̄ Hie. 48. Maledictus qui facit opus domini negligenter. Alia littera habet fraudulenter. Ideo præcipitur. 2. Paral. 19. Cum diligentia cuncta facite. quod ostenditur cum dr̄. Respice. i. considera, delibera, & attende. Vnde Iudicū. 18. dr̄, ꝙ missi sunt viri fortissimi, vt explorarent terram, & diligenter inspicerent. Sicut. n. artifex, q̄ opus difficile vult facere, circa opus suum diligenter inspicit, & attendit, sicut patet de scriptoribus, qui nihil possunt bene facere, nisi cō tinuè inspiciant, & considerent opus suum, aliās. n. nisi bene inspicerent, nunquā rectè aut congruè scriberent. immo de facili deuiarent, & vnā litterā pro alia faciliter facerēt, aut locarent, sic verè charissimi, ad hoc, ꝙ bene possimus operari & facere, necesse est, ꝙ diligenter inspiciamus & attendamus, & ꝙ prudenter consideremus, & videamus qualiter opera nr̄a ƒm debitum ordinem faciamus, ipsa. s. ad bonum finē ordinādo, bona intentione incipiendo, & ipsa bonis circunstantijs circundādo, & circunuallādo. Alias faciliter poterimus deficere, & vnā litteram pro alia. i. vnum malū opꝰ pro vno bono facere, & locare. Vnde de tali circūspecta attentione dr̄ Deut. 29. Intelligatis vniuersa, q̄ facitis. Nota illi, q̄ de nocte aliq̄d facit, necessaria est lucerna. Nos aūt oēs in nocte sumus, & iō lucerna attentæ discretionis indigemus. Exod. 25. Facies & lucernas septem & pones eas super candelabrum, vt luceant ex aduerso. Respiciendū est igitur. Ideo de Anna dr̄ Tho. 11. Anna sedebat in supercilio montis, vnde respicere poterat. Supcilium. n. est locus altus. ad denotādum, ꝙ illi, qui facta sua bene volunt inspicere & videre, ab infimis & humanis debent mentem & animum eleuare. Sic igitur nos debemus habere attētā meditationem. ¶ Item dico, ꝙ si bene volumus facere nos debemus habere magistri exercitaionem seu informationem. ꝙ ostēditur cum dr̄. Fac. Fac. n. est imperatiui modi, & potestatis tpis, ad denotandum, ꝙ illa, quæ nobis à nostris superioribus imperantur, à nobis prompte pn̄aliter exequi, & impleri debent. Fac igitur. ¶ Et si quærimus iuxta Euangelium dicendo illud Luc. 10. & 18. Magister, quid faciēdo vitam æternā possidebo? Et illud Luc. 3. Magister, quid faciemus? Possumus notare, ꝙ à Deo & à scriptura multa nobis iniungunt facienda, & implenda. Nobis. n. præcipitur, & mandatur vt

Faciamus operd pietatis,	Faciamus agitur elee
Impleamus opera sanctitatis,	mosynam & pietatē.
Doceamus opera veritatis,	Iuxta illud Lucæ. 16.
Rependamus opera charitatis.	Facite vobis amicos

de mammona iniquitatis. Et Luc. 12. Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum indeficientem in cęlis. ¶ Itē impleamus sanctimoniam & bonitatem. Deut. 6. Fac, quod beneplacitum est & bonum in conspectn domini. ¶ Item doceamus sapientiam & veritatem. Num. 10. Fac tibi duas tubas argenteas. i. prædicationem vtriusque testamenti. Vnde 2. Tim. 4. Tu verò vigila, in omnibus labora, opus fac euāgelistæ, ministerium tuum imple. Item rependamus amicitiā & charitatem, ad quam. s. pertinet illud affirmatiuum. Mat. 7. Omnia quæcunq; vultis, vt faciant vobis hoīes, ita & vos facite illis. Et illud negatiuum Tho. 4. Quod tibi oderis fieri vide ne alij facias. Et rō redditur à Seneca, qui dicit. Ab altero expecta, alteri quod feceris. Nullus. n. vnquam debet facere alij, nisi quod sibi fieri vellet, quia verè istud ex Dei iustitia sæpissimè fit, vt quod quis alicui fecerit, siue bonum fuerit siue malum, hoc eidem ab altero fiat. Ideò de illo rege, qui dicebatur Adonibezech, qui abstulerat extremitates manuū. 70. regibus qui colligebant reliquias mensæ suę, dr̄ Iudicum. 1. ꝙ summitates manuū suarum sibi filij Israel abstulerunt, & ideò ipse compulsus est dicere, vt habet ibidem. Sicut fecit, ita reddidit mihi Deus. Ad quod facit illud Hier. 50. Iuxta oīa, quæ fecit, reddite ei. Et ibidem. Sicut fecit facite ei. Patet igitur qūo ad benefaciendum necesse est habere magistri informationē. Vnde & bonos magistros debemus diligere, & eos, vt nos doceant implorare, dicētes sicut dicebat Saul Samuel. 1. Reg. 28. Vocaui ergo te, vt ostēderes mihi quid faciā. Habeamus igitur magistri informationem. [Fac inquit.] Imperatiuè loquitur. n. & informatiuè & ideo pro certo isto verbo imperiali debemus obedire, & q̄cquid nobis præcipitur, facere, & implere. Deut. 12. Quòd præcipio tibi, hoc tm̄ fac. Nos vero respondendo dicamus, illud Iosuæ. 1. Oia, quæ præcepisti nobis, faciemus. Iosuæ. 14. Sicut ꝓceperat dñs Moysi, ita fecerūt filij Israel. Bonus enim obediens magis intelligitur facere voluntatem Dei vel prælati, quàm propriam, exemplo Christi dicentis Io. 6. Descendi de cœlo non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et merito, quia pro certo omnis, qui facit voluntatem domini, manet in æternū. 1. Io. 2. Facite vobis cor nouum, & spiritū nouum. Ezec. 18. Facite fru-

te fructus dignos pœnitentiæ.Mat.3.Facite iudiciū & iusti-
tiā.Hiere.22.Bonas facite vias vestras,& studia vestra. Hie-
re.7.Quæcunq; dixerit vobis Christus facite.Ioā.3.Sic faci-
te vt salui sitis.Eccle.3.Valet igitur ad benefaciendū, ꝙ ha-
beamus magistralem informationem . quod ostendit cū di-
I citur[Fac]¶ Insup dico,ꝙ.si bene volum⁹ facere nos debe-
mus habere regulę conformationem. quod ostendit cū di-
citur[.Secūdum exemplar]Ista enim præpositio secundum,
semper denotat,similitudinem,conformitatem,imitationē
& consecutionem.Sicut enim videmus,ꝙ scriptor & pictor,
artifex lignarius & cementarius operātur , & cedūt,pingūt
& scribunt ſm regulam & exemplar cui cōformatur & quā
sequi & imitari tenentur,sic verè charissimi,cum Deus de-
derit nobis aliqua exemplaria certa,& aliquas certas regu-
las.s.vitam Christi & Sanctorum(quia omnis Christi actio
nostra est instructio ſm Aug.),ꝓculdubio necesse est, ꝙ ista
exemplaria sequamur,& ꝙ secundum eorum regulam ope
remur,quodq; eis in oībus cōformemur. Vnde de isto secū
dum.i.de ista exemplari conformitāte dicitur, Esdrę.8.Om
nia secundum legem Dei fiant.Et.1.Corinthior.15.Omnia
honestè & secundum ordinem fiant in vobis. Apes enim
reges suos sequuntur, & eis quantum plus possunt confor
mantur.Et ideo secundum Plini.Apum rex quantumcunq;
præcesserit,statim sequitur eum exercitus apum:tantam .n.
regi suo reuerētiam exhibent, quod de cellis suis nō exeūt,
donec primo rex earum exiuerit,& sibi volatus vendicaue
rit principatum . Sic vere charissimi debet esse de nobis.
Reges .n. nostros.i.Christum & Sanctos tenemur sequi ,&
nos ipsi attentius conformare,& ad omnia bona opera ad
quæ ipsi nos pręcesserunt per instructionem,exire post eos,
& proficisci per imitationem . Sicut enim dicitur Ioan.5.
Quæcunq; viderit filius patrem facere hæc & similiter fili-
facit. Ideo dicitur Iudicium.9. Quod me videritis facere,
hoc instanter facite.Sic igitur patet, quod ad hoc ꝙ.iustus
bene faciat aliquod bonum opus , tria requiruntur,scilicet

K Attente considerare,
Magistro obtemperare,
Regulæ se conformare,

Nunc restat dicere de
factione imperiorū qa
quam pauci sunt, qui
hodie faciūt ista,quæ iam dicta sunt.hodie enim multi sunt,
qui non operantur cum de liberatione,sed subito absq; prę
meditatione.Non sequunt̄ magistri mandatū,sed suæ volū-
tatis impetum & appetitum.Nō se cōformat bonis exēpla-
ribus,sed malis ꝑsonis & infamibus . Et ideo tales nō pos-
sunt bene facere,imo solent q̄ plurimum deuiare . De quo
cōquerit̄ dominus dicens Hiere.9.Quid est,ꝙ dilectus me⁹
in domo mea facit scelera multa?Vnde nota, ꝙ tales faciūt

opera {
Carnalitatis,
Cupiditatis,
Fallacitatis,
Pompositatis,
Crudelitatis.
}

Faciunt igitur opera carnali-
tatis & luxuriæ. vnde Ezech.
8.Ecce vides abominationes
quas ipsi sibi faciunt.¶ Ita ipsi
faciunt opera cupiditatis &
auaritię.vnde Hie.6.& 8. A maiore vsq; ad minorē omnes
auaritiæ studēt.A propheta vsq; ad sacerdotē omnes faciūt
dolum.¶ Item faciūt opera fallacitatis.Apoc.22.Foris ciui
tatē stet omnis,qui amat , & facit mendacium.¶ Itē ipsi fa-
ciunt opera pōpositatis & superbiæ. De quo in psal.Nō ha
bitabit in medio domus meę,qui facit superbiam.¶ Itē ipsi
faciūt opera crudelitatis & inimicitiæ.Vnde ī psa.Noli ęmu
lari in eo,qui prosperatur in via sua,in homine faciēte iniu
stitias.De talibus ergo dicitur generaliter Hiere.32.Erāt fi
lij Israel & filij Iuda iugiter facientes malū.Et bene dicit fa
cientes,quia.s.isti continuāt incessanter.Iudic.2.Addiderūt
filij Israel facere malum Et tamen in psal.dicitur.Ipse retri-
buet abundanter facientibus superbiā.& Eccle.27.ꝙ faciē-
ti nequissimum cōsilium reuertetur super eum. Nō sic cha-
rissimè,sed declina à malo & fac bonum.Inquire pacem,&
L persequere eam.¶ Tertio dico,ꝙ est quædā factio inferna,&
sceleratorior.s.diabolica,q̄ nihil aliud est quā malicia & ne
quitia diabolici,cui semꝑ & in omni loco fuit,est & erit itē
tus.Sicut enim à Deo optimo , q̄ est omnis bonitatis & æq
tatis auctor,& origo, nil nisi bona & ęqua emanāt iuxta il-
lud Gē.40.Dabo vobis oīa bona.& Psa.Omnia mādata tua
ęquitas,sic à diabolo iniquissimo,q̄ est oīū vitiorum & sor
diū artifex & magister,iuxta illud Eccle . 25.Nō est caput
quia super caput colubri.nil nisi fraudes iniqtates operant̄
& procurant̄,iuxta illud Hieremiæ loquētis diabolo Hier.
22.Tui vero oculi,& cur ad calumniā & ad cursū mali ope
ris. Et verè Spiritus ille nequam paratus est facere cursum
mali operis,& in omni tempore , & in omni loco.Fecit.n.
malum & in cęlo,facit malum & hoc in mundo,faciet ma-
lū & hoc in mūdo termino & in inferno.¶ Fecit(dico)ma-
lū.s.supbiæ in cęlo , dū dicebat in corde suo.Ascendā sup
altitudinem nubium,& similes ero altissimo . Esa.14.Pro-
pter ꝙ dr̄.ei in Dei persona ꝑ psal.Non habitabit in medio
domus meæ,qui facit superbiā. & Hiere. 3.Fecisti mala,&
potuisti.Ergo detraheris in profundum laci.Esa . 14.¶ Itē
facit quotidie mala hominib⁹ scelera suggerēdo. Suggerit
n.& inspirat,dat & suadet ad oīa scelera licentiā & cupidi
nem,imo & perpetrationem.dicens. 1.Para . 17.Omnia,q̄
in corde tuo sunt,fac.Et.1.Reg. 18.Fac omnia q̄ placēt ani
mo tuo.Nec aduertit miser peccator ꝙ facit sibi vincula &
cathenas,ponitq; in collum,vt trahat̄ in infernū Hiere.27.
Fac tibi vincula &c. ¶ Item faciet malū in mundi termino
& in inferno,dumquos hic suis fraudulētijs & inspirationi
bus venenosis infecit,decipit & illaqueauit,secū post extre
mi iudicij sentētiam ad inferni tormēta trahet & deducet.
Quę etsi peccatorum malignitas iusti Dei iudicio meruit,
diabolus tamen nō amore iustitiæ,sed furore inuidiæ falla
ciæ seuitiæ& exquisitæ nequitiæ,improbæ malorū cohorti
debita præmia dispensabit, iuxta Dei edictū dicētis.Sicut
fecit,sic facite ei.Hiere.50.Fecit scelera,sustineat tormēta.
Baruch.4.Sustinere irā,quæ superueniet vobis.Hinc diabo
lus auctoritate sumpta à Deo dicet sibi & tristib⁹ dānatis.
Cum inferno fecimus pactū. Esa.28.Dicet etiā Deo . Ego
cibabo populum istum absynthio , & potum dabo eis aq̄
fellis Hier.9.Et Esa.6.Erit popul⁹ iste quasi esca ignis &c.
Possent hic plura adiūgi,sed quia de pœnis,flāma,igne,in
ferno,tormēto &c.satis inuenies,statui hic iam esse cessan
dum. Patuit ergo triplex facere diaboli.s.in cœlo superbiē
do, in mundo,suggerēdo,ī inferno nequiter puniēdo. Sic
igitur patet charissimi, quō est alia factio diuina & supe-
rior alia humana & inferior tertia diabolica vel inferna &
sceleratior.

Factus,Facta,Factum.

Nota,ꝙ factus A
participiū sem
per denot at alicuius operis conplementum , siue bonum
fuerit siue malum. Quod possumus ad tria hominum ge-
nera referre,scilicet ad hominem iustum , ad Dei & homi
num meditatorem Deum & hominem Iesum Christum.
¶ Primo ergo dicamus in bono significato.quod illud di-
citur esse factum , quod est in virtutibus bene disposi-
tum & completum , seu in bonis moribus consumma-
tum.Sic igitur sancti viri & iusti facti dicuntur,quia virtu-
tum perfectione & complemento lętantur.Hominē enim
non in fieri,sed in facto esse dicimus quando virtutum ple
nitudine consummatur.vt sic quilibet iustus bene conpo
situs atque formatus dicat illud psalm. Vigilaui , & factus
sum.In quibus verbis aduerte,ꝙ ad hoc, ꝙ vir iustus fact⁹
propriè dici possit,necessaria sunt tria,videlicet vnum

Inchoatiuum,
Meditatiuum,
Terminatiuum,

Primum est ornamētū ani-
mi studiosi[.Vigilaui.Secū
dum est incrementum ope
ris copiosi .]Et factus ꝙ.s.additionem significat . Tertiū est
fundamētū roboris virtuosi[.Sum]¶ Adesse igit̄ debet in
homine diligens oculus clare prospiciens Bonorū riuulus
semper proficiens,roboris titulus nonquā deficiens.¶ Ista
enim tria necessaria sunt homini q̄ vult fieri vel factus esse.
s.studiosa discretio,quę scit īcipere[. Vigilans]Operosa ꝑ
B fectio,quæ scit insistere[.Et īquit]. Virtuosa ꝑfectio, q̄ scit
persistere.[Sum]¶ Dico igit̄,q̄ habēda est solers discretio
clare prospiciens & hoc ostenditur cū dicit̄.[Vigilaui]Vi
gilia.n.quæ cōtraria est dormitioni,& vbi oculi,& alij sen
sus non sunt per somnū impediti vel ligati,solertiā & dili-
gentiam,discretionemq, & prudentiam signat,quæ ꝑ cer
to necessaria est,ad ꝙ aliquis possit in morib⁹ fieri vel cō-
poni.Aedificia enim nō solēt fieri ab artifice dormiēte,sed
potius vigilante.Illa enim,quæ à dormiente fiunt,nō pro-
priè dicuntur facta,sed potius dicunt̄ ficta, sicut sunt som
nus & somnia,quæ contingunt.Naturales etiā virtutes in
corpore semper vigilare & nunquā dormire vident̄ & sic

corpus perficitur & completur. Vigilia igitur, idest diligentia & discretio requiritur ad hoc, ꝙ quis virtutum complemento dotet. quia proculdubio siue agamus de scijs, siue de diuitijs, siue de virtutib. siue de q̄busdā fortunæ, gratiæ, vel ēt gloriæ operib. nihil in suo cōplemento perficit, nisi qđ diligentia & vigilia pueniť. Vñ Eccl. 38. dr̄ de artifice diligēte Vigilia sua perficiet opus. sequiť. Cor suū dabit in consummationē operū, & vigilia sua ornabit im pfectionē. & sic de hoīe p diligentiā & discretionē facto & perfecto posset dici illud Gen. 2. Inspirauit Deus spiraculū vitæ in faciē eius & factus est hō in aiam viuentē. Hō.n. rōnem & discretionem signat, vita vero viuens motum diligentiæ designat Vigila igitur. 2. Tim. 4. Tu vero vigila, in oīb. labora, opus fac Euāgelistæ. Et Hier. 1. Vigilabo super verbo meo vt faciā illud. Patet igiť, ꝙ ad virtutū actionē seu perfectionē habendā necessaria est solers discretio somnū discutiens, vel clare profpiciēs sicut Salomō dicebat Eccle. 1. Ecce magnus effectus sum, & præcessit sapientia oēs qui fuerunt ante me in Hierusalem, & mens mea contemplata est multum sapiēter [Vigi-
C lauí inquit.] ¶ Iterum dico, ꝙ ad talē factionē requiritur viuax adiectio sp perficiēs. Profectus.n. in bono & cōsummatio virtutū & bonorū operū requiriť ad hoc, vt q̄s possit dici factus. i. ad hoc vt perfectus efficiať, ꝙ oñdiť, cū dr̄, & ꝙ est dictio aggregatiua & dictionū dictionib. negociorūq; negocijs adiunctiua, signans. s. profectū in virtutib. quo. s. vires virib. & mores morib. aggregenť, vt quis ad perfectū attingere mereať. Nunquā.n. perfectus seu cōpletus quis, fieret, nisi in eo vires virib. adderenť, & nisi corpus ipsius augmentaretur. Sic vere nullus factus aut perfectus efficitur, nisi ille, q̄ crescit in virtutib. & augeť. Vñ Gen. 21. Creuit puer, & moratus est in solitudine & factus est iuuenis sagittarius & habitauit in deserto pharam. Vbi nota ꝙ ipsum augmentauit & perfecit & in bono proficere fecit Gratia, q̄ ipsum vegetauit [Creuit inquit] Prouidentia, quæ ipsum ordinauit [Moratus], i. morosus siue morigerosus fuit. Pnia, q̄ ipse frequentauit, quia ipse fuit in solitudine & deserto. Cōstantia, q̄ ipsū roborauit [Iuuenis inqt] Iustitia, qua multos castigauit [Sagittarius] Abstinētia qua corpus macerauit, quia habitauit in deserto. Eloquentia qua multos informauit, quia in Pharan, quod interpretatur frugifer siue onager. Prædicator.n. frugifer est, quia fruges doctrinæ profert. Onager ēt dr̄, q̄a horas diei, & noctis. i. cōditiones gratiæ & pc̄ti clamet & refert. Factus est igiť iuuenis sagittarius [Et inquit] Vñ de quolibet tali poteſt dici illud ꝙ de Isaac dr̄ Gen. 26. Et Ibat proficiens atq; succrescens donec vehementer magnus effectus est. Requiritur igitur ad talē factionem seu completam perfectionem, morum adiectio semper proficiens. vide supra de Et. ¶ Adhuc dico, ꝙ requiritur constans duratio nunquam
D deficiens [Sum inquit] Sum.n. verbum substātiuū signat durabilem existentiam & vigorem, sicut supra de esse satis apparet, & etiā in multis alijs locis. Existentia.n. stabilitas & duratio rei bene factæ sunt conditio. Nullus .n. domum bene factam fuisse diceret, quæ statim cum esset facta corrueret. Sum inquit, seu factus sum. 1. Cor. 13. Factus sum vir, & euacuaui quæ erant paruuli. Vnde de quolibet viro durabili atque forti pōt dici illud psa. & Matth. 21. Hic factus est caput anguli. à dño factum est istud. Et nota, quod iustus Factus & perfectus dicitur propter,

Animi dulcem affectionem,
Virtutum latam possessionem,
Morum claram conuersationem,
Oris sanam locutionem,
Auris mutam eruditionem,
Humilem mentis subiectionem,
Communem plebis dilectionem,
Deuotam laudis confessionem,
Flebilem miserorum compassionem,
Delectabilem æternorum consolationem.

Quia igitur isti bene sunt facti & formati quātum ad animi affectionem, patet in ps. vbi dr̄. Factum est cor meum tāquā cera liquescens in medio ventris mei. Item quantum ad virtutum possessionem, patet. 1. Cor. 1. In omnibus diuites facti estis in Christo. ¶ Item quantum ad moralem & honestā conuersationem. 1. Cor. 4. vbi dicitur. Spectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominib. Sācti. n. spectaculū alijs fiunt, propter admirabilē conuersationem ipsorum. Itē quātum ad oris locutionem. 1. Cor. 13. Factus sum velut æs sonans cymbalum tinniens. ¶ Item quantum ad auris auditionem, seu quantum ad patientiam iniuriarum toleratio-nem. psal. Et factus sum sicut hō non audiens, & non habēs in ore suo redargutiones. ¶ Item quantum ad humilitatem seu subiectionem. ps Opprobrium factus sum multis & tu adiutor fortis. ¶ Item quatum ad mutuam charitatē & subuentionem. 1. Cor. 9. Omnib. oīa factus sum, vt oēs facerem saluos. ¶ Item quantum ad laudem & confessionem. 1. Cor. 9. Factus sum iudæis iudæus. Iudæus interpretatur confitēs. Item quantum ad pietatem & compassionem 1. Cor. 9. Factus sum infirmis infirmus, vt infirmos lucrifacerem. Item finaliter bene erunt facti formati & perfecti quantum ad æternam consolationem. psal. In conuertendo dominus captiuitatem Syon facti sumus sicut consolati. Tunc repletū est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Tunc dicēt inter gentes &c. Isti igitur, qui taliter sunt facti, & sic tam virtualiter quam æternaliter sunt completi, bene dicuntur durabiles & perfecti. Sunt inquit. 2. Esdr. 8. Et ego constans aio factus sum. vnde istis dicitur Ephe. 2. Vos, qui aliquando fuistis longe, facti estis ppe. & merito, q̄a participes facti sunt Spiritus Sancti. Hebreo. 6. Et fortes facti sunt in bello. Hebre. 11. Patet igitur quomodo ad sancti vel iusti viri factionem completionem, seu perfectionem moralem requiritur, seu necessaria est existentia nūquam deficiens [Sum] Ex crescentia semper perficiens. [Vigilaui] Bene ergo dr̄ [Vigi-
lauí & factus sum] ¶ Secundo dicamus de homine iniusto & E
peccatore, qui magis dicitur infectus quam factus. Agens. n. perfectum semper in materia bene disposita facit opus pfectum & bonum sicut supra dixi in titu. præcedenti. Imperfectum autem non solet perfectum opus facere, sed imperfectum potius, & ineptum, sicut patet in monstris & faunis, vbi virtus naturæ debilis, fætus malē factos & deformes pducit. Sic vere dicā, ꝙ cum mali non sint facti a Deo qui est agens perfectissimum, sed potius à diabolo male suggerente, vel à fortuna, seu a mundo male promouente, quę q̄dem sunt agentia imperfectissima necesse est qđ sint mali, & male formati & facti, maleq; morigerati. vnde isti possunt dicere illud psal. Facti sumus opprobrium vicinis nostris subsannatio & illusio his, qui in circuitu nostro sunt. Isti autē sunt similes monstris æthiopiæ, quia vere isti nō sunt ita facti, sed potius mō contrario. Sunt enim homines in æthiopia, vt dicit Solinus, qui non sunt facti sicut alij homines, quia. s. aliqui sunt illi, qui habent oculos in humeris, alij qui carent capite, alij, qui os habent in ventrē. Sic vere in mūdo isto multi sunt, qui in morib. facti seu pfecti nullatenus dici possunt quia. s. aut carent capite rectę intētionis, aut in humeris. i. in suis humeralib. & collateralib. amicis, habent oculos acceptionis, affectionis & attentionis. aut in ventre habent os pgulositatem voracis comestionis, habentq; nigredinē malæ conuersationis & turpitudinem malæ operationis. Et breuiter isti sunt contrario mō facti, iuxta illud Hiere. 7. Factiq; sunt retrorsum, & nō ante. ita ꝙ proprie isti nō debent dici facti, sed potius imperfecti. Eze. 22. Oēs isti ęs, & stannū, & ferrum, & plumbum in medio fornacis, scoria argenti facti sunt. Isti.n. dicuntur æs, quod facile rubiginatur. stannum, ꝙ facile dissoluitur & eliquatur, ferrum, quod præ alijs induratur, plumbum, quo manus facile maculatur, Quia. s. isti cito rubiginantur per inuidiam corrosiuam, dissoluuntur, & eliquantur per inconstantiam defectiuam, duri sunt per crudelitatem & iniustitiam inuasiuam, alios maculant p carnalitatem & luxuriam infectiuā. Et sic scoria loco veri argenti fiūt per generalem nequitiam bonorum omnium destructiuā. ¶ Et possumus notare, ꝙ mali facti sunt inepti propter pigritiam, quę ipsos vinculat, disiuncti, propter inuidiam, quę ipsos stimulat: elati, propter superbiam, quæ ipsos exultat, immundi, propter luxuriam, quæ ipsos maculat, indocti, propter stultitiam quæ ipsos iaculat, infirmi, propter inconstantiam qua virtus tremulat, seducti, per faudulentiam quā hostis cumulat, perditi, per pœstilentiam quæ ipsos iugulat.
¶ Dico igitur, ꝙ isti facti sunt inepti propter pigritiam psal. Simul inutiles facti sunt, non est, qui faciat bonum. ¶ Itē facti sunt disiuncti propter inuidiam. Threno. 1. Omnes amici eius spreuerūt eam, & facti sunt ei inimici. Inuidia enim de amicis

amicis facit inimicos. Item facti sunt elati ꝓpter superbiã pſa. Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra ꝑ tereunt. Ad literam enim elatio superborum parum durat. ¶ Item facti sunt immundi propter luxuriã. pſal. Abominabiles facti sunt in studijs suis. Hiere. 5. dicitur, ꝙ æqui amatores infœminas & emissarij facti sunt, & vnusquisq; ad vxorem ꝓximi sui hinniebat. ¶ Item facti sunt indocti propter stultitiam. Hiere. 10. Stultus fact⁹ est omnis homo à scientia. Hier. 23. Factus sum quasi vir ebrius & quasi homo madid⁹ vino. qui. s. vsu debitæ rationis caret. Et Hiere. 49. dicit̃, ꝙ inutilis facta est superbia eorum. ¶ Item facti sunt infirmi ꝑ inconstantiã. Hiere. 51. Deuoratũ est robur eorum, facti sunt quasi mulieres. Et Hebre. 5. Imbecilles facti estis. ¶ Itẽ facti sunt seducti ꝑ fraudulentiã. Oseæ. 7. Factus est effraim quasi columba seducta, nõ habens cor. ¶ Item facti sunt ꝑditi per pestilentiam, quod potisimè fiet in inferno, qñ damnatus quilibet poterit dicere illud pſal. Factus sum quasi vas ꝑditum, qm̃ audiui vituperationem multorum &c. Et ideo factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos. Sic igit̃
F patet, qui fiunt vel qui facti sunt ipsi mali. ¶ Tertio dicamus de humanitatis Christi factione. Etenim quantũ ad diuinitatem nunquam dr̃ factus, sed patri & sancto flamini coæternus. Et ideo in symbolo Athanasij dr̃. Genitum, nõ factum. Et ideo Arrius reprehenditur, qui ipsum inter res factas cõputat, filiumq; Dei adoptiuum & creaturã fuisse opinatur, sicut patet in historia tripartita, vbi et̃ dr̃, ꝙ idẽ Arrius crepuit, & intestina sicut Iudas in cõstãtinopolim effudit. Sed re uera quantũ ad humanitatem factus dr̃, & vera creatura fuisse in quantum hõ perhibetur, & de parua quantitate ad magnam creuisse creditur, & docetur. Scribitur. n. Roma. 9. ꝙ verbum abbreuiatum fecit dñs sup terram. Et Ioã. 1. dr̃ Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Et Gal. 4. dr̃ ꝙ Deus misit filium, suum factum ex muliere, factũ sub lege vt eos q̃ sub lege erant redimeret. Quantũ autẽ ad virtutes, cõstat, ꝙ ipse ab instãti suæ cõceptionis dei tale fuit vnit⁹, & ꝑ cõsequens beat⁹, & sic de necessitate ꝑfectus, & cũctis virtutibus completus, & quantum ad diuersos effectus erga nõs id quod ante fuerat, fuit factus. ¶ Vnde nota, quòd Christus in mundum veniens factus est

Humilis, carnem assumendo,
Similis nobis, conuiuendo,
Flebilis, pœnas sustinendo,
Nobilis, cœlos ascendendo,
Vtilis, cunctis succurrendo.

De humilitate suæ incarnationis dicitur. 2. Corint. 8. Egenus factus est cum diues esset. De similitudiue suæ conuersationis dicitur in pſ. Similis factus sum pellicano solitudinis. Et iterum. Factus sum sicut nycticorax i domicilio. ¶ De flebilitate suæ passionis dicit̃ Galat. 3. Factus est pro nobis maledictus, ita vt sibi possit dici illud Esaiæ. 14. Et tu vulnerat⁹ es, sicut & nos, & nostri similis fact⁹ es. ¶ De nobilitate suæ ascensionis dicitur Heb. 7. Segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis fact⁹. ¶ De vtilitate vero suæ subuẽtionis, qua scilicet nunc subuenit gratiam infundẽdo. & à tẽtationibus & tribulationibus liberando, finaliter vero subueniet a tormentis infernalibus eruendo, & salutem concedendo, põt dici illud pſal. Fortitudo mea & laus mea dominus, & fact⁹ est mihi in salutẽ. Et Hebr. 3. Factus est in omnib⁹ obtempe
G rantibus causa salutis. ¶ Si autẽ adhuc de facta in fœminino genere, vtpote de aliqua sancta vel ꝑsona honesta facias mẽtionẽ, dic, ꝙ talis facta, id est completa & perfecta dicitur, quando cũctis virtutibus adornat̃. Prouerbio. 31. Facta est quasi nauis institoris de longe portãs panẽ suum. & de Bersabea dicit̃. 2. Regum. 11. ꝙ introduxit eam Dauid in domũ suam, & facta est ei vxor. Et in pſal. dr̃. Facta est Iudea sanctificatio eius. Et alibi. Hæc facta est mihi. Et Ezec. 16. Facta es mihi, & laui te aqua, & emundaui sanguinem tuum ex te, vnxi te oleo, vestiui te discoloribus &c. E conuerso autẽ de mala muliere potest dici illud prouinciarum, facta est quasi sub tributo. & Esa. 1. Quomodo facta est meretrix, ciuitas fidelis &c. & Hiere. 18. Facta est terra in desolationem &c.

A **Facies.** Nota, ꝙ facies est illud membrũ, quod primo & principaliter alijs ostenditur & apparet, & inde est ꝙ per faciem habetur notitia ꝑsonæ, secundũ Grego. super Ezec. quia, vt communiter, nullus ad plenũ cognoscitur, nisi per faciem videatur. vt enim dicit Isido. Facies ab effigie dicitur, quia in facie est certa figura hominis, & plena personæ cognitio. Et ideo facies dicit̃ vultus, quasi volũtatis testis, quia voluntas interior siue tristis fuerit siue læta per vultum & per faciem denotat̃. Igitur spiritualiter per faciem potest intelligi illud, per quod aliquis cognoscit̃. Et ideo possum⁹ distinguere. s. faciem Dei, & faciem hominis. Facies Dei, per quam cognoscit̃, est duplex. s. iustitia, & misericordia. Facies hominis est quadruplex. s.

Interior conscientia,
Exterior apparentia,
Fauor etiam & amicitia,
Rigor insuper seu iustitia.

Primo ergo dicamus de facie hominis. Homo. n. cognoscitur à Deo per faciem conscientiæ, cognoscitur ab homine per faciem apparentiæ, cognoscitur à pauperibus per faciem amicitiæ, cognoscitur à peccantibus per faciem iustitiæ. ¶ Facies conscientiæ debet esse mundissima, iuxta illud Matth. 6. Inunge caput tuũ & faciem tuam laua. ¶ Facies apparentiæ debet esse honestissima. 2. Mac. 4. Ornauerunt faciẽ templi coronis aureis. ¶ Facies amicitiæ debet esse fidelissima, quia. s. ista debemus alijs in tpe necessitatis ostendere, & eis fauorẽ nostrum & amicitiam declarare. Tho. 4. Non auertas faciem tuam ab vllo paupere. Cuius tamen contrarium faciunt multi, qui necessitatis tempore alijs dorsum non faciem ſp monstrant, iuxta illud Hie. 32. Verterũt ad me terga, & nõ facies. Isti sunt similes situlæ, in qua hauritur aqua, quæ tandiu vertit faciẽ fonti quamdiu potest aquam recipere, statim vero cum plena fuerit, reijcit ei dorsum. Sic verè falsi amici quãdiu possunt ab alijs lucrum & emolumentum recipere vertunt ei faciem, applaudunt ei, videntur eum diligere & fauorẽ ei promittũt impendere, si verò quis ad talem statum veniat, ꝙ inde aliquid amplius recipere vel habere nõ possunt, tũc proculdubio dorsum ei vertunt, de ipso amplius non curantes. Hie. 18. Dorsum & non faciem ostendam eis. ¶ Facies iustitiæ debet esse seuerissima, quia. s. per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Eccleſi. 7. Vnde dr̃ iudicibus. B
Ezec. 4. Obfirma faciem tuam aduersus ciuitatẽ. Ista est igitur facies quadruplex moralis, quam viri perfecti, maximè prælati debent habere, vt de quolibet exponatur illud Eze. 1. Quattuor facies vni, & quattuor pennæ vni. In quibus verbis ostenditur, ꝙ quilibet vir perfectus debet esse multimodè notificatus, omnimodè simplificatus, altimodè leuificatus. Debet (dico) esse multimodè notificatus, quod ostenditur cum dr̃, ꝙ ipse debet haberẽ quattuor facies, i. quattuor modos se notificandi. Item debet esse oĩmodè simplificat⁹, quia debet esse vnus. [Vni inquit.] Debet esse omnimodè leuificatus, quia. s. ipse debet habere quattuor pennas. i. quattuor modos se eleuãdi per cõtẽplationẽ. Iustus. n. solet ostẽdere, ꝙ in eo fulgeat virtutum qualitas. [Quattuor facies.] Solet existere ne à se transeat simplex idẽtitas. [Vni inquit.] Solet ascendere vt sursum sedeat eius sedulitas. [Quattuor pennæ;] ¶ Dico ergo, ꝙ vir iustus debet esse multimodè notificatus, q̃a. s. ipse debet habere quattuor facies. i. quattuor modos notificandi, sicut superius dictum est. s. mundam cõscientiam, per quam à Deo cognoscatur, honestam apparẽtiam, per quam ab hominibus videatur, veram amicitiam, per quam ab omnibus diligatur, seueram iustitiam, per quã à male agentibus timeat̃. Istæ sunt illæ quattuor facies, quas habebant aĩalia Ezec. 1. & 10. Ipse. n. videbat vnum animal, quod habebat quattuor facies. s. faciem hominis anterius, faciem aquilæ superius, faciem leonis ad dexteram, faciem bouis ad sinistram. ¶ Facies. n. hominis, quæ est munda, signat conscientiæ puritatem, facies aquilæ, quæ est clara & pẽnis induta, signat apparentiæ claritatem: facies leonis, quæ est curua signat iustitiæ seueritatem: facies bouis, quæ est benigna signat amicitiæ bonitatem. Nos igitur in facie conscientiæ debemus esse homines, quia sicut facies hominis est sensibus ornata, capillis nudata, mundè conseruata, sic verè facies conscientiæ debet esse ornata sensibus discretionis Eccleſi. 19. Ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Et prouer. 16. In facie prudentis lucet sapientia. Nudata crinibus malæ affectionis. Baruc. 6. Extergunt facies eorum pp puluerem. Nudata fœcibus totius inquinationis & infectionis. Vnde Gen. 43. Lota facie egressus, cõtinuit se. ¶ Et si vis nota, ꝙ facies voluntatis & interioris conscientiæ & mẽtis nrẽ, C
Est manife-

Est { Manifestanda, Purificanda, Exhilaranda, Altè leuanda, fortificanda, Basse premenda,

Dico igitur, ꝙ ista facies est manifestanda per compassionem, iuxta illud. Dã. 2. Osté de mihi faciem tuam sonet vox tua in auribus meis. Aures enim Dei, sunt confessores, quib⁹ pro certo est facies cōscientię reuelanda, & vox confessionis declarãda. Quod vtiq; est contra multos, qui faciem conscietiæ nō denudant per confessionem, sed ipsam operiunt atq; velant per peccatorum excussionem & absconsionem. Exo. 3. Abscondit Moyses faciem suã. Itẽ dico, ꝙ ista facies est purificanda per lachrymationem. Vnde Iob. 16. Facies mea intumuit á fletu. ¶ Itẽ dico, ꝙ facies conscientiæ exhilaranda ꝑ spem & consolationem. De quo dr̃ in psa. vt exhilaret faciẽ in oleo. ¶ Item ista facies est alte leuanda per externorũ cõtemplationem, seu per deuotionem & orationẽ. Iob. 22. Super omnipotentem delitijs afflues, & laudabis ad Deum faciem tuam, rogabis eum, & exaudiet te. ¶ Item ista facies est fortificanda per constantiam & durationẽ. Facies, n. est mẽbrum corporis, quod magis exponitur frigoribus atque vẽtis. Sic voluntas iustorum debet esse solida & fortis contra tribulationes. Ezec. 3. Dedi faciem tuam valentiorẽ facieb⁹ eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorũ, & quasi silicem & adamantem dedi faciem tuam. Facies. n. cordis debet esse fortis & firma in bono opere, & in bono proposito solida & fundata. Luc. 6. Firmauit faciẽ suam, vt iret in Hierusalem. ¶ Item ista facies est inclinanda ꝑ humilitatẽ, timoremq; & deuotionem, & prudentẽ dissimulationẽ. Ecclesi. 19. Est iustus, q nimiũ se submittit à multa humilitate, & est iustus qui inclinat faciem & dissimulat se non videre. Ista est ergo facies hominis. Vnde Apocalip. 9. facies earum qua si facies hominum. ¶ Aduerte tamẽ, quòd multi sunt similes cuidam bestiæ, quæ dr̃ manticora vel mammonetus, quæ fertur habere faciem hominis, & tamẽ bestia est crudelissima. Habet. n. tres ordines dẽtium in ore, cum quibus carnes humanas diligit deuorare. Sic verè charissimi, multi sunt hodie, qui videantur habere facies, i. cõsciẽtias mundas nudas & sanctas, qui tamen in operibus sunt crudeles, quia. s. cum tribus ordinibus dentium alios deuorant & corrodunt. habent. n. dentes detractionis, cum quibus corrodũt aliorũ ꝑsonam, habent insuper dentes rapacitatis, cum quibus deuorãt aliorum substantiam. Et ideo de ista bestia dr̃, quod ĩ cauda portat aculeum, quia verè tales quamuis per fictam conscientiam & apparentiam se esse homines dissimulent, cauda tamen. i. finis suorum operũ & executio ipsos scorpiones esse probant. Et ideo isti figurãtur in illis locustis, q̃ ascẽderũt de puteo abyssi. Apoca. 9. quæ habebant facies hoĩũ, sed aculei erant in caudis earum, & de ore earũ exibat ignis & sulphur & fumus &c. Non sic igitur, sed simus in facie cõscientiæ hoĩes. Sicut. n. facies est illa pars corporis, q̃ ab alijs libentius inspicitur, & quæ in signum amoris ad hoiem conuertitur, sic voluntas & cõscientia nostra Deo est magis placens & amabilis, qua propter ipsam ad eum in signum amoris sp debemus cõuertere, & eum complacendo, vel opem ipsius implorando, faciem cordis ad eum applicare. De suspensis. n. exprimẽtaliter, vt communiter, videt, ꝙ facies eorum versus solem conuertunt. Facies etiã sol sequij solẽ dr̃ sequi, & ad eum conuerti & aperiri. Sic hõ, maximè per cõtemplationem suspensus & à terrenis ꝑ contemptũ eleuat⁹ faciem cordis ad eum conuertit, & eum libẽter respicit atq; cernit. Thobi. 4. ad te domine faciem meam, cõuerto, & ad te oculos meos erigo. Ista est igitur facies hominis q̃ signat interiorem conscientiam. ¶ Item dico, ꝙ in facie apparẽtiæ

D debemus esse aquilæ. Facies enim aquilæ habet oculos paruos & profundos, rostrum demissum & inclinatũ, cute plumatam atq; pennatã. Sic verè charissimi, facies nostræ apparentiæ debet esse plumis diuersarum virtutũ vestita, oculis profundis & nō eleuatis & vagis munita, rostro locutionis verecundo & inclinato ornata. Ista enim tria faciem nostræ apparentię faciunt aptam & gratam. s. humilis conuersatio, quæ notatur per operturam plumarum. sensuum reseratio, custodia & cohibitio, quæ notatur per profundam inclusionem oculorum, verecunda locutio, quæ notatur per inclinationem rostrorum. De ista igitur facie aquilę dicitur Ezec. 1. Facies aquilę de super ipsorum quatuor. Ista enim facies apparet de super. s. exterius in risu hominũ. Et nota si vis, ꝙ ista facies. s. nostra præsentia & apparentia

A mulieribus est auertenda,
Pauperibus est ostendenda,
Per lætitiam est exhilaranda,
Per sapientiam est moderanda,

De auersione á vanis appetitib. mulierũ dicitur Eccl. 9. Auerte faciẽ tuã à muliere compta. De affabilitate pauperum, & egenorũ dicitur Thobiæ. 4. Noli auertere faciem tuã ab vllo paupere. De spirituali lætitia dr̃ in psal. Vt exhilaret faciem in oleo. De prudentia vero & sapientia quæ in facie nostræ cõuersationis debet apparere, dr̃ Prouerb. 17. in facie prudentis lucet sapiẽtia. ¶ Et aduerte si vis, ꝙ ista facies est testis interiorum habituum. Vt. n. dicit Isidor. Facies est quædam mentis imago. Eccle. 34. ante faciem hominis similitudo alteri⁹ hominis. Ad quod facit scriptura Eccle. 13. Cor hoĩs immutat faciem eius siue in bono, siue in malo. Quia breuiter secundum Grego. Per hoc, quæ foris apparent, quod int⁹ lateat, aperitur. Cuius contrarium in hypocritis inuenit, quorum. s. conuersatio conscientiæ nō est testis. Vnde isti nō habent faciem Aquilæ, imo verè videntur habere faciẽm camaleontis, qui secundum Plini. habet similitudinẽ porci & simiæ, quia verè facies conuersationis taliũ in parte similis est simiæ quantum ad simialem simulationem, in parte similis est Porco, quantum ad immundiciã & infectionem. Esa. 13. Facies combustæ vultus eorum. Talib⁹ accidit sicut mulieribus fucatis, quæ quamuis ad tempus faciem suã decorare & clarare videant, illa tñ ꝓculdubio ad modicũ flatũ vẽti deficit, & turpitudo pristina reuiuiscit. q a verè charissimi ficta & colorata facies hypocritarum nō põt diu durare, immo per mala opera solet turpitudo talium apparere. Vnde isti sunt sicut illi, de quib⁹ dr̃ Thren. 4. Cãdidiores niue, pulchriores saphiro. Et statim sequitur. Denigratæ sunt facies eorum super carbones. Non sic igitur, sed in facie apparentiæ simus aquilę. i. toti spirituales & aquilini. ¶ Item dico, ꝙ E

in facie iustitiæ debemus esse Leones. Viri. n. perfecti & maximè prælati debent qñq; induere faciem leoninam, iustitiam exequendo, & more leones ad impios acriter irrũpẽdo, vt de talib. dicat illud. 1. Paral. 12. quod de quibusdam viris fortissimis dr̃. s. ꝙ facies eorum quasi leonis, & veloces quasi capreæ in montibus. Sicut. n. facies leonis habet cõstãtiam inflexibilem, habet audaciã inuincibilem, habet potentiam insuperabilem respectu aliorum aialium, sic verè tales semper debent habere, & ostendere faciem constantem, audacem, & potentem. (Constantẽ dico) ad perseuerandũ. Vnde Luc. 9 Firmauit faciem suam, vt iret in Hierusalem, audacem ad aggrediendum. s. malos. Vnde Hie. 1. Ollam succensam ego video, & faciem eius à facie aquilonis, potẽntẽ ad resistendum. Vnde Ezec. 3. Dedi frõtem tuam duriorẽ &c. & Esa. 50. Faciem meam non auerti ab increpantibus & cõspuentibus in me. Et alibi. Posui faciem meam, vt petrã durissimam, sciens qm̃ non confundar. In facie. n. posuit Deus signa seueritatis & asperitatis. s. oculos, vt contra inimicos coruscent, dentes, vt fremescant, cornua vt percutiant. Sic dico spiritualiter, ꝙ in facie & præsentia viri iusti cotra malos debent apparere iustitiæ & seueritatis signa, & zelus diuinæ legis & iustitiæ figurari, vt. s. loco & tp̃e sciat indignationem aspiciendo ostendere, frendorem dentium reprehẽdendo, & arguendo prætendere, percussuram cornuum, i. læsionem, corporalem & castigationem inferre. Vnde nota, ꝙ talis facies. i. talis iustitiæ seueritas dẽt acui & ostendi

Superbis clericis & doctoribus,
Iniustis auaris & raptoribus,
Falsis & iniquis scrutatoribus,
Fictis & velatis deceptoribus.

De malis clericis & subtilibus, qui dici possunt Israel, id est videns Deum, dicitur Ezec. 6. Fili hominis pone faciẽ tuam super montes Israel. De auaris & raptoribus, qui possunt dici Sydon, qui interpretatur Pharao, qui interpretatur nudans & discooperiens virum, quia. s. isti alios nudant, & discooperiunt bonis suis, põt dici illud Ezec. 29. Pone faciem tuam cõtra Pharaonem. De falsis verò scrutatorib. & explorando venantur, dicitur Ezec. 28. Pone faciem tuam contra Sydon. Sydon interpretatur venatio tristitiæ. De fictis deceptoribus, id est iniquis doctorib. & prophetis, qui prophetant de

tant de corde suo, & docent hominum mandata &c. dr̃ ad Gala.2. In faciem ei restiti. Et Thob.4. Noli auertere faciem tuam ab vllo peccatore. Ista est igitur facies leonis, quæ est
F iusti. ¶ Item dico, ꝙ in facie amicitię debemus esse boues. Sicut.n. bos est animal hominis maximè iuuatiuum, in tantū ꝙ tempore Pythagoræ, qui bouem occidebat, criminis re* erat, quia.s. fratrem & incolam enecabat, vt dicit Plin. sic verus amicus semper dat alijs solatium & iuuamen. Ezec.1. Facies bouis à sinistro, quia pro certo (charissimi) facies & fauor bonorum amicorum semper præcipue inuenitur in parte sinistra.i. in tempore aduersitatis & paupertatis, iuxta illud Eccl.4. Ne auertas faciem tuam ab egeno. Quod tamē est contra multos, qui faciem fauoris & amicitiæ suæ tempore necessitatis alijs non ostēdūt, sed ipsam auertunt, & abscondunt. Vnde isti videntur dicere illud Hier.18. Dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Non sic igitur, sed habeamus, quattuor facies.i. quattuor modos prædictos notificandi nos. Vnde Mat.17. Resplēduit facies eius, vt sol. Facies.n. conscientiæ debet resplendere sicut sol per innocentiæ puritatem. Facies exterior apparentiæ debet relucere per bonam conuersationem & honestā. Facies iustitiæ debet refulgere per veritatem & æquitatem. Facies vero amicitiæ debet rutilare per clementiæ pietatem & bonitatem. Sic igitur dico charissimi, ꝙ vir perfectus, maximè prelatus, debet esse multimode notificatus. Deniq; dico, ꝙ vir iustus debet esse omnimode simplificatus, quod ostēditur, cum dr̃. [Vni.] Vnus.n. & simplex debet esse homo intentione, quia quamuis multipliciter operatur, meditet & contempletur, omnia tamen ad vnum finem, qui Deus est, ordinare tenetur. Sis igitur vnus, non binus, simplex non duplex.i. non varius. Eccl.4. Vnus est, & sm̄ non habet &c. Vide infra de vno. Naturaliter.n. vnum animal contentum est vna facie, aliàs esset monstrum. Sic verè homo in suo genere vnitatem & simplicitatem in suis faciebus.i. in intētione interiori & in apparentia exteriori debet habere, quia.s. in intentione, & in conuersatione, & in locutione, & operatione duplicitas reprobatur, & tñ proh dolor, hodie sunt multi, qui per varietates, & fraudes diuersimodos habent vultus, similes illis hoībus, qui in montibus scythię habitare dicuntur, qui duplicem faciem.s. humanā & caninā habere noscūtur. Sic isti.s. proditores & hypocritæ falsi amici &c. Dan.5. Facies regis commutata est. Et Ezech.10. Quattuor facies habebat vnum. Quattuor.n. facies malæ sunt quāttuor varietates.s. in intentione, conuersatione, locutione, & operatione. Et si vis nota, ꝙ facies malorū sunt & esse cōsueuerūt

G Facies {
Obstinatæ per contrariam rebellionem,
Palliatæ per hypocrisis deceptionem,
Inclinatæ per terrenorum affectionem,
Dilatatæ ad terrenorum promotionem,
Maculatæ per carnalium infectionem,
Exornatæ ad luxuriæ attractionem,
Concitatę per iracundiæ turbationem.
}

De facie obstinata dr̃ Iud.20. ꝙ illi, qui prius simulauerant fugam versa facie fortius resistebant. De facie palliata dr̃ in psal. Vsquequo iudicatis iniquitatem, & faciem peccatorū sumitis? De facie inclinata dr̃.2. Reg.1. Cecidit super faciem suam. Et.2. Reg.2. Leuare non potero faciem meam. De facie dilatata, seu ad exteriores honores elargita & expēsa dici potest illud.2. Parali.3. Facies eorum versæ ad exteriorē domum.i. ad mundum. De facie maculata dr̃ illud prædictum. Naum.2. Facies omnium sicut nigredo ollæ. De facie exornata dr̃ Iudith.15. ꝙ Iudith in facie speciei suæ dissoluit eum.s. Holofernem. De facie vero iracunda & cōcitata dr̃ Eze.10. Impetus singulorum ante faciem suam. Istę sunt .n. malæ malorum facies, quas pro certo Deus non hēt gratum videre, sed potius ipsas solet cōfundere, & horrere. ps. Imple facies eorum ignominia. Vnde ipse finaliter dicet.1. Mach.7. Nolite mihi ostendere faciem eorū, & occidit eos
H exercitus. ¶ Isti igitur non sunt facies vna, sed multæ. Nō sic .s. sic vir iustus omnimode simplificatus, [vni inq̃t]. Adhuc dico, ꝙ vir iustus debet esse omnimode læuificatus, quia.s. quattuor pennas debet habere, per quas.s. volitet ad remota.i. quattuor genera cōsiderationis & meditationis, cū vna debet volare ad considerandum carnis fragilitatem, cū alia debet volare ad considerandum mundi labilitatem, cū alia debet volare ad considerandum mortis inferni & iudicii asperitatem, cū quarta debet volare ad considerandum paradisi fœlicitatem & securitatem. Et sic ipse erit illa bestia, de qua dr̃ Dan.7. ꝙ ipsa habebat alas quasi auis quattuor super se. Ezec.10. Quattuor vultus vni, & quattuor pēnæ vni. vide supra de ala. Sic igitur patet, ꝙ vir perfectus debet

Notificari,
Simplificari,
Altificari.

Et sic patet, ꝙ est quædam facies inferior & humana &c. ¶ Secundò dico, ꝙ est facies superior diuina. ¶ Et ista facies est illud per, ꝙ Deus nobis notificatur. Et q̃a Deus notificatur mundo per filij sui incarnationem, per iustitiæ suæ executionem, & per suæ misericordiæ distributionem, ideo in scriptura triplex Dei facies reperitur, habet enim faciem

Honorabilem,
Amicabilem,
Formidabilem.

I ¶ Facies Dei honorabilis est filij humilitas seu humanitas. Per istam.n. faciē fuit nobis Deus ostēsus & manifestatus, & iō est facies honorabilis, & desiderabilis, iuxta illud Proue.cōe.s. honora faciem senis. & in psa. dicebāt Sācti. Ostende faciem tuam, & salui erimus. Ista tamen facies est duplex, quia.s. in Christo est facies diuinitatis, & humanitatis, vt sic bene figuretur. Ezec.41. vbi dr̃. Duas facies habebat Cherub. Cherub.n. erat facies auis, seu aquilæ alias ignotæ, quæ in tēplo erat depicta, quæ duas facies habebat. Ad denotandum, ꝙ Cherub, qui interpretatur plenitudo scientiæ.s. Christus, qui plenus est scientia per discretionem, figuram habet aquilæ per contemplationem. Duas etiā habet facies per vtriusq; naturæ vnionem & coniunctionem. Istam igitur faciem desiderabant sancti patres, dicentes in psa. Non auertas faciem Christi tui. Et de istius faciei dilatione, conquerebantur, dicentes. Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ? quia verè, auertente te faciem tuam, turbabūtur. Ista est igitur facies honorabilis. ¶ Insuper dico, ꝙ est quædam facies Dei.s. K
facies formidabilis. Et ista est facies suæ iustitiæ, quam in fine peccatoribus ostendet. Panthera est animal, quod à cunctis alijs diligitur, & insequitur, quia tñ vultum habet quodammodo terribilem, ideo faciei eius toruitate terrentur, vt dicit Pli. Sic verè charissimi, quāuis Deus sit summè laudabilis, & amabilis, quia tñ facies suæ iustitiæ & suæ occultę prouidentiæ est terribilis, ideo qñ ipsam bene cōsideramus terreri & formidare debemus. Istud bene figuratur Exo.34. vbi dr̃, ꝙ filij Israel viderunt faciem Moysi cornutam, & timuerūt prope accedere. Quia verè qui bene intuetur faciē diuinæ iustitiæ & æquitatis, ipsam pro certo inuenit armatā cornibus magnæ seueritatis. Vnde Exo.34. dr̃. Facies Moysi cornuta erat ex consortio sermonis domini. Ista autem est facies, quam Dauid formidabat dicens. Auerte faciem tuā à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Ista est igitur facies quæ peccatores in inferno deuastat. Leui.26. Ponam faciem meam contra vos. Ista est facies, quam omnes debemus timere, & per timorem eius à vitijs abstinere. Latro.n. esset bene fatuus, qui non timeret committere furtū ante faciem iudicis. Ideo Iob dicit. A facie ipsius turbatus sum, & considerans cum timore sollicitor. Iob 23. Et meritò, quia pro certo in iudicio facies eius erit sicut species fulguris, sicut dr̃ Dan.10. Quia.s. ignis a facie eius exardescet, succendentur carbones ab eo, sicut dicitur in psal. Et alibi. A facie domini mota est terra, à facie Dei Iacob. Sicut enim dicitur Iohelis.2. A facie eius cruciabuntur populi, omnes vultus redigentur in ollam. ¶ Adhuc dico, quòd est facies L
Dei amicabilis. Et ista est eius clementia & benignitas. Et istam faciem ostendit Deus tripliciter.s.

In {
Peccatorum correctione,
Spiritualium largitione,
Aeternorem concessione.
}

Facies igitur diuinæ misericordiæ ostenditur in correctione delinquētium, quia pro certo quando Deus dimittit hominem secundum voluntatem suam vagari per vitia & peccata, nec ipsum corrigit vel castigat, signum est diuinæ iracundiæ non clementię, indignationis, non compassionis, contemptus, & non affectus. Sicut enim dicitur. 2. Machab.4. Etenim non sinere peccatoribus ex sententia agere, magni beneficij est indicium. Et ideo Deus similis est illi aui, quæ dicitur Kaladrius &c. Vide de hoc, & dic sicut supra titulo de auertere. Tunc enim videtur Deus a peccatoribus faciem auertere, quando ipsos non dignatur percutere

cutere, vel punire. psal. Auertit faciem suã, ne videat in finẽ. De quo timens Dauid dicebat. Auertisti faciem tuã à me, & factus sum conturbatus. Vnde alibi. Ne proijcias faciem tuam à me, & Spiritum Sãctum tuum ne auferas à me. ¶ Itẽ dico, quod facies diuinæ misericordiæ ostendit͂ i largitione spiritualium. psal. Misericordia & veritas præcedent faciem tuam. Ideo dicitur Apoca. 10. Facies eius sicut sol, qui scilicet gratiarum radios mittit. ¶ Itẽ ista facies ostenditur in
M æternorum concessione, Et ista est facies in qua & Angeli & beati respicere delectantur. De qua. 2. paral 6. Omnis populus desiderabat videre faciẽ Salomonis, & audire sapiẽtiam eius. Deus enim similis est speculo, cui si faciem ostenderis, faciem ostẽdit tibi, & si dorsum sibi. verteris, dorsum similiter tibi vertet. Sic verè charissimi, si faciem cordis, & cõscientiæ ad Deum conuerterimus ꝑ deuotionem, ipse ꝓ certo faciem suæ misericordiæ ad nos conuertet ꝑ gratiæ & gloriæ largitionem. Iuxta illud Nu. 12. Loquebatur dñs facie ad faciẽ. Si vero dorsum eidem verterimus de eo nõ curando, & nos ad eius oppositum, s. ad bona temporalia conuertendo, siue etiam ad peccatum, ipse verè dorsum suæ indignationis ad nos vertet, & nos tanquam extraneos respuet, & contemnet. Iuxta illud prędictum. Dorsum & non faciem ostendam eis. Hiere. 18. Et rationẽ reddit Hiere. 1. Verterunt ad me dorsum, & non faciẽ. Ideo Dauid in psal. dicebat. Exquisiuit te facies mea faciem tuam dñe requirã. Ista est igitur facies, quę sanctis, paradiso erit lætissima, qñ. s. verificabitur illud Iob. 33. Videbis faciem eius cum iubilo &c. Ipsisq; erit tutissima & certissima. Iudic. 6. Vidi Angelum domini facie ad faciẽ, Ista erit facies desideratissima & amantissima. 2. Para. 6. Oĩs populus desiderabat videre faciem Salomonis, & audire sapientiam eius. Et merito qa ꝓ certo ista est mirabilissima, & gratissima. Hester. 15. Valde. n. admirabilis es domine, & facies tua plena est gratiarũ. Sic igitur patet, quòd triplex est facies diuina. Et quadruplex facies humana. De facie vero diaboli fallaci & proditiosa, minaci & tumultuosa, mordaci & periculosa, potest dici illud Ecclesi. 21. A facie colubri fuge &c. Sufficit de facie.

Facilitas.

Nota, ꝙ illud dicitur facile, quod ex rei natura, vel ex egẽtis virtute sine difficultate
A & labore est factibile. Est ergo facilitas, quæ pertinet

Ad { Dei voluntatem, / Rerum qualitatem, / Cordis leuitatem, / Morum sanctitatem, }

Primo ergo dico, ꝙ est facilitas diuinæ voluntatis, quia. s. apud voluntatem diuina omnia sunt facilia, & nihil est difficile, seu impossibile apud eũ. Gen. 18. Nunquid Deo est quicquam; Difficultas enim rebus prouenit ex agentis impotẽtia & defectu virtutis, quia. s. virtus & potentia agentium naturalium creata est, & ad certũ quid determina & contracta. Potentia autem & virtus diuina cũ sit increata, infinita est, nec limitata ad aliquid, sed omnia indifferẽter extenta. Et ideo nihil est difficile apud illum. Hiere. 32. Non erit tibi difficile omne verbũ. Ista autem facilitas videtur, ꝙ appareat in tribus, videlicet

In { Egenorum promotione, / Præliorum commissione, / Præmiorum redditione, }

Apparet (dico) in miserorum subita promotione. Videmus enim, ꝙ Dei prouidentia mediante pauper quandoq; ad magnum statũ erigitur, & mira facilitate contra spem omnium à domino promouet͂. vnde Eccle. 11. Facile est in oculis domini subito honestare pauperem. De præliorũ commissione & victoriæ insperata concessione patet. Sæpe enim fit, ꝙ quadã facilitate fortunæ, vel quadam diuinæ ꝓuidentiæ inopinata virtute fortiores a debilioribꝰ superantur, & plures a paucioribus faciliter debellantur. vnde. 1. Macha. 4. Facile est cõcludi multos in manu paucorũ. &. 2. Re. 14. Nõ est difficile domino vel in multis, vel in paucis salutare. ¶ De ꝑmiorũ redditione seu de meritorũ retributione patet, qa. s. cũ ipse sit oĩpotẽs, facile est sibi retribuere iuxta merita vel demerita singulorum Ecclesi. 11. Facile est enim in conspectu Dei in die obitus retribuere vnicuiq; secũdũ vias suas. Ista est igitur facilitas diuinæ voluntatis, quæ. s. faciliter operatur oĩa
B iuxta votum. ¶ Secũdo dico, ꝙ facilitas inuenit͂ realis qualitatis. A quilę. n. res de sui natura & qualitate sunt faciles, vel difficiles. Facile est. n. homini bono facere & intelligere bonum. Prouer. 20. Doctrina prudentiũ facilis. Difficile verò facere malũ, & adherere malo. Plus est enim difficultatis in malo faciendo, quàm in bono. Nihil. n. difficilius aui, quàm volare contra flatum venti, nautæ, qua nauigare cõtra æstũ freti, planetæ, quàm currere contra impetũ firmamenti. Sic verè dico, ꝙ maior difficultas est homini contra flatũ Spiritus sancti volare, & contra æstum seu contra fluctum ꝓpriæ conscientiæ, redarguentis & remordentis agere, & cõtra firmamentum dei mandatorum currere. Sicut enim dicit͂ Eccle. 46. Pugnare contra Deum non est facile. Vnde etiã scriptura ĩtroducit ipsos malos in iudicio desolatos desperãtes & dicẽtes illud Sap. 5. Lassati sumꝰ ĩ via iniquitatis, & ꝑditionis, & ãbulauimꝰ vias difficiles. Nota tñ, ꝙ iuenit͂ difficultas

Virtutis socia, / Homini noxia, / Plurimis anxia,

¶ Est (dico) difficultas virtuosa, et ista est illa, quam adhibet homo virtuosus ad terribilia & ad ardua opera faciẽda. Secundum. n. philosophos, virtus est circa bonũ, & circa difficile. nec enim homo virtuosus quis dicit͂, nisi qui circa res arduas & difficiles occupatur. Vnde etiam Hercules, Perseus Iason, & alij mirabiles homines magnis laudibus extollunt͂ ꝙ aggressi fuisse & vicisse res difficiles dignoscunt͂. Teste. n. Seneca, res difficilis est virtus, Ideo Heliseo spiritum Heliæ petenti dictum est. 4. Reg. 2. Rem difficilem postulasti. Ista est igitur difficultas virtuosa. Et ista est difficultas, quæ est C

In { Scientijs pectoralibus, / Diuitijs temporalibus, / Nequitijs criminalibus }

De difficultate scientiarum dicitur Prouerb. 30. Tria sunt mihi difficilia, & quartũ penitus ignoro. & Eccle. 1. dicitur Cunctę res difficiles, nec põt eas hõ explicare sermonibus. Vtilis igitur est facilioribus scientijs vacare, q̃ difficilibus, quia etiam potus secundum medicos, quia facilius traijcitur vtilior & nutribilior est quam cibus. ¶ De difficultate diuitiarũ patet. Isti enim sunt difficiles in acquisitione, in custodia, in ꝑditione, & potissimè ĩ regni cœlestis executione, quæ fit per ipsas. Cõstat. n. quòd malus diues difficiliter saluatur, & ꝙ per malè quæsitas diuitias celestis ianua clauditur, & seratur. Teste. n. scriptura Matth. 19. Facilius est intrare camelum per foramen acus, quàm diuitẽ in regnum cœlorum. Funiculus enim, quo ligãtur diuites, triplex est. s. Funiculus male acquirendi, male detinendi, male expendendi, seu etiam de eis male ordinandi. Et ideo dr̃ Eccle. 4. quod funiculus triplex difficile rũpitur. Vnde etiam Mar. 10. dicitur, quòd difficile, qui pecunias habent, itrabũt in regnum cęlorũ. ¶ De difficultate nequitiarum patet. Cõstat enim, quod ipsa peccata semper habent annexam difficultatem resurgendi. Eccle. 1. Peruersi difficile corrigũtur, & stultorum infinitꝰ est numerus. Ista est igitur difficultas vitiosa. ¶ Itẽ dico, ꝙ est difficultas periculosa & tœdiosa. s. ipsa pœna æterna, quæ est difficilis atq; grauis. De quo. 2. Macha. 12. dr̃. Erat. n. pręsidium carmon inexpugnabile, accessuque difficile propter locorum angustias. Carmon enim infernum signat, quia interpretatur discindens merentes, aut diuisio murmurantium. quia. s. in inferno damnati qui sunt merentes, murmurantes desperati & dolẽtes, per tormenta scinduntur, & ab omni societate charitatiua diuidũtur. Patet igitur, ꝙ inuenitur facilitas seu difficultas realis qualitatis. ¶ Tertiò inuenitur facilitas cordialis læuitatis, hæc est, qua quis faciliter inclinatus ad malum, & qua facile conuertitur ad iniquitatem, similis signo seu gallo, quod est supra campanile, ꝙ ad flatum venti se conuertit. Sic mali ad modicam tentationem diaboli. Vnde Proue. 29. Qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandũ procliuior. ¶ Quartò inuenitur facilitas morãlis bonitatis, & ista est illa, qua quis Deo & prælatis faciliter obedit. Vnde de manna cœlitus dato dicitur Sap. 19. ꝙ facile dissoluebatur sicut glacies. Sic isti per cõpassionem confessionem & affectionem facile dissoluuntur, & ideo Deo & prelatis obediendo á glacia li duritia immutant͂. Et hoc sufficit de facili & difficili, quo ad præsens, quia paucæ sunt auctoritates, & ideo trãseo &c.

Falsitas.

Nota, ꝙ falsitas idem est, ꝙ fraus, deceptio, fallacia, seu calliditas, Et est propriè falsitas qñ aliquid apparẽs simulatũ & fictũ pro vero & certo traditur, & habetur. Et sic falsitas & veritas cõtrariãtur. possumꝰ igitur notare breuiter, ꝙ triplex est falsitas. Est. n. Falsitas

In affectione, — Prima significat amicitiam nugacem.
In locutione, — Secunda significat eloquentiã mendacẽ

Tertia

In oſtenſione, Tertia denotat apparentiam fallacem,
In intentione, Quarta deſignat malitiam peruicacé.
In operatione, Quinta vero ſignat efficaciam non veracem.¶ Dico igitur,ꝙ eſt quædam falſitas amicitiæ.Et iſta eſt illa,quam falſi amici fingunt ſe habere, per q̃ alios decipiunt,& defraudant. Sub ſpecie.n. amicitiæ fictæ & paliatæ fiunt hodie oẽs fraudes,deceptiones,& proditiones.Sicut .n.illa beſtia,quæ dr̃ hyena,dr̃ fingere vocem humanam,ita ꝙ vox eius ſm Plinium cum fiſtula pót miſceri , & ideo tabernacula paſtorum ſolet circuire,& canes cum dulcedine vocis ſuæ ad ſe ſequendum inuitare,& ſic ſolet eos comedere.(Et iſta eſt illa beſtia,quæ dr̃ de ſepulchris mortuos eijcere,& carnes eorum deuorare)ſic verè chariſsimi, tales falſi conſiliarij & amici & etiam vſurarij fraudulenti habent vocem humanam,& verba dulcia attractiua & allectiua,ꝓmiſſiua & adulatiua,& ſic dum alijs ſophiſticarias illorũ ſequũtur,& dum eorum conſilijs obtemperant , ſæpe ad dãnũ & periculum ab eis protrahuntur.Vnde Proueb.12. Conſilia impiorum fraudulenta,Iſtud potiſsimè patet de vſurarijs, qui primo multa pauperibus fallaciter promittunt, & tãdẽ ipſos de ſuis ſepulchris.i.de ſuis habitationibus eijciunt , & expellunt.De talib.igĩ fraudulentis amicis dr̃ Hie 9.Vnuſquiſq;(inquit)à proximo ſuo ſe cuſtodiat, & in oĩ fratre ſuo non habeat fiduciam,quia oĩs frater ſupplãtãs ſupplãtabit, & oĩs amicus fraudulenter incedet.Iſti.n.ſimiles ſunt malæ mulieri,q̃ ſub mala intentione falſam amicitiã prætendit. De qua dr̃ Proue.5.Ne intenderis fallaciæ mulieris . Fauus .n.diſtillãs labia eius.Sequĩ.Nouiſsima eius amara ſicut abſynthium.Iſta eſt igitur falſitas amicitię,quia verè tales non habent amicitiam veram,ſed fictam,non exiſtentem, ſed apparentem,non realem,ſed verbalem,non ſtabilem,ſed mu-
B tabilem.¶ Scd̃ò dico,ꝙ eſt quædã falſitas eloquentiæ.Et iſta eſt falſitas mendacij.Mendaces.n.habent falſitatẽ in verbis, vnum.n.dicunt,& aliud ſentiunt,vnum loquuntur,& aliud meditantur,vnum habent in ore,& aliud in pectore . Prouer.24.Fraudes labia eorum loquuntur.Et hoc etiã dr̃ Prouer.26.Lingua fallax non amat veritatẽ . Et iſta falſitas tũc tp̃ris eſt ſummè nociua,qñ ad alienam perniciem eſt intenta.Venenum.n.ſerpentis,quod habet in dentibus, & in ore, quamuis ſemper de ſui natura ſit malum , tñ efficitur peſsimum qñ in alios diffunditur,& qñ quis inde lædĩ, aut mordetur.Sic verè quamuis venenum mendacij ſp ſit malũ,tũc tñ efficitur peſsimum,qñ per detractionem deceptionẽ vel falſum teſtimonium extenditur in proximum ſeu in proximi nocumentum.pſa.Alienati ſunt peccatores à vulua,errauerunt ab vtero,locuti ſunt falſa . Et tñ ſcriptum eſt Exodi. 20.Non loqueris contra proximum tuum falſum teſtimo-
C nium.Et merito,quia ſicut dr̃ Prouerb.19.Falſus teſtis non erit impunitus.Iſta eſt igitur falſitas eloquentiæ.¶ Tertiò dico,ꝙ eſt quædam falſitas apparentiæ.Et iſta eſt falſitas hypocritarum,qui fingunt ſe eſſe vnũ,& ſunt aliud,qui vñr eſſe optimi,& ſunt peſsimi,figurati in illo ſupplantatore Iacob, qui ſe eſſe Eſau finxit,vt benedictionem illius reportaret.vnde de eo dictum eſt Gen.27.Venit germanus tuus fraudulenter & ſurripuit benedictionẽ tuã.Fingunt.n.ſe alios quã ſunt,vt beneficia, q̃ primogenitis.i.bonis & iuſtis debentur reportent.Prouer.12.Conſilia imperiorum fraudulẽta,& Danie.11. Obtinebit regnum in fraudulentia.Sicut.n.ceraſtes pulculchritudine cornuum ſuorum corolatorũ aues fallit,& decipit,ꝗa.ſ.toto reliquo corpore ſub arena occultato dũ aues iſta cornua credun t eſſe vermes,ad ipſa deſcendũt credentes,ipſa comedere,q̃ tamẽ econuerſo à ceraſte comeduntur,& deuorantur,ſicut dicit Iſid.& Pli.ſic verè ſæpe fit vt hypocritæ & hæretici toto corpore . i.tota malorũ ſuorũ congerie ſub harena pœnitentiæ exterioris abſcondita,ab auibus.i. à ſimplicibus,vermes,i.viri benigni & humiles eſſe credãtur,iuxta illud pſal.Ego ſum vermis,& non hõ)qui tamen ſerpentes nequiſsimi eſſe realiter comprobanĩ,quia cũ ſimplices,hoc erroredecepti vſq;ad ipſos acceſſerint,ab eis malis ſuggeſtionibus inuaduntur , & malis eorũ exẽplis & operibus ſpiritualiter perimuntur.Tales figurãtur in Simone magno cui dicĩ Ac.14.O plene omni dolo & omni fallacia,fili diaboli,& inimice oĩs iuſtitiæ , nõ deſinis ſubuertere vias domini rectas.Tales igitur habent falſitatẽ ſeu fallaciam apparentiæ.Pulchri.n.ſunt exteri⁹ in cõuerſatione,venenoſi tamẽ interius in intentione.Prouer.31.Fallax gratia & vana eſt pulchritudo.¶ Quarto dico,quod eſt quædã falſitas malitiæ.Quidã enim ita ſunt falſi,ita cauti,ita malitio- D
ſi,tot ſciunt vias alios decipiendi , quod non põt bene quis euadere manus ſuas, ſicut patet de proditoribus.qui ꝑ multas vias,cautelas ſimulationes,& fraudes ſciũt alios decipere,inuoluere,& irretire.De quibus Threno. 2.dr̃ prophetæ tui viderunt tibi falſa.Et.2 Corin.11.Periculum id falſis fratribus &c.Iſtud etiã patet de fallacibus aduocatis.vnde videtur,quòd tales ſunt ſimiles Pardo , qui eſt animal multis coloribus & maculis picturatũ , ꝗa reuera chariſsimi,tales ſunt hodiè toti pleni maculis & oculis cautelarũ fallaciarũ & fraudũ.Iſti enim ſunt ſicut illud animal Eze.1.ꝙ erat ante & retro plenũ oculis,quod etiã vna facie contentũ nõ erat, imo quattuor facies habebat.quia.ſ.in vna parte habebat faciem hominis in alia faciem leonis,in alia faciem aquilæ,in alia faciem bouis.Sic verè chariſsimi , tales ſunt hodie multis oculis,i.multis cautelis & malitijs oculati.Apoca.4.Totum corpus in circuitu erat plenum oculis.Et ideo ꝓ certo de talibus vix poteſt ſciri quid ſunt,vel quid intendunt. Habent.n.plures facies , i plures modos cum alijs ſe habendi. Nunc.n. videntur habere faciem hoĩs per benignitatẽ,quãdoq; faciem bouis per laborẽ &pęnalitatem,nunc faciẽ leonis per ſeuitiam & crudelitatem,nunc faciem Aquilæ ꝑ fallaciam & ſubtilitatem.De iſtis dr̃ Dan.11.Impij in teſtamẽtum ſimulabunt fraudulenter,vt eis poſsit dici illud Ecclẽ. 1.Cor tuum plenum eſt dolo & fallacia . De iſtis loquitur Hiere.5. Principes declinantium ambulantes fraudulẽter. Iſta eſt igitur falſitas malitię ¶ Quinto dico,ꝙ inuenittur q̃dam falſitas mali operis,ſeu efficaciæ.Et iſta eſt illa,qua à falſarijs falſę monetę,vel falſę literęfabricanĩ.Vnde nota,quòd ſic eſt de falſarijs ſicut de humorib⁹ venenatis,qui cõmixti cum corporis humoribus tanq̃ veri humores in venis recipiuntur,vbi naturæ deſtructionẽ,& mortẽ,& periculum operantur.Si verè iſti hoĩes venenoſi cum tales eſſe naſciantur, ab alijs non cauentur.Quapropter totum corpus, i.totã patriam ĩuenenãt,& ſub ſpecie veritatis,ſuæ falſitatis nocumẽta propinant.Iſti igitur inter & ſuꝑ oẽs malos ſunt periculoſi,& toti reipublicæ plus dam noſi . 2.Corin.21.Periculum in falſis fratribus. Igĩ ſicut acri medicina venenoſi humores eijciendi ſunt de corpore , ſic acri & ſeuera diſciplina falſarij eijciendi ſunt de populo, vel de plebe.Dicunt.n.auctores Ambroſi.& Pli.ꝙ inter veras apes qñq; inueniuntur quędam falſæ apes,quæ dicuntur furari,quæ.ſ. nunquã mellificãt,ſed aluearia ſubintrãtes,mel aliarum deuorant,quas tñ verè apes aculeo pungunt,& ab alueari fugant . Sic vere falſæ apes,i.falſarii , qui propriè furari dicuntur , pro eo ꝙ furtiuè officium alienum vſurpant,& furantur , ſocietates, & collegia,præbendas & beneficia falſo modo ſubintrant, & mel alienum,i.beneficia vbi non habent ius, ſurripiũt,& deuorant.quapp̃ verè apes,i.quilibet bonus & maximè iudices & prælati,quando ſuam percipiunt falſitatem,aculeo iuſtitiæ ipſos pungunt eijciunt & trucidant. De talibus dicit Apoſt.ad Gal.2.ꝙ falſi fratres ſubintrauerũt explorare libertatem noſtram,quæ eſt in Chriſto,vt nos in ſeruitutem redigerent.Iſti figurãtur in illa falſa beſtia, & in illo pſeudo propheta,de quo legitur.Apocal.13.qui.ſ.habebat cornua ſicut agnus,& loquebaĩ ſicut draco,qui ſeducit habitantes in terra propter ſigna,quæ data ſunt illi facere, & fecit omnes puſillos & magnos habere characterem beſtiæ.Et ſequitur Apoc.19.ꝙ apprehenſus eſt pſeudopropheta & omnes, qui acceperunt characterem,& adorauerunt imaginem beſtię,& viui miſsi ſunt in ſtagnum ignis & ſulphuris.Re uera ſic erit de talibus pſeudo ꝓphetis ſeu falſarijs,qui.ſ.faciunt ſigna & ſigilla characteres & imagines falſas & q̃ ſeducunt vrbem & orbẽ,& qui fingunt ſe habere cornua agni.i.poteſtatẽ papę vel prælati,& tñ loquuntur ſicut draco,pro eo.ſ. ꝙ verba eorum plena ſunt malitia & veneno,quia verè illi, qui ſuos adorant characteres & imagines.i. q̃ ſuis falſis vtũtur literis,in ſtagnum ignis finaliter mittuntur,inquantũ ardori tribulationum ſupponuntur.Cõtra tales loquitur ſcriptura Hierem.10.Stultus(inquit)factus eſt omnis homo à ſcientia ſua.Confuſus eſt omnis artifex à ſculptili , q̃m falsũ eſt,ꝙ conflauit,& non eſt ſpiritus in eis.Vana ſunt, & opus riſu dignũ,in tp̃e viſitationis ſuæ peribunt.Stult⁹(inq̃t)fa-

ctus est omnis hō à scientia sua, quia reuera scientia & subtilitas talium infatuat eos, qui falsa sculptilia & literas cōponunt. Et ideo merito debent esse confusi, quia isti p̄ cæteris confessione digni sunt. Et ad literā ista sunt vana opera & risu digna, in quibus nō est spiritus.i. in quibus non est aliqua efficacia seu virtus. Et ideo tēpore visitationis necesse est, ꝙ pereant, & ꝙ deprehendantur, & ꝙ autores scelerū puniātur. Inter alia enim oīa crimē falsi est illud, quod minus pōt celari, & quod finaliter est necesse inueniri.s. seruitor corrigi & puniri. Prouerb. 19 Falsus testis nō erit impunitus. Sicut.n. dicit Seneca, nihil, quod simulatum & fictū est, pōt esse diuturnum. Stultū est igitur tale facere, vel sperare, quod non pōt proficere vel durare. psal. Beatus, cuius est dn̄s Deꝰ spes eiꝰ, q̄ nō respexit in vanitates & insanias falsas. Patet igitur, q̄ño quintuplex fraus seu falsitas inuenit.s. falsitas efficaciæ. malitiæ, apparentiæ, eloquentiæ, amicitiæ & fīcta. Sufficit.

A **Fama.** Fama idem est, quod bonū nomē, bonꝰ rumor, vel bona opinio de aliquo. Etiam est recte fama quasi quoddam accidēs, ꝙ de virtutis substātia solet emanare Sicut.n. videmꝰ, ꝙ arbores aromaticæ à sua interiori substātia solēt aliqua bona accidētia emittere.s. bonos odores & liquores, sicut patet ī Cedro & cypresso, q̄ sunt arbores bonæ & perfectæ interius, & suauem odorē fragrant, & diffundūt exterius, sic verè charissimi bona fama est quoddā spirituale accidens, quod de virtutibus viri p̄fecti diffunditur & emanat, quia.n. isti sunt boni & perfecti interius, ideo odorem bonæ famæ fundunt, & emittūt exterius. Nā sicut odor sentit̄ à re, ex qua exit, sic verè bona fama longè lateq; pōt diffundi, & ad loca remotissima dilatari. Sicut de Christo dicitur Luc. 4. ꝙ fama exijt per vniuersam regionem de illo. Et aduerte, ꝙ secundum sentētiam sapientis summè curandum est de habenda bona fama, sicut dr̄ Eccl. 41. Curam habē de bono nomine. Sicut enim dicitur Prouer. 22. Melius est nomē bonū, quā diuitiæ multæ, Seneca in p̄uer. dicit ꝙ honestus rumor alterū est ne patrimoniū. Triplici vero rōne possumus dicere, ꝙ fama bona est habenda, quia.s. ista est

Bonorum lætificatiua,
Malorum tristificatiua,
Virtutum manifestatiua,

¶ Dico igitur, ꝙ bona fama est bonorum lætificatiua, omnia enim, quæ sunt (vt cōmuniter) solent in bonis odoribus delectari. Vnde de istis prauis aīalibus, apibus.s. & formicis legit̄ quod in bonis odoribus delectantur, & á malis fœtoribus occidunt̄, & ideo flores & arbores odoriferas solent frequētare, à locis vero fœtidis solēt fugere recedere & abire. Sic verè charissimi, boni & iusti i bono odore & in bona fama aliorum bonorum solent delectari, & iocundari, & ēt recreari (quia sicut dr̄ Prouer. 27. Vnguētis & odoribus varijs delectatur cor) & societatem talium frequentare, à societate vero fœtentium seu infamium personarum debēt summopere resilire. Tali modo fecit Regina Saba, quæ à finibus terræ sensit, & audiuit famam Salomonis, sicut dr̄. 2. Para. 9. & ideo venit eum personaliter visitare, & videre & eius sapientiam audire, dicens sibi. Nō credebam narrantibus mihi donec ipsa veni, & vidi, & probasem, ꝙ media pars mihi narrata non fuisset. v idisti famā virtutibus tuis. Fama.n. est illud, quod summe appetit cor generosum & iō pro fama acquirenda antiqui oīa ardua opera faciebant, gloriamq; & famam pro finali præmio suorū operum expectabant. Et hoc quia verā cœli gloriā verum que sempiternum præmium ignorabāt. Fama ēt est talis cōditionis, ꝙ velociter & etiā inuito hoīe ad remotissima loca trāsit. Et ideo s̄m Fulgentium, per Pegasum equum Persei, qui alas in pedibus habebat, & per aera celeriter volitabant fama intelligebatur, per quā illius virtuosi militis virtus, & notitia vndiq; vehebatur. Ad literam.n. fama equus alatus dr̄, pro eo ꝙ citissimè circunfert. Ruth. 1. Velox apud cunctos fama percrebuit. Est igitur fama bonorum lætificatiua. ¶ Secūdò dico, ꝙ bona fama est malorū tristificatiua. Mali.n. & maximè inuidi in infamia aliorum lætantur, & in bona fama tristantur. Cum.n. omnia animalia diligant pantheram, de suaui odore, quem de ore emittit, quā plurimū, delectantur, solus draco istum odorem refugit, & abhorret, & eum non valens sufferre, fugit, & abscōditur in cauerna, vt dicit Plin. Sic verè charissimi, cum oēs hoīes naturaliter debeant diligere odorem bonæ famę bonarum personarū, & in eo delectari, & ex eo ad eos sequendum, frequentādū, & diligendum animari, iuxta illud Can. 1. In odorē vnguētorum tuorum currimus, oleum effusum nomentuū, ideoā adolescentulæ dilexerunt te. Draco tamen.i. detractores in uidius tales odores refugit, & ipsos nequiens sustinere à talium præsentia se abscōdit. Bufo etiam odorē vineæ florētis sustinere nō valens, exinde fugit, & exit. Sic verè inuidus & detractor odorem bonæ famæ aliorum sentiens & audiens, solet exinde recedere, & exinde dolorem & tristitiam concipere, & habere. Ideo dicebat Apostolus. secundo Corint. secundo. Christi bonus odor sumus Deo in his, qui pereūt, alijs quidem odor mortis in mortem, alijs odor vitæ ad vitam. Et breuiter bene dicit Sen. ꝙ quotquot sunt bona fœlicium, tot sunt tormenta inuidorum. Aiunt.n. illud. 1. Re. 2. Non est bona fama, quam Audio. Isti.n. sunt sicut porci, qui magis delectant̄ in fœtoribus, q̄ in odoribus, quia magis volunt audire mala de alijs q̄ bona. Dan. 11. Fama turbauit eū ab oriente, & Hiere. 6. Audiuimus famā eius, dissolutæ sunt manus nr̄e. ¶ Tertio dico, ꝙ bona fama est virtutum manifestatiua. Sicut.n. durus & bonus odor demonstrat substantiā rei, de qua emanat, esse purā & bonam, sicut patet in rosa sic verè bona & fragrantia declarat (vt cōiter) illum cuius est, esse virtuosum & bonum. Mala.n. herba nunquam (vt cōiter bonum fundit odorem. Sic malus nunquam bonam famam diffundit, quamuis sæpe accidit, ꝙ aliq̄ falsis vulgi opinionibus famam magnam acquirant, & famosi efficiant̄ antequam virtuosi. Vnde dicit Boethius. 3. de cōsolatione. Plures (inquit) falsis vulgi opinionibus magnum nomen acceperunt, quo t̄n nihil turpius esse credo. Tales potissimè sunt hypocritæ, qui habent nomen sine re, gloriā sine dignitate, & sine bonitate, famam sine virtute. Sed proculdubio talis fama nō pōt durare, vel perseuerare, q̄a sicut accidens naturaliter nō perseuerat nisi in substantia radicetur, sicut patet de fictis pomis ambreis, quæ q̄a in loco, vbi ambra fuit aliquādiu tenentur, ideo vera poma p̄p odorem credūtur, quia t̄n ambrę substantia deficit, iō odor cito dilabitur, & recedit, & sic falsum pomū à fallo factum apothecario se ostēdit. Sic nec talis fama potest durare, quę in virtutis substantia non fundatur. Ideo dicit Casio. li. 8. Melius est cogitare de vita, q̄ de fama, post mortem.n. si aliquid egimus, nr̄um est, si aliquid habuerimus, alienum est. Aduerte igitur, ꝙ fama est recte sicut vmbra, quam si secutus fueris, fugiet, & si ipsam fugeris, te sequetur. Sic verè s̄m Alanum de planctu naturę verę famę hęc est gloriosa p̄prietas, vt appetitores sui cōtēnat, & appetat cōtēptores, famāq; fugiendo cōsequimur, quē p̄dimus insequēdo. Et iō de famæ appetitoribus pulchrè loquit̄. Pet. Rauen. in quadā epistolā. Qui (inq̄t) laudes hoīum vilipendūt, in hoc sunt laudabiles, qui in oī t̄pe famā sæculi venantur, oī tempore sunt infames. Bene igitur dico, ꝙ bona fama est virtutū manifestatiua, & malorū tristificatiua, & bonorū lætificatiua. Et hæc de fama sufficiant.

A **Fames.** Nota, ꝙ fames est indigentia ciborum, vel accipitur pro desiderio & appetitu comedendi. Et ideo fames in scriptura potest designare

Ieiunium & afflictionem,
Desiderium & affectionem,
Supplicium & vexationem.

Signat (dico) ieiuniū & afflictionem. 2. Corinth. 11. In fame & siti, in frigore, & nuditate. & Ruth. 1. Facta est fames magna i Samaria. Item signat desiderium & affectionem. Et sic signat quādoque desiderium bonum, vt Amos 8. Mittam famē in terra, nō famē panis, neq; sitim aquæ, sed audiendi verbū dn̄i. Quandoque etiam desiderium malum.s. appetitum auaritię, de quo dr̄ in ps. Famem patientur, vt canes, & circuibūt ciuitatem. ¶ Item signat indigentiam & vexationem, & sic accipitur communiter in scriptura. Esa. 5. Nobiles eius interierunt fame, multitudo eius siti exaruit. Generaliter igitur possumus dicere, ꝙ in scriptura reperitur

Fames
- Habenda,
- Linquenda,
- Horrenda,
- Ferenda,
- Petenda.

¶ Et sic dico ꝙ est fames Virtuosa, Vitiosa,

¶ Primo dico, ꝙ fames virtuosa est appetitus æternorum. Tales.n. famelicos, requirit dominus ad mensam suā. Vnde Lu. 1. Esurientes impleuit bonis. Iob. 5. In fame eruet de morte. Itē est fames vitiosa. Et ista est fames auaritiæ, seu desideriū terrenorum. Hierem. 14. Si introiero ciuitatem

Tediosa, … uitatem, ecce attenuati fame. Istam
Gloriosa, … famem quotidie patiuntur auari,
Dolorosa, … qui recte videntur habere bosilinum spiritualem. Bosilinus.n. est infirmitas, quæ continuè facit hominem esurire, & appetitum caninū habere. Quia verè tales bonis mundi satiari nequeunt, imo p auaritiam cōtinuè more canis esuriunt, & famescunt. Sicut enim dicitur Prouer. 13. Venter impiorum insaturabilis. Vnde possumus notare, ꝙ quidam nitunt̄ temperare istam famen p seuitiā & crudelitatē sicut sunt mali nobiles & raptores. De quibus dr̄ illud prædictum Esa. 5. Nobiles eius interierunt fame. Alij nitunt̄ eam supplere per vsuram & cupiditatē, sicut sunt vsurarij & auari mercatores, q sicut caues famelici non cessant vndiq; circuire. Iuxta illud psal. prædictū. Famem patient̄, vt canes, & circuibūt ciuitatē. Alij verò sunt, qui istam famem nitunt̄ temperare per fallaciam & calliditatē, sicut sunt mali aduocati, & deceptores. De quib⁹ Iob. 5. In vastitate & fame ridebis. Et ibidē. Cui⁹ messem famelicus comedit. Tales enim ridēdo & dissimulando, messem .i. bona temporalia aliorum acquirunt, & sic famē auaritiæ suæ satiare intendunt. Ista est igit̄ fames vitiosa, de qua dicitur Prouer. 10. Nō affliget dñs fame animā iusti. ¶ Tertio dico, ꝙ est fames tędiosa. s. fames paupertatis, & pauperū, calamitatis, quæ. s. est in patientia sustinenda, & hoc quia talis fames meretur æternam satietatē, & talis calamitas in æternam mutabitur fęlicitatem Matth. 5. Beati q nunc esuritis, quia saturabimini. & 1. Reg. 2. Infirmi accincti sunt robore, & famelici saturati sunt. ¶ Quarto dico ꝙ est fames gloriosa. Et ista est fames, q̄ habēt in patria cōprehēsores de essentia diuina videnda & contemplanda, quia. s. ipsi dū esuriūt, satiantur, & dum satiantur, desiderant, & ampli⁹ animātur. Iuxta illud psal. In dieb⁹ famis saturabunt̄. & Eccle. 24. Qui edunt me, adhuc esurient. ¶ Quinto dico, ꝙ fames dolorosa. Et ista est illa, q̄ sustinent iniqui & peccatores. Sicut.n. videmus, ꝙ talpa dum est viua, non scit nisi nocere, & prata & possessiones hoīum dissipare, qn̄ vero capitur. tūc p pedes suspēditur, & fame interficitur, & necatur. Miluus etiam, q dū viuit, non cessat pullos, mures minutas bestias infestare, qn̄ ad senectutem puenerit, rapere nō pōt, imo p pigritia & ignauia fame morit̄, sic verè pc̄tōres & maximè auari & raptores, qui modo dū sunt in vita ista, non cessant terras & possessiones hominū inuadere, & vsurpare, & pullos, i. simplices & pauperes lædere, & molestare, finaliter capiuntur p mortem, & in inferno fame perpetuæ afflictionis & indigentiæ perimunt̄. Vnde de talib⁹ dr̄ Apoca. 18. Vna Die veniēt plagę eius. s. mors & luct⁹ fames & ignis. Tales.n. habēt
Mortem interminabilem, … Quia breuiter sicut dicitur Ec
Luctum inconsolabilem, … cle. 39. Ignis, fames, grando &
Famem insatiabilem, … mors hęc omnia ad vindictam
Ignem inextinguibilem … creata sunt. ¶ Sic igitur patet, ꝙ est quituplex fames. s. fames infernalis afflictionis fames supernalis dilectionis fames corporalis vexationis, fames mundialis & pectoralis ambitionis fames virtualis affectionis. Sic igitur patet, ꝙ multi affliguntur triplici fame, videlicet fame
Carnalitatis & penuriæ, … De fame miseriæ seu pœ
Cupiditatis & nequitiæ, … nuriæ & paupertatis satis
Aduersitatis & tristitiæ, … patet. Iusto enim iudicio fit, ꝙ peruersi nobiles & tyranni semp indigēt, & famescūt, & semper, cum nihil eis sufficiat, esuriūt, & languescūt. Prouer. 11. Rapiunt non sua, & semp in egestate sunt. Quod bene figuratur Gen. 41. Consumptura est (inquit) fames oēm terram. Et dicitur ibidem, ꝙ ipse vidit septē vaccas squalidas, famelicas, atq; marcas, quæ septē vaccas pinguissimas deuorauerunt, quæ tamen pp̄ter hoc nullum saturitatis dedere vestigiū. Sic verè dico, ꝙ terra Aegypti. i. generatio nobilium & raptorum, fame & indigētia Dei iudicio cōsumitur, quia semp macri & pauperes esse noscuntur, quia dato ꝙ vaccas pinguos. i. subditos & vicinos p rapinas & extortiones consumant, famē tamē suæ miseriæ ex hoc nō satiāt neq; replent similes illi hericio, de quo narrāt fabulæ vt refert. Ouidius, ꝙ qa arborem cæteris violauit & sciditt tāta famis violentia est percuss⁹, ꝙ primo omnia sua cōsumpsit & deuorauit, tandem carnem propriā consumpsit & deuorauit, & ī fine vitæ perijt & decessit. Sic isti quia arbores cæteris, idest bonos & simplices deuorāt & violant p rapinā, fame paupertatis & miseriæ affligunt̄ intantū ꝙ sua & aliena cōsumere, & in fame & miseria viuere, & tandē mori, & deficere dignoscunt̄. Vnde Esa. 5. illud prædictum. Nobiles eius interierunt fame. & Ecc. 40. Fames, & cōtritio, & flagella super impios. De fame vero nequitiæ patet. Constat.n. ꝙ omne pc̄m̄ semper solet habere famem annexam. i. desiderium cōtinuandi, patet hoc de luxuria, de qua dicitur Eccle. 23. Hoī fornicario ois panis dulcis nō fatigabit̄ transgrediēs vsq; ī n finē. Patet de auaritia, q̄ est ignis, q nunq̄ dicit sufficit. Proue. 30. Patet de inani gloria & supbia, de qua dr̄ Eccle. 1. ꝙ nō satiat̄ ocul⁹ visu, nec auris auditu implet̄. i. vana laude, & sic de alijs. Geñ. 43. Fames oēm terrā vehemēti⁹ pmebat. ¶ De fame vero tristitiæ & idigentię satis dictū est. i. §. pcedēti. sufficit. Vide supra. De esurire & īfra de ieiunio.

Familia.

Nota, ꝙ familia dicit̄ illa gens, quę in vna domo vni dño familiariter famulat̄, seu ille popul⁹, q ī vna cógregatiōe seu cōsanguinitate ab alijs distinctus morat̄. Sicut patet ex decursu scripturę, vbi dilucide patet, ꝙ populus Israel p trib⁹, & familias, & domos distinguebat̄. Notare igit̄ possumus (sicut de qualibet congregatione) quod est familia A
Superior, quæ est beatorum, … Ista ē igitur quintuplex
Secretior, quæ est angelorum, … familia. Sed vt breuius
Syncerior, quæ est deuotorum, … dicamus, ponamus so-
Exterior, quæ est damnatorum, … lummodo quas familias
Deterior, quæ est dānatorum, … scilicet familiam Dei, de qua sunt omnes boni, & familiam diaboli de qua sunt oēs mali. ¶ Primo ergo dico, ꝙ boni de familia Dei sunt, q a ei famulantur, & subsunt, & ab eo sicut proprij familiares priuilegia gratiæ, vestes conuersationis honestæ, cibos eucharistiæ, stipendia cœlestis gloriæ recipiūt & acquirūt. Vnde de Ioseph dr̄ Lucæ. 2. ꝙ ipse erat de domo & de familia Dauid, pp̄ter quod venit in Bethleem, vt describeretur ibidē. Ioseph.n. interpretatur augmentum vel appositio. Bethleē vero domus panis interpretatum. Ad denotandū, ꝙ illis, q virtutibus se augmentant (Iuxta Gen. 49. Flius accrescens Ioseph &c.) de familia Dauid. i. Christi esse noscunt̄, qua pp̄ter Christiani dicuntur, & ideo ī domo panis. i. in cœlesti habitatione finaliter describuntur. Ista est.n. familia quam iustus prælatus debet gubernare, quā ipse Christus solet vēdicare, quæ Christum dominū solet adorare. Hæc.n. debet habere fidelē hoīem dispensatorem Mat. 24. Qui sputas est fidelis seruus quem cōstituit dñs super familiā, vt det illis cibū in tempore? Hæc etiam habet ipsum Deū p possessore & vēdicatore. Gen. 12. Fuerūt ei oues, & boues, & familiæ. Hæc insuper istū adorat, & ei seruit pro Deo & creatore. psal. Adorabunt in conspectu eius omnes familiæ gentiū. Aduerte autem, ꝙ illi, q sunt de familia, dicunt̄ familiares & famuli. Et ideo nota, ꝙ sicut famuli & serui
Per dominos solent castigari, … Sic dico, ꝙ famuli & fa
Pro dominis solent prælari … miliares Christi p Chri
Cum dominis debent fęderari, … stum castigantur per tri
A dominis solent munerari, … bulationes. Exo. 4. En famuli tui flagellis cędunt̄. Pro Christo præliantur cōtra tentationes. Num. 32. Nos autem famuli tui omnes expiditi pergemus ad bellum. Cū ipso federant̄ p charitatis & fidei colligationes. 7. Re. 20. Fædus me famulū tecū inire fecisti. Ab eo præmiant̄ p æterni pm̄ij retributiones 3. Re. 3. Fecit Salomon grāde cōuiuiū vniuersis seruis suis. Ista est igit̄ familia bona, de qua sunt famuli Christi. ¶ Secūdo dico, ꝙ inuenitur familia mala, de qua sunt omnes iniq generaliter, qui. s. sunt famuli diaboli. Sicut.n. famuli dñorū portāt vestes, arma, & sigma magistrorū suorū, p q̄ statim possunt cognosci, de cuius familia sint, sic verè mali in sua cōuersatione mala, portāt signa magistri sui diaboli, quæ sunt diuersa mala opera & peccata. vnde mali vident̄ dicere diabolo illud, ꝙ dictū est Holoferni Iudi. 3. Oēs facultates nostrę & familiæ in potestate tua sunt, sint oīa sub lege tua. Nos etiā & filij nostri serui tui sumus, veni nobis pacificus domin⁹, & vtere seruitio nostro, sicut placuerit tibi. Sic igitur patet de famulis & familijs malis. ¶ De familiaritate vero prout accipitur communiter, potest dici, quōd valde caute est & prudenter in ea procedēdum. Fatuū est enim in familiaritatē recidere, quē quādoq; necesse est dimittere. Teste.n. B

Sen.Turpissimum est cum illo bellũ gerere, cum quo familiariter vixeris. Sicut enim videmus, ꝙ cũ oẽ dulce familiare & amicabile sit naturæ cauendum est tamen ꝙ cum dulci nullum sit venenum admixtum, sic valde cauendum est ꝙ homo in familiarem nõ recedat, qui venenũ malitię sub specie amicitiæ habeat. Teste.n sententia sapientum. Nulla bestis grauior, quàm familiaris inimicus. Cauendũ est etiã ne contra naturam status nostri ita nos familiares alijs ostendamus, ꝙ cõtemptibiles nos reddamus. Aliqui.n. sunt, qui illos quos sibi vidẽt familiares, viciniores & amicitiores, solẽt aliqualiter contẽnere, extraneos vero magis recipere & amare. Exẽplo quorundã animaliũ, quæ teste Odorico, sunt in quadã ꝓuincia regni cœlari in India quę vicinos inuenenare solent & lædere extraneos vero non lædere nec grauare. Sic verè multi sunt, qui propinquos & familiares cõtemnunt, & contemnendo lædunt, extraneos vero diligũt. Figura ad hoc de muliere, q̃ plus gauisa est de dragma vna noui ter inuenta, quam super nouẽ quas antea habebat & possidebat, dato ꝙ illæ nouẽ multo plus valerent quam illa, De Angelis dicitur ibidem.s.Lu.15. ꝙ maius est eis gaudium super vno peccatore pęnitentiam agente (qui.s. extraneus eis fuerat & remotus) quam super.99. iustis, qui non indigẽt pœnitentia, quos.s.ip familiares habuerunt & amicos. Ad idem etiam facit alia figura de filio prodigo idem Lucę. 15. qui.s. extraneus patri fuerat, cum dr̃ ibidem, ꝙ pater fecit sibi maius festum, ipsumq; amplius honorauit quam primogenito filio qui semper familiariter cũ eo ꝑmanebat. Sic reuera dico de multis, qui quotidianos & familiares quamquã sint meliores, contẽnunt, extraneos vero & nouiter venientes ꝓ diligunt. Noua enim magis solẽt placere. Et teste Terẽtio, nimia familiaritas solet cõtemptum & odiũ generare. Cũ tamẽ dicat in scriptura Eccle.9. Ne derelinquas amicũ antiquum nouus.n. non erit similis illi. Aduertendũ etiã, ꝙ quidam econuerso familiares suos nimis diligunt, ipsosq; quãtum possunt, ditant, cõmendant, promouẽt & extollũt. omnes etiam alios vilipendunt. & impromotus relinquũt. Sed de hoc vide satis vbicunque agitur de acceptione personarum. sufficit igitur de familia, famulo, & familiari.

A **Fanum.** Nota, ꝙ fanum idem est, ꝙ templum, sed ꝓprie fanum est vbi adoratur idola, vel demonia, templũ vero vbi Deus colit̃ & adorat̃. vnde Iud.9. dr̃ ꝙ ingressi sunt fanum Dei sui Berit. &. 2.Par.24. dr̃ ꝙ Athalia impijssima ornauerat faciem Baalim. Dico igit̃, ꝙ fanũ vbi coluntur demonia, signat malã constantiam, mũdum, & magnatum tyrannidem. Et cætera omitto. Vide infra de tẽplo.

A **Farao.** Nota, ꝙ Pharao fuit rex ægypti qui.s. Dei populum flagellauit, & tandem dominus ipsum in mari rubro submersit. Quamuis enim Pharao esset tẽporibus illis nomẽ commune regũ Aegypti, scriptura tamen specialiter & magis communiter de illo Pharaone rege ægypti mẽtionem facit qui filios Israel sub Moyse & Aarõ molestauit, sicut patet Exod.1. & deinceps vsq; ad. 15. Interpꝛtatur autem Pharao, nudauit virum, vel dissipauit eum, seu denegans virum, vel discooperiens eum. Iste igitur signat diabolum vel tyrãnum, seu quemlibet impium vel ¡ iniquũ. Diabolus.n. in ægypto.i. in mundo, dominatur filijs Israel.i. fideles Christi persequitur, & eis aduersatur, bonis gratijs & virtutibus eos denudare molitur, & tandem eos infideliter seducere, & in inferno dissipare & destruere comprobatur & tandem cum exercitu suo.i. cum omni membro in mari rubro.i. in infernali amaritudine submergetur. psal Excussit Pharaonem & virtutem eius in mari rubro. Quod etiam significet tyrannos seu crudeles & impios, patet, isti.n. Deũ negant, impia committendo, viros.i. iustos nudant, diuitias tollendo, hebreos.i. pauperes grauant & dissipant, iniustè deprimendo, in mari inferni pereunt, tormenta sustinendo. ¶ Negant igitur Deum saltem facto, si non verbo, dum crimina cõmittunt, sicut dicit Apostolus ad Titum.1. Confitẽtur quidem se nosse Deũ, factis autem negant. Vnde de Pharaone legitur. Exod.5. ꝙ ipse dixit Moysi. Nescio dominum & Israel non dimittam. ¶ Item nudant viros iustos, & maxime ecclesiasticos, dum rapinas committunt, quia.s. sicut dr̃ Iob.24. Nudos dimittunt homines, vestimẽta tollentes. Vñ de tali Pharaone dr̃ Gen.47. En vt cernitis, & vos, & terrã vestram Pharao possidet. ¶ Item dissipant scilicet pauperes & egenos, dum furorem immittunt. vnde ipsi possunt dicere illud psalm. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum. Vnde de Pharaone dicitur Exod.5. Dixit Pharao, sequitur. Opprimantur operibus &c. ¶ Item submerguntur.s. in inferno cum se mori conspiciunt. Exod.15. Ingressus est enim eques Pharao cum curribus & equitibus in mari, & reduxit dominus super eos aquas maris. Breuiter ergo dicam, quòd Pharao, idest quilibet tyrannus vel peccator

Proteruia solet indurari procaciter,
Luxuria solet inquinari carnaliter,
Superbia solet agitari pompaliter,
Fallacia solet variari mobiliter.
Malitia solet effrenari crudeliter.

Talis igitur est proteruus & ꝓ sumptuosus. Exo.7. Induratũ est cor Pharaonis, & non audiuit. Item immundus & luxuriosus. Gen.12. Sublata est mulier in domum Pharaonis. Itẽ est põpaticus & ambitiosus. Can.1. Equitatui meo assimilaui te in curribus Pharaonis. Item est variabilis & defectuosus, qa decipit oẽs in eo cõfidẽtes. Vnde.4.Reg.28. dr̃, ꝙ Pharao rex Aegypti est sicut baculus arũdineus his, q cõfidũt in eo. Itẽ est crudelis & malitiosus. vnde iste cõparat̃ draconi Ezech.39. vbi dr̃. Ecce ego ad te Pharao rex Aegypti, draco magne &c.

Faretra. Cum faretra sit locus vbi sagittæ custodiũtur, vnde sagittę emittuntur, & vbi sagittæ reponuntur, videtur, ꝙ secundum diuersitatem sagittarum inueniatur vniuersitas faretrarum. Dicam igitur, ꝙ est faretra diuina, diabolica, & humana. ¶ Primo igitur quantum ad Deum dico, ꝙ ipse habet faretram A

Latentis prouidentiæ,
Potentis præsidentiæ,
Patentis euidentiæ,
Ingentis sapientiæ,
Virentis eloquentiæ.

Est (dico) faretra diuinæ prouidentiæ seu patiẽtiæ, in qua.s. Deus ligat & abscondit illas sagittas, quas tandẽ habet emittere, seu illa iudicia vel opera, quę tandẽ Deus proponit loco & tempore. Vnde etiam Esa. de seipso dicebat Esa.49. In faretra sua abscondit me, & posuit me sicut sagittam electam. ¶ Est igitur faretra diuinæ potẽtiæ seu præsidentiæ quæ.s. semper est potens emittere sagitas suas De qua Thre. Misit in renibus meis filias faretræ suæ. Est insuper diuinæ iustitiæ suæ euidentiæ. Ista est.n faretra, q̃ emittit sagittas, quas prouidentia & patientia retinuerat, & potẽtia acuerat, & parauerat. De qua dr̃ Iob.30. Faretrã suã aperuit, & afflixit me, & frenum posuit in os meum. Ista est autem faretra iustitiæ, quæ potissimè aperietur in Die iudicij, qñ.s. Christus sagittas venenatas cõtra peccatores emittet. Hie.5. Faretra eius quasi sepulchrum patẽs. q.d. aperta erit ad impios sagittandum. ¶ Item est faretra diuinæ sapientię. Et ista est propriè faretra sacræ scripturæ, vbi latent sagittæ diuinorum eloquiorum. Vnde diuersi libri prophetarũ & Apostolorum possunt dici diuersæ faretræ. vnde.1.Para.18. dr̃, ꝙ tulit dauid faretras aureas quas habuerãt serui adadeser. ¶ Item est faretra diuinæ eloquẽtiæ, & sic faretra potest dici quilibet bonus doctor vel prædicator diuinæ eloquentiæ, quia.s. ipso mediante Deus sagittas diuinorum eloquiorum suorum emittit. Vnde Iob.39. Super ipsum.s. sup equũ, sonabit faretra, vibrabit hastã & clypeus, quia.s. super prædicatorem & doctorem debet faretra eloquentiæ resonare, & inde sagittæ eloquiorum volare qbus possit peccatores cordialiter vulnerare. Vnde sibi dicit dominus illud. Gene.27. Sume arma tua, faretrã & arcum, & affer mihi de venatione. Istę sunt igitur faretræ diuinæ. ¶ Secũdò dico, ꝙ inueniunt̃ faretræ diabolicæ & humanę. Et sic nota, ꝙ est faretra B

Crudelitatis & seuitię,
Iniquitatis & malitiæ,
Carnalitatis & luxuriæ.

De faretra interioris crudelitatis emittuntur sagittæ tribulationum psa. Ecce peccatores intenderunt arcum, parauerunt sagittas suas in faretra, vt sagittent in obscuro rectos corde. De faretra malignioris iniquitatis.i. iterioris malitię & prauitatis emanant sagittæ detractionum & proditionum. Hier.51. Acuite sagittas, implete faretras. ¶ In faretra immundioris carnalitatis reponuntur luxuriosorum sagittę. Iste enim sunt faretræ carneæ malarum mulierum, & de quibus dicitur Eccle.26. In filia non auertente se, firma custodiam. sequitur. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet, & cõtra omnẽ sagittã aperiet faretrã & &c. Vide de sagitta & arcu &c. Sufficit.

Farina. Nota, quod farina, de qua fit panis, significare potest sacram scripturam, quę scilicet A

mola

mola ſani intellectus terit, cortex rudis hiſtoriæ per expoſitionem frangitur & tandem cibus ſeu panis ſanctæ doctrinæ vitæ conficit, & adiuncta aqua vel oleo diuinæ gratię in cibos varios transformatur. Vel etiā farina, quæ eſt materia ciborum ad vitæ humanę ſuſtentationem, ſignat diuinā gratiam, quia optimum eſt gratia ſtabilire cor. Iſta eſt enim farina, qua Helyſeus cibū amarū tēperat, & indulcorat. 4. Reg. 4. Iſta eſt farina, quā in tribus ſatis mulier euangelica fermētat. Matth. 13. Iſta eſt farina, quæ apud viduā indeficiēs Heliæ præcibus perſeuerat. 3. Reg. 17. Iſta eſt farina quam conſperſam popul⁹ Iſrael ægyptum exiens ſecum portat. Exodi. 12. Iſta eſt farina, de qua Gedeon Angelo panes parat. Iud.. 6. Iſta eſt farina, de qua libamina Deo Moyſes fieri mādat Le. 6. Quia ꝓculdubio chariſsimi, farina diuinæ gratiæ, ſeu etiā diuinæ ſcripturę omne amarū temperat per cōſolationem in tribus ſatis. i. in fide Sanctæ Trinitatis continenē, & ibi fermentatur, & conficitur per expoſitionē & ꝑ feruorē, & dilectionem. Fermentum. n dr̄ à feruendo, quia paſtā facit feruere. Tranſituri mare rubrum. i. huius amare vitæ periculum. iſtam ſecum portant perfidem & deuotionē, hanc Gedeon. i. quicunq; fidelis, Angelo teſtamēti Chriſto offert & præſentat per gratiarū actionē, eamq; Deo ſacrificat atq; libat per puram & ſanctam intentionem. Sicq; iſta apud viduam ſanctam. i. apud Eccleſiā indefectibilis perſeuerat per Helyæ. i. per Dei prouidētiam, & ordinationē. Vnde. 3. Reg. 18. Fac mihi de farinula ſubcinericiū panē, hæc. n. dicit dn̄s. Hydria farinæ non deficiet, & lechitus olei non minuetur. Bene igiē dr̄. Eſa. 47. Tolle molā, mola farinā, denudat turpi-
B tudinem tuam. ¶ Sed ſi in malo ſignificato vis farinam accipere, dic, ꝙ per farinā, quæ eſt res ſubtilis, pōt quælibet ſubtilitas malitiæ deſignari. Malitia. n. eſt illa farina diabolica de qua thamar. i. anima peccatrix facit ſorbiticulas. i. complacentias Amon. i. diabolo fratri ſuo, à quo tamē per diuerſa vitia opprimitur, ſicut dr̄. 2. Reg. 13. Caueāt tamē illi, qui farinam malitiæ ſecū portant, quia ſicut dicitur Gen. 40. pincerna. Pharaonis, qui ſecundum ſomni ſui viſionē tria caniſtra farinę ſuper caput ſuū portabat, à Pharaone fuit crucifixus, & à cœli auibus laceratus. quia. ſ. qui farinā malitiæ & nequitiæ in tribus caniſtris, i. in corde, ore, & opere portāt, ipſos finaliter Pharao cū ſuis auibus, i. lucifer cum ſuis demonibus crucifigūt, lacerāt, & cruentāt. &c. vide de ſimilia.

A **Fariſeus.** Nota, ꝙ Fariſei fuerunt quidam populi inter Iudeos, qui. ſ. ſe præ cæteris iuſtos arbitrabantur, & quandam ſpecialem ſectam, quoſdā mores ſeueros ſectabantur, & ſequebanē. Et ideo Fariſei dicti ſunt qui interpretantur diuiſi, vel diuidētes, ſeu violēti, vel diſsipantes, ꝙ in ritu & moribus ab alijs diuidebanē & ſegregabantur. Iſti tamē cæteris peiores erāt & cæteris deteri⁹ operabātur ſicut patet per excurſum euangeliorū. Per iſtos igitur poſſunt intelligi ſuperſtitioſi & hypocritæ, qui. ſ. quantū ad fictitios mores ſuos ſe ſolēt ab alijs diuidere, & diſtiguere, ſe alijs meliores ſolēt dicere, atq; alios reſpectu ſui ſolēt vilipendere & contemnere, malis tamen operibus ſolēt præ cæteris abundare. Bene igiē cōſulitur Matt. 16. Cauete à fermento Fariſeorum, quod eſt hypocryſis. Nota igiē, ꝙ tales Fariſei ideſt hipocritæ ſeu ficti

Veritatis lumine priuantur,
Falſitatis tegmine velantur,
Charitatis ligamine non ligantur,
Inuidię molimine moleſtantur,
Iactantię flamine gloriantur,
Auaritiæ fulmine concremantur;

Iſti igiē nō ſplēdeſcūt luce veritatis. Vnde de Fariſeis dicitur Matth. 15. Scis quoniam Fariſei audito hoc verbo ſcandalizati ſunt. Sequiē. Sint illos, cęci ſunt, & duces cęcorum. & Matth. 13. diciē. Fariſee cęce munda prius, quod de intus eſt. ¶ Item iſti deliteſcunt ſub velo falſitatis. i. ſub ficta & falſa conuerſatione. De quo Mat. 23. Veh Vobis ſcribæ & Fariſei hypocritæ, qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ apparent quidem hominibus ſpecioſa, intus vero plena ſunt oſsibus mortuorū & omni ſpurcitia. ¶ Item non areſcunt facib⁹ charitatis. Vnde & Fariſei (vt ſupra dictum eſt) diuiſi interpretātur, eo ꝙ nunquā per charitatem inuicem colligantur, & per conſequēs calore Spiritus nullatenus inflammantur, cum res, ab inuicē diuiſæ raro caleſcere cōprobentur. Vnde de diuiſiōe, odio, & diſcordia talium dr̄ Act. 23. Cum Paulus dixiſſet. Nam & ego Fariſeus ſum, & filius fariſeorum, dicitur ibidem, ꝙ facta eſt diſſenſio inter Fariſeos & Saduceos, & ſoluta eſt multitudo. Item iſti expalleſcunt liuore prauitatis. ſ. per malitiam & inuidiā. De Fariſeis. n. legitur, ꝙ iſti Chriſti operibus inuidebant, & contra eum maligna conſilia pertractabant. Io. 11. Collegerunt pontifices & Fariſei cōſilium aduerſus Ieſum. vnde etiam Marc. 15. dicitur, quod Pilatus ſciebat ꝙ per inuidiam tradidiſſent eum. ¶ Item iſti intumeſcunt turbine vanitatis. ſ. de ſe præſumendo, & bona ſua iactando, & alios cōtemnendo. Vnde Luc. 18. de Fariſeo dicitur, ꝙ apud ſe orās dicebat. Domine non ſum ſicut cęteri hoīum, raptores, adulteri, velut etiam publicanus, ieiuno bis in ſabbato &c. ¶ Itē iſti inflammeſcunt face cupiditatis. Vnde Luc. 16. diciē, quod Fariſei, qui erant auari, audiebant verba Ieſu, & deridebāt eū. Sic igiē patet qūo Fariſeus, accipiē in malo. ¶ In bono vero poſſet dici, ꝙ per Fariſeos qn̄que intelliguntur viri iuſti. Iſti. n. cæteris Iudeis erant crudelitatis veracioris. Credebāt . n. alteram vitam, & reſurrectionem mortuorum, ſicut dicitur Act. 23 quod ſaducei non faciebant. Sunt vel fuerūt orationis deuotioris, & etiā eleemoſynæ & compaſsionis abundantioris Vnde ēt de Chriſto legitur Luc. 7. ꝙ ipſe intrauit in domū cuiuſdā Fariſei ſabbato manducare panem &c. Vnde Paulus ſe fariſeum & Fariſeorum filium dixit. Et in hoc ſectā eorū ꝑ cæteris approbauit. &c. vide ſupra de diuidere.

Fas. Vide infra vbi Licere.

Faſe Faſe eſt ſolennitas iudeorū, in quo agnus paſchalis comededbatur, & in quo omne fermentū abeſſe à Iudeorum tabernaculis iubebatur, ſicut dicitur Exod. 12. A
interpræ tatur etiam faſe tranſitus domini ꝓ eo ꝙ tūc quādo iſta ſolennitas fuit inſtituta, Angelus occiſis Aegyptijs filios Iſrael pertranſiuit, nullumq; primogenitum in eorū domibus ſignatis agni ſanguine trucidauit, tūc etiam mare rubrum filij Iſrael tranſiuerunt, & ſic ſolennitatem iſtā faſe. i. tranſitum vocauerunt. Dico igitur, ꝙ iſtud faſe ſignat

Spiritualem refectionem,
Sacramentalem comeſtionem,
Pœnitentiam conuerſionem,
Supernaturalem fruitionem.

Eſt igitur vnum faſe ſpirituale & iſtud eſt quando iuſtus in corde ſuo agnū paſchalem. i. Chriſtum per compaſsionem immolat, & eius ſanguine purpurat, & de amore mundi ad amorē cœleſtium ſe trāſportat. Iſte enim eſt bonus & ſpiritualis tranſit⁹, qui de bono tendit in melius. Deu. 19. Obſerua menſem nouarū frugū & verni primi temporis, vt facias faſe domino tuo. Tale enim faſe menſe. 9. verno tempore, & Luna. 14. qui numer⁹ ſurgit ex decem & quattuor. efficitur pro eo ꝙ talis Spiritualis ſolēnitas in nouitate ſpiritus cū denario cōplementi decalogi & quaternario virtutum cardinalium in animo conſumatur. ¶ Item eſt faſe ſacramentale, & iſtud eſt ſumptio & comeſtio ſacramēti altaris, quod loco agni paſchalis ſucceſſit, quod. ſ. oēs fideles debēt ſumere, & eum religioſè & deuotè comedere & recipere. Exo. 12. Hęc eſt religio faſe. & Num 9. Faciant filij Iſrael faſe in rēpore ſuo. ¶ Item eſt faſe pœnitentiale, & iſtud eſt quando homo per mare rubrū. i. per amaritudinem pœnitentiæ tranſit, & Aegyptios cū Faraone. i. peccatum cū diabolo in iſto mari ſubmergit. Exo. 12. Eſt enim faſe. i. tranſitus domini. Pœnitētia. n. tranſit⁹ dicitur, eo ꝙ ipſa mediante, mundi periculū ſe curē tranſitur, & eo ꝙ per eam de morte ad vitā, & de culpa ad gratiā de gratia vero ad gloriam peruenitur. ¶ Itē faſe ſubnaturale. ſ. feſtum ciuium paradiſi, vbi. ſ. agnus Dei, qui tollit peccata mundi. ſ. Chriſtus, per claram viſionē cognoſcitur, per dulcem fruitionem guſtatur, & per firmam ſecuritatē & perpetuitatē tenetur. Num. 33. Fecerunt faſe filij Iſrael. filij enim Iſrael qui interpretatur videns Deum) Sanctos & beatos ſignant, qui faſe æterni cōuiuij Deū clare ſpeculādo celebrāt.

Faſciculus. Cum faſciculus ſit aliquarum rerum cumulus ſeu gibbus inuicem colligatus & ſtrictus, poſſum dicere, ꝙ multiplex eſt faſcicul⁹ ideſt congregatio in ſcriptura, videlicet faſciculus A

Bonorum,
Malorum,
Meritorum,
Tormētorū,

Faſciculum iuſtorum ligat charitas. Vnde de Dauid dicitur. 1. Regum. 25. quod ipſe cuſtodiebatur quaſi in faſciculo viuentium. Faſciculum iniquorum ſtringit prauitas ſcilicet cupiditas & mala ſocietas. Eſa. 24. Congregabuntur cōgre

gnatione vnius faſcis in lacum.¶ Faſciculum virtutū,ſeu meritorū iungit bonitas,ſeu ſanctitas. Leu.23.Eleuabit faſciculum corā dño.¶ Faſciculum dolorū ſeu tormētorū adunat aduerſitas,ipsūq; lenit,ac tēperat pietas & benignitas.vnde Eſa.58.Solue faſciculos deprimentes,& oē onus dirumpe.

Fatigatio. Nota,ꝙ fatigatio,laſcitudo,labor,& feſſio idem ſonant,&ſignificant.Et ideo vide de labore ſeu laſsitudine.

A **Fatuus.** Nota,ꝙ fatuꝰ eſt ille,qui ſenſu & diſcretione caret.Vnde fatuus,inſipiens,ſtultus & ſtolidꝰ idem ſunt.Et poteſt dici fatuus a fateor fateris, quod idem eſt quod reuelo reuelas, qa tales neſciūt ſecreta tenere,qa ſicut dicitur.Eccle.21.Cor fatui quaſi vas cōfractū.Sic breuiter fatuus dicit̄ ille, qui motibus rationis non regitur,ſed ſenſualitatis & propriȩ volūtatis ductibus gubernat̄.Et pōt intelligi literaliter,& ſpiritualiter.Et breuiter per fatuū poteſt intelligi vir peccator,quia ſicut fatuꝰ ſine cauſa lætatur, ſine cauſa iraſcitur,faciliter currit & mouetur,altè & indeliberatè loquitur,amicitiā nō ſeruat,ſecreta reuelat,ſapientes non amat,nec frequentat,dominum nō honorat, de vtilitate propria non curat,de periculo vitādo non certat,nec de futuris cogitat,ſeu tractat.Vel ſi vis dic.Sicut fatuus ſine cauſa gaudet inaniter,iracūdè frendet faciliter,vagabunde currit mobiliter, indiſcrete loquit̄ iugiter,vim ſecreti prodit faciliter,ſapientes odit lȩtaliter,in amore nō durat firmiter,de vtili non curat libenter,non vult corrigi patiēter,de futuris nō certat prudēter,inhoneſta agit imprudēter,pericula non cauet ſtudenter.Sic ꝓculdubio chariſsimi,peccator pōt dici ſpiritualiter fatuus,quia ſine cauſa lȩtatur ꝑ ineptam conſolationem.Eccle.21.Fatuus in riſu exultat vocē ſuam.Item ſine cauſa iraſcitur per iracundiȩ cōcitationem, quia ſicut dicitur Prouerbio.12.Fatuus ſtatim indicat iram ſuam.Item faciliter currit,& mouetur per inconſtantiam & mutationem.Vnde Eccle.21.Pes fatui facilis. Itē alte & indeliberatè loquitur per iactantiam ſtultiloquium & multiloquij prolationem.Eſaiȩ.32.Stultus autem fatua loquet̄.& ideo dr̄ Eccle.20.qđ ex ore fatui reprobatur parabola,quia non dicit eam tempore ſuo.Et merito, quia ſicut dr̄ Eccle.21.Narratio fatui quaſi ſarcina in via. Itē ſecretā ſua & aliena reuelat per iactantiam & proditionem. Vnde iſti ſunt ſicut ſerpēs,qui habet cor iuxta guttur,quia. ſ.tales quicquid habent in corde,ſtatim tranſit ad guttur & ad linguā.Vnde Eccle.21.In corde ſapiētium os eorum,& in ore ſtultorum cor eorum.Tales.n.nihil ſciunt celare.Vnde Eccle.19.A facie verbi parturit fatuus.Item talis ſocietatem bonorum & prudentiam refugit,& non amat,ꝑꝑ diſsimilem cōuerſationem.Eccle.8. Cum fatuis conſilium non habeas, non.n.poterunt diligere niſi quȩ eis placent. Item talis amicitiam nō ſeruat ꝑꝑ duplicitatem,& varietatē.Vnde Eccle.20.Fatuo non eſt amicus. Et maximè hoc eſt verum de amicitia Dei & ſanctorum,quam tales per peccatum perdunt.Item talis de vtilitate propria non curat,per ſtultitiam & indiſcretionem,quia.ſ.de diuitijs gratiarum & virtutū non curant, bona paradiſi non procurant, pericula inferni non deuitant, imo omnia bona ſua perdunt per peccatorum obligationē. Vnde Eccle.20.Gratiæ fatuorum effundentur.Item talis nūquam poteſt corrigi,propter mentis duritiam & obſtinationem,quia ſicut dr̄ Eccle.1.Peruerſi difficilè corriguntur & ſtultorum infinitus eſt numerus.& Eccle.22. Qui docet fatuum,quaſi qui conglutinat teſtam.Item talis nunquam cogitat de futuris,per mortis,inferni,iudicij, & paradiſi conſiderationem.vnde Eccle.4.Melior eſt puer pauper & ſapiēs, Rege ſene & ſtulto,qui neſcit prouidere impoſterum. Item inhoneſta agit impudenter.Proue.17.Expedit magis Vrſæ occurrere raptis fœtibus,quam fatuo confidenti ſibi,in ſtultitia ſua.Is.n.ſibi omnia putat licere.Item pericula non cauet.iuxta illud prædictum Prouer.12.Stultus ſtatim indicat iram ſuam.Et ideo breuiter de talibus fatuis,q.ſ. plus amāt pomum,q̄ caſtrum,mundum,q̄ cœlum,ſæculum q̄ paradiſum,pōt dici illud Hie.50. Habitabunt dracones cum fatuis ſicarijs,& habitabunt in ea ſtrutiones. Vbi oſtenditur, ꝙ fatui poſſunt dici tria genera peccatorum.ſ. illi, qui ſunt inflammati crudelitate,[dracones].Illi,qui ſunt palliati calliditate.ſ.hypocritæ.[Ficarij inquit,]qui ſunt beſtiæ,& tñ videntur hoies. Item illi,qui ſunt aggrauati cupiditate. Struthiones,qui ſunt aues nunq̄ à terra ſe eleuātes &c. Si vis potes dilatare mām iſtā,ſed nō eſt neceſſe, qa multa inuenies in mētionib.cōtra ſapiam.& iō ſufficit.vide ifra de ſtultitia.

Fauces. Nota, ꝙ fauces ſunt illæ concauitates oris, A in quibus lingua voluitur,& mouetur, quæ & locutioni conferunt,& guſtui famulantur. Dico igitur, quòd inueniuntur fauces

Guloſȩ comeſtionis,	Fauces comeſtionis debent obſeruari per abſti-
Bonæ locutionis,	
Intimæ deuotionis.	nentiā.Eccleſi. 31. Super

menſam magnam ſediſti,ne aperies faucem tuam ſuper illā prior.Fauces locutionis debet moderari per temperantiā. pſal.Adhæſit lingua mea faucibus meis.Fauces deuotionis, quæ.ſ.guſtant ſpiritualia,debent reſerari per ſapientiam.pſ. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuꝑ mel ori meo. Dico igitur breuiter,ꝙ fauces ſignant virtutem diſcretionis,virtutē bonæ locutionis,virtutem deuotionis.Iſtæ ſunt .n.q̄ ſaporem.i.virtutem rerum dijudicāt, & diſtinguunt,& verborum varietatē emittunt.Iob.12.Nōne auris verba dijudicat,& fauces comedētis saporē?&c.Vide de Ore infra.

Fauilla. Nota,ꝙ fauilla & ſcintilla nihil aliud ſunt,q̄ A illa ſubtiliſsima & tenuiſsima particula,quȩ de materia poſt ignis conſumptionem reſoluitur. In hoc tamen differre videntur,quia ſcintilla dr̄ dum eſt viua, fauilla vero dum eſt mortua vel extincta.Cum igitur fauilla idem ſit,ꝙ cinis vel cineris particula,quæ valde vilis eſt, dico,ꝙ per fauillā pōt intelligi vilitas humanæ conditionis,ſeu noſtræ mortalis reſolutionis.Iob.30.Comparatus ſum luto & aſsimilatus ſum fauillæ & cineri. Seu vilitas diuitiarum vel terrenæ poſſeſsionis,quia.ſ.more fauillarum facile diſpergitur,& faciliter congregatur.Bona.n.mundi vel etiam ipſa vita humana ſunt ſicut paleæ ante faciem venti,aut ſicut fauilla quam turbo diſpergit.Iob.21.Seu aſperitas pœnitentiæ & macerationis,ſeu acrimonia mortis memoriæ & cōpunctionis Iob.42.Ipſe me reprehendo, & ago pœnitentiā in fauilla & cinere.Seu quæcunq; vanitas & læuitas,vel etiā defectus fortitudinis & durationis.Vnde cuilibet poteſt dici,qui eſt imbecillis,illud.Eſa.1.Erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtupȩ,& opus veſtrum quaſi ſcintilla. & Eſai. 5. Radix eorum velut fauilla erit,& germen eorum, vt puluis aſcendet &c.Vide ſupra de cinere,& infra de ſcintilla.

Fauus. Nota,ꝙ fauus eſt illa materia,in qua mel recolligit̄.ſ.cera vna cū melle ibidē cōtēto.Eſt.n. fauus illa materia cerea,quæ diuerſis cellulis diſtinguit̄, ī qua apes velut in domicilijs hoſpitātur & in qua mel conficitur, & ex qua poſtmodum diſtillatur,& eliquatur. Fauus etiam ē res dulciſsima & ſapidiſsima. Et ideo per fauum pōt oīs ſpūalis dulcedo intelligi. vt ſic de fauo ſpūaliter poſsit dici illud Can.4.Fauus diſtillans labia tua ſpōſa. In q̄bus verbis oſtēditur quadruplex ſpūalis dulcedo.Eſt.n.quȩdā dulcedo

Interior,	Dulcedo interior eſt deuotio, quæ oſtendit̄,
Inferior,	cum dr̄.[Fauus], qui dr̄ à fauore,qa.ſ.deuo-
Exterior,	tio familiaritatem & fauorem Dei impetrat
Superior.	& inducit.Dulcedo inferior eſt compaſsio,q̄

oſtenditur cum dr̄.[Diſtillans].Dulcedo exterior eſt locutio,quæ oſtenditur cum dr̄.[Labia tua.]Dulcedo ſuperior eſt dilectio.ſ.ille perfectus amor,qui habetur in patria,quæ oſtenditur cum dr̄ [Sponſa.]Iſta igitur verba.[Fauus diſtillans labia tua ſponſa,]poſſunt referri ad quamlibet ſanctam animam vel etiā ad quālibet virginem,vel ēt ad quālibet honeſtam perſonam,quæ pro certo debet habere Fauum dulcis deuotionis,diſtillationē dulcis cōpaſsionis, labia dulcis locutionis,ſponſalitatē dulcis & perfectæ dilectionis.¶ Habeamus igitur fauum & fauorem deuotionis.[Fauus.n.nihil aliud ſignat,quàm illum fauorem,illum dulcorem,illam ſuauitatem,quam homo inuenit guſtando,contemplando, & conſiderando bona ſpiritualia & diuina.Vnde Can.5.Comedi fauum cum melle meo.¶ Item habeamus fauū & feruorem compaſsionis.[Diſtillans inquit]. Talem.n.fauū debent apes.i.viri miſericordes componere, & ipſum pauperibus diſtillare.Cant.5.Manus meæ diſtillauerunt myrrhā. & Proue.24.Fauum dulciſsimum gutturi ¶ Itē habeamus fauum & dulcorem deuotæ locutionis, quia.ſ.dulcedinem diuinorū eloquiorū debemus guſtare.Quod oſtēditur cum dr̄.[Labia tua.]Vnde Prou.16.Fauus mellis labia cōpoſita.

Vnde

Vnde dicitur in pſal.Dulciora ſuper mel & fauum.¶Itē habeamus fauum & fauorē dilectionis,ꝙ oñditur,cū dr̄[Sponſa]quia.ſ.cū dño debemus deſponſari,& per charitatē vniri, ꝙ potiſſime fiet in patria,vbi eſt perfecta dulcedo dilectiōis quia ſicut dr̄ Eccl.24.Spūs meus ſuper mel dulcis,& hæreditas mea ſuper mel & fauum &c.Sufficit. Potes dilatare hic quomodo anima,vel quælibet virgo poteſt dici ſpōſa Chriſti &,maxime beata virgo,quæ ad modum faui infra cellulas ventris ſui,mel,id eſt,Dei filium portauit.

A **Fœdus.** Nota,quod fœdus idem eſt,qđ pactum ꝓmiſſio,obligatio,contentio.Et ſi aduertamus verba ſcripturæ,inueniemus,ꝙ ſp loquit̄ de percuſſione fęderis.ſicut.2.Reg.5.Percuſſit Dauid rex cū eis fœdus.Et.1.Reg.11.In hoc feriam vobiſcum fœdus qđ &c.Vt vnde talis vſitatus modus loquendi in ſcriptura inoleuit,neſcio,niſi forte pro tanto,quod quādo fiunt aliquæ pactiones,ſolet quilibet contrahentium manum alterius tāgere & percutere,in ſignū,quod dicta pactio debet firmiter teneri & obſeruari.Poſſumus igitur dicere,quod eſt

Fœdus { Tenendum, Rumpendum, Timendum, Petendum:

Fœdus tenendum eſt illa pactio vel cōuentio obligatio, quæ eſt inter nos & Deū quā in baptiſmo ſecum pepigimꝰ Et de hoc.2.Para.16.dicitur.Inter me & te fædus eſt. ¶Fędꝰ rumpendum eſt,hoc eſt illa confęderatio,quam facit hō cū diabolo,vel cum carne,qñ eius ſuggeſtionibus conſentit & obedit.De quo Iud.2.Non ferietis fœdus cum habitatorib. terræ huius.¶Fædus timendum eſt,illud pactum & illa connexio,quam videtur habere damnati cum in inferno à quo perpetuo non recedunt.de quo Eſa.28.Pepigimus fædus cū morte,& cum inferno fecimus pactum.¶Fœdus amandum eſt nempe illa connexio,quam habent ſancti in patria cum Deo,de quo Hier.50.Apponentur ad dominū fœdere ſempiterno.¶Dicamus aliquid de ſpirituali cōfęderatione, ſeu
B dilectione.Sicut.n.homines contrarij & diuerſi aliquando inuicem confęderantur,ita ꝙ vnum & idem efficiuntur,qđ vtique per communia matrimonia ſolet eſſe,ſic Deus & hō qui inter ſe fuerunt diuerſiſsimi & contrariiſſimi,quia altiſſimus odio habet peccatores.Eccle.12.confęderati ſunt inuicem & vniti.Deus.n.filiam humani generis.ſ.naturā humanā in vxorem aſſumpſit,& ſic de noſtro genere factus fuit,& nos de ſuo,& ita inter nos & ipſum fœdus perpetuum eſt ligatū,amor perpetuus eſt combinatus,obligatio mutua itęriecta,ꝙ ꝑpetuo diſſoluere nullus debet. Vnde Deus pater poterat dicere illud Gen.6.Ponam arcum meum in nubib. & erit ſignum fæderis inter me & inter terram.In nubibus. enim,i.in puris Mariæ viſcerib.fuit poſitus arcus fœderis .i Dei filius benedictus,q inter Deum & terram fędus, pactū, & amicitiā reparauit.Antiquitus enim pacta fiebāt,& treugę ſeu fędera ligabantur quando manus ad manum applicabatur & extendebatur.Et talis fæderatio vocabatur dextera.Vnde 2.Mach.11.Damus dexteras ſecuritatis. Et ibidem Bene igitur feceris ſi dexteram dederis.¶Item quandoq; vitulus occidebatur,& in duo diuidebatur,& illi, qui erant fęderati,per vituli medium tranſibant,ſicut ad plenum innuitur.Hier.34.Vitulum conciderunt in duas partes,& trāſierunt inter diuiſiones eius principes Iuda & principes Hieruſalem &c.ſupple volentes inire fædus.Et ēt Neæ.6: Veni, & percutiamus fędus in vitulis. ¶Item quandoq; aqua ſuꝑ terram effundebatur,in ſignum,ꝙ ſicut de terra & aqua ſupereffuſa efficitur vnum,ſic Deo & populo ſibi fæderato debebat ex tunc perfecta vnitas,amor,& charitas reperiri, & ſic loquitur.1.Reg.7.Conuenerunt in maſphat, hauſerunt, aquam,& effuderunt in conſpectu domini.Et re uera chariſſimi,iſtis modis fuit,vt videtur,nobis dominus fœderatꝰ in cruce.Ibi.interuenerit ſanguinis effuſio,manuum,in cruce extenſio,aquilæ de ſuo latere effuſio.Et ſic pro certo nobiſcum fuit confœderatus,& perpetuis amicitiæ vinculis alligatus.vt ipſe cuilibet viro iuſto poſsit dicere illud Gen. 9. Hoc eſt ſignum fæderis,quod do inter me & te.In quib.verbis poteſt oſtendi,quod iſtud fœdus,quo nos ſumus cū domino fœderati,& etiam quodcunq; fœdus ſeu conuentio noſtra debet habere

Stabilitatem indefectibilem,
Fidelitatem inuiolabilem,
Communitatem indiſſolubilem.

Fœdus igitur & cōfęderatio charitatis & amicitiæ noſtrę debet eſſe ſtabiliter firmata, quod oſtendit̄ cū dr̄ hoc eſt,fideliter ſeruata[Fœdus inquit]quod ſecundum Iſido.dicitur à fidus da.dum.ſeu à fide.Communiter ligato,qa debet eſſe inter me & te.¶Primo igitur dico,ꝙ omnis fęderatio debet habere durabilem ſtabilitatem,non.n.debet hō qui cum Deo fœderatus eſt,per peccatum aliquod illud irrumpere,nec eius aduerſario diabolo conſentire[hoc eſt inquit]Sicut.n.vaſallus,qui ratione feudi domino ſuo fœdus & fidelitatem fecit,ſi rupto fœdere eius aduerſario ſe copular,feudum amittit,& etiam ꝓditor reputatur,ſic vere chariſſimi,homo,qui in baptiſmo Deo fœderatur & copulatur & fœdus gratiæ in præſenti,& gloriæ in futuro, ab ipſo ſe tenere & ſperare probatur.ſi ſuo aduerſario diabolo ꝑ peccatum coniungitur(contra illud Iud.2. Non ferietis fœdus cum habitatoribus terræ huius)tunc fędus,quod initū fuerat,violatur,& ius,quod habebat in feudo Paradiſi,pęnitus annullat̄.Stabilis igitur debet eſſe iſta fœderatio,qđ oſtenditur,cū dicitur[Hoc eſt]ac ſi durabilis eſt,& nō deficiet nec ceſſabit.Vñ.2.Para.16.Inter me & te fœdus eſt.Sicut.n.mēbra inter ſe & cum capite ſunt perpetuo fędere copulata,ſic vere nos & inter nos inuicem & cum capite noſtro Chriſto ita debemus firmiter fœderari,ꝙ nullo modo debemus ab hmōi fœdere ſeparari.Quod tamen eſt contra multos, qui reuera non ſeruant nec Deo nec proximo fidelitatem nec fędus,ita ꝙ de eis poteſt dici illud Eſa.24.Terra infecta ēſt ab habitatorib.ſuis,quia(inquit)tranſgreſsi ſunt leges mutauerunt ius,diſsipauerunt fędus ſempiternum.Et re uera chariſſimi,inter Deum & hominē & proximum debet eſſe fędꝰ ſempiternum & firmum,quod tñ hodie multipliciter rumpitur,& diuerſimodè violatur,iuxta illud Oſeæ.8.Trāſgreſſi ſunt fœdus meum.Vnde nota,qđ quidam fędus Dei rumpunt,confæderando ſe cum carne per luxuriam,quidam cōfœderando ſe cum mundo per auaritiam,quidam confæderando ſe cum demonib.per errorem & idololatriam,quidā confœderando ſe cum principibus per adulationem & fallaciam.Omnes iſti figurati ſunt in filijs Iſrael,qui quāuis fœdere perpetuo ſe domino coniunxiſſent,ipſi tamē cōtra formam pacti,vxores alienigenas acceperunt, & eis confęderati fuerunt,ſicut dicitur Neæ.9.& 10.Vxores.n.alienigenæ ſunt ꝑdictæ diaboli filiæ.ſ.luxuria,auaritia,infidelitas,adulatio.¶Quidam igitur confœderantur cum luxuria, & iſtud eſt fędus nimis fœdum,quod cum initum eſt vix poteſt diſ- C
ſolui.Iſtud.n.eſt ſicut bitumē aſphalti,quod indiſſolubiliter ligat & iungit,ita,ꝙ nec aqua nec igne poteſt diſſolui,qa vere luxuria ita fortiter ligat,ꝙ ſi qs ipſa ligatus fuerit vel linitus,vix aut nunquam ſe poterit expedire.De iſto malo fędere loquitur ſcriptura Eſa.57.Suſcepiſti(inquit)adulterū,dilataſti cubile tuum,& pepegiſti cum eis fœdus.¶Quidā fæderantur cum auaritia.Auaritia.n.eſt filia diaboli ditiſsima, cum qua pro certo videntur fæderati oēs diuites huius mūdi,ita ꝙ recedere ab ea nunquam poſſunt.Vnde ipſi poſſunt dicere illud prædictum.Eſa.48.Pepigimus fędus cum morte,& cum inferno fecimus pactum,Auaritia.n.& mors & infernus dr̄ propter inſatiabilitatem ſuam,quia ſicut dr̄ Prouer.27.Infernus & perditio non implebuntur, ſimiliter & oculi hominum inſatiabiles.¶Quidam inſuper confæderātur cum demonibus per infidelitatem. Et iſti ſunt ſortilegi hæretici,& alij ſimiles qui cum demonibus habent ſecreta pacta & fœdera.Figurati in populo Iabes Galaad, cui rex. Amon ſe confœderare voluit,ſub tali tamen pacto & fœdere,vt oculos eorum dextros erueret,ſicut dr̄.1.Re.11.Iabes .n.interpretatur ſiccitas, Galaad interptetatur teſtes tranſmigrantes,quia verè tales hæretici, qui ſiccitate indeuotionis arent,& qui teſtes falſitatis exiſtentes pacta Dei trāſmigrant,& tranſgrediuntur,cum rege amon diabolo tale fœdus inijſſe videntur,quia pro certo dextrum oculū.i. lumē veræ & certæ fidei eis aufert,& ſiniſtrum oculum.i. malā & falſam fidem eis dimittit & infert.Iudi.8. Filij Iſrael fornicati ſunt cum Baalim,ꝑcuſſeruntq; cum Baal fœdus. ¶Quidā inſuper fœderantur cum principibus & magnatib.ꝑ adulationem & fallacitatē.adulatores.n. nihil aliud quærunt niſi per adulationē decipere,vt ſic poſsint ſe cum talibus fæderare.Vnde Oſeæ.12.Fœdus cum aſſyrijs inijt,& oleum in Aegypto ferebat.Vide illā auctoritatem èxpoſitā ſupra de adulatione.

adulatione.Oseæ.10.Ferietis fœdus cũ mẽdacio.Et ꝓ certo qui cũ potentib.adulanť,necesse est,ꝙ fœdus cũ mendacio percutiant & sectentur.Non sic charissimi,non cõfringamus nec irritũ faciamus fœdus,qđ habemus cũ Deo per quascũ que alias confœderationes,sed istud fœdus stabiliter & inuiolabiliter confirmemus,quia vere sicut dictum est, fędus debet habere durabilem stabilitatẽ.Ait.n.ꝑco pacto seruato hoc est inquit.Recordaberis fæderis sempiterni qđ pepigi tecũ.¶Scđo dico,qđ istud fœdus debet habere notabilẽ fidelitatẽ,ꝙ oñdit in isto noĩe fœdus,ꝙ dr̃ à fidus vel à fide. quia vere illi,qui sunt per fœdus & pactũ inuicem confęderati,debent sibiipsis esse fidi,fideles & securi. Qđ tñ est contra multos q re uera quãquã per amicitiã vel per genus sint inuicẽ fœderati,ipsi tñ sibiipsis fidelitatẽ non seruant, sed ꝑ proditiones & deceptiones fædus suũ multipliciter interrũpunt & lacerant.De quib.põt dici illud Rom.1. vbi apostolꝰ ait de talib.quos vocat insipiẽtes,incõpositos,sine affectiõe, sine fædere,sine misericordia.¶Tertio dico,ꝙ istud fœdus
E debet habere indiuisibilẽ cõitatem, quod ostenditur cũ dr̃. Inter me & te.Ista.n.verba inter me & te denotant quãdam mutuam communitatem & æqualitatem,quia pro certo inter fæderatos debet esse cõitas & æqualitas.Ita.n.ligať & obligatur vnus,vt alius pauper sicut diues,& ecõuerso . Qñ.n. ad fœdus amicitiæ venitur,oẽs æquales esse censenť,qñ nulla cõsiderať in maioritate diuersitas,qñ in fædere charitatis est vnitas & cõitas,ꝙ oñditur in ista præpositiõe inter: q̃ est ꝑpositio duos diuersos terminos ligans,& ad cõitatẽ reducens.Vnde de ista cõitate dicitur Zach.6.Consiliũ pacis erit inter illos.& 2.Paral.16.Fœdus inter me & te est.Inter adamantem & ferrum est quædam naturalis confœderatio,seu connexio,ita ꝙ Adamas ferrum attrahit & ipsum sibi copulat,& cõiungit.Inter rutam & ficũ videtur esse quædã amicitia naturalis,quia.s.ruta melius dicitur proficere , si iuxta ficum fuerit seminata.Inter oliuas & mala granata est q̃dã naturalis conformitas,quia.s.si vna fuerit iuxta aliam plantata,dñr sibi inuicem proficere,& altera alteram in suis operationibus adiuuare.Sic vere charissimi,inter Deum & hominẽ,& vxorem & virum,& proximum cum proximo debet esse quædam confœderatio,seu quædam amicitia spũalis,quam proculdubio vnus tenetur alteri,ita ꝙ alter virtute & efficacia alterius debet proficere,& perfectionẽ aliquã exinde recipere,& habere.Vnde Prouer.14 Inter iustos morabitur gratia.Sit igitur inter tales perfecta charitas & cõitas,vt.s.ille,qui est perfectior & potentior,alterum adiuueť & supportet.Quando.n.pauperes sunt situati & plãtati iuxta diuites,ignari iuxta sapientes imperfecti iuxta perfectos iuuenes iuxta prouectos,exinde debent proficere,& temporaliter atq; spiritualiter adiuuari,vt de talibus sic adiutis & ad communitatem meliorum admissis dicatur illud Sapi. 5. Computati sunt inter filios Dei,& inter sãnctos sors illorũ est.Ista etiam possunt dici de confœderatione Dei & hominum.Ex quo.n.fuit inter eos confœderatio incarnatiõis,ferrum ruta & oliua,i.peccator durus,vt ferrum per obstinationem,amarus,vt ruta per desperationem,debilis,vt oliua per imperfectionem,fuit ad bonum attractus & inclinatus, & virtute tantæ cõitatis bonis operibus fœcundatus. De tali igitur fædere,& communi colligatione potest dici illud iam prædictum.2.Para.16.Inter me & te fædus est.Ista.n.sũt contra multos,quia vere multi sunt hodie,qui quamuis sint inuicem fęderati,vel per genus vel per amicitiam colligať, nullam tamen inter se videntur habere communitatem,q.d. s.nullus alteri bona sua communicat,aut ipsum adiuuat aut supportat.Istud videmus de illis qui sunt eiusdem generis, eiusdem operis,eiusdem regionis,eiusdem religiõis,eiusdẽ Ecclesiæ,eiusdem patriæ,ipsi tamen non habent inter se cõmunitatem,sed contrarietatem,non pacem, sed litem,non amorem,sed rancorem,non dilectionem, sed dissensionem, non concordiam,sed inuidiam.Sicut.n.pluma aquilæ & pẽna columbæ nullam habent contrarietatem exterius apparentem,haben tamen occultam contrarietatem,qua pluma Aquilæ pennam columbæ attenuat & corrodit,sic vere charissimi multi sunt,qui q̃uis prima facie videantur esse similes & conformes,amici & fœderati,sæpe tñ fit , quod intus habent aliquam occultã cõtrarietatem .s. aliquam radicem odij vel inuidiæ,ꝑ quã vnus alteri inimicatur, & per quã de trahendo nocendo inuadendo publicè vel occultè alter ab altero corroditur & grauatur.Vnde de tali inter potest dici illud Luc.22.Facta est dissensio inter eos,quis eorum videretur esse maior.Ista tamẽ dissensio seu contrarietas,vt cõiter habet fieri inter tales ratione bonorum temporalium.Canes.n.tunc inter se habent brigam,qñ habent aliquod os inuicẽ corrodere,quilibet.n.vult ipsum rodere solus , & ideo solet contra aliũ pro ipso pugnare.Guerræ ẽt,vt cõiter,non fiunt inter aĩalia nisi rõne cibi,vel rõne vxorũ,vt dicit Aris. Sic vere charissimi,istæ dissensiones & lites,inuidiæ & cõtrouersiæ inter tales solent consurgere rõne ciborũ tp̃aliũ,vel rõne vxorum,i.præbendarum & beneficiorum spiritualium Ista.n.solent inter homines iurgia suscitare, iuxta illud Prouerbior. 13. Inter superbos semper sunt iurgia.Quod benè figuratum est.Gen.13.vbi dicitur,quod quia substantia Loth & Abraham erat nimia,non simul habitare poterant , & iõ facta est rixa inter pastores vnius & pastores alteriꝰ.Quia breuiter istud est verum,ꝙ illi,quorum possessio est nimia. s.mundi diuites & potẽtes vix possunt pacificè habitare.Nõ sic charissimi,nõ simus cõtrarii vel diuersi,sed habeamꝰ charitatẽ & cõcordiã atq; pariter vnitatẽ.Inter me & te fratres n.sumus.Igitur dico,ꝙ inter nos debet esse fędus , vt.s.alter alterũ diligamus & alter alteri fideliter succurramus.Deus. n.fędus & fidelem ligam & amicitiam summè videtur diligere,quod patet quia ipse cum genere humano,vt visum est fœdus legitur fecisse,& in arca fęderis & in tabernaculo fœderis dicitur habitasse.In scriptura enim inuenitur

Tabernaculum fœderis,
Arca fœderis,
Volumen fœderis,
Verba fœderis,
Sanguis fœderis,
Tectum fœderis,
Arcus fœderis.

¶ Tabernaculum fœderis est Ecclesia. Arca fœderis est virgo Maria.Volumen fędełris est sacra scriptura. Verba fęderis sunt diuina eloquia.Sanguis fœderis sunt Christi tormẽta.Tectũ fœderis est cœli patria. Arcus fœderis est Christi persona.Ecce igitur qũo oĩa,quæ ad Deum spectant,nomen pacis & fœderis secum portant.
F ¶Est igitur tabernaculum fœderis,i.Ecclesia,quod debemꝰ per fidem sectari.Num.8.Leuitas sperabis de medio filiorũ Israel,vt sint mei,& ingredientur tabernaculum fęderis, vt seruiant mihi.¶Item est arca fœderis,i.beata virgo Maria, cui debemus famulari.Iosuæ.3.Ecce arca fœderis domini. ¶Item est volumen fæderis,i.sacra scriptura,in qua debemꝰ meditari.Exo.24.Assumens Moyses volumen fęderis domini,legit coram omni populo.¶Item sunt verba fęderis,quę sunt Dei mandata,quæ debemus operari.Deu.29.Hæc sunt verba fœderis,quæ præcepit dominus Moysi.¶Item est sanguis fœderis,qui signat Christi passionem , quo debemus ꝑ compassionem aspergi,& irrigari.In Scotia.n.sunt quædam prouinciæ vbi homines fœdus inituri,sanguinem alter alterius bibunt,& confæderati amplius se diligunt.Tale est fœdus Dei,& hominum.Ipse.n.bibit sanguinem nostrum, carnem & sanguinem assumendo.Nos autem sanguinem suum bibimus,ipsum in sacramento recipiendo.Exod.24.Hoc est sanguis fœderis,quod dominus pepigit vobiscum. ¶Itẽ est tectum fœderis , quòd signat cœlestem patriam,vbi debemus læte gloriari.Et de hoc dicitur Num.14. Apparuit gloria domini super tectum fœderis .¶Item est arcus fœderis, qui signat diuinam secundam personã,quæ pro hominib.voluit incarnari.Et de hoc dr̃ Geñ 9.Arcum meum ponam,in nubib.i.Filium in Mariæ viscerib.& erit signum fœderis inter me & terram.Patet igitur , quomodo inter Deum & hominem sunt multa fœdera , quomodo Deus multis modis nobiscũ iungit amicitias atq; pacta.Inter me (inquit)& te. Nos etiam econuerso cum ipso fędus iungamus,vt à fide ipsius nunquam per peccatum & hæresim recedamus.2.Para. 29.Placet mihi,vt ineamus fędus cũ domino &c.Vide de pacto.Sic igitur patet,ꝙ fœderatio nostra debet habere, communitatem indiuisibilem,fidelitatem indissolubilem,stabilitatem indefectibilem semper durabilem &c.

Fel. Nota,ꝙ fel,qđ est res amarissima, potest plurima significare.signat.n.contritionis amarum saporẽ, vexationis mundanæ dolorem,infectionis peccati liuorem,dãnationis inferni furorem.¶Est igitur fel interioris contritionis. Fel enim amarum est,& tamen vtile medicinæ, quia scilicet

f. fel auium rapacium valet ad claritatem oculorū. Vñ vir cōtritus,& pœnitens pōt dicere de dño illud Thr.3. Circundedit me felle & labore collocauit me in obscuris. ¶Est ēt fel exterioris vexationis seu tribulationis. Amara.n. est tribulatio mundana, sed sana & vtilis peccantibus & patienter sufferentib. Figurata. f. in felle piscis, quo Thobiæ oculi sunt sanati. Thob.6.& 11. Ideo Christus poculum fellis voluit pro nobis sumere, vt nos posset à cæcitate culpæ & miseriæ liberare. Psal. Dederunt in escā meam fel,& in siti mea potauerunt me aceto. ¶Item est fel deterioris infectionis. f. fel pcti. Peccatum.n. fel dicitur, eo quod sicut fel est amarum,& corporis cutem fœdat quando in corpore nimis abundat, sicut patet in Icterica passione, sic pctm amaritudinē remorsus cōscientiæ secum portat,& cutem conuersationis si abundet, maculat,& inquinat. Vnde diabolus potest de peccatorib. dicere illud Hier.9. Ecce ego cibabo populum meum absynthio,& potū dabo eis aquam fellis. Potissime autem peccata, quæ de sui natura sunt amara, intelliguntur p fel, sicut est inuidia, iracundia & tristitia. Vnde Act.8. In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse. ¶Itē est fel posterioris damnationis. f. turbationis infernalis de qua Deuter. 32. Vua eorum vua fellis,& botrus amarissimus.

A **Fœlix Fœlicitas** Sicut & beatitudo, stat' est oium bonorum aggregatione perfectus. Quamuis aūt fœlicitas quandoq; sumatur pro fortuna, seu p gloria tpali, sicut illud Senecæ. Infelicissimū genus infortunij est aliquando fuisse fœlicem & illud Senecæ in epistola. Res est inquieta fælicitas, alios in superbiam, alios in luxuriam agitans. propriè tñ loquendo fœlicitas sumitur pro primo significato. Paucæ vel nullæ sunt auctoritates. Transeo gratia breuitatis. Vide vbi beatitudo, vbi gloria æterna,& vbicunque agitur de prosperitate.

A **Fœmina.** Nota, q cū fœmina sit nomē sexus mollioris, infirmioris, frigidioris, callidioris, iō spiritualiter loquendo potest in scriptura diuersimode designare. Pōt.n. significare in bono,& in malo. In bono.n. pōt significare hominē clementem misericordem, mollem, pium, viscerosum,& benignum. Vnde de creatione hominis dicit Gen.1. q Deus ad imaginem suam creauit eum, masculum & fœminam creauit eos. Item potest significare in malo,& sic per fœminam intelligūtur viri imperfecti,& peccatores virtute & fortitudine carentes. Vnde Deut.22. Vir non vtetur veste fœminea, quasi diceret. Fœmineitas non decet virum. ¶Primo igitur potest fœmina accipi in bono,& sic potest significare quemlibet virum misericordem, vel quemlibet virum subditum & inferiorem. Et potissime per fœminam in scriptura potest intelligi beata virgo,& etiam quælibet scta. Sicut.n. fęmina de natura sua ē pulchrior & formosior, mollior & humidior etiam circa fętum diligentior & attentior, & naturaliter clementior,& benignior, sic vere beata virgo fuit & spiritualiter & corporaliter pulcherrima. Vnde Can. 6. dr. Pulchra es & decora filia Hierusalem. Fuit etiam & est per benignitatem mollissima. Vnde dicitur mulier quasi mollis aer. Vnde prou.11. Mulier gratiosa inueniet gloriam. Fuit etiā & est circa fętus suos, i. erga peccatores sibi deuotos defendendos, f.& miserandos diligentissima,& ad eis benefaciendum clementissima. Figurata in illa fœmina, quæ defendendo se alios Abimelech interfecit Iud.9. De quo dicitur ibidem. Manus fœminę deiecerunt eum. Istam igitur fœminam Dei filius concupiuit. Huic fęminæ se matrimonialiter copulauit. Infra sinum istius fœminæ per incarnationis gratiam reclinauit. Iuxta illud Hie.31. Creauit Deus nouum super terrā. Fœmina circundabit virum. De ipsa igitur potest intelligi illud Iud.5. Pulcherrima fœminarū eligitur ei. Aduerte igitur quod ista fęmina habet Venustatem gloriosissimam, quia dicitur pulcherrima. Pietatem fluentissimam qa dicitur fœmina fœminarum. Dignitatem affluentissimā qa eligitur ei. Ista enim

Quantum ad exteriora fuit gratissima
Quantum ad interiora fuit pijssima
Quantum ad superiora fuit dignissima.

Dico igitur, q ista habuit gratiosissimam venustatem, quia dicitur pulcherrima. Ista.n. fuit pulchra facie, sed pulchrior fide, pulchra honestate, sed pulchrior sanctitate, pulchra in apparentia exteriori, sed pulchrior in conscia interiori. Ista.n. est sicut pāthera inter animalia, cuius pellis est pulchrior cuius anhelitus est suauior, cuius animus est liberalior, cui' ēt modus est familiarior. Et iō ista bestia ab oib. præter draconem diligitur & frequentatur, à dracone vero fugitur & timetur. Talis proculdubio fuit, beata virgo, ipsa.n. omnium aliarum mulierū fuit pulcherrima non solum spiritualr imo & corporaliter intantum, q beatus Dionysius (cui Paulus apostolus ipsam oñdit) fertur dixisse ista verba. nisi inquit fuissem de illuminatus essem aliū Deū non crederē prēter istum. Vñ de ipsa potuit dici illud Can.4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Anhelitū etiā, i. vocem habuit suauē & dulcem, oib. dulciter rñdendo, & nulli dure loquendo. Cant.4 Sicut vita coccinea labia tua,& eloquium tuum dulce. Ista ēt habet animum liberalissimum, nulli.n. denegat benefacere, oib. paratu est subuenire. Ista.n. est fons patens domui Iacob. Zach.13. Et ideo breuiter istam debent omnes p deuotionem,& orationem frequentare, diligere & honorare, cū parata sit oēs benigniter adiuuare. A facie.n. istius draco diabolus timet & turbatur,& in eius præsentia apparere non audēs tota virtus eius virtute virginis eneruat. Iō de eius virtute pulchritudine dr. Can.1. Pulchra vt luna, electa vt sol terribilis vt castrorū acies ordinata. ¶Ista est pulchra vt luna, pp cādidissimā castitatē, electa vt sol, pp feruentissimā charitatē, terribilis. f. draconi diabolo pp excellentissimā ptātē, ordinata, pp rationabilissimā voluntatem. ¶Ista.n. fuit pulchra respectu sui, electa respectu Dei, terribilis respectu diaboli, ordinata respectu proximi, pulcherrima igitur. Ideo breuiter recurrere potest ad eam quilibet deuotus,& dicere illud Can.7. Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Ostende mihi faciē tuā, sonet vox tua in aurib. meis, vox.n. tua dulcis,& facies tua decora. Dico igitur, q ista quantū ad exteriora fuit gratissima, & in hoc potest etiam dici fœmina, quia. f. fęminę habent, vt cōiter facies magis gratas & pulchras, quam viri. ideo etiam potest dici illud Can.5. Qualis est dilectus tuus o pulcherrima inter mulieres? ¶Insuper dico, q ista potest dici fœmina, quia quantum ad interiora fuit piissima, quod ostenditur, cū dicitur [Fæminarum] Fæmina.n. de sui natura est valde mollis & humida. Et iō propter abundantiam humorum facilius solet lachrimari, quā vir. Sic vere charissimi, ista super omnes est plena humore pietatis,& ideo stillas & lachrymas dulcoris & compassionis emittit, quib. peccatores rigantur,& quibus suæ indeuotionis ariditas temperatur. Vnde ipsa potest dicere illud Gen.31. Iuxta consuetudinem fęminarum accidit mihi. De consuetudine.n. est, quod ipsæ debent esse clementes & benignæ. Et iō ad istam debēt aliæ fœminæ. i. aliæ personæ piæ & deuote recurrere,& ab ipsa pietatē recipere & haurire. Ista est.n. de qua potest dici illud Hester.1. Vasthi regina fecit conuiuium fœminarū. Ista igitur quātum ad interiora fuit pijssima. ¶Deniq; dico, q ista quantū ad superiora fuit dignissima, quia. f. eligitur ei. Dignissima.n. reputatur puella, quæ regi fracie eligitur in vxorem. multo igitur fortius ista est dignissima quæ ei. i. filio Dei est electa. Elegit eam Deus,& pelegit eam,& habitare eam fecit in tabernaculo suo, vt dicitur in psal. De ista.n. dicit Dei filius in psa. Hæc requies mea in sæculū sæculi, hic habitabo, quoniam elegi eā. Vnde de ista & alijs sanctis virginibus dicitur Eccl.1. Cum electis fœminis graditur,& cum iustis & fidelibus agnoscit f. Deus. Sic igitur patet, q ista est fæmina gratissima, piissima dignissima. Sed heu proh dolor, quam paucæ sunt hodie fęminę, quæ istis trib. conditionib. sunt dotatæ. Quia re uera paucæ sunt hodie curantes de pulchritudine spūali, multæ vero de corporali. Quia vere hodie multæ curant de corporis ornamento, parum vero de conscientiæ, paramento. Itē paucæ, sunt quæ habent pietatem, multæ vero, quæ habent auaritiam & cupiditatem. Istud potissime patet de vxorib. vsurariorum & aduocatorum, quę magis sunt crudeles & cupidę quam viri. De istis igit est sicut de Leopardis & vrsis, inter quos, vt dicit Aristoteles, fęminæ sunt fortiores & crudeliores. quia verè inter raptores & vsurarios solent quādoq; mulieres crudeliores & auariores esse, & etiam crudelitatem & cupiditatem solent aliquando viros & masculos incitare ita q pauperes possunt dicere illud Iud.9. A fæmina interfectus sum, quia breuiter sicut dicitur Eccl.25. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Item paucę sunt, q habeant

dignita-

dignitatem,multæ vero,quæ habent indecentiā & vilitatē. ¶Secundo dico,quod fœmina pōt accipi in malo , & sic de malis fœminis possumus dicere,quod ipsæ carēt dignitate spirituali,quando

Carent { humilitate. / Fidelitate. / Puritate. }

Humilitate dico, sicut sunt quædam fœminę brigosę,rebelles & litigiosæ,quæ non cessant voluntatib. virorum esse contrariæ similes phocis vel boacis,i.vaccis marinis,inter quas ſm Arist. Fœminæ contra masculos dr̄ pugnare,intātū q̄ à suis fœminis qn̄q; masculi perimūtur.Sic vere multæ sunt malæ fœminæ,quæ sine humilitate & reuerentia non cessant contra viros proprios debellare,& quicquid possunt,cōtra eos machinari,quia sicut dr̄ Eccl.25.Mulier si primatum habeat cōtraria est viro.¶Itē indignæ possunt dici,qn̄ carent fidelitate,sicut sunt illæ,q̄ proprios viros non diligunt,neq; seruāt, sed qn̄q; inuenenant,atq; necant.Dicit.n.Aris.q̄ fęmina masculo est naturaľr infidelior.Vn̄ dicit,q̄ inter eos sæpius masculus pugnat pro fœmina,non tn̄ ecōuerso,quia fęmina nō pugnat pro masculo,sed potius contra ipsum.Sic vere multi sunt hodie viri fæminas suas amantes,& pro eis vestiēdis & honeste tenendis laborantes,qui tn̄ ab ipsis non amantur sed qn̄q; ab eis morti traduntur & decipiuntur.Exemplum de Sansone per Dalilā decepto.De qua dicitur Iud.16. Tradidit eum dominus in manu fœminæ.¶Item indignæ sunt illæ,quę carent castitate.Quia secundum qd̄ dr̄ Eccl.26.Nō est comparatio animæ continentis.Sic vere econuerso nulla est tanta vilitas & indignitas sicut fęminę luxuriantis.Vn̄ Dan.11.Et erit in concupiscentijs fœminarum.Ad qd̄ facit illud Hester.2.De triclinio fœminarum ad regis triclinium transibant.s.puellæ.Non sic,charissimi,sed ad modum bonę fœminæ sitis,vt dictum est supra paragrapho.Primo igitur, dignitate pollentes,pietate fulgentes,venustate excellētes. ¶Sed adhuc dico,q̄ fœmina potest intelligi in malo. Et sic ꝓculdubio per fęminam significatur mollicies,imperfectio vel inconstantia , vel etiam quilibet vir imperfectus vel etiam quilibet malus actus.Femina enim parū habet de calore,parum de vigore,de barba nihil,& multum de humore.Sic pctōr nihil habet de calore charitatis,parum de vigore,constantiæ & firmitatis,nihil de barba prudentiæ & sagacitatis,multū vero de humore carnalitatis & voluptatis vn̄ talis proprie fęmina dicitur,quia mores fęmineos imitatur. Sicut.n.in regno amazonum non sunt nisi mulieres , viri.n. exinde expelluntur,& ibi viuere non permittuntur,sic vere inter illos,qui sunt amazones,ab, a , quod est sine,& mazo, qd̄ est mamilla,quasi sine mamilla misericordiæ.s. inter mūdi peccatores auaros & crudeles,non diligunt viri hodie,i. personæ virtuosæ,sed potius mulieres,i.personæ imperfectę & infructuosæ.Tales.n.i.viros bonos peccatores secum viuere non permittunt,sed eos eijciunt & expellūt,malos vero & fœmineos magis diligunt,& ipsos secum retinent ꝓmouent,& extollunt Iob.36.Vita eorum inter effæminatos. Istud potissime videmus hodie in multis collegijs & Ecclesijs,in quib.plus promouētur fœminæ,q̄ masculi,simplices, quam eruditi,imperfecti,quā perfecti,iuxta illud Hiere. Populus meus mulieres in medio tui.Diabolus enim est sicut pharao,qui sicut dicitur Exod.1.Pueros hæbreorum præcepit destrui & submergi,fæminas vero reseruari Sic vere diabolus summè nititur de Ecclesia viros & virtuosos homines eradicare,& ibidem fęminas,i.iperfectos & inscios plātare.Iuxta illud 3.Reg.14.Effœminati fuerūt in terra. Vnde etiā de mollib.& imbecillib principibus & prælatis dr̄ Esa. 3.Dabo pueros principes eorum,& effeminati dominabunt eis.Ideo hodie cōqueritur Moyses.i.Christus.Num.31.Cur (inquit)fęminas reseruastis,nonne istę sunt,quæ deceperūt filios Israel?Et re uera isti non essent reseruandi, sed potius de mundo eradicandi.3.Reg.15.Abstulit effęminatos de terra.s.Aza rex Iuda,purgauitq; vniuersas sordes idolorū.Patet igitur,quod fęmina potest accipi in bono,& in malo &c. Vide infra de muliere,& supra in pluribus titulis,sicut in tabulis poteris inuenire.

A **Fœmur.** Cū fęmora sint partes corporis cæteris carnosiores,in quib. natura inseruit genitalia, & in quib. vis luxuriæ & virtus generatiua quiescit,possum⁹ dicere quod per fęmur intelligatur ipsa caro, vel ipsa carnis lasciuia,seu ipsa carnalis fomitis corruptela. Notabis ergo quod fęmur proprię carnis

Quidam { Amant & protegunt, / Velant & contegunt, / Nudant & detegunt. }

Dico igitur,q̄ quidā fœmur suū solent ꝓtegere.Fæmur.n.carnis.i.ipsa conditio & inclinatio carnalis valde est debilis,& ad luxuriæ peccata procliuis,& ideo necesse est, quod gladio diuini timoris armetur ense orationis tueatur,& cingulo temperantiæ stringatur.Vnde psal. Accingere gladium tuum super fœmur tuum potentissime . ¶Item quidam fœmur solent contegere, & isti sunt honesti viri,qui pallio honestæ conuersationis contegunt actus venereos, & pudendos,qd̄ potissime spectat ad viros ecclesiasticos & prælatos.Vnde de Aarō & filijs eius dicitur Exod.33.Facies fæmoralia linea,vt operiant carnem turpitudinis suæ à renib. vsq; ad fęmora.Hæbraicarum species ab Ezechiele fęminalia dicuntur,quib.sacerdotum verenda operiebant,in signū quod casti & pudici esse tenebantur.Ezec.44.Fæminalia linea erunt in lumbis eorum.¶Item quidam illud fœmur solent detegere,& isti sunt illi,qui actib.libidinosis vacant.De quo Eccl.47.dr̄ ipsi Salomoni,qui valde fuit libidinosus.Inclinasti fęmora tua mulierib.habuisti potestatem in corpore tuo,dedisti maculam in gloria tua.& Hie.13.Nudaui fœmora tua ante faciem tuam,& apparuit ignominia tua. Et bene dixit apparuit ignominia tua,quia.s.immūdiciæ fæmorales.i.opera luxuriæ cito per infamiam diuulgantur, vixq; diu possunt latere,immo faciliter reuelantur, quod satis ad præsens figurari potest in statua Nabuchodonosor, de qua dr̄ Dan.12.q̄ fæmora eius erant ex ære , quod.s.est metallū valde clamorosum.In quo notat,q̄ clamor & sonus infamię fęmora carnalitatis,& luxuriæ comitat.Et breuiter luxuriosis dicitur Num.5.Putrescere faciat fæmur tuum,& tumens venter tuus dirumpatur.¶Nota vero si vis,quod antiqui patriarchæ quando aliquē iuro obligare volebant ipsū super fæmur suum iurare faciebant,sicut patet Gen.47.vbi Iacob dixit Ioseph.Pone manum tuam super fęmur tuum, & iura mihi q̄ non sepelias me in Aegypto.Hæc autem pro tanto faciebant,quia Christū de suo semine & de suis fœmoribus corporaliter propagari sciebant,& sic in Christo venturo ipsos iurare intendebant.Nota etiam,q̄ per fæmur,q̄ est carneum,Christi caro seu humanitas intelligitur.Et ideo Apo. 19.dr̄,quod in fæmore & vestimento Dei erat scriptū, Rex regum & dominus dominantium.ad denotādū,q̄ ipse Christus etiam inquantum homo rex & dominus regum erat A

Fœnus. Nota,q̄ fœnus in malo significato sumitur ꝓ vsura.Deu.23.Non fęnerabis fratri tuo. Quādoq; sumitur ꝓ eleemosyna,quia.s.sicut in fęnore amplius reportatur,quā detur,sic in eleemosyna modicum datur,& cæli gloria retribuitur.Ideo bene dr̄.Proue.19. Fœneratur dn̄o qui miseret pauperis. Qn̄que pro cōtributione mutua. Vnde Luc.6.Peccatores peccatorib.fęnerantur,vt recipiāt æqualiter &c.omitto.Vide d̄ vsura,vel vide si vis Mauriciū.

Fenestra. Nota,q̄ fenistra est illa dom⁹ particula , ꝓ A quam domus illuminationem recipit, & per quam ille qui interius est,exterius respicit,& per quam quis intrat & exit.Igitur dico,quod est

Fenestra { numinis, / Luminis, / Hominis, }

Prima .s. numinis fuit humana natura, per q̄ Deus mūdum intrauit Secunda.s.luminis est diuina scriptura,per quam fides mundum illustrauit.Tertia est multiplex structura, quæ factā hominis temperauit.¶Fenestra numinis est purissima, & ista est beata virgo,vel etiam humanitas ipsius Christi,quia nō per ostium,sed per fenestrā,quæ est via extra ordinaria & inconsueta,ingressus est Dei filius in mundum,i.per virginem gloriosam,qui ingressus valde exorbitauit a communi aliorum regula.Vnde de Salomone dicitur.3.Reg.9.q̄ ipse fecit in templo fenestras obliquas.Et Ezech.40.dr̄,q̄ super ostia erāt fenestræ clausæ.Quia pro certo ipsa virgo & ipsa Christi humanitas,fenestræ sunt obliquæ & clausæ. Clausæ dico per virginitatem, obliquæ per extraordinariam & naturæ contrariam qualitatē.¶Fenestra luminis est clarissima . Ista est.n.fenestra sacræ scripturæ,per quam lux Dei in Ecclesiā subintrauit.Ista est etiam fenestra per quam hō videt , & cōsiderat qd̄ est extra.Exinde.n.videt Paradisum , iudicium & infer-

& infernum,bonos,& malos, & quicquid ad fidẽ ptinet & ad mores.Vnde de doctorib.& de contemplatiuis dicitur Esa.40.Qui sunt isti,qui nubes volant,& quasi columbæ ad fenestras suas?Et Prou.7.dicebat Salomon.De fenestra domus meæ per cancellos prospexi.¶Fenestra hoium est latissima.Homo.n.multas habet fenestras,quę omnes ita sunt latæ & magnæ,quod per istas homo omnia comprehendit.Et sic nota,quod homo habet

Fenestram ad { Ingrediendum, Recipiendum, Prospiciendum, Egrediendum. } Fenestra ad ingrediendum est natiuitas corporalis.Per natiuitatẽ.n.intrat hõ in mundum.4.Reg.13.Aperi fenestrã orientalẽ.Fenestra ẽt ad igrediendum spiritualiter est pnīa siue fides.Per has.n.fenestras intrat hõ in ecclesiam militatẽ,& finaliter in ecclesiã triumphantẽ,& p istas exit pctm̃ seu mũdi periculũ & iactãtiã.Vñ apostolus dicebat.2.Cor.11.Per fenestram dimissus sum in sporta,& sic euasi manus eius in noīe dñi.Aduerte.n. ꝗ ista fenestra pniæ sp debet habere verecundiam & ruborem. Et inde est,ꝗ sicut dr̃ Ios.2.Domus in cuius fenestra funiculus pendebat coccineus à destructione est saluata.¶Fenestra ad recipiẽdum est sensualitas.Quinq;.n.sensus quinq; fenestræ sunt,per quas intra mentem recipimus omnia bona & mala.Eze.40.Erant.n.in vestibulis fenestræ.Istæ.n.sunt fenestrę quæ debent esse clausæ,& quę semper debent esse per diligẽtiam custoditæ.Per istas.n.pijcit diabolus sagittas ad animã per tentationem occidendam.Hier.9.Mors ascendit per fenestras nostras,ingressa est domos nostras.Per istas etiã fenestras multa vana inaniter respicimus,propter quæ Deum offendimus,& turbamus.Eccl.21.Stultus à fenestra respicit in domum.De Michol etiam legitur.2.Reg.6.ꝗ ipsa per fenestram.vidit Dauid saltantem,& contempsit eum.De vana etiam lætitia quæ in fenestris oris & oculorum apparet,dicitur Soph.2.ꝗ vox cantantis in fenestra coruus in super liminari.¶Fenestra ad prospiciẽdum est rationalitas idest intellectus vel voluntas.Can.2.En ipse dilectus stat post parietem nostrum respiciens per fenestras,prospiciens per cãcellos.¶Fenestra ad egrediendum est mortis necessitas. Mors n.est quædam fenestra strictissima,intantum,ꝗ qui per eam de mundo egreditur,nihil secũ portare permittit,immo nudus necesse est,vt emittatur.Ioh.2.Per fenestras cadẽt,& nõ demolientur,s.quantum ad animam.Et hæc sufficiant de fenestris.Vide de ostio,& de foramine,& de similibus.

A **Fœnum.** Cũ fenum sit herba,quæ pro pabulo igniũ vel pastura aialium colligitur & siccatur q̃ .s.eodem anno,quo nascitur ex terra euellitur, & cum ardorem solis sustinere nõ possit,virore,& humore facil'r spoliatur,videtur,quod per fenum possunt illa omnia deuotari, q̃ facile solent deficere,vel euelli.Omne.n. quod habet essentiam defectibilem atq; raram per fænum intelligitur,ꝗ.s.in suo esse non durat,sed continuo dissipatur.Sic igitur dicam quod per fœnum intelligitur

B Mundi prosperitas,quæ cito pallescit,
Carnis formositas,quæ cito marcescit,
Vitæ labilitas,quæ statim arescit,
Malorum prauitas,quæ cito sordescit,
Virtutum puritas,quę cito virescit,
Doctrinæ sanitas,quæ nunquam putrescit,
Pauperum vilitas,quæ dolens stupescit,
Culparum raritas,quæ cito euanescit.

¶Igitur dico, ꝗ per fenũ intelligĩt facile pallescens mundi ꝓsperitas. Ista est cib.iumentorũ. i. hoīum rudiũ mundanorũ.ps. Producens fænum iumentis, & herbam seruituti hominũ. Ista est ẽt,quæ parum solet durare,quia etsi cito solet crescere,cito tñ solet deficere.Esa.40.Omnis gloria eius quasi flos fęni.Et Iacob.1.Exortus est sol cũ ardore suo, & arefecit fœnum,& flos eius decidit.Ardor.n.aduersitatis faciliter desiccat fœnum,& florẽ prosperitatis.¶Item per fęnum intelligitur facile marcescens carnis formositas.Esa 40. Omnis caro fœnum.Et ibidem.Verè fœnum est populus.Caro.n.defectibilis est,& vana pulchritudo ipsius,subito ꝑ antiquitatẽ vel mortẽ est pertransibilis & caduca.Eccl 4.Omnis caro sicut fęnum veterascet.Esa.40.Exiccatum est fœnum,& cecidit flos,& decor vultus eius deperiit.¶Item per fęnum intelligitur facile decrescens vitæ labilitas.Vita.n.humana ad modum fœni cito deficit.& si hodie est,cras perijt.Matth.6. Fœnũ agri,quod hodie est, cras in clibanũ mittitur.¶Itẽ p fænum intelligitur facile sordescẽs culpæ malignitas,seu malorum prauitas.Ipsi.n.peccatores fœnum dicuntur, & hoc quia parum in virore suæ prosperitatis durabũt.imo ꝑ mortem siccabuntur,& à iumentis,i.à demonibus deuorabũtur & interni incendijs cremabunẽ exiccabuntur. Exiccabũtur dico.Vñ.4.Re.19.Facti sunt sicut fænũ agri, & virens herba tectorũ,q̃ arefacta est antequã veniat ad maturitatẽ. ps.Fiãt sicut fænũ tectorũ,ꝗ priusquã euellatur,exaruit.Deuorabũtur ẽt.Vñ de diabolo dr̃ Iob.40.ꝗ fænũ quasi bos comedet. Cremabũtur insuper,& comburentur.Apo.8.Omne fænum viride combustum est.¶Item per fœnum intelligitur iugiter virescens virtutũ puritas.Ipsi.n.viri iusti sunt sicut prata virentia,vbi fœnum,id est virtutum congeries nascitur, qua iumenta,id est simplices per bona opera nutriũtur.Prouerb.27.Aperta sunt prata,apparuerunt herbę virentes, & collecta sunt fæna de mõtib.Ipsi.n.viri iusti virtuosi ꝑ fœnũ intelligunẽ,qui sp virentes & floridi esse noscuntur. psa.Percussus sum,vt fœnum,& aruit cor meum.¶Item per fęnum intelligitur nequaquam putrescens, seu torpescens doctrinæ sanitas.Ipsa.n.simplex doctrina sacræ scripturæ per fęnũ intelligitur,in qua iumenta.i.simplices impinguantur. Vn Mat.14.& Marc.6.dicitur,qđ Iesus præcepit turbis discumbere super fænum.Istud est fænum,quod montes.i. contemplatiui doctores,prophetæ & Apostoli produxerunt & nutrierunt.ps.Producit in montib.fænum,& herbam seruituti hoīum.Aduerte tñ,quod mali montes producunt malum fęnum.i.mali doctores & hæretici malã sciam, & corrũptã Dicit.n. Plin.li.2.c.106.ꝗ in ponto fluuius est astaces in cui' pratis oues,quæ ibi nutriuntur,vel quæ fęno ipso pascũtur lac nigrum proferre noscuntur.Tales.n.corrupti doctores, seu talia mala prata,quos s.fluuius corruptæ scientiæ rigauit,fęnum malæ doctrinæ proferunt,& ideo qui talium fœno pascuntur,lac nigrum.i.opera mala producunt psal.In similitudinem vituli comedentis fænum.¶Item per fænũ intelligitur facile gemiscens pauperum vtilitas.Fœnum. n.est herba tenuis & minuta,modici precij vel momenti, quæ ab animalibus depascitur,& etiam conculcatur. Sic pauperes à tyrannis per crudelitates & rapinas cõculcanẽ,& depascũtur.Zac.12.Ponam duces Iuda quasi faciem ignis in fęno.Et tamen Apo.9.dicitur,ꝗ malis locustis præceptum est ne læderent fœnum terræ,quia.s.pauperes nunquam debent lędi à principibus & tyrannis,qui tamen contrarium faciųnt,q̃a etiam de locusta & bruco dicitur in psal.ꝗ comedit oẽ fœnum in terra ipsorum,& comedit omnem fructum terrę eorum.¶Item per fœnum intelligitur cito euanescens culparum raritas.s.ipsa peccata venialia,quæ leuia sunt, & facile igne purgatorii seu pænitentiæ cõsumptibilia sicut fęnum. De quo 1.Corinth.3.Si quis super ædificauerit aurum,argẽtum,& lapides preciosos,lignum,fęnum,stipulam,vniuscuiusq; opus manifestum erit.Per lignum enim fœnum, & stipulam intelliguntur venialia,quæ facile consumuntur. Sufficit de fœno. C

Fera Cũ feræ sint illa animalia,quæ per siluas & deserta loca vagantur,nulliq; iugo disciplinæ subdunẽ humanis viribus nullatenus submittuntur,ab hominum cõsortio segregantur,& inter se solitariè commorantur, notare possum moraliter,quod in scriptura reperitur A

Fera { Terribilis,animas iugulans, Damnabilis,pauperes tribulans, Laudabilis,mundo exulans. } Est(dico)fera terribilis & perniciosa. Et ista est diabolus Feræ.n.naturaliter sunt crudeles,& bestiarum innocẽtium inimicę.sicut patet de leonibus & pardis & similibus.Sic demones crudeles sunt hominum inimici.Vnde Gen.37.Fera pessima deuorauit filium meum Ioseph.¶Est etiam fera dãnabilis & periculosa.Et sic per feram intelligitur tyrannus & quilibet impius,quia impius,& tyrannus ẽ societate hominum,i.Dei & sanctorum,bonarumque & rationabilium personarum alienus,animalium simplicium,i.pauperum est inimicus,& sangu inis eorum,id est eorum temporalis substantiæ sitibundus.Vnde in figura taliũ de Nabuchodonosor dicitur Dan.4 Cum feris sit pars eius in herba terræ, cor eius ab humano commutetur,& cor feræ detur ei.Sequitur. Et cum feris sit pabulum eius.Istæ.n.feræ a ferocitate dicuntur,q̃a cõtra pauperes,& innocentes velociter debacchanẽ Vnde de Israel dictum est Gen.16.Hic erit ferus homo, manus eius

nus eius contra omnes.¶Est insuper fera laudabilis atq; virtuosa.Et sic per feras intelliguntur omnes eremitæ,& homines solitariæ vitæ,qui societatem hoīum fugientes,siluas & eremos frequētant,& sic à mundi pōpis & vitijs se abdicāt vt liberius.Deo vacēt.De talib.dicit dn̄s illud psal.Meę sunt oēs feræ siluarū,iumenta in montib.& boues, mea sunt oīa volatilia cœli &c.Vnde ēt de illis sanctis hominibus à crudelitate tyrannorū & idololatrię periculo fugientib.dicitur

A 2.Mach.20.quod inter feras vitam agebant

Fermentum. Nota,ꝙ fermentū dicitur à ferueo ferues.Facit enim pastā eleuari, in miscere,& feruere.Modicum.n.fermētum in magna farinæ massa positū.ipsam solet ab ipsa naturali azimali puritate q̄ primitus habebat,corrumpere,& in aliā conditionem conuertere & mutare Potest igitur in bono & in malo significare.Sic dicam,quod fermentum significat

Charitatis feruorem,	Isti.n. omnia fermento
Malitiæ liuorem,	comparantur, vel quia
Iracundiæ furorem,	feruere faciunt suo mo
Luxuriæ fętorem,	do,vel corrumpere cō-
Hypocrisis pallorem,	probantur. ¶Est igitur
Fallaciæ errorem.	fermētum charitatis&

amicitiæ.Istud est.n.ꝙ mentem facit feruere,& homines de siderijs æstuare.Panis.n.fermētatus sanior est,vt cōiter, quā

A zimus.Et inde est,qđ mulier euangelica cōmendatur,q̄a fermētū in trib.satis farinæ posuisse prædicatur, sicut dr̄ Lu.13.In hostia etiam pacificorum panes fermentati iubebātur sicut patet Leuiti.7.Panes etiam duo fermentati pro primitijs domino iubebātur offerri,& cum eis septem agni anniculi,& vnus vitulus,& vnus aries immolari,sicut dicit̄ Leuit.23.In quo notatur,quod mulier euangelica.i. Ecclesia vel anima,cum trib.satis farinæ.i.cum fide trinitatis, miscere debet fermentum intimæ charitatis, nec.n. hostia pacificorum i.pax & cōcordia celebratur,nec Deo debitæ primitiæ offeruntur,nisi fermentum charitatis adhibeātur,& sibi septem agni.i.septem dona spiritus sancti, cum vitulo spiritualis lætitiæ,& ariete fortitudinis & audaciæ adiungantur. Amos.4.Offerte mane victimas vestras,tribus diebus decimas vestras,& sacrificate de fermentato.Istud est igitur fer

B mētum charitatis & amicitiæ.¶Insuper dico, ꝙ inuenit̄ fermētū malignitatis & inuidiæ.Quādo.n.fermentum malitiæ & inuidiæ cor exagitat,ipsum ꝓ certo feruere facit & inflāmat,& omnem in eo puritatem corrumpens,ipsum in alienam naturam mutat.¶Idem etiam dicitur de fermento iracūdiæ,luxuriæ,hypocrisis & hæresis,seu falsæ doctrinæ.Scriptū est.n.1.Cor.5.ꝙ modicum fermentum totā massam corrumpit.Et ideo ibidem dicitur.Expurgate vetus fermentū, vt sitis noua conspersio,sicut estis azimi.Itaq; epulemur nō in fermento malitiæ & nequitię.sed in azimis synceritatis & veritatis.Quod bene figuratur Leu.2.vbi præcipitur sic.Ois inquit oblatio,quæ offertur domino,absque fermento fiet, nec quicquam fermenti aut mellis adolebitur in sacrificio. Et ideo in omni bono opere quod Deo offerimus,seu qđ ꝓ Deo facimus,à fermento malæ intentionis,seu malitiæ,neqtiæ,inuidiæ,hęresisq; hypocrisis & fallaciæ,nec non à melle adulatricis blanditiæ abstinere debemus.Luc.12.Attendite à fermento Pharisęorum,quod est hypocrisis.Vnde Leu.6. Comedet Aaron cū filijs suis absq; fermento.Et Oseæ.7.dr̄. Quieuit paululum ciuitas à commixtione fermenti.Et Math.16.dicitur,Cauete à fermento Pharisęorum & Saduceorum.Exponit dominus ibidem. A fermento,id est à mala doctrina.Sic igitur patet quomodo fermentum in bono sumitur & in malo

Ferre. Cū istud verbū ferre multifarie exponatur, vr̄, qđ ipsum simpliciter omnia illa significet q̄ sua composita significāt.Et sic patet,ꝙ sumitur pro portare seu deferre.Gen.7.Arca ferebatur super aquas.Et Io.2. Haurite nunc & ferte architriclinio.Item sumitur pro dare seu cōferre.psa.Dominus opem ferat illi super lectū doloris eius. Item sumitur pro sustinere seu sufferre.Iacob. 5. Ecce agricola expectat fructum preciosum terræ,patienter ferens donec accipiat.Item accipitur pro dicere seu referre,& fertur pro dicitur.Hester.13. Apud nullum feruntur interpretū. Et Iudic.19.Ferte sententiam,& in commune decernite.Itē accipitur pro producere,seu proferre,vel etiam pro aduertere,seu afferre.Io.15.Oēm palmitē in me non ferentem fructum,tollet eū,& oēm qui fert fructū purgabit eum,vt fructum plus afferat.Itē sumit̄ ꝓ tollere,seu pro auferre.Thob.1.Iussit eum occidi,& tulit omnem substantiam eius.¶Item sumitur pro prolongare seu pro differre,Prou 27.Impetum concitati spiritus quis poterit ferre.i.differre?Et Sap.12.dr̄. Moleste ferebant,in quibus patientes indignabantur. Itē sumitur pro immittere seu pro inferre.4 Reg.23.Tulit populus terræ Ioacham,& constituerunt eum in regem. Item sumitur pro circunagere seu pro proferre.Et sic dicitur Gen.1.ꝙ spiritus domini ferebatur super aquas. Item sumitur ꝓ auferre pro extrahere.Et sic de naufragantib.dicitur Actu.27.quod alios iussit natando euadere,alios autem in tabulis ferebant.Igitur cum lōgum esset dicere de ferre f̄m oīa ista signata,hoc solū notabo,ꝙ in scriptura inuenit̄ loquendo spūalr̄,ferre Dei,ferre iusti,& ferre impij.Primo igit̄ dico, quod ferre spectat ad Deum,& sic dico quod Deus habet

B Vnum ferre quod est { Potentiæ, Patientiæ, Amicitiæ. } Nam per potentiā ipse fecit omnia.Esai.46. Ego feci,& ego feram,& ego portabo & saluabo.Per patiētiā hic fert immania,quia.s.ipse tulit pro nobis tormēta Esa.53.Vere languores nostros ipse tulit,& dolores nostros ipse portauit.Et etiam cōtinue ipse suffert, & tolerat humana delicta.Per amicitiā hic fert vtilia.q̄a.s.ipse fert profert & affert nobis multa proficua atq; bona.s.gratiam in præsenti,& gloriam in futuro.psal.Dominus opem ferat illi &cæ. Istud est igitur vnum ferre diuinum.Dilata si vis de patientia seu de potentia Dei.¶Secundo dico,ꝙ est vnū ferre, quod spectat C ad iustum.Et sic notare potes,quod homo fert quantum

Ad { Deum,onus humilis subiugationis, Mundum ictus flebilis tribulationis, Seipsum,fructum vtilis operationis, Proximum,opem fertilis consolationis. }

Ferre dico debet humiliter Dei onera.Esa.52.Mundamini, qui vasa domini fertis &c.Quicquid.n.nobis iniungit Deꝰ, humiliter ferre debemus,dicent illud.4.Re.18. Pecccaui recede à me,omne,qđ imposueris mihi,feram.Item ferre debet homo patienter seu stabiliter mundi verbera. Debet.n. esse hō sicut illæ aquæ,de quib.narrat Seneca in naturalibus quæstionib.quæ cuncta grauia ferre possunt,sicut est ille lacus persidis ariethusa.sic homo ferre debet omnia grauia patienter.Vnde Seneca in proue.Libenter feras quod necesse est.¶Item ferre debet hō fertiliter bona opera.s.quantū ad se.Io.15.Qui manet in me,& ego in eo,hic fert fructū multum.¶Item ferre debet homo vtiliter grata munera.s.quantum ad proximum.Dan.14.Abacuch serue Dei fer prandiū in babylonē Danieli,qui est in lacu leonum Et.1.Machab.8. dicitur.Si institerit bellum Romanis,auxilium feret gēs Iudeorum,prout tempus commiserit.Sic igit̄ patet, ꝙ est vnū ferre,qđ spectat ad iustum.Potes si vis dilatare quomodo diuersæ arbores diuersos & varios fructus ferunt.i.diuersa bona opera & virtutes.¶Tertio dico,ꝙ est vnū ferre ꝙ spectat ad impium.Et istud sunt mala opera.Sunt.n.aliquæ arbores,quæ fructum venenosum ferunt. Psal.Ferant confestim confusionem suam,qui dicunt mihi[euge euge]. Mali.n.ferunt fructus ad diabolum pabulandum,& recreandum Iob.40.Huic montes herbas ferunt &c.Vide de portare & sustinere,vbi magis plene inuenies,& infra de tollere.

Ferire. Vide de tractatu Percutere.

Ferrum. Nota,ꝙ per ferrū generalr̄ intelligit̄ duritia.Et ideo quia duritia moralis multiplex est,hinc est,quod per ferrum designatur quædam A

Duritia { Virtuosa, Vitiosa, Dolorosa. } Duritia virtuosa est firmitas durationis, de qua Deuter.33.Ferrū &æs calciamentum eius.Duritia vitiosa est immutabilitas obstinationis.De qua 3.Regum 22.Fecit sibi Sedechias cornua ferrea.Duritia dolorosa est acerbitas tribulationis.De qua dicitur in Psal.Vinctos in mendicitate & ferro. Dico igitur,quod est

Ferrum { Stabilitatis, Malignitatis, Pœnalitatis, } Primum ferrum debemus habere,sed secūdum debemus cauere,tertiū debemꝰ horrere

horrere.¶Primo igitur est quoddã ferrum firmitatis cõstantiæ & stabilitatis,quia sicut ferrum trahitur ab adamante ꝓpter quandã similitudinem quam habent adinuicẽ, sic vere viri fortes & constantes qui non facile corrumpunt, nec ad pc̃tm inclinant,ab adamante,i.à Christo tanquã sibi in hoc casu consimiles,attrahuntur,& inuitantur , & ad cœlum & cęlestia finaliter deducuntur.Vnde Iob.28.Ferrum de terra tollitur.Tali.n.ferro.i.fortitudine & virtute debem⁹ esse armati cõtra mundi tribulationes,ne facile ab eis superemur. 2.Reg.23.Armabitur ferro,& ligno & lancea,vt sic de quolibet tali dicatur illud Hie.1.Dedi te in ciuitatem munitam & in columnam ferreã, & in murum æneum & bellabũt aduersum te,& non præualebunt.Istud est igitur ferrum stabilitatis,quod debemus habere.¶Scd̃o dico,ꝙ est aliud ferrũ ꝙ debemus cauere.Et istud est ferrũ.i.obstinationis duritia interius,& crudelitas seu sæuitia exterius.Elephas.n. habẽs ferrũ in corpore bibit oleũ,& sanat.Ceruus ẽt si ferrũ in corpore habuerit herbã,q̃ dr̃ dictamus,q̃rit,& ipsum comedẽs ferrũ expellit,& periculũ euadit.Sic vere charissimi,si ferrũ duræ desperationis vel duræ obstinationis vel crudelitatis in corde habemus,ꝓ Deo recurrere debemus ad dictamũ, i.ad verba sacræ scripturæ,& videre quid ibi cõtineatur.Eccl.3.Cor durũ malè habebit in nouissimo.Bibe ẽt & tibi incorpora oleũ diuinæ misericordiæ , vel ẽt pietatis humanæ & hoc proculdubio istud ferrum.i.istã duritiã superabit, & te à mortis ęternę periculo liberabit.Dictamus.n.sacrę scripturæ remollit ferrum obstinationis:oleum diuinæ misericordiæ liberat à ferro desperationis:oleum pietatis & eleemosynæ liberat à duritia crudelitatis & inflãmationis Esai. 45.Portas æreas conterã,& vectes ferreos cõfringam. Possum igitur notare,ꝙ istud ferrũ,ista duricies temperatur,& mollitur aliqñ per scripturæ meditationem.Aliquando per diuinæ misericordiæ considerationem. Sicut de istis duob. posita sunt exempla etiã de ceruo & elephante.Item per cõtritionis liquefactionem,per pn̄iæ confricationẽ,& per mortis meditationem.Sicut enim lima seu sabulum ferrum fricando corrodit,& ipsum limat,& polit,sic vere charissimi, quamuis hõ sit durus,ferreus & etiam obstinatus, si cũ igne contritionis calefcat,& resoluatur,si arena,i.mortis meditatione fricetur,si etiam lima,i.infernalis pœnæ corrosione ꝑ considerationem vrgeatur,vel lima etiam temporalis tribulationis acriter corrodatur,sæpe fit,vt qui erat rubiginosus efficiatur clarus,qui erat durus & obstinatus,efficiatur mollis tractabilis,& benignus,qui erat malus efficitur,bonus.Sicut.n.dicitur Iob.28.Ferrũ de terra tollit,& auro locus est, in quo cõflatur,& lapis solutus calore in æs vertitur.Sed videmus hodie,ꝙ multi sunt ita duri & obstinati, ꝙ nullo mõ possunt ad bonum conuerti.Quidam.n.sunt duri & ferrei ꝑ inuerecundiam & obstinatiõem:quidam per crudelitatem, rapinam,& exactionem:quidam vero per malam consuetudinem,& induratam cõtradictionem.De obstinatis dicitur Es.48.Scio.n.quia durus es tu,& neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea.Peccator.n.põt dici ferreus propter tria.s. propter duritiam obstinationis,frigiditatem indeuotionis, ponderositatem suæ onerosæ conditionis.Sicut.n. dicit Eccles.22.Arenam & salem & massam ferri facilius est portare quam vnum stultum De crudelib.etiam dicitur qđ ipsi sunt similes illi crudeli bestiæ de qua dr̃ Dan.7.ꝙ habebat dẽtes & vngues ferreos,& deuorabat & comminuebat & reliqua pedib.conculcabat.De induratis etiam propter malam consuetudinem possumus dicere,ꝙ ipsi sunt sicut statua Nabuchodonosor,cuius tibiæ erant ferreæ,& pedũ quædam pars lapis tñ dicitur de monte cecidisse,qui totam statuam dr̃ cõfregisse,sicut dr̃ Dan.2.Quia vere charissimi, qui habent pedes.i.finem vitæ ferreos.i.per malam consuetudinem induratos,subito dum non aduertunt,venit de monte,i.à Deo lapis occultæ sententiæ Dei,qui ipsos per mortem destruit & confundit.quia sicut dicitur in psal.Dominus contriuit portas æreas & vectes ferreos confregit.Istud est igitur ferrum C quod debemus cauere.¶Tertio dico,ꝙ est aliud ferrum,qđ debemus timere.Et ista est duritia magis pœnæ tam temporalis,quam æternæ.Sicut.n.bubalus,qui nullo modo domari potest,quando capitur circulo ferreo in naso immisso circunducitur per violentiam & tenetur,sicut etiam latro ferreis vinculis ne euadat ligatur,homicida etiam ferro ꝑcutitur & necatur,sic vere mundi pc̃tores,qui reuera indomabiles,fures,homicidæ possunt dici,eo ꝙ Dei legib.non subijciuntur,& ꝙ aĩam suã propriã per peccatum interficientes Deo furantur,qñ per mortẽ capiuntur,circulo & catena ferrea,i.duritia mortis æternæ inuoluuntur,& violenter aggrauantur.Eccl.24.Iugum eius,iugum ferreum.Et in Psal. dicitur.Reges eorum in compedibus,& nobiles eorum in manicis ferreis.Aduerte tamen,qđ per ferrũ q̃nq; intelligitur pęna tp̃alis,seu rigor iustitiæ.qui proculdubio q̃nq; necessari⁹ est.quia sicut de Psitaco dr̃, ꝙ caput habet ita durum , ꝙ ad hoc ꝙ loqui doceatur,est necesse,vt caput eius virga ferrea percutiatur,sic vere multi sunt ita duri & ita obstinati,ꝙ ad nullũ bonũ possunt instrui vel doceri,nisi virga ferrea , i.duri rigoris & iustitiæ vinculo mediante.psa.Reges eos in virga ferrea &c.Patet igitur,quod triplex est ferrea duritia, videlicet virtuosa,vitiosa,& dolorosa.Vide supra de tractatu afferre,vbi ĩuenies auctoritatẽ diuisã,& supra de Aere &c.

Fertilitas.

Cum multiplex sit fertilitas,s.meritorũ, A seu præmiorum,terrenorum, vitiorum, tormentorum,plurima possemus dicere, sed deficiũt auctoritates vocales.Vide igitur de titulis fructificare, vbertate, plenitudine,& replere.

Feruor.Feruere.

Feruor idẽ est,ꝙ excessiuus A calor.Vnde & olla feruere dr̃,quæ mediante calore compellitur ebullire. Ergo tam in bono,quam in malo dico,quod in scriptura reperitur

Feruor { Virtuosus,qui est charitas & deuotio,
Vitiosus,qui est cupiditas & affectio,
Dolorosus,qui est aduersitas & afflictio.

Primo dico,qđ feruet iustus per charitatẽ & deuotionẽ,qa s.sicut fontes quidã virtute sui caloris innati feruere & bullire non cessant,sic iusti,qui perfecta desiderãt,sp ad Deum, & ad bona ęterna feruẽt,ebulliũt & anhelant,sicut de Apollo dicitur Act.18.qđ feruens spũ loquebat,quę Iesu sunt.Et aduerte,qđ sicut olla feruens spuma purgatur,aqua pauperatur,& à muscis insidentib. liberatur, sic dico quod hõ bono spiritu feruẽs spumam vitiorum emittit,aquam voluptatis dimittit,muscas malarum cogitationum nõ admittit. Bene ergo consulit apostolus Rom.12.dicens.Spiritu feruentes,domino seruientes.Feruet ergo iustus per charitatẽ & deuotionẽ.¶Secundo dico,quod feruet ĩpius ꝑ cupiditatẽ B & malam affectionẽ.Mustum.n.quandiu impurum est,semp feruet,cum vero depuratum fuerit,tunc quiescit.Sic hõ peccator & impurus semper ꝑ mala desideria fremit & feruet. Si vero purus fuerit,tunc per animi tranquillitatem in Deo quiescit.Es.57. Cor impij quasi mare feruens,qđ quiescere non valet.Feruet.n.impius per auaritiã,per superbiam , per iracundiam,per luxuriam,& per superbiam,spumamq; malorum verborum , fluuium malorum desideriorum contra Dei volũtatem emittit.De auaritia.n.dicitur Iob.41.qđ Leuiathan,quod interpretatur additamẽtum,i.auaritia,q̃ semper studet diuitia addere, feruescere faciet quasi ollam pro fundum maris.i.cor auari.De superbia dicitur Prouerb.19. Stultitia hominis supplantat gressus eius,& contra Deũ feruet animo suo.De iracundia vero seu de iracũdo dr̃ Iob.41. quod de naribus eius procedit fumus sicut ollę succensæ atque feruentis.Crudeles.n.& iracundi figurantur in illo mari,de quo dr̃ Ionæ.2.quod stetit mare cum feruore cum Ionam absorbuisset.quia.s.feruor furoris talium non quiescit donec absorbeant,& destruant innocentem. De luxuria vero siue de luxurioso potest exponi illud , quod de equo,qđ animal luxuriosum est,dicitur Iob.39.Feruẽs & fremẽs sorbet terram,nec reputat tubæ personare clãgorẽ:ad literã.n. equi & luxuriosi ad actus venereos sunt feruentes sonosque tubæ.i.diuinæ scripturæ seu prædicationis verba modicum reputantes.Patet igitur,qđ feruet impius per malam affectionem.¶Tertio dico,qđ feruet mundus & ẽt infernus ꝑ dolorem & tribulationem.Oĩs.n.feruor afflictiuus est & cõsumptiuus.Feruor igitur mundanæ tribulationis est vtilis. Feruor æternæ damnationis est flebilis.Arbores enim medicinales sicut est palma,piper & cinamomum,in locis feruentib.solent crescere,quia.s.boni & medicinales viri feruore mundi tribulaminum solent proficere & valere.Gen.18.Apparuit dominus Abrahæ sedenti ad ostiũ tabernaculi sui in ipso feruore diei.Dracones etiã & ferę crudeles in locis feruidis

uidis.s.in Aethiopia habitare dñr,qa.simpij & dānati in ipso feruore inferni perpetuo commorātur. Vñ de dānatis dr̄ illud Amos.4.Leuabunt vos in contis,& reliquias vestras in ollis feruentib.De quolibet vero beato dr̄ Eccl.14.Protegetur sub tegmine illi⁹.s.Dei à feruore,& in gloria requiescet. ¶Sed si vis alio mō dicere, dic q̄ feruere idē est,qd̄ bullire. Feruor.n.nihil aliud est quā excellēs calor vel ardor. Est aūt differentia inter ardere & feruere,quia ardere est in materia sicca,feruere vero in materia liquida.Feruor igitur spiritualiter loquēdo,nihil aliud est,q̄ motus cordis,& eleuatio, & q̄dā desideriorum ebullitio,quæ qñq; mala dicitur,& qñque bona.¶ Nota igitur quod est feruor

Deuotionis & amicitiæ, — Amoris,
D Turbationis & iracundiæ, Est igitur Feruor Furoris,
Vexationis & angustiæ. — Doloris,

¶Est(dico)feruor amoris,& iste est,qñ quis per deuotionē & dilectionē est tot⁹ feruidus & accēsus.Calor.n.facit aquā feruere & superi⁹ eleuari. Sic calor Charitatis & amoris facit quē per bona desideria feruidum & sursum ad Deū per deuotionem & contemplationē erectum.Vnde Ro.12.Spū feruentes,dño seruientes. Helitropium est lapis preciosus, qui ad radios solis positus in aqua facit aquā feruere,& ebullire.Sic vere charitas vna cū radio diuinæ gratiæ faciunt feruida corda nostra.Act.18.Feruens spiritu loquebatur cū fiducia.¶Deinde dico,q̄ est feruor furoris.Et iste est feruor auaritiæ,luxuriæ,sæuitiæ,& iracundiæ,quib.cor peruersorū quotidie feruet & inflammatur.Sicut.n.mare in parte mundi circa deserta inhabitabilia Libyæ & Aethiopiæ dr̄ innauigabile propter hoc,quod propter nimium solis calorem illud mare sicut olla dicitur feruere & continue ebullire, sic vere charissimi,cor peccatoris propter ardorē concupiscētiæ,quæ ipsum continue exurit,continuis feruoribus malorum desideriorum æstuat & ebullit.Feruet.n. p̄ luxuriosam affectionem,feruet per auaritiam & ambitionem feruet per crudelitatem,iracundiam,vindictam,punitionem. Vñ Esa. 57.Cor impij quasi mare feruēs, quod quiescere non valet. Iob.41.Dum feruescere faciet quasi ollam profundum maris.Iste est igitur feruor furoris.¶Deniq; dico,quod est feruor doloris.Et iste est feruor tp̄alis tribulationis, & feruor infernalis afflictionis.Sicut.n.in regionib.feruidis inueniuntur species aromaticæ,sicut patet de pipere,quod inuenitur in feruorib.montis Caucasi,sic verè sub feruore & ardore tribulationū continent,& habitant viri virtuosi & aromatici & famosi.Sicut.Gen.18.dr̄,quod in ipso feruore diei apparuerūt abrahæ tres viri.Sicut ēt in feruorib.desertorum habitant basilisci & dracones & animalia venenosa,sic vere in feruoribus inferni tenentur & affliguntur venenosi & impij peccatores.vnde Amos.4.Leuabunt vos in contis,& reliquias vestras in ollis feruentibus.Sic igitur patet,quod est feruor dolorosus,furiosus & amorosus &c.vide supra de tractatu ardere,calore.

A **Festinare.** Nota,quod festinare idem est, quod accelerare,properare,vel aliquid celeriter exercere.¶ Et est quadruplex

Festinatio { Virtuosa, Vitiosa, Dolorosa, Gaudiosa. }

Virtuosam debemus habere. De qua Prouerb.9. Doce iustum,& festinabit accipere.Vitiosam debemus cauere . De qua Prou.1.Pedes eorum ad malum currunt,& festinant, vt effundant sanguinem. Dolorosam debemus timere.De qua dicitur Deu.32.Iuxta est dies perditionis, & adesse festināt tempora.¶Primo igitur dico,q̄ est festinatio virtuosa, q̄ debet haberi,& ista est celeritas obedientiæ & bonæ operationis,quia vere nos debemus esse solliciti & festini ad faciēdū bona opera & virtuosa,iuxta illud Eccl.31. In oīb operibus tuis esto velox,& omnis infirmitas nō occurret tibi.Sicut.n. viator,qui magis festinat currere,citius peruenit ad terminum operarius quanto magis festinat opus complere,citius peruenit ad brauiū,nauis quāto plus festinat trāsfretare citi⁹ peruenit ad portū,sic vere charissimi quanto quis,magis festinans est bona opera exequi,tanto citius peruenit ad Paradisum.Ideo cuilibet dicitur Proue.6.Discurre, festina,suscita amicum tuum ne,dederis somnum oculis.In quib.verbis aduerte,quod nos debemus festinare

Obediendo maioribus[.Discurre]
Subueniendo minorib.[Suscita]
Cōpatiēdo chariorib.[Amicū inq̄t tuū]

Festinemus igit̄ obedire superiorib.& maioribus. i. Deo & prælato[discurre inq̄t].Sicut.n.ad nutū aucupis solet accipiter discurrere,& volare,& totis virib.festinare,vt p̄dā sibi oñsam capiat,& attingat,canis etiam nobilis ad instinctū magistri sui oñsa sibi præda discurrit.& festinat, planetæ ēt, qui sunt sub firmamento,s̄m cursum firmamenti nō cessant discurrere,& sub ipso continue properare,sic re uera, charissimi,ad vocē mandatū,& instinctū,volūtatē, & regulā superiorū,& magistrorū nostrorū , Dei.s.& p̄latorū debem⁹ p̄ obedientiam ad exercitiū bonorum operum celeriter festinare,& discurrere[Festina]Vnde Ezec.1.Hæc erat visio discurrens in medio aīalium,splendor ignis,& de igne fulgur egrediens. B ¶Vbi notat.q̄ ille qui bene vult currere,& festinare,necesse est,q̄ habeat directricem subtilitatē[Visio iq̄t] adiutricem societatem,quia ipse debet esse in medio aīaliū, charitatis fortitudinem[Ignis]voluntatis promptitudinem [Fulgur]Et sic pro certo debent discurrere & festinare viri sancti ad voluntatē superiorum Iuxta illud Zach.6.vbi dicitur,q̄ equi fortissimi & robustissimi q̄rebant discurrere per vniuersam terrā[Discurre ergo & festina]¶Et possumus notare,quod ad mandatum magistrorū & superiorum nostrorum debemus festinare principaliter ad quatuor,scilicet

Ad { Ascensum fœlicitatis, Descensum humilitatis, Egressum iniquitatis, Transgressum prosperitatis. }

Festinemus igitur fœlicitatē acquirere . Iuxta illud Hebræ.4.Festinemus ergo ingredi ad illam requiem.Item festinemus per humilitatem descendere. Vnde Lucæ.19.Zachee festinans descende,quia hodie in domo tua oportet me manere.Item festinemus egredi iniquitatem.2.Regum 17.Transierunt festinanter gustata paululum aqua.Item festinemus transgredi vel exire p̄speritatem Vnde Iosuæ.4.Festinauit populus & transiuit iordanem.Sic igitur dico,quod nos debemus discurrere & festinare[Discurre inquit & festina]Ista enim sunt duo verba imperatiui modi,quæ pertinent ad superiores & principales,¶Deniq; C dico,quod nos debemus festinare subueniendo inferiorib. idest pauperibus,quia sicut aliquo membro læso natura statim festinat illuc sanguinem mittere, vt membrum possit sanare & adiuuare,sic vere in corpore Ecclesiæ si aliquod mēbrum,idest aliquis christianus per paupertatem fuerit læsus, vel per aliud infortunium vulneratus,nos proculdubio debemus sanguinem nostrum,id est subsidium bonorum nostrorum ad ipsum mittere festinanter,& ipsum quam citius poterimus erigere & iuuare, quod ostenditur cum dicitur [Suscita]Suscitare enim est aliquem de statū infimo ad statū superiorem leuare.Iuxta illud Psalm.Suscitans de terra inopem.& de stercore erigens pauperem. Vnde de ista festinatione quam debemus habere ad benefaciendū pauperibus, figuraliter potest dici illud . 1. Regum. 25. vbi dicitur, q̄ abigail festinauit,& tulit ducentos panes,& portauit ad Dauid in desertum.Festinemus igitur subueniendo pauperib. ¶Insuper festinemus nos intimando seu coniungendo proximioribus[Amicum inquit tuum]Omnia.n.quę inter se habent amicitiam,seu similitudinem,cum quadam festinatione cupiunt inuicem copulari . Sicut patet de lapide vel de quocunque graui sursum iacto,quod cum magna festinatione iterum descendit ad centrum,cum quo habet naturalem similitudinem atque nexum.Sic proculdubio quilibet amicus debet amicum diligere,& si aliqua occasiōe ab ipso fuerit separatus vel distinctus,ad ipsum festinanter & sine violentia se transferre.Exemplo virginis gloriosæ,de qua Luc. 1.dicitur.Exurgens Maria abijt in montana cum festinatione,& salutauit Elisabeth.Festinanter ergo debemus nostris proximioribus copulari[Amicum tuum]Iuxta illud Eccl. 22.Est.n.egressus ad amicū.Vide supra de amicitia,vbi satis habes.Patet igitur,quæ sunt festinanter facienda,quia Charitas erigenda,paupertas subleuanda,maiestas obsequēda, Debemus ergo festinanter,vt dictum est,obedire superioribus subuenire pauperiorib.nos vnire proximiorib. Et ista ē festinatio virtuosa.¶ Secūdo dico,quod est quædam festinatio vitiosa.Et ista est illa,qua mali libenter, celeriter & festināter mala opera faciūt,sicut patet de raptorib.q̄ festināter ad rapiendum debacchantur,de iracundis & crudelibus,q̄ motiue & festinanter contra alios sine deliberatione deflectuntur

flectuntur. De quo potest dici. Sicut Aquila festinans ad comedendum omnes ad prædam venient. Abacuc.1. Et illud Proue.1. & Esa.49. Pedes eorum ad malum currunt, & festinant, vt effundant sanguinem innocentem. ¶ Item etiam est quædam alia festinatio vitiosa. s. illa cum aliquis festinè, subito & celeriter efficitur diues vel fœlix, quia sicut dr̃ Prou. 28. Qui festinat ditari, non erit innocens. Et etiam tales subitas promotiones sequitur infortuniũ, vel in præsenti, vel in futuro, quia sicut dr̃ Prouer.20. Hæreditas, ad quam festinatur, in fine bñdictione carebit. De hoc supra in titulis Cito, & Currere. ¶ Tertiò dico, ꝙ est quædam festinatio dolorosa. Et ista proculdubio est pœna æterna, vel etiam mors, quæ contra malos satagit & festinat. De quo Eccl.20. Casus malorum festinanter venient. ¶ Quartò aũt pōt dici ꝙ est q̃dam festinatio gaudiosa. Et ista est illa qua Deus festinat ꝑ lapsis & miseris subuenire. De quo in ꝑsa. Domine ad adiuuãdum me festina. De quo etiam. 1.Re.23. Festina & veni, qa ĩfuderũt se philistei ſup terrã, Et hoc de festinatiõe sufficit. Vide supra de cito, & ĩfra de tractatu velociter & Subito

Festum. Festiuitas.

Nota, qđ festiuitas nihil aliud est q̃ gaudiosa & celebris solemnitas. Dicam igitur, ꝙ festiuitas in bono sumitur, & in malo. ¶ Dico igitur primo, ꝙ festiuitas sumitur in bono. Aues.n.& aĩalia suo modo faciunt festa sua. Vno.n.tẽpore magis q̃ alio simul conueniunt, & exultando & cantãdo Deũ laudãt, & signũ amoris lætitiæ simul ostẽdũt, & tandẽ ꝓ victu quotidiano ad cõsuetos labores redeunt & accẽdũt. sic verè dico debẽt facere iusti. Qñque. n. necesse est, vt festa Deo & sanctis ẽt sibiipsis faciãt, vbi læte & charitatiue cõueniãt, & vbi recreationẽ à laboribus capiãt, & Deo seruiãt atq; viuãt Naũ.1. Celebra Iuda festiuitates tuas. Notabis igiĩ, ꝙ tria vel quatuor sunt gña bonarũ festiuitatũ, viʒ.

Festum	Spirituale, ꝙ interius,	Dico igiĩ, ꝙ inuenitur
	Tẽporale, ꝙ est exteriꝰ,	festiuitas interior &
	Supernale, ꝙ est inferius,	spiritalis seu virtualis
	Aeternale, ꝙ est superiꝰ,	Apud iustos.n. interius

in cõscientijs & in corde bonæ cogitatiões & affectiões, virtutesq; habitus virtuales faciunt, spiritualiter festa sua i præsentia Dei sui, qui. s. ipsis per gratiam præsentatur. Ibi.n. oratio cõfessio & gratiarũ actio cantãt. Ibi laus & ꝑdicatio tubicinãt. Ibi fides & deuotio citharizãt. Ibi charitas spes & lætitia tripudiãt. Ibi tẽperantia & prudentia festũ ordinãt. Iustitia verò & fortitudo istud festum descendũt custodiũt atq; seruãt. De tali igitur spiritali festo loquiĩ Dauid in ꝑsa. Qm̃ cogitatio hoĩs confitebiĩ tibi, & reliquiæ cogitatiõis diem festum agẽt tibi. Et reuera talia festa spiritualia hodie in cordibus nostris in ecclesiasticis deficiunt, & oẽs luctus & tristitiæ subincrescũt. Vnde demones videñ dicere illud ꝑsa. Cognatio eorũ simul, quiescere faciamus dies festos Dei à terra. Ista est igitur festiuitas interior & spũalis. ¶ Deinde dico, ꝙ apud iustos inueniĩ festiuitas & tpalis. Et istæ sunt festiuitates, quę ab Ecclesia sunt institutę, & ad Dei laudẽ & gloriã ordinatę, vt. s. hõ relictis exteriorib' negocijs, ad dñũ se cõuertat, & ꝑ deuotionẽ orationẽ & cõtemplationẽ seipsum ad Deũ cõtrahat, & reducat In festiuitatibus.n. debemꝰ esse deuotiores, & bonis operibus pleniores. Sunt.n. q̃dã arbores, q̃ ac si virtutem festorum sentirent, solẽt circa aliqua folijs, floribus & fructibꝰ plus solito abũdare, sicut de qbusdã nucibus est expertũ, q̃ siccæ vsq; ad festũ beati Ioãnis solent ꝑseuerare, nullũ vultum viroris ostendere, vel mõstrare, sed alijs virorem & fructũ facientibus, ariditate, faciem hyemalem ꝑtendere, & seruare. At vbi ad vigiliam, festiuitatis sancti Ioannis attingunt, quadã occulta & mirabili virtute flores fructus & folia producũt, ita ꝙ in mane ab alijs nucibus nõ differũt, se ĩ ipsa festiuitate fructiferas & floridas se ostendunt. multæ tales ĩueniunĩ ĩ varijs locis. Et de vna tali exemplificat Geruasius ĩ libro. de ocijs imperialibus q̃ in ꝓuincia apud villẽ de variolis ĩ Aquẽsi dioecesi illis tpib. habebatur. Istud igiĩ adducã ad ꝓpositum, & dicã, ꝙ isti nuci hoĩes similes debent esse, qa. s. dato ꝙ antea aridi fuerint atq; sicci virore gratiæ, folijsq; & florib. honestæ apparentiæ, & fructibus boni operis. i. efficaciæ ꝑ diuersa vitia denudati. quãdo venit festiuitas Dei vel alicuius sancti, stati debent virtutib. se induere, & de nouo bonis operibus se vestire. nunq̃.n. debent (& maximè in festiuitatibus) virtutib. esse nudi, imo si ante ꝑctõres fuerit, tunc debent fieri iusti & iustis alijs similes inueniri. Vnde de Iudith. dr̃, ꝙ ipsa erat diebus festis ꝓcedens in gloria magna. Iudith. 16. Et aduerte, ꝙ sicut ĩ festis communiter diuitum & magnatum inueniuntur

Cibi lautiores,	Sic in festis spiritualibus,
Vestes pulchriores,	epulandum est latius, dul
Vultus lætiores,	cius etiam atque sapidius
Cantus altiores,	ꝑ deuotionem & euchari

stiæ sumptionem & etiã pauperibus largitionem. Deut.16. Edulaberis in festiuitate tua. vnde. Iob 2. dr̃, ꝙ cum esset dies festus dñi, factum est prandium bonũ in domo Thob. Vestiendũ est pulchrius, atq; mũdiꝰ ꝑ mundã & honestã cõuersationem. Ec.43. A luna signum diei festi. Luna inquit. i. pulchritudo cõuersationis. Exultandũ est lætius & iocundiꝰ ꝑ spũale gaudiũ. 2. Reg. 8. Fecit Salomon ĩ tpe illo festiuitatẽ celebrem, & oĩs Israel cum eo sequitur. Lætãtes & alacri corde. Vociferãdum est altius ꝑ Dei laudem & gratiarum actionem, seu per cõfessionem & orationem. Io.7. In die magno festiuitatis stabat Ies. & clamabat. & Io.12. Ascẽderũt, vt adorarent in die festo. Et sic igitur dicã, ꝙ festa debent esse tpa

Lætitiæ & exultationis,	Quod festa sint tẽpora
Innocentiæ & iustificationis,	lętitię, visum est statim
Misericordiæ & miserationis,	supra. Item, ꝙ debeant

esse tempora iustitiæ & innocẽtiæ, & ꝙ nihil iniustũ aut crudele debeat in festiuitatibus committi, patet per verba etiã ipsorum crudelium Iudæorum, qui. s. in die festo Chr̃m quẽ occidere aĩo & mente decreuerunt, corpore tamen occidere metuebant. Vnde ipsi dicebant Matt.26. & Mar.14. Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Tumultus dico. i. scandalum, quia. s. magnum scandalum est qñ in festiuitatib. fiunt mala. Itẽ ꝙ festa debeant esse tpa miæ, clementię & indulgentiæ, patet, qa tũc debemus indigentib. potiꝰ subuenire, & in nos delinquentib. indulgere. Et inde dr̃ Lu. 23. ꝙ iudex necesse habebat dimittere vnum vinctũ in die festo. De illis igitur, q nõ seruãt festa, multa possent dici. Constat.n. ꝙ ille, qui sabbatum non coluit, sed in eo ligna collegerat, dño iubente lapidatus est, sicut dr̃ Num.15. Secundũ etiã fabulas, Pentheus rex thebarum qui festum Bacchi colere contemnebat, & colentes insuper impediebat, à matre & sororib. ꝓprijs fuit trucidatus, & ab eis Bacchi iusto iudicio interfectus. Sic igitur qui festa Dei & sanctorum non coluerit, vindictæ, & periculo subiacebit, qa. s. ꝓpria mater cũ sororib. i. Deus cum sanctis in eũ vindicabit. Sed vide infra de sabbato, qa trãseo gr̃a breuitatis. Dico igitur, ꝙ in scriptura inuenitur festiuitas exterior & tpalis. ¶ Insuper dico, ꝙ apud iustos inuenitur festiuitas inferior & supernalis. Et ista est festiuitas, cõuiuium & solennitas, q̃ iusti inter se quãdoq; faciunt gr̃a cõitatis & intuitu charitatis. De quo Nu. 10. dr̃ sic. Si quãdo habebitis epulum & dies festos. i. kalendas, canetis tubis &c. Tales.n. gaudiosæ festiuitates & societates videntur hodie pœnitus defecisse, & luctus & tristitia tribulatioq; & angustia vndiq; successisse, ita ꝙ iã vr̃ verificatum illud Thre.2. Obliuioni tradidit dñs in Syon festiuitatẽ & sabbatũ, & in opprobriũ indignationem furoris sui regem & sacerdotem. ¶ Deniq; dico, ꝙ in scriptura reperiĩ festiuitas superior & æternalis. Et ista est solennitas beatorũ, q. s. superius cum Deo & Angelis quiescunt iubilãt festiuãt. De quo pōt intelligi illud Io.5. Erat dies festus Iudæorũ, & ascendit Iesus Hierosolymã. Hierosolyma, q̃ interpretatur visio pacis, signat Paradisum, vbi est pax, trãquillitas atq; festum cõe. qa. s. (sicut dicit Aug. in Omelia super Ioannem). Ibi est festiuitas sine labe, serenitas sine nube, æternitas sine fine. Sic igitur patet q̃o festum accipi potest in bono. ¶ Secũdò principaliter dico, ꝙ festiuitas sumi pōt in malo, & per festum intelligi pōt gaudium & ꝓsperitas, gloria & solemnitas impiorum. Siue igitur agamus de festis & cõuiuijs tpalibus malorum, siue de eorum prosperitatib. glorijs & statibus fortunatis, possumus notare, quòd talia festa

Bonos afficiunt,	Bonos (dico) grauant affi-
Cito deficiunt,	ciunt. Constat.n. ꝙ mali di
Luctus adijciunt.	uites de substantijs paupe-

rum faciunt festa sua. In festo paschali apud Iudæos necesse erat occidi agnũ, quia. s. in festis, & in conuiuijs talium cum ipsi de suo nõ possint ea facere, necesse est, ꝙ agni. i. subditi innocentes grauent, & pelle. i. exteriori substãtia spolien-

tur. Luc. 22. Appropinquabat dies feſtus azimorum, qui dr̃ Paſcha. Vnde taliter feſtinantibus vr̃ dñs dicere illud Eſa. 1. Neomeniam, ſabbatum, & feſtiuitates alias non ferã iniqui ſunt cętus veſtri. Vnde cito etiã ceſſant & deficiunt. Vnde de ſuperba ſynagoga dr̃ Oleæ. 2. Ceſſare faciam oẽ gaudium eius, & ſolennitatem eius, Neomeniam eius, ſabbatũ eius, & omnia feſta tẽporum eius. Luctus inſuper generãt, & adducunt, quia, vt cõiter, omnia feſta & ſolatia mundi finaliter vel conuertuntur in temporalem tribulationẽ & luctum vel in æternale ſuppliciũ, & tormentum. Amos. 8. Tenebreſcere faciam terrã in die luminis, & cõuertã feſtiuitates veſtras in luctũ, & oĩa cantica veſtra in planctum. Tales igiẽ feſtiuitates mundanæq; lætitiæ & proſperitates à Deo odiuntur, & in perniciẽ taliter feſtiuantium conuertuntur. Vnde Amos. 5. dicit dñs. Odi & proieci feſtiuitates veſtras, & nõ capiã odorẽ cætuum veſtrorum &c. Vide de gloria mũdi, gaudio, proſperitate, & fortuna, & cæteris ſimilibus.

A **Fætor.** Cum fætor nihil aliud ſit, quàm malus vapor à corrupta cœli ſubſtantia euaporãs, ſenſum olfactus afficiens atque lædens, videtur quod fætor ſemper ſignat in malum. Signat enim

Culpam internam,
Infamiam externam,
Pœnam æternam.

Eſt (dico) fætor culpæ: Nihil. n. tm̃ fætet Deo & Angelis ſicut peccator. De peccatore autem Antiocho dr̃. 2. Mach. 9. ꝙ vermibus de carne eius ſcaturiẽtibus, exercitus fętore ipſius grauabatur. Vermes ſunt peccata, quæ per remorſum conſcientiæ mentem lacerant, atque mordent. Eſt etiam fętor infamiæ. Vapor n. malę opinionis qñque de ſubſtantia operum alicuius perſonę falſę vel verè eructat, qui alios per malam imitationem inficit, vel diſplicentiam grauat. Vnde Eſai. 24. De cadauerib. eorum aſcendet fętor. Eſt inſuper fętor pęnę ſeu miſeriæ. Conſtat. n. ꝙ fætor eſt grauiſsima pęna ipſum continuè ſuſtinenti. Vnde pœna æterna fætor dr̃, quia grauat inficit eos à quib. ſuffertur. Et ideò cminatiuè dõr̃ ipſis malis Eſai. 3. ꝙ ipſis erit pro ſuaui odore fætor, & pro zona funiculus, & ꝓ criſpanti crine caluitiũ &c. omitto, quia paucæ ſunt auctoritates vocales. Vide de odore, & de fama & de ĩfamia, & ſiĩib.

A **Fætus.** Nota, ꝙ fætus ſunt animalium filij, ſeu fruct⁹. Et inde dicitur fętus ſeu ſętoſus adiectiuum, idem quod in generando fructuoſus & copioſus. Vide igitur infra vbi filius, & de Generare.

A **Fœx.** Cum fęces ſint partes ſeu ſuperfluitates rerũ q̃ à natura tanquam inutiles eijciuntur, ſeu ad fundum vaſorum à pluribus liquoribus ſegregatæ mundãtur, conſequens eſt quod fęces ſunt res cæteris impuriores, viliores, & inutiliores. Igitur poſſumus dicere, quòd in ſcriptura reperiuntur ſcilicet fæces

Terrenorum,
Vitiorum,
Tormentorum.

Fęces (dico) terrenorum, qui in imo locantur. In liquoribus. n. partes puriores & meliores ſunt ſuperius, fęces verò inferius ſubſunt. Iſtæ ſunt fęces vbi anguillæ & Ranę verſantur, & vbi ſcabrones & porci delectantur & volũtantur quia. ſ. porci. i. luxurioſi, ſcabrones. i. auari & circa diuitias diligentes & ſtudioſi, anguillæ. i. cauteloſi, qui. ſ. ad ſimilitudinem anguillæ difficiliter tenentur, & de manibus cito labuntur, Ranæ. i. detractores & clamoſi, ad fęces bonorum terrenorum verſantur, & ibidem mente & corpore detinentur. pſa. Fœx eius nõ eſt exinanita, bibẽt oẽs peccatores terræ. ¶ Itẽ ſunt fęces vitiorum, quæ in corde velantur. Pc̃tã. n. fęces ſunt, in quib. ſ. mũdi pc̃tores delectanẽ, & ſiſtunt. Multi. n. ſunt ſicut onocrotali, aues immũdæ, q̃ magis fęces diligunt q̃ res mũdas, q̄b. tñ dñs cõminaẽ. Soph. 1. Viſitabo inq̄t ſup viros defixos in fęcib. ſuis. ¶ Itẽ ſunt fęces tormẽtorũ vbi mali iactanẽ. Pęna. n. cõparaẽ fęcib. q̄a. ſ. iſta eſt inferius in profundo, & q̄a. ſ. in iſto horribili loco ꝓijciunẽ dãnati. Qđ igiẽ p fæces tribulatio & miſeria deſigneẽ, patet Ezec. 23. vbi aĩæ dãnatæ in figura idololatræ ciuitatis Hieruſalẽ cõminaẽ dñs dicẽs. Calicẽ ſororis tuæ bibes, profundũ & latũ, & eris in deriſum & ſubſannationẽ, q̃ eſt capaciſſima, ebrietate & dolore repleberis, calice mæroris & triſtitiæ, calice ſororis tuæ ſamariæ, & bibes illũ, & potabis vſq; ad fæces. Et iõ Dauid gloriabaẽ ſe à talib. fæcib. liberatum, dicens in pſa. Eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fęcis, & ſtatuit ſupra petrã greſſus meos &c. Vide de lacu & luto.

Fialæ. Cum fiale ſint vaſa rotunda cũ orificio longo ad continendũ liquores apta ẽm diuerſam conditionem liquorum, neceſſe eſt diuerſitatẽ ponere fialarum. Et ſic nota, ꝙ ſunt fialæ A

Ad
Continendum gratiæ dulcorem,
Effudendum doctrinæ liquorem,
Retinendum culparum horrorem,
Augendum auditus errorem,
Hauriendum vitiorum ſaporem,
Emittendum vindictæ furorem.

¶ Primæ fialæ ſunt mentes iuſtorum,
Secundæ fialæ ſunt corda doctorum,
Tertiæ fialæ ſunt corda peccatorum,
Quartæ fialæ ſunt ora adulatorum,
Quintæ fialæ ſunt ventres guloſorum.
Sextæ verò fialæ ſunt conſciæ iracundorũ.

Dico igitur, ꝙ ſunt fialæ gratiam continẽtes, & iſtę propriè mentes iuſtorum ſignificãt, q̄a. ſ. gratiã continent, & odorem orationis & deuotionis propinant. De quibus dicit beatus Ioan. Apoca. 5. ꝙ ſeniores circa thronum habebant fialas plenas odoramentorum. quæ ſunt orationes ſanctorum. ¶ Item ſunt fialæ doctrinã effundẽtes. Et iſti ſunt doctores & p̄dicatores, qui liquorẽ ſanctæ doctrinæ diffundunt. Iſtæ ſunt aũt fialæ, quas Moyſes fecit in vſu tabernaculi, ſicut dr̃ Exod. 37. & quas Salomon fabricauit in vſus altaris & templi, ſicut patet. 3. Reg. 7. quia. ſ. doctores, & p̄dicatores fuerunt in tabernaculo, & in templo. i. lege antiqua & noua ꝓpter ꝙ. 1. Eſdræ. 1. dr̃, ꝙ reportatæ ſunt in Hieruſalẽ fialæ aureæ triginta, & fialæ argẽteę mille. Aduerte tñ, ꝙ hodie in multis verificatur illud. 4. Reg. 25. vbi dr̃, ꝙ Chaldei tulerunt de templo omnia vaſa ærea, nec nõ thuribula & fialas. Quia verè demones de templo Eccleſię ſubtraxerunt thuribula orationis, & fialas deuotionis & lectionis ¶ Item ſunt fialæ venena portãtes. Et iſti ſunt viri mali, qui venena diuerſorum vitiorum habent. Iſti mali figurantur Apoc. 16. vbi viſi ſunt ſeptem Angeli habentes ſeptẽ plagas nouiſsimas, & ſeptem fialas, quas effundentes fecerunt in hoĩbus ſtrages magnas. Septem. n. iſti Angeli, vniuerſitatem malorum ſignificant. Quia ẽm Greg. ſeptenarius numerus ſemper vniuerſitatem ſignat & quia pro certo iſti habent ſeptem fialas. i. vniuerſitatem vitiorum, iõ iſti habebũt ſeptem plagas nouiſsimas. i. vniuerſitatem pęnarum, & tormentorum. ¶ Item ſunt fialæ vnguenta habentes. Et iſtæ pro certo ſignificant adulatores, & malos & falſos diuitum conſiliarios, qui. ſ. libamina ſeu liquorẽ adulationis & proditionis de fialis cordium ſuorũ emittunt, q̄bus diuites inebriãt, & perfundũt, & eos ad oẽ vitiũ pronos reddunt. Figurati Apoc. 16. vbi dr̃, ꝙ quidam angelus effudit fialam ſuã in ſolem, & datum eſt ei affligere homines æſtu magno. Quia reuera qñ iſti mali Angeli fialam oris ſui aperiunt, & venena adulationum, detractionum & malorum conſiliorum in ſolem, i. in aliquem ſuperiorum emittunt, tunc eum ita ad malum inflammant, ꝙ alij ab eo affliguntur, & pereunt. Vnde ibidem dr̃, ꝙ vna fiala effuſa eſt in terram, & factum eſt vulnus ſæuum. ¶ Item ſunt fialæ vina haurientes. Et iſti ſunt viri ebrioſi, contra quos dr̃ Amos. 6. ꝙ bibentes vinum in fialis, & vnguentis optimis delibuti, nihil patiebantur ſuper contritione Ioſeph. ¶ Item ſunt fialæ furorem fundentes, & iſti ſunt tyranni, qui. ſ. furorem & iracundiam extra propinant. Vnde iſti ſunt illi mali Angeli, de quibus dr̃ Apoc. 15. q̄ ipſi habebant fialas plenas iracundia Dei &c.

Ficus. Vide ſupra de adducere, vbi eſt illa auctoritas Numero. 20. Adduxiſti nos in locum iſtum peſſimum, qui nec ficum gerit &c, Vide etiam ſupra de arbore, vbi eſt illa auctoritas. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea ſua &c. A

Fingere, fictio, fictũ, figmẽtum. A

figulus. Nota, quod fictum dr̃ illud, quod apparet aliud quã ſit. Et inde eſt, ꝙ omne illud opus fictile dr̃, quod de terra in alienam figurã efficitur, & formatur. Signat ergo fictio vel fictilitas animi humilem ſubiectionem, corporis fragilem conditionem, culparum mobilẽ receptionẽ. ¶ Primo ergo eſt fictilitas virtuoſa. Et iſta eſt quãdo homo ſe reputat fictilẽ, terreũ & mortalẽ. & per conſequens deiectũ humilem, atque vilem. vnde Nume. 5. dr̃. Accipiat ſacerdos aquam ſanctam in vaſe fictili, id eſt, in corde humili, in quo. ſ. aqua ſancta. i. gratia cõtineẽ, ſi tamen terra pauimẽti. i. mortis & mortalitatis

talitatis consideratio eidē adiungatur. Gratia. n. Dei, est qui dā liquor preciosissimus, qui ſm rei veritatem in tali vase fictili vult seruari. vnde Apostolus dicebat 2. Cor. 4. Habem⁹ thesaurū istum in vasis fictilibus. Aduerte tñ, ꝙ nos viles & fictiles debemus Deum recognoscere sicut proprium figulum & fictorem. Ipse. n. dicit Hie. 18. Sicut lutū in manu figuli, sic vos in manu mea dom⁹ Israel. Nā sicut dr̄ Rom. 9. Iste figulus ex eadem massa facit vas in honorē, & vas in contumeliā. Et bene ꝓh dolor, quia sicut multi qui eū non cognoscunt vt fictorē suū, quāuis ipse sit verus ꝓmetheus, de quo fingunt fabulæ, ꝙ imagines & statuas fictiles fecit ambulare & viuere, nihilominus nos ipsum ac si nō esset fictor noster, cōtēnimus. Sap. 5. Cinis est. n. cor eius, & terra superuacua spes illius, & luto vilior vita eius qm̄ ignorat qui se finxit, & q̄ insipirauit illi aīam & eidē contradicimus, & contra eū superbimus. De quo admiratiue dr̄ Rom. 9. Nunq̄d dicit figmentū ei qui se finxit, & quare fecisti me sic? & Esa. 29. Hæc est cogitatio vestra quasi si cōtra figulū lutū cogitet, & dicat opus factori, suo, nō me fecisti. & figmentū dicat fictori suo, nō intelligis. Non sic charissimi, sed honoremus figulū & fictorē nostrum, quia ſm ps. Ipse est qui cognouit figmentū nostrum, & q finxit sigillatim corda nostra. Ista est igiť fictilitas seu fictio virtuosa. ¶ Scd̄o dico, ꝙ īuenit̃ fictilitas ruinosa. Et sic p res fictiles intelligit̃ terrea & fragilis vita nostra, quæ. s. per tentationes frangitur, & maxime qñ alicui morticinio vel immundo per malam complacentiam sociatur Leui. 15. Vas fictile quod immundum tetigerit, cōfringetis qñ etiam mortalitate finaliter dissipatur, sicut de statua Nabuchodonosor dicitur Dan. 2. ꝙ partem pedum eius q̄ erat fictilis, lapis, qui desuper cecidit, dissipauit. Pes. n. finem vitæ signat, quā quia fictilem & terream, lapis. i. mortis duritia īuenit ipsam cassat. Istud ēt patet de diuitibus, qui fictitijs bonis modo pinguntur, sed præsentibus, & futuris tribulatiōnib. à Deo confringuntur. Esa. 30. Comminuetur sicut côteritur lagena figuli contritione perualida. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenitur fictio vitiosa. Et ista est fictio quæ fit in moribus, qñ s. malitiosi & hypocritæ mala fingunt esse bona, & etiam bona mala, & quando exterius in verbis & conuersatione vnū simulant, atq; fingunt in corde vero & intentione aliud cogitāt atq; gerunt, similes statuis & figmentis. Sap. 10. Stās figmentum salis. Talem autem fictionem spiritus Sanctus abominatur, & omnes fallaces & fictitios detestatur. Sap. 1. Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictū. Virisq; muri fictilis conminant̃, dicens. Eiulabo, & clamabo ad viros muri fictilis lamentantes. Hier. 48. Sapiens etiam ista fictione se carere dicebat. Sap. 7. Hāc sine fictione didici, & sine inuidia communico. Apostolus vero non in ficta charitate aliquid faciendū esse dicebat. 2. Cor. 6. In charitate non ficta. Figulus aūt istorum est diabolus, qui eos fingit, & efficit fictos. Vnde de multis ecclesiasticis lamentatur. Hier. Thr. 4. dicens. Quomodo inquit reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli? Et bene testea, quia vere tales testæ à sua ficta conuersatione franguntur. vnde psal. Tanquam vas figuli confringes eos. Non sic charissimi, quia sicut dicitur. 2. Mach. 6. Non. n. ætati nostræ dignum est fingere. ¶ Aduerte tamen, ꝙ fictio quādoque capitur in bono, q̄ nihil aliud est, quā discreta simulatio, sicut de Christo dicitur, ꝙ ne cognosceretur, finxit se lōgius ire. Lu. 24. Talis autem fictio potissime spectat ad prælatos & iudices &c. Vide de mala fictiōe vbicunq; infra agitur de hypocrisi, malitia siue fraude, & similibus.

A **Fides.** Nota, ꝙ fides est fundamentū & subiectum omnium aliarum virtutum, & ideo sicut subiectum subijcitur bonis & malis accidentibus, ipso inuariabili ꝑmanente, sic fides potest perseuerare, & inuiolabilis permanere sub pctis & virtutibus. Est etiam fides informis, & fides formata. Fides informis est, q̄ forma gratiæ & charitatis caret pp concomitantiam peccati mortalis. Formata vero dicit̃, quando charitati & gratiæ est coniuncta. Describitur autē fides ab Apostolo Heb. 11. Fides est sperandarū substantia rerum, argumentum non apparentium. Describitur ab Isid. Fides est, qua veraciter credimus id, quod nunquam videre valemus. Describitur insuper à Chrys. Fides est sanctissimæ religionis fundamentum. Fides. n. fundamentum, dicitur q̄a sicut sine fundamento nihil potest ædificari, sic impossibilē est aliquam sine fide virtutum congeriem fabricari, quia sicut dicitur Heb. 11 Sine fide est impossibile quenquam placere Deo. Est. n. fides inter virtutes sicut mater inter filias, sicut stipes inter frōdes, sicut caput inter mēbra exteriora, sicut cor inter mēbra interiora. Et iō sicut in natura ſm Aris. primo formatur cor inter oīa alia mēbra, sic vere nobis debet esse principalis & præcipua cura de fide nostra, primo & ante oīa bene formanda & ordināda. Quia re uera fides est

Sicut { Pes ad sustentandum, / Oculus ad dirigendum, / Cor ad viuificandum. }

Per fidē. n. sustentat̃ nostra fragilitas. vñ Colu. 1. Permanetis in fide fundati. Item per fidē dirigit̃ erroris cęcitas. vñ Hæb. 12. Aspiciētes in autorē fidei & cōsummatorē Iesum. ita ꝙ de istis duob. pōt dicere ipsa fides illud Iob. 29. Oculus fui cæco, & pes claudo. ¶ Itē p fidē viuificat̃ nostra mortalitas, B quia sicut dr̄ Rom. 1. Gal. 3. Heb. 10. Iustus ex fide viuit. Et iō charissimi, diabolus vr̄ esse similis astuto luctatori, draconi deceptori, accipitri raptori. Luctator. n. pedes socij sui supplātat, draco pugnās cū elephāte oculos sibi si pōt extrahit, vt cęcus efficiat, accipiter aūt capta p̄da, cor ipsius eradicat, vt exinde satiet. Nihil. n. sapidi⁹ accipitri, q̄ cor comedere p̄dæ suæ. Et ꝓculdubio charissimi sic facit diabolus, q̄a vere summè dicitur nobis auferre pedem fidei sustētantis, oculū fidei dirigentis, cor etiā fidei viuificantis. Scit. n diabolus, q̄d sine tali pede non stamus, vel in bono perseueramus, sine tali oculo illa, quæ sunt credenda non intelligimus nec consideramus, sine tali corde vitā gratiæ habemus nec continuamus. De diabolo igitur bene præmonemur. 1. Pet. 5. Aduersarius vester diabolus tanquā Leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Diabolo est. n. fortiter resistendum. quod tamen non faciunt qui per errores hæreses & sortilegia vr̄r cor & pedem & oculum amisisse. De q̄b. 2. Tim. 2. A veritate exciderunt & subuerterunt quorundam fidem. Non sic charissimi, sed contra diabolum viriliter dimicemus, & cor pedem & oculum fidei seruemus Iuxta illud. 2. Tim. 4. Bonum certamen certaui cursum consummaui, fidem seruaui, ideo reposita est mihi corona iustitiæ &c. In quibus verbis ostenditur, ꝙ per fidem Mundi prælium superamus. Bonum inquit certamen. Vitæ terminū cōsummamus. Cursum inquit. Cæli brauium reportamus. Iō inquit reposita est mihi corona iustitiæ. Fides. n. iuuat in prælijs viriliter dimicare, facit in stadijs fęliciter cōsummare, facit de brauijs vtiliter reportare. Dat igitur fides

Constantiam roboratiuam, / Perseuerantiam consummatiuam, / Cœli gloriam præmiatiuam.

¶ Dico igitur, quod per talem fidem / Verbera toleramus, / Opera consummamus, / Munera reportamus,

Primo igitur dico, ꝙ per fidē verbera toleramus, ꝙ ostēditur cū dr̄. Bonum certamen certaui. Istud est. n. bonum certamen certare, C tribulationes & angustias sustinere pro fide & iustitia, iuxta illud Eccl. 4. Vsq; ad mortē certa pro iustitia. Sicut. n. dicit Auicenna & Ambr. in hexamerō, Apes pro defensione regis sui certant & pugnant, & pro eo perire pulchrum putant. Serpens etiam ꝓ capite suo ne lædatur corpus obijcit, & plagis & verberib. pro seruando capite totum corpus exponit. Sic vere charissimi si fideles & boni fuerimus, pto rege & capite nostro. s. pro Christo & eius fide defendendo & sustinendo, certare & præliari debemus scilicet contra demonum tentationes, contra mundanas tribulationes, & etiam contra infidelium impugnationes, corpusq; nostrum & membra pœnis & laborib. exponere propter ipsum, iuxta illud. 1. Timo. 6. Certa bonum certamen fidei. Istud verbum potissime potest dici militib. cruce signatis, vel alijs contra infideles vel etiam q̄buscunque iustum prælium ingressuris, quia pro certo fides pro qua pugnant, quam sciunt esse certam & veram debet eis maximum esse in certamine fundamentum, & audaciæ fulcimentum. Bonum ergo certamen certaui. Et hoc, quia pro certo sicut dicitur. 2. Tim. 2. Non coronabitur, nisi qui lĩtime certauerit. Et si vis, potes hoc dilatare quomodo certandum est contra mundū, carnem, & hostē, & quot modis succumbit̃, & quot modis in hoc certamine præliatur. Et vide supra de Bello. Patet igitur, ꝙ per fidem verbera viriliter toleramus. ¶ Secundo dico, ꝙ per fidem opera terminamus D Cursum consummaui. Fides enim quam de Deo & de reb. inuisibilibus & futuris habemus, valde iuuat hominem, vt ad vir-

ad virtutum cōplementum perueniat,& attingat. Fides.n. mentem dirigit, spes mentē erigit, charitas mentes inflammat & accēdet. Igitur aliæ virtutes possunt bona opera incipere, sed ad fidē pertinet consummare, & ad fidem debitum debitè ordinare[Cursum inquit consummaui.]Sicut .n. carens oculis non pōt bene cōsummare, seu perficere cursum suum, sic vere charissimi, cursum bonorum operum nō possunt perficere, seu cōplere illi, qui fidei lumine sunt priuati. Iō bene dr̄ Heb.12. Curramus ad propositū nobis certamē aspicientes in autorē fidei nostræ & consummatorem Iesū. Per fidem igitur opera terminamus, seu consummamus. Et nota, quod in isto verbo potest applicari de perseuerantia, & vide supra de tractatu Currere.¶Tertio dico, ꝙ ꝑ fidem munera reportamꝰ, ꝙ ōndit, cū dr̄ mihi corona. Et vere charissimi, corona gloriæ reponit, & reseruat illis, q̄ fidē Dei cū operib. sectant. Vñ dr̄ Tho.2. Vitā illā expectamꝰ, q̄ Deus daturus est illis, qui fidē nunquā mutant ab eo. Quid.n. charissimi, est apud Deū magis meritorū, quam sit fides, vt hō magis credat alteri, quam sibi, vt captiuet proprium intellectū & compellat ipsum credere, id qđ penitus excedit limites rationis? Secundum.n. Greg. Fides non habet meritum, cui humana rō præbet experimentum. Excedit.n. omnem sensū ideo valde meritoria debet esse. Et ideo pro certo charissimi, sancti meruerunt per fidem miracula facere, mundi tribulationes vincere, & in fine cœlestem gloriam acquirere. Per fidem.n. sancti miracula fecerunt Matth.27. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, trāsi hinc & transibit & nihil impossibile erit vobis. Item per fidē pericula euaserunt vnde Heb.11. Fide transierunt mare rubrum Ideo Petro super mare timenti periculum dicitur Matthæ. 14. Modicæ fidei quare dubitasti? Iterum per fidem tormenta superauerunt, & Paradisum acquisierunt Vnde ibidē Hebre.11. Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiā, adepti sunt repromissiones, obturauerunt ora leonū, extinxerunt impetum ignis, effugauerunt aciem gladij, conualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello. Ecce quot præmia, quot munera, quot priuilegia habet fides nostra. Et breuiter charissimi, si fides non moriatur per pc̄m̄ mortale, ab ipsa reportabimus bona spiritualia & æterna. Corona inq̄t reposita est mihi. Et ideo cuilibet præcipitur. Apocal.2. Esto fidelis vsq; ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ad quod facere potest quod scribitur. Hester vlti. Cognoscantur oēs qui fideliter persis obediunt, dignam pro fide mercedem recipere.¶Si vis, potes hic inuehere contra illos, qui habent fidem sine operibus. Potes etiā applicare hic de corona gloriæ, vbi sunt duodecim gaudia particularia &c. in loco 12. lapidum preciosorum omitto tamen omnia gratia breuitatis Patet igitur, ꝙ per fidem cœli munera reportatur. Bona opera terminantur. Pœnæ verbera tolerantur Et breuiter charissimi, fides in scriptura comparatur illi lapidi, dicitur Iaspis, quia sicut dicitur Apoc.21. In cœlesti Hierusalem fundamentū primum Iaspis. Sicut.n. Iaspis ꝓm Dioscoridem facit hominem tutum inter pericula maleficijs & incantationibus obuiat, & resistit, oculos acuit, ardorem tēperat, & castitatem diligit, sic vere charissimi, fides facit hominem tutū ꝑ constantiam. Col.2. Firmamentū eius, quæ in Christo est fidei vestræ. Incantationibus & suggestionibus demonū & hereticorum obuiat per veram scientiam. Eph. 6. Sumentes scutū fidei, in quo possitis oīa tela inimici ignea extinguere. Oculos intellectus acuit per prudentiam: ardorem etiā concupiscentiæ temperat per sanctitatem & castimoniā. Iō de Iaspide fidei dicitur Apo.21. Hierusalem, lumen eius simile lapidi precioso, tanquam lapidi Iaspidis. Et breuiter dicere possum, quod fides seruanda est, & habenda, quia

Deum iratum solet placare,	Per fidē dico Deꝰ
Mentis peccatum solet purgare,	placatur fides .n.
Quenq; grauatum solet iuuare,	signum regis est,
Mortis hiatum solet vitare,	quo viso in plio
Cœli optatum solet præstare.	huius mūdi, Deus

cognoscens eum esse ex parte sua, parcit ei. Fides.n. est sicut ille lapis, q̄ portatus reconciliat inimicos, q.a.s. facilr̄ Deus reconciliatur homini, quē inuenit catholicum & fidelē. Nā teste scriptura ad Hebre.11. sine fide impossibile est placere Deo & sicut dicitur Ecclesiast.1. Beneplacitum est Deo fides & misericordia.¶Item per fidem culpa purgatur. Sicut n. aer purificatur aduentu luminis, sic mēs per illuminationē fidei. Prou.5. Per fidem & misericordiā purgant pc̄tā, & per timorem dñi declinat oīs à malo.¶Itē per fidē hō saluatur, i. à pc̄ti & inferni periculo liberat. Vnde illi mulieri infimæ dr̄ Luc.7. Confide filia, fides tua te saluam fecit.¶Itē ꝑ fidē vita seruat. Fides.n. tenet locū cordis in virtutib. moralibus, quia.s. virtutes non viuunt sine ista. Abac.2. Iustus aūt ex fide viuit. Ista est n. quæ à morte culpæ & pœnæ nos liberat.¶Item per fidem salus donatur. 1.Pet.1. Reportantes finem fidei, vestræ salutem animarum vestrarum. Et iō breuiter de eius perfectionibus pulcherrime loquitur Aug. li. de verbis dñi. Nulla (inquit) maior substātia, vel thesaurus, nullæ maiores diuitiæ vel honores, quam sit fides nostra: hęc.n. homines saluat, cęcos illuminat, infirmos sanat, cathecuminos baptizat, fideles iustificat, pœnitētes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, virgines & viduas casto pudore conseruat, clericos ordinat, sacerdotes constituit, homines cum Angelis sursum locat.

Fidelis. Fidelitas

Nota, quod fidelitas est q̄dā mentis inuariabilis rectitudo, q̄ inter amicos & inimicos, inter pauperes & diuites, seruos & dños generaliter locum habet: hanc.n. virtutem omnes possunt habere: ad hanc etiam & natura voluit omnes homines generaliter & naturaliter obligare. Est igit̄ fidelitas mentis rectitudo, seu obligatio naturalis, qua q̄s ad amicitiam rependendam, ad secretum commissum cęlandū ad firmitatem propositi & etiam cuiuslibet pomissi reddendam & habendam se sentit efficaciter obligatum. Vnde possumus notare, quod nos debemus esse fideles, erga Deum, ipsum credendo, erga proximū, ipsum diligendo, erga seipsum quilibet, se fideliter conseruando, erga susceptū officiū ipsum fideliter exercendo & dispensando. Iuxta illud .1. ad Cor.4. Hiā quæritur inter dispensatores, vt quis fidelis inueniatur. Notemus igitur, quod nos debemus inuicem A

	Diligere,	Dico igitur primo,
Fideliter	Diuidere,	quod ad vitam fide
	Persistere.	lem pertinet fideli-

ter diligere. Fidelitas enim requirit, vt vnusquisq; nostrum alterum diligat, alter alteri subueniat, alter alterum supportet & foueat. Inter elephantes.n. videtur esse maxima fidelitas, vnum dicitur alterum diligere, & ipsum si ceciderit subleuare. Inter passeres etiam tam fidelis dicitur esse amor, ꝙ si vnus laqueo capitur, statim (si possunt) ab alijs concurrentibus liberatur. Quod de porcis etiam videmus, isti enim quodam fideli nexu alter ad clamorem alterius concurrunt & si possunt ei subueniunt & succurrunt. Sic proculdubio charissimi, debet esse de uobis. Quia vere charissimi, erga amicos nostros debemus esse fideles, & ipsos perfecte diligere, & eis in tempore tribulationis quanto magis poterimus subuenire. Iuxta illud Ecclesia.22. Fidem posside cum amico tuo in paupertate illius, id est in tempore tribulationis ipsius mane illi fidelis. Istam tamen regulam non tenēt falsi amici, quia scilicet non amant nec fideliter nec veraciter, quia scilicet non diligunt personam, sed fortunam nō hominis bonitatem, sed propriam vtilitatem. Istud patet, quia si in prosperitate aliquem diligunt, si superuenit aliqua tribulatio, vel tentatio, ab ipso recedunt. Iuxta illud Ecclesi.6. Est amicus socius mensæ, & non permanebit in tempore tribulationis. Ideo admirando loquitur sapiens Prouerb.20. Multi sunt misericordes, virum autem fidelem, q̄s inueniet. Non sic igitur, sed siue simus subditi siue prælati, siue domini siue vasalli, siue superiores, siue inferiores, siue maiores, minores, alter alterum diligamus, & alter alteri fidelitatem seruemus, quia sicut dicitur Prouerbior.28. Vir fidelis multum laudabitur. Et quia sicut dicitur Ecclesia.6. Amicus fidelis protectio fortis, & amico fideli nulla est cōparatio, debemus igitur fideliter diligere.¶Secundo dico, ꝙ nos debemus fideliter diuidere. Dispensator enim & procurator, qui habet reddere salariū, debet fideliter operarijs reddere, quod merentur. Si enim odio vel fauore inæqualiter diuideret, vel si vltra voluntatem domini sui retineret, nō fidelis, sed infidelis diceretur. Furtum enim committeret, ex quo bona domini contra voluntatem ipsius dispēsaret. Pro certo charissimi, talis fidelitas requiritur in quolibet ecclesiastico vel prælato, cui commissum est regimen, seu administratio C

ministratio domus Dei. Iste.n.subditis suis debet bona sibi commissa sine acceptione personarum distribuere & diuidere,& non sibi aut suis indebite retinere,qa sicut dr.1.Corin.4.Iam quæritur inter dispensatores,vt fidelis quis inueniatur. Quod vtiq; est contra multos,qui re vera non diuidunt fideliter,& æqualiter,sed maligniter & dispariter, qa .s.bona ecclesiæ suis cōpatriotis, familiaribus & consanguineis(q̄ q̄ indignis)distribuunt,bonis verò sufficientibus nihil donant. Isti sunt similes lupo,qui talis est conditionis, ꝙ totā prædā suā solus cum catulis suis vellet comedere,& nihil alijs distribuere. Vnde iste non fidelis est nec bonus dispensator est,nec ēt est similis leoni, qui prædā suā ēt extraneis, & alijs aialib. diuidit,& largitur. Sic verè multi sunt hodie in Ecclesia auari & lupini,rapaces,atq; tenaces, q bona sua alijs non diuidunt,sed pro se, catulis & parētibus ipsa reseruant & custodiunt. Vnde isti non sunt dispensatores fideles, sed fures,& impij & crudeles. De istis dr Esa.1. Principes in

D fideles,& socij furum. Non sic charissimi,sed pro certo nos debemus fideliter diuidere. ¶ Tertiò dico, ꝙ nos debemus fideliter persistere. Vir.n.fidelis,stabilis & firmus dicitur,

Veraciter loquendo,
Tenaciter cœlando,
Simpliciter viuendo,
Stabiliter hærendo.

Veraciter(dico)loquēdo quia.s. vir fidelis non debet vnum dicere,& aliud cogitare,quia sicut dr Proue.14. Testis fidelis non mentietur. Item tenaciter cœlando,quia.s.illud, quod suæ fidelitati committitur,non debet quacunque occasione alicui reuelare,quia sicut dr Prouerb.11. Qui fidelis est, celat amici commissum. Item simpliciter viuendo,quia.s.vir fidelis non debet esse duplex sed simplex,non debet vnum promittere, & aliud facere,non vnum fingere,& aliud sentire. Vnde de tali firmitate potest dici illud Esa.22. Figam illum paxillum in loco fideli. Item in amicitia stabiliter adhærendo,quia verè sicut canis est animal fidele dño suo, sicut pluribus de canis fidelitate posset ostendi exemplis,sicut de cane Lysimachi regis exemplificat Solinus, ꝙ dominum suum comitatus,cum corpus eius mortuum combureretur, in flammas cum eo se iniecit, sic verè charissimi dominis nostris superioribus & magistris debemus esse fideles eis.s.fideliter famulādo,nulli alij adhærendo,sed cum ipsis stabiliter perseuerādo Iuxta illud Apoc.2. Esto fidelis vsq; ad mortē,& dabo tibi coronam vitæ. Et breuiter notare potes, ꝙ fidelitas

E Præcipitur diuinis legibus,
Præficitur humanis gregibus,
Extollitur immensis laudibus,
Erigitur æternis sedibus,
Diligitur à cunctis gentibus.

Dico.n. ꝙ fidelitas diuinis legibus præcipitur. vnde Io.20. dr imperando. Noli esse incredulus, sed fidelis, Et illud prædictum Apocaly.2. Esto fidelis vsque ad mortem. ¶ Item dico, ꝙ humanis gregibus præficitur. Deus .n.vult habere præfectos vel prælatos in populo suo,nisi fideles & bonos. Matt.24. Fidelis seruus & prudens, quē cōstituit dominus super familiam suam. Et.1.Reg.2. Suscitabo mihi sacerdotem fidelem. ¶ Item immensis laudibus extollitur. Fidelitas.n.inter omnes virtutes summè laudatur. Iuxta illud prædictum Prouer.28. Vir fidelis multum laudabitur,& merito si laudatur,quia pro certo ista est virtus cæteris rarior,cæteris charior,cæteris sanior. Rarior dico. Prouerb.20. Virum autem fidelem quis inueniet? Charior etiā Sapien.3. Fideles in dilectione acquiescent illi. Sanior insuper. Prouerbio.13. Legatus fidelis sanitas. Ista igitur immēsis laudibus extollitur. ¶ Item ista æternis sedibus erigitur. Deus enim in conuiuio suo æterno, cum & ipse fidelis sit, iuxta illud psalm. Deus fidelis,& absque vlla iniquitate iustus & rectus,vult habere conuiuas fideles.psal. Oculi mei ad fideles terræ,vt sedeant mecum. ¶ Item ista à cunctis gentibus diligitur. Tanta est enim fidelitatis virtus, ꝙ ipsam in alijs diligunt etiam infideles Ecclesi.33. Seruus fidelis sit tibi quasi anima tua. Et breuiter charissimi, fidelitatē nullus debet infringere.sed ipsam potius conseruare,quia sicut dicit Seneca in Prouer. Viri boni est pollicitam seruare fidē. Et ideo ibidem,malo mihi deesse successum,quam fidē frāgere. Sed pro certo charissimi,istud nō faciunt hodie multi,quia proculdubio valde pauci sunt hodie viri fideles, infringunt enim aliqui fidelitatem

Per promissorum non impletionem,
Per secretorum reuelationem,
Per amicorum defraudationem & proditionem,
Per dominorum impugnationem.

¶ Infideles.n.sunt promissorū variatores. Iuxta illud Ro.4. Exinanita est fides,abolita est promissio. Item isti sunt secretorum reuelatores,nesciunt.n.aliquid celare,quinimo sæpe fit ꝙ fideles & bonos se fingunt esse, vt sub tali specie secreta hominum inquirant,vt tandem ipsa reuelent, & prodāt, similes vasis crystallinis, quæ ita sunt peruia & etiam lucida,quod quicquid intus est declaratur, quia verè quicquid talium fidelitati committitur, statim exterius reuelant. Et ideò bene cauendum est,cui vel quali secreta cōmittuntur. Iuxta illud Eccl.8.& Proue.25. Secretum extraneo non reueles,qa ꝓ certo falsi & ꝓditores veniūt ī vestimētis ouiū, intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. Quod figuratū est illo Ismael. Hie.41. de quo dr, ꝙ ipse in occursum aliorum incedens & plorans ibat.s.fingendo se eis compati, & condolere,dissimulans se velle ipsos ad locum securitatis ducere, ipsos tamen opportunitate habita interfecit. Et sic in talibus impletur illud Eccl.12. Oculis suis lachrymabitur inimic⁹, & cum inuenerit tps,non satiabitur sanguine. Isti igitur sunt secretorum reuelatores. ¶ Item isti sunt amicorum defraudatores. Amicos.n.suos.s.illos,qui se cōfidunt velut amicos, solent tales infideles decipere,& sub specie boni mala consilia suggerere,fidem insuper & veram amicitiam alijs tanquam propinquis,& proximioribus non seruare. vnde.1.Timo.5. Qui suorum,maximè domesticorum curam non habet,fidem negauit,& est infideli deterior. ¶ Item isti sunt dominorum impugnatores. Sæpe.n.fit, ꝙ infideles serui dominos,discipuli magistros,subditi prælatos,q̄ q̄ eis multa bona fecerint,solent decipere,contra eos insurgere, & eos accusare. Et istud patet in Absalon & Achitophel.2.Reg.17. quorum vnus filius,alter fuit consiliarius & secretarius regis Dauid,& tñ contra eum insurrexerunt, & ipsum de regno proprio expulerunt. Taliter.n.faciunt hodie mali serui,suis dñis,mali subditi suis prælatis, mali filij suis patrib⁹ mali ingrati suis benefactorib. Isti.n.sunt sicut Iupiter, q Saturnum patrem suum de regno fingitur eiecisse. Tales igiē infideles sunt,q in fidelitate stabilitatis & amicitiæ nō persistunt,ita ꝙ propriè de talibus pōt dici illud Deut.32. Generatio.n.peruersa est,& infideles filij. Non sic igitur charissimi,sed simus fideles & boni,& persistamus stabiliter, diuidamus æqualiter,diligamus veraciter &c. Vide supra de titulo Estote,& in illa auctoritate. Esto fidelis vsq; ad mortē.

Fiducia. Nota, ꝙ fiducia idem est, ꝙ cōfidentia spes seu securitas. ¶ Primo igitur possumus breuiter notare,quòd est quædā fiducia commendabilis & virtuosa. Et ista est fiducia qua in Deo & in sanctis confidimus & speramus. Deus.n.est sicut lapis Adamas,qui gestatus timores dr pellere,& hominem securum reddere. Epistites etiam facit,vt dicit Dioscorides, hominem inter pericula tutum esse. Sic verè Deus illos,qui in ipso habent fiduciam, & qui ipsum per iugem deuotionem & fiduciam secū portant:tutos,in periculis facit esse. Vnde Hiere.39. Erit anima tua in salutem,quia in me habuisti fiduciam. Ista est igitur fiducia commendabilis & virtuosa. ¶ Secūdò est fiducia detestabilis & vitiosa. Et ista est fiducia,quam quidam habent A

In { Mundi diuitijs,
Proprijs malitijs,
Amicorum multitudine.
Propriarum virium fortitudine. }

Habent(dico) fiduciam in diuitiarum plenitudine. vnde Iob.8. Sicut tela araneæ fiducia eius. & Iob.31. Si dixi obryzo fiducia mea es. Item in malitiarum promptitudine. Esa.47. Fiduciam habuisti in malitia tua. In amicorum multitudine. Iob.39. Nunquid habebis fiduciam in magna fortitudine eius? contra illud Hierem.9. In omni fratre suo non habeat fiduciam. In propria fortitudine. nec attendunt quod subito attenuatur. Ideò dicitur Esa.36. Quæ est fiducia ista, qua confidis? ac si nulla. ¶ Tertiò dico, ꝙ est fiducia affectabilis & gloriosa, & ista est illa perfecta securitas & fiducia, quam habent sancti in patria, de qua Esa.32. Sedebit populus meus in requie opulenta, in tabernaculis fiduciæ. Et hoc sufficit, quia supra satis dictum est de confidentia.

Fieri. Nota, ꝙ fieri signat mihi quandam continuationem,& quendā transitū & mutationē,& de vno esse ad aliud alterationē. Signat etiā imperfectionē, omnque A

complementi carentiam,& necdum adeptam perfectioné. Igit cũ significare possit in bono & in malo,dicamus,ꝙ fieri in bono significato pôt referri ad Deũ,& ad quélibet virum iustũ.In malo significato ad quemlibet impium & pec
B catoré¶.Primo ergo de fieri Dei dicamus.Quãuis.n.Deus quantũ ad essentiam suam nunquam cõsistit in fieri,sed potius in facto esse,cum nullam imperfectionem habeat, nec in aliquo transitu aut alteratione consistat,respũ tñ nři quotidie fit & efficit,in quãtũ in nobis ꝟm merita in diuersa mutat.Quãuis.n.sol in sua essentia est immutabilis,in suis tñ effectib.& quãtũ ad exterioré facié ꝟm ꝙ ĩ diuersis signis currit,multipliciter alterat.Sic Deus quãuis ſp idé ipse sit tñ ad effectus,& ꝟm signa per q̃ decurrit.i. ꝟm qualitaté hoim in quos agit,multipliciter variatur.Et sic notabo,quod Deus

Fit nobis { Hospes & habitator, / Tutor & defensator, / Pater & consolator, / Concordator & mediator. } Quod fiat nobis hospes & visitator seu cohabitator,patet Io.1.vbi dř ꝙ verbũ caro factũ est,& habitauit in nobis. Ista.n.fuit q̃dã factio & alteratio mirabilis,qua.s. factus est Deus hõ, summus,imus,æternus,mortalis.Istam factioné propheta desiderauit,natura stupuit & expauit.Maria tñ credidit & acceptauit.Propheta(dico)desiderauit,dicens in psal. Fiat misericordia tua dñe super nos,quemadmodũ sperauimus in te.Et illud.Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ,& super filiũ hoĩs qué confirmasti tibi.Natura ét ipsam reformidauit.Vnde pp mutationé ordinis naturæ,beata virgo expauescédo dicebat Luc.1.Qũo fiet istud,qm̃ virũ nõ cognosco?Maria tñ ipsa credidit & humiliter acceptauit,dicés ibidé.Ecce ancilla dñi,fiat mihi ꝟm verbũ tuum.Sic igit dico, ꝙ Christus quãtũ ad diuinitaté nõ fit,nec fuit factus. Vñ in symbolo canit.Genitũ,non factũ,consubstantialé patri,per qué oĩa facta sunt.Quantũ vero ad humanitate fuit in fieri, & ét fuit factus,vñ Gal.4.Misit Deus filiũ suum factũ de muliere,factum sub lege.Iste igit fit nobis spes & visitator, patet in psa.vbi dř.Fiat man⁹ tua vt saluet me.Ité ꝙ fiat nobis tutor,& defensator,patet in ps.vbi dicit. Fiat manus tua vt saluet me.Ité ꝙ nobis fiat pater & consolator,patet in psal. vbi dř.Fiat misericordia tua,vt consoletur me. Ité ꝙ nobis fiat concordator & mediator,patet in psal. vbi dř.Fiat pax
C in virtute tua.Sic igitur patet q̃uo fieri spectare pôt ad Deũ. ¶Secundo dico,ꝙ fieri pôt referri ad virum iustum. Iustus.n.continue fit,& perficit,& de bono in melius alteratur,vt.s.ad supremum factũ ad summã perfectioné.i.ad æternã beatitudinem attingere mereat.Sicut.n.puer in vtero non cessat formari,& fieri,quousq; ad maturã perfectionem ipsum contingat parturiri,sic in vtero huius mundi ſp debem⁹ esse in fieri quousq; mater nostra Deus,bene formatos & factos,in lucé æternitatis emittat.Mat.8.Sicut credidisti, fiat tibi.Deus.n.talem factionem in nobis appetit,& nos bonos fieri concupiscit.vnde.2.Timo.2.dicitur,ꝙ ipse omnes homines vult saluos fieri,& ad agnitionem veritatis venire.Et sic nota,quod ipse vult nos

Fieri { Stabiles & solidos, / Humiles & timidos, / Clementes & fluidos, / Feruentes & auidos, / Honestos & fulgidos, / Modestos & prouidos. } Igitur fiamus stabiles & solidi.Gen.1. Fiat firmamẽtũ ĩ medio aquarum.Ité Mat.4. Dic vt lapides isti panes fiant.Ité fiam⁹ humiles & pauidi Luc.22. Qui maior est vestrũ:fiat minor.& illud Iac.3.Nolite plures magistri fieri, fratres mei,scientes,qm̃ magis iudicium sumitis.Ro.3.Subditus fiat omnis mundus Deo.Item fiamus clemẽtes & fluidi.Lu.12.Dicitis,nimbus,venit,& ita fit.Nimbus.n.fluorem pietatis designat.¶Item fiamus feruentes & auidi.s.in ora-
D tione & deuotione.1.Cor.16.Omnia vestra in charitate fiãt & Act.12.Fiebat autem oratio sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo.¶Item fiamus honesti & lucidi.Roma. 8.Conformes fieri imagini filij sui.& Gen.1.Fiat lux.Et ibidem.Fiãt luminaria iñ firmamento cœli.Lux.n.& imago honestam conuersationem designant. ¶Item fiamus modesti & prouidi 1.Cor.14.Omnia secundum ordinem fiant in vobis.Ista sunt igitur,quæ oportet fieri.Apo.1. Quia si ista nõ fierent,non fieret salua omnis caro.¶Tertio dico quod fieri potest referri ad peccatores,qui non fiunt modo iam dicto.Sunt enim sicut monstra,quæ faciendo errat natura,ꝗa pro certo omnia videntur in eis modo inordinato & ratioñi contrario esse facta.Isti enim fiunt

{ Rebelles & litigiosi, / Imbecilles & desidiosi, / Carnales & luxuriosi, / Crudeles & iniuriosi, / Instabiles & defectuosi. } Quod fiant rebelles & litigiosi patet in ps.vbi dř.Fiant contra dñm ſp. ¶Ité qđ fiãt imbecilles & desidiosi,patet 2.Reg.18.vbi dř. Fiant sicut puer inimici domini.& Exo.15.Fiãt immobiles quasi lapis. ¶Item quod fiant carnales & luxuriosi,patet Ephesi.5.vbi de luxuriosis dicitur,qđ quæ in occulto ab eis fiunt, turpe est dicere,& tamen in psa.dicitur.Nolite fieri sicut equus & mulus,quib.non est intellectus.¶Item qđ fiant crudeles & iniuriosi,patet Gen.49.vbi dř, Fiant dan coluber in via,cerastes in semita,mordens vngulas eq.¶Item ꝙ fiant instabiles & defectuosi patet Hier.18.vbi dicitur.Fiant corruentes in conspectu tuo,defectuosi.s.breues & im perseuerãtes psa.Fiãt dies eius pauci.¶Item ꝙ isti finaliter fiant miserabiles & penuriosi.s.post mortem in inferno,patet in psa.vbi dicitur. Fiant habitatio eius deserta,fiant filij eius orphani, fiãt nati eius in interitum. Et alibi.Fiant tanq̃ puluis ante faciem venti, & angelus dñi persequens eos &cæ.sufficiat de fiat tam in bono q̃ in malo significato.¶Sed si vis potes dicere,ꝙ istud verbum fiat dř imperatiuè,supplicatiuè, execratiuè,seu maledictiuè,& ordinatiuè:imperatiuè dico,qđ sicut illud[Fiat lux &c.]Supplicatiue,sicut illud[Fiat misecordia tua domine super nos]Maledictiuè seu execratiuè, sicut cũ dicitur[Fiant nati eius in interitum, in generatione vna deleatur nomen eius]Ordinatiuè,sicut illud[Omnia vestra in charitate fiant]Adhuc dico,quod est vnum fiat quod est

{ Potentiæ, / Clementiæ, / Iustitiæ, / Nequitiæ. } Fiat potentiæ pertinet ad Deum creatorem.Gen.1. Fiat lux.Fiat clementiæ pertinet ad Christum redemptorem.vnde Dauid in ps. Fiat pax in virtute tua.Fiat iustitiæ pertinet ad viatorem bonum.Proue.18.Longi fient dies eius. Fiat nequitiæ ꝑtinet ad vanum peccatorem.psalm.Fiat ei,supple maledictio, sicut vestimentum quo operitur &c.Sufficit.

Figere Fixus Fixio.

Nota, qđ cum illud, A quod fixum est siue sit palus siue sit clauus,stabiliter adhæreat rei,cui infigitur,videtur,quod loquẽdo moraliter,fixio stabilitatem designet. Homo enim fixus dicitur,qui in aliquo proposito efficaciter stabilitur.Sumitur igitur figere in bono & in malo significato.In bono enim significat perseuerantiam & durationem. In malo vero designat cordis proteruiam & obstinationem.¶Bonus enim debet esse fixus,& in bono proposito stabilitus.Sicut enim pali tabernaculorum quanto profundius in terra figuntur,tanto ipsa tentoria contra ventorum impetum efficacius statuuntur,sic homo bonus cum in profundo per bonum propositum in virtutibus radicatur,contra tentationum flatus & fluctus stabiliter roboratur.Arbor enim faciliter euertitur,quæ in terra non figitur, aut cuius radix nullatenus profundatur.Igitur figamur in Deo per fidem,ipsi perfecte credendo.Esai.22.Figam illum paxillum in loco fideli:figamur in proximo ꝑ charitatem,ipsum fortiter amando.Ecclesi.6.Amicus si permanserit fixus, erit tibi sicut coæqualis.Figamur in cœlo per spem, bona æterna cordialiter affectando.Vnde illud quod dicitur in collecta Ibi nostra fixa sint corda,vbi vera sunt gaudia.Quidã enim sanctus pater cum rogaretur à discipulis verbum salutis ꝑponere,solum ista duo aduerbia dicebat.Ibi,vbi.& rogatus exponere dictam collectam,dixit.Ibi inquit nostra fixa &c. Spes enim fides & charitas sunt tres claui tabernaculi cordis nostri, & tres radices arboris mentis nostræ,& tres columnæ ædificij virtutum nostrarum, quæ si stabiliter fixa fuerint, nunquam cadere poterunt aut perire. Exod.19. Israel fixit tentoria e regione montis. Et breuiter in nobis debet esse

Fixa { Intentio, / Affectio, / Locutio. } De fixa intentione potest dici illud Ecclesi.27. In medio compag.nis palus figitur. De fixa affectione pôt dici illud Eccl.6.Amicus &c.vt supra.De fixa locutiõe pôt dici illud 2.Reg.19.Fixum est quod locutus sum. De malis etiam & obstinatis quomodo in suis opinionibus & malis propositis fixi sunt,patet.Arbores infructuosæ,vt communiter

niter profundius figuntur in terra,& maiores & excellentiores existunt quam arbores fructuosæ.patet de quercubus & de vlmis respectu mali punici seu mori.Sic vere mali & infructuosi,profundius figuntur in suo malo proposito,quã boni figantur,in bono figurati Act.27.in illa naui cuius prora in bitalasso ita stabat imobilis,ꝙ ante fracta est quã laxata.Sic mali vsq; ad fractionem mortis fixi & stabiles permanent in delictis.Vnde de Ismael dicitur Genesi. 16. quod e regione vniuersorum fratrum suorum figet tabernacula.

Figulus,Figmentum. Vide in tractatu fingere.

Figura.

A Nota,ꝙ figura accipitur ꝓ exteriori imaginę seu forma.Et inde est,ꝙ in scientialib. illud figura dicitur, vbi sub exteriori apparẽtia historiæ vel literę interiora mysteria cõtinenť.Nota igitur,ꝙ figura ẜm vtrũque suũ significatũ,quo vel ẜm literam,vel secundum literę mysticã intelligentiam signat,significare moraliter potest

Caliginem velatæ veritatis,
Imaginem ornatæ venustatis,
Eruginem mundanę qualitatis,
¶Prima figura debet intelligi,
Secunda figura debet corrigi,
Tertia figura debet negligi.

Inuenitur igitur figura quã debemus intelligere.Et ista est figuralis & enigmaticus scripturarum processus,sub quo verus intellectus latet, de qua dicitur 1.Cor.10.ꝙ scĩs patrib.oia in figura cõtingebant.Nam facta antiquorum ex veris historijs processerunt & futurorum legis nouæ sacramentorũ signa & figuræ fuerunt.Parabolæ ẽt Christi figuratiue dictæ sunt, quia vnum quidem interius,aliud vero exterius significant, & ꝑtendũt Cognitio ẽt nostra pro tempore huius vitæ nunquã est nuda facialis,sed potius obscura,enigmatica & figuralis. Cuiꝰ tñ contrarium erit in patria,quia ibi non erit parabola vel figura,sed nuda veritas atque clara,ita ꝙ de quolibet beato poterit dici illud Nu.12.Non per figuras & enigmata, sed facie ad faciem,Deum videt.¶Item inuenitur figura quã debemus emendare & corrigere. Et ista est figura exterioris conuersationis,quæ.s.per virtutes ornatur, atque pingitur. 4.Reg.1.Cuius figuræ & habitus est vir,qui occurrit vobis? Rñderunt.Vir pilosus,& Zona pellicea præcinctus renibus. Per vitia autem hæc figura deformatur,& inficitur.vñ Leu. 19.Neq; figuras aliquas,aut stigmata facietis vobis.Figuras (dico).i.malæ conuersationis imagines. Per pœnitentiã vero antiquæ & malæ figuræ destruũtur.4.Regum.23.Figuras idolorum & immunditias abstulit Iosias.Noua vero & sancta figura reparatur & reficitur,sicut Nabuchodonosor Daniel.4.De seipso prius in bestiam mutato & tandem reformato dicit.Figura mea reuersa est ad me. ¶Item inuenitur figura quam debemus contemnere & negligere. Et ista est figura cuius & imago prosperitatis mũdanæ de qua. 1.Corin.7.Præterit.n.figura huius mundi &c.Vide infra de imagine,& de forma,& alijs similibus.

Filippus.

A Nota,ꝙ philippus interpretať os lampadis seu os manuum,significans virum iustũ, & maxime doctorem scientificum vel prælatum,qui dr̃ os, qa loquitur alios instruendo,lampadis,quia fulget alios exempl ariter illuminando.Dicitur os manuũ,quia ori manus applicat,quia id quod docet prædicando,confirmat operando.Et si vis nota,quod philippus est nomen

Abundantiæ & possessionis,
Intelligentiæ & discretionis,
Sapientiæ & instructionis,
Amicitiæ & dilectionis,
Eloquentiæ & prædicationis,
Excellentiæ & exaltationis.

Philippus.n.abũdauit ĩ virtutib.vñ Io.1.Erat aũt philippus de Betsaida ciuitate Petri & Andreæ.Bethsaida.n.interpretať domꝰ frugũ. Fruges vero,virtutes designant. ¶Itẽ philippus ignorates informauit.patet Act.8.vbi dr̃ ꝙ eunucho in curru suo legẽti Esaiã,adiunctus est philippus,qui scripturam sibi aperuit, & eum cõuertit & baptizauit.¶Itẽ philippus clarã intelligẽtiã postulauit.Io. 14.Dixit Christo Philippus.Dñe ostende nobis patrẽ,& sufficit nobis.Sequitur.Qui videt me , videt & patrem meum.¶Item veram amicitiam frequentauit, ꝓmotionem & honorem acquisiuit.vnde.1.Mac.6. dicitur ꝙ rex vocauit philippum vnum de amicis suis, & præposuit eum sup vniuersum regnum suum . ¶Item Philippus fidem Dei pdicauit.Vnde & bene interpretať os lampadis, vt prædictũ est.Vnde iste & euangelista & bonus annunciator dicitur fuisse.Actu.21.Intrantes domum Philippi euangelistę qui erat vnus ex septem,mansimus ibi &c.¶Item Philippus cęlestia vindicauit.Act.8.Spiritus domini rapuit Philippũ & inuentus est in azato idest in Paradiso.&c.

Philistijm, Philisteus Philistea.

A Cũ philistijm fuerint populi ĩfideles,dudũ in illa parte syrię ꝙ nunc palestina dr̃ habitantes,populo Dei ſp inimicantes, & eos vel bellis impetentes,vel seruitute prementes, videtur ꝙ p philistijm possunt intelligi, vel Demones vel tyranni à vera fide deuij,& bonis omnib.inimici.Isti.n. cõtra bonos cõtinue militant,ipsosq; diuersimode fatigant & molestãt.1.Reg.31.Philistijm pugnabant aduersum Israel.interp̃tatur.n.Philistijm vel philistei poculo ruentes,quia.s.ipsi demones poculo superbiæ imbuti,ceciderunt de cœlo . Mali vero poculo vitiorum ebrij,quotidie cadunt inferius in inferno.1.Reg.9.Humilitati sunt philistijm,nec apposuerunt vltra vt venirẽt in terminos Israel Tales n.finaľr ꝑ dãnatione humiliabũtur,& terminis Israel.i.patria Deum videntiũ, hoc est cęlesti gloria priuabuntur.Et merito,quia pro certo tales philistijm idest mali & maxime tyranni

Mundi substantię eligunt cumulos,
Altæ potentiæ vendicant titulos,
Malæ concordiæ constringunt nodulos.
Tristis inuidiæ sustinent famulos.

Sic igiť patet,ꝙ tales philistei ꝑ auaritiã diligũt terrena.1.Re.23. Philistijm infuderunt se super terram.Per superbiam ascendunt amena.1.Reg.17.Philistijm stabant super montem.Per malam concordiam iuncti sunt habena.Vnde ibidem dicitur.Congregauerunt philistijm agmina sua. Et per inuidiã sparguntur,vt arena idest diuiduntur abinuicem.2.Regum 5.Philistijm diffusi sunt in valle.

Filius.

A Nota,ꝙ filius est nomen subiectionis,nomẽ dilectionis,nomen vtilitatis,nomẽ nobilitatis, nomen,conformitatis.Nomẽ dico subiectionis,quia patri debet subiugari.Nomẽ delectiõis,qa à patre debet amari.Nomen vtilitatis,qa pater debet subrogari.s.in successione.Nomen nobilitatis,qa liber debet iudicari.Nomen cõformitatis,qa debet patrẽ i virtutib.imitari.Istis quinq; modis charissimi,debemus pro certo esse filij Dei & sanctorum , quia pro certo(charissimi) boni & ꝑfecti viri istis quinq; rõnib. possunt spirituales filij nuncupari.s.quia isti habent [illegible]

Humilitatis subiectionem,
Charitatis dilectionem,
Nobilitatis dilectionem,
Hæreditatis successionem,
Conformitatis applicationem.

Boni.n. humiliter maiorib. subiugantur.vñ Sap.9. & ẽt in ps.Ego seruus tuus,& filius ancillę tuæ.¶Item alter nati diligunt & diliguntur. s.tam à Deo quam ab hominib.Vnde Gene.22.Tolle filium tuum,quem diligis Isaac.& Luc.3.Tu es filius meus dilectꝰ. ¶Item isti sunt nobiles moraliter & liberi,quia.s. isti sunt filij,& non serui qui.n.facit peccatũ,seruus est peccati.Ioan. 8.Et ideo quia sancti sine tali seruitute fuerunt,liberi, & nobiles spirituˈaliter dici potuerunt.Vnde Sap.2.Si est vere filius Dei,liberabit eum.¶Isti vtiliter hæreditãtur,quia.s.filij spirituales Dei & Ecclesiæ,habent ius in hæreditate & successiõe patris & matris,i.in bonis Ecclesiæ,in bonis gratiæ, in bonis gloriæ.Vnde Gal.4.Qď si filius,& hæres. ¶Itẽ isti conformiter imitanť,quia patres spirituales,videlicet Deũ, prælatos,& sanctos viros debent imitari,& eis in virtutibus conformari.vnde Gen.5.Genuit Adam filium ad imaginẽ suam.Et sic pro certo charissimi,si istas quinque conditiões quis habuerit,bene spiritualis.i.Dei filius dictus erit. Et sic poterit dici de ipso illud prællegatum Lucæ.3.Tu es filius meus dilectus.In quibus verbis ostenditur,quod ad hoc,ꝙ quis filius Dei possit dici,tria principaliter requiruntur.Debet enim esse habilis ad æternam susceptiõem quia dicitur [Filius]Humilis per internam subiectionem, quia dicitur [Meus]Amabilis per supernam dilectionem, quia dicitur [Dilectus]Isti enim sunt

Dei { Successores,
Seruitores,
Amatores,

Dei successores,quod probat conditio, qa[Filius vel filij.] Dei seruitores, quod probat possessio[Meus].i.mihi subditꝰ,vel à me possessus. Dei amatores,quod probat affectio[Dilectus inquit]Si enim à Deo est dilectus,per consequens ipsum supponere diligitur, iuxta illud Sene.Ama si vis amari.¶Primo ergo dico,quod iustus

stus dr̃ filius Dei, quia succedit in hæreditatem, & hoc ostenditur cum dr̃ [.Filius]. Filius.n. dr̃ patri naturaliter succedere. Sic sancti & iusti qui per gratiam filij Dei constituuntur, in hæreditate sua i. sequenti gloria, vel in præsenti ecclesia, hæredes & successores fieri merentur. Et ideo videmus, q̄ Deus facit talibus, sicut vitulus marinus, qui est aı̃al natans in aquis, & graditur in terris, q̄ filios suos in terra generat atque parit, ipsosq; finaliter ad mare ducit, & ibidem ipsos natare docet, instruit & inducit, sicut dicit Pli. Sic verè charissimi, Deus pater filios suos fideles, in terra i. in hoc mundo generat per gratiam, & tandem in monte ipsos ad mare .i. ad affluentiam Paradisi perducit, & regni Paradisi successores tanquam legitimos filios eos facit. Ideò de talibus pōt dici illud Io. 18. Seruus non manet in domo in æternū. Ideo de tali filio loquitur Christus Lucæ. 15. Fili, tu semper mecū es, & oı̃a mea tua sunt. Sic igitur dico, q̄ quicunq; iustus dr̃

C Dei filius, quia succedit in hæreditate. ¶ Secundò dico, q̄ filius pōt dici, qui præcellit in humilitate, illud.n. nomen est humilitatis. istud.n. vocabulum filius, importat de se quod sit in paterna ptāte, cum sit vocabulum relatiuum. Et hoc ēt ostenditur cum dr̃ Meus, quod est pronomen possessiuum. ista.n. pronomina, meus, tuus, & suus significant quasi possessionem & subiectionem ad denotandum, q̄ illi, qui filij spirituales Dei & ecclesiæ volunt esse, debent per humilitatē Deo suis & maioribus subijci, & per abdicationem ꝓpriæ voluntatis alterius iuris fieri, & non sui. [Meus inquit]. vnde Mat. 17. Hic est filius meus, vt sic q̄libet dicat illud Gen. 27. Ego sum filius tuus Esau. Vbi nota, q̄ talis humilitas debet habere obedientiæ promptitudinem, quod notatur, cū dr̃. [Ego], quod est primæ personæ. Ad denotandum, q̄ ad promptè obediendum debes inter cæteros primus esse. Itē debet habere perseuerantiæ firmitudinem, quod ostenditur cum dr̃. [Sum.] Item debet habere humilitatis propitudinem, quod notatur cum dr̃. [Tuus.] Item debet habere fœcunditatis plenitudinem, q̄a dr̃ Esau, quod interpretatur terra. De isto igitur meus i. de ista subiectiua possessione pōt quilibet talium dicere illud psa. Dn̄s dixit ad me, filius meus es

D tu. Iustus igitur filius Dei dr̃, q̄a præcellit in humilitate. ¶ Tertiò dico, q̄ talis filius Dei dr̃ quia fundatur in charitate, q̄ ostenditur cum dr̃. Dilectus. Quia.n. tales à Deo sunt dilecti, ideò supponitur, q̄ ipsi Deum diligant, quia Deus nō diligentes se, non diligat, iuxta illud Prouer. 8. Ego diligentes me diligo. Et in persona talium dr̃. 1. Io. 4. Nos igitur diligamus Deum, qm̄ ipse prior dilexit nos. Amor.n. habet naturam reciprocam, diffunditur.n. de vno in alium: quia sicut humor à radice transfunditur in ramos, sicut patet tpe verno, & econuerso à ramis diffunditur in radicem, sicut patet in tpe hiberno, sic verè à radice .i. à Deo, patribus & prælatis & maioribus amor transfunditur vel transfundi debet primo & principaliter in ramos .i. in filios & subditos quos libet viros iustos, sicut dicebat Dauid in persona talium superiorum. 2. Reg. 1. Sicut mater vnicum amat filium, ita te diligebam. Sed pro certo ab istis ramis .i. inferioribus debet iste humor .i. iste amor iterum in Deum & superiores vice reciproca refundi, quia valde est consonum rationi, vt illos à q̄bus diligimur, totis affectibus diligamus, iuxta illud Io. 15. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem &c. Sic ergo patet breuiter quod si filius Dei q̄s esse voluerit, sicut à Deo & superioribus suis diligitur, sic ipsos diligere tenet. Dilectus inq̄t. vnde Matth. 17. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Sed heu proh dolor charissimi, quam pauci sunt hodie filij, qui istum amorem rependant aut repensant. Amor.n. quem habet Deus ad hoı̃es, non rependitur, quia quamuis à Deo diligamur, ipsum tn̄ non diligimus nec timemus. Pellicanus.n. sicut dicit magister Iacobus in li. de mirabilibus orientalium regionum, q̄uamuis ꝓ viuificandis filijs suis seipsum vulnerat & debilitat, vt virtute sui effusi sanguinis filios ipsos suscitet & viuificet, fit tn̄ vt dicit idem, quod quidam ipsorum filiorum de patre sic pro eis debilitato non curant, nec ei necessaria ministrant. quod aduertens ipse pater, quando ad sanitatem peruenit, ipsos filios punit, & à nido suo eijcit, & expellit. Istud charissimi, quotidie videmus in nobis, q̄ sumus filij Dei per creationē. Quamuis.n. pater noster Deus sanguinē suum in cruce fuderit, vt nos mortuos viuificaret & suscitaret, nos tn̄ tāti beneficij immemores, sibi in persona pauperū suorū debilitato, depresso, & fatigato non subuenimus, nec de ipso curamus, q̄uis ipse clamet in scriptura Esa. 28. Reficite lassum, & hoc est meū refrigeriū. Nec etiā vulneribus, q̄ pro nobis sustinuit, in aliquo cōdolemus, q̄uis ipse clamet Thre. 1. O vos oēs, q̄ trāsitis per viā, attēdite & videte si est dolor sicut dolor meus. Et iō verè propriè ipse pōt de nobis dicere illud Esa. 1. Filios enutriui, & exaltaui, ipsi aūt spreuerunt me. Et iō finaliter de nido Paradisi tales eijciet, & in die iudicij cōsortio suo & hæreditate Paradisi tanq̄ ingratos priuabit, & in infernum deijciet, & fugabit, dicens illud Esa. 1. Væ genti peccatrici, semini neq̄, populo graui iniquitate, filijs scelaratis. Ista etiam .s. ingrata filialitas apparet in multis ecclesiasticis, qui quamuis sint Ecclesiæ vel religionis filij & ministri, & q̄uis ab ipsius scia fuerint educati, nutriti, edocti & augmentati, viuificati, & ad statum promoti, ipsi tn̄ hoc nō videntur aduertere, nec de matris suæ necessitatibus curare. De vtilitate.n. cōi non curant, sed de propria tm̄, quin verò vt propriā vtilitatem faciant, derogare cōi quodāmodo non formidant, ita quod de talibus dr̃ Baruc. 3. Non est qui consoletur eam ex oı̃bus filijs, quos genuit. Sed quid dicemus charissimi, de naturali filialitate? Inuenitur ne ibi prædicta ingratitudo? sic proculdubio, q̄a verè multi sunt filij ita ingrati, & peruersi, quod quamuis à parentibus suis oı̃a bona recipiant, quamuis patres vel parentes eorum omnia bona expendant pro eis, vel sanguinem suæ tpalis substantiæ in eorum vtilitate, & viuificatione & ꝓmotione expenderint, ita quod sæpe fit, q̄ exinde ad debilitatē paupertatis veniunt, ipsi tn̄ ingrati filij, pauperes parentes & depauperatos contemnunt, nec eisdem subueniunt aut succurrunt, ita quod bene de talibus pōt dici illud Deut. 32. Gn̄atio.n. peruersa est, & infideles filij. Non sic charissimi, non habeamus ingratitudinem, sed amicitiæ firmitudinem. Non obliuiscamur benefactores, sed diligam⁹ nostros amatores. Sic ergo patet charissimi, q̄ qui spiritualis filius esse voluerit, necesse est sicut dictum est, quod habeat nobilē conditionem, humilem subiectionem, vtilem dilectionem. Sic ergo dictum est [Tu es filius meus dilectus.] ¶ Sed adhuc dico, q̄d istud vocabulū filij in plurali pōt in scriptura multipliciter iueniri. Ideo generaliter quotiens istud vocabulū filij pluraliter inuenitur, vel ponit̄ in scriptura, pōt allegari illa auctoritas. 1. Ioan. 3. Nūc filij Dei sum⁹. In quib⁹ verbis ostēdit, quod illi, qui volunt esse filij Dei spirituales, vt filij naturales habeāt

Voluntatis promptitudinem, cum dicitur [Nunc]
Dignitatis celsitudinem, cum dicitur [Filij Dei]
Firmitatis fortitudinem, cum dicitur [Sumus]

Dico ergo primo, quòd illi, qui boni filij Dei esse volūt, necesse est quod habeant voluntatis ꝓmptitudinē, quod ostenditur cum dicitur. Nunc promptitudo enim est p̄sentia denotantur per istud aduerbium nūc, quia illi, q̄ veri filij Dei volunt esse, debent esse

Promptissmi ad { Obediendum, / Compatiendum / Consentiendum, }

Boni.n. filij tenētur maioribus obedire. Vnde Col. 3. Filij obedite parentibus vestris &c. Itē debent suis minoribus subuenire. vnde in psa. dicitur. Filij tui sicut nouellæ oliuarum. Item debent suis cōsortibus cōsentire. q̄a .s. sicut filij eiusdē patris sunt, vt cōiter, ĩuicē cōsentientes, & ĩuicē pacifici & cōcordes, sic boni & iusti debēt alter alteri consentire, & inter se pacificè cōuersari, q̄a iuxta illud Matth. 5. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Habemus enim vnum patrem, & vnam matrem, .s. Deū & Ecclesiam. vnde Gene. 42. Oēs filij vnius viri sumus. Et Malach. 2. vnus pater est oı̄ū nostrum. Habeamus igitur mentalem promptitudinem ad obediendum isti patri & matri. Nūc inquit Prouerb. 8. Nunc ergo filij audite me, quia sicut Aquila filios suos excitat ad volandum, & ad ipsam extra nidū sequēdum, quod nisi ꝓmptè fecerint, solet eos percutere, vel vnguibus perforare, sic verè filij Dei .s. sancti & sanctæ, exemplo patris sui Christi debent ad bonū animari, & ipsum extra nidum mundani amoris promptè obediendo ĩseq, nec per pigriciam retardari. Quod quia quandoque nō faciūt, sed aliquibus oblectamentis detenti, in mundo diutius sistūt ideò sæpe fit vt à Deo corrigantur, & varijs tribulationibus feriantur, & sic quasi per violentiā cōtemnere, & dimittere mundi

mundi ludibria compellantur. Hebr. 12. Flagellat enim dñs
omnem, filiũ, quem recipit. Et ideo charissimi, qui in hoc
mundo incorrecti dimittunť, & ĩ nido mundi delectabiliũ
sine tribulatione relinquuntur, nec Deum promptè sequũ
tur, vel ei obsequunť filij Dei dici non merentur, & ideo si
cut alieni, hæreditate cœlestis gloriæ priuabunť. Isti.n.sunt
sicut filij illegitimi, de quibus pater parum curat, eis de hæ
reditate ꝓpria nihil donat. Oseæ. 2. Filij fornicationũ sunt,
quia fornicata est mater eorũ. Non sic ergo, sed simus sicut
veri & legitimi filij, volũtati Dei nostri prompte parẽtes &
obedientes, quia verè si filij Dei esse volumus, nos debem⁹
F habere voluntatis promptitudinẽ. [Nunc inquit]. ¶ Secũdo
dico, ꝙ nos debem⁹ habere dignitatis celsitudinẽ, quia de-
bemus esse filij Dei, quod est summa dignitas. Gratia.n. nos
facit filios Dei, pctm̃ vero filios diaboli. Et maximè & spe-
cialiter filij Dei possunt dici viri ecclesiastici & religiosi, q
à Deo sunt specialiter adoptati, & Deo specialiter dedicati
vnde illud. 1. Io. 3. Videte qualẽ charitatẽ fecit nobis De⁹
vt filij Dei nominemur, & simus. Sed ꝓ certo charissimi, tẽ
pus modernum videtur retrotractũ ad tẽpora Noe, ĩ qui-
bus, sicut dicitur Gene. 6. videntes filij Dei filias hominũ, ꝙ
essent pulchræ, acceperunt sibi vxores ex oĩbus, quas elege
rant. Et ideo illis temporibus factum fuit diluuiũ, quo tot⁹
fuit populus dissipat⁹. Sic verè charissimi, hodie filij Dei. i.
viri ecclesiastici & religiosi fęce luxuriæ maculati, vxores &
concubinas de filiabus hoĩum sibi accipiunt, & sic Dei Ec-
clesiam maculantes, diluuiũ ecclesiasticæ ruinę ĩtroducũt.
Ideo Iob. 1. dicitur, ꝙ cum filij Dei cõparerent in cõspectu
domini, affuit etiam inter illos & Sathan. Sathan.n. qui inter
pretatur aduersarius, signat peccatum luxuriæ, ꝙ ꝓ certo
inter Dei filios habitat & versať, & eis totis virib⁹ aduersa-
tur. Non sic, sed simus filij Dei, Deum collaudãtes, Deũ ado
rãtes, Deo seruiẽtes &c. Deũ (dico) collaudantes. Iob. 38.
Vbi eras cũ me laudarẽt simul astra matutina, & iubilarẽt
oẽs filij Dei? Itẽ Deũ adorantes, iuxta illud psal. Afferte dño
filij Dei, afferte dño filios arietũ. Itẽ Deo famulãtes. Ro. 8.
Quicunq; Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Tales ergo
G habent dignitatis celsitudinẽ, q̃a filij Dei. ¶ Tertiò dico, ꝙ
tales habent vel habere debẽt firmitatis fortitudinẽ, quod
ostenditur, cũ dicitur [Sumus] quod est verbum substatiuũ
quia. s. tales debent sequi modum substantiæ, cum patre suo
Deo stabiliter perseuerando, nõ modũ accidẽtis, ipsum fa
ciliter dimittendo, vel occasione mundanorũ tribulationũ
delectationũ vel tentationũ ab eo faciliter discẽdendo, vt
sic dicamus illud Tho. 2. Filij sanctorũ sum⁹ &c. dic de isto
sumus cõplicando & inuehendo sicut habes bene supra vbi
Esse, & vbi Estote. Vel si vis, dic qđ sicut ligna Sethim sunt
ĩcremabilia & imputribilia, sic isti nec aliqua voluptate de
bent esse putrefactibiles. nec igne cõcupiscẽtiæ cremabiles
imo ip sunt stabiles, & durabiles, vt dũ sic ĩ vita habuerint
firmitatem cõstantiæ, post vitam habituri sint ꝑpetuitatem
æternæ gloriæ. Heb. 4. Initium substantiæ eius vsq; in finẽ fir
mũ retineamus. & Exod. 15. Introduces eos & plãtabis in
mõte hæreditatis tuę, firmissimo habitaculo tuo ꝙ operat⁹
es dñe. Sic ergo patet, ꝙ illi, qui spirituales filij dici volunt,
firmitatem, dignitatem & promptam voluntatẽ habere de
bẽt & possunt. ¶ Sed si vis, adhuc dic, ꝙ de bonis filijs põt
exponi illa auctoritas psal. Filij tui sicut nouellę oliuarũ in
circuitu mẽsę tuæ. Vbi nota, ꝙ boni dicũť filij Dei. Propter
H Intimiorem dilectionem. [Tui]
Similiorem conditionem] Sicut nouellæ oliuarum]
Humiliorem subiectionem [In circuitu]
Vtiliorem successionem [Mensæ tuæ]
Primo ꝓpter intimiorem dilectionẽ [Tui &c.] Nota, ꝙ fili⁹
ꝓprius perfectius diligit instigante natura vel instigatione
naturæ, quàm putatiuus. Exemplum de tribus sagittatibus
contra patrem iudicio Salomonis, quorũ verus noluit sagit
tare, alij autem sagittauere &c. Nota historiã, quia. s. veri fi
lij, idest iusti, non libenter per peccata sagittant Christũ, pu
tatiui vero, id est mali audacter peccando irritant Christũ.
Sed hoc est hodie proh dolor cõtra multos, quos ĩ Ecclesia
cõperimus, qui sunt nõ vero filio, sed illi malo & putatiuo
similes, quia. s. a ĩ hunc finem, ꝙ hæreditatem bonorũ eccle
siasticorum beneficiorum & præbẽdarũ possint habere, nõ
veraciter parentes suos. i. ꝓlatos aut Ecclesiã, qui eos genue
runt aut nutrierunt diligunt, imo detractionibus, aut litib⁹
sagittare appellationib. lacerare & brigis & cõtentionibus
vulnerare non verentur quinimo sic est hodie, ꝙ qui ꝓfun
dius patrem, ꝓlatum, vel matrem Ecclesiã sagittati, & atrc-
cius & graui⁹ vulnerat, depauperat ac defamat, hęreditatẽ
beneficiorũ Ecclesiæ citius se habiturum sperat, sicut ad lit
terã de ambitiosis & brigosis religiosis possumus videre, q
ꝓ beneficijs extorquendis solent brigas & lites cõtra suos
ꝓlatos & Ecclesias suscitare. Similes illis populis ĩ idi. , quo
rũ mos est parentes ꝓprios mortuos loco sepulturæ come
dere, & ad eos comedendũ amicos alios inuitare, & sic cre
dũt eos mirabiliter honorare. Sic verè tales litigosi & ambi
tiosi, parentes. i. ꝓlatos & ecclesias suas cõtẽtionibus come-
dunt, & ad hoc etiam amicos suos excitãt, & inducunt, ita
ꝙ iam impletum videtur illud Mat. 10. Insurgent filij in pa
rẽtes, & eos morte afficiẽt &c. Morte ĩquit. i. ĩfamia vel tri
bulatione, q̃a. s. mors q̃ affligit & fętere facit tribulationem
& infamiam protendit. Isti ergo non sunt filij parentum di
lectores, sed inuasores, nõ sunt pij, sed impij, nõ sunt fideles,
sed potius ĩfideles. Ideo ĩ psal. & originaliter Deu. 32. bene
dr̃ ꝙ generatio peruersa est, & infideles filij. Sed non sic isti
ꝓ certo, vt iam dictum est. Isti dicti fuerunt filij ꝑꝑ fidelio-
rem dilectionem [. Filij ĩquit tui]. Vnde dño põt optime de
istis dici hodie illud Esaiæ. 60. Flij tui de longe venient. &
Tho. 2. Ipsi sunt, qui fidem suã nunq̃ mutant ab ipso. ¶ Secũdo
dico, ꝙ isti fuerunt dicti filij ꝑꝑ similiorem cõditionem, q̃a I
sicut filius naturaliter consueuit esse similis parentibus, sic
isti conformari voluerũt Deo, & Sãctis, patribus & superio
ribus, dicentes illud. 1. Ioan. 3. Nunc filij Dei sumus. Et hæc
moralis imitatio & conformatio ostendiť cum dr̃. Sicut no
uellæ oliuarum. Istud.n. aduerbium similitudinis sicut, con
formitatem signat. nouella vero oliua quæ est teners, & q̃ fa
ciliter vbi quis voluerit se inclinat, illum signat q per imi-
tationem bonis hominibus vel in oĩbus se conformat. qua
les ꝓculdubio fuerunt isti, & quales debent esse quilibet vi
ri iusti, qui fuerunt sicut oliuæ speciosę in cãpis. Et sicut dr̃
Zach. 4. Ipsi fuerunt filij olei splendoris, q assistunt dñatori
vniuersæ terræ. Sed heu proh dolor charissimi, vbi sunt ho
die in Ecclesia filij q studeãt suis parentibus. i. Chr̃o & suis
bonis prædecessoribus assimilari, & ipsorum virtutes &
gratias imitari? Videamus pro Deo quis prælatus imita-
tur suos prædecessores, vel melior est in regimine? q̃s cle-
ricus imitatur suos bonos superiores, quis religiosus imi-
tatur primos sui ordinis fundatores. Reuera nulli, q̃a ꝓ cer
to mores filiorum Eccle. taliter à primis suis parentibus &
prædecessoribus diuersificanť, ꝙ ecclesi. moderni nunq̃ ta-
lium patrum vestigia sequi videntur. Vñ, videtuř, ꝙ nos nõ
sim⁹ viri filij Dei vel sanctorum, immo videmur esse spurij
vel bastardi. Constat.n. ꝙ multę sunt matres, quę non à suis
maritis, sed ab adulteris cõcipiunt. Et ideo talium filij non
viris ipsorũ, sed adulteris similes sunt. vñ etiã inter, bruta
reperimus, ꝙ q̃nq; visa est mulier serpentẽ peperisse. Equa
etiam ĩ exercitu Xerxis regis cõperta est vulpẽ parturijsse,
ſm Orosiũ. Secũdũ ẽt naturales, leena adulterãs cũ pardo
leopardũ generat, qui à generositate leonis multũ deuiat
& discordat. Sic igiť fit, ꝙ tales matres filios dissimiles viris
suis generãt, eo ꝙ de adulteris nõ de viris proprijs ipsos ha
bẽt. Sic reuera charissimi mater nr̃a. s. Eccle. vniuersalis, q̃. s.
vnico & vero spõso. s. Chr̃o extitit despõsãta, & ẽt religio-
nes & Ecclesiæ particulares iã videnť proprios viros scili-
cet Christum & Sanctos ꝑdecessores & fundatores & sper
nere, & adulteros. s. mundum, sanguinem, carnẽ & diabolũ
eligere, & sic filios degeneres, & ꝑdictis maritis dissimiles,
à talibus adulteris generare. Et inde est, ꝙ istę matres q̃nq;
pariũt vulpes. i. homines maliciosos, quandoq; serpentes ꝑ
auaritiam, q̃nq; leopardos per superbiam. Isti enim filij nũc
per carnalem affectionẽ, nunc per fraudem & hypocriticã
fictionem, nunc per symonicam munerum acceptionem in
Ecclesia concipiuntur, quapropter dissimiles suis bonis ꝑ-
decessoribus esse comprobantur. Et si vis, exemplifica q̃uo
moderni religiosi sunt dissimiles præcedentibus, & ĩ habi-
tu, & in gestu, & in scientia, & cõscientia. Dañ. 7. Dissimilis
erat cæteris bestijs, quas viderã ante eam. Et si quæriť qua-
re, ꝓ certo potest responderi, quia de adulterio sunt ꝓdu-
cti. Et ideo sicut leo vxorem adulterã dicitur lacerare, sic
verè

vere Christus hodie vr̄ Ecclesiam tribulatiōib. infestare. Vñ
proprie inuehitur contra ecclesiā Oseæ.2.vbi dr̄ in persona
dñi tales filios alloquentis. Indicate inquit matrē vestrā, in-
dicate, qm̄ ipsa non est vxor mea, & ego non vir suus: auferat
fornicatiōes suas à facie mea & adulteria sua de medio vbe
rum suorum, ne forte expoliem eā nudā, & statuā eā ẜm diē
natiuitatis suæ, & interficiam eā, sui & filiorum eius nō mise
rebor, qm̄ filij fornicationū sunt, q̃a fornicata est mater eo·
rū. Sic proculdubio vr̄ hodie posse loq̃ dñs Ecclæ modernę.
Ipsa.n. iā non vr̄ esse vxor sua, nec ipse ēt spōsus suus & hoc
quia plures fornicationes vitiorū commisit, ex quibus ma-
los & adulteros filios, i. insufficientes & illicite promotos ĩ
suis visceribus cōcepit, qua ꝑpter ipsam iam admonet, qđ ta
les fornicationes suas. i. iniustas & carnales promotiones &
aliorum criminum cōmotiones à facie sua auferat, alioquin
ipsam minatur tanquam adulteram puniri ipsamq; iam niti
tur nudam virtutibus & etiam bonis temporalibus dimitte
re, & eam gloria quam hactenus habuit spoliare. ipsam etiā
videtur ad statum natiuitatis suæ. i. ad paupertatem quā anti
quitus habuit velle reducere, & eam siti inopiæ vel auaritiæ
infestare, & filiorum adulterorum. i. malorum subditorū &
clericorū nō potius misereri, sed potius enecare, & iō breui
ter talib. malis filijs insultat dominus Esa.57. Accedite huc
filij augurationis, adulteræ semē & fornicariæ. Sed nō sic isti
charissimi, quia pro certo isti fuerunt filij veri non spurij, &
iō habuerunt, vt dictum est, similiorem conditionem. Sicut
inquit nouellę oliuarum, quia. s. arbor nouella, vt dictū est, fa
ciliter alteri conformatur. ps. Quorū filij sicut nouellæ plā
tationes in iuuentute sua. ¶ Tertio dico, q̄ isti dn̄r filij ꝑpter
seduliorem affectionem. Et hoc ostenditur cum dicitur. In
K circuitu, quia. s. filij debent esse in circuitu parentum, s. parati
& seduli ad eis obsequendum, & ad eos etiā si necesse fuerit
defendendum. Sic iusti erga parentes. s. per deuotionē circa
Deum, & per obedientiam circa prælatum, & per charitatē
& compassionem erga ꝓximum solent stare, & ipsis sedulo
ministrare. Quia pro certo sicut stellæ circa polum immobi
lę circuire nō cessant, sic boni filij, boni subditi & deuoti cir
ca parentes spūales. s. circa Deū, prælatum & ecclesiam cir-
cuire, ministrare, & per honesta obsequia sedulo discurrere
sp debent In circuitu inquit. Eccl.1. Lustrans vniuersa in cir
cuitu pergit Spiritus. i. vir spiritualis. & Apo.7. dicitur, q̄ oēs
Angeli stabant in circuitu throni, vt sic de talibus dicatur il
lud Col.3. Filij obedite parentib. Et Iob 1. dicitur, quod ve-
nerunt filij Dei, & steterunt coram domino. Et pro certo ta
les fuerunt isti, & iō filij dicti sunt propter seduliorē affectio
L nē. ¶ Quarto vero dicti sunt filij ꝑp vtiliorem successionē
[Mensæ inquit tuæ] Filius, n. ille dicitur, cui hæreditas reser-
uatur. Sic vere, quia sancti habuerunt, & admissi fuerunt ad
hæreditatem patris. s. ad gloriā sempiternam, merito filij pos
sunt dici ad Gal.4. & si filius, & hæres. Ista autem hæreditas
ostenditur, cum dr̄ [Mensæ tuæ] quia, s. gloria æterna est illa
mensa, ad quam soli filij dimittūtur, & de cuius micis canes
comedere non sinuntur, q̃a. s. ibi est panis filiorū, qui canib.
merito denegatur. Mat.15. Non est bonum sumere panē fi-
liorū, & mittere canib. &c. Nota tñ, qđ pater noster Deus
quatuor generaliter habet mensas, figuratas in illis, de q̃b.
dr̄ Eze.40. quod quatuor mensæ erant in templo videlicet

Mensa { Scripturæ, Pasturæ, Gratiæ, Glorię. }

Prima est mensa scientiarū,
secunda est mēsa diuitiarū,
tertia est mensa meritorum,
quarta vero est mensa cœle
stium præmiorum. Sed reuera moderni filij Ecclesiæ parum
curant de tribus mensis patris sui. s. de mensis scientię gratię
& gloriæ, sed pro certo de quarta mensa. s. de mensa bonoru
& beneficiorum Ecclesiæ vel terrenæ opulentiæ optime no
scuntur curare, ibiq; summe appetunt sedere, & satietatē ip
sius vendicare. Aliam. n. mensam non somniant & aliam sa-
tietatem non curāt. ps. Et dixerunt. Nunquid poterit Deus
parare mensam in deserto? Et tamen isti deberēt cauere ma
ledictionem, quæ sequitur. Fiat mensa eorum corā ipsis in la
queum, & in retributiones & in scandalum. Obscurētur ocu
li eorum non videāt, & dorsum eorum semper incurua &c.
Quia pro certo talis mensa. i. terrenorum bonorum abun-
dantia, est ipsis laqueus ad cupiendum, retributio ad bona, si
quæ fuerint vel fecerint remunerandum, scandalum. i. occa
sio vel occisio ad cadendum. obscuritas ignorantiæ incurua
tio auaritiæ. Et breuiter de istis filijs, qui in ista mensa à Deo
pascuntur, potest dominus dicere illud Esa.1. Filios enutri-
ui & exaltaui, ipsi autem spreuerūt me. Et illud Lu.22. Ecce
manus tradentis me, mecū est in mensa. Expone si vis cōtra
ingratos ecclesiasticos, qui in mensa Dei opulenter ditati ip
sum offendere non verent similes quibusdā filijs pelicani, q̃
viuificati ab eo, ipsum fugere dicūtur, sibiq; vulnerato com
pati non dignantur. Quia pro certo illi, quos Deus per mun
di & Ecclæ diuitias suo sanguine acq̃sitas viuificat, & ditat,
eū contemnunt, & per vitia afficiunt & offendunt. Etiam sę
pe fit, ꝑ ipsa mater Ecclesia ab ipsis suis amplius spernitur
qui in eius bonis crassius impinguantur. Sicut ad literā pa-
tet de diuitib. religiosis & clericis, qui nunquam intrant ad
horas cantandū, vel ad labores Ecclesiæ sustinendū, sed po-
tius, ad gaudia luxurias, & conuiuia cœlebrandum &c. Vn-
de talib. potest dici illud Baru.4. Exacerbastis eum, qui fecit
vos obliti estis eū qui nutriuit vos & conturbastis nutricem
vestrā Hierusalem. Non sic isti, quia pro certo isti elegerūt
vtiliorē successionem. s. gloriā paradisi [Mensæ inquit tuæ] M
Dico ergo, q̄ ꝑpter hæreditatem oblatam, humilitatem de
latā, cōformitatem relatam fidelitatem innatam isti dici po
tuerunt filij Dei. ¶ De filijs autem naturalib. possumus nota
re, q̄ à patribus sunt corrigendi, instruendi & diligendi. Ista
n. sunt, quæ patres debent filijs impendere. s. correctionē, &
dilectionem. ¶ Correctionem, dico p castigationem, & ver-
bera debent corrigere, ne delinquant, sicut supra ponit exē-
plum de aquila. Quia sicut dicitur Eccl.50. Qui diligit filiū,
assiduat ei flagella. ¶ Item instructionē, quia. s. ipsum debet
instruere, & informare ad illa, quæ pertinent ad salutem, si-
cut elephantes, qui filios suos balneare docēt, & nouæ lunæ
inclinare, & cęli luminib. quodam modo reuerentiam exhi-
bere. In quib. proculdubio instruitur paterna sedulitas, vt fi
lios suos doceat & moueat per cōfessionem balneari, & pu
rificari, cælū & cæli lumina. i. Deum & Sanctos honorare &
venerari, ad cælum & cælestia mentaliter respicere, & eleua
ri. Sic videtur fecisse Thobias, quia sicut dicitur Thobiæ.1.
Genuit filium, nomen suum imponens ei, & à iuuētute time
re Deum docuit, & ēt abstinere ab omni peccato. Sic doce-
bat filiū suum sapiens, Eccl.2. dicens. Fili accedens ad serui-
tutē Dei. sta in iustitia & timore. Et 21. Fili peccasti, ne adij-
cias peccare vltra. Et 32. Fili sine cōsilio nihil feceris. & simi
lia. ¶ Itē q̄ patres debeant filijs dilectionē & subuentionē
patet, quia. s. sicut natura oīa animalia docuit filios diligere
& eis in necessarijs subuenire, ita pater tenetur filiū diligere
& eidem necessaria ministrare iuxta illud. 2. Cor.12. Nō de
bent filij thesaurizare parentib. sed parētes filijs. Et ista sunt
charissimi, hodie contra multos fatuos parentes, qui filios
suos nō corrigunt, nec diligunt, nec instruunt, vt deberēt,
qui. s. filios suos ꝓpriæ voluntati dimittentes, faciunt eos inso
lentes, incōpositos, male doctos. Ideo benę dicitur Prouer. N
13. Qui parcit virgę odit filiū. Et Eccl.30. Lacta filium tuum
& pauentē te facies &c. ¶ Sed adhuc dico, q̄ amor filiorum
est qñq; homini valde nociuus. Et ideo sicut aquila sentiens
se grauatā in educatione filiorū omnes solet de nido, eijce-
re præter vnum vel duos sic nos videntes, qđ amor filiorū
carnalium nobis efficit multa mala ipsos, de nido affectiōis
nostræ debemus quantum ad excessiuum amorē eijcere, &
de ipsis vltra licitū non curare. Nam sicut videmus, q̄ simia
propter pondus filiorum quos nimiū diligit impeditur ne
fugiat, & sic à venatore capitur, tigris etiam respiciendo spe
cula, in quibus videt imaginem suam, intantū in eis delecta
tur, q̄ à cursu & à recuperatione captorum catulorum im-
peditur, sic procul dubio fit, q̄ illi, qui filios suos per nimiū
adectum secum portāt, & qui in speculis. i. in suis vxorib. &
imaginibus. i. suis filijs ex ipsis genitis vltra debitum se dele
ctant, à cursu bonorum operum impediuntur, & ab inferni
venatoribus per multa vitia capiuntur. Cōstat. n. q̄ multi ra
tione filiorum fiunt auari, vsurarij & raptores, & sic filij sunt
causa suæ captionis seu detentionis, & suæ finalis damnatio
nis. Et sic de talibus dr̄ sicut de Sennacherib dicitur. 2. Pa-
ra.32. Filij eius interfecerunt eum &c. Tales. n. à filijs interfi
ci dicuntur, quando ipsorum occasione in perpetuum dam
nari promerentur. Econtra vero sæpissime fit, q̄ rōne patrū
filij damnantur, quādo. s. mali filij malis parētibus succeden
tes. oc-

tes,occasione bonorũ malè acquisitorum, in quibus malà succedunt,post patres suos damnantur. Sicut enim venenũ salamandræ dicit esse tàm perniciosum, q̃ si radicẽ arboris infecerit,omnes rami per consequens inficiuntur, quinimo etiã omnia poma arboris sunt infecta,sicverè charissimi ve nenũ vsurarum,rapinarum, & iniquitatũ talis est naturę q̃ ex quo radix,i.primaria partis hæreditas tali labe fuerit infecta,& per prauitatem vsurariam acquisita,oẽs pro certo rami & omnia poma,i.omnes particulares filiorũ successores labe inficiuntur.Et ideo succedẽtes filii,q̃ istis ramis & pomis adhærent eis succedendo,morte perpetua cõdemnant. Et sic breuiter sicut amor filiorum est causa damnationis patrum,ita possessio substantiæ & successio patrũ est causa dãnationis filiorum.Ideo de talibus patrib⁹ sic malè acquirẽtibus,& de talib⁹ filijs malè succedẽtib⁹ potest dici illud psa. Immolauerunt filios & filias demonijs.Ista etiã quibusdam exemplis familiaribus probantur.Narratur enim in vitis patrum,q̃ quidam sanctus raptus in infernum vidit in quodã maximo igne hominum spinũ,de cuius ventre arbor altissima ascendebat,in cuius ramis homines erãt suspensi,q̃ omnes eodem igne vna cum suo stipite cremabantur, quo viso miratus est Sãctus,& responsum est sibi ab Angelo,q̃ ipsum ducebat,q̃ ille spinus fuerat quidam vsurarius, qui illã magnam arborem.i.magnam possessionẽ & hęreditatẽ acquisierat,qui quia plures successores in diuersis ramis.i.i diuersis possessiõis suę particulis habuerat ideo igne ĩfernali vna cum dictis suis successoribus damnatus est. Istud etiã patet per aliud exemplũ, quia in vitis patrum legitur, q̃ quidam religiosus habens patrem vsurarium,& fratrem q̃ dicto patri successerat,qui ambo mortui fuerant, rogauit Deũ,vt statum patris & fratris sui sibi ostẽderet mortuorũ,q̃ sibi ostẽ si sunt in quodã puteo pleno igne ĩ duabus situlis igne plenis,alternatim ad fundum putei descendentes & ascẽdẽtes, qui quando alter alteri obuiabat,alter alterum cũ dentibus deuorabat.Pater enim dicebat filijs.Vę tibi fili,q̃a per te dãnatus sum,quia.s.vt te ditarem, vsurarius & auar⁹ fui,& malè bona plurima acquisiui.Filius vero replicabat,imo vę tibi pater,quia per te damnatus sum.Nã quia malè acquisiueras,ideo malè successi,nec restitui,quod malè fuerat acquisitum.Et ideo proh dolor damnatus sum. Sic igitur pater dãnatus damnatũ filium salutabat, atq; vice reciproca fili⁹ patri respõdebat.In p̃sona ergo taliũ filiorũ põt dici illud Eccle.41.De patre impio conqueruntur filij,q̃m p̃ ipsum sunt ĩ opprobrio.Breuiter ergo filij maxime q̃n sunt mali.magna incommoda faciunt suis Patribus. Et ideo bene dicitur Eccle.16.q̃ melius est decedere fine filijs, quã relinquere hæredes ĩpios.¶ Si autẽ vis adhuc notare de filijs bonis tã
O naturalibus quã moralib.dic, q̃ bonus filius debet esse Filius

Humilis & obsequiosus,	Istæ sunt er-
Agilis & operosus,	go.14.condi
Subtilis & ingeniosus	tiones bono
Hilaris & solatiosus,	rũ filiorum,
Mundus atq; formosus,	qui reuera fi
Fidus & morosus,	lius est nomẽ
Benignus & viscerosus,	humilitatis.
Patris similis & imaginosus,	Vnde.1.Tim.
Patri amabilis & gratiosus,	3.de episcopo
Succedens & in diuitijs copiosus,	dicitur, q̃ fi-
Ex patre nobilis & in domo ipsius gloriosus	lios debet ha-
Honorabilis pius & gloriosus,	bere subditos
Stabilis perseuerans & obsequiosus,	in omni casti-
Propter disciplinam & labores dolorosus,	tate.vñ Ephe.
Et sic fit fili⁹ & in statu & in gloria spaciosus.	6.Filij obdi-

te parentibus vestris.Et illud in psa.Ego seruus tuus, & fili⁹ ancillæ tuæ.¶ Item filius est nomen agilitatis. Filij.n. respectu patrum debent esse agiles ad operandum, quia sicut dr̃ Ro.8.Quicunq; Spiritu Dei aguntur,hi filij Dei sunt. Et 2. Reg.2.Estote filij fortitudinis.¶ Item filius est nomen subtilitatis seu sagacitatis. Filij.n.iuuenes communiter habent sensus acutiores,& intellectus promptiores.Sic verè illi boni,qui filij Dei vel pręlati dici merentur,discretione & sapiẽtia illustrantur.Baruc.4.Filij agar exquisierunt prudentiã. Vnde de illa stella luminosa,quæ dr̃ lucifer vel vesperus,dr̃ Iob.38.q̃ Deus producit luciferum in tempore suo, & vesperum super filios terræ consurgere facit.Lucifer.n.iste significat sapientiæ & veritatis lucem,vt & talibus dicatur illud.1.Thes.5.Oẽs vos filij lucis estis,& filij diei.¶ Item filius est nomen hilaritatis,seu iucunditatis.Cõstat.n.q̃ iuuenes sunt naturaliter cæteris lætiores.Sic boni sun in spiritu & diuinis laudibus iocundiores.Iob.38.Cum me laudarent simul astra cœli,& iubilarent filij Dei.¶ Item filius est nomen formositatis.Filij,n.i.iuuenes sunt,vt cõiter,cæteris formosiores,sic Sancti viri virtutum pulchritudine & honestatis decentia sunt pulchriores.psal.Speciosus forma præ filijs hominum,diffusa est gratia in labijs tuis.¶ Item filius est nomẽ fidelitatis. Nihil.n.tã fidele debet esse patri,sicut filius.1.Corint.4.Misi ad vos Timotheum,qui filius est meus charissimus,& fidelis in dño.¶ Item filius est nomen benignitatis. Iuuenes.n.sunt,vt cõiter,benigniores,q̃ senes,& ad parcendum & ad subueniendum ẽt proniores.Ideò cæci & leprosi q̃n Christi miam implorabant,ipsum esse Dauid filium allegabant.Miserere inquit mei fili Dauid.Marci.10.¶ Item filius est nomen conformitatis.Filius.n.similis debet esse patri.homo.n.generat hoiẽm & non bouẽm.Sic vir iustus semper debet se patris sui.s.Dei vel prælati, vel boni parẽtis vel instructoris bonis moribus conformare,& eius in se virtualem imaginem præsentare. Vnde Io.8.Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.Et Ioã.5.Non poterit filius facere nisi quod viderit patrem faciẽtem, quæcunq;.n.ille fecerit,hęc & similiter filius facit.¶ Itẽ filius est nomẽ amabilitatis. Nõ .n.meremur dici filius,q̃ patrem non diligit, & cconuerso. Sic verè ad bonum filium spiritualem & moralem pertinet, q̃ charitatiuè diligatur & diligat vniuersos.Io.5.Pater.n.diligit filium,& oĩa demonstrat ei.Et Mat.3.Hic est filius me⁹ dilectus.¶ Item filius est nomen vtilitatis.Filius.n. de sui cõditione debet succedere in hæreditate paterna,sic isti in paradiso.vnde Lu.15.Fili,tu s̃p mecum es,& oĩa mea tua sunt. ¶ Item filius est nomen nobilitatis Filij.n.sunt liberi,& non serui.Sic iusti à peccatis sunt liberi,non vitiorum seruitutibus subiugati.Matt.16.Ergò liberi sunt filij.¶ Item filius est nomen honorabilitatis,quia.s.filij solent in domo paterna præcæteris honorari. Sic iusti, qui per virtutes Dei & sanctorum sunt filij,merentur honorabiliter venerari. Hie.31. Filius honorabilis mihi effraim.¶ Item filius est nomen perseuerantiæ & stabilitatis, quia.s.mercenarij faciliter recedunt,filij autem cũ patre perseuerãt,& sistunt. Sic verè mali in suis conditionib.sunt incõstãtes,boni vero sunt in bonis perseuerantes.Perseuerant.n.cum Deo per gratiã, cum superiore per obedientiam, cum socijs per amicitiã, cũ quolibet per fidelitatẽm & iustitiã Io.8.Seruus nõ manet in domo inæternum,filius manet in æternum. Et illud prædictũ. Fili tu semper mecum es.Lu.15.¶ Item filius nomen est pœnalitatis.Filius.n.à patre laborib⁹ & disciplinis exponitur, & ẽt si delinquat,à patre corrigitur.Sic verè iusti à Deo.Hebre.12.Flagellat Deus oẽm filium,quem recipit. Et ecclesi. 30.Qui diligit filium assiduat ei flagella.¶ Itẽ fit filius in statu & gloria spaciosus,qui hic conditionibus est ornat⁹. Istæ .n.sunt conditiones bonorum filiorum.i. virorum humiliũ & iustorũ,quos.s.Deus per gratiam in filios adoptauit, & q̃bus hęreditatem cœlestẽ gloriã reseruauit. Galat.3. q̃ si filius,& hæres per Deum.Sed pro certo multi sunt,q̃ nõ sunt tales filij,videlicet pc̃tores & impij,q̃a verè isti dici possunt illegitimi.& spurij.Et sic notabis, q̃ in scriptura reperitur

Filius	Proteruus & seditiosus,	Dico ergo,q̃ mali
	Inuidus & proditiosus,	filij .s. peccatores
	Auarus & ambitiosus,	possunt dici filij p̃
	Astutus & malitiosus,	terui & seditiosi.
	Superbus & p̃sumptuosus,	vñ Deu.21.Fili⁹no
	Prodigus atq; sumptuosus,	ster iste proteruus
	Rebellis & tumultuosus,	& cõtumax est,mo
	Carnalis & luxuriosus,	nita nostra audire
	Bilinguis & detractoriosus,	contemnit comes-
	Negligens atq, ociosus,	sationibusvacat,lu
	Insolens atq; curiosus,	xuriæ,& conuiuijs.
	Mentiens & semper verbosus,	¶ Item inueniũtur
	Moriens atque luctuosus.	inuidiosi & prodi-

P

tiosi.Infideles.n.sunt Deo,cui non seruant pactum, ecclesię,cui procurant vituperium.prælato, cuius affectant damnum,proximo,cuius non volũt bonũ.Deute.32.Generatio enim peruersa est,& infideles filij.Et tamen isti deberent attendere

tendere ad illud, ꝙ dicitur Eccle. 15. vbi dicit̄, ꝙ Deus nō concupiscit multitudinē infideliū filiorū, & inutiliū. ¶ Itē inueniuntur filij auari & ambitiosi. Peccatores enim ꝑ auaritiam famescunt, & ardent. Famescūt (dico) cū nihil eis sufficiat. psal. Nutantes transferantur filij eius, & mendicēt. Et Hiere. 18. Da filios eorum in famem. Ardent vero, cū mens eorum ad habendum semꝑ anhelet atq; ambiat. Vñ de demonibus dicitur. Hie. 19. Aedificauerunt excelsa Baalim, ad comburendum filios suos igni. Baal enim interpretat̄, deuorator, significans deuoratricem. s. auaritiā, cuius cultores igne cupiditatis vruntur. ¶ Item inueniunt̄ filij astuti, & maliciosi. vñ Luc. 16. Filij huius sæculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. ¶ Item inueniuntur filij superbi, & ꝓsumptuosi. Vnde de diabolo legitur Iob. 40. ꝙ ipse est rex super omnes filios superbiæ. ¶ Item inueniuntur filij ꝓdigi atq; sumptuosi: expēdūt. n. indebitè bona gratiæ, & fortunę & naturę, vt Luc. 15. dr̄ de iuniore filio & ꝓdigo, ꝙ ipse dissipauit bona sui viuendo luxuriosè. ¶ Item inueniūtur filij rebelles & tumultuosi, qđ maxime de malis subditis patet respectu prælatorum, de quibus dicitur Mat. 10. Insurgēt ī parētes filij, & morte eos afficiēt, & Morte dico salutē infamiæ, q̄ genus est mortis. figurati in Chā filio Noe Gen. 6. ¶ Item inueniunt̄ filij carnales & luxuriosi. Oseæ. 1. Fac filios fornicationum, Et Ose. 2. Filij fornicationū sunt &c. Et Gen. 6. Videntes filij Dei filias hoīum, ꝙ essent pulchrę, elegerunt sibi vxores. ¶ Item inueniunt̄ bilingues & detractiosi. ps. Filij hoīm dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus &c. ¶ Itē inueniunt̄ filii negligētes, & desidiosi. Negligentes. n. sunt mali & ad bene operādū, & ad Dei gratiā conuersandā. Ad bene operandū. Prouer. 10. Qui cōgregat in messe, filius sapiens est, qui autē stertit in æstate, filius confusionis est. Ad dei vero gratiā retinēdā. 1. Reg. 26. Viuit dñs, qa filij mortis estis, qui non custodistis Chr̄m &c. ¶ Itē inueniunt̄ filij lasciuiētes seu insolētes, atq; curiosi. psal. Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mēsæ tuæ. Et alibi. Quorum filij sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. Filiæ eorū compositæ, circūornatæ. vt similitudo templi. ¶ Item inueniuntur filij mendaces, & ſꝑ verbosi. psal. Filij alieni mētiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt á semitis suis. ¶ Et finaliter dico, ꝙ inueniuntur filij morientes atq; luctuosi, qñ. s. pereunt in inferno. Thre. 1. Facti sunt filij mei ꝑditi, qm̄ inualuit inimic⁹.

A **Filia.** Nota, ꝙ filia est nomē humilitatis, nomē benignitatis, nomē formositatis, nomē verecūdiæ & honestatis, nomen insuper clementiæ & pietatis, nomē lætitiæ & iocunditatis. ¶ Est (dico) nomē humilitatis. vnde Esa. 47. Descende, sede ī puluere virgo filia Babylonis. Itē nomē benignitatis & virginitatis. Iudicum. 19. Habeo filiā virginē. Item nomē est formositatis. vnde psal. Audi filia & vide, & obliuiscere populum tuum &c. & concupiscet rex decorē tuum. Item nomē est verecūdię & honestatis. psal. Filiæ eorum compositæ, circū ornatæ vt similitudo tēpli. &c. ¶ Itē nomen est clementiæ & pietatis. psal. Filiæ tuæ in muneris⁹ vultum tuum deprecabuntur oēs diuites plebis. ¶ Itē nomē est lætitiæ & iocūditatis. Vnde Zach. 9. Exulta satis filia Syon, iubila filia Hierusalē. De qualibet ergo tali filia Spirituali potest breuiter exponi illud Cant. 3. Sicut liliū iter spinas, sic amica mea īter filias. In quibus verbis aduerte, ꝙ ad hoc ꝙ aliqua persona seu anima possit dici filia, quatuor requiruntur. Debet enim habere puritatem interiorē, qa debet esse sicut lilium pænalitatem exteriorem, qa debet esse inter spinas charitatem feruentiorem, qa debet esse inter filias. Filia. n. naturalis se debet Mūdè seruare, in pœnitentia debet versari: amicos debet amare & venerari, bona cō-
B sortia dēt sectari. ¶ Dico primo, ꝙ talis filia debet habere purā castitatem, quia debet esse sicut lilium. Lilium. n. ꝙ integrum redolet, fractum vero fętet, cuius color est cādid⁹ cuius decor est pallidus, cuius venter cōtinet grana aurea, cui⁹ figura sex habet folia, signat castitatē. Quia, reuera castitas dū integra perseuerat, redolet per bonā famā, si vero per luxuriam frangitur, tunc per infamiā valde fętet. Ista est etiam placida & candida per puritatem, pallida ꝑ constantiæ decorem, fert aurea grana per cordis pudici florē, exterius habet sex folia, id est sex virtutum multiplicitatē, quæ sunt humilitas, verecūdia, abstinētia, rariloquiū, occupatio, occasiōis vitatio. Istæ. n. sex virtutes sunt castitatis custodes qa si qs istas virtutes habuerit, grana aurea. i. castitatis merita poterit illęsa & integra custodire, sic erit liliū, videlicet

Lilium { Purum, Mundum, Placidum, Nitidum, }

Vt sic dici possit eidem illud Can. 7. Venter tuus qua si crater tornatilis, distinctus lilijs. Istam tamen castitatem Perdidit Dyna filia Iacob qñ egressa est, vt videret mulieres regionis, & corrupta est ab emor filio regis sichem, sicut dr̄ Gen. 34. Sic vere hodie sunt multę filiæ, q̄ qa nimis & indiscrete volūt discurrere, & vagari. s. ad festa, ad villas, hospitia & ludibria, sæpe corrumpūtur, & luxuriant. Vnde. 1. Tim. 5. Discunt circuire domos. & cū fornicatę fuerint, volunt nubere. Non sic bona & spiritualis filia, qa ista semper seruat puram castitatem. Vñ Exod 2. Descendebat filia Pharaonis, vt lauaretur in homine. Lotura. n. puritatē
significat. ¶ Secundo dico, ꝙ omnis talis filia debet habere C
vrgētem pęnalitatem, quia. s. ipsa debet esse inter spinas. Spinæ. n. significant asperitatem pœnitentiæ, sedulitatem diligentiæ, puncturam diuini timoris, læsurā diuini amoris. Istę enim sunt quædam spinæ, quæ animā debent continuè pungere, & animam ad bonū sollicitare, & à malo etiā tardare. Oseę. 2. Sepi autē vias tuas spinis. & sic ista erit filia maris, filia amaritudinis, de qua Esaiæ. 33. Transit terram tuā filia
maris, non cingulum vltra tibi. ¶ Tertio dico, ꝙ ipsa debet D
habere firmam charitatem [Amica inquit mea] amicitiā. n. debet habere filia spiritualis, & maxime aīa, & erga Deum & erga proximum, & erga seipsam; Deum. n. debet diligere, proximo tenetur benefacere, seipsam debet carā & nobilē reputare, & non ꝑ modico seipsam dare, ne sic dicat sibi diabolus illud Can. 2. Surge amica mea, & veni. Nos et̄ spiritualiter loquendo, filiam nostrā. s. animā, debemus chare diligere, ipsamq; caute seruare & custodire. Iuxta illud Eccle. 26. In filia nō aduertente se, firma custodiam. Vñ possumus notare, quòd filia nostra scilicet anima debet à nobis amari Propter suam

Naturalem formositatem,
Virtualem nobilitatem,
Aeternalem hęreditatem,
Cordialem sagacitatem,
Spiritualem iocunditatem,

Istis enim causis dilig ūtur filiæ iuuenes. s. quādo sunt pulchræ, quando sunt nobiles, quando sunt diuites, quando sunt prudentes, quando sunt hilares. Sic verè anima seu persona vel cōsciētia sancta istis quinq; rationibus debet amari. Est. n. in ipsa quædam formositas naturalis, qa. s. in ea resultat imago totius trinitatis. Vnde Can. 6. Quā pulchri sunt gressus tui in calceamētis filia principis. & Ca. 6. Pulchra es decora filia Hierusalem. ¶ Item in ipsa est nobilitas virtualis. Ista. n. est filia summi regis. 4. Reg. 9. filia regis es. & ideo nō debet maritari cum fatuo. i. cum diabolo, qui ꝑ vna sola superbia ꝑdidit hæreditatem paradisi. Nec etiam cū rustico. i. cū mūdo, qui plus diligit grossa cibaria, quā delicata, bona. s. tēporalia, quam æterna. Nec cum puero. i. cū carne, q̄ more pueri se solet sępissimè maculare. vnde Deu. 7. Filiam tuā non dabis filio eius vxorem. Cuius tamen multi faciūt cōtrariū. Et ideo quia dant filiam suam alicui talium meritorū sępissime efficitur vilissima & pauperrima, quia ꝑ abusum taliū maritorum hæreditatē ꝑdit. s. gratiā in præsenti, & gloriā infuturo. Vnde in psa. Filia Babylonis misera. Quidā vero sunt adhuc omnibus deteriores, quia. s. istam filiam suā ꝓstituunt omnibus vitijs & peccatis, cōtra illud Leui. 19. Ne prostituas filiam suā. ¶ Item dico, ꝙ ista filia adamari debet propter suam æternalem hæreditatem quia. s. ad istā ꝑtinet
maxima successio bonorum. s. paradisi: vnde dicit Nu. 37. E
Ad filiam transibit hęreditas. ¶ Item ꝓpter suā cordialem sagacitatem. vnde Eccl. 22. Filia prudens hęreditas est viro suo. ¶ Item ꝓpter suam spiritualem iocūditatem. psa. Filiæ Syō exultēt in rege suo Ergo dico, ꝙ filia spiritualis siue sit anima siue bona persona, debet per charitatem amari, & ꝑ charitatē amare. [Amica iquit mea] Debet ergo habere firmam charitatem. ¶ Quarto dico, ꝙ oīs talis filia debet frequentare competentem societatē, quia. s. ipsa debet esse iter filias & inter alias ꝑsonas humiles & deuotas. vnde Ge. 19. Duæ filiæ eius cum eo &c. Dic de isto vocabulo iter, sicut i titulo suo patebit. Vnum tātummodo nota. s. ꝙ aliq̄ sunt, q filiam suam. i. animā prostituunt per luxuriā, quidam eā interficiunt

terficiunt per inuidiam, quidam eam demonio tradūt p ido lolatriam. Contra primum dr̃ Leu. 19. Ne prostituas filiam tuam. De secundo dr̃ Matt. 9. Filia mea modo defuncta est. De tertio dicitur in psal. Immolauerunt filios suos & filias suas demonijs Mat. 20. Filia mea malè à demonio vexatur.

F ¶Et breuiter potest notare, quod in scriptura reperitur

Filia { Superba & præsumptuosa, / Crudelis & perniciosa. / Lasciua atque curiosa, / Impudica & luxuriosa, / Auara & ambitiosa. }

De filia superba, & præsumptuosa dicitur Esa. 3. Eleuatæ sunt filiæ Syon, & ambulauerunt erecto collo & cæt. De filia crudeli & perniciosa dr̃ Thr. 4. Filia populi mei crudelis quasi strutio in deserto. De filia lasciua atq; curiosa dr̃ in psa. Filiæ eorū cōpositæ circūornatæ, vt similitudo tēpli. De filia ĩpudica & luxuriosa dr̃ Eccl. 42. Sup filiā luxuriosā cōstitue custodiā. De filia amara & ambitiosa dr̃ Prou. 30. Sanguisugæ duæ sunt filiæ dicētes, affer, affer. Et breuiter qlibet talis pōt dici filia latronis, filia Pharaonis, filia Babylonis. Filia dico latronis, quia per diabolū Deo furat & subtrahit. Iō sibi dr̃ Mic. 5. Nunc vastaberis filia latronis. Filia Pharaonis, quia delicijs rigat & imbuitur Exo. 20. Descendebat filia Pharaonis vt lauaret in flumine: filia etiā Babylonis, quia finaliter damnatur & confundit. Babylō.n. interpretatur confusio. psalm. Filia Babylonis miseria. Et hæc causa vel gratia collationis dicta de filia sufficiant. Vide si vis in Mauricio, vbi inuenies de filia mortua suscitata, & de filia chananea a demonio liberata.

Finis. Nota, q̃ finis in singulari signat terminū alicuius rei. s. extremitatē alicuius corporis, vel terminū alicuius temporis. In plurali vero signat distinctiones vel contractus terrarum & locorum. Generaliter vero finis significat communiter loquendo,

Locorum distinctionem, / Vltimam dimensionem, / Postremam directionem, / Mentalem intentionem, / Complementum & perfectionē, / Fundamentum & reductionem, / Durationis defectionem.

Significat (dico) locorum distinctionē. Vnde in psal. Viderunt omnes fines terræ salutare Dei. Itē signat vltimam dimensionem. s. extremitatē corporum tēporum & locorum. vnde Sap. 8. Attingit à fine vsque ad finem fortiter. Ezechiel. 43. Finis eius cubiti vnius. Item signat postremam durationē. ps. Omnis consummationis vidi finem. Item signat mentalē intentionem. vnde Thr. 3. Perijt finis meus, & spes mea domino. Et iste finis philosophicus. s. finalis cā & intentio qua re liquide fit, de isto fine nihil ad præsens. Itē signat complementum & perfectionem. Mat. 23. Qui autem perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Item signat complemētū & perfectionem. Mat. 23. Qui autem perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Itē signat fundamentum & reductionē, quia. s. finis est illud ad quod omnia reducuntur, sicut dicit Ro. 10. Finis legis Christus. 1. Timo. 1. Finis præcepti est charitas. Item signat defectum & corruptionem. vnde Gene. 6. Finis vniuersæ carnis venit coram me. De fine ergo quantū signat vltimitatem vel posteritatem durationis, finem ętatis vel temporis mortis vel senectutis, aliquid breuiter distinguamus. ¶Dicamus ergo, quod finis hominis est in quadruplici differentia. ¶Est enim

B Finis { Laudabilis, / Damnabilis, / Horribilis, / Amabilis. }

Primo ergo dico, q̃ est finis laudabilis & virtuosꝰ & iste est finis senectutis & mortis s. qn̄ hō in bonis virtutib. terminatur, & qn̄ quicquid in iuuentute fecerit per bonitatem finis & ætatis emēdatur &c. Fructus.n. in principio sunt acidi, in fine tn̄ fiunt dulces, sapidi & maturi. Sic etiam vere charissimi, virga ēt quanto altius in arbore ponitur, tanto gracilior inuenitur, & eius gracilitas sp in fine amplior quā in principio cōprobatur. Sic vere charissimi quāuis hō in principio iuuentutis sæpissime fit viridis, & immaturus, & insolēns. s. male compositus, & malè doctus, qnq; tn̄ per actionē diuinæ inspirationis taliter dirigit, conuertit & castigat, q̃ in fine fit dulcis per benignitatē, maturus per honestatē, bonus & sapidus per pietatē. Sicut.n. dicit Apostolus, vbi abundauit delictum, ibi superabundauit & gratia. Rom. 5. Sicut enim dicit Isidorus de summo bono, Deus nō respicit quales antea fuimꝰ vel vixerimus, sed quales in fine erimus. Ambrosius etiam super epistolā ad Gal. dicit sic. Non quæritur qualis quis fuerit, sed quid sit, præterita.n. non indicant, nec damnant. De bono ergo fine habendo. de bona finali pseuerantia finaliter tenenda, valde debemus certare, & ipsum totis viribus procreare. Finis.n. nō pugna coronat, quia sicut dicitur Ecclesiastci. 7. Melior est finis orationis quam principium. Et iste est finis, qui est commendabilis & virtuosus.

C ¶Secundo dico, q̃ est quidā finis detestabilis & vitiosus. Et iste est finis etiam instabilium & imperfectorum. Ista.n. quatuor genera hoium. s. fallorū amicorum, proditorum, hypocritarum, inconstantium, solent bene incipere, & malæ finire. Falsi.n. amici quamuis in principio boni & veri esse vīr, in fine tn̄ contrarij esse comprobantur. De quibus dr̃ Eccle. 37. Sodalis amico coniocundabitur in oblectatione, & in tēpore tribulationis aduersarius erit. Sic etiam faciunt proditores, qui in principio fingunt se esse bonos & veros, sed in fine inuenta occasione nocendi ostendunt se crudeles & inimicos, similes illę bestiæ, quæ dicitur māticora, quæ faciem hominis habet, in cauda vero habet aculeū instar scorpionis, quia. s. tales in facie & principio videntur esse hoies. i. iusti, benigni & fideles, in fine vero ostendunt se esse scorpiones. i. pungentes, impios & crudeles, fallaces pariter & infideles. De istis potest intelligi illud Prou. 5. Fauus distillans labia meretricis nouissima vero illiꝰ amara velut absynthiū & acuta velut gladius biceps. Hypocritæ etiam finem vt cōmuniter habent vituperabilem, quia quāuis aliquandiu videantur perseuerare tamen in cito eorum ficta perfectio dilabitur & cassatur. vnde Eccl. 14. Omne opus corruptibile in fine deficiet, & qui operatur illud, ibit cum illo. Incōstantes insuper & instabiles finem habēt vituperabilem, quia. s. quamuis in principio quandoque inueniantur feruentes, & boni, in fine tn̄ inueniunt repentes & mali. Secundum.n. Philosophum. Acres in principio, franguntur in fine. Isti sunt sicut pilosi, qui ab effigie humana incipiunt, & in bestialē similitudinē terminātur, quia. s. in principio homines, viri deuoti rationabiles & perfecti videntur esse, qui tamen & pristino feruore paulatim deficientes, finaliter bestiæ. i. viri bestiales & carnales fiūt, iuxta illud Gal. 3. Sic stulti estis, vt cū spiritū ceperitis, carne consummamini? Iste est ergo finis vituperabilis. vnde Thre. 4. Appropinquauit finis noster, cōpleti sunt dies nostri, quia venit finis noster. Et Ezec. 7. Finis venit, venit finis super quatuor plagas terræ &c. De tali ergo malo fide dicitur in psa. Irritat aduersarius nomen tuum in

D finē. ¶ Tertio dico, q̃ est q̃dam finis abominabilis, & iste est finis malorū & peruersorū, qui nihil aliud est, q̃ mors ęterna. Phili. 3. Quorum finis interius & gloria in confusione eorū qui terrena sapiunt. Vt cōiter enim, ex mal o semine gignuntur malę plantę, ex malis præmissis sequitur mala conclusio, ex mala vita sequitur mala mors, ex malis principijs sequitur malus finis iuxta illud. 2. Corint. 11. Quorum finis erit ſm opera eorum. vnde Eccl. 21. Via impiorum cōplantata lapidib. & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ. Finis n. altarum nubium est cōseptio, herbarum viridium finis est deficcato, finis est delinquentium damnatio & destructio. psal. Propterea Deus destruet te in finē, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Iste est ergo finis abominabilis. ¶Quarto dico, qdꝛ est

E quidam finis desiderabilis, & iste est finis bonorum. s. gloria paradisi, & vita beata. Sicut enim agricola post multos labores in fine recolligit fructum, naut a post multa pericula finaliter veni t ad portum, operarius post multas pęnas in fine venit ad præmium. sic Sancti & iusti post multas mūdi miserias veniunt finaliter ad paradisum. Iste enim finis vltimus est, ad quem debent omnia ordinari. Iste.n. est finis & pfectio, qui nunquam potest amplius destrui vel dissipari, & merito, quia ipse Deus ꝑprius & præcipuus finis noster est, sicut ipsemet dicit Apo. 1. Ego sum alpha & omega, principiū & finis. Vnde. 1. Cor. 15. Deinde finis cū tradiderit Deo regnum & patri. Et. 1. Petri. 1. dr̃. Reportantes fidem fidei vestræ, salutem animarum vestrarum. De quo fine dicit Augu st. de ciuitate Dei. lib. 22. Ipse finis erit desideriorū nostrorū qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. Sequitur ibidē. Vacabimus & videbimusꝰ, videbimus, & amabimus, & laudabimus. ecce quid erit in fine sine fine, & quis ergo noster est finis, nisi esse vbi nullus est finis?

nis? Quē finem nobis concedat ille, qui fine fine viuit, & regnat &c. Vide supra de extremitate, & infra de vltimo & nouissimo, & de post seu posteri⁹. ¶ Si aūt adhuc vis dicere aliqd de finib. in plurali, potes notare, ꝙ ī scriptura reperiūtur

F Fines { Iniquorum, quos debes fugere, / Perfectorum, quos debes petere, / Beatorum, in quibus debes manere, / Damnatorum, quos debes horrere. }

Dico ergo primo, ꝙ sunt fines iniquorū quos iusti fugiūt, & isti ꝑ certo signāt statū mundi vel pcti. In istis. n. finib. abundāt oīa mala & pericula. Isti. n. sunt fines periculosi, in q̄b. ꝑ certo latrones & aīalia venenosa. i. impij & tyranni, & ēt ipsi demones infernales dominātur & conuersantur ibidem, figurati in finibus ægypti, de quibus dicitur Exo. 10. ꝙ innumerabiles locustæ ascēderunt in vniuersam terram ægypti, & in omnibus finibus ægyptiorum, operueruntq; vniuersā superficiem terræ omnia deuastantes. Locustæ istæ sunt demones, & ēt iniqui homines & crudeles, & etiam ipsa pctā & culpæ interiores, quia. s. in finibus peccatorum. i. in ipsorum interiori conscientia, locustæ. i. interiora vitia omnia deuorant, & destruunt virtuosa. In finibus etiam peccatorum idest in suo statu & in mundi opulentia, locuste, i. demones confundunt omnia seriosa. Vel in finibus eorum. i. in ipsorū comitiua & confratria, locustæ. i. mali & raptores abundant qui deuastant omnia speciosa. psalm. Dixit & venit cynomia & cinifes in omnibus finibus eorum. Et si vis nota, quod

Ab istis finibus, iusti repelluntur,
In istis finibus stulti extolluntur,
In istis finibus sancta non gustantur,
Ab istis finibus Sancti separantur.

Iusti (inquit) inde repelluntur. Cōstat. n. quod boni non recipiuntur, nec diligun tur, aut ꝑmouenī in finibus iniquorū, Nolunt. n. habere Sanctos sibi dissimiles, vel socios sibi dissimiles, sed conformes. vñ Nu. 20. dr̄, ꝙ cū filij Israel dicerēt populo Edom. In extremis finib. tuis positi, obsecramus, vt nobis trāsire liceat ꝑ terrā tuā, Edō dr̄ rndisse. Nō trāsibis ꝑ me, alioquin armat⁹ occurrā tibi, q. a. s. mali nūquā volūt bonos secū habere, nec vt boni secū gaudeant sustinere. Vñ de Chr̄o dr̄ Mat. 8. ꝙ illi de regione Gerasenorū viso miraculo de demoniacis curatis, & porcis mortuis & submersis rogabant dn̄m, vt transiret à finib. eorum, nolebant. n. secū habere ita Sctm̄ hoīem qui. s. malos vellet corrigere vel sanare. Vnde Nu. 21. dr̄, qd̄ rex amorreorum noluit concedere ꝙ trāsiret Israel ꝑ fines suos &c. Ab istis ergo finib. boni secludunī. ¶ Itē stulti, seu mali extollunī Prou. 17. Oculi stultorū in finib. terræ Exod. 10. Sederunt in oīb. finib. Aegyptiorū. ¶ Itē in istis finib. sctā nō gustanī. Vñ Exod. 16. dr̄, ꝙ vbi filij Israel attigerunt fines Chanaan, defecit eis manna, quia in finib. malorū, māna deuotionis non inuenitur, nec bonorū sp̄ualiū dulcedo. ¶ Itē ab istis finib. boni separanī. De muliere. n. Chananea legitur Mat. 15. ꝙ á finib. illis egressa erat, qn̄ curationem filiæ à domino impetrauit, quæ antea à demonio vexabatur. In quo notatur, quod nulla mulier, i. nulla persona curationē filiæ suæ, i. propriæ conscientiæ à demone per vitia occupatę ipetrat, nisi q̄ à malorum finib. se elongat. Vnde Lu. 11. dicitur, quod regina Saba de finibus terræ venerat, vt sapientiā Salomonis audiret. q. a. s. diuina sapientia nō cognoscitur, nisi cū

G quis à mundi finib. segregaī. Patet ergo ꝙ sunt fines iniquorum, quos iusti fugiunt. ¶ Deniq; dico, ꝙ sunt fines iustorū & perfectorum, quos iusti cupiunt. Et isti fines proculdubio signant statum gratiæ & iustitiæ, statumq; religionis & Ecclesiæ, vbi. s. iusti delectantur versari. Isti. n. sunt fines in q̄bus homo potest viuere, & non vltra. Teste. n. Pōpeio, in ægypto est quidam lacus in cuius profundo facta fuit antiquitus q̄dam ara, sic quod vsq; ad finem illius aræ poterat q̄s sine periculo nauigare, si autē fines illos transiret, peribat & corp⁹ ipsius. Tales sunt fines iustitiæ. Si quis. n. exinde exierit & exterius ad iniquitatem proruperit, statim pro certo vita gratiæ priuabitur, & vitiorum putredine corrumpetur. Ara ergo & altare legis diuinæ nobis datur in signum ne eam transcendamus, & ne de iustitiæ finibus exeamus. Proue. 8. Legē ponebat aquis, ne transiret fines suos. Et nota, quod tales fines non sunt transeundi vel dimittendi, quia scilicet ibidem

Diuinæ legis auditur prædicatio,
Superni regis sentitur gubernatio,
Fidelis gregis vnitur fœderatio,
Aeterni ducis timetur dominatio,
Item ibidem laudis fructus habetur,
Aeternæ necis videtur liberatio,
Intimæ precis habetur. exoratio.

In talib. igitur finib. diuina lex auditur. vnde de prædicatoribus dicit in p̄sa. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. ¶ Item ibidem supernus rex sentitur, quia. s. prudentia & gubernatio diuina percipit̄ manifestē. p̄sa. In manu eius sunt oēs fines terræ. ¶ Item ibi fidelis grex vnitur, quia. s. inter iustos inuenitur vnitas pacis & concordiæ. p̄sa. Posuit fines tuos pacem, & adipe frumēti satiat te. ¶ Itē ibidem Dei virtus timetur. p̄sa. Timeant eū oēs fines terræ ¶ Itē ibidē laudis fructus habet. ps. Laus eius vsque ad fines terræ. ¶ Itē ibidē mortis luctus cauetur. 1. Mac. 10. Hierl̄m sit libera cum finib. suis. ¶ Itē ibidem precis actus vr̄. ps. A finibus terræ ad te clamaui. De alijs duobus finib. s. beatorum & dānatorum concorda, si vis sicut in principio de finibus malorum. Et hæc de finibus iustorum sufficiant.

Firmare. Firmitas.

Nota, ꝙ firmitas idē est ꝙ stabilitas, fortitudo & A immobilitas. Et est firmitas quando aliquid fortiter & stabiliter, & sine mutatione corruptione & varietate perseuerat Est ergo quædam

Firmitas { Habenda, / Horrenda, / Cauenda, / Petenda. }

Firmitas habēda est stabilitas durationis. s. perseuerantia in bono. De qua Eccl. 5. Esto firmus in domino. Firmitas horrenda est imobilitas obstinationis, quam. s. habent illi, q̄ in malo suo, ꝑposito volunt firmiter & immobiliter ꝑmanere. De qua in ps. Firmauerunt sibi sermonē nequā. Firmitas cauenda est prosperitas mūdi, potētiæ & dn̄ationis. De qua Iob. 5. Vidi stultum firma radice, & male dixi pulchritudini eius statim. Firmitas petenda est imortalis æternæ durationis, quam Sācti habebunt in patria. Vñ Deu. 32. Firmissimo habitaculo tuo, ꝙ operatus es dn̄e. De prima ergo firmitate. s. de stabilitate constantiæ & perseuerantiæ, fortitudinis & duratiōis possumus dicere, & notare, ꝙ sicut illa, q̄ sunt aliorū fundamentū dn̄t esse cęteris magis solida atq; firma, sicut patet de stipitib. & colūnis, sic vere nos ecclastici debemus esse sustentatio & fundamentū aliorū debemus esse solidi atq; firmi ꝑseuerantes, stabiles & cōstātes, iuxta illud Ro. 15. Debemus aūt nos firmiores imbecillitates infirmorū sustinere. vt sic de quolibet exponatur illud Proue. 18. Frater, qui adiuuat à fratre, quasi ciuitate firma. Vide supra vbi adiutoriū, vbi ponitur prædicta auctoritas ꝑsecuta & diuisa. Idem vide supra vbi diligētia & ædificare, vbi ponit̄ illa auctoritas. Aedificauit roboam ciuitates, & firmauit eas summa diligentia, &c. Si autem de firmitate cōstātiæ & virtutis vis aliquātulū loqui magis, notabis, ꝙ res firma est summopere diligenda. Ista est. n. cui quis secure pōt inniti, & à qua pōt sine periculo sustētari. Et ideo bona sp̄ualia & æterna, q̄ de sui natura solida sunt & firma, & à principijs firmis & solidis progressiua debemus summe diligere, cum ista fiant, quæ non possunt sine periculo sustentare. Vnde de Dauid legit̄. 1. Reg. 23. Morabatur Dauid in deserto, in locis firmissimis. Et aduerte, quod triplex bona firmitas reperitur scilicet

Firmitas { Interna, / Externa, / Aeterna. }

Prima est firmitas virtualis, q̄ facit gratia int⁹ exuberās. Scd̄a est firmitas t̄palis, q̄ facit fortuna durē reuerberans. Tertia est firmitas sup̄nalis, q̄ facit gloria alte remunerans. ¶ Primo ergo de firmitate interna dico, ꝙ boni hn̄t firmitatē gratiæ, q̄ denotat virtutū vbertas, q̄ notatur in verbo Dauid [Morabatur inquit Dauid] Firmitatem fortunæ, quam declarat bonorū paupertas, quæ notatur in verbo [deserto] In deserto inq̄t] Firmitatē glorię, q̄ designat cęlorum libertas, ꝙ notat per verbum [In locis firmissimis] id est in cœlis. Ista. n. sunt tria, quæ faciunt hominem firmum, videlicet

Virtus interior,
Status inferior,
Locus superior.

Dicā ergo, ꝙ inuenitur firmitas status virtualis, & ista est firmitas iustorum, qui. s. in omni bono sunt solidi atq; firmi. Arbores. n. quanto ꝑfundiores habent radices, tanto sunt cōiter firmiores, & contra quoslibet impetus fortiores. Magnitudo enim radicum est causa firmitatis. Vnde narrat Plinius, ꝙ cū exercitus romanus semel per quendam lacum nauigaret, apparuerunt eis de longe multæ altæ arbores & protensæ, erectæ super aquas natantes, & se per radicum suarum amplitudinem contra flatus firmiter sustentantes,

tates,alluuione enim radicatę fuerāt,& sic erectæ sup aquas n atabant.Exercitus ergo romanus obuiū exercitū esse credens,direxit aciem contra ipsas.Et quia iusti,ꝙ propriè possunt dici arbores fructuosæ,(Mat.8.Video hoies quasi arbores,quia.s.bona arbor bonus fructus facit.Mat.7.)ideo habent radices cordis valde ,ptēsas & lōgas, quia.s.cordis sui affectio attingit vsq; ad paradisum,vt eū appetat,cordis sui timor attingit vsq; ad īfernum, vt eum fugiat,cordis sui dolor attingit vsq; ad proprium delictū,vt ipsum defleat,cordis sui amor attingit ad Deum,vt sibi faueat,cordis sui dulcor attingit vsq; ad amicū,vt eū foueat.Vnde dico, ꝙ firmi in bono proposito possunt esse , & cōtra lapsum,quē introducunt deliciæ,contra impulsum, quem irritant diuitiæ,cōtra insultum,quem machinantur inuidiæ,cōtra ruinā & casum,quē patiunť eminētiæ,firmi & solidi apparere.Eccl.15. Qui timet Deum,faciet bona. Sequitur.Firmabiť in illo.s.i Deo,& non flectetur,& continebit eum & non confundeť. Iusti.n.etiam in fluctibus tribulationum & tentationū mediante radicū cordis latitudine recte nauigāt, & cōtra quoslibet impetus firmi natant Gene.1.Fiat firmamentum in medio aquarum.Et illud Sap.14.Dedisti in mari viā & in fluctibus semitam firmissimā.Et nota,ꝙ res efficitur firma quādo

Innititur solido fundamento,

Constringitur valido ligamento,

Eripitur ab hostium nocumento,

Protegitur plurium iuuamento,

Moraliter autem loquendo,dico , ꝙ solidū fundamentū est veritas:validum ligamentum est charitas:Hostiū nocumentum est demonum iniquitas:plurium iuuamentū est virtutum communitas.Firmi sunt ergo iusti,quia innituntur fundamento solidę veritatis,videlicet ipsi Christo,qui est via,veritas & vita,quia firmamentum est dominus timentibus eū,secundum psal.Et fidei Christianæ,quæ est firmissima & tutissima.Colo.2.Firmamentum eius, quæ ī Christo est,fidei nostræ.Et bonis etiam spiritualibus & æternis,quæ sunt īcorruptibilia.Eccle.43.Vas castrorum in excelsis in firmamēto resplendens.vt & sic figuretur in illa domo euāgelica Matth. 7.quæ fluctibus & flatibus nō fuit obruta vel cassata. Et causa subiungitur.fundata enim erat sup ra firmam petrā.Istud est ergo fundamentū solidę veritatis.2.Timo.2.Firmū fundamentum Dei stat habens signaculū. ¶ Item firmi sunt iusti,quia cōstringunť ligamento validę charitatis. Vinculum enim charitatis qñ constringit hominē, vel attingit Deo & proximo,facit eum firmum in omni bono . Ecclesia.7.Non te pigeat visitare infirmum,ex his enim in dilectione firmaberis.¶Item firmi sunt iusti quando carent nocumento totius prauitatis.Res enim,q̄ carent nocumento exterius seu exterius corrumpēte,sunt,vt cōmuniter, magis firmę,patet in corporibus cœlestibus,quæ nec interius nec exterius habent aliquid per quod corrumpantur,& ideo in firmitate ꝑpetua semper durant.Sic iusti & maximè isti,qui per spē affectionum & cōtemplationum superi⁹ sunt erecti,à cunctis vitiorum corruptionibus,& in bono ꝑ cōsequens sunt magis firmi.Hiere.41.Firmauit in excelso robur suū.& Eccle. 43.altitudinis firmamentum,pulchritudo eius . ¶ Itē firmi sunt iusti qñ pollent fulcimento totius bonitatis. Sicut.n. multi stipites vndiq; sustentātes faciunt firmā arborem , sic multę virtutes hominē.Et sic dico,ꝙ homo efficiť bene firmus quando ipsum sustentat & fulcit

Iustitia librans æqualiter,

Clementia cibrans suauiter,

Constantia vibrans audaciter,

Concordia ligans similiter,

Mestitia rigans flebiliter,

Facundia orans humiliter,

De iustitia dicitur Prouer.16.Iustitia firmatur soliū.De clementia diciť prouer.35.Aufer impietatem de vultu regis & firmabitur clementia thronus ei⁹. De cōstantiā diciť ī psal. ꝙ Deus firmauit terram super stabilitatem suam nō inclinabitur in sæculum sæculi.De cōcordantia dicitur Leui.26.firmabo pactū meū vobiscum . De lachrymosa vero mestitia dicitur in psa.ꝙ Deus firmauit terram sup aquas.vnde de illa cedro dicitur Ezec.17.ꝙ transportata fuit ī vrbe negociatorum ,vt firmaret radices super aquas.De facūdia vero seu eloquētia dicitur.2.Para.6.Firmetur sermo tuus,quē locut⁹ es.Sic ergo patet quomodo īueniť firmitas status virtualis, & hoc ostenditur cū dicitur.Morabatur Dauid. Mora enim & assuefactio ī bono solidat, atq; firmat,quia ꝟm Ouidium libro de remedio amoris.Mora facit vires, teneras quoq; ꝑ coq t vuas.Et validas segetes,ꝙ fuit herba,facit. Dauid etiā manu fortis & vultu desiderabilis signat virū iustū,multis virtutibus adornatum,& bonis moribus confirmatū. Vide supra de Dauid si vis.vnde de tali firmitate dicitur.2.Reg.5. Cognouit Dauid,ꝙ firmasset dominus eū in regem.Ista aūt oīa possunt dici de firmamēto & firmitate ecclesiæ militātis quæ.s.firma est & perpetua ratione fundamenti,ligamēti & iuuamenti.& ideo Ecclesia proprie diciť firmamētum,ꝙ in medio aquarum.i.in mundi fluctibus est factū,& luminaribus.i.Sāctis hominibus adimpletū.Gen.1.Fiat firmamētū ī medio aquarū & ibidē.Fiātluminaria ī firmamēto cęli.Ista ergo firmitas status virtualis.¶Scdo dico,ꝙ inueniť firmitas exterior status temporalis.Et ista est ,ꝑprie illa firmitas,q̄ habēt pauperes voluntarij, qui.s.in infimo statu iacent,& modicis sunt contenti.Nihil.n.tam firmū sicut illud , ꝙ infimū & profundum.Status infimus teste Ouidio,non habet vndē cadat.vnde in libro de pōto dixit,ꝙ fortuna miserrima tuta est.& in libro de tristibus dixit.Ardua ꝑ præceps gloria vadit iter.Et ideo,qui arduas mundi glorias cōtempserunt,& status pauperes elegerūt,firmi & stabiles in fide & moribus permanserūt.psal.Posuisti firmamentū eius formidinē.q.d. Paupertas,quæ mundi diuitibus est formido,est Sanctis hominibus firmamentum,ꝙ ostenditur , cum dť . In deserto. Sap.11.Iter fecerunt per deserta, quæ non inhabitantur,& ī locis secretis fecerunt casas. Fixio.n.firmitatem signat.Ista est ergo firmitas status tēporalis.In deserto inquit.¶ Tertio dico,ꝙ inueniť firmitas æterna status supernalis . s. firmitas glorię paradisi.Res.n.cęlestes sunt cęteris firmiores.Vn̄.37. dť de cœlis , ꝙ solidissimo quasi ære fundati sunt . Sic verè beati & bona æterna solida sunt & firma , nulli defectui vel corruptioni subiacentia , sed ꝑpetuo duratiua sicut in psal. dť.Et.n.Deus firmabit orbē terræ,q nō cōmouebiť , parata est sedes tua ex tunc.Et hoc ostenditur,cū dť[In locis firmissimis].Loca.n.illa sunt firma & tuta.psal.Erit firmamentum in summis montium, superextolletur super libanum fluctus eius, & florebunt de ciuitate domini sicut fœnū terræ . Et quia locus iste firmus est purus & altius eleuatus floridus & amenus,ideo illuc introducentur solum personæ floridę,firmæ pariter atq; purę, cum locus locato debeat respōdere. vnde dť Eze.10.Vidi & ecce in firmamēto,ꝙ erat sup caput cherubin quasi sapphirus, & quasi species similitudinis solij apparuit super eum.Ibi.n.est

Claritas lucis[Vidi.]	Et sic patet quomodo iusti gau-
Deitas patris[Ecce.]	dēt,vt visum ē,triplici firmitate,
Veritas fulgēs[Cherubī]	vel sunt ī triplici firmamēto. s.In
Plenitudo sciētiæ[Quasi]	teriori,quæ est gratiæ,exteriori,
Firmitas constās[Lapis]	quæ est fortunæ, superori , quæ
Puritas vernās[Saphir⁹[	est gloriæ

Dignitas regnans. [Species inquit similitudinis solij].

Flagellum.

Nota,ꝙ flagellum est instrumentū de ligno & corrigijs factū,ad verberādū aīalia ordinatum.Signat ergo flagellum q̄libet correctionē, punitionē,vel castigationem, vel q̄libet carnis vel aī inuoluntariā lęsionē.Dicā ergo,ꝙ triplex est flagellū in scriptura,videlicet flagellū correctiōis & est flagellū filiorū,leuiter verberās:punitionis,& est flagellū pctōrū,turpiter lacerās:Dānatiōis,& ē flagellū dānatorū grauiter macerās.¶Prio ergo dico,ꝙ inueniť flagellū correctiōis, verberās leuiter.Hō.n. duplici flagello vtiť.s.flagello quo lędit filios,& flagello grosso quo lędit Asinos. Sic verè De⁹ ī vita ista vtiť duplici tribulatiōe.s.quadā parua & charitatiua , q̄ ē ad bonorū correctionē, de qua ī psa.Fui flagellat⁹ tota die,& castigatio meaī matutinis.Et quadā grossa,q ꝑtinet ad superborū afflictionē & punitionē,& de quadiceť infra.Et aduerte,ꝙ(sicut video)

Flagellatur { Vestis,vt puluis excutiatur.
Puer,vt doctus efficiatur,
Stultus,ne periculis subijciatur,
Vrsus,vt pinguis inueniatur,
Catulus,vt leo terreatur.

Sic verè dico,ꝙ boni à Deo flagellantur,corriguntur,& tēporaliter puniuntur,vt mundentur à pulueribus vitiorum.

Constat

Constat.n.q flagella exteriora cōpellūt hominem redire ad cor & sic faciunt eū excutere culpas suas, exēplo serpentis, qui flagellatus dr̄ veneaum euomere. Et sic etiam tympanū percussum & flagellatum solet sonū & vocē emittere, q.a.s. iusti per tribulationem flagellati, venenū vitiorū per confessionem euomunt. Psal. Quoniam ego ī flagella paratus sum & dolor meus ī cōspectu meo semper, & per gratiarū actionē ad diuinas laudes insurgūt. 3. Mach. 3. Tu aūt flagellatus annuncia mirabilia Dei. Item vt instruant in operibus mādatorum. Ecclesiastici. 22. flagella & doctrina in oī tpe sapientia. & Ecclesiastici. 30. q diligit filium, assiduat ei flagella. Sequitur. Qui docet filium, lętabitur ī illo. Item vt liberetur à periculis tormentorū. s. futurorū. Constat.n.q per flagella stulti abstinent a committendis sceleribus, & liberant a pænis, & à verberibus. Sic vere mūdi flagella & tribulamina hoīē a peccādo impediūt & sic a pęnis æternis liberū eū reddunt. Thob. 13. Quoniam tu flagellas, & saluas deducis ad inferos, & reducis. Item vt impinguent sanguine meritorū. Vrsus.n. verberatus efficitur pinguior, & polypus verberatus efficit tenerior, quia. s. qn̄ iusti tribulant, solēt teneriores & humiliores fieri, & per consequens virtutibus impinguari. Cōstat.n.q per talia tribulamina iustus in melius conualescit. Mar. 10. Conspuent eum & flagellabunt, & tertia die resurget. Itē vt terreant aī peruersorum. Sicut.n. leo timet qn̄ videt catulum verberari, sic mali timent & corriguntur qn̄ vident iustos a dn̄o tribulari, cogitāt.n. illud Euāgelicum. Si in viridi hoc faciūt, in arido q̄d facient vel fiet? Et ista est causa quare sicut dicitur ad Hebræ. 12. Flagellat Deus omnem filium quem recipit. Vñ de Iesu innocēte dr̄ Joann. 19. Et pilatus flagellauit eum. Post dixit. Ecce homo q.d. Ecce exemplum & bene facientib⁹ & male: cōparatiuè loquendo. Patet ergo q īuenitur flagellum correctiōis ver-

B berans leuiter. ¶ Secundo dico, q inuenitur flagellum punitionis seu vexationis vulnerās grauiter. Et illud est illud flagellum, quo De⁹ ī hoc sæculo punit malos. Mos.n. fuit apud Romanos, q oēs, q securi percutiebant, primo virgines flagellabant, sicut patet ī Tito liuio & Val. maximo & ī plurib. locis. vnde etiam de Chr̄o morte a pilato dānādo dicitur Marc. 15. q ipse tradidit Iudæis Iesum flagellis cęsū, vt crucifigeretur. Sic proculdubio vr̄ De⁹ facere, malos.n. & æternis supplicijs fustigandos solet etiam flagellis pœnarū tpalium verberare, & infernum ipsorū hic & in hoc sæculo inchoare. Exēplum de Pharaōe, qui licet esset ppetuo a Deo puniendus, fuit tn̄ in hoc sæculo multipliciter flagellat⁹. Ecclesiastici. 40. Cōtritio & flagella sup iniquos. Et illud Psa. Multa flagella peccatoris sperantē aūt ī dn̄o misericordia circundabit. Istud est ergo flagellū vexatiōis vulnerās gra-

C uiter. ¶ Tertio dico, q inuenitur flagellum dānationis lacerans acriter. Et sic per flagellū ītelligitur pœna æterna, qua .s. corpus & aīa flagellabuntur, & cruciabuntur in ęuum. Vñ Sapien. 19. Impij per fortitudinem brachij tui flagellati sunt nouis aquis & grandinibus & pluuijs, psecutionē passi sunt & per ignem consumati sunt. Vnde etiā de Chr̄o in iudicio impios flagellante dr̄ Naum. 3. Vę ciuitas sanguinū vniuersa mendacij dilaceratione plena, non recedet a te rapina, vox flagelli, & vox impetus rotæ, & equi frementis, & quadrigæ feruentis, & equitis ascendentis, & micātis gladij, & fulgurantis hastę, & grauis ruinę, nec est finis cadauerū. Ista.n. ciuitas sanguinum est aīa peccatrix, quæ. s. mēdaciorū. i. vitiorum laceratiōe cōfusa, voce flagelli. i. verbo seuerissimi iudicis concutit, & turbat, quia. s. statim istā vocē flageli sequit vox rotę. i. tumultuosa cōsciētia, vox eq̄ frementis. i. demonū austera violentia, vox eq̄tis ascēdētis & gladij micātis, &c. i. terror potētiæ diuinæ, & męstitia, & vox grauis ruinæ. i. totalis desperatio & tristitia. A tali ergo flagello se gaudet beratā aīa libertatē, dicens illud Iob 5. A flagello linguæ absconderis, & nō timebis calamitatem cum supuenerit. In vastitate & fame ridebis, & bestiā terræ nō formidabis, sed cū lapidib⁹ regionis pactum tuum, & bestiæ regionis pacificę erunt tibi. Et sic patet q̄ do triplex flagellum est, scilicet fructuosum, quo ad iustos, luctuos quo ad pteruosū. Perniciosum, quo ad dānatos. Vide de verberare, pcutere, & lædere

A **Flamma.** Nota, q flamma nihil aliud est q̄ ignis accensus in materia aerea, sicut carbo est ignis in materia terrea. Est.n. ignis de sui natura subtilis & inuisibilis, veruntamen quando corporali materiæ coniungitur, tunc visibilis efficitur. Et si in subtili materia & aerea incorporatus fuerit, tunc flamma efficit, si grossa vero fuerit materia. s. lignea, ferrea, vel terrestris, tunc poterit dici carbo. Moraliter ergo loquendo, possumus dicere, q flamma multipliciter sumitur in scriptura. Sumitur.n. flamma

Pro { Angelo spiritali, / Homine virtuali, / Ardore criminali, / Splendore scientiali, / Dolore noxali.

Sumitur (dico), p Angelo spiritali. vnde ad Hebrę. 1. Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis. Item sumitur pro viro iusto & virtuali. vnde Apoc. 1. dr̄, q ipse vidit similem filio hoīs: cuius oculi, vt flamma ignis, & pedes similes aurichalco. Itē sumitur pro ardore criminali. s. ardore auaritiæ, iracundiæ vel luxuriæ. vnde in Psal. Flamma cōbussit pctōres &c. Item sumitur pro splendore scientiali. Vnde Sapien. 17. Ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec syderum lympidæ flammæ illuminare poterant illā noctem horrendā. Item sumitur pro dolore sensibili & noxali. s. pro ardore mundanorum & infernalium tormentorum. Vnde Esa. 17. c. loquens de damnatis, & idololatris dicit sic. Aīam suam non liberabunt de manu flammæ. Quāuis ergo flāma possit qn̄q̄ accipi in bono, cōiter tn̄ & generaliter in malo accipitur. vnde per flammam intelligitur

Ardor { Culpæ interioris, / Pœnæ exterioris, / Gehennæ posterioris.

B Sicut n. flamma calefacit, vrit, & cōsumit, sic flāma culpæ & cōcupiscientiæ per mala desideria calefacit, flamma tpalis pœnæ per diuersas tribulationes nos vrit, flamma pœnæ æternæ suis perpetuis ignib. malos lædit. ¶ Notare ergo possum⁹, q quadruplex flāma in scriptura gn̄aliter inuenitur, videlicet

Flamma { Appetenda, / Fugienda, / Sustinenda, / Metuenda.

Appetenda dico, & ista est flāma charitatis. Charitas.n. cōparatur flammæ Can. 8. Fortis est vt mors dilectio. Sequitur. Lampades ignis atque flammarum. Sicut.n. Salamandra viuit in flamma & in igne, sic iustus viuit in amore & charitate, & sicut flamma eleuat si pōt materiam in q̄ agit: quia tēdit pyramidaliter versus cœlum: sic verè flamma & feruor charitatis cor inflāmatum eleuat ad Paradisum. Figura ad hoc Iudic. 13. vbi d. q in flamma sacrificij Angelus ascendit in cœlum, quia pro certo illi, qui sunt Angeli per puritatem, q̄ sunt inflāmati per charitatē, ascendunt faciliter ad cœlū per desiderium & voluntatem. Ista est.n flamma

Illuminans nostram cęcitatem, / Eliminans nostram prauitatem, / Cōglutinās Dei bonitatem. s. ad hoīes.

Isti.n. sunt tres effectus flāmę s. illuminare, purgare, calefacere, quia. s. flāma charitatis nr̄æ mētes nr̄as solet illuminare. Apo. 19. Oculi eius flāma ignis. Culpas nostras solet purificare. Num. 31. Oē, quod pōt transire per flāmas, igne purgabitur. Deum erga nos solet calefacere, & inflammare. Exod. 3. Apparuit dn̄s in flāma ignis. Ista est ergo flamma appetenda. s. flamma charitatis. ¶ Flamma, quæ

C est fugienda, est flāma mundanæ cupiditatis. s. luxuriæ, auaritiæ, inuidiæ, & iracūdiæ. Ista est.n. sicut ignis, q comburit siluam, & sicut flāma cōburēs montes. Ista est illa flāma fornacis babylonicæ, q̄ arripuit & incendit, quos reperit iuxta fornacē de Chaldæis, sicut dr̄ Dan. 3. Fornax.n. Babylonis est mūdi psperitas, vel flāma cōcupiscentiæ, vel iracundiæ, quę Chaldæos. i. pctōres diuersimode accendit, & vrit. iuxta illud Psa. pdictū. Flāma cōbussit pctōres. Tales.n. flāmæ bonos nō lędunt, nec eos calefaciunt, aut comburunt. Sap. 19. Flāmæ econtrario corruptibilium aīalium non vexauerunt carnes coambulantium. ¶ Flāma, quæ est sustinēda, est pœna tpalis aduersitatis. vnde ista est illa flamma, in qua phęnix seipsam accendit, & inflamat, & in qua seipsam renouat, & post incinerationem in auem pristinā transformat. Quia re vera charissimi multi igne tpalis tribulationis efficiunt meliores, ita q antiqua cōuersatione renouant & in melius cōmutant. Ista.n. flāma licet cruciet, & affligat, iustos, tn̄ non destruit, neq; dānat. Sunt.n. sicut illæ aues carystiæ, q̄ sm̄ Solinum in flammis impunè volāt. vnde dn̄s vr̄ cuilibet tali dicere illud Esa. 43. Cū ambulaueris per ignē, non combureris, & flamma non redibit in te. ¶ Flamma metuenda est pœna æternæ calamitatis. Vnde diues Lucæ. 16.

petijt

petijt vt Lazarus gutta aquæ tẽperaret ardorẽ linguæ eius, q̃a inquit crucior valde in hac flãma. Iõ de talib. dãnatis, qui flãmis æternis accendũtur, põt dici illud Esa.50. Oẽs vos accedentes ignẽ, accincti flãmis. & Esa.47. Non liberabunt animam suam de manu flammæ. Sic ergo patet, quod in scriptura multiplex flamma inuenitur. Vide infra de Igne.

A **Flare. Flatus** Nota, ꝙ flatus est illud spiraculum quod ab ore emittitur & perflatur Accipitur autem pro quolibet spiraculo venti. Et moraliter loquendo, flatus qui ab ore emittitur, signat quãlibet verbalem ordinationem, seu sententiæ prolationem, suggestionem pariter & diffusionem. Dicam ergo, quod inuenitur in scriptura quidam flatus superni numinis

Flatus { Dei, qui est mirabilis, / Hominis, qui est mutabilis, / Hostis, qui est damnabilis. } Flatus Dei signat suæ volũtatis ostẽsionẽ, & suæ gratiæ inspirationẽ. Et sic dicã, qđ à Deo procedit, quidam flatus æstuantium temperatiuus, qnidam flatus nauigantium ꝓparatiuus, quidam flatus fluctuantium dissipatiuus. ¶Primo igitur dico, ꝙ est flatus Dei mirabilis, vel flatus diuini numinis, qui est flatus diuinæ gratiæ, & suę inspirationis. Flãdo.n. i. inspirando, gratiam & spiritum sanctũ emittit, & ignẽ charitatis accendit, & ignem cupiditatis extinguit, & nauem. i. animam ad Paradisi portum finaliter ducit. Constat.n. quod per eũdẽ flatum vnus ignis extinguitur, & alius inflãmatur. Temperat ergo iste flatus ignem improbæ cupiditatis. Vñ de pueris qui erant in fornace Babylonis, dr̃ Dan.4. ꝙ fecit dñs in medio fornacis quasi ventũ roris flantẽ, qui impediuit ne læderet ab igne. Vñ in Psa. Flauit spiritus eius, & fluẽt aquæ. Aquæ dico gratiarum vel lachrymarum, quæ. s. tẽperant malos ardores. ¶Itẽ iste flatus accendit ignem amoris & charitatis Lucæ.12. Cum videritis austrum flantem dicitis. æstus erit. Item conducit ad portum salutis & securitatis Act.28. Flante austro secunda die venimus puteolos. ¶Item est flatus diuinæ iustitiæ, & per eum immensæ tribulationis. Constat enim, quod

Per flatum { Lutum desiccatur, / Aqua congelatur, / Puluis effugatur, / Iter properatur, / Lachryma generatur. } Talis pro certo sp̃ualis Dei flat⁹, q. s. ipsius prudẽtiã & iustitiã ordinat Ista.n. lutũ carnalitatis desiccat. Esa.40. Repẽte flauit, & exaruerunt &c. Aquã fragilitatis constringit, fortificat, & congelat Iob.37. Flante Deo cõcrescit gelu, puluerẽ cupiditatis effugat. Vnde Exodi.14. Abstulit illud dominus flante vento vehemẽti. illud dico. s. mare, per quod insatiabilitas auaritiæ designat. Itẽ ad Paradisum accelerat. Ac.27. Secundũ flatum auræ tendebant ad litus. Lachrymas vero cõpunctionis inducit & generat. Psa. Flauit spũs eius, & fluent aquæ. ¶Item est flatus diuinæ potẽtiæ & suæ iurisdictionis. Et iste erit in iudicio, qñ flatus diuinæ scientiæ malos in æternam damnationẽ vrgebit. Flatus.n. intemperatus & excessiuus lucernas extinguit flammas accendit, naues subuertit, mare concutit, domos subuertit vel destruit, & frigus generat, & inducit. Sic pro certo sententia iudicialis, quæ ore diuino flabitur, & ipsa pœna æterna, quæ per eum impijs infligetur, lucernam vitæ extinguet, flammas æternas succẽdet. Esa.30. Flatus dñi sicut torrens sulphuris. Naues. i. mundi diuites oneratos subuertet. Exod.15. Flauit spiritus tuus, & operuit eos mare, submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementib. Domos. i. mundi flatus destruet, & confundet Mat.7. Flauerunt venti, & irruerunt super domum illam, & cecidit. Frigus æterni doloris inducet. Eccl.44. Frigidus ventꝰ aquilo flauit, & gelauit cryftallus ab aqua. Sic ergo patet, quomodo inueniuntur quidam flatus superni numinis. ¶Secundo dico, quod inueniuntur quidam flatus mortalis hominis. Et sic dico, quod inueniuntur in homine

Flatus { Vitalis, qui cito deperit, / Verbalis, qui bonos conterit, / Moralis, qui mentem aperit. } Est ergo flatus in homine vitalis, q̃ morte desistit, de quo Dan.5. Porro Deũ, qui habet flatum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti. Item in eo est flatus verbalis, q̃ bonis resistit, & iste est flatus detractionis, qui est sicut flatus vrens, qui inflammat aerẽ. Et iõ detractor potest dici ille serpens flatu adurens, de quo fit mentio Deut.8. Itẽ est in eo flatus moralis, q̃ Deo assistit, & iste est flatus deuotionis & orationis, de quo põt dici illud Iob.34. Si direxerit (s. hõ) ad Deũ cor suũ, spũm eius & flatũ ad se trahet. Iste est ergo q̃dã flatus moralis vel moralis hoïs. ¶Tertio dico, q̃d inuenit flatus hostilis turbinis. i. diabolicæ suggestiõis. Vñ de demonibus dr̃. Deu.8. quod in deserto. i. in mundo erat serpens, flatu adurens, & scorpio ac dipsas, & nullæ oïno aquæ. Sufficit de flatu, vide etiam infra de Spiritu & de Vento

Flectere. Nota, qđ moraliter loquendo, ego inuenio. s. Vnum flectere, quod est fragilitatis. Vnum flectere qđ est Humilitatis. Vnũ flectere, qđ est benignitatis. ¶Primo ergo dico, qđ est vnum flectere fragilitatis, quod signat inconstantiã. Aliqui.n. sunt inconstantes & molles, & statim á constantia & iustitia se flectentes, similes columnis salicũ & vlmorum, quæ nõ sunt solidę neq; firmę, & quæ onere cito deficiunt, & flectuntur, q̃a s. tales nesciunt infirmitate, & soliditate iustitiæ ꝑmanere. Cõtra quos Deuter.25. de muliere manum ad verenda viri rumpenda mittẽte, dr̃ sic. Abscindes manum illius, nec flecteris super illã aliqua misericordia, q. d. Si flecteris, talis flexio est inconstantiæ, non iustitiæ, quem etiam rigorem ipse Deus contra obstinatos obseruauit, & potissimè contra damnatos. Vnde Hierem.21. dicitur, quod dominus percutit eos in ore gladij, & non flectetur, neque parcet, neque miserebitur. Et breuiter illi, qui nimis flectuntur, vituperabiles iudicantur, q̃a etiam sicut dicitur Iud.7. Illi, qui flexerunt poplites, vt biberent, fuerunt à prælio repudiati illi, illi vero, qui bibẽdo steterunt, fuerunt ad prælium approbati. Istud est ergo flectere fragilitatis, quod signat inconstantiam. ¶Secũdo dico, qđ est vnum flectere humilitatis, quod signat reuerentiam. Et sic dico, quod flexio genuum reuerentiam signat & humilitatem. Et inde genua flectim⁹, quãdo aliquid humiliter supplicamus, vel reuerentiam exhibemus. Genua.n. sunt membra, quæ sunt flexibilia, ad significãdum, ꝙ omnis superbia humana loco & tempore debet flecti, & ad humilitatem & obedientiam inclinari. 2. Parali. vlt. Et nunc flecto genua cordis mei, precans à te bonitatem domine. ¶Aduerte tñ, ꝙ genua hominum flectuntur in posterius, genua vero brutorum, vt cõiter, flectuntur in anterius. Ecõuerso autem est de cubitis hominum, & de gẽtibus anterioribus animaliũ, quia. s. cubitus humani flectuntur in anterius, & genua anteriora animalium flectuntur in posterius. Ista est ergo regula quod membra anteriora in homine flectũtur in anterius, posteriora in posterius, sicut congruum est rationi. in brutis vero anteriora in posterius, posteriora in anterius, contra regulam rationis. Sic vere dicam loquendo moraliter, quia tã homines quam bruta idest tam boni quam mali duo habẽt genera membrorum, s. anteriora, quæ signant opera intellectiue, & posteriora, quę signant opera sensitiue, sic est igitur quod homines. i. iusti, flectũt membra sua eo modo, quo debent, videlicet anteriora in anterius & posteriora in posterius, quia licet posteriora i. sensualia tendant naturaliter in posterius. i. versus tẽporalia & terrena, quæ scilicet post nos remanebunt, propter necessitatem corporis & fragilitatem vitæ, tamen anteriora, quæ sunt ratio & consideratio, cõtẽplatio & affectio talium, semper flectuntur in anterius. s. superius versum cælum. Phi.3. Quæ retro sunt, obliuiscens, ad ea vero, quæ priora sunt, extendens meipsum destinatũ pro sequor ad brauium. In brutis vero. i. in peccatoribus, anteriora. i. rationalia flectuntur in posterius ad mundi bona, posteriora vero eorum. i. sensualia, flectuntur in anteriora. i. ad cęlestia bona. Constat.n. ꝙ mali videntur quandoque brutaliter æterna petere & tñ constat ꝙ mentaliter solent ad posteriora. i. ad tẽporalia inhiare. Eccle.1. Girat ꝑ meridiẽ, & flectitur ad aquilonem. Est ergo vnũ flectere quod signat humilitatẽ & reuerentiã. Dan.6. Trib. temporib. in die flectebat genua sua, & adora bat. Allega contra illos, si vis, q̃ similes Elephanti, nequeũt flectere genua cordis sui. ¶Tertio dico ꝙ est vnum flectere, qđ signat benignitatem & clementiam. Aurum.n. purum optimè flectitur, cuprum & ferrũ nõ sic. Sic vere boni ad misericordiã cito flectũtur, mali citius rumpuntur quam flectantur 2. Mach.4. Flexus ad misericordiam, lachrymas fudit. Sufficit. Vide de Genu.

A **Fletus. Flere.** Nota, qđ fletus planctus, ploratus, lachrymatio, luctus lamentum, quasi ꝓ eodem accipiuntur in scriptura. Significant. n. generaliter

raliter dolorem,angustiam,tristitiam & miseriam. Et ideo possumus distinguere,quod est quidam

Fletus { Interior, Exterior, Posterior. — Fletus contritionis est exercendus.Sic faciebat Esaias,qui Esa.22.dicit sic.Re-

¶Est enim — cedite à me, & amare fle-

Fletus { Interioris contritionis, Exterioris vexationis, Posterioris damnatiõis. — bo.Et idẽ.33.Angeli pacis amare flebunt. Fletus tribulationis est sustinendus

Vñ Iud.2.Descendit Angelus dñi de Galgala ad locũ fluentiũ.Fletus vero damnationis est metuẽdus & præcauẽdus. Vñ de fletu perpetuo infernalis miseriæ loquitur Matt.8. & 13.Ibi erit fletus,& stridor dentium.Dico ergo,quod est quidã fletus virtuosus,& iste proculdubio est fletus contritionis pro peccatorũ consideratione,Fletus compassionis pro proximorum depressione,Fletus desolationis pro gaudiorũ dilatione,& pro huius mundi miseriæ ꝓlõgatione &c. Pro his.n.tribus causis solent sancti flere in isto mundo,& spiritualiter cõtristari quia pro certo ex huiusmodi fletib.sequitur consolatio Paradisi,iuxta verbum Saluatoris Io.16.vbi dicitur.Amen,amen dico vobis,quia plorabitis, & flebitis vos,mundus aũt gaudebit,vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.Sicut.n.videmus, quod post resolutiõem pluuiarum aer remanet serenus,& clarus, sic proculdubio post resolutionem lachrymarum sequit̃ status Paradisi quietus.vnde Lu.6.Beati,qui nunc fletis,quia ridebitis.Istud bene præuiderat Esaias,qui dicebat illud pallegatum Esa.22.Recedite à me,& amare flebo,nolite incumbere,vt cõsolemini me.Inter oĩa animalia de mũdo illud,ꝙ est magis flebile,& ꝙ libentius lachrymas emittit,est homo quod vtiq;,secundũ aliquos,facit sui cerebri humiditas. Et in hoc possumus doceri,quod nos alij quanto magis sumus homines,i.quanto magis sumus rationales, tanto pro certo magis debemus flere & dolere,& à mundi solatijs abstinere.si.n.sumus rationales,& rationabiliter considerãtes qualis est nostræ natiuitatis vtilitas,qualis est nostri icolatus pęnalitas,quanta est mundi miseriarum immensitas, quam dubia est mortis futuræ necessitas,quam longe distat ęternorũ bonorum fęlicitas,pro certo nos dolebimus & flebimus, & vitam nostram in planctu & gemitu deducemus,iuxta consilium Apostoli dicentis.Oportet flere cum flẽtibus,& gaudere cum gaudentibus.ad Roma.12.Flete scilicet cum flentibus in præsenti miseria,& sic gaudebimus cum gaudentibus in cœlesti gloria.Exponere ergo possumus illud Psalm. Super flumina Babylonis illic sedimus,& fleuimus, dum recordaremur tui.Syon.In quibus verbis ostendit̃ triplex causa,quare iusti & boni in hoc sæculo solent flere. Flent enim & contristantur propter

Mundanam afflictionem, — Mundi afflictio patet ex
Virtutum defectionem, — flumine super quo nos se-
Gloriæ dilationem. — demus, qa nos sedemus

super flumina.s.tribulationum.Morum defectio patet ex ordine,quo nos caremus,qa.s.nos sumus in Babylone.i.in confusione &c.Cæli dilatio patet ex culmine,quo nos dolem⁹, qa.s.nos recordamur tui Syon.Fleamus ergo charissimi,ꝓpter illatam multitudinem tormentorum,propter innatam turpitudinẽ seu aptitudinẽ vitiorum, pp dilatam plenitudi-
B nẽ gaudiorum.¶Dico ergo primo,ꝙ debemus flere ex tormẽtorum afflictione,quod oñditur,cum dr̃,ꝙ nos sędemus super flumina.In fluminibus tribulationum sedemus cum.s. præsenti miseria fluctuamus.Vnde cuilibet potest comparari ciuitati Alexandriæ,de qua dicitur Nau.3.Alexandria populorum habitat in fluminibus. Sicut ergo ceruus à canib. arctatus & infestatus,cõsiderans se non posse euadere, solet flere,& mugire,& ad hoĩem vltro refugere,& venire, sicut dicit Auicenna lib.8.sic proculdubio iusti,dum vident se in hac miseria à canibus & à venatoribus.i.à diuersis generib. tribulationum & afflictionum infestari,& certi sunt,ꝙ dum viuunt nunquam euadere poterunt mundi pœnas,ipsi non immerito flere,mugire & dolere tenentur, & ad hominem. i.ad Deum recurrere compelluntur. Vnde de talib. dicitur Hiere.50.Venient filij Iuda,ipsi & filij Israel simul ambulantes & flentes properabunt,& dñm Deum suum quærent, in Syon interrogabunt viam.Filij(inquit)Iuda & filij Israel.i. boni viri & iusti Deum confitentes,& Deum vidẽtes & contemplantes,dum hic in terris viuunt, per tot causas luctus & fletus Deũ pro certo cõpellũtur q̃rere, & ad ipsum recurrere,& viã in Syon.i.viã ad cœli gloriã ꝓcurare.Sicut.n.dicit Greg.Mala,q̃ hic nos p̃munt,citius ad Deum venire cõpellunt.Ista sunt ergo flumina tribulationũ & mundanarũ afflictionũ,q̃ ꝓculdubio debent nobis esse causa luctus & fletus.Mat.7.Venerunt flumina,& flauerunt venti, & irruerunt super domũ illã.Istã miseriã bene percipit hõ, cũ nascitur,qui statim incipit flere,& primã vocem plorando emittere,& suo fletu miseriã in quã intrat,indicijs p̃signare & ꝓnosticare.vñ dicit Ber.tractãs illud Iob 14.Hõ natus de muliere,breui viuens tempore.i. Homo inquit natus de muliere,iõ cum reatu,breui viuens tpe,iõ cum metu, repletur multis miserijs iõ cum fletu.Flere ergo debemus pp tormẽtorum afflictionem. Vnde Hie.31.In fletu venient,& per torrentes aquarum deducam eos in viã rectã.Illud tñ non aduertunt multi,qui quamuis sint in loco fletus & luctus.i.in misera vita ista,ipsi tñ gaudẽt & solatiant̃,& qa hic flere nolunt,ad fletũ æternæ miseriæ deducentur. vnde dicit Greg. in moral.Lachrymarũ causas qdã ridentes peragũt,& mortis suæ negocium tripudiantes exequunt̃. Istis ergo dr̃ illud Luc.6.Veh vobis diuitib.qui hic habetis consolationẽ,quia lugebitis,& flebitis.Ista est prima cã quare debemus flere.s. pp tormentorum afflictionẽ.Super flumina inquit sedimus & fleuimus.Nee.1.Cunq; audissem verba huiuscemodi,sedi & fleui.¶Scd̃o dico,ꝙ nos debemus flere pp vitiorũ in- C
fectionẽ vel defectionẽ,ꝙ oñdit̃,cũ dr̃ Babylonis.Babylon.n.cõfusio interpretat̃.Babylon fuit ciuitas idololatrarũ. Babylon inimica fuit Dei cultorũ.Babylon à rege crudeli Nabuchodonosor fuit ædificata.Babylon mõ ẽ cunctis generibus bestiarũ est inhabitata,sicut dr̃ Dan.4.& Esa.13. Ista ciuitas charissimi,ꝓculdubio significat statũ pc̃ti,q iõ cõfusio interpretat̃,qa in pc̃tõ oĩa cõfusa & sine ordine inueniũtur. ibi.n.ancilla.i.caro dominat̃,domina,i.aĩa famulat̃.Ibi ẽt illud,qd' debet esse superius per cõtẽplationẽ, videlicet mẽs & affectio efficiuntur inferius per terrenorũ auaritiã & ambitionẽ.vnde Apo.18.dr̃.Veh veh,veh Babylon ciuitas illa magna.Vnde de ista confusione dicit Bern.Ancillã dominari,vel dominam ancillari magna abusio est.In ista.n.ciuitate Nabuchodonosor.i.diabolus sicut dominus iperat, ibi etiã multitudo bestiarũ.i.pc̃tõrũ inhabitat.Qñ ergo viri boni & iusti ad istam ciuitatẽ.i.ad confusionem pc̃ti aliquo casu perueniunt,vel olim se peruenisse sentiunt, tunc merito graui fletu & mœrore se afficiunt,dum.s.in ciuitate pc̃ti se detentos & captiuos aspiciunt Et iõ dr̃ in tit.Thr.1.Postquã in ciuitatem redactus est Israel,sedit Hieremias flens,& planxit lamentatione.Sicut.n.mandragora dr̃ clamare, quãdo à terra eradicat̃,sic ꝓculdubio viri iusti & boni quãdo a suo fundamẽtali principio.s.à Deo p aliqd' pc̃m se viderint auelli ipsi pro certo clamare,& flere noscuntur,& perfecte ẽt pœnitere,sicut apparuit in Petro Matt.26.qui postquã dominũ negasset,egressus foras,fleuit amare.Et ideo sicut Petrus p fletũ ipetrauit pc̃ti sui remissionẽ,Ezechias ẽt rex impetrauit per fletũ vitæ suæ prolongationẽ,sicut dr̃ Esai. 38.Fleuit Ezechias fletu magno &c.p fletũ quoq; Susanna ipetrauit de manib.falsorũ iudicũ liberationẽ,sicut dr̃ Dan. 13.sic p certo per fletũ cõpunctionis & doloris veniã á Deo reportamus,vitã gratiæ prolongamus,& nosipsos de manib.dæmonum liberamus.Sicut.n.narratur in fabulis poetarũ, Cygnus Stheneli filius,ex materno gñe frater Phaetontis, cũ fleret de fulminatione sui fratris,quem Iuppiter fulminauerat,cõuersus fuit in auẽ fluuialẽ albissimã,q̃ nũc cygnus vt cõiter appellatur,q̃ solet in fluminibus habitare,& pro cantu gemere seu flere.Ouidius li.2.Meta.fab.3.&c.Sic pro certo, charissimi,si fletum cõpunctionis,contritionis, & cõpassionis frequentabimus,pro certo nos de hoĩe in volucrẽ, de pc̃tõre in virum spiritualem mutabimur & cõuertemur & fluuiales & candidi,flebiles pariter & gemebundi.i. perfecti deuoti & casti de cætero efficiemur.sic loquitur Iohel 2.Conuertimini in ieiunio,& fletu,& plãctu. Flendum est ergo propter ꝓpriam iniquitatem.Vnde dr̃ Iohel.1. Expergiscimini ebrij,& flete.Propter proximorum necessitatem, sicut faciebat Iob,qui 30.c. dicebat. Flebam quondam super eo,qui afflictus erat.& Luc.19.dicitur,ꝓ videns Iesus ciuitatem, fleuit super illam.Item propter mutuum amorẽ, &

charitate m,

charitatem,sicut dr̃ de Ioseph Gene.46.ꝙ inter amplexus Beniamin fleuit,& Thob.11.dr̃,ꝙ fleuerunt ambo præ gaudio.Sic ergo patet,ꝙ nos debemus flere propter vitiorum confusionem, quæ confusio notatur in nomine Babylonis, quia sicut dr̃ in Psal.Filia Babylonis misera &c.¶Tertiò dico,ꝙ sancti & iusti in isto mundo flent propter gaudiorum dilationem,quæ ostenditur, cum dr̃. Dum recordaremur tui Syon.Sicut.n.captiui solent flere,quando vident perditam libertatem,fatui & miseri solent flere, quādo considerant venditam hæreditatem,banniti & relegati solent flere, quādo considerant vetitā & interdictā patriæ dulcedinē & amœnitatē(q̃a.s.ſm leges vnicuiq; patria sua est dulcisſima sic & nos captiui in hoc mundo,& à libertate hęreditate,& patria Paradisi exclusi,banniti & relegati, debemus suspirare & flere dum ipsam cœlestem patriam vel cœlestem gloriam recordamur,& dum ab ipsa sicut peregrini, & hospites exulamus.Dū recordaremur inquit tui Syon. Et ad hoc monet nos.Esa.46.Redite præuaricatores ad cor, recordamini prioris sæculi.Paradisus.n.dr̃ prius sæculum,q̃a & hō & Angelus ibidem prius habitauerunt, sed suis demeritis exigentibus exinde banniti,relegati,& expulsi fuerūt.Ergo pro patriæ dilatione debemus flere, suspirare, & dolere,& ad ipsam totis desiderijs anhelare.exemplo Susanæ, de qua dr̃ Dan.13.ꝙ flens suspexit in cœlum.Istud est ergo irriguū superius,ꝙ dedit Caleph filiæ suæ in hæreditatem, sicut dr̃ Iosue.5.& Iudicum 1.Secundum.n.Greg.filia ista significat aīam,quæ à patre Deo pro præsenti hæreditate accipit duplex irriguum.i.duplices lachrymas seu fletus.s. inferius & superius,inquantum.s.ipsa plorat pro præsentis miseriæ tribulatiōe,& pro superioris glorię dilatione.Iste est ergo triplex fletus bonorum & perfectorum, quia.s.flere debemus

Pro { Dilatione cœlestium gaudiorum, / Commissione mentalium vitiorum, / Afflictione terrestrium tormentorum. } ¶Fleamus ergo pro istis causis, vt exinde ad lætitiā veniamus,vt tp̃s nostrum debite expendamus,vt ad talem fletum alios prouocemus, & inuitem⁹.

Flendum est ergo pp futurā consolationem.Vnde Thob.3. Post lachrymationē & fletū,exultationem infundis &c.Itē flendū est pp tp̄is conditionem,quia sicut dr̃ Eccl.3.Tēpus flendi.Item flendū est pp aliorum prouocationem,sicut dr̃ 1.Esdræ.10.ꝙ flente Esdra, fleuerunt alij. Et iō ꝓ ista vltima cā legitur Christum ter fleuisse.s.in Lazari suscitatione, sup ciuitatis futura tribulatione,in cruce & in passione&c. Vide si vis in distinctionibus Mauricij vnde illud vltimum accepi.Et nota,ꝙ bonus fletus frequentandus est

Quia facit { Ad Deum currere, / Aeterna cernere, / Mortem effugere, / Cœlum ascendere. } Per fletum.n.ad Deū currim⁹ celeriter.Citius.n.vadit hō p aq̄ nauigando, q̃ per terram itinerando.Vnde Hie.50.Ambulantes & flentes ꝓperabunt ad dominum Deum suum.Item per fletū æterna cernimus celeriter.s.contemplando.Cęlū.n.melius vr̃ post pluuiam aere purificato.Vnde de Susanna dr̃ Dan.13.ꝙ flens suspexit in cęlum.Item per fletum mortem effugimus sagaciter.Vnde de Ezechia rege dr̃ Esai.38. ꝙ audita morte sua, vertit se ad parietē,& fleuit fletu magno,& impetrauit pro lōgationē vitæ.Itē p fletum cęlum ascendimus finaliter.2. Re.15.Dauid ascēdebat cliuū oliuarū flens,& cooperto capite.Et hæc de bono fletu sufficiāt.¶Sed si volum⁹.possum⁹ notare de malo fletu,ꝙ triplex est gñaliter mal⁹ flet⁹. Est.n.

Fletus { Fictæ compassionis, / Tristis damnationis, / Falsę deceptionis, } Fletus ergo fictę compassionis pertinet ad vsurarios deprædatores,qui recte videntur flere,& miserijs pauperū condolere, dū eis aliquid accommodant,seu p̄stant,qui tñ finaliter ipsos exhæredant,& molestāt.Vnde tales sunt similes crocodilo,q̄ inueniens hoīem iuxta fluuium occidit eū,& postmodū plorat eū,& finaliter deuorat ipsum.Sic vere tales vsurarij, pauperes primo occidūt ipsos in suis cōtractib⁹ irretiēdo,& obligando,tandemipsos flent,& plorāt,eis ficte compatiēdo,& eis ad mutuū præstando,finaliter vero ipsos deuorant,eos exhæredando & pœnit⁹ consumēdo.Vnde isti secūdum dictum Apostoli possunt dici illi,q̄ flent tanquam nō flentes, & qui gaudent tāquā nō gaudētes.1.Corin.7.¶Eleuat⁹ vero deceptionis ꝑtinet ad falsos amicos & ꝓditores, de quibus dr̃ Eccl.12.Oculis suis lachrymabitur inimicus,si venerit tempus,non satiabitur sanguine. De quib⁹ Ouidius ait. Vt flerent oculos,erudire suos.¶ Eleuatus vero finalis damnationis pertinet ad miseros mortuos pc̄tōres,qui.s. perpetuo habēt flere in inferno,similes illi lapidi,qui dicitur enydros, qui.s. perpetuo & continuè emittit lachrymas.Vnde de ipso dr̃ in lapidario.Perpetui flet⁹ lachrymas distillat enydros,q̃.s.isti damnati ꝑpetuo habēt lachrymas emittere,& perpetuis fletibus suspirare,iuxta illud Lucę.13.Ibi erit flet⁹ & stridor dentium. Et hæc de triplici malo fletu sufficiant.

Flos.Florere.

Nota,ꝙ flos nihil aliud est,q̄ quædā originalis materia respectu fructus.Flos.n.prædicit fructum,sicut via prædicit terminū,sicut p̄missæ p̄cedunt cōclusionē,sicut materia precedit rei ꝑfectionē.Est.n.flos illud, qđ in arbore exterius vr̃, & illud, quod primo & principaliter oculis ītuetur.Pōt ergo flos diuersimodè significare inscriptura.Per florem.n.intelligitur

Interior affectio, / Exterior conuersatio, / Virtutum accumulatio, / Iuuentutis inchoatio, / Prosperitatis consolatio, Per florem(dico)intelligitur interior affectio, quia.s.sicut flos pręcedit fructum, & est eius materia, sic bona affectio præcedit bonum opus, & est eius principium,& origo.Eclesi.24.Flores mei fructus honoris & honestatis.& Gen.40.Videbūt post flores vuas maturescere.Item per florem intelligitur exterior cōuersatio.Vnde Cant.2.Flores apparuerunt in terra.Item per florem intelligitur gratiarum & virtutum decoratio.ideo nobis præcipit Eccl.39.Florete flores,& quasi liliū date odorem.Item per florem intelligiť iuuētutis inchoatio.Iob.13. Quasi flos egreditur.Item per florem intelligitur mundi ꝓsperitas,seu transitoria cōsolatio, quæ habet naturā valde debilē,& faciliter decidit. Sic mūdi ꝓsperitas valde est fragilis,& faciliter trāsit & perit.Vnde.1.Pet.1.Gloria ei⁹ qua si flos fœni.exiccatum est fœnū,& cecidit flos Sic ergo patet,quomodo flos diuersimode sumiť in scriptura.Dicā ergo breuiter,quòd est quidam flos

Virtualis perfectionis, / Temporalis succelsionis, / Aeternalis recreationis, ¶Primus est flos quē debemus habere : Secundus est flos quēdebemus horrere: Tertius est flos quo debem⁹ gaudere.Dicamus ergo primo aliq̄d de flore virtualis ꝑfectionis,& dicamus,ꝙ sicut arbor nō est perfecta q̄ floribus non decoratur,& quæ fructibus non fœcundatur,sic homo non potest dici perfectus,qui flori bus virtutum nō est ornatus,& qui fructibūs,bonorum operū nō est replet⁹.Et ideo ad habendū tales flores monet scriptura.dicens Eccles.39. Florete flores,& quasi liliū date odorem. In quibus verbis ostenditur,ꝙ sicut in flore est dare humorē,colorē odorē sic in virtuali perfectione est dare humorē,seu fluorem pietatis.Florete inquit, idest florem habete,quia flos dicitur à fluendo.Item colorem seu decorem honestatis, quæ ostēditur cum dicitur flos. Item odorē seu virorē castitatis,quasi inquit liliū.Dico ergo,ꝙ si volum⁹ esse floridi p sanctitatē, nos debemus esse fluidi per pietatē,quod ostendiť in vocabulo florete, idest fluorē pietatis habete. Flos enim est naturaliter mollis & humidus, in tactu suauis & fluidus,q̃a vere illi,qui per sanctitatē volunt esse flores & floridi,debent per pietatem & benignitatem esse molles & humidi semꝑ enim dñt in alios fluere,& per pietatem se & sua ad alios dilatare,iuxta illud Iohel.3. Stillabunt montes dulcedinē,& colles fluent lac & mel.Montes enim sunt viri ꝑfecti,qui dulcedinē pietatis & clemētiæ,lac benignitatis & modestiæ, mel deuotionis & dulcis eloquētiæ debent sicut veri flores alijs distilare.Ideo de talib. floribus possum⁹ dicere illud.Cant. 7.Videamus si vinea nostra floruit,& si flores fructū parturiunt.Vinea enim,quę earum habet de cortice, & multū de medulla,significat viros pios & misericordes, qui quia sunt pleni medulla pietatis,ideo parū eis remanet de cortice tēporalis facultatis. Istorū ergo flores fructus parturiūt, quādo ipsorum piæ & fluidæ affectiones fructus bonorū operū ꝓducunt. Patet ergo, quod nos debem⁹ esse fluidi p pietatem.¶Itē dico,quod nos debemus esse nitidi per honestatē quod etiam ostenditur ī vocabulo flores. Sicut enim patet in naturalibus,dico, quòd flores sunt

Arborum ornamentum, Sic re uera flores

Apum nutrimentum, bonorum exem-
Moaborum medicamentum, plorum & hone
stæ conuersationis sunt rectè sicut quoddam gratissimũ pa ramẽtum in hoĩe virtuoso. Pulchrum.n. est videre hoẽm, in quo releuet viola humilitatis, rosa rubea charitatis, liliũ castitatis, amygladum pietatis. & tales possunt dicere illud p̃dictum. Flóres apparuerunt in terra nostra. Apes.n.i. viri simplices & imperfecti quãdo inueniunt tales flores.i. talia bona exempla vel virtutes, ibi ꝓculdubio suũ nutrimentũ spirituale.i. suas bonas informationes accipiũt. q̃a ꝓ certo tales flores contra oĩa vitia medicina sunt, qñ discrete recipiuntur, & qñ ad bona opera applicãtur. Vnde Eccl. 12. Florebit amygdalus, impinguabitur locusta. Qñ.n. amygdalus .i. vir iustus vel prælatus floret per bonam conuersatioñe, tunc verè locusta.i. simplex imperfectus aut subditus impinguatur per bonã ipsius imitationem. Aduertamus tñ, ꝙ dicit Isaac in dietis, ꝙ.s. apes, quæ pascuntur, & quæ comedũt flores amaros, faciunt, vt cõiter, mel amarum. ad denotandum, ꝙ illi, qui frequentent malos hoĩes & amaros, & q̃ ab ipsis amaros flores.i. mala exempla recipiunt & accipiũt, tales dico mel amarum.i. mala & amara opera faciunt. Adonides.n. ſm fabulas poetarum, iuuenis pulcherrimus fuissedr̃, qui colligendo flores rubeos mortuus est, & ideo à paganis antiquis plangebatur, sicut dr̃ Ezech. 8. vbi dr̃, ꝙ ipse vidit mulieres plangentes Adonidem. Tales ergo sunt malorum exemplorum collectores, qui q̃a colligunt ab alijs flores rubeos.i. carnales, & mala exempla, ideo spiritualiter moriuntur. Malos ergo flores.i. mala malorum exempla debemus cauere, & fugere, & bonos flores.i. bona exempla frequentare, vt dicamus illud Sap. 2. Coronemus nos rosis antequã marcescant. Sequitur. Non prætereat nos flos temporis. Iste est ergo flos bonæ conuersationis, quem debemus habere. Aduertamus tñ, ꝙ hypocritæ habent istum florem sine fructu. Similes.n. sunt sambuco, cuius flores redolent, fructus verò fętent. Sic flos conuersationis hypocritarum est odoriferus, fructus verò suæ operationis est malus & pestiferꝰ. Quia sicut dr̃ Mat. 7. Mala arbor est malos fructus facit. Isti .n. sunt sicut Epithymum, quod est quædam herba, cuiꝰ tota virtus ſm medicos est in flore. Sic verè tota perfectio talium consistit in conuersatione, cum nihil habeant de bona operatione. Nõ sic ergo, sed simus florentes & nitidi per ho-
D nestatem, iuxta illud Psa. Iustus vt palma florebit, sicut cedrus libani multiplicabitur. ¶ Itẽ dico, ꝙ nos debemus esse florentes & candidi per castitatem, quod ostenditur, cũ dr̃. Quasi lilium date odorem. Liliũ.n. est flos purissimus & cãdidissimus, cuius color est gratiosissimus ac purissimus & candidissimus, cuius color est gratiosissimus ad vidẽdũ, & cuius odor est suauissimus ad odorandum, & signat virtutem castitatis, q̃ cũ sit virtus purissima, Deo & Angelis est gratissima, & apud oẽs famosissima & fragrantissima. Et iõ de isto flore dr̃ in Psa. Iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum dñm &c. Vide supra vbi filia, in illa auctoritate. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Patet ergo, ꝙ flos.i. vir perfectus vel spiritualis perfectio, dẽt habere annexam pietatem, honestatem, & castitatem, vt sic quilibet vir perfectus dicat illud Cant. 2. Ego flos campi, & lilium conuallium. Iste est ergo flos virtualis perfectionis.
E ¶ Secundo per florem intelligitur amenitae temporalis successionis. Sicut.n. flos est quoddã debilissimum & fragilissimum, quod modico vento diruitur, modica nebula corrumpitur modico calore siccatur, sis verè mũdi prosperitas, q̃.s. cõsistit in fortitudine, pulchritudine, sensus limpitudinẽ, iuuentute, & rerũ q̃titate, fragilis est & caduca. Ista.n. oĩ flori cõparantur, qui à fluendo dr̃, quia.s. hæc oĩa faciliter fluũt, & labuntur, & tribulatione vel morte siccantur, & destruũtur. De quo dr̃ Esa. 40. Oĩs (inquit) caro fænum, & oĩs gloria eius quasi flos fęni. exiccatum est fænum, & cæcidit flos. Ista etiã possunt applicari ad hypocritas, & ad instabiles, & inconstantes, quorũ ficta perfectio q̃uis sit florida & gratiosa, nõ est tñ durabilis neq; firma, q̃a.s. modica tentatione fluũt, & labuntur, & deficiunt, & franguntur. Vnde Iob. 8. Cũ adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante oẽs herbas arescit. Iste est ergo flos t̃palis prosperitatis. ¶ Tertiò dico, ꝙ inuenitur in scriptura flos æternalis fęlicitatis. Vnde Psal. Florebunt de ciuitate dñi sicut fęnum terræ. Item in Psa. Plantati in domo dñi, in atrijs domus Dei florebunt. Quod per florẽ accipitur beata virgo, patet per prædictũ Can. 2. Ego flos campi &c. vel Christus, sicut illud Esa. 11. Egredietur virga de radice iessæ, & flos de radice eius ascẽdet. Potest applicari quod dictum est supra.s. ꝙ flos habet humorem, odorem, colorẽ &c. per oẽ, sicut supra & plura alia. sed omitto gr̃a breuitatis, quia etiã in multis alijs locis fit mentio de flore.

Fluctus.

Nota, ꝙ fluctus, qui nihil aliud sunt quàm maris vel aquæ circunuolutio, vel inundatio, seu motus, vt communiter in scriptura accipiuntur in malo, Fluctus enim communiter signant A
Superborum elationes,
Terrenorum possessiones,
Tormentorum turbationes,
Cordiales tentationes,
Infernales damnationes.
Significant (dico) superborum elationes, q̃a cõiter fluctus maris emittũt magnum clamorem, generant magnum terrorẽ producunt spumæ fœtorem, frequentant motus horrorẽ. Sic proculdubio superbi & impij sunt clamorosi per iactantiam, discordiam, & comminationem. Psal. Eleuauerunt flumina vocẽ suã, eleuauerunt flumina fluctus suos à vocibus aquarum multarum. Sunt terrentes per nihilipensam & cõtemptionem. Esai. 57. Redundant fluctus eius in conculcationem & in lutum.i. in simplices & humiles: sunt etiam spumantes & immundi per luxuriam, carnalitatem, & infectionem. vnde Iudas in sua canonica. Fluctus feri maris despumantes suas confusiones. Sunt etiam continuè se mouentes per inconstantiã & mutationẽ, nec non per tristitiam & cordis afflictionem. 1. Mach. 6. In quos fluctus tristitiæ ego deueni. Et iõ de talibus loquitur scriptura. Esa. 57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere nõ valet, & redũdãt fluctus eius. Isti etiã dicuntur impij, rõne crudelitatis. Dicunt mare feruẽs, ratione cupiditatis. Dicunt quiescere nõ valẽtes, ratione mobilitatis. Dicũtur redũdare fluctus eorũ, ratione multitudinis iniquitatis. ¶ Secũdo dico ꝙ per fluctus intelli- B
gũtur terrenorũ possessiones. Recte et.n. sicut fluctꝰ ĩpetuosa collisione agitant, sic mẽtes eorũ q̃ terrena cũ affectione nimia possidẽt, cõtrarijs & repugnãtibus cogitationibus cõcutiunt. Suadet.n. ĩ parte vna, superbia ad magnificẽtiæ ostẽtationẽ possessa debere cõuerti, nec aurũ sp̃ in arca esse claudendum, sed in apparatus editum, supellectis, conuiuiorũ, & solatiorum ac aliarum mundi vanitatũ expendendũ, exẽplo diuitis epulonis, ĩduti purpura & bysso, & epulãtis quotidie splẽdide. Lucæ. 16. Ecõtra suadet auaritia, possessam.s. minam inuolui, infodi, & quidem nec ad videndũ exhiberi, exẽplo inutilis & timidi serui. Lucæ. 16. Hinc igitur ambitio ad supba tractãda sollicitat, & leuat, hinc auaritia ad humilia deprimit, & arctat. Illa vult effossum aurum ad sæculi pompã extolli, ista vult ipsum ĩ penetralibus infimis sepeliri. quo fit, vt continua dissensione turbati & confusi, instar æstuãtis freti fluctuent atq; fremant, iuxta illud. Hiere. 51. Ascẽdit super Babylonem mare, multitudine fluctuũ eius operta est. & Iac. 1. Similis est fluctui maris. Fluctus ergo signat terrenorum possessiones. ¶ Tertio dico, ꝙ per fluctus intelligunt C
tormentorum turbationes. Per fluctus. n. mundi tribulationes intelliguntur, quibus in huius maris pẽlago hoẽs velut naues mouentur, & quatiuntur. Matth. 8. Motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus. Talibus n. fluctibus subiacet homo dum nauigat per pelagus huius mũdi: & ideo ne huiusmodi fluctibꝰ absorbebatur, debet facere sicut quidam pisciculus qui dr̃ Etherius qui videns mare fluctuosum & tempestosum, timens ne forte fluctibus extra eijciatur ad siccum, & ne piscatorũ sportulis imponatur, solet ad fundũ descendere, & alicui lapidi fortiter adhęrere, & ibi tandiu remanere, quousque trãsierint dicti fluctꝰ. Sic verè charissimi, si fluctꝰ magnę tribulationis taliter abũdauerint, quòd ab ipsis timeamus spiritualiter subrui vel submergi, nos proculdubio debemus inferius ad fundũ inferni per considerationem tormentorum ascendere, & lapidẽ.s. pondus diuini timoris seu etiã futuræ sortis per meditationem accipere. sic pro certo poterimus fluctus mundanarũ tribulationum faciliter superare. Sic faciebat Iob. 31. dicẽs sic. Semper inquit quasi tumentes fluctus, timui Deũ, & põdus eius ferre nõ potui. Et ꝓ certo charissimi, si timor Dei, & iudiciorum suorũ seueritas, & si status mortis, & suę incertitudinis dubietas, si pęna iferni & suæ pœnalitatis asperitas debitè

debitè consideratur,fluctus mundanarum tribulationũ mo
dicũ reputabuntur,& faciliter superabuntur. Sic superaue-
rat illosille,qui dicebat.Ecclsiast.24.Profundum abyssi pe
netraui,& in fluctib.maris ambulaui & in oĩ terra steti.Flu-
D ctus ergo signant tormentorũ tribulationes.¶Quarto dico
ꝙ ꝑ fluctus intelligunť interiores tentationes.Tentationes.
n.& carnis & cordis sunt recte sicut q̃dã fluctus, in quos dũ
hõ peruenerit,mortis pc̃tĩ periculũ vix euadit.Diabolus.n.
est sicut balena,quæ videns filiũ circa arenã maris arrestũ,
magnos fluctus aquæ super ipsum euomit,& ipsum ad mare
trahit & deducit.Sic vere diabolus qñ videt,ꝙ aliquis filius
suus.i.peccator circa arenam pnĩæ aliqualiter restatur,flu-
ctus tẽtationũ super eum eijcit,& sic eũ ad mare.i. ad maris
peccati amaritudinẽ reducit.Vnde in Psa. Fluctus tui super
me transierunt.Vnde Mat.14.Nauicula in medio maris ia-
ctabatur magnis fluctib.Per fluctus ergo intelliguntur leta-
les tentationes superfluę cogitationes:impij.n.desiderijs &
tentationib.fluctuare non cessant,& ideo fumos & spumas
multorum criminum euaporãt.Et ideo sicut fluctus arenis
circunstantibus sistitur,sic fluctus tentationum arena & ti-
more mortis,& pnĩæ ariditate finitur.Vnde cordi peruerso
dicitur illud Iob.38.Circũdedi mare terminis meis. & dixi
hucusque venies,& nõ procedes amplius & hic confringes
tumentes fluctus tuos.¶Quinto dico,qđ per fluctus intelli-
guntur inferni vexationes.Vnde Lucæ 21.Erit in terris pres
sura gentiũ,ꝑ confusione sonitus maris & fluctuum arescẽ
tibus hominibus.Ista ergo de quintuplici fluctu sufficiant.

A **Fluere Fluxus.** Nota,ꝙ fluere idẽ est qđ distil
lare,liquescere,currere,acce-
dere,& in se non subsistere,sed ad aliũ locũ transire. Et põt
accipi in bono,& in malo.In bono.n.signat clementiã & pie
taté,diligentiam & sedulitatem,in malo vero signat incon-
stantiã & labilitatẽ,luxuriã & carnalitatem. Signat ergo flu
xus iste clementiã & pietatem.Iohel.3.Stillabunt mõtes dul
cedinem,& colles fluent lac & mel.Item signat diligentiam
& sedulitatem.Vnde Esa.2.Erit in nouissimis diebus ꝑpara
tus mons domus dñi,& fluent ad eum oẽs gẽtes. Itẽ signat
inconstantiam & labilitatem,& sic status & prosperitas ma-
lorum dr̃ fluxibilis,quia de facili est defectibilis. Vnde Psal.
Sicut cera,q̃ fluit auferentur,supercecidit ignis,& non vide
runt solẽ.Mundi.n.prosperitates sunt sicut montes facti de
niuib.q̃ ad modicũ calorẽ fluunt,atq; deficiunt.Sic vere ma
li & eorum status niuei esse vñr,quia per ardorem tribula-
tionum vel Dei vltimam sñĩam & iudiciũ in nihilũ defluunt
& soluuntur. psal.Mõtes sicut cera fluxerunt à facie dñi oĩs
terra.Et bene dicit montes,quia non est dare ita magnum
montem.i.ita diuitem vel superbum,ita excellentem regem
vel regnum,quin à statu suo finaliter habeat defluere,vel pe
rire.Teste.n.Seneca,Certis cuncta tpib.nasci debent cresce
re,& extingui.Iob.14.Mons cadens defluit,& alluuiõe pau
latim terra consumitur.Iste est.n.fluxus rerum,quæ semper
ten dit de esse in non esse.Vñ Esa.2.Fluxit,& defluxit terra,
& infirmata est,defluxit orbis terræ,& ĩfirmata est altitudo
populi terræ,& terra infecta est ab habitatorib.suis. Sic aũt
non erit in patria,quia.s de quolibet sancto dr̃ in Psal.ꝙ fo-
lium eius non defluet,& omnia,quæcunq; faciet, semper ꝓ
sperabuntur.Signat aũt fluere incõstantiam & labilitatem.
¶Itẽ signat luxuriam & carnalitatem.Vnde.2.Mac.12.dr̃,ꝙ
stagnum hierico sanguine interfectorum videreť fluere.De
luxuriosis etiã dr̃ Eze.23.Quorum carnes sunt vt asinorum
& sicut fluxus equorum,fluxus eorum.¶Primo ergo aliq̃d
de morali fluxu & virtuoso dicamus,ꝙ.s.sicut metalla q̃uis
sint durissima, tamen per fortem ignem efficiunť fluxibilia
sicut aqua,sicut etiã flores & herbæ in alembico ponuntur,
& per actionẽ ignis in aquam fluunt & distillantur,sic vere
charissimi quãuis hõ qñq; sit durus & obstinatus,qñ tñ ignis
spiritussancti ipsum inflãmat interius,vel etiã ignis tribula-
tionis exterius,tunc vere per contritionem resoluitur tali-
ter,ꝙ ab ipso aqua lachrymarum fluit & dilabitur,& qđ to-
tus per compunctionem & compassionem in virũ mollẽ &
fluxibilẽ dilatať.Vñ in Psal.Flauit spũs eius, & fluent aquæ.
Breuiter ergo loquẽdo,dico,ꝙ boni quadrupliciter fluũt.s.

Per lachrymarum distillationem,
Per elemosynarum lagitionem,
Per bonæ famæ diffusionem,
Per bonæ doctrinę eruditionem.

Fluunt ergo boni ꝑ
lachrymarum distil
lationem,quia.s.i ve
re qñ vinea scinditur,
de ea fluit aqua.Sic vere quando hõ scindiť per contritionẽ,
tunc ab eo fluit aqua lachrymarum per compunctionẽ.Vn-
Psal.Percussit petram,& fluxerunt aquæ.Petra.n.est durum
cor peccatores,ꝙ quando per cõtritionem vel exteriorem
tribulationem percutitur,tunc per lachrimarum distillatio
nem fluit,& eliquatur.¶Item boni fluũt per lachrymarum
largitionem.Sicut.n.myrrha,balsamum,& alię medicinales
arbores omni anno fluunt,& stillãt liquorem ad hoĩm iuua
mentum,sic viri pij continue fluunt,& diffundunt eleemo-
synas ad pauperum nutrimentum Iohel.3.Stillabunt mon-
tes dulcedinem,& colles fluent lac & mel.¶Itẽ fluunt iusti
per bonæ famæ diffusionẽ, sicut arbores aromaticæ fluunt
& fundunt odorem.Vnde Can.4.Surge auster,perfla hortũ
meũ,& fluent aromata illius.¶Item fluunt iusti per bonam
& vtilem doctrinam & locutionem.Vñ Deu.32. Cõcrescat
vt pluuia doctrina mea,fluat vt ros eloquiũ meũ.Et sic pa-
tet,ꝙ est q̃dã fluxus moralis & virtuosus.¶Secũdo dico,ꝙ
est quidã fluxus letalis & vitiosus.Et iste est fluxus vitiorum
& iste fluxus denotatur in fluxu sanguinis illius mulieris,q̃
(sicut dicitur Mat.9.duodecim annis fluxum sanguinis pa-
tiebatur.Sicut.n.serpens,qui dr̃ hemorrhois,qñ percutit ho
minẽ,dissoluit oẽs venas ei⁹,ita qđ fluxu sanguinis facit eũ
vitam finire sicut dicit Isid.li.12.& ideo hemorrohis dicitur
ab hęma,qđ est sanguis,& rhois,qđ est fluxus.Sic vere cha-
rissimi,diabolus qñ aliquẽ mordet, & inficit quocunq: mõ
per malas tentationes & complacentias,facit eum sanguinẽ
pc̃tõrum fluere,& emittere taliter fluẽdo vitam gratię amit
tere,& perdere.Vnde talis fluxus vitiorum figuratur Leui.
13.& 15.vbi dr̃,qđ vir de cuius capite capilli fluunt, & alb⁹
vel rufus color fuerit,exortus,vel qui patitur fluxum semi-
nis,immundus in lege reputabatur,similiter,& mulier,quæ
patitur fluxum sanguinis:q̃a pro certo illi, à quib. fluit,&
emanat semen malæ doctrinæ,capillus malorum exẽplorũ,
& sanguis peccati & luxuriæ,tales dico apud Deum sunt im
mundi.Iõ dr̃ in Psa.Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant
pc̃tõres á facie Dei.Talia.n.habent quendã fluxum eminen
tiæ,inquantum oriuntur ab ipsis malis.Sed ꝓ certo ipsi ha-
bent vlterius vnum fluxum desistentiæ,quia.s. talia mala &
maxime malitiosè facta nõ diu ꝑseuerãt.Vnde Esai.34.Oĩs
malitia eorum defluet;sicut defluit solium de vinea.Sic er-
go patet,ꝙ est fluxus laudabilis,& vituperabilis.

Flumen.Fluuius. Nota,quod flumen seu flu
uius diuersimode sumiť in A
scriptura.Est enim

Fluuius
- Scripturæ,
- Gratiæ,
- Gloriæ,
- Prosperitatis,
- Aduersitatis,
- Mortalitatis,
- Perfectionis,
- Confessionis,
- Deuotiõis.

¶Primo ergo dico,qđ est fluuius
scripturæ,in quo.s.aqua sciẽtiarum
abundat,& in quo pisces.i. viri vir
tuosi & studiosi ĩueniũt spũalia nu
trimenta.De quo dr̃ in Psa. Flumẽ
Dei repletũ est aquis parasti cibũ il
lorũ.Et iste fluuius ita est ꝓfundus
qđ vix põt sciri vel inuestigari.Soli
.n.sagaces nautæ.i.soli excellentes do
ctores ꝓfunditatẽ illius attingũt. Vñ Iob.28.dr̃ de talib.do-
ctorib.Profunda fluuiorũ scrutatus est,& abscõdita ꝓducit
in lucẽ.Scriptura.n.est fluui⁹ nitidus,in quo emũdamur, flu
uius frigidus,in quo recreamur,fluuius sapid⁹,in quo satia
mur,fluuius viuidus,in quo vegetamur, fluui⁹ splẽdidus,in
quo speculamur. Est dico purus & nitidus,emundans de-
linquentes.Vñ de Naaman dr̃.4.Re.5. qđ à lepra in flumine
est mundatus.& Eze.32.Tunc purissimas reddã aquas eorũ
& flumina eorum quasi oleum.Itẽ iste fluuius est recens &
frigidus,irrigans æstuantes Vnde Exod.2.Descendebat fi-
lia Pharaonis,vt lauaretur in flumine.Item est dulcis & sa-
pidus,alens famescentes.Gen.41.Putabam me stare super ri
pam fluminis.Et sequitur, quod ibi septem vaccæ pingues
vireta carpebant.Item iste est fortis & viuidus irrorans are-
scentes.Genes.2.Fluuius egrediebatur &c.irrigans &cæte.
Ioan.7.Flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.Item est lu
cens & splendidus,docens speculantes. Vnde Ezechiel.1.
Iuxta flumen chobar vidit visiones.& Apocalip.22.Osten-
dit mihi fluuium aquæ vitæ,splendidum quasi crystallũ &c.
¶Secundo dico,qđ est fluuius gratiæ.Iste est fluuius vege-
tatiuus,quia.s.terram,i.animam quam irrigat, facit bonis

fruct b.i.bon's operib.abundare.Ideo de ficirrigatis dr̃ Nu
me.24.Tabernacula tua Iacob,& tẽtoria tua Israel,vt valles
nemorosæ,vt horti iuxta fluuios irrigui,& tabernacula q̃ fi-
xit dñs,quasi cedri iuxta aquas.In q̃b.verbis oñdit, ꝙ illi, q
isto flumine sunt irrigati seu per istum fluuiũ,fortificat̃ ꝑ cõ
stantiã,quia dñr Iacob,qui interpretat̃ luctator ; clarificatur
per prudentiã,q̃a dñr Israel,ꝙ interpretat̃ videns Deũ:recti
ficat̃ per iustitiã,quia dr̃ quasi cedrus.In isto.n.fluuio debẽt
viri sancti habitare,& se ibidẽ continue balneare &c.Casto
res.n.iuxta flumina morantur,vbi domos suas miro ædificio
fabricare dñr,vt caudã suã,q̃ de natura sua piscis est, ne pu-
trescat possint continue balneare.Sic ꝓ certo charissimi,san
cti,quorũ caput est intells,& quorũ cauda est volũtas,circa
fluuiũ gratiæ habitantes morant̃,in quo cauda sua defectiua
voluntas,q̃ pro certo naturał̃r est piscea.i.corruptibilis mu-
tabilis,& varia,ne per pc̃tã corrum pat̃,iugiter balneatur.Il
lud bene patet Ezech.1.vbi Ezechiel erat iuxta fluuiũ cho-
bar,& aperti sunt cæli,& vidit visiones Dei.Iste.n.est fluuius
gratiæ,qui etiã potest dici fluuius,per quẽ põt intelligi spiri
tus sanctus vel spũs sancti dona,de quib.dr̃ Io.7.Qui credit
in me,flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Iste.n.spũs
sanctus est ille fluuiꝰ,de quo dr̃ Dan.7.Fluuius igneus,rapi-
dusq; egrediebatur à facie eius,q diuiditur in quatuor capi
C ta.¶Vbi aduerte,ꝙ huiꝰ fluuij.s.spiritꝰ sancti ortus est nobi-
lis ,quia egredit̃ de loco voluptatis.Finis est vtilis, quia iste
ꝑgreditur ad irrigandũ Paradisum.i.Ecclesiã vel aĩam.Actꝰ
est fertilis,quia iste diuidit̃ in quatuor capita. Frequẽtemus
ergo istũ fluuium,quia nobilis est quantum ad egressum,q̃a
s.iste egreditur de loco voluptatis.i.de mente & intrinseca
substãtia patris & filij.Iste.n.spũs qui à patre procedit,dicẽs
illud Eccl.24.Ego quasi fluuius dorix exiui de Paradiso.Vñ
recte vr̃,ꝙ Dei filius sit similis balenæ,de qua dicit ille philo
sophus Iorath,ꝙ videns catulum suũ ꝑp aquæ paucitatem
in cumulo sabuli arrestatũ,ita ꝙ ipsum per maris ꝓfunda se
qui non valet,sed ibidẽ necesse habet sistere,in sui periculũ,
& commodum piscatorum, ad profundum magis pergens
magnam quantitatem aquæ haurit & bibit,quam tandẽ su-
per catulum arrestatum,sicut quendã fluuium euomit,& sic
ipsum ad mare retrahit & reducit à periculo liberat & edu
cit.Sic vere charissimi,quia balnea nostra Christus videbat
catulos suos.i.apostolos & fideles ꝑp arenas asperas.i.ꝑp tri
bulationũ timorẽ,á sui sequela penitus arrestatos,pauidos,
debiles & infirmos,nuper in ascẽsiõe iuit ad ꝓfundũ maris.
s.Paradisi,& tandẽ hodie reuertẽs,sup catulos suos aposto
los euomit mãximum fluuium.i.spũm sctm̃, qui istos fortifi
cauit & confirmauit,& à ꝑdicta arrestatione liberauit,& ad
sequendũ per fidẽ & dilectiõnẽ aĩauit & solidauit. Ideo de
tali fluuio dr̃ Io. 7. Flumina de vẽtre eius fluent aquæ viuæ.
Figura Apo.12.vbi dr̃,ꝙ serpens emisit de ore suo aquã tan
quã flumẽ,vt mulierẽ faceret trahi à flumine.Sic vere Chr̃s
serpenti cõparatur in scriptura Io.3.ibi,sicut Moyses exalta
uit ser.&c.fluuiũ spũs sancti euomuit hodie & emisit,,vt mu
lierem.i.apostolos & fideles,qui ad modum mulieris erant
debiles & infirmi,attraheret,& moneret ad fidei negotium
exercendum.Egreditur ergo iste de loco voluptatis.i.de mẽ
te patris & filij . Vnde de illo põt dici illud Iob.1.Flãma de
ore eius egreditur.Et illud Iohel.3. Fons de domo domini
egredietur ad irrigandum torrentem spinarum.Et notandũ
quod spiritus sanctus egressus est in mundum,vt tutor,vt du
ctor,vt doctor,& prætor,

Vt { Tutor ad defendendum,
Ductor ad dirigendum,
Doctor ad instruendum,
Prætor ad corrigendum, }

Ideo de isto potest q̃libet
dicere illud Esa.51.Egres-
sus est saluator meꝰ.Est er-
go spiritussanctus fluuius
nobilis quantum ad egressum.¶Insuper dico,ꝙ fluuius.s.spi
ritussanctꝰ est vtilis quantũ ad egressum,quia.s.iste venit ad
irrigandum superficiem terræ.Sicut.n.fluuius est vtilis q ter
ram irrigat & fecundat,& qui maculas abluit & lauat,sic ve
rè & spiritus sanctus,quia terrã cordis humani irrigat inte-
rius inspirando,fecundat exterius procurando lauat & pur
gat pc̃tõrũ maculas abluẽdo.Vñ iste dicit illud Eccl.24.Exi
ui de Paradiso, dixi rigabo hortum plãtationum mearum,
penetrabo vsq; ad inferiores partes terrę,& illuminabo dor
miẽtes in domino.Vbi aduerte quod iste spiritus Habet or
tus celsitudinem,quia exiuit de Paradiso.Habet fructꝰ pleni
tudinẽ,quia rigat hortum plantationũ.Habet actus fortitu
dinẽ,quia penetrat inferiores partes terrę.Habet status pul
chritudinẽ,q̃a illuminat dormientes.Et iõ charissimi istũ flu
uiũ,frequentemus,& simus similes elephanti , q ꝯm Pliniũ,
est aĩal valde fluuiale,diligit.n.habitare iuxta flumina,nata-
re in aquas,& se balneare,quod maxime facere in nouilunio
consueuit.Sic vere charissimi, fluuium spiritus debemus

Per { Deuotionem frequentare,
Dilectionem subintrare,& in eo,
Confessionem balneare. }

Et maxime quan
diu durat nouilu
nium vitæ huius,
quæ ꝓpter velocem transitum nouilunio cõparatur,quia in
momẽto perficitur,& cõpletur.Et sic erimus sicut filia Pha
raonis,quæ dum veniret,vt se lauaret in fluuio , inuenit ibi
puerum vagientem,quem in filium adoptauit,vt dicit̃ Exo.
2.Sic vere in flumine spiritus sancti debemus nos per deuo
tionem balneare,& puerum Iesum per fidem quærere,& ip
sum per spem & desiderium inuenire,& per charitatẽ ado-
ptare in nostris cordibus,& nutrire

Fides enim quærit,
Spes inuenit,
Charitas nutrit.

Ad irrigandum igitur . Nam de
virtute irrigatiua dicit Greg.su
per Can.c.4 Spiritussanctus mẽ-
tem,quam replet illuminans irrorat,& irrorans illuminat,
vt de luce eius videat,quod appetit,& de rore eius se refri-
geret ne lassescat.Iste est ergo fluuius vtilis quantum ad pro
gressum¶ Deniq; dico,ꝙ iste est fluuius fertilis quantum ad
successum,quia.s.fertiliter se distribuit illis,quos inuenit di- B
gnos se,quod ostenditur,cum dicitur, quod ipse diuiditur
in quatuor capita.Diuiditur enim iste fluuius

In { Fluuium lætificatiuum,
Fluuium fructificatiuũ ,
Fluuium purificatiuum,
Fluuium pacificatiuum. }

Iste.n.fluuius lætificat, q̃a
fluminis impetus lætificat
ciuitatem Dei . Psal.Et iõ
est fluuius gyon , qui cir-
cuit terrã Aethiopiæ,quia.s.spũs sanctus illos,qui in Aethio
pia.i.in feruore tribulationũ morãtur circuit,lætificat & cõ
solatur.Itẽ iste amplificat,seu fructificat,quia flumen Dei re
pletum est aquis.Vnde iste est Euphrates,qui interpretatur
crescens,vel frugifer,quia.s.iste facit hoĩem crescere spũali
ter,& fruges bonorũ operũ ꝓcreare.Itẽ iste purificat. Exo.
2.Descendebat,vt lauaret̃ in flumine.Ideo iste est fluuius ti
gris,qui interpretat̃ velox,quia.s.fluuius quanto velocior,
tanto mundior & medicabilior. Vñ iste est quasi fluuius vio
lentus,quẽ spũs dñi cogit.Esa.59.Itẽ iste pacificam pacẽ iu-
storũ & bonorũ conseruat,q̃a ad modũ fluuij defendit ciui
tatẽ Ecclesiæ ab hostib.& seruat pacẽ ciuiũ & quietẽ.Iõ iste
est fluuius physon,qui circuit terram Euilath,vbi est aurum
optimũ.quia.s.spũs sanctus viros sanctos & aureos circuit
vegetat atq; fouet,ꝓtegit,pacificat,& defendit.Vnde Esaię
66.Declinabo super eũ quasi fluuiũ pacis.Iste est ergo fluuius
qui diuiditur in quatuor capita,quia sicut dr̃ 1.Cor.12.Diui
siones gratiarum sunt,vnus aũt spiritus diuidens singulis ꝓ
ut vult.Sed heu charissimi,quot sũt hodie miseri pc̃tõres,q
de isto flumine nõ curãtes alia flumina sibi q̃runt , videlicet

Quidam { Fluuium deliciarum,
Querunt fluuium diuitiarum,
Fuuium scientiarum. }

Et bene dicuntur
ista esse flumina,
quia sicut flumina
semper sunt in fluxu,& semper defluunt vsque ad mare vbi
terminantur,iuxta illud Ecclesiast.1.Omnia flumina intrant
mare,sic vere mundi prosperitas,quæ consistit in delitijs,di
uitijs scientijs,pulchritudine,fortitudine,nobilitate,celsitu
dine continue fluit , & nunquam proprie potest stare,imo
ad mortis & inferni amaritudinem semper tendit . Psalm.
Abierunt in sicco flumina.Ecclesiast.40.Substantiæ impio-
rum quasi fluuius siccabuntur.In flumine deliciarum morã
tur luxuriosæ.In flumine diuitiarum & eminentiarum mo-
ranturauari & ambitiosi.In flumine scientiarum & corpora
lium elegantiarum morantur,& delectantur superbi & præ
sumptuosi.Talib. accidit sicut ceruo,qui calefactus,& à ve-
natoribus fatigatus,in flumine se submergit,vbi taliter refri
gescit,& irrigescit,quod tandem fugere nescit,& nequit,&
à venatrre capitur,atq; perit.Sic vere charissimi,illi,qui tri-
bulatione fatigati,tentationibus calefacti,in fluuio munda-
næ prosperitatis se immergunt,ibi quandoq; frigescunt per
indeuotionem tantum quod non possunt fugere.nec cauere
per bonam operationem,imo necesse est eos cãpi per æter-
nã dãnationẽ.Vnde Iob.22.Sublati sunt ante tp̃s suum , &

fluuius

fluuius subuertit fundamenta eorũ.Isti igitur possunt lamẽtari cũ Dauid.Sup flumina babylonis illic sedimus & fleuimus.Vbi notandũ,ꝙ quatuor dñr esse flumina babylõis. Itẽ dic de eis sicut in tabula & allega figurã de dracone magno qui cubat in medio fluminum.Eze.29.sicut habes ibidẽ vel in morali titulo de dracone.Non sic igiť charissimi, nõ frequẽtemus ista flumina,sed fluuiũ Spũs sctĩ,q̃a re uera iste ẽ fluui⁹ fertilis,vtilis,nobilis.iste est igiť fluui⁹ de quo.dr Gen. 2.Fluuius egrediebať de loco voluptatis ad irrigãdũ vniuersam superficiẽ terræ.Hic est igiť fluuius gratiæ.¶Tertio dico quod inuenitur fluuius gloriæ.Gloria. n.Paradisi dr fluuius

Quia { Generat iocunditatem, / Continet fertilitatem, / Etiã perfectam cõtinet claritatẽ.illud Psal. } Generat(dico)iocunditatẽ, iuxta

Fluminis ĩpetus lætificat ciuitatẽ Dei.Continet etiã fertilitatem, quia sicut dr Eccl.39.Benedictio illius quasi fluuius inundabit.Habet insuper oĩmoda claritatem?quia sicut dr Apo.22. Oñdit mihi Angelus fluuium aquæ vitæ,splendidũ sicut crystallum.Hic est igitur fluuius gloriæ,in quo profecto beati perfectissimẽ satiantur:& ad quẽ perfecti anhelãt & afficiũtur.Ceruus.n.sitiens fatigatus non sistit in riuulo, vt bibat, sciens ꝙ ibi non potest commode recreari,sed cõtinue currit quousq; inueniat fluuium,vbi pfecte refrigeratur,& vbi plenissime satiatur.Sic vere charissimi,viri iusti quãuis æstibus desideriorum aliquotiens inflãmentur: tñ in riuulo bonorũ tpalium nõ sistunt per affection em:imò continuè currunt per bonã operationẽ,quousq; ad bona Paradisi perueniant per finalẽ præmiationẽ:vbi.s.in flumine æternæ voluptatis perfectã possunt ĩuenire satietatem & recreationem. Vnde de isto plenissimo fluuio potest dici illud Apo.22.Ex vtraq; parte fluminis lignum vitę afferẽs fructus duodecim. Iste est igiť fluuius gloriæ.¶Quarto dico,ꝙ est fluui⁹ prosperitatis.Mundi.n.prosperitas põt vni fluuio cõparari: quia.s. ista semper fluit & non pseuerat,& finaliter qñ mare intrat dulcedinem suam perdit.i. qñ mortis amaritudo succedit. omnia.n.flumina intrant mare,sicut dr Eccle.1. quia .s. oĩa mundi dulcia ad finalem amaritudinem conuertuntur. Iste. n.est fluuius,qui dicitur in scriptura

Fluuius { Turbidus, / Rapidus, / Igneus, / Piceus, / Sanguineus, / Tumultuosus, / Periculosus, / Defectuosus. }

Turbidus est per falsitatem quia.s.veritas ibi non videť ad plenũ,qd' maxime apparet in cognitione veræ amicitiæ,quæ pro certo pspęritatis tempore non cognosci tur. Vñ Sen.dicit,ꝙ ob hoc solum amãda est paupertas, quia à quo ameris oñdit.Econuerso igitur de prosperitate, q̃ est contraria paupertati,q̃a p certo ista est turbida,& obscura.Vnde Hie.2 Quid tibi vis in via assyriorum , vt bibas fluminis.¶Item rapidus est p austeritatem.Illi.n. qui in isto flumine habitant,vt cõiter pauperib.sunt austeri.Vnde Esa. 18.Diripuerunt flumina terram eius.Abach.3. Nunquid in fluminibus furor tuus?¶Item igneus est p cupiditatem.vnde Dan.7.Fluuius igneus rapidusq; egrediebať à facie eius. ¶Item piceus est per carnalitatem,quia.s.luxuria ad modũ picis maculat quicquid tangit.Esa.34 Conuertentur torrẽtes eius in picẽ,& humus eius in sulphur.¶Item sanguineus est per crudelitatem.Ideo iste est fluuius Aegypti, qui versus fuit in sanguinem.i.in crudelitatẽ.Exo.7. Quicquid hauseris de fluuio,vertetur in sanguinem.Et in Psal.dicitur.Cõuertit in sanguinem flumina eorum,& imbres eorum .¶Itẽ tumultuosus est per rixositatẽ.In fluuio.n.prosperitatis multæ sunt rixæ & discordiæ.Istæ.n.sunt aquæ rasini,q̃ nõ vadũt cũ silentio.Vnde in Psal.Eleuauerunt flumina vocem suam eleuauerunt flumina fluctus suos.¶Item periculosus est propter frequentantium societatẽ,quia sicut fluuius , q̃ dicitur Nilus,frequentant animalia crudelia.s.hippotami,equi fluuiales,crocodilli & dracones,sic vere fluuium prosperitatis frequentant multa genera peccatorũ & dæmoniorũ. Ezec. 29.Draco magne qui cubas ĩ medio fluuij.Et ideo periculosum est habitare ibidem,quia sicut dicitur 2.Cor.11.Periculum in mari,periculũ in flumine.¶Item defectuosus est, q̃a s.parũ durat cito deficit,& in amaritudinẽ cõmutatur. Vnde Esa.19.Desolabitur fluuius,& siccabitur.& Eccl.40. Substantiæ iniustorum sicut fluuius siccabuntur.Iste.n.est fluui⁹ in quo masculi hebræorum fuerunt submersi.Exo.1. Quicquid masculinũ fuerit,in flumen proijciet,quia vere charissimi,Pharao diabolus summe cupit,ꝙ masculi.i.pfecti ĩ fluuio pspęritatis ponanť,vt ibidem per vitia submerganť. Et hoc p certo p tãto vr̃ facere,q̃a iste fluuius est de natura illi⁹ fluminis cyconum,de quo dicit Plinius ꝙ non solũ virgulta imo volatilia in illo proiecta tractu tpis lapidescunt.q̃a vere vix est dare aliquẽ ita spũalem & scientificũ atq; bonum, quin prosperitas faciat ipsum malũ.Exemplifica de Alexandro,Tiberio,Nerone,& similib.antea virtuosis,qui tñ in pspęritate facti sunt vitiosi.Figura Apo.9.vbi dr, ꝙ quatuor Angeli erant alligati in flumine magno Euphrate, quia.s.et viri Angelici in isto flumine vitijs alligantur.Sap.19.Eructauit fluuius ranarum multitudinem.Vitandus est igitur fluuius iste,quia aqua ipsius perniciosa est.Iõ præcipitur Esa.49. Trãsite flumina &c.Iste est igiť fluuius prosperitatis.¶Quinto dico,ꝙ est fluuius aduersitatis.Sicut.n.fluuius solet impetuose currere & terras,circumiacentes subuertere & dissipare,sic aduersitas impetu suo oẽs quos tãgit diuersimode destruit & etiã subuertit.Iõ dr de impijs Iob.22. Nunquid semitã sæculorũ custodire cupis,quã calcauerũt viri iniqui: qui sublati sunt ante tẽpus suum,& fluuius subuertit fundamẽta eorum?Fluuius aduersitatis siue sit tpalis.siue iudicialis,siue æternalis,siue infernalis,est ille fluuius cyconum, de quo loquitur Seneca,Ouidius,& Solin⁹,qui.s.oĩa ,quæ tãgit lapidea efficit,quia.s.fluuius tam præsentis q̃ vltimæ aduersitatis hoĩes facit immobiles quasi lapides:& ẽt frigidos,miseros & egenos.Similes illi capiti illius monstri terribilis, ꝙ dicebať gorgon,ad cuius aspectũ hoĩes lapidificabanť. Iob. 38.In similitudinẽ lapidis vertunť,aquæ,& superficies abyssi constringitur.Et breuiter,per aduersitatem mortis, iudicij vel inferni fiunt oĩa lapidea.i.ipotentia & caduca.De aduersitate igiť tpali dic,ꝙ iste est fluuius,ĩ quo pauperes submerguntť p potentiã tyrãnorũ,sicut.s.dr Apo.11. ꝙ quidã draco volens quãdã mulierẽ impedire ne fugeret , aquã ad modũ fluminis post eã vomit,& emisit.Quia vere dracones.i. tyrãni & raptores nõ cessant fluuiũ tribulationũ emittere,vt mulieres.i.debiles & pauperes possint cõtra iustitiã pturbare, Sed q̃d dr ibidẽ Apo.12. p certo dr ꝙ terra aperit os suũ.i.sepulchrũ aperiet:& nos p mortẽ recipiet in seipsã & tunc flumẽ mundanarũ tribulationũ siccabit,ita ꝙ ex tũc ab oĩbus mũdi periculis eruemur.Vñ mors põt dicere illud Esai. 50. Ponã flumina in siccũ.vt ad mortẽ referamus illud Psal. Dirupisti fontes & torrẽtes,tu siccasti fluuios ethã.Mors est.n. sicut quidã lapis,qui dr achates virtute cuius ẽm Isid.flumina sistuntur,quia.s.tẽpestas tribulationũ tentationũ , delectationum,per istum lapidem.s.mortẽ sedantur,limitantur, & arrestantur.quia sicut dicit Seneca:Si multi sunt,qui tibi mortẽ intentant,vnus te eripiet de manib.aliorũ.Quia breuiter mors est illud quo finiuntur & pspęra & aduersa. Vnde in Psal.Abierunt in sicco flumina. De isto vide supra de Fletu:vbi ponitur illa auctoritas . Super flumina babylonis illic sedimus & fleuimus.Iste est igitur fluuius aduersitatis. ¶Sexto dico ꝙ est fluuius mortalitatis.Vita.n.ista mortalis cõparatur fluuio,& quantum ad naturalia, & quantum ad moralia.Quantũ dico ad naturalia,quia sicut fluuius quotidie labitur & fluit,& continue descendit ad mare, multa ẽt sunt flumina q̃ ab arenis absorbentur,sicut de Euphrate & Nilo exemplificant tã Seneca,quã Solinus,sic homo naturaliter est in continuo fluxu & motu,quia.s.ipse egreditur, & cõteritur,& fugit velut vmbra,& nunq̃ in eodẽ statu pmanet.Iob.14.Et finalr ad mare.i.ad mortis amaritudinẽ cõpellitur deuenire.Vnde Eccl.1.Omnia flumina intrant mare. & ab arenis etiam absorbetur,inquantum sub terra vel arena finaliter sepelitur.Hier.5.Posuit arenam terminum mari.Et illud prædictum Apoca.12.Aperuit terra os suum, & absorbuit fluuium.Fluit enim iste fluuius de iuuentute ad senectutem,de sanitate ad infirmitatem,de diuitiis ad paupertatẽ, de prosperitate ad aduersitatem,de vita ad mortem.¶Item vita ista mortalis quantum ad mortalia etiam fluuio comparatur,quia sicut fluuius semper labitur & currit nunquã in se permanet aut sistit,semper tortuosè incedit,semper ad ima descendit,& finaliter ad mare tẽdit,sic pro certo homo nunquam in eodem statu permanet,etiam quantum ad modum,quia.s.continue variatur de cogitatiõe ad cogitatiõnẽ

de affictione ad affectioné(Iuxta illud Iob.20.Cogitatiões
variæ ſuccedunt ſibi,& mens in diuerſa rapiť)de triſtitia ad
lætitiā:de peccato ad gratiam:& econuerſo.Iſte etiam nun
quā recte incedit,quia.ſ.hō naturalř nunquā tenet rectitudi
nem iuſtitiæ,imo p malitiā naturaliter nititur incedere tor
tuoſè.i.fallaciter,puerſè:& ad ima.i.ad peccata naturalř de-
clinare,quia ſicut dř Bern.8.Senſus & cogitatio humani cor
dis prona ſunt in malū ab adoleſcentia ſua.Et iō iſte fluuius
ad mare peruenit,quia niſi Deus impediat ad amaritudiné
mortis inferni(quantū eſt de ſe)labitur,atq; tendit.Vn̄ Ec-
K cle.24.Fluuius meus appropinquat ad mare.Iſte eſt igiť flu-
uius humanæ mortalitatis & cōditionis.¶Septimo dico,ꝙ
fluuius ſignat cumulū perfectionis.Fluuius.n.ſignat virū p
fectū,q.ſ.more fluuij eſt purus per caſtitaté,eſt humidus per
pietaté,eſt clarus per honeſtaté,eſt deorſum deſcendens p
mentis humilitaté,eſt ad mare perueniens,cōſiderādo mor
tis & inferni pœnalitaté & aduerſitaté,eſt ē cito,& veloci
ter currens,& circuiens per diligentiā & ſedulitaté,vt ſic q
libet talis dicat illud Eccl.24.Ego quaſi fluuius dorix, Et ſi-
cut aquæ ductus exiui de Paradiſo,dixi.rigabo hortum plā
tationum,& inebriabo partus mei fructum.Dorix.n.inter-
pretať medicamentū,quia vere viri iuſti & perfecti medenť
alijs per cōpaſſioné inebrianturq;,eos per gratiā & deuotio
né.Et aduerte hic ꝙ quilibet vir perfectus pōt dici fluuius
multiplici rōne.Fluuius.n.oīb.ſe cōicat,imagines in ſe rep-
ſentat,cōtinue currit & properat,vtiliter iuuat, & munerat
Sic vere dicam,quod vir iuſtus

Habet
- Charitatem communicatiuam,
- Qualitatem repræſentatiuam,
- Firmitatem continuatiuam,
- Bonitatem auxiliatiuam.

Iuſt⁹.n.cōicatur generalř, iō dř. [Ego]qđ eſt oīs generis. Bonos
imitatur virtualiter,iō dř.[Quaſi]Continuať actualiter[Flu
uius]qui dř à fluēdo.Auxiliať ſupnaliter,iō dř[Dorix].i.me
dicamentū.Item &c.Ego &c.vide ſupra de tituloEgo, &
applica ſicut vis Vn̄ Eccl.24.Ego ſapiētia effudi flumina.Vn̄
de virtute cōicatiua dř illud Gen.2. Fluuius egrediebať ad
irrigandum.Ité &c.Quaſi fluuius.n.recipit imagines ſpecu-
lantiū,ſic iuſtus per imitationé virtutes recipit aliorū.[Qua
ſi inquit]vide infra de quaſi.Vn̄ Amos.8.Aſcendit quaſi flu
uius immenſus,& defluet quaſi riuus Aegypti.Item &c.flu-
uius affluendo.continuatur.n.& perſeuerat,donec creſcat ī
immenſum.Heſter.10.Fons paruus creuit in fluuiū magnū
Item &c.Dorix,qđ interpretatur medicamentū q.a.ſ.iuſtus
ſuis dictis & exemplis eſt alijs medicina.Apo.22.Ex vtraq;
parte fluminis lignū vitę.ſeqtur. Et folia ligni ad medicinā.
L Iſte eſt igitur fluuius perfectionis.¶Octauo dico,ꝙ fluuius
ſignat lauacrum confeſſionis,baptiſmi & pniæ,& lachryma
tionis,vel cuiuſlibet ſpiritualis purificationis.Cōpara ſi vis
iſtum fluuium illi,qui eſt in Sicilia,de quo dř in lib.de natu-
ris rerū,qđ oues nigras ſi inde biberint,facit albas.Sic vere
de animabus peccatricibus facit ſanctas.Et breuiter iſte eſt
fluuius ad quem deſcendunt elephantes,vt balneentur. Iſte
eſt fluuius ad quem venit vxor Leonis poſt fornicationé cū
pardo,vt lauetur.Ad quem filia Pharaonis lauanda deſcen
dit:& puerum vagientem inuenit:ſicut dř Exo.2.Iſte eſt flu
uius in quo Naaman ſyrus lotus,a lepra ſanitatem recupe-
perauit:ſicut dř.4.Reg.5.Quia reuera chariſſimi,in flumine
baptiſmi,pænitentiæ vel confeſſionis,debet quilibet fidelis
balneari & lauari,quia in iſto
Fœtor luxuriæ mundatur,
Lepra auaritię purgatur.
Puer Ieſus per gratiam inuenitur & recuperatur.
In iſto homo perfecte ſanatur & balneatur.Exo.2.Ecce de-
ſcēdebat filia Pharaonis,vt lauaretur in flumine.Iſte eſt igiť
M fluuius cōfeſſionis.¶Nono dico,ꝙ fluuius ſignat piſcinā de
uotiōis.Et iſte eſt fluuius,qui venit de Paradiſo,qui trāſit p
Babyloniam.in quo lignum precioſum aloes reperiť, ſicut
dicit Iſidorus.Quia vere chariſſimi,fluuius deuotionis,con
pūctiōis,& lachrymatiōis,de Paradiſo.i.a ſuperna iſpiratio
ne & influentia venit,& generať. In quo procul dubio lignū
aromaticū,ſ.odor & memoria ligni crucis poteſt à deuotis
mentib.inueniri.In iſto fluuio latitabat murena.i.beata vir
go,qn̄ ſerpés magnæ prudentiæ Deus pater,p ſibilum ſuum
i.per Gabrielé,ipſam ad cōnubium euocauit, & in ipſa Dei
filiū generauit.Iſte eſt fluuius,de quo dř Iob.20.Non videat
riuulos fluminis currētis lactis & mellis.Iſte.n.fluui⁹ a Deo
principaliter procedit,iuxta illud Eccl.24.Ego ſapientia ef-
fudi flumina.ego quaſi trames aquæ immenſæ.Sic igitur pa-
tet de fluuio deuotionis,confeſſionis,perfectionis,mortali
tatis,aduerſitatis,proſperitatis,gloriæ,gratiæ, ſcripturæ vel
ſcientiæ.Vide ſupra de aqua,vbi inuenies illam auctoritaté
diuiſam & proſecutam.Oſtendit mihi dominus fluuiū aquę
vitæ.Item vide ſupra de fletu,vbi inuenies illam auctorita-
tem.Super flumina Babylōis illic ſedimus,& fleuimus. Hęc A
igitur de flumine ſufficiant.

FOdere

Nota,quod cum fodere idem ſit, quod terram aperire & euertere,dicam, ꝙ cū

Fodiendo
- Fontes aperiamus,
- Fundamenta faciamus,

Fodiendo
- Theſauros abſcondamus,
- Vineas excolamus,
- Secreta inquiramus,
- Terras eijciamus.

Potero notare,qđ foſſura poteſt ſignificare in ſcriptura mo
raliter loquendo,& etiam in bono ſignificato accipiendo,
- Studii ſedulitatem,
- Profundam humilitatem,
- Diſcretam ſagacitatem,
- Pœnitentiæ fertilitatem,
- Sapientiæ ſubtilitatem,
- Eleemoſynæ liberalitatem.

Nam ſi ſtudes,tu fodis ſcriptu
ras,& fontes aperies. nā ſi ſis
humulis,tu fodis cor tuum,&
baſes congeris.Nam ſi ſis di-
ſcret⁹,tu fodis virtutes & eas
operis:nam ſi ſis pœnitens,tu
fodis carnem tuam,& eam conteris:nam ſi ſis ſubtilis,tu fo B
dis alios,& quæſtiones loqueris:nam ſi ſis liberalis, tu fodis
res tuas:& eis exueris.¶Eſt igitur quædam foſſura, q̄ ſignat
ſtudij diligentiam.Homo.n.qui ſtudendo,exponendo & in
ueſtigando ſcripturam laborat,pōt dici ſpiritualis agricola
ſiue foſſor,per cuius diligentiam puteus aquarum viuentiū
ideſt ſapientiæ & doctrinæ aperitur,vt ſic dicat quilibet bo
nus doctor illud Gen.21.Ego fodi puteum iſtum.Aduerte,
tamen quod Gen.26.dicitur quod puteos quos Iſaac & ſer
ui ſui fodiendo aperiebant Philiſtei operiebant, ſignantes.
Hæreticos,qui puteos ſcientiarum & doctrinarū, quos ſan
cti doctores apparuerunt,per malas & hæreticas compoſi-
tiones claudunt.Vnde Gen.26.Inuidentes paleſtini,puteos
quos foderant ſerui Abraham obſtruxerunt implentes hu-
mo.Hæc eſt igitur foſſura,quę ſignat ſtudij diligentiā.Gen.
26.Foderunt in torrente,& repererunt aquam viuam.¶Itē
eſt foſſura,quæ ſignat humilem ſubiacentiam.Tutum enim
fundamentum non iacitur in profundum,niſi fundum pri-
mitus fodiatur.Nos igiť in profundo fodimus,quando nos
humiliamus,& ſic virtutes noſtras firmiter ſtabilimus.Mat.
21.Fodit torcular,& ædificauit turrim. ¶Item eſt quædam
foſſura quæ ſignat ſagacem prouidētiam,& iſta eſt illa, qua
cum foſſorio prudentiæ cautelas & circunſtantias adhibe-
mus,per tam virtutes noſtras quam vitia ſepeliamus & ab-
ſcondamus.Thob.8.Abierunt & foderunt ſepulchrū. ¶Itē
eſt q̄dam foſſura,quę ſignat fertilem pœnitentiam.Pœnités
enim hortum & vineā proprij cordis per contritionem ſcin
dit,per confeſſionem aperit,& per ſatisfactionem & laboré
fodit:& ſic ſeipſum ad virtutum fructum diſponit:& maxi-
me qn̄ aquis lachrymarum ſe perfundit,& ſtercora.i.ppriæ
vtilitatis & mortis memoriam apponit.Vnde de ficu ſterili
dř.Luc.13.Sine fodiam circa illam,& mittam ſtercora.¶Itē
eſt quædam foſſura,quæ ſignat inquiſitiuam ſapientiam.Fo
diendo.n.radices bonarum herbarum inquirimus,& the-
ſauros abſconditos,& præcioſos lapides,& metalla in terræ
viſceribus inueſtigamus.Sic facit ſapiens per foſſuram ſa-
pientiæ,& à Deo & proximo bona & vtilia perficit & acqui
rit.Eſa.37.Ego fodi,& bibi aquam.¶Item eſt foſſura quædā
quæ ſignat eleemoſynam & affluentiam.Fodiendo.n. terrā
eicimus,& ipſam diſpergimus & mouemus.Sic liberalis ho
mo bona ſua ſolet per eleemoſynam fodere,& ipſa alijs ero
gare.Taurus.n.& equus gloriatur terram cum vngula fode
re,& eam retro iacere vel iactare.Iob.39.Terram vngula fo
dit,& exultat,& in occurſum vadit armatis.Sic igitur dico,
quod fodere ſumitur in bono.¶Sed adhuc dico, quod fode
re ſumi pōt in malo.Vnde nota,quod eſt vnum fodere,ꝙ eſt C
- Malitiæ,
- Stultitiæ,
- Sæuitiæ,

De foſſura malitiæ,qua.ſ.ſæpe fit,
quod mali fodiunt alijs fo-
ueas,& parāt pericula & of-
fendicula

Nequitiæ, fendicula, in quibus incidunt,
Auaritiæ, dr̃ Prouerb. 26. Qui fodit fo-
Pestilentiæ, ueam, incidet in eã. De fossura stultitiæ, contra illos qui stultè scrutantur scias seculares, dr̃ Hier. 2. ꝙ foderũt sibi cisternas dissipatas, & dereliquerunt fonté aq̃ viuæ. De fossura seuitiæ. qua. s. tyranni fodiũt & lacerant pauperes, dr̃ in psalm. Foderũt man⁹ meas & pedes meos &c. De fossura nequitiæ, qua. s. dæmones fodiũt hoĩ foueas tentationũ, dr̃ Hiere. 18. Foderunt foueã aiæ meæ. De fossura auaritię, qua. s. diuites fodiũt thesauros ĩ terra &c. dr̃ Mat. 25. Alius fodit in terram, & abscondit talentũ. De fossura æternæ damnationis & mestitiæ dicit̃ ĩ Psal. Donec fodiatur peccatori fouea. & hæc sufficiant.

A **Folium.** Nota, ꝙ folium diuersimodè sumitur ĩ scriptura. Est. n. foliũ illa pars arboris exterior debilior & fragilior, & ad cassum, seu desiccationẽ facilior & ĩ sup ad flatũ vẽti mobilior & vertibilior. Et signat foliũ.
Verbalem locutionem, Signat (dico) verbalem
Moralem conuersationem, loquacitatem) quia si-
Mundanam prosperitatem, cut quædã arbores q̃nq;
Humanam mortalitatem, plus abundant in folijs quàm in fructibus, q̃a vt cõiter arbores, quæ vltra debitũ abundant in folijs: vt cõiter fructibus nõ abundant, sic q̃dã homines plus abundant in verbis q̃ in operibus) & isti figurant̃ in illa ficulnea Mar. 11. in qua nõ ĩuenit Iesus nisi folia: & ideo ab ipso extitit maledicta: & penitus desiccata. ad denotandum, ꝙ illi, qui verbis vltra mensurã sunt abundãtes: sunt vt cõiter sicci. i. virtute & perfectione carentes. Iuxta illud Proue. 14. Vbi sunt verba plurima, ibi frequẽter egestas. Sicut etiã arbores q̃nq; habẽt folia medicinalia & vtilia, sic boni habent verba salubria, & honesta. Dan. 4. Ezec. 57. & Apoc. 22. Folia eius ad medicinam. Item dico, ꝙ signat moralem conuersationem, q̃ aliq̃n in aliquibus est bona. Sicut dr̃ Hiere. 17. de viro iusto. Erit folium eius viride, nec aliq̃n desinet facere fructũ. Aliq̃n in aliquibus est mala, sicut in hypocritis, qui cõsuunt folia ficus. i. qui cõnectunt suã fictã cõuersationem ad pudẽda sua. ad sua mala opera cõtegenda. Ista tñ folia cito desiccantur, q̃a. s. ficta cõuersatio taliũ faciliter dilabit̃. Esa. 1. c. Et erunt quasi quercus defluentibus folijs. Item folium signat mundanã ꝓsperitatẽ, quia. s. ad modum folij solet faciliter desiccari. Esa. 24. Oĩs malitia eorũ defluet sicut defluit folium de vinea & de ficu. ¶ Item foliũ signat humanam mortalitatem seu fragilitatem. Vnde Iob. 13. Contra folium, quod vento rapit̃, ostendis potentiã tuã.

A **Fons.** Nota, ꝙ fons nihil aliud est, q̃ aquarũ indeficiẽs origo ĩ cõcauitate aliqua recepta, q̃ quot aquas ab interiori recipit, tot exterius ꝑ riuulos emittit. Et signat fons multipliciter in scriptura, signat enim ꝓ maiori parte illa, quę significat fluuius seu aqua. Accipitur enim pro
Morali perfectione, Accipitur (dico) fons pro
Gratiæ diffusione, morali perfectione. Et
Gloriæ recreatione, sic per fontem intelligitur
Baptismi mundatione, Christus, vel beata vir-
Confessione purgationis & go, vel etiam quilibet vir
Lachrymarum inundatione, perfectus. Vnde dicitur
Sacræ scripturæ conditione. Dani. 4. Hortus conclusus, fons signatus. Itẽ dico, ꝙ sumit̃ ꝓ gratiæ diffusione. Nu. 20. Aperi dñe thesaurum tuũ, fontem aquæ viuæ. Itẽ accipitur pro gloriæ inexhaustibili cõsolatione. Esa. 12. Hauritis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Item accipit̃ pro baptismi mũdatione. Vnde Iudith. 12. Exibat noctib⁹ in vallẽ bethuliæ, & baptizabat se ĩ fonte aq̃. Vnde Zacha. 13. Erit fons potẽs domui Iacob. in ablutionẽ pc̃tóris & mẽstruatæ. Et Hiere. 9. Quis dabit capiti meo aq̃, & oculis meis fontem lachrymarum. Item accipit̃ pro sacræ scripturæ humectatione. Prouer. 16. Torrẽs redũdans fons sapientiæ. Potest etiã accipi ꝓ carnalitatis infectione, sicut Marci. 5. Accipit̃, vbi dicit̃, ꝙ siccatus est fons sanguinis. Et Sap. 12. dicit̃. Pro fonte sempiterni fluminis, sanguinẽ dedisti ei. bibere. ¶ Vt ergo de cæteris taceamus, dicam⁹ aliquid de fonte moralis perfectionis, hoc est dictu, inquantum ꝑ fontẽ potest intelligi vir ꝑfectus, vt de hoc exponamus illud Cant. 4. Fons hortorum, puteus aquarum viuentiũ, quæ fluũt impetu de libano. In quib⁹ verbis aduerte, ꝙ sicut fons naturaliter est herbarũ multiplicatiuus, ideo dicitur fõs hortorum, est sui cur- B

sus continuatiuus, quia dicitur puteus aquarum viuentiũ, est aquæ suæ communicatiuus, quæ fluũt inquit impetu, omnium sordium purificatiuus, quod ostenditur cum dicit̃, de libano: quia libanus interpretatur cãdor qui. s. est purior inter colores, sic pro certo dico, ꝙ vir iustus & ꝑfectus solet ĩ alijs herbas. i. virtutes multiplicare per scientiam, & sic dicitur fons hortorum, quasi fouens hortos. Solet etiã fluxũ bonorũ operum continuare per cõstantiã, q̃a dr̃ puteus aquarum viuentium, quæ. s. cõtinuè perseuerant. Solet etiã bona cõicare vel clementiam, quod ostenditur in verbo. Fluũt. Solet insuper se & alios purificare ꝑ cõtinentiã, quod ostendit̃ in verbo libano. Iustus. n. facit alios per sanctitatẽ fructificare. Solet seipsum perseuerando cõtinuare. Solet bona sua ꝑ pietatem cõicare. Solet corpus suum ꝑ castitatẽ purificare. ¶ Dico igitur primo, ꝙ vir ꝑfect⁹ dr̃ fons, quia facit alios ꝑ bona opera fructificare, quia dicit̃ fons hortorum. Fons. n. C
dicitur a fouendo, scd̃m Isido. quia fouens & fecũdans hortos. Sicut. n. fons hortos, quos irrigat, fæcundat, sic vir ꝑfect⁹ illos quos per doctrinã & prædicationẽ irrigat, facit bonis operibus abũdare. Vnde Iohelis. 3. Fons de domo dñi egredietur ad irrigandum torrente m spinarũ. Fõs. n. est p̃latus doctor, vel quilibet vir ꝑfect⁹, qui de domo Dei, quæ est Ecclesia: debet ad mundum ẽgredi per ꝑdicationẽ, & torrentẽ spinarum. i. populum conscium pc̃torum debet irrigare per doctrinæ & boni exempli eruditionem, & sic faciet eum fructificare per bonam operationem: ita ꝙ ipsi erunt quasi hortus irriguus: cuius non deficient aquæ. Multi tñ sunt homines forte alterius conditionis, qui. s. per doctrinã & bona exẽpla nõ causant in alijs virtutum seu operum vbertatem, imo per suã malã vitã & doctrinã causant in eis oĩm bonorum operũ sterilitatem. Similes illi fonti, qui dr̃ esse in Sicilia, qui dr̃ cãre in potantibus sterilitatẽ, potantes. n. de aqua fontis illius, efficiunt̃ steriles, & ad g̃nationem inhabiles & inanes. quia ꝓ certo multi sunt hodie fontes mali. i. p̃lati, ꝑdicatores, vel ẽt peruersi in oĩbus: & per oĩa vitiosi, de quibus dr̃. 2. Pet. 2. Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarũ reseruatur. Isti igit̃ per suam malam vitam & doctrinam auditores & imitatores suos faciũt steriles, & à fructu bonorũ operũ vacuos & inanes. Figurati in fonte Hierico, q̃ terrã q̃ irrigabat, q̃q̃ esset optima, sterilẽ faciebãt, sicut dr̃. 4. Re. 2. Quia certè multi sunt ꝑdicatores, p̃lati, & ecclesiastici mali, q̃ terrã quã irrigant. i. populũ quem docent & gubernãt, suis malis verbis & exẽplis, bonis virtutibus sterilizant. Non sic igitur sit vir perfectus, sed sit fons hortorũ. i. vegetãs circunstãtes, & faciẽs eos (vt dictũ est) ꝑ bona opera fructificare. ¶ Scd̃o dico D
ꝙ q̃ vult esse fons sp̃ualis, ipse dẽt bona opera continuare: quia. s. ipse debet esse puteus aquarũ viuentiũ. Aquæ. n. viuẽtes sunt illæ, q̃ nunq̃ deficiunt nec cessant: sed cõtinue scaturiunt atq; manant. Quia verè vir ꝑfectus sine cessatione & defectu dẽt aquas viuas. i. virtutes & gratias sp̃ habere & indefectibiliter cõtinere. Et sic erit ille fons, de quo dr̃ in Psal. Apud te est fons vitę, & in lumine tuo videbimus lumen. Et Num. 20. dr̃. Aperi thesaurum tuum, fontẽ aquæ viuæ. Quatuor autem videntur esse genera aquarũ viuentium. i. aquarum, quæ in nobis viuere, & perseuerare debent. Et istę sunt
Aquæ gratiæ & deuotionis, Isti. n. sunt aquæ vi-
Aquæ clementiæ & compassionis, uæ, & etiã aquæ vi-
Aquæ lachrymarũ & compunctionis, tæ, quia. s. nunquam
Scientiæ doctrinæ, & lectionis. debent in nobis siccari, vt per ipsas vitã æternam possimus amplexari. Et sic q̃libet fons dicetur fons aquæ salientis in vitã æternã, sicut dr̃ Ioan. 4. Sed proh dolor vr̃ hodie in multis. ꝙ ipsi non habẽt aquas viuas, quia. s. multi inueniuntur homines in quibus aq̃ istę penitus sunt siccatæ, vt de eis possit dici illud Iohelis. 1. Exiccati sunt fontes aquarũ, & ignis cõsumpsit speciosa deserti. Ignis. n. auaritiæ, ignis luxuriæ, ignis iracũdiæ & sęuitiæ cõsumit hodie ĩ multis fontib⁹ tales aquas iuxta illud Psal. Tu dirupisti fontes & torrẽtes, tu siccasti fluuios ethã. Non sic igitur, sed simus puteus aquarũ viuentiũ. Puteus. n. est profundus inferius, est apertus superius, est aqua plen⁹ ĩterius. Sic proculdubio nos debemus esse putei. s. putei profundi, ꝑ humilitatem & subiectionem: putei sursum aperti, per superiorum contemplationẽ & affectionem, putei interius aqua pleni, per gratiam continentiam & repletionem,

Puteus

Puteus igitur aquarum viuẽtium. Et sic de quolibet tali puteo dicetur illud Gen. 16. Appellauit puteũ viuentis & vidẽtis. Et Eccl. 50. Emanauerunt putei aquarũ. Debet igitur talis fons bona opera cõtinuare. ¶ Tertio dico, ꝙ ille, q̃ vult esse fons spiritualis, debet sese alijs cõicare, quod ostendit in verbo Fluunt impetu. Sicut.n. fons aquam q̃ ab interiori recipit, sibi nõ retinet, immo continuè per riuulos ipsam fluit & emittit, ita ꝙ liberaliter aq̃ suam omnibus indifferenter cõicat, & diffundit, sic verè vir ꝑfectus bona sua tꝑalia, & ẽt spiritualia, quæ. s. ab interiori. i. a Deo meruit recipere, & habere (iuxta illud. 1. Cor. 4. Quid habes hõ, qđ nõ accepisti?) continue non cesset per pietatem alijs homnibus sine personarũ acceptione diffundere, & cõicare, iuxta illud Prou. 5. Deriuent fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. [Fluunt inquit] Vnde Psal. Fluit spiritus, & fluxerunt aq̃, & torrentes inũdauerũt. Vnde talis est fons, qui ascendebat de terra, irrigans vniuersam faciẽ terræ. Viri.n. pij & misericordes dicunt̃ de terra ascendere, tꝑalia contẽnendo, & dicuntur alios illustrare. tꝑalia ministrãdo & erogãdo. Ista tñ sunt cõtra multos, & maxime cõtra auaros, qui ꝓ certo nõ sunt sicut fons, aquam bonorum tꝑaliũ cõicando, imo verè sunt sicut stellio, seu maris vorago, ipsa vndiq; absorbẽdo & attrahẽdo. De quib⁹ Iob. 40. Absorbebit fluuiũ, & non mirabitur, habet.n. fiduciã, ꝙ influat Iordanis in eos eius. Non sic ergo, sed si volum⁹ esse fontes spirituales, nos debemus nos alijs cõicare ¶ Quarto dico, ꝙ vir ꝑfect⁹ more fontis debet se a culpis purificare, quod ostenditur, cum dr̃. De libano. Sicut.n. fons naturaliter est purus & purificatiu⁹, & scoriȩ reiectiuus, macularum & scordiũ ablutiuus, sic ꝓ certo viri perfecti debent esse fontes puri ꝑ castitatẽ, iuxta illud Virgi. At liquidi fontes, (&c.) assint. Ouidi. Fõs sonat à dextra, tenui per lucidus vnde. Et debent esse fontes purificatiui ꝑ boni exempli & ꝑ bonæ doctrinæ sanctitatẽ. Vnde illud ꝓdictum Zach. 13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionẽ pctõris. Et illud est contra multos, qui nõ sunt fontes puri, sed fontes obscuri, quia. s. nõ habẽt puritatem castitatis, sed immunditiã carnalitatis. Vnde isti sunt fontes sanguinei, nõ aquei, similes fonti Iacob, q̃ dr̃ esse in idumea, qui quamuis aliquotiens inueniatur clarus, quater tñ in anno efficit̃ sanguineus, vt dicit Isido. Sic verè sunt multi, qui q̃uis aliq̃ñ, s. i iuuentute sint puri, & mundi per castitatem, fiunt tñ q̃ñque rubei & sanguinei ꝑ carnalitatẽ. Figurati ĩ fluuio Aegypti, qui cũ esset clarus & purus, percussus tñ virga Moysi, factus fuit sanguine⁹. ad denotandũ, ꝙ illi, qui virga tentationis ꝑcutiunt̃, in sanguinẽ luxuriæ, carnalitatis & immũditiæ conuertunt̃. Vnde de talibus fontib⁹ dr̃ Sap. 11. Pro fonte sempiterni fluminis sanguinem dedisti iniustis. Nõ sic charissimi, sed simus fontes puri & mũdi, casti & sancti, qđ ostendit̃, cũ dr̃ [. De libano] Libanus.n. interpretat̃ candor vel cãdidus, ꝑ quem quidem colorem puritas atq; castitas denotãt̃. Libanus.n. est mõs, q̃ ꝑpetuis niuibus cãdidat̃, qui etiã herbis aromaticis atq; arboribus adornatur, q̃a verè illi, qui cãdidãtur niuea castitate, sunt, vt cõiter, odoriferi & aromatica famositate. Vnde Eccl. 24. Quasi liban⁹ nõ incisus odor meus &c. Patet igitur, ꝙ vir perfectus põt dici fons, ratione castitatis purificatiuȩ, ratione pietatis cõicatiuȩ, ratione firmitatis, seu longanimitatis continuatiuȩ, ratione fœcũditatis multiplicatiuȩ. Bene ergo dictum est. Fons hortorum, pute⁹ aquarum viuentium, q̃ fluunt impetu de libano. ¶ Aduerte tñ, ꝙ Chr̃s põt dici fons multiplici ratione. Fons.n. est sui renouatiuus, fons est aquarum suarum indifferenter oĩbus distributiuus, fons est suijpsius ad æqualitatem operis sui & altitudinem eleuatiuus. ¶ Sic pro certo Christus fuit sui renouatiuus in incarnatione. Fuit aquarũ suarũ distributiuus in gratiæ & doctrinæ diffusione & collatione. Fuit etiã suiipsi⁹ ad illã, de qua descenderat altitudinẽ eleuatiu⁹ in ascẽsione. vt de istis tribus dicat̃ illud Gen. 2. Fons ascẽdebat de terra, irrigãs vniuersam suꝑficiẽ terræ. Iste.n. fuit fons de terra ꝑ ortũ, & natiuitatẽ. fuit fons irrigãs ꝑ gratiæ & doctrinæ fœcũditatẽ. fuit fons ascẽdens ꝑ reassumptã cœlestiũ fȩlicitatẽ. Ostẽdit̃ igit̃ illa auctoritate Chr̃i natiuitas & incarnatio, q̃a fõs de terra Chr̃i benignitas atq; cõpassio, q̃a irrigabat. Chr̃i sanctitas & eleuatio, quia ascendebat. ¶ Nota, ꝙ per fontem potest intelligi beata virgo, quia pro certo ista fuit

Per castitatem purificata, Fuit (dico purificata per virginitatẽ, q̃a
Per pietatem communicata, sicut dicitur Cant.
Per homilitatem amplificata,

4. Ista est hortus conclusus, fons signat⁹. Itẽ ista fuit cõicata per pietatẽ, quia ista est ille fons patẽs domui Iacob, de quo fit mentio Zach. 13. Dicitur.n. fons patens, quia quilibet potest ibi haurire, & bibere secundum Bernardum, quia

Peccator veniam, Ista.n. gratia plena fuit,
Iustus gratiam, de cuius plenitudine ac
Angelus lȩtitiam, cipiunt vniuersi. Itẽ ista
Deus gloriam fuit amplificata per hu-

militatem, quia ista est fons paruus, qui creuit ĩ fluuium magnum, sicut dicitur Hester. 10. &c. Applica si vis primam auctoritatem diuisam ꝑ oĩa sicut de viro iusto. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ est inuenire quendam fontẽ purificatiuum, quendã fontem damnificatiuum, quendam fontem refrigeratiuum. ¶ Fons purificatiu⁹ est baptism⁹ vel pœnitẽtia, est deuotio seu gratia, est lachrymatio seu spũualis tristitia. Sicut.n. accipiter antiquatus ascendẽdo sursum fortiter volãdo, & tandẽ ĩ fonte viuo se balneãdo, plumas antiquas eijcit & deponit, nouas vero plumas recipit, & resumit, & sic iuuẽtus ipsi⁹ renouatur, ei⁹ fortitudo recuperat̃, & sui visus cæcitas purificatur, & clarificatur, sic pro certo pctõr sursum ascendendo per cœlestiũ considerationem, fortiter volando ꝑ bonorũ operũ exercitationem, antiquas plumas. i. peccata dimittendo per cõtritionẽ & confessionem, seipsum in fonte gratiæ & pñiȩ balneãdo ꝑ lachrymationẽ & cõpunctionẽ, plumas nouas. i. virtutes & gratias recipiendo ꝑ moralẽ cõuersationẽ & imitationẽ, ꝓculdubio poterit spiritualiter se renouare, & oculos cordis sui poterit purificare & mũdare. Vñ de quibusdã sic balneatis, renouatis & lotis, cãtat Ecclesia dicens. Isti sunt agni nouelli &c. sequit̃, Modo venerũt ad fontes aquarum, induti sunt claritate. Pœnitentia.n. est sicut q̃dã fons qui dr̃ esse in epyro, in quo faces extinctæ si immerguntur, iterum accẽdunt̃, sicut dicit Aug. li. de ciui. dei. 21. c. 5. Cuius similis inuenit̃ circa Grationopolim in Gallia Lugdunensi, quia vere illi, q̃ sunt extincti ꝑ pctm̃, si in fonte pȩnitentiæ intingãtur, possunt iterũ reaccendi, & lumine gratiæ iterũ illustrari. vnde dicit Ber. ꝙ pȩnitẽtia cȩcos illuminat, mortuos viuificat, virtutes reparat, pctã purgat &c. Iste est igit̃ fons purificationis. Vnde iste est fons Sardiniȩ, q̃ dr̃ oculis infirmis mederi. Verũtamẽ si fures dato iuramẽto in isto fonte lauantur, cœcitate prope feriunt̃, ẽm Isido. Quia verè fons confessionis & pȩnitentiæ oculo cordis medet̃, ꝓter q̃ in illis q̃ malæ confitendo peccata ꝓpria furant̃. ¶ Insuꝑ dico, ꝙ est fons damnificatiuus, & iste est fons prosperitatis delitiarum seu carnalitatis. Damnificatiuus.n. est fons iste, q̃a inflammat affectionẽ, obfuscat cognitionẽ, effrenat etiã rationẽ. Inflammat dico affectionẽ. Vnde iste est sicut fons. Tãtali, de quo quanto plus bibebat, tanto plus sitiebat. q̃a de bonis mundanæ ꝓsperitatis quanto plus q̃s habuerit, tãto plus cupit & sitit. Vnde Ioã. 4. Omnis q̃ bibit ex hac aqua, sitiet iterũ, seu aqua q̃ ego dabo, fiet in eo fons aq̃ saliẽtis in vitam æternam. Esaiæ. 29. Somniat sitiens ꝙ bibit, & cũ expergefactus fuerit, lassus adhuc sitit. ¶ Itẽ absuscat cognitionẽ. Vnde iste est fons Beotiæ qui dr̃ inducere obliuionem. q̃a verè illi, qui aqua mũdanæ ꝓsperitatis sunt repleti, deũ faciliter obliuiscunt̃, nec salutis etiã ꝓpriæ recordãtur. Ideo cõqueritur dñs Hie. 2. Me dei eliquerunt, fontem aq̃ viuȩ, & foderunt sibi cisternas dissipatas. Et ibidẽ dr̃. Popul⁹ meus oblitus est mei diebus innumeris. Iste.n. est sicut q̃dam fons, q̃ est in norugia, in quo scđm Isidor. oẽ corium immissum, in lapidis substantiã indurat̃. Quia verè q̃ ĩ isto fonte ponũtur, lapide ꝑ obstinationẽ & Dei obliuionẽ efficiunt̃. Vnde Iob. 40. Cor eius indurabit̃ quasi lapis. ¶ Itẽ iste fons effrenat rationem seu discretionem. Vnde iste est sicut quidam fons, q̃ secundum Isid. est ĩ Aethopia rubei coloris, de quo q̃ biberit, lymphaticus efficitur. Iste est fons prosperitatis, & maximȩ carnalitatis, quia pro certo illos, quos rapuit, facit ꝑ malum humorẽ lymphaticos. i. vltra limites rationis effrenatos & totaliter insensatos. Vnde dicit Seneca, ꝙ fortuna, quẽ nimium fouet, stultum facit. Iste est igitur fons damnificatiu⁹. Et de isto vide latius supra de aqua in vltima distinctione, vbi multa inuenies de fonte ꝓsperitatis, & de fonte aduersitatis &c. ¶ Deniq; dico, ꝙ est q̃dã fons refrigeratiuus, & iste est fons gloriæ Paradisi. Et de isto poteris videre supra de desiderio,

ſiderio, vbi exponitur illa auctoritas. Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarũ. Sancti.n. ſunt ſicut cerui, qui poſt mundi aduerſitates tribulationes & calefactiones nihil aliud ſitiunt q̃ gloriam Paradiſi, dicentes illud. Pſal. Sitiuit aĩa mea ad Deũ fontem viuum, qñ veniam & apparebo ante faciem dñi? ¶ Et nota, ꝙ gloria æterna dicitur fons

In quo { Satiamur,
Recreamur,
Speculamur,
Continuamur, ſeu in quo perpetuamur,
Lætificamur.

Dico igitur, ꝙ iſte fons eſt ſatiatiuus. in fonte.n. melius ſatiatur ſitiens quam in riuo. Sic anima melius ſatiatur in patria, q̃ in mundo. Num. 20. Aperi eis domine theſaurũ tuũ, fontem aquæ viuæ, vt ſatiati, ceſſet murmuratio eorũ. ¶ Itẽ iſte eſt fons recreatiuus, ſeu delectatiuus. Pſa. Quia apud te eſt fons vitę, & in lumine tuo videbimus lumen. ¶ Item eſt fons ſpeculatiuus. in iſto.n. poteſt omnis veritas videri, & omne dubium reuelari. Pſa. Apparuerunt fontes aquarũ, & reuelata ſunt fundamenta orbis terrarum. In iſto.n. fonte & ĩ iſto ſpeculo æterno poſſunt beati videre & cognoſcere quicquid volũt. ¶ Itẽ iſte eſt fons perpetuatiuus. quia.ſ. aqua fœlicitatis æternę, quę ab iſto fonte prorumpit, nunquam deficiet in æternum. Iſte eſt.n. fons iuuentutis, quem poſuerũt poetæ, in quo ſenes iuueneſcunt. Eſa. 58. Erit quaſi hortus irriguus, & ſicut fons aquarum cuius non deficiẽt aquæ. ¶ Itẽ iſte eſt fons lætificatiuus. Eſa. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris. Et breuiter iſte eſt fons ardoris, ſplẽdoris, & vigoris. ¶ Eſt.n. in iſto fonte ardor, perfectæ charitatis. Vnde iſte eſt fons ignium, de quo loquitur Plinius lib. 2. c. de miraculis ignium, qui exiens de petra, etiam in alienam tranſit materiam, quia.ſ. fons igneæ charitatis, de petra, i. de Chriſto exit, & alienã materiam. i. ſanctos & Angelos incendit. Vnde iſte eſt fons ſolis, de quo fit mẽtio Ioſuæ. 15. In Paradiſo etiã ſunt fontes calidi. Eſt etiam ibi fons ille, qui oẽm materiam combuſtibilem ſtatim accendit. Eſt etiã ibi ille fons ignis, qui in montibus caſpijs iuxta ciuitatẽ Baruch inuenitur. q̃a. i. fons charitatis eſt in Paradiſo, quo ſtatim inflammatur oĩs, qui moratur in illo. Heſte. 10. Fons paruus creuit in fluuium maximũ, & in lucem ſolemq́; conuerſus eſt. Eſt igitur in iſto ardor perfectæ charitatis. Item in ipſo eſt ſplendor ſyncerę veritatis, quia.ſ. ſicut dr̃ Eccleſ. 1. Ibi eſt fons ſapientiæ verbum Dei. Item ibi eſt vigor perpetuitatis & continuitatis, quia.ſ. ſicut dr̃. Cantic. 4. Iſte eſt fons hortorum puteus aquarum viuentium &c.

A **Fores.** Nota, ꝙ fores Ianuæ ſeu Portæ ſunt illæ partes ciuitatis vel domus, per quas fit introitus & ingreſſus. Et quia in foribus ciuitatum antiquitus fiebant iudicia, in foribus fiebant prædicationes, indictiones & pręconia, in foribus dẽtur pauperibus eleemoſynæ & beneficia, in foribus examinantur intrantes, ne forte velint machinari aliqua maleficia, ibiq́; ponuntur cuſtodiæ ad pręcauendũ ne ſubintrãtes hoſtes operentur flagitia, in foribus fiebant orationes & ſacrificia, vr̃, ꝙ cum Eccleſia, q̃ eſt domus Dei, & ciuitas ſummi Regis, habeat duas portas, videlicet forinſecã, quæ eſt pars militãs, & intrinſecã, q̃ eſt triũphãs, vr̃ inq̃ ꝙ per fores q̃ de foris apparent, põt ipſa militãs Eccleſia deſignari. In iſtis.n. forib. p̃ſident p̃lati, ad bonos introducendum, & indignos excludendũ exẽplo Loth, de quo dr̃ Gen. 19. ꝙ eo ſedente in forib. ciuitatis, cũ vidiſſet Angelos, iuit eis obuiã, rogãs ꝙ ad domũ ipſius declinarent. Ibidem etiã dr̃, ꝙ cũ mali hoĩes de nocte vellent intrare, ita vt prope eſſet, ꝙ fores frangerent, non ſunt ꝑmiſsi ꝙ interius introirẽt. Quia re vera Loth. i. bonus prælatus, qui in foribus Eccleſię. i. in loco publico & ſtatu iudiciario præſidet, atq́; ſedet, debet Angelos. i. viros Angelicos intus in Eccleſiã ad officia & beneficia Eccleſiaſtica admittere, imo ipſos rogare & trahere, malos vero & malitioſos, qui violenter intrare nitunt̃, debet excludere, & fugare. Exo. 40. Applicabis Aaron & filios eius ad fores tabernaculi, & lotos aqua indues ſanctis veſtibus, vt miniſtrent mihi. Cuius tñ cõtrariũ fit hodie, q̃a.ſ. moderni ianitores libẽtius recipiunt malos, q̃ bonos. Vnde Heſte. 3. Cuncti ſerui regis, q̃ in foribus palatij verſabantur, flectebant genua, & adorabant Aman, Mardocheus autem iſtud nullatenus faciebat. q̃a.ſ. mali p̃lati, & non boni admittunt aman. i. indignos quoslibet ad honores. ¶ Item in iſtis foribus ſunt boni iudices, ad iura reddendum, & iuſtitiam faciendum. Vnde Heſter. 6. dr̃, ꝙ Mardochæus Iudæus, qui ſedebat ante fores palatij, fuit pro rege mirabiliter honoratus. ¶ Item in iſtis foribus ſunt boni præcones. i. prædicatores, ad ædicta regis prouulgandum & enunciandum. Prouer. 8. Stans iuxta portam ciuitatis in ipſis foribus loquitur, dicens. O viri ad vos clamito, intelligite paruuli aſtutiam. ¶ Item in iſtis foribus. i. in ſtatu eccleſiaſtico ſunt boni diſpenſatores, ad eleemoſynas pauperibus largiẽdũ, & concedendum. i. boni actiui & pij viri. Gene. 44. In ipſis foribus accedentes ad diſpẽſatorem locuti ſunt. ¶ Item in iſtis foribus examinantur per cuſtodes hi, qui volunt intrare, ne maleficium vel flagitium machinentur, immo perſonæ de his ſuſpectæ ingredi prohibentur. Deute. 22. Eijcient eam extra fores domus. ¶ Item in iſtis foribus ſunt deuoti viri, ad Deum orandum, & ei ſacrificandum. Cõſtat.n. ꝙ antiquitus in foribus tabernaculi fiebant ſacrificia. Ibi ẽt ante fores per populum, quem non erat licitũ intus ingredi, fiebant orõnes & ſuffragia. Sic verè in Eccleſia militante ſunt multi deuoti adoratores, & ſacrificiorum bonorum operũ oblatores. Exod. 33. Adorabant per fores tabernaculorum ſuorum. Et de conſecratione Aaron & filiorum ſuorum, & ſacrificijs ad hoc neceſſarijs, dr̃ Leuit. 8. ꝙ facta eſt ante fores tabernaculi. ¶ De foribus vero põt adhuc dici, ꝙ denotant quemcunq; locum publicum & communem, pro eo.ſ. B
vt dictum eſt, ꝙ omnia negocia publica fiebant antiquitus, & fiunt adhuc in aliquibus partibus in foribus ciuitatũ. Et ſic loquitur ſcriptura Gen. 4. vbi dr̃. Nõne ſi bñ egeris, recipies, ſin aũt ſtatim pctm̃ in foribus aderit, i. publice ſciet? quaſi diceret. Nihil occultũ qđ nõ reueleť. q̃a ſm Aug. Si tegis, Deus detegit, ſi detegis, Deus teget. Etiã ꝙ fores ꝓ publico ſumant̃, patet Prou. 9. vbi de mala muliere ſtulta & clamoſa dr̃, ꝙ ſedet in forib. dom⁹ ſuæ ſup ſellã in excelſo vrbis loco, vt vocet trãſeuntes viã &c. Vide infra de ianua, & de porta.

Foris. Foras. Nota, ꝙ foris, ſeu foras idem eſt, qđ extra, ſignat enim partem exteriorem rei vel loci. Denotat enim foras excluſionẽ à loco, vel extra locum emiſsionem, vel extrinſecam rei dimenſionẽ. ¶ Et ideo poſſumus breuiter notare, quòd reperitur in ſcriptura videlicet Vnum foris, quod eſt A

Viatorum,
Egenorum,
Proditorum,
Damnatorum,
Peccatorum,
Conuerſorum,
Singulorum.

Mundus eſt quædam forinſeca peregrinatio, paupertas eſt quædam forinſeca abominatio, proditio eſt, quædã forinſeca inhabitatio, infernus eſt quędam forinſeca relegatio, peccatũ eſt quædam forinſeca tranſpoſitio, pœnitentia ſeu gratia eſt quædam forinſeca liberatio, habitus vero ſeu apparatus eſt quædam forinſeca conuerſatio. ¶ Dicam igitur, ꝙ eſt vnum foris quod eſt viatorum. Et ſic dico, ꝙ iſtud aduerbium foris ſignat mundi peregrinationem. Quandiu.n. viui ſumus in mundo, nos ſtamus foris á Paradiſo, & à Paradiſi cõuiuio ſeu hoſpitio. vnde viri ſancti reputant ſe eſſe in mundo, ſicut exterius in quadã forinſeca peregrinatione & expeditione. Vnde Chriſto oſtenditur Matth. 12. Ecce mater tua & fratres tui foris ſtant. Et aduerte, ꝙ religio poteſt intelligi per intus, mũdus autem per foris. Sicut.n. illa, quæ parum valent, foris eijciũtur, bona vero & vtilia intus retinentur & cuſtodiuntur, ſic dico, ꝙ bonos in domo religionis & Eccleſiæ collocat, malos aũt & inutiles foris ad mundũ & mundanat eiicit atque fugat. Vnde illud Apoc. 11. Atrium autem, qđ eſt foris tẽplũ, eijce foras & ne metiaris illud, qm̃ datum eſt gentib. Et aduerte, ꝙ in iſto loco forinſeco.ſ. in mundo

Mali relegantur,
Iuſti tribulantur,
Lites generantur,
Impij conuerſantur.

Foris dico.ſ. in mundo mali relegantur. Vnde de Eſau dr̃ Ge. 27. ꝙ ſibi dictum eſt. egredere foras.ſ. ad venãdum. Et dicitur ibidem, ꝙ dum eſſet foras, frater ſuus, qui remanſerat domi reportauit benedictionem, & ipſe non quia.ſ. illi, qui in religione & Eccleſia remanẽt, benedicuntur, illi verò, qui foris vagando, ad mundi negocia diſcurrunt, benedictione priuantur. Et ideo de amicis ſuis dicit Chriſtus Io. 6. Eum qui venit ad me, non eijciam foras. Item in iſto foris ſcilicet in mundo iuſti tribulantur. Foris enim abundant leones &

beſtiæ,

bestiæ, q̃ deuorant bestias innocentes.Sic in mundo abūdāt tyranni,qui lædunt & tribulant īpotentes.Vnde Gene.4.dr̄ ꝙ Caim volēs Abel occidere,dixit.Egrediamur foras. Et sequit̄ ꝙ eū in agro foras occidit.Vn̄ Prou.22.Leo est foris occidendus sum.Deu.32.Foris vastabit eos gladius.Itē in isto foris.s.in mundo lites generant̄.Foris.n.plures ventorū fiūt impetus q̃ in domo.2.Cor.7.Foris pugnæ.Itē foris.s.in mūdo impij cōuersant̄,quia.s.latrones magis habitāt foris q̃ in domib.seu villis.Vn̄ Oseæ.7.Fur ingressus est spolians latrūculus foris.Istud est igit̄ vnū foris,ꝙ est viatorū.s.mūdꝰ.¶Secundo dico,ꝙ est vnū foris ꝙ est miserorū.Pauperes.n.ī bonis domib.non recolligunt̄,sed foris in miseria ꝑmittunt̄,ꝙ vtiq; de bonis ecclesiasticis pōt dici,quia.s.foris in statu paupertatis extra statum & ꝓmotionem ecclesiasticā dimittuntur iacere.Vn̄ de Maria dr̄ Io.20.Maria autem stabat ad monumentum foris plorans.Et de Petro dr̄ Io.18.ꝙ Petrus stabat ad ostiū foris.Foris.n.Paradisum sunt sancti in p̄nti mūdo.Foris ēt Ecclesiā dimittuntur boni sine aliqua ꝓmotione &c.Veruntamen isti finaliter in conuiuiū Paradisi introducentur,ita ꝙ cuilibet dicetur illud Gen.24. Ingredere benedicte dn̄i,quid foris stas? Vt sic de bonis ecclesiasticis & ēt de alijs pauperib.dicatur illud Iob.31.Foris non mansit peregrinus,ostium meum viatori patuit.Alij vero qui vn̄r mō esse intus,& non foris,sicut sunt multi,qui in magnis statib. Ecclesiæ sunt introducti.finaliter foras mittentur, & in tenebras exteriores eiicientur,iuxta illud Mat.13.Elegerunt bonos in vasa sua,malos aūt foras miserunt.Istud est igitur vnum foris egenorum.¶Tertio dico,ꝙ inuenitur vnū foris quod est ꝓditorum.Proditores.n.& detractores ab interiori amicitia recedunt,& vt liberius obloquantur & noceant, foris in absentia esse volunt Psa.Et si indigebatur,vt videret vana loquebatur,cor eius congregauit iniquitatē sibi.Egrediebatur foris, & loquebatur in idipsum.¶Quarto dico, ꝙ est vnum foras quod est damnatorum.Nam foris signat īferni relegationem,quia sicut canes foris conuiuium eijciūtur latrones foris ciuitates suspenduntur,illa,quæ nihil valēt,foris domicilium dimittuntur,sic mali & peruersi foris mūdū per mortem,foris Paradisum per iudicis sententiam banniūtur.Mat.5.Ad nihilum valet vltra,nisi vt mittatur foras, & culcetur ab hominib.Et Esa.43.dr̄.Educ foras populum cæcum,& oculos habentem,& surdum,& aures eis sunt. Apo. 22.Foris canes & venefici,homicidæ,& idolis seruientes,& omnis,qui amat & facit mendacium.Istud autem potissime verificabitur in iudicio.Lu.13.Cum autem intrauerit pater familias,& clauserit ianuā incipietis foris stare. Istud est igit̄
C vnum foris,quod est damnatorū.¶ Quinto dico, ꝙ est vnū foris quod est vitiosorum,quia.s.foris potest significare peccati extrapositionem. Diabolus.n.sicut ceruus qui volens serpentes comedere,ipsos cum anhelitu suo foras de cauernis extrahit & educit,quos cum foris venerint, ipsos libere deuorat & transglutit.Est etiam diabolus sicut draco,q̃ insidians columbis,si extra vmbram arboris q̃ dicitur p̄sidion ipsas foris inuenerit,statim ipsas deuorat atq; rapit.Est etiā diabolus sicut piscator,qui cum linea sua pisces de aqua foris extrahit,& tunc ipsos accipit,& occidit. Quia pro certo charissimi,quandiu homo est in aqua gratiæ & deuotionis & in vmbra memoriæ crucis & dominicę passionis in cauerna humilitatis & suæ mortis considerationis,tandiu pro certo diabolus,qui est recte sicut draco insidians per fallaciam, sicut ceruus cornutus per superbiam, sicut piscator acutus per diligentiam,nō potest ei nocere,sed se ipsum exinde cū flatu suæ suggestionis,cum linea suæ tentationis extrahere foris ad statum pc̄ti peruenit, ipsum proculdubio faciliter deuorabit.Quod bene figuratum est 2.Paral.23. vbi Athalia nequissima educta est extra septa templi,vt interficeretur foras.Ad denotandum,quod pc̄tōr primo extra templum,i. extra statum gratiæ ponitur,vt foris in statu peccati liberiꝰ occidatur.vnde de peccatore dr̄ Io.15.Mittetur foras sicut palmes,& arescit,& colligent eum,& in ignem mittent, & ardet.Istud est igitur foris peccatorum,quod signat peccati exclusionem.Sexto dico,ꝙ est vnum foris quod est conuersorum seu perfectorum,qd̄ signat gratię seu pn̄ię liberationem.Sicut.n.piscis,qui potest exire foras sportulam piscatoris,& fera quando potest exire chordulam venatoris, efficitur extra periculū,& restituitur libertati,sic peccator qn̄ de laqueo peccati potest exire, & foris ad statum gratiæ vel pn̄iæ transferri,tunc tutus & liber efficitur, & à mortis æternæ periculo liberatur.Sic fuit liberatus Petrus,de quo dicitur Matth.26.ꝙ recordatus peccati egressus foras fleuit amare.Sic etiam liberatus fuit Lazarus de quo dictū est Io.11.Lazare,veni foras.Bene igitur signat foris gratiæ libertatem.Vnde illud est foris de quo Prou.1.Sapientia foris prædicat,in plateis dat vocem suam.De quo dr̄ Pro. 24. Præpara foris opus tuum. In isto.n.foris.i.statu gratiæ,vel pn̄iæ,& libertate desiderat dn̄s deuotos suos inuenire,dicēs cuilibet illud Cant.8.Quis mihi det te fratrem meum sugētem vbera matris meæ,vt inueniā te solum foris,& deosculer te?&c.¶Septimo dico,quod est vnum foris, quod est sin- E
gulorum,quod potest significare exteriorem conuersationem.Illud.n.de foris est in aliqua re,quod primo oculis obijcitur,& quod principaliter intuetur.Sic vere conuersatio est illud in homine,quod principaliter attenditur; & quod ab hominib.præcipue consideratur.Homines.n.non vident cor s̄m quod vident foris in conuersatione, iudicant de interiori intentione & cogitatiōe.Quia s̄m Greg.in homelia per hæc,quæ foris apparent,quid intus lateat aperitur.Figurati in illa arca Exod.25.quæ erat vestita auro purissimo intus & foris.Et in illo libro Apo.5.qui intus & foris erat scriptus,quia.s.viri sancti habent auream sanctitatem,& scripturæ etiam veritatem foris & in conuersatione,& intus in intentione. Hypocritæ contrarium tn̄ faciunt,sua.n. forinseca & exteriora non signant sua interiora, quia sicut dicitur Mat.23.Isti mundant quod est de foris calicis & paropsidis, intus tamen pleni sunt rapina & imūditia.Sicut.n. malogranata videntur esse exterius & de foris dura & sicca interius autē sunt valde mollia,& aquosa,sic tales foris in cōuersatione per pn̄iam & abstinentiam sunt duri & sicci intus tamen in corde per delicias & luxuriā sunt molles,atq; fluidi.Non sic debet esse,quia vnum debet alij correspōdere,imo ēt intentio & affectio sp̄ debet esse melior,q̃ conuersatio.Vnde. 2.Cor.4.Si is qui foris est noster hō,corrumpitur, ille tamē qui intus est,renouatur de die in diem &c.Vide supra de extra vel exterius,& vide de conuersatione & hypocritis &c.

Forma.

Cum forma sit in duplici differētia,s.substantialis,q̃ dat esse rei,& accidentalis, quæ dat A apparentiā rei,de forma substantiali(quæ moraliter loquendo,diuiditur in naturalem,& sic est anima,in virtualē,& sic est gratia,in temporalem,& sic est fortuna & supernalē seu æternalem,& sic est gloria)nihil ad p̄ns,pro eo ꝙ nullæ sunt auctoritates in biblia de tali forma mētionem vocaliter facientes.Sed si vis,vide in reductorio meo morali.lib.6.ca.2. vbi de talib. formis inuenies satis dictū.De forma vero accidentali & superficiali,qui.s.nihil aliud est, quam exterior apparentia vel figura potes notare,quod talis forma reperitur multiplex in scriptura,videlicet forma

Corporalis,quæ est cinerea,	Primo igitur est quædā
Temporalis,quæ est aerea,	forma seu figura, q̃ est
Virtualis,quæ est ætherea,	aerea seu corporalis.Et
Supernalis,quæ est syderea,	ista est forma,figura,&
Criminalis,quæ est sulphurea.	pulchritudo corporis,

quæ.s.de sui natura tēdit in cinerem & in terram.De qua dr̄ Dan.1.ꝙ rex præcipit introduci coram se pueros de semine regio,decoros forma,& eruditos omni sapientia,in quibus nulla esset macula.Istam tamen formā ille qui est speciosus forma præ filijs hominum.s. Christus creditur assumpsisse, & in mundo sub ea latuisse,similis illi Ioui de quo dicunt fabulæ quod formam tauri accipiens rapuit,& acquisiuit illā puellam regiam Europam.Quia.s.sicut dicitur Philipp. 2. Humiliauit semetipsum formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo,vt scilicet puellam regiam,i. animam acquireret,& haberet.Aduerte tamen,quod isti sic transformato accidit sicut Acteoni,qui trāsformatus in ceruum, & non cognitus a proprijs canibus ab eis fuit deuoratus,quia s.Deus transformatus in hominem à suis primitiuis sequacibus & canibus,s.à Iudæis,fuit incognitus.& etiam crudeliter morti datus. Forma enim diuina est inuisibilis. Et ideo quia Deum sub aliena forma viderunt,ipsum crudeliter occiderunt.Deutero.4.Vocem quidem eius audistis, sed formam penitus nō vidistis.Ista est igitur forma,quæ est corporea seu cinerea.Iob.33.Ecce & me sicut te fecit Deus, & de

codem

eodem luto formatus sum.¶Secundò dico, q̃ inuenitur quę dam forma, quæ est aerea. Et ista est forma fortunæ. Homo .n. exterior in suo esse fortunali habet suam formã specificã .i. ipsum statum mundialem, & ipsam gloriam temporalẽ, quæ .s. forma aerea potest dici, quia debilissimum habet esse. Ista.n. est sicut forma, quæ apparet in speculo, vel sicut forma, quam accipit diabolus vel Angelus, quæ magis est aerea, q̃ corporea, magis vana q̃ firma. Subito.n. apparet, & subito desistit: sic status fortunæ. Vnde de quolibet sic formato atq; formoso põt dici illud Hie 46. Vitula elegans atque formosa Aegyptus, stimulator ab aquilone veniet ei. 1. Re. 28. Deos vidi, (supple ego Phitonissa, ascẽdẽtes de terra. & dixit (supple Saul) qualis est forma eius; De illis igitur, qui bñ per fortunam formati sunt, põt dici illud Ezec. 23. Adolescẽtib. forma cunctis egregia.¶Tertiò dico, q̃ est quędã forma, quæ est æthei ea. Et ista est forma virtutum & morũ, q̃a .s. boni exterius sunt compositi & formati. Puer.n. bene formatus & figuratus dr̃, qñ membra ipsius in se & inter se debitè disponuntur. Sic verè boni bene dicuntur formati, qñ bonis moribus in omnibus suis membris .i. in oĩb. suis actibus & conditionibus sunt dotati. Psa. Speciosus forma præ filijs hoĩum, diffusa est gratia in labijs tuis. Iusti.n. ita sunt formati, q̃ ipsi sunt forma & regula aliorum. Vnde Apostolus dicebat talib. illud. 1. Thessa. 1. Imitatores nr̃i facti estis, ita vt & facti sitis forma oĩbus credẽtibus. Bonus.n. artifex istos format .s. Deus, & ideo non mirum si congrue sunt formati. Esa. 43. Ego creaui eum, formaui eum, & feci eum. Et Esa. 49. Et nunc hæc dicit dñs, formans me ex vtero seruum sibi. Rõne igitur talis formæ .i. talis virtualis imaginis vel figuræ, isti possunt dici formosi, & morali pulchritudine decori. Esa. 63. Iste formosus in stola sua gradiens, in multitudine fortitudinis suæ.¶Sanctæ ẽt aĩæ sic virtutibus formatæ & formosæ loquitur sponsus. Cant. 2. dicens. Surge, propera amica mea, speciosa mea, formosa mea, & veni. Vt cõiter.n. formosi viri volunt habere formosas sponsas. Et ideo cum Chr̃s sit speciosus forma p̃ filijs hoĩum, vult, q̃ aĩa spõsa sua etiam virtutibus sit formosa, dicens illud Can. 1. Nigra sum, sed formosa, filię Hierusalem. Patet igitur, q̃ ẽ vna

C forma virtualis & æthèrea.¶Quartò dico est q̃da forma, q̃ est syderea, & ista est forma beatifica, q̃ .s. sanctos in patria facit sydereos atq; claros. Forma.n. cœlestis ita replet oẽs materiæ appetitus, & materia non appetit amplius alienã formam. Sic Deus, qui est forma beatifica, & ipsa summa ratio beatitudinis, oĩa aĩę desideria satiat, ipsam taliter perficit atque format, q̃ nihil aliud appetit affectat. Deus.n. sicut dr̃ Esa. 43. est creãs Iacob, & formans Israel. Iacob luctator, signat iustum viatorem. Israel videns Deum, signat beatum cõprehensorẽ. quia .s. & iusti & beati formantur à Deo per gratiam in pñti, & per gloriam in futuro. faciens est igit̃ eos conformes imaginĩ filij Dei sicut dr̃. Rom. 8. Iste.n. tunc reformabit corpus humilitatis nostræ, sicut dr̃ ad Phili. 3. Vnde ipse põt dicere illud Esa. 44. Omnẽ, qui inuocat nomen meum, in gloriã meã formaui, & creaui, & feci eum. Iste est igit̃ forma syderea.¶De forma vero sulphurea .i. de statu, moribus, & consuetudinibus hoĩs peccatoris, & de figura exteriorum conditionum suarum multa possunt dici. Similes.n. videntur hoĩbus mõstruosis, quos quia natura nescit, bene formare, p̃pter indispositionem materiæ, format eos pessimè. Sic diabolus tales &c. Excoquit.n. tales in fornace tentationis, percutit eos malleis suggestionis, fricat eos rũcina comminationis, & sic introducit in eos formã oĩs iniquitatis & corruptionis. Vnde de artifice formante idolum dr̃ Esa. 44. Faber ferrarius operatus est in prunis, & in malleis formauit illud &c. Sic igitur patet de multiplici forma & figura.¶Sed si vis potes adhuc dicere de multiplici formatore. Vnde nota, q̃ formare est idẽ qđ facere vel creare. Et p̃priè formare idẽ est, q̃ formã .i. figuram dare. Et põt significare moraliter quamlibet moralem exemplarem compositionem & instructionem, quæ quidem pertinet ad spirituales artifices .s. ad Deum, qui format formã sciæ & fidei, ĩfluendo. Ad prælatum, qui format formam virtutum & morum, per correctionem imprimendo. Deus igitur format spiritualiter hoĩem quo ad mores per spiritualem inspirationem. Doctor format eum per bonam doctrinam & eruditionem. Prælatus vero format eum per bonam monitionẽ & correctionem. Q̃uo igitur homo spiritualiter formatur, conuertitur, & perficitur, possent multa dici, sed q̃a oĩa pertinent vel ad correctionem, vel ad conuersionẽ, vel ad perfectionem, de quibus in suis titulis satis est dictum, vel postea dicetur, ideo omitto gratia breuitatis, & maxime quia paucæ sunt auctoritates ad propositum facientes.¶Br̃ tamẽ possumus dicere, q̃ quidã formantur á Deo per specialẽ inspirationem, & sic fuit formatus Paulus, dicens. 1. Cor. 15. Gratia Dei sum id quod sum. Sicut.n. multa sunt aĩalia, quæ solũ per influentiã cœlestem creantur, & formantur, sicut sunt illa, quæ fiunt sine carnis copula, & sine carnali gñatione, sic vere per influentiam gratiæ Dei multi formantur, & perficiuntur, nullo humano exercitio suffragante, vt de talibus dicatur illud Gene. 2. Formauit itaq; Deus hominẽ de limo terræ &c.¶Item quidam formantur à prædicatoribus per doctrinam & eruditionem. Vrsa.n. fœt⁹ suos, qui informes nascuntur (.s. ad modum vnius frusti carnis) lambẽdo dicitur formare, & ad cõpletam formam p̃ducere, ita q̃ bene formati & viui finaliter efficiuntur. Sic vere doctores & prædicatores cum lingua .i. cũ verbis fœtus suos .i. subditos & auditores informes .i. sine forma virtutum, & carnalitate plenos solent lineare & formare, perficere pariter, & complere, & formam seu figuram virtutum in eis ĩtroducere; & creare. Vnde Esaiæ. 43. Formaui eum, & feci eum.¶Item q̃dam formantur à prælatis & à maiorib⁹ per correctionem. sicut.n. in operibus mechanicis formę & figurę introducuntur p̃ multas scissuras & sculpturas, & maximè qñ materia est valde dura, sic prælatus qñ habet aliquem durum & obstinatum subditum, quẽ ipse vult perficere in moribus vel formare, p̃ certo necesse est, q̃ scissura vel sculptura fortis correctionis intercedat, vt sic talis format⁹ dicat illud Psal. Tu formasti me, & posuisti super me manũ tuam.¶Aduerte tñ, q̃ oĩa animalia rapacia & gulosa vt cõiter generãt filios informes & imperfectos. Patet de vulpe, & cane, q̃ generãt filios cęcos, de leone, q̃ generat mortuos &c. Sic vere istud est continum & generale, & illi, qui sunt patres gulosi, i. prę lati cupidi & auari, generant vt cõiter filios informes, quia .s. filij .i. subditi talium male, vt cõiter, formanť, & informãtur. Accipiunt.n. munera, & promouent seu generant informes p̃sonas .i. insciós & ignaros, anteq̃ formẽt & probẽt in scientijs & virtutibus &c. Isti.n. præposternat ordinem naturę. Natura.n. primo format, postea parit & generat, vt cõiter, isti vero anteq̃ forment filios subditos vel nepotes, ipsos pariunt promouendo. Non sic, sed primo dicãt illud Hiere. 1. Priusquam te formarẽ in vtero, noui te, & antequam exires de ventre, sanctificaui te, & prophetam in gentibus dedi te, & constitui te super gentes & regna &c. Homo.n. antequã exeat de ventre .i. de claustro, debet primo sanctificari, & tãdem supergentes & regna promoueri & collocari, vt sit speciosus forma præ filijs hominum &c. Sic igitur acquirit homo formam virtutum, qñ s. interuenit Dei inspiratio superna, doctoris informatio interna, & prælati castigatio externa. Sufficiat. Vide infra de imagine. Forma .n. vt cõmuniter in scriptura accipitur pro exemplo, imagine, vel figura

Formidare. Formido.

Cũ formidare idẽ sit, quod timere A seu dubitare, potest dici, quod inuenitur formido

Iustorum, quæ facit cautiorem,
Vanorumq; quæ reddit laxiorem,
Malorum, quæ facit tristiorem.

Primo modo formidant filij mandatum paternum: secundo modo formidant deuij dolorem externũ. tertio modo formidant impij stridorem æternum. Dicam igitur, q̃ est q̃dã formido, qua timent humiles regis imperia. Item est alia formido, qua timent debiles mundi cauteria. Item est etiã alia formido, qua timent flebiles orci suspiria.¶Primo igit̃ dico) q̃ inuenit̃ formido virtuosa, q̃ est filialis, & ista est filia qua iusti semper trepidant & formidãt. Omne.n. inferius quodã instinctu naturali reueretur & formidat suũ superius, sicut patet de filio respectu patris, de famulo respectu regis, de seruo respectu dñi de discipulo respectu magistri.¶ũC igitũr Deus sit pater, & rex, & dñs, & etiam magister, dignũ est, q̃ à iustis tanquam à filijs, seruis & discipulis formideť sua clemẽtia paternalis, sua iustitia regalis & principalis, sua doctrina & sapientia magistralis. Formida igitur Deũ patrẽ tuũ, qui te potest exhæredare. Oseæ. 11. Formidabũt filij maris. Item.

Item formida Deum regem regum, qui te potest transfer
berare. Psal. Ab ĩcrepatione tua fugiẽt, à voce tonitrui tui
formidabunt. Item formida Deũ doctorẽ tuũ, qui te nouit
docere & ĩformare. Psal. A verbis tuis formidauit cor meũ
B Ista est igitur formido virtuosa, quæ est filialis. ¶ Secundo
dico, ꝙ est formido vitiosa, q̃ est noxialis. Et ista formido
seruilis, qua. s. imbecilles & formidolosi trepidauerũt timo
re vbi non erat timor. Formidant enim

Mortis angustias & turbationes,
Hostis versutias & tentationes,
Mundi sæuitias & vexationes,
Carnis blanditias & deceptiones,
Dei iustitias & punitiones.

Dico igiť, ꝙ mali ſp
formidant mortis an
gustias Psa. Formido
mortis cecidit sup
me. Quia. n. nõ sperat
bonum post mortem, ideo terret eos pœna mortis. ¶ Itẽ
formidãt hostis versutias. Timidi. n. ad modicũ insultũ for
midare solẽt, & se & castrũ suũ reddere inimicis. Sic vere im
becilles & impfecti solent insultus tentationum valde me-
tuere, & nulla soliditate suffulti solẽt se suis hostib⁹ cito da
re. De quo reprehenduntur. Hiere. 42. Noli timere à facie re-
gis Babylonis, quẽ pauidi formidatis. nã debilis est hostis,
q̃ non põt vincere nisi volẽtẽ, & à viro forti minime formi
dãdus, & maxime q̃ ꝓ libito volũtatis põt habere fortissi-
mũ adiutorẽ, quotiẽs voluerit Deũ ĩuocare. Ideo. 1. Mach.
4. dr̃ impetũ inimicorũ ne timueritis, memores estote qũo
salui facti sũt patres nr̃i, & tũc clamem⁹ ĩ cęlũ, & miserebiť
nr̃i De⁹ nr̃i. Mali igiť & impfecti formidare solẽt hostis ver
sutias. ¶ Itẽ isti formidãt mũdi molestias, patet de diuitib. &
mũdanis, q̃ sp sunt in formidine & terrore. Formidant. n.

Tyrannos, quia prędantur,
Pauperes, quia furantur,
Amicos, quia inuident,
Inimicos, quia nocent,
Hostem, ne eos feriat,
Mortem, ne eos hauriat,

Et breuiter de quolibet
tali dr̃ Iob. 18. Vndique
terrebunt eum formidi
nes, & inuoluent pedes
eius. Esa. 24. Formido &
fouea & laqueus super
te, qui habitator es terræ. Psal. Posuisti firmamentũ ei⁹ for-
midinem. ¶ Itẽ formidãt carnis delitias. Molles. n. & delica
ti sic carnis & corporis curã agunt, sic quoq; carni & corpo
ri aduersa formidãt, vt nec diuina pcepta, nec humana iussa
custodiãt, ita vt cuilibet tali possit iure dici illud Baruc. 6.
Sicut ĩ cucumerario formido nihil custodit. ¶ Itẽ isti solẽt
formidare Dei iustitias. Latro. n. q̃ deprẽhẽsus est ĩ flagitio,
valde formidat iudicem, quẽ scit iustũ. Sic reuera de iusto
iudicio Dei dr̃. 1. Re. 2. ꝙ dñm formidabũt aduersarij eius,
& super ipsos in cœlis tonabit. Et sic igitur patet, ꝙ q̃dã est
C formido vitiosa seu etiam noxalis. ¶ Tertio dico, ꝙ est q̃dã
formido luctuosa, quia æternalis. Et ista est formido, qua in
inferno patiunť dãnati. Ipse. n. terror hostis est ipsis causa
formidinis & horroris, q̃a sicut dr̃ Iob. 41. Per girũ dentiũ
ei⁹ formido. Ita ꝙ cuilibet damnato põt dici illud Iob. 22.
vbi enumeratis multis criminibus q̃ faciũt, dr̃ sic. Propte-
rea circũdat⁹ ẽs laqueis, & cõturbat te formido subita. Sed
pro certo iusti talia non formidant. Et merito, quia

A { Deo personaliter visitantur,
Iustis actualiter consolantur,
Prælatis regulariter gubernanť,
Deo & sanctis virtualiter comitãť,

Visitantur (dico) à
Deo personaliter
Ideo Ioan. 14. dr̃.
Nõ turbetur cor
vestrũ, neq; formidet. vado, & venio ad vos. ¶ Itẽ à iustis cõ
solanť socialiter. Iudi. 7. Si sol⁹ ire formidas, descẽdat tecũ
phara puer me⁹. ¶ Itẽ à p̃latis gubernanť reg̃r. Hier. 23. Su
scitabo sup eos pastores qui pascent eos, & nõ formidabũt
vltra. ¶ Itẽ à Deo & sanctis comitanť virtualr̃. Vñ Deu. 20.
nolite credere, neq; formidatis, q̃a dñs De⁹ vester ĩ medio
vestri est &c. Vide de timore, pauore, terrore, & metu

Fornax.

Nota, ꝙ fornax est incendiũ, dilectionis, tẽ
tationis, tribulationis, dãnationis. Fornax
dilectionis figuratur in monte ardẽte, ĩ quo dñs legẽ dedit,
de quo dr̃ Exod. 19. ꝙ inde fumus quasi de fornace exibat.
¶ Fornax tẽtationis figuratur ĩ igne ferrũ moliente, de quo
Eccles. 38. ꝙ faber ferrarius. i. diabolus sedet iuxta incudẽ,
& in fornace cõcertať, vox mallei innouat aurẽ eius. ¶ For-
nax tribulationis figurať in fornace Babylonis sanctos pue
ros cõtinente, in qua. s. nõ fuerũt læsi, dato ꝙ essent igne ma
ximo cõflagrati, sicut dr̃ Da. 3. Fornax. n. tribulatiõis bonos
purgat, & eos examinat atq; probat. Eccle. 27. Vasa figuli ꝓ
bat fornax. ¶ Fornax damnationis. i. ignis infernalis figurať
ĩ fornace ferrea. Aegypti de qua filij Israel. i. sancti eripiunť,
sicut dr̃ Deut. 4. & in quo mali consumuntur, & deuoranť
Eze. 22. Omnes isti. s. damnati, æs, & stanũ, & ferrũ, & plum
bum in medio fornacis, scoria argenti facti sunt &c. vide in
fra de igne, & supra de ardore. Vel vide, si vis ĩ distinctioni-
bus Mauricij, vbi ista materia bene tractatur.

Fornicatio. Fornicatus.

A Cũ fornica-
tio accipiať ꝓ
omni actu lubrico vel luxurioso, qñq; tñ trãssumiť ad act⁹
idololatriæ vel erroris. Sicut. n. mulier, q̃ spreto viro suo al
teri se coniungit, dr̃ fornicaria, sic anima, quæ vero dereli-
cto, diabolo per idololatriã se connectit, fornicaria põt di
ci. Dicam igitur, ꝙ in scriptura inuenitur fornicatio, quæ

Carnem maculat per luxuriam,
Mentem iugulat per nequitiam,
Hosti copulat per idololatriam.

Dicam igitur, ꝙ in-
ueniť fornicatio car
nẽ maculãs. Et sic ꝑ
fornicationem intelligitur quicunque actus lubricus vel
carnalis, de quo Ephe. 5. Fornicatio autem & oĩs immun-
ditia non noĩetur in vobis. Et merito, quia ꝓ certo fornica
tio carnalis facit, & causat in hoĩe multa mala. Ista est. n.

Quam Deus despicit,
Quæ mores inficit,
Quæ mentem allicit,
Quæ pœnis afficit,
Quæ regno deijcit.

Primo igitur dico, ꝙ fornicatio
nẽ. Deus despicit. Constat. n. ꝙ
oẽs res abominãtur suũ cõtra-
riũ. Cũ igitur dñs sit mundissi-
mus, & ex mundissima mr̃e na-
tus necesse est, ꝙ oẽm carnis immunditiã vilipendat, hoĩes
q́ue fornicarios & immundos cõtẽnat. Et iõ Thob. 4. dr̃. At
tẽde tibi ab oĩ fornicatione, & p̃ter vxorẽ tuã nunq̃ patia-
ris crimen scire. Intm̃. n. vr̃ Deus abominari & despicere vi
tium fornicationis, ꝙ non dignať corrigere delinquentes,
sed dimittit eos s̃m desideria cordis sui, vt vadant in adin-
uentionib. suis. Ad qđ ẽt facit lex ciuilis, q̃ mulierem ma-
ritatã publicè fornicãtẽ nõ reputat dignã subijci legibus,
nec pœna adulterij punit eã. Sic verò Deus reseruans tali-
bus fornicarijs pœnas æternas, non dignať eos in hoc mũ-
do punire. Vnde Oseæ. 4. Nõ visitabo super filias vestras cũ
fuerint fornicatæ. Iste est libellus repudij, q̃ dudũ dabatur
vxorib. pp corporis fęditatẽ, sicut dr̃ Deute. 24. Psa. Dimisi
eos s̃m desideria cordis eorũ, ibunt in adinuentionib. suis.
Et iõ bñ cõsulit Apostolus Ephe. 5. dicens. Fornicatio aũt
B & oĩs immũditia nõ noĩeť in vobis. ¶ Scđo fornicatio mo
ris inficit. nullum. n. pctm̃ est, quo tm̃ inficianť mores, sicut
ꝑ luxuriã. Alia. n. pctã quadã honestate possunt velari, forni
catio aũt ita hẽt insolentiã annexã, ꝙ in verbis & operibus
se reuelat. Fornicatio. n. est sicut ille serpẽs, qui dr̃ seps, qui
mordẽs hoĩem, oĩa mẽbra & ẽt ossa dissoluit, & in massam
carneam totum corpus reducit. Sic fornicatio ita inficit
hoĩem, ꝙ oĩa mẽbra. i. oẽs virtutes & oẽs mores cõfundit,
& carnales, dissolutos, & inutiles eos facit: Hie. 3. Polluisti
terrã in fornicationib. tuis. Ita. n. fornicatio inficit mores,
ꝙ cum alia vitia velint celari, istud gloriať videri, sicut de
illis dr̃ Esa. 3. ꝙ pctã sua sicut Sodoma p̃dicauerunt, nec ab
scõderũt. Vnde Ezec. 23. dr̃. Denudauit fornicationes suas,
& discooperuit ignominiã suã. Igiť mores inficit. Et vere
mores, sed non solum proprios, imo ẽt alienos. Constat. n.
ꝙ vnus fornicator inficit multos alios, qñ ipsos habet so-
cios vel vicinos. Ideo consulitur. 1. Cor. 5. cum fornicarijs
nec cibum sumere: Et merito, quia sicut dr̃ Eccle. 19. Qui
se iungit fornicarijs, erit nequam. Fornicatio igitur mores
inficit. ¶ Tertiò dico, ꝙ ista mentem allicit. Constat. n. ꝙ in
valle lubricosa quanto quis labendo vlterius progreditur,
tanto impetuosius labitur. Non. n. facile est, ꝙ ille, q̃ in lu-
brico labi incipit, arrasteť, nisi forte alicui solido adhęreat,
quo sistať. Sic est de luxuria. Immũda. n. & lubricosa est ista
via, qui igitur ibidem labi incipit, sp in deterius procedere
consueuit. Ista. n. est vorago charybdis, quæ semper aquas
attrahit, & naues deuorat, & transglutit. Scriptum est. n. ꝙ
homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur trã
sgrediens vsque ad finem, sicut dicitur Eccl. 23. Stimulus. n.
carnis fornicatione non satiatur, sed magis ad deterius ꝓ-
uocatur. Ezec. 16. Fornicata es in nomine tuo, & exposui-
sti fornicationem tuam omni transeunti vt eius fieres. se-
quitur. Et postquam fornicata es, nec sic es satiata, seu mul
C tiplicasti fornicationem tuã. Ista igitur mẽtẽ allicit, seu nũ-
quã deficit. ¶ Quartò dico, quòd ista pœnis afficit. Quæ. n.
maior

maior pœna, quàm vita fornicaria, in qua mens inquietatur, tempus perditur, fama læditur substantia diminuitur, corp⁹ laboribus fatigatur, humoribus exhaurit̄ fœtoribus maculatur? Vrsus enim est animal valde luxuriosum & immūdū, & inter omnia animalia istud est animal magis inquietū. Sic pro certo charissimi, luxuriosi nunquam sunt ī quiete. Pœnis igitur afficit luxuria, quod potissime fiet in inferno, quā do verificabitur illud Ps. Perdidisti omnes, qui fornicantur. Vnde de demonibus pōt dici illud Ezech. 16. referēdo verba ad personam fornicariam, quando venit post mortē. Lapidabunt te lapidibus, trucidabunt te gladijs suis, & cōburent domos tuas igni, & facient ī te iudicia, & desines fornicari. ¶ Quinto dico, quòd ista á regno deijcit. Non. n. decet fornicarios, qui sunt immundi, quod in illo mundissimo, scilicet in regno Paradisi locentur. De ciuitate. n. Hirusalē, per quam intelligitur Paradisus, dicitur Apoca. 21. ꝙ nihil inquinatum intrabit in illam. Per viam enim lubricosam & immundam non faciliter ascenditur ad excelsa. Cum igitur via fornicationis sit immunda, per illam nō erit ascensus ad cœlū. Eph. 5. Oīs fornicator, aut immūdus nō habet hæreditatē in regno Christi & Dei &c. Vide infra de luxuria.

A **Forte Forsitan.** Nota, quòd ista vocabula forte seu forsitā sunt aduerbia dubitandi, & vbicunq; ponunt̄ in scriptura. significant dubietatem & incertitudinem, casum etiam & fortunam. Ideo quicquid est incertū & dubiū, pōt p ista aduerbia denotari. Possumus igitur distinguere, ꝙ istud forte pōt significare tria, q̄ in mundo valde sunt dubia & incerta

Vitæ fragilitatem,
Mundi prosperitatem,
Mortis, necessitatem.

¶ Primo dico, ꝙ dubia est vitæ fragilitas. Nescitur enim vbi, quādo, qualiter finietur, vnde propriē vita nostra non est nisi vnū forte, q̄a sicut res casuales & fortuitæ possunt venire vel nō venire, sic vita nostra pōt durare, vel deficere. Vnde dicit. Iacob. 4. Quid enim est vita nostra, nisi vapor ad modicū parēs? &c. B Ideo bene cōsulit homini. Eccle. 6. Ne te extollas in cogitatione tua sicut taurus, ne forte elidat̄ virtus tua. ¶ Secūdo dico, quòd dubia est mundi prosperitas. Qualem. n. prosperitatem, qualem gradum, qualem statum homo sit in mundo habiturus, totum est fortuitum & casuale, totum. n. dependet à casu & à fortuna. i. à Dei occulta prouidentia actiua vel passiua, quam in isto casu fortunā voco. Vnde hō dū hic viuit, forte affligitur paupertate, forte premit̄ aduersitate, forte ditatur rerū facultate, forte honorat̄ magna dignitate. Forte dico affligit̄ paupertate. Vnde Hie. 5. Forsitā pauperes sunt & stulti, & ignorātes viā Dei sui. Forte ēt deprimitur aduersitate. Psa. Cū exurgerēt hoīes in nos, forsitā viuos deglutissent nos. Cū irasceret̄ furor eorū in nos, forsitā aqua absorbuisset nos. Forte insuper ditabitur rerū oīum facultate. Vnde Iudi. 5. Forsitā nūc diuidit spolia, & pulcherrima fœminarū eligitur ei. Forte ēt honorabitur altā dignitate. Vnde de Baal dr̄. 3. Reg. 18. Forsitā loquitur, aut in diuersorio est, aut forte dormit. ¶ Tertiò dico ꝙ fortuita est & dubia mortis necessitas. Forte. n. erit mors ad dānationē, forte ad saluationē. Ad dānationē dico, sicut est mors malorum, de qua pōt dici illud Psal. Forsitā tenebræ cōculcabūt me. Forte ad saluationem. Iob. 11. Forsitā vestigia Dei comprehendes, & vsq; ad perfectū oīpotētem reperies &c. C ¶ Et aduerte adhuc si vis, ꝙ istud aduerbium forte, seu forsitan cum sp quandam dubitationem importet, potest signare

Prudentiam deliberatiuam,
Fiduciam consideratiuam,
Stultitiam vituperatiuam.

Iusti. n. sp p forsitā cauent & deliberant. Teste. n. scriptura Eccl. 18. Sapiens in omnibus metuit. Et ideo quicquid agit, sp forsitan adhibet atq; dicit. sp. n. habet oculum ad casus fortuitos, & semper timet ne forsitan male agat, vel forte male sibi accidat, vel succedat. Ita fecit illa mulier Eua, quando primo respondit serpenti. Cur præcepit vobis Deus, ne comedatis de ligno vitæ? &c. Ne forte moriamur. Est igitur istud vocabulū forte quando adiungitur sibi illa negatione, vnum signum prudentiæ & cautelę ad oīa pericula præcauenda. Et sic notabis ꝙ prudentia timorosa, quæ. s. notatur per ne forte, cauet

Malorum detractiones,
Verbales derisiones,
Crudeles inuasiones,
Ineptas locutiones,
Ingratas obliuiones,
Fortunæ concussiones,
Culparum deceptiones,
Aeternas damnationes,

Timeat ergo prudens & caueat linguas detractorum. Psal. Ne forte dicāt in cordibus suis, euge euge animę nostræ, nec dicant, deuorabimus eū. Item timeat verba derisorū, sicut Saul. 1. Reg. 31. Interfice me, ne forte veniant incircuncisi, & illudant mihi. Item timeat pœnas inuasorum, sicut Dauid inuasiones proprij filij timebat, dicens. 2. Reg. 15. fugiamus à facie Absalon, ne forte veniēs occupet nos. Item timeat immanitatem verborū. Eccle. 28. Attende tibi, ne forte labaris in lingua, & cadas in cōspectu inimicorum tuorum insidiantium tibi. Item timeat obliuisci bonorum. Prouer. 31. Noli regibus dare vinum, ne forte obliuiscantur iudiciorum iustorum. Item timeat casum fortuitorū. Eccl. 6. Ne te extollas in cogitatione tua sicut taurus ne forte elidatur virtus tua. Item timeat fraudes inimicorum, Eccl. 11. Attende te à pestifero, fabricat. n. mala, ne forte inducat super te subsannationem. Item timeat, & caueat pęnas suppliciorum. s. pęnas inferni, & iudicij. Hier. 4. Auferte præputia cordium vestrorum viri Iuda, ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea, & succendatur, & nō sit qui extinguat. Patet ergo quomodo iusti per forte vel forsitan timendo cauent & deliberant. ¶ Adhuc dico, ꝙ iusti per D forte optando sperant & considerant. Et istud potissime fit quando dr̄, si forte. Est. n. dubitatio mixta spei. Thren. 3. Ponet in puluerem os suum si forte sit spes. Sperat. n. forte

Peccatorum pœnitentiam,
Diuinitatis indulgentiam,
Orationis complacentiam,
Prouisionis opulentiam.

Ergo speranda est peccatorum pœnitentia. Ezec. 2. Loqueris verba mea ad eos, si forte audiant & quiescant, quoniam irritatores sunt. Item speranda est diuinitatis indulgentia & misericordia. de qua Amos. 5. Odite malum & diligite bonum, constituite in porta iudicium, si forte misereatur dn̄s reliquijs Ioseph. Itē acceptio & complacentia. Vnde de filio suo moriente dicit Dauid. 2. Reg. 12. Propter infantem cum adhuc viueret, ieiunaui & fleui, dicebam. n. quis scit si forte donet mihi eum dominus. Item speranda est necessariorum sufficiētia. 3. Reg. 18. Si forte inuenire possumus herbam. Dico igitur, ꝙ iusti per forte optanda sperant & desiderant. ¶ Postremo dico, ꝙ mali p E forte deridendo nugant & vituperant. Vt cōiter. n. derisores vtuntur isto aduerbio forsan, forsitan & forte. s. dicendo alijs derisoriē. forsitan tu fecisti hoc, vel forsitan tale notabile factum, & hmōi. Et sic sumitur Iob. 37. Tu forsitan cū eo fabricatus es cœlos, q̄ solidissimo quasi ęre fundati sunt? De ouis ēt strutionis mirabiliter in harena confectis, derisoriē loquebantur amici Iob dicentes. 39. c. Qn̄ derelinqt in terra oua sua, tu forsitan in puluere calefacies ea? Sic ergo qūo forte & forsitan significant varia & diuersa. Et si vis, potes dicere, ꝙ forsitan in bono potest significare. s. hoīem timorosum, prudentem, & deliberatiuum, qui nihil audet asserere, vel firmare. Vel in malo significato significare potest hominem imbecillem dubium & ignarum &c. Sufficit. Vide infra in alijs titulis. s. de vita, de prosperitate, & morte.

Fortitudo. Nota, ꝙ fortitudo dr̄ illud, ꝙ faciliter non labitur, id quod faciliter non frāgitur, id quod faciliter non vincitur. Est. n. quædam fortitudo corporalis, quædam temporalis, quædā criminalis, quædam virtualis. Accipitur. n. fortitudo pro robore corporali, quod consistit in potentia, in constantia seu firmitate, & stabilitate. Fortitudo autem corporalis est vilipendenda, iuxta illud Hie. 9. Non glorietur fortis in fortitudine sua. Fortitudo. i. potentia temporalis non est diligenda. Istam. n. cōmitantur multa vitia & peccata. Vnde. 4. Reg. 5. Erat Naaman vir fortis & diues, sed leprosus. Fortitudo cōstātiæ firmitatis, seu stabilitatis nō est extollenda, q̄a recedit, nec est coarctāda pſertim in mollib. Ind. 16. Statim fortitudo ab eo discessit. & 2. Para. In nobis non est tāta fortitudo. & Iob. 6. Quæ est fortitudo mea, vt sustineā? Fortitudo criminalis est eliminānda, de qua Esa. 5. Væ q potētes estis ad bibēdū vinū, & fortes ad miscēdū ebrietatē. & Nee. 4. Debilitata est fortitudo portātis. Fortitudo virtualis est cōtinuāda. Vnde Iob. 14. Illius tpris fortitudo in me vsq; hodie perseuerat. ¶ De qua ita igit̄ fortitudine. s. virtuali, cæteris omissis intendo aliquid balbutire, q̄uis supra de accūbere in illa auctoritate. Isachar Asinus fortis, & supra de eligere illa auctoritate.

Forte

Forte lignum imputribile &c. de ista aliquid sit iã dictũ. Est ergo fortitudo virtus aĩ, qua hõ potens & habilis efficiẽ ad resistendum malo, & ad perseverãdũ in bono. Et sunt hmõi ẽm Macrobiũ septẽ spẽs. s. magnanimitas, fiducia, securitas, magnificentia, constantia, tolerantia, perseverãtia. Ista est ergo vna de quatuor virtutib. cardinalibus, quã qui nõ habuerit, ab aduersario suo diabolo faciliter vict⁹ erit. Sicut. n. athleta, q in stadio habet pugnare, columna, quę magnũ põdus habet portare, viator qui magnũ cursum habet consummare, vel continuare, debet habere fortitudinẽ & vigorẽ, sic ꝓculdubio nos alij, qui in stadio pñtis pugnæ ad militandum sumus positi, qui onerib. tribulationũ sustinendis sumus suppositi, q cursui & laborib. bonarum operationum ad continuandum sumus expositi, debemus esse stabiles atq; fortes; qa. s. sine spirituali fortitudine nec pugna tribulationum toleraẽ. Ideo dicitur Hebre. 11. Fortes facti sunt in bello conualuerunt de infirmitate. Nec pondus tribulationum sustentatur. Ideo dr̃ Thren. 1. Abierunt absque fortitudine ante faciem tribulantis. Et iõ dr̃ Esa. 25. Factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione. Nec cursus bonorum laborum continuatur. Ideo dicitur Dan. 8. Concurrit ad eũ ĩpetu fortitudinis suæ. Et Helia dr̃ 3. Regum 19. quod ipse ambulauit in fortitudine cibi illius vsq; montem Dei oreb. Et iõ de hmõi fortitudine virtuosa potest breuiter exponi illa auctoritas Esa. 40. Sancti, qui sperant in domino, mutabũt fortitudinem, assument pennas vt Aquilæ. In quibus verbis ostenditur, ꝙ spiritualis fortitudo tripliciter potest acquiri. Sicut. n. aliquis dicitur fortis innitendo in rem fortiorem, dimittendo rem debiliorem, ascendendo locum tutiorem, sic ꝓ certo efficitur hõ spiritualiter fortis, qñ Deo innititur, in ipso pœnitus confitendo, quod ostenditur cum dicitur Sancti, qui sperant in domino. Ista est. n. virtus fortior. Itẽ cũ à malo conuertitur, ab ipso pænitus recedendo, quod ostenditur, cum dicitur [Mutabunt fortitudinem] Iste. n. est status vilior & debilior. Item cum in cælo erigitur, superna cordicitus ascendendo seu contemplando, quod oñditur, cum dr̃ [Assument pennas vt Aquilæ.] Cælũ. n. est locus tutior &c. Fit ergo homo spiritualiter fortis, qñ Deo innititur per attentionem, cum à malo reuertitur per cõuersionem, cum in
C cœlo erigitur per affectionem. ¶ Dico ergo primo, quod homo fit spiritualiter fortis, quando forti per confidentiam innititur. s. ipsi Deo, quod oñditur, cum dicitur Sancti, qui sperant in dño. Dñs. n. est tutor & defensor fortissimus, cui si quis per spem & confidentiam innixus fuerit, fortis & stabilis factus erit. Turris. n. fortissima nomen domini, ad eam fugit sanctus & saluabitur. Proue. 18. Stellæ. n. efficiuntur in suis effectibus fortiores, quando stellis & signis fortibus cõiunguntur. Sic vere ille efficitur stabilior & fortior, q cũ illo, qui fortissimus est. s. Deo, per confidentiam & deuotionẽ iungiẽ & qui per spẽ & charitatem cum ipso pœnitus copulaẽ. Sancti inquit, qui sperant in dño. Vnde Hiere. 17. Beatus vir, qui confidit in dño, & erit dominus fiducia eius. Sic ergo patet hoĩem esse fortem, quando forti per confidentiam innititur. Fortis. n. est turris supra firmam petrã fundata, fortis & arbor in profunda terra plantata; fortis est domus cõlumnis fortibus sustentata. Sic pro certo fortis est aĩa qñ per spem & deuotionem est in Deo fortiter radicata. A Deo. n. principaliter venit fortitudo, quia sicut. 1. Mach. 3. diciẽ. De cœlo (inquit) fortitudo, quia nullus ad resistendum peccatis fortis efficitur, nisi à Deo mentaliter solidetur. Ideo dicebat Dauid in Psal. Diligam te dñe fortitudo mea, dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Et nota, quod fortitudo diuina

Bonos tangit, ipsos corrigendo,
Malos frangit, ipsos puniendo,
Hostem angit, ipsum reprimendo,
Sanctos tegit, ipsos defendendo,
Cuncta regit, ipsa gubernando.

Dico, qđ diuina fortitudo corrigendo solet tangere. Psa. A fortitudine man⁹ tuæ ego defeci in increpationib. pp iniquitatẽ corripuisti hoĩem. ¶ Itẽ puniendo solet frãgere. s. bonos & malos, ꝙ potissime fiet in iudicio. Esa. 2. Introibunt in speluncas petrarum, & in voraginẽ terrę à facie fortitudinis dñi, cũ surrexerit ꝑcutere terrã. ¶ Itẽ reprimendo solet angere. s. diabolus. Psal. Deduxisti me, qa factus es spes mea, turris fortitudinis à facie inimici. ¶ Itẽ defendendo solet tegere. Psa. Dñs fortitudo plebis suæ, & ꝓtector saluationũ Christi sui est. ¶ Itẽ ꝓuidendo solet regere. vñ illud Iob. 12. Apud illum est sapientia & fortitudo. Iõ in persona Dei dicitur Prou. 8. Meum est consilium & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo. Ipsi ergo tanquã fortissimo est per spem & fiduciam innitẽdum, vt fortes efficiamur, & vt eius fortitudine roboremur. vt sic dicat quilibet sic fortificatus illud. 2. Reg. 22. Quis fortis præter dominum Deum, qui pcinxit me virtute & fortitudine? Pateẽ ergo, quod homo fit fortis, quando forti per fiduciam innititur. Sperauit (inquit) ĩ dño. ¶ Secundo dico, ꝙ hõ fit spiritualiter fortis, cum à malo per pœnitentiam conuertitur, quod ostendiẽ cum dr̃ [Mutabunt fortitudinem.] Pęnitentia. n. mutat hominem, quia ille, qui fuerat fortis ad resistendum bono, efficitur fortis ad resistendum malo, ille, qui erat fortis in criminib. efficiẽ fortis in virtutib. Ille, qui fuerat fortis & durus per obstinationem, efficitur fortis per constantiam & perfectionẽ. Ista apparuerunt in Paulo & Magdalena, in quibus vbi abundauerat pctm̃, ibi superabũdauit & gratia, quia ẽm Greg. Magdalena quod in se habuit oblectamenta, tot de se fecit Deo holocausta. Sicut. n. teste scriptura, lapis fortis & durus per decoctionem ignis mutaẽ & efficitur metallum vel vertitur in metallũ, & sic efficitur magis fortis, ita ꝙ eius primaria fortitudo in meliorem fortitudinem commutatur, iuxta illud Iob. 28. Lapis solutus calore in æs vertitur; sic ꝓ certo sæpe fit, ꝙ illi qui prius erant lapides duri per obstinationẽ, & qui ad faciendũ malũ erãt fortes per malã assuefactionẽ, quãdo igne spiritussancti decoquuntur interius, & igne tribulationis & pœnitentiæ affliguntur exterius, tunc ipsi mutant fortitudinẽ, quia. s. ipsi efficiuntur metallum. i. viri sancti & boni, firmi, & fortes per constantiam, sonori & resonantes per eloquentiã, & sic isti mutanẽ in virum alterũ, qa hæc est mutatio dextræ excelsi. Vnde de ista mutatione fortitudinis loquitur domin⁹ Esa. 41. Accedãt inquit ad me insulæ, & gẽtes mutent fortitudinẽ. Tali mõ non faciunt multi peccatores, qui re uera suã fortitudinẽ mutant in deterius, & non in melius, quia sicut infantes primo sunt magis habiles & fortes in parte superiori. s. quãtum ad cor & manus processu tamẽ tpis mutant fortitudinẽ ad partes inferiores, ita ꝙ finalr eorum inferiora fiunt duriora & fortiora. Sic multi, qui fortitudinem, q̃ habent in parte superiori. i. in bonis spiritualib. cõmutant ad partẽ inferiorem. i. ad bona tpalia & terrena, vel etiã vitia, & peccata fiunt finaliter fortes ad faciendũ mala, similes Asino, qui fortior est in parte posteriori, q̃ in parte anteriori, vbi est crux, quia vere multi sunt asini, q fortiores sunt in parte posteriori, q̃ anteriori, in criminibus, quam in virtutib. ad laborandum pro mundo, q̃ pro Deo ad acquirendũ tpalia, q debent postponi, q̃ spũalia, quæ debent anteponi. Illud patet in auaris, qui plus sunt fortiores ad laborandum ꝓ diuitijs q̃ ꝓ virtutib. Vnde illud Iob. 22. in fortitudine brachij tui possidebas terrã. Tales potissime sunt raptores & tyranni, qui optime allegant illud philosophi. Omnia sunt virorum fortium. Et illud Prou. 12. Manus fortium dominatur. Videntur. n. sentire, ꝙ bona mundi occupanti cõceduntur, & qđ scindit gladius inter duos, fortioris est. & ideo ipsi dicunt illud Sap. 2. Opprimamus pauperem, & non parcamus viduæ, &c. Sequitur sit fortitudo nostra, lex iustitiæ. Patet ẽt illud in luxuriosis, qui optime sunt fortes ad suã ipudicitiam exercendã. Vnde de fortitudine talium dr̃ in Psal. ꝙ dominus neq in fortitudine voluntatẽ habebit. Patet ẽt in superbis, q valde sunt fortes ad laborãdũ ꝓ mundi gloria acquirenda. Vnde isti dicunt illud Amos. 6. Nũquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Patet etiã in iracundis, qui optime sunt fortes ad suam iracundiã vindicandã, quia isti sunt sicut leo fortissimus bestiarum, q ad nullius pauebit occursum. Prouer. 30. Patet etiã in gulosis, & ebriosis, q optimè sunt fortes ad suam gastrimargiam faciẽdã. Esa. 5. Vę qui fortes estis ad bibendũ vinũ &c. Non sic charissimi, sed mutemus fortitudinẽ malã in bonam, quia pro certo ille spiritualiter est fortis, qui ã malo cõuertitur, vt sic de quolibet tali forti dicatur illud 1. Reg. 16. Ecce vidi filiũ Isaibethleemitẽ scientem psallere, fortissimum robore, & virũ bellicosum, prudẽtem in verbis, & virum pulchrũ, dñs est cũ eo. Expone, si vis. Iste est ergo fortis, qui a malo conuertitur. ¶ Tertio dico, ꝙ ille est spiritualiter fortis, qui in cęlo erigiẽ. Sicut. n. turris, q in alto loco situaẽ, fortior, vt cõiter reputaẽ

quia

quia.s.hostes non possunt ita faciliter ipsam cum suis machi
nis impugnare,sic vere hō qñ sursum,in paradiso per contē
platione est erectus,tunc fortis est spiritualiter,& robustus,
& ab hostium spiritualium machinis.i.tentationib.satis tu-
tus,ꝙ ostenditur,cū dr̄.Assument pennas vt aquilæ.2.Reg.1.
Aquilis velociores,leonib.fortiores.Pennę.n.aquilę,ꝑ quas ī
altū fert̄ significāt virtutē cōtēplationis, q̄ hoiem eleuat mē
tal'r ad æterna,& dr̄ pennę aquilę,quia.s.tria sunt gn̄ra aqui
larū,vnū videlicet,ꝙ rapit ī terra,aliud ꝙ rapit ī aqua aliud,
ꝙ rapit sursum in aere,inter quas illæ,q̄ sursum in aere ra-
piunt,iudicant̄ nobiliores,fortiores & animosiores,sicut di
cit Aristoteles.apes ēt,q̄ in montib.pascunt̄, fortiores & ve
lociores esse dr̄,q̄ illæ,q̄ in vallib.conuersantur,sic ꝓculdu
bio tria sunt genera bonorum hoium,quia.s.quidā pdā ęter
næ vitę quęrunt in terra:isti sunt boni actiui,qui terrena mi
nistrando lucrantur vitam ęternā,iuxta illud.Prou.12.Qui
operatur terrā suā,saturabitur panib.Alij sunt, qui istā pdā
quærunt in aqua,& isti sunt boni doctores & clerici, qui in
aqua scripturæ versantes,æternam vitam laborando mercā
tur.Alij sunt,qui istā prædam quærunt in aere,& isti sunt bo
ni contēplatiui,qui.s.sursum in aere paradisi per iugem me
ditationem & contemplationē morantur,de quib.dr̄ Deu.
33.Habitaculum eius sursum.Isti sunt apes,q̄ pascunt̄ de flo
rib.montanorum,quia contemplatiui iā nutriuntur de flori
bus.i.de gaudijs cęlestium regionum,iuxta illud Eze.34.In
excelsis montib.Israel pascam eas ibi erunt in herbis viren
tib.Quid vltra?ꝓ certo dico charissimi,ꝙ tales contēplatiui
sunt cæteris fortiores,& in bono constantiores,& perfectio
res,& ad bona opera velociores,& ad resistendū tentationi
bus,& ad subsistendum tribulationibus aptiores. Ideo dr̄
Esa.51.Consurge,consurge,induere fortitudinem brachiū
dn̄i Syon.Vnde de quolibet tali potest dici illud Apoc.14.
Vidi Angelum Dei fortem volantem per medium cœli.As
sument ergo pennas vt aquilæ.Vnde Apoc.8. Audiui vocē
vnius aquilę volantis per medium cœlum.Sic ergo patet,ꝙ
spiritualem fortitudinem introducit æternorum contem-
platio,pctōrum detestatio,robustorum amplexatio,seu Dei
& sctōrū fiducia & inuocatio.Isti ergo sūt fortes, q. digni sūt

Hosti resistere,
Regi assistere,
Tute persistere,
Cępta perficere,
Nunquam deficere,
Semper proficere.

Illa.n.est fortitudo moralis & vir
tualis,quæ hosti fortiter resistit.1.
Pet.5.Cui resistite fortes in fide.s.
aduersario & ad Heb.11. Conua
luerunt de infirmitate,fortes facti
sunt in bello,castra verterunt exte
rorum ¶Item regi.s.Christo feruenter assistit.Can.3.En le
ctulū Salo monis septuaginta fortes ambiunt ex fortissimis
Israel,oēs tenētes gladios.Item tute & secure persistit.Vir.
n.fortis semper est securus & tutus.Prou.30.Leo fortissim'
bestiarum ad nullius pauebit occursum.¶Item bonū opus
complet & perficit ad fortem.n.oportet operari.1. Para.9.
Fortissimi robore ad faciendum opus.¶Item perseuerat,&
nunquam deficit.Vnde de viro forti duro & perseuerante
dicitur Esa.40.Forte lignū & imputribile elegit sibi artifex
sapiens.& Amos.2.Altitudo cedrorum sublimitas eius,for
tis ipse quasi quercus.¶Itē in melius valet,& proficit.Vnde
illud Hie.20.Fortior fuisti & inualuisti.& 2.Reg.1.Aquilis
velociores,leonib.fortiores.Sed proculdubio vr̄, ꝙ hodie
talis spiritualis fortitudo cessauit,& fugit à nobis,& reces-
sit.De Sansone.n.legitur,ꝙ cum capillos per Dalidam per-
didisset recessit ab eo fortitudo sicut dr̄ Iudic.16.Sic vere vi
deo,ꝙ Dalida sitibunda.i.caro, cęsariem virtutum multis
subtrahit,& sic ab eis omnem fortitudinem tollit.vnde Pro
uerb.7.de mala muliere dicitur,quod fortissimi quique ab
ea interfecti.sunt.Nos enim non sumus fortes,sed potius in
firmi & vacillantes.Amos.2.Peribit fuga à veloce, & fortis
non obtinebit virtutem suam.Non sic,sed simus spirituali-
ter fortes & in bene agendo & mala tolerando validi & po
tentes.2.Regum.2.Confortentur manus vestræ,& estote fi
lij fortitudinis.Et hæc de bona fortitudine sufficiunt.

FRagilis.Fragilitas.debilis.

debilitas.Nota,quod in scriptura reperitur triplex fra
gilitas,seu debilitas,videlicet naturalis quæ est medi-
tanda,temporalis,quæ est supportanda,criminalis, q̄ est eui
tanda.¶Primo ergo est qdā fragilitas naturalis, q̄ debet iu-
giter meditari.Et ista est illa,qua sensus & cogitatio hoīs ꝓ
na sunt in malū ab adolescentia sua.Gen.8.in castro.n.obses
so partes magis debiles sępius reuisant̄,& diligenti' muniū
tur.In corpore ēt humano,cum oculus sit mēbrū delicatis
simæ & fragilissimę cōditionis,iō diligentius custodit̄, qm
ēt ipsa natura ipsum voluit diligentius custodire inquantū
ipsum in concauitate voluit ossium claudere, & palpebris
operire.Ista est ergo veritas,ꝙ res fragiliores diligentius de
bent seruari,& sępius visitari.Sic vere dico,ꝙ cum castrum
personæ nostræ,& ēt oculus mētis nostræ duplicem habeat
portionem,videlicet quandā magis fortem,quæ est rationa
bilitas,aliā debilē,q̄ est sensualitas, semper debemus circa
fragilitatē istius intendere,& eā ꝑ iugē meditationē conti-
nue visitare.Considerari.n.fragilitas debet,vt humilitas cō
cipiatur ne superbiat,& vt præcaueat̄ ne cadat.Esa.35.Con
fortate manus dissolutas genua debilia roborate. Et de tali
consideratione qūo proficit vide supra in tit.de considera-
tione & similib.Ista est ergo quædam fragilitas naturalis, q̄ A
debet iugiter meditari.¶Secundo dico,ꝙ inuenitur quædā
fragilitas temporalis,quæ debet dulciter supportari. Et ista
est debilitas,qua quis est debilis corporaliter per infirmita-
tem,vel temporaliter,ꝑ paupertatē.Talis.n.infirmitas est à
fortibus perfectis & diuitib.supportanda,& misericorditer
subleuanda,quia pro certo tales fragiles & debiles vult do
minus per eleemosynam sustentari,vult dominus à ditiorib.
honorari.Vult ergo per eleemosynas sustententur.Luc.14.
Cū facis cōuiuium,voca pauperes & debiles,claudos & cæ
cos,& beatus eris.Item vult,ꝙ à diuitib.honorentur, exem
plo Dauid,qui Miphiboseth debilem & claudum honora-
uit & in mensa sua sedere fecit,& hoc quia erat filius Iona-
thæ amici sui,sicut dr̄.2.Re.4.In quo notatur,ꝙ nullus bo-
nus,& maxime amicus,cōsanguineus vel vicinus est,ꝑ de
bilitatē status sui contemnendus,sed potius honorandus, si
cut de Iuda & suis militib.dr̄ 2.Mach.8.ꝙ prædā oib.diuise
runt,ęquā portionē debilib.pupillis & viduis,sed & seniori
bus facientes.Itē vult,ꝙ secū in patria glorientur , ideo dr̄
Mat.18.Bonū est tibi ad vitā ingredi debilē vel claudū &c.
Ista est ergo debilitas tpalis, q̄ debet dulciter supportari.
¶Tertio est debilitas criminalis,quę debet acriter castigari.
Et ista est illa debilitas seu fragilitas,q̄ introducit infirmitas
vitiorum.Infirmi.n.solent esse fragiles,& se sustinere nō va
lentes,& multas immunditias emittentes. Et iō infirmi ad
mensas nobilium non admittunt̄,nec debiles, ac fragiles ad
ꝑlia deducuntur,Sic vere dico,ꝙ peccatores,vitiorum hu-
morib.præssi,solent debilitatem incurrere,tentationibus &
tribulationib.non subsistere,sed faciliter de peccato in pec
catum cadere,& corruere,& tandem immunditias malorū
operum emittunt,Quapropter contra demones ꝑliari non
possunt,& iō Deus & Sancti ipsos,ad mensam paradisi non
recipiunt,sed eos reijciunt,& repellunt.Quod bene figura-
tum est Leu.21.& 22.vbi ꝑsonæ & aīalia debilia informia &
mutilata à diuino sacrificio repellunt̄.Iō dr̄ Mac.1.quod ma
ledictus est qui immolat domino debile.& Deu.65. Debile
non immolabitur domino. Multa & quasi infinita possent
dici de fragilitate morali,sed omnino deficiunt auctorita-
tes vocales.Et ideo vide de infirmo,ægro & mobilis. A

Frangere.

Vide supra de titulo confringere.Cum
fractio diuisionem,& rei dissolutionem
& cuiuslibet integritatis dissipationem designet,possum di
cere,quod fractio in bono sumitur & in malo.Nota ergo,ꝙ
in scriptura reperitur fractio virtuosa,qua frāgit̄ iustus:fra
ctio vitiosa,qua frangitur stultus:fractio dolorosa,qua frā-
gitur cunctus.¶Primo ergo est fractio iustorum, & ista est
illa,qua iusti mentem frangunt diuino timore,qua iusti frā-
gunt panē pauperum amore,qua iusti frangunt carnē pęna
rum labore.Dico ergo,ꝙ mens iustorum frangit̄ per diuinū
timorem,quia.s.boni faciliter franguntur,& inclinantur ad
bonum,& retrahuntur à malitia & obstinatione proterua.
s.per timorem concucientem,vel per dulcorē allicientē.Et
sic loquitur Prou.15.vbi dr̄,ꝙ responsio mollis frangit irā.
¶Item dico,ꝙ panis iustorum frangitur pauperum amore.
Et sic dr̄ Esa.58.Frange esurienti panem tuum &c.Et 1.Co
rin.11.Accepit panem,& benedicens fregit,& dixit.Accipi
te,& manducate,hoc est corpus.&c.Talis.n.fractio & bono
rū terrenorū diuisio mentē illuminat ad Deū cognoscēdū.

Luc.24.Cognouerunt dñm in fractione panis. Talis fractio Chr̃m lætificat. Vñ de Magdalena dr̃, ꝙ fracto alabrastro ef fudit vnguẽtũ super caput Iesu &c. Mar.14. Talis ẽt fractio mentẽ fortificat. Vñ Act.27. dr̃, ꝙ Paulus ieiunis naufragãti bus dixit. Rogo vos accipere cibũ. Sequit̃, & cõfregisset, cœ pit manducare. Panis ergo iustorũ frangit̃ per pauperũ amo rẽ. ¶ Itẽ caro iustorũ frangitur ꝑ pœnarũ laborẽ. s. ꝑ pniam vel martyrium. Iusti.n. in vita ista voluerunt frangi, & lacera ri, vt in alia vita redintegrarentur. Carbones.n. de sua natu ra sunt valde frangibiles, & tñ præ cæteris rebus sunt impu tribiles & incorruptibiles, quia. s. illi, qui martyrio & pnĩa frãgunt̃, in æternum durare, & viuere dignoscuntur. Specu lum.n. qñ frangitur, plures repræsentat imagines quam in tegrum faciebat, q.a. l. Sctĩ ꝑ martyriũ fracti & mortui, mul to plures virtutum & miraculorum imagis representant, q̃ dum viuerent faciebant. Fractio.n. martyrũ fuit salus & con solatio, & consolidatio fidei, & confirmatio fideliũ, ita quod quilibet potest dicere illud Rom.11. Fracti sunt rami, vt ego inserar. Et re uera talis fractura tribulationum in vita æter na consolidat̃, & firmitate perpetua roboratur. Vnde dñs di xit Ezec.34. Quod fractum fuerat, alligabo, & ꝙ infirmum fuerat, consolidabo. Sic ergo patet, ꝙ inuenitur fractio iusto

B rũ. ¶ Scd̃o dico, ꝙ inuenitur fractio malorũ. Mali.n. malleo tentationis franguntur, & à soliditate constantię dissipãtur. Apo.16. Fracta est ciuitas magna in tres partes. & loquit̃ de babylone, q.a vere mali finaliter in tres partes frangunt̃ in quantum intus, quo ad culpã, exterius, quo ad temporalem pœnam, & posterius quo ad æternam miseriam dissipantur. Esa.21. Frangetur, & cadet, & peribit, Et nota, ꝙ facil'r fran guntur illi, qui sunt vacui, qui sunt fatui. qui sunt ardui. De vacuis, qui virtutib. carent, dicitur Ezec.29. Quando appre hẽderunt te manu, confractus es, & loquitur de baculo arũ dineo interius concauo. De fatuis dicitur Eccl.21. Cor fa tui quasi vas confractum. De arduis vero. i. de superbis dici tur Iudith.2. ꝙ Holofernes fregit omnes ciuitates excelsas. Hæc est ergo fractio malorum. ¶ Tertio est fractio cuncto rum. s. mors. Hier.30. Insanabilis fractura tua &c. Sufficit.

A Frater. Fraternitas.

Nota, ꝙ frater est nomen cõitatis, vnitatis, æqualitatis, charitatis, & societatis. Significat ergo frater, & communiter in bono, quamuis aliquotiens signat in malo. Per fratres enim generaliter intelligunt̃ illi, qui æquales in conditione, successione, & dilectione. Et ideo fratres spiri tuales possunt dici illi, qui eiusdem

Religionis,	Sicut.n. fratres solent æqual'r di-
Communicationis,	uidere, veraciter diligere, cõcor
Fidei & professionis.	diter habitare, vel conuiuere, sic

vere nos omnes christiani, & maxime ecclesiastici & religio si debemus inter nos bona nostra communicare per mutuã subuentionem, Prou.17. Inter fratres hęreditatem diuidet. Debemus alter alterum diligere ꝑ mutuam affectionẽ. Pro ue.18. Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit quam frater. Debemus concorditer conuersari & viuere per mu tuam vnionem & coniunctionem. vnde psa. Ecce quam bo num & quam iocundum habitare fratres in vnum. Expona mus ergo de spirituali fraternitate illud ꝙ dictum est Genẽ. 13. Ne quæso sit iurgium inter me & te, fratres enim sumus. Videamus ergo, ꝙ nos possimus dici fratres, quia fratres

Faciliter reconciliantur,	Sic vere dico, ꝙ
Communiter simul conuersantur,	inter nos debet
Aequaliter nobiles censentur.	concorditas fa-

ciliter reformari [Ne quæso sit iurgium] Societas cõiter fre

B quentari [Inter me inquit & te] Nobilitas æqualiter reputa ri [Fratres.n. sumus] ¶ Dico ergo primo, ꝙ fratres tã spiritua les, quam temporales decet faciliter reconciliari [Ne quęso inquit sit iurgium] Illa enim, quæ sunt contra naturam, faci liter reuertuntur ad regulam naturalem. Vnde cũ aqua s̃m Isid. de sui natura habeat in superficie esse æqua, iõ si in casu aliquo moueatur faciliter postmodũ tranquillat̃, & quietat̃. Sic vere cũ fratres & naturales & spirituales habeant & de beant naturaliter in tranquillitate & pace viuere, ideo si ali qua occasione turbati fuerint vel cõmoti, statim debẽt inter se tranquillari, & recõciliari, & ad pristinã concordiã reuo cari, exemplo Ioseph. qui quamuis à fratrib. suis fuisset ven ditus atq; læsus, ipsis tñ fuit faciliter reconciliatus. Gen.45.

Osculatus est Ioseph oẽs fratres suos [Ne quæso inqt̃ sit iur gium [q.d. Non decet vt illi, qui fraterno amore ligãtur, ali quo iurgio moueant̃. Et ideo q inter fratres seminat discor dias, à Deo in sacra pagina reprobatur. s. Prou.6. Talib. etiã cõminatur scriptura. Prou.17. Semper.n. iurgia quærit ma lus, Angelus aũt crudelis mittetur contra eũ [Ne quæso er go sit iurgium] Et re uera charissimi, inter fratres non debet esse iurgium vel litigium aliquale, sed pax, seu cõcordia sem piterna. Concordia.n. fratrum est vnũ de illis, quæ bene pla cita sunt sapientiæ. Eccl.25. Et ideo illi, qui istum amorẽ rũ pere conantur, pessimi esse præ cæteris comprobant̃. Dicit n. Plin. ꝙ buso in dextro suo latere habet vnum os occultũ, ꝙ si in in aqua feruenti fuerit positũ, statim aqua desinit ebul lire, paulatim refrigerata cessat totaliter à feruore. Sic vere charissimi multotiens accidit, ꝙ bufones .i. mali prælati & principes qñq; habent circa se in latere dextro aliquod os occultum. i. occultos laterales cõsiliarios, detractores, & ac cusatores, q re uera qñ miscentur cum aqua feruenti. i. cum personis, quæ vero & feruenti amore se diligunt, ipsi ꝑ cer to suis detractionibus siue malis consilijs & machinationi bus faciũt ipsos tepescere à feruore, & dilectione, atq; intro ducto iurgio, & odio, feruorem, & amorem faciunt in eis deficere, & cessare. vnde de talibus bene consulitur. Proue. 22. Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cessabuntq; rixæ & contumeliæ. ¶ Et si vis, nota, quod iugia inter fratres C

& socios, concitantur per

Superbiæ tumorem,	Dico, ꝙ iurgia cõcitant̃ ꝑ
Iactantiæ clamorem,	superbiã ꝓsumptuosam.
Inuidiæ liuorem,	Vnde illud Prou.13. Inter
Iracundiæ furorem,	superbos semper iurgia
Auaritię feruorem,	sunt. & Gen.31. Tumens
Gastrimargiæ sudorem,	Iacob cum iurgio ait. Itẽ

Luxuriæ & immunditiæ fætorem. per iactantiam tumultuo sam. Prou.28. Qui se lactat vel dilatat iurgia concitat & cæ. ¶ Item per inuidiam malitiosam. Proue.6. Homo apostata, vir inutilis, terit pede, digito loquitur, ore peruerso gradit̃, & in omni tempore iurgia seminat. ¶ Item per iracundiam seditiosam. Prou.25. Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cito, ne forte pæniteas cum dehonestaueris amicum tuum. ¶ Item per auaritiam ambitiosam. Constat.n. ꝙ diui tiæ sunt materia iurgiorum. Vnde Gen.26. cum abymelech dixisset Isaac. Recede à nobis, quia potentior nobis fact⁹ es sequitur. stat⁹m ꝙ inter ipsorũ pastores factũ est iurgiũ, q.a s. quilibet dicebat. nostra est aqua. ¶ Item per gastrimargiam delitiosam. Prou.17. Melior est buccella panis cum gaudio, quã domus plena victimis cum iurgio. & Exo.17. Iurgatus est populus contra Moysen, dicẽs. da nobis aquã vt bibam⁹ &c. Sequit̃. Vocauit nomen loci illius tentatio, ꝑp iurgium. ¶ Itẽ per luxuriam contagiosam. Leu.24. Filius mulieris Is raeletidis, quẽ pepereret de viro ægyptio iurgatus est in ca stris cum viro Israelita. Non sic ergo charissimi, nõ simus in uicem iurgantes, sed conuiuentes. Exod.17. Quid iurgami ni contra me? Patet ergo, qd' illi, qui temporaliter volunt es se fratres debent faciliter reconciliari. Vnde Mat.18. Si pec cauerit in me frater meus, dimittam ei septies? Et dixit illi Iesus. Non dico tibi septies, sed vsq; septuagesies septies. vn de Act.7. dicitur de Moyse, ꝙ ipse duob. litigantib. dixit viri fratres estis, vt quid nocetis alterutrum? Debẽt ergo fratres faciliter reconciliari. ¶ Secundo dico, quod ipsi debent con corditer sibi sociari [Inquit inter me &c. Ista enim præposi D tio inter semper habet esse in medio duorum terminorum, solet enim in ordine orationis duas extremitates coniun gere & litigare & sibi inuicem copulare, & signat copulam charitatis coniunctionis & societatis. Quia re uera quam uis simus diuersi termini, diuersæ extremitates, diuersæ p sonæ, quia tamẽ sumus eiusdem fraternitatis, ideo debemus inuicem copulari, & per charitatem & amicitiam colliga ri. Inter me inquit & te. De isto inter dicitur Prou.17. Seru⁹ sapiens, inter fratres hæreditatem diuidet &cæ. Et Ioan.21. Exiit sermo inter fratres. Sed quid? pro certo charissimi, & fi paucæ sunt hodie inter fratres amicitiæ, societates, & fi delitates, imo quod nefarium est, sunt hodie inter eos odia, inuidiæ, contrarietates. Dicitur enim Hierem.9. Vnus quisq; à proximo suo se custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia oĩs frater supplantans supplãtabitur

& omnis

& omnis amicus fraudulenter incedet, & veritatem non loquetur. Mich. 7. Vir fratrem suum venatur ad mortē. & Inimici hominis domestici eius. Ista. n. videmus hodie ad sensum quia sicut inter canes nullus viget fraternitatis amor q̄ nimmo quamuis sint vel fuerint ex eodē patre & matre nati, solent tñ multoties se mordere, & cibum alter alteri auferre, & alter alterū sicut extraneū impugnare, sic verè multi sunt hodie ita rabidi & canini, ꝙ inter se charitatē, & amicitiam non possunt habere, imo quamuis sint eiusdē fraternitatis, tñ non habēt inter se concordiā vel amorē, sed odiū inuidiā, & rancorem, alter. n. bona alterius prædari conat, alter alterum per detractionem mordere molitur, alter etiā in alterum per lites & iurgia debacchatur. Et br̄, verum est hodie, ꝙ dr̄ Hie. 12. Fratres tui & domus patris tui pugnauerunt aduersus te. Istud potissimè videmus de pauperib. quos nec fratres nec amici dignātur respicere, iuxta illud Proue. 19. Fratres pauperis hoīs oderunt eum, & insup noti eius longè recesserunt ab eo. Vnde quilibet pauper pōt dicere illud psal. Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meę. Non sic ergo charissimi, sed simus concordes, cōes, & sociales. [Inter me inquit & te.] Vnde Zach. 6. Consiliū pacis erit inter illos. & Iob. 42. Dedit eis pater earum hæreditatem inter fratres suos. Isti ergo debēt

E concorditer sibi sociari. ¶ Tertiò dico, ꝙ illi, qui naturaliter seu spiritualiter sunt fratres, debent æqualiter nobiles vocari, vel debent æqualiter à patre ditari. [Fratres. n. inquit sumus]. Fratres inquantum fratres, & maximè si sint legitimi fratres participant eandem nobilitatem, vt q̄a nati sunt de eisdem parentib. Item ipsi admittuntur ad eandē hæreditatem, q̄a quamuis admittantur ſm diuersos gradus, oēs tamen ad ipsam admittuntur. Sic verè charissimi, illi, qui sunt fratres in eadem fide, religione, vel Ecclesia, vident esse eiusdem nobilitatis, q̄a. s. vnus pater vnus Deus, vel vnus prælatus, vel vnī religionis, vel Ecclesiæ fundator, vna ēt mater. s. vna fides, ecclesia vel religio ipsos gñat, concipit, atq; portat. Vnde Gen. 42. Duodecim fratres sumꝰ, filij vnius hoīs. Vna ēt hæreditas eis debetur. s. hæreditas gratiæ in præsenti, & gloriæ in futuro. Vnde de Christo pōt dici illud Num. 27. Habebit successores fratres suos. Et iō pro certo dico, ꝙ isti debēt æqualiter nobiles vocari, vel æqualiter à patre ditari. Debemus. n. ad hæreditatē gratiæ seu gloriæ æqualiter seu generaliter paratos admittere, q̄uis nō ad æquales portiones, sicut de Ioseph habemus Gen. 43. qui fratres suos ad mensam & conuiuium generaliter admisit non tñ equaliter oībus diuisit, q̄a. s. fratri suo vterino Beniamin dedit maiorem & meliorē cæteris portionem. Sic verè Christus licet oēs hoīes bonos ad mēsam gratiæ vel gloriæ recipiat, æquales tñ portiones non oībus donat, q̄a sicut dr̄. 1. Cor. 12. Diuisiones gratiarum sunt, vnus aūt spiritus diuidens singulis prout vult. Fratrib. n. vterinis. i. personis magis Sanctis & iustis solet abundantius ministrare, iuxta illud Nu. 33. Pluribus latiorem partē dabitis. Debemus ergo similiter à patre ditari. quia fratres (inquit) sumus. Gene. 42. Duodecim serui tui fratres sumus. Et si vis, inuehe hic cōtra fratres spurios, q̄ nihil participāt de hereditate, sicut supra de filijs. Infer ēt q̄uo plati, q̄ sunt spūales fratres, debent alios visitare, castigare, informare, solidare, & sublimare. Visitare dico, de illis & eorum defectib. inquirendo. 1. Reg. 17. Fratres tuos visitabis si recte agāt. & Gen. 37. Fratres meos quæro indica mihi vbi pascant greges. Item castigare eorum crimina puniēdo. Vnde Mat. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eū. Item informare, docendo, & prædicando. psa. Narrabo nomen tuum fratribus meis. Itē solidare, ipsos salubriter consolando Lucæ 22. Tu aliqñ conuersus cōfirma fratres tuos. Item sublimare ipsos benigniter ꝓmouendo. Zach. 7. Misericordiā & iudicio facite vnusq̄sq; cū ꝓximo suo fratre & c.

F ¶ Et si vis, adhuc potes dicere, ꝙ frater in bono significato est,

Nomen:
- Consolationis,
- Supportatiōis,
- Eruditionis,
- Enutritionis,
- Iubilationis,
- Fœderationis,
- Dilectionis,

Bonus. n. frater solet cōsolare miseros & flebiles, exēplo. s. Assueri, q̄ Hester. s. timorosā confortās, dicebat q̄d habes Hester? Ego sum frater tuus. Hest. 15. Itē solet supportare fractos & debiles Proue. 18. Frater, q̄ adiuuat, à fratre, tanq̄ ciuitas firma. Ideo Gala. 6. dr̄ Fratres, si occupatus fuerit hō in aliquo dilecto alter alterius onera portare. Item solet informare rudes & inhabiles. Ad Coll. 4. Oīa nota faciet vobis Tychitus charissimus frater vester. Itē solet ipugnare pauperes & steriles. 6. Para. 35. Fratres eorū læuitæ parauerunt eis cibos. Itē solet enarrare laudes mirabiles, s. laudando Deum & sanctos. psa. Narrabo nomen tuum fratribus m eis, in medio ecclesiæ laudabo te. Item solet procurare nexus amabiles. psa. Ecce quam bonum, & q̄ iocundum habitare fratres in vnum. Itē solet adamare iustos & humiles. 1. Reg. 2. Doleo super te frater mi Ionatha decore, & amabilis. Sequit. Sicut mater vnicū filiū, ita te diligebā. Sed ꝓ certo hodie inueniunt in religione & alibi multi fratres contrariæ conditionis. Nam inueniunt

Fratres:
- Falsi proditiosi,
- Discordes & seditiosi,
- Dyscoli & litigiosi,
- Queruli & iniuriosi,
- Insolentes & impetuosi,
- Voraces & gulosi,
- Ingrati & obliuiosi,
- Ignari & tenebrosi.

¶ Item, ꝙ sint falsi & proditiosi, patet. 2. Corin. 11. vbi Apostolus dicit ꝙ periculum in falsis fratribus vnde de hypocritis etiam dr̄ Gal. 2. ꝙ falsi fratres sub intrauerunt explorare libertatem nr̄am. Itē ꝙ sint discordes & seditiosi, patet Hie. 13. vbi dr̄. Dispergam eos virum à fratre suo. Itē ꝙ sint rebelles & litigiosi, patet Esa. 29. vbi dr̄. Pugnabit vir contra fratrem suum. Item q̄d sint queruli & iniuriosi, patet in psal. vbi dicitur. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. Item ꝙ sint insolentes & impetuosi, patet. 2. The. 3. Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate. Item ꝙ sint voraces & valde gulosi, patet Iob. 2. vbi dicitur, ꝙ cum filij Iob biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, oppressi sunt. Item quod sint ingrati & obliuiob, patet in psal. vbi pauper dicit. Extraneus factus sum fratrib. meis, & peregrinus filijs matris meæ. & Deut. 33. Dixit patri suo & matri suæ, nescio vos, & fratrib. suis, ignoro illos. Item ꝙ sint ignari & non studiosi, patet Hie. 31. vbi dicitur. Non docebit vltra vir proximum suum & fratrem suum. Non sic, sed simus boni fratres, dulces, amabiles, & concordes psal. Propter fratres meos & proximos meos loquebar pacem. Patet ergo, ꝙ fratres tā naturales, q̄ spirituales debent faciliter reconciliari, concorditer sibi sociari, æqualiter à patre ditari. Et hoc de fratrib. sufficit. Vide supra de fœdus, quia eadem videtur esse materia.

Fraus. Fraudare.

A Nota, ꝙ fraus, deceptio, dolus, fallacia & malitia, ꝓ eodem supponunt. Est autem fraus quando quis præter intentionem suam per aliquam apparentiam falsam decipitur ab altero. Fraudulenti. n. semper solent fraudem & deceptionem suam sub aliquo veritatis vel amicitiæ velamine tegere, vt possint simplices non præcauentes in periculum præcipitare & inducere. Similes. n. sunt venatoribus luporum & ferarum qui foueas operiunt herbis & folijs, ita quod fera se tute credens incedere, labitur in profundum. Et mirū quod cum inter fraudem & veritatem sit maxima contrarietas, fraus tamen semper vult induere pallium veritatis, ne appareat dolus eius. Turpes. n. & vetulæ mulieres solent pulchrius, & curiosius se ornare, ne forsan sua appareat turpitudo, quia alias quilibet eas abhorreret. Et verè qui videret faciem mentis fraudulentorum & eorum corruptam intentionem, nunquam ad eos accederet, sed ab eis potius declinaret. Isti. n. duas habent facies. Ezec. 41. Duas facies habebat Cherub. s. quandam pulchram & allicientem, q̄ ostēdunt, & quandam turpem, tristem, & terribilem, quam abscondunt. Similes. n. sunt illis monstris quæ sunt in desertis Scythiæ, quę duos vultus habere dicuntur, caninum. s. & humanum, & sunt quædam species cynocephalorum, quia. s. isti in parte prima. i. in principio & in præsentia videntur homines, sed pro certo à parte post. i. in absentia inueniuntur canes, hoc est dictum insatiabiles & mordaces. Canis. n. lambit & mordet. Sic isti lambunt applaudendo, sed tandē mordent acriter nocendo. Ideo bene dicitur Prouer. 27. ꝙ meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulēta odientis oscula. Et nota, ꝙ inuenio quattuor genera fraudulentorum, videlicet fraudulentos

- In consilijs,
- In auxilijs,
- In colloquijs,

¶ In consilijs fraudant proditores, qui. s. ex certa scientia dant consilia mala, vt sub spēcie si-

In beneficijs, cie fidelitatis noceant, atq; frau-s
In apparentijs. dent. vnde Hier. 9. Omnis amicui
fraudulenter incedet, & veritatem non loquetur, inimic
hominis domestici eius. In consilijs. n. committitur duplex
fraus. s. vna false vel falsa consulendo. Prouerb. 12. Consilia
impiorum fraudulenta. Est & alia fraus, consilia reuelãdo,
& detegendo. Proue. 11. Qui ambulat fraudulenter, reue-
B lat arcana. ¶ Item in auxilijs fraudãt fęneratores, qui sub spe
cie dandi auxilij fraudant pauperes hæreditatibus suis, &
tñ sicut dr̃ Leui. 6. talis tenetur reddere oĩa quæ per fraudẽ
voluit obtinere. & pro certo talia bona fraude quæsita, nõ
perseuerant, imo sicut perdixi auis fraudulenta furat̃ om-
nium aliarum auium oua, quæ tandem fota & adulta istam
falsam & fraudulentam matrem euolando dimittũt, sic bo
na fraudulenter acquisita non perseuerant, sed fugiunt. Pro
uer. 12. Non inueniat fraudulentus lucrum. Ideo bene dr̃
Proue. 23. Ne erigas oculos tuos ad opes, quas habere nõ
potes. i. non debes, q͂a facient sibi pennas, & sicut aquilæ vo
labunt. ¶ Item in colloquijs fraudant adulatores. Isti enim
sunt, qui fraude & dolo verborum suorum decipiunt supe
riores, vt surripiant ab eis beneficia & præmia, quæ magis
meritis debebantur. Figurati in supplantatore Iacob qui p̱
falsitatem verborum & pelles aĩalium & cooperturas ma-
nuum fratris primogeniti bñdictionẽ obtinuit, quia. s. adu-
latores (de quib. dr̃, vox quidem vox Iacob est) loquendo
fraudulenter patri. i. p̃lato vel principi, & adhibendo in ma
nibus suis cooperturas munerum & donorum, tm̃ sæpe fa
ciunt q̃ ab ipsis ẽt in alienũ p̃iudicium obtinent quicquid
volunt. Dañ. 11. Veniet clam, & obtinebit regnum in frau-
dulentia. Ideò bene põt dicere pręlatus taliter defraudatus
qñ à benemeritis præmia vel salaria requiruntur, illud Ge-
ne. 27. Venit germanus tuus fraudulenter, & surripuit be-
nedictionem tuã. Ideo de fraudulentis colloquijs dr̃ Mich.
6. Loquebantur mendacium, repleti sunt iniquitate, & lin-
C gua eorum fraudulenta in ore ipsorum. ¶ Item in benefi-
cijs fraudant mali dispensatores, qui. s. non diuidunt æquali
ter, sed sibi & suis potiora reseruant, & alios decipiunt, at-
que fraudant, quod non solũ põt dici de malis prælatis be-
neficia male dispensantibus, imo etiam de malis domorũ
Dei ministris, pauperum deceptoribus, & fraudatorib. con
tra illud Eccl. 4. Eleemosynas pauperum non defraudes fi-
li, & oculos tuos ne transuertas à paupere &c. Item debe-
rent aduertere ad illud, q̃ dr̃ Eccl. 34. Panis egentium vita
pauperis est, qui defraudat eum, hõ sanguinis est. & sequit̃.
Qui effundit sanguinẽ, & q͂ fraudẽ facit mercenario fratres
sunt. Et isti tã primi q̃ secundi figurati videntur in illo Ana
nia, & vxore eius, qui q͂a fraudauerunt de præcio agri, sibi
. s. retinentes quod cõitati pauperum erat diuidendum, mor
te subita sunt percussi. Act. 5. O quot mali prælati & malidi
spensatores percuterentur hodie mala morte si oẽs illi, qui
male diuidunt & dispẽsant, & q͂ sufficientes personas & pau
peres portionib. debitis sibi fraudãt, sibiq; & suis oĩa reti-
nent, & reseruãt, in p̃senti sæculo punirent, q͂a ꝓ certo qua-
si vr̃ impleta ꝓphetia Hieremiæ, q͂ dicit Hiere. 6. q̃ oẽs isti
principes declinãtes sunt, ambulãtes fraudulẽter. Seq͂tur.
Vniuersi corrupti sunt. & bñ corrupti q͂a. s. tales non confe
D runt aliquid nisi corruptionib. symoniæ suffragãtib. ¶ Item
in apparentijs fraudãt dissimulatores, seu hypocritę. dece-
ptores. n. isti fraudãt se & mundum. Dico se, q͂a fraudantur
bonis p̃sentib. & futuris, alij aũt pc̃tõres solum bonis futu-
ris fraudãtur, q͂a saltẽ in hoc mũdo aliqua delectabilia con
sequuntur, hypocritæ non. Vnde q͂libet põt dicere illud Ec
cle. 4. Cui laboro & fraudo aĩam meã bonis? qđ ẽt de par-
cis & miseris põt dici &c. Mundum ẽt fraudãt isti, q͂a volũt
credi iusti, cũ sint mali, & sub pallio sanctitatis, q̃ exterius p̃
tendunt, iniq͂tates suas intus fraudulenter abscondunt. De
quo dr̃ Dan. 11. q̃ impij in testm̃ simulabunt fraudulenter,
vt. s. impleant visionem. Et tñ isti debent attendere ad illud
quod scribitur Hie. 48. vbi dr̃, q̃ maledictus qui facit opus
dñi fraudulenter. Isti. n. opus domini. i. bona opera faciunt
fraudulenter, inquantum. s. cum mala intentione per agunt
incessanter. Et sic patet q̃uo fraus committitur multis mo-
dis, iusti tamen neminem fraudãt iuxta illud. 1. Cori. 7. No
lite fraudare inuicem. Et ideo isti bonis perpetuis finaliter
non fraudabuntur, sed ad ipsa ẽm merita admittentur. psal.
Desiderium aĩæ eius tribuisti ei, & volũtate labiorum eius
non fraudasti eũ. Ipsi ẽt fraudes, q̃ sibi machinantur, præut-
dent, & de ipsis se liberãt. Proue. 1. Ipsi quoq; contra sangui
nem suum insidiãtur, & moliuntur fraudes cõtra aĩas suas.
Moliuntur (dico) & insidiãtur, i. præcauent & imaginãtur.

Frenum.

Nota, q̃ frenum est instrm̃, quòd equos di A
rigit vel equos corrigit, & quòd equos af
fligit. Corrigit dico ipsos à deuijs diuertendo. Dirigit ẽt, ip
sos in stadijs conuertendo. Affligit insuper, ipsos à noxijs
coercendo. Frenum enim equum
Vertit à cursu vetito, Isti. n. tres effectus sunt freni. s.
Regit ingressu debito, equi correctio, directio, & ar
Cogit impulsu subito. restatio. Dico moraliter lo-
quendo, q̃ in scriptura reperiuntur tria spiritualia frena, q͂
bus. s. homines & hominum impetuosæ voluntates vel cor
riguntur, vel diriguntur, vel ex toto sistuntur. videlicet
Frenũ { Iustitiæ, Prudẽtiæ, Potentiæ. } Iustitia. n. est freno, quo rector sub B
ditũ à malo reducit. Prudentia est
frenẽ, quo iustus aĩum per recta de
ducit. Potentia est frenum, quo Deus impiũ ad pœnã indu
cit. ¶ Primo ergo est quoddã frenum, quod est iustitiæ. Fre-
num. n. vt cõiter, est ferreũ, & ori & dentibus ne equ9 mor-
deat applicatum, quo. s. equus ab itinere erroneo reducit,
& ad iter idoneũ reuocatur. talis est virt9 iustitiæ, quæ. s. de
sui natura ferrea & dura est. Ista est. n. mediante qua mali
corriguntur, & à malis suis itineribus, & operibus reducũ
tur, aut ne mordeant cohibentur. Vñ prælatus debet dice-
re cuilibet delinquenti illud Ezec. 19. Ecce ego ad te Pha-
rao draco magne, q͂ cubas in medio fluminum tuorum, &
ponã frenum in maxillis tuis, & extraham te de medio flu-
minum tuorum & proijciã te in desertum &c. Pharao. n.
interpretatur denegans viru. n, & signat pc̃tõrem, qui ma-
lis operibus negat Deum, q͂. s. est de illis, qui ẽm Apostolũ
confitentur verbis se nosse Deum, factis autem negant. ad
Titum. 1. Qui. n est draco per auaritiã inflãmatus, & delicia
rum fluminibus assuetus, frena iustitiæ debet per prælatum
teneri, & corrigi, & ad desertum pnĩæ extrahi, & reduci. ps.
In chamo & freno maxillas eorũ constringe, q͂ non appro
ximãt ad te. Istud est ergo frenum, qđ est iustitiæ. ¶ Secun- C
dõ dico, q̃ est vnũ frenũ, q̃ est prudentiæ. Iusti. n. motus car
nis & mentis suæ per prudentiæ & temperantiæ frenũ fre-
nãt, ita q̃ corpus & mẽtem dirigunt & deducunt sine vitio
rum offendiculo per semitas æquitatis. Ideo Iac. 3. dr̃. Equis
frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, & totum
corpus circumferimus. Et bene dicit in ora, quia ꝓ certo in
ter cæteras partes hominis ora maxime sunt frenanda. In
ore. n. notatur edacitas, quæ est frenanda per abstinentiam.
In ore notatur loquacitas, quæ est frenãda per cõtinentiã.
In ore notatur mordacitas, quæ est frenãda per patientiã.
De freno abstinentiæ põt dici illud Esai. 37. Frenũ ponã in
labijs tuis, & reducã te. De freno taciturnitatis & moderan
tiæ verborũ dr̃. Eccl. 28. Verbis tuis facito statera, & frenos
ori tuo rectos. De freno vero patientiæ dr̃. 2. Macha. 10. de
quinq; viris è cœlo ducatum præstãtibus Hebræis. Frenis
aureis decori. Aurum. n. percussum nõ resonat, patientiã si-
gnat, & iõ oẽs iusti possunt figurari in illis militibbs, qui ha
bebant frenos aureos &c. Freni. n. aurei sunt virtutes, quib.
vt dixi, mẽtis & carnis appetitus frenãtur. Patet ergo, q̃ est D
vnum frenum quod est prudentiæ. ¶ Tertiò dico, q̃ est vnũ
frenum, qđ est potentiæ, & istud est illud, quo Deus refre-
nat & tenet proteruitates malorum. s. mors iudicium, & pę
na æterna. De quo põt q͂libet dãnatus dicere illud Iob. 30.
Pharetrã suã aperuit, & afflixit me, & frenum posuit in os
meum. Istud est frenum, quo. s. eq͂. i. superbi & luxuriosi vio
lenter in inferno tenentur. Beati verò frenati sunt in patria
freno ecõtrario. s. freno laudis diuinæ, quo ornati dño præ
sentãtur. Esa. 48 Laude mea infrenabo te. Sic ergo patet, q̃
est frenum iustitię, prudentiæ, & potentiæ. Et possumus ad
dere frenum nequitiæ, quo. s. diabolus frenat oẽs malos, &
eos vbi vult ad iniqua deducit. Et istud est frenum tributi,
qđ est in maxillis oĩum populorũ, sicut dr̃. Esa. 30. Sufficit.

Frequentia. Frequenter.

Nota, qđ A
frequenter
& frequẽtia sæpe idẽ significant. Est autem frequẽtia bona
& mala. Boni. n. frequentant bona, & mali similiter mala.

De bona ergo & virtuali frequentatione pōt dici, ꝙ nō sufficit semel bonū facere, nisi hō ēt multotiens ipsum studeat frequentare. Sicut.n. sumptio cibi est frequentanda pp deperditi nutrimenti restaurationem, alias non posset vita vel sanitas conseruari, sic dico, ꝙ executio bonorum operum est continuanda si volumus in vita gratiæ vegetari. Et nota, qđ (sicut videmus) ad bonos pertinet

Frequenter	Ministrare, Visitare, Ieiunare, Segregare, Cogitare, Tolerare.	Debet (dico) iustus frequenter ministrare, sua largiēdo. Lu.10. Martha aūt satagebat circa frequēs ministeriū. Itē debet frequentare visitare, tristes consolando. Vnde il-

la matrona visitata q̄nq; p Heliseū dicebat illud. 3. Reg. 4. Vir iste Dei Sc̄tūs est, qui transit p nos frequēter. Itē debet frequenter ieiunare, carnē macerando. Mat.9. Nos & discipuli Ioannis frequenter ieiunamus. Itē debet se frequēter segregare, alta contēplando. Vñ. Io.18. dr̄, ꝙ trans torrentē cedron erat hortus, vbi Chr̄s frequenter cōueniebat cū discipulis suis. Itē debet frequenter cogitare, aspera meditando. s. mortē, iudicium, & infernum Eccl.12. Frequens meditatio carnis est afflictio. Item debet frequenter tolerare tristia supportando. Et sic dicebat Apost. 2. Cor. 11. ꝙ ipse fuerat in plagis supra modum, in mortibus frequenter. ¶Econtrario vero de malis dico, quod ipsi videlicet frequentant

Gaudenter vanas lætitias, Fætenter carnis spurcitias, Ardenter mundi diuitias, Audenter vocis iactantias.	Dico, ꝙ frequentant vanas lætitias, vt patet Esa.23. vbi dr̄ sic. Sume citharā, circui ciuitatē meretrix obliuioni

tradita, bene cane, frequenta canticum. Item ꝙ frequentant carnis spurcitias patet Dan.17. vbi de impudicis senib. dr̄, ꝙ frequentabant domum Ioachim, cuius. s. vxorem cupiebant fœdare. Item ꝙ frequentant mundi diuitias, ipsas. s. auare congregando patet Eccl.6. vbi dicitur. Est aliud malū, ꝙ vidi sub sole & quidē frequens apud hoīes: Vir, cui dedit Deus diuitias & substā &c. sequit̄. Nec tribuit ei Deus ptātem, vt comedat. Itē ꝙ frequentant verborum iactantias patet Prou.14. vbi dr̄, quod vbi verba sunt plurima, ibi egestas frequenter &c. Vide infra de sæpe, & similibus.

FRIGUS. Nota, ꝙ frigus habet repercutere, habet stipare & restringere, habet etiā nocere, & affligere. Est.n. frig⁹ seu frigiditas, q̄dā qualitas passiua, quæ habet motū á circunferentia versus centrū. Et iō ista habet partes materiæ, in quā agit congregare, & versus centrum constringere, & arcere. Et ideo p frigus pōt intelligi pœnitentiæ castitas vel abstinentia, quæ carnis voluptates habet restringere, timor Dei, qui vanas cogitationes habet repercutere, mundi vel inferni tribulatio, quæ homines affligere, gratiæ & deuotionis refrigeratio, quæ ardores habet reprimere. Frigus.n. pœnitētiæ desiccat carnis infectiones. Vnde Eccl.43. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aquis. Istud est frigus, propter, quod piger arare noluit, mendicabit ergo, & dabitur ei. Prouer.20. ¶Frigus diuini timoris restringit mentis diuagationes. Iō Apo.3. Vtinam calidus esses aut frigidus, quasi dicat, aut timorosus, aut charitatiu⁹. Item frigus tribulationis mūdi desiccat omnes delectationes. psal. Mittit crystallum suum sicut buccellas ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Frig⁹ vero æternæ damnationis tollit omnes consolationes. Deu. 28. Percutiet dominus egestate, febre & frigore, ardore, & æstu, & aere corrupto, & rubigine. ¶Itē frigus gratiæ & deuotionis refrigerat ardores & tētationes. Iste est calix aquę frigidæ, quem qui dederit, nō perdet mercedem suam. Math.10. Frigus indeuotionis extinguit amoris inflammationes. Zac.14. In die illa non erit lux, sed frigus & gelu &cæ. omitto, quamuis materia de se potest esse multum fertilis, q̄a paucę sunt in Biblia auctoritates. vide in tabula quæ fiet super opus istud.

A **Frons.** Nota, ꝙ frons est pars corporis apparentior, durior, & solidior, & ideo frons diuersimode signat in scriptura. Signat enim

Exteriorem conuersationem, Interiorem obstinationem, Solidiorem constantiā & perfectionem,	¶Primo ergo dico, ꝙ frons signat

apparentiam conuersationis, secundum Aristot. enim frons est quædā imago mentis, quia. s. in fronte apparent interiores animæ passiōes, sicut est tristitia vel lætitia. Sic pro certo in apparentia & cōuersatione exteriori apparent interiores aīæ passiones, siue bonæ fuerint siue malæ. vt.n. dicit Greg. Per hæc, quæ foris apparent, quid intus lateat aperitur. In ista enim fronte. i. in nostra exteriori apparentia debent relucere gratiæ, & virtutes, sicut quædam spiritualia signa. Apoc.7. Signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum. Reluceat ergo ibi

Virtus { Contritionis & pœnitentiæ, / Honestatis & verecundiæ, / Firmitatis & permanentiæ.

Reluceat ibi virtus pænitentiæ & contritionis. In fronte.n. solet interior tristitia apparere. Vñ Eze.9. Signa thau super frontē virorum gementium, & dolētium. Item reluceat ibi signū verecundiæ & deiectionis, quæ etiā solet in fronte hominis verecundi relucere. Et ista est illa lamina aurea, quā summus pontifex in fronte portare debebat sicut dr̄ Exod. 28. Quia vere in frōte & apparētia cuiuslibet pontificis, seu ecclesiastici cuiusq; nulla lamina clarior, nullus lapis p̄ciosior, nulla virtus decentior, q̄ verecundia & honestas. Istud est signum Dei viui, quo turba sanctorum signata, stare meruerunt ante thronum, & quo serui Dei signati, nocumentū angelicū euaserunt, sicut dr̄. Apoc. 7. Item reluceat in ea fronte signum constantiæ & perfectionis. Virtus.n. & audacia cuiuslibet aīalis in fronte præcipue apparet, vt dicit Aristo. ad denotandum, ꝙ quilibet Christiani, maxime ecclesiastici vel prælati, pro fide & Ecclā defendenda debēt esse frōtosi & animosi. Et sic isti figurabuntur in illis, de quib. dicitur Apo.14. ꝙ illi habebant nomen agni & nomē patris sui scriptum in frontib. eorum. sicut proprie fuerunt Apostoli & martyres, qui in fronte, & in promptu, & apparentia manifeste & notorie nomen Dei cū constantia prędicauerunt. Ista ergo est frons bonæ conuersationis. ¶Scdo dico, ꝙ inuenit̄ frons durę obstinationis. Sicut.n. vnicornis cornu habet in fronte, cū quo solet oīa alia aīalia ventilare, sic multi sunt pc̄tores, q̄ in fronte obstinationis suę cornua crudelitatis & superbiæ (p portāt, q̄ b. oēs socios durissime feriunt & molestant, figurati in illo hirco Dan.7. q̄ inter oculos vnicū cornu habebat, & contra meridiem & orientem fortitudinē ventilabat, & omnem bestiam ouinam lędebat, & subiugabat. In quo p̄culdubio viri obstinati figurātur á quib. omnes alij molestant̄. Ideo de Philisteo dr̄. 1. Reg.17. ꝙ percussus est in fronte, & infixus est lapis in fronte eius Philistei.n. i. mali, in fronte percutiuntur, quando in publico & in apparentia vitijs inficiuntur. Lapis vero infigitur, quando ibi obstinatio & inuerecundia proteruitas & inobedientia crudelitas quoq; & duritia generatur. Nota ergo, quod in ista frōte apparent generaliter tria vitia scilicet

Vitium	Impænitentiæ, Inuerecundiæ, Impudicitiæ.	Dico ergo impænitentiæ. Vnde Esa.47. Scio.n. quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, &

frons tua ęrea. Itē vitiū inuerecundiæ. Vñ Hie.3. Frons mulieris meretricis facta est tibi noluisti erubescere. Item vitium impudicitiæ. Vnde Apo.13. dicitur, ꝙ pusilli, & magni diuites & pauperes liberi & serui acceperunt characterem bestiæ in frontibus suis. De quibus tamen dicitur Apoc.14. quod omnes tales cruciabuntur igne & sulphure &c. Et re uera in frontibus ad literam apparet signum luxuriæ, sicut de malis mulieribus constat, quæ inuerecundæ sunt & frontosę, figuratæ in illa meretrice magna de qua fit mētio Apo. 17. quæ habebat in fronte scriptum. Babylon magna, mater fornicationum. Ista est ergo frons obstinationis. ¶Tertio dico, quod est frons constantiæ & perfectionis, de qua supra satis dictum est. De qua etiam dicitur Eze.3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum, & faciem tuam valentiorem faciebus eorum, quasi silicem, & adamantem dedi faciem tuam &c. Et sic patet de fronte.

Fructus. Fructificare. Nota, ꝙ fructus est illud, ꝙ vltimo de arbore expectatur. Ad fructum.n. velut ad vltimū finem ordinantur omnes arboris partes. s. germē flos, folium &c. Est enim fructus illud, ꝙ pro vtilitate hominum ab arborib. colligitur, & dicitur á fruendo, eo ꝙ ab hominibus fruitur vel etiam māducatur. Et ideo breuiter fructus potest multipliciter accipi in scriptura. Accipitur enim, vt communiter, p A

Operatione humana,
Prosperitate seu possessione mundana,
Refectione superna.

Fructificat .n. vir iustus per bonã operationẽ. Vñ Eze.17.dr̃ Vinea fructificauit in palmites,& emisit propagines.& Matth.7.Arbor bona fructus bonos facit.Fructificat impius per malorũ operum executionem: Vnde ibidẽ.Arbor mala fructum malum facit.Fructificat mundus per bonorum suorum productionem& emissionem.Vñ Lu.12.Hominis vnius diuitis ager vberes fructus attulit:fructificat ẽt paradisus per gaudiorũ propinationem & per beatorum recreationem.Vñ Esa.4.Erit fructus terræ sublimis.& Can.2. Fructus illius dulcis gutturi meo.Fructus ergo iusti est virtuosus,fructus impij est perniciosus,fructus mundi periculosus,fructus cæli est deliciosus. Dicamus ergo primo aliqd de fructu humano,q̃ est duplex.s.bonorũ & malorũ. De fructu bonorũ,q̃ est virtuosus dico,ꝙ sicut arbor, q̃ naturaliter radicẽ habet in terra inferius,staturã aũt erecta superiꝰ primo germina,deinde flores & tãdẽ fructus ꝓducit, sic verè vir iustus,q̃ radicem cordis habet inferius per humilitatẽ,erectus aũt est ad cælũ superius per contẽplationis sublimitatẽ,primo emittit germina bonarum cogitationũ, deinde flores sctãrũ affectionũ diffundit,& tandẽ fructus bonarũ operationũ producit.Vñ dr̃ Cant.7.Videamus si vinea nostra floruit,si flores fructus parturiunt,Nã sicut arbor,q̃ fructũ nõ facit,inutilis reputat̃,& ne vlterius terrã occupet succidit̃,& ignib.applicat̃,sic vere apud Deũ ille, q̃ fructus bonorum operũ nõ ꝓducit reputat̃ pœnitus nihil valere,quin imo ab ipso finaliter de horto huius mundi per mortẽ succiditur,& ignibus perpetuis deputatur.Vñ Mat.3. Iã securis ad radicem arboris posita est.Oĩs arbor,q̃ non facit fructũ, excidetur,& in ignem mittetur.& Ioã.15.dr̃.Ego sum vitis, & vos palmites,oẽm palmitem in me nõ ferentẽ fructũ, tollet eum,& omnem,q̃ fert fructum,purgabit eum , vt fructũ plus afferat.Et iõ charissimi,faciamus iuxta euangeliũ Mat. 3.Facite fructum dignum pœnitentiæ. vt sic ad nos videatur directum illud Eccl.29.Quasi rosa plantata super riuos aquarum fructificate.in quibus verbis aduerte , quod sicut arbor ad hoc,quod fructificet,debet habere tria scilicet

Culturam,
Staturam,
Loturam.

Culturã(dico)quantũ ad superfluorũ resecationẽ,ꝙ notat in verbo rosa,q̃.s.oĩ anno idiget ſm Plin.vt eius superflua resecent̃,itẽ staturã quantum ad firmam radicationem,ꝙ ondit̃ in verbo,[Plantata]item loturã quantum ad iugem humectationem, ꝙ onditur in verbo[Riuos aquarum]quia breuiter ista tria requiruntur in arbore ad hoc vt fructificet.s.vt excolatur,vt radicetur,vt irriget̃:sic vere charissimi dico spũal'r loquẽdo, qd' ad hoc,ꝙ hõ possit per bona opera fructificare, ista tria sunt necessaria,s.vt excolatur per pñiam asperiorẽ,quia.s.debet esse rosa,vt radicetur ꝑ permanentiã solidiorẽ,q̃a.s.debet esse plãtata,vt irrigetur per influentiã superiorem. q̃a.s. ipse debet esse super riuos aquarũ.¶Dico ergo,ꝙ si volumꝰ fructificare per bona opera,nos debemus ꝑ pñiam mala resecare.Et hoc ostenditur,cum dr̃[Rosa] Quasi rosa inquit, Rosa.n.sicut vinea,teste Pli.indiget cultura,debet .n. fodi, putari,resecari,& transplantari. Quia sicut idẽ dicit, rosa ꝓficit per incisionem & transplantationem,alijs si domestica fuerit,degenerat in siluestrem.Ad denotandũ,ꝙ si bene fructificare volumus,necesse est,vt culturã pñiæ subeamus, q̃a qui per pñiam non colitur,de domestico siluestris.i.de bono malus efficitur,quia re uera nobis proficit incisio correctionis,& transportatio moralis conuersationis & munitionis[Quasi rosa inquit]Et sic erit homo iuxta illud Eccl.24. quasi palma exaltata in cades,& quasi plantatio rosæ in hierico,quasi oliua speciosa in campis.Et nota,quod ipse dicit, ꝙ necesse est fructificare per pœnitentiam sicut palmam,sicut rosam,& sicut oliuam.Palma.n.fructificat in feruida regione;rosa fructificat in humida mansione;oliua vero fructificat in temperata habitatiõe.Simus ergo sicut palma & fructificemus per feruorem veræ dilectionis.Sicut.n. ſm Pliniũ,palma fructificat in locis feruidis & soli expositis, in locis vero frigidis nequaquam,sicut patet in Italia,quę est regio frigida,vbi sunt palmę nihil fructificantes,quæ si qñque fructus faciunt,ipsi tñ minime maturescunt;sic ꝓ certo charissimi si fructum bonorum operum ꝓducere volumus,necesse est,vt in feruore diuini amoris,vel ẽt in feruore pñiæ sedeamus.Nunquã.n.bonorum operum fructib.fecũdant̃ illi,q̃ frigore indeuotionis stringunt̃.Sicut.n.dr̃ Gal.5.Fructꝰ spũs est charitas,q̃a vere charissimi,sola charitas & dilectio facit fructificare ꝑ bona opera.Quia sicut dicit ps. Iustus vt palma florebit,sicut cedrus libani multiplicabit̃. Sicut ergo palma exaltata sum in cades.Cades.n. interpretat̃ mutata. ad denotandũ ꝙ illi q̃ sicut palma volunt fructificare, dñt de loco frigido ad calidũ de malo ad bonum,de virtute ad optimũ se mutare.Isti ergo fructificãt sicut palma,ꝑ feruorẽ dilectionis.Cant.7.Ascendã in palmã,& apprehendã fructus eius.¶Itẽ quidã fructificant sicut rosa in hierico,per humorem compassionis.Rosa.n.in locis humilis medius solet fructificare,quia vere nulllus põt fructum bonorum operũ ꝓducere,nisi humor pietatis & gratiæ ipsum valeat irrigare. C
Vnde de vinea dr̃ Ezec.17.ꝙ in tera bona sup aquas multas plãtata est,vt faciat frondes,& portet fructũ . E.de rosa dr̃ Eccl.50.Quasi rosa in dieb.veris,& quasi liliũ, q̃ est ĩ transitu aquæ.¶Itẽ dico,ꝙ quidã fructificant sicut oliua per temperamentum sufficientis possessionis.Dicit.n.Plinius, ꝙ oliua melius fructificat in temperata terra,quę.s.sit mediocris inter humilitatem & siccitatẽ,& inter caliditatem & frigiditatẽ,q̃a si terra nimis pinguis aut nimis macra fuerit,tũc oliua fructus ꝓducere nõ consueuit.Sic vere charissimi,multi sunt,q̃ nec in terra pingui prosperitatis, nec in terra macra paupertatis & aduersitatis fructificare possũt,imo status tẽperamentũ & mediũ exigunt & requirunt. Talis videbatur esse Salomõ,qui dicebat Prou.30.Nec diuitias, nec paupertatem dederis mihi dñe,sed tñ victui meo tribue necessaria.Quia vere multi sunt,quib.non ꝓficiunt, nec prospera nec aduersa,quia in prosperis corrumpunt̃ superflue eis vtẽdo,in aduersis vero deficiunt,ĩpatienter ferẽdo & desperando.Talib.n.esset necessaria tẽperata sufficiẽtia vt(sicut Apostolus dicebat.1.Tim.6.)Habentes alimenta, & quib. tegamur,his contenti simus.Tales ergo tenentes mediũ statum possunt per bona opera fructificare;qui si tenerẽt aliquẽ extremorum nullum possent fructum bonorũ operũ procreare.Patet de extremo diuitiarũ & ꝓsperitatis,in ficulnea Lu. 13.in qua erant folia,ad quam dum Christus se diuerteret, nõ inuenit ibi fructũ,q̃a vere sæpe fit,ꝙ illi,qui folijs diuitiarũ vestiunt̃,fructib.bonorũ operũ nõ ditant̃,q̃a sicut dr̃ Eccl.5.Qui amat diuitias fructũ,non capiet ex eis &c.Patet ẽt de extremis miseriarũ & calamitatis.Scribit̃.n.Mat.13.ꝙ semẽ,ꝙ sup petrã cecidit caruit fructu,q̃a nõ habuit humorẽ, Ad denotandũ ꝙ carentia humoris.i.tpalis substantiæ vel sustentationis,est cã qñq; carẽtiæ fructuũ bonorũ operationis & hoc ꝑꝑ vitiũ impatientiæ,furti,inuidiæ,murmuris & desperationis.ps.Fructum eorũ de terra perdes.Iõ de oliua i.de hoĩe mediocriter tẽperato & sufficienter ditato, ꝙ producat fructus bonorũ operũ & virtutũ patet in ps. vbi dr̃. Ego aũt sicut oliua fructificaui &.Hie.11.dr̃.Oliuã pulchrã vberẽ,fructiferã,speciosam vocauit Deꝰ nomen tuũ. Breuiter ergo bene dico,ꝙ q̃ bñ vult fructificare,debet ꝑ pñiam resecare,ꝙ ostensum est in verbo[Rosa]¶Insuper dico, qd' D vir iustus debet ꝑ permanentiã se radicare,ꝙ ostenditur cũ dr̃.Plantata.Plantatio.n.signat radicationẽ,stabilitatẽ,& durationẽ.Nã sicut arbor,q̃ non habet radicẽ bene fundatã,& radicatã non põt fructus facere,sic spũaliter hõ qui ꝑ perseuerãtiã in fide & morib.non est fundatus & firmiter radicatus,non põt fructu bonorũ fertiliter esse dotatus.Vt.n.dicit Sen.Non coualescit planta,q̃ sæpe transfertur. necesse est ergo perseuerare,qui bonum fructũ voluerit procreare]Plantata inquit]Vnde de viro iusto dr̃ in psa. ꝙ erit tanquã lignũ ꝙ plantatũ est secus decursus aquarũ,ꝙ fructum suũ dabit in tpe suo,& foliũ eius nõ defluet.Palma enim diu perseuerans plantata & profunde radicata,solet melius fructificare Solet.n. palma antiquior,tanto esse fæcundior, ſm Plin. Sic Sic vere hõ quanto diutius in bono antiquatur,& perseuerat,tanto melius & fertilius per bona opera fructificat.Esa. 37.Mittet radices deorsum,& faciet fructum suum . Debet ergo per permanentiam se radicare.¶Denique dico, quod E si fructificare volumus , nos debemus per influentiam nos irrigare,quod ostenditur,cum dicitur[Super riuos aquarum]Riui.n.aquarum,qui à fonte paradisi procedũt sunt diuina gratia,& deuotio cordis,clementia & compassio exterior modestia & alloquutio,sacra etiã scriptura & eruditio

talibus

talibus.n.riuis debet homo rigari,& humectari, & ad fructificandum per bona opera habilitari. Vñ de quolibet tali dicitur Hiere.2. Benedictus vir qui cõfidit in dño, & erit tanquam lignum, ꝙ plantatum est supaquas, quod ad humorem mittit radices, & non timebit cum venerit ęstus,& ĩ tẽpore siccitatis non erit sollicitũ,& erit foliũ eius viride, nec aliquando desinet facere fructum. Vbi aduerte, ꝙ hmõi irrigatio valet ad obtinendum fidei fundamentũ quia ad humorem mittit radices. valet ad sustinendum pænarũ nocumentum, quia non timebit cum venerit æstus valet ad cõtẽnendum bonorum detrimentum, qa in tẽpore siccitatis nõ erit solicitum. valet ad procurãdum virtutum paramentũ, quia erit folium, eius viride, valet ad producendum operũ complementũ, quia aliquando non desinet facere fructũ. ¶ Isti ergo riui spiritualis ĩnfluẽtiæ optimè figurant Apoc.22. vbi dicit Ioannes. Ostendit mihi dominus fluuium aquæ vitæ, splendidum tanq̃ crystallũ. Et dr̃ ibidẽ, ꝙ ex vtraq; parte fluminis lignũ vitæ afferens fructus duodecim per menses singulos,& folia ad sanitatem gentiũ. Iste fluuius charissimi, signat fluuium gratiæ & scientiæ, deuotionis & cõpassionis, quæ ẽt dicunt aquæ vitæ, salientes in vitam æternam. Io.4. Lignum ergo, ꝙ aquis istis rigat est vir iustus, qui prò certo p mẽses singulos fructus duodecim habet portare, si aquis istis debite fuerit irrigatus. Isti vero duodecim fruct⁹ spirituales enumerantur ab Apostolo ad Gala.5. Fructus inquit spiritus sunt charitas, gaudiũ, pax, patientia, bonitas, lõganimitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, cõtinentia castitas. De istis.n. fructibus qdam sunt, qui reficiũt Deũ. sicut est fides, gaudium charitas. quidam reficiunt proximũ, sicut est pax, patientia, bonitas, quidam nutriunt aĩam, sicut est longanimitas, benignitas, mansuetudo, quidã sunt qui reficiunt corpus, sicut est modestia, continentia, castitas. Fructificemus ergo super riuos aquarũ, & simus sicut amygdalus, sicut ficus, sicut palma, sicut vinea. Amygdalus.n. sterilis & antiqua fructificat & fœcundatur per radicis fixionẽ,& mali humoris emissionem. Ficus antiqua & sterilis vel sterilizata fęcundatur per fimi ad radicem appositionem,& per dulcis aquę irrigationem. Palma vero fœcundatur, quando sal vel cinis ad eius radicem immittit. Vinea vero sterilis fæcundatur, quando foditur atq; scindit. Sic vere charissimi, istis quattuor modis possumus fæcundari,& fructu bonorũ operũ ampliari. Radix.n. cordis nostri ad modum amygdali debet scindi per contritionẽ. Rigari debemus sicut ficus p gratiam & deuotionem. Sal & cinerem debemus habere sicut palma p prudẽtiam & discretionẽ,& per nostræ cinereitatis considerationem. Superfluos ramos diuitiarum debem⁹ p̃scindere more vineæ, per eleemosynarũ largitionẽ. Per contritionem ergo radicem cordis scindamus, vt per cõfessionem exeat corruptus. humor pctõrũ. Vñ Iohelis.2. Scindite corda vestra,& non vestimenta vestra. Per deuotionem nosipsos rigemus,& humectem⁹ vt habeam⁹ incremẽtũ meritorum. Vñ Eccl.24. Rigabo hortum plantationũ, inebriabo part⁹ mei fructum. Per considerationem sal discretionis & cinerẽ nr̃æ mortalitatis nobis adiungamus. vt euitemus periculũ mundi gaudiorũ. iuxta illud Mar.9. Habete in vobis sal. Per eleemosynarũ largitionẽ scindam⁹,& euellamus supfluitatem nostrorũ ramorũ, siue bonorũ tpaliũ. Eccl.35. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos &c. Et sic pro certo charissimi, si ista quattuor, fecerimus, fructus bonorum operum producemus. Fructificabimus.n. habebimus

F

Fructus {
Rubeos,
Albos,
Longos,
Rotũdos,
Duros,
Molles,
Amaros,
Dulces, }

Habeam⁹ ergo fruct⁹ rubeos charitatis, quia sicut dr̃ Gal.5. Fruct⁹ spirit⁹ est charitas. Habeam⁹ fruct. cãdidos castitatis. vnde Ec.39. Quasi rosa sup riuos aquarũ fructificata, quasi liban⁹ odorẽ suauitatis habete, florete flores quasi liliũ. Habeam⁹ fructus lõgos patiẽtiæ & maturitatis. vñ Iac.5. Agricola expectat preciosum fructũ terræ suæ. Habeamus fructũ rotũdũ obediẽtiæ & velocitatis. Proue.4. Primi & purissimi fruct⁹ eius. Itẽ habeamus fruct⁹ duros iustitiæ & seueritatis. Iac.3. Fructus iustitiæ in pace seminat. Item fructus molles pacis & benignitatis. Vnde Iob.22. Aquiesce & habeto pacẽ & per hoc habebis fructus optimos. Item habeam⁹ fructus amaros pœnitẽtiæ & asperitatis. Vnde Lu.3. Facite dignos fructus pęnitẽtiæ. Itẽ habeamus fruct⁹ dulces clemẽtiæ,& pietatis. Vnde Can.1. Fructus ei⁹ dulcis gutturi meo. Sic ergo dico, ꝙ nos poterimus fructificare per bona opera, si fuerimus

Per {
Influentiam irrigati,
Permanẽtia radicati,
Pœnitentiã relecati, }

Visum est ergo supra de fructu bonorum, qui est fructus bonus et virtuosus. ¶ Itẽ restat videre de fructu malorũ, q est malus & perniciosus. Teste.n. scriptura mala arbor malos fructus facit. Mat.7. qa sicut qdã sunt arbores, q̃ hñt fruct⁹ malos & venenosos, sicut dr̃ de iusquiamo, cui⁹ fructus, seu semẽ comedẽtibus est venenum, sic verè multi sunt homines, qui non fructificat nisi malos fructus malorũ operum, qui.s. comedẽtibus.s. imitantibus sunt mortiferi & venenosi. Sapiẽtiæ.4. Fructus eorũ inutiles,& acerbi ad manducãdũ. Tales.n. sunt sicut sambuca q̃ flores habet albos & odoriferos, fructus tñ habet fætidos atq; nigros, quia verè mundi pctõres quamuis in mũdo pulchre floreant p prosperitatem, habent tamen fructus operũ nigros per iniquitatem. De talibus fructibus loquit Proue.15. In fructibus impij cõturbatio. Et Prouer.16. dr̃, ꝙ multi fructus cũ iniquitate. Breuiter ergo fructus operationis malorũ est fructus perniciosus. Et hæc de fructu humano bono & malo sufficiant. ¶ Secundo dico, ꝙ est quidã fructus mundanus periculosus. Et iste est fructus huius mundi, q.s. diuiditur in fructus amaros diuitiarũ. Eccl.5. Qui amat diuitias fructũ nõ capiet ex eis, qui.s. amarus dr̃, qa ipsum multę sollicitudines comitantur. vnde Luc.8. de diuitijs dr̃, ꝙ exortæ spinæ suffocauerunt fructum. Item in fructus dulces delitiarum. Eccle.11. Initium dulcoris habet fructus illius. Itẽ in fructus pulchros scientiarum. Ephe.5. Fructus lucis est in oĩ bonitate. Scientiæ enim lucratiuæ videntur hoĩbus fructus pulchri, pp lucrum, quod apportant. De quo põt dici illud psal. A fructu frumẽti vinei,& olei multiplicati sunt. Frumẽtum, ꝙ est grossius, signat scientiã legum: vinum, ꝙ est dulcius, scientiã canonum: oleum, ꝙ est limpidius, scientiã medicorum. Istæ.n. tres sciẽtiæ & isti tres fructus faciunt hoĩes multiplicari,& diuitijs augmentari. Fructus diuitiarum est periculosus, quia nimis stringit per auaritiã. Vñ de diuite dr̃ Iob.20. Cũ satiatus fuerit arctabit. Fructus delitiarũ est periculosus, quia nimis laxat per luxuriã. Iste est.n. fructus illi⁹ arboris, quæ dr̃ taxus, qui ita laxat hoẽm, ꝙ ipsum interficit, quia sicut dr̃.1. Tim.5. Vidua viuens in delitijs, mortua est. Fructus sciẽtiarum periculosus est, quia nimis inflat per superbiã. Vnde.1. Cor.9. Sciẽtia inflat, charitas autem ædificat. Et nota. ꝙ iste ẽt fructus periculosus. qa verum aufert saporẽ, qa malum affert saporẽ, quia malum infert dolorẽ. Iste (dico) aufert saporẽ, qa sicut fructus peruertunt gustum, ne ineniat saporem in bono vino, sic mundi bona puertunt aĩæ gustum & appetitum, ne ĩ bonis spiritualib. inueniat saporẽ ꝙ figurat ĩ filijs Israel Nu.11. q fuerũt repleti fructibus ægyptijs.s. porris, cœpis, alijs,& peponib. iõ mãna dulcissimum abhorreant, & ad prædictos fructus anhelabant. Fuit etiã figuratum Iosuæ.5. vbi dr̃, ꝙ postq̃ filij Israel comederunt de fructib. terræ, defecit eis manna ad denotandum, ꝙ illi, q mundi fructib⁹ satiant, nunq̃ in mãna.i. in fructib. bonorum spiritualium dulcedine delectant. vnde Proue.12. De fructu oris sui vnusqsq; replebit. Iste ergo fructus tollit bonũ saporem. ¶ Item iste fructus affert malum saporem, Sicut.n. fructus mãdragoræ odore suo facit hoĩes dormire, sic bona tẽporalia huius mundi faciunt adoratores & amatores suos in pctõ delectari & qescere. Istud apparuit in illo diuite Lu.12. cuius ager vberes fruct⁹ attulit,& iõ ipse dicebat aĩæ. Aĩa mea multa bona habes reposita in annos plurimos epulare &c. ¶ Itẽ iste fructus infert magnum dolorẽ, qa sicut arbor, q̃ est multis fructib. onerata, à transeuntibus solet impeti,& p extorquendis fructibus baculis & lapidibus infestari, quãdoq; etiã frãgi pænit⁹ & cessari. Sic p certo in mundo isto accidit, ꝙ illi, qui fructibus bonorum temporalium p cæteris sunt repleti, vt cõiter à trãseũtib.i. à balliuis & pricipib. à tyrãnis & raptorib. ab inuidis & latronib. p cæteris sunt ĩpugnati. vñ psa. Venitq; locusta, & bruch⁹ cui⁹, nõ erat numer.& comedit oẽm fænum ĩ terra eorum,& fructum terræ eorum &c. Et alibi ĩ psa. Dedit erugini fructus eorum,& labores eorũ locustę. Locusta.n. quæ nõ cessat rodere q̃diu inuenit herbas & fructus, significat mundi raptores, q tãdiu non cessant simplices molestare, quãdiu fructus bonorum

temporalium ſperant ab eis reportare. Etiam de fructu delitiarum patet cum quantis laboribus acquiritur, & habeẽ. ¶ De fructu verò ſciarum cum quantis doloribus & ſudoribus colligitur, & poſtea poſsidetur, patet. Iſti.n.qui habent ſcias lucratiuas, non poſſunt habere requiem, quia.ſ.pro dãdis conſilijs ab hominibus fatigantur, ſicut patet Lu.13.vbi dr̃, ꝙ Ieſus iuit ad ficulneam, quærens in ea fructus, quæ tñ non habebat niſi folia, quia.ſ.tales non habent veros fruct⁹ rerum, ſed folia verborum. Et ſic ergo bene dico, ꝙ iſte fructus eſt cãns dolorem, ſoporem, & ſaporem. Et hæc de fru-

D ctu mundano ſufficiant. ¶ Tertio dico, ꝙ eſt quidam fructus ſupernus & delitioſus, & iſte fructus eſt triplex.ſ.gratiæ, euchariſtiæ, gloriæ. Fructus gratiæ eſt ſuſtẽtatiuus, fructus euchariſtię eſt roboratiu⁹, fructus gloriæ eſt ſatiatiuus &c. Vel alio modo dico ſic, ꝙ fructu gratiæ ſuſtentãtur incipientes. Fructu euchariſtiæ roborantur proficientes. Fructu cœleſtis gloriæ ſatiantur peruenientes. Fructus gratiæ dat ſanitatem pctõrib. Fructus euchariſtiæ dat firmitatem viatoribus. Fructus cœleſtis gloriæ dat ſatietatẽ appræhenſorib. ¶ Fructus ergo gratiæ malis denegaẽ. Vnde Gen.3.dr̃, ꝙ poſt peccatum, fructus ligni vitæ fuit hoĩ denegatus. vnde in pſa. dr̃. Fructum eorum de terra perdes &c. Fructus euchariſtię bonis tñ datur. Vnde iſte eſt ſicut fructus amygdalarum, qui ẜm Plini. hominib. dat ſanitatem, vulpib. autem dat mortẽ. Ad denotandum, ꝙ fructus corporis Chr̃i eſt hominibus.i. bonis perſonis ſanitas, vulpib. vero & pctõrib. eſt mors & æterna calamitas. Iſte eſt ergo fructus, quem terra noſtra i. beata Virgo nobis protulit, atq; dedit iuxta illud pſa. Terra noſtra dedit fructum ſuum. Iſte eſt ille fructus, quem duo exploratores attulerunt de terra promiſsionis in deſertum, vt filios Iſrael allicerent ad illuc eundum, ſicut dr̃ Nume. 13. Duo.n.exploratores iſti fuerunt Gabriel & beata Virgo, q. de terra promiſsionis paradiſi, iſtum fructum dulciſsimum in veſte humanitatis nobis ad deſertum huius ſęculi detulerunt, vt exinde ad vbertatem cœleſtis patriæ moueremur. Iſte eſt fructus, de quo beatæ Virgini dictum fuit Luc.1. Benedicta in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Et Deut.28.dr̃. Benedictus fructus ventris tui & terræ tuæ. Iſte eſt ergo fructus roboratiuus, quia in fortitudine cibi iſtius poteſt ire. Helias vſq; ad montem Dei. Panis.n. ſicut dr̃ in pſal. cor hominis confirmat. ¶ Sed adhuc dico, qđ fructus gloriæ eſt ſatiatiuus. De iſto dr̃ in pſal. Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Sicut.n. fructus in mẽſa diuitum dantur vltimi, ſicut fructus, qui ſunt in ſummitate, ſunt ſuauiſsimi, q̃uis ad habendum ſunt difficillimi ſicut etiam fructus qui naſcuntin mõtibus ſunt ſuauiſsimi, ſicut dicit Iſaac. in diætis, ſic ꝑ certo fructus gloriæ paradiſi, qui in ſuperiori mõte & ſummitate cœli naſcuntur, ſuauiſsimi eſſe creduntur. Et iõ in menſa cęleſtis regis in fine.ſ.poſt montem ſanctis hoĩbus conferuntur, vt exinde perpetuo ſatiantur quamuis ad iſtos faciendum non modica difficultas habeatur, quia ſicut dr̃ ad Hebr.12. Omnis diſciplina præſenti nõ videtur eſſe gaudij, ſed mœroris, poſtea autem fructum pacatiſsimum exercitatis per eam reddet. Quia ſicut dicit Sap.3. Bonorũ laborũ glorioſus eſt fructus. Et ideo breuiter de iuſto fructu poteſt intelligi illud Deu. 33. De benedictione domini terra eius, de pomis fructũũ ſolis & lunæ, de pomis colium æternorum fructibus terræ, & plenitudine ei⁹. Et ſic patet, quòd triplex eſt fructus, ſupernus & delicioſus. ſ. fructus inchoatiuus, qui eſt gratia, proſecutiuus, qui eſt Euchariſtia, fructus conſumatiuus, qui eſt cœleſtis gloria. Et ſic patet in generali triplex fructus, ſcilicet ſupernus & delicioſus mundanus, & pernicioſus humanus, q. eſt virtuoſus & vitioſus. Et hæc de fructu ſufficiant. Vide infra de Sterilitate.

A **Frumentum.** Nota, quod frumẽtũ ſignat quodcunq; ſpirituale vel temporale nutrimentum. Signat enim

Nutrimentum {
Spiritualis gratiæ,
Euchariſtiæ,
Doctrinæ vel ſcientiæ,
Temporalis affluentiæ,
Cœleſtis glorię.

Signat (dico) nutrimẽtum ſpiritualis gratiæ. Et iſtud eſt frumẽtũ, quo Ioſeph ĩcepit implere ſaccos fratrum ſuorum, ſicut dr̃ Gene. 44. Imple ſaccos eorũ frumẽto &c. Quia verè frater noſter Chr̃s ſumme cupit, vt plenos ſaccos frumento.i. conſcientias gratia plenas habeamus. Vnde Iudith. Congregauerunt frumenta in præparationem pugnę. ¶ Item ſignat nutrimentum Euchariſtię. Et iõ de ipſo dr̃ in pſa. Cibauit illos, ex adipe frumenti. Iſtud eſt.n. granum frumenti, quod in hortu virginalis vteri fuit ſeminatum per incarnationem, tandem in cruce fuit mortificatum per paſsionem, modo eſt ſumme multiplicatum per gratiæ & gloriæ pullulationem. Sicut.n dr̃ Io. 12. Niſi granum frumenti cadens ĩ terra mortuum fuerit, ipſum ſolũ manet, ſi vero mortuum fuerit multum fructum affert. Et ideo de illis qui habent iuſtum fructum, dr̃ in pſal. A fructu frumenti vini & olei multiplicati ſunt. ¶ Item eſt nutrimentum doctrinæ & ſcientiæ, & de hoc dr̃ in pſal. Induti ſunt arietes ouiũ, & valles abundabunt frumento clamabunt et.n. hymnũ dicent. Valles.n. ſunt humiles, q. ꝑ cæteris frumẽto ſcientiæ & doctrinę ſunt repleti, & ideo ad clamandum, & ad docendum vera ſunt, vt communiter, magis apti. De iſto frumento dr̃ Iob.37. Frumentum deſiderat nubes, & nubes ſpargunt lumen ſuum. ¶ Item eſt nutrimentũ tpalis opulentiæ. Oſeæ.2. dr̃. Dedi eis frumentũ, vinũ & oleũ, argẽtũ & aurũ multiplicaui &c. ¶ Vltimo vero eſt nutrimentũ glorię, vel affluetię. Et ideo de hoc dicitur Zacha 9. Quid bonum eius, & quid pulchrum ei. niſi ſi frumentum electorum? Et de iſto frumento dicitur Hie.31. Confluent ad bona domini ſuper frumento, vineo, & oleo & Sufficiant & hæc.

Fruſtra. Nota, ꝙ illud dr̃ eſſe fruſtra, cuius legitima ceſſat ratio ſiue cauſa. Fruſtra.n. propriè dr̃, ꝙ factum inutiliter reperiẽ. Et iõ fruſtra ad impios, q.ſ. nihil ſciunt rationabiliter facere, ſed ſp fruſtra & inutiliter laborare. Deus aũt & natura & viri iuſti nihil faciunt fruſtra, q̃a ſi multa facta fruſtra videanẽ nobis, tñ ſi cauſas videremus, eorũ q.ſ. apud eos ſunt occultè, facta non fruſtra, ſed rationabiliter viderentur. vnde Iob.5.dr̃ ꝙ nihil ĩ terra ſine cã fit. Et Iob.34 dr̃ ꝙ verè De⁹ non cõdenabit fruſtra, nec oĩptẽs ſubuertet iudicium. Notabis ergo br̃, ꝙ mali ſolent fruſtra

A

Congregare,
Laborare,
Vigilare,
Incedere,
Confidere,
Viuere.
¶ Item fruſtra,
Conturbantur,
Caſtigantur,
Conſolantur,
Operantur,
Componuntur,
Colloquuntur,
Extolluntur,
Decipiuntur,

Dico ergo ꝙ mali fruſtra congregãt per Auaritiam. Conſtat.n. ꝙ auari non gaudent de bonis ſuis, immo ipſi fruſtra accumulant alienis. Vnde in perſona taliũ dicitur Eccle.2. ſic. Coaceruaui mihi argẽtũ & aurũ &c. Sequiẽ. Cũq; me cõuertiſſem ad vniuerſos labores, quibus fruſtra ſudaueram, vidi in omnibus vanitatem. Vnde auari poſt mortẽ ſuã poſſunt dicere illud.1.Reg. 25. Verè fruſtra ſeruauimus omnia. Illud.n. fruſtra ſeruatũ dicitur, quod non ad vtilitatem propriã ſed ad alienam ordinatur. Vnde talibus dicitur Leuit.26. Fruſtra ſeretis ſementẽ quia ab alienis deuorabitur. ¶ Item mali fruſtra laborãt per diligẽtiã. Mali.n. valde laborãt, ſed labores fruſtra, & inutiliter fiunt, inquantum ipſos ad bonum finẽ non ordinant. Iob.6. Impius ſum quare fruſtra laboraui? Ecõuerſo aũt de bonis dr̃ Eſ. 65. Nõ laborabunt fruſtra, q̃a ſemẽ benedictorum eſt. ¶ Itẽ mali fruſtra vigilant per ſapiẽtiam. pſal. Niſi dñs cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilãt qui cuſtodit eam. ¶ Item fruſtra ambulant per ignorantiã. Ille enim, qui vadit & neſcit quo debeat tendere, fruſtra dicitur incedere. Vnde dicitur Iob.13. Deus decipit eos.i. permittit decipi, vt fruſtra incedant per inuium. Palpabunt quaſi in tenebris & nõ in luce, & errare faciet eos quaſi ebrios. ¶ Itẽ fruſtra ſperãt per cõfidẽtiã. Mali.n. ſperãt finaliter ad gloriã paradiſi venire, ſed hoc eſt fruſtra. Iob.15. Nõ credat fruſtra

B errore deceptus, ꝙ aliquo ꝓcio redimendus ſit. ¶ Item fruſtra viuunt per inſolẽtiam. Vita.n. malorum fruſtra eſt, & ꝓ nihilo, quia ad nullum bonum ordinatur, quinimo melius fuiſſet talib.n. nati nõ fuiſſent. Eccle.5. Fruſtra venit, & pergit ad tenebras, & obliuione delebiẽ nomen eius. ¶ Itẽ fruſtra cõturbantur per vanum timorem. Mali.n. trepidãt timore vbi non fuit timor. pſa. Veruntamen in imagine pertrãſit homo, ſed & fruſtra conturbatur. Item fruſtra caſtiganẽ per pœnæ rigorem. Obſtinati enim ſunt, nec ꝓficit correctio & tribulatio, quæ infertur. Hierem.2. Fruſtra percuſsi filios veſtros, diſciplinam non receperunt. ¶ Item fruſtra conſolantur per verbi dulcorem: Cõſolationes enim factæ per malos fruſtra fiunt, quia ſemper ad adulationem, & malũ tendunt. Iob.21.

Iob.21. Quare frustra consolamini me, cum respõsio vestra
ostensa sit contradicere veritati? ¶ Item frustra operanť per
vanum sudorem. Constat.n. ꝙ opera eorum sunt opera iuti
lia, & labores sine fructu, sicut dr̄ Sapientiæ. 3. Et hoc q̃a de
ipsorum operibus cum sint mortua, non sequitur vita æter-
na. Vñ de talibus vr̄ Hie.46. frustra multiplicasti medicinā,
sanitas non erit tibi. Ideò malis sacerdotibus dr̄ Esa. 1. Ne
offeratis mihi sacrificium frustra. ¶ Frustra componuntur
per fictum decorem, sicut sunt hypochritæ, qui frustra, & si
ne fructu ornant, componunt couuersatione suam. Vñ Hie.
4. i psona meretricis ornatæ dr̄. Cum vestieris te coccineo,
cũ ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tu
os, frustra componeris. Vnde etiā de hypocritis pōt intelli
gi illud Prouerb.29. Pulchras frustra habet claudus tibias.
¶ Item frustra colloquuntur per vanum clamorē. Verba.n.
malorum vana & frustatoria, & mendacia sunt. Iob.35. Igi-
tur Iob frustra aperuit os suum. Iob interpretať dolens. si-
gnificans pctōrē, q dolendo & inuidendo loquitur contra
bonos, contra illud Proue. 24. Ne sis testis frustra cōtra p
ximum tuum. Item frustra extolluntur p vanum honorē, con
tra quos dr̄. 2. Mac.7. Tu aũt scelestissimè noli frustra extol
lli. ¶ Itē frustra decipiunť p vanũ errorē. 2. Mac.7. Noli fru
stra errara. Iō reprehensiuè dr̄ Eccl.2. Risum reputaui erro
rē, & gaudio dixi, quid frustra decipis? &c. Patet ergo q̃ño
frustra signat multitudinē vitiorum, q̄.s. frustra fiunt, vel p
q̄ hoies frustranť, & decipiunť &c. Sufficit. Vide de Vano.

A **Fruges.** Nota bñ, ꝙ per fruges in scriptura intelligũ
tur bona tpalia, opera virtuosa, præmia eter
nalia, primæ fruges sunt pauperibus distribuēdæ. vnde Pro
uer.3. De primitijs frugum tuarum da pauperibus. Secūdæ
fruges Deo sunt attribuēdæ. Vnde Nu. 18. Vniuersa frugũ
initia, quæ gignit humus, dño deportātur. De istis verò fru-
gib. i. de nostris operib. pōt dici illud Gen.47. Accipite se-
mina, & seminate agros, vt fruges habere possitis. Tertię ve
rò fruges sunt bonis contribuendæ. s. electis. Vnde Ecclesi.
20. Qui operatur terram suam, inaltabit aceruum frugum.

A **FVgere.** Nota, ꝙ fugere idem est, ꝙ ab
aliquo termino cum celeritate
abire & recedere. Et ideò sm, ꝙ terminus
à quo quis fugit potest esse bonus vel mal⁹,
sm hoc fuga ab ipso termino pōt esse vir-
tuosa vel vitiosa. Possumus ergo distingue-
re duplicem fuga.n, vnam. s. laudabilē, aliā vituperabilem,
vnam bonam & aliam malam, vnam meritoriam, & aliam
deceptoriam. Fuga bona est, qñ à malo fugimus, vt qñ rece
dimus à mũdo, à diabolo, vel à pctō. vnde. 1. Reg. 19. Fugit
Dauid, & saluatus est. Fuga mala est qñ recedimus à Deo, à
bono cōsortio, vel ab opere pfecto. & sic videbať Ionas fu-
gere, q abijt, vt fugeret à facie dñi, & iō (sicut dr̄ Ionæ.2.) à
B mari & à ceto fuit absorptus. ¶ Notabo ergo, ꝙ est q̄dā fu-
ga mobilitatis & incōstātię, de qua dr̄ Iob. 13. Hō quasi flos
egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra. ¶ Est fuga de
bilitatis & impotētiæ. Et ista est fuga diaboli, q recte simi-
lis est hyenæ, q̄ fugientem hoiem sequiť, sequentē fugit &c.
quia diabolus fugientes & tepidos solet inuadere, audaces
verò & resistentes solet timere, & fugere. vnde Iac.4. Resi-
stite diabolo, & fugiet à vobis. ¶ Item est fuga sagacitatis &
puidentiæ. Et ista est fuga bonorũ sapientium, qui pruden
ter fugiunt, cauent, & relinquunt illa, q̄ sibi vident cōtraria
& nociua. De qua dr̄ Eccl.21. Quasi à facie colubri fuge pec
catum &c. Et de ista si placet latius differemus. Dicam⁹.n.
q (sicut videmus) naturaliter oia fugiunt suum contrariũ.
Et inde est, ꝙ in æstate fontes & putei solent esse frigidio-
res, ꝙ vtiq; accidit pp frigiditatem quæ exteriorē aeris ca-
lorem refugit, & ab ipso sicut à suo contrario in terra in in-
teriorib. se abscōdit. Et inde ēt est, ꝙ natura quibusdā im-
potentib. aīalibus dedit summam corporis leuitatem, sicut
sunt lepores & capreoli, & hoc fecit, quia qui non poterāt
se saluare à suis contrarijs eis resistendo, se saluarent ab eis
fugiendo. quib. exēplis vtiq; docemur, ꝙ à nostris contra-
rijs debemus fugere, & ne forsitan succũbamus, ab eis cau-
tius resilire. Constat.n. ꝙ sumus impotentes & inualidi, &
ad resistendum tentationib. & tribulationib. valde debiles
& infirmi, & iō nō habemus remediũ nisi prudenter fugia-
mus, ꝙ a pcti occasionibus caueamus, exēplo Ioseph, qui re
licto in manu dñæ suæ pallio, ab ipsa fugit, & recessit. vt sic
de ipso, & de quolibet fugere volēte possit dici illud Amos
2. Robustus corde inter fortes nudus fugiet. Et de quolibet
exponatur illud psa. Mare vidit & fugit, Iordanis cōuersus
est retrorsum. Et vr̄, ꝙ in verbis istis ostenduntur tria, quæ
ad bñ agendum sunt necessaria. oportet.n. exonerare sarci-
nā q̄ deferimus, oportet considerare terminum detestabilē
quem dimittimus, oportet desiderare terminũ detestabilē
ad quē tendimus. Per ista.n. tria. excitamur ad bene agen-
dum. s. per expoliationem sarcinæ. s. pctōrum vel bonorum
tpalium, qñ ipsam videmus importabilem, qd̄ ostenditur
cum dr̄ mare, q̃a mare hēt se purificare ab hoib. superfluis.
Per considerationem termini à quo, qñ illum videmus de-
testabilem, q ostenditur, cũ dr̄. Vidit & fugit. Per deside ra-
tionem termini ad quem, qñ ipsum videmus delectabilem,
ꝙ ostendiť, cum dr̄. Cōuersus est retrorsum, ad Deum vel
ad Paradisum, quem retro nos antea tenebam⁹. Oporteter
go eum, qui vult fugere, deponere deteriora. [Mare inq̃t.]
Relinquere anteriora. [Vidit inq̃t & fugit]. Diligere poste-
riora. i. Deum & Paradisum, q̄ post mortem acq̃runť] Con
uersus inq̃t est retrorsum]. ¶ Primò igiť dico, ꝙ debem⁹ fu C
gere abijciendo sarcinā deteriorem, ꝙ osteuditur cum dr̄.
[Mare,] q̃a sicut mare qñ feruet, solet oēs immunditias abij
cere, & superfluis oīb. & rebus mortuis se purgare, sic qui
bene vult fugere, dēt per cōtritionem feruescere, iuxta il-
lud Iob.41. Feruescere faciet quasi ollā pfundum maris. &
oīb. malis onerib. i. oīb. pctīs & bonis tpalib. q̄tum ad affe-
ctum debet se exonerare & expedire. Vnde Psa. Conuertit
mare in aridā. Et Apoc.20. Mare dedit mortuos suos. Sicut
.n. videmus, ille, q bene vult currere & fugere, solet ab oī-
bus sarcinis se exonerare. Vnde de leone dicit Plinius, ꝙ si
qñ repletus est cibarijs, inuadatur à venatore, timēs ne pp
repletionem fugere nequeat, solet comestos cibos euome-
re, & ipsos cũ pprijs vnguib. de gutture suo eijcere. Simia.
n. pp onus sotularium, quib. se imprudenter dr̄ ligare, cum
ipsos ad voluntatem dimittere nequeat, pp pondus etiam
filiorum quos imprudenter dr̄ portare, veniente venatore
fugere non valens, capi necessario se permittit. Aper ēt pp
ardorem suæ interioris vrinæ in fugiendo grauari dr̄, & iō
nisi ipsam eiecerit, faciliter capitur, & superatur. Quib. vti-
que exemplis docemur, ꝙ oīa, q̄ ad fugā vitiorũ nobis sunt
grauia & nociua, debem⁹ abijcere, vt sic sine periculo pos-
simus fugere & recedere. Repletio.n. ciborum. i. abundan-
tia bonorum tpalium, onus filiorum. i. nimia affectio parē
tum carnalium, ardor ēt vrinæ siue humorum. i. infectio in
teriorũ criminũ cordialiũ, nos grauāt & impediunt ad vir
tualiter fugiēdũ, iuxta illud Amos 2. Peribit fuga à veloce,
& fortis nō obtinebit virtutem suā. Necesse est ergo, vt ci-
bos tpalium per eleemosynas eijciamus, vt filijs. i. parētum
carnalium amore nos sagaciter excutiamus, vt vrina arden
ti. i. interiorib. criminib. nos per confessionem expediam⁹.
Et sic cum ab oīb. istis fuerimus denudati, & ad modũ ma
ris purgati & purificati, tunc fugere poterimus, & à cũctis
periculis nos saluare. Vnde Amos.2. Robustus corde inter
fortes nudus effugiet. Sicut.n. castor truncat sibi testiculos,
sicut elephas rumpit dentes eburneos, vt fugere dimittatur
sic q̃cq̃d pōt in nobis esse cā periculi, debemus dimittere,
vt à periculo possimus fugere. vnde. v. Mac.7. Proiecerunt
arma sua, & fugerunt. Iō de motu, de fuga, & de recessu isti⁹
maris dr̄ in psa. Moueatur mare, & plenitudo eius. & iterũ.
Quid est tibi mare, ꝙ fugisti? Fugiamus ergo abijciēdo sar-
cinā deteriorē. mare inq̃t. Secũdò dico, ꝙ si bene volumus D
fugere, nos debemus respicere terminum anteriorem. [Vi
dit inq̃t & fugit.] Hō.n. tunc aīatur ad bene agendum, & fu
giendum de aliquo loco, quādo videt locum illum esse pe-
riculosum. Pisces.n. videntes periculum rhetis, non libēter
intrāt. Vnde mugil est piscis, q perpēdens rhete piscatoris,
ita cito fertur resilire, & fugere, ꝙ rectius videatur volare,
q̄ saltare. Pisces ēt sm Plin. li. 10. (vt assumit Vincentius in
speculo naturali li. 13. c.7.) gñaliter locum occisionis vel ab
lutionis alterius piscis solent fugere, & odorem sanguinis
suorũ sociorum horrere. Nautæ ēt pericula maris attentè
fugiunt, & cum ipsa perpenderint, ad ea non accedunt. Sic
verè charissimi, quia diabolus, mundus & caro sunt sicut q̃
dam termini periculosissimi, quia. s. erga diabolum inuenie
mus

mus rhete deceptionis quia periculum in falsis fratrib. 2. Cor.11. Erga mūdum inueniemus periculum turbationis quia periculum in mari. ibidē. Erga carnem inueniemus periculum falsæ delectationis, q͠a periculum in fluminib. Ibidem. Et sic erga pc̄tm̄ inueniemus periculum, mortis damnationis, quia sicut dr̄ Eccl.4. Qui amat peribit in illo. Ideo dico, ꝙ debemus abinde fugere, & recedere, & ibidem aliqualiter non manere. Fugiamus ergo diabolum, qui semp parat nobis rhete alicuius tentationis. vnde Amos. 5. Fugiat vir à facie leonis. Fugiamus mundum, quia verè iste est mare, vbi est periculum multiplicis tribulationis. Ibi.n. est fluctus superbiæ. Ibi vorago seu stilla auaritiæ; ibi bitalassus luxuriæ, ibi cantus syrenarum. i. deceptio falsorum amicorum, ibi piratæ. i. societates hoīum peruersorū. Mundus ergo est illa ciuitas, de qua Hie.51. Fugite de medio babylonis vt saluet vnusquisq; aīam suam. Item fugiamus carnē, q͠a ꝑ certo iste est locus falsæ delectationis. Exemplo naturarum, qui cantus & saltus fugiunt syrenarum. Vnde de fuga malæ mulieris pōt dici illud Proue.4. Fuge ab ea, nec transeas per illam, declina, & desere eā. Et Eccl.7. dr̄. Vincula sunt manus eius, q placet Deo, effugiet illam. Item fugiamus pc̄tm̄, q͠a ꝑ certo iste est locus occisionis, & perditionis. In isto .n. loco fuerunt occisi, & interfecti, dānati pariter & pditi multi socij nr̄i, q pcesserunt nos. Et iō qn̄ sentimus odorem & infamiā suæ occisionis & damnationis, dico, ꝙ istū locū. i. istū actū debemus fugere, & ab ipso q̄tō poterimus abstinere, iuxta illud Eccl.21. Quasi à facie colubri fuge pc̄tm̄, q͠a dentes leonis dentes eius, interficientes aīas hoīum. Quasi romphea bis acuta oīs iniqtas. Vidit (inquit) ergo & fugit. quasi diceret. Si hō ista pericula viderit, & prudēter cōsiderauerit, ipse, si sapiens est, fugiet, & cauebit, vt in persona mundi, diaboli vel pc̄ti, dicatur illud psa. Qui viderunt me, foras fugerunt à me. & Hester.14. dr̄, ꝙ hester regina cōfugit ad dn̄m, pauens periculum, ꝙ imminebat. Iste est ergo terminus à quo, q est periculosus, & iō ab eo est fugiendum. Nota ergo, ꝙ fugiendum est à detractione verbali, q̄ interficit, ab inquinatione carnali, q̄ nos inficit, ab affectione mentali, cui nihil sufficit, a cōgregatione mundiali, quæ non perficit, ab inflammatione tpali, q̄ nos afficit. ¶ Fugiamus ergo linguā detractionis Iob. 19. Fugite quoq; à facie gladij. Lingua.n. ad modū gladij est facta, & iō ꝑ gladium intelligitur vitium linguę. Psa. Lingua eorū gladius acutus, quod. s. fugiēdū est, & merito, q͠a sicut dr̄ Hie. 44. Qui fugerint gladium, reuertent̄, de terra Aegypti. ¶ Itē fugiamus maculā infectionis. s. pc̄tm̄ luxuriæ. 1. Cor.6. Fugite fornicationem &c. ¶ Item fugiamus faculā affectionis .i. vana desideria. 2. Tim.2. Iuuenilia desideria fuge. ¶ Item fugiamus chordulā mūdanæ federationis. s. societates malorum, exemplo. s. Tho. de quo dr̄ Tho.1. ꝙ fugiebat cōsortia hoīum, qui adorabant vitulos aureos, & solus pergebat ad Hierusalem ad templum dn̄i, & ibi adorabat. Et ꝑ certo fuga malæ societatis & occasionis summè est necessaria. Psal. Ecce elongaui fugiens & mansi in solitudine. ¶ Itē fugiamus situlā auaritiæ & ambitionis. 2. Pet.1. Fugientes eius, quæ in mundo est concupiscentię corruptionē. Isti ergo sunt mali termini, à quib. est fugiendum & recedendū. 1. Tim.6. Tu autem hō Dei hoc fuge. Fugiamus ergo respiciēdo terminum anteriorem. ¶ Tertiò fugiamus aspiciendo terminū vtiliorem vel posteriorem. Conuersus est inqt retrorsum. Ille.n. qui ab aliquo loco fugit, & resilit, necesse est, vt se ad aliū retrouertat. Et iō tunc hō ad fugam fortius aīat̄, qn̄ ex bonitate sperata vtilitate ad terminum, ad quē tendit, allicitur, & delectantur. Et q͠a charissimi, à diabolo, mūdo, & carne vel pc̄tō debemus fugere, terminus, ad quē fugere debemus, est ipse Deus vel Paradisus, q. s. terminus est valde vtilis & delectabilis &c. iō dico quod ex eius consideratione debemus ad ipsum fugere, & ad eius adiutoriū nos trāsferre. Sicut.n. puer læsus fugit ad matris gremium, hō grauatus fugit & recurrit ad superioris psidium, populus impugnatus fugit ad castri refugiū, sic verè nos in quacunq; nr̄a tribulatione refugere, debemus ad Dei adiutorium & remediū, q͠a vt dr̄ Proue.18. Turris fortissima nomen dn̄i, ad ipsum fugit iustus & saluabitur. Et bene saluabitur: transfugæ.n. apud antiquos seruabantur ab illis, ad quos transfugiebant sicut patet de Dauid, q fugit ad Ahis à facie Saulis mali regis sicut dr̄. 1. Reg.21. Ad qđ facit scriptura Deut.33. vbi pn̄s pcepit sic. Non tradas seruum dn̄o suo, q ad te confugerit. Quia re uera si ad dn̄m confugerimus, à diabolo (qui in statu pc̄ti noster dn̄s fuerat) tuti erimus. Deus.n. & status grӕ est sicut ciuitas refugij, ad quàm oportebat transfugere, si quis volebat ab homicidio tutus esse. Deut.19. Quia pro certo si aīam nr̄am occiderimus ꝑ pc̄tm̄ necesse est, ꝙ ad Deum, & ad Ecclesiæ, & gratiæ statū fugiamus, si mortem æternam effugere cupiamus. 1. Re.4. Fugit vnusquisq; in tabernaculum suum. Cōuertamur ergo retrorsum, & fugiamus ad protectionem diuini nominis, ad refectionem superni culminis, ad recreationē æterni luminis, iuxta illud Esa.44. Cōuersi sunt sapientes retrorsum. Deus.n. & bona Paradisi dicuntur esse retrorsum, eo. s. q͠a cum ab eis recesserimus per pc̄tm̄, & ipsa retro nos posuerimus, ad ea debemus retro nos conuertere, & ꝑ pn̄iam ad ipsa confugere, & ab illis, quæ prius amaueramus, retrocedere, & resilire. Vnde Thre.1. Ipsa autem gemens cōuersa est retrorsum. Fugiamus ergo ad Deum & ad paradisum sicut ad montem protectionis, sicut ad fontem refectionis, sicut ad pontem saluationis. Fugiamus (dico) ad istum sicut ad montē protectionis. Vnde Cant.8. Fuge dilecte mi, assimilare capreæ hinnuloq; ceruorum super montes Bethel. Simus ergo sicut Loth, cui dictū est Gene.19. Non stes in oī circa regione, sed in monte saluū te fac. Vnde. 1. Mac. 2. Fugit ipse & filij eius (ipse. s. Mathatias) in montes. Matt. 24. Qui in iudea sunt, fugiāt ad montes. Itē fugiamus ad ipsum sicut ad fontē refectionis, q͠a sicut ceruus & fugiēs & sitiēs currit ad fontes aquarū, vt plenariè satiet̄. sic & nos debemus fugere ad Deū vt eius gratijs recreemur. Exo.24. Fugientib. Aegyptijs occurrerūt aquæ. Itē fugiamus ad ipsum sicut ad pōtē saluationis. Nā sicut videm⁹, ꝙ ille, q vult trāsire fluuium, fugit & vadit ad pontē ne periclitetur, sic nōs q trāsire habemus fluuium huius mortalis vitæ, recurrere debemus ad Deū sicut ad pōtem per quem possumus tutè trāsire. Iuxta illud pdictū. Hester.14. Hester quoq; regina pauens periculū, fugit ad Dn̄m. Patet ergo quod si virtualiter volumus fugere, necesse habemus aspicere terminum posteriorem, attendere terminum anteriorem, deponere sarcinā deteriorē. Et hæc de bona fuga sufficiāt. ¶ Sed ꝑ certo dico, qđ multi ēcōuerso frequētāt malā fuga & nō bonā, sicut sunt illi, q libēter fugiūt a bono, & accedūt ad malū. Vnde possumus notare, ꝙ mali gn̄aliter fugiūt quattuor. s.

Amicitiam, & societatem,
Pœnitentiā & pęnalitatem,
Iustitiam & seueritatem,
Constantiam & stabilitatem.

Fugiūt (dico) societatem & amicitiā. Aues.n. pdaces societatē fugiūt, & solitudinem amāt vt dicit Gre. in morali. Vnde vnū par vulturum nō libenter nidificat in loco, vbi scit aliud par vulturū habitare. Sic verè multi sunt, q societatē, charitatē, & amicitiā aliorū refugiunt, & declināt. Volūt.n. viuere soli, soli ab hoīb. videri, & reputari, sociū in bonis suis nō habere, sed soli bona sua consumere, & deuorare. Vnde isti dicunt illud Psa. Ecce elongaui fugiens, & māsi in solitudine. Istud potissime pertinet ad auaros, q bona sua volunt soli cōmedere, & iō nolunt aliquem socium inuenire. Pertinet ēt ad falsos amicos, q pro certo societatem amicorū suorum fugiūt, & potissime tūc tpis qn̄ ad paupertatē & aduersitatem ipsos deuenisse cernunt. Sicut.n. serpens naturaliter hoīem nudum dr̄ fugere, sic tales falsi amici pauperum denudatorum & in aduersitate positorum solent consortium abhorrere. Et iō in persona pauperum loquit̄ Iob.19. Noti mei quasi alieni recesserunt à me, dereliquerunt me proximi mei, & q me nouerūt obliti sunt mei Iob.30. dr̄. Abominātur me, & lōgè fugiunt à me. Et in psa. dr̄. Qui viderunt me, foras fugerūt à me. Isti ergo fugiunt societatē & amicitiam. ¶ Insuper dico, ꝙ quidā fugiunt pœnalitatem & pœnitentiā. Sicut.n. serpens naturaliter fugit rutam, quę est herba valde amara, vnde etiā in locis, vbi est ruta, nec serpentes nec animalia venenosa raro inueniuntur, sic pc̄tōres venenosi & serpentini, rutam amaram. i. pœnitentiæ amaritudinem fugiūt, & in loco vbi est ruta est. i. vbi pœnitētia viget, libēter aut faciliter nō subsistunt & isti sunt fatui, q͠a dum fugiunt pœnā temporalem ipsi incurrūt finaliter ęternalem. Vnde. Iob.20. Fugiet arma ferrea, & incidet in arcum æreum. Isti ergo fugiūt pœnalitatem

tem & pœnitētiam.¶ Deniq; dico, quòd quidā fugiūt seueritatē & iustitiā, & isti sunt illi, qui nec à Deo, nec à plato volunt corrigi, nec puniri, imo vt possint fugere, solent qñq; cōtra correctores suos insurgere, & ipsos per appellationes, vel alijs impugnare. similes illi bestię, q̄ dr̄ bonnacō, q̄ dr̄ stercus fętentissimū contra venatorē proijcere, & sic eam psequ dimittit, & bestia recedit & fugit. Sic vere multi sunt, qui venatores & persecutores suos.i. iudices & correctores cum stercorib. suis ardentib.i. cum verbis diffammatorijs & exasperantib. faciunt à correctione cessare, & recedere, & sic in correcti dimittunt abire, & fugere. Vnde de hoc pōt dici illud Gen.16. Affligente eā saray, fugam inijt. Sicut.n. dicit Solinus, tēplum Herculis non intrabat muscę, clauā vero Herculis, q̄ in tēplo pendebat solo odoratu fugiebant canes. Sic vere dico, q̄ tēplū religionis & clauā correctionis, q̄ Hercules.i. Christus fortissimus insigniuit solēt muscæ.i. mūdi homines fugere, & clauā correctionis solent canes & impij declinare. Ista est.n. veritas, q̄ mali & puersi & impij sp̄ solent tēplū deuotionis fugere, & à locis, & à statib. & mundis, & puris recedere, correctionis baculū euitare. ps. Ab increpa

H tione tua fugiēt, à voce tonitrui formidabunt. Isti ergo fugiūt seueritatē & iustitiā.¶ Adhuc dico, q̄ q̄dā fugiūt stabilitatē & constantiā. Et isti sunt illi, qui in bono nolunt perseuerare, nec tentationib. resistere, quia statim quando aliqua tentatione vel tribulatione impinguantur, solent fugere, & a bono proposito desistere. Vn̄ de talibus dicitur Prou. 28. Fugiet impius nemine persequente. Et Leuitic.26. Fugietis nemine persequente. Et tn̄ isti deberent considerare, q̄ diabolus ad modū crocodili est animal fugax, & fugiētes inuadit resistentes fugit & iō isti deberent fortiter resistere, vt ipsum cogerēt retroire. Iac.4. Resistite diabolo, & fugiet a vo

I bis.¶ Sed si vis, nota, q̄ fuga inconstantiæ est quadruplex.s.

Fuga { Naturæ, Fortunæ, Miseriæ, Et culpæ. }

Prima est fuga omnis viuentis. Natura.n. humana sp̄ est in transitu & in fuga. Iob.13. Quasi flos egreditur, & cōteritur, & fugit velut vmbra, & nūquā in eodem statu pmanet.¶ Secunda est fuga fortunæ, vel mūdi labentis. Oīa.n. bona mundi fugitiua sunt, & etiā suos fugiunt appetitores. Vnde de qualibet re temporali potest dici illud Esa.13. Et erit quasi damula fugiens.¶ Tertia est fuga miseriæ vel fluidæ mentis, quæ.s. nescit tentationi, vel tribulationi resistere, nec in eodem proposito remanere. Similis illi Caim, de quo dicitur Gen.4. q̄ ipse fugit vagus & pfugus super terram &c.¶ Quarta est dominum derelinquētis.s. cuiuslibet peccatoris à Deo recedentis, vel apostatæ religionem dimittentis. Tales.n. fugitiui vidētur similes illi lapidi, qui s̄m Pl. solebat esse in porta Cyzini in Asia minori, qui lapis fugitiuus dicebatur, eo q̄ quando illuc alligarent naues, & fugere, & nescio qua virtute recedere ad alium locū dicebatur. quousq;.s. per incolas fuit plumbo ligatus, & ne fugeret adiuncto pondere aggrauatus, sicut dicit Plin.li.36.c.15. Sic, pculdubio dico, q̄ sunt multi in statu perfectionis, qui.s. naues.i. sæculares deberēt suis doctrinis & exēplis à vanis fluctib. stabilire, & in bonis propositis anchorare, q̄ tamen per peccatum à Deo vel per apostasiam à religionis claustro fugiunt, & per mundum & peccati statum vagabūdi discurrunt. Gen.16. A facie sarai dñę meæ fugio. Qua propter isti quandoque per prælatos ligantur, & vinculis ad literam arrestantur, figurati in Iona, qui dum fugeret à facie domini vt iret in Tharsis, in mare fuit piectus, & à pisce deuoratus. Ideo de talibus dicitur illud 1. Regum.25. Hodie increuerunt serui, qui fugiunt dominos suos, qui tamen deberent dicere illud psalm. Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Quia sicut dicitur Thob.13. Non est qui effugiat manum Dei. Et sic sufficit de fugere.

Fulgor.Fulgere.

Nota, quod fulgor cum nihil aliud sit, nisi quædam re

V splendentia corporis lucidi vel politi, possum notare, quod quadruplex fulgor in scriptura reperitur, scilicet

Fulgor { Virtualis & fructificus, Temporalis & damnificus, Criminalis & phanaticus, Aeternalis & beatificus. }

Primus est gratiæ, quo fulgēt pectora iustorū: scd̄s est opulētiæ, quo fulgent corpora magnorū, tertius est falsæ apparētiæ, quo fulgent corpora fictorū: quartus est æternæ glorię, quo fulgēt æthera sctōrū.¶ Primo ergo dico, q̄ est fulgor hoīum iustorum, & iste est fulgor gratiæ, q̄ illuminat mētē sanctitate interius, & exteriorē guttū & habitū honestate. Isti.n. fulgēt in hac vita triplici radio vel fulgore.s. gratiæ, scientiæ, & honestatis. Gratiæ dico Tho.13. Luce splendida fulgebis. Sciæ ēt seu doctrinæ Dan.12. Qui aūt docti fuerint fulgebūt sicut stellæ in ppetuas ęternitates. Honestatis vero & bonæ apparētiæ. Hest.8. Fulgebat Mardocheus vestib. regijs & hyacinthinis &c. Sicut ergo video, q̄ vasa fulgētia solēt acceptari ī

{ Diuinis templis, Thesauris amplis, Diuitum mensis, }

Sic iusti taliter fulgētes digni sūt, vt ad tēplū.i. ad statū ecclesiasticum, debeant assumi, & in thesauro diuinæ acceptionis & prædestinationis debeant reponi, in conuiuio summi regis in Paradiso debeant apponi. Ista sunt ergo vasa æris fulgentis optimi, quæ Esdras de Babylone in Hierusalem reportauit, sicut dicitur.1. Esdræ.8. Vnde sancta Hester dicitur Hester.15. quod die tertio accepit vestimenta ornatus, sui, & circundata gloria sua, & fulgens regio habitu inuocauit omnium rectorem. Dies enim tertius est dies gratiæ. Tres enim dies sunt spirituales, scilicet

Dies { naturæ, Legis, Status seu gratiæ. }

Tali ergo die tertio.s. in statu gratiæ (de quo dicitur Oseæ.6. Viuificauit nos Deus post duos dies, die tertia suscitabit nos) debet quælibet Hester abscōdita.i. q̄libet humilis persona, vestibus honestæ apparentiæ, doctrina gloriæ & sapientiæ, regio habitu sanctitatis & gratiæ refulgere, & rectorē oīum inuocare. Sap.3. Fulgebunt iusti, & tanquā scin illæ in arundineto discurrent. Præter ergo, qd' est fulgor hoīum iustorū.¶ Scd̄o dico, q̄ est fulgor diuitū magnorum. Et iste est fulgor hominum pc̄torum, vel vitiosorum. Fulgor.n. oculos intuentiū lędit. Et iō aues debiles visu in fulgore solis se solent abscondere, cū nō sufficiant huius fulgorem videre. Sic fulgor gloriæ & prosperitatis mūdanæ oculos mentis solet lædere, & eos lumine gratiæ spoliare. Ecclesi.43. Refulgens radijs suis excęcat oculos. Qua, ppter viri perfecti, qui oculos discretionis habent debiles, debēt talem fulgorem fugere & prosperitatis gloriā euitare. Post magnum fulgorē coruscationis sequit̄ tempestas grandinis & turbationis, q.a.s. vbi fulgor, psperitatis pcesserit, verisimile est, q̄ dānationis tonitruum vel grando subibit. psal. Prę fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis. Iste est ergo fulgor diuitum magnorum.¶ Tertio dico, q̄ est fulgor hoīum fictorum.s. hypocritarū, qui.s. fulgēt ad modū ligni putridi, q̄ qñq; fulget de nocte, de die nunquā, quia.s. isti in nocte ignorantiæ.s. apud eos, qui nō bene cognoscunt eos, fulgent, & p sanctitatē apparētē resplēdent. Isti figurantur in imaginib. lapideis auro pictis, q̄ non intus, sed extra fulgent. Sic hypocritę fulgorē sanctitatis nō habent intus, sed solū extra in apparētia. Vnde de idolis dr̄. Baru.6. Nisi aliquis eruginē exterserit, nō fulgebunt. Isti hypocritæ & maxime falsi, pditores sunt similes gladio limato & polito, & excauto, qui.s. fulget, & scindit, q.a.s. tales, vt cōiter, fulgent per fictā sanctitatem & bonitatem, & per adulatoriā falsitatē, scindunt tamen per detractionis & proditionis iniquitatē. Vnde Eze.21. de gladio dr̄, q̄ vt splēdeat limatus est, vt cedat victimas exacutus est. Et sequitur. Dedit in omnibus portis eorum cōturbationem gladij limati ad fulgendū & ad cedendum.¶ Quarto inuenitur fulgor hominum sanctorum.i. beatorum, qui sunt in patria, qui fulgent mente per cognitionē inæstimabilem, & corpore per claritatem inobfuscabilem, & fama per miraculorum gloriam admirabilem. Mat.13. Tunc fulgebūt iusti sicut sol in regno patris illorum. Vnde de fulgore gloriæ Paradisi potest dici cuilibet sctō illud Iob.11. Meridianus fulgor cōsurget tibi ad vesperā, & cum te consumptum putaueris, orieris vt Lucifer, & habebis fiduciā proposita tibi spe & defossus securus dormies, requiesces, & non erit q̄ te exterreat, & deprecabūtur faciem tuam plurimi. Ista.n. posset optime dici de sanctis & fulgore miraculorum suorum &c. Vide infra de lucere, & splendere.

Fulgur.

Nota, q̄ fulgur nihil aliud est, quàm quædā ipressio naturalis ex subtilioribus elemēto A
rum patrib. generata. Est fulgur quædam substantia ignea valde penetratiua & actiu a. Et iō in scriptura multipliciter accipitur. Accipitur.n. in bono & in malo. Accipitur pro

Obedientiæ

Obedientiæ celeritate,
Auaritiæ Cupiditate,
Aeternæ miseriæ crudelitate,
Exterioris apparentiæ claritate vel famositate.

Primo dico, ꝙ est qđdã fulgur magnæ velocitatis, & istud est fulgur obedientiæ, quia sicut fulgur velocissime mouet, & discurrit, sic bonus obediens ad voluntatem Dei, vel prę lati debet velocissime discurrere, & moueri. Vñ Iob. 38. Nũ q d mittes fulgura, & ibunt, & reuertentia dicēt tibi assum⁹? Scđo dico, ꝙ est aliud fulgur magnæ caliditatis, & istud est fulgur auaritiæ, rapinæ seu seuitiæ. Sicut. n. fulgur in se est ar dentissimum intantũ (prout dicit Plinius) ꝙ suæ igneæ violentiæ nihil põt resistere, sic crudeles, & auari ita sunt ignei ardentes, & ꝑ cupiditatē inflãmati, ꝙ volunt nocere in oib. & suæ auaritiæ ardorem exercere. Et potissime vsurarij simi les sunt fulguri. Est. n. quoddã genus fulguris ẜm Pliniũ, qđ ex dolio vinũ, ꝙ in eo est, imperceptibilr exhaurit, & pecuniã in sacculis sine sacculi cõbustiõe mirabiliter liquefacit. Sic ꝓ certo vsurarij ardore suæ auaritię imperceptibilr hau riunt, bibunt, liquefaciunt, annihilant, & consumunt aliorũ facultates. Ipsi. n. non vñr dolia nostra & saccos nostros tangere, vel præsentialiter tetigisse, & tñ bene percipiunt vina nostra exhausisse, & nostras nobis pecunias extraxisse. Vñ de talib. fulgurib. põt dici illud. 2. Re. 22. Fulgura multiplica uit, & consumpsit eos. Istud est ergo fulgur magnæ calidita tis. ¶ Tertio dico, ꝙ est fulgur magnæ pænalitatis. Et istud B est fulgur pęnę æternæ. Sicut. n. fulgur oia, qcũq; dura & for tia solet penetrare, & scindere, sup alta locã ēt, sicut sunt cãpanilia, & turres, solet facilius cadere, sic fulgur ęternæ dãnationis vel sniæ diuinæ iudicialis solet duros obstinatos, altos superbos elatos impetere & percutere, penetrare & dissipare. Vnde Deu. 32. Si acuero, vt fulgur, gladiũ meũ, & arripuerit iudiciũ manus mea reddã vltionē hostib. meis, & his qui oderunt me, retribuã. ¶ Et aduerte, ꝙ tria dñr valere cõtra fulgur. ſ. laurus, ceraunius, & corallus. Sic vere tria valent contra fulgur æternæ dãnationis. ſ. laurus arbor, ista est memoria crucis. Ceraunius, qui cum tonitruo descēdit, iste est timor diuinæ cõminationis. Corallus, qui est lapis, q in mari inuenitur, qui est amaritudo pnię & afflictionis. Ista n. tria. ſ. pniam timorem Dei, memoriam crucis si in corde habuerimus, fulmine damnationis æternæ lædi vel fulminari non poterimus. Vndē dicitur Hiere. 10. Fulgura in pluuiã fecit. Fulgur. n. æternæ pœnæ in pluuiam diuinæ misericordiæ vertitur si istud triplex remedium habeatur. Istud est ergo fulgur magnæ pœnalitatis. ¶ Quarto dico, ꝙ est quod dã fulgur magnæ formositatis. Et istud est fulgur claritatis, & splendor bonorum exemplorum, magnorum miraculorum, bonæ doctrinæ, & bonorum documentorum. Nubes. n. i. sancti miserũt nobis talia fulgura, quib. ſ. apud nos corũ scauerunt, & mundum illuminauerunt. Vnde Eze. 1. Nubes magna & ignis inuoluens, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens. Isti enim sunt nubes per pietatem, sunt ignis per charitatem, sunt fulgur per omnimodam sanctitatem &cæ. Vide infra de splendore, & in alijs titulis similibus.

A **Fumus.** Nota, quod fumus est quędam materia aerea quæ de corporibus cõbustis vi caloris exhalat. Illud. n. aereum & aqueum quod non potest calor consumere, facit in fumum euaporare. Accipitur enim fumus ĩ scriptura in bono & in malo. Vnde generaliter possumus di cere triplicem esse, fumum, scilicet

Quendam { Virtuosum & laudabilem, / Vitiosum & damnabilem, / Dolorosum & tristabilem.

Sicut. n. videmus, ꝙ fumus ab igne exit, ignē esse in lo co vñ est ostē dit, & sursum supra ignē in celũ alte ascē dit, sic vere

¶ Primo ergo dico quod venit quidam fumus laudabilis & virtuosus,
Et iste est fumus.
Feruidæ orationis.
Bonæ affectionis.
Altæ contemplationis.

charissimi talis fumus de corde & de fornace, vbi est ignis amoris & dilectionis, solet ascendere, & sursum ad Deũ se erigere, & eleuare. ¶ Istud patet de fumo orationis de quo dr̃ Apo. 8. Ascendit fumus incensorũ de orationib. sctorum in conspectu Dei, de manu Angeli. Iste est. n. fum⁹ pulmonis asini, de quo ẜm Pl. si domũ suffumigauerit, ab oi reptili mũ dabis. Quia vere fumus orationis, q à pulmone. i. à deuotio ne asinorum. i. bonorũ & simplicium emanat, oia reptilia vi tiorum de domo conscientiæ fugat. Esa. 6. Impleta est dñs domini fumo. Istud ēt dicitur de fumo bonorum desiderio rum & feruidæ affectionis, de quo dr̃ Exo. 19. & 20. ꝙ cũ do minus descendisset in igne in monte synai, totus mons synai fumigabat. Ad denotandum, ꝙ illic Deus vult ꝑ gratiã suã descendere, vbi solent bona desideria fumigare Et ideo sicut videmus, ꝙ in fumo ollæ bulliētis nõ residēt muscę, sic in affectione cordis charitate feruentis nunquam resident cogitationes malæ. Iste est fumus ille de quo dr̃ Thob. 6. Fu mus eius exterminat omne genus demoniorũ. ¶ Istud ēt pa tet de fumo contemplationis. Contemplatio. n. seu vir contemplatiuus ad modum fumi sp solet sursum ascendere, & de rebus superioribus cogitare. Vnde Can. 3. Quæ est ista, q ascendit sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris? Iste est igitur quidam moralis fumus, q est laudabilis & virtuosus. ¶ Secundo dico, ꝙ in scriptura inuenitur quidam fumus damnabilis & vitiosus. Et iste est

Fumus { Malæ affectionis, / Vanæ elationis, / Fœtidæ infamationis, / Erroris & deceptionis.

Ista. n. sunt quatuor genera mali fumi. Fumus n. à fornace ardenti so let ꝓcedere. Fum⁹ quã to plus ascēdit, tanto magis solet deficere. Fumus fętorē solet cõtinere. Fumus obscuritatem solet generare. Prim⁹ est fumus malæ affectiõis, seu malorum desideriorum, q ex for nace ardentis tentationis ascendit. Figuratus Apo. 9. vbi dr̃, ꝙ apert⁹ est puteus abyssi, & exiuit fumus sicut fornacis ma gnæ, & obscuratus est sol de fumo putei. Puteus. n. abyssi est humana caro, qa puteus angustus aliena. Prou. 23. In isto pu teo semper ardet fornax concupiscentiæ, à qua ꝓ certo sem per euaporant, & exeunt fumi malorum desideriorũ, qui ra tionis aerē obnubilant, & obscurant. Vnde Esa. 34. Ascēdit fumus eius à generatione in generationem. Iste est igit fumus malæ affectionis. ¶ Item est fumus vanæ elationis. Et iste est fumus supbiæ, q sp ad modũ fumi solet sursum ascē dere, alta petendo, & ambiendo solet quanto plus ascendit amplius se dilatare, & diffundere, iactando, & ꝓsumēdo solet ēt quanto plus se dilatat magis deficere, & euanescere, ab oi firmitate & veritate cessando, & desistendo. Vnde in psal. dicitur. Sicut deficit fumus, deficient. Deficiunt. n. ꝑ modũ fumi, quia quãuis per mundi prosperitatem aliquo ties sursum ferunt, per ventum tamen. i. per aduersitatē faci liter deficiunt, & dilabuntur. Vnde dicitur in psalm. Inimici vero domini mox, vt honorificati fuerint, & exaltati, deficiē tes, quemadmodum fumus deficiēt. Fumus igitur signat su perbum, ac etiã signat superbiam. Quia. ſ. superbus semper solet verba fumosã & vētosa, iactatoria & ꝓsumptuosa emit tere, & expirare, similis illi serpenti, qui dicitur Chelidrus, q rectus & rectus incedit, & nunq̃ ad aliquã partē se deflectit, & fumũ venenosum continue emittit & expirat, sicut dicūt Isid. & Lucanus. Sic pro certo superbi erecti vadunt per pō sitatem, nunquã se deflectunt per pietatem, sed continue fumũ spirant per superbiam, & vanitatem. Et ideo isti figu rantur in illis ęquis. Apo. 9. de quorũ ore procedebat fumus & sulphur, & ignis. Quia vere de ore equorum. i. superborũ vt communiter, non exit nisi fumus superbiæ & vanitatis, nisi ignis iracundiæ & crudelitatis, nisi sulphur luxurię & fœ ditatis. Ideo de talibus superbis dr̃ Iob. 41. de naribus e us procedit fumus. Iste est igitur fumus vanæ elationis. ¶ Item est quidã fumus prauæ & infamis cõuersationis. Sicut. n. fu mus, vt cõiter, est fętidus, intantum ꝙ fumus candelæ extin ctæ facit equam pregnantem abortiuum, sic pro certo con uersatio aliquorum est ita infamis, fętida, & fumosa, ꝙ eorũ exemplis equi. i. simplices pariunt, & faciunt malorum operũ abortiũ. De tali fumo loquit Iudi. 8. vbi dr̃, ꝙ de fumo & igne mille hoies sunt necati. Itē dico, ꝙ est qdã fumus erroris, & deceptionis, & iste est fum⁹ malę doctrinę & hęreticę, q totã domũ mētis humanæ reddit obscurã & nebulosã. Vñ Apo. 15. Impletũ est tēplũ dñi fumo. Iste est igit quadruplex malus fumus, fumus horrēdus. ſ. & fugiēdus. Et iõ nos debe mus esse sicut apes, q naturalr horrēt fumũ, tum⁹. n. ipsis mi rabilr est nociuus, qa pro certo nos debemus istũ quadruplicem fumũ abhorrere & tanquam nociuum totis viribus declinare. Quia pro certo sicut dictũ est, iste est fumus dam nabilis

C nabilis & vitiosus.¶ Tertiò dico,ꝙ est quidã fumus tristabilis & dolorosos.Et iste est fumus ignis infernalis & pœnæ ęternalis,de quo dr̄ Apoc.14.Fumus tormentorũ ascendet in sæculũ.Iste est.n.fumus, qui dãnatos facit flere ꝑ æternã desolationẽ,nos vero debet facere flere ꝑ timorem, & contritionem.Sicut.n.videmus,ꝙ sępe suspendũtur ad fumũ,vt meliùs seruenť,& ne germinēt,& sapidiora efficianť,sic verè nos debemus ꝑ iugem cõsideratiõnẽ ad fumũ tormẽtorũ infernaliũ applicari, vt à fructificatiõe malorũ operũ impediamur,sed vt in bono seruemur,& custodiemur,& vt sapidiores,& meliores apud Deũ efficiamur.vñ Apoc.1.Viderunt fumũ incendij eius,longè stantes,pp timorem tormentorũ eius ista dicta sunt de Babylone præcipitata & dãnata.Patet ergo,ꝙ triplex est fumus.s.fumus dolorosus,fumus vitiosus,fumus virtuosus.Et de fumo sufficiant.

A **Fundamentum.** Nota, ꝙ fundamẽtũ idẽ est, ꝙ fundi stabilimentũ.Fũdamentũ.n.habet esse prius,fortius,ꝓfundius. Prius dico,qa ab isto debent omnia alia sicut q̃dam secũdaria depẽdere. Fortius,qa istud habet pondus totius ædificij sustinere.Pro fundius qa super istud habet totum ædificiũ sustinere.¶ Debet ergo habere fundamentum,scilicet naturam

Prioritatis,
Stabilitatis,
Profunditatis,

¶ Secundũ igitur istas tres cõditiones fundamentum põt tripliciter accipi in scriptura . Accipitur enim

Pro { Fidei prioritate,
Patientiæ stabilitate,
Humilitatis ĩfirmitate,

Primo igiť dicã de fundamento prout accipiť pro fidei puritate , est. n fides fundamẽtũ digresiuũ rõne prioritatis . Fides.n. est primũ fundamentũ morũ & virtutũ,sine.isto.n.nullus põt cõstruere ædificiũ virtutũ,qa teste Apostolo Sine fide impossibile est placere Deo.ad Hebr.11.Sicut cor ſm Auicen. est fundamẽtũ vitæ,& est primum mẽbrum,& est primo à natura formatum, sic fides est primũ fundamẽtũ vitæ gratiæ,christianæq; religionis,& ecclesiæ,& iõ primo est ædificãdũ,& à nobis primario statuẽdũ. Apo. 21. Fundamẽtũ primũ Iaspis Istud fundamentũ diuidiť in duodecim particularia fundamenta.i.in duodecim articulos fidei,sicut de ciuitate Hierusalem diciť Apoc.21.ꝙ murus ciuitatis habebat duodecim fundamẽta. Istud.n.fundamẽtũ põt significare bonã intẽtionem,quæ primo est ædificanda, & in quolibet opere statuenda,q̃ quia hypocritæ non habent , ideo eorum opera & ædificia stabilia nõ perseuerant.vnde in psalm.dicitur. Mouebũtur fundamenta terræ potissime aũt constat,ꝙ sup fundamẽto fidei fundatur ecclesia sancta Dei.Et ꝓ certo bene fuit necesse,ꝙ fundamẽtũ esset solidum atq; firmum sup quod tantum ædificiũ.s.Ecclesia seu christiana religio fundabatur. Vnde nota,quod istud fundamentum.s.fides,fuit

Altum,ne inuaderetur,
B Solidum,ne foderetur,
Sanguinem,ne dissolueretur,
Siccum,ne corrumperetur,
Prudenter factum,ne contemneretur
A summo rege iactum vt honoraretur.

Dico igitur,ꝙ fundamentum fidei fuit altũ, ne inuaderetur Castra. enim in locis altis fundata,sunt magis inexpugnabilia.Sic quia istud fundamentũ in cœlis est,& in reb. altis & inexterminabilibus,hinc est,ꝙ ꝑ hostes malignos non põt facile expugnari.psal.Fundamẽta eius in montib.sanctis,diligit dominus portas Syon. ¶ Itẽ fuit solidum,ne suffoderet.Petra.n.quæ Christus est, & lapides viui.i.Apostoli & sancti viri sunt ĩ hoc fundamẽto.Vnde de Christo diciť illud Matth.7.Fundata erat supra firmã Petram.Et Esa.28.Mittam in fundamento Syon lapidẽ ꝓbatum,angularem ꝑciosum in fundamẽto fundatũ.De alijs verò lapidibus diciť Ephe.2.Sed estis ciues sanctorũ,& domestici Dei,super ędificati super fundamentũ Apostolorũ & prophetarũ. Diabolus igiť non põt istud fundamentum suffodere,ꝙ constat super tam fortes lapides sitũ esse.Ideo de fide & articulis eius virisq; fidelibus atq; firmis,põt dici illud Iob.37.Fabricatus est cęlos,q̃ solidissimo quasi ęre fundati sunt.Aduerte tamẽ,ꝙ hostes quãdoq; suffodiunt ꝑtissima fundamẽta extrahũt. n. ꝑ occultos & subterraneos tumulos lapides & terrã de fundamẽto, & supponũt colũnas ligneas ad ędificium sustentandũ,in quibus tandẽ ignis ponitur,& sic cadit ædificium & cassatur.Sic verè demones ꝑ occultas vias fraudũ suarũ de fundamẽto Ecclesiæ qñq; subtrahũt lapides viuos.i.viros sanctos & catholicos prælatos & colũnas ligneas, & hæreticos articulos vel ꝑsonas in hoc fundamento supponũt,sicut apparuit in Scismaticis & in Gręcis,q̃ pro fundamento crediderũt se habere lapides, & habuerũt ligna,fideles doctores,& habuerũt hæreticos, & ideò totus status eorum igne tribulationis & tẽtationis perijt,& tota sancta Ecclesia ad nihilum quasi venit.psal.Fũdamenta montium conturbata sunt,& cõmata sunt,qm̃ iratus est eis.s.Deus.¶ Item fuit istud fundamẽtum sanguineũ, ne dissolueretur.Cementũ.n.de sanguine factum indissolubile est.Sic fides,quæ de Chr̄i sanguine est confecta Leui.8. Fudit sanguinem ad fundamẽta altaris.Et pone si vis historiam Mellini , de turri,q̃ nõ potuit stare quousq; de sanguine pueri sine patre liniti sunt lapides fundamẽti.Hęc est igitur fides sanguinis & passionis Chr̄i. Vñ Ecclesia potuit figurati ĩ ciuitate Hierico,de cuius ædificatione dr̄.3.Re.16. ꝙ Ahiel,qui interpretatur viuens . i. Deus pater,in primitiuo suo fundauit eam.¶ Item fuit istud fundamentũ siccum, ne corrumperetur.Locus.n.siccus melius est per fundamẽto ædificij,q̃ locus humidus vel lutuosus.Eccl.igiť fundata est in siccitate,paupertate,& asperitate pœnitentię,nõ ĩ luto diuitiarum, & in delitiarum cęno,ꝙ figuratũ est.2.Esd.5. vbi dr̄,ꝙ filij Israel fundauerunt tẽplũ in nouilunio. In nouilunio.n.luna parum habet de lumine.sic prima Eccle.parũ habuit de mũdi ꝓsperitate,satis verò de obscura aduersitate.psa.Sup Maria fundauit eũ , & sup flumina ꝑparauit eũ.Maria.n.& flumina amaritudinẽ & fluctus aduersitatũ designãt.¶ Item istud fuit fundamentũ prudenter factũ seu ordinatum,ne cõtemneretť.Et verè q̃ cõsiderat fundamẽtũ christianæ religionis & ecclesiæ,& etiã particularium ecclesiarũ,bene apparet, ꝙ sapiẽtissimè fuit factum. Prou.3.dñs sapiẽtia fundauit,terrã, stabiliuit cęlos prudentia.vñ.1.Corint.3.Ego vt sapiens Architectus fundamẽtum posui.¶ Itẽ istud fundamẽtum fuit à summo rege iactum,vt honorareť Ipse.n.Deus,& nõ alius est fundator istius tẽpli.Es.48.Manus mea fundauit terrã . Bene igiť patet, ꝙ fundamentum istud est durabile,& nunq̃ defectibile aut delebile.psa.Fundasti terrã sup stabilitatẽ suã,non inclinabiť in seculum seculi.Patet igiť ꝙ fundamẽtum accipiť ꝓ fidei prioritate.ps. Initio tu dñe terram fundasti.¶ Secundò dico,ꝙ fundamẽ C tum accipiť pro virtuali stabilitate.Sicut.n.fundamentũ habet sustinere q̃cquid ei supponitur , sic virtus patientię habet sustinere,quicquid ei imponitur vel iniungiť.Fũdamẽtũ etiã debet esse firmissimũ,solidissimũ,stabilissimũ, alias si debile fuerit fundamentũ , totũ ædificiũ cadet. Sic verè fundamẽtũ patiẽtiæ, cõstãtiæ, ꝑseuerantiæ nr̄æ debet esse stabile atq; firmũ.qa.s.nulla tẽtatione debet concuti, nulla tribulatione moueri,alias istud fundamentũ stabile fuerit homo cadet in pc̄m,& faciliter corruet in ifernũ, sic apparuit Matt.7. in domo iusti,quæ fundata erat supra firmam petram,ideò stetit,& ĩ domo impij,quæ fundata erat supra debile fundamẽtũ,ideoq; ĩpulsu fluminũ & vẽtorũ corruit, & cecidit.Firma.n.petra est fortitudo patientiæ,vel rectitudo intentionis bonæ,vel etiã ipse Deus,in quib. si fuerimus fundati,nunq̃ vẽtis tribulationũ erimus deturbati.Si verò fundamẽtũ debile elegerimus.s. fundamẽtũ arenosum mũdanę ꝓsperitatis,fundamentũ lutosum humanæ carnalitatis,fundamentũ fluctuosum profanę põpositatis, nos ꝓ certo ad statũ peccati faciliter corruemus, & ad locũ ĩferni finaliter descendemus.Ideò dicitur Prouerb. 10. Quasi tẽpestas transiens impius non ĩueniet,iusti aũt quasi stabile fundamentũ.Tẽpestati.n.transeunti cõparatur impius, quia.s. tẽpestas non habet stabile fundamẽtum.Fundat.n.ĩ nubib. & vaporibus superius congregatis,quæ nõ sunt stabiles,sed fluxibiles,non sunt manentes,sed defluẽtes, nõ sunt firmæ, sed transitoriæ & infirmæ,& ideò tempestas non põt durare,quia q̃uis qñq; videať fortis & terribilis, solet tamẽ cito dificere & cessare,sic ꝓculdubio impij huius mundi, qui in reb.mundanis & vanis posuerũt fundamẽtũ spei suæ.s. ĩ nubib. & vaporibus.i.in mundi diuitijs, amicitijs vaporib.& honoribus,nõ possunt esse stabiles neq; fortes,licet videanť esse terribiles & sublimes.Ipsi.n.ad modũ tẽpestatis tonant per iactantiam,coruscant ꝑ pomparũ euidentiã, pulsant ꝑ bonorum abundantiã,fulgurãt,& grandinãt per crudelitatem & sęuitiam,ꝗpsi tamen ꝓpter defectum fundamẽti du

rare ,&

rare,& perſeuerare nequeunt,ſed Dei mediante iuſtitia faciliter per mortem vel aduerſitatem deficiunt, & pereunt. Ideò pulchrè loquitur ſcriptura cuilibet viatori,dicens ſic. Iob.22.Nunquid ſemitam ſæculorum cuſtodire, quam calcauerunt viri iniqui,qui ſubiti ſunt ante tempus ſuum,& fluuius ſubuertit fundamenta eorum? quaſi diceret,non.Ergo nō ſic ſed habeamus & quæramus fundamentum firmum.ſ. ipſum Deum,bonam intentionem,virtutem patientiæ & ꝑſeuerātiæ,& ſic erimus ſtabiles & durabiles,& in bono permanētes & perſeuerantes.Eccleſi.26. Fundamenta æterna ſupra Petrā ſolidam,pedes firmi ſuper plantas ſtabilis mulieris.i.ſtabilis animæ.Sic igitur accipit̃ fundamentum pro virſtabilitate.¶ Et aduerte, ꝙ ad hoc, ꝙ cor humanum poſſit eſſe bene ſtabilitum,neceſſe eſt videlicet

Quod ſit
- Quadratum per iuſtitiam,
- Ligatum per concordiam & amicitiam,
- Celatum & calcatum per pœnitentiam.

De iuſtitia dr̃ Eſa.54.In iuſtitia fundaberis,recede procul à calumnia. De charitate verò & concordia dicit̃ ad Eph.3. In charitate radicati & fundati,vt poſſitis comprehendere cum oĩbus ſanctis,quæ ſit longitudo,latitudo, ſtabilitas,& profundum.De pœnitentia verò di ad Hebr.9.Iaciētes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis. Patet igit̃ ꝙ
D fundamentũ accipit̃ pro virtutis ſtabilitate.¶ Tertiò dico,ꝙ fundamētum accipit̃ ꝓ cordiali profunditate, & ſic accipit̃ pro virtute humilitatis,& ꝓ cōſideratione mortis.Sicut.n. radix eſt arboris fundamētũ,quæ quāto plus in terra fundatur, tanto arbor ſolidior viuacior fæcundior inuenitur, ſic verè quāto radix cordis noſtri ĩ terra humilitatis & noſtræ mortalitatis fuerit,magis profundata,tāto arbor noſtræ moralis conuerſationis erit magis virtutibus fœcundata.Sicut .n.fundamenta ſtabilia & fortia ſolēt fieri de calce, lapidib. & arena,ſic ꝓ certo fundamentũ oĩum virtutum conſtituit̃, q̃n arena humilitatis,lapides cōſtātiæ & firmitatis, calx ſeu cementũ amicitiæ & charitatis.ſ.noſtris cordibus apponũtur.humilitas igitur & conſideratio mortis ſunt quædam inſima & profunda aĩæ fundamenta.Iſtę.n. duæ virtutes ſemper volũt loca profunda & infima tenere,& de rebus ꝓfundis & ĩfimis cogitare.ſ.de morte,de iudicio,de inferno.Vnde Hie.31.Nunquid menſurari poteſt cęlum de ſurſum,& ĩueſtigari fundamenta terræ deorſum? Iſtud eſt igit̃ triplex bonum fundamentum.ſ.primum,ꝙ eſt Deus,fides ſeu bona intentio,quia ſicut dr̃.1.Corint.3.Fundamentũ aliud nemo pōt ponerę p̃ter id ꝙ poſitũ,ꝙ eſt Chriſtus Ieſus. Item ſcḋm fundamentum,ꝙ eſt conſtātia,Dei & ſanctorum ſpes ſeu fiducia.De quo fundamento dictũ eſt.2.Tim.2. Firmum fundamentum Dei ſtat.Item tertium fundamentũ profundũ ꝙ eſt virtus humilitatis,& conſideratio noſtræ mortalitatis.2. Para.31,Cęperũt aceruorum latere fundamēta. Et ſic ſi iſta tria fundamenta habuerimus,omnem virtutum cōgeriē ſuꝑædificare poterimus,ita ꝙ de bonis poterit dici illud.Eſai. 54.Sternam per ordinem lapides tuos,& fundabo te ĩ ſaphiris,& ponam iaſpidē propugnacula tua,& portas tuas in lapides ſculptos.¶ Sed ſi vis,dic, ꝙ tria ſunt q̃ habēt valde de
E bilia fundamenta,videlicet hypocriſis,auaritia,& ſuperbia. Hypocriſis.n.habet pro fundamento malā integritatē.Auarus habet ꝓ fundamēto rerũ poſſeſsionem.Superbus habet ꝓ fundamento cordis elationem.Fundamentum hypocritarum finaliter reuelatur.ſ.ficta intentio.Vñ Ezech.13.loquēs dominus de hypocritis dicit ſic.Deſtruā parietatem,quē liniſtis abſq; Speramento, adæquabo eum terræ,& reuelabit̃ fundamentum eius,& cadet.Fundamētum auarorum faciliter diſsipat̃,ſ.eorum tpalis poſſeſsio.Eccl.16.Cōmouebuntur fundamenta terræ.Fundamentum ſuperborũ debiliter ſituatur,q̃a.ſ.ſituat̃ in vana gloria & vana laude, & ideó parum valet,& valde cedit in nihilum.Sapient.4.Dirũpet illos inflatos & ſine voce,& commouebit illos à fundamentis.Et Iudith,16.Montes mouebuntur à fundamentis &c.Sufficit.

A Funis. Funiculus.

Nota,ꝙ per funem ĩtelligitur quodcunque vinculum vel ligamen,& poteſt accipi moraliter in bono,& ĩ malo,ſicut videmus,ꝙ cum funib fiunt multa bona,& multa mala. Funibus.n.vtimur,ad ligandum,ad ſtringendum,Ad trahēdum,ad ſuſpendendum,ad cingendum, ad menſurandum. ¶ Et ideò breuiter per funem poſſum ĩtelligere quālibet ligaturam,ſiue bonam ſiue malam.Vnde notare breuiter poſſum,quòd eſt finis

- Obedientiæ & ſubiectionis,
- Amicitiæ & affectionis,
- Pœnitentiæ & contritionis,
- Cœleſtis gloriæ & finalis diſtributionis.

Et iſti ſunt boni funes,figurati in illis funibus Heſter.1.q erant in tentorio regis aſſueri,quia.ſ. tentorium regis Chr̃s ꝙ eſt Eccleſia,talibus funibus.i.talibus virtutib. eſt repleta. Vnde Eſa.53.dr̃ ciuitati Hieruſalem.Lōgos fac funiculos, & caluos tuos conſolida.Itē in malo funes ſignant ligaturā malarũ affectionum,malorũ cōplacentiam & delectationē malarum cōſuetudinem & obſtinationē,æternam etiam & malarum pœnarum & damnationum.Ligantur.n.ſuperbi funibus vanitatis.ligātur auari funib.cupiditatis.Ligant̃ luxurioſi funib.carnalitatis.ligant̃ obſtinati. Funibus ĩduratę volũtatis,ligantur funibus æternæ clauſuræ & calamitatis. Et breuiter pc̃tōres ĩ hoc mundo ligantur funibus pc̃tōrũ, poſt mortem verò ligātur tormentorum,ſicut dicitur Prouer.5.Iniquitates ſuę capiunt impium, & funibus peccatorum quiſque ſuorũ cōſtringit̃.Notare ergo poſſum, ꝙ ſunt

Funes
- Virtuoſi, virtutum debemus habere
- Vitioſi, Funes vitiorũ debemus horrere
- Doloroſi, tormentorum debemus cauere
- Gaudioſi, gaudiorum debemus optare

B

Dico ergo primo, ꝙ ſunt funes boni,quib. ſumus ligādi.Et iſti pro certo ſunt quattuor,ſcilicet

funis
- Amicitiæ & dilectionis,
- Obedientiæ & ſubiectionis,
- Pœnitentiæ & confeſsionis,
- Aeternæ gloriæ & ſaluationis,

Boni enim funes
- Amicitiæ pariter coniunguntur,
- Obedientiæ firmiter ſubiunguntur.
- Pœnitentiæ à culpis extrahuntur,
- Cœleſtis gloriæ lęte diſtribuuntur, ſeu retribuuntur,

Funis amicitiæ & dilectionis quo debemus ligari eſt funiculus triplex,q̃a.ſ.charitas debet ligare ſe cum Deo, cum amico, & cũ inimico.Et ſic erit ille funiculus, de quo dicitur Eccleſi.4.Funiculus triplex difficile rũpitur. Simus igit̃ ligati fune amicitiæ & dilectionis.Per iſtum enim funem

- Inuicem iungimur,
- Fortiter ſtringimur,
- Pariter vnimur,
- Firmiter trahimur,

De iſto dicitur Oſeæ 11. In funiculis Adam trahā eos,ĩ vinculis charitatis Iſte eſt ille funiculus coccineus,cum quo exploratores de vrbe Hierico fuerũt emiſſi,& à mortis periculo liberati,& p quē Raab meretrix poſt mundum de vrbis excidio eſt ſaluata,ſicut dr̃ Ioſuæ. 2.& 6. Quia verè chariſsimi funis coccineus & igneus.i.feruor & amor,charitas & vanitas,ligatura & iunctura quādo ĩteruenit inter pſonas,ſolet ab omnibus periculis liberare. Ideò de quolibet viro charitatiuo pōt dici illud Eze.40.Ecce vir cuius erat ſpecies quaſi ſpecies æris & funiculus line⁹ ĩ manu eius.In q̃bus verbis aduerte, ꝙ funis amicitiæ debet habere

- Conſtantiam & firmitatem,
- Decentiam & honeſtatem,
- Munditiam,& puritatem.

Debet(dico) habere firmitatē & conſtātiam, quod oſtenditur cum dicitur.Ecce vir.quia.ſ.illi,qui diligēt ſe,debēt eſſe viri.i.in amore conſtantes & perfecti.Iſte.n.funis nō debet modica occaſione rũpi,iuxta illud Sen.Sic diligamus,quaſi deſinere non liceat.Quãuis multi poſſunt dicere illud Hie. 10.Tabernaculum meum vaſtatũ,oēs funiculi mei dirupti ſunt.Iſte eſt funis amicitię & dilectionis.Sicut.n.nauis funibus vincitur,& cum funibus velum erigitur,per funes tota nauis ad portum applicatur,ſic vera nauis aĩæ vel Eccleſiæ funibus veræ dilectionis ad portum Paradiſi trahitur. Velum cordis noſtri cum funibus amoris ſurſum erigit̃.Et tota vita noſtra talibus funibus regitur, & dirigitur &c.¶ Itē debet habere honeſtatem & decentiam,quod oſtendit̃,cum dr̃.Cuius erat ſpecies quaſi ſpecies ęris,quia illi, qui ſe diligũt,præſertim eccleſiaſtici,debent eſſe ærei.i.per bonæ & commendabilis vitæ apparētiam & exiſtētiam, ſicut æs, q̃d eſt ſplendidũ & rutilum, coruſci,& alter alteri⁹ mutui amoris officio decenter & honeſtè vti, figurati ĩ vaſis æreis,quæ vſui tabernaculi fuerunt deputata.Exodi.17.Omnia vaſa ex ære fabricabis,ſed proh dolor,ſunt multi, quorũ ſcelerata ſpcietas non eſt ſplendida per decentiā & honeſtatem, ſed omnino tenebroſa p malitiam & iniquitatem, quibus iuſte

poteſt

pôt imprecari illud Esa.5.Ve qui trahitis iniquitaté in funiculis vanitatis.Item debet habere puritaté & mundiciā,qđ ōnditur cū dr̄.Funiculus lineus in manu eius.quia illi, q̄ se diligunt,debent habere funiculum lineū,qui est albus & purus,in manib.i.in oīb.operationib.i.albus debent oīa opera sua æquitatis funiculo metiri,& ligare, vt sic quilibet eorū possit dicere dn̄o illud p̄s.Semitā meā & funiculū meū inuestigasti.Sed re uera sunt consortia malorū,q̄ hn̄t in manu funiculū non lineū,sed neruiceū,nō album,& purū, sed squalidum cruētatum,nō vt opera sua pietate & iustitia,sed crudelitate & malitia conglobent.Et tales sunt maxime tyranni & eorū officiales raptores,& auari,q̄ vel subditos & pauperes multis iniurijs & exactionib. illaqueant, ita vt miseri oppressi crudeliorib.illis recte dirigant illud p̄sa. Funes extenderunt in laqueum &cæ.vel per malam consuetudinem obstinati se nullis patiuntur religionis vel honestatis funibus vniri,sed oēs funes rumpunt,sicut de Sansone dr̄ Iudic. 16.Non sic charissimi,sed simus amicitiæ fune sic ligati, vt habeamus in animo constantiam & firmitatem[Viri]in conuersatione decentiā,& honestatem.[Spés eris] in opere mūditiam & puritatem[Funiculus lineus &c.] dilata si placet.

C ¶Adhuc est alius funis,obediētiæ.s.& subiectionis, quo debemus ét ligari.Sicut.n.aīalia siluestria funib. ligant vt domenī,& vt ad voluntatem dn̄i sui ducantur, & ne etiam fugiant & diuagentur,sic funib.obedientiæ & diuinorū mandatorum debemus ligari,vt.s.ad volūtatem magistri nostri Dei.s.& p̄lati possimus melius circunduci, & in disciplinis & morib.edomari.Ligemur igit̄ circa collum funib. humilitatis,dicentes illud.3.Reg.20.Ponamus saccos in lumbis,& funiculos in capitibus nostris.Itē ligemur circa renes funib. castitatis.vnde Iob.12.Dissoluit baltheos regum,& præcingit fune renes eorū,Itē ligemur circa cor funib. charitatis. vnde illud Oseæ.11.In funiculis Adā traham eos in vinculis charitatis est igitur funis obedientię & subiectionis.¶Est & alius funis pniæ & remissionis.Sicut.n.per funes hoīes de p̄fundis carceribus extrahuntur per funes onera grauia sursum ad alta subleuantur,sic per virtutem pœnitentiæ peccatores extrahuntur de fouea & de carcere pc̄ti,eleuantur, & portantur ad altum ædificium Paradisi. Vnde iste est funis, de quo dr̄ Hie.38.Extraxerunt Hieremiam funib. de lacu. ¶Est deniq; funis æternæ prouidētiæ & distributionis.Sicut n.per funes fortes distribuuntur,& hæreditates diuiduntur & metiuntur,sic per funiculum diuinæ distributionis & suæ occultæ prouidentiæ & ordinationis,hæreditas Paradisi si nobis distribuitur,& vnicuiq; s̄m propria merita certa sibi portio dispensat̄.Et de talib.funibus loquitur.p̄s.dicens Funes ceciderunt mihi in præclaris,etenim hæreditas mea prę clara est mihi.Et illud.psalm.Sorte diuisi eis terram in funiculo distributionis.Sic ergo patet quadruplex funiculus bonus.¶Secundo dico , quod multiplex est funiculus malus. In malo enim significato per funem intelligitur quælibet mala ligatura. Et sic per funem intelligitur

Ligamen { Cupiditatis, / Carnalitatis, / Induratę obstinatiōis, / Aeternæ dānationis, }

Ligantur.n.auari funib.cupiditatis.Auaritia. n.est q̄dam funis,qui cū hoīem ligauerit ita fortiter eum stringit,q̄ vti proprijs manibus ad aliquid largiendum ipsū aliqualiter non permittit.Vnde de isto fune dicitur Iud.15. Ligauerunt Sanson duob.nouis funibus.Duo.n.funes significant duplicem auaritiam.s.male acquirendi,& male acquisita seruandi,qui quidem dicuntur noui,propter hoc q̄ auaritia quotidie inouatur,quia s̄m Senecā, Ceteris vitijs in senectute senescentibus,sola auaritia iuuenescit,Item ligātur luxuriosi funib.carnalitatis.Actus.n.& nutus & cātus & gestus mulierum sunt quidā funes,quibus homines per malas complacentias alligantur.Vnde mala mulier fertur dixisse iuueni luxurioso Prou.7.Intexui funibus lectum meū.¶Itē ligantur peccatores funibus obstinationis.Malæ.n.consuetudines sunt quidam mali funes,quibus homo per obstinationē taliter ligatur,q̄ vix potest à malo amplius resilire.Isti sunt funes quib.ligatus fuit Sanson à Dalida,de quibus dicitur Iud.16.Si ligatus fuero septem neruiceis funib.ero infirmus sicut ceteri homines.Septem.n.funes sunt septem crimina mortalia,quibus si homo ligatus fuerit, & in illis per obstinationem & malam consuetudinem implicatus,ipse p certo taliter fiet sp̄ualiter infirmus,q̄ alicui tentationi non poterit cōtraire,ita q̄ tunc poterit dicere cū.p̄s Funes pc̄tōrū circūplexi sunt me.Isti sunt funiculi, q̄b. Hieremias fuit submissus in lacū.Hie.38.Submiserūt Hieremiā funib.in lacū.i.in infernū.De istis igit̄ funib.dr̄ Prou.5.illud p̄allegatū. Iniquitates suæ capiunt impium,& funib.pc̄torū suorū quisque constringitur.¶Item ligantur damnati funib. damnationis.Aeterna.n.damnatio est quidam funis, & quoddā indissolubile vinculū quo qui ligati fuerint, nequeunt amplius deligari.Iste est.n.funis quo suspenduntur Latrones.i.peccatores.Vnde.2.Re.22.Funes inferni circundederunt me.Iste est funiculus ad occidendum,de quo loquitur.2.Re.9.Mensus est(.s.Dauid)duos funiculos vnum ad occidendum . Iō de talib.dicitur Soph.2.Væ qui habitatis funiculum maris, gens perditorum . Sic igitur patet quomodo funiculus in bono & in malo signat &c.

Fur. Nota,q̄ fur est ille,qui fraudulenter detinet rē alienā inuito dn̄o.Et breuiter loquēdo quintuplex fur A potest in scriptura notari.Est.n.fur.s.diabolus,symoniacus, vsurarius,hęreticus,& hypocrita Diabolus.n. furatur animam,symoniacus furatur prębendam,vsurarius furatur pecuniam,hęreticus furatur scripturam,hypocrita furatur famam.Omnes isti dicuntur fures,quia sicut fur subtiliter intrat,in obscuro vadit,solitari⁹ incedit,à nemine vult associari vel videri,in fine tn̄ suspenditur dum deprehenditur, sic quilibet istorum in occulto vult facere facta sua . Oīs .n.qui malè agit,odit lucem,& nō venit ad lucem,vt non arguatur opera eius.Io.3.Isti sunt sicut cati,q̄ melius in obscuro venantur.sunt etiam sicut aues Lucifugę,quę communiter de nocte prædantur . Quia breuiter tales nullo modo volunt quod videantur nec ingressus nec progressus ipsorum.Notare ergo possumus breuiter,quod

Furtum { Diabolicæ monitionis, / Symoniacæ promotionis, / Mammoniacæ surreptionis, / Hæreticæ infectionis, / Sophisticæ deuotionis. }

Diabol⁹.n.dr̄ fur nobis aīam subtrahendo. Vn̄ de isto fure dr̄ Io.10. Fur nō venit nisi vt furet̄,& mactet,& p̄dat.¶Symoniacus dr̄ fur, occulte & fallacite^r ingrediendo.q̄a sicut dr̄ ibidē.Io.10.Qui nō intrat per ostium in ouile, ille fur est & latro.Isti.n. sunt sicut q̄dā falsæ apes,quæ dicuntur fures,quæ,vt dicit Plin. habent mirabiliter magnum ventrem,& furtiue intrant aluearia aliena aliarum apum,& ipsarum mella comedunt, & furant̄,qn̄ tamen deprehenduntur,occiduntur,& de alueari eijciunt̄. Sic vere symoniaci,qui ventrem.i.appetitum habent valde magnum per ambitionem,quia sicut dicitur Prou.12.Venter impiorum insatiabilis.furtiue hodie subintrant aluearia i.ecclesiastica beneficia & officia,& mella.i.bona temporalia occulte comedunt,& acquirunt.Tales igitur final̄r in tenebras eijcientur,& per damnationem perpetuam occidentur.De isto igitur symoniacorū ingressu dicitur Ioh. 2. Per fenestras intrabunt quasi fures.¶Item vsurarius dicit̄,bona aliorū occultè & furtiuè surripiendo.Iob.24.Interfecit egenum & pauperē,de nocte vero erit quasi fur.¶Item hęreticus dicitur fur,verum intellectū scripturæ tollēdo, & subtiliter peruertendo.Iō prælati cōtra istum furem vigilare debent,quia sicut dicitur Luc.12.Si sciret paterfamilias , qua hora fur veniret,vigilaret vtiq;,& non sineret perfodi domum suam.¶Item hypocrita dicitur fur,bonam famā iniustè vendicando & bonam intentionem Deo furando.Et iste furatur,vt esurientem pascat animam,sicut dicitur Prou.6. Furat.n.i.sibi appropiat alienam famam,vt animamsuam, quæ vanam gloriam esurit possit aliqualiter recreare.Vnde iste est de illis,de quib.dicitur Hie.23.Qui furantur Dei sermones &c.Et breuiter isti fures finaliter suspendētur in inferno per damnationem,& extra ciuitatem Paradisi eijcientur & bannientur,quia sicut dicitur.1.Corinth.6.Neque fures,neque auari regnum Dei possidebunt &cę. Omitto materiam istam,quia valde est sterilis.

Furor. Nota,q̄ furor generaliter signat motum & feruorē fortis iracundiæ . Vnde p̄prie furor est A quædam animi passio ex conditione cōplexionis cholericæ generata . Et ideo furor proprie pertinet ad animalia cholerica & iracunda,transumptiuè tamen potest accipi tripliciter in scriptur. .Vnde possumus notare,quod est

Furor

Furor { Diuinæ fæueritatis, Humanæ crudelitatis, Aeternæ pęnalitatis.

Primo dico, ꝙ eſt furor diuinæ iuſtitiæ & ſæueritatis. Et iſte eſt furor. i. iuſtitiæ feruor, qui contra pctõres mouet ad ipſos puniendũ, & ad vindictã de eis accipiendũ. vnde. 2. Para. 28. Magnꝰ furor dñi imminet nobis. Eſt. n. duplex furor iuſtitiæ diuinæ. ſ. quidã, qui eſt vtilis ad corrigendũ, & quidã, qui eſt implicabilis, ad condemnandum. ¶ Vnus infert mundi tribulationes, de quo in ps. Super me confirmatus eſt furor tuus, & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. Et iſte eſt ꝓ certo nõ contemnendus, ſed maxime formidandus. ps. Ab ira tua defecimus, & a furore tuo turbati ſumus, Puer. n. valde timet, qñ patrem ſentit iratum, q vult eũ verberare. Quidã. n. ſunt ita dyſcoli, ꝙ Dei minas non metuunt, & iõ neceſſe eſt, ꝙ ꝓ eis corrigendis furore rigoris vtatur. Eze. 10. In brachio extenſo in furore effuſo regnabo ſuper vos. Alius furor infert æternas afflictiões. Et iſte furor proprie apparebit in die iudicij, qñ verbum illud Prou. 6. implebit. Zelus & furor viri nõ parcet in die vindictę, nec acquieſcet cuiuſcunq; pcibus nec recipiet pro redẽptione dona plurima. Deus. n. erit tũc ſicut leo, ꝙ eſt aĩal furibundũ, & potiſſimè qñ perdit prædã ſuã. Tunc. n. frendet dentib. tũc cauda terram verberat, tũc ſignis exterioribus animi furorem oſtendit. Sic vere in Die iudicij, verus leo de Tribu Iuda, radix Dauid. ſ. Chriſtus, qñ videbit, ꝙ prædam ſuã. ſ. animas chriſtianas neceſſe habebit pro maiori parte dimittere, cõtra peccatores apparebit furibundus, & in ſumma ſeueritate iuſtitiæ conſtitutus efficietur omnibus tremebundus. Et iõ contra ipſos frendebit dẽtibus per duræ ſententiæ promulgationem & afflictionem. Vñ Eſa. 10. Conſummabitur indignatio mea, & furor meus ſuper ſcelus eorum. Iſtum furorem timebat Dauid, in. pſal. dicens. Domine ne in furore arguas me. & Hierem. 10. dicitur Corripe me domine, veruntamen in iudicio, & nõ in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me. Aduerte tamen, quod furor iſte diuinæ indignationis

Habet ardorem inextinguibilem,
Infert timorem conſolabilem,
Confert laborem intemperabilem.

Iſtum. n. furorem cõcomitatur ardor ĩtenſus. Deu. 32. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit vſq; ad inferni nouiſſima. Item ipſum concomitatur timor intenſus. ps Tunc loquetur ad eos in ira ſua, & in furore ſuo conturbabit eos. Item ipſum concomitatur labor immẽſus vnde Hie. 6. Idcirco furore domini repletus ſum, laboraui ſuſtinens. Iſte eſt igitur furor iracundiæ Dei,

Qui { Percutit malos præſidentes, Reprimit dure reſiſtentes, Arguit mundi ſapientes, Perdit mala machinantes, Detrahit alta præſumentes.

De malis præſidentibus dicit Zach. 10. Super paſtores iratus eſt furor meus & ſuper Hircos viſitabo. De dure reſiſtentibus. i. de obſtinatis dicitur Leu. 26. Si ambulaueris contra me, & ego incedã aduerſus vos in furore contrario. De mundi ſapientibus & maxime de malis clericis dicitur. 4. Reg. 13. Iratus eſt furor domini contra Iſrael. De malitioſis dicitur Eſa. 33. Indignatio domini ſuper omnes gentes, & furor ſuꝑ vniuerſam malitiam earum. De ſuperbis vero & præſumentibus dicit Iob 40. Diſperge ſuperbos in furore tuo, & omnem arrogantem humilia. Patet igitur, ꝙ eſt furor ſupernæ auctoritatis. iudiciariæ poteſtatis. Et iſte eſt furor. i. auſteritas rigoris quem prælatus contra ꝓteruos exercet. Vnde illud prædictũ Prouer. 6. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ &c. Hic eſt igitur furor diuinæ ſęueritatis. ¶ Scdo dico, ꝙ eſt furor
B humanę crudelitatis. Et ſic furor idẽ eſt, ꝙ ira, vindicta, ſæuitia &c. Iracundi. n. comparantur animalib. furibundis, eo ꝙ. ſ. in ſuis iracundijs non ſeruant ordinẽ rationis, ſed potiꝰ motu brutali mouentur Vnde in pſa. dicitur. Furor illis ſm ſimilitudinẽ ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas. Et notandũ, ꝙ iſtum furorem inducit qñq; mundi proſperitas. Sicut. n. abundantia humoris cauſat febrem, febris vere furorẽ ſolet inducere, ſic vere humores bonorum tpalium febrem auaritiæ ſolent inducere, & exinde ſolet furor iracundiæ, ſuperbiæ & ſæuitiæ prouenire. Sicut. n. dicit Plinius, ſemen iuſquiami immoderate ſumptum, furorẽ & amentiã inducit, ꝙ etiam facit ſemen coriandri ſi immoderate comedatur, vt dicit idem, q tñ ſi moderate ſumpta fuerint medicinalia ſunt & bona. Sic ꝓculdubio chariſſimi, ſemina bonorum tpalium quamuis moderate & licet eis vtẽtib. medicinalia ſint & vtilia ad ſalutẽ eis, tñ male vtentibus ſ. ipſa male acquirentib. ſeruantib. & diſpenſantib. periculoſa ſunt & non bona, inducunt. n. furorem & ardorem auaritiæ, iracundiæ, ſæuitiæ, luxuriæ, & ſuperbiæ, quibus mali cõtra alios effrenantur, & quibus ad impugnandum alios incitant. Qdˀ bene apparuit Heſter. 1. vbi dicitur, ꝙ Aſſuerus in conuiuio iratus eſt, & nimio furore ſuccenſus depoſuit reginã Vaſthi à ſua regia maieſtate. Sicut. n. dr Prou. 27. Ira non habet miſericordiã, nec erumpens furor. Ideo breuiter de talib. furibundis dr Eccl. 39. In furore ſuo confirmauerunt tormẽta ſua. Iſte eſt igit furor humanę crudelitatis. ¶ Tertio dico, ꝙ eſt furor extremæ pęnalitatis, & iſte eſt furor demonũ deuorãtiũ aĩas in inferno, qui. ſ. ſine aliqua mĩa, ſicut aĩalia furibunda, peccatores confundunt. Vnde Deu. 32. dr de dãnatis. Dentes beſtiarũ immittã in eos cũ furore trahẽtiũ ſuper terrã atq; ſerpentium. foris vaſtabit eos gladius, & intus pauor. Et hæc de triplici malo furore ſufficiant.

Futurum

Cũ teſte. Sen. ad prudentẽ virum pertineat ꝑterita recordari præſentia ordinare, futura ꝓuidere, videtur, quod ſicut rector nauis ſp reſpicit ad nauis poſteriora, ſic prudens homo ſemper debeat attendere ad illa, quæ ſunt poſterius & futura, quæ debent

Præcaueri, Suſtineri, Abhorreri, Obtineri.

Præcauere debes culpas & ſcelera,
Suſtinere debes fatorum aſpera,
Abhorrere debes inferni verbera,
Obtinere debes cœlorum munera.

Dico ergo primo, ꝙ ſunt quædã futura q̃ debemus prudenter præcauere, & iſta ſunt futuri caſus tam culpæ, quã miſeriæ. Qui. n. ſtat videat ne cadat. 1. Cor. 10. Nullus eſt ita ſanctus, quin poſſit cadere in pctm̃, ſi dominus laxet manũ. Et ideo teſte. Amb. Nullus debet ſibi quicquam vendicare de meritis, q & de præterito meminit ſe habere quod doleat, & de futuro videt ſibi ſupereſſe ꝙ timeat. Per lubricã. n. viã habemus incedere, & iõ ne in futurũ cadamus neceſſe eſt ꝓcauere. Cõſtat. n. ꝙ hoſtis antiquus nobis inſidiabit, iuxta illud Mat. 2. Futurũ eſt, vt Herodes q̃rat aĩam pueri. Et iõ oportet ꝙ ipſius futura malitia caueat. Vnde Lu. 21. Vigilate itaq; oĩ tpe, orantes, vt digni habeamini fugere oĩa iſta, q̃ futura ſunt, & ſtare ante filiũ hoĩnis. Etiã quantum ad temporalẽ ꝓſperitatẽ & ad ꝑſentẽ futurã, oportet conſideratiõẽ noſtrã in futura ꝓſpicere, & caſus fortunæ, q nobis & alijs poſſunt cõtingere cogitare. De illo. n. maximo, fortunatiſſimoq; rege Nabuchodonoſor dr Dan 2. ꝙ licet eſſet peſſimꝰ cepit tñ in ſtatu ſuo cogitare qd futurũ eſſet poſt hæc, & ſic oſtẽdit ſibi dñs viſionẽ ſtatuæ tã mirandæ, qa re uera nullus eſt ita ſuperbus, aut malus quin cogitare debeat de futuris. Eccl. 11. Si annis multis vixerit hõ, & his oĩb. lętus fuerit, meminiſſe debet temporis tenebroſi, dierumq; multorum. De alijs vero, quorũ proſperitatẽ in præſenti. videmus, cõſtat ꝙ ſp conſiderare debemus ad eorum futura infortunia quæ ſequuntur, & hoc tam ex conſideratione aliorum præcedẽtium, quibus multa contigerunt aduerſa, quam ex comminatione ſcripturarum, quæ ad cõſiderandũ talia nos hortãtur, dicẽtes Eccl. 9. Non Zeles gloriam & opes peccatoris, non. n. ſcis, q̃ futura ſit illius ſubuerſio. Et breuiter concludo ꝙ quilibet vir perfectus debet habere oculum ad futura mala, vt ea præcaueat, & ad futura bona, vt ea perſeueranter faciat, atq; compleat, dicens. ſ. cum illa ſancta anima illud Eccle. 24. Creata ſum, & vſq; ad futurum ſæculum non deſinã, & in habitatione ſancta coram ipſo miniſtraui, & in Hieruſalẽ poteſtas mea. Iſtã autem præcauentiam, prouidentiã & cautelam nobis ſatis videtur dominus indixiſſe, inquantum nobis abſtulit notitiam futurorum. ſicut. n. dicitur Eccleſ. 9. Omnia in futurum ſeruãtur incerta. In hoc. n. voluit nos inſtruere, vt ſimus vigiles ad conſiderandum per induſtriã, ꝙ ſcire non poſſumus per naturam. Patet igit, ꝙ ſunt quædam futura quæ debemus prudenter præcauere. ¶ Hic potes inuehere, ſi vis contra illos, qui futura nituntur per ſcientias ſcire. ſ. per ſeptem ſcientias diuinatorias, quæ ſunt

Pyromantia,
Aerimantia,
Hydromantia,
Geomantia,

Magis. n. proficit ad ſalutem ignorare futura, q̃ ſcire, cũ ex hoc reddat hõ magis diligens atq; cautus, & maxime qa ad dominum ſpectat proprie

Spatulamantia, Augurimantia, Extamantia. propriè notitia futurorum. Solius est ꝓpriũ scire futura Dei. Et Es.41. dr̃. Annunciate quę ventura sunt, & dicemus quia dii estis uos. Ista sunt igitur futura, quæ debemus prudenter præcauere.

B ¶Secundò dico, ꝙ sunt quędam futura, quæ debemus potenter sustinere, & ista sunt futuræ aduersitates & mors. Dicit.n. scriptura, ꝙ nõ contristabit iustum quicquid ei acciderit. Prou.12. Vir.n. perfectus semper debet esse indifferens ad subeundum futura prospera vel aduersa. Nullus.n. est in tanta gloria constitutus, quin sm̃ occulta Dei iudicia tribulationibus & miseriis obnoxius forsitan sit futurus. Vnde Abrahæ eximio patriarchæ dictum fuit Geñ.15. Scito prænoscens, ꝙ peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, subijcient eos seruituti, & affligēt. Et ipsi dei filio dicitur Hie.14. Quare (inquit) sicut colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum. Talia igit̃ futura debemus sustinere. ¶Tertiò dicò, ꝙ sunt quædã futura, quæ debemus stupenter formidare, & ista sunt, Dei iudicium, & infernus, quæ in futurum seruantur iniquis. Carnifex.n. animalia sua pascit, vt in futurum occidat, sic diabolus malos &c. Ista figurantur in illa arbore fici Lucæ.13. de qua dicitur agricolæ, ꝙ nisi fructum fecerint, in futurũ succidat eam. Ideò Antiocho in persona cunctorum dr̃.2. Machab.7. Tu aũt non existimes tibi impune futurum, ꝙ contra Deum pugnare tentaueris. Ista sunt igitur futura, quæ debemus stupenter formidare. ¶Quartò dico, ꝙ sunt quædã futura, quæ debemus ardenter affectare, & ista sunt

C gaudia paradisi. Ista est.n. differentia inter bonos, & malos, quia mali semper proponunt sibi, & semper sperant, & anhelant ad futuram prosperitatem, & tñ ipsi incurrunt futuram aduersitatem, boni econuerso timent, & ꝓuident futuras aduersitates, & ideò ipsis à Deo reseruantur futuræ prosperitates, & fœlicitates, quæ bene figurata videntur in duobus seruitoribus Pharaonis in carcere deputatis simul, sed diuersimodè somniantibus de futuris, quia.s. pistor vidit tria canistra, & oĩa ciborum genera, & desuper volatilia comedentia, qui tandem patibulo fuit suspensus. Pincerna vidit vitem, & tres propagines, vuasq; maturas erumpētes, quas in calice Pharaonis exprimebat, & poculum regi dabat, & iste fuit ad pristinum officium restitutus, sicut ponitur Genes.40. Isti.n. duo significant malos, & bonos mundi, & carnis carcere nunc detentos. Vterq;.n. licet diuersimodè, somniat, & quilibet de futuris cogitat, atq; tractat, & ideò dispar salarium vnusquisq; reportat. Mali.n. qui per pistorem intelliguntur, nõ somniant nisi canistra farinę cibos, & volucres .i. diuitias, & honores. Diuitiæ.n. significantur per canistra farinæ, quę faciliter disperguntur, delitię per cibos, quibus corpora delectantur, honores ꝑ volatilia, quæ superius eriguntur. Breuiter.n. oĩa somnia.i. oĩs spes, & cura futurorum apud ipsos malos vertitur circa ista. Sed reuera futurũ præmium contrarium datur istis, quia.s. quando isti de carcere mundi extrahuntur, statim inferni patibulo suspendunt̃. Prouer.24. Nõ habent futurorum spem mali, & lucerna impiorum extinguetur. Boni verò, qui intelliguntur per pincernam, ponunt cor suum atq; curam ad vitem cũ tribus propaginibus.i. ad fidem trinitatis tenendum atq; credendum, & ad vinum consolationis in calice tribulationis pauperum propinandum, & exinde regem Christũ lętificandũ vt vinum lætificet cor hoĩs. psal.103. Quapropter isti in futurum beatificantur, & ad Christi ministerium admittunt̃. Et ita boni possunt modo dicere illud Rom.8. Nõ sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabit̃ in nobis. Et merito, quia pro certo tunc iusti erũt cum illo personaliter, qui est pater futuri sæculi, princeps pacis. Esa.9. Et sic patet, quòd est vnum futurum

In { cęlis triumphantium, inferno lamentantium, mundo vacillantium,, } Adhuc est vnũ futurũ .s. dissolutorũ in operibus virtuosis ꝓcrastinantium, & negligē- Nociua meditantiũ, & ꝑcauētium. tium, quia.s. multi sunt, qui in præsenti nolunt bonum incipere, sed semper procrastinare, & in futurum differre, & quandoque ex toto solent dimittere, & obliuioni dare; Eccles.2. Futura tempora cuncta obliuione pariter operient &c. Vide de Cras, & de post, & posterius, & similibus. Sufficiant iam dicta de tractatu Futurum.

Explicit littera F. Incipit littera G.

Gabaa.

Nota, ꝙ gabaa interpretatur vallis eius, vel procliuium eius. Et est gabaa nomen ciuitatis de tribu beniamin, de qua fuit Saul. Et põt significare in bono, & in malo. In bono signat Ecclesiã vel statũ religionis, vbi est vallis.i. humilitatis descensus. In malo signat mundũ, vbi est procliuiũ.i. iniquitatis decursus. Signat igitur gabaa humilitatis statũ. Nã in gabaa arca reponitur, in gabaa buccina canit̃, de gabaa priceps eligitur. Sic verè in valle humilitatis.i. in statu vel in mēte humili reponit̃ arca diuinæ legis. 1. Reg.7. Venerunt viri chariathyarim, & reduxerũt arcã dñi, & intulerunt eã in domũ Aminadab in gabaa. Exaudit̃ tuba supernæ legis.s. ꝑdicationis, orationis, & laudis. Oseæ.5. Clangite buccina in gabaa, tuba in rama. Eligit̃ princeps humani gregis, quia.s. humiles debēt eligi in principes, nõ supbi. 2. Re.21. Gabaa Saul quõdã electi dñi. & 1. Re.11. dr̃, ꝙ Saul, qui erat rex, morabat̃ in gabaa, quia quilibet.s. rex vel princeps debet in valle humilitatis manere, signat igit̃ statum humilitatis. ¶Secũdò dico, ꝙ potest significare statum cupiditatis.s. mundum, qui est vallis miseriæ, & nequitię, semper tendens, & declinans ad ima. Est enim gabaa,.i. mundus, locus Luxuriæ & crudelitatis, Superbiæ & pompositatis, Tristitiæ & aduersitatis. De carnalitate cõstat, ꝙ vxor leuitę in gabaa fuit fędata Iu. 19. De pompositate cõstat, ꝙ domus superbi regis Saul in gabaa fuit parata. 1. Regũ.15. Saul descēdit in domum suam in gabaa. De aduersitate verò constat, quia ciuitas gabaa fuit finaliter deuastata, sicut patet Iudic.20.s. propter scelus luxuriæ &c. sufficit.

Gabaon.

Nota, ꝙ gabaon fuit ciuitas gentiliũ, quæ quamuis iudicata fuisset, ꝙ ꝑ filios Israel deleretur, gabaonitæ tñ præsentientes hebræorũ aduentũ, longè iuerunt eis obuiam, fingentes se esse de alio populo, quã de illo, cuius terra hebræis erat concessa, & in testimoniũ longinquitatis acceperũt panes siccos, & antiquos, vestes diruptas, & cõsumptas, calciamenta dirupta atq; fracta ac si de longè venissent, & in via diutius remãsissent. Sic igitur pacem cũ hebræis impetrauerunt, qui eis hebræi tandē cognita pia fraude, frangere noluerunt, sed eos secum viuere permiserunt, ipsos tñ ad templi seruitutem ordinauerũt & subiecerunt, & in cultũ diuini noĩs receperunt, sicut ponit̃ur Iosuę.9. Tabernaculũ aũt Moysi cum altari æneo fuit tandē positũ in excelso gabaon, vbi vsq; ad tēpli fabricationē fuit locus orationis, sicut bene patet. 2. Paral.1. Dicã igit̃ breuiter, ꝙ gabaon, quæ interpretatur vallis tristitiæ, põt significare multa.s. pœnitentiã, & conuersionem, vbi.s. est tristitia de peccatis, quia & gabaonitæ de ritu gentili ad diuinũ officium conuersi sunt, & cum signis pœnitentiæ, & humilitatis se liberauerunt, sicut patet vbi supra. Item sapientiam & discretionem, quia.s. prudentissime cogitauerunt de illa pia deceptione. Item concordiã, & fęderationem. Vnde ipsi dixerunt. Serui vestri sumus, pactũ inite nobiscũ. Itē obedientiã subiectionē, quia subiugati seruituti tabernaculi. Item reuerētiã, & religionē, quia.s. in gabaõ fuit tabernaculũ sicut dr̃. 2. Paral.1. Itē cęli gloriã, & Dei visionē, quia sicut dr̃. 3. Re. 9. Apparuit dñs Salomoni, sicut apparuerat in gabaon. Itē eminētiã, & mētis eleuationē. 3. Reg.3. Abiit Salomõ in gabaon, vt immolaret ibi. Istud enim erat excelsum maximũ.

Galaad.

A Interpretat̃ cumulus testis. Et est galaad locus mõtuosus in terra Israel, vbi Iaco. & Laban sibi mutuo iurauerũt. Põt igit̃ galaad significare Ecclesiam militantē, vbi inter Iacob & laban, fidelem.s. & idololatrã, Iudeũ & gētilē, facta est in vnitate fidei confęderatio siue liga, & vbi cumul⁹.i. mors & passio Chr̃i testis est fidei christianæ, & adimpletionis iuramēti quo deus iurauit patribus nostris daturũ se nobis. Et aduerte, ꝙ iste galaad est

Locus { Diuitiæ possessionis, Præclaræ cognitionis, Excelsæ prælationis, Perfectæ curationis, Fraternę compassionis, Noxialis tentationis, Triũphalis victorizatiõis. }

Isti. n. galaad.i. ecclesia vel religio est specialis Dei possessio ps. Meus est galaad, & meus ē Manasses & Effraim susceptio capitis mei. Itē ibi est visualis Dei cognitio.s. per cõtemplationē. 2. Re. 17. Castra metatus est Israel (qui interpretatur videns Deũ) in terra

in terra galaad. Item est ibi supernalis, & alta ꝓmotio. Hie. 46. Ascende galaad, & tolle resinam. Itē ibi est virtualis culpæ curatio, quia. s. ibi sunt remedia sacramentorū, quibus aīæ medicantur. Hier. 8. Nunquid Resina non est in galaad, aut medicus non est ibi? Item ibi est fraternalis, & pia compassio, quia. s. ibi exercentur opera pietatis, sicut de sepultura mortuorum. 2. Reg. 2. dr̄, ꝙ viri Iabes galaad sepelierunt Saul. Item ibi est noxialis hostis tentatio, quia. s. mundus, caro, demonia, ibi cōtra nos ꝓliant. Vnde de Naas dr̄. 1. Reg. 11. Naas amonites pugnare cepit cōtra Iabes galaad. Et dr̄ ibi quod oculos eorum dextros volebat eruere. Bellum et regis Syriæ contra regem Israel fuit factum in ramod galaad, sicut dicitur. 2. Paral. 22. Item ibi est triumphalis victoriatio. Iudi. 11. Fuit tempore illo Iepte galaadites vir fortissimus, & pugnator, & hæc sufficiant.

Gad.

Interpretatur succinctus latro, vel accinctus latrunculus. Fuit autem gad vnus de filijs Iacob, sicut dicitur Genes. 30. Fuit etiam alius tempore Dauid, sicut dicitur. 1. Regum. 22.

A Galilea. Galileus.

Not. ꝙ galilea fuit quędā portio terræ chanaā, à Iosue & filiis Israel acquisitā, & in vsum filiorum Israel cōuersa. Interpretatur aūt galilea, rota vel volubilis, transmigras vel transmigratio facta. Galileus verò interpretatur transmeās, volubilis, vel rotatus. Notare ergo possumus, ꝙ per galileā pōt intelligi status Ecclesiæ, & ꝑfectionis, status mūdanæ opulētiæ, & corruptionis, status cęlestis gloriæ, & saluationis. ¶ Primo igiť dico, ꝙ per galileam pōt intelligi status Ecclesiæ uel religionis. Ista. n. pōt dici transmigrans vel transmigratio, quia. s. religio vel Ecclesia ad modū rotæ volubilis nunquam in eodē persistit, semper. n. est in motu tribulationum, & in profectu virtutum, & in quadam transmigratione de hoc mundo ad patrē, quia breuiter ista galilea. s. religio vel Ecclesia, non est nisi quędam via, quidam trāsitus, & quædam transmigratio ad eundum in cœlum Esaiæ. 9. Aggrauata est uia maris trans Iordanem galileæ gentiū. Vn̄ de Chr̄o, & de discipulis dr̄ Marci. 9. qđ ꝑfecti ꝑtergrediebanť galileā. Vn̄ qđ ēt p galileā intelligiť Ecclesia, patet Actu. 9. vbi dr̄, ꝙ Ecc̄la per oēm Iudeam, & Galileam, & Samariam habebat pacem. Et aduerte, ꝙ in ista galilea. i. in religione, & Ecclesiis debēt habitare sex genera personarū, s.

Contemplantes subtiliter rerum negocia,
Refutantes viriliter hostis imperia,
Prædicantes vtiliter Dei iudicia,
Defensantes salubriter fratrum consortia,
Conuersantes communiter, & cum lætitia,
Habitantes simpliciter, & cum iustitia.

Est igitur ista galilea regio subtiliter contemplātium, quia. s. ibi debent habitare prophetę. i. viri spiritualia contéplantes Mat. 21. Hic est Iesus propheta à Nazath galileæ. In ista. n. galilea per fidem, & contēplationem, & nō alibi vr̄ deus. Mat. 28. Præcedit uos in galileam, ibi eum videbitis. ¶ Item ista est regio viriliter resistentium. Vnde de Nabuchodonosor, qui signat diabolum, dr̄ Iudith. 1. ꝙ ipse misit nuncios suos ad illos, qui erant in galilea, qui oēs vno aīo contradixerunt ei. ¶ Item ista est regio vtiliter prædicantium. Vnde de Christo dr̄ Matt. 4. ꝙ ipse circuibat totam galileam, docēs in synagogis eorum. & Lu. 4. dicitur, ꝙ ipse erat prædicās in synagogis galileæ. ¶ Itē ista est regio salubriter adiuuantium, quia. s. viri ecclesiastici debent alterutrū adiuuare 1. Mac. 5. Dixit Iudas symoni fratri suo. Libera fratres tuos, qui sunt in galilea. ¶ Item est regio cōiter viuentium, & cōuersantium. vnde Io. 2. dr̄, ꝙ nuptiæ factæ sunt in chana galileæ, & erat mater Iesu ibi, vocatusq; est Iesus, & discipuli eius ad nuptias. ¶ Item ista est regio simpliciter habitātiū. Vnde de Nathanaele, qui interpretatur datus à Deo, & de quo scribitur Io. 1. Hic est verè Israelita, in dolus nō est, dr̄ Io. 21. ꝙ Nathanael erat à chana galileę. Breuiter igitur dico, ꝙ oēs isti galilei dicuntur, qui transire per mundū, & nō manere, & volui & rotari in laboribus comprobatur. Act. 2. Oēs isti, qui loquuntur, galilei sūnt. Sed ꝓ certo proh dolor, ista galilea habet hodie alios habitatores nō tales. Nā Io. 7. dr̄, ꝙ propheta à galilea non surgit. Et 1. Macha. 5. dr̄, ꝙ galilea repleta est alienigenis. Signat igitur galilea statū Ecclesiæ, & perfectionis. ¶ Secundò dico, ꝙ signat statū nequitiæ, & damnationis. s. statum mūdi seu peccati, quia. s. & mundus, & peccatum nunquam in eodem statu, imo & mēte, & re semper voluūtur, & rotantur. In galilea imperauit Herodes, & ibi fuit tetrarcha sicut dr̄ Luc. 3. Istam galileā pertransiuit Christus, quia sicut dr̄ Ioā. 6. Abiit Iesus trans mare galileæ qđ est tyberiadis. q. a. s. in isto mundo mali solēt regnare, boni verò inde recedere, & abire. Signat igitur statū mundanæ nequitiæ, & damnationis. ¶ Tertiò dico, ꝙ pōt significare statum cęlestis gloriæ, & saluationis. Vn̄ de Christo ascendente pōt dici illud Ioā. 4. Abiit iterū in galileā. & Matt. 26. Cū aūt resurrexero, præcedā vos in galileā &c. Viri galilei quid admiramini aspicientes in cœlum?

Gaudium. Gaudere.

Nota, ꝙ gaudium idem est, ꝙ lætitia, exultatio, iocunditas, & mentis dilatatio. Et est gaudium multiplex in sacra scriptura. Inuenitur enim A

Gaudium { Internum est iocunditas spiritualis, / Externum est iocunditas temporalis, / Aeternum est alacritas supernalis. }

Primum est gaudium iustorum, quod mentem perficit,
Secundum est gaudium malorum, quod mentem inficit,
Tertium est gaudium sanctorum, quod mentem reficit.

Dico igitur primo, ꝙ est gaudium internum, & commēdabile, & istud est lætitia spiritualis, qua. s. hō gaudet in domino. ¶ Vnde possumus notare, ꝙ sicut homo tēporaliter gaudet de periculi euasione, de magni hospitis receptione, de lucri acquisitione, de gratæ societatis adiunctione, sic boni & iusti spiritualiter lætantur, & gaudent, qn̄ considerant, ꝙ peccati, mundi, & inferni pericula euaserunt, dicentes dn̄o illud ps. Conuertisti planctū meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meū, & circūdedisti me lætitia. ¶ Itē gaudēt iusti qn̄ cogitāt, ꝙ summum hospitem Deum in corde suo per gratiam repererunt, tunc. n. dicūt illud Esa. 61. Gaudēs gaudebo in dn̄o. quia sicut dr̄ Ioā. 20. Gauisi sunt discipuli viso domino. Et bene apparuit Lucæ. 19. de Zacheo recipiēte Chr̄m, vbi dr̄. At ille excepit eum gaudēs in domum suā. ¶ Item gaudent iusti qn̄ perpendunt, ꝙ lucrum æternæ gloriæ meruerunt. Et istud est gaudium spei, quia sancti iā gaudent de spe futuræ gloriæ, quam expectant. Vnde Rom. 12. Spe gaudentes in tribulatione. ¶ Item iusti gaudent, qn̄ vident, ꝙ per gratiam in qua sunt, societatem Dei, sanctorum & Angelorum acquisierūt. Ista est. n. magna lætitia uiro iusto, qn̄. s. cogitat se esse per gratiam, Dei & sanctorum socium & amicum. Vnde dr̄ Genes. 45. Venerunt fratres Ioseph, & gauisus est Pharao, & oīs familia eius. Istis ꝓculdubio quatuor rationibus gaudet vir iust⁹, & in domino spiritualiter iocundatur, iuxta illud, quod dr̄ Eccle. 9. Vade igitur, & comede in lætitia panem tuum, & bibe in gaudio, vinum tuū, quia Deo placent opera tua. Et ideò breuiter de isto spirituali gaudio possum exponere illud Matt. 2. Videntes stellā, gauisi sunt gaudio magno valde, & intrantes domū, inuenerunt puerū cum Maria matre eius. Et videte, ꝙ in hac auctoritate quatuor oñduntur, quæ debent gaudiū generare, sicut ad sensum apparet, Ille. n. qui est in tenebris, debet gaudere, qn̄ lumen oñditur, & hoc notatur in verbo [videntes stellam.] Peregrinus solet gaudere qn̄ in hospitio noctu recipitur, & hoc notatur qn̄ dr̄. Intrantes domum. Ille qui aliquid quærit, solet gaudere qn̄ res q̄sita ei porrigitur, & hoc notatur qn̄ dr̄. Inuenerunt puerum. Ille, qui est solus, solet gaudere qn̄ bona societas ei adiungitur, quod notatur cum dr̄. [Cum maria matre eius.] Istis quatuor modis gaudent spiritualiter viri iusti. Gaudēt. n. qn̄ sunt liberati à criminū obscuris fęcibus, qn̄. s. sunt videntes stellam &c. Qn̄ sunt collocati in fidei securis sedibus, qn̄. s. intrauerunt domum Ecclesiæ per fidem. Qn̄ sunt quietati à laboris sedulis motib⁹, quando. s. inuenerunt quod quærebant. Qn̄ sunt combinati cum supernis, & cęli ciuibus, qn̄. s. iam habent puerum cum Maria matre eius. ¶ Duo istorum pertinent ad statum viæ, alia duo ad statum patriæ. In via. n. gaudent sancti qn̄ se vident per gratiā illustratos, & qn̄ se uident per fidem in domo Ecclesiæ receptatos. In patria verò lætantur, qn̄ iam uenerunt, ꝙ quæsierant, & qn̄ iam sunt in societate quā amauerant. ¶ Dico igitur, quod gaudendum est cum quis per gratiam illuminatur. Videntes inquit stellam. Lux enim est maximè, gaudij causatiua, & ideò cœci, qui non vident lucem

lucē,sunt,vt cōiter,semper tristes,iuxta illud Thob.5.Quale gaudium mihi est,qui in tenebris sedeo,& lumen cęli nō video?q.d.nullum.Sic pro certo sine lumine gratiæ nullum potest esse gaudium spirituale. Et ideo illi, qui per peccatū isto lumine sunt priuati,sunt vt,cōiter tristes timidi,desolati.Peccatores.n.nūquam perfectè gaudent, quia semp portant causam secum tristitiæ suæ.s. remorsum conscientiæ ꝓ criminibus,quæ fecerūt.psal.Non gaudebit inimicus meus super me. Sed pro certo iusti gaudent,quia se vidēt per gratiam illuminatos, & à cæcitate criminum liberatos, quod bene apparuit Actu. 8. ubi dr̄,ꝙ ille eunuchus postquā fuit baptizatus,& per fidem illuminatus,ibat per viam gaudēs. Videntes igitur stellam, gauisi sunt. Et ideò de isto gaudio spirituali potest dici illud Hester. 8. Iudæis noua lux oriri uisa est,gaudium,honor,& tripudium.Tunc.n.s. qñ est illuminatus, gaudet iustus multa ratione, videlicet quantū ad se,quem sentit sanatum,quantum ad proximum,quē uidet saluatū,quantū ad Deū,quē credit placatum.¶ Gaudet dico quantū ad se,quē sentit sanatū. Infirmus.n.summè gaudet,qñ videt periculum vbi fuit,& sentit, ꝙ euasit, scit.n.ꝙ (sicut dr̄ Eccl.30.)Nō est census super sanitatē corporis,& non est oblectatio super cordis gaudium . Gaudet.n.iustus

In { amara contritione,
spei consolatione,
bonorum associatione,
laborum toleratione,
pœnitentiæ maceratione,
diuinæ laudis iubilatione,
diuinæ scientiæ acquisitione. }

Gaudet(dico)vir iustus in contritionis amaritudie. Mulier .n.quæ de nouo concepit magis gaudet in saporibus acetosis quam dulcib. Sic etiam aia,quæ per fidem,& deuotionem concepit Christū. vnde Prouer.14. Cor,quod nouit amaritudinē animæ suæ, in gaudio eius non miscebitur extraneus. Contritio.n.semper habet timorem admixtum , qui etiā gaudium generat, in timente, quia sicut dr̄ Eccle.1.Timor domini delectabit cor,& dabit lætitiam,& gaudium. Item gaudet in spei consolationis certitudine.Luc.19.Gaudete,& exultate,quia nomina vestra scripta sunt in cęlis . Item gaudet in bonorum associata multitudine.Rom.12. Gaudete cum gaudētibus. Item gaudet in laborum perpessa mæstitudine.Act.5.Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij , qm̄ digni habiti sunt pro noīe Iesu contumeliam pati. & Iacob. 1. Oē gaudium existimate fratres mei,cum in tentationes varias incideritis.Item gaudet in pęnitentiæ austera arctitudine.Hierem.31. Cōuertam luctum eorum in gaudiū. Item gaudet in sancta rectitudine Prou.21.Gaudiū iusto,facere iudiciū. Item gaudet de diuinæ laudis pulchritudine.vnde de Hierusalem.i.de aia bona dr̄ Esai.51. Gaudium & lætitia inuenietur in ea,gratiarum actio, & uox laudis.Item gaudet de scientiæ acquisita plenitudine. Esa. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontib⁹ saluatoris.Taliter aūt gaudet vir illumi-
D natus per gratiam quantum ad se,quē sentit sanatū.¶Gaudet etiam iustus quantum ad proximum , quem sperat saluatum . Iusti.n. valde gaudent in bonis aliorum iustorum, & maximè quando eos vident

A vitijs diuertere,Deum diligendo,
Pacificè conuersari,simul assistendo,
Vnitatem coniungere,idem sapiendo,
Veritatem diligere,nunquam mentiendo.

De aliorum cōuersiōe dr̄ in psal. In cōuertendo dominus captiuitatem Syon, facti sumus sicut consolati. Tūc repletum est gaudio os nostrum.¶ De pacifica conuersatione dr̄ Prouer. 12. Qui suscepit pacis consilia, sequitur eum gaudium.¶ De vnitatis fœderatione dr̄ Phil. 1. Implete gaudium meum,ut idem sapiatis.¶ De veritatis dilectione dr̄ 1. Corinth.13.Non gaudet super iniquitatē,congaudet autem veritati . Taliter igitur gaudet vir illustratus per gratiā quātum ad proximum,quem sperat saluatum. ¶ Gaudet denique iustus quantum ad Deum , quem credit placatum . Et sic dico,quòd ipse gaudet in domino

De { incarnatione superni numinis,
reparatione interni hominis,
acquisitione moralis regiminis,
consolatione finalis luminis. }

Dico ergo,ꝙ iusti gaudent de verbi incarnatione.Luc. 2. Euangelizo vobis gaudium magnum,quod erit omni populo, quia natus est hodie saluator mundi.¶ Item gaudent de mentis reparatione.Lucæ.15.Epulari autem,& gaudere oportebat, qa frater tuus.s.hō interior,moriturus fuerat, & reuixit. ¶ Itē gaudent de virtutū acquisitione.Esa.61.Gaudens gaudebo in dn̄o,qa induit me indumento salutis.Itē gaudēt de finali saluatione. Matt.5. Gaudete in illo die,qm̄ merces vestra multa est in cęlis:& Phil.4.Gaudete(dico) in dn̄o semp iterū dico gaudete.Sic igit̄ gaudet vir ꝑ gratiā illuminat⁹. Videntes inqt stellam,gauisi sunt 1.Re.6. Viderūt arcā,& gauisi sunt.Illud est igit̄ primū gaudiū iustorū,qñ vident,ꝙ ꝑ gratiā sunt liberati.¶Deniq; dico,ꝙ iusti gaudent, qa ꝑ fi- E
dē sunt hospitati. [Intrātes inqt domū.] Sicut.n.peregrino deuiato,& in periculo hostium cōstituto,magnū gaudium est,qñ pōt domū intrare , & à periculis hostium se seruare, sic ꝓculdubio iusti gaudēt, qa vidēt,ꝙ domū Ecclesiæ per fidē intrauerūt , extra quā nō est salus,& extra quā quicūq; latronibus infernalibus est subiectus. Sicut.n.membrū gaudet se esse cōiunctū corpori,summè verò dolet si ab eo diuidatur,sic pro certo iustus gaudet se corpori Christi mystico esse cōiunctū ꝑ fidē,& summè debet tristari si ab eo separaretur per culpā,qa sicut ouis,q̄ extra domū in sero remanet,à lupis deuoratur,peregrinus qui extra ciuitatē in nocte remanet, à latronibus spoliat̄, obses si extra exiuerit,ab hostibus iugulatur,sic illi,qui extra domū, castrū, & ciuitatem Ecclesiæ sunt per infidelitatē, hostibus latronibus, & lupis infernalibus exponunt̄, & ab eis ꝑ multa vitia deuorātur . Bonū est igit̄ esse intra domū. vnde Matthi.25.Intra in gaudium domini tui.Qđ tñ est cōtra miseros infideles, qui magis gaudēt de sua infidelitate,quā nos facimus de nostra credulitate.Similes.n.sunt cygno, q̄ est auis fluuialis,q̄ tūc dr̄ cantare,& gaudere, qñ debet mori.Similes etiā sunt delphinis,& syrenis , & multis generibus pisciū,q̄ tūc dicūtur in mari gaudere & saltare,qñ tēpestas debet isurgere, & venire.Tales ꝓculdubio sunt infideles, & vt cōiter oēs peccatores,qa verè isti gaudent,saltant, tripudiāt, & lætantur in mari mundanæ prosperitatis , vel in mari.i.in amaritudine peccati,cū tñ ex tali suo gaudio sequat̄ tempestas , & mors damnationis æternæ . vnde de istis dr̄ Iob.21.Gaudent(inquit)ad sonitū organi,ducunt in bonis dies suos,& in puncto ad inferna descendunt. Non sic charissimi, sed gaudeamus intrare domum Ecclesiæ, & ibi per fidē, & gratiā manere,iuxta illud 1.Machab.14.Gauisi sumus introitu.Quia verè charissimi,summum gaudium iustorū est,qñ vident,ꝙ per fidem sunt hospitati.[Intrātes inquit domū.] ¶ Insuper dico,ꝙ iusti tūc potissime gaudent,qñ per gloriā sunt satu-
rati seu quietati,qđ ostēditur cum dr̄.[Inuenerunt.] Sicut.n. F
ceruus summè gaudet qñ post multā sitim inuenit fontē,canis tunc gaudet , & saltat qñ post multum cursum inuenit prædā,laborans, tunc gaudet summè, & exultat qñ post laborem inuenit quietē,sic verè sancti tunc temporis summè lætātur,& gaudent,qñ post mundi labores,& dolores,post sitim,famē,penuriam, & miseriā,fontem,prædam,& quietem inueniunt gloriæ Paradisi. Tunc.n.recreantur,& satiantur,tunc quietantur,& cōsolantur,tūc lætantur,& delectantur.Vnde de gaudio istius intentionis dr̄ Luc.15. Congratulamini mihi,quia inueni dragmā meam.& Mat.13.ꝙ simile est regnū cęlorū thesauro abscōdito in agro, quē qui inuenit hō,abscōdit,& præ gaudio illius vadit &c. Tale gaudiū charissimi,nō est in hoc mundo, sed in gloria,quia verè mūdi gaudia nō sunt in inuentione,sed in continua, quærendi inuestigatione,cum.n.vnum habetur, aliud semper quærit̄, & ambitur , nunquā.n.ibi est perfecta inuentio , imo quidā cōtinuus labor, & inuestigatio.In Paradiso verò est cōtrarium, quia ibi perfectissime inuenitur,qđ diu in hoc mūdo q̄rebat.Et iō epulari, & gaudere oportebat, qa frater tuus. .s.paradisus perierat.s.quantū ad te, & inuentus est.Luc. 15. Vnde isti dicunt illud Thren.2. Hæccine est vrbs ꝑfecti decoris,gaudium uniuersæ terræ? Sequitur. Et hæc est dies,q̄ expectabamus,inuenimus,& vidimus.Et illud ꝑdictum Esa. 2.Gaudiū & lætitia inuenietur in ea,gratiarū actio , & vox laudis . Gaudent igitur iusti qñ sunt per gloriam quietati. Inuenerunt.¶ Rursum(dico)quod sancti gaudēt, quia sunt G
optimè sociati,quod ostenditur, cum dr̄,ꝙ ipsi habēt puerum cū Maria matre eius. gaudiosum.n.est habere gratā,& mundam societatē. Nulla verò societas potest esse gratiosior,quā societas iuuenū,& puellarum.Et iō isti modo sunt in grata societate, qa.s.ibi est puer & puella.i. Chrs & Maria ma-

ria mater eius. O quam grata est,& gratiosa talis societas, esse.s.cum tali puero, & cũ tali puella,& uerè est istud gaudiosum,& delectabile. Simiæ.n.magis gaudent cum pueris ludere,& cum pueris, & paruulis esse. Nota mirabile. Elephantes etiam in cantu puellarum delectantur,& ad eas lãbendũ, & osculãdum quodam naturali instinctu inclinanẽ. Quid dicã de vnicorni,qui puellæ virgini se reddit, & subiugat, & oĩ feritate deposita, virginis gremio se reclinat? De quodam etiam delphino legi, qđ quendam puerum solitum in mare natare, summè diligebat, & cũ eo ludere,& solitari gaudebat,quare cum quadã die puer ita in remotis maris ludendo cum belua enatasset, deficiens uiribus mortuus est,belua verò de puero dolẽs ipsum ad littus eduxit, & exrra mare exiens,præ nimio dolore mortua est. Mater verò,quæ ex auditu habuerat, quod in mari erat quidã delphinus, qui cum eo ludebat, ꝑpendit ex rei euentu,qđ iste erat piscis q cum puero ludebat,& lætabatur,ut recitat Plinius,& Solinus. Ecce igiẽ si est gaudiosum brutis,& aĩalib. cũ pueris,& puellis habitare, quanto magis sancti in patria gaudẽt esse cum illo puero, & puella, qui nunquã aliquam peccati maculam contraxerunt. Isti.n.qui in mundo isto fleuerunt cũ flentibus,gaudent mõ cũ gaudentibus.Rom.12. Et breuiter de gaudio illius ciuitatis,& illius societatis potest dici illud Actu.8.Factũ est gaudiũ magnũ in illa ciuitate.Et de ista societate põt dici illud Actu.1. Erant oẽs perseuerantes cum mulieribus & Maria matre eius. Ista est igiẽ societas ꝑfecti gaudij,vbi.s.quilibet est in perpetua quiete, in æterna societate,in perfecta fęlicitate, vbi.s.nullus est,q insidietur,nullus est qui cõtrarietur,nullus est qui malũ faciat,nullus est,q malum sentiat,nullus est qui bonũ nesciat. Vbi est claritas sine obscuritate,leuitas sine tarditate,subtilitas sine tarditate impassibilitas sine mortalitate.Et breuiter de isto gaudio dr̃ Es.51.Venient in Syon laudantes,& lętitia sempiterna super capita eorum,gaudium & exultationem tenebunt,& fugiet dolor,& gemitus,quia ego ipse cõ-

H solabor eos,dicit dominus.Gaudent igitur sancti in patria

De	periculorum euasione, beatorum adiunctione, diuinitatis contemplatione, victoriæ consecutione, perfectissima repletione,	Gaudent igitur de periculi euasione, quia.s. oĩs disciplina in præsenti non vr̃ esse gaudij, sed

mœroris.Hebræ.12. Sed tunc oĩs mæror præteritus in gaudium conuertetur. Ioan.16.Tristitia vertetur in gaudium. Gaudent etiã de læta, & sancta sociatione,quia.s.ibi est societas gaudiosissima.s.Dei,sanctorũ Angelorum.3.Re.1.Dixit oĩs populus,uiuat rex Salomon, & ascẽdit vniuersa multitudo post eum,populus canentium tibijs,& lætantiũ gaudio magno.Gaudent ĩnsuper de deitatis uisione, & contẽplatione. psal. Lætificabis eos in gaudio cum vultu tuo. & Io.20.c.Gauisi sunt discipuli viso domino.Gaudẽt ulterius de uictoriosa triumphatione.Esaiæ.61. Darem eis coronã pro cinere, & oleum gaudij pro luctu.Gaudent verò super oĩa de oĩs plenitudinis adeptione Io.16. Petite, & accipietis,ut gaudium vestrum plenum sit. Summè aũt gaudẽt de sui gaudij ꝑpetuatione,quia sicut dr̃ Io.16.Videbo uos,gaudebit cor vestrũ, & gaudiũ vestrũ nemo tollet à uobis.Sic igitur patet fratres charissimi quadruplex gaudiũ bonorũ .s.gaudiũ in patria duplex, & duplex in uia.quia.s.in patria gaudent de amabili societate, quia sunt cum puero & Maria matre eius.Item de notabili vtilitate,quia.s.qđ in mundo quæsierant iam inuenerunt. In via verò gauisi fuerãt de status fidei securitate,quia.s.intrauerunt domum. De lucis gratiæ synceritate,quia.s.ipsi fuerunt videntes stellã. Bene igitur dictum est,ꝙ videntes stellam,gauisi sunt. & intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius. ¶ Scđo dico,ꝙ est gaudium externum,& dãnabile.Et istud est lætitia eorum, qui in hoc mundo plus gaudẽt in cæcitate,quã in claritate,in peccato,q̃ in merito,in culpa, q̃ in gratia,in bonis temporalibus, q̃ in spiritualibus.Isti sunt similes latronibus,qui plus gaudẽt de nocte,q̃ de die,& hoc quia de nocte furantur & capiunt alienum. Sunt etiã similes bubonibus,qui in obscuritate luminis lunæ lętantur,& in claritate luminis solis tristantur.Sunt etiam similes bufonibus,qui de nocte solent discurrere,& gaudere, de die verò solent torpescere,& in absconditis se celare.Sic charissimi, pro certo mundi peccatores, qui proculdubio possunt latrones,alienum appetentes per auaritiam,bubones aues immundæ per luxuriam, bufones animalia inflata per superbiã,non gaudent esse in lumine gratiæ,sed magis in nocte,& obscuritate peccati. Vnde de malo gaudio taliũ loquitur scriptura in Esai.22.Vocauit dñs ad fletum,& planctum,ad caluicium,& cingulum sacci,& ecce gaudium, & lætitia,occidere vitulos,iugulare arietes,comedere carnes & bibere uinum. Dñs.n.in mundo isto vocauit nos ad pœnitentiam,isti verò se exercent ad magnam lætitiam.Vnde in ista authoritate ponitur quadruplex mala malorum lætitia.s.lætitia superborum, & nobilium,lætitia auarorum & crudelium,lætitia detractorum,lætitia gulosorum.¶ Lætitia superborum, & nobilium est occidere uitulos.i. impugnare alios superbos,& cõtra ipsos luctari,& debellare,sicut patet de fatuis nobilibus, q non gaudent nisi esse in tyrocinijs & in guerris,sicut dr̃ Prouer.Stultitia gaudiũ stulto.¶ Est etiam lætitia auarorum, & crudelium. Isti.n.non gaudent nisi iugulare arietes.i.dissipare,& exhæredare simplices,& imbecilles.Vnde Esa.32. Gaudium onagrorũ,pascua gregum. ¶ Adhuc est lætitia detractorũ.Isti.n.summè gaudent comedere carnes.i.alienæ vitæ detrahere,iuxta illud Hier.19.Vnusquisq; carnes amici sui comedet.Vnde tales dicere possunt illud Eccle.8. Deprehendi nihil esse melius,q̃ comedere,bibere,& gaudere.¶ Est deniq; lætitia gulosorum.Isti.n.summè gaudent bibere, vinum.i.in comessationibus, & ebrietatibs delectari. Vnde bene audierunt consilium illud Eccle.9. Bibe cum gaudio vinum tuum.Et sic patet quadruplex malũ gaudium,.s.gaudium superborũ gaudium auarorum,gaudium detractorum,& gaudiũ gulosorum. Isti igitur magis gaudent de obscuritate peccati, q̃ de claritate gratiæ,& tñ isti deberent aduertere,ꝙ ex talibus malis gaudijs sequitur tristitia sempiterna. Sicut.n.dr̃ Prouer.14.Risus dolore miscebitur,& extrema gaudij luctus occupat,quia.s. gaudia malorum sunt defectiua, & sui in dolorem, & amaritudinem conuersiua.Esaiæ.24. Cessauit gaudium tympanorum,quieuit sonitus lætantium, cõticuit dulcedo citharæ,cum cantico non bibent uinum, amara erit potiõ bibentibus illam. Et ideò finaliter de gaudio dr̃ Esaiæ.24. Translatum est gaudium terræ.& Thre.5.Defecit gaudiũ cordis nostri, versus est in luctum chorus noster,cecidit corona de capite nostro,vt nobis,quia peccauimus.Et breuiter bene dr̃ Iob 20. quod gaudium hypocritę ad instar puncti &c. Non sic charissimi, non gaudeamus in criminibus,sed in virtutibus,non in iniquitate,sed in bonitate,non in malitia,sed in iustitia,non in peccati obscuritate,sed in gratiæ claritate. ¶ Tertiò esset dicendum de gaudio æterno,sed de illo dictũ est in hoc titul.in.§. Insuper dico.& in §. Rursum dico, & hoc ꝑp autoritatis prosecutionem, iõ illuc est regrediendum. Et hæc de gaudio sufficiãt.

Gaza Ciuitas philistinorum, interpretatur robusta, seu fortitudo eius.

Gazophylacium. Nota, quòd gazophylacium erat vestibulum, atrium seu deambulatorium,seu vestiarum in domo regia, & in templo.

GEhenna. Accipiẽ ꝑ pęna ęterna,& interpretaẽ uallis tristitię,seu de ualle sũt

Gelu. Paucæ sunt auctoritates,ideò omitto. Vide de frigore,glacie,& similibus.Signat enim tribulationem temporalem,vel terrenam.

Gelboe. Nomen est mõtium, vbi Saul & filij sui ceciderunt.Et interpretatur aceruus,per antiphrasim.Vnde Dauid dicebat.2.Re.1.Montes gelboe,nec ros nec pluuia veniat super vos.

Gemma. Lapis preciosus, signat merita vel virtutes,sed omitto causa breuitatis.

Gemere.Gemitus. Nota,quòd gemitus ẽ, quidam motus mentis A qui ex aliquo dolore seu tristitia generatur cum alicuius signi exterioris emissione,& ostensione. Et ideò quia homo potest dolere de bono,& de malo,idcirco possumus distinguere multiplicem gemitum.¶ Est enim gemitus

Afflictorum,& indigentium, Contritorum,& pœnitentium,	Gemunt.n. afflicti de præsentis pęnæ impositione.

Perfectorum,& meditantium, Damnatoru.n,& desperantium. impositione. Vnde isti sunt sicut, asinus, qui gemit quando verberatur, & quando pondere prægrauatur. Exod.2. Ingemiscentes filij Israel ꝓpter opera vocifeiati sunt. Vnde dr̃ Esaiæ.59. Rugiemus quasi vrsi, & quasi columbæ meditantes gememus. Vnde de tyrannis, qui sunt cã istorũ gemituum, dr̃ Iob.24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere,& aiæ vulneratorum clamabunt.& tñ Deus tales gemitus solet audire,& attendere, & gementes miseros liberare.psal. Propter miseriam inopum,& gemitũ pauperum nunc exurgam,dicit dominus.¶ Itẽ gemunt cõtriti de transactæ culpæ cõmissione. Vnde isti sunt sicut turtur,quæ pro cantu gemitum reddit, & amisso compare dolet. Quia verè pœnitentes qñ vident,ꝙ propter peccata, suũ comparem.i. Christũ perdiderunt,nunquam debent lętari, vel gaudere,sed per contritionẽ gemere, & plorare, dicentes cũ Dauid Lauabo ꝑ singulas noctes lectũ meũ, lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Talis aũt gemitus cõtritionis

Carnis lasciuiam solet domare,
Cordis lætitiam solet frenare,
Dei clementiam solet orare,
Diuinam gratiam solet captare,
Culpæ nequitiam solet vitare:

Domat(dico)contritionis gemitus carnis lasciuiam. Ezec.21. Ingemisce in contritione lumborum,in amaritudinibus ingemisces coram eis. Frenat etiam iste gemitus cordis lætitiam. Esa.24. Ingemuerũt qui lætabãtur corde, cessauit gaudium tympanorum. Orat etiam talis gemitus Dei clementiã. Thobi.3. Ingemuit Thobias,& orare cepit dñm.& Dañ.13.dr̃,ꝙ ingemuit Susanna & ait. Angustiæ sunt mihi vndiq;. Captat ẽt Dei beniuolentiam. Exod.5. Audiui gemitum filiorum Israel Vitat etiam talis gemitus culpæ nequitiam,quia.s.conuertit aiam à peccato. Thren.1. Ipsa autem gemens conuersa est retrorsum. Et ideò etiam sperandum est,ꝙ iste gemitus auferat, & tollat omnem angustiam,quia sicut dicitur Ezech.9. Solæ frõtes virorum dolentium, & gementium fuerunt signatæ, & ipsi à percussione Angeli liberati.& Exodi.2.dicitur, ꝙ dominus audiuit gemitum filiorũ Israel,& liberauit eos. Merito igitur gemunt contriti de transactæ culpę commissione.

B ¶ Item gemunt perfecti de cęlestis patriæ dilatione. Vnde isti sunt sicut cygnus,quæ est auis albissima,quæ in fluminibus conuersatur,quæ semper solet gemere, & nunquã solet cantare nisi solum,quando debet mori, vel vitam finire. Quia pro certo viri perfecti, qui in fluminibus deuotionis versantur,& qui candore castitatis vestiuntur,pro dilatione cœlestis patriæ semper gemunt, & solum quando mors eis instat,quando sperant se cito ad patrem transire,gaudẽt tripudiant,& exultant. Vnde de gemitu talium dr̃ Thren.1. Sacerdotes eius gemẽtes,uirgines eius squalidæ,& ipsa oppressa amaritudine. Iste est gemitus amorosus,quem habet aĩa desiderio videndi sponsum. Vnde Rom.8. Ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum expectantes.& 2. Corin.5. In hoc ingemiscimus habitationem nostram, quæ ex cœlo est,superindui cupientes.¶ Item gemunt damnati per æternæ pęnæ oppressionem vnde Iob.26. Gigantes gemunt sub aquis,& qui habitant cum eis.& Sap.5. Videntes turbabuntur timore horribili, dicentes intra se,pœnitentiam agentes,& præ angustia spiritus gemẽtes. Vnde isti sunt propriè sicut vrsus,q de nouo captus in nemore, & in cathenis ferreis ligatus, incipit gemere, & rugire,& præ desperatione cadere,rodere,& mordere. Quia pro certo damnati,quando de nemore huius mundi educuntur, & in cathenis infernalibus astringunt, tunc præ desperatione habent necessario gemere,& rugitum,& lamẽtum facere,& ducere. Vñ de isti dicunt illud psa. Afflictus sum, & humiliatus sum nimis,rugiebam à gemitu cordis mei. Sic igitur patet, quõ à diuersis diuersimode gemitur, & quomodo diuersi gemitus ad diuersa tendunt.omitto causa breuitatis. Vide supra de desiderio,dolore,Fletu,& infra de suspirio.

A **Generare. Gignere.** Nota,ꝙ illi spiritualiter generãtur, qui de bonis mali,vel de malis boni efficiuntur. Generare.n.spiritualiter loquendo,nihil aliud est,quàm quædam cõuersio, mutatio,& spiritualis formatio,uel creatio, uel etiam quædam ad aliquem statum promotio,vel introductio. Põt ergo accipi in bono,& in malo.¶ In bono ergo accipitur qñ à Deo vel à prædicatore vel à prælato aliqui ad bonum cõuertuntur, Deus enim generat per bonam inspirationem, prædicator per bonam informationem, prælatus verò per bonam castigationem Generat(dico) Deus interius inspirando. Et de hoc dr̃ Iob.38. Quis est pluuiæ pater, aut quis genuit stillas roris? De cuius vtero egressa est glacies,& gelu de cœlo quis genuit? Peccatores.n.dicuntur glacies, rõne fragilitatis,dicuntur gelu rõne indeuotionis,& spiritualis frigiditatis, qui tamen ros,& pluuia ad irrigãdum alios efficiuntur, quando à Deo per inspirationem generantur, & conuertuntur sicut apparuit in beato Paulo, qui per diuinam generationem de gelu,& glacie factus ẽ ros,& pluuia. Item generat prædicator exterius informãdo, & sic generabat beatus Paulus illos, quibus dicebat 1.Corinthi.4. Per euangelium ego vos genui. Ideò præcipitur Prouerb.23. Audi patrem tuũ, qui genuit te. Item generat prælatus per bonam correctionem,& per bonorum exemplorũ dationẽ,& ostensionẽ. Vnde de Adam dr̃ Geñ.5. quod ipse genuit filium ad imaginem & similitudinem suam. Ista est generatio bona, & virtuosa. De ista ergo bona generatione, & cõuersatione possumus dicere illud.1.Petri.2. Quasi mõ geniti infantes lac concupiscite.¶ Sed adhuc dico,ꝙ est alia generatio mala,& vitiosa,& ista ẽ generatio,qua hoĩes mali efficiuntur. Et sic generantur quidã à diabolo per suggestionem superbiæ, quidã à carne per infectionem luxuriæ, quidam à mundo per inflammationem auaritiæ. Vñ de istis malis generationibus dr̃ Oseæ.5. Præuaricati sunt, quia filios alienos genuerunt. Et ideò breuiter de ista generatione bona,& mala dr̃ illud præallegatum Iob 38. Quis est pluuiæ pater? Vide eã supra. In quibus verbis aduerte, ꝙ sicut in aere diuersæ,& contrariæ fiunt impressiones, aliæ bonæ, aliæ malæ,sic etiam in cordibus humanis generãtur aliquæ passiones,& conditiones,quædam bonæ,& virtuosæ, quædam verò malæ, & perniciosæ siue vitiosæ. Dicamus ergo, ꝙ in aliquibus generatur fœcunditas compassionis, ista est generatio pluuię. Quis est(inquit)pluuię pater? Humiditas deuotionis, ista est generatio roris. Aut quis inquit genuit stilllas roris? Cõsideratio suæ fragilitatis,ista est generatio glaciei. De cuius vtero(inquit)egressa est glacies? Cõsideratio suæ labilitatis, ista est gelu. Et gelu inquit quis genuit? Generatur ergo in nobis compassio proximi adiutiua seu fœcundatiua. [Pluuiæ inquit.] Deuotio tentationũ refrigeratiua. [Roris inquit.] Discretio nostri cognitiua. [Glacies inqt.] Turbatio nostri constrictiua. [Gelu inquit.] ¶ Primò ergo dico,ꝙ in nobis debet generari cõpassio fęcundatiua. [Pluuiæ inquit.] Sicut.n. pluuia generatur qñ virtute caloris uapores humidi congregati in corpus nubis dissoluuntur,& fluere compelluntur,sic verè qñ calor diuinæ gratiæ dissoluit hoĩem per compassionem, tunc vapores sui congregati.i.bona sua temporalia, quæ ad modum vaporis fragilia sunt,& faciliter euaporabilia, conuertuntur in pluuiã per eleemosynarum largitionẽ, ex qua quidem alij irrigantur, & inundantur per beneficium, & subuentionem.vnde Ecclesi.35.in fin. Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis,quasi nubes pluuię in tempore siccitatis. Sed ꝓh dolor,multi sunt in quorũ cordibus ista pluuia nõ generatur. Sicut.n.qñ calidi,sicci,& humidi vapores sursum à terra exhalant,& in nubium sinu inuoluuntur,non solent pluuiam generare, sed fulgura, & tẽpestates, sic q̃a multi pleni sunt calore,& ardore,cupiditate & siccitate,indeuotionis,& spiritualis ariditatis,in talibus nõ solet pluuia pietatis generari,sed fulgur rapinę,& crudelitatis,tempestas exactionis,& aduersitatis in eis generatur quibus vicini affliguntur,& diuersimodè cruciantur. Vnde in psal. Posuit pluuias eorum grandinem,ignem comburentem in terra eorum. Non sic charissimi, sed generet̃ in nobis cõpassio rorificatiua.¶ Secundò dico,ꝙ in nobis debet generari deuotio refrigeratiua. [Stillas inquit roris.] Res.n.qui de cœlo venit, & qui de nocte occultè descendit,& qui ardorem aeris refrigerat, atque tollit, & siccitatem herbarũ temperat,eas vegetat atq; nutrit, significat virtutẽ deuotionis, quæ desursum à Deo principaliter immittit̃,& de qua ardor tentationũ refrigerat̃,& tẽperatur,& per q̃ hõ spũaliter vegetatur,& nutritur Eccl.18. Ardorẽ refrigerabit ros. De talis roris generatiõe dr̃ Nu.11. Cũ descenderet super castra ros, descẽdebat pariter,&

ſiter & manna. Manna.n.ſignificat gratiam,quæ tunc tem-
poris ſuper hominem abundantius deſcendit,qñ ros deuo-
tionis ipſam præcedit. Sed verè multi ſunt ſicut mõtes Gel
boæ,qui fuerũt à Deo maledicti, iõ in eis nullus ros potuit
generari, iuxta illud 2.Reg.1.Montes Gelboæ nec ros nec
pluuia cadat ſuper uos.Sic verè multi ſunt,ita à Deo male-
dicti,ꝙ nec ros deuotionis,nec pluuia compaſſionis deſcé-
D dere põt ſup eos.¶ Tertiò dico, ꝙ in nobis generari debet,
diſcretio noſtri cognitiua,quia.ſ.ibi debet eſſe glacies.Gla-
cies.n.dum eſt integra,lucet & eſt pulchra, modico tñ calo
re ſoluitur, modico ictu frangitur,& in lutum finaliter con
uertitur,& mutatur.Sic noſtra miſera conditio, & mũdana
proſperitas,& poſſeſſio quamuis aliquando ſplendeant, &
luceant,tñ,vt cõiter,non diu durant,facile.n.deficiũt, & an
nihilantur,& per mortem vel aduerſitatem franguntur, &
diſſipãtur. Iſta ergo glacies,i. noſtræ glacialis fragilitatis cõ
ditio, ſeu cõſideratio debet in nobis generari,& à nobis cõ
tinuè meditari,vt ſic de nobis dicatur illud pſal. Ignis,gran
do,nix,glacies, ſpiritus procellarum &c. Per iſtas.n.impreſ
ſiones ſpiritualiter intellectas, debet in nobis vel in noſtris
cordibus per cõſiderationem generari ignis.i.ardor infer-
nalis pęnalitatis. Item debet generari grando.i. inuaſio tẽ-
poralis aduerſitatis, nix.i.fluxibilitas temporalis ꝓſperita-
tis,glacies.i.fragilitas noſtræ naturalis ĩfirmitatis. Iſta ergo
.i.iſtorũ conſideratio, debent in nobis generare turbatio-
nem noſtri conſtrictiuã.i.conſtrictioné diuini timoris, q̃ no
tañ per gelu.¶ Quartò igitur dico,ꝙ à nobis debet genera-
ri gelu.Gelu.n.oĩa exteriora humida conſtringit, cõtrahit,
& deſiccat, & ſignat frigus diuini timoris, q qñ bene in no
bis generatur,oĩs humor luxuriæ conſtringitur, & oẽs affe
ctiones fluxibiles coarctantur. Vnde tali gelu conſtrictus
fuit Iacob,cum dicebat Gene.31.Aeſtu vrgebar, & gelu,fu
giebatq; ſomnus ab oculis meis.Quia verè chariſſimi,illi à
ſomno mundanæ delectationis reſtringuntur,qui æſtu diui
ni amoris inflammantur, & gelu diuini timoris turbantur.
vnde Iob.37.Flante Deo concreſcit gelu,& rurſum latiſſi-
mè fundunĩ aquæ.Sic igitur patet,qũo quadruplex impreſ-
ſio ſpiritualis in noſtris cordibus generatur. Sed qa de iſta
generatione morum vel virtutum parum,aut nihil poſſum
notabiliter concordare,idcirco ſuperſedeo ad p̃ſens.Mate
ria.n.iſta quantũ ad auctoritates valde ſterilis eſt, quantum
ad exempla mirabiliter fertilis poſſet eſſe. Et ideò uide ſu-
pra titu.de fructificare,& infra titu.de ſterilitate.

A **Generatio.** Nota,ꝙ generatio eſt oẽ illud, quod
generatur, vel oẽ illud, quod ſucceſ-
ſione temporis variatur.Vnde generatio idem eſt,ꝙ proles
progenies,proſapia,ſeu parentela.Et ſic accipitur. Thobię.
14.vbi dr̃,ꝙ ipſe vidit quintam generationem,& filios filio
rum.¶ Item accipitur generatio pro ipſo modo generãdi,
& producendi, & ſic accipitur Eſa.54. vbi dr̃ de Chriſti ge-
neratione.Generationem eius quis enarrabit?¶ Item acci-
pitur pro qualibet particulari progenie, & natione. Vnde
Matt.12.Generatio mala,& adultera ſignũ quærit.Et in pſ.
dr̃. Vt cognoſcat generatio altera.¶ Item accipitur pro tẽ-
poris ſucceſſione,& ſic accipitur in pſal. vbi dr̃. Donec an-
nunciem brachium tuum generationi oĩ, quæ ventura eſt.
Per generationẽ igitur, vt cõiter, intelligitur cõitas vnius
nationis,ſocietas vnius conditionis, conſanguinitas eiuſdẽ
propagationis, conformitas eiuſdem religionis. Et ſic no-
tare poſſumus,quod eſt duplex generatio,vna bona,& alia
mala,vna virtuoſa,alia vitioſa,vna laudabilis, alia damna-
bilis. De generatione igitur bona notare poſſumus, quod
iſta debet habere tres conditiones.Debet enim

Debitè generari,
Modeſtè conuerſari,
Deuotè famulari.

Debet(dico)debitè gene
rari.Generatio.n.bõa dr̃,q̃
de legitimo matrimonio
generatur. Et ſic per bonam generationẽ poſſunt ſpiritua-
liter intelligi,qui ſunt in ſancta matre Eccleſia iuſte, & lici
te introducti, illi videlicet, quos non introduxit ambitio,
quos non procreauit carnis affectio, quos non promouit,
vel exaltauit aliqua ſymoniaca munerum datio, vel exce-
ptio.Oẽs.n.qui taliter generãtur,generatio adultera,& ſpu
ria ſpiritualiter appellantur, eo.ſ. ꝙ ex legitimo Chriſti, &
Eccleſia matrimonio non naſcuntur. Vbi iſti ſunt ſicut ge-
neratio multorum, quæ habet fieri de parẽtibus diuerſarũ
ſpẽrum.Qñ.n.aſinus conuenit cum vxore equi, tunc gene-
rañ ibi mulus,ꝙ eſt aĩal ita frigidum,ꝙ non põt fructificare
vel generare.Sic ꝓ certo chariſſimi, ſymoniaci ex quodam
adulterino cõcubitu generanĩ. Qñ.n.aſinus.i.malus p̃latus
cõiũgitur cũ vxore equi.i. cum aliqua Eccleſia vel p̃latura,
quæ equi.i.boni prælati debuerat eſſe vxor,tũc ꝓculdubio
generanĩ ibidẽ muli,i.viri Symoniaci,contra Deũ,& rõnẽ
introducti,& promoti,qui re vera ſunt ita frigidi per inten
tionẽ, qđ non poſſunt fructum producere per bonã opera
tionẽ. Vide pro Deo de ſymoniacè promotis,& generatis
qualiter in Eccleſia fructificant,certe peſſime,qa,vt cõiter,
nec temporaliter,nec ſpũaliter proſperantur. Et iõ ſicut dr̃
Mat.12.Iſti ſunt generatio mala,& adultera,quæ ſignũ quæ
rit,ſed ſignum nõ dabitur ei,niſi ſignum Ionæ prophetæ,q
.ſ.in mare proiectus eſt,& deuoratus à cęto,qa ꝓ certo ta-
les finaliter in mare.i.in inferni amaritudinẽ proijcienĩ,& à
cęto. i. à diabolo deuorabunĩ. Nõ ſic chariſſimi,qa ſi volu
mus eẽ bona generatio,nos debemus debite generari.i.iu-
ſte in eccleſia promoueri.quia ſicut dr̃ in pſal.Dñs in gene-
ratione iuſta eſt.exẽplo Noæ,de quo dr̃ Gene.6.Noe uir iu
ſtus atq; perfectus in generationibus ſuis fuit. Et iõ in arcã
fuit introductus, quia.ſ.ſoli iuſti in arca eccleſiæ debent ad
mitti.Ge.7. Ingredere in arcã qa te vidi iuſtum coram me.
¶Scđò dico,ꝙ ſi volumus eẽ bona generatio,nos debemus
modeſte cõuerſari.pſal. Hæc eſt generatio quærentium do
minũ,qa pro certo illi, qui nõ cõuerſantur pacificè,& mo-
deſtè,generatio bona dici non debẽt. Iſti.n.ſunt ſicut gene-
ratio canũ.Quamuis.n.Oẽs canes ſunt eiuſdẽ ſpẽi,eiuſdem
generis eiuſdẽ generationis, iſti tñ inter ſe modeſte vel pa-
cificè nõ conuerſanĩ,imo alter ab altero ſæpiſſime mordeẽ
& impugnatur.Sic verè multi, qui quãuis ſint eiuſdẽ gene-
ris,vel ſanguinis, eiuſdem regionis vel religionis ipſi tñ no
lunt pacificè viuere,ſed per detractionem,& iniurię illatio
nem alter alterum mordere,& impugnare.vnde iſta eſt illa
generatio de qua dr̃ Prouerb.20. Generatio,quæ patri ſuo
maledicit.Generatio,quæ pro dentibus gladios habet. Nõ
ſic igitur,quia nos debemus modeſte cõuerſari.¶ Tertiò di
co,ꝙ ſi volumus eſſe bona generatio,nos debemus deuote
famulari.De qua dr̃ in pſa.Generatio rectorum benedicẽt.
Non eſt.n.bona generatio, quæ ſuis genitoribus humiliter
nõ obedit.Et iõ multi ſunt qui mala generatio dici poſſunt,
illi videlicet,qui genitoribus ſuis.ſ.Deo,vel prælato, vel pa
rentibus carnalibus nolunt fideliter obedire,ſed potius eis
infideliter contraire.Iſti ſunt generatio viperina,quæ pro-
prijs dentibus proprios parentes interficit,& corrodit.qa
vere multi ſunt hodie mali filij,& mala generatio,q ꝓprios
parentes.ſ.p̃latum,vel Eccleſiã,in qua ſunt, dẽtibus & mor
ſibus.i.diffamationibus litibus, & tribulationibus afficiũt,
& moleſtãt.Iſti ſunt generatio peruerſa,& infideles filij.Vñ
eis dr̃ Deut.32.Generatio praua atq; peruerſa,hæccine red
dis dño,popule ſtulte,& inſipiens?Non ſic chariſſimi,ſed ſi
mus generatio bona vt poſſimus deuote famulari,quia re-
uera ſicut dictum eſt,illi ſunt bona generatio, quæ deuote
famulanĩ,qui modeſte cõuerſantur,q debite generãtur,qa
ſicut dr̃ in pſa.Hæc eſt generatio quærentium dñm,quæren
tium faciem Dei Iacob.¶ De generatione mala ſupra in ſin
gulis paragraphis clauſula ſubinſerta eſt.

Gens Nota,ꝙ gẽs eſt nomẽ collectiuũ ſicut populus, A
ſignat.n.pſonarũ pluralitatẽ inuicẽ congregatã.
Vnde gens idem eſt, ꝙ natio, generatio,populus,& pluriũ
perſonarũ collectio.Et Accipiĩ, vt cõiter,vel pro bona vel
pro mala vnione,& cõgregatione. Gẽs igiĩ in bono ſignat
bonã cõcordiã,& unitatẽ.Et ſic intelligiĩ illud Eſa.2. Nõ le
uabit gẽs cõtra gẽtẽ gladiũ.Et illud Ioh.3.Cõgregabo oẽs
gẽtes &c.In malo ſignat malã amicitiã,& ſocietatẽ,& ſic ac
cipiĩ 1.Mach.5.Cõgregatæ ſunt gẽtes aduerſus Iſrael. Gẽ-
tes.n.fuerũt oẽs illæ nationes dictæ,quæ erant p vniuerſum
mundum p̃ter filios Iſrael,& ideò dicebantur gentes,quaſi
ſine rege viuẽtes.Et ſic gentes poterunt ſignificare oẽs mũ
di peccatores,& iniquos,qui legi Dei nõ ſubiiciuntur, q à
filijs Iſrael.i.à uiris ſanctis ſeparanĩ, & diſtinguuntur, q et
idolis.i.diuerſis uitiis ſupponunĩ ſubiugãtur, quia ſicut dr̃
in pſa.Simulachra gẽtiũ argentũ,& aurũ.¶ Dicamus igitur
aliqd de gẽtib.in bono ſignificato.Dicam⁹ ergo, ꝙ nos de-
bemus eſſe gentes.i.nos ſimul per concordiã coniungẽtes,
vel

vel gentes.i.nos per prudentiam bene regentes,uel gétes.i. peccata nostra per pęnitentiã lugentes,atq; plangentes. Et A si tales fuerimus,nobis poterit dici illud.1.Pet.2. Vos estis genus electum,regale sacerdotiũ, gens sancta,populus acquisitionis.In qbus uerbis oñditur,ꝙ illi sunt bonæ,& uirtuosę gentes,q́ sunt inter se cócorditer fęderati.[Genus inquit.]A malis singulariter segregati [Electum inquit.]Do-
B mino specialiter dedicati . [Regale inquit sacerdotium.] A Deo virtualiter vendicati . [Populus inquit acquisitionis.] ¶Dico igiť primo,ꝙ isti sunt bonæ gentes,q́ inter se fœderantur cócorditer.& hoc oñditur cum dr̃ Genus.Sicut.n.in genere intellectuali, & logico vniuntur, & aggregantur di uersæ spẽs , & diuersa indiuidua, & in genere sanguinis seu corporali aggregantur,& cótinentur diuersi gradus cósanguinitatis , sicut insuper in gẽte uel in populo aggregantur plures personæ diuersæ & cótrariæ qualitatis,sic pro certo quãquã simus diuersi, & cótrarii,qualitate & códitione cósanguinitate & natione,patria,loco,& regióe, debemus tñ in vno genere.i.in vna cói concordia conuenire.[Genus inquit]Act.17. Ex vno omne genus hominum propagatũ est Et ideo de Abraham,qui interpretatur pater malarum gentium,dr̃ Act.13.Filij generis Abraham &c.Sed proh dolor charissimi,quam multæ sunt hodie gentes,congregationes nationes, quæ nó habent concordiæ vnitaté, sed potius totius controuersię diuersitaté.Vnde isti nó constituũt genus cómunitatis,sed magis cóstituũt species diuisionis & partialitatis.Vnde.1.Mach.5.dicitur , ꝙ audierunt gentes, ꝙ ædificatũ est altare ,& cogitabant tollere genus Iacob. Isti sunt propriè detractores,inuidi & iracundi, qui genus cómunitatis concordiæ, & amicitiæ nequeunt sustinere,sed ipsum nituntur tollere,& dissipare.Isti sunt sicut quædã gens,quę est in quadã insula Indiæ,vbi pater filium,& filius patrẽ solet qñq; occiderẽ, qñ vident se inuicẽ infirmari, & occisos eos solent mãducare. Dicũt.n. ꝙ melius est occidere amicos suos , cum mori debeant ẽm responsum deorum suorum,quam ipsos diu dimittere infirmari.Melius est ẽt,vt dicunt,eos comedere, q̃ ꝙ vermes ipsos comederent vel vorarent.Ista narrantur in libro de mirabilibus orientis. Pro certo charissimi, tales gẽtes videntur esse vsurarij, & detractores.ipsi.n.amicis propriis non parcunt,sed oẽs deuorãt, & corrodunt. Videnť.n.sentire,ꝙ melius est amicos,socios & vicinos comedere,vel corrodere,q̃ ipsos ab aliis deuorari permittere. Ideò de istis dr̃ Hiere. 19. Vnusquisq; carnes amici sui comedet . Isti sunt igitur illa gens, de qua dr̃ Luc. 21.Exurget gens contra gentẽ, & regnũ aduersus regnum. Nó sic,sed simus fęderati concorditer. [Vos estis inquit genus.]¶Scd̃o dico,ꝙ illi sunt à malis segregati,quia nos de-
C bemus esse genus electum. Illud.n. ꝙ per excellentiam bonitatis est ab aliis separabile,est illud etiam,ꝙ inter multos eligitur,& ab alijs separatur,& seiungitur. Sic verè charissimi,cum nos christiani, & maximè ecclesiastici sim⁹ à deo inter oẽs nationes electi(iuxta illud Io.15. Elegi vos,vt eatis, & fructum afferatis) dico,ꝙ per excellentiam virtutum debemus esse ab oĩbus distincti,& separati.Et verè charissimi, istam nostram electionem , & vocationẽ summè debemus attẽdere, & eius occasione nos ab aliis separare. Istud propriè pertinet ad nos, & alios ecclesiasticos , qui ad Dei seruitium sumus electi.Nos.n.sumus populus sapiens,& intelligens,gens magna. Deute.4.Ideò dr̃ ibibẽ. Quæ est alia gẽs sic inclyta,quæ habeat cerimonias, iustaq; iudicia? Ista tñ sunt contra multos , qui pro certo non sunt electa gens, sed gens infecta, non gens inclyta, sed gens perdita, nó gẽs virtuosa,sed gens uitiosa.Talibus dr̃ Esa.1. Vęgenti peccatrici populo graui iniquitate,semini nequam,filijs sceleratis.Isti sunt sicut quædã gentes, quæ sunt in aliquibus deserτis Aethiopiæ, q̃ à pecudibus nó vidẽtur eẽ separatæ vel distinctæ. Quidã.n.sunt,q́ vadunt mundi sine aliquo vestimẽto,imo mirãtur qñ vident aliquem vestitũ,dicentes hoc esse malè factum,cum Deus creauerit Adã nudũ. Alij vadũt prona facie super manus. Alij matrimonij leges non seruãt imo mulieres oẽs,cuiuslibet,& singulæ,oĩum.Sic verè charissimi, inter mundi peccatores sunt quidam, qui nudi sunt sine virtutũ vestiméto, & maximè isti sunt insolẽtes, & viri inuerecundi , & viri inhonesti,qui quia non portant palliũ honestatis, móstrãt oĩa sua pudibunda . Beatus.n.qui custodit vestiméta sua,ne nudus ambulet, dr̃ Apoc.17.Miranť ẽt isti dũ alij sunt vestiti, quia verè mali mirantur qũo alij possunt esse boni,& qđ in se vidẽt impossibile, in aliis credunt mirabile.Istos spoliauit Deus,sicut dr̃ Abac.2.Tu spoliasti gẽtes onustas.Nuda igiť est ista gẽs ꝑ virtutũ carentiã. Alij sunt curui ad terrã per auaritiã.Psal.Oculos suos statuerũt declinare in terrã.Et in ps.Gẽtes sub pedibus eius.Sũt sine matrimonio,ꝑ luxuriã.Vñ de ista ẽ gẽs abominata, de qua loquiť.Esa.49.c.Nó sic,sed simus gẽtes electę,inclytę,& virtuosæ,qa sicut dr̃ Prou.14. Iustitia eleuat gẽtẽ, miseros facit pc̃tm populos . Simus igiť à malis segregati virtualiter. [Electus inquit.]¶Tertiò dico,ꝙ si uolumus esse bonę gentes,& virtuosæ,nos debemus esse Deo dedicati specialiter, qa nos debemus esse regale sacerdotium,& gens sancta.Sacerdotiũ.n.est officiũ diuinis vsibus aptũ,& deputatũ.Et iõ qñ uocat nos sacerdotiũ,debemus Deo specialiter dedicari, ꝙ potissime ptinet ad ecclesiasticos, q́ qa sunt assumpti ad sacerdotiũ regale, iuxta illud Apo.5.Fecisti nos deo nostro regnũ,& sacerdotes, iõ debem⁹ eẽ gẽs sancta, & immaculata, quia verè illi, q́ ad ecclesiasticos gradus,seu officia assumunť,sanctitatẽ hr̃e,& seruare tenent,iuxta illud Es.26. Aperite portas,& ingredieť gẽs iusta,& custodiẽs veritatẽ. Tales.n.gentes debent portas Ecclesiæ intrare,tales ꝑsonæ debent intra Ecc̃iam habitare,aliæ verò gentes,q̃ sunt alterius códitionis nó debent Ecc̃iam introire.Vñ nota,ꝙ deus prohibuit ingressum Ecclesiæ suæ tribus generibus gẽtiũ, sicut dr̃ Deut.23.q́ sunt.s.Manzeres.i.filij meretricũ, Amonites.i.populus illius patrię,& moabites &c. Istæ tres gẽtes charissimi,significãt tria genera hoĩm, quos Deus ab Ecc̃ia sua abdicat,& repellit. Mãzeres.i.filij meretricũ significant Symoniacos.Symóia.n.meretrix dr̃,qa nó diligit nisi donatẽ.Et amonites,q́ interpretanť filij generis,significãt parentes,& nepotulos. Moabitæ, q́ interpretanť de patre geniti, significãt ꝓteruos,& ambitiosos,qa de istis dr̃ Io.8.Vos ex patre diabolo estis.Istas.n.tres gentes.s.illos,q́ ꝑ Symoniacã prauitatẽ ad bñficia ꝓmouenť,illos, q́ per affectionẽ carnis,vel generis exaltanť,illos,q́ per ambitionẽ superbiæ in Ecc̃iam introducuntur , nó uult Deus Ecclesiã suã intrare, nec ibi locũ aliquẽ obtinere,iuxta illud Iudicũ. 3. Hæ sunt gentes,quas dereliquit dñs. Sed proh dolor,isti q́ à Deo repudiantur,nostris tẽporibus (sicut videmus)amplius eligũtur.Vix.n.aliq́ sunt,qui hodie ꝓmouentur,nisi per carnalẽ affectionẽ,aut per ambitionem,aut per symoniã assumanť. Vnde vr̃ uerificatum illud Luc. 21. Hierusalẽ calcabitur à gentibus, qa verè Hierusalẽ.i.Ecclesia est hodie, vt cóiter, à talibus gẽtibus occupata, & ꝑ eos diuersis oppressionib. cóculcata.Iõ plangit scriptura Thre.1.Vidit gentes ingressas sanctuariũ tuum, de qbus pceperas, ne intrarẽt Ecc̃iam tuã.Nó sic igiť charissimi,sed simus gens sancta,vt regale sacerdotiũ assumamur , & ut simus Deo dedicati specialiter. Regale inquit sacerdotiũ,gens sancta.Et sic potes hic applicare qũo diuersæ gentes nó Deo , sed diuersis demonibus, seu numinibus dedicanť,sicut in India,ubi quidã adorãt canem,& quidã bouem,& antiquitus quidã Baal,quidã Astaroth.applica si uis.hoc est igiť tertiũ.¶Quartò dico,ꝙ nos debemus eẽ bonæ gentes, qa sumus per Deũ vendicati uirtualiter,ꝙ oñdiť cũ dr̃. Populus acq̃sitióis Sicut.n.populus ꝑ aliquem acq̃situs.i.de manibus hostiũ liberatus,liberatori suo teneť fidem.i.amorẽ seruare,& facere, & erga ipsum melius se hr̃e, sic verè qa deus de demonũ potestate liberauit,& acq̃siuit,iõ tenemur necessario erga eũ fideles esse,& boni.Nos.n sumus ille mós,de quo dr̃ in ps.Mótẽ, quem acquisiuit dextera eius.Nũc ergo patet,ꝙ róne vendicationis qa sumus popul⁹ acq̃sitionis , róne deprecationis, qa sum⁹ regale sacerdotiũ.i.gens sancta, róne acceptationis, qa sumus gens electa,róne colligationis, qa sumus genus.i.cóitas &c.nos debemus esse gẽtes bonæ & virtuosæ. Et sic patet,ꝙ nomen gentis accipiť in bono.¶Sed si vis,adhuc potes notare,ꝙ sub noĩe gentis possunt intelligi uniuersi mali gentes,& peccatores.¶Vñ nota,ꝙ ꝑ gentes intelliguntur illi q́ habent Crudelitatem,& nequitiã, Diuersitatem,& discordiã,Aduersitatem,& miseriã.Peccatores.n.habent sæuitiã, & crudelitatẽ. Vñ illi sunt illa gens, de qua Amos.6. Suscitabo sup uos gentẽ,q̃ cóteret vos.Itẽ habẽt malitiã & fallacitatẽ . Vñ Esa.10.Ad gẽte fallacẽ mittã eũ.Itẽ habent nequi-

nequitiam, & iniquitatem. Vnde Ezechiæ 7. Adducã pessimos de gentibus. Itẽ habent discordiã, & diuersitatem. Vnde Luc. 21. Exurget gens cõtra gentem. ¶ Itẽ finaliter habebunt miseriam, & aduersitatem. Vnde in psal. dr̃ Manus tua gentes disperdidit. Et Lu. 21. In terris pressura gẽtiũ &c. Et Soph. 3. Disperdidisti gentes, & dissipatæ sunt. Et sic patet, quõ nomẽ gentis accipit in malo. Et posset multũ dilatare, qui vellet, sed sufficit, quod dictũ est supra in inuectionib.

A **Genua.** Nota, ꝙ Genua sunt mẽbra flexibilia. Ista.n. membra sunt illa in corpore, quę facilius deflectuntur, & quibus mediantibus corpus ad terrã prosternitur, & inclinat. ¶ Primo ergo dico, ꝙ moraliter accipiendo, per genua põt intelligi mentis humilitas seu benignitas. Ista.n. sunt duo genera aĩæ deuotæ, quæ.s. faciliter inclinantur, & ad oẽ, quod iustum fuerit, incuruantur, sicut de Petro dr̃ Act. 9. Petrus ponens genua orauit. Elephas.n. qñ dormit, super anteriora genua se inclinat. Camelus qñ oneratur, se solet super anteriora genua incuruare. Inter genua etiã, & oculos dr̃ esse conuenientia, quia puer, qñ est in vtero cõplicatus, solet duo genua super duos oculos tenere, & inde est, ut dicunt aliqui, ꝙ hõ flexis genibus facilius flere solet. Sic pro certo charissimi, genua mentis nostræ. i. affectionem, & voluntatem debemus flectere per humilitatem & ipsa coram Deo curuare per benignitatem, & sic lachrymas debemus emittere per compunctionem, & Deum humiliter reqrere per orationem. exemplo Danielis, q (sicut dr̃ Dañ. 6.) tribus vicibus in die flectebat genua sua. Et hoc præcipitur. Phili. 2. In noĩe Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum. Per ista igitur genua intelligitur mentis humilitas. ¶ Scdõ dico, ꝙ per genua
B intelligitur carnis infirmitas. Et sic intelligit in psal. Genua mea infirmata sunt à ieiunio. Ista.n. genua flectuntur ad mundi delectabilia, & ad oĩa vitia, & peccata. Ideò figuraliter dr̃ Iudicum. 7. ꝙ illi, qui flexis genibus biberunt aquã fluminis fuerunt à Gedeonis exercitu reprobati. Ad denotãdum, ꝙ illi, qui genua. i. desideria cordis sui flectũt, & faciliter se inclinant ad aquam fluminis. i. ad delectabilia huius mũdi, digni sunt à Dei exercitu relegari, & à Deo perpetuo reprobari. Vñ & Ezec. 21. & 7. dr̃. Tabescet omne cor, & dissoluẽtur vniuersæ manus, & infirmabitur oĩs spiritus, & per cuncta genua fluent aquæ. Et sic ꝑ genua intelligitur carnis infirmitas. ¶ Tertiò dico, ꝙ per genua intelligitur mundi ꝓsperitas. Sicut.n. nutrix super genua tenet puerum, ut ei blãdiatur, iuxta illud Esa. 66. Super genua blandientur uobis, sic pro certo mundus super duo genua suæ mundanæ prosperitatis, quæ sunt diuitiæ, & deliciæ, pueris suis. i. mundi peccatoribus blanditur, & eos diuersimodè cõsolatur. Pleiades.n. sunt quædã stellæ, quæ sunt sitæ inter genua Tauri, vt dicit Isidor. quæ sunt stellæ pluuiales, q̃ pro certo mũdi peccatores, qui pluuiã mundanæ prosperitatis desiderant, & affectãt, situati sunt inter duo genua tauri, i. inter delitias & diuitias huius mundi. figurati in Sãsone, qui super genua Dalilæ meretricis obdormiens, tõsus est capillis suis, & fortitudinem suã amisit, & sic à Dalila expulsus fuit, & suis traditus inimicis, à quibus fuit postmodum excæcatus. Dalila .n. meretrix signat mundũ, qui more meretricis non diligit nisi illos, à quibus lucrum reportat. qñ igitur hõ dormit super genua eius. i. quando delectatur in mundi prosperitate ipse pro certo capillis gratiarum, & virtutũ primo spoliatur, & sic fortitudo suæ cõstãtiæ eneruatur. inimicis uerò suis. i. dæmonibus per diuersa peccata traditur, & obligatur, à quibus etiam per obstinationem excæcatur, & per quos finaliter inferni carceribus alligatur. Et ideò Iob se super genua talia fuisse plãgebat, dicens. Iob. 3. Quare non in uulua mortuus sum? egressus ex utero non statim perij? Cur exceptus genibus? cur lactatus uberibus? &c. q. d. Damnosum, & damnabile mihi est super genua mundanæ prosperitatis quiescere, & ab uberibus carnalis dulcedinis lac gustare. Sic igitur patet, ꝙ per genua intelligitur mundi prosperitas. ¶ Quartò dico, quod per genua potest intelligi cœli fœlicitas. Sicut.n. homo dormit suꝑ genua amici sui, sic beati in patria dormiunt in amore Dei sui. Et ideò cœlestis gloria per genua intelligitur, supra quæ spes beatorum omnium quietatur. unde potest dici illis illud Esaię. 66. Inundantem gloriã sugetis, ad ubera portabimini, & super genua blãdient uobis. Sic igitur patet, quõ per genua intelligit cœli fęlicitas, mundi prosperitas, carnis infirmitas, & mentis humilitas.

Genus. Nota, ꝙ genus accipitur pro uniuersitate, pro A consanguinitate, & pro qualibet generali cõmunitate. Accipitur (dico) pro uniuersitate, & sic genus est terminus vniuersalis, sub quo sunt spẽs, & sub q̃bus indiuidua continentur. De quo Dañ. 3. Sonitum sambucæ, & uniuersi generis musicorum. Et Eccl. 23. Duo genera hoĩum abundant in peccatis. Item accipitur pro consanguinitate, & sic genus idẽ est, ꝙ parẽtela. Vnde Sap. 7. Sum quidem hõ mortalis, similis hoĩbus alijs, ex genere terreno illius, q prior factus est. Item accipitur pro oĩ cõitate vel generalitate, & sic genus signat illa, quæ sunt eiusdem societatis, conformitatis, æqualitatis, sicut Mat. 13. vbi dr̃, ꝙ simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium cõgreganti. Quia igitur genus quocũq; mõ accipiatur, signat quandam collectionem, & congregationem, ideò specialiter per illos, qui dicũtur eiusdem generis, possumus intelligere illos, qui sunt eiusdem consanguinitatis, cõitatis, & societatis, & vniuersitatis, qui. s. originaliter ab vno patre, & ab vna matre, ab vno fundatore vel ab vno creatore principium assumpserunt. Possumus etiam notare, quod illi, qui taliter sunt eiusdem generis, debent habere

Parem nobilitatem,
Morum conformitatem,
Cordium vnitatem.

Parẽ dico nobilitatẽ, & iõ fatui sunt, qui de suis generibus gloriantur. Constat.n. ꝙ oẽs sumus de eodem genere naturali. s. de genere Adę, sicut dictum est supra. Sapi. 7 Sum quidem homo &c. Itẽ de eodem genere spirituali, s. eiusdem fidei, vel eiusdem Ecclesiæ vel religionis. Sicut.n. dr̃ Act. 17. Ex vno oẽ genus hominum propagatum est. Eãdem igitur nobilitatem habemus, quantum est de natura, & ideò nullus se debet alteri anteferre, nisi ipsum morum, & scientię nobilitas anteponat. Vnde Hiero. in quadã epistola dicit, ꝙ nobilitas corporis solet ignobilitatẽ parere mentis. Et ideò Chrys. exponens illud. Nos habemus patrem Abraham. Ioã. 8. dicit sic. Melius est de contemptibili clarum, q̃ de claro genere contemptibilẽ nasci. Ita melius est, ꝙ parem nobilitatem habeamus. Quod tñ est contra multos, qui quamuis sint eiusdem generis vel conditionis, se tñ reputant alijs nobiliores, se videntalijs feliciores vel ditiores, imo quod peius est, sæpe fit, ꝙ illi rustici, qui fauente fortuna milites, uel diuites efficiuntur, alios genere suo aduocare, & recognoscere dedignãtur. Isti sunt sicut papiliones, qui quamuis à natura originaliter sint erucæ, quæ tandem assumptis alis tales auiculę sunt effectæ, sicut dicit Isid. ipsi tñ videntur esse alterius speciei uel generis, quam erucæ, nolunt.n. cum pedibus terram repere, imo volant per aera sicut aues. Sic verè tales licet de erucis papiliones. i. de rusticis nobiles sunt effecti, ipsi pro certo ex tũc à suo proprio genere se discernunt, & cũ auibus. i. cum nobilibus uolare, & discurrere contendunt, proprios etiã parentes contemnunt, & ac si essent alterius speciei uel generis, se nouos factos hoĩes esse credunt. Istis igitur non natis nobilibus, sed factis, nihil est crudelius, ut dicit Seneca lib. de sentẽtijs oratorũ, iuxta uersiculũ. Crudelius nihil est humili, cũ surgit in altũ. Nõ sic charissimi, quia verè illi, q sunt eiusdẽ generis, habent, vt cõiter, parem nobilitatem. ¶ Itẽ habent, vt cõiter, morum conformitatẽ. Illi.n. qui sunt eiusdem generis, & maximè qñ sunt ꝓpinqui, sicut fratres &c. vt cõiter habẽt inter se aliquas similitudines corporales, vt cõiter etiam quilibet nititur imitari assimilari illis, à quorum genere ortũ sumpsit. Et ideò nos omnes, qui spiritualiter eiusdem generis sumus, ut dictum est, debemus in bono nostris prædecessoribus conformari, & alterum bonis moribus imitari. Vnde Sapiẽ. 9. Oĩs creatura à principio ad suum genus refigurabatur. ¶ Item dico, ꝙ illi, qui sunt eiusdem generis, debent habere cordium unitatem. Animalia .n. eiusdem speciei solent inter se pacificè uiuere, vnũ aliud diligere, & defendere, & quodam consanguinitatis nexu in simul habitare. Oẽ.n. animal diligit simile sibi, sicut dicitur Eccl. 13. Vnde etiam auctor dicit, ꝙ animalia eiusdem spẽi nunquam se solent comedere præter pisces. Ad denotãdũ, ꝙ nos, qui sumus de eodem genere, uel naturali, uel morali, debemus nos inuicem diligere, & per pacẽ, & cõcordiã alter alterũ frequentare, nulli nocere, sed omnes iuuare, & sic

sic etimus sicut Thobias, de quo dr̃ Tho.1. ꝙ omnia, quæ habere poterat, quotidie cum captiuis fratrib. qui erant de genere suo, impartiebat. Sit igitur in nobis amoris vnitas, morum conformitas, compar nobilitas. Et hæc de genere sufficiunt. Vide supra de cognatione, de consanguinitate, & in tabula vide in multis titulis vbi fit mentio de illis, qui sunt eiusdem generis vel sanguinis.

A **Germen. Germinare.** Nota, ꝙ germinare idem est, ꝙ fructificare, emittere, & aliquid exterius effundere. Et est ꝓpriè germen principium fructuum. i. illud, ꝙ ad creationem fructus natura primo emittit. Et iõ moraliter loquendo, germen, ꝓ cogitatione, pro affectione, vel pro cuiuslibet operis inchoatione sumit. Sicut. n. in herbis & arborib. germẽ primo ab arbore exit, & tandẽ in flores & folia ꝓrumpit, & in fine in fructus multiplices se diffundit, sic verè in moralibus, hõ primo emittit germẽ cogitationis, tandẽ flores desiderij & affectionis, & postea folia locutionis vel exterioris cõuersationis, finaliter vero fructus bonæ operationis. Prou. 11. Iustus quasi virens folium germinabit. Et breuiter de germinatione spirituali possum⁹ exponere illud Eze. 17. Sumã ego de medulla cedri, & plãtabo, super montẽ excelsum, & erũpet ibi germen, & faciet fructũ. In quib⁹ verbis ostendit ꝙ sicut ad hoc, ꝙ arbor germinet, requirunt̃ tria, s. humor sufficiens, q̃a debet habere medullam, radix stabilens, quia debet esse plantata, locus expediens, quia debet esse super montem. Sic spũaliter ad hoc, ꝙ homo proferat germẽ grãe & virtutũ, ipse debet per charitatẽ dulciter vegetari, ista est. n. medulla glutinosa, per fidem firmiter radicari, ista est. n. quæ mentem stabilitat, quia plantat, per spem celitus collocari, ista. n. super mõtem excelsum paradisi læuat mentem. Charitas. n. mẽtem vegetat, fides mentem firmat & plantat, spes vero in debito loco ipsum situat, atq; locat. Primo igit̃ dico, ꝙ si volumus spiritualiter germinare, necesse est vt dulciter vegetemur. [Sumã inquit de medulla] Medulla. n. quæ naturaliter est tenax & glutinosa, & arborẽ nutrit & vegetat, q̃ in medio arboris latitat, & sine qua arbor nõ germinat, nec fructificat, signat charitatẽ, q̃ tenax & glutinosa est, quia per ipsam diuersa corda tenaciter iunguntur & glutinantur, quia sicut dicit Apostolus ad Col. 3. Charitatem debemus super oĩa habere, qđ est vinculũ perfectionis. Ista. n. in medio arboris quasi in corde hoĩs habet principaliter sedem suam, ibidem. n. existẽs, totam aiam spiritualiter per deuotionem & gratiam nutrit, & ꝑ virtutes & bona opera germinare, & fructificare multipliciter ipsam facit. Ista est. n. sicut quidam ros spiritualis, quo si mens irrigata fuerit, affluẽter vtiq; germinabit, vt ipsa dicat illud Ose. 14. Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium. Sicut. n. arbores, quæ multum habent de medulla, solent faciliter germinare, sicut patet in vinea, q̃ multũ abundat in medulla, sic procul dubio illi, qui abundant in medulla charitatis, in medulla pietatis, in medulla benignitatis, in medulla deuotionis, in medulla compassionis, solent per bona opera germinare, & fructus virtutum faciliter procreare, vt de eis dicatur illud Ose. 14. Viuent tritico, & germinabunt quasi vinea. Et ideo de ista medulla irrigatione põt dici illud Iob 21. Viscera eius plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigantur. Sed heu, de multis vr̃ verificatum illud, quod dr̃ Eze. 17. Aquila grandis venit ad libanum, tulit medullam cedri &c. Quia verè charissimi, aquila altè volans. i. superbus diabol⁹, venit hodie ad libanum, quæ interpretatur cãdidus. i. ad corda illorum, qui candore prosperitatis vestiuntur, & maxime ad cedros. i. ad illos, qui per superbiam, vt cedrus libani eleuantur. ad istos. n. venit diabolus, & de ipsorum cordib. medullam charitati subtrahit, & sic virtutem germinandi spũaliter eis tollit. Et iõ de multis vr̃ hodie dici illud Abac. 3. Ficus nõ florebit, & non erit germen in vineis Mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum. Nõ sic charissimi, sed si volumus germinare, necesse est, vt per charitatem dulciter irrigemus. [Sumam inquit medullam.] ¶ Secundò dico, ꝙ si volumus spiritualiter germinare, necesse est, vt per fidem firmiter radicemur, quod ostenditur cum dr̃. Plantabo. Sicut. n. arbor quæ non est plantata, & in terra profunde radicata, non potest bene germinare, sic nec homo, qui non est per fidem bene radicatus & plantatus, non potest germen virtutũ nec fructum bonorũ operum procreare. Ideo de iusto dr̃ in psa. Iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternũ ante dominum, plantatus in domo dñi. Et nota, ꝙ ipse dicit, germinabit sicut lilium. lilium. n. habet vnum modum satis mirabilem germinãdi, si. n. hasta lilij curuetur & terra cooperiatur, dum tñ semper se teneat cum radice inuenies post paucos dies, ꝙ ex quolibet nodo germinabitur vna bulla seu cassa, quod ẽt ab Arist. in lib. de vegetabilib. satis mirabile reputatur. Sic verè charissimi, vir iustus, quando cum radice. i. cum Deo coadiungitur per fidem & deuotionem, quando inferi⁹ incuruatur per humilitatem & subiectionem, quando terra cooperitur per mortis considerationem, tunc verè fit, ꝙ ex quolibet nodo eius. i. ex qualibet affectione ipsius ꝓrumpit aliquod bonum germen. i. aliquod bonum opus. Vnde Exo. 1. Quasi germinantes multiplicati sunt. Et Oseę. 14. Germinabit quasi liliũ, & erumpet radix eius. Necesse est igitur, vt firmiter radicemus per fidem. ¶ Tertio dico, ꝙ si volumus germinare, necesse est, vt per fidem cęlitus collocemur, qđ ostenditur cum dr̃. Super montem excelsum. Sicut. n. arbor nõ bene germinat nisi in terra bona situet̃ & plantetur, sic nec homo nisi in terra bona paradisi per spem & desiderium collocetur. Paradisus. n. intelligitur per montem excelsum, quia sicut in montib. excelsis solent quãdoq; fontes emanare, aues cantare, herbæ & arbores germinare, sic verè illi, qui in alto monte paradisi per spẽ & desiderium conuersantur, solent aquis fluere per deuotionem, solent velut aues canere ꝑ gratiarum actionem, solent velut arbores germinare per bonã operationem iuxta illud Gen. 1. Germinet terra herbam virentẽ. & Eze. 34. In montib. excelsis Israel erunt pascua eorũ, ibi requiescent in herbis virentibus. Et possumus notare, ꝙ

Quidam sicut germinant
- Lilium per castitatem,
- folium per honestatem.
- vinea per pietatem,
- Terra per humilitatem,

Germinant (dico) quidam per castitatem sicut lilium. Liliũ. n. candidum, castitatem denotat, in scriptura. Vnde in psal. Iustus germinabit sicut lilium. Item quidam germinant per honestatem sicut folium, Vnde Prou. 11. Iustus quasi virens folium germinabit. Item quidam germinant per pietatem sicut vinea. Vnde illud Oseæ. 14. Germinabit quasi vinea. Quidam germinant per humilitatem sicut terra. Terra. n. quę est infimum elementum, signat persona m humilem. Quidam sicut vinea, quæ est medulla plena, & signat ꝑsonas misericordes. vnde Zac. 8. Vinea dabit fructum suum. Sic igitur patet, qũo diuersimode diuersi germinant, quamquam videamus malos male multipliciter germinare. Germinant. n. mali germen vanũ per superbiã, germen amarum per inuidiam, germen profundum per auaritiam (germen dico vanum per superbiam.) Vnde Ezec. 7. Floruit virga, germinauit superbia. Item germen amarum per inuidiam. Vnde Deute. 29. Ne sit inter vos radix germinans fel & amaritudinem. Item germinant germen siccum per auaritiam. Vnde Dan. 4. Germen radicũ eius in terra finite. Est igitur terra illa maledicta de qua dr̃ Gen. 3. Maledicta terra in opere tuo, cum operatus fueris eam, non dabit fructus suos, spinas & tribulos germinabit tibi. Non sic (charissimi) non, non germinetis mala germina, sed bona, non opera vitiosa, sed virtuosa, quia verè de talibus germinibus in præsenti, sequitur fructus gloriæ in futuro. Ideo cuilibet dicitur in psal. Riuos eius inebrians, multiplica genimina eius, in stillicidijs eius lætabitur germinans. Patet igitur, ꝙ nos poterimus spiritualiter germinare, si per spem debite collocemur, si per fidem firmiter radicemur, si per charitatem dulciter humectemur. Et hæc de germinatione sufficiant.

Girus. Nota, ꝙ girus idem est, quod circuitus. Vide supra de circundare vel circuitu. i. in litera C.

Gladius. Nota, ꝙ gladius in scriptura accipitur in bono & in malo. Cum igitur gladius, vt coiter fiat ad occidendum, possumus notare, ꝙ est quidam gladius commendabilis, detestabilis, formidabilis. ¶ Gladius commendabilis est gladius verbi, quo demones impugnantur, & quo peccata & vitia detruncantur. Vnde Eph. 6. Gladium salutis accipe, quod est verbum Dei. ¶¶ Sicut. n. gladius habet Leuitatem, Splendorem, Acutiem, sic verbum Dei debet esse leue & suaue per dulces consolationes, quandoque splendens & clarum per planam interpretationem, quandoq; pungens A

gens & acutum duram & asperam correctionē. Vnde Ezec. 21. Gladius exacutus est, & limatus. Vt cedat victimas exacutus est, vt splendeat, limatus est. ¶Secundo dico, quod est gladius detestabilis, & iste est gladius peccati. Iste est enim cum quo diabolus occidit animas peccatorum. Sicut.n. dicitur Eccle. 21. Quasi romphea bis acuta omnis iniquitas. Et iste gladius diuiditur in septem partes. Est enim (sicut bene deducit Mauritius)

Gladius { Superbiæ, Inuidiæ, Iracondiæ, Accidiæ, Auaritiæ, Gulæ, Luxuriæ,

Est igiť gladius superbię. Isto fuit prohibitus Adam ab introitu paradisi, q̃ superbè appetierat æqualitatē Dei. Iste est gladius igneus & versatilis. Superbia.n. dr̃ ignea quia alios solet per rapinā & sęuitiā deuorare. Dr̃ versatilis, q̃a ad superbe agendū contra Deum, superiores & pares, solet diuersimode se mutare, & se vertendo & ostendendo multipliciter dilatare. Iste gladius figuratur in tribus lanceis quibus Absalon aspirās ad regnum, & in alta arbore suspensus, à Iacob extitit interfectus, sicut dr̃. 2. Re. 18. quia.s. dū homo aspirat, & ambit ad regnum, & eminentiam & dignitatem, & dū in alto per ambitionem extollitur & suspenditur, tribus lanceis.i. triplici superbiæ genere, quæ sunt superbiæ contra

Maiorem,
Minorem,
Parem,

A Moab.i. à diabolo foditur & necať. Hier. 50. Gladius ad equos, & ad currus. Equus.n. aīal, superbum & pomposum denotat. 1. Reg. 21. Ecce gladius Goliæ. Iste est igiť gladius superbiæ. ¶Item est gladius inuidię: isto percutitur hō in corde. Iste.n. est gladius goliæ, qui magistrum suum interfecit, quia s. inuidus dum nocere aliū nititur, ipse primo interius gladio inuidiæ perforatur. Vnde psa. Gladius eorum intret in corda ipsorum. ¶Itē est gladius iracundiæ. Isto gladio percutiunt iracundi publice iniuriādo, & occulte detrahendo. Lingua.n. detractorum, gladius acutus. Iste est gladi⁹ Aioth, qui facit sibi gladium ancipitem, vt secrete interficeret Eglō regē Moab. Iud. 3. Detractio.n. est gladius anceps.i. ad duas partes scindens, quia.s. tales diuersimode scindūt, & detrahunt. Nā secreto dū homo non aduertit, à detractorib. inficitur, & ab ipsis per vitæ & famę diminutionē impie laceratur. psal. Exacuerunt, vt gladium linguas suas, intenderunt arcum rem amaram, vt sagittent in ocultis immaculatū &c. Iste ēt gladius qñque manifeste vulnerat, quia.n. more apri homo iracundia motus, in venatoris gladiū se infigit, exemplo Saul, qui irruit super gladiū suū, & mortuus est, sicut dr̃. 1. Re. 31. Iste est igitur gladius iracundiæ. ¶Itē est gladius accidiæ. Isto gladio auferuntur hoīm pedes, vt ad aliquod bonum opus nequeāt se mouere. Iste est gladius, quo Isboseth dormiens extitit interfectus, sicut dr̃. 2. Reg. 4. ¶Item est gladius auaritiæ, quo diabolus percutit hoīem in manib. vt ad aliquid largiendum ipsas extendere nō possit. Vnde Amos. 9. Auaritia in capite oīm, & nouissimū eorum gladio interficiam. ¶Item est gladius gulæ, & isto percutitur homo in gutture, vt.s. appetat ad superfluitatem, nō ad necessitatē. Et iste est gladius, quo Ioab tenens mentum Amasæ, eximens gladium, quē habebat absconditū, percussit eum, porro Amasa non obseruauit gladium Ioab, sicut dr̃. 2. Regū 20. Ioab.n.i. diabolus dum in manu sua tenet mentem hominis.i. gulam, dum hō non cauet gladium suum.i. vitiū gastrimargiæ, subito percutit eum, & spūaliter occidit, dum.s. sub spē necessitatis facit eum prorumpere ad opera superfluitatis. vnde psal. Gladius in labijs eorum. Item est gladius luxuriæ, & isto percutiuntur hoīes in renibus. vnde Iob. 16. Circūdedit me lanceis suis, conuulnerauit lumbos meos, effudit in terra viscera mea, cōscidit me vulnere super vulnus. Vbi notatur, ꝗ in isto pctō est cōtinua stimulatio. [Lāceis &c.] Cordialis eneruatio: [Effudit in terra viscera mea.] Perseuerans iteratio. [Vulnere inquit super vulnus.] Isto gladio percutiuntur oīa gña personarū.s. pueri sacerdotes, religiosi, populi seu subditi &c. Pueri dico. vnde Iob. 1. Pueros percusserūt gladio. Itē sacerdotes. psal. Sacerdotes eorū in gladio ceciderunt. Item religiosi. Hie. 2. Deuorauit gladius prophetas vestros. Item subditi. vnde psal. Conclusit in gladio populum &c. Aduerte tñ, ꝗ isto gladio percutit diabolus indirecte qñ facit peccare contra naturam, & sic figuratur in Abner. qui percussit Asael aduersa hasta in inguine, sicut dr̃ 2. Reg. 2. Hasta.n. diaboli.i. luxuria, tunc vertitur, qñ, contra naturam circa hanc aliquid operať. Iste est gladius malignus, de quo dicebat Dauid. De gladio maligno eripe me. & sic igitur patet charissimi qūo cum multiplici gladio diabolus nos inuadit. Qualiter igitur tot gladios euademus, qui nudi sine armis virtutū in inimicorum medio residemus? Non restat.n. nisi, ꝗ faciamus sicut leo, leo.n. qñ videt gladios venatorum, ne ab eis terreatur, solet ad terrā aspicere, & solet cōtra gladios & spicula insurgere & bellare. Sic verè charissimi, gladij tentationum prædictarum nos terrent iuxta illud Iob. Non credit, ꝗ reuerti possit de tenebris ad lumen, circunspectans vndique gladium, nō restat nisi, ꝗ respiciamus ad terram ad memoriam mortis nostræ, & ꝗ ibi profundius cogitemus, & sic pro certo gladium pctōrum superabimus, & contra venatores demones præualere poterimus. Iuxta illud Eccl. 7. in omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Vnde de equo dr̃ Iob. 39. ꝗ contemnit pauorem, nec cedit gladio. Iste est igitur multiplex gladius detestabilis. ¶Tertio dico, ꝗ est quidam gladius formidabilis, & iste gladius est triplex iuxta illud Eze. 21. Duplicetur gladi⁹ & triplicetur. Est.n.

Gladius { Diuinæ iurisdictionis, Mundanæ tribulationis, Aeternæ flagellationis.

Iste est gladius iustitiæ & sententię Dei. Iste.n. est gladi⁹ bis acutus, qui de ore sedentis in throno dr̃ exire. Apoca. 1. Iste est gladius, quem tenebat Angelus, qñ asina Balaam videns eum non audebat vlterius pertransire, sicut dr̃ Num. 22. Iste est gladius, quo angelus populū Israel interfecit, qñ Dauid ipsum indiscrete fecerat numerari, sicut dr̃ 1. Par. 21. vbi dr̃, ꝗ Dauid eleuans oculos, vidit Angelum inter cœlum & terram stantem, euaginatum gladium habentem, versum cōtra Hierusalem. Angelus.n. magni consilij Deus, gladium suę iustitiæ aliquando habet in ore sententialiter diffiniendo, aliqñ habet in manu, actualiter operādo & exequendo. Cum isto .n. gladio, qui bis acutus dr̃, eo ꝗ ad destructionē aīæ & corporis oīm delinquentium ordinatur, peccatores in iudicio à bonis diuidet & abscindet. Esa. 49. Posuit os meum quasi gladium acutum. Cum isto etiā gladio malos in interno puniet, & affliget, quia foris vastabit eos gladi⁹, & intus pauor, iuuenem simul & virginem, lactantem cum hoīe sene. Deut. 32. Istum Angelum cum isto gladio debet videre asina i. quilibet simplex & humilis Christianus, quia dum gladium diuinæ sæueritatis considerat, ab incessu malorum operum se retardat. Sicut.n. illa asina plus timebat gladium, q̃ calcaria, plus reuerebatur Angelum, q̃ proprium sessorem seu dominum, sic homo magis debet timere gladium diuinæ iustitiæ, q̃ calcaria cuiuscunque temporalis angustię, iuxta illud Iob. Fugite à facie gladij, qm̄ vltor iniquitatum gladius est. Magis.n. debemus reuereri Angelum.i. Deum, q̃ quemcunque temporalem dominum aut magistrum, quinimo magis nos debemus per pęnas temporales nos permittere lacerari, q̃ contra voluntatem ipsius Angeli aliquid temere operari, q̃a sicut dr̃ Act. 5. Obedire oportet Deo magis, quam hoīb. Iste est igitur gladi⁹ diuinæ iurisdictionis. ¶Insuper est alius gladius formidabilis.s. mundanę tribulationis, & iste est gladius quo mundus bonos percutit & detruncat de quo dr̃ Heb. 11. ꝗ Sancti in occisione gladij mortui sunt. ¶Adhuc est gladi⁹ formidabilis.s. æternæ damnationis, de quo potest dici illud. Exod. 15. Euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea. Et Hier. 50. Gladius ad caldeos: gladius ad habitatores babylonis, gladius ad principes, gladius ad sapientes, gladi⁹ ad diuinos, gladius ad fortes, gladius ad equor & currus. In quibus verbis ostenditur quod multa sunt genera personarū quæ isto gladio feriuntur. Et isti sunt effrenati crudelitate. [Caldeos inquit,] qui interpretantur quasi feri. Alligati cupiditate, isti sunt habitatores Babylonis, qui nō curant nisi de habitatione huius mundi. Eleuati pompositate. Principes inquit. Informati caliditate, & isti signantur per sapientes & diuinos. Animati temeritate, isti sunt fortes. Inflammati carnalitate, isti sunt equi. Roborati auctoritate, isti sunt currus, q̃ faciunt strepitum. Omnes igitur isti gladio æternæ damnationis ferientur, quia sicut dicitur Amos. 9. In gladio morientur omnes peccatores populi mei. Iste igiť gladius est formidabilis Sufficit.

Gloria.

Nota, ꝗ gloria idem est, quòd honor maiestas solen-

solennitas. Et accipitur gloria pro quacunq; cordis lætitia, consolatione, gaudio, seu laude. Possumus igitur distinguere gloriam temporalem, & gloriam æternalem. Gloria.n.temporalis est transitoria, gloria æternalis est permansoria. ¶ Gloriantur.n.aliqui

In { Criminum peruersitate, Mundana prosperitate, Aeterna fœlicitate. } In criminum peruersitate gloriant peccatores, de quibus dr in ps. Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate? In mundana pperitate gloriantur viatores. & hoc patet, quia quidam gloriantur in diuitijs, quidã in scientijs, quidam in fortitudine, quidã in pulchritudine, cõtra illud Hie.9. Non glorietur sapiens in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua, nec diues in diuitijs suis, glorietur aũt scire, & noscere me. Succedit.n. male glorianti in sapientia vel in scientia. Exẽplũ de Plinio, qui cũ vellet inquirere causam incendij mõtis Ethnæ, nimis appropinquans cõbustus est. Itẽ & in fortitudine, exemplũ de Milone &c. narra. Itẽ in diuitijs exemplũ de illo, cui dictũ est. Hac nocte repetent aĩam tuam à te. Lu.1. In cœli fœlicitate gloriantur cõprehensores, & de ista dr Prou.29. Humilem spũ suscipiet gloria. Sicut.n. sapiens nõ gloriatur, nisi de re vtili & honesta, stulti vero & pueri in rebus vanis & inutilibus gloriantur, sic vere boni & iusti gloriantur tantũmodo in bonis spiritualibus, ex quibus possunt fructus multiplices reportari, stulti vero & fatui in rebus superuacuis huius mundi. s. diuitijs, & delitijs &c. volunt summopere gloriari. Vnde de bonis dr in psal. Gloria mea in Deo est. ¶ Igitur cæteris omissis, de gloria æterna aliquid dicamus. Et possumus dicere, φ gloria idẽ est, φ beatitudo. Et est gloria quoddam nomen generale perfectissime significans bonorum oĩm cõplementum. Sicut.n. dicit Boetius, Beatitudo est status omnium bonorũ aggregatione perfectus. Et ideo gloria nihil aliud est, q̃ illa cœlestis fœlicitas, quam post mundi labores Sancti in patria consequuntur. Breuiter igitur de ista gloria potest dicere quilibet beatus illud Iob 29. Gloria mea semper innouabitur, & sicut palma multiplicabo dies. Et quia ipse comparat gloriam æternam palmę, videte, φ secundũ tres palmæ proprietates sunt in cœlesti gloria tria bona. Palma .n. habet, secundum naturales,

Decoris pulchritudinem, Fructus plenitudinem, Temporis longitudinem, } Quia secundum Plinium palma super omnes arbores diuti⁹ durat. Sic procul dubio æterna gloria Habet amœnitatẽ gratiosissimã, quod ostenditur in verbo. [Innouabitur.] Habet fertilitatẽ opulentissimam, & ostenditur in verbo Palma. Habet æternitatẽ diuturnissimã, quod ostenditur in verbo [Sp] & in verbo [Multiplicabo dies] Istius.n. gloriæ pulchritudo nunquã deformatur. Plenitudo nunquã minoratur. Longitudo nunquã terminatur. Dico igit primo, φ in ista gloria pulchritudo est valde gratiosa, quod ostenditur in verbo Innouabitur. Res.n. quæ sunt nouæ, solent esse magis gratiosæ, & magis placentes. Et iõ gloria noua illa dr, quia quicquid est gratiosum & placidũ ibi inuenitur. Est.n. ibi noua lex, nouus rex, noua lux, nouus dux, noua ciuitas, noua iocunditas. Est dico ibi nouus rex. Vnde Exo.1. Surrexit rex nou⁹ super egyptum. Est ẽt noua lex. Vnde Hest.3. Nouus est populus & nouis vtens legib. Est insuper ibi noua lux. Vnde Hest.8. Noua lux oriri visa est gaudium, honor, & tripudium. Est insuper nouus dux, quia sicut dr Heb.9. Ille q̃ est ibi ductor, testi noui mediator ẽ. Est ibi noua ciuitas. Apo.21. Vidi ciuitatẽ nouam, Hierusalẽ. Et ibi noua iocunditas. Vnde Apoc.14. dr, φ illi, qui sunt ibi, cantabant canticũ nouũ ante sedẽ Dei agni. Quia igitur oĩa sunt ibi, vt visum est, bene sequitur, φ ibi est pulchritudo valde gratiosa. [Innouabit inquit.] Vnde Eccl. 36. Innoua signa, & immuta mirabilia. vt de pulchritudine istius glorię dicatur illud Esa.35. Gloria libani data est ei, decor carmeli & Sarõ. ¶ Scdõ dico, φ in ista gloria est plenitudo valde copiosa, quod ostenditur in verbo Palma. Per palmã.n. quę sp viret, & quę multos fructus dulcissimos portat, & de qua victores antiquitus coronabantur, & quæ ab elephantibus frequentãtur, intelligitur gloria paradisi, cuius vigor & pulchritudo semper durat, quæ in fructib. omniũ bonorum affluens abundat, de qua ẽt Deus victores & beatos pmiat & coronat, & q̃ insuper elephas. i. quilibet vir deuot⁹ per spem & desiderium circuit, & frequentat. Ideo de beatis dr Apoc 7. φ ipsi erunt stantes in cõspectu agni, amicti stolis albis, & palmę in manibus eorum. vnde de filijs Israel figuraliter dr Exo.15. φ ipsi venerunt in Helim, vbi erant duodecim fontes. & 70. palmæ. Et Eze. 41. dr φ in templo inter cherub & cherub erat palma. ad denotandũ, φ illi, qui sunt filij Israel. i. Deum videntes & contẽplantes, & illi q̃ sunt cherub .i. plenitudo scientiæ per spiritualem discretionem, fontibus aquarum æternæ voluptatis merentur satiari, & palma æternæ fœcunditatis merentur recreari. Qđ bene senserat ille, q̃ dicebat Can.7. Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius. Est igitur in illa gloria plenitudo opulẽtissima, q̃a sicut dr in psa. Gloria & diuitiæ in domo eius. Et Prou.3. dr. Lõgitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria. Istæ.n. sunt diuitiæ, de quibus loquitur Greg. Si vere inquit diuites esse cupitis, veras diuitias amate. Ista est plenitudo copiosa. Vnde. Eze.43. Repleta est gloria domus domini. Domus.n. domini. i. paradisus repletur gloria, quia. s. nihil deficit ibidem. Est.n. ibi

Iocunditas inæstimabilis, Sublimitas inattingibilis, Satietas infastidibilis, Societas communicabilis, Claritas inoffuscabilis, Suauitas incontristabilis, } Est (dico) ibidem plenitudo iocunditatis. Vnde in psal. dr. Exultabũt sancti in gloria. Est etiã ibi plenitudo sublimitatis seu auctoritatis. Vnde in psal. Gloria hæc est oĩbus Sanctis eius. Est insuper ibi plenitudo satietatis. Vnde in psal. Satiabor cum apparuerit gloria tua. ¶ Item est ibi gratitudo societatis, dum oĩs beatorum chorus mente & voce socia Deum laudat, dicẽs. Tibi gloria i sæcula sæculorũ. 2. Para.36. Itẽ ibi ẽ plenitudo veritatis, seu claritatis, certitudinis, seu sagacitatis, q̃a. s. ibi vr De⁹ facie ad faciem. psal. Videbitur in gloria sua. Et Actu.7. dr de beato Stephano, φ aspiciens in cęlũ, vidit gloriã Dei. ¶ Item ista est dulcedo, seu gratitudo oĩs suauitatis. Esa.66. Diuitijs affluens ab omnimoda gloria eius. Ecce igitur q̃uo est ibi copia oĩum bonorum. Ibi.n. nihil deficit, ibi quicquid est, proficit, ibi quicquid est, animæ sufficit, ibi quicquid est, animam reficit. Et ideo dicit Bernardus. Festinemus inquit ad locum tutiorem, & ad agrum vberiorem, vt habitemus sine motu, abundemus sine defectu, iocundemur sine tædio, epulemur, sine fastidio. Patet igitur q̃uo in ista gloria est plenitudo imminuibilis. ¶ Tertiò dico φ ibi est longitudo interminabilis, quod ostenditur cum dr. [Multiplicabo dies,] & cũ dr. [Semper.] Multiplicare.n. dies, perpetuitatem, sp vero continuitatem signat, quia. s. ista gloria nunquã cessat, sed perpetuo cõtinuatur & durat. Vnde Ecc.31. dr. Perfectus inuentus est, & erit illi gloria ęterna. In æternum.n. durat ista gloria, quia habet causam & fundamentum æternorum. s. Deum. Sicut.n. lux de se est perpetua, & immortalis, quia à cã indefectibili & incorruptibili. s. à Sole habet cõtinue emanare, sic illa gloria, q̃ in Deo inuisibili & immortali principaliter fundat nũquam perpetuo terminatur. [Multiplicabo inquit dies.] Vnde Iob.36 Complebunt in bono dies suos, & annos suos in gloria. Ista est igitur gloria æterna, gloria superna, gloria fraterna. Gloria dico æterna per duratiõẽ. Vnde illud 2. Cor. 4. Aeternũ gloriæ pondus operatur in nobis. Est gloria superna per prælatiõnẽ. Vnde in psa. Super cęlos Deus, & sup omnem terram gloria eius. Est gloria fraterna per dilectiõnẽ, quia sicut dicit Aug. super Ioan. Non erit ibi inuidia disparis claritatis, vbi regnabit in oĩbus vnitas charitatis. Sed q.d. charissimi? pro certo sicut videmus, φ gloriæ & dignitates hui⁹ mundi acquiruntur magnis laborib. cõceduntur solis maioribus, denegantur viris peiorib. sic pro certo gloria paradisi magnis laborib. acquiritur, quia sicut dr Ro.8. Passiones huius temporis non sunt condignæ ad futuram gloriam quæ reuelabitur. Item viris maioribus conceditur. i. qui virtutib. sunt maiores & maximè personis

Paratis & agibilibus, Astutis & subtilibus, Infirmis & debilibus, Timidis & flebilibus, Deuotis & humilibus. } Gloriã ergo paradisi possidebunt illi, qui sunt agiles & obedientes. Iob.36. Si audierint & obseruauerint. cõplebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria. Illi etiam, qui sunt astuti & prudẽtes, Proue.3. Beatus homo, qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Sequitur. In sinistra illius diuitiæ & gloria. Illi ẽt, qui sunt infirmi & patientes. Luc.24. Oportuit pati Christũ

& ita

& ita intrare in gloriam ſuã.Illi inſuper, qui ſunt flebiles & Deum timentes.Eccl.1.Timor dñi gloria & gloriatio.Illi nihilominus,qui ſunt humiles,& ſeſe ſpernentes.Prou.15.Gloriam præcedit humilitas.Et Proue.29. Humilẽ ſpũ ſuſcipiet gloria.Et Iob 22. Qui humiliatus fuerit erit in gloria.Patet igitur,ꝙ gloria iſta maiorib.conceditur.¶Item viris peioribus denegatur.Vnde Eſa.26.ſm aliam literam. Collatur impius,ne videat gloriam Dei. Vnde etiam in perſona Dei dr̄. Eſa.42.Gloriam meam alteri non dabo,& laudem meã ſculptilibus.Et Baruch.4.Ne tradas alteri gloriã tuam,& dignitatem tuam genti alienæ ac ſi dicat. Iſta gloria non eſt concedenda peccatoribus,qui à Deo alieni reputantur,& qui ſculptilib.& reptilib.comparantur. Patet igitur, qũo iſta gloria habet ęternitatem indefectibilem,habet fertilitatẽ imminuibilem, habet amęnitatem inoffuſcabilem. & hoc ſufficit de
E gloria ſpirituali. ¶Sed nota adhuc, ꝙ eſt alia gloria mala & iſta eſt gloria huius mundi.Et ſic gloria accipitur pro

Mundi proſperitate,
Vana iocunditate,
Quacunque mundani ſtatus ſolennitate,

Et poſſumus notare,ꝙ

Eſt { Magnæ deceptionis,
Breuis durationis,
Nullius repletionis,
Totius diſtractionis.

Eſt dico magnæ deceptionis, quia ſicut papilio decipitur in candelæ claritate, quia ibi taliter delectatur, ꝙ circumuolans combutitũ & crematur,ſicut ẽt perdix cum claritate luminis capitur, quæ dũ de nocte lumẽ videt & credit eſſe diem,in reti aucupis inuoluitur,ſic illi pro certo decipiuntur, qui in lumine mundanæ glorię delectanẽ.Credunt.n.eſſe diẽ,quod eſt candela,credunt eſſe verum, quod eſt falſum,credunt,eſſe vtile,quod eſt damnabile. Et ideo dũ non aduertunt à diabolo ligantur & capiuntur,& igne cupiditatis cremantur,& cõburuntur.Et de hoc dr̄ in pſal.Vſquequo peccatores dñe, vſquequo peccatores gloriabantur.¶Item iſta eſt gloria breuis durationis, quia iſta eſt ſicut gloria fatuorũ, qui in feſtis ab alijs fatuis eriguntur in reges, ita ꝙ vna die fit eis magnũ feſtum,in craſtino vero deficit gloria ſua,& ſunt viles ruſtici ſicut ante.Sic vere mundi diuites habent vnam gloriam valde breuem,quæ non durat niſi modicum.Feſtum.n.ſuæ ſolẽnitatis & gloriæ,in quo modo gloriantur & honorantur,ſtatim poſt iſtam vitam deficit,& qui glorioſus fuerat,remanet ſine gloria & honore.Vnde in pſa.dr̄.Ne timueris cum diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domꝰ eius,qm̃ cum interierit,non ſumet oĩa, nec deſcendet, cũ eo gloria eius.Et Eſa.17.Attenuabitur gloria Iacob &c.Et Eſa.21.Auferetur gloria cedar.Cedar.n.interpretatur tenebroſus.Iacob interpretatur ſupplantator, quia vere chariſſimi, gloria peccatorum deceptorum & ſupplãtatorum breuiter durat,& perſeuerat,& faciliter deficit,atq; ceſſat,imo qđ peius eſt,quantum in principio habent de gloria,in fine tm̃ habent de miſeria.Vnde illud Oſe.4. Gloriam eorum in igno-
F miniã cõmutabo.¶Itẽ iſta eſt gloria nullius repletionis,nunquam.n.ſatiat mentem glorioſi, imo quanto magis augetur gloria,tanto magis augetur gloriæ cupido. Patet in Alexandro magno,cui non ſufficiebat eſſe glorioſum in regno græcorum,quin potius gloriam ſuam vſq; ad terræ fines dilatare multo labore,multa cæde,multis periculis & anguſtijs conabatur,de quo vide.1.Mach.1.in principio.Patet in Nabuchodonoſor,qui gloriam ſuam intra limites Aſſyriorum cõtineri duxit in gloriã,ſed quo gloria potireẽ ampliori, oẽm cogitationem ſuã eo coniecit,vt orbem ſuæ ditioni & imperio ſubiugaret,vt habetur Iudith 2. nec fuit gloria cõtẽtus humana,ſed oẽs Deos terræ iuſſit exterminari,vt ſibi ſoli diuini nominis gloriam vendicaret,ſicut patet Iudith 3.Igitur non ſatiat,ſed euacuat mundi gloria,non eſt fertilis, ſed ſterilis,& inanis.Quare bene præcipitur Gala.6.Non efficiamini inanis gloriæ cupidi.Et Eccl.50. comparatur nebulæ.[Inter nebulas inquit gloriæ.]Sicut.n.nebula replet infecto aere,& nec nutrit nec ſatiat,ſic mundi gloria replet veneno ſupbiæ, q̃ mentẽ exhaurit,& macerat.Vnde 1.Mach.2.Gloria eius.ſ. mundi,ſtercus & vermis eſt.vermis quo ad repletionẽ, ſtercus quãtũ ad fœtorem &c.dilatetur ad placitũ. ¶Itẽ dico,ꝙ iſta gloria eſt triſtis concluſionis,quia ſicut videmus, ꝙ poſt magnam lucẽ ſequuntur magnæ tenebræ,poſt magnũ calorem ſequuntur magnæ pluuiæ, poſt magnã ſerenitatẽ ſequũtur magnæ tẽpeſtates,ſic pro certo poſt magnã proſperitatẽ ſequuntur magnæ aduerſitates,& poſt mundi fęlicitatẽ inferni pęnalitates,vt patet Apoc.18.vbi dr̄ de ciuitate Babylonica.Quantũ inquit glorificauit ſe,& in delitijs fuit, tm̃ date illi tormentum & luctũ. Et hæc de gloria tpali ſufficiant quoad p̃ſens. ¶ Sed adhuc dico,ꝙ viſo quid eſt gloria ſpũalis,& quid eſt gloria tpalis,adhuc põt dici,ꝙ eſt q̃dam gloria cordialis,& iſta põt eſſe bona vel mala. Bona,qñ quis de bono gloriatur,ſicut.2.Cor.12.Libenter gloriabor in infirmitatib. meis.Mala,vt qñ quis gloriatur inaniter de aliquo bono, qđ credit ſe habere,vel qñ gloriatur maligniter de aliquo malo quod potuit implere.Ideo de inani gloria loquitur Hier.ad nepotianum.Ne nimis religioſa velit videri,nec plus humilis q̃ neceſſe eſt.Et Sen.dicit.Gloriam fugiendo non q̃ras.Ille.n.gloriam fugiendo ſequitur,qui de humilitate vel aliqua alia virtute,q̃ habet, tanquã de bono proprio gloriatur. Et de talib.loquitur Greg. in moralib.Sub hoſte,quẽ pſtrauit, moritur, qui de culpa, quã ſuperat,gloriatur.Et ideo dicit Chryſ.in Hom.Si gloriari cupis,gloriam deſpice,& erit oĩbus glorioſior.Quod tñ hypocritę non faciunt,quia iſti ſunt de quibus dicit idẽ Greg.Qui poteſtatẽ gloriã,amantes,aſſequi petunt,quaſi deſpiciendo ſequuntur.Et breuiter,fatui ſunt,qui gloriantur in rebus tpalib.quia verè illi,qui gloriãtur in pulchritudine, ſunt ſicut qui gloriantur in ornamẽto ſibi accommodato,qui in fortitudine, ſunt ſicut illi qui gloriantur in fortitudine inimici ſui,qui in diuitiis, ſunt ſicut illi qui glorianẽ in vinculis ſuis vel in ſarcina q̃ ipſos in profundum proijcit,qui in mulieris ſpẽ, ſunt ſicut illi qui gloriantur in ſimulacri facie,qui in ſciẽtia gloriantur, ſunt ſicut illi, qui gloriantur in candela ſibi accõmodata,qui in gñe,ſunt ſicut illi qui gloriantur in aliena virtute,qui in proprijs virtutibus,ſunt ſicut illi,qui gloriantur in armis magiſtri ſui, quæ portant,qui in gratia diuina,ſunt ſicut qui gloriãtur in equo magiſtri ſui ſibi accommodato.Iſta ſunt.n.multa genera inaniũ gloriarum Gloriantur ergo fatui

In { Carnis pulchritudine,
Corporis fortitudine,
Rerum plenitudine,
Mulieris gratitudine,
Scientiæ limpitudine,
Generis magnitudine,
Virtutum ſanctitudine,
Diuinę gratię habitudine.

Iſti igitur omnes glorianẽ inaniter, quia.ſ.gloria talium habet debile fundamentum.Dico ergo,ꝙ fatui gloriantur in corporali pulchritudine ſimiles pauoni & columbæ quæ gloriantur in pulchritudine plumarum,& equo qui gloriatur in pendentia iubarũ.quia.i.tales gloriantur in pulchritudine pellis, veſtis, & crinis,& tñ de gloria iſta dr̄ Eſa.40.Omnis caro fœnum, & oĩs gloria eius quaſi flos agri.Exiccatum eſt.n.fęnum,& cecidit flos,& decor vultus eius deperijt.Et Eccl.11.In veſtitu ne glorieris vnquã.¶Item alijs gloriantur in corporis fortitudine, ſicut milites noſtri,qui gloriãtur in armis, ſimiles illis populis vẽtorum,qui ſibi de ęre faciebant dicas ſm Solinum.Ad quod facit quod dicit Iuſtinus li.43.quòd ante intentionem idolorum homines adorabant lanceas.Ideo de talibus fatuis nobilibus dr̄ Iudith 9.Confidunt in multitudine ſua,& in contis & in ſagittis ſuis & in lanceis gloriantur,& neſciunt,ꝙ tu ipſe es Deus noſter,qui conteris bella. ¶ Item alij gloriãtur in diuitiarum plenitudine.pſal.in multitudine diuitiarũ ſuarum gloriantur.¶Item alij gloriantur in mulieris gratitudine.pſalm.Gloriantur in ſimulacris ſuis,¶Item gloriantur in ſcientiæ limpitudine.vnde Hiere. 30.de babylone,quæ gloriabatur in ſcientijs diuinatorijs,dr̄. Terra ſculptilium eſt, & in portentis gloriatur.Vnde Rom.2.mali clerici reprehẽduntur.Requieſcis inquit in lege,& gloriaris in Deo,& noſti voluntatem eius. Sequitur,Alium docet teipſum non doces.¶Item alij gloriantur in generis magnitudine. Iſtis dr̄ Ro.11.Quid gloriaris?non tu radicem portas, ſed radix te. ¶Item aliqui gloriantur in ſuarum virtutum ſanctitudine.ſicut ſunt hypocritæ,qui gloriantur ſicut cattus in pulchritudine pellis.i.conuerſationis.Iacob.3.Nolite gloriari,& mẽdaces eſſe.Iſti.n.ſunt, qui bona opera ſua gloriantur ſe habere non à Deo, ſed à ſeipſo,cũ dicatur.Eph.2.Dei.n.donũ eſt, non ex operibus, ne quis glorietur. ¶ Item quidam gloriantur in diuinæ gratiæ habitudine.Iſtis dicitur illud Hier. 13. Date Deo gloriam. De talibus igitur male gloriantibus dicit pſalm. Vſquequo peccatores domine, vſquequo peccatores gloriabuntur?& primo Corin.5.Non eſt bona gloriatio ve-

tio vestra. Hæc igitur de gloria corporali temporali & supernali sufficit &c.

A **Glorificare.** Nota, q̃ glorificare idē est quod laudare, magnificare, honorare, & commendare. Vnde nota, q̃ Deus glorificatur ab homine p̃ laudem & gratiarum actionem. Homo.n. glorificatur à deo per cęlestis gloriæ distributionem à mundo per præsentis honoris assecutionem, ab hoīe per vanorum verborum adulationem. Breuiter de glorificatione, qua deus glorificatur ab homine, dr̃ Lucæ. 13. q̃ mulier curua erecta est, & glorificabat Deum. Et 23. dr̃, q̃ Centurio videns quod factum fuerat, glorificabat Deum. De glorificatione, qua homo glorificatur à Deo, dr̃ in psalm. Eripiam eum, & glorificabo eum, cum ipso sum in tribulatione. Timētes.n. Deum glorificabat Deus, q̃a sicut dr̃ Prou.27. Custos dñi sui glorificabitur. De glorificatione qua homo à mundo glorificatur & honoratur, dr̃ 1. Mach.10. q̃ Alexander rex addidit adhuc glorificare Ionathā. De glorificatione, qua homo ab hoīe glorificatur p̃ adulationem, dr̃ Thren.1. q̃ omnes, qui glorificabant eam, spreuerunt eā, & facti sunt ei inimici. Et loquitur de ciuitate hierusalem, quæ dum fuerat in prosperitate, ab oibus glorificabatur, quæ tandem qñ venit ad aduersitatem, ab omnib. contemnebatur & spernebatur, quia s. adulatores non glorificāt hominem nisi quandiu est in statu prospero, similes cicadis, quæ in tempore claro solent cantare, turbulento autem tacere &c. De glorificatione vero, quæ dicit gloriæ adeptionem vel corporum glorificationem, nihil ad præsens, vide supra de gloria, & de claritate.

A **Gomorra.** Nota, q̃ Gomorra fuit vna de ciuitatib. Sodomorum, quæ terręmotu, & igne, & peste fuit subuersa. Interpretatur autē Gomorra cęcitas, vel seditio, timor popularis, vel timens populum. Et breuiter ista signat peccatores, qui sunt cęci, & ignorātes, seditiosi, & rebellantes, timorosi, & pauescētes, qui. s. à Deo finaliter subuertuntur, & in inferno igne, & sulphure comburantur. Allega, concorda, dilata sicut vis.

A **Gratia.** Nota, q̃ gratia generaliter diuidit̃ in gratiam gratis datam, & gratum gratiam faciētem. Est .n. gratia gratis data, illa Dei beniuolentia, quam ex liberalitate suæ bonitatis in animam infundit, per quam ipsam ad faciendum, quod iustum est excitat & inducit. Et ista etiam dr̃ gratia præueniens, quia. s. Deus inquantum in se est, paratus est hominem spiritualiter præuenire, & ipsum ad bene agendum disponere & iuuare. Ista gratia dr̃ gratis data, quia. s. à Deo nobis etiam cuiq;, & quemquam peccatori conceditur sp, & offertur. Et ideo dr̃ Aug. super Ioan. Si gratis tibi gratiā Deus dedit, ipsum gratis ama, si noueris ad præmium diligere, Deus ipse sit præmium tuum. Ista etiam dr̃ gratia perueniens, quia sicut homo quantumcunque sit bonus artifex, tñ sine instrumento non potest operari, sic vere nec spūaliter quamquam homo polleat virtutib. naturalibus nunquam tñ potest facere aliquod bonum opus meritoriū, nisi gratia gratis data præ manibus sibi detur. Sicut.n. lux solis generaliter diffunditur super oēs, ita q̃ quantum est in se, parata est oēs illuminare, illi tñ qui sunt cæci illo beneficio non vtūtur, sic gratia gratis data super omnes homines generaliter distillatur, & quantum in se est, parata est omnis ad bonum disponere, quamquam illi, qui cęci sunt. s. peccatores, eius non velint influentiam recipere, sed ipsam potius refutare. Boni vero, qui habent oculos intellectus, illius gratiæ beneficium recipiunt, & exinde in bonis operibus proficiunt. quia sicut dr̃ Prou.12. Qui bonus est, gratiam hauriat sibi à dño. Ista gratia similis est rori, quia sicut ros de cęlo super oēs herbas generaliter descendit, in omnib. tñ herbis æqualiter virtutem suam nō ostendit, quia. s. aliquæ sunt herbæ siccæ & mortuę, quæ per roris influentiam nequeunt vegetari, sic gratia gratis data generaliter omnib. conceditur, iuxta illud Ephesi.4. Vnicuique nostrū data est gratiā, peccatores tñ sicci & mortui ab ista gratia non adiuuantur, boni vero spiritualiter per ipsam vegetantur, quia sicut Prou.14. dr̃. Inter iustos morabitur gratia. ¶ Gratia gratū faciens est illa mentis dispositio, per quam aīa Deo placita efficitur, & per quam eius beniuolentiam assequitur, & per quam imago Dei quæ in anima
A fuerat per peccatum turbata, iterum reformatur, & per quā boni à malis separantur, & distinguuntur, quia f̃m Augu. de verbis Apostoli: Sola Dei gratia redempti à perditis sunt distincti, & est ista gratia quædam forma spiritualis, quę in anima immediate à Deo generatur, per quā anima ipsi Deo cōformatur, & per quam à deo diligitur & acceptatur. Sicut.n. speculum conuersum ad hominem recipit eius imaginem, auersum vero ab homine primam dispositionem perdit, & eius imaginem recipit ad quam vltimo se conuertit, sic pro anima quando ad Deum per bonam affectionem conuertitur, & à diabolo per peccati displicentiā auertitur, tunc imago Dei in ipsa per gratiam generatur. Si vero à Deo per peccatum auersa fuerit, & ad diabolum conuersa, tunc dispositio gratiæ, quam habebat perditur, & tota ipsius species deformatur. ¶ De ista igitur gratia aliquid diffusius proferamus, & dicamus generaliter, quòd ista gratia ratione suorū effectuum multiplicium multis rebus, & multipliciter comparatur. Ista enim

Comparatur { Rori, Flori, Fonti, Ponti, Claui, Naui, Flumini, Lumini, Semini,

Gratia (dico) cōparatur rori, q̃a confert humorē deuotionis, cōparatur flori, quia confert decorē cōuersationis, cōparatur fonti, quia purgat horrorē infectionis, cōparatur ponti, quia portat fluorē nostræ conditionis, cōparatur claui, quia per hanc cęlestē gloriam ingredimur, cōparatur naui quia per hanc sine periculo transuehimur, comparatur flumini, quia per hanc virtutum riuulis vegetamur, comparatur lumini, quia per hanc per dona Spiritus Sancti illustramur, comparatur semini, quia per hanc gloriæ fructibus fœcundamur. Est igitur

Ros humectatiuus,
Flos decoratiuus,
Fons depuratiuus,
Pons sustentatiuus,
Nauis apertiua,
Clauis transportatiua,
Flumen vegetatiuum,
Lumen illustratiuum,
Semen fœcundatiuum,

Dico primo, q̃ gratia comparatur rori, quia est mētis humectatiua. Ista est.n. sicut ros hermon, qui descēdit in montem Syon. psal. 132. Sicut.n. ostrea de mari egreditur, & aperta testa à rore p̃funditur, & sic margarita in ipsa cōcipitur, sic qñ homo de mari peccati exit per contritionē qñ etiam se aperit per confessionem, tunc pro certo in ipsum descendit ros gratiæ & deuotionis, & generatur in ipso margarita sanctitatis & perfectionis. & sic posset dici cuilibet tali homini illud Gen. 27. Ex rore cęli & ex pinguedine terræ erit benedictio tua. Ideo dr̃ in psal. Diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Comparatur igitur gratia rori, quia est mentis humectatiua. ¶ Secundo dico, q̃ gratia comparatur flori, quia est mentis decoratiua. Sicut.n. flos solet arborē, in qua est decorare, & spē fructus futuri verisimiliter declarare, sic gratia aiam decorat & venustat, & fructum futuræ gloriæ paradisi affuturū declarat. Ista.n. duo. s. gratia & gloria habent se sicut flos & fructus, quia. s. vbi flos gratiæ nō præcedit, ibi fructus gloriæ non succedit, & arbor. i. homo q̃ floribus gratiæ non ornatur, nunquam post mortem fructibus gloriæ fœcundatur sicut dr̃ in psal. Gratiam & gloriam dabit dominus q. d. gratiam primo, gloriam subseqūēter. Et de isto flore dr̃ Eccl.39. Florete flores, quasi lilium date odorem, & frondete in gratiā. Et sic patet q̃ gratia est flos mentis decoratiua. ¶ Tertio dico, q̃ gratia comparatur fonti, q̃a est mentis depuratiua. Sicut.n. fons habet virtutem purificatiuam, & sordium & fecium abductiuam, sic gratia mentem purificat atque mundat. Et sicut ab vno fonte exeunt plures riuuli, sic à Dei gratia emanant plures virtutes. Et sicut accipiter senescens, altissimē ascendit, & tandem in fontem viuū descendit vbi plures veteres dimittit. & sic renouatur & iuuenescit, sicut dicit Plin. sic procul dubio peccator debet altē ascendere per cōtemplationē, debet in fonte gratiæ se balneare per deuotionem, debet plumas veteres. i. malos mores deponere p̃ pęnitentiā, & cōtritionē, & sic renouabit̃, & iuuenescet p̃ moralē mutationē, cōuersionē, & iustificationē. Vnde ad Tit.3. Iustificati gratia, ipsius hęredes simus, f̃m spē vitæ æternæ. Et sic fons magis fluit ad locū inferiorē, sic gratia magis fluit ad mentem humiliorem. psal. Qui emittit fontes in cōuallibus, inter medium mōtium pertransibunt aquę. Ideo dicitur Iacobi 4. Deus superbis resistit, humilib. autem

dat

dat gratiam. Ista est igitur more fontis depuratiua. ¶ Quarto dico, ꝙ grã comparatur ponti, quia est mentis sustẽtatiua. Pons.n. portat, & sustinet hoiem ne in fluuiũ cadat. Pons ẽt est illud, quo mediante de vna ripa ad alteram homo trãsit, & sine quo homo sine periculo rapidum fluuium non transcurrit, quia pro certo charissimi, de ripa huius mundi ad ripam paradisi non transimus, & fluminis inferni periculũ nõ euadimus, nisi super pontem gratiæ maneamus. Gratia.n. est sicut pons stabilissimus, super quo quamdiu sumus, mortis æternæ periculum non timemus. Ideo bene dicit Apostolus Heb. 13. Optimũ est gratia stabilire cor. ¶ Quinto dico, ꝙ grã cõparatur clàui, quia est paradisi apertiua. Ideo de iusto dr̃. Esa. 22. Dabo clauem domus Dauid super humerum eius, & aperiet, & non erit qui claudat, & claudet, & non erit q aperiat. Sine claue aũt Dauid homo non põt paradisum aperire. i. sine gratia Dei, vt de eo possit intelligi illud, quod de bona aĩa dr̃ Proue. 11. Mulier gratiosa inueniet gloriam. Vnde de Stephano pleno gratia & fortitudine canitur, ꝙ ipse vidit cęlos apertos, vidit, & introiuit. beatus homo, cui cœli patebunt. ¶ Sexto dico, ꝙ gratia comparatur naui, quia est nostri transportatiua. Ista.n. oẽs quos cõntinet de periculo maris inferni liberat & saluat. Ionas.n. quamdiu in naui fuit, à ceto nõ fuit absorptus, statim vero qñ à naui fuit eiectus, & in mare proiectus, à ceto extitit deuoratus sicut dr̃ Ionæ. 2. quia ꝓ certo quamdiu homo est in naui. i. in statu gratiæ, ipse nõ habet cetum. i. diabolum pertinere. Si vero per pc̃m mortale de ista naui eijcitur statim à ceto. i. diabolo subiugãtur, & ab eo finaliter deuoratur. Sine vero ista naui homo ad portum paradisi nunquam peruenit. vnde Sap. 14. Transeuntes mare per ratem liberati sunt. & Act. 15. Per gratiam credimus saluari, Gratia igitur dr̃ nauis, quia est ad portum transportatiua. ¶ Septimo dico gratia dr̃ flumen, quia est animæ vegetatiua. Sicut.n. flumen terram circumiacentem penetrat, & imbibit, & ipsam vegetat humectat, & infundit, sic Dei animã spũaliter vegetat, & humectat, & per deuotionem, & per cõpassionem ipsam irrigat & fœcundat. Ideo de ista dr̃ Eccle. 40. Ad oram fluminis omne fœnum euelletur, & gratia sicut paradisus in benedictionib⁹, & misericordia abundabit &c. ¶ Octauo dico, ꝙ gratia comparatur lumini, quia est mentis illustratiua seu informatiua. Sicut.n. lumẽ fluit à corpore luminoso, & aerem cui infunditur, illuminat, sic gratia à Deo emanat. & humanam mentẽ informat & illustrat. Vnde peccatori dr̃ Eph. 5. Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Gratia.n. est lumen ad reuelationem gentium, quia sicut dr̃ ad Tit. 1. Apparuit gratia Dei & saluatoris nostri oĩbus hominibus, erudiens nos, Ideo multi sunt, qui quamuis habeãt claros oculos & intellectus, quia tñ eis deficit lumen gratiæ nesciunt se dirigere ad salutem, imo sæpissimè errant per peccata & vitia. ¶ Nono dico, ꝙ gratia cõparatur semini, quia est mentis fœcundatiua. Sicut.n. semen in terram proiicitur, vt exinde fructus fœcunditer generet, sic semen gratiæ à Deo homini conceditur, vt fructus bonorum operum procreetur, & vt per ipsum aĩa bonis virtutib. fœcundetur, quia sicut dr̃ Luc. 8. Semen cecidit in terrã bonam, & ortum, fecit fructum cẽtuplum. vnde 2. Cor. 9. Potẽs est aũt Deus oẽm gratiã abundare facere in vobis, vt in oĩb. oẽm sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonũ. Et sic igitur patet, qũo gratia diuersis rebus diuersimodè potest cõparari, ẜm ꝙ diuersos effectus põt introducere & operari. Ista est.n. sicut influentia cœlestis quæ per sui diffusionẽ solet terram siccam & squalidam immutare, & ipsam diuersis fructibus fœcundare. Sic diuina gratia, qñ hominem penetrat & infundit, diuersis bonis fructibus & operibus abundare facit, & eum spirilualiter renouat, & conuertit. Sæpe.n. fit vt vbi abundauit delictum, ibi superabũdet & gratia. Vnde etiam Paulus Apostolus dicebat de seipso, qui. i. de pessimo fuerat factus optimus diuina gratia mediante. 1. Cor. 15. Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit q. d. Gratia est forma spiritualis, quæ dat esse spirituale & mortale, sine qua homo spiritualiter non est, quia secundum Augustin. Peccatum nihil est, & nihil fiunt homines cum peccant. Nam

Gratia { Viuificat, Pacificat, Fortificat,

Gratia (dico) viuificat, quia tollit pc̃ti mortalitatem. Vnde Ge. 12. Viuat aĩa mea ob gratiam tui. Itẽ pacificat, quia tollit cordium diuersitatẽ. vnde 1. Pet. 1. Gratia vobis & pax à Deo patre vestro multiplicetur. Item gratia fortificat quia confert stabilitatn. Vnde Hebr. 13. Optimũ est gratia stabilire cor. Act. 16. Stephanus plenus grã & fortitudine &c. Quia igitur gratia tot & tantos habet virtuosos effectus ipsam debemus summè quærere, & ipsam cum oĩ diligentia procurari. Dicit.n. Ambr. super Lucã, ꝙ vberior est gratia q̃ præcatio: semper.n. plus tribuit domin⁹ q̃ rogatur. Et quia ẜm Greg. Petentis negligentia reprehẽditur, vbi de dantis misericordia non dubitatur, necesse est igitur, ꝙ pro gratia impetranda ad eum recurramus, vt ipsam inuenire cũ efficacia valeamus, iuxta illud Eccl. Quanto maior es, humilia te, & inuenies coram Deo gratiam. Ista igitur dicta moraliter de gratia sufficiant quo ad præsens.

Gratiarum actio. Gratitudo.

Nota ꝙ gratiarum actio est q̃dã virtus, qua homo beneficia recepta confitetur, & recognoscit. & est virtus, ad quam oĩs creatura quodam naturali iure mouetur, & inclinatur. Generaliter.n. oĩa q̃ sunt, benefactores suos recognoscunt, & quasi vices rependendo, gratias exhibent atq; reddũt. Et ideo gratiarum actio nihil aliud est ꝙ quædam laus, quædam confessio, q̃dã recognitio Perceptorum. Sicut.n. aues in mane beneficium solis & luminis sentientes, solẽt exultare, & lætari, atq; dulci mode modulari, sic homo qñ sentit se vel à Deo, vel ab alio beneficium aliquod recepisse, debet quadam naturali lętitia profundi, & ad laudandum per gratiarum actionem efficaciter aĩari. Vnde sic faciebant filij Israel. 2. Mach. 1. dicẽtes. De magis periculis à Deo liberari, magnifice gratias agimus ipsi. Aĩalia bruta recognoscunt suos benefactores & liberatores, sicut de elephãte legitur, ꝙ cum in foueam ceciderit, venatorem qui ipsum liberat, sequitur. & omni siluestritate deposita, per susceptum beneficium edomatur. De tigride uero legitur, ꝙ cum in foueam cecidisset, & quidam miles trãsiẽs ipsam exinde traxisset fera extracta liberatorẽ suũ conducebat, & sequebatur, & cum cauda blãdiendo gratias agere videbatur, sicut exemplificat Plin. Quid dicã de quodã leone, de quo fit mẽtio in historia Hierosolymitana? Sicut.n. ibidẽ dr̃, cum vltra mare esset exercitus Christianus, quidã miles casu quendã leonem inuenit. quem quidã serpens taliter ligauerat ꝙ non poterat se mouere. Miles uero pietate commotus, serpentem occidit, & leonem liberauit. Leo aũt tãquam gratum aĩal se seruituti militis mancipauit, Solebat.n. accipere prædas per nemora, & ad militem deferebat, in tãtum, ꝙ non solum militi, sed etiã magnæ parti exercitus commoda plurima conferebat. Quid ultra? non suffecit leoni tãta gratitudine, quinimo milite ad patriã redeunte, mare & nauẽ intrãte, & leonẽ dimittere volente, leo mare ingreditur, & magistrum vsque in nauem sequitur, & ibi aliquamdiu cõmoratur, sed tandem deficientib. victualibus leo in mare proijcit, & sic pium aĩal pro pia gratitudine mortis periculo subiugatur. Quid igitur dicemus charissimi nos alij, qui sumus rõnales creaturæ cum videamus, ꝙ aĩalia carentia rõne tali & tãta gratitudine sint dotata? Re vera nòs debemus super oĩa grati esse & benefactoribus gratã vicissitudinẽ exhibere. Sicut.n. dicit Sen. epist. 83. Iustitiæ cõueniens est, beneficio gratias & iniuriæ reddere talionem. Quia vero beneficia à Deo accepta dignè non possumus compensare, necesse est ꝓ gratiarum actionem Dei liberalitati humiliter complacere. Iõ monet Apost. 1. The. 5. Semper inquit gaudete, sine intermissione orate in oĩbus gratias agite, in quibus verbis ostendit ꝙ gratiarũ actio debet fieri quatuor modis, quia. s. ista debet habere iugem cõtinuitatem. [Semper inquit &c.] Vultus iocũditatem. Gaudete inquit.] Vocis humililatem. [Orate inquit.] Magnam integritatem. [In omnib. inquit gratias agite.] ¶ Gratiarum.n. actio debet esse

Cum { Continuitate, Iocunditate, Humilitate, Generalitate seu integritate,

¶ Primo dico, ꝙ ista debet habere iugem cõtinuitatem. [Semper inquit sine intermissione.] [Beneficiũ.n. receptum nunquam debet de mente recedere, quia sicut dicit Chrys. super Matth. Homel. 23. Optima beneficiorum custos est ipsa memoria eorundem, & perpetua confessio gratiarum. Sen. etiam dicit, quòd ista beneficiorum lex est, vt alter

vt alter ſtatim obliuiſcatur dati, alter vero nũquam accepti
obliuiſcatur. Flumina.n.cõtinue à mari exeunt, & vt iterum
fluant, ad mare continue reuertuntur. Quia pro certo flumi-
na beneficiorum, quę à Deo vel ab hoĩe recipimus ad ipſum
ſp & cõtinue per gratiarum actionẽ reducere debemus, &
ſic ad recipiendum ampliora ipſius animũ inuitabimus, qa
ſm Caſ. ſuper pſal. Meliora recipere meretur, qui iam colla-
ta de corde perdere non probatur. Quod tñ eſt contra mul
tos, qui ex quo beneficium acceperunt, nunquã volunt am-
plius ſuum benefactorẽ videre, nec de beneficio accepto mẽ
tionẽ facere, vel audire. Non ſic chariſſimi, ſed ſp & ſine in-
termiſſione ſunt gratiæ referendæ. Vnde 2. Theſal. 2. Gratias
agere debemus ſp. Iſta igitur debet habere operis continui-
tatem. ¶ Scđò dico, ꝙ debet eſſe cum iocunditate. Homo.n.
qñ agit gratias, debet præcedere lætitiã facilẽ. Nam ſicut di-
cit Sen. 2. li. de benefi. Qui gratis.i. lætãter beneficiũ ſuſcipit,
primam eius penſionẽ ſoluit. & Bern. ad eremitã Quintelli-
num dicit, ꝙ danti nequit rependere aliquod gratioſius, qui
accepit, q̃ ꝙ ſit gratum, ꝙ gratis accepit. Beneficium igĩ no-
bis datum debemus gratum habere, & gratiarum actiones
debemus gratanter & hilariter noſtris benefactorib. exhibe
re. Quod tñ eſt contra multos, qui videntur ſimiles barillis
ſeu cadis, qui aquam vel quemcunq; alium liquorẽ in ſe gra
tanter & ſine ſtrepitu recipiunt, ipſum tñ ſine magno ſtrepi-
tu & tumultu exterius non emittunt. Quia pro certo multi
ſunt, qui aliena beneficia gratãter & ſine murmure recipiũt,
ſed quotiens habent aliquid reddere, aliquid tribuere vel cõ
ferre, ſemper aliquem tumultum, aliquod murmur, aliquam
diſplicentiã faciunt, & oſtendunt. contra illud Eccl. 35. In oĩ
dato tuo hilarẽ fac vultum tuum, quia ſicut dr̃. 2. Cor. 8. Hi-
larem datorẽ diligit Deus. Gaudendum eſt igitur in quacũ-
que gratiarũ actione, ſicut de beata ciuitate dr̃ Eſa. 51. ꝙ gau
dium & lætitia inuenietur in ea, & gratiarũ actio, & vox lau
dis. Debet igitur eſſe gratiarum actio cum vultus iocundita
C te. ¶ Tertiò principaliter dico, ꝙ iſta debet eſſe cũ vocis hu-
militate, quod oſtenditur, cum dr̃. Orate. Quicunque.n. gra
tias refert, debet humiliter ſe habere, & non ex proprijs me-
ritis, ſed è largitoris gratia debet ſe habiturum aliquid dubi
tare. vnde Micheæ 6. Quid dignum offerã dño? curuabo ge-
nu Deo excelſo. Genuum.n. curuatio nihil aliud eſt, q̃ quod
denotatur humilis gratiarũ actio. Vnde 2. Paral. 29. Incurua
to genu adorauerunt. Debet igitur habere gratiarũ actio vo
cis humilitatẽ. [Orate inquit] Col. 4. Orationi inſtantes, vigi
lantes in ea cũ gratiarũ actione. ¶ Quarto dico, ꝙ debet ha-
bere perfectã integralitatẽ, quod oſtenditur, cum dr̃. In oĩb.
gratias agite. In omnibus.n. & de omnibus debent agi gra-
tiæ, quia.ſ. in magnis & in modicis, in aſperis & in proſperis,
in bonis, & in malis. Sic faciebat Aug. ſuper illud pſa. Replea
tur os meum laude dicẽs ſic. Laudare inquit te debeo Deus
meus in proſperis, quia cõſolaſti, in aduerſis, quia caſtigaſti,
antequam eſſem, quia me feciſti, cum eſſem, quia ſalutem de
diſti, cum peccaſſem, quia indulſiſti, cum in aduerſis eſſem,
quia adiuuiſti, cum perſeueraſſem, quia coronaſti. In oĩbus
igitur debemus gratias agere & in proſperis & in aduerſis,
ſimiles philomenæ, q̃ de nocte & die ſolet cantare. Quod tñ
eſt contra illos, qui bene gratias agunt in proſperis, quod tñ
nunquam faciunt in aduerſis, nõ aduertentes ad illud, quod
dicit Chryſ. in tract. de ſymbo. Semper benedicẽdus eſt Deꝰ,
quia ſi benedicitur in aduerſis, diſſoluit, ſi benedicitur in ꝓ-
ſperis perſeuerat. In omnib. igitur benedicẽdus eſt Deus. vn
de Eph. 5. Gratiam agentes ſemper pro omnibus. Sic igĩ pa-
tet quomodo gratiarum actio debet fieri generaliter, humi
liter, hilariter. & perſeueranter. Et hæc de gratiarum actio-
ne ſufficiant. vide infra de ingratitudine.

A Gradi. Greſſus

Nota, ꝙ gradi idem eſt, ꝙ am-
bulare & incedere. Et pertinet
gradi ꝓpriè ad aĩalia. Et eſt greſſus idem, ꝙ inceſſus quẽ ho
mo facit ambulando. Moraliter igitur per greſſum intelligĩ
ſpiritualis inceſſus. i. aĩæ actus & ꝓfectus. Signat igitur greſ-
ſus interiores affectiones, ſeu exteriores operationes. Per
iſtas.n. ſicut per ſpirituales greſſus & motus ad bonũ vel ad
malum, ad virtutem, vel ad vitium, ad paradiſum vel infer-
num gradimur & etiam properamus. Breuiter igitur notare
poſſumus, quòd ſunt quidam greſſus

Dirigendi,
Corrigendi,
Erigendi.

greſſus. i. actus debemus di
rigere. i. directe regere, &

Primo ergo dico, ꝙ bonos
continuare, dicentes, illud Num. 21. Non declinabimus per
agros aut vineas, aut bibemus ex puteis aquas, ſed via regia
gradiemur, donec transeamus terminos terræ tuæ. Iſta.n. di
xerunt filij Iſrael Seon regi amorreorũ. Seon, qui interpreta
tur calor vel calidus, eſt diabolus, qui ſp eſt feruens & cali-
dus ad malefaciendũ. Amorrei vero, qui interpretãtur ama
ri, ſignificant hoĩes mundanos. Nos igitur filij Iſrael, qui vo-
lumus eſſe ſancti, qui habemus tranſire p terminos Seon re-
gis amorreorum. i. per limites huius mundi, vbi diabolus in
pctõribus dominatur, debemus facere tria p̄dicta, vt ſecure
& ſine periculo tranſeamus. Nos.n. rerũ facultatem debemꝰ
cauere. [Nõ declinabimus inquit per agros aut vineas.] Car
nis voluptatem debemus horrere. [Nõ bibemus inqt aquas
ex puteis.] Vitę veritatem debemus tenere. [Via inquit regia
gradiemur.] Via.n. regia eſt via virtutum, in qua Chr̃s greſ-
ſus fuit. vnde 1. Reg. 12. Nunc res graditur ante vos. & vbi ẽt
Sancti viri qui ſciunt greſſus ſuos regere, gradiuntur, quia ſi
cut dr̃ in pſal. Apud dominum greſſus hominis dirigetur, &
viam eius volet. Aduerte tamen, quòd Prouer. 30. dicitur, ꝙ
tria ſunt quæ bene gradiuntur. ſ.

Leo,
Gallus,
Et aries.

In quo poteſt notari, ꝙ tria genera per- B
ſonarum tenentur præ alijs bene gradi
. i. bene viuere & operari, videlicet Leo,
qui rex aĩalium. i. mundi præſides & ſuperiores. Iſti.n aliorũ
ſunt duces. Vnde illud. 1. Reg. 12. Nunc rex gradĩ ante vos.
vt ſic figurentur in illis cherubin, de quibus dr̃ Ezec. 1. quòd
vnumquodque ante faciem ſuam gradiebatur. Iſti.n. ſignifi-
cabãt ſuperiores. quia in eis erat facies, hominis, qui eſt rex
animalium, leonis, qui eſt rex ferarum, bouis, qui eſt rex iu-
mentorum, aquilæ, quę eſt rex volatilium. Si vis, dic latius de
iſtis. Et nota, quòd ibidem dr̃. ſ. Eze. 10. quòd in quatuor par-
tes gradiebantur, quia. ſ. homo debet quandoque ad quatuor
dirigere greſſus ſuos. ſ.

Ad { Se, vt ſanctè viuat,
Deum, vt ipſum timeat,
Malos, vt eos puniat,
Iuſtos, vt eos promoueat, }

Gallus, qui cantat, &
horas noctis declarat
ſignat clericos & p̄di
catores. Iſti.n. sũt alio
rum magiſtri, & ideo debent ſimiliter bene gradi. Iſtis.n. vi-
dẽtur alij dicere illud pſal. In via hac qua gradieris, firmabo
ſuper te oculos meos. & Prou. 15. Vir prudens dirigit greſ-
ſus ſuos. Aries, qui rudi vellere induĩ, ſignat religioſos ſim-
plices humiles profeſſores, quia. ſ. debent bene gradi, & hoc
quia ſicut dr̃ Prou. 2. Deus proteget gradientes ſimpliciter,
Tales.n. potiſſime videntur habere videlicet greſſus latos, ꝙ
facit charitas, rectos, quod facit æquitas, altos, qđ facit men
tis ſubtilitas, præuiſos, quod facit mentis ſagacitas, Pręoſtẽ-
ſos ſeu directos, quod facit Dei benignitas. Et ſic habemus
greſſus pulchros, quod facit bonitas atq; ſanctitas. De greſ-
ſuum latitudine charitatiua dr̃ in pſa. Dilataſti greſſus meos
ſubtus me, & non ſunt infirmata veſtigia mea. De greſſuum
rectitudine menſuratiua dr̃ Mich. 2. Nonne verba tua bona
ſunt cũ eo qui recte graditur? De greſſuum altitudine cõtẽ-
platiua dr̃ Amos 4. Gradiens ſuper excelſa terræ &c. de greſ
ſuũ p̄uiſione meditatiua dr̃ Proue. 4. Palpebræ tuæ p̄cedant
greſſus tuos. De egreſſuum p̄uiſione p̄oſtenſiua, qua. ſ. Deus
habet p̄cedere, & dirigere greſſus noſtros, dr̃ Hier. 10. Scio
dñe quia non eſt hoĩs via eius, nec viri, vt ambulet & dirigat
greſſus ſuos, ac ſi dicat. Ad Deum ſpectat greſſuũ directio
humanorũ. & Prou. 16. Dñi eſt dirigere greſſus eius. Et ſic cui
libet aĩæ ſic directæ dici poterit illud Canti. 7. Quã pulchri
ſunt greſſus tui in calciamentis tuis filia principis. Iſti igitur
greſſus dirigendi ſunt, iuxta illud pſal. Dirige greſſus meos
in ſemitis tuis. ¶ Scđò dico, ꝙ aliq greſſus ſunt qui ſunt corri C
gendi. Et iſti ſunt greſſus malarum operationum. Pctõres.n.
per pctm̃ male gradiuntur. Iſti.n. ſunt cancer, qui eſt piſcis re
trogradus, nunquam.n. directè graditur, ſed ſemper retro-
gradè & obliquè. Sic peccator nunquam tendit recte, verſus
paradiſum, ſed obliquè currit & graditur ad peccatum, &
ideo figuratur in ſerpente cui dictum eſt Gen. 3. Super pectꝰ
tuum gradieris, & terram comedes omnib. diebus vitæ tuæ.
Quia pro certo chariſſimi, ſerpentes. i. ſerpẽtini peccatores,
ſuper pectus ſuum gradiuntur, in quantũ per pectoralẽ affe-
ctionem inferius ad peccatum inclinari videntur, & terrã di
cuntur

cuntur comedere,quoniã ſe ſolent in bonis terrenis plus de bito delectare.Iſti figuranṫ.Leu.11.vbi dṙ,ꝙ oē aĩal quadrupes,quod ſuper pectus gradiebatur, immundũ erat.Ibi etiã dṙ,ꝙ oĩs volucris,quæ ſuper quattuor pedes gradiebaṙ, erat immũda.Quia pro certo chariſſimi,& inter quadrupedes.i. inter ſæculares,& inter volucres,i.inter clericos, & inter regulares,illi corã Deo ſunt immundi,qui cum quattuor pedibus.i,cum quattuor affectionibus,& cum pectore.i.cum cordis deſiderio & amore gradiunṫ inferius circa terram.i.circa bona delectabilia,& terrena. De quibus dṙ Ezec.20. Poſt idola graditur cor eorum. Et de talibus greſſibus dṙ Proue. 5.vbi loquitur de mala muliere dicens,ꝙ pedes eius deſcendunt in mortem & ad inferos greſſus eius penetrant. Mali enim gradiuntur

Elatè per ſuperbiam,
Immaturè per ſtultitiam,
Obſcurè per ignorantiam,
Malitioſè per iracundiam.

De ſuperbia dṙ Dan.4.Gradientes in ſuperbia pōt humiliare. De ſtultitia dṙ. 3. Re.9. Inceſſus quaſi inceſſ⁹ iehu vṙ,præceps.n.graditur.Prou.19. Stultitia hoĩs ſupplantat greſſus eius.De ignorantia dṙ Prou.7. In obſcuris gradiṫ ad veſperum.De iracundia dṙ 2.Reg.16.quòd ſemey gradiebatur maledicens Dauid:iſti igitur ſunt greſſus corrigendi, iuxta illud Heb.12.Rectos greſſus facite pedib. veſtris.¶Tertio dico,quòd ſunt quidam greſſus erigendi, & ab his temporalibus eleuandi.vnde Amos 4.Faciens matutinam nebulam,& gradiēs ſuper excelſa terræ.Et ſic igitur patet triplex greſſus.ſ.dirigend⁹,corrigendus,& erigēdus. Et hæc de greſſu ſufficiant quo ad præſens.

A **Gradus** Nota,ꝙ gradus ſignat qñque locum eminētem,vel aſcenſum ad altum locum per diſtinctionem paſſuum ordinatum,& vt communiter gradus accipitur pro diſtinctione ſtatuum vel dignitatum.Et ſic notabo,ꝙ inuenitur multiplex diſtinctio gradualis.ſ.

Gradus ad { Imperandum, Prædicandum, Miniſtrandum. }

Primo igitur dico,ꝙ quidã adipiſcuntur gradum imperatoris. Et iſti ſunt illi,q ad altos gradus dignitatum aſcendunt,vt cõiter. Sicut.n.ꝑ gradus inferiores aſcenditur ad ſuperiores, ſic per ſtatus minorum aſcenditur ad maiores.Figura.3.Re 10. vbi ad aſcēdendum thronum eburneũ Salomonis ſex facti fuerunt grad⁹, & veſtiuit eũ auro fuluo nimis,& ſedile tenebant duę man⁹, & iuxta manus duo leones hinc, atq; illinc & vnus leũculus ex vtraq; parte cuiuslibet gradus.Talis igitur thronus,mundi ſignat dignitates, q̄ auro veſtitæ dñr,pro eo quia ibi aurũ diuinæ ſapientiæ & ebur innocentiæ abundare tenenṫ. Man⁹ vero bonæ operationis,& leones fortis iuſtitiæ & ſeueræ iuriſdictionis hinc atq; inde cubare iubenṫ, quia vere thron⁹.i. officium iudiciariũ iſta quinq; debet habere, videlicet ebur mundanæ intentionis,aurum ſplendidę diſcretionis,manus executiuæ operationis,ſedile maturę tranquillitatis & deliberationis. Et leones ſeueritatis iuſtitiæ & correctionis.ũel leones.i.aſſiſtentes ſanctæ & regiæ coaditionis.ṗs. Sediſti ſuper thronũ,qui iudicas iuſtitiã.Ad tales tñ thronos dignitatũ per gradus aſcēdiṫ,quia.ſ.gradatim ad honores veniṫ. Iſti tñ gradus de ebore ſunt,qui.ſ.per candorē innocentiæ iuſtè, & canonicè aſcendere tenenṫ.Leunculi ēt, qui ſunt aĩalia audacia & fortia,eis aſſiſtunt ad denotandũ, ꝙ illi, qui ꝑ iſtos gradus aſcendunt, audacia aggreſſiua & cõſtantia ꝑſeuerantiua neceſſaria iudicanṫ.Ezec.40. In gradibus ſeptē aſcēdebaṫ ad portã auſtralē.Per gradus.n.ordinatæ diſtinctionis, vel ꝑ gradus ſeptemplicis virtutis & perfectionis aſcendendũ eſt, & nõ per gradus conſanguinitatis & agnationis, quia.ſ.talis aſcenſus prohibeṫ Exo.20.Nō aſcendes per gradus ad altare Dei tui.Cuius tñ cõtrariũ fit, qñ quis cõſanguineos & nepotes quãto in gradu cõſanguinitatis, ſunt propinquiores, tãto magis ac magis extollit.Iſte eſt igiṫ grad⁹ Imperatoris, vel p̄latorum,vel p̄lati,de quo dicit Greg.ꝙ quanto gradus altior,tanto caſus grauior.Imperator noſter Chriſtus nõ ſedit in hoc mundo in gradib.dignitatis,ſed in gradib. humilitatis.ſ.in vtero Virginis,de quo dṙ Neæ.8. Stetit eſdras ſcriba ſuper gradum ligneũ.De gradu igiṙ dignitatis dṙ.1. Ti.3. ꝙ qui bene miniſtrauerit,gradum bonũ ſibi acquiret. Patet igitur,ꝙ aliqui adipiſcunṫ gradum imperatoris.¶Secũdo di

B co,ꝙ aliqui adipiſcuntur gradum p̄dicatoris.vnde 2.Para.9. dṙ.De lignis thynis fecit Salomon gradus in domo dñi,& in domo regia citharas quoq; & pſalteria cantorib.¶Tertio dico, ꝙ quidã adipiſcuntur gradum ſubditi ſeu miniſtratoris. Neæ.8.Popul⁹ aũt in gradu ſuo ſtabat.Et breuiter iſta eſt veritas,ꝙ quilibet debet eſſe contentus ſtatu & gradu,officio, & beneficio ſibi dato.vnde Dani.10. Daniel vir deſideriorũ, intellige verba,quæ ego loquor ad te,& ſta in gradu tuo.

Grandis Nota,ꝙ grãde dṙ id,quod in magnitudine alia p̄cellit.vnde illud eſt proprie grãde,ꝙ quantum ad oēs dimenſiones ſuas perfectum continet complementum.Et pōt accipi in bono & in malo. In bono.n.grande dṙ illud,quod ex plurib.bonis partibus aggregatis ad crementum completum producitur.& econuerſo. De vtroque igitur notare poſſumus,quòd in ſcriptura multa grandia inueniuntur. Inuenitur.n.quædam A

Granditas { Dignitatis, Bonitatis, Fęlicitatis, Iniquitatis, Proſperitatis, Aduerſitatis, }

Primo igitur dico, ꝙ inueniṫ granditas dignitatis,& ſic dñr grandes, boni & ſublimes p̄lati. De quo dṙ 3.Re.21. Grãdis auctoritatis es, & bene regis regnũ Iſrael. Sic ēt dñr grandes magni impij & tyranni,de quibus Ezec.27.Aquila grãdis venit ad libanum,tulit medullam cedri, & ſummitatem frondiũ eius euulſit.Potentes.n.huius mundi & tyranni dñr grandes,per tp̄alem auctoritatē,dicuntur aquilæ,per ſeuiſſimam crudelitatem,dicuntur venire ad libanum,qui eſt mõs altus,per ſuperbiã & vanitatem,dicuntur euellere ramos,& medullas cedrorum.i.ſubſtantias pauperum, per auaritiã & rapacitatem.Iſta eſt igitur granditas dignitatis.¶Scđo dico, B ꝙ eſt alia granditas bonitatis. Et ſic ille, qui eſt melior, eſt grandior.Grandes.n.ſunt illi,qui ſunt alti per cõtemplationem,qui ſunt lati per dilectionem,qui ſunt longi per perſeuerantiam & durationem, & ſic tales figurantur in throno eburneo Salomonis,de quo dṙ 2.Paral.9. rex Salomon fecit ſolium eburneum grande,in quo erant ſex gradus, & ꝙ veſtitum erat auro mundiſſimo,In quo notatur,ꝙ illi,qui ſunt ſpiritualiter grandes, ſunt ſedes & ſolium Chriſti Ieſu ꝑ pacē & trãquillitatē,quia in pace factus eſt loc⁹ eius ſunt eburnei per munditiã & puritatē,habent ſex gradus.i. ſex opera miſericordiæ per vniuerſalem clemētiã & pietatem. Iſta eſt igitur granditas bonitatis.¶Tertio dico,ꝙ eſt granditas fœlicitatis. Et iſta eſt granditas & excellentia bonorũ æternorum,quæ ita grandia ſunt, quòd nequeunt per hoĩem digne promereri.Ibi eſt.n.illud grande conuiuiũ,quod fecit Abraham in ablactatione filij ſui Iſaac,de quo dṙ Gen.21.& 2.Paral.30.Facta eſt grandis ſolennitas in Hieruſalē.¶Quarto dico,ꝙ eſt granditas iniquitatis. Et iſta eſt granditas pc̄torum & vitiorum,de qua Neæ. 9. Fecerunt grandes blaſphemias. Et granditas iniquorum & peruerſorũ,qui.ſ.figuranṫ in grãdi ſtatua,quæ ſtabat corã Nabuchodonoſor,ſicut dṙ Dan.2. & in grandi piſce,qui Ionã in pelago deuorauit. Coram.n. rege.i.coram mundi principibus & prælatis apparent hodie multæ ſtatuæ,& multi magni piſces,à quibus mundi pauperes deprimuntur¶.Quinto dico, quòd eſt granditas proſperitatis.Et iſta ſignat grãdes ſtatus, grandes diuitias,delitias, & honores,& ſic mundi proſperitas eſt illud grande conuiuium.quod fecit Balthazar rex babilonis,ſicut dṙ Dani.5.in quo dum ſederent, Babylon fuit capta & Balthazar interfectus.Iſtud eſt grande conuiuiũ, quod facit rex aſſuerus,in quo regina Vaſthi perdidit poteſtatē ſuam,ſicut dṙ Heſte.1. C

Quia verè chariſſimi,quanto conuiuium mundanæ proſperitatis eſt grandius, tanto ibi homo per peccatũ facilius interficitur,& tanto à regia dignitate & poteſtate mundanorũ turpius qñque deijcitur & deponitur.¶Sexto dico,quòd eſt granditas aduerſitatis.Et iſta eſt granditas pęnæ æternę,quę reſpectu oĩm aliarum pœnarum grandis dṙ, & cuius reſpectu omnes alię modicæ reputantur. Et de iſta poteſt dici illud Eſai.27. Viſitauit dñs in gladio ſuo duro forti & grandi ſuper Leuiathan ſerpentem tortuoſum,& occidet cętum,q eſt in mari.Serpentes.n.antiqui & tortuoſi.i.viri peccatores ſerpentini,per tortuoſitatem malitiæ deprauati,& cętus qui eſt in mari.i. mundi diuites in magnis affluentijs educati, finaliter viſitabuntur,& gladio grandi & duro diuinæ ſententiæ ferientur,& per æternam miſeriam occidentur.vnde dominus de talibus dicit Ezech.13.Dabo lapides per grandes deſuper irruentes, & ventum procellæ diſſipantem. vt ſic

ad quem-

ad quemlibet damnatum referatur illud, ꝙ dr̄ 2. Reg. 18. Proiecerunt Absalon in saltu in foueam grandem. Et sic igitur patet quomodo istud vocabulum grande, seu grandis diuersimode sumitur in scriptura. vide infra de magnitudine.

A **Grando.** Nota, ꝙ grando idē est, quod impressio aeris de pluuia guttis in glaciem cōgelatis (vt dicunt aliqui) generata. Et quia grando habet cum impetu descendere, habet fortiter percutere, habet quem tāgit acriter lædere, ideò generaliter per grandinem potest intelligi quæcunque tribulatio, seu afflictio, siue temporalis, siue æterna, siue ab homine, siue à Deo sit illata. Possumus igitur dicere, quod est

Grando { Diuinæ seueritatis, Mundanę aduersitatis, Aeternæ pęnalitatis.

Prima grando est metuenda, quia sicut dr̄ Esa. 28. Ecce validus & fortis dn̄s sicut impetus grādinis. Ista est. n. grādo, qua aīalia Aegyptiaca fuerunt mortua & occisa, quia. s. illi, qui sunt aīales. i. bestiales, grādine diuinæ seueritatis, & iustitiæ finaliter occidentur, iuxta illud Iosuæ. Mortui plures lapidibus grandinis. ¶ Secunda grando est sustinenda. Grando. n. mūdanæ aduersitatis faciliter frangitur, & faciliter trāsit, & faciliter dissoluitur. vnde Eccl. 43. Confracti sunt lapides grandinis. ¶ Tertia grando est præcauenda. s. grādo ęternæ pœnalitatis & damnationis, de qua dr̄ in psal. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus, procellarum, pars calicis eorum. & Eccl. 39. dr̄. Ignis grando, fames & mors oīa hæc in vindictā creata sunt. Ista est illa grando, de qua dr̄. Apo. 16. ꝙ grando magna sicut talentum descendit de cœlo in homines, & blasphemauerunt Deum propter plagam grandinis. Et hæc dicta de grandine sufficiant gratia breuitatis.

A **Gratis.** Nota, ꝙ gratis accipitur pro voluntariè, & gratus sumitur pro homine, qui gratitudinem seu gratiositatem habet. Sed de virtute gratitudinis vide supra de gratiarum actione. De ista. n. dr̄ Mat. 10. Gratis accepistis, gratis date. & Apcoc. 22. dr̄, ꝙ qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. De virtute vero complacentiæ & bonæ gratiositatis dr̄ Act. 7. Moyses etiam fuit gratus Deo. & similia. De arbitrio verò liberæ voluntatis, quæ. s. gratis. i. voluntarie & libere facit quod vult, dr̄ in bono. 2. Cor. 11. Gratis euangelium Christi euangelizaui vobis. In malo verò de malis, qui gratis. i. sola voluntate sine iusta causa faciunt malum dicitur in psal. Impugnauerunt me gratis. Et alibi gratis absconderūt mihi interitum laquei sui.

A **Grauis.** Nota, ꝙ graue idem est, ꝙ ponderosum, tędiosum, difficile seu tristabile. Est. n. graue omne illud, ꝙ habet motum à circunferentia versus centrū, vel ꝙ à superiori inferius descendit naturaliter & mouetur. Et ideo breuiter graue dicitur illud, quod est

Difficile { Ad sustinendum, Ad ascendendum, Ad faciendum.

Breuiter igitur possumus notare, ꝙ est quædam.

Grauitas { Virtuosa, Titiosa, Dolorosa.

Grauitas virtuosa signat pondus humilitatis grauitas vitiosa signat pondus iniquitatis, grauitas dolorosa signat pōdus aduersitatis. Dico igitur primò, ꝙ est quædā grauitas humilitatis q̄ est virtuosa. sicut. n. illud, ꝙ est graue, naturaliter vult inferius descēdere, & difficile pōt moueri vel discurrere, sic spūaliter loquendo, illi, qui sunt graues, i. maturi, pōderosi, honesti humiles & virtuosi, semp volunt inferius descendere per subiectionem, habent subsistere per perfectionem, nec faciliter possunt moueri per tentationē. Multæ. n. sunt species, inter quas illa, quæ est grauior, est melior, sicut de cassia fistula dr̄, & sicut de pomis. qui harāchæ alijs haranchiæ dicuntur cōprobatur. Intes istas. n. illa, quæ est grauior, est melior, & hoc quia humore dignoscitur esse plenior. Sic pro certo charissimi, illi, qui sunt humoribus grauiores sunt apud Deum & hoīes meliores. Plenitudo. n. humoris gratiæ & pietatis ipsos graues efficit, & meliores apud Deum eos facit. De ista igit̄ grauitate. i. de ista morali honestate & men tali humilitate dr̄ ad Tit. 2. Te ipsum præbe exemplum bonorum operū, in doctrina, in integritate & grauitate morū. Qd̄ est cōtra multos, qui grauitate morū nō pollent, quia sicut dr̄ Mat. 23. Ipsi relinquunt, q̄ grauiora sunt legis & c. ita ꝙ de ipsis dici pōt illud Prou. 8. Nec dum montes graui mole cōstiterant. Ista est igitur grauitas humilitatis, q̄ est virtuosa. ¶ Scd̄ò dico, ꝙ est grauitas iniquitatis, quę est vitiosa. Pec- B
catores. n. & iniqui faciliter descendunt inferius ad terrena desideranda, difficiliter. n. possunt moueri ad bona opera facienda. & exequenda. Isti. n. sunt sicut elephantes, qui ita sunt ponderosi & graues ꝙ si deciderint, nō possunt surgere. Isti ēt sunt sicut strutiones, q̄ quāuis sint aues, ita tñ graues sunt, ꝙ nunquam possunt volare, vel ascendere. Quia pro certo mūdi pctōres ita sunt graues & inuoluti vitijs & pctīs, & ad oēm motum bonorum operum inhabiles effecti, ꝙ à vitijs in quibus ceciderunt nequeunt surgere, nec sursum ad cœlestia per aliquod bonū desiderum se eleuare. Et iō tales à scriptura maledicuntur, reprehenduntur. vilipenduntur, & vituperantur. Dico, ꝙ isti in scriptura maledicuntur. vnde Esa. 1. Ve gēti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Item isti in scriptura reprehēduntur, vnde in psa. dr̄. Filij hoīm, vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendaciū? Itē ab oībus vilipendunt̄. Vñ cuilibet tali dr̄ Sap. 2. Grauis est nobis etiam ad videndum, qm̄ dissimilis est alijs vita eius. Itē tales ab alijs subterfugiuntur, quia sicut dr̄ Prou. 27. Graue est saxum, & onerosa arena, sed ira stulti vtroq; grauior. Ista est igitur grauitas iniquitatis de qua dr̄ in Psa. Iniquitates meę supergressę sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me. Peccatores. n. sunt ita graues, ꝙ difficiles sunt

Ad { Dimicandum contra vitia, Audiendum vituperia, Defendendum mala propria, Speculandum salutaria, Sustinendum temporalia.

Grauat igitur malos cōtra vitia dimicare. 3. Reg. 22. Educ me de exercitu, quia grauiter vulneratus sum. ¶ Itē grauat eos correctionē tolerare Act. 28. Auribus suis grauiter audierunt, & oculos suos cōpresserunt. ¶ Item grauat eos propria crimina sustentare, quia mala nostra sunt tanta, ꝙ nō possumus sustinere. Esa. 24. Grauabit terrā iniquitas sua. ¶ Item grauat eas salutaria cogitare Mar. 14. Oculi eorū erant grauati. ¶ Itē grauat eos gubernare temporalia. 2. Re. 14. Grauabat eum cesaries capillorū. s. Absalonē. Ista est igitur grauitas iniquitatis, q̄ est vitiosa. ¶ Tertiò dico, ꝙ est grauitas aduersitatis, quę est C
dolorosa. Et ista grauitas qñq; est vtilis & castigatiua, qñque est intolerabilis & desolatiua, qñq; est dissipabilis, dānabilis, & dissipatiua. Grauitas vtilis est tribulatio tpalis, q̄ qñ non excedit vires nostras, multa bona cōferre solet. quia sicut dr̄ Eccl. 31. Infirmitas grauis sobriam facit aīam. Grauitas flebilis est tribulatio naturalis, de qua Ecc. 40. Occupatio magna creata est oībus hoībus, iugum graue super filios Adā. Grauitas damnabilis est tribulatio æternalis, de qua Esa. 30. Ardens furor eius & grauis ad portādū. & Esa. 46. Onera vestra graui pondere contabuerunt. Sic igitur patet, ꝙ grauitas est triplex. s. grauitas miseriæ, quæ est dolorosa. Grauitas culpę, quæ est vitiosa. Grauitas gratiæ, quæ est virtuosa

Grex Nota, ꝙ grex & armentū nihil aliud sunt, q̄ congregatio aīalium simul & cōiter viuentiū. Et est A
grex nomen cōitatis, nomen societatis, nomen humilitatis, nomen pluralitatis. Et ideò grex pōt significare illos, qui habēt gregatim & cōiter cōuersari, sicut sunt illi, q̄ sunt eiusdē ecclesię, eiusdē patriæ, eiusdē regionis, eiusdē religionis. Nos aūt sumus eiusdem regis, eiusdē legis, eiusdē gregis. Sicut. n. aīalia mansueta gregatim viuunt, gregatim vadūt, gregatim comedunt, sic vcrè nos alij qui sumus in pace ecclesiæ cōstituti, debemus gregatim, & socialiter per charitatem viuere, & in vnū per concordiam habitare, & sic erimus grex dominicus per charitatem & per vniuersalem concordiam & vnitatem, vt de nobis dicatur illud Ezec. 36. Multiplicabo eos, vt gregem hominum, vt gregem sanctum, vt gregem Hierusalem. In quibus verbis ostenditur, quod grex nostræ societatis ad similitudinem animalium debet habere

Sensus subtilitatem,
Morum conformitatem,
Pacis tranquillitatem,

Nos. n. debemus viuere sagaciter, quod ostendit̄, cum dr̄. Gregē hoīm. Homines. n. sunt aīalia vtentia rōne. ¶ Itęm nos debemus viuere conformiter, quod ostenditur in verbo. [Sicut] & in verbo. [vt] quę sunt aduerbia similitudinis. ¶ Item nos debemus viuere concorditer, quòd ostenditur in verbo Hierusalem,

B quod interpretatur visio pacis.¶Dico igitur primo, ꝙ si volumus esse de grege dñi, nos debemus habere mentis sagacitatem, quia.s.nos debemus esse grex hoim, non grex bestiarum, gregem hoim inquit. Animalia.n.quæ gregatim viuũt, solent cæteris esse sagaciora. istud patet in apibus mellificãtibus, in formicis grana procurantibus, in elephantib. regẽ cognoscentibus, & lunam nouam adorantibus, in columbis inter accipitres discernentibus. ista sunt.n.animalia, quæ gregatim viuunt, ad quorum naturalem prudentiam sensus hominis vix ascendunt. Mira.n.videtur esse sagacitas in apibus, quæ bene considerant mellis compositionem, & cellularum suarum ordinationem. Item in formicis magna industria, q̃ bene considerant suæ prouidentiæ executionem. In elephãtibus etiam magna vr̃ esse prudentia, in hoc, ꝙ regis videtur habere cognitionem, & in hoc, ꝙ nouæ lunę dñr facere reuerentiam & inclinationem. In columbis etiam magna dr̃ esse discretio, quia.s.istę sciunt discernere inter accipitrum capiẽtium in terra & rapientium in aere variam & diuersam conditionem, & contra vtriusque insidias adhibere remediũ & cautelam, sicut oĩa dicit Plinius & alij Philosophi naturales. Quid etiam dicemus de gruibus, quæ gregatim volant, quæ tanta naturali industria sunt dotatæ, qd̃ excubias noctis sciũt ordinare, & vnam sociarum suarum ad vigilãdum super custodiam totius gregis constituere? Et breuiter circueamus, nos inueniemus, ꝙ animalia gregatim viuẽtia solent esse cæteris sagaciora, & ad rõnis opera aptiora. In quibus procul dubio instruimur nos alij, qui grege.i.in communitate fidei, Ecclesię vel religionis viuimus, & manemus, quod nos debemus esse prudentes & sagaces, & in omni spirituali prudentia efficaces. Et ideo breuiter habeamus sagacitatem apum, conficiendo mel deuotionis prudentiam formicarum p̃cauendo, famem futuræ hyemalis seu infernalis damnationis, discretionem elephantum, cognoscendo regem Christum ꝑ familiarem contemplationem: industriam columbarum, p̃cauendo accipitrem.i.diabolum & eius tentationem. Sapientiam etiam gruum, de nocte vigilando per diligentiam & discretionem. Et si istas proprietates habuerimus, nos erimus grex hoim.i.societas & congregatio personarum rationabilium & bonarũ. Et ita poterit de nobis dici illud. 1. Reg. 10. obuium habebis gregẽ prophetarũ descẽdentiũ de excelso, & ante eos citharam & psalterium, tibiã & tympanũ, ipsosq; prophetantes. Vbi nota, ꝙ nos debemus esse sicut grex prophetarum, per futurorũ & absconditorum discretã meditationem. Debemus de excelso descendere per oĩs superbię & elationis abdicationem. Debemus ẽt citharã & psalteriũ habere per diuinæ laudis cõfessionem, & per gratiarũ actionẽ. Sic igit̃ patet, ꝙ si volumus esse grex dñi nos debem⁹ habere sensus viuacitatẽ. Gregem hoim inquit. Vnde Ezec. 34. Vos

C aũt greges mei, greges pascuæ meæ hoĩes estis.¶Secundò dico, ꝙ si volumus esse grex dñi, nos debemus habere morum conformitatem, ꝙ notatur cum dr̃. Sicut, & vt, quæ sunt aduerbia similitudinis. quia sicut aĩalia eiusdẽ gregis solẽt esse, vt cõiter, similia in specie, & natura, sic illi qui sunt eiusdem gremij vel societatis, debent esse in bonis operib. similes & conformes. Non.n.decet vt illi qui sunt eiusdẽ societatis, sint contrariæ conformitatis. Debent.n.esse similes in conuersatione, similes in habitus cõditione, similes in legum & statutorum obseruatione. Sint igitur similes peiores melioribus eos imitando, minores superioribus, eis obediendo, superiores inferiorib. eos iuste regendo, ditiores pauperib. & eis cõpatiendo. Breuiter.n.nihil valet in cõitate contrarietas, sed in oĩbus & præ oĩbus præexcellit morum vnitas & cõformitas, quod ostẽsum est in verbo, [vt] & in verbo, sicut. Ideò de isto sicut põt dici illud Can. 4. Capilli tui sicut greges caprarum, dentes tui sicut greges tonsarum. & Can. 6. Dentes tui sicut greges ouiũ. Et breuiter, vbicunq; est vnũ grex, ibi debet esse vnum sicut.i.vbicunq; est eadẽ cõitas, ibi debet esse vitæ & morũ conformitas, vt sic alter dicat alteri illud Gal. 4. Estote sicut ego, quia ego sicut vos. Vide rogo te, qũo aĩalia eiusdẽ gregis sunt, vt cõiter, eiusdẽ legis, & qũo illa, q̃ frequentant eandẽ conditionẽ, & qũo illa, quæ viuunt in eodẽ consortio, deputãtur eidem officio & hospitio, sicut discurrendo per singula põt notari. Patet.n.de formicis, apibus, castoribus, elephantib. & alijs gregatim viuentib⁹. Oĩbus.n.est similis figura, similis natura, similis modus pascendi, similis modus viuẽdi. Sed istud proh dolor, non fit hodie apud multos, quia pro certo hodie gloriant̃ hoĩes in singularitate, nõ in conformitate. Gloriantur soli videri, nõ alijs similes haberi. Istud videmus in bono & in malo. Primò in bono. videm⁹.n.aliquos hoĩes, qui ita volunt esse singulares in abstinentia, in pœnitentia, in vestiũ vilitate & in familia, ꝙ rectè non videntur esse eiusdẽ collegij vel gregis. Vnde isti videntur dicere sicut dicebat ille Phariseus Luc. 17. dicens. Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cęteri homines, raptores, adulteri, iniusti, velut etiã hic publicanus, ieiuno bis in sabbato decimas do omnium q̃ possi deo. Nouit verò Deus vtrum ista difformitas veniat ex sanctitate, vel ex inanis gloriæ vanitate. Contra tales loquitur Hier. ad Nepotianum. Ne nimis (inquit) vel religiosa velis videri, nec plus humilis quã necesse est. gloriam inquit fugiendo non quęras. ¶Itẽ vide in malo qualiter aliqui ab alijs difformãtur. In omni.n.statu inuenies aliquos, qui & in vestibus & in gestibus in actibus dedignantur alijs cõformari. Hodie.n.inuenies monachos venatores, clericos bellatores, prælatos mercatores. Et breuiter hodie gloriantur homines alijs suis partibus difformari, & personis gregis & collegij sui dedignant̃ in bonis moribus cõformari. Et ideò turpe est & graue bonis ꝑsonis tales videre sic à rectis cõsuetudinibus deuiare, vt de quolibet dicatur illud Sapien. 1. Grauis est nobis etiam ad videndum, qm̃ dissimilis est alijs vita eius. Et ideo videtur, quòd multi clerici figurantur Matthæi. 8. vbi dicitur, quòd erat ibi grex porcorum multorũ, in quos legio demonũ introiuit, ita ꝙ omnis grex p̃ceptos abijt in mare. Quia pastores moderni gregis nostri magis videntur esse porcorum, q̃ hominum, quia propter eorum insolentias agitati, & in mare id est amaritudinem omnium vitiorum p̃cipitati. Hierem. 10. Stulte egerunt pastores, dominum non quęsierunt propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum dispersus est. Non sic charissimi, sed simus vicinis nostris & socijs & bonis personis gregis & gremij nostri in bonitate similes & conformes, quod notatũ est in verbo sicut, quod, sicut dictum est, signat similitudinẽ. vt de ista cõformitate dicamus illud Esa. 40. Sicut pastor gregẽ suum pascit. sicut.n.(id est) similitudo & conformitas est rectè quasi pastor spiritualis, à quo grex dominicus nutrit̃, pascitur, & fouetur. Sic igitur patet qd̃ si volumus esse grex domini, nos debemus habere morum conformitatem.¶Tertiò dico, ꝙ si volumus esse grex domini, nos debemus habere pacis tranquilitatem, quod ostenditur, cum dicitur [gregem Hierusalem. &c.] quia Hierusalẽ interpretat̃ visio pacis, vel pacifica. Sicut.n.animalia eiusdem naturę vel speciei solẽt pacifice viuere, se inuicem diligere, pro se inuicem pugnare, & inter se cõcorditer habitare, sic pro certo nos alijs debemus pacifice, cõcorditer, cũ amore, & amicitia alter alterum frequentare, vt de tali grege sic vnito, concordato, & in vnũ pacificato, dicatur illud Hie. 12. Cõgrega eos quasi gregẽ. De ista verò pacifica Hierusalem dicitur in psalm. Rogate q̃ ad pacem sunt Hierusalem. Sed nota, ꝙ ad hoc quod iste grex possit viuere pacificè & quiete, necesse est, ꝙ à pastoribus regatur, quòd à pastoribus ducatur, ꝙ à pastoribus educat̃. Pastores enim (id est) p̃lati debent sibi commissos regere per discretionem. vnde Actu. 20. Attendite vobis & vniuerso gregi in quo posuit vos spiritus sanctus regere Ecclesiã Dei. ¶Item isti debent gregem ducere per viæ veritatis ostensionem. Vnde in psa. dicitur, ꝙ perduxit eos tanquã gregem in deserto. & Posuit sicut oues familias. ¶Itẽ isti debent gregẽ cõmissum pascere per doctrinam & p̃dicationẽ vel eleemosynarum largitionẽ. vnde 1. Pet. 5. Pascite eum, qui in vobis est, gregẽ Dei. Sed pro certo charissimi, nõ sic fit hodie, quia pro certo moderni greges à p̃latis & à pastoribus nõ regũtur, sed negliguntur, non ducunt̃, sed dimittuntur, nõ pascuntur, sed à bonis pascuis expellunt̃. Ideò plangit Ecclesia Hierem. 50. Grex ꝑditus factus est populus meus, pastores eorũ seduxerunt eos, feceruntq; vagari in montibus. Sicut enim videmus, greges disperguntur, & distrahuntur aliquando.

Propter {
Pastorum crudelitatem, Pastores.n.sine causa
Luporum rapacitatem, aliq̃n ꝑcutiũt. Lupi to
Raptorum iniquitatem, tum gregem inficiũt.
Leonum malignitatem. Latrones totũ gregẽ
}

decipiunt. Leones totum gregem subripiũt. Pastores.n.sunt mali prælati, subditos impie ferientes. Et de hoc dicit̃ Ezec. 34. Non-

34.Nonne greges pascuntur à pastorib.?Lac comedebatis,& lanis cooperiebamini,qđ crassum erat,occidebatis gregem aũt meũ non pascebatis,qđ infirmũ fuit, nõ cõsolidastis &c. Multa vide ibi,quia ibi ponitur tota regula crudeliũ platorum. Lupi rapaces sunt exteriores principes & tyrãni,à quibus grex fidelium multimodè molestatur.Vnde Hie.23. Væ pastorib.qui dispergunt,& dilacerant gregẽ pascuæ meæ.Latrones sunt interiores hæretici.vnde Iob 24.Diripuerũt greges,& pauerunt eos. Leones sunt dęmones malefici,à quib. per diuersas tentationes hoĩes inquietantur.vnde Hiere.50. Grex dispersus factus est Israel,leones deiecerunt eum. Quilibet.n.tyrannus(sicut dr̃ Mich.5.[est quasi leo inter iumẽta siluarum, & quasi catulus leonis rugiẽs in gregibus pecorũ. His igitur multimodis occasionib.inquietantur greges.i.cõgregationes ouilis dominici,& eorum pax multimodè perturbatur,ita quod ipsi iam non sunt sicut greges dominici.i. greges pacifici,q̃a sicut dr̃ Hie.32.Exercitus regis babylonis obsidebat Hierusalem. Et propter hoc pastores regis summè debent vigilare ad pacem istius gregis tuendam & defendendam.Figurati in illis pastorib.Luc.2.qui custodiebant vigilias noctis super gregem suum.iuxta illud Hier.12. Congrega eos,s.subditos,sicut gregem.Et hoc ne forte dñs dicat tibi in die iudicij illud Hier.13.Vbi est grex,qui datus est tibi, pecus inclytum tuum?Et sic si grex iste bene à pastorib. regat̃,viuet concorditer,viuet conformiter, viuet sagaciter. Et hæc de grege sufficiunt.

A **Gubernare.** Nota,ꝙ gubernare,idem est quòd regere.Vnde gubernator potest dici ille,qui est aliorum iudex,dominus,& prælatus. Et quamuis materia posset multum dilatare quantum ad figuras & exẽpla,quia tamen sunt paucæ auctoritates vocales, ideo breuiter transeo quantum possum.Notare tamen possumus,ꝙ gubernator debet

Habere { Sapientiam, Patientiam, Diligentiam.

Debet(dico)habere sapientiam, sagacitatem & subtilitatẽ. vñ Ezec. 27.Sapientes tui o tyre facti sunt gubernatores tui. Sicut.n. gubernator nauis si est ignarus, põt faciliter esse causa periculi,sic rector communitatis nisi sit sapiens,totam nauẽ Ecclesiæ sibi commissæ facit periculum sustinere. Sicut.n.dicit̃ Prou.11.Vbi non est gubernator,populus corruet, salus autem vbi multa consilia.& Prou.1. dr̃ quod intelligens gubernacula possidebit. ¶ Item dico,quòd gubernator debet habere patientiam & benignitatem.Reges.n.apum carent aculeo,ad denotandum quod illi,qui sunt aliorum gubernatores & rectores debent magis vti clementia & benignitate,q̃ iustitia pungitiua & seueritate.Sic faciebat ille rex,qui dicebat Hest.13. Dum totum orbem ditioni meæ subiugassem, nequaquam volui potentiæ abuti magnitudine,sed clemẽtia & lenitate gubernare subiectos. ¶ Tertiò dico,ꝙ gubernator debet habere diligẽtiam & sedulitatem. Nisi.n guberna tor nauis sit diligens circa officia subditorum,nauis faciliter deperiret.Et ideo dr̃ Ionę.2.quod cum Ionas in naui dormiret, gubernator nauis videns periculum imminere dixit ei. Vsquequo graui somno deprimeris?surge, inuoca Deũ tuũ. Et dr̃ ibidem,quòd propter ipsum Ionam nauis periclitabatur, ideo gubernator fecit eum de naui in mare eijci & expelli.In quo instruuntur prælati & gubernatores, quòd si in naui religionis vel Ecclesiæ sibi commissę vident aliquem in vitijs obdormire,debent ipsum excitare per monitionem & ne nauis propter eum pereat,in mare,i.amaritudinem pœnæ proijcere per fortem correctionem.vnde Prou. 20. Gubernaculis tractanda sunt bella. Et sic igitur patet quod bonus gubernator debet habere.Iustitiam & seueritatem clementiam & benignitatem,prudentiam & sagacitatem.Et hęc de gubernatione sufficiant.

A **Gustus.** Nota,quòd per gustum, qui est sensus corporis discernens inter sapores ciborum, qui pro nutrimento recipiuntur, potest intelligi moraliter virtus animæ, quæ inter actus & fructus spirituales discernit, ex quibus anima est spiritualiter nutrienda. Et sic per eum potest intelligi

Virtus { Affectionis, Discretionis, Deuotionis,

Anima.n. habet suos sensus naturales.Ibi.n.est visus fidei.odoratus spei,auditus obedientiæ, tactus cõpassionis,gustus deuotionis seu affectionis.Possumus igitur breuiter distinguere aliquid de gustu.Est.n.

Gustus { Infectus, Perfectus, Refectus.

Gustus infectus est gustans temporalia: gustus perfectus est gustans spiritualiter.gustus refectus est gustans æternalia.¶ Primo modo gustant peccatores,qui.s.habẽt gustum voluptatis ita infectum & repletum grossis cibarijs bonorum temporalium,quod in cibis delicatis spiritualiũ nullatenus delectantur.similes mulieri prægnanti, cuius gustus infectus magis appetit viliora,q̃ meliora, & quãdoque plus delectatur in carbonibus,quàm in caponibus. Figurati etiã in filijs Israel, quorum quia gustus erat infectus cibis Aegypti,ideo abhorrebant manna deserti,sicut dr̃ Num.11. Quia pro certo charissimi, qñ gustus volu ptatis cibis Aegypti.i. bonis temporalibus per auaritiam inficitur,dulcedinem bonorum spiritualium detestatur. Et ideo mundus & mundana sunt recte sicut olla Helisei,in qua herbæ amarissimæ sunt decoctæ,quas cum gustassent filij prophetarum, exclamauerunt.Mors in olla vir Dei 4.Reg 4.Herbæ.n. amaræ sunt bona temporalia,quę multis amaritudinibus sunt respersa,quę quamuis gustum mundanorum per auaritiam inficiant, filij tamen prophetarum.i.viri sancti quando ista per considerationem gustant,optimè percipiunt,quòd mors est in olla,& gustus,qui in temporalibus delectatur, morte plurium criminum prægrauatur.Et ideo simus sicut Salmo,qui cum gustauerit aquam dulcem, nunquã redit amplius ad amaram, quia ex quo dulcedinem gratiæ & scripturæ gustauimus,nũquam amplius ad amaritudinem bonorum temporalium redire debemus.Et ideò faciamus sicut Christus,qui oblata sibi potione amara,cum gustasset,voluit bibere.Matth.27.Et hoc est,quod præcipitur Ionæ. 3. Homines & iumenta non gustent quicquam nec pascantur,nec bibant aquam.Isto igit̃ modo gustant peccatores.¶Secundo modo gustant cõtemplatores. Viri.n.spirituales postquam bona spiritualia gustauerunt,nunquam amplius in bonis temporalibus seu carnalibus delectantur.Isti sunt autem sicut Ionathas, de quo dr̃. 1.Reg.14.quod cum gustasset Paulum de melle illuminati sunt oculi eius &c. ¶ Tertiò modo gustant comprehensores. Isti.n.gustant in patria in mensa æternæ beatitudinis suauitatem dulcedinis sempiternæ.1 Petri.2.Si tamen gustatis, quoniam dulcis est dominus.Et in psalm.dr̃. Gustate,& vide te quoniam suauis est dominus, Beati omnes &c. Veruntamen sicut in parabola euangelica dicitur Lucæ 14.quod tria genera personarum ne venirent ad cœnam domini, se excusauerunt,s.ille,qui villam emerat,ille, qui quinque iuga boũ comparauerat, & ille qui vxorem duxerat, & propter hoc à patrefamilias sunt condemnati,ne cænam istam possent amplius gustare.(Amen,inquit,dico vobis quia nemo virorum illorum,qui vocati sunt,gustabit cęnam meam)sic pro certo multi sunt,qui à gustatione huius cænæ diuersimodè impediuntur.Illi.s.qui emunt villam,i.illi, qui emendo & vendendo circa bona temporalia per auaritiam meditantur.¶Item illi, qui emunt quinque iuga boum,i. qui circa delectabilia quinque sensuum corporis occupantur. ¶ Item illi, qui ducunt vxorem,i.illi, qui carnis delitijs per luxuriam delectantur.Oẽs.n.isti cęnam æternæ beatitudinis non gustabũt, nec dulcedinem illius cęnæ percipient vel habebunt. Boni.n.tantum & non mali gustabunt istam cenam,quia sicut dr̃ Sap.16. Hi autem in breui inopes facti nouã gustauerũt escam. Sic igitur patet aliquid de gustu bonorum,aliquid de gustu malignorum &c. vide supra de titulis comedere, bibere, cœna conuiuium,esca,& infra de sapore.

B

C

Guttur. Nota,ꝙ guttur est membrum,in quo vox formatur,& per quod cibus ad nutrimentũ corporis recipitur, & per quod sapores ciborum discernuntur, & per quòd in saporibus siue in opere delectantur.Potest igitur guttur accipi in bono & in malo.Primo in bono per guttur designatur

Bona locutio, Dulcis deuotio, Sagax discretio.

Bona.n.locutio sonos verborum vtilium modulatur. Et sic guttur sanctorũ aliquando emittit sonũ lętum per gratiarum actionem. Aliqñ sonũ altũ p̃ feruẽtem prædicationem.Aliqñ sonum bassum per deuotam orationẽ

Sancti.n.per gratam actionem sonant lætissimè. isti.n.sunt si
cut cicadæ,quę ſm Isid.miram formant cantilenam,quia si-
cut dr̃ in psal.Exultationes Dei in gutture eorum.Isti etiam
per prædicationem clamant fortissime. Vnde isti sunt sicut
aquila,in cui⁹ gutture formatur vox fortis,q̃ est terror auiũ
aliarum,iuxta illud Ose.8. In gutture tuo sit tuba quasi aqui
la super domum dñi. ¶Item isti per humilem & profundam
orationem clamãt bassissime. Vnde isti sunt sicut cygnus,in
cuius gutture formatur vox gemebunda,& cuius guttur est
valde longum,eo ꝙ de profundo aquarum extrahi cibũ suũ,
vt de talibus dicatur illud Prou.8.Veritatẽ meditabitur gut
tur meum.Istud est igitur guttur bonę locutionis,per quod
verbis vtilibus modulatur.¶Scd̃ò dico,ꝙ per guttur intelli-
gitur feruens deuotio, per quam in cibis spiritualibus dele-
ctamur.vnde Can.2.Sub vmbra eius,quem desiderabam,se-
di,& fructus eius dulcis gutturi meo.¶Tertio per guttur in
telligitur sagax discretio, per quam ad discernendum bonũ
à malo informamur.vnde Iob.34. Auris.n.verba probat,&
guttur escas gustu diiudicat. Et sic guttur pôt accipi in bo-
no.¶Secundò dico,quod per guttur intelligo

Detractoriam loquacitatem,
Infectoriam gulositatem,
Deceptoriam fallacitatem.

Intelligitur igitur per guttur loquacitas detractoria:
Vnde in psal.dr̃ Sepulchrum patẽs est guttur eorum,linguis
suis dolosè agebant Venenum aspidum sub labijs eorũ.Gut
tur.n.detractorum comparatur sepulchro patẽti ꝙ solet eru
ctare pestiferum fœtorem.Comparatur linguæ dolosæ, quæ
solet promulgare venenosum clamorem,quia procul dubio
de gutture detractorũ exit fętor malorũ verborũ, inficiens
illos,de quibus loquuntur,& exinde procedit sapor malę cõ
placentiæ,decipiens illos,coram quibus fabulantur. Cõpa-
rantur etiam veneno aspidis,quod solet generare mortiferũ
soporem.¶Item per guttur intelligitur gulositas voratoria:
vnde Hier.2.Prohibe pedem tuum à nuditate,& guttur tuũ
à siti. ¶ Item per guttur intelligitur fallacitas deceptoria,&
maximè deceptio pulchritudinis mulierũ,quia.s.inter mem
bra corporis mulieris, guttur solet esse amplius delicatum:
vnde Prou.5.Ne intenderis fallacijs mulieris.Fauus.n.distil
lans labijs meretricis,& nitidus oleo guttur eius. Sic igitur
patet quomodo guttur signat in bono & in malo. Sed quia
paucę sunt auctoritates,quæ dicta sunt breuitatis gratia suf-
ficiant.

Explicit littera.G.

Incipit littera.H.

A HAbere. Nota, ꝙ habere signat possessio-
nem,& ideo ſm ꝙ res,q̃ habetur,
potest esse bona vel mala,secundum hoc possu-
mus distinguere, ꝙ habere in bono sumitur &
in malo.Sumitur.n.in bono,quãdo habentur res
vtiles & fructuosæ,sumitur in malo,quando ha
bentur res damnabiles & vitiosæ.Et ideo breuiter possumus
dicere,quòd inuenitur habitio.

Virtuosa, Prima est habitio spiritualium meritorum,
Vitiosa, Secunda est habitio criminalium vitiorum,
Dolorosa, Tertia est habitio infernalium tormentorũ,
Gaudiosa. Quarta est habitio æternalium gaudiorum.

Primum habẽt viatores perfecti:ſm habent pc̃tores infecti:
tertium habent maledicti damnati: quartum habent benedi
cti beati.¶Habent igitur viri perfecti meritorum plenitudi
nẽ.vnde.2.Cor.9.In oĩbus oẽm sufficientiã habentes, abun-
dantes in oẽ opus bonũ.¶Habent viri infecti pc̃torum ma-
gnitudinẽ.Isti sunt illi,de quibus dr̃ Marc.6.Adduxerunt ad
Iesum eos,qui malè habebant,sanauit eos.¶Habent viri dã-
nati tormentorum męstitudinem.vnde Apoc.2.Habitis tri-
bulationem diebus decem.i.semper.¶Habent viri beati gau
diorum celsitudinẽ. Vnde quilibet istorum pôt dicere illud
Phil.4.Habeo autem oĩa,& abundo. Breuiter igitur de bo-
na habitatione,& possessione,qua.s.nos debem⁹ habere gra-
tiam in præsenti,& gloriam in futuro,possumus exponere il
lud euangelicum Luc.19.Oĩ habenti dabitur,& abundabit,
ei autem,qui non habet,etiã id quod habet, auferetur ab eo.
In quibus verbis ostenditur,ꝙ virtutum possessio est haben
da triplici ratione, quia per hoc

Excitatur Dei largitio,
Procuratur cœli adeptio,
Declinatur rerum defectio.

Per istam.n.possessionem.Excitamus Dei largitatem & ami
citiã, procuramus cęli bonitatem & opulentiã, declinamus
morum paupertatẽ & indigentiã. Per istã(dico) possessionẽ
excitamus Dei largitatem, quod ostẽditur in verbo dabitur.
[Omni habenti dabitur inquit.]¶Item per istam procuram⁹
rerum facultatem,quod ostẽditur in verbo[abundabit.¶Itẽ
per istam declinamus summã paupertatẽ,quod ostẽditur in
verbo[etiam ꝙ habet auferetur ab eo.]¶Primò igitur dico, B
ꝙ habere debemus possessionẽ virtutũ,quia per hoc Dei lar
gitas excitatur,ꝙ ostenditur cum dr̃.Habenti dabitur.Oẽ.n.
simile attrahit suum simile. Vnde videmus ꝙ in prata & her
bas,q̃ multum habent de humore,facilius descendit ros, qd̃
vtiq; ex quodam similitudine attrahente,suũ simile pôt esse.
Sic vere in spũalib. ros diuinæ abundantiæ & gratiæ facilius
descendit in illos,in quibus aliquã similitudinẽ & humorem
gratiæ poterit inuenire.Et ideo necesse est, vt aliquid habea
mus, antequam aliud recipiamus.[habenti inquit dabitur.]
Habenti pœnitentiam dabitur venia. habenti peccati displi
centiam dabitur gratia:habẽti vero gratiam dabitur gloria.
Gratiã.n. in cęlo & gloriã dabit dñs nec priuabit bonis eos,
qui ambulant in innocentia.psa.83.Adamas.n.nõ dat influẽ
tiam suam ferro ipsum mirabiliter mouendo,sed ipsum fer-
rum habet aliquã occultam dispositionem seu similitudinẽ,
ꝑꝑ quam ad recipiendũ p̃dictam influẽtiam magis est aptũ.
Sic verè charissimi, Deus non dat influentiam gratiarum &
virtutum alicui, nisi habeat primo aliquam spiritualem di-
spositionẽ,per q̃ prædicta influentia sibi detur.[Habenti in-
quit dabitur]iuxta illud Ecc.13.Si habueris aliquid,cõuiuet
tecũ,si nihil habueris, derelinquet te.& Lu.8.dr̃.Qui habet
dabitur ei.Et ideo possum notare,ꝙ nos debemus habere.

Erga Deum fiduciam & credulitatem,
Erga proximum concordiam & vnitatem,
Erga nosipsos munditiam & charitatem,
Erga subditos diligentiam & sedulitatem.

Sit igitur in nobis fiducia vel credulitas Mat
thæi.3.Nolite timere,habete fiduciam,ego sum. Sit in nobis
amor,cõcordia,seu trãquillitas.Iob.15. Acquiesce igitur ei,
& habeto pacẽ,& per hoc habebis fructus plurimos.& Mar.
9.Habete in vobis sal,& pacẽ habete inter vos. Itẽ sit in no-
bis munditia & mentis puritas seu sanctitas, vnde Mat.1.In-
uenta est in vtero habens de Spiritu sancto. ¶Item sit in no-
bis erga subditos cura,diligentia,atq; sedulitas. quia Lu.10.
stabulario dictum est de sauciato. Curam illius habe, & qd̃
superrogaueris,reddam tibi. Et sic charissimi,si ista habueri
mus,nos pro certo Dei liberalitatem erga nos prouocabi-
mus.[Habenti dabitur.]Deus.n.est sicut canis ioculatoris,q
applaudit illi,quem videt meliores vestes habere.Quia sicut
dr̃ in parabola euangelica,qñ ipse in nuptijs vidit hoiẽm nõ
habentem vestem nuptialẽ, ligatis pedibus & manibus fecit
eum proijci in tenebras exteriores.Matt.22.Ad denotandũ,
ꝙ Deus non diligit illos,qui in virtutib.sunt pauperes,sed il
los,qui vestes virtutum & gratiarum sunt habentes. Et ideò
iuxta dictum Apostoli 1.Tim.6.Habentes alimenta,& quib⁹(
tegamur,his contenti simus.Patet igitur,ꝙ per virtutũ pos-
sessionẽ diuina largitas excitatur.¶Scd̃o dico,ꝙ per virtutũ
possessionem cœli fœlicitas procuratur,quod ostenditur in
verbo[abundabit.]Ille.n.abundat qui tãtum habet quod ni
hil sibi deficit. Et ideo sicut homo qui in principio solet ha-
bere & congregare,finaliter potest sine indigentia abũdare,
sic illi,qui hic incipiunt habere,& possidere per gratiam,so-
lent abundare finaliter per gloriam.Quando.n.homo paula
tim & particulariter habet virtutes & gratias in hac vita,fi-
naliter ipse peruenit ad abundantiã plenissimã in alia.[Abũ
dabit inquit]vnde Phili.4.Habeo autem oĩa,& abundo.Ar-
bores.n.quæ in iuuentute sunt steriles,sunt in fide & in sene-
ctute cõiter abundantes,sicut de palma dr̃, quæ in sua iuuen
tute cõsueuit valde parum fructificare, & ideo in senectute
qñ habet centũ annos,solet fructib.abundare.E cõuerso aũt
arbores,q̃ in sua iuuẽtute solẽt fructib.abundare,solẽt in se-
nectute fructib.sterilescere,& carere. Humor.n.radicalis ꝑ
nimis repentinã fructificationẽ cõsumitur, & sic ante tẽpus
arbor desiccar̃, & ꝑ cõsequẽs fructuũ abũdãtia impedit.Sic
verè charissimi,arbor.i.hõ(quia sicut dr̃ Mar.8.Video hoĩes
quasi arbores)q in principio & in iuuentúte sua,hoc est di-
ctu in ista vita,vbi nõ facit nisi incipere viuere,fructib.mun
danæ ꝓsperitatis abũdat,solet in sua senectute.s.in tempore

post

post mortē prosperitatis fructibus deficere & carere, & ecō
uerso illi, qui modo sunt consolationibus indigentes, erunt
tunc tpis abundātes, quia sicut dr̄ 2. Cor.8. altissima pauper
tas eorū abundauit in diuitias simplicitatis eorū. Tūc.n. dn̄s
esurientes implebit bonis, & diuites dimittet inanes, quia si-
cut modo abundat passio Christi in nobis, ita & per Chr̄m
abundabit consolatio nostra. 2. Corin. 1. Diuites.n. sunt sicut
leæna, quæ in iuuentute sua solet parere abundantius, q̄ in se
nectute Primo.n. anno parit sex catulos, secundò. 5. tertio
quattuor, quarto tres, quintò duos, sexto vnum, & tunc tota
liter sterilescit ſm Plin. Sic verè mundi diuites in suo princi
pio.s. in hac vita sunt multum diuitiarum fructibus abundā-
tes, sed verè qn̄ senectus mortis aduenerit, tunc verè oīs pau
pertas & indigentia ipsos grauabit, quia quantū in hoc mun
do de gloria & abundantia habuerunt, tantum post mortem
de pœna & miseria sustinebunt, iuxta illud Apoc.18. Quan
tum glorificauit se & in delicijs fuit, tantum date illi tormē
tum & luctum. Quia.n. abundantia temporalium est eis cau
sa culpæ, iuxta illud Ezec. 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ so
roris tuæ, abundantia panis, & superbia vitæ, ideo erit eis fi-
naliter causa pœnæ. Et propter hoc istis consulitur Eccl. 18.
Memor esto paupertatis in diebus abundantię. Sed econuer
so pauperes sunt sicut oliua quę si vno anno deficiat, in alio
plus abundat, quia.s. isti in anno præsentis vitæ esuriunt &
deficiunt, & ideo in sequenti anno futuræ vitæ glorię fructi-
bus abundabunt, videlicet

Pacis tranquillitate,
Plena satietate,
Perfecta charitate,
Longa stabilitate,

Isti (dico) abundabunt pa-
cis tranquillitate, quia tūc
orietur in diebus illis iusti
tia, & abundantia pacis, vt
dr̄ in psal. & illud. Fiat pax in virtute tua, & abundātia in tur
ribus tuis. ¶ Item isti abundabunt plena satietate. sicut.n. dr̄
Luc.15. Multi mercenarij in domo patris mei abundant pani
bus. sicut.n. dr̄ in psal. Cibaria misit eis in abundantia. Itē isti
abundant in perfectissima charitate iuxta illud Phil. 1. Oro,
vt charitas vestra magis ac magis abūdet. Itē isti abundabūt
in longinqua stabilitate. vnde in psal. Ego dixi in abundātia
mea, non mouebor in æternū. Et sic igitur patet, qūo ex vir-
tutum habitatione plenitudo fęlicitatis procuratur. Abūda
C bit inquit. ¶ Tertiò dico, ꝙ habenda est virtutū possessio, qa
per hanc summa calamitas euitatur, quod ostenditur, cū dr̄.
Et qui non habet, ēt quod habet, auferetur ab eo, ac si dicat.
Si nihil de bonis operibus habuerimus, etiā quot habemus
virtutes naturales & ēt temporalia bona, amittemus totali-
ter & perdemus. vnde ēt Matth.25. præceptum est, ꝙ ab illo,
qui non laborauerat ad habendum, & ad talenta multiplicā-
dum, auferetur talentū quod habebat. Tollite inquit talētū
ab eo, & date ei, qui habet decem talenta. Habeamus igitur
gratiā, ne perdamus gloriā, habeamus virtutem, ne perdamꝰ
salutem, quia.s. peccatoribus dictum est Matt.22. Auferetur
à nobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Il
li.n. qui nihil habent pauperes sunt. sic illi, qui virtutib. carēt,
paupertatem infernalem incurrent. Ficulnea.n. q̄ nullos ha
bebat fructus, sed folia, qn̄ dn̄s visitauit eam, perdidit illud
quod habebat.s. virorē, & humorem, statim.n. fuit maledicta,
& pp fructuum carentiam aruit, vt dr̄ Matt.21. Sic verè cha
rissimi, qn̄ Deus videt hoīem, qui non habet fructus bona-
rum operationum, quanquam habeat humorem interiorē
virtutum naturalium, & folia exteriora bonorum tpalium,
ipse pro certo aufert sibi quod habet, quia & naturalia & tē
poralia sibi aufert, inquantum ariditati & paupertati ęternę
ipsum subiugat & submittit. vnde Esa.5. de vinea, q̄ noluit ha
bere bonos fructus dr̄. Auferam sepē eius, & erit in direptio
nem, & nubibus mandabo desuper ne pluāt super eā. Tali.n.
infructuosæ personæ aufertur sepes Angelicæ custodiæ. Da-
tur etiam in direptionem diabolicæ malitiæ. Nubes etiam.i.
sancti non pluunt super eam.s. per adiutorium suæ orationis
& gratiæ. Non sic igitur charissimi, sed habeamus.s. virtutū
possessionem, & ipsam ne nobis auferatur sollicite conserue
mus, iuxta illud Apoc.3. Tene quod habes, vt nemo accipiat
coronā tuā, & hoc quia p hāc euitatur calamitas infernalis,
quia per hāc procuratur fœlicitas æternalis, Quia per hanc
D excitat̄ benignitas liberalis. Et hoc de tractatu habere in bo
no sufficit. ¶ Sed quamuis sit satis dictum, quod est quædam
habitio bonorum spiritualium possumus tamen dicere, ꝙ
est quædam habitio & possessio bonorum temporalium. Et
si vellemus, possumus breuiter notare, quòd ista habitio &
possessio est

Malis vitiosa,
Bonis virtuosa,
Sanctis tædiosa.

Bona.n. mundi sunt rectè
sicut seruitutes, quæ ſm
iura non possunt propriè
possideri, quia.s. ista bona, quæ suos amatores faciūt seruos,
non sunt habenda propriè nec ex toto, quia non sunt haben
da nisi pro parte, quia.s. si possidentur corporaliter nō tn̄ pn̄t
possideri cordialiter. vt sic habentes sunt quasi non habētes,
sicut dr̄. 2. Cor.6. Quasi nihil habentes, & oīa possidentes, vt
de quolibet dicatur illud prou.13. Est quasi diues, cum nihil
habeat, & quasi pauper, cum multis in diuitijs sit. Vir.n. san-
ctus si nihil habet de temporalibus, diues tn̄ est in virtutib.
Sufficit etiam sibi quod habet, & sola sufficientia diuitem fa
cit. Item dato, ꝙ iste in multis diuitijs sit, ipse tamen est quasi
pauper, quia.s. ibi non ponit cogitatum vel affectum, sed sic
diuitias possidet, ac si pœnitus nihil haberet &c. Et quia no-
men habendi est communissimum, ideo potest multipliciter
dilatari, & maximè posset applicari ad auaritiam, quæ nihil
aliud est, quàm amor habendi. ¶ Item ad diuersa peccata, qa
secundum quod homo potest habere plures corporis infir-
mitates, sic potest habere ex diuersis causis multas in anima
prauitates. Vnde nota, quòd mali

Habent {
Luxuriæ fœditatem,
Superbię vanitatem,
Malitię prauitatem,
Inuidiæ malignitatem,
Proteruiæ fatuitatem,
Ignorantię cęcitatem,
Pigritiæ tarditatem. }

De habitione luxurię
dr̄ Eccl.17. Inclinasti fę
mora tua mulieribus,
potestatem habuisti in
corpore tuo dedisti ma
culam in gloria tua. &
Ezec. 16. dr̄ Habens fi-
duciam in decore tuo, maculata es. De superbia dr̄ Baruch.
6. Coronas quidem habent aureas in capitibus suis. De ma-
litia dr̄ Esa.47. Fiduciam habuisti in malitia tua. De odio ve
ro & inuidia dr̄ 2. Regum 19. Diligis odientes te. De fatuita
te vero & proteruia dicitur Amos 5. quod odio habuerunt
in porta corripientem. De cęcitate & ignorantia dicit̄ Hie-
rem.5. Oculos habentes non vident. & Esa.43. Educ foras po
pulum cęcum, & oculos habentem. De inutilitate vero &
pigritia dr̄ in psalm. quòd oculos habent, & non videbūt, ma
nus habet, & non palpabunt. Aures habent, & non audient,
pedes habent, & non ambulabunt, ac si dicat iniqui habent
omnia inutilia. Nota, quia de habitione criminalium, pecca
torum, infernalium, tormentorum, æternalium gaudiorum
supra & infra vbi dolor, vbi damnatio, vbi infernus, vbi cœ-
lum, vbi paradisus &c. abunde dictum est, ideo hic omitto
gratia breuitatis.

Habitare.

Nota, ꝙ habitare nihil aliud est, quàm in
aliquo loco diuturnam facere mansionē. A
Morari.n. habitare, & manere pro eodem supponūt. Et ideò
spiritualiter loquendo, per habitationem possum intelligere
locum, actum, opus, occupationem, in quo homo quantū ad
affectionē diutius immoratur. Sicut.n. videmus, ꝙ inter ani-
malia quædam habitant in aere, sicut sunt volucres & aues,
quædam in aqua, sicut sunt ranæ & pisces, quædā in terra, si-
cut sunt oues & boues, quędā sub terra, sicut sunt talpę & ser
pentes, sic pro certo charissimi, boni diuersas & diuersimo-
dè sibi spirituales vendicant mansiones. Quidam.n. habitāt
sursum in aere, i. in cœlo per contemplationem, quidam in
aqua sacræ scripturæ per studium & lectionem, quidā in ter
ra. i. in mundo per bonam actionem & occupationem, quidā
sibi terra. i. inferno per timorē & considerationem. Sicut.n.
in domo Paradisi mansiones multæ sunt, in quibus sancti in
patria habitant & versantur sic in domo Dei, q̄ est Ecclesia,
multæ sunt spirituales mansiones, in quibus boni spirituali
ter commorantur. Vnde 4. Reg.13. Habitauerunt filij Israel
in tabernaculis suis. Notare igitur possumus generaliter, ꝙ
multiplex est habitatio. Est.n.

Habitatio
Supernalis,
Spiritualis,
Temporalis,
Corporalis,
Infernalis

Quæ est,
Habitatio beatorum,
Habitatio perfectorum,
Habitatio mūdanorum,
Habitatio viatorum,
Habitatio damnatorum,

In cęlo.n. habitant beati, quia sicut dicitur in psal. Beati, qui
habitant in domo tua dn̄e, in sæcula sæculorum laudabūt te.

In Ecclesia habitant perfecti, quia sicut dr in psalm. Habitabunt recti cũ vultu tuo, delectationes in dextera tua. In mũdo habitant infecti Genes. 4. Egressus Caim à facie domini, habitauit profugus, in terra. In corpore habitãt delicati. Vñde Iob. 4. Habitant domos luteas, & terrenum habent fundamentum. ¶ In inferno vero habitant damnati. Vnde in psal. Nisi quia dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea. De istis igitur. 5. habitationibus possemus notare, quòd habitatio

Supernalis est appetenda,
Spiritualis frequentanda,
Tpalis seu mundialis est declinanda,
Corporalis est contemnenda,
Infernalis est euitanda.

Est igitur habitatio supernalis, quę debet affectari. Sicut.n. homo naturaliter affectat habitare in locis altis pp securitatem, in locis claris propter iocunditatem, in locis gratis pp amœnitatẽ, in locis plenis pp fertilitatem, in locis pacificis pp tranquillitatem, in locis fructificis propter satietatem, sic pro certo dico ꝗ affectibile & desiderabile est in paradiso habitare, quia est locus

Altissimus & securissimus.
Iocundissimus & lætissimus,
Gratissimus & amœnissimus,
Pacificus & tranquillissimus,
Fructificus & repletissimus.

Dico ergo, ꝗ ista habitatio est securissima. ista.n. est alta, ꝗ nullus põt ei hostiles insidias machinari. sicut.n. caprea rupes altissimas habitat, vbi venatorũ difficilis est accessus, sic Sancti modo sunt in altissimo loco paradisi, vbi nullus hostis potest attingere vel nocere. Deus.n. altissimum posuit tabernaculum suum. Deut. 33. Habitaculum eius sursum, quia sicut dr. 1. Reg. 24. habitauit Dauid in locis tutissimis. Istum igitur locum debemus affectare, vt ibi secure possimus habitare, qui nos in hoc mundo sentimus oĩbus impugnationibus & periculis subiacere, iuxta illud Leu. 28. Comederis panẽ vestrum in saturitate, & absq; pauore habitabitis in terra vestra . dabo pacem in terminis vestris dormietis, & non erit qui exterreat. Auferũ malas bestias & gladius non transibit terminos vestros. Ibi est igitur habitatio securissima, quia sicut dr in psal. Non commouebitur in æternum, qui habitat in Hierusalẽ. ¶ Item dico, ꝗ ista

C habitatio est iocundissima. Sicut.n. delectabilius est habitare in locis nemorosis & montuosis, pp aues, quæ modulantur, ibidem, sic quia in monte & nemore paradisi est cõgregatio Angelorum & Sanctorum, qui per laudem & gratiarũ actionem modulari non cessant, dico, ꝗ affectibile & delectabile est ibi esse. Beati qui habitant in domo tua dñe in sæcula sæculorum laudabunt te. Psalm. 83. Valde.n. placet habitare in grata & læta societate. Vnde et apes in habitationibus & aluearibus suis retinentur, qñ sonitus campanæ aut tubarum ab eis audiuntur. Ad denotandum, ꝗ mens nostra debet ad habitationem paradisi allici qñ consideramus sonitum & lætitiam, q̃ est ibi, sicut dr in psal. Sicut letantium oĩm habitatio est in te. psalm. 86. Et loquitur de cęlesti Hierusalem, in qua Deus habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lętatem. psal. 112. Quia ipse in sancto habitat laus Israel. psal. 21. Ista est igitur habitatio iocundissima. Vnde in psal. Ecce quã bonum, & q̃ iocundum habitare fratres in vnũ. psa. 132. dico in vnum. i. in Deum, de quo Deut. 6. Dñs Deus tuus vnus est. ¶ Itẽ ista habitatio est amœnissima. Sicut.n. diuites qui in hyeme morati fuerant in ciuitatib. & in villis, qñ venit æstas, solent exire ad loca delectabilia & amæna, sic vere Sancti & iusti qui in hyeme pñtis vitæ habitauerant in ciuitate huius mundi, qñ veniet æstas. i. feruor mortis, de ista habitatione exeunt ad amœnitatem paradisi, & vt ibi habitent se conuertunt, Nos etiam quantũ ad effectum debemus mundum derelinquere, & ad amænitatem gloriæ paradisi per desideriũ nos trasferre. Leu. 23. Sumetis vobis fructus arboris pulcherrimæ, spatulasq; palmarum. Sequitur. Habitabitis in vmbraculis septem diebus. ¶ Item ista habitatio est tranquillissima,

D ibi.n. est pax perpetua, charitas æterna, concordia sempiterna. Ideo de quolibet ibi habitante potest dici illud psal. Factus est in pace locus eius, & in syon habitatio eius. psal. 75. ¶ Item ista habitatio est fertilissima . Ista est sicut habitatio insulæ fortunatæ, vbi est summa fructuũ fertilitas, ita ꝗ nunquam deest satietas comedere cupienti, quia sicut dr Pro. 21. Thesaurus incomparabilis & oleum in habitaculo iusti. Ista est igitur charissimi, habitatio cęlestis & superior, in qua Sancti, qui sunt in patria habitant, & morantur, iuxta illud Esai. 65. Hæreditabunt eam electi mei, & serui mei habitabũt ibi. qui vero sunt illi electi, & illi serui? audi psal. dicentem. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in mõte sancto tuo? psal. 14. Et respondet. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam . Qui loquitur veritatem in ore suo &c. In quibus verbis ostenduntur tria genera hominum, qui ad habitationem eius admittuntur, s. illi, qui habent mũdam conuersationem. [Sine macula inquit.] Rectam operationem. [Operatur iustitiam inquit.] Certam prædicationẽ. [Qui inquit loquitur veritatem in ore suo , & non egit dolũ in lingua sua.] Et Esai. 33. dr, ꝗ ille, qui ambulat in iustitiis, & loquitur veritatem, qui proijcit auaritiam, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aurem suã, ne audiat sanguinem, claudit oculos suos ne videat malum , iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius, panis est ei datus, regẽ in decore suo videbit. Ista est igitur habitatio æternalis, quæ est affectanda. ¶ Secundo dico, ꝗ est habitatio spũalis, quæ est frequentanda, & ista est habitatio grẽ, habitatio Ecclesiæ, habitaculum religionis, habitaculũ deuotionis. sicut.n. videmus, ꝗ rex habet generaliter aliquod magnum palatium, vbi familiares sui in diuersis habitaculis & diuerticulis habitant, & morantur, celum etiam generaliter est habitatio stellarum, ipsæ vero stellę in diuersis habitationibus, & orbibus locis & spatijs particularib. commorantur, sic vere in sancta matre Ecclesia est quoddã habitaculum, seu palatium summi regis, in quo sunt diuersæ mansiones & distinctiones, diuersi status & actus, diuersæ bonæ occupationes & operationes, in quibus. s. boni viri diuersimode etiã occupantur. Vnde sicut video, ꝗ inter animalia

Aliqua inhabitant
- Maris fluctibus,
- Aquis dulcibus,
- Desertis partibus,
- Altis montibus,
- Magnis societatibus.

Quia. s. in mari habitãt vituli marini in aquis fluentib. habitant castores & fibri, in montibus habitant aquilæ volantes, in deserto vero habitant onagri currentes, in societatib. versantur pecudes pascentes. sic procul dubio dico loquẽdo spiritualiter, ꝗ virorum perfectorum , Quidã habitãt in mari. i. in amaritudine contritionis, Quidam in aqua dulci, i. in dulcedine deuotionis, quidã in locis desertis. i. in solitudine pœnitentiæ & afflictionis, quidam in altis locis. i. in celsitudine contemplationis, quidam vero in magnis gregibus, i. in cõmunitate amoris cõcordiæ & dilectionis. Dico igitur breuiter, ꝗ quidam habitant in mari. i. in amaritudine contritionis, quia sicut dr Mich. 1. Infirmata est in bonum quæ habitat in Marath. i. in amaritudine. Sicut.n. vitulus marinus est animal in terra gradiens, & in mari natãs , sic peccator postquã per terram diuersimode circumierit per suæ volũtatis adimpletionem, ipse debet per mare pœnitentię natare per amaram contritionem, & per amaritudinis inferni consideratio nem, iuxta illud psal. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tene &c. psal. 138. Boni.n. accipiunt pennas discretæ considerationis, quia. s. ipsi considerant mala, quæ fecerũt, pęnas quas meruerunt, bona quæ perdiderunt. Et sic procerto isti habitant in extremis maris. i in profunditate amarę cõtritionis. Et ita ibidem tenentur, & deducuntur dextera diuinæ protectionis. Istud potissime debet esse in religiosis, quia isti semper debent esse in amaritudine & dolore. vnde Gen. 49. Zabulon in littore maris habitabit. Isti igitur habitant in amaritudine contritionis. Item quidam habitant in fluminibus, id est in dulcedine gratiæ & deuotionis . quia sicut castor semper vult habitare iuxta flumina , ne cauda sua, quæ est de natura piscis putrescat, sic sancti viri semper volunt in fluminibus, i. in profluuio gratiæ , deuotionis & compunctionis habitare , vt esse suum spirituale possint debite conseruare . Naum. 3. Nunquid melior est Alexandria populorum, quę habitat in fluminibus? Sicut enim piscis extra habitationem aquæ non potest viuere , sic nec homo extra fluuiã gratiæ vel deuotionis potest in bono perseuerare . Vnde. 3. Regum 2. dicitur. Habita inquit in Hierusalem, & non egrediens inde huc , atque illuc, quacunque enim die egressus fueris, & transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum,

ciendum. Iſta.n.verba fuerunt dicta à Salomone ſemey,qui
interpretatur audi me. Quia verè chariſſimi,Hieruſalem,i.
ſanctæ matris Eccleſiæ ſtatus,torrens cedron.i.fluuius deuo
tionis & gratiæ ſunt rectè quædam ſpirituales habitationes,
à quibus non licet egredi huc,atq; illuc per peccatum,ſi aũt
taliter inde egredimur, ſtatim mors pcti infligitur , & mors
inferni inde promeretur.Habitandũ eſt igitur in deuotionis
dulcedine.Pone ẽt exemplum de ſalmone, qui libentius ha-
bitat in aqua dulci,q̃ in ſalſa.¶Item quidã habitant in deſer-
tis.i.in ſolitudine afflictionis , ſicut fuerunt eremitæ , ſimiles
onagris,qui ſp volunt in deſertis vagari,& ſolitarij habitare.
Vnde Iob 30.In deſertis habitabant torrentium.in cauernis
terræ.vel ſuper glaream. ¶Item quidam habitant in altitudi
G ne contemplationis, ſimiles aquilæ, quæ ſemper ſecundum
Grego.in arduis ſolet ponere nidum ſuum, & in altis rupib.
ſolet habitare, & raro niſi pro præda capienda ad terram ſo
let deſcendere,& venire, quia.ſ.viri cõtemplatiui ſemper ſo
lent alta loca paradiſi frequentare , & à terrenis & infimis ſe
abſentare , ſed in monte cœli per conſiderationem & affe-
ctionem iugiter habitare , vt ſic quilibet poſſit dicere illud
Ecclesi. 24. Ego in altiſſimis habito,& thronus meus in co-
lumna nubis.¶Item quidam habitant in ſocietate,i.in com-
munitate concordiæ,amoris,& dilectionis.Sicut.n.aĩalia pa
cifica & modeſta ſolent in ſocietate viuere , & inſimul pacifi
ce habitare,ſicut patet de bobus,ouibus,ceruis,& elephan-
tibus,ſic verè pacifici & modeſti ſimul per concordiam habi
tant,& ſocietatem & vnitatem frequentant.Vnde pſal.Ecce
quam bonum,& quam iocundum habitare fratres in vnum.
Iſta igitur ſunt quinque genera bonarum perſonarum , quæ
in ſancta Eccleſia habitare noſcuntur.Et ideo breuiter quæ
libet ſancta perſona poteſt dicere illud Eccleſi.24. In habita
tione ſancta coram ipſo miniſtraui , & ſic in Syon firmata
ſum,& in ciuitate ſanctificata ſimiliter requieui, & in Hieru
ſalem poteſtas mea.In quibus verbis aduerte, quod illi , qui
in Hieruſalem.i. in Eccleſia habitant , debent habere quat-
tuor conditiones,ſ.

Obedientiæ ſedulitatem,	In eis.n.debet
Permanentiæ ſtabilitatem,	eſſe humilitas
Caſtimoniæ ſynceritatem,	in obediendo,
Amicitiæ concorditatem.	quia.ſ. iſti de-

bent eſſe miniſtri.[Corã ipſo inquit miniſtraui.]¶Item ſtabi
litatis in perſeuerando,quia debent eſſe firmi.In ſyon inquit
firmata ſum.¶Item ſynceritas in mundè viuendo,quia.ſ.ipſi
ſunt in ciuitate ſanctificata.¶Itẽ concorditas in pacẽ ſeruan
H do,quia ipſi debẽt ſimul requieſcere[ſimiliter inquit requie
ui.¶Dico igitur,quia illi,qui in Eccleſia habitant,debẽt eſſe
humiles ad obediendum,quia.ſ.ipſi debent eſſe miniſtr.[Mi
niſtraui inquit.]Miniſtrare.n.nomen ẽſt humilitatis, nomen
etiam ſedulitatis,quia.ſ.habitatores Eccleſiæ debent eſſe ſe
duli in miniſtrando,& humiles in obediendo. Vnde in pſal.
dr̃. Filij ſeruorum tuorum habitabunt & ſemen eorum in ſe
culum dirigetur.Dr̃.n.in euangelio. Qui mihi miniſtrat,me
ſequatur,& vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Oẽs.n.
quotquot ſumus in Eccleſia, ſumus miniſtri Dei, quia ſicut
dr̃ Heb.1.Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſteriũ
miſſi.¶Inſuper dico,ꝙ nos debemus eſſe ſtabiles ad perſeue
randum,quod oſtenditur in verbo firmata. Firmati.n.debe⁹
mus eſſe in fide & in bonitate. Quia ſicut ſtellæ in habitacu-
lis ſuis firmiter perſeuerant,ita ꝙ nũquam à lumine ſuo defi
ciunt,nec à locis ſuis cadunt, ſic nec noc debemus cadere à
loco noſtræ profeſſionis nec à lumine fidei,gratiæ & deuo-
tionis,iuxta illud.Ecc.5.Eſto firmus in via dñi.Quia ſicut dr̃
in pſal.Non commouebitur in æternum,qui habitat in Hie-
ruſalem. ¶ Deniq; debemus eſſe ſinceri ad caſte viuendum,
quod oſtenditur,quia ipſi habitãt in ciuitate ſanctificata.Nõ
.n.decet immundam perſonam eſſe, & habitare in loco ſan-
cto,quia.ſ.inter locatum & locum debet eſſe proportio , qđ
ſatis põt figurari Exo.3.& Ioſuæ 5.vbi dr̃.Tolle calciamenta
de pedibus tuis,locus.n.in quo ſtas,terra Sancta eſt. Calcia-
menta.n. quæ de pelle & carne mortua fiunt poſſunt ſignifi-
care carnalitatem ſeu carnis peccata , quæ pro certo illi de-
bent à ſe tollere,qui in terra ſancta Eccleſię dignè voluerint
habitare,vt ſic cuilibet tali dicatur illud pſal.Tu autẽ in San
cto habitas laus Iſrael. Debemus igitur eſſe ſynceri ad caſte
viuendum . ¶ Adhuc dico,ꝙ nos debemus eſſe concordes
ad pacem tenendum,quod oſtenditur,cum dr̃. [Similiter re
quieuit.]Illi.n.ſimiliter habitant,& morantur,qui in pace &
concordia,vt communiter,quieſcunt,& verſantur.Patet de
ſtellis,qui ſimiliter in cœlo ſunt ſitę,quarum altera locum al
terius non inuadit, nec ipſam in ſuis motib. retardat,ſeu im
pedit.Quæque.n.ſtellæ contentæ ſunt locis & orbib. ſuis, &
ideo inter ſe pace & ordine perpetuo quietãtur,ſicut dicũt
aſtrologi,& ẽt ſicut dicit ſcriptura Eccle. 16.vbi loquitur de
corporibus cœleſtibus , dicens quòd vnuſquiſq; proximum
ſuum non coarctabit.Apes etiam,quæ ſimul habitant pacifi-
ce inter ſe quieſcunt,& viuunt,Generaliter n.omnia, quæ ſi
mul habitãt,& in ſocietate,viuunt,ut communiter, in pacis
& concordiæ tranquillitate ad denotandum quod nos alij q
in religione, in Eccleſia in collegijs ſimul viuimus & mane-
mus in pace & cõcordia habitare & requieſcere debem⁹.Al
ter.n. non debet alterum lædere , nec pacem ipſi perturba-
re.[Similiter inquit requieui] vt dicat quilibet de pace reli-
gionis illius illud pſal . Hæc requies mea in ſæculum ſæculi,
hic habitabo,quoniam elegi eam.Et ideo de tali communi,
concordi & pacifica habitatione,quæ debet eſſe inter nos in
Eccleſia quamquam ſimus natione & cõditione diuerſi,po
teſt dici illud Eſai. 11.Habitabit lupus cum agno,& pardus
cum hædo accubabit. Vitulus & leo & ouis ſimul morabun
tur;. Vitulus & vrſus paſcentur ſimul.q. d. nulli debent eſſe
tam diuerſæ conditionis & nationis,quin debeant eſſe ſimi-
les charitatis,pacis & dilectionis,quoniam ſunt eiuſdẽ ſocie
tatis & habitationis. Sic igitur patent quattuor genera per-
ſonarum,quæ debent in eccleſia habitare. Sed heu proh do
lor quàm multi ſunt hodie in iſta Hieruſalẽ.i. in eccleſia ha-
bitatores alterius conditionis,quia pro certo hodie habitãt
in Eccleſia habitatores

Non {
Pacifici,ſed venefici,
Sanctificati,ſed maculati,
Stabiles,ſed debiles,
Seduli,ſed emuli,
Humiles miniſtratores,ſed ſuperbi imperatores.

Et ideo proh dolor ſcriptura plangit Eſa.j Qũo inquit.facta
eſt meretrix ciuitas fidelis,plena iudicij?iuſtitia habitauit in
ea,nunc aũt homicidæ.Et 1.Mach.1.dr̃.Fugerunt habitato-
res Hieruſalẽ,& facta eſt habitatio exterorũ & facta eſt ex-
tera à ſemine ſuo,& nati eius reliquerunt eam.Quia pro cer
to chariſſimi,ciuitas Eccleſiæ,q̃ dudum dicebatur Hieruſa-
lem pp pacis vnitatem,fidelis pp fidei firmitatem, Plena iu-
dicij & iuſtitiæ propter æquitatẽ modo inquit(proh dolor)
facta eſt meretrix propter venalitatem ſymoniæ.Ibi habitãt
homicidæ propter malignitatem inuidiæ.Habitatio eſt exte
rorum.i.peccatorum.propter ſubuerſionem iuſtitiæ.Extera
eſt à ſemine ſuo.Semen.n.de quo fuit ſeminata Eccleſia, fuit
gens iuſta,à qua.ſ.nunc facta eſt multipliciter aliena.Mat.13.
Dñe,nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo,vnde igitur
habet zizania?Inimicus hõ hoc fecit.i.Diabolus.n.ſeminauit
ibi zizaniam.i.malos habitatores, figuratos in illo cadmo,q
ſeminauit in agro dentes ſerpentis,de quibus nati ſunt mili
tes armati,qui ſe mutuo occiderũt,ſicut ponit Ouidius li.3.
meta.fabula.1.Sic verè diabolus hodie ſeminauit in agro Ec
cleſiæ dentes ſerpentinos,i. homines peccatores & veneno
ſos,qui etiam transformantur in milites,quia.ſ.ad literã,mul
ti ſunt eccleſiaſtici, qui actus & habitus agunt & deferũt ſe-
culares,& etiam ſe inuicem occidunt , quia.ſ.diſcorditer &
irreligioſè viuunt.De talibus igitur malis habitatoribus dr̃
Apoc.18.Cecidit,cecidit Babylon ciuitas illa magna, & fa-
cta eſt habitatio demoniorum , & omnis ſpiritus immundi,
& oĩs volucris immundæ & odibilis. Demones,qui nunquã
poſſunt conuerti, ſignificant obſtinatos . Spiritus immundi,
ſignificant hypocritas fictos & luxuria maculatos,& licet ſpi
rituales appareant,carnis immunditia deſędatos, Volucres
ẽtiam odibiles,quæ.ſ.de nocte clamant , detractores & ver-
bis friuolis effrenatos ſignant. talibus dicitur Lucæ.11.quòd
vnus immundus ſpiritus aſſumit alios ſeptem nequiores ſe,
& ingreſſi habitant ibi . Non ſic igitur chariſſimi , ſed ſint
ibi habitatores.

Boni & non mali,	Quia pro certo ſicut dictũ eſt, iſta
Sancti & non ficti,	eſt habitatio ſpiritualis,quæ eſt fre
Perfecti & non infecti.	quentanda. Et hoc eſt ſecũdũ prin
Pacifici & non malefici.	cipale . De malis autem habitato-

ribus Ecclesiæ potes dicere sicut infra.§. sequenti vbi agitur
de habitatorib.mundi. ¶Tertiò dico,ꝙ est habitatio mūdia
lis,q̄ est detestanda.& de ista pn̄t dici multa, quæ nō pn̄t por
tari modo.Si.n.oīa exempla,quæ faciunt ad propositum,vel
lemus ponere,dies forte non sufficeret ad scribendū.Breui-
ter tñ possumus dicere,ꝙ ista est illa habitatio,de qua scribi
tur Esa.13.vbi loquitur de ciuitate babylonis.[Nō habitabit
inquit.]Et reddit rōnem,quia(inquit) non ponet ibi tētoria
arabs,nec pastores requiescēt ibi, sed requiescent ibi bestiæ,
& replebuntur domus eorum draconibus, & habitabūt ibi
strutiones,& pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi vlulæ
in ædibus eius,& syranæ in delubris voluptatis. In quib.ver
bis ostenditur,ꝙ iste mundus nō debet mentaliter habitari,
quia est locus ambitiosus.Ibi.n.nō habitat arabs,q interpre-
tatur humilis,quia est locus penuriosus.Ibi nō sunt pastores
.i.aliqui,qui alios possint pascere, quia est locus laboriosus.
Ibi.n.nō requiescunt.s. habitatores,q.a est locus periculosus.
Ibi ēt sunt multa gn̄a bestiarum,q̄.s.periculum inducunt.Vn̄
ēt nota,ꝙ ibi habitant vniuersa genera pc̄tōrum. Sunt.n.ibi
carnaliter viuentes,bestiæ,crūdeliter vrentes.dracones, qui
.s.ignem spirant , letaliter torpentes strutiones.s.q̄ sunt aues
ponderosissimę,significantes ociosos.Inaniter gaudentes[pi
losi inquit saltabunt ibi.]Verbaliter mordentes,[vlulæ inqt]
quæ sunt aues de nostā vlulantes,i. in absentia detrahentes,
fallaciter fraudantes,syrenæ,q̄.s.suis cantibus faciunt nautas
dormire.De istis igitur habitatorib. & pc̄tōribus,de istis ci-
uibus & gentibus , de istis aīalibus & criminalibus à quibus
mundus iste diuersimodè habitatur,possemus multa dicere,
sed longum est oīa dilatare. Solū igitur sufficiat,ꝙ mundus
est habitatio malorū plusquā bonorum,vt de hoc dicatur il
lud Exe.25.Dabo rabath in habitaculū camelorū. Et ista ha
bitatio nō est sequenda,sed potius fugienda,iuxta illud Hie.
49 Non habitabit ibi vir,nec incolet eam filius hoīs.Vir.n.i.
personæ virtuosæ & perfectæ.Filius.i.personæ humiles & de
uotæ,Hoīes.i.personæ rationales & discretæ non habitāt ho
die in mundo,sed pro certo ibi habitant Moab & agareni,ge
bal & Amon & Amalech alienigenæ cum habitantib. tyrū.
expone si vis,& vide interpretationes, quia nimis esset lon-
gum prosequi.¶Et potes notare qūo inter animalia, quædā
habitant in igne,sicut salamandra,isti sunt auari, qui in igne
auaritiæ semper manent.Esa.33. Quis ex vobis poterit habi
rare cum igne deuorante?¶Item quædam habitant in aquis
sicut crocodili,isti sunt gulosi & luxuriosi, de quib. Iob. 26.
Ecce.Gigantes gemunt sub aquis,& qui habitāt cū eis.¶Itē
quædam habitāt in mari,sicut dracones,isti sunt inuidi,& de
tractores,& ēt iracundi,qui semper viuūt in amaritudine &
dolore. Isti.n.more draconis spirant verba flammea & vren
tia.Vnde eis dr̄ illud Eccle.32.Leoni gentium assimilatus es,
& draconi,qui est in mari.Ideò talibus dr̄ Soph.2. Vę qui ha
bitatis funiculum maris,gens perditorum. Cum istis habita
uerat Ezechiel,iuxta id,quod ei dr̄ Ezech.2.Impij & subuer
sores sunt tecum,& cum scorpionibus habitas &c.Multa ni
mis possemus dicere,sed solum sufficiat, quòd talibus habi-
tatoribus dr̄ Hier.49.Pauor,fouea,& laqueus super te o ha-
bitator moab. Quia breuiter mundi habitatores sunt hodie
in pauore vrgenti timoris & tristitiæ, in fouea profunda lu-
xuriæ,in laqueo stringenti auaritiæ. ¶Item potes si vis appli
care de habitatoribus chananeorum philistinorum,& alio-
rum plurium nominum,quos in concordantijs poteris inue
nire,sed omisi pp tædium prolixitatis. Istud tñ non omitto,
ꝙ hmōi habitatores finaliter dissipabuntur,& pęnis inferna
libus punientur,quia sicut dr̄ Amos.1. Disperdam habitato-
res de azoto.& ibidem disperdam habitatores de cāpo ido-
K li.Ista est igitur habitatio mundialis detestanda.¶ Quartò di
co,ꝙ est habitatio corporalis. In ista.n.habitant mortales ꝑ
tempore huius vitæ. Ista.n.est similis habitaculis tartarorū,
qui continuè sunt in motu.cum.n.viuant de animalib.& ne-
cesse habeant de pascua ad pascuam se transferre, nunquam
volunt ædificare ciuitates vel domos,imo solum faciunt sibi
habitationes portatiles,vbi manent.Sic nos,cum non habea
mus hic manentem ciuitatem,sed futurā inquirimus. (Heb.
13.(non decuit,ꝙ habitatio corporis nostri esset multū for-
tis,sed potius mobilis & portatilis,q̄ iuxta votū cito qn̄ mu-
tari erit necesse,de vita ad mortem,vt ad æternā, & solidam
habitationem cœlestem veniamus,cito possit destrui & dis-
solui.De quo 2. Cori.5.scimus quoniam si terrestris domus
nostra huius habitationis dissoluitur,ædificationem ex Deo
habemus,domum non manu factam, sed æternā in cęlis. Nā
& in hoc ingemiscimus,habitationem nostram,quæ de cęlo
est,superindui cupientes.Ista est igitur habitatio corporalis
toleranda.Quinto dico,ꝙ est habitatio infernalis, q̄ est for-
midāda.Ista est.n.habitatio tenebrosa,dolorosa,tædiosa,cla
mosa,& odiosa.De ista habitatione dr̄ Apoc.18.Cecidit Ba-
bylō,& facta est habitatio demoniorum,& oīs volucris im-
munda,& odibilis. Demonia.n.sunt inuidi & obstinati volu
cres,superbi & eleuati.Immūdi sunt luxuriosi maculati. odi
biles sunt detractores,& in sermonibus effrenati.Infernus.n.
est habitatio taliū iniquorum,quia sicut dr̄ Iob 26.Ecce Gi-
gantes gemunt sub aquis,& qui habitant cum eis.Sub aquis
.n.æternæ miseriæ gemunt desperati gigantes.i.Demones,ꝙ
qui habitant cum eis.s.damnati peccatores.Ista est igitur ha
bitatio infernalis,quæ est formidanda.Et sic patet, ꝙ quintu
plex est habitatio humana,quædam

Formidanda,
Toleranda,
Detestanda,
Frequentanda,
Affectanda.

¶ Vltimo possumus aliquid
dicere de habitatione diui-
na.Et de hac possumus dice-
re,ꝙ Deus vult habitare spi-
ritualiter in corde humano,
iuxta illud Eph.4.Habitare Christū per fidem in cordib.ve-
stris. Veruntamen sicut apes volunt habitare in loco mūdo,
in loco quieto,in loco odoroso,in loco non ventoso,in loco
non fumoso,quia s.apes odiunt fumum.ventum,fętorē,cla-
morē,sic verè spūaliter Deus uult habitare in corde mundo
per sanctitatē.psa.Tu aūt in sancto habitas,Laus Israel.Itē in
loco quieto per loci tranquillitatem.quia sicut dr̄ in psal.Fa
ctus est in pace locus eius,& habitatio eius in Syon.In loco
odorifero per virtutum aromaticitatē.vnde Can.8.Quę ha-
bitas in hortis,amici auscultant te.Vnde facto fumo Aroma
tum in domo dn̄i 3. Reg.8.dixit Salomon,ꝙ dn̄s dixit,ꝙ ha
bitaret in nebula,in loco vbi non sit ventus superbię & vani
tatis,vbi non est fumus infamiæ & iniquitatis,vbi non est fæ
tor luxuriæ & fęditatis,vbi non est clamor discordiæ & rixo
sitatis.vnde ipse dixit.Eccl.24.Ego sapiētia habito in cōsilio,
& eruditis intersum cogitationib.Item ibidem. Ego in altis
simis habito,& thronus meus in columna nubis. Vbi nota,
ꝙ Deus spūaliter habitat in locis eleuatis per mētis sublimi
tatem.[Ego inquit ī altissimis habito.]In locis quietatis ꝑ pa
cis tranquillitatē.[Thronus inquit meus]qui.s.debet esse lo-
cus quietus.In locis roboratis per mentis stabilitatē. [In co
lumna inquit]quæ.s.debet esse firma in locis irrigatis ꝑ dul-
cem benignitatem [Nubis inquit,]quæ.s.stillat pluuiam,sed
longum esset prosequi , & ideo sufficit,quòd dictum est. Et
vide supra de domo,& infra de titulis manere,& loco stare
sedere,& morari.

Habundare Habundantia.

Nota,ꝙ abunda- A
tia,repletio,sufficientia,fertilitas,fęcunditas,idem videntur
significare.Et quia abundantia videtur significare diuitiarū
plenitudinem, & superius facit de diuitijs tam spiritualibus
quam temporalibus est tractatum,ideò parum intendo dice
re quo ad præsens. Hoc igitur solum notabimus,quòd qua-
druplex habundantia inuenitur,s.

Abundantia, { Prosperitatis, Iniquitatis, Calamitatis, Fœlicitatis. } quæ est, { Periculosa, Perniciosa, Fastidiosa, Solatiosa. }

Diuites abundant in diuitijs,
Peruersi abundant in nequitijs,
Iusti abundant in iustitijs,
Pauperes abundant in tristitijs,
Damnati abundant in supplicijs,
Beati abundant in supplicijs,

Dico igitur
primo, quod
est abundan-
tia diuitiarū,
& in istis pl'
abundāt quā-
doque mali quam boni.Vnde Iobre.12. Abundant taberna-
cula prædonum,qui audacter prouocant Deum. Sicut.n.vi-
demus,ꝙ arbores siluestres q̄ nihil ualēt,plus abundāt in fru
ctibus q̄ domesticę & bonæ, aīalia ēt mala & feræ sicut sunt
canes,lupi,& leones, plus abundant in filijs, q̄ animalia bo-
na vtilia & domestica, sicut sunt boues & oues,quia scilicet
bos non habebit nisi vnū fœtum in anno, canis autem vel lu
pus habebunt forte 12. sic vere illi, qui sunt mali, inutiles,&
peruersi,

peruersi', plus abundant hodie in fructibus bonorum temporalium. Abundant enim in

Scientiis secularibus,
Amicitiis popularibus,
Delitiis corporalibus,
Diuitijs temporalibus.

Habent igitur isti abundantiam scientiarum. Roma. 14. Vnusquisq; in suo sensu abūdat. Et tñ dr̄ Eccl. 19. Melior est homo, qui minuitur sapientia, & deficiēs sensu, in timore Dei, quam qui abundat sensu, & transgreditur legem altissimi. ¶ Item habent abundantiam amicitiarum. psa. Vxor tua sicut vitis habundans in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuarum &c. ¶ Ite.n isti habent abundantiā delitiarum. psal. Cibaria misit eis in abundantia, & pluit super eos sicut puluerem carnes &c. Sequitur. Adhuc esca eo
B rum erat in ore eorum, & iræ Dei ascendit super eos &c. ¶ Item isti habent abundantiam diuitiarum. psal. Ecce ipsi peccatores, & abundantes in sæculo obtinuerunt diuitias. Et nota, quòd ista abundantia

Aufert mentis humilitatem,
Confert culpæ iniquitatem,
Affert vanam iocunditatem,
Infert falsam securitatem.

Aufert mentis humilitatem, quia sicut gallinæ in æstate abundantes nō dignantur venire qū vocātur, sic nec peccator. Vnde Hiere. 22. Locutus sum ad te in abundantia tua dixisti non audiam. ¶ Item ista confert magnam iniquitatem. vnde Ezec. 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, abundantia panis, & superbia vitæ. Sicut.n. abundantia humorum solet causare infirmitates, sic abundantia diuitiarum solet inducere iniquitates. ¶ Item ista affert vanam iocunditatem. psal. Induti sunt arietes ouiū, & valles abundabunt frumento, clamabunt, etenim hymnum dicent. ¶ Item ista infert falsam securitatem. vnde abundantes videntur dicere illud psal. Ego dixi in abundantia mea, non mouebor inæternum. Vr̄.n. diuitibus, ꝙ status eorū nō pōt mutari, & ꝙ eorum fortuna non pōt perire, nec vita eorū deficere. Et tñ isti deberent attendere, ꝙ post vaccas pinguissimas successerunt vaccę macerrimæ, quæ procedentes deuorauerunt. sicut dr̄ Geñ. 41. ꝙ significauit (sicut ibidē exponitur) ꝙ post magnam abundantiā tēporalē, sequit̄ qñq; magnum infortuniū, & paupertas, & in vita hac, & in futura. Sequitur inquit, anni septē tantæ sterilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro abundantia, & tñ isti semper deberēt habere oculum ad futuros casus, & ad infortunia, quæ possunt contingere saltem in vita futura, de quibus dr̄ Eccl. 18. Memento inquit paupertatis in die abundantiæ, & necessitatis in die diuitiarum. A mane vsq; ad vesperā immutabit̄ tempus, & hæc oīa citata in oculis Dei. Nā si tales bene talia considerarent, de sua abundantia pauperes adiuuarent, iuxta illud. 2. Corint. 8. Vestra abundantia eorum inopiam suppleat &c. Ista est igitur abundantia diuitiarum. ¶ Scd̄ò dico, ꝙ est habundantia nequitiarū, & ista est sicut abundātia malorū humorū, qui citius mortē inducit æternam. de ista loquitur Matthiæ. 24. Qm̄ abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorū. Sicut.n. terra inculta solet abundare tribulis atq; spinis, sic peccator, qui per pœnitentiam non colitur, peccatis & uitiis abundare probatur, videlicet

In { cogitationibus præsumptuosis,
prolocutionibus defectuosis,
operationibus luxuriosis,
machinationibus malitiosis.

Isti.n. meditantur p̄sumptuosè. Prouer. 21. Cogitationes robusti semꝑ in abundantia. ¶ Item ipsi garrulantur tumultuosè, seu proloquuntur defectuosè. Matt. 12. Ex abnndantia cordis os loquitur. psal. Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. ¶ Item isti maculantur luxuriosè. Vnde illud Ezech. 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ, abundantia panis, & superbia vitæ &c. ¶ Item isti machinantur malitiosè. vnde illud psal. Os tuum abundauit malitia &c. & Iac. 1. Deponentes oēm immunditiam, & abundantiam malitię &c. Aduerte tñ, ꝙ sæpe fit, ꝙ vbi multa vitia abūdauerunt, multæ virtutes postea super abundant. Nam sicut videmus, ꝙ valles, in quibus aquæ, & fæces abundant, solent post recessum fęcium, & aquarum in fructibus amplius abundare, sic verè sæpe fit, ꝙ quanto in hoīe abundauit amplius copia fęcium aquarum. i. vitiorum & peccatorū, tāto post recessum huiusmodi, & post per actam pœnitentiā solet in ipso abundare amplior copia fructuum bonorum operum, & virtutū, quia sicut dr̄ Ro. 5. Vbi abundauit delictū, ibi super abūdauit, & gratia. Sicut.n causa talis fertilitatis est lutū, & humor, qui remanet post recessum aquarum, ita ꝙ locus ille fertilior efficitur ꝑꝑ hmōi aquas, quæ fuerunt, ibidē, quod nunquam fuisset, si aquæ huiusmodi inibi nō fuissent, sic verè sæpe fit, ꝙ illi, qui in luto peccati abundauerunt, ꝑꝑ hoc fiant finaliter meliores. Remanet.n. quidā limus. i. quædam memoria prętéritorum vitiorum, & per quā mens spiritualiter disponitur, & ad producendū bonos fructus habilior efficitur, & sic solet esse in operibus abundantior, q̃ fuisset si lutum peccatorū non pręcessisset. Ista apparuerūt in Paulo & in Magdalena, qui rōne præcedentium peccatorū facti fuerunt ultimo meliores. Deus.n. ſm Isido. non respicit quales antea vinxerimus, sed quales in fine erimus. Ista est igitur abundantia nequitiarū. ¶ Tertiò dico, ꝙ est quædam abundantia iustitiarū, & illa est, qua sancti viri abundāt in virtutibus in hoc mundo, propter ꝙ ipsi abundabunt bonis cœlestibus in futuro. Abundātia.n. florum est cā abundantiæ fructuum futurorum, nec pōt haberi fructuum copia nisi præcesserit florum abundantia. Sic pro certo nisi florum. i. virtutum, & gratiarū copia abundemus, abundare finaliter fructibus cęlestibus non ualemus. Et ideo dr̄ Matth. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra plus quā scribarū & Pharisæorum, non intrabitis in regnū cęlorū. De ista abundantia loquit̄ Geñ. 27. Det tibi Deus de rore cęli, & pinguedīe terræ abundantiam. vbi nota, ꝙ nos debemus abundare in

Dulci pietate. [Rore inquit.]
Mentis puritate. [Cœli inquit.]
Morū benignitate. [Pinguedine.]
Mētis humiditate. [Terrę inquit.]

Ros.n. habet naturā humidiorem. Cęlū habet naturā simpliciorem, & puriorem. Pinguedo habet naturam suauiorem. Terra verò habet naturā infimiorem. Si uis vide supra de benedictione, vbi ponitur illa auctoritas. In rore cœli, & pinguedine terræ erit benedictio tua. In istis enim abundat

Iustitia omnia ponderans,
Temperantia omnia moderans,
Scientia cuncta considerans,
Amicitia cuncta confęderans,
Clementia semper exuberans,
Patientia grauia tolerans.

De abundanti iustitia dr̄ Prou. 15. In abundāti iustitia virtus maximè est. De abundanti tēperantia dr̄ Phili. 4. Scio abundare, & scio penuriam pati. De abundanti scientia dr̄ Eccl. 21. Sciētia sapientis tanq̃ inundatio abundabit. De abundanti charitate amicitia dr̄ Phil. 1. Charitas vestra magis ac magis abūdet. De abundāti clementia dr̄. 2. Cor. 9. Abūdetis in oē op' bonū, sicut scriptū est. Dispersis dedit pauperibus. De abūdanti verò patientia dr̄. 2. Corin. 1. Sicut abūdāt passiones Chr̄i in nobis, ita & per Christū abundabit cōsolatio. Et 2. Cori. 8. Altissima paupertas eorum abūdabit in diuitias simplicitatis eorū. Et breuiter ois gratia, & virtutū sufficiētia abundat in ipsis. 2. Corint. 6. Potēs est.n. Deus oēm gratiā abūdare facere in vobis. Ista est igit̄ abūdātia iustitiarū. ¶ Quartò dico, ꝙ est abūdantia miseriarū, & ista est illa, q̃ mō abūdat in pauperibus, qui rectè sunt sicut mare, in cuius littoribus solet harena amplius abundare. Quia verè nūc circa mare .i. pauperes amaros, & depressos solet harena pōderosa, & aspera. i. mundi tribulatio, & miseria abundantius inueniri. 2. Cor. 1. Abundant Christi passiones in uobis. Et Eccl. Est hō marcidus, & abundans paupertate, & oculus dñi respexit illum. Quintò dico, ꝙ est abundantia suppliciorum siue pęnarum. & ista est in inferno, quia sicut hic abundauerunt in culpa, ita ibi abundant in pœna, sicut hic abundauerunt in peccatis, ita illic abundant in tormentis, quia sicut dr̄ in psal. Deus retribuet abundāter faciētibus superbiā. ¶ Sextò dico, ꝙ est abundantia solatiorum, & illa quam habent sancti in patria. Ibi.n. abundant cordis iocunditas. 2. Cor. 1. Per Christum abundabit cōsolatio. ¶ Itē rerum fæcunditas. psa. Valla abundabūt frumento. Status securitas. Proue. 1. Abūdantia perfrueris, timore marū sublato. ¶ Itē gustus suauitas. ps. Memoriā abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt, & in iustitia tua exultabūt. ¶ Itē pacis trāquillitas. psa. Oriet̄ in diebus eius iustitia, & abūdātia pacis. Ibi.n. fit pax in virtute tua, & abūdātia in turribus tuis. Sed de ista vide supra in verbo habere, in secundò membro illius autoritatis. Habēti dabitur, & abundabit. Et hoc sufficit, quo ad præsens. Vide infra de sterilitate, & supra de fructibus, & in tabula. quia in multis locis fit mentio qualiter arbores possunt di-

uersimodè

uersimodè fructibus abundare &c.

A **Harena.** Nota, cum harena habeat asperitatẽ, ariditatem, sterilitatem, multiplicitatẽ, instabilitatem, ſm varias eius cõditiones põt habere diuersas significationes. Dico igitur, ꝙ inuenitur harena asperitatis, quæ pœnitentiæ designat stimulũ. Harena.n. sua asperitate sordes vasis abstergit, & carpinat, sua ariditate fluxum maris sistit & terminat, sua ꝓprietate ꝓciosa tegit, & germinat, q.a. .s. aurũ & lapides precioſi tegũtur, & gignuntur in harenis maris & fluminũ. Sic verè dico, ꝙ asperitas pœnitẽtiæ sordes vitiorum abstergit, q.a. .s. sicut harena sua asperitate licet tactum offendat, vasa tñ mũdat, & purgat, sic pęnitẽtiæ vel tribulationis asperitas, & si corpus offendat, aiam tñ purificat atq; polit. Quia .s. sicut vasa harena fricata solent splendere, sic sancti viri pœnitentia tacti, solent scientijs, & moribus relucere. Oseæ. 1. Erit numerus filiorũ Israel quasi harena maris. ¶ Item ista harena pœnitentiæ fluxum carnalitatis restringit. Sicut.n. dicunt philosophi, ꝙ siccitas harenæ est cã, ꝙ mare nõ transit terminos suos? sic siccitas abstinentiæ, quæ pœnitentiã comitatur, oẽm fluxum superfluitatis stringit. Hie. 5. Posui harenã terminum mari, præceptũ sempiternũ, quod non præteribit. ¶ Itẽ ista harena pœnitentiæ lapides preciosos, & metalla diuersarũ virtutum generat atque tegit. vnde Deut. 33. Immolabunt victimas iustitiæ, inundationẽ maris quasi lac sugent, thesauros abscõditos harenarũ. Hæc est igitur harena asperitatis, q̃ pœnitentiæ designat stimulũ. ¶ Scđò dico, ꝙ inuenitur harena frigiditatis siue ariditatis, quæ mortalitatis designat tumulum. Harena .n. quæ est frigida, sicca, insipida, ponderosa, & fluxus maris restrictiua, signat mortẽ, q̃ finis, & terminus maris .i. fluctuosæ uitæ existit, quæ humore voluptatis caret, & quæ grauis, aspera, & insipida ad gustandũ, & sustinendũ est. Vnde illud Hier. 5. Posui harenam termium mari &c. Harena ẽt signat pondus æternæ tribulationis, & mortis, .s. pœnã æternam q̃ .s. aspera & grauis, & quæ fluxus, & fluctus malorum terminat. Iob. 6. Quasi harena maris hæc grauior .s. pondus pęnæ æternæ. Et sicut in harena libyæ inueniuntur dracones, sic mali finaliter habebunt habitaculũ in inferno, vbi torqueãtur ꝑ demones. Apõ. 2. Stetit draco sup harenã maris. Vel si vis, posses dicere, ꝙ harena signat põdus timoris, vel ipsum timorẽ inferni, quẽ flux⁹ carnalitatis restringit. Sed de hoc dic sicut supra dictũ est de pœnitentia. De tali verò harena, quam .s. melius est sustinere, q̃ pænã æternam, põt dici illud Proue. 27. Graue est saxũ, & onerosa harena, sed ita vtroq; grauior. Hæc est igitur harena ariditatis, q̃ mortalitatis designat cumulũ. ¶ Tertiò inuenit̃ harena sterilitatis, q̃ iniquitatis designat titulũ. Harena.n. cuius est tãta sterilitas, ꝙ nihil põt ibi crescere, signat statũ peccati, in quo nullũ bonũ crescit, q.a. frigiditas indeuotionis, siccitas incõpassionis, põderositas pigritiæ incõiũctibilitas discordiæ, & inuidiæ, impediũt oẽ bonum. Iõ de peccatore põt dici illud Eccle. 22. Harenã & salem massam ferri facilius est portare, q̃ hoiem imprudentẽ, fatuum, & impium. ¶ Quartò dico, ꝙ est harena multiplicitatis, quæ boni vel mali designat cumulũ, quia .s. qñq; harena designat multitudinem bonorũ vel malorũ. 2. Reg. 17. Cõgreget vniuersus populus, q est sicut harena maris. Vnde de multitudine beatorũ dr̃ illud ꝑdictũ Oseæ. 1. Filij Israel quasi harena maris. De multitudine verò dãnatorũ dr̃ de Nabuchodonosor .i. de diabolo Abac. 1. Congregauit quasi harenã maris captiuitatẽ. Mali.n. sunt innumerabiles, & immẽsurabiles vt harena. Eccl. 1. Harenã maris, & pluuiæ guttas, q̃s dinumerabit? Et Hie. 33. Nec metiri harenæ maris possunt. Quintò dico, ꝙ est harena fluxibilitatis, quæ diuitiarũ designat riuulũ. Sicut.n. harenæ steriles & leues facile dispergunt̃, & diuitiæ, q̃ etiã sunt steriles, & sine fructu, modico tribulationũ vento ꝑdunt̃, & dispergunt̃, & difficile congregantur, nihil.n. habent stabilitatis. Et iõ domus conscientię ruinosa dr̃, quæ fundata super harenã diuitiarum perhibetur Matt. 7. Et ideò indignatiue loquit̃ dñs contra Ecclesiam harenis diuitiarum hærentem Hie. 9. Dabo inquit Hierusalem in aceruos hęrenarum, & in cubilia draconum. Nauis.n. harenę hęrens impeditur, ne veniat ad portum, & balena ne redeat ad pontum. Et breuiter, sicut harena modici est precij vel valoris, sic diuitiæ temporales respectu æternorum. Sap. 8. Omne aurum in comparatione illius harena est exigua, & hæc sufficiunt de harena.

Harundo. Nota, ꝙ harũdo in bono sumitur, & in malo. In bono.n. signat virum humilẽ, & obedientem, in malo verò signat virum instabilem, nec stare valentem. Signat dico in bono significato virum humilem, qui promptus obedit, qui sicut harundo solet esse A

Ad flatum mobilis,	Constat. n. ꝙ harundo facile
Ad tactum fragilis,	mouetur. Sic iustus ad flatum,
Intus est vacuus,	& volũtatem boni prelati, vel
Foris perspicuus,	ad inspirationem spiritussan-
Igniri facilis,	cti faciliter agitatur vnde de
Mensuris habilis.	beato. Ioãne dr̃ Mat. 11. Quid

existis in desertum videre, harundinem vento agitatã? ¶ Itẽ harundines facile cassantur. Sic iusti in sua reputatione ualde debiles sunt, veruntamen tanto sunt fortiores, quanto se reputant fragiliores, sicut ẽt patet de harundine, quę cedenti vento nõ eradicatur, nec frangitur, vbi magna arbor venti impetu frãgeretur. Et breuiter, tales harundines .s. iusti sunt intus vacui per voluntariam paupertatem, exterius splendidi, & perspicui per exẽplarẽ honestatẽ. Facile igniũtur per Sancti spiritus charitatẽ. Et per eos alij mensurant per iustitiã, & ęquitatẽ. Et ideò de iusto dr̃ Apo. 21. ꝙ Angelus ille de harundine aurea mensus est ciuitatẽ. Vnde de iustis in harundineto paradisi habitantibus dr̃ Sap. 3. Fulgebunt iusti, & tanquam scintillę in harundineto discurrent, iudicabunt nationes, & dominabuntur populis &c. In malo verò significato dic, quòd harundo signat impium, qui facile cedit. Harundo enim id est vir mundanus est

Intus vacuus, carendo gratia,	Quia .s. mundanus
Flecti assiduus, carens constantia,	nullam habet uir-
Fortis perspicuus, prę mundi gloria,	tutum plenitudi-
Moueri solitus, iugi tristitia,	nem, nullã habet
Ignibus deditus in valle stygia.	cõstantię aut fidu-

ciæ certitudinem, nullam habet diuinam pulchritudinem, habet timoris, & tristitiæ mobilitatem, & inquietudinem, habet ad ignitionem infernalem valde magnam aptitudinẽ. De tali igitur harundine, & eius inutilitate, & in constãtia dicitur Ezech. 29. Fuisti baculus harundineus domui Israel, quem cum apprehenderunt manu, cõfractus es, & lacerasti humerum eorum. Fatuum enim est conuinci per fiduciam. In talibus.n. nihil est valens ad sustentandum, sed bene valent ad bonos percutiendum, & aceto potandum. Marc. 15. Percutiebant caput eius harũdine.

Hasta. Not. ꝙ hasta, & lancea pro eodẽ supponũt. Cũ A .n. hasta possit significare in bono, & in malo, possum dicere, ꝙ cũ hasta sit bellicũ instrumentũ ad impugnãdum hostem ordinatũ, quod .s. debet esse lõgũ, rectum, planum, solidum, flexibile, & acutum. Hasta in bono signat

Verbi diuini eloquentiam,	Istæ.n. sunt quatuor ha-
Orationis efficaciam,	stę, quibus iusti debẽt esse
Crucis virtutem, & memoriam,	se armati ad præliandũ
Sæueritatem, & iustitiam.	cõtra hostes aiæ. Figura.

2. Paral. 9. vbi dicitur, ꝙ Salomon fecit. cc. hastas aureas. Et 2. Para. 26. dr̃, ꝙ Osias præparauit exercitui clypeos, hastas, & galeas. sic .s. Christus, qui est verus Salomõ & Osias, vult ꝙ exercitus iustorum hastis huiusmodi sit armatus. Verbũ .n. Dei est hasta prædicatorum, qua debellãt hæreticos, demones, & peccata. 1. Para. 11. Leuauit hastam suam contra. ccc. vulneratos vna vice. Isti tamen qñq; similantur Sauli, qui hastam suam infixit in terra, & obdormiuit. Et ideò Dauid sibi eam subtraxit, & etiam aquæ scyphũ. Sic multi sunt doctores, qui hastam verbi Dei per corruptam intentionẽ in terrenis immiscent, & obdormiunt in peccatis, & iõ merẽtur ꝙ sibi à Dauid. 1. à Christo surripiatur. 1. Para. 11. Rapuit .s. banaia hastam quã tenebat .s. vir Aegyptius, & interfecit eum. ¶ Item oratio est hasta religiosorum. Ista.n. si longa perseuerans, & recta simplexq; fuerit, diabolum de lõge percutiet. 2. Macha. 5. Cõtigit in celo videri equites discurrentes, auratas stolas habẽtes, & hastas. ¶ Itẽ memoria crucis est hasta omnium deuotorum. Ista est hasta, quam petiit Dauid Saulẽ fugiens sibi dari. 1. Re. 21. Da mihi hastam vel gladium. ¶ Item iustitia est hasta pręlatorum, qua .s. vtũtur pungendo malos, & tuendo bonos. 1. Reg. 26. Ecce hasta regis, transeat vnus de pueris, & tollat eum. Sed tamen tandẽ ibi conquerendo dicitur. Et nunc vbi est hasta regis, id est iustitia

iustitia prælatorum, quasi diceret. [Periit.] Tali etiam hasta .s. executione iustitiæ vtitur ipse Deus. Ipse enim vti videtur quadruplici hasta, videlicet. Hasta

Clementiæ, hostem subijciendo,
Potentiæ, iustis subueniendo,
Iustitiæ, beatos alliciendo,
Misericordiæ, iustitiam temperando.

Hasta.n. clementiæ hostem verberauit, & ista fuit crux Christi qua ipse contra demonem dimicauit, & eum ibi moriens superauit. 2. Reg. 1. Saul incumbebat super hastam suam. Hasta potentiæ bonos liberauit. Deus.n. semper est paratus cõtra inimicos nostros vibrare hastam istam ad nos iuuãdum, & liberandum. 2. Mach. 11. Cum pariter prompto aĩo procederent Hierosolymis, apparuit pcedens eos eques in veste candida aureis armis, hastam vibrans. Hasta iustitiæ beatos præmiabit. Teste.n. Iustino antiquitus antequam inueniren tur idola, hastæ & lanceæ adorabãtur loco deorum. Cuius simile tangit Solinus. c. de vent. In quo notatur, ꝙ hasta iustitiæ, & maximè diuinæ, est pcipue honoranda, & etiã adoranda, nihil.n. vtilius reipublicæ, quã iustitia, qa ista mediãte mali puniuntur, & boni præmiantur. Vnde de beatis põt dici illud Abacuc. 3. Sol & Luna steterũt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarũ ibunt in splendore fulgurantis hastæ tuæ. Aduerte aũt, ꝙ sicut hasta est flexibilis, sic flexibilitas misericordiæ semp debet hastam iustitiæ comitari. Hasta.n. melius percutit, qñ vibrando flectitur & mouet. Sic iustitia prælati melius operatur si flexione misericordiæ temperetur. quod etiã in correctionibus apparet, vbi sæpe plus operatur benignitas, ꝙ seueritas &c. Et ideo ipse Deus semper solet clementiam cum seueritate miscere. psalm. Misericordiã, & iudicium cãtabo tibi dñe. Sic igitur patet, ꝙ quadruplex hasta bõa reperit in scriptura. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ
C in malo significato inuenit multiplex hasta mala, videlicet

Hasta { Detractionis,
Tentationis,
Damnationis.

De hasta detractionis põt dici illud. 2. Re. 2. ꝙ Abner percussit Azael in inguine auersa hasta, & occidit eum. Quia.s. mali cũ hasta detractoriæ linguæ quasi exaduerso, & ab obliquo solent summopere murmurare. De hasta tentationis, qua.s. vtitur diabolus cõtra nos, potest dici illud, quod de goliad dr 1. Reg. 17. ꝙ hasta eius erat quasi liciator textoris. De hasta vero damnationis dicitur Naum. 3. Vox flagelli, & vox impetus rotæ, & equi frementis, micantis gladij, & fulgurantis hastæ, & multitudinis interfectæ. Fatui tñ peccatores videntur esse sicut ille Behemoth, de quo dicitur Iob. 41. Quasi stipulã æstimabit malleum, & deridebit vibrantẽ hastam, quia.s. mali non videntur hastam æternæ damnationis timere, sed eã potius deridere. vnde de præsumptuosis potest dici illud Iob. 39. Contemnit pauorem, nec cedit gladio, super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta. Patet igitur quomodo hasta in bono sumitur & in malo. Vide de lancea, & degladio.

A
Haurire.

Cum haurire nihil aliud sit, quam aquam vel alium liquorem de loco profundo extrahere potest dici, ꝙ sm ꝙ multã sunt, quę hauriri possunt haustus diuersimode signat in scriptura. Vnde nota, ꝙ ego inuenio triplicem haustum bonum, videlicet

Haustum { Sanguinis,
Luminis,
Fluminis.

Sanguinem hauriunt crucem meditãtes, illi.s. qui deuote recogitãt mortem, & sanguinẽ passionis. exẽplo auiũ nobiliũ, quarum vita est in sanguine Mustella et occiso cuniculo, vel gallina delectãtur haurien do in sanguine. Sic sancti & deuoti viri summẽ delectãtur hauriendo, & cogitãdo sanguinẽ Iesu Christi. Leuit. 4. Hauries de sanguine vituli. i. Christi passi, & inferet illud in tabernaculum testimonii. i. interiora cordis sui per memoriã & compassionẽ. ¶ Item lumen, seu ignem hauriunt Christũ diligentes, de quo Nu. 16. vbi dr Aaron per Moysen. Tolle thuribulum, & hausto igne de altari mitte incensum desuper, pergens cito ad populum, vt roges pro eis. Aquam seu flumen hauriunt iustè conuersantes, videlicet sancti viri, ꝙ hauriunt à domino aquam vitæ, de qua Ioan. 4. domine da mihi hanc aquam vt non sitiam iterum, neque veniam huc haurire. Iusti enim hauriunt triplicem aquam vitæ. s.
B

Aquam { Scripturæ, & eruditionis,
Gratię, & inspirationis,
Gloriæ seu letitiæ, & cõsolationis,

Primo igitur dico, qđ aquã scripturæ hauriunt docti. Sicut.n. dr Ioã. 4. Mulier de Samaria venit ad

Aqua scripturæ est vitæ puteus,
Aqua gratiæ est gratus alueus,
Aqua gloriæ est tutus clypeus.

hauriendum aquam, & inuenit dominum supra puteum, ꝙ ipsam in pluribus informauit. Sic deuota aĩa, quæ de Samaria (quæ custos interpretatur) esse dicitur, pro eo ꝙ seipsam à peccato custodire conatur, quãdo venit ad hauriendum aquam doctrinæ à puteo ꝓfundissimo scripturarum, statim inuenit dominum inspirantem, & doctrinam & scientiam reuelantem. Ista enim aqua hauritur

Ad { Simplices adaquandum,
Castrum animæ muniendum,
Internam lætitiã generandũ,
Sitim auaritiæ temperandum.

Per talẽ enim haustum simplices adaquantur, & per doctores in fine, & moribus informantur. Vnde doctor vr dicere dño illud Gen. 24. qđ dixit virgo pulcherrima. s. Rebecca seruo Abrahæ. Camelis tuis aquam hauriam, donec cuncti bibant, & effundens aquam in canalibus, recurrit ad puteum, vt hauriret aquã, & haustã oĩbus camelis dedit. Ista.n. virgo signat purum, & diligentem doctorem, quia.s. doctores theogiæ val de mundi esse tenentur. Iste igitur de puteo scripturæ non cessat haurire, & rehaurire aquã doctrinæ studendo, & meditando, & eam effundere docendo, & pradicando, donec camelos Abraham. i. simplices Christi adaquauerit, sagaciter erudiendo. ¶ Item per talem haustum castrum aĩæ munitur. Constat.n. ꝙ illi, qui timent obsidionẽ castri sui hauriunt aquam ad muniendum castrũ. Sic nos, qui semper sumus in periculo, ꝙ castrũ mẽtis per demones, & hæreticos impugnet, debemus aquam doctrinæ haurire, vt in tali periculo possimus inimicis fidei contraire, Naũ. 3. Deuorabit ignis vectes tuos, aquam pp obsidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas intra in lutum, & calca. Scriptura.n. lutum dr, de qua per figulum. i. per doctorem calcando, & studendo vasa pulchra formãtur. ¶ Item per talem haustum reges, & principes iucundantur, & recreantur. vnde Io. 2. dicitur, ꝙ de aqua conuersa in vinum architriclinus bibit. Haurire inquit nunc, & porta architriclino. Et Prouer. 18. Qui inuenit mulierem beatam. i. scripturã sacram, inuenit bonum, & hauriet iocũditatem à domino. ¶ Item per talem haustum sitis auaritię, & cuiuslibet mali desiderij temperatur. Vnde Exod. 2. Vir ægyptius liberauit nos de manu pastorũ, insup & hausit aquam nobis, & potum dedit ouibus. Aduerte tñ, ꝙ multi sunt, qui bene hauriunt sententiam, sed pp malum vsum conuertitur eis in sanguinem, Exo. 4. Quicquid hauseris de fluuio, vertetur in sanguinẽ. Aliqui sunt qui bene vadunt ad puteũ vel ad studiũ scientiæ, sed nõ qa curant haurire vel addiscere, solent vacui reuenire. Hier. 14. Venerunt ad hauriendũ aquã, & non inuenerunt, reportauerunt vasa sua vacua. Alii aũt sunt, qui libenter haurirent, & addiscerent, sed illi, qui seruant puteum. s. doctores, non dignantur aperire veritatẽ, nec simplices instruere, vel docere. Vnde Holoferni dictum est Iudith. 7. Iube custodiri fontes, vt nõ hauriant aquã, & sic sine gladio interficies eos. Patet igitur, ꝙ aquã scripturæ hauriũt docti. Scđò dico, ꝙ aquam gratię hauriũt iusti. Dilata si uis. Prou. 12. Qui bonus est, hauriet à dño gratiã. ¶ Tertio dico, ꝙ aquam glorię hauriũt beati. ꝓuer. 8. Qui me inuenerit inueniet vitã, & hauriet salutem à dño. Et Esaiæ. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris &c. Sic igitur patet, ꝙ à plerisq; hauritur, & acquiritur potus aqueus, haustus igneus, liquor sanguineus.

Hebræus.

A No. ꝙ hebræus interpretatur vincẽs vel transiens, vel tansitus iusti. Per hebręos, igitur possunt denotari sancti viri, qui.s. in hoc mundo sunt sicut in transitu, & in motu, q.a.s nõ habent hic manentẽ ciuitatẽ, sed futura m inquirunt. ad Heb. 13. Et ideo iussu dei, vel superioris carnẽ mundum, & hostẽ vincunt, & cõtinue proficiendo in melius ptranseunt, atq; vadunt, & iõ Apostolus qui.s. in mundo nihil propriũ possidebat, de se & sui similibus dicebat. 2. Corin. 11. Hebræi sunt, & ego. Quia re vera ad religiosum & Apostolicũ virum ptinet, ꝙ sit verus Hebræus. i. per mundũ nõ adhęrendo transiens, sed à mũdanis potius fugitiuus. 1. Reg. 18. En Hebræi egrediuntur de cauernis, in quibus abscõditi fuerãt, ac si dicat isti deberent de cauernis mundi amoris egredi, & exire, & ibidẽ non sistere nec manere. Et aduerte, ꝙ ad bonum Hebræum pertinet,

tinet,ꝙ caueat prauã ſocietatẽ,ꝙ arceat hoſtis crudelitatẽ, ꝙ videat cęli ſublimitatem. Verus.n.Hebræus praua cõſortia debet dimittere.hoc.n.nõ decet,ꝙ mali ſint in ſocietate bonorũ,laici clericorum,ſæculares religioſorum. vnde Gene.43.dr̃,ꝙ illicitũ eſt ęgyptijs comedere cũ Hebræis.¶Itẽ cuncta crudelia debet confundere.Vñ Iudith.14.dr̃ , ꝙ vna mulier hebræa fecit confuſionem in domo Nabuchodonoſor regis,& hoc quia occidit Holofernem.¶Itẽ cęli ſolatia debet aſpicere.ſ.per contemplationẽ. vnde de Ioſeph, qui fuit expoſitor ſomniorũ , & cognitor occultorũ,dr̃ Gene. 41. ꝙ puer hebræ⁹ erat in carcere, q.ſ.ſomnia expoſuit pharaoni.Iõ contẽplatiui poſſunt dicere illud prædictũ.2.Corin.11.Hebræi ſunt,& ego.Iſraelitæ ſunt,& ego.Iſraelitę.n. interpretãtur videntes Deũ.¶Sed ſi vis,in malo ſignificato põt dicere,ꝙ Hebręi ſignificent peccatores q.ſ.nihil habẽt ſtabilis,neq; firmi,imo ſemper ſunt in tranſitu, & in motu, & in volubilitate deſideriorum, & fortuitorum, quia ſicut dicitur Eſa.46.Cor impii quaſi mare feruens, quod quieſcere non valet.Iſti enim mali hebræi ſunt

Diſcordes,& litigioſi,
Imbecilles,& defectuoſi,
Rebelles,& præſumptuoſi.

Qui ſunt diſcordes & ſine charitate, patet Exod.2.vbi dr̃, ꝙ Moyſes inuenit duos Hebræos rixantes adinuicẽ. ¶ Item quod ſint imbecilles,& ſine conſtantiæ ſtrenuitate,patet 1. Reg.13.vbi dr̃,ꝙ philiſtijm.i.demones cauebant ne Hebręi facerent gladios aut lanceas, vt non poſſent defendere ſe. Itẽ ꝙ ſint rebelles & ſine humilitate,& trãquillitate, patet Act.6.vbi Hebræi contẽnebant græcos tanquam indignos & ideo factũ eſt murmur gręcorum aduerſus hebræos, eo ꝙ cõtemnerentur in miniſterio quotidiano viduæ eorum.

A **Hœdus.** Cum hędus ſit aĩal lætũ, ſimplex & laſciuũ exterius macrum, & hirſutũ, interius vero pingue,& eſui ſapidum atque ſanum, mundumq; & ſacrificiis aptum poſſum dicere,quòd per hœdos intelligitur ſecundum diuerſa ſignata, diuerſa perſonarum genera.ſ.

Chriſtus ſaluator,
Iuſtus viator,
Vanus peccaor.

Primo dico,ꝙ per hędum intelligitũ Chriſtus ſaluator. Chriſtus.n.ẽ hædus mundiſſimus Deo in ara crucis immolatus,& occiſus,vt eius ſanguine mundaretur, & expiaretur humanum genus. Figura Exo.12.vbi iuxta ritum agni præcipitur hœdus occidi, & eius ſanguine poſtes liniri,vt ſic poſſit Dei populus à deuaſtante Angelo cuſtodiri. quia.ſ.cũ Chriſtus fuit occiſus, populus fuit virtute ſui ſanguinis de poteſtate mali Angeli liberatus. Quicunq; ẽt ſanguine huius hædi per deuotionem linitur, à Pharaonis.i.à diaboli domino liberatur.Iudic.13. Tulit manue hœdũ de capris,& libamenta, & poſuit ſupra petram, offerens dño, qui facit mirabilia. Manue pater Sanſonis ſignat populũ iudaicũ,qui.ſ.ſuper petram.i. ſuper duritiam paſſionis hœdũ iſtum.i.Chr̃m immolauit, & ſanguinem eius libauit. Gen. 37. Tinxerunt tunicã Ioſeph in ſanguine hædi,quẽ occiderant.Patet igitur, ꝙ per hædum intelligitur Chriſtus ſaluator.

B ¶Scđo dico,ꝙ per hędũ intelligitur iuſtus viator,q̃.ſ. iuſti ſunt ſicut hędi gregis dominici,qui.ſ.ſunt lęti per ſpũalem conſolationem,ſimplices per rectam intentionẽ, exterius macri per carnis macerationem,hiſpidi per humilẽ cõuerſationem,intus pingues per gratiam,& deuotionem,& iõ diuinis ſacrificijs,& ſeruitijs ſunt apti per ſanctitatẽ,& ꝑfectionem, deoq; ſpecialiter immolantur per martyriũ vel religionis dedicationẽ. Iſti ſunt igitur duo hędi optimi, in quorũ guſtu Iſaac ita delectatus fuit,ꝙ Iacob bñdixit, ſicut dr̃ Gen.27. Iſti ſunt illi.12. hędi qui ꝓ peccatis totius Iſrael fuerunt immolati, ſicut dr̃.2. Eſd.7.Ipi ſunt ẽt illi hædi,qui à Deo meruerũt paſci,& gubernari,& bonis prælatis, & paſtoribus committi Can.1. Paſce hœdos tuos poſt tabernacula paſtorum. Quia ꝓ certo in talibus hędis.i.in viris ſanctis,& iuſtis,qui.ſ.q̃nq; duo pp duplicem charitatẽ, q̃nque duodecim pp.12.articulos dicuntur,ipſe verus Iſaac Deus mirabiliter delectatur, ita ꝙ eorum precibus benedictionẽ cęleſtem impẽdit,& peccata expiat, & remittit. Per hedum igitur intelligitur iuſtus viator.

C ¶ Tertio dico, ꝙ per hędũ intelligitur vanus peccator, quia.ſ.exterius eſt vilis,& inhoneſtæ cõuerſationis, intus vero pinguis, & carnalis cõditionis, odoris vero grauis.i.infamis vitæ, & opinionis. Et iõ tales hædi finaliter demonibus immolari ſunt & in inferno decoqui,& cremari. Figura Mat.25.vbi dr̃,ꝙ agni à dextris, hędi vero à ſiniſtris per iudicem ſtatuentur. Tũc illis,qui à ſiniſtri erunt,dicetur.Ite maledicti in ignem æternũ. Quia pro certo tales hędi nõ ſunt digni in lacte matris ſuæ.i.in affluẽtia pietatis diuinæ decoq., iuxta illud. Nõ coques hędum in lacte matris ſuæ.Exo.24.& Deut.14.Imo pro certo digni ſunt cum demonibus in inferno cremari, & ibi cum eis perpetuo commorari. Eſa.11.Pardus cũ hædo accubabit. Patet igitur quomodo hædus ſignat Chriſtum ſaluatorem,iuſtum viatorem, vanum peccatorem.

Helias. Cum Helias fuerit vir maximæ virtutis, eximiuſq; ꝓpheta, qui interpretatur aſcẽdẽs dominus,poſſum dicere,ꝙ per heliã põt intelligi Chriſt⁹, qui cęlos aſcẽdit vt dñs.Propheta fuit eximius,& ſup oẽs alios virtuoſus.Chriſtus.n.cõparatur Heliæ pp carnis humanitatem,quia ſicut dr̃ Ia.5.Helias homo erat ſimilis nobis. Propter miraculorum multiplicitatem,quia ſicut dr̃ Eccle.48. Amplificatus eſt Helias in mirabilibus.Propter pœnarum acerbitatẽ,quia ſicut dr̃ Marc.9. Helias uenit,& fecerũt in eum quæcunq; voluerunt. Propter reſurrectionis mirabilitatem,quia ſicut dr̃ Eccl.48. Surrexit Helias quaſi ignis cõflans.Propter aſcenſionis potẽtiã,& ſublimitatẽ, quia ſicut dr̃.4.Reg.2.Helias in curru igneo raptus eſt in cœlũ.Et ꝓpter aduentus ad iudicium finale auctoritatem, quia ſicut dr̃ Mala. 4. Helias circa tempus iudicii venturus eſt. ¶ Sed quia per Heliam magis communiter poteſt intelligi vir ꝑfectus & ſanctus,poſſumus dicere,quod Helias. A

Fuit vir
Squaloris & pœnitentiæ,
Feruoris & amicitiæ,
Rigoris & iuſtitiæ,
Splendoris & ſcientiæ,
Dulcoris & clementiæ,
Laboris & diligentiæ,
Valoris & potentiæ,
Honoris & excellentiæ.

Iſte.n. Helias ſicut patet ex ſcriptura, propriã carnẽ macerauit.Itẽ pro lege zelauit. Malos increpauit. Occulta vel futura cognouit. Viduas nutriuit.Promptus obediuit.Mira perpetrauit.Cœlum vendicauit. Sic vere dico, ꝙ ſancti viri per pęnitentiã corpus debilitant.helias.n.legitur ſub iunipero dormiuiſſe, & comediſſe ſubcinericiũ panẽ,& bibiſſe de torrente,& Zona pellicea ſuccinct⁹ fuiſſe,& in deſerto ſteriſſe,ſicut patet.2.Reg. 19.Sic Sancti ſolent per pœnitentiã,& abſtinentiã carnẽ macerare atq; aſperare,ſicut fecit beatus Ioannes, qui fuit eximi⁹ eremita.vñ de tali Helia dr̃.4. Reg.1. Vir piloſus occurrit nobis, Zona pellicea ſuccinctus renibus. Sequit.Helias theſbites eſt.Itẽ Sancti ꝑ zelũ fidei malos ſuppeditãt. Helias.n.zelo legis falſos ꝓphetas occidit,ſicut dr̃.3.Re.18. Sic verè Sancti maximè zelo fidei hæreticos debẽt deprimere.3. Re.9. Quid hic agis Helia?Qui rñdit.zelo zelat⁹ ſum ꝓ domino Deo exercituũ,q̃a dereliquerũt pactũ dñi filii Iſrael. Itẽ ſumma cõſtantia tyrãnos agitãt, ſicut de Helia legit.4. Reg.2.ꝙ Ochoziam moriturum ꝑdixit,& duos quinquagenarios cõbuſſit.Sic ſancti pro iuſtitia hoĩem nõ timuerunt, ſed ẽt ipſos principes, & maiores arguerunt, & punierunt. vnde de Helia dr̃ Ecc.47.Amplificatus eſt Helias in mirabilibus.ſequitur.Qui deiecisti reges in perniciẽ, & cõfregiſti facile potentiã ipſorũ.Item iſti ſumma ſententia futura cogitãt.iſte.n.fuit ſummus propheta.Sic ſancti de rebus futuris meditãdo,& ſperãdo ꝓphetare vident.Mal.4.Mittã vobis Heliã prophetã.¶Itẽ iſti ſumma clemẽtia pauperes viſitant.De Helia.n.legitur,ꝙ farinã,& oleum in domo pauperis viduæ multiplicauit. Sic ſancti multiplicant cibaria pro egenis.3.Reg.17. Iuxta uerbũ Heliæ comedit & illa & domus eius.Et ex illa die hydria farinæ non defecit, & lechytus olei non eſt diminutus. ¶ Itẽ Sancti obedientia ſeipſos agitãt.De Helia.n.legitur, ꝙ ad vocẽ,& ſuſcitationẽ Angeli ſurrexit, & comedit & bibit, & ambulauit.40. diebus & noctibus vſq; ad montẽ Dei. Quia ſancti ad mandatũ plati nõ timuerunt labores ſubire,ſed voluerũt in oibus obedire.3.Reg.18. Dic domino tuo adeſt Helias.Et iõ iſte dictus eſt Helias theſbites,q̃ interpretaẽ feſtinus, ad intelligendũ qđ ſignat obedientẽ.¶Itẽ mira ꝑpetrãt,q̃a magna potentia mortuos ſuſcitant.De Helia.n.legit,ꝙ filium viduæ ſuſcitauit.3.Reg.17. Sic Sancti realiter multos mortuos ſuſcitarũt,vel ſaltẽ de morte pc̃ti ad vitã gratię ꝑdicãdo plurimos reduxerũt.vñ de Helia fuit dictũ Eccl.48. Quis ſimilis tui, qui

quí eduxit mortuū ab inferis? Itē sancti cum summa gloria ad cœlos volitant sicut de Helia legitur.4.Reg.2.ꝙ in curru igneo raptus est in cęlū. Vnde.1.Macha.2. Helias dum zelat zelum legis,receptus est in cęlū. Tales igitur possunt dici Helias,vel Heliæ propriè comparari,sicut de Ioāne dicitur Luc.1.Ipse præibit añ Christū in spiritu & virtute Heliæ Mat.11.Ioānes ipse est Helias. Sed pro certo pauci sunt hodie tales,quia verè multi sunt qui sibi nō sunt similes,sed difformes, ita ꝙ si petatur ab eis illud Ioan.1 Helias es tu, possint respondere,non sum.Vnde ꝓprie redargui possunt moderni ecclesiastici per illud, quod sequitur ibi. Cur igiť baptizas,i.qua fronte audes spiritualia ministrare, si non es Chrs,neq; propheta,neq; Helias?Patet igitur quō per Heliam pōt intelligi Christus,vel etiam quilibet vir perfectus

A **Herba.** Nota generaliter, ꝙ in scriptura reperitur herba in triplici significato,quia.s.ibi est

Herba
- Bonorum,
- Malorum,
- Cunctorum.

Boni.n.inueniuntur in horto fidei Christianæ multiplex genus herbarum. Nā sicut apothecarius in horto suo plātat bonas,& multiplices herbas,vt sint infirmis remedia sanitatū, sic Deus in horto fidei suæ multiplices virtutes posuit pro medendis infirmitatibus vitiorū.Gen.1.Protulit terra herbam virentem, afferentem semen,& lignum pomiferū iuxta genus suū. Terra dico,i.Ecclesia seu fideles,quæ.s.herbam virtutum ꝓducit,de qua semen meritorum oritur, à quo tandem fructus gloriæ generať.Et aduerte, ꝙ in isto horto generantur quatuor species herbarum medicinalium & bonarum,videlic.

Quædam
- Fluidi liquoris,
- Splendidi,
- Placidi decoris,
- Sapidi dulcoris.

Prima herba est sacræ scripturæ eruditio,
Secunda herba est gratiæ Dei vegetatio,
Tertia herba est honestæ vitæ conuersatio,
Quarta herba est cœli gloriæ consolatio.

Per primam herbam visus illuminatur quia scriptura mētē clarificat?per secundam herbā culpa eliminatur, quia gratia mentem purificat per tertiam herbam virtus fortificatur, quia honesta vita mentem lætificat per quartam vero herbam vita continuatur,quia gloria totum rectificat.

B Primum fit ratione liquoris,
Secundum fit ratione valoris,
Tertium fit ratione viroris,
Quartum fit ratione saporis.

Dico igitur, ꝙ ibi colligiť herba scripturæ,visum clarificās. Sunt.n.qdā herbæ, quarū liquor expssus, vel per ignē in alembico distillatus,solet turbatos oculos clarificare, sicut patet de feniculo vel de ruta. Sic verè dico, ꝙ succus doctrinæ,qui herba sacræ scripturæ,igne spiritussancti operante,vel diligentia studij mediante ꝓducitur,oculum intellectus illuminat,& caliginem errorum & ignorātiæ inde fugat.Ideo de herba scripturæ dř in ps.ꝙ Deus producit fœnum iumentis, & herbā seruituti hoīum,ac si dicat fœnum.i.rudis doctrina.s. ciuilis & canonica,ministrať iumentis.i.rudibus, herba vero.i.sacra scriptura datur hoīb' .i.rōnabilibus,& subtilibus.Insuper dico, ꝙ in horto Ecclesiæ colligitur herba gratiæ, mentem rorificans, seu sordes purificās.Sunt.n.aliquæ herbæ, quæ solent malos humores purgare,& ardores ēt refrigerare,& tēperare.Sic fecit herba diuinæ gratiæ.ista.n.peccata per cōfessionē purgat,& ardorē tētationū temperat.ps'al.Sicut himber super herbam, & sicut stillæ super gramina, quia nomē domini inuocabo. Et sicut ex herba prouenit fructus, sic ex gratia ꝓuenit gloriæ gaudiū & successus.Marci.4.Terra (inquiť) primū germinat herbā deinde spicam &c.Ista est herba fullonū, q̄ valde mundificat, de qua fit mētio Mala.3. Veruntñ proh dolor,multi sunt,in quibus ista herba est nimis tenue radicata qa.s.faciliter desiccatur. Hier.12.Lugebit terra,& terra oīs regionis siccabitur à malitia inhabitantiū in ea.Hęc est igiť

C herba gratiæ mentē rorificans,seu purificās.¶ Deniq; dico, ꝙ ibi inuenitur herba honestæ apparentiæ corda lætificās. Nihil.n.gratius ē oculis, q̄ viror & color variarū herbarū. Ad ꝙ facit illud Eccl. 40. vbi dř,ꝙ gratiam & spēm oculus desiderabit,& super hoc virides sationes. Sic pro certo herbæ virides,& colores bonorū exēplorū, & virtuosorū operum, quæ apparent in prato conuersationis honestæ,summe delectāt alienū aspectū.Proue.27.Aperta sunt prata, & apparuerunt herbæ virentes,& collecta sunt fęna de montib. Apes.n.id est simplices in talibus herbis colligūt flores gratiæ,ex quo tandē conficiunt sibi mel gloriæ. Sed pro certo tales herbæ honestę cōuersationis in multis hodie sunt siccatæ,iuxta illud Exo.16.Deuorata est herba terræ.Et iō simplices bñ possunt cōqueri de tali siccitate,& de tali bonorū exēplorū vastitate. Iob 6.Nūquid rugiet onager cū habuerit herbā?q.d.sic. Talis.n.herba, pluuia doctrinæ,& gratiæ vegetať,& crescit.2.Reg.23.Pluuijs germinat herba. Et iō si hoī pluuia deficit, necesse est,ꝙ herba honestæ vitæ sicca fiat.Hæc est igiť verba honestæ apparētiæ,corda lætificans. Adhuc dico, ꝙ in isto viridario inuenitur,& colligitur herba cœlestis gloriæ,plenè fructificans. Cōstat.n.ꝙ herba est vita mortaliū, & ꝙ sine herbis vita humana nō cōtinuatur. Gen.3.Et comedes herbas terrę.Est ēt ꝯm Plini.li.26. ca.4. vbi allegat Democritum, quædam herba dicta lactacę quā reges persarū suis legatis solebant dare qñ ab eis mittebantur pro eo ꝙ ista tantę fertur esse virtutis, ꝙ eā portātibus vbicunq; veniet oīum rerū, & bonorū procurat abundantiam.Talis herba est gloria paradisi, quia pro certo ista est quę nullam inopiā sustinet, & quæ oēm abundātiā introducit.& ideo nos qui in hoc mundo sumus sicut legati,& nuncij summi regis,nō habentes hic manentē ciuitatē, sed potius futurā inquirentes(Heb.13.)& potissime nos ecclesiastici,qui ꝯm apostolum pro Christo legatione fungimur.2. Cori.5.debemus istā herbā per spē,& desideriū semp portare,vt tandē ibi possimus realiter quiescere, & manere qñ de Sāctis verificabitur illud Ezec.37. In pascuis vberrimis pascā eas,in montibus Israel erunt pascuæ earū,ibi requiescent in herbis virentibus. Sic igitur patet quomodo iusti colligunt de horto fidei, & ecclesiæ quadruplicem herbā.s.

Herbā
- Scripturæ,quæ clarificat,
- Gratiæ,quæ purificat,
- Honestæ vitæ,quæ lætificat,
- Cęlestis gloriæ,q̄ fructificat.

Istæ sunt igiť herbæ bonorum, qđ est primū principale. Scđo dico, quòd inueniuntur herbæ malorum. inueniuntur enim quædam speciales herbæ, quæ in solo horto diabolico id est in corde peccatoris vel in mundo crescunt. Et istæ sunt

Herba
- Criminalis iniquitatis,
- Temporalis prosperitatis,
- Corporalis fragilitatis.

Peccata.n.dicuntur herbæ,qa in istis diabolus delectať,& in ipsis pasciť,& recreať.Vñ de Behemoth dř Iob 40.Hic mōtes herbas ferunt,oēs bestiæ agri ludent ibi.Montes inquit .i.superbi. Sicut.n.quædā sunt herbæ venenosæ in quibusdā terris,sicut est Napellum, & similes, sic peccatores producunt herbas.i.opera venenosa. Figurati in seruo Helisei, q collegit herbas agrestes. Et sequiť ibidē. Mors in olla viri Dei,sicut dicitur.4. Reg.4.¶ Item mundi prosperitas dicitur herba, quia facile perit & desiccatur. Esa.15.Aruit herba,defecit semen.Prosperitas enim mundi est sicut herba

Qua mali solent lætificari,
Qua corda solent alienari,
Cuius flos cito solet siccari.

In hac igitur herba mali lætantur. Vnde malis dř Hiere.50. Exultatis,& magna loquimini,diripiētes hæreditatem meā,qm̄ effusi estis sicut vituli super herbam,& mugistis sicut tauri.In hac etiā corda mutantur.Prosperitas.n.similis est illi herbæ,quæ dř iusquiamus,quæ indiscretè comesta mentem alienat, & furorem inducit,semenq; ipsius mortiferum est,& somnū generat,atq; facit ꝯm Isid.quia.s.mundi prosperitas facit hoīem dormire per Dei, & propriæ salutis obliuionem. Mentem quoq; solet alienare per debitæ rōnis perditionē, & ipsius immutationē, furoremq; & insaniam procurat per superbiā,& elationē.Figura Dan.4.vbi de superbissimo rege Nabuchodonosor,qui in bestiā mutatus est dř sic.Alligeť inqt vinculo ferreo in herbis,quæ foris sunt.Sequitur. Et cū feris sit pars eius in herba terrę,cor eius ab humano immutetur,& cor ferę detur ei. Et est propriè figura cōtra diuites, & tyrānos,qui in herbis.i.mundi ꝓsperitatibus,vinculo ferreo.s.malę durę & obstinatę cōsuetudinis ligantur, feris.i. aliis crudelibus associantur,& in feras cū ferinis cordibus immutanť. Per hāc igitur herbā corda mutanť. Huius insuper herba. i. ꝓsperitatis flos, & pulchritudo cito,siccatur. Vnde ista comparatur carecto, de quo dř Iob 8.quod dum adhuc sit in flore, nec carpať manu ante oēs herbas arescit.

Tertio

Tertio dico, q̃ inuenitur herba cunctorum. Etenim non solum iniquitas sed prosperitas, imo etiam corporalis fragilitas dr̃ herba. Herba.n. vt cõiter, habet eẽ valde debile, de mane.n.vsq; ad vesperã siccat̃, & si in ęstate viret, in hyeme tñ mortificat̃. Sic vita humana de mane iuuentutis ad vesperam senectutis arescit. Et si in hoc mũdo virescere videat̃, hyeme tñ mortis deficit, & pallescit. ps. Mane sicut herba trãseat, vespe decidat, & arescat. Et hæc de herba sufficiant.

A **Hæreditas.** Not. q̃ hęreditas est illud ius, illa possessio, illa portio, q̃ à parentibus ad filios deriuat̃. Ius igitur hæreditariũ, & acquisitũ differũt, q̃a bona hęreditaria sunt quasi substãtialia, acq̃sitiua vero sunt quasi accidẽtalia. Hęreditas igit̃ signat possessionẽ, diuitias & portionẽ, & maxime illã, quæ de iure hoĩ debet̃, & quæ fixe, & permanenter ad hoĩem noscitur pertinere, & quæ post mortẽ ab eo expectatur. Et ideo loquendo moraliter, possumus distinguere multiplicem hæreditatem. Est enim

Hæreditas { Gratiæ, Gloriæ, Ecclesiæ. Substantiæ temporalis. Miseriæ infernalis.

Hæreditas gratiæ est summè procurãda. Gratia.n. est illa filia, de qua dr̃ Ecclesi.22. Filia prudẽs est hęreditas viro suo. Hæreditas gloriæ est summè appetenda. Ista.n. est illa de qua dr̃ in psa. Elegit nobis hæreditatem suam, spẽm Iacob, quam dilexit. Hæreditas Ecclesiæ est tute defendenda. psa. Iusti aũt hæreditabunt terram, & inhabitabunt in sæculũ sæculi super eã. Hæreditas tẽporalis est valde contemnenda. Vnde ps. Abominatus est hæreditatẽ suam, & possessionẽ suã spreuit. Hæreditas infernalis est summè metuẽda, quia sicut dr̃ Eccl. 6. Improperium & cõtumeliam malus hæreditabit. ¶ Dicamus igitur aliq̃d de bona hæreditate generaliter, hoc est dictu de successione Ecclesiæ militantis, vel ẽt Ecclesiæ triumphãtis. Et dicamus, q̃ sicut hæreditas acquiritur filijs per mortẽ patris, sic hæreditas Ecclesiæ vel gloriæ per mortẽ Christi nobis extitit acquisita. Et iõ bona Ecclesiæ dicunt̃ patrimoniũ crucifixi, eo q̃ in virtute sanguinis, & cucifixionis Christi hæreditas ista extitit nobis data, & ad nos iure hæreditario deuoluta. Iõ de ista hæreditate põt dici illud Esaiæ.65. Hæreditabunt eã electi mei, & serui mei hæreditabũt ibi. Et aduerte, q̃ sicut ad hæreditatẽ paternam admittuntur illi, qui sunt

B Legitimè procreati, Criminibus non ligati, Parentibus non ingrati.

Legitimè (dico) procreati, quia .s. spurij ad hæreditatẽ nõ admittuntur, criminibus non grauati, quia.s. criminosi & maximè lęsæ Iuliæ maiestatis hæreditate priuantur, item parentibus nõ ingrati, quia.s. propter vitium ingratitudinis hoĩes hæreditate priuari merentur, sic loquendo spiritualiter, illi debent ad hæreditatem presentis, Ecclesiæ vel cęlestis patriæ recipi, & admitti, q̃ legitime procreantur per canonicam promotionẽ, isti sunt, qui dicũtur mei. Qui criminibus nõ grauantur per sanctificã conditionem, isti sunt, qui dicuntur electi. Qui parentibus subiugantur per saluificam saluationem, isti sunt, qui dicunt̃ serui. Dico igit̃ primo, q̃ si volumus esse Christi hæredes, nos debemus esse canonice procreati, quia.s. nos debemus esse filij legitimi, nõ spurij, filij boni, non mali, filij proprij, non alieni, filij canonicè ꝓcreati, nõ symoniacè introducti, qđ oñditur, qñ dominus uos vocat [mei inquit] .i. à me geniti, & introducti. Adulteri & nõ proprij dicunt̃, qui ab alio, q̃ à proprio viro recipiunt̃. Et iõ symoniaci nõ sunt proprij filij qui à carnali affectione vel à munerũ acceptione, & non à Christi vocatione fuerunt in Ecclesia generati. Istis dr̃ Iudic.11. Hæres in domo nostra esse nõ poteris, quia de adultera natus es. Et tñ proh dolor nos possumus plangere cũ psal. dicentes. Deus, venerunt gentes in hæreditatẽ tuam, polluerũt templum sanctum tuum posuerunt Hierusalẽ in pomorum custodiã. Possumus etiam plãgere cũ Hieremia Thren.5. Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostrę ad extraneos. Hæreditas.n. nostra, quæ est Ecclesia, hodie ad alienos vertitur, & magis à peccatoribus, q̃ à iustis, magis ab illegitimis Christi filijs, q̃ à ꝓprijs, magis à malis q̃ à bonis (quod dolendum est) occupatur. Istis igitur temporibus veniunt gentes in istam Christi hæreditatem. Gentes dico .i. sine lege viuẽtes, hoc est dictum viri peccatores, legem Dei & Ecclesiam negligẽtes, à quibus proculdubio templũ Dei per diuersa peccata polluit̃, & tota ciuitas Hierusalem dissipatur. Pater enim spiritualis.s. prælatus valde debet attendere quales filios introducit, & generat in hęreditate Ecclesiæ. De Abraham.n. legitur, q̃ cum haberet filium legitimũ de vxore.s. Isaac, & filium spurium de ancilla .s. Ismael, bene cauit, q̃ spurio hæreditatem suã non dedit, sed legitimo sicut bene dr̃ Gen.21. Eijce ancillam & filium eius, non.n. hæres erit filius ancillę cum filio liberę. Sic verè cum p̃latus habeat duo genera filiorum.s. legitimos .i. sufficientes, & veros Ecclesię filios, & insufficientes in ancilla .i. in carnis affectione genitos, valde debet attendere, q̃ in hęreditate Ecclesię promoueat liberos, & nõ seruos, & illos, quibus de iure debetur ista hæreditas, non alios. cuius tñ fit contrarium, nam ꝑ peccata ecclesiasticorũ Deus permittit, q̃ ipsorum hæreditas ad manus veniat alienas. Hiere.8. Verbũ inquit domini proiecerunt, & sapientia nulla est in eis. propter hoc dabo mulieres .i. ecclesias eorum exteris, & agros eorum alienis hæredibus. Et breuiter, tales alieni subintroducti videntur velle cõtra legitimos, & bonos machinari, & Christi hæreditatem inter se diuidere & partiri, dicentes illud Mat.21. Hic est hæres venite occidamus eũ, & nostra erit hæreditas. Et in ps. Hæreditate possideamus sanctuariũ Dei in terra. Et ideo sicut videmus q̃ aĩalia mũda dicuntur habitationem immundã derelinquere, & exinde recedere, & fugere sicut dr̃ de apibus, & formicis, quæ domos suas deserunt qñ fumo, vel aliquo malo odore ipsas plenas inueniunt, sicut etiam de taxo dr̃, qui domum suam dr̃ derelinquere, qñ ipsam stercoribus vulpis inuenit maculatam. sic proculdubio Deus, qui hæreditatẽ suam, quæ est Ecclesia, videt hodie multis vitijs maculatã, & infectam, & à vulpibus ibidem habitantibus .i. à suis malis possessoribus diuersimode deturpatã ipsam vr̃ hodie reliquisse, & in manibus principum sæcularium velut extraneã dimisisse. Ibi .n. est tantus fumus superbiæ, ibi est tãtus fętor luxuriæ, ibi est tantus ardor auaritiæ, q̃ ipsam necessario Deus abominatur, & deserit, & velut extraneam respuit, & dimittit. Vnde in psal. dr̃. Iratus est furore dominus in populum, & abominatus est hæreditatem suam, & tradidit eos in manus gẽtium, & dominati sunt eorum, qui oderunt eos. Nõ sic charissimi, nõ simus illegitimi hæredes, sed legitimi, nec simus indebitè in ecclesia generati, sed à Deo iustè & canonicè ꝓcreati. (Mei inquit) vt sic de quolibet nostrum dicat illud Gen.15. Ecce vernaculus meus hęres erit. ¶ Scđo dico, q̃ si volumus eẽ Dei spirituales hæredes, nos debemus esse à vitijs liberati, q̃ ostenditur, cum dr̃. Electi. Ad hæreditatẽ.n. nõ quilibet filius admittitur, sed ille, qui à patre in testamẽto specialiter eligitur. Hæreditate etiã paterna non oẽs generaliter ditantur, sed illi solum, qui sunt persõnæ habiles, ad eam admittuntur. Et inde, q̃ est criminosi hęredes non fiunt, imo propter sua crimina ius hęreditatis & possessionis perdunt. Sic verè ad habendum hæreditatem gloriæ paradisi uel etiam hæreditatem Ecclesiæ militãtis, necesse est, q̃ simus viri electi per diuinam prædestinationem, viri sancti, non habẽtes criminum maculam seu infectionem, viri perfecti, possidentes virtutum perfectionem. Talibus.n. electis .i. viris iustis, & perfectis distribuitur hæreditas cęlestis gloriæ, & in talibus est distribuenda hæreditas militantis Ecclesiæ. Elegit enim nobis Deus hæreditatem suam spẽm Iacob, quam dilexit, sicut dicitur in psal. & ideo præcipitur Eccl.24. In Iacob inhabita, & in Israel hæreditate, & in electis meis mitte radices. Et sic notabis, quòd ad istam spiritualem vel supernalem hæreditatem Deus in testamento sacræ paginæ scribit, & eligit omnes bonos. Eligit enim ibi

Penuriæ squalore marcidos,
Constantiæ vigore solidos,
Iustitiæ tenore rigidos,
Fiduciæ feruore auidos,
Clementiæ dulcore fluidos,
Tristitiæ stupore timidos,
Sapientię fulgore splendidos,
Eloquentiæ clamore feruidos,
Præsidentiæ honore prouidos,
Patientiæ sapore stupidos,
Cõpatientiæ decore placidos,
Continentiæ pudore nitidos.

Ista.n. sunt duodecim genera bonarũ ꝑsonarũ, q̃ ad hęreditatẽ Ecclię militantis pro p̃senti tẽpore debent admitti, & qui ad hæreditatẽ paradisi finaliter admittentur. Istã igitur hęreditatẽ obtinebũt penuria marcẽtes. Iac.2. Dñs elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, hęredes fieri regni ꝓmissi diligentib. se. ¶ Itẽ constantia vigentes .s. viri solidi & fortes.

fortes.Eccl.46.¶Fortis in bello Iesus naue expugnauit insur gentes hostes,vt consequeretur hæreditatē.Item iustitia vi gentes.Esa.60.Oēs iusti in perpetuum hæreditabunt terrā. ¶Item fiducia feruentes.Esaiæ.57.Qui fiduciam habēt mei, hæreditabunt terram.¶ Itē clementia fluentes.1.Regū.10. Vnxit te deus super hæreditatem suam.vnctura.n.modestiā & pietatem designat.Vnde in psalm.Mansueti aūt hęredita bunt terram.¶ Item tristitia timentes.psal.Dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.¶Item prudentia seu sapiētia fulgentes.Eccl.4.Qui tenuerit sapientiam,vitam hęreditabit.vnde de sapiente seruo dr̄ Prouerb.17.ꝙ inter fratres hæreditatem diuidet.Item eloquentia docentes.s.boni doctores & prædicatores.2.Mach.2. Caleph dum testificatus est in Ecclesia,accepit hæreditatem. Itē digne præsidentes. Eccl.37.Sapiens in populo hæreditabit honorem.¶Itē viri patientes.psal.Sustinentes aūt dominum,ipsi hęreditabunt terram.Item viri compatientes.Esa.44. Hi sunt viri misericordiæ.Sequitur.Et cum semine illorum perseuerabit hęreditas. Itē viri continentes & innocētes. p̄s. Nouit dn̄s dies immaculatorum,& hæreditas eorū in æternum permanet. Isti igitur sunt,qui ad Christi hęreditatē debent admitti,& non ab ea deijci, & expelli.Mali vero ecōuerso de ea debēt eijci, & excludi . Sicut.n.sunt aliquæ insulæ in quibus aues immundæ intrare non possunt,sicut dr̄ de Creta,quæ est in sula maris,in quam non pōt intrare noctua neq; bubo,sic ꝓculdubio hæreditatē paradisi non intrabūt viri peccatores & immundi, nec etiam ad hæreditatem bonorum Ecclesiæ quoquo mō admitti debent vel recipi, sed ipsis debent priuari penitus & excludi.Et hoc est,quod dr̄ Ephe.5. Scitote inqt intelligentes qm̄ oīs fornicator & immundus aut auarus nō habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Non sic igitur charissimi,sed simus electi,non infecti,simus iusti,nō iniusti,simus Deo placidi & accepti,non criminibus marcidi vel despecti.Quia sicut dr̄ in psal.Iusti aūt hæreditabunt terram,& inhabitabunt in seculum seculi super eam.Et ibidem dr̄ , ꝙ mansueti hæreditabunt terrā,& delectabuntur in multitudine pacis . simus igitur criminibus non grauati.

D ¶Tertio dico,ꝙ si volumus esse hæredes dei,nos debemus esse parentibus nō ingrati,sed maioribus subiugati, ꝙ ostēditur cum dr̄. [Serui mei.] Sicut.n.filius,qui patri ingratus efficitur,& ei in necessitate seruire dedignatur paterna hæreditate priuari meretur,sic ꝓculdubio nos si Deo, & prælatis de tantis diuitijs,& beneficijs ingrati sumus,& sibi debita seruitia impēdere negligimus,pro certo ius hæreditatis paternæ perdimus & amittimus , nec ēt ad hęreditatem Ecclesiæ admitti debemus . Nos igitur debemus esse serui Dei.i.seruitijs eius mācipati,quia sicut dr̄ Esa.55.Hæc ē hæreditas seruorum domini.Et iō proh dolor,video, ꝙ in hæreditate domini,quæ est ecclesia, sunt multi, qui ipsam debent amittere, qui.s.in nullo se volunt diuinis officijs mācipare.Isti.n.sunt sicut bubones , qui intrant Ecclesiā non vt Deo seruiant sed vt oleum bibant, & vt Ecclesiam suis stercoribus maculent , & inficiant . Isti sunt ēt sicut gallinæ in æstate,quæ qn̄ repletæ fuerint & satiatæ, ad vocē clamantis dedignatur venire.Quia verè multi sunt,q̄ intrāt Ecclesiā, & bibunt oleū.i.accipiūt fructus,& distributiones,& cętera talia, ipsam tn̄ nō verenī suis stercoribus.i. suis criminibus maculare.De quibus dr̄ Hier.2. Ingressi contaminastis terrā meā, & hęreditatē meā posuistis in abominationem, quinimo statim, ꝙ tales fructibus ecclesiarum fuerint satiati,nunquā volūt amplius venire ad Deo seruiendū, sed magis curant vndiq; recedere ad spatiandū,& solatiandū.unde Hier.2.Locutus sum tibi in abundantia tua,dixisti, non seruiā.Nō sic charissimi,quia pro certo si volumus esse hæredes Dei,oportet ꝙ simus ipsius seruitores,qa sicut dictū est.Hæc est hæreditas seruorū domini. vnde in p̄s dr̄. Habitabunt ibi,& hæreditate acquirēt eā, & semen seruorū eius possidebit eā, & qui diligunt nomen eius,habitabunt in ea. Et sic igitur patet quō hæreditas paradisi vel ēt hæreditas Ecclesiæ militantis distribuitur illis, qui sunt legitimè generati per canonicā promotionem. [Mei inquit.] Illis qui nō sunt criminibus grauati per sanctificam conditionē. [Electi inquit.] Illis, qui sunt maioribus subiugati per saluificā subiectionē. [Serui inqt.] Et hæc de hæreditate seu hærede sufficiat quo ad p̄sens.Vide supra de domo,& habitatione.

Heremus.

Vide vbi desertum.Et si vis dic,ꝙ heremus locus aridus est,& desertus ab ariditate sic dictus.Et signat multipliciter in scriptura. Signat enim mundum,impium,& infernum.Heremus enim est locus sterilis,incultus,& horribilis.Et sic dico,quòd A

Mundus est aridus,& sine fructu,
Peccator est stolidus,& sine cultu,
Infernū est horridus,& plenus luctu.

Quis mundus dicatur heremus sine fructu,patet Sapi.5.vbi dr̄,ꝙ ad heremum perducet oēm terram iniquitatis eorū.s. habitatorum ipsius.ad heremum dico.i.carentiā oīum bonorum . Quis peccator dicatur heremus sine cultu, & sine cultura pęnitentiæ vel laboris,patet Eccles.6.vbi dr̄ sic. Ne extollaris in cogitatione tua sicut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiā,& folia tua comedat,& fructus tuos perdat,& relinquaris velut lignum aridū in heremo . Quis etiam infernus dicatur heremus plenus luctu,vbi.s.habitāt feræ, & vbi aīalia imbecillia à crudelib⁹ deuoranī patet Eccle.13.vbi dr̄,ꝙ venatio leonis onager in heremo, & Deut. 1.dr̄.Trāsibimus per heremū terribilem,& maximā solitudinē.In bono vero significato heremus signat statum pęnitentiæ,seu etiam hoīem pœnitentem,squalentem, & abstinentē,& fructibus diuitiarū & delitiarū carentē. Iste.n.cōmouetur per contritionē.Sap.18. Cōmotio in heremo facta est.Iste plorat per compunctionē. psal. Interrupit petrā in heremo,& adaquauit eos &c.Iste siccus est ꝑ carnis maceratione.Eccl.6.Relinqueris sicut lignū aridū in heremo. Talis igiī heremi fuit habitator beatus Ioannes, sicut dr̄ in hymno,Heremiq; cultor maximè vatū.Sufficiat quia paucæ sunt auctoritates. Vide satis plenius supra de Deserto.

Hærere.

Vide supra vbi adhærere.

Hæresis.

Not.ꝙ hęresis latinę loquendo,posset deriuari ab hęredo, ꝓ eo ꝙ hęreticus nimis hæret opinioni falsæ. Dr̄ aūt hæreticus ille, q̄ veritati fidei ex certa scientia cōtradicit. Si.n.ex ignorantia hoc faceret,dū tn̄ non esset crassa vel supina,tunc diceretur errans, & non hęreticus. Quia ſm Aug. Errare potero,hæreticus nō ero. De hæreticis igitur aliter sapientibus,q̄ catholica fides supponat,multa possunt dici,sed auctoritates deficiunt in scriptura.Et ideo transeo quia in multis materijs fit mentio de eijsdem hæreticis.Dic tamen si vis,quod hæreticus A

Solet obstinari temere credendo,
Debet euitari propere cedendo,
Debet extirpari aspere tundendo.

Primo dico,ꝙ hæretici solent obstinari credēdo tn̄, similes hirūdinibus,quę sunt aues multorū in cātu flexuū,à locis occultis oī anno veniētes.de q̄bus dicit Pli. ꝙ istæ solę inter aues domesticari nō possunt. Sic & hęretici qui occulte surgentes, multis & varijs sunt cātilenarū ambagibus flexuosi, ex quo semel ceciderūt in errorē vix aut nunquā possunt ampli⁹ reuocari,nec ad fidē domesticari,nec à suo errore corrigi vel domari.Vnde Aug.cōtra Donatistas.lib.2.dicit sic. Aliter aliquid sapere,q̄ res se habet, humana tētatio est:nimis aūt amando sententiā suā, vel inuidendo melioribus, vsq; ad p̄scindendę cōionis, condendi scismatis vel hęresis sacrilegiū peruenire,diabolica p̄sumptio est. In nullo autē aliter sapere, quam res se habet est angelica ꝑfectio.Carne itaq; hoīes sumus , sed spe Angeli Dei sumus, q̄bus similes in resurrectione futuri sumus. Quādiu igiī nō habemus ꝑfectionē Angeli,nō habeamus pręsumptionem diaboli.Isti igitur solent obstinari credendo temere.¶Scd̄o dico,ꝙ hęretici debēt euitari cedēdo ꝑpere, quia.s.taliū societas est contagiosa, sicut societas leprosorū. Dicit.n.Plinius lib.3. c.2.ꝙ est quidā fons dictus lunaris,q̄ sępius mutat locū,sed qd̄ est mirum,vbicunq; se transtulerit,pisces suos secū trāsportat & ducit. Illi aūt pisces (vt ait) sunt vatidici.Habent .n.uirtutem pręsagitiuam , & futurorum demonstratiuam. Et ideo si alicui petenti responsum,debebat bene cōtingere, cibum de manu eius accipiebant, & ei applaudebant, si vero male sibi successurū esset, cibum de manu ipsius refutabāt.Talis fons est Eccl̄ia,vbi aqua baptismalis abūdat.Ista .n.quotidie mutat loca,primō.n.fuit in oriente,in Iudea,in syria,tandē in meridie,in ægypto,& aphrica,& postea in septemtrione.i. in grecia & hibernia. Nunc vero in occidēte .s.in Italia,germania,gallia, hispania . Sed ꝓ certo iste fons veros pisces suos, s. catholicos semper portat secum . Isti

etiam

etiam pisces nunquam dimittunt fontem suum. s. Ecclesiã, seu fidem.Sciunt.n.ꝙ(sicut dr̃ Esa.50.)computrescẽt pisces sine aqua,morientur in siti.Illi vero pisces, qui non erãt sui .s.scismatici,& hæretici in illis partibus remanserunt, nec si dei,nec Ecclesiæ adhęserunt.Io.11.Oues meę vocẽ meã audiunt,& cognosco eas,& sequũtur me.&c.Et pro certo isti pisces.i.catholici viri debent habere vim discretiuã, q̃a.s.ipsi debent discernere inter bonos,& malos,hęreticos & catholicos,cibum doctrinæ nunquã debent à malis, & hæreticis recipere,sed eos potius refutare,& infortunium æternũ eisdem predicare.Bonis vero doctorib⁹ debent applaudere, societatẽ eorum sequi,& cibũ sanæ doctrinæ de suis manibus recipere. Ideo dr̃ ad Titum.3. Hæreticũ hoĩem post primam,& secundam correptionem deuita,sciens qm̃ subuersus est eiusmodi.& 1.Corin.5.dr̃. Cum eiusmodi nec cibum sumere. Isti igitur debent euitari cedendo propere. ¶Tertio dico, ꝙ hęretici debent extirpari radendo aspere.

C Sicut.n.ponit Geruasius, repertum est,ꝙ qñ vxor agni fornicatur cũ alio, q̃ cum cõpare suo,alij agni inuicẽ congregati solẽt eam verberare, & deplumare, & de suo cõsortio segregatã morti,& frigori exponere.Sic verè qñ aliqua persona à suo vero coniuge Christo fornicatur per hæresim, & errorem, & alteri.s.diabolo se coniungit, alij catholici, & maximè Episcopi,& pręlati debent contra eã insurgere, & à cõione fidelium diuidere, plumas.i.beneficia, & bona tẽporalia cõfiscare,& ab eo tollere,& eum tanquã brachiũ putridum ab Ecclesia segregare, & pęnis & doloribus condemnare. Qđ etiam propriè fiet in iudicio qñ Angeli congregati hæreticos igne perpetuo condemnabunt.Vnde de adulteris mulieribus Oolla & Ooliba dr̃ Ezec.23.ꝙ viri iusti sunt,& iudicio adulterarũ iudicabũt eas &c. Vide in titulis multis vbi fit mẽtio de hęreticis,q̃a omitto pp auctoritatũ defectũ,vide in tabula,quæ te diriget vbi quæres &c.

Heri. Vide infra in litera.N. vbi fies mentio de nudiustertius,vbi inuenies satis de Heri &c.

A **Herodes.Herodias.** Not. ꝙ cum fuerint tres Herodes prout ex dictis scripturę bene deducit magister in historia scholastica.oẽs tñ fuerũt principes impii, & crudeles,quapropter generaliter loquendo, per Herodem possumus quemcũq; tyrãnũ, & impiũ designare.Interpretatur aũt herodes pellibus glorians, vel pelliceus gloriosus,quia.s tales solent in pellibus, & in spolijs innocentium,& simpliciũ gloriari,qñ ipsas possunt rapere vel furari. Improprie ẽt in pellis suæ pulchritudine gloriantur,qñ per inanẽ gloriam in suæ carnis specie delectantur. De talibus igitur notari põt,ꝙ.s.ipsi

Dei laudes moleste tolerant,
Innocentes grauant,& lacerant,
Sanctos contemnunt,& vituperant,
Cum iniquis sese confœderant,
Ecclesiam grauant,& onerant,
Adulantes amant,& munerant,
Hos in fine demones verberant.

Dico igitur,ꝙ isti solent.Dei laudes moleste tolerare. Vnde de Herode dr̃ Matt. 2.ꝙ magis regem iudęorum adorare volentibus, & stellę miraculum referentibus,audiens Herodes turbatus est,& oĩs Hierosolyma cum illo.¶Item isti solent innocentes iniustè lacerare.vnde Matt.2.dr̃,ꝙ futurum erat,vt Herodes quęreret puerum ad perdendum eum.Ibi ẽt dr̃ ꝙ Herodes misit in Bethleem,& occidit oẽs pueros,& Matt.14.& Marci. 6.dicitur ꝙ Herodes Ioannem in carcere decollauit. ¶ Itẽ isti solent Sãctos contẽnere atq; vituperare. Vnde de Christo legitur Luc. 33. ꝙ spreuit illum Herodes cum exercitu suo, & illusit indutum veste alba. ¶ Item isti solent cũ iniqs sese cõfęderare.vnde Luc.23. dicitur ꝙ facti sunt amici Herodes & Pilatus.¶Itẽ solent ecclesia iniuste molestare.Act. 12. Misit Herodes manus, vt affligeret quosdã de ecclesia. ¶Item solent adulatores laute remunerare. vnde Matt.14. dicitur ꝙ cum filia Herodiadis saltasset, & placuisset Herodi,& simul discumbẽtibus, promisit & dimidium regni sui. ¶Item finaliter isti solent male mori, & turpiter expirare. vnde Act.12. de Herode dr̃, ꝙ percussit eum Angelus domini,& consumptus à vermibus expirauit.Istis igitur semptem rationibus possunt tyranni,& iniqui reges, & principes Herodi crudelissimo comparari. Vide si vis quomodo loquitur pulchre contra crudelitatem Herodis Ioannes Chrysostomus de Ioanne Baptista.

Hester. Cũ Hester virgo pulcherrima primo captiua postea regina fuerit. Assuero regi nupserit,iram suam placauerit,populũ suum liberauerit.& Amã populi sui hostem superauerit, & suspẽdi ꝓcurauerit,vr̃,ꝙ per Hester põt intelligi beatã virgo, vel ẽt q̃libet Christiana Sancta,vel quælibet aĩa humilis & deuota, quæ de captiuitati huius vitę ad regnũ cęlestis traducitur vbi Assuero, qui interpretatur beatificans. i. Christo beatificè iungitur, & annectitur,ita ꝙ eius precibus deuotus sibi populus liberat̃,& Amã superbus diabolus superatur.Vnde nota, ꝙ ista A

Fuit decens & speciosa,
Placens & gratiosa,
Pauens & timorosa,
Latens & pudorosa,
Fidelis & amorosa,
Stabilis & vigorosa,
Nobilis & gloriosa.

Istas.n.septem conditiones habuit Hester regina, quæ re uera debent in Sãcta muliere, vel virgine reperiri. Sit igitur decens & speciosa per puritatem. Vnde de Hester dr̃ Hester. 2. ꝙ Hester erat pulchra nimis & decora facie. ¶ Item si placens & gratiosa per honestatẽ:vnde Hester prę cęteris placuit regi & eunucho,quia & de Hester legitur Hester.2. ꝙ inter cæteras puellas placuit, & inuenit gratiã coram eo. Et ibidẽ dr̃,ꝙ adamauit eam rex super oẽs mulieres,& inuenit gratiam & misericordiam corã eo.¶Item sit pauens, & timorosa per humilitatem.Hester.14.Hester aũt confugit ad dominum,pauens periculum quod imminebat. ¶ Item sit latens & pudorosa per secreti profunditatem,quia.s.ad virginem spectat,ꝙ sit abscõdita,& secreta,& à publico reposita & remota.vnde Hester interpretatur abscõdita.vñ Hester. 14.dr̃ ꝙ deposuit vestes regias, & fletibus & luctui apta vestimẽta suscepit. ¶ Item sit fidelis & amorosa per charitatẽ sicut fuit ista Hester, quæ vt & fidẽ & amorem suũ erga populũ Iudaicũ, quẽ Assuerus à puero vsq; ad senẽ iussit deleri, ĩdicaret,cõtra regis edictũ,se morti & periculo traditurã iniussamq; regiã aulã accessurã Mardocheo promisit, & pro populo suo deprecaturã,vt habetur Hester. 4. Et sicut dr̃ Hester.6.dixit regi.Da mihi populum meũ pro quo obsecro.Magni vtiq; amoris & fidei iudicium in fœmina quę cum diuitiarũ,& imperandi flagrent cupidine,sicut de Semiramide dicit Orosius,lib.1.& de multis aliis legitur,hæc tñ contra mores fęmineos,neutro illorũ vinci potuit, nam rex ei medietatem regni, & imperij obtulit, sed populi sui amore victa vtrunq; contempsit, & Iudęis vitam & salutẽ impetrauit.¶ Itẽ sit stabilis, & vigorosa per cõstantiæ firmitatẽ,sicut fuit ista Hester,quæ vanis p̃cibus Aman flecti nequiuit,quousq; de eo factum est iustitiæ complementũ, sicut dr̃ Hester.7.quod ẽt moraliter loquẽdo, de virgine põt dici, quæ precibus & deprecationibus hostis sui.i. proprij corporis nõ debet cõsentire, sed eũ potius subiugare.¶Itẽ sic erit finaliter nobilis, & gloriosa per æternam fœlicitatẽ, sicut de Hester dr̃ Hester.1.ꝙ placuit regi super oẽs mulieres, & posuit diadema regni sui super caput eius. Vnde de finali gloria istius põt dici illud Hester.5. Induta est hester regalibus vestimentis,& stetit in atrio domus regiæ. Vide figuras de Hester in multis locis dispersis in hoc opere &c.

Heu Not.ꝙ heu si sit simplex, vr̃ interiectio dolentis, si vero sit triplex,vt cum simul dr̃,heu,heu,heu,tũc vr̃ interiectio admirantis.Iusti.n.dolent, & stupent,& verba seu signa doloris & stuporis ẜm,ꝙ res exigit manifestãt. Dico igitur breuiter ꝙ heu siue sit simplex, siue triplex dicatur,ꝙ cum dr̃,ad maiorem assertionem dr̃ heu. Est enim A

Signum { Desolationis, Miserationis, Aemulatiõis, Detestationis, Admiratiõis, Dubitationis, Formidatiõis,

Dico igitur primo,ꝙ heu signat desolatiue seu lamẽtatiue, q̃a.s. hõ qñ sentit se miserũ atq; tristẽ, & uidet p̃sentẽ vel timet futurã cãm miserię,& doloris prædesolatione solet dicere heu,& dolorem tali signo vocis demonstrare.Dolet enim homo & desolatur

Qñ { Videt statum damnabilẽ, Sentit locũ horribilem, Perdit fructũ amabilem.

Dolet(dico)seu desolat̃ dicẽs heu pp miseriã noxij status, q̃a.s.qñ hõ videt,& considerat,ꝙ status suus,tã corporaliter, q̃ spũaliter est malus,valde debet dolere, & dicere heu sicut faciebat, illa uidua.2.Reg.13.quæ dicebat.Heu q̃a mulier vidua ego sum,mortuus est.n.vir meus.Dolet ẽt, & desolat̃ homo dicens

cens heu propter angustiam anxij loci, sicut videlicet qñ se videt detentum, & incarceratum in loco sterili, & horribili, & vili, & à patria relegatum, & cũ feris, & latronibus sociatum. Sic dolent iusti in via.i.in mundo isto, vbi sunt banniti, & elõgati à patria, & vbi impiis hoĩbus sunt cõiũcti, & bonis oĩb. spiritualibus priuati. Sic dicebat in persona talium Dauid in Psal. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, habitaui cũ habitantibus cedar, multũ incola fuit aĩa mea. Dolet insuper, & desolatur hõ dicens, heu propter carentiam proprij fructus, qui.s.hõ multũ tristatur, qñ pdit socios, filios & amicos. Sic etiam spiritualiter iustus tristatur, & desolatur, qñ Deum & sanctos, qui filij & socij sui erant per gratiam (iuxta illud verbum Matt.12. Quicunq; fecerit voluntatẽ patris mei, qui in cœlis est, ille frater meus, & soror, & mater mea est) à se per peccatũ sentit fieri alienos. Et sic desolabat Thobias Thobię.20.pro filio à se absente dicens. Heu me fili mi, vt quid te misimus peregrinari lumẽ oculorũ nostrorũ? Sic desolari et, & tristari debent patres spirituales.i. prælati, qñ
B filios.i.subditos vident per peccatũ mortuos, & cõsumptos sicut de propheta à leone occiso dr.3. Re.13. Planxerunt eũ, heu heu mi frater. Patet igiẽ quõ heu signat desolatiuè. ¶ Secundo dico, ꝙ heu signat miseratiuè seu compassiuè. Hõ.n. de miseriis alienis debet contristari, & eisdem cõpati & flebiliter misereri, dicens illud Iudic. Heu me filia mea, decepisti me, & ipsa decepta es. Et sic loquebatur miserando Ezechiel videns seuera Dei iudicia erga populũ, dicens sic Ezech.9. Heu heu heu Dñe Deus, ergo ne disperdes omnes reliquias Israel, effundens furorem tuum super Hierusalẽ? & Ezec.11. Heu, heu, heu dñe Deus, consummationẽ tu facies reliquiarum Israel? Quamuis.n.iusti conforment voluntatem suã voluntati diuinæ, compatiuntur tñ qñ vident contra alios Dei iudicia seueriter infligenda, sicut de Samuele legitur, ꝙ plorabat saulẽ præ compassione, pro eo ꝙ dñs abiecerat eum.1. Reg.16. Sumitur igitur heu, vt dictum est, miseratiuè, seu cõpassiuè. ¶ Tertio dico, ꝙ heu sumitur emulatiuè seu vindicatiuè. Ille.n.qui zelat & appetit vindictam inimicorum, dicit heu, sicut dñs dicit Esa.1. Heu cõsolabor sup hostibus meis, & vẽdicabor sup inimicis meis. ¶ Quarto dico, ꝙ heu sumiẽ detestatiuè. Ille.n.qui de re abominabili & displicenti loquitur, consueuit cum indignatione dicere heu. Et ideo Ezech. 6.dicitur. Percute manum tuam, & allide pedem tuũ, & dic
C heu ad oẽs abominationes malorum domus Israel. ¶ Quinto dico, ꝙ heu sumitur quandoq; admiratiuè, quia.s.quotiẽs homo videt rem insolitam atque nouam, magnam, mirabilem, & stupendam, solet dicere heu. Et sic miratur homo

De { Suprema Dei potentia,
Seuera Dei iustitia,
Occulta Dei prudentia seu prouidentia. }

Homo igitur dicit heu, considerans Dei potentiã. Et sic loquitur Hieremias, dicẽs Hierem.32. Heu, heu, heu dñe Deus, ecce tu fecisti cęlum, & terrã, & fortitudine tua magna. & Num.24. Heu quis victurus est qñ faciet Deus? Item homo dicit heu, considerans Dei iustitiam. Ex consideratione.n. iudiciorum & occultę iustitię diuinæ solet oriri admiratio, seu stupor. Sic videbatur admirari Hieremias propheta de hoc, ꝙ Deus videbatur ordinasse punitionem malorum dato, ꝙ eis pax publicè ꝑmitteretur, dicẽs sic Hier.4. Heu, heu, heu, ergo ne dñe decepisti populum istũ dicens, pax erit uobis, & ecce puenit gladius vsque ad animam? Item homo dicit heu, considerans Dei prouidentiam, seu eius occultam prouidentiã. Et sic 4.Reg.3.vbi dr, ꝙ exercitus triũ regum videbantur pp aquę carentiam cõsumpti, sed diuina prouidentia ad preces Helisæi remediauit, qui aquas cõtra spẽ oĩum procurauit, dr per regẽ Israel sic. Heu, heu, cõgregauit nos Deus tres reges, vt traderet in manu Moab. Sic igiẽ dico, ꝙ heu sumitur qñq; admiratiuè. Sexto dico, ꝙ heu qñq; sumitur dubitatiuè seu formidatiuè. Sic dicebat ille puer Helisæi vidẽs exercitũ regis Syriæ missum ad capiendũ magistrũ suum, dicens 4.Reg.6. Heu, heu, heu, domine mi, quid faciemus? Sic ergo patet, ꝙ heu est interiectio dubitatiua, detestatiua, admiratiua, idignatiua seu æmulatiua, miseratiua, & desolatiua. Vide sup.in ꝓlogo. De A, a, a.

A Hic aduerbium loci

Nota, ꝙ illud aduerbiũ hic, quod est aduerbium loci, semper significat certum locũ, sed moraliter loquendo, inueniunẽ bona & mala loca, ergo in bono sumiẽ & in malo. Et primo dico, ꝙ hic signat in bono, qa.s.per hic potest intelligi omnis locus vtilis, virtuosus, & bonus. Est enim vnum hic interius in conscientia, & est aliud hic exterius in Ecclesia, & hic superius in patria,

Hic in { Corde est locus secretus,
Ecclesia est locus cõpletus,
Cœlo est locus quietus. }

Primo igitur dico, ꝙ hic ẽ locus secretus, habilis ad cõtemplandũ, quia.s.viri contemplatiui solẽt venire & intrare ad istud hic.i.ad secretum conscientiæ, exemplo Heliæ, qui in monte Dei Oreb mansit in spelunca, & post egressus stetit in monte coram dño, sibiq; dictum est. Quid hic agis? Rñdit. zelo zelatus sum &c.3.Reg.19. Quia.s.illi, qui sunt in isto hic .i.in spelunca profundæ conscientiæ meditantes, & stant corã dño in culmine eminentiæ contemplantes, possunt dicere, ꝙ ipsi sunt hic pro domo dñi zelantes, & Deum videntes & considerantes. Genes.16. Hic vidi posteriora videntis me. Posteriora.n. Dei sunt ipsius humanitas, suiq; futuri iudicij seueritas, & Paradisi fęlicitas, quia.s.posterius euenient in futurum, quæ.s.in isto hic.i.cõscientia debent videri, & contẽplari.1. Reg.9.ca. Num hic est videns? responderunt, hic est. Hic est igitur locus secretus, habilis ad contemplandũ. ¶ Secundo dico, quòd hic est locus completus, vtilis ad habitandum. Et iste est locus Ecclesiæ & religionis, statusque gratiæ & perfectionis. Nam hic est locus

Expectationis alta sperantibus,
Requietionis pacem amantibus,
Liberationis mala timentibus,
Dispensationis bonis egentibus,
Eruditionis parum scientibus,
Adorationis Deum quærentibus,
Castigationis culpas horrentibus,
Peregrinationis ad cęlum volantibus,
Longæ mansionis perseuerantibus,
Meditationis considerantibus,
Introductionis pro hospitantibus.

Igitur de isto hic, i. de statu Ecclesiæ, religionis, vel gratiæ dico, ꝙ hic ẽ locꝰ expectatiõis, qa .s. hic oportet viuere in spe & patientia, & expectare beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei. Ad Titum. 2. Vnde Abrahã ascendens in montem legitur dixisse duobꝰ pueris suis Gen.22. Expectate hic cũ asino. Asinus.n.patientiam designat, quia.s.Abraham.i.Christus, qñ montem Paradisi ascendit, in spe & expectatione & patientia pueros & seruos suos viuere persuasit. Marci.24. Sustinete hic. ¶ Item hic est locus liberationis. Hic.n.liberatur hõ de periculo dãnationis æternæ, per fidem & charitatẽ, quod bene figuratũ est C Gen.19. vbi Loth audiens Sodomam perituram, dixit domino. Non possum (inquit) saluari in mõte, est ciuitas hic iuxta parua, ad quam possum fugere, & saluabor in ea. quia ꝓ certo in monte eminentiæ huius mundi non est salus, sed in parua ciuitate, quę est hic iuxta.i.in religione vel Ecclesia militãte. ¶ Item hic est locus reqetionis In statu.n.mundi vel peccati nõ est nisi labor, in statu vero Ecclesię, vel religionis, vel gratiæ est pax, iõ cuilibet qetẽ mentis amanti, dr illud Ruth. 4. Declina parumper, & sede hic, & 4.Reg.2. Sede hic, qa dñs misit me. Sedere.n. quietẽ signat. ¶ Item hic est locus dispensationis, quia.s.hic sunt prælati, qui bene meritis dispensant beneficia, & curati, q pęnitentibus dispensant sacramentorũ remedia, & Deus & sancti, qui cunctis dispensant gratiarũ, & virtutũ suffragia.1.Corintio.4. Hic iam quæritur inter dispẽsatores, & fidelis quis inueniatur. ¶ Item hic est locus eruditionis. Et iõ figuraliter dr Io.6. Est puer vnus hic, qui habet quinq; panes hordeaceos, & duos pisces. Puer.n.est Christꝰ, qui hic in Ecclesia administrat egentibus, & communicat quinque panes, idest, scientiam quinque librorum Moysi, & duos pisces idest scientiam Euangeliorum, & Epistolarũ noui testamenti. ¶ Item hic est locus adorationis.1.Regum.1. Steti coram te hic orans. ¶ Item hic est locus castigationis, qa hic debet homo coercere, & corrigere suos vagos, & deuios appetitus. Iob.38. Hic cõfringes tumentes fluctus tuos. ¶ Itẽ hic est locus peregrinationis, quia.s.ciuitas ista non est manens, sed transiens de hoc mundo ad patrem. Hebræ.13. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. ¶ Item hic est locus longæ mansionis, quia hic, scilicet in loco determinato, & certo, scilicet in claustro, & in religione, & fide oportet perseuerare vsque ad mortem, nõ per mundum, & mundi negocia diuagare. 3. Regum.2. Non egrediar, sed hic moriar. & Exodi.24. Expectate hic donec reuertar. Vnde de bene perseuerantibus dicitur Matthæ.16.

Sunt aliqui hic ſtantes, qui non guſtabunt mortem donec videant filium hominis in regno ſuo.¶ Item hic eſt locus meditationis, ſeu conſiderationis. Ideo dr̃ Lucæ.23. Suſtinete hic, & vigilate.¶ Item hic eſt locus introductionis, quia.ſ.iſta eſt via, & porta ad eundum in cęlum. Geneſ.28. Vere non eſt hic aliud niſi domus Dei, & porta cęli. Patet igĩ, ꝙ eſt quidã locus cõpletus, vtilis in habitandũ.¶ Tertio dico, ꝙ eſt hic locus quietus, & nobilis ad cooperandũ ſeu ad ſoporãdũ vel dormiẽdũ. Et iſte eſt locus paradiſi, qui eſt vnum hic, vbi eſt perfecta requies. In mundo.n. non eſt requies, ſed labor. Ideo bene dr̃ Michę.2. Surgite & ite, quia non habetis hic requiẽ. Sed certè in paradiſo eſt hic quietis, iuxta illud Io.16. In mũdo preſſuram habebitis, in me aũt pacem. Ideo de tali hic.i. de quiete Paradiſi dr̃ in Pſal. Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Sic igitur patet, quòd

D hic ſignat locum quietum, locum completum, locum ſecretum. Et ſic ſignat in bono.¶ Sed adhuc dico, quòd hic ſignificare poteſt in malo, & ſic dico, quòd hic

Signat { Cor impium, / Mundum deuium, / Infernum anxium. }

Primus eſt locus tumultuoſus, quẽ dñs ſolet fugere. Cor.n. impij quaſi mare feruens, quod quieſcere nõ valet. Eſa.57. De Chriſto vero conſtat, ꝙ factus eſt in pace locus eius, & habitatio eius in Syõ. Pſal.57. Et ideo in tali hic.i. in corde impio non põt Chriſtus pacifice requieſcere, vel manare. Matth.24. Si dixerint, ecce hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite credere, quia oportet primum hæc fieri &c. Mar.16. Surrexit, nõ eſt hic. Et certe male, qa homo põt ſibi dicere illud Io.11. Dñe ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus. Secũdus eſt locus defectuoſus.ſ. mũdus, cui vir iuſtus debet cedere. Et merito, quia pro certo per opera virtuoſa mundus nõ colitur. Mat.20. Quid hic ſtatis tota die ocioſi? Imo quilibet iuſtus ibi grauatur, & contemnitur. Gẽ.40. Hic innocens in lacum miſſus ſum. Et ideo non mirũ ſi finaliter veniat ad cõfuſionem, & ad exiliũ deducatur, quia ſicut dr̃ Matt. 24. Non relinquetur hic lapis ſuper lapidem. Et propter hoc dñs in ſcripturis conſulit, ꝙ iſte deſeratur, & ꝙ à bonis hoĩbus cõtemnatur. 3. Reg.19. Quid hic agis Helia? &c. ſicut ſupra. & Thob. 14. Nolite manere hic filij, dirigite egreſſus veſtros, ut exeatis hinc, video.n. ꝙ ſua iniquitas finẽ dabit ei. Deridendo ẽt loquĩ contra mundi habitatores, dicens Eſa 22. Tu quis hic, aut quaſi quis hic, quia excidiſti tibi hic ſepulchrum? &c. Subiungit. Ecce aſportari te faciet dñs, ſicut aſportatur gallꝰ gallinaceus &c. Expone &c.¶ Tertius eſt locus tẽpeſtuoſus.ſ. infernus, à quo debet quiſq; metuere. Et merito, qa ibi eſt labor & miſeria. Micheę.2. Non habebitis hic requiem. Ibi eſt fames, & penuria. Vnde damnatus qlibet põt dicere illud Lucę.15. Quanti mercenarij in domo patris mei abũdant panibus, ego aũt hic fame pereo. Sic igitur patet quomodo hic aduerbium in bono ſignat, & in malo.

A **Hic pronomen** Nota, ꝙ illud pronomen hic eſt pronomen demonſtratiuũ & eſt nomen ſingularitatis ſignificatiuum. Et iõ per iſtud ꝓnomen hic, põt ſignificari quilibet vir perfectus, q eſt in ſciẽtia, & moribus præ alijs ſingularis, & qui rõne ꝑfectionis, & ſanctitatis eſt alijs ſpeculabilis, & exẽplaris. Demonſtrantur .n. per hic, alijs res mirabiliores, res excellentiores, res inſolitiores, ſeu rariores, & nouiores. Et ideo vir perfectus põt dici hic, quia pro certo nihil ipſo mirabilius. Vnde de ipſo dr̃ Eccl.31. Quis eſt hic, & laudabimus eum? fecit.n. mirabilia in vita ſua, qui probatus eſt in illo, & perfectus inuentus ẽ. Itẽ viro perfecto nihil excellentius, excellit.n. alios in ſcientiarũ & morum virtute, & quantitate, vt de iſto hic dicatur illud Lucę.1. Hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabitur.¶ Itẽ viro perfecto nihil inſolitius, rarius, ſeu nouius. Et ideo de tali hic poteſt dici illud, quod dictum fuit viſa nouitate ſignorũ, & miraculorum paſſionis Chriſti Lucæ.23. Vere hic hõ iuſtꝰ erat. Et propter hoc de tali hic.i. de tali viro perfecto ſic demonſtrabili, ſic ſpeculabili, ſic ſingulari, ſic exemplari, poſſumus breuiter exponere illud, quod dicitur Io.6. Hic eſt vere propheta. In quibus uerbis oſtẽditur, quòd homo poteſt dici hic, hoc eſt dictu, virtutis demonſtrabilis, & ſingularis, triplici ratione, ſcilicet quando habet

Conſtantiæ vel permanentiæ fortitudinẽ,
Facundiæ vel eloquentiæ rectitudinem,
Prudentiæ vel ſapientiæ limpitudinem.

Iſta.n. tria faciũt hoĩem ſpectabilẽ, demõſtrabilẽ atq; clarum.ſ. permanentiæ fortitudo, quod oſtenditur, cum dicitur, hic eſt. Eloquentiæ certitudo, quod notatur in aduerbio vere. Sapientiæ limpitudo, quæ notatur, cum dicitur [ꝓpheta.] Vir enim perfectus debet habere

Conſtantiam ſine vanitate vel varietate,
Facundiam ſine falſitate,
Prudentiam ſine ruditate,

¶ Debet enim habere.

Conſtantiã perſeueratiuã. [Hic eſt inquit.]
Facundiã certificatiuam. [Vere inquit.]
Prudentiã cõſideratiuã. [Propheta inquit]

Primo igĩ dico, ꝙ ſi volumꝰ eẽ hic, i. viri demõſtrabiles ſingulares & exẽplares, nos debemus habere conſtantiæ fortitudinem, quod oſtenditur, cum dr̃, hic eſt. Ille.n. veraciter dicitur eſſe, qui ꝓpter exteriora accidentia neſcit deeſſe. Iſtud.n. verbum ſum, es, ſm̃ grammaticos eſt ſubſtantiuum verbum, ad denotandum, ꝙ ipſe eſt ad modũ ſubſtantiæ, qui propter mutationem accidentium nõ variatur. Quia.ſ. ille, qui ſpiritualiter vult eſſe, nunquã propter accidẽtium tribulationẽ vel tẽtationẽ debet ab eſſe morali deficere vel ceſſare, ſed ſemper in bono cõſtare, & ꝑſeuerare, qđ oñditur cum dr̃, hic eſt, quod eſt præſentis tp̃is, ad denotandũ, ꝙ nos debemus eſſe ſemper, & continue, & ꝑſentialiter exiſtentes, & in bono perſeuerantes, exẽplo primę materiæ, quę eſt inuariabilis incorruptibilis, & immutabilis. Quanq̃.n. formæ & accidentia, quibus ipſa ſubſtat varientur, alterenĩ, & corrumpanĩ, ipſa tñ ſemper eadẽ manet, nec quoquo modo corrumpitur, vel mutatur. Quia pro certo vir perfectus ſemper debet eſſe in bono conſtans, perſeuerans, incommutabilis & æternus. Et quamuis forma ſua exterior, hoc eſt dictu, ſua proſperitas temporalis, ſua ſublimitas ſæcularis, ſua etiã ſanitas corporalis varietur, multiplicetur, mutetur, vel per tribulationem pœnitus deſtruatur, ipſe tñ propter hoc nõ debet mutari vel deficere, nec per peccatum à bono ſtatu reſiſtere ſed ſemper in bono perſeuerare & perſiſtere. Sicut.n. dr̃ Prouer. 12. Non contriſtabit iuſtũ quicquid ei acciderit. ita ꝙ de eſſentia.i. de perſeuerantia talium poteſt dici illud Pſal. Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficiẽt. Hic eſt igitur. Et nota, quòd talis debet exiſtere & perſeuerare

In { Fraternitate & amicitia, / Humilitate & innocẽtia, / Aequalitate & iuſtitia. }

Debet (dico) perſeuerare in amicitia & fraternitate, vt de ipſo dicatur illud 2. Matt.15. Hic eſt fratrum amator, qui multũ orat pro populo. Debet ẽt permanere in humilitate, & innocẽtia, vt de ipſo dicatur illud, qđ de Chriſto Matthæi.3. Hic eſt filius meꝰ dilectus. Debet ẽt ꝑſiſtere in iuſtitia ſeu æqualitate, vt de ipſo dicatur illud Luc. 23. Vere hic homo iuſtus erat. Sed heu proh dolor, vr̃ hodie, ꝙ multi ſunt, qui tali eſſentia, exiſtẽtia, ſeu ꝑſeuerantia ſunt carentes. Nõ.n. habent eſſe duratiuum, ſed defectiuũ. Non habent ſtatum exiſtentem, ſed deſiſtentem. Non ſtatũ ſtabilẽ, ſed mutabilẽ. Iſtud patet inter mũdanos amicos, qui perſeuerãt in proſperitate, deficiũt tñ in aduerſitate. Iſtud patet inter alios mundanos, qui ſunt innocentes & humiles in tẽpore paupertatis, ſunt vero ſuperbi & iniqui tẽpore proſperitatis. Iſtud ẽt patet generaliter inter oẽs inconſtãtes, & leues, qui ſi qñque ſunt iuſti, occaſione modica fiunt iniuſti. Oẽs.n. iſti habent eſſe debile, & nõ durabile, modo.n. ſunt, modo non ſunt, modo apparent, modo diſparent, mõ exiſtunt, & modo deſiſtunt. Iſti ſunt ſicut ſtellæ, quæ dicũtur cometæ, quæ ſunt ſtellæ tẽporales, nõ æternales, ſtellæ fluidæ, nõ ſolidæ, ſtellæ apparentes, non exiſtentes. Iſtæ.n. videntur ſtellæ, & nõ ſunt, ſed ſunt quædam impreſſiones aeris, quæ ad tempus veniunt, & ad tẽpus recedunt, quia ſicut dr̃ Apocalip.2. Iſti ſunt illi, qui ſe dicunt Iudęos, & non ſunt, ſed ſunt ſynagoga ſathanę. Quia ꝓculdubio tales hoĩes incõſtantes faciliter mutantur, & variantur, & de bono ad malũ, de ueritate ad mendacium commutantur, vt de talibus dicatur illud Eſa.41. Ecce vos eſtis ex nihilo, & opus veſtrum ex eo quod non eſt. Et ideo de falſa apparentia talium, & de falſa apparentia hypocritarum, qui recte videntur eſſe, & non ſunt, põt deſpectiue dici illud Eſaię.22. Tu quis hic, aut quaſi quis hic, quia excidiſti tibi hic ſepulchrum? Tales enim falſi amici, hypocritæ & falſi humiles non poſſunt dici hic, ſed quaſi hic, nõ poſſunt dici quis, ſed quaſi quis, quia ſcilicet iſti vt dictum eſt, non habent exiſtentiam, ſed ſolum apparentiã, & hoc eſt, quod ſequitur. Quia exciderũt ſibi hic ſepulchrũ. Sepulchrum enim, quod eſt pulchrum exterius, interius vero

vero vile & fœtidum,signat vitiũ hypocrisis & cuiuscunq; simulationis,quę.s.exterius est pulchra per siccã apparẽtiã, interius vero est vilis,& turpis per malã & falsam existẽtiã. Quia.s.tales mali sunt in intentione, sed bonis assimilantur in apparentia,similes miluis, qui in rostro & pluma sunt similes auibus prædalibus,nõ tñ in efficacia,vel virtute, quia .s.tales in pluma.i.in habitu,& conuersatione,in rostro.i.in verbis,& locutione,bonis viris & fidelib⁹ amicis sunt similes,nunquã tñ in virtute & perfectione. De talibus igitur dr̃ Io.9.qđ dicebatur de cęco nato. Alij dicebãt,qa hic est,alij aũt dicebant,non,sed similis est ei. Non sic charissimi, Non habeamus est,& non,nõ habeamus accidẽs,sed subiectum, non apparentiã,sed existentiã. vt de quolibet.s. dicatur hic est,vt sic dicatur illud Io.1.Hic est vere Israelita,in quo dolus non est. Patet igitur,ꝙ si volumus esse demonstrabiles,
D singulares & exẽplares, nos debemus habere existentiæ seu permanentiæ firmitatẽ.[Hic est inquit.¶ Secũdo dico, ꝙ si volumus esse hic.i. viri demonstrabiles, singulares & exemplares,nos debemus habere eloquẽtiæ certitudinẽ[verè inquit.]Istud vero aduerbium verè, est affirmatiuũ & certificatiuũ,quia.s.ad hoĩem perfectũ pertinet verè, certè firmiter & infallibiliter loq. Sicut.n.sanctitas debet esse talibus in intentione, sic veritas in locutione, vt eis dicaẽ illud Iudic.8.Oĩa,q̃ locutus es,vera sunt,& nõ ẽ in sermonibus tuis vlla repræhensio. Rostra.n.auiũ rapaciũ sunt curua & acuta,rostra vero auium mãsuetarũ & simpliciũ sunt plana, & recta. Ad denotandũ,ꝙ sicut rostra,& ora rapaciũ, & malorũ sunt curua ꝑ falsitatẽ,sic rostra & ora bonorũ,& simpliciũ debẽt esse recta,& plana per veritatẽ.vñ Prouer.8. Aperientur labia mea,vt recta ꝓdicent, veritatẽ meditabiẽ guttur meũ. De tali igitur hic.i.de tali eloquentiæ veritate põt dici, qđ de Apolline dr̃ Act.18. Hic erat edoctus viã dñi,& feruens spiritu loquebaẽ ea,q̃ sunt Iesu. Sequitur. Hic igitur fiducialiter agebat in synagoga. Habeamus igitur eloquen-
E tiæ certitudinẽ.¶ Tertio dico,ꝙ si volumus esse hic,habeamus sapiẽtiæ limpitudinẽ. Propheta inqt. Propheta.n.est ille,q tractat,& cogitat de rebus secretioribus,superioribus futuris,& occultioribus,& signat virũ sapientẽ, & prudentẽ, qui.s. de rebus futuris & occultis.s.de pœnis inferni, de gaudijs Paradisi,de terrore iudicij,de offensa Dei, de vilitate peccati,de vanitate mũdi,de fragilitate corporis humani solet cogitare,& cõsiderare,meditari pariter,& tractare. Ista est igiẽ vera prophetia, quæ cogitat de rebus absentib. nõ de præsentibus,de occultis,nõ de manifestis,de ęternis, non de mũdanis. Et sic de tali poterit dici illud Io.6.Hic ẽ vere ꝓpheta,qui venturus est in mũdũ.& Mat.21.dr̃. Hic ẽ Iesus ꝓpheta à Nazareth Galileæ. Talis.n.hodi per singularitatẽ perfectionis, dr̃ Iesus.i.saluatus per benignitatẽ cõpassionis,dr̃ propheta per sagacitatẽ discretionis, dr̃ à Nazareth,qđ interpretatur floridus,per formositatẽ conuersationis,dr̃ esse de Galilea, quod interpretaẽ volubilis, ꝑ celeritatẽ bonæ operationis. Sic igitur patet charissimi, ꝙ ille, qui vult esse hic.i.vir spiritualis,demõstrabilis & exemplaris,perfectus & singularis, debet habere sapientiã cõsideratiuã,Eloquẽtiã certificatiuã,Existentiã perseueratiuam. Et Breuiter tali huic,q.s.sic est demõstrabilis atq; clarus, solet dñs pacẽ concedere,tutẽ defendere,& bona tribuere,cęlo recipere,honorẽ pandere, saluum efficere, Mariæ iungere. Deus.n.talibus pacẽ concedit. Mat. 10. Pax huic.¶ Itẽ tales dñs iuuat & defendit,& bona eis tribuit. Matt.20. Volo & huic nouissimo dare sicut & tibi. Itẽ istum dñs in cęlum introducit. Io.10. Huic ostiarius aperit. Item istum dñs honorari facit. Luc.14. Da huic locum. Et finaliter ipsum dñs saluat,& in Paradisum deducit. Luc. 19. Hodie huic domui salus facta est. Et ipsum beatæ Virgini associat, & coniungit, qa sicut dicitur Lucę.18. Huic erat soror nomine Maria.

A **Hæc** Nota, ꝙ illud ꝓnomẽ hæc sicut & hic signat singularitatẽ,& excellentiam virtuosam, est.n.pronomen demõstratiuũ,& per cõsequẽs exẽplaris excellentię & euidentię designatiuũ. Siue igiẽ referaẽ ad beatã Virginẽ, vel ad quãcunq; sanctã,siue ad supernã lętitiã,& ciuitatem, põt breuiter notari, ꝙ istud pronomen hæc in scriptura signat quandam excellentiã singularẽ in materia de qua agitur. Et iõ possum dicere, ꝙ istud pronomen hæc significat

Personæ bonitatem,
Cordis iocunditatẽ,
Vitę singularitatem,
Cœli fœlicitatem.

Primo ergo dico,ꝙ signat Personæ bonitatẽ,& singularitatẽ, q.a.s.hæc est fęminini generis, nominatiui casus numeri singularis. Sic ista sancta,de qua agimus, fuit fęmina per pietatem. Nominatiua per famositatem. Singularis numeri per vitæ, & famæ excellentiæ moralitatẽ. Et iõ de tali hæc canit Ecclesia illud,quod virginibus dr̃. Hæc ẽ virgo sapiẽs,& vna de numero prudentũ, q̃ secũ acceperũt oleũ, & ornauerũt lãpades suas. In quibus verbis Ecclesia commendat tales,s.

A { Sagacitate, Pietate, Castitate. }

A sagacitate dico,quia hæc est virgo sapiens,& vna de numero prudentum. A pietate ẽt, quia hæc est virgo sapiens, q̃ acceptis lampadibus sumpsit secũ oleum in vasis. [A castitate.] Vnde hæc est,quæ nesciuit thorũ in delictis, habebit fructum in respectione aiarum. Et iõ breuiter de perfectione istius hæc.i. istius sanctæ põt exponi illud Ezech.1. Hæc erat visio discurrens in medio quatuor aialiũ,splẽdor ignis & de igne fulgur egrediens. In quibus verbis aduerte quatuor rões, quare ista potuit dici singularis,demõstrabilis, & exemplaris.s.quia ista bona sedulitate occupatur,qa hęc erat visio discurrens, firma stabilitate roboratur, quia hæc erat in me.4.animalium,feruenti charitate inflammabatur, quia ignis.s.lucenti venustate decorabatur,quia dicebatur ignis,splendor & fulgur,quia.s.semper lucet hæc operando fuit oĩmoda, quia discurrens hæc perseuerando fuit solida, qa in medio hæc diligendo fuit feruida,quia ignis hæc cõuersando fuit lucida,quia fulgur & splẽdor. Fuit igitur ista obediens & operosa, discurrẽs,similis Marthæ, quæ satagebat circa frequens ministerium. Lucæ 10.& Gen.2. Hæc vocabitur virago,quæ dr̃ à virtute. Act.9. Hæc erat plena operibus bonis.¶ Item hæc fuit firmiter residẽs & virtuosa, qa fuit in medio. illud.n. quod est in medio, magis est firmum. Psal. Hæc mutatio dexteræ excelsi. Io.19. Hæc ẽ mater tua. Item hæc fuit feruens & amorosa.4.Reg.8. Hęc est mulier, & hic est filius eius. Amor.n.denotatur in filio.¶ Item hęc fuit lucens & luminosa. Sapi.7. Est.n.hæc speciosior sole. Et bñ speciosior,qa.s.in ipsa resplẽduit iustitiæ firma sanctio. Leuit.7. Hæc est lex clementiæ,dulcis vnctio. Exod.7. Hęc ẽ vnctio Aaron.& Mat.27. Mittens.n.hæc mulier hoc vnguẽtum in corpus meũ,ad sepeliendũ me fecit.& Marci.12. Vidua hæc pauper plus oĩbus misit. Munditiæ pura lotio. Vnde de Susanna dr̃ Dan.13. ꝙ egressa est hæc cũ duabus puellis,vt.s.lauareẽ in pomerio. Decentiæ pulchra rõ, quia.s.sicut dr̃ Ruth.1. Hæc est illa noemi,quæ.s.interpretatur pulchra. Vide prosecutionẽ istius auctoritatis in diuersis.s. discurrens,supra de titulis currere,& discurrere. In medio,supra vbi cherub,in illo verbo ubi dr̃. In medio lapidum ignitorum. vide vbi fulgur,& fulgor vel in tabula. Patet igitur, ꝙ istud pronomen hęc signat personę bonitatem.¶ Scđo dico,ꝙ signat cordis iocunditatẽ, seu gratiæ vel lætitiæ claritatem. Vnde de sapientia dr̃ Sapi.7. Hæc speciosior est sole. Et 10. Hæc venditũ iustũ non dereliquit. De gratia vero dr̃. 1.Pet.2. Hæc est gratia ꝑ Deum. De lætitia vero dr̃ in Psa. Hæc est dies, quam fecit dñs,exultemus & lætemur in ea. Et breuiter si per hæc intelligatur Ecclesia vel religio, iuxta illud Exod.12. Hæc est religio phasę,vel ẽt status gratię, sapientiæ vel gloriæ, dic, ꝙ hæc est locus peregrinationis. Gen.47. Ad peregrinandũ in terrã hanc venimus. Est loc⁹ salutis,& promissionis. Gen.15. Semini tuo dabo terrã hãc. Est visionis & contemplationis. Exod.3. Vadã,& videbo visionem hanc magnã. Est locus amoris & dilectionis. Iudic.14. Hanc mihi accipe,quia placuit oculis meis. Est locus iustitiæ & perfectionis. Gen.7. Te vidi iustum corã me in generatione hac. Est locus cõstantię & liberationis. Iud.6 Vade,in hac fortitudine tua liberabis Israel. Signat igitur hæc gratiæ,vel Ecclesiæ libertatẽ. Tertio dico,ꝙ signat vitæ singularitatẽ.s.statũ perfectionis, sicut ibi Esa 30. Hæc est via, ambulate in ea,neq; declinetis ad dexterã, neq; ad sinistrã. Quarto dico,ꝙ põt significare cęli fęlicitatẽ. Vnde pro certo istud pronomen hæc prædicatur sępissime de ciuitate. Ecclesiæ militantis & etiam triumphantis. De militante.n. canimus. Hæc est domus domini firmiter ędificata &c. De Ecclesia uero triumphante dicitur Io.17. Hæc est vita æterna.¶ Et nota,ꝙ ista dicitur hæc, idest clara & demonstrabilis propter multitudinem rationum, scilicet propter

Perfectam iucunditatem,
Completam amœnitatem,
Quietem tranquillitatem,
Immotam securitatem,
Honestam societatem,
Inuentam fœlicitatem.

Est enim ibi locus perfectæ iocunditatis, ita q illi, qui sunt ibi, dicũt illud Psal. Hæc est dies, quã fecit dominus, exultemus, & lętemur in ea. ¶ Item ibi est locus completæ formositatis. vnde Thre.2. Hęccine est vrbs perfecti decoris, gaudium vniuersæ terræ? ¶ Itẽ ibi est locus quietæ tranquillitatis. vnde Psal. Hęc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo, qm̃ elegi eam. ¶ Itẽ ibi ẽ locus æternæ securitatis. vnde Soph.2. Hæc est ciuitas gloriosa habitans in confidentia. ¶ Itẽ ibi est locus honestæ societatis, ibi.n. non sunt nisi sancti & iusti. Gloria.n. hæc est oĩb⁹ sanctis eius. Vñ Psal. Hæc porta domini, iusti intrabunt per eam. ¶ Item ibi est locus inuentæ fertilitatis vel fęlicitatis. Vnde sancti possunt modo dicere illud Thren.2. En hęc est dies, quã expectabamus, inuenimus & vidimus. Sicut.n. laborãs, qñ inuenit requiem, famelicus, qñ inuenit panẽ, operarius, qñ inuenit mercedem, obsessus, qñ inuenit pacẽ, solent gaudere, & diem illam plurimum cõmendare, sic sancti in patria, vbi pro certo inueniunt requiem, & tranquillitatem, panem, & facietatem, mercedem, & vtilitatem pacẽ, & securitatem, perfecte exultant, & quia talem locum inuenerunt, summè iucũdãtur, & gaudẽt. Et breuiter de hæc.i. de ciuitate ista & de eius opulẽtia, & fęlicitate dr̃ Esa.54. Hæc est hæreditas seruorum domini. & in Psal. Hæc est generatio quærentium dñm. De mundi vero prosperitate vel de mundana iniquitate, q demõstrari posset per ꝓnomẽ hæc, allega illud Dan.4. Nõne hæc est Babylõ illa magna? De impietate etiam dr̃ Zacha.5. Hæc est oculus eorum. Et de fine talium dr̃.1. Macha.13. Hęc prospectum habebat in ꝑceps. Ista est igitur terra, de qua est egrediendum. Gen.31. Surge egredere de terra hac, & Gen. 19. Oẽs qui tui sunt, educ de hac vrbe. Et merito, quia.s. dominus contra hmõi est indignatus, propter quod alibi est fugiendũ. Hiere.33. Abscondam faciem meam à ciuitate hac, quia.s. ista cõdemnata est ad venundandũ, & destruendũ Luc.19. Et quidẽ in hac die, quæ ad pacẽ tibi, sed venient dies, in quibus nõ relinquent in te lapidem &c. Et sic igitur patet, qũo illud pronomen hæc põt in fęminino genere magna, & mirabilia designare.

A

Hi.Horum His.Hos

Not. q sicut de hic dictũ est, ita & illud pronomen hi qñq; sumitur relatiuè, quandoq; demonstratiuè. Et sic dico, q moraliter loquendo, dici & p̃dicari põt, de impijs, & de iustis. Impij.n. sunt relatiui per malã malorũ imitationẽ, & malã sui ad malos relationẽ, applicationẽ & cõformationẽ. Boni vero & iusti sunt relatiui, quia Deũ solent imitari. Demonstratiui ẽt quia per suam vitam clarã & honestam possunt alijs tanquam regula, & exẽplũ demõstrari. Igitur de malis qualiter dicũtur hi, & qualiter malos imitantur, & qualiter propter suã vitã horribilem, & infamẽ alijs digito demonstrãtur, possum notare, q hoc est, qa

Discordiam per mundum seminant,
Iactantiam pompose fulminant,
Constantiam rumpunt & terminant,
Munditiam fœdant & inquinant,
Seuitiam inferni ruminant.

Mali.n. discordiã solent seminare. Nam quia hi pacẽ oderunt, & contemnunt (Psalm. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus) ideo aliorum pacem diripiunt, & distingunt. Thren.7. Ab his diuisæ sunt insulæ gentium. Gen.10. Itẽ isti hi iactantiam solent fulminare. Tales.n. vt cõiter pomposi sunt, & superbi. Psal. Hi in curribus, & hi in equis, nos aũt in noĩe dñi inuocabimus. ¶ Item tales hi constantiã solent terminare, seu etiã nõ seruare, quia.s. mali parum perseuerant in bono. Lucæ.8. Hi radices non habent, quia ad tẽpus credunt, & in tempore tẽtationis recedunt. ¶ Item tales hi munditiam solent inquinare.s. per luxuriã. Vnde isti sunt illi, qui descendunt in lacũ.i. immunditiã & fętorẽ. Figurati in illis, de quibus dr̃ Luc.8. q hi sunt, qui à solicitudinibus.i. peccatis, & diuitijs & voluptatibus suffocãtur. Ezec.31. Detrahe multitudinẽ Aegypti ad terram vltimã cum his qui descendunt in lacum. Et iõ breuiter dico, q tales hi.i. tales, qui taliter sunt per enormem, infamem & malam vitam demõstrabiles interni sæuitiã, miseriã, seu tristitiam solẽt perpetuo ruminare, ipsamq; experiri realiter & tentare. Vñ de dãnatione taliũ dr̃ Ezec.32. Omnes hi incircuncisi dicuntur, quia ipsorum superfluitas, & vitia nunquam per pœnitentiæ, vel disciplinæ sarculum resecantur. Et ideo non mirum si damnationis gladio feriuntur. vnde Sapi.6. Iudicium durissimum fiet his. Patet igitur qũo mali dicuntur hi. ¶ Si vero vis notare. Boni etiã dicuntur hi, pro eo.s. quia sunt bonorum imitatores, & in se demõstrabiles, & spectabiles &c. dic, q de talibus dr̃ Roman.8. quòd quicunq; spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Vnde de talibus his.i. de talibus filiis potest dici illud Io.1. q Deus dedit potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus &c. sed ex Deo nati sunt. Et si vis dicere de talibus his, dic, quòd isti

Habent veritatis splendorem limpidum,
Tenent charitatis amorem feruidum,
Seruant æquitatis tenorem rigidum,
Orant deitatis dulcorem placidum,
Habent honestatis fulgorem splendidum.
Habent securitatis auctorem solidum.

Tales igitur hi in cognoscendo sunt valde limpidi.1. Tim.4. His, qui cognoscunt veritatem, oĩs Dei creatura bona. ¶ Itẽ diligendo sunt valde feruidi. Rom.8. Diligentibus Deũ oĩa cooperantur in bonum, his qui ẜm propositũ vocati sunt sancti. ¶ Itẽ isti iuste agendo sunt valde rigidi. Psal.35. Et iustitiã tuam his, qui recto sunt corde. ¶ Itẽ isti Deum rogando sunt valde prouidi.2. Timo.2. Sectare iustitiam, fidem, charitatẽ & pacem cum his, qui inuocant dñm corde puro. ¶ Itẽ isti honeste viuendo sunt valde fulgidi. Lucæ.1. Illuminare his, q in tenebris, & in vmbra mortis sedent. Item isti securè manendo sunt valde solidi, quia.s. semper habent Deũ iuxta se ad auxiliandum paratum. Psal. Iuxta est dñs his, qui tribulato sunt corde &c. Sed ꝓ certo de malis his dr̃ contrarium, quia.s. isti pacẽ dissipando sunt valde auidi. Psal. Cum his, qui oderunt pacẽ, erã pacificus. Et ideo isti æternè lugendo erunt valde stupidi, quia sicut dr̃ Sap.6. Iudicium durissimũ fiet his, qui præsunt. Et ista de his, & Hi sufficiant.

A

Hyems.

Cum hyems sit tempus frigidum, & humidum, variis impressionibus obnoxiũ, & subiectum, notare possum, q in bono signat & in malo. ¶ Et sic nota, quòd in scriptura reperio primo in bono hyemem

Latentem & solitariam,
Stringentem & necessariam,
Sedentem & secretariam.

In bono.n. significato dico, q prima hyems latet in conscientia timorosa. sed secũda scatet in penitẽtia rigorosa, vltima patet in opulentia gaudiosa. Dico igitur primo, q in scriptura reperit̃, hyems timorosæ conscientiæ, quia re vera cõscientia viri iusti, hyemi cõparatur. Sicut.n. in hyeme abundat algor ingens, dolor pungens, humor vngens, cãdor iungens, vapor vrgens, feruor vigens, & nitor exurgens, sic cõstat, q in bona cõscientia nos sentimus algorem ingentem, hoc est, frigus diuini timoris, nos sentimus dolorem pungentem, hoc est, ictus contriti stuporis, nos sentimus humorem vngentem, hoc est, fletus deuoti męroris, nos sentimus candorẽ iungentẽ, hoc est, decus precati pudoris, nos sentimus vaporẽ vrgentẽ, hoc est, flatus spũs ualoris, nos sentimus feruorẽ vigentem, hoc est, ęstus ambitus amoris, nos sentimus pingentem nitorẽ, hoc est, virtus ornatus decoris. Istæ sunt.n. bonæ conditiones hyemis.i. cõsciẽtiæ viri iusti. Quia igitur deficientibus auctoritatibus uocalibus non possem cõa concordare, hoc solũ allego, q de tali hyeme.i. de cõsciẽtia iusti viri põt dici illud Hier.36. Rex sedebat in domo hyemali mense nono, & posita erat corã eo arula plena prunis. Rex.n. Christus in tali conscientia stat, & sedet, quẽ mensis nonus.i. nouẽ Angelorũ numer⁹ circunsidet, & astat, & quẽ arula & prunæ.i. feruor charitatis visitat, & frequẽtat. Hęc est igitur hyems virtuosæ conscientiæ. ¶ Secundo dico, quòd inuenitur hyems rigorosæ pœnitentię, quæ.s. est

Turbida per mortis meditationem,
Frigida per diei trepidationem,
Nuda per culpæ reuelationem,
Hirta per pœnę satisfactionem,
Arida per carnis macerationem.

Et breuiter pœnitẽtia ẽ hyems post cuius transitũ sponsa.i. aĩa vocatur ad gloriã, & qua præcedente, per sponsum trahitur ad coronam, dicentem illud Canti.2. Iam hyems transijt, himber abiit, & recessit, surge amica mea, & veni. Ista est ẽt nichopolis, quę interpretatur germinãs, de qua Apostol⁹ ad Tit.3. dicit. Festina ad me venire nichopolim, qa ibi statui hyemare. Ista ẽ ẽt illa hyems

de qua

de qua dr Mat.24. Videte ne fiat fuga vestra in hyeme.Hęc est igitur hyems rigorosæ pęnitentiæ.Tertio dico, ꝙ inuenitur hyems gloriosæ permanētiæ.Vita.n.æterna hyemi cõparatur,quia.s.post labores æstatis homo solet in hyeme q̃escere,& fructibus in æstate recollectis in hyeme perfrui, & vtilitatem recipere de campis, ad domum se recolligere, circa ignem versari, & in viribus naturalibus plus valere. Sic vere dico,quod in hyeme futuræ vitæ nos

A laborum leuamur ictibus,
Præmiorum gaudemus fructibus,
Supernorum sedemus domibus,
Charitatis ardemus ignibus,
Aeternitatis vigemus viribus.

Et breuiter de cęlo, vel de Paradiso pōt dici illud Esaia. 18. Volucres & oēs bestię terræ super eum hyemabunt.Sic igitur patet,quomodo inuenitur hyems timorosa,rigorosa,& gaudiosa.Et sic sumitur in bono. ¶ In malo vero dic, quòd in scriptura reperiť

C

Hyems { Culpæ latentis, / Vitæ præsentis, / Pœnæ sequentis.

Hyems culpæ est sterilis, carens virtutibus fructuosis:hyems vitæ est mobilis vigens laboribus tediosis:hyems pœnæ est flebilis, stridēs oneribus luctuosis.De hyeme culpæ,quæ est sterilis,carens virtutibus,dicitur Io.10.ꝙ Christus non inuenit ficus in arbore,quia hyems erat,propter quod ei maledixit, & aruit. De ista dicit Apostolus.2.Timoth.4. Festina ante hyemem venire.De hyeme vitæ seu præsentis miseriæ,quæ est labilis & plena laboribus,dicitur Gen.8.Aestas & hyems non requiescent.De hyeme vero pœnæ,quæ est flebilis,subiacens oneribus,dicitur Amos.3.Percutiet dominus domum hyemalem.Sufficit,quia paucæ sunt auctoritates

A

Hilaritas.

Not.ꝙ in scriptura reperiť hilaritas tpalis,q̃ est vana,& trāsitoria,hilaritas spiritalis, quæ est sana, & meritoria, hilaritas supernalis quæ est plena,& saluatoria. Primo est hilaritas mundanorū, qui lætantur in superfluis.Exēplo assueri,de quo dr Heste.1.ꝙ cū factus esset hilarior, & vino incaluisset post nimiam potationē,præcepit introduci reginam vasthi ad denotandum, ꝙ talis hilaritas luxuriam excitat,& vinolentiā diligit & ꝓcurat.Talis igitur superflua hilaritas viris prudentibus ꝓhibetur Eccl.7.Filiæ tibi sunt, serua corpus illarū,& nō ostēdas vultum tuū hilarem ad illas . Filiæ sunt subditi imperfecti,quibus.s. pater.i.prælatus nunquā debet vultū nimis familiarē aut hilarē ostendere, ne forte contingat ipsos p̄ cōfidentiā veniæ,ad peccandū procliuiores esse.Ista est igitur hilaritas mundanorum,qui lætantur in superfluis.Scđo dico,ꝙ est hilaritas perfectorū,qui lætantur proficuis.Viri.n. perfecti in oibus operibus suis se ostendunt hilares atq; lætos,siue cōtingant prospera, siue aduersa. Vnde Eccl.26.Diuitis aūt, & pauperis cor bonū,oi tpe vultus illorū hilaris, quasi diceret,siue contingāt diuitiæ,siue accidant paupertates,sup tñ in ipsis vultus hilaris debet esse.Istud aūt potissimè debet esse,qñ quis alteri benefacit,quia.s.ille, qui alteri dat grām & beneficiū,semper debet vultum hilarē ondere, vt sic gratiā quam impendit, possit per adiūctā lætitiā plus augere.vnde Eccle.35. In omni dato tuo hilarē fac vultū tuū. Et Rom.12. Qui miseretur in hilaritate.Quia pro certo sicut dicit Apostolus 2.Cor.9.Hilarē datorem diligit Deus. Ista est igitur hilaritas perfectorū , qui lætātur in proficuis. ¶Tertio dico,ꝙ inuenitur hilaritas beatorū,quæ lętatur in perpetuis.Beati.n.semp sunt hilares,nunquā tristes. Et hoc quia hilarem regē continuè cōspiciunt,à quo vitam perpetuam apprehendūt.Prouer.16.In hilaritate vultus regis,vita,& clementia eius quasi imber serotinus.Transeo,q̃a paucæ sunt auctoritates. Vide de gaudio,lætitia,iocunditate.

A

Hymnus.

Nota, ꝙ hymnus signat lætitiā,canticū, gaudiū,seu laudē. Et vr̄, ꝙ hymnus deriuationē habuit ab hinnitu,q̃ est sonus, & vxor equorum,signās lætitiam eorundem.Hymnus igitur,vt cōiter, semper signat in bono.Et sic notabo,quòd in scriptura reperio

Hymnū { Precum & orationis, / Laudum & confessionis, / Voti & promissionis, / Gaudij & exultationis, / Beneficij & gratiarū actionis.

De hymno orationis dr̄.3.Re. 8.Audi hymnū & orationē, q̃ seruus tu⁹ orat corā te.De hymno cōfessionis dr̄ in Psal. In hymnis confitemini illi.De hymno voti, & ꝓmissionis dr̄ in Psal.Te decet hymnus Deus in Syon,& tibi reddetur votum in Hierusalē.De hymno gaudij,& exultationis dr̄ in Psa.Hymnus oībus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquāti sibi. De hymno vero gratulationis seu gratiarū actionis dr̄ in Psal. Hymnū cantate nobis de canticis Syon. Et Marci.14. dr̄,ꝙ Christus cum Apostolis post cęnā hymno dicto exierūt in montem olieuri.Et breuiter,istud est verum,ꝙ viri iusti debent spirituales hymnos psallere, & se in canticis spiritualibus occupare.vnde Col.3.dicitur sic.Sitis inquit cōmouentes in psalmis vosmetipsos,& hymnis & canticis spiritualibus in gratia cantantes in cordibus vestris domino.

A

Hircus.

Nota ꝙ hircus est aīal pilis hispidum , carne marcidum,vultu toruidum,carne fętidū,capite cornutum.Sic vere dic spiritualiter, ꝙ hircus signat viros hispidos per squalorē pniæ,viros aridos per tenorē abstinentiæ viros toruidos per rigorē excellentiæ viros fętidos per horrorem immunditiæ viros cornutos seu rigidos per terrorem violentiæ.Sic igitur dicam,ꝙ hircus in bono signat viros pęnitentes,& abstinentes,iustos,rigidos & excellentes.& sic bene supponitur in pluribus locis scripturę ꝙ hircus domino offerebatur,& ꝙ sacrificium pro peccato optimū, & congruum habebatur,sicut patet Leui.4.& 9.& 16.vbi.s.de hirco pro peccato oblato,& alio in desertū missõ fit mentio.Ad denotandū, ꝙ virorum iustorū quidā pro alijs se morti obtulerunt,sicut martyres in fide nostra fecerūt,& sicut apud Romanos Curtius & duo Decij,qui se ꝓ legibus & exercitu,& pro salute populi dijs manibus deuouerūt, & mortē voluntarij incurrerunt, vt dicit Val.Maxi. lib.5.ca.6.Vnde ēt dicit Dauid in Psal.Offerā tibi boues cū hircis.Offerret pro peccato hircum caprarū. Quidam ēt se à mundi cętibus abdicauerunt,& in deserta solitarij recesserunt, & ibidem dño seruierunt, sicut.s.fuerūt eremitæ,in solitudinib.& in speluncis errantes,quorū dignus non erat mundus.Heb.11.Et isti pro certo sunt illi hirci,de q̃bus dr̄ Deut.32. ꝙ Deus dedit filijs Israel,vt sugerēt mel de petra &c.& hircos cum medulla tritici, & sanguinē vuæ biberēt meracissimum. Patet igitur,ꝙ hircus signat in bono.¶ Sed adhuc dico,ꝙ qñq; signat ī malo.Et sic nota, ꝙ hircus oculis ardet,carne fœtet,carnibus pollet per superbiā. Et ideo breuiter sicut patet in scriptura hircos .i. peccatores dominus abominatur, & eorum conditionē, & vitā mirabiliter detestatur.Vnde ipse est,qui dicit Esa.1.Holocaustum arietum,& adipem pinguium,& sanguinem vitulorū,& agnorum,& hircorum nolui.Expone &c.Vnde in Psa.dr̄. Nunquid manducabo carnes taurorum, & sanguinem hircorū potabo?quasi diceret,nō,imo sicut ibidem dicit.Non accipiam de domo tua vitulos,neq; de gregibus tuis hircos.Tales igitur hircos dominus non acceptat,sed eos potius punit atrociter,& condēnat.Pone figurā de hirco cum vnico cornu,in quo erant oculi,& q̄uo ventilabat vndiq;. Danielis.8.Et expone cōtra malos principes & prælatos sicut alibi. Vnde contra tales dicit dn̄s cōminando illud Zacha.10. Super pastores iratus est furor meus,& super hircos visitabo.Sic igitur patet q̄uo hircus in bono sumitur & in malo.

Hodie.

Nota, ꝙ hodie signat tempus præsens . Et iō generaliter per istud aduerbium possunt intelligi illa,quæ in pręsenti habent fieri,& sic pōt significare

Promptam hominis volūtatem,
Aeternam cęlorum fęlicitatem,
Breuem huius vitæ veritatem.

Signat(dico)promptā hominis voluntatem, quia.s. homo nō debet expectare vsque cras si potest benefacere hodie,iuxta illud Psal.Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra.Signat æternam cœli fœlicitatem. Tota.n.æternitas non est nisi vnum hodie,tota.n.simul, non nouit præteritum nec futurum.Vnde in Psa.dicitur. Dominus dixit ad me,filius meus es tu, ego hodie genui te.Latroni ętiā dictū est Lucæ.23. Amen dico tibi, hodie meū eris in Paradiso. ¶Item signat humanæ ætatis breuitatem seu veritatem, q̃a .s.nihil habemus de vita nisi illud, quod habemus hodie.Secundum.n.Senecam,futurum tempus nec dum est præteritum,mors iam tenet, præsens quoq; tempus cum morte diuidimus.Et ideo dicitur Ecclesiastici. 10. Hodie est rex, & cras morietur.Et de peccatore dicitur.1.Machab.2.Gloria peccatoris quasi stercus,& vermis,hodie extollitur,& cras nō inuenietur. In persona etiam cuiuslibet mortui dicitur

cuilibet nunc viuenti illud Ecclesiastici. 38. Memor esto iudicij mei, sic.n.erit & tuũ, mihi heri, & tibi hodie. De isto tñ triplici hodie possumus aliquantulum loqui. Dico igiẽ, ꝙ est unum hodie, quod est bonũ voluntarium, & meritorium, vnum hodie, quod est vanum transitorium, & dãnatorium, vnum hodie, quod est summum, & permansorium

B & saluatorium.¶ Dico igitur primo, ꝙ est vnũ hodie, quod est meritoriũ, & istud est promptitudo voluntatis ad bonũ & perseuerantia in statu gratiæ. Status.n.gratiæ designatur per hodie, quia hodie signat tẽpus pñs, nihil aũt præsentat hoĩem Deo nisi gratia, peccatum vero nõ sic, quia absentat hoĩem à Deo, & ideo nõ posset per hodie ꝓpriè designari. vnde figura Iudicũ. 19. vbi socer legiẽ dixisse leuitæ. Mane apud me hodie &c. & dr̃ ibi, ꝙ manendo cũ eo, salus fuit cũ vxore, statim aũt qñ recessit, vxor eius fuit stuprata & extincta. Sic vere deus dicit nobis, ꝙ maneamus cũ eo hodie.i.ꝙ sibi nosipsos per gratiã ꝑsentemus, & ꝙ in gratia perseueremus, & ꝙ prompti sibi ad obediẽdũ sine procrastinatione fiamus. Deu.29. Vos statis hodie cuncti coram dño. Et Iud. 19. Quæso vt hodie hic maneas. Si igitur sibi obediuerimꝰ sine periculo erimus. Si vero istud hodie contempserimus, à gabaonitis.i. à demonibus corrumpemur, & vxorem nostrã, i. aĩam amittemus. Iõ bñ cõsulit scriptura Deut.6. dicẽs. Timeamus dñm, vt bene sit nobis cũctis diebus, sicut est hodie. Igitur taliter accipiendo hodie, dico, ꝙ nos debemus

Hodie {
- Nos deo confęderare,
- Nociuis exonerare,
- Diuina considerare,
- Cõstanter perseuerare,
- Feruẽter Deum orare,
- Lętãter obtemperare,
- In bonis exuberare,
- Exemplis illuminare,
- Honores recuperare.

Igiẽ dico, ꝙ in tali hodie, .i. in statu gratiæ hõ Deo cõfęderatur. Deu. 27. Hodie factꝰ ẽ populi dñi. & Deu.26. Dñm elegisti hodie, vt sit tibi deus, & dñs elegit te hodie, ut sis ei populus peculiaris. Ipse.n. dicit illud Lucæ. 19. Hodie in domo tua oportet me manere.¶ Itẽ in tali hodie hõ nociuis exoneratur.s. peccatis & terrenorum affectu. Deut.2. Tu trãsibis hodie terminos Moab.i. mũdum vel peccatũ. Exod. 13. Hodie egredimini mense nouarum frugũ.¶ Item in tali hodie quicquid est veri, cõsideratur. Deut. 11. Cognoscite hodie, q̃ ignorant filij vestri.¶ Itẽ in tali hodie forti aĩo perseueratur. Hier. 1. Ego quippe dedi te hodie in ciuitatẽ munitã, & ĩ columnã ferreã, & in murum æneum, & præliabuntur aduersum te, & præualere nõ poterunt.¶ Item in tali hodie feruenter Deus oratur. vnde Deut.30. Inuoco hodie cęlum & terram. & 3.Re.8. Seruus tuus erat coram te hodie, vt sint oculi tui aperti.¶ Itẽ in tali hodie mandatis obtẽperatur. vnde illud Psal. Hodie si vocẽ eius audieritis. & illud Deut. 7. Custodi ergo præcepta, & cerimonias atq; iudicia, q̃ ego mando tibi hodie.¶ Item in isto hodie bonis operibꝰ exuberatur. Prouer.7. Victimas ꝓ salute deuoui, hodie reddidi vota mea. ¶ Itẽ in isto hodie populus illuminatur.s. per bona documenta, & exẽpla maiorũ. Vnde ipsis perfectioribus dr̃ Deu. 1. Vos estis hodie sicut stellæ cęli. & Exod.19. Sanctifica eos hodie & cras. ¶ Itẽ in isto hodie hõ remuneratur, & ẜm merita honoraẽ. Hier. 1. Ecce constitui te hodie super gẽtes, & regna &c. Patet igitur, ꝙ est vnũ hodie, qđ est bonũ voluntariũ, & meri

C toriũ.¶ Scđo dico, ꝙ est vnũ hodie, ꝙ est vanũ, & trãsitoriũ. Et sic signat præsentiam humanæ vitæ, de qua supra satis tetigi, & pñtiam mundanæ calamitatis & prosperitatis. Et de ista figuratur Matt.16. vbi dr̃, ꝙ cum cęlum mane rubicũdũ vr̃, hodierna tempestas figuratur. Hodie inquit erit tempestas, rutilat.n. triste cęlum. Quia pro certo decor, & rubor prosperitatis hodiernæ non est nisi vnũ signũ tempestatis futuræ. Deuter.30. Prædico tibi hodie, ꝙ pereas. Et nota, ꝙ hodie præsentis prosperitatis, & iniquitatis, est vnum

Hodie {
- Breuis durationis,
- Vilis conditionis,
- Grandis subuersionis,
- Duræ vexationis,
- Tristis conclusionis.

Dico igiẽ, ꝙ istud hodie habet breuẽ durationẽ. Quia si de vita mortali loqueris, scriptũ ẽ Eccl. 10. ꝙ hodie ẽ rex, & cras morietur. Si de mundi gloria loqueris, scriptum est. 2. Reg. 16. Heri venisti, hodie compelleris nobiscum egredi. Si de instabilitate peccatoris loqueris, scriptũ est Eccle.20. ꝙ hodie fęneratur q̃s, & cras repetit.¶ Itẽ istud hodie habet vilem conditionem, oẽs.n. subijcit seruituti. 1. Reg.25. Hodie increuerunt serui, q̃ fugiunt dños suos. Et Nee.9. Ecce nos ipsi hodie serui sumus.¶ Itẽ istud hodie habet grandẽ subuersionem. Cor.n. malorũ auersum est à dño, contra illud Deut.29. Ne forte sit hodie inter eos vir, aut mulier, aut tribus, cuius cor auersum est à dño.¶ Item istud hodie habet duram vexationẽ, quia.s. abundant opera crudelia, & horribilia, sicut patet de illis matribus, quæ dixerant proprios filios deuorare, dicentes. 4. Reg.6. Da mihi filiũ tuũ, vt comedamus eum hodie, & filiũ meũ comedamus cras. Tale vero pc̃tm̃ fit adhuc hodie inter impias matres.i. inter tyrannos ecclesiasticos, & mundanos, de filijs. i. de subditis deuorãdis. Et iõ sequiẽ, ꝙ istud hodie habet tristẽ cõclusionẽ, q̃a .s. ignis inferni erit finis taliũ. Mat.6. Fœnũ, qđ hodie ẽ, cras in clibanum mittitur. Patet igitur, ꝙ est vnum hodie, qđ est vanum, transitoriũ, & dãnatoriũ.¶ Tertio principaliter dico, ꝙ est vnum hodie, qđ est summum, & permansoriũ, seu saluatorium. Et istud est ciuitas & gaudium. Paradisi, & pęnitentia fęlicitatis æternæ. Et nota, ꝙ istud est vnum hodie

Quo {
- Destruitur omnis calamitas,
- Restituitur fœlix hæreditas,
- Constituitur regni sublimitas,
- Distribuitur superna claritas,
- Retribuitur merita bonitas,
- Instituitur perfecta charitas,
- Rite colitur vera iocunditas,
- Tuta redditur vitæ securitas.

Dicam igiẽ, ꝙ istud hodie est vnum tẽpus liberationis, q̃a .s. ibi cessat oẽ opprobriũ atq; malũ. Iosuæ. 6. Hodie sustuli à te opprobrium Aegypti. ¶ Itẽ est tẽpus restitutionis 2. Re. 16. Hodie restituet mihi dñs Israel regnum patris mei.¶ Itẽ est tẽpus exaltationis. Iosuæ.3. Iosuæ incipiã te exaltare corã populo meo. Et Hier. 1. Hodie constitui te super gentes & regna.¶ Itẽ est tempus reuelationis, quia.s. ibi vr̃ Deus facie ad faciem. Leui.9. Hodie dñs apparebit vobis. Et illud. Hodie scietis, q̃a veniet dñs, & mane videbitis gloriã eius. ¶ Item est tempus retributionis. Zach. 9. Hodie quoq; annuncians duplicia reddam tibi.¶ Item est tẽpus fęderatiõis seu dilectionis. Vnde illud Luc.23. Hodie mecũ eris in Paradiso. Itẽ est tempus exultationis. 2. Reg.6. Quã gloriosus fuit rex Israel hodie &c. ¶ Item est tempus saluificationis, seu saluationis. Luc. 19. Hodie huic domui salus à deo facta ẽ, eo ꝙ & ipse filiꝰ sit Abrahæ, & hæc sufficit de tract. hodie.

Holocaustum.

Not. ꝙ holocaustum erat qđdam genus sacrificij, qñ.s. tota hostia dño offerebatur, & incẽdebatur, ita ꝙ nihil sacerdoti aut parti reseruabatur, sed totũ dño immolabatur. Et iõ holocaustum dr̃ ab holon, quod est totum, & cauma, quod est incendium, quasi totũ incensum. Igitur dico, ꝙ holocaustum in bono sumitur & in malo. In bono.n. signat pectora, quæ charitatis ignibus totaliter inflãmanẽ corpora, q̃ deitatis vsibus totaliter dedicantur, opera, q̃ bonitatis legibus, totaliter moderantur. Ista sunt.n. spiritualia holocausta, q̃.s. Deus acceptat, & q̃ iustus soli deo dedicat, & nulli alteri diuidit aut dispensat. Vnde 3. Reg.8. Sanctificauit rex mediũ, atrij interioris, & fecit holocaustũ. Medium.n. atrij est mediũ cordis, quod.s. debet esse sanctificatũ, vt holocaustum bonarũ cogitationum occupationum, & operationum ibidem digne valeat esse factum, iuxta illud Eze.46. Faciet holocaustũ dño quotidie. Sed ꝓ certo iam vr̃ verificari illud Dan.3. Nõ est in tẽpore hoc princeps, & proppheta, & dux neq; holocaustum, neq; sacrificium, neq; oblatio, neq; incẽsum, neque locus primitiarum coram te. Expone. Et rõ est, quia re vera sicut dr̃. 1. Mac. 1. Misit (.s. Antiochus) nuncios suos in Hierusalẽ, qui prohiberent holocausta, & sacrificia & placationes fieri in templo dei, & celebrari sabbatum, & dies solẽnes. Quia re uera Antiochus, i. diabolus mittit hodie in Hierusalem.i. in christianitatem nuncios suos, i. vitia quibus mediantibus in templo Ecclesiæ, vel cordis humani fieri holocausta bonorum operum ꝓhibet, & impedit, sabbataq; .i. mentis quietem, & spiritualem requiẽ inde tollit. Non sic, sed offeramus domino spiritualia holocausta.i. totam mentem, totum corpus, & tota opera nostra domino offeramus, & nos totos diuinis voluntatibus immolemus, iuxta illud Psalm. Holocausta medulla offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boues cum hircis. Patet igitur, quomodo holocaustum sumitur in bono.

Sed

¶Sed adhuc dico, ꝙ quãdoq; accipitur in malo. Et sic dico, ꝙ holocausta significat mẽtes, personas vel opera, quæ diabolo, mundo, vel carni pęnitꝰ dedicant̃, & quæ in malis vsibus totaliter occupantur. Talibus.n.holocaustis Deus non delectatur, sed ipsa potius detestatur. Psa. Vtiq; holocaustis nõ delectaberis. Et Esa. 1. Holocausta arietũ, & adipem pinguiũ, & sanguinẽ vitulorũ, & agnorũ, & hircorũ nolui, incẽsum abominatio ẽ mihi. Et Hier. 6. Holocaustomata vestra nõ sunt accepta, victimæ vestræ non placuerunt mihi. Patet igitur, qũo holocaustũ in bono sumitur, & in malo. Transeo breuiter. Vide de hostia, victima, sacrificio, oblatione.

A **Homo.** Nota, ꝙ hõ multipliciter accipit̃ in scriptura. Accipitur qñq; naturaliter, quandoq; spiritualiter. Homo.n.habet naturaliter naturam cæteris fragiliorem, quia sicut dr̃ Psalm. Verũtamen vniuersa vanitas oĩs homo viuens. Homo etiam spiritualiter habet naturam nobiliorẽ, quia.s.habet naturam participem rõnis. Vnde in Psal. Dñe, quid est homo, ꝙ memor es eius, aut filius hoĩs, quia reputas eum? Sequitur. Omnia subiecisti sub pedibus eius &c. Generaliter igitur per hominem potest intelligi

Vir { Nobilis & virtuosus, / Fragilis & vitiosus, / Flebilis & luctuosus. }

Et ideo ꝭm istum triplicẽ modum aliquid de quolibet disseramus. Dicamus igitur primo, ꝙ per hominem intelligitur vir nobilis, & virtuosus, quia sicut homo est aĩal naturaliter perfectissimum, sic debet esse spũaliter sanctissimum, & virtuosissimũ. Sicut .n.videmus, naturaliter loquẽdo, humana natura in multis est priuilegiata. Quia sicut dicũt Pli. & Soli. Caput hoĩs crinibus tegitur, status hoĩs sursum erigitur, occisor hominis sanguine proditur, gladius occidens à recto flectitur, figura hoĩs in rebus pingit̃, potestas hoĩs à feris percipit̃, virtuti hoĩs fulmine parcitur, & sexus hoĩs aquis distinguit̃, naturæ hoĩs verbũ coniungitur, & oĩs dignitas cunctis ꝑficit̃. ¶Constat.n. ꝙ solus hõ habet caput capillis velatũ, & aliud corpus nudũ. ¶Itẽ cõstat, ꝙ solus hõ inter aĩalia erectus incedit. ¶Itẽ si qs occidat hoĩem, sanguis solet erumpere in pñtia homicidæ. Gladius ẽt, quo hõ occisus fuerit, nunquã (vt dr̃) amplius rectus erit. Natura ẽt, ꝓ speciali priuilegio figurã humanã in pluribus rebus depingit, quia.s.ſcd̃m Plinium, qñq; visa est in cœlestibus stella cometa figuram habens humanam. In brutis sunt in monstra spẽm humanam habentia.s.fauni, satyri, & pilosi in serpẽtibus aũt sunt similes virginibus, sicut dracopedes, q habent faciem virgineã, in volatilibus, sicut sunt sphynges, & harpyię. In natantib. sunt sicut nereides & syrenę, in mineralibꝰ sicut sunt camahu, & in herbis sicut sunt mandragorę. Etiam fera aĩalia potentiam, & nobilitatem humanam cognoscunt, & timẽt, sicut de panthera exemplificat Plinius, quæ inueniẽs passum hoĩs in arena deserti, statim mutat catulos. Aelephãtes ẽt si hoĩs passum inuenerunt, sistunt gradum. Fulgur alia aĩalia percussa semꝑ occidit, hoĩem vero nõ semper. Aqua vr̃ distinguere in sexu humano, quia si hõ, & mulier submergantur, masculus supinus, mulier prona fluctuabit. Istã ẽt naturam tanquã nobiliorem assumpsit verbũ, & isti oĩa sunt aĩalia subiecta, & sic humana dignitas multis rebus vel inscribitur, vel ꝑficitur. Igitur moraliter loquẽdo, bene põt noĩe hoĩs quæcunq; moralis, & virtualis nobilitas designari. Et quicunq; iustus põt hõ propriẽ nunciari. Luc. 23. Verẽ hic hõ iustus erat. Et Lucę. 19. Hõ quidam nobilis &c. Vt sic de morali eius virtute exponatur illud Ecci. 27. Hõ sanctus in sapientia manet sicut sol. In quibus verbis aduerte, ꝙ ꝭm quatuor proprietates hoĩs, nos debemus habere quatuor, speciales virtutes, si spirituales hoĩes volumꝰ inueniri. Hõ .n.naturaliter est aĩal humidũ, & iõ dr̃ hõ ab humo, siue ab humore. Homo.n.naturaliter est aĩal nudum, & iõ dr̃ sanctus.i.sine terra. Homo ẽt est naturaliter aĩal rõnale, & discretum, & iõ dr̃, ꝙ in sapientia manet. Hõ insuper est aĩal sursum eleuatũ, & erectũ, & iõ dr̃ esse sicut sol. ¶ Sic procul

B dubio loquendo spiritualiter, si nos volumus eẽ spũales homines, & perfecti, nos debemus habere istas quatuor virtutes moraliter intellectas, quia.s.nos debemus esse humidi, per dulcẽ benignitatẽ, quia.s.nos debemus esse hõ, nudi ꝑ rerũ tenuitatẽ, quia.s.nos debemus esse sanctus.i.sine terra, discreti per cordis sagacitatẽ, quia.s.nos debemus manere in sapiẽtia: erecti per mẽtis sublimitatẽ, qa.s.nos debemus esse sicut sol. Habeamus igitur dulcẽ benignitatẽ, & simus hõ, qui dr̃ ab humore. ꝭm.n. Auicenã, Hõ est aĩal valde humidũ. Vnde ẽt dicit, ꝙ hõ inter oĩa aĩalia respectu corporis sui magis abundat, in medulla ad denotandũ, ꝙ illi, q spiritualiter volũt esse hoĩes, debẽt esse humorosi, & medullosi, mansueti pariter, & benigni, pij, misericordes, dulcorosi, & viscerosi. Hõ.n. ꝭm Aristotelem, est aĩal mãsuetũ. Nã in huius signũ hõ non habet vngues sicut leones, nec dẽtes sicut apri, nec cornua sicut cerui, imo pęnitus est aĩal imbecille. ad denotandũ, ꝙ nihil debet habere feritatis vel crudelitatis, multum vero pietatis, & benignitatis. Nullum.n. debet lædere vel percutere, sed erga oẽs dulciter & benigniter se habere, iuxta illud Proue. 19. Hõ indigẽs misericors est. Et 26. dr̃, ꝙ hõ iracundus suscitat rixas, qui aũt patiens est, mitigat suscitatas. Ista tñ sunt hodie contra multos, qui pro certo nihil habent de benignitate, multũ vero de crudelitate. Vnde isti dicuntur esse non hoĩes, imo feræ. Sunt.n. similes illi bestiæ, quæ dr̃ manticora, quæ licet videat̃ habere faciẽ hoĩs, in nullo tñ imitatur naturã hoĩs, habet.n.os maximũ, & horrendũ, tribus ordinibus dẽtium circumseptũ, carnes aũt humanas summe deuorare diligit, & ad modum tubæ clamat, tumultuat, atq; barrit, sicut dicit Plinius, qui istã bestiã vocat manticoram, sicut etiã dicit Auicenna, qui istã bestiã vocat barritum. Sicut ẽt dicit Arist. qui istam bestiã vocat lupum indicum. Tales ꝓculdubio (charissimi) sunt multi, qui solummodo habent faciẽ humanã.i.apparentiã, non existentiam. Non.n. sunt benigni, sed maligni, nõ sunt misericordes, sed discordes, non sunt propitij, sed impij, nõ sunt fideles, sed crudeles. Tales potissimẽ sunt iracundi & tyranni, tales ẽt sunt detractores, & magniloqui. Isti.n. semꝑ ore patulo nituntur carnes, & vitã bonorum cõsumere, & deuorare, & sua voce horrenda & tubali omnes alios perturbare. Vnde Eccle. 9. dr̃ Terribilis in ciuitate sua hõ linguosus. Vñ tales figurant̃ in illo leone Ezec. 19. de quo dr̃, ꝙ leo factus est, & didicit capere prædam. Hoĩes deuorare, q.a.s. tales deuorant hoĩes ipsos in corpore, & in rebus iniuriosẽ lædendo, ipsorũ tꝑalem substantiã auferendo, ipsorum vitã & famam impiẽ mordendo, & corrodẽdo. De tali hoĩe sic crudeli, inhumano & imbenigno, dr̃ Gen. 16. ꝙ dictũ est de Ismahele. Hic erit ferus hõ, manus eius contra oẽs, & manus oĩum contra eum, & ẽ regione oĩum fratrũ suorũ figet tabernacula. Tales figurant̃ in illo Nabuchodonosor crudelissimo, qui de hoĩe in bestiã est mutatus. Vel ẽt in illo sycaone Archadiæ tyranno raptore, qui de hoĩe factus est lupus, ꝭm Ouid. li. 1. fabula. 6. Vnde de talibus impijs, & inhumanis dr̃ Dan. 4. Cor eius ab humano immutetur, & cor feræ det̃ ei, alligetur vinculo ferreo, & cũ ferris sit pars eius. Isti .n. perdiderũt pęnitus cor humanũ, & cor habent impiũ, & ferinũ, & ferarum.i.aliorũ crudeliũ, & iniquorũ sectant̃, & amant consortium. Talibus igitur dr̃ illud Iob. 10. Nũquid sicut dies hoĩs dies tui, & anni tùi sicut humana sunt tꝑa? quasi diceret, nõ. nos vero nõ sic; sed simus hoĩes, & humani, qđ potissimẽ debẽt esse iudices, & ꝑlati, qui præ cæteris debent esse humani, cõpatiẽtes erroribus, & esse fluidi, parcẽtes interdũ delinquentib. Vnde de spiritu.i.de viro spirituali dr̃ Sapientię. 12. ꝙ ipse est humanus, benignus, stabilis, certus securus. Qui.n. ꝓpriã fragilitatẽ attendit, erga alios benignus existit. Rom. 6. Humanũ dico ꝑꝑ infirmitatẽ carnis vestræ. Et merito ꝑlatus debet humanus esse, & dulcis, quia certe corda bonorum, & nobilium subditorũ melius vincũtur per humanitatẽ, q̃ per seueritatẽ. Teste.n. Seneca, Generosus animus facilius ducitur, q̃ trahatur. Exemplum de Elephante, qui uoluntarie obedit illi, qui eũ de fouea liberauit humanitatem sibi factam humiliter recompẽsans. Ideo bene dicitur. 1. Pet. 2. Subiecti estote oĩ humanæ creaturæ propter Deum. Ergo charissimi, habeamus dulcem benignitatem. ¶Itẽ si volumus esse spirituales hoĩes, nos debemus habere rerum tenuitatem, quod ostenditur, cum dicitur. [Sanctus] quia sanctus etymologizatur, quasi sine terra. Sicut.n. homo est animal naturaliter nudũ, nascitur.n. sine pilis, sic nos si volumus esse spirituales hoĩes, nos debemus esse nudi quantum ad amorem omnis temporalis possessionis, & pilis diuitiarum carere, & sine terra temporalium bonorum manere, quantum ad amorem cordialis affectionis. [Sanctus inquit.] Vnde Exodi. 22. Viri sancti eritis

eritis mihi. Et 2. Petri.1. Locuti sunt sancti Dei hoies. Serpens.n.timet hoiem nudum,& audacter insilit in vestitum, ẜm Isid. Quia vere serpés diabolus illos,quos videt nudos ab oī terrena affectione, timet inuadere, vbi hoies vestitos vestibus bonorum temporalium solet intrepidus impugnare.Et ideo docet Greg. in homelia. Nudi inquit cum nudo luctemur,quia vestitus si cum nudo luctatur,facilius ad terram deijcitur.Simus ergo sancti, iuxta illud Leuit.19. Sācti estote,qm̄ sanctus sum,dicit dn̄s. Sed pro certo istud est hodie contra multos,qui pro certo non videntur hoies nudi, sed ad modū bestiarum pilosi,quia recte videntur similes simijs,quę in effigie formam humanā prætendunt,quæ tn̄ qa pilosæ sunt,nō esse hoies se ostendunt. Quia vere multi sunt qui tanto vellere diuitiarū se solent induere, q̄ recte videntur à natura hoīum,quæ naturaliter nuda est,deuiare. Luc. 16.Hō quidam erat diues &c. Isti non sunt sancti.i.sine terra seu sine terrenorum affectu.Et ideo plangit Psal. dicens. Saluū me fac dn̄e,qm̄ defecit sanctus,qm̄ diminutæ sunt veritates à filiis hoīum.Et Eccl.13.Quę cōparatio hoīs sancti ad Canē? ac si dicat nulla, quia.s.canes.i.auari non possunt diuitijs satiari. Hō vero sanctus solet paucis opibus contentari. Non sic igitur charissimi,sed habeamus rerum tenuita-
D tem.Esa.2.In die illa pijciet hō idola auri sui, & argenti sui sculptilia.¶Itē si volumus esse spirituales hoies, nos debemus habere sensus subtilitatem, quod ostēditur cum dr̄.In sapientia manet.homo.n.est aīal rōnale,de quo ēt scriptura miratur.Iob.38.Quis posuit in visceribus hoīs sapientiam? q.d.Mirabile ē qualiter in carne sanguine,& ossibus pōt intellectus & rō reperiri. Rationabiles igitur debemus esse, quia.s.illa,quæ pertinent ad salutem, debemus rationabiliter præuidere,subtiliter meditari,& sagaciter cogitare. Et nota,quòd sapientiam hominis iusti comitantur

Decor in aspectu, — Quia.s. aspectus hoīs per honestatē debet relucere,quia sicut
Timor in affectu,
Splendor in intellectu. — dr̄ Eccl.8. Sapientia hoīs lucet in vultu eius. Affectus hoīs pericula debet timere.Eccl.18. Homo sapiens in oībus metuit. In scientia debet resplēdere.Iob.38.Quis posuit in visceribus hoīs sapientiam,aut qs dedit gallo intelligētiam? De multis aūt vr̄ impletum illud Hier.10.vbi dr̄,q̄ stultus factus est oīs homo à scientia. qa vere multi sunt, qui quanto sunt in rōne,& sapiētia mundana subtiliores, tanto sunt in spirituali sapientia stultiores, sicut sunt multi mundi sapientes, quos ita excęcauit mundi prosperitas,q̄ nihil cogitant de futuris,nec de pertinentibus ad salutē,similes simijs & pilosis,qui videntur esse homines in apparentia, & tn̄ sunt aīalia bruta in existentia. & certe melius esset illis penitus nihil scire,q̄ saluti necessaria non sentire. Eccl.19.Melior est hō,qui minuitur sapientia, & deficiens sensu in timore,q̄ qui abundat sensu,& transgreditur legem altissimi. Isti igitur propriē loquendo,non sunt hoies,sed iumēta,ita q̄ propriē pōt dici de talibus illud,qđ dr̄ in Psal. Hō cum in honore esset,non intellexit,cōparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Non sic igitur,sed habeamus sensus subtilitatē. ¶ Itē si volumus eē
E spūales hoies,nos debemus habere mentis sublimitatē, qđ ostenditur cum dr̄. Sol. Sicut.n.hō habet naturaliter vultū ad cęlestia erectum,& staturam corporis sursum eleuatā ad cęlum,sic si volumus esse spirituales hoies,nos debemus esse ad cęlestia desideranda & affectanda erecti, & ab effectu bonorū tēporaliū eleuati,iuxta illud Eccl.7.Hoc inueni q̄ fecit dn̄s hoiem rectum. & hoc oñditur cum dr̄ Sol. Quia sicut sol habet esse sursum,superius & non inferius, in cęlo sursum,& non in terra deorsum,habet ēt sol radios rectos qui nunquam reflectuntur a rectitudine sua, nisi qn̄ cadunt super corpus opacum,& grossum,sic nos debemus esse mētaliter in cęlo,nō in mundo,sursum,non deorsum,in Paradiso,nō in sęculo,vt ibi fixa sint nostra corda, vbi vera sunt gaudia,iuxta illud Col.3. Quæ sursum sunt, quærite, non q̄ super terrā,vt sic de quolibet dicat illud Iosu.10. Stetit sol in medio cœli, ita q̄ radij voluntatis.i. ipsius cogitatus, & actus semper debent esse recti & bene ordinati,& dispositi, nisi forte per contactū corporis grossi.i.per affectionē terrenorum fuerint obliquati. Ista tn̄ sunt contra multos, qui ad cęlestia per desideria nō eleuant, sed magis ad terrestria per auaritia incuruantur, & pp̄ obicē terrenorū à sua rectitudine reflectūtur,iuxta illud Esa.2. Incuruabit se hō,& hūmiliabitur vir.Isti sunt similes quibusdā hoībus Aethiopiæ de quibus dicit Isid. q̄ in desertis Aethiopiæ sunt hoies nō erecti seu recti incedentes,sed super pedes, & manus vultu inclinato ad terrā more pecudum ambulātes.Et isti prout, dicit,arapticæ vocantur. Quia vere in Aethiopia hui⁹ mundi sunt,qui faciem cordis sui nunquā erigunt ad cœlum, & ad cęlestia affectando,& contēplando, imo ipsum semꝑ habent depressum ad mundū,bona tp̄alia desiderādo,& ambiendo.Istud vr̄ plāgere scriptura Mich.7. vbi dr̄. Perijt sanctus de terra,& rectus in hominibus non est. Non sic charissimi,sed simus spirituales homines,nō carnales, & habeamus,sicut dictum est,mentis sublimitatem, sensus subtilitatem,rerum tenuitatem,cordis benignitatem. Et sic erimus homines,& non bruta. Dico homines

Nostra porrigentes affectu materno,
Nostros corrigentes obiectu paterno,
Cunctos diligentes conuictu fraterno,
Stultos dirigentes aspectu superno,
Nosmet subigentes deiectu inferno,
Bona colligentes in victu æterno.

¶Nos.n.debem⁹ F nostra porrigere liberaliter. Mat. 12. Bonus hō de thesauro suo ꝓfert bona. ¶Item nostros corrigere paternaliter. Vñ Dani 7.dr̄,q̄ filius hoīs, veniebat, & fluuius ingens rapidusq; egrediebatur à facie eius. ¶Itē cunctos diligere fraternaliter. Eccl.13.Oē aīal diligit sibi simile,& oīs hō proximum sibi. Itē debemus alios dirigere exemplariter. Luc.22. Occurret vobis hō amphorā aquæ portās,sequimini eū quocūq; introierit. ¶Itē debemus nosmet subigere cordialiter. Luc.7. Nā & ego sum hō sub potestate constitutus &c. Et sic poterimus gloriosa bona colligere æternaliter, qa.s.sancti viri in æternum viuere cōprobantur. Eccl.12. Ibit hō in domum æternitatis suæ, & benedictione cęlestis gloriæ perfruetur. Psal. Ecce sic bn̄dicetur hō, q̄ timet dn̄m. Et sic pro certo nos poterimus esse hoies,nō pecudes,quia à vero hoīe Christo cognoscemur & ab eo tenerrime diligemur. Leo.n.ẜm Pli. est valde liberalis circa hoiem,intantum q̄ hoiem nunquā lędit, nisi maxima fame arctatus. Sic pro certo leo de tribu Iuda Christ⁹ talibus hoībus spiritualibus miseretur,ipsosq; per dānationem æternā nūquā lędit,nec vulnerat atq; grauat,quinimo talibus dicit illud Lucæ. 5. O hō remittuntur tibi, peccata tua. Christus.n. propriē est sicut canis,qui semper vult cum hoībus habitare. Et etiam sicut columbæ, vel ciconiæ, quæ nidos suos semper volunt circa habitationem hoīum fabricare. Et ēt sicut elephas,q naturaliter diligit hoiem, ipsumque semper contra dracone nititur adiuuare. Quia pro certo charissimi,Christus Deus noster,qui est recte sicut canis magnæ fidelitatis, sicut columba magnæ fęcunditatis, sicut ciconia magnæ continentiæ,& castitatis, sicut elephas magnæ benignitatis,hoies spirituales naturaliter diligit,& eorū affectat societatem,spiritualiter habitat cū eis,& frequētat,dicens illud Prouer.8. Delitiæ meæ esse cū filiis hoīum. Et Apoc.21. Ecce tabernaculum Dei cū hoībus,& ipsi populus eius erunt,& habitabit cum eis, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Ista tn̄ sunt cōtra multos, qui.s.tales homines.i.bonas spirituales personas non diligunt,imo ipsos ꝑsequuntur, odiunt,& contemnunt. Psal. Quousq; irruitis in hoiem,interficitis vos vniuersi, tanquam parieti inclinato, & materiæ depulsæ? Patet igitur,qūo per hoies intelligunt viri perfecti & vitiosi. ¶Scđo dico,q̄ per hoiem possunt in- G telligi viri infecti, & uirtuosi. Sicut.n.homo est naturaliter aīal valde fragile,intantum, q̄ qn̄ nascitur,nec pōt incedere nec se mouere,est etiam aīal valde debile,intātum, q̄ oī armatura noscitur carere,est insuper aīal valde confusibile intantum,q̄ nullum operimentum cōfusionis suæ,nec caudam,nec pilos, nec alia talia noscitur habere, sic pro certo peccator est valde fragilis per inconstantiam. vnde Esa.31. Aegyptus homo,& non Deus,& equi eorum caro, & non spiritus. Est debilis per impotentiam. Vnde. Rom.7. Infelix ego homo,quis liberabit me de corpore mortis huius? Est etiam confusibilis,& nudus per oīum virtutum carentiam & indigentiam. Caret.n.tegumento bonæ conuersationis, & cauda.i.memoria mortis suæ, & suæ finalis resolutionis. vnde in Psal. dr̄,q̄ hō cū in honore esset,non intellexit, cōparatus est iumētis insipiētibus,& similis factus ē illis. Et si vis, potes hic applicare hominibus monstruosis, de quibus supra

ſupra dictum eſt in eodē titulo, & de quibus fit mētio in morali per librum de proprietatib.rerum,in c.de Aethiopia, & c.de India,de faunis & piloſis,quę ſignificant diuerſa genera peccatorum.quę omitto ad præſens cauſa breuitatis.Hoc ſolum nota,quod homo poteſt ſignificare peccatorem

Propter
- Vanitatem inconſtantiæ,
- Falſitatem eloquentiæ,
- Ruditatem ignorantiæ,
- Superbiam & elationem,
- Duritiam & obſtinationem.

¶ Dico ꝑꝑ vanitatem incōſtantiæ. Vñ in Pſal.Veruntamen vniuerſa vanitas oīs homo viuens.¶Item ꝑꝑ falſitatem eloquētię.Vnde in Pſal.Ego dixi in exceſſu meo oīs homo mendax.Vnde etiā de proditore dr̄ in pſa.Et.n.homo pacis meæ,in quo ſperaui,magnificauit ſuper me ſupplātationem.Et alibi.Tu vero homo vnanimis &c.Item propter ruditatem ignorantiæ. Vnde.1.Cor.2.Animalis homo nō percipit ea, quæ ſunt ſpū Dei.¶Item ꝑꝑ ſuperbiam & elationem.Eccl. 8. Dominatur homo homini in malum ¶ Item propter duritiam & obſtinationem.1.Reg.15.Neq;.n.eſt,vt agat pęnitentiam.A talib. igitur hoībus eſt cauendum,iuxta illud Matt.10.Cauete ab hoībus.Phenix.n.& pęlicanus & aquilæ dñr ſocietates hoīm fugere,& in deſertis ſolitarijs habitare, in quo docemur,ꝙ ſocietatem hoīm peccatorū debemus relinquere, & nos ab eorum conſortijs abſentare.exemplo deorum,de quibus dr̄ Dan.2.Exceptis dijs,quorum non eſt cum hoībus conuerſatio.Sicut etiam faciebat Apoſtolus,dicens Gala.1. Si adhuc hominibus placerem,Chriſti ſeruus non eſſem.Sic igitur dico,ꝙ per hominem intelliguntur viri infecti & vitioſi, vt de quolibet dicatur illud Pſal.Ecce homo,qui non poſuit deū adiutorem ſuum,nec ſperauit in Deo ſalutari ſuo,ſed ſperauit in multitudine diuitiarum ſuarum,& præualuit in vani-

H tate ſua. ¶ Et ſi vis generaliter potes notare, quòd homo in malo ſignificato eſt

Nomen
- Deceptionis & fallaciæ,
- Detractionis & inuidiæ,
- Inuaſionis & calumniæ,
- Præſumptionis & ſuperbię,
- Defectionis & inconſtantiæ,
- Corruptionis & immundītiæ,
- Obliuionis & ignorantiæ.

Mali igitur homines ſunt mēdaces,quia veritatis carent eloquio Pſal. Diminutę ſunt veritates à filijs hoīm. ¶Itē ſunt mordaces, quia charitatis carent incendio. Pſal.Filij hoīm dentes eorum arma & ſagittæ,& lingua eorū gladius acutus.¶Item ſunt rapaces, quia pietatis carent officio,qđ potiſſime pertinet ad crudeles, cōtra quos dr̄ in Pſa. Erue me à calumnijs hoīm,vt cuſtodiā mandata tua.¶Item ſunt procaces ſeu nugaces,quia vanitatis vacāt faſtigio,qđ.ſ. pertinet ad ſuperbos.Pſa.Filij hoīm vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatē,& q̄ritis mendaciū? ¶Itē ſunt fugaces,quia ſtabilitatis carent refugio.Pſal. Vos aūt ſicut hoīes moriemini,& ſicut vnus de principib.cadetis.¶Itē ſunt ꝓcaces,quia carnalitatis fętent cōiugio.Gen.11.Cunq; cepiſſent hoīem multiplicari,acceperūt ſibi vxores &c. ¶ Itē ſunt inefficaces,quia ſtoliditatis ſtupent diluuio,& hoc pertinet ad obliuioſos & deſides,de quibus dr̄ in Pſal.Dñs de cœlo proſpexit ſuper filios hoīm,vt videat ſi eſt intelligens aut requirens Deum.Et illud ꝓdictum,homo cum in honore eſſet,nō intellexit.Et breuiter.2.Eſdræ.4.concluditur de hoībus tali-

I bus,& dr̄,ꝙ iniqui omnes filij hominum.Bene ergo dico,ꝙ nomine hoīs intelliguntur viri infecti & vitioſi.¶Tertio dico,ꝙ per hominem poſſunt intelligi viri flebiles & doloroſi. Iſtud.n.nomen homo,eſt

Magnæ
- Fragilitatis,
- Flebilitatis,
- pœnalitatis,

Nomen magni
- Laboris,
- Doloris,
- Timoris,
- Miſeriæ,
- Penuriæ,
- Triſtitiæ.

Homine.n.inter mortalia quid fragilius? Ipſe.n.ꝑꝑ ſuam maximā fragilitatē cōparatur vermi.Vnde in pſa.Ego ſum vermis,& nō homo, opprobriū hoīm, & abiectio plebis. Itē inter mortalia quid flebiliꝰ? Ipſe.n ſtatim qñ naſcit̄,incipit flere,& fletu ſuo illam,q̄ intrat miſeriam declarare,dicens illud Sap.7.Sum quidē mortalis homo,ſimilis hoīb. degñe illius,qui prior factus eſt.Et ſequitur.Et ego natus accepi cōem aerē,& primā vocē oībus ſimilē emiſi plorans.¶Itē inter aīalia quid pœnalius?Statim.n.qñ homo naſcitur,pęnis & miſeriæ ſubijcitur,dicens Zachar.13.Homo agricola ego ſum,qñ Adā exemplum meū à iuuentute mea. ¶ Item inter mortalia quid laborioſius?Hō.n.naſcitur ad laborē, & auis ad volatū,ſicut dr̄ Iob 5.Oīs.n.labor hoīs in ore eius,ſed aīa eius non impletur Eccl.6.¶Item inter aīalia quid doloroſiꝰ? Iſte.n.ſine dolore diem nō tranſigit?& ſine cordis vel carnis moleſtia horā modicam vix pertranſit.Cuncti.n.dies eius laboribus & erumnis pleni ſunt,nec per noctē mente requieſcit.Eccl.2. ¶Item rogo quid inter mortalia timoroſius?certe nihil.Iſte.n.timet mala præterita,ne forte redeant,mala ꝓſentia,ne forte nō tranſeant,mala futura,ne forte remaneāt. Dicit.n.cū Pſal.Timor & tremor venerunt ſuper me,& cōtexerūt me tenebræ. ¶Item ēt obſecro quid in rebus inuenies hoīe miſerioſius pęnurioſius,ſeu triſtabilius?Alia.n.aīalia qñ naſcuntur ſecū portant ſuæ indigentiæ ſupplementa, quia.ſ. apportant ſecū pellem duram,quo operiantur, fortitudinē, qua ambulent & moueantur,naturalē induſtriā,qua mamillas matris requirere docentur.Homo vero eſt aīal,quod cæteris miſerabilius naſcitur.Naſcitur.n.nudus ſine operimento,naſcitur debilis ſine cuiuſcunque virtutis fulcimento, naſcitur ignarus & inſcius ſine cuiuſcunque induſtriæ documento.Et breuiter iſte fame & frigore moritur,niſi aliunde tegatur,& nutriatur. Et ideo breuiter concluditur Iob 13. vbi dr̄. Homo natus de muliere,breui viuens tp̄e,repletur multis miſerijs.Qui quaſi flos egreditur,& conteritur,& fugit velut vmbra,& nunquā in eodem ſtatu permanet,vbi notare poſſis vilem creationem,quia natus de muliere,curtam durationē,quia viuens breui tp̄e,paucam cōſolationē,quia repletur multis miſerijs labilē complexionē, quia quaſi flos egreditur,finibilem concluſionē, quia conteritur & fugit velut umbra,mutabilem concluſionem, quia nunquā in eodē ſtatu permanet.¶De iſtis igitur miſerijs humanis admiratur Pſal.dicens.Dñe quid eſt homo,quia innotuiſti ei? Et ad iſtā quæſtionem diuerſimode rñdet in ſcriptura.Et primo qñ q̄ritur.Quid eſt hō?Rñdet idem Pſal.Homo vanitati ſimilis factus eſt,dies eius ſicut vmbra ꝓtereunt.Ad hoc ēt vr̄ rñdere Iob.7.dicens,ꝙ militia eſt vita hoīs ſuper terram.Et 14.dicit Breues dies hoīs ſunt numerus menſium eius apud te eſt,cōſtituiſti terminos eius,qui ꝓteriri non poterunt.Ad hoc etiā reſpondet ſapiēs Eccl.3.vbi dicit, ꝙ vnus eſt interitus hoīm & iumentorum,& equa vtriuſq; conditio.Et Eccl.9.dicit,ꝙ neſcit homo vtrū amore,vel odio dignus ſit vltimo ad iſtam quæſtionē rñdit Hier.& dicit illud,qđ dr̄ Hie.10.Scio inquit dñe, ꝙ non eſt hoīs via eius, nec viri, vt ambulet,& dirigat greſſus ſuos.Sed ad hoc quid rñdet beatus Bernardus,qñ q̄ritur.Quid eſt homo?Homo,inquit,nihil aliud eſt,q̄ ſperma fętidū ſaccus ſtercorum,cibus vermium.Innocentius aūt libro de miſeria conditionis humanæ flebiliter valde rñdet. O inquit.Quis det oculis meis fontem lachrymarum,vt fleā miſerabilem humanæ conditionis ingreſſum,damnabilē humanæ diſſolutionis egreſſum.& multa pulchra & rethorica, quæ idem Innocentius ibidem recitat.¶Et nota,ꝙ hominis miſeria apparet in multis videlicet K

Quia
- Componitur carne cinerea,
- Corrumpitur ſorde venerea,
- Concutitur lite foranea,
- Excutitur luce ſyderea,
- Diſſoluitur morte funerea,
- Concluditur ſtyge tartarea.

¶ Igit̄ dico, ꝙ miſeriam hoīs denotat ſuæ carnis vilis cōditio,quia.ſ. non eſt niſi terra & cinis.Ideo dr̄.Memento homo, quia cinis es,& in cinerē reuerteris.Vnde Eccl.10.Oēs hoīes terra, & cinis.¶Item ſuæ ſordis grandis infectio,videlicet concupiſcentia carnis,quæ ſibi eſt in nata.Vnde Ro.7.Infœlix ego homo,quis me liberabit de corpore mortis huius?Sequitur. Igitur mente ſeruio legis dei,carne ſeruio legi peccati.¶Itē mundi lucis dura turbatio.ſ. fluctus & tumultus negociorū, quibus eſt ſubditus homo. Eccle. 1. Occupationē peſſimam dedit Deus filijs hoīm.Et Eccl.40.Occupatio magna creata eſt oīb. hominibus,iugum graue ſuper filios Adam. ¶Item vere lucis pauca cognitio,hoc eſt dictu, vitium ignorantiæ, quo fuſcatur mirabiliter mens humana, quia propriè nulla veritas cognoſcitur.Pſal.Diminutæ ſunt veritates à filijs hominū.¶ Item mundi cladis dura percuſſio,hoc eſt dictu,vexatio & tribulatio hominum peruerſorum.de qua Prou.38. Regnantibus impijs ruinæ hominum. Homo.n. in vita iſta

ſuſtinet

sustinet à malis hominibus multa mala. Petitum.n.fuit à quodam philosopho quid erat inimicissimum hoi, & rndit, alter homo. A malis.n.sustinemus famæ detractioné. Sap. 12. Comestores viscerum hoim, & deuoratores sanguinis. Bonorũ distractionem. Prou. 29. Hoies pestilentes dissipant ciuitaté. Et Iob 24 Nudos dimittunt homines, vestimenta tollentes. Item corporum destructionem seu læsionem. Ecc. 41. Luctus hoim in corpore ipsorum. Et in Psal. Posuisti tribulationes in dorso, imposuisti hoies super capita nostra. Ista est igitur mundi cladis dura percussio. Ité sustinetur hic à nobis vitæ finis & mortis solutio, quia sicut dicit Apostolus Hebr. 9. Statum est oibus hominibus semel mori. ¶Item vltimo denotat hois miseriam infernalis tristis cõclusio. Inter miserias.n.humanas ista est summa, quia.s.homo est in periculo descendendi finaliter ad infernum. Luc. 16. Homo quidam erat diues. Sequitur mortuus est aűt diues, & sepultus est in infernum. Sic igitur patet, quomodo hominis miseria patet ex multis, ita breuiter, ꝙ quando quæritur. Quid est homo, non possumus respondere & dicere, quòd homo est sicut

Mare magnæ mobilitatis,
Flumen magnæ velocitatis,
Flos magnæ debilitatis,
Vmbra magnæ fugacitatis,
Ventus magnæ labilitatis,
Vitrum magnę fragilitatis.

In psal. Sciant gentes qm̃ hoies sunt. Et breuiter de senectute, de iuuentute, de vita & morte humana, multa posset dici, sed ista sufficiant quo ad præsens, quia satis in suis titulis de singulis differemus. Sic igitur, patet generaliter, ꝙ per hominem intelliguntur viri fragiles & dolorosi, viri impij & vitiosi, viri perfecti & virtuosi. ¶Si

L verò de Christo, qui fuit deus & homo, vis aliqua dicere, notabis, quòd iste dicitur homo, quia

Destinatus de summis sedibus,
Incarnatus submotis sordibus,
Perforatus acutis sudibus,
Reuocatus à mortis cladibus,
Sublimatus supremis sedibus,
Expectatus ab altis ædibus.

Dico igitur, quòd iste est homo grãdis auctoritatis, quia de summis sedib. fuit destinatus. de⁹.n. pater misit ipsum tanquam salutis humanæ legatum. Io. 1. Fuit homo missus à Deo. Et Gal. 4. Misit Deus filium suum &c. ¶Ité est homo dulcis humanitatis, quia fuit submotus sordibus incarnatus. Phil. 2. In similitudinem hoim factus, & habitu inuentus, vt hõ, figuratus. Apo. 14. in filio hois ascendente sup nubem candidam.i.virginé gloriosam. Et ideo canitur. Natus de maria virgine, & homo factus est. Et Sap. 7. Sum quidem mortalis homo &c. ¶Item iste est homo fortis stabilitatis, quia acutis sudibus fuit perforatus.s.in passione. Vnde de eo flagellato dixit Pilatus Io. 19. Ecce homo. & Ro. 6. dr̃. Hõ noster crucifixus est. Figuratus Apoc. 19. in illo rege regũ, q habebat vestes aspersas sanguine. ¶Ité iste est homo mirandæ nouitatis, quia à mortis cladibus fuit reuocatus.s.in resurrectione. Figuratus Apo. 1. in illo filio hois cum septé stellis & candelabris &c. qui dr̃ Fui mortuus, & ecce sum viuens. Figuratus ét. 2. Reg. 1. vbi dr̃, ꝙ die tertio apparuit hõ veniens de castris Saul veste conscissa. ¶Ité est homo præcelsæ dignitatis, quia supremis sedibus fuit sublimatus.s. in ascensione. Psa. Accedet hõ ad cor altũ, & exaltabitur Deus. ¶Ité est hõ duræ seueritatis, quia ab altis sedibus nũc est expectatus.s.vt veniat ad iudiciũ. Figuratus Dan. 7. vbi dr̃. Ecce in nubibus celi filius hois veniebat &c. vide ibi. ¶Si vero diabolũ velis vocare hoiem, dic figuram de zizania, vbi de diabolo dr̃. Inimicus homo hoc fecit. Et applica oia, quæ supra dicta sunt de homine vitioso. Sufficit de homine quo ad præsens.

A **Honestas.** Nota, ꝙ honestas est virt⁹, qua mores hominum intrinsecus & extrinsecus componuntur, & qua sub quadam regula disciplinæ omni turpitudine resecata ferũtur. Dicã igitur breuiter, ꝙ quicquid est in homine christiano, siue interius siue exterius, debet esse fulgidum & honestũ, vt omnia q̃ facimus cũ corpore, métaliter puia sint & luminosa quo ad intus, & extra sint bona cõuersatione sp plena, & in omni sui parte fulgida atq; clara. Quia videlicet & illud, quod est intra nos.s.cogitatio vel affectus, & illud qđ est extra nos.s.actus, gestus, habitus & affatus, debet fulgere limpida claritate, & relucere florida venustate, & carere qualibet inhonesta & stolida vilitate. iuxta illud Apost. 1. Cori. 14 Omnia honeste, & secundum ordinem fiant in vobis. Quod potissimé spectare debet ad ecclesiasticos, quia vere in ipsis debent esse p̃ cęteris omnia limpida & honesta. Legitur.n. ꝙ Nero Imperator fecit téplum fortunæ de quibusdam lapidibus lucentib. vt crystallis, & trãslucidis atq; claris, q̃ in Arabia & Capadocia inueniuntur, sicut dicit Plin. lib. 36. c. 22. ita ꝙ intrantib. illud téplum cuncta clara & peruia videbantur. In quo notandum est, ꝙ templum, quod summus imperator Christ⁹ fecit.s.Ecclesia, vel status Ecclesiæ synagoga debet esse de lapidibus trãslucidis & honestis, vitiorum caligine non fœdatis. Vnde Thob. 13. Luce splendida fulgebis. Sequitur. Beatus ero, si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndum claritatem Hierusalem, ex saphiro & smaragdo ædificabitur. Ista tñ sunt contra multos, qui si honesti sunt in verbis, tñ non in factis, in conuersatione, sed nõ intentione, in gestu corporis, non fructu operis. Istis loquitur Seneca epistol. 21. Melius inquit probas honesta, q̃ sequaris, vbi posita sit fœlicitas, sed ad illã accedere non audes. Non sic, sed omnia honeste & ẽm ordinem fiant in nobis. Et iuxta doctrinam Apostoli ad Rom. 13. Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic vt in die honestè ambulemus. Vnde notabo, ꝙ nos debemus honeste

Cogitare, interius mentem ruminantes,
Vigilare, asperius carnem macerantes,
Laborare, exterius bene operantes,
Nos ornare, syncerius mores ornantes,
Continuare, vlterius bonum perpetrantes,
Nos armare, posterius mala tolerantes.

¶Igitur dico, ꝙ necesse est honeste cogitare, quia sicut dicit B
Tullius in officijs li. 3. Etiã si deos & hoies lateat, nihil est bono viro turpiter faciendũ. Satis inquit nobis, si modo in philosophia aliquid profecimus, persuasum esse debet, si omnes deos, hominesq; celare possem⁹, nihil tñ auare, nihil iniuste, nihil libidinose, nihil incontinéter esse faciendũ. Vnde de vino.i.de gr̃a Dei dr̃. 2. Esd. 3. Præcordia facit honesta. ¶Ité necesse est honeste vigilare.s.studendo & contéplando ad maiorem carnis edomationem. Quia pro certo sicut dr̃ Ecc. 31. Vigilia honestatis tabefaciet. ¶Ité necesse est honeste laborare. Vnde de iusto dr̃. Sap. 10. ꝙ honestũ fecit illum in laboribus, & cõpleuit labores illius. Et Sap. 8. In operibus manuũ illius honestas. ¶Ité necesse est nos ornare.s.per bonã & exéplarem conuersationé. Vnde Eccl. 24. Ego quasi vitis fructiũcaui suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis. Et bene dicit fructus, quia flores amæni honoris & honestatis producunt odores amænitatis, & gignunt fructus vtilitatis. Ideo bene dr̃. 1. Thes. 4. Honeste ambuletis ad eos, qui foris sunt. ¶Item necesse est honeste cõtinuare. Nõ.n.sufficit honestatis amplexus in principio vel semel factus, sed requiritur & sæpius, & sine intermissione, & in omni opere honestaté obseruare. Sap. 8. Honestas sine defectione. ¶Ité necesse est honeste mala portare.s.paupertaté, & abstinentiã, & finaliter mortem. Vnde Eccl. 11. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas, a Deo sunt, & ideo toleranda. Ista de honestate morali sufficiant, quia de honesta conuersatione in locis infinitis est actum, de honestate vero inquãtum signat pompam, & claritatem status mũdani, nihil ad pręsens.

Honor. Nota, ꝙ honor accipitur in bono & in malo. A
est.n.honor idem, ꝙ gloria, maiestas, excellétia, dignitas. Et ideo honor potest distingui in temporalé & æternalem, in diuinum etiam & humanum. Honor enim

temporalis est contemnendus,
Honor { Aeternalis est appetendus,
Diuinus est frequentandus.
Humanus est fugiendus. }

¶Breuiter varo dicã, ꝙ inuenitur honor
Temporalis, qui est contemnendus,
Aeternalis, qui est appetendus,
Finalis, qui est impendendus.

¶Primo igitur dico, ꝙ é honor tpalis, qué debemus conténere. Iste.n.honor est valde periculosus. Post magnũ.n.honoré incurrit sæpe homo magnum vituperium & pudorem. Exemplũ habemus in Amã, coram quo cuncti serui regis flectebãt genu, & adorabant eum, sicut dr̃ Hest. 3. qui postmodum vituperabiliter est suspensus, sicut dr̃ Hest. 7. Et sic verificatur illud Gregorii, qui dicit. Non est tanti honoris excelsa tenuisse, quanti mæroris de excelsis corruisse. Constat enim, quòd honor mundanus

Sensum peruertit,
Mores subuertit,

Dico igitur, ꝙ honor mundanus sensum peruertit. Homo

A Deo auertit, | Homo.n.qn̄ in locum nimis altū
Ad inferna diuertit. | ascendit cerebrū ipsius solet tur

bari,ita ꝙ de rebus infimis bene iudicare nō pōt. Noctua ēt quanto altius de die volat,tanto minus videt.Sic multi in altis honorib.& in die & in claritate mundanæ dignitatis & ꝓsperitatis cōstituti,visum veræ discretionis perdūt, quod patet,quia tūc ēt proprios benefactores, aut socios non cognoscūt.Vnde de quodā nobili scholari narratur, ꝙ solitus erat dicere oēs mundi ꝑlatos esse cęcos, eo.s.ꝙ magistro suo,qui erat solennis clericus,beneficium non dabant.Tandē factus prælatus de magistro non cogitabat,pp quod cum quodam die ciuitatem intraret, magister in hora meridiei cū magnis luminaribus & accensis iuit ei obuiam in introitu ciuitatis, & quæréti discipulo quid hoc esset,rn̄dit magister, illumino tibi inquit dn̄e,quia cœcus es sicut & alij. De quodam etiā Papa legitur,qui cum socium non cognosceret, illi quæréti & dicenti.Pater sancte non cognoscitis me?Rn̄dit.Vade miser,& qūo te cognoscerem?quia meipsum non agnosco.Bene igitur dr̄ in psal.Homo cum in honore esset, non intellexit,cōparatus est iumentis. Honor igitur mundanus sensum peruertit.¶Item mores subuertit.Nota,ꝙ multi primo sunt boni,tandem honorati facti,sunt mali.Exemplū de Nerone & Saul.Honores.n.mutāt mores.Et tn̄ proh dolor,isti honores hodie summè petuntur.Vn̄ Saul dicebat Samueli.1.Reg.15.Honora me corā seniorib.¶Itē iste honor à Deo auertit. Exēplum de Iuliano,qui factus Imperator apostatauit à fide. Ideo in psal.dr̄.Impij mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodū fumus deficient.Ideo bene cōsulitur Eccl.7.Noli quærere ab hoīe ducatum,nec à rege cathedram honoris.¶Itē talis honor ad inferna diuertit. Sicut.n.
B videmus,ꝙ aues ꝑdales quādiu viuunt,in honore tenentur, & habentur,super perticam ponuntur,& diligentius coluntur,& custodiuntur,qn̄ vero mortui sunt, in sterquilinum ꝓijciunt,& econuerso gallinæ & anseres quandiu viuunt, modicum reputantur,qn̄ vero mortuę sunt & paratę,corā rege honorabiliter deportantur, sic pro certo tales diuites & auari,officiales & aduocati,hodiernis tpib. à magistro suo diabolo honorifice promouentur.Eccl.10.Est hō, qui honorificatur pp substantiam suam qui tn̄ post mortem sine honore in inferni sterquilinio infodietur.iuxta illud Iudit.1.Remiserunt eos vacuos,& sine honore abiecerunt.Vnde Sapiē.3.In nihilum cōputabuntur, & sine honore erit nouissima senectus eorum.Gallinæ vero.i. pauperes & miseri qui dum viuunt nihil reputantur,imo ab oībus fugantur,& vilipenduntur, qn̄ post mortem igne tribulationum decocti fuerint & parati.coram Deo honorabiliter deportabuntur, & in mensa cęlesti & regia locabuntur.Vnde Rom.2 Honor & pax oī operanti bonum.Vnde mali de istis finaliter dicēt illud Sap.5.Vitā illorum æstimabamus insaniā,& finem illorū sine honore,ecce qūo cōputati sunt inter filios Dei &c. Iste est igit̄ honor temporalis,quē debemus contēnere.¶ Scd̄o dico,ꝙ est honor æternalis,quē debemus appetere.Et iste est honor cęlestis gloriæ,quia sanctis in patria cōferetur, de quo dicit Aug.ꝙ nulli denegabitur digno,& nulli cōcedetur indigno. Et in ps.dr̄. Gloria & honore coronasti eum dn̄e.Iste honor figuratur Hest.6.vbi dr̄.Homo,quē rex honorare cupit,debet indui vestibus regijs,& imponi super equū,qui est de sella regis,& accipere regium diadema super caput suū,& primus de regijs principib.teneat equum eius,& per plateam ciuitatis incidens clamet & dicat.Sic honorabitur, quemcunque rex voluerit honorare.Charissimi, vestes regiæ sunt virtutes. Istæ sunt.n. vestes nuptiales, quibus si hō indutus non fuerit, in tenebras exteriores missus erit. Equus super quem Christus equitauit est crux vel pęnitentia. Ista.n.est aliquis equus de sella regis.Aba.3.Qui ascēdis super equos tuos, & quadrigæ tuæ saluatio.Hō igitur, qui à rege Chr̄o in Paradiso voluerit honorari,debet indui vestib.regijs.i. virtutibus, debet ascendere super equum regis.i. super crucē per compassionē,vel ēt in pœnitentię operibus,& sic diademate ęterni honoris signietur. Et à primo principum.s. à Michaele ꝑ plateā ciuitatis Paradisi honorabiliter deducetur.Quia pro certo sic honorabitur,quemcunq; rex decreuerit honorare. Vnde 2.Pet.1. Accipiens à Deo patre gloriam & honorem. Et in Psal.Gloria & honore coronasti eum dn̄e &c.Signum .n.leonis,ēm Michael, est domus nouorum vestimentorum & honorum,ad denotandum, ꝙ nullus est verus honor,nisi ille,qui in domo leonis.i.in paradiso,vbi regnat leo de tribu Iuda,cōceditur,vbi quilibet sanctus pōt dicere illud Dan.4. Sensus meus reuersus est ad me,& ad honorem regni mei decoremq; perueni.Iste est igitur honor æternalis,quē debem⁹ appetere.¶Tertio dico,ꝙ est honor finalis, quē debem⁹ impendere.Et iste est honor,quē Deo & superiorib. nostris debemus exhibere.Apes.n.honorant regem suum,in tm̄ ꝙ nulla audet volare quousque rex sibi vendicauerit principatū .s.qn̄ oēs habent exterius exire.Elephantes etiā docentur honorare & adorare regē,nouę etiam Lunę dn̄r inclinare,& ipsam suis modulis honorare.Quanto magis igitur nos viri rationabiles debemus Deum honorare, & nostris superiorib. reuerentiam exhibere?Prou.3.Honora dn̄m de tua substantia. ¶ Et nota,ꝙ istæ personæ sunt quas tanquam superiores & maiores honorare debemus,s. Deus, prælatus,pater,doctor,religiosus.Honora ergo C

Deum creatorem,	Honorandi sunt dij cuncta tenentes.s. Deus & Angeli, iuxta illud Prou.7.Honora dn̄m,& valebis.Et 1.Tim.1. Soli Deo honor & gloria.
Patrem genitorem,	
Pręlatum rectorem,	
Virum seniorem,	
Prudentem doctorem,	
Pium nutritorem,	¶Itē genitores atque parentes.Eccl.7. Honora partem tuum,& gemitus matris tuę
Viduam continentem,	
Religiosum Deum seruientē.	

ne obliuiscaris.Itē dn̄os atque præsidentes 1.Ti.6.Serui dn̄os suos omni honare dignos arbitrentur.¶Itē seniores & reuerentes Leu.19.Honora personā senis. ¶ Item prudentes & sapientes.Eccl.37.Sapiens in populo honorē hæreditabit.¶Itē beneficus atque clemens.Proue.22.Victoriā & honorem acquiret,qui dat munera.¶Itē viduas & continentes 1.Ti.5.Viduas honora,q̄ verè viduæ sunt.¶Item religiosos & Deo seruientes.1.Ti.5.Qui bene ꝑsunt præsbyteri duplici honore digni sunt.Bene igitur consulitur.1.Pet.2.Oēs honorate,fraternitatem diligite,Deum timete,regem honorificate.Aduerte tn̄,ꝙ multi vel non honorant,sicut dr̄ Malac.1. Si ego pater sum,vbi est honor meus?Aut si honorant,falsè honorant. Mat.7.Populus hic labijs me honorat, cor aūt eorum longe est à me. Cōtra multos ēt,qui nimis ambitiose honores,diligunt,dr̄ illud Eccl.7.Noli quærere cathedram honoris. Cōtra illos ēt,qui honore quæsito impudenter vtuntur,dr̄ Eccle.11.In die honoris tui ne extollaris. Sic igitur patet, ꝙ in scriptura reperitur,honor contemnendus, honor appetendus & honor impendendus. Vide vbi prælatus, vbi subditus,& vbi humilitas.

Hora. Nota,ꝙ hora est q̄dam mensura motus cęli,continēs diei naturalis vicesimamquartam partem, A illud.s.spaciū temporis quo medietas vnius signi, hoc est dictum, quindecim gradus zodiaci supra nostrū hemispheriū eleuantur.Ita ꝙ sicut annus per menses, mensis per septimanas,septimanæ per dies,dies per horas,horæ per puncta & ꝑ minuta distinguuntur diuersimodè,sic possum dicere ꝙ per horas pn̄t intelligi quæcunque distinctiones, & conditiones quorumuis temporum & ętatum.Reducēdum.n.ad mores, horæ signant diuersa puncta fidei,meriti,peccati,mundi,Paradisi,inferni.Et sic notabo moraliter,ꝙ in scriptura reperiūtur horæ bonæ & horæ malæ.Bonæ dico, videlicet

Horæ { Luminosæ,clausa reseruantes, Pluuiosæ,mala temperantes. Fructuosæ,bona perpetrantes.

Primæ significant fidei splendorem,
Secundę designant gratiæ dulcorem,
Tertiæ vero designant gloriæ decorem.

¶Primo igitur dico, ꝙ inueniūtur horæ fidei & articulorū. Istæ autē horæ sunt diei & nō noctis .s.duodecim articuli fidei,q.a.s.dies artificialis,q̄ nihil aliud, est,q̄ solis latio super terrā.i.notitia veræ fidei,q̄ soli⁹ iustitiæ cōtinet vero motus,suiq; status articulos atq; puncta.Vn̄ de istis horis.i.de duodecim articulis dr̄ Id.11.Nōne duodecim sunt horæ diei? Onager.n.in æquinoctio horas suo rugitu denotat duodecies de die, & duodecies de nocte clamat.quia .s.onager,i.prophetæ & Apostoli, horas & puncta nr̄æ fidei cecinerunt,& tā de die,q̄ de noctè.i.tā prosperitatis,q̄ aduersitatis tpe duodecim articulos docuerūt.Istę sunt igit horę, fidei & articulorū,q̄.s.habent & docent limpidam veritatem Io.12.Venit hora,vt clarificeē filius hoīs.Ista aūt hora istius claritatis & notitiæ non semper fuit,quia.s.post mortē,& resurre-

furrectionem Christi precipue rutilauit. Ideo ante istud tempus fuit dictum illud Ioa.2. Quid mihi & tibi mulier? nondũ .n. venit hora. ¶ Et aduerte, ꝙ Christus habet, vel habuit quatuor principales horas, videlicet

B Horam { Venientis ad hoc exilium, / Patientis crucis supplicium, / Redeuntis ad carnis hospitium, / Scientis sui iudicium. } ¶ Christus igitur habuit vnã horam, qua carnẽ assumpsit. Et ista est hora diuinæ incarnationis, qua .s. Christus venit vocare pctõres ad pœnitentiam. Vnde de Deo patre dr̃ Lucę.13. ꝙ homo quidã facit cœnam magnam, & vocauit multos, & misit seruum suum hora cęnæ dicere inuitatis vt venirẽt. Cęna .n. magna seu conuiuium generale quod Deus fecit à principio fuit fides, sed hora cęnæ fuit ille pũctus fidei, in quo comedendus erat vitulus saginatus .i. sacramentũ altaris & status gratie. In ista igitur hora misit Deus pater seruum Christum per beatam incarnationem, vt .s. hoĩes inuitaret ad tã lætam & lautam refectionẽ. Ista est igitur hora, qua carnem assumit. ¶ Itẽ habuit Christus vnã horam, qua mors hunc cõsumpsit. Ista fuit hora passionis, qua .s. quo ad vitã corporeã ipse fuit absumptus. Iob 33. Consumpta est caro eius à supplicijs. Vnde de ista hora dr̃ Matth.20. Ecce appropinquabit hora, & filius hoĩs tradetur in manus peccatorum. Vnde Io.19. dr̃, ꝙ Christus hora sexta emisit spũm. ¶ Itẽ habuit Christus vnam horam, qua corpus resumpsit. Ista .n. fuit hora resurrectionis & proprię glorificationis, de qua Ioã.17. Pater, venit hora clarifica filium tuum. ¶ Itẽ est alia hora Christi, qua magna ꝑsumpsit, sumendo .s. præteritum pro futuro .i. hora futuri iudicij & vltimæ resurrectionis aut reparationis, de qua Io.5. Venit hora, & nunc est qñ mortui audient vocẽ filij Dei, & qui audierint, viuent. Et Apoc.14. Venit hora iudicij eius. Patet igitur quõ in scriptura reperitur hora, seu C horæ fidei & articulorum. ¶ Secundo dico, quòd ibi reperiuntur horæ gratiæ & sacramentorum. Dies enim gratię habet suas horas & sua puncta. Circa quod nota, quòd in scriptura reperitur hora

Prima, quæ est hora meditantium,
Tertia, quæ est hora pœnitentium,
Sexta, quæ est hora miserentium,
Nona, quæ est hora contemplantium.

¶ Prima igitur hora diei grãe est hora meditantium seu cogitantium seu vigilantium, quando .s. homo euigilat à peccato, & vigilat, considerans quid agere debeat. Mat.27. Nõ potuisti vna hora vigilare mecum?

¶ Tertia est hora pœnitentium.
Pœnitentia enim habet tres partes, s.
Cordis contritionem,
Oris confessionem,
Operis satisfactionem.

Et ista est illa hora tertia, de qua dr̃ Matt.20. ꝙ paterfamilias circa horam tertiam inuenit in foro ociosos, & misit eos in vineam suam. Vinea .n. laborem pęnitentiæ signat, paterfamilias ociosos pctõres inuitat, & laboris & abstinentiæ eos arctat. Act.2. Non .n. sicut existimatis hi ebrij sunt, cũ sit hora diei tertia. ¶ Sexta hora est hora miserantium; illorum .s. qui sex opera misericordiæ libẽter exercent. Et ista est illa hora, qua febris .i. ardor auaritiæ curatur, sicut de filio illius dr̃ Io.4. ꝙ hora sexta reliquit eum febris. pro eo quia ad opera misericordiæ liberalis existit, nunquam per auaritiam inflãmatur. Vnde etiã in eodẽ c. dr̃ ꝙ qñ mulier Samaritana venit ad hauriendum aquã, vbi inuenit Iesum iuxta puteũ ex itinere fatigatum, hora erat quasi sexta. ad denotandum, ꝙ hora sexta .i. virtus misericordiæ Iesum in suis pauperib. fatigatũ recreat. Iuxta illud Esa.28. Reficite lassum, & ecce hoc meũ refrigeriũ est. Virtus misericordiæ ẽt puteũ & aquã beneficiorũ cõicat, & mulierẽ .i. pauperes refrigerat, & cõfortat. ¶ Nona hora est hora contẽplantiũ. Et ista bene vadunt per ordinẽ, vt .s. hora prima hõ vigilet, statũ suũ cõsiderãdo. tertia hora peniteat, à pctõrũ ocio surgendo & laborando: sexta hora hõ ad puteũ non vadat, Iesum in persona pauperũ adaquando & recreando: nona vero cõtẽplationi intendat, Deũ orãdo & cęlestia cogitãdo. Act.3. Petrus & Ioannes ascendebãt in tẽplũ ad horã orationis nonã. Ista .n. Angelorũ hora, q novem ordinib. continentur, & ideo horã nonã .i. virtutẽ cõtẽplationis sectantur. Vnde & Act.10. dr̃, ꝙ hora nona Angelus apparuit Petro. Sicut .n. ponit Rasiel in lib. suo, Certi Angeli deputati sunt super horas, & singuli supra singulas. Ad qđ satis alludit illud verbũ scripturæ Apo.9. vbi dr̃ Angeli parati erant in horã & diẽ, mensem & annum. In quo moraliter notabo, ꝙ Angeli beati solent istas spũales horas & puncta gratiæ & virtutũ seruare. & ad bene operãdum hoĩes adiuuare.

¶ Gñaliter igitur de hora & statu grãe notabo, ꝙ ista est hora D

Veniæ & remissionis,
Salutis & curationis,
Feruoris & orationis,
Audaciæ & expugnationis,
Laboris & occupationis,
Studij & meditationis,
Doctrinæ & prædicationis,
Connubij & coniugationis,
Laudis & benedictionis,
Gaudij & exultationis

Ista igĩ hora culpa remittĩ. Iob.11. Peccaui, & de horã pepercisti mihi. Item ista hora salus immittitur. Mat.7. Sanatus est puer in illa hora. Itẽ ista hora feruor emittitur .s. orationis. Luc.1. Oĩs multitudo populi erat orans foris hora incensi. ¶ Itẽ ista hora hostis excutitur. Vnde Iudith Holofernẽ percussura & occisura dicebat. Iudith 13. Cõfirma me Deus in hac hora. ¶ Itẽ ista hora opus peragitur. Eccl.39. Oẽ opus in sua hora subministrabitur. ¶ Itẽ ista hora studio sistitur. Dan.5. In eadẽ hora apparuerunt digiti scribentis in pariete. ¶ Itẽ ista hora quis cogere loquitur .s. ꝑdicando & docendo. Matt.10. Dabit vobis in illa hora quid loquamini. ¶ Itẽ ista hora Mariæ iungitur .s. per charitatis & deuotionis connubiũ. Vnde de illa dr̃ Io.19. ꝙ ex illã hora accepit eam discipulus in suam. ¶ Item ista hora laus Dei promittitur. vnde Lu.2. dr̃ de Anna prophetissa, ꝙ hæc ipsa hora superueniens, confitebatur dño, & loquebatur de Iesu. Itẽ ista hora gaudium gignitur .s. exultatio in sancto spiritu. vnde Luc.10. dr̃, ꝙ in ipsa hora exultauit Iesus in spiritusancto. Sic igitur patet, quõ hora diuinę gratię varia habet puncta, & varia virtutum & spũalium bonorũ remedia. Dico igitur, ꝙ in scriptura reperiũtur horæ & gratiæ sacramentorum. ¶ Tertio dico, ꝙ in scriptura reperiũtur horæ gloriæ, & cęli bonorum. Et ista est hora beata, in qua prædestinati recipiunt ad vitam, & miseri post labores recipiuntur ad gloriam. Pauperes .n. post marculi .i. mallei sonitũ seu E signum à dispensatorẽ regis vel domus datum conueniunt, & post hora ordinata mediante signo vel marculo ꝑcedẽte, domũ seu conuiuiũ introeunt, vel ascendunt. Sic vere ꝑdestinati & iusti mediante signo gratiæ, hora certa à Deo instituta intrãt ad conuiuiũ Paradisi, & pertingunt ad prandiũ Dei viui. Vnde Christus vr̃ dicere cuilibet aĩæ vel personę sanctę illud, ꝙ scribitur Ruth.2. Qñ hora vescendi fuerit, veni huc, & comede panẽ. Et breuiter, de ista hora cęlestis gloriæ põt exponi illud, quod scribitur Apo.8. vbi dr̃, ꝙ factũ est silentiũ in cęlo quasi dimidia hora. Quia .s. nullũ est verũ silentiũ, nulla quies, nisi in cęlo .i. in gloria Paradisi, q̃ tñ quasi media hora duntaxat modo tribuitur, pro eo ꝙ isto tp̃e .s. ante iudiciũ sola aĩa sine corpore beatificatur, & sic media pars hoĩs & non totus hõ in pace & silentio collocatur. Patet igitur, ꝙ in scriptura reperiũtur horæ gloriæ & cęli bonorũ. Et sic patet, ꝑ hora sumitur in bono. ¶ Si vero vis accipere in malo, F nota, ꝙ sicut ſm astrologos in anno sunt multę horæ infortunatæ & malę, & hoc rõne malorũ planetarũ quæ dominãtur in illis, sicut patet de illis horis vbi ascendunt gradus puteales, in quibus puer, qui nascitur, cęcus, aut aliàs mõstruosus, vel mãcus efficitur, sicut ẽt patet de certis horis, quæ sunt in diebus Aegyptiacis, in quibus non est bonũ aliquid facere alias non solet exinde finis laudabilis prouenire, tales horæ pro certo videntur esse status & conditiones malorũ, & vitæ ipsorum, tp̃a vel momenta, vel etiam istius mundi prosperitas seu stat⁹. Oĩa .n. ista sunt mala, & à malis planetis .i. à malis spiritibus vel hoibus gubernata, & ideo non possunt esse aliqua bene facta. Et ideo nota, ꝙ in scriptura reperitur

Hora { Caliginosa, / Periculosa, / Insidiosa, }

¶ Est dico hora caliginosa, & ista est vita peccatorũ quã cõcomitãtur tenebræ ignorãtiæ vel pc̃ti, de qua Lucę.23. Tenebræ factæ sunt ferè ab hora sexta vsque ad horam nonam. Et illud Eccl.11. Malitia horæ obliuionem facit. ¶ Item est hora periculosa, & ista est hora prosperitatis mundanæ, quæ .s. qñ vr̃ clara & serena, & tñ subito fit terribilis & obscura. Exo.9. En pluã hac ipsa hora cras grandinem multam nimis. ¶ Item est hora insidiosa & tempestuosa. Et ista est hora mortis, est hora futura iudicij & inferni, quæ .s. occulta est & ignota, & subito proueniens, & incerta

certa. Vnde hora mortis & iudicij & inferni, comparatur ad aduentui furis, qui bene cauet, ꝗ aduentus ipsius non sciat. Lu. 12. Si. n. sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret vtiq; & nō fineret perfodi domū suā. vigilate itaq; quia nescitis diē neque horā. Et breuiter dicam, ꝗ hora mortis est horā puidenda. Hora iudicij est hora metuenda. Hora inferni est hora pcauenda. Nā hora mortis subito nos tenebit. Mat. 24. De die illa & hora nemo scit. Hora iudicij grauiter nos terrebit. Apoc. 11. In illa hora factus est terremotus. & Apo. 18. Vna hora venit iudiciū tuum. Hora inferni penitus nō delebitur. Apo. 14. Venit hora vt metatur, qm̄ maturauit messis terræ & Apo. 18. Vna hora destitutæ sunt tantæ diuitiæ. Expone, si vis, istas duas auctoritates per modum figuræ. Et vide ibi. Sic igitur patet, qūo hora in bono sumitur & in malo.

A **Horreum.** Nota cum horreum sit illud seu illa concauitas vbi grana pro custodia reponuntur, ideo in scriptura potest multiplex horreum reperiri, tā in bono quàm in malo videlicet

Horreum { Mundi, Impij, Inferni, Iusti, Christi, Cœli,

¶ Primum est horreum, quo auari terrena reponunt: Secundū est horreū, quo maligni pctā cōponunt: tertium est horreū, quo dāmnati seipsos supponūt: quartū est horreum, quo deuoti virtutes disponunt: quintum est horreum, quo præfati fideles apponunt: sextū est horreum, quo Angeli beatos deponunt ¶ Primo igitur est vnum horreū hoim auarorum, quia. s. isti summè cupiunt bona terrena accumulare, & in horreis recondere & seruare exēplo illius qui dicebat Luc. 12. Hoc faciā, destruā horrea, & maiora faciā, & illic cōgregabo oīa q̄ nata sunt mihi, & dicā aiæ meæ. Aīa, multa bona habes reposita i annos plurimos, comede & bibe &c. Ista igitur est cogitatio tota auarorum, oīa in horreis cōgregare, ipsaq; claudere & serare, & nihil pauperib. erogare, cū tñ ipsa deberet potius aperire, & necessitatis tpe pauperes enutrire. Exemplo Ioseph, qui aperuit horrea, & vendidit Aegyptijs. Et merito quia pro certo per talem apertionē & erogationē horrea huius mundi solent amplius exuberare, & bonis oibus abundare. Prou. 3. Honora dñm de tua substantia, & de primitijs frugū tuarum da pauperib. & implebunt horrea tua saturitate, & vino torcularia redundabunt. Et merito, quia pro certo sicut Prou. 28. dicit sapiens. Qui dat pauperi, non indigebit. Istud est igitur horreum hoim auarorū.

B ¶ Scd̄o dico, ꝗ est vnum horreum hoim impiorum, & istud est arca proprij cordis sui, vbi. s. ipsi reponunt vitia & pctā. Ista aūt horrea. i. impiorū corda, sunt hodie per vitia demolita, & multipliciter dissipata. Iohel. 1. Computruerunt iumenta in stercore suo, demolita sunt horrea, dissipatæ sunt apothecæ ¶ Tertiò dico, ꝗ est vnum horreū hostiū malignorū. Et istud est infernus, vbi diaboli reponunt suū preciosum thesaurum, quē cū tantis diligentijs nunc acquirunt. s hoīes impios & damnatos. Vnde diabolo pōt dici illud Deute. 28. Maledictū horreū tuū, & maledictæ reliquiæ tuæ. ¶ Quartò est vnū horreum cordiū deuotorū, & istud nihil aliud est q̄ mens & cōscientia viri iusti, vbi. s. reponit merita & virtutes. Vnde Chrs vr̄ cuilibet dicere illud Malachię. 3. Inferte oēm decimationē in horreum meum. i. oēm virtutē in cor vestrū, vt sit cibus in domo mea. & 2. Para. 31. Præparent horrea in

C domo dñi. ¶ Quinto est vnum horreum hoim perfectorū, & istud est Ecclesia vel religio, quę propriè est horreum, vbi Chrs sub fidei disciplina fideles reponere consueuit. Luce. 3. Triticum congregabit in horreū suū. Ecclesia. n. pōt dici horreū publicum, vbi. s. beneficia pro sufficientib. & diuitiæ pro indigentib. reponuntur, sicut Gen. 47. dr̄ ꝗ ex horreis publicis dabantur cibaria sacerdotib. & ideo non sunt cōpulsi vendere hæreditatē suam. Ista tñ horrea nō videntur hodie esse publica, quia. s. inde plus recipiunt filij & nepotes, q̄ viri sciētifici aut dñi sacerdotes. ¶ Sexto dico, ꝗ est vnum horreum hoim beatorum. s. paradisus, vbi thesaurus æternæ glorię, & sanctorū societas reponuntur. Vnde Christus in iudicio dicet Angelis illud Mat. 13. Colligite primum zizania ad comburendum, triticum aūt congregate in horreum meum. Et

D ideo de talibus horreis potest dici illud Christo Deu. 28. Benedictæ causę ouium tuarum, & benedictæ reliquiæ tuæ. Patet igitur, quomodo horreum in bono sumitur & in malo.

Horror. Horribilis. Cum horror sit animi passio causata ex improportionalitate potētię ad obiectum, vtpote quia qñ obiectum in tantū præcellit vires potētiæ, ꝗ non sufficit ad comprehensionē ipsius, quidam stupor & quædam detestatio generatur in ipsa quæ horror vulgariter nuncupatur, notabo igitur quod aliquid dicitur horribile vel horrendum A

Ratione { Auctoritatis immensæ, Iniquitatis intensæ, Calamitatis extensę, Fallacitatis offensæ, Pęnalitatis incensæ.

Et sic dico, ꝗ horribilis pōt dici & admirabilis & stupenda maiestas creatoris, q̄ oēm virtutē creatam excedit. Prauitas pctōris, q̄ Deo nō obedit. Vanitas deceptoris mūdi, qui nō pcedit. Falsitas tētatoris, q nihil boni cōcedit, vel cui nullus tutò credit. Grauitas exustoris. s. inferni, q ppetuo lædit. ¶ Dicā igit primo, ꝗ inuenit q̄dā horror q cōcipit de deo summo creatore. Sicut. n. videmus oē ꝗ est imbecillis virtutis, solet horrere illud qd̄ est respectu suę infirmitatis inæstimabilis quātitatis, intolerabilis claritatis, insuperabilis ptātis, immitigabilis seueritatis. Et sic dico, ꝗ

Horret { Sensus celorum tenorem, Visus solarem splendorem. Auditus nubium fragorem. Tactus ignium ardorem. Gustus amarum saporem. Olfactus fœtidum odorem.

Hæc duo membra si quis vult, psequi accipiat quod sibi cōgruit ex auctoritate. Sapi. 11. quòd Deus immittere potuit &c. q̄ ponitur infra. §. Scd̄o dico. Nunc ad deductionem priorū quatuor. Nota, ꝗ inter sensum & sensatū debet esse proportio. & ideo qñ sensatū nimis excedit, in sensu gaatur q̄dam horroris & stuporis cō cussio & incursio. Vnde de illa insolita & mirabili visione de qua fit mentio. Eze. 1. vbi. s. vētus turbinis veniebat ab Aquilone, & nubes magna, & ignis inuoluēns & splendor in circuitu, quem. s. quatuor stupenda aialia, & quatuor rotæ mirabiles cōcomitabāt, dr̄ ibi ꝗ statura erat in rotis, & horribilis aspectus, & totū corpus in circuitu plenū oculis ¶ Tali igitur modo dicā Deū esse nr̄æ infirmitati horribilē & stupendū, rōne essentiæ, q̄ manet infinita. Et ideo cōparatur cęlo, cuncta cōtinenti. Ezec. 1. Similitudo firmamenti quasi aspectus crystalli horribilis & extenti. ¶ Itē rōne scientiæ, q̄ nihil est oblita, & dico comparatur soli sp radianti. Vnde de profunditate diuinæ scientiæ dr̄ Iob. 4. Porro ad me dictum est verbum absconditū in horrore visionis nocturnę qñ solet sopor occupare hoīes, pauor tenuit me, & tremor & Iob 7. dr̄. Terrebis me per somnia, & per visiones horrore concutiens. ¶ Itē rōne potentiæ, q̄ nunquā est cōtrita, & ideo cōparatur nubi fulmen emittenti. vnde illud pdictum Ezec. 1. Nubes magna & ignis inuoluens. Sequitur. Et horribilis aspectus. vnde de sua potentia pōt dici illud Mal. 1. Horribile nomen meum in gentib. & 2. Para. 6. Horribilis dñs super oēs Deos. ¶ Itē rōne iustitię, q̄ nunquam est lenita, & ideo cōparatur igni cuncta deuoranti. vnde Gen. 15. dr̄, ꝗ pauor irruit super Abrahā, & horror magnus. Sequitur, ꝗ facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumanus & lāpas ignis transiens. Iste horror potissimè erit in die iudicij, vbi pro certo Christus apparebit horribilis vniuersis, & maxime pctōrib. & damnatis. Nam qui modo volunt horrere, nec timere suā potentiā, horrebūt tunc suam iustitiam. Mal. 4. Dies dñi magnus & horribilis. Vnde de ista die dr̄ ipsis peccatorib. Sap. 6. Horrende & cito apparebit, quia iudiciū durissimum fiet his qui psunt. Nam quia tunc Christus habebit iudicare peccatores terribiles & horrendos, congruum erit, ꝗ horribilis appareat & horrendus, vt. s. horrendè & terribiliter timeatur, iuxta illud Sap. 8. Disponam populos, & nationes mihi erunt subiectæ, timebūt me audientes reges horrendi. Et sic patet ꝗ in scriptura reperitur quidam horror, q̄ concipitur de summo creatore. ¶ Secundo dico, ꝗ inuenitur quidam horror qui concipitur de vili peccatore, quia re B vera sicut sunt aliqua animalia quæ tantæ sunt deformitatis, crudelitatis, venenositatis, ꝗ horrorem faciunt intuenti, sic dico ꝗ multi sunt peccatores, qui ita in moribus sunt deformes, in actibus sic crudeles, in exemplis & gestis & sermonibus sic uenenosi & infames, ꝗ sine dubio ipsi sunt horribiles ad videndum, detestabiles ad conuersandum, & intolerabiles ad sustinendum. Vnde de peccatoribus notabis quòd ipsi sunt horrendi, s. ratione

Superbiæ.

Superbiæ, De superbia horrenda dr̃ Sap.10. ꝙ Moy-
Iactantiæ, ses stetit cõtra reges horrendos in portẽ-
Sæuitiæ, tis & signis. Reges horrendi sunt superbi.
Auaritiæ. de iactantia horrẽda dr̃ Ose.13. Loquẽtes Effraim horror inuasit Israel. De sæuitia seu crudelitate horrẽda dr̃. Sap.11.ꝙ Deus immittere potuit Aegyptijs multitudinẽ vrsorũ, aut audaces leones aut noui generis ira plenas & ignotas bestias, aut vaporẽ igneum spirantes, aut odorem fumi perferentes, aut horrendas scintillas ab oculis emittẽtes. De horrore vero auaritiæ põt dici illud Abac.1. vbi dñs dicit sic cõminatiue loquendo. Suscitabo inquit chaldeos, gentem amaram & velocem, ambulantes super multitudinẽ terræ, vt possideat tabernacula non sua, horribilis & terribilis est ex semetipsa. Iste est igitur horror, qui cõcipitur ex vili peccatore. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenitur quidã horror, qui concipitur ex mũdo desertore seu deceptore, quia.s. mundus bene consideratus, nihil aliud est, q̃ quoddam desertũ horribile & vitandum. Psal. Inuenit eũ in terra deserta, in loco horroris & vastæ solitudinis. ¶ Quarto dico, ꝙ concipit horror ex hoste tẽtatore.s. ex diabolo, quia pro certo demones dici põt horribiles & stupendi. Vnde de pctõribus & demonib. ipsos opprimentibus dr̃ Iob.20. Vadent, & venient super eos horribiles. ¶ Quinto vero dico, ꝙ est horror qui concipitur ex graui combustione.i. ex pœnis infernalibus, quia.s. in inferno est terror. horror, & error. De terrore dr̃ Sap.5.ꝙ vidẽtes turbabuntur terrore horribili & Sap. 17. Pauentes horrendæ, & turbatione nimia perturbati. De hoc horrore dr̃ Iob, 10.ꝙ infernus est terra miseriæ & tenebrarũ, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. De errore vero dr̃ Exod.10. quòd tenebræ horribiles factæ sunt in vniuersa terra Aegypti, ita quod tribus diebus nemo vidit fratrem suum.

Horrere Vide supra vbi contemnere, & fugere, similiter in alijs titulis.

A **Hospes. Hospitalitas. Hospitiũ.**

Nota, ꝙ hospitalitas est illa liberalitas, qua quis pegrinos & extraneos solet hospitio recipere, & eis necessaria ministrare. Hospes vero non solũ est ille, qui recipit imo ẽt ille, qui recipitur, quia iuxta sententiam grammaticorum ibi. Hospes, qui recipit, & quisque receptus habetur. Sic est qui nutrit, & qui nutritur, alumnus. Accipiatur igitur hospes siue actiue, siue passiue, notabo, quòd in scriptura inuenitur.

Hospes { Magnus & admirabilis, / Malus & detestabilis, / Vanus & semper mobilis. / Iustus & miserabilis. } Primus hospes est Chr̃s, qui debet pcipi: Scd's hospes est diabolus, q̃ debet excipi. tertius hospes est hõ vanus, q̃ debet corripi. quartus hospes est egenus, qui debet recipi. ¶ Primo igit dico ꝙ Chr̃s est hospes mẽtaliter recipiẽdus. Ipse.n. est hospes honestatis & auctoritatis immensæ, & ideo hospitium latũ, mundum, tutũ & quietum requirit, quia videlicet cũ iste de corde humano faciat hospitium suum necesse est quòd illud
Per innocentiam sit purum.
Per charitatem sit latum.
Per tranquillitatem sit quietum.
Per fidem & constantiam sit valde firmum.

¶ In tali aũt hospitio vult Christus hospitari, & ibidẽ humiliter honorari, & cũ suis fidelib. recreari. Vnde ipse est qui regratiando dicit Matt.25. Hospes eram, & recepistis me, nudus eram, in carcere eram &c. Et merito recepistis, quia iste illos qui eũ honorabiliter hospitãtur, solet ditare, & gratijs & virtutib. impinguare. Sicut ad litterã faciunt nobiles liberales, qui illis apud quos hospitãtur, solent q̃nq; plura apportare q̃ ibi expendere, & plures tribuere, q̃ auferre. Ad qd facit narratio q̃ facit Ouid. de pauperculis coniugibus philomene & baucide li.8. fabula 7. qui Iouem & Mercurium ab alijs refutatos hospitio recepere, qui eos liberauerũt, & alios submerserunt, & de eorũ domo tẽplum fecerũt, vbi ipsos in sacerdotium pmouerunt. Et finaliter Philomenẽ in fruticẽ, & baucidẽ in tiliã mutauerũt. In quo notatur ꝙ illi qui in domo cordis sui volunt Iouẽ & Mercurium.i. Chr̃m & sanctos hospitio recipere, ipsi solẽt bona spũalia eorum sic illos hospitio recipientium multiplicare, & à cunctis eorum periculis liberare, & ipsorum corda in tẽplum domicilij cõsecrare, & eos per deuotionẽ sacerdotes facere, & finaliter in arbores.i. in immortales, & durabiles cõmutare. Tales igit̃ hospites i corde debẽt deuotẽ recipi, p quos tot bona põt percipi. Figura Gene.19. vbi dr̃, ꝙ Angelus quẽ Loth recepit hospitio, ipsum liberauit à submersione & incẽdio. Vnde de nuncijs Cornelii ab Angelo missis dr̃ Act.10.ꝙ Petrus introducẽs eos recepit hospitio. Patet igitur, ꝙ Chr̃s est mentaliter percipiẽdus. B
¶ Scd'o dico, ꝙ diabolus est hospes viriliter reijciendus. Hostes.n. sub figura hospitum q̃nq; ciuitates & hospitia subintrãt, sed cum introducti fuerint, & recepti, oĩa iugulãt, & deuastant. Sic iste falsus hospes diabolus hospitiũ cordis sub figura boni q̃nq; solet intrare, & in corde sub aliquo bono colore aliquã malã complacentiã generare. Sed statim cum ibi fuerit, cuncta bona solet rapere & auferre, ignẽ cõcupiscentiarum accendere, & oĩa desolare. Similis illi auiculæ, q̃ scalpendo intrat ventrẽ crocodili, quẽ cum intrauerit, oĩa viscera eius lacerat, & sic pariter facit diabolus, quod põt applicari contra falsos hypocritas, contra ẽt proditores, ẽt contra falsos consanguineos ac amicos, qui sub spẽ boni intrant, & postquã introducti fuerint, oĩa diripiunt, & molestãt. Patet de hypocritis, qui sub spẽ sanctitatis intrant Ecclesias, occupant prælaturas, cum aũt ibi fuerint, hostes non hospites se declarant. Item de proditorib. qui sub spẽ societatis intrant aliorum consortia, vt secreta scrutentur, & postea nocumenta machinentur. Item ẽt de malis amicis & consanguineis, q̃ sub specie consanguinitatis hospitia dñarum solent intrare, vbi cum recepti fuerint, cuncta nituntur cum luxuria maculare. Quod ẽt de falsis religiosis multotiens est cõpertum. Et ideo tales mali hospites figurari possunt in illo principe tributorum Antiochi, qui loquens verba pacifica in dolo, receptus est in Hierusalem, sed statim vbi se receptum vidit, ciuitatẽ occupauit, & spoliauit, ipsam succendit, & muros eius dissipauit, sicut ponitur 1. Mac.1. Sic vere diabolus in cor humanũ, & hypocrita in Ecclesiæ vel platuræ domũ, & proditor iniquus cõscientiæ arcanũ, & luxuriosus sub spẽ pacis & amici introeunt, sed cũ intrauerint, oĩa bona inde rapiunt, & quidẽ diabolus per suggestionẽ, hypocrita per exactionẽ, proditor per rapinã, luxuriosus per concupiscentiã vniuersa succendunt, murosq; oĩs disciplinę subuertunt. De tali igit̃ fraudulento hospite dr̃ Eccl.29.c. Vbi hospitabitur nõ fiducialiter aget, hospitabitur, & pascet, & potabit &c. Sed nota, q̃ diabolus nõ solum est fraudulentus, hospes, accipiẽdo hospitẽ passiue, imo ẽt accipiẽdo actiue. Quia re vera iste est sicut hospes seu stabularius, qui hospites gratanter recipit, sed tandẽ receptos spoliat & occidit, similis illi hospitissæ seu stabulariæ, de qua loquitur Aug. li.18. de ciuitate Dei c.18.ꝙ hospites suos mutabat in asinos. Vel illi circæ filiæ Iouis, quæ oẽs ad suum hospitiũ declinantes, cõtinuẽ mutabat in porcos & diuersas bestias, sicut de socijs Vlysis ponit Ouid. in reditu de excidio Troiano. li.14. fab.5. Similes ẽt illi giganti, qui vocabatur Cercion, qui hospites grate recipiebat, & pro pedibus lauandis super arbores, quas violenter cõplicuerat, sedere faciebat, inter quas cõpressi & vincti examinabantur, & postea in mare proijciebantur. Ouid. li.7. fab.24. Quia pro certo diabolus, & hæretici, & ẽt mali prælati solent illos, qui ad sua hospitia veniunt, blande attrahendo decipere, sed tandẽ solent eos destruere, & grauare. Diabolus.n. pctõres ad suum hospitium.i. ad mundanũ statum benignẽ recipit, ita ꝙ plerosq; in per arborẽ.i. ambitionẽ dignitatum pficit, & disponit, plures p tñ porcos per delitias efficit, & alios in asinos laboriosos p auaritiã cõmutat, & vertit, sed p certo finaliter oẽs destruit, & occidit, & in mare i. in inferni amaritudinẽ proijcit, & subuertit. Quod etiam hæretici faciunt, quia.s. simplices & illiteratos blande attrahunt, quos tandẽ destruunt, & corrũpunt. Et hoc ẽt mali prælati solent facere, quia oẽs subditos suos solent suis malis exemplis corrumpere, & in porcos & in asinos.i. in luxuriosos & auaros mutare. De tali igitur hospitalitate, imo certẽ inhospitalitate põt dici illud Sap.19. Etenim inquit detestabilem hospitalitatem instituerunt. Alij quidẽ ignotos non recipiebant aduenas. Alij bonos hospites in seruitutem redigebant. Ista est igitur pessima hospitalitas tam passiua, q̃ actiua. Et sic bene ostensum est, ꝙ diabolus est hospes viriliter reijciẽdus. ¶ Tertio dico, ꝙ peccator est hospes C verbaliter exasperandus. Hospes.n. est ille, qui per alia vagatur hospitia non per sua. Et ideo mundani hospites dicũtur

quia

quia.ſ.ſicut quidam ſunt,qui rariſſime penes ſe,ſepiſſime aūt penes alios hoſpitantur,ſicut hodie faciunt multi milites & barones,qui ſicut archipresbyteri vadunt penes alios conti nuè deuaſtando,ſic loquendo ſpiritualiter mundani in nullo ſunt ſtabiles,neq; firmi,, nec in hoſpitio proprio.ſ.in fide vel in gratia,vel ēt per ſpem in cęleſti patria ſunt fixi,ſed in mun di hoſpitio circa diuitias & eminentias circuncurrunt vaga bundi.vnde Eccl.29.Tranſi hoſpes,orna menſam &c.Exem plo Theſei,de quo narrat Ouidius,ꝙ rediens à vellere aureo conquerēdo, à patre ſuo rege Athenienſium non fuit cogni tus,ſed prima fronte repulſus.Vnde iſti ēt ſunt,qui in alienis hoſpitijs tandiu per affectionem morantur,& re vera timen dum eſt,ꝙ qn̄ ad ſuum proprium reuenient hoſpitium.ſ. ad Paradiſum,à patre & fratrib.i.à Chriſto & Angelis minime cognoſcentur.Iud,19. Sedebant in platea ciuitatis,& nullus eos recipere volebat hoſpitio.Iſti igitur caueāt ne eos opor teat ad malum hoſpitium & ad hoſpites malos.ſ. ad infernū diuertere,vbi qui hoſpitantur,nunquā poſſunt de cætero re uenire. Talium igitur vagorum hoſpitium in terra vagatio reprehenditur Sap.5.vbi dr̄ ꝙ ſpes impij tanquam lanugo,q̄ à vento tollitur,tanquā ſpuma gracilis,quæ à vento diſpergi tur,& tanquam fumus, qui à vento diffuſus eſt, & tanquam memoria hoſpitis vnius diei ptereuntis.Hic eſt igitur verba liter exaſperandus ſeu corrigendus.Actu.17.Athenienſes & aduenæ hoſpites ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere aut audire aliquid noui.Sed re vera tales hoſpites non ſunt iuſti, quia ipſi non ſunt ciues & domeſtici Paradiſi.vnde Epheſ.2. Fratres,nō eſtis hoſpites & aduenæ,ſed eſtis ciues ſanctorū, & domeſtici Dei &c. Hic eſt igit̄ hoſpes corrigendus & exaſperandus. ¶ Quarto vero dico,ꝙ iuſtus ſeu egenus eſt hoſpes realiter recipiēdus ſeu refocillandus.Oēs.n.iuſti ſpūaliter dnr̄ hoſpites,quia cum in hoc mundo manētē nō habeāt ciuitatē,nequeūt propriè dici ciues Heb.11.Peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram. Iſti.n.peregrini ſunt in hoc mundo, quia iſtorum hoſpitium eſt in cœlo.¶Vnde nota,ꝙ mundus eſt hoſpitium,in quo cuncti naſcuntur,oēs boni & mali con ueniunt ibi ſicut in hoſpitali cōi.In iſto.n. hoſpitio per nati uitatem intramus,& inde per mortē eximus.Iud 19. Ingreſſus eſt hō hoſpitium meum.¶Itē Eccleſia,vel religio eſt hoſpitiū,in quo iuſti verſantur,vel in quo cuncti ſaluātur,quia .ſ.in hoſpitio Eccleſiæ per fidem,grām & pœnitentiā eſt pro priè vera ſalus.In tali igitur hoſpitio morabatur Petrus, de quo dr̄ Act.10.ꝙ hic hoſpitabat apud Simonē coriarium ſup mare.Mare.n.amaritudinē pęnitētiæ ſignat.¶Item infernus eſt hoſpitium in quo mali ligantur,ſeu incarcerantur. Iſtud eſt hoſpitium cerastum, qui oēs hoſpites ſuos dijs ſuis immo labant,pp̄ q̄ crudelitatem , ſm fabulas,ipſos mutauerunt in tauros.Ouid.li.19.fabu.6.Sic vere maligni ſpūs illos,quos in hoc ſuo hoſpitio recipiunt, vulnificant & occidunt, & ideo tauri.i.ſuperbi & petuli dici poſſunt.Vnde de damnatis dici pōt illud Iudith.13.vbi dr̄,ꝙ ſerui Holofernis feſtinauerunt ad hoſpitia ſua,& clauſit vaga oſtia cubiculi.¶Item Paradiſus eſt hoſpitium,in quo beati lætātur,quia .ſ.ſicut operarij, qui tota die laborauerunt , & pondus diei & eſtus ſuſtinuerunt.Viatores ēt,qui tota die decurrerunt, ſolent qn̄ de ſero ad hoſpitium veniunt,exultare, & ibi epulari & gaudere,ſic iuſti qui in hoc mundo ſunt curſores & laboratores, in ſero mortis ad hoſpitiū Paradiſi veniunt,& ibi paſcunt,& lętant, exultant,dormiunt,& quieſcunt Iſtud.n.eſt hoſpitium ſummè neceſſarium , quia pro certo illi, qui extra iſtud hoſpitiū remanent,lupis & latronib.i.demonib.ſubiacent. Nos igit̄ bene poſſumus dicere illud Iud.19. Nulla re indigemus,niſi hoſpitio. Igitur qui in hoc mundo adhuc laborare & peregrinari noſcuntur,& qui ad iſtud hoſpitiū properant,& mo uentur,hoſpites propriè nominantur,iuxta illud prędictum Heb.11.Peregrini & hoſpites ſunt ſuper terra. In cęlo aūt eri mus in proprio hoſpitio,nō in alieno,ita ꝙ tunc propriè nō erimus hoſpites,imo ciues. Ad quod facit illud præuictum. Fratres iam non eſtis hoſpites & aduenæ &c.Ad quod facit Aug.de verbis dn̄i.c.32.dicēs,eſt chriſtianus,qui & in domo ſua peregrinū ſe eſſe noſcit.patria noſtra ſurſum eſt,ibi hoſpi tes nō erimus. Iſtis igitur hoſpitibus & oībus alijs extra pro priam domum ex iuſta cā peregrinantib.& maximè pauperi bus & egenis , domum aut hoſpitium nō habentibus,ſed ad cęli hoſpitium anhelantib.debet hoſpitalitas fieri, & oīs hu mana liberalitas impartiri . Virtus & hoſpitalitas ſummè Deo ſolet placere.Et ideo ipſam debent,qui poſſunt,libēter & liberaliter exercere.In arca.n. Noe ad aīalja introducēda fuit oſtium,ſicut dr̄.Gen.6.& tabernaculum fœderis à parte orietis fuit apertum ſicut dr̄ Exo.27.In quo notatur,ꝙ oſtia noſtra debent ſemper eſſe aperta bonis & honeſtis hoſp.tib. & maxime peregrinis & pauperibus , vt dicamus illud Iob. 31.Foris nō manſit peregrinus,oſtium meum viatori patuit. Et ad hoc hortamur ad Heb.13.vbi dicitur Hoſpitalitatem nolite obliuiſci.Et merito hoſpitalitas obliuiſci non debet, quia pro certo iſta facit

Deo placere,
Opes augere,
Malum cauere,
Cœlum habere.

E ¶Deo dico facit hoſpitalitas placere, quia re vera quicquid ꝓ hoſpitalitatem fit pauperi,Deus reputat factum ſibi , ſicut ipſe dicit Mat.25.Hoſpes eram,& colllegiſtis me.Sequitur Qn̄ te vidimus hoſpitem & collegimus te?&c.Et reſpondet. Amen dico vobis,quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Et ꝙ talis munificentia Deo placeat,ſatis patet Gen.19.vbi Angeli recepti hoſpitio,ſuos hoſpites ſaluauerunt. nō ſolum.n. Angeli,imo etiam Chriſtus qn̄que ſub figura hoſpitis latuit. vnde Aug.lib.cōtra quinq; hæreſes dicit ſic.Diſcite chriſtiani nō indiſcrete exhibere hoſpitia,ne forte cui domū clauſeritis,ipſe ſit Chriſtus.Quæ tn̄ oīa ſunt cōtra multos,qui.ſ.aut recipiunt nullos,aut malos. Quia pro certo multi ſunt, q̄ bene faciunt hoſpitalitatem malis,& non bonis,diuitib',& nō pauperibus,ſuperbis,& nō humilibus,ſimiles mari mortuo, quod nihil viuum pōt in ſe recipere,nec immergere,oē vero mortuum ſolet in ſe cōtinue profundare,ſicut ponit Solinus & magiſter in hiſtoria ſcholaſtica. Sic vere iſti libentius recipiunt in hoſpitio mortuos q̄ viuos , ſæculares, q̄ religioſos, malos,q̄ bonos,quia.ſ.malos ſolēt in ſuis hoſpitijs honorare bonos aūt aut refutare,aut de eis nō curare.Talis igit̄ hoſpitalitas nō placet,imo diſplicet ipſi Deo,quia pro certo boni potiſſimè ſunt recipiendi,& ad hoſpitiū prę ceteris admittendi.De Athlante.n.rege Aphricæ legimus,ꝙ in corde ſuo diſpoſuerat nunquā ſe aliquē Iouis filium hoſpitio recepturum,& hoc quia poma aurea,q̄ hortus ipſius producebat,ſe metuebat per Iouis filios amiſſurū,in cuius vindictā,Perſeus Iouis filius ab eo refutatus,ipſum mutauit in lapidē,& corpus eius giganteū trāſformauit in montē, ſicut ponit Ouid. de transformatis li.4.fa.17. Sic vere multi ſunt magni & gigantei diuites,qui oīno abominātur filios Iouis.i.religioſos bonos & clericos hoſpitio recipere, ſp timentes quia poma ſua aurea.i.vxores eorum vel filias debent rapere vel fędare. Perſeus igitur.i.Chr̄s ab his in perſona talium refutatus,finaliter tales punit,& eos lapidificat.i.in malo facit obſtinari,& montes per ſuperbiā fieri patitur & permittit.Non ſic igitur ſed exerceamus hoſpitalitatem,quæ Deo debeat placere,& nos Deo faciat complacere,iuxta illud prædictum Heb.13. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci.Per hanc.n.placuerunt quidam Angelis hoſpitio receptis.¶Et ſi vis,potes notare,ꝙ ad hoc ꝙ hoſpitalitas Deo placeat,neceſſe eſt ꝙ ipſa ſit

Liberalis in inuitatione
Hilaris in proſecutione,
Fidelis in defenſatione.

F Quia pro certo boni hoſpites debent ferueter hortari vt intro eant.Decenter affari,vt remaneant.Fidenter tutari vt nō timeant.¶Dico igitur,ꝙ hoſpites debent,vt introeant feruenter hortari,ſeu diligenter & efficaciter inuitari.Quod eſt cōtra illos,qui ſuperficialiter & lente & ſine oſtenſione interioris affectus inuitant hoſpites ad manendum, ſed boni nō ſic, ſimiles illi Laban filio Bathuelis Ge.24. qui inueniens ſeruū Abrahæ,qui de longe venerat,dicebat ſic Ingrede dn̄edicte dn̄i,cur foris ſtas?præparaui locum & domum. Sequitur.Et introduxit eum in hoſpitium.¶Itē dico,ꝙ hoſpites debent, vt maneāt decenter & dulciter affari,quia.ſ.iocūda verba,& vtilia,nō vana nec detractoria debemus hoſpitibus nr̄is dare 2.Pet.4.Hoſpitales inuicem ſine murmuratione.Et merito,quia ſicut dr̄.2.Corint.9.Hilarem datorem diligit Deus. ¶Itē debent hoſpites,ne timeant,fidenter tutari,L.i.ſ.ex quo quis ad noſtrum venit hoſpitiū,ipſum debemus tutari,defendere,& ſicut noſipſos defendere,ꝓtegere & fouere.Sic faciebat ille Iud.19. qui dicebat illud de leuita hoſpitio recepto, volens ipſum ab impudicis defendere Nolite inquit facere malum hoc,ingreſſus eſt homo hoſpitium meum . Si igitur

hoſpi-

hoſpitalitas talis fuerit,non eſt dubiũ,ꝙ Deo & Angelis cõplacebit.Sic igitur dicam,ꝙ bona hoſpitalitas facit Deo pla
G cere.¶ Itẽ hoſpitalitas facit opes augere.Quia re vera hoïes hoſpitales ſolent ꝑ cæteris abundare, & tpalium ſufficientia plus gaudere. Exemplo Heliæ,qui hoſpitatus à vidua,& ipſius farinula recreatus fecit, ꝙ ſuus filius fuit à mortuis ſuſcitatus,& ꝙ farina in hydria,& oleum in lechyto multiplicata fuerunt.Et de Heliſeo ẽt legitur,ꝙ ſuę hoſpitę oleũ multiplicauit,eiusq; filium ſuſcitauit.Et de Chriſto ꝙ Marthæ cuius comederat panẽ,reſuſcitauit Lazarum fratrem,ſicut hęc oïa patent.3.Re.18.4.Re.3.& Io.11.In Ouidio ẽt legitur,ꝙ cum latona mater appollinis & Dianæ fugitiua & vagabunda ꝑꝑ iram Iunonis,nõ inueuiret in orbe,qui eam auderet, aut vellet recipere hoſpitio,nec vt apud ſe pareret ſuſtinere, tandẽ inſula delos,quæ tunc tpis erat mobilis & errans,erranti cõpatiens ipſam recipit,& in ea apud ſe parturire permiſit, ꝑꝑ q̃ humanitatem ipſa inſula virtute deæ latonæ deerranti & mobili ſtabilis & immobilis facta fuit. Quia ꝓ certo iſta eſt veritas,ꝙ illi,qui Heliã,Heliſæum,& latonam,& Chriſtũ.i. bonos hoſpites,& indigentes recipiunt hoſpitio,promerentur ditari tpali & ſpirituali beneficio. Nam Deus talium bona terrena ſolet multiplicare,& ſi errantes,ſeu mobiles fuerint & vagantes,ipſos ſolet ſtabiles facere , & cõtra motum tentationum firmare, fratrem & filios mortuos.i.interiores affectus per pctm̃ mortuos & ſopitos ſolet in eis viuificare, & eos in bonis tpalibus & ſpiritualibus ampliare,iuxta illud Luc.6.Date,& dabitur vobis.Quia ſicut dr̃.Prou.11.Alij diuidunt propria,& ditiores ſunt , alij rapiunt nõ ſua,& ſemꝑ in egeſtate ſunt bene igitur monet Apoſtolus Ro.12.dicens. neceſſitatibus ſanctorum communicantes, hoſpitalitatẽ ſe
H ctantes.Hoſpitalitas igitur facit opus augere.¶ Item hoſpitalitas facit malis carere. Cõſtat.n.ꝙ boni hoſpites gratanter. & honeſte recepti,ſunt ſæpiſſime ſuis receptoribus cã damni vitandi,& etiã lucri captandi. Exemplum de meretrice,q̃ quia recepit nuncios Ioſuæ,& eos fideliter ſaluauit, & ſeruauit,ab eis tandem capta Hierico liberata fuit, ſicut patet Ioſuæ 6.Chriſtus etiã receptus à Zacheo dixit Lucę.19 Hodie huic domui ſalus facta eſt.Exemplum etiã de Loth , qui per Angelos hoſpites à ſubuerſionis periculo fuit ſaluatus.Gen. 19.Vnde Augu.contra quinque hæreſes dicit ſic.Obſecutus Loth Angelis tanquam peregrinis,pro conſuetudine hoſpitalitatis liberatus eſt,ciuitas tpale euaſit incendium,æternũ conſecutus eſt præmium. ¶ Item hoſpitalitas facit cœlo gaudere,quia.ſ.iſta eſt quæ procurat vitam æternam.Communi .n.iure ſeruatur,ꝙ qui aliquem extraneum hoſpitio recepit, ſi ab eo in ſuis partibus reperiatur,vicem receptam ſibi reddit,ipſumque gaudens recipere conſueuit. Sic vere illi,qui nunc in hac peregrinatione Chriſtum in perſona peregrinorum recipiunt , ab eo tandem poſt mortem in ſua patria.i.in alio ſæculo cognoſcuntur, & in cœli hoſpitio receptantur. Matt.25.Hoſpes eram,& collegiſtis me. Sequitur.venite benedicti patris mei,percipite paratum vobis regnũ.Patet igitur,ꝙ in ſcriptura quadruplex hoſpitalitas reperitur &c. Vide vbi recipere,& introducere.

A **Hoſtia.** Vide vbi ſacrificium.Vel ſi vis,dic breuiter,ꝙ hoſtia generaliter ſignat quicquid Deo porrigitur vel offertur.Dico igitur,ꝙ Deo offertur

Hoſtia { Vitalis, Mentalis, Vocalis, Realis, Letalis, — Hoſtia(dico)vitalis,& iſta eſt Chriſtus, qui patri fuit oblatus,qui fuit hoſtia pacificorũ, quia mors eius pacem inter Deum & hoïes reformauit.

Martyres etiam ſancti hoſtiæ dici potuerũt,quia Deo immolati fuerunt.Deu.12. Sanguinem hoſtiarum fundes in altari. ¶ Item eſt hoſtia mẽtalis ſeu ſpiritualis,& iſta nihil aliud eſt, q̃ bona cogitatio vel affectio,& etiam bona actio & operatio.Iſta.n.omnia ſunt ſpirituales hoſtiæ, quæ Deo ſunt acceptabiles.3.Reg.3. Mille hoſtias in holocauſtum obtulit Salomon.1.Pet.2.c.Offerte ſpirituales hoſtias acceptabiles.¶ Itẽ eſt hoſtia vocalis.vnde in Pſal. Tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.¶ Item eſt hoſtia realis.vnde Eſa.19.Cognoſcent dominum Aegyptij.& colent eum in hoſtijs & muncrib. vñ Heb. 8.Oïs Pontifex ad offerendum munera conſtituitur. ¶ Item eſt hoſtia letalis,& iſta ſignat malos , qui de ſe faciunt hoſtiã diabolo.Iudic.16.Philiſtijm obtulerunt hoſtias dagon Deo ſuo.Vel mala opera,quæ à malis quotidie offeruntur.Prou. 21.Hoſtiæ impiorum abominabiles. Si vis potes applicare qũo peccator conuertendo ſe ad Deum, facit de ſe ſpiritualem hoſtiam. Et ideo ſicut hoſtia primo ad oſtium tabernaculi ad ſacerdotes abducebatur,manus ſacerdotum eius capiti imponebatur,ſanguis effundi iubebat,pellis à toto corpore detrahebatur,artus in fruſta cõcidebantur , omnia tadem lauabantur,cuncta finaliter concremabãtur (ſicut per omnia dr̃ Leu.1.)ſic proculdubio talis hoſtia debet eſſe homo. Debet.n.ad ſacerdotes applicari , per bonorum hoïm conſilium & frequentationem.vnde Eccl.6. In multitudine presbyterorum prudentium ſta,& ſapientiæ eorum ex corde cõiungere.Debet manus eius capiti imponi, per boni cõſilij collationem,& per diuinæ gratiæ implorationem.Quia ſicut dr̃ Act.19.de Paulo cũ impoſuiſſet eis manus,venit ſpirituſſanctus ſuper eos. Debet ſanguis peccati defluere,ꝑ oïs carnalitatis expiationem Pellis oïs excuſationis debet extrahi,per puram & mundam confeſſionem.vnde Ioã.1. Pellem pro pelle,& cũcta,quę habet homo dabit pro anima ſua.Debent artus eius in fruſta comminui , per omnium actuũ circumſtãtibus declarationem. Debet poſtmodum totaliter lauari,per oïs vanæ gloriæ abſterſionem.Eſa.1.Lauamini,mũdi eſtote,auferte mala cogitationum veſtrarum. Debet tandem ignis oïa cremare, per pęnam dolorẽ & ſatisfactionẽ.ſicut.n.dr̃ Heb.9. Sanguis hircorum & vitulorum,vt cinis vitulæ aſperſus inquinatos ſanctificat ad emundationẽ.Sic igit peccator poterit Deo offerri,& eius ſacrificium & hoſtia ſpiritualiter ordinari.Vnde Ro.12.Exhibeatis membra veſtra Deo hoſtiã viuentem , ſanctam Deo placentem,rationabile obſequium veſtrum,& nolite cõformari huic ſæculo,ſed reformamini in nouitate ſenſus veſtri.Vide infra vbi ſacrificiũ. Et vide in tabula de Euchariſtia,& vbi de pane.

Hoſtis. Nota,ꝙ hoſtis poteſt ſumi in bono & in malo. Bonus.n.hoſtis eſt ille, qui ſe opponit & hoſtẽ & rebellem oſtendit malis hoïbus per iuſtitiam , mundo & vitijs per pęnitentiam,hæreticis per fidem & ſapientiam,demonijs per innocentiam.Omnibus.n.talibus inimicis debemus nos hoſtes oſtendere,& eos totis viribus impugnare,& ditioni noſtrę hoſtiliter ſubiugare,vt de tali bona hoſtilitate dicatur illud,quod dictum eſt filijs Iſrael Nu.25. Hoſtes vos ſentiant madianitæ. Sed de tali hoſtilitate nihil amplius ad præſens,cũ vocales auctoritates deſint. ¶ Malus.n.hoſtis eſt ille,qui alium ſine cauſa, vel ob malam cauſam perſequitur,ipſumque hoſtiliter odit,& cõtra eum machinatur.& ſic dico,quòd in ſcriptura reperiuntur A

Hoſtes { Noſtri,qui ſunt temporales, Iuſti qui ſunt ſpirituales, Dei,qui ſunt criminales, Temporales debemus placere facto vel loquela, Spirituales debemus plicare vigoris tutela, Criminales debemus vitare debita cautela.

¶ Primo igitur dico,ꝙ ſunt hoſtes placandi dulciter , & iſti ſunt hoſtes noſtri temporales, quos.ſ.nos pro viribus debemus uobis placere, & reconciliare,& ad pacem & concordiã reuocare.Et ſi à nobis victi vel ſuperati fuerint,ipſos debemus benigniter tractare,& petentibus veniam dulciter indulgere.vnde Chryſoſt.8. li. de compunctione cordis ſuper Matt.6.dicit ſic. Qualem vis erga te Deum eſſe talem te debes erga hoſtes tuos exhibere. Ad quod facit Iſid. 3.de ſum. bo.dicens,ꝙ fruſtra propitiari ſibi Deum quærit, qui delinquenti proximo nõ placatur. Et nihil eſt tam contrarium in natura quin poſſit ad cõcordiam reduci , ſicut patet de igne & aqua,quæ ſunt cõtrarijſſima elementa,quæ tamen mediate forma cęleſti in mixto corpore fiunt vnũ,vtrunq;.n.aciem ſui rigoris habebat,vt alteri conueniat & ſe iungat . Sic vere nullus debet eſſe alteri ita rebellis vel hoſtis,quin mediante forma cœleſti.i.charitatis virtute,ſibi eſſe debeat beniuolus atque mitis,& quin oẽm rigorem odij taliter debeat tẽperare.ꝙ poſſint inuicẽ conuenire . Igitur rancorem aĩ dimittamus,& omnes hoſtiles actus deponamus & noſtris hoſtibus indulgentes ipſis nos cordialiter vniamus. ſicut.n.dicit Petrus Rauen.in ſermone.Dimittẽdo alteri tibi parcis.& Seneca in moral. dicit, ꝙ magnarum virium eſt contemnere lædentem.Quod eſt contra illos, qui nunquam volunt hoſtib. reconciliari , imo ſine pietate quacunque volunt de eis vindicare,

dicare,similes populis scythiæ, qui postquã hostes suos occi derint,non contenti tñ hac crudelitate,etiam solent sanguinem eorũ bibere,& cum cratere capitis in memoriã perpetuæ vindictæ quamdiu viuunt potum sumere, vt dicit Plin. Quia verè multi sunt ita crudeles ꝙ non solũ hostes suos ad interemptionẽ prosternunt imo ẽt eorum sanguinẽ.i. eorũ cõsanguineos annihilare & exhaurire volunt,& post mortẽ in eorũ capitib.i.capitalib.ꝑdis potum sumunt.vñ Hest. Iudæis interfectio parabatur,& hostes eorum inhiabãt sanguini.Non sic charissimi hostib.nostris insidiemur, sed faciliter indulgentes ipsos nobis reconciliare curemus.Ad quod facit documentum Senecæ in Prou.vbi dicit. Optimum est sp ignoscere,tanquã si tuipse quotidie pecces. Sequitur. Alteri sæpe ignoscito,tibi nunquam.Dico igitur, ꝙ sunt quidã hostes dulciter placandi.¶Secundo dico,ꝙ sunt quidam hostes fortiter placandi.i.impugnandi,& isti sunt hostes animę,qui .s.in triplici differentia solent esse,quia.s.anima habet

Hostem { Superbum,qui allicit ad eminentiam,
Auarum,qui allicit ad opulentiam,
Infectum,qui allicit ad immunditiam.

Et de istis tribus hostib.primus est diabolus, qui in alta animos eleuat,secundus est mundus,qui in ima animos degrauat, tertius est propriũ corpus ꝙ ad fœda animos deprauat. Sit igitur dico, quòd inuenitur vnus

Hostis { Potens & callidus,
Ardens & auidus,
Fętens & sordibus.

Et isti tres hostes videntur esse similes trib. generibus aquilarum,quę sunt auib. innocẽtib. inimicę. Nã vt dicit magister de ꝓprietatibus allegans Plinium,aliquæ sunt Aquilæ, quæ venantur in aere,aliquæ in terra, aliquæ in aqua.Sic verè de nostris spiritualib. hostibus Aliqui sunt aerei.s. demones & mundanæ eminentiæ,aliqui sunt terrei,isti sunt mundus & mundi opes & diuitię,aliqui aquei , isti sunt caro & carnis luxus & delitiæ.Isti.n.sunt tres hostes,qui nos impugnant,& qui per multa vitia nos debellant.Isti aũt tres hostes potuerunt figurari in illis trib.hostilib.nocumẽtis,de quibus fit mẽtio.1.Par.21. vbi dr̃ sic.Vnũ de trib.tibi elige,aut per tres mẽses fugere te hostes tuos,& gladium eorũ nõ posse euadere,aut tribus annis pestilentiã,aut tribus diebus gladium dñi, & mortẽ versari in terra tua , & Angelum dñi percutientẽ in vniuersis filijs Israel.Angelus.n.percutiẽs est diabolus, q superbiæ morte nos percutit.Hostis persequens est iste mundus,qui auaritiæ face nos succendit.Pestilentia bona corrumpens,est propria caro,quæ luxuriæ nos fœce confundit. ¶Primus hostis .s.diabolus ferit in tpe.i.in capite, quia.s.superbia est illud vitium,quod summe facit hoiem phantasiari, & vana & inutilia imaginari.vñ Thr.1.Facti sunt hostes eius in capite. ¶Secũdus hostis.s.mundus ferit in pectore,quia.s.auaritia est illud,quod pectus & cor facit inflammari,& ad bona tpalia dilatari.2.Par.36.Incẽderunt hostes domum dñi.¶Tertius hostis.s.caro,ferit in iecore seu in fęmore, quia.s.luxuria facit illas partes principaliter inquinari. vnde Hest.9. Hostes eorũ inhabitant sanguini. Et breuiter ego possum concludere,ꝙ tales hostes non faciliter suppeditantur,nisi Dei auxilia nos defendant . Dicamus igitur Deo & sanctis illud Iob.6. De substantia vestra donate mihi,de manu hostis liberate me,& de manu robustorum eruite me.Patet igitur,ꝙ sunt quidam hostes fortiter plicandi seu viriliter impugnandi Ios.23.Vnꝰ ex vobis hostiũ persequetur decẽ milia.Quod tñ,est contra multos,qui.s.ita sunt imbecilles,ꝙ hostib.nunquam fortiter resistunt , imo ad primos insultus deficiunt & succumbunt, cũ tñ isti hostes ita debiles sint,ꝙ voluntarios solos vincunt, debilis est.n.hostis,qui non põt vincere nisi volentem.vnde Ios.7.dr̃.Dñe Deus , quid dicam videns Hierusalem hostib. suis terga vertentem? & Deut.28.Tradet te dñs corruentem ante hostes tuos . Et re vera superbia de victoria habita & inanis gloria exinde concepta,vanaq; securitas , & defectus diuini timoris,proprieq; cõsiderationis,sunt qñque causa ꝙ Deus dimittit hoiem qñque corruere ante hostes suos & tandem multipliciter ĩ peccata, vt.s.discat cognoscere seipsum, & in virtute diuina non propria triumphasse.vnde Iudic. 8. Percussit castra hostium,qui securi erant,& nihil aduersi suspicabantur.Isti igitur sunt hostes fortiter plicãdi. ¶ Tertio dico,ꝙ inueniuntur hostes prudenter vitãdi.Et isti generaliter sunt oẽs peccatores, qui.s. Dei , sanctorum innocentium aduersarij sunt & hostes, q̃a re vera sicut necessarium est,ꝙ hõ vitet societates hostium tpalium,& hoc ne forte per eos capiatur,sic homo debet vitare societates malorum,ne ipsorũ malis errorib.corrumpat̃. Homo n.libenter solet vitare illos,quos amici sui odiunt,& illos,qui suis principalib.inimicis cõfœderati sunt. Cum igitur mali sint inimici Dei & sanctorum,qui sunt amici nr̃i specialissimi,& demonib.cõfœderati videntur,qui sunt hostes nostri crudelissimi restat ꝙ eorum societas est vitanda, & ipsorum conditio contemnẽda. ¶ Et nota si vis ꝙ tales hostes.s.peccatores

Indignando solent respicere.
Subsannando solent despicere,
Dissipando solent diripere,
Inaniter solent se tollere,
Faciliter solent deficere.

Tales igitur hostes sunt indignatis aspectꝰ. Iob. 16. Hostis meus terribilibꝰ oculis me intuitus est.¶Item sunt subsannantis despectus,quia.s.tales non cessant ridere,& subsannare facta bonorũ.Thr.1.Viderunt eã hostes,& deriserunt,sabbata eius.¶ Itẽ sunt dissipantis effectus,quia.s.oĩa bona aliorum nituntur rapere,& furari.Thre.1.Manum suam misit hostis ad oĩa desiderabilia eius. ¶Itẽ sunt superbientis affectus, quia isti sunt,qui volunt super alios honorari, & in honoribus eleuari,Exemplum in aman,de quo dr̃ Hest.3.ꝙ rex exaltauit Aman filium Amadathi.Sequitur.c.7.Hostis & inimicus noster pessimus est iste Aman. ¶ Item isti sunt corruẽtis defectus , quia videlicet tales à statu prosperitatis solent cadere,& temporaliter & eternaliter deperire.vnde de casu tẽporali talium dr̃ Esa.11.Hostes Iuda peribunt.De casu vero talium , & de punitione qua Deus eos puniet in inferno , dr̃ Esa.1.Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabo super inimicis meis. & Hiere.48. In descensu Oranaim hostes vlulatum audierunt.i.in descensu inferni,quia.s.oronaim interpretatur foramen tristitiæ.Sic igitur patet, ꝙ inueniũtur hostes,quos debes vincere.Hostes,quos debes flectere.Hostes quos debes fugere &c.sufficit,vide de amico.

Hostium.

Nota,ꝙ hostium idẽ est ꝙ introitus seu ingressus,ianua seu porta.Et ideo vide infra in dictis tit.Et vide infra in littera. O. vbi ponuntur concordantiæ de Ostia.Non.n.debet scribi cum aspiratione &c.

HVC.

HVC. Nota,ꝙ huc, sicut hic,est aduerbium loci,signat.n.illum locũ vbi inuitans personaliter cõmoratur , & ad quem aliquis per aliũ inuitatur. Secundum igitur diuersos inuitatores inuenire possumus diuersa huc & sic notabo quòd in scriptura inuenitur A

Vnum huc quod est { Laboris,
Valoris,
Honoris,
Doloris.

Primo igitur dico,ꝙ est vnũ huc,ꝙ signat statum laboris, hoc est mũdanã pestilẽtiã. Istud est vnum huc ad ꝙ sp diabolus nos inuitat , & hoc vt nos polluamꝰ ꝑ immunditiã,vt res acquiramus ꝑ auaritiã , vt alios lędamus ꝑ insolentiã.Hic est.n.locus infectionis & luxuriæ. Vñ de isto huc dr̃ Ge.19.Educ viros huc,vt cognoscamꝰ eos. & Esa.57. Accedite huc filij auguratricis,semẽ adulterę & fornicariæ. Itẽ huc est locꝰ ambitionis & auaritię.Et iõ istud huc.i.sinum auaritię iustus refutat,& ab eo ꝑ virib. se elõgat dicẽs cũ Samaritana Chr̃o illud Io.4.Dñe,da mihi hãc aquã, vt nõ sitiã iterũ,& nõ veniã huc haurire, q.d.Ois aqua.i.oĩs tpalis substãtia,q̃ est huc nõ sufficiens,ad sitim auaritiæ tẽperãdũ,nec est facilis ad acquirẽdum,seu hauriẽdum.Itẽ iste est locus seditionis & violẽtiæ,q̃a.s.illi, q huc.i.in mundi officijs & statibꝰ se ingerunt,bonos libẽter fatigãt,& offendunt.Vñ de Saulo Act.9.dr̃ sic.Et huc ad hoc venit,vt vinctos duceret ĩ Hierusalẽ.s.illos,q nomẽ dñi inuocabãt. Iste autẽ erat Saulus,q erat spirãs minarum & cędis in discipulos dñi. Istud est igĩt vnum huc,ꝙ signat statũ laboris,hoc est mũdanã pestilẽtiã. ¶Scd̃o dico,ꝙ est vnum huc ꝙ signat statum valoris,hoc est gratiã & pęnitentiã.Pœnitentia n.& gr̃a religio seu ecclesia sunt quædam huc ad quæ dominus nos aduocat,& ad veniẽdum & accedendum istud huc iugiter excitat & inuitat. Et merito, quia pro certo istud huc est locus seu status vbi

Probantur & examinantur cœlum possessuri,
Docentur & illuminantur fidem professuri,
Sanantur & emundantur culpas dimissuri,
Morantur & spatiantur iuste conuicturi,

Est enim istud huc locus examinis & probationis. Ideo

Isaac dixit Iacob Gen.28.Accede huc,vt tangã te,& prob ẽ si es filius meus. Itẽ est locus scientiæ & instructionis,quia.s. auditur & dr̃ verbũ Dei.Ios.3.Accedite huc,& audite verbũ dñi.Itẽ est locus salutis & curationis,quia.s.ibi possunt oẽs, qui per vitia sunt infirmi, per pęnitentiam mundari & curari,quia.s.ibi curantur illi, qui sunt lunatici per inconstantiã. vnde de lunatico Mat.17.dixit Christus. Afferte huc illũ ad me,& exiuit ab illo demoniũ,& curatus est puer. Illi ẽt,qui sunt debiles per simplicitatem & ignorãtiam Lu.14. Exi cito in plateas & vicos ciuitatis,& quoscunq; inueneris, debiles & pauperes,cęcos & claudos,introduc huc.Illi insuper,qui sunt sine aurib.i.qui audire,& obedire dedignãtur per obstinationem,malitiam,& insolentiam.vnde de illo, qui aurem perdiderat,dixit Christus Luc.22.Sinite vsq; huc,& cum teti gisset auriculã eius,sanauit eum. Istud est igitur huc.i.locus salutis & curationis.Item istud est locus moræ & habitationis,quia.s.in isto huc conuersantur,& morantur oẽs viri iusti & boni,& quicunq; Deo volunt esse cõfęderati & coniũcti, dicentes illud 1.Re.14. Accedamus huc ad Deũ.vnde 4.Re. 8.dr̃.Vir Dei venit huc.Sic igitur patet, ꝙ est vnũ huc,quod
C signat statum valoris.s.gratiam & pęnitentiã. ¶Tertio dico, quod est vnum huc,quod signat statũ honoris, hoc est dignitatis eminentiã.Ad istud.n.huc.i.ad statũ honoris & dignitatis inuitantur boni,& inde repudiantur mali. Boni dico ad istud huc diuina grã deducuntur & ad dignitatis excellentiã sublimantur,vnde Dauid suã regiã dignitatem admirans, dicebat dño.1.Re.7.quæ est domus mea,quia adduxisti me hucusq;?q.d.Non eram dignus tanto honore. Mali etiã ab isto huc repudiantur.Et sic aduerte,ꝙ tria gñа personarũ repudiantur inde,videlicet Carentes priuilegio libertatis,illi.s.q sunt in seruitute pc̃ti 2 Par.28. Non introducetis huc captiuos.Itẽ torpentes sub cõtagio facultatis,illiq.s.amore bonorũ terrenorum sunt inuoluti,& oppressi.Figurati in Moyses calciato cui dr̃ Exo.3.Nõ appropies inquit huc,tolle calciamenta de pedib.tuis.locus.n.in quo stas,terra sancta est.q.d. Locus ecclesiasticæ dignitatis sanctus est,& ideo nõ vult habere hoies calciatos.i.terrenorũ affectibus inuolutos.Itẽ gẽtes,q̃ pannitegio honestatis.i.illi,qui vestib. honestæ cõuersationis carẽt.vnde illi,q nõ habebat vestem nuptialẽ,& tñ ad nuptias regis intrauerat,dr̃ Mat.22. Amice quõ huc intrasti non habens vestẽ nuptialẽ?Et sequitur ꝙ ligatis manib.& pedibus proiectus est in tenebras exteriores.Quia rẽ vera illi, qui sunt egentes honestatis amœnæ pannitegio,illi qui sunt torpentes; facultatis terrenæ sub contagio , illi qui sunt carentes libertatis serenæ priuilegio,si ad istud huc.i.si ad dignitates ecclesiasticas p̃sumũt accedere digni sunt tenebras exteriores sentire,& duplici morte perire.Vnde breuiter talibus indignis huc intrantibus,& se indigne ingerentib. dici põt repressiue illud Iud.18. Quis te adduxit?quid hic agis?q̃ ob causam huc venire voluisti?Patet igitur ꝙ est vnũ huc qđ signat statũ honoris.i.dignitatis eminentiã.¶ Quarto dico,ꝙ
D est vnum huc,quod signat statum doloris,hoc est mortalem defluentiã.Mors.n.est vnum huc,ad quod oportet oẽs accedere,& in quo oportet oẽs manere & persistere, & vltra qđ non est licitum transire,vel procedere.vnde dñs loquens de fluctuoso mari.i.de vita,dicit Iob 38.Circundedi mare terminis meis,& posui vestem & ostia,& dixi , hucusq; venies, & hic confriges tumentes fluctus tuos . Mors.n. est vnum huc.quod est malis ad damnationem, bonis verò ad gaudiũ & saluationẽ,seu vitæ æternæ acquisitionem.vnde Hier. 50. dr̃ de iustis in tẽpore illo venientes filij Israel & filij Iuda simul,ambulantes & flentes properabunt, & dñm Deum suũ quærent,in Syon interrogabunt viam,huc facies eorum venient,& apponẽtur dño fędere sempiterno,quod nulla obliuione delebitur Ista est.n veritas,ꝙ flendo oportet dñm quęrere si viam in Syon.i.in cęli speculam volumus inuenire,& si huc volumus nos Deo coniungere & vnire,& fœdere perpetuo copulare.Sic igitur patet ꝙ in scriptura inuenitur vnũ huc,quòd est doloris,vnum huc. quòd est honoris,vnũ huc, quòd est valoris,vnum huc,quòd est laboris. Hoc est dictũ, status mortis qui est vltimus , status dignitatis, qui est maximus, status gratiæ seu meriti qui est optimus , status mundi seu peccati,qui est pessimus

A **Humerus.** Cum humerus sit pars corporis sustinẽdis oneribus.magis apta,in ꝙ quicquid põderis corpori supponitur , per humeros faciliter sustẽtatur, dicam,ꝙ moraliter & spiritualiter loquendo vel etiã in corpore morali virtuoso & mystico , vel ẽt in corpore ciuili & politico,per humeros significantur illi,q in corpore Ecclesiæ militãtis fiunt,& pñt sustentare alios,sicut sunt p̃lati & viri perfecti. Vel in corpore morali per humeros designant̃ illæ virtutes,quæ oĩa mala tolerant, & quæ sine murmure cuncta portant,sicut est virtus potentiæ,cõstantiæ,misericordię, & prudentiæ.Constat.n. ꝙ istæ virtutes sunt humeri spirituales , quia.s.temperantia & prudentia sunt humerus dexter, qui æquanimiter sustinet prospera.Potentia verò & misericordia sunt humerus sinister,qui fortiter sustinet aduersa.Dicam igitur,ꝙ in scriptura inuenitur

Humerus { Dei,qui portat omnia, / Iusti qui portat grauia, / Impij,qui portat lęuia,

Primo igitur dico,ꝙ B inuenit̃ humer⁹ Dei, q portat oĩa. ad He. j.portans omnia verba virtutis suæ. Deus.n.est sicut elephas, qui ita fortes habet humeros, ꝙ casttũ ligneum super se portat.sic ille non castrũ ligneum sed stelleum.s.ipsum cęlum,& quicquid cęli ambitu cõtinetur portat . Deus.n. habet duos humeros.i.humerum dextrum , qui signat eius protectionẽ & potentiam,& humerum sinistrum,qui signat dissimulationem eius & patientiam.Et sic dicam,ꝙ diuini humeri

Mala supportant,
Bonos transportant,
Bona reportant.

Mala(dico)supportant,quia.s.isti humeri sustinuerunt crucẽ,& patienter dissimulando sustinẽt quotidie cuncta mala.Esa.22.Erit.s. Eliachim quasi pater habitãtibus Hierusalem & domui Iuda. Et dabo clauẽ domus Dauid super humerũ eius,& aperiet,& nõ erit qui claudat,claudet,& non erit qui aperiat.Clauis Dauid est crux.Bonos(dico)transportant.s.ad gloriã cęli & ad requiem paradisi. similes aquilę,q humeris suis pullos suos in summũ eleuat,& claritatẽ luminis illis monstrat.vñ Deu.32. Expandit alas suas, & assumpsit eũ,atq; portauit in humeris suis.Sequitur.cõstituit eũ super excelsam terrã, vt cũ comederet fructus agrorum &c.Bono insuper reportãt,quia.s.dignitas & excellẽtia, trãquilitas cõplacẽtia inuenit̃ in istis humeris. De dignitate .n. dr̃ Esa.9. ꝙ factus est principatus eius sup humerum eius, & vocabit̃ Deus fortis &c.De trãquillitate vero dr̃ in p̃sona cuiuslibet beati.Deu.33. Beniamin amãtissimus dñi habitabit cõfidẽter,in eo quasi in thalamo demorabit̃,& inter humeros illius requiescet.Sic igit̃ patet, ꝙ inuenit̃ humer⁹ Dei. C
¶Scđò dico,ꝙ inuenit̃ humer⁹ iusti,q portat grauia.Humerus.n.patiẽtiã signat,qua mediãte, grauia & difficilia cuncta portat.Vñ de hoĩe patiẽte dr̃ Ge.99.Isach asinus fortis,accubãs ĩter terminos,vidit requiẽ,ꝙ esset bona,& terrã, ꝙ esset optima,& supposuit humeros ad portãdũ,factusq; est tributis seruiens.Et bene dixit asinus,qui.s.portat crucẽ super humeros:quia.s.oĩs crux.i.omnis cruciatus debet à iustis in patientia tolerari.Et sic nota,ꝙ humeri patientiæ & temperantiæ charitãtis & clementiæ,debent portare & supportare

Infirmitatem fraternam,
Aduersitatem externam,
Seueritatem supernam,
Authoritatem paternam,
Sagacitatem internam.

Portetur igitur ab humeris nostris infirmitas fraterna, pie compatiendo,sicut de illo qui ouem perdiderat dr̃ Lu.15.ꝙ cum inuenerit eam imponit in humeros suos gaudẽs &c.Ouis.n.p̃dita infirmos fratres signat,& maximè illos,qui sunt perditi per pc̃tm̃,& q à domo Ecclesiæ vel fidei sunt errãtes,qui.s.pie sunt supportãdi,& ad Ecclesiæ domiciliũ reducendi,quia sicut ibi dr̃,est Angelis Dei gaudium sup vno pc̃tõre sic super pios humeros reportato. ¶ Itẽ portet̃ istis humeris aduersitas externa .i.cuiuscunq; tpalis tribulatio.Sic.n.dr̃ Par.2.In ędificatione tẽpli erãt septuaginta milia virorũ q onera ꝓprijs humeris deferebãt.Ad denotãdũ,ꝙ illi,q in tẽplo Dei famulant̃ dẽnt ꝓprijs humeris cũcta grauia & difficilia sustinere. Quãto.n. quis est tẽplo Dei cõiunctior, & gradu ecclesiæ intimior specialior,tãto debet esse ad sustinẽdum difficilia fortior & prõptior.Figura Nu.7.vbi dr̃,ꝙ filij Cahat qui in tabernaculo secretius læuitis cæteris seruiebant,onera nõ in plaustro,sicut cæteri , sed in proprijs humeris deferebant . Quia enim isti arcam, & altare , & vasa tenebantur portare, non audebant ea bobus & plaustris committere , imo tenebantur ea proprijs humeris sustentare.Ad denotandum, quòd quanto qs maiorem & Deo familiariorem in Ecclesia tenet gradum, tanto

tanto ad portandum vasa dñi.i.ad sustinendum onus & difficultatem Dei mandatorũ,& Ecclesię negociorum,laborũq; & tribulationũ, debet prębere humerum magis promptũ.1. Par.15.Sanctificati sunt igitur sacerdotes & leuitę,vt portarent arcam dñi Dei Israel,& tulerunt filij lęui arca Dei,sicut præceperat Moyses,iuxta verbum dñi humeris suis in vectibus.Quod tñ est hodie cõtra multos ecclesiasticos,& prælatos,de quibus.s.dr̃ Mat.23.ꝙ ipsi imponunt in humeros hominum onera grauia & importabilia, digito aũt suo nolunt ea mouere.Non sic,sed portetur à nobis aduersitas externa.

D ¶ Itẽ portet ab humeris nostris seueritas superna hoc est dictu,correctio Dei & prælatorũ,sicut faciebat Iob.31. Librũ scribat ille,qui iudicat,vt in humeris meis portem illũ. ¶Itẽ portetur in istis humeris auctoritas paterna.i. reuerentia & timor Dei & parentum,sicut de filijs Noe legitur Gene. 9.ꝙ imposuerunt pallium humeris suis & retrocedendo cooperuerunt patrem nudatum, ne viderẽt pudibunda sua.quia.s. pallium excusationis paternæ, & quicquid facere põt ad maiorum amicorũ nostrorũ verecũdiã submouendã,debemus libenter tollere,& istud onus patienter portare.¶Item portetur humeris istis sagacitas interna,hoc est dictu onus sapiẽtiæ & doctrinæ & cuiuslibet disciplinę.Vnde de sapientia dr̃ Ecc.6.Inijce pedem tuum in compedes illius & in torques illius collum tuum,subijce humerũ tuum,& porta illã.Talib. igitur fructuosis onerib.debemus humeros patientię& obedientiæ supponere,& oĩa difficilia pro dño sustinere. Sop.3. Tunc reddam populis labiũ electum, vt inuocent oẽs nomẽ dñi,& seruiant ei in humero vno.Et merito, quia pro certo ista onera parum durabunt, quia in morte à nostris humeris deficient,& cessabunt.Vnde de iugo & onerib.huius mũdi, quo.s.nunc præmuntur iusti dr̃ Esa.13.ꝙ auferetur ab eis iugum eius, & onus eius de humero eorum tolletur: & hoc, quia pro certo Christus virgã humeri eius & sceptrum exactoris eius superabit sicut in die madian,sicut dr̃ Esa.9.Talis igitur humerus.i.talis patientiæ virtus nos facit præ cæteris apparere,& regnũ Israel.i.cœlestem gloriam possidere,sicut de Saul legitur 1.Re. 8.ꝙ ab humero eminebat sup oẽs, & ꝙ prę cęteris fuit in regem Israel sublimatus.quia pro certo ille,in quo humerus patientiæ præ cæteris eminet, super alios regnare debet.& regnũ paradisi finaliter obtinet. Sed aduerte,ꝙ summus pontifex legis diuinæ hẹbebat vnum nobilissimũ ornamentũ quo sui humeri tegebãtur, quod super humerale cõiter vocabatur,quod.s.auro,hyacintho,purum, cocco & bysso erat textũ, & duobus onychinis præciosis lapidibus,in quibus sculpta erant nomina 12.patriarcharum, erat ornatum, & annulis aureis & cathenis, vt stringeretur cũ rõnali iudicij,quod erat ornamentũ pectoris, erat in angulis coniugum. Istud igitur ornamentũ pontifex super humeros portabat qñ sacrificium dño faciebat.Et hoc vt filiorũ Israel memoriã coram dño haberet, & sanctorum patrũ meritis se muniret.Sic re vera dico,ꝙ humeri interioris virtutis sacerdotũ & pontificũ nostræ legis debent super humerali,i. virtute patientiæ fortitudinis & cõstantiæ principaliter adornari, ita ꝙ ibi aurum honestatis, hyacinthus.i.affectus cęlestis fęlicitatis,purpura roseæ verecundiæ & fragrantis famositatis, occus igneæ charitatis, & byssus innocentiæ & puritatis resplendeant,& lucescant. Duoq; lapides p̃ciosi onychini,qui.s.faciunt oculos tremere.i.timor Dei,qui.s.duplex dr̃,pro eo,ꝙ hõ debet timere gloriã perdere, & miseriã incurrere,ibi appareãt & lucescãt.Sanctorũ patrum nomina.i.ipsorũ merita,& exempla ibi refulgeant,& splendescãt. Cathenę quoque & annuli.i.vnitas & cocordia,rõnale iudicij.i.veritas & iustitia ibi reluceant,& virescant.Si.n.tale suphumerale.i.talis virtutũ cõgeries humeros p̃lati ornauerit proculdubio pro filijs Israel.i. pro subditis suis intercedere dignus erit.Exo.28.Portabat Aaron nomina filiorum Israel super vtrunq; humerum ob recordationẽ.Patet igitur,ꝙ in scriptura inuenitur humerus iusti,qui portat grauia. ¶Tertio dico,quòd in scriptura inuenitur humerus impij,qui quę

E rit læuia. Virtus enim & fortitudo malorum ita estdebilis, ꝙ onera leuia sp̃ quærit.Isti.n.sunt sicut argentũ,qđ modicũ pondus auri sustinere non põt, magnũ vero pondus lapidũ seu ferri sustinet valde bene. Sic mali pondus auri.i.pondus sp̃ũale & meritoriũ nõ sustinent,ferrũ vero & lapides.i.onera t̃palia,grauia, & inutilia bene portant,quia re vera isti nũ quã volũt subijcere humeros suos Dei seruitio,imo isti ab oĩ opere & onere meritorio vertũt humeros,& recedũt. Neæ. 9.Dederunt humerũ recedentẽ, & ceruicẽ suam indurauerunt,nec audierunt. Sed re vera ipsos bene subijciunt mũdi iugo,carnis officio,& diaboli laborioso dñio.Baruc.2.Inclinate humerũ,& seruite regi Babylonis,q.d.s.nullus labor mũdanus est eis durus,nec aliqualiter difficilis aut austerus.figurati in illis babylonijs,de quibus dr̃ Baruc.6. Videbitis in babylonia deos aureos & argenteos & lapideos & ligneos in humeris portari.Babylonia.n.est mundus, vbi.s.à malis diligenter portãtur,& sustinentur onera grauia atq; dura, dum tñ spectent ad aurum & argentum.i.ad terrenũ emolumentum vel lucrum. Vel ista possunt dici cõtra malos p̃latos ecclesiasticos,qui deos suos.i. p̃dilectos nepotulos & cõsanguineos per nimiam diligentiam sp̃ portant, & in humeris sustinent,atq; fouent,cum sint lapidei & lignei.i.habetes & ignari, ipsos tñ argenteos & aureos per diuitias fieri procurant. Vnde de idolo dr̃ Esa.46.ꝙ magistri illius producunt aurum de sacculo,& argentum statera ponderant,vt cõducant artificẽ,vt faciat Deum,& procidunt,& adorãt ante eum,& portant illum in humeris gestantes.O quot sunt hodie tales,qui .s.auro & argento artifices.i.superiores conducunt, & præmiant,vt filios suos in deos.i.in magnos diuites promoueãt, ita ꝙ præ nimia cura videtur, ꝙ semper in humeris eos portant.Et breuiter nota,ꝙ mali habent

Humeros { Denudatos,quo nesciunt velare, / Amputatos,qui nolunt laborare, / Obstinatos qui solent non cessare, / Laceratos,quos decet dissipare,

Et sic dico,quòd apud malos inueniuntur humeri nudi per inuerecundiã & luxuriã.vnde Esa. 47.de babylone ĩ figura mulieris malæ dr̃ sic.Discooperi humerum,reuela crura,transi flumina, reuelabitur ignominia tua,videbitur approbriũ tuum. Ista potissime p̃nt dici de dominabus modernis, quæ humeros portant ad litterã discoopertos,vt appareat alba caro, & incitent hoĩes ad venerem. ¶Itẽ inueniuntur humeri abscissi per imbecillem ignauiam. quia.s.multi sunt ita inepti & ignaui ad bene operandum, ꝙ recte videntur habere humeros amputatos.2.Mach.15.Manum nicanoris cum humero abscissam iussit iudas perferri Hierusalẽ. & Iob.31. Humerus meus à iunctura sua cadit,& brachiũ meum cum suis ossibus cõfringitur.¶Itẽ inueniunẽ humeri duri per obstinatã malitiam.vnde obstinatis & crudelibus dr̃ Eze.34.Laterib.& humeris impingebatis,& cornib.ventilabatis oĩa infirma pecora,donec dispergerentur foras.¶Itẽ inueniuntur humeri lacerati per futuræ damnationis pestilentiam,quia.s.sicut teste Plinio, dracones volant super humeros elephantum, vt eorum sanguine satientur, sic demones finaliter super humeros malorum volabunt,& eos per damnationem perpetuã lacerabunt.Esa.11.Volabunt in humeros philistijm,prędabuntur filios orientis.Vnde diabolo põt dici illud Eze.29. qđ pharaoni regi ægypti dictũ fuit. Fuisti baculus arundineus domui Israel, & qñ cõprehenderunt te,cõfractus es,& lacerasti humerum eorum, & dissoluisti oẽs renes eorum,& innitentib. eis super te comminutꝰ es.Diabolus.n.his,qui in eo cõfidunt, baculus est arũdineus, qui.s.inniteņti frangitur,ita ꝙ per damnationem ęternam is, qui sibi innititur,laceratur.Sic igitur patet, ꝙ inuenitur humerus impij qui quærit læuia, humerus iusti qui suffert grauia,humerus Dei qui portat omnia

Humilitas

Nota,ꝙ humilitas accipitur in bono & in malo.In bono.n. accipitur ꝓ virtuali subiectione.vñde 1. Petr. 5. Humiliamini sub potenti manu Dei,vt vos exaltet.In malo accipitur pro pęnali depressione & tribulatione, & sic accipitur Esai.13.Arrogantiam fortiũ humiliabo.Et illud sæpe dictum in Euangelio Mat.18.& 23. qui se exaltat,humiliabitur. Accipitur etiam in malo pro ficta & humiliata professione & cõpassione,sicut de hypocritis dr̃ Eccle.19.Est qui nequiter se humiliat,& interiora eius plena sunt dolo.Et in psal.Humiliati sunt in iniquitatib suis. Sed quia non intendo aliquid dicere nisi de humilitate morali,dico,ꝙ triplex est humilitas.Est.n.

Humilitas { Bona & virtuosa, / Mala & vitiosa, / Dura & dolorosa.

¶Primo igitur de humilitate bona & virtuosa dico, ꝙ nos debemus esse humiles multipliciter ratione.Ad hoc enim excitat scriptura.Ad hoc induci na-

cia natura. Ad hæc insuper admonet figura. ¶Scriptura.n.sp prædicat humilitatẽ. Christus.n.dicit Mat.11. Discite à me, quia mitis sum,& humilis corde. Eccl.etiam.7.dr̃,& præcipitur. Humilia valde spiritũ tuum, quia vindicta carnis impij, ignis & vermes. ¶ Item natura inducit humilitatẽ. Nulla.n. natura fragilior,nulla natura vilior, nulla natura ad humilitatem habilior,q̃ humana. Homo n.est plenus fœtoribus & sudoribus,humoribus & stercoribus,coloribus & laborib⁹. Ideo sibi dicitur Mich.6. Humiliatio tua in medio tui.i. causa humilitatis tuæ.¶Item figura admonet humilitatem, quia sicut dr̃ Esa.40. Oĩs mons & collis humiliabitur,& erunt praua indirecta, & aspera in vias planas. Quia.s.ad hoc,ꝙ prauitas vitiorum vertatur in directũ,virtutũ,& ad hoc, ꝙ asperitas tribulationum vertatur in planitiem cõsolationum,necesse est,ꝙ oĩs mons & collis.i.oĩs tumor & elatio superbiæ humilietur,& ꝙ humilitas cũ diligentia frequentetur. Quia sicut dr̃ Luc.18. Qui se humiliat exaltabitur,& qui se exaltat, humiliabitur. Humiliemur igitur & simus sicut spica,quę qñ est granis plena,solet inclinari, & versus terram inferius incuruari. Si vero vacua fuerit,& inanis tunc solet sursum erigi,& extendi,& versus cęlum sine incuruatione aliqua eleuari. Sic verè charissimi,qui granis virtutũ sunt pleni.sp solent inclinari inferius per humilitatẽ. Illi vero,qui virtutib. sunt vacui,se solent sursum erigere,& recti ẽt incedere per superbiam & vanitatem. Breuiter.n.quanto quis est melior, tanto efficitur humilior. Et quanto quis est deterior, tãto efficitur clarior,& superior. Et hoc est,ꝙ dr̃ Eccl.3. Quanto maior es, humilia te in oĩbus,& corã Deo inuenies gratiam. Boni igitur debent humiliari,quia sicut dicit Gre.27. Mora. Virtutis origo humilitas est. Illa igitur virtus tãtummodo pullulat,quæ in ista radice proprie perseuerat. De bonorum igitur humilitate possumus exponere illud Esa.2. Incuruabitur sublimitas hominum & humiliabitur altitudo virorum In quibus verbis aduerte, ꝙ humilitas habenda est propter tria bona, quæ per eam nobis insunt.s.quia per hanc

Efficimur { Sagaciores, Constantiores, Excelsiores.

Humilitas.n.facit nos sagaciter occulta considerare, q.a.s.facit nos hoĩes .i.rõnabiles.[Hominum inquit.] Item facit nos in bono stabiliter perseuerare,ꝙ ostẽditur,cum dr̃.[Virorum.] Facit.n. nos viros.i.stabiles & virtuosos. Item facit nos fœliciter ad summa accelerare,vel fœliciter excelsa participare,qđ ostẽditur,cum dr̃.[Altitudo.] Humilitas.n.acuit humanam sagacitatẽ, quia facit hoĩes.[hominum inquit.] Roborat æternã fœlicitatẽ,quia facit nos viros.[Virorum inquit.] Eleuat ad
C summã fęlicitatẽ,quia nos facit altos.[Altitudo inquit]¶Igitur dico,ꝙ bona virtuosa humilitas, est habẽda,quia nos facit sagaciores,quod ostenditur in verbo hoĩm. Humilitas.n. nos facit hoĩes.i. discretos & rõnabiles & ad considerandũ propriam vilitatem. Sicut.n.dr̃ Eccl.11. Sapientia humiliati exaltabit caput eius. Sicut.n. videmus, animalia minora & inferiora sunt,vt communiter sagaciora & ingeniosiora, sicut patet de formicis,apibus,& araneis,ad quorum operum subtilitatem humana ratio,non attingit,sicut dicit Pli. Dicit .n.idem, ꝙ animalia parui corporis habent sensus valde acutos. vident.n.audiũt,& olfaciunt miro modo,sicut videmus de pulicibus,quæ statum qñ quis vult eas capere, solent fugere,& saltare. Sicut etiam videmus de araneis,quę statim videt muscam,qñ est in laqueis suis capta. Sic vere charissimi, spiritualiter loquendo,illi,qui sunt minores per humilitatẽ, sunt,vt communiter, sagaciores per spiritualem sapientiam & subtilitatem. habent.n.sensus spiritales acutos, subtiles & discretos,per humilitatem absconditos & velatos. Quia sicut dr̃ Prou.11. Vbi fuerit humilitas,ibi & sapientia. Et hoc ostenditur in verbo hominũ, quia.s.humilitas facit nos esse hoĩes.i.rationales & discretos.s.ad rationabiliter considerãda illa,quæ pertinent ad salutem. Vnde Prou.18. Cor hoĩs antequam exaltatur humiliatur. Istud est contra superbos,qui recte non videntur esse sapientes,vt hoĩes,sed stulti & ignorantes,vt bestię. Nihil.n.videntur sapere,vel sentire de humana vilitate vel fragilitate.figurati in Nabuchodonosor Dan. 4.qui cum esset homo superbissimus, mutatus fuit in bestiã, nec potuit sibi humana figura reuenire,nisi quousque humiliatus fuit oculos ad cęlum leuauit, & altissimo benedixit,& ꝙ dominatur excelsus in regno hominum recognouit.tunc .n.figuram humanam recuperauit,& sensum suum humilitate reparauit. Quia breuiter sicut superbia de hoĩbus facit bestias,& de sapientibus stultos,iuxta illud Prou.11. Vbi fuerit superbia,ibi erit & contumelia.& Eccl.15.dr̃, ꝙ sapiẽtia longe abest à superbia & dolo,sic humilitas de bestijs facit homines,& de ignorantib.sapientes.1.Mac.1. Per loca humilia ibant caute & ordinate. Patet igitur,ꝙ humilitas nos facit sagaciores.¶ Deinde dico,ꝙ humilitas virtuosa nos facit constantiores,facit.n.nos esse viros.i.cõstantes & virtuosos.[Virorum inquit.]¶ Vnde Esa.2. Incuruauit se homo,& humiliatus est vir. D Sicut.n.arbor,quæ radicem habet profundã in terra,fortior est contra ventorum impetus & insultus, sic illi, quorum radix.i.cor est profunde radicatum per humilitatẽ, est contra ventos tribulationum & tentationum magis forte per constantiæ firmitatem. Eccl.10. Plantauit humiles ex ipsis gentibus. Radix.n.quæ est pars arboris inferior, humidior & flexibilior, & quæ est totius arboris fundamentum, & etiam nutrimentum, signat virtutem cordialis humilitatis. Ista.n.inferior est per subiectionem,humidior per deuotionem,flebilior per cõpassionem,fundamentum per constãtiam,nutrimentum aĩę per diuinã gratiã. Deus.n.superbis resistit,humilib, aũt dat gratiam 1.Pet.5. Et nota,ꝙ dr̃,ꝙ Deus humilibus debet dare gratiã,quia sicut aqua sp currit ad loca infima,sic diuina gr̃a ad loca & corda humilia. Et sicut valles & loca humilia sunt,vt cõiter, fertiliora & fœcundiora, iuxta illud psal. Valles abundabunt frumento, sic pro certo corda humiliora sunt cõiter fructib.i. virtutibus pleniora. in alueari.n.apum faui, qui sunt inferiores, sunt melle pleniores & repletiores. Illi vero,qui sunt superiores,sunt magis vacui & inaniores. Sic verè charissimi, inter personas illas,q sunt inferiores & infimæ per humilitatẽ, sunt melle deuotionis & gratię magis plenę per duorum spiritualium vbertatẽ. Illi vero,qui per arrogantiam & superbiam volunt esse superiores & eleuati,vt cõiter,melle deuotionis & gratiæ priuati sunt,& euacuati. Deus.n.deposuit potentes de sede,& exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Humilitas igĩ nos facit viros,i.constantes,perfectos & virtuosos,& virtutibus & gratijs plenos fertiles & fœcũdos. Ista est.n.sicut radix,de qua venit fructuũ,i.virtutũ origo. Quia ẽm Greg. Virtutum origo est humilitas & est sicut fundamẽtum, de quo prouenit oĩm spiritualium fortitudo. Vnde Aug. Cogitans magnam fabricam construere celsitudinis,de fundamento cogitet humilitatis. Dico igitur,ꝙ humilitas nos facit constantiores. ¶Insuper dico,ꝙ habẽda est humilitas virtuosa,quia nos facit sublimiores seu fęliciores. E Altitudo inquit. Altitudo.n.cęlestis gloriæ per humilitatem acquiritur, & habetur. Sicut.n.palma,quæ profundas & infinitas habet radices, ad magnam altitudinem eleuatur,parui etiam & puri vapores à sursum faciliter exaltantur,sagitta ẽt quanto inferius in corda trahitur, tanto superius & altius sublimatur,sic pro certo dico,ꝙ illi,qui per humilitatem sunt ꝓfundiores,minores & depressiores,fiunt finaliter in cœlesti gl'a altiores. Humiles.n. puros & sanctos sol iustitię Christus sursum ad cęli gloriam eleuat, & quãto hic deprimũtur inferius,tãto illic superius eos ordinat,atq; locat. Quia sicut dr̃ Prou.15. Timor dñi disciplina sapientiæ,& gloriam pręcedit humilitas. Prou.etiam 29.dr̃,ꝙ superbum sequitur humilitas,& humilem spiritu suscipiet gloria. Viri.n. humiles & perfecti sunt sicut ficus ægyptiaca, cuius lignũ in aqua positum,continue petit fundum,& cum inferius descenderit, & aquis repletum fuerit & imbutũ, tunc cõtra naturam aliarũ arborũ solet supnatare sursum,& sicut testat̃ Pli. ad aquæ superficiẽ reuenire. Sic pro certo viri humiles locũ & gradum inferiorẽ solent petere,& se maiorib. æqualibus & minorib. ẽm diuersos humilitatis gradus submittere, & supponere. Quia sicut dr̃ Eccl.19. Est iustus,qui nimiũ se submittit à multa humilitate. Cum vero in tali loco & gradu infimo & profundo isti imbuti fuerint,& repleti,aquis gratiæ & deuotionis,aquis lachrymarũ & cõpunctionis,aquis insup clemẽtię & cõpassionis,finaliter ipsi post mortẽ ad superficiẽ paradisi ascendunt,& eleuant̃ per gloriam supernatãt, & sublimant̃. Et hoc est ꝙ dr̃ Iob. 5. ꝙ Deus ponit humiles in sublimi & merẽtes erigit sospitate. Et Iob.22.dr̃,ꝙ qui humiliatus fuerit,erit in gloria, & qui inclinauerit oculos, saluabitur. Bene igitur consulitur primo.Petr.5. Humiliamini sub potentimanu

ti manu dei, vt vos exaltet in tempore visitationis. Exemplo Christi, qui humiliauit se formam serui accipiens &c. Sequitur. Propter quod Deus exaltauit illum. Phil. 2. Sic igitur patet, ꝙ nos debemus esse humiles, quia per humilitatem

Sublimius & altius eleuamur,
Constantius & fortius roboramur,
Sagacius & doctius informamur.

¶ Et hęc sunt tria membra auctoritatis nrę. Nos igitur debemus esse humiles veraciter, & non fallaciter, Perfecte, & non ficte, existenter, & non apparēter. Quia sicut dicit Valerius Episcopus in sermone, Humilitas in amicitijs grata, in violentijs ociosa, inter amicos blanda, inter inimicos officiosa, non extorquet seruitium, nec requirit voces adulan-
F cium. Hæc igitur dicta sint de humilitate vera. ¶ Secundo de humilitate mala & vitiosa possumus dicere, ꝙ est

Humilitas { Deceptiua, Defectiua, Deiectiua.

Humilitas deceptiua est humilitas hypocritarum. Isti. n. fingunt se humiles, vt boni & sancti ab hoībus reputentur, & vt ad dignitates & officia libentius assumantur, similes vulpi, quę finxit se mortuā in via vt venientes bubulci, qui ducebant quadrigam pullorum, ipsam pp pellem habendā sursum proijcerent in quadriga, vbi cum fuit posita, incepit viua, nō mortua apparere, quia. s. oēs pullos incepit occidere & deuorare. De quibus dr̄ Eccl. Est q̄ nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Tales. n. qn̄ sunt in Ecclesia vel collegio, solent se fingere mortuos & deiectos humiles pariter, & deuotos, & hoc vt super cathedram prelationis ponantur, vt ad aliquē gradum ecclesiasticum assumātur, vbi si assumpti fuerint promoti, statim incipiunt pullos. i. subditos rodere, & suam fictam humilitatem in credulitatem & superbiam commutare. De talib. pōt dici illud. 2. Mac. 11. Humiliatus, ad terrā in gestatorio portabatur. Hypocritæ. n. sunt sicut cerastes, qui cum sit serpens venenosissimus, solet tn̄ mitiorem seu mortuum se fingere, & auib. vt ipsas alliciat & suscipiat, solet cornua sua, quę habet ad modum arietis demonstrare, quia pro certo tales solent se alijs ostendere mitissimos & humiles, quāuis in veritate sint serpentini, venenosi & crudeles. Ad nigil. n. intēdūt nisi alios decipere, & sub humilitatis fictione venenosam malitiam suam palliare. De humilitate vero taliū loquitur Ber. sic. Hypocritę volunt esse humiles sine despectu, pauperes sine defectu, bene vestiti sine sollicitudine, delicate pasci sine labore alijs adulantes, & alijs detrahentes, mordaces vt canes, dolosi vt vulpes, superbi vt leones, rapaces vt lupi, lascivi vt vrsi. Hi volunt esse sine auctoritate iudices, sine visu testes, postremo falsè accusantes, & oī veritate carētes. Ista est
G igitur humilitas deceptiua. ¶ Scd̄o dico, ꝙ est quædam humilitas defectiua. Et ista est humilitas quā habent imbecilles & molles prælati, qui qn̄que erga subditos se habent ita humiliter, ꝙ parum aut modicum reputantur, & ꝙ ab eis negliguntur & cōtemnuntur. Teste. n. Inno. in lib. de miseria humana, Crudelitas generat odiū, & familiaritas parit contemptum. Non decet. n. sp̄ esse humilem & benignum, sed qn̄que autēticum & austerum, iuxta illud Eccle. 13. Noli esse humilis in sapientia tua, vt qui per humilitatem non emēndantur, per seueritatē & iustitiam corrigantur. Mare. n. talis est conditionis, ꝙ erga debilia debile efficit̄, & forte erga fortia reperitur. Vnde in terra mea circa mare tale est prouerbiū, ꝙ mare à debili vincitur, illud vero, quod forte est, à mari superatur. Istud nihil aliud est dicere, nisi quia loca lutuosa sabulosa & paludosa, quæ sunt circa mare, per aggregationem luti & sabuli cōtinuè dilatantur, & sic mare circa talia retrahitur, & quodammodo vincitur. Loca vero fortia dura, & petrosa à mari fortius impellūtur, & paulatim ab eo corrodunt̄. Et sic verū est, qđ dictū est, ꝙ mare dura & fortia superat, à debilibus vero & mollibus superatur. Sic pro certo debet esse de prælato, qa verè qn̄ inuenit personas molles, benignas & humiles, nō debet cōtra ipsas fremere, nec rigorosè ꝓcedere, sed benigniter & humiliter se habere. Si vero inueniat rupē durā, i. subditum obstinatū & proteruum, tunc debet humilitatem deponere, superbam apparentiā induere, cōtra ipsum per rigorem & iustitiā procedere, & contra ipsum per violētiā præualere. Decet. n. ꝙ prælatus ab humilium præcib. vinci se permittat, quodque viros pestiferos & superbos feriat atq; vincat. Et de hoc Leo Papa in sermone, & ponitur in decreto. 87. d Odio habeantur pc̄tā, & non hoies, corripiantur tumidi, tolerētur infirmi. Et ꝙ seuerius necesse est castigare, non puniatur seuientis aīo, sed medentis. Nō decet igitur ꝑlatū nimis esse humilē, quia talis humilitas defectiua. Et de hac dr̄ Esa. 29. Vox phitonis vox tua & humiliaberis, de terra loqueris, & de humo eloquiū tuum mussitabit, q. d. Tales vix audent aperte loqui. ¶ Itē inuenitur humilitas deiectiua. Et ista humilitas nihil aliud est quā pc̄ti deiectio & vilitas, de qua Thr. 5. Mulieres in syon humiliauerunt, & virgines in ciuitatibus Iuda. Et. 2. c. Repleuit dn̄s in filia Iuda humiliatū & humiliatam. Sic igitur patet, ꝙ inuenitur humilitas Deiectiua, Defectiua, & Deceptiua. Et sic patet ꝙ in scriptura inuenitur humilitas non solum virtuosa, imo etiam vitiosa. ¶ Tertio dico ꝙ est humilitas dura & dolorosa. Et sic humilitas significat depressionem tribulationem, vel damnationem. H
Possumus ergo breuiter dicere, ꝙ illi, qui in hoc mundo plus cęteris per superbiā eriguntur, in futuro amplius deprimētur & humiliabuntur, iuxta illud ps. Tu humiliasti sicut vulneratū superbum, in brachio virtutis tuę dispersisti inimicos tuos, Sicut. n. lapis quāto ab altiori descendit. tanto in terrā ꝓfundius se figit, & quāto pars rotæ est superior, tāto versa rota efficitur inferior, sic illi qui in hoc mundo sunt superiores, qn̄ per mortē ceciderint, & rota vitæ versa fuerit & mutata, ipsi efficientur humiliores & depressiores, & in inferno inferiores & viliores, quia sicut dr̄ Baruc. 5. Constituit dn̄s humiliare oēm montem excelsum. Et Esa. 45. dr̄. Gloriosos terræ humiliabo. Et Iob 40. dr̄ dn̄o. Disperge superbos in virtute tua, & omnem arrogantem humilia. Oseæ. 7. Humiliabitur superbia Israel. Patet igitur, ꝙ triplex est humilitas, prima, q̄ est moralis & virtuosa, secunda, quæ est letalis & vitiosa, tertia, quę est pęnalis & dolorosa. Et hęc de humilitate sufficiāt quo ad præsens, quia in multis titulis huius libri tractatū est siue tractabitur de eadem, & tabula te diriget vbi fiet. Vnde etiam si vis in mauritio, vbi satis pulchram theoricam de humilitate poteris inuenire

Humus.

Nota, ꝙ humus multipliciter accipit̄ in scriptura. Signatur enim per humum A

Humanæ vilitatis labilis natura,
Terrenæ facultatis sterilis iactura,
Diuinæ ciuitatis nobilis structura,
Infernæ feditatis flebilis vstura.

Dico igitur, ꝙ humus signat labilem naturam vilitatis humanæ. Humus. n. vicitur ab humore, quia. s. humana conditio ex humoribus constat. Vnde nota ꝙ humana conditio deuoratur per humum.

Ratione { Vitalis ingressus, Fatalis progressus, Finalis egressus,

¶ Primo igitur dico, ꝙ humus signat naturā labilis vilitatis humanæ. homo. n. de humo creatur originaliter. Vnde de eo dr̄ Esa. 41. ꝙ adducet magistratus quasi lutum, & quasi plastes conculcans humum. Et Soph. 1. dr̄. Effundetur sanguis eorum sicut fumus q. d. nostra corporalis cōplexio constat ex humoribus, s. sanguine, adipe, atq; Humo. Homo. n. super humum viuit temporaliter. Deu. 12. Cūctis diebus, quibus super humū gradieris, facies ꝑcepta & iudicia. Homo insuper ad humum tendit corporaliter, s. in fine per mortem. Esa. 2. Ingredere in mortem, & abscondere in fossa humo. Sic igitur patet quod humus signat naturā flebilem vilitatis humanę. ¶ Secundo dico ꝙ humus signat iacturā sterilem facultatis terrenæ. B
Terrena. n. possessio humus dr̄, quia de humo principaliter generatur. Zacha. 9. Aedificauit cyrus munitionem suā, coaceruauit argentū quasi humum, & aurum quasi lutū platearum. Et pro certo terrena substantia humus dr̄, quia immunda aialia. i. peccatores ibidē nascuntur, & cōuersantur. Constat. n. ꝙ animalia, quæ ex humo nascuntur, & quæ sine generatione maris & fęminæ producūtur, sicut sunt mures, limaces, & hmōi, viliora cęteris iudicantur. Sic re vera mali, quorum ortus & conuersatio est in humo facultatis terrenę, debent viliores cæteris iudicari. Vnde de peccatorib. in humo terrenorū iacentibus dr̄ figuraliter Leu. 11. ꝙ omne quadrupes, quod super pectus suum per humū trahitur, immundum reputabatur, & tangi vel comedi à filijs Israel vetebatur. Et sicut etiam lacerta & alia aialia quattuor pedes habētia, pectore tamen humum tangentia, & per humum corpus trahentia, immunda erant, nec filij Israel talibus vesci debebant, sic re vera dico, quòd illi homines, qui quattuor pedib.

.i.quattuor affectionibus,humo.i.terrenæ facultati,necto re hoc est dictu cordialiter inhærent circũeundo mundi negocia,& ibi trahuntur,volutant & delectantur,immũdi apud Deum reputantur, & tangi per associationẽ, & manducari sibi incorporari per imitationem ab Israeliticis.i.àquibusuis Christi fidelibus prohibentur.Et ideo breuiter possum concludere,ꝙ talis humus.i.talis terrena possessio

Affectus macerat curis ingentibus,
Animos obserat culpis stringentibus,
Animas onerat pęnis vrgentibus,
Homines lacerat verbis pungentibus.

¶Igit humus ista solet curis affectus lacerare.Vñ Esai. 32. Super humũ populi mei spinæ ascendent. Itẽ ista humus solet culpis animos obturare Vnde Ge.25.dr̃. Obstruxerũt serui Abimelech puteos Isaac,implentes humo. Itẽ ista humus solet pœnis aĩas onerare, quia.s.terrena possessio trahit hoĩes in infernum.Vnde de Dathan & Abyron dr̃ Nu.16.ꝙ descenderunt in infernum operti humo. ¶ Itẽ ista solet verbis hoĩes lacerare, quia.s.ista facith oĩes & cõtumeliosos,& detractores,& aliorum verbis laceratiuis,& pungentib.afflictores.Vnde detractoribus dr̃ illud Esa.29.Humiliaberis,de terra loqueris,& de humo eloquiũ tuum mussitabit. Signat

C igitur humus iacturã sterilẽ facultatis terrenę.¶Tertio dico ꝙ humus in scriptura signat structurã nobilẽ seu fertilem ciuitatis amęnæ aiæ,vel Ecclesiæ.Ista est.n.humus fertilis,quæ si bene & rite colit̃ fructus vberes & gloriosos producit. Est .n.humus secretior,quę producit fructus meritorum.Et ista est aĩa quælibet vel conscientia sancta,de qua Nu.25.Terra, q̃ circuimus,valde bona est, si proprius fuerit nobis dñs,inducet nos in eam, & tradet nobis lacte & melle manantem. Item est humus vberior,quæ producit plãtas electorum.Et ista est humus religionis vel ecclesiæ,de qua dr̃ Gen.2 Produxit dñs Deus de humo omne lignum pulchrũ visu, & ad vescendum suaue.¶Item est humus fœlicior,quæ producit fructus gaudiorum. Et ista est humus paradisi,& habitatio mansionis cęlestis,vbi est quies & gaudium sempiternũ.Vnde dñs vr̃ dicere post iudicium ipsius beatis illud Ezech.37. Scietis(inquit)quia ego dñs,cum aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris,& dedero spũm meum in vobis,& vixeritis,& requiescere vos faciam super humũ vestram.Et bene dicit requiescere , quia.s.illa requies erit perpetua & quieta. Vnde Amos.9. Plantabo eos super humum

D suam,& non euellam eos vltra de terra sua,q̃ dedi eis.¶ Et si vis,nota,ꝙ humus aię debet esse sicca,carens voluptatis humore.Iosuæ.3. Sacerdotes,qui portabant arcã fœderis dñi, stabant super humum siccã in medio iordanis.Humus Ecclesiæ debet esse opulenta plena splendore. Nee.9. Humũ pinguem possederunt,& domos plenas cunctis bonis . Humus cœlestis patrię semper erit lęta,plena charitatis tenore.Vnde Ezec.11.Congregabo vos de populis,& adunabo vos de terris,& dabo vobis humũ Israel.Sequit̃. Dabo eis cor vnũ, & spũm vnum tribuã in visceribus eorũ. Sic igitur patet,ꝙ humus signat structurã nobilẽ ciuitatis amenę.Quarto dico ꝙ humus significare põt vsturã flebilem fęditatis æternæ seu infernę,hoc est dictu,habitationẽ infernalẽ.Et de hac põt dici illud Amos.7.Filij tui & filiæ tuæ gladio cadẽt,humus tua funiculo metietur,tu in terra polluta morieris.Et Esa.34.de tali humo dr̃ sic.Victima dñi in bozra,& interfectio magna in terra Edom.Et descẽdet vnicornes cum eis, & tauri cum potentibus,inebriabitur terra eorum sanguine,& humus eorum adipe pinguium , quia dies vltionis dñi,annus retributionis iudicij syõ &c.Vide ibi.Sic igitur patet, ꝙ est quadruplex humus.s.infernalis,Virtualis,temporalis,& corporalis. Sufficiat.Vide infra de terra.

Explicit littera H.

Incipit littera.I.

A IAcere. Nota,ꝙ iacere,idem est,quod ad terram lõgo corporis pronum prostratumque esse. Et accipitur iacere pro quiescere,& pro dormire Et potest accipi in bono & in malo, in bono.n.signat depressionẽ humilitatis. In malo designat incuruationem cupiditatis,in mediocri autem potest significare inclinationem aduersitatis. Est igitur iacere virtuosum,Iacere vitiosum,& Iacere dolorosum . ¶ Primo igitur dico, quòd est quoddam iacere, quod est virtuosum. Et sic nota,quòd Iacet

Homo { Stupens miracula,
Petens oracula,
Cauens pericula.

¶De stupẽte miracula patet Dan.10. vbi viso illo admirabili Angelo stupens Daniel de seipso dicebat.Nõ remãsit in me fortitudo , sed species mea immutata est in me , & emarcui.Sequitur.Et audiui vocem sermonum eius,& audiens iacebam consternatus,vultusque meus hærebat terræ.¶ De petente vero oracula dr̃.1.Esdræ.10.ꝙ orante Esdra & implorãte Deũ,& flente & iacente ante tẽplum Dei,collectus est ad eum de Israel cętus grãdis.Istud est.n.iacere humilitatis.Sic .n.solebant iacere & ad terram se prosternere antiqui, in signum humilitatis,qñ deum volebat orare.Sic fecit Moyses, sicut ipse dicit Deu.9.Iacui coram dño quadraginta diebus. ¶De timente vero pericula,ꝙ iacere debeat,patet.Cautela .n.est,ꝙ homo leoni,vel apro obuius iacet in terra . Sicut.n. aper non potest nocere hoĩem iacẽtem,vel ad terra prostratum,sic nec diabolus hoĩem cõtritũ & humiliatum.Apes.n. erectos non iacentes solet inuadere, Et diabolus superbos & non humiles solet in pctũ deijcere,& tentationibus infestare.Ideo de Dauid legitur.2.Reg.12 .ꝙ dũ de pctõ,quod in vriam commiserat,timeret,& peniteret,ꝙ mori puerum formidaret,ingressus seorsum.iacuit ĩ terra. Istud est iacere virtuosum,quod est humilitatis.¶Secundo dico,ꝙ est iacere vitiosum,quod est iniquitatis.Et sic iacere ẽm diuersas cõsiderationes signat diuersa genera peccatorum. Ille.n.qui iacet, non operatur,nõ se exercet aliquod bonum opus , nisi forte ad impudicitias & ad malum,& sic iacere signat vitiũ ociositatis,quia ociosi videntur iacentes , non operantes,non.n. ambulant,nec operantur per diligentiã & vigorem, imo iacent,dormiunt,& quietantur per ignauiam & torporẽ. Vnde.4.Re.4.Puer mortuus iacebat in lectulo.Tales.n.dñr pueri,pp hebetationem sensus & rationis,dñr mortui,pp carentiam bonæ operationis,dicũtur esse in lectulo,pp quietẽ malæ dilectionis.¶Item ille,qui iacet, quasi ex toto corpore est expansus & extensus super terram. Et sic per iacentẽ significantur auari,qui.s.ex toto corpore,i.ex toto affectu & appetitu,terram.i.terrena & temporalia per auaritiam amplexãtur.Ergo tales auari figurantur in illo idolo dagon,quod cũ esset iuxta arcam dñi situatum,ipsum tñ inuentum est iacens capite detruncato,sicut dr̃.1.Reg.5 Quia verè charissimi,nõ sunt hodie positi in ara Ecclesię iuxta arcam testi,i.iuxta corpus Christi in diuersis Ecclesiæ gradibus cõstituti,quia.s.dicuntur idolum,quia.s.habent apparẽtiam,& non existentiã, imaginem,& non veritatem, fictionem, & nõ perfectionem. 1.Cor.8.Idolum nihil est.Dicuntur etiam dagon,qui interpretatur,piscis inutilis,quia.s.isti sunt pisces,q̃a in aquis deliciarum versantur,dicuntur inutiles,quia nihil vtile in ecclesia operantur.Esa.59.Opera eorum opera inutilia.Tales igitur inueniuntur hodie iacentes in terra.i.in terrenis bonis ꝑ auaritiam quiescentes, & capite rectę intentionis per maliciam carẽtes.Figurati etiam in Holoferne,cui mulier abstulit caput,sicut dr̃ Iudith.14.De quo dr̃. Ecce Holofernes iacet in terra,& caput eius non est in eo.Mulier.n.ista est auaritia , quæ talib.aufert caput,i.rectam intentionem.Et ideo ipsi iacent in terra per cupiditatem,& per terrenorum affectionem Figurati in socru Simonis Mat.8. quæ erat iacens & febricitans.Vnde nota,quòd quidam iacent

In cauernis terræ sicut caniculi,per auaritiam,
In luto sicut porci,per luxuriam,
In stercoribus sicut vpupa,per pigritiam,
Altæ in arboribus sicut aues,per superbiam,

B ¶Et breuiter hodie esset multum necessaria probatica piscina vbi(sicut dr̃ Io.5.)iacebat multitudo magna languentiũ, quia re vera multi inueniuntur diuersimode languentes.Vnde notabo,quòd quidam iacent

In { Terra,perquirentes bona terrestria,
Platea,procurantes mundi negocia,
Sanguine,diligentes lites & prælia,
Igne,suscitantes rixas & odia,
Deserto,languentes falsa mœstitia,
Lecto exercentes carnis officia,
Domo,incurrentes mortem & ocia,
Vmbraculo,haurientes vinum & brodia,
Ostio,ambientes ad beneficia,
Monticulo,tumentes vana superbia

C ¶ Isti sunt igitur multitudo languentiũ & iacentiũ in spiritualibus lãguoribus atq; culpis.Ergo dicã,ꝙ ĩ terra

terra iacent bona terreſtria perquirentes. Thre.2. Iacuerunt in terra foris puer & ſenex. ¶ Itē in platea iacēt mundi negocia procurantes. Thob.2. Nunciauerunt vnum ex filijs Iſrael iugulatum in platea iacere. ¶ Itē in ſanguine iacent lites & p̄lia diligentes. 2. Reg.20. Amaſa conſperſus ſanguine iacebat in via. ¶ Itē in igne iacent rixas, & odia ſuſcitantes. Num.16. Præcipe Eleazaro ſacerdoti, vt tollat thuribula, quæ iacēt in incendio. ¶ Item in deſerto iacent languentes falſa mœſtitia .ſ. hypocritæ. Vnde Nu.14. Cadauera veſtra iacebunt in ſolitudine, filij veſtri vagi erunt in deſerto. ¶ Item in lecto iacent carnis officia frequentantes. Vnde de Holoferne temulento & Iudith amplexus expectante dr̄ Iudith. 13. quod holofernes iacebat in lecto. Et Iud. 19. Concubina iacebat antè hoſtium. ¶ Itē in domo iacent ſomnos & ocia exercentes. Exo.12. Nulla erat domus, in qua non iaceret mortuus. Et Mar.2. dr̄, ꝙ per tectum ſubmiſerunt grabatum, in quo iacebat paralyticus. ¶ Item in vmbraculo iacent vinum & pinguia glutiētes. Vnde de Noe ebrio dr̄, Gen.10. quod nudatus iacebat in tabernaculo. ¶ Item in oſtio iacent ad beneficia ambientes, illi .ſ. qui necdū intrauerunt ſed ſperant & expectant ingreſſum. Vnde illud Luc.16. Lazarus iacebat ad ianuam diuitis, vlceribus plenus, cupiens ſaturari de micis quas canes manducabant, & nemo illi dabat, ſed veniebāt canes, & lingebāt vlcera eius. Iſte .n. ambitioſus peccator, q̄ expectat ad ianuā, vt de micis quas canes .i. inſatiabiles eccleſiaſtici comedunt, ſatietur. Et tn̄ ſæpe fit ꝙ paucos inuenit dantes, ſed ſolū lambētes vlcera .i. fallaces promiſſores, verbales, & deceptores. ¶ Item in monte iacent alta dominia cōſiderantes, ſeu vana ſuperbia tumeſcentes. Vnde de Philiſteis .i. demonibus dr̄. 1. Regū.31. quòd ipſi inuenerunt Saul & filios eius iacentes in monte Gelboe, & præciderunt caput Saul. Et bene dicit præciderunt, quia re vera ſuperbi & potentes, qui in montib. dignitatum iacent, capite .i. ſenſu & diſcretione hodie carent, quia .ſ. iſti non vtuntur in ſuis actibus ratione ſed potius voluntate & affectione. Vnde illud prædictum Iudit.14. Caput Holofernis non eſt in eo, qui .ſ. mortuus iacebat in tentorio. igitur de quolibet tali iacente & languēte, i. de quolibet peccatore dici pōt, & exponi illud Matt.7. Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Peccator .n. dr̄ puer, quia libenter maculatur per carnalitatē, ſicut de Amō luxurioſo dr̄ 2. Reg.13. quod ipſe iacebat in lecto expectans Thamar. Dr̄ iacere, quia ad terram applicatur per cupiditatem. Dr̄ etiam paralyticus, quia ad nullum bonum opus mouetur per ſedulitatem. Dr̄ malè torqueri, quia mentaliter anxiatur. Vnde Matt.9. Erant vexati & iacentes ſicut oues, per inuidiam, ſ. & malignitatem. Et aduerte, quòd ſicut porcus, ſecundum Plinium quando iacet in luto, ſemper pro maiori parte iacet in dextero latere, ſic tales peccatores ſic iacentes ſemper ſolent in dextera parte diuinæ miſericordiæ quieſcere, ſemper .n. ſperant, ꝙ in fine miſericordiam conſequentur, & ſic ad dexteram diuinæ miſericordiæ, nō ad ſiniſtram ſuæ iuſtitiæ reſpicere dignoſcuntur. Vnde 1. Reg.26. Inuenerunt Saul iacentem & dormientem. Dormiētem dico .i. in ſpe veniæ quieſcentem. Iſtud eſt igitur iacere vitioſum, quod eſt iniquitatis. Ioſue.7. Surge, cur iaces pronus in terra? ¶ Tertio dico, quòd eſt iacere doloroſum, quod eſt aduerſitatis. Iacere .n. ſignat ſtatum depreſſionis, ſicut erigi ſignat ſtatum promotionis. Ille .n. qui iacet, ad terram deprimitur. Sic pauper & tribulatus inferius ſub aliorum pedibus conculcatur. Vnde Iudic.3. Inuenerunt dominum ſuum mortuum iacentem in terra. Et ideo miſeri & tribulati qui iacent ſub cladib. fortunæ, poſſunt figurari in Siſara, qui à Iahel fuit occiſus, poſtquam ſitiens ſatis de lacte bibiſſet, ita quod iacens & mortuus eſt inuentus. Vnde Iudic.4. dr̄. Vidit Siſaram mortuum iacentem, & claui in tempore eius. Quia re vera ſæpe fit, ꝙ poſt potus lactis .i. poſt hauſtus dulcedinis mundanæ proſperitatis, aliquis à ſtatu deijcitur, & iacens & mortuus, i. depreſſus & miſerabilis inuenitur. 2. Mach.3. Ille quidem per diuinam virtutem iacebat mutus, & omni ſpe & virtute priuatꝰ. Tales igitur ſic iacentes ſunt miſericorditer eleuādi ſicut de aſino ponitur exemplum Exo.23. quod ſi iacens ſub onere cecidiſſet, ſubleuari debebat. Veruntamen mali in fine in inferno iacebunt, & ibi ſine remedio remanebunt. Prouerbiorum.14. Iacebunt mali ante bonos, & impij antè portas iuſtorum. Et ſic igitur patet, quòd eſt iacere doloroſum, vitioſum, & virtuoſum. Vide ſupra de verbis cadere & dormire & habitare.

Iacere. Iactus.

Nota, quòd iacere vel proijcere ſignat multipliciter in ſcriptura, nam A

Iacitur
- Semen vt fructus faciat,
- Telum vt hoſtem feriat,
- Rete vt feram capiat,
- Fundamentum vt domum fulciat,
- Lapis vt ictu noceat,
- Pondus ne damnum pariat,

Primus eſt iactus gratiæ ſaluatoris, q̄ .ſ. in corde humano ſolet ſemen gratiæ præuenientis iacere, vt fructus grãæ gratum facientis valeat pullulare. Vnde Mar.4. Sic eſt regnum Dei quemadmodum ſi homo iaciat ſementē in terram, & dormiat, & exurgat die ac nocte, & ſemen germinet & increſcat. Et tamen multis poteſt dici illud Deut.28. Sementem multā iacies in terram, & modicum congregabis, quia locuſtæ oīa deuorabūt. ¶ Scd̄s eſt iactus iaculi tentatoris .ſ. ſagittæ diabolicæ. 2. Para.18. Accidit, vt vnus è populo in incertum ſagittam iaceret, & percuſſit regem Iſrael. ¶ Tertius eſt iactus boni prædicatoris, q̄ .ſ. rete prædicationis peccatoribus tendit. Et tn̄ de obſtinatis ſuperbis dr̄ Prou.1. ꝙ fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorū. ¶ Quartus eſt iactus prudentis prouiſoris, qui .ſ. in oīb. quæ facit, iacit debitum fundamentum, ſicut in credibilibus fidem, in agibilibus intentionem rectam &c. Vnde Ioſue.6. In primogenito ſuo iaciat fundamentum. Primogenitus eſt fides, vel recta intētio. ¶ Quintus eſt iactus inuidi vexatoris, qui videlicet contra iuſtum iacit mala opera vel mala verba. Io.8. Tulerunt lapides, vt iacerent in eum. ¶ Sextus eſt iactus terreni contemptoris. illius .ſ. qui iacit & proijcit terrena ne pariant periculum, ſicut ad litteram fit in naui qn̄ eſt nimis onerata. Vnde Act.27. Secunda die iactum fecerunt. ¶ Vel ſi B vis, dic adhuc alio modo. Et ſic nota, quòd aliquid iacitur vel iactatur multiplici ratione, ſcilicet quia iactatio ſeu iactantia ſolet fieri vt quid

- Multiplicetur,
- Fortificetur,
- Saluificetur,
- Damnificetur,
- Decipiatur,
- Percutiatur,
- Exaudiatur.

¶ Primus eſt iactus prædicatorum. Iſti ſunt .n. qui ſemen verbi diuini ſolēt iacere vt fructus bonorum operū inde poſſit multipliciter prouenire. Marc.4. Sic eſt regnū Dei quemadmodum iaciat hō ſemētem in terram & Dormiat, & exurgat die ac nocte, & ſemen germinet & increſcat. Multi ſunt tn̄, qui parum proficiunt ſemina iaciēdo, q̄a cor indeuotum nō proficit fructificando. Vnde Deut.28. Sementē multā iacies in terram, & modicum congregabis.

¶ Et ſic dico, ꝙ iacitur
- Sementum, vt magis exeat,
- Fundamentum, vt pondus ſubeat,
- Frumentum, ne panis pereat,
- Telum, vt nocens lugeat,
- Rethe, vt piſcis capiat,
- Lapis, vt quicquid feriat,
- Verbum, vt alte iaciat.

¶ Scd̄s eſt iactus hoīm deuotorū, qui .ſ. fundamentū fidei charitatis, & ſpei, rectęq; intentionis & deuotionis. in oībus operibus ſuis ſolēt præ iacere, vt virtutū ædificiū poſſint ſtabiliter fabricare. Aggei.2. A die qua fundamenta iacta ſunt tēpli dn̄i ponite ſup cor veſtrum. Et ideo de iactu fundamenti ſpei dr̄ in pſ. Iacta ſuper dn̄m curam tuā, & ipſe te enutriet. ¶ Tertius eſt iactus hoīm piorū ſeu largitorum qui .ſ. ad modum illorum q̄ ſunt C in mari, & vident nauem ſuā nimis oneratā, & ex hoc timent ſubmergi, iactant in mare & in fluctus merces ſuas, ſic pij & timorati diuitias ſuas ſolent in mare, i. in pauperes iacere & diſpergere, & ſe à mortis æternæ periculis liberare. Aduerte tn̄, ꝙ ſecundum legem rhodiam de iactu, talia t pe periculi iactata, ſi ad portū & littus applicabant & impellebātur à mari, ſuis dn̄is reddebantur, quia .ſ. talia quæ iactantur & proijciuntur, pauperibus, in portum & littora paradiſi ſuis reſtituentur iactoribus. Act.27. Alleuiabant nauem, iactantes triticum in mare. Et ſequitur, ꝙ Paulus & ſocij ſui ſaluati fuerunt à periculo. ¶ Quartus eſt iactus bonorum prælatorum, qui .ſ. ſagittas & tela correctionis iaciunt in filios peſtilentes. Figura. 2. Mac. 10. vbi dr̄, quòd quinque viri cœlitùs miſſi in equis frenis aureis decori, ducatum Iudæis præſtabāt, & machabeum medium protegebant, & in aduerſarios tela iaciebant, quia .ſ. boni & cęleſtes duces, qui equos, i. corpora ſua p temperantiam frenant, bonos protegunt, & malos ſagittant. D

Vnde de Iesu naue dr̄ Eccl.46.ꝙ gloriam adeptus est tollen do manus suas,& iactãdo cõtra ciuitates rompheas.¶Quintus est iactus demonum tentatorum,qui.s.retia tentationum iaciunt,vt pisces,feras & aues.i.vt inferiores defraudent.Veruntamen de prudentib.qui sciunt tentationũ retia præcauere,dr̄ Prou.1.Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum, ipsi.n.contra sanguinẽ suum insidiantur. ¶ Sextus est iactus hoĩm peruersorum,qui.s. pœnas & tormẽta detractionis & murmura iaciunt contra bonos,sicut dr̄.2.Mach.10.ꝙ illi,q erant intus sermones nephãdos contra filios Israel iactabãt. Et 8.dr̄,ꝙ Iudæi tulerunt lapides,vt iacerẽt in Iesum. De tali aũt iactu vel iactura,quæ idẽ est, ꝙ tribulatio seu dãnum, dr̄ Mat. Nauicula in medio mari iactabatur fluctib. ¶Septi-
D mus est iactus hoĩm verbosorum,qui.s. verba sua iactãt,effe runt,& extollunt,& seipsos propalant per iactantiam & prę ponunt. Istud est.n.vitium iactantiæ,quo multi mirabiliter sunt infecti.qui.s.tantum solent in suis operibus & prosperis successibus gloriari,ꝙ non possunt à iactantia moderari.Isti tñ debent attendere,ꝙ in hoĩe infirmo acuto morbo, signũ est mortis,qñ sæpe & inquiete solet brachia iactare, & denudare,sicut dr̄ in prænosticis. Sic verè qñ infirmus vir simplex vel peccator,brachia sua.i.opera facta & alia bona, si quę habet,inquiete & inordinate denudat,& ipsa ostentat & publicat,atq; iactat,signum est perditionis & mortis.Quia.s.tales magis videntur in moribus esse mortui quam viui, & magis esse inutiles quam prouecti.Nã,vt dicit Valerius maximus, nihil est,ꝙ magis diminuat laudes præconũ,quã suos iactare successus.Et isti videtur similes hispanis,quorum mos est brachia non regere,nec vestire, sed nuda & discooperta habere,& tenere.Sic ẽt tales &c.Esa.29.Minabit rex Assyriorũ captiuitatẽ ægypti nudam,discalciatam,& discoopertis natibus.Et nota,ꝙ dicit natibus,contra illos qui etiam sua pudibunda denudant.Istud.n.vitium tunc est pessimum, qñ homo non solum se iactat de bonis suis,sed etiã de malis & vitijs,similes istis mẽdicantibus, qui turpiora & magis horribiliora & morbida membra libentius ostendunt. Vnde istis accidit sicut antiquitus accidebat insulæ Cypri,de qua dicit Geruasius,ꝙ antiquitus nullum mortuum retinebat imo terra illius insulæ quicquid mortuum sepeliebatur idipsum ꝓtinus euomebat.Helena tñ constantini mater de Hierosolyma rediens,crucem boni latronis, quam cum.cruce Christi inuenerat ibidem reliquit,virtute cuius terra mortuos retinuit,& sepultos euomere tunc cessauit,sicut dicit Geruasius in lib.de ocijs imperialib.Sic vere videntur esse multi,qui nihil sepultum aut secretum sciunt tenere, quinimo mortuos suos.i.peccata sua solent per iactantiam euomere. & coram oĩbus ostentare.Esa.4.Peccata sua sicut sodoma prædicauerunt nec absconderunt.Necesse est igitur talib.ꝙ crucis memoriam habeant,vt verecundia ducti, mortuos suos.i.pctã sua teneant & abscondant,nec ea per iactantiam publicẽt & ostendunt.Talibus igitur dr̄ Iob.18.Vsq; ad quẽ finem iactabis?quare reputati sumus vt iumenta & sorduimus corã te? Vnde de tali vomitu dicitur Prou.29.Verbum custodiens filius extra perditionem erit.Et sequitur Prouer.30.In principio.Verba congregantis filij vomentis.Et nota,ꝙ vitium iactantiæ fugiendum est,quia

Signum est imperfectionis,
Causa est indignationis,
Finis est desperationis.

¶Istud.n.imperfectum denotat se iactãtem,Perfecti.n. viri nunquam sunt,vt cõiter iactatores,imo probitatum,virtutum,& virium occultatores,iuxta illud Sen.Esto occultator virtutum,sicut alij vitiorum. Ecõtra aũt est de imperfectis,quia isti solent præ alijs se iactare, quia sicut dicit Sene. Debilior canis magis indulget latratib. Vnde Hiere. 47.dr̄ Audiuimus superbiam Moab,superbus est valde. Sequitur. Ego scio,dicit dñs,iactantiam eius, ꝙ non sit iuxta eam virtus eius,nec iuxta quod poterat,conata sit facere,quasi diceret,maior est iactantia quam potentia. ¶Item istã grauat & irritat audientem Quia pro certo sæpe fit, ꝙ per iactantias fatuorum,multi audientes prouocantur & indignantur. Vn descriptum est Prou.28. ꝙ qui se iactat & dilatat,iurgia cõcitat.Vnde de Esculapio,qui mirabiles curas faciebat in medicina,ita ꝙ mortuos videbatur ad vitam reducere,scriptũ est,ꝙ fulmine perijt. Et dicit fabula Ouidij ꝙ quia nimium se iactabat,& artem suam nimium propalabat,dij indignati fulminauerunt eum. ¶Item iactantia vrit & agitat desperantem. Quanto.n.quis fuit prius gloriosior se iactando,tanto qñ venit ad infortunium,fit miserabilior desperando. Vnde de damnatis dr̄ Sapien.5.quod ipsi præ desperatione dicent. Quid nobis,inquient,profuit superbia? quid diuitiarum iactantia?transierunt omnia sicut vmbra,& tanquam nuncius percurrens, & tanquam nauis pertrãsiens fluctuosam aquã. Patet igitur,ꝙ iactantia designat imperfectionem,prouocat indignationem,Augmentat desperationem , Transeo,quia paucissimę sunt auctoritates vocales. Vide de titulis,lingua, labio,sermo,loqui A

Iacinthus Nota,ꝙ iacinthus est nomen hoĩs,nomẽ lapidis, nomen fructus, nomen coloris. Fuit.n.iacinthus iuuenis gratiosus,est iacinthus lapis pręciosus,est iacinthus frutex virtuosus,est iacinthus color speciosus.Et sic dico , ꝙ est nomen iuuenis,nomen lapidis,nomen floris.Fuit(dico)iuuenis gratiosus,à phębo plurimum adamatus.Ponit.n. Oui.li. 10. fab.5.ꝙ iacinthus fuit quidam iuuenis quẽ Phębus Deus luminis plurimum adamauit,qui ludens cum Phæbo casu perijt, & ideo Phæbus ipsum in florẽ sui nominis transformauit. ¶ Item iacinthus est lapis plurimum præciosus,fundamentis cœlestis Hierusalem applicatus.Quia sicut supponitur Apoca.21.in noua Hierusalẽ fundamentum vndecimum erat iacinthus. ¶ Item iacinthus est color plurimum speciosus,sacris altaribus dedicatus. Est.n. color cœlestis,vnus ex quattuor principalibus,de quibus facta sunt sacerdotum legis & tabernaculi fundamenta & paramenta.¶Item iacinthus est flos plurimum virtuosus medicinis varijs deputatus , quia.s.iacinthus est nomen herbæ & floris,cœlestem colorem habentis.Et credo,ꝙ est ille flos q à medicis yreos appellatur.Et sic dico,ꝙ iacinthus fuit puer placans Apollinem.Iacinthus est lapis mutans imaginẽ , qa .s.secundum tempus variat colorem.Iacinthus est color decorans velamen.Iacinthus est herba quæ sanat hominẽ.Breuiter tñ applicando ad mores,dico , ꝙ per iacinthũ possunt intelligi variæ gratiæ & virtutes colorem cœlestem & spiritalem imaginem prætendentes, Phæbo,i.soli iustitiæ placentes,templum & sacerdotes.i.statum Ecclesiæ decorantes,genus humanum spiritualiter medicãtes, & morbos vitiorum pellentes.Tales.n.iacinthos voluit Christus portare,& talib. se voluit adornare.Vnde Can.5. dr̄ de sponso,ꝙ manus erãt tornatiles,& aureæ,plenę iacinthis. Et aduerte,ꝙ iacinthus .i.cœlestis gratia,sapientia,conuersatio siue virtus ad diuer- B sos vsus animæ spiritualiter conuertitur . ¶Vnde nota,ꝙ secundum scripturam,de iacintho

Fit { Velamentum,
Ornamentum,
Fundamentum,
Ligamentum,
Calciamentum,
Operimentum, }

Sic vere dico,ꝙ virtus seu gratia aĩæ conuertitur in velum seu velamentũ puritatis & innocentiæ.Exo. 26.Facies velum de iacintho & purpura & cocco bis tincto & bysso retorta. ¶Item in decorem seu ornamentum castitatis & continentiæ.Vnde de Aaron scribitur Ecc. 45.ꝙ dñs induit eum stolam Sanctã auro iacintho & purpura,opus textile viri sapiẽtis.Et dr̄ ibidemꝙ circum pedes & fęmoralia imposuit ei.Femoralia.n.quę applicantur mẽbris pudibundis,virtutem castitatis designant.Item in fundamẽtum firmitatis & patientiæ.Apo.21.Fundamentum vndecimum iacinthus. ¶ Itẽ in ligamentum charitatis & amicitiæ. Vnde Exo.28.Stringatur rationale anulis suis,cum anulis superhumeralis vitta iacinthina,vt maneat iũctura fabrefacta. ¶Item in calciamentum humilitatis & subiacentiæ. Calciamentum.n.tenet inferiorẽ locum.sic & humilitas. Vnde aĩæ dr̄ Eze.16.Calciaui te iacintbo, cinxi te bysso, indui te subtilibus , ornaui te ornamento . ¶ Item in mantellum , seu C operimentum honestatis atq; decentiæ. Vnde gñaliter quicquid erat in tabernaculo fœderis,pallijs iacinthinis vel pellibus debebat operiri.Ad denotandum,ꝙ in tabernaculo ecclesiæ non debet esse aliquod vas.i. aliqua persona, quin iacintho honestę vitæ & conuersationis specialiter sit vestita. Nu 4.Vasa altaris operiãt velamine iacinthinarũ pelliũ.Pelles.n.q̄ remanent post aĩalia mortua , significant exẽpla sanctorum,q̄ post eos hoĩbus remanserunt,quę quia iacinthina .i.cœlestia & spiritualia fuerunt , ideo vasa altaris,i. ministri Ecclesiæ se talibus induere debuerunt. Figura Nume.4.vbi dicitur

dicitur,φ candelabrum luminis, mensa, & altare aureum,& vasa alia,operienda erant palliis iacinthinis, & postea etiam desuper oïa debebant inuolui operimento pellium iacinthinarum. Quia re vera non est dare in Ecclesia altare aureũ.i. virum sanctitate nitentem, nec candelabrum luminis.i.virũ veritate fulgentem,nec mensam propositionis.i.virum pietate pollentem, quin iacinthino pallio vel operimento.i.cęlesti & honesta conuersatione debeat operiri,& virtutum coloribus insigniri. Hester.8.Mardocheus aũt de palatio,& de cõspectu regis egrediẽs fulgebat vestibus iacinthinis.Aduerte tñ,φ istud pallium iacinthinum,i.honestæ conuersationis decorem accipiunt hodie multi mali, & maximè viri hypocritæ atq; ficti,figurati in idolis gentilium,de quibus dr̃ Hie. 10.vbi dr̃,φ lignum sunt,argento inuolutũ, iacinthus,& purpura indumentum eorum,artificum vniuersa hæc. Quia pro certo vniuersa idola.i. hypocritæ aliud prætendentes quã ipsi sint,lignum sunt pro certo argento inuolutũ, quia.s.interius valent modicũ, extra multũ.interius sunt lignei.i. impij exterius apparent aurei.i.iusti,quia.s.artificiosè sunt facti,& iacintho honestè conuersationis,& purpura fictè charitatis, & dilectionis induti.Vñ Apo.9.dr̃ de illis locustis mirabilib.
D φ habebant loricas igneas & iacinthinas.Applica, si vis totã figuram contra tales. ¶ Sed adhuc dico, φ iacinthus cum sit color cęlestis qñq; transsumit̃ ad illas res q̃ colore cęlesti sunt coloratę.Et sic dico,quòd in scriptura iacinthus sumitur

Pro { Flore, Lapide, Veste, Pelle. }

Inuenitur.n.flos q̃ dr̃ iacinthus,de quo fingũt fabulæ(sicut ponit Ouidius li.10. fabula.5.) φ fuit puer pulcherrimus, à sole prædilectus, sed dum luderet, per locum alterius discum sursum iaciẽdo, eo capiti suo iniecto dum præceps decideret,mortuus est, & per phebũ in florem sui nominis mutatus est.¶Lapis ẽt inuenitur celestis coloris qui iacinthus dr̃,qui in fundamento ciuitatis Hierusalem applicatur,sicut dr̃ Apoc.21.¶Vestes etiam coloris cœlestis dicuntur iacinthus, de q̃bus Aaron fuit ornatus,sicut dr̃ Exo. 28.¶Pelles tali colore tinctæ iacinthinæ vocabantur, de quibus tabernaculum tegebatur,sicut dr̃ Exo.26.Breuiter ista ẽ veritas,φ color iacinthius diuinis vsibus specialiter fuit dedicatus,& sacerdotalibus vestibus applicatus, templi velis, & opertorijs deputatus, & ad ornamẽtũ regum, & principũ ordinatus. De iacintho.i. de panno iacinthino fiebãt vela ad interiora templi celandum,separata ligandũ,ad pallia & sancta vasa inuoluendũ,vestes ad sacerdotes ornandũ, opertoria ad tabernacula operiendũ. Dicã igitur,φ talis color põt significare viros cęlestes,cęlestẽ vitam & conuersationẽ habentes,cœlestia contemplantes,& spiritualia diligentes.Isti .n.Dicuntur flores,rõne sanctæ affectionis.Dicũtur lapides, rõne solidæ intentionis,& durationis.Dicuntur vestes,ratione honestæ conuersationis.Dicuntur pelles,rõne penitentiæ & carnis mortificationis.Pelles.n.de mortuis aïalibus fiunt. Et ideò isti qñq; sunt vela puritatis & innocẽtiæ.Exo.26.Facies velum de iacintho.Qñq; sunt tunicæ charitatis,& amicitiæ.Tunica.n.defendit à frigore.Leuit.8.Vestiuit pontificem subucula linea,accingens eum baltheo,& induens tunica iacinthina. Qñq; sunt vitæ,seu ligamina pacis, seu tranquillitatis.Exodi.39.dr̃,φ cingulum Aaron erat de iacintho,& purpura &c.Qñq; sunt pallia honestatis & apparentiæ. Num.4. Mensam inuoluent iacinthino pallio.Qñq; sunt operimenta pellicea humilitatis & patientiæ. Illud.n.operimentum erat expositũ pluuijs, & tempestatibus,sic ẽt patientia est exposita exterioribus nocumentis.Nu.4.Arcam domini & vasa altaris operient velamine iacinthinarum pellium.Talibus igit̃ cęlestibus velamentis debemus esse vestiti,& talibus virtutibus adornati,exẽplo Mardochei,de quo dr̃ Hester.8.φ egrediens fulgebat vestibus iacinthinis, coronã aureã habens in capite. Aduerte tamen, φ hypocritæ vsurpant sibi falsè tales vestes, quia.s.quamuis mali sint, cęlestem tamen cõuersationem moliuntur habere,figurati in idolis de quibus dr̃ Hier. 10.φ iacinthus & purpura indumentum eorũ. Figurati ẽt in Chaldeis,de quibus Ezech.23.dr̃ Insaniuit libidine Oolla in amatores suos assyrios, vestitos iacintho &c.Figurati etiam in illis locustis Apo.9.quę habebant loricas iacinthinas.

A Iacob.

Quãuis istud nomen Iacob sit nomen propriũ quia tñ cõmune est in scriptura, aliquid est dicendum.Nota igitur,φ iacob aliqñ sumitur pro populo, aliquando pro persona.Pro populo sumitur Nu.23.vbi dr̃.Nõ est idolum in iacob . Pro persona.n.sumitur Geñ.29. Profectus iacob venit in terram orientalem.Vt igitur aliquid morale de isto noïe extrahamus, possumus dicere, φ per istud vocabulum põt intelligi perfectus populus,vel perfectus homo.Per iacob.n.in quantum repræsentant personam patriarchæ,intelligitur vir perfectus.Iacob.n.interpretatur supplãtator.Iacob cũ Angelo fuit luctator. Iacob mutato noïe dictus est Israel speculator. Sic pro certo vir perfectus debet esse supplantator diaboli ipsum decipiendo. Vnde.Gene.27. Rectè vocatum est nomen eius Iacob, & alia vice supplantauit me.Debet etiam esse luctator,mundi tribulationes & tẽtationes sustinendo,& contra eas propugnando.Vnde de iacob dr̃ Oseæ.12. In vtero supplantauit fratrem suũ, & in fortitudine sua directus est cũ Angelo.Debet insuper esse Israel .i.Deum videns,ipsum subtilissime contẽplando.Vnde Geñ. 32. Nequaquam(inquit)iacob vocabitur nomen tuum, sed Israel.¶Item per iacob in quantum reprẽsentat populũ Israeliticum,qui ab ipso iacob descendit,possum intelligere populum christianum, vel Ecclesiã militãtẽ, quæ adhuc in hoc mundo luctatur,tribulationes sustinẽdo, sed finaliter qñ diabolum supplantauerit, vocabitur Israel,quando fiet ecclesia triumphans,Deum in patria speculando.Vnde in psal. Exultabit iacob,& lętabitur Israel.Et Esai.14.Miserebitur.n.dñs iacob,& sanabitur Israel. Quocunq; igitur modo accipiatur iacob,siue pro populo,siue pro persona,semper potest significare virum perfectũ . Ideò de tali iacob possumus exponere illud quod dr̃ Geñ,28.Egressus iacob de Bersabea pergebat aran. In quibus verbis ostenditur,φ iacob.s.quilibet vir perfectus ad modum iacob debet facere tria. Iacob.n.in simplicitate vixit,quia.s.fuit pastor ouium. Itẽ propriam patriã dereliquit, timebat.n.fratrẽ suum Esau, cuius benedictionẽ surripuerat. Item aliam terrã adiuit, vbi plurima acquisiuit, sicut hæc oïa narrantur Geñ. 28. & 29. & deinceps . Sic verè vir perfectus ad hoc,φ sit spiritualis iacob, ipse debet eẽ suæ simplicitatis declaratiuus,ideò dr̃.Egressus.Mundi prosperitatis detestatiuus, φ notatur in verbo Bersabea, φ interpretatur puteus saturitatis.Cęli sublimitatis affectiuus, φ notat̃ cum dr̃, φ pergebat aran, quia aran interpretatur excelsum. Oïs. n. vir bonus & perfectus debet detegere suã simplicitatem, quia iste debet egredi de velamine omnis simulationis, & falsitatis,& manifestare qualitatem suę bonitatis,& simplicitatis. Egressus inquit. Item debet deserere mundi prosperitatẽ,quod ostẽditur cum dicitur,φ debet exire de bersabeæ .i.de puteo saturitatis.Item debet appetere cœli sublimitatẽ quia.s.per desiderium,& affectum debet pergere aran,quod C
interpretatur excelsus. ¶ Primò igitur dico, de iacob prout signat personam,φ si vis esse iacob,serua simplicitatẽ. Egressus inquit. Debes.n.exire,i.qualis es intrinsecus talem debes te foris per simplicitatem,& veritatẽ, manifestare. Vir.n.simplex,innocens & fidelis,nescit aliquid dissimulare, vel tegere,imo quicquid habet in corde,solet oïbus declarare. Et iõ talis dicitur egredi, quia.s.ad modum egredientis, & exterius de latibulo exeuntis solet aliis manifestari, vt ab oibus cognosci valeat,vel videri, iuxta illud,φ dictũ ẽ iacob Geñ. 31.Surge,& egredere.Sicut.n.aqua de occultis terræ meatibus egreditur, & exterius qualis est visibiliter manifestatur, ignis etiam à nube solet egredi, & exterius coruscare & apparere,puer insuper de ventre egreditur,& qualis in ventre latuerat manifestatur, sic verè vir simplex, & rectus timens Deũ,nunq̃ vult latere, vel velari p simulatã fallacitatẽ, imo semp vult egredi,& manifestari per veritatẽ.Ita faciebat Iob cũ dicebat Iob. 1. Nudus egressus sum de vtero matris meæ nudus reuertar illuc.Nudus inquit sine operimẽto,i. sine cuiuscunq; simulationis velamento. Ista sunt cõtra hypocritas qui magis dicuntur ingredi,quam egredi,intrare quam exire,& magis volunt celari,quam videri,& magis in occidẽte, & in obscuro,quam in oriente limpido seu claro.Similes limacibus,quæ sunt animalia vilia limosa, quæ si quandoq; de testa sua egrediuntur,in ipsa tamen occasione modica recluduntur.Ranæ etiam si qñq; exterius apparent, ad modicum tñ strepitum iterũ ingrediuntur. Et statim cum se videri perceperint,ingrediuntur,& disparent; Sic verè multi sunt,qui nullo modo volunt,φ opera sua videantur,quia sicut dr̃ Io. 3.Oïs,qui malè agit,odit lucem, & non venit ad lucẽ, vt nõ

limacis

manifestentur opera eius. Isti sunt hypocritæ, qui ad modum limacis sunt

Viscosi per immunditiam,
Sunt corrupti per superbiam,
Sunt tardi per accidiam.

Quia.s. in testa suæ fictæ, & simulatę cōuersationis includuntur, ita ꝙ suorum actuum prauitas ab hoībus non vr̃. Isti .n. boni videnť in conuersatione & locutione, mali verò sunt in operatione, ita ꝙ ꝓpriè de talibus pōt dici illud Gen.27. Vox quidem vox iacob est, sed manus sunt esau. Isti habent vocem iacob. i. eloquentiam hominis simplicis, & perfecti, sed manus habent esau. i. opera viri impij, & peruersi. Non sic, sed simus iacob, non esau, quia sicut dr̃ Geñ.27. Esau homo pilosus extitit, iacob lenis. vnde, Mal.1. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Habeamus igitur vitæ simplicitatem Egressus inquit. ¶ Secundò dico, ꝙ si volumus esse iacob necesse ē, ꝙ abhorreamus mūdi ꝓsperitatē, quia sicut iacob ꝓpriam patriam dereliquit, & domū fratris sui, ne à fratre peruerso occideret, sic & nos debemus dom⁹, & patriam huius mundi derelinquere, hoc est mundi prosperitatem quantum ad affectū deserere, ne forte Esau.i. lucifer primogenitus frater noster nos posset per vitia trucidare, ꝙ ostēditur cum dr̃ Bersabee, quæ interpretatur (vt dictum est) puteus, propter exeundi difficultatem, & vbi est saturitas, propter temporalium vbertatem. Et hoc est, ꝙ videtur præceptum. Amos.5. In galgala nolite intrare, & Bersabee non intrabitis. Galgala .n. interpretatur collis circuncisionis, & signat collē.i. eminētiam dignitatum & bonorum, vbi homo à virtutibus faciliter circūciditur, & priuatur. In galgala igitur.i. in status eminentiam quantum ad affectum nō est intrandum, nec in Bersabee.i. in diuitiarum opulentiam est transeundum. Vnde de tali iacob dr̃ Geñ.32. Hæc dicit iacob frater tuus, apud labā peregrinatus sum vsq; mō, q.d. in mundo isto debemus sicut peregrini viuere, & sicut hospites, & nō ciues in mundi prosperis habitare. 1. Petr.2. Obsecro vos tanquam aduenas, &
E peregrinos. Et Esa.17. Attēuabitur gloria iacob, & pingues carnes eius marcescent. Horreamus igitur mundi prosperitatem. ¶ Tertiò dico, ꝙ si volumus esse spirituales Iacob, necesse est, quòd adeamus cęli sublimitatem, q.a.s. sicut iacob patria derelicta adiit ciuitatem Aran, quæ interpretatur excelsus, vbi vxorem, & liberos, & possessionē plurimam acquisiuit, sic verè charissimi, relicta quantū ad affectum patria huius mundi, nos debemus ire aran.i. nos mentaliter transferre ad celsitudinē Paradisi, vt.s. vxorē & liberos ibi ducamus .i. vt cęli gloriam & gaudia sempiterna ibi perenniter habeamus. Vnde Geñ.29. Profectus iacob venit in terram orientalem. Et vt possessione virtutum perpetuo polleamus. Vnde Psal. Intrauit Israel in Aegyptum, & iacob accola fuit in terra Cham. Vir.n. perfectus, qui dr̃ iacob per tolerantiam tribulationum, qui dr̃ Israel per claritatem cōtemplationū, debet primo intrare Aegyptū.i. angustiam pęnitentiæ, vt finaliter fiat accola in terra Cham.i. in possessione cœlestis opulentiæ. Sicut.n. iacob primogenito fratre repulso obtinuit paternam benedictionē, & hæreditatem, sic bonus & perfectus hō obtinebit Dei patris benedictionem. i. gratiam in præsenti, & hęreditatem.i. gloriā in futuro, vnde frater suus primogenitus diabolus exhæredatur, & priuatur. Et ideò talis pōt dici iacob.i. supplantator, eo.s. ꝙ fratrem suum diabolum supplantauit, in quantum benedictionem & hęreditatem ipsius reportauit. vt de talibus dicatur illud Gen.11. Venerunt vsq; aran, & habitauerunt ibi. Et Geñ.32. Iacob quoq; abijt itinere quo cęperat, fueruntq; ei obuiam Angeli Dei. Aran.n. interpretatur aceruus tritici, & signat opulētiam Paradisi, vbi pro certo nos debemus mētaliter accedere, & venire, & ibi cordialiter habitare, vt nobis possint Angeli finaliter obuiare. Sic igitur erimus iacob, i. viri spirituales, & perfecti. ¶ Cir
F ca qđ notandū, ꝙ si volumus esse tales iacob, nos debem⁹ eē

Deo pręcipue dedicati,
In Deo cordibus ordinati,
A Deo dulciter habitati,
Per Deum fortiter adiuuati,
Cum Deo firmiter colligati,
Pro Deo grauiter flagellati.

¶ Deo (dico) totaliter dedicati, quia sicut dr̃ Nu. 23. Non est idolum in iacob nec augurium i Israel. ¶ Item in Deo cordibus ordinati, quia sicut dicitur in psal. Lætabitur iacob, & exultabit Israel. ¶ Item à Deo dulciter habitati. Eccle.23. In iacob inhabita, & in Israel hæreditare. ¶ Item per Deum fortiter adiuuati. vnde psalm. Beatus cuius Deus iacob adiutor eius. ¶ Item cum Deo firmiter colligati. Vnde in psal. Iacob elegit sibi dominus, Israel in possessionem sibi. ¶ Item pro Deo grauiter perturbati. Vnde Hier.30. Tempus tribulationis iacob. Illi igitur, qui sic sunt, & dicuntur iacob.s. viri vel populi ecclesiastici, vel perfecti,

Mancipantur Dei seruitiis,
Liberantur culparum vitiis,
Consolantur spei blanditiis,
Frequentantur plebis officijs,
Informantur veris scientiis,
Releuantur mundi mestitiis,
Sublimantur cęli fastigijs,
Quietantur summis solatiis.

¶ Tales (dico) Dei seruitiis mācipantur. Vnde in psa. Semen Abraham serui, eius filii iacob electi ei⁹. Et alibi, Iacob funiculus hæreditatis eius. ¶ Item tales culparum vitiis liberantur, quia.s. Deus tales liberat à captiuitate peccati psa. Benedixisti domine terram tuam, auertisti captiuitatem iacob. Et alibi dicit, quod Deus redemit in brachio suo filios iacob & Ioseph. ¶ Itē tales spei blanditiis confortantur. Vnde quemlibet talem vr̃ dominus consolari Hiere.30. Tu igiť ne timeas serue meus Iacob, & ne paueas Israel. ¶ Item tales plebis officijs honorantur, seu frequentantur. Vnde de alijs videntur dicere illud Esa.2. Venite, ascendamus ad montem domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas. ¶ Item tales veris scientiis informantur. Vnde Baruc.3. de sapientia vera dr̃, ꝙ Deus dedit illā iacob populo suo, & Israel electo suo. ¶ Item tales à mundi mestitiis releuantur. Vnde Amos.7. diciť. Quis suscitabit iacob, quia paruulus est. ¶ Itē tales cęli fastigijs sublimantur Luc.1. Regnabit in domo iacob in æternum. ¶ Item tales summis solatijs quietanť. Hie. 30. Reuertetur iacob, & requiescet, & cūctis affluet bonis, & nō erit, quem formidet. Vnde ēt de loco futuræ habitationis istius iacob dicitur Nu. 24. Quam pulchra tabernacula tua iacob, & tentoria tua Israel, sicut valles nemorosæ, sicut horti iuxta fluuios irrigui. Et bene dicit. Irrigui, quia.s. ibi in delitiis æternis pascūtur, & bonis oībus recreanť. psal. Pascere iacob seruū suū, & Israel hæreditatē suā. Sed heu proh dolor, ꝙ pauci sunt hodie tales iacob, quia reuera moderni ecclesiastici & etiam christiani, qui scilicet deberent esse veri iacob,

Nihil habent { Auctoritatis, Stabilitatis, Securitatis, Iocunditatis,
Multum habent { Iniquitatis, Pœnalitatis.

¶ Isti igitur carent auctoritate, & excellentia. Vnde Esa. 17. attenuabiť gloria Iacob, & pigue do carnis eius marcescet. ¶ Item ipsi carent stabilitate, & permanentia. 1. Mach. 1. Commota est terra super habitantes in ea, & vniuersa domus iacob induit confusionem. ¶ Item isti carent securitate, & confidentia, quia.s. Deus mundus & diabolus pugnant in dies contra eos Thren.1. Mandauit dominus aduersus iacob in circuitu eius hostes eius. ¶ Item isti carent iocunditate, & cōplacētia. 1. Mach.3. Ablata est voluptas à iacob, & defecit ibi tibia & cithara. ¶ Item isti abundant iniquitate atq; malitia. Es.58. Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo meo scelera eorum, & domui iacob peccata eorum. ¶ Item isti finaliter abundabunt aduersitate atq; miseria, s. in inferno. Vnde Hier.30. Ve quia magna est dies illa, nec similis eius tēpusq; est tribulationis iacob. Non sic charissimi, non simus mali, sed boni iacob, scilicet

Affectando cęli sublimitatem,
Detestando mundi prosperitatem,
Demonstrando nostram simplicitatem.

¶ Sed adhuc dico, quòd per Iacob potes intelligere populum seu regionem populi Israelitici. Vnde possumus notare, quòd est vnus iacob

Interius latens,
Exterius patens,
Superius petens.

¶ Primum signat domum humanæ conscientiæ, in qua Deus debet habitare. Eccl.24. In iacob inhabita. Ista est pulchra, & syncera habitatio, nisi forte per vitia sit fędata. Nu.24. Quā pulchra tabernacula tua iacob, & tētoria tua Israel. ¶ Scđm signat domū fidei, vel Ecclesiæ. Ecclesia.n. militans bene diciť iacob, quia in ea est locus luctus, & tribulationis. Iacob.n. fuit luctator, & etiam ista est in laboribus & in luctu. Hie.30. Tempus tribulationis Iacob. Itē militans ecclesia est locus redemptionis & miserationis. ps. Auertisti captiuitatē iacob, remisisti impietatem plebis tuæ. Est locus lectionis, vel eruditionis. Esai.2. Venite ascēdamus ad do-

ad domum Dei iacob, & docebit nos vias ſuas. Eſt etiam locus affictiõis, & macerationis. 1. Mac. 3. Ablata eſt voluptas à iacob. ¶ Tertium ſignat domũ cęli, ſeu patriæ, quia.ſ. iacob finaliter fuit vocatus Iſrael, quod interpretatur videns Deũ pro eo.ſ. ꝙ in iſto iacob, i. in cęlo deus beatifice vr̃ Deut. 33. Oculus iacob in terra frumenti. Et illud pſa. Iacob elegit ſibi dñs, & Iſrael in poſſeſſionem ſuam. Iſta igitur de iacob ſufficiant, niſi velis dicere in malo ſignificato, ꝙ iacob fuit luctator, & ſeditioſus, quia luctatus eſt contra Angelũ, ſicut mali faciũt contra bonos. Item fraudator & malicioſus, quia ſurripuit benedictionem fratris, & conſenſit in furto idolorum labã. Itẽ adulator & deceptioſus, ſicut apparuit Geñ. 33. vbi adulãdo dixit Eſau, quod ipſe viderat faciem eius ſicut faciẽ Dei. Expone applica, & concorda reliqua quæ ſequuntur.

A **Iacobus** Dic de iacobo q̃cquid dictum eſt de iacob, quia quaſi eadem eſt interpretatio vtriuſq;. Et ſi vis nota, quòd iacobus fuit

Speculator Dei ſecretorum,
Prædicator Dei præceptorum,
Conſecrator hominum iuſtorum,
Caſtigator durus peccatorum,
Deteſtator verus terrenorum.

Quòd fuerit ſecretorum Dei contẽplator patet Mat. 17. vbi dr̃. Aſſumpſit Ieſus Petrum Iacobum & Ioannẽ, & transfiguratus eſt ante eos. Et. 1. Corint. 15. Deinde viſus eſt iacobo. ¶ Item ꝙ fuerit cęleſtiũ mãdatorum prædicator, patet Actu. 15. vbi dicitur. Poſt quã tacuerunt, rñdit iacobus dicens. Viri fratres, audite me. ¶ Item ꝙ fuerit iuſtorum hoĩum conſectator ſeu frequẽtator, patet Actu. 1. vbi dicitur, ꝙ diſcipuli aſcenderunt ad ſuperiora, vbi manebant Petrus & Ioannes, iacobus & Andreas Philippus Thomas &c. ¶ Item ꝙ fuerit peccatorum durus caſtigator, patet Lu. 9. vbi dicĩ, ꝙ Iacobus, & Ioannes petierunt a Chriſto ꝙ faceret ignem de cęlo deſcendere qui conſumeret illos qui dominum refutarent. ¶ Item ꝙ fuerit terrenorum verus deteſtator patet Matth. 4. vbi dicitur ꝙ Iacobus, & Ioannes, relictis retibus, & patre ſecuti ſunt dominum. ¶ Vel ſi vis, dic adhuc, ꝙ Iacobus interpretatur ſupplantãs feſtinantem, vel ſupplantator conſilii, quia videlicet beatus Iacobus diaboli conſilia ſupplãtauit, & illum, qui bonos feſtinat decipere, ab intentione ſua defraudauit. Et ideò poteſt figurari in iacob, qui interpretatur ſupplantator. Et ſic quicquid de iacob dicitur, de eo poteſt dici. Et nota, quòd

Iacobum Chriſtus inuitauit,
Iacobo ſe Chriſtus monſtrauit,
Iacobus ſecreta guſtauit,
Iacobum Chriſtus adamauit,
Iacobus bonos frequentauit.

Beatus.n. iacobus teſte ſcriptura, à Chriſto fuit vocatus, & inuitatus ſpecialiter. Vnde Matt. 3. Procedens Ieſus vidit alios duos fratres, Iacobum, & Ioannem, & vocauit eos. Et Marc. 5. dr̃, ꝙ Ieſus non admiſit quenquam ſe ſequi, niſi Petrum, Iacobum & Ioannem. ¶ Itẽ beatus Iacobꝰ per Chriſtum fuit viſitatus perſonaliter. De iſto.n. legitur ꝙ Chriſtus poſt paſſionem ſibi perſonaliter apparuit. 1. Cori. 15. Deinde viſus eſt Iacobo. ¶ Item iſte à Chriſto fuit reuelatus ſeu ſecretorum reuelatione dotatus ſacialiter. Matt. 17. Accepit Ieſus Petrum Iacobum, & Ioannem, & duxit eos in montem ſeorſum, & transfiguratus eſt ante eos. ¶ Item iſte fuit adamatus fraternaliter. Vnde Iacobus in euangelio frater domini dicebatur Gal. 1. Apoſtolorum neminem, vidi niſi Iacobum fratrem domini. ¶ Item iſte per bonos fuit comitatus ſocialiter, quia.ſ. ſanctorum ſocietatem ſectabatur. Vnde Actu. 11. dr̃, ꝙ ſimul manebant Petrus & Ioannes, Iacobꝰ & Andreas & Vide de Iacob, ꝙ idem ſignat qđ Iacobus. Et ſi vis dicere de miraculis beati iacobi, vide flores ſanctorum vel vide ſpeculum hiſtoriale, vbi ponuntur miracula eius excerpta de libro beati Calixti de miraculis eius confecto.

A **Iactantia Iactare.** Cum iactantia nihil aliud ſit, quàm aliquid cõcutere vel mouere, poſſum dicere, ꝙ quandoq; iactare ſumitur pro motu fluctuãtis conſcientiæ, ſicut dicitur Matt. 14. ꝙ nauicula in medio mari iactabatur fluctibus. Quandoq; pro contẽptu temporalis opulentiæ, ſicut fit qñ nautę timentes periculum, iactant in mare diuitias ſuas, vt alleuient nauem, ſuper quo factus eſt ille titulus iuris ciuilis. Ad legem rhodiam de iactu. De quo Actuum. 27. Alleuiabant nauem, iactantes triticum in mare. Qñq; ſumitur pro appetitu diuinæ prouidẽtiæ ſeu gratiæ, ſicut cũ dicitur in Pſal. Iacta ſuper dominũ curam tuam, & ipſe te nutriet. Quandoq; pro actu filialis reuerentiæ, ſicut cum dicitur Luc. 19. quod diſcipuli iactantes veſtimenta ſua ſuper pullum impoſuerunt Ieſum. Qñq; pro iactu iracundiæ, ſicut. 2. Mach. 20. dicitur de illis maledictis, ꝙ nephandos ſermones iactabant. Quandoq; vero pro æſtu intemperatæ eloquentiæ, & hoc eſt quando quis iactat, & dilatat apud alios bona ſua, ipſa.ſ. extollendo, & per inanem gloriam oſtendendo. Et iſtud eſt vitium iactantiæ, de quo fit mẽtio in ſcriptura, de qua multa poſſent dici, ſed paucæ ſunt auctoritates. ¶ Notabo tamẽ, quòd iactantia

Raro proficit,
Multum officit,
Cito deficit.

Raro (dico) ſolet proficere, quandoque tamen. quia.ſ. cautela eſt, ꝙ illi, q̧ volunt ab aliis honorari, & timeri, iactant ſe de bonis habitis, & non habitis, vt ſic poſſint à ſubditis reuereri, ſicut de Numa rege Romanorum dicitur, qđ ſe iactabat vxorem nomine Egeriam habere, & cũ ea ſecrete in quodam nemore conuenire, & ab ea cultum deorum, & populi regimẽ accipere, & hoc faciebat, vt populus timore, & reuerentia deæ ductus, ſibi vellet, & poſſet melius obedire. Simile fecit Lycurgus rex lacedemoniorum, qui leges ſuas ab Apolline accepiſſe fingebat, vt ad earum obſeruãtiã populum inclinaret. Simile vr̃ feciſſe Aſſuerus Heſter. 1. vbi dicitur, ꝙ ipſe fecit illud ſolemniſſimum conuiuium, vt oſtẽderet diuitias gloriæ regni ſui, & magnitudinem atque iactãtiam potentiæ. Iactantia igitur aliquando, ſed raro proficit. Sed pro certo ſæpius officit, quia.ſ. illi, qui ſe, genus, facta, & diuitias ſuas iactant, ſe magis apud prudentes vituperant, q̃ exaltant. Vnde Valerius maximus dixit, quod nihil eſt, ꝙ magis diminuat laudis præconium, quã ſuos iactare ſucceſſus. Quandoq; etiam fit, ꝙ præ indignatione audientiũ iurgia ſuſcitant, iuxta illud Prou. 28. Qui ſe iactat, & dilatat, iurgia ſuſcitat. Quandoq; inſuper ad ſibi nocendum aliorum auaritiã irritant, & inuitant. Coruus.n. piſcis eſt, qui quando habet filios, ſemper grunit, ita quod proprio ſono ſe prodit, ſicut ponit liber de natura rerum. Et iõ à corui volucris ſimilitudine dictus fuit. Sic verè eſt de multis, qui quando habent filios, i. ſufficientes uel diuitias aliquales nõ poſſunt abſtinere à grunitu. i. à iactãtia vel à dictu. Et ideo ſæpe fit, quod ſeipſos produnt, ita quod occaſione iactantiæ propriæ alijs præda fiunt. Vnde Grego. Hoſtes conuocat ad rapinam, qui ſuas eorum, notitiæ diuitias denudat, Hier. 48. Iactantiam eius ſcio ideò ſuper moab eiulabo. Sed pro certo iſta cito deficit, quia, vt communiter tales vani glorioſi ſunt illi, qui minus in proſperis perſeuerant. vnde Sapie. 5. Quid nobis profuit ſuperbia? quid diuitiarum iactantia, tranſierunt omnia velut vmbra. Vide in titulis infinitis.

Iaculum. Nota, quòd in ſcriptura inuenitur A

Iaculum {
Correctionis,
Contritionis,
Detractionis,
Tentationis,
Afflictionis,
Damnationis.

Correctio.n. pungit delinquentes. Vnde prælatis, & prędicatoribus dicitur Hie. 50. Non parcatis iaculis, quia domino peccauit.ſ. babylon.

¶ Contritio pungit pœnitentes. 4. Reg. 13. Percute terram iaculo, & percuſſit tribus vicibus. Terra.n. cordis noſtri percutienda eſt iaculo contritionis. Et hoc non ſemel, imo tribus vicibus, ut.ſ. homo cõteratur de peccato cordis, oris, & operis. ¶ Detractio pungit innocentes. pſalm. Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleũ, & ipſi ſunt iacula. ¶ Tẽtatio pũgit negligentes, q̧ non ſunt bene armati virtutibus. vnde. 1. Paral. Inuenerunt Saul ſagittarij, & vulnerauerunt eum iaculis. ¶ Afflictio ſeu tribulatio pungit hic viuentes, q̧a.ſ. & boni, & mali ſubiacent iaculis tribulationũ. Et certe magis boni, q̃ mali. Vnde de Ioſeph dicitur Geñ. 49. quod fratres ſui exaſperauerunt eum, inuideruntq; illi, habentes iacula. Damnatio pungit impios morientes. vnde de deo malos iudicante, & puniẽte dicitur Zach. 9. Dñs Deus ſuper eos videbitur, & exibit, vt fulgur iaculum eius, & dominus deus in tuba canet, & vadet in turbine auſtri. Vide ſagitta. ¶ Cum iaculum ſit inſtrumentum bellicum, quod.ſ. eſt lõgum, & ſtrictum, pro maiori parte ligneum, in ſui tamen extremitate ferreũ, & acutum, in ligno tñ, & in ferro rectum ad iaciendum, & de longè feriendum aptum, & ideò à iaciendo iaculum nuncupatum, poſſumus notare, quòd per iaculum in ſcriptura poteſt intelligi

Punctura

Punctura correctionis,
Læsura detractionis,
Iactantia damnationis,
¶Nam charissimi,
Correctio pungit,& discutit,
Detractio turbat,& concutit,
Damnatio lædit,& percutit.

Primò igitur dico, ꝙ iaculū signat correctionis pūcturā. Iaculū.n.debet habere lignum,& ferrum, lignum molle,& ferrum durū, lignum,& ferrum curtum, vtrumq; tamen planum,& rectū. Et sic propriè signat correctionem, seu iustitiæ executioné, quæ.s.debet habere lignum, quod est molle.i.mollitiem benignæ pietatis, & ferrum, quod est durum & acutum,i.acutié, & duritiam austeritatis,& seueritatis, vt.s.pungendo vngat, & vngendo pungat. Et vt etiam à iustitia pietas non recedat nec alterum ab altero se disiungat. Debet etiam ibi plus esse de ligno, quàm de ferro.i.de molli dulcedine misericordiæ, quā de duritia seueritatis,& iustitiæ,quia.s.sicut dicitur. Superexaltat misericordia iudicis. Vtrumq; debet esse planum & rectum,vt.s.ibi sit planicies in executione, rectitudo verò in intentione. Intentio.n illius,qui profert iaculū correctionis & iustitiæ.s. boni iudicis vel prælati,debet esse recta executio verò debet esse plana,& aperta veritate, & cunctis manifestissima nuditate Iosuæ. 4. Filij quoq; ruben incedebant per plana atq; campestria. In factis.n.iudiciarijs oīa debent plane,nude, deliberate, & sine exasperatione fieri, & debita rectitudine moderari. Quia.s.tā lignū, q̃ ferrum.i.tā benignitas quam seueritas, semper debēt habere rectitudinem æquitatis, & planam certitudinem veritatis. vnde Esa.40. Erunt parua in directa,& aspera in vias planas. Et aduerte, ꝙ iaculum correctionis valet ad quatuor,videlicet

Ad informandum incipientes,
Stimulandum proficientes,
Castigandum deficientes,
Vulnerandum superbientes.

Dico ad incipientes informandum vnde.1. Reg.20.dr̄ sic. Venit puer ad locum iaculi,quod miserat ionathas. Puer.n.de nouo incipientem designat. Item valet ad proficientes stimulandū, vt .s.magis ac magis proficiant in aratro virtutum.vnde Eccle. 30.Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in iaculo stimulo boues agitat,& conuersatur in operationibus eorum. Item valet ad deficientes castigandum.vnde.4.Reg.13. Percute terram iaculo.& 2.Reg.11. Direxerunt iacula sagittarij ad seruos tuos ex muro desuper. Item valet ad superbientes vulnerandum,& occidendum.vnde.1.Para.10. Aggrauatū est prælium contra Saul.& inuenerunt eum sagittarij, & vulnerauerunt eum iaculis. Patet igitur,ꝙ iaculum signat correctionis puncturam.¶Secundò dico,ꝙ signat detractionis læsurā. Lingua.n.& verbū detractoris iaculo comparatur. Percutit.n. à longinquo,& vbi homo non sperat, & licet à principio videatur planum,molle & rectum, & quadam intentionis rectitudine,& compassionis vel amicitiæ planicie vallatum, & aectum,in fine tamen lædendo, & diffamando inuenitur acutum.psa. Molliti sunt sermones eius super oleum,& ipsi sunt iacula. Similes.s.illi serpenti qui dr̄ iaculus,q̃ est in india,maximus, & pennatus, de quo dicit Plinius quod subito volat super humeros elephātium,& boum,& sanguinem eorū sugendo,ipsos occidit. Sic verè detractores,vbi hō non cauet, subito insiliunt in hoīem,& sanguinem,vbi est vita.i.bonam eius famam sugendo,& auferendo,ipsum in aliorum opinione mortificant,& occidunt.vnde Proue.25. Iaculum & gladius,& sagitta acuta, & sic homo, qui loquitur contra proximum suum. Signat igitur iaculum detractionis læsurā.¶ Tertiò dico,ꝙ signat damnationis iacturā. Siue.n.per iaculū accipiamus sententiam Christi iudicantis(iuxta illud Zacha.9. Exibit vt fulgur iaculum eius, & dominus Deus in tuba canet, & vadet in turbine australi) siue per iaculū accipiamus tormentum demonis punientis (iuxta illud, ꝙ demonibus vr̄ dici de peccatore Hie.50. Nō parcatis iaculis,quia domino peccauit) istud tamen est verum,ꝙ istud iaculum plus habet de ligno,quam de ferro,quia.s.ſm doctores,Deus semper punit citra condignum. De peccatore igitur inferni iaculis interfecto potest dici illud Exod.19. Lapidibus opprimet aut confodietur iaculis. Et sic patet triplex iaculum in scriptura,scilicet iaculum correctionis,detractionis,damnationis.vide de lancea,gladio,& sagitta,& similibus.

A **Iam.** Cum Iam sit aduerbium temporis, significat qn̄q; tempus præteritum,quādoq; præsens,qn̄q; futurū: præteritum dico, sicut cum dr̄ Gene.31. Iamq; Iacob tetenderat tabernaculum,cum.s.laban consecutus fuit eum. Præsens,sicut Geñ.32.vbi Angelus dixit Iacob.dimitte me, iam .n.ascendit aurora. Futurum,sicut Genes.46.vbi Iacob dixit Ioseph. Iam lætus moriar, quia vidi faciē tuā. Iterū nota, qđ istud aduerbium iam sumitur pro pluribus alijs aduerbijs,signat.n.idem, quod de cætero, sicut Io.14. Iam non multa loquar vobiscum. Item idem, quod tunc,sicut Exo.14. Iā aduenerat vigilia matutina. Item idem quod nunc sicut Io.15. Iā vos mūdi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Igitur quocunq; modo sumatur iam,dico quod communiter accipitur pro tempore præsenti perfectè completo. Et sic notabo moraliter,quòd in scriptura reperitur vnum iam

Quod spectat ad { Deum, Iustum, Impium, Beatum.

¶Primò dico, ꝙ est vnū iam, qđ spectat ad Deū, quia ꝓ certo Deus præsentialiter,cito,statim,iā & celeriter facit opera sua,nescit enim tarda molimina Spiritus sancti gratia. Et sic dico,quòd Deus habet vnum iam,

Quod est { Præsentiæ, Clementiæ, Potentiæ.

Deus.n.se præsentat omnibus patenter, videlicet per beatā incarnationem.vnde Exod.19. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis,vt audiat populus me loquentem ad te. Et ideò nos debemus dicere de isto iam illud,ꝙ canitur. Iā lucis orto sidere Deum ꝑcemur sup. &c. Deniq; Deus nos vocat clementer,nos ab æterno prædestinando,gratiam infundendo, & in fine gloriā nobis concedendo. Vnde de prædestinatione dici potest illud Eccl.6. Qui futurus est iam vocatū est nomen eius. De gratia verò,& gloria dicitur aīę sanctæ in persona ipsius Dei illud Can.2. Iam hyems trāsijt,himber abijt, & recessit,surge amica mea,& veni. Deus insuper nos gubernat potenter.s.quia pro certo iste est in se perpetuus,& æternus,sicut dicitur Rom.6. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Erga malos verò est rigidus,& seuerus. Vnde de isto iam dr̄ Exod.14 Iā aduenerat vigilia matutina,& dominus respexit super castra Aegyptiorum,& interfecit exercitum eorū, & subuertit rotas curruum eorum, ferebanturq: in profundum istud potissime faciet in iudicio qn̄ verificari poterit illud iā de quo dicitur Exo. 19. Iam aduenerat dies tertius,& mane inclaruerat,& ecce ceperūt audiri tonitrua,& micare fulgura, & nubes densissima operire montem,clangorq; buccinæ vehemētius perstrepebat. Istud est igitur vnum iam,quòd spectat ad Deum.¶Secundò dico,ꝙ est vnum iam,quod pertinet ad iustum. Iusti enim bona opera nō procrastinant, sed iam id est statim,& celeriter ad bene operandum festinant. Et sic nota quòd isti habent vnum iam,quod est

Charitatis,& amicitiæ,
Puritatis,& innocentiæ,
Libertatis,& eminentię,
Fidelitatis,& prouidentiæ,
Stabilitatis,& permanentiæ,
Sedulitatis,& diligentiæ,
Humilitatis,& pœnitentiæ,
Sagacitatis,& sapientiæ.

Iusti igitur habent vnum iam magnæ, charitatis, quia.s.alter alterum principaliter diligit,& ad amoris amplexꝰ vocat celeriter,& intédit.Mar.10. Itaq; iā non sunt duo,sed vna caro.¶Item habent vnum iam magnæ puritatis,semper.n.volunt esse innocētes & continentes. Vnde illud Io.15. Iam vos mundi estis ꝓp sermonem,quem locutus sum vobis.¶ Item habēt vnum iam magnæ libertatis, quia.s.iā sunt soluti ab oī seruitute mortalis peccati,& cōstituti in libertate filiorum Dei. Io.15. Iam non dicam vos seruos,sed amicos &c. Item habent vnum iam, ꝙ est magnæ fidelitatis,quia.s.iusti semper volūt inueniri fideles, & veri,& maximè in administrationibus sibi creditis, & commissis.1. Corin.4. Hic iam quæritur inter dispēsatores vt fidelis,quis inueniatur.¶Item habent vnum iam,ꝙ est stabilitatis. Nolūt .n.de cetero vacillare. Eph.2. Iam nō sumus paruuli fluctuantes.¶Item habent vnū iam,ꝙ est sedulitatis. Nolunt.n.de cætero dormire in peccato,sed iā surgere de peccato. Rom.13. Hora est iam nos de somno surgere. ¶ Item habent vnū iā, ꝙ est humilitatis,q̄a.s.humiliter pęnitēt, & humiliter reuertuntur ad Christū figurati in illo prodigo reuertente ad patrem Luc.15. Pater peccaui in cœlum,& coram te,& iā non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnū de mercenariis tuis

rijs tuis. Et merito, quia isti audiunt præceptũ apostoli Eph. 4. Qui furabatur, iam non furetur. ¶ Item habent vnum iam, ꝙ est auctoritatis seu sagacitatis. s. officium alios docendi, & eis prædicandi & cõuertendi. Vnde Christus dixit Petro Lu
D cę. 5. Ex hoc iam eris homines capiens. Istud est igitur iam, ꝙ spectat ad iustum. ¶ Tertiò dico, quòd est vnum iam spectãs ad impium. Et sic notabo, quod impij iam

Sæuitia sunt effrenati,
Luxuria sunt maculati,
Infamia sunt deprauati,
Altaria sunt detestati,
Ab Ecclesia sunt elongati.

De sæuitia patet Geñ. 19. vbi dicitur, ꝙ iam ꝓpe erat, vt portas effringerent, vt. s. violenter intrarent in domũ Loth. ¶ De luxuria põt dici illud Num. 12. Ecce iam dimidiũ carnis deuoratum est à lepra. ¶ De infamia dicitur Io. 11. Domine, iam fœtet, quatriduanus. n. est. ¶ De indeuotione verò seu fuga ab altari, vel Ecclesia dicitur. 2. Mach. 4. ꝙ sacerdotes non iam circa altaria dediti erant, sed contempto templo cupiebant participes fieri palestræ. & 1. Corint. 11. dicitur ipsis malis. Conuenientibus vobis in vnum iam non est dominicam cœnam manducare &c. ¶ Istud est igitur vnum iã spectans ad impium. ¶ Quartò dico, quod est vnum iam spectãs ad beatum. Beati enim iam sunt extra miseriam, & laborem. Et sic nota, quòd istud est vnum iam

Perspicui splendoris,
Continui saporis,
Proficui valoris,
Perpetui honoris.

Beati igitur iam vident dominum splẽdore lucido. Vnde canitur illud. Ecce iam noctis tenuatur vmbra, lucis aurora rutilans coruscat. Et illud. Aurora iam spargit polum. ¶ Item beati iã tenent terminum sopore placido. vnde Apo. 14. Amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. ¶ Item beati iam fructus colligunt valore splendido Ioã. 4. Videte regiones, quia albæ sunt iam ad messem. & Luc. 21. Videte ficulneam & oẽs arbores, cum iam producunt ex se fructum, scitis, quia ꝓpe est æstas, sic & vos cum videbitis hæc fieri, scitote, quia prope est regnum Dei. ¶ Item beati iam caput erigunt honore solido. unde ipsis dr̃ Eph. 2. Fratres, iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorũ, & domestici Dei. & Gala. 4. dr̃ de quolibet beato. Itaq; iam non est seruus, sed filius, ꝙ si filius, & hæres per
E Deum. Quod nobis concedat &c. ¶ Sed si vis adhuc dicere, nota, ꝙ iam est aduerbium temporis, quod idẽ signat, quod statim vel nunc, vel de cetero. Signat. n. tempus illud præteritum, ꝙ immediate præcessit, vel illud præsens, ꝙ iam accessit vel futurum, ꝙ immediate successit. Signat dico præteritũ tẽpus, ꝙ immediate præcessit, sicut cũ dr̃ Can. 2. Iã hyems transijt imber abijt, & recessit &c. ¶ Itẽ signat tẽpus præsens, qđ iam accessit, sicut cum dicitur Genes. 42. Iam nunc experimẽtum vestri capiam. Et illud. Hora est iam nos de somno surgere. Roman. 23. Item signat tempus futurum seu succedens sicut cum dicitur Luc. 5. Ex hoc iam eris capiens homines, & Exod. 19. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis. Cum igitur iam signat quandam temporis subitam breuitatem, possum notare moraliter, ꝙ in scriptura inuenitur vnum iam

Spectans ad
- Mortales,
- Morales,
- Letales,
- Pœnales,
- Vitales.

Primo ergo dico, quòd est vnum iã significans uitæ breuitatem, quia. s. vita ista mortalis nõ est nisi vnum iam, idest vnum quid momentaneum atq; præsens. vnde Gene. 46. Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam. Et illud Rom. 4. Non considerauit Abraam corpus suum iam emortuum. & Matth. 3. Iam securis ad radicem arboris posita est. ¶ Secundò dico, quòd est vnum iam significans morum bonitatem seu promptam
F voluntatem, & istud est quando quis in statu gratiæ semper est promptus ad bonum aliquod faciẽdum. Et sic dico, quod boni habent vnum iam, id est vnum statum gratiæ pœnitentiæ, & virtutis. Istud est enim iam

Pœnitentiæ, quod est lachrymosum,
Diligentiæ, quod est operosum,
Pudicitiæ, quod est gratiosum,
Amicitiæ, quod est dulcorosum,
Fidelitatis, rite diuidendo,
Legalitatis, nihil subtrahendo,
Nobilitatis, nihil seruiendo,
Stabilitatis, bonis inhærendo,
Fęcunditatis, bona producendo,
Societatis, simul conuiuendo.

Dico igitur, ꝙ boni habent vnum iã .i. vnam horã pœnitentiæ. Talis fuit illa hora, & illud iã de quo dr̃ Luc. 15. vbi filius ꝓdigꝰ pœnitens dicebat patri. Pater peccaui in cęlũ, & corã te, iã non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum ex mercenariis tuis. ¶ Item boni habent vnum iam diligentiæ. Status. n. gratiæ est vnum iam, & vna spiritualis hora, in qua est euigilandum, & ad bonos labores surgendum, & insistẽdum. Ro. 13. Hora est iam nos de somno surgere, nunc. n. propior est nostra salus. ¶ Item boni habent vnum iam pudicitiæ. Io. 15. Iam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis. ¶ Item boni habent vnum iam amicitiæ. Io. 15. Iam nõ dicam vos seruos, sed amicos. ¶ Item boni habẽt vnum iam fidelitatis. 1. Corint. 4. Iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis, quis inueniatur. ¶ Item isti habent vnum iam legalitatis. Hora. n. status gratiæ non admittit perditionẽ nec furtũ. Eph. 4. Qui furabatur, iã non furetur. ¶ Itẽ boni habẽt vnum iam nobilitatis, seu libertatis. Ista. n. hora nõ admittit aliquã seruitutem peccati. Io. 15. Iam nõ dicam vos seruos, sed amicos, & Gala. 4. Itaq; iam non est seruus, sed filius. Item dico, ꝙ isti habent vnum iam stabilitatis. Vnde de bonis dr̃ illud Eph. 4. Iam non simus paruuli fluctuantes. ¶ Item habẽt vnũ iam fertilitatis seu fęcunditatis, quia. s. hora gratiæ semper solet bonorum operum fructibus abũdare. vnde Luc. 21. Videte ficulneam & oẽs arbores, cum producũt iam ex se fructũ &c. ¶ Item isti habent vnum iã societatis, quia. s. hora, & status gratiæ concordiam, & vnitatem requirit. Marci. 10. Itaq; iam non sunt duo, sed vna caro. Istud est igitur iam, i. tempus & hora gratiæ, in qua spiritus mittitur, Deus quæritur hõ instruit̃. Spiritus (dico) mittitur. vnde canit Ecclesia illud hymnicum. Iam Christus astra ascenderat, regressus. vnde venerat, promissum patris munere, sanctum daturus spiritũ, deus etiam requiritur. vnde illud. Iam lucis orto sidere, Deũ præcemur supplices &c. & illud. Iam bone pastor Petre &c. Deniq; homo instruitur. vnde illud. Doctor egregie Paule mores instrue &c. Et beato Petro etiã fuit dictum Luc. 5. Ex hoc iam eris hoĩes capiens per prædicationẽ. Istud est. n. iã significans morum bonitatẽ seu sanctitatem. ¶ Tertiò dico, ꝙ est G
vnum iã, ꝙ signat culpæ prauitatem. Iã. n. qñq; refertur ad tẽpus culpæ, quia. s. peccatores habent suum iam, i. suum tempus transitoriũ & breue. Et notabis, ꝙ istud est vnum iam

Fœtoris & immunditiæ,
Languoris & negligentiæ,
Furoris & violentiæ,
Erroris & ignorantiæ,
Ardoris & auaritiæ.

Et sic dico, ꝙ iam est in fętore vir luxuriosus, similis Lazaro mortuo, & sepulto, de quo dr̃ Ioã. 6. Domine, iam fętet, quatriduanus est. ¶ Item est in languore vir delitiosus, & maximè apparet in malis ecclesiasticis, qui valde sunt negligentes in officio diuino & seruitio. 2. Macha. 4. Erat autem inauditum scelus, ita ut sacerdotes iam nõ circa altaris officia dediti essent. ¶ Item iam est in furore vir maliciosus, sicut de illis pessimis dicitur Geñ. 19. Iam prope erat vt fores effringerent. ¶ Item iam est in errore vir obliuiosus, seu ẽt uir ignorãs, & caliginosus. Vnde ignorantibus potest dominus dicere illud Ioan. 16. Modicum iam, & non videbitis me. ¶ Item iam est in ardore vir ambitiosus, & potissime vir auarus, & symoniacꝰ, de quo Num. 13. Iam dimidium carnis eius deuoratum est à Lepra. Et sic dico, quod est vnũ iam, ꝙ signat culpæ prauita- H
tẽ. ¶ Quartò dico, ꝙ est vnum iã, ꝙ signat pęnæ grauitatem, hoc est dictu, statũ & tempus hoim dãnatorũ. Et sic dico, ꝙ istud est vnum iam. i. vnum tempus statim, & subito affuturum, quia. s. præsens vita pro momento, & pro nihilo reputatur. Iam. n. i. subito, & ex insperato veniet Christus,

Qui pompas absterget,
Qui malos submerget,
A quo ignis emerget.

Christus. n. ad iudicium veniens pompas absterget, & eradicabit. Vnde de isto iã dicitur vel dicere potest ipse dominus cuilibet peccatori illud Exo. 33. Iam nunc depone ornatum tuum, vt sciam quid facturus sim tibi. Ornatus. n. luxum & pompam rerum terrenarum designat. Item malos submerget atq; suffocabit. vnde Exo. 13. Iamq; aduenerat vigilia matutina, & ecce dominus respiciens super castra Aegyptiorum per columnam ignis, & nubis, interfecit exercitum eorum, & subuertit rotas curruum eorum, ferebaturq; in profundum. ¶ Item ab eo ignis emerget, qui cuncta cremabit. Exo. 19. Iã aduenerat dies tertius, & ceperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem. Sequitur. Et descẽdit dominus

super

ſuper monte in igne,̓& aſcendit fumus ex eo ſicut de fornace. Iſta.n.poſſunt intelligi de igne, qui præcedet iudiciū, vel de igne inferni,̓qui ſequetur. Signat igitur iſtud aduerbium. [Iam]infernalis pęnæ grauitatem.¶ Quintò dico, ꝙ inuenit, vnum iam ſignificans vitæ ſanctitatem. ſ. vitam æternam, & gloriam beatorum. Et ſic nota, quòd iſtud eſt vnum iam

Lucis atque claritatis,
Pacis atque charitatis,
Honoris & auctoritatis.
Quietis & ſecuritatis.

Ibi.n.vigebit claritas cognitionis veræ Gene. 32. Dimitte me, iam.n.aſcendit aurora. Aurora dico .i.claritas æterna, de qua canitur. Aurora iam ſpargit polū, terris dies illabitur.¶ Item ibi vigebit tranquillitas ſeu ſynceritas dilectionis charæ. vnde Can.2.dicitur. Iam hyems tranſit, himber abijt, & receſſit. ſurge amica mea, & veni.¶ Item ibi vigebit auctoritas conditionis claræ, quia.ſ.omnes erunt ciues & domeſtici Dei. ad Eph.2. Fratres, iā, non eſtis hoſpites & aduenę, ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici dei &c. ¶ Item ibi vigebit dulcor quietionis puræ, Vñ Apo.13. Amodo iam deficit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis. Sic igitur patet, quomodo iam ſignat diuerſorum temporum, ſeu ſtatuum, qualitates.ſ.gloriæ, pœnæ, culpæ, gratiæ, & naturæ.

A **Ianua.** Nota, ꝙ ianua idē eſt, ꝙ introitus domus, oſtiū, porta & ingreſſus. Et poſſum' notare, ꝙ in ſcriptura reperitur multiplex ianua tam in bono quam in malo. Primò igitur dico, quòd ianua poteſt ſignificare in malo. Et ſic dico, quòd in ſcriptura inuenitur ianua

Per quam { Ingredimur,
Egredimur,
Aggredimur,
In qua congredimur.

Eſt igitur ianua vitæ, ꝑ quam eſt ingreſſus.i.ad mundū. iſta.n.eſt ianua de qua dr̄ Matth.26. ꝙ exeūte Petro ianuam, vidit eum alia ancilla, quia.ſ.ancilla.i. ſeruitus miſeriarum apprehendit quemlibet iſtam ianuā exeuntem.¶ Eſt etiam ianua mortis, per quam eſt egreſſus.ſ.de carcere corporis ad iudicium. Iacob.5. Iudex ante ianuā aſſiſtit.¶ Deniq; eſt ianua ſenſuum, per quā ſit aggreſſus, quia .ſ.ibi hoſtes animæ faciunt prælium, & ibi ſemper nitūtur apponere vitiorum incendium. pſal. Exciderunt ianuas eius in idipſum, incenderunt igni ſanctuarium tuum in terra.¶ Inſuper eſt ianua inferni, in qua erit mortalis cōgreſſus, vbi.ſ.peccator claudetur in perpetuæ ſeruitutis domiciliū. Vnde de ſeruo dicitur Deuter. 15. Perforabis aurem eius in ianua, eritque tibi ſeruus ſempiternus. Et ſic ianua poteſt ſignificare in malo.¶ Secundò dico, quòd poteſt ſignificare in bono.

B Et ſic dico, quòd in ſcriptura inuenitur

Ianua { Culminis & eminentiæ,
Fidei & pœnitentiæ,
Pacis & affluentię,
Cordis & conſcientiæ.

Eſt(dico)ianua prælaturę vel eminētiæ, per q̃.ſ. intratur ad beneficia eccleſiaſtica. Et ideò in ea debet ſedere prudens ianitor vel prælatus, qui.ſ. debet eſſe vigil, & diligens, iuxta illud Mat.13. Ianitori præcepit vt vigilet. Et etiam debet eſſe prouidus.ſ.ad pręcauendum ne mali intrent, & ad introducendū bonos &c.2. Paral.35. Ianitores per portas ſingulas obſeruabāt. Quia tales ianuæ ſunt bonis aperiendæ, malis claudendę, & obſerandę. Act.21. Statim clauſæ ſunt ianuæ. Nota tñ, ꝙ Lazarus plenus vlceribus ſtabat ad ianuam. Sic ámbitioſi &c.¶ Item eſt ianua fidei vel pęnitētiæ, iſtę.n.ſunt duæ ianuæ per quas itur ad cęlum. Heſter.

C 6. Reuerſus eſt mardocheus ad ianuam palatij.¶ Item eſt ianua pacis & affluentiæ,̓ſ.ianua Paradiſi. pſal. Ianuas cęli aperuit, & pluit illis manna ad manducandum.¶ Item eſt ianua cordis, & conſcientiæ. vnde Act.12. Præ gaudio non aperuit ianuam.¶ Sed ſi vis, nota breuiter ꝙ in ſcriptura ſunt quædā

Ianuæ { Claudendæ,
Aperiendæ,
Seruandæ,
Intrandæ.

Ianua claudēda eſt ianua ſenſuū corporis humani, iſtam.n.debemus claudere, ne mala deſideria valeant ſubintrare. Taxus.n.cauda pilloſa ianuam cauernę per quā ventus intrat, dr̄ claudere, aliam verò ianuam, per quam ventus non venit, dr̄ aperire. quia.ſ.ianuā ſenſuum corporis per quam ventus vanitatis intrat, cum cauda.i.cum mortis memoria debemus obſtruere. Ianuam verò bonarum affectionum debemus Deo & bonis ſpiritualibus reſerare. De hoc dr̄ Io.20. Venit Ieſus clauſis ianuis, & dixit. Pax vobis. Ieſus autem venit ad nos ꝑ gratiam, qñ ſenſus corporis ſunt clauſi per diligentem cuſtodiā. Et tunc habet homo pacem interius, qñ non poſſunt intrare hoſtes exterius.̓Sed quādæ ianuæ ſenſuum ſunt apertæ, latrones,̓& hoſtes delectationes, & tentationes ſunt ad intrandū vſq; ad aīam ſtatim promptæ vnde Iob. 30. Aperta ianua irruerunt in me. Ianuæ.n.ſenſuum non ſolent incendi ſolū per malas delectationes vel fraudulenter aperiri per falſas ſuggeſtiones, imo etiam frangi, & violenter intrari per fortes tētationes. pſ. Quaſi in ſilua lignorum ſecuribus exciderūt ianuas eius in idipſum.¶ Ianua aperienda eſt ianua cordis noſtri, quam.ſ.debemus Deo aperire per bonum deſiderium, & affectum, vt per gratiam ad nos intret. vnde Apo.3. Ecce ſto ad oſtium, & pulſo, ſi quis aperuerit mihi, intrabo ad eū, & manducabo cū illo.¶ Ianua obſeruāda eſt ianua Eccleſiæ ſeu ingreſſus ſtatus eccleſiaſtici, iſta eſt.n.ianua palatij Chriſti, vbi prælati ſicut boni ianitores ſedent, vt indignos arceat dignos verò recipiant, & admittāt. Heſter.2. Mardocheus ad ianuā regis morabāt.¶ Ianua intranda eſt ianua Paradiſi, de qua Eſ. 45. Aperiā ante eum ianuas. Iſta tñ eſt ſicut ianua ordinati conuiuii, quæ ſolis honeſtis, & nobilibus aperitur, inhoneſtis verò claudit. exēplo virginū Matthæi.25. quia.ſ.ianua nuptiarū prudētibus fuit aperta,̓& fatuis fuit clauſa. vñ Actu.21. Statim clauſæ ſunt ianuæ.¶ Et ſi vis, circa hoc nota, ꝙ ſicut ianitor portæ palatij Papæ, vel regis habet officium

Iudicantis, quia diſcernit,
Inuitantis, quia recipit,
Refutantis, quia excludit,
Expectātis, quia continuè ibi perſiſtit,
Defendentis, quia cuſtodit,
Vigilantis, quia non dormit,

Sic prælatus cuſtodiens ianuam Eccleſiæ, debet iudicare, & diſcernere inter ingredientes. Iacob 5. Iudex ante ianuā aſſiſtit.¶ Habet inuitare & recipere.ſ.bonos, ſicut de ancilla Apoſtolorum dicitur Actu.12. ꝙ audiēs Petrū ſtare ante ianuam, præ gaudio non ſtatim aperuit, ſed introcurrens ad Apoſtolos, tādē Petrum interius introduxit. Quia re vera ad bonā ancillam oſtiariam.i.ad bonū prælatum pertinet, ꝙ qñ videt Petrum.i. aliquem ſanctum virū, ianuam eccleſiæ ſtatumq; eccleſiaſticum introire volentem multum debet gaudere, non tñ ipſum ſtatim debet introducere, quia ſcriptū eſt.1.Tim.2. Nemini cito manus imponas. imo debet cum Apoſtolis. i. cum alijs bonis perſonis cōſiliū habere, & eum tandem gaudēti aīo acceptare.¶ Item habet refutare & excludere.ſ.malos.2.Paral.35. Ianitores per portas ſingulas obſeruabant(ſupple)ne intrarent hoſtes.¶ Item habet expectare, vt audiat, quæ ad eam deferantur, iuxta illud prædictū Heſter. 2. Mardocheus ad regis ianuam morabatur.¶ Itē habet defenſare, & protegere, ſ.contra hoſtes Eccleſiæ, hoc eſt contra demones, hæreticos & tyrannos, quod .ſ.per prædicationem ſolet potiſſime fieri. vnde Nee.10. Ibi erant ſacerdotes, & cantores, & miniſtri. Cantores.n.prædicationē deſignant.¶ Item habet vigilare, & attēdere.ſ.ad horam ne fur veniat, & ne ſinat perfodi domum ſuam, & etiam qua hora dominus ipſius ſit venturus. vnde Mar.13. Ianitori præcepit. vt vigilet &c. Vide de Oſtio & de Porta, & intrare ingredi, claudere, & aperire, & ſimilibus.

A **IBi.** Nota, ꝙ ibi eſt aduerbium loci, ſemper ſignificans aliquam certam dimenſionem localē, habitationē ſeu manſionē. Nihil.n.eſt dare in hoc mundo quin habeat ſuum ibi. Ergo loquendo moraliter dico, ꝙ iſtud aduerbium ibi poteſt referri ad illa loca quæ concernunt Chriſtum, & ad illa loca, quæ concernunt iuſtum, & ad illa loca, quæ cōcernunt beatam, & ad illa, quæ concernunt in iuſtum.¶ Et primo quidem dicamus de ibi, quod concernit Chriſtum. Conſtat enim quòd Chriſtus habuit diuerſa ibi, id eſt diuerſa loca in quibus manſit corporaliter, & etiam adhuc in quibus manet ſpiritualiter. Sic igitur notabo, quod Chriſtus habuit vnum ibi in quo

Latitauit,
Dimicauit,
Reclinauit,
Triumphauit,
Diſputabit,
Feſtinauit,
Habitabit.

Latitauit ſub vmbra corporis in matris lilio. Dimicauit ſub ramis arboris in crucis prælio. Reclinauit ſub Petra marmoris in ſepulchri dolio. Triūphauit de morte ſplendoris re-ſumpto pallio. Diſputabit cum zelo pectoris de culpæ ſolio ſeu polio. Feſtinabit poſt fluctus equoris in cœli ſolio. Habitabit in cordis anchoris gratiæ ſolio.¶ Primum ibi eſt corpus virginis in quo latitauit alma diuinitas. Ezech.8. Ecce ibi gloria domini. In iſto enim ibi ideſt in corpore virginis glorioſæ fuerunt factæ

tunt factæ nuptiæ diuinitatis,& humanitatis Io.2. Nuptiæ fa
ctæ lunt in Chana Galileæ,& erat mater Iesu ibi.¶ Secundũ
ibi est lignum sanguinis, in quo dimicauit strata humanitas.
Abacuch.3.Cornua.s.crucis,in manib⁹ eius,s.Christi,ibiab-
scondita est fortitudo eius.Sequit̃.Ante faciẽ eius ibit mors.
¶Tertium ibi est sepulchrũ tegminis,quo.s.reclinauit carnis
necessitas.Geñ.49.Ibi sepultus est Isaac. ¶ Quartũ ibi est sta-
tus luminis, ꝙ recuperauit victrix sublimitas.s.in resurrectio
ne & ascensione.Exo.24.Ascẽde ad me in montẽ, & esto ibi.
Verbum est patris ad filium. ¶ Quintum ibi est vallis turbi-
nis,in qua iudicabit,seu disputabit alta seueritas.s.in valle Io
saphat.Ioh.3. Ibi sedebo vt iudicem omnes gentes. ¶ Sextũ
ibi est dom⁹ numinis, in quo nos festinabit seu præmiabit re
gnãs ęternitas,quia.s.sicut dicitur Mar.16.Ipse pręcedet uos
in Galileã.i.in Paradisum , ibi eũ videbitis, sicut dixit voxis.
Visio.n.tota merces est.¶Septimũ ibi est pect⁹ hoĩs, ꝙ inha-
bitabit summa benignitas, quia.s. Deus per gratiam habitat
in corde humano , qñ ipsum purum inuenit atq; mundũ, de
quo põt dicere aĩa cordi suo illud.4.Reg.4.Animaduerto,ꝙ
vir iste sanctus est qui transit ꝑ nos frequenter. Faciamus igi
tur ei cęnaculum paruum,& ponamus in eo lectulũ,& men-
sam,& sellam, & cãdelabrum,vt cum venerit, maneat ibi.In
isto.n.ibi,hoc est in corde humano tunc spũaliter requiescit
& manet,qñ munditiam ibi reperit,& qñ mensam milericor
diæ, cellam iustitiæ, & candelabrũ sapientiæ noster animus
ibi tenet, vt propriè dicat hõ illud Ezec.2.Ecce ibi super me
manus domini.Sed quid?pro certo iste vir sanctus Christus,
dimisit hodie in multis hominibus istud ibi ꝑꝑ peccata, &
immunditias vitiorũ.Esa.13.Non habitabit ibi vir, nec inco
B let eam filius hominis.¶Sic igitur patet qũo istud aduerbiũ,
ibi qñq; refertur ad iustum.Et sic dico,ꝙ istud ibi signat quę
dam certa ; & determinata loca, iustis hominibus deputata.
Et sic notabo,ꝙ in scriptura reperitur vnum ibi vel vnũ sta-
dium, in quo pugnant iusti militantes, vnum ibi vel vnũ sta-
dium in quo vernant iusti contemplantes,vnũ ibi vel vnũ sta
dium, in quo regnant iusti triumphantes,primum ibi signat
Ecclesiam,vbi viget gratiæ puritas, secundum ibi signat scri
pturæ sophiam,in qua viget doctrinæ veritas, tertium ibi si-
gnat cęlestẽ gloriã,in qua viget æterna claritas. Dicam igit̃,
ꝙ est vnum ibi.i.vnus certus locus,in quo pugnant iusti, si-
cut in stadio,& istud est Ecclesia militans,in qua.s.semꝑ abũ
dat labor,& pugna,tribulatio& angustia seu dolor.Ibi.n.do
lores vt parturiẽtis , in spiritu vehementi cõteres naues thar
sis.ps.37.Nauicula.n. Petri semper iactatur magnis fluctibus
& vnda tribulationũ, & tẽtationũ incessanter impellitur, ita
ꝙ necesse est,ꝙ ad Deum deuotis precibus cõtinue recurra-
tur,& ꝙ domine salua nos,perimus,cum magnis vocibus ex
clametur.Matt.8. Et aduerte,ꝙ sicut homo existens in mari,
dũ imminẽt maris pericula, oĩno necesse habet ibidẽ reside-
re,cum inde exire nequeat,nisi ad mortem,ad periculũ & ad
mare,sic cũ extra statũ Ecclesię non sit salus,necesse est,ꝙ cõ
tinuè per fidem,& gratiam remaneamus ibidẽ,& ꝙ inde nul
latenus recedamus.Ita etiam dico de religione, qui quicũq;
per professionem ibi existit , inde amplius sine periculo non
exibit.Lucæ.19.In quãcunq; domum intraueritis, ibi mane-
te.Istud.n.ibi vr̃ simile illi nemori, vbi habitabant puellæ fa-
tatæ, sicut ponitur in historia Alexandri, quæ quandiu mora
bantur ibidẽ,viuebant,si vero aliquo casu vmbram nemoris
dimitterent,morti continuo subiacebant.Nemus est religio
vel Ecclesia,Vmbra verò est fides seu gratia.Ista.n.sunt,intra
quorum ambitum puellæ.i.aĩæ possunt viuere, & si inde re-
cesserint,necesse est primò per culpã, & post per pęnã mise-
rabiliter interire.Et ista bene videntur figurata 3. Reg.2.vbi
rex Salomon dixit semey.Aedifica tibi domum in Hierusalẽ
& habita ibi,& non egredieris inde huc atq; illuc,quacunq;
.n.die egressus fueris,& transieris desertum cedrõ,scito te in
terficiendũ.Quod.s.postea factũ est, quia.s.tandẽ semey obli
tus mãdata,iuit in geth ad repetendum seruos suos,qui illuc
fugerãt,& sic à Salomone fuit occisus.Sic verè charissimi,cũ
ciuitas Hierusalẽ.i.Ecclesia militans vel religio sit nobis assi
gnata ad habitandum,& sum pęna mortis æternæ abinde nõ
exeundũ,restat vt quicunq; inde pec pc̃tm̃ vel apostasiam ex
iuerit,mortis æternæ periculis subiacebit. Seruos igitur no-
stros.i.mũdi diuitias nõ debemus velle repetere,nec in geth
qui interpretatur torcular vel opprimens.i.in mundum, vel
in peccati oppressionem redire,alioquin necesse habebimus
æternaliter interire.In ista igitur Hierusalẽ maneamus, & in
de nullatenus recedamus Nu.11.Egressi.s.filij Israel de sepul
chro concupiscentiæ, venerunt in Asseroth,& mẽserunt ibi.
Asseroth interpretatur,beatitudines mortales,significãs Ec-
clesiæ,vel religionis statum, vbi & non alibi possunt beatitu
dines mortales.i.quæ haberi possunt à mortalibus,inueniri.
Et nota,si vis,ꝙ istud ibi est inhabitandum , quia est locus
Redemptionis pro delinquentibus,
Deuotionis pro Deo seruientibus,
Eruditionis pro ignorantibus,
Contemplationis pro speculantibus,
Peregrinationis pro mundi contemplantibus,
Sanctificationis pro Deum laudantibus, & ei ministrãtibus. C
¶Item ꝙ ibi sit locus redemptionis,patet,quia ibi sunt septẽ
sacramenta,& alia salutis remedia,per quæ redimitur,& mũ
dus reddit̃ oĩs hõ.Michęæ.4.Ibi liberaberis, ibi redimet do-
minus te de manibus inimicorum tuorũ.¶Item ꝙ ibi sit lo-
cus deuotionis,patet Geñ.35.vbi de Iacob dicitur,ꝙ ibi ędi
ficauit altare dño.Altare dico.i.cultum deuotionis,& ora-
tionis.¶Item ꝙ sit locus eruditionis,patet Luc.4.vbi de Iesu
dĩ,ꝙ ipse descẽdit capharnaum,ibiq; docebat sabbatis.¶Itẽ
ꝙ ibi sit locus contemplationis,patet in psa. vbi dr̃ ꝙ ibi be-
niamin adolescentulus in mẽtis excessu. ¶ Itẽ ꝙ ibi sit locus
peregrinationis,patet Geñ.26. Quiesce in terra quã dixero
tibi,& peregrinare ibi.¶Itẽ ꝙ ibi sit loc⁹ sanctificationis seu
sanctæ habitationis,patet Neę.10. vbi sic dicitur.Ibi erãt sa-
cerdotes leuitę,cantores,& ianitores,vbi oñdũtur quatuor
genera personarum , quæ habitãt in hoc ibi,videlicet hi,qui
Præbent diuinitati thura.[Sacerdotes.]
Colunt scripturarum rura [Cantores.]
Regunt iustitiæ iura.[Ianitores.]
Christo præbent thura,sacerdotes innocentes,
Assistunt mente pura leuitæ ministrantes,
Iustitiæ iura reddunt præsidentes,
Scripturarum rura colunt prædicantes.
De istis igitur quatuor generibus personarum.s.innocentib.
& simplicibus sacerdotibus,puris leuitis,& ministrãtibus,ꝓ-
sidentibus & ianuas Ecclesiæ custodientibus , scientificis, &
prædicãtibus, potes dilatare quomodo ipsi sunt in isto ibi.ĩ.
in ecclesia militante , & potes videre in alijs. s. vbi sacerdos,
leuita,ianitor vel ianua,& vbi cãtor &c.Breuiter igit̃ de isto
ibi.i.de ecclesia militãte,& de bonis personis ibidẽ Deo ser-
uientibus in gradibus,& statibus diuersis põt dici illud Esa.
65. Educam de Iacob semen , & de Iuda possidentẽ montes
sanctos,& hæreditabunt eam electi mei,& serui mei habita-
bunt ibi.Patet igitur,ꝙ est vnũ ibi in quo iusti pugnant sicut
in stadio.s.ecclesia.¶Secundò,ꝙ est vnũ ibi, in quo docti ver
nant sicut in studio,& istud nihil aliud est, q̃ locus sacræ scri D
pturæ,quæ.s.est proprius locus,& certũ ibi,vbi viri scientifi-
ci studendo cogitant,& laborant.Figurati in Helia, de quo
dr̃.3.Reg.17.ꝙ dñs sibi dixerit. Vade & abscõdere in torren
te carith,qui est contra iordanẽ,& de torrente ibi bibes,cor
uisq; præcepi , vt pascant te ibi.Carith interpretatur signũ
occurrẽtis,iordanis,riuus iudicii,significant scripturam,vbi
multa signa mirabilia inueniũtur & occurrũt, & vbi sicut in
riuulo,vel in fonte scaturiunt iudicia veritatis.Helias igit̃.i.
quilibet doctus homo de tali semper torrente.i.de fluẽtis sa-
cræ scripturæ debet bibere,& ibi se abscõdere,vt melius stu-
deat,& latere.Et tunc fiet,ꝙ corui.i.sancti doctores per pęni
tentiam denigrati,ipsum nutrient per doctrinã, sibiq; mini-
strabunt,& dabunt verę scientiæ disciplinam.Istud est igitur
illud ibi,vbi viri speculatiui meditãtur.p̃s.Ibi beniamin ado
lescentulus in mentis excessu.Et vbi simplices docẽtur,& in
formautur.Can.8.Apprehendam te,& ducam te in cubicu-
lum genitricis meæ,ibi me docebis . Verba sunt discipuli ad
magistrũ.Mater.n.nostra est Ecclesia, cubiculum est scriptu
ra. Ibi igitur doctor introducitur à discipulo, quando aliqd
ab eo postulatur.Scriptura enim est vnum ibi, & vnus locus

Vbi { Boni reficiuntur. / Mali cõcutiuntur. / Cuncti recipiuntur. }

Vbi(dico)reficiunt̃ boni,qa.s.
isti ꝑ cõsolationẽ scripturarũ
spem cõcipiunt futurorũ.Iob.
3.Ibi requieuerũt fessi robore, & quondã vincti pariter sine
molestia nõ exaudierunt vocẽ exactoris.Vbi ẽt cõcutiuntur
mali, quia.s.cõminationes scripturarũ per timorẽ concutiũt
malos,

malos, ipsosq; retrahunt à peccatis. Iob.3. Ibi impii cessauerunt à tumultu. Vbi insuper cuncti fouentur, & recipiuntur, quia.s. scripturæ oībus sunt communes. Iob.3. Paruus & magnus ibi sunt, & seruꝰ liber à dño suo. Patet igitur, ꝙ est vnū
E ibi in quo docti vernant sicut in studio. ¶ Tertiò dico, ꝙ est vnū ibi in quo beati regnant sicut in prædio, vel sicut in solio. Et istud ibi signat Paradisum seu etiam ipsum cęlū, vbi.s. est locus gloriæ & triūphi. Principes.n. & duces olim postquā in diuersis partibus, bella cōtra inimicos gesserant, & victores extiterāt, Romā reuertebant, & ibi triūphabāt, & ꝑm merita honorabantur, & cum triumpho.i. cū certo honore, victoriæ suæ debito, sedendo in curru, quatuor equis albis vecto, vrbem ingrediebant, sicut ponit Titius Liuius in multis. Sic verè dico, ꝙ iusti, qui in hoc mūdo contra hostes aīæ pugnauerunt, & victoriā ab eis reportauerunt, digni sunt ad vrbē vrbium Paradisum finaliter accedere, & ibidē in curru proprii corporis quatuor equis albis.i. quatuor dotibus insignito, laudem & gloriā reportare. vnde quilibet beatus pōt dicere illud Ezec.4. Veni inquit ad transmigrationē, ad aceruum nouarū frugum, & ad eos, qui habitabant iuxta flumen chobar, & sedi vbi illi sedebant, & mansi ibi tribus diebus. Chobar.n. interpretatur iuxta electum, quia re vera sancti, & iusti finaliter ad illos, qui iuxta electum Christum in flumine delitiarum Paradisi habitant.s. ad Angelos veniunt, & accedunt, & cum eis sedent perpetuo vel quiescūt, vel tribus diebus, qui sunt tres aīæ dotes, manēt perenniter, & persistunt. Tres.n. dies isti sunt Clara, fruitio, Clara cognitio, Vera duratio, seu æterna securitas atq; tentio. ¶ Est.n. ibi clara fruitio gustās suauiter, quia.s. Paradisus pōt dici illud cęnaculū grāde stratum, vbi Christus præcepit parari cęnā. Ibi inquit parate nobis. Lucę.22. ps. Ibi lętabimur in ipso. vnde & Aug. de verbis Apostol. c.11. dixit. Quid est inqt sursum habere cor ibi spera, ibi ama, inde spera, virtutē, ibi expecta mercedem. vnde Augu. de ciuitate Dei.21. dicit sic. Ibi beata vita in suo fonte bibitur, vbi veritatis visio clarissime aperitur. ¶ Itē ibi est clara cognitio videns veraciter. Mar.16. Ibi eū videbitis sicut dixit vobis. De quo idem Aug. ibidem dicit. Ibi inqt tota virtus erit videre quod amas, & summa fęlicitas, amare, ꝙ videas. ¶ Itē est ibi vera duratio viuēs perenniter. Vñ Christus pōt dicere de quolibet beatificando illud, ꝙ dr̄ 1. Re.1. Ducam eum, vt appareat in cōspectu domini, & maneat ibi iugiter. Vnde de ista securitate æternitatis dicit Aug. vbi supra. Ibi (inquit) vocabimus, & videbimus, amabimus, & laudabimus: Ecce inquit quod erit in fine sine fine. Nā quis noster est finis, nisi peruenire ad regnum, cuius nullus est finis? vt de isto ibi, & de aīarum fœlicitate, & beatorum ibidē existentium dicat illud Ezec.34. In mōtibus excelsis Israel erūt pascuæ earum, ibi requiescent in herbis virentibus, & in pascuis pinguibus. pascua.n. ista sunt vera, & æterna, & semꝑ virentia, gaudia Paradisi, quæ.s. habent ortum ex grata sanctorū, & Angelorū societate. Esa.65. Serui mei habitabunt ibi. ¶ Itē habent ortū gaudia Paradisi ex sublata malorū ꝑuersitate, quia.s. sicut dr̄ Esa.35. Tūc inquit saliet sicut ceruus claudus. & aperta erit lingua mutorū. Sequitur. Et erit ibi semita & via sancta vocabitur. Non erit ibi leo, & mala bestia non ascendet per eam, nec inuenieē ibi. ¶ Itē ex ostensa Dei præsentia, & suæ gloriæ claritate, qa sicut dr̄ Ezec.8. Ecce ibi gloria domini. & Eze.48. Nomē ciuitatis ex illa die, Deus ibidē. ¶ Itē ex perfectæ vitæ decentia, & status nobilitate, & libertate quia.s. ibi cessabit oīs seruitus, & oīs principatus, nec aliquis erit alteri subditus, sed quilibet alteri socius, & amicus. Iob.3. Paruus & magnus ibi sunt, & seruus & liber à domino suo. Et iō breuiter de isto ibi loquiē. Prosper libro de vita cōtemplatiua. vbi dicit. Futura inquit vita ibi creditur esse beatæ sempiterna, sempiternæ beata, vbi est certa securitas, & secura tranquillitas & c. sicut supra vbi gloria. Sic igitur patet, ꝙ iusti habent vnum ibi, vbi regnant cum summo gaudio, vnum ibi, vbi vacant sicut in studio, vnum ibi, vbi certant sicut in stadio. Et sic patet quomodo istud aduerbiū ibi qñq;
F refertur ad iustum. ¶ Quartò dico, ꝙ qñq; ibi spectat ad iniustum. Et sic per ibi possunt intelligi tria loca videlicet. Vnum ibi in quod rigent culpæ sectatores. Aliud, in quòd vigent rerum delectores. Tertium, in quod lugent mortis possessores

¶ Primum ibi est interius,
Secundum ibi est exterius,
Tertium ibi est inferius.

¶ Primum ibi nocet, & inficit,
Secundum ibi trahit & allicit,
Tertium ibi necat & officit.

¶ Primum ibi est peccati status,
Secundum ibi est caro vel mundus,
Tertium ibi est sequens infernus.

Dicam igitur, ꝙ est vnū ibi, ꝙ est peccatorum, qđ inhabitantes fœdat, & inficit. Et istud ꝓ certo signat statū peccati, quia illi, q ibi habitāt, diuersis malis moribus inficiuntur, & de vitio ad vitiū dilabunē. Patet ī figura Mat.12. vbi dr̄, ꝙ spiritus immundus rediēs ad hoīem, assumit secum septem alios nequiores se, qui intrantes habitant ibi, & fiūt nouissima hoīs illius peiora prioribus. Spiritus immūdus pctm̄ signat, quia.s. vnum septē secū adducit, inquantū.s. teste. Greg. suo pondere ad aliud trahit, ita qđ vnū septem.i. aliorū vniuersitatē introducere consueuit. Istud igitur ibi non est inhabitandum, sed oī diligentia fugiendum. Esa.23. Consurgens transfreta ibi, qm̄ nō erit requies, ibi, quia re vera qui in tali ibi.s. in peccato habitauerit, morti perpetuę subiacebit, iuxta illud Hie.42. Oēs viri, qui posuerūt faciem suā, vt ingrediantur Aegyptū, vt habitent ibi, morientur fame, gladio, & peste. Aegyptus.n. quæ interpretatur tenebræ, signat peccatū, quod mētem facit hispidam, & obscurā. In tali igitur Aegypto.i. peccato, sunt ista tria mala, videlicet Pestis seu epidimia, hoc est, tam ꝓprij subiecti, q̄ aliorū infectio, & correptio. gladius.i. vermis cordis, punctura & remorsio. Fames.i. desideriorum inquietus, & indeterminatus appetitus, & affectio. Qđ autē istud ibi.s. peccatorum sit sui, & aliorum corruptiuū, & infectiuū, patet Can.8. vbi dr̄. Ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Mater.n. & genitrix est voluntas. ¶ Item ꝙ istud ibi sit more gladii pūgitiuū, & remorsiuū, patet Hie.42. vbi dr̄. Si intraueritis Aegyptum, vt ibi habitetis, gladius, quē vos formidatis, ibi cōprehendet vos. ¶ Itē ꝙ istud ibi sit infamis appetitus inquietatiuū, & inflammatiuū, patet ibidē vbi dr̄. Fames ꝓ qua solliciti estis, adhærebit vobis in Aegypto, & ibi moriemini. Quia breuiter in peccato non est dare requiē sufficientē aut quietē Esa.23. Ibi nō erit requies tibi. Patet igitur, ꝙ est vnum ibi, qđ est iniquorū, qđ inhabitātes fędat, & inficit. ¶ Deinde dico qđ est vnū ibi qđ est terrenorū quod inhabitantes trahit & allicit. Et istud pro certo est mundus, qui rectè est vnum ibi seu vnus locus more charybdis attrahens, & absorbēs. Charybdis.n. est locus seu uorago aut periculū in mari, qđ naues attrahit, & absorbet. Sic mundus attrahit mentē hoīs alliciendo, & absorbet, & sibi incorporat glutiendo. Alij.n. attrahuntur ad delitias, alii ad diuitias, alij ad eminentias. Postquam aūt attracti fuerint aut allecti inde amplius uix exeunt, aut euadunt. Dicunt.n. illud Hie.42 Pergemus (inquiunt) vbi non videbimus bellū, clangorem tubæ nō audiemus, famē non sustinebimus, & ibi habitabimus, Et aduerte, ꝙ tale ibi est euitandum propter honoratos, qui inde recedunt, propter sceleratos, qui ibi procedūt, propter effrenatos, qui nocent & lædunt. ¶ Ibi.n. est nobilium & honoratorū indigentia, quia.s. ibi, vt cōiter, nō habitant viri sancti. Esa.34. Nobiles eius non erūt ibi, regē potius inuocabunt, & oēs principes eiuserunt in nihilum. & Esa.14. dr̄. Non figet ibi tentoria arabs, nec pastores requiescēt ibi. Arabs interpretatur vigilans pater, significās cōtemplatiuos Pastores verò significant bonos ꝓlatos, & actiuos, qui.s. non habitant hodie in hoc mundo. Vnde illud Hie.50. Nō habitabit ibi uir.i. virtuosus. ¶ Item quia ibi est debiliū, & sceleratorū opulentia, quia.s. mali & scelerati florent præ cęteris in hoc ibi. vnde Esa.13. Requiescent ibi bestiæ, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebūt ibi vlulæ in ædibus eius, & syrenæ in delubris voluptatis. Vide eam expositā in titulo de delubris. Item quia ibi est crudelium, & efferatorum violētia, quia.s. ibi habitant crudeles, & tyranni, qui grauāt & lædunt hoīes innocentes, de quibus Baruch.3. dicitur. Ibi fuerūt Gigantes nominati à principio, statura magna scientes bellū, non hos elegit dñs. & Esa.34. Occurrēt (inquit) demonia, onocentaurus, & pilosus clamabunt alter ad alterum, ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiem, ibi habuit foueam hericius, & nutriuit catulos. Videt eā expositam in titulo de Onocentauri. Et applica qūo demonia significāt impios, & crudeles Onocentauri mixti ex asino, & tauro, significant rusticos nobilitatos. & nobiles factos, pilosi hypocritas, lamia luxuriosos, quæ mōstrum est fœmineum cum pedibus equinis. hericius

cum

cum spinis signat auaros. Omnes enim tales in mundo habitant, & ibi bonos impetunt atq; grauant. Et breuiter ego dico, quòd est ibi locus

Immunditiæ corpus maculantis,
Insolentiæ bona dissipantis,
Inconstantiæ praua machinantis,
Iniustitiæ Deum prouocantis,
Defluentiæ cito corruentis.

Dico igitur, quod in hoc ibi per immunditiam corpus maculatur. Et hoc pro certo tam in sæculo, quàm in claustro. Oseę.6. In domo mea vidi horrendum ibi fornicationes Effraim, contaminatus est Israel, & iuda. ¶ Itē ibi per insolētiam virtus dissipatur. Sic verè de filio prodigo dicitur Lucę. 15. quod accepta portione sua à patre, iuit in regionē lōginquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè .i. superflue. In mundo .n. qui rectè à Deo longinquus, & remotus dr̃, homo substantiam virtutis, & gratię dissipat, dum ibi luxuriosè .i. superbe, & insolenter habitat. ¶ Item ibi per inconstantiam homo variatur. Iac.3. Ibi inconstantia, & oē opus prauum. ¶ Item ibi per iniustitiam Deus prouocatur Oseæ.9. Ibi exosos habui propter multitudinem adinuentionum eorum. ¶ Item per defluentiam vigor eneruatur, quia .s. ibi faciliter corruitur in peccatum, psal. Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatē, confusi sunt, quoniā Deus spreuit eos. Et merito, quia pro certo ibi impellimur ab hoste, à quo etiā armis spiritualibus spoliamur, quia .s. sicut dicitur ī psal. Diabolus ibi cōfregit potentias, arcum, scutum, gladium, & bellum. &c. expone. Sic igitur patet quomodo p ibi intelligitur mundus. Et sic dico quod est vnū ibi quod est terrenorū, quod inhabitātes trahit, & allicit. ¶ Insuper dico, quod est vnū ibi, quod est dā-
H natorū, quod inhabitantes lædit, & afficit. Et istud est infernus, vbi dānati cruciantur, & dolent, & vbi desolātur, & lugent. Infernus est quoddam seu quidam locus metuendus, & fugiendus multiplici ratione, videlicet quia ibi est

Dura cordis anxietas,
Nulla cibi satietas,
Fęda loci proprietas,
Multa pœnæ varietas,
Dira gentis societas.

Ibi .s. in inferno malū est habitare pp durā cordis anxietatē, quia .s. sicut dr̃. Matthię.8. Ibi erit fletus, & stridor dētiū. ¶ Itē pp nullā cibi satietatē. 42. Ibi moriēt gladio, & fame. Itē pp malā loci proprietatem, qa .s. iste locus est lacus fœtidus, & etiam carcer obscurus. Esa. 24. Congregabūtur congregatione vnius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere. ¶ Item pp multam pęnæ varietatē, qa .s. ibi dolores vt parturientis. psal.47. Vnde de dānando Ezec. 12. dicit dn̄s sic. Extendā rete meum super illū, & capietur in sagena mea, & ducam eum in babylonem, & ipsam nō videbit, ibiq; morietur. Ibi .n. rapitur, & inuaditur, qa capitur in sagena. Ibi ligatur, & inuoluitur, quia extenditur super eum rete. Ibi vituperatur, & confunditur, quia adducitur in babylonem, quæ interpretatur confusio. Ibi etiam obtenebratur, & obtundit ipsam inquit non videbit. Ibi exterminatur, & occidit, ibiq; morietur. Igitur horrendus est locus iste, pp multam pœnæ varietatē. ¶ Itē propter diram loci societatem, quia .s. ibi sunt demones, & damnati. Vnde si vis scire qualia genera personarū habitāt ibi, dic illud Eze.32. Ibi Assur, ibi Elam, ibi Mosuch, & Tubal, ibi idumea, & reges eius, ibi principes Aquilonis oēs, & vniuersi venatores. Vide eam diuisam, & prosecutam infra in titulo de inferno in §. Item est locus malæ societatis. Et sic igitur patet, quod ibi inquantum spectat ad iniustum

Denotat { Peccatum, statum iniquorum,
Hunc mundum, nidum malignorum,
Infernum, locum damnatorum.

Et sic bene patet, quod ibi quandoq; refertur ad iniustum, quandoque ad beatum, quandoque ad iustum, quandoq; ad Christum. Sufficit. Vide de illic.

A ID. Nota, quod id idem est, quod illud, quod signat .n. rē de qua agitur, & maximè rem solidam atq; certam. Et si vis, dic, & nota, quod in scriptura reperitur vnum id, quod

Est {
Prouidentis,
Pœnitentis,
Miserantis,
Iudicantis,
Contemplantis,
Patientis,
Permanentis,
Submittentis.
Est obedientis.

Dico igitur, quod nos debemus habere vnum id, quod spectat ad prouidentē .s. id, quod est necessarium ad vitam. vnde Exo.15. dr̃ de manna, quod singuli, iuxta id, quod edere poterāt cōgregauerūt. ¶ Itē vnū id, quod spectat ad pęnitentē, & istud est lauare crimina pęnitendo, & cōtritendo. Vnde præcipitur Leui.13 quod si sacerdos viderit leprā non creuisse, pcipiet, & lauabūt id, in quo est lepra. Et sic verificabitur illud 2.Mach.12. quod id, quod factū fuerat delictum obliuioni tradeť. ¶ Itē vnū id, quod spectat ad miserantē, & istud est virtus clemētiæ. vn̄ Deu.23. Fratri aūt tuo id, quo indiget sine vsura cōmodabis. ¶ Itē vnum id, quod spectat ad iudicantē seu ad psidentē, & istud est factū iustitiæ. vnde Iob.6. Rn̄dete obsecro absq; contentione, & loquētes id, quod iustū est Iudicate. ¶ Itē vnū id, quod spectat ad cōtēplationē, & istud est illuminatio mentis luce scientiæ. vn̄ Dan̄.8. Id quod videram in principio, vidi in visione mea. ¶ Item vnū id, quod spectat ad patientē seu sustinētē, istud est virtus fiduciæ, .s. spes illius, qd̄ sequitur de patientia aduersorū .s. gloria paradisi, de qua .2. Cor. Id .n. quod in præsenti ad momentaneū, & leue tribulationis, & æternū glorię pōdus operabitur in nobis. illud ēt, quod cōcomitatur illū actū tribulationis, & tentationis .s. auxiliū diuinæ gratiæ, & virtutis, de quo .1. Corin.10. Fidelis Deus est, & nō permittet vos tentari vltra id, quod potestis. ¶ Item est vnum id, qd̄ spectat ad stabiliter permanentē, & istud est virtus constantiæ, de qua Esai.6. Semen sanctum erit id, qd̄ steterit in ea. Ad qd̄ hortatur scriptura Apo.2. Tn̄ id, qd̄ habetis, tenete donec veniā. ¶ Itē vnū id, quod spectat ad humiliter submittentē, & ista ē virtus humilitatis, qualem .s. videbatur habere Christus, qn̄ illis, quibus benefecerat, pcipiebat vehementer, vt nemo id sciret, vt dr̃. Mar.5. ¶ Item est vnum id, quod spectat ad obedientē, & ista est virtus promptæ voluntatis, de qua dr̃ .2. Corint.8. quod si voluntas prompta est, ꝯm id, qd̄ habet accepta est, non ꝯm id, quod non habet. Sic igitur patet, qd̄ istud pronomen id qn̄q; signat in bono. ¶ Sed vr̃, quod id ēt quandoque habet significare in malo. vnde quandoq; signat vitiū, quandoque pęnam: Vitium dico, sicut de vitio hypocrisis scribit. Mat.23. Vę vobis scribæ, & pharisæi hypocritæ, qui mundatis, quod de foris est. Pęnam etiam signat, sicut de peccatoribus quod Ioan.2. quod cum inebriati fuerint, supple vitijs in hac vita, datur eis tunc id, quod deterius est, hoc est dictum de pęna æterna. Et hoc sufficit de id. Vide de huius, & his similib. in litera. H. & vide de idipsum infra, & vbi idē in fine.

Idcirco. Nota, quod idcirco sicut, & iō est cōiunctio causalis, significans idē, qd̄ erga, & similia. Signat .n. quandam conclusionem, & quandam præmissarum pbationem, & consequentiam. Dicā igitur moraliter, quod sicut ex præmissis sequitur cōclusio ex veris vera, & ex falsis falsa, sic ēt in moribus ꝯm quod boni, vel mali præcesserint, cōclusiones, & cōsequētiæ bonæ, vel malę sequenť. Iō possumus dicere qd̄ idcirco pōt accipi in bono, & in malo. In bono dico, quia .s. ex bonis præmissis .i. ex bona intētione, & volūtate, ex bona fide, & veritate, ex bona dilectione, & charitate, sequiť ī quolibet iusto bonū idcirco .i. bōa cōclusio, videlicet vitiorū detestatio, bonorū habituū, & virtutū gn̄atio, bonorū opū pductio, & vitę ęternę acqsitio. ex bona .n. radice puenit bonus fructus, ex bono semine bōa plāta, ex bōis principijs bonus finis. ¶ Primò igiť notabo, quod boni, & iusti habent vnū idcirco A

Charitatis fœderatiuæ,
Aequitatis distributiuæ,
Sedulitatis executiuæ,
Auctoritatis imperatiuæ,
Humilitatis deprecatiuæ,
Sagacitatis dispositiuæ,
Turbationis meditatiuę,
Locutionis moderatiuæ,
Compassionis desolatiuæ,
Afflictionis maceratiuæ,
Consolationis retributiuę.

¶ Istæ .n. sunt fines, & conclusiones iustorum, quæ inferuntur cathegorice per idcirco. Dico igitur, quod in istis viget & est

Charitatis fœdus,
Aequitatis modus,
Sedulitatis actus,
Auctoritatis status,
Humilitatis virtus,
Sagacitatis fructus,
Meditatio timorosa,
Collocutio seriosa.

Dico igitur, quod in sanctis est charitatis modus oīa fœderans. Vnde de phinees dicitur Numer.25. Phinees auertit irā meā ne delerē filios Israel, idcirco loquere ad eum. Ecce pacē fęderis mei. ¶ Item in ipsis est equitatis modus omnia tēperans. Deut. 19. Idcirco præcipio tibi, vt tres ciuitates æqualis intra se spatii diuidas. ¶ Item in ipsis est sedulitatis, actus iustis obtemperas 2. Regum. 19. Agnosco ego seruus tuus peccatum meum, idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendiq; in occursum domini mei regis. ¶ Item in ipsis est

Compaßio viscerosa,
Afflictio dolorosa,
Consolatio seu retributio gloriosa.

ipsis est auctoritatis status, alijs imperans. Constat.n.ꝙ Deus ꝓmouet, qñq; iustos ad arduas dignitates, vt iustè iudicent, & vt proficiant alienis. Vñ de isto idcirco dr̄.2.
B Paral.9. Diligit Deus Israel, & vult seruare eum, idcirco posuit te super eum regem, vt facias iudicium atq; iustitiã. ¶ Itẽ in ipsis est humilitas prece exuberans vnde.1.Para.17. Idcirco inuenit seruus tuus fiduciam, vt oret corã te. ¶ Itẽ in ipsis est sagacitas deliberans. Neæ.4. Idcirco nũc veni vt ineamus cõsiliũ pariter. ¶ Item est in ipsis meditatio mentem reuerberãs. Iusti.n.turbãtur, & timent qñ considerant maiestatem diuinam. Iob.23. Idcirco à facie ipsius turbatus sum, & consiđerans eum, timore sollicitor. Et etiam qñ aiaduertũt iniquitatem humanam. vnde Eccl.2. Idcirco tędiuit me in vita mea videntem mala vniuersa esse sub cęlo. ¶ Itẽ in ipsis est discretio sermones moderans. Eccl.5. Deus inquit in cęlo, & tu super terram, idcirco sint pauci sermones tui. ¶ Itẽ est in ipsis, compaßio fletu exuberans. Thren.1. Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas. ¶ Iterum dico, ꝙ in ipsis est afflictio corpora macerãs. vnde quilibet põt dicere illud Iob. 42. Idcirco ipse me reprehendo, & ago pęnitentiam in fauilla, & cinere. Cinis.n.& fauilla mortificationẽ, & macerationem carnis designat. ¶ Itẽ ego dico, ꝙ in ipsis est cõsolatio salutem operãs, & ista est finalis cõsolatio. Paradisi, in qua oĩs dolor aufertur, & oĩs lætitia quies, atq; fęlicitas subinfertur. Vnde aiæ desolatæ, & in præsenti tribulationibus afflictæ dr̄. Esa.51. Quis contristabitur super te? vastitas, & contritio, & fames, & gladius. Quis consolabitur te? Sequitur. Idcirco audi paupercula, & ebria non à vino. Ecce tuli de manu tua ca
C licem soporis, & fundum calicis indignationis meæ. Sic igit̃ patet, ꝙ inuenitur vnum idcirco qđ spectat ad iustum. ¶ Secundò dico, qđ est vnum idcirco, spectans ad iniustum. Mali.n.in triplici statu suo, qui est culpæ, miseriæ, & pęnæ, habent in quolibet suũ idcirco.i.suã diffinitiuã decisionẽ, suumq; finem, & conclusionem. Dico igitur, ꝙ isti habent vnũ idcirco

Poßeßionis, & opulentiæ,
Infectionis, & immunditiæ,
Confusionis, & verecundiæ,
Turbationis, & inconstantiæ,
Dormitionis, & negligentiæ,
Obliuionis, & ignorantię,
Elationis, & superbiæ,
Obstinationis, & malitiæ,
Desolationis, atque tristitiæ,
Vacuationis, atque penuriæ,
Visitationis, atque iustitię,
Diffinitionis, atque sententiæ,
Relegationis, & impotentiæ,
Executionis, & violentiæ.

In istis igit̃ quatuordecim particulis possum (vt videt̃) includere, quicquid cõclusione pertinet ad malos generaliter loquendo quantum ad statum præsentis miseriæ, latentis, culpæ, sequẽtis pęnæ, & possum probare oĩa per idcirco. ¶ Dicã igit̃, ꝙ isti habent vnũ idcirco opulentiæ, & possessionis, quia.s.mali in hoc mõ ꝓsperitate, & diuitijs florent. vñ Hie.48. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua, nõ est transfusus de vase ad vas, idcirco remansit gustus in eo, & odor ipsius non est immutatus. ¶ Item isti habent, vnum idcirco immunditiæ, & infectionis. quia.s. mali vt cõiter luxuriæ veneno sunt infecti. Vnde in persona luxuriosæ mulieris fatuum iuuenem alloquentis dr̄ Prouerb.7. Victimas pro salute deuoui, hodie reddidi vota mea, idcirco egressa sum, in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi. ¶ Item isti habent vnũ idcirco verecundiæ, & cõfusionis, quia oĩa sunt apud eos inordinata, & confusa. Vñ de turri vbi cõfusum est labiũ vniuersæ terræ, dr̄ Geñ.11. quod idcirco vocatum est, nomen eius Babel, quod interpretatur confusio. ¶ Item habẽt vnũ idcirco inconstantię, & turbationis. semper.n.sunt in volutione, & motu, & cum aĩo inquieto. Iob.20. Idcirco cogitationes variæ succedunt sibi, & mens in diuersa rapitur. ¶ Itẽ habent vnũ idcirco negligentiæ, & dormitionis. Sunt.n. sicut hoĩes mortui, sine motu bonorum operum, & virtutum. Vnde illi infirmo, & pessimo regi achab dictum est.4. Reg.1. Idcirco de lectulo super quẽ ascendisti, non descẽdes, sed morte morieris. ¶ Itẽ habent vnũ idcirco ignorantiæ, & obliuionis. Isti.n. obliti sunt dei creatoris sui, & ideo ab ipso finaliter obliuioni tradentur. vnde Iob.34. Nouit.n. opera eorũ, & idcirco inducet noctem, & conterentur. Nox.n. designat ignorãtiam, & errorem. ¶ Itẽ isti habent vnum idcirco superbiæ, atq; elationis. Hie.5. Confregerunt iugum, ruperunt vincula idcirco percussit eos leo de siluo. Leo.n. superbiã signat, qui .s. illos percutit, & inuadit, qui vincula disciplinæ legis, & iustitiæ rumpunt. ¶ Itẽ isti habent vnum idcirco malitiæ, & obstinationis. Isti.n. ita obstinati sunt in malo, qđ per quancũq; tribulationem nunq̃ possunt flecti ad bonum, quinimo multi sunt, qui videntur positi esse à Deo sicut ad sagittã, vt deus miracula potentię suæ ostendat in afflictione ipsorũ, sicut de Pharaone legitur. Vnde de tali idcirco dr̄ Exo.9. Idcirco aũt posui te, vt ostendam in te fortitudinem meam. Et loquitur dominus Pharaoni. ¶ Item isti habent vnũ idcirco tristitiæ, & desperationis seu desolationis. Constat.n.ꝙ mali desperãt de vita futura, & ideò nunquàm habent veram lætitiam, imo semper sunt in mentali tristitia atq; dolore. Vnde de tali idcirco dr̄ Esa.16. Audiuimus superbiam Moab &c. Sequitur. Idcirco vlulabit Moab, ad Moab vniuersus vlulabit. Vlulabit dico.i. desolabitur, & desperabit. ¶ Item isti habent vnum idcirco penuriæ, & vacuationis. Mali.n. habẽt penuriã, & vacuationem bonorum spiritualium, & etiam quandoq; tẽporalium. Quia ẽt sæpe fit, quod etsi abundant diuitijs, instigante tñ auaritia semper sunt in indigentiis, & penuria. Teste .n. Seneca, diues est nõ, qui magis habet, sed qui minus cupit. Sępe ẽt fit, ꝙ cum Deus dederit in manibus eorũ oĩa, ipsi tñ vtuntur eis in superbia, nec benefactorem mõ debito recognoscunt, ideoq; ipse Deus indignatus solet bona sua retrahere, & auferre, & eos ad paupertatẽ ducere, & deserere. Vnde de tali idcirco dr̄ Oseæ.2. Ego dedi eis frumentũ, & vinũ, & oleum, & argentum multiplicaui eis, & aurum, quæ fecerũt Baal. Idcirco conuertar, & sumam frumentũ meum in tẽpore suo, & vinum meum in tempore suo. ¶ Item dico, qđ tales habent vnum idcirco iustitiæ, & visitationis, quia.s. Deus videns inquitates istorum, solet eos iustitialiter visitare, & eos sẽm demerita iudicare, quod potissime fiet in die iudicij vel particularis vel generalis, de quo idcirco dr̄ Hie.6. Cõfusione (inquit) nõ sunt confusi, erubescere nescierunt. Idcirco cadent inter corruentes, in tempore visitationis suæ corruẽt. Deus.n. illos quos amplioribus dotauit, & fauoribus maioribus ampliauit, solet si ingrati sunt, acrius visitare, & eos seuerius castigare. Vnde Amos.3. dr̄. Tantũmodo vos cognoui ex oĩbus cognationibus terræ, idcirco visitabo super vos oẽs iniquitates vestras. ¶ Item isti habent vnum idcirco sententię, & diffinitionis. Vnde de Balthasar eo, quod superbe egerat, dr̄ Dañ.5. Idcirco missus est à Deo articulus manus, q scripsit in pariete. Mane Tethel phares. Expone. Scriptura.n. significat sententiam diffinitiuam, quæ sẽm iura, dari debet in scriptis. ¶ Itẽ isti habẽt postea vnũ idcirco miseriæ, & relegationis. Excludũtur.n.à visione diuina, & à gloria. Paradisi. vnde.2.Reg.5. Idcirco dr̄ in prouerbio, cęcus, & claudus nõ intrabunt templum. ¶ Itẽ vltimo dico, quod isti habent vnum, idcirco.i. vnum finem, & conclusionem uiolentiæ, & executionis. Iudex.n. sententiam suam debet exequi, & eam ꝑ violentiam, & potentiam consectari. vnde Eze.21. Idcirco egređietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro vsq; ad Aquilonem, ut sciat oĩs caro, quod ego dñs eduxi gladium meum de vagina sua irrcuocabilem. & 2. Par. 34. Idcirco stillabit furor meus super locum istum, & non extinguetur. Et certe si conquerantur dãnati quare talia patiunt̃, põt eis r̃nderi per idcirco, & dici illud quod scribitur.1. Re. 28. Quia nõ obedisti voci dñi, idcirco quod pateris, fecit tibi dñs hodie. Itẽ quod ẽt ipsimet consitendo proprios reatus, recognoscent finaliter culpam suã, & se confitebuntur necessario iuste pati, dicente quolibet illud idcirco, qđ scribitur. Hie.6. Idcirco fur ore domini plenus sum, laboraui sustinẽs. Vnde breuiter concludendo, de eis põt dici illud, qđ scribit̃. 3.Re.9. qđ quia dominus eduxit patres eorum de Aegypto, & ipsi adorauerũt deos alienos, & adorauerũt eos, & coluerunt, idcirco induxit dñs super eos oẽ malum hoc. Patet igitur quomodo inuenitur vnum idcirco spectans ad iniustum. D
¶ Tertio verò possum dicere, ꝙ inuenitur vnum idcirco, ꝙ spectat ad Deum. Et sic dico, ꝙ Deus habet vnum idcirco

Quod { mundum redimit,
iustos eximit,
malos perimit. }

Deus.n. diffinitiuè, & conclusiuè mundum voluit redimere. Et ideo ipse dicit Esaiæ.28. Idcirco hęc dicit dominus Deus. Ecce ego mittam in fundamentis Syon lapidem, lapidem probatum

batum, angularem, preciosum, in fundamento fundamentū.
Iste.n. lapis angularis fuit Christus, qui per incarnationē in
mundum redimendum fuit missus, & Syon i Ecclesiæ funda
mentū effectus. ¶ Item Deus bonos & iustos à malis intēdit
liberare & eximere. vnde ipse ē, qui dicit de hoīe iusto illud
Hie.31. Filius honorabilis mihi Effraim, adhuc recordabor
eius. Idcirco cōturbata sunt viscera mea super eum, miserās
miserebor eius, ait dominus. ¶ Itē Deus malos decreuit con
demnare, & deprimere. vnde Ezec.5. ipse dicit. Iudicia inq̄t
mea ꝓiecerunt, & in præceptis meis non ambulauerunt. Id-
circo hæc dicit dominus Deus. Sequitur. Faciam in te iudi-
cia, & ventilabo vniuersas reliquias tuas in omnē ventū. Id-
circo viuo ego, dicit dominus. Sequitur. Confringā, & non
parcet oculus meus, & non miserebor. Sic igitur patet, qūo
E idcirco potest spectare ad iustum, ad impiū, & ad Deū. ¶ Sed
si velles alio modo sumere, posses dicere, ꝙ idcirco in bono
significato potest designare hoīes rationabiles, & discretos,
qui.s. sciunt ad omne propositum respondere, & omnem bo
nam conclusionem finem, & terminū imponere vel inferre.
Vnde ꝓpriè tales possunt dici idcirco. Et sic dico, ꝙ isti sunt
idcirco Charitatis, æquitatis &c. sicut patet supra paragra-
pho.i. igitur notabo. Et allega per oīa sicut ibi. In malo verò
significato dic, ꝙ idcirco pōt significare hominem rebellem,
& litigiosum, qui.s. nulli rationi vel assertioni vult acquiesce
re sed de omnibus factis suis vult rōnem reddere, & vnum
idcirco de omnibus assignare. Talis igitur potest dici ergo,
vnde, ideo, vel idcirco dic oīa de tali idcirco, quę supra dicta
sunt in paragrapho. Secundò dico, quod iste est idcirco pos-
sessionis, infectionis, & confusionis. concorda si vis.

A **Ideo.** Nota, ꝙ ideo est coniunctio causalis, signat.n. cau
sam cuiuslibet effectus, siue bonus fuerit siue ma-
lus. Dico igitur, ꝙ iō se habet per modum causatiuæ respon
sionis, quia non est dare aliquam quæstionem, quæ per iō nō
possit solui. Ista.n. duo aduerbia, quare & iō, videntur fuisse
duo disputantes, vnus quærens, alius respondens, vnus disci
pulus, alius doctor. Quia.s. quare se habet per modū discipu
li vel quærentis, iō vero se habet per modū magistri vel rñ-
dētis. Oportet tñ, ꝙ semper secū habeat bacca aureos suos,
qui vt cōiter vocant̄, vt & quia, Si.n. fiat quæstio quare Chri-
stus fuit incarnatus, respondebitur. Ideò seu propter hoc vt
homo esset saluatus. vel quia ad hoc fuerat à patre destinatꝰ
& missus. Igitur dicam ꝙ ideo semper signat allegationē, vel
consequentis effectus designationem. Et sic dico ꝙ est ideò
B pertinens ad bonos, & ideò pertinens ad malos. ¶ Primò igi-
tur dico, ꝙ ideò signat allegationem vel cōsequentiam, quæ
spectat ad bonos. Et ideò dico, ꝙ quia iusti & sancti Deo, ser
uierunt, Deū timuerunt, Deum dilexerunt, neminē læserūt,
oēs adiuuerunt, illis respondetur per scripturam, ꝙ ideo

Vocantur per pœnitentiam, ne pereant,
Ditantur per opulentiam, ne egeant,
Firmantur per patientiam, vt maneant,
Mundantur per continentiam, ne fęteant,
Famantur per redolentiam, vt placeant,
Sectantur Christi præsentiam, vt pareant,
Læuantur ad eminentiam, vt sedeant,
Portantur ad regni gloriam, vt gaudeant.

Istud est.n.
iō bonorū,
& iustorū,
quia bōi, &
iusti per me
rita sua in p̄
sentigratias
& virtutes,
in futuro verò gloriam, & beatitudinem sortiuntur, quod.s.
totum pōt probari per ideo. Dico igitur, ꝙ ideo vocatur ad
pęnitentiam. Vocatio.n. ad pœnitentiam vel fidem, ex occul
ta Dei prædestinatione ꝓuenit. Hie.31. In charitate ꝑpetua
dilexi te, ideo attraxi te miserans tui. Itē dico, ꝙ ideo ditan-
tur per opulentiam. Iustis.n. vt cōiter datur sufficientia terre
norum, quia sicut scriptum est. Non affliget dñs fame aīam
iusti: quinimo sæpè fit. Dei prouidētia occulta, ꝙ diuitiæ ma
lorum reseruantur bonis, sicut apparuit de terra promissio-
nis, quæ dudum fuit hoīm malignorum, quos Deus expulit,
& deleuit, & ibi filios Israel introduxit. Vnde dr̄ Prouer.13.
ꝙ custoditur iusto substantia peccatoris. Vnde Sap.10. dr̄, ꝙ
iusti tulerunt spolia impiorū, & decantauerunt, domine, no-
men sanctum tuum, & victricem manum tuam laudauerunt
pariter. ¶ Item dico, ꝙ ideo firmantur per patientiā. Etenim,
quia iusti probantur per patientiā, & perfecti inueniunt̄ per
cōstantiā, sicut de Abrahā legitur Geñ.22. ideo stabilita sunt
bona illorū in dño Eccle.31. ¶ Itē dico, ꝙ ideo mundant̄ per
cōtinentiā. Luc.1. Ideòq; & ꝙ nascet̄ ex te, sanctum vocabit̄.
Sāctitudo.n. munditiā mentis, & carnis designat. ¶ Itē dico,
ꝙ ideo famantur per redolentiam. Canti.1. Oleum effusum
nomē tuū iō adolescentulæ dilexerunt te nimis. Quia.n. no-
men & fama vbiq; diffunditur, iō merito ab adolescētulis.i.
ab innocētibus mentibus adamat̄. ¶ Itē dico, ꝙ q̄a iusti sunt,
iō sectant̄ Christi p̄sentiā. Astant.n. Christo, eidē iugiter ser-
uiendo. vnde Apoc.7. dr̄, ꝙ quia ipsi lauarunt stolas suas, &
dealbauerunt eas in sanguine agni, iō sunt ante thronū Dei,
seruiunt ei die ac nocte. Iustus.n. plus amat obedire diuinis
mādatis, quā abundare diuitijs infinitis. vnde psal. Ideò dile-
xi mandata tua super aurum & topazion. ¶ Itē dico, ꝙ quia
iusti sunt, ideò leuantur ad eminentiā, q̄a re uera iusti per ꝓ
uidentiā diuinam qñq; leuantur, & exaltantur ad prelationē
& eminentiā temporalē, sicut de Abrahā dr̄ Eccl.44. ꝙ quia
inuentus est fidelis, ideò iureiurando dedit illi gloriā in gen
te sua. ¶ Item dico, ꝙ quia iusti sunt, ideo portantur ad æter-
nalem excellentiam, sicut Sap.5. dr̄, ꝙ ideo iusti recipient re
gnum, & diadema speciei de manu Dei. Istud aūt fiet in pa-
tria, qñ verificabitur illud p̄s. Iō conuertetur populus meus
hic, & dies pleni inuenientur in eis. Patet igitur qūo istud ad
uerbium ideo pōt significare quandam allegationem vel cō
sequentiā, quæ spectat ad bonos. ¶ Scdò dico, ꝙ pōt significa C
re quandam allegationē vel consequentiam, quæ spectat ad
malos. Et sic dico, quòd quia mali sunt, & peruersi, ideo

Leuat ipsos vana superbia cordialis,
Turbat ipsos grauis inuidia pectoralis,
Grauat eos tristis molestia corporalis,
Damnat illos grandis sententia supernalis.

Mali.n. quia,
mali sunt iō,
per superbiā
leuantur cor
dialiter. psa. Ideò tenuit eos superbia, operti sunt impietate,
& iniquitate sua. Et cā redditur, quia.s. prodijt quasi ex adi-
pe iniquitas eorum. ¶ Itē dico, ꝙ quia mali sunt iō per inui-
diā læduntur pectoraliter. Vnde Eccl.31. de oculo nequam,
per quem intelligitur oculus inuidus, dr̄. Memento q̄m ma-
lus est oculus nequam. Nequius oculo q̄d creatum est? Ideo
ab oī facie sua lachrymabitur, ac si dicat. Inuidus solet ꝑ ma
lū oculū insidiari, ēt qñq; qñ lædere non pōt, lachrymari. Vñ
de detractoribus, & inuidis dr̄ Eze.5. Ideo patres comedent
filios in medio tui, & filij comedent patres suos. ¶ Itē dico, ꝙ
mali quia mali sunt, ideo per molestiā lædūtur corporaliter.
Constat.n. ꝙ propter malum culpę sequitur etiam corpora-
liter malum pœnæ, vtpote infirmitas, vel tribulatio tempo-
ralis, sicut de rege Israel achab scribitur.4. Reg.1. ꝙ quia mi
serat ad consulēdū Deū accaron, dictū est sibi. Ideo de lecto
super quē ascendisti, non descēdes, sed morte morieris. Mor
tuus est igitur. &c. ¶ Itē dico, ꝙ mali, quia mali sunt, iō per iu
stitiam dānantur seu præmūtur æternaliter, quia.s. in iudicio
non resurgent ad gloriā, sicut sancti, imo comprimentur ad
miseriam, vt iniusti. Vnde in psal. dr̄. Ideo non resurgunt im-
pij in iudicio, neq; peccatores in cōsilio iustorū. Sic igit̄ pa-
tet, qūo ideo est, quædam allegatio, quæ spectat ad malos, &
ad bonos. Vide de titulo, ꝓp infra in littera. P. & etiam de id
circo, & de igitur, & de quare, & de quapropter. ¶ Si vis aūt,
dic de ideo sicut de idcirco, quia.s. per ideo intelliguntur ho
mines scientiosi, & respondentes, & homines quærulosi, &
contra dicentes &c. Vide de idcirco in paragrapho vltimo.

Idem. Nota, quòd idem signat quandam integritatem, A
quandam conformitatem, & quandam essentiæ,
quidditatem. Et sic notabis, quòd est. Identitas realis, Identi
tas moralis, Identitas localis. ¶ Dico igitur primo, quòd est
identitas realis. Et ista est identitas diuinæ

Essentiæ, quæ est immutabilis,
Iustitiæ, quæ est imitabilis,
Præsentiæ, quę est habitabilis.

Clarū.n. est iustitiā, & præ
sentiā diuinā nihil aliud ē
quā diuinā essentiam, quæ
.s. nec remutatur, nec tempore, imo semper eadem, & in eo-
dem statu perseuerat. De rebus aūt creatis non sic, quia istæ,
continuè variantur, quinimo sunt, & fuerunt philosophi, qui
dixerūt, ꝙ oīa tēporalia mutant̄ cū tēpore, æterna vero stāt,
& eadē essentialiter ꝑseuerāt. Vñ ēt isti dixerūt, & hō nunq̄
est idē. Nō.n. idem, ut aiunt, iuuenis, ꝙ senex. Nō idē in vno
loco, ꝙ in alio. Nō idem dexter, ꝙ sinister. Nō idē mortuus,
ꝙ viuus. &c. similia. Ad ꝙ satis facit illud, ꝙ scribitur Iob.13.
Homo natus de muliere, breui viuēs tempore repletur mul
tis miserijs. Qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit
velut vmbra, & nunquam ipse est, qui in eodem statu perma
net. Sed pro certo de Deo est aliud, quia.s. dicit. Ego dñs, qui

non mutor.Mal.3.Ipſe eſt,de quo dr̃.Non eſt Deus, vt mentiatur,nec tanquam filius hoĩs vt mutetur.Num.23. Iſte ſemper vnus,& idem eſt,& in eodẽ ſtatu immutabilis permanet & conſiſtit.Et hoc eſt,ꝙ bene dr̃ in pſal.& Hebr.1.Ipſi peribunt,tu aũt permanes,& oẽs,ſicut veſtimentum veteraſcẽt, & velut amictum mutabis eos,& mutabũtur. Tu aũt ipſe es, & anni tui non deficient.Et ideo.1.Corin.12.dicitur.Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus, & diuiſiones miniſtrationum ſunt,idem autem dominus, & diuiſiones operationum ſunt,idem autem Deus.Et ſequitur.Idem autem ſpiritus,diuidens ſingulis prout vult.Iſta eſt igitur idẽtitas,quæ eſt realis.¶Secundò dico,quòd eſt identitas quę eſt moralis. Et ſic dicam,quòd eſt identitas

Conſtans & ſolida, Primam facit vigoris fortitudo,
Inſtans & feruida, Secundam facit amoris certitudo,
Aſtans & prouida. Tertiam facit moris ſimilitudo.

¶Dico igitur, ꝙ inuenitur identitas firmitatis quæ eſt informatiua,& hæc eſt illa ſumma,& ineſtimabilis fortitudo,quæ mẽtem ita format firmat,& informat in bono propoſito, ꝙ ſiue veniant ꝓſpera,ſiue inſurgant aduerſa, ſiue interueniãt varia,& diuerſa,ſemper tam in virtute, & conſtantia manet idem, vt nec ſit motus varietatis in pectore,nec geſtus contrarietatis in corpore,nec actus difformitatis in opere.Semper igitur debet eſſe idem,iuxta illud.1. Corin.1.Sitis aũt ꝑfecti in eodẽ ſenſu,& in eadem ſcientia.Phil.3.Idẽ ſapiamus, & in eadem permaneamus regula. Allega hic Senecam, qui in multis paſſibus loquitur de tali identitate.Et ſi vis, inuehe contra illos,q̃ carent hmõi virtuoſa,& ſtabili idẽtitate,& qui nunquã in eodem ſtatu perſiſtunt, imo ad modicũ flatũ fortunæ vel aſperæ,vel ſecundæ,tam interius,q̃ exterius ſtatum mutant. Similes illi lapidi ſeleniti, qui ſ̃m lunam mutat imaginẽ, quia.ſ.ſicut luna mutatur in cęlo,ſic imago lunæ, q̃ eſt in lapide,mutatur & variatur in ipſius corpuſculo, ſic tales ad mutationem lunæ.i.fortunæ,mutant imaginem ſtatus ſui.Similes tireſiæ vati, qui ſ̃m fabulam,de viro in fęminam, & de fęmina in virum fuit mutatus,qui tñ oculorum lumine fuit priuatus, vt dicit Ouid.lib.3.fabula.4. ſic tales qñq; ſunt viri,qñq; fęmina,quandoq; fortes,quandoq; infirmi, qñque læti,quandoq; triſtes,quandoq; magnanimi,quãdoq; parui. Et ſic nunquam ſunt idem. Iob.13.Nunquam in eodẽ ſtatu, permanet.Qđ potiſſime patet in nobis eccleſiaſticis,q̃ fortunæ ſubiicimus noſmetipſos, & facili occaſione voluimur,& rotamur.Iob.4.Ecce qui ſeruiunt ei, nõ ſunt ſtabiles. Iſta eſt igitur identitas firmitatis,quæ eſt informatiua.¶ Itẽ dico, ꝙ in moribus inuenitur identitas charitatis, quæ eſt transformatiua.Amor.n.transformat amantem in amatum . Et ideò amor ꝓpriè comparatur igni qui. ſ. duo metalla ſolet taliter liquefacere,& ignire,ꝙ efficiuntur vnum , & idem. ſic etiam amor. Vnde Seneca in epiſtola dicit de amico. Eſt.n.amicus quaſi alter idem.¶Item dico, ꝙ inuenitur in moribus identitas qualitatis,quæ eſt conformatiua.Idem.n.quandoq; accipitur pro ſimili.Vnde qñ vnum eſt alteri ſimilium,tunc dicĩ eſſe idem cum ipſo,ſicut cũ dicitur ad Roma.2.Eadẽ.n.agis, quæ iudicas. Eadem.n.dico,i.ſimilia.Et ſic dico,ꝙ nos inuenimus identitatem bonorum,& identitatem malorũ. Bonorum dico,qui.ſ.volunt ſe bonis aliis conformare, & cum eis eſſe idem in moribus,& in vita, quia.ſ.iſti ſolent idem credere,idem ſapere idem facere,ibidẽ ſiſtere. Habent.n.iuſti eundem locum,quia.ſ.oẽs ſunt in Eccleſia militante. Et oẽs, qui ſunt eiuſdẽ religionis,debẽt eſſe eiuſdẽ habitationis. Actu. 3.Erant aũt oẽs diſcipuli pariter in eodem loco. Credunt ẽt iuſti eundem Deum.2.Corint.4. Habentes autem eũdẽ fidei ſpiritum &c.Habent ẽt iuſti eundem ſcientiæ fructum, quia .ſ.oẽs eadem doctrina,& ſcientia ſunt inſtructi.1.Corintio. 10. Oẽs.n. vnum potum ſpiritualem biberunt. Et phil.3.Idẽ ſapiatis,eandem charitatẽ habentes,vnanimes idipſum ſentientes. Faciunt etiam iuſti eundẽ bonæ operationis actum, quia.ſ.in actibus,& ritibus vnus alteri ſe conformat. Nume. 15.Tam indigenæ quam peregrini eodem ritu offerent ſacrificia.Eccl.44.Et Iſaac eodem fecit modo.Inuenimus ẽt identitatem malorũ, quia.ſ.mali habent identitatem obſtinationis,& identitatem cõuerſationis. Obſtinationis, dico quia.ſ. ita ſunt obſtinati in malo,ꝙ ſemper volunt eſſe idẽ,nec à ſuo malo propoſito poſſunt aliqualiter immutari. Conuerſationis ẽt,quia ſemper ſe ſolet vnus alteri in moribus conformare,eoſdem actus facere,& idem dicere & ſentire. Proue.10. Idem ſequitur aues volantes.i.quilibet talis idem ſe conformat auibus volantibus.i.aliis vanis hominibus,& ineptis. Et ſic patet,ꝙ eſt quædã idẽtitas quæ eſt moralis.¶Tertiò dico, ꝙ eſt quædã identitas quæ eſt localis. Quia pro certo iuſti habent eundem locum,ſ.Eccleſiã militantẽ in via.Ioſuæ.5. Manſerunt in eodem caſtrorum loco donec ſanarentur.Et Paradiſum ſeu eccleſiam triumphantem in futuro.Nu.9.Cunctis diebus quibus ſtabat nubes ſuper tabernaculũ,manebant in eodem loco.Et mali etiam in eodẽ loco manent,quia,ſ.in vita ſua iſti habẽt eandẽ habitationẽ,& finaliter in inferno eandem habẽt damnationẽ.Vnde de illo iniquo andronico,qui Oniã occiderat,dr̃.2.Mac.4.ꝙ in eodẽ loco,in quo Oniã interfecerat, iuſſit rex antiochus ſacrilegũ vita priuari. Et hæc de idẽ,& de eodem ſufficiãt.Vide de huiuſmodi in litera.H.

Idipſum.

A Quia idipſum videtur ſignificare illud, qđ idem,notare poſſum,quod nos debemus.

Idipſum { Sapere, Dicere, Facere, Sperare, Laudare. }

Idipſum dico ſapere.Rom.15.Deus aũt pacis, & ſolatij det vobis idipſum ſapere in alterutrũ.Itẽ idipſum dicere.1. Corin.1.Obſecro aũt vos fratres,vt idipſum dicatis oẽs,& nõ ſint in vobis ſciſmata.¶Item idipſum facere.Phil.2. Gaudeo & congratulor vobis,idipſum autem,& vos gaudete,& congratulamini mihi.¶Item idipſum ſperare. pſalm. In pace in idipſum dormiam,& requieſcam. ¶ Item idipſum laudare. pſalm. Exultemus nomen eius in idipſum.

Is.

A Nota, ꝙ is vt cõius accipitur demõſtratiuẽ,deſignat.n. certitudinẽ perſonæ. Et ideò quia oĩs perſona aut eſt bona aut eſt mala,dicã, ꝙ is põt in bono,& in malo ſignificare, & deſignare hoĩem virtuoſum,& hoĩem vitioſum. ¶ Primò ergo dico,ꝙ is ſignat hoĩem virtuoſum. Virtuoſus.n.põt dici is, quia.ſ.iſte eſt demõſtrabilis, & ſpectabilis apud omnes ratione vitæ,apparentiæ,& doctrinæ.Et ſic notabis,ꝙ homo poteſt dici is,id eſt demonſtrabilis,& virtuoſus,ratione

Sapientiæ ſpeculatiuæ,
Fiduciæ poſtulatiuę,
Conſtantiæ toleratiuæ,
Charitatis retributiuæ,
Voluntatis renouatiuæ,
Humilitatis ſubiugatiuæ.

Talis. n. is ſolet ſubtiliter ſpeculari. Vnde Actuum, 10.dr̃,ꝙ is vidit ĩ viſu manifeſtẽ, quaſi hora nona Angelum Dei.¶Itẽ is ſolet ſuppliciter rogare. Vñ de illo claudo,qui ſedebat ad portam ſpecioſam, dr̃ Act.3.ꝙ is videns Petrum,& Ioannem incipiẽtes introire in templũ, rogabat vt eleemoſynam acciperet.¶Item is ſolet ſtabiliter portare,ſupple tribulationes.vnde.2.Mac.7.dr̃ de ſexto martyre Machaheorũ, ꝙ is mori incipiens, antiochũ arguebat. ¶Item is ſolet ſynceriter amare, ſupple deũ & quẽlibet bñfactorẽ.vñde Lu.7.Quis inquit eũ plus diliget? Rñdetur. Exiſtimo,ꝙ is cui plus donauit.Item ſolet animum renouare.ſ.per pœnitentiam opportunam.Vnde.2.Corint.4.Licet is,qui de foris eſt noſter hõ corrumpatur, is tñ quintus eſt,renouatur de die in diem.¶ Item is ſolet ſe Deo ſubiugare.vnde de demoniaco dr̃ Luc.8.Is vt vidit Ieſum,procidit ante illum. Sic igitur dico,ꝙ is deſignat hominem virtuoſum.¶Secundò dico,quòd poteſt deſignare hominem vitioſum,qui.ſ.demonſtratiuus poteſt dici,pro eo,quòd quandoque ſic abundat, in vitiis, quod tanquam monſtrum vel ſpectaculum per alios, digito demonſtratur. Et hoc merito, quia pro certo is

Abundat mendacijs ſine veritate,
Prædicat eloquiis plenis falſitate,
Peſſundat nequitijs ſua prauitate,
Redundat ſpurcitijs,& cupiditate.

Talis(dico)ſolet mẽdacia ſeminare.1.Io.2. Quis eſt mendax,niſi is,q negat,qm̃ Ieſus non eſt Chriſtus?¶Item ſolet fallacia prędicare.2.Corin.11.Si is,qui venit,aliũ Chriſtũ ꝑdicat(quẽ nos non ꝑdicamus ſupple) falſum ꝑdicat &c.¶ Itẽ ſolet in vitijs abũdare.ſ.in luxuria,& auaritia.1.Cori.5.Si is,qui frater nominaĩ inter uos, eſt fornicator, aut auarus aut idolis ſeruiẽs &c.cũ hmõi nec cibũ ſumere.¶ Itẽ ſolet ad vitia cõcitare,ſeu producere.ſ.alios ſuis malis dictis,& factis.1.Theſ.3.Miſi ad cognoſcendũ fidẽ veſtrã,ne forte tentauerit vos is,qui tẽtat, & inanis fiat labor veſter.Tranſeo,quia ſterilis eſt materia.

Ideſt.

Nota, ꝙ ideſt poteſt accipi pro vna dictione vel pro duabus. Quocunque tamẽ modo accipiatur, dictio eſt interpretatiua, expoſitiua, & declaratiua. Et nota, quòd iſtud vocabulum ideſt, ſignat prudentem ſagacitatem,

gacitatem, rebellem fatuitatem, pręſentem proſperitatẽ, mũdanam aduerſitatem, & cęleſtẽ fęlicitatem. Iſta.n.oĩa habent vim interpretatiuam, vel alterius, q̃ oſtendant ſignificatiuã. Nam per primum.i. notatur morum ſanctitas in ꝓuidis per ſm.i. notatur vitæ prauitas in fatuis, per tertium, ideſt notatur mundi vanitas in proſperatis, per quartum ideſt notatur rerum paupertas in tribulatis, & per quintum ideſt notatur cęli fęlicitas in beatis. ¶ Primò igitur dico, ꝙ iſta dictio.i. ſignat in prouidis, & prudentibus morũ ſanctitatẽ. Prudens .n. homo nihil aliud eſt q̃ vnũ ideſt, qui.ſ. iſti ſui ſciunt interpretari res aliter, quam eas proferant. Ipſi ſunt etiã aliud aliquotiens quàm oſtendant, quia proculdubio quamuis non ſemper appareant, iſti tamen ſunt quandoque viri

Pœnitentes, & magni doloris,
Permanentes, & magni vigoris,
Continentes, & magni vigoris,
Præcellentes, & grandis valoris.

Dico igitur, ꝙ quidã ſunt viri pęnitẽtes dolore contriti vt de ipſorum quolibet dicatur illud Gen̄.35. quod.ſ. rachel appellauit nomẽ filij ſui Bennoni.i. filius doloris. ¶ Item quidã ſunt viri permanentes vigore muniti, vt.ſ. de quolibet dicatur illud Gen.35. Pater verò vocauit eũ Beniamin, i. filius dextræ. Dextera.n. fortitudinem bonę operationis deſignat. ¶ Item dico, ꝙ quidã ſunt viri cõtinentes decore floridi ſeu politi, vt de tali dicatur illud Iudic. 16. Nazareus.i. conſecratus ſum dño. Nazareus aũt floridus interpretatur. ¶ Item dico, ꝙ quidã ſunt, viri præcellentes valore fulciti. Et iſti ſunt illi, qui licet modici videantur, ſciunt tñ, & poſſunt magna facere, magnis reſiſtere, & ꝓ fide magna, & grauia ſuſtinere. vt de talibus dicatur illud Dañ.4. Viri autem hi tres.i. Sydrac Miſac, & Abdenago, cecinerunt in medio ignis colligati, & ambulabant in medio flammæ laudantes Deum. Habes autem de iſtis ibidẽ quõ prouinciã babylonis rexerunt, & quomodo iniquis regis iuſſionibus contradixerunt, vt de quolibet tali dicatur illud.3. Reg.7. Vocauit columnam iachin.i. firmitas. Et ſic igit̃ dicam, ꝙ iſtud.i. ſignat morum ſanctitatem. ¶ Secundò dico, ꝙ iſta dictio.i. ſignat in fatuis vitæ prauitatem, per.i. intelligi poſſunt quidam, qui & in verbis, & in factis nõ ſunt niſi vnũ .i. vnum aliud quam oſtendant. In verbis dico, ſicut ſunt rebelles & litigioſi, hæretici & ſuperſtitioſi, mendaces, & proditioſi. Iſti.n. habent ſua verba ſemper duplicia, & obſcura, quia nunquam ſunt talia ſicut eſſe videntur, imo ſemper vnũ ideſt.i. vna fallaci expoſitione gloſata, & interpretatur noſcũtur, & tamen verba noſtra debent eſſe ita ſolida, ꝙ nulla calua occaſione vel ficta interpretatione debent mutari, ſed in ea intentione qua prolata ſunt immutabiliter debent effari. Leuit.27. Si quis vouerit, ſanctum erit, nec mutari poterit.i. nec melius malo nec peius bono. In factis etiã, ſicut ſunt hypocritæ, & malicioſi, quorum vita non eſt niſi vnum.i. quia .ſ. alia eſt exiſtentia, q̃ apparentia, alia conuerſatio, q̃ operatio, alia veſtis, quàm peſtis. Vnde de malis dicitur Iudic.19. Venerunt viri ciuitatis illius filii Belial.i. abſque iugo. Vnde de peccatis talium põt dici illud Deut.29. Vidiſtis abominationes & ſordes, i. idola eorum. Patet igitur, ꝙ.i. quandoq; ſumitur, & deſignat vitæ prauitatem. ¶ Tertiò dico, ꝙ ideſt ſi-
C gnat in proſperatis mundi vanitatem. Mundi.n. gloria non eſt niſi vnum.i. vnum.n. oſtendit, & aliud prætendit, vnũ eſt, & aliud erit, vnum patet, & aliud latet. Quia re vera mundus videtur ſplendere, & tamen ſolet fętere, videtur ridere, & inueniuntur lugere, vr̃ gaudere, & ſolet tędere, quia re vera, & in mundo & in mundanis plus eſt de amaritudine, quàm de dulcedine, plus de tędio quam de gaudio, plus de labore, q̃ de ſopore. Et ideò de tali.i. poteſt talis mundana perſona dicere illud Ruth.1. Non vocetis me noæmi.i. pulchrã, ſed vocetis me mara.i. amaram, quia amaritudine repleuit me oĩpotens. Talis aũt amaritudo, & tale.i. tunc præcipuè complebitur, qñ per damnationem æternam omne, quod dulce fuerat, in amaritudinem conuertetur, & quando mundana gloria futuris infortuniis deſtruetur. Vnde de futuris infortunijs dicitur Hierem. 51. Sonabunt fluctus quaſi aquæ multæ, quia venit ſuper eam.i. ſuper Babylonem, prædo, & apprehẽſi ſunt fortes eius, & emarcuit arcus eorum, quia fortis vltor dominus retribuet. Patet igitur, ꝙ.i. quandoq; deſignat
D mundi vanitatem. ¶ Quartò dico, ꝙ.i. deſignat in tribulatis rerum paupertatem. Conſtat.n. ꝙ ſtatus pręſentis tribulationis, & paupertatis non eſt niſi vnum ideſt. Signat.n. pro tempore futuro aliud qñ pro modo, quia pro certo miſeria præſentium tribulationum ſignum, & futurarum conſolationũ. Quod bene figuratum eſt Gen̄.48. vbi dicitur, ꝙ Ioſeph poſuit Effraim ad ſiniſtram ſuam.i. ad dexteram Iſrael. Quia re vera quando Ioſeph, qui interpretatur augmentũ vel appoſitio.i. mundi proſperitas, in qua eſt bonorum terrenorũ augmentum, ponit aliquem ad ſiniſtram ſuam.i. in ſtatu tribulationũ, iſtud non eſt niſi vnũ.i. hoc eſt dictu vnum ſignum, & vna demonſtratio, ꝙ ipſe erit finaliter ad dexteram Iſrael, i. in fœlicitate æternarum conſolationũ, & in ſocietate, Iſrael .i. Deũ videntiũ, hoc eſt ſpiritualiũ cõtẽplationũ. Signat igit̃ .i. rerũ paupertatẽ, & aduerſitatẽ. ¶ Quintò dico, ꝙ.i. ſignat in beatis cęli voluptatẽ, & fęlicitatem. Ideſt.n. ſignat declarationẽ, & expoſitionẽ illorum quæ dicta ſunt. Et quia in cœlo oĩa ſunt clara, nuda, expoſita & aperta, bene dico, ꝙ cęli vita põt dici.i. ¶ Vnde nota, quod ibi ẽ declaratio & manifeſtatio

Veritatis & ſcientiæ,
Charitatis & lætitiæ,
Securitatis & fiduciæ,
Tranquillitatis & conſcientiæ,
Libertatis & indulgentiæ,
Saturitatis & opulentiæ.

Ibi.n. refulget veritas, & cognitio, q̃a.ſ. ibi ſũt cherubin, qui interpretãtur plenitudo ſciẽtiæ.3. Reg. 6. Menſura pariopus vnũ erat in duobus cherubin .i. altitudinẽ habebant.10. cubitorum. Hoc eſt dictũ, altitudinem mentis ad cognoſcẽdũ verum denariũ retributionis æternæ. ¶ Item ibi refulget charitas, & dilectio: vnus.n. alterũ affectat, deſiderat alterum intueri, & per charitatem, & inuicẽ cõſolari. Rom.1. Deſidero.n. videre vos, i. ſimul cõſolari in vobis per eam, quæ inuicẽ eſt fidem veſtram atq; meã. ¶ Itẽ ibi refulget ſecuritas, & tuitio, quia.ſ. eſt ſecura habitatio, quæ à nemine perturbatur. Vnde iſtud eſt tabernaculum nõ manufactum.i. nõ huius creationis. Heb.9. Vnde Gen̄.32. dr̃ ꝙ Iacob cum obuiã habuiſſet Angelos, appellauit nomẽ loci illius manaim.i. caſtra. Et.33. dr̃, ꝙ appellauit nomen loci illius ſochoth.i. tabernacula. Vnde cęleſti habitatione dicitur Heb.11. Nunc aũt inquit meliorẽ appetunt ſupple habitationem ſeu patriã.i. cęleſtẽ, parauit.n. illis ciuitatẽ. ¶ Itẽ ibi refulget tranquillitas & quietio. Leuit.23. Die primo, & die octauo erit ſabbatum.i. requies. ¶ Itẽ ibi refulget libertas & remiſſio, q̃a.ſ. oẽ opus ſeruitutis remittetur, & ceſſabit ibi, ſicut Nu.26. Et Leuit.27. dr̃, ꝙ cũ iubileus.i. annus remiſſionis aduenerit, reſtituetur hæreditas priſtino poſſeſſori. Hæc eſt aũt hæreditas ſeruorũ dñi.ſ. gloriæ ſempiterna. ¶ Item ibi declaratur ſaturitas, & refectio, q̃a.ſ. diuinitas & humanitas Chriſti ſunt duo fercula, quibus aĩæ beatorũ recreantur, & corpora. Vnde Exod.16. dr̃, ꝙ filij Iſrael de mãna cęleſti colligebant cibos duplices.ſ. duo gomor per ſingulos hoĩes. Et Exo.12. Eſt.n. phaſe ideſt tranſitus domini. Phaſe enim ideſt paſcha erat feſtum vbi comedebatur agnus paſchale

Idolum.

Nota, ꝙ idolũ ẽ illa imago figura ſtatua ſeu ſimilitudo, quæ antiquitus ab infidelibus ꝓ Deo colebatur. Veruntamen quamuis generaliter idola in ſcriptura ſignificent Deos gentilium, poſſunt tamẽ deſignare diuerſa genera peccatorum, vel etiam diuerſa genera vitiorum. Et breuiter dico, quòd in ſcriptura inueniunt̃ idola

Bonorum exteriorum,
Deorum deteriorum,
Vitiorum interiorum,
Peruerſorũ & peccatorũ.

Bona.n. terrena dicunt̃ idola, q̃a iſta nõ ſunt verè, res imo imagines rerũ. Quædã ẽt fictiones dicũtur eẽ idola quas hebetes, & ſtulti faciunt deos ſuos. Et iõ conſulit Eſa.2. In illa die projciet hõ idola argenti ſui, & ſimulacra auri, quæ fecerat, vt adoraret. Ad literã.n. antiquitus per totũ orbẽ fuerũt idola, in q̃ ſatui idololatrę crediderũt, & ea coluerũt, & adorauerũt. De q. bꝰ Eze.20. In idolis Aegypti nolite pollui. Peccata ẽt pñt dici idola, q̃a.ſ. multi ſunt, q̃ de diuerſis pctĩs Deos ſuos faciũt, & in cordibꝰ ſuis ea adorãt, & colũt, ſicut patet de carnalib. q̃ rectè vident̃ luxuriã deificare. Et de auaris, q̃ vident̃ auaritiã adorare. Eph.5. Auaritia, q̃ eſt idolorũ ſeruitꝰ. Peccatores ẽt dicũt̃ idola, q̃a ꝓ certo ſicut idolũ nulliꝰ erat virtutis q̃uis magnæ eẽt auctoritatis, ſic pctõres nulliꝰ ſunt virtutis apud Deũ, q̃uis magnę ſint auctoritatis apud mũdũ. Et ſicut idola de diuerſis metallis, & materiis ſolebãt fieri, q̃a.ſ. q̃dã erant

Lignea,
Lapidea,
Aurea,
Aerea,

Sic verè mundi peccatores dicuntur eſſe lignei per fragilitatẽ, lapidei per inſenſibilitatẽ, aurei per põpoſitatẽ, ærei.i. faciliter reſonantes per iactantiã, & detractoriã prauitatem,

tem, iuxta illud psal. Simulacra gentium argentum & aurū. De talibus igitur, & eorum malis operibus pōt dici illud Sapien.13. Infandorum.n.idolorum cultura omnis mali cā est. Et breuiter possumus notare, quod per idola possunt accipi tria vel quatuor genera peccatorum.s.illi, qui magnis statib. sublimantur, qui falsis ritibus palliantur, qui à bonis morib. elongantur. Primi sunt superbi & ambitiosi, secundi sunt hy-
B pocritæ & proditiosi, tertij sunt pigri & accidiosi. ¶ Primo igitur dico, ꝙ idolum signat superbos elatos, & ambitiosos. Sicut.n.idolum quamuis esset sine virtute, & sine sensu, tamē antiquitus in alto loco ponebatur, tanquam Deus adorabaī, coram ipso thurificabatur, & diuersis cultibus, & muneribus ab infidelibus colebatur, sic verè hodie multi sunt ambitiosi qui quamuis careant omni sensu & ratione, oī virtute, & discretione, oī motu, & bona operatione, ipsi tamen hodie in altis dignitatibus, & officiis sublimantur, vbi dij.i. viri excellentes, & perfecti esse creduntur, vbi etiam ab infidelibus.i. ab adulatoribus coluntur, & honorantur, & vbi per adulationē, & vanæ laudis exhibitionem thurificantur, & incensantur. Isti figurantur in illo idolo, i.in illa statua, quam fecit erigi Nabuchodonosor rex, coram qua instrumentis variis cātabatur, & quam qui adorare nolebant, in fornacem igneam ponebant, sicut dicitur Daī. 3. Sic verè charissimi, videmus, ꝙ hodie multa idola.i. multæ statuæ.i.multæ personæ inutiles, & ignorantes à rege Nabuchodonosor.i. à Papa rege vel Imperatore in altis dignitatibus, officijs, prælaturis & beneficijs eriguni, & statim ꝓ certo assunt corā talibus cātores musicatores.i. fallaces adulatores, mali cōsiliarij, & suggestores & suorum malorum actuum iustificatores. Tales.n.coram talibus idolis continuè resonant, & adulantur, & per sonos vanæ laudis coram eis modulantur, iuxta illud Esai.30. qđ propriè vr̄ esse dictum talium idolorum laudes adulatorum diligentium. Loquimini inquiunt nobis placentia, videte nobis errores, auferte à me viam, declinate à me semitam, cessat à facie nostra sanctus Israel. Et breuiter, pauperes subditi talia idola adorare, & munera dare coguntur, quod si facere noluerint, igne diuersarum tribulationum cremantur. quia verè si tales tatibus malis principibus vel prælatis, officialibus vel balliuis non offerūt munera statim incurrunt lites, & verbera. De talib. igitur idolis loquitur Ezechiæ.8. ꝙ ipse vidit, in templo vniuersa idola domus Israel depicta in parietib. quibus seniores Israel thurificabāt. Hoc.n.in templo Ecclesiæ idola.i.personæ malæ sunt in dignitatibus sæpius cōstitutę. Quia re vera sunt viri picti, & ficti, coram quibus seniores .i.illi, qui debent esse consilio saniores, non cessant thus, & incēnsum adulationis incendere, & verba placentia incensare. Quia vere istud fit hodie in domibus prælatorū, & magnatū quod seniores.i.illi, qui in eorū curiis sunt maiores, & in consilijs secretiores, & ad quos ꝑtinet magis vnū magistris suis dicere, & ipsos de malefactis corrigere, sunt hodie ad thurificandum, & adulandum promptiores, & ad dicendū veritatē remotiores. Sicut.n.dicit Seneca, Cū diuites oīa habeāt, hoc eis solum deficit.s.qui eis verum dicat. Tales.n.nō curāt verū dicere, sed magis magistros suos per adulationē decipere vt .s.possint magistri sui diuitias exhaurire, & suas proprias ampliare. Et inde est, ꝙ talia idola, i. tales principes vel prælati sunt hodie pauperes, seniores verò isti, s.sui balliui & consiliarij sunt diuites, & potentes. Istud figurai Dani.14. vbi dr̄, ꝙ in Babylone erat vnum idolum, corā quo magna infinitas ciborum oī die ponebatur, & quod totum comedere, à populo credebatur. In sero.n.apponebantur cibaria, sed de nocte sacerdotes, qui seruabant istud idolum, cum vxoribus, & paruulis oīa occultè comedebant, ita quod in crastino nulla coram idolo cibaria apparebāt. populus verò stupebat qūo illud idolum tā subito tot, & tanta comedebat. Sic verè charissimi, coram idolis nostris, i.coram ignaris principibus, & prælatis apponūtur hodie infiniti cibi, i.infinitæ diuitiæ, quæ de eorum redditibus quotidie apportantur. Quia sicut dicit Prouer.13. Multi cibi in noualibus patrum, Mensa verò ipsorum non videtur esse in crastino propter istos fertilior vel reptilior, q.a.s.sacerdotes, qui sunt circa idolum, i.seruitores, consiliarij, & officiales talium totum occultè deuote, furantur, & subtrahunt, & sic nihil apparet coram idolo, quare.s. pauperes, & miseri semper fiunt. Ideò bene consulitur Eccl. 3. A consiliario malo absconde aīam tuā. Quia breuiter, mensæ dominorum sunt inanes, & vacuæ, mensæ vero talium sacerdotū bonis dominorum sunt repletę. vnde Eccl.30. Quid proderit idolo libatio? nec.n.manducabit, nec odorabitur. Tales igitur dicuntur idola, s.viri ambitiosi, de quibus dr̄, ꝙ rex Antiochus posuit abominandum idolum desolationis in templo, sicut dr̄.1.Machab.1. Quia.s.hodie in templo Ecclesiæ sunt multa talia idola constituta, ꝑꝑ quod ipsa est hodie quasi pęnitus desolata. Multa sunt igiī talia idola. Et certe malum est eis thurificare, & eos colere, & eis seruire. Vnde.1. Corinth.10. Fugite à cultura idolorum. Et merito, q̃a sicut dr̄ Sap.14. infandorum idolorum cultura oīs mali causa est. Et sequuntur ibidem vitia talium idololatrarū, i.talium curialium & adulatorum. Aut.n.inquit, dum lætantur insaniunt, aut certe vaticinantur falsa, aut viuunt iniuste, aut periurant cito. dum.n.confidunt in idolis, quæ sunt sine aīa, malè iurantes noceri se non sperant. O Deus quot vitijs hodie tales idolantur. Vt.n.dicit ille poeta, Nulla fides pietasq; viris, qui castra sequuntur. Veruntamen quandoq; fit, ꝙ in talium curijs, & seruitijs sunt aliqui qui in medio cursu vadūt, quia .s.& bonam conscientiam seruare volūt, & magistris suis seruiunt, & obediunt, quod satis est impossibile, cum nemo potest duobus dominis seruire. Isti figurati sunt in samaritanis, qui simul Deum, & idola colere voluerunt. Vnde.4. Reg.17. in fine dr̄, quod fuerunt gentes timentes Deum, & nihilominus idolis suis seruientes. Breuiter igitur istud est verum, ꝙ hodie sunt multi, qui gaudent se esse in seruitio vnius talis idoli, dicentes illud Oseæ.12. Verūtamen diues effectus sum inueni idolum mihi. Significant igitur ista idola illos qui indigni in dignitatibus sublimantur. ¶ Secundò dico, ꝙ ꝑ ido- C
la possunt hypocritę significari, qui falsitatibus palliantur. Sicut.n.idolum nihil habet nisi exteriorem apparentiam, quia .s.non habet nisi membra exteriora, s.os, oculos, manus, faciē &c. de mēbris verò interioribus nihil habet, quia cor, viscera, medullam & sanguinem non habet, sic hypocritę optimè sunt formati, & figurati in exterioribus, sed nunquam in interioribus, quia.s.illud, quod in eis exterius apparet, s.os locutionis, oculi discretionis, manus operationis, est in ipsis optimè compositum, sed verè illa, quæ latent interius, s.cor intentionis, viscera compassionis, medulla deuotionis, sanguinis &c. idest memoria dominicæ passionis, non sunt in eis facta vel formata ňec cōposita vel figurata. Oibus.n.talibꝰ mēbris, i.virtutibus interioribus carent, & illa solū habent, quæ exterius apparent, figurati in idolo Bel, quod erat in Babylone, de quo dicitur Daī.14. Ne erres (inquit) rex, iste intrinsecus luteus est, foris verò ęreus. Vnde de deceptione, & fictione taliūidolorum, qui vnum videntur exterius, & aliud sunt interius dr̄ Amos. 2. Deceperunt eos idola sua. Isti sunt igi- D
tur hypocritæ fallacitatibus palliati. ¶ Tertiò dicuntur idola illi, qui sunt à bonis motibus elongati. Idolum enim

Caret { Sensu, Motu, Actu. }

Idolum.n.non cogitat, non videt, nō audit, nō operatur, non sentit, nō odorat, non ambulat, non loquiī. De idolis.n.dicitur in psa. ꝙ os habent, & non loquentur, oculos habent, & non videbunt. Sic verè viri pigri, ociosi peccatores, & desidiosi nullo motu boni exercitij mouētur, nec in aliquo bono opere occupantur. Non.n.cogitant per contemplationem, non vidēt per discretionem, non audiunt per informationem, non operantur per aliquam bonam operationem, non sentiunt ꝑ cōpassionem, non adorant per deuotionem, non ambulant per aliquam bonam affectionem, non loquuntur per confessionem, orationem, & gratiarū actionem. De talibus loquitur Sap.14. Confidunt (inquit) in idolis, quæ sunt sine aīa. Talia igitur idola.i. tales mundi peccatores ā deo finaliter destruētur, & confundentur. Quia sicut dicitur Oseæ.10. Dispergentur excelsa idoli. patet igitur, quomodo per idola possunt intelligi accidiæ torpidi sectatores, hypocrisis fallaces professores, dignitatum indigni possessores.

Idria. Nota, quòd idria est vas aquaticum de terra vel de lapide, vt communiter, factum. Sumitur autē A
in scriptura moraliter

Pro { Diuina scriptura, Fragili natura, Doctrinæ, litura, Lachrymæ lotura. }

Primo igiī est idria nobilis, q̃ denotat scripturā, q.a.s.idria q̃ est repositoriū liquoris, signat scripturam, quæ est repositorium scientiæ. Vnde

siæ. Vnde de Salomone dicitur 3. Reg. 7. qđ ipse fecit idrias, & fulcinulas in templo. ¶ Secundò dico, ꝙ est idria fragilis, quæ denotat naturã. Natura. n. corporis, quæ fragilis, est potest per idriam designari, quæ. s. faciliter frangitur, & cassat. Vnde Ecclesiastes. 12. Ibit homo in domũ æternitatis suæ, & circumibunt in platea plangentes anteq̃ rũpatur funiculus argenteus, & recurrat vita aurea, & conteratur idria sup fontẽ, & cõfringatur rota super cisternam, & reuertatur puluis in terram suam vnde erat, & spiritus redeat ad Deum, q̃ dedit illum. ¶ Aduerte tñ, ꝙ in fragili idria latent aliquotiens, multa quia. s. sub humani corporis velamẽto latent qñq; virtutes dignæ mirabili monimento. Qñq;. n. ibi reconditur aqua quandoq; farina, quandoq; lucerna reconditur. Dico, ꝙ ibi recõditur aqua lachrymosę deuotionis. Io. 2. Implete idrias aqua. Reconditur etiam ibi farina piæ, & viscerosæ compassionis, quia. s. nutrit, & sustentat miseros indigẽtes. Vnde ista est idria farinæ, quæ paupereulæ Heliam nutrienti fuit multiplicata, ita quod licet quotidie exinde comederunt, nunq̃ tñ consumebatur, sicut dicitur. 3. Regum. 17. In quo nota, ꝙ idria, i. virtus compassionis, subuentionis, clementiæ, & beneficentiæ tantæ est efficaciæ, ꝙ suam farinam, i. bona sua tẽporalia, quibus Helias, i. iusti, & pauperes sustentantur, nõ minuit, sed auget. Quia sicut dicitur Prouerb. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt. Et Lucæ. 6. Date, & dabitur vobis. Prouer. 28. Qui dat pauperi, non indigebit. Ad quod etiam applicari potest illud de nuptijs Galileæ Ioan. 2. vbi dicitur quod aqua quæ fuit in sex idrijs posita secundum purificationem Iudæorum, conuersa fuit in vinũ. Ad denotandũ, ꝙ sex opera misericordiæ, quæ idriæ lapideæ. i. firmæ, & solidæ continuantes, & permanentes debent esse, & quæ ẽt ad purificationem criminum institutæ fuerunt, tantæ sunt efficaciæ, qđ semper aqua mutatur in vinum, minus mutatur in maius, bonum mutatur in melius, modicum mutatur in magnum, terrenum conuertitur in æternum. 3. Reg. 17. Idria farinæ nõ deficiet, & lechytus olei non minuetur, vsq; ad diem, qua dñs Deus daturus est pluuiam super faciem terræ. Reconditur insuper in idria etiam lucerna claræ, & miraculosæ conuersationis. Lucerna. n. miræ sanctitatis qñq; latet sub fragilium corporum velamento, quæ qñ exterius manifestatur, virtus latentis luminis declaratur, quod potissimè patet in martyribus, qui in idriis fragilium corporum lumen veritatis, & fidei continuerunt, quibus tandem morte confractis, lux suæ virtutis emicuit, quæ mundum exẽplis, & miraculis illustrauit, qđ potissime apparuit in Christo, in cuius corpore idria. i. in cuius corpore lux diuinitatis latuit, quę fracto corpore, & mortuo per fidem miracula resplenduit, & refulsit. Figura ad hoc in idrijs Gedeonis Iudic. 7. vbi dicitur, quod fractis idrijs lucernæ intus positæ apparuerũt, quæ madianitas taliter terruerunt, quod filij Israel fugatis, & victis hostibus victoriam habuerũt. Quia. s. fractura idriarum. i. mors Christi & martyrum, & maceratio corporum hominum iustorũ & apparentia lucis. i. bonorum exemplorum documentorũ & miraculorum, est & fuit terror, & horror demonũ, & omnium impiorum. Patet igitur, quod inuenitur idria fragilis,
B quæ denotat corporis naturam. ¶ Tertiò dico, quod est idria vtilis, quæ designat doctrinæ lituram. Idria enim, quæ vt supra dictum est, fundit aquam, ministrat farinam, occultat lucernam, signat doctores, qui. s. fundunt aquam. i. simplicem doctrinam pro imbecillibus, & incipientibus. Farinam. i. doctrinam fortiorem pro proficientibus. Lucernam. i. doctrinã subtiliorem pro perfectis, & excellentibus. 3. Reg. 18. Implete quatuor idrias aqua, & fundite super holocaustum. Quatuor. n. idriæ, doctores euangelicos, & doctrinã quatuor euãgelistarum designant. Qui aqua sapientiæ repleti, holocausta. i. illos, qui Deo offeruntur, docendo & prædicando irrigant, & humectant. Si. n. aliquis petierit à doctore dicendo illud Genes. 24. Inclina idriam tuam, vt bibam, statim debet aquam doctrinæ infundere, & eum in salutaribus informare iuxta illud, quod sequitur ibidem. Effundens idriam in canalibus, recurrit ad puteum vt hauriret aquam, & haustam omnibus camelis dedit. Doctor. n. debet illud, qđ hausit, & studuit, effundere, & pro iterum hauriendo ad puteum recurrere, vt iterum hausta doctrina possit alios adaquare. vnde ibidẽ dr̃. Celeriter deposuit rebecca idriam in vlnam suã, & dedit potum, s. seruo Abrabæ. Hæc est igitur idria vtilis &c.

¶ Quartò dico, ꝙ in scriptura reperitur idria flebilis, quæ designat aïæ loturam. i. pœnitentiam lachrymosam. Et de hoc dicitur Geñ. 24. ꝙ rebecca descenderat ad fontẽ aquæ, & repleuerat idriam, & reuertebatur. Quia re uera dum aïa peccatrix ad fontem diuinæ misericordiæ descendit, idriam cordis solet aqua lachrymarum implere, & sic ad domum Ecclesiæ, & statum gratiæ solet reuerti per penitentiam, & redire. C
¶ Si vis adhuc de idria alio modo, cũ idria sit vas concauum, continendis liquoribus aptum, possum dicere quod idrię significant tam personas quam virtutes liquorẽ gratiæ continentes. Sic iuxta Mauricium nota, quod in scriptura reperiũtur

Idria { Continentium, Pœnitentium, Sapientium, Meditantium, Miserantium, Contemplantium.

Prima est idria virginitatis. Et ista est illa, q̃ de rebecca dicitur portasse, qui vt dicitur Gene. 24. erat puella decora nimis, virgoq; pulcherrima, habens. s. idriam in scapula. Ponit aũt Mauricius, ꝙ sicut idriæ, quæ erant in nuptijs, vbi vocatus est Iesus, continebant quælibet metretas binas vel ternas, sic istæ spirituales idriæ binos vel ternos habẽt gradus. Virginitas. n. habet metretas binas, quia. s. ipsa debet esse in corde, & in carne. Vel ternas, quia triplex est castitas. s. castitas virginalis vidualis, & coniugalis. ¶ Secunda est idria penalitatis, quam. s. deferũt penitentes, & figurati in illis, qui erant in exercitu Gedeonis qui frangentes idrias, & lampades ostendentes, hostes suos superauerunt. Quia. s. hostis aïæ superatur, qñ idria corporis & carnalitatis per penitentiam frangitur, & mortificatur, & lampas. s. splendor bonorum operum declaratur. Penitentia etiam ſm Mauriciũ binas habet metretas, q̃a mortificat malos affectus, & malos actus. Vel ternas, q̃a cõstat ex trib. s.

Cordis contritione,
Oris confessione,
Operis satisfactione.

Tertia est idria sagacitatis, figurata i idriis aureis, quas Salomon sapientissimus fabricauit in templo, sicut dr̃. 3. Regum. 7. Quia sapientia per splẽdorem aureum denotatur. Et ista similiter binas habet metretas, inquantum. s. ista apparet in circunspectione spiritualium & temporalium. Vel ternas quia. s. ista prudenter agit in recordatione præteritorum, ordinatione præsentium, cautela futurorum. ¶ Quarta ẽ idria D fragilitatis, quam. s. viri meditatiui debent cõsiderando portare, & quia fragilis, ipsam modicum reputare. Eccl. 11. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuę, & reuertatur &c. Et sequitur. Antequã conteratur idria super fontem. Duæ aũt metretę istius sunt labor præsentium, & incertitudo futurorũ. Ternæ sunt, carnis infirmitas, rerum tenuitas, mortis necessitas. ¶ Quinta ẽ idria benignitatis seu clemẽtiæ, & pietatis, figurata in idria farinæ & lechyto olei, quibus Helias fuit in sarepta nutritus, quæ. s. hauriendo nõ fuit diminuta. Et ista similiter habet metretas binas, q̃ sunt, iniurias indulgere, & miserias proximorũ releuare. Vel ternas, quæ sunt, corde diligere, ore instruere, opere prouidere. Sexta est idria temporalitatis, quã. s. contemplantes debent dimittere, vt soli Deo possint vacare figurati in illa muliere Ioan 4. quæ idriam deposuit, Christiq; sermonibus vacauit. Et istius binæ metretæ sunt, contemptus terrenorum, & affectus cælestium. Ternæ verò sunt, curarũ abdicatio, mentis deuotio, scripturarum lectio, & inuestigatio. Si igitur istas idrias habuerimus, vinum cœlestis dulcedinis pro aqua miseriæ præsentis reportabimus.

Idumea: Idumeus.

Nota, quod Idumea fuit regio arabiæ in confinibus terræ ꝓmissionis, vbi habitauit posteritas Edom. i. Esau. A fuit autem populus idumeæ semper filijs Israel inuidiosus, & ipsis plurimum in omnibus, quæ potuit odiosus. Interpretatur autem idumea, rufa vel sanguinea, rubea vel terrena. Igitur per idumeam possunt intelligere

Statum { Hominis pœnitentis, Sęculi pestilentis, Inferni punientis.

Et primo dico, ꝙ idumea põt significare statũ syncerae pœnitentiæ. Penitentia enim dicitur rubea, propter ignem dolorem seu feruorem, qui fit in contritione sanguinea, propter colorem roseum, qui fit in verecunda confessione: tertia verò seu terrena, propter pondus graue, & difficile, quod fit in satisfactione. Et sic dico, quod in idumea

idest in ſtatu pęnitentiæ, religionis vel Eccleſię, eſt obſequiũ humilitatis, eſt præſidium ſecuritatis, eſt ſolatium ſocietatis. ibi.n.eſt humilitas obſequioſa, quia ibi propriè ſeruit deo.2. Reg.8. Facta eſt idumea ſeruiẽs Dauid.& Eſa.11. Idumea & moab præceptum manus eorum, & filii Amon obedientes erunt.¶ Item ibi eſt ſecuritas præſidioſa, quia.ſ.in ſtatu pœnitentiæ viget potiſſimè cuſtodia, & defenſio Euangelica. Vnde de Dauid, i. de Chriſto dicitur.2. Reg.8.ꝙ ipſe poſuit cuſtodes in idumea.¶ Item ibi adeſt ſocietas ſolatioſa q̃a.ſ. Deꝰ adeſt pœnitentibus & deuotis, dicens illud pſal. In idumeam extendam calciamentum meũ, mihi alienigenæ ſubditi ſunt. Quis deducet me in ciuitatẽ munitam? quis deducet me vſq; in idumeam? Deus.n.diligit cum talibus habitare, & eos tanquam ſuos protegere, & ſeruare. Num.24. Erit idumea poſſeſſio eius. Et ideò vult, & præcipit, quòd quilibet talis foueri debeat, & amari. Deuter.23. Non abominaberis idumeũ, quia frater tuus eſt. Peccator enim quando pęnitet, efficitur proximus, qui antea fuerat alienus. Patet igitur, ꝙ idumea ſignat ſtatum ſynceræ pęnitentiæ.¶ Secundò dico, ꝙ ſignat ſtatum mundanæ inſolentiæ. Status.n.peccati, & mundi ſignificatur per idumeam, quia.ſ.ibi eſt filiorum Iſrael, ideſt iuſtorum odium, & inuidia. Ibi eſt rubor, & rufedo, ideſt calliditas, & malitia. Ibi eſt ſanguineitas.i.crudelitas & ſęuitia: ibi eſt terreſtreitas, ideſt cupiditas & auaritia. Sunt enim tales idumei id eſt mundani, vel peccatores

Ignorantes & ſtultiſſimi,
Indigentes & pauperrimi,
Malignantes & ſæuiſſimi,
Machinantes & falſiſſimi.

In iſtis enim viget ignorantia, ſeu fatuitas. vnde Abdiæ.1. Perdam ſapientes in idumea. ¶ Item in iſtis viget indigentia ſeu cupiditas Hierem.49. Erit idumea deſerta. Cupiditas.n. deſerta dicitur, pro eo quod propter defectũ ſufficientiæ ſeminis ſterilis, & vacua reperitur.¶ Itẽ ibi eſt ſæuitia, ſeu crudelitas. vnde.1. Reg.22. dicitur, quod doech idumeus irruit in ſacerdotes domini, & occidit eos.& 2.Eſdræ,4.dicitur, ꝙ idumei incenderunt templum domini.¶ Item ibi eſt fallacia ſeu calliditas.pſ. Simul aduerſum me teſtamentum diſpoſuerunt tabernacula idumeorum, & Iſmahelitæ. Signat igitur ſtatum mundialis inſolentiæ.¶ Tertiò dico, quod ſignat ſtatum infernalis peſtilentiæ. idumea.n.ſignat infernum, & idumei ſignificant Demones infernales. Iſti enim ſunt qui contra filios Iſrael id eſt contra fideles per tentationes, & tribulationes opponuntur, & ipſos pro viribus perſequũtur.2. Paraly.28. Venerunt idumei, & percuſſerunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam. Idumea enim, ideſt infernus, poteſt dici refuſus, & rubeus propter furorem, ſanguineus propter fœtorem, terreus ſeu terrenus propter longum tenorem. Ibi enim eſt

Furor percutiens,
Fœtor inficiens,
Tenor inrretiens.

Furor (dico) percutiens, quia.ſ. idumea interpretatur rufa vel rubea, qui ſunt colores hominis furioſi. Vnde de Chriſto malos in inferno percutiẽte, & puniente poteſt dici illud, quod de rege Iſraël dicitur. 4.Reg.8. Venit Iorã ſeyra & oĩs exercitus cum eo, & ſurrexit nocte, percuſſitq; idumeos.¶ Fętor etiam inficiẽs, quia.ſ.idumea interpretatur ſanguinea. vnde Eſa.34.dicitur ſic ecce ſuper idumeam deſcedet, & ſuper populũ interfectionis meæ ad iudicium. Sequitur. Deſcendẽt vnicornes cum eis, & tauri cum potentibus, inebriabitur terra eorum ſanguine, & cõuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in ſulphur &c. Vide ibi. ¶ Tenor inſuper irretiens, quia.ſ.pœna illa in æternũ durabit. Et inde eſt, quòd idumea interpretatur, terrena, quia terra eſt ſolidiſſimum elementum, iuxta illud Eccleſiaſtes 1. Terra autem inæternum ſtat. Vnde de æterna cõcluſione, & captiuitate, ſeu ſeruitute damnatorum poteſt dici illud Amos.1. Tranſtulit captiuitatem perfectam, vt concluderet eam in idumeam. Vt de tali idumea concludatur illud Iohelis.3. Aegyptus in deſolationem erit, & idumea in deſertum perditionis. Sic igitur per idumeam pòt deſignari

Status { Damnatorum, / Mundanorum, / Conuerſorum.

Nota adhuc alio modo, ꝙ idumea fuit patria filiorũ Edom, qui ab Eſau deſcenderunt, quę in principio Abrahæ in arenis, & montibus fuit ſita, quæ ſemper fuit filijs Iſrael inimica, quæ rufa vel rubea interpretatur, ſeu ſanguinea vel terrena, de ſemine primitus genita, ſed à cultu diuino paulatim facta eſt aliena. Igitur per iſtam poteſt moraliter intelligi ſtatus clauſtri, mundi, & Inferni. Signat enim idumea

Statũ { Religionis & meriti, / Perditionis & peccati, / Dãnationis & tormenti.

Signat (dico) ſtatũ conuerſionis ſeu religiõis, & meriti, quia.ſ.ſtatus pœnitẽtiæ per memoriam dominicæ paſſionis eſt rubeus, ſeu ſanguineus, per aſperitatem arenoſus, per contemplationis eminẽtiam montuoſus. Iſta.n.idumea.ſ. pœnitentia, religio vel Eccleſia, montuoſa dicitur, eo quod perinde ad cęlorum altitudinem peruenitur.4.Reg.3. Per quam via aſcẽdemus? Rñdit per deſertum idumeę, ac ſi dicat, iſta eſt via aſcendendi ad cęlum. Et merito, quia pro certo in iſta idumea domino ſeruitur; ex hac idumea ad Chriſtum venitur; in hac idumea iuſtus cuſtoditur, ab hac idumea dñs auditur.¶ Ibi dico domino ſeruitur.2.Reg.8. Facta eſt idumea ſeruiens Dauid.& Numer.24. Erit idumea poſſeſſio eius. ¶ Item ex hac idumea ad Deum venitur. Marci.3. Multa turba ſecuta eſt Ieſum ab idumea.¶ Item in hac idumea iuſtus cuſtoditur, 2.Reg.8. Poſuit Dauid cuſtodes in idumea, ſtatuitq; præſidium.¶ Itẽ per hac dñs auditur, quia.ſ.pręcepta diuina percipiuntur ibidẽ. Vnde Eſa.11. Idumea & moab præceptum manus eorum, & filij Amon obedientes erunt. Idumea igitur ſignat ſtatum religionis & pœnitentiæ. ¶ Secundo dico, ꝙ quandoq; ſignat ſtatum perditionis, & iniuſtitiæ, ſ.ſtatum mundi vel peccati. Conſtat.n.quod idumea, i.peccatores, & mundani ab Abraham, i.à Chriſto geniti, & creati fuerunt, & tñ à cultu vere ſi dei receſſerunt, & idolis.i.bonis terrenis, & vitiis adhæſerũt. Et ideo ſanguinei per luxuriam, terreni per auaritiam, rufi p malitiam interpretari merito debuerunt. Et merito, quia filiorum Iſrael ideſt ſanctorum, & iuſtorũ inimici ſunt, & fuerunt.pſa. Aduerſum me teſtamentũ diſpoſuerunt tabernacula idum eorum & Iſmahelitę, moab & argareni Gebal &c. Et nota, quod talis idumea debeat vitari,

Quia ibi { Deeſt virtutum vbertas, / Ceſſat animi libertas, / Adeſt prudentium paupertas.

Iſta igit idumea caret bonorum oĩum vbertate. Vnde Hier.49. Erit idumea deſerta, oĩs qui tranſibit per eã, ſtupebit.¶ Item caret virtutis animi libertate, quia.ſ.illa ſubiacet ſeruituti peccati, vnde diabolus poteſt dicere illud pſ. In idumeam extendam calciamentum meum, mihi alienigenæ ſubditi ſunt.¶ Item non caret prudentium hoĩum paupertate. Abdiæ.1. Perdam ſapientes de idumea. Iſta eſt igit idumea, cuius habitatores.ſ.demones vel peccatores templum Dei ſuccedunt, & ſacerdotes occidunt, ſicut dr̃.2.Eſdræ.4.& 1. Regũ.22. Quia.ſ.mali ſemper nituntur templum eccleſiæ deſtruere, & ſacerdotes.i.eccleſiaſticos diſſipare.2. Paralyp.28. Venerunt idumei, & percuſſerunt multos ex Iuda, & ceperũt prędam magnam. Signat igitur idumea ſtatũ perditionis, & iniuſtitiæ.¶ Tertiò dico, ꝙ idumea ſignat locum dãnationis, & peſtilentiæ.ſ.infernum. Vnde Ioh.3. Aegyptus in deſolationem erit, & idumea in deſertum perditionis. Ideò dicitur Eſa.34. Inebriatus eſt in cęlo gladius meus, ſuper idumeam deſcendet, & ſuper populum interfectionis meę ad iudicium, inebriabitur & terra eorum ſanguine, & conuertentur torrentes eius in picem &c. Vide vbi de inferno.

Ieiunium. Nota, ꝙ ieiunium eſt abſtinentia à rebus comeſtibilibus ob diuinam reuerentiam ad carnis macerationem completa. Eſt aũt duplex ieiunium, vnum.ſ.ſpirituale, quo abſtinemus à vitiis, aliud corporale, quo abſtinemus a corporalibꝰ cibarijs. De ieiunio ſpirituali loquitur Eſa.58. Hoc eſt.n.ieiunium quod elegi, diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes, dimitte eos, qui confracti ſunt liberos, & oẽ opus dirumpe. De ieiunio verò corporali dr̃ Heſter.14. Humiliauit corpus ſuum ieiunijs, & cinere & ſtercore impleuit caput. Sed q̃a plene tractaui.ſupra de abſtinẽtia, de ieiunio verò ſupra in aliquo loco vel in aliquo ſermone, de quo ad præſens non recordor, ſatis plene ſcripſi, iõ omitto gratia breuitatis. hanc ſolum ex pono auctoritatẽ, Genua mea infirmata ſunt à ieiunio, & caro mea immutata eſt ꝑ oleum.pſ.108. In iſta igitur auctoritate oñdit quot ſunt vero ieiunio neceſſaria ad hoc, ꝙ dño ſit acceptũ. Habeat igitur humilem orationẽ. [Genua inquit mea infirmata ſunt.] Corporis afflictionẽ. [Ieiunio inquit, & caro.] Moralẽ conuerſionem. [Nuta eſt inquit.] Clementem

compaſſio-

compaſſionem. [Oleum inquit. ¶ Iſta.n.ſunt neceſſaria in vero ieiunio, ſcilicet

Feruens oratio,
Carnis afflictio,
Morum conuerſio,
Pia compaſſio.

De iſtis igitur dr̄ Thob.12. Bona eſt oratio cū ieiunio, & eleemoſyna magis q̄ theſauros auri condere. Iſta.n.quattuor requirūtur ad hoc ꝙ ieiuniū acceptū habeatur, videlicet. Quātum ad Deum feruens oratio cum humilitate. Genua infirmata ſunt. Quantum ad corpus proprium mordens afflictio ſpreta voluptate. Ieiunio inquit & caro. Quantum ad aīam ſeu ad ſpiritum morum conuerſio ab iniquitate. Mutata inquit. Quantum ad pauperem ſeu ad proximum pia cōpaſſio cum humanitate. Propter oleum, quod.ſ. cōpaſſionē ſignat.

B ¶ Dico igitur primo ꝙ ieiunium debet comitari oratio feruens & humilis. Sputum.n.hoīs ieiuni valde eſt virtuoſum, occidit.n.ſerpentem ſi ex ipſo guſtauerit. ſicut dicit Iſido. In quo notatur ꝙ ſputum quod exit ex ore.i.oratio qn̄ eſt humilis & deuota, valde eſt vtilis atque digna. Serpentem.n.i.diabolum vel peccatum ſuperat, & eum an corde mortificat atque necat. quod bene figuratur Matt.17. & Marc.9. vbi dr̄ de demonio ꝙ diſcipuli eijcere nequierunt, quia hoc genus demoniorum nō eijcitur niſi in oratione & ieiunio. Iſta.n.duo ſp̄ ſimul debent eſſe.ſ.ieiunium & oratio, ſicut Lucæ.2. dr̄ de Anna prophetiſſa ꝙ non recedebat de tēplo, ieiunijs & obſecrationibus ſeruiens die ac nocte. Vas.n.vacuum melius ſonat quā plenum. Cithara concaua, ſicca & vacua & dulciter modulatur, quę ſi plena eſſet, vel humecta, vel ſolida, nullum ſonū emittere poſſet, nec melodia ipſius audiretur. Sic vere homo ſiccus, macer, ieiunus & vacuus, & macerationi corporis aſſuetus, ſolet per orationem dulcius canere, & in diuinis auribus acceptius & melodioſius reſonare. Ille vero qui per voluptatem eſt humidus, & per carnis delitias, cibis & potibus ſp̄ plenus, raro fit ſono orationis deditus, nec ſonus ipſius Deo acceptabilis ſiue gratus. Bene igitur dicebat Dauid in pſal. Humiliabam in ieiunio animā meam, & oratio mea in ſinu meo cōuertetur. Iſta aūt oratio oſtēditur cū dr̄. Genua mea infirmata ſunt. Qn̄.n. oratio fit, genua ſolent incuruari, & ex incuruatione hebetari & infirmari. Neem.8. Incuruati ſunt, & adorauerunt Deum. Requiritur igitur ad ieiunium oratio ſeruiēs humilis. [Genua inquit mea in &c.]

C ¶ Scd̄o dico, ꝙ ad ieiunium requiritur afflictio marcēs & flebilis. quia.ſ.ieiunium debet fieri cum maceratione carnis, nō cum cibarijs delitioſis, quod oſtenditur in verbo à ieiunio, & in verbo. Caro mea. Conſtat.n.quod per ieiunium maceratur caro. 3.Re.21. Scidit Achab veſtem ſuam & operuit cilicio carnem ſuā, ieiunauitq; & dormiuit in ſacco, & ambulauit dimiſſo capite. Et de regina Heſter dr̄ Heſt.14. ꝙ ipſa pauens periculum, cōfugit ad dn̄m, & dimiſſis veſtibus regijs luctui apta indumenta ſuſcepit, & pro vnguentis varijs cinere & ſtercore impleuit caput. & corpus ſuum humiliauit ieiunijs. 1.Mac.3. Fatigati ſumus ieiunio hodie. Requiritur igi-
D tur ad ieiunium afflictio marcens & flebilis. ¶ Tertiò dico, ꝙ ad ieiunium requiritur conuerſio voluens & mobilis quod oſtenditur cum dr̄ Immutata. Quia tunc bonum ieiuniū reputatur, ſi à peruerſis moribus animus immutatur. Vnde illis qui ieiunantes immutantur nec cōuertuntur, dr̄ Eſai.58. Ecce inquit in die ieiunnij veſtri inuenitur voluntas veſtra, & oēs debitores veſtros repetitis. Ecce ad lites & contētiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. Sequitur. Nunquid tale eſt ieiuniū, ꝙ elegi, per diē affligere hoīem, contorquere quaſi circulum caput ſuum, & ſaccū & cinerē ſternere, nunquid nō vocabis iſtud ieiunium, & diē acceptabilē dn̄o? q.d. Non ſequitur, Nonne hoc eſt magis ieiuniū quod elegi, Diſſolue colligationes impietatis? &c. ſicut ſupra in principio illius tituli. Iſti igitur nō bene ieiunāt, qui ſe à vitijs nō immutant. Immutata inquit. Vide igitur de mutare Dan.5. Vultus regis immutatus eſt. Et Daniel.10. Species mea in me immutata eſt. Vnde de tali conuerſione poteſt dici illud Iohel.2. Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu & plāctu, & ſcindite corda veſtra &c. Requiritur igitur ad ieiunij perfectionē conuerſio volēs & nobilis. Immutata eſt inquit &c. ¶ Quarto dico, ꝙ ad bonū ieiuniū requirit cōpaſſio iuuans & vtilis, & hoc oſtenditur cum dr̄ oleū. Oleū.n.habet lętificare & lenire. Ad denotādū, ꝙ ille, qui ieiunat, debet eſſe lætus & hilaris quantū ad ſe.ſ. lætanter ſuſtinēs ꝓ Chriſtum, & debet eſſe vngens & leniens per cōpaſſionē & eleemoſynam quo ad proximum Mat.6. Cum ieiunatis. nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes, exterminant.n. facies ſuas vt appareant hominibus ieiunantes. Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua. Caput tuū Chriſtus eſt, qui.ſ.à ieiunāte inungitur, qn̄ in pauperum perſona per eleemoſynam viſitatur. pſ. Exhilares faciem in oleo & panis cor hominis confirmet. Hominis dico.ſ. pauperis. Vide de oleo. Patet igitur quadruplex conditio boni ieiunij, &c. vide ſupra de abſtinentia

Iebuſeus.

Nota, ꝙ iebuſeus, qui interpretatur pręſepe vel cōculcatio fuit vnus de populis chananeorum, quos dn̄s deleri pręcepit, & quorum terram filijs Iſrael aſſignauit. Filij tn̄ Iſrael populum iſtum iebuſeorum delere non potuerunt, ſed ipſum ſubiugauerūt, & ſic ſecum ſub tribnto viuere permiſerunt. Ioſ.15. Iebuſeum nō potuerunt delere filij Iuda. Iſte igitur populus moraliter mortuos carnales ſignificat, qui.ſ.ſunt quoddam pręſepe, vbi diabolus ſe impinguat, & quo mediāte motus rationis ſubiugat & cōculcat. Iſtos igitur non poſſunt filij Iſrael.i.quuicunq; & quātumcunque iuſti, de terra ſua.i.de corpore ſuo penitus delere, imo neceſſe eſt, vt eos permittant ſecum viuere & manere. Ipſos tn̄ iugo ſeruitutis debēt præmere & ſub rationis ferula ſubiugare, nec ad votum permittere laſciuire. Iud.1. Iebuſeum non deleuerunt filij Beniamin. A

Hierico

Nota, ꝙ hierico quę interpretatur luna vel odor eius, fuit ciuitas gentilium, q̄ à deo circundante Ioſuæ cum exercitu Iſrael. & tubis & buccinis reſonantib. & populis proceſſionaliter euntib. vndequaq; fuit deſtructa, & muris miraculoſe corruētib. diſſipata, & à filijs Iſrael occiſo populo cum ſuis bonis omnib⁹ igni data, ſicut dr̄ Ioſu.6. Lapſu verò temporis iuxta imprecationem Ioſuæ ſerui Dei ab Ahiel de Bethel reædificata eſt, & in morte primogeniti filij ſui fuit fundata, & in morte ſui vltimogeniti cōſummata. Ioſuæ.n.maledixerat Hierico, vt quicunq; eam amplius reædificaret, in primogenito ſuo iaceret fundamentum eius, & in vltimogenito poneret valuas eius, quod.ſ. poſtea factum eſt, quia.ſ. Ahiel, qui eam reædificauit, qn̄ fundamenta eius poſuit, primogenitum ſuum perdidit, qn̄ vero cōpleto ædificio valuas appoſuit, vltimogenitum amiſit, ſicuc dr̄. 3.Reg.19. in fine applicando igitur ad mores, dico, ꝙ hierico poteſt ſignificare ſtatum A

Horribilem mundi vel peccati,
Laudabilem populi ſacrati,
Spectabilem ſeculi beati,
Damnabilem Barathri cęcati.

Iſti. n. quattuor ſtatus hominū, & eorum habitationes & loca, videlicet Mundus & ſceleratus, Eccleſia & iuſtificatus, Paradiſus & beatus, Infernus & dānatus poſſunt per Hierico ſignari. ¶ Primo igit̄ dico, ꝙ per hierico poſſumus intelligere ſtatum horribilē mundi deceptoris. Mundus.n.proprie dr̄ Hierico.i.luna. quia.ſ.iſte cōtinuè ad modum lunæ variatur, vnde.ſ.ille verſificator bene dicit, ꝙ.ſ. Status fortunæ variatur imagine lunæ, Creſcit, decreſcit in eodē ſiſtere neſcit. Vnde etiam de hoīe mutabili & mundano dr̄ Eccl.27. Stultus vt luna mutatur. Mundus igitur eſt Hierico, quem Ioſuæ.i.Chriſtus cum exercitu iuſtorum impugnare, & tubando.i.prædicando circuire non ceſſat, ita ꝙ muros ſuæ obſtinationis qn̄que ſubuertit & truncat, & vitia occidendo, populū eius ſpiritualiter interficit, dum ipſum conuertendo in melius mutat. Heb.11. Fide muri Hierico corruerunt. Iſte eſt etiā Hierico cuius dilectores & ędificatores primogenitum ſuum.ſ. animam primo perdunt, deinde vltimo genitnm.ſ. corpus amittunt. Nota igitur, quòd in iſto Hierico ſunt B

Inſidiantes parcentes nemini,
Cęcutientes rebelles lumini,
Afficientes nocentes homini.

Ibi.n.demones inſidiant. Luc.10. Homo quidā deſcēdebat de Hieruſalem in Hierico, & incidit in latrones, qui ēt ſpoliauerūt eū, & plagis impoſitis abierunt ſemiuiuo relicto. Quia re vera qn̄ hō dimiſſa Hieruſalē.i.dimiſſo ſtatu gr̄æ eccleſiæ vel pęnitētiæ, deſcendit.ſ. ad cōplacentias mundiales ſtatim adſunt latrones demones qui ei inſidiātur, qui.ſ.ipſum bonis ſpūalib. ſpoliantes. Per diuerſa mala deſideria plagantes & vulnerantes, ipſum ſemiuiuū, inquantum.ſ.aīa mortuo corpore ſolum viuit, dimittere cōprobantur. ¶ Item ibi ſimplices obtenebrātur, ſeu per ignorantiam excœcātur, ſicut Mat.20. dr̄ ꝙ duo

cęci egredientes de Hiericó clamauerunt ad Christum; vt illuminarentur. Hō vero existens in Hierico.i.in mundo, cęcus manet, qui si ad Christū per pœnitentiam & per mundi contemptū egreditur, statim videt. Christus.n.egredientes de mundo per fidem gratiā & sapientiā illuminat, quas mundus secum retinens cęcos seruat. Luc.18. Cum appropinquaret Hierico, cœcus quidā sedebat secus viā mendicans. ¶ Ité ibi homines excerebrantur.i.capiuntur per demones, & dānantur. Hier.52. Exercitus chaldeorum apprehenderunt Sedechiam in deserto quod est iuxta Hierico & oīs comitatus eius defugit ab eo, & adduxerunt sedechiā ad regē babylonis, Quia.s.in deserto huius mundi exercitus demonum solent sedechiā.i hoiem peccatorem per mortem cōprehendere, & eum ad regē Babylonis luciferum in infernum deducere vel portare. Signat igitur hierico statum horribilē mūdi deceptoris. ¶ Secūdo dico, ꝙ hierico signat statum laudabilem legis professoris.i.hois seu populi iusti. Hoc est dictu. statum ecclesiæ, fidei, vel pœnitentiæ, quæ.s.luna dr̄, propter fidei splēdorem, & odor eius, propter deuotionis feruorem. Talis.n.hierico seu talis status aut ciuitas est locus

C

Tutus ad habitandum,
Gratus ad visitandum,
Aptus ad pullulandum.

Dico igitur, ꝙ hierico.i. status religionis, vel Ecclesiæ est locus tutæ habitationis Ios.6. Hierico clausa erat atq; munita. Muri.n.diuinæ legis claudunt & ambiunt istum locum, & iō tutum est habitare ibidem, exemplo Helisei, de quo dr̄.4. Reg.2. At ille habitabat hierico. Ité iste est locus grāe visitationis seu etiā spatiationis, quia s.in loco isto sunt flores & fructus bonorū operum & virtutum, & copia ēt arborum & herbarum.i.bonarum & sanctarum personarum. Eccl.24. Quasi plātatio rosæ in hierico, quasi oliua speciosa in cāpis. Et inde est ꝙ sancti solent hic spatiari, & per gratiam habitare. Lu.19. Egressus Iesus perambulabat hierico. ¶ Item iste est locus aptę pullulationis, ibi.n.crescūt virtutes & merita incessanter. Vnde seruis Dauid qui carebant barba dictum est.2.Re.10. Manete in hierico, donec crescat barba vestra. Barba.n.q̄ ornat faciem, signat virtutes, quæ ornāt aīam seu mentem. Sic igitur

D patet ꝙ hierico signat statū laudabilē legis professoris. ¶ Tertio dico, ꝙ signat locum mirabilē summi creatoris.s.paradisum, qui bene dr̄ luna vel odor, pro eo quia ibi claritas lucis æternæ, iuxta illud Esai.60. Nō occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur. Et ēt quia ibi est fragrantia suauitatis immensæ. Cant.4. Odor eius super oīa aromata. Et nota de ista hierico, ꝙ hæc est locus, vbi sunt pulchra, quæ cōsiderantur, læta, quæ desiderantur, iusta quæ remunerantur, tuta, q̄ non vulnerantur seu verberantur. ¶ Dico, ꝙ hic sunt pulchra digna cōsiderari. Ios.2. Considerate terram vrbemq; hierico. ¶ Item hic sunt bona digna desiderari, quia.s.ibi est cōuiuiū sempiternum. Ios.5. Fecerūt phase in campestribus hierico. ¶ Item hic sunt iusta digna remunerari, quia.s.ibi est locus retributionis triumphalis & iō hierico in scriptura ciuitas palmarum dr̄, quæ.s significat victoriā. vnde de filijs Israel dr̄, ꝙ ipsi adduxerunt filios Iuda in hierico ciuitatem palmarū ad fratres suos.2.Para.28. Filij.n.Israel Deum videntes sunt Angeli, qui.s.filios Iuda.i.hoies Deum confitentes, in hierico.i. in paradisum deducunt, vbi palmam.i. triumphū & victoriā iuxta merita cum fratribus suis.i.cum sanctis recipiunt. ¶ Ité ibi sunt tuta digna non vulnerari seu nō impugnari. Ista.n.ciuitas valde tuta est, quia.s.ista est extra oēm tumultum inimicorum.s.extra limites huius vitæ. Nu.21. Trans Iordanē hierico sita est. Patet igitur ꝙ hierico signat locū mirabilē sum-

E mi creatoris. ¶ Quarto dico, ꝙ signat locum terribilē hostis tentatoris.s.infernum, qui propriē dr̄ luna, quia.s.ibi est perpetua eclypsis. Et ad hoc applica de Sedechia, qui in deserto iuxta hierico fuit captiuatus, & ad regem Babiloniæ ductus, per eum, excęcatus & ligatus, & in babylonem.i.in confusionem & perpetuam seruitutem tractus, sicut dr̄ Hier.52. Vel si vis, dic de hierico alio modo, quę interpretantur luna seu odor eius. Fuit.n.primo ciuitas idololatrię dedita à Deo maledictā, & filijs Israel dissipata, clangentib. buccinis à diuino plus q̄ humano opere diruta subuersa, trans Iordanem situata, & à quibusdam vrbs palmarum, vulgariter nuncupata & tandē ab Ahiel, qui interpretatur pater meus, vel patris deitas, mediante morte sui primogēiti filij fundata & renouata, & mediante mōrte sui vltimogeniti consummata, & tādem solennis ciuitas magis, quam antea reputata. sicut hęc oīa patent Ios.6.& 3.Reg.16. & deinceps. Possum ergo dicere, ꝙ per hierico pōt significari in scriptura Mundi prostibulū, in quo iacent qui sæpe delinquūt, Christi latibulum, in quo gaudēt qui mundum relinquunt. Legis vmbraculum, in quo sedent qui fidem addiscūt. ¶ Dico igitur, ꝙ per hierico intelligitur

F prostibulum mūdanæ corruptionis, quia pro certo mundus est ciuitas idololatrarum.i.peccatorum, quæ à filijs Israel.i.à Sanctis hominib. fuit superata, vltra iordanem qui interpretatur riuus iudicij.i.vltra oēm ratione & iudicium fuit fundata, lunæ quæ semper est in mutatione & motu, propter inhabilitatem suorum fluctuum cōparata. Et si vis, nota, ꝙ hierico signat mundum propter tria videlicet quia est

Locus
Penuriosus,
Periculosus,
Ruinosus.

Est dico locus penuriosus, quia caret virtutum fructibus. vnde Hie.52. dr̄, ꝙ iuxta hierico erat desertum, in quo apprehēsus sedechias & eīs exercitus eius fugit ab eo, quia.s.desertum.i.carētia oīs boni inuenitur hic, vbi cum quis deducitur, à suis mundanis amicis & comitib. deseritur & odetur. ¶ Ité est locus periculosus quia abundat prauis hoībus. vnde Lu.10. dr̄ ꝙ homo quidam descendebat à Hierusalem in hierico, & incidit in latrones &c. ¶ Item est locus defectuosus, seu etiam ruinosus. Hebre.11. Fide muri hierico corruerunt. Istud est igitur hierico quod signat prostibulum mundanæ corruptionis. ¶ Insuper dico ꝙ hierico signat latibulum fidei Ecclesię vel religionis. hierico.n.i.Ecclesiā de antiqua facta fuit noua, inquantū de synagoga, nr̄a noua & fidelis Ecclesia fuit orta, quæ sub Ahiel.i. à Deo patre in morte sui primogeniti Christi fuit fundata, & gratijs & virtutibus reparata, & trans Iordanem.i.vltra fluxū mundanæ habitationis mirabiliter collocata. Nu.21. Trans Iordanem hierico sita est. Et aduerte ꝙ status fidei religionis vel Ecclesiæ intelligitur per hierico.s.quia

Vallatur clausulis mandatorum,
Scrutatur oculis prelatorum,
Ditatur plantulis meritorum,
Sectatur cumulis perfectorum.

Ista.n.hierico est dei mādatis clausa vel vallara. Iosuę 6. Hierico au-

G tē clausa erat atq; vallata, & nullus egredi audebat. ¶ Ité ista est à bonis p̄latis visa vel scrutata, hoc est dictu, correcta vel visitata. Vnde exploratorib. dictum fuit Ios.2. Cōsiderate terram, vrbemq; hierico. ¶ Item ista est virtutum plātulis aucta vel ditata. Vnde ipsa etiā pōt dicere illud Eccl.24. Quasi palma exaltata sum in cades, & quasi plantatio rosæ in hierico. & bene dr̄ quasi palma, quæ.s.signat victoriā quia.s. ibi solet de vitijs victoria reportari. 1.Para.28. Imposuerunt eos in iumentis, & adduxerunt in hierico ciuitaté palmarum. ¶ Item ista est à viris honestis sp̄ habitata. Nam.2.Re.14. dr̄ ꝙ seruis Dauid præceptum est, ꝙ manerent in hierico donec cresceret barba sua. Barba dico.i.sapientia seu virtus & 4. Re.2. dr̄, ꝙ Heliseus habitauit in hierico. Sequitur. Ecce habitatio ciuitatis huius optima est. Patet igitur, ꝙ hierico signat latibulū Ecclesiæ vel religionis. ¶ Deniq; dico, ꝙ hierico signat vmbraculū synagogæ & antiquę traditionis. Ista.n, fuit ciuitas p̄ filios Israel destructa & in nouā ecclesiam transformata. Ad istam.n. Christus personaliter venit, & ipsam lumine fidei & gratiæ illustrauit, & morib. & virtutib. informauit. vnde Lu.18. dr̄, ꝙ cum Christus appropinquaret hierico, cęcus quidā clamauit. Iesu filij Dauid, miserere mei, qui statim illuminauit eum. Cęcus.n.iste fuit populus Iudaicus, qui in aduentu Christi ad hierico.i.ad synagogam, fuit illuminatus, & fide & miraculis illustratus, sic igitur patet ꝙ hierico pōt mundum Ecclesiam & synagogam signare &c. Sufficit

Ieremias.

A Hota, ꝙ Ieremias interpretatur excelsus dn̄o, cel celsitudo domini. Fuit autem Ieremias propheta, speculator Dei secretorum, tolerator mūdi tormentorum, Procurator cœli gaudiorum. Iste.n. Dei secreta contemplabatur vnde Hier.1. Quid tu vides Ieremias? ollam succensam ego video &c. ¶ Ité iste mundi tormenta amplexabatur, quia.s.multas pęnas sustinuit pro veritate Hier.32. Exercitus babylonis obsidebat Hierusalem, & Ieremias erat clausus in atrio carceris. ¶ Ité p̄ peccatorib. deprecatur 2.Mac.15. Hic est qui multum orat pro populo Ieremias propheta. Exemplifica, si vis qūo in vtero sanctificatus fuit, qūo ad p̄dicandum destinatus fuit, qūo murus ferreus rōne suæ constātiæ putatus fuit &c. sicut patet Ier.1. & deinceps.

Ieroboam.

A **Ieroboam.** Nota, ꝙ Ieroboam fuit ille rex qui maiorem partem regni Salomonis occupauit & rapuit, & qui scisma inter filios Israel primo fecit, q. vitulos fecit cõflatiles, & in populo dñi idololatriã introduxit. Interpretatur aũt Ieroboam cã populi, diuisio populi discernens populum, aut supernus diiudicans. Per istum igitur põt intelligi tyranni aliorum bonorum occupatores diuisionũ
B & discordiarum & scismatum introductores, idololatriæ.i. vitiorum & iniquitatum in suo populo gloriatores & inferiorum per potentiam iudices & Imperatores. Ista autẽ oĩa põt haberi per historiã.4.Reg.12.& deinceps.& 2.Par.10.&c. Sed vlterius non curo prosequi, nisi solũ ꝙ tales sopiuntur in vitijs moralib. farciũtur malitijs fallacibus, feriũtur supplicijs letalibus vel finalibus. De obdormire in vitijs, quod facit obstinatio, dr̃.3. Reg.13. Dormiuit Ieroboam cum patrib. suis. De occupatione in malitijs, quã facit machinatio, dr̃.2.Para.13. Ieroboã retro moliebatur insidias. De afflictione seu inflictione in supplicijs, quod facit cõdẽnatio seu æternæ mortis vulneratio, dr̃ Amos 6. In gladio morieť Ieroboã. Quia breuiter, tyranni in vitijs totaliter obstinantur, malitijs totaliter occupantur, supplicijs finaliter lacerantur seu terminantur. & sic isti sunt Ieroboam.

A **Hierosolyma.** Nota, ꝙ hierosolyma idẽ fuit, ꝙ Hierusalem, caput.s. regni & ciuitatum Iudeę, antiquitus ẽt apud infideles mirabiliter commendata. Solinus.n. de Iudæa loquens dicit sic. Huius inquit Iudeæ vrbs est hierosolyma vrbium oriẽtis longe clarissima. interpretatur aũt hierosolyma, pacifica vel visio pacis. Et sic ponit magister in historia scholastica. Ista primo fuit dicta salẽ, vbi fuit rex Melchisedech, sicut dr̃ Gene.14. in fine. Tandẽ pro eo, ꝙ populus iebuseorum habitauit ibi, sicut dr̃ Ios.15. dicta est hiebusalem, & sic b. mutata in r. Hierusalẽ finaliter nuncupata. Tandem vero tp̃e Salomonis à Hierusalem Hierosolyma fuit dicta, & visio pacis nominata. Dicam igitur, ꝙ quia hierosolyma interpretatur pacifica, vt dictum est ſm, ꝙ in rebus inuenio triplicem partem sic dicam triplicẽ esse hierosolymam. Inuenitur.n. pax temporea, quæ est mundialis, pax pectorea, quæ est spiritualis, pax ætherea, quæ est æternalis. ¶ Prima est malorum, secunda iustorum, tertia sanctorũ. Sic verè dicam, ꝙ in scriptura fit mentio de hierosolyma exteriori, quæ signat statum mũdanorum, interiori quæ signat statum perfectorũ, & superiori, quæ signat statum electorũ. Prima spectat ad iniquos cum sæculo prosperantes, secunda spectat ad electos in sæculo militantes, tertia spectat ad beatos de seculo triumphantes. Et sic dico, ꝙ est triplex hierosolyma.s. mundus, Ecclesia, Paradisus. ¶ Primo igiť dico, ꝙ inuenitur hierosolyma exterior, & ista proprie signat mũdum & statum hominum mundanorum, qui.s. in prosperis & terrenis rebus viuunt pacifici & quieti. In ista.n. hierosolyma.s. in mundo, ficta pace mali vtuntur. Falsa lucẽ vani fruunť. Dira falce boni cruciantur. ¶ Primum facit rerum prosperitas, secundum facit mundi calliditas, tertium facit dira crudelitas. ¶ Dicã igitur, ꝙ hierosolyma.s. mundus, gaudet ficta pa-
B ce, quia.s. ibi mali videntur esse in quiete & pace, & tñ ista nõ est pax vera, imo instabilis atq; vana. Diabolus.n. vr̃ peccatoribus pacem ad tempus concedere, vbi tñ non sperant, solet confringere, & eos temporaliter & æternaliter molestare. Figura.n. Mach.5. vbi dr̃, ꝙ Apollonius intendens oẽs Iudæos perfectæ ætatis interficere, mulieres & paruulos vendere, cũ venisset hierosolymam, pacem simulans, quieuit vsq; ad diẽ sabbati. In sabbato vero armari fecit suum exercitum cõtra ipsos, & vbi non pręcauebant, oẽs, qui ad spectaculum venerunt interfecit. Quia re vera Apollonius, qui interpretatur exterminans.i. diabolus, qui ad nihil aliud intẽdit nisi genus humanum vendere & occidere, in hierosolyma huius mũdi solet fictẽ & fallaciter pacem & prosperitatẽ ostentare & ꝓtendere, sed re vera in sabbato requiei mũdanæ & vbi homo se sperat esse in maiori quiete, solet tribulationes & infortunia suscitare. Ioannis.10. Facta sunt encenia in hierosolymis, & hyems erat, quia.s. semper cũ encenijs, & cum festis hiems tribulationis insurgit. Gaudet igitur ista hierosolyma ficta pace. ¶ Insuper dico, ꝙ ista lucet seu splendet vana facie.i. vana sapientia. Vnde 1. Mach.1. dr̃, ꝙ iniqui filij Israel ædificauerunt Gymmasium hierosolymis. Gymmasium.n.i. studiũ, quia studium fallacis sapientiæ viget ibi. ¶ Denique dico, ꝙ ista hierosolyma stridet dira seu dura falce.i. dura crudelitatis strage. Ibi boni iniuste grauantur, & molestantur à malis. Vnde Mar.10. Ecce ascendimus hierosolymam, & filius hominis tradetur &c. Et condemnabũt eum morte &c. Ista est igitur Hierosolyma exterior. ¶ Secundo dico, ꝙ inuenitur C
Hierosolyma interior, & ista est Ecclesia militans seu religio vel status quilibet saluandorum, quia.s. ista habet pacem interiorem in via, & videt & sperat pacẽ superiorem in patria. Et sic bene interpretatur visio pacis & pacifica. Dic autem, ꝙ ista Hierosolyma est

Locus	Obsecrationis,	Nam pro certo hic adorať diuinitas. Io.4. Hierosolymis est locus, vbi adorare oportet. ¶ Item hic expectatur dignitas .s. gloriæ paradisi. Act.1. præcepit illis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarẽt ꝓmissio-
	Expectationis,	
	Inquisitionis,	
	visitationis,	
	Prædicationis,	
	expiationis,	
	Emundationis,	
	Fœderationis,	
	Castigationis.	

nẽ patris. ¶ Itẽ hic expectatur veritas. Matt.2. Ecce magi ab oriente venerunt Hierosolymam, dicentes, vbi est, qui natus rex Iudæorũ? ¶ Itẽ hic visitatur charitas. Vnde Apostolus ad Gal.1. Deinde post annos tres veni hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim. ¶ Item hic prædicatur sanitas.i. pœnitentia & remissio pc̃torũ. Lu.24. Oportebat prædicari pœnitentiam in remissionem incipientib. à Hierosolymis. ¶ Itẽ hic expiatur prauitas, quia.s. oblatio pura & immaculata offertur ibidem pro peccatis & culpis. Vnde de Machabeo dr̃.2.Mach.12. ꝙ ipse misit duodecim milia dragmas argẽti hierosolymã offerri ea ibi pro pc̃tis mortuorum. ¶ Itẽ hic procuratur puritas, quia.s. sicut dr̃ Ioã.5. Erat aũt hierosolymis probatica piscina, circa quam iacebat multitudo languentium, cęcorum, claudorum, & aridorum & q mota aqua per Angelũ, primus descenderat sanus erat. ¶ Itẽ hic fęderatur, seu colligatur vnitas seu etiam amor, charitas, & fraternitas. Vnde 2. Mach.1. Fratrib. qui sunt per Aegyptũ iudæis salutẽ dicunt fratres, qui sunt Hierosolymis. ¶ Itẽ hic castigatur vnitas, quia.s. illi q in Ecclesia peccant, debent acriter castigari, & potissime symoniaci exemplo illius, quod dr̃ Io.2. vbi dr̃, ꝙ Iesus ascendit hierosolymam, & inuenit ementes & vendentes in templo, & facto flagello eiecit eos, & dixit. Aufer te ista hinc, & nolite facere domum patris mei domũ negociationis. Ista est igitur hierosolyma exterior. Si vis facere tertiũ de Hierosolyma morali & interiori.s. de mente vel de aĩa, potes dicere oĩa quæ hic sunt dicta, quia.s. oĩa põt ad morale propositum applicari. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenitur Hierosolyma superior, & ista signat paradisum, quæ.s. est habitatio pacifica & pacis visio. Ibi.n. non solũ pacifice & tute D
viuitur, sed insuper ille qui est pax nostra, & fecit vtraq; vnũ, ibi visibiliter contẽplatur, iuxta illud ad Gal.1. Veni Hierosolymis videre Petrum &c. Ibi.n. est beata visio & beata tuitio & fruitio, & bonorum oĩm fœlix & lauta acquisitio, iuxta illud.2. Esdr.1. Fecit Iosias pascha in hierosolymis. Pascha .n. signat conuiuium paradisi, vbi ipse agnus Dei qui tollit peccata mundi, præsentialiter recipitur & gustatur. Et sic patet quomodo hierosolyma potest accipi multis modis.s. pro futuro statu sanctorum, pro præsenti statu iustorum, pro nefando statu malorum &c. Vide infra de Gierusalem.

Hierusalem. Nota, ꝙ istud vocabulum Hierusalẽ quadrupliciter sumitur in scriptura. Sicut.n. dicit Innocentius in sermone quadragesimæ, quæ dr̃ Letare Hierusalem, est Hierusalem

Quædam	Superior,	Superior inquit est in patria,
	Inferior,	Inferior est Ecclesia, q̃ est in misia,
	Interior,	Interior est in conscientia,
	Exterior.	Exterior est in Syria.

¶ Accipiendo igitur Hierusalem pro ciuitate sancta, in qua dñs dr̃ spiritualiter habitare (iuxta illud Eccl.24. In ciuitate sanctificata similiter requieui, & in Hierusalẽ potestas mea) possumus dicere ꝙ est Hierusalem superior, quæ est gloriosa. Et ista est Ecclesia triumphans, iuxta illud Esa.46. Dabo in Syon salutem, & in Hierusalem gloriam meam. ¶ Item inferior, quæ est virtuosa. Et ista est Ecclesia militans, de qua dr̃. Esa.60. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuũ. ¶ Item interior, quæ est speciosa. Et ista est bona conscientia vel

tia vel bona aīa, de qua Can.6. Pulchra es amica mea suauis, & decora sicut Hierusalem. ¶ Itē exterior, quæ est dolorosa. Et ista est Hierusalē terrestris, quæ nunc ab infidelib. occupatur, de quo in psal. Deus, venerunt gentes in hæreditatē tua, polluerunt tēplū sanctū tuū, posuerunt Hierusalē in pomorū custodiā. & Gala.4. Quæ nunc est Hiesusalē, seruit cū filijs suis. De isto igitur vocabulo Hierusalē possumus dicere, ꝙ signat paradisi habitationē. Quia nō cōmouebitur in æternū qui habitat in Hierusalē. ps. Ecclesiæ cōgregationē. Lu.2. Hō quidā erat in Hierusalē noīe Symeon. Bonę personæ seu bonę cōscientiæ perfectione. Vnde 1. Mac.10. Ierusalē sit sancta & libera. Ierosolymæ mansionē seu regionē, de qua Hie.38. Factū est, vt caperetur Hierusalē. De ista igitur quadruplici Hierusalē possent multa & mirabilia dici, sed quia in plurib. locis particulatim dictū est de eisdē, idcirco supersedeo quo ad pſens. Vide igitur de Hierusalē superiori supra vbi adducere in illa auctoritate. Eleuauit me spūs, & induxit in Hierusalē. Eze.8. De Hierusalē vero inferiori. i. Ecclesia, vide supra vbi custodire, vel vbi cōstituere, in illa auctoritate diuisa super muros tuos Hierusalē cōstitui custodes. Esa,62. & īfra. Lætare Hierusalem. De Hierusalē interiori. i. de bona cōsciētia vel bona ꝑsona vide in sermone. Mater tua leena. de assumptione beatæ virginis, in illa auctoritate diuisa. Illa ꝙ sursum est Hierusalē libera est, ꝗ est mater nostra. Gal.4. in sermone. Quæ sursum est Hierusalē. Itē in sermone. Videbūt filiū hoīs, in illa auctoritate. Venit lumē tuū Hierusalē. De hierusalē vero exteriori & terrestri vide bene in sermone de passagio. ꝗ incipit. Recordamini prioris sæculi, & hierusalē ascēdat super cor vestrū. In istis. n. & plurib. alijs locis de Hierusalē fit mentio, & ideo æstimaui superfluum amplius dicere, ex quo in tot locis de Hierusalem memini me dixisse. Sed si vis istā materiā dilatare, dic ꝙ in scriptura reperit̄ Hierusalē

Speciosa latens interius,
Virtuosa manens inferius,
Virtuosa viuens deterius,
Gloriosa gaudens superius,
Luctuosa gemens exterius.

Dicamus igitur primo, ꝙ inuenitur vna Hierusalē latens interius, ꝗ est speciosa. Et ista est aīa sancta aut cōscientia pura, vel beata virgo, vel ꝗlibet virgo sancta. Ista n. dr̄ Hierusalē, pro eo, ꝙ sicut in hierusalē fuit antiquit⁹ sedes regis. Tēplum legis, Fidelitas gregis, Quia. s. ibi fuit sedes æquitatis, ꝗ Dauid tenuit, templū pietatis, quo cultus viguit, populus sanctitatis, qui Deū coluit, seu timuit, sic vere dico, ꝙ in ista spūali Hierusalem est sedes & habitatio summi regis, qui. s. ibi per grām habitat, & qui iustitiam ibidē suscitat, atq; plantat. Hie.3. Vocabunt Hierusalē soliū dn̄i. Ibi ēt est tēplum deuotionis, in quo. s. Deus spūaliter colitur, & in quo per spūm cōtribulatum quotidie sacrificat̄ ea, & hostia laudis, & orōnis offertur. psa. In tēplo tuo, ꝙ est in hierusalem, tibi offerent reges munera. 2. Par.30. Facta est grandis celebritas in Hierusalē. Ibi ēt est populus vidēs. i. cōgregatio virtutū, ꝗ. s. istā ciuitatē inhabitant, & illā ornāt, visitāt & frequentāt. Sicut. n. in psal. dr̄ ista est Hierusalē, ꝗ ædificat̄, vt ciuitas cuius participatio eius in idipsum. Ciuitas idē est, quod ciuiū vnitas. Quia. s. Hierusalem aīa sancta habet in se spūalē ciuitatem. i. virtutum & affectionum vnitatē & bonorum spūalium participationē & fertilitatē. psa. Rogate, ꝗ ad pacē sunt Hierusalē, & abundantia diligentib. te. Ista est igit̄ speciosa, ꝗ est interius. De qua pōt dici illud Can.6. Pulchra es amica mea, suauis, & decora sicut Hierusalē. In quib. verbis aduerte, quòd ista spiritualis Hierusalem describitur, vt

Purificata nitoris flosculo,
Fortificata vigoris angulo,
Lætificata amoris osculo,
Magnificata honoris titulo,
Lætificata dulcoris riuulo,
Gratificata viroris hortulo,
Assimilata decoris speculo,
Turbificata timoris scrupulo.

Fuit. n. in ista Hierusalem flosculus nitoris & innocentiæ. [Pulchra.] Angul⁹ vigoris & permanentiæ [Es.] Nodulus amoris & amicitiæ. [Amica.] Titulus honoris & excellētiæ [Mea] Riuulus dulcoris & patientiæ [Suauis] Hortulus viroris & apparētiæ [Decora] Modulus decoris & adiacētię [Sicut] Scrupulus timoris & reuerentiæ [Hierusalē] ¶ Dico
C igitur, ꝙ istā spūalem Hierusalē cōmendat flosculus puritatis [Pulchra inquit.] Nihil. n. tam pulchrā facit aīam sicut puritas & innocentia. Pulchritudo. n. corporis consistit in debita membrorum proportione, & in oīs maculæ carētia & deiectione. Sic verè aīa spūaliter pulchra dr̄, qn̄ oīa mēbra sua spūalia. s. oēs interiores affectiones & potentiæ in Deū ordinantur, & in se debite regulant̄. Cant.6. Quā pulchra es, & ꝗ decora charissima in delitijs. Vnde ista fuit ciuitas noua Hierusalē, ꝗ vidit Ioannes descendentē de cęlo. Apo.21. Ego (inquit) Ioannes vidi ciuitatē sanctā Hierusalem, nouā descendentē de cęlo, à Deo paratā, sicut sponsam ornatā viro suo. Ista. n. habuit pulchritudinem vnitatis, quia ciuitas. i. ciuilis vnitas, pulchritudinē bonitatis, quia sancta, pulchritudinem puritatis quia noua, pulchritudinē humilitatis, quia descendens, pulchritudinē dignitatis, quia de cęlo, Pulchritudinē honestatis, quia parata, pulchritudinē charitatis, quia spōsa, pulchritudinē decoris, quia ornata, Pulchritudinem fidelitates, quia viro suo vide pulchritudine Hierusalē Cant.1. Sequitur. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui colūbarum. Istā igitur cōmendat flosculus puritatis. Insuper dico, ꝙ Istā cōmendat angulus firmitatis, qđ ostenditur cum dr̄. Es. illud. n. verbū es, signat boni propositi firmitatē, & cōstantis perseuerātiæ stabilitatē. Es. n. verbum est substātiuum, sub̄a. n. stat, accidentia vero fluunt. Ideo de ista Hierusalem sic ente & manente dr̄ Ezec.5. Ista est Hierusalem, in medio gētium posui eā. Vide eā infra vbi iste. Vnde Esai.33. oculi tui videbunt Hierusalē habitationē opulentā, tabernaculū, ꝙ nequaquā vltra transferri poterit, nec auferentur claui eius in sempiternū. Nullus. n. hostis pōt sanctam aiam vincere, nec eā à soliditate suæ cōstantiæ immutare: Vnde Zac.14. Anathema nō erit amplius, sed est Hierusalē secura. Deinde dico, ꝙ istā hierusalē cōmēdat nodulus charitatis. Et hoc ostenditur, cum dr̄. Amica. vide supra de amica. Ista. n. amica dr̄, quia magno zelo à Chr̄o diligitur & zelatur. Zac.1. zelatus sum Hierusalē zelo magno. Quia re vera sicut homo tm̄ diligit sponsam vel amicā ꝙ nullo modo vult ꝙ præter ipsū aliquis tāgat illā, imo si cum alio amatore coniungitur, acriter animaduertit in ipsam, sic Deus ita zelotypè diligit aiam amicā suā, ꝙ si alicui, alteri amatori. s. mūdo, carni, vel diabolo se peccando cōiungit, Deus ipsam per tribulationes verberat, & si emendare noluerit, ipsam destruit & occidit. Tho. 13. Hierusalem ciuitas Dei, castigauit te dn̄s. Veruntn̄ sicut homo perfecte diligens amicā, licet irascatur ei dum intelligit, ꝙ alteri se fecerit gratā & placidā, illi tn̄ recōciliatur dū de offensa pęnitet, & lachrymatur, sic Deus perfecte diligens aīam hoīs, eam despicit & abominatur, cum se pc̄ti & diaboli amplexibus polluit, tn̄ ipsam pęnitentē nō excludit, sed recipit, dicens illud Can.2. Iam hyems trāsijt, imber abijt, & recessit, surge amica mea & veni. Vnde ipse est, qui dicit Zac.1. Reuertar ad Hierusalem in misericordia domus mea ædificabitur in ea. Cōmendat igitur istā perfectę nodulus charitatis. ¶ Deinceps dico, ꝙ istam commendat prouectę titulus dignitatis, cum dr̄. Mea. Magna. n. est dignitas esse amicam vel sponsam regis, multo plus igitur Dei. 3. Par.6. Elegi hierusalem, vt sit nomen meum ibi. Vnde de tali dignitate dr̄ Baru.5. Exue te hierusalem stola luctus & vexationis tuæ, & indue re decore & honore eius, quæ à Deo tibi est sempiterna gloria. Sequitur. Exurge Gierusalem, & sta in excelso. ¶ Et nota si vis, ꝙ dignitas ista consistit in D

Carentia seruitutis,
Decentia iuuentutis,
Prudentia senectutis,
Munditia sanctitatis,
Facundia veritatis,
Lætitia iocunditatis.

Ista. n. habuit carentiam malæ seruitutis, quia. s. peccatis & vitijs non fuit subiecta. 1. Mach.10. Hierusalem sit sancta & libera. & Gal.4. Quæ sursum est Hierusalem libera est. ¶ Item habuit decentiam sanctæ iuuentutis. i. innocentiam & puritatem. Vnde ista dr̄ noua. Apoc.3. Scribā super illum nomen meum & nomen ciuitatis Dei mei nouæ Hierusalē. ¶ Itē habuit prudentiā doctę senectutis. Hie.6. Erudire hierusalē, ne forte recedat aīa mea à te. ¶ Item habuit munditiā purę sanctitatis. Esai.52. Induere vestimentis gloriæ tuæ Hierusalem ciuitas sancti. ¶ Item habuit facundiā magnę veritatis. Zach. Vocabitur hierusalem ciuitas veritatis. ¶ Item habuit lætitiā summæ iucunditatis. psal. Lauda hierusalem dn̄m, lauda, deū tuum Syon. Esa.65. Ego. grego hierusalem exultationem. Sic igitur dicam, quòd istam commendat prouectæ titulus dignitatis. ¶ Deniq; dico, ꝙ ipsam commēdat benignæ riuulus & pietati, & hoc notatur, quando dr̄ [Suauis] Suauitas, enim lenitatem misericordiam, & benignitatem designat. psal. Suauis est misericordia tua. Res. n. suauis tangentem non lædit, sed ip-

sed ipsum poti⁹ delectat atq; lenit. Sic persona pacifica & benigna nō solet alios contingentes,& secum conuersantes lędere, sed mulcere,& ad oēs dulciter & pacifice se habere. ps. Rogate q̄ ad pacē sunt Hierusalē. Et sequitur. Fiat pax in virtute tua,& abundantia in turribus tuis. Suauis igitur. Can.5. Guttur illius suauissimū. ¶ Etiā dico, ꝙ ipsam cōmendat viuacis hortulus honestatis, quia dicit decora. vnde Th.2. Cui assimilabo te filia Hierusalē? Sequitur. Hæccine est vrbs pfecti decoris, gaudiū vniuersæ terræ? Vide vbi decor. ¶ Adhuc dico, ꝙ ipsam cōmendat voluentis modulus qualitatis, qđ ostēditur, cum dr̄ [Sicut] quod est aduerbiū similitudinis, qa .s. ista per virtutē humilitatis & obedientiæ voluebat se ad oēm actū virtutis, & se bonis personis oībus cōformabat [Sicut inquit. Vnde illud Apo.21. Vidi ciuitatē sanctā Hierusalem à Deo paratā sicut sponsam ornatā viro suo. Vide infra vbi Sicut, vt & ipsa dicat illud Ecc.24. Sicut cinamomum & balsamū aromatizās odorem dedi. Vltimo vero dico, ꝙ istā cōmendat turbare scrupulus voluntatis, qđ ostendit in verbo Hierusalem, qa Hierusalem interpretatur perfectus. quia .s. ad sanctā aīam, virginem vel personā pertinet, ꝙ pfecte timeat Deum suum Baruc.4. Cōtristaris Hierusalem nutricē vestrā. Timor.n. filialis deducit ad securitatem perpetuæ cōsolationis. vnde Esai.60. Surge illuminare Hierusalem, quia gloria dñi super te orta est. Quia ecce tenebrę operiēt terrā, & caligo populos. Super te aūt orietur dn̄s, & gloria eius in te videbitur. q.d. de caligine p̄sentis timoris peruenitur ad lumē gloriæ & honoris. Pone hic de finali beatitudine seu gloria æterna, q̄ dabitur isti Hierusalem pp merita supradicta. iuxta illud Esa.46 Dabo in Syon salutem, & in Hierusalē gloriam meā. Patet igitur qūo inuenitur vna Hierusalem latens interius, q̄ est speciosa .s. aīa vel quęlibet virgo sancta. Et hoc est principale. ¶ Scđo principaliter dico, ꝙ inuenit̄ Vna Hie-

F rusalē manens inferius, q̄ est virtuosa. Et ista est Ecclesia militans, seu religio, vel quicunque perfectionis status. Ista est .n. Hierusalem, q̄ Christus inhabitauit, & vbi habitationem fidelium ordinauit, & vbi specialiter credi, & coli voluit, & mandauit, vbi Christus de Deo patre loquens videtur dicere illud. 2. Par. vlt. & 1. Esdr.1. Omnia regna terræ dedit mihi dn̄s Deus cœli, & ipse præcepit mihi, vt ædificarem ei domū in Hierusalem, quæ est Iudęa. i. quæ est in fide confessione. ¶ Et notabis, quòd Ecclesia vel religio dicitur Hierusalem propter multa, videlicet quia est locus

Tutæ habitationis,	Ibi igitur est habitatio tua.
Lautę cumulationis,	Tutum.n. & secretū est ha-
Doctæ prædicationis,	bitare in castro forti, & ma
Cautæ inquisitionis,	xime qn̄ rex & fortissimi de
Certæ eruditionis,	fensores habitant ibi. Sic est
Iustæ iurisdictionis,	ista Hierusalem, quia Deus
Multæ dimicationis,	& Angeli ipsam inhabitant
Altæ contemplationis,	& defendunt, & ideo hostes
Lætæ exultationis,	spūales istā non capiunt nec
Sanctæ congregationis,	offendunt. Thren.4. Nō cre
Dignæ visitationis,	diderūt oēs habitatores vr
Magnę consolationis.	bis, qđ ingrederetur h ostis

per portas Hierusalem. Securum est igitur ibi viuere, & ibidem per gratiam habitare. 2. Reg.19. Veni mecum, dixit rex Dauid berzelai, vt securus requiescas in Hierusalem. ¶ Item ibi est cumulatio lauta. i. diuitiarum spūalium .s. grārū & virtutum abundātia. ps. Hierusalem q̄ ædificatur vt ciuitas, cui⁹ participatio eius in idipsum. Vnde. 3. Re.10. dr̄ ꝙ Salomō fecit vt abundātia tāta esset argenti in Hierusalem, vt lapidū. ¶ Item ibi est p̄dicatio docta. vnde Esa 41. Hierusalem euangelistā dabo. & Esai.2. De syon exibit lex, & verbum dñi de Hierusalem. & Hier.2. Vade & clama in aurib. Hierusalem. ¶ Itē ibi est inquisitio seu tentatio cauta, quia regina Saba audita fama Salomonis, venit in Hierusalem, vt tētaret eum in enigmatib. 3. Re.10. ¶ Item ibi est eruditio certa, quia .s. veritas sapientiæ & fidei viget ibi. Vnde illud Zac.8. Vocabit̄ hierusalem ciuitas veritatis. & Esa.60. Surge illuminare Hierusalem. ¶ Item ibi est iurisdictio iusta. Hier.4. Dabo vobis pastores iuxta cor meum. Sequitur. Et vocabitur Hierusalē solium dñi. ¶ Item isti est dimicatio multa, quia .s. ibi viget bellum tentationū & tribulationum 2. Par.17. Bellatores & robusti erat in Hierusalem. ¶ Itē ibi est cōtemplatio alta. Eze.8. Eleuauit me spūs inter cęlū & terrā, & adduxit me in Hierusalē in visione Dei. ¶ Itē ibi est exultatio lęta, qa .s. ibi læte & iucundè laudat̄ Deus. Nee.12. Audita est lætitia in hierusalem. ¶ Itē ibi est cōgregatio sancta, quia .s. ibi est societas hominum sanctorum & innocentium. psal. Aedificās hierusalē dn̄s, dispersiones Israel cōgregabit. ¶ Item ibi est visitatio digna, quia .s. ibi sunt p̄lati, q habent subditos custodire & visitare. Soph.1. Scrutabor Hierusalē in lucernis, & visitabo super viros defixos in fœcib. suis. & Esai.62. Super muros tuos Hierusalem cōstitui custodes &c. ¶ Item ibi est cōsolatio magna, qa .s. ibi ē spes diuini cōsilij & auxilij, & arra glorię sempiternę. Iō illud p̄dictū Esa.46. Dabo in syon salutē, & in Hierusalem gloriā meā. vnde Esa.40. dr̄. Cōsolamini cōsolamini popule meus, dicit dn̄s De⁹ vester. Sequit̄. Loquimini ad cor Hierusalem &c. Ista est igitur Hierusalē vbi debemus p gratiam habitare, & Deo humiliter deseruire, quia sicut in psal. dr̄ Te decet hymnus Deus in syon. & tibi reddet̄ votū in hierusalē. Exemplo Chr̄i, de quo dr̄ Luc.2. Remāsit puer Iesus in Hierusalem &c. Quia re vera, qui in ista Hierusalem p gratiā nō manserit, mortis æternæ periculis subiacebit. Qđ bene figuratum est Luc.10. vbi hō qui descendebat de Hierusalem in hierico, incidit in latrones, qui spoliauerunt eū, & plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Quia p certo q statim per pc̄tm̄ & cupiditatem & affectum vult Hierusalē istā i. statū gratiæ religionis vel Ecclesiæ dimittere, & in hierico, q̄ interpretatur luna. i. in mūdum varium & mutabilem per auaritia, & negociationem descendere, sciat latrones. i. tentationes & demones p̄sto esse, qui .s. solent eum gratuitis virtutib. spoliare, & in naturalib. vulnerare, & semiuiuum, hoc est solo corpore viuētem, aīa iam occisa dimittere, & abire, ita ꝙ media pars cōpositi mortua est ex quo mortali crimini subiugat̄. Bene igit̄ p̄cipit̄. 3. Re.2. per Salomonem illi Semey sic. Aedifica tibi in Hierusalem domum & nō exeas inde huc, atq; illuc, quacunq; in die exieris, scito te interficiendum. Ista est igitur Hierusalem manens inferius, q̄ est virtuosa. & istud est ſm principale. Tertio dico, ꝙ inuenit̄ vna Hie-

rusalem viuens deterius, q̄ est vitiosa. Et sic dico, ꝙ sicut hie- G

rusalem qn̄q; fuit ciuitas diuino cultui specialiter dedicata, ciuitas nobilis, regia, & ornata, tn̄ relicto cultu diuino facta est idolis subiugata, & à Deo cōtempta, & a gentib. cōculcata, sic verè aīa & ecclesia fuit in principio sponsa vel ciuitas summi regis, q̄ videlicet in baptismo p fidē sibi & cultui suo specialiter dedicauit, vbi per grām regnauit, & habitauit, ita ꝙ ornatā virtutib. ipsam p̄ alijs exaltauit. Nūc vero proh dolor, vr̄ in multis ista spōsa proprium sponsum Chr̄m cōtemnere, cultū diuinæ legis dimittere, & idolis. i. demonibus vel pc̄tis, mundoq; & sæcularib. negocijs dānabiliter adhærere. Et ideo Deus istam ciuitatem p̄uaricatricem. i. aīam vel Ecclesiā peccatricem iam videtur in gentilium. i. in tyrānorum manib. dimisisse, & se ab ea elōgasse, qui re vera nō cessant ipsam quotidie conculcare, & pœnis & iniurijs molestare. De hoc vr̄ plangere Dauid & dicere in psal. Deus, venerūt gentes in hæreditatem tuā, polluerunt templum sanctum tuum posuerunt. Hierusalem in pomorum custodiā. Et si vis nota, ꝙ tres reges leguntur hierusalem specialiter afflixisse videlicet Nabuchodonosor rex Babylonis, qui eā cepit cōbussit, captiuauit, & dissipauit, & regem ipsius excecauit. Hier.39. Sesach rex Aegypti, q thesauros domus dñi & scuta aurea q̄ fecit Salomō, inde tulit, & vniuersa diripuit & vastauit, sicut dr̄. 3. Re.14. Et Antiochus rex Syriæ, q muros hierusalem destruxit, templum spoliauit, & idolum abominationis in templo posuit, sicut dr̄. 1. Mac.1 ¶ Primus istorum regum Nabuchodonosor, q interpretatur sedens ī angustia, q fuit rex Babylonis, quæ interpretatur cōfusio, signat pc̄tm̄ auaritiæ; qa

.s. ista est, q̄ sedet in angustia, qa .s. auaritia angustiat cor auari vel desiderio adquirendi, vel studio cōseruandi, vel timore perdendi. Nullius.n. cor magis est in angustia positum q̄ auari. Dan.13. Angustiæ mihi sunt vndiq; quid eligam ignoro. Istud etiā peccatum rex Babylonis. i. cōfusionis dr̄, p eo, ꝙ diligentes pecunias finaliter cōfunduntur, & ad nihilū deducuntur. Phi.3. Gloria in cōfusione eorū, q terrena sapiunt. Iste igit̄ rex .s. auaritia, nr̄am hierusalē .s. aīam vel ecclesiā captiuat vel dissipat, & sibi submittit & subiugat, & p desideriū habēdi incēdit pariter & inflāmat. ps. Ignis accēsus est in Iacob flāma, cōbussit pc̄tōres. ¶ Scđus istorum regum fuit Sesach. rex Aegypti, & iste signat peccatum luxuriæ. Sesach.n. I

n..er-

interpretatur humecta; ægyptus, tenebræ. Luxuriosi.n.volũt
esse in humorib.carnalium deliciarum, & in latebris, & ab-
scõditis tenebrarum. Iob 24. Oculus adulteri obseruat; cali-
ginem. Et iste rex.s.luxuria de tẽplo dñi.i.de Ecclesia vel aĩa
aufert & surripit thesauros & scuta aurea. Thesauros dico
grãæ & deuotionis, scuta aurea bonæ & splendentis cõuersa-
tionis. Thr.4. Quõ obscuratum est aurum. ¶ Tertius istorum
regũ fuit antiochus rex Syriæ, q. interpretatur pauper silens.
Et syria interpretat̃ sublimis & signat peccatũm superbiæ, q̃
.s. vt plurimum facit hoĩem pauperem & mendicum, subli-
mẽ tñ & eleuatum, & per superbiam exaltatum, & altum. Et
iste rex.s.superbia, istã Hierusalem, aĩam.s.vel Ecclesiã inua-
dit, & super peditat, & murum regularis obseruãtiæ & diui-
norum mandatorum subuertit, & dissipat. Nee.2. Cõsidera-
bam murum hierusalẽ dissipatũ. Templũ.i.clericorum & reli
giosorũ, seu deuotionis statũ, bonis spũalib. depredat, & spo
liat, & idolum abominãdum.i.ignaras & inutiles psonat, vel
vitia ibidẽ collocat, ipsosq; munere vel fauore ibidem pmo
uet & exaltat, & honorãdos in altas plationes eleuat & psen
tat.4.Reg.21. Posuit idolũ luci in templo dñi. Isti sunt igitur
tres reges.i.tria capitalia crimina, q̃ Hierusalẽ spũalẽ capiũt
confundunt, q.a.s. Auaritia ipsam succendit Baruc. 1. Cepe-
runt Chaldei Hierusalem, & succenderunt eã igni. Luxuria ip
sam cõfundit. Thre.1. Facta est Hierusalem quasi polluta mẽ
struis. & 2.Par.21. Fornicati sunt habitatores Hierusalẽ. Su-
perbia ipsam offendit. Hiere.13. Putrescere faciam superbiã
iuda, & superbiam Hierusalem multam. Et breuiter ista hie-
rusalem repleta est hodie vitijs & malicijs, quia.s.ibi regnat
Crudelitas & seuitia, De crudelitate dr̃.4.Re.23.
Fallacitas & malitia, q Manasses repleuit Hieru
Contrarietas & discordia, salem cruore innocentium.
Instabilitas & inconstantia. De fallacitate vero dr̃.2. Pa
ra.25. Tetenderunt insidias in Hierusalem. De rebelli cõtra-
rietate dr̃.1.Esdr.4. Venerunt in hierusalem ciuitatẽ rebellẽ.
De instabilitate vero dr̃ Thr.1. Peccatum peccauit hierusalẽ,
propterea instabilis facta est. Et ideo pro certo in ista hieru-
salem inuenitur aduersitas & pestilentia. vnde 2.Par.24. De-
reliquerunt tẽplum dñi dei patrum suorum, & seruierunt lu
cis & sculptilib. Et facta est ira dñi cõtra Iudam & hierusalẽ.
Sic igitur patet, q inuenitur vna hierusalem viuens deteri⁹,
H q̃ est vitiosa ¶ Quarto vero dico, q inuenitur vna hierusalem
gaudens superius, q̃ est gloriosa & ista est hierusalẽ cęlestis.s.
paradisus, vbi Salomõ pacificus Chr̃s imperat, atq; regnat.
Sed qa de hierusalẽ inquãtũ denotat paradisum, satis dixi ali
bi, sicut notaui superius in principio hui⁹ tituli, tõ parũ dicã.
Hoc solũ dic, q ista hierusalẽ.s.cęlestis patria est appetẽda &
desideranda, ppter multa, videlicet quia ibi est, & inuenitur
Fertilitas, quæ cunctis sufficit, ¶ Est (dico) ibi, quę
Tranquillitas, cui nullus officit, cunctis sufficit mi-
Iocunditas, quæ corda reficit, ra fertilitas, q.a.s.ibi
Aeternitas, quæ nunquam deficit, est abundantia oĩm
Securitas, quæ totum perficit, bonorũ psa. Videas
Subtilitas, quæ cuncta conspicit bona Hierusalem,
oĩbus diebus vitæ tuæ. Et alibi. Hierusalem abundãtia in tur
ribus tuis & Esa.33. Oculi tui viderunt Hierusalem ciuitatẽ
opulentã. ¶ Itẽ ibi est, cui nullus officit, pacis trãquillitas. Ibi
.n.est pax & requies æterna. psal. Rogate, quæ ad pacem sunt
hierusalem. ¶ Item ibi est, quæ corda reficit læta iucunditas.
2.Par.20. Reuersus est oĩs Iuda & habitatores hierusalem &
Iosaphat ante eos in hierusalẽ cũ lætitia magna. Et illud pdi
ctum Nee.12. Audita est lętitia in hierusalem. ¶ Item ibi est,
q̃ cuncta perficit vera securitas. Zach.14. Sedebit hierusalem
secura &c. ¶ Item ibi est q̃ cuncta conspicit, clara subtilitas,
I qa.s.ibi est perfecta visio & intuitiua cognitio. vnde Esa. 60.
Illuminare hierusalem. & illud Ezec.8. Eleuauit me spũs, &
adduxit in Hierusalæm in visione Dei &c. Sic igitur patet, q
est vna hierusalem gaudens superi⁹, quæ est gloriosa. ¶ Quin
to dico, q inuenit qdã hierusalem gemens exterius, q̃ est lu-
ctuosa, & iste est hielm̃ terrestris, q̃.s.teste Apostolo Gala.4.
Nunc seruit cum filijs suis. Ista est.n. hielm̃ de qua lamentã-
do dr̃ Thre.5. Hereditas nr̃a versa est ad alienos, domus nr̃a
ad extraneos. Constat.n.q hielm̃ & terra sancta est specialis
& peculiaris hæreditas populi Christiani, q̃.s.ibi per Chr̃m
extitit acquisita, prophetarum vaticinijs insignita, lege dei p̃
cæteris erudita, diuino cultui dedicata, Chr̃i pręsentia deco
rata, & eius sacro sanguine cõsecrata. Ista.n.est q̃ Melchise-
dech sacerdos Dei summi primitus habitauit, Ista est q̃ Da-
uid de manu iebuzeorum abstulit & regni Israel caput effe-
cit. Ista est, q̃ salomõ templo & mirãdis ędificijs insigniuit &
immensis diuitijs cumulauit. Ista est, q̃ destructã à chaldeis
Neemias reædificauit. Ista est, q̃ Christus personaliter visita-
uit, & in qua redemptionis humani gñis mysterium celebra
uit, ipsamq; pprio sanguine decorauit. Ista est, in qua sub Cõ
stãtino, & alijs romanis imperatorib. fides catholica pullula-
uit, & q̃ tandem per thurcas possessam francorum populus
acquisiuit, in qua p annos plurimos regnauit & imperauit.
Ista est, q̃ sub Melchisedech salem fuit dicta, tandem à iebu-
seorum populo ibidem habitante fuit hierusalem, quasi iebu
salem appellata. Postea vero tpe Salomonis Hierosolyma
nuncupata. Postremo vero ab Hadriano Imperatore Roma
no, qui Heliseus fuit, reparata, & Helia nuncupata, & ab ipso
Iudæis interdicta, & Christianis assignata. Sed proh dolor,
ista est q̃ tandem agareni ceperunt & vastauerunt, ęgyptij te
nuerunt & possederunt, tartari afflixerunt & contuderunt,
& saraceni fœdauerunt & subiecerũt. Ista igitur est proh do
lor q̃ à saracenis calcatur, quę ab infidelib. regitur, quæ à fide
libus plangitur, quæ à gentib. occupatur. Iam igitur proh do
lor vr̃ impletum illud Lu.21. Hielm̃ calcabitur à gentib. do-
nec impleantur tpa nationum. Ad istã igitur hierusalem de-
bemus anhelare, istã debemus desiderare, istam debemus ap
petere & repetere, & p recuperatione ipsius totis conatib.
laborare. Dicam igitur Christi fidelib. illud Gie,51. Recorda
mini procul dñi, & Hierusalem ascendat super cor vestrum.
Confusi sumus, quoniam audiuimus opprobrium, quia ve-
nerunt alieni super sanctificationem domus Dei. Dicat igi-
tur populus Christianus illud Zach.1. Reuertar ad hielm̃ in
misericordia, dom⁹ mea ædificabit̃ i ea, vt & de quolibet de
uoto Christiano dicatur illud Lu.1. Firmauit faciẽ suã vt iret
in hielm̃. Et nota q tria principaliter debent nos mouere ad
Hierusalem visitandum & maria transuadendum, videlicet K
Iniquitas gentis impiæ, quam persequimur,
Hæreditas gentis propriæ, quam prosequimur,
Vtilitas tantæ veniæ, quam consequimur.
Dico igitur, q mouere nos debet iniquitas gẽtis, impię.s.pa
ganorum & saracenorum, qui in signum nostri vituperij te-
nent & possident terram sanctã, & qui vilipendunt & vitupe
rãt nomen Christi & calcant, & inficiunt illa loca, q̃ Christ⁹
suo sanguine dedicauit. Ad vindicãdum igitur Christi mor-
tem & iniurias illatas nomini Christiano, & ad extirpãdum
sectã impij Machometi, nos zelo fidei & iustitiæ moniti, il-
luc debemus accedere, & terrã illam præsentialiter visitare.
Excessus.n.criminũ mouere debet animum viri iusti ad vin-
dictam de impijs sumendam. Vnde aliam causam nõ allegat
dñs in scriptura, quare deleuit habitatores antiquos isti⁹ ter
ræ sanctæ.s. Eueos, Amorreos, Iebuzeos &c. nisi quia horren
dis criminib. abundabant, quæ dñs non potuit amplius susti-
nere, & ideo terrã istã filijs Israel voluit dare, & chananeorũ
populos extirpare, sicut patet Deu.4. & deinceps Horror ve
ro criminum mouit eum. De filijs et Israel legitur Iud.19. &
29. Qualiter cõgregati sunt ad delendam ciuitatẽ Gabaa pp
scelus cõmissum in vxorem læuitæ, q̃.s.occiderant abutẽdo.
Etiã ipsa bruta animalia quodammodo nos incitant ad hoc
ipsum, quia.s.si bos aliquis alicubi occisus fuerit, alij boues
odorem sanguinis sentientes quodam horrore cõmuti mu-
giunt atq; clamãt, & de morte socij sui tumultuãt atq; sonãt.
Cum igitur socius noster Chr̃s occisus fuerit in Iudæa, & vi
ri læuitę.i.filij Dei vxor, hoc est humanitas ibidem mortua
fuerit, & occisa indebite & iniuste, cõstat, q odor isti⁹ sangui
nis & excessus istius criminis debet nos mouere ad illud eũ-
dum & ad istud facinus vindicandũ, & sceleratos hoĩes pu
niendum. Vnde de iniquitate istorum, q nunc calcãt & habi
tant terram sanctã põt dici illud psal. Deus, venerunt gentes
in hæreditatem tuã, polluerunt templum sanctum tuum, po-
suerunt hierusalem pomorum custodiã. Effuderunt sangui-
nem filiorum & filiarum tuarum tanquam in circuitu hieru
salem, & nõ erat qui sepeliret. Igitur nos mouere debet ini-
quitas gentis impiæ. ¶ Item dico, q mouere nos debet hære-
ditas gentis proprię. Constat.n. quòd terra illa hæreditas no L
stra est. & nobis à Deo distributa & data. Ista n.terra promis
sionis dr̃, pro eo q à Deo fuit promissa Abrahæ patri nostro
& semi-

& semini eius destributa.s.Iosuæ.Cum igitur nos simus abrahæ verũ semen,restat,ꝙ ista est ꝓpria terra nr̃a. Deus.n.q̃ est verus terræ & rerum dñs,dedit eã plebi Israeliticę,& voluit vt ibi primo vigeret cultus & fides ipsius,& exinde diffunderetur in orbẽ.Terra mea est inquit dñs, & cui voluero dabo ipsam.Ergo cum oĩa naturaliter diligãt loca propriè,q.a.s.quedam naturalis amor & quædã proportio est insita inter locum & locatũ,inter auem & nidum suum,inter patriã & virum,inter hoiem & aliud qđ est suum,(Aues.n.ꝓ nidis suis pugnãt,& ipsos perditos recuperant.Canes.n.ad domos dominorum suorum de longinquis partib.redeunt,& solo odore p̄cedentium viam q̃runt,)re vera dico,ꝙ terrã sanctã tanquam hæreditatem nostrã,& domum dñi Dei nr̃i,& tanquã proprium nidum nr̃um debem⁹ amare & repetere, & ipsam pugnando recuperare,& acquirere,& odor veri dñi nostri.s. Chri & patrum nostrorum.s.prophetarum & Apostolorũ,q ibi fuerunt,nos ad hoc debet trahere & mouere.2.Paral.20. Reuersus est oĩs vir Iuda in hierusalem cum lętitia magna.Si miles Naboth, q pro hæreditate sua seruãda mortẽ recepit. 3.Re.21.& Esa.54.Hæc est hæreditas seruorum dñi.& sic dicat quilibet illud Eccl.24.In oĩbus requiem q̃siui,& in hæreditate dñi morabor. Sequit̃. In ciuitate sanctificata similiter requieui,& in Hierusalẽ potestas mea.Moueat igit̃ nos hęreditas gentis ꝓpriæ. ¶Dico ꝙ mouere nos debet vtilitas datæ veniæ,quia.s.illi q istam viam aggrediunt̃, pc̃torum suorũ plenam indulgentiam cõsequuntur.Nõne mercatores ꝓ lucro tpali mare transeunt, & diuersis periculis se exponunt? Turtures ẽt hirundines, & ciconiæ mare solẽt trãsire,in tpe hyemis ad vberiora loca, ad regiones calidas se transferre. Vultur ẽt odorem corporum mortuorum vltra mare sentit, illucq; transuolat & accedit sicut patet p Pliniũ & Solinum. Multo igit̃ fortius pro lucris spiritualib.& æternalib.s.ꝓ venia pc̃torum & gloria seu copia cœlestium p̄miorum trãsire: debemus Maria & in terram sanctã transfretare,& Chr̃m ẽt mortuũ deuotis cordib. adorare & etiã ad spũalia pascua & æterna mentaliter & corporaliter nos trãsferre. Cum.n.dñs nunc velit in terra sancta fidem suã seminare,& deuotum ẽt populũ habitare,ipse ꝓ certo vult & p̄cipit,ꝙ nos eum p̄cedamus,& ꝙ inimicos suos exinde tollamus & subuertamus, & ꝙ locum habitaculum eidem p̄paramus.Mar.14. Iussit Iesus discipulos suos descẽdere in nauiculã,& p̄cedere eũ trãs fretum.Et ad hoc monet scriptura.1. Esd.1.vbi dr̃ ꝙ suscitauit dñs spũm Cyri regis persarum,ita vt diceret sic.Deus celi præcepit mihi vt ædificem ei domum in Hierusalem q̃ est in Iudæa.Quis est in vobis de vniuerso populo eius? Sit dñs illius cum eo. Ascendat in Hierusalem, quæ est in Iudæa, vt ædificet domum Dei Israel.Dico igitur,quòd propter

Vtilitatem,quam consequimur,
Hęreditatem,quam prosequimur,
Gentilitatem,quam persequimur.

Nos debemus hierusalẽ trãsfretare,& ad terræ sanctæ acquisitionẽ totis conatib.anhelare.exemplo Iudæ Machabei dicentis 1. Mac.4.Ecce cõtriti sunt inimici nr̃i,ascendamus nunc mũdare sancta & renouare,& dr̃ ibidẽ,ꝙ cõgregatus est oĩs exercitus,& ascenderunt in montem Syon.Sic igitur patet, quo inuenitur in scriptura hierusalẽ, exterior, superior, deterior, inferior,interior.Et hoc sufficit.Vide de Hierosolyma.

A **Iesus** Nota,ꝙ istud nomen Iesus signat vt cõiter dominum saluatorem.Et quamuis possit diuersimode applicari sicut alia nomina,nõ decet tñ, ꝙ ad significandum aliquid aliud transmutetur, ꝙ ad significandum personã saluatoris singulariter est assumptum.Distinguamus igitur breuiter de isto nomine,& dicamus,ꝙ istud nomen Iesus est

Nomen {
Benignitatis,
Vtilitatis,
Humilitatis,
Nobilitatis.

¶Iesus enim
Benigniter miserabatur,
Vtiliter operabatur,
Humiliter conuersabatur,
Nobiliter dominabatur.

Dico,ꝙ Iesus benigniter miserabatur.vnde ipse dicebat illud.Mar.8.Misereor super turbã, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent,ꝙ manducent.Et ideo quia benignus & misericors, ad ipsum est p̄cipue recurrendũ, & eius auxilium implorãdũ. exemplo cerui,q arctatur à canib.desperans de euasione,vltro refugit ad hoiem s̃m Isid.sentiens ipsum instinctu naturę esse aĩal misericors & benignum. Sic faciebat ille cęcus Lu.18.dicens.Iesu p̄ceptor miserere mei.Misericordia vero sua bene apparuit Lu.19.vbi p̄uidens miserias ciuitatis hierusalem fleuit super eã.& Io.11.vbi cõdolens Lazaro mortuo lachrymatus est super sepulchrum. ¶ Item iste vtiliter operabat̃.Opera.n.q̃ faciebat,testimonium perhibeant de ipso.Iste.n.operatus est salutem in medio terræ,sicut dr̃ Abac.3. Vnde de ipso dr̃ Act.1.ꝙ cepit Iesus facere & docere. ¶ Itẽ iste humiliter cõuersabatur.Iste.n.fuit humilis in nascendo, humilis,in viuendo humilis,humilis in moriẽdo, quia sicut dr̃ Phil.2.Hoc sentite in vobis,ꝙ in Chr̃o Iesu, qui cum in forma Dei esset,semetipsum exinaniuit, formã serui accipiẽs,& habitu inuentus vt hõ, humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem.¶Item notabiliter damnabat̃,q.a.s.iste est ille hõ nobilis, qui venit in regionem longinquam huius mundi accipere sibi regnum.Lu.19. Et ideo de isto scribitur, ꝙ iste est Iesus nazarenus rex iudæorum.Io.19.& Lu.23. Vnde ipse poterat dicere oĩbus sibi deuotis illud Actu.22.Ego sum Iesus nazarenus,quem vos quæritis. In quibus ostenditur,quòd Iesus est Amandus, Quærendus,Laudandus & magnificandus triplici ratione.s.quia iste est

Fortissimus sustentator,
Pijssimus liberator,
Mundissimus conuersator.

Primum probat dictio solida [Ego sum] Sed s̃m dictio fluida.Iesus.i saluator.Sed tertiũ dictio florida[Nazarenus]q interpretatur florens iste.n.fuit solidus sustentando[Ego sum inquit]Fluidus in adiuuando.[Iesus]Floridus munde conuersando[Nazarenus.]¶Primo B igitur dico & cõsulo ꝙ q̃ramus & diligamus Iesum sicut solidum sustentatorem,quia dr̃.Ego sum.Oẽ.n.debile & fragile qđ per se nequit stare,indiget aliquo forti & solido cui sua fragilitas innitatur.Et iõ videmus,ꝙ debiles & infirmi indigent aliquo magno & forti cui possint inniti,& per quẽ portentur,& sustineant̃. Aquæ ẽt naturaliter indigẽt terrena firmitate inferius,vt per terræ firmitatẽ earum fluxibilitas portetur.Et indigueretur firmitate cęli superius,vt ꝓ cæli soliditatem aquea labilitas sisteretur.Ideo dr̃ Gen.1.Fiat firmamẽtum in medio aquarum.Vineæ ẽt,q̃ sunt debiles,indigẽt aliqua alia firmitate,& ideo palis fixis & solidis solent alligari, vt earũ possit fragilitas sustentari.Et quia igit̃ charissimi nos, qui sumus in hac vita,faciliter per tentationes vincimur,sumus infirmi,quia faciliter p affectiones labimur,sum⁹ aquæ, quia faciliter per delectationes flectimur,sumus vineæ.Ideo valde indigemus, ꝙ ad Christum Iesum sicut ad quid forte & solidum recurramus.Quia.s.ipse est ita solidus,atq; firm⁹, ꝙ ipse põt nostram fragilitatem portare,nostrã labilitatẽ sistere,& nostrã flexibilitatem firmiter sustinere.qđ ostẽditur, cum dr̃.[Ego sum]Istud.n.verbum sum,est verbum substãtiuum,significãs essentiam,subam,fortitudinem, & firmitatẽ, Qđ bene notauit cum dixit Moysi illud Exo.3.Ego sum qui sum.Sequit̃.Qui est,misit me ad vos vnde.Lu.23. Hic est Iesus Nazarenus rex Iudæorum.& Io.18.Quem q̃ritis; Rñderũt.Iesum Nazarenum.dixit eis.Ego sum.& Act.9.Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris.Ad denotandum,ꝙ iste est per se,& nõ per participationem. Iste est.n.sicut adamas,cuius existẽtia nõ ferro vincitur,nec igne crematur. Est etiam sicut columna cypressina,quæ onere non deprimitur, nec aliquo graui flectitur,quia.s.tãta est sua firmitas,bonitas & fidelitas, ꝙ quicunq; ei per deuotionem & confidentiã innititur ab ipso iuuatur,fouetur & sustentatur,& in omnibus tribulationib.sustinetur.Ego sum inquit. Et si quæreretur ab eo,ꝙ quæsitum est ab ipso Ioanne Ioa.8.Tu quis es?ipse pro certo respondere & dicere potest.Ego sum

Sustentator omnis debilitatis,
Illustrator omnis obscuritatis,
Expiator omnis iniquitatis,
Renouator omnis antiquitatis,
Imperator grandis auctoritatis,
Prædicator magnæ sagacitatis,
Satiator magnæ fertilitatis,
Consolator magnæ securitatis,
Gubernator magnæ benignitatis,
Amplexator magnæ fidelitatis,
Tolerator omnis aduersitatis,
Ministrator omnis humilitatis,
Reparator omnis mortalitatis.

Dico igitur,ꝙ respõdendo ad q̃stionem. C Tu quis es? ipse potest se vocare debilitatis sustentatorem. Et ideo ipse põt dicere illud Gen.47.Ego sum fortissim⁹ Deus patris tui. ¶Item vocat se obscuritatis illustratorem.Vnde ipse potest dicere illud Ioan.8. Ego sum lux mundi & illud Ioan.12. Ego lux veni in mundum.Item vocat se iniquitatis expiatorem.Vnde Esa.43. Ego sum qui deleo

leo iniquitates pp me, dicit dñs. Item vocat se antiquitatis re
nouatorē. Vnde Esa.43. Ecce ego facio noua. & 44. Ego sum
dñs faciens oīa. Itē ipse vocat se auctoritatis imperatorē. Vñ
ipsemet dixit Pilato. Tu dicis, qa rex sum ego & Esa.43. Ego
sum dñs, & absq; me nō est saluator. Itē vocat se sagacitatis
p̄dicatorem. vnde Esa.63. Ego, q loquor iusti iā & ꝓpugna-
tor sum ad saluandū. Itē vocat se fertilitatis satiatorē. Vñ ipse
dicit Io.6. Ego sum panis vitæ. Itē vocat se securitatis cōsola
torē. Vnde ipse dixit Mat.14. Ego sum nolite timere. & Esa.
51. Fugiet dolor & gemit⁹, ego ipse, q cōsolabor vos. & Esa.
66. Ego cōsolabor vos, & in Hierusalē cōsolabimini. Itē vo-
cat se benignitatis gubernatorem. Vnde ipse dixit Io.10 Ego
sum pastor bonus, & cognosco oues meas. Itē vocat se fideli-
tatis amplexatorē. vñ Io.12. Quæ ego loquor, sicut dixit mi-
hi pater sic loquor. q.d. Nolo loqui nisi ꝙ mandatū est mihi
à patre qui misit me, qa descendi de cęlo, non vt faciā volun
tatē meā, sed voluntatem eius, qui misit me. Item iste se vo-
cat aduersitatis toleratorem. vnde Act.9. Quis es? Ego sum Ie
sus Nazarenus, quem tu persequeris. Itē ipse se vocat humi-
litatis executorem vel ministratorem. vnde Lu.22. Ego autē
in medio vestri sum sicut qui ministrat. Item vocat se morta
litatis reparatorem vnde Io.11. Ego sum resurrectio & vita,
qui credit in me, ēt si mortu⁹ fuerit viuet. Et Io.14. Ego sum
vita veritas, & vita. Ad Iesum igitur est recurrendū, & ipsius
auxilium deuotissime requirrendum, quia. s. tot bona potest
hoībus facere, & tantis beneficijs fragilitatem hoīm sustine-
re, qđ totum ostenditur [Ego sum] Act.9. s. Iesus Nazarenus,
quē tu persequeris. Requiramus ergo & diligamus ipsum si-
cut sustentatorē. ¶ Scđo, ꝙ debemus ipsum q̄rere & diligere
D sicut prouidū liberatorē, ꝙ ostendit, qñ dr̄ Iesus, quia. s. Iesus
interpretat̄ saluator. Saluare. n. nihil aliud est q̄ aliquē de pe-
riculo liberare. Et iō canimus. Iesu Saluator sæculi. Et de ei⁹
noīe dr̄ Lu.1. Et vocabis nomen eius Iesum. Ipse. n. saluum fa
ciet populū suū à pc̄tis eorū. Et nota, ꝙ iste dr̄ saluator seu
liberator, quia sicut vincti & incarcerati ꝑ virtutē sapphiri
$m Diol. de vinculis liberant̄, vt dr̄ in lapidario. Hic lapis (vt
perhibent) educit carcere vinctos, sic iste vinctos in medici-
tate & ferro, de inferno primitus liberauit, & saluauit. Nunc
etiam illos, q sibi deuoti sunt, de vinculis pc̄tōrū educit. Sed
sicut ille lapis nō saluat, nec liberat hoīem, nisi mundus fue-
rit, atq; cast⁹, sic pro certo nec Iesus saluat aliquos, nisi illos,
q vitā bonā duxerūt, & mundā. Et nota, ꝙ iste liberauit nos

Discordes ad concordiam reuocando, Iste. n. discordes
Tormenta pro hominibus tolerando, ad cōcordiā re-
Miranda inter homines operando. uocauit. Fecit. n.

vtraq; vnum. s. ex populo Iudæo & gentili vnā Ecclesiā cōsti
tuit & ēt discordiam Dei patris & hoīm cōcordauit. Iste. n.
fuit sicut adamas, q est lapis recōciliationis. Vnde de ipso dr̄
Io.20. Stetit Iesus in medio, & dixit. Pax vobis. Item iste tor
menta ꝑ hoībus tolerauit. Vnde ipse fuit aries Abrahā ꝑ cu
ius mortē fuit Isaac liberatus. quia. s. ꝑ mortē Christi fuit ge
nus humanū liberatū & saluatū. vnde Matt.28. Iesum, q cru
cifixus est, q̄ritis. Item iste miranda inter hoīes demōstrauit.
vnde Io. vlt. Multa quidē & alia signa fecit Iesus. Et iō sicut
elephas sequitur suum de fouea liberatorē, sic nos debemus
diligere istum nostrū redemptorem & saluatorem dicentes
illud Io.12. Dñe volumus Iesum videre. Iste. n. nō solum libe-
rat de fouea pc̄tī, imo etiam iuuat existētes in fouea inferni.
Legitur. n. ꝙ quidā sanctus vidit in inferno quendā q erat to-
tus in igne, & requisitus quare caput suum non patiebatur,
r̄ndit. Quia inquit nomen Iesus cū digito in fronte scribere
deuotē solebam. Istum igitur diligamus sicut prouidum li-
E beratorem. ¶ Tertio diligamus & q̄ramus, eum sicut floridū
cōuersatorem, quod notatur cum dr̄ Nazarenus, ꝙ interpre
tatur floridus. iste. n. habuit floridam conuersationē. i. mun-
dam, purā, placidam & honestam. Mat.21. Hic est Iesus pro-
pheta à Nazareth galileæ. Figuratus in Nazareo, sicut dr̄ su
pra de abstinentia, & applica de flore ad perfectionē, vel ad
conuersationem sicut supra. Ideo de isto dr̄ Io.10. Hic est Ie
sus Nazarenus, rex iudæorum. Et vide istā auctoritatem di-
uisam & prosecutam in scđo sermone. Prope est æstas &c. Pa
tet igitur istius conuersatio, q̄ fuit nobilis, istius liberatio, q̄
fuit vtilis, istius sustentatio, quæ fuit stabilis. ¶ Si autem de Ie
F su vis magis aliquantulum dilatare, dic ꝙ illud nomen Iesus
est nomē oīs perfectionis & virtutis. In isto. n. inuenit homo
omnia necessaria ad salutem. Teste. n. Bernardo supra Cant.
Nomen Iesus, quam charum, quam vtile. Si vtili (inquit) non
esset, nō me lucraretur Iesus mel in ore, melos in aure, iubi
lus in corde: ista est. n. veritas, ꝙ si nomen ad nominatum re-
ferimus, & status & conditiones Iesu attendimus, certe in
ipso sex exempla vtilia requirimus. Ergo vide Iesum

Nascentem dulcoris, In Iesu nascente conci
Pendentem doloris, pies humilitatem. in ie
Surgentem vigoris, su pendente, seu moriē
Scandētem ecce signum honoris, te concipies asperita-
Solantem fauoris, tem. s. pęnitentiæ. In ie
Tonantem rigoris, su surgente & de infe-

ris redeunte cōcipies strenuitatē. In iesu ascendente & triū-
phante cōcipies fęlicitatē. In iesu solante seu dona spūs sc̄ti
tribuente concipies liberalitatē. In iesu tonante vel iudicāte
cōcipies seueritatem. Ista. n. sunt sex exempla, quę nos inueni
mus in iesu, videlicet exemplum doloris & amicitiæ, & hoc
cum nascit̄ humiliter, exemplum doloris & pęnitētiæ, & hoc
cum moritur flebiliter, exemplū vigoris & permanentiæ, &
hoc cum resurgit viriliter, exemplum honoris & excellētię,
& hoc cū triumphat nobiliter, exemplū fauoris & beniuolē-
tiæ, & hoc cū cōsolatur discipulos liberaliter, exemplum ri-
goris atque iustitiæ, & hoc cum iudicabit terribiliter. ¶ Dico
igitur, ꝙ in iesu nascente nos inuenimus exemplū dulcoris.
Quid. n. dulcorosius, qd humilius, quid benignius, q̄ ꝙ deus
hō fieret carnem sumeret, pauper viueret, nullum læderet,
oībus subueniret? Sicut. n. dr̄ Io.1. Vidit Ioan. Iesum veniētē
ad se; & ait. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.
Agno. n. nihil mansueti⁹, humilius, seu dulcius. Vnde ipse est,
qui dixit Hie.11. Ego quasi agnus mansuetus, q portatur ad
victoriam, & bene agnus, in quo quicquid est, totū est bonū
& vtile. s. pellis, lana, & caro. Quia ꝑ certo in iesu nihil fuit
nisi bonum & nisi humano generi vtile, & proficuū, & hoc
nō solum in carne fluidæ cōpassionis, aut in lana doctrinæ &
eruditionis, imo etiam in pelle honestæ cōuersationis. Et sic
notabis, ꝙ iesus nascens fuit hominibus exemplum & signū.

Puritatis & innocentiæ, Fuit. n. Iesus innocentissim⁹
Veritatis & sapientiæ, sine malitia, & iō dr̄ Luc.2.
Humiditatis & patientiæ, Remansit puer iesus in Hie
Debilitatis & impotentiæ, rusalē. ¶ Itē fuit iesus sapien
Benignitatis & sustinentię. tissimus sine stultitia. vñ Lu.

.2. iesus aūt proficiebat sapientia & ætate coram Deo & ho-
minib. ¶ Item fuit iesus patientissimus sine proteruia seu su-
perbia. Vñ cū se posset defendere qñ voluerūt eum lapidare,
tñ dr̄ Io.8. Iesus aūt abscōdit se, & exiuit de tēplo. ¶ Itē fuit ie
sus pęnitentissimus seu maceratissimus sine blāditia, qa. s. sp
vixit in pęnitētia & penuria. vñ Mat.4. Ductus est iesus in de
sertū, vt tentaret̄ &c. Desertū. n. pęnitentiæ & penuriæ asperi
tatē designat. ¶ Itē fuit iesus miseratissimus sine duritia, qa si
cut dr̄ Io.11. de morte Lazari. Lachrimatus est iesus. s. ꝑ com
passione. Vñ ille cęcus Lu.17. dicebat. iesu p̄ceptor miserere
mei. & iō iste iesus. i. saluator, quia oībus sp voluit beneface-
re, & oēs misericorditer adiuuare, Lu.1. vocatū est nomē ei⁹
iesus. Patet igit̄, ꝙ nos inuenimus in iesu nascente exemplum
dulcoris. ¶ Itē inuenimus in iesu pendente seu moriente exē
plum doloris. Cōstat. n. ꝙ Chr̄i passio fuit nobis in exemplū
vt pęnas & miseria pro ipso sustinere loco & tpe debeamus.
Quia Christus passus est pro nobis, nobis relinquens exem-
plum, vt sequamur vestigia eius. 1. Pet.2. Vnde de Christo dr̄
Io.19. Exijt iesus portans spineā coronā & purpureum vesti
mentum. Et dixit Pilatus. Ecce, hō quasi diceret. Ecce exēplū
pęnitētiæ & doloris. Vnde Bernardus super Can. dicit sic. ha
bemus Christū iesum ex patre nascentem, in patre cubantē,
ēt cū patre sedētē, sub patre pendentem, à patre ambulantē,
pro patre stantē, sine patre morientē. ¶ Itē dico, ꝙ nos inue-
nimus in iesu surgente exēplum vigoris. Cōstat. n. ꝙ iesus in
triduo illo demones debellauit, inferos spoliauit, patres libe
rauit, & tandē resurgēs mortis potentiā superauit, in quo vi
gorem suæ infinitæ potentiæ demonstrauit, & exemplū pu-
gnandi cōtra vitia & vincendi hostiles impetus nobis dedit.
Ecc.46. Fortis in bello iesus naue. Mat.28. iesum, qui crucifi-
xus est, quæritis, surrexit, nō est hic. ¶ Item inuenimus in iesu
scandente seu ascendente exemplū honoris. in hoc. n. ꝙ Chri
stus iesus (teste Apostolo) semetipsum exinaniuit, formā ser-
ui accipiens, & humiliauit semetipsum, factus obediens vsq;
ad

ad mortē,pp ꝙ deus exaltauit illū & dedit illi nomē ꝙ ēst sup
oē nomen,vt in noīe Iesu oē genu flectať cælestiū,terrestriū, &
infernorū,& oīs lingua cōfiteať,quia dn̄s Iesus Chr̄s in gloria
est dei pr̄is,sicut dr̄ Phi.2. datū est exēplū fidelib.ꝙ per viā pœ
næ,martyrij,vel laboris ꝑuenit ad fastigiū excelsi p̄mij vel ho-
noris,& ꝙ p exercitiū laboriosū nomē acq̄rit gl̄osum. In noīe
inqt Iesu oē genu flectať.Et reuera istud nomē est fortissimū &
honorabilissimū angelis,ē sc̄tis gratissimū,demonib.vero ē ter
ribilissimū.Teste.n.Bern.sup Cā.Nomē Iesu lucet p̄dicatū,pa-
scit cogitatū,lenit inuocatū.Hoc.n.reparat sensus roborat vir
tutes,vegetat bonos mores,castas fouet affectiōes.Si vis narra
de illo milite q cū iuisset peregrinari Hier̄lm , & circuisset oīa
loca q̄ Chr̄s ī scriptura legiť ambulasse,& final̄r venisset ad Oli
ueti vn̄ Iesus in cælū ascēdit,tūc Iesum amplius seq nō valēs ni
mia cordis affectione lętatus expirauit,& ꝑdētib.medicis ꝙ p̄
gaudio mortuū est corp⁹ eius,in medio cordis inuentū est scri
ptū,Amor meus Iesus.Breuiter istud est nomē summi honoris
vn̄ Lu.23.Hic est rex iudæorū.Ergo vide in Iesu scādēte exēplū
H honoris.¶Itē inuenimus in Iesu solante apostolos,& ꝑmissio-
nē spūs mittēte,exēplū fauoris.Ad regē.n.in regni solio pacifi-
ce & potēter dn̄antē,& diuitijs abūdātē bene spectat ꝙ se fauo
rabilē & liberalē ōn̄dat,& ꝙ de bonis suis oībus sibi deuotis
largiter tribuat & concedat,sicut fecit Chr̄s,qui iā regnans in
cælis spm̄ sc̄tm̄ misit & discipulos suos donis varijs ditauit, ip-
sosq; cōsolatione multiplici cōfirmauit oīb.s. dans exemplū ꝙ
illi qui sciunt & possunt,debent aliis & maxime indigentib. &
desolatis bn̄facere & cunctis fauorabiles se p̄bere.Iste.n.cōfert
Gratiam pænitentibus. Est.n.Iesus pænitētib.gr̄osus. Io. 1.
Lætitiam contemplantibus.Gr̄a & veritas per Iesum Chr̄m fa
Gloriam triumphantibus. cta.Est ēt Iesus cōtēplātib.gaudio-
sus.vn̄ Abac.3.dr̄.Ego aūt in dn̄o gaudebo,& exultabo in deo
Iesu meo.Est insuper Iesus beatus seu triūphātib.gloriosus. vn̄
ipsi dicere pn̄t illud Heb.2.videmus Iesum gl̄a & honore coro
natū.Et illud Act.7.Ecce video cęlos apertos,& Iesum stantē
à dextris virtutis dei.Patet igiť ꝙ nos inuenimus in Iesu solāte
exēplū fauoris.¶Sexto dico ꝙ nos inuenim⁹ in Iesu tonāte exē
plū rigoris hoc ē dictu in Iesu iudicāte.Decet.n.principē eē nō
solū amorosum bonis,īmo ēt iustū & rigorosum malis.Iō Ie-
sus nō solū est pi⁹ gr̄am bonis dādo,īmo ēt est in iudicio rigo
rosus & iustus īpios puniēdo.vn̄ Act.10.dr̄.Verbū misit dn̄s fi-
lijs Israel,annūciās pacē p Iesū xp̄m.Sequiť.Quē cōstituit iudi
cē viuorū atq; mortuorū:de rigore ēt Iesu dū viueret habem⁹
exēplū Io.2.vbi eiecit emētes & vēdētes de tēplo,facto flagel-
lo de funiculis.& Mar.3.dr̄ ꝙ circūspiciēs eos cū ira cōtristat⁹
est.Et sic igiť bn̄ dico ꝙ s̄m diuersos status suos dat⁹ est nobis
in exēplū Rigoris,Fauoris,Honoris,Vigoris,Doloris, Amo-
ris,seu dulcoris.Hæc sufficiāt de Iesu.Vide de Christo &c.

A **Iehu.** Fuit rex Israel q q̄uis esset malus,tn̄ ad puniēdū Io
rā q erat deterior & ad delendū,domū ipsius , nec
nō ad extirpādū cultū Baal & ꝑphetas ipsius,fuit a dn̄o rex ele
ctus.Sed qa in multis aliis peccauit,& exequēdo dei volūtatē
excessit iō dom⁹ eius final̄r perijt,& semē eius de regno Israel
abijt & recessit sicut dr̄ Ose.1.interpretať aūt parcens,vel com
motio,siue maleficus seu maleficiū.Vide historiam Iehu.4.Re.
9.& deinceps & 2.Para.19.Et applica prout volueris &c.

A **Iezrael.** Nota ꝙ Iezrael fuit q̄dā particularis prouincia
in terra promissionis,agris fertilibus insignita,
vbi finaliter illa regina Iezabel vxor Achab fuit a canib.deuo-
rata,pp hoc ꝙ idē Naboth occidi fecerat sine causa &c.inter-
pretať aūt semē dei,vel seminauit dn̄s,sicut hæc apparēt.3.Re.
21.& 4.Re.9.Expone si vis qūo mundi fertilitas & prosperitas
possessores suos facit diuersis vitijs inquinari,propter quod ne
cesse est ipsos finaliter ab infernalibus canibus deuorari &cæ.

A **Iezabel.** Vxor Achab regis Israel quę interpretať flux⁹
van⁹,vel fluxus sanguinis,siue cohabitatrix,aut
sterquiliniū,fuit mulier luxuriæ plena fætorib.sæuitię spirās ar
dorib.angustiæ pressa dolorib.Ista.n.habitu meritricio legitur
ornata,ꝑphetarū seu inocētiū supplicio fuit satiata,& tādē ca-
nina laceratiōe fuit deuorata,sicut hæc oīa patēt.3.Re.18.& 21.
& 4.Re.9.Et sic bn̄ fuit interp̄tata fluxus vanus quo ad luxuriā
qua fuit possessa,fluēs sanguine quo ad sæuitiā qua fuit ꝑfessa,
sterquiliniū quo ad miseriā seu angustiā qua fuit depressa.Et si
vis hæc applica cōtra malas & improbas dn̄as & reginas q̄ fœ-
tēt luxuriæ carnalitate.Vn̄ de ista legiť.4.Re.9.ꝙ ita ornauit se
& depinxit stibio oculos suos,vt Iehu ad libidinē prouocaret.
Et iō de talib.dr̄ Apo.2.Permittis mulierē Iezabel q̄ se dixit ꝑ
phetare,docere & seducere seruos meos,fornicari,& comede
re de idolotitis,& dedi illi t̄ps vt pn̄iam ageret.¶Itē q̄ strident
seuitiæ crudelitate , sicut de ista legiť ꝙ propheta dn̄i occidit.
Heliā ēt summum prophetam occidere voluit,& Naboth iu-
stū,qa vineam suam noluit vēdere,interfici procurauit.3.Reg.
18.Cum interficeret Iezabel ꝑphetas dn̄i tulit abdias centum
prophetas & abscondit eos . ¶Item q̄ finaliter dolent angustiæ
seu miserię calamitate,videlicet in inferno,quia .s. sicut canes
dei iudicio comederunt istā pessimam mulierem corporaliter
sic tales a canibus infernalibus deuorabuntur æternaliter . 3.
Reg.21.Canes comedebant Iezabel in cāpo Iezrael & sufficit.

Igitur. Cum igitur sit aduerbium conclusiuum diffiniti- A
uum & allegatiuum & alicuius præsumptiuè vel
verè certitudinis ostensiuum,notabo quod moraliter loquen-
do,Igitur significat conclusionem & terminum omnis rei , &
correctionem & conclusionem ad aliquid faciēdum vel ad ali
quid faciēdū vel ad aliqd sustinēdū.Et sic notemus ꝙ igiť siue
actiue siue passiue sumať,pōt referri.Ad deū,Ad iustū, Ad ho-
minē,Ad mūdū,Ad īpiū.Per igitur.n.potest intelligi cōclusio.
Summi creatoris. Dico igiť primo ꝙ est vnū igiť spectās ad
Viri viatoris. creatorē.Iste.n.& om̄es sanctorū & eorū
Mundi deceptoris. merita & opera sunt vnū igiť quo deus ar-
Diaboli turbatoris. ctať & cōcludiť ad quæsita misericorditer
Iusti sectatoris. cōcedēdū.1.Par.22.Præbete igiť corda ve
Vani peccatoris. stra & aīas vt quæratis dn̄m Deum vestrū.
Sic volebat eum concludere ille Ezec.2.Par.29.vbi dicebat sic.
Nunc igitur placet mihi vt ineamus fędus cum deo Deo no-
stro,vt auertat a nobis furorem iræ suæ. Et si vis dic ꝙ ad Deū
spectat multiplex igitur conclusiuum & determinatiuum tam
actiue quam pasiue,videlicet vnum igitur
Prædestinationis. Ad deū.n.spectat vnū igiť cuncta p̄desti-
Duræ punitionis. nās.Cōclusiue.n.& determinatiue poten
Tutæ saluationis. tia prædestinatiua permanet apud ipsum.
Tutæ confessionis. vn̄ Ro.9.dr̄.Igiť nō est volētis neq; cur-
rētis,sed dei miserātis.¶Itē ad eū spectat vnū igiť malos exter
minās.Iste.n.final̄r & cōclusiue ꝑdit & dissipat oēs malos.Eze.
9.Igiť & meus nō parcet ocul⁹,neq; miserebor.& Eze.20.Ego
igiť leuaui manū meā sup eos ī deserto ne ītroducerē eos ī ter
rā fluētē lac & mel.¶Itē ad ipsū spectat vnū igiť bonos illumi-
nās,qa.s.finaliter & cōclusiue oēs boni p eū saluabunť.Iob. 36.
Eripiet pauperē de angustia sua,& reuelabit ī tribulatiōe aurē
eius:igiť saluabit te de ore angusto latissimè,& nō habēte funda
mentū subter se.Istud aūt igiť.i.ista cōclusio erit in patria,qn̄.s.
deus cessare faciet a beatis oē malū,dicēs illud Gen.8. Nō igiť
vltra ꝑcutiā oēm aīam viuētē.Et qn̄ ipsis cōferet oē bonū. Ma.
12.Igiť ꝑuenit in vos regnū dei. ¶Itē ad ipsū spectat vnū igiť
laudās & carminans,qa.s.sc̄ti & angeli laudāt & magnificāt ip-
sum in patria,dicēdo.s.illud.1.Par.29.Nūc igiť deus nr̄ cōfite-
mur & laudam⁹ nomē tuū inclytū.Patet igiť ꝙ est vnū igiť spe
ctās ad creatorē.¶Scd̄o dico ꝙ est vnū igiť spectās ad viatorē
i.ad hoīem mortalē,iste.n.hēt igiť actiuū & nō passiuū,cōcludi B
tur.n.& nō cōcludit,qa.s.mors & sepulchrū ipsū solēt finaliter
cōcludere,& infra suos limites coarctare.4.Re.13.Mortuus est
igiť Heliseus,& sepelierunt eū.¶Tertio dico ꝙ est vnū igiť qd̄
spectat ad deceptorē.i.ad mundū,qui.s.decipiendo mentes hu
manas,& eas ad voluptates alliciendo,vr̄ inferre illud igitur &
illam conclusionem quæ scribitur Eccl.8.vbi in persona mun-
di potest dici.Laudaui igitur lætitiam & ꝙ nō esset homini bo
nū sub sole nisi ꝙ comederet,biberet & gauderet.Et s̄m veri-
tatē illud est euidens,ꝙ.s.mundus & mundani nullā aliā cōclu
sionē cōmendant,nisi ꝙ homo sit in præsenti gaudio vel qete.
¶Quarto dico ꝙ est vnū igiť qd̄ pertinet ad turbatorē.i.ad dia
bolum tentatorem,qui.s.ad nihil aliud vr̄ concludere aut intē
dere q̄ ad lędēdū vel ad occidenpū dānādo.Iob.2.Egressus igi
tur sathan à facie dn̄i,percussit Iob vlcere pessimo.¶Quinto di
co ꝙ est vnū igiť seu vna cōclusio q̄ spectat ad iustitiæ sectato
rē,hoc est dictū,ad virū iustū.iste.n.pōt dici igiť & dicere igiť,
quia.s.vir iustus debet bonā cōclusionē facere,& ex oībus prę
missis cogitationum & affectionum suarū aliquem bonū finē
& bonā diffinitionē inferre.1.Para.22.Surge igiť & fac, et erit
dn̄s tecū.¶Supponendo igitur ꝙ per igitur intelligūtur sancti C
viri et hoīes virtuosi et docti,qui optimè sciūt cōcludere facta
sua,et oīa fine et conclusione debitis terminare,iuxta illud. 3.
Reg.6.Igitur ædificauit Salomon domū,et cōsummauit eam,
notare possum ꝙ tales sunt et dici possunt unum igitur scilicet
Conuersationis et pænitentię. Dico igiť ꝙ in iustis inueniť
Discretionis et sapientiæ, unū igiť.i. una cōclusio pn̄tiæ
Remissionis et indulgentiæ. atq; cōuersionis.Vnde Act.3.

Subiectionis & obedientiæ.
Deiectionis & subiacentiæ.
Affectionis & confidentiæ.
Orationis & reuerentię.
Subiectionis & prouidentiæ.
Turbationis atque tristitiæ.
Compassionis atque clementiæ.
Prædicationis & eloquentiæ.
Expectationis & téperantiæ,vel
Perdurationis & permanentiæ.
Emundationis & continentiæ.
Conuersationis & apparentiæ.
Inquisitionis & diligentiæ.
Contemplationis & eminentiæ
Circunspectionis & vigilantiæ.
Fæderationis & amicitiæ.
Tolerationis & patientiæ.
Delectationis & affluentiæ.
Sublimationis & excellentiæ.
Consolationis & complacentię.

Pænitemini igiť & cōuertimi ni vt deleant pctā vestra. ¶Ité hñt ét vnū igiť sapiæ & discre tionis.Ro.16. Gaudeo igiť in vobis.Sed volo vos sapiétes eſ se in bono.¶Ité hñt vnū igiť in dulgentiæ vel remissionis, in dulgent.n.miter delinquenti bus in se,vt cuilibet dicať illđ Mat.5.Si igiť offers mun⁹ tuū ad altare &c.vade prius recon ciliari fratri tuo,& post veniés offeres munus tuū.Talib.etiā remittunť pctā Act. 13. Notū igiť sit vobis fratres,qa remis sio pctorum vobis annunciať. ¶Ité isti hñt vnū igiť obedien tiæ & subiectionis,qa.s.isti ser uiunt,obediūt,& subsunt alijs diligéter.Quia reuera ad iustū ptinent q sit diligens & seruitalis Deo,sibi,& proximo.Deo di co.Rom.7.Igiť ego ipse méte seruio legi dei.iuxta illud Deu.5. Custodite & facite quæ præcepit.vobis dñs.Sibi ét. 1. Cor.8. Ego igiť sic curro &c.Sequitur.Et castigo corpus meū & in ser uitutē redigo.Proximo insup.Ro.15.Nūc igiť pficiscať Hieru salē ministrare sctis.Ité isti hñt vnū igiť subiacétiæ & deiectiōis seu humiliationis.1.Petr.15.Humiliamini igiť sub potéti manu Dei vt vos exaltet &c.¶Ité isti hñt vnū igiť cōfidentiæ seu spei & deuotionis,qa.s.isti in Deo & cęlestib.spē & deuotioné repo nunt. Vñ .2. Cor.3.Hñtes igiť talé spem,multa fiducia vtimur. ¶Ité isti hñt vnū igiť reuerentię & orōnis.j.Tim.2.Obsecro igiť primū oīum fieri obsecrationes,orōnes,postulationes gratiarū actiones pro oīb hoībus,& pro regibus oīb. qui in sublimitate sunt cōstituti,vt trāquillā vitā agamus in oī pietate & castitate. ¶Ité isti hñt vnum igitur puidentiæ seu beneficientiæ & subué tionis,quia.s.isti subueniūt & puidét indigentib. iuxta posse,& ad hoc tédit totū suū igiť.i.sua cōclusio & intétio vniuersa. Vñ indigés amic⁹ loquiť tali igiť.1.Re.21.Nūc igiť si quid habes ad manū,vel qnq; panes,da mihi.Et.1 Re.25 Festinauit igiť Abi gail,& tulit ducétos panes.s.ad Dauid ī desertū.¶Ité isti habét vnū igiť tristitiæ & turbatiōis,qa.s.iusti in via ista sp sunt in tri stitia & tremore.Io.16.Et vos igiť nūc tristitiā quē habetis, ite rū aūt videbo vos,& gaudebit cor vestrū.¶Ité isti hñt vnū igiť clemétiæ & cōpassiōis,qa.s.cleméter & flebiľr solét cōpati de solatis.Vñ de amicis Susannæ casui suo cōpatiétib dř Dan. 12. Flebāt igiť sui,& oēs q nouerāt eā.¶Ité isti hñt vnū igiť eloqué tiæ & pdicationis,quia.s.isti solét instruere & docere Act.8.Igi tur qui dispersi erant,pertransibāt euangelizantes regnū Dei. vt cuilibet tali dicať illud.2.Reg.29.Nūc igiť surge & pcede, & alloquens satisfac seruis tuis.¶Ité isti hñt vnū igiť tpantię & moderationis,seu expectationis & pdurationis,q maxime de bet esse qñ puectiores loquunť.Vñ dř Iob 32.Igitur Heliu ex pectauit Iob loquenté.¶Item isti hñt vnum igiť cōtinentiæ & emundationis.Vñ.2.Cor.7.Has igiť pmissiones habentes cha rissimi,mūdemus nos ab oī iniquitate.¶Item isti habent vnum igiť apparentiæ & cōuersationis.Vnde Ruth. 3.Lauare igiť & vngere,& induere cultiorib.vestimentis.¶Ité ipsi hñt vnū igiť &.diligentiæ & inquisitionis.Act.1.Igiť qui conuenerant,inter rogabant Iesum,dicétes.Dñe,si in tpe hoc restitues regnum Is rael?¶Ité isti hñt vnū igiť eminétiæ & cōtemplatiōis, qa.s més taliū sp est eminés & eleuata.s.cælestia appetédo & contéplan do,iuxta illud.1.Cor.15.Igiť sicut portauimus imaginé terreni portem⁹ imaginé cęlestis.Vñ ad Col.3.si psurrexistis cū Chřo, q sursum sunt qrite,vbi xps est in dextera Dei sedés q sursum sunt sapite,& q sunt sup terrā,exemplo illius q dicebat Da. 4. Igiť post finé dierū ego Nabuchodonosor oculos meos ad cę lū leuaui.¶Ité isti hñt vnū igiť vigilātiæ & meditatiōis,qa.s.in oīb.operib.suis sunt circūspecti & astuti.Vñ.1.Thes.5.Igiť non dormiamus sicut & cęteri,sed vigilemus & sobrij simus. ¶Ité isti hñt vnū igiť amicitiæ & fęderationis.Nō.n. diligunt guer rā,sed pacé habere cū oīb.Iob.2.Acquiesce igiť ei & habeto pacé,& per hoc habebis fructus optimos,Et Ro. 5.Iustificati igiť ex fide pacé habeamus.¶Ité isti hñt vnū igiť patiétiæ & to lerationis Iacob.5.Patientes igiť estote fratres vsq; ad aduentū dñi nostri Iesu Chři,Et Paulus dicebat.2.ad Cor.12.Libenter igiť gloriabo ī infirmitatib.meis,vt inhabitet in me virt⁹ Chři quasi diceret.Non solū patiens ero,immo ét gloriabor.¶Item isti finaliter habebunt vnum igiť affluentiæ & delectationis, vi delicet in patria vbi abundabunt & affluent cūctis bonis in glo ria Paradisi ad Ro.15.Habeo igiť gloriā in Chřo Iesu ad Deū. ¶Ité isti habebūt vnū igiť excellétiæ & dñatiōis,qm.s.in hono re ppetuo sublimabunt,ita q Deus cuilibet beato dicet illud Hest.15.Accede igiť,& tāge sceptrū.Sceptrū.n.honoré & digni taté designat.1.Pet.2.Vobis igitur honor credentibus. Ité isti hñt vnū igitur cōplacentiæ & consolationis,q.s. fiet inter eos inuicé qñ cogitabunt de securitate salutis,dicédo illud q scri bit ad Ro.5.igiť magis nūc iustificati in sanguine ipsi⁹ salui eri mus ab ira per ipsum.Sic igiť patet q est vnū igiť q spectat ad iustitiæ sectatoré.¶Sexto vero dico q est vnū igiť q spectat ad nequitiæ professoré.s.ad pctoré.Pctor.n.pōt dici igiť,qa.s.sicut D igiť de sui natura significat immutabilé cōclusioné detestabilé elationé,Perturbabilé rebellioné,sic pctor,Est.n.immutabilis cōclusionis,quia p certo sicut igiť est vnum aduerbium cōclu siuū & vna dictio q vř ponere & imponere finé verbis,sic pec cator ita est fatuus & obstinatus,& ita in malo proposito con firmatus,q quicquid dicit,& facit vult immobiliter stare,& ni hil de malis operib.immutare.Est detestabilis elationis,quia si cut igitur est vna dictio q scribitur aliqñ tali modo in ortogra phia q vnū i,quæ est litera valde parua,ponitur super vnum g q est litera grossa,& magna,hoc mō g,sic sæpe fit qđ peccator paruus & iuuenis insufficiens & inest pest & pficitur grossæ li teræ.i.alicui statui magno & solenni,vel q alicui magno viro p superbiā et elationé se pficit et pponit.Est et pturbabilis rebel liōis,qa sicut igiť sp hét vim redargutionis et augmétatiōis,sic vere pctor sp vult rebellando et cōtradicendo redarguere, et oīb.q dñr qq bene dicta fuerint obuiare.Et breuiter de igitur .i.de pctore possumus notare q iste conclusiuè et obstinatè.

Carnaliter fœdatur.
Mendaciter effatur.
Crudeliter prædatur.
Finaliter damnatur.

Fędatur dico carnaliter,quia.s. tales vt cōiter sunt luxuriosi.Vnde de immūda persona cū suo igitur,i.cum sua obstina ta intentione dř Ezec.23. Fornicata est igiť Oolla,et insaniuit in amatores suos.Effatur etiam menda citer,quia,s.tales sunt cōiter médaces atq; verbosi.Vnde.2.Pa ra.18.Nūc igiť dedit dñs spūm mendacii in ore oium prophe tarū.Prædat insuper crudeliter,quia.s.tales vt cōiter sunt rapa ces et seditiosi sicut de rege Antiocho legitur.2.Mac.5.Igiť An tiochus mille octingétis ablatis de téplo talétis velociter An tiochiā regressus est,existimās se p superbia terrā ad nauigādū, pelag⁹ vero ad iter agendū deductur ū.Antiochus interpretať pau p silés,quia.s.raptores vt cōiter sp sunt pauperes licet hoc taceat et sileat Pro.21.Alii rapiūt nō sua,et sp in egestate sunt Dānatio.talis igiť finaliter et perenniter,qa.s.tales finaľr mor tis et dānationis erunt capaces et obnoxii.Vñ Pro.1.dř sic Co medūt igiť fructus viæ suæ,et cōciliis suis saturabuuť. Et Hier. 5.Quid igiť fiet in nouissimo eius?Vide sup.in.1.§.eo.tit.Patet igiť qūo igiť in malo sumiť et in bono vide de ergo et similib.

Ignis. Nota q ignis multipliciter significat in scriptura, si gnificat.n,quécūq; ardoré vel feruoré, bonum vel malū,vel quodcunq; feruens desiderium vel appetitum.Distin guamus igitur breuiter de igue quia est multiplex ignis.s.ignis

Luminosus. Ignis luminosus est spiritussanctus.
Virtuosus. Ignis virtuosus est amor inclytus.
Vitiosus Ignis virtuosus est feruor vetitus.
Dolorosus. Ignis dolorosus est dolor insitus.

¶Primo igiť dico q est quidā ignis q est luminosus, & iste est ignis spūsancti,qui illuminat oém hoiem venienté in hūc mū dū.sicut.n.tpe noctis obscuro non habemus lumé nisi p igné sic in tenebrosa vita pñti non possumus habere lumen q nos dirigat nisi igné scti spūs habeamus.Iste est.n.illa colūna ignis q filios Israel de nocte illuminabat qñ de Aegypto ipsos dñs ducebat,sicut dř Exo.13.Vñ in Psal.dř Expandit nubé in pro tectioné eorū,& igné vt luceret eis per noctem:spūs.n.sanctus

Est fortificatiuus quia dř columna. Vnde de eo dř Esai. 50.
Est illuminatiuus quia dř ignis. Ambulate ī lumine ignis.
Est refrigeratiuus quia dř nubes. Quare?Certe quia dř Es.

10.erit lumé Israel in igne.De isto igiť igne.i,de spiritu scto nō oportet amplius dicere,qa in primo mébro distinctiōis vltimę inuenies satis plene.Iste est ignis luminosus.¶Scđo dico q est quidā ignis qui est virtuosus,& iste est ignis dilectionis & amo ris vel cuiuscunq; boni desiderii feruoris. De isto igne loquiť B dñs Luc.12.Igné veni mittere in terrā & qđ uolo nisi vt ardeat? Iste est ignis inflāmatiuus quo.s.viri sancti fuerūt accési,& quo t otū mūdū accéderūt & inflāmauerūt sicut.n.dicit Pli. ait qđ mōs in India vbi crecit piper,ibi tñ est tāta serpentū copia qđ nullus

null' audet accedere.Incolę igitͬ pipere maturo,ĩ æstate ignẽ
in silua accedũt,& sic serpẽtes ignẽ metuẽtes fugiũt,& inco
lę piper accipiunt qđ postmodũ ad nos mittũt.Sic vere cha-
rissimi,qa serpentes.i.demones totã siluã huius mundi sole-
bãt occupare,iõ dñs ignẽ charitatis ꝑ incolas suos.i.ꝑ apłos
in ista silua accendit,& sic eos fugauit,& expulit.Et piper ꝙ
custodiebãt.i.pctõres quos sibi retinebant,mediante isto in-
cendio ad partẽ suã resumpsit.Vnde Thre.4. Succendit dñs
in Syon ignẽ.De isto.n.igne possumus exponere illud Lu.22.
vbi dr̃,ꝙ accenso igne in medio atrij, & circunsedentib.illis
erat Petrus in medio illorum.In quibus verbis nota,ꝙ sicut
ignis habet virtutẽ inflammatiuam,virtutem induratiuam,
virtutem copulatiuam,quia.s.per ignem ligna inflammãtur,
per ignem mollia indurantur,sicut patet in vasis luteis , per
ignem mollia indurantur,sicut patet in vasis luteis,per ignẽ
metalla copulantur, sic dico ꝙ ignis charitatis habet inflam
mare cordium tepiditatem . Accenso inquit igne in medio
atrij.i.in corde.Roborare cordium debilitatem,qđ ostendi
tur in verbo Petrus,quia dr̃ de petra. Copulari cordium di-
uersitatem,quod ostẽditur,cum dr̃[In medio illorũ] ¶Dico
ergo,ꝙ per charitatem corda tepentia inflammantur,quia.s.
per charitatẽ in medio atrij,s.in corde,qđ est in medio hoĩs,
accenditur ignis.i.feruor affectionis & sanctorum desiderio
rum.Sicut.n.ignis facit aquã feruescere , & sicut sursum facit
flammam ascendere,& sicut cerã & metalla solet liquefacе-
re & dissoluere,sic vere charitas corda liquefacit per deuo-
tionem & compũctionem,corda facit feruere per desideriũ,
& affectionem,& ipsa sursum ascendere,s.ad Deum per amo
rem & dilectionẽ.Iste est igitur ignis ascensus in medio atrij
.i.in corde,quia sicut ꝑcepit dñs Leui.6.c. Ignis in altari de-
bebat sp ardere.Altare.n.Dei est cor,quod per quatuor car-
dinales virtutes debet esse quadratum,in quo.s.ignis charitæ
tis & spũssancti nunquã debet deficere,vel cessare. Aduerte
tñ,ꝙ duo filij Aaron,qui super altare dñi ignem alienum po
suerunt,igne cęlesti perierunt,sicut dr̃ Leui.10.c.Ad denotã
dum,ꝙ ille, qui in altari cordis sui,quod Deo debet esse to-
taliter cõsecratum & dedicatum,offerunt ignem alienum.i.
ardorem & feruorem malorum desideriorum,s.ignem car-
nalitatis,ignem cupiditatis &c à Deo finaliter feruentur, &
igne perpetuo cremabuntur,vnde de talib.propriè posset di
ci illud Ezec.15.c.De igne egredient,& ignis consumet eos.
Quia.n. tales egrediuntur de igne charitatis ipsum derelin
quendo,iõ ipsos consumit ignis perpetuæ aduersitatis, pęnã
æternã infligendo.In medio igitur atrij cordis debet accẽdi
ignis.Vnde Eze.10.c.Sume ignem de medio rotarum,& im
ple manum tuam prunis ignis,quæ sunt inter cherubin.Qua
tuor rotę sunt quatuor cordis affectiones,super quibus & su
per quas cor sp voluitur,& mouetur.Media igitur istarũ ro-
tarum,i. profunda cordis nostri ingrediamur per meditatio
nem,& de igne,qui est inter cherubin,i.de perfectione chari
tatis,q̃ est inter bonas personas & sanctos viros,debem' im-
plere manus nostras per ipsius actualem executionem.Accẽ
so igitur igne in medio atrij. Accendamur igitur isto igne,si
cut asbestos lapis , qui si semel accensus fuerit,nunquã quo-
cunque vento põt amplius extingui. Quia.s.ignis charitatis
nunquã per tribulationẽ debet extingui,sed potius augmen
tari.Vnde Prou.31.c.Non extinguetur in nocte lucerna eius.
Et illud Ezechi.15.c.Vtranq; partem eius consumpsit ignis.
Charitatis igitur corda tepida inflammantur.¶Deniq; dico,
ꝙ per ignem charitatis corda debilia roborantur.Sicut.n.va
sa testea valde sunt mollia,& debilia,tandem vero cum igne
cocta fuerint,fiunt stabilia atq; dura,sicut patet de laterib.sic
verè cor quantũ est de se,vãlde est debile,atque molle, & ad
cadendum in peccatum facile,& ad resistẽdum fragile,si ve-
ro ignis charitatis ipsum perfectè decoxerit, tũc efficitur sta
bile,atque firmum,& ad perseuerandum durabile seu durũ.
Iob 40.Cor eius indurabitur quasi lapis.Vnde Ge.11.Veni-
te faciamus lateres,& coquamus eos igni.habueruntq; late-
res pro saxis & bitumen pro cemento,& dixerunt.Venite fa
ciamus nobis ciuitatem , & turrim cuius culmen pertingat
ad celum.Qñ.n.lateres.i.hoĩes igne charitatis coquunt̃,tunc
saxei per firmitatem,bituminosi per concordiam & vnitaté
efficiuntur,& sic ciuitatem Paradisi sibi ædificant, & turrim
cęlestis celsitudinis sibi parant,quod ostenditur cum dr̃ Pe-
trus,qui dr̃ à petra,qua.s.tales sic cocti , fortes & petrei effi-
ciuntur.Vnde Marc.15. Petrus vero sedebat cum ministris,
& calefaciebat se ad ignem.Insuper dico,ꝙ per ignem ehari
tatis corda contraria concordantur, quod ostenditur,cũ dr̃.
In medio eorum.Sicut.n.ignis habet diuersa corpora cõglu
tinare & inuicem vnire,sic charitas habet diuersa corda cõ-
glutinare & inuicem adunare.Interrogatus.n.Diogenes,qui
essent veri amici,respondit ꝙ illi,qui in duobus corporib.ha
bent aĩam vnam.quasi diceret.Amor est tantæ potentię,ꝙ in
diuersis personis vnã efficit voluntatem.Vnde Bernardus di
cit.O fœlix amor,q̃ dulciter capis.Vide eam supra de chari-
tate[In medio inquit eorum] Charitas.n.est sicut mediũ,qđ
habet coniungere extrema,Vnde de hoc põt propriè dici il
lud quod Dan.3.de tribus pueris dr̃,ꝙ cecinerunt in medio
camini ignis colligati.Per istum igitur ignem corda cõtraria
concordantur.Patet igitur, ꝙ ignis charitatis est inflammati
uus & elatiuus,est induratiuus & roboratiuus,est concorda
tiuus & conglutinatiuus.Tali igitur igne fuerunt sancti inflã
mati,figurati in filio hoĩs Apoc. 1. qui habebat oculos quasi
flammam ignis , & pedes eius similes orichalco ardenti . Et
Eze.8.vbi dr̃.Et vidi , & ecce similitudo quasi aspectus ignis
ab aspectu lumborum eius,& deorsum ignis.Figurati etiam
Ezec.1.in illis sanctis aĩalib.quorũ similitudo quasi aspectus
carbonum ignis ardẽtium,& quasi lampadarum,quia.s.cha-
rissimi,sancti viri quicquid habent,debẽt totũ habere igneũ,
quia.s.in oĩbus actibus suis debet ignis charitatis relucere,
iuxta illud Apoc.1.Cor.16.Omnia opera vestra in charita-
te fiant.In oculis.n.discretionis , in pedibus suæ affectionis,
in lumbis suę dilectionis,in aspectu suæ benignitatis & com
passionis , in oĩbus dico istis debet ignis charitatiui amoris
apparere,& bonus amor, & feruor,& bona intentio & affe-
ctio relucere.Et sic erunt illi ministri,de quibus dr̃ Heb.1.Fa
cit Angelos suos spiritus , & ministros suos flammam ignis.
Et istam auctoritatem vide prosecutam supra de Angelis,&
ibi inuenies quomodo vir perfectus & igni & Angelis com
paratur.Iste est ignis virtuosus,qui.s.est charitas.Si vero vis D
hanc materiam magis prolongare, adde quod dr̃ infra.in.§.
Adhuc dico,quòd est quidam ignis,qui est ad virum iustum.
¶Tertio dico , quòd est quidam ignis qui est vitiosus , & si-
gnificat ardorem & tentationem peccatorum . Et iste diui-
ditur in quatuor partes , secundum quatuor ignis proprie-
tates,quia scilicet ignis habet

Sursum ascendere,
Compacta liquefacere,
Res coniunctas affligere,
Res vicinas consumere,
Et secundum ista quatuor inue-
uenitur in scriptura

Ignis { nubeus, Aqueus, Flammeus, Terreus.

Ignis nubeus est supe
rior,qui significat men
talẽ ambitionẽ . Ignis
aqueus est interior , q
significat carnalem in-
fectionem Ignis flam-
meus est exterior, qui
significat iracundiæ in
flammationem. Ignis
terreus est inferior , q
significat auaritiæ consumptionem. Est igitur primus ignis,
ardor ambitionis,& iste est ignis nubeus.Isto.n.igne inflam-
mantur hodie nubes nostrę,i.viri alti,& in prælationibus,&
officijs constituti. Iste est.n.ignis superior sursum ascendens
& mouens , quia.s.semper facit hominem superiora appete-
re,& inferiorem statum contemnere, & de summis ad sum-
miora velle si põt cõscendere.Exemplum in lucifero,qui cę-
lum magis superius appetebat dicens.Esai.14. Ascendam in
cœlum,super astra cœli exaltabo solium meũ,& similis ero
altissimo.Iste est ignis nubeus & superior.De hoc Eze.1.Nu
bes magna & ignis inuoluens,& splẽdor in circuitu.Tales.n.
nubes magnæ habent hodie ignem ambitionis, qui dr̃ ignis
inuoluens , quia.s.cuncta cupit inuoluere,& suis commodis
aggregare.Iste est igitur ignis nubeus & superior. ¶ Item est
ignis aqueus interior,& iste est ignis luxuriæ, quem aquæ.s.
delitiarum nõ possunt extinguere,sed augere.Iste est.n.ignis
græcus,qui aqua non extinguitur, sed aceto.Quia.s.acetum
.i.acredo pœnitentiæ , igne luxuriæ extinguitur , iuxta illud
Eccl.3.Ignem ardentem extinguit aqua. Aqua vero volupta
tis & delitiarum ipsum accendit.Ista.n.aqua est sicut aqua ar
dens,quæ fit de vino , quæ vr̃ habere naturã olei,quia.s.ignẽ
nõ extinguit,sed accendit. Vnde Sap.16.In aqua q̃ oĩa extin-
guit,plus ignis valebat,& aqua extinguẽtis naturę obliuisce
batur.In talem igitur aquã nõ extinguentem sed inflãmantẽ

ſubmergit hodie diabolus pctõres. Et ideo de filio, qui erat
obſeſſus à demone, dr̃ Marc. 9. ꝙ diabolus frequẽter ipſum
in aquã & in ignẽ miſit, vt eum perderet. Vtinam igit̃ nos ſi-
mus ſicut ligna ſethim, q̃ nec igne cremari, nec aqua putrefie
ri valebant, vt ſic nobis poſſit dicere dñs illud Eſa. 43. Cũ trã
ſieris per aquas, tecũ ero, & flumina nõ operient te, qñ ambu
laueris per ignẽ, nõ cõbureris, & flãma nõ ardebit te. Tecum
inquit ero, q.a.ſ. bene eſt neceſſarium, ꝙ illi Deũ per grãm ſo-
cium habeant, qui per aquas & flumina delitiarũ habẽt trãſi
re, ſi volunt, ꝙ ignis & Lamma carnalis tentationis ipſos vre
re nequeat, vel cremare. Iſte eſt igit̃ ignis aqueus & interior.
¶Item eſt ignis flammeus, & exterior, & iſte eſt ignis ſeuitiæ
crudelitatis, & iracundiæ, inuidiæ pariter & diſcordiæ. Sicut
.n. dracones tantę ſunt caliditatis, ꝙ flammas ab ore emittũt
quibus aerẽ circumiacentem inflammans, ſic crudeles & ira
cundi igne .n. iracundię & crudelitatis ſp ſpirant, quibus oẽs
alios inflammant, cruciant & moleſtant. Exemplũ de Antio-
cho, de quo dr̃. 2. Mach. 9. ꝙ ſuperbia repletus, ignẽ ſpirãs ani
mo, in Iudæos negocium accelerari iuſſit &c. Iſta patent de
raptorib. balliuis, tyrannis, crudelib. & vindicatiuis, figuratis
in nabuchodonoſor Dan. 3. qui oẽs, q ſibi obedire nolebãt,
in fornacẽ ignis mittebat. Figurati etiã in parabola de ram-
no Iud. 9. qui electus in regem arborum, egreſſus eſt ignis ab
eo, qui deuorauit cedros libani. quia ſ. crudeles & tyranni,
iniqui & vindicati qñ ad regnum, ſeu aliquod aliud officium
aſſumũtur, oẽs ſubditos & vicinos, verbis, minis, exactionib.
& iniurijs cõburere, & inflammare nituntur. Vnde Iohel. 2.
Ante faciem eius ignis vorans, & poſt eum exurens flamma.
De igne veræ iracundiæ & inuidiæ ꝓpriè põt dici illud Eze.
28. Ignem producã de medio tui, qui comedat te. Quia.ſ. iſte
ignis qñ viget in medio cordis humani, primo & principali
ter ſuum vrit, & violat poſſeſſorẽ. Iſte eſt ignis flammeus &
exterior. Iſte eſt.n. gladius igneus & verſatilis, qui prohibet
introitum Paradiſi, ſicut dr̃ Gen. 3. ¶Item eſt ignis terreus &
inferior, & iſte eſt ignis auaritiæ, qui circa terram & terrena
habet interius operari. In quibuſdam.n. montib. aluerniæ &
ruchinæ eſt ignis qui terrã cõtinuè cremat & vrit, ipſamq; vſ
que ad magna interualla deuorat, & cõſumit. Sunt.n. illis mõ
tibus lapides, & minæ cõbuſtibiles, qui cõtinuè cõburantur,
ita ꝙ de locis iam cõbuſtis ẽt carbones fabrorum in magna
copia extrahuntur. Sic verè chariſſimi, in mundi ſuperbis di
uitib. latitat hodie ignis auaritiæ qui terras circumiacentes
.i. poſſeſſiones vicinorum ſuorum cõſumit, deuorat, & ipſas
annihilat & deuaſtat. Iſte eſt ignis vſq; ad cõſumptionẽ deuo
rans. Iob. 31. Iſte eſt ignis, qui nunquã dicit ſufficit. Prou. 30.
iſte eſt ignis, qui ſm ꝙ plus de lignis apponitur, amplius exar
deſcit, ſicut dr̃ Eccl. 28. Quia.ſ. ignis auaritiæ per ſtruẽ ligno
rum .i. diuitiarum qñ apponitur, non minuitur, ſed augetur.
Iſte eſt igitur ignis terreus & inferior. Quia.ſ. per iſtum ignẽ
terrræ & poſſeſſiones hoĩm ab auaris & impijs cõſumuntur.
vnde Eſa. 24. Erit terra eius in picem ardẽtem. Et Soph. 1. In
igne zeli mei deuorabitur oĩs terra. Patet igitur, ꝙ eſt ignis,
terreus, flammeus, Aqueus, & nubeus. ¶ Quarto principali-
E ter dico, ꝙ eſt quidam ignis, qui eſt doloroſus. Et iſte eſt du-
plex, vnus eſt ignis p̃ſentis tribulationis, qui eſt in patiẽtia to
lerandus. Alius eſt ignis futuræ damnationis, qui eſt cum vi-
gilantia formidandus. Ignis doloroſus p̃ſentis tribulationis,
quãuis ſit afflictiuus, eſt tñ purificatiuꝰ. Quia ſicut ignis ã me
tallis rubiginem tollit, & ipſa ad fabricam & ad figurationẽ
diſponit, ita ꝙ quandiu durat ignis, poſſunt formari & figu-
rari, ſtatim vero cum virtus ignis defecerit, figurari nequeũt
vel malleari, ſic verè tribulatio tñ proficit hominib, ꝙ ab ip
ſis rubiginem peccatorum tollit, & ad obediebdũ diſpoſitio
ni artificis Dei vel p̃lati ipſos diſponit, & in figuras & in for-
mas variarum virtutũ ipſos occaſionaliter mutari facit. Au-
rum.n. in igne purgatur, & melioratur. Sic homo in tribula-
tione emendatur. Sic enim dicitur. Eccleſi. 2. in igne proba-
tur aurum & argentũ, hoĩes vero receptabiles in camino hu
miliationis. Et iſtud patet in multis, qui dum ſunt actualiter
in igne tribulationis, fiunt malleabiles, conuertibiles & bo-
ni, ſi vero ignis iſte receſſerit, tunc ſicut prius indurantur, &
obſtinantur, & ad conuerſionẽ inhabiles efficiuntur. Sancti
igitur talem ignem ſuſtinuerunt, qui.ſ. extinxeruet impetum
ignis, & fugauerunt aciem gladij, ſicut dr̃ Heb. 11. & inde ꝓ-
bati & purgati fuerunt, iuxta illud Pſal. Igne me examinaſti,
& nõ eſt inuenta in me iniquitas. Sancti.n. ſunt ſicut quoddã
genus ſalis, quod eſt in Sicilia, quod in igne poſitum ab igne
non reſilit, ſed ibi ſicut aqua liqueſcit. Quia ſ. boni nõ refu-
giunt ignem tribulationis, ſed ẽt reſoluuntur per virtutem
deuotionis & compaſſionis. Multa poſſent dici de iſto igne,
ſed in alijs titulis inuenies. Iſte eſt igitur ignis in patientia to
lerandus. Quod tñ non faciunt multi atq; ſtulti, ſimiles ſali
noſtro, ſeu ẽt caſteneæ non inciſę. Sal.n. noſtrum igni applica
tum ſtatim crepitat, atq; ſtridet. Caſtanea vero in igne poſi-
ta ab igne reſilit, & clamorem magnum facit. Sic vere multi
ſunt, qui ab igne correctionis, vel tribulationis refugiunt, &
ſi eos à Deo vel à maiorib. tali igne caſtigari contigerit, ſta-
tim ſtrident murmurando, & ſtatim clamorẽ faciunt impa-
tientiam oſtẽdendo, & ſtatim fugiunt, & reſiliunt totũ onus
ſibi impoſitũ dimittendo. Iſta patent in illis, qui pęnitentias
iniunctas facere nolunt, vel in illis, qui apoſtatant occaſione
correctionis &c. Sicut.n. dr̃ Prouer. 15. Non amat peſtilens
eum, qui ſe corripit. Sed pro certo quia tales fugiunt ignem
t̃palis correctionis, ipſi finaliter ponentur in igne infernalis
damnationis. Tales.n. fugiunt arma ferrea, & incidunt in ar-
cum æreum. Iob 20. c. Decidit in ſyllam, qui vult vitare cha-
ribdim. Et de hoc Ezec. 15. De igne egredientur, & ignis cõ-
ſumet eos. Iſte eſt igitur ignis doloroſus præſentis tribulatio
nis, qui eſt tolerandus.ſ. in patientia. Ignis vero doloroſus fu
turæ damnationis eſt ignis formidandus.ſ. tribulatio infer-
nalis. Sicut.n. ligna inutilia & arbores, quæ nec pro ædificijs,
nec pro fructib. aliquid valent, in ignem mitti, ſic infructuoſi
peccatores, qui paradiſi ædificijs nihil valent, ignib. inferna-
libus cremabuntur, iuxta ſententiã ſaluatoris, qui dicit Mat.
3. & Lucę. 3. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum
excidetur, & in ignem mittetur. Inferius.n. eſt ſicut quędam
regio, quæ dr̃ Theozonia, quæ perpetuo igne flammat, vt di-
cit Geruaſius in libro ſuo de mirabilibus mundi. Eſt aũt di-
cta regio in finibus Aethiopiæ à partib. meridiei, vbi præ ni-
mio ſolis ardore Oceanus dr̃ feruere, vt cacabus. Sic procul
dubio in inferno eſt ignis & flãma ꝑpetua, & feruor & ebul-
litio ſempiterna. Ibi.n. diabolus facit ferueſcere quaſi ollam
profundum maris, ſicut dr̃ Iob. 41. Ibi etiam ſicut dr̃ ibidem,
a litus diaboli prunas ardere facit, quia.ſ. ignis eorum nõ ex
tinguetur, & vermis eorum non morietur. Eſa. vlt. & Mar. 9.
c. Ignis.n. ſulphur & ſpiritus procellarum, pars calicis eorũ.
Pſal. In iſto igne reponẽtur finaliter peccatores. Vnde Apo.
14. Qui adorauerit beſtiam, cruciabitur igne & ſulphure. Et
Apo. 19. dr̃, ꝙ beſtia & pſaudo propheta miſſi ſunt in ſtagnũ
ignis & ſulphuris. Beſtia.n. ſignificat demones, pſeudo ꝓphe
ta malos, qui in iudicio pariter igni infernali cremabuntur.
ideo de diabolo & collegio reproborum dicit dñs Eze. 38.
ignẽ & ſulphur pluam ſuper eum & ſuper exercitum eius.
hic eſt igitur ignis doloroſus futuræ damnationis, qui eſt for
midandus, ignis.ſ. infernalis De igne autem purgatorij nihil
ad p̃ſens dico, neq; de igne cõflagrationis in iudicio, timens
prolixitatẽ. Vide de eis alibi. Et ſic igitur patet quadruplex
ignis.ſ. luminoſus, virtuoſus, vitioſus, & doloroſus. ¶ Sed ſi
adhuc vis aliquid ſuperaddere, dico, ꝙ in ſcriptura reperitur
ſextuplex ignis, ſ.

Ignis	Aethereus,	qui erit	Spiritualis bonitas,
	Pectoreus,		Mentalis charitas,
	Fulgureus,		Ambiens vanitas,
	Sulphureus		Carnalis vilitas,
	Cinereus,		Opum cupiditas,
	Tartareus,		Pœnę crudelitas.

¶Primo igitur dico, ꝙ in ſacra pagina reperitur ignis æthe-
reus, & iſte pro certo ſignificat diuini ſpiritus bonitatẽ. Ignis
.n. cęleſtis luminis triplicis eſt virtutis. Nam ſicut dicit Dio-
nyſius de diuinis nominibus, ignis habet virtutem commu-
nicatiuam, virtutem viuificatiuam, virtutem purificatiuam,
Ignis.n. ſeſe cõicat, quod patet quia vna candela poteſt accẽ-
dere mille ſine ſui detrimento. Ignis etiam cuncta viuificat.
Nam ſecundum naturales, nihil põt viuere ſine virtute ignei
caloris & ſolaris. Ignis inſuper purificat, ſicut patet ad ſen-
ſum, ꝙ ſordes metallorum purificãtur in igne. Et re vera cha
riſſimi, talis ignis eſt ſpiritusſanctus, quia verè iſte ſeſe cõmu
nicat per liberalem compaſſionẽ, mentes viuificat per cor-
dialẽ dilectionem, corda purificat per criminalem abſterſio
nem. Habet (dico) ſpiritusſanctus cõpaſſionem cõicatiuam.
Vnde

Vnde iſte eſt,qui per ſeptẽ dona non ceſſat quotidie ſe cõica
re,& diſtribuere. Ideo dr̃ à Dionyſio vbi ſupra, ꝙ ignis per
oĩa dare ſe venit. Vnde de iſta virtute cõicatiua dicit Greg.
ꝙ per ſeptẽ gradus erit aſcenſus per ciuitatẽ cęleſtem .ſ.Hie
ruſalẽ.i.per ſpiritum ſeptiformem, vt.ſ.ſimus,per timorẽ hu
miles,per pietatẽ miſericordes,per ſcientiã diſcreti,per for-
titudinẽ liberi,per conſilium cauti,per intellectum prouidi,
Per ſapientiam maturi.Iſte eſt igitur ignis cõpaſſionis cõica
tiuæ.Itẽ ſpiritusſanct⁹ eſt ignis dilectionis viuificatiuæ.Sicut
.n.Salamandra ex igne viuit.Halec er aqua, cameleon ex ae
re,talpa de terra, quia.ſ.iſta quatuor viuunt ex iſtis quatuor
elementis,ſic vere chariſſimi,nos debemus viuere igne ſpiri
tusſancti.ſ.charitatis,aere innocẽtiæ & puritate,aqua clemẽ-
tiæ & pietatis,terra patientiæ & firmitatis.Ideo de iſta virtu
te viuificatiua dicit Innocentius in ſermone de ſpiritusſan-
cto.Spũſſanctus ad diſcipulos In igne mittitur,vt ſplendeant
per ſapientiã,& caleſcant per charitatem. Charitas.n.infor-
mat vitam,& ſapiẽtia informat doctrinã.¶Item ſpũſſanctus
eſt ignis abſterſionis purificatiuæ.Sicut.n.ignis aufert immũ
ditiam à metallis,iuxta illud Ecc.2.In igne probatur aurum,
ſic ſpiritusſanctus ab animabus tollit maculas pctõrum. Vn-
de Innocentius ibidem.Ignis per ſplendorem illuſtrat,ꝑ ca-
lorem purificat. Spiritusſanctus illuminat mentem hoĩs per
ſapiẽtiam,purificat per charitatem.Igitur ſpiritusſanctus eſt
ignis purificatiuus,viuificatiuus,cõicatiuus.Cum.n.ignis ha
beat duplicem qualitatem.ſ.calorẽ,& ardorem.iſte tñ quan
doque abinuicem ſeparantur . Ignis.n.eſt in empyreo cum
ſplendore, & ſine ardore , & in inferno cum ardore , & ſi-
ne ſplendore,in hoc mundo cum ſplendore ſimul & ardore.
Iſte ignis,qui eſt in hoc mundo,cõparatur ſpũſſancto,qui ar
det & ſplendet,quia ſpiritusſanctus eſt ſplendens ꝑ veritatẽ,
& eſt ardens per charitatẽ.Ideo de iſto igne dr̃ Eccl.39. Ini-
tium neceſſariæ rei vitæ hoĩm,aqua,ignis,& ferrũ.Aqua(di-
co)pietatis. Ignis charitatis,ferrum firmitatis. ¶Scd̃o dico,
ꝙ inuenitur ignis pectoreus, & iſte pro certo deſignat perfe
ctam animi charitatẽ.Sed de iſto plene dictum eſt in iſto eo-
G dem titulo ſupra.¶Tertio dico, ꝙ inuenitur ignis fulgureus
ſignificãs ardentis ambitus vanitatem. Quia.ſ.fulgur de ma
teria terrea fortiter ignita eſt ſurſum aſcẽdens , ſed finaliter
deorſum cadens. Sic ambitioſus igne & ardore dominandi
accenſus,ſurſum quamdiu viuit ſꝑ nititur aſcendere,ſed fina
liter in morte compellitur vſque ad infernum deſcendere &
tranſire. Vnde Eze.1.Hæc erat viſio diſcurrens,ſpẽdor ignis,
& de igne fulgur egrediens.vbi aduerte,ꝙ ambitio habet

Mentis { Laborem[diſcurrens] / Ardorem[ignis] / Furorem[fulgur]

Iſte eſt igitur ignis ful
gure⁹. ¶Quarto dico,
ꝙ innenitur ignis ſul-
phureus,ſignificans carnalis impetus vilitatem.Quia.ſ.ignis
ſulphureus ſignificat pctm̃ luxuriæ,quod valde fœtet,in quo
balneãtur luxurioſi. Vnde iſtud pctum eſt illud ſtagnũ ignis
& ſulphuris,in quo poſita eſt beſtia & pſeudo ꝓpheta. Apo.
19.Vnde in Pſal.Ignis ſulphur & ſpũs procellarum,pars cali
cis eorum. Vbi aduerte,ꝙ iſtud pctũm vrit affectionẽ[ignis]
habet infectionem[ſulphur]Infert damnationẽ[ſpiritus pro
cellarum,pars calicis eorũ.] Hic eſt igitur ignis ſulphureus.
Quintò dico,ꝙ inuenitur ignis cinereus,ſignificãs auari ani
mi paruitatẽ,& ardorẽ auaritiæ,qui ſub cinerib.i.ſub mundi
diuitijs cuſtoditur . Diuitiæ.n.ſunt ſimiles cineri iuniperi, q̃
ſeruat ignẽ græcum inextinguibilẽ.Sic diuitiæ ignem auari-
tiæ non dimittũt extingui,imo ſꝑ augent ipſũ.Hic eſt ignis,
qui nunquã dicit ſufficit.Prou.30.Vnde Iob 31.Ignis eſt vſ-
que ad perditionem deuorans. Hic eſt igitur ignis cinereus.
¶Sexto dico,ꝙ inuenitur ignis tartareus,ſignificans tormẽ-
ti peſſimi grauitatem. Quia.ſ.ignis iſte eſt damnatio æterna,
qua inflammantur dãnati ſimiles illi lapidi,qui dr̃ asbeſtos,q̃
ſemel accenſus nunquã amplius extinguitur.Sic vere aĩa pec
catrix igne infernali ſemel accenſa nunquã amplius extingui
tur.Vnde Eſa.vlt.Ignis eorũ nõ extinguetur, & vermis eorũ
non morietur . Quod vtiq; ꝑiudicium erit nõ ſolum in aĩa,
imo etiam in corpore.Vnde Eſa.2.Succendetur vtrunque ſi
mul,& non erit q̃ extinguat.Sed de iſtis ignib.vide pleni⁹ in
alijs ꝓcedẽtib.De æthereo in.§.primo dico,ꝙ eſt quidã ignis
qui eſt luminoſus.De pectoreo in.§.Scd̃o dico,ꝙ eſt quidam
ignis qui eſt virtuoſus. De fulgureo, ſulphureo, cinereo per
ordinẽ in.§.Tertio dico,ꝙ eſt quidã ignis,q̃ eſt vitioſus. De
tartareo in.§.Quarto dico,ꝙ eſt quidam ignis,qui eſt dolo-
roſus.¶Nota.ſi placet ſpecialiter de igne ſpiritusſancti diſſe
rere,expone iſtum verſiculum Pſalmiſtæ. Expandit nubẽ in
protectionem eorum,& ignem vt luceret eis per noctem.In
iſta.n.auctoritate patet,quòd ſicut ignis habet virtutem

Sui diffuſiuam,
Cito commotiuam,
Rerum ſeruatiuam,
Fortis oſtenſiuam,
Simul coniunctiuam,
Sordis conſumptiuam,
Viſus allectiuam,
Vmbrę ſublatiuam.

Quia.ſ.ignis ſine ſui diminu-
tione ſe diffundit cõicat & ex
pandit. Ignis.n.in q̃ agit ma-
teriam,cito mouet, & viuifi-
cat.[Nubem]ignis.ſ.bene ꝓ-
portionat⁹ res cuſtodit, & tu
tificat.[In protectionẽ.]Ignis
res oſtendit atq; demonſtrat.
[Eorum inquit]quod eſt ꝓnomen relatiuũ. Ignis res cõiun-
git,& cõſolidat.Et cõiunctio copulatiua.Ignis fœces cõſu-
mit & res expurgat[Ignem]Ignis viſum reficit atq; delectat
[Lucet]Ignis vmbram tollit & aerem illuminat.[Per noctẽ]
Sic re vera dicamus,ꝙ ſpiritusſanctus ad modum materialis
ignis ſolet ſe vtiliter diffundere, quia Deus ipſum expandit.
Solet mobiliter ſa diffundere,quia vocatur nubes,quę ſꝑ eſt
in motu,ſolet viriliter nos defendere,q̃a datur in protectio-
nem,facit vocaliter verum dicere,quia facit nos eſſe eorum
.i.pronomina relatiua,ſolet ſimiliter corda iungere,quia dr̃
&,q̃ eſt cõiunctio copulatiua, ſolet totaliter culpas tergere,
quia dr̃ ignis,qui.ſ.metalla purgat,ſolet mentaliter lætum fa
cere,quia dr̃ luceret.Et luce nihil cõſolabilius eſt oculis, ſo-
let analiter pandere,q̃a dr̃ illuminare per noctẽ.¶Primo igiẽ
dico,ꝙ iſte ignis.ſ.ſpiritusſanctus ſolet vtiliter ſe diffundere,
quia.ſ.ſicut ignis habet naturã ſuijpſius diffuſiuam & multi-
plicatiuam,qđ patet extenſiue,quia de vna candela pñt accẽ
di mille & ſine ſui diminutione.Patet ẽt intenſiue,quia ignis
multiplicatur in infinitum ſi materia miniſtretur, ſic ſpũſſan
ctus per diuerſas gratias in hoĩes diffunditur,& ſ̃m,ꝙ inue-
nerit cordis materiam ignibilem,& ad recipiendum influen
tiam ipſius præparatã,cõtinue augmentat.Quod bene appa
ruit in Apoſtolis Act.2.ſuper quos ſpiritusſanctus in ſpẽ ignis
deſcendit,ſupra ſingulos eorum ſedit, & domum vbi erat ſe
dentes repleuit,& varijs donis ſpiritualib.ipſos impleuit, ſe
que in eis diffundit & multiplicauit. Quia.ſ.ſicut ibidem dr̃,
repleti ſunt oẽs ſpiritusſancto & cęperunt loqui.Et hoc oſtẽ
ditur cum dr̃[Expandit]quia.ſ. Deus pater iſtum ignem ex-
pandit,diffundit,dilatauit & multiplicauit per diuerſa chriſ
mata gratiarum. Vnde de ſpiritusſancto põt dici illud Eſai.6.
c.Erit in oſtẽſionem ſicut terebinthus,& ſicut quercus,quæ
expãdit remos ſuos.De multiplicata aũt magnitudine iſtius
ignis dr̃ Deut.4. De cęlo audire te fecit dñs vocem ſuam,vt
doceret te.& in terra oſtendit tibi ignẽ ſuum maximum.So-
let igitur ignis iſte vtiliter ſe diffundere. [Expandit inquit.]
¶Secũdo dico,ꝙ ipſe ſolet mobiliter nos perfundere, ſeu ſe
infundere.Et hoc oſtenditur cum dr̃.Nubes Nubes.n.eſt in-
quit valde mobile , & ſuijpſius ad diuerſas partes aeris tranſ
latiuum,& ſui ẽt in formas varias cõuerſiuum,terræ etiã ſic-
citatis irrigatiuum,& ardoris ſolis refrigeratiuum . Ignis ẽt
valde mobile,quid eſſe dinoſcit, quia ſemper ſe agitat & mo-
uetur.Et illam,in quam agit materiam mouere,& agitare di-
noſcitur,& probatur.Sic vere ſpiritusſanctus mobilis eſt,vbi
vult,ſe diffundit , vnum dimittit , alterum tangit,iuxta illud
Ioan.3.Spiritus vbi vult ſpirat.Sicut patet, quia Dauid ſuſce
pit,& Saul dimiſit,Paulum intrauit,Iudam contempſit,gen-
tiles conuertit,Iudæos excęcauit. Vnde Sapi.7.dr̃ quòd iſte
eſt ſpiritus intelligentiæ,vnicus,multiplex,ſubtilis,mobilis,
incoinquinatus,ſuauis.Mobilis etiam dr̃, pro eo quòd illos,
quos inhabitat,ad bonum mobiles diligentes & agiles face-
re comprobatur.Neſcit.n.tarda molimina ſpiritusſancti gra
tia,ſicut dicit Ambroſius in quadã homilia . Et breuiter,iſte
eſt, qui terram cordis humani ſolet donis & gratijs irrigare,
ardorem tribulationum & tentationum temperare, & tutũ
ſubiectum,quod inhabitat,bonis operibus fœcundare.Nu-
bem inquit. Vnde Ezec.1.Nubes magna,& ignis inu[illegible]ens,
ſplendor in circuitu. Quia ſicut dr̃ in pſal. Tranſiuimus per
ignem & aquam,& eduxiſti nos in refrigerium.Compara ſi
vis iſtum ignem illi,de quo dicit Plinius , quòd bitumen,qđ
dr̃ naphtha,quod alio nomine vocatur oleum de bacuth, ta
lis eſt naturæ,quòd ignem vbicunque viſum rapit . De lon-
ge enim ſolet ignis proſilire , & accendi in re, quæ tali bitu-

mine fuerit inuncta. Vñ luminaria inuncta tali bitumine p
se videnť accendi, ac si vna candela ēt à longe ostendatur ei
dem. Est.n.istud bitumen cognatū ignib. sicut ait. Tale bitu-
men est grã diuina. Ista.n.cognata est igni spũssancti, quia re
vera vbicunq; fuerit statim ignis iste spiritussanctus rapitur,
& cor illud per sancta desideria inflãmatur. Psa. Accendatur
velut ignis zelus tuus. Solet igitur iste ignis mobiliter se in-
fundere.[Nube inquit.] Tertio dico, q̃ solet viriliter nos de-
fendere.[In protectionem inquit.] Nonne gladius igneus &
versatilis datus est Angelo ad defendendum, & custodien-
dum Paradisum, & viam ēt vitæ & ligni vitæ? Iste est spũs, q.
.s.& ignis, & gladius põt dici, quia.s.ab inimicis nr̃is nos pro
tegit, & defendit. Vnde Zac.2. Ego ero murus ignis in circui
tu Hierusalem, & in gloria ero in medio eius. Vnde iste est q.
dicit Gen.15. Noli timere Abraham, ego ꝓtector tuus sum.
Sequit. Apparuit clibanus fumãs, & lampas ignis. ¶ Quarto
dico, q̃ iste ignis facit vocaliter vera dicere, & hoc ostēditur
cum dr̃ Eorum, quia illud est pronomen relatiuũ, quia.s.si-
cut ignis nõ est sine vocali sono & strepitu, sicut dr̃ Exo. 19.
q̃ clãgor buccinæ vehementius perstrepebat, totusq; mons
Synai fumigabat, eo q̃ descendisset dñs super Israelē in igne,
sic dico, q̃ istum ignem sp̃ cõcomitatur sonitus laudis Dei.
Quia pro certo qñ semper aliquos venerit, facit eos in Dei
laudē per p̃dicationem prorũpere, facit eos relatiua, inquan
tum facit eos verba p̃dicare & referre[Eorum inquit.] Vnde
Act.2. dr̃, q̃ apparuerunt.s.Apostolis, dispartitæ linguæ sicut
ignis, sēditq; super singulos eorum, & repleti sunt oẽs spũsan
cto, & cęperunt loqui varijs linguis prout spũssanctus dabat
eloqui illis. Facit igitur vocaliter vera dicere.[Eorũ inquit]
Esa.66. Ignis eorum nõ extinguetur. figura de illo filio hoĩs.
Apo.1. qui habebat oculos sicut scintillas ignis, & vox eius
erat tanquã vox aquarum multarum. Quicunq; istum ignē
habuerint, p̃dicando & laudando vocem suam faciliter exal
tabit. Hie.5. Ecce dedi verba mea in ore tuo in ignem. Facit
igitur vocaliter vera dicere[Eorum inquit] Quinto vero di-
co, q̃ iste ignis solet simul corda iungere. Sicut.n.ignis habet
virtutem cõsolidatiuã & coniunctiuam, & duorum metallo
rum in vnum effectiuam, sic spiritussanctus, qñ est in cordib.
hoĩm, ipsos ad vnitatē & cõcordiã reuocãt, & p̃ pacis & cha
ritatis vinculũ eos ligat. Et hoc est, quod ostēditur, cum dr̃,
&, q̃ est cõiunctio copulatiua. Quia.s.ignis spũssancti solet di
uersa inuicē cõcordare. Et inquit. Iohe.2. Super seruos meos
& ancillas meas effundã spũm meum, & dabo ꝓdigia in cœ
lo & in terra, sanguinem & ignem & vaporem fumi. Aduer-
te tñ, q̃ per ignem non cõsolidantur aut vniuntur nisi aliqua
pinguedine mediante, sicut patet qñ aliquod metallũ deau-
ratur, & qñ aurum alteri copulatur, q̃ non vniuntur sibiinui
cē, nisi aliqua terra pingui interueniēte. Sicut ēt patet, qñ fer
rum cum ferro iungitur, quia sp̃ lutum vel terra pinguis in-
teruenire, & apponi probatur, quo.s.mediante vnũ efficiun
tur. Sic vere dicã, q̃ mediante igne spũssancti nũquã possunt
diuersa corda ligari, vel vnum per charitatem fieri, nisi terra
& lutũ.i. cõsideratio nostræ terreæ mortalitatis interueniat,
aut nisi pinguedo diuinæ grãe intercedat. Vnde de tali terra,
& de tali igne põt dici illud Lucæ.12. Ignem veni mittere in
terram, & quid volo nisi vt ardeat? Re vera qñ cum igne.i.cũ
spiritussancti grã terra.i. nostræ terreitatis cõsideratio iun-
gitur, necesse est q̃ per charitatē & cõcordiã accendat. Esaię.
K 50 Succendetur vtrunque simul & nõ erit qui extinguat. So
let igitur ignis iste simul corda iungere. ¶ Sexto dico, sic q̃ iste
ignis solet totaliter culpas tergere.[Ignem inquit.] Ignis.n.
habet virtutem abstersiuam, purgatiuam, & mũdificatiuam.
Patet in metallis sophisticatis, sicut est argentum, vel aurum
cum plumbo vel cupro mixtum. Quia si in igne ponũtur, vir
tute ignis totum illud mutile, quod superadditum fuerat cõ
sumitur, & vera auri substantia purgata remanere probatur.
Sic vere dicam de spiritussancto, quia pro certo, qñ in cor hu
manum diffunditur, oẽm p̃cti maculam, & oẽm mixtionem
malorum desideriorum, vel labem quãcunq; superfluam vi-
tiorum exinde tollere annihilare, & consumere noscitur, ita
q̃ hõ mundus & purus sanctus & impollutus efficitur dum
purgatur. Deut.4. Deus tuus ignis consumens est. Teste.n. Pli
nio, fulgur qñ percutit ãial venenosum, omne venenum in ip
so consumere cõsueuit. Sic spiritussanctus, qñ insufflat in ho
minem peccatorem, omne peccatum seu omne peccati ve-
nenum consumit & destruit in eouem, sicut apparuit in Pau
lo & similib. Vnde illud Sapi.16. In aqua, quæ oĩa extinguit,
plus ignis valebat. Bene igitur dr̃ de talib. sic purgatis illud
Eccl.2. In igne probatur aurum. Quia sicut dr̃ Esa.9. Succen
sa est quasi ignis impietas. Solet igitur totaliter culpas terge
re.[Ignis inquit.] ¶ Septimo dico, q̃ iste ignis solet mentali-
ter lætum facere, quod ostenditur qñ cõparatur luci, vt luce
ret inquit eis. Nihil.n.cõsolabilius luce, quia sicut dr̃ Ecc.11.
Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem. De spiri
tu vero sancto dr̃ Io.14. q̃ paracletus.i.conator & per ipsum
dñm appellatur. Bene igitur dr̃ Esai.10. Erit lumen Israel in
igne.[vt luceret inquit] Prou.15. Lux oculorum lætificat ani-
mam. Solet igitur ignis iste mentaliter lætum facere. Octauo
dico, q̃ ignis iste solet totaliter vmbram tollere.i. vmbram
ignorantię, vel erroris. Quod ostenditur cum dr̃[Per nocte]
Quia.s.iste est, qui mentem per inspirationem & reuelationē
illuminat, & omnē noctē erroris inde fugat. Psa Eduxit eos
in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. Patet igit
quomodo iste ignis, errores tollit, lætũ facit, culpas euellit,
simul coniungit, vera proponit, tute defendit, cito operatur
& agit, & vtiliter se cõicat & diffundit. Et sic bene dico quod
Deus expandit nubem in protectionem eorum, & ignem, vt
luceret eis per noctem. Iste est igitur quidam ignis, qui est de
spiritussancto specialiter expositus. ¶ Adhuc dico, quòd est L
quidam ignis qui est ad virum iustum & etiam ad charitatis
& dilectionis affectum referendus. Dicamus ergo aliquid
de viro iusto, prelato vel quolibet sancto viro, de Angelo, de
Christo. ¶ Primo de viro iusto prælato vel sancto dico, q̃ est
ignis, quia ignis est

Sui { Purgatiuus, / Diffusiuus, / Occultatiuus, / Augmentatiuus, }

Sui (dico) purgatiuus; Ignis.n. est elementissi-
mum, non recipit.n. ali
quam virtutem, quia.s.
quicquid ei accidit, consumit, & sic in puritate sua necessa-
rio sistit. ¶ Item ignis est elemẽtum cõmunicatissimum, quia
.s.in omnia se diffundit, & virtutem suam cunctis distribuit,
& effundit. Et inde est, q̃ oẽ corpus penetrat, & intime cum
corpore se coniungit. ¶ Item ignis est elementum occultissi-
mũ, quia.s.ignis de sui natura est inuisibilis, nec ab oculo cor
porali videt, nisi qñ alicui materiæ terrestri vel aereæ incor-
poratur. ¶ Item ignis est elementum infinitum seu maximũ,
quia.s.ignis si applicetur materia in q̃ agat, in infinitum solet
crescere, & se cõtinue augmentare, sicut hæc oĩa patent per
sanctum Dionysiũ.c.12.de Angelica hierarchia. Sic vere di-
co, quòd vir iustus habet puritatem immaculabilem. Nihil
.n.immundum recipit, quia quicquid malæ suggestionis vel
cogitationis sibi adiungitur, illud statim consumere cõpro-
batur. Nullam.n.prauam imaginationem per dilectionē re-
cipit, imo statim per firmitatem boni propositi illam annihi
lat & confundit, & sic purus & immaculatus persistit. Et sic
dico, quòd iustus s̃m psalmistam, est sicut ignis qui combu-
rit siluam.s.cogitationum. Et sicut flamma comburens mon
tes, vanarum.s.elationum. ¶ Item dico, quòd habet bonitatē
concreabilem amicitiæ, quia.s.neminem solet contemnere,
sed cunctis benigniter se incorporare & coniungere, & be-
neficia sua communicare & diffundere. Act.2. Ignis sedit su-
per singulos eorũ, & repleti sunt oẽs.s, beneficijs hui⁹ ignis.
¶ Item dico, quòd iste ignis habet inuisibilitatem nõ demon
strabilem. Quia.s.iustus semper vult esse incognitus & igno-
tus, & per iactantiam & ostentationem nunquam hominib.
propalatus. Et nunquã nisi per adiunctionem terrestris ma-
terię.i.nisi per incorporationem alicuius actualis operis vir
tuosi fit libenter hominib. manifestus. Vnde Seneca. Esto oc-
cultator virtutum, sicut alij vitiorum. Vnde iste est ignis ille
absconditus, de quo dr̃.2.Mach.1. quòd sacerdotes, qui tunc
Dei cultores erant, acceptum ignem de altari occultè abscõ
derunt in valle vbi erat puteus altus & siccus. Expone de iu
sto.s.qui semper vult abscondi in puteo profundo humilita
tis, & in siccitate abstinētiæ & paupertatis. Prou.6. Nunquid
potest quis abscondere ignem in sinu suo? Psal. Considerabã
ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognosceret me.
¶ Item habet quantitatem supercrescibilem, quia.s.iustus nõ
cessat quamdiu viuit virtutibus crescere, & si ligna.i.occasio
nes & bene operandi materia eidē apponit, se semper solet
in melius augmentare. Eccl.11. A scintilla vna augetur ignis.
Et

Et Eccl.28.Secundum ligna siluæ ignis ardebit. Breuiter igitur dico,ꝙ vir iustus ignis dr̃,& igni merito comparatur.Vnde de Helia propheta dicitur Eccle.48 Surrexit Helias propheta quasi ignis.Vbi aduerte,quòd sicut ignis.

Superius gaudet,	Sic vere iustus gaudet superius deitatis cęlo. [Surrexit.]
Interius ardet,	Ardet interius charitatis zelo.[Helias.]Splẽdet exterius
Exterius splendet,	
M Asperius mordet,	

decẽtiæ velo[Propheta]Mordet asperius iustitię telo[Quasi ignis.]Primo igitur dico, ꝙ spũalis & moralis ignis.s.homo iustus, & maxime bonus ecclesiasticus,vel prę̨latus superius gaudet contẽplando cęlum[Surrexit inquit.]Quia re vera sicut ignis habet regionem suam superius,ita ꝙ inferius nunquã detinetur nisi qñ terrestri materiæ incorporatur, & tũc continue sursum tendit,& vt sursum euadat,& erumpat cõtinue agitatur, sic vere iusti superius per cõtemplationẽ habitant,& cęlũ visitant, & frequentant,dicentes.s.illud Phi.3. Cõuersatio nr̃a id cęlis est. quinimo si necessitate alicuius negocij in terra.i.in terrenis occupationib.detinentur,nunquã ibi mente quiescere cõprobantur, imo semper tentant & conantur inferiora dimittere , & superius agitantur, sursumq́; per desiderium circumeunt,& mouentur,dicent.s.illud. Nõ habemus hic manentẽ ciuitatẽ,sed futurã inquirimus.Heb. 13.iuxta illud Col.3.Quæ sursum sunt q̃rite,vbi Christ⁹.&c. [Surrexit inquit]Iosuę 7.Surge,cur iaces pronus in terra?Vnde de talis ignis motu & ascensu dr̃ Iud. 6. Ascendit ignis de petra,& carnes,azimosq́; panes consumpsit.Expone.Igitur dico,ꝙ talis spũalis ignis superius gaudet cõtemplando cœlum[Surrexit inquit.¶Scd̃o dico,ꝙ iustus interius ardet demonstrando zelũ.Et hoc ostenditur, cũ dr̃. Helias,q.s.inter cæteros sanctos plus inuenitur zelasse pro fide & veritate,sicut ipse dicit.3.Regum.19. zelo zelatus sum pro dño exercituum &c.Et iste zelus satis apparuit qñ ignẽ super quinquagenarios descendere iussit.4. Re.1. Et qñ prophetas Baalim interfecit.3. Reg.8.Sicut.n.ignis ex natura propria feruet,& ardet,sic iustus pro fide & veritate zelat Ps̃a.Ascendet velut ignis zelus tuus.1.Mac.2.Helias cũ zelat zelũ legis, recept⁹ est in cęlũ,qđ.s.factũ fuit in curru igneo,sicut dr̃.4.Re.2.Igitur iustus ad modũ ignis interius ardet demonstrãdo zelum [Helias inquit] ignis.n. zeli & profundi amoris est ille ignis q̨ in stupis contineri non põt quin apparet.Vnde Gieremias de sermone dñi ad se facto dicit sic.Hie.20. Dixi,nõ recordabor dñi,neq; loquar in nomine illius.Sequitur. Et factus est in corde meo quasi ignis exæstuans , claususq́; in ossib.meis, & defeci,ferre nõ sustinens.Ignis igitur iste interius ardet demonstrãdo zelũ[Helias inquit]¶Tertio dico,ꝙ iustus exterius splendet illustrãdo velum.i.exteriorem habitũ.Quia.s.sicut ignis habet innatũ splendorẽ annexũ essentiæ suæ,ꝑ quẽ nõ solũ in se splẽdet & rutilat,imo ẽt alia illustrat & illuminat, sic vere iustus habet annexũ duplicẽ spũalem splendorẽ .s.vnũ interius , q̨ est splendor veritatis fidei & sapientiæ , de quo illud Esa.4.Creauit dñs super oẽm locum montis Syon splẽdorẽ ignis flãmãtis in nocte. Et alium exterius,& iste est splendor honestatis & decentiæ seu bonæ apparẽtię,de quo Esa.10.Erit lumen Israel in igne.Igitur talis ignis.s.hõ iustus, & in se lucet,& alios illuminat,quia.s.in se lucet interius ꝑ fidem sapientiã & veritatẽ , exterius per decẽtiã & honestatẽ seu cõuersationis sanctitatẽ.Et alios illuminat quantũ ad primum per scientiã,& doctrinæ vtilitatẽ,& subtilitatẽ,& quãtũ ad ₤m per bonorũ exemplorũ regulã & puritatẽ.Vnde de tali directiuo splẽdore dr̃ Eze.1.ꝙ illa sancta aĩalia viros iustos significãtia erant splendentia & ignea.Vnde ibidẽ dr̃ sic. Hæc erat visio discurrens in medio aĩaliũ,splendor ignis,& de igne fulgur egrediens.Fulgur(dico).s. bonorũ exemplorum.Igitur iustus exterius splendet,auferendo velũ.s.caliginis & erroris,seu illustrãdo velũ.i. habitũ honestatis.Et hoc ostẽditur,cum dr̃ propheta,quia.s.propheta, & interius splẽdet per diuinas reuelationes, & exterius fulget per cõuersationes directiuas,& exemplares sanctitatis cõditiones,ita vt sibi ab alijs possit dici illud Ioã.4.Dñe,video,quia propheta es tu.& Mat.11.Quid existis videre?Propheta inquit,q.d.Tales ꝑ suam exemplarẽ vitam digni sunt ab oĩbus inspici & videri.Ignis igitur.i.iustus exterius splendet, auferendo ve-
N lum.Propheta inquit. ¶ Quarto vero dico,ꝙ iustus asperius mordet,infigendo telum.Et hoc ostenditur,cum dr̃. [Quasi ignis]De natura.n.ignis est nõ solum,ꝙ splendeat, imo ẽt ꝙ lædat,affligat,atq; mordeat. Vnde ẽt apes habent telum,qđ igneę fertur esse virtutis,quia.s.dolorẽ,& adustionẽ inducit. Ignis.n.quælibet res ignea vel ignita,habet lædere,& affligere,purgare,& abstergere,attenuare,& cõsumere. Sic vere dico,ꝙ iustus,& maxime iudex vel ꝑ̃latus debet habere exemplo apum telum igneum.i. rigorẽ & seueritatem iustitiæ, q̨a .s.& verbo corrigendo,& opere puniendo,& vultu seueritatem prætendendo,debet esse igneus, vt.s.possit malos corrigere,abstergere,& purgare,& si forte noluerit,possit eos cõsumere vel delere.Mala.3.Ipse.n.quasi ignis conflans,& quasi herba fullonum,& sedebit cõflans,& emundans argẽtum, & purgabit filios leui,& colabit eos quasi aurum,& quasi argentum,& erunt offerentes dño sacrificia in iustitia. Et breuiter de talib. dr̃ Zac.12.In die illa ponã duces Iuda sicut caminum ignis in lignis,& sicut faciẽ ignis in fęno.Aduerte tñ, ꝙ ignis in metallis nobilib.non cõsumit substantiã, sed accidens & fœculentiam intermixtam,sicut est argentum & aurum.Ad denotandum,ꝙ intentio boni iudicis & iusti prælati debet esse ad exterminandum vitia,& nõ naturã,& ad purgandum & purificandum hoĩem,nõ damnandum,similes illi igni,vbi fuerunt positi Sydrag,Mysach,& Abdenago, qui.s. viros ipsos non lęsit aut cõturbauit,vincula tñ dirupit,& eos liberauit.Ad denotandũ,ꝙ iudex quãuis igneus seu seuerus, nõ debet ad cõsumptionem personarũ intendere,sed ad dissolutionem & cõsumptionem vinculorũ.i. culparũ principaliter anhelare.Matt.3.Cõgregabit triticum in horreum,paleas aũt cõburet igni inextinguibili. Cuius tñ cõtrarium est in multis,qui.s.non curant nisi,ꝙ possint emendas, & munera reportare , de purgatione vero vel emendatione personæ parum solent attendere,vel curare, similes cuidã speciei fulguris.i.cęlestis ignis,de quo facit Plinius mentionẽ,dicens, ꝙ est spẽs fulguris q̃ dissoluit aurum in sacculis,ipsis sacculis & sigillis sacculorũ intactis,vinum etiam cõsumit in dolio,& gladiũ ĩ vagina,intactis & illæsis dolio & vagina. Illud .n.quod melius est,accipit iste ignis,illud aũt,qđ nihil valet, nõ accipit,sed dimittit.Sic vere sunt multi,qui in punitionib. & correctionib.suis non curant, nec quærunt nisi aurũ à barbaris extorquere,vinum & arma, & oĩa ꝓ̃ciosa subripere,de sacculis vero vagina & dolijs.i.de inutilib.& parum volentibus, imo etiam de culpis & vitijs delinquentium nõ curare, quinimo multi sunt, qui magis amant seditiosos q̃ pacificos, eo ꝙ ab ipsis solent vtilitatem & cõmoditatem rõne suorũ criminum reportare.Iohel.1.Ignis cõsumpsit speciosa deserti.Non sic igitur, sed debite & cum intentione syncera ignis spũalis mordeat , iustitiæ velo splendeat, charitatis zelo ardeat,eminẽti cęlo gaudeat.Et sic bene dicetur[Surrexit Helias propheta quasi ignis] Iste est igitur ignis ad virum iustũ O
referẽdus.Si vero velis ad Angelos applicare,& ipsos igneos appellare,dic,quòd sicut ignis inter elementa

Sedet superius,	Sic dico Angeli sunt in statu superiores , sunt in motu celeriores , sunt in
Volat celerius,	intellectu splendidiores,sunt in affectu feruentiores,sunt in effectu potẽ
Splendet vberius,	tiores.Bene igitur dr̃ in psal.ꝙ Deus
Ardet feruentius.	
Agit potentius,	

facit Angelos suos spiritus & ministros suos ignẽ vrentẽ. Si vero ad Christũ applicare velis,dic sicut supra de spiritusancto,vel etiam hic de iusto &c.Nota,ꝙ omnia quæ de igne viri iusti moralisata sunt à.§.qui incipit.Adhuc dico,ꝙ est quidam ignis qui est ad virum iustũ &c. possunt applicari supra ad.§.vbi agitur de igne virtuoso.

Ignobilis.tas.

Vide vbi nobilis,seu nobilitas.

Ignominia.

Nota,ꝙ ignominia habet cõtrarietatem cum nomine.Est.n.ignominia illa A
corruptio seu infamia,q̃ priuat hoĩem bono noĩe.Et iõ ignominia nihil aliud est propriè loquẽdo, q̃ boni noĩs priuatio vel carentia.Accipitur aũt,vt cõiter,pro confusione.Et ideo cũ ignominia semper accipiatur in malo, scriptura vero non faciat mẽtionem gñaliter nisi de triplici malo,videlicet de malo culpę,miserię & pęnę,hinc est,ꝙ de triplici ignominia possumus facere mentionẽ.Et sic dico,ꝙ est ignominia plena vitijs.ignominia cum cõuitijs,ignominia cũ supplicijs. Prima est ignominia culpæ latentis.Secũda est ignominia vocis seu famæ patentis. Tertia est igominia pœnæ fœtentis.

¶Primo igitur dico,ꝙ est quædā ignominia latens,q̄ est interior,& ista nihil aliud est, q̄ culpa. Peccatū.n.est illud qđ facit hoīem ignominiosum.i.sine noīe[Noīe dico digno corā Deo nominari, vel digno in libro vel in volumine vitæ scribi]vnde de pc̄tōre dr̄ Prou. 17. Natus est stultus in ignominiā suā,sed nec pater in fatuo lætabitur, q.d. Stultus.i.pc̄tōr in ignominiā natus est.i.innominabilis apud Deum fact⁹ est, & ideo pater eius.s.Christus ipse Deus non lætabitur in ipso in æternū,quia.s.nomē eius in libro vitę nō inueniet scriptū, sed inde potius ignominiosè deletū.Qui.n.ignominiosè sese habebant in bello,vtpote quia fugiebant,vel se capi sine magna causa ab hostib.permittebant,à militib.olim ignominiosè remittebantur,stipendijs priuabant,& nihilominus pœnis & improperijs subdebātur,sicut accidit Romanis militib.q in bello Cannensi à plio ignominiosè fugerūt,quos senatus in Siciliam relegauit, & ibi sub ignominiosa militia militare coegit,& ꝙ quādiu Hannibal esset in Italia,ibi nō intrarent, ipsos sententialiter cōdemnauit,sicut ponit Titius Liuius de bello pu. Sic verè illi,q in bello contra vitia ignominiosè pugnant,& qui debiliter resistendo per culpa hostib. se subiugant,ignominiosi apud Deū fiunt, ita ꝙ quousque se à culpa purgauerint,& hostem ab Italia.i. diabolū à suis cordib. fugauerint, à senatu iustorū & societate spūaliū militū longe desistunt.De alijs ēt militib.legit̄ ꝙ quia male pugnauerunt, dānati fuerunt ab Imperatore suo,ꝙ de cætero stādo alijs recumbentib.manducarēt quousq; ignominiā virtuosè pugnādo in alijs plijs cōpensarēt.Hie.3.Operiet vos ignominia vestra.Et Prou.17. Impius cū in ꝓfundū pc̄tōrum venerit,cōtemnet,& sequit̄ eum ignominia & opprobriū. Et aduerte, ꝙ scriptura facit̄ mētionē de multiplici ignominia,videlicet

B Carnalitatis & immunditiæ,
Cupiditatis & auaritiæ,
Proteruitatis & pertinaciæ,
Verbositatis & adulatriæ,
Infidelitatis & idololatrię.

Est igitur q̄dam ignominia carnalitatis, & ista potissime est ī actibus luxuriæ damnatæ, sicut est adulterium & incest⁹ & similia.De adulterio.n.dr̄ Prou.6.Qui adulter est, pp cordis inopiam perdit aīam suam,turpitudinem & ignominiā cōgregabit sibi. De incestu vero cōiter loquit̄ in scriptura,sicut Leu.20. vbi dr̄ ꝙ qui acceperit sororem suam & viderit turpitudinem suam,sequitur.Illaq; cōspexerit ignominiam fratris sui,nefariam rem operati sunt,occidentur in cōspectu populi.Per ignominiam.n.in scriptura intelligitur actus luxuriæ,& etiā ipsa membra pudibunda.Hie.13.c.Nudaui fœmora tua cōtra faciē tuā,& apparuit ignominia tua, adulteria tua,& hinnit⁹ tuus,scelus fornicationis tuæ. Vnde etiam pc̄m̄ sodomiticum , quod valde est ignominiosum & infame sub nomine ignominiæ continetur.Rom.1.Tradidit eos Deus in passiones ignominiæ,vt faciant quod eis nō expedit.Ista est igitur ignominia carnalitatis. ¶Itē est ignominia cupiditatis.Patet.n.ad sensum q illi,qui incidunt in auaritiā & cupiditatē,sicut sunt vsurarij &c. vltra modū sunt tenaces,& parci,q.s.apud oēs sunt tenaces & ignominiosi.Vnde de istis,& alijs ipsos contemnentib.& abominātib.pōt dici illud Thr.1.Viderunt eā hostes,& deriserunt sabbata eius .i.pompas & superba solatia,vtpote quia dū alijs se pferunt, vel milites fieri seu nobilitari quærūt, alij qui ignominiā vsurarum,à quibus ista prouenerunt,cogitant,ipsos merito vilipendunt,imo qnq; talia ipsis improperant & opponūt.Eze.23.Ipsi discooperiunt ignominiā eius.¶Itē est ignominia ꝓteruitatis. Proterui.n.hoīes, qui.s.parentes tam naturales q̄ spirituales non reuerentur,sed eis proteruè & obstinato aīo opponuntur,ignominiosi merito reputantur.Proue.19. Qui affligit patrem,ignominiosus erit & in fœlix.¶Item dico,ꝙ est ignominia adulatricis verbositatis. Hoīes.n.adulatores & mendaces,& qui solent placentia dicere, & malos in suis malitijs cōfouere,infames & ignominiosi apud bonos & veridicos solent esse.Hie.8. Sanabant contritiones filiæ populi mei,dicentes,pax pax,& non erat pax. ¶Item est ignominia idololatricis infidelitatis. Hæresis.n. & idololatria sunt vitia valde ignominiosa.Vnde de idololatris,qui adorauerunt vitulum conflatilem,dr̄ Exod.22.Spoliauerat eos Aaron propter ignominiam sordis.Patet igitur,ꝙ est ignominia latens, quę est interior.¶Secundo principaliter dico,ꝙ est ignominia patens,quæ est exterior.Et ista nihil aliud est,quam

C Exterior confusio & infamia,
Exterior paupertas & miseria,
Exterior tribulatio & angustia.

Est ignominia confusionis, & infamiæ dr̄ Hie.44. Audierūt gentes ignominiā tuā,& vlulat⁹ tuus impleuit terrā.De ignominia paupertatis & miseriæ dr̄ Proue.14.In paucitate plebis,ignominia principis. De ignominia vero aduersitatis & angustię dr̄ Ps.Imple facies eorū ignominia.Ista est igit̄ ignominia patens,q̄ est exterior.¶Tertio principaliter dico, ꝙ ē ignominia scatens seu fętens,q̄ est posterior.Et ista est ignominia & confusio infernalis. Valde.n.ignominiosum est hoī nobili ,qn̄ relegatur,& magis,qn̄ in insulā deportat̄,hoī libero q n̄ incarcerat̄, & magis qn̄ seruituti & vinculis subiugat̄, hoī diuiti & glorioso qn̄ depauperatur,hoī delitioso,qn̄ laborib.& angustijs deputatur. Sic vere quia infern⁹ est exiliū & relegatio,est seruitus & subiugatio , est paupertas & attenuatio,est ēt aduersitas & dolorosa tribulatio,iō maxima est ignominia & cōfusio pc̄tōrib.& maxime diuitib.huius mundi,qn̄ deputātur ibidē,& qn̄ ad illas pęnas,& miserias cōdēnantur.Tunc.n.pōt dici de quolibet dānato illud Ose.4.Gloriā eius in ignominiā mutabo.Quia re vera quāto maior pręcessit gloria dum florebant,tanto maior sequitur ignominia qn̄ cadunt.1.Mac.1. Scd̄um gloriā eius multiplicata est ignominia eius.Vnde breuiter aīæ peccatrici pōt dici illud Ezec. Dictum est meretrici ooliba. Ecce Ego tradam te in manu D eorum,quos odisti,in manus,de quibus satiata est aīa tua,& agent tecum in odio , & tollent oēs labores, & dimittent te nudam & ignominia plenam , reuelabitur ignominia fornicationum tuarum.Sic igitur patet,quomodo inuenitur

Ignominia { Infernalis, / Mundialis, / Criminalis,

Vide de cōfusione & verecundia &c.Si vis adhuc dic,ꝙ ignominia idem est quod confusio, verecundia,opprobrium,seu infamia valde magna. Et ideo ignominiosus dr̄ ab in quod est non , & nomen, quod est fama,quasi sine nomine seu fama. Et ideo nota ꝙ in scriptura triplex confusio seu ignominia reperitur,videlicet

Ignominia quæ { Continet gratiam, / Spectat ad culpam, / Spectat ad pęnam.

Prima est ignominia,q̄ in mundo vir iustus sustinet,scd̄a est ignominia , q̄ ob culpam impius continet,tertia est ignominia,quę in pœna damnatos detinet.Et sic dicā, ꝙ in scriptura reperitur ignominia transitoria,quæ est pœnitentium cōuersorum,ignominia destructoria, quæ est delinquentium iniquorum,ignominia permansoria,quæ est gemiscentium damnatorum.Dico igitur primo,ꝙ est quædā ignominia temporalis & transitoria. Et ista est ignomina tp̄alis tribulationis,q̄.s.electi patiuntur in mundo vt necessitate cōpulsi veniant ad salutem . Parum.n.reputat pater ignominiā filij pestilētis si verberaretur in scholis, vt ex tali ignominia corrigatur,& tandem gloriam consequatur.Sicut.n.dr̄ Eccl. 4.est confusio adducens gloriam, & de tali ignominia dr̄ in Psal.Imple facies eorum ignominia, & quęrent nomē tuum domine.¶Secundo dico,ꝙ est ignominia criminalis & confusoria seu destructoria. Et ista est ignominia peccati,nihil .n.confusibilius quàm peccatum.& ideo sicut video,ꝙ illi in mundo sunt ignominabiles & infames

Qui { Proditiosè dominos respuunt, / Vituperosè sese prostituunt, / Pœnuriosè sese bonis exuunt, / Pręsumptuosè sese stultos astruunt.

Sic verè dico spūaliter, ꝙ illi abominabiles pñt dici,qui sunt proditiosi per pc̄m̄ & idololatriā , sicut.s.sunt illi qui Deum proprium dn̄m derelinquunt,& eius aduersario.s.diabolo se coniungunt . Vnde de pepulo idololatro dr̄ Exo.32.ꝙ Aaron ipsum spoliauerat pp ignominiam sordis, & inter hostes nudum constituerat.Et Prou.19. dr̄ ꝙ qui affligit patrem suum,ignominiosus erit & infœlix. ¶ Itē illi,q sunt vituperosi per abusum vel immunditiā,quia.s.oēs actus luxuriæ sunt ignominiosi . Vnde ēt illa membra pudibunda ignominiosa nominantur. Vnde Hie.23.Nudaui fęmora tua contra faciē tuam & apparuit ignominia tua.Et mulieri meretrici loquitur scriptura Esa.47.dicens Reuelabitur ignominia tua,& videbitur opprobrium tuum.¶Item illi,q sunt penuriosi per virtutum relictam copiam , quia.s.sicut ille,q fuit diues & oīa vendens & inhonestè expendens efficit̄ pauper & ignominiosè viuit,sic illi, qui virtutes vendunt & expendunt,& in bonis spūalib.inopes fiunt, ignominiosè quo ad Deū viuūt.Et iō à Deo & à sanctis contemni,& vilipendi

digni

digni ſunt. Vnde Thren.1. Peccatum peccauit Hieruſalē, ꝓptera inſtabilis facta eſt. Oēs, qui glorificabant eam, ſpreuerunt eam, quia viderunt ignominiam eius. Sequitur. Depoſita eſt vehementer, nō habens conſolationem. ¶ Item illi, qui ſunt præſumptuoſi ſeu tumultuoſi per fatuam inſipiētiā. Vnde Prouer.18. Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnet, & ſequitur eum ignominia, & opprobriū. Et Prouerb.3. Stultorum exultatio ignominia. Iſta eſt igiť ignominia criminalis. ¶ Tertio dico, quòd eſt ignominia infernalis, & damnatoria, & de iſta dicitur Oſeæ.4. Gloriam eius in ignominiam commutabo. & 1. Macha.1. Secundum gloriam eius multiplicata eſt ignominia eius.

A **Ignorantia** Nota, ꝙ ignorantia nihil aliud eſt, q̄ carentia ſcientiæ. Et eſt qnq; vitiū naturæ, quandoq; vitium perſonæ. Homo.n. naturaliter eſt inſcius, & ignarus, quamuis aīa creetur a Deo capax oīs ſcientiæ Quia ſm Ariſtotelē, nihil eſt difficile apud potentiam intellectus, ipſa tamen quando creatur, eſt ſine ſcientia actuali. Eſt enim ſicut tabula raſa, in qua nihil eſt depictum. ¶ Diſtinguamus igitur, quod eſt triplex ignorantia.ſ. quędam

Naturalis,
Criminalis,
Virtualis.

Primo igitur dico, ꝙ eſt ignorantia naturalis, & eſt illa, q̄ nobis inſita eſt à natura. Multa.n. ſunt, quæ nobis natura ſcire negat. Et hoc fit ex naturæ debilitate, vel ex Dei ordinatiua voluntate. Sicut.n. quædam ſunt aīalia, quæ naturaliter naſcuntur cęca, ſicut ſunt canes, vulpes, lupi, leones, & generaliter oīa animalia rapacia, & guloſa, ſic vere chariſſimi nos alij qn̄ naſcimur, ſumus cęci naturaliter, & originaliter ignorantes, & quid debemus facere neſcientes. Vnde nota, ꝙ nos naturaliter ignoramus.3. Regum. 3. Ego ſum puer paruulus, ignorans egreſſum, & introitum meum, ſcilicet

Meritorum qualitatem,
Futurorum veritatem,
Mortis noſtræ propinquitatē,
Mortuorum conditionem,
Iudicij diſcuſſionem.

Ignoramus (dico) meritorum noſtrorum qualitatē. Quia ſicut dr̄ Eccle.9. Neſcit homo vtrū amore, vel odio dignus ſit. Iob.9. cap. Nēpe & ſi iuſtus homo fuero, hoc ipſum ignorabat aīa mea. ¶ Item ignoramus futurorum veritatem Eccl.8. Multa inqt hoīs afflictio, quia ignorat præterita, & futura. ¶ Item ignoramus mortis noſtræ propinquitatem. Geneſ.17. Vides inquit, ꝙ ſenuerim, & ignorem diē mortis meæ. ¶ Item ignoramus, mortuorum conditionem. Eccl.11. Ignoras quæ ſit via ſpiritus. ¶ Item ignoramus diſcuſſionem iudicij ſeu accelerationem, quia ſicut dr̄ Matt. 24. Veniet dn̄s ſerui illius hora, qua ignorat, & partem eius ponet cum peccatoribus. Ignorātia .n. iſtorum qnq; chariſſimi, eſt nobis inſita naturaliter, quia .ſ. nos nō ſcimus quantū Deo placemus, nec quid de futuris dicemus, nec etiam qn̄ moriemur, nec quo poſt morte ducemur, nec qn̄ in iudicio diſcutiemur. Iſta eſt igitur ignorantia
B naturalis. ¶ Scd'o dico, ꝙ eſt ignorantia criminalis, & iſta eſt qn̄ ignoramus, quę ſcire tenemur. Ignorantia.n. facti qnq; excuſat, quia.ſ. oīa facta nō poſſumus ſcire, & maxime ſi craſſa non fuerit vel ſupina. Sed ignorantia iuris nō excuſat. Ius autem voco, quicquid ſcire tenemur, ſicut ſunt illa, quæ ptinēt ad ſalutē. Ignorare.n. talia, eſt pc̄m̄, & periculoſum. Sicut.n. dr̄. Cor.14. Si quis ignorat, ignorabitur. Sicut.n. aues, & aīalia, quæ habent viſum debilem, faciliter capiuntur, quia.ſ. nō vidēt nec percipiunt retia venatorū, ita ꝙ in illis faciliter inuoluuntur, ſicut patet de leporibus, & aunetis, quæ aues ſunt in ſero volantes circa nemora, quæ in magnis retibus ab arboribus pendentibus capiuntur, ſic vere illi, qui viſum ſcientiæ, & intelligentiæ per ignorantiā habent debilem, & obſcurum, in retibus pc̄torū, & vitiorum faciliter irretiuntur. Dū.n. non vident nec intelligūt, quid ſit malū, ipſum fugere neque ſunt nec vitare. Non.n. euitatur malum, niſi prius cognitum. Et aduerte, quòd quadruplex eſt mala ignorantia ſcilicet

Ignorantia { Sperandorū,
Credendorū,
Agēdorum,
Cauendorū.

Ignorantia ſperādorū ē ignorantia bonorū Paradiſi, q̄ pro certo multū eſt periculoſa. Illa.n. ſi ignorant, nō appetunt. Iō de malis, q̄ nihil ſperant de bonis futuris, dr̄ Iob.24. Perfodiunt in tenebris domos, & ignorauerunt. Ignorantia credēdorum eſt ignorantia articulorū fidei, & diuinæ ſcientiæ, & ſcripturæ, de qua Rom.10. Ignorātes (inquit Dei iuſtitiam, & ſuā volentes ſtatuere, iuſtitiæ Dei nō ſunt ſubiecti. & Eſ.28. Sacerdos, & propheta ignorauerunt iudiciū. Ignorātia agendorū, & ignorantia operum bonorum, quæ facere tenemur, de qua.1.Re.20.dr̄. Quid ageretur penitus ignorabat. & Phi 1. Coarctor.n. ex duobus, & quid eligam ignoro. & 1. Re.26. Apparet, ꝙ ſtulte egerim, & ignorauerim multa nimis. Ignorantia cauendorum eſt ignorantia vitiorū, & ignorantia infernaliū tormentorum. De ignorantia peccatorū dr̄ Proue. 7. de illo iuuene, qui per mulierē introductus erat multis ſermonibus. Statim eā ſequitur ſicut bos ductus ad victimā, & quaſi agnus laſciuiens, ignorans, ꝙ ad vincula ſtultus trahať. De ignorantia verò tormentorū dr̄ in Pſal. in perſona peccatorū. Cōgregata ſunt ſup me flagella, & ignoraui. Et iō breuiter ſicut videmus, ꝙ aues ignorantes laqueū capiuntur, & hoīes ignorantes inſidias hoſtiū occiduntur, ſic dico, ꝙ illi, q̄ ignorant pericula cauenda.ſ. laqueos vitiorū, & inſidias demoniorum, faciliter in vitiis inuoluūtur, & per damnationē perpetuam moriuntur. Pſal. Veniat ſuper eū laqueus quem ignorat Iob.18.c. Hæc ſunt igiť tabernacula iniq, & iſte loc⁹ eius, qui ignorat. Iſta eſt igitur ignorātia criminalis. Sed iſta eſt periculoſa, & vitioſa in quolibet viro iuſto, multo forti⁹, in prælato. Magis.n. dānificaretur mūdus ſi ſol efficereť obſcurus, q̄ ſi oēs aliæ ſtellæ obſcurarentur. Sic maius eſt reipublicę prēiudicium ſi ſol.i. ſuperior vel plātus efficiať ignorās q̄ de alijs quibuſcunq;:& exēplifica, ſicut ſupra in plurib⁹ locis. Eſa.56. Paſtores ignorauerūt intelligentiam. ideo dr̄ admiratiue. Io.3. Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? ¶ Iſta eſt igitur ignorātia criminalis. ¶ Tertio dico, ꝙ eſt ignoran C
tia virtualis. Et iſta eſt ignorantia bonorū ſimpliciū, qui.ſ. debēt ignorare & ſe, & ſuos, & ſua. Se dico. vn̄ Cant.1. Si ignoras te, ò pulcherrima mulierū, egredere, & abi. ſupple à peccato. Suos, ſicut ſunt illi, qui per carnalē affectionē neminem cognoſcūt. Deut.33. Dixit patri ſuo, & matri ſuæ, neſcio vos & fratribus ſuis, ignoro illos. Sua inſuper, ſicut.ſ. ſunt illi, qui cor in diuitijs non apponūt, imo ipſas ignorant, & vilipendunt. Thob. 5. Quomodo pecuniam hanc exquiram ignoro &c. Vide ſupra de cęcitate, & infra de viſu, de vmbra, de obſcuritate, de luminare, de luce, de lumine, & ſimilibus.

Ignoſcere. Nota, ꝙ ignoſcere idē eſt, ꝙ indulgere A
vel remittere. Dicitur autem ignoſcere quaſi non noſcere, ab in & noſco. Ille enim qui indulget, & ignoſcit iniurias ſibi factas, videtur obliuiſci vel ignorare, & non noſcere, vel pro oblitis, & ignoratis ignotis, & non recolitis habere. Talis enim ignotio ſpectat

Ad { Deum,
Iuſtum,
Impium.

Ad Deum dico. Iſte.n. eſt ſicut puer, q̄ ſolo riſu vel applauſu, ſolo pomo vel ſolo trocho indulget, & ignoſcit homini ſe lædenti, & ſibi iniuriam facienti. Quia.ſ. nunquā poſſumus tm̄ iſti puero iniuriaſſe peccando, quin ignoſcat continuo ſi ſibi arriſerimus conuertendo, & applauſerimus pęnitendo. Qd' bene vr̄ dici Ionę.3. vbi rex audito malo, quo delere volebat dn̄s niniuitas, præcepit ieiunare, & indui ſacco, & clamare ad dn̄m diligenter, dicens.i. iſta verba. Quis ſcit inquit ſi conuertať, & ignoſcat Deus? &c. Ignoſcere igiť ſpectat ad Deū. ¶ Item ignoſcere ſpectat ad iuſtū. Ad iuſtū.n. & generoſum, uirū pertinet iniurias dimittere, & vbi plus vindicare potuit indulgere, ſimilis ligno viridi, quod vbi plus caleſcit, magis efficitur humidum, & flexibile. Sic vere generoſus, & virtuoſus hō, de quāto plus caleſcit, & laceſſitur iniurijs, tanto plus debet molliri, flecti, & inclinari miſericordia, & indulgētijs. Magnæ.n. virtutis eſt, ꝙ hō tunc velit ignoſcere, qn̄ ſe ſentit maioribus iniurijs tactū eē. vnde Seneca dicit, ꝙ nobile gen⁹ vindictæ eſt ignoſcere, exemplo illius Imperatoris Romani Pōpeij, qui cum Herodem regem Iudææ bello viciſſet, & adductus ante eum genua flexiſſet, & coronam ante pedes eius dimiſiſſet, accepit eam Imperator, & repoſuit in capite regis victi, dicēs eiuſdem eſſe poteſtatis regem vincere, & facere. Bene igitur dicit Sen. in lib. de moribus, vt vr̄. Alteri ſemper ignoſcito, tibi nunquam. Vide ſi vis Senecam in li. de clementia ad Neronem, vbi multa allegat ad ꝓpoſitum. Ignoſcere igitur ſpectat ad iuſtum. ¶ Itē ignoſcere ſpectat ad iniuſtum. Conſtat.n. ꝙ peccator, & iniuſtus ſemper indiget, ꝙ ignoſcať eidem. Et ideo pari paſſu, & iſte debet ignoſcere his, qui iniuriantur ei dē, iuxta illud Luc.6. Date, & dabitur vobis, dimittite, & dimittetur vobis. & 4. Reg.5. Ignoſcat mihi dn̄s ſeruo ſuo. Quod eſt contra multos, qui bene volunt ſibi ignoſci,

ſed n u n-

ſed nunquam volunt ignoſcere cuicunq; figurati illi ſeruo nequā, qui à, domino ſuo indulgentiā petiit & accepit, & tñ conſeruo ſuo uoluit iudulgere, ſicut dr̃ Matt. 18. quapropter fuit à dño damnatus, & in tenebris exterioribus cōdēnatus. Quia ſicut peccator ſibi vult ignoſci, ſic debet, & ipſe alijs, miſereri, ſicut dr̃ Dan. 4. Peccata tua elemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordijs pauperū. Forſitan ignoſcet do minus delictis tuis. q. d. Si tu ignoſcis, ille ignoſcet. Vide de dimittere, venia, indulgentia, parcere, miſereri.

A **Ille Illius.** Nota, ꝙ iſtud pronomē ille eſt pronomē relatiuū, refertur.n. ſemper ad aliud antecedens. Et ſic dico loquēdo moraliter, ꝙ ille pōt accipi in bono, & in malo. Habet.n. ille in ſeipſo quandā naturā nō ſuſtē tatiuā, ſed ad aliud, vt dictū ē, relatiua. Et ſic dicā, ꝙ per hoc pronomen ille intelligit Chriſtus, Impius, Diabolus, Mūdus

Chriſtus eſt ille, qui cuncta iudicat,
Iuſtus eſt ille, qui mores vindicat,
Impius eſt ille, qui bona abdicat,
Diabolus eſt ille, qui culpas duplicat,
Mundus eſt ille, qui pompas explicat.

Primo igitur dicamus de ille inquantum ſignificat Chriſtū. Chriſtꝰ.n. ꝓprie dici potuit relatiuꝰ. Habuit.n. antecedens Deum patrem, quantum ad diuinitatē virginem matrem, quantum ad humanitatem. Et ſic fuit relatiuus, inquātum ipſos in mundum retulit per prædicationis, & fidei veritatem. Et ſic dico, ꝙ Chriſtus eſt ſimilis illis plantis, quæ vocantur agnatę, quarum natura eſt ſm̃ Plinium lib. 16. c. 44. ꝙ cum ſedem ſuam naſcendi. i. propriā non habeant, in aliena viuūt, ſicut de viſco, polypodio, dolicho ac ſerpillo exemplificat ibidem. Sic vere iſte eſt ille, qui quodammodo agnatus. i. ſimul natus fuit cū patre quo ad diuinitatē, & fuit etiam agnatus matri. i. matri inſitus, & aliunde portatus, quo ad humanitatem. Dicit.n. Plinius ibidem, ꝙ quicquid robori agnaſcitur, ſeu quicquid aliunde in robore creſcit, & gignitur, de cęlo miſſum creditur. Quia re vera iſte fuit de cęlo in virginem miſſus, & ibi in aliena ſede genitus, & formatus. Et ſic ſicut relatiuus in antecedēti fuit poſitus, & fundatus. Fuit igitur Chriſtus ille. Vnde notate chariſſimi, quòd hic eſt

Ille qui
- Monſtrauit patris ſplendorem,
- Seruauit matris pudorem,
- Prædicauit verbi tenorem,
- Reſeruauit plebis terrorem,
- Sanauit populi languorem,
- Acceptauit morum fulgorem,
- Habitauit carnis humorem.
- Diuulgauit famæ valorem,
- Tolerauit mortis laborem,
- Vendicauit cœli decorem.

Et ſic bene dico, ꝙ iſte ille, & retulit multa, & fuit relatus ad multa. Refertur igit̃, ille ad patrem, qui hunc generauit, vt pater dicat illud Io. 16. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annnunciabit vobis. ¶ Item refertur ad matrem, quā purificauit. i. quam benedixit, & purā ſeruauit. Ruth. 3. At ille. Benedicta es inquit à dño filia. ¶ Item refertur ad mundū, cui prædicauit. Ioā. 14. Paracletus aūt ſpirituſſanctus, quē mittet pater in noīe meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis oīa. ¶ Item refert̃, ad cęcos, quos illuminauit, quia ſicut dr̃ Io. 5. Ille erat lucerna ardens, & lucens. ¶ Item refertur ad infirmos, quos ille curauit. Luc. 4. c. At ille ſingulis manus imponens curabat illos. ¶ Itē iſte refertur ad virtutes, quibus abundauit. vnde 4. Re. 1. Cuius figuræ, & habitus eſt vir ille? ſequitur. Vir piloſus, & zona pellicea accinctus renib. Vir.n. dr̃ à virtute. ¶ Item iſte refertur ad corpus quod inhabitauit. Gen. 24. Quis eſt ille, q venit per agrum? & Ioan. 9. Ille homo, qui dr̃ Ieſus, ſputū fecit ex luto, & liniuit oculos meos, & video. Lutum.n. ex ſputo, eſt corpus ex terra, & ſanguine, virtute. ſ. cuius humanum genus, quod cęcum erat, fuit illuminatū. ¶ Item iſte refertur, ad famam, quæ hunc diuulgauit, quia. ſ. ille fuit honeſtiſſimæ & maximæ famæ. vnde Ioan. 1. Erat aūt vir ille magnus inter oēs orientales, iuſtus & rectus, ac timens Deū. ¶ Item iſte refertur ad mortem, quæ ipſum proſtrauit. vnde 2. Mach. 6. Ille glorioſam mortem amplectens voluntarie ibat ad ſuppliciū. ¶ Item iſte refertur ad celum, quod recuperauit. ſ. aſcendendo. vnde Iudic. 19. At ille cōſurgēs cępit velle proficiſci. Iſte eſt.n. in quo eſt confidendum, cui eſt acquieſcendum, & cui obediēdū. Et merito, quia pro certo ſicut dr̃ Sap. 3. Qui cōfidunt in illo, intelligent veritatem, & fideles in dilectione acquieſcent illi. Quia ſicut dr̃ in Pſa. Iuſtitia illius in filios filiorum his, qui ſeruant teſtamentum eius, & memores ſunt mādatorū illius ad faciendū ea. Et ſic igitur patet, qūo Chriſtus potuit dici ille, & qūo fuit relatiuus ad multa. Ille igit̃ ſignat Chriſtum.

B ¶ Scd̃o dico, ꝙ ille ſignat iuſtum. iuſtus.n. pōt dici ille, & hoc, quia ille, vt dictum eſt, eſt pronomen relatiuum. Conformatur.n. & refertur ad ſuum antecedēs, & ipſum antecedens ſupponit ſignat, & refert. Sic re vera vir iuſtus pōt, dici pronomen, quia pro noīe hoc eſt dictu, pro Chriſto nominatiſſimo ponit̃, in quantū. ſ. pro ipſo, & ipſius fide, & iuſtitia contra malos prædicat, & eis opponitur. Act. 9. Ego oſtēdam illi, quantum oporteat eum pro noīe meo pati. Vel ēt in quantum pro ipſo, & loco ipſius prælatus prædicator vel ſuperior ordinatur. 2. Corin. 5. Pro Chriſto legatiōe fungimur. Ponitur igitur pro noīe. ſ. pro Chriſto. Hic etiam dr̃ ille pronomen relatiuum, quia ipſe habuit relationē ad ſuum antecedens. ſ. ad Deum, & pręlatū. Ad prælatū, ei in bonis morib. ſe conformando, & obediendo. Ad Deum, ipſius Dei fidem tenendo credendo & adorando, iuxta illud Gen. 1. Ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam fecit illū. Ipſos ēt retulit, & ꝓſentauit prædicando, & magnificando, & virtutes ipſorū in ſe exemplariter oſtendēdo. Bene igitur pōt dici ille, & maxime, quia iſte non ſolū eſt relatiuū, imo ēt aliquotiens demonſtratiuum, quia. ſ. iuſtus ſolet, vt dictū eſt, antecedens. ſ. Deum & ſanctos patres exemplariter oſtendere, & viam veritatis, aliis verbo, & opere demōſtrare. Vnde illud ꝑdictum Io. 14. Ille vos docebit oīa. & 4. Re. 6. At ille monſtrauit ei locū. Sic igitur poſſum dicere, ꝙ ille pōt ſignificare grandē ꝑfectionē. Eſt.n. ille vocabulū generaliſſimū, ſub quo poſſunt contineri oēs hoīes virtuoſi. Vñ de iſto ſancto poſſumus dicere, ꝙ tanta fuit in illo perfectio, ꝙ non potuit proprio noīe nominari, & iō neceſſe fuit eū generali vocabulo noīari, & nūcupari. Dictꝰ igit̃ fuit ille. De iſto igit̃ ille poſſum notare, ꝙ ille fuit

Clarus in conuerſatione,
Charus in dilectione,
Gnarus in diſcretione,
Purus in affectione,
Durus in correctione,
Mirus in duratione,
Mitis in reſponſione,
Fortis in oratione,
Triſtis vel dulcis præ compaſſione,
Plenus operatione,
Altus contemplatione,
Doctus in prædicatione,
Certus in locutione,
Iuſtus in prælatione,
Sanctus in religione,
Promptus in ſubiectione,
Lætus in conuerſione,
Tutus in ſaluatione.

Iſta.n. & multa alia poſſunt dici de ille, ſeu de illo. i. de quolibet viro iuſto. Dico igitur, ꝙ ille fuit clarę cōditionis ſeu cōuerſationis. vnde illud prędictum Io. 5. Ille erat lucerna ardens & lucēs. Qd̃ tñ eſt cōtrarium de multis, qui quāuis, loquantur de lumine virtutū, & bonæ conuerſationis docendo, & prædicando, non habent tñ hmōi lumē operando, & conuerſando. Io. 1. Non erat ille lux, ſed vt teſtimoniū phiberet de lumine. Sed re uera boni ſunt lumen, & luminoſi, quia. ſ. in ſe lucent per gratiam, & conuerſationem, & alios illuminant per doctrinam, & exemplorum repręſentationē. Vnde Sap. 10. dr̃ de talibus illis, ꝙ Deus fuit illis in velamento diei, & in luce ſtellarum nocte, & tranſtulit illos per mare rubrum, & trāſuexit illos per aquā nimiā, inimicos aūt illorū, demerſit in mare, & ab altitudine inferorū eduxit illos. expone ſi vis. Talis igitur fuit iſte ille, quia. ſ. iſte fuit claræ cōditionis. ¶ Item iſte ille fuit charę dilectionis, quia. ſ. ille dilexit Deū, & proximum ſupra modum. vnde Eccle 47. dr̃, ꝙ de oī corde ſuo laudauit dñm, & dilexit Deum, qui fecit illum, & dedit illi contra inimicos potentiam. A Deo ēt fuit dilectus, & cum Deo cōfęderatus. vñ Eccl. 44. Enoch placuit Deo, & translatus eſt in Paradiſum. Noe inuētus eſt perfectus, & iuſtus, & teſtamenta ſcli poſita ſunt apud illū. Vt & ipſe dñs dicat illud Sap. 8. Amator factus ſum formę illius. Quia ēt dilexit proximū, patet exēplo Saul, de quo dr̃ 1. Re 16. Venit Dauid ad Saul, & ſtetit corā eo, at ille dilexit eū nimis. & Gen. 6. Videbo illū, & recordabor fœderis mei. ¶ Itē ille fuit gnaræ diſcretionis. Diſcretus.n. ſciēs & ſapiēs fuit ille. vnde Sap. 10. Iuſtū deduxit dñs per vias rectas, & oſtendit illi regnū Dei, & dedit illi ſcientiam ſanctorū. honeſtauit illū in laboribus, & cōpleuit labores illius. in fraude circūuenientiū illū affuit illi, & honeſtum fecit illū. Certā forte dedit illi, vt vinceret, & ſciret, qm̃ oium potentior eſt ſapientia. ¶ Itē ille fuit puræ affectionis.

affectionis. Affectio.n. illius non fuit lubrica vel immunda, imo semp casta, nitida, & honesta. vnde Eccl.45. In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum, & elegit illum de oi carne, audiuit.n. vocē ipsius, & induxit illū in nube. Et dedit illi cor ad præcepta, & legē vitæ, & disciplinæ. de oi.n. carne de oi carnalitate fuit segregatus, puritate fuit velatus, & corde, & aio Dei mandata fuit amplexus. Itē ille fuit duræ correctionis, quia.s. prædicando, arguendo, & puniendo impios durè corrigebat. vnde Eccl.48. In diebus suis non pertimuit principē, & in potentia nemo vicit illum, nec superauit illum verbum aliquod. ¶ Item ille fuit miræ durationis. Fuit.n. cōstās, & perseuerans in bono, & in tentationibus, & tribulationib. & probationibus semper fortis, quapropter diuinis reuelationibus meruit illustrari. Vt de tali illo dicatur illud, quod scribitur Eccl.4. Timorē, & motū, & probationē inducet super illum, & cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, & credat aiæ illius, & firmabit illū, & iter directū adducet ad illum, & lætificabit illum, & denudabit absconsa sua illi, & thesaurisabit super illū scientiam, & intellectum iustitiæ. ¶ Itē ille fuit mitis rñsionis Gen.43. At ille respondit. Pax vobiscum. Nolite timere. Sequitur. At ille cleméter resalutatis illis. ¶ Itē ille fuit fortis orationis. 2. Para. 18. Ille clamauit ad dñm, & auxiliatus est ei. & Lucæ. 18. At ille multo magis clamabat. Iesu filij Dei, miserere mei. ¶ Itē ille fuit dulcis compassionis, quia.s. piè cōpatiebatur indigentibus, & eleemosynas dabat illis. 4. Reg. 9. At ille fudit oleum super caput eius: vnde Eccl.31. Erit illi gloria æterna, qui potuit transgredi, & non transgressus, & facere malum, & non fecit, ideo stabilita sunt bona illius in dño, & eleemosynas illius enarrabit ois Ecclesia sanctorum. ¶ Item ille fuit bonæ operationis. Iacobi. 2. Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est? Et sequitur. Fides cooperabatur operibus suis. Vnde iste fuit de illis, de quibus dicit Apoc.14. Opera illorum sequuntur illos. & Sap. 8. In operib⁹ illius honestas. ¶ Item ille fuit altæ cōtēplationis. 2. Paral 24. Ille conuocatis maioribus ascendit in domum dñi.i. in Paradisum cęlestia contemplando. Act. 1. Cumq; intuerentur in cœlū euntē illum, ecce duo viri astiterunt iuxta illos. Et ibidem dr. Videntibus illis eleuatus est, vt de quolibet per contemplationem eleuato dicatur illud Eccl.45. Excelsum fecit Aaron fratrem eius. Sequitur. Induit illum coronam gloriæ, & coronauit illum in vasis virtutis. ¶ Item ille fuit hō doctæ prædicationis. Marc. 1. At ille egressus cępit prędicare, & diffamare sermonē. & 2. Para. 18. At ille. Idcirco aut audite verbū dñi. ¶ Item ille fuit hō certæ locutionis. Verba.n. vera, & certa, & non mēdacia cōsueuit cōferre. vnde Sapi. 1. Cordis illius scrutator est verus. & c. 2. Videamus si sermones illius veri sint, vt de veritate locutionis illius dicatur. 2. Cor. 1. Nō est in illo est, & non, sed est in illo est. ¶ Item ille fuit hō iustæ prælationis. Psal. Iustitia illius in filios filiorū. Vnde de eo potest exponi illud Eccl.15. Qui continens est iustitiæ, apprehēdet illā.s. sapientiā, & obuiauit illi, quasi mater honorificata, & quasi mulier cum virginitate suscipiet illum. Cibabit illū pane vitæ, & intellectus, & aqua sapientię salutaris potabit illum, & firmabitur in illo, & non flectetur, & continebit illū, & nō confundetur, & exaltabit illum apud proximos suos. In medio Ecclesiæ aperuit os eius, & impleuit illū spiritu sapiētiæ, & intellectus, & stola gloriæ induit eum. Iocunditatē, & exultationē thesaurizauit sup eū, & nie æterno hæreditabit illum. Vide in ista auctoritate quanta bona facit iustitia cuilibet tali ille. Patet igit, φ iste ille fuit hō iustæ plationis. ¶ Itē ille fuit hō sanctæ religionis. Vñ ipse vr fuisse de illis regularibus, de quibus dr Gala. 3. Quicunq; hāc regulā secuti fuerint, pax super eos. Itē ille fuit homo prōptæ subiectionis, qa .s. Deo & maioribus prōpte obediebat, & se eis pęnitus submittebat. exemplo Abrahæ, de quo dr Gen. 21. φ cum Deus vocasset illum, at ille respondit assum. Et sequitur, φ mandato dñi filium immolare iubentis statim obedire voluit, & parere. Gen. 30. At ille. Tu nosti quō seruierim tibi &c. ¶ Itē ille fuit hō gratæ acceptionis seu gratæ conuersionis, quia.s. De⁹ valde habuit gratam, & acceptam conuersionē illius, exēplo illius filii, qui conuersus ad patrē dixit. Pater, peccaui in cęlū, & corā te &c. Lucæ 15. c. De quo subdit, φ vidit illū pater illius, & misericordia motus super illū dixit. Cito proferte stolā primā, & induite illū. ¶ Vltimo vero dico, φ illa fuit hō tutæ saluationis seu cęlestis mansionis, qa.s. iste finaliter obtinuit gloriam sempiternā. vnde Eccle. 44. c. Similē illū fecit in gloria sanctorū, glorificauit illū in conspectu regū, & misit illū corā populo suo, & ondit illi gloriā suā. & Sap. 10. Descendit cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illū, donec afferret illi sceptrū regni, & dedit illi claritatē æternam. Sic igitur patet multis deductionibus quō istud pronomē ille significat oēm perfectionē, & quō refertur ad iustū. Sed si de sanctis loqueris in plurali, potes simili mō dicere, φ ipsorum perfectio in pronomine ille significatur. Et dic sicut supra de Ille in principio istius. §. Et sic notabis, φ Illi sunt, qui

In Deo Digne sperauerunt,
Cum Deo sese coniunxerunt,
Pro Deo cuncta reliquerunt,
De Deo multa prædixerunt,
Sub Deo dura pertulerunt,
A Deo magna receperunt.

Dico, φ illi in Deo digne sperauerunt. Sap. 3. Spes illorum immortalitate plena est. in paucis vexati, in multis bene disponentur, qm Deus tentauit illos, & inuenit eos dignos se. ¶ Item illi cum Deo sese coniunxerūt .s. per charitatē. Act. 12. At illi vnanimes venerūt ad eū. ¶ Itē illi pro Deo cuncta reliquerunt. Matth. 4. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eū. ¶ Itē illi de Deo multa prædixerunt.s. eum laudando, & prædicando. Act. 21. At illi cum audiuissent, magnificabant Deum. ¶ Item illi sub Deo multa pertulerunt. Sap. 2. Tanquam aurum in fornace probauit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tēpore erit respectus illorum. ¶ Item illi à Deo magna retulerunt, seu receperunt.s. liberationem ab inferno, & possessionē gloriæ Paradisi, sicut de liberatione ab inferno, & à periculis dr Sap. 10. Fuit illis in velamēto diei &c. Vide eā supra in. §. qui incipit. Dico igit, φ ille fuit clarę conditionis. De acquisitione vero Paradisi dr Sap. 3. Iustorū aiæ in manu Dei sunt, & non tāget illos tormentum malitię. Visi sunt oculis insipientium mori, & æstimata est afflictio, exitus illorum, illi aūt sunt in pace. Vnde in Psal. Saluum fac populum tuum dñe, & benedic hæreditati tuæ, & rege eos, & extolle illos vsq; in æternū. Et alibi. Tu das escam illorum in tempore oportuno. ¶ Sed si adhuc vis loq de illa in fœmineo genere, vtpote de aliqua sancta, vel diuina gratia vel sciētia, dic, φ ista fuit demonstratiua conformatiua, relatiua &c. sicut supra. dic ergo, φ in isto vocabulo illa, istius sancta perfectio designatur. Vñ nota, φ illa

Veritatis rutilat splendore,
Charitatis flammescit ardore,
Dignitatis præcellit honore,
Bonitatis redundat valore,
Pietatis abundat dulcore,
Castitatis redolet odore,
Venustatis refulget decore,
Viuacitatis virescit vigore,
Securitatis stabilit tenore,
Tranquillitatis allicit sopore,
Nobilitatis resplendet fulgore.

Dico igitur de gratia sapientia vel aia seu virgine gloriosa, vel alia sancta, φ illa rutilat splendore veritatis. Sap. 7. Super salutem, & spēm dilexi eam, & proposui p luce habere illam. ¶ Itē dico, φ illa flāmescit ardore charitatis. illa.n. diligit oēs, & ab oibus debet diligi. quia qui illam diligit, diligitur à Deo. Eccl.4. Eos, qui diligunt illam, diligit Deus Ideo dicebat ille Sap. 8. Hāc amaui, & exquisiui eam à iuuentute mea, & quæsiui mihi spōsam assumere eam, & amator factus sum formæ illius, sed & oium dñs dilexit eam. ¶ Itē dico, φ illa præcellit honore dignitatis. Nihil.n. pōt cōparari dignitati, & excellentiæ virtutum ipsius. Sap. 7. Proposui illam regnis, & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in comparatione illius, nec cōparaui illi lapidē preciosum, qm oē aurum in cōparatione illius arena ē exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius. ¶ Item dico, φ illa redundat valore bonitatis. Vnde ibidem. Venerunt mihi omnia bona pariter cū illa, & innumerabilis honestas per manus illius. ¶ Itē dico, φ illa abūdat dulcore pietatis, figurata in colūba Noe, de qua dr Gen. 8. φ illa venit ad Noe ad vesperam, ferens ramū oliuæ virentib⁹ folijs. Oliua.n. pietatē designat. ¶ Itē dico, φ illa redolet odore castitatis, seu, φ illa redolet virore puritatis. vñ Ezec. 36. Illa terra inculta, facta est, quasi hortus voluptatis. Itē dico, φ illa refulsit decore venustatis. Sap. 8. In operib⁹ manuū illius honestas sine defectione, circuibā qrens, vt mihi illam assumerē. ¶ Itē dico, φ illa virescit vigore seu virore viuacitatis. illa.n. est per quā vita spiritualis, & moralis datur hoinib. Eccle. 4. Qui illā diligit, diligit vitā, & qui vigilauerit ad illā, cōplectet placatorē eius, qui tenuerit illā, vitā hæreditabi[illegible]

¶ Item

¶ Item dico, ꝙ illa confirmat tenore securitatis. Eccl.45. Qui audit illã, iudicat gentes, & qui intuetur illam, permanebit cõfidens. ¶ Item dico, ꝙ illa quietat fauorem tranquillitatis. Cũ ista.n. & non cũ alia est veraquies. Sap.4. Intrans in domũ meã cõquiescam cum illa. ¶ Item dico, ꝙ illa exultat sopore fęlicitatis seu æternitatis, vel ꝙ illa triumphat splendore nobilitatis.s.superius in Paradiso. Gal.3. Illa quæ sursum ẽ Hierusalẽ, libera est, quæ est mater nostra. Sic igitur patet, ꝙ tã illi, quàm illæ, quam illa possunt moraliter perfectionem oĩmodam designare. ¶ Tertio dico, ꝙ ille qñq; refertur ad impium vel ad iustum. Peccator.n. & iniustus dr̃ proprie relatiuus, quia.s. in seipso non [illegible] per constantiam, sed suũ antecedentem.s. diabolum vel alios malos sequitur, & ad illos se refert per imitationẽ, & complacentiam, illos etiã in vita, & moribus repræsentat, & demonstrat per malæ vitę, & doctrinæ apparentiam. Et sic dico, ꝙ ille.s. peccator, generaliter dr̃ ille, cum nullum ꝓprium sit vocabulum, quod sua mala possit designare, propter suarum iniquitatum abundantiam. Ideo breuiter Christus videtur dicere de quolibet tali illo illud Ioan.7. Testimonium perhibeo de illo, quia opera illius mala sunt. Et sic dico de talibus illis, quòd illi

Rationis orbantur lumine.
Elationis iactantur flamine.
Proditionis vocantur nomine.
Infectionis fędantur crimine.
Derisionis vtuntur famine.
Compassionis priuantur flumine.
Promotionis lęduntur limine.
Deceptionis ligantur vimine.
Damnationis turbantur turbine.

His.n. & similibus malis accidẽtibus replet̃ quilibet talis ille.i. quilibet impius, & peccator. Dico igitur de talibus illis, ꝙ hi rõnis lumine orbant̃. vt de quolibet tali dicatur illud. 3. Reg.14. At ille nõ poterat videre, quia oculi eius caligauerant præ senectute. & Num.14. Illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. ¶ Item dico, ꝙ elationis flamine iactantur, sicut.s. patet in superbis, de quibus dr̃ Eccl.16. Non exorauerunt pro peccatis suis antiqui gigantes, & nõ pepercit peregrinationi eorũ, sed percussit eos, & execratus est illos præ superbia verbi illorũ. ¶ Item dico, ꝙ proditionis noĩe vocantur. Vñ de proditore dr̃ Marci 14. Ve aũt homini illi per quẽ filius hoĩs tradetur, bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. ¶ Itẽ dico, ꝙ infectionis crimine fędantur hoc est dictu, peccato luxuriæ, figurati in illis demonibus de quibus dr̃ Mat.8. ꝙ illi exeuntes abierunt in porcos. Vnde ẽt de Dalila meretrice Sansonis dicitur Iudi.16. ꝙ illa dormire eum fecit super genua sua. ¶ Itẽ dico, ꝙ derisionis famine. vtuntur seu loquuntur. Mali.n. semp subsannabant, & derident bonos. 2. Paral.36. At illi subsannabant nuncios Dei. ¶ Item dico, ꝙ compassionis flumine priuant̃. Crudeles.n. sunt, & non misericordes, exemplo illorum de quibus dr̃ Marci.15. At illi magis clamauerunt. Crucifige eum. & 3. Re.21. At illi.s. viri diabolici, falsum testimoniũ dixerũt cõtra Naboth, propter quod.s. occisus est. ¶ Itẽ dico, ꝙ promotionis limine lędũtur, quia.s. in limine.i. in ingressu promotionum tales solent symoniacẽ se habere. vnde Io.10. Qui non intrat per ostium in ouile, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro. ¶ Item dico, ꝙ deceptionis vimine ligantur. Tales.n. facile decipiũtur, & maxime, qñ non credũt bono consilio. Vnde de Roboam dr̃. 2. Para.10. At ille reliqt consilium senum, & cũ iuuenibus tractare cępit. Et ideo talibus illi accidit illud Psal. Veniat illi laqueus quẽ ignorat, & captio quam abscondit, appræhendat eum. ¶ Item dico, ꝙ dãnationis turbine turbant̃.s. finaliter in inferno. Vnde dñs cõminatur illis in Psal. dicẽs. Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiant. Sapiẽ.3. dr̃ ꝙ vacua est spes illorum, & labores sine fructu, maledicta creatura illorum, & sine honore erit nouissima illorum senectus. Psal. Quoniã non intellexerunt opera domini, destrues illos, & non ædificabis illos. Et alibi. Da illis secundum opera eorum, secundum opera manuum eorum tribue illis &c. Hæc igitur de Ille, illi, illa, cum suis casibus sufficiant tam in bono, quàm in malo. Et si vis de diabolo vel de mundo dicere, applica sicut de peccatore vel impio.

Illuc. Illic.

Nota ꝙ ista aduerbia illic, & illuc videnẽ cõposita de hic, & huc, sic ꝙ illic dicatur quasi illuc hic, & huc quasi illud huc, & videntur idem significare, nisi ꝙ hic, & illic sunt aduerbia loci, significantia statũ sicut sede hic, & mane illic. Huc vero, & illuc sunt aduerbia significantia motũ, sicut veni huc, & vade illuc. Videntur ẽt significare hic, & huc locũ hoĩ magis propinquum. Illic vero, & illuc locũ ab hõie magis remotũ. Sed de istis grãmaticalibus differentijs nõ curantes, ad mores illi seriẽ cõuertamᵘ & dicamus, ꝙ cũ illic, & illuc sint aduerbia denotatia, & designantia locũ, hinc est ꝙ ẜm diuersitatem locorum moraliũ ista aduerbia variantur. Et sic dicã, ꝙ nos inuenimus locum

Proximum.
Infimum.
Pessimum.
Vltimum.
Intimum.
Azimum.
Optimum.

Ista.n. sunt septem loca seu septem habitationes, quarũ tres incoluntur à malis, vna à cunctis, tres à bonis. A malis.n. incolitur locus proximus, qui est venenosus, & iste nihil aliud est, q̃ caro seu corpus, qui nobis naturaliter est proxima, & coniuncta. ¶ Itẽ locus qui est ruinosus, & iste est mundus. ¶ Itẽ locus pessimus, qui est anxiosus, & iste est infernus. ¶ A cũctis vero incolit locus vltimus, qui est mors seu tumulus. ¶ Item à bonis incoluntur alia tria loca, videlicet locus intimus, q̃ ẽst gratiosus, & iste est mens seu aius. Locus azimᵘ.i. purus, q̃ ẽ luminosus, & iste est Eccł́ia, religio, vel vitæ, & gratiæ status. Locᵘ optimᵘ, q̃ est gloriosus, & iste ẽ cęlestis Paradisus. Et sic dicã, ꝙ in scriptura inueniẽ multiplex illic seu illuc videlicet

Proximum, qđ est immundorum.
Infimum, quod est terrenorum.
Pessimum, quod est damnatorum.
Vltimum, quod est singulorum.
Intimum, quod est deuotorum.
Azimum, quod est perfectorum.
Optimum, quod est beatorum.

Dico igitur primo, ꝙ ẽ vnum illic, quod est immundorum, & istud significat corpus propriũ. Illic.n. habitant, & iudicant tria genera personarum, qui.s. non quærunt nisi delitias corporales.s. gulosi, luxuriosi, desidiosi. Gulosi, quærunt comedere. Luxuriosi quærunt colludere. Desidiosi quærunt quiescere. Iste locus vr̃ similis domui Dei somni, vbi ẜm poẽtriam Ouidij quicunq; illuc intrabat vel appropinquabat, dormire protinus appetebat. Dicit.n. idẽ, ꝙ ibi erãt herbæ iusquiamus, & papauer, quę somnũ prouocãt & quietem. Quia re vera quicunq; corpus proprium incolit, dormitiõi, & quieti, & cuilibet carnali voluptati se faciliter, & dedicat & consentit. Illic.n. vnguntur delitiosi. 3. Reg.19. Cũq; perueneris illic, vnges Azael regẽ. Reges.n. & diuites præ cæteris delicijs iunguntur. ¶ Item illic fœdant̃ luxuriosi. Psa. Illic passeres nidificabũt passer auis est luxuriosa. ¶ Itẽ illic sopiuntur desidiosi. Marc.2. Erant aũt illic, quidam de scribis sedentes. quia.s. illic, hoc est in cultura corporis seu, carnis habitant hodie ista tria genera personarum, vel ista tria genera vitiorum.s. gula, luxuria, & desidia, quæ sunt (vt cõiter) inuicem coniuncta. vnde Esa.34. Illic cõgregati sunt milui alter ad alterum. Miluus.n. est auis, & miluus dicta, q̃a molliter volat, ecce desidia. Auis est ciborũ q̃rula, ecce gula. Auis est immunda, & ponderosa, & etiam immundis vescẽs & vtens, ecce luxuria. Et re uera in isto illic multi sunt milui .i. peccatores, q̃ multis reptilib.i. malis desiderijs, & cogitationibus associantur, sicut patet etiam de miluis, qui in proprijs nidis suis reptilia, & vermes aggregare noscuntur. Psa. Hoc mare magnũ, & spatiosum manibus, illic reptilia quorũ non est numerus. Dico igitur, ꝙ est vnum illic, qđ est immũdorũ. ¶ Scđo dico, ꝙ est vnum illic, ꝙ est terrenorum. Et istud est mũdus, vbi terreni, & auari habitant, & quiescũt, nõ quærentes alibi conuersari, nec alias nec aliter prosperari, similes quibusdam piscibus, qui ẜm Plinium inueniuntur circa paphlagoniam ciuitatem, qui infra terram, & nõ in aqua habẽt sedes suas, quamuis natura pisciũ sit habitare in aqua, iuxta illud Esa.50. Computrescent pisces sine aqua, & moriẽtur in siti. Isti tñ de aquis exeunt, & more talparum terras effodiunt, & ibidem habitare, & viuere comprobantur, sicut exemplificat Plin. allegans Theophrastum dicentem, ꝙ mirum est tales pisces tot labores sumere terras effodiendo vt vitent aquas contrarias. Aqua.n. vr̃ istis piscibus contraria, quæ tamen est alijs nutrimentum. Et ideo terras effodiunt, & subintrant vt terrenum recipiant nutrimentum, sicut vr̃ tangere Pli. li.9. Ista re vera possunt applicari ad mundanos, qui.s. terrenis negocijs delectati, illic & non alibi volunt viuere, & manere. Flumen.n. religionis aquam scientiæ, sapientiæ, gratiæ, & deuotionis non amant, & eas tãquã contrarias, refugiunt, & euitant.in terra.i. in terrenis negocijs cauernas domos, & habitationes quærentes, illis se ingerunt, & subintrant. Ita ꝙ de diabolo, & de mundanis, & de isto illic videtur

tur dictum illud Psal. Collocauit illic esurientes,& cõstitue-
runt ciuitatẽ habitationis. Et seminauerunt agros, & planta
uerunt vineas,& fecerunt fructum natiuitatis. Ista potissime
possunt applicari ad religiosos,& ad clericos nostri tẽporis,
qui cum deberent esse pisces aquei,non terrei.i.deuoti,& in
aqua deuotionis,& gratiæ,& scientiæ nutriri, & delectari, ip
si tamen videntur esse pisces terrei, & non aquei. Aquas.s.&
flumina deuotionis,& orationis horrentes, & in terra.i.ter-
renis negotijs habitantes. Regum curias,& iudicia procurã-
tes,& relictis claustris,& Ecclesijs sæcularia negocia pertra-
ctantes,qđ maxime de mendicãtibus põt dici &c. vnde.1.Pa
ral.10. Dereliquerunt.s.filij Israel vrbes suas, & huc illucque
dispersi sunt. Qđ tñ est cõtra illud,qđ scribitur.3.Reg.2. Aedi
fica tibi domum in Hierusalẽ, non egredieris inde huc atq;
illuc,quacunq;.n.die egressus fueris huc,& illuc,scito te mor
te moriturũ. Religiosis.n.& clericis inhibetur ne huc,& illuc
.i.vndiq; per mundi negocia transeant, & ne claustra aut Ec
clesias dimittant, alioquin mortis æternæ supplicium sibi pa
rant. Hier.43. Ne ingrediamini Aegyptum, vt habitetis illic.
Et hoc est,qđ præcipitur Gene.24. Filium meum ne reducas
illuc. Deus.n.non vult, ꝙ illi,qui facti sunt filij sui,religionẽ
vel statum ecclesiasticum profitendo, reducantur ad istud il
luc.s.ad sæculũ,se secularibus negocijs implicando. Istud est
igitur vnum illic seu illuc,quod est terrenorũ.¶ Et si vis nota
de isto illic.i.de mundo, ꝙ illic solent abundare diuitiæ, pul
lulare tristes inuidiæ,imperare viri superbiæ,molestare gen-
tes seuitiæ conturbare viri discordiæ,student defraudare vi
ri,nequitiæ,formidare viri desidiæ, applicare gẽtes tristitiæ,
nequit habitare hõ iustitiæ.¶ Dico igitur, ꝙ illic solet esse lo
cus auarorum.s.magnæ diuitiæ solent abundare in isto illuc
vnde.1. Mach.6. Audiuit Antiochus esse ciuitatem Elymai-
dem nobilissimam in Perside,& copiosam in argento, & au-
ro,& templum in ea locuples,& illic velamina aurea,& lori
cæ,& scuta quæ reliquit Alexander &c. ¶ Item illic solent es
se locus inuidiorum,quia.s.in mundo regnat auaritia rũpens
& diuidens charitatẽ,de qua.2.Re.2. Percussit aquas, & diui
sæ sunt huc atq; illuc.¶ Itẽ illic solet esse locus superborũ,q.
.s.super alios volunt regnare, & imperare.1.Mach.10. Ascen
dit Alexander,& occupauit Ptholomaidam,& receperũt eũ
& regnauit illic.¶ Item illic solet esse locꝰ crudeliũ, q.s.alios
affligunt iniuste,& grauant. vnde Io.18. dr̄ de Iuda, ꝙ cũ ac-
cepisset cohortẽ,venit illuc cum laternis,& facibus,& armis
.s.ad Iesum capiendum. Iõ non est tutum habitare illic,vbi.s.
tot iniqua,& crudelia cõmittũtur. Vnde & ipsi Chr̄o fuit di-
ctum per apostolos sic Io.11. Nunc quærebant te Iudæi lapi
dare,& tu iterũ vadis illuc?¶ Itẽ illic solet esse locus discor-
dium. Illic.n.abundant dissensiones,& lites.2.Reg.23. Expro
bauerunt Philistijm, & cõgregati sunt illic in prælium. vnde
Act.17. Venerunt illuc commouentes, & conturbantes mul
titudinem.¶ Item illic solet esse locus fallacium,qui.s.alijs in
sidiãtur. vnde.1. Machab.1. Et posuerunt illic gentem pecca
tricem,viros iniquos &c. Sequitur. Et factum est hoc ad insi-
dias sanctificationis,& in dolũ magnũ in Israel.¶ Itẽ illic so-
let esse locus timentium.i.hoĩum imbecilliũ, & imperfecto-
rũ,qui.s.sine cã,& vbi non est timendũ,timent. Psal. Illic tre-
pidauerunt timore vbi non fuit timor.¶ Itẽ illic solet esse lo-
cus dolentium, quia.s.in mundo non est aliquis sine dolore.
Vnde in Psal. dr̄. Ecce alienigenæ,& tyrus,& populꝰ Aethio-
pũ hi fuerunt illic. Tyrus.n.interpretatur angustia vel tribu-
latio. Aethiopia vero interpretat̄ caligo seu tenebrę. Quia.s.
illic.i.in mũdo est dolor,& angustia rõne caliginis,& ignorã
tiæ,& rõne tribulaminis atq; molestiæ. ¶ Item illic solet esse
locus non bonorũ, quia nullus bonus libenter habitat illic.
Vnde de Christo dr̄ Matthæi 24. Si quis vobis dixerit. Ecce
E hic est Christꝰ, aut illic,nolite credere.q.d. Iusti non habitãt
in tali illic. Patet igitur, ꝙ est vnũ illic,quod est terrenorum.
¶ Tertio dico,ꝙ est vnũ illuc, quod est dãnatorũ, & illud est
infernus. Iste.n.est sicut cloaca in qua recipiuntur omnes ci
uitatis fœces, & sicut carcer Dei vt illic includat oẽs impios
& latrones. Baruch.6. Ingressi itaq; Babyloniam eritis illic
annis plurimis. Et ideo de tali illic in quo moriunt̄ miserabi
liter damnati,potest dici illud.1.Mach.6. Decidit in lectum,
& incidit in languorẽ præ tristitia,& erat illic dies multos. Se
quitur. Et mortuus est illic Antiochus rex. vnde.2.Macha.3.
Christo videtur dictũ illud. Si quẽ habes hostẽ aut insidiato
rem regni tui,mitte eum illuc,ac si dicat. Iste est finalis locus
hostiũ Iesu Christi. Patent igitur tria illic.i.tres habitationes
malorũ.s.corpus proprij,mundi,& dãnati.¶ Quarto dico,ꝙ
est vnum illic,quod est singulorũ. Et iste locus signat mortẽ
seu sepulchrũ, vbi.s.recipiuntur oẽs hoĩes quo ad corpus. Il
lic.n.recipiuntur finaliter cuncta mortalia, sicut in mari reci
piuntur cuncta fluxibilia. Iob.1. Nudus egressus sum de vte-
ro matris meæ,nudus reuertar illuc.¶ Quinto dico, in bono
significato,ꝙ est vnum illic,quod est deuotorum, & istud si-
gnat mentem iusti. Illuc.n.debent deuoti per consideratio-
nem iugiter habitare,& illic de se,& de Deo cogitare. Vnde
de Helia dr̄ 3.Reg.19. Cumq; venisset illuc.s.in montem dei
oreb, mansit in spelunca. Hõ.n.qui in montem perfectionis
ascenderit, in spelunca.i.in secreto cordis habitare debebit.
Et merito, quia pro certo illic inuenitur feruens dilectio,ex
auditur clamans oratio, spatiatur seu delectatur gaudens af
fectio,lachrymatur dolens cõpunctio,commoratur seu rece
ptatur Christus hospitio. ¶ Illuc dico feruens dilectio solet
inueniri.2.Mach.2. Altare incensi intulit illuc. Et numeri.16.
dr̄ de sacerdote,ꝙ ignẽ huc illucq; dispgat.¶ Illic ẽt clamans
oratio solet exaudiri. Gen.22. Ego & puer illuc ꝓperantes,
cum adorauerimus,reuertemur ad vos.¶ Illic iterũ gaudens
affectio debet gratulari,seu ẽt cõsolari. Eccl.32. Hora surgẽ
di non te tristet. Pręcurre prior in domum tuã,& illic aduo-
care, & illic lude, & age conceptiones tuas nõ in delictis, &
verbo superbo.¶ Illic insup dolens compunctio solet lachry
mari,qa.s.aquæ lachrymarũ illic abundant. vnde Io.3. Aquæ
multæ erãt illic,& veniebãt,& baptizabant̄. ¶ Illic nihilomi
nus Christus hospitio solet receptari, qa.s.Christus solet ha
bitare in cordibus deuotorum. vnde Io.3. Iesus venit in ter-
ram Iudeam, & illic demorabatur,& baptizabat. Est igitur
vnum illic,quod est deuotorum.¶ Sexto dico,ꝙ est vnũ illic
quod est perfectorũ, & istud nihil aliud ẽ,q̃ status gratiæ vel
Ecclesiæ,seu locus religionis vel pœnitentiæ. Illic.n.& non
alibi morant̄ iusti,& si qui inde exiuerint,efficiuntur iniusti.
Aĩalia.n.munda naturaliter diligũt loca mũda, sicut exẽplifi
catur de apibus,q̃ aluearia nõua,& munda diligũt, vt illic fa
ciãt mella sua. Impugnati ẽt ab hostibus mirabiliter appetũt
loca tuta,vt illic.s.ab hostibꝰ tueant̄,& ab impugnãtibꝰ defen
dant̄. Sic igit̄,& nos debemus loca p̄dicta diligere, vbi mũde,
& tute possimus,& sine periculo habitare,qa re vera illic est

Locꝰ {
Malorum purificatiuus,
Sanctorũ confœderatiuus,
Ardorum refrigeratiuus,
Egenorum resatiatiuus,
Mortuorum resuscitatiuus,
Bonorum fructificatiuus,
Iustorum assimilatiuus,
Multorum consociatiuus,
Iudiciorũ determinatiuus.
}

¶ Dico igitur, ꝙ illic.s.
in religione vel Ecl̃ia,
seu in statu fidei,& gra
tiæ est locus purifica-
tiuus malorum,quia.s.
culpæ, & vitia ꝑ baptis
mũ, & pęnitentiã puri
ficant̄ ibidẽ. Vñ de Iesu
dr̄ Ioan.10.ꝙ ipse abijt
trãs Iordanẽ in loco vbi erat Ioãnes baptizãs primũ, & mã
sit illic.¶ Itẽ dico,ꝙ ille est locus accumulatiuus sanctorũ. Il
lic.n.solent sancti inuicẽ congregari. Io.18. Frequenter Iesus
cõuenerat illuc cũ discipulis suis. Iste.n.est locus Dei, & san
ctorum,in quo.s.semper est manẽdum,& nunquã per pecca-
tum inde recedendũ aut fugiendũ,iuxta illud Marci.6. Quo
cunq; introieritis in domũ,illic manete. Et in quocũq; loco,
& statu vocem prædicationis sanctorum audieritis, illic est
vndiq;, & fide, & moribus concurrendum, conuersandum.
vnde Nee.4. In loco quocunq; audieritis vocem tubæ, illic
concurrite.¶ Item illic est locus refrigeratiuus ardorum, qa
.s.in isto illic abundant aquæ gratiæ,& lachrymarum,sciẽtiæ
& deuotionis,quæ ardores tentationum mitigant,& refre-
nant. Io.3. Aquæ multæ erant illic.¶ Item illic est locus resa-
tiatiuus egenorum. Illic.n.inuenitur cibus Eucharistiæ,cib.
sciẽtiæ,cibus corporalis eleemosynæ, ꝓ pauperibus tã spiri-
tualibus,q̃ corporalibus nutriendis. vnde Marc.14. Demon
strabit vobis cęnaculum grande stratum,& illic parate. Istæ
.n.locus dr̄ cœnaculum,à cęnando, quia ibi expectatur sero
tina.i.futura retributio. Dr̄ grande,quia ibi capitur, & deti-
netur multorum tam perfectorum, q̃ simplicium congrega-
tio. Dicitur stratum,quia ibi sternitur in præsenti lapidũ viuo
rum.i.iustorum humilis, & constans deiectio, & subiectio.
Et illic dr̄ esse paratum,supple conuiuium spirituale, qa illic
est oĩum bonorum spiritualium consolatio, & recreatio. Et

breuiter

breuiter iſta eſt veritas, ꝙ oĩs, qui in iſto illic per gratiam nõ habitat, per ambitionẽ, & auaritiã eſurit, & mendicat. ¶ Item illic eſt locus viuificatiuus mortuorum. Illi.n. qui per peccatum ſunt mortui, illic per pęnitentiã fiunt viui. Patet de multis, qui in ſæculo peccatores fuerunt, qui tandem in Eccleſia vel in clauſtro facti ſunt iuſti. De multis ẽt, qui fuerunt in ſæculo ſimplices, & ignorantes, qui tandẽ in ſtatu Eccleſiaſtico fiunt ſcientifici vel prudentes. Similes illis auibus, quæ vulgariter in terra mea pictauiæ dicuntur cranant, vel aues arboreæ, quæ.ſ. in arboribus generantur, quæ.ſ. quandiu ſunt pendentes ad lignũ, ſunt mortuæ, qñ vero in mare cęciderunt, illic poſt aliquantulum tpis fiunt viuæ. Quia vere multi ſunt, qui in arbore, & in loco natiuitatis ſuæ fuerunt fatui, q qñ ad mare religionis vel Eccleſiæ peruenerint, ſpũaliter fiunt docti, & in vita, & in moribus ſuſcitati. Pſal. Suſcitans de puluere egenũ &c. vñ Eccl. 6. Quid habet amplius ſapiens à ſtulto & quid pauperi niſi, ꝙ pergat illic, vbi eſt vita? ¶ Item illic ẽ locus fructificatiuus bonorum, quia.ſ. oẽs fructus bonorum operum pullulant, & fructificant illic. Eccl. 43. Qui nauigant mare, enarrant pericula eius, & in terra, illic præclara, & mirabilia opera. ¶ Item illic eſt locus aſſimilatiuus iuſtorũ quia .ſ. illic ſolent ſimplices perfectioribus, & minores maioribus nec nõ minus boni melioribus in virtutibus conformari. Figura Ezec. 1. vbi dr̃ de aĩalibus, ꝙ vnumquodq; ante faciem ſuam ambulabat, & vbi erat impetus ſpiritus, illuc gradiebãtur, nec reuertebantur cum ambularent, qa re vera in hoc loco iuſti ambulant ante ſe ſemper in melius proficiendo, ſpiritum.i. ſpirituſſancti inſtinctum, vel etiam ſpirituales viros ſequuntur, in bonis moribus ſe illis conformando, nec reuertuntur aut retrocedunt, à bonis operibus inceptis deſiſtẽdo. Vnde ſequitur ibidẽ. Quocunq; ibat ſpiritus, illuc & rotæ pariter eleuabantur ſequentes eũ. ¶ Item illic eſt locus conſolatiuus multorũ, quia.ſ. illic confęderantur ſimul in fidei vnitate, & ĩ mutua charitate parui, & magni, ſimplices & docti, imperfecti, & perfecti. Vnde in Pſal. Illic reptilia, quorũ non eſt numerus aĩalia puſilla cum magnis, illic naues pertranſibũt. Reptilia.n. quæ circa terram, & terrena repũt, ſunt laici. Animalia puſilla ſunt ſimplices religioſi, & clerici. Magna vero, ſunt viri ſapientes & docti. Naues vero, quæ in vno loco nõ permanent, imo cõtinuè ſunt in motu, ſunt perfecti hoĩes, & prouecti, qui in ſæculo non ſiſtentes, nec hic manentẽ ciuitatẽ habentes, ad æterna ſunt euecti. 1. Mach. 1. Venerunt illic, qui miſſi erant à rege.i. qui ſunt vocati à Chriſto. ¶ Itẽ illic ẽ locus determinatiuus iudiciorum, quia.ſ. iuſtitia, & iudicium fiunt illic. Pſal. Quia illic ſederunt ſedes in iudicio, ſedes ſup domum Dauid. Iſtud eſt igitur vnum illic, quod eſt perfectorum. ¶ Septimo dico, ꝙ eſt vnum illic.i. vnus locus, qui ẽ beatorum, videlicet Paradiſus. Et ſic nota, quòd illic eſt

G Societas multum honorata,
Satietas nũquam minorata,
Proprietas lucis declarata,
Iocunditas omnis exaltata.

¶ Illic eſt igitur ſocietas, quia .ſ. in iſto illic.i. in Paradiſo eſt ſocietas Dei, & ſanctorum, & ẽt beatorum Angelorũ. Qđ .n. illic ſit Deus cũ ſanctis, patet Ioã. 12. vbi dr̃. Vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit. Quia pro certo in iſto illic.ſ. in Paradiſo inuenit̃ Deus præſentialiter, illucq; deducet iuſtos delectabiliter, eoſq; manu tenet, & cuſtodit ibidẽ perẽniter, & æternaliter. Pſa. Si aſcẽdero in cęlum, tu illic es. Sequitur. Etenim manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. ¶ Itẽ ꝙ illic ſit Deus cum Angelis, patet Luc. 16. Vbicunq; fuerit corpus, illuc congregabunt̃, & aquilæ. Eſt igitur ſocietas honorabilis. 3. Reg. 12. Illic.n. congregatus erat oĩs Iſrael. ¶ Itẽ dico, ꝙ illic eſt ſatietas delectabilis, quia.ſ. illic eſt vera, & nuda viſio deitatis, quæ totaliter reficit oẽs aĩæ appetitus. vñ 4. Reg. 9. Cumq; perueneris illic, videbis Iehu filium Ioſaphat. Iehu.n. interpretat̃ vita vel requies, Ioſaphat dñs iudicabit, quia.ſ. illic eſt perpetua requies, atq; vita in viſione filii Dei patris, qui viuos, & mortuos iudicabit. Vnde de viſione æterna, quæ erit illic, dr̃ in Pſal. Saturabuntur ligna campi, & cœdri libani, quas plantauit, illic paſſeres nidificabũt. ¶ Itẽ illic eſt luciditas admirabilis, quia.ſ. lumẽ increatũ, quod illuminat oẽm curiam beatorum. Pſal. Illuc producam cornu Dauid, paraui lucernam Chriſto meo. ¶ Item illic eſt iocũditas conſolabilis, qa.ſ. ibi viuũnt in lætitia, & in laude. Pſa. Illuc.n. aſcenderunt tribus tribus domini teſtimonium Iſrael ad cõfitendum nomini domini. Et ſic patet quomodo per illic, & illuc in ſcriptura ſacra poſſunt intelligi cuncta loca.

Illico.

Cum illico idẽ ſignificet, quod ſtatim aut continuo poſſumus notare, ꝙ illico ſignificat celeritatẽ tã bonã, q̃ malam. Et ſic nota in bono, quòd nos debemus A

Illico ſcindere per contritionẽ,
Ilico radere per cõfeſſionem,
Ilico currere per operationem,
Ilico canere per glorificationẽ.

¶ Iſta.n. ſatis bene ſe habẽt per ordinẽ.ſ. cõtritio confeſſio, ſatisfactio ſeu operatio, & Dei laus, & glorificatio. Dico igitur, ꝙ iuſti qñ ſentiunt ſe peccaſſe, ilico ſe ſcindunt per contritionem. Figura Exodi. 4. vbi dr̃, ꝙ cum dñs occurrens vellet occidere Moyſen, pro eo, ꝙ filium ſuũ non circunciderat, tulit ilico ſephora.ſ. vxor Moyſi acutiſſimam petrã, & circuncidit præputium filij ſui. Quia.ſ. qñ iuſti Deũ contra ſe indignatũ attendunt, ſtatim cũ petra diuini timoris, filiũ ſuum.i. aĩum ſuũ ꝑ cõtritionẽ ſcindũt, & ꝑputiũ, oĩs ſuperfluitatis ilico inde ꝓijciũt, & auellũt. ¶ Itẽ ilico ſe tradunt per confeſſionẽ. Figurati Num. 6. vbi dr̃ ꝙ nazareus cuius cõſecratio fuit per mortuũ inquinata, & polluta, debebat ilico caput ſuũ radere, & cõſecrationis obſeruãtiã iterare. [Radet inqt ilico caput ſuũ &c.] Quia.ſ. ſi mortuũ.i. mortale peccatũ in nobis viderimus, ilico caput mentis per confeſſionẽ radere, & nos ab oĩ ſuperfluitate purgare debemus. ¶ Itẽ ilico diſcurrũt per bonã operationẽ. vñ Thob. 11. Vidit à longe, & ilico cognouit venientẽ filiũ ſuum, currenſq; nũciauit viro ſuo. ¶ Item ilico cõcinunt per glorificationẽ. Lucæ. 1. Apertum eſt ilico os eius, & loquebatur benedicens Deũ. ¶ In malo vero ſignificato nota, ꝙ mali ilico teruntur pectoraliter, teruntur corporaliter, perduntur æternaliter. ¶ Ilico dico terrentur. Vnde de illo iniquiſſimo Amã dr̃ Heſter. 7. ꝙ ilico obſtupuit, vultum regis, & reginæ ferre non ſuſtinens. ¶ Illico ẽt teruntur.ſ. per infortuniũ corporale. Parũ .n. durat gloria malorum. Ioſuæ. 6. Igitur vociferante populo, & clãgentibus tubis muri ilico corruerunt. q.d. Periit, & ilico defecit memoria malorum cũ ſonitu.i. gaudio ſingulorum, qa ſm Pſal. Lętabitur iuſtus cum viderit vindictam. ¶ Illic inſuperſternuntur ſeu deſtruuntur.ſ. per dãnationẽ æternã. Vnde peccator põt dicere illud Iob. 30. Ad dexterã oriẽtis calamitatis meæ ilico ſurrexerũt (ſupple demones) cõtra me, pedes meos ſubuerterũt, & oppreſſerunt, diſſipauerunt itinera mea, inſidiati ſunt mihi, & præualuerunt, & non fuit, qui ferret auxilium &c. Vide de ſtatim, de cito, de continuo.

Illudere.

Nota, ꝙ illuſio in ſcriptura qñq; ſumit̃ pro carnali infectione, qñq; ꝓ viſuali deceptione, ſeu pro figurali fictione ſeu ſimulatione, qñq; ẽt pro reali ſeu verbali opprobrioſa deluſione ſeu deriſione. Qđ accipiatur pro fornicatione, patet Iudic. 19. vbi dr̃, ꝙ ut ſaluaret Leuita à contumelia ſodomitica, eduxit concubinã ſuã hoĩb. ciuitatis, & eis tradidit illudendã. & Gen. 39. dixit vxor putifar ad ipſum. Introduxiſti huc virũ hebręum vt illuderet mihi. ¶ Item, ꝙ ſignificet ſenſuum deceptionẽ, aut fictæ apparẽtiæ oſtenſionem, patet, quia.ſ. illi, q arte magica decipiũt ſenſus, & faciunt apparere, quod nõ eſt, illuſores dicunt̃, de quo Prouer. 3. Abominatio eſt dñi oĩs illuſor. ¶ Item ꝙ ſignificet opprobrioſam deriſionẽ, patet quaſi vbiq; in ſcriptura. Mat. 27. Illudebant dño genu flexo, dicentes. Aue rex iudæorum. Iſto aũt vltimo modo, vt cõiter, accipitur in ſcriptura. Illudere.n. nihil aliud eſt, q̃ illegitimè ludere, & ſub ſpẽ ficti ludi alium deridere. Eſt autem illuſio, quæ fit verbis, quæ fit factis, & qua fit ſignis. Verbis dico, ſicut Luc. 14. dr̃, ꝙ oẽs qui viderint illum ædificantem, incipient ei ludere, dicentes. Hic hõ incepit ædificare, & non potuit conſummare. Factis etiam, ſicut de Herode legitur Luc. 23. ꝙ ipſe illuſit Chriſtum, & induit veſte alba. & Lucæ. 22. dicitur, ꝙ Iudæi illudebant ei, præcedentes eum. Signis inſuper, ſicut Matth. 27. dicitur, ꝙ prætereuntes blaſphemabant, mouentes capita ſua. Sequitur. Similiter, & principes ſacerdotum illudentes &c. Moraliter autem accipiendo, notare poſſum, quòd in ſcriptura reperiuntur multi ſpirituales illuſores, videlicet,

Adulator, qui illudit verbis alliciendo,
Hypocrita, qui illudit factis decipiendo,
Diabolus, qui illudit ſignis officiendo,
Deriſor, qui illudit bonos decipiendo,
Prælatus, qui illudit malos afficiendo,
Deus, qui illudit durè percutiendo.

¶ Illudit igit̃ adulator verbis alliciẽs. Vñ illi ı egi, Abd. 1. dr̃. Viri fęderis tui illuſerunt tibi, inualuerunt aduerſus te uiri pacis tuæ. Adulatores.n. nihil quærunt niſi verbis,

blandis

opinandum tam de ſe quàm de alijs aliud quam ſunt eos indu
cere,vt inde poſſint cōmodū reportare . Vnde diabolo poteſt
de adulatore decipiente & illudente diuitem dici illud Pſalm.
Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei.oīa a te expectant
vt des illis eſcam in tpe,dante te illis colligent,aperiēte te ma
num tuam oēs implebuntur bonitate,auertente aūt te faciem
tuam,turbabuntur &c.Compara adulatorē draconi , qui.ſ.ha-
bet in ore fiſtulam ſibilantē,quia.ſ.tales vñr facti ad illudendū
diuites quibus ſeruiunt vt eſcā & neceſſaria recipiant ab eiſdē,
quia.ſ.data libenter colligunt & eis collectis bonitate.i.alacri-
tate & lætitia pleni ſunt.Si vero facies ab eis auertitur , proti-
nus imprecantur,& in puluerem.i.in priſtinam miſeriam con
uertuntur.¶Item illudit hypocrita factis decipiens. hypocrita
n.illudit & oculos & mentes aliorū oſtendens.ſ.in ſeipſo aliud
q̄ ſit,ibi videlicet virtutes fictas ſuppoſitas & non veras . Vnde
in canonica Iudæ dr̄ ꝙ in nouiſſimis temporibus venient illu-
ſores ſ̄m deſideria ſua ambulantes in impietate.Hi ſunt qui ſe
gregant ſemetipſos aīales,& ſpiritū non habentes.¶Item illu-
dit diabolus ſignat officiens,quia.ſ.diabolus de vitiis quæ ſug
gerit,facit ꝙ alia appareant quam exiſtāt.Facit.n.apparere bo
num quod malum,dulce quod eſt amarum,molle quod eſt du
rum.Vnde de tali illuſione illud præmiſſum Pſalm. Draco iſte
quem formaſti ad illudendum ei &c.Eccl.27.Facienti nequiſ-
ſimum cōcilium,ſuper ipſum deuoluetur,& nō agnoſcit vnde
eueniet illi illuſio & improperiū ſuperborum.Iſti tñ ſpeciali-
ter deludent animas & deridebunt aīas in inferno.Et ideo non
immerito timebat Saul illudi per incircunciſos ſicut dr̄.1. Pa-
ral.10.Vt & damnati poſſint dicere illud Pſal.Facti ſumus op-
ꝓbrium vicinis noſtris,ſubſannatio & illuſio his qui in circui-
tu noſtro ſunt.¶Item illudit deriſor bonos deſpiciens,ſicut de
pueris malis dr̄.4.Reg.2.qui Heliſeo illudebant,dicētes.Aſcē-
de calue.qui tñ ſtatim fuerūt à Leone occiſi.Scriptū eſt.n. Pro
uer.3.ꝙ illuſores Deus deludet,manſuetis aūt dabit gratiam.
¶Item illudit prælatus malos afficiens,quia.ſ.prælato vel viro
iuſto bene licet proteruos vel malos quandoque mediante iu
ſtitia deridere & illudere,& etiam quandoq; decipere vel frau
dare.Exemplo filiorū Iſrael,qui illūſerūt & deceperunt Aegy
ptios theſauros mutuo accipientes ab eis.Exemplo etiam He
liæ,de quo dr̄.3.Reg.18.quod prophetis Baal illudebat Helias
dicens.Clamate voce maiori,Deus.n.eſt,& forſitan aut loqui
tur aut in diuerſorio itinere eſt,aut forte dormit . ¶Item illud
Deus durè percutiens.ſ.per damnationem æternam .1.Mach.
9.Vindicabat in illos & illudebat.& illud Eſa.66. Illudam illu
ſores eorum.Communiter illi qui alios derident & illudunt,
à Deo vel ab alijs finaliter illuduntur.Prouerb.3.Illuſores ip-
ſe deludit.

A Illuminare.Illuminatio.

Nota ꝙ illuminare idē eſt qđ
lumē alicubi influere vel infundere . Et ſignificat ſpiritualiter
gratiæ vel ſcientiæ infuſionem vel illuſtrationē . Nā ſicut cor-
pora luminoſa ſunt in ſe lucentia,& lucis ſeu luminis in alios
influxiua,ſic Deus angeli & viri ſancti ſunt in ſe primo & prin
cipaliter luminis gratiæ contentiui,& aliorū per bonas influē
tias illuminatiui & illuſtratiui.Ideo dr̄ Gen.1. Fiāt luminaria
in firmamento cęli,vt illuminent terram.Illud.n. quod eſt ſu-
perius,ſemper illuminat illud quod eſt inferius.Vnde ſecundū
Dionyſium Angeli ſuperiores illuminant inferiores. Corpo-
ra etiam ſuperiora ſicut ſunt Sol & Stellæ,infundunt lumē ſuū
ad inferiora.ſ.in aerem & in aquam . Sic pro certo illi qui ſunt
ſuperiores & clariores per ſcientiam,gratiam & perfectionē,
debent alios illuminare per gratiæ,ſcientiæ,& bonorum exem
plorum illuſtrationem.Luc.1.Illuminare his qui in tenebris &
in vmbra mortis ſedent, ad dirigendos pedes noſtros in viam
pacis.Illuminemur igitur A deo per gratię infuſionem Ab an
gelis per intrinſecam inſpirationem.A prælatis per extrinſecā
interpretationem.A viris diſcretis per bonā eruditionē.A vi-
ris perfectis per bonorū exemplorum oſtenſionē . Et ſic quili-
bet ſic illuminans poteſt figurari in illo angelo Apoc. 18. Vidi
alium angelum deſcendentem de cælo,habentem poteſtatem
magnam,& terra illuminata eſt à gloria eius. Et ideo breuiter
cuilibet indigenti tali ſpirituali illuminatione poteſt dici illud
Eph.5.Surge qui dormis,& exurge à mortuis , & illuminabit
te Chriſtus . In quibus verbis aduerte ꝙ illi qui à Deo volunt
illuminari,debent dimittere terminum impedientem.Exurge
i.extra ſurge.Debent diſponere animum ſuſcipientem, quia.ſ.
ipſi debent ſurgere a dormitione & a morte.Debent perquire
re actorem ſufficientem.ſ.Chriſtū.Illuminabit inquit te Chri-
ſtus.Sicut.n.videmus ad illuminationem naturalem iſta tria re
quiruntur.ſ.locus expediens.ideo dr̄.Exurge quia.ſ. in profun
dis foueis non fit bene illuminatio.Item medium ſuſcipiens,
quia.ſ. oculus non poteſt illuminari niſi vigilet & niſi ſit bene
diſpoſitus.ideo dr̄,Surge qui dormis,& exurge a mortuis . Itē
cauſa efficiens.ſ.ſol,corpus luminoſum.ideo dicitur Chriſtus,
qui.ſ.eſt lux vera,quæ illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum.Io.1.¶Dico igitur quod ad illuminationem B
gratiæ vel ſcientiæ ſuſcipiendam neceſſe eſt.

Quod relinquamus locum impedientem.Exurge.
Quod diſponamus mentem ſuſcipientē.dormis , & a mortuis.
Quod eligamus cauſam efficientē.Chriſtus. Ergo chariſſimi.

Eligatur locus ſuperior.
Expellatur fōrma deterior.
Perquiratur cauſa vtilior.

¶Primo igitur dico ꝙ ſi volu
mus illuminari nos debemus
aſcendere locum ſuperiorem,
quod oñditur cum dr̄.Exurge,i.extra ſurge.Sicut.n.ille qui eſt
infra & intra terram non poteſt illumīnari,quia .ſ. illuminatio
perfecta non poteſt loca intima profundare, ſic illi qui ſunt in
fouea & in profundo peccatorum conſtituti,& in terra p aua-
ritiam inuoluti,illuminari per gratiam non merentur,quapro
pter neceſſe eſt de profundo peccatorum & de amore terreno
rum exeuntes ſurſum ad bona æterna per affectum & deſide-
rium transferantur.Exurge inquit & ſurge. Et hoc eſt quod dr̄
Eſa.60.Surge,illuminare Hieruſalem.vt ſic peccator dicat il-
lud Pſal.Exurrexi,& adhuc tecum ſum.Loca.n. ſuperiora ha-
bent magis illuminari quam inferiora.Aues etiam quæ ſurſum
habent volare,habent viſum limpidiorem & magis illumina-
tū q̄ aīalia quæ inferius verſantur.Saura etiam & vipera & alij
ſerpentes ꝑꝑ longam moram quā in hyeme contrahunt in in-
terioribus terræ viſceribus,quaſi pęnitus excæcantur,qui tñ in
vere exurgentes iterum illuminantur.Quia vere chariſſimi illi
qui inferius in amore terrenorum & in profunditate peccati
per obſtinationem & auaritiā diu manent,lumine diuinæ grāæ
& viſu ſanæ intelligentiæ ſe denudant.Qđ patet , quia tales ſic
obſtinati & excęcati neſciunt,& volunt ad viam veritatis redi
re,nec a proprijs iniquitatibus reſilire,ſicut dr̄ Prou.18.Impius
cum in profundum peccatorum venerit , contemnet.Illi vero
qui ſurſum circa Deum & circa bona Paradiſi per contempla-
tionem & deſideriū habitant & verſantur,lumine diuinæ gra
tiæ & viſu ſanæ intelligentiæ & ſapientiæ decorant̄. Surge igit̄
& exurge.Luc.1.Exurgens Maria abiit in montana & ſequitur C
in eodem c.Illuminare his qui in tenebris &c.Aſcendamus igi
tur ad locum ſuperiorē.¶Secūdo dico ꝙ ſi volumus illumina-
ri,expellamus formam deteriorem.Dormis & a mortuis.Vna.
n.forma non introducitur niſi ſua contraria expellatur . vnde
aliquod ſubiectum non illuminatur,niſi forma luci contraria.
ſ.vmbra & tenebræ exinde primitus auferatur.Sic vere chariſ
ſimi aīa nunquam poteſt per gratiam & ſapientiam illumina-
ri,niſi peccata quæ ſunt ſpirituales tenebræ,luci diuinæ gratiæ
& ſcientiæ contrariæ,primitus expellant̄.ſicut.n.dicitur Sap.1.
In maliuolam aīam non introibit ſapientia . Iſta autem forma
contraria luci diuinæ quæ eſt auferenda,eſt peccatum & obſcu
ritas,quæ intelliguntur in verbo,dormis,& in verbo, mortuis.
Dormitio.n.ſignat mortalia.Ideo petebat illuminari Dauid in
Pſal.Illumina oculos meos ne vnquā obdormiā in morte &c.
¶Tertio ſi volumus illuminari , oportet qđ eligamus cauſam D
vtiliorem.Chriſtus.Melius.n.illuminatur domus per ſolem,
quam per candelam.ſic anima per Chriſtum quam per quam
cunque creaturam.Vnde de ciuitate Hieruſalem, i. de anima
dr̄citur Apoc.21.ꝙ ciuitas non eget Sole & Luna , ſed claritas
Dei illuminabit eam,& lucerna eius eſt agnus.Et ſic nota ſi vis
quod Chriſtus nos illuminat

Ab æterno prædeſtinando.
Per gratiam nos uiſitando.
In aduerſis nos protegendo.
In erroribus nos dirigendo.
In cæleſtibus nos erigendo.

¶ Illuminat igitur nos
Chriſtus per æternā præ
deſtinationem.Pſ.Illumi
nās tu mirabiliter a mōti
bus ęternis,turbati ſunt
oēs inſipientes corde.¶Item per gratiæ viſitationem.Pſal.Ac-
cedite ad eū,& illuminamini,& facies veſtræ non cōfundent̄.
Acceſſus.n.ad Chriſtū ſignat gratiā gratis datam, illuminatio
vero grām gratum facientem.¶Item illuminat per aduerſorū
moderationē.Lucæ.1.Illuminare his qui in tenebris & vmbra
&c.Et in Pſal. Dñs illuminat cæcos,dñs erigit eliſos. ¶Item il
luminat per ſacræ ſcripturæ eruditionem Pſal.Præceptum dñi
lucidū,illuminans oculos . ¶Item illuminat per gratiæ diſtri-
butionem

butionem.Apo.18.Vidi alterum Angelum,& terra illum inata eſt a gloria eius & Eſa.60.Illuminare Hieruſalē, quia venit lumen,tuū & gloria dñi ſuper te orta eſt. Iſte eſt igitur Chriſtus verus illuminator Eccl.42.Sol illuminans per oia reſpexit.Fatui ſunt igitur qui magis volūt illuminari ꝑ Lunā q̄ per Solē, à mundo q̄ a Chriſto,per tꝑalem proſperitatē q̄ per Chriſti ſpiritualē grām & benignitatē.Iſti ſunt ſicut veſpertiliões, qui de lumine ſoli,non curant,ſed in lunæ ſeu candelæ lumine ſe delectant.Quia.ſ.mūdi peccatores plus gaudent illuminari a creatura q̄ a creatore,a dato,q̄ a datore,a proſperitate defectibili q̄ à perpetuo largitore,Illuminatio.n.iſta quæ.ſ.procedit a mundi ſcientiis,vel a mundi diuitijs,ſolet comburere per auaritiā. Pſal.Tota nocte in illuminatione ignis.Solet decipere per ignorantiam Exo.14.Erat autem nubes tenebroſa & illuminanr noctem.Solet inficere per immunditiā Pſal.Nox illuminatio mea in delitijs meis.Et breuiter iſtæ illuminationes ſunt potius obtenebrationes,ſimiles coruſcationi. quæ ita tranſitoriè radiat, ꝙ plus obſcurat q̄ illuminat & magis nocet q̄ iuuat . Peccatores igitur non illuminantur,& hoc vel ꝑꝑ defectū illuminatiuū ſ.doctorum vel prælatorum,qui.ſ.ita obſcuri ſunt & ignari qđ alios illuminare,non poſſunt, iuxta illud quod de idolis dicitē Baruc.6.Signa inquit in cælo in gentibus non oſtendunt, neq; illuminabunt vt ſol,neq, luminabūt vt luna. Vel propter maximam obſcuritatem recipientium,quia.ſ.multi ſunt ita per peccatum obſcurati & indurati,ꝙ nullo modo poſſunt illuminari. Sap.17.Neq; ſyderum limpidæ flammæ illuminare poterāt noctem illam horrendam.Non ſic,ſed à Chriſto reſpiciamus ſpirituales illuminationes,non a mundo tꝑales.vt dicamus illud Pſa.Dñs.illuminatio mea,& ſalus mea,quem timebo. Chriſtus inquit.vnde.2.Tim.1.Gratia data eſt nobis in Chriſto Ieſu ante tempora ſæcularia, manifeſtata aūt nunc per illuminationē dñi noſtri Ieſu Chriſti,qui deſtruxit mortem,illuminauit autē vitam.Eligatur igitur cauſa efficiens.Chriſtus expellatur forma deficiens.Mors & dormitio Perquiratur ſtatus proficiens. Surge & exurge.¶Et ſi vis nota ꝙ Chriſtus multos diuerſimode ſolet illuminare,videlicet Delinquentes per gratiā præuenientem.Pænitentes per veniam ſubuenientem. Ignorantes ꝑ ſapientiā vel per doctrinā conuenientem.Indigentes vel patiē

E tes per lętitiā proficientē.Triumphantes ſeu conſummantes ꝑ gloriā proficientem.¶Illuminat igitur Chriſtus delinquentes, ipſos præueniens per gratiæ infuſionem.Peccator.n.non ſe cognoſceret nec a peccato reſipiſcere, ꝑ poneret niſi ipſum deus per gratiā præueniret.Et iſta eſt illuminatio mortuo.rū.i. pctōrum,de qua in Pſal. Dñe illumina tenebras meas.Et illud. Illumina oculos meos ne vnquā obdormiā in morte.¶Item illuminat pœnitentes ſeu proficientes ipſis ſubueniens per veniæ collationem.Et iſta eſt illuminatio illius cæci qui ex luto facto de ſputo linitis oculis illuminatus eſt vt videret clare oīa, ſicut dř Io.9.Sputum.n.abominationem & vilitatem ſtatus peccati ſignat,lutū vero mortis memoriam deſignat,quæ duo ſi Chriſtus appoſuerit,conſtat quod pctōrē illuminauit, & ſibi viſum ſpūalem per grām & veniam reformabit.Iſta eſt ēt illuminatio Thobię,qui cum felle piſcis illuminatus eſt.Fel.n.amaritudinē pœnitentiæ ſignat & contritionis.vnde de iſta illuminatiōe & ſanatiōne ſpūali dř Eccl.34.quod deus eſt deprecatio offenſionis,adiutorium caſus,exaltans aiam,illuminans oculos,dās ſanitatem & vitam & benedictionem.¶Item illuminat innocentes ſeu ſe regere neſcientes per doctrinæ propinationem.Doctrina.n.fides & ſapientia Dei inſtruunt & elucidant intellectū. Pſal.Præceptum domini lucidū,illuminans oculos . Iſtud eſt mel quod comedit Ionathas,illuminati ſunt oculi eius,ſicut dicitur.1.Regum.14. ¶Item illuminat tribulatos ſeu patientes per ſpem,fiduciam,& conſolationem.Eſai.60.Surge illuminare Hieruſalem,quia venit lumen tuum,ideſt conſolatio tua & cæte.Vnde Chriſtus eſt ille Angelus habens poteſtatem magnam,& terra illuminata eſt à gloria eius.Apocaly.18.Terra.n. obſcuros deſolatos & tenebroſos deſignat,quos Dei miſericordia illuminat & confortmat.Heb. 10. Illuminati magnū certamen paſſionis ſuſtinuiſtis.¶Item illuminat ſanctos & beatos ſeu triumphantes per gloriæ retributionem,quia.ſ.ſol. i. Chriſtus per omnia reſpexit.Eccl.42.Quia ſicut dicitur Apocal.21. de ciuitate Paradiſi ſeu de beata anima,Claritas Dei illuminabit eam,& lucerna eius eſt agnus.Vide de Luce , de Lumine &c.Sufficit.

Imago.

Nota ꝙ imago accipitur pro quacunq; figura repræſentatiua alicuius rei.Moraliter aūt accipitur in bono & in malo.In bono.n.ſignat bonam bonorū imitationem bonorum exemplorum emerſionem.Morū honeſtorū cōpoſitionem.Et ſic imago pōt dici ille qui ad ſimilitudinē Dei & ſanctorum eſt honeſte cōpoſitus & formatus.Aliis minus perfectus in exemplar datus,& aliis melioribus conformatus,& ipſorum virtutes pro virib.imitatus & conſecutus Et ſic igitur imago deſignat virū perfectū,bonis & gratiis & virtutibus cōpoſitum & dotatum,de quibus intelligitur illud. Ro.8. Quos præſciuit,hos & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filii ſui.¶Itē imago accipitur in malo.Et ſic ſignat malam malorū imitationē,hypocritarū ſimilitudinē,bonorum tꝑalium fictionē.Sicut.n.imago non habet eſſe verū,ſed fictū & ſimulatū,nō habet ēt mēbra interiora,non pōt ēt ſe mouere cum nō habeat vitā,ſic hypocritæ habent ſimilitudinē , non veritatem. Iſti.n.vñr eſſe,& non ſunt,quia.ſ.ipſi habent tm̄ exteriorem apparentiā,nullā aūt habent interiorē exiſtentiā.Iſti.n. ſunt quædam ficta & picta idola,quæ quāuis multum habent formoſitatis & honeſtatis,nihil tñ habent ſanctitatis ſeu bonitatis.Vnde de factorib. idolorū dř Eſa.44.Fecit inquit imaginē viri quaſi ſpecioſum hoīem habitantē in domo.Qđ etiam tales imagines nihil habeant ptātis,patet Sap.13, Vbi dř.Nō pōt ſe adiuuare, imago.n.eſt,& opus eſt illi adiutoriū.Bona etiā mundi poſſunt dici imago,nō ſunt.n.niſi quædam ſimilitudo bonorum æternorum.Vnde in Pſal.dř.Veruntamen in imagine pertranſit homo.Proſperitas.n.& vita pñs eſt ſicut imago q̄ apparet in aqua, quæ ad motum aquæ ſtatim turbatur.Debilem.n. valde habet exiſtentià,ita ꝙ facillime diſſipatur,quia.ſ.motus tribulationū, mortis,infirmitatis,paupertatis & aduerſitatis iſtam imaginē, faciliter conturbat & deſtruit,ipſamq; finaliter pænitus annihilat & ſubuertit.Pſal.Imaginem ipſorum ad nihilū rediges. De bona igitur imagine.i.de viro perfecto poſſumus exponere illud Sap.7.Candor.n.eſt lucis æternæ,& ſpeculum ſine macula, & imago bonitatis.Auctoritatē iſtā habes expoſitā diuiſam, & proſecutā in ſermone de purificatione.Lumen refulſit in habitaculo .Ideo ad præſens exponamus illud Iob.4.Stetit quidam cuius non agnoſcebam vultū imago corā oculis meis.In quib. verbis aduerte ꝙ ſicut imagines ſanctorum in Eccleſiis firmiter ſituantur,aliud imitantur,publice demonſtrantur, ſic vere ſi nos volumus Dei & ſanctorum imagines eſſe,& figuræ, nos debemus videlicet Firmiter ſituari per animorum ſtabilitatē. Aliud imitari per meliorū conformitatem.Publice demonſtrari per exemplorum claritatē.¶Simus ergo chariſſimi Cordialiter roborati.Stetit inquit quidā.Virtualiter conformati . Imago inquit.Exemplariter præſentati.Coram oculis meis . Dico igitur primo ꝙ ſi volumus eſſe ſpirituales imagines,nos debemus firmiter ſituari.Stetit inquit quidam.Sicut.n. videmus ꝙ imagines ſanctorum de aliqua forti & ſolida materia,fiūt ſicut de lapide uel de aliquo ſolido ligno vel etiā de metallo , & hoc vt diutius durent,& ne faciliter corrumpantur,vnde de illo ligno quod dicitur ilex,ſolent fieri in templo imagines ſecūdū Iſid.eo ꝙ lignum ſit forte imputribile,ita ꝙ ſub aqua ad modū lapidis induratur(Vnde Eſai.40. Forte lignum & imputribile elegit artifex ſapiens &c.& loquitur de idolis.Et Eſa. 44. dř. Artifex lignarius fecit imaginem ſuccidit cædros tulit ilicem & quercum)ſolent etiam in locis firmis locari & ſituari,ne per impulſum ventorum vel alias faciliter cadant & deſtruantur. (Vnde Hiere.10.Clauis & malleis compegit illud vt non diſſoluatur)ſic pro certo chariſſimi nos debemus eſſe firmi & ſolidi per conſtantiam & ſtabilitatem boni propoſiti,& in ſtabili loco ſanctæ Eccleſiæ per ſtabilitatem fidei collocati,vt.ſ. per perſeuerantiam impulſi tentationibus non moueamur,& ne ꝑ peccatum cadamus a ſtatu gratiæ vel corrumpamur.Stetit inquit Ideo præcipitur.2.The.2.State,& tenete traditiones quas didiciſtis.Vt ſimus de illis de quibus dicitur Apoc.8.Vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu domini.vt iſte ſit ſicut ſupra dictum eſt,candor lucis æternæ,& ſpeculum ſine macula, & imago bonitatis Dei.Sap.7.& 14.Imago enim eſt.Eſſe enim ſtabilitatem deſignat . Sed pro certo chariſſimi video hodie multas imagines ideſt multas perſonas quæ talis perſeuerantiæ firmitate nullatenus ſunt dotati.Et ideo videtur quod multi ſunt ſicut imagines debiles & non ſtabiles,fluidæ & non ſolidæ, deficientes & non permanentes.Et ideo notare poſſumus qđ ſunt plures imagines quæ non ſunt ſtabilis ſed fluxibilis naturæ.Vnde nota quod ſunt Imagines

Terreæ	Omnes enim imagines faciliter generantur & faciliter deſtruuntur.Eſſe .n. ipſarum
Vitreæ	

Cereæ,
Aqueę,
In speculo,
In muro.

rum non est durabile, sed defecti bile, & variabile, sicut ad sensum apparet, quod imago terrea cito côteritur, vitrea leuiter frãgit̃ cerea cito dissoluit̃, aquea cito conturbatur in speculũ cito immutatur, in muro cito maculatur. ¶ Imago terrea signat auaros. Isti.n.sunt terra, & terrei, in terrenis, & tẽporalibus occupati. Esa.57. Posuisti, vt terrã corpus tuũ. Vnde cuilibet auaro põt dicere diabolus illud Hier. 2. Traduxi vos per desertum, per terrã inhabitalem, & imaginẽ mortis, per terrã sitis & inuiam, in qua non ambulauit vir, nec habitauit hõ. ¶ Imago vitrea signat superbos. Isti.n. ad modũ vitri volunt splendere, & per inanem gloriã relucere. Vnde de superbis, & elatis põt dici Abacuch. 3. capi. Splẽdor eius, vt lux erit, cornua in manibus eius. Vnde superbo põt dici illud Esai. 44. qđ diabolus fecit imaginẽ, quasi speciosi hoĩs habitantis in domo. Et Ezechiæ.7. dr̃, quod ornamenta monilium suorum in superbiam posuerunt, & imagines abominationum suarũ fecerunt ex eo. ¶ Imago cerea signat luxuriosos. Isti.n. modico igne carnalis côcupiscentiæ excitant̃, & in libidinẽ resoluunt̃ de quibus dr̃ in psa. Sicut cera, quę fluit auferet̃, super cecidit ignis, & nõ viderũt solem. Vnde luxuriosæ mulieri dr̃ Ezec. 16. Fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es. Vnde ista est imago bestiæ, de qua dr̃ Apoc.13. quod diabolus dicit habitantibus super terrã, quod ipsi faciant imaginem bestiæ, q̃ habet plagã gladij. Expone côtra luxuriã, & mulieres. ¶ Imago aquea signat iracundos, quia.s. sicut imago, in aqua apparens ad modicũ aquæ motum côturbatur, sic iracundi occasione modica concitantur. vñ in psal. dr̃. Sicut aqua diffusus sum, & dispsa sunt oĩa ossa mea. Et alibi. Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, & oĩs sapientia eorum deuorata est. Iterum. psal. Veruntamẽ in imagine pertransit homo, sed & frustra côturbatur. ¶ Imago in speculo homini ridenti solet arridere, & cũ tristato tristitiã simulare. Quia.s. modus ẽ adulatorum se oĩbus conformare, & maximè diuitibus, cum quib. sunt ita, vt rectè videantur gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus, iuxta illud Sap.16. Ad quid quis volebat, côuertebatur. Vnde adulatores videntur posse dicere illud. 2. Corinthior.3. Gloriam domini speculantes in eandẽ imaginem transformamur. ¶ Imago verò in muro signat hypocritas deceptores. Talis.n. imago non habet nisi apparentiã. Isti.n. more talis imaginis pulchri, & honesti apparent exterius, qui tñ sunt lutei, & lapidei, i. peccatores, & infesti interius. vñ talibus dr̃ Actuũ 23. Percutiet te Deus paries dealbate. Vnde propriè hypocrita dr̃ imago mortis, quæ nõ potest se mouere, de qua Sap.15. Aspectus eius dat insensato concupiscẽtiam, & diligit mortuæ imaginis effigiem sine aĩa. Tales imagines, i. tales hypocritæ figurantur Ezech. 13. vbi dr̃, ꝙ Ooliba vidit viros depictos in parietibus, imagines Chaldeorum expressas coloribus, Baltheis accinctos renes, tyaras tinctas habentes in capitibus, formam ducũ, oĩum similitudinem filiorum Babylonis. Istæ imagines charissimi, significant multos fictos, & varios ecclesiasticos, qui in parietibus sanctæ ecclesiæ habent hodie formam ducum, & prælatorum, & portant tyaras atq; mytras. Isti.n. dicuntur viri picti pp suam indurabilem vanitatem. Dicuntur expressi coloribus, pp suæ conuersationis fictam formositatem, & honestatem. Dicunt̃ habere Baltheos in renibus, pp violentiam continentiam, & castitatem. Dicuntur habere mytram in capitibus, propter obtentam ab eis ecclesiasticam dignitatẽ. Dicuntur habere formam ducum, i. speciem bonorum, non essentiam, nec veritatem. Dicuntur tamen cum hoc habere similitudinem filiorum Babylonis, i. virorum peccatorum, pp suæ malæ vitæ occultam peruersitatem, & iniquitatem. Tales igitur imagines faciliter à statu gratiæ deficiunt, & corrumpũtur, & faciliter in peccatum decidunt, & labuntur, & sic spiritualiter cõteruntur. Vnde. 4. Reg.11. Destruxerunt aras baal, & imagines contriuerunt valide. Non sic igitur charissimi, sed spirituales imagines simus. Et sic erimus in virtutibus conformati. Stetit inquit. 1. Corin.10. Qui stat videat ne cadat. ¶ Scdõ si volumus esse spirituales imagines, nos debemus esse melioribus côformati, qđ oñditur in verbo imago. Natura.n. imaginis est, ꝙ conformetur illi rei, cuius est imago, & ꝙ ipsum, quantũ est possibile repræsentet. Ideò de Adam dr̃ Gen.5. ꝙ ipse genuit filium ad imaginem, & similitudinem suam. Et iõ charissimi, quia nos alij sum⁹ in Ecclesia, in loco, statu, & gradu priorum sanctorum, & virorum perfectorum, qui añ nos fuerunt, vnde bene dico, ꝙ ipsos nos debemus imitari, & eorum virtutibus conformari. 1. Corint. 15. Sicut portauimus imaginem terreni. portemus & imaginem cęlestis. Selenites .n. lapis est præciosus in se continens imaginem lunæ, quæ q̃dem imago ipsi lunæ in oĩbus se conformat, ipsa.n. crescente crescit, & decrescit. Ad denotãdum, ꝙ imago lunæ i. conformitas Dei, & sanctorum debet in nobis relucere, ita ꝙ quantum erit possibile, conditiones, & mores nostros eorum moribus conformemus, quantum ad crementum boni profect⁹ quantum ad detrimentũ mũdani successus, quantũ ad lumẽ, suæ honestatis quatum ad obscuritatẽ suæ humilitatis, vt dicamus illud 2. Corin.3. Iã reuelata facie gloriã dñi speculantes, in eandẽ imaginem tranformemus. Qđ tñ est côtra multos, qui nõ se conformant melioribus sed peiorib. Non perfectis sed infectis. Nõ uirtuosis, sed vitiosis Isti figurantur in illis, qui adorauerunt bestiã, & adorauerũt imaginẽ, qui tãdẽ vna cũ bestia missi sunt in stagnũ ignis, & sulphuris, sicut dr̃ Apo.13.14.15.16.& 19. Bestia vero ẽ diabolus, eius verò imago, & reprę sentatio est peccatum. Quia.s. illi, qui imaginem diaboli, & virorum iniquorum secum portant per imitationẽ, finaliter in ignẽ sulphuris, & æternam dãnationem mittũtur. Sicut vero dr̃ Apoc.15. Illi, qui vicerunt bestiã, & imaginem eius. i. diabolum, & peccatum, stabãt super mare vitreũ .i. in affluentia claritatis æternæ cũ canticis, & citharis. Sim⁹ igit̃ nõ peioribus, sed melioribus côformati. ¶ Tertiò si volumus esse spirituales imagines, nos debemus esse cũctis gentibus præsentati. [Corã me inquit.] Sicut.n. imagines in locis publicis, & non occultis ponuntur, vt per earũ aspectũ hoies ad deuotionẽ inuitentur, sic boni viri ad aliorum exemplar proponuntur, vt videntes eos per eorũ doctrinã, & exempla ad melius excitentur. [Corã me inquit.] Iuxta illud Matth. 5. Sic luceat lux vestra corã hoĩbus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrũ, qui in cęlis est. Qđ tñ est côtra multos, qui ita sunt turpes, & infames in côuersatione, ꝙ nõ sunt digni aliis ꝓponi pro exẽplari. Quãuis.n. bona exẽpla à suis prædecessoribus potuerint accepisse, ipsa tñ alijs repræsentare nõ nouerũt. Sũt.n. similes quibusdã speculis, quæ etsi cuiuscũq; pulchri hoĩs imaginẽ recipiant, ipsam tñ aliis turpissimã repsentant. Similes ẽt sunt lapidi, qui dr̃ topazius qui imaginẽ in se receptam reuersam repræsentat. Sunt verò multi, qui imaginẽ bonorum exẽplorũ, quæ à suis maiorib⁹ accipiũt, in se nõ retinent, nec recipiunt, imo alijs totũ contrarium, & totũ reuersum repsentat, & oñdunt. Quia si dant̃ eis bona exẽpla, ipsi tñ dant alijs turpia, infamia, atq; mala. Vñ de talibus dr̃ Rom. 1. ꝙ ipsi mutauerũt gloriam incorruptibilis de in similitudinẽ imaginis corruptibilis hoĩs, & volucrũ, & quadrupedũ, ac si dicat. Isti imaginẽ Dei, i. repræsentationem bonorum exemplorũ deberent alijs per exemplar ostendere, ipsi tñ ostendunt eis similitudinem corruptibilis hoĩs, per luxuriã, similitudinem volucrum per superbiã, similitudinẽ quadrupedũ p auaritiã. Et si vis pone, ꝙ q̃dam sunt

Imagines:
- Porci per luxuriam,
- Leonis per superbiam,
- Canis per auaritiam,
- Talpæ, cęcæ per ignorantiã,
- Bouis per pigritiam.

¶ Et tñ isti deberẽt aduertere ad illud, quod scribitur Apoca.14. qđ quicunq; adorauerit bestiam vel imaginem eius, bibet de vino iræ Dei. Non sic charissimi, sed corã aliis reprę sentemus imagines bonorũ exemplorũ, vt de nobis possit dici illud Luc. 14. Fuit vir propheta potens in opere, & sermone coram Deo & hominib. Vt sit etiã sicut ille liber, de quo quilibet possit dicere illud Ezec.2. Erat liber inuolut⁹, scriptus intus, & foris, & scriptæ erant in eo lamentationes carmen & væ, & expandit illũ coram me. Expone sicut supra. Sim⁹ igitur tales, vt coram aliis pro exemplari proponi possimus, & debeamus. Talis.n. imago uiri iusti non est velanda vel occultanda, sed cunctis exẽplariter demonstranda. Vnde 1. Cori. 11. Vir. i. virtuosus hõ non debet velare caput, quia imago, & gloria Dei est. Et sic igitur patet quõ poterim⁹ esse bonæ, & spirituales imagines .s. si simus cũctis exẽplariter præsentati. Bonis virtualiter cõformati. Intus cordialiter confirmati. Et hæc de imagine sufficiant. Vide de idolo. Nihil dico de imagiue Dei, quæ resultat in anima, quia hoc est magis scientale, quam morale.

Nec de imagine patris, qui eſt filius, quia ſ. ſicut aliqua ſunt ſpecula concaua, quæ imaginem longe à ſe proijciunt, ita, qđ imago non intra ſpeculum, ſed lógè extra apparere vr̃, ita ꝙ quaſi poſſe palpari creditur ab ignaris, ſic dominus pater ſpeculum ſine macula per pietatem concauū, & depreſſum, imaginē ſuam, ſ. filium benedictum extra in mundū proiecit, & immiſit. ſ. per incarnationem beatam, intm̃ ꝙ palpabilis, & viſibilis apparuit vniuerſis. Vnde Baruch. 4. Poſtea in terris viſus eſt, & cū hoibus conuerſatus eſt. ſ. Chriſtus, qui ſicut dr̃. Coloſ. 1. Eſt imago inuiſibilis Dei. Sed de iſta nihil ad pſens.

A **Immaculatus.** Nota, ꝙ immaculatus dr̃ ille, qui nullam habet maculam peccatorum. Et ideo immaculatus idem eſt, quod ſanctus, qui de peccato liber eſt, & immunis, iuxta illud Pſal. Ero immaculatus cū eo, & obſeruabo me ab iniquitate mea. Vbi oñditur, ꝙ ad hoc, ꝙ aliquis poſſit eſſe innocens, & immaculatus, tria ſunt neceſſaria, quæ etiam ſunt neceſſaria illi, qui vult ſeruare mūditiam corporalem. Oportet enim primo

Expiare quod ſolet inficere,
Frequentare quod ſolet proficere,
Declinare quod ſolet officere.

¶ Primum erit culparū macula. [Immaculat⁹.] Sed ſm̃ ſanctorū copula ideo dr̃. [Cū eo.] Sed tertium peccati crapula cū dr̃. [Obſeruabo me.] Igitur abſtergamus culparum fęcunditatē quia ſicut dr̃ Col. 1. Exhibere vos ſanctos, & immaculatos, & irreprehenſibiles coram Deo. [Immaculatus inquit.] Igiť habeamus bonā ſocietatē. [Cum eo inquit]. i. cū Deo, vel cū viro ſancto, & honeſto, quia ſicut dr̃ in Pſal. Cū ſancto ſanct⁹ eris, & cū viro innocente innocens eris. Et in canonica Iudę. Potens eſt. n. Deus vos obſeruare ſine peccato, etiam conſtituere immaculatos. Igitur caueamus culpæ malignitatem. [Obſeruabo me inquit ab iniquitate.] Vnde Deu. 8. Obſerua & caue nequando obliuiſcaris domini Dei tui. Quia ſicut dr̃ Iacob. 1. Religio munda, & immaculata hæc eſt, immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo. Obſeruabo igiť me ab iniquitate mea, q. d. Alias immaculatus non ero. Bene igitur dr̃. 2. Petr. 3. Satagite immaculati, & inuiolati ei inueniri in pace. Et merito, quia pro certo viri ſancti mundi, & immaculati

Famulantur imperio legis,
Dedicantur ſeruitio regis,
Receptantur conuiuio gregis.

Tales n. diuinæ legis imperio ſolēt obedire. Cōſtat. n. ꝙ viri mūdi, & innocentes magis ſunt obedientes, q̃ peſſimi vel proterui, patet in pueris, & in puellis equorum, qui facile docentur ambulare &c. Sic iſti. pſ. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege domini. Et bene dicit in lege domini, quia pro certo ſicut in pſal. dr̃. Lex domini immaculata, conuertens aīas, teſtimoniū domini fidele, ſapiētiā præſtans paruulis. Et nota, ꝙ iſta eſt, quæ viros immaculatos exigit, & requirit. ¶ Itē tales ſummi regis ſeruitio ſolent conuenire. Conſtat. n. ꝙ mūdi viri volunt habere viros immaculatos, & mundos in ſeruitio ſuo. Et inde eſt, ꝙ in lege vbicunq; præcipitur aliquid offerri, ſemper præcipitur, ꝙ ſit immaculatū, & mundum, & hoc ſiue ſit bos ſiue aries, ſiue ouis ſiue agnus vitulus vel hircus &c. Quia re vera quicunq; ſeipſum offert ſeruitio diuino, nō ſit bos, ſiue rudis, & laborioſus, aries, dux gregis. i. prælatus, & glorioſus, ſiue ouis. i. ſimplex laicus diues, & lanoſus, ſiue agn⁹. i. iuuenis, & ignarus, & obliuioſus, ſiue vitulus. i. laſciu⁹ inſolēs, & ſolatioſus, ſiue hircus. i. pauper hiſpidus, & penurioſus, ſed pro certo ex quo ad Dei ſeruitiū aduenerit, immaculatus, & mundus eſſe debebit. ſ. exēplo ipſius, qui ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, ſicut dr̃ Hebr. 9. Nā quia immaculatus eſt, immaculatos vult habere ſeruos. Vnde Leui. 22. dr̃ ſic. Hō qui obtulerit victimā dño &c. immaculatū offeret, vt acceptabile ſit. Iſti igiť ſummi regis ſeruitio ſolēt cōuenire. ¶ Item iſti celſi regis conuiuio ſolent laſciuire. ſ. in cōuiuio æterno, & gloria Paradiſi. pſa. Nouit dñs dies immaculatorū, & hæreditas eorū ī æternū erit. Plura poſſunt dici de immaculatiōe, ſed vide de macula, de immūditia, de innocētia. Pauca. n. hic themata. Et iō ꝑtermitto diffuſius dilatare.

A **Imber.** Nota, ꝙ imber dr̃ ab imbuendo, & inebriando, eo. ſ. ꝙ habeat humectare, ībuere, & madefacere. Vnde Eſa. 55. Deſcendit imber, & nix de cęlo, & illuc vltra nō reuertitur, ſed inebriat terram, & infundit eā, & germinare eam facit. Et nota, ꝙ imber pōt ſignificare gratiā, ſciētiam, proſperitatē, carnalitatem, & aduerſitatem. Iſta. n. habent aīam imbuere ſiue in bono ſiue in malo, & ipſam bona vel mala opa faciunt germinare. De imbre igitur diuinæ gratiæ, & clementiæ dr̃ Prouer. 16. Clementia eius, quaſi imber ſerotinus. De imbre ſcientiæ, & doctrinæ dicitur Eſai. 5. Nubibus madabo deſuper ne pluant ſuper eam imbrem. Et eccle. 49. dicitur. Et ipſe quaſi imber emittet eloquia ſapientiæ ſuæ. De imbre proſperitatis pōt dici illud Ioelis. 2. Deſcendere faciet dominus ad vos imbrem matutinum. De imbre carnalitatis dicitur Ezech. 38. Iudicabo eum peſte, & ſanguine, & imbre vehementi. De imbre verò aduerſitatis poteſt dici illud Ezech. 13. Erit. n. imber inundans in furore meo, & dabo lapides pergrandes &c. Omitto gratia breuitatis. Vide infra de pluuia. Et vide ſi vis in diſtinctionibus.

Imitari. Imitatio. Not. qđ Imitatio nihil aliud eſt, q̃ alteri in moribus conformatio, ſeu aſſimilatio. Cum igitur mores aliquorum ſint boni, & aliquorū mali, neceſſe eſt ſupponere, ꝙ eſt dare imitationem bonam & malam: bonam dico, quam habent boni, qui imitantur hoies virtuoſos: malam verò, quam habēt mali, qui imitantur homines vitioſos. De bona igitur imitatione notandum, qđ ſicut nullus eſt ita ſapiēs ſiue doctus, quin bene debeat alijs credere, & adhærendo melioribus intellectū propriū aliquotiens captiuare, & non in ſenſu proprio vltra debitū abūdare, iuxta illud. Noli eſſe ſapiens apud temetipſum, ſic verè nullus eſt ita ſanctus, ſeu perfectus, qui de ſanctitate ſua debeat totaliter præſumere, quin bñ velit melioribus ſe conformare, & ſe per virtuoſam imitationem bonis aliorū moribus coaptare, ſicut apoſtolus philipenſibus ſcribebat dicens. Phil. 3. Imitatores mei eſtote fratres. In quibus verbis aduerte, ꝙ imitatio debet eſſe ſagax, vt eligat cōgruū obiectū, tenax, ne negligat aſſumptum ſubiectū, verax, vt diligat cōem profectum. ¶ Debet. n. eſſe prudens in eligendo, manens non deſiſtendo, Feruens in diligendo. ¶ Primū probat regula ſanctitatis nobis obiecta. [Mei inquit.] Secundum probat verbula firmitatis nunquam deiecta. [Eſtote inquit.] Tertium probat facula charitatis nobis iniecta. [Fratres inquit.] Probat ſanctitatem ſignum exemplatiuum. [Mei inquit.] Probat firmitatē verbum ſubſtantiuum. [Eſtote.] Probat charitatē nomē compoſitiuū ſeu aggregatiuū. [Fratres inquit.] ¶ Igitur dico primo, ꝙ imitatio debet eē ſagax, & diſcreta, quia. ſ. homo debet diſcrete, & ſagaciter eligere quem debeat imitari, & qui virtutibus taliter polleat, ꝙ imitari ſit dignus. Et hoc oſtenditur cum Apoſtolus dicit Mei. Ille. n. q erat ſanctiſſima regula, & exemplar virtutū, ſemetipſum imitandum proponit. [Mei inquit]. 1. Corint. 4. Imitatores mei eſtote, ſicut ego Chriſti. Senec. n. dicit. ꝙ maximum in eo vitium eſt, qui non tam melioribus placere ſtudet, q̃ pluribus, ac ſi dicat, ſemper melioribus eſt placendum, & eorum moribus per imitationis formulam inſiſtendum. Vtile eſt. n ſpeculo, quod recipiat imaginem rei mundæ, quia ſi res immūda fuerit, ſæpe fit, quod maculā perpetuam in ſe cōtrahit, ſicut apparet quando in ſpeculo nouo ſpeculatur mulier menſtruoſa. Sed re vera ſi res viſa pulchra fuerit, atq; mūda, tūc eius imago ſine læſione ſpeculi apparet in eo gratioſa. Sic verè dico, ꝙ vtile eſt homini mundanarum, & ſanctarū perſonarum formam, & ſimilitudinem in ſe per imitationem recipere, & ſe melioribus non deterioribus conformare. Quia. ſ. à bono exēplari bonū effigiatur tranſumptum. Et ā bona, & recta regula rectum efficitur regulatum. Econtra verò per receptionem malæ, & immundæ imaginis, & per imitationē malæ perſonæ, macula vitiorum contrahitur, & ipſius ſpeculi, i. ipſius, qui ſpecularis eſſe debuerat conuerſatio, & ſuperficies deturpatur. Imitatores igitur mei, eſtote, inquit Apoſtolus. Vnde ipſe eſt, qui dixit. 2. Thel. 3. Subtrahatis vos ab oī fratre ambulāte inordinaate. ipſi. n. ſcitis quęadmodū oportet vos imitari nos, qm̄ nō inquieti fuimus apud vos, vt noſmetipſos formā daremus uobis ad imitadū nos. Qđ tñ ē cōtra multos, q. a. ſ. multi ſunt iter maiores, q nō ſe exhibēt tales formulas aut exēpla, q̃ ab aliis debeāt imitari, ſed potius refugi, ſicut abominabiles, & horreri, iuxta illud Prou. 3. Ne emuleris hoiem iiuſtū, nec imiteris vias, q. a abominatio dñi eſt oīs illuſor. Multi ēt ſunt, q bona exēpla bonorum nobis per imitationē recipere, ſed malis & nō bonis ſe conātur in moribus conformare, cōtra illud, ꝙ dr̃ in 3. Canonica Io. Noli imitari malū. Multi ēt ſunt, qui nunq̃ poſſunt imitari vel in ſeipſis repræſentare imaginem q̃uis eis pulcherrima præſentetur,

tetur, sicut patet in aqua mota, & turbata, in qua nunquã imago pôt formari debita nec decora. Sicut ét patet in speculo ruginoso vel immundo vel ét concauo, vbi nunquam apparent tales imagines, vt deberent. Sic re vera quidam sunt sicut aqua moti per inuidiã tristitiam, vel inconstãtiam, quidã rubiginosi per auaritiam, quidã verò immundi per luxuriã, quidã insuper concaui, & inanes per superbiam, & isti ꝓ certo nunq̃ bona exépla vel imagines. i. bonos mores bonorũ, solét in seipsis per imitationé oñdere, sed aliud, & aliter quã receperunt, solent in suis moribus p̃sentare, & se nõ melioribus, sed peioribus cõformare. Deu. 18. Caue ne imitari velis abominationes gẽtium [Mei inquit igitur apostolus.] Et merito, quia sicut dicit Aug. in sermone. Non solum apostolum, imo Christũ si volumus possumus imitari &c. Imitari dico, nõ quantum ad opera potentię, sed quantũ ad opera iustitię. Vnde. 1. Thes. 1. Imitatores nostri facti estis, & domini. Igitur imitatio debet esse prudẽs, & discreta. [Mei inquit.] Scđò dico, ꝙ debet esse manens, & concreta. i. solida, & cõpleta. Et hoc oñditur in verbo substantiuo durabili, & permansiuo cũ dr̃. [Estote.] Eph. 5. Estote imitatores dei sicut filij charissimi. Et bene dixit filij, quia filius magis realiter, q̃ quicquid aliud imitatur patrem. Cuius tñ cõtrarium aliquotiens inuenit̃ in filijs monstruosis, qui. s. pulchros, & bene formatos nullatenus imitantur parentes, sicut de muliere, q̃ peperit serpentẽ, & alia, quæ elephantem, dicit Plinius, ét sicut in fabulis poetarum, vbi dr̃, ꝙ ocyroe Ohironis, & Charictæ filia quãuis à principio fuerit in humanã effigiem per parentes figurata, finaliter tñ fuit in equã conuersa. Itẽ fingit̃ de Erychonio Vulcani, & Mineruæ filio, ꝙ superior pars corporis humanã speciem prætendebat, sed reliquam instar draconcopedis. i. serpentis habebat. Item de socijs Vlyssis est fabula, ꝙ per circẽ fuerũt in varias bestias, puta leones, sues, vrsos, lupos &c. mutari, sicut ponũt Virg. & Ouidius. Sic verè dico, ꝙ multę sunt filiæ, & filij, seu subditi, qui dici possunt merito mõstruosi, qa. s. quamuis ipsi habeãt pfectissimos parentes, videlicet Deũ, sanctos, bonos doctores, & prælatos, qui ipsos habeãt in moribus pulchros, & bene formatos producere, & bona exẽpla dãdo seipsis imitabiles p̃sentare, ipsi tñ ipsos in nullo volunt imitari, sed ꝑ diuersa vitia in peccatores, & serpẽtinos hoies transformari, quia quãuis in parte. i. in principio, & iuuentute sint hoies, ipsi tñ mutant̃ finaliter in equos. i. in luxuriosos in serpẽtes. i. in maliciosos. in elephãtes. i. ĩ superbos, & alios peccatores. Vñ isti nõ sunt imitatores Dei sicut filij charissimi, imo certe sunt filij diaboli, sicut filij pessimi. Sap. 2. Imitãtur aũt illum. s. diabolum, qui sunt ex parte ipsius. Et 2. Para. 21. dr̃ de illo malo rege Ioram, ꝙ ipse fuit imitatus fornicationem domus Achab. Nõ sic imitatio manens, & concreta. Estote inquit. Dic de isto Estote, & de perseuerantia sicut supra in littera. E. in es &c. sicut volueris. ¶ Tertiò dico, ꝙ ista imitatio debet esse feruens, & secreta. [Fratres.] Fraternitas. n. signat charitatẽ feruentem, & secretam, & amicitiam cõpetentẽ, quia. s. ille, qui bonos imitatur, debet hoc facere feruenter, & amorose sine fictione, secrete verò, & occultè sine propalatione. 1. The. 2. Vos. n. imitatores facti estis fratres Ecclesiarũ Dei. quæ sunt in Iudea. Dic si vis contra illos, qui nõ ex fraternitate vel amore imitantur bonos, sed potius de timore, & necessitate. Dic ét quõ nomẽ fraternitatis importat & signat charitatẽ, sicut supra de fratre in litera. F. Sic igit̃ patet, quõ boni imitant̃ bonos feruẽter manẽter, & prudenter. Et sic satis visũ est de imitatione bona & mala. Vide vbi exẽplũ, imago, similitudo, sicut, tanq̃, velut, & ĩ alijs titu. similib.

Imminere

Nota, ꝙ imminere idem est, ꝙ in propinquo manere. Et sic imminere idẽ est quod aliquid de ꝓpinquo emergere, insistere vel instare. Vide igitur in alijs titulis synonymis.

Immittere

A Nota, ꝙ immittere idem est, quod aliquid in alium mittere. Et si de Deo agitur, dic & nota, quod ipse immittit seu immitti permittit

iustos gratię dulcorem,
In beatos gloriæ decorem,
iniustos culparũ horrorẽ,
damnatos pœnarũ terrorẽ.

Dico igit̃, ꝙ Deus in iustos, immittit grãm. Gen. 3. Immisit dñs soporẽ in Adã. Et in p̃s. Immittet Angelus dñi in circuitu timentium eum, & eripiet eos. ¶ Item dico, ꝙ Deus in beatos immittit gloriã, vt quilibet beatus dicat illud psal. Immisit in os meũ cãticũ nouũ carmen Deo nostro. ¶ Itẽ dico, ꝙ Deus in iniustos immittit. i. immitti permittit culpam. Exo. 8. Immittã ĩ te oẽ genus muscarũ. i. oẽ genꝰ vitiorũ. Muscæ. n. q̃ inquietãt carnẽ, significãt vitia, & tentationes, malos motus, & cogitatiões, q̃ inquietãt mẽtẽ. Vñ de tali ĩmissione culpæ pôt illud. 2. Reg. 24. Immisit dñs pestilẽtiã in Israel. Pestilẽtia. n. q̃ est corruptio aeris, mortẽ introducẽs, signat corruptionẽ culpæ, q̃ introducit finaliter mortẽ pęnę. ¶ Quartò verò dico, ꝙ Deus in damnatos immittit pęnã. Et certe pęnã

Timoris. In dãnatos. n. & pctõres immittit ã dño timor cõ
Terroris, cutiẽs. Eccl. 36. Immitte timorẽ tuũ dñe sup gen
Stridoris, tes, q̃ nõ exq̃sierũt te. ¶ Itẽ terror, & crudelitas ho
Liguoris, stiũ malignorũ recutiẽs. 4. Re. 17. Immisit dñs in
Ardoris. eos leones, q̃ interficiebant. In eos dico, qui. s. nõ timebãt dñm vt dr̃ ibidẽ. ¶ Itẽ stridor discutiẽs Deu. 32. Dentes bestiarũ immittã in eos cũ furore trahẽtiũ sup terrã atq; serpentiũ. Itẽ languor incutiens. s. languor infirmitatis, & famis. Ezech. 14. Conterã virgam panis eius, & immittã in eũ famẽ, & interficiã. ¶ Itẽ ardor excutiens. s. omnem fortitudinem, & virtutem. Ezech. 39. Immitte ignem in magog, & in his, qui habitant in insulis. Vide alia in titulo mittere.

Immolare

Not. ꝙ immolare idẽ est, qđ aliquid ꝓ sacrificio Deo offerre. Et signat pcipuẽ A oblationẽ, & sacrificiũ bonorũ, qa sicut dr̃ in p̃s. Sacrificium Deo, spiritus contribulatus, cor contritũ, & humiliatũ &c. possumus notare, ꝙ sicut antiquitus Deo immolabant̃ carnes, panes, boues, oues, hædi, vituli, hirci, sic moraliter accipiendo nos debemus Deo offerre carnes nostras, ipsas ꝑ pęnitentiã affligiendo, panes nostrę tẽporalis facultatis, ipsam ꝓ Deo pauperibus erogãdo boues. i. fortitudines nostrorũ laborũ, ipsos in eius seruitio impendẽdo: oues. i. mãsuetudinẽ nostræ simplicitatis, ipsam ad eũ referẽdo. hędos & vitulos. i. lætitiã nostrã, ad laudẽ ipiꝰ ordinãdo, hircos ét. i. fętorẽ peccatorũ nostrorũ, ipsa ne corã ipso fęteãt cũ igne pęnitẽtię cõburẽdo. Istę. n. sunt qdã spũales victimæ, q̃ ĩ altari cordis nostri debẽt deo specialiter, immolent̃ igit̃, & offerãt̃ Deo

Carnes nostræ corporalitatis,
Panis nostræ temporalitatis,
Boues nostræ fortitudinis,
Oues nostræ mansuetudinis,
Hędi & vituli nostrę iocunditatis,
Hirci nostræ iniquitatis.

De immolatione. n. carnis dr̃ Ozeæ. 9. Immolabũt carnes, & comedẽt. De panibꝰ fit mentio Nu. 6. ¶ De bobus verò, & ouibus dr̃. 3. Reg. 8. Immolabant oues, & boues. De hędo dr̃ Exo. 12. Immolabit eum. s. hędũ vniuersa multitudo filiorũ Israel. ¶ De vitulo autem dr̃ Leu. 1. Immolabit vitulum coram domino. De hirco autem emissario fit mentio Leui. 16. Et breuiter de qualibet immolatione spirituali potest dici illud psal. Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua. Sed ꝓ certo charissimi, peccatores nõ sic, quia sicut dicitur Deute. 32. Ipsi immolauerunt demonijs, & nõ Deo, dijs, quos ignorabant. ¶ Peccatores. n. immolant diabolo, videlicet carnes suę carnalitatis, per gastrimargiam panes suæ facultatis, per auaritiam, boues suæ fortitudinis per superbiã, oues suæ simplicitatis, per hypocriticam malitiam, vitulos suę iocũditatis ꝑ inanẽ gloriari, hircos suæ iniquitatis, ꝓ luxuriæ fętorẽ, & infamiam. Vnde dicitur Oseæ. 11. Baalim immolabãt, & demonijs sacrificabant. Et aduerte, ꝙ sicut antiquitus gentilles immolabant diuersis demoniis, sic hodie multi sunt, qui seipsos immolant, & dedicant diuersis vitijs. Quidã. n. immolant se ventri per gulam, & gastrimargiam, non cessant. n. immolare noua fercula sicut noua sacrificia. Iste est enim Deus Baal, qui interpretatur deuorator. Quia. s. venite taliũ satiari, seu contentari non pôt. Daniel. 14. Nunquid tibi vr̃ Bel Deus viuens? an vero non vides quantã bibat, & comedat quotidie? Item quidam se immolant mundo per auaritiam, sicut sunt illi, qui ex toto se dant negocijs, & lucris, & ambitionibus. Isti enim sunt, de quibus dicit Sene. quod vbiq; sunt præterquam secum, quia cum de aliorũ negociis sæpissime tractãt, de suo nũquam. Et tamen alibi dicit, ꝙ nusquam est q̃ vbiq; est. Isti sunt illi de quibus dr̃ in psalm. ꝙ immolauerunt filios suos, & filias suas demõiis. Quia re vera filios suos, & filias re cogitatus affectus, & actus isti solent in seruitio demonũ occultare, & de dei seruitio non curare, & sic eos demonijs spiritualiter immolare. Quod etiam ad literam verificatur sępissime de filiis, & filiabus naturalibus, quia. s. mundani ipsos mundi lucris, & negociis dedicãt, & sic occasionaliter ipsos demo-

demonijs immolāt Ezech.26.Tulisti filios tuos,& filias tuas quos genuisti,& immolasti eos ad deuorandum.Item quidā immolant se diabolo per superbiam,& isti sunt illi,qui pōpis ludibrijs,& vanitatibus sunt dediti,& in altum præ aliis eleuati,de quibus dr̄.3.Reg.12. Adhuc populus immolabat, & adolebat in excelsis.¶ Itē sunt aliqui,qui immolant se diabolo per simulationem deceptoriā.Et isti sunt hypocritæ,q sub ouina spē, & simplicitate offerunt domino in populi cōspectu,non veram firmam,& existentem,sed falsam debilē,& apparentem orationem,deuotionem,& sanctitatem,de quibus dr̄ Malac.1.Maledictus,qui immolat debile dño.Quid verò pōt domino debilius immolari, quam sacrificium apparens & non existens?& illud est(vt dixi)hypocritarum simulatio. Alij immolant se diabolo per inanem gloriam. Isti sunt, qui omnia opera sua cum insigni magnificentia, & apparatu faciunt,vt populi laudibus extollantur,qui dant eleemosynas, magis ad sui rumorem,quam pauperum fauorem,qui ædificant aras,& oratoria magis ad propriam, q̄ ad Dei gloriam qui efferunt munera magis,vt à videntibus laudentur, q̄ vt Deo reconcilientur De quibus dr̄ Neæ.12.Immolauerūt in die illa victimas magnas,& lætati sunt &c.¶ Alij immolant, se veneri,per luxuriæ fætorem,& infamiam.Isti sunt, qui totum animum suum,& corpus, impudicarum mulierum imperio manciparunt,de quibus dr̄ Abacuch.1. Immolauit sagenæ suæ, & sacrificauit reti suo. Sagenæ.i.mulieri impudicæ.Eccl.7.Mulier laqueus venatorū,& sagena cor eius. Venatorū dico i.amatorū.Nō sic charissimi,sed immolem⁹ deo victimas spirituales.s.turturē,& columbā, qui' semp gemūt .i.dolorē,& planctū cōtritionis, immolemus passerē garrulū,sicut.s.fiebat incuratione leprosi.i. sonitū laudis,& cōfessionis.Immolemus phale.i.transitū dñi.i.imitationē virtuosæ conuersationis.Et immolemus sibi sanguinē.i.dulcorē deuotionis,& cōpassionis,vt sic quilibet dicat illud ps.Immolaui in tabernaculo eius hostia vociferationis, cātabo & psalmum dicam dño &c Vide vbi hostia,victima, & sacrificium.

A

Impedire.

Nota,ꝙ cum impedimentū possit accipi in bōno,& in malo significato,vtpōte qa homo potest impediri facere bonum,& facere malum,& sic primum impedimentum est malum, ſm verò bonum, dicere possum,quod triplex est malum impedimentum videlicet culpæ,fortunæ, & miseriæ æternæ. Impeditur enim quis

Peccatorum vinculis ligatus,
Terrenorum poculis lactatus,
Tormentorum iaculis prostratus.

Ista.n.sunt tria impedimenra, quæ in p̄senti impediūt gratiā, & virtutē,& in futuro gloriam, & salutē. Et primò dicamus aliquid de impedimento peccatorum,seu vitiorum.Sicut.n. videmus,ꝙ infirmitates interiores impediunt actus,& opera membrorum naturaliū,& virtutum,sicut patet de corde, cerebro pulmone,& similibus quæ sæpissime per malos humores,& infirmitates intrinsecas taliter à suis operationib⁹ impediuntur,ꝙ cessante motu vitali naturali,& aīali, aīa suffocatur,sic verè dico,ꝙ mēbra principalia aīę, quæ sunt cor.i. fons coloris,hæc est charitas.cerebrum sensuū,hæc est fides, pulmo.i.fons spiritualium,hæc est spes,aliqñ impediuntur,& à suis bonis actibus retardantur. Infirmitates.n.vitiorū qñ in interioribus aīæ abundant talia solēt impedire, & mortē spiritualem,& æternam in hoīe generare, & spiritualiter animam suffocare. Fides.n.impeditur per errorem, spes per timorem,charitas per inuidiam,'& liuorem. De impedimēto fidei,quod fit per errorem,dr̄ Gala.5. Quis vos impediuit veritati non obedire?persuasio hæc nō est ex eo, qui vocat vos. De impedimento spei, quod fit per timorem seu terrorem, possunt dicere sic impediti illud. 1. ad Thessal. 2. Impediuit nos sathanas, quæ est.n.nostra spes,aut gaudium aut corona gloriæ?De impedimento verò charitatis, quod fit per liuorem.i.per irā inuidiā, & stridorem, potest dici illud Eccl.46. Impeditus est sol,& vna dies facta est quasi duorum. Quia ꝑ certo qñ sol fons caloris per inuidiā in aīo præpeditur, tunc vna dies alienæ prosperitatis, & claritatis in duos conuertiť, inquantū per displicentiā vnū alienū bonū duo esse videtur. Sic igitur patet, ꝙ sunt impedimenta culpæ seu vitiorum.2. Esdræ. 5. Gentes autem impediuerunt, ne consummaretur ædificiū.Gentes.n.i.sine lege viuētes, sunt uitia,q̄ sine freno, legis habitant in peccatore,& in ipso impediunt oē bonum.

¶Scd'o dico, ꝙ sunt impedimēta fortunæ seu terrenorū.Bona.n.fortunæ siue sint diuitiæ, siue deliciæ, siue scientiæ, siue pulchritudo siue fortitudo,siue fauores,siue honores, nihil aliud sunt,quā quædā impedimenta, ne hō perueniat ad salutem. Nautæ.n.impediuntur in mari, ne.s.applicent ad portū optatum qñq; flatibus aurarum,quandoq; fluctibus vndarū, qñq; rupibus petrarū, qñq; viribus stellarum, qñq; motibus beluarum,qñq; arenarum,qñq; vocibus syrenarum,qñq; voraginibus cauernarū.Explica de singulis,& potissime de stella Helena,quæ ſm Plinium,& solinum,sydus est terrificum, & nauigantibus contrariū,eius.n.fulgor, & apparentia nauigia submergit.In historia.n.Romana, q̄ scripsit Paulus Dyaconus Casine.legitur de quodā rege Vandalorū,qui cū maximo exercitu nauigabat de aphrica contra Romam,qui obuiam habuit vitulum maximū, quo territus retrocessit. Sed antequā posset ad patriam reuenire, perijt cum exercitu vniuerso.Sic verè dico,ꝙ hō,qui nauigat ad æterna,& per mare huius vitæ fluctuat,& trāsfretat,bonis fortunæ diuersimode impeditur.Gal.5. Currebatis bene,qs vos impediuit? & certe respondere pōt, quòd spirituales cursores impediuntur F

Auris & flatibus mundani fauoris,
Vndis & fluctibus carnalis dulcoris,
Petris & rupibus inanis honoris,
Stellis & sensibus terreni splendoris id est scientiæ mundialis.

¶ Itē pro certo ipsos impediūt mōstra,vel belluæ tyrānici fluctus, arenæ vel loca temporalis fructus.i.diuitiarum,voces superfluæ muliebris ductus seu cantus, voragines assiduæ mœroris, & luctus .i.tristitia seu timor. Ista.n.oīa impediūt hominem ne perueniat ad portum salutis.2.Reg.18.Quid impedit si ego curra? Et allega si vis qūo cursor impeditur propter pondus, exēplo Dauid,qui armatus armis Saulis impediebatur magis,q̄ iuuabatur.1. Reg.17.Tortuca etiam maris impeditur se profundare in aqua maris propter leuitatē corticis vel cutis,quę .s.semper cogit ea supernatare, aut forte supernatat pp amplitudinem clypei, quem habet in dorso ad latitudinē quinque cubitorum, & sic videns eam aquila ipsam solet rapere, & vorare,sicut dicit liber rerū. Et sic igitur aliqua sunt, quæ impediuntur à pōderositate,aliqua à leuitate.Sic verè quosdā ne saluent impedit ponderositas terrenorū, quosdā verò superba leuitas animorum,quæ.s.ipsos facit superficiem.i.altos honōres appetere, nec eos patitur se in aquis lachrymosæ amaritudinis ꝓfundare, quapropter necesse est eos aquilarum infernaliū cibos esse.1.Macha.9.Impedita sunt opera alchimi.Patet igitur, ꝙ sunt impedimenta fortunæ seu terrenorū. C

¶ Tertiò dico,ꝙ sunt impedimenta miseriæ seu tormētorū.i.pœnæ, & dānationis æternæ. Nā sicut in matrimonio, vel contracto, uel cōtrahendo sunt quædā impedimenta tēporalia,q̄dā perpetua, sed tpalia non dirimūt matrimoniū quia possunt cessare,perpetua verò,quę nunq̄ sunt cessatura ipsum dirimunt,& dissoluunt, sic vere dico, ꝙ matrimoniū Dei,& aīæ,ꝙ fit per gratiā in præsenti,& per gloriā in futuro,qñq; impediť tēporaliter,vtpote qñ hō mortaliter peccat in hac vita.sed certe istud impedimentū nō dirimit ex toto matrimoniū,qa.s.adhuc remanet spes, & fides. & adhuc pōt hmōi impedimētū per pęnitentiā amoueri. Qñ verò impeditur æternaliter,hoc est qñ hō moriť in peccato mortali,& qñ ad pęna perpetuā cōdēnať,quia ex tunc nulla est spes, ꝙ hoc matrimoniū repareť,imo necesse est,ꝙ Deus & anima ppetuo separentur, & ꝙ aīa impedimento mortis æternæ perpetuo submergať. Vnde de diuitibus ad infernū descendentib. dicit dñs in psal.ꝙ ira Dei ascendit super eos, & occidit pingues eorū,& electos Israel impediuit.Sed de beatis,& sāctis qui.s.nullo impedimēto culpæ fortunæ vel miseriæ detinentur,pōt dici illud Sap 19.Terra arida apparuit, & in mari rubro via sine impedimento. Sic igitur patet qūo impedimentum pōt sumi in malo.¶ Sed adhuc dico,qd̄ sumi pōt in bono,hoc est qñ homo impeditur facere malum. Nilus.n.impeditur omni anno fluere,& intrare mare per tres menses,& sic redundans totam terram Aegypti irrigat, & fœcundat, qui si non impediretur, sed semper fluere libere permitteret tota terra Aegypti cum de cęlo non habeat pluuiam, in arenā,& puluerē verteret Et ponunt philosophi tres causas huius refluxus,& impedimenti istius cursus in mare. Dicunt.n. quòd istud est aut ꝑpter arenarum cumulos, quæ in hostis nili congregatæ impediunt ingressum, aut propter ventos

contrarios

contrarios aquas retroducere,& vlterius non fluere compellentes, aut propter fortissimos solis, & stellarū radios super fontem,nisi in Aethiopia descendentes,& aquas fortiter attrahentes,& eas sursum ligantes,& ne fluant retinētes sicut ponunt Hier.Sene.Plin.& Solinus. Sic verè dico, q̄ hō qn̄q; impeditur,& retardatur ne defluat in mare.i.in amaritudinē vitiorum triplici impedimento, quia certe qn̄q; impeditur per arenam,quæ est puluerea,& ponderosa,i.per pondus diuini timoris,& per puluerem considerate mortis,& futuræ asperitatis infernalis doloris. Qn̄q; impeditur per flatus exteriorum tribulationum,& temporaliū vexationum. Qn̄q; verò impeditur per radios solis, & stellarum. i. per gratiam Christi,& sanctorum.Arena enim.i.mortis,& inferni consideratio istos ne defluant per vana desideria solet infra proprias ripas, hoc est infra Dei mādatorum limites continere. Flatus oppositarum tribulationum solet eos discutere, & à suis malis voluntatibus repellere, & ad redeundum ad cor suū cum quadam violentia compellere vel arctare.Radij verò diuinæ gratiæ solent tales sursum attrahere,& amore Dei & terrenorū calefacere, & sic ne in peccata defluant retinere.Quo fluxu taliter impedito,sæpe fit, q̄ talis fluuius.i.talis hō in gratijs scientijs,& virtutibus eleuatur,& crescit,ita qd̄ per ipsum tota patria irrigatur,& virescit,vegetat̄,fęcundatur,& proficit.ps̄a.Torrentes inundauerunt.Et alibi. Statuit aquas quasi in vtre, & eduxit eos in nube diei. & tota nocte in illuminatione ignis, ac si dicat. Qn̄ aquæ gratiæ,& sciētiæ in talibus fluuijs statuuntur, & ex causis prædictis congregātur,& cumulantur ibidem,tunc alij per ipsos ad modum nubis irrigantur, & ad modum luminis illustrantur, & ad modum ignis etiam inflammātur.Vnde pōt dici illud prædictū Eccl.46. Impeditus est sol, & facta est vna dies quasi duorū. Ista igitur sunt vtilia impedimenta, quæ.s.redūdant in vtilia munimenta,& in aliorum proficua documēta. Ad quod facit illud, quod scribitur.2. Machab.6. Etenim multo tēpore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim vltiones adhibere,magni beneficij est iudicium.q.d.Impedire malos in malis ꝓpositis,& desiderijs suis magnum est beneficiū suum cum inde fiant vt plurimum meliores psalm.Imple facies eorum ignominia,& quærent nomen tuum domine.

A **Impensa. Impendere.** Exponere.Nota,q̄ impēdere idem est quod in alium aliquid pendere. Et expēdere idē est, quod aliquid extra dare seu pendere.Nam pēdo pēdis idē est, q̄ Do das. De expensis igitur nota, q̄ ſm q̄ sunt bona tēporalia,& spiritualia,distinguendum est de expensis temporalib. & spiritualibus. Et primo quidem aliquid dicatur de expensis tēporalibus.& sic notabo quod inueniuntur,videlicet Expēsæ

Diminutæ,quæ sunt auarorum,
Institutæ,quæ sunt discretorum,
Præstitutæ,quæ sunt fatuorum,

Nam charissimi sicut ad sensum patet,
Auarus expendit minus quam debeat.
Sapiens expendit sicut deceat.
Fatuus expendit vltra quam liceat.

Primò igitur dico, q̄ sunt expensæ hominū auarorum,& istæ pro certo semp sunt diminutæ. Nūquam.n.volunt,vel audent expendere, ad sufficientiam,quia semper timent,q̄ diminuantur, aut deficiant bona sua. Istis aūt contingit sicut stagnis,in quibus fit calciata de lapide vel de terra ad retinendum aquam,vt.s.ipsum stagnum impleatur ad summum.Quia re uera nisi ibidē relinquatur aliqua via vel apertura per quam aqua cōtinuè exeat sicut intrat,necesse est,q̄ pondus aquæ retentæ,& non euacuatę calciatā destruat,atq; rumpat,& qd̄ aqua, quę diu seruata fuerat,& retenta,vna hora defluat,& recedat. Quia ꝓculdubio tales auari,qui calciata,& retiaculo auaritiæ modica hora infra concauitates suas.i.in arcis, solaris & cellarijs suis volunt oīa retinere,& semper aliunde lucrari,& recipere ne tñ aliquid exterius diffundere vel expendere, mul totiens ꝑ interiores familiares, vel per exteriores raptores. vel saltē per posteriores mortem, & demones inuadūtur,ita q̄ nullo suffragante tenaculo vel clausura oīa dispe̊rguntur, & quæ diu seruata nec debite expensa fuerant, hora modica rapiunt,& ad alienū dn̄um trāsferunt.Apo.18. Vna hora destitutæ sunt tantę diuitię.De quo illud Ecc.4.Vnus est,& ſm nō habet, nec tñ satiant oculi ei⁹ diuitijs &c. Et Eccl.14.Qui aceruat ex aīo suo iniuste alijs congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.Et Eccl.6.dr̄ Vir inquit,cui Deus dedit diuitias,substantiam,& honorē,& nihil deest aīæ suæ ex oībus, quæ desiderat,nec tribuit ei Deus potestatē, vt comedat ex eo,sed hō extraneus vorabit illud Sequitur.De hoc ego pronuncio, q̄ melior sit abortiuus.Frustra.n.viuit, & pergit ad tenebras,& obliuione delebitur nomen eius. Talibus igitur pōt dici illud Esaiæ.55. Quare appenditis argentum vestrū non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate?Sequitur.Comedite bonum, & delectabitur in crassitudine aīa vestra.Istæ sunt igitur expensæ, seu impensæ hoīum auarorum.

¶Scd̄ò dico,q̄ inueniuntur expensæ hoīum discretorum.Viri.n.moderati,& discreti,nec diminutè, nec superflue solent expendere,sed expendendo moderamē, & regulā obseruare. De natura.n.fontis est, q̄ prius ab occultis venis aquā recipiat,qua.s.suā cōcauitatē impleat, q̄ aquā exterius deriuet aut emittat.Qn̄ aūt plen⁹ fuerit,tūc solet ꝑ riuos aquas quotidie receptas emittere,& nihil de suꝑfluo retinere, & quantum aliūde recipit,solet aliis exterius diriuare.Sic verè prudens hō antequā incipiat emittere,vel expendere, debet ante oīa lucrando,vel alias licite acquirēdo aliūde recipere, & haurire.Cū verò ad sufficientiā plenus, & ditatus fuerit, tūc quicquid de quotidianis prouentibus orit̄, debet liberaliter erogare.exemplo Dauid,& Salomonis,de quibus scribitur, q̄ antequā templū inciperēt,impēsas pręparauerunt,& tunc tēplū fecerūt,& cōpleuerūt. Vn̄.1.Paraly.22.dicit Dauid. Ligna & lapides ꝑparaui ad vniuersa impēdia. Et ibidem.Ecce ego in paupertaticula mea ꝑparaui impensas domus dn̄i.De Salomone verò legitur.2. Para.8.Impēsas paratas habuit Salomō.Et Luc.14.dr̄ de illo,qui turrē volebat ædificare, q̄ añ oīa sedēs cōputat si habeat ad perficiendū, ne postquā ceperit ædificare,& nō potuerit cōsummare,oēs q̄ viderint incipiant ei illudere.Sūt igit̄,& inueniunt̄ expēsæ hoīm discretorū. ¶ Tertiò dico q̄ inueniunt̄ expēsæ hoīm fatuorū seu prodigorū.Et isti sunt illi,qui sine discreto moderamine supra, & vltra vires expēdūt oīa bona sua, q̄ cū sint cōsumpta, tūc ēt qn̄q; qd̄ est deterius expēdunt aliena.Istis accidit sicut nubi,q̄ qn̄q; simul, & impetuose pluit, & diffundit aquā suā ita q̄ quasi subito illa nubes, q̄ erat grauis, & onerosa, aquis oībus vacuatur,leuisq;,& vacua efficitur,& ꝑ ventos vndique agitat̄.Terra ēt adiacens, q̄ tm̄ pōdus aquæ sustinuit, amplius inde lædit̄ quā iuuatur. Sic verè multi sunt, q̄ totū humorē suū,& oēs diuitias suas simul, & superflue expendere, & nihil sibi penitus solent retinere, quapropter necesse ē eos per paupertatē vacuos fieri,& tandē uagos,& pauperes vento vanitatis impelli,exēplo templi Belis, de quo dr̄ Dañ.14. q̄ impendebantur per singulos dies simile artabę duodecim &c. Vide de hoc alibi,& applica potissime cōtra expēsas superfluas quorundā prælatorū,& clericorū. Isti tñ deberēt aduertere,q̄ natura bñ disposita,nunq̄ solet expādere,hoc est emittere vel eijcere necessaria,sed solū superfluentia,nec supra vires,imo ſm uires.Sic nec isti deberent.1.Esdr.2. Scd̄m uires suas dederūt impēsas.Sic igitur patet,q̄ sunt expēsæ ꝓdigorū,discretorū,& auarorū.Vide de tractatib. dare,& donare.

Imperare. Imperium. Imperator, vide supra de dn̄o, & infra de rege,& regno,de præcepto,& de mandato. Imperium.n. accipitur pro mandato,pro iurisdictione,& ꝓ dominio. Vnde ad Titum.2.Loquere,& exhortare,& argue cum oī imperio,nemo te contemnat.Et Num.9.dr̄. Ad imperium domini proficiscebantur,& ad imperium domini figebant tentoria.¶Itē accipitur pro regni seu territorij dimensione.Et sic sumitur Es.9.Multiplicabitur eius imperiū, & pacis ei⁹ non erit finis.Accipitur igitur imperium,pro præcepto siue ꝓ regno,& imperare pro mandare seu pro regnare.vn̄ Prouerb. 8.Per me reges regnant,& principes imperant. Posset igitur distingui quadruplex imperium.s.temporale, internale,spirituale,supernale.Primum est imperiū terrenę iurisdictionis secundum est imperium mentalis dominationis, tertium est imperium ecclesiasticæ sublimationis,quartum est imperiū supernæ gubernationis.¶Primò igitur dico,quod est imperium,quod gubernatur aduersitatibus, & istud est imperiū mundi, vbi non est pax seu consolatio aliqualis. Istud enim non durat, quia per mortem statim deponitur.Vnde.2. Paralypom.15. Maacham matrem Asa regis ex augusto deposuit imperio.Et istud est imperium, quod oliua legitur refutasse, quando.s.aliæ arbores dixerunt ei.Impera nobis,sicut legitur

legitur Iudicum.9.Quia.ſ.oliua.i.viri ſancti,non quęrunt,nō
ambiunt imperium huius mundi, imo etiam ipſum repudiāt
B & contemnunt.¶Secundò dico, ꝙ eſt vnū imperium, qđ do
tatur morum prouentibus.Et iſtud eſt impium mentis huma
næ,in quo.ſ.ratio debet imperare,& omnes aliæ potētiæ de-
bent obedire,ſeruire & obtemperare.Et iſtud eſt regimē,&
imperium aīæ,vbi.ſ.ſapiens dominabitur aſtris,& vbi homo
imperat ſibiipſi, & vbi rō imperat paſſionibus carnis,& men
tis.Vnde Sen. epiſtola.34. Imperare ſibi,maximum eſt impe
rium.Et idem in Prouerbio.dicit. Vis habere honorē, & ma
gnum imperium?impera tibi.Et re vera imperare paſſionib.
proprijs magnum imperium eſt. Quia etiam teſte ſacra ſcri-
ptura,qui dominatur aīo ſuo,melior eſt expugnatore vrbiū.
Vnde Aug.de ciui. Dei lib.19.c.30.Seruiens Deo animus re-
ctè imperat corpori, in quo ipſe animus rationi ſubditus, re
cta rō imperet libidini,& cæteris vitiis.Aduerte tñ,ꝙ in mē-
tibus multorum inuenitur hodie iſtud imperium multiplici
ter diſſipatum, quia.ſ.in ipſis nec animus ſeruit Deo,nec paſ
ſiones,& affectus ſeruiunt rōni,quinimo proh dolor,impera
tor rō ſeruit,& exultat,ſenſualitas verò cum paſſionibus , &
affectibus imperat, atq; regnat, vt ſic cuilibet tali dicatur il-
lud,quod dictum eſt Salomoni Eccl.47. Collegiſti quaſi ori
chalcum aurum,& vt plumbum compleſti argentum, incli-
naſti fęmora tua mulieribus.Poteſtatem habuiſti in corpore
tuo,dediſti maculam in gloria tua.Prophanaſti ſemen tuum
inducere iracundiam ad liberos tuos,& in cęteris ſtultitiam
tuam,vt faceres imperium bipartitum,& ex effren(alias Ef-
fraim)imperare imperium durum.Hic.n.ſupponit ſcriptura
ꝙ ꝓpter auaritiam, & libidinem,& alia vitia Salomonis,re-
gnum & imperium Iſrael fuit diuiſum, ita ꝙ Ieroboam , qui
erat de Tribu Effraim, ibidem reget cum Roboā ſicut aper-
te patet.3.Reg.11.in quo certe figuraliter oſtenditur,ꝙ cum
quis vitijs ſubijcit,& repletur,neceſſe eſt,ꝙ mentis eius im-
perium diuidatur,& quod ibidē extranei,i.paſſiones, & ma-
li impetus dominentur, & quod ſemen bonorum effectuum
prophanetur. Et quod ſub duce motuum irrationabiliū, im
perium mentis exulet,& grauetur,vt ſic dicatur,cuilibet tali
illud Tho.2. Vix effugiſti mortis imperium.Non ſic, ſed im-
peret Deus aīo ſeu rōni,animus corpori, corpus mundo, vt
.ſ.animus ſanctus petat,& dicat domino illud pſal. Da impe
rium puero tuo,& ſaluum fac filiū ancille tuæ.De quo augu.
vbi ſupra.c.26.Hęc in vnoquoq; iuſtitia eſt,vt Deus homini
animus corpori,rō aūt vitijs repugnātibus imperet, vel ſub-
igendo,vel reſiſtendo, vt & ab ipſo Deo petatur, & merito
rum gratia,& peccatorum venia.Patet igitur,ꝙ eſt imperiū
C ꝙ firmatur morum prouētibus.¶Tertiò dico,ꝙ eſt imperiū,
ꝙ præfertur regnis,& gentibus.Et iſtud eſt imperiū,& iuriſ-
dictio eccleſiaſtica, quæ de ſalute animarū principaliter ha-
bet tractare.Iſtud eſt enim imperium,quod debet eſſe

Quantū { Ad præſides ſanctiſſimum, / Ad mandata iuſtiſſimum, / Ad humiles dulciſſimum, / Ad proteruos duriſſimum. }

Iſta eſt.n.veritas
ꝙ bonus ꝑlatus
vel ſpūalis impe
rator debet eſſe
ſanctiſſimus in conuerſando, vt.ſ.ſit in viuendo regula vitæ,
& morum. Nā vt dicit Seneca in Prouerb.Oēs equo aīo pa-
rent vbi boni imperant.Item iuſtiſſimus in iudicando.Nihil
.n.valet imperium ſine iuſtitia, quia alias non eſt imperium,
ſed latroncinium.Vnde Eſa.45.Igitur in domino dicet, meę
ſunt iuſtitiæ,& imperium.Item dulciſſimus in remittēdo ſeu
indulgēdo Melius.n.boni obtemperant,qñ prælati benigni-
ter regnant,& imperant. Exemplum de Roboā filio Salomo
nis,cui dixit populus.Minue paululum de imperio patris,&
ſeruiemus tibi.Qđ quia facere noluit,ſed minas,& dura ver
ba rñdit,ideo maiorē partem regni perdidit,ſicut dr̃.3.Reg.
12.Vnde contra tales crudeliter imperantes, & benignitatē,
facere neſcientes dicitur illud Ezec.34.Cum auſteritate , &
potentia imperabatis eis,& diſperſæ ſunt oues meæ.Item de
bet eſſe loco,& tēpore duriſſimus.ſ.contra proteruos, & ma
los. Quia.ſ.multum decet principem vel prælatum imperio
ſe loqui,& agere, & facere ſe timeri. Vnde Apoſtolus docet
Titum 2. Loquere , & exhortare, & argue cum oī imperio,
nemo te contemnat.Iſtud eſt igitur imperium qđ præfertur
regnis,& gentibus.¶Quarto dico,ꝙ eſt vnū imperiū , quod
regitur æternis legibus.Et iſtud eſt imperiū ipſius Dei,qui.ſ.
creaturis imperat vniuerſis.Quia ſicut dicitur Apocalyp.1.
Chriſtus fecit nos regnum , & ſacerdotes Deo, & patri ſuo.
Ipſi gloria & imperium in ſæcula ſæculorum. Amen &c.Vi-
de vbi regnum,dominari,prælatus,& ſimilia.

Impetus. Nota,ꝙ in ſcriptura dicitur de quodā im- A
petu virtuoſo,de quodā impetu vitioſo,de
quodā impetu doloroſo.Impetus.n.ſignat celeritatē,veloci
tatem,ſubitam & præcipuam motionē, citam & irretardabi
lē actionem.¶Primo igitur,dico, ꝙ eſt quidam impetus cō-
mendabilis.Et iſte ſignat agilitatem,& prōptitudinem, vir-
tuoſam,quam habet aliquis ad bona opera facienda.Et ideo
quilibet talis dicitur Cant.4. Fōs hortorum, puteus aquarū
viuentium,quæ fluunt impetu de libano. Vide iſtam auctori
tatem diuiſam,& ꝓſecutam ſupra de fonte . Et ideo tales ſic
virtualiter,& ſpiritualiter impetuoſi figurātur in illis ſanctis
aīalibus Ezechiæ.1.de quibus dicitur,ꝙ vbi erat impetus ſpi
ritus, illuc gradiebantur. Impetus.n.ſpiritus ſignat meatum
gratiæ diuinæ, quæ ſubito , & ſine dilatione vbi vult influit,
atq; ſpirat.Neſcit.n.tarda molimina Spirit⁹ ſancti gratia . vñ
in pſal.dr̃.Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Et iſta ē
igitur impetuoſitas commendabilis . ¶ Scđò dico,ꝙ eſt vna B
impetuoſitas deteſtabilis.Et iſta eſt illa,qua ſtulti,& mali im
petuoſe & ſine deliberatione faciunt facta ſua.Mali.n.& ma
ximè iracūdi,& ſuperbi,ſimiles ſunt leopardo, & leoni , qui
valde ſunt impetuoſi & præcipites ad ſanguinē,& ad prædā.
Sic iſti ad nequitiā,& ad culpam, & maximè ad iracundiam,
ſæuitiam & vindictam. Et ideò de ſuperbo Nabuchodono-
ſor & de exercitu eius, & de violentia eorum dicitur Eſa.5.
Rotæ eius quaſi impetus tempeſtatis . Et ideo ſicut tales im-
petuosè,& ſine deliberatione faciunt facta ſua,ſic pro certò
cito,& cum impetu deficit vita ſua,& accelerat pęna ſua.Si
cut habemus de antiocho, qui impetuosè currebat de mon
tibus ad occiſionem Iudæorum,quem impetu eūtem cōtin-
git de curru cadere,& tā mirabiliter,q̃ miſerabiliter in mon
tibus vitā finire.Ad qđ facit figura de porcis, in quos demo-
nes intrauerunt, ſicut dr̃ Marci.5. quorum grex magno im-
petu præcipitatus eſt in mare. Quia verè illi, quos demones
inhabitant per peccatum,cum impetu, & feſtinatione præci
pitantur,& pereunt per mortis amaritudinem,& infernum.
Et ideo talis talium violentia , & impetus non debet à nobis
timeri,ſed magis vſq; ad tempus in patientia ſuſtineri , cū ci
to, & cum impetu debeat terminari. Vnde.1.Machabeor.4.
Impetū eorū ne timueritis , mementote qūo ſalui facti ſunt
patres veſtri.Iſta ē igitur impetuoſitas deteſtabilis.¶ Tertiò
dico,ꝙ eſt vna impetuoſitas formidabilis:Et iſta eſt violētia
mortis æternæ,de qua Apoc.18.dr̃,ꝙ quidā Angelus fortis,
i.Chriſtus miſit lapidem molarem.i.inſenſibiles peccatores,
in mare.i.in amaritudinē infernalē dicēs . Hoc impetu mit-
tet babylon,& ultra nō inuenietur &c. Vide ſupra de feſtina
tiōe , & de cito,& celeritate,& infra de ſubito,& velocitate.

Impius. Nota,ꝙ impius idem eſt, quod iniquus,cru- A
delis,peccator,& tyrānus.Quāuis.n.impius ſi-
poſſit ſignificare quemlibet peccatorem, propriè tamen ſi-
gnat illos,qui ſunt ſine pietate.Et ſic dicitur impius ab in qđ
eſt ſine,& pietas,quaſi ſine pietate.Impius igitur idem eſt, ꝙ
crudelis.Nā ſicut crudelis diceretur,qui propriam vxorem,
proprium filium, propriosque ſeruos gladio iugularet, vel
in manibus hoſtium captiuos daret,ſic chariſſimi,peccator,
qui vxorem ſuam.i.animam ſuam,filium id eſt animum, ſer-
uum.i.ſenſus corporis,& animæ potentias gladio peccati oc
cidit,& ipſas in manibus hoſtium.i.demonum obligat atque
tradit,crudelis & impius poteſt dici, ut de talibus dicatur il
lud.2.Reg.4.Homines impij interfecerunt virum innoxium
in domo ſua.Impietas igitur accipitur pro ſæuitia, & crude
litate,& pro nequitia,& iniquitate.Impietas enim crudelita
tis regnat in malis ſuperioribus . Iſti.n.crudeliter , & impie
ſolent erga ſubditos ſe habere . Generalis enim eſt regula,
quod omnes aues prædales ſuis pullis,& filijs ſunt impiæ, &
crudeles . Sicut patet in aquilis , quæ proprios filios ſolent
percutere,& unguibus pungere,& eis nutrimentum ſubtra-
here , & ad exeundum nidum compellere , exire , ſicut dicit
Ariſtot. Sic verè mali, & iniqui principes,& prælati,officia-
les,iudices & balliui,& etiam,mali vſurarii,& tyranni. Ta-
les enim filiis ſuis , id eſt , ſubditis pauperibus ſimplicibus,
& minoribus ſunt impij crudeles pariter , & iniqui. Iſtos
.n.vnguibus ſuæ rapacitatis excoriant per rapinam, vſuram
& vexa-

& vexationem, ipsis nutrimēta suorū bonorū temporalium subtrahunt per multiplicē exactionem, ipsos ēt finaliter de nidis, domibus & possessionibus eijciunt per exhæredationem. De tali impietate conqueritur scriptura Abach.1. dirigens ad Deum verba sua. Quare (inquit) taces deuorante impio iustiorem se? & facies hōis sicut pisces maris, & quasi reptilia non habentia ducē. Et dr̄ in eodem capitulo. Impius præualet aduersus iustum, pp hoc egreditur iudicium peruersum. Et aduerte, qđ sicut tales aues impiæ, & rapaces solent altius volare, clarius videre, & in plumis præ cęteris auibus abundare, sic verè tales impij solent altius volare, per status eminentiam, quia. s. ascendunt præ cæteris ad altas dignitates, & officia psal. Vidi impium super exaltatum, & eleuatū supra cedros libani. Item solent altius videre, per mundanam subtilitatem, & sapientiam, quia, vt communiter, ita fit quod illi, qui sunt cęteris sapientiores, sunt sæpissime nequiores. Esa.9. Succēsa est quasi ignis impietas. Succēsa dico. i. per sapientiam illuminata. Item solent plumas plures habere, i. maiorem diuitiarū opulentiam, quia sicut dicitur Hiere.12. Via impiorum prosperatur, bene est omnibus, qui præuaricantur, & iniquā agunt. Verūtamen omnis impietas est horrenda multiplici ratione, quia iniquorum

Prosperitas non est durabilis,
Malignitas non est mutabilis,
Iniquitas Deo est odibilis,
Crudelitas est importabilis,
Tranquillitas est perturbabilis.

¶ Dico igitur, quod isti habent indurabilem prosperitatem. Vnde Iob.20. Scio à principio, quod ex quo positus est homo super terram, ꝙ laus impiorum breuis sit. Item isti habent immutabilem malignitatem, sunt. n. obstinati in malitia. Vnde Prouer.18. Impius cum in profundū peccatorum venerit, contemnet. Item isti habent Deo odibilem iniquitatem, quia sicut dicitur Sapiē.14. Similiter sunt Deo odio impius, & impietas eius. Item isti habent importabilē crudelitatem. Vn̄ Eccl.22. Arenā, & salem, & massam ferri facilius est portare, q̄ hoīem imprudentem, & fatuū, & impium. Itē isti habēt perturbabilē tranquillitatē, qa. s. isti nūq̄ habent pacē perfectam. Vnde Esa.57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere non valet, & nō est pax impij, dicit dominus. Ergo charissimi, derelinquat impi⁹, & vir iniquus cogitationes suas. &c. quia sicut dr̄ Eccl.15. Deus nemini mandauit impie agere, & nemini dedit spatium peccandi. Quia pro certo Deus cum sit pius, impios exterminabit, & eos in inferno sine pietate dānabit. Iudas in canonica. Ecce veniet dominus arguere oēs impios de oībus operibus impietatis eorū, quibus impie egerunt. Nos igitur iuxta consilium Pauli ad Titum.2. abnegantes oēm impietatem, & sæcularia desideria sobriè, & iustè, & pie viuamus in hoc sæculo, expectantes beatam spem. De impietate verò in Deū, quæ nihil aliud est q̄ contēptus legis diuinæ, aut diuini cultus, nihil ad præsens. Vide de iniquo, & de peccatore, & supra de crudelitate.

A

Implere

Nota, ꝙ implere idem est, ꝙ augere, cumulare, & cætera similia. Accipiter etiā implere pro tacere, vel pro exequi. Vnde nota, ꝙ implere signat

Alicuius { Operis executionem, Temporis cōsummationē, Loci cumulationem, Rei ampliationem.

Implere (dico) accipitur ꝓ operis executione. Vnde Nu.32. Isti impleuerūt voluntatem meam. Item accipitur pro certi temporis terminatione, vt.1.Paral.17. Cumq; impleueris dies tuos, suscitabo semen tuum. Item accipitur pro omnis loci vacui seu vasis adimpletione. Et sic accipitur Io.2. Implete hydrias aqua, & ferte architriclino. & impleuerunt vsq; ad summum. Itē accipitur pro omnis negocij consumatione, & pro quolibet complemento, & perfectione, & terminatione. Ioannis.15. Vt gaudium vestrum impleatur. Et sic pōt dici, ꝙ est implementum bonum, & malum. Sed omitto gratia breuitatis, quia satis dicetur infra de titulo plenus, & vide supra de adimplere. Nota igitur, quòd est implere seu impletio quędam

B Virtuosa,
Vitiosa,
Dolorosa,
Gaudiosa.

Primo igitur dico, ꝙ est impletio virtuosa, quando. s. homo impletur bonis uirtutibus. Et quando domus Ecclesiæ impleī bonis personis, & honestis hominibus. De impletione virtutum, & morū dicitur Luc.1. Zacharias pater eius impletus est spiritu sancto, & prophetauit. Et aduerte, quod loca vacua, & non plena solent impleri. Et ideo notandum, quod illi, qui pleni sunt bonis terrenis, & peccatis, non possunt impleri Spiritu sancto vel gratijs, & virtutib. nisi prius peccatis, & terrenorum affectionibus euacuentur. Illi verò, qui sunt humiles, & pauperes, & bonis temporalib. indigentes, solent à Deo facilius impleri, & gratijs, & scientijs plus ditari. Sicut. n. dicitur Lucæ.3. Omnis vallis implebitur. Et Luc.1. dr̄, ꝙ dn̄s esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Et sicut videmus, ꝙ si in vase pleno bono, & subtili liquore poneretur aliquid terreum, seu grossum, statim liquor effunderetur, & vas illa re grossa, & terrea impleretur, semper. n. liquidum cedit grosso, & compacto, sic verè charissimi, si aliquis habeat cor plenum bono liquore gratiarum, & virtutum, & corpora, i. bona terrena super introducantur per affectionem, vel etiam vitia uel peccata, tunc dictus bonus liquor effunditur, & illud, quod introductum est retinetur. Et iō de multis videmus, ꝙ sunt impleti vitiis, & nō gratijs. Vnde nota, ꝙ quidā implentur carnalitate. psa Lūbi mei impleti sunt illusionib⁹, quidā cupiditate. Eccl.5. Auarus non implebitur pecunia, quidā crudelitate.4.Reg.24. Impleuit Hierusalē cruore: Quidā superbiæ vnitate. Vnde Esa.6. Domus impleta est fumo. Non sic, sed impleamur gratijs, & non vitijs, virtutibus & non criminibus, deuotione, & nō infectione, vt sic dicatur illud ps. Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. De impletione bonarum personarum, quibus. s. Ecclesia debet impleri, pōt dici illud Matthæi.22. Implete sunt nuptiæ discumbentibus. Et tamen hodie verificatur illud Zachariæ.8. Plateæ ciuitatis implebunt infantibus, & puellis &c. Expone de personis inutilibus, quæ sunt hodie in Ecclesia, quæ possunt comparari infantibus ratione ignorantiæ, & simplicitatis, & puellis rōne sterilitatis. Dictum est igitur de impletione virtuosa. ¶ Scđò dico, ꝙ est impletio vitiosa. Et ista est quando hoīes implentur vitiis, & peccatis, & terrenis diuitijs, seu bonis. Vnde de filio prodigo dr̄ Luc.15. quod cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabát. ¶ Tertiò dico, ꝙ est impletio dolorosa. Et ista est, qn̄ damnati implebuntur miserijs, & tormentis, de quo pōt dici illud Ezechiæ.9. Implete atria interfectis. C

¶ Quartò dico, ꝙ est impletio gaudiosa. Et ista est impletio perfectorū, & beatorum, qui impleti sunt cunctis bonis. Phi.4. Deus aūt impleat oē desiderium vestrum. Ibi. n. oē desiderium, & omnis appetitus perficitur, & impletur. Quia sicut Prouer.13. dicitur. Desiderium si compleatur, dilatat animā. D

¶ Sed si vis adhuc aliquid dicere de impletione virtuosa, uitiosa, dolorosa, & gaudiosa, dic, quòd cum teste August. cor humanum sit capax Deo, & Dei habitatione, constat, quòd nihil minus Deo ipsum potest implere, & inde est, quod solus Deus cum omne aliud minus sit ipso, cor humanum implet & satiat, alias si deo careat, inane & vacuum perseuerat. Animam (inquit) Deo capacē nihil minus Deo implere potest. Et ideo iste est, qui inuitat animam, vt per eum impleat, & vt gratia sua, & per consequens oī virtutum abundantia cumulet, dicens illud Psalmo. Ego enim sum dominus Deus tu⁹, qui eduxi te de terra Aegypti, dilata os tuū, & implebo illud. Aduerte tamen, quòd Deus multiformiter dr̄ creaturas implere, s. essentialiter, & hoc facit eius infinitas, qua reb. insidet. Potentialiter, & hoc facit eius sagacitas, qua cunctis prouidet. Spiritualiter, & hoc facit eius benignitas, qua corde residet. Præsentialiter, & hoc facit eius fœlicitas, qua cœlis præsidet. Dei. n. essentia cuncta solet replere. Cum. n. ista sit infinita, necesse est ponere, quod ista sit vbiq;, & per consequēs ista impleat omnia. Et hoc est, quod ipse dicit Esa.66. Cęlum (inquit) mihi sedes est, & terra scabellum pedū meorum. Et Hieremi.23. Cœlum & terram ego implebo, dicit dominus. Istud potissime apparuit in beata incarnatione, ubi simul impleat cœlum, & uterum virginalem. Vnde Augustinus in epistola ad Fœlicianum dicit: Non igitur locali motu ad Mariam diuinitas uenit, sed ineffabili potentiæ suæ manifestatione, & vterum matris gignendus impleuit, & totum, quod est substantiæ suæ plenitudine non priuauit, & nō reliquit patrem cum uenerat ad virginem, vbique totus, vbique perfectus, quia nec diuisionem simplicitas recepit, & partes plenitudo non nouit. Sequitur. Iacebat Christus, quantum ad carnem mortuus, & sepultus, mortuos resuscitans in inferno, vitam tribuens vniuersis in cœlo. Nec mundum dimittens ad cœlum ascendit, nec cœlum deserens, venit,

venit, sed vno, & eodem tempore totus totum impleuit. Dei
aũt prouidentia cuncta solet supplere. Potentia n. prouiden
tiæ diuinæ implet, & satiat vniuersa. Vnde in psa. Oculi oĩum
in te sperant domine, & tu das escam illorum in tempore op
portuno. Aperis tu manum tuã, & imples oẽ aĩal benedictio
ne. Diuina verò gratia cuncta facit vigere. Ista est. n. quæ im-
plet aĩam omni bono, & quæ virtutes in ipsa generat, & pro-
ducit, de qua in psal. dr̃. Oĩa à te expectant vt des illis escã in
tempore. Dante te illis colligent. Aperiente te manum tuam
omnia implebuntur bonitate. Diuina aũt gloria cuncta fa-
cit ridere, quia. s. ista est, quæ implet oẽs aĩæ appetitus, & quę
beatos implet, & satiat oĩ bono. vnde Ioanne. 15. Gaudium
meum in vobis sit, & gaudiũ vestrũ impleatur. Et nota si vis,
quod beati implentur in patria per præsentiam creatoris
Clara cognitione, quæ cuncta prospicit,
E Dulci fruitione, quæ cuncta reficit,
Longa duratione, quæ nunquam deficit.
Isti. n. implentur à Deo splẽdore cognitionis. Esa. 58. Requiẽ
tibi dabit dominus Deus semper, & implebit splendoribus
aĩam tuam. Item implentur à Deo dulcore fruitionis. Vnde
Eccl. 24. Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & a ge
nerationibus meis implemini, spiritus. n. meus super mel dul
cis, & hæreditas mea super mel, & fauum. Qui edunt me, ad-
huc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. Item implẽtur
à Deo tenore. i. perpetuitate durationis, quia. s. gloria eorũ
durabit perpetuo. Non. n. erit in fęcũdia, & sterilis terra tua,
numerum dierũ meorum implebo. Exod. 23. Et breuiter de
plenitudine cuiuslibet beati potest dici illud Exodi. 40. Post
quam cuncta perfecta sunt, operuit nubes tabernaculũ testi
F monij, & gloria domini impleuit illud. ¶ Sed adhuc nota, qđ
in scriptura inuenitur multiplex impletio tam actiuè, quàm
passiuè. Est enim impletio

Perfecti operis, | Facere,
Diuini muneris, | Sumere,
Immissi sceleris, } quam debes { Fugere,
Pręsentis ecclesię, | Viuere,
Sequẽtis miserię, | Tremere,

Ingentis lætitiæ, quã debes psallere.

¶ Impletur igitur.
Lex Cristi piis operibus,
Cor iusti sacris virtutibus,
Mens stulti multis sceleribus,
Ecclesia bonis hominibus,
Inferna cunctis doloribus.
Patria bonis fœlicibus seu summis dulcoribus.

Primò igitur dico, quod inuenitur impletio, quã implebitur
lex Christi, & hoc operibus virtuosis, & ista est illa, quã iusti
pro viribus implent, & perficiunt voluntatem diuinã, & ip-
sius opera, & mãdata. De filiis. n. Israel, qui Dei voluntatẽ in
deserto violauerunt, nec eam perfecerunt aut impleuerunt,
dr̃ Num. 32. quod terram promissionis intraturi non essent.
De Caleph autem & Iosue, qui Dei voluntatem impleuerãt
dr̃ ibidem, ꝙ terram promissionis intrarent. Isti (inquit) im-
pleuerunt voluntatẽ meam. Quia verè terram promissionis
Paradisi illi soli possunt intrare, qui Dei voluntatem studue
rint ad implere. Ideo bene dicitur Deuter. 4. Præcepta atque
iustitias sicut mandauit dominus facietis, & obseruabitis, &
implebitis opere. Et aduerte, quod nos debemus implere

Opera {
Perfectionis,
Subiectionis,
Compassionis,
Dilectionis,
Discretionis.

Per primum implemus scripta
deorum, s. legem Dei, & Eccle
siæ, & fidei cerimonias, & man
data, de quo Mat. 3. Decet nos
implere omnem iustitiã. Lucæ.
22. Quod scriptũ est oportet impleri. Per 2m implemus ius-
sa maiorum, hoc est dictu prælatorum, & superiorũ nostro-
rum, sicut faciunt veri obedientes, qui libẽter implent, & fa-
ciunt quicquid mandatur iuste. Istud est. n. implere obedien
tiæ, quo. s. illa, quæ vouimus vel promisimus, vel illa, quæ à p̃-
latis in mandatis accepimus adimplere debemus. Exemplo
creaturarum, quæ optimè implent officia, quę sibi à Deo vel
à natura iniuncta sunt. Exemplifica de aquis fluentibus, ma-
ribus fluctuantibus, ventis flantibus. Ideo bene dicitur Nu.
32. Implete quod polliciti estis. & 2. Timot. 4. Tu verò vigila
in omnibus labora, opera; opus fac euangelistæ, ministeriũ
tuum imple, sobrius esto. Per tertium implemus seu supple-
mus vasa minorum, hoc est dictu, miserias pauperum: & ege
norum, & infortunia tribulatorũ, qui. s. sunt vacui & inanes,
& indigent per pietatẽ impleri, iuxta doctrinã apost. 2. Cor.
8. In præsenti tpe illorũ inopiam vestra abũdantia suppleat,
& vt illorũ abundãtia vestrę inopiæ sit supplemẽtũ. Isti sunt
igit̃ pauperes, qui indigent impleri, figurati in illo, qui vẽtrẽ
suũ cupiebat implere siliquis, quas porci manducabant. Luc.
15. Vnde Gene. 44. Imple saccos eorum frumento quantum
possunt capere, & pone pecuniam in ore sacci. Per quartum
implemus corda nostra. s. per dilectionẽ proximi. sicut. n. dr̃
Rom. 13. Qui diligit proximũ, legem impleuit. & Gal. 5. Oĩs
lex in vno sermone impletur. [Diliges &c. ¶ Per quintum im-
plemus seu supplemus damna stultorũ. s. per opera eruditio-
nis doctrinæ, & discretionis, per quæ. s. ignorantes, & fatuos
fide, & veritate replemus, de quo Ioan. 2. Implete hydrias a-
qua, & ferte architriclino. & impleuerunt vsq; ad summũ. Ep
istæ hydriæ erant positæ 2m consuetudinẽ Iudæorũ, in qui-
bus. s. dominus mutauit aquam in vinum. significantes. s. bo-
nos doctores, & prædicatores, qui alios purificant, qui. s. im
pleti scientia alios implent, & aquam doctrinæ suæ in vinum
consolationis mutant. Iste igitur dicit alijs illud Colos. 1. Im
pleamini agnitione voluntatis Dei. Vnde de bono doctore
alios implente dr̃ Eccl. 24. quod ipse implet quasi philon sa-
pientiã. Impletur igitur lex Christi, & hoc, operibus virtuo-
sis. ¶ Scđo dico, ꝙ impletur mens iusti, & hoc muneribus pre
G ciosus. i. per gratias & virtutes. Cõstat. n. qđ Deus implet mẽ
tem, quam habitat oĩ bono. Nam sicut prudẽs miles castrũ
suum, quod intendit ab hostibus ipsum impugnantibus tue-
ri, & defendere, & in quo intẽdit morari, & habitare, solet bo
nis necessarijs implere, & munire, sicut etiam apes faciunt na
turaliter vasa, quæ. s. inhabitant, quæ cera & melle, florib⁹ &
pastu replent, & muniunt, sic Deus cor humanũ, in quo cu-
pit per gratiam habitare, & qđ ab hostibus ipsum impugnã-
tibus vult tueri, & defendere, bonis spiritualibus primo im-
plet, & primo ibi tute & delectabiliter residet, atque manet.
Nume. 14. Implebitur gloria domini vniuersa terra. Vñ dñs
volens implere gratia cor humanũ, solet facere sicut hõ, qui
volens bene implere, saccum suũ, solet ipsum mouere, & p-
cutere, vt plura possit in eo cumulare, & mensurã refertam,
& cogitatam in eo congregare. Sic verè Deus uolens imple
re cor humanum ipsum bonis affectionibus, inspirationib⁹,
& cogitationib⁹, & qñq; vexationibus primo mouet, & agi-
tãt, & sic ipsum ad capiendum dilatat, & tandẽ bonis oĩbus,
ornat. Vnde Augus. in libro de bono viduitatis dicit sic. Ve
strum (inquit) est velle, sed voluntas ipsa mouetur, ut surgat,
subleuatur, vt valeat dilatatur, vt capiat, impletur, vt habeat.
Breuiter ista est veritas, ꝙ Deus est sicut diues usurarius, qui
plena diligit, & non vacua, bona similiter, & non mala. Exo-
di. 23. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Igitur nota
quod iusti implentur quandoque

Sapientia, vt erudiant,
Opulentia, vt subueniant,
Indigentia, ne superbiant.

Implentur iusti sapiẽtia, vt alios
possint erudire. Eccl. 17. Sẽsu im-
pleuit cor eorum, bona & mala,
ostendit eis. Eccl. 5. Impleuit illum dñs spiritu sapiẽtiæ, & in-
tellectus, & aqua sapientiæ salutaris potauit illum &c. Item
implentur opulentia, ut aliis possunt subuenire. Proue. 3. Da
(inquit) pauperibus, & implebũtur horrea tua saturitate, &
vino torcularia redundabunt. Itẽ implentur indigentia, seu
tribulatione, & penuria ne possint superbire. Psalm. Imple fa
cies eorum ignominia, & quærent nomen tuũ dñe. & Iob. 9.
In turbine (inquit) cõteret me, & multiplicabit vulnera mea
etiam sine causa, nõ cõcedet quiescere spiritũ meum, & im-
plebit me amaritudinibus. Et breuiter ista est veritas, ꝙ iusti
implentur oĩ gratia, iustitia, & virtute, vt. s. finaliter implean
tur æterna gloria cũ salute. psal. Quàm magnificata sunt ope
ra tua domine, oĩa in sapientia fecisti, impleta est terra posses
sione tua. Possessione dico. i. virtutum, & bonorum operum
cumulatione. Igitur patet, ꝙ implet mens iusti, & hoc mune
ribus preciosis. ¶ Tertiò dico, ꝙ implet cor stulti, & hoc ster
coribus viscosis. Porci. n. magis delectant impleri stercorib.
quã odoribus, & magis sapiunt eis fœtida, & immũda, q̃ niti
da, seu mũda. Sic verè peccatores magis volũt saluari, & im
pleri cumulari, & fęcundari reb⁹ fętidis, & immũdis, q̃ redo
lentibus, & puris, & hoc est dictu, rebus tẽporalibus, & vitio
sis, immundicijsq; peccatorũ carnalium, & delictorum, quã
quibus-

quibuſcunque operibus odoriferis ſpiritualiũ virtutũm. Figurati in illo prodigo, qui cupiebat implere ventrẽ ſuum de ſiliquis quas porci manducabant, ſicut dicitur Luc. 15. Et ſic de malis notabis, ꝙ impleri volunt quidam

Luxuria & carnali ſputo,
Seuitia & crudeli ſcuto,
Superbia & ferali bruto,
Auaritia & lætali luto.
Vinolentia & nouali muſto.

Implentur igitur mali luxuria & carnalitate, dicentes. ſ. illud Sapi. 2. Vino præcioſo & vnguẽtis impleamus nos, & coronemus nos roſis antequam marceſcant, nullum ſit pratum, quod nõ pertranſeat luxuria noſtra. Et illud pſal. Lumbi mei impleti ſunt illuſionibus. Item implentur mali ſæuitia, & crudelitate. 4. Reg. 21. Sanguinem innoxium fudit Manaſſes multum, donec impleretur Hieruſalem vſq; ad os. Item implẽtur mali ſuperbia & pompoſitate. Vnde de præſumptione ſuperbi põt dici illud, Exo. 15. Dixit inimicus, perſequar, & cõprehendam, diuidã ſpolia, implebitur aĩa mea, euaginabo gladium. Item implentur auaritia & cupiditate, quia. ſ. iſti ſunt, qui terrenis ſubſtantijs impleri volunt, aut rapina, aut furto, aut fraude. Rapina (dico) figurati in illo leone, de quo Naum. 2. Leo cepit ſufficienter catulis ſuis, necauit leenis ſuis. & impleuit præda ſpeluncas ſuas, & cubile ſuum rapina. Furto etiam. Vnde Prou. 6, Figuratur. n. vt eſurientẽ impleat aĩa. Fraude vero. Prou. 1. Veni nobiſcum, inſidiemur ſanguini abſcondamus tendiculas contra inſontem. Sequitur. Oẽm præcioſam ſubſtantiam reperiemus, implebimus domos noſtras ſpolijs. Et tñ tales auari ſunt fatui, quia. ſ. impleri credunt bonis terrenis; cum terra cum oĩb. bonis, teſte ſcriptura, ſit naturaliter inanis & vacua. Gen. 1. Inane aũt nunquam implet locum imo quanto plus in loco eſt de vacuo, & inani, tanto minus eſt ibi de pleno. Et ſic bene ſequitur, quod auari quanto plus ditantur; tãto minus implentur. Eccl. 5. Auarus nõ implebitur pecunia. & 6. Aĩa illius non implebitur. Ezec. 7. Argentum eorum, & aurum eorum non valebat liberare eos. ſ. ab auaritia. Sequit. Aĩam ſuam non ſaturabunt, & ventres eorũ non implebunt. Item implentur vinolentia, & ebrietate. Eſa. 5. Ve, qui cõſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam & potandũ vſq; ad veſperam, vt vino æſtuetis. Patet igitur, qũo impletur cor ſtul-
I ti, & hoc ſtercorib. vitioſis. ¶ Quarto dico, ꝙ impletur eccleſia, & hoc hominib. ſtudioſis. Licet. n. Eccleſia generalis impleta ſit bonis & malis perſonis, figurata in ſagena miſſa in mari, qui cum impleta eſſet educentes & ſecus littus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa ſua, malos aũt foras miſerunt, ꝑ eo. ſ. ꝙ iſta ſagena. i. Eccleſia militãs bonis & malis cõiter plena ſit in præſenti, qui tñ per Chriſtũm & Angeloss diuidẽtur abinuicem in futuro, Eccleſia tñ prout ſumitur pro ſtatu ꝑſonarum eccleſiaſticarum, ſolis bonis perſonis debet impleri, & ſolis virtuoſis hoĩb. impartiri, & virtutib. & bonis moribus adornari. Et pro certo ſic fuit in principio, quia Eccleſia Chriſti euangelio emergenti impleta fuit hominibus virtuoſis, & per conſequens morib. & virtutib. generoſis, Vnde de quolibet iuſto põt dominus dicere illud Aggei. Veniet deſideratus cunctis gentibus, & implebit domum iſtã gloria. Et nota Eccleſia antiquitus implebatur

Iuſtitiæ vigore,
Munditiæ decore,
Lætitiæ dulcore,
Gloria & honore,
Tam fama quam odore.

Dico igitur, ꝙ primitus impleuit Eccleſiam iuſtitia ſeu lex vigoris. Eſa. 33. Impleuit domin⁹ Syon Iudicio, & iuſtitia, & erit fides temporib. ſuis. Item munditia, ſeu nix decoris. & Eze. 27. Eccleſia videbatur ſic loqui. Perfecti decoris ego ſum, & in corde maris ſita. Sequitur. Finitimi tui, qui ædificauerunt te, ipſi impleuerũt decorẽ tuũ, Item lætitia ſeu lux dulcoris. 2. Mac. 3. Templum inquit, qđ paulo ante timore, ac tumultu erat plenum, apparente dño gaudio & lętitia impletum eſt. Itẽ ipſam implebat virtus, & gloria ſeu laus honoris. Vnde Eze. 44. Vidi, & ecce impleuit gloria domum dñi. Item ipſam implebat famę fragrãtia ſeu viror odoris. vnde Ioan. 12. Domus impleta eſt ex odore vnguenti. Sed quid? procul dubio nõ ſic hodie, quia re vera tam eccleſiaſtici, q̃ religioſi magis implentur hodie perſonis inutilibus, q̃ vtilibus, magis vitijs, q̃ virtutibus, & magis inſolẽtijs, quam bonis morib. Vnde dñs conquerens dicit Hie. 27. Contaminauerunt (inquit) terram meã in morticinis idolorum ſuorum, & abominationib. ſuis impleuerunt hęreditatẽ meã. Morticina, n. ſunt viles & corruptæ perſonæ, quibus hodie impletur Eccleſia. Abominationes vero ſunt mala opera & peccata, quæ hodie ibidem habitant & abundãt. Et nota ſi vis, ꝙ Eccleſia impletur hodie

Symoniæ lepris,
Luxuriæ ſtupris,
Inuidiæ ſcalpris,
Infamię ſcabris,
Lætitiæ ſonis,
Deſidiæ ſomnis.

Impletur (dico) eccleſia lepris ſymoniæ. Vnde 3. Re. 13. Quicunq; volebat, implebat manum ſuam, & fiebat ſacerdos. Itẽ impletur ſtupris luxuriæ. vnde illud prædictum Hie. 16. Abominationib. impleuerunt hæreditatem meã. Itẽ impletur ſcalpris inuidiæ. i. morſuris detractionis. vnde inuidis videtur dictum illud Eze. 9. Tranſite per ciuitatẽ & percutite, nõ parcat populos veſtros, neq; miſereamini; ſenem, adoleſcentem, & virginem, & mulieres interficite & à ſanctuario meo incipite. Sequitur. Contaminate domum implete atria interfectis. Applica bene contra inuidos & detractores, qui nemini parcunt. Itẽ impletur ſcabris. i. fętorib. & infamia. Figurata ĩ regina Heſter, de qua legiẽ Heſt. 14. ꝙ pro vnguentis varijs, cinere & ſtercore impleuit caput. Item impletur ſonis. i. cantorib. inanis lętitię. vnde illud Zac. 8. Plateæ ciuitatis implebuntur infantib. & puellis ludentib. in plateis. Item impletur ſomnis deſidię, negligentię & pigritiæ. vnde illud Matt. 22. Impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentib. Diſcumbere. n. ocium & pigritiam deſignat. Iſta autem omnia poſſunt figurari Apo. 15. vbi dicitur, quòd impletum eſt templum Dei fumo, & nemo poterat introire in templũ, donec conſummarentur ſeptem plagæ. Quia re vera proh dolor, templum Dei, quod eſt Eccleſia. impletum eſt hodie fumo, id eſt peccato

Fundo dico occultè ſeu tortuosè intrante [ecce ſymonia]
Teſta maculante [ecce luxuria]
Oculos lædente [ecce inuidia]
Naribus fœtente [ecce infamia]
Cilia claudente [ecce inuidia]
Cerebrum mouente [ecce vana gloria]
Surſum aſcendente [ecce ſuperbia]
Ab igne naſcente [ecce Accidia]
Acriter mordente [ecce iracundia]
Cuncta deſiccante [ecce triſtitia]

Et breuiter templum Eccleſię, quod dolendum eſt, in multis ſui partib. tali multiplici fumo impletũ eſt, iuxta illud 3. Re. 8. Nebula impleuit domum domini. Ita ꝙ iam nulli vel rari templum iſtud ingrediũtur, aut introeunt, niſi duntaxat qui ſunt tales, ꝙ ſeptem plagas. i. ſeptẽ mortalia crimina cõmment, atque faciant, quia pro certo hodie qñque fit, ꝙ mali citius intrant, & promouentur, q̃ boni, & facilius admittuntur ad beneficia, q̃ perfecti. Vnde de terra i. Eccleſia põt hodie dici illud Ezec. 30. Fortiſſimi (inquit) gentium. i. demonum, adducentur ad diſperdendum terram. i. Eccleſiã, & implebunt terram interfectis. i. peccatoribus, & faciam alueos fluminum aridos, & tradam terram in manu peſſimorum, & diſſipabo terram & plenitudinem eius in manu alienorũ. Expone totum de moderna religione, vel Eccleſia. Non ſic, ſed impleatur Eccleſia morib. generoſis, ſeu hominib. ſtudioſis. K
¶ Quinto vero dico, ꝙ impletur damnatus ſeu infernus & hoc ardorib. doloroſis. Cõſtat. n. ꝙ infernus quotidie impletur & cumulatur pc̃tõrib⁹, qui illic fluunt. Ipſi vero pc̃tõres implentur tormentis & dolorib. Et iõ damnato dĩ illud Eze. 32. Satiabo de te beſtias vniuerſæ terræ, & dabo carnes tuas ſuper montes, & implebo colles tuos ſanie tua, & irrigabo terram fętore ſanguinis tui, inſuper montes & valles implebuntur ex te. Impletur igitur damnatus, & hoc ardorib. doloroſis. ¶ Sexto vero dico, ꝙ impletur beatus, & hoc dulcorib. gaudioſis. Conſtat. n. ꝙ pro tp̃e vitæ huius cor humanũ nunquam impletur, ſolus. n. Deus per gloriam illapſus menti ꝑfectæ ipſam implet, intantũ, ꝙ nihil aliud quærit, ſed ſibi ſufficit quod iam tenet. Sed de hoc ſatis dictum eſt ſupra in fine illius. §. qui incipit. Sed ſi vis adhuc aliquid dicere. Patet igitur, quomodo impletio ſumitur multis modis, vide vbi adimplere, complere, plenitudo, replere, ſatiare

Imponere.

Nota, ꝙ ĩ ſcriptura reperio multiplex genus impoſitionum, & hoc ſm̃ diuer- A
ſitatem illorum, qui imponunt, vel illorum quæ imponũtur, & illorũ, quibus imponitur. Et ſic breuiter notabo, ꝙ in ſcriptura reperitur tam actiua, quam paſſiua impoſitio

Summi

Summi numinis, quæ eſt magnifica,
Celſi culminis.i.prælati, quæ eſt ſanctifica,
Iuſti hominis, } quæ eſt { dignifica,
Certi nominis, } quæ eſt { fatidica,
Curi turbinis } quæ eſt { tyrannica.
Falſi criminis, } quæ eſt { falſidica.

Deus.n.imponit onus, ſed hoc imperatiuè,
Prelatus imponit manus, ſed hoc miniſtratiuè,
Iuſtus imponit manus, ſed hoc famulatiuè,
Mundus imponit nomen, ſed hoc ordinatiuè,
Tyrannus imponit grauamen, ſed hoc tempeſtatiuè,
Iniquus imponit crimen, ſed hoc machinatiuè

¶Primo igitur dico, ꝙ inuenitur impoſitio, quæ eſt magnifica. Et iſta eſt impoſitio Dei, quia.ſ. Deus ſicut iudex & imperator imponit

Leges oberrantibus,
Manus indigentibus,
Pœnam delinquentibus,
Gloriam promerentibus.

Imponit.n. Deus leges ad gubernandum. Vnde illud Ioſuæ.24. Impoſuit populo præcepta & iudicia in ſichem. Item imponit manus ad adiuuandum. Vnde de muliere curua dr̃ Luc.13. ꝙ Ieſus impoſuit illi manus, & confeſtim erecta eſt. Item imponit pœnam ad puniendum.ſ. bonos qñque tẽporaliter. pſal. poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro, impoſuiſti homines ſup capita noſtra. Et malos æternaliter. Eze.7. Iudicabo te iuxta vias tuas, & imponam tibi oĩa ſcelera tua, & non parcet oculus meus, neque miſerebor. Itẽ imponit gloriam ad p̃miandum. Gloriam dico dignitatis terrenæ, ſicut qñq; fit cum ex inſpiratione diuina promouetur q̧s temporaliter, ſicut dr̃ Exo.29. Cinges Aaron & liberos eius Baltheo, & impones eis mitras, eruntq; ſacerdotes mei in religione perpetua. Gloriam etiam fęlicitatis æternæ. Sicut.n. fit qñ in cęlis coronatur quis ęternaliter. Pſa. Gloriam & magnum decorem impones ſuper eum dñe, poſuiſti in capite eius coronam de lapide præcioſo, & Baruc.5. dr̃ animæ bea-
B tæ, ꝙ Deus imponet mitram capiti ſuo honoris æterni. Iſta eſt igitur impoſitio, quę eſt magnifica. ¶Secundo dico, ꝙ inuenitur impoſitio, quæ eſt ſanctifica. Et iſta pro certo eſt impoſitio, quam facit bonus prælatus, quia.ſ. imponit hominis manus. Circa quod nota, quòd quia manus habet

Inungere,
Abſtergere,
Iniungere,
Erigere,
Percutere,

Dico, ꝙ per impoſitionem manus, quã facit pręlatus, poteſt intelligi impoſitio indulgentiæ vel abſolutionis, quæ inungit, impoſitio penitentiæ vel correctionis, q̃ abſtergit, impoſitio p̃eminẽtiæ & ordinationis, quæ iniungit, impoſitio excellẽtiæ, ſeu promotionis, quæ erigit, impoſitio potentiæ vel defenſionis, q̃ percutit. Prælat⁹.n. abſoluẽdo lenit, & inũgit. Mar.16. Sup egros manus imponent, & bene habebũt. Et maximè p̃latus inungere dr̃, inquantum Sp̃us ſanctus, qui dr̃ inunctio, per talẽ impoſitionẽ datur. Act.8. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Sp̃um ſanctum. Corrigendo ſeu pœnitentiã infligendo mundat & abſtergit, vt & ſic figuraretur & Abraham Ge.21. qui impoſuit vtrem aquæ & panẽ ſcapulis agar & q impoſuit ligna ſuper Iſaac, qui Deo immolari debebat, ſicut dr̃ Gen.22. Ad denotandũ, ꝙ abrahã.i. bonus p̃latus debet qñque panem & aquã.i. pęnitentiam in pane & aqua alijs imponere, & ſi culpa maior exigit ligna ad eos cõburendũ.i. publicã pęnam imponere. Item iniungẽdo mãdat, & reſtringit, ſicut patet, qñ imponitur lex & pęna, vel qñ imponitur ſilentium malis, ſicut Matt. 22. dr̃, ꝙ Ieſus impoſuit ſilentium ſaduceis. Et merito, quia ſicut dr̃ Prou.26. Qui impoſuit ſtulto ſilentium, iram mitigat. Itẽ promouendo, ſeu adiuuando leuat, & erigit, quia.ſ. ad p̃latum pertinet, ꝙ malos erigat, ipſos per pœnitentiam reducendo, vt patet Lucæ.15. vbi dr̃, ꝙ ouem recuperatam imponit in humeros ſuos gaudens. Et ꝙ etiam bonos erigat ad eminentiam promouendo. 3. Reg.1. Impoſuerunt Salomonẽ ſuper mulam Dauid regis, qñ.ſ. fuit coronatus in regem. & 2. Para.23. Impoſuerunt ei.ſ. ioas diadema. Item defendendo tuetur, & percutit, quia.ſ. ad prælatũ pertinet bona iura & libertates ditionis ſuæ ab inuaſorib. & tyrannis ẽt repercutiendo ſeu reſiſtendo cuſtodire, iuxta illud Eze.7. Vias tuas imponam tibi.q.d. quia in via tyrannidis & violentiæ me & commiſſam mihi ditionem niteris vexare, ego vi & manu ſtatui tibi, quia lex, fas, natura, vim vi ꝓpellere ſuadent. Patet igitur, ꝙ inuenitur impoſitio, q̃ eſt falſifica. Sed ſi vis, vide ſupra de abſolutione, vbi agitur de abſolutione ſacramẽtali & manuũ impoſitione. ¶Tertio dico, ꝙ C
inuenitur impoſitio valde dignifica. Et iſta eſt qñ iuſtus hõ ſe & ſua imponit in ſeruitio diuino. pſal. Imponent ſuper altare tuum vitulos. Et qñ ſibijpſi imponit legem & coërctionem à malo, ſicut de bono filio Noe legitur Ge.6. ꝙ pallium impoſuit humeris, ne videret, & vt cooperiret pudibunda patris. Et ſicut de intelligente dr̃ Prou.30. Si.n. intellexiſſet, ori ſuo manum impoſuiſſet. Manus.n. eſt imponenda ori, vt à vanis ſermonib. taceamus. Pallium humero, vt proximorũ turpia contegamus. Vitulus altari, vt carnalem laſciuiam per pœnitentiam cõburamus. Iſta eſt igitur impoſitio fatidica. Et iſta eſt impoſitio nominis. Impoſitio.n. nominis quaſi quid eſſentiale vitæ, vel fortunæ humanę vr̃ ſ̃m imaginationẽ quorundam à quodam fato.i. à quadam occulta Dei ordinatione & prouidentia, vel vt dicunt alij, ab ipſo originali conſtellatione hoĩs dependere iuxta illud Eſa.62. Vocabitur tibi nomen nouum, quod os dñi nominauit. Et inde eſt, ꝙ illi, qui volũt hoĩ per artes occultas proficere vel nocere, ſolent nomẽ originale, & baptiſmale inquirere. vt ſua maleficia valeant exercere. Vnde ſicut intellexi, qñq; ex certo propòſito pueris magnatum baptiſmalia nomina mutantur, & alijs nominibus q̃ proprijs appellantur, ne per maleficos faſcinentur. Eſai.65. Seruos ſuos vocabit nomine alio. Breuiter igitur impoſitio nominum reſpondet rebus, & res etiam ſuis, vt cõiter, correſpondet nominib. Vnde de Petro, qui erat futurus petra.i. petreum & ſolidum Eccleſiæ fundamentum, dr̃ Mar.13. ꝙ Ieſus impoſuit Symoni nomen Petrus. Iſta eſt ergo q̃dam im- D
poſitio fatidica. ¶Quinto dico, ꝙ inuenitur quædam impoſitio tyrannica. De malis.n. & hypocriticis ſacerdotib. dr̃ Mat.23. ꝙ ipſi imponunt onera grauia & importabilia in humeros hoĩm, digito autem ſuo nolũt ea mouere, ſicut patet de illis, qui graues alijs imponunt pęnitentias, & non ſibi, & qui de eiſdem criminib. alios puniũt ſibi parcũt. De tyrãnia vero eorũ, qui imponunt alijs graues pęnas, dr̃ 3. Re.12. Pater tuus iugum duriſſimũ impoſuit nobis. Et de illis ſatellitib. etiã, qui Chriſtum ducebant ad mortẽ, dr̃ Lu.23. ꝙ ipſi apprehenderunt cyreneũ, & impoſuerunt ſibi crucẽ portare poſt Ieſum. ¶Sexto dico, ꝙ inuenitur quædã impoſitio, q̃ eſt falſidica. Et iſta eſt, qñ aliquis imponit alteri falsũ crimẽ, ꝙ.ſ. eſt valde cõe, & maxime apud iniquos iudices, & peruerſos. Iſta.n. q̃a ſub colore & pallio iuſtitię nocere poſſunt, hinc fit, ꝙ qñ malitioſè nocere volunt, ante oĩa aliquod falſum crimen imponunt & ſic per fas vel nefas iuſtitiam ſubuertunt, & innocentiam lędunt. Deut.22. Filiam meã dedi huic vxorem, quam quia odit, imponit ei nomen peſſimũ, dicens. Nõ inueni filiam tuam virginem. Et dr̃ ibidem, ꝙ talis, qui alium indebite diffamabat, per ſenes vrbis puniri & caſtigari debebat. Sed de iſta materia vide vbicunq; fit mentio de infamia. Et hæc de imponere ſufficiant. Vide de ponere

Impoſſibilis.

Vide de tractatibus poſſe, & poſſibili

Improperium.

Nota, ꝙ improperium idẽ eſt quod verbum iniurioſum, & op- A
probriũ, ſeu negociũ infamiæ, & opprobrioſum ſeu vituperoſum. Et nota, ꝙ in ſcriptura inuenitur improperiũ ferẽdũ cũ iuſtus grauatur, pro Chriſti noĩe. Improperium tacẽdũ, cum ſtultus bacchatur indocto famine. Improperiũ timendum, cum malus arctatur inferni turbine. ¶Eſt igitur improperium ferendum cum patientia, & iſtud eſt improperiũ ſeu vituperium, quod infertur pro Chriſto, quod pro certo læte debet anima ſuſtinere, ſicut fecerũt martyres, qui vituperia, & improperia ſuſtinuerunt pro Chriſto, ſicut de Moyſe dicitur Heb.11. ꝙ beatius reputauit improperiũ Chriſti theſauris ægyptiorum. Vnde Apoſtolus Heb.13. dixit. Exeamus ad eum extra caſtra, improperiũ eius portantes. Et merito quia pro certo talia improperia conuertuntur finaliter in honorem, ſicut Sap.5. dicitur de bonis in perſona malorũ. Hi ſunt, quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinẽ improperij. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorũ eſt. ¶Itẽ eſt improperium, quo vtuntur mali & iniurioſi.ſ. alios diffamando, verecunda eis exprobrando, & ſi quid pro eis fecerint opponendo & recitãdo. vnde Eccl.18. Stultus acriter improperabit, & datus indiſciplinati tabeſcere facit oculos. Exigua enim dabit, & multa im-

prope-

properabit,ficut dr̃ Ecc.20. Prudens.n.homo fuper oĩa debet cauere ne improperet beneficia collata.Ecc.41. Caue ab amicis de verbis improperij,& cum dederis ne improperes. Nec ẽt improperet maleficia ab alijs perpetrata.Ecc.31.Verba improperij non dicas,& merito,quia pro certo, dr̃ Eccl. 23.Homo affiduus in verbis improperij,cunctis diebus non erudiet.Ideo dicebat Dauid in pfal.Vfquequo Deus improperabit inimicus, irritat aduerfarius nomen tuum in finem? ¶Item eft improperium timendũ,& iftud eft finale improperium,& cõfufio infernalis,quæ finaliter dabitur impijs & dãnatis,de quo Ecc.6.Improperium & contumeliam malus hęreditabit.vnde ipfi poffunt dicere Deo illud Baruch.3. Ecce nos in captiuitate noftra fumus,quo nos difperfifti in improperium & in maledictum & in peccatum. Vide de inimicis in alijs tit.magis fęcundis,ficut eft verbum loqui,lingua,& fimilia,& infra de opprobrium,& fupra de exprobare.

Imprudentia. Vide de prudentia.

Impudicitia. Vbi luxuria, fornicatio,immunditia.

Impugnare. Vbi bellum,pugnare, & expugnare.

Imputare. Id eft culpabilem putare,vel culpam alicui attribuere omitto, quia non funt auctoritates.

A **Immunditia.** Idẽ eft,quod fęx,macula, pollutio, turpitudo,& qñque res,quæ poteft corpus rem vel locũ polluere,vel inquinare. Et gnaliter immunditia pro pctõ fumitur.contrariatur aũt immunditia puritati,innocentiæ,fanctitati,& oĩ gratiæ & virtuti. Sicut.n.videmus,ꝙ tria funt,quæ oẽm rem, quam contingunt faciunt immũdã,f.pinguedo,puluis,& fum⁹, fic verè chariffimi tria funt genera peccatorũ,quæ immundos faciunt quos cõtingunt,videlicet pinguedo carnalitatis,puluis tpalitatis,fum⁹ fuperbiæ & vanitatis,pinguedo deliciarum caufat immunditiam carnalitatis,puluis diuitiarum caufat immunditiam cupiditatis, fumus eminentiarum caufat immunditiam fuperbiæ & vanitatis.¶ Dico ergo primo,ꝙ eft immunditia luxuriæ,q̃ introducit pinguedo deliciarum. Sicut.n.videmus,ꝙ oleum,pix & carnes caufant faciliter immunditiã in tangente,quia.f.qui tetigerit picẽ inquinabitur ab ea, ficut dr̃ Eccl. 13. fic mundanæ deliciæ faciliter mentes folẽt per carnis immunditiam maculare.Galat.5. Manifefta funt opera carnis, quæ funt fornicatio,immunditia, luxuria. Et ideo ficut pardus, qui inter cætera animalia magis delicioſè & fine labore nutritur,& plus ẽt cęteris aĩalibus impinguatur folet effe aĩal fętidum, & immundum loca immunda frequentans, & ẽt rebus immundiffimis fe delectãs,fic verè illi porci,& peccatores,qui nullis pęnitentiæ laborib.exercitantur, & q cor poralib.delicijs impinguãtur, cito & faciliter per carnis immunditiã maculãtur, ita ꝙ ad litteram ibi immundis rebus & actibus delectantur.Ifti figurantur Leu.15.vbi dr̃,ꝙ vir q patitur fluxum feminis, immundus erat.ftratũ etiam in quo dormiebat,immundum faciebat,& oĩs quem ipfe tangebat. immunditiam contrahebat.Sic verè chariffimi,viri tales realiter immundi funt,& ftratum maculant,vbi dormiunt.i.domum,locum ecclefiã,vel patriam, in qua funt,illos infuper, qui ipfos per focietatem & frequentationem contingunt p fuam malam vitã,& exempla,immunditiæ,& pctõ fubijciut, & per fui imitationẽ inficiunt,& corrumpunt. vnde Nu. 19. Quicquid tetigerit immundus,immundum faciet, Limaces n.&c.animalia immunda,& vitiofa non folum funt in fe vilia,& immunda,imo in loco,per quẽ tranfeunt,immunditiæ veftigium derelinquunt,quia.f.tales immundi tanta funt immũditia maculati,ꝙ fp in loco vbi funt,vel fuerunt veftigiũ malorum exemplorum, aut malæ famæ contagium ad alios tranfmittunt,& in eis immunditiam generãt,& inducũt. vnde Leu.22.dr̃.Qui tetigerit reptile, vel quodlibet fordidũ cuius tactus eft fordidus,immundis erit. Ifta eft igitur immun-
B ditia luxuriæ,q̃ introducit pinguedo deliciarum.¶ Secundo dico,ꝙ eft immunditia auaritiæ,q̃ introducit puluis diuitiarum.Sicut.n.puluis & terra, & lutum maculant veftimenta, fic mundanæ diuitiæ,quæ terra funt & de terra, maculãt per auaritiam corda noftra.Auari.n.immundi dicuntur, & ideo ficut immundiã regno cęlorũ finaliter expellenẽ vnde Eph. 5.Immundus,aut auarus,quod eft idolorũ feruitus, non habet hæreditatẽ in regno Chri & Dei.Ifti figurantur Leui. 11. vbi dr̃, ꝙ omne aĩal, quod ambulat fuper manus ex cunctis animantib.qui incedũt quadrupedia(cuiufmodi funt fimiæ) immundũ.n erit. Ifta.n.aĩalia fignificãt auaros,qui.f.cum pedibus affectionũ,cum manib. operationũ habent terrã.i.terrena tangere,& tractare,& fe ex toto in terrenis negocijs occupare,quia.f.tales apud Deum, & hoĩes funt immundi.Ifta eft ergo immunditia auaritiæ. Sed pro certo chariffimi,ifta immunditia extenditur ad Symoniacos & ambitiofos,q fub auaritia continentur,cum auaritia nihil aliud fit, q̃ ardor habendi. Immundi.n. antiquitus ab introitu templi iacebãtur, iuxta illud.2.Para.29. Aufert oẽm immunditiã à fanctuario. Sed pro certo modo tales immundi & corrupti in tẽplo fanctæ Ecclefiæ introducuntur.Vnde proh dolor plangẽdo poffet dici ecclefiæ illud Eze.22. Tu es terra immunda & nõ cõpluts.Legitur.n.2.Para.23.ꝙ Ioiada fummus facerdos cõftituit ianitores in portis domus dñi,vt non ingrederetur eam immundus.Sed pro certo moderno tpe illi, qui funt ianitores in portis Ecclefiæ.f.plati,qui à fummo põtifice ad hoc ordinati funt,vt tales immundos arceant, ab ingreffu, ipfos potius introducunt,quod figuratum eft in ancilla oftiaria, q̃ ad vocem illius difcipuli,qui erat notus põtifici, introduxit Petrũ in loco vbi Chriftus illudebatur, qui tñ Petrus Symõ cõiter dicebatur. Vide rogo te de dñis oftiarijs & ianitorib. noftris.f.prælatis,quales hodie introducũt in loco,vbi Chriftus illuditur.i.in terrã fanctam Ecclefiæ,vbi hodie funt multi dñi illufores.vere tu inuenies,ꝙ ad preces & ad vocem illorum,qui funt noti pontifici.f.carnalium parentũ & talium ipfi introducunt illos,qui vocantur Symon.i.qui funt fymoniaci & corrupti, q̃uis alio nomine vocentur Petrus, dicti à petra.f.quãuis funt ad modũ petræ infenfibiles,& ignari.Vnde de talib.immundis, fic in Ecclefiã introductis põt hodie dici illud Marc.1.Erat hõ in fynagoga in fpũ immundo. Ifta eft ergo immunditia auaritiæ,q̃ introducit puluis diuitiarũ. ¶ Tertio dico,ꝙ eft immũditia fuperbię,q̃ introducit fumus eminentiarum.Sicut.n.fumus, qui femp habet furfum afcen- C
dere,folet illa,quę tãgit nigra,& immunda facere,accipitres & apes lædere, & totius domus pulchritudinem maculare, fic vere fumus cito euanefcens mundanæ gloriæ,& peccatũ fuperbiæ,animam fętidam,& immundam,& totam domum confcientiæ facit turpẽ horribilem & obfcuram,& ideo accipitres,qui alte volant.i.boni contemplatiui, apes quæ conficiunt mel.i.boni actiui,fumum iftum fugiunt,& abhorrent, ne forte maculam contrahant,& pctm̃. Tales igitur,qui per fuperbiam funt immundi,figurantur Leui. 11.vbi dr̃, ꝙ omne animal quadrupes quod habet alas(ficut griphes)immundũ. eft.Sic vere tales beftiæ.i.peccatores, qui quadrupedes dicũtur,quia.f.quatuor affectionum pedibus deuehuntur, q alis fuperbiæ funt muniti, debent ab omnibus immundi reputari. Ifti etiam funt fpiritus immundi,quia.f.ficut fpiritus immundi funt fuperbiffimi,& honoris appetentiffimi immundiffimi,& calidiffimi,fic ifti,de quibus dr̃ Matth.8.quòd Iefus eijciebat fpiritus immundos.Et fic patet, quomodo triplex immunditia contrahitur in hoc mundo.f. luxuriæ,auaritiæ,& fuperbiæ.

Immunis Idem eft,ꝙ liber.Et immunitas idem eft, quòd libertas.Vide infra de nobilitate, libertate,& fimilibus.Et diftingue fi vis de immunditia, fortitudine gratiæ & gloriæ, quafi nullę funt auctoritates. Ideo omitto. A

Immutare. Nota,ꝙ immutatio nihil aliud eft quã vnius in aliud mutatio. Et quia infra in loco fuo de mutatione dicetur ad plenum,ideo de ifto cõpofito breuiter pertranfibo.Nota,ꝙ in fcriptura reperitur

Immutatio:
- Naturalis,quæ eft confideranda,
- Virtualis quæ eft recuperanda,
- Supernalis,quæ eft defideranda,
- Criminalis,quæ eft vituperanda,
- Infernalis,quę eft reiteranda feu continuanda & perpetuanda.

¶Primo igitũ dico,ꝙ ẽ immutatio naturalis,q̃ debet cõfiderari. Cõftat.n. ꝙ in reb.mundi oĩa funt in continuo fluxu & mutatione, & hoc qa oĩa fubfunt tpi,quod cõtinuẽ mutatur & defluit,iuxta illud Ecc.18.Amen vfq; ad vefperam immutabitur tẽpus Apparet euidenter in homine, qui continue fe percipit immutari

mutari.s.de sanitate ad infirmitatem,de iuuétute ad senectutem,de vita ad mortem,de lętitia ad tristitiã,de beniuolétia ad iracundiam.Vnde in psal.Dicebat Dauid. Caro mea immutata est p̄p oleum,& ego ad nihilum redactus sum,& nesciui.Oleum pōt hic significare humidum radicale,quod qa in hoie continuè consumitur,ideo homo continuè immutatur,& finaliter per mortis exterminium ad nihilum deducitur,& mouetur,quã quidem finalem mortis immutationem expectabat Iob.14.Cunctis diebus,quibus nunc milito,expecto donec veniat immutatio mea.Res etiã fortunæ continuè immutantur,sicut est rerum amplitudo,status celsitudo,vultus pulchritudo operum Dei magnitudo. De mutabilitate rerum dr̄ Esa.9 Lateres ceciderunt,sed quadris lapidib.ædificabimus,sycomoros succiderũt,sed cędros immutabimus. De mutabilitate vero statuum dr̄.2.Mac.1.In omni loco ingemuerunt principes & seniores, iuuenes & virgines infirmati sunt, & speciositas mulierum immutata est,De mutabilitate aũt vultuum & facierum patet,ꝙ qñq; immutantur rōne furoris.Dan.3 Nabuchodonosor repletus est ira,& aspectus faciei suæ immutatus est super Sydrach,Misac,& Abdenago.Qñque rōne stuporis, sicut de Balthasar vidente digitos scribentes in pariete & admirãte dr̄ Dan.5.ꝙ cõturbatus est,& vultus eius immutatus est.Qñq; rōne timoris,sicut Daniel timens viso illo Angelo mirabili,dicit de seipso Dan.10. Non remansit in me fortitudo,sed spēs mea immutata est in me. De mutabilitate vero diuinorum iudiciorum & operũ quõ ſm diuersitatem temporum variantur,dr̄ Eccl.36.Innoua signa,& immuta mirabilia,& etiã de ipsis sanctis Iob. 15. Ecce inter Sanctos eius nemo est immutabilis. Et breuiter, non est dare aliquid creatum quin mutabilitati subiaceat naturali.Solus.n.Deus est immutabilis,& æternus, & ad omni motu & mutatione semotus.Mal.4.Ego dñs, qui nō Mutor. & Nu.22.Nō potero immutare verbum Dei mei.Ista est igitur immutatio consideranda, quia.s.multum debet hō considerare,ꝙ ipse,qui mutabilis est,rebus mutabilib. non adhæreat, sed ꝙ ipsi Deo perpetuo, & immutabili per dilectionē insistat, vt.s.sua immutabilis potestas ipsius mutabilitati resistat,ipsamq; teneat,atq; sistat.Est igit̃ immutatio naturalis,q̄

B debet considerari.¶ Scd̃o dico, ꝙ est immutatio virtualis,q̄ debet recuperari,& ista est, qñ quis immutat̃ de malo in bonum,vel de bono in melius transformatur. Radij.n.solares in terram in vere appropinquantes,& herbas & arbores inuisibiliter subintrantes immutant formam, & conditionem ipsarũ,inquantũ.s.de siccis faciunt virides,de nudis foliosos, & floridos,& de sterilib.fructuosos. Sic re vera radij diuinæ gratiæ qñ cor humanum subintrant, ipsum de malo in bonũ immutant, & de siccitate indeuotionis ad virorem & humorem lachrymosæ contritionis ipsum alterant, & finaliter ad folia, flores & fructus bonæ locutionis affectionis & operationis transformant.Vnde de Saul dr̄.1. Re.10.ꝙ immutauit ei Deus cor alterũ.vnde Iob de hoie,Deo loquens dicit Iob 14.Immutabis eum paululũ,& emittes eũ.qd est contra obstinatos,qui nunquam immutantur ad bonum, figuratos in populo Moab,de quo dr̄ Hie.48. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua,in captiuitatem non abijt, non est trãsfusus de vase in vas,idcirco remãsit gustus eius in eo, & odor eius nō est immutatus. Hæc est igitur immutatio virtualis,quæ debet recuperari.¶Tertio dico, ꝙ est immutatio supernalis,q̄ debet desiderari, & ista est illa immutatio, qñ mortale hoc induet incorruptionem,& qñ corpus, & anima nostra glorificabuntur, & in statu immutabili & perpetuo locabuntur. De qua immutatione dicit Apos.1.Cor.15.Omnes quidē resurgemus,sed non omnes immutabimur(supple) ad gloriã. ¶Quarto dico, ꝙ inuenitur immutatio criminalis, q̄ debet vituperari,& ista est illa, qua quis mutatur de bono in malũ, vel de malo in pessimum,de qua dr̄ Exod.14.Immutatum est cor Pharaonis,& seruorum eius super populo.Habitus.n.interior & mẽtalis immutat,imo certe generat exteriores mores & actus iuxta illud Ecc.13.Cor hoīs immutat faciē eius. Mali.n.& immutauerunt naturalem vsum in eum, qui est cōtra naturam.Et illi deberent attendere illud,quod scribitur Dan.3.ꝙ.s.illi,qui ad verbũ immutauerunt,positi sunt in fornacem ignis,& hoc quia Dan.6.p̄cipitur.Non immutetur,ꝙ

C statutũ est,¶Quinto vero dico,ꝙ inuenitur immutatio infernalis,quæ solet reiterari seu cõtinuari.Et ista est illã immutatio,qua finaliter mali mutantur de gloria ad ignominiam,de libertate ad seruitutem,de gaudio ad tristitiam, de pace ad discordiam. Vnde beati & Angeli possunt dicere de homine damnato taliter immutato illud Sapi. 2. Grauis est nobis etiam ad videndum,quoniam dissimilis est alijs vita illius,& immutatæ sunt viæ illius. Hæc igitur de immutatione sufficiant Omitto ponere figuras & exempla, quia satis pono infra de mutatione,de conuersione & similib.In isto.n.& alijs cōpositis parum intendo insistere, sed in simplicibus verbis vbi(vt cōmuniter)plures auctoritates abundant, intédo me copiosius dilatare.

IN Nota,ꝙ ista præpositio in, quæ qñque seruit A accusatiuo,quandoque ablatiuo,semp signat quandam intimitatem,seu interioritatem,& quandam adiunctionem & vnitatem,quandamq; præfixiuam qualitatem in alienam substantiam. Et est vnũ attendendum,ꝙ ista dictio in quotiens ponitur simpliciter & per se,semper signat affimatiuè & positiuè,sicut cum dr̄. In dño. confido.in me sunt Deus vota tua.Quotiens vero accipitur compositiuè & coniunctiuè, vtpote qñ cõiungitur cum altero,tunc semper signat negatiuè vel etiam priuatiuè,sicut cũ dr̄ insipiens & indoctus.i.non sapiẽs,& non doctus,& sic de alijs.Igitur cum ista dictio in cōsignificatiua sit & per se nihil significet,sed quando alteri copulatur,ideo ſm multitudiné dictionum,quibus adiungitur,ipsius significatio variatur.Et sic dicam,ꝙ cum in moribus aliqua inueniamus quæ cócernunt personas,aliqua,quæ concernunt res,aliqua,quę cócernunt loca.Personas dico, sicut Deũ & Angelos viros iustos, impios,laicos.religiosos & clericos,p̄latos,danatos,& spũs malignos.Res ét,vtpote virtutes,vitia. aduersitaté,prosperitatem,carnem,aĩam.gloriam,& pœnam.Loca insuper,sicut est mundus,ecclesia vel religio,corpus,cor & cōscientia,purgatorium,paradisus,infernus.sic dico,ꝙ ista dictio in,multipliciter pōt accipi,& ad multa pōt referri.Et vt illud sub compendio possit tractari,dico,ꝙ ista dictio in,refertur ad personas,ad res,ad loca.¶Primo igitur dicamus de in,inquantum B refertur ad personas.Et sic dico, ꝙ ista dictio in potest referri ad Deum.Ista.n. dictio in, quæ intimitatem & elapsum in alienam substantiam signat(vt dictum est)proprie spectat ad Deum.qui.s.illabitur oi rei,& p̄sens est essentialiter cuicunq; & in quo & infra cuius infinitatem oĩa continentur. Cum,n. teste Apostolo,ipse sit oĩa in oĩbus, sicut dr̄ Colo.3.Oĩa & in omnibus Christus,sic etiam teste eodem oĩa continentur ab ipso,& oĩa concluduntur in ipso.Act.17.In ipso.n.viuimus, mouemur,& sumus,quia.s.per ipsum,& cum ipso, & in ipso sunt omnia. Et iō nota,ꝙ Christus, seu Dei filius est,erit vel fuit in patre,quo ad essentiam quidditatiuã,in matre,quo ad substantiam incarnatiuam,in fratre.i.in iusto,quo ad gratiã seu præsentiam charitatiuam,in paupere,quo ad clemétiam miseratiuam,in cœlo quo ad potentiam imperatiuam,in mũdo quo ad prudentiam gubernatiuam, in iudicio,quo ad iustitiam retributiuam,in inferno,quo ad duritiam executiuã, in paradiso,quo ad lætitiam cōsolatiuam.¶Dicã ergo,quòd Christus est in patre quo ad essentiã & quidditaté, in ipso.n. est vera essentia deitatis,sicut dr̄ 1.Cor.1. Nō est in illo est & non,sed est in illo est.Et in ipso est vera vnitas in essentia paternitatis,secundum essentiam.n.& veritatem naturæ ipse in patre,& pater in eo est,iuxta illud Io.14.Ego sum in patre,& pater in me est. ¶Itē dico, quod Christus fuit in matre,quo ad substantiam & corporeitatem. Radius.n.exiens à re visa quando reflectitur in centro speculi,repræsentat imaginem visæ rei.Sic re vera radius.i.filius Dei patris, in centro speculi.i.in vtero virginis profundatus, & ibi per incarnationem reflexus,& quasi cōtra ordinem retrouersus, incarnatã imaginem repræsentauit,ita quòd iste radius,Dei filius qui prius erat inuisibilis,seipsum in corporis imaginem demonstrauit vnde Isac.1.Hic assimilabitur viro cōsideranti vultũ natiuitatis suæ in speculo.Tale.n.in.i.natiuitatem incarnatiuam petebat beata virgo.Can.6. Descendit dilectus meus in hortum suum adareolam aromatum,vt ibi pascatur in hortis,& lilia colligat.Sequitur.Descendi in hortum meũ vt viderem poma conuallium,& inspicerem si floruisset vinea,& germinassent malapunica.Expone totum de beata virgine.Fuit igitur Christus in matre quo ad substantiam & corporeitatem. ¶Item Deus est in fratre.i.in viro iusto qũo ad gratiã & charita-

ritatem. Per gratiam.n. habitat Christus in corde, sicut virt° solis habitat in arbore, ipsamq; facit ramos, & folia proferre & producere. vnde Io. 14. Illo die vos cognoscetis, quia ego sũ in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Et re vera istud in quo. s. Deus manet in nobis, & nos manemus in illo p gratiam & charitatem, facit hominem spiritualiter fructificare, & bonis oĩbus abũdare. vnde Io. 15. dixit ipse Christus. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert multum fructum, quia sine me nihil potestis facere. vnde ipse est, qui dicit Hie. 31. In charitate perpetua dilexi te, iõ attraxi te miserans. Habitatio. n. Dei in nobis saluat, & seruat nos à periculis. psal. Nisi quia dñs erat in nobis, dicat nunc Israel, nisi quia dñs erat in nobis. Cum exurgerent hoĩes in nos, forte viuos &c. Cum irasceretur furor &c. ¶ Itẽ dico, ꝙ Christus est in paupere p clementiam & benignitatem. psal. Oculi eius in pauperẽ respiciũt. Et alibi. Cum ipso sum in tribulatione, eripiã eũ, & glorificabo eum. ¶ Itẽ Christus est in cęlo, quo ad potentiam & dignitatẽ, quãuis. n. vbiq; sit potens, in cęlo tñ & in rebus cęlestibus principaliter apparet potentia sua, quemadmodum natura cuiuslibet aĩalis viui magis apparet in corde & in capite. ꝙ in membris, alijs quibuscunq; vnde Dan. 1. Est Deus in cęlis reuelans mysteria. psal. Magnificentia eius & virtus eius in nubibus. ¶ Item Christus est seu fuit in mundo quo ad prudentiã & sagacitatem. Deus. n. est in oĩbus rebus creatis, & prudentia sua vbiq; se diffundit. s. omnia gubernando, & de oĩbus ordinando. Exemplo lucis, ꝙ visibiliter & inuisibiliter diffunditur in oĩbus creaturis. vnde Ioã. 12. Ego lux veni in mundum. & Ioã. 9. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. Et pro certo si hõ bene attenderet, vix inueniret ita modicũ negocium quin prouidentiã Dei ibi occultatã perpenderet, & videret, & quin cognosceret, ꝙ mundi facta magis fiunt à quadã occulta virtute, hoc est à cęli potẽtia vel à Dei prouidentia, ꝙ ab humana sapientia aut industria. Radij. n. istius lucis ẽt in terræ interiorib. se profundant, & tñ multi sunt pctõres ita improfundi & indocti, qui nihil de ista occulta virtute cogitant seu tractant. vnde Io. 3. Lux venit in mundum, & dilexerunt hoĩes magis tenebras quam lucem. Quia re vera ipse in propria venit, sicut dr̃ Io. 1. imo & continuẽ venire nõ cessat & sui eum non receperunt. In mundo erat & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. Et nota, ꝙ Deus etiam corporaliter venit in mundum,

Vt in {
- Carne videret socios,
- Sede doceret inscios,
- Cruce mederet saucios,
- Inferno turbaret noxios,
- Paradiso saluaret anxios.

Fuit. n. in carne, vt visibiliter socios visitaret. Bar. 3. Postea in terris visus est, & cum hoĩbus conuersatus est. Fuit ẽt in sede vt in scios informaret, quia. s. ipse in hoc venit in mundũ, vt testimoniũ perhiberet veritati. vnde Mat. 4. Circuibat Iesus totã galileam, docens in synagoris eorum. & Mat. 5. dr̃ ꝙ ipse ascendit in montem, & cum sedisset, aperuit os suum, & docebat eos &c. & Lu. 2. Inuenerunt ipsum in tẽplo sedentem in medio doctorũ, audiẽtem eos & interrogantem. Fuit in cruce, vt saucios reformaret. i. vt pctõres sanaret, & liberaret. Lu. 9. Ascendit in arborem sycomorum. & Phil. 2. In similitudinem hoim factus, & habitu inuentus vt hõ. Sequitur. Factus obediens vsq; ad mortem, mortem aũt crucis. Fuit in inferno, vt noxios. s. demones subiugaret, seu conturbaret, & vt sanctos de eorũ potentia liberaret. Vnde de Christo & humano genere dr̃ Sap. 10. Descẽditq; cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit eum. Sequitur. Et reddidit iustis mercedẽ laborũ suorum, & deduxit illos in via mirabili, & fuit illis in velamento diei & in luce stellarum nocte. Inimicos aũt illorum submersit in mare & ab altitudine inferorum eduxit illos. Expone de sanctis patrib. extractis de inferno. Fuit ẽt in paradiso. vt cõscios seu anxios coronaret seu exaltaret, dicens humano generi tunc saluato illud Lu. 23. Hodie mecum eris in paradiso. Patet igitur, ꝙ Deus est in mundo quo ad prouidentiã & sedulitatẽ. ¶ Itẽ dico, ꝙ Chr̃us veniet in iudiciũ quo ad iustitiã & ęquitatem. Iohel 2. Congregabo oẽs gentes, & deducam eos in vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis ibi. psal. In cõspectu gentium reuelauit iustitiã suam. Et illud psal. Diriget mansuetos in iudicio. Esa. 9. Super solium Dauid sedebit, vt cõfirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia vsq; in sempiternum. ¶ Item dico, ꝙ Christus venit in infernum quo ad duritiam & seueritatem. s. ad inferendam damnatis pœnam. psal. Si ascendero in cęlum, tu illic es, si descendero ad infernum, ades. Vnde ipse est qui dicit Amos 9. de impijs & dãnatis. Si absconditi fuerint in vertice carmeli, inde scrutans auferam eos. Et si celauerint se in profundo maris, ibi mandabo serpẽti, & mordebit eos. Et si abierint in captiuitatẽ corã inimicis suis, ibi mandabo gladio, & occidet eos. ¶ Itẽ dico, ꝙ Chr̃us est in paradiso quo ad clementiã & benignitatẽ. s. faciendam bonis, seu quo ad lætitiam & fęlicitatem, quia. s. ipse est ibi sicut in palatio, sicut in solatio, sicut in cõuiuio. Vnde ipse est, ꝙ dixit illud Io. 14. In domo patris mei mãsiones multę sunt, vado parare vobis locũ. vt & nos dicam° beatis illud ps. Præcedet vos in galileam, ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Vt & quilibet dicat illud psa. In pace in idipsum dormiã & requiescam, quia ipse est, ꝙ dicit illud Io. 16. In mundo pressurã habebitis, in me aũt pacẽ. Sic igitur patet qũo in diuersimode refertur ad Deum. ¶ Adhuc dico de ista dictione in, inquãtũ refertur ad personas, ꝙ qñq; refertur ad iustum. Iustus. n. habet suum in qua. s. ipse solet se Deo intimare & intimum facere per deuotionem, proximo per dilectiõem, sibijpsi per sui considerationem, quia pro certo iustus debet in omnib. rebus esse, & in omnes rerum partes vno modo vel alio modo se in omnes formas, & figuras morales & bonas se virtualiter transformare & mutare, iuxta illud 2. Cor. 6. in oĩbus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia. Et sic notabimus, ꝙ iustus moraliter tendit

In {
- Deum, deuote credendo,
- Seipsum, cor suum videndo,
- Iustum, ipsum diligendo,
- Prælatum, ipsi seruiendo,
- Subditum, ipsum protegendo,
- Virtutes, ipsas exercendo,
- Pauperes, ipsis succurrendo,
- Claustrum, carnem macerando,
- Templum, Deum adorando,
- Cœlum, alta contemplando,
- Infernum, dura meditando,
- Paradisum, læta vendicando.

¶ Igitur simus in Deo seu tendamus in Deũ deuote credendo. Vnde Dei filius dicit. Io. 14. Creditis in Deum? & in me credite, qa sicut dr̃ Io. 6. Omnis, qui videt filiũ & credit in eum, habet vitã ęternam. Et aduerte, ꝙ in Deum debemus credere & sperare propter multa, videlicet quia pro certo ipse ad se clamantes, se diligentes, & in se sperantes

Solet {
- Tutificare,
- Fortificare,
- Lætificare,
- Saluificare,
- Alimentare,
- Certificare,
- Magnificare.

Solet dico tutificare, seu defendere, quia. s. Deus pro talibus se opponit, & vbi nõ cogitant, pro iustitia & innocẽtia se exponit. Exemplum de Susanna Dan. 13. Vnde in psa. In te dñe speraui, non cõfundar in æternum & alibi. In ipso sperauit cor meum, & adiutus sum. Et alibi. Deus meus adiutor meus, sperabo in eũ. Solet etiam fortificare. vnde Collecta dicit. Deus in te sperantiũ fortitudo. & Esa. 40. Qui sperant in dño, habebũt fortitudinem, assument pennas vt aquilæ, current, & non laborabũt ambulabunt, & nõ deficient. Solet insuper lętificare. Gaudẽs gaudebo in domino & exultabo &c. Esa. 61. & Phi. 4. Gaudete in domino, semper, iterũ dico gaudete. vnde in psal. In eo lætabitur cor nostrum, & in nomine sancto eius sperabim°. Solet nihilominus saluificare, seu ab oĩb. periculis liberare. psal. Domine Deus in te speraui, saluum me fac ab oĩbus persequentib. me, & libera me. Solet etiam nutrificare, seu alimẽtare. Oculi omnium in te sperant domine, & tu das illis escã in tpe opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples &c. Et alibi. Spera in domino, & fac bonitatem, & pasceris in delitijs eius. Item solet certificare, seu verificare. psal. in lumine tuo videbimus lumen, & Sap. 3. Qui cõfidunt in domino, intelligent veritatem. Item ipsos solet magnificare seu beatificare. psal. Beatus vir, qui sperat in domino. Et alibi beati omnes, qui sperant in eo. Igitur sicut concludit psal. Sperate in eo omnis congregatio populi, effudite coram illo corda vestra, Deus adiutor noster in æternum. Et certe

In isto {
- Credendum,
- Fidendum,
- Figendum,
- Manendum.

Credendũ dico, quia fideles in dilectione acquiescẽt illi. Sap. 3. &c. Fidendum dico, quia qui con-

quí confidunt in dño, sicut mons Syon, non commouebitur
in æternum, qui habitat in Hierusalé. ps. 124. Figendum insu
per. s. cor per deuotionem psal. Iacta cogitatum tuũ in dño,
& ipse te enutriet &c. Manendum nihilominus. Io. 15. Mane
te in dilectione mea. Et bene, quia sicut ibidem dr̃. Sicut pal
mes non põt ferre fructũ nisi manserit in vite, sic nec vos nisi
in me manseritis. Sequitur. Si quis in me non manserit, mitte
tur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in igné
mittent, & ardet. Si vero mãseritis in me, & verba mea in vo
bis manserint, quodcunq; volueritis petetis, & fiet vobis. Igi
tur dico, ꝙ iustus est & intendit in Deo vel in Deum deuote
credendo. ¶ Item dico, ꝙ iustus tendit in seipsum cor suum
videndo. Secũdum. n. perspectiuos ad hoc, ꝙ oculus videat
aliquid, necesse est ꝙ radius luminaris exiens ab oculo refle
ctatur iterũ in seipsum. Et ista est rõ, quare visus fortificatur
vidẽdo in speculũ, pro eo. s. quia proprius radius qui exit ab
oculo, reflectitur in seipsum, & duplicatus restituitur fonti
suo. Sic re vera qñ humanus visus spũalis. i. humana cognitio
in semetipsam reflectitur vtpote, qñ homo cogitat quid est,
quid fuit, & quid erit, quid faciet, & quid facit, proculdubio
talis spũalis cognitio & consideratio efficitur magis grãdis,
& totus homo interior magis fortis. Vnde de isto in dici po
test illud psal. Transferentur montes in cor maris. Et iterum
de iusto dr̃, & ascensiones in corde suo disposuit in valle la-
chrymarum in loco qué posuit. Et aduertendum, ꝙ prudens
homo diligenter considerare solet interiora domus suæ &
multo magis q̃ alienæ, vtrum videlicet domus ẜm statũ suũ
sit bene munita, bene ornata, & bene ordinata, & vtrum sit
ibi ad habitandũ, camera ad iacẽdum, lectus ad quiescendũ,
ignis ad coquendum, oleum ad vngendũ. aqua ad lauãdum,
vinum ad bibendum, lucerna ad illuminandum, panis ac refi
ciendum, sedes ad quiescendũ, gradus ad ascendendum, ca-
pella ad orandum, vestis ad cõtegendũ. Sic vere prudens hõ
debet multum intus in cõscientia respicere si fuerit debitis
munimẽtis repleta, & diuersis virtutib. adornata, iuxta illud
Hier. 2. Vide vias tuas in cõualli, scito quid feceris, quia pro
certo in isto in, debet esse aula, in q̃. s. oẽs recipiuntur, sed ex
tranei finaliter repelluntur; & domestici retinentur, hoc est
interior cogitatio. Ista est. n. quę omnes recipit cogitatus, qa
sicut dr̃ Iob 20. Multæ cogitationes versantur in corde viri.
Vanas tñ & inutiles debemus repellere taquã extraneos, bo
nas viro retinere tanquã domesticos & propinquos. ibi ẽt de
bet esse camera secretæ meditationis, lectus quietæ deuotio
nis, aqua munditiæ & cõfessionis, ignis charitatis & dilectio
nis, oleũ pietatis & cõpassionis, vinum iocunditatis & spũa-
lis cõsolationis, lucerna legis & discretionis, panis euchari-
stiæ & virtualis refectionis, sedes iustitiæ æquitatis & rõnis,
gradus & ascensus cõtemplationis, capella orationis, vestis
verecundiæ & honestatis. Sit igitur ibi timor & meditatio.
psa. In me turbatum est cor meũm. vnde Hie. 8. Dolor meus
super dolorẽ, in me cor meum merens. Item sit ibi quies atq;
deuotio. Can. 3. In lectulo meo per noctem quæsiui qué dili
git aĩa mea. psal. Requiescet in monte sancto tuo. Iterũ psal.
In pace in idipsum dormiã & requiescam. Item sit ibi mun-
ditia & cõfessio. psal. Præoccupemus faciẽ eius in cõfessione.
Item sit ibi charitas & dilectio. psal. Conculcauit cor meum
intra me & in meditatione mea exardescet ignis. Item sit ibi
pietas & cõpassio. 2. Pet. 1. Ministrate in pietate amorem fra
ternitatis. Item sit ibi iocunditas, & exultatio seu cõsolatio.
Psal. Secundũ multitudinẽ dolorum meorum in corde meo
cõsolationes tuæ lętificauerunt aĩam meam. Itẽ sit ibi diuinę
legis lucerna, vel illuminatio. psã. In corde meo abscõdi elo
quia tua, vt nõ peccem tibi. Item sit ibi cibus Eucharistię, seu
spiritualis refectio. Mala. 3. Sit cibus in domo tua. Item sit ibi
æquitas & iustitia. Prou. 12. In semita iustitiæ, vita. Item sit ibi
gradus ad cõtemplandum. Esa. 2. Ascendamus in montẽ dñi
. i. altitudinẽ contemplationis. Itẽ sit ibi deuota iugis oratio.
Thob. 3. In oratione persistens cum lachrymis. Et sit etiã ibi
vestis quę oĩa opera. i. verecunda & honesta cõuersatio, quia
. s. regina. i. aĩa debet assistere & dextris Chr̃i in vestitu deau-
rato, circunstata varietate, quamuis multi hodie pñt dicere
illud Esa. 3. Non sum medicus, & in domo mea non est panis
neque vestimentum. Et sic si oẽs istæ mansiones & virtutum
distinctiones fuerint in corde, bene posset his ornatus dice-
re illud Io. 14. In domo patris mei mãsiones multæ sunt. Ten
dit igitur iustus in semetipsum cor suum videndo. Hie. 2. Vi-
de vias tuas in conualli, scito quid feceris. ¶ Item dico, ꝙ iu-
stus tendit in proximum ipsum diligendo. Et potissime in vi
rum iustum, bonum exemplum accipiendo. Luc. 16. Et quis
est eius proximus, qui fecit misericordiam in ipso. vnde illi
claudo dixerunt Apostoli Act. 3. Respice in nos. In iustos. n.
est respiciendum, & bonum exemplum ab eis accipiendum,
sicut. s. patet, ꝙ pictor respicit in imagine vel exemplum, di-
scipulus in librum, scholaris in magistrum, frater vel socius
in amicum iuxta illud Exo. 25. Inspice, & fac iuxta exemplar,
quod tibi in monte monstratum est. ¶ Item iustus tendit in
prælatum sibi seruiendo seu obediendo. psal. Oculi seruorũ
in manibus dominorum suorum. ¶ Item in subditum ipsum
protegendo seu dirigendo, vt & subditi sibi dicant illud psa.
Respice in seruos tuos & in opera tua, & dirige filios eorũ.
¶ Item respiciat vel attendat in virtutes, ipsas exercendo, qa
. s. sicut prudens mercator semper cogitat in bonis mercibus
pertractandis de quibus potest acquirere magnum lucrum,
sic quilibet sapiẽs in virtutes, per quas acquiritur cęli regnũ.
Istas. n. debet acquirere, istas debet in seipso continere, & in
istis debet cor suum ponere & firmare, vt sic possit dicere il
lud Ecc. 24. In me gratia omnis vię & veritatis, in me omnis
spes vitæ & virtutis. Igitur simus

In
- Legis opere meditantes,
- Pacis fœdere conuersantes,
- Iusto pondere nos librantes,
- Lucis sydere speculantes,
- Cœli æthere iubilantes.

¶ Igitur iustus meditatur in legis opere. psal. Beatus vir, qui non abijt in cõ
silio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathe-
dra pestilentiæ nõ sedit, sed in lege dñi voluntas eius, & in le
ge eius meditabitur die, ac nocte. Itẽ cõuersatur in pacis fe-
dere, dicẽs. s. illud psal. In pace idipsum, dormiã & requiescã.
Et Mala. 2. In pace & æquitate ambulauit mecum. Itẽ mode-
ratur in iusto pondere, quia. s. sanctitatem & iustitiã corã ip-
so oĩb. diebus nostris. Item speculatur sub claro sydere. s. sub
lumine scientiæ & veritatis. psal. Dñe in lumine tuo ambula
bũt, & in iustitia tua exultabũt. Et alibi. In lumine tuo videbi
mus lumẽ. Itẽ iubilant in alto æthere. s. per virtutẽ cõtempla
tionis. Act. 7. Intuens in cęlum ait. Ecce video cęlos apertos.
Igitur cogitet iustus seu tẽdat in virtutes, ipsas exercẽdo. Itẽ
iustus tendat in pauperes, ipsis succurrendo. psal. Oculi eius
in pauperẽ respiciunt. Itẽ tendat, seu mentẽ habeat in clau-
strum seu religionẽ, carnẽ macerando. psal. Cõuersus sum in
erumna mea dum cõfigitur spina. Itẽ tendat in tẽplum, Deũ
Adorando Act. 3. Petrus & Ioannes ascendebant in templũ
ad horã orationis nonã. Itẽ tendat in cęlum, alta cõtẽplãdo.
Eccl. 24. Ego in altissimis habito, & thronus meus in colum
na nubis. Itẽ tendat infernũ, dura meditando & metuendo.
psal. Descendant ad infernũ viuentes. & Iob. 17. In profundis
simum interni descendãt oĩa mea. Itẽ tendat in paradisum, lę
te exultãdo psal. In domum dñi lætantes ibimus. Sic igit̃ pa-
tet ꝙ iusti habent suum in. i. suos terminos in quos tendant.
Et sic visum est, ꝙ ista dictio in, inquãtum refertur ad p̃sonas,
ẽt refertur ad iustum. ¶ Deniq; dico, ꝙ ista dictio in relata ad
personas, ẽt refertur ad impium. Scriptum est. n. ꝙ impius cũ
in profundum pc̃tõrum suorum venerit, cõtemnet. Prou. 18.
Scriptum est ẽt, ꝙ impius in iniquitatib. conceptus est, & in
peccatis concepit eum mater sua. Psa. 50. Scriptum est insu-
per, ꝙ corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studijs suis.
Ex quibus satis patet, ꝙ terminus ad quẽ & in quẽ tendit &
terminatur peccator, & terminus, in quo peccator contine-
tur & sistit, est peccatum, quia. s. cum peccator peccatum fa-
cit, & in peccatum tanquam in quid delectabile tendit, finali
ter in foueam obstinationis & desperationis, & postea finalis
damnationis cadit. Eccl. 27. Qui fodit foueam, incidet in eã.
Peccatum. n. teste Grego. quod per pœnitentiam non dele-
tur, mox suo põdere ad aliud trahit. peccator. n. est sicut cor
pus rotundum, quod si in loco decliui ceciderit, sicut in gra
dario vel in scala, ibidem pro certo non sistit imo de gradu
saltando vsque ad imum ruit & currit. Sic vere peccator qui
dicitur res rotunda, conuexa, tumorosa, seu gibbosa, quæ. s.
male conuenit cum regula vel recto, quia. s. in solo puncto tã
git rectum, & quæ etiam caret angulis & omnimoda quadra
tura, pro eo. s. quod peccator est gibbosus per malitiam, tu-
morosus per superbiam, connexus, & decliuis per inconstan
tiam,

tiam,non planus per veritatem & simplicitatē,nō quadratus
per firmitatem & stabilitatē & rectitudinem iustitiæ, nō ap-
plicabilis pp peccati turpitudinem & toruitatem,qñ.s.diabo
lus posuit eum in pendenti,vtpote qñ facit eum decliuem &
declinabilem ad peccandum,& ad bona mundi affeciandū,
& considerandum,si contingit eum in aliquod peccatum ca
dere,non solet ibi sistere,nec illo pctō contentus esse, sed po
tius de gradu in gradum, & de pctō in peccatum pōt saltare
quousq; ad imum barathri & ad profundū vitiorum ipsum
contigerit ruere,vel venire.Hie.50.Trāsierunt de monte in
collem,obliti sunt cubilis sui.Peccator.n.est sicut simia dia-
boli,q̄ ipse facit saltare ex hoc in hoc,veruntamē fęx eius nō
est exinanita.Igitur nota,ꝙ peccator venit ad multiplex in.i.
multiplicem malum terminum aut pctm̄. Nam ipse refugit
omnem terminū virtuosum,quia.s.ipse nō curat de termino
legis, de termino regis,de termino gregis. Legis dico,quia
de peccatorib.dr̄ in psal.ꝙ in lege eius voluerunt ambulare.
Regis etiā.s.Christi,quia de peccatore dr̄ in psal.Nō est Deꝰ
in cōspectu eius inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.
gregis insuper, hoc est dictu societatis bonorum, quia sicut
dr̄ in psal.de peccatorib.In labore hominum non sunt, & cū
hominibus nō flagellabuntur.ideo tenuit eos superbia,oper
ti sunt impietate,& iniquitate sua, Ideo ipse venit, & intrat
omnem terminum vitiosum.Nam

Peccator:
- Luxuriæ maculatur fece,
- Desidię vinculatur nece,
- Fallaciæ fabulatur præce,
- Superbiæ eleuatur arce,
- Auaritiæ inflammatur face,
- Opulentiæ quietatur pace,
- Prudentiæ spoliatur luce,
- Inuidiæ cruciatur cruce,
- Iustitiæ non libratur lance,
- clementiæ non rigatur nuce,
- Dementiæ vapulatur duce.

Peccatores.n. maculatur fęce luxurię.Esa.66.Anima eorum abominationibus suis delectata est. & Ro.1. Tradidit illos deꝰ in passiones ignominię. Sequit.Exarserunt in desiderijs suis. Item isti
vinculantur nece desidiæ,vt.s.bonum operari nō possint.psa.
Ad alligandos reges eorum in compedib,& nobiles eorum
in manicis ferreis,vt faciant in eis iudicium cōscriptum. Itē
isti fabulantur præce fallaciæ, quia.s.tales solent loqui ambu
lando mentiendo & defraudando. Oseę.6.In maleficijs suis
lætificauerunt ducē,& in mendaciis suis principes.psa.Labia
dolosa,in corde & corde locuti sunt. Itē isti eleuantur arce
superbiæ.Iob.24.Dedit ei dn̄s locum pęnitentiæ, & ille abu
titur eo in superbiam psal.Loquitur aduersus iustū in super-
bia & abusione.Itē iste inflammatur face auaritiæ. Amos.9.
Auaritia in capite oīum,& nouissima eorum gladio interfi-
ciā.Itē isti quietant̄ pace opulentiæ,quia.s.peccatores fruun
tur in hoc mundo prosperitate & opulentia rerū,psal. Ecce
ipsi peccatores,& abundantes in sęculo obtinuerūt diuitias.
& tñ alibi dr̄ in psal.Noli emulari in malignantib.Sequit̄.No
li emulari in eo,qui prosperatur in via sua, & in hoīe faciēte
iniustitias.Itē isti spoliantur luce prudentiæ. Non.n.vident,
quę sunt necessaria ad salutem,ita ꝙ quilibet peccator pōt di
cere de diabolo illud psal. Collocauit me in obscuris sicut
mortuus sæculi,in tenebrosis & in vmbra mortis.Itē isti cru
ciantur cruce tristitiæ,seu inuidiæ,vt sic cuilibet inuido di-
catur illud Gen.40,Auferet Pharao caput tuū,& suspendet
in cruce,& lacerabunt volucres carnes tuas.Itē isti nō librā-
tur lance iustitiæ.Esai.59.Cōuersum est retrorsum iudicium
& iustitia longe stetit,quia corruit in plateis veritas,& æqui-
tas nō potuit ingredi. Item isti non rigantur nuce clementiæ
.i.oleo vel dulcore miseriæ.quia.s.peccatores, vt cōiter pie-
tatis oleo nō sunt vncti, sed impietate & crudelitate muniti.
de prudentib.n.virginib.legitur Matt.25. ꝙ illæ acceperunt
oleum in vasis suis cum lampadib.sed de fatuis dr̄, ꝙ ipsæ in
lampadib.suis oleo caruerunt & sic à nuptijs exclusæ fuerūt.
Quia verè qui oleum pietatis in corde nō habuerit,nec lam
pas suæ conuersationis lucebit, nec ad regis cęlestis nuptias
introibit.Ideo de peccatorib.crudelibus & impijs dr̄ Zac. 5.
ꝙ in medio amphoræ sedebat impietas.Amphora.n. est pec
cator,in quo.s.impietas sp sedet. Item vapulantur duce de-
mentiæ.Diabolus istos ventilat in inferbo,& æternaliter ver
berat,& molestat.Vnde peccatorib.vr̄ dn̄s de demonibus lo
qui Amos.4.vbi dicit sic.Ecce dies venient,& eleuabunt vos
(.s.demones)in contis, & reliquas vestras in ollis feruentib.
sequitur.Et proijciemini in Armon.Sic igitur patet qūo ista
dictio in,refertur ad virum impium.¶De alijs vero personis
ad quas pōt referri.s.de prælato,subdito,diuite,paupere & si
milib.nihil amplius ad præsens.¶Scd̄o principaliter dico de
alio modo tractandi de in,inquantum.s.pōt referri ad res tā
bonas q̄ malas,videlicet ad virtutes,ad vitia, ad diuitias, ad
aduersitates,pęnam & gloriam,nihil ad præsens,quia satis vi
sum est supra,& videbitur infra in distinctione sequenti.Re-
fertur igitur ad res.¶Tertio vero principaliter dico,ꝙ in,qñ
que,imo vt cōiter refertur ad loca. Nihil est.n.corporeū qn
cōtineat̄ in loco,& quāto aliquid est nobilius,tāto magis no
bili loco debet cōtineri,cum inter locum & locatum debeat
esse proportio,sicut videmus de stellis quę sunt in ęthere,de
auibus quæ sunt in aere,de piscib. qui sunt in æquore, de ani
malibus,quæ sunt in terra seu in littore.Sic verè dico loquē-
do moraliter,ꝙ omnes mundi homines diuersa vendicāt si-
bi loca,& secūdum ꝙ boni vel mali sunt, bona similiter seu
mala loca exquirunt.Nobiles.n.creaturæ.i.viri iusti in bonis
mansionib.habitant.Mali vero & ignobiles loca ignobilia si
bi parant.Et sic nota ꝙ in scriptura fit mentio de bonis locis
& de malis,seu habitationib.bonorum & de habitationibus
maiorū.Incipiamus ergo & dicamus de bonis, & sic distin-
gue,quòd nos inuenimus

Locum:
- [S]idereum pro sapientibus,
- Aereum pro speculantibus,
- Aequoreum pro militantibus,
- Cinereum prò pęnitentibus,
- Aethereum pro triumphantibus,

In istis.n. quinq; locis habitāt boni,.s.videlicet in lo-
co scripturæ,naturæ,ecclesiæ,religionis & pœnitentiæ, para
disi seu gloriæ.In priori loco sunt sancti clerici.In secūdo lo
co versantur physici.In tertio loco viuunt catholici.In quar
to aūt loco pugnāt almifici.In quinto vero loco regnant bea
tifici.¶Dicamus ergo,ꝙ locus scripturæ est, in quo versant̄
clerici sapientes, quia re vera sciptura sacra est vnus locus,
vnum viridarium, vnus status in quo sapientes oportet stu-
dere & in quo necesse est cum diligētia vigilare, iuxta illud
Eccl.39.Sapientiam oīum antiquorum exquiret sapiēs,& in
prophetis vocabit, narrationem virorum nominatorum cō-
seruabit,& in versutias parabolarum simul introibit,occul-
ta prouerbiorum exquiret,& in absconditis parabolarum cō
uersabitur.In medio magnatorū ministrabit,& in conspectu
præsidis apparebit.In terram alienigenarum gentium tran-
siet,bona.n.& mala in oībus tentabit, cor suum tradet ad vi
gilandum diluculo. Ista.n. auctoritas videtur continere oīa
ad sapientem studentem,& in isto in.i.in sacra pagina medi-
tantem,pertinentia.Quia pro certo talis debet

- Doctores rimari,
- Occulta scrutari,
- Magnis fabulari.

¶Item iste debet longe peragrare,multum vigilare, oīa tē
tare. Bona inquit & mala in
oībus tentabit.Et bene bona & mala,quia pro certo non so-
lum libros bonos,sed etiam malos,nō solum catholicos,sed
etiā hæreticos,non solum diuina,sed secularia,nō solū euan
gelica,sed & poetica debet sapiēs theologus videre,vt,s.bo-
na possit facere,mala cauere,bona docere mala vero vitāda,
& declinanda monstrare. Non.n.euitatur malum nisi cogni
tum,& non percipitur erroris periculum,nisi ante omnia sit
apertum.Non est.n.reprehensibile si boni clerici qñq; in sciē
tijs prohibitis & in libris(bona tñ intentione) studeant,vt.s.
de spinis rosas colligentes,oīa in laudem Dei dirigant,& cō
uertant,& vt bene dicere, & retinere sciant, mala vero cum
opus fuerit reprehēdant,exēplo Senecæ in epistola, qui quā
uis reprehendat de libro ad librum de scientia ad scien-
tiam transire dicentes, ꝙ non conualescit planta, quæ sæpe
transfertur, & non prosunt remedia nisi immorentur trā
seo (inquit) tamen quandoque ad aliena castra, non si-
cut transfuga,sed sicut explorator. Transfuga.n.est ille, qui
trāsit ad exercitū hostiū, & dimittit totaliter sicut proditor
partem suam.Explorator est ille,qui bene vadit ad exercitū
hostiū,sed hoc non,vt sit de parte eorū,nec vt ibi moret̄, sed
vt hostiū intētiones,& malitias nocituras ciuibus speculet̄,
& vt captata occasione & p̄uisis hostis malitijs ad ciues re-
deat denūcians malitias, q̄ aguntur.Et pro certo talis differ-
rētia est inter malos studentes & bonos,quia.s.boni quando
que trāseūt ad alienos,& ad aliena hostiū castra.i.ad alienos
libros,sciētias & dogmata,& hoc vt exploratores nō vt trās
fugæ.i.

fuge.i.non vtibi sint mansuri,aut finalē terminum posituri,
nec tanq̄ talibus hostium castris &exercitibus.i.talium,& ta
libus libris & dogmatibus abhęsuri.Mali vero & reprobi il
luc tanquam transfugę transeunt,quia postquā castra hostiū
.i.scientias,libros,& dogmata malorum viderint, non q̄runt
amplius resipiscere, sed ibidem dimissis proprijs & necessa-
rijs studijs immorari. Figura ad vtrumq; de columba & de
coruo emissis de arca noæ Gen.8.quia.s.coruus emissus non
amplius legitur redijsse ad arcam,columba vero redijt,& ra
mum virentis oliuæ in ore suo finaliter apportauit. Quia re
vera corui.i. mali q̄n exterius exeunt ad alienas scientias spe
culandas,arcā Noę.i.sacram theologiā ex toto dimittūt,ita
ꝙ transfugas,& non exploratores se forte ostendunt.Hie.5.
Indurauerunt facies suas,noluerūt reuerti.Sed pro certo co
lumbæ.i. viri simplices & boni si q̄nque dimissa hmōi arca.i.
facultate theologica,ad diluuium,& confusionē aliarū sciē-
tiarum exeunt,ibi requiem aut finalem dulcedinem nō inue
niunt nec quærunt.Et ideo ramū oliuæ.i. quicquid boni p̄nt
excerpūt,& ad arcam.i.theologiæ studium redeūt & vertūt,
dicentes illud Eccl.24.In oībus requiem quæsiui, & in hære
ditate dn̄i morabor,tūc præcepit & dixit mihi creator oīm.
in Iacob inhabita,& ī Israel hęreditare,& ī electis meis meis
mitte radices.In oībus inquit scientijs requiem quæsiui,& in
hæreditate dn̄i.i.in theologia , vbi.s.& non alibi est vera re-
quies,morā.i. inhabitationē trahere dignū duxi , & in Iacob
luctatore.i.in practica,in Israel vidente Deum.i.in speculati
ua , & in electis dn̄i.i.sanctorum doctorum oīum comitiua
radices figere cōprobauit.Sic igitur patet, ꝙ in signat locum
scripturæ,in quo versantur scientifici, vt sic de scientificis ex
ponat illud Abac.3. Sol & Luna steterunt in habitaculo suo,
in luce sagittarum tuarum ibunt in splendore fulgurantis ha
stæ tuæ,Sol & luna sunt speculatiuus & actiuus.qui.s.stant,&
morantur in habitaculo sacræ scripturæ, & in luce scientiæ
theologicę,q̄.s.comparatur sagittæ,fulguri,seu hastæ Signat
igitur in locum scripturæ,in quo cōuersantur sciētifici. ¶Itē
dico , ꝙ per in intelligitur locus naturæ in quo versant̄ viri
physici. hoc est dictu,viri naturales & phylosophici. Physis
.n.idē est,ꝙ natura,quia re vera decet & necessariū est,ꝙ sint
aliqui,qui rerum naturā,& opera Dei velint,sciāt cū diligē-
tiā speculari,& eius mirabilia inquirere intelligere,vel scru-
tari,dicentes dn̄o cū ps.Meditabor in oīb. operib.tuis, & in
adinuētionib.tuis exercebor.Deus.n.& natura sunt sicut rex
& regina,vir & fęmina,artifex & exemplaris norma,q̄ oīa ꝑ
duxerunt in esse,& creaturarum multitudinē, formarū pul-
chritudinē,& rerum magnitudinē genuerunt,& istū ordinē
vniuersi cum suis varietatib.formauerunt, vt ēt possit de na
tura dici illud psa.Astitit regina à dextris tuis in vestitu deau
rato,circūdata varietate,creaturarum supple,Sicut varietas
creaturarum,& earum mirabilis proprietas delectat, & resi
cit intellectum,igit̄ in ista studeamus, & eius mirabilia inqui
ramus,vt exinde ad creatoris laudē,& gloriam assurgamus.
Teste.n.Apostolo Ro.1.Inuisibilia.n. Dei,à creatura mundi
per ea,q̄ facta sunt,intellecta cōspiciuntur.& Sapi.13. A ma-
gnitudine.n. creaturæ & spēi cognoscibiliter poterit horum
creator videri. Creaturæ.n.Dei sunt vestigium creatoris,q̄a
.s.sicut eius imago,& vestigium mētem humanam in aliquā
ipsius cognitionem perducunt.Narrat.n.Plin.li.8.c.2.ꝙ ele-
phantes inuenientes vestigium hoīs in deserto quasi stupidi
solent stare,circūspectare,iras proflare & nō calcare.Tigris
etiā,vt ait,dato ꝙ nunquā hoīem viderit,eiusdē tn̄ vestigium
inueniens in deserto statim sentit,& quodā naturæ sensu ho-
minis prærogantiam cognoscit,& ideo timens catulos suos
à loco mutare cōtinuo cōsueuit.Mirū(inquit Plinius)ꝙ aīa-
lia tam præstantia virib.tam velocia cursu,vestigium hoīs ti
meant.Sed hęc est(inquit)natura rerum vt q̄ nunquā vidisset
quē timere debeant,statim intelligāt cum sit timendum His
igitur instruimur, ꝙ si bruta vestigio hoīs statim ducūtur ad
noticiā quid sit homo & statim percipiunt hoc esse vestigiū
talis rei q̄ eis est superior in natura,multo fortius nos rōnabi
les dum videmus creaturas,naturam rerum & ordinem vni
uersi,quæ.s.sunt ipsius Dei vestigium & character , debemus
ad ipsum cognoscendum & honorandum induci . Et iuxta
Apostolum Rom.1. Per visibilia,q̄ facta sunt,Dei inuisibilia
meditari,contemplari pariter & scrutari . Ideo dicamus cū
psal.Quā terribilia sunt opera tua dn̄e , oīa in sapientia feci-
sti,impleta est terra possessione tua.Et alibi dr̄ ipsi Deo in ps.
In mari via tua & semitæ tuæ in aquis multis , & vestigia tua
nō cognoscentur.Vnum tn̄ volo addere.s.quia non oīa,q̄ re-
fultant in isto vestigio,sunt ab hoibus perscrutanda, sed solū
necessaria & cognosci possibilia,quia.s.multa , quæ humanā
cognitionem transcendunt, quę.s.suos inuestigatores si sim-
plices fuerint,non in veritatē,sed in cęcitatem & errorem de
ducunt.Vnde cato.Sine arcana Dei, quid sit inquirere noli.
Et Eccl.3.dr̄ Altiora te,ne quæsieris,fortiora te,ne scrutatus
fueris,sed præcepit tibi deus,illa cogita semper,& in plurib.
operibus eius ne fueris curiosus.Sequitur. Plurima.n.super
sensum hoīs ostensa sunt tibi,multos.n.supplantauit suspitio
illorum,& in vanitate detinuit sensus illorum. Patet igitur,
ꝙ in signat locum naturæ in quo versantur viri physici.¶Itē G
dico,ꝙ per in,q̄nque intelligitur locus gratiæ, in quo versan
tur viri catholici. Ecclesia n.fides & status gratiæ est quædā
habitatio,quædam regio,quidā locus in quo necesse est oēm
catholicum conuersari,cum extra istud in.i.extra locū istum
non sit remedium neque salus.Narrat Solinus,ꝙ circa fon-
tem vbi oritur fluuius ganges,gens habitat,quæ solo pomo-
rum odore viuit , si uero alibi transiuerit,vbi odorē sentire
nequeat,cito perit.Simile vr̄ Solinus dicere de Androginis,
qui in alieno cęlo, q̄ in illo,in quo nati sunt,viuere non p̄nt.
Ad quod facit illud,quod narratur in historia Alexādri, vbi
ponitur, ꝙ ipse dum esset in medis , venit ad quoddā nemus
puellarum.Habitant.n.ibi sicut dicit illa historia, puellæ pul
cherrimæ,sicut nymphæ,quæ sola vmbra & solo odore arbo
rum alebantur. Ad quas veniens Alexāder cum exercitu dū
aliquas vellet extrahere & secum ducere vel portare cogni
to,ꝙ si fruerct,protinus morerentur, ipsas in suo nemore di
miserunt.Re uera sic est de statu & de nemore vbi.s.est vm-
bra fidei,odor spei,fons,charitatis,fluuius grāe , & veritatis,
quia re vera puellę.i.aīę & illi quicūq; sint,qui in isto loco di
uinitꝰ sunt locati,& ad fidē attracti cęlitus & vocati, alibi vi
uere nequeunt vita.s.grāe,cum alibi nō sit salus,quinimo si ex
inde exiuerint peccādo, vel vmbrā fidei,odorē spei,fontem
grāe,& fluuium Dei misericordiæ dimittēdo, & alibi.s.de bo
nis incōmitabilib. ad bona cōmutabilia se vertendo, ꝓtinus
mortē pcti incurrunt,& vitam spiritualem perdunt, & mor
ti æternæ finaliter se submittunt.Et hoc est,qđ dr̄ figuratiue
filijs Israel Hie.40.Si quiescentes māseritis in terra hac,ædifi
cabo vos,& nō destruā,plantabo & non euellā.Sequitur. Et
dabo vobis misericordiam , & habitare vos faciam in terra
vestra.Si autē dixeritis.Non habitabimus in terra ista,sed ad
terram ægypti pergemus,& ibi habitabimus, gladius quem
vos formidatis,cōprehendet vos in terra ęgypti,& fames, ꝓ
qua solliciti estis,adhęrebit vobis in ægypto,& ibi moriemi
ni dico,s.morte culpæ,& postea.s.morte pęnæ. Mors in olla
vir Dei.4. Reg.4. Sed heu proh dolor,qui sunt hodie illi,qui
infra Ecclesiæ statum honestè & clericaliter,viuendo perse-
uerant,& qui de transeundo in ægyptum,in mundo de viuē
do sæculariter & criminaliter nihil curāt?verè pauci, quia ꝓ
certo in isto in.i. in isto statu Ecclesiæ sunt hodie multi qui
secularib.sunt peiores, & diuersis criminibꝰ pleniores.vnde
de talibus cōqueritur dominus Hie.11.Quid est,ꝙ dilectus.i.
populus ecclesiasticus , in domo mea facit scelera multa?&
Ose.6.In domo Israel vidi horrēdum.Et pone si vis illa,quæ
ciuitati Hierusalem dicta sunt Ezec.22. quæ ponuntur infra
eodem tit.vbi agitur de mundo,vbi dr̄.Scelus operati sunt in
medio tui &c.Patet ergo,ꝙ per in intelligitur locus Eccle-
siæ,in quo versantur viri catholici. ¶Item dico, ꝙ per in,in-
telligitur locus pęnitentiæ,in quo versantur patres almifici. H
Status.n. cōis fidei & christianæ religionis est sicut aula Ec-
clesiæ militantis, in qua.s.recipiuntur omnes.s. parui & ma-
gni,docti & indocti,simplices ignari , & etiam boni & mali,
dum tamē sint fidei signaculo insigniti, sed pro certo religio
& status pœnitentiæ est sicut secretaria regis camera, in qua
.s.non debet esse, nec admitti nisi dignus , & regis familiaris
& charus & ipsius Christi seruitio deditus,& sollicitus & in
tentus,dicens.s.illud psal. In terra deserta inuia & inaquosa
sic in sancto apparui tibi , vt viderem virtutem tuam & glo-
riam tuam.Et illud . Elegi esse abiectus in domo Dei magis,
quàm habitare in tabernaculis peccatorum.Et merito,quia
pro certo ista camera.
Est in loco alto ad contemplandum,

Est in

Est in loco { Tuto ad habitandum,
Grato ad læte spatiandum seu côuersandum,
Sancto ad Deo seruiendum.

¶Est etenim religio locus altę côtêplationis.vñ Exo.24.Ascê
de ad me ĩ môtẽ,& esto ibi.Et Eze.8.Eleuauit me ſpûs,& ad
duxit in Hierusalẽ in visione Dei. Itẽ est locus tutæ habita-
tionis ,quia.s.ibi nõ sunt tot allicientia & trahentia ad pctũ
sicut in mundo. Et iõ hostes spũales nõ possunt ibi ita noce-
re,maxime quia Deus est tutor,& defensor huius loci. Esai.
26.Vrbs fortitudinis nrę syon,saluator ponetur in ea,murus
& antemurale &c.Item est locus grę côuersationis sanctę fa
mulationis.Phil.2.Côuersatio nřa in cęlis est famulantib.ẽt
Deo in hoc loco põt dici illud Num.10.Separauit vos Deus
Israel ab oĩ populo,& iunxit sibi , vt seruiretis ei in cultu ta-
bernaculi Vnde quilibet põt dicere de isto ĩ illud Ecc 23 in
syon firmata sum,& in ciuitate sanctificata similiter reqeui,
& in Hierusalẽ ptãs mea.Et radicaui ĩ populo honorificato,
& in partes Dei mei hæreditas illius,& in plenitudine sctõ-
rum detentio mea.In isto.n.loco est stabilitas & côstãtia.[In
syon firmata sum] Côitas & côcordia [In ciuitate inquit].i.
ciuili vnitate.Synceritas & mundicia[Sanctificata inquit si-
militer requieui]Trãquillitas & lætitia [Hierusalẽ inquit]q̃
dr̃.pacis visio.Auctoritas & eminentia[Potestas inquit mea]
.s.in meipsum.Nobilitas & excellentia[In populo inquit ho
norificato].s.radicaui.Fertilitas & opulentia.[Hæreditas in
quit mea in plenitudine]Aeternitas & permanentia[deten-
tio mea inquit].i,mansio perpetua. Ista expone si vis de san-
ctitate religionis, de qua etiã cuilibet intranti in istud in dr̃
Exo.3.Solue calciamenta de pedib.tuis, locus.n.in quo stas,
terra sancta est.Iste est ergo locus gratæ côuersationis , iste
est locus sanctę famulationis seu côgregationis.Iste.n.locus
moraliter loquendo,est pulcherrimus,& oĩbus arboribus.i.
sanctis personis refertus, vt sic aĩa sancta , vel persona possit
dicere illud Eccl.24.Quasi cędrus exaltata sum in libano,&
quasi cypressus in monte Syon , quasi palma exaltata sum in
cades,& quasi plantatio rosæ in Hierico, quasi oliua specio-
sa in cãpis,& quasi platenus exaltata sum iuxta aquas in pla-
teis.Sicut cynamomum & balsamũ aromatizans odorẽ de-
di,quasi myrrha electa dedi suauitatẽ odoris. Côpara locũ
religionis libano,Syon,cades,hierico,cãpis æquis,& plateis.
Bonum vero religiosum côpara cędro exaltato, rõne côtem
plationis cypresso sursum erecto,rõne affectionis,palmę diu
tissimæ virenti,rõne durationis rosæ rubenti,rõne charitatis
& dilectionis,oliuæ oleum distilanti rõne côpassionis, plata
no aquas diligenti,rõne deuotionis & côpunctionis, cinna-
momo sicco,sed fragranti, rõne carnis macerationis,balsa-
mo odoranti,ratione bonæ famæ & opinionis,myrrhæ ama
ritudinẽ prætendenti, rõne pęnitentiæ & côtritionis. In tali
ergo in vbi sunt tot genera bonorum hoĩm, & virtutum est
manendum , & ibi semper mundè & synceriter côuersandũ,
& Deo seruiẽdum,Ideo canitur de quolibet sancto viro Do
mine iste sanctus habitabit in tabernaculo tuo,requiescet in
monte sancto tuo.Patet igitur,ꝙ per in intelligitur locus pę
nitẽtiæ in quo côuersantur,& Deo famulantur viri almifici.

I ¶Item dico ꝙ per in significatur locus cęlestis glorię,in quo
côuersantur sancti beatifici.i.paradisus.Sicut.n.stellę, q̃ sunt
incorruptibiles,collocantur in loco incorruptibili & æter-
no.s,in firmamento cęli illud Ge.2.Fiant luminaria,vt luceãt
in firmamento cœli,& illuminent terram, sic pro certo san-
ctis,qui iam sunt incorruptibiles & immortales,dedit Deus
locum perpetuum & ęternum,videlicet paradisum.vt cuili-
bet dicatur illud Eze.28.Tu cherub extentus, & protegens,
& posui te in monte sancto Dei in medio lapidum ignitorũ
ambulasti,perfectus in vijs tuis.Et pręmittitur ibidem.Tu si
gnaculum similitudinis plenus sapientiæ, perfectus decore,
in delicijs paradisi Dei fuisti.Et aduerte,ꝙ paradisus est

Locus in quo est { Claritas,
Paritas,
Raritas,
Charitas,
Puritas,
Veritas.

Est.n.ibi claritas,q̃ nõ obfu-
scatur, qa certe ibi est clari-
tas diuinæ cognitionis,& in
terioris & certè visibiliũ &
inuisibiliũ speculationis De
Deo.n.dr̃ in psal. ꝙ videbit
Deus deorum in syon.De creaturis etiam,q̃.s.videntur in spe
culo diuinitatis,dr̃ in psal.In lumine tuo videbimus lumen,
ita ꝙ quilibet beatus põt dicere de Deo illud psa.Emitte lu
cem tuã,& veritatem tuã,ipsa me deduxerunt & adduxerũt
in montẽ sanctũ tuũ,& in tabernacula tua.Itẽ ibi est paritas,
q̃ nõ segregatur.i.vnitas & côcordia sempiterna , quia.s.oẽs
sunt pares,quo ad quid,quia videlicet.Oẽs sunt filii dei.Oẽs
vident deum.Et oẽs sunt beati,licet diuersimode.Mat.20.c.
Ite & vos in vineã meã.i.in paradisum.Sequitur. Hi nouissi
mi vna hora fecerunt,& pares illos nobis fecisti,qui portaui
mus pondus diei & æstus.¶Item illic est raritas , q̃ nõ mole-
statur,ibi.n.viuit̃ sine pressura.qa.s.in vinea dñi Sabaoth mul
ti sunt vocati, pauci vero electi.Vnde Matt.7. dr̃ & arcta est
via,q̃ ducit ad vitã,& pauci sunt,qui inueniunt eã. Et in psal.
dr̃.Cum essent numero breui,paucissimi & incolæ eius,& p
transierunt de gente in gentem, & de regno ad populũ alte-
rum,nõ reliquit hoĩem nocere eis. De gente inquit in gentẽ
.i.de ecclesia militãte ad ecclesiã triumphantẽ.¶Item ibi est
charitas q̃ nõ perturbatur.Scriptum.n.Leui.6.c.ꝙ ignis in al
tari meo sp ardebit.Et côstat,ꝙ ibi est altare & oratoriũ Dei
viui,Et ideo necesse est,ꝙ ignis charitatis semper insit & ar-
deat in hoc loco, quo.s.bene inflammãtur in Dei gloriã atq;
laudem.vnde Esa.51.Côsolabitur dñs Syon, gaudium & læ-
titia inuenietur in ea,gratiarum actio,& vox laudis. ¶Item
illic est puritas,q̃ non maculatur.quia.s.ibi non habitant nisi
hoĩes mundi & puri.Vnde psal.Dñe quis habitabit in taber
naculo tuo,aut quis requiescet in monte sancto tuo?Qui in-
greditur sine macula.¶Item illic est veritas,quæ non obscu-
ratur,quia.s.ibi verè & certifice vr̃ essentia diuina. Esaię.33.
Quis poterit ex vobis habitare cum ardorib. sempiternis?
Qui proijcit auaritiam & calumniam,& excutit manus suas
ab omni munere.sequitur.Iste in excelsis habitabit,munimẽ
ta saxorum sublimitas eius,panis ei datus est, aquæ eius fide
les sunt,regẽ in decore suo videbunt,oculi eius cernent ter
ram de longe. Ibi.n.sunt ardores sempiterni per charitatem
inextinguibilem,ibi videtur rex,i. Deus in decore per clari-
tatem inobfuscabilẽ,ibi etiam vr̃ & cognoscitur terra.i.vni-
uersalis rerum machina per veritatem indeceptibilem . Sic
igitur patet,ꝙ in isto in.i.paradiso sunt omnia bona, & nul-
lum malum.Vnde de beatis dr̃ Esai. 32. Erit securitas vsque
in sempiternum , & sedebit populus meus in pulchritudine
pacis,& in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta . Vbi
nota,quòd istud in.i.iste locus

Caret hostili terrore[Erit securitas]
Manet æterno tenore[In sempiternum]
Gaudet subrato labore[Sedebit]
Fulget regio honore[Populus meus]
Floret rutilo decore[In pulchritudine]
Silet quieto dulcore[Pacis inquit]
Audet securo vigore[In tabernaculo fiduciæ,
Studet pacato sopore[In requie]
Pollet immenso valore[Opulenta]

Prosequere si vis,& allega de in.De securitate.n. illius loci dr̃ 2.Re.19.Veni vt requiescas securus mecum in
Hierusalem,dixit Dauid Barzeilax &c. Concorda de alijs.
Patet ergo, ꝙ per in intelligit̃ locus gloriæ,in quo côuersan
tur viri beatifici . Sic ergo patet, ꝙ in denotat loca bonorũ.
Sed adhuc dico,ꝙ p in intelliguntur loca malorũ.Et sic no- K
tabo,ꝙ sicut tpaliter loquendo,diuites sibi vendicant tria lo
ca.s.Vnum pro vere,in quo manent ad consolandũ.Vnum p
æstate,in quo manent ad congregandum.Vnũ pro hyeme,in
quo manent ad expendendum.Primus est deliciosus. scd̃us
tumultuosus,tertius laboriosus seu penuriosus.Sic verè di-
cã loquendo spiritualiter,ꝙ mali habent generaliter tria lo-
ca,videlicet,vnum deliciosum,qui nõ caret fœdis humorib.
hic est caro,vnum tumultuosum,qui plenus est magnis labo
rib.hic est mundus,vnum penuriosum,q abundat duris do-
lorib.hic est infernus.In carne latitãt in vere florentis amæ-
nitatis.In mundo militãt,ęstate feruent cupiditatis.In infer-
no habitent.Hyeme sequentis aduersitatis. Hoĩes.n.in vere
volunt lętari,in æstate volunt ditari, in hyeme volũt calidis
dari.Sic pro certo ipsi pctõres,in carne lætantur & consolan
tur,in mundo ditantur & cumulantur, in inferno cremantur
& côflagrantur Dicã ergo, ꝙ per in intelligitur quidã locus

Fœdus & fętidus,
Vanus & fumidus,
Durus & horridus.

Dico ergo ꝙ per in intelligitur caro,quæ est locus fœdus & fœtidus. Sicut enim natura forma
uit quædam animalia naturaliter immunda, & fœda, qui-
bus etiam dedit fœdas & immundas habitationes & loca,
sic diabolus quosdam fœdat & inficit luxuriæ , & immun-

diciæ fętorib.& ideo ipsis in habitationem procurat,& cõcedit loca immunda,s.carnem cum suis humorib. & stercorib. Vnde Apost.Ro.7.loquens in persona carnaliũ dicit sic. Cũ essemus in carne, passiones pc̃torum operabantur in nobis. Et Ro.8.dicit,ꝙ q in carne sunt,Deo placere non possunt.& Eph.1.dicit.Aliqñ cõuersati sumus in desiderijs carnis,faciẽtes volu ntatem carnis. Aduerte tñ,ꝙ aliud est esse in carne, & viuere carnaliter.Aliud aũt est viuere in carne,non tñ carnaliter,sed spiritualiter.Primo.n modo sunt in carne mali.2. Pet.2.Post carnem in concupiscentijs ambulant.Secundo vero modo sunt in carne boni,quia.s.sancti viri habitant in carne sicut in hospitio quo degunt, sicut in nauigio quo regũt, sicut in tugurio,quo se tegũt.Et sic dicam sancti & iusti

Contra carnem in carne militant,
Infra carnem cœlos inhabitant,
Præter carnem in carne volitant.

In carne dico militãt cõtra carnẽ.2.Cor.10.In carne ambulãtes,nõ ẜm carnẽ militamus. Arma.n.militiæ nr̃æ nõ sunt carnalia.In cęlis ẽt habitant supra carnem. Ro.8.Vos aũt in carne nõ estis sed in spũ,si tñ spũs Dei habitant in vobis. In carne insuper volitant extra carnẽ.quia sicut dicit sanctus Hie. In carne præter carnem vitæ,potius est angelicum,q̃ humanum.Sic volitabat ille,qui dicebat Iob.19. In carne mea videbo Deum saluatorem meum. Patet igitur, ꝙ per in intelligitur caro,quæ est locus fœdus & fœtidus. ¶ Deniq; dico, ꝙ per intelligi potest mũdus,qui est locus vanus & fumidus. Et pro certo mundus est locus vbi abundat

Fumus { Vanitatis & superbiæ, / Prosperitatis & opulentiæ, / Obscuritatis & immundiciæ.

Fumus.n.alte ascendit ecce supbia. Fumus cõcomitatur ignẽ & parũ durat,ecce auaritia & opulẽtia. Fumus ẽt aerẽ obscurat & parietes fędat(ecce luxuria(Iõ dr̃.1.Io.2.Oẽ,ꝙ in mundo est,aut est cõcupiscẽtia oculorũ,aut cõcupiscẽtia carnis,aut supbia vitæ.Nota ergo de isto in.i.de mũdo,ꝙ iste est

Locus { Ardoris & cupiditatis, / Fœtoris & sorditatis, / Furoris & crudelitatis, / Doloris & pęnalitatis, / Laboris & sterilitatis, / Mœroris & flebilitatis.

Quod sit ibi vnũ in.i.vnus locus ardoris & auaritiæ patet Amos 1.vbi dr̃. Mittã ignẽ in domo Azahel. Mittã ignẽ ĩ murũ Gaze. Mittã in murũ Tyri.Mittã ignẽ in Themã.Mittã ignẽ in Moab.Mittã ignẽ in Iuda. Expone de diuersis mũdi statib,quia.s.vix est hodie dare aliquẽ statũ vbi nõ ardeat ignis iste,& vbi auaritia nõ teneat regnũ suũ.Amos.9.Auaritia in capite oĩum, & nouissima eorũ gladio interficiã.Vnde & de diabolo dicat̃ illud psa.ꝙ ipse dedit in grãdine pluuias eorũ,ignẽ cõburẽtẽ in terrã ipsorũ.Et ps. sequen.dr̃.Exarsit ignis in synagoga eorũ flãma cõbussit pc̃tõres.¶ Itẽ dico,ꝙ illic est vnus locus fœtoris,& immundiciæ. Vnde mũdo põt dici illud Eze.12.Scelus operati sunt in medio tui verecundiora patris discooperuerũt in te immunditiã menstruatę humiliauerũt in te.Et vnusquisq; in vxorẽ ꝓximi opatus est abominationẽ,& socer nurũ suã polluit nefariè,frater sororem suã,filiã patris sui oppressit in te.¶ Itẽ illic est locus furoris & violentiæ,q̃a.s.ibi pater filiũ,homo ꝓximũ,filius patrem,diues pauperem vel factis vel verbis solet impetere, alter alterũ sine mĩa, vel in bonis vel in corpe vel in fama crudeliter impugnare.Vnde Eze.5.Patres comedent filios in medio tui,& filij tui comedent patres suos. Et Eze.22.dr̃ viri detractores fuerunt in te ad effundendũ sanguinẽ,sũp mõtes comederunt in te.Et Hie.51.dr̃ sic.Collidis tu,nũc vasa belli,& ego collidã in te gentes, & disperdã in te regna,& collidã in te virũ, & mulierẽ, collidã in te pastorẽ & gregẽ.Collidã in te iuuenẽ,& virginẽ. Collidã in te agricolã,& iugales eius.Et collidã in te duces & magistratus.Et breuiter istud est verũ,ꝙ nõ est dare statũ,aut ꝑsonã,quin in isto in.i.in mundo tribulationib.collidat̃,& quin crudeliũ furorib.feriãt.Vnde Hie.51.In oĩ terra eius mugiet vulnerat⁹. ¶ Itẽ iste est locus doloris seu Angustiæ.Dolores.n.obtinuerunt oẽs habitatores philistiim. Vnde de Iob, q interpretat̃ dolens.dr̃ Iob.1.Vir erat in terra hus,noĩe Iob.Nõ.n.est hominẽ dare sine dolore in hoc mũdo.Esa.30. Onus iumẽtorũ austri in terra tribulationis & angustiæ. ¶ Itẽ iste est locus laboris & indigentiæ.Hic.n.deficit oẽ bonũ.psal.Inuenerũt eũ in terra deserta,in loco horroris & vastæ solitudinis.¶ Item iste est locus mœroris atq; tristitiæ.Matt.2. Vox in rama audita est,ploratus & vlulatus multus.Ibi.n.est męror & desolatio sempiterna,& maximè pauperũ & iustorũ.Eccl.12.Circuibunt in platea plãgentes. Patet igit̃,ꝙ per in põt intelligi mundus,q est locus vanus & fumidus.¶ Tertio adhuc dico, ꝙ per in põt intelligi infernus,qui est locus durus & horrend⁹.Ista.n.ꝑpositio,in signat ĩclusionẽ,ablationẽ,accusationẽ. Seruit.n.accusatiuo & ablatiuo.Sic verè dicã,ꝙ loc⁹ ĩferni ẽ

Conclusiuus, / Accusatiuus, / Ablatiuus.

In isto.n.in.i.in inferno includit̃,& infertur infęlix populus,detegit̃,& defertur culparũ cumulus excutitur, & aufertur bonorum titulus. Est.n.in inferno claudens tenaciter Dei sententia.Vnde Esa.24.dr̃ de peccatorib.ꝙ cõgregabuntur cõgregatione vnius fascis in lacum, & claudent̃ ibi incarcere,& post multos dies visitabunt̃.s. in die iudicij.Est ibi ẽt detegens,& videns ꝑcaciter cordis scientia,q̃.s.feruet accusatiuo,quia ipsos accusabit cõtinue.Eccl.41. Nõ est.n.in inferno accusatio vitæ.Ergo ibi est accusatio mortis.psa.Testimonium in Iacob posuit cũ exiret de terra ęgypti,linguam, q̃ non nouerat,audiuit. Qñ.n.Iacob luctator.i.homo.pc̃tor & supplantator exit de terra ægypti.i.de mundo, Deus pro certo ponit in eo testimonium perpetuum.i.conscientiæ remorsu.n,qui.s.oĩa mala sua continue testificetur,& dicat.Itẽ ibi est mordẽs atrociter,hostis seuitia,q̃.s.aufert ab eo omne bonum.Et hoc est in,ꝙ vt dictum est,seruit casui casui ablatiuo,q̃ꝛ videlicet in inferno oĩa bona gratuita & fortuita auferuntur à malis.vnde Mat.25.de seruo pigro dr̃.Tollite ab eo talentum:sequitur. Et inutilem seruum proijcite in tenebras exteriores.Et sic dico,ꝙ istud in.s.infernus, est quid inclusiuum,est quid delatiuum seu accusatiuum,est quid ablatiuũ. Et si vis nota de isto in.i.de inferno,ꝙ iste est carcer

Immundus & inquinatiuus, / Obscurus & excęcatiuus, / Aeternus & non terminatiuus, / Flebilis & desolatiuus., / Crudelis & inflammatiuus.

Mali igitur & dãnati cõcluduntur in inferno sicut ĩ carcere immundo & inquinatiuo.Esa.43.Cõuertentur torrentes eius in picem,& humus eius in sulphur,& erit terra eius in picem ardentem nocte & die & nõ extinguetur in sempiternum.Pix aũt ardens super oĩa coinquinat,atq; fędat.Item sicut in carcere obscuro & excęcatiuo, vt quilibet dãnatus dicat illud psa.Collocauit me in obscuris sicut mortuos sęculi in tenebrosis & in vmbra mortis. Item sicut in carcere æterno nõ terminatiuo.Vnde de dãnato dr̃ in ps.Laborabit in æternũ,& viuet adhuc in finem.Itẽ sicut in carcere flebili & desolato.vnde de illo,q intrauerat ad nuptias nõ indutus veste nuptiali,dr̃ Matt.22. ꝙ rex dixit.Mittite eum in tenebras exteriores,ibi erit fletus,& stridor dentium. Itẽ sicut in carcere crudeli & inflammatiuo,quia sicut dr̃ in psa. Dominus in ignem deijciet eos in miserijs,& non subsistent. Ista ergo sufficiunt de in,quia cum sit dictio communissima & consignificatiua,infinita & multa possent dici de ea

Inanis Nota,ꝙ cum inanis denotat mihi defectum firmitatis,stabilitatis, & soliditatis, & per consequens facilitatem mobilitatis,statumq; vacuitatis debilitatis & infirmitatis,quia.s.illa res inanis dicitur,quæ nec de se solida est,nec aliquo solido fundamẽto fulcitur,notabo,quòd in scriptura reperitur A

Inanitas { Virtuosa, / Fluctuosa, / Tortuosa, / Luctuosa.

Prima est inanitas diuini timoris, q̃a.s.timor diuinus reddit hoĩem in sui reputatione vacuum & inanem,nihil in se solidũ reputãtem, sed in medio spei & timoris in pendulo fluctuantem. Et sic figuratiue præcipitur Exo.27.ꝙ.s.altare Holocausti esset inane,nõ inquit solidum, sed inane & cõcauum intrinsecus faciens illud.Exemplo Christi, de cuius humilitate dr̃ Phil.2. ꝙ exinaniuit semetipsum,formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo. Et re vera talis inanitas finaliter in Deo firmatur,& solidatur,& ab ipso repletur,& satiatur.Aer.n.licet videatur corpus inane nihil replens, aut satians,in rei tñ veritate corpori vitę humanæ pro spiraculo necessarium est & loci vacui repletiuum,sicut patet in ventosa,vel alio vase, vbi versa facie contra aquam,& omni via subintrandi alium aerem seclusa,non intrat interius ipsa aqua,pro eo.s.ꝙ locus qui reputabatur vacuus & inanis,quia plenus est aere,nõ potest aliud corpus recipere,(cum duo corpora in loco eodem non habitent.)Sic vere dico de aere diuinæ gratiæ, quia scilicet

licet vas cordis humani in quo est, videat̃ q̃nq; vacuũ oĩ bono: tñ nõ est. quia ꝑ certo illud taliter ꝑ sufficiẽtiã spũaliũ & cõtemptum mundialiũ satiat̃ ꝙ illud corpus. s. terrena bona ꝑ amorẽ intra se nõ admittit. Cor. n. ꝙ diuina grã satiat, se in terrenis operib. nõ delectat. Vnde de deo & de eius grã dr̃ in B ps. Satiauit aĩam inanẽ, & aĩam esuriẽtẽ satiauit bonis. ¶ Scd̃a est inanitas terreni rumoris, & ista est vacuitas, q̃ est in rebus fortunæ, & in bonis tpalib, & terrenis, quia. s. ad modum cu iusdam incerti rumoris inania sunt, & vana. Ge. 1. Terra aũt erat inanis & vacua. & q̃ ẽt suos possessores, & dilectores faciunt vacuos & inanes, nulla. s. sufficientia solidos aut suffultos, sed ꝑ auaritiã tenues miseros, & egentes. Lu. 1. Esuriẽtes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Inane. n. nihil implet. ¶ Tertia est inanitas insani tumoris, & ista est ꝓprie inanitas imperfectionis; quia. s. inane dr̃ quicquid caret debito fine & debito valore priuatur. & sic dico, ꝙ ista est inanitas

Quæ est in { mentibus, Actibus, Statibus, Entibus, Affectibus, Affatibus. } Inuenitur. n. inanis cõscientia, & ista est q̃ñ ꝑ inanem gloriam cor interius eleuatur cõtra illud Gal. 6. Non efficiamini inanis gloriæ cupidi. cuius tñ cõtrarium aciunt mali. psa. Populi meditati sunt inania. Itẽ inuenit̃ inanis efficacia, sicut patet de multis, quorum labores & opera sunt inanes, fructu, & virtute, & vtilitate carentes, sicut etiã Apostolus de suo labore timebat, 1. Thesa. 3. Ne forte inquit tentauerit vos is, q̃ tentat, & inanis fiat labor vester. Itẽ inuenitur inanis persistentia seu permanentia. psa. Decidã ab inimicis meis inanis persequat̃ inimicus aĩam meã, & gloriam meã in puluerem deducat. ¶ Itẽ inuenit̃ inanis existẽtia, sicut patet de hypocritis, q̃ similes sunt vesicę inflatæ, q̃ quãuis aliq̃d videat̃ esse, intus tñ inanis est, & pleno vento. Esa. 40. Oẽs gentes quasi nõ sint, sic sunt corã eo, & quasi nihilũ & inane reputatæ sunt. Itẽ inuenit̃ inanis indigẽtia. Et ista est inanitas affectus auarorũ. q̃a. s. voluntatẽ eorũ nihil replet; imo semp sunt inanes. Vnde Hie. 51. Nabuchodonosor rex babylonis dedit me quasi vas inane. Itẽ inuenit̃ inanis eloquentia. 1. Ti. 4. Inanes fabulas deuita. & Eph. 5. Nemo vos seducat inanib. verbis. Et breuiter cõstat, ꝙ demones exinaniunt in hõie oẽ bonum, q̃a isti sunt ꝑ quos exinanita est fides, euacuata est ꝓmissio. Ro. 4. Et sic patet, ꝙ est inanitas elati tumoris. ¶ Quarta aũt est inanitas finalis tremoris, hoc est dictu, inanitas infernalis, q̃a. s. dãnati à demonib. bonis oĩbus exinaniuntur. Luc. 20. Qui cęsum dimiserunt inanẽ. Vnde isti sunt, qui de aĩa dãnata dicunt illud psa. Exinanitæ, exinanitæ vsq; ad fundamẽtũ in ea. Et hæc de inani sufficiat. Vide de vacuo, & de vano.

A Inauris.

Nota, ꝙ inauris erat instrumentum seu ornamentum, quo antiqui in suis aurib. ornabant̃. Antiqui. n. in oĩb. mẽbris exteriorib. cõseruãt habere aliqua ornamenta, sicut torquem in collo, inaurem in aure & c. similia. Moraliter aũt per inaures intelligunt̃ illę virtutes, quibus auris. i. auditus, ornatur, sicut est patientia & verecundia, diligentia & obedientia. Patientia. n. & verecundia aures inclinant & deprimunt. Attentio vero seu diligentia & obedientia aures acuunt, & erigunt. Prou. 25. Inauris aurea, & margarita fulgens, qui arguit sapientem & aurem obedientem. Et aduerte, ꝙ tales inaures. i. tales virtutes proficiunt

Ad { Templum fidei construendum, Vultum animæ instruendum, Hostem omnium destruendum, Opes cœlicas restituendum. } ¶ Talibus. n. inaurib. templũ Dei construit̃. Vnde Exo. 35. dr̃, ꝙ q̃cquid ad cultum & vestes sanctas necessarium erat, viri cum mulierib. ꝓbuerunt armillas & inaures, anulos & dextralia. Et Exod. 31. dr̃. Tollite inaures aureas in donaria dñi. Quod tñ nõ faciunt hydochritę, quia. s. inaures spũales, quas videnẽ habere, iuxta illud Iud. 8. Inaures. n. aureas Ismaelitę habere cõsueuerant, non dedicant in donaria dñi, sed diaboli, nõ ad Dei laudem, sed ad inanem gloriã eas vertunt. Figurati Iud. 8. Vbi Gedeon tulit inaures de præda, & fecit exinde ephod in quo fornicatus est Israel. ¶ Item talibus inauribus decor sp̃is instruitur, ꝙ figuratur Ge. 24. vbi dr̃, ꝙ Abrahã misit inaures Rebeccæ, ꝙ filio suo Isaac erat nuptura. Talib. n. ornabantur virgines speciosæ, quia. s. aia Dei filio nuptura ꝑ gloriam. primo necesse est, ꝙ talib. inaurib. ornetur, & decoret ꝑ gratiam. Vnde Deus loquens aiæ virtuosæ dicit Ezec. 16. Dedi inaurem super os tuum, & circulos inaurib. tuis, & coronam decoris in capite tuo. Aduerte tñ, ꝙ deus priuat aĩam talibus inaurib. quando peccat, virtutesq; suas subtrahit aiæ delinquenti. Vnde Esa. 3. dr̃, ꝙ in die illa auferet dominus filiabus syon torques monilia & armillas. sequitur. Inaures, anulos & gemmas. Item talib. inauribus virtus demonis destruitur. Virtutes. n. summè valent ad hostes aiæ subiugandum. Figura Iud. 10. vbi dr̃, ꝙ iudith quando voluit ire ad occidendum Holofernem, assumpsit dexteralia, & lilia, & inaures, & anulos, & oĩbus ornamentis suis ornauit se. Aĩa. n. q̃ñ habet dextralia. i. virtutem bonæ operationis, lilia. i. candorẽ castæ conuersationis, inaures obedientiæ & subiectionis, & anulos. i. arras fidei & dilectionis, Holofernem. i. diabolũ faciliter superat, & ipsius potentiam tute domat. ¶ Item talib. inaurib. amissa gratia restituit̃. Figura Iob. 42. vbi dr̃, ꝙ amici Iob venerunt ad consolandum eum, & dederunt unusquisque ouem vnam & inaurem auream vnam, dominus autem benedixit nouissimis Iob. Et sic patet quomodo inauris sumitur in scriptura. vide de aure.

Incalescere.

Vide vbi calor, & vbi cõcalescere, & cætera similia.

Incantare Incantator.

A Nota, ꝙ incantator dr̃ quasi intus cantator. Intus. n. in aĩa & in mente videtur incantator cantare, inquantum mentem alienã solet per malas artes ad aliud ad quod alias inclinanda non fuerat, inclinare, vanas species oculis repręsentare, & aciem visus deludere & fraudare. Moraliter potest dici incantator quilibet

Veridicus prædicator, Falsidicus adulator, Hypocriticus transformator, Maleficus diuinator. Incantat. n. prædicator dum conuertit mentẽ pęnitentis, quia s. predicator suis verbis & exhortationib. facit hoĩem aliud credere, velle, & facere q̃ antea faciebat. Et sic vr̃ hoĩem incantare, & voluntatem humanã Dei mandatorum vinculis alligare. Quod tamẽ est cõtra obstinatos, similes aspidi, qui aures suas cauda claudit ne audiat incantãtem. Sic obstinati audire ꝓdicatoris verba dedignantur, auremq; claudere cõprobantur, ne forsitan cõuertantur psal. Furor illis s̃m similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas, quę nõ exaudiet vocẽ incãtantium, & venefici incãtantis sapienter. Et Hie. 8. dr̃. Mittam vobis serpentes, & regulos, quibus non erit incarnatio. ¶ Item incantat adulator, dum deludit aures audientes. Sicut. n. incantator verbis suis rem esse aliã, q̃ in veritate sit, credi facit, & personã incantatã ad votum suum quicquid vult facere cõpellit, ita q̃d mentem incantati in sua voluntate virtute diabolica ponit, sic adulator. Q̃d patet de illis, qui aures potentũ leniunt, & ipsos taliter scalpunt, & decipiunt, ꝙ suæ obedientiæ quasi pęnitus eos subdunt, sicut de incantatorib. Pharaonis legitur Exo. 7. ꝙ per incantationes ægyptias virgas in dracones verterunt, q̃a certe adulatores, qui principibus suggerunt, dum ipsos dominos suos de iustis crudeles faciunt, virgas in dracones vertunt & cum nr̃i magnates tales incantatores & adulatores semper secum volunt habere, ipsis quan in oĩbus obediunt, & per ipsos in oĩbus reguntur, & regunt. Vnde de Manasses rege Iuda dr̃. 2. Para. 33. quod obseruabat somnia, sectabatur auguria, maleficis artib. inseruiebat, habebatq; secum magos, & incantatores. Item incantat palliator seu hypocrita, dum seducit visum intuentis. Isti. n. sunt, qui se sciunt in alios transfigurare, formam & figurã viri boni induere, & tamen semper essentiã viri nequam & impij retinere. Nonne de Mercurio Deo latronũ legit̃ in Ouidio, ꝙ virtute incantationis figuras rei mutabat, & de albis nigra, & de nigris alba faciebat, & se de viro in fęminã, & in virũ de fęmina transformabat? Sic hypocrita maleficio fraudis suę se transformat & variat in formas varias, & diuersas, cõtra illud Deute. 18. Nec sit in te maleficus, aut incantator. ¶ Item incantat diuinator, dũ seducit in se credentes. Reales. n. incantatores, qui. s. per artes magicas operantur, valde vituperantur, & à Deo, & sacris legib. cõdemnantur, & nõ solũ ipsi, sed etiã illi, qui in talib. cõfidere cõprobantur. Vnde derisoriè ciuitati Babylonicæ q̃ in scientijs superuacuis fuit antiquitus occupata, dr̃ sic Esa. 48. Sta inquit cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum in quib. laborasti ab adolescentia tua, si forte quid prosit tibi, aut si

possis fieri fortior &c. vide ibi. Sic ergo patet quomodo incantator sumitur quattuor modis, videlicet maleficus, fictificus, falsidicus veridicus seu mirificus, hoc est dictu, diuinator, palliator, adulator, vel prædicator

A **Incedere. Incessus.** Nota, ꝙ incedere idem est, ꝙ passim ire vel deambulare. Et quia in titulis de ire, ambulare, gressus via, iter & similibus plurima de motu incessiuo dicuntur, pauca dicere nunc intendo. Notabis igitur, ꝙ inuenitur incessus bonus, & incessus malus. Et primo dico, ꝙ est incessus bonus & virtuosus. Boni.n. viri & iusti, nolunt esse immobiles sicut lapis, qui nimo semper volunt per viam virtutum incedere, & hincinde per bona opera se mouere. Et aduerte ꝙ verbum incedere signat tres motus. s.

Motum { A quo, In quo, Ad quem, } Primus præcedit, secundus ꝓcedit, tertius antecedit. Prim⁹ est motus inchoatiuus, quem exercent viri pęnitentes. Scđs est motus frequentatiuus seu cōtinuatiuus, quem exercent proficientes. Tertius est motus cōsummatiuus, quē exercent finē attingentes, seu sancti contemplantes. Et sic dico, ꝙ inuenitur incessus conuersorū, quē faciunt à malo recedendo. Incessus profectorum, quē faciunt in bono procedendo. Incessus profectorum, quem faciūt ad summum accedendo seu cōtemplādo. ¶ Dico igit̄ primo, ꝙ est quidā incessus à malo recessiuus. Et iste est incessus pęnitentium, & de nouo ēt cōuersorū, quorum. s. motus est retrogradus ad modum planetæ retrogradi, qui. s. virtute radiorū ꝑcedentium planetarum taliter qn̄q; repercutitur, ꝙ motu retrogrado incedere cōprobatur. Aliqui ēt dicunt esse adamantes, seu magnetes, q furtū nō attrahunt sed repellunt, ipsumq; mouere, & incedere motu contrario, & à se recedere cōpellūt. Sic vere sæpe fit, ꝙ ferrum & planeta, q alio modo vocatur stella erratica. i. hō peccator erraticus ꝑ indiscretionem, ferreus ꝑ obstinationē, a suo malo motu & cursu, & à sua mala vita & doctrina retrogradit̄ pęnitendo, & cōtrario motu incipit incedere, bene viuere incipiendo, qđ certe qn̄q; fit ꝑ influentiā radiorum diuinæ gr̄æ & sanctorum, q ipsum repellunt ne male procedat, & qn̄q; ēt ꝑ ipsius adamātis. i. ꝑ ipsius pc̄ti turpitudinem, q̄ ipsum à se reijcit, vt ab eo ꝑ pęnitentiā fugiat. & recedat. & talis incessus retrogradus fuit figuratus Ge. 9. vbi dr̄, ꝙ Sem & Iaphet imposuerunt pallium in humeris suis, & retrorsum incedentes operuerunt verecūda patris sui, faciesq; eorū auersæ erāt. Quia ꝓ certo viri pęnitentię, palliū verecundię debēt recipere, & ꝑ pniam retrorsum incedere, & verecunda patris sui. i. pc̄tā propria q̄ diabolus q fuerat pater eorū, & reuelauerat, cōtegere & delere, & facies cōscientiarum suarum à pc̄tō auertere, & in cōtrariū se mouere. Et nota qđ talis incessus pœnitentium debet esse

Cum { Fletu, Metu, Fœtu, Spretu. } Pęnitens.n. debet lugere, figuratus in Dauid, q impugnatus à ꝓprio filio & à regno suo expuls⁹ est, sicut dr̄ 2. Re. 15. Ascendebat cliuum oliuarum scādens & flens. operto capite, & nudis pedib. incedens. Itē pœnitens debet tremere. ps. Tristis incedo dum cōturbātur ossa mea, & affligit me inimicus. Itē pęnitēs debent parere supple pc̄tā per cōfessionē. Iob. 30. Merens incedebā sine furore. cōsurgens in turbā clamabā. frater fui draconū, & socius struthionum. Item pęnitens debet spernere, supple mundi bona, figuratus in Dauid cōtra goliā pugnaturo. 1. Re. 17. vbi dr̄, qđ cępit tentare si armatus posset incedere, supple arma Saulis ferendo, ꝙ quia nō potuit, deposuit arma illa, & sic ꝓualuit. Arma Saulis sunt bona mundi, qa Saul interpretat̄ abutens aut abusiuum. Ista ergo debet pęnitens saltē quātum ad affectum deponere, si vult tute ꝑ pęnitentiā incedere, & de golia diabolo triumphare, Iob. 24. Nudis & incedentib. absq; vestimento & esuriētib. tulerunt spicas. Et bene dicit nudis, qa re vera q se bonis terrenis ꝑ cōtemptum nō spoliauerit, à pc̄tō recedere, nec sursum se ad Deum erigere, & in via virtutum incedere nō valebit. Ista sunt.n. quędā vincula, quibus mens taliter stringitur, qđ inferius inclinata se ad Deū erigere, & per pęnitentiā incedere ꝓpeditur. Vnde dn̄s loquens filijs Israel exeūtib. de ægypto dicit Leu. 26. Cōfregi cathenas ceruicū vestrarum, vt incederetis erecti. Patet igit̄, quòd est quidā incessus à malo recessiuus.

B ¶ Deinde dico, quòd est quidā incessus in bono processiuus, & iste est incessus ꝓficiētiū seu prouectorum. Aliter.n. incedūt pueri aliter adolescētes, aliter viri ꝓfecti. Sic verè aliter, & aliter incedunt pueri. i. pœnitentes & incipientes, adolescētes. i. ꝓuecti & ꝓficientes viri. i. perfecti, & cōsummātes. Pueri.n. incedunt nunc cadēdo, nunc resurgendo, nunc plorādo, nunc exultādo, nunc perstādo, nūc vacillādo. & hic, vt supra visum est, est incessus de nouo incipientium. Istis.n. opus est instrumentum ligneum cū rotis, vt ei innitātur, & vt incedere doceātur, qa. s. necesse est vt isti vtātur adiutorio ligni crucis, & vt ipsi per spem & fiduciā innitentes eidem, recto tramite deducant̄, vt de qualibet aīa pœnitente & de nouo incedere incipiente dicatur illud. Baru. 2. Aīa, q̄ tristis est super mali magnitudinem, & incedit curua & infirma, & oculi deficientes, & aīa esuriēs dat dn̄o gloriā. Adolescentes aūt more leonis incedunt fortiter ambulando, nunc currēdo, nunc saliendo, nunc cōtra hostes pugnādo, nunc superādo, nō deficiendo, nec à bono opere desistendo. Et hic est incessus in bono proficientium, q. s. debet fortiter & ardenter in virtutib. procedere, & nunquā retrocedere ant deficere. Figuratus in illis sanctis aīalib. Eze. 1. de quibus dr̄, ꝙ vnumquodq; ante faciem suā ambulabat, & nō reuertebātur cum incederēt. vt de fortitudinē cuiuslibet taliter incedētis dicatur illud Eze. 19. Incedebat inter leones, & factus est leo & didicit Idē capere. Pone hic si vis de leone, quo saltādo incedit. Viri vero incedun plane, mature ambulādo, & virtutis fortitudinem ætatisq; maiestatem in suis gressibus ostendendo. Et hic est incessus perfectorum & cōsummantium, de quibus dr̄ Ios. 24. Per turmas & cuneos incedebant (supple filij Israel) per loca plana atq; campestria. Patet ergo, quòd est quidam incessus in bono processiuus. C

¶ Deniq; dico, quòd est quidāincessus ad summum accessiuus, & iste est incessus consummantium seu perfectorum. Viri.n. perfecti qui iam sunt ab alijs hominib. segregati, Deo & Angelis mentaliter sociati, quorum cōuersatio in cœlis est, imo qui excelsiores sunt facti, habent suum specialem modū viuendi. Isti enim incedunt

Rectè, Deum deprecando,
Sanctè, Deo famulando,
Letè, Deum collaudando,
Altè, Deum contemplando,
Doctè, Deum prędicando,
Tutè, Deum vendicando.

¶ Dico ergo quòd ꝑfectorū vita & incessus est Dei depræcatiuus. tales.n. in puris & sanctis orationib. continue se exercent. Iob. 8. Si diluculo cōsurrexeris ad Deum, & omnipotentem fueris depræcatus, si mundus & rectus incesseris, statim euigilabit ad te, & placatum reddet habitaculum iustitiæ tuæ. Item est Dei comitatiuus seu famulatiuus. Tales.n. seruitio diuino solent dedicari, ipsisq; student assistere, & ipsum in templis & Ecclesijs comitari 2. Re. 16. Vniuersi bellatores à dextro & à sinistro latere regis Dauid incedebant. Item est Dei collaudatiuus, quia. s. tales in Dei laudib. & gratiarum actionib. se delectant. Vnde de Aarō dr̄ Ecc. 45. quòd Deus cinxit illum tintinabulis aureis plurimis in gyro, dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo. Itē est dei cōtemplatiuus. Vnde de Helia & Heliseo dr̄. 4. Re. 2. Cumq; ꝑgerent, & incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus, & equi ignei diuiserunt eos, & ascendit Helias ꝑ turbinē in cœlum. Item est Dei deprecatiuus, quia. s. tales in ꝓdicanda lege diuina solent sæpius occupari. Vnde Exod. 39. dr̄, quòd in vestib. summi sacerdotis erant mala punica & tintinabula aurea, q. bus inquit ornatus incedebat pontifex, qn̄ ministerio fungebatur. Tintinabula.n. sonitum prædicationis designant. Item est Dei vendicatiuus, quia. s. taliter sic incedentes finaliter Deum vendicant per fœlicitatem æternam. Prouerbiorum 30. Incedit fœliciter leo fortissimus bestiarum, vt tales dicant illud Hebreorum 6. Dn̄i fortissimum solatium habeamus, qui cōfugimus ad tenendum propositum specie, q̄ sicut anchorā habemus tutam & firmam, incedentem vsq; ad interiora velamini. Et breuiter de talibus iustis potest dici illud Lu. 1. Erant autem ambo iusti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini. Et sic patet quomodo inuenitur incessus ad Deum accessiuus, in bono processiuus, à malo recessiuus. Et sic dico, quòd est quoddā incedere virtuosum. D Secundo principaliter dico, quòd est quoddam incedere vitiosum. Incedunt.n. mali quidam

Procaciter elatis cornibus,
Fallaciter transuersis cordibus,

Primi incedunt erecti, ꝙ superbia facit

Nugaciter velatis renibus ... ba facit elatio, similes s. basilico, qui ab vmbilico sursum incedit semper erect⁹. Sic potissimum nostri iuuenes & iuuenculæ, qui præ superbia & lasciuia ita videntur erecti incedere, ac si non possent collum ac humeros cõplicare. Esai. 3. Ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & cõposito gradu incedebat. Secundi incedunt illecti, quod deceptrix facit proditio Hie. 9. In omni fratri tuo non habeas fiduciam, quia ois frater supplantans supplantabitur, & omnis amicus fraudulenter incedet, & veritatem non loquetur. Tertij vero incedunt deiecti seu despecti, quod hypocrisis facit confictio. Vnde de Ismael dr̃ Hier. 41. ꝙ Ismael incedens & plorans ibat, supple animo ficto, vt deciperet intuentes, sicut patet ibidem. Et sic dico, ꝙ incedere in malo sumitur & in bono.

Incendium Incendere

A Nota, ꝙ in scriptura inuenitur incendium supernum, internum, externum & æternũ. Primũ generat Dei benignitas, secundum inflamat hostis malignitas, tertium suscitat mundi peruersitas, quartum autem procreat orci crudelitas. ¶ Primo ergo dico, ꝙ inuenitur incendium feruoris charitatiui. Et illud pro certo venit desuper, quia nemo põt per charitatẽ incendi nisi per diuinam gratiã fuerit inflammatus. Charitas. n. incendit aiam, per dolorẽ cõtritionis, per fauorem deuotionis, per ardorem dilectionis, per primum culpas eliminat, per s̃m mentem illuminat, per tertium Deo cõglutinat. Incendium charitatis culpas fugat Et eliminat. Et hoc est, quod bene supponitur Tho. 6. vbi dr̃, ꝙ incẽso iecore fugabatur demonium. Pone si vis per modũ figuræ, quõ iecur piscis incensum fugauit demonium asmodeum, quod luxuriosos necabat, hoc est pctm̃ luxuriæ, quod per incendium charitatiuæ cõtritionis fugatur. Item incendium charitatis mentẽ purgat, & illuminat. Ignis. n. incensus solet illuminare domum. Sic facit charitas cor deuotũ. Exo. 30. Adolebit Aaron incensum super altarẽ suaue & fragrãs, mane qñ cõponet lucernas incendet illud. Itẽ incẽdium charitatis corda ligat, & cõglutinat. Metalla. n. sic, ꝙ ex pluribus fiat vnum, nec cõglobantur, nec cõsolidantur nisi per ignem. Sic nec homo Deo aut proximo sine charitatis incendio cõpulatur Exo. 29. Offeres totum arietem in incensum super altare. Oblatio est dño odor suauissimus victimæ dñi. Et sic patet, ꝙ inuenitur incẽdium feruoris charitatiui. ¶ Scd̃o dico, ꝙ inuenitur incẽdium horroris inquinatiui. i. incẽdium pcti, ꝙ s. per ignem triplicis cõcupiscentiæ generat̃. Sicut. n. hostes solent incendere tecta & ciuitates, quas capiũt, sic hostes aię, qñ ceperint ciuitatem vel habitaculum mentis humanæ, ipsam solent diuersis vitijs incendere, & cremare. 2. Par. 26. Incederunt hostes domum dñi. Et bene domum dñi, quia proprie domus dñi secretior. q̃ est aĩa, vel voluntas, imo et domus exterior. i. Ecclesia, hodie malis ignib. est incensa. Caro n. ibi accendit ignem luxuriæ. Mundus aũt ibi accẽdit ignẽ auaritiæ & inuidiæ. Diabolus vero ibi incendit ignem, & feruorem iracundiæ, inuidiæ, ambitionis & superbiæ, vt iã plangendo dicamus cum Dauid illud psa. Incẽderũt igni sanctuarium tuum in terra polluerunt tabernaculũ nominis tui, posuerunt Hierusalẽ in pomorum custodia. De incendio. n. luxuriæ dr̃ Hie. 51. Paludes incensæ sunt igni. de incendio auaritiæ dr̃ Hie. 37. Chaldei bellabunt cõtra Hierusalẽ & capiẽt eã, & incẽdent. Chaldei. n. qui interpretãtur quasi vbera, vel quasi demones, significãt vsurarios, qui. s. primo sunt vbera dum hoies lactãt, sed tãdem demones, dum cuncta dissipãt. Istĩ n. sunt illi, qui antiquitus incẽdebãt filios suos, immolando eos demonib. q. a. s. vsurarij filios suos summe studẽt amore pecuniæ & pctõ auaritiæ incendere, & lucri cõcupiscẽtia cremare. Hie. 6. Aedificauerunt excelsa tophet, vt incẽderẽt filios suos & filias suas igni. De incendio iracundiæ dr̃. Eccl. 28. Hõ iracundus incendit litem. De incendio inuidiæ dr̃. Ia. 3. Quãtus ignis. q̃ magnã siluã incendit? De incẽdio vero ambitionis & superbiæ dr̃ in psa. Dum superbit impius, incẽdit. Patet ergo, ꝙ in scriptura reperit̃ incendium horroris inquinatiui. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenitur incẽdium terroris cõminatiui. Et istud pro certo est incendium mundi tribulationum temporalium, quo boni sicut aurũ probãtur, mali vero, vt redeãt, flagellãtur. Vnde cuilibet tribulatio à tribulationũ incendio castigato dicatur illud Le. 10. Fratres nr̃i & ois domus Israel plangãt incendium, ꝙ dñs suscitauit. De malis vero qui non emendantur incendijs temporalium tribulationũ, dr̃ Amos 4. Subuerti vos sicut subuertit dñs sodomam & gomorram, & facti estis quasi torris raptus ab incendio, & nõ redistis ad me dicit dñs. Hoc est ergo incendium terroris comminatiui vel molestatiui. ¶ Quarto dico, ꝙ inuenitur incendium ardoris dissipatiui. Et hoc est incendium infernale. Vnde de anima damnata sub specie babylonis destructæ. dr̃ Apo. 18. Clamauerunt (inquit) videntes locum incendij eius. Væ, væ ciuitas magna. Et sic patet quõ quadruplex est incendium, videlicet incendium dolorosum & infernale, incendium lãguorosum & temporale, incẽdium vitiosum & criminale, incẽdiũ virtuosum & spiritale. Vide infra vbi succendere, & in alijs titulis synonymis. Et si vis exempla, vide de igne & similib.

Incensum.

Cũ incensum idẽ sit, ꝙ liquor thuris vel cuiuslibet alterius gummi fragrantis & suauis odoris, qđ Deo & ad Dei honorem incẽditur, vt eius ira placetur & beniuolentia procuretur, igitur est incensum gummi in igne liquescens, & sursum in fumum odoriferum euaporãs, domum obnubilãs, & depurãs, & nares odorantiũ gratificãs, & cõfortãs. Dicã ergo, ꝙ cum incẽsum, vt dictum est, numinib. dicatur, in ignibus liquatur, per fumum eleuat̃, ad nares applicatur possum intelligere, Per primum Dei cultum & deuotionem, per s̃m cordis motum & dilectionẽ, per tertium mentis affectum & orationẽ, per quartum vocis afflatum & adulationem. Primum incẽsum requirit deitas, s̃m incensum exhibet charitas, tertium incẽsum extollit puritas, quartum vero incensum diligit vanitas. ¶ Et pro certo ista apparent ex quadruplici vsu ipsius incẽsi, quod. s. datur Deo & numinib. datur iustis & fidelib. Datur sanctis & altaribus, datur idolis & demonib. ¶ Primo modo incensat fides & deuotio. Sed secundo incensat amor & dilectio. Sed tertio incensat humilitas & oratio. Quarto vero incensat vanitas & adulatio. Primo igitur dico de incenso, quod syncera requirit deitas. Et istud pro certo nihil aliud est, q̃ verus & syncerus cultus latrię, qui per incẽsum designatur. A principio. n. incensum & thurificationem & thuris incensionem & adolitionẽ voluit, quælibet natio Deo suo appropriare, & ipsum per talia suffumigia honorare. Cogitauit. n. humana discretio cum superiora numina, i. Deus & Angeli sint spũs, quod res, quæ inter corporalia magis appropinquant ad spiritualem naturã cuiusmodi sunt fumi & incensa, ipsos haberent summopere delectare, & ideo ista voluerũt ipsis specialiter dedicare. Et sic per incensum & thurificationẽ bene possum Dei cultũ & verã latriã designare. Sicut. n. dicit Plin. lib. 12. c. 15. Incẽsum & thus à sacris sacerdotib. colligebatur, qui tũc à mulierib. abstinere tenebatur, & postea pars Deo offerebatur, sacerdotib. cõcedebatur, & residuum mercatorib. vendebant, & sic ipsius efficacia melior credebatur. Sic re vera dicã, ꝙ sacerdotes & deuoti & casti hoies debent esse, qui incensum. i. cultum fidei habent pcipue ministrare, & ꝙ de isto incenso. i. fidei cultu debent Deo, sibi & populo cuilibet portionẽ propriã & debitã dispensare. Figura ad hoc Leu. 21. vbi dr̃, quõd sacerdotes sancti erunt dño Deo suo, & nõ polluẽt nomen eius, incensum. n. & panes offerunt Deo suo, & ideo sancti erunt. Et breuiter ista est veritas, quõd incensum. i. cultus latriæ & honor diuinus soli Deo debet offerri, & nulli creaturæ quõlibet dispensari, qđ ẽt in thymiamate figuratũ est, de quo dr̃ Exo. 30. quõd nulla creatura sed solus Deus ipso vti debebat, quinimo si quis vsui suo vel alterius tale thymiama, seu tale incensum aromaticũ applicabat, mortis periculo subiacebat. Vnde Leu. 16. dr̃ quõd sacerdos assumpto thuribulo, quõd de prunis altaris impleuerat, & hauriẽs manu cõpositũ thymiama in incensum, vltra velum intrabit in sancta. Ista tñ sunt cõtra multos, q̃ incensum. i. honorẽ Deo soli debitũ solent creaturis, & maxime pessimis. i. demonib. cõicare, & eis ad litterã incensare, & tanq̃ Deos honorare sicut patet de idolotatris atque magis & hariolis. Ipsi. n. mali spũs. aut q̃ honorẽ diuinũ volunt in suũ superbè cõuertere, aut quia spũs sunt, & corpora spũalia. i. aerea assumunt, solẽt in fumosis & aereis vaporib. & maxime odoriferis delectationẽ aliquã inuenire, & ppea incensa & suffumigia desiderant ab hoibus accipere, quõd certe qui tanq̃ dijs & per modum sacrificij faciunt, nõ se possunt ab idolatria excusare, sicut dr̃ 4. Reg. 17. quõd fecerunt sibi statuas & lucos in omni colle sublimi, & adolebant ibi incensum super aras in morẽ gentium

gentium. Nō sic charissimi nō sic, sed verū incensum .i. vera fides & latria vni Deo & nō demonib. impendant. 1. Par. 6. Aarō & filij eius adolebunt incensum sup altare. Et sic patet, ꝙ est quoddā incēsum, qđ syncera requirit deitas. ¶ Scdo dico,
B ꝙ est incensum, quo fraterna flāmescit charitas, q.d. sicut videmus, ꝙ incēsum in igne positū liquescit & inflamat, & circuniacentes delectabiliter cōsolatur, sic charitas seu feruor amoris solet ī amorosis cordib. liquescere, & de vno in aliud se trasferre, & more duorum metallorum quæ si liquefacta fuerint vnum fiunt, ipsa corda cōiungere & vnire. 2. Par. 32. In Hierusalem coram altari vno adorabitis, & ibi cōburetis incensum. ¶ Tertio dico, ꝙ est quoddā incēsum ꝙ ad Deum eleuat. s. puritas. Et istud est incensum orōnis, q. d. sursum ad Deum p modum incensi & de fumi incenso ex euntis dirigit ita ꝙ p ipsam suprema deitas pacificat, & humana fragilitas expiat. Et ꝙ p incensum intelligit orō, satis patet Apo. 8. vbi dr, ꝙ data sunt Angelo incensa multa, q sunt orōnes sanctorum. vt & sic quilibet deuotus hō dicat illud ps. dirigat dñe orō mea sicut incensum in cōspectu tuo, eleuatio manuū mearum sacrificium vespertinum. Sed pculdubio charissimi, vr, ꝙ sunt pauci qui talia incēsa. s. fidei deuotionem fraternā dilectionem, & deuotā orōnem offerāt, & q Deo spūaliter sacrificēt, & incendāt iuxta illud, ꝙ scribit Dan. 3. Nō est in tpe hoc princeps, aut ppheta & dux, neq; holocaustum, neq; sacrificium, neq; oblatio, neq; incensum, neq; locus primitiarū corā te. cum tñ cōtrarium deberet esse, vt qlibet dicere posset illud ps. Holocausta medulla offerā tibi boues cū hircis. Hoc est igit quoddā incensum ꝙ ad Deum eleuat. s. puritas.
C ¶ Quarto dico, ꝙ inuenit quoddā incensum, ꝙ in mundo diffundit vanitas, & istud est incensum adulationis, quo. s. mali solent afflare & delectare nares diuitū malignorum, similes idololatris qui idolis mutis & mutilib. solēt incēsum offerre. Similis ēt magis & hariolis, q incensum solent demonib. dare, & eos suffumigijs odoriferis delectare, quia. s. adulatores, idola. i. simplices & ignoros diuites, nec nō demones. i. crudeles & tyrannos principes & potentes solent per incensum adulationis decipere, & eos fumo vanitatis seu vanæ laudi & inanis glor æ delectare. 4. Reg. 15. Adhuc populus sacrificabat & adolebat incensum in excelsis. Aduerte tñ ꝙ tales incensatores seu incensi huius amatores A Deo solent abominari. Pctis solent cōtaminari. In fine solent exterminari. Solet (dico) à Deo abominari. Vnde dñs dicit Esai. 1. Nō offeratis mihi sacrificium frustra, incēsum abominatio est mihi. Solēt ēt vitijs cōtaminari, q. s. adulatores solent multis alijs vitijs abundare, figurati in rege. Iosaphat. 2. Par. 26. q cōtra statum proprium adolere voluit incensum, & statim factus est leprosus. Solent insuper in fine exterminari. s. tormentis tā tpalib. q æternis. Vnde de rege Iuda Ezechia legit. 4. Reg. 23. ꝙ ipse deleuit aruspices, & eos, q adolebāt incensum Baal, soli lunę & 12. signis, & oī militiæ cęli. Quia re vera illi, q per adulationē incensant & thurificāt Baal, qui interpretatur deuorās. i. mundi principib. & tyrānnis, & soli & lunæ & signis. i. prlatis maiorib. mediocrib. & infimis, & militiæ cœli. i. militib. officialib. & balliuis, digni sunt, ꝙ à rege Iuda Christo exterminentur, & de libro uiuentium deleātur. Nu. 16. Ignis egressus à Dño interfecit ducentos quadraginta viros q adulebāt incēsū. Sic ergo patet, ꝙ ī scriptura reperit incēsum multiplex, videlicet adulationis, orātionis, dilectionis, & deuotionis.

Incertus.

Vide vbi certitudo.

A Incipere.

Nota, ꝙ tam incipere quā cœpit quod, est verbum defectiuum, significat rei initium, & cuiuscunq; temporis, vel operis principium, & inceptionem. dicam igitur, ꝙ inuenitur incipere, quod spectat

Ad { Deum, Iustum, Impium. }

¶ Primo ergo dicamus de inceptione, q spectat ad Deum. Deus. n. quātum ad essentiam nunquam incipit, imo semp est, cum nō habeat principium neq; finem quātum vero ad operationes suas sp incipit, quia. s. quātum ad nos sp incipit noua opera facere, nouos effectus & mirabiles pducere, & nouo modo erga nos se habere. Sol. n. nunquā incepit, & semp incipit, q. d. in essentia sua nunquā definit aut incipit. In motu vero suo semper aliquid noui incipit, inquātum oī die oritur, & occidit, & cōtinue de signo ad signum, & de gradu ad gradum transit. Et ideo sol à poetis pingebatur in formā iuuenis sine barba, quamuis Esculapius, & multi alij solis filij pingerentur barbati, in signum, ꝙ iste quotidie renascitur, & iuuenescit, & quotidie reincipit apparere. Sic vere deus inuenitur cōtinuē iuuenescens, & esse suum nunquā desinens aut desistens. Iob. 30. Gloria mea sp innouabitur, & arcus meus in manu mea semper instaurabitur. Vnde ipse est qui dicit. 1. Reg. 3. Ego incipiam, & complebo. quasi diceret. Ego semp incipiens, & semper completus, & maxime quantum ad effectus suos aliquid semper innouans, & reformās. Vnde nota, quòd Deus aliquid incipit quantum

Ad { Ignorantes. Negligentes, Pestilentes, Sapientes. }

¶ Iste. n. ignorantes solet instruere, & hoc facit manens in stadio, i. in carne. Actu. 1. cepit Iesus facere, & docere & Lu. 24. dr, ꝙ incipiens Iesus à Moyse & prophetis interpretabatur scripturas discipulis. Itē negligētes solet repellere, & hoc facit regnans in solio. Vnde Apo. 3. Vtinam calidus esses aut frigidus, sed quia tepidus es, incipiam te euomere ore meo. Quod ē r cōtra Symoniacos pōt dici de quibus dr Io. 2. ꝙ Iesus cepit eijcere vendentes de templo. Item pestilentes solet destruere, & hoc facto finali iudicio. Vnde ipse est q dicit Hiere. 25. Ecce in ciuitate, in qua inuocatum est nomen meum, ego incipio affligere. Sequitur Gladium. n. voco sup oēs habitatores terræ. Item sapientes seu etiam pœnitentes solet dirigere, & hoc faciet in cœli palatio, quando. s. vocabit operarios, & reddet illis mercedem, incipiens à nouissimis vsq; ad primos. Matt. 20. Ita ꝙ beati possunt sibi dicere illud. 2. Reg. 7. Incipe, & benedic domui serui tui. Nunc etiā pęnitentes & tribulati dicere possunt illud Ose. 6. Venite, & reuertamur ad dominum, quia ipse cepit, & saluabit nos, percutiet, & curabit nos. Istud est ergo vnum incipere, quod spectat ad Deum. ¶ Secundo dico, ꝙ inuenitur vnum incipere,
B quod spectat ad iustum. Iustus. n. semper incipit bona opera aggrediendo, de bono in melius proficiendo, & bonum exēplum posteris dando. Et nota, quòd ad iustum spectat vnum incipere quod est

Vigoris, Mœroris, Honoris.

Vnum (inquit) incipere spectat ad iustos, quod spectat ad animi vigorem, & illud pro certo spectat ad virtutem fortitudinis, quæ. s. semper vult incipere & inchoare opera virtuosa. Potissima. n. pars cuiuscunq; rei est initiū. Res. n. ardua postquā incipitur, quasi cōpleta media iudicatur. Et ideo primi fidei fundatores, qui inceperunt tyrannis resistere, primi sciētiarum inuentores, qui inceperunt semina iacere, primi bonorum laborum bellorum & operum aggressores, qui incipiunt viā ostendere, valde sunt cōmendandi, & à Deo & hominib. collaudandi. Facile. n. est incipientem sequi, & bene inchoantib. cōformari. Vbi vero nō est qui incipiat, quilibet sequens titubat & vacillat. Ideo dicebant illi, & quærebant. 3. Reg. 20. Quis incipiet præliari? q. d. necesse est, ꝙ aliquis incipiat. Dato. n. ꝙ ille, qui incipit negocium arduum, non plene perficiat, multum tñ proficit, q. alteri subsequenti dat occasionem, audaciā, vt aliquid inceptis addat, vel vt cōpleat, & perficiat. Vtile est tñ & honestū, ꝙ hō cōpleat, si pōt qd incepit, & ꝙ opus perficiat, quod assumpsit. 2. Cor. 8. Quēadmodum cępit, ita & perficiat. Et pōt dici, quòd aliqui bene incipiunt & bene finiunt, sicut iusti & sancti, q. s. bonum qd incipiunt, vsq; ad finē & cōplementū deducunt. Exēplo Chri. Act. 1. Cepit Iesus facere & docere vsq; in diē qua assumptus est. ¶ Itē quidā bene incipiunt, sed male finiunt, sicut patet de multis, q optimi sunt in iuuentute, pessimi in senectute. Optimi in inferiori gradu, pessimi qn prouehunt in superiori statu. Similes illi monstro, seu illi puero mōstruoso, quod in Babylone fuit natum in psagium mortis Alexādri magni, sicut narrat Geruasius in li. de ocijs Imperialib. qui ad hoīe incipiebat, & inferius in feras & beluas desinebat, quia. s. in capite & in brachijs forma humana inchoabatur, circa coxas vero in capita multorum & diuersorum aīalium terminabat, & quia à meliori incipiebat, & in deterius finiebat, mortem Alexandri, vt dixerunt aruspices, & mutationem reipublicæ in deterius designabat. Re vera multi sunt hodie tales, qui. s. ab hoīe incipiunt & terminantur in feras, quia. s. etsi in virtutib. initiātur inferas tamē. i. in ferina vitia terminant, ita & nō solū vna fera. i. vnū vitiū inuenit in ipsis, imo multa & diuersa vitia reperiuntur in illis. Ibi est leo crudelitatis, vrsus gulositatis,

sitatis, canis insatiabilis cupiditatis, simia calliditatis, & porcus carnalitatis. Ista ergo quādo in principe, vel prælato reperiuntur, procuidubio mors & destructio reipublicæ designat. Talibus igitur incipiētibus & male terminātibus dicit Gal. 3. Sic stulti estis insensati Galathę, vt cum spiritu cœpistis carne consūmamini. Isti ergo bene incipiūt, sed male finiunt. Item aliqui sunt, qui bene incipiūt; sed nihil finiunt, sicut ad litterā sunt mali, qui semper noua magna & ardua solent incipere, sed nihil ad perfectionem & cōplementum deducere. Nihil. n. ad perfectum adduxit lex. Heb. 7. Et de talibus pōt dici illud Luc. 14. Iste homo cepit ædificare, & non potuit cōsummare. Isti sunt sicut Ianus, qui à poetis dr̄ Deus initiorū, & plures habebat facies, & ideo ab illo Iano dr̄ ianuarius, qui est ianua & initiū totius anni. Initia. n. negociorum, & rerum, & non fines dedicabantur eidem. Tales ergo videntur hodie esse inconstantes, insigniti multis faciebus. i. multis principijs & inceptionib. insignes, quia. s. nō fines, sed initia rerum videntur ad eos pertinere, inquantū sp volunt incipere, sed nihil debite terminare. Quia ſm philosophū, acres in principio, frāgūtur in fine, ita q̧ postquā ipsa primo inceperint postea cantāt defecit. Iob. 15. c. Dissipat dn̄s cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum, q̧ ceperāt. Isti ergo bene incipiūt, sed nō finiunt. ¶ Itē alij sunt, qui male incipiunt, sed bene finiunt. Non. n. sp respondent vltima primis. Debile. n. principium melior fortuna sequetur. Sæpe. n. fit Dei miseria mediante, q̧ qui malus vixerat, bonus efficitur, & qui inceperat à vitijs, in virtutib. cōsummat. Exēplo Thob. 11. Cepit offendens pedib. currere. Itē dico, q̧ alij sunt, qui male finiunt sicut sunt pc̄tores & mali, sed de istis dicetur in sequēti. Sic ergo patet, qūo diuersi diuersimode incipiunt bonum opus. Et possumus notare breuiter, q̧ iusti libenter incipiunt dolere per contritionem, incipiunt deflere per cōpunctionem, incipiunt clamare per oratione, incipiūt laudare per gratiarum actionem. Incipiunt laborare per bonam operatione. ¶ De dolore cōtritionis dici pōt illud Tho. 10. Cepit aūt (. s. Thobias) contristari nimis. De flere cōpūctionis dr̄ Thob. 3. q̧ Thobias ingemuit, & cepit orare cū lachrymis. De clamore orōnis dr̄ Gen. 4. Iste cepit inuocare nomē dn̄i. De canore laudis & gratiarū actionis dr̄. 2. Par. 29. q̧ leuitæ tenentes organa, & sacerdotes tubas, cum offerretur sacrificium, ceperunt laudes canere dn̄o. De labore aūt bonę operationis dici pōt illud Ge. 9. Cepit Noe vir agricola esse. Est ergo incipere vnum iustorum, quod spectat ad vigorē. ¶ Itē est vnum incipere iustorum, q̧ spectat ad mærorem. Et istud est incipere mundi tribulationum, q̄ cōtinue pullulant, & incipiunt erga bonos. 1. Pet. 4. Tempus est, vt incipiat iudiciū à domo Dei. ¶ Item est vnum incipere iustorum spectās ad honorem, quia. s. meliores primi incipiūt honorari. Ge. 44. Scrutatus est saccos eorum incipiēs à maiore. Et certe sicut à maiorib. incipitur quātū ad honores, sic si male se habuerint ab eis incipietur inferendo miserias & dolores. Vnde Angelis percussorib. pręcipitur Eze. 9. A sanctuario meo incipite. Sic ergo patet, q̧ est vnum incipere, q̧ spectat ad iustū. ¶ Tertio dico, q̧ est vnū incipere spectās ad ministrū. Et sic dico, q̧ mali habēt quadruplex malū incipere, videlicet vnū, q̧ denotat

Imperfectam vitæ nouitatem,
Impletam morum leuitatem,
Indiscretam culpæ prauitatem,
Parum lætam pœnę grauitatem.

¶ Mali ergo habent vnum incipere, qđ est imperfectum, & illud nihil aliud est q̄ imperfectio vitę & morum. quia. s. multi sunt imperfecti & incipientes, nunquā autem cōplentes aut cōsummantes. Vnde Seneca dicit q̧ fatuus incipit sp viuere. Eccl. 18. Cum cōsummauerit homo, tunc incipiet. q. d. Isti etiā tunc incipiūt, qn̄ debuerant cōsummare. Item est vnum incipere, quod est incōpletū. Et istud est, qn̄ quis incipit bene, sed nunquā deducit ad finem, sed de hoc dictum est supra. §. præcedenti. Item est vnum incipere, qđ est indiscretum sicut est qn̄ mali libenter incipiunt lites, & alia mala, & quando gloriantur incipere mala opera, & mala exempla alijs dare, ipsasq; continuare, & ad malum finem deducere. Figurati in ædificantib. turrem Babylonis, de quibus dr̄ Ge. 11. Ceperunt hoc facere nec desistent à cogitationib. suis donec eas cōpleant. Babylon interpretatur confusio, & signat opus malum &c. Itē est vnum incipere, quod est parum lætum, & istud est incipere pœnę æternæ, quæ. s. qn̄ post mortem inceperit, damnati incipient dicere mōtib. cadite super nos, & collibus, operite nos sicut dr̄ Lucæ. 23. Quod potissime tunc fiet quando à regno Dei videbunt perpetuo se exclusos. Luc. 13. Tunc incipietis foris stare. Et 14. Incipietis cum rubore nouissimum tenere locum. Sic ergo patet, quomodo incipere spectat ad Deum, ad iustum, & ad impium.

Incidere

Nota, q̧ incidere sumitur pro in aliqđ malum cadere. Et nota, q̧ in scriptura reperit̄. Incidere nequitiæ latentis. Incidere miserię pręsentis. Incidere angustiæ sequētis. ¶ Incidunt. n. iniqui in foueā latentis reatus incidunt miseri in cocleā pn̄tis anfractus. Incidunt dānati in areā sequentis defectus. ¶ Primo ergo dico, q̧ est vnū incidere spectās ad temeros. i. ad peccatores, q. s. isti de vno pc̄tō incidunt in aliud, & ēt vbi ipsi nō aduertūt; ipsi incidūt in diaboli laqueum & ruinam. Quis. n. incidat in foueā malitiæ & nequitiæ, patet Eccl. 10. Qui fodit foueam, incidet in eam. Quidā incidunt in laqueum auaritię. 1. Ti. 6. Qui volunt diuites fieri incidunt in tētationes & in laqueū diaboli. Quidā incidunt in scopulos iracundiæ, & discordiæ. Act. 27. Timentes ne in aspera loca incideremus. Quidam incidunt in viscū carnalitatis & luxurię. Vnde de mala muliere dr̄ Prou. 22. Fouea profunda os alienæ, cui irat⁹ est dn̄s, incidet in eā. Quidā incidunt in infirmitatem languoris, & negligentiæ, sicut de antiocho dr̄. 1. Mac. 6. quod decidit in lectum, & incidit in languorem. Quidam incidunt in tenebras erroris & ignorantiæ. Proue. 17. Qui euitat discere, incidet in molum. quidam incidunt in voraginem desperationis atq; demētię. Eccl. 29. Transgrediens mandatum dn̄i incidet in promissionem nequā. Istud est ergo vnū incidere spectans ad temeros. ¶ Secūdo dico, quod est vnum incidere spectans ad miseros. & istud est illud, quod spectat ad illos, qui in mundi tribulationes incidunt, & qui casibus fortunæ nunc in vnum, nunc in aliud malum ruunt. Fortuna. n. i. effectus occultæ Dei prouidentiæ, homines in hoc mundo varia sorte pellit, ita q̧ ſm occulta sua iudicia ipsos in diuersas tribulationes incidere facit. Et inde sæpe fit quod homo pessime per illam viam in periculum incidit, per q̄ periculum euadere credit, iuxta illud poeticum. Decidit in Syllam, qui vult vitare charybdim. Scylla. n. & charybdis sunt duo maris pericula, & sæpe fit, q̧ dum nautæ vnum vitare se credunt, in aliud incidunt, & impingunt. Melius est igitur Deo ex toto se committere, & q̧c quid incidere fecerit, in patientia sustinere, iuxta illud quod dixit Dauid. 2. Re. 24. Melius est, vt incidam in manus domini (multæ n. miseriæ domini sunt) quam in manus hominum. Istud est igitur vnum incidere spectans ad miseros. ¶ Tertio dico. q̧ est vnum incidere spectans ad inferos. i. ad damnatos, qui sunt in inferis. Isti. n. figurantur in illo, qui descendēs de Hierusalem in hierico, incidit in latrones, qui spoliantes eū, plagis impositis abierunt, semiuiuo relicto, sicut dr̄ Luc. 10. Peccator. n. qui de Hierusalem in hierico, i. de statu gratiæ in pc̄tm̄ descēdit, finaliter moriens in latrones infernales incidit, & bonis oīb. temporalib. & gratuitis spoliatus, plagis æternæ damnationis impositis semiuiuus pertransit, inquantum. s. non plene nec quiere viuit, imo iuxta psal. Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem. De tali ergo futuro incidere dr̄ Ecclesi. 29. Recupera proximum secundum virtūtem tuam, & attende tibi, ne incidas. s. in manus diaboli. Proximum inquit tuum, i. ipsum, qui per pœnitentiam recuperatur, ne in æternam angustiam incidat, & ne manus suæ duræ iustitiæ inueniatur. Et merito, quia pro certo sicut dicitur Hebr. 10. Horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Et hæc de incidere sufficiant. vide supra de tractatibus cadere, & decidere

Incircuncisus.

Cum circuncisio nihil aliud sit, q̄ circūquaq; facta incisio, sicut in lege Mosaica fiebat, vbi caro præputij circuncidebāt & abijciebatur, & sic homo circuncisus dicebatur, à pc̄tō originali mundabatur, & ab incircūcisis, i. à gentilib. distinguebatur, restat, quòd per incircuncisos intelligebantur gentiles atq; pagani, diuinis legibus non subiecti, sed idolorum seruitijs occupati. Moraliter ergo loquendo, circuncisio nihil aliud est quam vitiorum & morum superfluorum resecatio & abdicatio, incircuncisio morū superfluorū & vitiorū & occupatio, vendicatio, & possessio. Et sic pc̄tores incircuncisi vocantur, eo q̧ in eis vitia non extirpantur, sed potius abundāt, & inse-

inseruntur. Nota ergo, q incircuncisi inueniuntur quidam in

Mentibus vano cogitatu,
Actibus superfluo tactu,
Gentibus inhonesto tractu,
vestibus improbo ornatu,
Moribus insolenti iactu,
Operibus eminenti fastu,
Dapibus excessiuo pastu,
Renibus immundo pruritu,
Auribus auido auditu,
Vocibus fatuo tinnitu.

¶ Est igitur incircuncisio mentis, & cogitatus, de qua Eze. 44. Vos inducitis filios alienos incircuncisos corde & incirconcisos carne, vt sint ī sanctuario meo. ¶ Itē est incircuncisio exterioris act⁹. 1. Re. 17. Quis est philisteus iste incircuncisus? ¶ Item est incircuncisio inhonesti gestus, seu ēt motus, ornatus seu apparatus. 2. Re. 1. Nolite annunciare in geth, ne forte exultent filiæ incircuncisorum. Filiæ. n. diuitum sunt illæ, quæ plus abundant in motib. gestibus, & ornatibus superfluis. Et 1. Re. 31. Ne forte veniāt incircuncisi, & illudant mihi. ¶ Item est incircuncisio carnalis pruritus. i. actus luxuriosi, de quo dr̄ Hier. 9. Visitabo sup oēs, qui incircuncisum habent prępùtium. & Hest. 14. Tu scis quia detestatur cubile incircuncisorum. ¶ Item est incircuncisio vestium & ornatus, sicut est in illis viris, qui in turpi habitu & inhonesto incedentes, pudenda nō pōt cōtegere, & in illis mulierib. quæ carnem ad lasciuiam prouocantē aptata veste nudāt, & ostendunt. Sint licet indumēta vtriusq; quantum ad formā nimis circuncisa, tn̄ vt in præsenti sumitur incircuncisio. s. pro vitiorum vendicatione, merito dn̄r incircūcisa, quia libidinis, & superbię irritatiua. His (cum versentur in Hierusalem, in religione christiana, vel ecclesia militāte, aut cum sint Hierusalem. i. aīæ christianæ & fideles) præcipitur. Esa. 52. Induere vestimentis glorię tuę Hierusalem, qa nō adijciet vltra, vt pertrāseat per te incircūcisus. ¶ Item est incircuncisio morum & status, sicut est in illis, qui insolenter & impudice conuersantur, quibus dr̄ à Deo Leu. 26. Ambulabo ego cōtra eos, donec erubescat incircūcisa mens eorū. ¶ Itē est incircuncisio operum & fastus, sicut est in illis, quorum opera pompam popriam & aliorum nihil pensam præsumunt, sicut de Goliath expertum est, qui verbo vultu & armis minax. Israel & Dauid despexit. Dauid vero in dn̄o cōfidens dixit. Quis est hic philisteus incircūcisus, qui exprobrauit faciem Dei viuentis. 1. Re. 17. Sequitur. Ego venio ad te in nomine dn̄i exercituum, & percutiā te, & auferam caput tuum à te. Quod & factum est. Et sæpe, imo quasi semper fit, vt qui opera sua cum fastu aggrediuntur, humilitati deficiāt, & contemnantur, sicut iam patuit. ¶ Itē est incircuncisio dapum, & pastus, sicut est in illis, quos nulla q̄ ventris cura occupat, & qui se ventri immolant per gulam, quibus etiā gula p̄cipit, vt immolent sibi carnes porcinas & immundas. i. maiorem in esu delectationem, q̄ deceat, vel temporib prohibitis, ita vt non deceat. In quibus dum nimis oblectantur & p̄uaricantur, aīæ eorum cōtaminantur. Inde prouenit, q relinquāt filios, delectationes & appetitus, quos gula parit, incircuncisos. i. superfluos & vitiosos, sicut dr̄ 1. Mac. 1. Iussit. s. antiochus. i. diabolus, immolari carnes suillas, & pecora cōmunia, & relinquere filios suos incircuncisos. ¶ Itē est incircuncisio auris seu auditus, sicut est in illis, qui oīa volunt audire. s. vana & lusoria, dira & detractoria, turpia & īfectoria. Mala. n. libenter audiunt, bona vero audire neglignnt, & cōtemnunt. Hie. 6. Incircuncisæ aures oīm, & audire nō pn̄t. Et Act. 7. dr̄ Duris cordib. & incircuncisis aurib. sp spirituisancto resistitis. ¶ Item est circuncisio vocis, & tinnitus, sicut est in illis, qui superflue loquuntur & garriunt. Exo. 6. Incircuncisus sum labijs ab heri & nudiustertius. Breuiter ergo concludere possum, q tales indomiti & incircuncisi à paradiso finaliter excluduntur, iuxta illud. Eze. 44. Oī alienigena incircuncisus corde, & incircuncisus carne, non ingredietur sanctuarium meum. Et in inferno perenniter includuntur. vt sic cuilibet damnato dicatur illud Eze. 31. Ecce deductus es cū lignis voluptatis ad terram vltimam in medio incircuncisorum, dormies cum his qui interfecti sunt gladio. Sic ergo patet quomodo incircuncisio semper sonat in malo, sicut circuncisio sonat in bono. Vide supra de circuncisione.

Incitare.

Nota, q incitare idem est, quod cōmouere, prouocare, irritare, exhortari, & admonére. Accipitur autem, vt communiter, in malo. Omitto autē, quia paucæ sunt auctoritates

Inclinare.

Nota, q inclinare in scriptura sumit̄ multis modis. Sumitur. n., p incuruatione, humilitatis, benignitatis, aduersitatis, fragilitatis, fallacitatis. iniquitatis. Quidā ergo inclinantur per humilitatē, Esa. 2. Inclinabit se homo, & humiliabitur vir. ¶ Item quidā inclinantur per benignitatem, sicut. s. sunt illi, qui faciliter inclinātur ad misericordiam, & ad pacē. Iob. 22. Qui inclinauerit oculos, ipse saluabitur. Et talem inclinationem petebat Dauid in psal. dicens. Inclina aurem tuā, & exaudi verba mea. ¶ Itē quidam inclinantur per aduersitatem. Vnde de malis & superbis qui modo in honorib. sunt erecti, dr̄ in ps. Inclinabit se, & cadet cum dominatus fuerit pauperum. ¶ Item quidam inclinantur per fragilitatem, & est inclinatio generis, qua homines inclinātur ad terram per infirmitatem, senectutem, & mortem, de qua pōt dici illud Ioā. 20. Inclinauit se, & spexit in monumentum. homo. n. statim qn̄ incipit senescere, incuruatur & inclinatur quasi prospiciens ad terram & ad monumentum & ad sepulturā. Item quidā inclinantur per fallacitatem, & isti sunt falsi proditores & hypocritę. Vnde de falsa muliere dr̄ Proue. 2. Inclinata est ad mortem domus eius, & vsq; ad inferos gressus illius penetrāt. Item est inclinatio iniquitatis, & ista est, qn̄ homo faciliter inclinatur ad iniquitatem faciendā, quod vtiq; facit hominis mala cōsuetudo, vel impulsus tentationis. Vnde de muliere curua dr̄ Lu. 13. q erat B inclinata ad terram, & nō poterat respicere sursum. ¶ De inclinatione ergo humilitatis possum⁹ aliquid dicere. Sicut. n. arbor quanto magis fructib. oneratur, tanto rami eius amplius inclinantur, sic viri perfecti quāto amplius fructib. bonorum operum & virtutum sunt onerati, tāto per humilitatem sunt amplius inclinati. Vnde de Sancto Dauid dr̄ 1. Re. 24. Inclinans se dauid pronus in terram adorauit. In quibus verbis ostenditur, q sicut homo inclinatur corporaliter ad amplexandum, ad onus suscipiendum, ad aliquid audiēdum, aut ad aliquid exercendum, aut ad aliquid inquirendum, aut aliquid perquirendum sic specialiter debet homo inclinari & incuruari ad amplexandum, q diligitur, ad supportādum quod imponitur, ad audiendum, quod p̄cipitur, ad exercendum quod immittitur, seu innuitur, ad perquirendum quod amittitur, ad requirēdum, q appetitur. ¶ Istas igitur inclinationes morales probat per ordinem affectio cordialis [Inclinans se inquit] Perfectio virtualis [Dauid manu fortis] Subiectio corporalis [Pronus] Cōpassio naturalis [In] Mētalis meditatio [Terra inquit] Verbalis postulatio [Adorauit inquit.] ¶ Primo, ergo inclinemur ad amplexandum Deum per deuotionem, vt simus sicut solsequium, q ad solem cōtinue se inclinat, quia. s. ad solem iustitiæ Christum semp nos debemus per affectionē & deuotionē inclinare, & ad ipsum oēs actus, & opera ordinare. Esa. 17. Inclinabitur homo ad factorē suū, quod ostenditur, cum dr̄. Inclinans. Homo. n. se totum debet ad Deum inclinare, s. cor meditādo, Lingua, loquēdo & gratias agendo. Manus ipsius beneplacita operādo. Ios. 24. Inclinate corda vestra ad dominum. & Ge. 24. Inclinauit se hō, & adorauit. Vnde petebat Dauid in ps. Inclina cor meum in testimonia tua, & in auaritiā. Qui. n. bene cōsiderant bonitatē diuinam, faciliter inclinantur ad ipsam Esai. 14. Qui te viderint, ad te inclinabuntur. ¶ Scdo inclinemur ad supportandū C oēm tribulationem, & simus sicut camelus, qui cum sit aīal valde forte, solet se super genua anteriora inclinare, quando à magistro se percipit onerandum, quia. s. quando à Deo vel à prælato videmus aliquod onus, vel aliquod difficile correctionis vel aduersitatis pondus nobis immitti, nos pro certo per reuerentiam & humilitatem debemus collum, & cor humiliare, & inclinare, & ad vocem Dei vel prælati oīa tristia & grauia patienter & fortiter tolerare, quia. s. nos debemus esse Dauid, qui interpretatur manu fortis. Vnde de Dauid dr̄ 2. Reg. 3. q Dauid erat proficiens, & semper seipso robustior. Vnde de inclinatione talis fortitudinis potest dici illud Nume. 21. Scopuli torrentium inclinati sunt. Scopuli. n. sunt rupes fortes & duræ. Iuxta illud Baruc. 2. Inclinate humerum vestrū & ceruicē vestrā, & facite opa regis babylonis. Sic faciebat ille, q dicebat ī ps. Inclināt cor meū ad faciēdas iustificationes tuas in æternū, pp retributionē. Inclinemus ergo ad supportādū oēm tribulationē. ¶ Tertio inclinemur ad audiendū p verā attentionem [Pronus inquit] Verus enim obediens debet esse pronus, & inclinatus ad audiendū,

atten-

attendendum, & faciendũ mandatum superioris, similis ele
phãti, & cani nobili, qui aures habent naturaliter inclinatas.
quia sicut dr̃ Eccl. 6. Si inclinaueris aurem tuã, suscipies do-
ctrinam, & si dilexeris audire, sapiẽs eris. Vnde de pronitate
humilitatis põt dici illud. 1. Reg. 5. Dagon pronus iacebat in
terra. Inclinemur ergo ad audiẽdum per veram attentionẽ.
¶ Quartò dico, ꝙ inclinari debemus per intimam compas-
sionem, & hoc ostenditur, dum dr̃. In. Quia s. compassio na-
turalis est nobis intima, & innata. Inquit. Vñ de Christo cõ-
patienti mulieri in adulterio deprehensæ dr̃ Io. 8. ꝙ inclinãs
se, digito scribebat in terra. Et de ipso ẽt pro peccatorib. mo
riente dr̃ Ioan. 19. ꝙ inclinato capite misit spiritum. Dicamꝰ
ergo domino illud psal. Inclina cor meũ in testimonia tua. i.
in opera pietatis, & non in auaritiam. & Tu dñe inclina cœ-
los tuos, & descende. s. ad miserandum nobis. Inclinemur er
go ad exercendum innatã cõpassionẽ. ¶ Quintò inclinemur
ad perquirẽdũ amissam perfectionẽ. In terra inquit. Sicut. n.
qui in terra aliquid amisit, solet se ad terram inclinare, & di-
ligẽtur quærere quousq; illud valeat inuenire, sic quia in ter
ra. i. in terrenis bonis virtutes, & gratias perdidimus, ideo ꝓ
ipsis quærendis, & reinueniendis, ad terram nos debemus in
clinare, considerando futuram in illam reuersionẽ, & infer
ni sub terra afflictionẽ, vt sic de quolibet nostrum dicatur il
lud Io. 8. Inclinans se, digito scribebat in terra. Digitus. n. est
intellectus, qui tunc in terra dr̃ scribere, qñ ad considerandũ
prædictas terræ conditiones se voluerit inclinare. ¶ Sexto in
clinemur ad faciendum deuotam supplicationem. [Adora-
uit inquit.] Vnde de Bersabea dr̃. 3. Reg. 3. Inclinauit se Ber-
sabea, & adorauit. Cuilibet ergo aię sic diuersimodè inclina
tæ dr̃ in psalm. Audi filia, & vide & inclina aurem tuã, & ob-
liuiscere populum tuum, & domũ patris tui, & concupiscet
rex decorẽ tuũ, vbi ondĩ, ꝙ inclinatio humilitatis facit nos
attentius meditari. [Audi inquit.] Sagacius cõtemplari. [Vi-
de inquit.] Remotius elongari. [Obliuiscere po. tu. & do. pa.
tui.] Feruentius adamari, quia. s. facit, quòd rex Christus cõ-
cupiscit decorem tuum. Vide supra de humilitate.

A **Inclytus.** Nota, ꝙ inclytus idem est, quod nobilis,
gratiosus, honorabilis, & solẽnis. Et signat
in scriptura diuersimodè loquendo homines spiritualiter,
temporaliter, & æternaliter nobiles & beatos. Et sic dico, ꝙ
inueniuntur

Inclyti { Virtuales, Téporales, Supernales. — Primi sunt inclyti moribus internis, Secũdi sunt inclyti viribus externis, Tertij sunt inclyti viribus æternis.

¶ Primò ergo dico, ꝙ quidam sunt inclyti interne, & virtua-
liter. Isti sũt viri sancti iusti, & docti, quos. s. diuina gratia bo
ni mores, & sapientia faciunt inclytos, & solẽnes. Vñ de filiis
Israel dr̃ Deu. 4. Quæ est. n. alia gens tam inclyta, quæ habeat
cerimonia iudicia, & vniuersam legem? &c. Vnde ẽt de illo
Sancto rege Ezechia dr̃ spiritualiter exponendo. 2. Para. 32.
Fuit Ezechias diues, & inclytꝰ valde, & thesauros plurimos
cõgregauit auri, & argenti, & lapidis preciosi, & aromatum
&c. Expone per aurum sapientiam, per argentum eloquen-
tia, per lapides preciosos virtutũ sanctimoniam, per aroma-
ta bonam famam. Ista. n. sunt, quæ hominem faciunt inclytũ
apud Deũ nobilem, & famosum. Geñ. 34. Ipse erat inclytꝰ in
oĩ domo patris sui. Illud potissime põt referri ad clericos, q
pro certo rõne scientiæ, sanctitatis & iustitiæ, in domo patris
nostri Dei. s. in ecclesia præ cæteris solent esse inclyti. Sed re
vera hodie conquerendo põt dñs dicere Ecclesiæ sponsæ suę
de clericorũ populo sibi dato illud, ꝙ scribitur Hier. 12. Vbi
est grex, qui datus est tibi, pecus inclytum tuũ? Et pro cer
to potest etiam cum ipso dicere conquerendo, ꝙ scribitur
Thre. 4. Filij Syon inclyti & amicti auro primo, quõ reputa-
ti sunt in vasa testea? Expone, & cõpara modernos ecclesiasti
cos vasis testeis, q. s. sunt vtilia, & fragilia, parum aut nihil ap
preciabilia. Et breuiter Ecclesiæ põt dici illud. 2. Regũ. 1. In-
clyti tui Israel super mõtes tuos interfecti sunt. Et re vera vi
detur, ꝙ de Ecclesia verificatum sit hodie verbũ illud Thre.
2. Obtexit caligine in furore suo dominus filiam Syõ, proie
cit de cœlo in terrã inclytam Israel. Sic ergo patet, quõ qui-
dam sunt inclyti interne, & virtualiter. Secundò dico, ꝙ qui
dã sunt inclyti externe, & tẽporalitr. Et isti sunt illi, quos for
tuna nobilitatibus, & diuitijs facit beatos, de quibus põt di-
ci illud, ꝙ de rege Iosaphat diuite, & inclyto, sed tũ domino
accepto dr̃. 2. Para. 18. Fuit Iosaphat diues, & inclytus mul-
tum. Vnde ẽt de multis, qui nati sunt in paupertate, & ꝑ for-
tunam fiunt inclyti, põt dici illud, ꝙ dicebant filij Laban de
Iacob Geñ. 31. Tulit Iacob diuitias patris nostri, & facultate
eius ditatus inclytus factus est. Sic verè possunt dicere multi
filij nobilium de multis peregrinis & aduenis, qui de bonis
patrum suorum fiunt inclyti, & per prosperitatem diuites, &
elati. Sed aduertant tales fortunaliter inclyti ad illud, ꝙ scri
bitur Ezech. 26. Quõ peristi, quæ habitas in mari, vrbs incly
ta, quæ fuisti fortis in mari, quia. s. tales, qui in mari huius mũ
di sunt inclyti, & opulenti, finaliter pereũt, & non solũ æter-
naliter, imo ẽt nunc temporaliter periculũ, & infortunium
incurrũt. Vñ de mundo, & mundi prosperitate cum suis in-
clytis, & beatis dr̃ Esa. 13. Et erit Babylon illi ciuitas glorio
sa in regnis, inclyta in superbia Chaldeorum subuersa sicut
subuertit dñs Sodomam, & Gomorrã, & potissime fiet in iu
dicio, qñ verificabitur illud Hester. 11. Sol ortus est, & humi
les exaltati sunt, & deuorauerunt inclytos. Isti sunt ergo in-
clyti externe, & temporaliter. ¶ Tertiò verò dico, ꝙ quidam
sunt inclyti superne, & æternaliter. Et isti proculdubio sunt
beati, qa. s. illa superna ciuitas Hierusalẽ cũ suis habitatorib.
summè est inclyta, & decora. Vnde dñs de ea potuit dicere il
lud. 2. Para. 2. Domus q̃ ædificare cupio, magna est nimis, &
inclyta. Et merito, qa ibi est corona inclyta gloriæ sempiter
næ qua. s. filij Dei inclyti coronãtur, vt cuilibet dicatur illud
Proue. 4. Dabit capiti tuo augmẽta gratiarũ, & corõa inclyta
ꝓteget te. Et sic patet de inclytis iternis, externis, & ęternis.

Includere. Vide claudere, quia paucæ sunt aucto-
ritates.

Incredulus. Nota, ꝙ incredulus est ille, qui verita A
ti, vel fidei nõ assentit. & prouenit in-
credulitas, vt cõiter ex obstinatione. Est aũt vitiũ increduli-
tatis, qñ aliquis acquiescere, vel credere dedignatur. Et est
vitium incredulitatis idem, qđ inobedientia. Sicut. n. mate-
ria dura, & cõpacta non obedit artifici sic cor durũ, obstina
tum, incredibile & inobediens, ad voluntatem artificis. s. dei
interius inspirantis, prædicatoris exterius instruentis, præla
ti seuerius corrigentis, nunquam vult obedire, nec in formã
perfectionis, & virtutis seipsum trãsformare, vel mutare. Et
iõ de obstinatis, & incredulis dr̃ Hie. 5. Populo huic factum
est cor incredulum, & exasperans. Ideò Thomæ dictũ est Io.
10. Noli esse incredulus, sed fidelis. Et nota, ꝙ vitium incre-
dulitatis est periculosum multiplici ratione, quia per hanc

Deus irritatur,
Cœlum denegatur,
Pœna procuratur,
Fides eneruatur.

Deus (dico) irritatur. iõ di-
citur Marci. 16. ꝙ Iesus ex-
probauit incredulitatem di
scipulorũ, & duritiam cor-
dis &c. Item dico, ꝙ per istam cœlum denegatur. Aarõ. n. q
incredulus fuerat ori domini, damnatus fuit ne intraret ter
ram promissionis, sicut dicitur Num. 20. Ad denotandum,
quod illi, qui Dei voluntati non credunt nec obediunt, ter-
ram promissionis Paradisi non intrabunt. Vnde Heb. 3. Qui
bus autem iurauit non intrare in requiem suam, nisi illis, q
increduli fuerunt? q. d. nullis. Item per incredulitatem pœna
procuratur. vnde Rõm. 11. dicitur, quod rami ꝓpter incre-
dulitatem fracti sunt. Item per incredulitatem fides enerua
tur. vnde Esa. 21. Qui incredulus est, infideliter agit. &c. Vi-
de supra de fide, de obedientia, & inobedientia.

Increpare. Increpare idem est, qđ arguere, repre-
hendere, & corrigere. Et est increpatio
Dei & hois. Item est increpatio realis & verbalis. & vide su
pra de arguere in illa auctoritate. 2. Tim. 4. Argue, obsecra,
increpare. Et supra de correctione. ¶ Et si vis dicere de in-
crepatione diuina, potes notare, quod Deus increpat per

Corporalem afflictionem,
Temporalem vexationem,
Infernalem damnationem.

De cõpali afflictiõe dr̃ Iob. 38.
ꝙ Deus increpat ꝑ dolorẽ in le
ctulo. De tpali vexatione dr̃ in
Psa. Increpauit mare rubrũ, & exsiccatũ est. De æternali dã
natione põt dici illud Psal. Increpasti gentes, & perijt impiꝰ,
nomen eorum delesti in æternum, & in sæculum sæculi. & il
lud. Increpasti superbos, maledicti, qui declinant à mãdatis
tuis. De increpatione vero humana, de qua. s. dr̃ Lucæ. 17. Si
peccauerit in te frater tuus, increpa illum &c. põt breuiter
exponi illud psal. Corripiet me iustus in misericordia & in-
crepabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput.

meum.

meum. Vbi ostenditur, quòd ille, qui increpat, vel corripit alios debet habere

In { Actu seueritatem, Corde benignitatem, Verbo veritatem. }

Ipse.n. debet habere in actu seueritatem, quia debet esse iustus. In corde benignitatē quia debet esse in misericordia. In verbo ueritatem, quia ibi non debet esse oleum peccatorum.i.adulatio. Habeat igitur correctór, vel increpator seueritatem, & æquitatem sine deuiatione. ipse.n. debet esse iustus. Corripiat me iustus, inquit quia.s.iuste, sanctè & purè, sine ira, vel odio, vel vindicta debet corripere delinquentem, nec plus iusto, nec minus debito Exēplo leonis, qui percutientem se non solet magis lædere, quam læsus sit, imo ipsum rotando, & trahendo solet mensuram obseruare, & ordinē, sicut dicit Plinius. vt de tali dicatur illud Eccl. 11. Antequam interroges, ne vituperes quenquam, & cū interrogaueris, corripe iuste. Iustus ergo sit correctór non peccator, quia non est dignus alios corrigere, qui in se quod corrigi debeat, meminit se habere. Peccator.n. melius corripitur, qn̄ à tali, qui nihil corrigibile gesserit, increpatur. Sicut.n. dr̄ Matt. 17. Iesus increpauit demonē, & exiuit ab homine, qui tñ ad increpationem alicuius peccatoris nō exiuisset. Sit ergo iustus, vt ei dicatur illud Psā. Iustus es dñe, & rectum iudicium tuum. Et illud Psal. Increpa feras arundinis, cōgregatio taurorum in vaccis populorū, vt excludant eos, qui probati sunt argento, ac si dicat, probati, & iusti debent increpare alios, & nō mali. Habeat ergo seueritatē, & sine deuiatione. ¶ Item habeat increpatio humana pietatē cū dulci compassione. In misericordia inquit. Ois.n. correctio, & increpatio semper debet misericordiam comitari. Sup exaltat.n. misericordia iudicium, sicut Iac. 2. Sicut.n. quamuis, ossa sunt exterius dura, intus tñ sunt medulla plena, sic prælati, qui sunt ossa ad corpus Ecclesiæ sustinendum, quāuis exterius in apparentia sint duri increpando, intus tñ conscientia debent esse medullosi, & misericordes in compatiendo, qa sicut dr̄ Iac. 2. Iudicium sine misericordia fiet illi, qui non fecit misericordiā. Vnde de tali misericordi increpatione pōt dici illud Geñ. 37. Increpauit Ioseph pater suus. Pater.n. nomen est pietatis. Habeat ergo pietatem cum dulci cōpassione. ¶ Tertiò habeat veritatem sine adulatione. Oleum inquit peccatoris.i. vitium adulationis, nō impinguet caput meum Dic de isto oleo sicut supra. Et sic ergo patet de increpatione correctionis qualiter debet fieri. Ista.n. si debito mō fiat, valde est vtilis. Sicut.n. dr̄ Prouer. 6. Mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ, increpatio disciplinę. & Prouer. 15. dicitur, ꝙ auris, quæ audit increpationem vitæ, in medio sapiētium commorabitur. Et hæc de increpare sufficiunt.

A **Incuruare** Vide supra, & vbicunq; agitur de humilitate, & suprà de inclinare. Et nota, qđ curuitas, & incuruatio, vt cōiter, sumitur in malo, sicut inclinatio in bono. Signat.n. incuruatio deflexionem, quæ fit ad pc̄m. Item depressionem, q̄ fit per tormentū. Itē subiectionē quæ fit per seruitutis iugū. De incuruatione peccati dr̄ in Ps. Dorsum eorum semper incurua. & Esa. 51. dr̄ aīæ peccatrici in persona demonum. Incurua te vt transeamus. De incuruatione verò tormentorum dr̄. 2. Para. 36. Incuruatus sum multo vinculo ęris, & ferri. De incuruatione verò seruitutis, & subiectionis dr̄ Geñ. 27. Incuruentur ante filiis matris tuæ.

Incumbere. Incumbere idem est, quòd accumbere vel pertinere, vel imminere. Paucæ sunt auctoritates.

A **Inde. Deinde.** Cū inde significet terminū, à quo possumus notare, ꝙ ẽm, ꝙ sunt diuersa loca, bona.s. & mala, sic inde.i. recessus à talibus pōt dici vel bonus vel malus. Et sic nota, ꝙ in scriptura inuenitur. Locus horroris, & pestilentię. Locus doloris & pœnitentiæ. Locus honoris, & excellentiæ. Locus laboris & violentiæ. Et sic dicam, quod quadruplex recessus inuenitur, videlicet

Vnus { Virtuosus, Vitiosus, Dolorosus, Gaudiosus. }

Primus est peccatum vel mundus, secundus est Ecclesiæ vel prælationis status, tertiꝰ est Paradisus: quartus verò infernꝰ. Est.n. vnus virtuosus, per quem dimittit terminus horroris.s. mundus vel peccatum, de quo Esa. 51. Recedite recedite, exite inde, pollutū nolite tangere, exite de medio eius. Vnus vitiosus, quē dimititur terminus valoris.s. status gratiæ, & pœnitentię, de quo 3. Regū. 2. Aedifica tibi domū in Hierusalem, non egredieris inde huc atq; illuc. Vnus dolorosus per quē amittitur terminus honoris.s. Paradisus, de quo pōt exponi illud Abdiæ. 1. vbi dn̄s loquens peccatori præsumptuoso, & sine cā de Dei misericordia confidenti, & cęlum obtinere sine meritis sperānti dicit sic. Si inter sidera posueris nidum tuum, inde detraham te. & Amos. 9. dicit. Si ascenderint in cœlum, inde detraham eos. Vnus gaudiosus, per quē euaditur terminꝰ laboris.s. infernus, dè quo dominus loquens de pęnitētibus, & cōuersis, Amos. 9. dicit sic. Si descenderint vsq; ad infernū, inde manus mea educet eos. Si descenderint.i. in periculo descendēti fuerint, q.a.s. inde post descensum non est reuersio. Mat. 5. Amen dico tibi, non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem. Dicamus ergo aliquid de inde malo, à quo ē recedendum.s. de mundo vel de peccato, & aliquid de inde bono, à quo est inchoandū.s. de statu pęnitentiæ vel gratię. ¶ Primò igitur dico, ꝙ est vnum inde quod boni fugiunt si in eo moratur, vt si morantur in loco infecto, & pernicioso, in loco suspecto, & periculoso in loco deiecto, & opprobrioso, in de solent, q̄ citius possunt recedere, & ad loca contraria se trāsferre. Cū igitur mundus sit locus infectus, suspectus, deiectꝰ, perniciosus, periculosus, & opprobriosus, restat, quod inde est totis viribus recedendum, & ad loca tua, sana, vtilia & sancta.s. ad statū pęnitentiæ, & gratiæ accedendum. Figura Iudit. 5. vbi dr̄, ꝙ hebræi habitantes primo in terra Chaldęorum renuerunt sequi Deos patrū suorum, & vnū Deū cœli coluerunt, qui & præcepit eis, vt exirent inde, & habitarent in Charram. Terra.n. Chaldeorum est mundus, quia.s. Chaldęi interpretantur quasi ferę, seu quasi feroces, quasi demoner, quasi mamillæ, quia pro certo mundani mundo deditisunt rectè quasi mamillæ, faciliter lactando, & decipiēdo, tādem fiunt quasi feræ, voraciter rapiendo, & acquirendo, finaliter aūt fiunt quasi demones, obstinate viuēdo, & desperando, vt & de mundo exponat illud Esa. 34. Erit inquit cubile draconum, & pascua struthionū, & occurrēt demonia, onocentaurus, & pilosus clamabūt alter ad alterū. Ista est igitur terra Chaldęorū, vbi.s. colunt plures dij.i. multitudo vitiorum. Sed re vera veri hebręi, qui interpretantur transeuntes .i. illi, q volūt trāsire de hoc mundo ad patrē, debent terram Chaldęorū.i. mundū, vbi.s. plures dij.i. vitiorū pluralitas dominatur (quia quod maximè, quis colit, eius Deus efficit) dimittere, & vnum, & verū Deū colendo inde recedere, & abire ad Charram, quæ interpretatur decaluans.i. ad statū pęnitentiæ, quæ.s. decaluat hoies diuitiis, & à vitiis facit se transferre. 2. Mach. 4. Propriis vtilitatibus consulens antiochus videns se alienum à negociis regni profectus inde venit ioppē, & inde Hierosolymā, ac si dicat, ille, qui à primo inde.s. à mūdo ꝓficiscitur, debet ad ioppē, quæ interpretatur pulchritudo.i. ad pulchritudinē gratiæ, & pęnitentię accedere, vt inde possit ad supremam Hierosolymā peruenire. A tali ergo inde est voluntariè exeundum, qa pro certo, q inde plato mō non exierit, violenter & cū dāno, & vituperio mox exibit. Nā inde exeunt superbi non obstante sua pompositate. Inde exeūt auari non obstante sua cupiditate. Inde exeunt tyranni nō obstante sua credulitate. Inde exeunt conficti.s. hypocritæ nō obstante sua fallacitate. Superbis dr̄ Hier. 49. Si exaltaueris quasi aquila nidū tuū, inde detraha te, dicit dn̄s. Cōpara superbos aquilæ. De auaris dr̄, vel dici potest illud præductum Amos. 9. Si descenderint ad infernum, inde manus mea educet eos. Infernus.n. ꝑ insatiabilitatē, & ꝑ profunditatem, auaritiā signat, quæ.s. insatiabilis est, iuxta illud Prouerb. 37. Infernus & perditio nunquam implentur, sic & oculi hoium insatiabiles. Et q̄ etiā in profundis terræ solet acquisita abscondere, & acquirenda.s. metalla, & lapides præciosos inuestigare effodere, & quærere, iuxta illud Plinij loquentis contra thesaurorum inuestigationem, qui dicit li. 2. de naturali mundi historia, ꝙ si vlli essent inferi, iam illos auaritia effodisset. De tyrannis dr̄ in persona illius crudelis antiochi, 1. Machab. 6. ꝙ iste fugit inde.s. ab elimaida ciuitate persidis, quam volebat diripere, & abiit cum magna tristitia, & reuersus est babyloniam. De fictis verò & hypocritis dr̄ Amos. 9. ꝙ si absconditi fuerint vertice carmeli, inde scrutans auferā eos. Est igitur vnum inde, à quo recedendum est, quia ꝑ certo boni inde recedūt voluntariè, iuxta illud Marci. 6. Si non receperint vos exeūtes inde excutite puluerem de pedibus vestris.

veſtris.Mali verè inde expellentur inuoluntariè, iuxta illud. 2.Mach.13.Inde in cinerē deijci iuſſit rex ſacrilegū. ¶ Scdò dico,ꝙ eſt vnum inde à quo inchoandū eſt.Et ſic inde ſignat ſtatum gratiæ,& pęnitentiæ,qa inde oēs aliæ virtutes,& bona oīa inchoantur.Primò.n.oportet a gratia vel pœnitentia incipere,& inde in virtutibus,& moribus proficiſci, & procedere.Exemplo Chriſti,de quo dr̃ Mar.10.ꝙ cum ipſe eſſet capharnaum,quod interpretatur ager pinguedinis, vel villa conſolationis , inde ſurgens venit in fines iudeę vltra iordanem.Iudea aūt interpretatur cōfeſſio ſeu glorificatio. Iordanis verò riuus iudicij,qa re vera de agro pinguedinis, & villa conſolationis.i. de ſtatu grē.& pœnitentiæ peruenitur ad Iudeam.i.ad Dei laudē,& cōfeſſionē,& hoc vltra iordanem .i.euadendo,& prætergrediendo riuum iudicij.i.futurum iudicium,& damnationem. Marci.9.Inde profecti prætergrediebantur Galilea.Iſtud eſt igitur vnū inde, à quo.ſ.nō eſt recedendū,ſed potius ibi manēdū,& inſiſtēdū,iuxta illud Luc. 9.Ibi manete,& ne exeatis.Et à quo eſt oē bonū inchoandū, & de virtute in virtutē procedēdū, & finaliter ad cęli gloriā accedendū.1.Mac.1.5.Surrexerūt inde nocte,& ibāt vſq; ad munitionē.Et nota,ꝙ ī iſto īde,ſ.in ſtatu pęnitētiæ,& gratiæ

Homo liberatur a culpæ carcere,
Deus ſpeculatur ſurſum in ęthere,
Deitas placatur virtutum munere,
Iuſtus vocatur ſeu aggregatur ſanctorum agmine.

Homo (inquit) liberatur vnde. Hie.38.dr̃ quod Abdemelech ingreſſus domum regis,tulit inde pannos veteres,& extraxit Hieremiam de lacu.Deus etiam ſpeculatur.vnde de aquila in arduis ponente nidum ſuum dr̃ Iob. 39. quod inde contemplatur eſcā oculi eius de longè proſpiciunt.Eſcam dico.ſ.fœlicitatē ęternam. Deitas inſuper placatur, & propitiatur . vnde Soph.3. Vltra flumina Aethiopiæ inde ſupplices mei offerant munus . Aethiopia.n.magna ſqualida,& combuſta,eſt pęnitentia.Flumina ſunt lachrymæ pœnitentium. Inde ergo munus Deo offertur,qn̄ virtutes , & bona opera pro placando indignationē ſuā eidē offeruntur.Iuſtus nihilominus ab iſto inde vocat̄ & iuſtificatur,quia ſicut dr̃ Mat.4.& Mar.1.Ieſus progreſſus inde vidit duos fratres,Iacobum & Ioannē, & vocauit eos.

D Sic ergo patet qūo inde ſumitur in bono,& in malo.¶Sed ſi vis,pone hic aliquid de deinde,quod eſt cōpoſitum de,de & inde , quamuis inde ſit aduerbium loci,& deinde ſit aduerbium temporis.¶Notandum igitur,ꝙ deinde ſignat vlteri⁹, & acceſſiuum,vberius,& proceſſiuū,poſterius & ſucceſſiuū. ¶Et ſic dicā breuiter,ꝙ deinde pōt referri ad Chriſtū,q ſemper ſolet vlterius benefacere.Ad iuſtum,qui ſemper ſolet bona promereri . Ad diabolū, qui ſemper ſolet poſterius mala nectere.Dicamus ergo primo,ꝙ deinde pertinet ad Chriſtū quia re vera Chriſtus nunquam eſt contentus vnam gratiā facere cuicunq;,imo vnam,deinde aliam, & aliam ſolet impendere,& in bonis,& beneficijs vberrime redūdare,& ſemper ad bona præcedentia aliquid addere vel augere , quamuis etiā ipſe poſterius per humilitatis gratiam voluerit ſemper eſſe.¶Iſte enim deinde ſcilicet Chriſtus,eſt ſignum

Vtilitatis,ſemper fundens domum vlterius,
Fertilitatis,ſemper edens bonum vberius,
Humilitatis,ſemper tendens ad quid poſterius.

Eſt ergo in Deo vtilitas,ſeu liberalitas,fundens vlterius.Vnde iſte eſt, de quo dicitur. 1. Corinthio.12. Quoſdam quidē poſuit Deus in Ec lesia , primū apoſtolos,ſecundo prophetas,tertio doctores, deinde virtutes,exinde gratias curationū opitulationis , gubernationes, genera linguarū,interpretationes ſermonum.Itē eſt in Deo fertilitas ſeu fęcunditas edēs vberius , quia.ſ.iſte non ſolum eſt quantū ad alios diffuſiuus,imo etiā quantum ad ſe abundans,& exuberatiuus.Vnde de ipſo,qui eſt ſapientia inclyta, dr̃ Iacob.3.Quę aūt deſurſum eſt ſapientia,primum quidem pudica eſt,deinde aūt pacifica, modeſta, ſuadibilis,bonis cōſentiens, plena miſericordia, & fructibus bonis,iudicās ſine ſimulatione.Item eſt in ipſo humilitas ſeu ſedulitas tendens poſteri⁹.unde de ſua humilitate dr̃ Io.14. Deinde miſit aquā in peluim,& cepit lauare pedes diſcipulorum ſuorū.Et ſi vis potes dicere de vlteriori accreſcentia,& beneficentia iſtius iſtius,quod deinde Matrem cogitat affectu filiali.Lazarū ſuſcitat virtute ſupernali.Cęcum nobilitat lumine viſuali.Thomam dū hæſitat firmat tactu carnali.Cæteros viſitat conſpectu corporali. Curam matris perficit charitas.Io.19.Deinde dixit diſcipulo,quem.ſ.diligebat.Ecce mater tua.Suſcitationē Lazari fecit auctoritas.Io.11.Deinde dixit diſcipulis. Vadamus in Iudeā iterū . Sequitur Lazarus amicus noſter dormit vado,vt à ſomno excitem illum . Cœci tandē illuminationē probauit charitas. Mar.8. Deinde iterum poſuit Ieſus manus ſuper oculos eius.ſ.cœci,& cępit videre. Thomæ aūt hæſitationem repulit veritas Io.20.Deinde dixit Thomæ.Infer digitum tuum huc , & vide manus meas &c.Sui verò ipſius oſtenſionē monſtrat pluralitas.1. Cori.15. Deinde viſus eſt plus quam quingentis fratribus. et ibidem . Deinde viſus eſt Iacob,deinde Apoſtolis oīb. Patet ergo, ꝙ deinde refert̄ ad Chriſtum.¶ Secundò vero dico,ꝙ deinde refertur ad iuſtum.Iuſtus.n.poteſt dici deinde,quia.ſ.ſemper ſtudet in bono,& de virtute in virtutem proficere, bonis & virtutibus abundare , & per humilitatem ſemper poſterior apparere. vnde nota,quòd iuſti dici poſſunt deinde,quia E

Sedant vlterius charitatis dono,
Sudant uberius ſanctitatis bono,
Sedent poſterius paruitatis cono,
Laudant exterius veritatis tono.
Vident ſuperius claritatis throno.

De iſtorum.n. charitate vlteriori dr̃. 2. Corint. 8. quod ſemetipſos dederunt primo dn̄o, deinde nobis.De iſtorum ſanctitate ſeu bonitate vberiori dicitur Mar.4 Vltro.n.terra fructificat primum herbā, deinde ſpicam,deinde plenum fructum in ſpica . De iſtorum ēt paruitate,& humilitate poſteriori, qua.ſ.boni ſemp ſe reputant poſteriores,& alios ſe priores,& meliores, cum deinde ſemper aliquid ante ſe præſupponat,dicitur.1.Tim.3.Adā.n.primo formatus eſt,deinde Eua.De iſtorum aūt veritate,& affabilitate exteriori,qua.ſ.laudant,& prædicāt nomē dn̄i, dicit Apoſtolus loquens de ſeipſo Gala.2. Deinde veni Hieroſolymam,aſcendi aūt ſm reuelationem,& cōtuli cum illis euāgelium,quod prædicaui in gentibus.De iſtorū verò claritate,& fęlicitate finali,& ſuperiori dicitur.1 Theſſal.4.Deinde nos,qui viuimus, qui relinquimur, ſimul rapiemur cum illis obuiam Chriſto in aera, & ſic ſemper cum dn̄o erimus . Sic ergo patet,quod deinde refertur ad iuſtū . ¶ Tertiò dico,ꝙ F deinde refertur ad iniuſtum.ſ.ad diabolū vel quēlibet impiū quia cum deinde(vt dictum eſt) ſignificet quandā continuationē,excreſcentiam,& profectum,& ēt quandam poſterioritatem,& finalem terminum vel ſucceſſum,cōſtat, ꝙ in peccato, & peccatore, & etiam in diabolo inuenitur quidā profectus in malo,& quædam continuatio in vitiis,augmentum & finaliter quædam deceptio vel figmētem,& deinde etiā finalis damnatio vel tormētū. De peccato.n quod.ſ.ab vno ſequatur aliud , & deinde aliud, patet Iaco.1.vbi dicitur quod vnuſquiſq; tentatur à concupiſcentia ſua attractus & illect⁹. Deinde cōcupiſcentia cum cōceperit,parit pctm̄. Pctm̄ verò cum conſummatum fuerit,generat mortem . De peccatore verò,ꝙ.ſ.deinde,i.finaliter decidat in diuerſa peccata,& deficiat à virtute,patet Marci.4.vbi dicitur. Non habēt (inquit) radicem in ſe,ſed temporales ſunt,deinde orta tribulatione & perſecutione pp uerbū confeſtim ſcandalizantur. De diabolo verò,ꝙ deinde.i.finaliter ſemper decipere,& fallere tētat patet Luc.8.vbi dr̃,ꝙ deinde venit diabolus, & tollit verbum Dei de cordibus audientium , ne credentes ſalui fiant. ¶Patet ergo,quomodo deinde in bono ſumitur, & in malo.

Indicare.

Nota,ꝙ indicare idem eſt, ꝙ oſtendere,demonſtrare,declarare,& reuelare. Et poſſumus notare,quòd triplex eſt indicatio.Eſt enim A

Indicatio { Vtilitatis,
Neceſſitatis,
Pompoſitatis.

Eſt(dico)indicatio vtilitatis.Et iſta eſt,qn̄ Deus prælatus, prædicator vel ſcriptura indicant homini,quod ſibi eſt vtile ſeu bonum.ſ. quid debet facere,quid credere,quid fugere, quid diligere , quid timere.¶Quilibet enim iſtorum eſt

Sicut { Ductor, Doctor, Rector.

Ductor.n.indicat quo eſt eundum,
Doctor indicat quid eſt agendum,
Rector indicat à quo eſt cauendum.

¶Deus.n.indicat reuelando & innuendo. Doctor indicat diſputando,& arguendo.Rector indicat conſulendo, & adueniendo.¶Deus.n.indicat per ſe reuelando ,vel creaturas manuducendo,& immittendo.Reuelando dico Dan̄.2. Eſt myſterium,quod rex interrogat ſapientes.magi harioli, & aruſpices nequeunt indicare regi , ſed eſt Deus in cœlis reuelās myſteria,qui indicat tibi rex,quæ vētura ſunt. Per creaturas

etiam

etiam manuducendo, quia.s. verum est quod Deus per creaturas, & per stellas, signa, pdigia, aues, & aialia pōt suā hoib⁹ maiestatē indicare, non φ ipse creaturæ mutæ habeant de se vim ac virtutē indicatiua, sed occulta Dei prouidentia talib. tanquā instrumento suo aliquotiēs solet vti, & sic possunt vera per talia demonstrari Iob. 12. Interroga iumenta, & docebunt te, & volatilia, & indicabunt tibi. ¶ Item doctor indicat vera dicendo, atq; legendo, & in scholis vel prædicatione arguendo, & disputando. Sicut.n. in Psal. dr. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. Talibus ergo in persona discipulorū dr̃ Iob. 40. Accinge lumbos tuos sicut vir, interrogabo te, & indica mihi. ¶ Item prælatus vel pastor indicat bona ostendendo, & consulendo, & iustum, & honesta monendo, & suggerendo, & malum, & pericula præmonstrando. Sicut dr̃. 1. Reg. 19. Indicauit Ionathas Dauid dicēs. Quærit Saul pater meus occidere te. Et illud Micheæ 6. Indicabo tibi ô homo, quid sit bonum, & quid dominus requirat à te, vtiq; facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicite ambulare cum Deo suo. Istam auctoritatem vide supra diuitiam, & prosecutam ibi. Bonum siue bonitas. Ista est ergo indicatio vtilitatis. Secundo dico, qđ est indicatio necessitatis. Et ista est indicatio, quā necessariō est homini indicare, & reuelare Deo, & sacerdoti peccata sua. Sicut.n. infirmus libenter indicat medico infirmitatem pro sanitate habenda, quāuis sit vituperabilis, & deformis, sic verè medico nostro spirituali Deo vel sacerdoti debemus infirmitates peccatorum nostrorum indicare per confessionē, vt sanitatē possimus recuperare per absolutionem. Vnde cuilibet nostrum pōt dici illud Iosuæ. 7. Fili, da gloriam Deo, & indica nobis quid feceris. ita φ cuilibet nostrum sacerdoti dicatur illud. 1. Reg. 9. Oia, quę sunt in corde meo, indicabo tibi. Ista est ergo indicatio necessitatis. ¶ Tertiò dico, quod est indicatio pōposus tis. Et ista est quā per iactantiam vel hypocrisim bona vel mala nostra alijs declaramus, sicut de Sansone legitur Iudic. 16. qđ ipse fatuę indicauit dalidæ, quibus ligari debebat, & i quo erat sua maxima fortitudo. Vn illi dictū fuit à dalila. Indica mihi quo ligari debeas. Vide ista de tracōndere & reuelare.

Indigere Indigens.

Vide ista de paupertate.

A Indignatio.

Nota, φ generaliter indignatio idem est, φ displicentia, iracūdia, superbia, impatientia, vindicta, & cætera similia. Est.n. indignatio Dei, & hois. ¶ Primò ergo dicamus de indignatione diuinā, quæ nihil aliud est, quam illa displicentia & illud odium, qđ habet cōtra peccatores, & illa pena seu vindicta, quam Deus in peccatores effundit. Hie. 23. Ecce turbo diuinæ indignationis egredietur, & tempestas erumpens super caput impiorū. Deus.n. est sicut aquila, quæ aliqn diuse permittit à cornicib. insequi, & earum clamoribus molestari, & finaliter indignata solet eas occidere. Sic verè quamuis Deus mō patienter sustineat peccatores, finaliter tñ contra eos indignabitur, & ipsos percutiet, & damnabit. vnde Abacu. 3. Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiæ, turbabuntur pelles terræ madiā. Nūquid tu fluminibus iratus es dñe? aut in fluminibus furor tu⁹? vel in mari indignatio tua? In quibus verbis quatuor genera peccatorum, quibus dominus indignatur ostenduntur. s. caliginosos, cum dr̃ Aethiopia, quæ interpretatur caligo, significans obscuritatem ignorantiæ. Seditiosos, cum dr̃ madian, quæ interpretatur contradictio, significans malignitatē iracundiæ, & discordiæ. Luxuriosos, cum dr̃ fluminibus, quæ signat fluxibilitatem luxuriæ, & immunditiæ. Inuidiosos, cum dicitur mare, quod signat amaritudinem inuidię vel malitię. Contra tales ergo indignatur, & sua iustitia in talibus effrenatur. Rom. 9. Eis aūt, qui non acquiescunt veritati, credunt aūt iniquitati, ira & indignatio, tribulatio, & angustia. ¶ Scdò dico, quod est indignatio humana, & ista est multiplex. Est.n. indignatio iustitiæ, & seueritatis, audaciæ & nobilitatis, superbiæ & credulitatis. Est (dico) indignatio seueritatis, & iustitiæ, & sic indignatur quilibet iustus in malefactores. vnde Hester. 1. dr̃. Iusta est regis indignatio. Itē est indignatio nobilitatis, & audaciæ. Et ista est qn aliqs videt se in aliquo defecisse, & tunc contra seipsum dedignatur, & reuertens maiori conatu excitatur, & fortius accenditur, ita vt quod pri⁹ facere nequiuerat, perficit, & operatur. Istud et vidēmus in moribus, quia sæpe fit, φ cum iustus in peccatum labat quotidie, ex quadā indignatione, quā habet de debilitate sua, fortior exinde resurgit. vnde Esai. 63. Indignatio mea, & ipsa auxiliata est mihi. Istud ēt patet in pœnitentib. Sicut.n. auis nobilis qn deficit in accipiendo prædam, contra seipsam indignatur, & ad manū aucupis reuerti dedignatur, & sic verè sępe fit, φ cum peccator non pōt apprehendere prædam bonorum tēporalium, vel executionem alicuius peccati, quod facere attentabat, tunc sæpe fit, φ indignatur contra se, & contra mundum, & ad Deum conuertitur, & ad manum aucupis diaboli redire dedignatur. Istud est.n. sæpissimè verum, φ dum peccator in suis malis prosperitatem non inuenit, ad Deum necessario se conuertit. vnde Ezec. 3. Abii amarus in indignatione spiritus mei. Item est indignatio crudelitatis, & superbiæ. Sicut.n. buffo statim qn tangitur, indignatur, & inflatur. Vrsus ēt, & leo statim qn tanguntur, indignantur, & irascuntur, & ad vindictam, & seuitiam incitantur sic superbi, & iracundi modico impulsu, & modica occasione efficiuntur indignati, & inflati, & ad crudelitatem, & sæuitiam inclinati. vnde de Nabuchodonosor dicitur Iudit. 1. φ indignatus ad omnem terram illam iurauit per thronum suum, φ defenderet se ab omnib. Et hæc de indignatione sufficiant.

Indignus

Paucæ sunt auctoritates, vide vbi dignus & in multis locis vbi agitur de promotionibus indignorum.

Indisciplinatus.

Idem est, quod malè morigeratus & indoct⁹. Isti.n. sunt reprehensibiles conuersando, quod facit morum prauitas. Eccle. 7. Ne te reputes in multitudine indisciplinatorū. Colloquendo, quod facit verbi vanitas. ideò consulitur Eccl. 23. In disciplinatæ loquelæ nō assuescat os tuū. multi.n. casus in ea sunt. In dando, φ facit dantis leuitas Eccl. 18. Stultus autem acriter improperabit, & datus indisciplinati tabescere facit oculos. Concludendo, quod facit finis grauitas, quia sicut dicitur Sap. 17. Indisciplinatæ animæ perierunt.

Indoctus

Idem est, quod fatuus, & indisciplinatus, quod scilicet introducit

Cupiditas & auaritia,	De auaritia indoctorum dr̃
Imbecillitas & ignorantia,	Prouer. 15. Qui indocti sunt,
Proteruitas, & arrogantia,	in cordis egestate morient.
Mobilitas & inconstantia.	De ignorantia aūt dr̃ Eccl.

6. Aspera est nimis sapientia indoctis hominibus. De arrogatia aūt eorum dr̃ Prouer. 21. Superbus & arrogans vocatur indoctus. De inconstantia vero ipsorum dicitur. 2. Pet. 3. Indocti & instabiles deprauant scripturas ad suā perditionem. Propter ista bene consulitur Eccle. 8. Non communices homini indocto. Vide de titulis docere, & doctrina.

Inducere

Nota, φ inducere idem est, φ intus ducere, vel introducere. Et est inductio idem, quòd persuasio, vel idem, quòd ad aliquid incitatio, vel imitatio. ¶ Et potest esse talis

Inductio	Bona & meritoria,	Dico primo, φ est inductio bona, & meritoria.
	Mala & deceptoria,	Et ista est inductio misericordiæ, qn. s. hō ex pie-
	Tristis & afflictoria,	
	Læta & saluatoria.	

tate mouetur ad inducendum pauperes ad domum suā, vel peccatores, & infideles ad domum ecclesiæ. de quo Esai. 58. Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosq; induc in domum tuam, cum videris nudū operi eū. In quibus uerbis ostenduntur tria opera misericordiæ, s. famelicorū satiatio. [Frange inquit esurienti panem tuum.] Extraneorum hospitatio. [Vagos inquit & ege. &c.] Vestimētorum ministratio. [Cum videris inquit nudum, operi eum.] ¶ Secundò est inductio mala, & deceptoria. Et ista est illa, quā à diabolo vel à mundo trahimur, & inducimur ad peccatum. Sicut.n. auis φ per sibilum aucupis, & per oblectationem in laqueum inducitur, sic homo per suggestionem diabolicam, & per mundi, vel carnis oblectamenta ad peccata, & vitia trahitur. vñ Eccles. 11. Sicut perdix inducitur in caueam, & vt caprea in laqueū, ita cor superborum. Et iō in oratione dominica petimus. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Amen. ¶ Tertiò est inductio tristis, & afflictoria. Et ista est illa, qua Deus inducit super peccatores pęnas, & tormēta, & maximè æterna dānationē, & mortē, de qua Hier. 11. Inducā super eos mala, de quibus exire non poterunt. ¶ Quartò est inductio læta, & cōsolatoria. Et ista est, qua milites Christi. s. fideles,

fideles,post labores huius mundi ad Paradisi requiē,& conuiuium,& solatium inducuntur.De quo Baruc.4.Qui induxit super nos mala,ipse rursum inducet super nos iocunditatem.Breuiter transeo,quia materia sterilis est,& egens auctoritatibus & thematibus.Sed vide ista de titulo introducere.

Induere. Indumentum.

Nota, ꝙ indumentū,seu vestimētū multipliciter sumitur in scriptura.Notabo igit, ꝙ sunt indumenta,spiritualia,temporalia,criminalia,& supernalia. ¶Sunt (dico) indumēta spiritualia.Et sic indumentū significat tegumentū,munimentū & ornamētū corporis. Indumēta.n.dantur hoī in tegumentū turpitudinis,in munimentum fortitudinis,in ornamentū pulchritudinis,Induimur.n.vt tegatur nostra turpitudo:Induimur,vt muniatur nostra fortitudo:Induimur,vt orneť nostra pulchritudo. Et sic spiritualiter loquendo,per indumenta accipiuntur virtutes,q̄ sunt,quędam spiritualia vestimēta, quibus tegitur naturæ turpitudo ne appareat, quibus armatur naturæ fortitudo ne depereat, quibus ornatur naturæ pulchritudo,vt reluceat;tegumentū datur ad necessitatem, munimentū datur ad vtilitatē, ornamentū datur ad formositatē.¶ Dico igitur,ꝙ gratiæ,& virtutes sunt hoīs tegumentū. Sicut.n.corporis turpitudo infirmitas,& vlcerositas;& indumentū tegitur,sic verè quicquid in hoīe naturalis defectus fuerit,totū tegitur,totū abscōditur,totū excolitur,totū dissimulatur si indumentū virtutum habeatur.vnde dicit Apostolus.1. Timo.6.Habentes alimenta,& quibus tegamur,his contenti simus.Vñ de sacerdote dicit Leu.16.Tunica linea vestietur,fęminalibus lineis verecunda celabit.Dico ēt,ꝙ virtutes sint hoīs munimentū. Sunt.n.q̄dam arma spiritualia,quibus cōtra spirituales hostes defendimur, & munimur.vnde Eph.6.Induite vos armaturā Dei,

B vt possitis resistere aduersus insidias diaboli.¶Dico insuper, ꝙ virtutes sunt hoīs indumentum.vnde Iob.40.Circunda tibi decorē,& sublime erigere, & esto gloriosus , & speciosis induere vestibus.Talia ergo indumenta sunt habenda, & ne aīa frigore pereat,induenda. Videmus enim , quod nihil est in natura quin aliquibus vestibus induatur,

Animalia induuntur pilis & pellibus,
Pisces induuntur squamuis & ossibus,
Arbores induuntur folijs & corticibus,
Terra induitur herbis & floribus,
Mare induitur ventis & nubibus,
Aer induitur solis splendoribus.

Ecce ergo q̄ūo habent oīa sua exteriora indumenta, & tegumenta.Sic ꝓculdubio charissimi, nos indumēta spiritualia,.s.virtutes,&gratias debemus habere,& ipsa cōtinue induere,& vestire.¶ Habeamus ergo ꝓ indumēto pelles.i.consideratione nostræ fragilis cōditionis;testes & squāmas.i.duritiā constantiæ,& durationis,folia & corticē.i.mollitiē clementiæ, & cōpassionis, herbas & flores.i.decentiam honestæ conuersationis, ventos & nubes.i. tribulationem timoris & considerationis, lucem & splendorem sapientiæ,& discretionis.Nos ergo debemus spūaliter indui pellibus nostræ fragilitatis per iugem ipsius meditationē. Et sic induebatur Iob,qui dicebat pelle,& carne vestisti me, ossibus & neruis compegisti me.Io.10. Item debemus testa constantiæ, & stabilitatis indui,sicut sunt tortucæ, & conchæ marinæ, quæ habent fortissimam testā.sicut ēt milites,qui se fortib⁹,& duris armis solent induere,& armare.Prouer.31.Fortitudo,& decor indumentum eius.& Esa. 52. Consurge,consurge,induere fortitudine tua Syon . Item debemus indui folijs.i.teneritudine benignitatis . Vnde de beato Ioanne dr̄ Lucæ.7. Quid existis in desertum , videre hoīem mollibus vestimentis indutum? & Ruth.3. dicitur. Lauare , vngere,& induere. Item debemus indui cortice.i.ruditate,& asperitate pœnitentiæ,& vtilitatis.Vnde inpsalm.dr̄.Ego aūt cum mihi molesti essent,induebar cilicio.Item debemus herbis.i.virore decentiæ,& honestatis indui.Vñ in psal.dr̄. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato &c. & Esa.52. Induere vestimentis gloriæ tuæ. Vestimentum.n.pōt dici honesta conuersatio?Itē debemus indui floribus mūdiciæ,& puritatis.Vnde de sacerdotibus dr̄ Eze.43.Vestibus lineis induentur, & nō ascendet sup eos quicqua laneū.& Prouer.31.Byssus,& purpura indumentū eius.Itē debeamus indui nubibus.i.turbulentia mœroris,& turbulositatis. vñ Iob 38. Quis cōclusit ostijs mare,cū ponerem nubem vestimētumeius?Mare.n.est homo amarus timorosus,& lachrymosus.de quo dicit Eccl.43. quod frigidus ventus aquilo,qui frigidus & timorosus designat,sicut lorica induit se aquis. Item debemus indui luce sapientiæ & veritatis.vnde Rom.13.Abijciamus opera tenebrarū,& induamur arma lucis.Et in Psa.dr̄.Confessionem & decorē induisti,amictus lumine sicut vestimēto.Ista sunt ergo vestimenta spūalia quibus spōsa dēt indui & ornari,vt innitať super dilectum suum.vt sic ad eā referať illud Ezec.16.Sumpsisti vestimenta tua multicoloria,& ornata es eis,& in eodem c.dr̄.Laui(inquit)te aqua & mundaui sanguinem tuū ex te,vnxi te oleo,& vestiui te discolorib.Cinxi te bysso,calceaui te hyacintho,indui te subtilib.s.vestimentis.& aduerte,ꝙ aīa debet habere quædā spiritualia indumenta ad hoc q̄d ad connubium Christi sit debite ꝑparata. Habeat ergo

Puritatis loturā,
Pietatis lituram,
Honestatis picturam ,
Castitatis cincturam,
Firmitatis staturam,
Mititatis vncturam.

Primū facit vera confessio.Laui(inqt)& mūdaui.Sed s̄m dulcis compassio.[Vnxi inquit te oleo.]Sed tertium morū ostensio.[Vestiui inquit te discoloribus.Item quartum probat puritas candida.[Cinxi inquit te bysso.] Quintum autem firmitas solida,quæ notatur in hyacintho. Sextum verò leuitas placida,quæ notatur in subtilib.¶Primo ergo dico , ꝙ istā auctoritatem prosequendo,possumus notare,ꝙ anima dēt habere loturam puritatis,sicut sponsa antiquitus ad hoc,ꝙ ad regis vel alicuius principis connubium iungeretur,primò solebat lauari,deinde,vngi tandem vestiri, postea cingi,postmodū calciari,finaliter ornari. Sic ꝑ certo charissimi,ad hoc,ꝙ aīa efficiatur summi regis vxor, ipsa(sicut dictum est)debet habere loturā confessionis.[Laui inquit te aqua,& mundaui sanguinē tuū ex te.]Per loturā.n.cōfessionis debemus sanguinem pc̄ti expellere,& mentē ad puritatem innocentiæ reuocare.Sanguis.n.qui inficit & maculat,& super oīa in ferro rubiginem gñat,signat pc̄tm̄, q̄d de sui natura malæ cōuersationis rubiginē gñat.Talem ergo sanguinem debemus abstergere , vt indumentum puritatis & innocentiæ possimus à Deo impetrare.Et sic figurabimur in illo Iesu summo sacerdote q̄ indutus erat vestib. sordib. quas auferentes ab eo,imposuerunt cydarim mundā in capite eius,& induerūt eum mutatorijs.Zach.3.Vestes.n. sordidæ sunt pc̄tā,quæ debent exui. Vestes autem mutatoriæ sunt virtutes,quæ debent indui . Laui ergo te & mundaui. vnde Esa.1. Lauamini, mundi estote , auferte mala cogitationum vestrarum,quiescite agere peruerse, discite bñ facere.Habeat ergo loturā cōfessionis.¶Scd̄ò debet habere liturā cōpassionis,q̄ notatur in verbo oleo.[Vnxi te inquit oleo.]Oleū.n.q̄d lenit dolorē,nutrit ardorē, satiat famelicū,sanat infirmū,signat cōpassionē & pietatem,q̄ ꝓculdubio lenit dolorē afflictionis,nutrit ardorem dilectionis,satiat famem indigentis afflictionis.Istud est s̄m vestimentū. s.indumentū cōpassionis.[Oleo inqt.]vnde Eccle.9.Oī tpe sint vestimēta tua cādida,& oleū de capite tuo non deficiat. ¶Tertiò debet habere picturā cōuersationis, q̄ ostenditur in verbo discolorib.Sicut.n.pulchritudo cātur ex diuersitate & varietate colorū,sic spūalis cōuersatio efficitur ex pluritate varietate & diuersitate morum & virtutum,& etiam bonorum exemplorum,vt sic simus sicut pāthera,q̄ est aīal multis & diuersis colorib.picturatum, q.a.s.in pelle nostræ exterioris cōuersationis dēt colorū.i.virtutum varietas lucere,vnde Ezec.16.Sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & ornata es eis.¶ Quarto dico, ꝙ ipsa debet habere cincturā cōtinentiæ.s.ipsa debet esse cincta bysso.Byssus.n.est linū candidissimum & mundissimum,significans carnis munditia & castitatē.Cinctura verò est illud cingulū,quo corpus stringit & arctat.ad denotādū,ꝙ corpus nostrū cum bysso castitatis debemus stringere,& cingere , & à carnis illecebris coercere.exēplo Heliæ,de quo dr̄.4.Reg.1.Vir pilosus occurrit nobis,zona pellicea accinctus renib. Pellis.n.q̄ est de aīalib.mortuis,significat carnis mortificationem, qua.s. renes nr̄os.i.carnis voluptatem debemus restringere & arctare.Vnde de tali bysso dr̄ Proue.31.Byssus & purpura indumentum eius.¶ Quintò dico, ꝙ ipsa debet habere staturam permanentiæ & patientiæ,quia.s.ipsa debet esse calciata hyacintho.Hyacinthus.n. est quidam lapis durissimus,qui nullo potest instrumēto ferri dissipari.Est etiā hyacinthus q̄dā herba valde virtuosa,& est etiam hyacinthus quædam

pellis

pellis coloris hyacinthini seu cęlestis, de qua solebât fieri an
tiquitus calciamenta nobilium dominarum. Per quē quidē
hyacinthum pôt virtus patientiæ, & cōstantiæ denotari, quæ
in nobis debet esse tam fortis & firma, ꝙ nullo debet tribu-
lationis impetu dissipari. Calceamenta.n. pedes defendunt,
quia .s. cōstantia, & patientia solent pedes affectionū nostra-
rū côtinere, & à læsione impatientiæ, & iracūdiæ defendere.
In cuius figura Moyses hyacinthinis pellis tabernaculū fœ-
deris induit, & operuit. quia .s. illi, qui volunt esse tabernacu
lum Dei per gratiam, debent indui hyacintho per patientiā.
vnde Hie. 10. Hyacinthus, & purpura indumētū eorū. ¶ Sex
tò dico, ꝙ ipsa debet habere vincturā moderantiæ .i. virtutē
modestiæ & benignitatis, quę notatur, cum dr̄. Indui te sub-
tilib. Vestiméta.n. subtilia sunt magis mollia, suauia & lenia,
& significant virtutē benignitatis, quæ oîbus se ostendit le-
nē, domesticam & suauem, vt sic possimus dicere illud Geñ.
27. Nosti ꝙ Esau frater meus hō pilosus sit, & ego lenis. vn-
de Ezec. 9 dr̄, ꝙ ipse vocauit virum, qui indutus erat lineis.
Istis ergo indumentis debemus indui. vt habentes vestē nu-
ptialē, possimus ad Christi nuptias introduci, quia ēt Deꝰ in
istis nuptijs noua distribuit gloriæ vestimenta. Ipse.n. confes
sionē, & decorem induit amictus lumine sicut vestiméto. Fa
cit oēs suos exuere stolam luctus, sicut dr̄ Baruch. 5. Exue te
Hierusalem stola luctus, & vexationis tuæ, & indue te deco-
F re, & honore, quia à Deo tibi est sempiterna gloria. Ista sunt
ergo indumenta spiritualia. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ sunt quædā
indumenta temporalia. Et ista sunt indumentā bonorū ter-
renorum. Indumentū.n. est illud in homine, qđ extra corpus
est. Quia s̄m Greg. Ista tēporalia non sunt nisi quædā corpo
ris indumenta. Ista ergo vestimenta sunt exuenda, & alia spi-
ritualia induenda. Coluber.n. indumentū suæ pellis solet de-
ponere, vt nouam pellem possis acquirere. Qui ēt lectū vult
intrare, se nudum exuit, alias suauiter non quiescit. Quia ve
rè nullus potest lectum, & requiem Paradisi intrare, nec no
ua vestimenta cęlestis gloriæ acquirere, nisi primo studeat in
dumentis bonorum temporaliū se nudare. Exemplo iudith.
Iudith. 10. quæ exuit vestimenta viduitatis, lauit corpus suū,
& vnxit se myrto optimo, & discriminauit crinē capitis sui,
& induit se vestimentis iocūditatis suæ, & induit sandalia pe
dibus suis, assumpsitq; dexteralia, & lilia in aures & anulos,
& oîbꝰ ornamētis ornauit se. In qbus verbis notatur, ꝙ nos
debemus exuere, vestiméta viduitatis .i. bona temporalia, q̄ a
Christo nos viduāt, & disiungūt p eleemosynarū largitionē.
¶ Itē nos debemus lauare corpus nostrū p pctōrū abstersio-
nē. Itē debemus nos vngere myrto, ꝙ est vnguētū amarū, p
pęnitentiæ macerationē. Itē debemus nos discriminare .i. cri
nes defectuū, & criminū explicare, & dilatare per integralē
cōfessionē. Itē debemus induere vestimenta iocūditatis per
laudē, & gratiarū actionē. Itē debemus induere Sādalia, quæ
significāt arctā tēporalē sustētationē. Et sic poterimus assu-
mere dexteralia, q̄ latus dextrū ornabāt .i. fortitudinē ad bñ
operādū, Lilia castitatis ad caste viuēdū, in aures q̄ erāt orna
mēta auriū, & significāt humilitatē subiectionis ad obedien
dū. Itē anulos .i. arras spei, & affectiōis ad æterna desiderādū.
Et sic finaliter ornabimur ornamētis æternę fęlicitatis ad sū
mam beatitudinē obtinēdū, vnde Baruc. 5. Exue te stola lu-
ctꝰ, & vexationis tuæ, & indue te decore, & honore. &c. vt su
G pra. Patet ergo, ꝙ sunt q̄dā induméta tēporalia. ¶ Sed adhuc
possumꝰ dicere, ꝙ sunt q̄dā induméta criminalia. Et ista sunt
vitia, & peccata, mali mores, mala côuersatio, qbꝰ aîa inuol
uitur, & operit̄. De quibus dr̄ Psal. Induit maledictionē sicut
vestimentū, & intrauit sicut aqua in interiora eius. De hypo
critis verò exponit̄ illud. 3. Reg. 1. ꝙ rex Dauid senuerat, sed
cū operiret̄ vestibus, nō calefiebat. Quia licet hypocritæ ex-
terius induant̄, & operiant̄ vestibus bonæ côuersationis, ipsi
tñ pp hoc non calefiunt interius feruore dilectionis aut de-
uotionis. De luxuriosis verò possit exponi illud Iob. 7. Indu
ta ē caro mea putredine, & sordibus pulueris &c. ¶ Sed ad-
huc dico, ꝙ sunt indumenta supernalia. Et ista sunt dotes aię
& corporis in patria. De qbus Esai. 52. Induere vestimentis
gloriæ tuæ Hierusalē ciuitas sancta. De indumētis corporis
vide infra vbi ornatus, & vbi vestes, vbi & dante Deo inten
do exponere de indumentis sacerdotalibus legis antiquæ.

A **Induratio** Nota, ꝙ induratio idē ē, qđ de mollitie
ad duritiā mutatio, & côuersio. Et gene
raliter in scriptura induratio accipitur pro obstinatione mē
tis, vel p confirmatione voluntatis in malo. Sicut.n. res, quæ
est fortiter indurata, nō pôt faciliter demoliri, sicut patet in
lateribus igne coctis, q quāuis primo fuerūt molles, ita faci
liter tñ indurant̄ in igne, ꝙ nō pñt, nec in igne, nec in aqua li
quescere vel molliri, sic verè illi, q p obstinationē in igne cō
cupiscentiarū fuerint obstinati, & in malis cōsuetūdinibꝰ cō
firmati, vix aut nunq̄ possunt in bonū remolliri vel conuerti
sicut apparuit in Pharaone, q nec igne diuinæ tribulationis,
& correctionis, nec aqua pietatis, & cōpassionis, vel cuiuscū-
que ducis supplicatiōis potuit immutari, sed ī malitia pseue
rans submergi cum exercitu se permisit. Induratū.n. erat cor
Pharōis, & noluit dimittere populū, sicut dr̄ Exod. 7. Et pos
sumꝰ notare qđ multi multipliciter indurant̄. Sicut.n. mauri
cius in suis distinctionibꝰ ponit, res indurant̄ diuersimodè, s.

Per { Caloris desiccationem, / Algoris congelationem, / Liquoris fortē expressionē. } Indurantur.n. res, qñ per
calorē humor côsumit̄, sicut patet ī. luto desicca
to, qñ per algorē corpus cōstringit̄, sicut in loco congelato,
qñ per pōdera humor exprimit̄, sicut patet in torculari, qñ
per verbera totum concutitur, sicut patet in incude, & inse-
mita trita, qñ inter liquida siccum apponitur, sicut in molli
pasta, & farina. Istis quinq: modis charissimi, videtur ꝙ in-
duratur mens humana. Ipsam enim indurat quandoque

Ardor affectionis,
Frigus indeuotionis,
Pondus desperationis,
Actus tribulationis,
Res sicca tēporalis possessiōis.

Dico ergo primo, ꝙ hō in-
durat̄, qñ p calorē humor
côsumit̄. sicut.n. lutū efficit̄
durū, qñ calor solis tātus ē
exterius, ꝙ ipse cōsumit, &
desiccat humores, q sunt interius, sic p certo tātus calor ma
lorū desideriorū, tantus feruor iracundiæ, luxuriæ, concupi-
scentiæ; & auaritiæ solet in hoîe aliquotiens abūdare, ꝙ oîs
humor deuotionis, & gratiæ consumit̄, & ꝙ voluntas & opi-
nio ad perseuerādū in malo diutius induratur. Ista patēt de
auaris, qui p maximū ardorē, & appetitū habēdi efficiuntur
durissimi, & parcissimi. Patet ēt de iracundis, qui per ardorē
iracūdiæ antiquissimis odijs indurant̄, ita ꝙ citius per mor-
tē iracūdię antiquissimis odiis indurant̄, ita & citiꝰ per mor-
tē frangit̄, q̄ ad indulgendū aliis inducant̄. Vnde de Symeon,
& leui dr̄ Geñ. pen. Symeon, & leui vasa iniquitatis bellantia
maledictus furor eorū, q a pertinax, & indignatio eorū quia
dura. Isti n. sunt sicut tauri indici, q s̄m Plin. li. 8. c. 22 sunt a-
grestes, & atrocissimi, oculis ceruleis, pilo in cōtrariū verso
linguā habēt ita magnā, ꝙ eā vsq; ad aures ptendūt, dorsum
ēt habēt ita durū, ꝙ nullo possunt iaculo vulnerari. Sic verè
iracundi habent aîos atrocissimos, oculos rubeos, pilos hor
ripilatos, linguā extentā ad minādū, & iniuriandū. Dorsum
volūtatis habent durū ad cœlū correctionis respiciendū, &
nō sentiendo. vñ Hie. 5. Indurauerūt facies suas super petrā,
noluerūt reuerti. Indurat̄ ergo hō, qñ p calorē cōsumit̄. ¶ Se-
cundò dico, ꝙ indurat̄. qñ per algorem corpus cōstringit̄. Si-
cut.n. videmus, ꝙ frigus solet aq̄ cōstringere, & in lapidis si-
militudinem indurare, vnde etiā in frigidis regionibus per
intentionem, & diuturnitatē frigoris solēt niues in crystal-
lū indurari, sicut dr̄ Eccl. 43. Frigidus ventus aquilo flabit, &
gelabit crystallus ab aqs, sic verè qñ frigus indeuotionis diu
permanet in hoîe, ita ꝙ p magna tēpora nō reuertit̄ ad cor
suū p cōtritionem, nec ad Deū p deuotionem, tūc qñq; fit, ꝙ
p obstinationem volūtas ipsius indurat̄, & ꝙ ad nullū bonū
amplius ordinat̄. vnde Iob. 38. In similitudinem lapis indurā
tur aquæ, & superficies abyssi cōstringitur. Et aduerte, ꝙ mul
ti religiosi, & clerici similes sunt tortucis marinis, q̄ q̄uis cō-
tinuè in aquis solent habitare, testā tñ habent ita durā, & ita
siccatā, ꝙ nullus pôt eā penetrare vel remollire. Sic verè q̄-
uis religiosi, & clerici cōtinue habent in aquis sacræ scriptu-
ræ uersari, & doctorū, & pdicatorū doctrinis, & sermonibꝰ,
continuè irrigari, ipsi tñ p ceteris solent per indeuotionem
amplius esse duri. Sunt.n. similes arenæ, q̄ quanto magis com
pluitur tanto magis induratur. Qđ bene dr̄ figuratiuè Iosue.
4. vbi dr̄, ꝙ Iosuè tulit de medio iordanis alueo duodecim la
pides lympidissimos durissimos. Induratur ergo res, qñ per
algorem intus constringitur. ¶ Tertiò dico, ꝙ indurant̄, qñ
per pondera liquor exprimit̄. Sicut.n. in torculari videmus,
ꝙ per immēsitatem pōderis desuper positi effluit liquor, &
racemorū massa siccatur, & induratur, sic verè sæpe accidit,
quòd

ꝙ quando pōdus timoris immensi homini superponitur, totus humor spei, & gratiæ per desperationem educitur ab eo & sic obstinationis duritiam incurri, & cor & voluntatē suā penitus à deo retrouertit. Tales sunt hodie multi peccatores qui tot peccatorum ponderibus sunt grauati, ꝙ nō sperat se posse à peccatis resilire, & iō penitus desperati in suis vitiis indurantur. De talib.n. desperatis dr̄ Iob.15. Nō credit, ꝙ reuerti possit de tenebris ad lucem, circunspiciens vndiq; gladiū. De tali verò finali impœnitentia, & mentis duritia dr̄ Eccles.3. Cor durum male habebit in nouissimo, & qui amat periculum, peribit in illo. Ista est ergo induratio, qñ per pondera liquor exprimitur. ¶ Quartò induratur res, qñ per verbera sæpe concutitur, sicut est in via seu semita, q̄ ex frequenti conculcatione fit durior. In cus ēt fabrorū ex frequenti malleatione fit durior. Sic sepe fit, ꝙ quanto quis per tribulationem vel correctionem frequentius, & amplius percutitur, tāto per obstinationē amplius induratur. Vnde Iob.41. dr̄. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur velut malleatoris incus. ¶ Quintò verò dico, ꝙ res induratur qñ res sicca simul apponitur. Ex appositione.n. farinæ lutum molle induratur, similiter appositione arenæ uel cuiuslibet rei siccæ. Sic verè charissimi, cor hoīs, qñ res siccæ bonorum temporaliū sicut sunt pecunia vel diuitiæ apponūtur, durius per parcitatē, & auaritiā efficitur. Patet quia quanto plus habent, tāto minus dant, & quanto plus sunt abundantiores, tanto sunt ad pauperes duriores, & ēt ad resistendū prædicationibus obstinatiores. Sūt.n. sicut lupus cuius (scđm Pliniū) exteriora sunt valde dura, & ideò sine læsione sustinet multos ictus. Vnde de talibus dr̄ Esai.48. Scio.n. ꝙ durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ęrea, sic ergo patet, quō quinq; modis induratur mens humana. Vide supra de ferro & de duritia.

Inebriare. Vide vbi ebrietas.

Inexpugnabilis. Vide expugnare seu pugnare.

Inextinguibilis. Vbi extinguere.

A **Infamia.** Nota, ꝙ infamia, seu diffamatio idem est, ꝙ bonæ famæ, & opinionis perditio, attenuatio, & denigratio, de qua sine dubio multa possunt dici, cum sit materia valde prægnans; sed auctoritates vocales sunt in biblia quasi nullæ. Notabis tamen, quòd inuenitur

Infamia { vera, falsa, ficta, } quæ debet { caueri, timeri, horreri,

Infamia { vera, falsa, ficta, } habet ortū ex { demeritis, suppositis, compositis.

Prima, Secunda, Tertia } oritur { ratione, ex occasione, falsa fictione.

Et sic possumus dicere, ꝙ est quædam infamia, quæ habet ortū ex demeritis. ¶ Primò ergo dico, ꝙ est infamia, quæ habet ortū ex demeritis. Et ista est illa, quā homo incurrit pp sua demerita, qñ.s. crimina sua ita sunt nota, & manifesta, ꝙ ipse infamis.i. sine fama efficitur, & ꝙ in aliorū extimatione mala opinio de eo generatur. Carnes.n. viuæ non fętēt, mortuæ vero postquā corruptæ cęperunt esse, fętent, & aliorū nares lædunt, & grauant, & qñq; ēt odorantes inficiunt, & inuenenant. cuius ēt simile est in leprosis. videmus.n. ꝙ sani ipsos ꝓpter fętorem, & corruptionis periculū fugiūt, & euitāt. Multum ergo debet hō cauere ne per leprā vel alias corrūpatur & hoc nō solū pp se ne ipse inficiatur imo pp alios ne ab ipsis abhorreatur, & tanquam detestabilis fugiatur. Sic verè dico, ꝙ qñ aliquis lepram vel corruptionē vitiorū incurrit, fętor infamiæ exinde prosilit, qui ipsum apud audientes, & vidētes infamem, & abominabilē reddit. Et ideo ēt si amore ꝓmii, vel virtutis homo non vult à vitijs ꝑcauere, debet tñ ne reddatur abominabilis, & ne sequatur infamiam, a criminib. abstinere, sicut Leu.18. dr̄. Cū masculo nō cōmisceberis coitu femineo, quia abominabilis est. Et Eze.16. dr̄. Abominabilē fecisti decorē tuum, ac si dicat, ēt si non esset timor vel amor Dei, quia tñ pctm̄ est abominabile, & infame, vitandū est. Et merito, quia pro certo hō abominabilis, & infectus nō libenter frequentatur à bonis, sicut de solitudine Aphrica versus meridiē dicit solinus, ꝙ qa immanibus serpentibus est infamis, iō à nullo hoīum inhabitat. De lepore ēt marino dicit Plinius, ꝙ est monstrū ita venenosum, ꝙ solo tactu inficit oē viuum. hō ēt tactu eius moritur, & vlterius ēt pestem olet alter ēt alteri, fit venenum, vt dicit Pli.li.32.c.1. Sic verè multi sunt ita infames, & venenosi, ꝙ tactus, & frequētatio taliū alios inficit atq; lædit, & ipsos fętentes, & olentes reddit. Et iō sapiēs est qui tales declinat, & fugit. Test.n. scriptura. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & q̄ cōicauerit superbo induet superbiā. Eccl.13. Cuius etiā satis euidens ponit Soli. exemplū, dicens, ꝙ fons amarus, & infamis exāpeus vbi adiūgitur suauissimo, & nobilissimo flumini indorū hypani, q̄ antea erat potabilis atq; sanus, ita ab illo loco efficit abominabilis, & amarus, ꝙ ab hoīe nō tangit, nec potatur. Quia re vera quāuis hō sit sanus, potabilis, frequentabilis & honestus, si tñ fontiū amarorū.i. ꝑsonarū infamiū cōsortia recipit, ex tunc infamis, & suspectus erit, sicut dr̄ Nu.29. Quicquid tetigerit immūdus, immundū faciet. Ista ergo est infamia vera, q̄ habet ortum ex demeritis. ¶ Secūdò dico, ꝙ est infamia, quæ habet ortum ex suppositis. Et ista est illa, cui hō dat qñq; occasionē, & nō cām, vtpote qñ quis in se bonus est, & qui nullo mō vellet facere aliqđ inhonestum, ita indiscretè se habet ꝙ dat occasionē alijs iudicandi malè de seipso, ita ꝙ sine malo facto suo ex sola ꝓsumptione infamia dicat contra ipsum. Multa.n. facit bona intētione, q̄ tñ caret debito mō, & discretione. Et ideò sæpe fit, ꝙ ex tali actu, & infamia mala opinio apud alios generat, q̄uis hmōi mala fama nulla nequitia fulciatur. Isti ergo sunt, qui q̄uis in se nō sunt vitiosi vel ruinosi sunt tñ alijs occasio scādali, vel ruinæ. Et istud debet cauere summopere prudēs hō, quia ēt sæpe abstinendū est a licitis, pp vitandā occasionē scandali aliorū. Exēplo Apostoli, qui dicebat. 1. Corint.8. Si esca scandalizat fratrem meū, carnem nō māducabo in æternū, ac si dicat. Si alij reputāt in me peccatū vsum carniū, q̄uis istud de se non sit malū, abstinebo tñ ad euitādū scandalū, & infamiā, q̄ exinde in aliis cōtra me generant, sicut Ro.24. ipse Apostolus dicit. Bonū est nō māducare carnē, & nō bibere vinū, neq; in quo frater tuus offenditur aut scādalizatur, aut infirmatur. Ista ē ergo infamia, q̄ habet ortum ex suppositis. ¶ Tertiò dico, ꝙ inuenitur infamia, quæ habet ortum ex cōpositis. Et ista est, q̄ maliuoli & inimici nocere volentes, falso machinant inter seipsos, qa contra, innocētē cōficiunt mēdacium, & cōponūt, sicut fecerūt duo iudices cōtra Susannā, sicut dr̄ Dan.13. Vnde ipsa ibidē legit dixisse. Ecce morior, cum nihil horū fecerim, q̄ ipsi maliciose cōposuerunt aduersum me. Diffamant.n. mali ꝑlati bonos subditos mali subditi bonos ꝑlatos, mali socii bonos socios. ¶ Est igit̄ vna infamia, qua diffamāt, mali ꝑlati bonos subditos, qa re uera talis iniq̄tas, est mō multū cōis in orbe apud, nefandos iudices, & ꝑuersos, qa ꝓ certo si quē habeāt odio, statim solēt falsa, & mēdosa crimina cōfingere, & sibi imponere, & vt occasionē habeāt nocendi, ipsum apud bonos, & graues faciliter diffamare, similes illis, q̄ volunt mel, qđ apes cōposuerunt, sine suarū puncturarum periculo obtinere. Videntes.n. vas amplum plenū melle, & cera fumū apponūt, & sic apes, q̄ uas repleuerāt, inde recedere faciūt, & in aliud uas vacuū abire cōpellūt. Ipsi vero uas plenū cū melle suo expulsis apib. libere recipiunt ꝓut volunt. Sic verè fit de multis ꝑlatis. Videntes.n. in sua iurisdictione aliqua vasa plena.i. aliqua beneficia pinguia, cera & melle.i. oībus bonis plena, q̄.s. apes boni, & fructuosi subditi ibidē beneficiati latorib. impinguarunt, statim ꝓ suis nepotibus, vel familiarib⁹ ipsa hr̄e desiderāt affectāt. Sed qa hæc sine puncturis.i. sine rebellionibus apū.i. possidentium nō possunt, fumum infamiarū, & falsarum impositionum solēt adhibere, & tales possessores, impositis falsis criminib⁹ diffamare, vt sic cogant vas plenum.i. beneficium pingue, ꝙ obtinent, eis dimittere, & in aliud, vas vacuum.i. in aliqđ sterile beneficium se trāsferre. Iuxta illud ꝙ vulgariter dr̄, ꝙ fum⁹, mulier, & stillicidia expellūt hoīem à domo ꝓpria. Et ista figurata sunt. 3. Reg.21. vbi dr̄, ꝙ naboth Israelita, q̄ interpretatur seminator Deo noluerat regi Achab dare vineā suā ꝓ libito volūtatis suæ, pp, ꝙ ipse rex turbabat, & infirmabatur, habuitq; cōsilium cum vxore sua Iezabel nefandissima, q̄ ꝓtinus dixit sibi. Grādis auctoritatis es, & bene regis regnū Israel, surge comede, & forti aīo esto dabo tibi uineā Naboth. Illa ergo pestifera suppositis falsis

testibus

teſtibus impoſuit falſo dicto Naboth,ꝙ Deo, & regi maledixerat,& ſic ipſum lapidari,& occidi fecit,& vineā,q̄ dare, noluerunt regi viro ſuo tradidit poſſidendā. Chariſſimi,ſic ē, ꝙ reges Achab,& mali reges ꝑlati ſeu principes huius mūdi ſemꝑ habēt,aliquā peſſimā vxorē.i.aliquē peſſimū familiarē & cōſiliariū ſibi intime confœderatū,& cōiugatum, ꝑ quē ſe ſolēt regere,& ſe,& ſubditos gubernare,q.ſ.ſolent eos ad oē nefas impellere,& ad oīa crimina incitare.3.Re.21. Cōcitauit eū vxor ſua,abominabilis effectus eſt.Quid ergo?Pro certo qn̄ tales reges taleſq; ſuperiores uineā Naboth.i.bñficiū, vel poſſeſſionē alicuius ſubditi ſui ꝑ ſe,vel ſuis hīc deſiderāt ſi renuunt aſſentire,ſtatim,adeſt vxor eorū.i.iniq̄ familiares, & cōſiliarij,q̄ eos cōfortāt,& ecōuerſo inquīt,forti aīo eſto ego dabo tibi vineā Naboth.i.nō timeas,q̄a bene inueniā viā qua ſine labore voto tuo fueris ſatiatus.Via ergo iſta ē falſorum criminum impoſitio,falſorū teſtiū ꝑductio,iniqua machinatio,ſequens mors vel diffamatio, & ſic hæreditatis vel beneficii occupatio.De talibus ergo ſic ſuis in alienū ꝑiudicium ꝑuidentibus dr̄ Iob.24.Vigilantes inquit ꝑdā ꝑparant panem liberis,agrum non ſuum demetunt,& vineā eius,quē vi oppreſſerant vindemiant,nudos dimittūt hoīes, veſtimēta tollentes. Iſta eſt ergo infamia qua diffamāt mali ꝑlati bonos ſubditos.

D ¶ Sed eſt alia infamia, qua diffamāt mali ſubditi bonos prelatos.Cōſtat.n.ꝙ mali ſubditi bonū ꝑlatum,q.ſ. eos rectè gubernat,& corrigit,non diligūt,quinimo ſæpe fit ꝙ contra eum inſurgunt,& eū falſis infamijs impetunt,& impellunt,ſimiles illi piſci, quē Plinius ſæpiā vocat,q̄ nigro humore ſicut ē encauſtū vel atramentū,eſt interius plenus,quē qn̄ à piſcatore impetitur ſolet eijcere,& aquā turbare,& etiā inficere,& ſic ne appareat,& ne capi valeat ꝑcurare.Sic verè mali ſubditi timentes,ꝑ bonum piſcatorem.i.per bonum ꝑlatum capi,cōprehendi,& reprehendi,ſolēt cōtra eum atramentum,& obſcuritatem infamiarum ꝑijcere, vt ſic in pace dimiſſi poſſint in ſua nequitia tuti eſſe.figurati Apoc.vbi dr̄, ꝙ de puteo abyſſi vbi erat multitudo ꝑ maxima locuſtarū facies humanas,& caudas ſcorpionū habentium,exiuit fumus fornacis magnæ,ita ꝙ obſcuratus ē ſol,& aer de fumo, q̄ exiuit de ore putei. Chariſſimi,ſol illuminās,q̄ per oīa reſpicit, ſignat bonū,clarum,& diſcretum ꝑlatum. Puteus verò abyſſi ſignat ꝑfundum,& malicioſum ſubditum. Locuſtę verò,q̄ puteo exeunt alios leues, & vacuos ſubditos iſti puteo.i.iſti principaliori cōfœderatos ſignificāt,q̄ faciem humanā.i.fictū rōnis,& iuſtitiæ vultū portāt,& tñ caudas ſcorpionū.i.in venenum malicię,& intentionis puerſę finē tractant.Igitur ſic ſæpe fit,quod qn̄ puteus abyſſi cū locuſtis ſuis.i. cum ſuis cōfœderatis leuib.fatuellis videt ſe hr̄e ꝑ ꝑlato,& paſtore ſolē, ſuperius radiantē.i.aliquē bonum,& diſcretum prælatū, ipſos,quantum in ſe eſt illuminantem,& bene regentem,ſibi ꝑ certo ſolent inuidere,& eius bonum regimen abhorrere,& vt ideo fumum infamiarum cōtra eum ſolent emittere,& vt ipſius claritatē obnubilent,ſolent eum obſcuris, & magnis, criminibus accuſare,ita ꝙ ſæpe fit,ꝙ ſol in ſe clarus.i.ꝑlatus, in ſe bonus,& aer ſuæ opinionis fumis talium, & putei,& locuſtarum inficit,& ꝙ fama ipſius obſcuratur,ita ꝙ ipſæ locuſtæ.i.mali ſubditi libere diuagant.Iſti ſunt ergo illi mali ſubditi de quib.dr̄.Luc 19. ꝙ contra regē ſuum mittunt legationem dicentes.Nolumus hunc regnare ſuper nos.Iſti ſunt ſicut draco.Apoc.12.qui flumen aquæ infamiarum de ore ſuo emittunt,vt ſanctam impediāt mulierem.Iſti ſunt illi Angeli ſathanæ, qui phyalā ſuā effundunt ſuper ſedem beſtiæ, vt ipſius obnubilēt claritatē, & vt fiat regnum ipſius nubiloſum. Et breuiter,tales videntur de ſuo Sole.i.de ſuo ꝑlato petere, & appetere dicendo illud,quod ſcribitur Iob.3.Dies illa.i.ille bonus, & clarus ꝑlatus vertatur in tenebras,nec illuſtrē, lumine,obſcurēt eum tenebræ,& vmbra,& occupet eū caligo,& inuoluat amaritudinē.Iſta igitur eſt infamia,qua diffamāt mali ſubditi bonos ꝑlatos.

E ¶ Adhuc alia infamia inuenit qua diffamant mali ſocij bonos ſocios. Sunt.n.multi, q̄ inuidia ſtimulante,loquacitate vrgente,& propria nequitia peragente,nunquā ceſſant ſocios diffamare, & de ſocijs malè loqui,& cōtra eos infamias diuulgare. Et certe iſtud eſt crimē inter cætera periculoſum quia.ſ. fama ſublata alicui vix aut, nunquā pōt,ſibi reddi de cętero.Cum ergo iniuſte dicamus, famā reſtituere,iſtud verò ſit quaſi impoſſibile,bene dico,ꝙ periculoſum eſt iniuſtè alium diffamare. Sic eſt.n.de verbis diffamantis ſicut de illis vocibus, quę dicūtur echo.i.de vocibus in montibus repercuſſiuis. Si.n. hō clamādo aliqd dixerit, ſtatim mons concauus eādem vocem reciprocabit,q̄nimo aliqua ſunt mūdi loca,vt dicit Pli.vbi ꝑꝑ diuerſos mōtes inuicem ordinatos,& vocem emiſſam adinuicem recipiētes,& in alterutrū tranſmittentes,vox ſemel emiſſa ſeptuplo replicatur, ſicut Plinius,& Solinꝰ de quodā loco in Aſia exēplificāt in libris ſuis.vide ibi.Sic verè dico,ꝙ vox infamiæ ꝑlata per hoīem eſt ſui ipſius multiplicatiua,& de vno ad aliū trāſitiua, q̄a.ſ.audientium aures ita repercutit,ꝙ vnꝰ ad aliū ipſam libenter trāſmittit.Iniuſte ergo diffamatus,quaſi irreuocabiliter læditur, ꝙ.n.per tot audientium aures ꝑtranſit, vix amplius excuſatur.Vñ ergo dicit. Bern.in quodā ſermone,ꝙ leuis eſt q̄dem ſermo,q̄a leuiter volat,ſed grauiter vulnerat,leuiter trāſit,ſed grauiter vrit,leuiter penetrat,ſeu leuiter ꝓfertur,ſed nō leuiter reuocaē,iō per eum charitas leuiter violaē.Heu q̄d ergo innocens faciet indebite diffamatus,ꝑ certo nullum habet remedium niſi ad Deum recurrere,& in ſua innocentia cōfidere, & veritatis auxilium implorare,q̄a.ſ.ſicut nebula in ſolis aduentu delet, & in aere prius ſublata claritas reparaē,ſic verè fit,ꝙ ſol.i.clara, & certa veritas ſolet finaliter ꝑualere,nubes,& nebulas falſarum infamiarum tollere,& aerem obſcuratum.i.hoīem indebite diffamatum ad famā,& ad claritatem priſtinā reuocare. Vñ de tali infamia pōt dici illud Sap.2.ꝙ trāſiet ſicut veſtigium nubis,& ſicut nebula diſſoluet,q̄ fugata eſt radijs ſolis,& à calore ipſius aggrauata.Vera.n.infamia eſt ſicut aqua illius fontis venenoſi,de qua fuit intoxicatus Alexander magnus,de qua dicit Pli.ꝙ licet in colore,& ī odore nō differret ab alijs aq̄s tātę tñ penetrabilitatis erat,ꝙ nullum vas ēt ſi eſſet,ferreum vel vitreum,eq̄ ſolea duntaxat excepta, ipſam cōtinere valebat, imo oīa vaſa cōtinuē penetrabat, & cū aqua illa potata viſcera penetraret,neceſſario hoīem occidebat.Sic verè ē de vera infamia.Iſta.n.nullo retiraculo ſiſtiē nullo ſigillo ſecreti clauditur,nullo cautelarū operculo retineē. Solet.n.occulta virtute ꝑrūpere ſtatim in publicū, & ſuum cūctis pādere ſecretum,ſolet exteriꝰ ad notitiā hoīs ꝑcedere,& qualis ē,oībus declarare. Nihil.n.opertum,ꝙ nō reueletur,& occultū, ꝙ nō ſciat.Luc.12. Sed re vera, de falſa infamia,vt dictum ē, eſt cōtrariū, q̄a.ſ.iſta ſicut faciliter neſcitur,ita faciliter euaporare,& deficere cōprobaē.Sicut.n.ſolis radius fugat vmbrā,ſic veritas,& innocentia fugat iſtā infamiā falſam.Super oīa autē vincit veritas.2.Eſdr.3.Sic igiē patet triplex mala infamia,videlicet,q̄ infamāt mali ſocii,bonos ſocios,mali ſubditi bōos ꝑlatos,mali ꝑlati bonos ſubditos.Et ſic patet,quo triplex in genere oriē infamia,videlicet,ex cōpoſitis,& cōctione, ex ſuppoſitis,& occaſione, ex demeritis,& iōne. Et hæc de infamia ſufficiāt.Allega auctoritates vocales ſanctis, vel auctoribus, quia nullæ inueniuntur in biblia.Et vide de detractione,lingua,labio,loqui,& vbi,ſermo, fœtor,venenum,& omnia alia ad infamiam pertinentia.

Infans

Nota, ꝙ infans eſt hō à tēpore natiuitatis vſq; ad pueritiæ ſtatum. Et eſt infans dictus,quaſi non fans.i.non loquens, á non, & for faris,poſſum notare,ꝙ infans tripliciter ſumitur in ſcriptura. Inuenitur enim A

Infans,quem
- Porrigit flebilis natura,
- Dirigit virtutum ſtructura,
- Subigit criminum iactura.

Infans
- Naturalis debilitati ſubditur humanæ,
- Virtualis fragilitati deditur vrbanæ,
- Criminalis iniquitati traditur profanæ.

Infans eſt
- Debilis prout ſumitur naturaliter,
- Humilis prout ſumitur virtualiter,
- Fragilis ſeu iuutilis ꝑut ſumitur criminaliter.

Eſt īfans hō deſtitutꝰ naturæ virib. hō reſtitutus virtutū viribus,hō ꝯſtitutus puerſis morib.¶ Primò igitur dico, ꝙ hoc nomen infans ſignat naturæ viribus virū deſtitutū.Cōſtat.n. qd̄ infans naturaliter loquēdo, habet ætatem ꝑ cæteris miſerabilē atq; uilē.Habet adiūctā impotentiā, ignorātiā,impatiētiā,immoderātiā,immūditiā.Quia re uera infantes habēt

- Impotentiam in agibili,
- Ignorantiam in rationabili,
- Impatientiam in paſſibili,
- Immoderantiā in concupiſcibili,
- Immunditiam in paſſibili.

Quia pro certo infantes naturaliter, quantū ad operationem imbecilles ſunt,& impotentes,quātum ad electionem irrationabiles

rationabiles,& ignorantes, quantum ad turbationem iracũdi,& facile flentes,quantum ad affectioné immoderati,& cõcupiſcentes, quantum vero ad conuerſationé immundi ſunt & ſe maculantes. Quid plura chariſſimi,dicemus de infantia naturali?quia reuera infansin reatu cõcipitur,cũ fletu naſcit, cum difficultate nutritur. Vnde ad ſimilitudiné humanæ miſeriæ,& infantię Iob.38.c.dicit dñs ſic de mari. Quis(inquit) concluſit oſtijs mare,qñ erũpebat, quaſi de vulua procedés, cum ponerem nubem veſtimẽtũ eius, & caligine illud velut pannis infantiæ obuoluerem?Et breuiter,multa poſſent dici de infantili miſeria, ſed multa dixerunt de hoc.Innocentius & Bernardus,& alij infiniti.Signat ergo naturæ viribus virũ

B deſtitutum.¶ Scdo principaliter dico,ꝙ infans ſignat virtutum viribus virum reſtitutum, hoc eſt dictu,hoiem virtuoſum,humilé & perfectum. Multæ.n.ſunt conditiones naturales infantis, quæ põt ſpectare ad quemlibet virũ iuſtum . Infante.n.nihil mobilius, nihil humilius, nihil ductilius, nihil docilius,nigil amabilius,nihil nudius. Et iõ infans mobilius faſcibus ſtringitur.Infans plorans ſeu flebilis cantu demulcetur.Infans humilis cunctis adiungitur,quia.ſ.ita ſe permittit tractari à paupere ſicut à diuite.Infans ductilis dirigitur ſeu diſponitur, ne.ſ.membra pro libito effluẽtia malè formentur: infans docilis bene inſtruitur, Infans amabilis bene amatur, infans nudus,& deſpiciabilis pannis inuoluitur.Et reuera talis infans vř eſſe vel fuiſſe Chriſtus,vel quilibet homo ſanct⁹. De Chriſto.n.dicitur Luc.2.Inuenietis infantem poſitum in præſepio . De Ioanne vero dicitur Luc.1.Exultauit infrans gaudio in vtero meo,quia pro certo quilibet talis infans

Mandatorum funibus ligatur,
Promiſſorum cantibus ſolatur,
Singulorum moribus aptatur,
Magiſtrorum ductibus domatur,
Peritorum vocibus formatur,
A cunctorum cordibus amatur,
Terrenorum opibus nudatur,
Meritorum veſtibus velatur.

Iſtæ.n.ſunt octo conditiones boni,& ſpiritalis infantis,figuracæ in octo diebus,qbus antiquitus circuncidebantur infantes.Gene.17. Infans octo dierũ circũcidetur. Quia re vera ille ſpiritualis infans à ſuperfluitate vitiorum cunctorum circũcidetur, qui pdictos octo dies impleuiſſe.i.octo pſatas cõditiones habuiſſe pbatur.Iſta oĩa poſſent deduci,& aptari ſed auctoritates vocales deſunt,& iõ nõ proſequor, ſed ſolũ de viro iuſto dic illud,quod legit de Samuele.1.Reg.1. Puer autem erat adhuc infantulus. Vbi nota, ꝙ ſpiritualis infans

Viuit ſimpliciter ſine malitia.[Puer.]
C Agit voraciter ſine fallacia.[Autem.i.certè.]
Durat tenaciter longa conſtantia [Erat.]
Creſcit viuaciter iugi iuſtitia.[Adhuc.]

Dico igitur,ꝙ ſimplex infans ſine dolo viuit ſimpliciter. Cõſtat.n.ꝙ infantes carent malitia,& dolo,cum ſint ſimpliciter innocentes.Sic verè iuſti. 1. Pet.2. Quaſi mõ geniti infantes, rõnabiles,& ſine dolo lac concupiſcite.Et hoc oſtẽditur, cũ dř puer, qui dř à puritate mentis.Vide puer infra in litera.P. Deinde dico,ꝙ ſpiritualis infans ſine fallo,fat veraciter. Neſcit.n.infans aliud dicere ſeu aliud fingere, q̃ quod vidit, ſic nec iuſtus.Lucæ.2.Inuenietis infantem,ac ſi dicat. Cũ infante põt inueniri veritas.Et hoc oſtẽditur,cum dř.[Aũt.]quod idem eſt,quod certè,& eſt aduerbiũ affirmãdi,ſignificans veritatem.Sed de hoc vide ſupra in litera.[A.] Deniq; dico, ꝙ ſpiritualis infans ſanctitatem ſeruat tenaciter. Infans.n.diutius viuit,q̃ ſenex, vt cõiter,& ideo perſeuerantia in bono p infanté põt bene notari,& hoc oñditur cum dř. [Erat]quod eſt verbum ſubſtantiuum,durationem deſignans.Vide ſupra in litera [E]in titulo de eſſe.Et ſi petitur de ſpiritualibus infantibus,quid ſunt,& quid erant, pro certo dico, ꝙ ſicut infans naturaliter libenter fugit,faciliter cadit, faciliter flet,faciliter ridet,faciliter timet,ſic iuſti,qui ſpirituales ſunt infantes,faciliter ſugunt per deuotionem.Eſa.11.Delectabitur infans ab vbere.Faciliter cadunt per orationem.Iudith.4. Humiliauerunt aĩas ſuas orationibus,& ieiunijs.Sequitur. Et infantes proſtrauerunt contra faciem templi . Faciliter plorãt per compaſſionem. Iob.31.Ab infantia creuit mecum miſeratio,& ex vtero egreſſa eſt mecum.Faciliter rident p ſpiritualem conſolationé. Luc. 1. Exultauit infans in gaudio &c. Et in Pſa.Ex ore infantium,& lactantium perfeciſti laudem. Faciliter timent propter mortis,& inferni meditatioẽ.Vnde Thobiæ.1.dř. Thobias filium ſuũ ab infantia timere Deũ docuit,& abſtinere ab oĩ peccato. Spiritalis ergo infans ſanctitatem ſeruat tenaciter.[Erat inquit.]Iudicum.13 Erit Nazareus Dei ab infantia. Inſuper dico, ꝙ ſpiritualis infans per bonitatem creſcit viuaciter. De natura.n.infantis eſt, ꝙ creſcat,& ꝙ in virib⁹ proficiat,& in ſenſu. Sic viri ſpirituales cõtinuè creſcunt in bono , & de virtute in virtutem proficiunt inceſſanter.Vnde illud prædictum Iob.31.Ab infantia creuit mecum miſeratio &c.Et hoc oſtẽditur,cum dř. [Adhuc,]qđ eſt vocabulum continuationẽ,& additamentũ deſignans,de quo vide ſupra in liteja. A. Breuiter ergo talis infans põt figurari in Moyſe aquis expoſito , & per filiam Pharaonis pp ipſius elegantiã adoptato,ſicut dicitur Exod.2.quia filia ſummi regis.ſ.gratia,illos infantes nutritrecipit,& adoptat,quos mundus projicit,reſpuit atq; fugat. Vnde dř. 1. Reg.1. Ablactetur infans.i.à mundi vberibus,& delectabilibus ſubtrahatur,& appareat in cõſpectu domini,& maneat ibi iugiter.Patet ergo, quomodo infans ſignat virtutum viribus virum reſtitutum.& hoc eſt ſm principale.¶ Tertio dico,ꝙ infans ſignificat peruerſis moribus virum proſtitutum.i. hoiem peccatorem,qui propriè infans dicitur, pro eo,ꝙ per conuerſionem Dei laudem,& gratiarum actionem, prædicationem & orationem,Deo, ſacerdoti vel proximo parum fatur , & ſic infans,ideſt non fans,& non loquens ſpiritualiter inuenitur. Et nota,quòd ſicut infans faciliter

Cadit,& vix releuatur.
Plorat,& vix pacificatur,
Se maculat,& vix emundatur,
Infirmatur,nec cito ſanatur,
Decipitur,nec fraudem rimatur,
Se denudat, nec verecundatur,
Ridet,atq; iocundatur,
Perit,& morte grauatur,
Sic verè dico,quòd peccator.

Faciliter
Cadit per inconſtantiam,
Plorat ſeu triſtatur per iracundiã,
Maculatur per immunditiam,
Infirmatur per negligentiam,
Decipitur per ignorantiam,
Detegit p iactantiã,& inuerecũdiã,
Ridet & gratulatur per inſolentiam,
Perit per tentationis moleſtiam.

Talis ergo infantia é reprobãda, & à prudente quolibet fugienda. Prouer.9. Relinquite infantia , & viuite. & Prouerb 1. Vſq; quo paruuli , diligitis infantiam , & ſtulti ea,quę ſibi ſunt noxia capient, & imprudẽtes odibunt ſcientiã?

Et breuiter,iſta ẽ veritas,ꝙ moderni peccatores more infantium non curant,non cogitant niſi de præſentibus.Et iõ vbi non aduertunt,ipſi capiuntur futuris,& ppetuis malis.figurati in illo demoniaco,de quo dicitur Marci.9.ꝙ ab infantia demon eum inuadebat, ita ꝙ eum ſtridere, ſpumare & areſcere faciebat.quia.ſ. ſpumam luxuriæ,& ariditatem auaritię introducere comprobatur. Vnde de malis infantibus diaboli dici,& notari põt,ꝙ iſti lætãtur vanis lætitijs.Iob.21. Infantes eorum exultant luſibus, tenent tympanum &c.Sequitur. Ducunt in bonis dies ſuos &c. ¶ Item dotantur mundi diuitijs,quia.ſ.infantes,i.hoïes ignorantes,& imperfecti, & ad literam pueri,ſunt illi,qui de bonis mundi,& Eccleſiæ aliquotiens magis habent. figurati Dan.14.vbi in tẽplo apparuerũt veſtigia mulierũ, & infantium, qui.ſ.cibaria appoſita comedebant.Expone illud Zacha.8.Plateæ ciuitatis implebuntur infantibus.¶ Itẽ iſti ſeruantur orci ſupplicijs.i. infernalibus tormentis,& pęnis.Eſa.18.Infantes eorum allidentur in oculis eorum.Et Sap.13.Flebilis audiebatur planctus ploratorũ infantium.Patet ergo, ꝙ infans poteſt ſignificare criminalẽ culpæ prauitatem,virtualem vitæ ſanctitatem,naturalẽ carnis vanitatem.Et hoc ſufficiat. Vide infra vbi puer.

Inferior. Not.ꝙ inferioritas ſignificat partẽ loci profundiorem,infimiorem, & terræ centro ſeu medio proximiorem. Notabo ergo loquendo moraliter, ꝙ in ſcriptura reperitur multiplex inferioritas.ſ inferioritas. A

Virtuoſa,
Vitioſa,
Et luxurioſa.

Et ſic dico,ꝙ ẽ vnũ inferi⁹,qđ ſpectat ad humilitatẽ. Vnũ inferius,qđ ſpectat ad cupiditatem vnum inferius, quod ſpectat ad aduerſitatem.

Primũ inferius collocat in tuto,
Scđm inferius ſuccumbit in luto,
Tertiũ inferius caret omni bono.

Dico ergo primo, ꝙ eſt vnũ inferius, qđ eſt virtuoſum. Et iſtud ẽ, quo quis per humilitatem alijs ſe reputat inferioré, & in ſtatu,& in ſufficiẽtia baſſioré. Talis.n.inferioritas deo ſoli placet, & eos,q ſic ſunt inferiores,ſolet dominus ad ſuperiora leuare.

Arbor.n.quãto radix eius inferius,& profundius radicatur, tanto magis crescit in altũ,melius durat,& vegetatur, & cõtra ventorũ impetus stabilius firmatur,& roboratur. Sic verè quanto,quis habet radicem cordis inferius,& profundius per humilitatẽ infixam, centro,i. Deo per charitatem magis proximam,& affixã,tanto ad bene fructificandum, & operãdum est vegetior,& viuatior.:ad resistendum ventis tribulationum, & tẽtationũ est fortior,atq; tutior,& ad finaliter superius, & ad honores cęlestes ascendendum, & se inaltandũ est aptior,& habilior.Scriptũ est.n. Qui se humiliat,exaltabitur.Lucæ.14.Et qui se humiliauerit,erit in gloria.Iob.22.Qđ bene figuratum est Eze.41. vbi dicitur,ꝙ de inferioribus tẽpli ascẽdebatur ad superiora.Simus ergo inferiores,nos alijs submittendo,inferius,infirmis,& pauperibus condescendẽdo,& inferius,inferiora,scilicet sepulchrum,& infernum intuendo, & meditando.¶ Constat enim quòd locus inferior.

Est { Secretior, Stabilior, Habilior } Ad { Meditandum, Sustentandum, Receptandum, } Secretior(dico) ad meditãdum, ꝓ quo facit, qđ dr̃ in iure ciuili,ꝙ cuius ẽ inferius,eius est ẽt superius,qa cuius est solũ,& fundamentũ, eius ẽt est qcquid est supra ædificatũ.Sic pro certo,quisquis habet fundamentalẽ.s.humilitatẽ,ẽt habeat illud,qđ est superius.i.cęlestẽ gloriã,& hęreditatẽ.Recumbe ergo in nouissimo loco,vt tibi dicat,q te inuitauit,amice ascẽde superius.Lucæ.14.De Axa.n.filia Caleph legitur Iosuæ.15.ꝙ pater suus dedit sibi irriguũ superius, & irriguũ inferius. Quia.s.aĩa filia Dei non solũ debet esse irrigua desuper quantum ad contemplationẽ,imo ẽt quantũ ad meditationẽ inferiorum. Pisces.n.debiles tpe tempestatis inferius ad fundũ descendunt,ne.s.fluctibus ex aqua ad terram ꝓijciantur. Sic simplices tpe tentationis debẽt inferius per meditationẽ descẽdere,& ibi à mali fluctibus se saluare.Eze.31.Ligna voluptatis cõsolata sunt in terra infima.Et applica si vis figurã de mola supiori, & inferiori,q̃ nõ sunt impignorandæ.sicut dr̃ Deu.24. Superiora.n.mola est spes bonorum superiorum.Inferior mola ẽ timor malorum inferiorũ, quæ .s.viduæ.i.aĩa nõ licet impignorare, qa sine spe, & timore nõ debet esse.Vnde.3. Reg.6.dr̃,ꝙ Salomon fecit inferiorẽ domũ oraculi in sanctum sanctorum.¶ Stabilior ẽt ad sustentãdũ, & resistendum, sicut videmus de fundamento, quod est pars domus inferioris, qđ sustinet ædificiũ,& de pedibus, q sunt inferiores inter mẽbra,& tñ sustinent totũ corpus.Quia re vera illi,qui per humilitatẽ, seu ẽt per paupertatẽ sunt inferiores, sunt ad corpora Ecclesiæ in fide, & moribus sustentanda vtiliores,& fortiores,sicut patet de mendicantibus religiosis,& ẽt alijs. Sicut ẽt patet de agricolis,qui suis laboribus totũ corpus reipublicæ portant.Dicat ergo Ecclesia, vel respublica illud Psalmi.Substantia mea in inferioribus terrę. ¶Habilior insuper ad receptandum,quia.s.sicut ad loca inferiora solẽt,aquæ & radij solares descendere,& illa calefacere & fęcundare,& ipsa ẽt loca inferiora aquã,& radios ad se descendentes solẽt recipere,& pp recepta solent fructibus abũdare.(Patet in vallibus,q̃ quia radios solares, & pluuias recipiunt, iõ cęteris terræ partibus fęcundiores sunt (sic re vera viri humiles solent radios, & stillicidia diuinæ gratiæ abundantibus recipere,& exinde copiosius per bona opera pullulare.Vnde ipse dñs,est qui dicit Eccl.24. Penetrabo inferiores partes terræ,& inspiciam oẽs dormientes,& illuminabo oẽs sperantes in dño. Acuties.n.cordis aĩalium tendit inferius versus pedes, pilciũ aũt econuerso ab inferioribus versus caput,ut dicit Arist.Quia re vera illi, qui sunt aĩalia iusta,s.diuina gratia aĩata,habent acutiem,& aciem cordis semper versam versus partes inferiores,cogitãdo s.de inferno,& sepulchro,& pauperibus &c.quamuis pisces.i.voluptuosi habeant econtrario cor versum superius versus caput.s.de honoribus & diuitum fauoribus meditando,quorũ vt dr̃ Deut.29.Cor auersum est hodie a dño.Et ibidem.30.dr̃. Si hodie auersum fuerit cor tuum,prædico tibi,ꝙ pereas.Patet ergo,ꝙ est vnũ inferius,qđ est virtuosum. Vñ de inferioritate,& infirmitate virtuosa humili,& timorosa dr̃ Baruch.2.Aĩa,quæ tristis est super mali magnitudine,& incedit curua,& infirma,dat tibi
C gloriã & iustitiã.¶Scđo principaliter dico,ꝙ est vnũ inferius, qđ est vitiosum.Et istud est illud quo spiritus fit inferior carni & tentationi,quo qs adhæret mundi bonis, & possessionibus,quo qs est de inferiori statu atq; viliori.Malum.n.est,ꝙ qs fiat inferior,& ꝙ vincatur de tentatione, vt ei de tentatore dicatur illud Deut.28.Ipse ascendet super te,& erit superior,tu aũt descẽdes,& eris inferior.¶Itẽ malũ ẽ,ꝙ quis fiat inferior,se delectando in rerum inferiorum,& internorum possessione,similes elementis ignobilibus, quæ mouentur inferius versus centrum,& nobilia ecõuerso.Similes talpis,& vermibus,q̃ versantur inferius infra terrã. sic tales circa terrena,de quibus dr̃ Iosuæ.3. ꝙ aquæ inferiores descenderunt in mare.Et in Ps.Introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij,partes vulpium erunt.¶Itẽm malum est ꝙ hõ de inferiori gradu,& statu sine magnis meritis subito ꝓmoueatur ad summũ,aut collocet̃ in officio, & platione, quia.s. tales solẽt esse cæteris peiores,& deteriores,qñ assumpti fuerint ad magisteriũ.Exẽplo grãdinis,q̃ quãto ꝓpius in inferioribus nubibus generat̃,tãto impetuosius cadit, & vineas, & terras amplius lędit.Sic tales inferius ab humili plebe geniti impetuosius subditos regũt,& lædũt,iuxta illũ poetã dicentẽ.Crudelis valde est humilis cũ surgit in altum.Veruntñ infirmitas nõ nocet,qñ vita,& sufficiẽtia æquipollẽt.Quinimo talis tũc nõ debet dici alijs inferior,sed æqualis.Iõ q̃libet sufficiẽs rusticalis põt alijs dicere illud Iob.12. Et mihi est cor, sicut & uobis,nec inferior vestri sum.¶Itẽ malũ est, ꝙ illud, qđ est superius in natura,sicut aĩa respectu carnis,& rõ respectu sensualitatis fiat inferius in subiectione , & ꝙ detineatur sub tã vili dñatione. Cuius simile fit in auibus, qa in illis palpepra inferior dominat̃,& ascẽdit,& claudit oculum , superiori quo ad hoc immobili pmanente,in aĩalibus vero est cõtrariũ,qa.s.superior clausionis facit officiũ.Sic vere in auib.i. in vanis,& volatilibus pars inferior.s.caro, & sensualitas fit superior,& superiori parti.i.rõni dñatur. in aĩalib⁹ vero.i.in iustis,& in gratia aĩatis fit cõtrarium , quia.s.pars superior,i. aĩa,atq; rõ principatur inferiori,& subiectæ,& claudendi & aperiendi officiũ operatur. Talibus ergo sensualitatẽ pferentibus põt dici illud Iob.15. Nunquid consilium Dei audisti, & inferior te erit sapientia,ac si dicat,nõ ẽ iustũ.Patet ergo, ꝙ est vnũ inferius,qđ est vitiosum.¶ Tertio dico, ꝙ est vnũ, inferius quod est luxuriosum.Et illud est status aduersitatis & paupertatis,quo ad mundum,& status mortis,& infernalis pęnalitatis,quo ad statum futurum.De inferioritate ergo labilitatis.dr̃ Iudicum.20. Cum se inferiores vidissent, fugere cęperõt.De inferioritate vero infernalis ferocitatis, & pęnalitatis dicit Psal. Eruisti animam meam ex inferno inferiori.Vnde de mala muliere dicitur Prouer.7. Viæ inferi dom⁹ eius,penetrantes interiora mortis.Sic igitur patet, quomodo inferioritas sumitur multis modis.Vide de inferis.

Infelix & Infortunatus.

Idem videntur supponere . Et A potest dici,quòd in scriptura fit mentio de infelicitate culpę, miseriæ,& pœnæ.Nam dici potest

Infęlix { Peccator vitiis infectus, Viator fortunę subiect⁹, Viator in lutum ꝓiectus. } De infęlicitate culpę põt dici illud Sap.3.Sapiẽtiã, q abiicit,infęlix est.De infęlicitate miseriæ seu fortunæ põt dici illud Roma.7. Infelix ego,qs me liberabit de corpore mortis huius? Et 1.Re.1.Infęlix mulier nimis ego. De infęlicitate vero pęnæ, seu finalis dãnationis,& angustiæ dr̃ in Ps.Cõtritio,& infęlicitas in uiis eorũ,& viam pacis non cognouerunt.Et Sap.13.Infęlices.n. sunt,& inter mortuos spes illorum.Vide de fęlicitate.

Infernus

Nota, ꝙ infernus est locus, & habitaculũ A damnatorum. Et noĩatur diuersimodè in scriptura.Dr̃.n.infernus quasi inferius nat⁹,vel quasi nocẽs, eo ꝙ infernus inferius in corde terræ esse credatur. Vnde in Psa.dicitur.Eruisti aĩam meam ex inferno inferiori.Item dr̃ tartarus,à tare quod est defectus, quia ibi deficit oẽ bonum. dicitur auernus, ab à quod est sine, & verè , quasi sine verè. Dicit̃ abyssus,ab à quod est sine,& byssus candor , quasi sine candore.Diuersimodè enim secundum suas proprietates dicitur, & rebus diuersis diuersimodè comparatur . Breuiter ergo de horrore loci possumus notare,quòd hic est

Locus { Ardoris, Stridoris, Horroris, Terroris, Fœtoris, Doloris. } Et hic locus ardoris inextinguibilis. Iste enim est sicut mons Ethnę,qui semper flammat, & ardet,quia ignis eorũ non extinguetur, & vermis nũ morietur. Esa.vlt.¶Item est locus stridoris im-

Locus { Insatiabilis, Incognoscibilis, Ineuasibilis, Sterilitatis, Obscuritatis, Capacitatis, Crudelitatis, Insup horrendæ societatis.

ris immitigabilis, quia sicut dr̄ Mat.22. Ibi erit flet⁹, & stridor dentium. ¶ Itē est locus horroris irreparabilis, quia sicut dr̄. Iob.10. Ista est terra miseriæ, & tenebrarū, in quā vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. ¶ Itē est locus terroris incogitabilis. Vnde Eze.30. dr̄. Dabo terrorem in terrā Aegypti. Et sicut dicit̄ Ezec.32. In isto loco ponuntur illi, qui dederunt terrorē suū in terra viuentium. ¶ Itē est locus fętoris intolerabilis, qa ibi sicut dr̄ Esa.3. Erit pro suaui odore fętor. ¶ Itē est locus doloris non mitigabilis. Vnde in Psal. Dolores inferni circūdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. ¶ Itē est locus insatiabilis, qa sicut dr̄ Prouerb.27. Infernus, & perditio non replebuntur. Et Prouer.30. dr̄. Tria sunt insatiabilia, infernus, & os vuluæ, & terra, quæ non saturatur aqua. ¶ Itē est locus incognoscibilis, ita est.n. à nobis remotus, ꝙ nescimus quid ibi agitur. Et in scriptura vocatur iste locus terra vltima, & nouissima. Ezec.31. Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram vltimam, in medio incircuncisorū dormies cum illis, qui interfecti sunt gladio. Ideo dr̄ Sapiē.2. Non est agnitus, qui reuersus sit ab inferis. ¶ Item iste est locus ineuasibilis, qui.n. illuc intrabunt, euadere perpetuo non valebūt. Vnde in Psal. dr̄. Memoria eorum veterascet in inferno, qa sicut dr̄ in inferno nulla est redemptio. ¶ Item dico, ꝙ iste est locus sterilitatis. Ibi.n. nulla sufficientia est, sed est ibi vniuersalis indigentia. Vnde Eccl.14. Non est apud inferos inuenire cibum. ¶ Item est locus obscuritatis. Et ideo. Iob.10. iste locus dr̄ terra tenebrosa, & operta mortis caligine. ¶ Item est locus capacitatis. Nunquā.n. pōt tot, & tantos recipere, quin semper paratus sit alios deglutire. vnde Abac.2. dr̄. Dilatauit infernus aīam suam, & non adimpletur. Et cōgregauit ad se oēs gentes, & coaceruauit ad se omnes populos. ¶ Item est locus crudelitatis. Vn̄ dr̄ Cant.8. dura vt infernus ęmulatio. ¶ Itē est locus, malæ societatis, quia ibi est locus demonum, & omnium malignorum. Psal. Erubescant impij, & deducantur in infernum, & muta fiāt labia dolosa. Et ideo de ista ma-

B la societate dr̄ in Psal. Conuertantur peccatores in infernū, omnes gentes, qui obliuiscuntur Deū. ¶ Et si vis scire, q̄ sunt genera malorum sociorum ibidem habitantiū. Primo potes dicere, ꝙ iste locus similis est desertis superioris Aegypti. Dicit.n. Plinius, ꝙ in superiori.i. in remotiori Aegypto, Aethiopia & Libya, hoc est dictu, in illis confinibus istarum regionū quæ sunt a parte meridiei, perpetuus viget æstus, intm̄, ꝙ ibidem nulli hoīum conuersantur. Habitāt tn̄ ibi multitudines reptilium, & serpentum. Ibi.n. inueniuntur basilisci, & dracones, ibi bestia chrisocephalus.i. basiliscus aurei capitis, q iuxta fontem nigrin habitans interficit, quicquid videt. In aliqbus partibus ē mare cōtinue bulliens. Ibi ēt in aliquib. regionibus est patria cōtinuè flāmās, quæ à Geruasio teuzonia nominatur. Ista patria, charissimi, pōt significare infernum, ibi est ebullitio, irrefrigerabilis, ibi est ignis inextinguibilis, ibi est ęstus intolerabilis, qa pro certo charissimi, ibi nō est habitatio hoīum.i. virorū rōnabiliū vel sanctorum, quia sicut dr̄. Hie.49. Non habitabit ibi vir, nec incolet eam filius hoīs. Et loquitur de Idumea deserta, sed ꝓ certo ibi est habitatio reptilium, & serpentum.i. demonū, & hoīum peccatorum. Vnde societas habitatorū istius horribilis loci optime figuratur Ezec.32. vbi valde mirabiliter loquit̄ de diuersis exercitibus gentiliū, dicens sic. Dederunt inquit fortitudinem suā in terra viuentium. Et sequitur. Descenderunt in infernum cū armis suis, & posuerunt gladios suos sub capitibus suis. Numerantur aūt ibidē ista genera personarum, & dr̄ ibi, ꝙ ibi ē Assur, ibi Elam, ibi Mosoch, & Tubal, ibi idumea, & reges eius, ibi principes aquilonis oēs, & vniuersi venatores. In quibus verbis oñditur, ꝙ in societate ista sunt generaliter illi, q temporalibus implicant̄. [Assur.i. negociator.] Illi, qui meliorib. indignantur. [Elā.i. despiciēs]. Illi, q violētiis effrenant̄. [Mosoch.i. capiens.] Illi, q amicitijs non ligant̄. [Tubal.i. desert⁹.]

C Illi, qui immundiciis maculantur. [ibi principes Babylonis.] Illi, qui pestilētiis excitant̄, qa ibi sunt venatores. ¶ Primo ergo dico, ꝙ ibi sunt illi, qui sunt in tēporalibus implicati, q.s. ita vacant mundi negociis, & terrenis, qa Deū, & spiritualia prætermittunt. vñ in Psal. dr̄. Conuertant̄ peccatores in infernum, oēs gentes, q̄ obliuiscuntur Deū. Et hoc oñditur, cum dr̄, ibi Assur. Assur.n. interpretatur negociator. Vñ Zach.10. Humiliabitur superbia Assur, & sceptrum Aegypti recedet. Esaiæ.30. Pauebit Assur virga percussus. ¶ Scd̄o sunt ibi illi, qui sunt peruersis cordibus indignati, s. superbi, & arrogātes qui non reputant nisi se bonos, & oēs alios vilipendunt, q.b. dr̄ Esa.14. Detracta est ad inferos superbia tua, cōcidit cadauer tuū, subter te sternetur tinea, & operimentum tuū erunt vermes, qūo cecidisti lucifer? Et hoc oñditur, cū dr̄. [Elam.] Elam.n. interpretatur despiciens, & signat superbos, similes leoni, qui valde est indignantis, & despicientis naturę. quia s. tales oēs alios despiciunt, & se oībus anteponunt. Et ideo finaliter ibi, vbi est locus despectionis, descēdunt. Vñ Hie.49. Pauere faciam Elā corā inimicis suis, & in cōspectu q̄rentiū aīam eorum, & adducā super eos malā iram furoris mei, & mittā post eos gladiū &c. ¶ Tertio dico, ꝙ ibi sunt illi, q sunt mundi diuitijs, ampliati qđ oñditur cum dr̄. ibi Mosoch, qa Mosoch interpretatur capiens, & signat illos, qui in hoc mūdo capiunt, & acquirunt bona tēporalia, iuxta illud Naum.2. Leo cępit sufficienter catulis suis, & necauit leenis suis, & impleuit speluncas suas præda, & cubile suum rapina. Iustū.n. est, ꝙ illi, qui hic capiunt lucra, ibidē capiant dāna, & ꝙ illi, qui hic affluunt diuitijs, ibidem affluāt miserijs. Ibi Mosoch inquit. Vnde Ezec.27.c. Græcia & Tubal, & Mosoch ipsi institores tui. Et ideo de diuite legitur Luc.16. Mortuus est diues, & sepultus est in inferno. ¶ Quarto dico, ꝙ ibi sunt illi, q D nō sunt in amicitijs formati. Ibi inquit Tubal. Tubal deserēs vel deserti interpretatur, & signat illos, qui amicos in necessitate deserunt, & dimittunt. Falsi.n. amici bene ꝑseuerant in prosperitate, sed totum deserūt in aduersitate. Contra illud Sene. Sic diligamus, quasi desinere non liceat. Isti.n. sunt deserentes, quia sicut dr̄ Eccl.13. Si habueris, cōuiuet tecū, si nihil habueris, derelinquet te. Isti sunt ergo Tubal, qa sicut dr̄. Gen.10. Iaphet, qui interpretatur latitudo, genuit Tubal. qa.s. latitudo mundanę prosperitatis generat amicos fallacitatis. Iō de talibus conuiuis dr̄ Prouer.9. In ꝓfundū inferni cōuiuę eius. ¶ Quinto dico, ꝙ ibi sunt illi, qui sunt carnis spurcitijs maculati, & hoc oñditur cum dr̄, ꝙ ibi idumea. idumeæ.n. interpretatur rubea, & sanguinea. ad denotādum, ꝙ illi, q per carnalitatē, & luxuriā sunt sanguinei, & rubei, digni sunt ibidem constitui atq; poni. Res.n. immūda in locis immūdis proijcitur. Et quia luxuriosi immundi sunt, ideo in immundo loco inferni proijciendi sunt. Vnde de mala muliere dr̄. Prouer.2. ꝙ inclinata est ad mortē domus eius, & ad inferos semitæ illius. Et Prouer.7. Viæ inferni domus eius, penetrantes in interiora mortis. Vpupa est auis immūda, & ideo in nido immundo, & stercoribus pleno solet cubare. Sic luxuriosi, quia fętidi sunt, & immundi, & in nido fętido.i. in inferno, digni sunt finaliter hospitari. Vnde de tali idumea dr̄ Ioel.3. Aegyptus in desolationem erit, & idumea in desertum perditionis. Et ideo de talibus immundis ad locum immūdum inferni descendentibus dr̄ Baruch.3. Quid est Israel, ꝙ in terra inimicorum es, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cū descēdentibus in infernū? ¶ Sexto dico, ꝙ ibi sunt illi, E q sunt in excellētijs honorati. Ibi sunt (inqt) principes Babylonis. Babylon.n. interpretatur confusio, quia.s. illi, qui sunt principes Babylonis.i. principes cōfusionis, ibi finaliter sunt recepti. In quo.n. peccat, qs in hoc punit̄. Et quia principes, & tyranni solent in crudelitate delinquere, subditos crudeliter gubernare, digni sunt crudelitatem à crudelibus demonibus pati, & sustinere. Vnde Baruc.3. dr̄ de magnatibus, & superbis. Vbi sunt inquit principes gētium, & qui in auibus cęli ludunt? Sequitur. Exterminati sunt, & ad inferos descēderunt. ¶ Septimo ibi sunt, qui violētijs sunt effrenati, qui signātur in noīe venatorū. Ibi.n. inquit venatores. Isti.n. sunt illi, q pauperes prædantur, & qui ab eis pellem suæ temporalis substātiæ rapiūt, & furant̄. Similes Nemroth giganti, q dr̄ fuisse robustissimus venator corā dño, qa.s. tales dicunt̄ esse gigātes ꝑꝑ magnitudinem mūdanæ prosperitatis, dicuntur esse Nemroth, qui interpretatur tyrannus, ꝑꝑ pestilentia suę crudelitatis. Dicuntur esse robustissima propter excellentiā tēporalis potestatis. Dicuntur esse venatores ꝑꝑ violentiā suæ crudelis rapacitatis. Tales igit̄ venatores, & gigātes in inferno hospitant̄, & ibidem perpetuo cōmorātur. Vnde Iob.26.

Ecce gigantes gemunt sub aquis,& qui habitant cũ eis.Ideo Baruc.3. vbi loquitur de inferno dr̃. Ibi(inq̃t)fuerũt gigãtes noĩati,illi,qui ab initio fuerũt statura magna,sciẽtes bellũ.Et sic ergo patet, ꝙ in inferno locabuntur diuersa genera peccatorum. Sed de his vide in diuersis titulis hui⁹ operis vbi fit mẽtio de inferno.¶ Sed si moraliter aut alligorice volumus aliquid dicere de inferno,possumus notare,ꝙ infernus dicit̃

Stat⁹ { Hominis pœnitentis, / Impij pestilentis, / Sæculi non præsentis.

Vel infernus potest dici,
Pauper anxius,& tribulatus,
Diues impius,& effrenatus,
Mundus noxius,& venenatus.

Et primo dico,ꝙ ꝑ infernũ põt intelligi aduersitas pauperis anxij,& tribulati, q̃a re vera multi sunt quorũ vita nihil aliud est,q̃ infernus ꝑꝑ cõtinuas miserias,& dolores,& potissimè vita pauperũ, & pęnitentiũ,q.s.in isto mũdo habent infernũ , vt post hãc vitã habeãt Paradisum , sicut ecõuerso, diuites mali hic Paradiso fruunt̃, & post iferno.Vñ de p̃senti tribulatiõe bõorũ põt dici illud Ps.Vita in inferno appropinquauit. Sicut.n.

Est { Profunditas, / Capacitas, / Obscuritas, / Aduersitas.

Est profunditas humilis subiectionis. Phi.2.In noie Iesu oẽ genu flectat̃,cęlestiũ,terrestriũ,& infernorum.& Esa.7. Pete tibi signũ à dño Deo tuo in ꝓfundũ inferni . Est capacitas nubilis dilectionis. quia.s.amor oĩa comprehendit.Abach.2.Dilatauit infernus aĩam suã, & non adimpletur.Et Cãti.8.Fortis est,vt mors dilectio,dura,vt infernus æmulatio.Et obscuritas flebilis contritionis.Psal. Circundederunt me dolores inferni,torrentes iniquitatis cõturbauerunt me.Dolores inferni circundederunt me, pꝛoccupauerũt me laquei mortis.Et illud Iob 17. Infern⁹ domus mea est,& in tenebris straui lectulũ meũ.¶Et aduersitas fertilis afflictionis,quia.s.sicut in inferno defectus bonorũ,horror demonum, copia tormentorũ est,sic apud iustos est defectus.i. sterilitas paupertatis, horror demoniacæ, hoc est tyrannicæ crudelitatis, & tormẽtũ multiplicis aduersitatis. De paupertate.n.dr̃ Eccl.14.Nõ est apud eũ inuenire cibũ.De demonib. aũt.i.de tyrannis,qui bonos terrent,& tribulant in hac vita, dr̃ Prouer.1.in persona peccatorũ tyrannorũ . Abscondam⁹ tendiculas contra insontẽ,deglutiamus eũ tanq̃ infernus viuentẽ,& integrũ quasi descendentẽ in locũ. De tormẽtis vero pñt dicere cũ Dauid illud Ps.Pericula inferni inuenerunt me,& contexerunt me tenebræ. Vita ergo p̃sens iustorũ infernus dr̃,eo ꝙ multis tribulationibus occupat̃.Inter tñ iustum infernũ , & finalẽ magna est dñia, q̃a ꝑ certo iste infernus est tpalis,ali⁹ æternalis.In isto Deus adest,vt subueniat. In alio adest vt interficiat. In isto Deus ꝓtegit,in alio cũcta detegit. De isto Deus liberat,sed aliũ nunquã reserat Quid.n.facerẽt miseri in inferno p̃sentium tribulationũ positi,nisi Deus asstaret,& visitaret?Iuxta illud Psal.Si ascẽdero in cęlum, tu illic es,si descendero ad infernum,ades.Nisi Deus saluaret, & ꝓtegeret?Iob.14.Quis mihi det, vt in inferno protegas me, & abscondas me donec pertranseat furor tuus,& cõstituas mihi tempus,in quo recorderis mei?Nisi Deus exaudiret, & annueret?Ionæ.2.Exaudiuit me de ventre inferni. Nisi Deus liberaret, & erueret? Psal.Dñe eduxisti ab inferno aĩam meã. Sic igitur patet quõ per infernum potest intelligi aduersitas pauperis anxij vel tribulati.¶Secundo dico,ꝙ per infernum intelligitur iniquitas hominis impij,& reprobi. Cõstat enim quòd peccator infernus dicitur,inquantum vtriusque conditio compar,& similis reperitur.Infernus enim.

Habet { Ignem semper comburentẽ, / Fumũ sursum ascendentem, / Lacũ cũcta submergentem, / Fętorẽ nũquam exhalantẽ, / Tumulũ nunquã quiescentẽ, / Cathenã semper stringentẽ, / Vermem semper corrodentẽ.

Sic vere dico,ꝙ pctõr habet ignẽ,q̃ nunq̃ extinguitur. hic est cupiditas.Deute.32. Ignis succẽsus est in furore meo,& ardebit vsque ad inferni nouissima. Itẽ habet fumum,qui sursum tollit̃. hic est põpositas. Esa.14. Detracta est ad inferos superbia tua.¶Itẽ habet lacũ,quo q̃s quis mergitur.hic est gulositas.Vñ de diuite epulante quotidie splendidè,dr̃ Luc.16.ꝙ sepultus est in inferno. Per illũ.n. gulosum gulositatẽ intelligo,quæ.s.in inferno.i.in peccatore sepelitur.Esa.14. Veruntñ ad infernũ detraheris in profundũ laci.¶Item habet fętorẽ, quo quis inficitur.ecce carnalitas.i. luxuria.Vnde de mala muliere.s.de luxuria dr̃ Proue.5. ꝙ pedes eius descendunt in mortẽ,& ad inferos gressus illius penetrãt.Apoc.20. Infernus & mors missi sunt in stagnũ ignis. ¶Itẽ habet tumultũ,quo q̃s concutitur.hic est rixositas, hoc est dictu iracundia.Vñ de illis tumultuosis,Dathan.s.& Abyron,dr̃ Num.16.ꝙ descenderunt ad infernũ viuentes. Ad denotandum,ꝙ oĩs tumultuositas,& iracundia apud inferos.i. apud pctõres abundat. Esa.14.Infernus subtus te cõturbatus est.Item habet cathenã, quæ non dissoluit̃. hæc est tepiditas, hoc ẽ dictu,pigritia seu accidia.Vnde Eccl.9.dr̃,ꝙ nec opus, nec rõ,nec sapientia,nec scientia apud inferos est.¶Item habet vermem , qui nũquã mo itur,hic est mordacitas.hoc est dictu,inuidia,quæ continuè mordet mentẽ.Vnde Esa.14.Infernus subtus te conturbatus est. Sequitur. Subter te sternet tinea, & operimentũ tuũ vermes erunt. Peccator ergo infernus dr̃,eo ꝙ infernum in suis cõditionibus imitatur. Et ideo cõpara ipsum illi inferno,quem finxerunt poetæ,vbi.s.Ixion continuè in rota voluitur.Vbi Titius iecur propriũ comedendum vulturibus da:,qđ tñ cõtinuè, & semper renascitur. Vbi Tantalus famelicus in aqua est vsq; ad labia,nec tñ bibere,nec ad bibendum collũ flectere comprobatur.Et vbi Belides dolium sine fundo semper,& frustra replere conantur. Et vbi insuper Sisyphus saxũ de monte ruere ꝑmittit,ipsumque continuè sursum reportat,vt iterũ relabatur,sicut ponũt fabulæ poetarum.Ixion.n.qui semper rotat̃, signat vitiũ ambitionis,quæ de beneficio ad beneficiũ,de officio ad officiũ, semper voluitur.Porro aĩa inimicorum rotabitur quasi impetu,& circulo fundæ.1.Re.25. Titius,qui iecur propriũ vulturibus dat ad comedendum,signat vitium carnalis infectionis,quia.s.iecur.i.desiderium ipsius cõtinuè expẽditur, & tamen semper reuiuiscit,& reuertitur.Eccl.22.Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis,non fatigabitur transgrediens vsq; ad finem. Tantalus signat vitium parcitatis,quia.s.istud in opulentiã uiuit,& tamen de bonis comedere non permittit.Eccle.6.Nihil deest aĩæ suæ de oĩbus,quæ desiderat,nec tribuit ei Deus potestatem vt comedat. Belides significant vitium auaritiæ. Istud.n.semper nititur acquirere,& infundere , & tñ dolium sine fundo.i.cor auari nunquam põt replere aut satiare. Prouer.27.Infernus & perditio non replebuntur, sic & oculi hominum insatiabiles. Sisyphus significat vitium instabilitatis, aut inutilitatis,quod.s.saxum.i.onerosa negocia sine cã portat,& reportat,& cum cõsummauerit,iterum inchoat , & sic in æternum,& sine fructu laborat.Eccl.18. Cumq; cõsummauerit homo,tunc incipiet,& cum quieuerit homo , tũc operabitur. Talibus ergo pœnis.i.talibus uitiis,& affectionibus, infernus.i.peccator impius,aut proteruus repletur,& occupatur,propter qđ finaliter à Deo morti datur. Morti dico.i. diabolo,qui propriè mors uocatur.Apoc.6.Qui sedebat super equum pallidũ,nomen illi mors , & infernus sequebatur eũ.Infernus.n.mortẽ.i.peccator diabolum sequitur,inquantum suis suggestionibus obtemperãs sibi in vitiis famulat̃.Finaliter aũt,& mors,& infernus.i.peccator,& diabolus dei iudicio condemnantur.Figura Apoc.20.vbi dr̃, ꝙ infernus, & mors missi sunt in stagnũ ignis . Vnde dñs talibus dicit Oseæ.13.Ero mors tua,ò mors,morsus tuus ero inferne. Patet ergo quomodo per infernum intelligitur iniquitas hoĩs impij vel reprobi.¶ Tertio dico,ꝙ per infernum intelligitur puersitas sæculi noxij,& effrenati. Applica,si vis quomodo mundus similis est inferno.Ibi.n.sunt demones.i tyranni incutiẽtes horrorem.Ibi ignis auaritiæ,dolor tristitiæ, labor insolẽtiæ,fœtor luxuriæ.&c.Expone & allega prout supra.§.præcedenti.Et hæc de inferno sufficiant . De vero autem inferno, inuenies in isto opere in infinitis locis.

Inferre

Nota,ꝙ inferre idem est,ꝙ intus aliquid ferre , seu intus aliquid intromittere vel portare. Accipitur ẽt q̃nq; pro concludere, pro dicere vel arguere,pro proponere vel opponere.Et possumus dicere ꝙ est A

Vnum inferre { Probationis, / Compassionis, / Deuotionis, / Saluationis, / Inuasionis, / Damnationis.

Nam doctus infert argumentum , vt probet veritatem.Vnde Ioan. 20. Infer digitũ tuum huc,& vide man⁹ meas & affer manum tuam, & mitte in latus meum , & noli esse incredulus sed fidelis. Pius infert nutrimentum vt leuet ægestatem . Vnde de Iacob dicitur Gen.27.quòd parata cibaria intulit patri, dicẽs. Surge, comede de venatione mea. Vnde Malach. 3. dicitur.

Inferte

Inferte omnem decimationem in horreum meum, vt sit cib. in domo mea. Iustus infert sacramentum, vt placet d: itatem 3. Reg. 8. Intulerunt sacerdotes arca fęderis in templum. Et Hie. 17. Venient (inquit) de ciuitatibus Iuda. Sequitur. Et ab austro portates sacrificium, holocaustum, & victimã, & thus & inferent oblationem in domum dñi. Infert Deus virũ gratum in sanctam ciuitatem. s. post mortem. Exemplo Noe, qui interpretatur pater requiei, de quo dr̃ Gen. 9. ꝙ extendẽs manum suã apprehensam columbã intulit in arcã. Columbam inquit. i. aĩam. Infert impius nocumentum, vt turbet charitatem, contra illud Prouer. 17. Non est bonũ, damnum inferre iusto. Et 1. Mach. 13. Inferebant plagã magnã castitati. Infert demon tormẽta in amantes prauitatẽ, vt dicatur illud 1. Macha. 3. Intulerunt eis. s. peccatoribus, bellum sabbatis, & mortui sunt. Quia re vera demones finaliter sabbato, quo requiescere debuerant. s. post hanc vitam peccatoribus bellum inferunt, inquantum ipsos ad inferni mortem, & damnationẽ. Vide de tractatibus ferre, offerre, conferre, & cęteris similibus Transeo, quia videtur mihi vocabulum simile.

A **Infidelis.** Licet fides sumatur vt cõiter ꝓ illa notitia, quam habemus de Deo, & spũalibus ꝑ tpe huius vitæ, iuxta illud. 2. Cor. 5. Per fidem ambulamus, & nõ per spem. quia sicut dr̃. 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculũ in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Philosophi tamen per fidem, fidelitatẽ intellexerunt, iuxta illud Sene. Malo mihi deesse successum, quam fidem. Et cũ infidelitas possit supponere pro contrario tam fidelitatis, quàm fidei, nihil aliud dicam, cum de fide, & fidelitate, & de eorum oppositis superius, & in multis alijs locis sit tractatum. Ideo transeo.

A **Infinitus.** Cum finis denotet, qñq; rei perfectionẽ, & complemẽtũ, & qñq; rei defectionẽ, & cessamentum, hinc est, ꝙ infinitas cum fini sit contraria, põt, notari, ꝙ inuenitur infinitas summæ potẽtiæ, quæ excedit quicquid est creatum: infinitas perseuerantiæ, quæ transcendit oẽ terminatũ: infinitas deficientiæ, q̃ cõpletũ non attingit statũ: infinitas vanæ fluentiæ, q̃ nõ habet, q̃cquã limitatũ. ¶ Dico ergo, ꝙ est infinitas summæ potẽtiæ, q̃ designat extensionnũ ꝑfectionẽ, & hæc pro certo est infinitas, q̃ opponit̃ defectui, & corruptioni, termino & cõclusioni, tꝑali & finibili durationi vel dñationi, & sic ẽm hãc Deus infinitus dr̃, quia. s. sua essentia nullo termino claudit̃, & sua dñatio nullo tꝑe terminat̃. Ipse. n. solus ẽ infinitus actu, cætera vero, si q̃ infinita sunt hoc est potẽtia vel habitu, sicut patet de numero, q in infinitum põt crescere, de materia, q̃ est in potẽtia ad infinitas formas, sicut dicit Plato, ꝙ. s. materia fluit in infinitũ nisi forma sistat fluxum. Vñ de infinitate essentiæ, & bõitatis diuinæ põt dici illud Sapiẽ. 7. Infinitus est. n. thesaurus hoĩbus, quo q vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei. Et Baruch. 3. de Deo dr̃, ꝙ magnus est, & nõ habet finẽ. Sed tñ de infinitate actuali & potentiali cũ istud sit magis philosophicum q̃ morale, nihil ad me. ¶ Item dico, ꝙ est infinitas ꝑseuerantiæ, q̃ designat longã durationẽ. Et ista est illa, qua iusti dicuntur in infinitũ viuere, in quantũ in vita ista, solent in bono sine defectu perseuerare, & ꝑsistere, & inquantum in altera vita inæternũ, & in infinitum poterũt durare, & nunquã amplius deficere. Sic igit̃ aĩa, & maxime beata infinita dr̃, pro eo, ꝙ sua essentia, & gloria nullo fine terminatur. Vñ de statu, & gloria cuiuslibet beati põt dici illud 2 Parali. 17. Factæ sunt ei infinitæ diuitiæ, & multa gloria. Et Esaię. 9. dr̃, ꝙ regni eius non erit finis. ¶ Itẽ dico, ꝙ est infinitas deficientiæ, q̃ designat imperfectionẽ. Et ista qñq; bñ incipitur, sed nũquã finitur, seu cõpletur, nec ad finem seu cõplementũ deducitur, cõtra illud, qđ dicebat Dauid in Psal. Oĩs cõsummationis vidi finem. ita ꝙ de talibus infinitis, & incõpletis põt dici illud Marci. 13. Nondũ finis. Itẽ dico, ꝙ est infinitas vanæ fluentiæ, quæ denotat indeterminationem. Et ista est, qñ hõ imbecillis, & vanus est recte sine termino, & sine fine debito, & moderamẽto. De materia. n. prædictum est, ꝙ ipsa fluit in infinitũ nisi forma resistat fluxui. De aqua ẽt dr̃, ꝙ in infinitum flueret, nisi alieno termino sisteret̃. Sic vere multi sunt, qui in infinitũ volunt fluere, & nunquam suis malis desiderijs, & suis malis operib⁹, & nefarijs, aut suis fatuis opinionibus, & versutijs volunt modũ aut finem ponere, sed in oĩbus in infinitum vagari, & discurrere. De infinitis. n. desiderijs, & affectionibus dicit Sene. in epistola, ꝙ ipse nescit vtrum desideria nostra naturalia sint, ꝓ eo quia naturalia finita sunt, nostra aũt desidera infinita. De infinitis autẽ auaritiis, & acquisitionibus. i. de illis, qui nõ ponũt finẽ in acquirẽdo, dr̃ Baruch. 3. Nõ est finis acq̃sitionib⁹ illorũ. De infinitis vero opinioib⁹, & versutijs dr̃ Eccle. 7. Inueni, ꝙ fecerit, dñs hoĩem rectũ, & ipse infinitis se miscuerit q̃stionib. De infinitis ẽt nequitijs, & malis oꝑationibus dr̃ Iob. 22. Propter malitiã tuã plurimã, & infinitas iniquitates tuas veniet Deus tecũ in iudiciũ. Et breuiter de quacunq; mala infinitate dici põt illud Eccl. 1. Stultorũ infinitus est numerus. Sic igit̃ patet q̃uo infinitas sumitur diuersimodè. Vide supra de in fine.

Infirmitas Infirmus Not. ꝙ infirmitas morbus, & ægritudo ꝓ eodem supponunt. Et possumus breuiter distinguere, ꝙ est A

Infirmitas { Spiritualis, naturalis, Corporalis, Aeternalis. }

Infirmitas spũalis nihil aliud est, q̃ peccatum, seu pronitas, vel inclinatio ad peccandũ. Infirmitas. n. denotat mihi q̃dam facilitatẽ seu pronitatem, ad casum. Sic infirmitas idẽ ẽ ꝙ peccator, quia s. peccator semper est debilis ad resistendũ, & facilis ad cadendũ, & ad delinquendum. Vnde Sanson fortissimus mortaliũ dixit Iudic. 16. ꝙ si septem funibus ligaret̃, infirmus, vt cæteri hoĩes efficeretur. In quo denotatur, ꝙ illi, qui septem funibus. i. septẽ peccatis mortalibus sunt ligati, ad infirmitatem spũalem necessario sunt parati. Vnde de qualibet infirmitate dr̃. 1. Cor. 11. Multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Vnde nota, ꝙ sicut est multiplex corporis infirmitas, sic & animæ. Infirmantur enim

Quidã in { Capite, Oculis, Pectore, Manibus, Ventre, Renibus, Pedibus. }

Sic pro certo loquendo spũaliter, q̃dã sunt, qui diuersimodè ꝑ diuersa crimina sunt infirmi, q̃a s. quidã infirmantur in capite per superbiã, quidã in oculis per inuidiam, quidã in pectore per iracundiã, quidã in manibus per auaritiã, quidã in ventre per gastrimargiam, q̃dam in renibus per luxuriam. Et quidã in pedibus per pigritiam. ¶ Primo ergo dico, ꝙ est infirmitas capitis, quæ est superbia. Et ista ẽ illa ĩfirmitas, q̃ dr̃ Apoplexia, q̃a facit hoĩem cadere. Materia. n. furibunda, & melancholica rapitur ad caput, vias sensuum, & neruorũ claudit, & sic sensum, & motũ homini tollit, & ipsum cadere mortuũ facit. Sic verè charissimi, dico, ꝙ qñ aliqua mala cogitatio rapitur ad caput imaginationis humanæ, vtpote quia cogitat gratias, & sufficiẽtias proprias, nobilitatẽ, fortitudinem, & diuitias &c. quia. s. tunc tꝑis caput suæ imaginationis ꝑ superbiã occupatur. spũs humilitatis impeditur, sensus discretionis claudit̃, & obscurat̃, per mot⁹ bonæ operationis adnihilatur, & sic finaliter casus æternæ damnationis procurat̃. Vnde Esa. 40. Iuuenes in infirmitate sua cadent. Et ista est propria infirmitas capitis. i. peccatum imaginationis. vnde Iudith. 8. Venit ęstus super caput Manassæ, & mortuus est. Vel ẽt põt dici, ꝙ superbia est infirmitas capitis. i. capitaneorum principũ, & prælatorum. q̃a sicut dr̃ Esa. 1. Oẽ caput languidũ, & oẽ cor merẽs. Ista est igit̃ infirmitas capitis, q est superbia. ¶ Secundo dico, ꝙ est infirmitas oculorũ, quæ est inuidia. Sicut. n. oculi infirmi difficulter, & grauiter ferũt lucem, sic inuidi difficulter, & grauiter ferunt alienam prosperitatẽ. Isti. n. habent oculos basilisci, q desiccat, & interficit quicquid videt. quia. s. oẽs, quos isti vident prosperari, nituntur deprimere, & ẽt per odium eneruare. Vnde dicit Seneca. Vtinam (inquit) inuidi haberẽt oculos in oĩbus ciuitatibus, vt de oĩ fęlicitate torquerentur. Nã quot sunt ibi bona fęlicium, tot sunt tormenta inuidorum. Vnde de infirmitate inuidiæ põt dici illud Mich. 1. Infirmata est in bonum, quæ habitat in Marath, i. amaritudinibus, quia. s. inuidus, qui habitat in Marath. i. in amaritudine inuidiæ, tunc infirmatur, & dolet, qñ bonum, & prosperitatem alteri⁹ percipit, atq; videt. Tales inuidi figurantur in Hel. 1. Reg. 13. cuius oculi adeo caligauerant, ꝙ lucernam ardentem, & lucentem videre non poterant, extinctam tamẽ lucernam sine dolore videbant. quia. s. oculi inuidorũ illos, qui sunt prosperitate lucentes, & fulgentes, videre nequeunt nec respicere præ inuidia, & dolore, illos vero, qui per paupertatem sunt extincti, & qui in hoc mundo nihil prosperum mundi habent, sine dolore inuidiæ respiciunt, atq; vident. quia scđm Senecam. Sola miseria caret inuidia. Isti ergo infirmantur oculis per inuidiam. ¶ Tertio dico, quòd quidam infirmãtur

in pectore per iracundiam. Tunc.n.pectus infirmatur,qñ aliquo apostemate furioso interi⁹ prægrauatum est. Sic procul dubio cor hoīs infirmatur spiritualiter, qñ furore iracundiæ prægrauatur cordialiter. Vnde iracundi possunt dicere illud 2.Cor.11.Quis infirmatur,& ego non infirmor? Quis scādalizatur,& ego non vror? ac si dicat,nullus.¶ Quarto dico, ꝙ quidam infirmantur in manibus per auaritiam. Et ista est chiragra spiritualis,quæ ita claudit,curuat, & stringit man⁹ auaro,ꝙ ipsas nequit extendere ad aliquam largitatem. Manus .n.talium sunt similes manibus,& vnguibus auium prædaliū & rapaciū bestiarū,quæ.s.sunt curuæ,& clausæ,& acutę.Acutæ dico,vt faciliter rapiant,curuæ vero,& clausæ,vt firmiter, & fortiter teneant.quia.s.auari faciliter aliena capiunt, & firmiter retinēt,quod ceperunt. De ista ergo manuum infirmitate dr̄ Deut.32.Videbit,ꝙ infirmata sit manus,& clausi quoq; defecerunt, residuiq; cōsumpti sunt. Isti ergo infirmantur in manibus per auaritiā.¶ Quinto dico,ꝙ quidā infirmātur in ventre per gastrimargiam. Gastrimargia.n.i.peccatum gulæ similis est infirmitati stomachi,q̄ vocatur bolinus,q̄ est,q.dam insatiabilis appetit⁹,quia.s.gulosi,quasi insatiabiliter solent cibos varios affectare. Isti sunt.n. de q̄bus loquitur Phil.3.quorum deus venter est,& gloria eorum in confusione. Sicut ēt dr̄ Prouerb.13.Venter impiorum insatiabilis. Et iō,de tali infirmitate pōt dici illud Eccl.37.In multis escis erit infirmitas,& auiditas appropinquabit vsq; ad cholerā. Propter crapulam multi obierunt,qui aūt abstinens est,adijciet vitā. Isti ergo infirmantur in ventre per gastrimargiam.¶ Sexto dico, ꝙ quidā infirmantur in renibus per immunditiam seu luxuriam. ſm.n. Auicen. Oues infirmantur in renibus pp hoc, qñ nimium impinguantur. Ad denotandum, ꝙ per pinguedinem delitiarum,& prosperitatum venit in nostris renibus infirmitas luxurię,& carnalis voluptatis. Vnde de talibus renibus loquitur Ezec.29. Dissoluisti oēs renes eorum. Et iō de infirmitate carnis dr̄.1.Mach.1.Iuuenes,& virgines infirmati sunt. Isti ergo infirmantur in rebus per luxuriam, & immūditiam.¶ Septimo dico,ꝙ quidā infirmantur in pedibus per pigritiam. Pigritia.n.est podagra pedum,qua si quis infirmatus fuerit,nunquam ad bona opera se mouebit. Ista est infirmitas aza, de qua dr̄.2. Paral.16.ꝙ ægrotauit aza dolore pedum vehementissime,& nec in infirmitate sua, quęsiuit do-
D minum. Igitur patet, quòd peccator septem infirmitatibus infirmetur.¶ Et possumus dicere, quòd peccator dicitur infirmus quadruplici ratione,videlicet,quia

Debilis est ad bonum faciendum, Ad onus sustinendum, Ad sursum ascendendum, Ad hosti resistendum.	Sic pro certo peccator est debilis, & infirmus ad bona opera facienda.vñ Deut.

32.dr̄.Videte,ꝙ infirmata sit.¶ Item est debilis ad onera mūdi sustinenda, quia.s.onus pęnitentiæ correctionis vel tribulationis neq̄t sustinere. Vnde in Psal.dr̄.Infirmata est in paupertate virtus mea. Et Ezech.21. dr̄. Dissoluentur vniuersæ manus, & infirmabitur oīs spiritus.¶ Itē peccatores debiles, sunt ad sursum surgendum,& ascendendum,quia.s.vix pñt à peccato surgere.¶ Item debiles sunt ad tentationibus resistēdum. Vnde in Psal.de peccatore dr̄.Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Patet ergo,ꝙ est multiplex infirmitas spiritualis.¶ Item dico, ꝙ est quædam infirmitas temporalis,seu etiam corporalis. Vnde Hier.10.Hæc infirmitas mea est,& portabo eā. Ista vero infirmitas est vtilis, & in patientia sustinenda. Sicut.n.in infirmitate praui humores consumuntur,& vacuantur,ita ꝙ post infirmitatē hō sanior efficitur, sic quantū ad spiritualia infirmitas mūdanæ tribulationis vel corporalis afflictionis aīam spūaliter sanat, & humores peccatorū,& malarū affectionum vacuat,atq; purgat. Vñ dr̄ Eccle.31.Infirmitas grauis sobriam facit aīam. Nota ergo breuiter, ꝙ talis infirmitas vtilis est, quia scilicet per ipsam

Deus requiritur, Homo conuertitur, Virtus perficitur.	Deus(dico) requiritur, quia.s.hō p infirmitatem corporalem compellitur ad Deum cōcurrere, & ipsum

deuotius exorare. Elephantes.n.qñ infirmantur,solent herbas medicinales quærere,& ipsas ad cęlum sursum leuare,& quodam religionis cultu à dijs auxilium implorare. In quo, quidem naturaliter instruimur,ꝙ quādo infirmitatibus grauamur,ad deum affectuosius recurrere coarctamur. Quia ꝓ certo sicut ferrū in igne positum mollius,& ductilius efficit, sic hō ardore infirmitatis accensus,melius per contritionem mollius,& melius ad voluntatem artificis.i. Dei, vel prælati, per conuersionem ducitur,regitur, & formatur. vnde in Ps. dr̄. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum postea accelerauerunt.¶ Item dico, ꝙ per infirmitatem hō cōuertitur. Sicut.n. metallum in fornace liquescit ita, ꝙ in modulo positum pōt in aliquam pulchram conuerti, sic homo dum graui infirmitate tangitur,facilius in bonum virum conuertitur,& mutatur,quia sicut dictum est,infirmitas carnis sobriam facit animam.¶ Item dico,ꝙ per infirmitatem virtus perficitur. Quia sicut videmus, ꝙ ignis quando exterius per ventum pulsat, fortius conualescit,& roboratur,sic sancti,qñ infirmitate aliqua exterius pulsantur,tunc uirtute, & perfectione amplius roborantur. vnde Iohel.3.dr̄ Infirmus dicat, q̄a ego sum fortis.& 1.Reg.2.Infirmi,accincti sunt robore,q̄a sicut dr̄ 2. Corint.11.Virtus in infirmitate perficitur. Et ideo dicebat ibidem Apostolus. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Ista est infirmitas corporalis.¶ Sed adhuc possemus dicere,ꝙ est quædam infirmitas naturalis. Et ista est infirmitas humanæ debilitatis,de qua dicit dominus Matth.26.Spiritus quidem promptus est, caro aūt infirma. Quando enim Adam fuit per peccatum vulneratus ipse totam humanam naturam diuersis infirmitatibus subiugauit,& inde ei processit

Infirmitas	Doloris, Laboris, Fletus, Metus, Famis, Sitis. Mentis.	De talibus ergo infirmitatibus dicebat Dauid in Ps. Miserere mei domine,qm̄ infirmus sum. Sed de his longum esset singula tractare, iō omitto gratia breuitatis. Et sic ergo patet,ꝙ est: Infirmitas spiritualis. Infirmitas corporalis. Infir

mitas temporalis. Et hæc de infirmitate sufficiant.

Inflare.

Fertilis poterit esse materia de inflare,sed paucæ sunt aut nullæ auctoritates vocales. Vide infra in tabula,& de vento.

Influere Influentia

Nihil est in Biblia,vide in tabula.

Infringere.

Vide tractatum in titulo frangere.

Infundere.

Similiter paucissimę sunt auctoritates.

Ingemiscere.

Lege supra vbi gemere.

Infructuosus.

Vide vbi fructus,& vbi sterilitas.

Ingens.

Ingens idem est,quòd magnus vel grādis, notabilis,& solennis.

Ingratitudo.

Multa possunt dici de ingratitudi- A ne, sed quia in valde multis titulis. & maxime vbi gratitudo,& grārum actio, fit mentio de eadem,& maxime in scriptura paucissimę sunt auctoritates vocales,iō breuiter pertranseo. Notabo ergo,ꝙ ingrati dicunt illi,qui aliena beneficia continue volunt recipere,nunquā tñ recompensare aut retribuere. Similes.n.videtur mari, quod continue recipit aquas dulces,nunquam tñ propter hoc dulce aut potabile inuenitur. Similes ēt sunt voraginibus, q̄ cōtinue aquas attrahunt,attractas tñ nunquam reddunt. Similes etiam sanguisugis, quæ sanguinem alienum nō cessant sugere,nunquam tñ nisi molestatæ,& compressæ ipsum volunt euomere vel restituere. Sic vere dico de ingratis, quia re vera illi licet à se, & à primo dulces aquas.i.dulcia beneficia recipiant incessanter, & sanguinem alienę substantiæ attrahāt sugant,& absorbeant pro viribus incessanter,ipsi tñ nullam gratitudinis dulcedinem recipiunt,sed amari,& ingrati perseuerantes nō recompensant aliquid,neq; reddūt, nec aliq̄d nisi coacti retribuunt aut ostendunt. Arbitrantur.n.tales omnia sibi quasi ex debito fieri, & ad recompēsandum alicui nō teneri. vnde Bern. de diligendo Deum dicit, ꝙ superbia est, & delictum maximum vti datis tanquam innatis, & in acceptis beneficijs gloriam vsurpare. Et si vis nota, ꝙ ingratitudo facit generaliter tria mala. Ipsa enim

Creatorem ad iram prouocat, Largitorem à dando reuocat, Possessorem ad peccata aduocat.	Dico ergo,ꝙ per ingratitudinē ꝓuocatur ira creatoris, quia pro certo Deus non diligit ingratos, sed potius eos odit

eos odit tanquam ſibi contrarios,cum ſit gratus. vñ Petrus. Ra.in Epiſtola.Nihil ſic indignationẽ Dei prouocat ſicut ingratitudo,ipſa.n.eſt malorum prouocatio,beneficiorum exinanitio,meritorum exterminatio.Item per ingratitudinẽ reuocatur manus largitoris. quia re vera man⁹ benefactoris à dando ſe retrahit,qñ virum ingratum prius inueniſſe ſe ſentit. Et ſic ingratus nõ ſolum ſibi, ſed alijs multis officit,quos .ſ.impedit,atq; lędit.qđ tñ ſm veritatem nõ debet,quia.ſ.pp ingratos nunquam debet liberalis omittere benefacere. exẽplo Dei,qui ſolem ſuum facit oriri ſuper malos.de quo Luc. 6.Eritis filij altiſſimi,qui eſt benignus ſuper ingratos,& malos.Et ideo ſapiens non debet ceſſare ingratis, & aliis benefacere,quia ſicut dicit Seneca lib.2.de beneficiis.Qui ingratus eſt in vno beneficio,non erit ingratus forſitan in ſequẽti, imo tertium beneficium præcedentium memoriam reuocabit.Melius eſt igitur ingratitudinem non timere,& debitum ſuum facere,vt ſic poſſit aliorum malitiam ſuperare.De quo Seneca ad Lucilium Epiſtola.81.Quereris incidiſſe te in hominum ingratum,ſi hoc nunc primum age aut fortunæ, aut diligentiæ tuæ gratias,ſed nihil facere hoc,loco diligẽtia poteſt,niſi te malignum.Nam ſi hoc periculum vitare volueris non dabis beneficia,ita ne apud alium pereant, apud te peribunt.¶Item per ingratitudinem aduocantur peccata poſſeſſoris,quia.ſ.ingratitudo poſſeſſorem ſuum ſolet deo, angelis & hoĩbus odibilem facere,& pęnam æternam talibus procurare.Ingratitudo.n.infidelitati, & pditioni eſt conſanguinea iuri naturali contraria,virtutum mors, & oĩs fęderis inimica.vnde Bern.dicit ſuper Cãtica.Ingratitudo inimica ẽ aĩæ, examinatio meritorum,virtutum diſperſio,beneficiorũ pditio,ventus vrens,ſiccans fontem pietatis,rorem, miſericordiæ,fluenta gratiæ.Chryſo.vero ſuper Matthæũ dicit. Quanto dantur beneficia potiora,tanto ingratis dabuntur ſupplicia grauiora.Sic ergo patet triplex malum,quod facit ingratitudo.Tranſeo breuiter,quia ſupra de ingratitudine, & obliuione,& ſimilibus multa ponuntur.

Ingrauatus.

Vide de grauaſſe,& aggrauaſſe.

A Ingreſſus. Ingredi

Nota,ꝙ ingredi idẽ eſt, quod introgradi.Vñ ingredi nihil aliud ẽ niſi alicubi introire.Cum igitur ingreſſus introitum,in locũ deſignet,ideo ſm naturã ſtatuum,vel locorum poſſumus diſtinguere bonos vel malos ingreſſus.Dicamus ergo primo de ingreſſu humano. Et ſic nota,quòd ingreſſus generaliter triplex eſt.ſ.Humanus, Diuinus, & Diabolicus. Poſſumus autem diſtinguere breuiter, quatuor ingreſſus humanos,videlicet

Ingreſſum {
Virtuoſum, Primus eſt in ſtatum perfectum,
Vitioſum, Scďs eſt ingreſſus in ſtatũ infectũ,
Doloroſum, Tertius ẽ ingreſſus in triſtẽ ĩfernũ,
Gaudioſum. Quartus ẽ ingreſſus ĩ cęlũ ſupernũ.

Ingreſſus virtuoſus eſt ingreſſus religionis, bonæ ſocietatis, vel ſtatus pęnitentiæ &c.vnde Iohel.1.dr̃.Ingredimini,cubate in ſacco miniſtri Dei mei. Ingreſſus vitioſus eſt ingreſſus ad delectabilia mundanæ habitationis Ioſuæ.2. Ingreſſi ſunt domũ mulieris meretricis.Ingreſſus doloroſus eſt ingreſſus ad tormẽtum infernalis deſolationis.vnde Exodi 15. Ingreſſus eſt.n. Pharao cum curribus, & equitibus in mare rubrũ, & reduxit ſup eos dominus aquas maris.Ingreſſus aũt gaudioſus eſt ingreſſus ad conuiuium cœleſtis conſolationis,de quo Hebr.4.Feſtinemus ingredi in illam requiem.& in Pſal. Surge domine in, requiem tuam, tu & arca ſanctificationis tuæ. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de ingreſſu virtuoſo, & dicamus,quòd ſicut pauper libenter ingreditur

Domũ Dei ſeu bonũ hoſpitiũ,vt hoſpitetur,
B Famelicus in conuiuium, vt ſatietur,
Bonus miles in pręlium,vt coronetur,
Homo obſeſſus in præſidium,ne ſubiugetur.

Sic pro certo nos debemus libẽter ingredi ſtatũ pęnitentiæ vel Eccleſiæ,quia ꝓ certo ibi eſt hoſpitium,in quo boni recolligũtur.Conuiuiũ.ſ.ſcripturæ,in quo docti reficiunt. Stadium ſeu præliũ,in quo pugnantes ꝓbantur,& coronantur.Præſidium, in quo debiles a ſuis hoſtibus defendunt.vnde Hie.8.Conuenite,& ingrediamur ciuitatem munitam,& ſileamus ibi. Sicut.n.tpe guerrarum populus ingreditur ciuitates munitas,cuniculi ẽt timentes capi,terrarum ingrediuntur cauernas,ſic illi,qui guerras tentationũ ſentiunt,& q capi à diabolo metuunt,ciuitatem regionis vel Eccleſiæ,vel cauernas pñiæ debent ingredi,vt à ſuis hoſtibus valeãt eſſe tuti.Vñ cuilibet dixit dñs Hier.3.Patrẽ vocabis me,& poſt me ingredi nõ ceſſabis.Qđ figuratum eſt Gen.6. ubi cõtra impetũ diluuij ꝑceptũ eſt Noe vt ingrederet̃ arcã ipſe,& filij ſui, & uxor eius, & vxores filiorũ ſuorũ.Et ideo de tali ingreſſu præcipitur figuratiue Ezec.10.vbi dr̃.Ingredere in medio rotarum,quę ſunt inter cherubin.In quibus verbis oſtenditur, quòd locus perfectionis ingrediendus eſt,quia ibi eſt

Securior habitatio,
Facilior operatio,
Subtilior informatio.

In loco.n.iſto ſecurius cõmoramur. qa ſumus in medio, virilius operamur,qa ibi ſũt rotæ,q̃.ſ.faciliter mouentur,ſubtiliter informamur,quia ibi ſunt cherubin, qui interpretãtur plenitudo ſcientiæ. Dico ergo,ꝙ locum virtuoſum religionis, & perfectionis ingredi debemus vt ſecurius, ibi cõmoremur,quod oñditur, cũ dr̃.In medio. Eſſe.n.in medio totaliter,tutius eſt, q̃ eſſe in aliquo extremorũ. Vnde in medio caſtrorũ ſolent turres fieri, vt ibi ſicut in tutiori loco tutior habitatio poſſit eſſe,Hoſtes.n.nõ itafaciliter inuadũt partem mediã ſicut primã. Et ideo quia locus iſte dr̃ mediũ, bñ dico,ꝙ locus ſecurior debet dici ſtatus religionis, & perfectionis,quia eſt ſicut,quædã turris,quoddã præſidium,qđdam fortalitiũ in mundo Eccleſiæ militantis, vbi.ſ.eſt perfecta ſecuritas ſeu ſalus. Sicut.n.dr̃ in Pſal. Operatus eſt ſalutẽ in medio.Et ſicut dr̃.3.Reg.8.Sanctificauit rex medium atrij quod erat ante domum dñi. Et iõ proprie iſte eſt illa turris, de qua loquitur ſaluator.Mat.21.vbi dr̃,ꝙ paterfamilias ædificauit in medio turrim.Bene igitur dico, ꝙ ingredi debem⁹ iſtũ locũ,vt.ſ.ſecurius cõmoremur. Hie.35. Venite ingrediamur Hieruſalẽ à facie exercitus Chaldeorũ,& à facie exercitus Syriæ,qa ſicut dr̃ in Pſ.Ille habitabit in tabernaculo dñi, q ingreditur ſine macula,& operatur iuſtitiã.¶Itẽ dico,ꝙ ingredi debemus ſtatũ ſeu locũ iſtũ,vt facili⁹ operemur, quod oſtenditur,qñ dr̃.In medio rotarum. Per rotas.n.quæ modico impulſu faciliter mouẽtur, intelliguntur illi,qui modico impulſu diuinæ inſpirationis, motionis vel prædicationis in bonis actib⁹ occupãtur,de quibus dr̃ Eze. 10. Rotas ipſas audiente me vocauit volubiles. Vnde de tali ingreſſu ad beneoperandum dr̃ Act.9.Surge,ingredere ciuitatem,& ibi dicetur tibi,quid te oporteat facere.Et ſi petas,quæ ſunt illa,quę nos oportet facere, quæ ſunt illa opera ad quæ faciendum, debemus ingredi locum iſtum, certe reſpondeo, ꝙ iſta ſunt

Opera {
Contritionis,
Confeſſionis,
Satisfactionis,
Meditationis.

De contritione dr̃ in Pſal.Tota die cõtriſtatus ingrediebar. De confeſſione dr̃ in Pſal. Aperite mihi portas iuſtitiæ, & ingreſſus in eas confitebor dño.hæc porta dñi,& iuſti intrabunt in eam.De ſatisfactiõe dr̃ illud Iohel. 1. Ingredimini, cubate in ſacco miniſtri Dei mei.De meditatione,dr̃ Ezec.3.Ingredere,& includere in medio domus tuæ.Et re vera iuſti debent, qñq; ſaccum meditationis induere,& ibi ſolitarie cõuerſari, & per meditationem ingredi oĩa loca neceſſaria ad ſalutẽ,vt .ſ.meditatio noſtra ad modum exploratoris videat in quolibet quid agatur.Ergo ingredi debet ſeipſum,mundũ,mortẽ, infernum,& Paradiſum.Seipſum dico,vt doleat defectũ moralem.Mundũ,vt horreat populum brutalem.Mortem,vt videat terminum finalem.Infernum,vt timeat gladium letalẽ. Paradiſum,vt ferueat ad locum vitalẽ.De ingreſſu ad cor ꝓprium,& ad conſiderandum.ſ.interius ſemetipſum,dr̃ Hier. 47.Vſquequo concides,ò mucro domini?vſquequo non qeſces?ingredere in vaginam tuam,& refrigerare & ſile.De ingreſſu in mundum,ſ. ad conſiderandum ipſius abominabilẽ ritum,dicitur Ezech.8.Filij hominis ingredere parietem,& fode.Sequitur.Et vide abominationes peſſimas, quas iſti faciunt.De ingreſſu ad mortem ſiue ad ſepulchrũ, ſ. ad conſiderandum mortalem ſtatum, & inde finem, & terminum,dicitur.2.Re.12.Dauid ingreſſus ſeorſum iacuit ſuper terram, ſcilicet dum videbat filium morientem. Eſa.2. Ingredere in petram,& abſcondere in foſſa humo. De ingreſſu in infernum, ſcilicet ad conſiderandum eius miſeriam atq; luctum, & damnatorum ſuſpirium,& tormentum, & diuerſa ſupplicia,dr̃ Eſa.1. Ingredietur ſciſſuras petrarum, & cauernas ſixorum à facie formidinis dñi. De ingreſſu vero ad Paradisũ ad cõſiderandũ eius lętitiam atq; cantũ, & ipſius abundãtia, atq; fructum,dr̃ Hebr.4.Feſtinemus ingredi in illam requẽ.

Ista sunt erga opera meditationis,& ingressus nostræ cōside
rationis.Et sic patet,ꝙ ingrediendus est perfectionis stat⁹,vt
facilius operemur, qđ potissimè debet dici ingredientib. do
mum Dei,quę est Ecclesia,quia.s.illi,qui ad illā ingrediūtur,
& promouentur,debent ingredi bona intentione,vt bonum
operētur.Esa.26.Aperite portas,& ingredietur gēs iusta,[cu
stodiens veritatem. Cauta discretione ne mali procurentur.
Eccl.4.Custodit pedem tuum ingrediens domū dei.Sine dis
sensione,vt cunctis fœderentur. 3. Reg.2. Pacificus ne est in-
gressus tuus?Rñit.Pacificus. Ingrediamur ergo locū iustum,
vt facilius,& virili⁹ operemur.In medio inquit rotarū. Eze.
1.Spiritus vitæ erat in rotis.¶Itē dico, ꝙ ingrediēdus est ta-
lis locus,vt sagacius informemur, qa ibi sunt cherubin.i.viri
pleni scientiæ.[Inter cherubin inquit.]Sicut.n.scholaris me-
lius informatur per ingressum studij,vel scholæ, & hoc,quia
ibi sunt multæ personæ repletæ scientia,& doctrina, sicut ēt
hō melius illuminatur, qñ ingreditur domū vbi plura lumi-
naria sunt accensa,sic verè hō melius informatur,qñ ingredi
tur Ecclesię,pęnitentiæ,seu religionis statū, vbi sunt plures,
hoīes fide,& sapientia illustrati. Iste est ingressus viæ orienta
lis,de quo dr̄ Ezech.43.ꝙ gloria Dei Israel ingrediebatur ꝑ
viam orientalem,& terra splendebat à maiestate eius. Via.n.
orientalis,quæ participat lumen,significat statū hoīum ꝑfe-
ctorum,in quibus lumen scientiæ plus abundat. Quia re ve-
ra,status Ecclesiæ, vel religionis,vbi sunt cherubin.i.viri di
screti,& iusti,est nobis ingrediēdus,& iustè,& licite appetē-
dus.Arca.n.testamēti in medio duorū cherubin ponebāt,qa
.s.illi, q volūt esse arcę custodes,debēt esse inter cherubin.i.
inter viros scientificos,& discretos,quorū debent cōsciētias
frequentare.sicut.n.dr̄.3.Reg.7.In tēplo Salomonis erāt che
rubin,& leones, & palmæ.quasi in similitudinem stātis hoīs.
Ad denotandum, ꝙ in templo Ecclesiæ sunt hoīes luminosi
per conscientiā, quia ibi sunt cherubin, sunt hoīes vigorosi
per conscientiā,quia ibi sunt leones,sunt homines victoriosi
per perseuerantiā,quia ibi sunt palmæ.Deus.n.posuit in isto
loco multas lucernas luminosas,& claras, quas ꝓ certo vult
esse nō sub modio,sed super candelabrum,quia.s.eos nō vult
latere sed apparere, & hoc, vt ingrediētes lumē videāt.Luc.
11.vt sic de quolibet pabulū sciētiæ reqrente dicāt illud Iob
10.Ingrediet̄,& pascua inueniet.Et sic ergo patet,ꝙ iste lo-
cus est ingrediendus triplici ratione,scilicet vt habeamus

E Status securitatem,
Motus sedulitatem,
Sensus subtilitatem.

Sed proh dolor charissimi,mul-
ti sunt hoīes, q non quærunt in-
gredi statum Ecclesiæ,vt habeāt
ista tria,quia.s.ambitiosi,& symoniaci libenter ingrediūtur,
statum Ecclesię,non vt habeant spirituale sanctitatem,sed vt
habeant tēporalē ꝓsperitatē.Nō vt habeant bona opera,sed
vt faciāt multa scelera.Nō vt acquirant discretionē,sed vt lu
crentur possessionem.Vnde nota,ꝙ Ecclesiā Dei ingrediunt̄

Procaciter,& tumultuosè,
Carnaliter,& affectuosè,
Fallaciter,& insidiosè,
Venaliter,& pecuniosè.

Dico ergo, ꝙ quidam in-
grediuntur procaciter,&
tumultuosè. Et isti sunt il
li,qui per potentiā armo-
rum, & nobilitatem generis in stat⁹ ecclesiasticos se ingerūt
violenter, & qui ibidem viuētes ritum nobilitatis obseruāt,
bona pauperum inanibus equis,& canibus,pōpis,conuiuijs
vestibus patrimonium Christi vastant.Cōtra quos dr̄ Amos
6.Væ,qui opulenti estis in Syon,& confiditis in monte Sama
riæ, optimates, capita populorum,ingredientes pompatice
domum Israel.Isti sunt similes,qbusdā falsis apibus,q̄ vocan
tur furin,quę cum habeant ventrem cæteris maiorem,liben
ter ingrediuntur aluearia bonarum apum,& hoc nō,vt mel-
lificent,cum mellificare nesciant,sed vt mella aliarum deuo-
rent,& consumant,sicut dicit Plinius.Quia pro certo charis
simi,simoniaci,& ambitiosi,quorū venter.i.appetitus est ita,
insatiabilis,& magnus,ꝙ non pōt beneficijs satiari, & ēt no-
biles gñe,qui solo noīe talium possunt nuncupari, q ēt satia-
ri non possunt,nec aliquo moderamine contentari,q vt cōi-
ter sine moderamine semper viuunt, libenter ingrediuntur,
aluearia verarum apum.i.status,& collegia clericorū, & reli
giosorum,& hoc pro certo,non vt proficiāt,sed vt mella di-
uitiarum acquirant. Quia re vera tales cum latissimū ventrē
habeant.i.cum maximum statum,& hospitium volūt tenere
necesse ē,eos multa cibaria.i.multa beneficia, & q̄ multis bo
nis personis sufficerēt,procurare,& sic multa mella aliis de-
bita manducare,quapropter certe multo melius esset,ꝙ ta-
les Ecclesiam nō ingrederentur,q̄ ꝙ tot bona eos vastentur,
& ꝙ ipsis abundantibus multi boni mendicare compellant̄.
De ingressu talium dr̄ Thr.1.Vidit gentes ingressas sanctua-
rium suum,de quibus præceperas ne intrarent. Ecclesiā tuā.
Vnde propriè tales figurātur Dan.14.vbi dr̄,ꝙ per occultos
meatus ingrediebantur sacerdotes,& vxores, & paruuli eo-
rū templum Bellis, & quicquid de cibis super mensam posi-
tum fuerat,consumebant sed istā figuram vide expositam in
titulo de idolo.Isti ergo bene dicuntur furin, à furādo,quia
.s.quicquid superfluè expēdūt,furtum est,& rapina. Et sic di
co,ꝙ isti magis ingrediuntur ad furandum,q̄ ad necessitates
Ecclesiæ procurādū.De quibus dr̄.Oseæ.7.Fur ingressus est,
spolians latrunculus foris.Isti sunt ergo,q ingrediuntur pro
caciter,& impetuosè.¶Item dico,ꝙ quidā ingrediūtur car- F
naliter,& affectuosè sicut.s.sunt parentes,& cōsanguinei pla
torum,qui.s.affectione carnali introducuntur & ingredi ꝑ-
mittuntur. In quodcunq;.n.foramen caput ingressum fuerit
ingrediuntur etiam faciliter cætera membra. Sic moraliter
loquendo,postquam capita.i.capitanei, & principaliores in-
gressi fuerint in Ecclesiā sanctā Dei,statim volunt, ꝙ oia mē
bra eorum.i.oēs consanguinei,& oēs familiares ingrediant̄,
& ad dignitates,& beneficia post eos admittātur. Dan.14.Sa
cerdotes aūt ingressi sunt, nocte iuxta cōsuetudinem suā, &
vxores,& filij eorum,& oia comederunt,& biberunt. Isti er
go ingrediuntur carnaliter,& affectuosè.¶Itē dico,ꝙ quidā
ingrediuntur fallaciter,& insidiosè.Est isti sunt hypocritę si-
miles auiculæ,quæ dr̄ rex auium,quæ ꝯm Plinium leuiter,&
dulciter ventrē ingreditur crocodili,sed tñ ibidem corrodit
ipsius intestina.Idem facit eidem crocodilo,quidam serpēs,
qui ichneumon dr̄, leuiter.n.dentes crocodili scalpens in vē
trem ipsius illabitur,& cum ibidem fuerit, ipsum perforat,
& occidit,sicut dicit Plin.& Isid.Sic verè charissimi,hypocri
tæ,& fallaces suauiter cum magnis dissimulationibus, & fi-
ctionibus qñq; ventrem Christi.i.claustrum vel collegiū vel
etiam prælatos ingrediuntur,& quia boni creduntur,ibi in-
gredi permittuntur.3. Reg.14.Ingredere vxor Hieroboam.
Sed vere cum ibidem fuerint,dicetur eis meritò, quod ibidē
vxori Hieroboam dictum est. Cur alienā te simulas.i cur te
aliam ostendis, q̄ apparuisti? cur introductus niteris nos ro
dere,& totum ventrem Ecclesiæ dissipare? Exemplo Saul, q
non erat rex,humillimus,factus rex fuit nequissimus. Et exē
plo Zamri.3.Reg.16.qui ingressus palatium succendit se cū
domo regia,& mortuus est rex nequissimus. vnde Prouerb.
23.Ingreditur blande,nouissime vero mordebit,ut coluber
& quasi regulus venena diffundet. Isti ergo ingrediuntur fal
laciter,& insidiosè.¶Itē dico, ꝙ quidā ingrediuntur venali-
ter,& penuriosè.Et isti sunt symoniaci,qui.s.non habent in-
gressum in Ecclesiā nisi pecunia mediante. Sunt.n.aliqui po-
puli, qui hoīem alterius sectæ ad se venire vel ingredi nō ꝑ-
mittunt,nisi sub titulo mercaturæ,mercatores tñ solent reci
pere,ipsosq; fauore mercium,non ipsorum ad se permittūt,
ingredi,& intrare,sicut fit apud bastoldos,qui in finib. Indiæ
habitāt inter mōtes cū duplici facie,humana.s.& canina. Sic
vere aliqui sunt hodie ecclesiastici ꝑlati, qui nullum ingredi
ad se permittunt ad beneficia ecclesiastica obtinēda nisi me
diante symoniæ mercaturæ.Dicunt.n.quid vultis mihi dare?
& ego vobis eum tradam.s.beneficium. Et illi constituerunt
ei triginta argenteos &c. Precio.n. appreciati sicut cōstituit
illis diabolus,venduntista.Et hoc fit potissime apud eos,qui
duplicem habent faciē.i.apud symoniacos,qui exterius sunt
hoīes,iustitiam simulando,intus tñ sunt canes,auaritiā exer-
cendo.Eccl.2. Vę peccatori terram ingredienti duabus viis.
Sed non sic charissimi,sed habeamus bonum ingressum. Pa- G
tet igitur,ꝙ est ingressus,quidam virtuosus.¶Scd'ò principa
liter dico,ꝙ est quidā ingressus, qui est vitiosus.Et iste est in
gressus ad mūdana delectabilia obtinēda,vel ingressus, quo
per fenestras sensuum nostrorū incaute permittimus ingre-
di delectabilia huius mūdi.Isti.n.sunt hostes nostri capitales
quos dum incaute ingredi permittimus per qnq; sensus,pos
sessionē castri cordis perdimus,& amittimus.Sic.n.Isboseth
rex dormiens super terrā,dum ancilla ostiaria obdormiret,
ingressi sunt latrones,& occiderunt regē, sicut dr̄.2. Reg.4.
Quia vere charissimi cū ancilla ostiaria cordis nostri.s. dili-
gentia,qñque sopitur,& dormit,ita ꝙ ostia sensuum incaute
dimittit

dimittit aperta, occultè ingrediuntur latrones.i.malæ cōplacentiæ delectationes & tentationes, & vsq; ad regem.i.vsq; ad cor peruenient, & ipsum per malos cōsensus interficiūt & occidunt. Ad nos.n.

Ingreditur {
Caro, quæ inficit,
Mundus, qui deficit,
Morbus, qui afficit,
Dæmon, qui officit.
Mors, quę interficit.

De carne inficiente dr̄ Ge.19.ꝙ ingressa ē maior filia ad patrē suū, dormiuitq; cū eo. De mūdo deficiente & decipiente dr̄ illud pdictum Ose.7. Fur ingressus est spolians latrunculus foris. De morbo affligente dr̄ Aba.3. Ingrediatur putredo in ossib. meis, & subter me scateat. De diabolo percutiente & tentāte seu officiente dr̄ Prou.13. Ingredit blāde, nouissime vero morbebit & coluber, & quasi regul⁹ venena diffundet. De morte verò oīa destruente & corrūpente dr̄ Hie. 9. Ascendit mors per fenestras nr̄as, ingressa est domos nr̄as. Ista.n.& similia, proh dolor, ingrediuntur ad nos, & ista libēter recipimus & admittimus, virtutes vero excludimus, & eas ingredi prohibemus Esa.59. Cōuersum est retrorsum iudiciū. Sequitur. Et æquitas nō potuit ingredi. De ingressu vero quo nos ingredimur mundū, & pctm̄ possemus dicere, ꝙ hō ingreditur peccatum vel mundum, sicut lupus intrat domum, sicut auis ingreditur laqueū, sicut leo ingredit foueā, sicut talpa ingreditur in cauernā. Lupus.n. ſm fabulas ad instinctum vulpis domū rustici intrauit vt comederet carnes, sed quia tunc famelicus erat & vacuus, p strictam fenestram ingressus est, quia vero ibi fuit satiatus & repletus, ideo per illa stricta viam exire nequiuit, & ideo egregiè verberatus fuit. Auis etiā viso pabulo laqueum ingreditur, cum vero recedere voluerit, laqueo stringitur, & sic nō euadit amplius, sed capitur. Leo ēt viso cadauere foueā ingreditur, nō attendens foueæ pfunditatem, ex qua tandem nō pōtest egredi, sed ibidē inuentus permittit necessario se ligari, sicut dr̄ sup Ezec.9. Istā tn̄ vltimā figurā vide supra expositā vbi Abscondere. Sic pro certo charissimi, qn̄ hō, qui in principio est famelicus atq; pauper, videt in mundo aliquod delectabile, qđ affectat.s. diuitias, delitias & honores, ibidē sic solet auide, & incaute ingredi & intrare, & se in mundi negocijs plus debito implicando, & pfunditatē foueæ pcti nō cōsiderando nec aduertendo, pro certo se solet diuitijs, & vitijs replere, & latitare, intatū, ꝙ laqueo malę cōsuetudinis totaliter stringitur & ligatur, ꝙ de mundo, vel de pcto amplius nō pōt exire, sed ibi vsq; ad mortē cogitur remanere. vnde Ecc.9. Scito quoniā in medio laqueorū ingredieris, & super dolentiū arma ambulabis. vbi dum à diabolo reperitur, iugulatur ab eo æternaliter. De tali ergo ingressu.s. ad delectabilia carnis, seu ad lucra symoniæ, auaritiæ vel vsuræ, pōt dici illud Prou.2. Omnes qui ingrediuntur ad eam, nō reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ. Tales.n. ingressus scriptura nobis prohibet, ipsosq; declinandos suadet. Prohibet.n.

Ingressum {
Prophanæ societatis,
Immundæ carnalitatis,
Terrenæ facietatis,
Mundanæ iocunditatis seu prosperitatis.

Vult.n.ꝙ non ingrediamur pphanam societatē. Vnde de sacerdotib. dr̄ Eze.44. Sabbata inquit mea sanctificent, & ad mortuum nō ingredientur, vt nō polluantur. ¶ Item ꝙ nō ingrediamur in immundā carnalitatē, seu ad cuiuslibet luxuriæ fœditatem. Vnde de malis mulierib. dr̄. Nō ingrediemini ad eas, neq; de illis ingridientur ad vos. ¶ Itē ne ingrediamur ad terrenā cupiditatē. Hier.43. Ne ingrediamini Aegyptum, vt habitetis illic. & Ose.4. Nolite ingredi in Galgala. Aegyptus tenebræ, Galgala, inuolutio interpretatur, quia.s. cupiditas excęcat, & inuoluit. Item ne ingrediamur mundanā iocunditatem, seu pſperitatē. Hie.16. Ne ingrediamini domum conuiuij. Sequitur. Abstuli pacem meā à populo isto. Et sic patet, ꝙ est quidā ingressus vitiosus. ¶ Sed tertio dico, ꝙ est quidā ingressus dolorosus. Et iste est duplex, s. ingressus mortis, quo.s. ingredimur sepul-
H chrum. Et ingressus damnationis, quo peccatores ingrediuntur infernum. Sicut.n. apes domos suas in sero ingrediuntur, silent, & tacent, donec in mane iterum excitentur, sic hoīes in sero.i. in fine vitæ suæ domum sepulchri per mortem cōpelluntur ingredi, vbi quantum ad corpus dormiunt & quiescunt, quousq; in mane diei iudicij per generalē resurrectionem iterum valeat excitari. Vnde de isto ingressu loquitur scriptura Iosuæ.23. Viā vniuersæ carnis ingredientur hodie. Sicut etiā videmus, ꝙ latro cōpellitur ingredi carcerem, vnde postmodū ducitur ad patibulum, vel ad ignem, sic verè peccator carcerē sepulchri ingreditur vt exinde ad inferni patibulū deducatur, & vt inferni incendijs cōcremetur. De talib. dr̄ Prou.2. Qui ingrediuntur ad eā.s. ad damnationem, nō reuertentur, nec apprehendent semitas vitę. vnde Iob 38. Ingressus es thesauros niuis, & in nouissimus abyssi deambulasti, apertæ sunt tibi portæ mortis, & ostia tenebrosa vidisti. Iste est ergo ingressus dolorosus. Quarto vero dico, ꝙ est ingressus gaudiosus, & iste est ingressus Paradisi. Sicut.n. peregrinus gaudet qn̄ post multos labores ingreditur suum hospitium, pauper ēt gaudet, qn̄ post magnā famem ingreditur bonum cōuiuium, sic ēt sancti summè lætantur, & gaudent, qn̄ post laborē famē & miseriā huius mundi ingrediūtur Paradisum. De isto ingressu dr̄ Iob.5. Ingredieris in abundātia sepulchū tuum. & Io.10. Ingredietur & pascua inueniet. Vnde de sancta aīa pōt dici illud 3.Re.1. Ingressa est Bersabea ad regem. Et sic patet, ꝙ quadruplex est ingressus.s. virtuosus, vitiosus, dolorosus, & gaudiosus. Iste est ergo ingressus humanus. ¶ Sed adhuc dico, quod est quidam ingressus diuinus. Et iste qn̄que fit spiritualiter per gratiam, qn̄q; personaliter per præsentiam. Spiritualiter ingreditur Deus mentem humanam qn̄ ipsam puram inuenit atq; sanctam. Deus.n. est sicut piscis, qui libenter ingreditur speluncham nouam. Vnde figuratiuè dr̄ Ezechieli de principe sacerdotum Ezec.46. ꝙ cum ingredientib. ingredietur, & cum egredientib. egredietur, quia.s. princeps Deus ingreditur ad illos, qui ad ipsum volunt ingredi, & egreditur ab ipsis, qui ab ipso volunt egredi. Item personaliter ingressus est, quia.s. exiuit à patre, & venit in mundum. De quo quidem ingressu dr̄ Esa.19. Ascēdet dominus super nubem leuem, & ingredietur Aegyptum, & mouebuntur simulacra eius. In quibus verbis ostenduntur quatuor Christi ingressus, s.

In {
Virgineum vterum,
Mundum,
Infernum,
Cœlum.

Primus fuit ingressus magnæ puritatis, quia super nubē leuem, scđus fuit ingressus magnæ paupertatis, quia ingressus est Aegyptum, tertius fuit ingressus magnæ potestatis qa .s. oīa simulachra.i. omnia demonia fuerunt mota, quartus fuit ingressus magnæ dignitatis, qđ ostenditur cū dr̄. [Ascēdet dn̄s.] Iste.n. habuit, ingressum purissimū, carnē assumendo, quia venit in nubē leuē.i. in beatā virginē, ingressum pauperrimum, in mundum veniendo, quod notatur per ingressum Aegypti, ingressum fęlicissimum, infernum spoliando, quia mota sunt simulachra.i. demonia, ingressum dignissimum, in cęlū ascendendo, cū dr̄. [Ascēdet dn̄s] Nubes.n. leuis fuit beatissima virgo Maria, in q̄ Christ⁹ ingressus est purissimè. vnde Dan.7. Ecce in nubibus cœli filius hoīs veniebat. Sicut.n. aqua dulcis in mari ingreditur vas de cera virginea vndiq; clausum, sic Chr̄s ingressus est nubē suā.i. purissimum virginis vterum, exemplo lucis, q̄ sine vitri fractione ingreditur ipsum vitrum. Ps. Ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Et Eze.43. Maiestas dn̄i ingressa est tēplum. Figura de porta clausa in æternū, p q̄ solus dn̄s ingressus est. Eze.44. ¶ Itē Aegyptus, qui interpretatur obscuritas, signat
mundū, in quē dum Christus intrauit, pauper obscurus & si I
ne claritate prosperitatis apparuit. vnde psal. Intrauit Israel in Aegyptū, & Iacob accola fuit in terra Chā. psal. Tota die cōtristatus ingrediebar. & 1.Re.12. Ingressus est Iacob Aegyptū. & Exo.11. Media nocte ingrediar Aegyptū. ¶ Itē simulacha signāt demonia, quorum.i. ptās tunc fuit eneruata, qn̄ de eorum manib. per ingressum Christi in infernū, patrū captiuitas est erepta. vnde Esa.46. Cōfractus est Bel, contritus est Nabo, fracta sunt simulachra eorū. & Eze.3. Fili hoīs ingredere ad trāsmigrationē.i. ad liberandam captiuitatē. ¶ Item ascensus signat ingressum in cęlū, de quo dr̄ Io.20. Ascendo ad patrem meum &c. & Heb.4. Ingressus in requiē Dei. Ideo de omnib. istis ingressus dr̄ in psal. Viderunt ingressus tuos Deus ingressus Dei mei, regis mei, qui est in sancto. Et hæc igitur de ingressu tam diuino, q̄ humano sufficiunt. ¶ De ingressu vero diabolico ad anima Deo dandam videtur esse sicut de ingressu hostium ad capienda castra & fortalitia aliena, quia.s. isti ingrediuntur sub forma mercatorum & amicorum, qui dum aliqua videntur inferre, permittuntur intrare,

ſed cũ intus fuerint, ſocijs ſuis aperiunt, qui ingredientes oĩa deſtruunt, & occupãt, & occidunt. Sic vere diabolus ſub ſpẽ alicuius boni, vel alicuius virtutis ſolet ingredi noſtras cogitationes, ſed cum portã. i. cogitationem occupauerit, tunc ꝓ certo ſocios ſuos. i. delectationẽ tentationẽ & cõſenſum interius introducit, & ſic per vitia caſtrum aĩę decipit, & ſubuertit. Prou. 23. Ingreditur blande, nouiſſime autem mordebit vt coluber. Et illud Oſeæ. 7. Fur ingreſſus eſt &c. ſicut ſupra ſufficit. Vide in verbis intrare, & introducere.

A **Inhabitare.** Cum inhabitare idem ſit, ꝙ intus habitare, notabo, ꝙ eſt inhabitatio bonorum, & inhabitatio malorũ. ¶ Primo igitur dico de inhabitatione bonorũ, de quibus expone illã auctoritatẽ. pſa. Inhabita terrã, & paſceris in delitijs. In quibus verbis aduerte, ꝙ iuſti habent triplicem bonam inhabitationem, videlicet

Moralem, Realem, Finalem. Habitant. n. moraliter in manſionib. deuotionis, & hoc interius. Inhabita. Realiter in manſionib. religionis, & hoc exterius. Terram Finaliter in manſionib. ſaluationis & hoc ſuperius. Paſceris inquit delitijs. Dicã ergo, ꝙ iuſtus inhabitat intus in pectore, extra in opere, ſurſum in æthere. ¶ Dico ergo, ꝙ eſt inhabitatiõ iuſtorum moralis & interior, quod oſtẽditur, cum dr̃. Inhabita. i. intus habita. Eccl. 16. Ab vno ſenſato inhabitabitur ciuitas. i. cõſcientia, & à tribus ſtultis derelinquetur. Meditatio. n. eſt quędã ſpũalis & moralis inhabitatio. ſpiritus. n. noſter illic inhabitare dr̃ principaliter, vbi principaliter moratur. Non. n. greſſibus pedum, ſed greſſibus cogitationum & affectuum mouetur anima, & de vno negocio ad aliud ſicut ad habitationes varias circunfertur. Et ſic dic, quòd inhabitant

Quidã in { Deſerto contritionis per pnĩæ guſtum amarum,
Caſtro protectionis per confidentiæ ſcutũ carum,
Studio diſcretionis per ſapientię viſum pręclarum.

Primi igitur inhabitant deſertum pœnitentiæ. Eſa. 54. Semẽ tuum gentes hęreditabit, & ciuitates deſertas inhabitabit. & ſunt verba Chriſti ad Eccleſiã, quia. ſ. ſemen Eccleſiæ. i. ſancti viri, potentias aĩæ ſuę, quę qñq; fuerunt gentes. i. ſine legẽ viuentes, & deſertæ virtutib. & incultæ, diligenter deſertũ cõtritionis & pnĩæ inhabitant & frequentant. ¶ Scđi inhabitãt caſtrum cõfidentiæ. ſ. in ſpe & auxilio protectionis & adiutorij diuini, de quo dr̃ in pſa. Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſæcula, protegar in velamento alarũ tuarũ. ¶ Tertij vero inhabitant ſtudium ſapientiæ, quia. ſ. pro certo ſicut dr̃ Sap. 7. Neminem diligit Deus, niſi eum, qui cũ ſapientia inhabitat. Taliter ergo debet iuſtus ſpũaliter inhabitare, vt ſimiliter à Deo poſſit ſpũaliter inhabitari & per gratiã viſitari, dicẽs cũ apoſtolo. 2. Cori. 2. Libenter gloriabor in infirmitatib. meis, vt inhabitet ĩ me virtus Chriſti. Quia ipſe eſt, q̃ dicit illud. 2. Cor. 6. Inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorũ deus, & ipſi erunt mihi populus. Quã procul dubio inhabitationẽ procurat in nobis timor & amor, iuxta illud qđ in pſ. ſcribit̃. Prope timẽtes eum ſalutare ipſius, vt inhabitet gloria in terra nr̃a. Iſta eſt ergo inhabitatio iuſtorũ moralis & interior.

B ¶ Deinde dico, ꝙ eſt inhabitatio iuſtorũ realis & exterior. Et iſta eſt illa, qua iuſtus in chriſtiana fide viuit, & qua in Eccleſia, vel religione verſatur, quod oſtenditur, cum dr̃ [Terra] q̃ dr̃ à terendo, eo ꝙ realiter teritur & calcatur, per quã intelligit̃ chriſtiana fides & religio, vel Eccleſia, extra q̃ nullus ſanctus inhabitat aut moratur, quia ſicut dr̃ in pſa. Iuſti aũt hæreditabunt terrã, & inhabitabũt in ſæculum ſæculi ſuper eã. Religio. n. chriſtiana eſt ſicut tẽplum, quod habebat in principio quandã latã inhabitationem & manſionem, q̃ ſignificabat Eccleſiã & ſtatum hoĩm ſæculariũ & laicorum, & in iſta erat cãdelabrum luminis, & menſa propoſitionis. ad denotãdum, ꝙ ſæculares ad minus debent habere iſta. ſ. lumen fidei ad ſe dirigendũ, & menſam pietatis ad pauperes ſuſtinendũ, dicendo illis illud. Edatis & bibatis ſuper menſam meã. Lu. 20. 2. Et iſta prima pars vocabatur ſancta, quia. ſ. ſæculares ſi volũt, pñt viuere ſanctè & iuſtè. Pars interior, & ſecretior, & alia in duplo minor & anguſtior vocabatur ſancta ſanctorũ, q̃. ſ. ſignificabat ſtatum ſpiritualiũ & clericorum, apud quos. ſ. debet eſſe arca fęderis, hoc eſt charitas & dilectio. Cherubin, q̃ interpretatur plenitudo ſcientiæ, hoc eſt veritas & diſcretio. Tabulæ legis, hoc eſt ſcriptura & ſacra lectio. Manna dulcoris, hoc eſt pietas & deuotio. Virga Moyſi, hoc eſt ſeueritas & correctio. Et ſic ergo dico, ꝙ fideles ſm̃ diuerſitatem ſtatuum inhabitant diuerſas Eccleſiæ manſiones, quia ſ. extra Eccleſiæ ſtatum nulla eſt inhabitatio tuta, nulla eſt mãſio vtilis, aut ſecura. [Terrã inquit] vt ſic dominus dicat Eccleſiæ illud Eſa. 62. Complacuit domino in te, & terra tua inhabitabitur. Et aduerte, quòd ibi eſt inhabitandum, quia eſt

Locus { Splendoris & cognitionis,
Amoris & dilectionis
Timoris & deuotionis,
Rigoris & correctionis,
Honoris & prælationis.

De cognitione ſplendoris dr̃ in Pſ. Vnã petij à dño, hanc requiram, vt inhabitem in domo dñi oĩbus diebus vitę meæ, vt videam voluntatem dñi, & viſitẽ tẽplũ eius. De dilectione amoris dr̃ in pſa. quia. ſ. Deus inhabitare facit vnius moris in domo. De deuotionis timore dr̃, vel dici põt illud Iud. 2. Cecidit timor eius ſuper oẽs inhabitãtes terrã. i. timor Dei. De correctionis rigore dr̃ Apoc. 11. ꝙ duo ſancti prophetæ cruciauerunt eos qui inhabitabant ſuper terram. De ꝑlationis vero honore dr̃ Eccl. 24. Creator oĩm dixit mihi. in Iacob inhabita, & in Iſrael hæreditare, & in electis meis mitte radices. Patet ergo, ꝙ eſt inhabitatio iuſtorum realis & exterior [Terram inquit] ¶ Deniq; dico, ꝙ eſt inhabitatio C iuſtorũ finalis & ſuperior. ſ. Paradiſus, quæ oſtẽditur cum dr̃. Et paſceris in delitijs eius. Ibi. n. aĩa paſcitur pabulo Chriſti humanitatis, & eſt in delicijs Chriſti diuinitatis. Eccl. 2. Vadam & affluam delicijs, & fruar bonis. Et re vera iſta eſt habitatio delitioſa. ſ. habitatio Paradiſi, vbi ſ. finaliter inhabitant ſerui Chriſti. Pſal. Et inhabitabunt ibi, & hæreditate acquirent eam, & ſemen ſeruorum eius poſſidebit eam, & qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea. Sic igitur patet quomodo inuenitur triplex inhabitatio iuſtorum. ¶ Secũdo principaliter dic, quòd inuenitur triplex inhabitatio malorum. D Et iſta pro certo eſt

Quædam { Interior, quę eſt prophana,
Exterior, quæ eſt mundana,
Poſterior, quæ eſt inſana.

Prima eſt virtutib. orbata, hoc ẽ cor malorum & cõſcientia, quia ſm̃ pſal. Iſta eſt terra, q̃ deberet eſſe fructifera, quæ tñ verſa eſt in ſalſuginem à malitia criminum inhabitantium in ea. Secunda eſt laborib. turbata, & hæc eſt mundana vita & opulenta, de qua in pſa. Cõmoueantur oẽs inhabitantes orbem. Tertia eſt dolorib. ingrata, & hæc eſt infernalis pęna & peſtilentia, quia. ſ. ſicut dr̃ Iob. 10. Illa eſt terra miſerię & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. Et poſſum adhuc dicere, ꝙ iſtæ tres inhabitationes pñt dici inhabitabiles, ſ. nõ ſimpliciter, ſed ſm̃ quid, quia. ſ. ſunt regiones q̃ ſunt ſub Zona torrida, q̃ ſunt inhabitabiles rõne exceſſiuæ caliditatis, & rõne ſerpentum & monſtrorum & feralis crudelitatis. Regiones ẽt, q̃ ſunt ſub duobus vltimis polis, q̃. ſ. appropinquant ad duos polos. ſ. arcticũ ſeptentrionalem, & antarcticũ meridionalẽ, ſunt inhabitabiles rõne frigiditatis. Aliæ etiã ſunt regiones inhabitabiles rõne obſcuritatis, ſicut eſt regio aptoforon, de qua dicit Solinus, ꝙ æternę noctis merſa caligine, nihil aliud de cęlo recipit, q̃ hyemem ſempiternam. Sic dico, ꝙ præfatę regiones cordis iniqui, mundi, & inferni, inhabitabiles dñr, non quia habitatorib. careant, cum in malo corde habitent pctã & cogitatus mali, in mundo habitent pctõres & tyrãni in inferno vero demones & dãnati, ſed quia non inhabitãtur à bonis, nec dignæ ſunt ſeu tutæ, vt inhabitari debeant à ꝑfectis, quia. ſ. in corde peruerſo abũdat frigus indeuotionis. In mundo abundat ardor auaritiæ & ambitionis. In inferno vero abundat hyems & tenebrę cęcitatis & tribulationis. Et iõ cor prauum eſt inhabitabile quo ad Deũ & virtutes, quibus ſpoliatur. Hier. 46. Memphis in ſolitudine erit, & deſeretur, & inhabitabilis erit. Mundus eſt inhabitabilis quo ad iuſtos & deuotos, quibus non frequentatur. Hie. 48. Florens egredietur, & ciuitates eius deſertæ erũt & inhabitabiles, quo ad beatos, à quibus nõ viſitatur. 51. Euigilauit cõtra Babylonẽ cogitatio dñi, vt ponat terram eius deſertam, & inhabitabilem. Sequitur. Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, ſtupor & ſibilus. Sic igitur patet de inhabitationib. bonis & malis. Hic non allego exempla, quia ſupra tractaui magis plane de habitare. Et vide in titulis alijs continentib. habitationem, & locum, ſicut eſt manere, & ſtare

Initium. Nota, ꝙ initiũ idem eſt, quod alicuius rei inceptio ſeu principium. Vnde nota, quòd eſt A

Initium

Initium { Temporis, Corporis, Operis,

Vel dic aliter, quòd est

Initium { Rerum, Morum, Temporis, Corporis.

Initium rerũ est Deus, de quo Apo.21. Ego sũ alpha & ω, initium & finis. Initiũ morũ est fides, timor, iustitia, seu recta intentio. vnde Sap.1. Initiũ sapiẽtiæ timor dñi. & Prou.16. Initiũ vitæ bonę, facere iustitiã &c. Initium tpis est iuuentus, de quo in Ps. Initio cognoui de testimonijs tuis. Initium corporis sunt humores & elementa, de quo Sap.7. Nemo ex regib. aliud habuit natiuitatis initium. Qualitercunq; aũt accipiatur initium, istud est certum, ꝙ ab initio dependẽt oĩa initiata, quia.s. à Deo dependẽt oĩa creata. Ab intentione dependent oĩa operata. A iuuentute oĩa vitæ ordinamẽta. Et iõ necesse est, ꝙ habeamus bona initia, vt .s. bona sequẽtia subnectãtur. Igitur spũaliter loquendo, habeamus in oĩb. actib. nostris bona initia virtutũ. Ex bonis.n. pmissis sequitur bona cõclusio. Et qui in initio viæ suæ deficit, faciliter à rectitudine se diuertit, modicus.n. error in principio, magnus erit in fine. Et ideo sicut bonũ semen est initiũ boni fructus, qa.s. sine bono semine pcedente, boni fructus nullatenus subsequũtur, sic verè bona semina gratiarũ, & virtutum sunt initia bonorũ fructuum & actuũ, & vbi semina, sicut qdam initia nõ præmittuntur, ibi fructus nullatenus subsequũtur. De bonis igitur initijs morum & virtutũ põt opti mè exponi illud Eccl.39. Initium necessariæ rei vitę hoĩum, aqua, ignis & ferrum, sal, lac, panis, mel, botrus, vuę, oleum & vestimentum. Vbi nota, ꝙ ad vitã morum necessaria sunt ista initia.s. aqua compunctionis, ignis dilectionis, ferrum correctionis, sal prudentiæ, lac clementiæ, panis eucharistiæ, mel deuotionis, botrus seu vua patientię, oleum compassionis, vestimentum bonæ conuersationis. De his initijs potes aliqua tangere, vel si vis dimitte, & vide infra de principio, qa omitto causa breuitatis.

Inimicus Inimicitia.

A Not. ꝙ inimicitia idẽ est, quod cõtrarietas, odium, discordia, maliuolentia, rancor. Et notãdũ, ꝙ triplex generaliter inuenitur inimicitia.s. Dei, diaboli, & hoĩs. ¶ Primo igitur dico, ꝙ Deus inimicat pctõrib. qa sicut dicit Isid. Ceruus naturaliter inimicat spernentib. ipsosq; de cauernis extrahit, eosdẽq; deuorat & cõsumit. Sic pro certo Deus inimicatur pctõrib. venenosis serpentib. qui sicut dr Eccl.12. Altissimus odio habet pctõres, ipsosq; de cauernis corporũ suorum extrahit per mortẽ, & ipsos deuorat per dãnationẽ. Vñ dñs dicit talib. Hie.30. Plaga inimici percussi te castigatione crudeli. Et sic serpẽs naturaliter incedit vel tortuosus vel erectus, sic pctõres sunt tortuosi per malitiã, erecti aũt p superbiã. vnde Thr.1. Vide dñe afflictionẽ meã, quoniã erectus est inimicus. Veruntamẽ sicut videmus, ꝙ locusta sursum subito salit & erigitur, subito cadit, & deprimit, sic inimici pctõres faciliter eriguntur cõtra Deum per superbiã & obstinationẽ, & super alios p tpalẽ promotionẽ, sed finaliter cadũt in infernũ per miseriã & dãnationẽ. Vnde in psal. dr. Inimici vero dñi mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes queadmodum fumus deficiẽt. Deus igitur inimicat pctõrib. Vnde Esa.63. Afflixerunt ipũm sancti eius, & cõuersus est eis in inimicũ. ¶ Scdo dico, ꝙ diabolus inimicat meliorib. Camelꝰ.n. naturaliter inimicat equo, sicut dicit Isid. Lupus ẽt inimicatur oui. Sic p certo diabolꝰ inimĩca & pro virib. cõtraria tur hoi bono & simplici. Vnde Matt.13. diabolus à Christo vocatur inimicus, quia.s. cum tritico zizaniã seminauit. [Inimicus inquit hoc fecit. Iste.n. basiliscus, qui rex serpentum ab Isidoro vocatur, naturæ dr inimicus. Iste.n. erectus mordẽs dr interficere quicquid videt, & signat diabolum, humani generis inimicum, qui dr rex serpentum, i. magister oĩum malignorum, quia dr Iob 40. Ipse.n. est rex super oẽs filios superbiæ. Iste.n. veneno malitiæ, inuidiæ & inimicitiæ imbutus, si põt omnes hoĩes per tentationes inuenenat, per delectationes intoxicat, per cõsensus & operationes occidit, & tandẽ ipsos per malas consuetudines putridos & fœtidos efficit, & incedit. vnde illud prædictum Thre.1. Vide dñe afflictionem meam, quoniã erectus est inimicus. ¶ Tertio dico, ꝙ pctõres inimicatur sanctiorib. sicut.n. aĩalia siluestria & rapacia sunt. vt coiter, simplicibus bestijs & aĩalib. inimica, & eisdem cõtraria & nociua, quod bene patet in pluma aquilæ, quæ plumam gallinæ corrodit, sic verè charissimi oẽs similes & siluestres pctõres, bonis & simplicib. inimici sunt, & in omnibus contrarijs, & nociui. sicut.n. similitudo in rebus cã est amicitiæ, sic dissimilitudo causa est inimicitiæ, vnde de peccatoribus dr. Sap.2. Dixerunt impij apud se cogitantes non rectè. Et sequitur circunueniamus ergo iustum, quoniã inutilis est nobis, & contrarius operib. nostris. Et ideo qa boni in hoc mundo inimicitias patiuntur, põt quidem quilibet cõtra eorum malitias Dei auxilium implorare, & dicere illud psa. Inimici mei viuunt, & multiplicati sunt, qui oderunt me iniquè. De multiplicatione ergo talium inimicorum, dr in psã. Ecce inimici tui sonuerunt, & tandem nominat cęlos inimicos. psa. Simul aduersum me disposuerunt tabernacula Idumeorum & Ismahelitæ Moab & Agareni, Gebal & Amõ & Amalech, alienigenę cum habitantib. tyrum. Etenim Assur venit cum illis, facti sunt in adiutorium filijs Loth, fac illis sicut Madian & Sisare, & sicut Iabin in torrente Cison. Iste est .n. exercitus diaboli contra ciuitatem Ecclesiæ, quia.s. diabolus vna cum collegio reproborũ nõ cessat inimicari, & ei nocere. & contrariari. ¶ Aduerte ergo, & nota, ꝙ Deo & sanctis contrariantur & inimicantur quindecim gña hoĩum, & sunt isti.s. carnis inquinatores, quia ibi sunt idumei, qui interpretantur sanguinei, vani ostentatores, quia ibi sunt Ismaelitæ, qui interpretat auditi, mali imitatores, Moab. qui interpretatur ex parte, signant malorum parentum imitatores, gulę ministratores, qui ibi sunt Agareni, qui interpretantur festa suscitantes, auari prædicatores quia ibi est Gabal, qui interpretatur vorago exterminans, tristes oblocutores, quia ibi est Amon, qui interpretatur dolens vel murmurans, falsi adulatores, quia ibi est Amalech, qui interpretatur populus lãbẽs, fidei desertores, quia ibi sunt alienigenæ, qui designant hæreticos, inuidi detractores, quia ibi sunt habitantes Tyrũ, quæ interpretatur angustia siue inuidia. Improbi mercatores, qa ibi est Assur, qui interpretatur negociator. ¶ Item dico, ꝙ in isto exercitu sunt adhuc cito deficiẽtes, quia ibi est Loth, q interpretatur declinans, discordia frementes, quia ini est madian. qui interpretatur contradictio seu rũdens, tristitia torpentes, quia ibi est Sisare, qui interpretatur exclusio gaudij, mundani sapiẽtes, quia ibi est Iabin, qui interpretatur sapiẽs seu intelligens, bona reijcientes, quia ibi est torrens Cison, qui interpretatur vomens. Oẽs.n. isti diuersimodè sunt inimici simplicium bonorum. Quidam.n. inimicantur aperte, quidam occultè. Apertè.n. inimicantur crudeles, cõtradictores, raptores, de quibus dr in psal. Tribulauerunt eos inimici eorum &c. Occulte inimicantur inuidi, adulatores & detractores, & alij similes, de quibus dr Eccl.12. In labijs suis indulcat inimicus, & in corde suo insidiatur, vt subuertat in foueam. in oculis suis lachrymatur inimicus, & si inuenerit tempus, non satiabitur sanguine. Sed de hoc vide supra de Adulatione & de amicitia. Et ideo charissimi, quia tales sunt Dei & sanctorum inimici, ideo Deus est talibus inimicus. Sicut.n. dicit Plin. Stellio scorpionib. inimicatur, in tm, ꝙ eo viso terrorem eis incutiat & pauorem, qui scorpiones sunt pp suam venenositatem hoĩm inimici. Sic vere Christus, qui pp virtutes stellio dr, vel stellatus, & qui septẽ stellas.i. septẽ virtutes in dextera sua dr habere, inimicus est generaliter oĩum scorpionum.i. oĩm peccatorum, quia.s. inimici sunt hoĩm.i. virorum simplicium & bonorum. Vnde pro certo in die iudicij qñ ab eis videbitur, terrorem eis incutiet & gorrorem. Sicut .n. dr Sapi. Videntes turbabuntur terrore horribili. Quia sicut dr in Psal. Inimicos eius induam confusione, super ipsũm aũt efflorebit sanctificatio mea, ita ꝙ tunc videbitur dñs dicere cuilibet pauperi illud Exod. 24. Inimicus ero inimicis tuis, & odiẽres te affligam. Et ideo sicut videmus ꝙ reges & principes qñ in guerris inimicos suos capere possunt, solent quandoq; eos suspendere, quandoque occidere, quandoque submergere, sic verè Deus inimicos suos peccatores in inferno finaliter occidet & suspendet. Vnde in psalm. dr. Inimicos eorum operuit mare. Et Esai.65. Vox domini reddentis retributionem inimicis suis. Et sic igitur patet, ꝙ est inimicitia diuina, diabolica, & humana

Iniquitas.

Nota, ꝙ iniquitas dr quasi non æquitas. Peccatũ.n. iniquitas dr, pro eo ꝙ per ipsũ cor & cõscientia inęqualis & inquietas redditur, in quãtum .s. contra oẽm æquitatem Deo rebellare nititur, & in quãtũ

per

per iniustitiam & intrinsecã discordiã inçquatur,& à trãquil la,& æqua,& syncera quiete,& pace turbatur.1.Io.3. Qui facit pctm,iniquitaté facit,& peccatum est iniquitas. Per çquitaté.n.designatur trãquillitas & pax,sicut Thob.5.dř.Aequo aio esto,in proximo est,vt à Deo cureris.Et ideo per oppositum iniquitas,peccatum & animi turbationem designat,pro eo q pacé cõscientiæ facit inæqualé & turbat.Eccl.21.Romphea bis acuta oĩs iniquitas. Est aũt iniquitas propriè peccatum in proximum, sicut impietas peccatum est in parẽtes & Deum,inter amicos.n.& proximos sp debet esse æquitas,paritas, similitudo, charitas, & æqualitas, & similitudo,cũ vel glutinum sit amoris,sed qñ per peccatũ ista tolluntur,necesse est,q ibi generetur odium,discordia,iniquitas dissimilitudo & inæqualitas. Aqua.n. ẽm Isid.dř quasi æqua,quia.s.nisi aliunde turbetur,superficies ipsius sp æqua,est çqualis,qñ vero ignis,vel ventus ab extrinseco apponitur,tunc bullit,atq; mouetur,& prima eius æquitas,æqualitas & trãquillitas disturbatur,& sic ibi inçqualitas generatur.Sic verè dicã,licet mens qñque per charitaté quantum ad se & quantum ad ,ximum æqua sit & æqualis trãquilla pariter & quieta, qñ tamen ignis pcti,vel flatuum diabolicæ tentationis adhibetur, ibi statim incipit per mala desideria bullire, & cõtra se Deũ & proximum feruere,& sic solet inæquitatem,seu inæqualitatem incurrere , & sic solet hõ iniquus & impius apparere. Psa.Vidi iniquitatem & cõtradictioné die ac nocte, & circũdabit eã super muros eius iniquitas, & labor in medio eius & iniustitia,& non deficit de plateis eius vsura & dolus. Sequitur.Veniat mors super illos, & descendant ad infernum viuentes,quoniã nequitiæ in tabernaculis eorum.Et aduerte in auctoritate ista,q talis iniqtas.i.peccatũ & malignitas.

Contra Deum facit rebellare,
Cum proximis facit discordare,
Facta sua facit publicare,
Mentis lumen solet excçcare,
Castrum cordis solet expugnare,
Motus cordis solet fatigare,
Iuris normam solet eneruare.
Turpe lucrum facit frequentare,
Fallacias solet suscitare,
Infamia solet maculare,
In tormentis facit habitare.

Quia pro certo quando iniquitas abundat in homine,statim, vt cõicerta lis iniquus, seu pctõr cõtra Deum rebellans militat.Vidi inquit iniquitaté]Cum proximis discordians cursitat.]Cõtradictioné inquit in ciuitate] .i.in ciuium vnitate. Facta sua iactando recitat. [Die inquit]Cçcitate vacillans dubitat[Nocte inquit] Subiugatus torpet & hæsitat[Circundabit iniquit eã super muros eius.]Motus menté turbat & agitat.[Labor inquit in medio eius] Iuris ordo sub hoc periclitat[Iniustitia inquit]Turpe lucrum cupit & flagitat[Nõ deficit vsura inquit]malicias tractat & recitat[Dolus inquit] Infamiæ fœtoré suscitat[Veniat mors super illos] In pctã cadit & cespitat[Descendant inquit]In tormentis post mortem habitat [In infernum inquit]Dico ergo, q iniquitas qñ abundat in corde, cõtra deũ facit superbire[Vidi inquit iniquitaté.Sicut.n in corde iusto habet Deus suum ,curatoré,s.synderesim, q.sp cõtradicit omni iniquo, sic in corde iniquo habet diabolus procuratoré,s.fomité & sensualé affectum, qui cõtradicit voluntati diuinæ & oĩ motui sancto & iusto.Psa.In memoriã redeat iniquitas patrũ eius in cõspectu dei.Sequitur.Fiant cõtra dominum sp.Et tñ in psa.prohibetur talis rebellio & cõtradictio vbi dř[Nolite loqui aduersus Deũ iniquitaté]¶ Ité iniquitas à proximis facit dissentire. Quia vidi contradictioné in ciuitate.i.in ciuium vnitate.Sicut.n.charitas ciues,fideles per cõcordiã vnit & iungit,sic charitatis oppositum.s. iniquitas separat per discordiam & se iungit.Psal. Dispergentur oues,q operantur iniquitatem.Eze.7.Fac cõclusioné,qm terra plena est iudicio sanguinũ,& ciuitas plena est iniquitate.¶Item iniquitas facta nõ vult operire.Die inquit,in quo.s.oĩa patẽt. psa.Iniquitaté meã annunciabo.Et alibi dř de pctõre. Peperit iniquitaté,lacũ aperuit &c.Quia re vera dies Die eructat verbum,& nox nocti indicat,nõ scientiã sed nequitiã.¶Item iniquitas solet menté excçcare, quia.s.vbicunq; nubes pctõrum fuerit,ibi claritas verç cognitionis cessabit, & obscuritas erroris & ignorantiæ pullulabit . [Nocte inquit] Posuisti tenebras,& facta est nox.Ps.Et alibi. Cõprehenderunt me iniquitates meæ,& nõ potui vt viderem.¶Ité iniquitas libertaté solet irretire[Circundabit inquit eã].i.mentem,sup muros eius. Iniquitates.n.si abundãt,menté inuoluunt penitus & captiuant,quia sicut dř Prou.5.Iniquitates suæ capiunt impiũ,& funib.pctõrũ suorũ cõstringitur[Circundabit inquit] Psa.Iniquitas calcanei mei circundabit me.¶Item iniquitas cordis pacé solet impedire,quia.s.sp est labor in medio eius .i.in corde.Sp.n.est vir iniquus in labore cordis.s. aut dolendo,aut cupiendo,aut timendo.Ps. Vt iniquè agerent,laborauerunt.Esa.40.Præbuisti mihi laboré in iniquitatib.& Sap.5. Lassati sumus in via iniquitatis &c. ¶Ité iniquitas iuris normã facit deperire & iustitia inquit. Vbi.n.regnat iniquitas, nũquã viget ibi iustitia,& æquitas,sed potius subuersio iuris &malignitas.Ps Iniuste egit,vt inueniatur iniquitas eius ad odiũ.Eccl.30.Vidi in loco iustitiæ iniquitaté,& in loco iudicij impietatem.¶ Ité iniquitas turpi lucro facit assentire[Nõ deficit inquit de plateis eius vsura] De vsurario.n.dici põt illud,quod dř de Iuda Act.1. q ipse posledit agrũ de mercede iniquitatis,& suspensus crepuit medius,cum tñ Deus si vellet ex vsuris & iniquitate redimeret aĩam eius,& nomé eius esset honorabile corã ipso.¶Ité iniquitas malitias facit inuenire[Dolus inquit] Quia certè vir iniquus pro nihilo habet cõmittere dolum & malitiã.Ps.Quid gloriaris in malitia,qui potẽs es in iniquitate?tota die iniustitiã cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolũ.¶Itẽ iniquitas se & suos facit abominabiles & horrẽdos,quod ostenditur, cum dř[Veniat mors sup illos]Sicut.n.nihil est abominabilius mortuo, sic ẽt nec homine iniquo vel impio. ps.corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitatib.suis.& Ezec.18.dř,q cum auerterit se iustus à iustitia, & fecerit iniquitatem morietur .i.abominabilis efficietur,iuxta illud Eccl.10.Execrabilis oĩs iniquitas.¶Item iniquitas ad vitia facit prosilire,quia.s.iniqtas ita est de sui natura ponderosa & grauis,hoĩem facit corruere , & de vno vitio ad aliud pertransire, quod ostenditur cũ dř[Descẽdunt]ps.Iniquitates supergressæ sunt caput meũ, & sicut onus graue grauatæ sunt sup me Prou. 5. Pedes eius descendunt in mortem.Sequitur[Iniquitates suç capiunt impium]¶Item iniquitas ad tormenta facit peruenire, qđ ostẽditur cum dř[In infernum viuẽte]Prou.9.In profundissimũ inferni cõuiuæ eius.q.s.iniqui in inferno laborabunt inæternũ,& viuent adhuc in finem.vnde Sap.5.Lassati sumus in via iniquitatis. Sequitur in malignitate aũt nostra cõsumpti sumus.Talia dixerunt in inferno,hi qui peccauerunt.Ipsis etiã põt dici illud Esa.59. Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & Deum vestrum Et ipsi possunt dicere illud Hie.5.Iniquitates nostræ declinauerunt hæc, & pctã nostra prohibuerunt bonum à nobis,quia pro certo sicutdř in ps. Deus odit oẽs, qui operantur iniquitaté,perdet omnes,qui loquuntur mendacium.& Esa.26.dř de pctõre,q in terra sanctorum iniqua gessit,& non videbit gloriam Dei.Sic ergo patet per ista.12. membra auctoritatis istius,quomodo iniquitas.12. facit mala.transeo sine exemplis gratia breuitatis . Vide in titulis de quibus fit mentio in quolibet membro, s. vbi labor , dies, nox,mors,& similia

Inire. Nota,q inire idẽ est qđ intus ire, vel in aliud ire, A sicut coire idẽ est quod conuenire, vel in aliquo loco facto vel cõsortio simul esse.Et dř ab in,quod est intus, & con quod est simul,& ire.Igitur dico, q inire signat quandam aggregationem , & quandam vel in bono vel in malo coadiuuationem . Et sic generaliter possum notare(sicut in scriptura patet)quòd homines ineunt

Fœdus & coniugium,
Bellum atq; iugium,
Testum & conuiuium,
Tractatum & consilium.

Initur.n.fędus,vt pax habeatur. Ios.9.Serui vři sumus, fçdus inite nobiscum.Item initur bellũ, vt ius decernatur. Prou.24. Cũ dispositione initur bellum.¶Item initur festum seu cõuiuiũ, vt cibus sumatur.Gene.24. Inito cõuiuio vescentes pariter, & bibentes manserunt ibi.¶Item initur tractatus seu consilium,vt quicquam agatur.Neem.6 Veni,vt ineamus consilium pariter &c. Multa possent dici, sed quia supra tractatum est de fœdere,bello,conuiuio & consilio, omitto,vide in titulis prælibatis.

Iniuria. Nota,q iniuria cõtrariatur iuri. quicquid.n. A alicui contra ius infertur,iniuria appellat. Sumitur autem cõiter pro iniusta offensa , in quantum.s. pctõr offendit Deum,proximum,& semetipsum.Iniuriatur.n.peccator Deo non obediendo,proximum malum infligendo,sibijpsi se prostituendo,seu seruituti peccati submittendo. Et aduerte

aduerte, ꝙ iniuria offensa seu cõtumelia nõ est alicui facienda, sed pax & iustitia frequentanda. membra.n.tãta amicitia in corpore colligantur, ꝙ vnum alteri non iniuriatur, sed potius ab altero pro virib. cõfouetur. Sic cum oẽs vnũ corpus simus in Christo, singuli aũt alter alterius mẽbra, vt dr̃ Ro. 12. nullus debet alteri iniuriã inferre, nec vnus alterum molestare, sed potius diligere & fouere, vt sic dicant adinuicem illud quod scribitur Matt. 20. Amice, nõ facio tibi iniuriã, tolle quod tuum est, & vade. Quod tñ est cõtra multos, qui.s. ita sunt paci & tranquillitati cõtrarij, ꝙ modica, imo forte nulla iniuriantes occasione innocentes verbis signis & factis lędunt. Similes arieti, qui vermẽ habet in capite, motu cuius facile solet inuadere, & sine cã ꝑcutere, vel ferire. Sic verè multi sunt, qui vermem fatuitatis & iracundiæ, vermem ẽt ꝑsumptionis & superbiæ ita habent radicatum in mente, ꝙ sine cã rõnabili, verbis & factis alios inuadunt, ipsosque iniuriosè percutiunt atque lædunt. Isti sunt sicut stryx, quæ alias dr̃ hystrix, porcus spinosus, qui.s. aliqualiter prouocatus sua spicula, i. su tela solet vibrare, & vibrando facit ea quatere vel stridere, tandẽ aliquot de ipsis spiculis iactat, & hoĩem vulnerat, atq; lædit, sicut sensu apparet, & Solinus recitat. Sic verè tales faciliter prouocantur, & tandẽ strident quatiunt & loquuntur, & spicula. i. iniurias verborum & factorum iacere & inferre noscuntur, quibus.s. alios in corde, bonis, fama & corpore indebite vulnerant. De talib. ergo iniurijs dici potest illud Eccle. 9. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam vsque ad inferos non placebit impius. Et si vis, potes notare, quòd iniuriæ

Ab iniustis solent inferri,
A perfectis solent tolerari,
Per prelatum solent euitari,
Per dominum solent vindicari.

Primo igitur dico, ꝙ iniuria ab iniustis inferrur. Boni.n. iusti & prudentes non libẽter alijs iniuriantur, ꝗ nimo magis vellent sustinere iniuriã, ꝗ̃ inferre, sicut bene dicit Seneca in Prouer. Viri boni est scire pati, nec inferre iniuriã. Istud potissimè patet in diuitib. & maxime in nobilib. qui.s. modica occasione se reputãt iniuriatos & læsos. Membrũ.n. quanto nobilius, tanto difficilius fert iniuriã, patet in oculo, quem plus lædit modicus puluis, ꝗ̃ pedem vel manum læderet magnus lapis. Sic verè est de nostris nobilib. quia pro certo modico puluere. i. modica occasione se iniuriatos asserunt, & si vindicare nequeãt, statim more oculi lachrymãdo, vel aliàs impatientiæ signũ ostendunt, cõtra illud Ecc. 10. Ois iniuriæ ꝓximi ne memineris, & nihil agas in operib. iniurię. Et re vera tales, qui ita sunt prompti ad iniuriã sentiendum, & faciendum, sunt vt cõiter cæteris pauperiores sicut patet de raptorib & publicis homicidis. Ideo bene dr̃ Eccle. 21. ꝙ obiurgatio & iniuriæ annulabunt substantiã, & substantia superbi eradicabitur. Iniuria ergo ab iniustis infertur. Scd̃o dico, ꝙ iniuria à perfectis suffertur. Quamuis.n. teste Seneca in Prou. difficile sit iniuriã cũ patientia couenire, perfecti tñ viri sciunt iniuriã dissimulare, & quandoq; obliuisci pœnitus & donare, & si necesse sit, in patientia sustinere, quia sicut dicit Chrys. super Matt. In proprijs iniurijs patientem esse, laudabile est, iniuriã aũt Dei dissimulare, impium est. Ista tñ sunt cõtra multos, qui.s. non possunt obliuisci iniurias sibi factas, beneficia aũt si quæ ab alijs receperint, à memoria protinus dilabuntur. vnde Sene. 82. epistola dicit. Quid inquit eo miserius, cui beneficia excidunt, hęrent iniurię? Et re vera contrarium deberet esse, quia.s. beneficia accepta nunquã debẽt à cordib nostris recedere, nec ibidẽ iniuriæ remanere Quãuis.n. teste Sene. in Prou. Memoria beneficiorum labilis est, iniuriarum tenax, prudens tñ debet iniurias obliuisci quia ꝓ certo sicut dicit ibidẽ, iniuriarũ remedium est obliuio. Hõ.n. debet iniuriã remittere multiplici rõne, qñq; ex cõsideratione propriæ iniustitiæ, qñ.s. homo considerat, ꝙ multa alia cõmisit, quæ apud Deum meruerunt maiora, & ꝙ quicquid patimur, pctã nostra meruerunt, licet causam non habeat iniurians nos lædendi. vnde Greg. 30. Moralium. Is patienter tolerat iniuriã, & erubescit pc̃tis nõ parcere, qui apud Deũ, & proximum multa pro quibus pati necesse, cõ misisse. ¶ Itẽ ex alia cõsideratione merę patientiæ. Hõ.n. iniuriã sibi factã libenter remittit, si futurum præmium, qd̃ exinde acquiritur, attendit, & qñ ad exempla Christi & maiorũ aduertit. Leui. 19. Non eris memor iniuriæ ciuium tuorum. ¶ Item ex consideratione ꝑcedentis amicitiæ. Non.n. debet iustus homo obliuisci, vel perdere amicitiã præcedentẽ ꝑ modicã iniuriam subsequentem, imo de iniuriatore suo debet dicere cum Seneca. Si inimicus est, fecit quod debuit, si amic⁹, fecit quod voluit. Talem ergo iniuriam debet homo dissimulare, & ac si facta non fuisset, ad pristinã amicitiam remeare. Exemplo columbarum, quæ licet intra se qñq; pugnent, pristinam tñ amicitiam seu consortium non declinãt, imo oblitæ pristinæ iniuriæ, protinus ad pascua simul vadũt & volant. Exemplo Ioseph, qui immemor pristinæ iniuriæ fratres suos non exacerbabit, sed fouit. Gen. 44. & deinceps. ¶ Itẽ qñque ex cõsideratione diuinæ prouidentiæ. Debet.n. cogitare homo, ꝙ Deus qñq; permittit hoĩ iniuriari, vt inde possit amplius exaltari, & virtus eius & patientia emẽdari, sicut patuit in martyrib. sicut etiã patuit in multis philosophis, & doctorib. qui.s. acceptis iniurijs clariores fuerunt, & magis reipublicæ profuerunt, sicut patet, ꝙ paulus incarceratus suas epistolas scripsit, quibus ecclesiã illustrauit. Ioseph ẽt venditus famẽ præuidit, & frumẽta seruauit, & sic à morte populos liberauit, & sic ipse fratrib. suis timentib. pro iniuria sibi facta dixit Ge 50. Nolite inquit timere, nunquid Dei possumus resistere voluntati? vos cogitauistis de me malũ, & Deus vertit illud in bonum, vt exaltaret me, sicut cernitis, & saluos faceret multos populos. Et hoc est, quod dicit Senec. in epistola de his. Rutilij virtus & innocentia latuisset, nisi iniuriã accepisset. Nonne inquit Metrodorus postq̃ perijt inuentus est, & fama eius emicuit? Virtus (inquit) non põt latere, & latuisse nõ ipsius est dãnum. ¶ Itẽ quandoque ex cõsideratione propriæ impotentiæ. Homo.n. qñ cõsiderat se impotentem ad sibi factã iniuriã vindicandã, debet dissimulare, & ex toto dimittere, quia sicut supra dictum est, iniuriarum remedium est obliuio, vel tẽpus ad oportunitatem debitã expectare. Prou. 12. Qui dissimulat iniuriã, callidus est. Itẽ qñq; ex consideratione alienæ ignorantiæ, sicut patuit in Stephano, qui remisit iniuriam lapidantib. pro eo ꝙ quid agerẽt, ne sciebãt, dimitte (inquit) illis, quia nesciunt quid faciunt. Act. 7. Apum.n. iuuenum punctura, nõ ita lædit, nec affligit sicut senum, sicut ait Plin. quia re vera punctura. i. inuidia facta nobis per iuuenes & ignaros non ita debet lædere, vel affligere, sicut qñ fit per senes hoĩes vel per doctores. Vnde Tullius in Rhetorica dicit, ꝙ multum interest in oĩ iniuria, an fiat subito vel consultè. Nam leuiores sunt, quæ repentino motu accidunt, ꝗ̃ quæ præmeditata inferuntur. 2. Re. 19. Ne memineris iniuriarũ serui tui. Patet ergo, ꝙ iniuria si ꝑfectis fiat, suffertur. ¶ Tertio dico, ꝙ iniuria per prælatum differtur seu aufertur. Spectat.n. ad quemlibet virum iustum, & maxime ad iudicem, vel prælatum, iniurias propulsare, & iniuriatos ab iniuriantib. liberare Eccl. 4. Libera eum, qui iniuriã patit̃ de manu superbi. ¶ Quarto dico, ꝙ iniuria per dominum refertur. i. retribuitur, quia.s. ipse est qui s̃m ps̃. Facit iudicium iniuriã patientib. dat escam esurientib. vnde Colo. 3. dr̃. Qui.n. iniuriam facit, recipiet illud quodcunque gessit. Et sic ergo patet quomodo iniuria per dominum retribuitur, & refert̃. Per iudicem destituitur, & aufertur. Per iustum obliuiscitur, & suffertur. Per iniustum constituitur, & infertur. Vnde in alijs titulis similibus, sicut est loqui detractio, percutere, lædere, & sic de multis alijs.

Iniustitia.

Nota, ꝙ licet iniustitia sumi possit pro oĩ pctõ, propriè tñ sumitur pro cõtrario iustitiæ. Quocunq; ergo modo accipiatur, dicamus, ꝙ iniustitia **A**

Linquitur, & confitetur à viro pęnitente,
Spernitur, & abhorretur à viro innocente,
Regitur, & exercetur à viro pestilente,
Punitur, & aboletur à summo pręsidente.

Primo ergo dicamus, ꝙ iniustitia à viro pœnitẽte debet confiteri, quia.s. penitus oẽm iniustitiam & peccatum debet per cõfessionem emittere, & à se reijcere, & fugare. Mulier.n. habens in vtero abortiuum seu fœtum mortuũ, & corruptum, necesse est, ꝙ ipsum etiam partus tempore nõ expectato, extra eijciat, & ꝙ ipsum parturiat & emittat, ne forte periculũ retinendo incurrat. Sic homo, qui in ventre conscientiæ habet fętum mortuum, i. peccati iniustitiã intro clusam, statim & sine dilatione debet ipsum emittere, & ꝑ cõfessionem mortuum parturire, & tandem per satisfactionẽ debitam à cõspectu Dei & hominum operire. Et hoc est, qd̃ consulitur Eccl. 17. Reuertere (inquit) ad dominum, & auertere ab iniustitia. Et illud psalm. Delictum meum cognitum

tibi feci,& iniuſtitiam meam non abſcondi. Ita ẽt docemur per pſalmiſtam dicere dño.Peccauimus cum patrib. noſtris, iniuſte egimus,iniquitatem fecimus. Patet ergo,ꝙ iniuſtitia à pœnitente debet cõfiteri.¶Scđo dico, ꝙ iniuſtitia ab innocente ſolet abhorreri.Viri.n.iuſti & innocentes iniquitatem & iniuſtitiã deteſtantur.& contra eã verbo,& opere præliãtur.Res.n.recta nõ bene conuenit cum gibboſa, nec cum de uia & tortuoſa.Sic verè rectus & innocens nõ bene põt cum iniuſtitia cõuenire,nec iniquitati aut malitiæ conſentire,dicens illud pſ. Nõ proponebam ante oculos meos rẽ iniuſtã, facientes prçuaricationes odiui.¶Tertio vero dico,ꝙ iniuſtitia à viro peſtilente ſolet exerceri,quia.ſ.viri impij & peſtilẽtes iniuſtitiã diligunt,& eã exercent, faciunt atq; colunt.Pſ. dixit iniuſtus,vt nõ delinquat in ſemetipſo, nõ eſt timor dei ante oculos eius. Iſti.n.ſectantur iniuſtitiã ipſam mentaliter machinando,ipſam verbaliter prædicando,ipſam realiter fabricando.Nã pro certo impij iniuſtitiã mentaliter machinãtur.Pſ.Tota die iniuſtitiam cogitauit lingua tua,ſicut nouacula acuta feciſti dolum, & illud. Iniuſta cogitatio eorum. ¶Itẽ ipſam verbaliter proteſtant. Pſ.Effabuntur,& loquẽtur iniquitatem,loqueutur oẽs,qui operantur iniuſtitiã.¶ Item ipſam realiter operãtur, vt ſic dicat innocens illud Exod.5. iniuſte agitur cõtra me.vnde Soph. 3.dr̃ Principes ei⁹ in me dio eius,quaſi leones rugientes,iudices eius lupi veſpertini, Prophetæ eius veſani: Sacerdotes eius polluerunt ſanctum, iniuſtè egerunt cõtra legẽ.Et ſi vis cõpara iniuſtos principes & iudices leonib.atq; lupis &c. Iniuſtitia ergo à viro peſtilẽte ſolet exerceri.¶Quarto vero dico,ꝙ iniuſtitia à ſummo ꝓſidente.ſ.à Deo ſolet ſubmoueri.Deus.n.iniuſtitiã abhorret & odit Deut.25.Abominatur.n.dñs oẽm,qui facit hoc,& aduerſatur oẽm iniuſtitiã.Et eã finaliter perſequitur atq; punit, quia.ſ.iſti puniuntur tormento tpali. Excluduntur à viſu faciali.Includũtur in pœna infernali.Puniuntur dico tpaliter. vnde Sap. 16. Creatura.n.tibi factori deſeruiens exardeſcit in tormentum aduerſus iniuſtos.Quia re vera ſicut.Sap.1.dr̃ Inuidia mortis eſt acquiſitio.Vnde in Pſal.dr̃ Iniuſtitia diſperibunt ſimul & reliquiæ eorum interibunt.¶Item excluduntur faciliter à viſione diuina.Vnde,& Deo dr̃ illud Pſ. Neq; habitabit iuxta te malignus,neque permanebunt iniuſti ante oculos tuos.¶Item includuntur infernaliter.ſ.in tormentis, quia.ſ.ſicut dicitur in Pſal. Virum iniuſtum mala capient in interitu. Tranſeo breuiter de iuſtitia, quia ſatis faciam infra de Iniuſtitia.

A **Inniti.** Nota,ꝙ inniti idẽ eſt,ꝙ incumbere, apodiare.inſiſtere vel firmare.Et dic moraliter, ꝙ eſt innixio qua homo innititur Deo per fidẽ,in ipſum credendo,ꝑ charitatẽ,ipſum diligẽdo.Vnde de aĩa ſancta dr̃ Can.8.Quæ eſt iſta,q̃ aſcendit de deſerto delitijs affluens, innixa ſuper dilectum?Vinea.n.& cucurbita debilis ſunt naturæ,& iõ neceſſe eſt ꝙ alicui rei ſolidę innitant.ſic &c.Et ideo fatui ſunt illi,q̃ nõ Deo,ſed mundo,nõ Dei ſapientiæ ſed propriæ prudẽtiæ, nõ Dei ſanctis,ſed mundi amicis innitunt,de quib.dr̃ Prou. 3.Ne innitaris prudentiæ tuæ,& Eſa.36.dicitur,ꝙ ſi innixus fuerit ſuper baculum arundineum Aegypti,cõfringetur &c. & Iob.8.dr̃.Innitetur ſuper domum, ſuam & fulciet eam, & non ſtabit.Omitto,quia non ſunt auctoritates.

A **Innocentia.** Secundũ Tulium lib.de officijs, Innocentia eſt puritas animi,oẽm illationẽ iniuriæ abhorrens.Auguſt.etiã dicit,ꝙ illa eſt vera innocentia,q̃ nec inimico nocet.Dr̃ ergo innocentia, quaſi nõ nocentia, innocentis.n. eſt nemini nocere, ſicut hoĩs benefici eſt oẽs adiuuare. Iſta eſt igitur virtus,q̃ homini naturaliter eſt inſita,& ſibi ſingulariter cõmẽdata.De iure.n.naturæ homo alteri facere nõ debet quod ſibi fieri nõ vellet, ſicut dr̃ Tho. 4.Quod tibi odoris fieri,vide ne alteri facias.Et iõ quia nullus vellet ſibi iniuriam inferri.bene ſequitur, ꝙ ipſam nulli debet inferre. Habeamus igitur innocentiã,quia ſicut dicit Plin.Leo pueris innocentib.ſolet parcere,& ipſos nõ lędere, nec nocere.Sic verè Chriſtus pueros & innocentes nõ lędit, ſed liberabit, & ipſos in paradiſum introducet, & ſaluabit. Fluuius.n.& riuus purus,& lympidus,& fecib.impermixtus eſt gratioſior.Oĩs etiã beſtia quãdiu eſt iuuenis & innocens, eſt naturaliter amicabilior.Sic verè homo,dũ in innocentia perſeuerat,eſt Deo & Angelis amicabilior,& acceptior.Qđ bene figuratum eſt in dño Matt. 18.vbi ipſe vidit paruulum, & aduocans eum ſtatuit eũ in medio,dicens,ꝙ qui ſe nõ humiliauerit ſicut paruulus iſte,nõ intrabit in regnũ cœlorum. Super quo dicit Hiero.ꝙ ſicut paruulus nõ perſeuerat in iracundia,læſus nõ meminit, videns mulierem non delectatur, non aliud cogitat,nõ aliud loquitur,ſic inquit,niſi talem habueritis innocentiam,non intrabitis in regnum Dei.Regnũ .n.Dei non per violentiam acquiritur, ſed per innocentiam poſſidetur.Vnde in Pſalmis quærit Dauid.Quis aſcendet in montẽ dñi,aut quis ſtabit in loco ſancto eius?Et reſpondet. Innocens manibus & mundo corde,qui non iurauit in dolo proximo ſuo.In quibus oſtenditur, ꝙ triplex innocentia requiritur ad hoc, quòd in cœlum per innocentiam aſcendatur.Requiritur enim

Innocẽtia { Realis, Mentalis, Verbalis.

Debet.n.eſſe innocentia.

In { Reali operatione, Mentali cogitatione, Verbali prolocutione.

Pueri.n.& ſimplices innocenter ſolent operari.Ideo dr̃[innocens manib.]Innocenter ſolent meditari.Ideo dr̃[Mũdo corde]Innocenter ſolent proteſtari,quia nõ iurant in dolo proximo ſuo. ¶Primo ergo dico,ꝙ nos debemus habere innocẽtem operationem[Manibus inquit]Per innocẽtiam.n.manuum intelligitur innocentia operum,quia.ſ.manib.operamur.Sicut.n.aĩalia innocentia & mitia habent pedes & vngues loco manuum,quib. vtũtur planas & rectas,nõ acutas curuas & pungitiuas,ſicut patet de ouibus & de bobus,ſic verè hoĩes ſimplices & innocentes habent opera plana,innocentia,iuſta & recta,nõ fallacia,ſeu curua,nec aliorum læſiua vel pungitiua. Innocẽs inquit manib.Vnde de talib.dr̃ Iob.12.Saluabitur inquit innocens. Saluabitur aũt in munditia manuum ſuarum.Sed heu proh dolor chariſſimi, vr̃ hodie, ꝙ talis innocentia nõ ſit in manib.plurimorum,quia vere multi ſunt hodie, qui nõ poſſunt dici aĩalia innocentia,ſed nocentia,nõ mitia,ſed crudelia nõ benigna,ſed inſana,nõ ſimplicia,ſed infamia,& iſta sũt inter cæteros vſurarij,& auari raptores & exactores,crudeles,& infideles.Tales.n.nõ ſunt innocẽtes,ſed potius innocẽtib.ſunt nocentes,ſimiles leonib.& lupis,qui aĩalib. innocentib.ſunt crudeles,ipſorumq; ſanguine viuunt,& in eorũ occiſionib.ſe delectant.Sic verè chariſſimi, multi ſunt ita lupini,leonini,crudeles & iniqui,ꝙ oĩbus ſimplicib.& innocentib.ſunt crudeles & per rapinam,vſuram, & exactionem eis oĩbus ſunt nocentes, & eorum ſanguine.i.eorũ temporali ſubſtantia ſunt viuentes. Vnde de iſtis põt intelligi illud Pſa. Effunderunt ſanguinẽ innocentem in circuitu Hieruſalem, & non erat qui ſepeliret.& Eſa.1. dr̃ Manus veſtræ ſanguine plenæ ſunt.Iſtud maxime apparet in iniquis iudicib.& balliuis,qui dr̃.Dan.13.Innocentem & iuſtum nõ interficies. Nõ ſic chariſſimi nõ,non habeamus opera nocentia,ſed innocẽtia,quia ſicut dr̃ Prou. 13.Iuſtitia cuſtodit innocentis viam. vnde Iob.4.dr̃.Recordare obſecro quis vnquam innocẽs perijt.q.d.nullus. Quia pro certo ſꝑ innocentia præua et, atq; vincit.Et quamuis aliquotiens grauiter tribuletur, in fine tamen ſaluatur & liberatur Exemplo Ioſeph,qui innocens venditus & in lacum miſſus fuit,finaliter tñ liberat⁹,& princeps totius regni Aegypti factus vnde Nu.35. Liberabitur innocens de vitoris manu.¶Secundo dico,ꝙ nos debemus habere innocentẽ meditationem.[Mundo corde inquit]A fonte .n.puro non emanat niſi mundus & purus riuulus, quia etiã corpus ſolis valde eſt purum & mundum,ideo ab ipſo nõ ſolet niſi purus radius emanare.Sic verè illi,qui habent cor innocens & mundum,& per pctã & vitia non corruptum,nec per malitiã deprauatum,ſꝑ ſolent mundas & innocentes cogitationes effluere,& tã de ſe,q̃ de alijs innocenter & ſimpliciter cogitare[Mundo corde inquit]Sicut.n.dr̃.2. Rhetoricæ.Pueri ſua innocentia alios menſurant,quia.ſ. pueri q̃ adhuc pauca viderunt,& malitias hoĩm adhuc nõ ſunt experti, neſciunt iudicare de alijs, niſi ſm, ꝙ ipſi iudicant de ſeipſis. Pueri ergo quia innocentes ſunt, innocentes alios credunt, & vitia q̃ in ſeipſis nõ ſentiunt eſſe, in alijs nõ attendunt, qđ totum facit munditia cordis.De quo dr̃ in Pſal. Perambulabam in innocentia cordis mei,in medio domus meæ. Tales pro certo non ſunt multi homines corrupti,qui.ſ.de alijs ne queũt bona cogitare,imo qui factis aliorum quãquam bona intentione fiant,neſciunt niſi peſſima iudicare,Oculus.n.turbidus & infirmus videt circulum turbidũ in candela, quod tamen

tamen nō accidit rōne candelæ,ſed oculi infirmantis,quia.ſ.
ille circulus eſt vitium oculi,nō candelæ.Phrenetici ēt ima-
gines in parietib.eſſe credunt, quàuis parietes nō ſunt picti,
fantaſias.n.q̄ in ſuis capitib.abundant interius,credūt eſſe in
locis circumiacentib.exterius.Sic verè chariſſimi iniqui ima
ginatores & exploratores ſolent de alijs æſtimare nō ſm rei
veritatē,ſed ſm ſuæ prauæ cōditionis cōformitatē. Eſſe.n.in
alijs figuras & imaginationes.i. vitia & pc̄tā æſtimant, q̄ eſſe
in ſeipſis nō dubitant.Iſti ergo ſunt ſicut fatui iudices, q̄ ſine
oī cogitatione de alijs iudicare pſumunt,nō attēdentes illud
Matt.7.Nolite iudicare,& nō iudicabimini.Super quo dicit
Augu.in li.de verbis dn̄i,ꝙ de factis medijs,q̄ bono & malo
D aīo pn̄t agi,temerariū exiſtimo iudicare, & maximè cōdem
nando.Non ſic ergo,ſed ſis innocens, q̄a verè iſte de oībus
habet innocentē meditationē[Mundo corde inquit]¶Terē.
tio dico, ꝙ nos debemus habere innocentē prolocution-
Innocenter.n.purè & ſimpliciter debemus loqui, nō fallaci
ter,vel doloſè[Nō iurauit inquit in dolo proximo ſuo.Ro
ſtra.n.auiū innocētiū,& maximè fluuialium, plana ſunt atq;
recta,ſicut patet in anſerib.& anetis,cui⁹ tn̄ cōtrario in auib.
pdalib.inuenitur.Sic verè roſtra,& ora auium.i.perſonarum
ſimplicum & innocentium ſunt plana per innocentiā & ſim
plicitatem,& recta per certitudinis veritatē.Iſti.n.ſunt,q̄ nō
iurant in dolo proximo ſuo,iuxta illud Pſal.Prohibe linguā
tuā à malo,& labia tua ne loquantur dolū.Vnde de tali ver-
bali innocentia dr̄ Ioſ.2.Innoxij erimis à iuramēto.De mul-
tis tn̄ dr̄ hodie illud Pſ.Verba oris eius iniquitas & dolus,no
luit intelligere,vt bene ageret. Sed de hoc vide infra de loq.
Innocens.n.neſcit loqui doloſè,nunquā.n.dicit aliquid ore,
niſi quod ſentit in corde,& exinde cognoſcitur ſua innocē-
tia,ſicut munditia porci noſcitur in lingua. Lingua.n.nūcia
eſt cordis,quia.ſ.ex abundantia cordis os loquitur. Habea-
mus igitur innocentem prolocutionem.De laudib.igit̄ inno
centiæ pulchrè loquit̄ Chriſ.in quadā homelia dicēt ſic.Gau
de ò innocentia & exulta, gaude inquā,quia vbiq; illæſa es,
vbiq; ſecura,ſi tentaris,proficis, ſi humiliaris,erigeris,ſi pu-
gnas vincis,ſi occideris,coronaris.Tu(inquā)in ſeruitute li-
bera es, in periculo tuta es,in cuſtodia læta, tibi oīs reatus
ſubijcitur,tibi oīs malitia ſubiugatur,te potentes honorant,
ſuſcipiunt principes,magnates exquirunt,ēt illi nonnunquā
te deſiderant,qui expugnant.Tibi boni parent,mali inuidēt,
zelant emuli,inimici ſuccūbūt.Nec vnquā poteris victrix nō
eſſe,ēt ſi inter hoīes defuerit iuſtus iudex. Iſtā auctoritatem
poſſes p diuerſas partes diuidere, & ſingulas partes mēbris
ſingulis applicare.Habenda eſt igit̄ innocentia manualis in
nocentia cordialis,innocentia verbalis.Si aūt vis aliq̄d ple-
nius de innocentia pertractare,dic ꝙ ſm Tullium,innocen-
tia eſt virtus animi oēm illationem iniuriæ adhorrens.Aug.
etiam ſuper pſal. dicit, ꝙ vera innocentia eſt quæ nec inimi-
co nocet.Notare ergo poſſumus, quòd in ſcriptura inuenit̄

E Innocentia { Victa, / Ficta, / Picta ſeu facta. }

Innocentia victa eſt illa, q̄ habent illi, qui ſunt inno-
centes p pea ꝙ non pn̄t noce
re,ſicut ſunt mali pauperes & depreſſi, qui libenter nocerēt
ſi poſſent.Et iſta innocentia eſt ſine merito, quia.ſ.iſta nō me
retur gratiā ſaluatoris,ſed potius miſeriā atq; pęnā Hie.46.
caſtigabo te in iudicio,nec quaſi innocenti parcā tibi.¶Item
innocentia ficta eſt innocentia hypocritarū, qui.ſ.fingunt ſe
innocentes & ſimplices,cum tn̄ ſint malitioſi & duplices.Et
iſta ēt nō eſt vera innocentia,nec meretur Dei miſericordiā,
ſed tormentum.vnde Hie.49.Ecce quibus non erat iudiciū,
vt biberent alicem,bibentes bibent,& tu quaſi innocens re-
linqueris,non eris innocens bibens,ſed bibes. ¶Item eſt in-
nocentia picta.i. gratijs & virtutibus inſignita. Et iſta eſt in-
nocētia im[illegible]licium & iuſtorū, quæ.ſ.habet puritatem & ſan
ctitatem immixtam,quia.ſ.ſicut ſtellæ creatę ſunt de materia
puriſſima, contrarietatem qualitatum ſeu controuerſiā nō
habentes,& ideo in ſe perſeuerāt & durant, quo ad alios ve
ro influunt,rutilant & corruſcant,ſic verè innocentes, qui.ſ.
in cōparatione mentis ſuæ nihil habent duplicitatis aut con
trouerſiæ,falſitatis ſeu malitiæ cuiuſquā,in bono perſeuerāt
& durant,& virtutib.rutilāt & coruſcant,& alios illumināt
& illuſtrant.Perſeuerant dico.ſ.ſine pc̄ti corruptione,dicen-
tes illud Iob 17.Donec deficiā, non recedam ab innocentia
mea,& iuſtificationem meam,q̄ cępi tenere, nō deſerā. Splē
dent ēt & corruſcant ſanctitate & perfectione.Pſ. Non pri-
uabit.ſ.Deus,bonis eos,qui ambulāt in innocētia.dn̄e Deus
virtutum,beatus homo,qui ſperat in te.& Heb.7.Talis dece-
bat,vt nobis eſſet pontifex,ſanctus innocens,impollutus,ſe-
gregatus a pc̄tōribus,& excelſior cęlis factus. Illuminant ēt,
& illuſtrant.i.alios,doctrinali prædicatione,& exemplari cō
uerſatione.Vnde de Dauid innocente dr̄ in Pſa.ꝙ ipſe pauit
eos.ſ.verbo & exemplo,in innocentia cordis ſui, & in intel-
lectib.manuū ſuarū deduxit illos. Et bene dicit in intellecti
bus quia pro certo innocentes ſunt illi, quibus Deus magis
cōicat donum intellectus & ſapientiæ, & eloquentiæ ſacra-
mentorū.vnde Sen.in epiſtola ad Paulū ait ꝙ Augu. de ipſo
Paulo dixerat.Mirari eū poſſe qualiter hō q̄ nō legitimè im-
butus ſit,taliter ſentiat.Cui ergo reſpondi dixit Seneca ſole-
re deos ore innocentiū fari.Breuiter notabo, quòd innocēs

Summæ veritati hæret ſtabilius,
Secum colloquenti credit humilius,
Secum conuerſantes mutat in melius,
Falſa machinantes vincit virilius,
Tribulationes ſuffert facilius,
Conſolationes habet fertilius.

Dico ergo,ꝙ innocēs ſummæ ve
ritati hæret ſtabi
lius. Cōſtat.n.ꝙ
ſimilia ſtabilius
iunguntur & hæ
rent.Et ideo cum Chriſtus ſit innocens & purus, bene ſequi F
tur,ꝙ innocentes ſtabilius ſibi hærent.ſ.per glutinum chari-
tatis.Exemplo pueri innocentis, qui videns in ſpeculo faciē
ſuā,& credēs eſſe alium puerum,ipſum oſculatur, & diligit,
& porrigit ſibi panem.Sic verè innocēs, qn̄ videt imaginē &
ſimilitudinem innocētiæ ſuę in ſpeculo ęterno,qđ eſt Deus,
ſolet ipſum oſculari,& ſibi adhærere per charitatem,panem
ſuæ temporalis ſubſtantiæ in vſus ipſius expendere,& ſe eius
ſeruitio dedicare,& ſibi dulciter adhærere, vt ſic dicat dn̄s
illud Pſal.Innocentes & recti adhæſerunt mihi.Et alibi:Am
bulans in via immaculata hic mihi miniſtrabat.Igitur inno-
cens ſummæ veritati hæret ſtabilius. ¶Item innocēs ſibi col
loquenti credit humilius. Ramus.n.quanto gracilior tāto fa
cilius extorquetur,& ad partem, qua volueris facilius incli-
natur.Sic verè ille,qui eſt gracilis,innocens atq; dulcis,ſolet
ſuggeſtioni aliorum faciliter credere, & ſe ad credēdum,qđ
dr̄,& ad concedendum,quod petitur,faciliter inclinare.Vn
de de facili credulitate innocentium dr̄ Proue.14. Innocens
credit omni verbo.Quia ſicut dicit Hier.ſuper Mat.18. Qui
cunque humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte &c. Sicut paruu-
lus nō perſeuerat in iracundia, læſus nō meminit, non aliud
cogitat,& aliud loquitur,ſic niſi talem habueritis innocētiæ
puritatem,regnum Dei intrare nequibitis. De innocentium
vero facili liberalitate dr̄ Iob.27. Innocēs argētum diuidet.
Scit.n.ꝙ ſicut dr̄ Prou.28.Qui feſtinat ditari.nō erit innocēs
Et ideo innocens magis ſua ſtudet erogare,q̄ aliena lucrari.
vnde Aug.ſuper pſa.38.Vera inquit innocentia eſt, vbi eſt in
tegritas ſine pc̄tō,redditio ſine debito, flagellum ſine mari-
to &c.Patet ergo, ꝙ innocens ſibi colloquenti credit humi-
lius,ſeu ꝙ à ſe petenti dabit liberalius. ¶Item innocens ſecū
conuerſantes in melius mutat.Sicut n.res pura non maculat
cōtingentē,ſed eum purificat,& mundat,ſicut patet in aqua
munda vel panno,ſic perſona innocēs ſe contingentes & ſe-
cum conuerſantes nō ſolum nō inficere,ſed purgare, & ſan-
ctos & innocentes facere non ceſſat.Pſ. Cum ſancto ſanctus
eris,& cum viro innocente innocēs eris.Ideo quilibet eccle
ſiaſticus,cui maxime eſt neceſſaria innocentia, dicere debet
illud pſ.Lauabo inter innocentes manus meas,& circūdabo
altare tuū dn̄e,vt audiam vocem laudis.Vide infra de ſocie-
tate.¶Item innocens falſa machinantes vincit virilius. Inno G
centia.n.ſolet finaliter falſitatem & malitiam vincere, & ma
chinationūm nequitiam ſuperare. Similis.n.vr̄ innocentia la
pidi ſapphiro,qui ſm lapidarium & Dioſcoridem, venenis
reſiſtit,tremorem cordis tollit ſe portantem victorem facit,
& vinctum de carcere ſoluit,obductasq; fores & vincula ta
cta dirumpit. Sic verè innocētia veneno malitiæ ſolet obuia
re,tremorem cordis.i.dubitationem & metum ſolet tempe-
rare,cauſas & controuerſias facit ſuperare,& de carcerib.&
anguſtijs ſolet eripere & ſaluare.Sicut.n.dr̄ Proue.13. Iuſti-
tia cuſtodit innocentis viam.Innocentia.n.audaciā generat,
timorem tēperat,à morte liberat.Audaciā (Dico) generat,
vnde cum à quodā ſapiente ſemel peteret quidā rex,q̄d eſſet
inimiciſſimū hoī rn̄dit,alter homo.Item petijt quid eſſet, il-
lud,quod non permitteret hoīem fieri laſſum.rn̄dit.lucrum

Item.

Item petijt quid esset illud, qđ magis faceret hoīem audacē & lętū. Rñdit innocētia. Quia re vera in quocunq; tormēto vel periculo & in cuiuscunq; falsæ accusationis articulo qs sit positus, innocētia est illud, qđ audacias facit pugnare, lætius viuere, & forti⁹ & virilius triuphare. Audacius (dico pugnare. vnde Iob. 17. innocēs cōtra hypochritā suscitabit, & tenebit iustus viā suā, & mūdis manib. addit fortitudinē. Sen. ēt in Prou. dicit, ꝙ in malis sperare bonū nisi innocēs nemo pōt. Lætius ēt viuere, qa. s. nihil ita lætificat cor syncerū sicut innocētia. vnde Hier. ad Demetriadē dicit, ꝙ innocēs inter ipsa tormenta fruit̄ securitate, & cū pęnā metuat, de innocētia gloriat̄. Virilius ēt triūphare, qa pro certo innocētes adiuuat. s. innocētia, & victoriā eis donat, & de manib. inimicorū liberat, atq; saluat. Iob. 22. Saluabit̄ innocēs, saluabit̄ autē in munditia manuū suarū. Nu. 35. Liberabit̄ innocēs de vltoris manu. Igit̄ innocēs falsa machinātes vincit virilius. ¶ Itē innocēs tribulationes suffert facilius, qa ꝓcul dubio hodie innocētes & iusti sunt illi, q magis sunt obnoxij & expositi miserijs & erumnis. vñ Prou 22. Innocēs pertrāsijt, & afflict⁹ est. & Eccl. 4. Vidi (inquit) calūnias, q̄ sub sole gerunt̄, & lachrymas innocētiū, & cōsolatorē neminē. ¶ Itē innocēs cōsolationes habet fertili⁹, quia. s. innocēs finaliter nō perit tormētis infernalib. iuxta illud ṗdictum Iob. 4. Recordare obsecro quis vnquā innocens perijt, aut qñ recti deleti sunt. q. d. nunquā, imo saluātur, & gaudēt solatijs supernalib. Ps. Quis ascēdet in mōtē dñi, aut quis stabit in loco sancto eius? innocens manib. & mundo corde &c Sequit̄ Hic accipiet benedictionē à dño, & miam à Deo salutari suo. Et sic patet quot bona facit innocentia. Aduerte tñ, ꝙ paucissimi habent innocētiā, quia etsi in illis, q̄ obijciuntur, sit hō innocēs, in alijs tñ habet quo irā Dei meruit, & est nocens, ita ꝙ etsi sine cā patit̄ quantum ad hæc, quæ apparent, non tamen iniuste patitur quantum ad alia, q̄ forte cōmisit, & quantum ad Dei iudicia q̄ nos latent. Nemo. n. propriè se pōt dicere innocentē, cū oīs humana natura plurib. obnoxia sit pctīs. Iob. 9. Si iustificare me voluero, os meum cōdemnabit me, si innocētem ostendere, prauum me cōprobabit, etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Ista ergo de innocentia sufficiant

A **Inopia. Inops.** Nota, ꝙ inopia, paupertas, inedia egestas, vident̄ idē sonare & significare. Ops aūt & opulētia dñr ab ope. Ops aūt dr̄ fuisse vxor saturni, q̄ à saturā io fingit̄ dicta à poetis. ad denotādū ꝙ saturitas terrenorū opē ferat mortalib. vniuersis, inquantū opes & opulentiā eis ṗstat: dr̄ ergo propriè inopia idem qđ opum defectus & carentia. Et inde est, ꝙ sicut tria genera opū seu diuitiarū inueniuntur. s. temporales, spirituales, & æternales, sic econtrario tria genera inopiæ reperiuntur, videlicet

Temporalis, quæ terrenis caret subsidijs,
Spiritualis, quæ virtutum caret diuitijs,
Infernalis, quæ supernis caret solatijs,

¶ Et sic dico quòd sunt

Quidam, qui { Priuantur opibus optimis, / Fœdantur moribus virulentis, / Locantur domibus fœculentis.

Primi prosternuntur per fortunę graue cauterium,
Secundi grauantur per culparum vile collyrium,
Tertij damnantur ad inferni triste suspirium,
Prima est inopia pauperum miserorum,
Secunda est inopia hominum peccatorum,
Tertia est inopia vilium damnatorum.

Dicā ergo primo, ꝙ est q̄dā inopia, q̄ gazarū caret subsidijs. Et ista est illa q̄ in mundo sustinēt pauperes & mēdici, q. s. indigēt necessarijs hui⁹ vitę, & sic inopes quasi sine opib. appellant̄. Sicut. n. in terra sunt aliquæ partes pingues & fructibus opulētæ, aliquę vero steriles ifructuosæ & siccæ, qđ fit ꝓpea, ꝙ nō in æquali gradu positæ sunt, imo vt cōiter partes terræ pinguiores sunt inferiores & à cęlo remotiores (patet in vallib.) partes vero steriliores sunt cœlo propinquiores, mūdiores & sanctiores, sicut patet in montib. sic verè dico, ꝙ nō solum in statu fortunæ est dare hoīes pingues, diuites, fructiferos, imò ēt hoīes tēues & siccos, steriles, inopes & mēdicos. Et procul dubio isti cęlo & Deo ꝑ grām & affectionē ṗ cæteris sunt ꝓpinqui & magis à pctō mundi & puri, & sursum ad bona æterna amplius eleuati. Psa. Suscitans à terra inopē, & de stercore erigens pauperē. Fructuosi vero & diuites, vt cōiter, magis à Deo & cęlestib. sunt remoti per pctm̄, & amplius lutosi & immūdi. Aliquæ. n. sunt terræ in quib. nunquā pluit, sicut est Aegyptus, q̄ est arenosa & sterilis quantum est de se, Deus tñ defectū pluuiæ solet supplere, & fluuiū Nili & phison, q venit de paradiso, facit annuatim super illā terrā aridā redūdare, & sic solet eā quasi diuinitus irrigare, & multis fructib. fœcundare. Quia re vera dato, ꝙ inopes careant pluuia . i. opulētia terrenorū, & ꝙ fortuna ipsius deneget bona sua, tñ ipsorum non obliuiscitur, imo fluuio Paradisi. i. gratia cœlesti ipsos irrigat & consolatur, ita ꝙ bonis cęlestib spiritualibus & æternis finaliter cumulantur. Sicut. n. in Psal. Dicitur Deus adiuuit pauperem de inopia & posuit sicut oues familias. Et nota si vis de inopibus, quòd

Istos mali lædunt, & syncopant,
Isti Deum laudant, & nuncupant,
Hi Deum & virtutes quærunt, & anticipant,
Isti cęlum tenent, & occupant.

Dico igit̄ ꝙ istos inopes solent mali turpiter grauare, quia re vera tyranni magis solent exercere vires cōtra inopes & impotentes, & sibi resistere nō valentes, q̄ alios, similes lupis, qui. s. magis infestant oues & bestias miserabiles q̄ nociuas Eze. 22. Sicut leo rugiēs, rapiensq; prædā aīas deuorauerunt, opes, & præcium acceperunt. Et in Ps. dr̄ de tyranno, ꝙ persecutus est hoīem innocentē & cōpunctū corde mortificare. Figurā. 1. Reg 15. vbi dr̄, ꝙ Saul & populus pepercit pinguiorib. Amalech, qcquid aūt vile & reprobū fuit, demoliti sunt, qa pro certo mali & potissimè iudices & ṗfecti solēt pinguiorib. & ditiorib. parcere, viles vero & reprobos . i. inopes, quos reprobauit fortuna, solent cōtra iustitiā conculcare, quia re vera isti persequunt̄ inopes, ipsos fraudādo, & decipiendo. Psal. Gladium euaginauerunt pctōres. intenderunt arcū suū, vt decipiāt pauperem, & inopem. ¶ Item ipsos mordendo, & decipiendo. Prou. 30. Generatio, q̄ prodētibus gladios habet, vt comedat inopes de terra & pauperes ex hoibus. ¶ Item ipsos spernendo & nō succurrēdo, vt & ipsis impijs diuitib. dirigāt inopes verbum Psa. Quare faciem tuā auertis, obliuisceris inopiæ & tribulationis nr̄æ? Et re vera diuites nunquā deberent pauperū obliuisci, sed eis potius misereri. Ad hoc. n. sibi diuitię dant̄, vt per eas inopib. succurratur, & vice versa occasione pauperum ipsis cęlestis gloria, & pctōrū venia cōcedat̄. 2. Co. 8. Vestra abundātia illorū inopiā suppleat in ṗsenti, vt & illorū abundātia vestræ inopiæ sit supplemētū, & fiat æqualitas. Et hoc est qđ admonet sapiens Ecc. 3. vbi dr̄ sic. Aīam esuriētē ne despexeris, & ne exasperes hominem in inopia sua, cor inopis ne afflixeris, & ne protrahas datum angustianti. sicut faciebat illa, de qua dr̄ Prou. 31. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes. Et merito, quia inopes non debent exasperari nec grauari, sed potius adiuuari, quia pro certo Deus ipsis finaliter miseretur, & eorū iniurias vindicat, & prosequitur, ipsos defendit liberat & tuetur. Solet. n. inopes fouere, & recipere. Psal. Propter miserias inopum, & gemitum pauperum nunc exurgā, dicit dñs. ponā in salutari. ¶ Item solet Christus inopes saluare, & eripere. Psal. Eripiens inopem de manu fortiorum eius &c. ¶ Itē solet Christus inuasores damnare & diripere. Ps. Cognoui quia faciet dominus iudiciū inopis, & vindictam pauperum. Breuiter ergo dico, quòd istos inopes solent mali nequiter grauare. ¶ Item viri inopes solent Deum dulciter laudare. Inopia. n. infortunium & tribulatio sunt q̄dam repercussiones, & quædam impedimenta, ꝙ homo in istis temporalibus non inueniat requiem aut quietem, & ꝙ compulsus ad Deum redeat, ipsumque laudet, magnificet, & requirat, iuxta illud. psal. Imple facies eorum ignominia, & quęrent nomen tuum domine, quia sicut pila contra durum murum proiecta repercutitur, sic voluntas ad murum. i. ad grossa & rudia temporalia per desideria impulsa, quando ꝑ infortunium repercutitur, & reijcitur. nec ibi pendere permittitur, constat, ꝙ exinde resilit, & supra ad Deum laudandum & magnificandum euolare compellitur. Figura. Ge. 8. de colomba egrediente de arca, quæ non inueniens vbi requiesceret pes eius, quasi compulsa redijt ad Noe in arcam. Sic verè homo aliquando à Deo exiens, & arcam diuinæ gratiæ dimittens, & exterius ad mūdi gaudia & negocia se emittens, solet intentione sua fraudari, & non inuenit requiem vbi sperauerat inuenire, & tunc quasi compellitur ad Noe. i. ad Deum reuenire, arcam id est sæueritatem status gratiæ

contra

contra diluuium introire, & Deum amare, requirere, & laudare. Inopia .n. id eſt exterior infortunitas, facit homini tria bona, videlicet

Vnum priuatiuè,
Aliud poſitiuè,
Et aliud concluſiuè.

Priuatiuè dico. Et iſtud eſt quia hõ, qui in proſperitate penitus peccaret, ſuperbiret .ſ. luxuriaret, & contenderet, adueniente inopia à talib. impeditur, & ſic talis inopia etſi ad meritum non adiuuat, pcti tñ euaſionẽ procurat. Eccl. 20. Eſt qui vetatur pctõ prę inopia. Poſitiuè ẽt, quia .ſ. homo ex talib. cõpellitur ad Deum recurrere, & ipſum laudare, timere & honorare. Pſa. Pauper & inops laudabunt nomen tuum. Cõcluſiuè inſuper. quia .ſ. eo ipſo ꝙ aliquis eſt inops & pauper, cõcluditur ꝙ Deus tenetur ipſum exaudire, & ipſum dirigere & fouere. Pſa. Inclina dñe aurem tuã, & exaudi me, qm̃ inops & pauper ſum ego. Cuſtodi aĩam meã, qm̃ ſanctus ſum, ſaluum fac dñe ſeruum tuum ſperantem in te. Inopes igitur ſolent Deum dulciter laudare. ¶ Item dico, quòd inopes ſolent Deum velle, & optare, dicentes .ſ. illud pſa. Oculi mei languerunt p̃ inopia, clamaui ad te dñe, expandi ad te manus meas. ſupple optãdo ſpũalia nõ terrena. ¶ Itẽ dico ꝙ inopes ſolẽt cęlũ in fine captare hoc eſt, Deum poſſidere vel occupare. Vapor .n. quãto purior & leuior, quanto oĩ materia terreſtri impermixtior, tãto aſcendit altius, & fit ſuperior ſublimior. Sic de inopib. qui oĩ terreſtri & groſſa terrenorũ materia carẽt, cõſtat, ꝙ finaliter ſurſum ad cęlũ aſcẽdunt, & inferiora exeunt & dimittunt, & ad ſalutẽ ęternã & gaudia Paradiſi tranſcendunt. Vnde de Deo dr̃ in Pſa. Parcet pauperi & inopi, & aĩas pauperum ſaluas faciet. Sequitur. Redimet (inquit) aĩas eorũ, & honorabile nomen eorũ corã ipſo. Patet ergo quõ illi qui tpaliter ſunt inopes, cęlum occupant, Deum & virtutes anticipãt, Deum laudent, ſub malis claudicant. Et ſic patet primum principale, D videlicet, ꝙ eſt quædã inopia, q̃ Gazorũ caret ſubſidijs. ¶ Secundo principaliter dico, ꝙ eſt quædam inopia, quæ virtutũ caret diuitijs. Et illa nihil aliud eſt q̃ pctm̃, quod nihil aliud eſt q̃ careutia gr̃æ & virtutis. Et ſic peccator dr̃ inops, quia ſpiritualib. bonis caret. Et de hac dr̃ Eccle. 40. In ore imprudentis cõculcabitur inopia. Et. 27. Propter inopiã multi deliquerunt. Et illud Prou. 6. Qui aũt adulter eſt, p̃p cordis inopiam perdet aĩam ſuam. Inopia .n. i. gratiæ carẽtia, eſt illud à quo oritur pcti nequitia & malitia, quia re vera Deum timentes & in eius grã viuentes, tali inopia nõ grauatur, nec pcti iniuria moleſtantur. Pſa. Non eſt inopia timentib. eum. Iſta eſt ergo inopia q̃ virtutum caret diuitijs. ¶ Tertiò principaliter dicõ ꝙ eſt inopia q̃ cęlorum caret ſolatijs. Et iſta eſt inopia inferni, quia .ſ. illa eſt tanta ꝙ oĩs rerũ abundantia nihil reputatur, quinimo quãto in mundo p̃ceſſit maior rerũ abundãtia, tãto, niſi bene vtamur eadem, ſequitur maior inopia & penuria, figurata in inopia victualiũ, q̃ contingit tpe Ioſeph, de qua dr̃ Gen. 41. ꝙ vbertatis magnitudinem perditura eſſet inopiæ magnitudo, &c. vide, diabolus figurari potuit in illo Iepte, de quo dr̃ Iud. 11. Et cõgregati ſunt ad eum viri inopes & latrocinantes, quia .ſ. viri inopes .i. oĩbus bonis carentes, ad diabolum in inferno cõgregãtur, & cum eo perpetuo cõmorantur. Iob 27. Apprehendet eum .ſ. damnatum, quaſi aqua, inopia. Vnde differentia ponitur inter opes tpales & ſpũales, quia .ſ. opes ſpirituales, quæ ſunt gratia & virtutes, ducunt hominem ad opes & gloriã ſupernalem. Opes autem temporales ducunt hominẽ non ad opes, ſed ad inopias infernales. vnde Ecc. 4. dr̃, ꝙ interdum de cathenis & carcere egreditur quis ad regnum, & alius natus in regno inopia cõſumitur. Et ſic patet, ꝙ eſt inopia æternalis, ſpiritualis, & temporalis. vide vbi paupertas.

Innumerabilis.

Vide vbi multitudo, & vbi omnes, & ſimilia

A Inquinare.

Cum inquinare nihil aliud ſit q̃ fędare, bene vr̃, ꝙ inquinamentũ nihil ſit aliud moraliter loquendo q̃ pctm̃. Pctm̃ .n. eſt illud, ꝙ inquinat, & quod aĩam maculat, atq; fœdat, vt Deo abominabilẽ ipſam reddat. Dicat ergo aĩa munda & ſancta illud Can. 5. Expoliaui me tunica mea, quõ induar illa? Laui pedes meos, quo inquinabo illos? quia re vera aĩa qñ per conuerſionem tunicã malæ conuerſationis exuit, & pedes affectionis per confeſſionem mundauit & lauit, nunquam per recidiuum debet amplius pcti tunicã reinduere, nec affectus cordis amplius inquinare. Et nota, ꝙ aliqua ſunt, quæ maculant & inquinant quicquid tangunt, videlicet, fumus, humus, Limus, fimus. Sic verè in moribus inquinatur homo

Per { Fumum ſuperbiæ & pompoſitatis,
Humum ſubſtantiæ & cupiditatis,
Limum luxuriæ & carnalitatis,
Fimum malæ amicitiæ & ſocietatis.

Inquinat ergo fumus ſuperbiæ & vanitatis. Eccl. 13. Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea, ſic qui cõicat ſuperbo induet ſuperbiam. ¶ Item inquinat humus ſubſtãtię & cupiditatis. temporalium .n. immunda ſunt cibaria, quæ coinquinant per auaritiam cor humanum. 2. Eſd. 8. Polluta eſt terra coinquinationib. & 2. Pet. 2. Refugiẽtes coinquinationes mundi vnde de illis ſanctis dr̃. 1. Mac. 1. & elegerunt magis mori q̃ cibis coinquinari immũdis. ¶ Item inquinat limus luxuriæ, & carnalitatis. ſanguis .n. pinguedo, limus & viſcus, & oĩa talia viſcoſa faciliter coinquinant contingentem. Sic caro carnalitas, & luxuria. vnde 2. Cor. 7. Mundemus nos ab inquinamẽtis carnis, ſ. ad modum innocentium, de quibus dr̃ Apo. 3. Hi ſunt qui cum mulierib. nõ ſunt coinquinati virgines .n. ſunt, & ſequuntur agnum quocunq; ierit. Item inquinat fimus malæ amicitiæ ſeu corruptæ ſocietatis, ſicut antiquitus figurabatur in lege, vbi tactus mortui inquinabat hominem & immundum conſtituebat. vnde Baruch. 3. Quid eſt Iſrael, ꝙ in terra inimicorum es? inueteraſti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cũ his, qui in inferno ſunt. Et breuiter iuxta ſententiam ſaluatoris Matth. 15. & Mar. 7. non illa, quæ in os intrant, coinquinant hominem, ſ. cibaria, corporalia, ſed verè illa, q̃ de corde exeunt & emanant, ſ. furta, homicidia &c. hæc ſunt inquit, quæ coinquinant hominẽ. Vnde de peccatoribus dicitur ad Titum. 1. Omnia (inquit) munda mundis, inquinatis autem infidelibus nihil eſt mundum, ſed inquinatæ ſunt eorum, & mens, & conſcientia. Talia ergo inquinamenta, ſ. vitia & peccata, ſunt mundanda, ſicut dicitur Ezechiæ. 36. Mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris. Et merito, quia pro certo qui à talibus inquinamentis mundatus non fuerit, in palatium Paradiſi nullatenus introibit, iuxta illud, quod de ſapientia dicitur Sapientia. 7. Nihil inquinatum in illam incurrit, candor enim eſt lucis æternæ. Hæc igitur de verbis inquinare, & contaminare ſufficiant. Vide de macula, immunditia, & contaminatione, & ſimilibus.

Inquirere

Vide vbi quærere.

Inſania Inſanus

Nota, ꝙ inſanus dr̃ quaſi nõ ſanus, eo .ſ. ꝙ inſania mẽtis auferat ſanitatem. A Inſanus ergo dr̃ homo qñ non eſt ſanæ mentis, vtpote qñ verſus eſt in veſaniam vel furorem. Igitur loquendo moraliter, dico, ꝙ omne peccatum dr̃ inſania, eo ꝙ mentem humanam facit non ſanam, nec ſana ſapere vel ſentire. Quia re vera, ſicut inſania tollit diſcretionem, mutat affectionem, infert afflictionem, affert perditionem, tollit (dico) diſcretionem, quia .ſ. inſanus nõ diſcernit inter verum & falſum, quinimo vnum pro alio ſæpe recipit, ſe etiam ægrotare non credit, cum grauiter infirmus ſit oculoſq; indiſcrete vertit, & extendit, caput frequenter mouet, & dentib. ſępe frendet, mutat etiam affectionem, quia .ſ. vinum, & carnes, & alia nociua appetit, medicũ ſuum mordet, & odit, remedia, & emplaſtra ſibi vtilia proijcit, & expellit, & in ſonitu vinculorum ſuorum gloriatur & pſallit, infert etiam vexationem ſeu afflictionem, quia vigiliam & inquietationem facit, & licet infirmus nõ ſentiat corpus lædit, affert etiam perditionẽ .ſ. mortem, quia .ſ. inſanus cito moritur niſi celeriter occurratur, re vera talis infirmus & furibundus eſt peccator, quia p̃ certo poſtquam inſania peccati mentem infecerit, omnẽ debitam diſcretionem bonorum tollit, & verum pro falſo ad ſuggeſtionem diaboli, vel hæretici quandoq; ſumit. Oculos intellectus, & mentis per opiniones fatuas circunducit, & alios contemnendo & etiam comminando caput agitat, & p̃ iram in alios ſæpe frendet, & in ſuos cuſtodes medicos, hoc eſt dictu, in ſuos p̃dicatores & prælatos aliquotiens inſurgit ipſoſq; per detractiones mordet & lędit, & multos ſine cã innocentes perſequit̃, & inuadit. Act. 26. Ipſos (inquit) cõpellebã blaſphemare, & amplius inſaniens perſequebar. Iſta ẽt nociua mundi bona appetit, vtilia verò & ſalutifera reme-

dia.ſ.opera pęnitentiæ & bona documenta refugit,& cõtemnit.Infirmitatem & turpitudinem pc̃ti ſui nõ credit,aut ſentit.vincula ſuarum malarum cõcupiſcentiarum armat,& in eorum ſonitu.i.infamiá malorum actuum ſuorum qñq; gaudere & pſallere cõſueuit.Vigil & inquietus ad mundi negocia diſcurrit,& licet cantet,& tripudiet.i.licet in tpalib.gaudeant,tñ ad mortẽ æternã properat atq; tendit.Vnde de inſanis pc̃toribus dici põt illud Sap.14.Inſaniæ inquit plenas vigilias habentes, neq; vitã neq; mundas nuptias cuſtodiunt, ſed & alius alium per inuidiam occidit,aut adulterans cõtriſtat,& oĩa commixta ſunt,ſanguis homicidium,& furtum,& fictio,corruptio,inſidelitas,turbatio & periuriũ. Sequitur. Aut.n.dũ lætantur inſaniunt,aut certe vaticinantur falſá aut viuunt iniuſte, aut periuriant cito. Breuiter igitur notare poſſum,ꝙ inſanus ſolet vana videre, & ſomniaſe, ſolet fœda palpare.& pertractare.quia.ſ.inſanus non abhorret tangere res immundas.Solet ſemper ſitire,& æſtuare.Solet alta ſentire atq; iactare. Sic verè dico, ꝙ peccator diuerſimode ſolet inſaniri,vel conditiones inſanię habere.Nam

B Inſanit { Superbus,vana ſomniando,
Mundus,fœda faciendo,
Auarus,opes ſitiendo,
Præſumptuoſus,alta ſentiẽdo. }

De inſania.n.ſupbiæ dr̃ illi Sennacherib.4.Re.29. Inſanit in me, & ſuperbia tua aſcendit in aures meas.De inſania verò luxurię dr̃ Eze.23.ſub figura malæ mulieris. Tradidit eam in manus amatorum ſuorum ſuper quorum inſaniuit libidinẽ;ipſi diſcooperiunt ignominiã eius. De inſania aũt auaritię põt dici illud Eſa.24.Maledictio vorabit terrã, iõ inſanient cultores eius.De inſania verò pſumptionis ſtultitię,quia.ſ.pſumptuoſi vana & inepta opinanť,& ſentiunt,põt dici illud Act.26.Inſanis Paule,multæ litteræ ad inſaniã te conuertunt. Et in Pſal. Beatus vir cuius eſt dñs ſpes eius, & nõ reſpexit in vanitates & inſanias falſas.Aduerte tamen,ꝙ in ſcriptura fit mentio

De inſania { Vera,
ficta,
Falſa, }

Inſania vera animus lædit.Amo.3. Videte inſanias multas in medio Samariæ,& calumniã patientes in pęnetrabilib eius.Inſania ficta ſapiens vtitur,qa.ſ.ſapiens qñq; ſimulat ſe eſſe ſtultẽ,ſicut fecit Dauid corã Achis ne cognoſcereť.1.Reg.21.Vidiſtis hoiem inſanũ,quare adduxiſtis eũ ad me?Inſania falſa iuſtis opponiť qa pro certo mundi pc̃tores & ſeculi ſapientes ſanctos viros reputant fatuos & inſanos,ſicut dr̃ de Chr̃o dr̃ Io.10.Demoniũ inquit habet,& inſanit.Et de illo filio prophetarũ,qui miſſus ab Heliſeo vnxerat Iehu in regẽ Iſrael,dr̃.4.Re.9.Dixerunt alij,quid venit inſanus iſte ad te. Sed verè finaliter poſt mortẽ inſania iſta reputabiť ſanitas,& iuſtorũ vita apparuit fuiſſe ſanctitas Sapi.5.Vidẽtes turbabuntur timore horribili, dicẽtes intra ſe.hi ſunt, quos aliqñ habuimus in deriſum & in ſimilitudinẽ improperij, nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniã. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei,& inter ſanctos ſors illorũ eſt.Vide ſupra multa alia in tract. de Furore.

Inſanabilis.
Vide in titulo Sanitas.

Inſatiabilis.
Lege tractatum vbi Satietas.

Inſcius.
Vbi Scientia.

Inſcrutabilis.
Lege verbum Scrutari.

Inſenſatus.
Vide vbi Senſus.

Inſerere.
Lege vbi appone e,vel adiungere.

Inſignis.
Hic auctoritates deficiunt.

Inſilire.
Lege tractatum de ſaltu,& Salire.

A Inſidiari.
Inſidiari nihil aliud eſt, q̃ occulta cõtra aliquem exploratio, & fraudulenta machinatio,& malitioſa inueſtigatio & perſecutio. Et pertinet inſidiatio ad falſos & malitioſos deceptores & exploratores, q.ſ.inſidiari dicuntur,quia inſident ad aliorum facta inquirendum & inueſtigandum.vt ipſis noceant & offendant.Et dicitur inſidiari ab in,&infra aliqua latibula machinari.Nota breuiter,quòd triplex eſt inſidiatio.ſ.

Quædam { Cupiditatis,
Fallacitatis,
Crudelitatis. }

Primo ergo dico, ꝙ eſt inſidiatio auarorũ, qui ſunt ſimiles Draconi,qui elephanti inſidiatur, vt eũ in cauda inuoluat,& liget pedes eius,vt ipſum ad terrã proſternat vt ſanguinẽ eius bibat.Sic verè vſurarij & auari more Draconis,i.igne auaritiæ inflãmati,ſolent inſidiari elephãtibus.i.pauperibus viris bonis & ſimplicibus, vt ipſis in ſuis contractib.inuoluant, & vt ad terram per paupertatem ipſos deuoluant, & vt ſanguinem ſuæ temporalis ſubſtãtiæ rapiant,atq; ſugant.De illis dr̃ in Pſa.Inſidiatur vt rapiat pauperem,pauperem rapere dũ attrahit eum. Iſtę ſunt ergo inſidiæ auarorum.¶Secundo dico,ꝙ ſunt inſidię deceptorũ.Falſi.n.& proditores ſub ſpecie amicitiæ & ſub diſſimulatione alicuius occaſionis,factis & verbis homini inſidiantur vt habeant quid de hominib.obloquantur,ꝙ maximè faciunt detractores in clauſtris, Balliui in cauſis,aduocati ĩ litigijs,adulatores in conuiuijs.Ideo dr̃ Eccle.11.Non omnem hominẽ inducas in domum tuam,multę.n.inſidię ſunt doloſi.Inſidiator.n.ſolet tria principaliter,intendere,ſ. B

Vt { Lateat,
Placeat,
Noceat. }

Iſte.n.intendit latere, quia.ſ.ſub varijs fictionib.cęlat & abſcondit malã intentionẽ.Intendit ẽt placere,qa.ſ.vt melius decipiat,& vt fidelis amicus credatur,& ne eius malitia videať ſolet plura placentia ptendere,& diuerſa cũ diuerſis diuerſimode ſimulare.Intẽdit ẽt nocere,qa ſtatim ꝙ falſe & inſidioſe põt ſcire ſecreta hoĩs,ipſum accuſat & diffamat.Vñ iſti sũt ſimiles aucupib.qui inſidianť paruis auiculis.Iſti.n.ſub folijs ſedẽt vt lateãt,ore ſibilãt,vt placeãt,tandẽ ea capiunt vt eis noceant.De hoc dr̃ Eccl.12.In labijs ſuis indulcat inimicus, & in corde ſuo inſidiatur vt ſubuertat te in foueam.Iſtę ſunt igitur inſidiæ deceptorũ.¶Tertiò dico,ꝙ ſunt inſidiæ demoniorum.Demones.n.inſidiantur hoĩbus ſicut inſidiantur

Muſtelę paſſeribus,
Catti muribus,
Lupi ouibus,
Latrones tranſeuntibus.

Vnde de iſtis dr̃.1.Mach.11. Caſtra alienigenarũ occurrebant in campo & tenebãt inſidias in montib.Talib.ergo inſidijs caute,& prudenter eſt reſiſtendum.vnde Ephe.6. Induite vos armaturam Dei, vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli.¶Si verò vlterius velis aliquid proſequi, dic, ꝙ inſidiæ ſemper cum habeant fieri in latibulis & occultis, ſicut patet de illis,qui inſidiantur alijs in factis armorũ,qui.ſ. abſcondunt ſe in latibulis, & capta occaſione vel oportunitate nocendi inſiliunt in incautos,& ſic qñque ciuitates & caſtra vel milites,qui talia non cauebãt,deſtruunt,vel occidũt, ſicut Ioſuæ.8.dr̃, ꝙ cum res Hay cum exercitu ſuo perſequeretur hoſtes ſuos,inſidiæ,q̃ latebant,ſurrexerunt confeſtim, & hoſtes,qui fugam ſimulauerant redierunt,& ſic regem cũ exercitu deleuerunt, & ciuitatem etiam ſuccenderunt,dicã quod ſimili modo loquendo moraliter, illi, qui ſimplicibus volunt nocere, cum palam aut publicè apparere nolint, ne forte eorum machinamenta ab alijs videantur,& viſa etiam caueantur, ſolent occultè ſub varijs fictionibus & diſſimulationibus malitias ſuas facere,& ſub eis ne pateant, & ne alij percipiant latitare. Inuenta verò occaſione nocendi, ſolent ſubito inſurgere,& venenum,quod præparauerant propinare,& incautos inuadere & grauare.2.Paral.13.Ieroboam,retro moliebatur inſidias.Et nota,quòd quattuor ſunt genera hominum,qui non ceſſant inſidiari iuſtis, videlicet fortuna, caro,demon,& homo C

Fortuna inſidiatur,vt deijciat,
Mulier inſidiatur,vt diripiat,
Diabolus inſidiatur,vt inficiat,
Malus verò homo inſidiatur vt decipiat.

Ergo dico,ꝙ sũt inſidię fortunę,quę ſuos extollunt, vt deijciant.Fortuna.n.eſt ſicut rota,cui qui adhæret,quaſi inſidioſè & dulciter ſurſum leuatur, ſed vera rota pp ſui põdus impetuoſè deſcẽdit,& deijcitur. Quia pro certo fortuna fallax eſt,& ſub ſpẽ boni, & ſua velamine proſperitatis mundanæ inſidiatur hoĩ,vt dum non aduertit deijciat in foueam,& in ſtatum aduerſitatis & damnationis ſubuertat. vnde Sene. epiſtola.28.Cõparat munera fortunæ illis cibis ſeu oblectamentis, quæ ponuntur ſuper laqueum ab aucupe ad capiendum aues,quia.ſ.vbi circa illa pauca cibaria auiculæ delectãtur de laqueo capiuntur.Quia re vera ſæpe fit, ꝙ dum mundus & fortuna maiora bona afferũt, tãto ĩ fine maiora mala & tribulamina inferunt.Et ſic patet,ꝙ fortunę bona nihil aliud quàm

quã insidiæ & deceptiones sunt.vnde Sene.li.de sen.oratorũ
dicit,ꝙ omne blandimentũ fortunæ specioso cũ periculo in
terest.Et in.Epistola.28.dicit sic.Ad omne fortunium bonũ
suspitiosum pauidũque subside,munera ista fortunę,sunt in
D sidiæ.Nam & fera & auis aliqua spe oblectata decipitur.Sũt
igitur insidiæ fortunę,quæ suos leuant vt deijciant.¶Itẽ sunt
insidiæ carnis seu mala mulieris,quæ nos scalpunt vt diripiãt
seu accipiant.De mala muliere patet, quia semp insidiat̃ ho
mini vt.s.blandimentis suis ad malũ alliciat,& vt finaliter ip
sum ad paupertatem deducat.Vñ de mala muliere dr̃ Prou.
ꝙ ipsa insidiatur in vijs suis quasi latro, & quos incautos vi-
derit,inficiet.Mulieres.n.pulchræ & ornatæ, & in vijs & lo-
cis publicis repositæ,quid aliud sunt q̃ quędã insidiæ ad sub
uertendũ mores videntium ordinatæ?Mar.6. Herodias aũt
insidiabatur Ioanni.&c.Vide de luxuria.¶Item sunt insidiæ
demonis.q̃ suos latent vt inficiant. De Demone aũt,ꝙ insi-
dietur,patet.quia re vera sicut lupi & leones insidiantur pe-
cudib.sic demones insidiantur hoĩbus.Leo.n.sub frondib.vi
rentibus se solet abscondere , vt sic captata occasione possit
pecudes inuadere.Sic verè diabolus sub virore alicuius bo-
ni,& sub specie alicuius virtuosi operis solet hoĩ insidiari,&
malã suam intentionem abscondere , & cum opportunitatẽ
inuenerit.solet per tentationẽ prorumpere & per pc̃tm̃ ho-
minẽ strangulare.Psa.Insidiatur quasi leo in spelunca sua.Et
aduerte ꝙ demones qñq; insidiantur in montib.dignitatum
vt nos occidat per superbiam. Iudic.9. Posuerunt insidias in
montium summitate.Qñq; insidiantur in siluis seu nemorib.
facultatum,vt nos occidant per auaritiam.Thren.4.In deser
to insidiati sunt nobis.Qñq; insidiantur in torrentib.seu pa-
ludib.carnalitatum per luxuriam.1.Re.15.Tetenderunt insi
dias in torrente,ita ꝙ ipsi sunt,qui dicunt illud Prou.1.Veni
te,insidiemur sanguini Breuiter ergo & demones & pc̃tã in-
sidiantur semper.s.vt ipsos incautos in interitum subuertãt.
Eccl.27.Leo venationi insidiatur sp̃, sic pc̃tã operantib. ini-
quitates. ¶Item sunt insidiæ mali hoĩs quæ fatuos lactant vt
E decipiant. Vnde pro certo de hoĩe peccatore vel peruerso
cõstat,ꝙ nũquã cessat bonis & simplicib.insidiari,& malum
contra eos machinari.Vnde de malis dr̃ Hie.5.Inuenti sunt
in populo meo impij insidiantes velut aucupes,laqueos po
nentes ad capiendum viros. Mali.n.insidiantur bonis, sicut
de illo Menelao dr̃ 2.Mach.4. ꝙ ipse crescebat in malitia ad
insidias ciuium. Et etiã vt plurimum insidiantur alijs malis.
Sicut.n.bubo & monedula sibi inuicem insidiantur, & alter
alterius oua furãtur,quia.s.monedula furatur de die oua bu
bonis pro eo,quia tunc Bubo obscure videt,Bubo verò fura
tur de nocte oua monedulæ,quia.s.de nocte Bubo videt cla
rius,& monedula obscuri⁹, sicut ponit liber de natura rerũ,
sic re vera mali sibi qñque inuicem insidiantur,& vnus con-
tra alium malitias machinatur, vt oua.i.bona tpalia alter al-
terius deprædetur.Illi.n.clarius vident.i.cautiores & malitia
magis pleni sunt,aliorum.s.minus clare vidẽtium oua & bo
na furantur & diripiunt.Econuerso verò sæpe fit quod fortu
na inter eos sortem vertit, quodque qui incautiores fuerãt,
clarius videntes malitiosiores efficiuntur. Alij verò vel sene
ctute vel fortuna in sensu & malitia hæbetantur, & tunc illi,
quibus primo insidiati fuerant, ipsis insidiantur, & bona ip-
sorum rapiunt & prædantur. Esa.14. Erunt capientes eos,q
se ceperant,& subijcient exactores suos.Ista sępissime patent
in aduocatis & vsurarijs,quia inter ipsos sæpe fit, ꝙ alter al-
terius prædę intendit.2.Paral.20. Vertit dñs insidias eorum
in semetipsos. Et re vera iustum est quod qui aliorum vitæ
quieti & bonis indebitè insidiantur,qñque alios sibi insidiã-
tes reperiant,& ꝙ in similem foueam q̃ alijs foderant,cadãt.
Quod sępissime fit de baliuis & officialib.dominorum,qui.s.
primo insidiantur pauperib. sed finaliter prædę fiunt alijs in
sidiatorib. maiorib. Est.n.auis dicta platea,quæ pisces bene
comedit,sed eos non piscatur, insidiatur tñ auibus, quæ pi-
scantur pisces,& eas expectat ad exeundum aquam,& sic au
fert eis pisces,quos insidiando venatæ fuerant, sicut ponit li
ber de natura rerum. Sic verè sæpe fit,ꝙ illi, qui insidiose &
fallaciter pisces.i. diuitias acquisiuerũt in manib.aliorũ insi
diatorum,latronum.s.vel raptorum seu etiam malorum do
minorum suorum incidunt,qui quicquid malè acquisiuerat
secum tollunt. Ve qui prædaris, nonne & ipse prædaberis?
Esa.33.quasi diceret,sic.dicit.n. Seneca Ab altero expecta ꝙ
alteri feceris.Istud autem potissime potest applicari ad offi-
ciales regum & principum.Isti.n.domini sunt sicut ista auis,
quia.s.alienos pisces.i.alienas diuitias piscari.i.rapere volũt.
Sed re vera isti insidiantur illis qui tales pisces piscãtur.s.suis
officialib.& baliuis,vsurarijs ẽt & peruersis,& inuenta occa
sione quicquid portant,eis auferunt, & sic per manus istorũ
pisces alienos comedunt,& diuitias, quas ipsi à pauperib.ra
pere voluissent,raptas tamen ab alijs secum tollunt.Bene er
go dicitur Prou.11.In insidijs suis capientur iniqui.supple ab
alijs insidiatorib.magis magnis.Patet ergo,ꝙ mali insidian-
tur aliquotiens malis.¶Et si vis,nota,ꝙ in hoc mundo inue-
niuntur multa genera hominum,qui insidijs & deceptionib. F
solent vti,videlicet

Mordacis eloquentiæ detractores,	Primi insi-
Voracis auaritię mercatores,	diantur cri
Nugacis amicitiæ sectatores,	minibus,vt
Fallacis inimicitiæ tractatores,	ipsa morde
Veracis sanctimoniæ confictores,	ant, secun-
Tenacis immunditiæ delectores.	di insidian-

tur pauperib.vt secum habeãt,tertij insidiantur diuitibus vt
secum gaudeant, quarti insidiantur simplicibus,vt ipsis no-
ceant,quinti insidiantur honoribus,vt ipsis polleant. sexti.s.
luxuriosi insidiantur stercorib.vt ipsis fœteant.Dico ergo,ꝙ
sunt insidiæ hoĩm detractorum. Isti.n.insidiantur operibus
aliorum, vt.s.habeant aliquid quod de eis possint dicere, &
in quo possint famam eorum lędere vel mordere,similes po
lypis vel alio nomine multipedibus qui.s. conchylibus seu
ostreis insidiari dicuntur,& cum eas apertas viderint,lapillũ
inijciunt ne claudantur, & sic carnes eorum comedũt,& de
eis satiantur,sicut ponit Plinius. Sic verè detractores insidiã
tur alijs,vt si aperiantur.i.si se eis reuelauerint,& sua interio
ra ostẽderint,possint lapillum eis inijcere, i. possint aliquid
eis obijcere, & carnes.i.vitam & famam eorum diris detra-
ctionibus vorare.Eccl.11.Homo peccator sanguini insidia-
tur Hier.9.Sagitta vulnerans lingua eorum,pacem cum ami
co suo loquitur, & occultè ponit insidias. ¶Item dico, ꝙ
sunt insidiæ hominum auarorum, qui.s.non cessant insidiari
diuitijs & hæreditatibus,quomodo.s. possint ipsas subtrahe
re,& sibi acquirere & habere.Et ideò sub beneficentiæ fuco
insidiantes quandoque bona sua ipsis mutuant,ipsaq; vsuris
& fraudibus accumulatis taliter implicant, quod ipsos tan-
dem depauperant,exhæredant,& denudant.Vnde illud præ
dictum.Psal.Insidiatur,vt rapiat pauperem, rapere pauperẽ
dum attrahit eum.¶Item sunt insidiæ falsorum amicorũ seu
hominum adulatorum,qui.s.amicos se solent fingere,& sub
velamine charitatis insidiando diuitibus adhærere, vt.s.pos
sint ab ipsis aliquid extorquere.Apoc. 1. Qui comedunt te-
cum,ponent insidias contra te.¶Item sunt insidiæ prodito- G
rum,qui.s.sitientes sanguinem aliorum, eorum saluti insidiã
tur, & sub specie boni malorum contra eos machinantur.
Prouerbiorum. 12. Verba impiorum insidiantur sanguini.
¶Item sunt insidiæ confictorum,s.hypocritarum, qui.s. sub
velamine sanctitatis insidiantur honoribus acquirendis, de
quibus dicitur Lucæ.20. quod Iudæi miserunt ad Christum
insidiatores,qui se iustos simularent.¶Item sunt insidiæ im-
mundorum seu luxuriosorum, qui.s.insidiãtur personis pul
chris & iuuenibus, vt eas deducant & eliciant in peccatum.
Vnde de illa procaci muliere dicitur Prouerbiorum.7.quod
ipsa erat garrula,& vaga,quietis impatiens,nunc foris nunc
in plateis, nunc iuxta angulos insidians. Et breuiter, sicut
nullum est dare animal quin vtatur insidijs ad capiendum
prædam suam, & quin sub aliquibus velaminibus vel fictio-
nibus se occultet, sic re vera vix est dare aliquod crimẽ quin
illi,qui illud volunt committere, aliquibus vtantur insidijs,
& velatis fictionibus se occultent & cautelis,vt citius,perue
niant ad intentum. Iob.38. Cubant in antris,& in specubus
insidiantur. Vide supra de Abscondere,& in locis infinitis,
& vbicunque de tentatione fit mentio.Et si vis scire,quomo
do sunt præcauendæ insidiæ malignorum, certe dico, quod
quandoque ad Deum recurrendo.exemplo merguli, qui ti-
mens insidias aucupum, volat ad aquam,& infra penitus se
immergit.Sic si diabolus vel malus homo tibi insidiatur, ad
aquam deuotionis volare debes, & te per considerationem,
interius occultare. Quandoq; nosipsos recludendo. Exem-
plo hericij, qui timens insidias, seipsum recludit intra spi-

neam pellem ſuam,quia.ſ.tutũ eſt occaſiones fugere, & à publico ſecedere,& ſeipſum recludere. Qñque pœnitentiã faciendo,& carnem etiam macerando,exemplo cõchiliũ,quæ timentia inſidias piſcatorum,in ſcopulis ſe abſcondunt.ſcopuli autẽ, qui aſperi ſunt,pęnitentiæ formam gerunt.Qñque per prudentiam vigilando, & de inſidijs metuendo & præuidendo Exemplo.ſ.gruum,quæ conſtituunt vigilias qñ cubãt ne per inſidias præueniantur, quandoque de morte propria cogitando.exemplo columbæ,quę videns aquilam inſidiantem,refugit ad foramen,& ſic de alijs. Vnde illud prædictũ, Eph.6.Induite vos armaturam Dei,vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli.Quia pro certo ſicut mali inſidiantur bonis, vt ipſis noceant,ſic econuerſo boni debent inſidiari malis,vt .ſ.eorum malitias præcaueant,iuxta illud Prou.1.Fruſtra iacitur rectè ante oculos pennatorum. Ipſi quoque contra ſanguinem ſuum inſidiantur

A **Inſipiens.** Nota,ꝙ inſipientia cõtraria eſt ſapiẽtiæ. Cum igitur inſipiens dicatur ille,q ſapientia caret, ſapientia aũt qñq; ſupponitur pro perſona filij Dei in diuinis,cum filius ſit ſapientia Dei patris,ſicut ipſa ęterna ſapientia dicit Eccl.24.Ab initio inquit,& ante ſecula creata ſum.Sequitur.Ex ore altiſſimi prodij.Et ſequitur.Ego ſapientia effudi flumina. Quandoq; vero ſupponit pro diſcretione & prudentia,qñq; pro cognitione & ſcientia,& maximè pro cognitione & notitia cœleſtium & diuinorum,& ſic dr̃ ꝙ ſcientia eſt de intelligibilibus prudentia de agibilibus. ſapientia verò de æternis , & contemplatione guſtabilibus. Cum igitur ſapientia dicta ſit à ſapore,bene poſſum cõcludere,ꝙ inſipiens ille dr̃,qui prædictis gradibus ſapientiæ caret,

B & qui per peccatum,increatæ ſapientiæ opponitur,& createper ignorantiam & ſtultitiam contrariatur. Igitur cum inſipiẽs poſſit dici quilibet peccator inſcius & ignarus,notabo, quod in ſcriptura reperitur.ſ.inſipientia

Proteruitatis & idololatriæ,
Simplicitatis & ignorantiæ,
Fatuitatis & inſcientiæ.

Primi ſunt excæcati, qui deſipiunt in ſupernalibus. Secundi ſunt eleuati,qui deſipiunt in tẽporalib. Tertij ſunt heberati, qui deſipiunt in virtutib. ¶Prima eſt inſipientia deteſtabilis illa.ſ.q̃ Deo & bonis æternis cõtrariatur,& quę in bonis illis ſaporẽ nõ inuenit,nõ delectatur,& q̃ terrenis occupata, celeſtia nõ curat.nec meditatur,de qua in Pſal.Dixit inſipiens in corde ſuo,nõ eſt Deus.& Ro.1.Cum Deũ cognouiſſent,non ſicut Deum glorificauerunt,ſed euanuerũt in cogitationib. ſuis & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum, dicẽtes.n.ſe eſſe ſapientes,ſtulti facti ſunt.Et iſta eſt inſipientia mundi ſapientium,quia.ſ.nihil guſtãt aut ſapiunt de ſupernis. Scđa eſt inſipientia excuſabilis , illa.ſ.q̃ habeant ſimplices & ſpũales viri circa regimen terrenorũ, & qua à ſciẽtia & intelligentia elõgantur,de qua 2.Cor.11. Vtinã ſuſtineretis modicũ quid inſipientiæ meæ,ſed & ſupportate me,quaſi diceres, talis inſipiẽtia & ſimplicitas eſt ſupportanda, & pie & benigniter excuſanda.& 2.Cor.11.Fratres libenter ſuffertis inſipientes, cũ ſitis ipſi ſapientes.¶Tertia eſt inſipientia vituperabilis, illa.ſ.q̃ prudentiæ & virtuali cognitioni & notitiæ inimicaт, de qua in Pſ.Vir inſipiens nõ cognoſcet,& ſtultus nõ intelliget hęc. Et iſto modo inſipiens dr̃ peccator,qui nõ ſapit, nec intelligit illa,q̃ pertinent ad ſalutẽ,& qui operatur & agit illa,quæ opponuntur & obuiant debito vſui & curſui rõnis. De iſta igitur proſequar aliquantulũ magis late,& dicã,ꝙ ſicut bruta aĩatia dñr inſipientia & rõne carẽtia,pro eo quia nõ recordantur de pteritis, nec ordinãt de prætentib.nec prouident aut ꝓuident de futuris,ſic pctõr inſipiens põt dici,qa obliuioni vř dediſſe mala præterita q̃ cõmiſit, nec prudenter agit pſentia vt incumbunt,nec de futuris prouidet vt deberet.Pſa.

C Hõ cum in honore eſſet,nõ intellexit, cõparatus eſt iumẽtis inſipientib.& ſimilis factus eſt illis. ¶Nota ergo,ꝙ inſipiens

Diſciplinam fugit & deteſtatur,
Sine cauſa timet & conturbatur,
Indebite de bonis opinatur,
Inhoneſtè viuit & conuerſatur,
Indiſcretè loquitur & affatur,
infinitè moritur & damnatur.

Dico igitur, qđ inſipiens correctionem ſolet deteſtari.Prouer.12. Qui odit correctionem,inſipiens eſt.¶Itẽ ſine cauſa ſolet perturbari Pſa. Turbati ſunt oẽs inſipientes corde.¶Item malè de alijs ſolet opinari.Eccl.10.Inſipiens oẽs ſtultos exiſtimat.Vnde Sap.3. de iuſtis dr̃,ꝙ viſi ſunt oculis inſipientium mori,illi aũt ſunt in pace.¶Item inhoneſtè ſolent cõuerſari, & maximè quantum ad peccatum carnis.Vnde Prou.18 Qui tenet adulterã, ſtultus eſt & inſipiens.& Ro.1.Repletos oĩ iniquitate, & fornicatione,& auaritia.Sequitur inſipientes,incõpoſitos, ſine affectione.ſine fœdere,ſine miſericordia. ¶Itẽ ſolet inſipientes indiſcretè loqui, vel effari , quia.ſ.inſipientes loquuntur indignatiuè,iniuriatiuè,iactatiuè,ſeu pręcipitatiuè.Indignatiuè dico Prou.19. Diues torquens labia ſua inſipiẽs eſt.Torquens dico,ſ.indignatiuè.Inſuper Eccle.10.Labia inſipientis pręcipitabunt eum,initium verborum eius ſtultitia,& nouiſſimum illorũ error peſſimus. Stultus verba multiplicat &c. ¶Item ſolet inſipiens ineternum mori vel damnari.Iſte.n.eſt finis malorum inſipientium & fatuorum.ſ.mors æterna.Pſa. Simul inſipiens & ſtultus peribunt. Iſta ergo ſufficiant gratia breuitatis.Vide de ſapientia,ſtultitia,fatuitate,Ignorantia,& ſimilibus.

Inſpicere. Vide vbi aſpicere.

Inſpiratio Idem eſt,quod facta per ſpiritum reuelatio.

Inſtare Inſtans Inſtanter. Nota, ꝙ inſtantia ! quãdoque ſumitur pro propinquitate imminente,ſicut.Ge.38. Inſtante partu apparuerunt gemini. Qñq; pro tempore momentaneo & tranſeunti,ſicut cum dr̃. Natura non operatur in inſtanti, & ꝙ anima Chriſti in inſtanti ſuæ creationis fuit beata vel vnita verbo . Quandoque pro actione continua & non deſinenti.Eccl.27. Si non in timore domini tenueris te inſtanter.i.continuè,cito ſubuertetur domus tua.Quandoq; pro operatione ſollicita & diligenti,ſicut dicitur Iud.4. Clamauit populus ad dominum inſtantia magna. Quocunq; ergo modo ſumatur inſtantia,notabo generaliter quod in ſcriptura reperitur inſtantia A

Quam debes { Habere, Videre, Timere.

Primo ergo dico,ꝙ eſt quędã inſtantia,quam vir prudẽs debet obſeruare. Et iſta eſt inſtãtia in bonis operibus faciẽdis.Arbores.n. quæ tempore hyemis impeditæ fuerunt,ſolent adueniente verè,productio ni florum & foliorum diligenter inſtare, & tarditatem pcedentem per inſtantem diligentiam cõpenſare,& ad productionẽ naturalem diligenter intendere & vacare.Quanto.n.præceſſit acrior & maior retardatio,tanta opportunitate habita ſequit inſtantior & diligentior executio., ſicut patet in vineis, q̃ quanto longiori frigore impeditæ fuerunt, tanto impedimento ceſſante inſtantius fructificant,& producunt Sic verè homo etſi qñq; frigore indeuotionis ſeu corporis,aut tribulationis bona opera facere retardetur,inuenta tandẽ opportunitate debet inſtanter bonis laborib.inſudare & nonũ facere,& morã priſtinam cõpenſare.Exemplo tigridis,de quã dicit Solinus,ꝙ qñ inuenit catulos ſuos raptos,ipſos tã inſtãti celeritate proſequitur , ꝙ nihil tam longum eſt, quod non breuiter in breui perambulet,nihil adeo antecedit, vt nõ ilico aſſequatur,quinimo vt ait, ſi venator fugiens nauẽ intrauerit,antequã veniat ad littus,ſuam patẽter punit tarditatẽ. Sic verè homo,qui prędã & fętus gr̃æ & gloriæ,quos amiſit, vult recuperare,& cõſequi,debet inſtãtiſſime & velociter,bene operando ipſos inueſtigare & proſequi , & ſi ipſos prout optat nequit attingere, debet tarditatẽ ſuã per pęnitentiam caſtigare.Ideo cuilibet diligenti dr̃ illud.2.Ti.4.Prædica verbum,inſta importune , & opportune argue.obſecra , increpa &c.Sequitur.Tu verò vigila,in oĩbus labora,opus fac euãgeliſtæ,miniſterium tuum imple,ſobrius eſto.Exẽplo.ſ.Apoſtoli,qui dicebat.5.Cor.11.Inſtantia mea,quotidiana ſollicitudo.¶Nota ergo,quòd prudens homo debet inſtanter B

Prædicare verbum veritatis,
Inuocare opem diuinitatis,
Caſtigare facta prauitatis,
Informare plebem humilitatis,
Fabricare opus vtilitatis.

Inſtemus igitur veritatis verba pdicando. Act.6. Nos aũt miniſterio verbi inſtantes erimus. ¶Item inſtemus diuinitatis opem inuocando.Iud.4. Clamauit populus ad dominum inſtantia magna.& Colo. 4. Orationi inſtate. ¶Item inſtemus prauitatis facta puniendo , ſeu corrigendo. Exemplo Iudæ,de quo dr̃.2.Machab.12. Iudas autem vehementer inſtabat puniens prophanos . ¶ Item inſtemus humilitatis

militatis gentem informando, seu instruendo .f. deuotos & subditos nostros, quia sicut dr Iudith.8. Instabat super alligātes manipulos in agro. ¶ Item instemus vtilitatis opus exercendo seu faciendo, iuxta illud, qđ præcipitur Eccl.9. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare. Et sic patet, ꝙ est quædam instantia, quam vir prudens debet obseruare. ¶ Secundo dico, ꝙ est quædam instantia, quàm vir prudēs debet cogitare. Et ista pro certo est instantia & imminens ꝓpinquitas mortis nostræ seu etiam tētationis diabolicæ, quæ nobis imminet omni die. Nam

Instat
- Diabolus, vt nos percutiat,
- Mundus, vt nos inficiat,
- Mors seu interitus, vt nos deijciat.

De instantia diaboli per tentationes percutientis pōt dici illud. 2. Para.13. Respiciēs Iudas vidit instare bellū ex aduerso, & clamauit ad dn̄m. De instantia aūt mundi nos per delectationes inficiētis dr̄ Iud.15. Cum dies triticæ messis instarēt, venit Sanson inuisere volens vxorem suam. De instantia verò mortis nos à vita deijcientis pōt dici illud. 2. Ti.4. Ego autem iam delibor, & tempus resolutionis meę instat. Et sic patet, ꝙ est quędā instantia q̄ vir prudens debet cogitare. ¶ Tertiò dico, ꝙ est quædam instantia, q̄ vir prudens debet formidare. Et ista pro certo est instantia iudicij & inferni, & mortis etiam æternæ, quæ instat nisi præcauerimus. Teste.n. Apostolo. 2. Ti.3. In nouissimis diebus instabunt tpa periculosa, qñ cōplebitur illud Sap.6. Fortiorib. fortior instat cruciatio, & potentes potenter tormenta patiētur. Et tn̄ procul dubio licet ista instent, vani tamen & fatui non aduertūt, sicut Iud.20. dr̄, quòd ingrauatum est bellum contra filios Beniamin, & non intellexerunt, quòd ex omni parte illis instaret interitus. Et sic ergo patet, quomodo in scriptura reperitur instantia formidanda, cogitanda & obseruanda. Vide de diligētia & solicitudine

Instar. Lege vbi similitudo, imago, vt & sicut.

Instaurare. Vide de restituere, restaurare, reparare, & ędificare.

Instituere. Instituta non sunt hic auctoritates, sed vide vbi constituere & statuere.

A **Instruere.** Nota, ꝙ instruere qñq; sumitur pro construere vel fabricare, & inde dr̄ instrumētum. Quandoq; aūt sumitur pro ordinare, armare seu munire, & sic de Ioab dr̄. 2. Re.10. ꝙ videns præparatū sibi pręliū esse, ex aduerso instruxit faciem cōtra Syrum. Et Deut.1. dr̄. Cumque instructi armis pergeretis &c. Quandoque verò & cōiter instruere accipitur pro docere, erudire, & informare, sicut in Psal. dicit Dauid dño. Viam iustificationum tuarum instrue me, & exercebor. Et dominus respondens dicit. Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Distingue si vis quō homo instruitur & informatur tam à Deo, q̄ à parentib. aut à prælato qñque per lecturam & eruditionem, qñque per reuelationem aut inspirationem, quandoque per disciplinam & castigationem. Concorda, si vis. Transeo, quia paucæ sunt auctoritates. Vide vbi de docere, & erudire, & similibus.

A **Insula.** Nota, ꝙ insula est portio terræ aquis ex omni latere circunsepta. Et videtur, ꝙ moraliter accipiendo, insula potest referri ad personas & ad loca. Ad personas dico, quia per insulam possunt intelligi viri boni & viri mali. Ad loca etiam, quia per insulam possunt intelligi Ecclesia, religio, mundus, infernus, & paradisus. Sic igitur nota bis, quòd in scriptura reperitur loquēdo moraliter, & in bono significato insula

- Deserta ab hominum ritu,
- Secreta & sine mugitu,
- Repleta opulento victu,
- Prima est iusti perfectio,
- Secunda est vera religio,
- Tertia est cęli possessio.

Iustus dr̄ insula, quia cingitur aquis deuotionis, quia sicut dr̄ in Ps. Iustus est tanquā lignū, ꝙ plantatum est secus decursus aquarum, ꝙ fructum suū dabit in tēpore suo, & foliū eius non defluet. Religio dr̄ insula, quia aquis cōpunctionis cingitur, Vnde religio est illud firmamentum, de quo dr̄ Gene.1. Fiat firmamentum in medio aquarum. Paradisus vero dr̄ insula, quia cingitur aquis tribulationis, pro eo .s. ꝙ nullus intrat insulam nisi per istas aquas. vnde Eze.47. Traduxit me per aquā vsque ad renes. Et illud Sap.10. Transtulit eos per mare rubrum, & transuexit eos ꝑ aquā nimiā. Et quia ēt finaliter iste locus repletur aquis refectionis, refrigerij, & cōsolationis. Ps. Super aquas refectionis educauit me. ¶ Dico ergo primo, ꝙ iustus dr̄ insula deserta .i. insula separata. Nā sicut materialis insula ab alia terra discernitur, & disiungitur, aquis circundatr & abluitur, ventis insufflatur & abstergitur, fluctib. verberatur & percutitur, terræ motu sæpius turbatur & cōcutitur, piratis & profugis exponitur, herbis tn̄ & fructib. redundat, & cōponitur, & cantib. auium iocundatur, & disponitur, sic re vera iustus homo separatur ab alijs per singularis vitę perfectionē. Gen.10. Diuisæ sunt insulę gentiū. Abluitur aquis irriguis per gratiā & deuotionem. Esa.24. Glorificate dn̄m in insulis maris .i. in amaritudine pœnitentiæ & deuotionis. Ventis Spiritus sancti afflantibus abstergitur & pungatur per inspirationē & specialem visitationē. Esa.24. Legem eius insulæ expectabunt. Fluctib. tribulationum percutitur per tpalem afflictionem. Hester.10. Insulas fecit tributarias. Et Esa. Viderunt insulæ, & timuerunt. Terræ motu diuini timoris cōcutitur per profundam meditationem. Eze.26. Turbabuntur insulæ in mari. Piratis ēt .i. demonib. & tyrannis exponitur per iniuriam & afflictionem. Esa.23. Vlulate qui habitatis in insula. Et tn̄ herbis & florib. .i. gratijs & virtutib, redundat per bonorū spiritualiū cumulationem. Ps.71. Insulę munera offerent. Et cantibus spiritualib. iocundatur per Dei laudē & gratiarū actionem. Psal. Lætentur insulæ multæ. Et nota, ꝙ ego reperio C

Insulam
- Ardentem,
- Natantem,
- Trementem,
- Tacentem,
- Gaudentem,
- Nascentem.

Insulam dico ardentem. In mari.n. sunt insulæ, q̄ perpetuo ardēt, sicut de quadā insula meridiana narrat in vita sancti Brādini, & de lipareis insulis Siciliæ dicunt Plinius & Solinus. ¶ Sic iustus sp ardet per dilectionis ardorē, & per cōtritionis feruorē. Eze.39. Immittam ignem in magog, & in his, qui habitant in insulis. ¶ Item insulā natantem, quia .s. fm Sen. li. de naturalib. quæstionib. Insulę natantes, mobiles, & per mare more nauis vagātes inueniūtur in India, qđ fit quia sunt de spuma maris inuicē aggregatæ & in pumicem induratæ, & tandē arena & puluere coopertæ, & finaliter herbis & arborib. oppletæ. Sic iusti ꝑ paupertatem voluntariā leues, & in hoc mundo manentē ciuitatem, aut possessionem stabilem nō quærentes, nec terræ .i. terrenis per desiderium adhærentes, ad flatum spūs sancti dn̄r, per diligentiā & bona opera mouentur, & agitantur. Arena & puluere .i. mortis memoria cooperiuntur, & herbis & fructib. bonorū operū cumulātur. De tali ergo mobilitate taliū pōt dici illud Apo.6. Insulæ de locis suis motę sunt. Istud potissime dici pōt de illis, q amore Dei terras ꝓprias exiuerūt, & bona tpalia dimiserūt, & sicut peregrini & hospites ꝑ mare huius mundi fluctuantes iuerunt, dicentes illud Hebr.13. Non habemus hic manentē ciuitatē, sed futurā inquirimus. Inuenio ergo insulā natantē. ¶ Item reperio insulā trementē. D Terræ motus.n. vt dicunt Philosophi, multo sæpius fit insulis q̄ alibi, sicut patet de Sicilia insula, q̄ sępissime passa est terræ motum. Sic vere iusti terræ motu diuini timoris faciliter cōcutiuntur, & sic ab oīb. superfluis excutiunt. Vnde Esa.41. Viderunt insulæ timuerunt, & extrema terræ obstupuerunt. ¶ Item reperio insulā tacentē. Cōstat.n. ꝙ maior taciturnitas est in insulis q̄ alibi, & maximè in aliquib. vbi nulli hoīm est accessus. Sic iusti sunt insulæ tacentes, nec per obiurgationē tumultuantes, nec sunt per detractionē murmurantes, nec ꝑ iactantiā vocem suā extollentes. Iusti.n. à talib. vocib. tacent, quia per patientiā opportunā silentia multa seruant, sicut potissime faciunt boni religiosi, qui ad litterā ad euitandum vitia linguæ, silentium seruare debent. Esai.41. Taceant ad me insulæ & gentes mittent fortitudinem. Ostende quomodo tales tenentur mutare fortitudinem temporalem & corporalem in virtualem & spiritualem. Et aduerte, quòd iusti tacēt ex tribus casibus, .s. cum

- Attendunt grande mysterium,
- Sustinent legis imperium,
- Expectant Dei subsidium.

Tacent cum ardua mysteria volunt cogitare. Esa.49. Audite insulæ, & attendite populi de longe, dominus ab vtero vocauit me. Tacent etiam cum diuina imperia oportet tolerare, quia scilicet isti patienter tolerant quæ imponuntur eisdem. Esaiæ.42. Legem eius insulæ expectabunt. Tacent insuper cum diuina solatia oportet expectare,

quia.s.iusti cum taciturnitate, & sapientia expectant auxiliū brachium,& adiutorium Dei viui.Esa 51.Me aūt insulæ expectabunt,& brachiū meum sustinebunt.Leuate in cęlū oculos vestros.reperio ergo insulā tacentē.¶Item reperio insulā gaudentē.In insulis.n.prata rident,aues cantant,aīalia saltant.Sic verè in iustis sunt prata,quæ rident,s.conscientiæ puritas & munditia.aues, quæ cantant.i.gratiarum actio & lætitia,aīalia, quæ saltant,s.exultatio in Deo & bonorū affectuū resonantia.Exultare.n.idem est,ꝙ extra saltare.psal.Lætetur insulæ multæ.Applica si vis de insula, de qua legit in via Beati Brandini,vbi erant aues cū facie humana,lingua sibi intelligibili loquentes,& ex oī parte Deum laudantes.Sic in insula.i.in iusto sunt aues Deum laudantes,& exultationes & cōsolationes,Dei laudes,& cōtinuè gratiarū actiones dicētes. Esa.24.Glorificate dn̄m in insulis maris.Reperio ergo insulam gaudentem.¶Itē reperio insulā nascentē seu scatentem. Constat.n.teste Sene.li.de naturalib.quæstionib. ꝙ qn̄q; per terremotum nascuntur insulæ nouæ, sicut de illa insula, q̄ dr̄ mitylene,narrat idem, ꝙ præcedente terremotu ignis in mari Aegeo octo diebus cōtinuis arsit, qui de profundis abyssi erumpens,lapides & materiam secum traxit, & tandē cessante igne lapides cōbusti apparuerunt, de quibus insula facta fuit.Sic verè dico ꝙ qn̄ terræmotus diuini timoris præcedit, & ignis diuinæ charitatis succēdit,& lapicidina cōstantiæ & firmitatis succrescit, tunc homo in insulā.i.in virum iustum faciliter cōuertitur,& excrescit.Act.18. Mitylene insula vocabatur.Sequitur.Accensa pyra reficiebāt nos.mitylene trāsmigrans interpretatur, quia.s.tales de non esse ad esse transmigrant & transeunt, dum per virtutem nouiter generātur & fiunt.Reperio ergo insulā nascentem.Cōstat.n.ꝙ qn̄q; mare superabūdat & crescit,& insulas cooperit atq; tegit,sicut de buri insula exēplificat Seneca vbi supra,& sicut dr̄ de insula vbi erat ecclesia Beati Clementis prope ciuitate Terlonā, q̄ est in Gazaria, quia mare ita creuit quod eam ita altè operuit,ꝙ non apparebat amplius & recedente mare annuatim reapparuit.Tales sunt iusti, qui.s.sub aqua amara pœnitētiæ & tribulationum fugiunt, & ibi per humilitatem ab obtutibus hominum se abscondunt. Vnde de humilitate taliū pōt intelligi illud Esai.40. Ecce insulæ quasi puluis exiguus.Et Apoc.16.Omnis insula fugit,& montes non sunt inuenti.Et F sic igitur patet, quomodo iusti multis modis insulæ nuncupantur Et hoc est primum principale.¶Secundò dico,quòd religio dicitur insula, quia cingitur aquis compunctionis.1. Machab.14.Fecit introitum in insulis maris.Insulæ namque amaram compunctionem significant.Et aduerte,quòd religio est vel dici potest

Insula {
Tuta & necessaria,
Trita & tributaria,
Certa & speculatoria.
}

Religio.n.est insula tuta ad habitādū.vnde Actu.27, dicebat Paulus in mari periclitās,ꝙ in insulā quandā oportet nos deuenire.Et 28.Cū euasissemus,cognouimus,ꝙ mitylene insula vocabatur.q.s.interpretatur trāsmigrans,quia.s.religio sp trāsmigrat & currit,inquantū in mundo nihil pter necessaria quærit, similis illi insulæ natanti de qua supra dictū est. ¶Itē religio est insula prompta ad famulādū. Ista.n.est tributaria pctōrib.& tyrānis.Hest.10.Insulas fecit tributarias.Tributaria.n.dr̄,eo ꝙ Deo & prelatis per seruitutē obedientiæ subiugatur,& tributa bonorū operū reddere cōprobatur.Psa.Reges tharsis & insulæ munera offerēt,reges Arabū & Saba dona adducēt.¶Item religio est insula apta ad speculandū,quia .s.insulæ sunt magis secretæ q̄ terra firma, vt supra visum est. Vnde Ptholemeus ille maximus astrologorū dr̄ fecisse, & inuenisse cōsiderationes suas in insula Cypri, & ēt ad litteram nos videmus, ꝙ inter religiosos sunt hoies magis speculatiui q̄ inter sæculares & mundanos.vnde Apo.1.dicit Ioānes. Fuit inquit in insula,q̄ vocatur pathmos,qđ interpretatur separatio.Sequitur.Et cōuersis vidi septē candelabra aurea,& similem filio hoīs inter illa:In quo notari pōt, ꝙ separatio,i. status à sæculo separatus,est ad vidēdum visiones Dei, & ad speculandum cœlestia magis aptus.Et si vis,dic de religione vel ecclesia quæ supra dixi de viro iusto.s.ꝙ est insula, ardēs, Natans tremens,tacens,gaudens,nascens,& applica & concorda, vt supra. Igitur religio dr̄ insula,quæ cingitur aquis compunctionis.¶Tertiò verò dico,quòd cœlum dr̄ insula,q̄ G cingitur aquis tribulaminis seu afflictionis, quia.s.sicut non est transitus ad insulā nisi per aquam & mare,sic non est trāsitus ad Paradisum,nisi per amaritudinem & laborem.Et sicut in insulis sunt qn̄q; multæ diuitiæ, sic & in insulis Paradisi q̄ bene.s.dicuntur insulæ in plurali,eo.s.qa in domo patris mei mansiones multæ sunt.Vnde aīæ pōt dici illud Ezec.27. Hyacinthus & purpura de insulis Helia facta sunt operimētum tuum.Helisa interpretatur dei saluatio, hyacinthus aūt vestis coloris cœlestis signat immortalitatem,cum cęlum sit incorruptibile. Purpura verò vestis regia signat æternam dignitatem,& quia est coloris ignei,signat perfectissimā charitatem.Ad denotandum,ꝙ in istis insulis.i. in Paradisi habitaculis,vbi est Dei salus & saluatio,anima cooperitur & ornātur hyacintho immortalitatis,& purpura perfectissimę charitatis & honoris & regiæ dignitatis. Glorificate ergo Deū, qui habitatis in insulis. Esai.24.Et sic patet,quomodo in bono significato insula signat loum saluationis,statum religionis,virum perfectionis.¶Sed si velles modo opposito dice- H re,posses dicere,quòd insula signat.

Virum infectionis,s.impium,
Statum perditionis.s.mundum,
Locum damnationis.s.infernum.

Nam impius est insula fœtens & horribilis. Nam hic mundus est insula currens & instabilis.Nam infernus est insula ardens & damnabilis.Inueniuntur.n.insulæ fœtentes, & sulphureæ.Insulæ currentes & vaganeæ,sicut supra visum est.Insulæ flammantes & pyreneæ. Applica sicut supra & allega.De qualibet ergo istarum bene potest dici illud Esa.23. vlulate ergo omnes, qui habitatis in insula, quia re vera aliqu habitant in insula peccati, qui vlulare solent per inuidiā & detractionem.Illi vero,qui habitant in insula mundi,vlulare solent per iactantiam & elationem.Illi vero,qui habitāt in insula inferni,vlulare solent per tristitiam & desperationem. Sic igitur patet,quomodo insula ī bono sumitur & in malo.

Insuper.

Nota,quòd insuper signat quandam superabundantiam,quoddam augmentum,& quandam additionem ad omne illud,quod superius ponitur vel A dicitur, siue bonum fuerit,siue malum.Dicō ergō,quòd insuper signat.

Superabundantiam {
Virtuosam,
Vitiosam,
Dolorosam,
Gaudiosam.
}

Signat(dico)superabundantiam meritoriam, & virtuosam.Psal. Oīa subiecisti sub pedibus eius, Oues & boues & vniuersas, insuper & pecora campi.Moraliter pedum nomine, animæ,affectiones significantur. Vnde Aug.Pes meus,affectus meus,eo feror quocunque feror. Pedibus igitur,i.affectionibus subiectæ sunt oues,i.simplicitas, Boues,i.humilitas,insuper & Pecora campi,per quæ intelliguntur animalia parua,sicut agnus,qui signat innocentiam, Capra,quæ signat pœnitentiam,aries, qui signat constantiā. Omnes istæ virtutes affectioni subiectę,ita vt illis imperet affectio, his vtatur affectio, his moderetur affectio, rectè per insuper designantur. Vide de singulis in proprijs titulis.¶Itē signat superabundantiam vitiorum,& sic accipitur vt communiter.vnde de Achab rege Israel dr̄, quòd non suffecit sibi ꝙ ambulauerat in peccatis, Ieroboam, sed insuper duxit vxorem Iezabel,& seruiuit Baal,& adorauit eum.3. Re.16. ¶Item signat superabundantiam infortuniorum & tormentorum.Vnde.2.Re.19.dr̄.Seruus meus cōtempsit me,insuper & accusauit me apud dn̄m meum.Et Ecc.13.Diuiti decepto multi sunt recuperatores,pauper alias humilis,deceptus est insuper & arguitur.Post. vnum.n.malum semper solet accidere vnum insuper,quia sicut dr̄ cōmuniter, vna aduersitas nunquam venit sola.Vnde Seneca dicit, ꝙ fortuna nihil nocere contenta est semel.¶Item signat superabundātiam præmiorum. Vnde in Psal.dr̄ Insuper & caro mea requiescet in spe.Et hæc de insuper sufficiant.

Insurgere.

Nota,quod insurgere idem est,quod cōtra alium surgere.Accipitur autē insur- A gere semper in malo pro illis,qui insurgunt contra nos tentando perniciose,sicut sunt Demones. Fraudando malitiose,sicut versipelles.Grauando contentiose, sicut sunt tyrāni homines & crudeles. De Demonibus nos tentantibus dr̄ in Psalm.Deus iniqui insurrexerunt in me,& fortes quæsierunt animam meam &c. De malitiosis & fraudulentis dicitur in Psalm.Insurrexerunt in me testes iniqui.De tyrannis autem nos oppugnantibus,& grauantibus dicitur in Psalm. Multi

insur-

insurgūt aduersū me &c. Vide vbi consurgere,& vbi Exurgere,& surgere.

A **Integre.** De integritate corporis inquantum opponitur diuisioni & partium fractioni,nihil oportet dicere,hoc solū dico q̄ sicut multæ sunt species quæ magis valent & redolent fractæ quā integrę,vt patet in pipere, sic dico,quod Sanctorum corpora magis resplenduerunt in miraculis,& valor eorum magis inuenitur post fractionem, occisionem & mortem,quam quando integra erāt corpora dum viuebant.Sed de tali integritate trāseo.De integritate verò morali dico,quòd est

Integritas { Carnis / Mentis / Moris seu operis.

Prima est integritas virginitatis & cōtinētiæ.Et ista est sicut integritas lilij,quod integrum redolet,fractū fœtet. Et de hac integritate pōt dici illud Deut.12. Mundum,hoc est integrū & sine macula,offerri licet.¶ Scda est integritas synceritatis & cōscientiæ.1.Thes.5.Deus aūt pacis sanctificet vos,vt integer spūs vester & aīa seruetur.¶ Tertia est integritas virtuositatis & iustitiæ seu innocentię.Et ista est qn̄ homo est in moribus integer & perfect⁹,& nihil est nec in corde,nec in verbo, nec in opere diminutū.Vas.n.integrum melius liquorem retinet,q̄ vas fractum. Speculū ēt quod bene recipit imaginē, necesse est.q̄ sit integrum. Coriandrum ēt spēs est cuius semē integrum redolet,nō cōtritum, quia re vera illi,qui sunt integri in morib.& cōpleti,& qui nō habent partē aliquā tenebrarum,sunt cęteris melius redolentes,& imaginē Dei in se melius reprę̄sentantes,& liquorē grā̄ retinentes.Ideo benemonet scriptura dicens Iacob.1. Sitis perfecti & integri, in nullo deficientes.Figurati in vacca rufa,q̄ debebat offerri integræ ætatis,sicut dr̄ Nu. 19. Figurati in agno illo, de quo dr̄.1.Reg.17.q̄ tulit Samuel agnum in holocaustū integrum dn̄o.Integer.n.dr̄, in cuius corde verbo & opere nihil reprehensibile reperitur.Aduerte tn̄,q̄ multi sunt integri malè & non bene.De quodā.n.famulo fatuo audiui dici,q̄ cum magister suus pręcepit,q̄ capones pararet integros in coquina, ipse malè intelligens integritatem,nihil inde amouit, sed cū plumis & fecib.integros posuit ad coquendum,& sic pœnitus nihil valuerunt. Integritas ergo quandoque habet fęces carnalitatis,& plumas volatilis vanitatis,non est bona,imò Deo abominabilis & horrenda. Et de hac dici potest illud Prou.1.Deglutiamus eum viuentem, & integrum tāquam infernus.Sed nō sic iusti,imo bona & Sancta integritate sunt integri,iuxta illud Apostoli ad Titū.2.Teipsum præbe exemplum bonorum operum doctrina & integritate.Sufficit.Vide alia vbi omnis,& vbi totum

A **Intelligere. Intelligens Intellectus.** ¶ Nota,q̄ intelligere accipitur pro cognoscere, pro scire,pro aduertere.Vnde intellectus moraliter accipiendo,nihil aliud est q̄ sapientia,prudentia,notitia,&c.similia.De intellectu verò inquantum est potentia naturalis ipsius aīæ rationalis, vel inquantum est donum Spiritus sancti, cum ista sint magis scientialia quā moralia, nihil intendo quo ad præsens. ¶ Igitur, q̄ intelligere idem est,quod intus legere,& signat quandā discretam meditationem,& occultorum cōsiderationem. Sicut.n.oculus lyncis.i.oculus illius aīalis,q̄ dr̄ lynx,esse dr̄ ita clarus,q̄ etiam illa,quę sunt intus & intra parietem,dr̄ videre,sic verè oculus intellectus nostri debet esse ita lympidus & discretus,q̄ illa, quæ sunt intus & extra.i. abscōdita & aperta,debet lympide cōsiderare, & ipsa discrete vitere meditari, pcognoscere & sentire,vt sic simus sicut argus,qui ex omni parte capitis oculos habens,quicquid circa se fiebat,totum videbat,quia.s.totum caput mentis nostrę debet esse plenū oculis discretæ intelligentiæ & cōsiderationis,vt quicquid erga nos agatur,siue in mundo,siue in cęlo, siue inferno.s. quantum ad illa,quæ sunt necessaria ad salutē possimus intelligere,& discretissime prouidere.Vnde Prou. 17.Expectatio præstolantis quocunq; se vertit prudenter intelliget. Vt sic dicat quilibet illud Iob. 13.Ecce oīa audiuit auris mea & intellexi singula.Possumus ergo exponere illud Eccl.18.Sensati in verbis ipsi sapienter egerunt,& ipsi intellexerunt veritatem,& iustitiam,& implorauerūt prouerbia & iudicia.¶ In quibus verbis ostenditur, q̄ nos debemus intelligere,& prouidere,& cognoscere quatuor,s.

B

Quid { Dicendum[Veritatem inquit] / Agendum[Iustitia inquit] / Sciendum[prouerbia inquit] / Tenendum[Iudicia inquit]

Primo ergo dico,q̄ nos debemus intelligere illa, quæ sunt loquenda seu dicenda, s. veritatē. Intellexerūt inquit veritatē,fatuum.n.est loqui nisi veritas sciatur.

Ista.n.est vera intelligentia,quando scilicet homo scit,& intelligit
Loqui veritatem,
Facere æquitatem,
Inquirere profunditatem,
Metuere auctoritatem.

Et ideò primo sapiens debet veritatem scire aut intelligere,antequā audeat aliquid loqui aut dicere. Vnde dr̄ Sap.3.Qui confidunt in domino,intelligent veritatem.Vnde Dauid petit Iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.Qđ est contra multos, qui de rebus se intromittunt antequā intelligant veritatem eorum quæ dicunt,de quibus dicit Apostolus.1.Tim.1.Volentes inquit esse legis doctores,non intelligentes neque q̄ loquuntur, neque de quibus affirmant.¶ Secundò dico,q̄ nos debemus intelligere illa quæ.s.sunt agenda,quod notatur in verbo[Iustitiam]Iustitia.n.est in agēdis, sicut veritas in dicēdis.Iustitia.n.est intellectus bonus oībus facientibus eam. Homo.n.non potest facere iustitiam de se, nec de proximo,nisi intelligat quod iustum est.Et ideò dicit dn̄s in psal.Et nunc reges intelligite &c. quia pro certo Beati,qui custodiunt iudicium,& faciunt iustitiā in oī tp̄e.¶ Tertiò intelligenda sunt illa, quæ sunt scienda,s. prouerbia. Per prouerbia.n.quæ sunt verba abscondita,possunt intelligi oīa illa occulta quę pertinent ad futuram vitam. Quicquid.n.nobis dr̄ de illa futura vita in scripturis,totum nobis dr̄ in prouerbijs & figuris.Vnde de Christo dr̄ Mar.4. quod sine parabolis nihil loquebatur. Talia.n.prouerbia.i.talia occulta,sine intelligentia & prouidentia non cognoscuntur nec perscrutantur.Et propter hoc Psal.dicebat domino.Da mihi intellectum,& scrutabor mandata tua. Vnde de Daniele dicit Dan.1.quod Deus dedit sibi intelligentiam omnium visionū & somniorum.Illa.n quæ sunt futura post mortem,sunt quædam prouerbia, quædam abscondita & occulta , sunt etiam quædam visiones & somnia,quia.s.ista quamuis in se habeāt existentiæ certitudinem quantum ad nos,tamen non habent nisi quandam somnialem similitudinem,quia per fidem ambulamus,& non per speciem,secundum Apostolum, videlicet inquantum nunc videmus per speculum in enigmate. 1. Cori.13. Vnde de talib.prouerbijs sic incognitis & occultis potest dici illud Eccl.39.Occulta prouerbiorum exquiret sapiens.¶ Quartò dico,q̄ intelligenda sunt illa,quæ sunt timēda,& ista sunt Dei iudicia[Iudicia inquit]Sicut.n. Iudicia regum & imperatorum qn̄ sunt terribilia,iusta & rōnabilia,p̄fundius à subditis meditantur, & in eorum cordibus terribilius imprimuntur, sic quia iudicia diuina abyssus multa aspera & terribilia sunt & seuera, iō à nobis intelligēda sunt & timenda.Iudicia.n.Dei nisi subtiliter intelligātur,qnq; iniusta esse videntur, quia.s.quantū ad mundum vidētur habere vnā causam apparentem , & habent vnam aliā quantū ad Deum latentē. sicut.n.malogranata rōne exterioris corticis videnī esse valde dura,& tn̄ sunt interius valde mollia & tenera,sic verè iudicia dei exterius quantū ad cās secundarias nobis apparentes vidētur esse qnq; plena crudelitate & iniustitia,cum tn̄ plena sint quantū ad Dei ordinationē, interius tenera pietate seu clementia.Vnde dicit Hier.q̄ oīa prouidētia Dei aguntur, & quod credit quis esse pœnam, medicina est.De Dei.n.iudicijs nō videmus nisi corticē, & p̄p hoc necesse est in ipsis intelligere esse diuinæ iustitiæ & ordinationis medullam,sicut per multa exempla possemus ostendere, & probare.Intelligenda sunt ergo & timenda, quia.s.occulta sunt,terribilia & profunda,quia sicut dr̄ Ro.11.Incomprehensibilia sunt iudicia eius , & inuestigabiles viæ eius. ¶ Sed nota quod sicut aīalia grossa & ponderosa parum habent de subtilitate,intellectus,quia.s.nec sunt subtilia,nec ingeniosa, sicut patet de ceruis tauris & mulis, aīalia verò parua valde sunt ingeniosa & astuta,& intellectuali prudentiæ, p̄pinqua, sicut patet de apibus,araneis & formicis,sic verè charissimi, aliqui sunt magni, & grossi per temporalem prosperitatem, scilicet diuites & potentes, qui etiam sunt vt communiter in intelligentia spirituali imbecilles, & de quibus dicitur in Psalm. Nolite fieri sicut equus & mulus,quibus non est intellectus.

C

tellectus.Isti verò, qui per humilitatem sunt paruuli,sunt vt
cōiter spirituali intelligentia plus dotati.vnde Prou.8. Intel
ligite paruuli astutiam, & insipientes animaduertite.audite
me,qm̄ de rebus magnis locuta sum. Simus ergo intelligen-
tes,quia sicut dicitur Prou.14. Acceptus est regi minister in-
telliges, & populus non intelligens vapulabis. Et sic patet
quomodo intelligenda sunt prædicta quatuor.s.illa,quę sunt
D agenda,illa quæ sunt dicenda,illa, q̄ sunt scienda,Et illa,quæ
sunt timenda.¶Et adhuc si volumus possumus notare,quod
nos debemus intelligere quinque necessaria ad salutem. In-
telligere enim debemus

Nostrorum proximorum necessitatem, — Intelligam⁹
Nostrorum peccatorum peruersitatem, — ergo necessi
Bonorum futurorum fœlicitatem, — tatē nostro
Moris & tormentorum acerbitatem, — rum proxi-
Hominum damnatorum pęnalitatem. — morum per

nosmetipsos,vt ex nostris proprijs passionib. possimus intel
ligere & miserias proximorum.iuxta illud Eccl.31.Intellige
ex teipso,quæ sunt proximi tui.Et ideò de struthione dr̄ Iob
39.ꝙ ipsa propria oua sua obliuiscitur in sabulo ignorās vbi
posuerit ea, eo ꝙ priuauit eā dn̄s sapiētia,nec dedit ei dn̄s in
telligentiā,quia qui.s.propria oua.i.proximos & parētes ne-
gligunt,& in necessitatib.obliuiscuntur,sine intelligētia esse
dicūtur.Mat.15.Adhuc & vos sine intellectu estis.Et pp hoc
dr̄ Psa.ꝙ beatus,qui intelligit super egenū & pauperē,in die
mala liberabit eum dn̄s.¶Itē intelligamus peruersitatē pctō
rum nostrorū.Et sic intelligere idem est,ꝙ intus legere,q.s.
intus in cōscientia debemus legere facta nr̄a,& ipsa intellige
re & videre.Vnde in psa.Intelligite insipientes in populo,&
stulti aliqn̄ sapite.Item intelligamus fęlicitatem æternorum
bonorum,de quo Esai.52.Ecce intelliget seruus meus & ele
uabitur,& sublimis erit valde. ¶Itē intelligamus propinqui
tatē mortis & futurorum. Sicut.n.intellectus & intētio nau
tarum principaliter fertur in portum vbi debent applicare,
sic verè totus intellectus noster debet ferri ad p̄uidēdum &
cogitandū statum,in quo post mortē habemus perseuerare
vnde Deu.32.Vtinā saperem & intelligerē,ac nouissima pro
E uiderem. ¶Item intelligamus pęnalitatem hoīm damnato-
rum.vnde Dauid loquens de talium dn̄atione prosperitate,
& consolatione dicit,ꝙ sine causa iustificauerat.s.damnatus,
cor suum donec intraret in sanctuarium Dei, & intelligeret
in nouissimis eorum.Et sic si fuerimus taliter intelligētes,po
terimus habere donum sapientię & intellectus,& requiescet
super nos Spiritus sanctus,sicut dr̄ Esai.11. ¶Aduerte tamen
quod tria sunt quæ verum impediunt intellectum.s.

Mundi prosperitas & consolatio, — Verum.n.ne-
Mentis obscuritas & obfuscatio, — queunt intel-
Cordis fatuitas & obstinatio. — ligere illi qui

sunt impinguati mundana prosperitate.Isti sunt similes por-
cis qui qn̄q; fiunt cœci propter nimiam pinguedinem. vnde
in Psal.Homo cum in honore esset, nō intellexit,cōparatus
est iumentis insipientib.& similis factus est illis. ¶Itē illi,qui
sunt obfuscati mentis obscuritate. Homo.n.quandoque per
diuturnam obscuritatem perdit visum,sic homo per ignorā
tiam intellectum.Vnde in psa.Nescierunt neq; intellexerūt,
in tenebris ambulant.¶Item illi,qui sunt obstinati cordis fa
tuitate.vnde in psa.Vir insipiens non cognoscit,& stultus nō
intelliget hæc.Ista ergo de intellectu sufficiāt.Vide infra de
sapientia,& in diuersis partibus huius libri, sicut infra in ta-
bula poteris inuenire.

A Intendere.

Nota,ꝙ intendere qn̄q; idem est,ꝙ ali-
quid ad certum finem seu ad certū quid
ordinare, & disponere,& exinde prouenit, & diriuatur no-
men intentionis,quę.s.dat operibus meritum seu culpam,&
ista dr̄ quandoque affectus,quandoque eoluntas, quandoq;
animus.Et de ista loquitur Apostolus Hebr.4. Cogitationū
inquit & intentionum cordis.Et de hac dicit Greg.in mora-
libus,quod sicut fabrica columnis, columnæ vero innitūtur
fundamento,ita virtūtibus innititur vita, virtutes autem in
intentione solidantur.Ista ergo dicitur oculus, dicitur An-
gulus dicitur titulus

Oculus(dico)qui corporis est lux & specula,
Angulus autem,qui parietis est lex & regula,
Titulus etiam,qui operis est laus & notula,
Est igitur intentio
Oculus speculans, vt animus à fraude tueatur,
Angulus regulans,vt quod agit in recto teneatur,
Titulus gratulans,vt meritum debitum habeatur,
¶Intentio enim est oculus opus illuminans,
Est angulus opus conterminans,
Est titulus opus denominans.

Primò ergo dico, ꝙ intentio est oculus opus illuminans.Si-
cut.n.oculus illuminat corpus,sic intētio opus.Et sicut ocu
lus est pars corporis p̄ciosior,,sic intētio est pars excellētior.
Et sicut oculo saon totū corp⁹ bene regit̄, infirmo vero vel
obscuro male gubernatur aut dirigit̄,sic si intentio sana fue-
rit,totius operis corpus & cōgeries sanū erit.Si verò per ma
litiā infirma fuerit vel obscura,totius operis cōditio erit vi-
tuperabilis & casura. Nonne si porcus sanus fuerit vel infir
mus cognoscit̄ in oculo vel lingua? quia re vera nullius ope
ris corpus sanum dr̄,vbi intētionis oculus infirmatur. Vnde
Mat.7.dr̄.Si oculus tuus fuerit simplex,totum corpus tuum
lucidum erit. Si aūt oculus tuus nequam fuerit,totū corpus
tuum tenebrosum erit. Super quo dicit Bernardum,ꝙ duo
sunt necessaria ad hoc, ꝙ oculus intentionis sit verè simplex
.s.charitas in affectione,& veritas in locutione.Et si vis dila-
tare,vide infra de oculo.¶Scd̄ò dico,ꝙ intentio est angulus B
opus conterminans seu ordinans,quia.s.sicut per angulū to-
tus paries regulatur,& ordinatur, sic totum opus ſm inten-
tionē formatur. Et ideo sicut angulus de quadratis lapidib.
solet fieri, sic intentio solet quadratura quattuor virtutū car
dinalium insigniri.Intentio.n.est lapis angularis, quo stante
ædificium stat,& deficiente ruit.Esai.28.Ecce ego mittam in
fundamentis Syon lapidem præciosum,probatum angularē.
¶Tertio verò dico, ꝙ intentio est titulus opus denominans
quantum ad qualitatem.i.an bonum sit an malum. Et id qui
dem aliter fit à Deo,aliter ab hoīe.Deus.n.opus ab intentio
ne denominat,& ſm qd̄ intentio bona vel mala fuerit,opus
quod exterius apparet,bonū & malū iudicabit Homo verò
ab opere intentionem denominat,quia ſm operū qualitatē,
iudicat animi voluntatem.Vnde Ber.super Can. dicit quod
apud homines cor ex verbis,apud Deum verò verba ex cor
de pensantur.¶Et breuiter notare possum,quòd intentio

Debet esse { Sancta, Recta, Tecta. } — Sancta dico, quo ad Deum, vt semper ad Deū dirigatur. Exē-

plo floris solsequij,qui semper dirigit faciem ad Solē.Recta
etiam quo ad proximum, vt nunquam à iustitia torqueatur, C
seu moueatur.Exēplo linguæ in statera,quæ semper est recta
si pōdera sint iusta & æqualia,alias semper inclinat se ad par
tem vbi est maius pondus. sic intentio & voluntas ad illū cu
ius iustitia magis pōderat. Tecta insuper quo ad seipsam,ne
interior sanctitas ab obtutibus hominum videatur.Matt.5.
Attendite ne iustitiam vestram faciatis corā hominib. vt vi-
deamini ab eis.Iusti.n. & prudentes etiam in agibilibus intē
tionem suam solent tegere,& quod intendunt aut cogitant,
paucis & fidelibus reuelare.Eccles.8.Non omni homini cor
tuum manifestes.Quæ tamen omnia sunt contra multos,qui
.s.habent intentionem

Non { Sanctam, Rectam, Tectam } imo { Corruptam, Distortam. Detectam. } — Corruptā habet, quo ad Deum hæreti

cus per hæresim & idololatriā. Distortam habet quo ad pro
ximum malitiosus per malignitatē & fraueulentia. Detectā
habet quo ad seipsum vaniglorius per ostentationē & iactan
tiā.Est aūt mala intentio sicut venenum latans in aspide vel
bufone,quod qn̄ exterius in aliquē euomitur, tota eius vir-
tus & sanitas deturpatur.Multa de intentione ta bona q̄ ma
la vide vbi cor,mens,fraus,oculus,radix,& similia.¶Sed ad
huc dico,ꝙ intēdere sumitur pro intelligere,& aspicere,in-
tendere,vel vacare.Sed quia factum est satis de attendere,iō D
breuiter pertrāsibo. ¶Nota ergo,ꝙ in scriptura reperit̄ vnū
intendere,miseratiuum,speculatiuum,eruditiuum,admira-
tiuum, maculatiuum . Intendere miseratiuum est illud,quo
Deus & Dei misericordia intendunt in hominem.s.

Vt ipsum { eruant succumbentem. Dirigant litigantem, Protegant propugnantem, Audiant supplicantem, Puniant delinquentem, } — Intendit enim Deus in homines vt benigniter eruat succūbentes. Psalm.

Intende

Vt ipsum præmient promerentem Intende animæ
meæ,& libera eam,propter inimicos meos eripe me. Vt iu-
dicio dirigat cõtendẽtes.pſal. Exurge,& intẽde iudicio meo
Deus meus & dominus meus in cauſam meã. Vt adiuuando
protegat vim timentes.pſal. Deus in adiutorium meũ inten-
de,domine ad adiuuandũ me feſtina. Et iuſtos audiat ſuppli
cantes pſ.Intende voci deprecationis meæ,rex meus,& De⁹
meus.Et alibi.Fiãt aures tuæ intendentes in vocem depreca
tionis meæ.Vt malos punias delinquentes.pſ. Intende ad viſi
tandas oẽs gentes, non miſerearis oĩbus, qui operantur ini-
quitatem.Vt beatos foueat ſeu muniat triumphantes.pſ.Spe
cie tua,& pulchritudine tua,intende proſpere,procede & re
gna.Patet ergo,ꝙ eſt vnum intendere miſeratiuum.¶ Itẽ eſt
vnum intendere ſpeculatiuum. Et illud eſt, quo hõ intendit
ad legis diuinæ mandata,& iudicia cognoſcenda,iuxta illud
1.Mach.2.Intendite in præceptum legis,& ad cęleſtia viden
da,& contemplanda.exemplo Stephani,de quo dr̃ Actuum.
7.ꝙ intendens in cęlum,vidit gloriã Dei.¶ Item eſt vnũ intẽ-
dere eruditiuum, & iſtud eſt illud, quo hõ intendit ad audiẽ
dum,& intelligendum vtilia documẽta, ſicut de illis dicitur
Actuum.8.Intendebant autem turbæ his,quæ à Philippo di-
cebantur,audientes eum vnanimiter.¶ Item eſt vnum inten
dere admiratiuum, & iſtud eſt qñ homo intendit,& cogitat,
in opera mirabilia creatoris,ſicut Luc.4.dr̃,ꝙ omnium ocu-
li in ſynagoga erãt intendentes in Ieſum.Sequit̃,& miraban-
tur.¶ Itẽ eſt vnũ intendere maculatiuũ,& iſtud eſt, quo pec-
catores intendũt in ſuas malitias,& peccata,quia ſicut dicit̃.
Gen.6. Cogitatio cordis humani intenta eſt ad malum oĩ tẽ
pore. Quidam.n.intendunt in luxuriam,quæ maculat tactũ,
contra illud Prouer.5. Ne intenderis fallaciæ mulieris. Qui-
dam in errores,qui maculant intellectum. 1.Tim.4.In nouiſ-
ſimis temporibus diſcedent quidem à fide,intendentes ſpiri
tibus erroris. Quidam in vana verba,quæ maculant auditũ,
contra illud Titum.1. Non iudaicis fabulis intendentes. Et
ſic patet quomodo intendere in bono ſumitur, & in malo.

A **Inter.** Nota,ꝙ iſtud vocabulum inter eſt propoſitio ſer
uiens caſui accuſatiuo.Et eſt talis ſignificati,ꝙ sẽ
per videtur innuere pluralitatem,ſocietatem,medietatẽ.Et
ideo iſtud vocabulum inter,poteſt ſignificare in bono,& in
malo.¶ Primo ergo dico,ꝙ inter in bono ſignificat oẽs illos,
ꝗ inter aliquas diſcordias cõtrarias interponũt partes ſuas.
Et ſic ſignificat

Sanctos interceſſores,

Bonos { Mediatores, Frequentiores, Moderatores.

¶ Et ſic dico,ꝙ per inter poſſunt intelligi
Erga Deum mundi negocia procurantes,
Diſcordium facta diuortia fęderantes.
Perfectorum digna conſortia frequentantes,
In ſeipſis opera propria moderantes.

Boni ergo interceſſores ſunt illi,qui ſuis interceſſionibus,&
orationibus ſe ponunt inter medios inter Deũ,& populum
cuiuſmodi debent eſſe pręlati,qui proprie poſſunt dicere il
lud Ezech.8.Eleuauit me ſpiritus inter cęlum, & terram, &
adduxit in Hieruſalem. Vbi aduerte,ꝙ prælatus debet habe
re canonicã promotionem, quia.ſ.ſpiritus debet ipſum leua
re.i.promouere.Dignificam erectionẽ,quia.ſ.ipſe poſitus eſt
inter cęlũ,& terrã i.inter Deũ, & populum, clerũ & ſęculũ,
virum & proximum ſuum.Rectificam concluſionẽ, quia ſic
ſe debet regere,vt finaliter adducat̃ in Hieruſalẽ. Iſti igitur,
debent eſſe boni interceſſores. Numer.17.Stans Aaron inter
mortuos,& viuentes in populo deprecatus eſt, & plaga ceſ-
ſauit.Iſta ẽt pñt dici de bonis principũ,& prælatorũ familia-
ribus,qui.ſ.inter ipſos,& populum ſunt intermedij,quia.ſ.iſti
pro pauperibus ſubditis debent intercedere,& dñorum rapi
nam,& iracundiã moderari. Ezec.22. Quæſiui de eis virum,
qui interponeret ſeptem.¶ Scd̃o dico,ꝙ iſta propoſitio inter
ſignat bonos meditatores, illos.ſ.ꝗ inter diſcordes interpo-
nunt benigniter partes ſuas,vt ipſos reconcilient, & concor
dent.Tales.n.ſunt ſicut ſolidatura,quæ coniunxit, & ligat di
uerſa mella, qñ ponitur inter illa. Sunt etiã ſicut cementum,
mediante quo diuerſi parietes in teſtudine vniuntur. Iſti.n.
ſunt ſicut liliũ inter ſpinas.Cant.2.quia.ſ.ſpinæ,quæ ſunt pũ-
gitiuæ,& ſiccæ.i. viri inimici diſcordes, & inuicẽ pungitiui,
& nociui(Proue.13.Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt)nun
quam poſſunt cõcorditer vniri,niſi aliquo lilio mediãte.i.ali
qua pſona molli,dulci,beneuola & benigna. Iõ diſcipulis,&
Apoſtolis fuit dictũ Luc.10. Ecce ego mitto vos ſicut agnos
inter lupos.& Matt.10. Ecce ego mitto vos ſicut oues in me
dio luporũ. eſtote ergo prudẽtes ſicut ſerpẽtes,& ſimplices
ſicut columbæ. ¶ Vbi nota, ꝙ talis mediator debet habere

Benignam locutionem,	Talis.n.debet eẽ ſicut agnus
Perfectam diſcretionem,	benigniſſimus ſicut ſerpens
Synceram intentionem.	prudentiſſimus, ſicut colum

ba ſimpliciſſimus. Quia debet eſſe,agnus benigniter allegan
do,ſerpens pericula præcauendo, columba ſimpliciter inten
dendo. Applica ſi vis,& dilata de conditionibus agni,ſerpẽ-
tis,columbę. Inter ergo ſignat bonos mediatores. Iſtud eſt.n.
quod partes debent velle,& hincinde quærere,dicentes ſ.il-
lud Gene.13. Ne quæſo ſit iurgium inter me,& te, fratres.n.
ſumus. Vide eã ſuperius vbi frater. Iſtud debet mediator pro
curare,& præcipere,dicendo.ſ.illud Marc.9. Habete in vo-
bis ſal,& pacẽ habete inter vos. Iſtud ſolet ipſe Deus in ſcri
ptura ordinare,& iniũgere, quia ſ.orta quæſtione inter Apo
ſtolos,quis eorum eſſet maior, Chriſtus legitur dixiſſe. Qui-
cunq; voluerit inter vos maior fieri,miniſter veſter erit. Mat
thæ.20.Signat ergo inter bonos mediatores.¶ Tertio dico,ꝙ
iſtud vocabulũ inter ſignat bonos ſociatores,vel bonę ſocie
tatis ſectatores,& frequẽtatores.ouis.n.non vult eẽ ſola,imo
inter alias viuere delectatur,& canis ẽt nequaquã viueret,ni
ſi inter hoĩes habitaret. Sic verè bonus hõ, vt cõiter, nõ vult
eſſe ſolitarius,nec à bonorũ ſocietatib⁹ alienus,qa ſm Sene.
Oĩa mala docuit ſolitudo. imo certè inter bonos ſemꝑ vult,
eſſe ſocius,medius & vicinus. Vñ de bonis dr̃ Sap.5. Compu
tati ſunt inter filios Dei,& inter ſanctos ſors illorum eſt, Mul
tum.n.proficit eſſe inter bonos. Medium.n.participat natu-
ram extremorũ. Vnde ex ſocietate bonorũ fortificatur debi
litas infirmorũ. Ouis.n.quæ ſola à tonitruo occiditur, ſi fue-
rit inter alias,à tonitruo nõ turbatur. Bos ẽt, qui inter alios
boues eſt,à lupo non tangitur,ſi ſolus inuentus fuerit,nequa
quam liberatur. Quia breuiter,melius eſt eſſe inter alios bo
nos,ꝗ̃ ſolum aut ſingularẽ. Sæpe.n.hõ, dũ ſolus eſt,per diuer
ſas tentationes à Diabolo inuaditur,qui ſi inter alios fuerit,
inuadi ab eo formidatur.¶ Nota ergo, ꝙ nos debemus eẽ in
ter alios ſicut elemoſynarius inter pauperes, vt propria di-
ſtribuamus,ſicut doctor inter ſcholares,vt vtilia doceamus,
ſicut lucerna inter cõuiuãtes, vt per bona exẽpla luceamus,
ſicut iudex inter hoĩes, vt eorum merita diſtinguamus,ſicut
aduocati in iudicio,vt ꝓ alijs intercedamus,ſicut prudentes
in conſilio, vt vtilia reſpiciamus, ſicut monachi in cenobio,
vt maioribus obediamus,ſicut amici in conuiuio,vt ad inui-
cẽ cõgaudeamus. Dico ergo,ꝙ nos debemus eſſe inter alios
vt noſtrorum diſtributores. Vñ Prouer.17. Seruus ſapiens do
minabitur filiis ſtultis,& inter fratres hæreditatẽ diuidet pſ.
Inter medium mõtium pertranſibunt aquæ, potabũt oẽs be
ſtiæ agri.¶ Item ſimus inter alios vt ipſorũ informatores. Vñ
de ſacerdotibus dr̃ Ezec.44. Populum meum docebunt, qđ
ſit inter ſanctum,& pollutum, & inter mundum, & immun-
dũ,oſtendent eis.1.Corin.2.Sapientiam loquimur inter per-
fectos. Figurati Ezec.10.in illis rotis, ꝗ̃ erant inter cherubin,
quæ interpretantur plenitudo ſcientiæ,& in Dauid ſapientiſ
ſimo inter tres.2.Reg.23.¶ Itẽ ſimus inter alios vt ipſorũ il-
luſtratores,ut ſimus illi de quibus Apoſtolus Philip.2. dicit.
In medio inquit nationis prauę atq; ꝑuerſę, inter quos luce-
tis tanquã luminaria.¶ Item ſimus inter alios,vt ipſorũ præ-
cognitores. vnde Malac.3. Videbitis quid ſit inter iuſtũ,& im
pium,& inter ſeruientem Deo,& non ſeruiẽtẽ.¶ Item ſimus
inter alios,vt aduocati,vel interceſſores. Iohelis.3. Inter veſti
bulũ,& altare plorabãt ſacerdotes miniſtri Dei,decẽtes,par
ce domine,parce populo tuo.¶ Item ſimus inter alios,vt cõ
ſilij pſcrutatores. Iob.24. Iudiciũ eligam⁹ nobis,& inter nos
videamus quid ſit melius.¶ Item ſimus inter alios,vt obediẽ
tes ſeruitores.1.Macha.8. Omnes obediunt vni, & zelus, &
inuidia non eſt inter eos.¶ Item ſimus inter alios, vt conui-
uantes,& alter alterius dilectores. Iſtud autem potiſſime fiet
in paradiſo, qñ inter ſanctos, & angelos fruemur gloria ſem
piterna. Et pro certo ibi eſt verum inter.i.vera, & æterna ſo-
cietas,quia ſ.ibi eſt chara dilectio,dulcis fruitio, digna pro-
motio. De dilectione dr̃ Dant.1. vbi Chriſtus loquens bea-
to Pau-

to Paulo dicit. Botrus cypri dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur. De fruitione põt dicere quilibet beatus illu d. 2. Reg. 19. Posuisti me seruũ tuum inter conuiuas mensæ tuæ. De promotione vero põt dici de ipsis beatis illud Sapien. 5. Ecce quõ computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorũ est. Et sic ergo patet quõ inter, signat malos sociatores. ¶ Quarto vero dico, ꝙ in bono significato inter
D signat bonos moderatores, hoc est dictu, illos qui sciunt esse inter, i. qui sciunt tenere medium in factis, & negocijs suis, & qui extrema relinquunt, mediumq; virtutis sectantur. Figurati in illo Angelo. 1. Paral. 21. vbi dr̃, ꝙ Dauid vidit Angelũ stantem inter cęlum, & terram. De Ezechiele etiam dr̃ Ezec. 8. ꝙ Spiritꝰ eleuauit eum inter cęlũ, & terram, & adduxit in Hierusalẽ in visione Dei. In quo notatur, ꝙ viri Angelici, & prophetici media, & non extrema desiderant, & neq; cęlum .i. nimis altos status, neq; terram .i. nimis bassos, & depressos quærunt, & affectãt, sed inter cęlum, & terram .i. mediocritatem statuum vendicant, & procurant. Et ad Hierusalẽ cęlestem adduci merentur, vbi visione diuina perenniter ꝑfruũtur. Constat. n. ꝙ illos, qui nimis alte volunt ascendere, sępe contingit cadere, & errare. Exẽplo Icari filij Dedali, qui quia nimis alte volauit, cera plumarum suarum liquefacta fuit, & cecidit, male. n. tenuerat iussa patris, qui dixerat. Inter vtrũque vola. Vnde superbis, & alta quærentibus, dr̃ Abd. 1. Si inter sydera posueris nidum tuũ, inde detraham te, dicit dominus. Ideo versus magistrales dicunt sic. Icari nati memores estote, parati. Iussa paterna pati, medium tenuere beati. Vide infra de Medio. Thre. 1. Facta est Hierusalẽ, quasi polluta mẽstruis inter eos. Inter malos. n. non põt aliquis proficere, qa sicut dr̃ Mat. 13. Semen quod cecidit inter spinas, non potuit fructificare. Et tñ proculdubio multi sunt, qui magis volunt malorum, quam bonorũ consortia frequentare. Et sic igitur patet quõ nos debemus inter hoïes conuersari. s. ad Intercedendum, Ad conciliandum, Ad associandum, Ad moderandũ. ¶ Et nota, ꝙ oïa ista possunt dici de Christo. Ipse. n. semp voluit esse intermedius, vt exorator paternæ maiestatis, vt recordator oïs diuersitatis, vt frequentator bonæ societatis, vt defensator nostræ fragilitatis, vt erogat magnæ benignitatis, vt informator magnæ sagacitatis &c. sicut supra. Oïa potes concordare de inter, sicut supra. Et sic patet, ꝙ inter põt accipi in bono. ¶ Deniq; dico, ꝙ inter põt accipi in malo. Et signat malos intercessiones, malas mediationes, malas sociationes, tristes habitationes. Ista. n. quatuor sunt quædam mala intermedia. Balliui. n. sunt mali intercessores. Isti. n. sunt intermedij inter populum, & principes, sed istud non est ad intercedendum pro ipsis, sed contra ipsos. Isti. n. nõ cessant subditos cum suis nugis accusare, & cõtra ipsos malitiã machinari. Vnde talibus põt dici, ꝙ ipsi occidunt Zachariam filium Barachię inter templum, & altare, sicut dr̃ Mat. 23. Et tales figurantur Iob. 1. in Sathan, qui cum esset inter filios Dei, impetrauit à dño vt Iob affligeret innocentiũ. quia. s. tales inter filios Dei. i. inter bonos, & simplices cõuersantur, & habitãt, & nihil aliud intendunt, nisi ꝙ à superioribus suis impetrare valeant quõ innocentes depauperent, & affligãt. ¶ Item mali mediatores sunt detractores, & relatores verborũ qui. s. non quærunt inter hoïes cõcordiã generare, sed rancorẽ, & odiũ seminare. Vnde tales sunt de illis generibus hoïum, q à Deo principaliter odiuntur, sicut dr̃ Prouer. 6. Inter quos ponuntur proferentes mendacia, testes fallaces, & illi, qui seminant inter fratres discordias. ¶ Mali sociatores sunt hoïes peruersi, & corrupti, qui. s. hoïes inter quos habitant, suis malis dictis, & exemplis inficiunt, & corrũpunt. Thre. 1. Facta est Hierusalem quasi polluta menstruis inter eos. Inter malos non põt aliquis proficere, quia sicut dr̃ Mat. 13. Semen, quod cecidit inter spinas, non potuit fructificare. quamuis proculdubio multi sunt, qui magis quærunt malorum, quam bonorũ consortia frequentare, de quibus dr̃ Iudicum. 11. Ab ariditate aquæ iam inter mortuos computantur. quia. s. mali volunt plus esse inter mortuos, q̃ inter viuos, inter malos, quã inter bonos, inter corruptos quam inter mundos. Vnde Ezec. 19. ironice dr̃ Hierusalem. Mater tua leena cubauit inter latrones in medio catulorum leonum. ¶ Tristes habitatores sunt pauperes innocentes, qui. s. habẽt inter impios viuere, & eorũ tyrãnidi subiacere. Lu. 10. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. exẽplo Beati Petri, qui inter duos quaterniones militum dormiebat vinctus cathenis duabꝰ, vt patet Actuũ 12. Vel certe tristes habitatores possunt dici dãnati, qui sunt inter demones in inferno. Ps. Factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber. Et Thren. 1. Apprehenderunt eã inter angustias. Et sic patet quomodo ista prępositio inter, in bono & in malo potest varia denotare. Vide supra vbi fit mẽtio in illa auctoritate Foedus est inter me & te. in vltimo. §.

Interficere Interfectio. Interfe- A
ctus.

¶ Nota, ꝙ interfectio nihil aliud est quã separatio vnita aïæ à corpore. Hinc est, ꝙ per interfectionem põt intelligi peccatum vel damnatio æterna, quia. s. per peccatum aïa separatur à Deo spiritualiter, & per damnationẽ separatur, à Deo æternaliter. Dicamus ergo, ꝙ sicut corpus diuersimode interficitur, sic anima per diuersa peccata necatur. Habet enim hostis diabolus multos modos ipsam interficiendi, & Spiritualiter enecandi. Vnde possumus dicere, quod

Quidam interficiuntur per
- Suspendium,
- Incendium,
- Gladium,
- Venenum,
- Sagittationem,
- Submersionem,
- Oppressionem.

¶ Sic verè diabolus interficit

Quosdã per
- Suspendium superbiæ,
- Incendium auaritiæ,
- Gladium inuidiæ,
- Venenum luxuriæ,
- Sagittationem iracundiæ,
- Submersionem gastrimargiæ,
- Oppressionem accidiæ.

Dico ergo, ꝙ diabolus interficit supbos, ipsos alte suspendendo, quia. s. tales semper sunt suspensi sursum, per elationem & ambitionẽ. Figurati in Absalon, qui cum in arbore currendo suspenderetur. Ioab infixit tres lanceas in corde eius, alij vero percutientes interfecerunt eum, sicut dicitur. 2. Reg. 18. Superbus. n. dr̃ suspendi ad arborẽ dignitatum, & bonorum per vitiũ ambitionis, quia. s. sicut res, quæ est suspensa, est instabilis, & vana, & ad flatum venti faciliter mouet, sic verè superbi instabiles sunt, & vani, & ad flatum venti diabolicæ suggestionis mobiles, & inepti. In corde ergo talium tres lanceæ infiguntur, qm̃. s. peccatum superbiæ tria alia vitia. s. ira, sęuitia, & rapina, vt cõiter comitãtur. diabolus. n. est sicut aquila, quæ pullos suos solet vngue versus solem suspẽdere, & si lachrymari eos cõtigerit, solet eos vt valde degeneres abdicare. qa. s. diabolus pullos suos peccatores per superbiam suspendit, & solẽ mundanæ prosperitatis eis ostendit. Illos vero, qui per pęnitentiã, & cõpunctionẽ lachrymant, à se necessario eijcit, & dimittit, & ad ꝓmotionẽ taliũ non intendit. Illos aũt, qui oculos ad solẽ. i. ad claritatẽ mundanæ gloriæ vertũt, & ad eã totis affectibus se cõuertũt, secum retinet, & custodit. Isti figurantur in illis principibus. Nu. 25. qui suspẽsi sunt cõtra solẽ in patibulis. Vnde de interfectione talium dr̃. 2. Reg. 4. Interfecerunt eos, ꝑcidẽtesq; manus, & pedes eorũ suspenderunt. Interficit ergo diabolus superbos, ipsos alte suspendendo. ¶ Scd'o dico, ꝙ iste interficit auaros, ipsos igne cõburendo. Auaritia. n. est ignis, qui nunquã dicit sufficit, sicut dr̃ Prouer. 30. Vnde Amos. 9. Auaritia in capite oïum, & nouissimum eorum gladio interficiam. ¶ Tertio dico, ꝙ ipse interficit inuidos, gladio perforando. Inuidia. n. est gladius Goliæ, qui proprium magistrũ occidit. quia. s. inuidi antequam alios interficiant seu lædant ipsi primo gladio inuidiæ torquentur, & lacerantur. Psa. Gladius eorum intret in corda ipsorum. De isto gladio legitur 1. Reg. 21. ꝙ inuoluebatur pallio, seruabaturq; specialiter in tabernaculo ecclesiæ. Sic sępe in tabernaculo Ecclesiæ, & religionis sub pallio habitus religionis vel obseruantiæ regularis latet hodie, quam plurimum gladius iste. s. inuidia. Quia ꝓculdubio plus est hodie de inuidia inter regulares, q̃ inter sæculares. Vnde Gen. 4. in figura taliũ dr̃. Consurrexit Caim aduersus Abel fratrem suũ, & interfecit eum. Inuidos igitur interficit diabolus gladio perforando. ¶ Quarto dico, ꝙ diabolus luxuriosos spũaliter interficit, venenum propinando. Luxuria. n. est venenum aspidis, quod hoïem facit dormire, & ipsum interficit dormiendo, quia. s. luxuria primo facit hominem dormire per delectationes, & tandem eum occidit per consensum, & operationes. Sicut enim dicitur, ꝙ rhinoceron percutit elephantẽ in ventre, quem mirabiliter habet

mollem,

mollem, sic diabolus luxuriosos in vētre per mala desideria percutit, & ipsos per malos cōsensus interficit, & occidit. Tales figuratur in Holoferne, qui cum esset ita fortis, & potēs, q̄ à nullo vinceretur, sola mulier ipsum interfecit. Iudith.13.
C Ideo de muliere dr̄ Prouer.6. Multos quoq; vulneratos deiecit, & fortissimi quiq; ab ea interfecti sunt. ¶ Quinto dico, q̄ diabolus iracūdos interficit, sagittis vulnerādo. Sagitta.n. signat linguam maliloquam, iuxta illud Hier.9. Sagitta vulnerans lingua eorum. Talibus ergo sagittis, & aliorum verbis iniuriosis vulneratur iracundus, & per iracundiā interficitur. Esa.13. Sagittis interficit paruulos. ¶ Sexto dico, q̄ ipse interficit gulosos in aquis submergendo. Aquę.n. significant delicias, in q̄bus hō submergitur, & per gulam spiritualiter, interficitur. Gen.6. Adducam aquas diluuij super terram, & interficiam omnem carnem. De Amō etiam dicitur.2. Reg. 13. Dixit Absalon seruis suis. Cum temulentus fuerit Amon, vino, percutite eum, & interficite. Isti similes sunt muri, q̄ bibendo aquam interficitur. ¶ Septimo dico, q̄ accidiosos interficit, ipsos ponderibus opprimendo. Isti.n. pondere pigritiæ in tm̄ pressi, & grauati sunt, q̄ se ad aliquod bonum opus nequeunt excitare, de quo dr̄ Ezec.32. Dormierunt incircūcisi cum interfectis gladio, portauerūt cōfusionem suam. Sic igitur patet, quō diabolus per peccatum diuersimode occidit spiritualiter hoīes, quia sicut dicitur. Eccl.21. Dētes eius dentes leonis, interficientes aīas hoīum. De interfectione vero inquantum signat pœnam temporalem vel æternam, posset breuiter dici, quod sicut lupi, leones, & vrsi, & apri, q̄ dū sunt in nemoribus, non faciunt nisi bestiis innocentibus nocere, qn̄ autem capiuntur interficiuntur, sic verè charissimi, quia mali in hoc mundo semper nocent innocentibus, & bonis, ideo finaliter Deus ipsos capit per mortem temporalē, & finaliter interficit per dānationem ęternalē. Vnde.1. Reg. 18. Leonem & vrsum interficiet. Et.1. Paral.11. Interfecit leonem in medio cisternæ. Et hoc de interfectione sufficit.

A **Interire. Interitus.** Nota, q̄ interire idem est, q̄ intus ire seu conterere. Accipitur autem interire pro morte conteri vel perire. Et breuiter notaī possum, q̄ in scriptura reperitur

Interitus	Naturalis,	Primus interitus omnibus cōtingit,
	Criminalis,	Scd's interitus aīas pc̄torum intingit,
	Temporalis,	Tertius interitus miseros affligit,
	Aeternalis.	Quart⁹ vero interit⁹ dānatos cōfigit.

¶ Dico ergo, q̄ interitus naturalis oībus est cōtingens. Et de isto dicitur Eccl.3. q̄ vnus est interitus hoīum, & iumentorū & æqua vtriusq; conditio. Et illud psal. Homo autem cū interierit, non sumet omnia, neq; descendet cum eo gloria domus eius. ¶ Item dico, q̄ est interitus criminalis aīas peccatorum intingens.i. peccatum, de quo in psal. Reliquiæ impiorum interibunt. Et Leui.7. dr̄. Et qui tetigerit immundum, & comederit, interibit. ¶ Itē dico, q̄ inuenitur interitus temporalis, miseros affligens, & iste interitus innocentum, qui ipsis per tyrannos infertur, de quo dr̄ Prouerb.24. Erue eos q̄ ducuntur ad mortem, & eos qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Tali etiam interitu temporali interimi à Deo permittuntur peccatores, & hoc vt emendētur, & cogantur, & vt per tēporalem interitū perpetuus euitetur, sicut Apostolus dicebat.1. Corin.5. Quos reddidi sathanæ in interitum carnis suę, vt spiritus saluus fiat. ¶ Item est interitus infernalis seu æternalis. dānatos configens, videlicet mortis æternę. Vnde in Psal. Virum iniustum mala capient in interitu. Et illud. Tu vero Deus deduces eos in puteū interitus. Et 2. Thess.1. Qui non obediunt in euangelio Christi, pœnas dabunt, in interitu æternas. His igitur præmissis, quia de multiplici morte infra dicetur in titulo sub litera. M. hic omissis ceteris, de interitu culpæ aliquid subiungam. Et notemus, q̄ mali intereunt spiritualiter, quidam, qui

B Suspenduntur pompositatis fastu,	Ista sunt.n. diuersa genera interitus. s. suspensio. suffocatio, toxicatio, suffossio, cōcisio seu detractio, illaqueatio, congelatio, seu constrictio.
Suffocantur gulositatis pastu,	
Toxicantur carnalitatis tactu,	
Suffodiuntur terrenitatis iactu,	
Conciduntur rixositatis actu,	
Constringuntur inuidioso tactu,	
Congelantur desidioso luctu.	

¶ Dico ergo, q̄ quosdam interimit seu interire facit suspendium superbiæ. Superbi enim, & elati sicut suspensi in alto intereunt, quia.s. de superbo dr̄.2. Paral.26. Eleuatum est cor eius in interitum suum. Figurat⁹ in illo Achitofel, de quo dr̄.2. Reg.17. q̄ disposita domo sua suspendio interiit. ¶ Item dico, q̄ quosdam interimit suffocatio gastrimargiæ. Gula.n. est, quæ per delicias aīam suffocat, & extinguit. Thren.4. Qui vescebantur voluptuose, interierunt in uiis. ¶ Item quosdam interimit intoxicatio luxuriæ. Luxuria.n. fœdat, & inficit ad modum toxici vel veneni. Vnde illi luxuriosæ mulieri dicit Eze.22. Sordida, nobilis, grandis interitu. ¶ Item quosdā interimit suffossio auaritiæ. Auaritia enim viuos suffodit homines in terrenis. Psa. Infixæ sunt gentes in interitu. ¶ Item quosdam interimit circuncisio, seu detruncatio iracundię. Ira enim est gladius, qui concidit, & diuidit cor humanum. Oseæ.10. Diuisum est cor eorum, nūc interibunt. Et illud Rom.9. Vasa iræ apta ad interitum. ¶ Itē quosdam interimit laqueus, seu contritio inuidiæ. Psal. Absconderunt mihi interitum laquei sui, superuacue exprobrauerūt aīam meam. ¶ Item interimit quosdam antiquitus seu congelatio desidiæ, quia.s. pigritia, & desidia more congelationis, & antiquitatis impediunt motum. Hebr.8. Quod autem antiquatur, & senescit, prope interitum est. Et sic patet, quomodo interitus animæ per diabolum procuratur.

Interea interdum interim. Omitto quia nō sunt auctoritates nisi paucissimæ.

Interior. Interius. Vide vbi Intus.

Intermittere Intermissio. Cum intermissio se habeat per modum negationis, restat q̄ intermissio boni ē mala, & intermissio mali est bona. Malum est.n. intermittere bonum, & bonum est intermittere malū. Quod aūt bonum sit, intermittere malum, patet Ezec.45. vbi dicitur. Sufficiat vobis principes Israel, iniquitatem, & rapinam intermittite, & iudicium, & iustitiam facite. ¶ Item, quòd malum sit intermittere bonum patet in scriptura vbi talis intermissio boni vt plurimum prohibetur vel tacite vel expresse, & istud fit quando præcipiuntur sine intermissione A

Gratias agere,	De gratiarum actione dr̄.1.
Preces effundere,	Thes.2. Gratias agim⁹ Deo
Memoriam recolere.	sine intermissione. De ora-

tione seu precū effusione dr̄.1. Thes.5. Sine intermissione orate. De fratrū vero, & amicorum recordatione seu memoratione dr̄ Ro.1. Testis ē mihi De⁹, q̄ sine intermissione memoriā vestri facio. omitto, vide vbi Cessare, Omittere, vt similia.

Internecio. Dicitur ab inter & neces. Et est idē, q̄ totalis, & finalis mors, & destructio. Sed vide de interitu, Morte, Destructione.

Interponere Vide vbi agit de intercessione, & meditatione. Et vide in tractatu Nedium.

Interpellare. Vide vbi rogare, precari, & inuocare. A

Interpretari. Nota, q̄ interpretari idē est, quod alicuius obscuri sermonis expositio, & declaratio. Et possumus notare, quod in scriptura reperitur Interpretatio

Verax & necessaria,	Interpretatio verax, & necessa-
Fallax & deceptoria,	ria est illa, quam facit Christus,
Sagax & meritoria,	& quam ēt faciunt sancti docto
Mordax & nugatoria.	res exponendo scripturas. Mul

tæ sunt.n. scripturæ difficiles, & obscuræ, quas pro certo necessarium est interpretari, & exponere, & non s̄m sensum literalem, sed potius s̄m sensum spiritualē intelligere, & medullam sub cortice latentē extrahere, & videre. Ita faciebat Christus Luc.24. vbi duobus discipulis euntibus in Emaus, ipse interpretabatur in oībus scripturas, quæ de ipso erāt. Et Dan.5. Audiuimus de te, q̄ possis occulta interpretari, & ligata dissoluere. ¶ Item inuenitur interpretatio fallax, & deceptoria, & ista est illa, quā faciunt Iudæi, & hæretici de scripturis, qui.s. illas interpretantur, exponunt, & intelligunt falso modo, & ipsas conuertunt, imo peruertūt ad sensum aliū q̄ deberent. De quibus pōt dici illud Ecct.47. In cantilenis, & prouerbiis, & cōparationibus, & interpretationibus miratæ sunt terræ. Item inuenitur interpretatio sagax, & meritoria, &

ritoria, & ista est illa, qua prudens, & iustus homo scit omnia, quæ de alijs audit interpretari ad meliorem partem, & per excusationem debitam, in bonum sensum conuertere, quæ dicuntur. Vnde primo. Corinthio. 12. dicitur, quod per Spiritum sanctum alii datur genera linguarum, alij interpretatio sermonum &c. Dan. 2. Verum est somniũ, & vera est interpretatio eius. ¶ Itẽ inuenitur interpretio mordax, & detractoria, & ista est qñ quis est ita mordax, & mendax, quod quicquid boni accidit de alijs, interpretatur in malũ, semper partem deteriorẽ supponendo, & eligendo, & laudẽ alienã attenuando, & obfuscando, de quo Dan. 2. Vna est de vobis sententia, ꝙ interpretationẽ fallacem, & deceptione plenam cõposueritis. Omitto, qa sterilis ẽ materia. Sufficiat ergo de itẽptatiõe detractoria, meritoria, deceptoria, & necessaria.

A **Interrogare.** Nota, ꝙ interrogare idem est, ꝙ aliquid ab aliquo sub spe responsionis inquirere vel rogare. Et notabo, ꝙ multiplex inuenitur interrogatio in scriptura, videlicet

Interrogatio { Fidelium, Crudelium, Simplicium, Nugacium, Sagacium. }

Dico primo, ꝙ inuenit̃ interrogatio sanctæ fidelitatis, & ista est illa qua hõ fidelis interrogat Deum, & catholicos, & fideles doctores de illis, q̃ spectãt ad sciẽtiã ad fidẽ. 2. Reg. 20. Qui interrogant, interrogẽt in abela. Et. 1. Re. 25. Interroga pastores tuos. Et Agg. 2. Interroga sacerdotes legẽ. Et Hier. 50. In syon interrogabunt viã, quod tñ nõ faciũt idololatriæ, & hæretici, & simplices, & fatui idiotæ, qui magis recurrunt ad interrogãdum magos, & hariolos, vetulas, & diuinos, quã dñm aut doctores thologos atq; veros, quos arguens dñs dicit Esa. 30. Ve filij desertores, qui ambulatis vt descendatis in ægyptũ, & os meũ nõ interrogastis. Et iõ comminando dicit dns Esa. 19. Consiliũ Aegypti præcipitabo, & interrogabũt simulacra sua, diuinos suos, & phitones, & hariolos, & tradam ęgyptum in manu dominorum crudelium.

B Et Oseæ. 4. dicit. Popul⁹ meus in ligno suo interrogauit. ¶ Secundo dico, ꝙ inuenit̃ interrogatio duræ crudelitatis, & ista est illa qua tyranni non solum per verba, imo per verbera interrogant innocentes, s̃m illud Sap. 2. Cõtumelia, & tormẽtis interrogemus illum, vt sciamus reuerentiam illius, & probemur patientiam eius. Non dico tñ qui interrogationes tales per tormenta, & quęstiones qñq; debeant fieri, qñ. s. de criminibus agitur, & qñ præcedit infamia, & informatio debita, & suspitio sufficiens antecedit. tunc. n. si verba nõ sufficiãt debent verbera adhiberi, quia. s. quidã sunt ita proterui, ꝙ ẽt cum tormentis, & interrogationibus non potest ab eis veritas extorqueri. Eccle. 23. Seruus interrogatus cõtinuẽ á liuore non minuitur. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenitur interrogatio piæ simplicitatis, & ista est illa, ad quam faciendam inuitant simplices, & ignari, quia. s. non debent interrogari de arduis, & secretis, sed tñ de illis, quæ pertinent ad salutem, veraciter credere, & simpliciter confiteri, cum etiam bruta sufficiãt ad ostendendum semitas veritatis, & laudem, & gloriam creatoris. Vnde Iob. 12. Interroga iumenta, & docebũt te, & volatilia, & indicabunt tibi. Quod est contra multos simplices, qui. s. magis nituntur interrogare de arduis, & secretis, q̃ homines scientifici, & prouecti. Et ideo tales faciliter solent decipi, & propria inuestigatione fraudari. Tales ergo simplices nõ publice, nec curiose, nec disputatiue debent de arduis interrogare, exemplo Apostolorum, de quibus dr̃ Marci. 9. ꝙ ipsi ignorabant verbum, & timebant interrogare Iesum: sed in secreto à viris prudentibus debent veritatẽ si dubitant indagare. 1. Corin. 14. Mulieres. i. simplices, in ecclesijs taceãt, non. n. permittitur eis loqui, sed si quid volunt discere, domi viros interrogent. Patet ergo, ꝙ inuenitur interrogatio bonæ simplicitatis. ¶ Quarto dico, ꝙ inuenitur interrogatio vanæ nugacitatis, & ista est illa, quam faciunt vaniglorij, & curiosi, qui. s. non cessant interrogare, & quærere de secretis, &

C conditionibus aliorum, vt habeant vnde de alijs loquantur, vel etiam qui de rebus, de quibus non licet. s. de secretis fidei, vt supra dictum est, interrogant plus quam decet. Et de tali fatua, & malitiosa interrogatione potest dici illud Eccle. 7. Stulta est huiusmodi interrogatio. Isti. n. interrogant, vt possint de aliorum vitijs testes esse. Sap. 4. Testes sunt nequitiæ aduersus parentes in interrogatione sua. ¶ Quinto vero dico, ꝙ est interrogatio sagacitatis, & ista est illa, quam faciunt viri prudentes, & iusti ad inquisitionem veritatis illorum, quæ spectant ad necessitatem fidei atq; morum. De necessarijs. n. & vtilibus bonũ est interrogare, & inquirere, de super fluis vero, & impertinentibus vtile est subticere. Igitur notabo, ꝙ bona interrogatio facienda est

{ Sapienter, Diligenter, Reuerenter. }

Sapiẽter dico, quia homo debet interrogare de vtilibus, & non de inanibus. Vnde Iob. 8. Interroga generationem pristinam, & diligenter inuestiga patrum memoriam. Et Iob. 21. Interrogate quẽlibet ex viatoribus. Et Hie. 6. State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiqs, quæ sit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus vestris. Quod est contra illos, qui non quærũt aut interrogant nisi de vanis, & inutilibus, sicut de cantilenis, & leuitatibus. Psal. Illic interrogauerunt nos, qui captiuos duxerunt nos, verba cantionum. Cõtra illos, & contra eos qui inuestigant de arduis, & difficilibus, seu de ignorantijs, & impossibilibus, vtpote de ignorantijs, & contingentibus, sicut sunt illi, q circa vanas, & secretas scientias plus debito immorantur, dicit ps. Quæ ignorabam interrogabant me. Cõtra illos insuper, qui in suis interrogationibus nõ seruant ordinẽ seu formam, quia aliqñ respondent antequã interrogent, & ante iudicant quam inquirant, dicitur Eccl. 11. Antequã interroges ne vituperes quẽquam, & cum interrogaueris, corripe iuste. Fiat ergo interrogatio sapienter, sicut de Ioseph dicitur Gen. 43. q interrogauit fratres suos per ordinem. Interrogauit nos hõ per ordinẽ nostram progeniem. ¶ Item debet fieri diligenter. valde. n. debet esse diligens de interrogando infirm⁹ de medico, egenus de subsidio, oppressus de p̃sidio, ignarus de veritate, peregrinus de itineris rectitudine. Et sic dico, ꝙ illi magi interrogauerunt de Christo diligenter, iuxta illud Mat. 2. Ite & interrogate diligenter de puero. de puero dico, qui. s. est remedium ægrotantibus, subsidium indigẽtibus, præsidium metuentibus, rectitudo oberrantibus, certitudo ignorantibus. Vnde dr̃ Hiere. 30. Interrogate & videte. Et illud prædictum. Iob. 8. Interroga generationem pristinam, & diligẽter inuestiga. Fiat ergo nostra interrogatio diligenter. ¶ Item debet fieri reuerenter, quia. s. debet fieri à p̃sonis quibus debetur reuerentia, videlicet à doctis, & prudẽtibus, ab amicis, & parentibus, ab antiquis, & præcedentib⁹, à presbyteris, & præsidentibus. Quia re vera ignarus debet interrogare prudentem. Hester. 1. Interrogauit sapientes, q ex more regio semper ei adhærebant. Filius debet interrogare parentem. Deut. 32. Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicẽt tibi. Iuuenis debet interrogare seniorẽ. 3. Esdrę. 6. Tunc interrogauimus seniores. Subditus debet interrogare superiorem, & laicus presbyterum meliorẽ, Aggei. 2. Interroga sacerdotes legẽ. Et sic patet, ꝙ est interrogatio sagacium, nugaciũ, simpliciũ, crudeliũ, & fideliũ. Sufficit. Vide de inquirere, inuestigare, & perscrutari.

Intestina. Paucæ sunt auctoritates, vide in tabula.

Intingere. Vide vbi Color, & vbi Tingere, quia auctoritates paucæ sunt.

A **Intrare. Introire** Nota, ꝙ intrare idem est, ꝙ intra uel infra aliquem locũ ire, sicut ingredi idem est, ꝙ in aliquem locum gradi. Sed qa supra satis dictum est de ingressu, ideo de introitu breuiter transeamus. Notare ergo possumus, quòd est

Introitus { Frequentadus, Procurandus, Tolerandus, Excludendus, Metuendus, Admirandus. }

Primo ergo dico, ꝙ est introitus frequẽtãdus, & iste est introit⁹ virtuosus, quo. s. nos debemus intrare propria conscientiam, ipsam examinãdo, celũ vel paradisum seu ęternã, contemplando, sepulchrum vel infernum, ipsum considerando. De talibus virtuosis introitibus potest breuiter exponi illud quod habetur Esaiæ. 47. Sede tace, intra in tenebras filia Chaldæorum. Vbi aduerte, ꝙ nos debemus intrare locũ

Honoris, vt quiescamus,	In primo loco intrauimus vt
Doloris, vt doleamus,	delectemur, iõ dr̃ Sede. In secũ
Terroris, vt timeamus,	do intrauimus, vt gloriemur,
Locus honoris est superior,	iõ dr̃. Tace. In tertio intrauim⁹
Locus doloris est interior,	vt cõtristemur, iõ dr̃. Intra in te
Locus terroris est inferior.	nebras &c. ¶ Dico ergo, ꝙ nos

debemus

debemus intrare locũ supernalẽ,vt ibi q̃escamus. [Sede inq̃t.] Sicut.n.pauper libẽter intrat cõuiuiũ vt ibi sedeat,hõ fatigatus libẽter intrat lectum,vt ibi gaudeat, hõ impugnatus libenter intrat castrum,vt ibi intus maneat,sic verè charissimi,homo debet per spem,& desiderium intrare paradisum. vt ibi intus lętus,& quietus maneat,q̃escat& resideat,ꝙ ostẽditur,cum dr̃.[Sede.] Sedere.n.signat quietem, recreationẽ, & à motu,& labore abdicationẽ, quia vere homo q̃diu vacat circa temporalia,semper est in labore,& occupatione,in fluxu,& motu,& vacillatione,quia ẽm Greg. Cũ rei labenti innitimur,necesse est,vt cum labente labamur. At vero cum lectum castrum seu conuiuium paradisi per affectionem, & desiderium intramus,tunc ibidẽ quiescimus,& sedemus. Vnde Dauid in psal. Labor est ante me, donec intrẽ in sanctuarium Dei. Vnde de tali sedere dr̃ Iosuæ.4. Sedebat sub vmbra donec videret quid accideret ciuitati. Et Apoc.4. Ecce in cęlo sedes posita est,& super sedem sedens. Contemplatiui aũt proprie dicuntur sedere, seculares aũt negociatores dicunt currere,vel moueri,sicut de Maria dr̃,ꝙ sedebat, & de Martha,ꝙ satagebat, quia.s.contemplatiui sedent, & dormiunt cum Maria,iuxta illud Matt.2. Intrantes domum.s.paradisi per contemplationem,inuenerunt puerũ cum Maria. Actiui vero currunt, & satagunt sicut Martha. Labora sicut bonus miles Christi.1.Timot.4. Intremus ergo locum supernalem, vt quiescamus. Sede inquit. Iudicum.19. Quo cum intrassent sedebant in platea ciuitatis. Vt sic dicat contẽplatiuus illud Sap.8. Intrans in domum meam cõquiescam cum illa.i.cum sapientia.¶ Item debemus intrare locũ internalem seu cordialem,vt doleamus,quod ostẽditur in verbo.[Tace.] Sicut.n.ranæ quamdiu sunt extra aquam, solent valde garrulare, & clamare,qñ vero aquam intrauerunt, tunc incipiunt tacere, sic verè homo quamdiu est extra propriam aquã. i. extra considerationem propriorum defectuum,& sedet in terra.i. in terrenis negociis vagatur ipse proculdubio garrulus vanigloriꝰ, & lętabundus diuersimode inuenitur. Si vero aquã.i.fluxubilitatem propriorum defectuum per cõsiderationẽ, intrauerit,tunc verè nõ gloriabitur nec gaudebit,sed magis contristabitur & tacebit. Tace inquit,ac si dicat. Iã nõ habes occasionẽ loquendi,sed dolendi potius,& tristandi. Vñ Mat.6. Intra cubiculum tuum,& claude ostia tua. Vt de peccatore dicatur illud Thren.3. Sedebit solitarius,& tacebit, qm̃ leuauit se supra se. Et Ezec.24. Ingemisce tacẽs. Religiosi.n.intra claustrũ solent tacere. Apes ẽt postquam in sero intrauerint domos suas,solent quiescere,& silere.quia.s.hõ cum intrauerit claustrum,& domũ propriæ conscientiæ, ipsam ruminando,& examinando, ibi ꝓculdubio inuenit materiam tacendi, & dolendi, & ab oĩ locutione superflua abstinendi, quia sicut dr̃ Amos.5. Prudens in tempore illo tacebit, quoniam tempus malum est. Intrare enim debet homo cor suũ

Ad {
Deplorandum commissa scelera,
Meditandum actus & opera,
Præcauendum luctus & verbera,
Contemnendum onus & pondera,
Deprecandum regentem sydera.
}

Intremus ergo, corda nostra ad præterita scelera deplorandũ. Gene.43. Intrauit Ioseph in cubiculum,& fleuit.¶ Item ad præsentia opera ordinandum. Nu.4. Aarõ & filij eius intrabunt,& ipsi deponent onera.¶ Itẽ ad futura damna sęu verbera præcauendũ. Vnde de Noe futurum diluuium præcauente dr̃ Actuum.8. Intrauit Noe in arcam.¶ Item ad mundana pondera contẽnendum. Naum.3. Intra lutum & calca.¶ Item ad regentem æthera adorandum. Matthei.6. Intra in cubiculum tuum, & claude ostia super te,& ora patrem tuum, qui videt in abscõdito. Intremus igitur locum cordialem, doleamus.¶ Itẽ debemus intrare locum infernalem vt timeamus. Intra (inq̃t) in tenebras. Sicut.n.aues,quæ habent visum debilem, cuiusmodi sunt noctuæ,& bubones,cum claritatem solis ferre nequeant,solent loca vmbrosa,& tenebrosa diligere,& intrare sic verè cum visus intellectus nostri sit debilis,& insufficieṇs ad lumen cęlestis gloriæ contemplandum (quia.s.oculus nõ vidit quæ p̄parauit Deus diligẽtibus se) loca tenebrosa mortis,& inferni intrare debemus per consideratione̅, vt si splẽdore cęlestis gloriæ ad bonũ nõ attrahimur,timore tñ mortis & Gehennæ à malo retrahamur. Intra ergo in tenebras. Vnde in psal. dr̃. Intrauit Israel in ægyptum, & Iacob accola fuit in terra Cham. Aegyptus.n.interpretatur tenebræ, Chã vero interpretatur calor,quia.s.infernus est tenebrosus. Tenebrosus dico,quia sicut dr̃ Iob.10. Ista est terra miseriæ tenebrarum,vbi vmbra mortis,& nullus ordo, sed sempiternꝰ horror inhabitat. Calidus etiam est,quia sicut dr̃ Iob.24. Ad nimium calorem transibũt ab aquis niuium vsq; ad inferos. Ibi ergo debemus intrare mentaliter, ne forte ibi intremus personaliter, qm̃.s.peccatores introibunt in inferiora terræ, tradent in manꝰ gladij,partes vulpiũ erũt. Intremus ergo tenebras mortis,& inferni,vt de nobis dicat̃ illud Io.20. Venit Symon Petrus seques̃,& introiuit in monumẽtum. Et sic patet triplex introitus spũalis.s.in locũ interiorẽ, & dolosum, in locũ superiorẽ gaudiosum,inferiorẽ & timorosum. Bñ ergo dictũ ẽ.[Sede,tace,& intra in tenebras.] Iste ergo ẽ ĩtroitꝰ virtuosus,q ẽ frequẽtãdus. Circa ꝙ nota adhuc,ꝙ debemus

Intrare {
Hortũ,
Domũ,
Tẽplũ.
}

Dico hortum scripturæ ad meditãdũ, domũ religionis ad cõmorandum,tẽplum Ecclesiæ ad adorandũ. Scriptura est hortus ad meditandum. Vñ Io.18. dr̃,ꝙ ibi erat hortus,in quem introiuit Iesus cum discipulis suis. Et de assuero legit̃ Hester.7.ꝙ intrauit rex in hortum arboribus consitum. Religio est domus pęnitentiũ. Vnde de magis dr̃ Mat.2.ꝙ intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria,quia.s.in domo religionis est puer.i.puritas innocẽs. Est maria.i.amaritudo pęnitentiæ. Ecclesia est locus adorantium. Vnde in Ps. Introibo ad altare Dei. Et alibi dr̃ in domum tuam,adorabo ad tẽplum sanctum tuum. Iste est ergo introitus virtuosus,qui est frequentãdus.¶ Scd̃o principaliter dico,ꝙ est introitus gratiosus,qui est procurandus. Iste est qñ ostiũ cordis aperimus vt Deus,& virtutes subintrent. Et nota,si vis, ꝙ quadruplex ẽ introitus ꝓcurãdus, videlicet introitus pacificatiuus,quo placamus diuinum despectũ, iustificatiuus quo virtutes intrant ad affectum,lætificatiuus,quo intratur ad Dei conspectum,saluificatiuus,quo volamus ad claustrale tectum.¶ Dico ergo,ꝙ procurare debemus introitum pacificatiuum,& iste est introitus nostrarum precum, & orationis ad diuinitatis exauditionem. Nam sicut videmus,ꝙ quandoq; ad Papam solent intrare damnati vt absoluantur, aduocati vt patrocinentur,egeni vt ditent̃,& satientur, amici vt cũ eo gaudeant,& consolentur, sic ad Deum debet intrare peccator, & sceleratus,cuius officium agit contritio.ps. Introeat in cõspectu tuo gemitus cõpeditorum. Aduocatus cuius officiũ, agit oratio.psal. Intret oratio mea in conspectu tuo.& Inclina aurem tuã ad precẽ meam. Egenus seu pauper, cuius officium facit humiliatio seu deiectio.3.Re.3. Ego aũt sum pauper paruulus,ignorãs ingressum,& introitum meũ. Amicus seu confœderatus,cuius officium facit dilectio.2.Reg.14. Vocatus Absalõ intrauit ad regẽ. Absalõ filius erat regis,& per consequens amicus. Interpretatur ẽt pater pacis.¶ Deinde dico,ꝙ nos debemus procurare introitum iustificatiuum videlicet ingressum seu introitum gratiæ diuinæ in cor humanum. Sicut.n.ostrea se aperit circa littus maris, & sic ros cœlestis subintrat, & sic generat̃ Margarita, sicut ẽt aperta fenestra lumen intrat in domũ,per quod tota domus reddit̃ luminosa, sic verè qñ fenestram cordis aperimus per affectionem & deuotionem, tunc ros diuinæ gratiæ,& lumen verę scientiæ subintrat per diuinam inspirationem, & infusionẽ, & sic Margaritæ virtutum,& meritorum introducuntur,& discretionis claritas generatur, & ẽt ipse deus habitat ibi per spiritualem habitationẽ, & visitationẽ. Talem introitũ ad aiam desiderat ipse Christus,dicẽs illud Apoc.3. Ego sto ad ostiũ, & pulso,si quis audit vocem meam,& aperuerit ianuam introibo ad illũ,& cęnabo cum illo. Sed pro certo talẽ introitum impediunt vitia,& peccata,quia.s. Deus nõ libenter intrat in domũ clausam,quia non est latro,nec in domũ fędam quia non est immundus,nec in domum litigiosam, quia ipse est pacificus. Domum aũt cordis claudit obstinatio, fędat luxuria,& inquinatio,turbat & tribulat discordia,& cõtentio seu auaritia & negociatio. Tales ergo domos nõ intrat Deꝰ, vt ipse inquit,dicens illud psal. Odiui ecclesiam malignãtiũ, & cum iniqua gerentibus non introibo. Et Sap.1. dr̃,ꝙ in maliuolam animam non introibit sapientia. Attolite ergo portas principes vestras,& introibit rex gloriæ. Sicut.n. dr̃ Eccl.1. Omnia flumina intrant mare. quia.s.omnia flumina.i.omnes abundantiæ gratiarum intrant mare, id est cõscientiam, compunctam, & amaram, iuxta illud psalm. Cor contritum

& humilia

& humiliatũ Deus non despicies.Iste est igitur introitus procurandus.Dico ergo, ꝙ nos debemus procurare introitũ iu
E stificatiuum.¶ Deniq; dico, ꝙ nos debemus ꝓcurare introitum lætificatiuum,& iste est introitus paradisi,vbi quicunq; introierit,lętus erit Matth.25. Intra in gaudium domini tui. Est.n.in ęthiopia superiori quidã mons vbi quicunq; introierit,nunq̃ exit,quinimo ibi ridendo intrat,& ascen dit,& iõ in signũ crux in introitu ponit̃ q̃ risus vulgariter appellat̃.Sic verè in mõte paradisi ẽ ꝑpetuus risus,& gaudiũ, sed in introitu crux ponitur,pro eo quia per crucem, & tribulationẽ ibi intratur.Pęnitentia.n.& tribulatio crux sunt, per quam iusti in paradisum introeunt. Nonne eam oportuit Christũ pati, & ita intrare in gloriam suam?Lu.24. Quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum cęlorum.Actuum. 14.Et nota,ꝙ nos debemus velle intrare in paradisum,q̃a habemus vocem comminantes, qui pœnã inserit. Nã Christus præcedit,portas aperiendo,quia sicut dr̃ Hebr.9. Iste est qui introiuit semel in sancta,ęterna redemptione inuenta.Et Hebre.6. Præcursor pro nobis introiuit. Scriptura succedit pigros experiens,quia.s.ista est,quæ dicit Iosuæ.18. Vsquequo (inquit)marcetis ignauia, & non intratis ad possidẽdũ terrã quam Dominus Deus patrum vestrorũ dedit vobis?Pręmiũ accedit,dignos experiens.Vñ de Sanctis Virginibus dr̃ Mat. 25. ꝙ cum sponso intrauerunt ad nuptias, fatuis & indignis exclusis.Et ibidẽ.Euge serue bone,& fidelis, intra in gaudiũ domini tui.Minator procedit,portas aperiens, quia.s. Deus minatur nobis de clausione ianuæ, dicens Mat.5. Nisi abũdauerit iustitia vestra plus quam Phariseorum, non intrabitis, in regnum cęlorum.Pone hic si vis de illis,qui indigne excluduntur,sicut ista patent vbi fit mentio de excludendo introitu.Procuremus ergo introitum lętificatiuum. Adhuc dico, ꝙ procurare debemus introitum saluificatiuũ. Et iste est introitus in religionem, & in statum pęnitentiæ. Et iste est illa arcta de quã dr̃ Matthei.7.Intrate per angustam portã.Quia sicut dr̃ ibidem.Arcta est via quæ ducit ad vitam.Sed de isto introitu dic sicut supra in.§.Item debemus intrare locum infernalem.prope finem.& in §.sequẽti. Patet ergo,ꝙ inuenit̃ introitus procurandus.¶ Tertiò dico, ꝙ inuenitur introitus tolerãdus,& iste est introitus ad iustas,& licitas dignitates.s. vt possimus prodesse,non pesse.De hoc igit̃ põt breuiter exponi illud.2.Reg.14.Vocatus ẽ Absalõ & intrauit ad regem. In q̃bus verbis oñditur, ꝙ ad hoc,ꝙ possimus vel digni sim⁹ Ecc̃lliã vel paradisũ ĩtrare,tria breuiter req̃runt̃. Oportet.n.ꝙ

Careamus { Ambitione, Dissensione, Infectione.

Primũ probat vocatio canonica. Vocatus inquit. Sed ẽm cõditio pacifica, quia debet esse Absalon.i.pater pacis.Sed tertium promotio dignifica,quia debet intrare ad regem. Requiritur ergo ad talẽ introitum, ꝙ sit in ingressu iusta promotio.Sit in ꝓgressu pacis amatio. Sit in egressu morũ perfectio.Dico ergo,ꝙ nos debemus intrare in Ecclesiã vel paradisum per ingressum iustæ promotionis,quia debet esse vocatus,quia.s.non debet se quis ingerere per ambitionem, sed potius expectare. Sicut.n.dr̃ Hebreorum.5. Nemo sumit sibi honorẽ,sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Nullus.n.intrat paradisum, nisi vocatus à Deo per occultã prædestinationem. Nullus etiam debet intrare ecclesiam, nisi à Deo vocatus per iustam, & canonicã promotionem. Quod est contra illos,q̃ se ingerunt non vocati,sicut sunt symoniaci, & ambitiosi, de quibus dr̃ Hester. 4.ꝙ qui non vocatus interius atrium regis intrabat,absq; vlla cunctatione interfici debebat. Atrium.n. regis Christi est ecclesia,in quam nullus pro certo debet intrare, nisi per regem Christum vel superiorem prælatũ canonicè fuerit euocatus,quinimo si alter fecerit, mortis æternæ periculo subiacebit.Sicut.n.dr̃ Ioan.10.Qui non intrat per ostium in ouile ouium,ille fur est,& latro,Ostium.n.est dei vel pręlati digna vocatio,per quam qui non ingreditur,sicut fur,& latro finaliter punietur.Intrandum est ergo per canonicam ꝓmotio-
G nem.Vocatus inquit. Ionæ.3. Cepit Ionas introire ciuitatẽ, in quam.s.missus fuerat prædicare.¶ Item intrandum est per pacificam cõionem,quia.s.ille,qui intrat,debet esse Absalon qui interpretatur pater pacis.i.quiete, & pacificè debemus intrare, non violenter,nec coacte,vnde.2. Reg.15.Absalon ingressus est in Hierusalẽ. & 1.Reg,15. Absalon mane consurgens stabat añ introitum portæ.Lux.n.intrat vitrũ & domum sine vitri fractione,& sine clamore,& turbatione.Planeta ẽt q̃nq; intrat alterius planetæ circulũ, hoc tñ est sine ipsius nocumento,læsione vel impedimento.Sic verè boni intrant ad ecclesiasticas promotiones, & in aliorum collegia, & congregationes ita pacifice,& quiete,ꝙ clamor vel turbatio non auditur,& ꝙ aliqua læsio non sentitur. Qđ est cõtra Brigosos ambitiosos,& litigiosos,qui per violentiam, & dissensionem intrãt ad ecclesiastica beneficia,& officia;sicut patet de quibusdam electis, & alijs qui per lites, & discordias, & brigas suas destruunt totam ecclesiam in quam intrant.Figurati in Antiocho,de quo dr̃.1.Mat.1.ꝙ ipse intrauit sanctificationem in superbia.Et dr̃ ibi, ꝙ ipsam sanctificationẽ cũ oĩ ciuitate Hierusalem destruxit,turbauit,& spoliauit.Non sic charissimi, sed intremus per processum concordis vnionis,iuxta illud Luc.9.In quamcũq; domũ intraueritis,ibi primum dicite, pax huic domui. De introitu ẽt in cęlum, istud est certum, ꝙ nullus intrabit nisi fuerit pacificus, & modestus.Absalon inquit.vt sit ille Absalõ de quo dicitur.2. Reg. 12.ꝙ Absalon erat pulcher,& decorus, & à plãta pedis vsq; ad verticem non erat in eo vlla macula. Sine.n.vlla macula peccati debent esse illi,qui volunt intrare paradisum,quia sicut dr̃ Apoc.21.Non intrabit in illã.s.nouã Hierusalem, aliquid coinquinatum.Ad quod facit illud psal.Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo? &c. Sequitur. Qui ingreditur sine macula,& qui operatur iustitiam.Intrandum est ergo per pacificam cõmunionem.¶ Item ibi intrandum est per dignificam perfectionẽ,quod notatur cum dr̃ Intrauit ad regẽ. Sicut.n.illi qui intrant ad reges,& imperatores pro aliquo seruitio faciendo,solent esse melius compositi, & ornati,sic verè illi,qui intrant ad regem cęli,spiritualiter in ecclesia ministrando,vel qui in ciuitatem intrare volunt ad ipsam æternã gloriã occupandum, debent per virtutem, & perfectionem esse compositi,& ornati.vnde sicut dr̃ Mat.22.Ille,qui intrauit ad nuptias regis nõ habẽs vestem nuptialem, missus fuit in tenebras &c. Nuptiæ.n.significant statum ecclesiæ militãtis,vbi Dei filius cum aĩa Christiana quotidie per gratiã coniungitur,& vnitur. Ad istas ergo nuptias.i. ad statum ecclesiasticum qui ingreditur, in tenebras infernales mittitur nisi perfectione,& virtutibus adornetur. Intrauit(inquit)ad regem.Vnde Hester.4.dicitur,ꝙ non erat licitum indutum sacco,aulam regis intrare.saccus enim signat vitia, & peccata. quia verè illi qui saccis talibus induuntur,intrare non permittuntur.Nam diuitibus dicitur Matth.19. Diues difficile intrabit in regnum cœlorum.Et si vis,nota,ꝙ illi,qui in Ecclesiam intrant ad Christum,ibi debent intrare

Ad { Contemplandum, Collaudandum, Celebrandum.
Ad deprecandum.

Intrat ergo homo in Ecclesiã ad officium cõtẽplationis.ps. Intrem in sanctuarium dei,& intelligã in nouissimis. Intret ẽt ad locum laudis,& gratiarum actionis.psal. Introibo portas eius in confessione,atria eius in hymnis, confitemini illi, laudate nomẽ eius,qm̃ suauis est dñs.Intret insuper ad celebrandum,& immolandum.ps.Introibo ad altare Dei &c.Intret nihilominus ad deprecandum,& adorandum.psal.Introibimus in tabernaculũ eius, adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. Patet igitur quomodo intrãdum est in ecclesiam tripliciter.s.sanctificè seu moraliter,pacificè seu cordialiter,canonicè seu legaliter.Et sic patet,ꝙ est introitus ꝓcurãdus.¶ Quarto principaliter dico, ꝙ ẽ introitus excludẽd⁹.Et sic nota,ꝙ est triplex introitus excludendus, videlicet

Vitiorum de conscientia,
Impiorum ad beneficia,
Perfectorum ad maleficia.

Igitur impediamus introitum vitiorũ ad mẽtis atria, & iste est introitus peccatorũ. Taxus.n. introitum cauernæ suæ cum cauda sua villosa,claudit ne ventus intrare possit,ẽm Pli.Apes etiã cum suis succis amaris strictificant introitũ aluearis,ne subintrent animalia venenosa.Sic verè charissimi,nos debemus introitum cordis,& sensum strictificare,& claudere, & hoc cum cauda.s.quæ est finis corporis.i.cũ consideratione amaritudinis inferni, ne forte animalia venenosa.i.malæ delectationes,diabolus uel peccata,vel etiam ne ventus inanis gloriæ valeat aliqualiter subintrare.vnde.4. Regũ. 6. dicitur de illo,qui volebat occidere Helyseum.Claudite ostium,& nõ sinatis eum introire.Diabolus enim & peccata sunt de natura olei,quod est de natura valde penetratiuum, & subintratiuum

tiuum,& maxime oleum de Bacuc, quod nullo vase nisi cucurbita, quia.s.semper quærũt cor humanũ intrare, & ipsum corrumpere,& delere. Psalm. Intrauit sicut aqua in interiora eius,& sicut oleum in ossib⁹ eius. De diabolo.n. dr̃ Lucæ.22. Intrauit sathanas in Iudam, qui cognominabatur Scarioth. Talis ergo introitus est excludendus, & talis hospes sine mora refutandus. Dñs ergo custodiat introitum, & exitũ tuum. Psa.120. Excludatur ergo introitus vitiorum in cordis atria. ¶Item excludi debet introitus iniquorum ac beneficia. Ad ecclesiastica.n. beneficia solum debẽt intrare boni,& nõ mali, docti & non indocti, iusti,& non iniusti. Psalm. Hæc porta dñi, iusti intrabunt in eam. Quia nisi abundauerit iustitia vestra, nõ intrabitis in regnum cęlorum. Est.n. noua insula Cretæ, vt dicit Plinius, in quã per.12. milliaria in circuitu nulla penitus intrat musca, quinimo mella, quæ ibi nascũtur, si trãsferantur alibi, à muscis non tanguntur. Mõs iste charissimi, ẽ Ecclesia militans. Esa.2. Venite ascendamus ad montẽ domini &c. Mella istius montis sunt bona,& beneficia ecclesiastica, quia.s. bonæ opes,& sancti patres fundauerunt, & acquisierunt. Montem ergo Ecclesię non debet aliqua musca.i. aliquis malus & à corruptione creatus intrare, nec mella beneficiorum ecclesiasticorũ contingere, vel habere. Oseæ.9. Aĩæ impiorum non intrabunt in domum domini. Et isti figurantũ Deut.23. vbi.s. certæ personæ arcebantur ab introitu templi, videlicet Eunuchus, Manzer,& populus Amon, & Moab, q̧.s. semper fuerant filijs Israel inimici. Eunuchus & Manzer.i. de meretrice natus. ¶Item quilibet immundus aut leprosus, sicut patet in infinitis locis. ¶Item cęcus,& claudus, sicut patet.1.Reg.5. Eunuchi qui virtute generatiua priuati sunt, significãt illos, qui nunquã generant Deo prolem.i. qui prædicationis scientia sunt priuati. Amon & Moab significant laicos,& tyrannos, q̧ sunt filijs Israel.i. ecclesiasticis inimici. Leprosi & immundi sunt, qui peccatorum maculis apertè sunt respersi. Cęci aũt significant, qui scripturarũ notitia sunt orbati. Claudi vero illos designant, qui motu bonorum operũ carent,& qui pigritia sunt grauati. Manzeres vero de meretrice geniti illi sunt, qui per symoniã sunt creati. Symonia.n. meretrix dr̃, eo ꝙ bonam personam non sequitur, sed magis offerentem, & dantem sequitur, & prædiligere cõprobatur. Tales.n. indigni sunt Dei Ecclesiam introire, & inter eius filias habitare. Prouer.23. Agrum pupillorũ ne introieris. Sed heu proculdubio, quam multos fallit hodie ista regula, quia pro certo Manzeres.i. symoniaci, sunt illi, qui, vt cõiter, magis intrant. De symone.n. legitur Io.20. ꝙ sequens illũ discipulum, qui erat notus pontifici, & qui ipsum alias in atrium vbi illudebatur Christus ꝓcurauerat introduci, intrauit primus in monumentum, quia ꝓculdubio sępe fit, ꝙ symon.i. symoniacus dum tñ habeat aliquem notũ pontifici, vel ꝑlatum ductorem vel introductorẽ, primus,& præ aliis in atriũ pontificis,& in monumentum introire meretur,& noĩatum bñficium intrare permittitur,& iubetur, vbi ꝓ certo hodie Christus illuditur,& proh dolor, plus irridetur, q̃ timetur. Intrat.n.& recipiuntur hodie pueriles, & effęminati, sicut dr̃ Dañ.13. ꝙ pueri,& vxores intrabant in templum Belis per occultum introitum,& quæ erant sub mensa cibaria apposita, consumebant. Intrant ignorantes,& claudificati, sicut de claudẽdo dr̃ Actuum.3. quod exiliens cum Petro & Ioanne introiuit in templum. Intrant insuper offerentes,& donis ornati.s. symoniaci, sicut de Iudęis dr̃.1.Machab.8. quod abierãt Romã,& intrauerunt curiã. De quibus ẽt.1.Mach.14. dr̃, ꝙ clypeum aureum magni põderis ꝑsentauerunt Romanis. Quia reuera qui pondus auri secum portauerit, facilius in oẽm curiã introibit. Christus.n. solebat dicere illud Lu.18. Quã difficile qui pecunias possident, regnum cęlorum introibũt, q̧nimo facilius reputabat intrare camelum foramen acus, q̃ diuitem in regnũ cęlorum. Matth.20.& Mar.10. Sed re vera hodie mutata est regula, quia certe valde est difficile, ꝙ quis regnum cęlorũ.i. ecclesiæ regnum, & regimen introeat nisi diues,& pecuniosus existat. Malignorum.n. non boni, Symoniaci,& ambitiosi citius intrant, sed tñ finaliter mortem ęternam ex tali illicito introitu reportant. exẽplo Amon, qui introierat interius atriũ regis, qui tñ fuit per regem suspendio cõdemnatus. Quia vere sicut Neem.12. dr̃. Amonites,& Moab non debent introire Ecclesiã Dei. Iste est ergo introitus excludendus.s. iniquorum ad beneficia & ecclesiarũ officia.

¶Item excludamus introitum perfectorum ad maleficia, q̧.s. valde cauendum est ne boni introeãt ad opera, & negocia mala. Caro.n.& mundus vocant,& inuitãt bonos, & mũdos vt.s. per Apostasiam, luxuriam & auaritiam ad ipsos introeãt & ꝙ gratiarum religionem,& iustitiam prætermittant. Figurati in illa Iahele, quæ principem Sisaram ad intrandum suũ tabernaculum inuitauit, vbi tandem lac ad bibendum obtulit,& postea eum occidit, dicens.s. Iud.4. Intra ad me dñe ne timeas. In quo notatur, qđ qui à Iahele.i. à mundo, diabolo vel muliere inuitat⁹, domini iustitiã dimiserit, & ad eos per peccatum intrauerit, morte perpetua deperibit. Qđ tñ ẽ cõtra multos religiosos mendicantes, quia.s. præ cæteris negocia secularia introeunt. Est etiam cõtra prælatos,& clericos, qui regnum curias,& officia quærunt, Ecclesiasq; dimittunt contra illud Amos.5. In galgala nolite intrare. Et Matthiæ.10. In ciuitates Samaritanorũ ne intraueritis. Et sic ergo patet, ꝙ triplex est introitus excludendus.s. Vitiorum in cordis atria, iniquorum ad beneficia, Et iustorum ad maleficia. Et hoc est quartum principale. Quinto verò principaliter dico quòd est introitus formidandus vel metuendus. Et iste pro certo similiter est triplex, scilicet introitus.

Ad { Exercitiũ corporeæ mortis,
Iudicium impij fortis,
Exilium infernalis fortis. }

Introitus ad mortẽ, erit uiuorũ. Ezec.47. Aquæ istæ intrabunt mare. Aquæ.n. populi sunt Apo.17. Quia.s. necesse est, ꝙ oẽs populi intrent amaritudinem mortis. Eccl.1. Oĩa flumina intrant mare. Introitus ad iudiciũ est mortuorũ. Primo.n. necesse est mori, postea iudicari. ps. Introibo in potentias domini, memorabor iustitiæ suæ solius. Introitus ad exilium.i. ad infernum, est damnatorum. Vñ de dãnato dr̃ in Psal. Introibit vsq; in ꝓgenies patrũ suorũ, & vsq; in æternũ nõ videbit lumen. Carentia.n. luminis cã est formidinis, & timoris. Et ideò infernus, formidandus dr̃, quia lux ibi penitus non vr̃. Et verè istum introitũ debemus formidare pariter,& cauere. Lupus.n. timet intrare pedicam, auis laqueum, asinus, fluuium. Ita pro certo quilibet debet timere intrare infernum. Iste.n. est locus inexibilis, vbi siquis introierit, exinde perpetuo non exibit. In ꝓuincia.n. prouinciæ est quædã villa, quæ dr̃ taurus, vbi in littore vnius aquæ terra dr̃ satis fixa, in quã si lignum, vel ferrum, uel aliquid aliud aliquantulum inutile immissum fuerit, vsq; ad profunda terræ facillime subintrabit, si vero ipsum exinde extrahere volueris, nulla arte extrahere, valebis. Locus.n. q̧cquid intrat, faciliter recipit, sed exire amplius non dimittit. Iste locus proprie est similis inferno vel ẽt morti. iste.n. locus oẽs recipit ad ingressum, sed nullũ licẽtiat ad regressum, quia sicut dr̃ Sapi.2. Non est agnitus, q̧ regressus fuerit ab inferis. Istum.n. locum faciliter subintramus, sed postquã intrauerimus, ibi inexibiliter remanebim⁹. Prouer.2. Qui ingrediuntur ad eam, nõ reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ. Fatui sunt ergo peccatores, qui nõ cessant istum introitum procurare. Similes.n. vidẽtur esse leporibus, qui ſm Archelaum quanto plures habent annos, tãto ad intrandum in cauernã suam plures introitus sibi parãt. Sic vere multi sunt hoĩes peccatores, qui quandiu viuunt in hoc mundo semper per noua peccata sibi parant nouos introitus ad infernum, vbi est ipsorum habitaculum,& cauerna. Vnde quanto magis vixerint hoc mundo, tanto acquirũt plures introitus, i. plures causas intrandi faciliter, Ideò breuiter de talibus dicitur in psal. Introibunt in inferiora terræ tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. Patet ergo quod est quidam introitus formidandus. ¶ Sexto autem dico, quod est quidam introitus admirandus. Et iste est introitus diuinus, qui scilicet est multiplex, s. introitus

In { Carnem, qui fuit ad saluandum,
Infernum, qui fuit ad pugnandum,
Cœlum, qui fuit ad regnandum, }

Ad { Iudicium, qui erit ad examinandũ,
Mentem, qui est ad auxiliandum. }

De introitu ad carnem dici potest illud Luc.10. Intrauit Iesus in quodam castellum, & mulier quædã excepit illum in domum suã. De introitu in infernum fuit dictum illud psal. Attolite portas principes vestras,& introibit rex gloriæ. De introitu in cęlũ põt dici illud Luc.22. Intrauit rex vt videret discumbentes. De introitu ad iudicium dicitur in Psal. Non intres in iudiciũ cum seruo tuo domine. De introitu ad mẽtem potest dici illud Luc.7. Intraui in domum tuam aquam pedibus meis

non dedisti. Sed hæc vide satis supra. Patet ergo, ꝙ sextuplex est introitus. s. admirandus, formidandus, excludendus, tolerandus, procurandus, frequentandus. Et hoc de intrare sufficit. Vide supra de ingredi, claudere, exire, inferno, & generaliter vbicunque agitur de aliquo loco.

A **Introducere** Nota, ꝙ introducere idē est quod intro vel intus ducere, & sic introducere pōt accipi ꝓ inuitare. Et possumus breuiter notare, ꝙ quidam à Deo introducuntur in scripturæ gymnasiū, vt erudiantur, quidam in ecclesiæ palatium vt promoueantur, quidam in paradisi conuiuium, vt reficiatur. Est. n. in scriptura locus subtilis instructionis. Ecclesia locus solennis ꝓmotionis, Paradisus locus immēsæ refectionis. Introducunt igit quidam in scripturarum instructionem. Vnde Can. 1. Introduxit me rex in cellaria sua. ¶ Itē quidam introducuntur ad Ecclesiæ promotionem. Vnde Hie. 3. Introducā vos in Syō, & dabo vobis pastores iuxta cor vestrum. Aduerte tñ, ꝙ hodie in ecclesiasticis promotionibus quosdam introducit affectio carnis, sicut de Ioseph dr̄ Genes. 47. ꝙ ipse introduxit patrem, & fratres suos ad Pharaonem. Quosdam introducit munerum acceptio. Vnde de Petro, qui vocabatur Symon, dr̄ Ioan. 18. ꝙ ancilla ostiaria ipsum introduxit. quia. s. hodie symoniaci sæpe in ecclesiam introducuntur. ¶ Item quidam introducuntur ad paradisi refectionem. Vnde de patrefamilias qui conuiuium parauerat, dicitur Lucæ. 14. ꝙ ipse dixit seruo suo: Pauperes & debiles, cęcos & claudos introduc huc donec impleatur domus mea. Vide si vis de introducere, & intrare, & ingredi. idem est significatum, ideo omitto, quia satis dictum est in alijs titulis.

Intestina. Paucæ sunt authoritates, Vide in tabulā.

A **Intueri.** Nota ꝙ intueri idem est, ꝙ aspicere vel videre, de quo satis dictum est supra, & infra dicetur. Ideo breuissime transeo. Nota ergo, ꝙ in scriptura reperitur intuitus diuinus, & intuitus humanus. ¶ Et primo ergo dicamus, quòd est intuitus diuinus. Deus enim triplicem habet intuitum, videlicet

Quendā { Clarum & luminosum, / Pium & amorosum, / Durum & rigorosum. } Deus ergo quadoq; intuetur clare, & luminose, & hoc cum oculo suæ scientiæ, quia. s. nihil latet intuitum scientiæ, & sapientiæ suæ. vnde. 1. Reg. 16. Hoīes vident, quæ parent in facie, Deus autem intuetur cor. ¶ Item deus qnq; intuetur piè & dulcorosè, & hoc cum oculo suæ clementiæ. Vnde de illo bono iuuene, q̄ à iuuentute sua mandata seruauerat, dr̄ Marc. 10. Iesus intuitus eum dilexit illum. Vnde talem pium intuitum petebat Hier. Thren. 5. dicens. Recordare dñe quid acciderit nobis, intuere, & respice opprobrium nostrum. ¶ Itē Deus qnque intuetur dure, & rigorose, & hoc cū oculo suæ iustitiæ. Genes. 31. Intueatur Deus & iudicet inter nos. Et Iudith. 6. Dñe Deus Israel intuere superbiam eorū, & respice ad nostram humilitatem. Et Iob. 35. Singulorum causas intuebitur, etiam cum dixeris, non considerat, iudicare coram

B eo, & expecta eum. Iste ergo est intuitus diuinus. ¶ Secundo dico, quòd est intuitus humanus. Et sic nota, quòd est

Intuitus { Sagacitatis consideratiuæ, / Benignitatis exuberatiuæ, / Seueritatis reuerberatiuæ. / Crudelitatis exterminatiuæ. } Intuentur ergo qdā subtiliter, & cōsideratiue, & isti sunt viri speculatiui, qui. s. intuentur, & considerāt creatorem, iuxta illud Eccl. 33. Intuere omnia opera altissimi. Et Esa. 21. Contemplatus est diligenter multo intuitu. Intueantur ergo, & considerent

Dei maiestatem, / Matris puritatem, / Cœli claritatem, / Mundi prauitatem, / Inferni asperitatem. Intueatur ergo Deus, & sua magnitudo. Iob. 26. Quis poterit tonitruū magnitudinis eius itueri? ac si dicat: Impossibile est, ꝙ magnitudo diuinæ maiestatis possit perfecte intueri vel videri pro tēpore huius vitæ, sed tñ aliud erit qn̄ facie ad faciem videbitur post hanc vitam. Ideo de Deo dicebat Balaam Num. 24. Videbo eum, sed non modo intuebor eū, sed non prope. Sed tñ de peccatoribus pōt dici, ꝙ ipsi non sunt digni in istam increatam sapientiam intueri. patet Iob. 28. Semitam ignorauit auis, nec intuitus est eam oculus vulturis. Vultur. n. cadauera diligēs, est luxuriosus. Auis vero alte volitās, est superbus. ¶ Itē intueatur beata Virgo, & sua pulchritudo. s. vt quilibet deuotus dicat sibi illud Cāt. 6. Reuertere Sunamitis, vt intueamur te. ¶ Itē intueatur paradisus, & sua plenitudo. Iob. 37. Suspice cęlum, & intuere, & contemplare æthera. ¶ Itē intueatur mundus, & eius turpitudo. s. defectus virtutum, & morum inordinatio, quæ est ibi. Hie. 3. Intuitus sum, & ecce non erat hō, & oē volatile cęli recessit. aspexi, & ecce carmelus desertus, & oēs vrbes eius destructæ sunt. Expone. ¶ Item intueatur infernus, & eius mestitudo. Esa. 8. Suspiciet sursum, & ad terram intuebitur, & ecce tribulatio, & tenebræ, dissolutio & angustia, & caligo persequens. Et sic dico, ꝙ quidā. n. intuentur subtiliter, & consideratiue. ¶ Deinde dico, ꝙ quidā intuētur benigniter, & exuberatiuè. s. pij viri, qui intuentur, & considerant miserias aliorum. Vnde de claudo dicitur Act. 3. ꝙ Petrus intuens in eum cum Ioanne dixit. Respice in nos, & sanauit eum. ¶ Deniq; dico, ꝙ quidā intuētur seueriter, & reuerberatiue. Et isti sunt boni iudices & prælati, qui. s. cum quodam toruore, & quadā grauitate iustitiæ debent alios intueri, quia sicut dr̄ Prouerb. 20. Rex, qui sedet in solio iudicij sui, dissipat oē malum intuitu suo. Vnde de Paulo legitur Actuum. 13. ꝙ intuens in elimam magum plen° spiritusancto dixit. O plene oī dolo, & fallacia, fili diaboli, inimice oīs iustitiæ, non desinis subuertere vias domini rectas. Insuper dico, ꝙ quidam intuentur crudeliter, & exterminatiuè. Et isti sunt impij, & tyranni, qui. s. cum superbo, & fero intuitu, & cum indignatione, & contemptu alios intuētur. figurati in statua Nabuchodonosor, de qua dr̄ Daniel. 2. Statua sublimis stabat contra te, & intuitus eius horribilis. Expone, vt. s. paupere cōquerendo de tali intuitu dicat illud. Iob. 16. Infremuit contra me dentibus suis hostis meus, terribilibus oculis me intuitus est. Et sic patet, ꝙ ē intuitus crudelitatis, seueritatis, benignitatis, subtilitatis seu sagacitatis. Et iste est quadruplex intuitus humanus. Et sic patet quomodo scriptura ponit humanum intuitum, & diuinum. Vide de considerare, videre, contemplari, aspicere, & similibus.

Intumescere. Vide vbi tumor.

Intus interior, intrinsecus, Intra. A

Nota, ꝙ interioritas significat loci, vel rei mediū, & profunditatē, sicut exterioritas significat eius superficiē, & extremitatē. Et loquēdo moraliter, īterioritas significat illa loca vel opera, quæ nobis sunt incognita, & ignota, limita, inclusa, & circūsepta. Et sic generaliter intus significat qd cunq; secretum. Significat ergo cordialem intentionem, infernalem inclusionem, ecclesiæ habitationem, paradisi possessionē. Oia enim ista significantur per intus, vel per significatum interioritatis. Notare ergo possumus, quod est quędam interioritas

Munde custodienda, / Solerter fugienda, / Munde ingredienda, / Ardenter appetenda, Dico ergo primo, ꝙ est interioritas mūde custodienda, & ista significat interiora cordis nostri. s. cōscientiā, intentionem, affectionē. Oia. n. ista sunt interius latentia, nec exterius, apparentia. Et ideo sicut interiora castri sunt diligentius custodienda, quia. s. si hostis illa, quæ sunt interius ceperit, faciliter residuū obtinebit, sic pro certo interiora nostra. s. cor, voluntas, intētio debent sancte, tute, & munde seruari, quia. s. hostis diabolus istorū, habuerit possessionē, faciliter obtinebit atrium exteriorum compositionum. Sicut. n. dr̄. 1. Reg. 24. Dauid & viri eius in interiori parte speluncæ latebāt. In quo notatur, ꝙ interiora cordis nostri debent esse nobiliora, & tutiora, & per virtutes paratiora, vbi Dauid. i. Christus & viri eius. i. dona spiritussancti principaliter habitant atq; latent. Balsamum. n. in æstate scindit, vt humor eius distilletur. Verumtñ summe cauendum est, ne lignum interius lædatur, quia si læsum fuerit, totum perit, & ideo cultellis osseis, & ligneis, non cū ferreis solet scindi. Quia breuiter charissimi, principaliter cauere debemus, ne nostra interiora per peccatū lædatur, quia nisi ista sana fuerint atq; munda, oīs morum congeries destruitur, & fructus bonorum operum impeditur. Ideo consulitur Matth. 23. Munda prius quod intus est calicis, & paropsidis. Ista est ergo interioritas custodienda, & verè custodienda, & munde, & honeste seruanda. Et hoc quia ista est

Locus { Secreti & meditationis, / Gratiæ & inspirationis, / Dulcoris & dilectionis, } Istæ ergo debent esse proprietates, & conditiones nostri hominis

interioris

Virtutis & roborationis.
Amoris & inflammationis.
Honoris & exaltationis.
Stuporis & admirationis.
Doloris atq; compaſſionis.
Laudis & exultationis.
Clementiæ,& miſerationis.
Puritatis & mundationis.
Sanitatis & renouationis.
Veritatis & contemplationis.
Paupertatis & humiliationis.
Aſperitatis & macerationis.

interioris.i. noſtræ conſciētiæ ſeu cordis.Eſt igitur bona conſcientia locus ſecreti,& meditationis.Vnde illud prædictũ Dauid & viri eius in interiori parte ſpelũcæ latebant. Et de ſancta aĩa dr̃ Cãt.4. Quã pulchra es amica mea oculi tui columbarũ abſq; eo,qđ intrinſecus latet.¶Item eſt locus gratiæ,& inſpirationis, quia.ſ.Spiritus Sãctus inſpirat interius,non exterius.Ezechiæ.10. Nubes impleuit atriũ interius.¶ Item eſt locus dulcoris & dilectionis.Vera.n.dilectio eſt interius,& non extra in ſpiritu ſancto, non in carne, in meditatione diuinæ legis, non deguſtatione tẽporalis dulcoris.Roma.7.Cõdelector.n.legi ſm̃ interiorẽ hoĩem.¶ Itẽ eſt locus virtutis,& roborationis.Robur.n.virtutis venit ab intus non ab extra;. Det vobis virtutem corroborari per ſpiritum eius in interiori hoĩe.Eph.3.¶ Item eſt locus amoris, & inflammationis.pſal.Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcit ignis.Item eſt locus honoris,& exultationis,quia.ſ.ibi eſt regimen,& habitatio ſummi regis. Lucæ.17.Ecce regnum dei intra vos eſt.¶Item eſt locus ſtuporis, & admirationis, quia ſcilicet interius in corde ſis habitatio mirabiliũ operũ Dei viui. Marci 6.Plus magis ſtupebãt intra ſe.¶Itẽ eſt locus doloris,& cõpaſſionis, & maxime compaſſionis mortis Chriſti.De quo Leu.16. Inferat ſanguinem hirci pro peccato occiſi.ſ.Chriſti intra velum. ¶ Itẽ eſt locus laudis,& exultationis.pſal. Benedic aĩa mea domino, & oĩa quæ intra me ſunt,nomini ſancto eius.¶ Itẽ ẽ locus clementiæ miſerationis,& ſic præcipitur mulieri 4. Re.4.Ingredere inq̃t,& claude oſtium,cũ intrinſecus fueris, mitte oleũ in omnia vaſa.i.in omnes pauperes effundes oleum pietatis. ¶Itẽ eſt locus puritatis,& emundationis. Plaga.n.non curaẽ niſi abintra fęces emundentur.2.Paral.29.Extulerunt omnẽ immũditiam quam intus repperērũt.¶ Itẽ eſt locus ſanitatis & renouationis. 2. Cori.4.Licet is qui foris eſt homo noſter corrumpatur is tñ qui intus eſt renouatur de die in diẽ.¶Itẽ eſt locus veritatis,& contemplationis.Vnde de ſanctis aĩalibus dr̃ Apoc.4.quod in circuitu, & intus plena erant oculis. ¶Item eſt locus paupertatis,& humiliationis.Vnde de altari dicitur Exod.27.quod intrinſecus erat concauũ,& inane. Concauitas enim,& inanitas ſignificant voluntariã paupertatem.¶Item eſt locus aſperitatis,& macerationis, quia ſcilicet omnia ſuperflua ab iſto intus per pęnitentiam ſunt abradenda.Vnde de domo leproſa dicitur Leuiti.14.quod intrinſecus debebat abradi per circuitum. Et ſic bene patet quod

C iſte locus interior.ſ.cor humanũ,digne debet ſeruari,& magnis virtutibus adornari.Et ſic in iſtis ſuo modo eſt cõpletio vniuerſi.Notare ergo poſſumus quod.Quidam boni ſunt interius,non exterius.Quidam exterius, nõ interius. Quidam interius & exterius.Quidem non ſunt boni nec exterius nec interius. Dico primo quod quidam boni ſunt interius non exterius,& iſti ſunt quidam, qui quãuis exterius propter aliquos mores leues mali, & inſolen tes videanẽ,intus tñ boni, & iuſti eſſe noſcuntur.ſimiles hędis, qui exterius videntur eſſe macri,& ſicci, tñ ſunt quandoq; interius pingues & liquidi.quia ſcilicet multi ſunt,qui exterius in conuerſatione propter leuitatem morum videntur macri, & virtutibus vacui, qui tamen interius cunctis virtutibus ſunt impinguati. Leui. 3. Offerent inquit de hoſtia quicquid intrinſecus pinguedinis eſt.Iſti figurantur in templo Salomonis, qđ interius erat auro mundiſſimo deauratum,exterius vero cemento, & lapidibus tantummodo erat tectum.quia.ſ.ſæpe fit quod illi, q exterius reputantur inſenſati, & lapidei, ſunt intus in corde ſancti,mundi & aurei.quia breuiter multa ſunt, quæ videnẽ exterius vilia, quæ ſunt intus precioſa. Terra enim exterius eſt turpis coloris,intus tamen eſt magni valoris,quia quamuis extra videatur turpiſſima,intus tamen qñq; continet precioſos lapides,& metalla.Ligna etiam, & oſſa exterius videẽtur dura,& ſolida; ſunt tñ int⁹ plena humoribus & medulla. In hyeme etiam quãto arbores ſunt ſicciores, & pallidiores exterius,tanto ſunt in radice humidiores interius. Quid dicam de lapidibus calculis,qui exterius duri ſunt,& frigidi,& ignoti in caliditate,intus tamen inuiſibiliter ſunt ignei quodammodo?ſunt enim in igneitate abundantiores, quã cæteri lapides,qui videntur molliores,& teneriores. Et breuiter iuxta ſententiam ſaluatoris,Non eſt ſemper ſm̃ faciem iudicandum,quia etiam ipſe Chriſtus quamuis eſſet ſanctiſsim⁹, propter iudicium quod fiebat exterius ſecundum faciem,qñque reputatus fuit malus,vt Matth.11. vbi videntes Chriſtũ comedere cum publicanis,dicebant. Ecce homo vorax vini amator,peccatorum & publicanorum amicus.Non decet ergo præcipitare iudicium,quia ſæpe fit quod illi qui minus boni apparent exterius,ſunt perfectiores & meliores interi⁹.Et hoc vr̃ dicere Apoſtolus.2.Cor.4.Licet inquit is qui foris eſt homo noſter corrumpatur,ille tamen qui intus eſt, renouaẽ de die in diem.Iſti ergo ſunt boni interius, & non exterius. ¶ Quidam vero boni ſunt exterius, non interius, & iſti ſunt hypocritæ.Sicut.n.cornua & oſſa interius dura & ſolida, intus tamen ſunt inania & vacua,ſalices etiam licet videantur virides & ſolidæ,intus tamen ſunt quandoq; putridæ & cõcauæ,ita quod ibi habitant animalia venenoſa,terra etiam quæ exterius ſæpe videtur florida intus eſt lutea & aquoſa,ſtellio etiam qui exterius videtur guttis lucẽtibus coronatus, intus eſt penitus venenatus, ſic verè hypocritæ exterius apparent optimi,intus tamen ſunt peſſimi, quia quamuis appareãt virtuoſi,ipſi tamen ſunt intus in conſcientia præ aliis vitioſi, & cum malitia venenoſi.Et quãuis videantur exterius per honeſtam conuerſationem lucere,intus tamen per diuerſa peccata dinoſcuntur fętere,qui Dan.14.figurantur in idolo Belis,de quo dicitur quod exterius erat æreus, interius autem luteus.Quia vere tales quandoq; ſunt exterius ærei,per eloquentiam,intus autem ſunt lutei,per immunditiam, quibus dicitur Marci.23.Ve vobis ſcribæ & Phariſei hypocritæ,qui mundatis quod de foris eſt,intus tamen pleni eſtis rapina & iniquitate. De iſtis dicitur Eccle.19. Eſt qui nequiter ſe humiliat,& interiora eius plena ſunt dolo.Iſti ergo ſunt boni exterius,& non interius.Et nota quod ſicut corpus quandoq; interius patitur calorem quandoq; dolorem, quandoque famem,quandoq; vermem,quandoq; putredinem, ſic vere eſt quod in interioribus peccatoris quandoq; abundat calor iracundiæ,qui mentem cruciat.Iob.30.Interiora mea efferbuerunt.Dolor inuidiæ, qui mentem anxiat.Iob.30.Panis ei⁹ in vtero illius vertetur in fel aſpidis intrinſecus.Fames auaritię quæ mentem ſauciat Ezec.7.Peſtis & fames intrinſecus. Vermis remorſus conſcientiæ,qui mentem ſauciat Prou.26. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa perueniũt ad interiora cordis.Suſurro.n.eſt remorſus cõſcientiæ. Putredo luxurię, quæ mentem vitiat.Matt.23.Intus autem pleni eſtis rapina & immunditia.¶Quidam etiam ſunt boni interius & exterius, & iſti ſunt viri perfecti,qui intus habent bonam conſcientiã & exterius habent honeſtam conuerſationem ſiue apparentiam.Iſti figurantur in arca teſtamenti,quæ erat deaurata intus & foris.Figurantur etiam in libro illo de quo dr̃ Ezec. 2. quod ipſe vidit librum ſcriptum inuolutum intus & foris q̃a ſcilicet viri ſancti & perfecti dicuntur Arca teſtamenti, propter virtutum continentiam.Intus & extra deaurati, ꝑpter ſplendentem euidentiam.Libri, propter contentam ſapientiam.Scripti intus,propter perfectam conſcientiam. Scripti foris,propter honeſtam apparentiam. Ideo de tali completa perfectione poteſt dici illud Gene.6.vbi dicitur de arca diluuij.Bitumine linies eam intrinſecus & extrinſecus. Iſti ergo ſunt boni interius & exterius. ¶ Quidam autem non ſunt boni nec exterius nec interius. Et iſti ſunt illi qui ſunt peſſimi,qui non ſolum habent corruptam intentionem, immo etiam corruptam conuerſationem.Corruptio enim pomi quæ eſt interius, paulatim ſerpit vſquequo totum corrũpatur exterius.Infirmitas etiam quæ interius latet in corde, paulatim manifeſtatur in pelle,quia ſcilicet multi ſunt quorum cor & conſcientia ſunt interius ita vitioſa & corrupta, ꝙ tota eorum interioritas & tota ipſorũ conuerſatio corrupta efficitur & infecta,quia ſicut color & diſpoſitio Chameleontis mutatur & diſponitur ſm̃ diſpoſitionem ſuæ interioris conceptionis & imaginationis ſecundum Plini. & ẽt ſm̃ Auguſt.de ciuit.dei,ſic vere color pellis.i.conditio conuerſationis hominum diſponitur ſecundũ ꝙ intus in corde eo-

rum conſcientia variatur,Ideo de malis dicitur Deu.32. Foris vaſtabit eos gladius,& intus pauor.&c.Patet igit,ꝙ iſtud vocabulum.Intus,ſignat cordialem intẽtionem.¶Scđo principaliter dico,ꝙ intus ſignat infernalem incluſionem. Vnde Proue.7.Domus inferi viæ eius penetrãtes in interiora mortis.ita ꝙ de damnatis pōt dici illud Act.16. Miſit eos in interiorem carcerem.¶Tertio principaliter dico,ꝙ intus ſignificat Eccleſię habitationem,de qua pōt dicere quilibet eccleſiaſticus illud Ezec.43.Eleuauit me ſpiritus,& introduxit in atrium interius, & ecce repleta erat gloria domus domini. Vñ Io.20.dicitur,ꝙ cum fores clauſæ eſſent,& diſcipuli eius intus cõgregati, venit Ieſus, quia.ſ.qñ diſcipuli.i.fideles ſunt intus in Eccleſia in vnitate charitatis,& fidei congregati, cōſtat,ꝙ Deus ipſos viſitat,atq; iuuat. & tunc in atrio interiori militantis Eccleſiæ manifeſtantur, qñ ibi promoti à Spiritu ſancto eleuantur,& promouentur,& introducuntur.Sed nota,ꝙ dicitur in Iona, ꝙ cum deſcendiſſet ad interiora nauis, & grandi ſopore obdormiret,tota nauis cepit periclitari,& periclitaſſet niſi de naui eiectus fuiſſet.Ionæ.1.Quia vere multi ſunt eccleſiaſtici, qui non curant niſi, ꝙ poſſint ad interiora nauis.i.ad interiora Eccleſiæ introduci, ſed verè ſæpe fit, ꝙ quia ibidem intus torpent,& dormiunt, niſi deponantur, & eiiciantur,totam nauem eccleſiæ ſubmergi, & periclitari faciunt. Quod vtiq; verum videmus de multis malis prælatis &c.Iſti ſunt illi impudici ſenes,de quibus dr̃ Dan. 13. qđ intus in pomerio erant abſconditi ad inſidiandum Suſannæ. Quod tñ eſt contra ſcripturam dicentem Ezech. 44. quod illi,qui ingrediebantur portas atrii interioris,veſtibus lineis debebant indui, vittis lineis in capitibus ligari,fęminalibus lineis circa femoralia circuncingi. Linum aũt caſtitatem,& puritatem deſignat.Significat ergo intus Eccleſiæ habitationem.Si vis applica his,quæ ſuperius dicta ſunt de interioritate cordis,& conſcientiæ, & ſi in contrarium inuehis,applica illa,quæ de mala integritate ſunt dicta.¶Quarto vero dico, ꝙ intus ſignat paradiſi poſſeſſionem.Iſta.n.eſt illa domus ſecretior,& interior,quam fecit Salomon ad recipiendum arcam & Cherubin.i.Sanctos,& Angelos,de qua.3.Re.6. Oraculum autem in medio domus interioris eſt ſecretum habitaculum paradiſi, vbi.ſ.arca teſtamenti.i.beata anima debet poni,& vbi etiam pro tempore vitæ huius quilibet iuſtus debet ſperare ſe reponi,iuxta illud Heb.6.Confugimus ad tenendam propoſitam ſpem, quam ſicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, & incedentem vſq; ad interiora velaminis. Et hoc igitur de tractatu Intus, interius,& intrinſecus ſufficit.Vide de introducere ſupra de ingredi, & intrare,& ſupra de exterius,& foris.

A **Inuenire.** Nota,ꝙ eſt inuentio actiua,& paſſiua.Inuentio actiua eſt quando ille, qui aliquid quærebat inuenit,& ſic inuentio eſt terminus, & finis inqſitionis,& qſtionis.Inuentio vero paſſiua eſt qñ res,q̃ quærebatur inuenitur. Cum igitur ſit duplex inuẽtio.ſ.bona & mala,dico,ꝙ in bono ſignificato Inuentio actiua ſignificat mẽtis quietem,& vtilitatem. Inuẽtio vero paſſiua ſignificat fraternitatẽ,& & ſtabilitatem.Ille.n.qui inuenit, & acquirit qđ inquirebat,labor & motus eius quietatur,& ab ipſo acquiritur,ꝙ prius non habebatur.Res etiam,quæ inuenitur,ſupponitur eſſe permanẽs, & ſtabilis in loco vbi inuenitur.Sic actiua ſignificat diligentiam, paſſiua permanentiam. Nota ergo, quòd in ſcriptura reperitur triplex inuentio.ſ.qua

Inueniť { Deus, Iuſtus, Iniuſtus.

¶Primo igitur dico,ꝙ eſt inuẽtio qua inuenitur Deus,gratia,ſeu virtus.Vñ de bona bonorũ inuentione pōt breuiter exponi illud Matt.27.Petite,& dabitur vobis,quærite. & inuenietis,pulſate,& aperietur vobis.In qbus verbis oñditur,ꝙ inuenire ſignat tria.ſ.quærentis, ſedulitatem,vtilitatem,tranquilitatem. Sic verè dico, ꝙ inuẽtio ſpiritualis,qua .ſ.nos deſideramus inuenire Deum,& virtutes per gratiá in pręſenti,& per gloriam in futuro,tria principaliter facit. Iſta .n.excitat torporem, vnde dixit. Quęrite,& inuenietis,ac ſi dicat nihil inuenitur niſi quæratur.Promittit valorem,vnde dr̃ Petite, & dabitur. Excludit laborem,vnde dr̃.Pulſate,& aperietur.Apertio.n.domus,& camerę ſignat ad quietẽ receptionem.Sancti.n.primo fuerunt ſeduli inquiſitores, tãdẽ fuerunt beati cõprehenſores,finaliter aũt ſunt cõtẽplatores.

B ¶Dico igitur,ꝙ pro Deo inueniẽdo debet excitari corporis grauitas.[Quæritæ.]Pōt ꝓcurari datoris largitas. [Petite & accipietis.]Pōt tẽperari laboris quantitas,ideo dicit.[Pulſate & aperietur.] Vel ſi vis,pōt informari, & erroris ruditas, Vel diuide aliter,& dic ꝙ Deus inuenitur à peccatore tripliciter,ſicut ſolet res,quę perdita fuerat inueniri.Inuenitur.n. res perdita per inquiſitionem,ideo dicit. [Quærite.] Per acclamationẽ,ideo dicit.[Petite.]Per attrectationem, ideo dicit[pulſate]Sic vere dico,ꝙ Deum ſpiritualiter inuenit

Feruens cordis meditatio,
Dolens uocis exoratio,
Tangens operis ſatiſfactio.

Per meditationẽ.n. Deũ q̃rimus.[Quærite inqt.] Per orationẽ Deũ petim⁹.[Petite inquit.] Per ſatiſfactionẽ deum fortius pulſamus ſeu tãgimus. [Pulſate inquit.]Et iō pro certo per contritionẽ Deus inuenitur. [Inuenietis inqt.] Sola.n.contritio Deũ perditũ inuenit,inquantũ inter Deũ,& peccatorem pacẽ reformat,& reſtituit.Itẽ per vocis orationẽ De⁹ accipit,iō dr̃.[Accipietis.] Itẽ per ſatiſfactionẽ Deus intratur,& aperitur, ideo dr̃ [aperietur uobis.]Dicamus ergo,ꝙ Deus inuenitur ꝑ cordis cōtritionẽ.[Quærite inquit,& inuenietis.]Cordis.n.contritio, meditatio & cōſideratio Deũ quærit,& inuenit. Nam ſicut canis ad hoc,ꝙ prędam inueniat,neceſſe eſt,ꝙ primitus ipſam quærat,& per viarũ diuerticula per q̃ trãſit, circueat & diſcurrat,ſic vere ad hoc, ꝙ hō poſſit Deum quem per pctm̃ perdidit,inuenire.neceſſe eſt,ꝙ per meditationem,& contritionem diligẽtius ipſum quærat. Quia ergo Chriſtus cucurrit per diuerſa diuerticula.i. per diuerſas uias perfectionis.ſ.

Per viã { Puritatis in conceptu, Humilitatis in partu, Pęnalitatis in mortis egreſſu, Renouatiõis in reſurrectione, Cõtẽplationis in aſcenſione. }

Hinc eſt,ꝙ oẽs ꝑ iſtas vias ipſum ſeq.,& quęrere debemus in oĩb. q̃a iſtis viis poſſumus eũ ſpũaliter inuenire.

[Quærite ergo, & inuenietis.] Quærite dico uias ipſius diligenter conſiderando, & inuenietis eum prædictas uias ſpiritualiter imitando.vnde Matt.7.Oĩs.n.qui quærit,inuenit.Sicut.n.dicitur Luc.13.Mulier, quę amiſit dragmam vnã, accẽdit lucernam euertit domũ,& quærit diligenter vt inueniat. Mulier.n.iſta ſignat aĩam, quæ dragma dr̃. Mulier eſt quaſi mollis aer,& deſignat fragilitatẽ,quæ dragmã vnam.i. Chriſtũ vel gratiã Dei perdidit per peccatum, & iniquitatem, iō, vt eã reinueniat,ipſa debet domũ conſciẽtię euertere per bonam imitationem. Debet lucernã intellectus accendere per diſcretionem, & donec inueniat quærere per ſedulam meditationem,quia ſicut dicitur.1. Para.28.Si quæſieris dominũ, inuenies, ſi autem dereliqueris eum, proijciet te in æternũ. Quærite ergo,& inuenietis.Et poſſumus notare, quia ſicut dictum eſt,Chriſtus inueniri potuit

In loco { Nobili, Humili, Flebili, Vtili, Amicabili. }

Quærať in loco nobili.ſ. in vtero uirginali,vbi poſt cõceptionẽ potuit inueniri, q̃a ſicut vnus lapis precioſus qñq; inuenitur in aliũ lapidẽ precioſum,vñ Baladius qñq; inuenitur in uenis ſapphiri ſ̃m Dioſ.ſic Chriſtus precioſiſſimus in clauſura virginalis vteri præcioſi eſt inuentus.Vnde in pſal.dr̃. Inuenimus eam in campis ſiluæ.Et Cant.3. Inueni, quem diligit aĩa mea, tenui eum, nec dimittam. ¶ Item quæratur in loco humili,& ſic inuenietur in præſepio. Luc.2.Inuenietis infantem pannis inuolutum, & poſitũ in pręſepio.¶ Item quærať in loco flebili.Et ſic inuenietur in ſpineto crucis,vbi.ſ.canes Iudæi ipſum inuenerunt,ceperunt,lacerauerunt, & occiderunt.Can.5.Inuenerunt me cuſtodes,qui cuſtodiunt ciuitatem,percuſſerunt me, & vulnerauerũt me, tulerunt pallium meum cuſtodes murorum.Cuſtodes iſti ſunt Iudæi, qui ciuitatẽ Hieruſalem cuſtodiebant,qui Chriſtum inuenerunt,& afflixerunt,& ei veſtimentorũ palliũ abſtulerunt.In tali ergo via adeſt,ſiue adhuc pōt inueniri ſpũaliter, q̃a ſicut auis pellicanus,qui pro pullis ſuis viuificandis ſeipſum vulnerat,ſemper in deſertis inuenitur, ſic Chriſtus ſemper pōt in deſertis pęnitentiæ inueniri,ab his.ſ.qui tranſeunt viã illam, q̃a ſicut dr̃ Hie.31.Inuenit gratiam in deſerto populus, qui remãſerat.Et in pſal.dr̃.Inuenit eum in terra deſerta,in loco horroris,& vaſtę ſolitudinis.¶Item quęratur in loco vtili.ſ.per viã renouationis ubi reſurrexit. Et ſic pōt dici de Chriſto, qui eſt ſapientia increata,illud Sap.6.Inuenitur ab his, qui quærunt illũ.ſ.à iuſtis,q̃ credũt,& ſperãt illum ſua reſurrectione docuiſſe,vt per ꝓprij corporis reſurrectionẽ illũ poſſint inuenire.

uenire. Pôt etiam cum ab aliquo quæritur, in loco vtili allegari & ostendi. Luc. 2. Inuenerunt Christum in tẽplo, sedentem in medio doctorum. Item quæratur in loco amicabili ꝑ viam contemplationis vbi ascẽdit. Vnde ipse dixit de seipso. Hie. 29. Quæretis me, & inuenietis. Inuenietis (dico) in hac vita per contemplationem. Inuenietis vero me post hanc vitã ascendentes ad me in cœlicã regionem. Deniq; de contẽplatiua, & apprehensiua vita pôt exponi illud Matt. 2. Inuenerũt puerũ cũ Maria matre eius. Quærite ergo, & inuenietis. Sed ꝓ certo de multis verificatur illud Cãt. 3. In lectulo meo per noctem quæsiui quẽ diligit aĩa mea, quæsiui, & non inueni. Iste. n. male quærebat, quia in loco minus debito. s. in lectulo suo, per quẽ designatur carnalitas. ¶ Itẽ hora indebita. s. per noctẽ, per quam intelligitur mentis obscuritas. Et ideo si talis non inuenit, non est mirum, quod figuratur Genes. 19. vbi viri sodomæ, qui erant carnales, percussi sunt cœcitate, ita ꝙ ostium, vbi erant Angeli, inuenire nequibant. Vnde talibus loquitur Deus Ioannis. 7. Quæretis me, & non inuenietis, & quo ego vado, vos non potestis venire. Nõ sic ergo, sed q̃rite, & inuenietis. Inuenitur ergo Deus per mentis diligentem meditationẽ. ¶ Deniq; dico, ꝙ Deus inuenitur per vocis eloquentem proclamationẽ vel exorationem, quod notatur, cũ dr̃. Petite, & accipietis. Sicut. n. venator inuenit canes suos qñ nescit vbi sunt, ipsos aduocando, sic vere Deus à nobis perditus inuenitur qñq; per deuotam orationem, si fortiter, & perseueranter petitur, & acclamatur. Petite & accipietis. Vñ Matth. 7. Omnis. n. qui petit, accipit. Onager. n. vxorem suam inuenit olfaciendo, & fortiter rudiendo, & clamando. Sic vere homo inuenit dominum, qñ ipsum per deuotionẽ odoratur, & sentit, & qñ ipsum clamando per orationem deprecatur, & requirit, quamuis multis dicatur hodie illud Iac. 4. Petitis & non accipitis, eo ꝙ male petatis. Male. n. petit ille, qui contra voluntatem domini petit, qui vltra q̃ meruit petit, q̃ inutilia & sibi nociua petit. Et ideo tales nõ accipiunt quod petunt, nec inueniunt quod requirunt. Primi sunt illi, qui petunt illa, quæ sunt contraria fidei, & moribus, & saluti aĩæ, sicut sunt illi, qui petũt inimicorum vindictã, voluptates sęculi, & gloriam mundi. de quibus cõmendatur Salomon. 3. Re. 3. q̃a talia à Deo non petierat, sed vtilia & bona. Secũdi sunt illi, qui petunt à Deo paradisum, & facere opera nolunt. figurati in matre filiorum Zebedei quæ petebat pro filijs suis vltra quam meruerunt. s. Christi dexterã, & sinistrã, quibus tñ dictũ est Mat. 20. Nescitis quid petatis, quia istud nõ est meũ dare vobis, sed quibus paratum est à patre. s. illis qui meruerunt. Tertij sunt illi, qui petunt bona tẽporalia, similes infirmo, qui petit carnes & vinum, quæ tamen bonus medicus Deus nõ dat eis, sciens, ꝙ talia possint eis esse cã mortis æternæ. Sicut apparet de pueris, qui qñ possunt tenere cultellum, cito ponũt ad os suum, & ita si mater dimitteret, vulnerarẽt se &c. Sic de istis si Deus petita daret, esset cã, vt supra, sicut illi, de quibus dicitur in ps. ꝙ tentauerunt Deum in cordib. suis, vt peterent escas aĩabus suis. Et sequitur. Adhuc escę eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascẽdit super eos. Tales igitur non deberent talia petere, imo deberent dicere illud Esa. 7. Non petam, & non tentabo dñm. Petamus ergo iusta, licita, & honesta, quia sicut dr̃. 1. Ioan. 5. Si petierimus ẽm voluntatẽ eius, audiet nos. Petite ergo, & accipietis. sicut fecerunt illi, qui petierunt, & venit coturnix &c. Quia pro certo Deus à peccatoribus inuenitur per vocis eloquentem proclamationem, vel per vocis lachrymantem supplicationem. Vnde Oseæ. 12. Fleuit, & rogauit eum, in Bethel inuenit eum, Esaiæ. 55. Quærite dñm dum inueniri pôt, inuocate eum dũ
E prope est. ¶ Adhuc dico, ꝙ inuenit Deus per manus exequẽtẽ operationẽ, quod oñditur in verbo. Pulsate & aperietur, vobis. Pulsare. n. denotat mihi aliquẽ manualẽ impulsionẽ, quia pro certo bona operatio non est nisi quædam manualis pulsatio, & violentia inuestigatio ad inueniendũ Deũ, & bona æterna, qd bene figuratur in illo qui recurrens ad amicũ petebat tres panes, de quo dr̃ Luc. 11. Amen dico vobis, ꝙ si ꝑseuerauerit pulsans, surget, & dabit ei quotquot habet necessarios. Et sequitur ibidem. Petite & dabitur uobis, quærite, & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Vnde Cant. 5. Pessulum ostij mei aperui dilecto meo. Sequitur. Inuenerũt me vigiles, qui circuẽt ciuitatem. Et breuiter quodlibet bonũ opus est vnus bonus impulsus ad aperiendũ domum paradisi, vt ibidem possit dominus inueniri. Vnde Cant. 5. Vox dilecti mei pulsantis. Et sic bene dico, ꝙ Deus potest tripliciter. s. mentaliter meditando, vocaliter supplicando, & realiter operando. Ideo bene dictum est. Quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis, q̃rite corde, petite voce, pulsate opere. Sed possumus notare, quod tria sunt specialiter loca, in quibus Deus nunquam inuenitur. s. in uiris

Immundis & luxuriosis,	Deus. n. non inuenitur in loco immũdo
Auaris & ambitiosis,	in loco profundo,
Turbidis & litigiosis.	

in loco turbido. Et hoc figuraliter dr̃ Iob. 28. vbi dr̃. Sapientia vbi inuenitur? Non inuenitur in terra suauiter viuentiũ. Abyssus dicet, non est in me, & mare loquetur, non est mecum. Terra. n. suauiter viuentium significat luxuriosos, Abyssus insatiabilis significat ambitiosos: Mare vero mobile, & fluctuosum, significat discordes, & litigiosos, q̃a sicut dr̃ Esa. 57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere non valet. Et non est pax impijs, dicit dominus Esa. 48. In talibus ergo non inuenitur Deus, nec à talibus reperitur. Vnde Prou. 17. Qui peruersi cordis est, non inueniet bonum. Ista est igitur inuentio, qua inuenitur Deus. ¶ Secundo dico, ꝙ est inuentio qua inuenitur homo iust'. Et ista potest significare virtutem perseuerantiæ. Res. n. quæ alicubi inuenitur, stetisse & mãsisse in illo loco supponitur, quia. s. si exinde recessisset, ibidem nunq̃ inuenta fuisset. Dico ergo, quod inuentio de sui natura significat inuentoris iocunditatem, & vtilitatẽ, inuentæ rei stabilitatem, & fidelitatem. Sicut. n. hõ de nouo inueniens aliquã rem solet gaudere, quanquam sit modici valoris, & hoc pro eo, ꝙ illam rem sine labore videtur acquirere, sic vere Deus qñ inuenit aliquem qui ad eum per pœnitẽtiam conuertitur, ex hoc quamplurimum gratulatur, quia sicut dr̃ Lucæ. 15. Ille, qui inuenit ouem, quam perdiderat, dicitur valde gauisus fuisse, & ad congaudendum vicinos conuocasse, dicens. Cõgratulamini mihi, quia inueni ouem, quam perdideram. Sicut etiam dicitur Matth. 13. Ille, qui inuenit thesaurum absconditum in agro, præ gaudio thesauri inuenti, venditis omnibus vadit, & emit agrum illum. Nota igitur. Cum quibus, A quibus, In quibus, debet homo inueniri. Dico inueniri cum bonis, & promptus, & paratus haberi ad omnia bona opera facienda, & ad mala omnia fugienda. Diuites enim valde diligunt seruitores suos, qui cum bonis conuersantur, à bonis frequentãtur, & quando ad negotia sua ipsos inueniunt bonos, & paratos. Sic verè Deus illos diligit, quos cum bonis conuersari, à bonis frequentari, & ad bona opera sua exequi paratos inuenit atque promptos. Ad hæc ordinate prosequenda sumatur auctoritas Thob. quinto vbi dicitur. Inuenit iuuenem splendidum stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum. In quibus verbis nota, quòd homo, & maxime prælatus, debet inueniri gratus ad solatiandum, quia debet esse iuuenis id est amicabilis & gratus. Doctus ad erudiendum, quia debet esse splendidus, id est luminosus, & doctus. Fortis ad perseuerandum, quia debet esse stans, id est perseuerans, & stabilis. Promptus ad obediendum, quia debet esse præcinctus, & paratus, id est obediens & humilis. Dico ergo, quòd nos debemus inueniri, & maxime si sumus prælati, affabiles & gratiosi, quia nos debemus esse iuuenes. [Iuuenem inquit.] Nihil enim gratiosius, nihil amicabilius, seu diligibilius persona iuuene, & hoc quia tunc est in ætate iocundiori, pulchriori & puriori, non solum enim homines imo etiam animalia diligunt iuuenes, & infantes. Vnde iuueni scriptum, quòd cum quidam puer consueuisset natando se in mari sæpius balneare, erat ibi quidam piscis delphinus, qui valde dictum puerum diligebat, cum ipsoque ludebat, ipsum etiam conducebat, sicut idem puer pluries retulerat matri suæ. Accidit autem, quòd cum dictus puer nimis quadam die in remota, & profunda maris enatasset, deficiens viribus submersus est. Delphinus vero puerum ad littus traxit, & extra aquam iuxta eum præ dolore, & amore pueri mortuus in crastino inuentus fuit, ita quod mater perpendit, & cognouit illum esse Delphinũ, qui suum filium diligebat. Sub voce ergo iuuentutis pôt amicabilitas, fauor & benignitas denotari, quia. s. ꝓlatus, & q̃libet vir ꝑfectus debet ab alijs inueniri, iuuenis, i. dulcis, amicabilis & tractabilis, & benignus. Ad quod potest applicari illud Matt. 2. Ite interrogate diligẽter

de puero,quē cum inueneritis,renunciate mihi ,ut & ego ve
niens adorem eum. Sequitur.Et intrantes domū inuenerunt
puerum cum Maria matre eius,& procidentes adorauerunt
eum.Quia re vera ille puer.i.purus aer,gratiosus,& iuuenis,
inuenitur à Magis.i.ab aliis se minoribus diligitur,& hono-
ratur.Dicat ergo quilibet talis iuuenis illud Sapi.8. Iuuenis,
& acutus inueniar in iudicio.& etiam alij ꝑp eius gratiosita
tem possint eius obsequijs vocati subiugari. Qđ est contra
multos,qui inueniuntur ita duri,ita rigidi & austeri,ꝙ nullū
impendunt cuicunq; auxilium,consiliū,vel fauorem.figura-
ti in illa vite siluestri,quam inuenit famulus Helisei, quæ ita
erat amara, ꝙ ipsum gustare nequiuerunt filij prophetarum,
imo clamauerunt. Mors in olla vir Dei.4.Reg.4. Quia vere
multi inueniūtur ita siluestres ,& rudes,ita amari,& acerbi,
ꝙ recte sunt mors,& desolatio alienorum . Vnde de talibus
pōt dici illud Eccl.7.Inueni mulierem morte amariorē,quæ
laqueus venatorum est,& sagena cor eius, vincula sunt ma-
nus eius.Tales.n.dicuntur mulieres, propter mollitiē imbe-
cillitatis,dicuntur morte amariores,ꝑp sæuitiam crudelita-
tis,dicuntur habere manus vt vincula , propter tenacitatem
parcitatis,vt sic de quolibet tali dicat ille sanct⁹.Credidi ve-
nire ad Iustinianum,& Diocletianum inueni. Nō sic charissi
G mi,sed inueniamur affabiles,& gratiosi.[Iuuenē inqt.]¶Ite-
rum dico, ꝙ nos debemus esse vel inueniri spectabiles, & lu
minosi,quod notatur cum dr̄.[Splendidum.] Sicut.n.lumen
semper debet inueniri in lampade ad illuminandum,aqua in
fonte ad refrigerandum,panis in arca ad reficiendum, sic ve
rè in prælato vel hoīe perfecto semper debet inueniri lumen
scientiæ,& doctrinæ ad alios pascendū,rigandū,& erudien-
dū.[Splendidū inquit]quia.s.ipse debet esse splendidus inte-
rius per discretionem,& extra per honestam conuersationē.
Vnde Apoca.22.Ostendit mihi Angelus fluuium aquæ viuæ
splendidum tanquā crystallū. Sicut.n.quirinus lapis precio-
sus,qui facit hoīes futura diuinare , inuenitur in oculis hye-
narum,Echites vero lapis, qui facit mulieres parere, inuenit̄
in nidis aquilarū,sic verè virtus sapientiæ,& doctrinæ, q̄ mu
lieres.i.simplices facit parere per bonam operationem, q̄ ēt
facit de futuris prænosticare,& cogitare per discretam consi
derationem, ista(dico)virtus semper debet inueniri apud aq
las & hyenas.i.apud iudices & prelatos. Hyena.n.bestia,quę
mortuos deuorat,signat iudicem secularem,ad cuius officiū
pertinet extirpare mortuos,& sceleratos, quia (ſm Senecā)
genus misericordiæ est,malos cito occidere. Per aquilas ve-
rò,quæ sunt reges auium aliarū , intelligo prælatos ecclesiæ,
q̄ sunt reges & rectores auiū.i.ecclesiasticarū,& spiritualiū ꝑ
sonarū.Isti ergo debent inueniri,& discreti,& tā pro se, q̄ ꝓ
subditis in scientijs,& moribus erudiri.Splendidū inqt. Aba
cuc.3.Splendor eius,vt lux,erit. Inueniamur ergo spectabi-
les & luminosi.i.clari sapientes,& docti.sicut dr̄ Dan.5.Spiri
tus amplior,prudentia, intelligentia, interpretatio somnio-
rū,& ostensio secretorum,& solutio ligatorum inuenta sunt
in Daniele.Et merito, quia ꝓ certo sicut dr̄ Sapi.6.Sapientia
facile inuenitur ab his,qui quærunt eam.Quod tamen est cō
tra multos doctores,qui ita abscondunt opera,& dictamina
sua,ꝙ non possunt ab aliquibus inueniri,nec bona ab ipsis fa
cta per alios adipisci.Sap.5. Nullum inuenietur vestigium iti
neris illius,similes ceruo,de quo scribitur,ꝙ quia suū cornu
dextrum est medicinale,ideo ceruus inuidens humanæ salu-
ti. dextrū cornu ita abscondit , ꝙ vix pōt ab aliquo reperiri.
Tales.n.sunt illi,qui documenta & scientiam suam nolunt ex
inuidia cōicare,ne forte alii sint in scientia sibi pares . Eccle.
14.Non est apud inferos inuenire sibi cibum.Et si vis, cōpa-
ra tales inferis,vbi oīa deglutiuntur,ita & amplius non inue
niuntur.Tales.n.rōne inuidiæ possunt inferi nuncupari. Non
sic ergo,sed simus spectabiles & luminosi.¶ Insuper dico, ꝙ
H debemus inueniri durabiles, & virtuosi, quod notatur cum
dicitur.[Stantem.] Stantes.n.debemus esse, quia.s. Deus nos
debet inuenire in perseuerādo durabiles, & fideles. Perseue
rantia.n. valdecōmendatur, quia sine ista nullus coronatur.
Finis.n.non pugna coronat,quia qui perseuerauerit vsq; in fi
nem hic saluus erit. Lucæ.21. Nam sicut quidam fontes sunt
qui semper bullientes inueniuntur, quædam sunt arbores,q̄
semper virides inueniuntur, & reperiuntur, sic verè nos de-
bemus semper bullire,& feruere per veram amicitiam,& fi-
delem affectionem, semper virere per gratiam, & perfectio-
nem.Inueniamur ergo semper feruentes per fidelem amici-
tiam, & hoc non solum in prosperitate ,sed etiam in aduersi-
tate , quia hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis q̄s
inueniatur.1. Corint.4.quāuis scriptura hoc impossibile vel
saltem videatur difficile reputare.Prouer.20.Virum aūt fide
lem,quis inueniet?quia sicut dr̄.Eccl.6. Amicus fidelis prote
ctio fortis,qui inuenit illum,inuenit thesaurum bonum . Itē
simus in statu gratiæ semper uirentes,per continuam perse-
uerantiam,ne perdamus folia virtutum.iuxta illud.2.Corin.
5.Vestiti,& non nudi inueniamur.Quę tñ sunt cōtra multos,
qui non perseuerant in fideli amicitia, nec in virtuosa existē
tia,sicut patet de hypocritis,qui mō sunt, modo nō sunt, mō
apparent,modo disparent.Similes noctuis lucifugis,quæ de
nocte videntur,& inueniuntur, de die vero,vt cōiter, non vi
dentur,nec inueniuntur,pro eo, ꝙ eorū claritas nō apparet.
Figurati in illa ficu Matt. 21. in qua Christus non inuenit fru
ctum,sed tm̄ folia,quia.s.isti nō habent opera,sed verba.Luc.
13.Arborem fici habebat quidā plantatam in vinea sua,& ve
nit ad eam quærens fructum,& non inuenit.Ista ēt sunt con-
tra plures amicos similes glirib⁹, quę sunt mures in æstate vi
gilantes,& in hyeme dormientes. quia.s.isti in æstate prospe
ritatis circa hoīem vigilant,& obsequuntur,in Hyeme vero
aduersitatis dormiunt,nec circa eum inueniuntur,similes il
li mulieri,de qua Eccl.7.dicit.Virum ex mille reperi vnum,
mulierem ex oībus non inueni.Ista etiam possunt esse contra
mundi diuites,qui ad modum stellæ cometæ in cęlo.i. in cel
situdine status imperant,& gloriantur,subito vero deficiunt
nec amplius reperiuntur,iuxta Ps. Vidi impium super exalta
tum,& eleuatū sicut Cedros libani,transiui, & ecce nō erat,
quæsiui,& non est inuentus locus eius.Nō sic charissimi, sed
simus stātes,& perseuerantes.[Stantem inquit]. 1.Corin.10.
Qui stat,videat ne cedat. Et Matth.20. Inuenit alios stantēs,
& dixit illis.Ite & uos in vineam meam.Quia re uera ille in
vineam paradisi mittitur, qui stans & perseuerans à domino
reperitur.Num.23. Reuersus inuenit Balac stantē iuxta Ho-
locaustum suum. Inueniamur ergo perseuerātes atq; virtuo
si.¶Etiam dico,ꝙ nos debemus inueniri obedientes, & ob- I
sequiosi. [Præcinctum inquit, & paratum ad ambulandum.]
Parati.n.ad obediendum debemus inueniri,quia beatus ille
seruus quem cum venerit dominus,inuenerit vigilantem.vn
de Luc.2.ꝙ si dominus in prima,secunda vel tertia vigilia ve
nerit beati sunt serui illi.Et sequitur.Sic estote,& vos parati,
vt de quolibet obediente,& paratò possit dici illud Philip.2.
Exinaniut semetipsum,formam serui accipiens,& habitu in
uent⁹ vt homo . Talem se obedientē gaudebat dominus in
uenisse in psa.Inueni Dauid seruum meum,oleo sancto meo
vnxi eum.Vbi aduerte,ꝙ ille,qui vult esse talis seruus,debet
esse paratus ad tria.s.Ad auxiliandū , quia debet esse Dauid,
manu fortis.Itē ad obediendū , seruum meum inquit.Itē ad
compatiendum,q̄a debet esse vnctus oleo pietatis.Patet er-
go,ꝙ inueniri debemus obedientes,perseuerantes,luminosi
& gratiosi.Sed heu proculdio q̄ pauci inueniuntur hodie ec
clesiastici tales.Ideo certe iam vr̄ dominus conqueri,& dice
re illud Giere.5. Circuite uias Hierusalem ,aspicite,& con-
siderate,& quærite in plateis eius, an inueniatis virum faciē
tem iudicium,& quærentē fidem,ac si dicat,nō.Luc.18.Non
est inuentus qui rediret, & daret gloriā Deo nisi hic alieni-
gena , quia certe alienigenę.i.seculares inueniunt̄ hodie ec-
clesiasticis meliores.Lucę.7.Amē dico vobis, nō inueni tātā
fidē in Israel.Et hęc de bona inuētione sufficiāt.Patet ergo,
ꝙ inuenit̄ Deus,& inuenitur iustus. ¶Sed tertio dico, quod K
inuenitur iniustus.Vnde de mala inuentione possumus nota
re,ꝙ mali volunt inueniri in loco carnalitatis,in deserto cu-
piditatis,in mōte pōpositatis,finaliter vero inueniūtur in lo
co pœnalitatis.Inueniunt̄(dico)in loco carnalitatis, similes
argēto viuo,qđ semp consueuit inueniri in sterquilino vel la
trina.Vnde talibus dr̄ Hiere.2.Oēs qui q̄runt eam,deficiunt
in menstruis suis inuenient eam. Item inueniuntur in deser-
to cupiditatis.Psal.Inuenit eum in terra deserta, in loco hor
roris & vastæ solitudinis.Item in monte pompositatis. 2.Pa
ra.20.Inuenietis eos in summitate torrentis. Item finaliter
inuenientur in inferno pœnalitatis. Psalm . Pericula inferni
inuenerūt me. ¶Si vero vlterius velis aliquid prosequi & di
cere,nota,ad huc,ꝙ est inuētio,qua inuenit̄ impius vel iniu-
stus,q̄a re uera hodie plures ieniunt̄ mali q̄ boni, plures in
iusti quam

iusti quam iusti; impij quàm benigni. Plures.n.mali fructus inueniuntur in malis & siluestribus arboribus, q̄ boni in bonis, & domesticis & vtilibus. Mala etiam & rapacia animalia plures fœtus producere solent quàm benigna. Et ideò de malis, qui in sæculo, & in claustro hodie abundant, potest dici illud Hier.5. Inuenti sunt in populo meo viri impij, insidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendum viros. Et si vis potes dicere, ꝙ malus inuenitur

A Deo, qui ipsum iudicat,
A diabolo, qui ipsum vendicat,
A peccato, cui se applicat,
Ab inferno, qui ipsum damnificat & mortificat.

Inuenitur (dico) impius à Deo ipsum finaliter iudicante, quia .s. sicut fera post quã diu latuit inuenitur, L inuenta vero persequitur, persecuta capta occiditur, sic peccator, qui nunc videtur latere obtuitus, & aspectuos diuinos, inquantum.s. venator Deus ipsum videtur dimittere pro libito impunitum discurrere per nemora mundi huius, finaliter per casus, & infirmitates ab ipso persequitur, & tandem per mortẽ capitur, & inuenitur, & finaliter per mortem comprehẽditur, & necatur. vnde Ioã.2.dr̄, ꝙ Iesus inuenit in templo vendentes, & ementes, & expulit eos. Expulit dico .s. in tenebras exteriores. psa. Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris, & vastę solitudinis. Itẽ inuenitur impius à diabolo ipsum atrociter impugnante. 3. Regum.20. Inuenit eũ leo de silua, atq; percussit. Itẽ inuenitur peccator à culpa ipsum maculante, & confundẽte. 1. Machab.6. Inuenerunt me mala ista, & ecce pereo tristitia magna ĩ terra aliena. & Deu. 31. Quia non est dñs mecum, inuenerunt me hæc mala. Item inuenitur peccator à pęna ipsum cõprehendẽte, & destruente. psal. Pericula inferni inuenerũt me. Et alibi. Tribulatio, & angustia inuenerunt me. Et breuiter dico, ꝙ mali inueniunt

Dormientes per pigritiam,
In lecto manentes per luxuriam,
In terra iacentes per auaritiam,
Per viam errantes per ignorantiam,
Alios fallentes per fraudulentiam.

De pigris, & dormiẽtibus dr̄ Mar. 14. ꝙ Christus reuersus ad discipulos, inuenit eos dormientes, erant.n. oculi eorum grauati. & 1. Re.26. Inuenerũt Saul iacentẽ, & dormientem. De luxuriosis in lecto quiescentibꝰ dicitur. 1. Re.19. Inuentum est simulacrum in lecto. De auaris vero in terra iacentibus dicitur. 1. Reg.5. Inuenerunt Dagon iacentem super faciem suam in terra. De ignorantibus autem dicitur Genes.37. Inuenit eum vir errantem in agro. De fallentibus vero dicitur Matt.23. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram. Sic ergo patet, quomodo inuenitur impius iustus & Deus. ¶ Sed si vis, nota adhuc, quomodo quadruplex reperitur inuentio in scriptura, videlicet

Inuẽtio {
Gratiæ. Prima est virtuosa, quæ est perfectorũ,
Culpæ. Secunda vitiosa, quę est peccatorum,
Gloriæ. Tertia fructuosa, quæ est beatorum,
Pœnæ. Quarta dolorosa, quæ est damnatorum.

M ¶ Igitur primo dico, ꝙ est inuentio, qua inueniuntur virtutes & gratia. Boni.n. & iusti non cessant virtutes quærere, donec eas potuerint inuenire. Teste.n. saluatore, negociator bonas margaritas quærit, quas tandem inueniens ipsas vendicat & acquirit. Thesaurum ẽt inueniens, solet abscõdere, vt ipsum tutius possit acquirere, & seruare, sic vt legitur Mat.13. Quia pro certo si boni negociatores esse volumus, margaritas & thesaurum virtutum debemus quęrere, & cum ipsum inuenerimus, occultare, iuxta illud Senecæ. Esto occultator virtutum sicut alij vitiorum, quas quidem nos emimus, & acquirimus, qñ eas mentaliter vendicamus, & qñ ipsarum habitus in nostris mentibus generamus. Gratia.n. Dei est fons, à quo virtutes sicut riuuli nascuntur, & oriuntur, quem.s. inueniẽtes cunctis bonis spiritualibus impinguantur. vnde Prouer. 3. Misericordia & veritas non te deserant. Sequitur. Et inuenies gratiam, & disciplinam coram Deo & hoibus. & Genes. 6. Noe inuenit gratiam coram domino. Et nota, ꝙ sicut apothecarij laborant vt inueniant herbas medicinales, sic & nos debemus laborare, vt inueniamus virtutes, & gratias spirituales. Aduerte tñ, ꝙ quandoq; gratia inuenitur à non quærentibus, qñq; non inuenitur à quærentibus, qñq; inuenitur à quærentibus. Inuenitur dico à non quærẽtibus, Deus.n. est sicut incantator, qui facit se inuisibilem, qui non inuenitur nisi voluerit. & gratia Dei est, sicut sunt quædã insulæ, quę sunt in mari, quæ si quæruntur, non inueniuntur, inueniuntur tamẽ à casu vbi aliquotiens non quæruntur, sicut dr̄ de insula brasilij, & de insula puellarum, & sicut etiam Pli. de quodam lapide precioso dicit, ꝙ non inuenitur nisi se exhibuerit inueniendum. Sic verè Deus & Dei gratia à quibusdã inueniuntur, qui eos non quærũt, quia.s. sunt multi, qui ẽt in ipso actu peccati gratia Dei præueniuntur, & quasi violenter tracti à deo conuertuntur. Patuit in Paulo & Magdalena. Esaiæ.64. Quæsierunt me, qui ante non interrogabant, inuenerunt, qui non quæsierunt me. Qñq; non inueniuntur à quærentibus, à multis.n. quæruntur qui eos non inueniũt. Nõ.n. valent ad hoc humana merita, sed sola misericordia redemptoris, quæ tũc tẽporis inuenitur, qñ se exhibet peccatori. Patuit in philosophis, qui Deum quæsierunt, & non inuenerunt. Non.n. portabant candelã necessariam in quęrendo, quia.s. ipsi habebãt lucernam naturæ, non scripturæ, & candelam rõnis nõ fidei. vnde Ioan.7. Quæretis me, & non inuenietis. Et Baruc.3. Nõ hos elegit dominus, neq; viam disciplinæ inuenerũt. Et iõ à Deo non à nobis debemus sperare talem inuentionem, quia .s. ab ipso solo datur, & cõceditur, & ab eius misericordia inspiratur. Ideo dicebat Baruc.2. Exaudi dñe preces nostras, & da nobis inuenire gratiam. Qñq; ẽt, vt cõiter, inuenitur ab inquirẽtibus, quia.s. vt cõiter, oĩs, qui quærit, inuenit, accipit qui petit, & pulsanti aperitur. Matth.6. Gratia.n. proprie dr̄ inueniri, quia dignè non põt acquiri, vel per industriam vindicari. Luc.1. Ne timeas maria, inuenisti gratiam apud dominum. 1. Reg.1. Vtinam inueniat ancilla tua gratiam. Nota, ꝙ nos debemus laborare ad inueniendum videlicet

Fiduciam, quæ mentem erigat,
Prudentiam, quæ vitam dirigat,
Iustitiam, quæ mores corrigat,
Scientiam, quæ vera colligat,
Amicitiam, quæ fratres diligat,
Sapientiam, quæ bonum eligat.

Isti.n. sunt effectus gratiæ, qui sunt à nobis inueniendi. Inueniamus ergo fiduciam mentem erigẽtem. 1. Paral. 17. Tu enim domine Deus meus reuelasti auriculã serui tui, idcirco inuenit seruus tuus fiduciam, vt oret coram te. ¶ Itẽ inueniamus prudẽtiam vitam dirigentem, quia sicut dicitur Prouer.19. Custos prudentiæ inueniet bona. ¶ Item inueniamus iustitiam mores corrigentem Prouer.21. Qui sequitur misericordiam, inueniet vitam, & iustitiam. ¶ Item inueniamus scientiam vera colligentem. Prouer.2. Intelliges timorẽ domini, & scientiam Dei inuenies. Inueniamus amicitiã cũctos diligentem. Eccl.6. Amicus fidelis protectio fortis, qui inuenit illum, inuenit thesaurum bonũ. ¶ Item inueniamus, sapientiam bonum eligentem. Prouer.3. Beatus homo, qui inuenit sapientiam. Et.18. In labiis sapientis inuenitur sapiẽtia. Patet ergo, ꝙ est inuentio, qua inueniuntur virtus, & gratia. ¶ Præterea dico, quòd est inuentio, qua inueniuntur culpæ vel vitia. Mali enim non quęrunt inuenire gratias, & virtutes, sed potius vitia, & iniquitates. Sicut.n. immunda aĩalia sicut porci stercora, vultures cadauera, hyenæ mortua corpora diligunt, sic peccatores mundi gaudent obtinere, facere, & inuenire opera immunda & vilia, in quibus.s. exerceãt sua desideria inhonesta. Et sic nota, ꝙ superbi & iracũdi gaudent de inuentione crudelis operis. Eccl.12. Cum venerit tẽpus, non satiabitur sanguine. Luxuriosi gaudent de inuentione fœtentis sceleris. Iob.3. Gaudent vehementer cũ inuenerint sepulcrum. Auari vero gaudent de inuentione lucri vel muneris, dicentes scilicet illud Oseæ.12. Verumtamen diues effectus sum, inueni idolum mihi. & Iob.3. Effodientes thesaurum gaudent vehementer. Est igitur inuentio qua inueniuntur culpæ, & uitia. ¶ Rursum dico, quòd est inuẽtio qua inueniuntur salus, & gloria, & ista est illa qua scilicet iusti finaliter inueniunt gloriam paradisi vel retributionem æternam. Eccl.12. Benefac iusto, & inuenies retributionem magnam, si non ab ipso, saltem à Deo. Iustum est enim, ꝙ iusti q in hoc mundo non faciunt nisi Deum, & paradisum venari, & quærere, ipsum quandoq; debeant inuenire. Agricola.n. per totum annũ laborat, vt in æstate fructus inueniat, & acquirat. 2. Paral.15. Si quæsieritis eum, inuenietis. Vnde beati præ gaudio qñ veniunt ad paradisum, vbi inueniunt Deum, videntur dicere illud Threnor.2. En hæc est dies, quam expectabamus, inuenimus & vidimus. Quia breuiter Deus quantum ad visionem essentialem, per gratiam solet, & per gloriã inueniri, sicut de sancta anima dicitur Proue.11. Mulier gratiosa inueniet gloriam. Qui.n. in gratia Dei perseuerauerit,

perueniet ad gloriam, quã requirit. Et qui in agro gratiæ diuitias ſeminat centuplũ inueniet in agro cęleſtis gloriæ, qua appropinquat. Gen. 26. Seminauit autem Iſaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum. Et nota, ꝙ anima in paradiſo ſeu gloria inueniet

Quietem à laboribus,
Salutem à languoribus,
Tegumen à frigoribus,
Solamen à mœroribus,
Velamen ab ardoribus,
Honorem cum maioribus,
Dulcorem in ſaporibus,
Splendorem in pectoribus,
Vigorem in corporibus.

Inueniunt (dico) in paradiſo beati quietẽ à laborib. Matt. 11. Venite ad me oẽs, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiã uos, & inuenietis requiẽ aĩab⁹ veſtris, vt dicat quilibet ipſorum illud Eccl. 51. Modicũ laboraui, & inueni mihi multam requiẽ. ¶ Itẽ inueniunt ſalutem à languoribus, quia. ſ. iſti eſt vita ſine morte, ſalus & ſanitas ſine morbo. Prouer. 8. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet ſalutem à domino. ¶ Itẽ inueniunt tegumen à frigore, quia. ſ. ibi eſt domicilium firmum, & tutũ pſal. Etenim paſſer inuenit ſibi domum, & turtur nidum vbi reponat pullos ſuos. Sequiť. Beati, qui habitant in domo tua dñe. ¶ Item inueniunt ſolamen à maioribus. Oſeæ. 12. In Bethel inuenit eum. ſ. conſolationis locũ ab oĩ mœrore. Bethel. n. interpretatur dom⁹ Dei, vel habitaculum Dei, ꝙ proprie eſt cœlum, vbi vltra nõ erit luctus, neq; clamor, neq; dolor. Apo. 21. ¶ Item inueniunt velamen ab ardoribus, quia. ſ. ibi eſt perfectum refrigeriũ contra mundi tribulationes. Hie. 6. Interrogate quæ ſit via bõa, & ambulate in ea, & inuenietis refrigeriũ aĩabus veſtris. ¶ Item inueniunt honorẽ cum maioribus. ſ. cum Deo & cum ſanctis. Vñ deus vr̃ dicere de quolibet beato illud qđ rex Iſrael legitur dixiſſe de Dauid. 1. Regum. 16. Stet inquit Dauid corã me, inuenit. n. gratiã in oculis meis. ¶ Item inueniunt dulcorẽ in ſaporibus, quia ibi ſunt
P deliciæ ſempiternæ. Prouer. 25. Mel inueniſti, comede. 1. Paral. 4. Inuenerunt paſcua vberrima. ¶ Item inueniunt ſplẽdorem in pectoribus, quia. ſ. ibi eſt vera viſio, & ſcientia oĩum. Vnde in pſ. Dies pleni inuenientur in eis. dies. n. pleni claram viſionem deſignãt. ¶ Item inueniunt vigorem, hoc eſt dictu, immortalitatem, & impaſſibilitatem in corporibus. Eccl. 27. Proteget te in ſempiternũ, ĩ die agnitionis inuenies firmamẽtum. Iſta eſt ergo inuentio, qua inueniuntur ſalus, & gloria ſeu gaudia. ¶ Poſtremo dico, ꝙ eſt inuẽtio, qua inueniuntur dolor, & tędia. ſ. inferni. Quia reuera iuſtum eſt, ꝙ quis inueniat illud quod cum diligentia quærit, & ꝙ finaliter inueniat terminũ ad quem tendit. Cum igitur vita peccatorum nihil aliud ſit, q̃ via in infernum, iuſtum eſt, ꝙ finaliter inueniat ipſum. vnde Sap. 19. Ipſi autem nouam mortem inueniẽt. & Eccleſ. 36. In ira flammę deuoretur qui ſaluatur, & qui peſſimã
Q plebem tuam inueniant perditione. Sic ergo patet, quõ inueniuntur tędia, gaudia, vitia, gratia. ¶ Sed adhuc poſſimus inſerere, ꝙ aliqua ſunt, quæ nunquam inueniuntur. Et ideo ex oppoſito poſſumus notare, quod eſt non inuentio bona, & non inuentio mala. Non inuentio, id eſt abſentia, carentia, & defectus malorum eſt bonus, & commendandus, & econtra bonorum eſt malus, & vituperandus. Nota ergo, quòd in viris iuſtis non inuenitur

Iniquitas ad inficiendũ,
Fallacitas ad decipiendũ,
Mendacitas ad alliciendũ.

Non ſit ergo in nobis iniquitas ſeu nequitia. pſa. Et non eſt inuenta in me iniquitas. Itẽ non ſit in nobis fallacitas ſeu malitia. 1. Re. 25. Malitia nõ inueniatur in te. Itẽ non inueniatur in nobis mẽdacitas ſeu iniuſtitia. Apoc. 14. Et in ore ipſorum nõ eſt inuentũ mendacium. ¶ Itẽ nota, ꝙ in viris impiis ſeu etiam immũdis non inuenitur quicquam boni. In ipſis enim non inuenitur

Sapientia,
Opulentia,
Permanentia,
Pœnitentia,
Fons pietatis,
Lux veritatis,
Fons puritatis,
Ros ſanitatis,
Fructus vtilitatis,
Fax charitatis,
Lex æquitatis,
Grex vnitatis, &
Pax tranquillitatis.

Dicam ergo, ꝙ tam in impio quam in immundo non inuenitur ſapientia. Prouerb. 14. Quærit deriſor ſapientiam, & nõ inuenit. & Iob. 28. loquens ſcriptura de vera ſapientia dicit, ꝙ non inuenitur in terra ſuauiter viuentium. Vide eam ſupra. ¶ Item ibi non inuenitur opulentia. ſ. virtutum. pſa. Nihil inuenerunt diuitiarum in manibus ſuis. & Prouer. 12. Non inueniet fraudulẽtus lucrum. Item ibi non inuenitur permanentia, conſtantia ſeu perſeuerantia, quia. ſ. virtutes non ſolent in talibus perſeuerare Iob. 27. Aperiet oculos ſuos, & nihil inueniet. Ipſi ẽt in ſtatu proſperitatis parum ſolent perſiſtere vel durare Iob. 20. Si aſcẽderit vſq; ad cęlũ gloria eius. Sequitur. Quaſi ſomnium auolans non inuenietur, tranſiet quaſi viſio nocturna. Et in Pſal. dr̃. Vidi impium ſuperexaltatum &c. Sequitur Trãſiui, & ecce non erat, & non eſt inuentus locus eius. Item ibi nõ inuenitur pęnitentia. Hebr. 12. Nõ inuenit Eſau pęnitentiæ locũ. Quod patet in multis, qui peccata ſua ẽt requiſiti renuũt cõfiteri. pſal. Quæretur peccatum illius &c. Item ibi non inuenitur fons pietatis. Hier. 14. Venerunt ad hauriendũ, & non inuenerunt aquam. Quia ſicut dr̃ Eccl. 14 Non eſt apud inferos. i. apud auaros, inuenire cibum. Aqua. n. refrigerans, & cibus nutriens, deſignant opera pietatis. Item ibi non inueniť lux veritatis. Thre. 2. Prophetæ eius non inuenerunt viſionẽ à domino. Item ibi non inuenitur flos puritatis. Gen. 27. Reuerſus Ruben ad ciſternam non inuenit puerum. & Nu. 22. Filiam veſtram nõ inueni virginem. Itẽ ibi nõ inuenitur ros ſanitatis. Sapiẽ. 15. Non eſt inuenta ſanitas aĩæ eorũ. Item ibi non inuenitur fructus bonitatis ſeu vtilitatis. Matt. 21. Non inuenit ficus, ſed folia. Item ibi nõ inuenitur fax, aut incendium charitatis. Vnde de illis, qui q̃rebant ignem in puteo, dr̃. 2. Mach. 1. ꝙ non inuenerunt ignem, ſed aquam craſſam. Vnde etiam de charitatiuo ſubſidio quõ hodie non inueniť, dr̃ in pſal. Suſtinui qui ſimul contriſtaretur, & nõ fuit, & qui conſolaretur, & non inueni. Item ibi nõ inuenitur lex æquitatis. Baruc. 3. Viã diſciplinæ non inuenerunt, propterea perierunt. Item ibi non inuenitur grex vnitatis, quia. ſ. ibi nõ eſt pax aut concordia. pſal. Viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Ciuitas. n. eſt ciuium vnitas. Et ſic bene concludo, ꝙ ibi non inuenitur pax quietis aut tranquillitatis. Thren. 2. Laborauit inter gentes, nec inuenit requiem. Iſta ergo de bona & mala non inuentione ſufficiant. A

Inueſtigare.

Nota, ꝙ inueſtigare idem eſt, ꝙ perſcrutari, rimari, indagare, venari, inquirere, examinare ſeu diſcutere. Et poſſum notare, ꝙ eſt inueſtigatio ſpectans ad præſidentem, ſapientem, & inuidentem. Eſt dico inueſtigare officiũ rectoris, doctoris & exploratoris. Primo ergo dico, ꝙ inuenitur inueſtigatio iudicis p̃ſidentis, qui. ſ. ſicut videmus, ꝙ caput, à quo regitur totũ corpus, eſt membrũ mobile, & à dextris, & à ſiniſtris vertibile, quod neceſſarium fuit, vt corpori melius prouideret, & vt mẽbra vndiq; intuens melius gubernaret, ſic verè præſidẽtes, & capitanei, principes & iudices, & prælati debent eſſe per inueſtigationẽ mobiles, & vndiq; inquirẽdo cauſarũ merita ſeu, virtutes, vertibiles. Nam ſicut Prouer. 25. dr̃. Gloria Dei eſt celare verbũ, & gloria regum eſt inueſtigare ſermonẽ. Quod tñ eſt contra multos. qui ſine inquiſitione, & inueſtigatione ſeu informatione debita pręcedenti prorũpunt ad ſententiã vel ad pęnam, qui facillime credunt, & contra multos iudices, qui ſine debita informatione ꝓcedunt, contra illud Iob. 29. Oculus fui cęco, & pes claudo, pater eram pauperum, & cauſam quam neſciebam, diligenter inueſtigabam, cõterebã molas leonum, & de dentibus eius auferebam prædã. Hæc eſt ergo inueſtigatio iudicis pręſidentis. ¶ Scđo dico, ꝙ inuenitur inueſtigatio hoĩs ſapiẽtis. Quia pro certo ſicut oculus, qui eſt uas, & fons luminis, & ſubiectum, creatus fuit mobilis, vt vndiq; reſpiceret, & videret, ſic ratio hominis ſapiẽtis debet eſſe mobilis, & inueſtigatiua, & ueritatis omniũ ſcrutatiua. Eccle. 1. Propoſui in animo meo inueſtigare ſapienter de omnib. Exemplo ſcilicet doctoris, qui multos libros ſolet inueſtigare, vt veritatem poſſit cognoſcere vel videre. ſic nota, quod ad ſapientem pertinet

Inueſtigare {
Dei legem, vt hanc meditetur,
Prudentiam, vt hac gubernetur,
Viri culpam, quando confitetur.

De inueſtigatione legis dr̃. 2. Eſdræ. 7. Eſdras autẽ dedit cor ſuum, vt inueſtigaret legem, & doceret, & faceret. De inueſtigatione ſapientiæ quã. ſ. præ cæteris rebus debemus inueſtigare, & inquirere, dr̃ Sap. 6. Inueſtiga illã, & manifeſtabit tibi. De inueſtigatione vero culpæ, q̃. ſ. prælatus, & confeſſor debet facere qñ videt ſimplicẽ titubãtem, vel culpas ſuas dicere neſcientẽ, dr̃ Prouerb. 18. Iuſtus prior accuſator eſt ſui. venit amicus eius, & inueſtigabit eũ. Talia ergo, quæ ſunt ad

salutem necessaria, sunt inuestiganda, curiosa vero, & impossibilia dimittenda, quod.s.est contra illos, qui de cęlestib⁹, de Deo, & de suæ deitatis secretis plus debito quærunt, & inuestigant, propter qđ sæpe fit, ꝙ in fide deuiant, & oberrant, & istos reprehendit sapiēs Sap.9. vbi dicit. Difficile inquit ęstimamus, quæ in terra sunt, & quæ in ꝓspectu sunt, inuenimus cum labore, & quæ in cęlis sunt, q̄s inuestigabit? Sicut.n. oculus noster cum sit carneus, si solem respicit, lachrymatur, & obtunditur, & si perseuerauerit excęcatur, sic vere mens nostra, & intellectus noster si solem.i. Deū & eius secreta inuestigare plus debito voluerit, statim præ fulgore diuini luminis obtundet, & per errores si inquirendo perseuerauerit excęcabitur, & lędetur. Iō admiratiue dr̄ Eccl.1. Altitudinē cęli, latitudinem terræ, & profundum abyssi quis mensus est? sapientiam Dei præcedentem oīa quis inuestigabit? ac si dicat nullus. Et ideo bonū est veraciter credere, & simpliciter cōfiteri, & non circa inuestigationes immorari, quia pro certo sicut dr̄ Prouer.25. Qui scrutator est maiestatis, opprimet à gloria. Dico ergo, ꝙ inuenitur inuestigatio hoīs sapientis. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenit inuestigatio inuidi detrahētis. Detractores.n. & inuidi solent de aliorū defectibus explorādo inuestigare & inqrere, vt eos possint diffamādo cū op⁹ fuerit vituperare. Abd.1. Scrutati sunt Esau, inuestigauerūt oīa abscōdita ei⁹. Et sic patet, quō inuestigere sumit tribus modis.

Inueterare.

Vide infra vbi vetus, & vbi Senectus.

Inuidia.

A Not. ꝙ inuidia teste Hug. est de bono alteri⁹ tabescentis animi cruciatus. Et ſm Aug. Inuidia est dolor de aliena prosperitate. Cum igitur in multis locis fit mentio de inuidia, nec inueniantur in biblia multæ auctoritates, hinc est, ꝙ istam materiam non intendo plurimum dilatare. Et ideo breuiter notandum, quòd inuidia est pessimum vitium multiplici ratione, nam per istam

Mens corroditur,
Corpus lęditur,
Proximus grauatur,
Deus impugnatur.

Primo ergo dico, ꝙ inuidia est cordis corrosiua. Crocodilus.n. qui maximus est serpētium, dum circa litus nili dormit, auicula trochilos, q̄ habet pennas scindentes, per fauces illius ingreditur, & dū non aduertit, oīa interiora ipsius per prædictā auiculam corrodūtur, sicut dicit Plinius. Sic pro certo facit inuidia, quia dum interiora hoīs intrat, totum cor ipsius per dolorem, & solicitudinē lacerat, & corrodit. Secundum Hug.n. inuidia iniustius nihil est, q̄a auctorē añ oīa cruciat. Ista est.n. sicut tinea & sicut rubigo, quæ substantiā, in qua nascitur.s. ferrū, lignū seu vestē, solet ante oīa lędere, quia.s. inuidia solet suū possessorē antequā lędat alios, cruciare. Ista est.n. partus vipereus, qui antequā de ventre exeat matrē propriam occidit, & lacerat. Et ideo Prouer.14. dr̄ Putredo ossium inuidia. Sed cōtra istam mentis corrosionē dat remediū Alanus li. de planctu.2. Si inquit liuoris rubiginem, inuidiæ tineā à mentis thesauro velis proscribere, alienū dolorem, tuum facias condolendo & alienum gaudium congaudendo in alienis opibus tuas pensa diuitias, & alienam inopiam tua lugeas paupertate. Inuidia ergo est cordis corrosiua. ¶ Scđo dico, quod in-
B uidia est corporis lęsiua. sicut.n. venenum Salamādræ inficiē do radices arboris ramos, & fructus inficit vniuersos ſm Plinū sic vere venenum inuidiæ radicem cordis inficit, & exinde ad ramos.i. ad exteriora membra corporis se diffundit. Et hoc est, ꝙ dicit Greg. in home. In oī inuido inquit color pallore afficit, mens accenditur, oculi deprimūtur, mēbra frigescunt. Est.n. in mēbris tremor, in dentibus stridor, in cogitatione rabies, in mēte liuor. Et dat remediū cōtra istud vitiū. Qui ergo ista peste carere desiderát, illā hæreditatē diligát, quā n coheredum numerus non angustat. Ista ē ergo corpo-
C ris lęsiua. ¶ Tertio dico, ꝙ inuidia est ꝓximi grauatiua. Inuidus.n. & amicis & inimicis nocet. tm̄ venenum est inuidia, ꝙ non solum inimicos inficit, imo ēt bonum amicorum ferre non sustinens, ipsos q̄nq; diffamat, & subuertit. Vnde etiā cū a quodam philosopho quæreretur à quo summe esset cauendum, respondit ab inuidia amici, & iniuria inimici. Teste.n. Sene. Etsi nullos inimicos facit iniuria, multos tñ facit inuidia, quod bene apparuit in fratribus Ioseph, qui solum inuidia moti, eo ꝙ à patre plus ceteris amabatur, ipsum occidere voluerunt, & in ęgyptum deportandum finaliter vendiderunt, sicut dr̄ Gen.37. Tales sunt sicut buffo, qui lumen solis odit, & odorem vinearum fugit. odor.n. vinearum, qui alijs est solatium, buffoni est tormētum. Quia vere inuidi nō possunt lumen solis.i. ꝓsperitatē alicuius bonæ personæ videre, nec odorē famæ eius sustinere, quia breuiter sicut dicit Prosper li. de vitijs, & virtutib. Tot habet inuidus pęnæ iustę tortores, quot inuidiatus habuit laudatores e. Sen.n. dicit. Quot sunt bona fęliciū, tot sunt tormenta inuidorū. Aduerte tñ, ꝙ sæpe accidit, ꝙ dum hō alteri inuidet, cā est, ꝙ ad maiorē ꝓsperitatē peruenit, sicut fratres Ioseph sibi inuidentes fuerūt cā, quare fuit postea rector totius Aegypti. Vñ dicit Chrys. super Mat.22. O inuidia quæ semper sibi est inimica. Nā qui inuidet, sibi ignominiā, & ei cui inuidet gloriā parat. Ista ē ergo ꝓximi grauatiua. ¶ Quarto dico, ꝙ inuidia ē Dei impugnatiua. Inuidia.n. opponit immediate charitati, q̄ Deus est, quia sicut dicit Io. in canonica sua 1. Io.4. Deus charitas est. Ad charitatē.n. ꝑtinet bona aliorū tanq̄ sua diligere, & aliorū mala tanq̄ sua deflere. Ad inuidiā vero ꝑtinet de aliorum bonis tanq̄ de suis malis dolere, & de aliorū malis tanquā de suis bonis gaudere. Hō.n. per inuidiam fuit tētatus, & de paradiso eiectus, quia sicut dr̄ Sapie.2. Inuidia diaboli, intrauit mors in orbem terrarum. Chrs etiam per inuidiam fuit occisus, & à Iudæis traditus grauatus, q̄a sicut dr̄ Mar.15. Sciebat aūt, ꝙ per inuidiam tradidissent eū. Vnde Aug. in quodā sermone. Inuidia procuratus est lapsus mūdi, & mors Christi. Inuidia ergo Deum impugnat, & Deo contrariatur, q̄a sicut tanta est Dei bonitas, ꝙ bonis, & malis vult ꝓficere, ita tanta est inuidorum prauitas, ꝙ bonos & malos vult deprimere. Sunt.n. tales sicut signū scorpius, qđ dr̄ domus mortis, nullius exaltationis, & est signum siccum, frigidū & nocturnum, ſm astrologos. sic verè charissimi, inuidi, qui, vt cōiter sunt sicci corpore, & macilenti, vel ēt spiritualiter sunt sicci per incompassionem, frigidi per indeuotionē, nocturni per suæ malitiæ occultationem, domus moris.i. belli per litem, contentionem, nullius sunt exaltationis, quia nulli procurāt bonum vel promotionem. Et breuiter Alanus li. de planctu naturæ loquens de inuidis, dicit sic. Inuidis inquit aliena prosperitas est aduersa, & aliena aduersitas. Hi.n. alienis gaudijs tristantur, alienis tristitiis lętantur. Alienis inopiis ditantur, & alienis diuitiis pauperantur. Patet ergo, quòd inuidia est fugienda, quia Dei est impugnatiua, proximi nociua, corporis læsiua, cordis corrosiua. Simus ergo de illis, de quibus, 1. Mach.8. dicitur. Omnes vni obediunt, zelus & inuidia non est inter eos. Et hæc de inuidia sufficiant.

Inuitare.

Vbi conuiuium, & vbi vocare.

Inuius.

Vide vbi via.

Inuocare.

Nota, ꝙ inuocare idem est, ꝙ instāter vocare. Vnde inuocatio nihil aliud est, quā quędā instās, & diligēs vocatio, oratio, & supplicatio. Vel inuocatio ē interior vocatio.i. in corde vel adiutorij vocatio. A
Accipitur ergo ꝓ feruēti oratione. Et habet fieri inuocatio erga illū à quo auxilium expectatur, sicut est Deus, qui semp. est in necessitatibus inuocandus. ps'a. In tribulatione mea inuocaui dnm, & exaudiuit me in latitudine dns, & dominus mihi adiutor. Sicut.n. cā superior de sui natura habet influere in inferiorē, dns etiam principalis tenetur vasallum suum defendere, & iuuare, dum tñ vasallus ipsum voluerit in adiutoriū inuocare, sic vere Deus, qui est cā superior, & dns principalis, semper solet influere gratiā suā, & facere auxilium, & iuuamen cuilibet postulanti, dum tñ instanter, & humiliter inuocet, quia sicut dr̄ in Psal. Prope est dns oībus inuocantibus eum in veritate. Voluntatē timētium se faciet, & deprecationem eorū exaudiet, & saluos faciet eos. Et iō Iona existēte in periculo submersionis, dictum est Ionę.1. Quid tu sopore deprimeris? surge inuoca Deum. Vbi ad inuocationē spiritualem faciendā ad hoc, ꝙ digna sit exaudiri, necesse est, ꝙ à nobis detestētur inferiora. Quid tu sopore deprimeris? Affectent superiora. [Surge inquit.] Eleuent interiora. [Inuoca inqt].i. intus voca. Necessaria ē.n. inferiorū detestatio, superiorū cōtēplatio, interiorū dispositio. ¶ Primo igit fit i nobis inferiorū detestatio. q̄a.s. mundi diuitias, & delicias, q̄ ad modū soporis deprimūt, & inclināt hoies ad pc̄m debem⁹ detestari. Quid tu (inqt) sopore deprimeris? q.d. nō dēt eē, q̄a.s. ille, q̄ sopore deprimit, nō pōt aliū inuocare. In sopore.n. & dor

mitione venit qñq; quædam humorũ depressio,quæ ita grauat hoiem,ꝙ quamuis sentiat se grauatum, nõ põt tñ alium inuocare,& dicit quidam, ꝙ hoc est quædam phãtasia aeris. alij dicunt,ꝙ est quædam impressio constellationis,naturales vero,& medici dicunt,ꝙ est circa cor quædam cõgregatio grauis, & melancholici sanguinis vel humoris. Sic verè charissimi,dum homo mundi blanditijs & delicijs consopit̃ qñq; per aggregationem humorũ.i. bonorum temporalium cor eius taliter ꝑ auaritiã deprimitur,ꝙ ab inuocatione dñi impeditur.ideo dr̃.Quid tu sopore deprimeris?quia sicut dr̃ Sap.9. Deprimit habitatio terrena sensum multa cogitantẽ. ideo Tren.3.dr̃.Inuocaui nomen tuũ de lacu nouissimo.Igit̃ sit in nobis inferiorũ detestatio.¶ Scd̃o dico, ꝙ sit in nobis, superiorum affectatio.[Surge inquit.] Surgere.n.debem⁹ ad amorem bonorum superiorum,& quia ipsa propriis meritis acquirere nõ valemus,hinc est, ꝙ pro ipsis habendis Dei misericordiam inuocare debemus, quia sicut dr̃ Iohel.2. Quicũq; inuocauerit nomen domini, saluus erit.[Surge inquit.] Vnde in psal.Nos aũt in noĩe Dei nostri inuocabimus. Sequ. tur.Nos aũt surreximus,& erecti sum⁹.¶ Tertio dico, ꝙ necessaria est interiorũ dispositio. [Inuoca inqt].i.intus voca, qa.s.intus ĩ corde debet fieri Dei inuocatio ꝑ cordis orationẽ,& affectionẽ,qa,s.oratio mẽtalis magis ꝓficit,q̃ verbalis ps.Inuocabãt dñm,& ipse exaudiebat eos,& ĩ colũna nubis loquebatur ad eos.Et nota,ꝙ dominus est inuocandus,quia

Succurrit,
Occurrit,
Exaudit,
Defendit,
Iustificat,
Lætificat,

Succurrit(dico) illis, qui grauantur.psal. In tribulatione mea inuocaui dñm, & exaudiuit me in latitudine dominus. Occurrit etiã eis,qui persequuntur.psal. Prope est dñs inuocantibus eum,oĩbus inuocantibus eum in veritate.Exaudiuit insuper illos, qui se precantur.Esa.58.Tunc inuocabunt,& dominus exaudiet, & dicet,ecce assum.Defendit nihilominus illos qui impugnãtur. psal.In tribulatione inuocasti me,& exaudiui te, & liberaui te in abscondito tempestatis.Item iustificat illos,qui condẽnantur.s.dimittendo peccata Thob.3. Peccata dimittis his, qui inuocant te.Item lętificat illos,qui contristãtur. Iudith. 16.Exultate,& inuocate nomen eius.Sed proculdubio multi sunt,qui ipsum renuunt inuocare, & in suis necessitatibus adorare.Esa.64.Non est qui inuocet nomẽ domini. Aliq.n. non inuocant propter desperationem,aliqui ꝓpter ad aliud conuersionem. Timor.n.& desperatio inuocandi tollunt audaciam.psal.Dñm non inuocauerunt, illic trepidauerunt timore,vbi non erat timor.Ad terram stulta conuersio,inuocandi tollit peritiam,sicut patet in illis, qui in necessitatibus recurrunt ad terrena auxilia,non diuina.Sap.3.pro vita mortuum rogat, & in adiutoriũ inutilem inuocat. Ideo ironice dicitur talibus, Iudicum.10. Inuocate Deos, quos elegistis, & 3.Regum.18.Inuocate nomina deorum vestrorum.

A **Inuoluere.** Nota,ꝙ inuoluere sumitur pro tegere abscondere, vel celare, & similibus. Et possum⁹ notare,ꝙ quintuplex inuolutio reperitur,videlicet gratiæ,culpæ,miseriæ,pęnæ & scientiæ.¶ Prima est virtuosa, secunda vitiosa,tertia tędiosa,quarta luctuosa, quinta laboriosa Inuoluitur.n.iustus virtutum floribus, impius peruersis moribus,mortalis multis erroribus,damnatus diris doloribus,scriptura seratis foribus.Et sic dico iterum, ꝙ puer inuoluitur ne destituatur.Res sacra inuoluit̃ ne aspiciat̃. Thesaurus inuoluitur,vt custodiatur.pannus inuoluitur,ne inficiat̃.Plaga inuoluitur dũ remediatur. Mortuus inuoluit̃,vt sepeliat̃.¶ Primo dico, ꝙ iustus debet inuolui sicut puer vestibus nitoris,& innocentię.Luc.2.Inuenietis infantẽ pannis inuolutum.Sicut res sacra in velo decoris,& apparẽtiæ,hoc est dictu,vestibus honestatis.vnde Nu.4. Inuoluent velo arcã testimonij.Sicut thesarus pallio vigoris,& diligentiæ.Numer.4.Mensam propositionis inuoluent hyacinthino pallio. Sicut pannus in arca pudoris,& continentiæ.4. Reg.2. Tulit Helias pallium suũ,& inuoluit illud. Sicut plaga emplastris doloris,& pęnitentiæ. Vnde de Maria,i.de pęnitentiæ amaritudine, dicitur Lucæ.2. ꝙ filium suum vnigenitum pannis inuoluit, & reclinauit illũ in præsepio.Sicut mortuus sudario timoris,& patientiæ.Marc.15.Inuoluit eum syndone & posuit in monumento. Patet ergo,ꝙ virtuosus inuoluitur

B virtutum floribus.¶ Secundo dico, quòd vitiosus inuoluitur peruersis moribus.Nam sicut videmus, ꝙ rex inuoluitur

Vt resplendeat,
Ne fęteat,
Vt lateat.

Vt splẽdeat dico, sicut patet in altari pãnis ornato,vel in pariete deaurato. Ne fęteat,sicut in cadauere vel funere pannis sericis inuoluto,& aromatibus circunfuso. Vt lateat etiã sicut patet in hoĩe, qui non volunt cognosci capite velato, vel in tenebris abscondito vel celato,sic verè dico, ꝙ diuersis inuolutionibus solent vti tria genera personarum,videlicet curiosi, qui vt splendeant, se inuoluunt vanis ornatibus, de quibus dr̃ Soph.1.Disperierunt oẽs,qui inuoluti sunt argento,hypocritæ ne fęteant se inuoluunt fictis conatibus.s.ficta & honesta conuersatione,de q̃bus dr̃ Hie.10.vbi de idolis loquens dicit. Doctrina vanitatis eorũ lignũ est argento inuolutum.Fallaces item,& ꝓditores, qui ne pateant, vel q̃ vt lateant,se inuoluunt peruersis gestibus seu motibus, quia .s.aliud prætendunt in gestibus,& in ore,q̃ sit in opere vel in corde,ita ꝙ possint dicere illud Iob.6.Inuolutæ sunt semitæ gressuum meorum. Tales inuoluuntur in præsenti peccatis, & alij ẽt per eos inuoluunt̃ deceptionibus,& tormentis.Nu. 16.Recedite à tabernaculis hoĩum impiorũ, ne forte inuoluamini cũ eis.Vitiosus ergo inuoluit̃ peruersis morib.¶ Tertio dico,ꝙ miseri mortales inuoluuntur multis erroribus,& languoribus,quia reuera hõ dum est in vita ista, inuoluitur

in { Corde,nubibus ignorãtię,
Ore,vocibus insolentiæ,
Opere,retibus fraudulẽtiæ,
Corpore,fluctibus violẽtiæ. }

¶ Et reuera ista sunt quattuor incõmoda, in quib⁹ inuoluũtur mortales dũ transigũt vitam istã. Quidam.n.inuoluuntur ignorantiæ nubibus, quia tales insipientiæ,& ignorantiæ nubes qñq; nos taliter inuoluunt,ꝙ solem claritatis æternæ cernere nõ valemus.Iob.27. Nos q̃ppe inuoluimur tenebris.¶ Itẽ quidã inuoluuntur insolẽtiæ vocib. Ille.s.qui illa,quę sentiunt,proferre nesciunt aut nõ possunt. Iob.38.Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis?¶ Item quidam inuoluuntur fraudulentiæ retibus,qa.s. faciliter decipitur simplex hõ per inuolutionem horum malignorũ.Vnde illud præfatum Num.16. Recedite à tabernaculis hoĩum impiorum,ne inuoluamini.Tales.n.fraudulenti sic simplices inuoluentes in contractibus,& in verbis figurantur Ezech.1.vbi apparuit nubes magna,& ignis inuolués & splẽdor in circuitu.Tales.n.inuolutores, & deceptores dicuntur nubes à nubendo,quia fingunt charitatiuũ amorem, sunt tñ ignis ab vrendo,quia vrunt per auaritiæ ardorẽ. Inuoluentes sunt etiam per rapinam exteriorem, & per fraudem interiorem. Splendentes vero sunt per prosperitatem, & gloriam ampliorem.¶ Item quidam inuoluuntur violentiæ fluctibus,hoc est dictu diuersis tribulationibus,& laboribus.Iob.3.Occupet eum caligo, & inuoluatur amaritudine, Patet ergo,ꝙ miseri inuoluuntur erroribus,& languoribus. ¶ Quarto vero dico, ꝙ damnatus inuoluitur diris dolorib⁹, quia scilicet homo,qui est in inferno,inuoluitur

Funibus,quibus ligatur,
Motibus,quibus turbatur.
Fluctibus,quibus grauatur.

¶ Ligatur.n.funibus, quib⁹ tenetur.Prouer.29.Peccantem virum iniquũ inuoluet laqueus.Turbatur ẽt motibus quibus terretur Iob.18. Vndique terrebũt eũ formidines,& inuoluẽt pedes eius. Grauat̃ ĩsuꝑ fluctibus,q̃bus vrget̃.Exod.14.Aegyptiis occurrerunt aquæ, & inuoluit eos dñs in mediis fluctib. Dãnatus ergo inuoluitur diris doloribus. Quinto vero dico,ꝙ in scriptura D inuoluit̃ velatis uirib⁹ seu foribus.Et sic nota,ꝙ ipsa est sicut

Arca,quæ cum claue firmatur,
Liber,qui clausus signatur,
Cœlum,quod nube velatur.

¶ Quod scriptura sit inuoluta sicut arca,patet figuratiue Num.4. ubi arca testamenti inuoluebatur velo, quatuor colorum,& præcipiebat̃ aliis,ꝙ illa,quæ erant in sanctuario,nulla curiositate viderẽt donec inquit inuoluantur.Quatuor.n.colores sunt quatuor modi exponendi scripturam,tropologicus, historicus, anagogicus,& moralis,sub quibus.s.arca testamenti.i.sacra scriptura,inuoluitur & velatur, ita ꝙ simplicibus nunquam licet,ꝙ ipsius secreta nuda respiciant aut scrutentur.¶ Item ꝙ sit inuoluta ad modum libri,patet Ezec.2.vbi vidit manum in qua erat liber inuolutus scriptus intus & foris.¶ Itẽ ꝙ inuoluatur ad modum cęli,patet Apoc.6. vbi dicitur, ꝙ cœlũ recessit sicut liber inuolutus. Et sic ergo patet quomodo in scriptura fit mentio de inuolutione quintuplici. Vide exempla,& figuras in aliis inuolutionem significantibus, sicut est abscondere,tegere vel velare,& similia.

Inutilis

Inutilis. Vide vbi vtilitas.

Ioathan. Ioachim Ioachitas. Vide interpretationes & histo rias, quæ loquuntur de istis, & expone & applica sicut volueris.

A Ioab. Nota, ꝙ Ioab interpretatur inimicus, seu inimicitiæ, qui fuit princeps in exercitu Dauid, & hō mirabiliter bellicosus, & qui fouebat partē Adoniæ, & qui præ inuidia occidit iniuste duos hoīes meliores se.s. Abner, & Amasan principes Israelis. Et pōt mihi signare malos principes & tyrannos, vel malos principum & prælatorū officiales & familiares, seu quoslibet criminales, & maximè hoīes rebus bellicis occupatos. Tales.n. inimici sunt, quia innocentibus nocent. Adoniā adiuuant, quia causas malorum solēt fouere. Inuidiosi sunt, quia alios timent sibi præferri, peminere Et ideò sępe fit, ꝙ illos occidunt, & deprimunt, quos timent sibi æquipollere. Tales tñ ex testamento Dauid.i. ex ordinatione Dei patris, per Salomonē Christū puniuntur, & interficiuntur, quia.s.ęterna damnatione finaliter solent lugere, & etiam multotiens in hac vita in fine per infortunium solent stridere. Vel dic ecōuerso quod Ioab, qui fuit dux exercitus Dauid, & interpretatur pater seu paternitas, potest designare bonos principes & prælatos, qui super exercitum fideliū dominantur. Quia re vera isti debent omnibus partes esse, & omnes paterna affectione diligere. Vide cōcordantias & historias, & si vis, prosequere & allega.

A Iob. Nota, ꝙ Iob, q̄ fuit sanctus homo, generaliter signat virum iustum, & hoc triplici rōne, videlicet propter

Nominis interpretationem, Moralem conuersationem, Verbalem prolocutionem. Propter nominis (dico) interpretationem. Nam ꝓ certo cum Iob interpretetur dolor, dolens, vlulans, magnus ociositas, potest dici, ꝙ per Iob intelligitur vir perfectus, & maximè vir pœnitens & tribulationibus fatigatus ad talem enim pertinet, quòd

Doleat, Lugeat, Vigeat, Sedeat. ¶ Doloremfacit cōtritio mentis interioris, quia interpretatur dolens. Clamorem facit cōfessio vocis exterioris, quia interpretatur vlulans. Vigorē mōstrat cumulatio virtutis interioris, quia interpretatꝛ magnus. Torporem monstrat cōtemplatio status superioris, quia interpretatur ociosus. Ociositas.n. quietē cōtemplationis designat. Ista.n. quattuor sunt necessaria cuilibet Iob.i. cuilibet pœnitenti, seu cuilibet viro iusto, quia.s. iste debet dolere de culpis pęnitēdo & cōuertendo. vnde Iob.6. dixit. Verba mea dolore plena sunt, quia sagittæ dñi in me sunt, & terrores militāt contra me. vide supra de dolore. Item iste debet lugere amare cōfitendo & vlulando. Iob.23. Rñdens aūt Iob dixit. Nunc aūt in amaritudine est sermo meus. Et Iob 19. Iob dixit. Ecce clamabo vim patiens. Itē iste debet vigere.s. virtutibus crescendo & abundando, quia debet esse magnus. Iob.1. Vir erat in terra hus, nomine Iob. Sequit. Eratq; vir ille magnus inter oēs orietales. Itē iste debet sedere.s. cōtemplādo, & ocio meditationis vocādo, quia.s. Iob interpretatur ociositas. Vnde Iob.29. Addidit quoq; Iob assumens parabolam suam, & dixit. Sedebā primus, cumq; sederē quasi rex circunstante exercitu. Et Iob.3. dr̄. Aperuit Iob os suū. Sequit. Nōne dissimulaui? nonne silui) Sedere.n. quiescere & silere, pertinent ad ociū cōtemplationis. Iob igitur signat virū iustū, ꝓ
B nominis interpretationē. ¶ Scdo dico, ꝙ signat virum iustū, ꝓ virtutum cumulationē. vnde de virtutib. talis Iob potest dñs dicere illud Iob.1. Nūquid cōsiderasti seruum meū Iob, ꝙ nō sit similis ei in terra? hō simplex & rectus, & timēs deū, & recedens à malo? Vbi aduerte quoddā obiectum spectabile. Nunquid cōsiderasti? Subiectum tractabile[Seruum meū inquit Iob.] Adiectum notabile, quod nō sit ei similis in terra, coniectum mirabile, quia homo simplex & rectus, [& timens Deum, & recedens à malo. Prosequere si vis quō illi, qui virtutib. pleni sunt, cōsiderabiles & spectabiles existunt. Psa. Ipsi verò cōsiderauerunt, & inspexerūt me. Et vt de quolibet iusto considerante dicatur illud Iob.37. Super oēs cœlos ipse considerat[Cęlos inquit].i. sanctos & iustos, qui.s. digni sunt ab alijs considerari & imitari. Iacob.5. Sufferētiam Iob audistis, Itē modo tales sunt humiles & tractabiles[Seruum inquit meum] Psa. Seruus tuus sum ego. Item quō sunt excellentes & notabiles, quia.s. nō est ei similis in terra. Sap. Non est inuētus similis illi, qui cōseruaret legē excelsi. Item quō isti sunt virtuosi & mirabiles, quia.s. hō simplex & rectus, & timens deū, & recedēs à malo Iob.1. Vir erat in terra hus, nomine Iob. Et erat vir ille simplex & rectus. Fuit.n. homo, humaniter cōdolēdo. Vnde de Iob dr̄, ꝙ flebat super eo, qui afflictus erat. Iob.29 Simplex, fallaciter nō agendo, seu innocenter cōuersando. Vnde ipse de se dicit Iob.31. Si ambulaui in vanitate, & festinauit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta, & sciat Deus simplicitatem meā. Rectus, iustitiam, diligendo. Vnde ipse de seipso dicebat. Si iudicatus fuero, scio, ꝙ iustus inueniar & Iob.29. ipse dicit. Pater erā pauperum & c. & Causam q̄ nesciebam, diligenter inuestigabā. Timens Deum Dei potentiā admirando, & ipsius iustitiā formidando. Vnde ipse de seipso ait. Semper quasi timentes super me fluctus timui Deū, & pondus eius ferre nō potui. Iob.31. Recedens à malo, oēm nequitiā abhorrendo, & virtutib. insistēdo, quia ipse est, qui dicit Iob.28. Ecce timor Dei ipse est sapientia, & recedere à malo intelligētia. & alibi. Donec deficiā, non recedam ab innocentia mea Iob.27. Patet ergo, quō Iob signat virum iustum ꝓ virtutū cumulationē. ¶ Tertiò dico, ꝙ signat virum iustum, ꝓ virtutum prolocutionē, q̄a.s. sicut ille primus Iob habuit verba honesta solemnia & vtilia, sic debet quilibet hō iustus. Vnde aduerte, ꝙ ad Iob.i. ad quēlibet virū spectat & pertinet s̄m diuersas cōditiones diuersa verba dicere vel proferre. Et sic habere debet hō q̄nq; verbum desolatiuum, dum plangit miseriā tpalē, reprehensiuum, dum pungit stultitiā fraternalem, indignatiuum, dum spernit superbiam vocalem, supplicatiuum, dum petit iustitiam causalem, infortunium, dum promit scientiam moralē, Humiliatiuum, dum cognoscit potentiam regularem. ¶ Dico ergo, ꝙ Iob.i. iustus vel pęnitens, solet q̄nq; dicere verba desola iua. vnde Iob 23. Iob dixit Nunc aūt in amaritudine est sermo meus, & manus mea aggrauata est super gemitum meum. Item solet q̄nq; dicere verba reprehēsiua Iob.12. Iob dixit. Ergo vos estis soli hoīes, & vobiscum morietur sapientia. Item solet q̄nq; dicere verba indignatiua. vnde Iob. 16. Iob dixit, Audiui frequenter talia, cōsolatores onerosi oēs vos estis. ¶ Item solet quandoque dicere verba supplicatiua vnde Iob.6. dixit. Vtinam appenderentur peccata mea, quib. C
iram merui, & calamitas quam patior in statera. Item solet q̄nque dicere verba instructiua seu informatiua. Iob.21. Iob dixit. Audite quæso sermones meos, & agetis pœnitentiam. Item solet in fine dicere verba recognitiua & humiliatiua. Iob.9. Iob dixit. Verè scio, ꝙ ita sit, & ꝙ nō iustificetur homo comparatus Deo. Sic ergo patet, ꝙ Iob interpretatione, cōditione & locutione signat virum sanctum. sufficit

Iocunditas. Quia de iocunditate satis tractatū est A
supra de gaudere & exultare & in lętare, & ita tractabitur de lætitia, ideo parum intendo dicere quo ad præsens. Notare tamen possumus, quòd est quædam

Iocunditas { Temporalis, Spiritualis, Aeternalis. Prima est vitiosa, scd'a vitiosa, tertia gloriosa, Prima est peccatorū, secunda perfectorum, Tertia beatorum. ¶ Primā cōfert mūdi prosperitas, sed secundam cordis synceritas, sed tertiā cęli fœlicitas. ¶ Prima est iocunditas transitoria, & de ista dr̄ in persona mundi illud Baruc.4. Nutriui eos cum iucunditate, & emisi eos cum fletu & luctu. Ista est.n. iocunditas humana. Sicut.n. ebrij & illi, in quibus lunatica passio dominatur, sine causa sæpissime sunt iucundi, cessante tñ nouilunio & ebrietate efficiuntur tristes, melācholici & infirmi, pro certo illi, qui vino mundanæ prosperitatis sunt ebrij & imbuti, & qui lunę.i. mundanæ mutabilitati sunt dediti & subiecti, dum durat talis ebrietas iocundantur, sed finaliter prosperitate cessante, æternis tristitijs desolantur. Figura de Holoferne, qui nimium vinum biberat, & ideo iocundissimus effectus obdormiuit, & in illa nocte interfectus fuit, sicut dicit Iudit.12. & 13. & Prou.14. Extrema gaudij luctus occupat. & Heb.11. dr̄, ꝙ Moyses magis elegit cum populo Dei affligi, quam tēporalis peccati habere iocunditatem. Ista est.n. mala iucunditas, quia semper terminatur in luctum. Vnde antiochus dixit.1. Machabeor.6. Iucundus eram & dilectus in potestate mea. Sequitur. Et ecce pereo tristitia magna in terra aliena.

Ista

Ista est ergo iucunditas transitoria. ¶ Secundo dico, ꝙ est iucunditas meritoria, & ista est iucunditas spiritualis, quia viri iusti in synceritate conscientiæ iucundantur & gaudẽt, sunt enim iucundi

De { Carentia vitiorum, Abundantia meritorum, Spe bonorum futurorum. }

Vnde Iud. 10. dr̃ ꝙ cum Iudith vellet holofernẽ occidere, exuit se vestibus viduitatis, lauit corpus suum & vnxit, & induit se vestimentis iucunditatis, quia vere qñ iudith. i. anima, vult de Holoferne. i. de diabolo triumphare, necesse est, ꝙ indumentũ viduitatis. i. pctm̃, ꝙ aiam facit à Deo viduam, exuat per cõtritionem, quodq; corpus suum lauet per cõfessionem, ꝙ vnget se per pietatem & cõpassionem, & ꝙ insuper indumentis iucunditatis se induat. i. virtutib. per spiritualem consolationem, quia sicut dr̃ Eccl. 30. Iucunditas cordis, hæc est vita hominis. Dei. n. gratia qñ abundat, valde facit ipsum iucundum Gratia. n. dei comparatur vino, ꝙ semper hominem lętificat & iucundat, & in omni tribulatione tutificat, & confortat. Eccl. 31. Vinum in iucunditatem creatum est. Et 3. Esd. 3. dr̃ de vino, ꝙ omnem mentem conuertit in securitatem & iucunditatem. Et nota, ꝙ quinque sunt quæ spiritualem iucunditatem inducunt, videlicet

Dei iustitiæ consideratio,
Cœlestis gloriæ desideratio,
Misericordiæ exuberatio,
Innocentiæ continuatio,
Laudis & gratiæ remuneratio.

¶ Dico ergo, ꝙ iucundus efficitur iustus homo qñ cõsiderat Dei iudicia. Psal. Iudicia tua iucunda. Item qñ considerat cœli Palatia. Baruc. 4. Circunspice Hierusalẽ ad orientem, & vide iucunditatem venientem à Deo. Item qñ exuberat pia misericordia. Psal. Iucundus homo, qui miseretur & commodat. Item qñ perseuerat in innocentia, quia sicut dr̃ Eccl. 1. Religiositas. i. innocentia & sanctitas custodiet cor, iucunditatem & gaudium dabit. Item qñ Deo parat laudis præconia. Psa. Deo nostro sit iucunda, decoraque laudatio. Hæc est igitur iucunditas meritoria. ¶ Tertiò dico, ꝙ est iucunditas saluatoria, quia. s. beati in patria sunt iucũdi, de qua dr̃ in Psal. Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Iterum in Psal. Deo nostro iucunda sit laudatio. Et nota, ꝙ iucunditatem æternam

Gignit aduersitas,
Format æternitas,
Ligat charitas,
Honorat dignitas.

¶ Istam (dico) gignit aduersitas, vnde Eccl. 1. Vsq; ad tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis. Istam etiam format ęternitas Baruch 4. Qui. n. induxit nobis mala, ipse inducet nobis sempiternam iucũditatem cum salute: istã insuper fouet & iungit charitas. Psa. Ecce quam bonum & quam iucundum &c. ¶ Item istam honorat dignitas. Vnde cuilibet beato dr̃ Eccl. 15. Iucunditatem & exultationem thesaurizabit super eum, & nomine æterno hæreditabit illum. Et hæc de iucunditate sufficiant gratia breuitatis.

A **Ioannes.** Nota, ꝙ Ioannes est nomen nobilitatis, humilitatis, penalitatis, & auctoritatis. Moraliter. n. loquendo, ꝑ nomen Ioannes quãtum ad sua significata põt intelligi nõ solũ beatus Ioãnes, imo ẽt quilibet vir perfectus, & maximè ecclesiasticus vel prælatus. Signat ergo Ioãnes moralẽ nobilitatem, qđ vtiq; probat interpretatio nominis, quia Ioannes interpretatur, in quo grã, quia. s. sicut flores & fructus nobilitatẽ arboris, in qua sunt, declarant, sic verè grã Dei & morales virtutes suos spũaliter nobilitãt possessores. vnde Marc. 11. Oẽs habebãt Ioãnem, quia verè propheta erat. ¶ Itẽ signat mentalem humilitatẽ. vnde Ioãnes dixit Io. 3. Illum oportet crescere, me aũt minui. ¶ Itẽ signat pœnalẽ aduersitatẽ, quia. s. Ioãnes fuit hõ magnæ abstinentiæ. Matt. 11. Venit Ioannes nõ manducãs neq; bibens. ¶ Itẽ signat vitalẽ sublimitatẽ, quia. s. Ioãnes fuit Patriarcha & ꝑlatus a Deo cõstitutus, promotus & ordinatus. Vnde de ipso litteraliter, & de quolibet verò ꝑlato põt dici illud Io. 1. Fuit homo missus à Deo, cui nomen Ioãnes erat. ¶ Vbi aduerte, ꝙ qui spũaliter vult esse Ioãnes debet esse per verã sapiẽtiã illustratus, quia fuit hõ, per Dei prouidentiã ordinatus, quia fuit missus à Deo, per famæ redolentiã diuulgatus, quia fuit nominatus [Cui inquit nomen] Per sanã cõscientiã depuratus, qa dr̃ Ioãnes. Isti. n. Ioanni vera sapientia dedit discretionẽ, Dei prouidentia dedit promotionẽ, famæ redolentia fudit opinionẽ,
B Pura conscientia dedit perfectionem. ¶ Iste. n. fuit gnarus rõne, quia hõ. Editus Christi datione, quia missus à Deo. Altißfamæ notione, quia habuit nomen, inclytus morum põdere, quia Ioannes. ¶ Dico ergo, ꝙ iste fuit morali sapiẽtia illustratus, quod ostenditur, cum dr̃, ꝙ ipse fuit hõ, quia. s. hõ est aial rõnale. Iste. n. rõnalis valde erat, quia. s. illa, quæ ad rõnem ptinent, sciebat & faciebat. Homo. n. est aial rõnale, flebile, fragile, mite, nudum & mortale. Sic pro certo iste fuit spũaliter hõ, quia rõnalis per discretionẽ, flebilis per cõpunctionem, A fragilis per cõpassionem, quia sicut res fragilis cito frãgitur, sic homo cõpatiens, & prius cito præcib. inclinatur, & à duritia frãgitur, & mutatur. ¶ Item fuit mitis per benignitatẽ, nudus per paupertatem, mortalis per humilitatẽ [Fuit ergo homo] Vnde ipse dicit Zach. 13. Homo agricola ego sum, quia Ada exemplum meũ. Vide supra de agricola, vbi diuiditur, prosequitur ista auctoritas. Ista tñ hodie sunt cõtra multos ecclesiasticos & ꝑlatos, qui pro certo nõ sunt hoĩes ꝑ discretionẽ, imo sunt bestiæ & bruta per ignorantiã & imperfectionem, similes satyris & pilosis, qui videntur hoĩes in figura, & tñ sunt bestię in natura, carent. n. humana rõne, quamuis videatur similes hominib. in membrorũ dispositione, quia. s. tales rõne status & auctoritatis vidẽtur esse hoĩes. i. supponuntur esse discreti & rõnales, in veritate tñ sunt bestiæ, quia si bene inuestigantur, bestiales & ignorantes inueniũtur. Quia sicut dr̃ in Psal. Homo cum in honore esset, nõ intellexit, cõparatus est iumentis insipientib. & similis factus est illis. Vnde Eccle. 3. Dixi (inquit) in corde meo de filijs hoĩm, vt probaret illos Deus, & vt ostenderet ipsos similes esse bestijs. Non sic iste, non, quia verè ipse erat morali sapientia illustratus, quia fuit homo. Vnde de ipso possum dicere illud Matt. 26. Ecce homo. q. d. Ecce vir prudens rõnalis & discretus, qui bene futura ꝓuidere, ꝓsentia ordinare, & ꝓterita memorare scit, qui etiam bene scit populũ regere, credenda credere, & faciẽda facere, & declinanda insuper declinare. Figuratus in illo filio hominis, quem vidit Ioannes Apo. 1. qui habebat oculos sicut lampas ignis. i. qui habebat subtilissimum intellectũ. Vnde etiã de Ioanne dr̃ Matt. 11. ꝙ ipse erat propheta. Ad prophetam aũt pertinet scire incognita & occulta. Fuit ergo homo, & morali sapientia illustratus, quia. s. Apoc. 1. dr̃ ꝙ illa, q̃ oportet fieri cito, significauit Deus, mittens per Angelũ suũ seruo sui Ioanni. ¶ Secundò dico, ꝙ ipse fuit diuina prouidẽtia sublimatus, quia missus à Deo. Missus. n. à Deo dr̃ ille, qui per diuinam inspirationem & prouidentiam promouetur. Sicut. n. sedes Apostolica solet mittere legatos, & ipsos in diuersis prouincijs instituere loco sui, sic verè Deus in diuersis officijs prælationum mittit legatos. i. suos vicarios & prælatos, quibus cõmittit inter hoĩes vices suas. Vnde de isto põt dici illud Luc. 1. Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ. Iste. n. fuit Gabriel, qui interpretatur fortitudo per constantiam & firmitatem. Fuit Angelus. i. purus, ꝑ mundtiam & castitatem. Fuit etiam missus à Deo, per suam occultam ordinationem, & fuit profectus in ciuitatẽ Ecclesiæ, C per canonicam promotionem. ¶ Fuit ergo missus à Deo. Vnde nota, ꝙ iste fuit missus & institutus ad ꝓdicandum catholicã veritatẽ, ad impugnandũ hæreticã prauitatem, ad castigãdum pestificam malignitatem, ad detegendum diabolicã fallacitatem, ad reprimendum tyrannicam iniquitatem [Missus ergo fuit ad veritatis prædicationẽ] vnde Matt. 22. dr̃, ꝙ Christus misit seruos suos vocare inuitatos. De Ioanne etiã dr̃ Mat. 3. Erat Ioannes in deserto prædicãs. Item missus fuit ad prauitatis extirpationem, vel ad hęreticorum redargutionem. Vnde de Ioanne dr̃ Mat. 14. ꝙ Ioannes arguebat Herodem. & Esa. 10. Ad gentem fallacem mittam eum. Itẽ missus fuit ad malignorum castigationem. Eze. 2. Mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices. Item missus fuit ad tyrãnorum obuiationem. Matt. 10. Ecce ego mitto vos sicut Oues in medio luporum. Item missus fuit ad infirmorum sustentationẽ. vnde Sapi. 9. Mitte illã de cęlis sanctis tuis, vt mecũ sit, & mecũ laboret. Missus ergo à Deo. Et sic patet, ꝙ ipse fuit diuina ꝓuidentia sublimatus. ¶ Tertiò dico, ꝙ ipse fuit famosa redolentia diuulgatus, quod ostenditur cum dr̃ quod ipse habebat nomẽ [Cui inquit nomen erat Ioannes] De Ioanne. n. dr̃, ꝙ tanti nominis erat, & tantæ famæ fuit, ꝙ miserunt sacerdotes & leuitæ à Hierosolymis, & interrogauerunt eum, si ipse esset Christus. Et ista fama pro certo valde est necessaria in prælato, quia sicut arbores medicinales (cõiter) sunt fragran-

fragrantes & odorosè,quinimo ét odor aromaticus qñq; repellit venena,sic verè prælati & ecclesiastici, qui debent esse alijs medicina,debét odore bonæ famæ & boni nominis redolere,vt venenis & morbis pc̄torum melius valeant obuiare,quia sicut dr̄ Prou.22. Melius est nomē bonum,q̄ diuitię multæ.Ideo cōsulitur Eccl.41. Curā habe de bono nomine. Sicut.n.draco solo odore pantheræ,& solo auditu vocis suę terretur,& fugit,& alibi latitat,& recedit,sicut dicit Plinius, sic verè peccatores,latrones & malefactores, solo nomine & fama boni iudicis.i.p̄lati solent fugere,& à prauis operib. abstinere. Et ideo iste habuit nomē & famam[Cui inquit nomen erat Ioannes]vnde Ioā.1.Ioannes est nomen eius.& 1. Par.14.Diuulgatū est nomen eius in vniuersis regionib. Sed heu proh dolor,q̄ pauci sunt hodie,qui possint dici Ioannes quātū ad istā triplicē cōditionē.s. quantū ad famę celebritatē,quantum ad ingressus sanctitatē,& quātum ad rōnis sagacitatem,quia re vera multi sunt hoīes,qui nō habent sapientiā,sed ignorantiā,nō sunt hoīes,sed demones,nō sunt à deo missi,sed per diabolum immissi,non sunt famosi, sed vitiosi, nō sunt nominati,sed sunt diffamati,nō sunt redolentes, sed infames mirabiliter fętentes.Isti ergo nō habent nomē, nisi forte illud nomen,de quo dr̄ Esa.8.Voca nomen eius accelera,spolia detrahe,festina p̄dari. Isti sunt raptores & exactores iudices & p̄lati,quia verè isti nomen habent accelera,q̄a sunt celeres & præcipites ad iudicandū.Spolia detrahe,quia isti sunt festini & diligentes ad spoliandum[Festina inquit p̄cdari]quia verè isti sunt rapaces & vigilantes ad subditos depredandum.Tales figurantur Apoc.8.vbi dr̄,q̄ stella magna cecidit de cęlo, ardēs sicut facula, & nomē stellæ absynthiū. Vbi aduerte,q̄ tales dr̄ stella magna,per claritatem ingētis prosperitatis. Cadunt de cęlo.i.de statu grē per vanitatē labentis fragilitatis.Ardent sicut facula,per prauitatem feruētis cupiditatis.Et nomen habent absynthium, quæ est herba amarissima,per crudelitatem sęuientis rapacitatis.Nō sic sicut isti charissimi, sed sicut iste, qui habuit nomen Ioannes. fuit ergo famosissime diuulgatus.¶ Quartò dico,q̄ fuit moralissime appellatus,quia Ioānes,qui.s.interpretatur,in quo est gratia,seu cui donatum est, vel cui donatio à Deo facta, quia re vera in isto mansit gratia diuina ab eo abundantissime sibi data.¶Et nota,quòd in isto apparuerunt mirabiles & gratiæ,videlicet

Virtus { Amoris charitatiui, / Vigoris sustentatiui, / Doloris maceratiui, / Honoris prærogatiui.

Habuit.n iste Ioān.amorem charitatiuum vnde Ioan.21.c. Simon Ioannis amas me?tu scis dn̄e, quia amo te.¶Itē habuit vigorem sustentatiuum,quia.s.pœnas & carceres sustinuit patientes,sicut patet Mat.14.vbi Herodes tenuit,& incarcerauit Ioannem.quinimo à morte pc̄ti sp̄ voluit surgere.Luc.11. Ioannes surrexit à mortuis.¶Item habuit dolorem maceratiuum, quia iste vixit in pœnitentia valde famosa tam in victu,q̄ in vestitu.Marc.1. Erat Ioannes vestitus pilis camelorū, & zona pellicea circa lumbos eius, & locustas & mel siluestre edebat.Et ibidem dr̄ quod Ioannes in deserto prædicabat Baptismum pœnitentiæ.¶Itē habuit honorem pręrogatiuum,quia sicut dr̄ Lu.7. Ioānes erat Propheta & plus quam propheta, & inter natos mulierum nō surrexit maior Ioanne. Et breuiter de virtutib. & gratijs istius Ioannis potest exponi illud,quod dicit Chrys.in sermone de Ioanne baptista,vbi ait sic.Ioānes virtutum schola,magisterium vitæ,sanctitatis forma,norma virginitatis,speculum pudicitiæ,titulus castitatis,exemplum pęnitētię,via peccatorū,venia vitæ,fidei disciplina,legis summa, euāgelij sanctio,maior hoīe,par Angelis,Apostolorum vox,silentiū p̄phetarum,lucerna mundi,officium prædicationis,præco iudicis,dn̄i testis,totius medius seu nūcius trinitatis.hęc Chry. Patet igitur,q̄ iste fuit(vt visum est)rite vocitatus,quia Ioānes.Longe diuulgatus,quia habuit nomen. Digne sublimatus quia missus à Deo.Care speculatus,quia fuit homo.Hęc ergo sufficiant dicta moraliter de Ioanne.Applica si vis realiter ad beatum Ioannem,vel baptistam,vel euangelistam.

A **Ioiada.** Fuit rex Israel, & interpretatur dn̄m cognoscens,vel dn̄i cognitio.Fuit autē Ioiada summus pontifex,qui videns, q̄ nequissima athalia semen regiū occidebat,abscōdit Ioas paruulū regis filium & nutriuit, & post occisa pessima supradicta in regni soliū exaltauit. Istud applica quomodo sacerdotes debent regib.fauere,iustitiam diligere,nequiorib.obuiare, & quomodo summopere laborare tenentur,vt semen regium possit regium regimen obtinere,& vsurpatores pro virib. extirpare. Vide historiam.4.Re.11.& 12.c.& 2.Para.23.& 24.cap.

Ionas. Nota, q̄ Ionas interpretatur colūba vel dolēs, siue vbi est donatus,vel vbi est donatio.Et si vis, per Ionā, qui Niniue prædicando conuertit quē Deus orantem audiuit,& de ventre cęti liberauit, intellige bonū prædicatorē,qui.s.ad prædicādum à deo mittitur, & quo p̄dicante malus conuertitur,& qui per dn̄m liberatur à diabolo & eripitur,qui.s.debet esse columba per innocentiæ simplicitatē, dolens & cōpatiens pp̄ populi pc̄m & iniquitatem,& dicere debet,vbi est.per inquisitiuā prudentiā & sagacitatem, & donatus debet esse.s. à Deo per viam mittentis benignitatē. Talib.ergo dr̄ Matt.10.Ecce ego mitto vos.ecce quō donat. Sicut oues in medio luporum. ecce quō merito doletatque tristatur.Estote ergo prudentes sicut serpentes.ecce quō inquirit,& prudenter inuestigat,& perscrutatur. Et simplices sicut columbæ.ecce quō innocenter & simpliciter cōuersat. Ista si vis dilata & prosequere.Vel si vis,per Ionā,qui à facie dn̄i fugit,& latitauit,qui in naui dormitauit, & pp̄ quē mare intumuit,ita q̄ nauis fere periit,& naufragauit,& quē tandem cętus absorbuit,& deuorauit,pōt intelligi malus prælatus vel prædicator,qui peccando à Deo fugit,mare mūdi & pc̄ti intrat,& in naui ecclesiæ vel religionis qñq; ad prælaturā recipitur,vbi dormit p̄ negligentiā,& in vitijs requiescit pp̄ cuius ineptum regimen nauicula Ecclesiæ sibi commissa, qñq; periclitatur, ita q̄ vtile & necesse est, q̄ de naui.i.de statu & regimine eijciatur,& deponatur,vel etiā, q̄ per mortē à Deo de hoc mundo in mare inferni pellatur & submergatur,vbi à cęto diabolo perpetuo deuoratur.Et talis qñq; fingit se Columbā per simplicitatē. Dolentē,per cōtritionem & fictā humilitatem,non facit tñ nisi quærere & dicere. Vbi est donatio?per symoniam & cupiditatē.Vel Ionas est Christus,qui à Deo patre ad prædicandum missus,à nautis.i.à Iudeis fuit in mare tribulationum per mortem proiectus vbi à cęto.i. à terra vel ab inferno absorptus extitit & receptus. sed tñ malis gratibus suis ad vitam iterum restitutus,& post tres dies euomitus & reductus. Et iste dictus est columba p̄ simplicitatem, dolens per pœnalitatem,vbi est donatio per gratiarum exuberātiā & largitatem.Vnde de ipsis morte & passione pōt dici illud Ionæ.4. Afflictus est Ionas afflictione magna. Et illud,præparauit dn̄s Deus hederam,& ascendit super caput Ionæ.Hedera.n.signat lignum crucis.De resurrectione verò eius dr̄ Lu.11. q̄ sicut fuit Ionas in ventre cęti tribus diebus & tribus noctibus,sic erit filius hominis in corde terræ.De alijs allega prout volueris. A

Ionathas. Nota,q̄ Ionathas fuit dulcis & amorosus, quia diligebat Dauid sicut aīam suam, sicut dr̄.1.Re.18.Audax & animosus, quia solus cum armigero inuasit stationem philistinorum.1.Re.14.Pius & viscerosus,quia fleuit qñ vidit. q̄ Dauid amicum suum reconciliare non potuit patri suo.1.Reg.20.Princeps & gloriosus,quia de altera Ionatha Machabeo dr̄. 1. Machab.9. q̄ Ionathas post mortem Iudæ suscepit principatū, & finaliter à paganis fuit occisus & factus dolorosus,sicut.1.Mach.12.dr̄.Per Ionathā possum intelligere bonum & perfectum virum, qui est columba veniens per amicabilem charitatem, columba dans per largitatem,columbæ donum & donatio per spiritus sancti prouidentiam,& per promotionis canonicæ dignitatem. Hic ergo socios diligit,inimicos inuadit, afflictis cōpatitur, & ad alta quandoque promouetur vel prouehitur, sed ibi, vt communiter tribulationes pro populi sui defensione sustinet atq; patitur.Allega prout vis, vel dic quod Ionathas est Spiritus sanctus, qui columba dicitur atq; donum, & amor, & incendium charitatis. A

Iosaphat Qui fuit rex Iuda,satis bonus,interpretat ipse iudicans,vel ipse iudicat dominum iudicium,aut dominus iudicabit. Applica,si vis ad bonum iudicem,prælatum,vel regem.Et vide historiam eius.3.Reg.22. vbi dr̄,q̄ Iosaphath fecit rectum coram domino &c.4.Re.3. Deinceps omitto gratia breuitatis. A

Iordanis. Nota,q̄ iordanis est fluuius in terra Iuda, qui à libano p̄ueniens,in mari mortuo terminatur,

minatur,& signat multipliciter in scriptura.Signat.n.

Mundi prosperitatem, | Dico primo,ꝙ iordanis
Mundi aduersitatem, | signat statum præsentis
Carnis fragilitatem, | prosperitatis.Nam sicut
Culparum puritatem. | iordanis plus abundat

in æstate q̃ in hyeme,& hoc pp nimium resolutionem , sicut & postquã diutius fluxerit,finaliter aquæ dulces ipsius à mari mortuo absorbentur, ita ꝙ iordanis ad mare mortuũ terminatur sicut dicit Isid. sic verè mũdana prosperitas tm̃ abũdat in æstate vitæ præsentis,& nõ in hyeme mortis vel vitę futuræ vel sequentis. Dulcedo.n.aquarum suarum bonorũ tp̃alium,à mari mortuo.i.à mortis amaritudine finaliter absorbetur;ita ꝙ fluxus ipsius in isto mari sistitur, & ibidem finaliter terminatur,& arrestatur. Mors.n.est finis oĩum delectabilium huius mundi,& nihil est in præsenti tam dulce, quin in morte finaliter fiat amarũ.Et ideo de isto iordane põt dici illud Psal.Iordanis conuersus est retrorsum. Vt figuratum est Iosuæ 3.vbi dr̃,ꝙ aquæ inferiores iordanis descenderũt mare solitudinis,q nũc vocat̃ mortuũ. Aquæ.n.inferiores sunt mundi deliciæ,q̃ in iordane mundanæ prosperitatis hic tantummodo inueniunt̃,quæ pro certo finaliter ad mare mortuum descendere dñr,inquantum ad mortis amaritudinem cõuertuntur,Iste est ergo iordanis,per quẽ intelligitur mundi prosperitas.Et aduerte, ꝙ terra promissionis nõ est citra, sed vltra iordanẽ. Nullus.n.terram promissionis intrabat,nisi qui iordanẽ præteribat & transibat,iuxta illud Deu.4. Iordanẽ vos trãsibitis,& possidebitis terrã egregiã.Ad denotandũ ꝙ terra promissionis.i. Paradisus multũ distat à iordane mundanæ prosperitatis.Ipsum.n.necesse est, ꝙ transeamus & dimittamus antequã ad terrã Paradisi egregiã veniamus. Iõ præcipitur Nu.32. Oĩs vir bellator armatus iordanẽ trãseat. Istud tñ præceptum nõ fecerat Loth,de quo dr̃.Ge.13.ꝙ ipse habitauit circa iordanẽ,pro eo ꝙ vniuersa regio aquis irrigabatur , sicut paradisus,sed ibi fuit raptus à rege babylonis & captiuatus.Loth n.qui interpretatur declinans, signat pc̃tõres,qui oculos suos statuerunt declinare in terrã q̃ quia habitationẽ iordanis.i.mundanæ prosperitatis eligunt, ideo à rege Babylone.i. diabolo per pc̃tm̃ captiuãtur & pereunt. Isti videntur dicere illud Deu.2. ꝯcedas nobis trãsitum donec veniamus ad iordanẽ,quia.s.pc̃tõres iordanẽ prosperitatis nolunt transire sed vsq; ad iordanẽ istum tm̃ quærunt venire & attingere,ita ꝙ finaliter prosperitas facit eos captiuari.Dico ergo,ꝙ iordanis signat statum pñtis prosperitatis.

B ¶Scdõ dico, ꝙ signat statum vrgentis aduersitatis. Iordanis .n est fluuius,quẽ filij Israel trãsiuerunt qñ Aegypto ad terrã promissionis venerũt,quia verè eum,qui de Aegypto huius mundi ad terrã promissionis Paradisi vult attingere,necesse est per aduersitatis fluuiũ pertrãsire,quia sicut dr̃ Act.14.Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ cœlorũ. quia sicut dr̃ Iud.8.Quotquot.n.transierunt,per multas tribulationes transierunt.Per istum ergo fluuiũ cupiebat Moyses trãsire.Deu.3. Trãsibo igitur,& videbo terrã hãc optimã & libanum.Vbi aduerte,ꝙ per iordanẽ tribulationis nos puenie mus ad statum stabilissimum.[Terrã] Ad statum fertilissimum[Optimum]Ad statum amœnissimũ[Libanum]qui .s.est mons Amœnus.Per iordanẽ ergo signatur status vrgẽtis aduersitatis. ¶Tertio per iordanẽ significat̃ status labẽtis fragilitatis.Mortalis.n.vita designatur per iordanẽ,quia.s.sp fluit & labitur quousq; venit ad mare mortis.Psa.Quid est tibi mare qđ fugisti,& tu iordanis.Et aduerte,ꝙ dr̃ Iosuę 3.ꝙ aquę superioris iordanis steterunt,aquę verò inferiores in mare fluxerunt & descenderunt.Quia verè aquę in iordane mũdanę mortalitatis.i.illi qui sunt superiores.i.boni & spũales, habẽt stare.s.in statu grã & perfectionis,illi verò,qui sunt in morib.inferiores & imperfectiores,solent descẽdere & fluere ad mare pc̃ti & pditionis . Simus ergo sicut Iacob,q sciẽs fluuium istum esse periculosum,nõ fuit oblitus baculũ suum .i.memoriã crucis vt securius pertrãsiret.vnde Gen.32.dr̃.In baculo meo isto trãsiui per iordanem istum &c.S gnificat ergo statum moralis defluentiæ.¶Quartò dico,ꝙ iordanis designat statũ virtualis pœnitentię.Iordanis.n.interpretatur,riuus iudicij.In iordane.n.fuit Christus baptizatus.Naamã à Lepra curatus.Circa iordanẽ fuit etiã Helias carnib. nutritius & educatus In iordane ẽt ferrum supernatauit.Per iordanem populus Israel in terrã promissionis intrauit , iordanis tpe messis abundare plenius consueuit , sicut hæc oĩa in diuersis scripturæ partib.continentur.Iste fluuius charissimi designat statum pœnitentiæ.Iste est.n.riuus iudicij , quia ibi pc̃tor in foro cõfessionis iudicatur.In isto.n.flumine baptizamur & purificamur,sicut Chr̃us.Mundamur à Lepra pc̃ti & sanctificamur,sicut Naamã.Carnib.Chr̃i in sacramẽto pascimur,& educamur,sicut Helias.A fundo pc̃ti enatamus,& releuamur,sicut ferrum.Et p istũ in terrã promissionis Paradisi intramus,& trãsportamur,sicut popul⁹ Israel.Et circa messem,i. tpe sacramenti altaris in isto flumine abundãtius lauatur atq; balneamur.Ideo pro oĩb.cõsulitur.4.Re.5.Vade,lauare septies in iordane,& recipiet sanitatem caro tua. ¶Vbi aduerte, ꝙ per virtutẽ pœnitentiæ pœnitentes bonis laborib. exercitantur,ideo dr̃.Vade Prauis scelerib.purificãtur,ideo dr̃.Lauare.Magnis munerib. remunerãtur.ideo dr̃.Recipiet sanitatem caro tua.¶Sic ergo patet,ꝙ per iordanem intelligitur status sanctitatis & pœnitẽtię.Status fragilitatis & defluentiæ.Status aduersitatis & sustinentiæ.Status prosperitatis & opulentiæ. Et hoc de iordane sufficit quo ad præsens.

Ioseph

A Nota,ꝙ Ioseph interpretatur augmẽtũ vel appositio,& põt significare Christum,vel quẽlibet virum iustum perfectum,& virtuosum,& maximè ecclesiasticum,vel prælatum,quæ semper debet in gratijs & virtutibus augmentari,alios etiam doctrinis, & exemplis in fide, & moribus augmentare.Vnde de Ioseph,dr̃ Gene.49.Filius accrescẽs Ioseph,filius accrescens & decorus aspectu. ¶Vbi aduerte quod si volumus spiritualiter esse Ioseph , nos debemus habere

Mentalem charitatem, | Primũ probat amor filialis[Filius inquit]Sed
Moralem quantitatem, |
Realem honestatem. | s̃m vigor naturalis[Ac

crescens]Sed tertium nitor corporalis[Decorus inquit aspectu.]¶Nos.n.debemus finaliter diligere[Vigoraliter proficere]Exẽplariter splendescere.¶Primo ergo dico,ꝙ debet esse in nobis affectus charitatis[Filius inquit] Filius n.est nomẽ amoris,quia.s.filius patrem suum tenetur diligere,& à patre suo diligi & amari.Sic verè nos debemus à Deo sicut à patre luminum diligi,& ipsum diligere sicut patrẽ[Filius inquit.] Vnde de Ioseph dr̃ Ge.37.ꝙ a patre plus cęteris fratrib.amabatur,& pp hoc pater tunicã polymitã sibi fecerat,& ipsum secum in domo iugiter retinebat.Sic verè iste fuit pdilectus & ab ipso tunica virtutũ indutus & per ipsum in domo gratiæ & Ecclesiæ præfectus & retentus.Sicut.n.dr̃ Ioan.3.Pater.n.amat filium.Vnde etiam pp excessum charitatis & cõpassionis dr̃ de Ioseph Ge. 45 ꝙ videns fratres suos non poterat se amplius continere præ fletu,quia.s.ad hominem charitatiuum & pium pertinet alijs in necessitatib. compati, & pro eorum miserijs flere misericorditer & turbari.Sit igitur in nobis affectus charitatis.¶Secundo si volumus spiritualiter esse Ioseph,dico,ꝙ in nobis debet esse profectus bonitatis[Accrescens inquit]quia.s.nos debemus proficere in bono,& ire & crescere de virtute in virtutem,donec videamus Deum deorum in Syon,quia sicut dr̃ Prou.Iustorum semita quasi lux splendens procedit , & crescit vsque ad perfectum diem.Vide istam auctoritatem expositã supra. & vide supra de crescere.Vnde de Ioseph dr̃ Gen.30. Vocauit nomẽ eius Ioseph,dicens.Addat mihi dominus &c.ac si dicat. Nomen Ioseph signat crementum & additamentum.Sit igitur in nobis profectus bonitatis. ¶Tertiò sit in nobis aspectus honestatis,cum dr̃[Decorus aspectu] Vnde secudum magistrum hystõ.dicitur quòd ipse erat indut⁹ tunica talari, quæ signat virtutem honestatis,quæ vsque ad talos.i.vsque ad finem vitæ debet nos tegere & vestire[Decorus inquit]ista enim virtus facit hominem pulchrum spiritualiter & decorum.Prouerb.31.Fortitudo & decor indumentum eius.¶Sed si volumus aliquantulum de Ioseph amplius dilatare, possumus dicere , quod in sacra scriptura fit mentio de quadruplici Ioseph,videlicet de Ioseph

B

Qui { Christum designauit, Christo ministrauit, Christum tumulauit, Pro Christo suum erogauit.

Primus fuit Iacob infantulus.s.Ioseph filius Iacob. Sed secundus Mariæ baiulus.s. Ioseph sponsus Mariæ.Sed tertius iudeus primulus.s.Ioseph ab Arimathia . Quartus verò Christi discipulus.s. Ioseph Barnabas,super quem sors missa est cum mathia. Iste pro

certo

C

certo quattuor modis debet & pt dici Ioſeph quilibet iuſt⁹ homo, quia re vera exemplo Ioſeph filij Iacob debet Chriſtum per imitationē figurare & deſignare. Exemplo Ioſeph viri Mariæ, debet Chriſto per obedientiam ſubiectionē ſeruire, obſequi & miniſtrare. Exēplo Ioſeph de arimathia, debet Chriſtum mortuum per iugem memoriam & compaſſionem in corde ſuo ſepelire, & tumulare. Exēplo verò Ioſeph Barnabas, qui cognominatus eſt iuſtus, ſicut dr̄ Act.4. debet ſua pauperib. diſtribuere & diſpenſare. De Ioſeph Chriſti filio & imitatore dr̄ Gen.35. Filij Rachel, Ioſeph, & Beniamin Rachel videns Deum eſt Chriſtus, cōtinuè vidēs deū patrē. De Ioſeph famulatore obediente vel ſeruiente dr̄ in Pſa. In ſeruum venundatus eſt Ioſeph. De Ioſeph Chriſti in memoria ſua præ cōpaſſione tumulatore & abſconſore dr̄ Gen.44. Ingreſſus eſt Ioſeph in domū ſuam. ſequitur. Feſtinauitq; in domū, quia cōmota ſunt viſcera eius ſuper fratre ſuo, & erūpebant lachrymę. Domus.n. ſignificat mentē & cōſcientiam De Ioſeph verò bonorum ſuorum pro Chriſto largitore & diſtributore dr̄ Act.4. ꝙ Ioſeph qui cognominatus eſt Barnabas ab Apoſtolis, quod eſt interpretatum filius cōſolationis, leuites, Cyprius genere, agrum ſuum vendidit, & attulit precium ante pedes Apoſtolorum. Sic ergo patet, ꝙ quilibet, q̄ vult eſſe ſpūalis Ioſeph, debet Chriſtum deſignare & figurare exemplariter, Chriſto obedire & miniſtrare ſingulariter, Chriſtum abſcondere & tumulare cordialiter, pro Chriſto ſua dare & diſpēſare liberaliter, vt ſic de tali Ioſeph dicatur illud Eccl.49. Ioſeph inquit qui natus eſt hō princeps fratrū. firmamentum gentis, ſtabilimentum populi, oſſa ipſius viſitata ſunt, & poſt mortē prophetauerunt. Iſtud.n. dici pōt proprie de quolibet ſancto. ſ. dici pōt Ioſeph. i. appoſitio, pp virtutum cumulatiōnē, homo pp rationē, & diſcretionē, vel pter humanitatē & cōpaſſionem, princeps fratrum, pp prudentiam & prælationē, firmamentū gentis, per exhortationē & conſolationem, & ſtabilimentum populi, pp adiutorium & ſubuentionē. Oſſa verò eius viſitata ſunt per honorē & canonizationem & poſt mortē prædicauerunt. ſ. gloriā & potentiā Dei per miraculorum coruſcationem & oſtēſionem. Talis.n. ſpūalis Ioſeph virtutib. debet abundare, quia interpretatur appoſitio. debet.n. eſſe diues in virtutib. Matt.27. Venit quidā hō diues ab arimathia, cui nomen erat Ioſeph &c. Item rōne debet rutilare, quia hō. Gene.41. dixit Pharao ad Ioſeph. Nunquid ſapientiorem & ſimilem tui inuenire poterо? Tu eris ſuper domum meam. Item vniuerſis debet imperare, quia. ſ. homo diues & ſapiens dignus eſt alijs præſidere [Princeps inquit fratrū] Gene.41. Ite ad Ioſeph, & quicquid dixerit vobis, facite. & ibidem. Dixit Ioſeph Pharao. Ecce cōſtitui te ſuper vniuerſam terrā Aegypti. Item vacillantes debet cōfortare, quia debet eſſe firmamentum gentis. Gen.50. Fleuit Ioſeph, & fratrib. dicentib. ſerui tui ſumus, reſpondit, nolite timere. ¶ Itē indigentes debet educare, quia. ſ. ipſe debet eſſe ſtabilimentū populi. ſ. pro eis intercedendo, & neceſſaria miniſtrādo. Gen.47. Ioſeph. vero patri & fratrib. dedit poſſeſſionē in Aegypto in optimo terræ ſolo, & alebat eos, præbens cibaria ſingulis. ¶ Itē ipſe mundus debet eū honorare, quia. ſ. tales merētur poſt mortē adorari ſicut ſancti [Oſſa inquit eius viſitata ſunt] vnde Ge.37. legitur, ꝙ Ioſeph vidit in ſomnis ſolē & lunā & ſtellas.11. adorare ſe. ¶ Item talis Ioſeph miraculis ſolet coruſcare, quia. ſ. mortuum prophetauit corpus eius. Vnde de Ioſeph legitur Gen.50. ꝙ mortuus cōditus eſt aromatib. quod. ſ. deſignat redolentiā famæ & miraculorum. Allega ſi vis vocaliter de hō, princeps, firmamentum &c. ſicut in titulis ſuis. Patet ergo quod per Ioſeph de notatur iuſtus. ¶ Adhuc dico, ꝙ per Ioſeph deſignatur Chri-
C ſtus. Ioſeph.n. fuit figura Chriſti. Sicut.n. Ioſeph à patre pdilectus, tunica polymita fuit veſtitus ad fratres ſuos fuit miſſus, à quibus p inuidia fuit venditus, in ciſterna veteri poſitus, tandē Aegypti gubernator effectus, & ad maiorē gradū, q̄ ante fuerat extitit reſtitutus, ſic dico qd̄ Chriſtū pater dilexit, tunica humanitatis ipſum veſtiuit & ſic ad fratres ſuos iudęos ipſum miſit, à quib. vēditus & occiſus extitit, ſed tādē per reſurrectionē gradū excellētiorē quo ad humanitatē obtinuit, & alimenta grē & gloriæ mortalib. diſpēſauit, ita qd̄ fratres ſuos. i. Iudæos pro parte ad ſe venire per cōuerſionē fecit, quos promouit præ cæteris & dilexit, ſicut patuit in patrib. primæuæ eccleſiæ, q̄ de iudæis venerunt, q̄ ſanctitate p alijs coruſcātur 1. Mach.2. Ioſeph in tpe anguſtiæ ſuæ cuſtodiuit mandatū, & factus eſt dn̄s Aegypti. Iſte.n. Ioſeph in ſcriptura cōparatur, qui pro eo q̄ tanquā ouis ad occiſionē ductus eſt. Vnde Deo patri dirigitur illud. Pſa. Qui regis Iſrael, intende, qui deducis velut ouē Ioſeph. Iſte.n. Ioſep. ſ. Chriſt⁹, domū ſuā. i. eccleſiā cōſtituit & fundauit, ipſamq; tutauit ab hoſtib. & ſaluauit. Vnde de Ioſeph legitur, quod Pharao vocauit eum ſaluatorē Aegypti. Vnde Deus pater vr̄ dicere illud Zach.10. Cōfortabo domum Iuda, & domum Ioſeph ſaluabo, & cōuertā eos, & miſerebor eorum. Sed procul dubio de iſta domu Ioſeph, q̄ eſt eccleſia, iam iam vr̄, ꝙ à Deo non defendatur aut ſaluetur; ſed qd̄ potius ab ipſo vilipendatur aut calcetur. Vnde in Pſal. dr̄. ꝙ Deus repulit tabernacula Ioſeph, & tribū Effrem nō eligit. Iſta.n. domus procul dubio tātis hodie vitijs inflāmatur, quod non mirum ſi eius habitatio repellatur nec ametur. Amos. 5. Quærite dn̄m, & viuite, ne forte cōburatur velut ignis, domus Ioſeph, & deuorabit, & nō erit qui extinguat. Et re vera videtur allegorice impetū illud, quod ſcribitur Exo.1. Surrexit rex nouus ſuper Aegyptum, qui ignorabat Ioſeph. Quia verè rex nouus Chriſtus, cuius. ſ. iuuentus cōtinuè renouatur vt aquilę, iam vr̄ domū Ioſeph & eius populum. ſ. eccleſiā & clerū, relinquere, & de ipſo penitus non curare. & merito, quia pro certo iam verificatūr illud quod ſcribitur Abdiæ.1. Erit domus Iacob & domus Ioſeph flāma ignis. ſ. crudelitatis & rapacitatis, & ignis cupiditatis & carnalitatis. Nō ſic &c. Patet ergo, quomodo per Ioſeph deſignatur Chriſtus.

Ioſue

Nota, ꝙ Ioſue, qui fuit rex & dux à Deo electus A
ad introducendū filios Iſrael in terrā promiſſionis, & ad diſtribuendū eā ipſis ſingulariter inſtitutus, & q̄ interpretatur ſalus, ſaluator aut ſaluaturus, pōt mihi ſignificare quemlibet bonum principem aut prælatum. quia. ſ. iſte ad hoc à Deo ſpecialiter eligitur, vt per ipſius dicta exempla & facta populus ſaluetur, & in terrā promiſſionis. i. Eccleſię vel religiones chriſtianæ introducat, & vt poſſeſſiones eccleſiæ cuilibet ſm merita diſpenſentur. Iſte.n. nō ſolum debet eſſe dux aut ductor per regimen prælationis, imo etiā debet eſſe ſaluator & introductor per opē bonæ doctrinæ & eruditionis, & per impulſum boni exempli & operationis. Deu.31. Vocauit Moyſes Ioſue, & ait illi. Cōfortare, & eſto robuſtus, tu .n. introducēs populum iſtum in terrā, q̄ daturum ſe patrib. eorum intrauit dn̄s. De tali ergo Ioſue vr̄ locutus fuiſſe dn̄s, dicens. Nu.27. Tolle Ioſue filium Nun, virum in quo eſt ſpi- B
ritus Dei. ¶ Vbi aduerte, ꝙ in quolibet tali debet eſſe titulus dignæ promotionis, quia Deus ipſum vocauit, dicens. [Tolle] a culus tutæ defenſionis quia dr̄ [Ioſuę]. i. ſaluator. Nodulus charæ dilectionis, quia dr̄ [filius, qui diligit] Angulus longæ durationis, quia dr̄ [Nun] qui interpretatur ſempiternus, Cumulus magnæ perfectionis, quia dr̄ [virum]. i. virtutib. ornatū, Loculus tātæ poſſeſſionis, in quo eſt riuulus ſanctæ deuotionis, quia dr̄ quod habet ſpūm [ſpiritus inquit] Ocul⁹ rectæ intentionis [Dei inquit] ¶ Iſte.n. debet dignæ vocationis habere titulum, quia. ſ. nō ſe debet ingerere vel inferre ſicut faciunt ambitioſi, ſed expectare, ꝙ à Deo vocetur [Tolle inquit Deus] Gen.22. Tolle filium tuum, quē diligis Iſaac. Vnde illud prædictum. Vocauit Moyſes Ioſuę. Item debet tutæ defenſionis habere baculum, quia debet dici Ioſuæ. i. ſaluator, quia. ſ. iſte debet ſaluare pauperes, ipſis ſubueniendo atque docendo, infirmos & debiles, pro eis pugnando, & eos defendendo. Deu.1. Ioſuæ intrauit pro te. & Ioſuæ.8. dr̄ qūo Ioſuæ intrauit pro populo. Item debet charæ dilectionis habere nodulum, quia debet eſſe filius. Vide ſupra de filio Ioſ. 9. Fecit Ioſuæ pactum cum eis. ſ. cum Gabaonitis. Pactum.n. charitatē deſignat. Item debet longæ durationis habere angulū. Nun inquit. i. perpetuus. Nu.13. Vocauitq; ſ. Moyſes, Oſeæ filiū Nun Ioſuæ. ¶ Item debet magnæ perfectionis habere cumulum [Virum inquit] Vide de viro infra. Ioſ.13. Ioſuæ ſenex & puectæ ętatis erat prouecta ſeu perfecta ętas pfectionem virtutum ſignat. ¶ Item debet ratæ poſſeſſionis habere loculū [in quo ē inquit] q. ſ. in ipſo ſicut in loco digno & mundo habitauit Deus, & poſſeſſionē habuit gratiæ diuinæ. Vnde iſte eſt vir, cum quo eſt Deus, & qui Deo ſecū moraute confortatus eſt. Deute. 31. & Ioſ.1. dicitur Locutus eſt dn̄s ad Ioſuæ miniſterium Moyſi, dicens. Sequitur. Sicut fuit cum Moyſe, ero tecum, ¶ Item debet ſanctæ deuotionis habere

bere riuulum[Spiritus inquit]vnde Deu.34.dicitur.Iosuę re
pletus est spiritu sapientiæ. ¶Itẽ debet rectæ intentionis ha-
bere oculum,quod ostenditur,cum dicitur Dei.Ios.11.Fecit
Iosuæ sicut præceperat ei dominus. Vide in titulis contentis
A in auctoritate,& prosequere sicut vis.

Ipocrisis Nota,ꝙ hypocrisis dr̃ ab hypos, quod est falsum,& crisis,ꝙ est iudiciũ, quasi falsum
iudicium.hypocrisis.n.falso facit de homine iudicare,inquã
tum.s.facit eum reputari bonũ, cum sit pessimus & iniquus.
Est autem vitium hypocrisis tanquam vituperabile & deui-
tandum multiplici ratione,quia.s.hypocrita habet

Latentem infectionem,
Patentem perfectionem,
Turgentem præsumptionem,
Mordentem detractionem.
Lambentem locutionem,
Labentem durationem.

Oĩa.n.ista vitia solẽt in hypocritis abundare,& ideo null⁹ debet seipsum p hypocrisim palliare.¶Primo ergo dico,ꝙ hypocritę habẽt infectionem in corde
latentem. Isti.n.sunt sicut scytale serpens stellatus & colora-
tus,de quo dicit Isid. ꝙ quot habet colores, tot habet dolo-
res,quia.s.quanto maior est,inest ipso exterior pulchritudo,
latet in ipso venenosior turpitudo. Quia.s.tales quãuis ha-
beãt exterius pulchrã & patentẽ pictã & honestã cõuersatio
nẽ.habẽt tñ cõtinuè interius in corde falsam latentẽ & vene
natã intentionẽ.Isti sunt sicut cerastes,qui corpus habent ser
pentis,& cornua arietis,corpus abscõdit sub sabulo, arieti-
na cornua tñ monstrat vt dum à trãseuntib.aretina simplici
tas nõ timetur, iuxta voluntatẽ suã serpentina calliditas ne-
quitiã operet̃. Qđ vtiq; exemplũ ad luxuriosos hypocritas di
noscit̃ pertinere, qui quia latent sub sabulo pœnitentiæ, &
arietinã simplicitatẽ ostendunt,ideò sæpe fit,ꝙ à multis fre-
quentãtur,& serpentinis inductionib. ad pctm̃ luxurię incli
nantur.Vnde dicit Chry.nulla res ita exterminat bonũ,sicut
simulatio hypocrisis. Nã malũ sub specie boni celatũ dũ nõ
cognoscitur,nõ cauetur. Vnde ẽt Petrus Rauen.in sermone
dicit,ꝙ hypocrisis est subtile malũ,secretum virus,venenum
latẽs,virtutũ fucus,tinea sanctitatis.Isti ergo habẽt in corde
infectionẽ latentẽ.Ideò dicit dñs Mat.23. Ve vobis scribæ &
Pharisei,hypocritę tristes,qui similes estis sepulchris dealba
tis,qui apparetis quidẽ foris hoĩbus preciosi,intus aũt pleni
estis spurcitia & iniquitate. ¶Scđò dico,ꝙ hypocritæ habẽt
perfectionem foris apparentẽ.Sicut.n.sambucus habet totã
virtutẽ suã in flore,quia fructus ipsius nihil valet,flos.n.redo
let & fructus fœtet, Thymus ẽt est herba cui⁹ tota virtus est
in flore,sic verè tota virtus hypocritarum est in exteriori flo
rida conuersatione,quia.s.flos suæ cõuersationis redolet per
famositatẽ,fructus verò suæ operationis fętet per iniquitatẽ.
Vnde dicit Petr. Rauen.in sermone.Iniuria nulla capitalior
q̃ malum agere,& bonũ velle videri.Vnde quidã.Nunquã te
fallant Lupi sub vulpe latentes.Impia sub dulci sępe venena
latent.Habent ergò perfectionẽ foris apparentẽ.Vnde Chry
sost.O hypocrita,si bonum est bonum esse, vt quid vis appa-
rere,quod non vis esse,s.bonus. Vide eam in manipulo florũ
tit.isto.¶Tertiò dico,ꝙ hypocritæ habent p̃sumptionẽ sup
be turgentẽ. Talis.n.vt cõiter sunt arrogantes & turgidi,su-
perbi,præsumptuosi & inflati,similes oleo,quod quamuis sit
naturæ infirmitiuæ,vult tñ oĩbus liquorib supereminere, &
oĩbus superesse.Sic verè isti licet sint infimi per immunditiã,
sunt tñ semper eminentes & præsumptuosi per superbiã. Nã
vbicunq; sunt cõmorantes,siue in collegio, siue in claustro,
sp volunt alijs præeminere,& eis in prælationib. præfici, &
super oẽs apparere.Sicut.n.dr̃ Iob.34.Deus qñq; regnare fa-
cit hoĩem hypocritã per pctã populi.vnde Gregor.8. moral.
Quid(inquit)in cunctis operib.suis sperat hypocrita,nisi re-
uerentia honoris,glor. ã laudis ab oĩb. metui,sanctus ab oĩ-
bus appellari?Ecce quõ adulteratur liquor balsami.Isti ergo
habent p̃sumptionẽ superbe turgẽtẽ. Vnde de hypocritis di
cit saluator.Matt.23 ꝙ ipsi dilatant philateria,& magnificãt
fimbrias,& amant primos recubitus in cęnis, primas cathe-
dras in synagogis,salutationes in foro,& vocari ab hoĩb. rab
bi.¶ Quartò dico,ꝙ isti habent detractionem aspere mordẽ
tem.Hypocritæ.n.vt cõiter sunt detractores,oẽs.n.alios quę
[illegible] diffamare,vt ipsi soli boni valeant apparere. Isti.n.sunt
sicut manticora vel mammonetus, qui faciẽ hoĩs vr̃ habere,
habet tres tñ ordines dentium in ore, quibus nõ solũ aĩalia,
imo etiam hoĩes deuorat & cõsumit,s̃m Plin. Sic verè cha-
rissimi,hypocritæ,qui in facie.i.cõuersatione homines.i.bo-
ni esse videntur, ad deuorandum alios & mordendum trib⁹
ordinibus dentium.i.triplicib.sermonib.& verbis detracto-
rijs solent vti,quibus.s.mordent tria gña personarum.s. supe
riores,mediocres,& inferiores. Vnde dicit Ber. ꝙ sunt alijs
adulantes,& alijs detrahentes, mordaces vt canes, dolosi vt
vulpes,superbi,vt leones,rapaces, vt lupi,lasciui,vt vrsi. Hi
volunt esse sine auctoritate iudices,sine visu testes,postremo
falsi accusatores,& oĩ veritate carens. Habent ergo detra-
ctionẽ aspere mordentem.¶Quintò dico,ꝙ isti habent locu
tionẽ dulciter lambentẽ.Isti.n.dulcissime & facundissime &
adulantissime loquuntur,vt ad amorẽ suum attrahãt audito
res,similes syrenis q̃ dulcissime cantãdo decipiũt nauigãtes.
Similes ẽt sunt hyenis,quæ vocem simulantes humanã pasto
rum tabernacula subintrant, & ipsos deuorant & occidunt
sicut dicit Plin.Quia verè per dulcedinẽ cantus.i. dulciũ ser
monum suorum decipiunt auditores,in tm̃ quod ad ingres-
sum tabernaculorum pastorum.i.domus & hospitij prælato
rum,& principum, & magnatũ multotiens admittũtur,vbi
mala q̃ plurima aliquotiens operãtur. Ista possunt videri de
multis religiosis,qui qñq; ad ostia principum recipiũtur pp
suam hypocriticã fictionem,vbi cum introducti fuerint,oĩa
solent sibi officia vendicare,domus regimen vsurpare,alios
laudare,& alios accusare,nemini subiacere, & oĩbus impe-
rare,totamq; communitatẽ curiæ vel hospitij solent suis ad-
inuentionib.perturbare,ipsum ẽt pastorem prælatũ & prin-
cipem solent de pauperare,& tẽporaliter deuorare.Isti sunt
ergo illi de quib. dicit apostolus ꝙ per dulces sermones de-
cipiunt mentes innocentium.Ro.16.Vnde Petrus Ra.in ser
mone dicit sic.Hypocrisis inquit mentitur affectu, oculis fal
lit,aspectu illud videntes,decipit audientes, seducit turbas,
trahit populos,famam vendit,emit clamorem, præsensq; q̃-
rit præmium non futurum.Isti ergo habent locutionẽ dulci D
ter lambentem.¶Sextò dico,ꝙ isti habẽt durationem breui-
ter labentẽ.Status.n.talium parum durat, quia sicut Iob.20.
dr̃ Gaudium hypocritæ ad instar puncti.Sicut.n. glacies,ni-
ues,vitrum & flores habent esse debile nõ durabile,quia q̃uis
luceant & splendeant quandiu sunt in statu, modico tñ vẽto
diruuntur,modico calore soluuntur,& modico impulsu frã
guntur,sic verè hypocritæ quãdiu sunt in statu suæ fictæ pfe
ctionis,valde sunt pulchri & famosi,honesti & virtuosi,for-
mosi & gratiosi,sed verè ista nõ cõtinuè possunt durare.imo
occasione modica solent perire & cessare,ita quod eorũ ne-
quitia solet oĩbus apparere. Orichalcum.n.quandoq; vr̃ esse
aurum pp splendorem, veruntamen cito rubiginatur & sic
nõ esse aurũ euidentissime declaratur,quia.s.hepocrita quã-
uis quandoque in conuersatione splendeat, splendor tamen
eius nunquam diutius perseuerat. vnde Iob. 20. Hoc scio à
principio,à quo positus est homo super terrã,ꝙ laus impio-
rum breuis sit,& gaudium hypocritę ad instar puncti. Vnde
dicit Hugo li.de meditatione.Exitus manifestat quod à prin
cipio latebat,& quæ dubia sunt in origine,probantur à fine.
Sen.etiam dicit,quod ficta cito in naturam suam reincidunt,
quæcunq; autem ex solido nascuntur,in maius meliusq; pro
cedunt. Sic ergo patet conditio hypocritarum in sex partes
diuisa. Vide supra,& infra in multis ti.sicut per tabulam,quę
fiet super hoc opus,poteris edoceri.

Ipse. Nota,ꝙ istud pronomen ipse, quod aliquãdo est re A
latiuum,aliquando demonstratiuum,potest dici de
Christo,de iusto,impio,de diabolo. ¶ Primo ergo dico,qđ
Deus põt dici ipse, quia.s.ipse est pronomen demonstratiuũ
& relatiuum,pronomen dico,quia pro nomine,i.pro homi-
ne se posuit,mortem pro illo sustinendo, & se pro eo diabo
lo,& vitijs opponendo,& eum defendendo.Quia sicut dicit
Matt.24.Iste est qui venit ministrare, & nõ ministrari,& da-
re animam suã in redemptionem pro multis.Ise.n.fuit sicut
galina,quæ se pro pullis exponit periculo,quia sicut dr̃ Esai.
53.Verè languores nostros ipse tulit,& dolores nostros ipse
portauit. Sequitur ipse aũt vulneratus est propter iniquita-
tes nostras,attritus est pp scelera nostra.Item ipse fuit rela-
tiuus,se nobis conformando,& carnem nostram assumendo
& voluntatem patris cœlestiaq; mysteria prædicando,& re
ferendo,quia sicut dr̃ Ephesi. 2. Ipse est pax nostra,quæ fecit
vtraq; vnum,vt duos cõdat in semetipsum,in vnum nouum
hominem.Item fuit demonstratiuus viam vitę exemplariter
& ver-

& verbaliter ostendendo, & seipsum visibiliter hoibus demonstrando, quia sicut dicitur in Psal. Ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendã
B viam.¶Et ideo breuiter de isto ipso, i. de Christo, possumus notare, quòd ipse est

Imperator dignissimus,
Propugnator fortissimus,
Expiator mundissimus,
Dispensator largissimus,
Miserator pijssimus,
Liberator dulcissimus,
Concordator gratissimus,
Iudicator certisemus,
Consolator lætissimus,

¶ Dico ergo, ꝙ ipse ē creator & imperator. Est.n. Deus imperator & rex Apoc.1. Ipsi gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen. & Io.1. Oia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Psa. Tu es ipse rex & Deus meus, qui mandas salutes Iacob. Item ipse est saluator & ꝓpugnator. Sopho.3. Dñs Deus tuus in medio tui fortis ipse saluabit. Item ipse est purgator & expiator. Lu.3. Ipse baptizabit vos in spiritu sancto. Item est donator & dispensator, quia.s. charismata gratiarum dispensauit fidelib. abundãter. Eph.4. Qui descẽdit, ipse est. Sequitur. Et ipse dedit quosdam quidem esse apostolos, quosdã vero prophetas, alios autem euangelistas, alios aũt pastores & doctores. ¶ Item ipse est indultor & miserator. Psa. Inuocabant dñm, & ipse exaudiebat eos. Et alibi. Iacta super dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Psal. Ipse.n. est misericors, & propitius fiet peccatis eorum, & non disperdet eos. Item ipse est adiutor, & liberator. Dani.6. Ipse.n. est Deus viuens & æternus in secula. Sequitur. Ipse saluator, & liberator. Itẽ ipse est amator, & cõcordator. Vnde illud prædictum Eph.2. Ipse est pax nr̃a &c. Itẽ ipse est discussor & iudicator, quia sicut dr̃ in Ps. Ipse dñs Deus noster, in oi terra iudicia eius. & Eze.34. Ecce ego ipse iudico inter pecus & pecus. ¶ Itẽ ipse est promotor, & cõsolator, qđ potissime fiet in patria. Ps. Ibi lætabimur in ipso qui dominatur in virtute sua inæternum. Patet ergo quod Chrs est ipse, quia re vera sicut dr̃ Colos.1. Omnia per ipsum & in ipso creata, sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant, & ipse est caput corporis ecclesiæ. Sequitur. Vt sit in oibus ipse primatum tenens, quia in ipso complacuit oẽm
C plenitudinem inhabitare, & per ipsum reconciliari, oia ꝓ ipsum pacificans &c.¶ Et pro certo dico, ꝙ Christus est ipse,

Cuius { Potentia debet honorari, / Scientia debet auscultari, / Clementia debet amplexari.

Ipse est dico, cuius potentia est honoranda. Vnde in Ps. dr̃. Qm̃ ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundauerunt manus eius, venite adoremus & procidamus ante Deũ ploremus corã dño, qui fecit nos quia ipse est dñs Deus noster, nos autem populus eius &c. Ipse est etiam cuius sciẽtia est auscultanda. Matt.17. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi cõplacui, ipsum audite. Item ipse est insuper cuius clementia est amplexanda. vnde Mat.26. Ipse est, tenete eum. Si cut.n. dr̃ Eccl.5. Misericordia & ira ab ipso cito properãt. Et breuiter de isto ipso.s. de Christo possumus concludere & dicere illud Rom.11. Qm̃ ex ipso & per ipsum & in ipso sunt oia, ipsi honor & gloria in sæcula sæculorum. & Aug. de verbis Apostoli.c.16. dicit, ꝙ homo debet amare ipsum amatorem, ipsum spectatorem, ipsum coronatorem, ipsum præmij largitorẽ. Postremo ipsum præmium deputare, & non aliud ab ipso, q̃ ipsum expectare. Patet ergo, qñ per ipse denota-
D tur Christus.¶ Scdò dico, ꝙ per ipse denotatur iustus. vir.n. iustus, & dr̃ pronomen, & dr̃ relatiuus & dr̃ demonstratiuus. Dr̃ dico pronomen, quod pro nomine ponitur, quia ipse ꝓ alijs se solet ponere.s. pro eis orando & intercedendo, ꝓ eis pugnando atq; dimicando, pro eis loquendo atq; allegãdo. Vnde de Aaron dictum est Moysi Exo.4. Ipse loquetur pro te ad populum. Relatiuus est.s. se Deo & meliorib. conformando, comparando, & referendo, & in Deo sperando, & ei innitendo, & veritatem loquendo & prędicando. Ps. Veritas mea, & misericordia mea cum ipso & in nomine meo exaltabitur cornu eius. Demonstratiuus insuper.s. per sanctitatis exempla viam veritatis ostendendo, & se exemplum alijs demonstrando. 1. Reg.18. Ois.n. Israel diligebat Dauid ipse.n. ingrediebatur, & egrediebatur ãte eos.s. bona exẽpla monstrando, & ostendendo. Et ideo breuiter ꝙ istud vocabulũ ipse signat vniuersitatem & generalitatem, quia.s. dici põt ipse iustus, ipse pius, ipse sanctus. Et sic de alijs. Et ideo q̃ quis ipse dicitur, signum est quod oibus virtutib. generaliter insignitur, quod tantæ perfectionis existit, quod necesse est, ꝙ ipsius sanctitudo, quę per proprium vocabulũ denotari non potest, isto generali vocabulo designetur: ipse ergo. Vnde dominus in psalm. Super ipsum autem efflorebat sanctificatio ¶ Et sic nota, quòd iustus dicitur ipse, quia ipse est

Charitas fraterna,
Firmitas æterna,
Claritas externa,
Paruitas interna,
Benignitas materna,
Seueritas paterna,
Iocunditas superna.

¶ Dicam ergo, ꝙ ille, E qui vult spiritualiter dici ipse, debet habere charitatem fraternam. Nullus.n. põt esse pronomen relatiuum & demonstratiuum, i. pro alijs intercessor, bonorum imitator, & verborũ prædicator & demonstrator, nisi sit homo charitatiuus. figuratiuus in Isaac, qui interpretatur risus, de quo dicitur Gen. 22. quod ipse portabat in manib. suis ignẽ & gladium. Ignis .n. signat charitatis feruorem. Gladius vero signat verbi Dei & veritatis rigorem. vt de mutua charitate dicatur illud Ge. 20. Ipse dixit mihi, soror mea est, & ipse dixit, frater meus est. Item ipse debet habere firmitatem æternam. i. stabilitatem perseuerantiæ. Figuratus Exo.25. vbi præcipitur, ꝙ ipsos vectes faciant de lignis sethim, quæ.s. secundum magistrum in historia scholastica, erant imputribilia & incremabilia, quasi dicat, quòd tales ipsi nunquam debent per peccatum putrefieri aut corrumpi, sed perseueranter sistere, & manere. Vnde de Abraham dicitur Genes.17. quod ipse stabat iuxta Angelos sub arbore. Item ipse debet habere claritatem externam idest honestatem & splendorem vitæ & scientiæ. Figuratus Exo.25. vbi dicitur, quòd in ipso candelabro erant scyphi, & spherulæ, & lilia, quia re vera in candelabro luminis. i. in homine claro & honesto, debent esse scyphi doctrinæ, & spherulæ volubiles diligẽtiæ & obedientiæ, & lilia castitatis & cõtinentię, quæ potissime spectãt ad prædicatorem. Quia re uera ipse debet esse candelabrũ ad illuminandũ per vitã exemplarem, & habere scyphũ ad inebriandũ per sciam salutarem, & spherulam volubilẽ per diligentiam singularẽ, & Lilia, hoc est continentiam & munditiam corporalem, vt de honesta vita ipsius dicatur illud Io.3. Ipse erat lucerna ardens & lucens. Item debet habere prauitatem internã. i. virtutẽ humilitatis. Gen.32. Ipse seruus tuus Iacob iter nostrũ ĩsequitur. Seruus.n. humilitatem designat. Vnde de Christo dr̃ Phi.2. quod semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Item debet habere benignitatẽ maternam, quia.s. ipse debet esse misericors & benignus, sicut de Dauid dr̃.2. Reg. 23. qđ ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus. vnde dominus in Psa. dicit. Veritas mea, & misericordia mea cum ipso & in noie meo exaltabitur cornu eius. Item debet habere se ueritatem paternam.s. ad arguendum malos Genes. 18. Ipse est pater moabitarum. & .2. Reg.23. Ipse quoq; interfecit virum Aegyptium, virum dignum spectaculo. Vir.n. Aegyptius signat peccatorem, qui per iustos debet spiritualiter interfici, hoc est dictu, corrigi & castigari. & sic finaliter sequitur quod talis ipse, i. quilibet vir perfectus habet finaliter iocunditatem supernam.s. gloriã Paradisi. Quia pro certo sicut dicitur Matt.5. Beati pauperes spiritu, qm̃ ipsorum est regnum cœlorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebũt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabũtur. Beati qui esuriunt, qm̃ ipsi saturabuntur. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam cõsequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati qui persecutionem patiuntur ꝓꝑ iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cęlorũ. Sic ergo patet quomodo per ipse denotatur iustus.¶ Tertiò
F dico, quod quandoq; per ipse designatur iniustus seu etiam impius. Peccator.n. relatiuus est, q̃a refert quicquid audit & quicquid nouit, se iactando & magnificando, & alios ꝓdendo & diffamando, & de eis detrahendo Psal. Dominus conteret dentes eorum in ore ipsorum. Et in Psal. dicit̃ de talib. quod molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Item demonstratiuus, mala exempla alijs ostẽdendo & suam malam intentionem per opera demõstrãdo. Mali.n. solent ꝓ exteriora signa suas interiores iniquitates oñdere & quales sunt interius, exterius demõstrare. Eze.33. Peccata nostra sup nos, & in ipsis tabescimus.¶ Notabis ergo breuiter

uiter quòd iſtud pronomen ipſe ſignat peccatorem,ſeu multorum criminum poſſeſſorem.Ipſe.n.generaliſſimum habet ſignatum.Et ſic nota quod peccator dicitur ipſe,quia

Per
- Superbiam ſurſum erigitur,
- Inuidiam intus configitur,
- Malitiam hincinde vertitur,
- Ignorantiam cęcus efficitur,
- Gaſtrimargiam cibis ſubmergitur,
- Inconſtantiam cito labitur,
- Dei ſententiam morte percutitur.

¶Igitur dico de peccatoribus, qui per ſuperbiā ſurſum erigunt, illud Neem. 9.Ipſi vero & patres noſtri ſuperbe egerunt, & indurauerũt ceruices ſuas. Item per inuidiam intus configuntur.Pſ. Gladius eorum intret in corda ipſorum.Item per malitiā hinc inde voluũtur. Gen.41.Ipſe vero claudicabat. Claudicans.n.non rectè incedit,ſic nec malitioſus, quia ſemper habet intētionem claudā & peruerſam.Item per ignorantiā Deum obliuiſcuntur. Pſ. Ipſi verè non cognouerunt vias meas,quibus iuraui &c. Itē per gulam ſeu gaſtrimargiam cibis immerguntur.Pſa.Ipſi diſpergentur ad manducādum,ſi vero non fuerint ſaturati,& murmurabunt.Item per inconſtantiā cito dilabuntur. Pſal. ipſi infirmati ſunt,& ceciderunt. Et illud.Ipſi videntes ſic admirati,turbati & commoti ſunt tremor apprehendit eos.Itē finaliter per Dei ſententiam & iuſtitiam morte perpetua feriuntur.Eze.33.Ipſe impius in iniquitate ſua morietur.Et in Pſal.Ipſi peribunt,tu aũt permanes &c. Et illud,ipſi verò in vanum queſierũt aīam meam, introibunt in inferiora terrę, tradentur manus gladij,partes vulpiũ erunt.Patet ergo,quò per ipſe,pôt intelligi diabolus vel iniuſtus.¶Si verò contin-

G git de aliqua ſancta perſona in genere fœminino ſermonem facere,vt puta, de aliqua ſancta virgine, vidua vel fœmina, dic,ꝙ iſtud pronomen ipſa ſignat iſtam ſanctam, quæ.ſ.dici poteſt pronomen relatiuum,& demonſtratiuum, & generaliter ſignificatiuum,quia.ſ.ipſa pro nomine ponitur pro nobis orādo,relatiua eſt,vera ꝑdicando, demōſtratiua,exēpla demonſtrando,& generaliter ſignificatiua bona oīa generaliter in ſe cōtinendo. Vnde ipſa propriè pôt dici illud Gen. 24.Ipſa eſt mulier,quā pręparauit dominus filio dñi mei.Dominus.n.i. Deus pater præparauit ipſam filio ſuo Chriſto in matrem filiam ſeu ſponſam.¶Et nota,ꝙ ipſa fuit

- Pœnitens & gemens,
- Prudens & clemens,
- Docens & non demens.

¶Quòd fuerit gemens per pęnitentiam,patet Thren. 1.vbi dr̃ ſic.Ipſa aũt gemens conuerſa eſt retrorſum,Quòd ēt fuerit clemens per prudentiā ſeu per miſericordiā patet Ge. 29.Ecce Rachel veniebat cum ouibus patris ſui, nam gregē ipſa paſcebat.Quod inſuper fuerit docens per ſapiētiam, patet in Pſal.vbi dr̃ de ea.Diſciplina tua .i.ipſa bene diſciplinata correxit me in finé,diſciplina tua ipſa me docebit.Hæc igitur de ipſe,& ipſa ſufficiant.Vide de ille,ꝙ iſte.

A IRa Iraſci Iratus.

Nota,ꝙ eſt ira tolleranda,ira temperanda,ira formidanda.Prima eſt rigor diuinæ punitionis,de qua dr̃ Miche.7.Iram dñi portabo,qm̃ peccaui ei. Secunda eſt feruor humanæ tribulationis.vnde Prou.12.Fatuus ſtatim indicat iram ſuam,qui autem diſſimulat in poſterum,calidus eſt.Tertia eſt feruor æternæ damnationis.vnde Sap.19.Impijs(inquit)ſine miſericordia ira ſuperueniat.& Exo.15. Miſiſti iram tuam, qui deuorauit eos ſicut ſtipulā &c. Poſſumus ergo diſtinguere inter irā diuinā & irā humanā.Ira.n.Dei nihil aliud eſt, quā rigor ſuæ iuſtitiæ,quæ aliqñ lædit peccatores temporaliter puniēdo, aliqñ æternaliter condemnando.Ira.n.in Deo nō ſignat animi motũ & turbationem,ſed tantummodo dicit mihi ſuæ iuſtitiæ executionē.Sicut.n.aqua pura & lympida & fœcib.impermixta licet qñque moueatur,nunquam tñ propter hoc turbatur, ſic eſſentia diuina quamuis videatur mota iracundia vel vindicta pp. ſeueritatem iuſtitiæ,quam exercet,nunquam tamen realiter iraſcitur vel turbatur,ſed in tranquillitate perpetua immobiliter ſituatur,quia ſicut dicitur Iudit.8. Deus ſicut homo non immutabitur, nec ſicut filius hominis ad iracundiā concitabitur.Diſtinguamus igitur breuiter,ꝙ ſit triplex ira generaliter loquendo,ſcilicet

B
- Metuenda cum reuerentia,
- Suſtinenda cum patientia,
- Fugienda cum diligentia.

¶Eſt(dico) quędam ira cũ reuerentia metuēda, & iſta eſt ira iuſtitiæ diuinæ,q̃ contra peccatores infligitur & fertur.Sicut.n. per motum fortis tonitrui montes qñq; mouentur & concutiuntur.ad vocem etiam & rugitum leones irati, cætera animalia terrentur,& conturbantur,quia ſicut dr̃ Amos.3.Leo rugit,quis nō timebit?& per motũ firmamēti orbes inferiores mouent̃ & agitātur, ſic verè dico,ꝙ qñ cęlũ & leonē de Tribu Iuda Chriſtũ perpendimus contra nos indignatum & motum per irā iuſtitiæ & rigoris,& qñ rugitum & tonitruum cōminationum ſuarum audimus(quia ſicut rugitus leonis eſt, ita & furor regis.Prou.20.)nos pro certo debemus per timorem concuti, & moueri,& per tremuloſam reuerentiam agitari.Pſ.Fundamenta montium conturbata ſunt, & cōmota ſunt,qm̃ iratus eſt eis.Talem timorem cōceperat ille,qui dicebat in Pſ.Conturbatus eſt in ira ocul⁹ meus,aīa mea & venter meus.Deus .n.eſt ſicut elephas,qui quamuis ſit aīal benigniſſimum,qũq; tñ iraſci nimium prouocatus. Quia verè Deus Iudex iuſtus, fortis,& patiens,qui nunquam iraſcitur per ſingulos dies,q̃uis ipſe ſit pater miarum,& Deus totius cōſolationis,iuſte tñ habet aliquoties iraſci, & ad punitionē & vindictā ꝓcedere ꝓuocatus nr̃is iniquitatib.& pctīs.Vnde de pctōrib.dr̃ Neæ. 9.Prouocauerunt te ad iracundiam,& receſſerunt,& proiecerunt legem tuam poſt terga ſua.¶Et aduerte,ꝙ tria gene- C ra perſonarum ſolent ad iram dominũ prouocare, videlicet

- Fatui ſapientes,
- Superbi præſumentes,
- Dyſcoli diſcordantes.

Deum.n.ad iracundiā prouocāt ſapientes infatuati. Magis.n.offendit Deum pctōr ſapiens q̃ indoctus,q̃a .ſ.ſapiēs peccat ex malitia,inſipiēs aũt ex ignoratia. Vnde Lu. 12.dr̃,ꝙ ſeruus ſciēs voluntatē dñi,& nō faciens,plagis vapulabit multis.Et iō contra tales iraſcit̃ dñs & in præſenti & in futuro.Vnde de Salomone ſapiētiſſimo dr̃.3.Re.11.Iratus eſt dominus Salomoni,eo qđ auerſa fuiſſet mens eius à dño deo Iſrael. Leo.n.plus iraſcit̃ hoīb.q̃ pueris & mulierib. illos.n. quandoq; occidit,iſtis aũt cōiter parcit.quia.ſ.Deus plus iraſcit̃ hoīb.i.rōnalib.perſonis qñ delinquunt,q̃a.ſ.videtur peccare ex induſtria,q̃ mulierib.& paruulis.i.q̃ perſonis ſimplicib.& ignorantib. qui videntur peccare ex ignorantia. vnde Dan.2.dr̃,ꝙ rex in furorē & irā cōuerſus,ꝓcepit vt perderētur oēs ſapientes Babylonis.Prouocant ergo ad irā dominũ ſapientes infatuati.¶Itē Deum ad iracundiam prouocant ꝑſumentes humiliati.ſ.iſti qui ex natura ſua deberent etiā eſſe humiles,& tamen ſunt ſuperbi,arrogantes,& præſumptuoſi ab oīb.inueniuntur.Contra tales ergo Deus iraſcitur, q̃a ſicut videmus,ꝙ fulgur plus percutit alta loca q̃ infima,vētus ēt citius plus lædit arbores altas & protenſas, q̃ modicas & depreſſas. ſic verè ira iuſtitiæ diuinæ magis debacchat̃ in altos ſuperbos & elatos,q̃ humiles & depreſſos. Et de hoc dr̃ in Pſa.Fundamēta mōtium cōturbata ſunt,qm̃ iratus eſt eis. Montes.n.qui ſunt alti & elati,& tamen ſunt de terra, ſignificāt tales,qui ſunt ſuperbi, ꝑſumptuoſi & elati, cum tñ more terræ deberent eſſe humiles & depreſſi.Iſti ſunt ergo ꝑſumētes humiliati. ¶Itē ad iracundiām Deũ prouocant litigātes pacificati,& tales ſunt illi, q̃ in pace Eccleſiæ fundati ſunt,& tamen nō poſſunt cum aliñuo pacifice cōuerſari. Quia ergo filius delinquens in patrē magis offendit eũ,q̃ aliquis extraneus.ſic quia iſti,q̃ pacē religionis & Eccleſiæ elegerũt, ſunt ꝓpriè filij Dei(quia beati pacifici, qm̃ filij Dei vocabuntur Mat.5.) magis Deũ offendunt quādo cōtra naturā ſui ſtatus rebelles & litigioſi fiunt.De quib.dici pôt illud Abac.3.Nunquid in fluminib.iratus es, aut in mari indignatio tua?Flumina.n.& mare ſignificant litigioſos,quia ſicut dr̃ Eſa.57.Impij ſicut mare feruens,qđ quieſcere nō valet.Iſta igit̃ tria genera perſonarum prouocāt irā Dei. Et iō ira Dei in ſcriptura cōparatur trib.generib.rerum.ſ.lapidi ferienti,igne cōburenti, & lanceæ occidenti.Iſta eſt.n.lapis ad percutiēdũ.vnde Ezechiæ.13 Dabo lapides grandes in ira in conſumptionē.Item eſt ignis ad flammandum.Ezechiæ.22.In igne irę meæ con- D ſumpſi eos.Item eſt lancea ad occidendũ vnde Sapientis.5. Acuet diram iram in lanceam,& pugnabit cum eo orbis terrarum contrā inſenſatos.Iſta eſt igitur ira Dei,quæ venit in filios diffidentiæ.Colo.3.Iſta eſt igitur ira cum reuerentia metuenda.¶Secundò principaliter dico,ꝙ eſt quædā ira cũ patientia ſuſtinenda,& iſta eſt ira iuſtitiæ diuinæ, quantum ad illationem tribulationis temporalis.Iſta eſt.n.quædam ira paterua,quæ ad vtilitatem noſtram ſolet in nos ſæuire. Iſta eſt enim ira miſericors,qua ſcilicet Deus ad finem pium & miſericordem,

rordem,f.ad finem saluationis nrę vobis aliquotiens infert iram.iuxta illud Ps. Cum iratus fueris,misericordiæ recordaberis.Sicut.n.dr Eccl.6.Misericordia,& ira ab ipso cito ꝓximant. Quia pro certo talis ira sp est cum misericordia cõiugata.deus.n.est sicut malogranatum,quod est exterius valde durum,interius esse autem est valde molle. Quia.f.Deus sæpe apparet exteriusdurus per iustitiã & correctionẽ, qui tñ est valde mollis & plus per cõpassionem & benignam intentionem.Et ideo talis ira est merito sustinenda, cum certi simus,ꝙ propter bonum nostrum nobis est aliquotiens infligenda.Quia sicut dr in Psa.Non in perpetuum irascetur nec

E obliuiscetur misereri Deus, nec continebit in ira misericordias suas &c.Ista est ergo ira in patiẽtia sustinẽda.Sed de ista vide lati⁹ supra de correctione,& ĩfra de tribulatione. ¶Tertio dico,ꝙ est quędã ira cum diligentia præcauenda.Ista est ira cordis,quæ nihil aliud est quàm motus animi & turbulẽtus appetitus vindictæ propter aliquod obstaculum voluntatis.Et ista est fugienda propter plura.f.quia

Deo contrariatur,
Proximo inimicatur,
Sibijpsi iniuriatur.

¶Dico ergo,ꝙ ira est Deo contrariatiua. Deus.n.dr Deus pacis,non Deus iræ. Quinimo sicut vnumquodq; fugit suũ cõtrarium,sic Deus, qui est vera pax,semper fugit irã & cor turbidum & iracundum.Ira.n.est sicut ignis,qui si in corde hoĩs fuerit accensus, illic Deus non poterit remanere,quia sicut dr Eccl.28.Homo iracundus incendit litẽ.Sicut.n.motus aquę destruit imaginem, quæ in aqua resultabat, sic verè motus iræ cum cor nostrum mouerit & tetigerit,imaginem gratię diuinæ ibidẽ resultantẽ solet turbare,& qñq; penitus dissipare.vnde Gregorius super Iob dicit.Mansuetudo in nobis imaginem Dei seruat.Semper.n.tranquillus est,sed ira dissipat, quæ multis virtutib.priuat.Ira ergo est incendiaria diaboli,quæ Deum de domo ꝓpria expellit.Ista.n.est illa mulier,de qua dr Prouer.21.Melius est habitare in domo deserta, q̃ cum muliere rixosa & iracunda.Ira ergo Deo cõtrariatur.¶Deniq; dico, ꝙ ira proximo inimicatur.Iracundus.n.plus q̃ quicũq; alius peccator magis solet lædere proximos & vicinos. Lædit.n. eos multotiens nõ solum in rebus, imo etiam in corpore & in fama.Similes.n.sunt iracundi apris, qui tanto impetu iracundiæ debacchantur,ꝙ in venatorum gladijs se infigunt.similes insuper sunt leonibus qui tanto iracundiæ impetu leopardos persequuntur,quòd in foueam intrantes ibidem irremediabiliter includuntur,ita ꝙ ab ipsis leopardis à parte opposita exeuntib.occidũtur.Similes insuper sunt apibus,quæ tanto ardore vindictæ figunt aculeum,ꝙ cum aculeo dimittunt intestina,ita ꝙ dum alium volunt lædere,seipsas solent lætaliter vulnerare.Sic verè charissimi, cum iracundi multotiens taliter irascantur, ꝙ absq; iudicio rõnis ad lædendum alios animantur,sæpe fit ꝙ quantum ad Deum & quantũ ad mundum corpus & aĩam perdere dinoscũtur.Sic.n.dr Eccl.30.zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectã adducent.& Prou.29.Vir iracundus suscitat rixas &c.Ira ergo proximo inimicatur.¶Insuper dico, ꝙ ira subiecto proprio iniuriatur.Ista.n.sicut & inuidia cor iracundi primo ferit, & deinde ad læsionem membrorum multipliciter se extendit.Nã vt dicit Greg.5.moraliũ.Irę suę stimulis accẽsum cor palpitat,corpus tremit,lingua se impedit,facies ignescit, exasperantur oculi, & res notæ non cognoscuntur. Ista est igitur ira,quæ est fugienda & præcauenda, quia charissimi, quamuis motus iræ sint in hoĩe naturales,ipsos tñ debet rõ refrenare.Vnde de quodã philosopho legitur, ꝙ dũ iratus inimicum suum inuenisset, noluit ipsum occidere nec lædere, dicens. Occiderem inquit te,nisi iratus essem tibi. Timebat .n.dictus philosophus ne brutalis appetitus iracũdiæ ipsum ad vindictã moueret magis q̃ ratio suaderet,iuxta illud. Vindictã differ donec transiuerit ira. Impedit ira animũ,ne possit cernere verum.Et hoc est, ꝙ dicit Ambrosius ad vercellẽsem.Iram homo præuenire nõ potest,mitigarę potest. Ergo & si irascamur, affectus nostri motum recipiant secundum naturam,non peccatum præter naturam.Patet igitur,ꝙ triplex est ira.f.metuenda,sustinenda,& fugienda.

A **Ire** Nota, ꝙ ire nihil aliud est q̃ de termino ad terminũ se præsentialiter transferre.Et signat ire motum, perfectum,& transitum de loco ad locum. Quia ergo te. minus est finis eundi, ideo cum à fine res denominetur, hinc est ꝙ secundum naturã termini ad quem itur, põte undiqualias denotari.Cum igitur terminus ad quẽ itur sit in duplici differentia,quia aut est terminus bonus aut malus,ideo possumus dicere,ꝙ ire sumit in bono & in malo. In bono.n.signat bonum motum,bonum profectum,bonum affectum, bonũ effectum.Homo.n.per bonos affectus & effectus de malo ad bonum mouetur,& de mundo ed patriam, de pctõ ad virtutem,& de gratia ad gloriam progreditur & transfertur.quę libet.n.bona affectio & cogitatio vel operatio est quidã passus ad enndum in Paradisum,vt in Ps.dr.Ibunt de virtute in in virtutẽ, videbit Deus deorum in Syon.In malo ẽt signat malum actum,malum motum,malum affectum,malum ꝓfectum,quo.f.pctor de mundo ad infernum, de virtute ad vitjum,de bono ad malum proficiscitur & mutatur.vnde.1.Io.2.Qui odit fratrẽ suum,in tenebris est,& in tenebris ambulat,& nescit quo eas, qm̃ tenebrę excęcauerunt oculos eius. Dicam⁹ igitur ꝙ est ire virtuosum & laudabile, ire vitiosum & dãnabile.¶Primo ergo dico,ꝙ est ire virtuosum,& iste est ꝓfectus & cõtinuatio in bonis virtutib.& operib.per q̃.f.ad Paradisi terminum deuenim⁹. Ire.n.sicut dicit mihi cõtinuatiõe motus corporalis,sic spũaliter loquendo,dicit mihi cõtinuationẽ & profectum operis virtualis. Sicut.n.q̃dam sunt aĩalia magni mot⁹ & magnæ agilitatis & virtutis,sicut patet de formicis,q̃ nõ cessant ire & redire,& ꝓ q̃rendis victualib. motum sui itineris quasi cõtinuè exercere,sic verè loquẽdo spũaliter, nos debem⁹ ꝑ virtutes & bona opera cõtinuè nos mouere,& pro victualib.regni æterni q̃rẽdis profectum boni operis frequẽtare.vnde de Isaac dr Ge.25. Ibat Isaac proficiẽs atq; succrescẽs donec magnus vehemẽter effectus est. Et ideo pręcipuè dñs vr nobis pręcipere talem motum Mat.20.vbi dicit.Ite & vos in vineam meam.¶Vbi aduerte,quòd homo quandoque corporaliter solet ire alicubi

Vigore præceptorum,
Amore sociorum,
Dulcore premiorum.

¶Sic verè ad virtuosè eundum debet nos mouere Dei auctoritas imperatiua,ideo dr Ite.Fratrum cõitas sociatiua,iõ dr[Vos] Fructus vtilitas excitatiua. [Vineã inquit meã]Hic igitur ostenditur,ꝙ ad spũaliter eundum,mãdatorum iussu cõpellitur qđ ostẽditur cum dr.[Ite] Sociorum nexu animamur,qđ ostenditur in vocabulo[Vos inquit]Præmiorum fructu attrahimur, q supponit cum dr. In vineam,quia.f.vinea de sui natura fructum designat.Dico ergo,quòd ad spiritualiter eundum debet nos mouere

Iussus imperatiuus,
Nexus copulatiuus,
Fructus saturatiuus.

Iussus(dico)imperatiuus,qđ ostenditur in verbo. Ite,qđ vtiq; est imperatiui modi, quia.f.nobis à Deo & ab Ecclesia cõtinuè imperatur,vt iter morum.f.frequentemus[Ite inquit]Miche.2.Surgite & ite,quia non habetis hic requiem.Sicut.n.ad motum firmamẽti mouentur planetę inferiores, sic verè ad motum & monitionem Dei debent moueri christiani fideliores. Nã sicut mandata regum & principum à subditis celerius exequuntur,sic etiam,qñ rex & Imperator noster nobis ꝑcipit,quòd eamus.i.per virtutum semitã celerius ꝓcedamus, istud mandatum tenemur exequi celeriter & debemus.Dicit ergo Ite.i.ꝑ bona opera vos mouete, & ad cęlestem patriam virtutum gressibus properate. vnde Luc.19.Ite in castellum quod contra vos est.¶Et nota, quòd ex Dei ꝑcepto nos debemus spiritualiter ire ad Deum per quędam itinera spiritualia,videlicet

Per viã { Pœnitentiæ, Diligentiæ, Compassionis, Discretionis, Confessionis, Cõtemplationis.

¶Igitur eamus per viã pęnitẽtię,& hoc præcipitur Exo.5.Ite ad onera vestra. Item eamus per viã diligentiæ,& hoc ꝑcipitur Mat.2.Ite interrogate diligẽter de puero. Item eamus per viã cõpassionis,& hoc ꝑcipitur Mat.22.Ite ad exitus viarum,& quoscunq; inueneritis vocate ad nuptias.Item eamus per viam discretionis,& hoc præcipitur Matt.27.Ite custodite sicut scitis Item eamus per viam confessionis,& hoc præcipitur Luc.27.Ite,ostẽdite vos sacerdotibus.Item eamus per viam contemplationis,& hoc præcipitur Micheæ.2.per illud prællegatum, Surgite & ite uia non habetis hic requiem.q.d.surgite ad contemplan dũ cęlestia, quia non habetis hic requiem frequentando tẽporalia.Patet ergo,quomodo diuersimodè nos iubemur ire,& ꝑea virtutum exercitium nos mouere[Ite ergo] Nam sicut equi festinant ire & currere, qñ ab auriga sæpius excitantur sic quia

sic quia videmus, q̃ auriga noster Deus per tot incitamenta nobis in scriptura dicit, ite, nos pro certo debemus ire spũali ter & ꝓcedere, & ad currẽdum per bona opera festinare. Ite ergo. ego mitto &c. Mouet ergo ire spũaliter iussus imperatiuus [Ite inquit] Scd̃o dico, q̃ nos debet mouere nexus copulatiuus. s. amor & solatiũ sociorũ, qđ notatur, cũ dr̃ [vos] Vos

D .n. dicit mihi quãdã societatẽ, cõitatẽ & aggregatã pluralitatem. Quia verè sicut multũ proficit ei, qui vult ire alicubi, q̃ plures socios habeat atq; bonos, quia. s. ipse efficit securior, & ad eundũ facilior, sic verè via morũ procedenti vtile est in societate bonorũ ꝑ charitatẽ esse, & in aliorũ cõsortio ꝑ charitatis vinculũ habitare [Vos inquit] Per exẽplum. n. bonorũ sociorũ melius aiamur ad eundũ spũaliter in ciuitatem Paradisi, virtutũ gestib. properãdo. Sicut vnus annulus tactus ab adamante mouet & trahit post se & secũ alios plures annulos, sic hõ tactus grã diuina, nõ solum ad bonum trahit, progreditur & mouetur, imo alij per ipsum & eius exemplis ad similia prouocantur & progrediuntur, & ad bona opera excitantur, qđ figuratum est in illis sanctis aialib. Ezec. 1. de q̃bus dr̃ q̃ cum euntib. ibant, & cum stantibus stabant, & cum eleuatis à terra pariter eleuabantur [Vos ergo] Vnde Zac. 8. Ibimus vobiscum audiuimus. n. quoniam Deus vobiscũ est. Et nota, q̃ in via morum debemus esse vos. i. vniti, & per charitatis vinculum sociati, multiplici ratione, s.

Ad { Fortius operandum, / Firmius resistendum, / Verius diligendum, / Clarius intuendum, / Altius contemplandũ. } ¶ Nam charissimi per copulã charitatis nos operamur fortius Io. 15. Vos amici mei estis, si feceritis q̃ ꝓcipio vobis. Itẽ nos resistimus firmi⁹. vnde Io. 16. Vos estis, q̃ permãsistis mecũ in tẽtationib. meis. Itẽ nos diligimus verius. Io. 15. Vos aũt dixi amicos. Itẽ nos intuemur clarius. Thr. 1. O vos oẽs, qui trãsitis per viã, attẽdita, & videte. Itẽ nos cõtemplamur altius. Io. 7. Vos ascẽdite, ad diẽ festũ hunc. & Mat. 19. Sedebitis & vos super sedes duodecim iudicãtes &c. Moueat ergo ad spũaliter eundũ nexus

E copulatiuus. Vos inquit. ¶ Tertio dico, q̃ nos debemus mouere fructus pmiatiuus [In vineã inquit meã] multũ. n. monet cursorẽ ad eundũ, pmium quod sperat reportare, & maxime qñ sperat, q̃ ꝑ hmõi motum & cursum, in sero veniet ad terminum & hospitiũ, vbi satiabitur, & quiescet, & vbi pro itinere pmium reportabit. Sic charissimi, quia speramus & certi sumus, q̃ si bene meruimus in via morũ, ad Paradisi terminũ veniemus, vbi satiabimur, & viuemus, & vbi recepto pmio à laborib. quiescemus, nihil laboris debemus refugere. qđ ostendit cũ dr̃ [Vineã meã] quia sicut ille q̃ laborat in vinea, solet finaliter fructus pro laborib. reportare, sic ille qui in viã morũ eundo ꝑ bona opera laborat, fructũ & pmium. Paradisi reportat. vnde Can. 7. Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt. Spes. n. lucri est illud, qđ nõ sinit hoiem fatigari, & iõ videmus, q̃ mercatores cũ magnis laborib. eunt & currũt & circueunt nũdinas & mercata pro lucro aliquo reportãdo. Apes ẽt nõ cessant ire exterius ad flores q̃rendos, vt exinde cõficiant mella sua. Quia verè charissimi, labores itineris tñ debent releuare spes æternæ dulcedinis & mercedis. Et ideo nota, q̃ nos debemus ire ad paradisi Societatem & quietem, quia ibi est

Locus { Inextinguibilis charitatis, / Indissolubilis vnitatis, / Indefectibilis vbertatis, / Inexpugnabilis firmitatis. } Ibi. n. est charitas inextinguibilis. q̃a. s. oẽs sũt fratres filij Dei. Vnde illic possumus videre patrẽ & fratres nostros. Lu. 15. Surgã, & ibo ad patrẽ meum. Itẽ ibi est vnitas indissolubilis. Est. n. ibi ꝑpetuo pax. vnde Gen. 15. Ibis ad patres tuos in pace. Itẽ ibi est vbertas indefectibilis. vnde Ioã. 15. Posui vos, vt eatis, & fructum afferatis. Psal. euntes ibant & flebant &c. venientes autem &c. Item est ibi firmitas inexpugnabilis. Mar. 11. Ite in castellum, quod cõtra vos est. Eamus igitur charissimi, ad locum istum

Per viam { Rectam, / Tutam, / Arctam. } Via n. recta est veritas, iuxta illud Psal. Deduxit eos per viã rectã vt irent in ciuitatẽ habitationis. Via aũt tuta est humilitas. 1. Machabe. 6. Per loca humilia ibant cautè & ordinatè. Via arcta est pœnalitas, de quo Exo. 3. Viã triũ dierũ ibimus in solitudine. Solitudo. n. est pœnitẽtia, vbi per tres dietas debemus ire, q̃ sunt Cordis contritio, oris cõfessio, operis satisfactio. Per istas. n. vias ad Paradisum tendimus, & de vinea dñi Sabaoth fructus beatitudinis reportamus [Ite inquit in vineam meam] quia sicut dr̃ Esai. 5. Vinea domini Sabaoth, domus Israel est. Et sic ergo patet, q̃ ad beneundum inducimur & mouemur

Per { Iussum imperatiuum, / Nexum copulatiuum, / Fructum satiatiuum. } Et sic dico, q̃ est quoddã ire virtuosum & laudabile. ¶ Sed adhuc dico, q̃ est quoddã ire vitiosum & dãnabile, & istud est ire de pctõ ad vitiũ, de vitio ad tormentum. Peccatores. n. dnr̃ ire, inquãtũ. s.

F solẽt de malo ad malum procedere, quousq; possint ad inferni terminum deuenire. Isti sunt. n. cancer. qui nescit ire nisi retrogradiendo. Isti ẽt sunt sicut talpa, q̃ nescit ire nisi sub terra fodiendo. Isti sunt sicut bubo, qui nescit ire nisi de nocte volando & discurrendo. Quia verè charissimi, totũ iter aut progressus pctõrũ aut est retrograd⁹ ꝑ cõtradictionẽ & discordiã, aut est subterraneus per cupiditatẽ & auaritiã, aut est ẽt nocturnus per obscuritatẽ & ignorantiã. Et ideo pro certo isti nõ pñt ad bonũ terminũ peruenire. Nã iter retrogradum nõ est rectũ, iter subterraneũ nõ est mũdũ, Iter vero nocturnũ nõ est tutũ, & iõ tales ad terminũ inferni veniunt, & labũtur, & ibidẽ descẽdere cõpelluntur. Vnde de istis dr̃ Mat. 25. Ibunt hi in suppliciũ æternum. Vnde pctõres dñt figurari in illis rotis Eze. 1. de q̃b. dr̃, q̃ per quatuor partes eũtes ibãt. Quatuor. n. partes orbis sunt Oriẽs, Aquilo, Auster, Occidẽs. Oriens signat statũ superbiæ. Oriẽs. n. est principiũ mundi, & sicut dr̃ Tho. 4. A superbia sumpsit initiũ oĩs perditio. Vnde de superbo Lucifero dr̃ Esã. 14. Quõ cecidisti de cœlo Lucifer, q̃ mane oriebaris? Aquilo pars frigidissima, signat statũ inuidiæ, q̃a sicut dr̃ Hier. 1. Ab aquilone panditur oẽ malũ super vniuersam terrã. Ita Sapi. 2. dr̃. Per inuidiam diaboli intrauit mors in orbẽ terrarũ. Auster pars feruidissima, signat statum auaritiæ. De hoc. n. dr̃ Iob. 37. Nõne vestimẽta tua calida sũt, cum perflata fuerit terra austro? Occidẽs, q̃ est pars humidissima, signat statum luxuriæ, q̃ ex humorib. & carnalitatis fœtorib. habet ortũ. Vñ Holoferni, q̃ interpretat̃ infirmitas, dr̃ Iud. 2. Egredere aduersus oẽ regnũ occidentis. Infirmitas. n. est debilitas carnis, q̃ solet sp̃ ad regnũ occidẽtis & ad regnũ luxuriæ egredi & exire. Rotæ ergo ꝑ quatuor partes euntes ibãt, & nõ reuertebant̃ cum ambularent, & ad quẽ locum declinabat q̃ prima erat, sequebant̃ & cæteræ. Pctõres. n. dñr rotæ, ꝑp volubilem mutationem, ire ꝑp vagabilem conditionem, per quatuor partes, ꝑp quadruplicem ad peccatum cõuersionem, nõ reuerti, propter obstinatam in peccato indurationem, sequi, propter mali exempli sequelã. Et breuiter, quia tales semper eunt & volunt ire de bono in malum, ideo finaliter dicetur eis illud Mat. 25. Ite maledcti in ignem æternum, qui vobis paratus est ab origine mundi. Hoc igitur de ire sufficit. Vide supra de ambulare, & infra de Via

Irridere

Nota, q̃ irridere idẽ est qđ illudere, cõtemnere, vilipẽdere, & modicũ reputare. Et sunt A idẽ irridere, & deridere. Sed q̃a supra satis dictum est de cõtẽptu, iõ breuiter distinguamus. Nota ergo, q̃ est irrisio seu derisio diuina & humana. Deus. n. est irrisor seu derisor peccatorum. Pctõres vero sunt irrisores bonorum & perfectorum. Pctõres. n. irridentur à Deo per æternam damnationẽ, iuxta illud Psã. Qui habitat in cœlis, irridebit eos, & dñs subsannabit eos. Et tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo cõturbabit eos. Boni vero irridentur à pctõrib. per suæ famæ corrosionẽ. vnde Iob. 12. Deridet̃ iusti simplicitas, lampas cõtẽpta apud cogitationes diuitum, parata ad tẽpus statutum. Vnde nota, q̃ mali derident, illudunt & vilipendunt bonos & iustos, eorumq; facta suis laniant, & cõtemnunt verbis. Nã sicut illa auis, quæ dr̃ vlula, nocte clamando, & in nemoribus vlulando vocem habet derisoriam, & etiam cantus suus illusionem denotat, & derisum, sic verè multi sunt irrisores & derisores, qui de factis & cõditionib. aliorum non cessant cõtinuè vlulare, loqui, ioculari, & deridere, ita quòd propriè de vlulando vlulæ possent dici, de quibus dr̃ Nee. 4. Peccatum eorum à facie tua non deleatur, quia irriserũt ædificantes. Et nota, quòd tales derident

Superiores & correctores, / Antiquiores & seniores, / Humiliores & meliores, / Nobiliores & fortiores. — Dico ergo, q̃ tales derident correctores & superiores. vnde Iob 41. Quasi stipulam æstimabit malleum. & deridebit vibrãtem hastam. Vnde de talibus

talibus loquitur Prou.9. Qui erudit deriſorem ipſe(,ſ. deriſor)ſibi iniuriam facit. Et ideo conſulit ibidem. Noli arguere deriſorem, ne oderit te, doce iuſtum, & feſtinabit accipere. Quia ſicut dr̃ Proue.15. Stultus irridet diſciplinam. Item iſti derident ſeniores & antiquiores. vnde Iob.30. Nunc aũt derident me iuniores tp̃e, quorum patres non dignabar ponere cum canibus gregis mei. Item derident meliores & humiliores, ſicut patuit in Chriſto crucifixo, q humiliauerat ſe vſq; ad mortem, de quo dr̃ Luc.23. ꝙ deriſerunt eum principes &c. Item derident fortiores & nobiliores. vnde Iob.39. dr̃ de Struthione, ꝙ ipſa deridet equum & aſcenſoré eius. Et nota, ꝙ tales propriè cõparantur Struthioni, quę eſt auis põdere carnis, ita grauata, & plumis taliter denudata, ꝙ (ũt cõiter) nunquã volat, quia verè illi ſtruthiones & pondere carnalitatis grauiores, & plumis virtutum carentiores, ſunt maiores cõiter deriſores, & ad illudendum alijs promptiores, & ideo conſulitur Proue.22. Eijce inquit deriſorem, & exibit cum eo iurgium, ceſſabuntq; rixæ & contumeliæ. Iſti ergo in die iudicij à Deo & à ſanctis deridebuntur, & in præſentia illorum, quos deriſerant damnabũtur. vnde Sap.5. dr̃, Impij videntes ſanctos & beatos, turbabuntur timore horribili, dicentes. Hi ſunt, quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinem improperij, nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam &c. Et breuiter tunc verificabitur illud Prou.19. Parata ſunt deriſoribus iudicia, & mallei percutientes ſtultorum corporibus. Et hoc de deriſione & irriſione ſufficit. Vide ſupra de detractione.

A

Irrigare.

Nota, ꝙ irrigare in ſcriptura ſumitur multis modis ſecũdum ꝙ ex diuerſis cauſis res artificialiter vel naturaliter irrigantur. Video.n. quòd

Hortus irrigatur, ꝙ ridens vireſcat,
Campus irrigatur, ne nimis areſcat,
Morbus irrigatur, vt dolor tepeſcat,
Ignis irrigatur, vt ardor accreſcat,
Arbor irrigatur, vt fructus excreſcat,
Fimus irrigatur, vt cito putreſcat.

Sic re vera dico(moraliter loquendo) ꝙ in ſcriptura reperit irriguum gratiæ, qđ eſt deuotorum, Irriguũ lachrimæ, quod eſt cõtritorum, irriguum Eleemoſynæ, quod eſt egenorum, irriguum doctrinæ, quod eſt indoctorum, irriguum gloriæ, quod eſt beatorum, irriguum fortunæ, quod eſt pc̃tõrum.

Sicut {
Hortus, rigantur deuoti, vt gratè vireant,
Campus, rigantur contriti, ne ſicci palleant,
Vulnus, rigantur egeni, ne nimis doleant,
Ignis, rigantur indocti, vt magis ardeant,
Arbor, rigantur beati, vt fructus augeant,
Fimus, rigantur impij, vt cito fœteant.
}

¶Primo ergo dico, ꝙ ad modũ horti rigatur deuotus, vt gratè vireat. Hortus.n. irrigationib. indiget, ne efficiatur aridus, & vt virens appareat & decorus. Sic verę ſancti viri & deuoti irriguo diuinæ gratiæ continuè indigent, vt viriore honeſtatis & deuotionis quotidie plus ſplendeſcant. Gratia.n. diuina eſt ille fons, de quo dr̃ Ge.2. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradiſum, qui deinde diuidit in quatuor capita. Fluuius.n. iſte eſt gratia Dei, à loco voluptatis.i. ab ipſo Deo progrediens & emanans & paradiſum .i. virũ deuotũ irrigãs & fęcundans, qui quidem fluuius in capita quatuor diuiditur, dum virtute diuinæ gr̃æ ſuperius & inferius, interius & exterius homo ſpiritualiter dilatatur, ſuperius(dico) tendens in cęlũ, & in Deum, inferius cogitãs mortẽ iudiciũ, & infernũ, interius cõſiderãs cor propriũ & delictũ, exterius erò attendens erga proximum & amicum.

Superius rigat fluuius amoris,
Inferius rigat fluuius timoris,
Interius rigat fluuius doloris.

Exterius vero rigat fluuius compaſſionis & dulcoris. Et ſic verè dico, ꝙ fluuius gratiæ diuinæ paradiſum.i. conſcientiã deuotam irrigat, qñ in prędictis quatuor partibus ſe dilatat. Gen.2. Fons aſcẽdebat de tęrra.i. gratia veniebat à Deo, irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ.i. mẽtis deuotæ. Vt de aĩa deuota dicatur illud Hie.31. Erit anima eorum ſicut hortus
B irriguus, & vltra non eſurient. Igitur ad modum horti per gratiam irrigatur deuotus, vt gratè vireſcat. ¶Secũdo dico, ꝙ ad modum campi per lachrymam irrigatur contritus, ne nimis areſcat. Quidam.n. ſunt campi ita ſteriles & ſicci ꝙ neceſſe eſt ꝙ irrigent, alias.n cõuerterentur in ſabulum vel deſertum, vt nec herbam producerent neque fructum. Sic verè peccator aridus, neceſſe habet, ꝙ per pœnitentiam lachrymis irrigetur, ne per deſperationẽ & obſtinationem penitus deſiccetur. Lachrymæ.n. mentẽ peccatoris irrigant, & ipſam à ſiccitate indeuotionis immutant. Iohelis.3. Fons de domo dñi egredietur, & irrigabit torrentem ſpinarum.i. peccatorem hiſpidũ & ſpinoſum. Et ſic aĩa pęnitens figuratur in Axa filia Caleph, cui pater eius dedit irriguũ ſuperius & irriguũ inferius, ſicut dr̃ Ioſ.15. & Iud.1. Quia re vera aĩa pœnitens tunc à patre ſuo Deo irriguum ſuperius recipit, qñ Paradiſum & cęlum ſe perdidiſſe perpendit. Sed tunc irriguum inferius ſibi dat, qñ lachrymas pro eo, ꝙ infernum acquiſiuit, & meruit, adminiſtrat. Dicat ergo pęnitens illud Pſal. Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulos noctes lectũ meũ, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Igitur ad modum cãpi per lachrymam rigatur contritus, ne nimis areſcat. ¶Tertio dico, ꝙ ad modũ membri vulnerati rigatur per eleemoſynam egenus ſeu tribulatus, vt dolor quieſcat. membra.n. A vlcerata & igne & cholera inflammata, aquis refrigeratiuis rigantur, atq; lauantur, vt dolor leniatur, & infirmitas extinguatur. Sic verè tribulati & pauperes aquis eleemoſynarum & beneficiorum à diuitib. debent rigari, vt ardor ſuę triſtitię & penuriæ valeat tẽperari. Figura de Magdalena, quę lachrymis rigabat, & ore oſculabatur, & capillis tergebat pedes Ieſu, ſicut dr̃ Luc.7. Pedes.n. corporis myſtici Ieſu Chr̃i ſunt pauperes, qui gradum inferiorẽ tenent in corpore Eccleſiæ militantis, quia re vera iſti lachrymis cõpaſſionis, & oſculo dilectionis, & capillis.i. diuitijs piæ ſubuentionis ſunt rigandi, & amicabiliter adiuuandi. Vnde de diuite pio, & paupere perſona poteſt dici illud Eze.17. ꝙ palmites ſuos extẽdit ad illam, vt irrigaret eã de areolis germinis ſui. ¶Quarto, ꝙ ad modum ignis per doctrinã irrigatur indoctus, vt magis flammeſcat. Cõſtat.n. ꝙ faber videns ignem tepidum ipſum ſolet rigare, vt calorem poſſit de potentia ad actum educere, & ipſum ignẽ potius inflammare. Sic verè prælatus vel p̃dicator aqua bonæ & irriguæ doctrinæ tepidos irrigat, vt ardor charitatis in eis amplius conualeſcat. Iob.5. Dat pluuiam ſuper faciem terræ, & irrigat aquis vniuerſa. Sic rigabat alios Apoſtolus dicens. 1.Cor.3. Ego plantaui, apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit, quia certè ſicut ibidem ſubditur, neque qui plantat, neque qui rigat, eſt aliquid, ſed qui dat incrementum Deus. Ad literam.n. tales, qui per ſacrã doctrinã irrigantur, præ cæteris in virtutib. & operib. bonis creſcere cõprobantur, vel ſaltem plus tenentur, ita ꝙ hoĩbus ſacra & theologica doctrina bene rigatis, vr̃ dici illud Nu.24. Quã pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Iſrael, vt valles nemoroſæ, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula, q̃ facit dñs, qũaſi cędri iuxta aquas. Aduerte tñ, ꝙ bene dicit, ꝙ neq; qui rigat eſt aliquid, quia verè multi ſunt rigatores & p̃dicatores, q nõ ſunt alijs meliores, imo ſunt inter cæteros, imo p̃ alijs peiores, ſimiles nubi, q̃.ſ. dũ terrã rigat, ſeipsã aridã conſtituit & annihilat. quia.ſ. iſti dum rigãt alios per bonã doctrinã, ſeipſos cõſumunt per malã vitã. Iſtud ẽt põt dici cõtra quoſdã p̃dicatores, qui nõ libenter vadunt ad rigãdũ pauperes ſed diuites, ſcientes, ꝙ ſi pauperib. p̃dicarent, ipſos laute nõ paſcerent aut nutrirent ſimiles cuidã fonti, de quo narrat Geruaſius, qui eſt in prouincia Narbon. talis cõditionis, quia dũ herba eſt in pratis, ſufficit ad pratum cõtiguum irrigandũ. Cũ vero herba reſecata fuerit, ẽt fons tunc deficit & areſcit. Sic verè moderni prædicatores bene perſeuerãt, vt irrigẽt prata herboſa.i. vt prædicent illis, q herbis.i. diuitijs ſunt muniti, ſiccos vero & ſecatos.i. pauperes & tribulatos, & herbis diuitiarũ nudatos ſolẽt dimittere, & de eorũ irrigationib. nõ curare. De iſtis vr̃ poſſe dici illud ſupradictum Iohel.3. Fons de domo dñi egredieẽ, & irrigabit torrẽtẽ ſpinarũ. q.d. Iſti irrigãt torrentes, qui habent ſpinas.i. illos qui habent diuitias, & alios nõ. Nota adhuc ẽt circa hoc, ꝙ re vera illi qui doctrina theologica plus cęteris irrigantẽ, nõ pp̄ hoc plus alijs bonis operib. fœcundantur. Sunt.n. quædã terræ ita ſiccæ, ꝙ nullus humor ſuperfluus ipſas fęcũdat, imo ſiccitas & ſterilitas ibi magis q̃ alibi perſeuerat. Harenæ.n. Libyæ fluuium Nili ſ̃m Solinum & Sene, abſorbent, & tñ fructum nõ faciunt neque portant. Fluuius etiam Euphrates in Meſopotamia à terra ſorbetur, quæ licet ſit propenſius irrigata, non magis in loco illo propter hoc fœcundatur. Sic verè dico de theologis aliquibus, quia licet irriguo ſciẽtiarum præ cæteris ſunt humecti, non tamen propter hoc plus

alijs virtutibus,& bonis operibus sunt repleti,quinimo sępe accidit,ꝙ per indeuotionem sunt alijs magis nudi & vacui. terra.n. bibula dum aquā abundanter absorbet humorē tamen non retinet,nec fructum etiā ex hoc præbet. quia re vera terra suæ voluntatis dum aquas suarum scientiarum attrahit,non ex hoc humore deuotionis repletur, sed potius exarescit. Esa.19. Attenuabuntur,& exiccabuntur riui aggerum, calamus & iuncus marcescent,nudabitur alueus riui à fonte suo,& oīs sementis irrigua siccabitur,arescet,& nō erit. Expone contra tales. Sed nō sic charissimi, quia re vera isti debent esse irrigui & fęcundi, & charitate cęterisq; virtutibus magis pleni. Dicat igitur prædicator deuotus exemplo Christi illud Ecc.24. Ego quasi fluuius dorix,& sicut aquæ ductus exiui de paradiso,dixi,rigabo hortū plantationū, & inebriabo partus mei fructum. Dico igitur,ꝙ ad modum ignis per A doctrinā rigatur indoctus,vt magis flammescat.¶ Quinto dico,ꝙ ad modū arboris per gloriā rigatur beatus, vt fructus excrescat. Sicut.n.videmus,ꝙ ficus rigatur aliquotiēs vt fructus eius citius maturescant,sic Deus animas in cęlo, pluuia & refrigerio ęternę voluptatis irrigat vt fructus.i.beata fruitio in eis continuè maturetur,perficiatur,& crescat. Vnde cuilibet beato vr̄ dici illud Esai. 58. Requiem dabit tibi dn̄s Deus semper,& implebit splendorib.aīam tuam, & ossa tua liberabit. Et erit quasi hortus irriguus, & sicut fontes aquarum,cuius nō deficient aquæ.¶ Sexto vero dico,ꝙ ad modū fimi per fortunam rigatur impius vt cito putrescat. Agricolæ.n.fimum & paleas congregatas solent irrigare, vt citius possint putrescere. Sic verè diabolus pc̄tores diuitijs erroneis,& hæreticis doctrinis & scientijs,mundiq; honorib.& eminētijs irrigat,vt ipsos per pc̄ā putrescere cito cogat. Vnde de diuitib.mūdi dr̄ Iob.21. Iste morib.robustus & sanct⁹, diues & fœlix,viscera eius plena sunt adipe,& medullis ossa ipsius irrigantur. Fortuna.n.seu ēt mundi scientia & sapiētia vr̄ similis illi fluuio seu fonti, qui est in italia qui cōtinue feruet, & bullit,qui penitus nihil valet pro agris irrigandis, quia terra,quæ aquis ipsius tangitur, & per q̃ riuus eius ducitur, in lapidē mutatur, sicut dicit Plin. Sic verè quicquid,fluuius fortunæ & mundanæ sapientiæ irrigat,in lapidem.i.in mentalis obstinationis duritiam illud mutat. Ge.18.vbi dr̄,ꝙ Loth diuisus ab Abraham,vidit regionem Sodomorum,qui pessimi erant coram domino, quæ vniuersa irrigabatur aquis sicut paradisus Dei,& sicut Aegyptus, elegitq; habitationem circa Iordanē,& recessit ab oriente. Sicut tamē dr̄ in c.sequēti,cito post ibi fuit per Chodorlaomor & alios reges raptus & ab eis captiuatus. Ista.n.regio pessimorum signat mūdum & prosperitatē mundanam, quæ.s.aquis præfatis multipliciter irrigatur. In ista ergo loth,qui interpretatur declinans,i. peccator à Deo declinans,& fugiens,& ab Abraham.i.à sanctis hoībus se diuidens & recedens,cupit habitare,& ab oriēte gratia declinare,& recedere, vbi certè Chodorlaomor cum alijs regibus, s. lucifer cum suis complicib. ipsum solet per diuersa peccata capere,& in infernum finaliter captiuare. Talis ergo irrigatio nō est bona, ex qua oritur captiuitas sempiterna. De tali ergo irrigatione dr̄ Eze.32.& vr̄ dn̄s loqui diabolo vel fortunę,dicens. Super faciem agri abijciam te,& habitare faciam super te oīa volatilia cœli,& saturabo de te vniuersas bestias terræ.& dabo carnes tuas super montes,& implebo colles tuos sanie tua, & irrigabo terram fœtore sanguinis tui. Expone,& applica quomodo diabolus habet carnes,saniem & sanguinem,& quomodo exinde irrigātur,saturantur & implentur volatilia,bestiæ, montes.& colles. Patet ergo,quomodo irrigatio sumitur his sex modis. Vide vbi aqua,flumen,fons riuus

A

Irritare

Nota,ꝙ irritare quādoq; accipitur pro offēdere seu prouocare. Et sic accipitur communiter in scriptura. Vnde.4. Reg.17. Irritauerunt Deū verbis non rectis. Et Deut. 32. Ipsi prouocauerunt me in eo qui nō erat Deus.& irritauerunt in vanitatibus suis,& ego ꝓuocabo eos in eo qui non est populus,& in gente stulta irritabo illos. Item quandoque accipitur pro cassare, vel defraudare, sicut in Psal. Exacerbauerunt eloquia Dei,& cōsilium altissimi irritauerunt.i.cassum & vacuum effecerunt. Sed de hoc vide infra vbi offendere,& de prouocare,& vbi Irritus.

Irritus.ta.tum

Nota,ꝙ irritum idem est,quòd destructum annihilatum,& dissipatum,inane,vacuū seu,cassum. Et est proprie irritatio alicuius boni violatio vel destructio,& potissimè alicuius conuentionis vel pacti irruptio. Et sic irritatio dicit mihi pc̄tm̄. Vnde de peccatorib.dr̄ Hier.11. Irritum fecerunt domum Israel & domus mea pactum meū. Sicut.n.vasallus promittēs dn̄o fidelitatem, irritum facit pactum & promissionem,qn̄ venit contra iuratā fidelitatem, sicut verè quia in baptismo nos facti sumus vasalli Christi,& eidem pepigimus fidem & reuerentiam exhibere,& erga ipsum in morib.iustè & debitè nos habere,irritum facimus pactum istud qn̄ per pc̄tm̄ ipsum dimittimus,& diabolo ipsius aduersario obedimus. Vn Esa.33. Cessauit transiens per semitam,irritum factum est pactum. Et in Psal.dr̄. Irritat aduersarius nomen tuum in finē. Sicut ergo Papa solet irritare,infringere,& cassare illa, quæ facta fuerunt cōtra iura,sic verè charissimi, Deus solet cassa & irrta reputare mala opera nostra, vel etiam bona opera si in pc̄tō fuerunt perpetua, vel si per sequens mortale fuerint mortificata. De hoc habemus figuram Nu.6.vbi dr̄,ꝙ si Nazareus antequam sanctificationem compleuerit, mortuum tetigerit,sua sanctificatio irrita fiebat,ita ꝙ oēs dies quos primitus compleuerat,nullatenus computabantur,imo de nouo cerimonias reincipere tenebatur. Quia verè charissimi, cùm sanctificatio nostra omni die debeat incipere, nec debet vsque ad mortis terminum terminari,hinc est, ꝙ si mortuum tetigerimus,i.si aliquod peccatum mortale commiserimus,omnes dies sanctificationis nostræ pręcedentis,i.omnia opera bona nostra præcedentia vana & irrita reputantur,quia sicut dr̄ Ezech.18. Si iustus auerterit se à iustitia,omnes iustitiæ quas fecerat,non reputabuntur.quinimo necesse est quòd prædicta opera reincipiat,& quòd ad beneficiendum quasi de nouo iterum se conuertat. Omitto materiam, quia sterilis est. A

Irruere.

Nota,quòd irruere dicit mihi quendam subitum repentinum & inexcogitatum motū. Et potest accipi in bono & in malo, inquātum.s.pōt esse actus, & motus alicuius bonę rei vel malę. Et ideo quia irruere potest pertinere ad sancti spiritus agilitatem, ad diabolicā malignitatem vel ad mali hominis crudelitatem,possumus notare,ꝙ est quædam irruitio mirabilis, quæ est eligenda Quædā damnabilis,quæ est præcauenda Quædam

Miraculosa,
Periculosa,
Perniciosa.

¶ Primo ergo dico, ꝙ est irruitio Miraculosa, quæ est sancti spiritus inspiratio. Spiritus.n. sanctus dicitur irruere,iuxta illud Eze.11. Irruit in me spiritus domini.quia.s.repente & subito cōsueuit hominibus inspirare. Teste.n. Ambr. Nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. Et ideo spiritus sanctus dr̄ mobilis incoinquinatus, certus suauis,amans bonū &c. Sapien.7. Vnde de beato Paulo dicitur Act.9.ꝙ lux de cœlo circumfulsit eum subito. De discipulis etiam dicitur Act.2. factus est repente de cœlo sonus aduenientis spiritus vehementis. Spiritus.n.vbi vult spirat. Io.3. q. tunc dicitur in hominem irruere,quando ipsum solet subito & insperatè ad bonum aliquod inspirare. Figura Iudicū.14. & 15.vbi dr̄,ꝙ spiritus domini irruit in Sansonem,& rupit funes,quibus ligabatur,& dilacerauit leonem. Quia verè charissimi,quando spiritus spiritualis & diuinæ inspirationis irruit in hominem ipsum conuertendo vel ad bonum mouendo,sæpe fit,ꝙ funes auaritiæ lacerat,& ꝙ leonem superbiæ superat atq; domat. Nume. 24. Irruente spiritu domini in Balaam &c. B Ista est ergo irruitio miraculosa.¶ Secundo dico,ꝙ est irruitio periculosa,& ista est irruitio seu tentatio diabolica. Sicut.n.catus caute expectat murem exire de foramine,& dum non aduertit,subito irruit,& capit, & tandem postquā cū ipso luserit,ipsum finaliter lacerat,& occidit, sic verè diabolus caute expectat,ꝙ mus.i.anima,foramen strictę cōsciētiæ exeat,& dimittat,se ad aliqua exteriora delectabilia relaxando,& subito dum non cauet,irruit in eam per subitas tētationes,capit eam per consensus & operationes,ludit cū ea per malas cōplacentias & delectationes, & finaliter occidit per mortis tp̄alis & æternæ vulnera & inflictiones. Iob. 16. Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me sicut gigas. Ista est ergo irruitio periculosa. ¶ Tertio dico,ꝙ est irruitio perniciosa,& ista est irruitio rapinæ & exactionis,quia mundi raptores & vsurarij solēt in pauperes irruere, & ad modū latronū nemorū, vestes bonorū tp̄aliū surripere & auferrē.

Similes

Similes leoni, qui sub folijs latitat, vt dum bestię non aduertant, in ipsas irruat, & occidat, sicut dicit Plin. Quia vere charissimi, illi, qui in alios volunt per rapinam & vsuram irruere, semper solent se aliquibus folijs, i. aliquibus occasionib. & fictis palliationib. operire, vt sic sub specie alicuius boni seu iustitiæ possint suam malitiam exercere, sicut patet de vsurarijs, qui sub specie mutui, de malis balliuis & iudicibus, qui sub specie alicuius commissi delicti inferunt alijs nocumenta. Figurati. 1. Reg. 22. in Doech Idumeo principe pastorum Saul, qui irruit in sacerdotes domini, & occidit eos, quia. s. tyranni & officiales ad literam in sacerdotes & ecclesiasticos præ cæteris irruunt, & eos plus quàm alios fatigant atque lędunt. Hierem 48. Super vindemiam meam prædo irruit. Vnde reprehensiuè talibus dicitur in Psalm. Quousque irruitis in hominem, interficitis vniuersi vos, tanquam parieti inclinato & macerie depulsæ? Sic ergo patet, quòd irruitio dicitur tribus modis.

A ISrael. Nota, q͂ Israel q̃nq; supponit pro persona, q̃nque pro populo, q̃nque pro regno. Pro persona supponit, vt Gen. 32. vbi dr̄. Non vocaberis vltra Iacob, sed Israel appellabitur nomen tuum. Pro populo supponit. 2. Regum. 15. Vniuersus Israel secutus est Absalon. Pro regno verò supponit. Ecclesiast. 24. In Iacob inhabita, & in Israel hæreditare. Moraliter ergo loquendo, per Israel potest intelligi vir perfectus status Ecclesiasticus, & etiam Paradisus. Per Israel ergo potest signari.

Moralis conuersatio, Clericorum congregatio, Cœlestis habitatio.	Moralis (dico) conuersatio, quia. s. per Israel potest intelligi vir perfectus & ẽt

status ecclesiasticus, vbi est congregatio perfectorum, quia Israel interpretatur videns Deum. Israel dictus fuit Iacob, qui interpretatur supplãtator. Israel fuit pastor ouium. Israel fuit simplex & sine pilis. Israel benedictioné fratris sui Esau reportauit, & eius primogenita dimittendo sibi lenticulam, acquisiuit. Sic verè vir perfectus dr̄ Israel, videns Deum per fidem & deuotionem, Iacob supplantans diabolum per pœnitentiam & conuersionem: Pastor & nutritor ouium. i. pauperum, per eleemosynarum largitionem. Simplex, & rectus, & timens Deum, per puram & innocẽtem intentionem. Fratris sui, s. luciferi, benedictionem & hæreditatem reportans, per baptismi & fidei susceptionem. Lenticulam vero bonorum temporalium relinquens per contemptum & vilipensionem. Et sic iste propriè dr̄ Israel per omnimodam virtuté & perfectionem, vt sic de ipso possit exponi illud Esai. 41. Et tu Israel serue meus, semẽ Abraham amici mei. Vbi ostenditur, quòd ille, qui vult esse spiritualiter Israel, debet esse contemplator summæ maiestatis [Israel. i. videns Deum. Famulator summæ potestatis [Serue meus] Imitator summæ bonitatis [Semen Abraham] Dico ergo, quod nos debemus habere discretionem ad contemplandum, quia debemus esse Israel, subiectionem ad famulandum, quia debemus esse serui Dei. Affectionem ad imitandum, quia debemus nos reputare semen Abraham. Simus ergo secretorum contemplatores, dominorum famulatores, meliorum imitatores. ¶ Dico ergo, q͂ nos debemus esse secretorum contemplatores, quia debemus esse Israel, i. Deum videntes, quia. s. Deum & secreta cœlestia debemus per considerationem & cõtemplationem videre, & ibidem cordis oculum semper habere. Aues. n. vt cõ-

B muniter, nunquam vident vel respiciunt aliquid cum duob⁹ oculis simul: habent. n. sicut serpens, oculos in temporib. nõ in fronte, & ideo quotiescunque viderint aliquid cum vno oculo, ad terram respiciũt, & semper alium oculum sursum eleuant. In quo possumus spiritualiter instrui quòd oculum corporis & oculum cordis debemus diuersificare, quia licet sensus corporis ad terram. i. ad terrena ministrãda respiciãt, semper tñ necesse est quòd cordis oculi sursum tendant, & quicquid inferius fecerimus in mundanis, semper oculo cordis respiciamus superius in diuinis. Luc. 21. Respicite & leuate capita vestra. Nunquam. n. debent duo oculi nostri. i. duplex nostra attentio, & cõsideratio esse circa terrena, quia secundum Psal. Diuitiæ si affluãt, nolite cor apponere. quasi diceret, quicquid sit de occupatione corporis, ibi tamen nunquam debet attendere oculus cordis, quia nos debemus esse Israel. i. videntes Deum, & ad Deum principaliter attendentes. Vnde Deute. 33. Oculus Iacob in terra frumenti & vini. Sequitur. Beatus tu Israel, quis similis tibi? Oculus. n. cordis nostri semper debet esse sursum ad Deum & ad bona ęterna per considerationem & contemplationem, vbi est terra durabilis firmitatis, frumentum delectabilis satietatis, & vinũ amicabilis iocunditatis. Simus ergo Dei secretorum contẽplatores. ¶ Secundo simus nostrorum maiorum famulatores [Serue meus inquit] Ad verum. n. Israeliticum & perfectum pertinet seruire, famulari & obedire suis superiorib. & prælatis, & maxime Deo. planetæ. n. qui sunt sub firmamẽto sibi, continuè famulantur, motui & tractui eius obediendo, & ipsum sequendo & imitãdo. Apes etiam seruiunt regi suo, & eius obsequijs se applicãt toto posse. Et breuiter istud est verum, q͂ illud, quod est inferius, seruit & obedit naturaliter illi quod est suum superius atque maius. Quia igitur Deus & prælati sunt nostri superiores, dico, q͂ eis debemus seruire, eorum mandata complere, & nos eorum obsequijs applicare [Serue meus inquit] Vnde 2. Reg. 15. dr̄ q͂ omnis Israel secutus est Absalon, qui interpretatur pater pacis. Hier. 2. Nunquid seruus est Israel aut vernaculus? Quasi diceret. si debet esse. Quod maxime pertinet ad nos ecclesiasticos, qui pro seruiendo hæreditaté Ecclesię possidemus, quia sicut dr̄ Esa. 59. Hæc est hęreditas seruorum domini. Vnde de Israel dr̄ in Psal. quòd dominus dedit terram eorum. s. sæcularium, hęreditatem Israel seruo suo. De multis tamen verificatum est illud Prouẽ. 29. Qui delicate nutrit seruum suum, ipsum in fine sentiet contumacem. Quia. n. bonis Ecclesiæ sumus dilatati, impinguati, incrassati, hinc est quòd contra dominum calcitramus & ei seruire nolumus & tenemus, sed sicut mali serui & infideles eius imperio rebellamus. Non sic igitur, sed simus nostrorum maiorum famulatores. Iosu. 24. Seruiuit Israel domino cunctis diebus Iosuæ. ¶ Tertio dico, q͂ nos debemus esse virorum bonorum imitatores, quod ostenditur, cum dr̄ [Semen Abrahã] quasi dicat. Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Io. 8. Semen. n. quod seminatum est, cõformatur illi animali cuius est semen. Vnde de semine hominis nascitur homo, non porcus vel mulus & econuerso, ad denotandum, quòd nos, qui sumus semẽ, i. successores sanctorum patrum qui fuerunt prędecessores nostri in ordine vel Ecclesia, quam debemus illis in morib. conformari, & eos in virtutibus imitari. Vt sic dicamus. Semen Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam. Ioan. 8. Aduertendum tamen, quòd quamuis semen à bona herba vel arbore sumpserit originẽ, quandoque tamen taliter corrumpitur, quòd suam originẽ nullatenus imitatur, ita quòd exinde nullus fructus vtilitatis reportatur. Sic verè charissimi, multi sunt in Ecclesia & religione, qui quamuis à bona radice processerint, & à bonis fundatoribus fuerint instituti, ipsi tamen sunt semen pestiferum & corruptum, ita quòd nullum proferunt bonum fructum, quibus dicitur Esa. 1. Ve genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Nõ sic ergo, sed si volumus esse Israel, simus prædecessorũ imitatores. Semen ineuit. Vnde Hier. 31. dicitur. Seminabo domum Israel & domum Iuda semine hominis. Et sic patet, q͂ si volumus Israel propriè nominari, necesse est

Quòd { Bonis prædecessoribus conformemur,
Nostris superioribus famulemur,
Rebus profundioribus contemplemur. }

¶ Et sic erimus spiritualiter Israel, ita quòd de nobis poterit dominus dicere illud Oseæ. 14. Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium. Et sic, q͂ sicut populus Israel fuit

Deo præcipue dedicatus,
Dei cerimonijs & legibus subiugatus,
A paganis & idololatris separatus,
Ab Aegypto mirabiliter liberatus,
In deserto damnabiliter flagellatus,
Et ad possidendam terram promissionis à Deo principaliter ordinatus, sic verè sancti viri & perfecti & maxime ecclesiastici solent

Dei seruitio dedicari, Diuinis legibus subiugari, A malis gentibus segregari, Ab Aegypto peccati liberari.	In deserto pœnitentiæ cõuersari. Et sic finaliter poterimus in ter-

ra promissionis Paradisi fœliciter dominari. & sic verificabitur illud Hieremi. 33. In diebus illis saluabitur Iuda, &

Israel habitabit confidenter. Et Hiere.31. Inuenit gratiam in deserto, vadet ad requiem suã Israel. Sed heu procul dubio q̃ propriè vr̃ loqui Apostolus Rom. vbi dicit sic. Non.n.omnes qui sunt ex Israel, hi sunt Israelitæ. Quia verè chrristissimi multi sunt hodie, qui vocantur Israel, i. viri ecclesiastici, qui .s.creduntur viri boni & perfecti, qui tñ non sunt in veritate

E Israelitæ, quia.s.non sunt spirituales & boni. ¶ Vnde nota, ꝙ in populo Israelitico, i. in statu ecclesiastico inueniuntur hodie multa genera peccatorum, videlicet carentes

Virtute { Gratitudinis, Fortitudinis, Rectitudinis. } ¶ Deficit.n. hodie in Israel gratitudo. Ingrati sunt.n. Deo, qui tot beneficia dedit eis. Vnde Esa.1. Cognouit bos possessorẽ suum, & asinus præsepe dñi sui, Israel aũt me non cognouit. Itẽ ibi deficit fortitudo. Non.n.sunt fortes ad resistendum alicui tẽtationi. Vnde Iosuæ.7. Video Israel hostibus terga vertere. Item ibi deficit rectitudo, quia.s.veritas & rectitudo iustitiæ ibi cessant. Vnde Osee.4. Sicut vacca lasciuiens declinauit Israel, nunc pasces eos dominus. Non sic ergo non, sed simus Israel in bono significato, & simus Israel & Israelitæ, vt de quolibet nostrum dicatur illud Ioã. 1. Ecce verè Israelita, in quo dolus non est. Et sic patet, quomodo per Israel intelligitur vir perfectus, vel etiam perfectorum status. ¶ Sed adhuc posset dici, ꝙ per Israel intelligitur Paradisi locus. In isto.n. loco est perfecta visio Dei. & sicut regnum Israel fuit in terra promissionis vbi Dauid & Salomon regnauerunt, sic in paradiso & in illa patria quę Christi fidelib. est promissa, & vbi Dauid.i. Christus imperat atque regnat. Ista igitur est hæreditas & habitatio affectanda ad quod mouet scriptura Eccl. 24. In Iacob inhabita, & Israel hæreditare &c. Sufficit. Vide in multis alijs titulis.

A **Iste.** Nota, ꝙ istud pronomen iste cum sit pronomen demonstratiuum, in scriptura signat multis modis. Et notã ꝙ istud pronomen iste dr̃ quandoq; de personis, quandoque de rebus, qñque de locis. ¶ Et primo quidem dr̃ de ꝑsonis, & sic dicam ꝙ istud pronomen iste, potest prędicari de Christo. Sicut.n. iste est pronomen demonstratiuum, significans realem existentiam & naturã, quia.s.ratio demonstratiua est illa, per quam veritas necessario concluditur, & infertur demonstratio etiam dr̃ illud quo quid euidens, solenne, notabile, spꝫtabile & demonstrabile iudicatur, illud insuper demonstratiuum dr̃, per quod aliquid alijs ostenditur, & demonstratur, sic dicam ꝙ Christus potest dici iste. Et primo quia dr̃ pronomẽ, quod ponitur pro nomine, quia Christus se posuit & exposuit pro hoĩe propter suam pijssimam charitatem, quia.s.iste fuit pontifex ex hoĩbus assumptus, qui pro hoĩbus constituitur in his quæ sunt ad Deum. Heb.5. dr̃ etiã demonstratiuus, ꝑ suæ diuinitatis realissimam quidditatẽ, & propter suæ indefectibilis potentię maiestatem. Esaiæ.25. Ecce dominus Deus noster iste, expectauimus eum, & saluabit nos. Iste dominus, sustinuimus eum, & exultabimus & lętabimur in salutari eius. Item fuit ẽt alio modo demonstratiuus.i. demonstrari dignus per ipsius notabilem sanctitatem, & per ipsius splendidissimam honestatẽ. vnde cum quæritur de ipso illud Esa.63. Quis est iste qui venit de Edon? &c. rñdetur ibidem. Iste formosus in stola sua. Item alio insuper modo demonstratiuus extitit, eo, ꝙ viam vitæ alijs demõstrauit verbo & exemplo &c. Ad patriã destinauit per suæ scientiæ infallibilem veritatem. Vnde Deus pater potuit de eo dicere illud Actu.9. Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram regib. & principibus & filijs Israel. Et sic bene patet ꝙ istud pronomen iste, aliquando prædicatur de Christo. ¶ Deinde dico, ꝙ aliquando prædicatur de iusto. Iustus

B .n. dr̃ pronomen, quia pro alijs se solet ponere & exponere, .s. pro eis orando & intercedendo, ipsos defendendo & coadiuuando, pro ipsorum concordijs tractando atq; meditãdo. 2. Mach.15. Hic est fratrum amator & populi Israel. Hic est, qui multum orat pro populo. Vt de ipso dicant alij illud Ge. 5. Quod.s.dictum est de Noe. Iste consolabitur nos ab operibus & laborib. mundum nostrarum in terra cui maledixit dñs. Demonstratiuus est etiam veraciter, & realiter existendo, & permanendo, & viã vitæ alijs verbis & exemplis monstrando, se virtutib. clarum & demonstrabilem ostendendo. Vnde illud prædictum. Esa.63. ille formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis, vt de multitudine & pulchritudine sanctitatis isti⁹ dicatur illud Lu.2. Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Symeõ, & homo iste iustus & timoratus, expectans cõsolationem Israel, & spiritussanctus erat in eo. In quibus verbis sua sanctitas & claritas demonstratiua commendatur, A decentiæ fulgido nitore[Ecce] A prudentiæ prouido splendore[Homo] A constãtię solido vigore[Erat] A concordiæ placido dulcore[Hierusalem] A tristitiæ turbido mœrore[Symeõ] A rectitudinis liberato timore[Iustus] A certitudinis sperato languore[Expectãs] A beatitudinis gustato sapore[Consolationem Israel] A plenitudinis conferto valore[Spiritussanctus erat in eo] ¶ Per ecce aduerbiũ demonstrandi intelligitur splendor honestatis & decentiæ, quæ.s. obtutibus hominum præ alijs virtutib. demonstratur. Cant.2. Ecce iste venit saliens in montib. & transiliẽs colles. Vide supra de ecce. Per istud vocabulũ homo, quod est animal rationale, domesticum & ciuile, intelligitur virtus prudentiæ. Vide supra de homo, & supra de Ioannes, & allega de illo iste illud Luc.23. [Nullam causam, .s. mortis, inuenio in homine isto, i. in viro ratione vtente. De Erat, quod est verbum substantiuum, essentiam, quidditatem, & realitatem signans, vide supra vbi esse, & vbi Abrahã. & allega de illo iste illud Matt.27. Verè filius Dei erat iste. Et 1. Reg.21. & 29. Nunquid non iste est Dauid rex terræ? Nonne huic cantabant per choros, dicentes. Saul percussit mille, & Dauid decẽ millia? De Hierusalem quæ interpretatur visio pacis, & quæ pacem & concordiam signat, vide supra vbi Hierusalem, & in alijs titulis, & allega de illo iste illud Ezech.5. Ista est Hierusalem, in medio gentium posui eam, & in circuitu eius terras. Expone quomodo pacificator debet esse in medio, & tenere medium, & quomodo alij sunt circa eum, & quomodo tales sunt ab alijs circuiri & frequentari, & amari, & venerari. De Symeon, qui interpretatur audiens mœrorem, & de timoratus, quæ sunt vocabula significantia spiritalem tristitiam & tremorem, quia.s.iustus timet & turbatur de offensa Dei ratione culpę, quia paradisum perdit & mortem inuenit, vbi vide timor, & vbi Fletus & mœror, & allega de illo iste illud Thob.7. Vbi Angelus loquens Thobiæ de Sara filia Raguelis, per quam intelligo gratiam diuinam, dicit sic. Noli timere dare illam isti, quoniam huic timenti Deum debetur coniunx filia tua. Et possunt esse verba loquẽtis Deo de iusto & de gratia. Iustus vero signat rectitudinem & temperantiam morum. Vide in titulo de iustitia & de iusto, & allega de illo, iste illud Esa.33. Qui ambulat in iustitijs, & custodit veritatem, qui proijcit auaritiam ex calumnia, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos, ne videat malum, iste in excelsis habitabit. Et bene iste in excelsis habitabit, .s. in Paradiso, quia sicut dicitur.3. Reg.12. Rex Israel pręcepit adduci ad se Micheam prophetam, qui interpretatur quis est iste. [Festina inquit adducere Micheam filium Iemla] quia.s.talis iustus, de quo admiratiuè dicitur quis est iste, ad regem finaliter adducitur, & in Paradiso coram eo præsentatur. 2. Paral. 17. Voca cito Micheam filium Iemla. De expectans autem quomodo signat spem fiduciam & patientiam, vide in titulo de expectare, & concorda Psa. Iste pauper clamauit, & dominus exaudiuit eum. Vt & talis dicat illud Thren. 2. Ista est dies quam expectabamus, inuenimus & vidimus. De consolatione autem Israel quomodo signat gustum beatitudinis æternę, maxime quia Israel interpretatur videns, vide de consolatione & Israel, & allega de illo iste illud Genes.5. Iste consolabitur &c. vt supra de spiritussancto vero, qui erat in eo, quomodo signat plenitudinem gratiarum, vide vbi spiritussanctus, & allega de illo iste illud. 4. Re.4. Animaduerto, ꝙ vir iste sanctus sit. Sanctitudo.n. plenitudinem virtutũ importat. Sic ergo dico, quòd per iste intelligitur omnis perfectio virtuosa. vt de populo iustorum dicatur illud Ezec. 26. Populus domini iste est. Et re vera tales isti, i. viri sancti & iusti, in Dei populum sunt electi

C

Ad { Magnificandum Dei bonitatem, Iustificandum mundi vanitatem, Fortificandũ cordis voluntatem, Pacificandum mundi ciuitatem, Notificandum Dei veritatem, Vendicandum altam dignitatem. } Isti ergo Deum laudant, & magnificant. Esai. 43. Populũ istũ formaui mihi, laudem meam narrabit. Item isti mundum spernunt, & viuificant. Zachar. 1.

Iſti ſunt quatuor venti cęli.nihil.n.celerius tranſit ſuper terram q̃ ventus.ſic nihil velocius tráſit per terrena q̃ iuſtus. Vnde in Eccleſia canitur. Iſtorum eſt.n.regnum cęlorum,q contempſerunt vitam mundi. Item iſti cõtra pęnas ſeſe fortificát .ſ.ad ſuſtinẽdum viriliter pro Deo & pro fide. Vnde canitur. Iſti ſunt triumphatores & amici Dei, qui cõtemnentes iuſſa principum, meruerunt præmia æterna. Itẽ iſti charitate nos pacificant. Vnde canitur. Iſti ſunt viri ſancti,quos elegit dñs in charitate nõ ficta,dedit illis dñs claritatem magnã, cęcos illuminare,& demones effugare. Item iſti veritatem mundo prædicant ſeu hoc notificant. Zacha.4. Septem ſunt iſti oculi dñi.& Act.16. Iſti hoïes ſerui Dei,excelſi ſunt,qui annunciát vobis viam ſalutis, Item iſti poteſtatẽ dignè vendicant,quia .ſ.iſti ad dignitatem terrenã & æternam per dñm ſunt electi. 1.Para.4. Iſti ſunt nominati principes in cognationib.ſuis. Et ibidem.6.c. Iſti ſunt quos conſtituit Dauid ſuper cãtores domus dñi. Patet ergo q̄ iſtud pronomen iſte aliquoties prædicatur de iuſto. Ideo de talib.iſtis & de perfectionib.eorundẽ admirans Eccleſia dicit Eſa 60. Qui ſunt iſti,qui vt nubes volant,& quaſi columbæ ad feneſtras ſuas?& Eſai.49. loquitur admiratiuè dicens. Quis genuit mihi iſtos? ego ſterilis & nõ pariens tráſmigrata & captiua.& iſtos quis enutriuit?ego de

D ſtituta & ſola & iſti vbi erant? ¶ Denique dico,q̄ hoc pronomen iſte aliquando prædicatur de impio. Res.n.nõ ſolum eſt demonſtrabilis, & ſpectabilis quando excellit in bonitate, imo etiam quãdo excellit in prauitate. Et ideo peccator iſte præ multitudine & turpitudine vitiorum demonſtrari ad digitum promeretur. Eze.8. Ingredere & vide abominationes peſſimas quas iſti faciunt hic. Nota ergo,q̄ peccator dicitur iſte,vel peccatores dicuntur iſti,quia

Carent virtutum opibus,
Student rixis & litibus,
Fœtent culparum fœcibus,
Vigent fraudum retibus,
Mordent linguarum dentibus,
Madent cibis & potibus,
Gaudent peruerſis mentibus,
Strident pœnis & fletibus,

Dico, q̄ peccatores dicũtur iſti, quia iſti virtutum opibus ſolent carere. Vnde de peccatore dr̃ Hier. 12. Scribe virum iſtũ ſterilem, virum qui in diebus ſuis non proſperabitur. Item quia iſti rixis & litibus ſolent turgere, quia.ſ.mali nunquam volunt viuere in cõcordia nec in pace. Hie.16. Abſtuli pacem meam à populo iſto. Vnde de illo turbatore pacis Nabuchodonoſor ad inferos deſcendente dr̃ Eſa.14. Nunquid nõ eſt iſte vir,qui conturbat terrã, qui concuſſit regna,& poſuit orbem deſertũ? Itẽm quia iſti immundis fęcibus ſolent fetere. Eze.14. Fili hoïs,viri iſti poſuerunt immunditias ſuas in cordib.ſuis. Itẽ quia iſti fraudium retib. ſolent vigere, quia.ſ.tales ſunt malitioſi & fraudulenti, ſicut de malis illis iudicib.dr̃ Dan.13. Ecce morior dicit Suſanna, cum nihil horum fecerim quę iſti cõpoſuerũt aduerſum me malitioſè. Item quia iſti frendendo dentib.ſolent mordere.ſ. de alijs murmurando. Nu.14. Vſquequo detrahet mihi populus iſte? Eſaia. 8. Omnia, quæ loquitur populus iſte, coniuratio eſt. Vnde de ſtultiloquio dicitur Iob. 38. Quis eſt iſte inuoluens ſententias ſermonibus imperitis? Item quia iſti cibis & potib.ſolent madere, hoc eſt delicijs carnalibus. Iob.21. Iſte moritur robuſtus & ſanus, diues & fœlix,viſcera eius plena ſunt adipe. Item iſti peruerſis mentib.ſolent ardere, quia.ſ. cor iſtorum eſt auerſum & peruerſum à Deo, Hie.8. Quare ergo auerſus eſt popul⁹ iſte in Hieruſalẽ auerſione cõtentioſa? Itẽ quia iſti amaris fletib.habent lugere.ſ.finaliter in inferno. Hie.9. Cibabo populũ iſtum abſynthio,& potum dabo eis aquã fellis. Sic igitur patet quomodo aliqñ p̄dicatur de viro iuſto. Et ſic dico, q̄ qñq; refertur ad perſo

E nas. ¶ Si vero de beata virgine, vel aliqua ſancta loquaris in genere fęminino,potes dicere,q̄ ſignat virtutũ perfectionẽ, & veritatis intrinſecę nec nõ honeſtatis extrinſecæ exiſtentẽ demõſtrationẽ,vt de qualibet tali dicatur illud. Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi aurora cõſurgens,pulchra vt luna,electa vt Sol? Can.7. In quibus verbis aduerte ſtuporem admirationis [Quæ eſt iſta] Vigorem operationis [Progreditur] Splendorẽ cõuerſationis [Quaſi aurora] Amorem cõtemplationis [Conſurgens] Humorem miſerationis. Luna valorem præmiationis,quia fuit electa vt Sol.ſ.in Paradiſo. Si vis proſequere de beata virgine,vel de qualibet ſancta. Quæ eſt igit iſta,q̄.ſ.ſic operatur,ſic cõuerſatur,ſic cõtemplatur,ſic miſeretur, ſic promouetur? Et certè poteſt reſponderi quando quæritur Quæ eſt iſta,quòd iſta eſt

Regula ſeu forma regens & moderans,
Ferula vrgens & verberans,
Sportula claudens & obſeruans,
Chordula ligans & fœderans,
Præmula regnans & imperans.

Iſta ergo fuit regula,quæ ſe ſe moderauit Ezec.43. Iſta eſt lex dom⁹ in ſummitate montis. Itẽ iſta fuit ferula,q̃ corpus macerauit ſeu verberauit. Quæ eſt iſta,q̃ aſcendit de deſerto ſicut virgula fumi ex aromatib.myrrhæ & thuris? Can.3. Deſertum.n.ſignat carnis macerationẽ. Virgula denotat ſui caſtigationem [Fumus] Signat orationẽ & deuotionẽ [Aromata] Myrrha,q̃ à putredine ſeruat,cõtinentiã & caſtã cogitationẽ ſignat [Et thus redolentem conuerſationẽ] Item fuit ſportula ſeu ciſtula,in qua Chriſtus latitauit, quia.ſ.Chriſtus in oïbus per gratiã,& ẽt in Maria per plẽtiã noſcitur habitaſſe. Et iõ in ſcriptura iſta dr̃ ciuitas atq; domus. Zac.4. Man⁹ Zorobabel fundauerunt domum iſtam. Et Aggei.2.dr̃. Quis ex vobis eſt derelictus qui vidit domũ iſtã in gloria ſua? Item iſta eſt cordula,q̃ fœdus colligauit,quia ſicut dr̃ Ezec.5. Iſta eſt Hieruſalẽ (q̃ interpretatur viſio pacis) in medio gentium poſui eã. Itẽ iſta eſt præmula ſeu primiceria,q Chriſtus honorauit,beatificauit,& glorificauit,quia ſicut dr̃ Can.8. Iſta eſt,quæ aſcendit de deſerto.ſ.huius mundi,delicijs affluens, innixa ſuper dilectum ſuum. Delicijs ſupple gloriæ Paradiſi. Qui.ſ. Chriſtus de ea dixiſſe vr̃ illud Aggei. 2. Implebo domum iſtam gloria.& ibidem. Magna erit gloria domus iſtius nouiſſimæ. Sic ergo bene patet, quòd iſta beata dici potuit iſta, hoc eſt dictu,clara virtutibus & perfecta, & morum pulchritudine Deo grata,& cunctis exemplariter demonſtrata. Voca ergo, (dicit Chriſtus) Sunamitem iſtam.4. Regũ.4. Quia pro certo Eccleſia canit. Iſta eſt ſpecioſa inter filias Hieruſalem. Iſtud igitur pronomen vt dictum eſt, refertur ad perſonas. ¶ De alijs vero.ſ.inquantum ad res,vel ad loca referũtur, nihil ad præſens,hoc excepto, q̄ iſtud pronomen iſte in negocio de quo dicitur,poteſt ſemper ſignificare

Realis exiſtentiæ quantitatem,
Moralis apparentiæ claritatem,
Verbalis eloquentię veritatem.

Res.n.demonſtratiua dr̃, qñ cõcluditur realiter,quãdo prædicatur, ſeu dicitur vocaliter ſeu verbaliter. Et ſic dico,q̄ locus Eccleſiæ vel religionis,locus etiam Paradiſi,& cęleſtis manſionis,ſunt loca certa realia, & durabilia atque ſancta. Gen.28. Quam terribilis eſt locus iſte,vere non eſt hic aliud niſi domus Dei,& porta cœli. Et ibidem. Vere dominus eſt in loco iſto. Hier.7. Habitabo vobiſcum in loco iſto. Et hoc de iſte ſufficit

Ita. Nota,q̄ dictio iſta qñq; eſt aduerbium affirmãdi,ſicut cum dr̃ Ge.1, Et factum eſt ita. Et illud Matt.11. Ita pater,qm̃ ſic fuit placitum ante te. Quandoq; vero & cõiter eſt aduerbium ſimilitudinis,vt cum dicitur Ioã.13. Exemplum dedi vobis,vt quẽadmodum ego feci vobis,ita & vos faciatis. Igitur dico,q̄ ita ſe habet per modum regulæ ſimilitudinis vel exempli, ſemper ſupponens hoc aduerbium vt, prout,quomodo,ceu,ſicut. Notabo ergo,quòd ita ſignat A

Quandam {
Imitationem vtilem & virtuoſam,
Inutilem & vitioſam,
Flebilem & periculoſam.

Eſt (dico) q̄dã imitatio vtilis,& iſta eſt illa,qua nos debemus imitari Chriſtũ & ſanctos.ſ.bene operando,docendo & cõuerſando,vt quemadmodum ipſi ſe habuerunt nobis exẽpla vitæ præbendo,ita & nos habeamus ipſos imitãdo,& nos eis conformando. Ro.6. Qũo ſurrexit Chriſtus per gloriã patris à mortuis,ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Et bene dixit patris,ad denotandum,q̄ ſicut filius imitatur patrem,ita & nos imitari debemus Chriſtũ & iuſtum quẽlibet vel prelatum,vt de nobis poſſit Deus dicere illud Ezec.18. Sicut anima patris,ita & anima filij mea eſt.q.d. Ita debet facere filius ſicut pater,vt anima eius ita ſit domini ſicut eſt anima ſancti patris. dico igitur,quòd inuenitur vnum ita,quòd

Humilis facit ſubiectio,
Nobilis facit perfectio,
Flebilis facit compaſſio,
Præcata facit dilectio,
Aequata facit diſcuſſio,
Deuota facit conſenſio.

Igitur faciamus ita ſicut Chriſtus & ſancti quantum ad humilem ſubiectionem. Exo 7. Feceruntq; ita Moyſes & Aarõ ſicut præ-

Miranda facit conuersio,
Terrena facit afflictio,
Aeterna facit possessio.

ceperat dñs,quia sicut dr̃. 2.Mach.9.Anthiochus ita ait.Iustum est subditum esse Deo , & mortalē nō paria Deo sentire.Itē faciamus ita sicut sancti quantum ad nobilem perfectionē, qa .s.ita debemus esse perfecti pro modo possibilitatis nr̃æ,sicut sancti predecessores nostri.Nu.6.Sicut mente deuouerat,ita faciet ad pfectionem sanctificationis suæ.Item faciamus ita sicut sancti quantū ad fraternā cōpassionē, quia.s.iuxta possibilitatem debemus indigentib.subuenire.Thob.4.Qūo poteris,ita esto misericors.Itē habeamus nos ita sicut sancti quātum ad internā dilectionē,dicētes alterutrum illud.2.Re.1. Sicut mater vnicum amat filium,ita te diligebā Item habeamus nos ita sicut sancti quātum ad iustitię discussionē.Deut. 1.Siue ç uis sit ipse,siue peregrinus,nulla erit distinctio personarū,ita paruum audietis sicut magnum,nec accipietis psonā cuiusquam.Item habeamus nos ita sicut sancti quātum ad diuinæ beniuolentiæ assecutionē,quia.s.ita debemus mentem nostrā cōformare voluntati diuinæ, ꝙ in oibus, quæ per eū inferuntur,debemus gratias agere,& reputare,ꝙ oia sint iusta,dicentes illud prædictum Matt.11.Ita patet,qm̄ sic fuit placitum ante te.Exemplo Iob,qui tribulatus dicebat. Iob. 1.Dñs dedit, dñs abstulit,sicut dño placuit, ita factum est,sit nomen dñi benedictū.Et merito, quia pro certo sicut dr̃ Eccl.8.Nullus pōt deo dicere,quare ita facis?Itē faciamus sicut sancti quantum ad virtualem cōuersionem, vt.s.si qñq; mali fuimus,ita cōuertamur ad dominum,ꝙ de cætero non peccemus,iuxta illud Psal.Deficiant pc̄tores à terra,& iniqui ita vt nō sint,& illud Ro.6.Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatē, ita & nunc exhibeatis membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationē.Item simus ita sicut sancti quantum ad tolerandum afflictionē,qa .s.sicut dr̃ Lu.24.Oportuit pati Christum,& ita intrare in gloriam suā. Et sic finaliter ita erimus sancti quātum ad acquirēdum cęlestis gloriæ possessionē,quia sicut dr̃.2.Cor.2.Sicut abundāt passiones Christi in nobis, ita & per Christū abundat cōsolatio nr̃a.Ecce ergo qūo per ita designantur virtutū regulæ vel exempla,quæ.s.nos debemus facere & exequi,& quibus nos debemus pro virib. cōformari, & ita sicut sancti viuere,& eos imitari.Bene ergo in persona Christi vel cuiuslibet sancti pōt alijs dici illud Ioā.13.Exēplum dedi vobis,vt queādmodum ego feci vobis,ita & vos faciatis. Vbi aduerte,ꝙ ad bonā similitudinē & imitationem requiritur præcedens regula[Exemplum(inquit) dedi vobis]Accedens formula[Vt queādmodū ego feci]Succedens notula[Ita & vos faciatis]Nam regula solet erigere speculatiuā[Exemplū dedi vobis]Sed formula solet corrigere operatiuā[Queādmodum inquit ego feci.]Sed notula solet dirigere executiuam. [Ita & vos faciatis]Ista.n. tria sunt necessaria cuilibet operāti , & maxime pingere vel facere imaginē attentanti.s.vt habeat regulā.s.exemplum,quia exemplum dedi vobis, vt habeat magistrum peragentem[Queādmodū ego feci] Vt audiat doctrinā dirigentem[Ita & vos faciatis]Et sic pro certo de quolibet sic per imitationem bene cōuerso poterit dici illud Mat.12. ꝙ Iesus curauit demoniacum cœcum & mutū,
B ita vt & loqueret̃,vt audiret,& videret.Patet ergo,ꝙ ita designat imitationē vtilem & virtuosam.¶Scd̄ò vero dico,ꝙ ita quādoq; designat imitationē inutilē & perniciosam.& istud est quando quis vult imitari malos & nō bonos,& ita viuere sicut impij,& nō vt iusti.Mali.n.magis student deteriorib. q̃ meliorib.cōformari,& magis stultos q̃ ꝓuidos imitari.Cōstat.n.ꝙ qui operatur ẜm malā regulā,aut ẜm malū exēplar, necesse est , ꝙ faciat malū opus,sicut de quadā muliere legit̃ in Plinio ꝙ in actu conceptionis nō attendebat ad virū suū, qui erat pulcher,sed ad quandā imaginem Aethiopis,q̃ erat in muro,quæ.s.non pulchrum fętum,imo nigrum & Aethiopicum parturiuit. Malum.n.exemplum secuta est natura nō bonum,quia in figuram Aethiopis ferebatur,non in virī.Ita pro certo contigit, ꝙ si quis in operando malum exemplar sequitur,filius,qui inde nascitur.i.opus quod inde prouenit, suo exemplari necessario similatur.Ezec.16. Sicut mater,ita & filia eius. Nota ergo, quòd mali sequendo malam regulā & exemplum,habent hodie vnum ita,quo

Redundant mundi delicijs,
Abundant rerum substantijs,
Se fœdant carnis spurcitijs,
Roduntur cordis inuidijs,
Priuantur veris scientijs,
Turbantur duris discordijs,
Sedent in angustijs,

Dico ergo, ꝙ mali habent vnū ita quo Delitijs redundant. Ecc.2.Quis ita deuorabit, & delicijs affluet sicut ego? Item vnum ita quo diuitijs abundat.Eccl.2. Peccatori aūt dedit Deus afflictionē & curam superfluam,ita vt addat & cōgreget.Itē habēt vnum ita, quo spurcitijs se fœdant.vnde de luxuriosis dr̃ Thob.6. ꝙ in his qui libidini ita vacāt sicut equus & mulus,potestatem habet demonium.Itē habent vnū ita quo inuidijs strident.Vnde de Antiocho dr̃.2.Mac.9. ꝙ apprehendit eum dolor dirus viscerum,& amara interiorum tormenta.Sequitur.Ita vt de corpore impij vermes scaturient.Amaritudo.n.interiorū & vermes,corrosionē inuidiæ significāt. Item habēt vnū ita,quo fallacijs studēt,quia.s.tales à via veritatis faciliter solent errare.Mat.24.Pseudo prophetę dabunt signa, & prodigia,ita vt in errorē deducant̃,si fieri pōt,ēt electi. Itē habēt vnum ita,quo discordes gaudent.Galath.4.Qūo tunc is,qui ẜm carnem natus fuerat, persequebat̃ qui ẜm spiritum nat⁹, ita & nunc.Item habent vnum ita quo in angustijs sedēt.s. in inferno. Vnde de dānatis pōt dici illud Iudic.20.Ita factum est vt ex vtraq; parte ab hostib.cederent̃.vtraq; pars est corpus & aïa.Sic ergo patet,quō ita signat imitationē seu cōparationem inutilem & perniciosam . ¶ Tertio dico, ꝙ signat C quādam cōparationem mirabilem atq; gloriosam,& hęc est illa quæ refertur ad Christum.Christum dico cum patre manentem.Vnde in symbolo Athanasij.Ita Deus pater,Deus filius,Deus spiritussanctus.Ita dñs pater, dñs filius &c. Chr̄m etiā in carne latentem.Matth.14.Ita erit aduentus filij hoīs. Christum etiā in mundo docentem.Vnde Matt.13.dr̃,ꝙ cōgregatæ sunt ad Iesum turbę multæ,ita vt nauiculā ascendēs sederet.Et locutus est eis multa . Christum etiam in morte iacētem,quia sicut dr̃ Lu.11.Sicut fuit Ionas in ventre piscis, ita erit filius hoīs in corde terræ. Christum insuper in throno sedentem.s.in iudicio.Iob.5.Indica mihi cur me ita iudices?Et Act. 1. Quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum,ita veniet,quia sicut in Psal.dr̃.Nox sicut dies illuminabitur,sicut tenebræ eius,ita & lumen eius. Oportuit.n.pati Christum,& ita intrare in gloriam suam.Lucæ.24. Patet igitur quomodo ita diuersimodè potest sumi.

Itaq;

Nota,ꝙ ista coniunctio rōnalis vel causalis itaq;, semper signat conclusiuè,determinatiuè,illatiuè A & decisiuè,sicut ergo,ideo,quocirca,igitur,& idcirco.sed sicut de alijs dictum est,sic & itaq; potest referri ad iustum,ad impium,& ad Christum seu ad vnum

Professorem iustitiæ,
Confessorem nequitiæ,
Christum redemptorem clementię.

¶Dicā primo aliquid de itaq; in quātum signat finem & conclusionem,determinationem & ordinationem,q̃ pertinet ad iustum . Sicut.n.in logicalib. ex veris præmissis sequitur vera cōclusio , in iudicialib. ex bono processu sequitur bona sn̄ia seu decisio, in agibilib.ex bonis & rectis itineribus sequitur bonus terminus , & ad bonum portum applicatio, sic dicā, ꝙ in moralib.ex bona intentione & ex diuinæ gratię infusione sequitur bonum itaque.i.bonus affectus, & bonus finis & conclusio . Videte itaq; fratres quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes,sed vt sapientes.Eze.5.Ergo exhortando concludit scriptura Tho.13.dicens.Conuertimini itaque peccatores,& facite iustitiam coram domino.In quibus verbis aduerte,ꝙ scriptura nos hortatur ad triplicem bonā conclusionem,quæ.s.apud iustos per itaq; subinfertur, videlicet quantum ad ingressum , qui debet esse veniæ procuratiuus. [Conuertimini inquit itaque]Quantum ad progressum,qui debet esse gratiæ augmentatiuus. [Facite inquit iustitiam.] Quantum ad egressum qui debet esse gloriæ propinatiuus. [Coram domino inquit]

Itaque progrediens,
Dimitte scelera[Conuertimini]
Bona fac opera[Facite iustitiam]
Recipe munera[Coram domino.s.Paradiso]

¶Dico ergo,ꝙ in scriptura inuenit̃ vnum itaq; quo immutatur nostra conditio.Et istud nihil aliud est q̃ pœnitentia.Ista B .n.est post lapsum prima conclusio quam nobis infert scriptura,quia.s.ante oīa necesse est de agro spinas & tribulos euellere,q̃ semen ibi valeas seminare, & fruct⁹ postea reportare.

Quia

Quia re vera in agro cordis nec Dei gratia ſeritur nec fructus virtutis & finalis gloriæ colligiṫ, niſi ſpinæ vitiorũ exinde per pænitentiã euellantur, & niſi hõ à ſuis malis moribus conuertatur. Cõuertimini itaq; peccatores. Vide ſupra de cõuertere. Vnde ſub alia cõiunctione illatiua dñs dicit Iohel. 2. Nunc ergo conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu, & planctu, quia re vera poſt talem fletũ conſolatio ſequitur, & poſt lachrymas venia promeretur. Iudith. 6. Finito itaq; fletu, & per totum diem populorũ oratione completa conſolati ſunt achior. Aduerte tñ, ꝙ quintuplex itaque ad conuerſionem peccatoris eſt neceſſarium, ſcilicet

Vnum itaque {
Remiſſionis,
Subiectionis,
Compunctionis,
Confeſſionis,
Satisfactiõis ſeu carnis mortificationis.
}

¶ Itaq; remittamus, & indulgeamus in nos peccatorib. Scriptũ eſt. n. Dimittite, & dimitteṫ vobis, quia ſicut diciṫ Lucæ. 16. de villico diffamato qñ vidit, ꝙ villicatio ſua auferebatur ab illo, remiſit ſingulis debiti portionẽ, de quo plurimũ commendatur. vnde ibidem dṙ, ꝙ conuocatis itaq; debitoribus dñi ſui, dixit primo. Quantũ debes &c. Item itaque pareamus, & obediamus nos exhortantibus. ſ. Deo, prædicatoribus, & prælatis. 2. Reg. 5. Fecit itaq; Dauid ſicut præceperat ei dñs. Item itaq; doleamus ſeu defleamus ꝓ præcedẽtibus. i. pro culpis commiſſis. Exẽplo Chriſti, qui fleuit qñ Lazarum quatriduanum voluit ſuſcitare. Io. 11. Sic hõ qñ ſpiritum ſuum in peccato mortuum, & ſepultum, & iam quatriduanũ. i. in quatuor cordis affectionibus fętidum, & corruptũ vult à morte peccati ſuſcitare, & eripere, certè ante oĩa per cõpunctionis amaritudinem debet flere & triſtari, & cõteri, & dolere. Vnde Ioan. 11. dṙ. Venit itaq; Ieſus, & inuenit Lazarum quatuor dies iam in monumẽto habentem. Sequitur. Lachrymatus eſt Ieſus, & reſedit, qui erat mortuus. Item itaq; diſſeramus, vel reſpõdeamus de noſtris actibus. ſ. ſacerdoti integraliter confitendo. Rom. 14. Itaq; vnuſquiſq; noſtrum pro ſe rationem reddet. Itẽ itaque ſatisfaciamus, & pęnas addamus noſtris corporibus. ſ. carnem macerando, & labores ſuſtinendo, & bona opera faciendo. Rom. 7. Itaq; fratres mei & vos mortificati eſtis legi Sequitur. Nunc aũt ſoluti ſumus à lege mortis, in qua detinebamur, ita vt ſeruiamus in nauitate ſpiritus, non in venuſtate literæ. Patet ergo, ꝙ in ſcriptura reperitur vnum itaq; per quod immutatur noſtra

C conditio. Cõuertimini inquit. ¶ Deinde dico, ꝙ ibi reperitur vnũ itaq; per quod augmentatur noſtra perfectio. Facite inquit iuſtitiã. Sub noĩe. n. iuſtitiæ oĩs virtus atq; perfectio deſignatur. Vide infra de iuſtitia. Cum ergo ſub iſta coniunctione itaq;, executio iuſtitię ſubinfertur, bene dico, ꝙ oĩs uirtus & perfectio concluditur, & mandatur. 2. Macha. 12. Omnes itaq; benedixerunt iuſtum iudiciũ. Notabo ergo, ꝙ ſcriptura nobis infert ſub titulo communis iuſtitiæ vnum itaq; quo

Fidenter noſtris conſulimus,
Gaudenter noſtros recipimus,
Feruenter cunctos diligimus,
Prudenter nos regimus,
Potenter nos defendimus,
Decenter pacem perquirimus,
Firmiter in bono ſiſtimus,
Grauiter labi metuimus,
Digniter liberi viuimus,
Communiter ſolamen ſumimus,
Subtiliter verum cognoſcimus,
Salubriter nos Deo ſubdimus,
Vtiliter fauores ſpernimus,
Synceriter fraudes expellimus,
Suppliciter Deum requirimus,
Totaliter in Deum fidimus,
Sagaciter tempus attendimus,
Mentaliter legi inſiſtimus,
Humiliter magnis aſſiſtimus,
Fertiliter in bono creſcimus.

Iſtæ ſunt ergo viginti illationes, argumentationes, concluſiones, ad bonũ inductiones & inuectiões quas nobis facit ſcriptura ſacra per itaq;. Dicã ergo, quòd ſcriptura ꝑ iſtud vocabulum illatiuum nos admonet fidenter noſtris conſulere. Iſtud eſt. n. de iure naturali. ſ. ꝙ homo homini debeat cõſulere, quod eſt tutum. Sic faciebat Loth generis ſuis, qñ de combuſtione Sodomæ ipſos educere cupiebat Vnde Gen. 19. Egreſſus itaq; Loth locutus eſt ad generos ſuos. Surgite, & egredimini de loco iſto, quia delebit dñs ciuitatem hanc. Item admonet gaudenter noſtros recipere, ſ. hoſpitio. vnde de Rebecca dṙ Gen. 24. ꝙ inuento ſeruo Abrahæ ipſum gaudenter procurauit recipi, & ſibi & Camelis omnia neceſſaria miniſtrari. Vnde ibidem dicitur. Cucurrit itaq; puella, & nunciauit oĩa, quæ audierat. Sequitur. Ingredere benedicte domini. Item admonet feruenter cunctos diligere, quia. ſ. nos debemus per amorẽ, & dilectionem eſſe vnum cum oĩbus. Matthæi. 19. Itaq; iã non ſunt duo, ſed vna caro. Itẽ admonet prudenter noſipſos regere. Epheſ. 5. Videte itaq; fratres qũo caute ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes. Item admonet potenter noſmet defendere, quia. ſ. cõtra ſpiritales hoſtes nos per tentationes obſidentes nos debemus viriliter dimicare. Iudith. 15. Vidẽtes itaq; filij Iſrael fugientes Aſſyrios ſecuti ſunt illos, & vno agmine ꝑſequentes debilitabant oẽs, quos inuenire potuiſſent. Item admonet decenter pacẽ perquirere. Ro. 14. Itaq; quæ pacis ſunt ſectemur. 2. Mach. 4. Feſtinanter itaq; rex venit ſedare illos. Item admonet in bono firmiter ſiſtere. 1. Cor. 6. Itaq; fratres mei dilectiſſimi ſtabiles eſtote. Et 2. Theſ. 2. Itaque fratres ſtate, & tenete traditiones, quas didiciſtis. Itẽ admonet grauiter labi metuere, quia. ſ. hõ ſemper debet timere, & præuidere ne cadat. 1. Cor. 10. Itaq; qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Itẽ admonet digniter liberos viuere, quia. ſ. ad hoc concludit, & infert ſcriptura, vt à ſeruitute culpę liberi maneamus, vt dicamus illud ad Galathas. 4. Itaq; fratres non ſumus ancillæ filii, ſed liberæ. vt de iuſto dicatur illud ibidem. Itaq; iam non eſt ſeruus, ſed filius. Item admonet cõiter ſolamen ſumere. 1. Theſ. 4. Itaq; conſolamini inuicem in verbis iſtis. Item admonet ſubtiliter vera cognoſcere. Iacobi. 1. Nolite itaq; errare fratres mei dilectiſſimi. Item admonet ſalubriter Deo nos dedere ſeu ſubdere. Phil. 2. Itaq; chariſſimi, ſicut ſemper obediſtis. Sequitur. Cũ metu, & timore veſtram ſalutẽ operamini. Itẽ admonet vtiliter fauores fugere, ſeu ſpernere. 1. Cor. 3. Itaq; nemo glorietur in honoribus. Item admonet ſynceriter fraudes dimittere. 1. Cor. 5. Itaq; epulemur nõ in fermento veteri, neq; in fermento malitiæ, & nequitiæ, ſed in azimis ſynceritatis, & veritatis. Itẽ admonet Deũ ſuppliciter requirere. 1. Petri. 4. Eſtote itaq; prudentes, & vigilate in orationib. Item admonet totaliter in Deum fidere. Heb. 10. Habentes itaq; fratres fiduciã in introitu ſanctorũ. Sequitur. Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei. Itẽ admonet ſagaciter tempus attendere. 1. Cor. 4. Itaq; nolite ante tempus iudicare &c. Et 1. Cor. 7. Itaq; dico fratres, tempus breue eſt. Itẽ admonet mentaliter legi inſiſtere, quia. ſ. nos debemus obedire legi, ſicut diſcipulus magiſtro. Gal. 3. Itaq; lex pedagog⁹ noſter fuit in Chriſto. Et merito, quia ſicut dṙ Rom. 7. Itaq; lex quidẽ ſancta, & mandatũ ſanctũ. Itẽ admonet humiliter magnis aſſiſtere ſeu dignos eligere. 1. Mach. 9. Nunc itaq; te eligimus hodie nobis in principẽ. Itẽ admonet fertiliter in bono creſcere, ſeu bonis effluere. 1. Cor. 3. Itaq; neq; qui plantat, neq; qui rigat, eſt aliquid, ſed qui incremẽtum dat deus. Incrementũ dico. i. gratiarum augmentum. Iſta ſunt ergo viginti itaq;, in quib. cõſiſtit vera iuſtitia. i. vera perfectio. [Facite inquit iuſtitiã.] Luc. 1. In ſanctitate & iuſtitia corã ipſo oĩbus diebus noſtris. Bene ergo dṙ Mat. 25. Vigilate itaq;, quia neſcitis diem neq; horam. Et merito circa talia itaq;. i. circa tales concluſiones & inductiones vigilandum eſt & inſiſtendum, quia ſicut dṙ. 1. Theſ. 4. Itaq; hæc qui ſpernit, non ſpernit hoĩem, ſed Deũ. Et ſic ergo patet, ꝙ inuenitur vnum itaq; per quod augmentatur morum perfectio. Rom. 12. Obſecro itaq; fratres vt exhibeatis membra ueſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, deo placentem, rationabile obſequium ueſtrum &c. ¶ Deniq; dico, D

ꝙ inuenitur vnũ itaq; per qd vẽdicatur cęli poſſeſſio, & hoc oſtenditur, cum dṙ. [Corã dño.] hoc eſt dictu, in gloria Paradiſi, vbi Deo ꝓſentialiter aſſiſtũt ſancti. Iſta eſt vera, ſana, beata & grata concluſio. beatũ itaq;, beatus finis, ad quem oĩs, q in moribus bene ſcit arguere, & cõcludere, ſolet finaliter ꝑuenire. Figura Heſter. 2. in illa puella Heſter, de qua ibidem dṙ. Ducta eſt itaq;. ſ. Heſter, ad cubiculũ regis Aſſueri menſe decimo, q vocatur Thebeth, ſeptimo anno regni eius, & adamauit eam rex plus, q̃ oẽs mulieres, & inuenit gratiã, & miſericordiam corã eo, & poſuit diadema regni in capite eius. Heſter. n. quæ interpretatur abſcondita, ſignat aĩam humilẽ, & deuotam, q̃ iuxta doctrinã Senecæ, eſt occultatrix virtutũ ſicut alii vitiorũ. Per Aſſuerũ, q interpretatur beatitudo intelligitur Chriſtus. Per Thebeth q interpretatur bonitas vitæ, glorioſus finis & ſtatus. Iſta eſt ergo ueritas, ꝙ puella Heſter. i. anima deuota itaq; cõcluſiuè, & neceſſario ducitur ad cubiculũ regis Aſſueri. i. ad q̃etẽ beatitudinis regis Chriſti,

& hoc

& hoc mense decimo Thebeth, hoc est dictu, vt recipiat denariū retributionis æternæ, qui sibi pp vitæ bonitatē à Deo præparatur, & hoc anno septimo regni Christi, hoc ē dictu, septēnali.i.vniuersali fœlicitate gloriæ regni Dei. Et ꝑ certo ipse rex Assuerus Christus istam puellam.s.aīam qn̄ venit corā eo, solet mirabiliter adamare, & gratiam & misericordiā sibi dare, & eam æterni regni diademate coronare, vt & ipsa cū alijs sanctis de isto regno dicat illud, qđ dr̄ Heb.12. Itaq; regnū immobile suscipientes, habemus gratiam per quā seruiamus placētes. Deo. [Corā Deo inquit.] Vt sic dicat quilibet beatus Deo, & Angelis illud.1.Reg.12. Itaq; cōuersatus corā vobis, ecce præsto sum. Patet ergo, ꝙ itaq; pōt inferre, & cōcludere. Ad occupandū cęli possessionem. Coram Deo inquit. Ad augmentandū morum perfectionem. Facite inqt iustitiā. Ad imitandum vitæ conditionē. Conuertimi inquit. Cōuertimini itaq; peccatores, & facite iustitiā coram dn̄o. Et sic patet, ꝙ est vnum itaq; quod spectat ad iustū, & hoc ē primum principale. ¶ Scđo principaliter dico, ꝙ inuenitur vnum itaque spectās ad iniustum, & sic dico, ꝙ scriptura determinans de impio per modum allegationis, & cōclusionis infert contra eum seu de eo multiplex itaq;, videlicet vnū itaque crudelitatis, qđ insontes lædit & afficit: vnū itaq; carnalitatis, quod luxuriosos inquinat, & deijcit: ūnum itaq; voracitatis, qđ gulosos cibat, & reficit, vnum itaq; fatuitatis, quod ad vana tendit, & respicit, vnum itaq; proteruitatis, qđ res iustas spernit & despicit, vnum itaq; diuersitatis, quod brigosos nocet & officit, vnum itaq; pompositatis, quod indoctos iactat, & obiicit, vnum itaq; debilitatis, quod in inconstantē cadit, & deficit, vnum itaq; indignitatis, quod peccatores dānat & inficit. Dico ergo, ꝙ ad malos spectat vnum itaq; crudelitatis & seuitiæ. Vnde impius Saul de Dauid, quem volebat occidere, dixit Ionathæ.1. Reg.20. Itaq; iam nunc mitte, & adhuc eū ad me, quia filius mortis est. Itē ad malos spectat vnum itaq; carnalitatis & luxuriæ. Vnde de filiabus Loth patrem suum inebriantibus, & cū eo concubentibus, dr̄ Gene.19. Dederūt itaq; patri suo bibere vinum nocte illa, & cōcubuit. Itē spectat ad malos vnū itaq; voracitatis, & ingluuiei. Vnde Eccl.2. hoc est itaq; mihi visum esse bonū, ut comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia. Item spectat ad malos vnum itaq; fatuitatis, & stultitię, sicut apparuit in Nabuchodonosor, qui somniū qđ oblitus fuerat, petebat à sapientib. sibi dici, dicens illud Dan.2. Somnium itaq; meum dicite mihi, vt sciam, ꝙ interpretationem quoq; eius verā loquamini. Item spectat ad malos vnum itaq; proteruitatis, & obstinatiæ, qa .s.peccator Deo & maioribus se opponit. Rom.13. Itaq; qui resistit potestati, ordinationi Dei resistit. Itē spectat ad malos vnū itaq; peruersitatis, & discordiæ. Ioan.7. Dissensio itaque facta est in turba. Itē spectat ad malos vnū itaq; pōpositatis, & iactantiæ. Vnde de illis iactatoribus dr̄ Ioā.8. ꝙ ipsi dicebant. Semē Abrahę sumus, & nemini seruiuimus vnquam. Sequitur. Dixerūt itaq;, nos ex fornicatione nati non sumus. Item spectat ad malos vnum itaq; debilitatis, & incōstantiæ, quia.s.faciliter cadunt in peccatum, & etiam in infortunium & tormētū.1.Re.14. Itaq; alij cadebant ante faciē Ionathæ, alios armiger eius interficiebat. Itē spectat ad malos vnū itaque indignitatis & iniustitiæ, qn̄.s.indignus & iniustus accedit ad mensam altaris, de quo.1.Cor.11. Itaq; quicunq; manducauerit, vel biberit calicē dn̄i indigne, reus erit corporis, & sanguinis dn̄i. Sic ergo patet, ꝙ est itaque spectans ad iniustum. ¶ Tertio dico, quòd inuenitur itaque, quod spectat ad Christum. vide ergo, igitur, ideo, & idcirco.

A **Iter.** Nota, ꝙ iter idem est quod via, & dr̄ ab eo, is. Est.n. iter locus per quem itur ad terminum. Et pōt significare moraliter vitam istam, quæ quidē non est nisi quædam via per quā ad finis terminum deuenitur. Cum ergo finis est duplex.s.bon⁹ & malus, Paradisus & infernus, hinc est, ꝙ iter per qđ ad istos terminos deuenitur, pt̄ similiter esse duplex. Est igitur quoddam iter, qđ est frequentādū, quoddā iter, qđ est detestandum. Iter frequentandū est bonorū, de quo dicit Prouer.14. Ambulans recto itinere, & timēs Deū despicitur ab eo qui infami graditur via. Iter detestandum est vita malorum, de quo dr̄ in Psal. Iter impiorū peribit. Cū igitur per iter vitæ præsentis habeamus ad alterius vitæ terminū peruenire, hinc est, ꝙ nos debemus eligere iter virtuosum, meritorium atq; sanctum. Et iō possumus notare, ꝙ iter est dicēdū bonū septuplici rōne, videlicet quādo est rectum, latum, curtum, arctum, planum, mundum, placidum. Iter

Rectum est veritas.
Latum est charitas,
Curtum est paupertas,
Arctum est pœnitentia,
Planum est innocentia,
Mundum est pudicitia,
Placidum est clementia.

Per aliquod n. istorum itinerum debemus ire ad Paradisum. Vadamus ergo primo p iter rectū veritatis, & iustitiæ iuxta illud Eccl.51. Ambulauit pes meus iter rectum à iuuentute mea. Istud tn̄ iter nō ambulant iniq iudices, prece vel pcio à rectitudine declinantes, similes cācro, qui nō rectè sed retrogradè dr̄ incedere. Similes ēt serpēti, qui semper ambulāt tortuosè, quia.s.isti nūc ad vnā partem, nunc ad aliā se deferunt sm̄, ꝙ recipiunt plura dona. Vnde isti sunt illi, de quibus dr̄ Prouer.2. Qui relinquunt iter rectū, & ambulant per vias tenebrosas. Et tn̄ bene sciunt, ꝙ sm̄ quod dr̄ Prouer.12. Iter deuium ducit ad mortem. ¶ Scđo ambulemus per iter latum charitatis, & amicitiæ. Magnā.n.latitudinem habet istud iter. Amici.n.& inimici per istud pariter possunt ire, ita vt alter alteri possit dicere illud Exo.33. Ego ero socius itineris tui. Istud est illud iter, quod Deus ad eundum in terram promissionis in columna ignis.i.inflammatione cordis legitur ostēdisse. Per istud iter non ambulant odiosi, & inuidi, qui nunquā vellent in prosperitate socium inuenire, de quibus dr̄ Prouer.15. Iter pigrorū quasi sepes spinarum. Tales.n. dicuntur spinę, quia oēs tangētes, & oēs vicinitate, & societate appropinquantes solent pūgere lędere, & nocere. ¶ Tertio vadamus per iter curtum spiritualis paupertatis. Istud est.n.iter breuius, & magis cōpendiosum aliæ.n. viæ sequuntur ordinem iudiciariū, istā vero per extraordinariū in Deum procedit. Per istā ēt cōpendiosius Christus iuit, & nos ituros docuit, & præcepit, iuxta illud Micheæ.2. Ascendit ante eos, pandens iter. Et Luc.13. dr̄, ꝙ Iesus perambulabat ciuitates, & castella, docens, & iter faciens in Hierusalem. De ista via non curant diuites. isti.n. ambulant iter ualde longum, & ideo timendum est, ꝙ ad Paradisi terminum non attingent. Vnde Iac.1. Diues in itineribus suis marcescet. Quarto vadamus per iter arctū asperitatis. Istud est.n.magis tutum. Figuratur.n.in itinere solitudinis, p quod filij Israel ad terram promissionis iuerunt. Vnde dr̄ Iudit.4. ꝙ filij Israel custodiebant vbi iter angustū esse poterat inter montes. Isto aūt itinere iuit Christus, sicut dr̄ Ioā.4. Iesus fatigat⁹ ex itinere sedebat secus fontem, quia.s.illi, qui in itinere pœnitentiæ fatigantur, finaliter fonte diuinæ gratiæ potabuntur. Et per istud ducit nos dominus ad terrā promissionis Paradisi, iuxta illud Psal. Dux itineris fuisti in conspectu eius. De isto aūt itinere non curant carnales, & delitiosi, quia.s.isti per iter arctum pęnitentiæ nō incedunt, de quibus figuratiuè dr̄ Nu.2. Tędere cępit populū itineris & laboris. Et loquitur de populo carnali, cui p̄ desiderio ciborū Aegypti, manna in nauseā vertebatur. ¶ Quinto vadamus per iter planum simplicitatis. Istud.n.nō habet offendicula peccatorum, innocentia.n.non solet peccati offendiculum inuenire. Et ideo dicitur Esa.62. Planū facit iter. Istud.n.est iter prosperū, quia prosperū nobis faciet Deus iter salutariū nostrorum. De isto ergo itinere dr̄ Proue.28. Melior est pauper ambulās in simplicitate sua q̄ diues prauis itineribus. Per istud iter non uadunt malitiosi, qa pro certo isti de simplicitate & innocentia nunquam curant, & isti sunt de illis de quibus dr̄ Hiere.18. ꝙ ipsi ambulauerunt per vias in itinere non trito. ¶ Sexto vadamus per iter mundum synceritatis seu castitatis. Vnde de talibus pōt dici illud Esaiæ.47. Possidebit montem sanctum meū, & dicā, viam facite, præbete iter. Istud tn̄ iter non ambulant luxuriosi, quia verè iter istorū nō est mūdum, sed magis fętidū, & immundū. Vnde istis vr̄ loqui illa mala mulier, de qua dr̄ Prouer.9. ꝙ ipsa sedet in foribus domus suæ super sellam, in excelso vrbis loco, vt vocet transeuntes per uiam, & pergentes itinere suo. Vnde isti possunt dicere illud Thren.4. Lubricauerūt uestigia nostra in itinere platearum nostrarum. ¶ Septimo vadamus per iter placidū benignitatis, & pietatis, & tali itinere ibat Samaritan⁹, qui iter faciens inuenit sauciatum, cui infudit oleum, & vinum, sicut dr̄ Lucæ.10. Per istud aūt iter non vadunt crudeles, auari, & litigiosi, de quibus dr̄ Proue.12. Iter impiorum decipiet eos. Vnde de impijs, & crudelibus pōt exponi illud, quod de Paulo impietatē exercente dr̄ Act.9. Cum iter ageret, contigit, vt appro-

vt appropinquaret Damascũ. Paul⁹.n.iterpretaẽ os tubæ. Damascus interptaẽ sanguinis potus, q̄a verè impij, & crudeles, q̄ sũt os tubæ alios terrẽdo, sæpe appropinquãt Damascũ.i. ad sanguineam crudelitatem. Et hoc de itinere sufficit. Transeo causa breuitatis, quia infra de via, & de semita prolixius, est tractandum. Vide supra de tractatu Ire & Ambulare.

A **Iterum Iterare.** Nota, ꝙ iterum signat quẽdã reditum, quendã profectum, quoddam augmentum, quoddã cõtinuamentũ. Et põt significare in bono, & in malo. In bono.n.signat virtutum continuationem. In malo aũt signat peccati multiplicationẽ seu redundationem. Dico, ꝙ in bono signat aliquã bonã cõtinuationem. Sicut.n.videmus, ꝙ desideria naturæ sunt inqeta, q̄a .s.naturæ non sufficit, ꝙ vnus actus semel agatur, imo vult, ꝙ iterum atq; iterum fiat, & exerceatur, sicut patet de arborib. quibus nõ sufficit semel in vita sua fructificare, imo solent actum fructificandi oĩ anno iterum atq; iterũ iterare, sic verè spiritualiter desideria affectionis nostræ debent in bono esse inquieta, quia.s.non debet sufficere semel bñ facere, imo fructũ bonorũ actuũ. & operũ debemus iterũ exercere, sicut dicit apostolus.1.Cor.7. Iterũ reuertimini in idipsum. Vnde nota, ꝙ multiplicem bonum actum debemus iterare, scilicet

B actũ
- Vocalis confessionis,
- Realis compassionis,
- Verbalis salutationis,
- Actualis exultationis,
- Corporalis visitationis,
- Supernalis contẽplationis,
- Spiritualis prædicationis,
- Pęnitentialis immutatiõis.

¶ Primo ergo charissimi, debemus iterare sæpe & sępius actum confessionis, q̄a.n.sæpe delinquimus, necesse ẽ, ꝙ sępe remedium apponamus. Non.n.sufficit pannum immũdum semel abluere, imo necesse est iterũ & iterũ relauare. Aues ẽt fluuiales non solent semel aquam intrare, imo si inde exiuerunt, statim solent ad aquã recurrere, & se sępe & iterum balneare, quia.s.lotura confessionis nõ semel est faciẽda, sed iterum & iterum frequentanda. & ideo dr̃ Io.11. Eamus in Iudæam iterum. Iudæa.n.interpretatur confessio. ¶ Scd̃o debemus iterare actum compassionis. Mater.n.nõ solet paruulo suo mamillas suas tantummodo semel porrigere, imo solet iterum, & iterum ẽm, ꝙ indiget relactare. quia.s.viro pio, & misericordi non sufficit vnum beneficium impendere, sed sæpe, & iterum lac suum solet aliis ꝓpinare. Vnde Thobiæ, qui non poterat cessare facere opera pietatis, dictum est Tho.2. Ob hanc causam iussus es interfici, & tu iterum sepelis mor-

C tuos. ¶ Tertio debem⁹ iterare verbum salutationis. Vnde de Christo dicitur, ꝙ veniens ad discipulos dixit eis. Pax vobis. imo in eodẽ Euãgelio iteraẽ tripliciter ista salutatio. Pax vobis. Io.20. ¶ Quarto debemus iterare actũ exultationis, q̄a sicut auiculæ solent lætari & cantare, & nõ solum semel, & bis imo sæpe, & iterum resonare, iuxta illud Mar.14. Iterũ gallus cantauit. Sic nos non solum debemus in domino gaudere, Deum regratiãdo laudare, imo istud gaudium debemus frequentare. vnde Philip.4. Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete. In quibus verbis ostenditur, quod istud gaudium debet fieri cum

- Recta intentione,
- Longa duratione,
- Magna subiectione.

Primum probat dictio prærogatiua, quia.s.in dño semper debet fieri. Sed ẽm dictio frequẽtatiua. [Iterum inquit.] Sed tertiũ dictio imperatiua. [dico gaudete inquit.] Istud aũt gaudium potissimè iterabitur in patria, vbi Christus, qui nos nunc videt, & visitat per gratiã, nos visitabit iterum per gloriã. Tunc.n.implebitur illud Ioan.14. Iterũ aũt ueniam, & accipiam uos ad meipsum. Et Philip.2. Viso eo iterum gaudeatis. Et maxime, quia tale gaudiũ erit durabile. iuxta illud Io.16. Iterum aũt videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrũ nemo tollet à vobis. ¶ Quinto dico, ꝙ nos debemus iterare actum visitationis. Vnde Io.16. Iterum autem uidebo uos, & gaudebit cor vestrum. ¶ Sexto dico, ꝙ nos debemus iterare actum contemplationis. exẽplo Aquilæ, quæ si descendit ad terram, citius à terra reascendit. dicens cum Apostolo illud Io.16. Iterum relinquo mun-

D dum, & uado ad patrem. Et illud Apostoli ad Galathas.2. Iterum ascendit Hierololymam. Et Iudith.5. Iterum possident Hierusalem, vbi sunt sancta sanctorũ. Septimo debemus iterare actum prædicationis, quia sicut in mari est vnum monstrum dictum quod q̄nq; filios parit informes, quod videns solet ipsos in ventrem vt melius formentur iterum reponere, & cum bene formati fuerint, solet eos parturire, iuxta illud Io.3. Nunquid potest hõ in ventrem matris suæ iterato introire, & renasci? Sic.s.doctores & p̄dicatores, qui alios fouent, & parturiũt per doctrinam, non solũ semel imo pluries debent actũ prædicationis, & spiritualis parturitionis iterũ, & iterum exercere, donec perfectam formã perfectionis, & virtutum in ipsis potuerint generare. Sic faciebat Apostolus, qui dicebat Gala.4. Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus. ¶ Octauo dico, ꝙ nos debemus iterare actum pęnitentiæ, & conuersionis. Similes aquilæ & serpenti, qui si antiquati fuerint, sciũt veteres pelles, & plumas deponere, & se ad iuuentutem iterum renouare. quia.s. quando pellem peccati per pęnitentiam exuimus, ad iuuentutem gratię iterum reuenimus. Hõ.n.potestatẽ habet ponere aĩam suã, & iterũ sumendi eã Io.10. Vt sic cũ cõuersus fuerit, dicat dño illud Ps. De abyssis terræ iterũ reduxisti me. Et sic patet, ꝙ istud verbũ iterũ põt in bono octupliciter esse dictũ. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ iterũ põt significare in malo, & sic designat malã peccati frequentationẽ, vel malã peccati recidiuationem, & iterationem. Nota ergo, ꝙ est vnum

Iterũ
- Cupiditatis,
- Carnalitatis,
- Instabilitatis,
- Infidelitatis.

¶ Est vnum iterum cupiditatis, quia.s.cupiditas semper iteratur & continue frequentatur. Sicut.n. ignis quamuis propter aquæ aspersionem aliquantulum suffocetur, exinde tñ statim iterũ fortius inflammatur, sic verè ignis cupiditatis quamuis per nouam appositionem diuitiarum aliquãdiu tẽperetur, perinde tñ fortius iterum augmentatur, quia.s.mundi prosperitas est fons Tantali, de quo qui plus bibebat, plus sitiebat. Vnde Ioã.4. Oĩs, qui biberit ex aqua hac, iterum sitiet. ¶ Itẽ est vnũ iterũ carnalitatis. Carnales.n.faciliter recidiuant, quos poetæ in pęna Titij voluerunt intelligere, quẽ in inferno positũ finxerunt iecur suum.i.affectum, & desideriũ à vulturibus cõtinuè deuorari, semper tñ, & iterum crescere & renasci. Qua.s.luxuriosus, qui recte in inferno esse dr̃, pro eo ꝙ multis pœnis laboribus, & ardoribus, & fœtoribus subiugatur, iecur suum.i.affectum & desiderium, vulturibus, i.immundis luxuriæ actibus continuo tribuit, quod tñ iterum, & iterum renascitur & recrescit. Cõstat.n.ꝙ desiderium luxuriæ cito redit. Vnde Hier.2. & loquitur de mala muliere. Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas. ¶ Item est vnum iterum instabilitatis. Nam sicut Canis postquam cibos euomuerit, ipsos iterũ reassumere consueuit, sic multi sunt qui postquã peccata sua per confessionem dimiserunt, ipsa recidiuando iterum reassumunt, contra illud Ecc.19. Fili peccasti, ne vlterius addas facere, quia sicut dr̃ Ecclesi.34. Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum quid proficit lauatio illius? ¶ Item vnum iterum infidelitatis. Infideles enim non sunt contenti vna varietate, imo solent iterum variare, sicut dicitur de Petro Ioan.13. Iterum autem negauit Petrus. Et hoc de iterum sufficit. vide infra, de rursus.

Inuicem. ¶ Nota, ꝙ inuicem q̄nq; supponit pro mutuo, quandoq; supponit pro simul, pro pariter, ꝓ coniunctim. Et potest esse coniunctio copulatiua, vel aduerbium qualitatis, & signat societatem, congregationẽ, & coniunctam, & adunatam pluralitatem. Et iõ potest signare in bono, & in malo, ẽm ꝙ coniunctio vel societas põt esse bona vel mala. ¶ Dicamus ergo primo de bono inuicem, q̄ nos debemus esse inuicem, i.simul per omnimodam charitatem, communitatem & vnitatem. Aĩalia.n.mitia, sagacia & vtilia solent inuicem viuere, comedere, laborare, inuicẽ dormire, sibi inuicem seruire, se inuicem diligere, & sibi inuicẽ subuenire, sicut ad sensum patet de ceruis, & columbis, quæ sunt animalia mitia, de formicis & apibus, quæ sunt animalia sagacia, de bobus & ouibus, quæ sunt animalia vtilia. Sic verè charissimi, nos qui debemus esse columbis, & ceruis benigniores, apibus, & formicis sagaciores, bobus, & ouibus meliores, & utiliores, debemus inuicem in simul, & in vnitatis & concordiæ facere facta nostra. Simus ergo, & viuamus inuicem per communem habitationem. Pascamur inuicem per communis studij eruditionem. Laboremus inuicem per communis operis occupationem. Dormiamus inuicem per communem contemplationem. Seruiamus inuicem per cõmunis obsequii exhibitionem. Diligamus nos inuicem per commu- A

communem subuentionem. Iocundemus nos inuicem per communem consolationē. Et ad hæc nos monet Apostolus Eph.4 Estote inuicem (inquit) benigni, misericordes, donantes inuicem. Quia breuiter non est dare aliquē actū charitatis, quin melius possit fieri quando ibi est inuicem, i. bona bonorū societas quam alias quoquo modo. Apes.n. inuicē mel la conficiunt, formicæ inuicem cibos recipiūt, castores inuicem domos reficiunt, bellatores inuicem hostes concutiunt, cantores melos inuicem perficiunt. Non est.n. dare actū siue sit fructuosus siue sit gaudiosus, quin melius fiat si inuicem à pluribus frequentet, & alter sub altero adiuuetur, & supportetur. Eph.4. Supportantes inuicem charitate. Per mutuā.n. supportationem mella deuotionis melius paramus. Patet in religiosis, qui sicut apes pro isto melle conficiendo in diuersis aluearibus, & conuentibus sunt disiuncti. Item cibos doctrinæ melius procuramus, sicut patet de scholaribus, ꝙ sicut formicæ ad recipiendum grana scientiarum sunt inuicem in studijs adunati. Itē domos cōscientiarum melius ędificamus sicut castores, qui ad ædificandū domos sunt inuicē congregati. Vnde Ro.14. Itaq; quæ pacis sunt, sectemur, & quæ ædificationis sunt, inuicem custodiamus. Item contra hostes spūtales inuicem in exercitu Ecclesiæ pliemur, & sicut aues gratulantes in domino spūaliter iocundemur, iuxta illud Rom.12. Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus, idipsum inuicem sentientes. In quibus verbis aduerte, ꝙ triplex actus virtutis est cōiter inuicem exercendus, videlicet actus lętitię virtus clementiæ, sensus prudentiæ. Primus est actus spei, & consolationis. [Gaudete inquit cum gaudentibus.] Secūdus est actus charitatis, & compassionis. [Flete inquit cū flentib.] Tertius est actus fidei, & discretionis. [Idipsum inquit inuicē sentientes. Igitur charissimi, gaudeamus inuicem sperando, defleamus inuicem amando, sentiamus inuicem credendo. Debemus dico inuicem gaudere per spem, & consolationē, & per gratiarum actionem, quia.s. auiculæ qn̄ sunt plures inuicem, dulcius cantant. Vna.n. solet alterā excitare, & ad melodiam inuitare. [Gaudete inquit cum gaudentibus.] Vnde ēt constat, ꝙ per modulationem instrumentorū solēt delphini in mari, & ad lætitiam incitari, & circa nauem vbi est modulus, multipliciter saltare, & iocundari, sicut dicit Plinius. Quia verè charissimi, alter debet alterum ad exultandum in Deo, & in spe bonorum æternorum mouere, & admonere. vnde.1. Thessalo.4. Itaque consolamini inuicē in verbis istis.

B ¶Secundo debemus inuicem dolere per charitatiuam compassionem. [Flete inquit cum flentibus.] Fletus.n. & compassio solent ex charitate procedere, sicut pluuiarum resolutio solet ex calore nubis naturaliter ꝓuenire. Ignis.n. in nubem contentus facit eam in pluuiam resolui, quia.s. ignis charitatis quando in corde hois continetur, facit ibi lachrymarum pluuiam generari. [Flete ergo cū flentibus.] Sicut in elephātibus dr̄, ꝙ in casu vnius audito barritu ipsius, ipsum reuelāt si possunt, si vero nequeunt, plorant, & barriunt cum eodem. De equis etiam Scythiæ dicitur, ꝙ affectum compassionis habent, & in morte dominorum suorum lachrymantur, & dolent, quia.s. quotiens videmus alios esse dolentes, nos pro certo debemus esse flentes, & inuicem condolentes. Nam si amicis nostris in suo infortunio non possumus exhibere piæ cōpassionis affectum, nos tamen ipsis exhibere debemus compassionis affectum, iuxta illud prædictum Eph.4. Estote inuicem misericordes. [Flete inquit cum flentibus.] Iuxta illud, quod in morte Ionathæ dictum est. Perierunt arma Bellica, inclyti Israel flete. 2. Reg.1. Exemplo amicorum Iob, qui videntes miseriam eius, venerunt cōsolari eum, & plorauerūt. sicut etiam faciebat ipse Iob, sicut dr̄ Iob.30. Flebam quondā super eo, qui afflictus erat. Vnde de isto mutuo amore dicitur.1. Reg.20. De Dauid, & Ionatha, ꝙ fleuerūt pariter, Dauid autem amplius. Debemus ergo inuicem dolere per charitatiuam compassionem. 1. Petr.1. In fraternitatis amore simplici corde diligite inuicem.

C ¶ Tertio dico, ꝙ nos debemus inuicem credere per fidei communionem. Idipsum inuicem sentientes, qa.n. vna est fides, vnus Deus, vnū baptisma (Eph.4.) hinc est, ꝙ nos istam fidem vnicam debemus vniuoce, & singulariter sapere, & idipsum in fide iugiter sentire. Quāuis .n. lux sit simplex & vnica, à multis tn̄ luminaribus vna, & eadem recipitur, ita ꝙ omnia specula ipsam eandm lucem participare noscuntur. Sic verè cū vna & eadē sit lux, ipsam eandem debemus inuicem, & cōiter suscipere, & idipsum de fide credere, & tenere. Idipsum inquit sapientes, vt sic dicat q̄libet illud Psal. In pace in idipsum dormiam, & requiescam. Istud tn̄ est contra scismaticos, & hæreticos, qui non inuicē sed diuisi, & qui ipsum de fide nō sentiūt sed diuersè. Quia.s. quælibet secta hæreticorum solet à catholicis, & ab alijs hæreticis in aliquo discrepare, sicut patet de ragaris, Græcis, Georgianis, Nestorianis, Scipianis, Iacobinis, qui oēs in sectis suis diuersificātur, sicut ponitur in libro de captione terræ sanctæ tempore Soldani. Isti.n. non sunt inuicem, imo segregatim & diuisim. Vnde de talibus dicitur Oseæ.10. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Nō sic ergo, sed debem' sicut dictū est, esse inuicem credentes, dolentes, lætātes. Et si vis potes inuehere contra illos, qui nolunt esse inuicem per concordiam, & amorem, sicut sunt discordes, litigiosi, inuidi & malitiosi, auari & ambitiosi, quia.s. tales nolunt esse inuicem, quia.s. nullus taliū vellet habere sociū seu parem. Sed de hoc vide supra de videre, de discordia, de coniunctione, & cōgregatione, & infra de societate, de pariter, & cæteris similibus. Sic ergo patet, qūo inuicem accipitur in bono. ¶ In malo vero pōt inuicem significare malam communitatem, malam societatem, malam congregationem, & confœderationem, & vnionem. Et ideo vide in istis titulis, & similibus.

Iubere.

Cū iubere de sui natura signet imperium, & dominationē, seu dominium, & prælationem, iussum vero reciproce significet seruitutem, & subiectionem, possumus notare, quòd in scriptura inuenitur

Cœlestis, & catholica,
Terrestris & canonica,
Funestis & tyrannica.

¶Primam facit diuina potestas. Sed secūdam superna maiestas. Sed tertiam tyrānica tempestas. ¶ Primo ergo dico, ꝙ inuenitur quędam iussio summæ potestatis, & ista est illa quam facit Christus rex, sacra scribit lex, cui obedit grex. Deus enim & lux & scriptura diuina sunt illa à quibus bona, & sancta iussa procedunt, quibus.s. à fidelibus est obediendum, & totis affectibus insistendum. Et sic notabis, ꝙ iussio diuina semper est iusta, & ideo facienda, metuenda, & reuerēda. Homo.n. qui vult operari s̄m regulam, libenter sequitur regulam qn̄ scit eam esse rectam. Sic quia iste iussor Deus est rectissimus, & æquissimus, ideo dico, ꝙ iussio ipsius est sequenda, & totis viribus facienda. Exēplo Abrahæ qui quāuis grauissimum q̄d iuberetur.s. occisio, & immolatio proprij filij, illud tn̄ implere voluit incunctanter, sicut dr̄ Gen.22. Sciebat.n. ꝙ Deus iubere non poterat nisi bonum. Etiam de Petro dicente Matt.14. Domine iube me venire ad te super aquas. Et ibidem dr̄, ꝙ ad iussum ipsius se posuit supra mare, quod satis periculosum, & impossibile videbatur. Magis.n. credidit Deo quam sibi, magis gratiæ quàm naturæ, magis diuinæ voluntati, q̄ propriæ potestati, quia scilicet omnia, quæ in mundo fiunt, solent, à Dei iussu ordinatione, & prouidentia prouenire. Vnde Seneca in tragœdia dicit. Quicquid facimus mortale genus, quicquid agimus, venit ex alto. Iussus.n. diuinæ ordinationis scit causarum seriem noctere, & sic factum instituere, & componere, & applicando actiua passiuis, & ordinatione sua libero arbitrio hominis solet quandam occultam immutabilitatem (seruato tamen arbitrio diuino) in mūdi causis & negocijs destinare. Vnde Hieremias Thren.3. loquens quomodo captiuitas Hierusalem à Dei ordinatione ꝓueniebat, quamuis ille captiuans Nabuchodonosor soli arbitrio suo inniteretur, nec se esse crederet baculum Dei viui, dicit sic. Quis est hic qui dixit fit fieret domino non iubente? quasi diceret. Sine iussu suo fit, scilicet iussu diuino vel actiuo vel permissiuo. Et sic dicam, quòd à Dei iussu, & ordinatione prouenit

Quòd {
Iustus patiatur,
Malus puniatur,
Pauper nutriatur,
Festum excolatur,
Mundus odiatur.
}

¶Dico ergo, ꝙ iubente domino iustus affligitur. Deut.34. Mortuus est Moyses iubente domino. Item iubente & ordinante. Deo malus atteritur. Vnde de impio seruo quo conseruum suum non misericorditer affligebat, dicitur Matth.18. quod dominus eius iussit illum venundari. Sequitur. Et iratus tradidit eum tortoribus. Item iubente domino egenus pascitur. Vnde turba famelica dicitur Matth.14. quòd

quòd cum iuſsiſſet Ieſus turbam diſcumbere ſuper fęnũ, acceptis quinq; panibus & duobus piſcib, dedit diſcipulis ſuis, qui etiam dederunt turbis. De demoniaco ẽt curato dr̃ Mar. 5. ꝙ dñs iuſsit ſibi dari manducare. Curã.n.gerit Chr̃s qualiter pauperes nutriant̃. Et merito, qa paucos inueniũt alios, qui curã habeãt de eiſdem. Pſal. Tibi derelictus eſt paup. Itẽ iubente dño feſtum excolitur. Cultus.n.feſtorum, & potiſsimè diei dominicæ, inter præcipua iuſſa Dei reperitur. Vnde 2. Mach. 15. Eſt potens in cęlo qui iuſſit agi diem ſabbatorũ. Item iuſſu Dei mundus contemnitur. & hoc figuratiuè. iubetur Matt. 14. vbi dicitur, ꝙ Ieſus diſcipulos ſuos iuſſit aſcendere in nauiculam, & præcedere transfretatum. Nauicula.n. eſt religio, vbi Dei iuſſu perfecti aſcendunt, & fretum.i.mũdum contemnendo tranſeunt, & dimittunt. Iſta eſt ergo quędam iuſſio cęleſtis & dominica. ¶ Secũdo dico, ꝙ inuenitur
C quædã iuſſio terreſtris & canonica, & iſta eſt iuſſio bonorũ principum & prælatorum, quibus.ſ.datum eſt à Deo ꝙ aliis poſſint pręcipere, & iubere, & ꝙ alij teneantur eis obedire, obſequi & parere. Iſti enim.ſ. prælati primo recipiunt à Deo iuſſum commiſſionis (iuxta illud quod de Moyſe legitur Eccle. 45. Glorificauit illum in conſpectu regum, & iuſſit illi coram populo ſuo) vt poſtea illi exerceant iuſſum debitæ ꝓlationis, & vt ipſis fiat obedientia reuerentiæ, & ſubiectionis, dicendo.ſ. illud Ruth. 2. Si iubes, vadam in agrum. Et ſicut de Eſau dicitur Geneſ. 27.. quòd ipſe abierat in agum, vt voluntatem patris adimpleret. Et nota, quòd ad iſtos ſpectat

Iubere {
Dignos promoueri,
Malos ſubmoueri,
Læſis miſereri,
Deum reuereri.
}

Iubeant igitur, ꝙ digni promoueantur, ſicut dr̃ de Ioſeph Geneſ. 45. ꝙ ipſe iuſſit bĩas ſtolas ſingulis fratribus ſuis dari. Vnde iſti ſunt qui petierunt dicẽtes Pharaoni Geneſ. 47. Petimus, vt nos eſſe iubeas ſeruos tuos in terra Ieſſen. Quia re vera quilibet rex, & princeps debet filios Iſrael & fratres Ioſeph, i. bonos hoĩes Chriſti, qui.ſ.eſt primogenitus in multis fratribus (Rom. 8.) promouere & exaltare, & iubere ꝙ prę aliis proſperari debeãnt & valere. Exemplo Aſſueri, de quo dr̃ Heſter. 1. ꝙ ſeptẽ diebus iuſſit conuiuium preparari, videlicet cunctis principibus, & pueris ſuis fortiſſimis. 1. Mach. 10. etiam dicitur, ꝙ rex Alexander iuſſit ſpoliari Ionathan veſtibus ſuis, & indui eum purpura. ¶ Item iubeant, ꝙ mali ſubmoueantur. Iuſſum.n. & cura principis, & prælati non debet ſolũ eſſe circa curam promotionis bonorum, imo etiam circa curam deiectionis malorũ. Figura Leuit. 14. vbi dicitur de ſacerdote ſic. Iubebit erui lapides, in q̃bus lepra eſt, & ꝓijciet eos extra ciuitatem in locum immũdum. Lapides enim. i. perſonæ in quibus eſt lepra, i. ſcelus vel culpa contagioſa, & infectiua, extra ciuitatem, & extra bonorum ſocietatem debent proijci, & in loco immundo, ſ. in furca vel patibulo ſeu carceris ergaſtulo ſi caſus requiſierit relegari, ſicut de ſcelerato Andronico purpurato qui ꝓ pecunia iuſtum Oniam occiderat, dr̃. 2. Machab. 4. ꝙ rex pietate motus, & lachrymans, circunduci iubebat ſacrilegiũ per ciuitatem, & in eodem loco vbi Oniam occiderat, vita priuari. ¶ Item iubeant, ꝙ cauſæ pauperum expediantur, ſeu ꝙ deſolatis ſubueniatur. Sic faciebat Dauid, qui viduæ & pacem, & vitam filio poſtulanti reſpondit. 2. Reg. 14. Ego iubebo ꝓ te. Et de Iudæis etiam eripiendis à morte quos Aman occidi mandauerat, dr̃ Heſter. 6. ꝙ iuſſi ſunt liberari, & hoſtes, q̃ ad occiſionem eorum ſe parauerant, iugulari. ¶ Item iubeãt ꝙ Dei cultus exerceatur. De cultu enim Dei, & ſanctorum debet eſſe cura præcipua maioribus, vt.ſ. omnis cultus erroneus deleatur, & pius & catholicus inducatur. Vnde de Phi
D liſteis dicitur. 1. Parali. 14. ꝙ ipſi reliquerunt Deos ſuos ibi, quos Dauid iuſſit exuri. Iſta eſt ergo iuſſio fidelis, & canonica. ¶ Sed tertio dico, ꝙ inuenit̃ iuſſio crudelis & tyrannica, & iſta eſt illa, quã faciunt iniqui iudices, & magnates. Vnde nota, ꝙ apud eos inuenit̃ iuſſio Seuitiæ, Stultitiæ, Superbiæ. Seuitiæ dico, quia.ſ. pro nihilo reputant iubere innocentes occidi, pauperes ſpoliari & excoriari, ſicut de Aman legitur Heſter. 5. ꝙ ſibi cõſuluit vxor ſua ꝙ deberet parare trabẽ excelſam, vt ibi ſuſpenderet Mardocheum, in qua tñ trabe idẽ Amã fuit ſuſpẽſus, Mardocheo liberato. Vñ ibi dr̃. Placuit ei, & iuſſit excelſam parari crucem. Stultitiæ ẽt, ſicut de Nabuchodonoſor legitur Dan. 3. ꝙ innocentes ſtatuã adorare. & idololatrare nolẽtes, iuſſit in fornacem ardentẽ mitti. Iã inquit iuſſio regis vrgebat. Superbiæ ẽt, ſicut fuit in Dauid populum ſuum præ ſuperbia & põpa numerari iubẽte, de quo dr̃. 1. Paral. 21. Diſplicuit autem Deo quod iuſſerat Dauid, & percuſſit Iſrael. Et ſic patet, ꝙ inuenitur iuſſio Tyrannica. Canonica & Dominica. Vide in tractatu præcipere, & Mãdare.

Iubilus. Iubilare. Iubilatio

A Nota, ꝙ iubilatio eſt gaudium mentis, quod tm̃ eſt ꝙ aliquo ſigno exteriori declarari non poteſt. Et iubileus idem eſt, quod gaudium, iocũditas, lætitia, exultatio. Differunt tamen, quia iubilus ſemper accipitur in bono, quia propriè iubilatio eſt exultatio pro bono incommutabili & æterno. Aliæ vero ſpecies ſignificãt indifferenter lætitiam, ſiue bonam ſiue malam. Et ideo breuiter nota, quòd eſt quidam

Iubilus {
Virtualis,
Spiritualis,
Aeternalis.
}

Primus eſt iubilus incipientium.
Secundus eſt iubilus proficientium.
Tertius eſt iubilus comprehendentium.

Primi iubilant de peccati euaſione, & ſic iubilabant, filii Iſrael in exitu de Aegypto. Vnde Pſal. Iubilate in neomenia tuba, in inſigni die ſolennitatis veſtræ. Neomenia.n. eſt feſtum nouæ lunæ, quia verè illi debent facere magnum feſtum, qui de antiquitate peccati per gratiã innouantur. ¶ Secundi iubilant de meritorum adeptione. Vnde iſti ſunt, qui videntes ad regis amicitiam ſe eſſe receptos, & exinde magnum commodum ſperantes, ſolent quàm plurimum exultare, & ſeruitium ſuum in lætitia perficere, & complere. Pſal. Iubilate Deo oĩs terra, ſeruite domino in lætitia. De iſto iubilo dr̃ Iob. 38. Vbi eras cum me laudarent ſimul aſtra matutina, & iubilarent omnes filij Dei? Vbi aduerte, quòd qui volunt ſpiritualiter domino iubilare, debent habere

Vinculum vnitatis, quia debent eſſe ſimul,
Speculum honeſtatis, quia debent eſſe aſtra,
Riuulum puritatis, quia debent eſſe matutina,
Titulum charitatis, quia debent eſſe filij.

Tertij iubilant de ꝓmiorum receptione, & iſti ſunt beati, qui nũc ſunt in patria, vel qui erunt, qui ſunt in magno iubilo, & gaudio, quia venerunt de operibus ad mercedem, de laboribus ad quietẽ, & de promiſsionibus ad honorem. Quibus dicitur illud Iob. 33. Videbit faciẽ eius in iubilo, & reddet homini iuſtitiam ſuam. In tali iubilo dicit̃ dominus aſcendiſſe. Omnes.n. qui cum eo erant in ſua aſcenſione, & angeli & captiui redempti erant & beatificati, & per conſequens cantus & exultatio eorũ poterat iubilus nuncupari. Vnde in Pſal. dicitur. Aſcẽdit Deus in iubilatione, & dominus in voce tubæ. Et ab iſta iubilatione dictus fuit annus iubileus, q̃ erat quinquageſimus, vbi oẽs ſerui liberi efficiebant̃. Homicidæ & fugitiui immunes ad ciuitates proprias reuertebantur. Hæreditates etiã venditæ proprijs & primis ipſorũ dominis reddebantur, & pp hoc in anno iſto populus iubilabat quieſcebat & lætabatur, & ſeptem tubis ibidẽ à populo clamabat̃, ſicut habemus Leui. 25. & 27. Iſte annus chariſsimi ſignat iubilationem gloriæ Paradiſi, quia ꝓ certo qñ iſta aduenerit, de ſeruitute liberi efficiemur, quia ſicut dr̃ Rom. 8. Creatura liberatur à ſeruitute corruptionis in libertate gloriæ filiorum Dei. ¶ Itẽ ad hæreditatem per peccatum perditã & amiſſam reſtituemur. Pſal. Tu es qui reſtitues hæreditatem meam mihi. ¶ Item ibi ſeptem tubis. ſ. ſeptem corporis & aĩæ dotibus diuinas laudes celebrabimus & exequemur. Ioſuæ. 6. Sacerdos tollet ſeptem buccinas, quarum vſus eſt in iubilo. In tali ergo iubilo & iubileo aſcendit Chriſtus qa ſicut dicitur. 1. Paral. 15. Arca fœderis Dei deducebatur in iubileo & ſonitu buccinarum. Si vis vide in Mauricio in iſto titulo, vbi inuenies magnam practicam de aſcenſione.

Iudas. Iuda

A Nota, ꝙ Iuda eſt nomẽ regni & nomẽ populi. Iudas vero eſt nomen perſonæ & nomen populi, & interpretatur Iuda vel Iudas cõfitẽs vel glorificans. Et põt ſignificare moraliter accipiendo ſtatũ vel populum virtuoſum, qui dominum debent laudare & glorificare, & ſua propria crimina cõfiteri & corrigere. Et põt maxime ſignificare quemlibet eccleſiaſticum vel prælatum. Sicut.n. tribus Iuba fuit cæteris tribubus nobilior, qa.ſ. de illa tribu reges linealiter proceſſerunt iuxta illud Pſal. Iuda rex meus, Moab olla ſpei meæ. In cuius ſignũ trib. Iuda ad oriẽtem figebat tentoria, ſicut dicit̃ Numeri. 2. Sic verè & ſtatus & perſona cuiuſliſiet eccleſiaſtici & prelati cæteris dignior

poteſt

potest dici. Isti enim sunt reges & duces aliorũ, quia scilicet ipsos habẽt regere & derigere, corrigere, docere. Vnde nota, quòd tribus Iuda in tribus alias præcellebat, s. in statu, in actu, in situ. Ista enim fuit

Status dignioris & nobilioris,
Actus fortioris & audacioris,
Situs altioris & anterioris.

Ista. n. habebat statũ nobiliorẽ, quia ista erat tribus regia, quæ sceptrum regiminis obtinebat. Vnde Gene. 49. Non aufertur sceptrum de Iuda. ¶ Itẽ habebat actum audaciorẽ, qa ista tribus in bellis alios præcedebat. Iudic. 1. Iudas ascendet ante vos. Et Gen. 46. Misit Iacob ante se Iudam. ¶ Itẽ habebat situm anteriorem, quia. s. ista tribus ad orientẽ sedebat & tentoria figebat. Num. 2. Ad orientem Iudas figebat tentoria. Et re uera charissimi talis debet eẽ tribus, & cognatio virorum ecclesiasticorum, & maxime prælatorũ, quia vere isti debent esse reges, & sui & aliorum, se & alios regẽdo & gubernando. Debent alios p̃cedere, bona exẽpla dando, & ostẽdendo. Debent etiam ad orientẽ sedere, vbi est lux, lucẽ paradisi videndo, & continuã contemplando. Quod vtiq; benedictione Iudæ patriarchæ vr̃ firmatum fuisse Gen. 46. vbi dr̃. Iuda, te laudabũt fratres tui, manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum, & adorabunt te filij matris tuæ. Catulus leonis Iuda, ad prædam ascendisti fili mi, requiescẽs accubuisti vt leo, & quasi leena. Vbi aduerte, ꝙ qui vult spũaliter esse Iuda vel Iudas debet habere famosam conuersationẽ, quia debet esse Iuda, quem laudare debent fratres sui. Gloriosam triumphationem, qa debet habere manus in ceruicibus inimicorum suorum, iniuriam à se & sibi commissis repellẽdo. Excelsam iurisdictionem, quia debet eẽ talis, quem adorare teneantur filij matris suæ. i. Ecclesiæ. Audacem reprehẽsionẽ quia debet esse catulus leonis, rebelles mordendo, & castigãdo. Suauem contemplationem, quia debet ascendere ad prędam Paradisi, ibi requiescendo & accubando. Voracem prædicationem, quia debet esse sicut leo, & leena, alios subditos peccatores suscitãdo, & prædicando. Istã figuram posses per mẽbra prosequi, & dilatare, sed nimis esset prolixũ. Illud tñ nota, ꝙ iste Iudas patriarcha à suo benedictore Iacob cõparatus fuit leoni, multiplici ratione. Leo enim inter bestias est

C Liberalior ad diuidendum,
Benignior ad indulgendum,
Audacior ad resistendum.

Liberalior (dico) ad diuidẽdũ, qa. s. prædã suã non solet leo sol⁹ comedere, sed aliis aĩalibus ipsam cõicare & contribuere. Quia verè prædã bonorũ tp̃alium quam habem⁹, debemus aliis impartiri, & per clementiam si indigent elargiri. Vnde de catulo leonis, quẽ Sanson occidit, dr̃ Iudic. 14. De comedẽte exiuit cibus, & de forti dulcedo. ¶ Itẽ iste est benignior ad indulgendum, non. n. punit vltra condignum, imo ẽm Plinium, in puniendo illũ qui eum percussit seruat mirabile tẽperamentũ. Benignus ẽt dr̃ esse, quia mulieribus prostratis, & pueris dr̃ parcere, & ipsas non lædere quoquo modo. Quia verè nos alij ecclesiastici, qui de Iuda. i. de Ecclesia sumus nati, debemus esse misericordes ad indulgendũ, discreti ad corrigendũ, & pij ad miserandum, & maxime mulieribus, paruulis & prostratis. i. personis miserabilibus & egenis; quicquid. n. fit de aliis, in istos tñ non debemus aliqualiter ostendere iram nostrã. Vnde 3. Reg. 13. Non comedit leo de cadauere, nec læsit asinũ. ¶ Itẽ iste est audacior ad inuadendũ, vel potentior ad resistendũ. Quia verè nos debemus pro iure Ecclesiæ neminẽ formidare, sed mediante iustitia tyrannos, & impios illis obuiando repellere, vel prædicando redarguere. Vnde Prouer. 30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. Vnde de isto Iuda dr̃. 1. Mach. 3. Surrexit Iudas Machabeus, & adiuuabant eũ fratres sui, & præliabatur præliũ Israel, & protegebat gladio suo castra. similis factus est leoni in operibus suis, & persecutus est iniquos, perscrutans eos. Vnde Esa. 19. Erat terra Iuda Aegypto in pauorem. Quia. s. status bonorum, & maxime prælatorum, est pauor & excidium iniquorum. Bene ergo comparatus est Iudas. i. vir ecclesiasticus, vel prælat⁹ leoni. Vnde Apocal. 5. dicitur. Vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid. In quibus verbis ostenditur, quòd quicunque vult esse Iudas spiritualiter vel de Iuda, debet esse

Longus perseuerator,
Status considerator,
Pius exuberator.

Igitur perseueremus per longã perfectionem. [Vicit inquit leo.] Consideremus status perfectionem, quia de tribu Iuda. Exuberem⁹ per piam compassionem. [Radix.] Nos. n. diu perseuerando peccata vincimus. [Vicit inquit leo.] Victoria. n. perseuerãtiã prę supponit. Statũ considerãdo peccata declinamus, quia. s. nos sumus de tribu Iuda. i. de statu Ecclesiæ. Piè exuberãdo pauperes vegetamus. Nos debemus esse radix, in qua multũ est de humore. Primo dico, ꝙ nos debemus in bono perseuerare, quod ostenditur cum dr̃, vicit leo. Debemus. n. hostes spirituales vincere, ad quod sine perseuerantia non possumus aduenire. Oẽs. n. aliæ virtutes pugnant, sola p̃seuerantia triũphat, & vincit. Vnde Bern. in quodam sermone dicit sic. Tolle inquit perseuerantiam, & tunc nec fortitudo laudem, nec obsequiũ mercedẽ, nec bñficium gratiam obtinebit. Per hãc. n. solã hõ æternitati redditur, & purgatur, vincit, & victor ẽt coronatur. Quia qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Et ideo de Iuda sicut de perseuerante dr̃ Hier. 23. In diebus illis saluabit Iuda, & Israel habitabit confidenter, & hoc est nomen quod vocabũt eum, dñs iustus noster. Vicit ergo leo. vñ Apoc. 3. Qui vicerit, faciam illum columnã. Colũna. n. dr̃ trabs in domo erecta, quæ immobiliter perseuerat pro aliquo onere sustinendo. Quia verè si volumus esse victores cõtra vitia, necesse est, ꝙ simus colũnæ sursum erectæ per cõtemplationem, onus sustinentes per patientiam, & laborum tolerationem, nunquam vero mobiles per perseuerantiã, & durationem. Perseuerãtia ergo vincit. Et hoc bene figuratũ est Exo. 17. vbi dr̃, ꝙ q̃ diu Moyses perseuerabat in oratione manus ad Deum extendendo, vincebat Israel, si vero manus deponeret, vincebatur. Si ergo volumus esse Iudas spiritualiter, nos debemus in bono p̃seuerãre. [Vicit inquit.] ¶ Scd̃o dico, ꝙ nos debemus nosipsos considerare. [De tribu Iuda inquit] ac si dicat, nos debemus semper considerare, & inuicẽ habere professionem, & cõditionẽ status nostri, & ꝙ nos sumus de tribu Iuda. i. de statu ecclesiastico, & p̃fecto. ex hoc. n. inducitur prudens homo ad benefaciendum, qñ. s. considerat se esse grauis, & perfecti, status & p̃fessionis, ad quẽ s. pertinet benefacere, & honeste se habere. Sicut. n. res vnius spẽi non exercent actus alterius speciei, quinimo semper solẽt p̃prios actus & opera exercere, sicut patet, quia stellæ solẽt illuminare, ignis calefacere, aqua humectare, & sic de aliis, sic verè illi, qui sunt alicui⁹ status, gradus & ordinis, religionis, & conditionis, debẽt facere actus qui ad illũ statum pertinere noscuntur, siue sit humectatio pietatis, siue remissio iniquitatis, siue p̃pulsi iniuriæ & crudelitatis &c. Simus ergo vel consideremus nos esse de tribu Iuda, & nos prædecessorum nostrorum vestigiis cõformemus, quia sicut dr̃ Apo. 7. Ex tribu Iuda. 12. milia signati. Nõ sicut vinea Esaiæ quæ debebat facere vuas, & fecit labruscas. Esaiæ. 5. Quia sicut semper filij debent imitari parentes, sic nos nostros fundatores, & prędecessores. Vnde dicit Cassi. in lib. 13. epistolarum. Similitudinem suorum fęlix vena custodit, quia pudet malè facere, cũ nequitia nequeat in suo genere inueniri. Melius ergo est eligere nobilem, quàm diuitem, quia ille se exemplis priorum custodit, iste autem in suis exemplum nõ inuenit cui debeat se conformare. ¶ Nota ergo, quod nos exemplo prędecessorum nostrorum debemus esse

Infirmorum exhortatores,
Miserorum sustentatores,
Supernorum contemplatores,
Iniquorum castigatores.

Simus (dico) exhortatores trepidantiũ infirmorũ vnde de Iuda dicitur. 1. Mach. 3. Dixit Iudas. Accingimini, & estote filii potentes, & estote parati. ¶ Item simus sustentatores indigentium miserorum. Vnde. 2. Macha. 13. dicitur, ꝙ illis, qui in quodam præsidio obsessi erant, Iudas necessaria mittebat. ¶ Itẽ simus contemplatores eminentiũ gaudiorum. Vnde de patria Paradisi dr̃ Esaiæ. 65. Educam inquit de Iacob semen, & de Iuda possidentẽ montes sanctos meos, & hæreditabunt eã electi mei, & serui mei habitabunt ibi. ¶ Item simus castigatores delinquentium iniquorum. Vnde de Iuda dicitur. 1. Mach. 4. ꝙ ipse est persecutus inimicos &c. Sim⁹ ergo charissimi, de tribu Iuda, quia sicut dicitur. 2. Para. 12. In Iuda inuẽta sunt bona opera. Istud est ergo ẽm, ꝙ nos debemus nosipsos considerare. ¶ Tertio dico, ꝙ si volumus esse spirituales Iuda, nos debemus clemẽter exuberare, quia. s. nos debemus esse radix Dauid. Radix. n. plus habet de humore. q̃ cæteræ partes arboris, & ideo radix dr̃ uita arboris seu plãtæ, quia. s. ista habet alias partes arboris uegetare, & nutrire. quia. s. inter alias personas mundi E

illi qui ſunt de Iuda,i.de ſtatu eccleſiaſtico,debẽt eſſe humidiores, clementiores, & in humore pietatis abundantiores. Radix inquit Dauid,quia.ſ.Dauid ſuper omnes, ex clemẽtia cõmendatur.1.Mach.2.Dauid in miſericordia ſua conſecut⁹ eſt regnum.Vnde de iſta radice pôt dici illud Ezech.31.Flumina manabant in circuitu radicum eius,& riuos ſuos emiſit ad omnia ligna regionis.Et Iohel.3. dr̃.Super riuos Iuda ibũt aquæ.quia.ſ.chariſſimi,flumina pietatis debẽt circa radices.i.circa curas eccleſiaſticas manare, & fluere, ita ꝙ riuos beneficiorum ſuorũ debent ad oẽs alios deriuare.Et ſic igiẽ patet qũo nos debemus eſſe pietate exuberantes, ſtatus noſtros conſiderantes,in bono opere ꝑſeuerantes.Sed heu pro cul dubio multi ſunt hodie de tribu Iuda.i.de ſtatu eccleſiaſtico, qui ſunt alterius conditionis, quia.ſ.multi ſunt,q̃ non habent perſeuerantiã,ſed defluentiã;non ſtabilitatẽ, ſed labilitatem,non permanentiã,ſed deſiſtentiã.Vnde pro certo de multis hodie pôt dici illud Eſaiæ.3. Auferet dñs à Iuda validum,& fortẽ. quia.ſ.hodie deficit in Eccleſia oĩs virtus perſeuerantiæ,fortitudinis & laboris.Sicut.n.illi de terra Iuda q̃uis fuerint Deo principaliter dedicati, pp tñ peccata ſua,& ciuitatis ſuæ Hieruſalẽ,à Nabuchodonoſor trãſlati,& captiuati fuerũt,iuxta illud Hie.52.Trãſlatus ẽ Iuda de terra ſua, & ſic verè eccleſiaſtici quãuis à Deo primo fuerint ꝑdilecti, & ad eius ſeruitium ꝑelecti,q̃a tñ dediti ſunt qñq; pluribus vitiis,& peccatis, ideo modernis tẽporib⁹ tradidit illos dñs in manu Nabuchodonoſor diaboli vel principum ſecularium, q̃bus nõ poſſunt reſiſtere quoquo mõ,à q̃bus tributis,& ſeruitutibus ſubiugantur,& ſæpe de locis proprijs captiuantur Thre.1.Migrauit Iuda p p afflictionẽ,& multitudinẽ ſeruitutis,& habitauit inter gẽtes nec inuenit requiẽ.Et Eſa.3.Ruit Hieruſalẽ,& Iudas cõcidit.& 1.Mach.9.dr̃.Iudas cecidit, & cæteri fugerunt.Iſti ergo nõ habẽt virtutẽ ꝑſeuerantiæ.¶Itẽ iſti nõ habent præ oculis ſtatũ ſuæ ꝓfeſſionis, & eminentiæ. Si.n.ſtatũ ſuũ conſiderarent, nunquam tot mala facerent vel patrarent.Quia verẽ chariſſimi,hodie in Iuda inueniuntur

Proditores & malitioſi,
Turbatores & litigioſi,
Fœdatores & luxurioſi.

Dico.|n. ꝙ ibi ſunt malitioſiſſimi ꝓditores. vnde Io.18.dr̃, ꝙ Iudas Scarioth tradidit dñm. Ieſum Chriſtum.¶Itẽ ibi ſunt litigioſi turbatores.vñ.2. Mach.14.Quamdiu ſupereſt Iudas,impoſſibile eſt pacem eſſe negociis.ipſi.n.appellationibus, & litigijs quandoque turbant, & deſtruunt propriam Eccleſiam matrem ſuam.vnde Zach. 14.Iudas pugnabat contra Ieruſalem.¶Item ibi ſunt luxurioſiſſimi fœdatores.vnde.4.Reg.21.Peccare fecit Iudam,in immunditiis.Hoc ergo de Iuda ſufficit.

A **Iudæa.** Nota,ꝙ Iudæa dr̃ regio in qua.ſ.terra promiſſionis,tribus Iuda,& tribus Beniamin habitabant,vnde Iudęa & terra Iuda pto eodem ſupponunt.Et interpretatur cõfeſſio vel glorificatio,& poteſt ſignificare ſtatum Eccleſiæ militantis, vel ẽt ſtatũ aĩæ pœnitentis.In vtraque.n.confitetur & glorificatur Deus.& vbicunq; colitur,& ẽt adoratur Deus,ibi ẽ Iudæa vel terra Iuda.In iſta.n.regione.ſ.Iudææ,fuit Chriſtus natus,& mortuus,& ẽt paſſus,reſurrexit,& aſcendit.quia.ſ.& in aĩa & in Eccleſia articuli de natiuitate paſſione &c.creduntur, & tenentur. Sicut.n.dicitur in Pſal.Notus in Iudæa Deus, in Iſrael magnum nomẽ eius. Nota ergo,ꝙ Iudæa inuenit quadruplex in ſcriptura.ſ.Iudęa

Exterior,
Interior,
Inferior,
Superior.

Prima eſt quædam regio corporalis, de qua dr̃ Ioã.7.Ieſus nolebat in Iudæam ambulare,quia quærebant eum Iudæi interficere. Secunda eſt habitatio ſpiritualis ſ.aĩa de qua in Pſal.Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius Iſrael poteſtas eius.¶ Tertia ẽ Eccleſia viatorum, de qua Actuum.1.Eritis mihi teſtes in Hieruſalem,& in oĩ Iudæa & Samaria. Quarta vero ẽ patria ſeu gloria beatorũ, de qua pôt dici Iohelis.3.Iudæa inæternum habitabitur,& Hieruſalem in generatione,& generationem. In Iudæa Syriæ habitant Chriſti cõtemptores.In Iudæa aĩæ habitãt virtutes,& mores. In Iudæa Eccleſiæ habitant Chriſti ſeruitores.In Iudęa vero patriæ Chriſti ſpeculatores Aduerte tñ,ꝙ in ſola Iudæa ſolet balſam⁹ reperiri.Quia verè in Iudæa corporali precioſius inuentus fuit balſamus. Ieſus Chriſtus per carnis aſſumptionẽ. In Iudæa vero ſpirituali ſ.in aĩa inuenitur per gratiam,& deuotionem. In Iudæa autem inferiori.ſ.Eccleſia inuenitur per fidẽ,& cognitionẽ.In Iudęa inſuper ſuperiori.ſ.in patria inuenitur per beatificam fruitionem.Vnde de Chriſto poteſt dici illud Dan.14.Erat Abacuc propheta in Iudæa: Abacuc enim interpretatur luctator fortis.Sufficit ergo de Iudæa gratia breuitatis.

Iudæus. Nota,ꝙ Iudæus pôt accipi in bono,& in malo. In bono.n.ſignat fideles domini confeſſores,quia.ſ.Iudæus interpretatur confitens,vel glorificans. In malo vero deſignat peruerſos fidei contẽptores.ſ.ſectã neqſſimã Iudæorũ.primi Iudęi ſunt glorificandi.Vnde Apoſtol⁹. A
1.Cor.9.Factus ſum Iudæis Iudæus,vt Iudæos lucrificarẽ.Secũdi vero Iudęi ſunt vituperãdi,de q̃bus Rom.2.Indignatio, tribulatio & anguſtia in oẽm aĩam hoĩs operantis malũ, Iudæi primum & Græci.Dicamus ergo primo,ꝙ ſunt aliq̃ Iudæi commendabiles,& iſti ſunt Iudæi ſpirituales.i.viri Deũ, confitentes,credentes, & glorificantes, Antiquitus.n.nullus erat populus,qui Deum crederet vel laudaret,vel qui legem Dei ſuſciperet vel teneret,præter populũ Iudęorum,& ideo iſte ſolus aduentum Chriſti ſperabat,& ſalutẽ aĩæ poſt mortẽ corporis expectabat.quia.ſ.illi,qui ſunt Iudæi ſpũales.i.viri ſancti,& perfecti, Deum habent præ cæteris credere, legẽ eius tenere,& ſalutem aĩæ certitudinaliter expectare. Rom. 1.Virtus Dei eſt in ſalutem oĩ credenti,Iudæo primũ & Gręco.Et ſic de talibus ſpũalib⁹ Iudæis pôt exponi illud.1. Cor. 1.Iudæi ſigna petunt,Græci ſapientiã quærunt. Vbi aduerte; ꝙ illi,qui volunt eſſe Iudæi, dñt habere eminentẽ perfectionem,quæ notatur per hoc,qđ dicit.Signa petũt.Excellẽtẽ diſcretionẽ,q̃ oſtenditur in verbo ſapientiã,q̃ dr̃ à ſapio.pis.Diligentem diſcuſſionẽ,q̃ oñditur in verbo quærunt. Sit igitur in nobis perfectio moralis, quæ.ſ.notatur per ſigna. Sicut.n. equi, & canes nobiles aliquibus ſignis ſpecialibus ab alijs diſtinguuntur,ſic verè boni,nobiles & uirtuoſi aliquibus ſignis ſpũalibus.i.aliquibus virtutibus,& bonitatibus ab aliis ſunt diſtincti.Signa.n.Dei,quibus Deus cognoſcit ſuos,ſunt gratiæ,& virtutes.Et ideo ſicut illi,qui portãt ſigna,ſolẽt admitti ad comedendũ in domibus prælatorũ,alij vero, qui ſignis carẽt,ſolẽt exinde repelli, ſic verè in die iudicij illi, qui iſta ſigna portabunt,cõuiuiũ Paradiſi cũ Angelis introibunt. Illi vero,qui ſignis talibus priuabuntur, ab hoc conuiuio repellentur.Habeamus ergo ſigna iſta,q̃a Iudæi ſigna petũt. Apo. 7.Signemus ſeruos Dei noſtri in frontibus. Et Ezec.9.Signa thau ſuper frontes virorum gementium, & dolentium &c. Et aduerte ſi vis per quæ ſigna cognoſcitur bon⁹ equus,ſ. q̃n habet caput paruum,macrũ,erectũ;aures acutas,oculos magnos,nares patulas,pedes mobiles,comam criſpam. Et pro certo talia ſigna debent in nobis apparere. Sit ergo in nobis caput intentionis paruũ per humilitatẽ,ſit erectum per æternorum affectionem,ſit etiam macrum per carnis macerationem.Sint aures acutẽ,& promptẽ ad audiendũ diuinũ mandatũ,& prædicationẽ.Oculi intellectus ſint aperti ad videndum ꝑ diſcretionẽ. Nares ẽt ſint patulæ ad odorandũ cœleſtia per deuotionẽ.Pedes ſint mobiles ad diſcurrendũ ꝑ obedientiã,& ſubiectionẽ.Coma.i.exterior apparentia ſit criſpa .i.pilis virtutũ munita, per bonã, & honeſtam cõuerſationẽ. Et pro certo ſi iſta habuerimus, equi boni,boni Iudęi.i.perfecti viri erimus,quia ſicut dr̃ Luc.21.Erũt ſigna in ſole & luna & ſtellis.Sol.n.pater eſt caloris. Luna mater eſt humoris. Stellæ filiæ ſunt ſplendoris,quia verè chariſſimi ſigna virtutũ debẽt apparere in ſole.i.in viris feruentibus charitate.In luna.i.in viris fulgẽtibus honeſtate.Iudæi ergo ſigna petũt. Vñ Apoc.12. Signũ magnũ apparuit in cęlo, mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius,& in capite eius corona ſtellarũ.12.

Per ſolem intelligitur charitas,
Per lunam intelligitur pietas,
Per ſtellas intelligitur honeſtas.

Quia ſicut dr̃ Mar.16. Signa aũt eos, qui crediderint,hæc ſequetur. Bene ergo dictum eſt.Iudæi ſigna petunt. Vnde Io.2.Reſpõderũt Iudæi, & dixerunt.quod ſignum oſtendis nobis ꝙ hæc facis? Patet ergo,ꝙ ſi volumus eſſe ſpirituales Iudæi,in nobis debet eſſe virtuoſa perfectio.¶Itẽ ſit in nobis diſcretio luminoſa,quæ notatur cum dr̃.Sapientiam. Sapientia.n.dr̃ ſciẽtia de ęternis,quę dr̃ ſapiẽtia,à ſapore,quia iſta eſt ſapida,& ſuauis. Vnde Prouer.8.Sapiẽtia melior eſt cunctis opibus. Vnde de talib⁹ Iudæis dr̃ Heſter.8.Iudæis noua lux oriri viſa eſt. Lux .n.ſapientiam deſignat,iuxta illud Eccl.2.Vt transferrem animum meum ad ſapientiam. Sit igitur in nobis diſcretio luminoſa.¶Item ſit in nobis ſcrutatio curioſa. [quærunt inq t.] Deum.n.debem⁹ quærere,& ipſum tãdiu quęrere, per bona

opera,

opera, ꝙ ipsum possimus in patria inuenire. Vnde Ioan. 7. Iudæi quærebant eũ in die festo. Vide infra de Quærere, & vide supra de Inuenire, vbi est illa auctoritas. Quærite, & inuenietis. Patet ergo, ꝙ nos debemus habere virtuosam perfectionem, luminosam discretionem, curiosam scrutationẽ, & sic erimus spũales Iudæi. Et sic dico, ꝙ Iudæus quoq; accipit in bono, ita ꝙ de talibus dr̃ Ioan. 19. Iesus Nazarenus rex iudęorũ. Isti sunt ergo Iudęi cõmẽdabiles. ¶ Scdo dico, ꝙ sunt aliqui Iudæi detestabiles, & isti sunt illi qui modo Iudæi nũcupantur, & qui obstinati, & excæcati Deo credere dedignãtur. Isti.n. sunt illi, de quibus dr̃ Apo. 3. Blasphemaris ab ijs, q̃ se dicũt Iudæos esse, & non sunt, sed sunt synagoga sathanæ. Et nota, ꝙ Iudæi sunt effrenati per sæuitiam, obstinati ꝑ malitiam, aggrauati per miseriã. Fuerũt.n. effrenati Christũ crucifigendo. Fuerunt obstinati fidẽ eius negando. Sunt vero captiuati vel aggrauati miserè diuagando. ¶ ¶ Dico ergo, ꝙ isti habuerunt sęuitiam effrenatã, qđ bene apparuit, quia suũ proprium patrẽ creatorẽ, & redemptorẽ occiderunt. Similes q̃busdã aĩalibus seu vermibus, q̃ inter folia terebinthi nascunt quæ corticẽ dictæ arboris vñ nata sunt, solent taliter terebrare, corrodere, ꝑforare, ꝙ quidã ꝓciosus liquor q̃ terebinthina dr̃, exinde cõpellitur emanare. Sic verè charissimi, cũ ista aĩalia seu vermes, i. Iudæi ab arbore terebintho. s. à Chr̃o geniti fuerint, & ꝓducti, ipsi tñ eius corticẽ taliter clauis, & lãcea perforauerũt, ꝙ ꝓciosum liquorẽ sanguinis sui exinde cũ violentia extraxerunt. Isti.n. sunt, qui dixerunt Io. 19. Crucifige crucifige eum. Et Io. 10. dr̃. Sustulerũt lapides Iudęi, vt lapidarent Iesum. Isti sunt sicut canes. Actionis, qui sicut narrantur in fabulis, propriũ dñm comederũt. Isti ergo habuerunt sæuitiã effrenatã. ¶ Deinde dico, ꝙ isti habent malitiã obstinatã. Christo.n. præsenti credere noluerunt, nec fidẽ eius gentibus credentibus receperunt sed eam adhuc negant, & hactenus negauerunt. Plinius.n. dicit, ꝙ hyena cõcipit sine mare, sed Aristoteles hoc negat. sicut & iam dicit idem, canis etiã primogenitus solet tardius videre, & in cæcitate diutius permanare. Quia verè charissimi, hyena. i. beata virgo Christũ concepit, & peperit sine mare. Hoc tñ Aristoteles. i. populus Iudæorũ denegãuit. Hier. 5. Negauerunt dñm, dixerũt, non est ipse. Nã pro certo charissimi, cũ Deus à principio habuerit duo genera filiorum. s. populũ Iudaicum, & Gentilẽ, istud tñ ad sensum patet, ꝙ primogenitus. s. populus Iudaicus diutius manet cęcus, & à lumine fidei alienus. Alio.n. populo credẽte, iste credere noluit, sed in infidelitatis cęcitate ꝑmanent & ꝑmãsit. Sap. 2. Excæcauit eos malitia eorũ. Qđ bñ figuratũ fuit Lu. 15. vbi dr̃, ꝙ filius ꝓdigus fuit à patre ĩ domũ cũ gaudio recept⁹, de quo indignat⁹ primogenit⁹, q̃ laborat ĩ agro, domũ patrisfamilias ingredi non valebat, quousq; in fine à patre extitit introductus. Quia. s. Iudæi, qui sunt primogeniti filii Dei (iuxta illud. primogenitus meus Israel. Exo. 4.) ꝓdigis & vagis gentilibus in domũ Ecclesiæ per fidẽ reuerẽtib⁹, ingredi noluerunt, sed in propria perfidia permanserũt. vsq; ad finem ipsum, sed cũ intrauerit plenitudo gentiũ, oĩs Israel saluus fiet Rom. 11. Tunc.n. erunt Iudęi similes crocodilo, q̃ primo occidit hoĩem, postmodũ plorat eum, & finaliter deuorat illũ, sicut dicit Plinius. quia pro certo Iudæi Christũ, quẽ primitus occiderunt, in fine plorabũt, ad ipsum ꝑ pñam reuertendo. Iuxta illud. Plangent eum plãctu quasi super vnigenitũ. Et planget terra familiæ, & familiæ seorsum. Zach. 12. Et Apo. 1. Tunc plangent se super eũ oẽs tribus terræ. Ipsum ẽt per fidẽ deuorabunt, & eum sibi incorporabunt, & mãducabunt, iuxta illud Augustini. Crede, & mãducasti. Qđ vtiq; figuratur in serpẽte & Moyse. Virgam.n. conuersam in colubrum horruit Moyses accipere, caudam tñ eius iubet à dño tenere, & tunc in virgã conuertitur sicut ante, sicut habetur Exo. 4. Quia verè quamuis Moyses. i. populus Iudæorũ horreat mõ accipere, credere & tenere per fidem illam virgam quã emisit dñs ex Syon, s. Dei filium Christũ, pro eo ꝙ in colubrũ. i. in carnem audit eum transmutatum, in cauda tñ. i. in fine per fidẽ apprehẽdet, & tunc ipse cõuertetur in virgã, qñ s. illud quod solũ crediderat carnem fuisse, credet simpliciter Deũ esse, & Deum in hoĩe latuisse. Patet ergo, qũo Iudęi mõ habẽt malitiam obstinatam. Vñ Act. 14. Increduli fuerũt Iudæi. ¶ Deniq; dico, ꝙ isti habent miseriã aggrauatam. Nullus.n. fuit vnquam populus, qui tot miserias, & captiuitates à principio sustineret. Figurati.n. fuerunt in Caim primogenito Adã, qui quia occiderat Abel fratrẽ suum, posito signo in facie eius factus est vagus, & ꝓfugus super terram. Quia verè Iudæi in facie cognoscuntur, & quia fratrẽ suũ Christum occiderũt, sicut vagi & profugi per mundũ sine domicilio proprio diuagantur. Vnde Oseæ. 9. Abijciet eos Deus nõ audierũt eum, & erunt vagi in nationib. Vñ Act. 18. Præcepit Claudius discedere oẽs Iudæos à Rom. Sufficit ergo de Iudæis. Vide infra de Christi passione.

Iudicare.

A Nota, ꝙ iudicare idem est qđ discernere. Vnde de homine sapiente & discreto in aliqua arte dr̃, ꝙ ipse est hõ boni iudicij. Iudiciũ.n. nihil aliud est quã discretio inter qualitates & conditiones rerũ Prou. 31. Discerne qđ iustũ est, & iudica inopem & pauperem. Cum igitur scriptura agat de duplici iudicio, diuino pariter & humano, primo de humano iudicio aliquid est dicendum. Et nota, quod iudicium in scriptura significat Ordinatiuam iurisdictionem, Extimatiuam opinationem, Executiuam condemnationem. Primo ergo dico, ꝙ per iudicium intelligitur iurisdictio ordinatiua, & sic sumit in Psa. Ecce nũc reges intelligite, erudimini, q̃ iudicatis terrã. Iudicatis inquit. i. ordinatis, disponitis, & gubernatis. ¶ Itẽ per iudicium intelligit æstimatio opinatiua, & sic sumitur Io. 7. Nolite iudicare ẜm faciem sed verum iudicium iudicate. ¶ Item per iudicium intelligit cõdẽnatio executiua, & sic sumit Sap. 6. Iudiciũ durissimum fiet his, qui præsunt. Quia nomẽ ergo iudicij importat status iurisdictionem negociorum cognitionem, & negociorum diffinitionem, bene patet, ꝙ officium iudicandi debet cõmitti viris autenticis & honestis, viris prudentib. & discretis, viris ẽt Deũ timentib. & perfectis. Iudex.n. in populo est sicut oculus in corpore, à quo dependet regimẽ corporis vniuersi. Nã sicut oculus habet de colorib. iudicare, foueas & pericula ꝓcauere & præiudicare, & cũctis mẽbris alijs de debito regimine præuidere, sic vere iudex debet de colorib. i. de personarum conditionib. discernere, reipublicæ pericula cognoscere, & oĩa mẽbra corporis. i. oẽs personas suæ iurisdictionis debitẽ gubernare. Et ideo de talib. videtur dici illud Psal. Rectè iudicatẽ filij hoĩum. In quib. verbis õditur, ꝙ illi, qui volunt iudicare, debent habere tres spãles virtutes, s. Veritatẽ in intentione, quod ostenditur in verbo. Recte. Charitatem in affectione, ꝙ oñditur in verbo [Filij] Charitatem in cognatione, qđ ostenditur in verbo [Hoium]. ¶ Debet.n. bonus iudex habere intentionis rectitudinẽ. [Rectè inq̃t iudicate] Dilectionis plenitudinẽ [Filij inquit] qui. s. sunt qui habent naturalẽ dilectionẽ ad patrẽ. Discretionis lympitudinem [Hoĩum inq̃t] qui. s. sunt animalia rationabilia. ¶ Dico igitur si volumus debitè iudicare, nos debemus habere veritatẽ in intẽtione. Recte inq̃t iudicate. Istud.n. summè ꝑtinet ad bonũ iudicẽ, ꝙ. s. quicquid faciat, habeat intentionẽ rectã, verã, iustã, & honestã. Sicut.n. scriptor non põt recte lineare nisi regula sua fuerit recta, sic pro certo iudex nõ põt rectũ iudiciũ facere, nisi intẽtio sua) quæ. s. est regula seu forma actuum, & operũ exteriorũ) recta fuit atq; sancta. Recte ergo iudicate. i. recte inter merita personarũ, & causarũ discernite. Quia sicut dr̃ Prouer. 20. Ex studiis suis intelligit puer, si mũda & recta sint opera eius. Rectũ.n. dr̃, qđ nõ pendet plus ad vnã partẽ q̃ ad aliam. quia verè intentio iudicis debet esse recta & iusta, ita ꝙ nõ debet magis inclinari ad vnã personã, q̃ ad alteram, nõ plus ad amicum q̃ ad inimicũ, non plus ad vicinũ q̃ ad peregrinũ. Recte ergo iudicate, vt sic cuilibet possit dici illud, qđ dictum est Symoni, qui interpretatur obediens. Luc. 7. Recte iudicasti. Et Neemiæ. 9. Dedisti eis dñe iudicia recta. Quod tñ procul dubio hodie est contra multos iudices & prælatos, superiores pariter & potẽtes, qui ꝓ certo non videntur habere intentionem rectã, quia. s. nõ intẽdunt in suis iudiciis nisi propriã vtilitatem, non cõmunẽ, proprium lucrum, nõ alienum, fauorem specialem, non iustitiam generalem. Quia sicut videmus, ꝙ nimia propinquitas alicuius rei, vel nimia distantia, vel aliqua alicuius rei interpositio, vel ẽt oculi mala dispositio impedit in oculo rectũ iudiciũ, sic verè in oculo. i. in iudice rectum, & uerũ iudicium impeditur, qñ persona nimis ei appropinquat ꝑ specialem affectum, vel qñ oculus iudicis est corrupt⁹ per auaritiæ defectum, vel etiam quando aliquid interponitur, s. aliquod

quod munus seu precium. Potissime autem impedit hodie rectum iudicium pp propinquitatem affectionis, vt quia sibi attinet, vel quia prece vel pcio ipsum amat. Res etiā, quę est immediate sup oculum, ab oculo non videtur, neq; sine alia videri. Qn verò aliquis habet aliq̄ psonam sup oculum cordis p nimiam affectionem, nec ipsius demerita nec aliorum merita videtur nec de ipsis debite iudicatur, qbus pōt dici hodie illud Sapiē.6. Cum essetis inquit ministri regni illius nō rectè iudicastis, neque custodistis legem iustitię. Nō sic charissimi, sed rectè iudicate, quia sicut dicit Petrus Rauennensis, teste Cicerone, Personam iudicis exuit quisquis amicum induit. Aequitas.n. cui iudex obsequitur, ignorat
C odium & amorem. Habeamus igitur in intētione veritatē. ¶ Item debet iudex habere charitatem in affectione[.filij inquit]. Filius enim nomē est amoris, quia.s. boni iudices q̄uis exterius ostendant rigorem, intus tñ sp debent habere charitatem, compassionem, & amorem. Magis.n. debent procedere iudex ex amore, quam ex rigore, ex charitate q̄ ex se ueritate. Sicut.n. lapilli seu calculi videntur exterius duri & frigidi, & tñ interius potentialiter habent ignem, qui si collisi fuerint, statim exit, sic vere charissimi, boni iudices sæpe creduntur esse duri & frigidi.i. crudeles & indeuoti pp rigorem iustitiæ, quem exterius prætendunt, qui tamen in rei veritate sunt interius ignei, charitatiui, & benigni. [Filij ergo] Et sic tales erunt illi filij, de quibus dr̄ in Psalm. Filij tui sicut nouellæ oliuarum. Oliua.n. signat virtutem pietatis & charitatis, quæ sp debet in visceribus iudicum abundare, vt.s. benigniter & mature possint subditos iudicare. Iuxta illud Sap.12. Tu autem dominator virtutis cum trāquilitate oia iudicas, & cum magna reuerētia disponis nos. Isti sunt ergo filij, i. charitatiui & pij, benigni pariter & modesti, quia.s. bonis debent se ostendere benignos, ipsos debite ꝓmouendo, q̄uis malis se debeant ostendere valde duros, ipsos acriter puniendo. Exēplo leonis, cuius natura est hoībus valde benigna, erga verò bestias valde dura, sicut pōt exēplis varijs declarari, quia.s. iudex debet hominibus, id est bonis personis, e de bonus & pius, bestijs, autē.i. malis debet esse rigidus & austerus. [Filij ergo.] vt de iudicibus bonis dicatur illud Machabe.4. Isti sunt filij olei splendoris. Cuius tamen contrariū faciunt multi, similes formicis, de quibus dicit Plini⁹ quod hoībus nocent, vrsos tamen iuuat. quia.s. mali iudices solent bonis nocere, malos autē in sua malitia sustinere, & maximè si boni sint hoies.i. pauperes & nudi. Mali verò vrsi.i. diuites & hirsuti ab illis impune oīa facere permittunē. Sufficit.n. talibus, quod in vrsis.i. magnis diuitibus inueniūt magnum vellus diuitiarum & munerum, contra illud. Ve qui iustificatis impium pro munerib. & iustitiam iusti aufertis ab eo. De quibus loquitur. Isid.3. de summo bono. Grauius (inquit) lacerātur pauperes à prauis iudicibus, q̄ à cruētis hostibus. Nullus.n. prædo tàm crudelis in alienis, quantum malus iudex in suis. Illi ergo non sunt boni filij, sed mali, similes filijs Samuel, de quibus dr̄.1. Reg.8. quod cum senuissent Samuel posuit filios suos iudices Israel, qui declinauerunt post auaritiam, acceperunt munera, & peruerterunt iudicium. Quia pro certo istud est verum, quod quando ardor auaritiæ in corde iudicis incalescit, statim ab eodem amor & pietas euanescit. Calor.n. exterior innaturalis mortificat calorem interiorem, & ēt naturalem humorem solet consumere, & penitus desiccare, sicut patet in aceto. Nā vinum calidum pp calorem aeris circunstantis efficitur frigidum & siccū. Si verè dico spiritualiter, ꝙ calor exterior.i. auaritia, à bonis exterioribus introducta, calorem & humorem.i. charitatem & pietatem interioris conscientiæ habet destruere, & ipsum penitus eneruare. Et ideò præcipit. Exo.18. Prouide inqt de omni plebe viros sapientes & timentes Deum, in quib. sit veritas, & qui oderint auaritiam, qui iudi
D cent populum omni tpe. Nō sic ergo, sed habeat iudex charitatem & affectionem. [Filij inquit.] ¶ Item iudices debent habere claritatem in cognitione, quia.s. debent esse filij hominum.i. imitatores personarum rōnabilium. Debet.n. esse sapientes, & prouidi & discreti, vt cognoscant quid sit agendum, vel et quid omittendum. Si.n. equus cęcus in quadriga primus iret, totum in præcipitium laberetur. Quia sicut dr̄ Mat.15. Si cœcus cœco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt. Sicut bene patuit in Lamech, quia cęcus existens, loco bestiæ hoīem interfecit, sicut dr̄ in historia scholastica. Sicut etiam patuit in Sansone, qui cęcus factus, cum columnas domus teneret, se & alios interfecit, sicut dr̄ Iudicum.16. Quia verè iudex qui est cęcus per ignorantiā, nescit bene iudicare de meritis personarum. Sæpe.n. fit quod credit esse bestiā illum qui est homo, i. quod credit esse malum illum, qui est bonus, & sic vnum loco alterius sæpe punit. Et iō necesse est, quod sit homo.i. persona rōnabilis & discreta, sicut de Salomone dr̄.3. Reg.3. Cognouerunt sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium. Et in Psa. dr̄. Et nunc reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram. Vnde de quolibet discreto iudice pōt dici illud.1. Corin.2. Animalis homo nō percipit ea, quæ sunt spiritus Dei, spiritualis autē iudicat omnia. Patet ergo, quomodo iudex debet

Habere { Puram intentionem, / Veram dilectionem, / Claram discretionem. } Rectè (inquit) iudicate filij hominum. Iudiciū ergo signat iurisdictionem ordinatiuā. ¶ Secundò principaliter dicā, ꝙ iudicium
E signat æstimationem opinatiuā, & sic iudicium in malo signat vitium detractionis, explorationis, opinionis. Sunt.n. multi qui de factis & dictis omnium volunt opinari, iudicare & determinare & hoc cōiter nō in bono, sed in malo, qa sæpissimè accidit, ꝙ illud, qđ factum est ab aliquo bona intentione, mali iudicant illud esse factum mala intētione. Vitium.n. oculi facit ipsum malè de rebus iudicare, sicut patet de phrenetico, q iudicat in parietibus esse imagines, quæ tamen sunt interi⁹ in sua fantasia in cerebri concauitate. Turbidus etiam oculus in candela videt circulū, qui tamen circulus non est in candela, sed est defectus in oculo. qui non sinit eū bene iudicare. Sic verè charissimi, mali & defectuosi nō iudicāt hodie de negocijs ſm ipsorum cōditionem & valorem, sed ſm suam ꝓpriam malam opinionem & errorē. Vitium.n. illud, ꝙ in se sentiunt, in alijs credunt esse, & iō de alijs & aliorum operibus iudicāt semp malum, ꝙ vtiq; non prouenit ex aliorum prauitate, sed ex sua propria malignitate. Tales reprehendit Apostolus Rom.14. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? dño suo stat aut cadit. in quo malū iudicas, teipsum condēnas. Chr̄s etiam dicit in euangelio. Nolite iudicare, & non iudicabimini. In quo.n. iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Mat.7. Vnde nota, quòd illud iudicii. opinatiuum decipit tribus modis. Ipsum.n. decipit

F Familiaritas, / Amoris quantitas, / Odij prauitas, Dico familiaritas. Nā sicut dicunt astrologi, stella quando est in puncto meridiei, vbi cōstat, ꝙ nobis est vicinior videtur tunc tpris esse minor, quia vere nescio quo modo fit, ꝙ illi, q sunt nobis viciniores & familiariores, vidētur nobis imperfectiores & minores, q̄uis ī rei veritate sint cæteris meliores. Vnde de quadam dña Frācię narraē, ꝙ cū militem virum suum sub incognito habitu semel videret in quodam facto armorū strenuissime se habere, ipsum de strenuitate vltra modum cōmendat, nesciens quis esset, tandem tamen comperiens ipsum esse virum suum, strenuitatem suā quam prius commendabat, incepit contemnere, dicens in gallico. Fy au deable, cestle nostre. hoc est dictū. Heu ex parte diaboli, iste est maritus noster. Ecce ergo quomodo iudicium istius mulieris pcedens familiaritas perturbauit. Bñ ergo dicit Innocēti⁹ libro de cōditione humanæ naturę. Vnde talis potest dicere illud.1. Cori.10. Libertas mea iudicatur ab aliena conscientia. Iudicium ergo impedit familiaritas. ¶ Deinde dico, quòd ipsum impedit amoris quantitas. teste.n. Seneca, amor iudicium nescit. Illud.n. quod amatur, semper melius quam sit, esse iudicatur. Sicut.n. res propinquior falso iudicatur esse maior, sicut patet in luna, quæ quā uis sit minor omnibus stellis, qa tamen est nobis ꝓximior, videtur & creditur esse maior, sicut insuper vna stella videē esse duæ, si visus attentissime feratur in ipsam, vnum etiam granum rotondum videtur esse duo, si cum duobus digitis primis simul immediate tangaē, sic verè fit, quòd ille, qui nobis per cognitionem & amorem amplius proximatur, à nobis maior & melior iudicatur. Nam si oculus cordis ad cōsiderationem bonorum alicuius personæ per affectionem excessiuè se dirigat, illud pro certo, quod nō est nisi vnum, credit esse duo, quia.s. ipsum iudicabit duplo meliorem quam veritas requirit. Quod vtiq; videtur in multis prælatis, q cognatos & nepotes suos iudicant meliores, & ideò ipsos faciunt

ciunt in dignitatibus potiores, qñ.n.parua, & munita littera videtur mediante aliquo grosso medio.s.crystallo seu vitro grossior & apparentior ab illis, qui habent visum debilem iudicatur, quamuis in veritate litera semper eadem perseueret & permaneat. Sic verè qñ platus vel iudex habet visum discretionis debilem & ineptum, tunc ille quem videt mediante grosso medio.i.mediante carnali affectione, ab ipso grossior, melior & pfectior iudicatur, q̃uis in se paruus, imperfectus & modicus dinoscatur. Ideò talibus ita carnaliter iudicantibus dr̃ Ioannis.8. Vos ẽm carnem iudicatis. Impedit ergo iudicium amoris quantitas. ¶ Dico denique, ꝙ verum iudicium impedit odij grauitas. Sicut.n.res quanquam sit in veritate magna, ratione remotionis iudicatur multotiês esse parua, illa etiã, qui est in mari in aliqua naui, iudicat: quod circunstantia littora moueantur, q̃ in veritate nõ mouentur, ipse vero existens in naui, mouetur & agitatur, sic ꝑ culdubio charissimi, illi, qui ab aliquo sunt remoti per odiũ & rancorem, & q̃ in mari, i.in amaritudine inuidiæ & tristitiæ, iracundiæ motibus contra aliquem agitantur, illos, qui in veritate sunt stabiles atque magni, i.viri notabiles & perfecti, & in moribus bonis virtuosi, iudicant esse mobiles atque paruos, i.imperfectos, inconstantes, & à quantitate virtutũ omino destitutos. Quia breuiter istud est verum, quod motus odij & rãcoris facit de alijs indebitè iudicare. Quod patet in detractoribus & hypocriticis, qui de factis aliorũ solent iudicare, & malè de omnibus opinari. Non.n.possunt iudicare de aliquo qđ sit bonus. Sicut.n.teste Isidoro, lapis, qui dr̃ elitropia, ita illudit oculos circunstantium quod solem facit videri rubeum & sanguineum, q̃uis sol in veritate semꝑ sit lucidus & clarus, sic pro certo odium & inuidia taliter peruertit oculos, idest iudicia detractorum, quod illos qui sunt lucidi atq; clari, i.boni, discreti & perfecti, iudicant esse sanguineos & carnales. Vnde de istis potest dici illud Ecclesiasticos.10. In via stultus ambulans, cum & ipse insipiẽs sit, oẽs stultos æstimat. Talibus põt dicere diabolus de quolibet viro bono illud, quod dixit de Christo Pilatus. Accipite eum vos, & ẽm legem vestram iudicate. Ioan.18. Isti debent audire verbum Hiero.in.homel. Melius est inquit tacere, quám aliquit temere iudicare. Tales enim reprehenduntur in Psal. Vsquequo iudicatis iniquitatem? &c. Malum.n.est ẽm apparentiam iudicare, quia sępe fit, quòd ille, qui exterius apparet ex aliquibus accidentibus esse malus, est intus in conscientia valde bonus. Si.n. ossa ex apparentia iudicarentur, intus sicut extra durissima crederentur, quæ tñ sunt interius medullosa. Quia verè sæpe fit, quòd aliqs exterius vr̃ esse durus & indeuotus, qui tñ intus in corde in conscientia, est valde bonus, & medulla charitatis & gratiæ totus plenus. Bene ergo consulit saluator Ioa.7. Nolite iudicare ẽm faciem, sed iustum iudiciũ iudicate. Impedit ergo verum iudicium .i. veram opinionem & æstimationem odij prauitas, amoris quantitas, familiaritas. Et sic patet secundũ principale, s. quòd iudicium signat opinatiuam æstimationem. ¶ Tertiò principaliter dico, quòd iudicium signat executiuam condemnationem, & sic potest accipi pro extremo iudicio. Sed de hoc vide infra in titulo sequenti.

A **Iudicium diuinum.** Nota, quòd iudiciũ diuinũ est in duplici differentia. Est.n.vnum iudiciũ particulare, aliud erit vniuersale. Primum est valde nobis occultũ: Secundum erit oĩbus manifestum. Primum quotidie celebratur: ẽm in fine tꝑum expectatur. De occulto ergo primo Dei iudicio põt dici illud Psalm. Iudicia tua abyssus multa. Nam sicut abyssus est lacus profundissimus cuius profunditas non attingitur nec videtur, quia.s.splendor lucis creatę ad tantam ꝓfunditatẽ attingere nunquam potest, sic verè occulta Dei iudicia ita sunt excellentia & profunda, quod lux humanæ & creatæ scientiæ ad eorũ cognitionem, seu notitiam non attingit. Quia quamuis effectus iudiciorum domini quotidie videamus, causas tamen eorum ignoramus, quia scilicet effectus sunt visibiles, causæ tamen eorum imperscrutabiles. Quod admirans Apostolus Roma.11. dicebat. O altitudo sapiẽtiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles viæ. Sicut n.videmus quòd in camera parlamenti ei⁹ redduntur secreta iudicia, quæ tandem exterius publicantur, & per manus baiulorum ad executionẽ debitẽ demãdãtur, sic verè in camera secreta diuinæ voluntatis ordinantur iudicia summi regis, ibique secretissime primitus diffiniuntur quicquid in rebus humanis per manus baiulorum idest Angelorum diuina profunditas operatur. ¶ Nota ergo, quòd ista iudicia sunt B

Commendanda; Debent.n. ab omnibus commendari,
Formidanda, [illegible]ri, quia.s.constat, ꝙ semper habent
Meditanda. iustitiam annexã. Vnde bene laudabat Deum illa Anna Thobi.3. Iustus es dñe, & omnia iudicia tua iusta sunt, & oẽs viæ tuę mĩa, & veritas. ¶ Item debent ab omnibus formidari. Sicut.n.hõ quando audit tonitrua & coruscationes, solet valde timere, & hoc ne fulgur de nubibus exeat, ipsumque pcutiat & occidat, sic verè quia quotidie audimus tonitrua diuinarũ comminationũ & videmus coruscationes suarũ terribilium ordinationũ, merito debemus timere, & ne forte ꝑ fulmẽ sui occulti iudicij feriamur continuè formidare. Sic timebãt Dauid, cũ dicebat. Cõfige timore tuo carnes meas, à iudicijs.n.tuis timui. ¶ Itẽ debẽt ab omnibus meditari, iuxta illud Psa. Memor fui iudiciorũ tuorum à seculo dñe, & consolatus sum. Magna.n.est consolatio bono viro qñ cõsiderat iudicia Dei.s.qualiter subito & vltra humanam opinionẽ cõsueuerũt malos deijcere, bonos defendere, fortes probare, humiles exaltare, & iniquos in p̃senti remunerare. In isto.n. Dei admirando iudicio fuit Amã deiectus, fuit Daniel à leonib⁹ ꝓtectus, fuit Dauid electus fuit fortis. Iob ꝓbatus, fuit humilis Ioseph sublimatus fuit etiam diues epulo in mundo remuneratus. Fuit.n.Dei ignoto, & iusto iudicio, vt mali hic rideant & in fine lugeãt vt iniqui mõ remunerentꝰ, & in fine exterminentur. Isti igitꝰ sunt à bonis consideranda, & ꝓ consolatione habenda continuè & meditanda, sicut faciebat Dauid cum dicebat. Cognoui domine, quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me. Et alibi dicit. Iudicia eius in conspectu meo semper. Consideranda sunt ergo. Vnde Gregorius in moralibus dicit. Iudicia Dei dum nesciuntur, non audaci sermone discutienda sunt, sed formidoloso silentio veneranda. De occultis Dei iudicijs omitto, quia infra de prouidentia diuina plurima sunt dicenda &c. vbi inuenies figuras varias & exempla. Hoc solum ad pręsens aduerte, quòd Deus similis vr̃ cuidam lapidi magnetis qui est Aethiopia. Dicit.n.Isido, ꝙ magnes inuenitur in Aethyopia, qa habet plures angulos diuersarum cõtrariarũ virtutũ, Nam in vno angulo ferrum attrahit, in alio verò angulo ferrũ à se reijcit & repellit. Sic verè charissimi Deus vr̃ habere plures angulos.i.plures prouidẽtię suæ differentias & modos. Ille.n.vnus & idẽ existẽs, aliqñ vtitꝰ virtute attractiua ad ferrũ. i.ferreos pctores ad pñiam cõuertendo, sicut patuit in Paulo & Maria magdalena. Aliqñ vtitꝰ virtute expulsiua, ipsos sua gr̃a repellendo.i.in pc̃tis ipsos dimittẽdo & ad mortem æternã finaliter reseruãdo. Sicut.n.dr̃ Ro.9. Cui vult miseretꝰ Deus, & quem vult indurat. Mala.1. Iac.dilexi, Esau aũt odio habui. Iudicia ergo Dei sunt meditãda, timẽda, & laudãda. ¶ De extremo C aũt iudicio, q̃uis sit materia terribilis & ꝓfunda, & nobis incogitabilis & ignota, possumus tñ ẽm facultatis modulũ aliq̃d balbutire. ¶ Notemus ergo, ꝙ sicut reges & pricipes solent assisias suas certis tꝑibus statuere, vbi solẽt causas & negocia diffinire, sic verè rex regũ De⁹ vnã magnã assisiam seu vnũ magnũ parlamẽtũ & cõsistorium ordinauit, in quo in fine tẽporũ oẽs hoĩes iudicabuntꝰ, & in quo salutis vel damnationis negocia norma iustitiæ decidẽtur. Vñ Apostolus dixit Act.17. Statuit dñs diẽ, in quo iudicaturus sit orbẽ terræ i æquitate. De isto verò die & de isto parlamẽto mirabilia dicit scriptura. Vocat.n.ipsũ Soph.1. diẽ iræ, diẽ calamitatis & miseriæ, diẽ tribulationis & angustiæ, diẽ tenebrarũ, & caliginis, diẽ nubis & turbinis, diẽ tubæ & clãgoris. Quia ꝓ certo charissimi, dies illa erit amarissima pc̃toribus, q̃ ibidẽ ꝑpetuo dãnabuntꝰ. Sicut.n. mustella si ruta munita sit basiliscũ inuadit, & superat, sic verè Chr̃s ruta amaræ seueritatis armatus basiliscos, i.diabolum & reprobos tunc temporis superabit, & etiam perpetuo condemnabit. Sopho.1. Vox diei domini amara, tribulabitꝰ ibi fortis. Sicut.n.aries quandoque retrocedit, vt tandem reuertens durius percutiat resistentem, sic verè Deus, dum durat vita præsens, videtur retrocere, pœnam peccatis debitã dissimulando, & peccatores in hoc sæculo non puniendo. In die verò iudicij cõtra peccatores,

peccatores,q modo reſiſtunt ipſius voluntati,veniet obuius & feſtinus, ipſoſque dure percutiet & damnabit, quia ſicut dr̃ Prouer.6.zelus,& furor viri non parcet in die vindictę, nec acquieſcet cuiuſquam precibus,nec recipit pro redemptione dona plurima.Sicut.n.aries dr̃ veruex ſm̃ Iſi. eo qđ vermem vehat,quia.ſ.vermem habet in capite,per quē excitatur ad alios feriēdum, ſic verè Chr̃s qui modo eſt agnus per benignitatē,tunc verò fiet aries p ſeueritatē,& vermem ſeuerę iuſtitiæ tunc in capite diffinitionis ſuæ portabit, qui ipſum ad puniendum,damnādum,& iudicandum reprobos excitabit.Pſal.Exercitatus eſt tanquam dormiens dñs, & tāquam &c.Sicut ergo video,ꝙ in mūdi iudicijs ſeruat̃ ordo, quia.ſ.oportet aſsiſsia præconizetur,ꝙ locus determinet̃,ꝙ reus citet̃ ꝙ iudex ibi præſentet̃,itē neceſſe eſt,ꝙ ibi ſint accuſantes,aſsiſtentes,teſtificantes,item neceſſe eſt,ꝙ ibi ſit teſtium publicatio ſententiæ diffinitio, ſententiæ executio,ſic proculdubio chariſsimi,dico,quòd de futuro iudicio

D Dies eſt præconizatus,
Locus eſt determinatus,
Mundus eſt totus citatus,
Iudex eſt totus paratus,
Item ibi erunt accuſatores,
Magnæ improbitatis,
Aſsiſtētes magnę auctoritatis,
Teſtes maximę veritatis,
Publicatio maximæ claritatis,
Diffinitio durę ſeueritatis,
Executio durę pœnalitatis,

In his.n.decē particulis cōſiſtit tota materia iudicii finalis Dico ergo primo de iudicio,quòd dies ipſius eſt p̃conizatus.Sicut.n.dicit Plinius, exitus regis apum de alueari ſuo lōgè ante ſolet p̃ſciri, & quibuſdam ſignis & ſtrepitib. ante trium dierum ſpatio p̃cognoſci. Sic verè futurus exitus regis de Paradiſo ad iudicium à magnis temporibus eſt p̃conizatus, & ꝓphetarum vaticinio ꝓclamatus,& tribus eſt diebus ante,i.tribus mundi temporibus.ſ.tempore legis naturæ,legis ſcriptę,legis,gr̃æ,à ſanctis patrib. p̃dicatus. Prima.n.die.ſ. tēpore,legis naturæ præconizauit ipſum Iob.19.Fugite inq̃t à facie gladij,qm̃ vltor iniquitatū gladius eſt, ſcitote eſſe iudicium.Secunda die.ſ.tempore legis ſcriptæ,ipſum p̃conizauerunt multi,& inter cæteros Eſaias dicens.Eſ.3.Dñs ad iudicium veniet cum ſenibus populi ſui & Iohel.3. Veniet dies domini magnus & horribilis. Et in infinitis alijs locis. Tertia autem die.ſ. tēpore legis gratiæ ipſum præconizauit perſonaliter ipſe iudex Ioann.5.Pater oē iudicium dedit filio.Apoſtolus etiā dicit Act 17.Statuit dñs diem,in qua iudicaturus eſt orbem terrarū. Sed finaliter in iſta vltima die .ſ.in fine tp̃ris gratiæ, fiet alia magis euidens p̃conizatio,q̃. ſ.fiet per ſigna,quia ſicut beatus Hieronymus inuenit in analibus Iudæorum,quindecim ſigna iudicium illud præcedent,quæ ſui terribilitate iſtius diei terrorē & aſperitatē & iudicijs rigorem & ſeueritatē manifeſte ſignificabūt;& oſtēdent.Iſta autem ſigna præcedentia,quia ſatis cōiter ſunt vulgata, nolui huic operi inſerere,& maximè cum neſciatur ſi ſint vera.Hic eſt ergo(dico)p̃conizatus.Potiſsime autē p̃conizabitur per tubam Angelicam, & p ignē conflagrationis,quia ſicut dr̃.1. Corint. 24. In momento in ictu oculi,in nouiſsima tuba fiet iudicium.In canonica etiam beati Petr. 1.Petri.3.dr̃,ꝙ ignis conflagrabit mūdum,& purificabit oīa elementa.Sicut.n.dr̃ in Pſal.Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.Et forte iſte ignis poterit multa facere,quæ in iudicio vel ante iudiciū ſunt futura,quia.ſ.per ignem mōtes & valles ad æqualitatis planitiē deducuntur.& Baruch.5. Cōſtituit dñs humiliare oēm mōtem excelſum,& cōualles repelere in ęqualitate terræ. Tūc erunt parua in directa, & aſpera in vias planas. Eſa 40. Per ignem turres & ædificia deſtruentur. Per ignem elementa purificabuntur,& à ſorde, quam à peccatis hoīū contraxerunt purgabuntur:per ignem fluctus fontium & fluminum terminabuntur:per ignem herbę, & arbores beſtiæ, & volucres,piſces ſerpentes,& cuncta,quę in mūdo ſunt ſenſibilia vel vegetabilia, ſiccabuntur. Ignis.n.ſecūdū ſanctos.40. cubitis aſcendet ſup altiores montes mundi,ſicut aqua in tēpore diluuij legit̃ aſcendiſſe.Tunc.n.quia ceſſabit notus cæli,neceſſe erit cuncta gñabilia & corruptibili aceſſare.Ignis ergo ille erit vltimus & immediatus nūcius & vltimus p̃co iſtius diei.vñ Eſa.vltimo Ecce dñs in igne veniet,& quaſi turbo quadriga eius. reddere in indignatione furorem ſuum & increpationem ſuā in flamma ignis, q̃a dominus in igne diiudicabit,& in gladio ſuo ad oēm carnē,& multiplicabūtur interfecti à dño.Dies ergo iudicij eſt p̃conizatus.¶ Secūdò dico,quòd locus iudicij eſt determinatus,q̃a.ſ.in monte E
olĩueti in valle Ioſaphat,q̃ eſt in decliui dicit mōtis, erit iudicium,ſicut dr̃ Iohe.3.Sicut,n.iudex habet ponere ſedem in loco medio,& cōi,vt in vtroq; latere poſsit ad eū haberi acceſſus,ſic verè Chriſtus ſedem iudicij ſui conſtituet in loco cōi & medio.ſ.in Hieruſalē in dicta valle,vbi dr̃ eſſe medium mundi,vt ab vtraq; parte mundi,poſsint motui æqualiter aduenire.In Pſalm.n.dr̃ Hieruſalem,quæ ędificatur vt ciuitas,cuius participatio eius in idipſum.quia illi ſederunt ſedes in iudicio,ſedes ſuper domum Dauid.& Iohel.3. dr̃ Congregabo inquit omnes gentes, & deducam eas in vallem Ioſaphat,& diſceptabo cum eis ibi. Iuſtum eſt.n.qđ in patria in qua dñs in forma extitit iudicatus,in eadem in forma regis & domini iudicet vniuerſos.Dico ergo, quòd locus iudicij eſt determinatus.¶ Tertiò dico, ꝙ ad iudicium mundus eſt citatus.Ibi.n. oportebit perſonaliter cōparare omnes illos,qui ſunt,fuerunt,& erunt,quia teſte Apoſtolo, Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt vnuſquiſque recipiat prout in corpore geſsit ſiue bonū ſiue malum fuerit.2.Cor.5.Sicut.n.Plinius,catuli leonis mortui naſcuntur,ſed poſt tridū leo fortiſsime clamat & rugit, ita quod totū cubile tremere facit,ad cuius clamorem catuli à morte ſuſcitantur, & vitam recipiunt & conſequuntur. Sic verè chariſsimi,cum nos omnes naſcamur mortui vel mortales, leo de Tribu Iuda pater noſter poſt triduum,i. poſt q̃ tempus naturæ,tempus ſcriptæ legis,tēpus gratiæ completum fuerit & finitū, fortiſsime per miniſterium Angelorū clamabit,& nos omnes ad iudicium vocabit,& citabit.Totum etiam cubile huius mundi terrebit, & conturbabit,& nos alios catulos ſuſcitabit,& viuificabit.Oſeæ.6. Viuificabit nos poſt duos dies,die tertia ſuſcitabit nos.Et verè chariſsimi,iſta vox erit terribilis & ſtupida, q̃a cū Leo rugiet, quis non timebit?Amos.3.ipſe.n.rugiet, & formidabunt filij maris Oſeæ.11. Iſta vox Dei nihil eſt quā tuba Angelica,de qua dr̃.1.Corin.15.Canet.n.tuba, & mortui reſurgunt ĩcorrupti.De quo Chryſoſt.Vere(inquit)magna vox illa,cui cūcta obediunt elemēta,quæ petras ſcindit inferos aperit,monumenta frangit, vincula mortis diſſoluit, tumulos reſerat,mortuos reſurgere facit, ad iudicium venire cōpellit.: De iſta etiam vocali citatione dicit Hiero. ſup Matthæi.Quotiens(inquit)diem illum conſidero,toto corde cōtremiſco. Nam ſiue comedam ſiue bibam, ſiue aliquid aliud faciam,ſemp vr̃ ſonare in auribus meis illa vox.Surgite mortui, venite ad iudiciū.Dico ergo, ꝙ ad iudiciū eſt mundus citatus.¶ Quartò dico, ꝙ ad iudiciū eſt iudex paratus. Iudicis.n.p̃ntia eſt vnū de eſſentialib.iudicij. Et iudex Dei fili᷒ F
ibidē pſonaliter adueniet,q̃ ſingulis ſingula iuxta merita ſua reddet.Et aduerte, ꝙ iſte iudex valde eſt metuēdus,q̃a eius

Pręſentia eſt impræſcibilis,
Potentia eſt inſuperabilis,
Scientia eſt infallibilis,
Iuſtitia eſt inflexibilis,
Iracundia eſt implicabilis,

Dico igitur,ꝙ huius iudicis pręſentia non præuidebitur. Vnde dr̃. Dies dñi ſicut fur in nocte,ita veniet.1.Theſſa.5.i.ſubito & occultè & ex improuiſo quia dr̃ Matt.24.Sicut.n.fulgur exit ab oriente & apparet vſque in occidētem,ſic erit & aduentus filij hominis.Fulgur.n.ſubito ab oriente in occidentem ſe diffundit, & q̃cquid durum inuenit,inflammat,penetrat atque ſcindit. Quia verè ſubito Chriſtus ad iudicium apparebit,duros impios ſeueritatis ſuæ ſententia inflāmabit.Iuxta illud Matth.24.Veniet dominus ſerui illius hora,quam ignorat, & diuidet eū partemque eius ponet cum infidelibus. ¶ Item eius potentia non ſuperbitur,quia ſicut dicitur Iob.9.Si fortitudo quęritur,robuſtiſsimus eſt.¶ Item eius ſcientia nō falletur, q̃a ſicut dicitur Iob.9.Sapiens corde eſt,& fortis robore.¶ Itē eius iuſtitia non flectetur, quia ſicut dicitur in Pſalm. Deus iudex iuſtus,fortis & patiens.¶ Itē eius ira nunq̃ placabitur, quia tunc poterit dici illud Geñ.6.Tactus dolore cordis intrinſecus,delebo(inq̃t)hoīem, quē creaui,à facie terræ:Cōtra igit̃ iſti᷒ potētia nō valebit tyrānis ſua crudelitas:Cōtra iſtius ſciētia nō valebit aduocatis ſua ſubtilitas:Cōtra ei᷒ iuſtitiā nō valebit diuitibus ſuorū munerū liberalitas:Contra eius iracūdiā nō valebit orantibus ſuorū verborū ſimplex benignias.De iſto igitur iudice loquit̃ Augu. liber.5.de ſym

bolos,& dicit sic:Iudex ille nec gratia præuenit, nec miseri cordia flectitur,nec pecunia corrumpit, nec pœnitentia mi tigatur.Hæc ergo agat aīa vbi locus est misericordiæ , quia ibi erit locus iustitiæ.Patet ergo ꝙ ad iudiciū locꝰ est parat' vel ꝙ ibi erit iudex magnæ sublimitatis.¶ Quintò dico , ꝙ
G ibi erunt accusatores magnæ in probitatis . Erunt enim ibi plurimi

Accusatores, scilicet
- Operum prauitas,
- Conscientiæ veritas,
- Elementorū cōmunitas,
- Chrī vulnerum pęnalitas
- Demoniorum puersitas
- Sequacium &malorū ,
- Discipulorū iniquitas,
- Chrī& sāctorū vniuersitas,
- Angelorum synceritas
- Pauperū & miserorū,
- Calamitas christi & argumentorum auctoritas.

Istis.n.decē generibus accusatorū accusabūt in iudicio peccatores. ¶Item ipsos accusabit operū prauitas . Sicut .n.factū, iuuētū cū latrone testimoniū phibet cōtra eū,sic q̄ isti inuēti erunt cum suis malis operibus & peccatis, accusatioñe testimoniū cōtra se reportabūt.vñ Io.5.Opera,q̄ ego facio,testimoniū phibent de me. Sicut.n.hericius onustus pomis capit nō valens fugere.sic verè pctōr malis operib.aggrauatꝰ,tūc tpris capiet & ētcognoscit.Mat.7.Ex fructib.eorū cognoscetis eos.¶Itē ipsos accusabit consciæ veritas. Synderesis.n.& rectitudo est sicut procurator iustus,qui non cessat cōtra sceleratos clamare. Ista.n.est vermis perpetuus,qui per morsum pctōrem accusabit, Dei iustitiam approbabit, & quod plus sicut proditor sociꝰ seipsum omnibus reuelabit.Et sicut dr̄ Eccle.7.Vindicta carnis impij ignis,& vermis. ¶ Item ipsos accusabit elementorum & creaturarum communitas.quibus.s.malè vsi sunt dū viuerent,cum ad bonum ipsorum,non ad malum creauerit illa Deus.Sapient.5.Armabit creaturā ad vltionem inimicorum,& pugnabit pro eo Christi passionis acerbitas , q̄ tūc videbunt signa filij hoīs.s.clauos & lanceam , & vulnera,ad confusionem & accusationem illorum , ꝑ quibus Christus passus est.ipsi verò pp pctā,passionis remedia perdiderunt Vnde de istis tribus accusatorib.dicit Chryso. Quid inquit facies aut dices,cum contra te loquetur propria conscientia,accusabunt te elemmenta , armabitur cōtra te oīs creatura,christus contra te parebit, Chrs ꝑ sua vulnera cōtra te allegabit, claui de te conquerent̄,cicatrices cōtra loquent̄? ¶Itē ipsos accusabit demonū peruersitas,quia.s. demones sicut mali proditores & falsi illud quod ipsimet consuluerūt, alijs reuelabunt.De quodam.n.demone legitur , ꝙ cum semel in forma æremitæ ꝑdicaret, finaliter se dixit esse demonem,asserēs,ꝙ quia sciebat eos nil impleturos de bonis multis quæ docuerat ipsos,iō ꝑdicauerat vt haberet in die iudicij de quo ipsos amplius accusaret,eo. s.ꝙ ēt diabolo ꝑdicāte cōuerti noluerint à pctīs.Vnde de dracone dr̄ Apoca.18. quod proiectus est accusator fratrum nostrorū q̄ accusabat illos ante conspectum Dei.¶ Itē ipsos accusabit illorū,quos ad pctm̄ induxerūt tàm verbis,q̄ exemplis,iniquitas.Iob.24 Aīa vulneratorum clamauit, & Deus inultum abire non patitur.¶ Item ipsos accusabit sanctorū vniuersitas,eo.s.quod eos dum viuerent cruciauerunt, vel quod eorum doctrinis credere noluerunt,vel quod festa eorum non coluerūt &c. quia sicut dr̄ Sapi.5.Stabunt iusti magna constantia aduersus eos,qui se angustiauerunt,qui & abstulerunt labores illorum.¶Item accusabit eos Angelorum societas,seu synceritas eo.s.quod de eorum ordine per pctm̄ ceciderūt, quod eorum bonis inspirationibus non crediderunt,& ꝙ quantū in se erat reparationem ruinæ Angelicę impediuerūt & differri fecerunt Marci.15.Accusabant eū summi sacerdotes. ¶ Item accusabit illos pauperum & miserorum calamitas q̄ bus.s.compati noluerunt,sed duro corde preces eorum cōtempserunt,& eis rapinas & violentias intulerunt. vñ Iaco. 5.dr̄,quòd clamor operariorum , qui à diuitibus erāt mercede fraudati,in aures dñi sabaoth.introiuit. ¶Item accusabit eos argumentorum Christi auctoritas,eo ꝙ à suis prę conibus,legatis,& vicarijs.s.ꝑdicatoribus,doctrinis & scripturis redarguit,edocti,ꝑsuasi , ad sanctitatis & iustitiæ viā deduci renuerunt , quin potius pertinaci aīo ore pariter & opere omnem Christi Auctoritatem,argumētationē & auisationem pro nihilo habentes,dicebant Chro & vnicuique Christi vicem & officium gerenti.Recede à nobis,scientiam viarum tuarum nolumus.Quis omnipo tens.s. Christus, vt seruiamus ei?Et quid prodest nobis,si orauerimus illū? Iob 21.pp hoc illi tunc audiēt à Christo,quod ibidem sequitur Certe noui cogitationes vestras, & sentētias contra me iniquas,sed dissimulaui.Quia in diē perditionis seruat̄ manus. & ad diem furoris ducetur.Illæ verò dies iam aduenit,& q̄ contempsistis meam & meorū auctoritatem,isi æternis ego supplicijs vestram vlciscar temeritatē & iniqtatē. Patet igitur,qūo ibi erunt diuersi accusatores iniqui diuersimodè accusantes.vnde Ambro.lib.de similibus dicit.A dextris erūt pctā accusantia,à sinistris infinita demonia, subtus horrens infernus,supra iudex iratus, foris mundus ardens intus cōscientia,vrens,ibi vix iustus saluabitur,miser pctōr quo fugiet?latere.n.erit impossibile,apparere intolerabile . Erunt igitur ibi accusatores magnæ improbitatis.¶ Sextò dico,ꝙ H
ibi erunt assistētes magnæ auctoritatis quia.s.cū Chro Apostoli & sancti Angeli,quia sicut dr̄ Esa. 3. dominus ad iudicium veniet cum senibus populi. Rex . n.apum nunquā exit alueare sineexercitu suo . quia.s. qñ rex Chrs de aluear i suo Paradisi ad iudicium exiuerit,totus sanctorum & Angelorum exercitus secum erit,quia sicut canit Ecclesia.Ecce dominus veniet,& oēs sancti eius cum eo. Ecce apparebit dominus super nubem candidam , & cū eo sanctorū milia . Et bene milia,quia sicut dr̄.Dan.7.Milia milium ministrabant ei,& decies milies centena milia assistebant ei.Thronus eius flamma ignis,& rotæ eius ignis accensus , & fluuius igneus rapidusque egrediebatur à facie eius,& iudicium sedit,& libri aperti sunt.Vbi aduerte,quòd quicquid erit circa istū iudicem,dr̄ esse igneum,q̄ .s.oēs assistentes ignem & ardorē seueritatis & iustitiæ cōtra impios fulminabunt. Apostolis verò dr̄ Matth.19.Cum sederit filius hoīs in sede maiestatis suæ,sedebitis & vos super sedes duodecim,iudicantes duodecim tribus Israel.Et aduerte,ꝙ in isto iudicio qui dā non iudicabuntur nec iudicabunt.s.infideles, quia qui non credit,iam iudicatus est.Ioannes.3. Quidam iudicabuntur,& non iudicabunt,sicut erunt mali christiani,qui.s.fidem sine operibus habuerunt,quia sicut dr̄ Rom.2. Quicunq; sine lege peccauerunt,sine lege peribunt,& q̄ in lege peccauerūt, in lege iudicabunt̄.Quidā nō iudicabunt̄,& iudicabūt sicut erunt sancti & apostoli,q̄ erūt iudices aliorū Sapi.3.Fulgebunt iusti,& sicut scintillæ in arundineto discurrent,iudicabunt nationes,dominabuntur populis,& regnabit dñs illorum in perpetuū.Erūt igitur ibi assistentes magnæ auctoritatis.¶Septimò dico,ꝙ ibi erunt testes magnæ ꝓbitatis.Testes.n.erunt cœlum & terra,corā quib.peccauerunt,sancti, q̄ ꝑdicauerunt,demones,q̄ mala suggesserunt, & ꝑsentes in malo fuerunt,ꝓpria ēt conscia,cuius rebellioni credere noluerunt,ipsa ēt mala opera q̄ ipsi cōmiserunt.Iob.16.Rugæ meæ testimonium perhibent cōtra me Rugæ inquit meæ.i. defectus mei.¶Octauò dico,ꝙ ibi erit publicatio testiū magnæ cōfusibilitatis,& ista nihil aliud erit,q̄ reuelatio cōsciæ alterius ad alterū.Sicut.n.testimoniū in secreto solet recipi, & tādē publicè reuelari,sic verè q̄cquid in secreto consciæ recipit,ibi cunctis ostendet̄ & manifestabit̄.Et ibi erūt libri de q̄b.facit mentionem scriptura.Apoc.20.Vidi(inqt mortuos pusillos,& magnos stantes in cōspectu throni , & libri aperti sunt,& alius liber apertus est,qui est vitæ, & iudicati sunt mortui ex his,quæ scripta erāt in libris.Librorū.n.apertio nihil aliud est q̄ consciarum mutua reuelatio . Libri.n. isti ad laudem bonorum,& confusionē malorum oīb. aperientur, ita ꝙ alter leget in conscia alterius quare damnabuntur vel saluabuntur.Conscientiæ.n.iudicandorum erūt sicut specula,q̄ talis sunt naturæ, ꝙ recepta vno speculo solent in omnibus alijs speculis circunstantib.resultare,& ecōuerso,quia.s.quicquid vna conscientia in scrinio habuerit, totum in aliorum notitia resultabit.Nihil.n.est apertum, ꝙ non reueletur,& nihil est occultum,quod non sciat̄. Matt. 10.Sicut.n.hericius ita est:aliquoties inuolutus , quòd nec pedes nec manus ipsius exterius videntur, si tamen in aqua calida ponitur,tunc protinus explicabitur, ita quod pedes & manus ipsius,q̄ prius latuerunt,declarantur,sic verè charissimi,mali hericij i.pctōres,qui spinis peccatorum vndiq; sunt inclusi,qui mō ita sunt per fallas excusationes & palliationes inuoluti & clausi,ꝙ eorū defectus hoīb. nō apparēt, tunc tpris qñ in aqua feruenti caldariæ inferni ponentur, & quando

& quando iuxta dictum Amos.4. leuabunt in contis, & reliquiæ eorũ in ollis feruentibus, tunc (dico) eorũ iniquitas explicabitur, & pedes suarum malarum affectionũ, manus etiã suarũ malarum operationũ omnibus intuentibus monstrabuntur. Istud.n. paueant quattuor genera personarum.s.

Hypocritæ & simulatores,
Vsurarij & fœneratores.
Malitiosi & defraudatores,
Luxuriosi & defraudatores,

Omnes.n. isti solent in abscondito facta sua facere, visum & præsentiam hominũ fugere, & sub diuersarũ palliationum pallio latitare. Sed verè tũc t p̃ris, oĩa secreta talium disrumpuntur, & quicquid in mundo latuerat, apparebit, & quicquid eos celatũ erat, non latebit. Et iõ dicit Apostolus.2. Corin.4. ꝙ tunc veniet dñs, qui illuminabit abscondita tenebrarũ, & manifestabit
I consilia cordiũ. ¶ Nono dico, ꝙ ibi erit diffinitio maximę seueritatis. Ista autem diffinitio, seu sententiatio fiet in duobus verbis. Ite, venite maledicti. Venite benedicti. Et reuera quantum ad malos erit ibi maxima seueritas, quia.s. pro momentaneis & t plibus criminibus æternũ supplicium patiẽtur, ꝙ tñ iustissime fiet, quia.s. in infinitũ debent luere eo ꝙ illum, qui infinitus est offenderunt, nec pęnitere dum poterant, voluerunt: et maximè, quia ẽm Grego. In æternũ mali vellent vixisse, vt in æternum possent peccasse. Et iõ quia mens eorum (quantum in se) immortalis fuit in culpa, iustũ est, ꝙ immortalis sit in pœna. Vñ idẽ Grego. dicit.30. moralium. Ad Dei iustitiam ptinet, ꝙ nunq̃ careant supplicio q nunq̃ in hac vita carere voluerunt vitio, & nunq̃ inueniant terminum tormentorum, qui nunq̃ habuerunt terminum pc̃torũ. Seueritas.n. ibi erit magna, quia sicut dicit idẽ Grego.3. moralium. Quid faciet virga deserti, vbi concutietur Cedrus libani seu Paradisi? quid faciet agnus vbi aries trepidabit? q.a.s. si iustus vix saluabit, pc̃tores ergo vbi parebũt?
K Erit ergo ibi diffinitio magnæ seueritatis. ¶ Decimo & vltimo dico, ꝙ ĩ iudicio erit executio magnæ acerbitatis & ista erit executio damnationis æternæ. Nã sicut dr̃ Mat.23. Exibũt Angeli, & separabũt malos de medio iustorũ, & mittẽt eos in caminum ignis. ibi erit fletus, & stridor dẽtium. In q̃bus verbis ostẽdit, ꝙ isti dãnati executione istius durę sentẽtiæ excõicant. [Separabũt (inquit) malos de medio iustorũ] Lõge relegabunt. [Et mittet eos inq t]. Ardore cremabunt] In caminũ ignis stricte collocabunt, ꝙ ostẽdit ĩ verbo. [Ibi] Dire desolabũt. [Flet⁹ ĩq t]. Simul copulabunt [. Et inq t] ꝙ ẽ cõiũctio copulatiua. Dure cõtristabũt. [Stridor dẽtiũ iq t] Et verè charissimi mali separabunt de medio iustorũ sicut

Lepra maculati,
Excommunicati,
Hæreditate priuati,
A patre relegati,
Ad carcerem deputati,
Ad patibulũ cõdẽnati.

O quam tristis erit ista separatio, vbi filij degeneres à patris gratia secludent, ab hæreditate propria repellentur, A fratrum suorũ cõsortio bannient. a Dei visione (ꝙ super omnia eis erit tristabile) priuabuntur, & insuper igni perpetuo deputabunt, & demonũ consortio coniũgentur. De ista ergo separatione dicere põt Chr̃s illud Ma.10. Veni.n. separare hoĩem à patre suo.i. pc̃tõrem à Deo. Ignis.n. mirabilis est naturæ, quia coniungit similia, & separat dissimilia, sicut patet ĩ metalis. Sic verè ignis & ardor diuinæ seueritatis & iustitiæ, & rigor suæ igneæ sententiæ, illos, quos inueniet dissimiles.s. alios bonos alios malos abinuicẽ separabit. Illos verò quos ĩueniet similes, bonos cum bonis in Paradiso, malos verò cũ malis in inferno copubit. vñ Gregorius in Homel. Anno quintodecimo dicit sic. In extrema die (inq t) apertis cœlis, ministrãtibus Angelis, sedentibus Apostolis, cum Chr̃s in maiestate venerit iudicare tunc à bonis & malis videbitur apparenter, vt illi de præmijs gaudeant, hi autem de supplicijs lugeant in æternum. Igitur charissimi patet, quòd in die iudicij erit

Sententiæ executio,
Sententiæ diffinitio,
Testium publicatio,
Testium examinatio,
Accusatorum allegatio,
Assistentium congregatio,
Iudicis præsentatio,
Reorum conuocatio seu citatio,
Loci determinatio seu assignatio,
Dei proclamatio & præconizatio,

Et sic in istis decẽ particulis apparet tota materia iudicij, secundum quod mea ruditas aliquid de iudicio potuit declarare. Et hoc de iudicio diuino extremo sufficit. Vide supra de inferno, & vide auctoritatem diuisam. Ecce dominus in igne veniet, & quasi turbo. supra titulo de aduentu.

Iugiter

Nota, ꝙ iugiter idem est, quòd continuè, s p sæpe, & permanẽter. Significat.n. p manentiã, A
Perseuerantiam, stabilitatem, Firmitatem, & Lõganimitatẽ. vnde.1. Reg.1. dicitur de Samuele. Ducam inquit eum, vt appareat incõspectu Dei, & maneat ibi iugiter. ¶ Nota ergo, ꝙ tria principaliter sunt à nobis iugiter facienda & sæpe, vel continuè frequentanda, videlicet

Actus { Iustitiæ, Clementiæ. Lætitiæ.

¶ Nos.n. debemus habere iugiter
Iustitiam & stabilitatẽ.
Clemẽtiã & benignitatẽ.
Lætitiã & iocunditatem.

Sit igitur in nobis iugiter iustitia inuariabilis, ad proximum iugiter gubernandum. Clementia indefectibilis ad pauperes iugiter adiuuadũ. Lætitia imperturbabilis ad dñm iugiter collaudandũ. Nos ergo debemus iustitiam exercere. vnde.2. Reg.7. Thronus tu⁹ erit firmus iugiter, quia.s. Thronus iusti iudicis s p est firmus nũquam.n. solet vacillare, quamuis donis & præcibus impellatur. ¶ Item debemus clementiam iugiter adimplere. vnde Leui.24. dr̃. Præcipe filijs Israel, vt afferant tibi oleum de oliuis ad continendas lucernas iugiter. Oleũ.n. opera pietatis designat, quia sicut iuge sacrificium dicebatur in lege, ꝙ oĩ die mane & sero iugiter offerebatur, in quo.s. erat agnus, farina, oleum & vinum, sic verè nos debemus opera pietatis iugiter Deo offerre, in quibus sit agnus cum lana, pro nudis induendis & peregrinis hospitandis: farina pro famelicis satiandis: oleum pro infirmis curandis: vinum pro sitientibus potandis atq; refocillandis, & pro in carcere degentibus cõsolandis, quia vinum lętificat cor hoĩs. ¶ Item nos debemus lætitiam iugiter continere, quia.s. nos debemus gaudere in dño s p. ad Phili.4. Gaudete. in dño s p iterum dico gaudete. vnde.1. Parali.16. Banaias & Azahel sacerdotes coram arca dñi canebant tuba iugiter. ¶ De beatis vero si vis nota, ꝙ illi iugiter laudant, iugiter amant, iugiter sacrificant: Laudant (dico) iugiter, figurati in principibus canticorum morantibus in exedris, qui die ac nocte iugiter ministerio deseruiebant, sicut dr̃.2. Para.9. Amãt etiam iugiter.s. Deum & ꝓximũ. Prouer.5. In amore eius delectare iugiter sacrificabant etiam & immolabant iugiter.s. semetipsos.2. Para.24. Offerebant holocausta in domo dñi iugiter. Et sic patet, ꝙ iugiter põt accipi in bono. ¶ Scd̃õ dico, ꝙ põt accipi in malo, & signat ꝑseuerãtiã in malo. Hie.32. Erũt (inq t) filij Israel & filij Iuda iugiter faciẽtes malum. Vide infra de semp & alijs titulis denotãtibus perseuerantiam vel obstinationem.

Iugum.

Nota, quòd iugum propriè dr̃ illud medians- A te, quo boues & asini ad attrahendũ onus inuicem colligant, vt ad voluntatẽ ductoris obedire, trahere cõpellant. Et sic moraliter loquẽdo, p iugum põt intelligi quodcunq; onus spirituale, vel quęcunq; necessitas disciplinæ, seu q̃d cunq; mãdatũ, seu ẽt q̃cunq; lex, vel q̃cunq; obligatio vel inclinatio violẽtia, vel q̃cunq; occupatio, dũ tñ sit difficilis atq; grauis. Et sic possumus notare, ꝙ est multiplex iugũ ĩ scriptura.i. multiplex subiugatio, impositio seu on⁹.s.

Iugum { Naturæ, Scripturæ, Amoris, Erroris, Doloris,

Primum iugum est viatorũ quia scilicet iugum naturæ solummodo subiugat illos, qui adhuc sunt in viã vitæ huius. Et istud bene dicitur onerosum, q.a.s. multis grauibus oneribus subiugat nos natura.s. fami, siti labori, infirmitati, tristitiæ fortunæ, casui, iclinationi ad peccatum, & formę naturali.

¶ Iugum naturæ est onerosum.
Iugum scripturæ est virtuosum.
Iugum amoris est dulcorosum.
Iugum erroris est vitiosum.
Iugum doloris est tędiosum

De quibus naturalibus oneribus dr̃ Eccles.40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue s up filios Adam a die exitus de ventre matris eorũ vsq; in diem sepulturæ eorum in matrẽ omnium. Secundum iugum est perfectorũ, quia.s. viri perfecti portant iugum scripturæ.i. præcepta & mandata q̃ in ea sunt cõtenta, q̃bus ligati & astricti, ad voluntatẽ Dei & plaiorum obedientiã ducunt & regunt. Quia sic dicit Threno.3. Bonũ est viro cũ portauerit iugũ ab adolescẽtia sua. Iugũ.s. mãdatorũ Dei. ¶ Tertium iugũ est deuotorum. Isti enim iugo charitatis & amoris subiecti, ab ipso ductore Deo p se

mitas equitatis dicuntur. Istud est iugum suaue de quo dr̄ Matt. 11. Iugū.n.meū suaue est, & onus meū leue. Quartū est iugum pctōrum. Isti.n.iugo erroris & peccati malę consuetudinis operi subijciuntur, quo ad voluntatem diaboli ductoris sui de malo ad malum quotidie deducuntur. De quo iugo dr̄ in Psalm. Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum ipsorum. ¶ Quinto verò iugū est damnatorum, & istud est illud iugum, cui damnati perpetuo subiugabuntur, quod inuiti portare perpetuo cōpellent̄ .s.onus damnationis æternæ, de quo pōt dici illud Eccle. 28. Iugum illius iugum ferreum, & vinculū illius vinculū ęreū est.

B ¶ Dicamus igitur aliq̄d de iugo amoris diuini, vel de iugo mandatorū, & regularis disciplinæ. Sicut.n.taurus est insolens & lasciuus, ad nihil penitus proficiens, atque valens, quousque sit domitus, & sub iugo vero positus ibi solet lasciuiam edomare, mature & modeste ambulare, & ad volūtatem ductoris non ad suā gressus ordinare, & etiā bene & vtiliter laborare, sic verè charissimi, hō quandiu sub iugo obedentię, & disciplinæ, & Dei mandatorum nō præmitur, tunc in lasciuiam effrenatur, & sicut pullus onagri se liberū natum putans, ad nullum opus vtile ordinatur, imo ꝓ suæ voluntatis libito de vitio i vitium euagatur. De quibus pōt dici illud Oseæ. 7. Reuersi sunt, vt essent absque iugo. Sed ꝓcul dubio postq̄ hō iugo diuino perfecte subijcit̄, maturus & domitus efficitur, ad voluntatem Dei & p̄lati; laboribus occupatur voluntatemq; suā non sequit̄, sed ad voluntatem bonorum & malorum ducit̄, & etiā ordinat̄. Et iō bene dr̄ Threno. 3. quod bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Ratio redditur Eccle. 33. q̄a sicut dr̄ ibidē. Iugum & lorum curuant collum durum. & pp hoc p̄cipit̄ Matth. 11. Tollite iugum meum sup Vos. Vbi aduerte, quòd nos in vita ista debemus portare triplex bonum iugum.s.

Iugum { Timoris, Amoris, Laboris, } Primum probat verbum imperatiuū[.tollite]. Sed s̄m nomen cōiugatiuum.[Iugum īquit]quia.s. iugum est illud, quo Boues copulant̄. Tertiū vero est onus aggrauatiuū.[Super vos inquit]. Verbum.n.imperatiuū incutit timorem, qn̄ s.dr̄ [Tollite]. Nomē copulatiuum seu cōiugatiuū includit amorē [.Iugum inqt]. Onus aggrauatiuū exprimit dolorem, quod ostenditur, cū dr̄[Super vos]. ¶ Primo ergo dico, ꝙ nos debemus esse sub iugo timoris, quod denotat verbum imperatiuum, quādo.s. Deus dicit. Tollite, autenticè imperando, & tolerate, suauiter optando, & supplicando. Sicut.n.vox reboans autentica ipsius Aquilæ dr̄ alijs auibus incutere timorē, sic vera vox imperialis ipsius Christi debet cūctis auditoribus icutere timorem [Tollite inquit] vnde in persona regis & imperatoris Christi de inferis triumphantes dr̄ in Psalm. Tollite portas principes vestras, & eleuamini portę æternales, & introibit rex gloriæ. Et sic bene dico, ꝙ per imperatiuum designatur iugū timoris. Et verè charissimi, istud iugum debemus portare, q̄a sicut iugum debet p̄mere ceruicē, ligare cornua, & submittere colla, sic timor mandatorum Dei ceruicem humilitatem deprimit, cornua eleuationis ligat, & colla attenuat, deponit. Vñ dr̄ Hie. 27. Quicunque non curuauerit collū suū sub iugo regis Babylonis, in gladio & fame moriet̄. Sed ꝓ certo charissimi, modernis multis pōt hodie dici illud Hie. 2. A sæculo confregisti iugū, dirupisti vincula, q̄a verè in sæculo & claustro sunt hodie q̄ plurimi, qui nec Deū, nec hoīe reuerētur, & qui iugo timoris Dei & vinculis obedientiæ prælatorum aliqualiter nō tenētur, similes rhinocerōti &c. vide supra in titu. de Adolescētia i illa auctoritate. Bonū est homini cū portauerit iugum in tertio mēbro auctoritatis. Nō sic ergo, sed simus sub iugo timoris[Tollite inqt] Matt. 20. Tolle quod tuum est, & vade.

C ¶ Scdō dico, ꝙ nos debemus esse iugo amoris, quod notatur in verbo iugum. Iugū .n.dr̄ à iurando, eo.s. ꝙ per iugum diuersa animalia inuicē coniungantur & ad laborandū pariter colligantur. Sic verè per amorem diuersi hoīes in vnum ligantur, & per spūale matrimonium inuicem coniūgantur. Istud est ergo iugum amoris. Et reuera amor propriè dr̄ iugū, quia nō sinit hoīem sui iuris, imo facit eum alterius imperio subiugari, q̄a sicut elephas ꝓprio motu dicitur subiugari illi, q̄ ipsum de fouea liberat, & iugo amoris ligatus eidē obedit & adhæret, sic verè bonus hō qn̄ considerat beneficia sibi à Deo collata & maximè qualiter per ipsum de infernali fouea liberatus est, iugo perfecti amoris se solet subijcere, & ei ꝑ obedientiā & amorem perpetuo adhęrere. Istud est iugū Chr̄i, de quo dicit ipse Matth. 11. Iugum.n.meum suaue est, & onus meū leue. De eo etiam dicit Berñ. O(inquit) iugū sancti amoris, q̄ dulciter capis, q̄ gloriose illaqueas, q̄ suauiter p̄mis, quàm delectabiliter oneras, quàm fœliciter vris, q̄ fortiter restringis, q̄ sapiēter erudis. Sed procul dubio multi sunt similes onagro.i. Asino siluestri, qui ita est peruersæ & indomitæ naturæ, ꝙ nulli iugo vult submittere collum suum, ita ꝙ cum aliquo alio animali non iugatur, nec ad laborandū cū alijs copulatur. vnde Iob. 39. dr̄ de onagro. Quis dimisit onagrū liberū, & vincula colli eius q̄s soluit? cui dedi in solitudine domum, & tabernaculum eius in terra salsuginis, contēnit multitudinē ciuitatis, & clamorem exactoris non audit. Sic ꝓ certo charissimi, multi sunt hodie in sæculo & in claustro qui à iugo sancti amoris soluti & liberi volunt esse, q̄a, s.cū nullo volunt charitate coniungi, nec ad subeundū aliquem bonum laborem cum alijs copulari, immo ꝓculdubio ipsi volūt esse in solitudine.i.soli ꝑ odium & partialitatē volūt habitare in terra salsuginis.i.in amaritudine ꝑ tristitiæ malignitatem, & contēnunt multitudinem, quia.s.sicut dictū est isti abhorrent omnem charitatiuam cōgregationē & societatem. Isti ergo non subijciūtur iugo charitatis. vñ Oseæ. 7. Reuersi sunt vt essent absque iugo. Nō sic ergo, sed debemus esse sub iugo amoris.

¶ Tertio dico, ꝙ nos debemus esse sub iugo doloris[Super vos inquit]quia.s.iugū doloris & pœnitentię debemus sup nos gerere, & portare. Quod est cōtra illos, qui istud iugum non portant super se, sed sup alios, quales sunt illi qui nolunt ieiunare, vel pęnitentiā facere, sed per alios hoc faciunt fieri, qui pro certo fatui sunt, q̄a quod non tangit, non angit. In p̄lio.n.fatuus esset miles qui non sup se sed sup armigerū suū portaret arma sua. Sic fatui sunt illi, q̄ in p̄lio tētationū huius mūdi arma pniæ & laboris nō sup se, sed sup substitutos faciunt deportari, cū tamen Bern. dicat, ꝙ circunuolentia spicula faciunt loricam non esse oneri, & galeam non sentiri. Super vos ergo. vñ Esa. 47. Super senem aggrauasti iugum. Et in Psal. dr̄. Benedictio dñi super vos & sup filios vestros. Et sic patet, ꝙ nos debemus subijci triplici bono iugo, s.iugo, amoris, & doloris. Et hoc de bono iusto sufficit. D

¶ Sed ad huc dico, ꝙ est multiplex iugum peccati, & maximè E

Iugum { Carnalitatis, Cupiditatis, Tepiditatis, } Iugo carnalitatis subijciuntur luxuriosi, quia.s. quando homo isto vitio subiugat̄, sicut bos est, qui quasi iugo ad voluntatē diaboli gubernat̄. Iugum.n.dr̄ vitium istud, quia pro certo nō sinit hoīem esse sui iuris. Oseæ. 11. Imponetur eis iugum, ꝙ non auferetur. ¶ Iugo cupiditatis subijciunt̄ auari, quia sicut patet, isti non sunt sui iuris, quia quicunq; iugo auaritiæ p̄mit̄, seruus auaritiæ efficitur, & ad voluntatem diaboli iugo isto pressus & strictus perpetuo detinetur, & iō auaritia dr̄ idolorū seruit⁹: Col. 3. vnde ad Gal. 5. Nolite iterum iugo seruitutis contineri. De isto iugo loquitur Grego. in moral. vbi exponit illud Mat. 11. Iugum.n.meum suaue &c. Asperum quippe iugum, & seruitutis(sicut diximus) pōdus est sub esse temporalibus, ambire terrena, retinere labētia velle stare in non stantibus. Appetere quippe transeūtia, & cū transeū tib⁹ nolle trāsire. ¶ Iugo tepiditatis subijciunt̄ desidiosi, q̄a .s.ita sunt per pc̄m desidiæ iugo malę cōsuetudinis oppressi ꝙ nō possunt à vitijs resilire. Isti sunt illi, q̄ se excusantes ab igressu cōuiuij Paradisi dixerūt illud Luc. 14. Iuga boū emi quinq; & necesse habeo ꝓbare ista. Isti.n. habent quinq; iuga, in q̄tū.s.ita subiugati sunt iugo quinq; sensuum naturaliter.

Malorum Iugo { Aspectuum, Audituum, Odoratuum, Tactuum, Et Gustuum, } Quod necesse habēt propter malè contractā cōsuetudinē circa ipsa vacare, & de Paradisi cōuiuio nō curare. Hie. 28. Iugū ferreum posui super collum cunctarumgentiū. Et sic patet, ꝙ triplex est malum iugum. Sed vide supra de consuetudine. & de alligare, & infra de Vinculo

Iumentum.

F Nota, quòd iumentum dicit̄ aīal ad adiutorium hominum ordinatū. Et dicit̄ iumentū, à iuuo iuuas, eo ꝙ per iumenta hoīes in suis laboribus adiuuantur. Et dicit̄ iumentum omne animal domesticum

mesticum & laboriosorum,sicut sunt oues,asini, cameli,& cætera similia.Et potest accipi iumentum in bono & in malo.In bono.n.signat bonos & perfectos viros,& maximè religiosos obedientes,qui more iumẽtorum submittunt alijs colla sua,de quib.in Psa.dr̃ hoies & iumenta saluabis dñe.In malo vero signat hoies bestiales,imperfectos,inscios & carnales,qui more iumentorum sensualib. passionib. ducunt, & iō rõne & sapientia priuantur,de quib.dr̃ in Psa.Hō cum in honore esset,non intellexit,comparatus est iumentis insipientibus,& similis factus est illis.Dico ergo, ꝙ inueniũtur iumenta virtuosa , & inueniuntur iumenta vitiosa.Iumenta virtuosa sunt hoies simplices,ignorantes,subditi & obediẽtes,& ad labores pniæ sustinendus ad voluntatem Dei & ꝓlati spirituales numeros supponentes,& seipsos ad voluntatem maiorum sine rebellione regentes & gubernantes , vt sic quilibet talium posit dicere dño illud Psal. Vt iumentũ factus sum apud te.In quibus verbis aduerte, & sicut iumẽtum subiugatur edomatur,stabulatur, sic vere bonus subditus simplex hō debet per patiẽtiam subiugare, quia dẽt esse vt iumentum:per pniam edomari,q̃a debet esse factus.Per

B permanentiam stabulari,q̃a debet esse apud te.¶Bonus religiosus debet seipsum humiliare,quia debet esse vt iumentũ: Seipsum domesticare,quia debet esse factus.i. domitus & ꝑfectus.In claustro perseuerare,quia debet esse apud te.f.perseuerando in ecclesia vel in claustro,vel saltem in gratia vel in fide.Igitur talis subditus debet humiliari cum patientia, quia debet esse vt iumẽtũ , quod solet ductori suo obedire, onus impositum sustinere,& nō ad voluntatẽ ꝓpriã,sed ad volũtatẽ magistri sui vndiq; circuire.Sic verè bonus & patiens subditus debet maioribus suis obedientiã exhibere ꝓpriã voluntatẽ relinquere,onus regularis disciplinæ sine rebellione portare,& ſm voluntatẽ magistri sui continuè regulari[Vt iumentũ inquit]Nã sicut hō iumentũ cui insidet ducit vbi vult, & maximè si bene fuerit loratum, sic verè ꝓlatus bonum subditum bene ꝑ obedientiã frenatũ solet ad voluntatem suam ducere,& ipsum prout voluerit gubernare.Neæ.9. Dominatur iumẽtis nostris ſm voluntatem suã. Aduerte tñ,ꝙ multa sunt genera iumentorum , q̃ magistris suis nolunt in patientia obedire, sicut patet in multis mulis qui ita sunt indomabiles &proterui,quod vincula dirũpunt, onera sua proijciunt,& à potestate dñi fugiunt, & recedũt. Tales ꝑ certo sunt multi superbi & obstinati in Eccle.& in claustro,qui ita sunt proteruæ & inobedientis naturæ,ꝙ ad voluntatẽ Dei, vel ꝓlati nolunt dirigere gressus suos.Onus.n.mandatorũ,quod eis imponitur dedignantur portare,vincula statutorum regularium solent dirumpere,& contra voluntatẽ Dei & ꝓlati per mũdũ euagari,sicut de demoniaco dr̃ Lu.8.ꝙ sæpe ligatus fuerat , sed ruptis vinculis agebat à Demonijs in deserto.Nolite ergo fieri sicut equus,& mulus. Sicut equus dico per superbiã,& sicut mulus per rebellionẽ & repugnãtiã.Simus igitur vt iumẽtum,quia .s.vnus est interitus hoīs & iumentorum,& æqua vtriusq; conditio.Ecclesi.3.Igitur humiliemur cũ patientia[Vt iumentũ inquit]

C ¶ Scđò domesticemur cum pænitentia[Factus sum inquit] Factio n.denotat mihi motum,alterationem,mutationẽ,& rei cõpositionẽ & dispositionem Res.n.non põt dici factã, quousq; à suis primis conditionibus sit mutata,& quousq; mutis motibus & actionib.sit primitus subiugata . Sic verè charissimi,spũalis factio.i.moralis cõpletio & perfectio ſp debet præsupponere alterationẽ & mutationẽ pœnitentiæ. Per pœnitẽtiam.n.vna res in aliam couertitur , & hō à suis malis cõditionibus alteratur,& in virum alterum cõmutat, quousque factus.i.completus & perfectus efficiatur. Nam si cut iumentum non est perfectum nec completum quousq; fuerit edomatum per verbera,& siluestri conditione mutatum,sic nec homo quousque fuerit per pniam edomatus.Et ideo cum dr̃ factus sum.bene vr̃ pnĩa supponenda. Genes.2. Factus est homo in animam viuentem.Et nota,ꝙ per pœnitentiam homo efficitur imitator alienæ perfectionis . Philip.2.In similitudinem hominum factus est,& habitu inuentus vt homo.Tolerator intentatæ correctionis. Psalm. Factus sum sicut homo non audiens,& non habens in ore suo redargutiones.Executor imperatæ præceptionis.Phil.2.Factus obediens vsq; ad mortẽ . Domesticemur ergo ꝑ pœnitentiam.

D ¶Tertiò dico,ꝙ nos debemus perseuerare per permanentiã.Apud te inquit,quia sicut iumẽtum manet apud dominum suum,& ibidem in stabulo perseuerat quousque per ipsum vel ad labores vel ad pascua emittat,sic verè bonus subditus debet in stabulo domini sui.s.in claustro manere & perseuerare,nec debet quoquo modo sine causa exterius euagari,nisi prout & inquantum dominus & prælatus suus duxerit ordinare.Apud te inquit.Ps. Apud te est fons vitæ.Bonus.n.prælatus vel subditus dr̃ fons vitæ, quia sicut fons est humidus,lympidus,frigidus, sic iste debet esse humidus per pietatem.Lympidus per honestatem.Frigidus et per castitatem.Talis ergo debet apud dñm.s.in statu gloriæ vel religionis perseuerare,vita claustrali contentus esse,nec ad exteriora officia & beneficia debet aliqualiter anhelare, quia sicut dr̃ in Psal. Apud dñm gressus hominis dirigetur. Quod est contra ambitiosos , qui apud dñm dedignantur morari,quinimmo vel per pc̃m mortale de statu gratiæ exeunt,vel per apostasiam de domo religionis fugiunt, vel ꝑ ambitionem exteriora dona capiunt,vel per rebellionem à prælatorum obedientia exterius se transponunt.Isti ergo nō manent apud Deum,sed extra Deum.Similes igni contento in nube,qui locum humidum abhorrens, nubem concutit,& eã rumpit & exit,& in ruptura tonitruum magnũ facit.Sic verè tales ignei ardentes & ambitiosi, leues & mobiles & seditiosi,mãsionẽ religionis ventrem q; claustri, in cuius medio sunt nutriti,abhorrẽtes, sæpe totũ corpus nubis .i.statũ Ecclesiæ suæ,vel religionis taliter litib.& cõtrouersijs cõcutiunt,ꝙ ꝑ paupertatẽ ipsam destruunt & dirũpũt, exteriusq; vagant & exeunt, & tonitruum magnæ infamiæ faciunt & inducunt Isti ergo nō sunt apud Deũ,q̃a sicut dr̃ Iac.1.Apud ipsum nō est trãsmutatio,nec vicissitudinis obumbratio.Nō sic charissimi,sed apud te, quia sicut dr̃ Io.1. In principio erat verbum,& verbum erat apud Deum . De talibus ergo spiritualibus iumentis qui in stabulo claustri sui debent orationib.vacare,dr̃ Ionę.3.Operiãtur saccis homines & iumẽta,& clamẽt ad Deũ in fortitudine, & cõuertat vir à via sua mala.Et sic paret qualiter nos debemus habere Permanentiam,Pniam,Patientiam.Et sic de talibus iumentis poterit dñs dicere illud Psal.Meæ sunt oẽs feræ siluarũ,iumenta in montib.& boues.Sed heu quã multi sunt hodie q̃ alio mō possunt dici iumenta,quia.s.in malo significato per iumenta possum intelligere tria genera peccatorũ.s.

Mundi laboribus occupatos.
Carnis fętoribus inquinatos.
Sensus splendoribus excęcatos.

Primũ genus iumentorum signat illos q̃ auaritia inflammantur.Isti.n.sunt iumenta diabolica,qui non cessant ꝑ tp̃alib. laborare,& pro mundanis acquirendis onera grauia sustinere,de quib dr̃ Esai.30.Onus iumentorum austri in terra tribulationis & angustię,Leæna & Leo,ex eis vipera, & regulus volans,portantes super humeros iumentorũ diuitias suas,& super gibbum camelorũ thesauros suos.Tales.n.auari dicunt Iumenta,q̃a sustinẽt penalitatẽ Leo & Leæna, q̃a exercent crudelitatẽ Regulus & vipera, q̃a frequẽtãt fallacitatẽ.Cameli gibbosi,q̃a in corde cõtinẽt põpositatẽ. ¶Secundũ genus iumẽtorum signat illos q̃ per immunditiã inquinant,qui.s.more iumẽtorũ sensualitati carnis obediunt, de quib.dr̃ Ioh.1.Cõputruerunt iumenta in stercore suo.Super quo dicit Greg.Iumenta in stercore suo putrescere &c. ¶Tertium genus iumentorũ significat illos q̃ per ignorãtiã hebetãtur,q̃a.s.more iumentorum sensu & rõne carentes, nihil cogitãt de futuris vel de ꝑtinentibus ad salutem,de q̃bus dr̃ Eccl.4.Nihil habet hō iumento amplius.& in Psa.dr̃ Homo cum in honore esset,non intellexit, cõparatus iumẽtis insipientib.& similis factus est illis. Talia ergo iumẽta.i. tales hoĩes pc̃ores sunt hodie in seculo & in claustro,ꝙ peius est,in ecclesiasticis dignitatib.constituti:quia sicut dr̃ in Psa.Iumenta in montibus & boues.Et tamen dñs id prohibet Leuit.19.Iumenta tua non facies coire cum alterius generis animãtibus. quia .s.talia iumẽta non debent viris bonis & rationalibus, q̃ ꝑ certo sunt alterius generis,copulari, ergo nec multo fortius dñari,q̃a.s.q̃ coierit cum iumento,morief.Leui.20 Igit qui malorum societatem frequentauerit imitãdo pœnis ꝑpetuis ferietur.Sufficit de iumẽto.

Iungere. Iunctura.

A Nota quod iungere cum sit idem quod aliqua simul connectere,vel vnire, vel inuicem alterutrũ colligare

gare,semper significat societatē, siue bona fuerit siue mala. Homo.n.homini iungitur, quando sibi in bono, & in malo socialiter copulatur.¶ Nota ergo,quòd inuenitur iunctura

Desiderabilis,	Prima est illa, qua iusti Deo copulant:
Remunerabilis	Secūda est illa, qua boni inuicē ligañt:
Vituperabilis,	Tertia est illa,quā impij in simul iūgunt

¶ Et primo dicamus,quòd est vna iunctura, qñ homo perfectus Deo per claritatem cōiungitur,vel qñ sibi in ecclesia vel in claustro ipsius seruitio deputatur.Ista.n.iunctio valde est desideranda,& ab ipso summopere promerenda.Ossa.n. humani corporis nisi in ,ppria iunctura fuerint, dolorē sentiunt & puncturam,si verò ad iuncturam propriā venerint tunc quietem recuperant,& vncturā.Sic verè cum iunctura diuinæ gratiæ,qua.s.Deo coniungimur,& vnimur,sit ,ppriè locus noster,constat,quòd si inde per pctm̄ disiungimur,nūquam aliqualiter quietamur.Figura Ezech.37.vbi dr̄,ꝙ accesserunt ossa ad ossa, vnūquodq; ad iuncturam suā. Vide eam alibi:Ipse.n.se iunxit nobis carnem assumendo . Deut. 7.Vobis iūctus est Deus,& elegit vos.Et verè nos sibi iūxit, in filios adoptando,& suo seruitio deputando. Ad istā ergo iuncturam nostrā accedamus,& nos ei mentaliter coniūgamus,& sibi iuncti & vniti cōtinue seruiamus.Nu. 16.Separauit vos Deus Israel ab oī populo ,& iunxit sibi vt seruiretis ei in cultu tabernaculi.Ista.n.est iunctura religosorū & deuotorū , cultui & seruitio diuino spāliter vacantiū . De ista .n.iunctura,quæ fit per gratiam,sequit̄ finalis, quæ fit p gloriam, seu per finalem beatificam vnionē & psentiā , de qua pōt dici illud Thob.8.His tribus noctibus Deo iungimur, Tres.n.noctes sunt tres aīæ dotes,quæ.s.in nocte , i.post diē vitę Deo nos iūgent.Et sic dico,quód est vna iunctura,qua

B perfecti Deo copulantur.¶Scd̄ò dico,quòd est vna iūctura, qua deuoti simul colligantur,& ista est vna bona societas,pfecta charitas,& pfectus amor,& cōcors vnitas . ista.n.sunt quæ hoīes inuicem iungunt, & quæ ipsos p odiū & inuidiā separari non pmittunt.Figura.Exod.26.vbi dr̄ quod quinque cortinę sibi iungent̄ mutuo,& aliæ quinque simili nexu cohęrebunt.quinarius.n.numerus teste Aug.in sermone de virginib⁹ signat quoslibet Christianos sanctos & iustos quintuplici sensuū continentia præmunitos,qui quinque & quinque dicuntur &,pro eo quòd ipsorū aliqui ecclesiastici , & aliqui seculares esse noscuntur.Dicuntur etiā cortinæ , q̄ de quattuor componebantur preciosis coloribus, ,p eo ꝙ iusti tam sæculares quā clerici quattuor cardinalibus virtutibus picturant̄ . Tales ergo cortinę sibi p charitatem concordiā, & vnitatem taliter debet iūgi,ꝙ nunq̄ debet abinuicem separari.Vt sic dicat vnus de altero illud , ꝙ scribitur Exo.32. Si quis est dñi,iungantur mihi.Et bene dixit dñi,ad denotādum,quòd cum illis,qui sunt diaboli & non Christi.s. cum pctōribus & peruersis,nunq̄ se debet iungere, nec etiā nos eos sibi adiungere christianos.Exod.34.Caue ne vnq̄ cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias.Boni.n. debent iungi cum bonis,& dimittere malos cū malis.Iunctura.n.& amicitia bonorū firma est & solida,malorū verò fragilis & vana.Et inde est , ꝙ iunctura bonorū non faciliter delocat̄, eo quod cemēto diuinæ gratiæ & charitatis perfectę inuicē colligatur,vt aīæ cuilibet talis possit dici illud Cant.7.Iunctura fœmorū tuorum sicut monilia,quæ fabricata sunt manu artificis.Iunctura autē .i. amicitia malorū cito dissoluit̄, leui occasione rumpitur,eo.s.quia cemento & glutino,neruis & ligaturis diuinæ gratiæ & charitatis perfectæ carere noscuntur. vnde Iob.31.in persona malorū dicit sic.Humerus meus à iunctura sua cada',& brachium meum cum suis ossib.confringat̄.Diuina.n.grā seu perfecta charitas similis est illi lapidi,qui dr̄ catochites s̄m Solinū, qui in corsica insula reperitur,q quodam glutino sicut quodam vellere induitur,quem si quis inter duas manus tenuerit, ita iungent̄ adinuicem,ꝙ cum magna difficultate poterunt separari.Vnde sicut dicit idē Solinus,Demetrius contra magos ad probādum occultā naturæ pnīam isto lapide vtebat̄.Re vera talis est charitas vel grā diuina,quia.s.ista corda iustorum taliter conglutinat,atq; iungit,quod ipsos abinuicem recedere p odium siue discordiā non permittit.2.Parali.12.Egressus est Dauid obuiā eis,& ait.Si pacifice venistis ad me,vt auxiliemini mihi,cor meum iungatur vobis.Et ideò isto lapide .s.glutino charitatis,cōtra magos.i.contra demones est vtēdum,& eorum malitijs obuiādum.Ro.8. Quis nos separabit à charitate Christi?Ista ergo est iunctura, qua deuoti simul colligantur.¶Tertiò dico quod inuenitur iūctura, qua C

malignì inuicem stringūtur.Mali.n.habent inter se suas iuncturas.i.suas societates sua fœdera,suas ligas.Vide infra de societate.Vnde nota,ꝙ mali iungunt̄ cum diabolo sibi obediendo,& qñq; pactum cū eo cōtrahēdo.2.Para.19. Cū his qui oderunt dominum,amicitia iungeris.Iunguntur etiam cum mundo,auaritiā sectādo,& diuitias appetendo, & potissime mali iudices iustitiam muneribus subuertendo.Psa. Absorpti sunt iuncti petre iudices eorum.Iunguntur etiam cum carne,luxuriam exercendo , & luxuriosorum consortia frequentando,de quo Ecclesi.19.Qui se iungit fornicarijs,erat nequam.¶Item iunguntur cum peccato,vitia vitijs cumulando,& per obstinationem criminibus adhærendo. Iudic.10.Filij Israel peccatis veteribus iungentes noua,fecerunt malum in conspectu domini,& seruierunt idolis.Et sic patet,ꝙ inuenitur triplex iunctura.s.mala,bona, & optima.Vide in verbo coniungere,& Adiungere, & similibus.

Iurgium.

Vide supra de discordia , & supra de fratribus,vbi est illa auctoritas diuisa . Ne quæso sit iurgium inter me & te, fratres enim sumus .

Iurare Iuramentum

Nota,ꝙ iurare nihil aliud est q̄ aliq̄d sub A

attestatione alicuius sancti nominis affirmare.Sicut.n.dicit Apostolus Heb.6.Hoīes per maiorem sui iurāt,& oīs controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iur̄m.Quia.s. ille,qui iurat,sp solet aliquod maius nomen in affirmationis suæ testimonium nominare.Et pōt esse iur̄m vitiosum,& iuramentum virtuosum.Virtuosum.n.est,quod ex cā necessaria efficitur,quod veritate fulcitur,& qd̄ pro tollendo quolibet dubio celebrat̄.Et sic plures sancti leguntur iurasse,& promissiones suas iur̄o firmasse,sicut patet.1.Regu. 20. vbi Dauid & Ionathas sibi fidelitatem mutuo iurauerunt.& sicut patet.1.Reg.24.vbi Dauid iurauit Sauli,ꝙ post ipsum semen eius non deleret.Et quamuis iur̄m sit à principio volūtarium,postq̄ cū factum est,fit necessarium.vnde Nume.30. Si quis virorum iur̄o se astrinxerit,nō faciet irritum verbū suum,sed quicquid promiserit,adimplebit.¶Item vitiosum iur̄m est quod sine causa iuratur,& quod non pp necessitatem,sed pp leuitatem & malā assiduitatem efficitur,de quo Mat.5. Dico autem vobis iurare oīno prohibet,ne.s.ad facilitatem iurandi deueniatur , & de facilitate in consuetudinem,& de consuetudine in periurium incidatur.Et nota,ꝙ iur̄m nostrum ad hoc quod sit licitū , debet habere tria s̄m formam etiam iurandi,quæ nobis traditur Hiere.4.Iurabis viuit dn̄s.in veritate,in iudicio,& ī iustitia.Vbi,nota,quòd in quolibet iur̄o licito verbi mendacitas debet abesse[In veritate inquit]Modi congruitas debet inesse . [In iudicio inquit] id est , cum discretione Causæ necessitas debet adesse[In iustitia idest pro iusta causa].¶Primo ergo dico ꝙ mē- B

dacitas debet abesse,quia.s.iurandū est in veritate , q̄a alias si hō mentitur cum intentione fallendi iurando,periurus efficitur,sicut de domino dr̄ in psal . Iurauit dominus Dauid veritatem,& non frustabitur eum . Quod est cōtra multos, quibus non sufficit simpliciter mentiri,nisi etiam mendaciū suum nitantur iur̄o fulcire.Similes Petro,de quo dr̄ Matth. 26.Cepit detestari & iurare , quod non nouerat hoīem.Et tales similes sunt manticoræ,quæ est bestia ferocissima,quę tribus ordinibus dentium est munita. Quia . s.tales iuratores tribus generibus dentium , i. verborum continuè sunt armati.Tales.n.vt(vt communiter)aut mentiuntur,aut blasphemāt,aut periurant,quia pro certo tales,qui sunt assueti ad iurādum sæpe solent incurrere tria vitia supradicta.s.mēdacium,blasphemiam,& periurium.Et ideò consulit Ecclesi.23.Iurationi non assuescat os tuum.Et ratio reddit ibidē Quia vir multum iurās replebit̄ iniquitate.Bene ergo dico, quòd a iur̄o mendacitas debet abesse[In veritate inquit]vnde Ecclesi.8.Veritatem meditabitur guttur meum.¶ Secū- C

dò dico,quòd in iur̄o modi congruitas debet inesse, quia.s. iuramentum debet fieri in iudicio idest in discretione iudicis.Iudiciū idem est,quòd discretio , quia. s.discrete debemus iudicare,ordinare discernere,& cōsiderare quid,qualiter,quomodo,quanto & quare sit iurandum,quod est cōtra illos,qui sine causa iurant,& qui sine ratione sunt ad iurādū

assueti

assueti.Similes cani rabido,qui os sp dr̃ habere apertũ,& venenosam saliuam continue distillare,quia.s.tales sp habent os apertum ad iurãdum,& ad venenosas blasphemias emittendum.contra illud Zach.5. Omnis iurans similiter iudicabitur,quia.s.iurans sp debet habere modum.i.per verum iudicium & discretionem in suo iuramento debite moderari.Sed fatui non sunt tales,qui.s.non credunt esse malũ ita assidue iurare,iuxta illud Sap.24.Male iurãtes nocere se nõ sperant.Cum tñ dicat Gregorius in dialogo ꝙ quidam puer septennis Romæ pp assuetam iurationem à demone fuit raptus in inferno damnatus.Sic igitur iuramento modi congruitas debet inesse.¶ Tertio dico,ꝙ in iuramento causæ necessitas debet adesse, quod ostenditur cum dr̃ In iustitia, s. iustitia.i.iusta causa debet in nostris iurationibus interesse. quod tñ non seruant illi,qui pro nihilo vel pro minima occasione iurant.contra illud diuinum præceptum. Non accipias nomen dei tui in vanum.i.sine causa.vnde Eccl.23.dr̃.Si in vacuum iurauit,non iudicabitur. Iurandum est ergo in iustitia.vñ Esa.45.Iuraui in memetipso egredit̃ de ore meo iustitiæ verbum &c.Sufficiat ergo causa breuitatis.Vide infra in tractatu Loqui, & titulo verbum.

A **Iustus.Iustitia.Iustificatio.** Nota, qđ iustitia quãdoq; accipitur pro virtute speciali. Aliqñ pro perfectione vniuersali & generali.Primo modo iustitia est virtus cardinalis vnius suum vnicuiq; tribuens. Vnde dicit Ambrosius libro primo de officijs. Iustitia est, quæ dat cuilibet quod suum est,nihil vendicans alienum.Scđo modo iustitia nihil aliud est q̃ vniuersalis virtus & ꝑfectio,nihil habens iniqtatis vel pcti.Vnde Hyeronimus ad Demetraidẽ dicit, ꝙ oẽs virtutum species vno iustitiæ nomine continentur.Accipiẽdo igitur iustitiam pro generali morum congerie, & ꝓ morali perfectione,& bonitate,dicamus, ꝙ nos debemus esse iusti & sancti multiplici ratione,videlicet quia

Iusti {
A domino diliguntur,
A domino ꝓtegũtur,
In domino delectantur,
Cũ domino gloriant̃,
}

Dico,ꝙ à domino diligunt̃ Omnis.n.res naturaliter diligit suũ simile.Et quia iustus Dominus,& iustitiã dilexit,æquitatem vidit vultus eius,sicut et̃ in psal. ideo recte dico,ꝙ iusti & sancti à Deo diliguntur. psal.Dñs diligit iustos,& vias pctõrum disperdet.¶ Item dico,ꝙ à dño ꝓtegũtur.Naturaliter.n. omnia animalia diligunt speciem suam, & pugnant pro inuicem,& se inuicem liberant,& defendũt Et quia iustus dñs in omnibus vijs suis & sanctus in oĩbus operibus suis, idirco iustos eiusdem speciei & conditionis cum ipso liberat,& defendit,& à tẽtationibus, & tribulationibus ipsos ꝓtegit & educit.Quia sicut dr̃ Prouer.11.Iustus de angustia liberatus est.&Prouerb.10. Iustitia liberabit à morte.¶ Item dico,ꝙ iusti in domino delectant̃. Naturaliter.n.potentia delectatur in apprehensione sui obiecti.Et iõ iustitia humana in apprehensione dei qui est summe iustus, debet summopere delectari.psal.Deus.n.iudex iustus fortis & patiens.Et iõ lætabitur iustus in domino & sperabunt in eo oẽs recti corde.¶ Item dico,ꝙ iusti à domino præmiantur.Quia.n.deus rex iustus,& rectus,iuxta illud.Zach.6. Ecce rex tuus venit tibi iustus,ideo iustus successores vult sibi in hæreditatem paradisi habere, & solummodo viris iustis prẽmiũ æternæ beatitudinis impartiri,iuxta illud.Iusti epulentur & exultent in conspectu Dei.Sic igitur bene dico, ꝙ iusti & sancti debemus esse, vt sic de quolibet nostrum possit dici illud psal.Iustus vt palma florebit, sicut Cedrus libani multiplicabitur.In quibus verbis aduerte,sicut ad hoc,ꝙ arbor in perfectam arborem conuertatur, necesse est

Quod {
Conformiter alteretur,
Stabiliter radicetur,
Viuaciter vegetetur,
Sublimiter inaltetur,
Fertiliter fœcundetur.
}

Sic vere ad hoc, ꝙ quis efficiat̃ vir iustus & perfectus,ipse proculdubio debet alterari,se melioribꝰ cõformãdo(vt inqt)ꝙ denotat similitudinem: Radicari se in virtutib.cõfirmãdo,qa debet esse palma,quæ profundas hẽt radices,sp viret & diutissime durat: Vegetari bonis affectib.abundãdo:[Florebit inqt]Eleuari bonis cœlestibus contemplando, quia debet esse sicut cędrus. Fęcundari bonis operibus redundãdo,qa debet multiplicar̃ i.Ista .n.se habent per ordinem ad hoc,ꝙ aliquis fiat iustus, quia .s.primo dẽt alterari à mala conditione. Radicari in bona intentione.Vegetari à bona affectione. Crescere seu eleuare cœlorum contemplatione.Fœcundari seu delectari operum procreatione.¶ Dico ergo primo,ꝙ si volumus esse iusti,nos debemus à prauis moribus alterari,iuxta illud 1.Corin.15.Euigilate iusti,& nolite peccare.Et hoc ostenditur, B cum dr̃.Et qa.s.vt,sicut,tanq̃,quasi denotãt similitudinem, imitationem,& ad aliquid aliud relationem,quia.s.illi,q iusti volunt fieri,debent antiquas suas conditiones relinquere,& bonorum se conditionib.conformare.[Vt inqt.]Nam sicut Heliotropium seu solsequium se conformat soli, se ei continue inclinãdo & aperiendo,& ſm motum ipsius solis se mouendo & ordinãdo,sicut etiam selenites lapis preciosus sequitur motum lunæ,ita ꝙ imago lunæ in ea dr̃ apparere,quæ imagini lunæ cœlestis se dr̃ conformare,ꝙ ſm varietates ipsius continue se variare, sic verè charissimi, si volumus iusti esse,necesse est, ꝙ soli & lunæ.i. Christo ꝙ beatæ virgini & alijs cœlestibus bonis personis nos continue cõformemus,& ꝙ ipsos in cunctis bonis actibus imitemur,& ꝙ motus conditionis & affectionis ſm illos motus & cõditiones quos in eis viderimus,ordinemus & etiam alteremꝰ. Vt inquit.Circa ꝙ nota,ꝙ nos debemus eis conformari.

In {
Humilitate,
Stabilitate,
Benignitate,
Sagacitate.
}

Dico in humilitate, vt sic dicat, quilibet illud psa.Vt iumentum factus sum apud te,& ego sp tecum.¶ Item conformemus eis in stabilitate,vt sic qlibet dicat illud Esa.60.Posui faciẽ meã vt petram durissimã.¶Item benignitate, vt de quolibet di- C catur illud Phil.2.In similitudinem hoĩum factus est.& habitu inuentus vt hõ.Hõ.n.animal mansuetę naturæ. ¶Item conformemur in sagacitate,vt dicamus illud.1.Corin.Vt sapiens architectus posui fundamentum.Debemus igit̃ si volumus esse iusti,à prauis moribus alterari.Vt inquit.¶Scđo dico,ꝙ nos debemus in nobis virtutibus radicari,qa debet dici Palma.Sicut.n.arbor non põt perfici nisi fuerit ꝓfundẽ & firmiter radicata, qa.s.alias vel à vento faciliter euelletur vel à calore faciliter siccaretur, sic vere hõ nõ est iustus vel perfectus,nisi in bono fuerit radicatus.Illi.n.q radicem firmi propositi non habent,vel à vento tribulationis,vel ab ardore tentationis faciliter destruuntur.Debet igitur firmiter radicari[Palma inquit]Palma.n.est arbor profundissimè radicata,vigore ꝑpetuo decorata,& duratiora longissima cõtinuata.Sic verè vir iustus debet radicem boni ꝓpositi summè fixam habere,vigorẽ gratiæ nunq̃ perdere,sed sp & continue per gratiam viuere & durare,dicens illud Iob. 29.Sicut palma multiplicabo dies Et vere bene decet virũ iustũ habere constantiam& ꝑseuerantiã,quia sicut dr̃ Sap.5.Iusti autem in ꝑpetuum viuent.& Prou.10. Iustus in æternũ nõ cõmouebit̃.Debet ergo bonis virtutibus radicari. ¶ Tertio dico,ꝙ ipse debet bonis affectibus vegetari.Florebit inquit i.flores bonarũ affectionum habebit. Sicut.n.flores sunt materia fructuum sic bonæ affectiones sunt materia bonorum operum.Vñ de viro iusto dr̃ in psal. Iustus germinabit sicut liliũ,& florebit in æternũ ante dñm.Iustus.n.debet germinare per bonam meditationem: esse sicut lilium ꝑ castam conuersationem:florere per bonã affectionem: esse ante dominum per iugem contemplationem.Et hoc in æternũ per cõtinuam perseuerantiã & durationem.Vide supra de floribꝰ, vbi multa inuenies.Debet igit̃ vir iustus bonis affectibus vegetari.¶ Quarto dico,ꝙ ipse debet cœli sublimitatib.eleuari,quia sicut arbor non põt perfici vel compleri nisi de terra superius eleuetur,sic hõ non potest iustus fieri nisi per cœlestium contẽplationẽ superius mentaliter exaltetur, quod D ostenditur cum dr̃[Sicut cedrus exaltata sum in libano]sed hæc vide supra de cedro.Vnde de viro iusto dicitur in psal. Iusti epulentur & exultent in conspectu Dei.Contemplatio enim Dei & bonorum ęternorum nihil aliud est quam quędam spiritualis epulatio,& quædam in dei ꝑsentia exultatio & refectio.Debet igitur in Dei sublimitatibus contemplari. ¶Quinto dico, ꝙ qui voluerit iustus fieri, ipse debet bonis operibus fœcundari,quod ostendit in verbo [Multiplicabitur]sicut enim arbor multiplicatur ꝑ pullulationem & fruitionem,sit vir iustus per bonam operationem. Et nota,ꝙ iusti multiplicantur, & ad alios per bona opera dilatantur, Quandoq; per clementiam & compassionem,

Quandoq;

Quandoq; per iustitiam & correctionem,
Quandoq; per scientiam & eruditionem.
Multiplicantur(dico)p clementiam & pietatem,quia sicut dr̃ in psal. Iustus autem miseretur,& retribuet. Quia sicut dicitur alibi dispersit,dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi.¶ Item dilatantur per iustitiam & æquitatẽ. Quia sicut dr̃ Sap.10. Iustum deduxit dominus per vias rectas.¶ Item dilatantur per scientiam & sagacitatem,quia sicut dr̃ Sap.3. Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. Finaliter dilatabit quantum ad Deũ per æternam gloriam & fœlicitatem. Vnde in psal. dr̃. Iusti autẽ hæreditabunt terram,& inhabitabunt in sæculum sæculi super eam. Multiplicabitur ergo. Vnde in psal. dr̃. Multiplicabis in anima mea virtutem. Tales igitur sunt iusti.i.perfecti, boni,& honesti. Sed pro certo nunc est dolẽdum,quia pauci inueniuntur hodiè tales, quia verè pauci sunt,qui velint

Alterari per conuersionem,
Radicari per durationem,
Vegetari per bonam affectionem,
Eleuari per contemplationem,
Fecundari per bona operationem.

Et ideo proculdubio pauci sunt hodie viri iusti, q̃a sicut dr̃ Esai. 57. Iustus perijt,& nemo est, qui recogitet. Quia reuera pauci sunt hodie iusti,quamuis forte multi sint qui se iustos simulent,atq; fingant de q̃b. dr̃ Lu.20. Miserunt insidiatores,qui se iustos simularẽt. Iusti sunt hypocritę,qui in apparentia videñt esse iusti, & tamen in existentia sunt iniusti. Et tales debent timere comminationem scripturæ dicentis in psalm. Iniusti autem disperibunt simul, & reliquię impiorum interibunt. Virũ enim iniustum mala capient in interitu. Et ideo bonum est nos esse iustos,quia oculi dñi super iustos,& aures eius in præces eorum. Et sic patet,quomodo iustitia accipitur pro perfectione generali & vniuersali.¶ Sed adhuc dico,ꝙ iustitia accipitur pro virtute speciali & cardinali. Et sic iustitia quãq̃ posit ad oẽs ptinere,exeo. s.q̃a quilibet habet reddere vnicuiq; quod suũ est,videlicet

E

Deo reuerentiam,
Sibi pœnitentiam,
Proximo beneficentiam,

Pertinet tamen principaliter ad iudices & prælatos, qui orbẽ habent iudicare & gubernare,& inter virum & proximum suum iustitiã perpetrare. Ideo de talibus dr̃ Sapie.1. Diligite iustitiam,qui iudicatis terram. Dauid etiam,qui erat rex,dicebat in psal. Deus iudicium tuum regi da,& iustitiam tuam filio regis. Iustitia ergo sumiẽ pro illa regula rectitudinis, qua quis deo, sibi & proximo exhibet quicquid debuerit exhibere. vnde Bernardus dicit in sermone,ꝙ iustitia est reddere vnicuiq; quod suum est.s.superiori reuerẽtiam,ęquali auxilium,adiuuando,consilium instruendo,subito autem custodiam, & si deliquerit,disciplinã. Loquamur ergo de illa rectitudine iustitiæ,quæ ad prælatos & iudices noscitur pertinere, & q̃ ẽt cordi humano naturaliter est insita. Sicut.n.videmus,ꝙ regula per quam alia regulanẽ,habet necessario esse recta, sic iudex vel prælatus,qui est regula aliorum,habet necessario esse iustus. Iustitia enim est quædam mentis rectitudo, quæ debet ad vnam partem vel ad aliam declinare. vnde Eccle. 7. Hoc inueni,ꝙ fecit dominus hominem rectum. Rectitudinem enim iustitiæ quæ nobis debet inesse, probat

Corporis figura,
Pectoris natura,
Diuina scriptura.

Dico corporis figura, quia.s.habet homo corpus rectũ in erectum, in signum,ꝙ semper debet iustitiæ rectitudinem obseruare,quia secũdum Bernar. Nil indecentius quàm recto corpore curuum animũ gerere.¶ Itẽ pectoris natura,quia.s.in pectore hoĩs in ipsa parte rationis quædam portio,quæ dicitur synderesis, quæ nihil aliud est quam illa summa, inflexibilis mentis rectitudo,q̃ ad nullam iniustitiã põt aliqualiter inclinari,in qua quidem humana mẽs immobiliter est fundata. vnde Esai.51. Iustitia mea non deficiet.& Esa.54. In iustitia fundaberis, recede procul à calumnia. Ad hæc etiam. facit diuina scriptura Eccl.7. Solummodo hoc inueni,ꝙ fecerit Deus hominem rectũ. Et ideo bene cõsulit psal. Si verè vtiq; iustitiã loquimini recte iudicate filij hominum. Exponere ergo possumus illã auctoritatem psal. Misericordia,& veritas obuiauerũt sibi,iustitia & pax osculatæ sunt. Quia proculdubio iudici & prælato debent misericordia,& veritas obuiare,& ipsum debent pax,

F & iustitia osculari.¶ Aduerte ergo,ꝙ iustus iudex debet

Per { Mititudinem temperari,
Certitudinem informari,
Rectitudinem regulari,
Quietudinem tranquillari,

Primum probat virtus pietatis[.Misericordia]Sed Secũdũ virt^9 veritatis[Veritas]Sed tertiũ virtus æquitatis[iustitia] Quartũ vero virtus vnitatis seu charitatis[.Pax] Debet.n. habere iudex vel prælatus in affectione clementiam & pietatem[Misericordia inquit.]in cogitatione scientiã & claritatẽ[.Veritas inquit]In correctione modestiã & ęquitatem[Iustitia inquit]. In intẽtione concordiã & vanitatem[Pax inquit]. Quia ad pacẽ & concordiam subditorũ debet esse intentio iusti iudicis ordinata. Dico ergo,ꝙ iustus iudex vel p̃latus debet per mititudinem moderari,quod ostenditur cum dr̃, ꝙ ipse debet habere m̃iam. Iustitia.n.sp debet misericordia temperari,quia sicut dicit Chrysostomus super Mattheum, iustitia sine misericordia non est iustitia,sed crudelitas. Et misericordia sine iustitia non est m̃ia,sed fatuitas. Sicut.n. videmus, ꝙ abies,quæ inter cæteras arbores est rectissima, mollissima,& etiam gummi & liquore abundatissima, solet.n. liquorem tenacem & odorosum emittere, qui.s.in in firmitatibus dr̃ suffragari,sic verè hõ quamuis sit per iustitiam & æquitatẽ rectissimus,sp tamen cum hoc debet esse p pietatem mollissimus, quia sp debet cum rectitudine equitatis habere gũmositatem & mollitiem pietatis,quia secundum Grego.in morali. Plerũq; accidit,ꝙ illi, qui inter tormẽta remanent incorrecti.blandimentis suauibus corrigunẽ. Est igiẽ necessaria m̃ia iudicibus, quia.s. sp debent miscere cum iustitia pietatẽ. Similes elephanti,qui qñ sedet sp solet pedes flectere. q̃a.s.illi,qui sedent in throno iudiciarię potestatis,sp pedes affectionum flectere debent ad opera pietatis. Verumtñ sicut elephas nunq̃ taliter flectitur, quin sp rectus alicui arbori innitatur,sic iudex nunq̃ debet sic flecti ad m̃iam, quin sp rectus maneat per iustitiam. vnde Augustinus super illud verbũ Matt.18 Si pecauerit in te frater tuus, corripe eũ inter te ipsum,& dicit sic. Et si fortis terribiliter correctio p̃sonet, intus tñ dilectio suauiter sonet. Qd est contra multos iniquos iudices & austeros, qui penitus sine misericordia alios iudicant & condẽnãt,cũ tñ dicat scriptura,ꝙ iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam. Iacob. 2. Habeant ergo misericordiam. vnde Prouerb. 21. Qui sequitur misericordiam & iustitiam,inueniet vitam. Debet ergo iustus prælatus,& iudex per mititudinẽ moderari.¶ Deinde dico,ꝙ ipse debet p certitudinẽ informari [Veritas inquit.]q̃a.s.veritas, & claritas cognitionis, & sciẽ debet interesse in iustitia facienda. Sicut.n.sagitarius non pot recte iacere sagittam, nisi videat clare ad terminum ad quem iacit,sic nec hõ potest recte vel iuste aliq̃d operari, nisi possit certitudinaliter informari. Veritas ergo. Psal. Misericordia & veritas p̃cedent faciem tuam. Vñ de nobis iudicibus dicitur Esa.61. Dabo opus eorũ in veritate.& Esa.32. Ecce in iustitia regnabit rex,& principes in iudicio prę erunt. Sed heu proculdubio videtur impletum illud vaticiniũ Esa. 59. Conuersum est(inquit)retrorsum iudicium, & iustitia longe stetit,q̃a corruit i plateis æq̃tas. & veritas nõ potuit ingredi. Vbi quæso in iudicibus,& maioribus nostris est iustitia,vbi æquitas, vbi veritas? Et vere moderno tp̃e iudicium fugit, iustitia longe abijt, æquitas defecit & corruit in modernis curijs,& veritas ingredi non potuit. Ita ꝙ bñ de modernis põt dici illud.1.Mach.7. Non est in eis veritas & iudicium. Veritas.n. nõ est hodie in multis,sed potius fraus,deceptio & fallacitas,qui.s.sub specie iustitiæ imponunt hominibus multa falsa præce,præcio odio vel fauore,vt exinde possint lucrum aliquod extorquere. Isti sunt sicut falsi medici, q loco medicinę offerunt hoĩ venenum,quia isti loco verę iustitiæ offerunt. hominibus iudicium falsũm. Isti sunt similes Lupo,de quo narratur in fabulis,ꝙ cũ semel vidisset se dittatũ de nimio esu carnium,iurauit decetero nõ comedere carnes,sed tandem arctatus fame inuenit mutonem pinguẽ in prato,ipse vero pp iuramentum eum comedere verecũdans,imposuit ei nomen,ꝙ erat salmo, & non obstantibus multimodis allegationibus & negationibus factis ex parte mutonis,deuorauit eũ loco salmonis. Sic verè tales licet ex iniuncto sibi officio teneãtur sub iuramento non comedere carnes.i.aliquid crudeliter non extorquere,ipsi tamen quãdo vident pinguem mutonem.i.rusticum diuitem,imponũt ei,quòd sit salmo.s.ꝙ sit latro vel homicida, sicut habemus

G

exemplum

exéplnm.2.Reg.21.vbi Iezabel fecit imponi Naboth,ꝙ maledixerat Deo & regi & sic fecit eum occidi in vineã suam haberet. Quia pro certo non obstãtibus quibusdã allegationibus iustitiæ,tales loco salmonũ comedunt mutones.i.sub specie malorum deprędant,& deuorãt innocentes. De his dicit Cicero,& allegatur libro de floribus philosophorũ,ꝙ nullę deteriores insidię, quàm illæ q̃ sub dissimuiatione officij fiunt.Isti ergo nõ habẽt veritatẽ,similes diabolo,de quo dr̃ Io.8.Ille homicida erat,& in veritate nõ stetit,qa veritas in eo non est.Non sic ergo,quia ꝓ certo qui vult esse iustus, debet ꝑ certitudinem informari[.Veritas inqt]vt sibi dica-
H tur illud psal.Propter veritatem & mansuetudinẽ & iustitiã & deducet te mirabiliter dextra tua.¶ Deniq; dico, ꝙ ipse debet per rectitudinẽ regulari.Iustitia inquit.Quia ꝓ certo prælatus vel iudex debet ꝑ iustitiam regulari & rectificari, & quantum ad se, & quantum ad proximũ, & quantum ad Deum.Quia.s. cum rectitudo iustitiæ reddat vnicuiq; quod suum est,ipse qui iustus vult esse debet sibi reddere pœnitẽtiam,proximo beneficentiam,& Deo reuerentiã exhibere. Notemus ergo,ꝙ triplex est iustitia exhibenda videlicet ꝓmotio,instructio,correctio.Superior.n. debet ſm Deum & iustitiam exhibere ꝓmerentibus ꝓmotionẽ, ignorantibus instructionem,deliquentibus correctionẽ. Istæ.n.sunt tres partes iustitiæ,quas prælati tenentur ex debito sui officij adimplere,iuxta illud.Matt.3.Sine modo.sic.n.decet nos implere oẽm iustitiam.Debent.n.bonos ad ꝓmotiones erigere,rudes per instructiones dirigere, malos per punitiones corrigere.Iusti ergo bonos ad promotiones erigunt. vnde Esa.32.Ecce in iustitia regnabit rex.& Prouer.16.In iustitia firmabitur solium.Quia.s.illi,qui ad regnũ vel ad solium ꝓmouentur,sp debent mediante iustitia ꝓmoueri, vt.s.digni digne promoueantur,& indigni nullo fauore suffragãte penitus repellantur.Cuius tñ contrarium faciunt illi qui imꝓmotos dimittũt subditos meliores & promouent suos familiares & propinquiores quamq̃ fuerint in sufficientijs debiliores. ¶ Item stultos iusti ꝑ instructionem dirigunt. vnde Dan.12. Qui ad iustitiam erudierint multos, quasi stellę in perpetuas æternitates fulgebunt.¶Item iusti malos ꝑ punitionem corrigunt,quia sicut ſm Ambr.apes habent aculeũ quo se & domos defendunt,tantęq; sunt audacię,ꝙ pro defensione domorum suorum morti sæpissime se exponũt,sic vere iudex,vel prælatus debet portare secum aculeum iustitiæ & rigoris.Roma.13.Non.n.frustra gladium portat,quo .s.malis per correctionis regulam se opponat,& quo à principibus seu tyrãnis domũ ecclesiæ cui præest liberet, & defendat,ita ꝙ si necesse est, & etiam morti corporis pro defensione ecclesię se exponat. Eccl.4. Vsq; ad mortẽ certa ꝓ iustitia.Prælatus.n.vel iudex nõ solum debet habere mĩam & dulcorem,sed etiã iustitiam & rigorẽ. Sicut.n.panthera est aĩal benignũ & placidum,pictum & coloratum,& à cunctis aĩalibus ꝑdilectum, Verumtñ habet quendam in vultu toruorem quo alia aĩalia eius timore naturaliter deterrentur,quamq̃ ad ipsum diligendum principaliter attrahantur sic pro certo prælatus vel iudex debet esse benignus & placidus per pietatẽ & affabilitatem:pictus & coloratus per decentiã & honestatẽ: amicus & dilectus per beneficiorum liberalitatẽ & largitatẽ. Verumtñ iste qcquid agat inter subditos,sp debet toruum vultum per rigorem & seueritatem gerere,vt alij eius aspectu terreantur, & teneantur eum timere,& à malis operibus abstinere. Quia sicut dr̃ Prouer.20.Rex qui sedet in solio iudicij,dissipat oẽ malum intuitu suo.Quia vere iudex vel prælatus nunq̃ se debet tam familiarẽ exhibere, quin sp vultu & gestu possit rigorem & iustitiã designare,& terrorem in aliorum cordib.gñare.Quia teste Inno.lib.de cõditione miseriæ humanæ, Nimia familiaritas parit contemptum.Et ideo ſm psa.Iustitia debet ante eũ ambulare,& iustitia & iudicium dẽt esse præparatio sedis suæ.Quia sicut dr̃ in psa.Beati qui faciunt iudicium & iustitiam in omni tpe.Debet ergo iudex vel prælatus per re-
I ctitudinem regulari.¶Insuper dico,ꝙ ipse debet per quietudinem ordinari.[Pax inquit].Tota enim intentio iudicis debet esse ad pacem inter homines faciendam,quia sicut dicunt iura ciuilia.Nihil aliud quærat iudex,præterquam partes ad concordiam reuocare.Ad hoc.n.est iustitia ordinata,vt.s.in hoĩb.pax & concordia conseruet̃.Iaco.3. Fructus iustitiæ in pace seminatur.Sicut.n.per violentum raptũ firmamenti omnes orbes & planetę inferiores pacificè regun tur trahuntur & mouẽtur,ita ꝙ vnus alium non turbat nec impedit quoquo modo,sic verè per raptum rigoris & iustitiæ boni iudicis vel prælati,inferiores taliter gubernantur, ꝙ inter se pacificè cõuersantur, & ꝙ ab oĩ discordia tranqllantur.Vnde de pace & iustitia loquitur Esa.32. Erit(inqt) opus iustitiæ,pax & cultus iustitiæ, silentium securitas vsq; in sempiternum.Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ,& in requie opulẽta. Patet ergo,ꝙ iustus iudex debet amare quietudinẽ.[Pax.] Seruare rectitudinẽ.[Iustitia].Tenere certitudinem.[Veritas.]Habere mititudinem.[Mĩa] Et de iustitia sufficit in quantum accipitur ꝓ virtute cardinali & speciali &c.¶De iustitia vero diuina est aliquid admittendum.Et dicamus, ꝙ sicut dr̃ in psal Misericors dñs & iustus.Ipse.n.habet mĩam in præsenti,& habebit iustitiam in futuro.Est.n.Deus sicut aquila, de qua dicit Plinius,ꝙ sp solet in nido suo duos præciosos lapides habere simul,nec vnum sine alio. Quia verè cœlestis aquila.i. Deus, sp habet duos lapides præciosos,i.duas speciales virtutes,iustitiam.s.& misericordiam,quæ ibi semper se solent communicare, & vna sine alia nunquam esse. Considera.n.oĩa opera Dei,& semper inuenies iunctam iustitiam pietati,& coniunctam misericordiam æquitati. Vnde in psa.Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas. Vnde de Christo dr̃.Zach.9.Ecce rex tuus venit tibi iustus & saluator.Iustus dico,peccatores condemnando. Et saluator bonos præmiando & remunerãdo.Iustitia ergo Dei est

Malorum tristificatiua,
Bonorum lætificatiua,
Iustorum remuneratiua.

¶ Est(dico)tristificatiua delinquentium.Illi.n.qui delinquunt.s.peccatores,per diuinam iustitiã punientur,& æterna patria priuabũtur.Sicut.n.lapis qui dr̃ Echites, suppositus cibo, non sinit illum qui reus est veneni,de cibo gustare, si vero reus veneni nõ fuerit,sine difficultate manducabit, sic vere diuina iustitia in die iudicij non permittet illos qui ꝓpriam aĩam venenauerunt per pctm̃,de cibo cœlestis gloriæ mãducare.Illi vero,qui veneno peccati mortalis propriam aĩam minime necauerunt istum cibum tunc temporis manducabunt. Ideo talibus dr̃ dominus improperare illud Esa.65. Ecce inquit serui mei comedent,& vos esurietis,ecce serui mei bibent, & vos sitietis,ecce serui mei lętabuntur, & vos confundemini,ecce serui mei laudabunt præ exultatione, & vos clamabitis prę dolore.Ista ergo facit iustitia diuina,q̃ tunc bonos faciet recreari,malos vero fame ꝑpetuo macerari.Quia sicut dr̃ Prouer.13.Iustus comedit,& replet aĩam suam,vẽter autẽ impiorum insaturabilis. Ista est ergo tristificatiua delinquentium.¶Item Dei iustitia est lætificatiua patiẽtiũ. Magna est.n.lætitia illis,qui iniurias patiuntur, qñ cogitãt, ꝙ iudex iustus,qui multum abire nõ patit̃ ipsorum iniurias vindicabit.Sicut.n.dr̃ in psal.Iustitię domini recte lætificantes corda.¶Item diuina iustitia est remuneratiua laborantium.Ista.n.nõ vult esse operarium sine mercede,quia sicut dicitur Deut.24.Non negabis mercedem indigentis & pauperis fratris tui.Et ideo dicebat Apostolus.2.Tim.4.Bonũ certamen certaui,cursum consummaui,fidem seruaui,ideo reposita est mihi corona iustitiæ,q̃ reddet mihi dominus in illum diem iustus index.Quod nobis concedat &c.Vide supra in titulo de correctione,& in alijs pluribus titulis.

Iustificare

Nota, ꝙ iustificare idem est, ꝙ iustum efficere,quod solum pertinet ad gratiã diuinam,iuxta illud Apostoli ad Titum.4. Iustificati gratia ipsius hæredes sumus &c. Vide supra de gratia & de iustitia,quia omitto gratia breuitatis.

Iuuare.

Vide supra vbi adiutorium.

Iuuenis. Iuuentus.

Nota,ꝙ in scriptura iuuentus accipitur quãdo- A
que litteraliter,quandoque moraliter & spiritualiter. Moraliter autem significat quandoque in bono, quandoque in malo.In bono enim designat hominem virtuosum,qui semper in virtutibus iuuenescit.psal.Renouabitur vt aquilę iuuentus tua.In malo vero signat hominem vitiosum,qui per lasciuiam insolescit.Psal.Iuuenes eorũ comedit ignis. Moraliter ergo possumus dicere,ꝙ per iuuenem potest intelligi vir ꝑfectus,quia sicut videmus,ꝙ iuuenis est naturaliter

Gratus

Gratus & gratiosus,
Lætus & gaudiosus,
Fortis & animosus,
Subtilis & ingeniosus,
Agilis ingeniosus,

Sic vere spiritualiter vir pefectus debet se exhibere gratiosum in cõuersatione: gaudiosum in spũali conuersatione: aiosum peruersorum correctione: ingeniosum in occultorum consideratione: obsequiosum in obedientia & subiectione: ¶ Et sic de ipso poterit dici illud, quod dr̃ Tho. 5. Inuenit iuuenem splendidum stantem, pcinctum, & quasi paratum ad ambulandum. Vbi aduerte, ꝙ spiritualis iuuenis. s. vir perfectus, debet esse gratiosus ad diligendum [Inuenit inquit iuuenem] Luminosus ad erudiẽdum [Splendidũ]. Vigorosus ad sustinendum. [Stantẽ inquit] curiosus ad obediendum. [Paratum inquit ad ambulandum]. ¶ Debet ergo habere iuuenis spiritualis gratiosam pulchritudinem, quia s. ipse debet esse iuuenis, qui naturaliter est pulchrior, quã sit senex. Vnde. 2. Machab. 3. Apparuerunt duo iuuenes virtute decori. Item dẽt habere luminosam lmypitudinẽ. [Splẽdidum inquit] quia. s. ipse debet esse splendidus per discretionem. Vnde de Thobia dr̃ Tho. 1. ꝙ cum esset iunior, nihil tñ puerile gessit in opere. & Sapi. 8. Iuuenis & acutus inueniat in iudicio. ¶ Item debet habere vigorosam fortitudinẽ
B quod notatur in verbo. [Stãtem.] q a. s. ipsi debẽt esse stabiles atq; fortes ad bonum opus aggrediendum, & ad malis operibus resistendum, & ad labores, & tribulationes sustinẽdũ. Vnde. 1. Ioan. 2. Scribo vobis iuuenes, qm̃ fortes estis. [Stantem inquit.] vnde. 2. Machabeo. 22. Robusti iuuenes ꝑ muris consistentes fortiter repugnabãt. ¶ Item debet habere studiosam prompitudinem. [Paratũ inquit] Neæ. 4. Media pars iuuenum faciebat opus. vt sic dicat iuuenis Deo, vel p̃lato suo illud psal. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum Transiui breuiter istam auctoritatem, pro eo q a superius est exposita & prosecuta in tit. de inuenire in. §. Scd̃o dico, ꝙ est inuentio qua inuenitur homo iustus, Et ideo vide ibi, & prosequere quattuor membra prædicta sicut inuenies prosecuta. Sed heu proculdubio videtur hodie de multis ꝙ ipsi non sunt iuuenes imo senes, quia. s. spiritualiter loquendo, ipsi non sunt nec obsequiosi, nec vigorosi, nec ingeniosi, nec gratiosi, quinimo pro certo sicut videmus, ꝙ sunt

Senes in { Vultu turpiores, Motu tardiores, Viribus debiliores, Sẽsib. obscuriores,

Sic vere multi sunt, q p̃ cæteris sunt hodie turpiores in cõuersatione: tardiores ĩ operatione: Debilioris resistentiæ: obscurioris ignorãtiæ. Et ꝑꝑ hoc tales nõ possunt dici iuuenes ꝑꝑ perfectionem, sed magis propter malã & iuuenilem conditionem. ¶ Dico ergo, ꝙ tales habent conuersationem turpiorem. Vnde ipsi possunt dicere illud psa. Iunior fui, etenim senui. ¶ Item operationem tardiorem. vnde Marc. 16. Viderunt iuuenem sedentem. ¶ Item habent resistentiam debiliorem. Vnde in psa. Iuuenes eorum in gladio ceciderunt. ¶ Item habent ignorantiã obscuriorem. Vnde Proue. 7. Considero vecordem iuuenem in obscuro aduesperascente die in noctis tenebris & caligine. Non sic ergo, sed simus boni iuuenes, & nõ mali, & simus sicut serpens, q comedens feniculum, pellẽ deponit, & in sensib. iuuenescit. Et sicut aquila, q̃ senectute grauata, alte ascendit, & in fonte descẽdẽs suam renouat iuuentutem. Simus etiã sicut fœnix, quæ per incinerationem, & iuuentutem pristinam reuiuiscit. Et sicut illa palma singularis, de qua dicit Plinius, ꝙ postquam senectute consumpta fuerit, ad iuuentutem pristinam reuirescit. Quia pro certo charissimi si senectus vitiorum & malæ consuetudinis nos grauat, nos debemus proculdubio alte ascendere per contemplationem, & ad fontẽ lachrymarum descendere per compunctionem, pellem veterem pc̃õrum dimittere per bonã cõuersationem, & in cinerem conuerti per mortis cõsiderationẽ, & sic poterimus esse iuuenes per moralem & virtuosam pfectionẽ. vt de nobis dicatur illud Marc. 16. Viderunt iuuenem sedentẽ à dextris, coopertum stola cãdida. quia. s. nos debemus videri p̃ apparentem simplicitatem, cooperiri per ostensam bonorũ nostrorum humilitatem. Debemus esse in stola cãdida per cõuersationis honestatẽ & formositatem. Sic igiẽ patet, qũo
C iuuentus accipitur spiritualiter & moraliter. ¶ Sed adhuc nota, ꝙ est iuuẽt⁹ naturalis & corporalis, & ista ꝑ certo est

Veraciter reprimenda,
Sagaciter instruenda,

¶ Debet (dico) iuuenis sagaciter subiugari, quia sic bos, Vtiliter occupanda. & canis nunquam bene domantur, nisi in iuuentutis tempore edomẽtur, sic nec homo à suis leuitatibus reprimitur, nec obedientiæ legibus subiugatur, nisi à iuuentutis initio edometur. Herba. n. in principio qñ incipit germinare, melius se multiplicat & fœcundat si fuerit compressa, & mediocriter conculcata, si. n. ad libitum crescere permittitur, faciliter prorũpit in semen, & faciliter induratur, & à pristina pulchritudine deficeatur. Sic verè charissimi, vtile est homini, dum adhuc est in germine .i. iuuenis, si ad voluntatẽ suã crescere, seu viuere no pmittatur, & ꝙ à seniorib. suis per disciplinam deprimaẽ, & debite conculcetur. Et sicut dr̃ Matt. 5. Ad nihilum valet vltra sal, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominib. Alias si volũtati suæ dimittitur, faciliter solet nimis crescere per superbiam, semen emittere per luxuriã, desiccari per auaritiã & indurari per obstinationis malitiã. Ideo bene consulit sapiens Eccl. 30. Non des (inquit) filio tuo ptãtem in iuuentute, & ne despicies cogitatus illius. Curua ceruicem eius in iuuentute, & tunde latera illius dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi. Debet ergo sagaciter subiugari.
¶ Debet etiã veraciter informari. Nam sicut cera non recipit impresionẽ sigili nisi recenter fuerit calefacta, & si mittitur indurari, nõ põt amplius bene figurari, sic vere in hoĩe impresio doctrinæ & scientiæ nõ recipitur, nisi dum est recens, & iuuenis imprimatur, quia si dimittitur per senectutẽ indurari, nunq̃ põt amplius informari. Iõ bene consulitur Eccl. 6. Filij (inquit) à iuuẽtute tua excipe doctrinam, & vsq; ad canos inuenies eam. Et bene dicit. Vsque ad canos inuenies, quia vere illud, quod in iuuentute acquiritur, vsque ad canitiem reseruatur. Apes. n. prius minores pedes melle onerant. tandem pedes medios melle replent, finaliter vero pedes posteriores melle onerant atque complent. Quia vere primo nos debemus per sciæ & doctrinę anteriorem partẽ vitæ nostræ. s. iuuentutem onerare, deinde vsq; ad mediam cõtinuare, & sic finaliter in posteriori parte senectutis bene poterimus consummare. Quia sicut dr̃ Prouerb. 22. Adolescens iuxta viam suam graditur, etiam cum senuerit non recedet ab ea. Illud. n. quod in iuuentute colligitur ad vitę medium transmittitur, & vsq; ad senectutis terminum retinetẽ. Ideo bene dr̃ Eccl. 25. Quæ in iuuentute non congregasti, qũo inuenies in senectute tua? Et ideo bene dico, ꝙ iuuentus debet veraciter informari. ¶ Debet quoq; iuuentus vtiliter occupari. Iuuenes. n. in bonis sunt laboribus occupandi, bonis operib. dedicandi, & bonis studijs mancipandi, & insuper bonis consortijs coniungendi, & à malis summopere retrahendi. Sicut. n. dicit Plinius, apes iuuenes exterius exeunt ad labores, senes verò intra aluearę dicuntur requiescere & manere. Sic verè charissimi, illi, qui sunt iuuenes & fortes, debẽt labores bonorum operum & pniæ sufferre, vt cum senes facti fuerint, quieti contemplationi possint aĩas dedicare. Neę. 4. Media pars iuuenum faciebat opus. Miles .n. tam diu fortius debet dimicare, quàm diu habuerit fortẽ equum. Cum igitur corpus nostrum sit noster equus (quia sicut dr̃ Esa. 31. Equi eorum caro, & non spiritus) hinc est, ꝙ dum iste equus est fortis & iuuenis, ipsum debemus pœnitẽtiæ laboribus exponere, & tribulationum prælijs applicare. Nam sicut mel dr̃ esse melius, quòd à iuuenibus apibus conficitur, q̃ quod à senibus, agni etiam, qui in vere nascuntur, meliores esse dicuntur, q̃ qui nascuntur in Hyeme, sic vere charissimi, mel bonorum operũ, quod à iuuenibus in tpe veris. i. in tpre iuuentutis conficitur & operatur, melius & acceptius apud diem reputatur, q illu. i, quod à senibus in senectutis hyeme generatur. A iuuentute ergo debemus vacare bonis operibus, vt sic in senectutis tpre de nostris laboribus æternã gloriam consequamur. Dicamus ergo cum Dauid illud psal. Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea, exaltatus autẽ, humiliatus & cõturbatus. Vbi aduerte, ꝙ à tpre iuuentutis debemus cõtemnere rerum facultatem quia debemus esse pauperes spiritu [Pauper inq̃t ego sum.] Deprimere carnis voluptatem, quia debemus esse in laboribus: Erigere mentis voluntatẽ. quia debemus esse exaltati: Deponere carnis vanitatẽ, quia debemus esse humiliati & conturbati. Ista enim quattuor a iuuentute debent fieri, q a nisi homo à iuuẽtute istis virtutibus assuefceret. ita forte in vitijs induraretur, ꝙ nũquam bonus amplius efficeretur: Quod

D

E

Quod bene aduerterat sapiens Eccle.51.q dicebat. Cũ adhuc iunior sum, priusquam operem, quæsiui mihi sapientiã Sequitur. Ambulauit pes meus iter rectũ à iuuentute mea &c. Prosequere si vis prædictam auctoritatem diuisam, & vide supra de Adolescentia. Et inuehe contra malos iuuenes, & maxime contra illos, qui meliores sunt in iuuentute, quã in senectute, & dic, ꝙ boni sunt quidam

In { Iuuentute non in senectute, / Senectute & nõ in iuuentute, / Iuuentute & senectute, / Nec ĩ iuuentute nec ĩ senectute, } Primi sunt illi, qui bene incipiunt, & male finiunt: Secundi, qui bene finiunt, & male incipiunt. Tertij, qui bene incipiunt, & bene ꝑficiũt: Quarti, qui male incipiunt & peiores deficiũt. De mala ergo iuuẽtute dicitur breuiter Ecclesi.12. Adolescentia & iuuentus vana sunt. De Cæteris vero vitijs iuuentutis vide supra de adolescentia, & infra de puero. Sufficit

A **Iuxta.** Nota ꝙ iuxta quandoq; idẽ significat, quòd secundum, & sic denotat similitudinẽ, vt Leui.18. Iuxta consuetudinem terræ ægypti non facies: qñq; accipitˀ pro prope. Et sic accipitur communiter in scriptura. Unde nota, ꝙ iuxta.i. vicinitas, qñq; refertur ad locum, quandoq; ad tempus, quandoq; ad personam. Dico ad locum, sicut Ioan.11. vbi de Christo dicitur, ꝙ ipse abijt in regionem iuxta desertum. ¶ Item refertur ad tempus, sicut Deut.32. Iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora. ¶ Item refertur ad personam, & sic sumitur in psalmo. Non habitabit iuxta te malignus. Et sic ergo possumus notare, qđ iuxta significat quandoq; vicinitatem commendabilem, Societatem detestabilem propinquitatẽ affectabilem. Est.n. quędam

Vicinitas { Virtuosa. / Vitiosa. / Fructuosa, / Dolorosa. / Gloriosa. } ¶ Oĩa.n. ista possunt probari per iuxta. Primo ergo dico, ꝙ est vnum iuxta virtuosum & istud significat bonã bonorũ societatẽ, q̃a vnus iuxta aliũ debet ꝑ charitatis vinculũ habitare. Sicut enim vna stella quando est iuxta aliã, participat ipsius qualitatis, sicut arbores per vicinitatem aliarũ arborum, quę sunt iuxta se recipiunt incrementũ, sicut dr̃ de palma fœmina, quæ dr̃ melius fructificare qñ iuxta palmã masculam est plantata, Chrysolitus etiã iuxta ignem. Oliuæ etiã iuxta malogranatum plantatę melius fructificare dicuntur, sic pro certo charissimi, quando aliquis iuxta aliquam bonã personam frequentat, & societatẽ ipsius diligit sectatˀ ipsius exempla & documenta, tunc in bonis operibus fœcundatˀ, & à suis malitijs immutatˀ. Iuxta ergo. Et ideo bene dr̃ Prouer.27. Melior est vicinus iuxta, quam frater procul. Simus ergo vnus iuxta alterum. & per mutuam societatem boni efficiamur, & à nostris iniquitatibus conuertamur. Simus igitur charissimi, prælati iuxta subitos ad erudiendum: Subditi iuxta prælatos ad obediẽdum: robusti iuxta infirmos ad auxiliandum: diuites iuxta egenos ad subueniendum. ¶ Et sic faciemus sicut malus propheta.3.Reg.13. q timens ossa sua comburi, præcepit ossa sua tumulari iuxta ossa sancti ꝓphetæ, vt per societatem bonorum ossiũ ossibus ipsius parceretur. Est igiˀ iuxta virtuosum. ¶ Secũdo dico, ꝙ est vnũ iuxta vitiosum, & istud significat malam malorum societatẽ qui.s. per frequentationem mutuã fiunt deteriores. Sicut.n. dicit Plinius, est quędam species lactucę, quæ caprina dr̃, q̃ si in aquam proiecta fuerit, omnes pisces qui iuxta fuerint occiduntur. Sic verè sæpe fit ꝙ per introductionẽ vnius malę personæ omnes pisces.i. oẽs ꝑsonæ vnius societatis corrũpuntur, & deteriores efficiuntur, iuxta illud psal. Iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Malus.n. hõ dr̃ scandalum, quia est alijs causa ruinæ. Et ideo cuilibet bono debet dici illud psal. Non habitabit iuxta te malignus &c. ¶ Tertio dico, ꝙ est vnum iuxta fructuosum. & istud est quando homo vult esse iuxta Deum per deuotionẽ iuxta paradisum ꝑ affectionem, iuxta infernum per cõsiderationem, iuxta crucẽ Christi per cõpassionem. Debemus (dico) esse iuxta Deum ꝑ deuotionem, sicut petebat Io.17. Libera me dñe, & pone me iuxta te &c. Item simus iuxta paradisum per affectionem, & simus sicut columbę, castores & elephantes, qui libenter dicũtur iuxta flumina commorari, quia.s. iuxta fluẽta voluptatis æternæ debemus per affectione manere, & ibidem cordialiter habitare. Ezech.1. Cũ essem iuxta fluuiũ Chobar, aperti sunt cœli, & vidi visiones Dei. Vnde de oculis cõtẽplatiuo rum dr̃ Cant.5. ꝙ ipsi sunt sicut colũbæ super riuos aquarũ, quæ lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluenta plenissima. ¶ Item simus iuxta infernum per cõsiderationẽ, sicut de Simone coriario dr̃ Actu.10. ꝙ domus eius erat iuxta mare. ¶ Itẽ simus iuxta crucẽ Christi per compassionem. Ioa.19. Stabat iuxta crucem Iesu mater eius. &c. ¶ Quarto dico, ꝙ est vnum iuxta valde dolorosum, & istud est ꝓpinquitas & celeritas mortis & iudicij. vnde Sopho.1. Iuxta est dies dñi magnus, iuxta est & velox nimis. & Deut.32. Iuxta est dies ꝑditionis. ¶ Quinto dico, ꝙ est vnũ iuxta valde gaudiosum, & istud est qñ homo est iuxta Deũ in patria per beatissimã visionẽ. Et istud pertinet ad beatos, qui modo sunt iuxta Deũ collocati, q̃a iuxta est dñs his q recto sunt corde & humiles spiritu saluabit. Vnde quilibet talium potest dicere illud.1. Regum.20. Ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum &c. De prope & de societate pluribus titulis alijs vide si placet

Hic est finis litteræ I.

Incipit littera K.

KAlendæ. Nota, ꝙ kalendę dicebãtur, & adhuc dicuntur primi dies mensium seu solennitates, quæ in principio mensim consueuerunt fieri. Iudæi.n. in noua luna solẽt mẽses suos incipere, & tunc solennitatem solebant facere, quæ apud eos dicebatur Neomenia vel Kalendę. Gentiles etiam circa prĩcipium suorum mensium solennitates facere consueuerunt quas Kalendas vulgariter vocauerunt. Distingue ergo moraliter sicut supra de tractatu Festũ, q̃a nihil ad præsens &c. A

Karissimus. Nota, ꝙ charissimus dr̃ à charitate. Et tunc idem est, quod dilectissimus. Aut à caristia, & tunc idem est, quod carissimus vel ꝓciosissimus. Semper igitur charissimus notat in bono. Et iõ nota, ꝙ ille, q vult Deo & sanctis esse charissimꝰ, debet multis virtutibus abundare. Nam sicut ille lapis carus & ꝓciosus dicitur, qui multis specialibus proprietatibus insignitur, sic ille Deo & sanctis meretur esse charissimus, q multis bonis virtutibus est dotatus. Sicut.n. pater illum filiũ, qui ei pre alijs assimilatur habet charissimum, sic Christus illũ charissimũ reputat, qui ipsum in virtutibus imitatur, & q sibi in morib. se conformat. Et hoc videtur innuere Apostolus Eph.5. vbi dicit Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi. Vbi aduerte, ꝙ quilibet talis debet esse fortis & stabilis [Estote] Concors & habilis [Imitatores dei] Dulcis & humilis [Sicut filiĩ charissimi]. ¶ Fortis (dico) & stabilis, & hoc ostendiˀ in verbo [Estote] Vide de tractatu Estote supra in littera E. Marc.9. Hic est filius meus charissimus. Esse enim verbum substãtiuum, fortitudinem & permanẽtiam signat. Vt nota, quòd quilibet talis debet esse stabilis A

Sustinendo fluctus terribiles, / Reprimendo motus damnabiles, / Refutando flatus fallabiles, / Diligendo cœtus laudabiles, — ¶ Igitur si volomus esse charissimi, simus fortes, stabiles & manẽtes, fluctus terribiles sustinendo & tribulationes in patiẽtia tolerando. Roma.12. Non vos defendẽtes charissimi, sed date locum iræ. ¶ Item motus dãnabiles reprimendo, & carnis desideria refrenando.1.Petri.2. Charissimi, obsecro vos tãq̃ aduenas & peregrinos abstinete à carnalibus desiderijs quæ militant aduersus animam. ¶ Item flatus inutiles refutãdo, seu verba adulatoria non credendo.1.Io.4. Charissimi, nolite credere oĩ spiritui, sed ꝓbate spiritus si ex Deo sunt. ¶ Itẽ fratres laudabiles diligẽdo, & charitatẽ firmiter sectãdo & continendo.1.Io.4. Charissimi, diligamus nos inuicẽ, quia charitas ex Deo est. Qui ergo modo vult esse charissimus Deo, sit istis quattuor iã dictis fortis & stabilis. ¶ Scdo dico, ꝙ necesse est, ꝙ ipse sit erga deũ concors & habilis, q̃a s. ipse debet esse imitator dei & sanctorum, & eis ꝓ posse similis & conformis [Imitatores inquit] Vnde dr̃ de imitari. 3.Io.1. Charissimi, noli imitari malũ, sed ꝙ bonũ est. Qui bene facit, ex deo est &c. ¶ Tertio vero dico, ꝙ iste debet esse ĩ cõuersando dulcis & humilis, quia dẽt esse filius [. Sicut filij inquit] Vide in filio quomodo signat humilitatẽ & captiuitatem &c.1.Ioan.3. Charissimi, nũc filij Dei sumus.1. Cor.4. Misi ad vos Timotheum, qui filius meus charissimus. Ist ergo de Charissimo sufficiant. Vide de charitate B

Hic est finis litteræ K.

Incipit

Incipit littera L.

A LAbium. Quia per labium locutio designať, eo ꝙ oĩs vox & locutioq̃ labia epri matur, hinc est, ꝙ sicut de Locutionib. ita debemus de labijs distinguere. Sicut igiť nos habemus duo labia, ita duplicem loquelam possumus habere spũaliter. Labium.n. superius põt significare bonã, sanctã, & honestã locutionem, q̃ superior põt dici, eo ꝙ fit de necessarijs, & ptinentibus ad salutem. De quibus dr̃ in psal. Diffusa est gratia in labijs tuis, ppterea benedixit tè Deus in æternum. Labiũ vero inferius põt significare locutionem de inferioribus & terrenis. De qua dr̃ Ioan. 3. Qui de terra est, de terra loquiť. Vel etiam q̃cunq; malã & inutilem locutionẽ. de quibus dr̃ in psal. Disperdet dñs vniuersa labia dolosa. Sicut ergo videmus, ꝙ canes nobiles & fortiores habẽt labia superiora maiora & eminentia, quàm inferiora, sic verè dico, quòd locutio bona superior spiritualis & sancta debet in nobis, labijs inferioribus. i. sermonibus terrenis & inutilib. præeminere, & amplius abundare. Vñ de mensa propositionis dr̃ Exod. 25. Facies illi labium aureum p circuitum, & ipsi labio coronam altam. Quod vtique est hodie contra multos, qui reuera habent labium inferius maius, quàm superius, quia. s. plus abundant in eis verba inferiora, verba deteriora, q̃ meliora, verba inutilia, quàm vtilia. Isti sunt similes quibusdam monstruosis hoïbus, qui in diuersis mõtibus Aethiopiæ diuagantur, qui planam habentes faciem, labium inferius ita habent magnũ & protensum, ꝙ contra solis ardorem suũ eodem operiunt totum vultum, sicut Isido. li. 11. Ety. & Plini⁹ dicũt. Sic verè hodiè i desertis Athiopiæ huius mundi vagantur multi hoïes imperfecti, q̃ planã faciem dicuntur habere, quia in facie intellectus ipsorũ nõ sunt quinq; sensus spũales apparentes. s. oculis discretionis, gustus contemplationis, odoratus deuotionis, tactus cõpassionis, & auditus obedientiæ & subiectionis. Ita ꝙ tales possunt dicere illud. 2. Reg. 19. Nunquid vigẽt sensus mei ad discernendũ? Sed quid? p certo dico, ꝙ tales qui habent faciẽ ita planã, ꝙ q̃ intellectum. non habent spũaliter descriptum habent quotidiè labium inferius suæ vanæ & inutilis: locutionis ita latum & magnum, ꝙ totum vultũ. i. totã vitã suam & conuersationem operit, obnubilat & obfuscat. Labiũ.n. istud nimis extendunt, quia. s. malã suam locutionem extendunt ad oĩa verba mala. Vnde nota, ꝙ istud labiũ extẽditur

B Ad { Dulciter adulandum, / Acriter detrahendum, / Turpiter deridendum, / Iactanter eloquẽdum, / Scienter mentiẽdum, } ¶ Dico, ꝙ tales extendũt labia sua ad adulandũ dulciter. vnde Prouer. 7. dr̃ ꝙ irreuit eum multis sermonib. & blanditijs labiorum eius protraxit illum. ¶ Itẽ isti extẽdunt labia sua ad detrahendũ acriter. vnde Prouer. 4. Remouẽ à te os prauũ, & detrahẽtia labia sint procul à te. ¶ Item isti protendunt labia sua ad deridendum turpiter. psal. Oẽs videntes me, deriserunt me locuti sunt labijs, & mouerunt caput. ¶ Itẽ isti extendunt labia sua ad loquẽdũ iactãter. Vñ in psal. dr̃. Disperdat dñs vniuersa labia dolosa, & linguã magniloq̃. ¶ Itẽ isti extendũt labia sua ad mentiendũ scienter. vñ Proue. 12. Abominatio est dño labia mendacia. De talibus ergo labijs ad tot malas locutiones extensis, & protensis dr̃ Eccle. 2. Ve duplici corde, labijs scelestis, manibus malefacientibus, & pctõri terrã ingredienti duabus vijs. Non sic ergo, sed moueamus labiũ superius, non inferius. Habeamus verba vtilia, nõ superflua quia. s. crocodi lus labium superius nõ inferius dr̃ mouere. Signũ ẽt mortis dr̃ esse q̃n superius labiũ vltra modum fuerit coarctatum. Quia p certo superius labium. i. locutio de superiorib. & vtilib. dẽt in nobis moueri & exerceri, quod si retractum fuerit, & in hoïe coarctatum, signũ est, q̃ ille est mortuus per pctm̃. Habeamus igiť labia bona, & non mala, vt sic q̃libet possit dicere illud Prouer. 8. Aperientur labia mea, vt recta pdicẽ, veritatem meditabitur guttur meũ. Vbi aduerte, ꝙ locutio nr̃a ad hoc, ꝙ sit bona & laudabilis, vel cõmendabilis, dẽt esse manifesta. [Aperientur inquit labia mea] Iustificata & recta. [Prædicent inqt]. s. veritatem, deliberata. [Meditabiť inqt.] ¶ Primo igiť dico, ꝙ locutio dẽt

C esse manifesta. [Aperient inqt labia mea.] Verba.n. nr̃a non debent esse clausa, sed aperta, non obscura, sed manifesta nõ p falsitatẽ inuoluta, sed p veritatẽ oĩb declarata [Aperientur inqt] Vnde psa. Dñe labia mea aperies, & os meum annũciabit laudẽ tuã: Aĩalia.n. benigna & mitia hñt labia grossa, rudia & obtusa, sicut patet in bobus & ceruis. Aĩalia vero rapacia & austera hñt labia valde, plicabilia, atq; longa. Quia verã charissimi, illi, qui sunt boni, mites, simplices & sancti, habent labia locutionis suæ grossa, rudia atq; plana. Alij verò, q̃ sunt mali, hñt ipsa tenuia falsa, subtilia, plicabilia vertibilia & dolosa. ps. Labia dolosa, in corde & corde locuti sunt. Aperientur ergo. Vnde nota ꝙ labia nr̃a dñt esse

Aper ta ad { Corripiendum, / Deũ laudandum, / Erudiendum, / Regratiandum. } ¶ Dico ad corrigendũ. vnde Proue. 8. Labia mea detestabuntur impium. ¶ Itẽ ad Deum laudãdum. Can. 5. Labia tua distillantia myrrham primã. ¶ Itẽ ad erudiendum, q̃a sicut dr̃ Prouerb. 10. Labia iusti erudiũt plurimos. ¶ Itẽ ad regratiãdum. Eccl. 21. In labijs sensati inueniť grã. Sint ergo labia nr̃æ locutionis manifesta. ¶ Scdõ dñt esse iu D stificata, q̃a. s. bona verba, sanctã, vtilia, & honesta, debemus dicere. [V t recta pdicent inqt.] Quia. s. esse debẽt recta sine duplicitate, & vera sine falsitate. Hie 17. Quia quod egressum est de labijs meis, rectũ in cõspectu tuo fuit. Quod tñ est cõtra multos, q̃ vere in locutione nõ habẽt veritatẽ sed falsitatẽ, nõ rectitudinẽ, sed turpitudinẽ, nõ simplicitatẽ, sed duplicitatẽ, nõ iustitiã, sed iniquitatẽ. Verba.n. multorũ nõ sunt iustificata, nec testificata, sed oĩb. vitijs cumulata. Sunt .n. (vt in plurib.) fallacia, mordacia, mẽdacia. Dico fallacia, & isti sunt illi, de quib. dr̃ Marc. 7. Populus iste labijs me honorat, cor autem eorũ lõge est a me. De q̃bu. ẽt dr̃ in ps. Venenũ aspidũ sub labijs eorũ. Venenũ.n. aspidum primo facit dormire, tãdẽ cũ hõ dormit occidit. Sic verè venenũ perditionis hoiem blãditijs verborũ decipit, & dum nõ aduertit ipsum destruit, & consumit. vnde Eccle. 12. In labijs suis incat inimicus, & in corde insidiať, vt subuertat te in foueam. Et iõ cõquerendo de falsis amicis Iob dicebat Iob. 19. Derelicta sunt tm̃modo labia mea circa dentes meos. Dentes autem vocabat intimos & amicos, q̃ nõ sunt hodiè nisi labia pmittẽdũ, & q̃d peius est, ad suauiter adulãdũ. contra illud Proue. 24. Nõ lactes queq̃ labijs tuis. ¶ Itẽ mordacia, q̃a sicut dr̃ in psa. Et gladius i labijs eorũ. ¶ Itẽ mẽdacia. Prouer. 12. Abominatio Deo labia mẽdacia. Non sic ergo, sed recta & vera sint labia nr̃a, q̃a sicut dr̃ Prouer. 16. Voluntas regis labia iusta. ¶ Tertiò dico, ꝙ locutio dẽt esse deliberata. [Meditabiť inqt guttur meũ.] Sicut.n. dicit versificator. Qui bñ E vult fari, bñ dẽt pmeditari. Quia vere longa meditatio, & deliberatio dẽt pcedere verba nr̃a. Proue. 10. Labia iusti considerãt placita. Vnde narrať, q̃ q̃dã rex habens tres filios, & volẽs pbare eos, dixit, ꝙ q̃ prudentius rñderet ei ad vnam petitionẽ, regnum post ipsum teneret. Petijt ergo à primo, quali aui magis vellet assimilari. & rñdit. Aquilæ. cãm allegauit, q̃a altius volabat. Secundus vero rñdit se magis pauonem velle esse. cãm allegauit, q̃a pulcherrimas plumas habebat. Tertius vero rñdit se magis velle esse gruem. & cãm allegauit, q̃a inqt grus longissimum hẽt collum, & iõ illud quod in corde cõcipit, difficiliter venit ad os, & pp hoc bñ & diu põt deliberare si illud quod dicendũ est, malũ fuerit siue bonum, quod vtiq; inqt ptinet summe ad regem. Patet ergo, ꝙ ille prudentius respondit, & iõ regnum sibi concessit. Quia vere sicut dictum est. Omnia nostra locutio debet esse deliberata. psal. Meditatus sum nocte cum corde meo. Quod tñ est contra multos, qui labia sua solẽt sine deliberatione aperire, vel iurando vel iactãdo, vel detrahendo, sine causa sepissime fabulari, ita q̃ tales possunt dicere illud psa. Ecce labia mea non prohibebo, dñe tu scisti. Debet igitur nostra locutio esse deliberata. Et sic ergo patet quo locutiones nostrę debent esse notificatæ sine, iustificatę, deliberatę. Debent esse deliberatæ sine fatuitate Iustificatę sine iniquitate. Notificatæ sine duplicitate. Et sicut poterit nobis dici illud Can. 4 Fauus distillãs labia tua, mel & lac sub lingua tua Et hoc sufficit de labijs. Vide infra de lingua, & de loqui.

A Labi. Cum labi idem, sit quòd cadere vel ruere p motum & instabilitatem pedum, põt distingui de labi sicut de cadere. Et sic nota, ꝙ secundum, ꝙ sunt quattuor status, sic possunt esse quatuor lapsus. Est.n.

Status { Naturæ, / Fortunæ, / Gratiæ, / Culpæ. } ¶ De statu naturæ labimur in mortẽ & infirmitatẽ. 2. Reg. 14. Omnes morimur & quasi aquæ dilabimur super terram Threno. 3. Lapsa est in lacum (idest in se

pulchrum

pulchrum) vita mea, posuerunt lapidē super me.¶ De statu fortunæ labimur in luctum & aduersitatem, de quo Proue. 24. Si desperaueris lapsus in die angustiæ, fortitudo tua im minuet. De statu gratiæ labimur per culpā & iniqtatē. Sap. 10. Sapientiā ptermittētes, nō solū in hoc lapsi sunt vt igno rent bonum, sed insipientiæ suæ reliquerunt memoriā hōibus. Est aūt alius lapsus pcti (vt cōiter) per fortē impulsum, tentationis diabolicæ, de quo dicit Petrus Rauen. sermone. 12. Diabolus (inquit) mali actor, nequitiæ origo, rerū hostis, hōis sp inimicus, laqueos tendit, lapsus parat, foueas fodit, latat ruinas, stimulat corpora, pungit aīas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat virtutes odio, vitia addit amori, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, conciditvnitatē, violat humana, diuina tentat. Iste ergo est lapsus de grā ad iniquitatē. De statu vero culpæ labimur ad luctū & pœnalitatē. s. ad infernū. Deu. 22. Mea est vltio, & ego retribuā eis in tpe, vt labaē pes eorū. A quo tñ se ereptum sentiens Dauid regratiando dicebat in psa. Red dā inqt laudationes tibi, qm eripuisti aīam meā de morte, pedes meos de lapsu. Et alibi. Quia eripuit aīam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo dño in regiōne viuorum. His igitur præmissis si volum⁹ dilatare de lapsu culpæ possum⁹ dicere, φ hō faciliter labiē

B In via { Lubricosa, Scopulosa, Pulueros𝔞, Tenebrosa. } In via lubricosa labiē luxuriosus, cui dr̄ Eccl. 9. Cum muliere aliena nō sedeas. Seqē. Ne forte declinet cor tuum in illā, & sangnine tuo labaris in perditionem. In via scopulosa seu mōtuosa labitur ambitiosus. Quilibet. n. gradus honoris, quem appetit, est vnus scopulus in quem ruit. 2. Reg. 22. Ascendit super Cherubin, & volauit, & lapsus est super pennas ventorū. In via puluerosa labiē pecuniosus. Pecuniæ. n. sunt sicut arena, vbi hō pedes infigens faciliter cadit. Eccl. 28. Attende, ne forte labaris. In via tenebrosa labuntur malitiosi, quos malitia excęcauit. De quo illud pdictum. Sapientiā ptermittentes, in hoc lapsi sunt, vt ignorent bonū. Vnde sicut cœcus in nocte cœcitatis suæ, & sicut ebrius in noctis obscuritate, & in via aspera & nō plana solet subito cadere, sic isti malitiosi quos excęcauit iniqtas, & isti neq̄, quos potauit, & impleuit acetosa & venenosa peruersitas, in via huius mundi aspera & inæquali ambulare recte non pnt quin de vno vitio in reliquum frequenter cadant. Quod etiam potest dici de illis, q per insipientiam faciliter labuntut in stultiloquium, de quibus dicitur Eccle. 14. Beatus vir, qui non est lapsus in lingua. Non plus: Vide vbi cadere & ruere.

A **Labor Laborare.** Nota, φ labortripliciter sumitur in scriptura. Est. n. labor spūalis, labor tpalis, labor æternalis. Primus est labor perfectorū, de quo dr̄ Sap. 3. Bonorum laborum gloriosus est fructus. Secundus est labor pctorū, de quo Hie. 9. De malo ad malū egressi sunt, vt iniquē agerent, laborauerūt. Tertius est labor dānatorum, de quo dr̄ in psa. Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finē. De isto igiē triplici labore spūali dicendo, notemus, φ sicut dicit Apostolus, q nō laborat, nō māducet. Iō de bono bonorū spūaliū labore aliqd laboriose dicamus. Cum diligentia. n. laborare debemus, vt māducare panē filiorū, quem nō licet dare canib. in domo dñi possimus. Dico ergo, φ sicut videmus, φ oēs facturæ sunt in quodā perpetuo & cōtinuo labore, in quodā etiam cursu motu & fluxu, & ita p creatore suo nō cessant continue famulari, & in dictis sibi laborib. occupari, sicut patet de cœlo & stellis, de mari & aquis, de arborib. & herbis, de volatilib. & bestijs, q̄ oīa motui & mutationi subiacent, & laborib. cōtinuis sp vacāt, sic verē charissimi, nos debem⁹ bonos labores exercere bonis operib. vacare, bonos actus cōtinuare & nunq̄ à bene operādo quiescere dū viuimus aut cessare. Quia sicut auis nascitur ad volatum, sic hō nascitur ad laborem, sicut dr̄ Iob. 5. Et ideo faciamus illud, ad quod sumus nati, qa sicut videmus, oīa faciunt illud, ad qd creata sunt à natura. Ignis. n. non cessat calefacere, aqua frigefacere, sol illuminare, terra fructificare, & nos per consequēs nō debemus cessare bene & vtiliter laborare, sicut bñ monet Apostolus. 2. Tim. 2. Labora, sicut bonus miles Christi. Faciamus ergo iuxta mandatum Apostoli. 1. Tim. 4. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac euangelistæ, misteriū tuum imple, sobrius esto. In quibus verbis ostenduntur quatuor labores, in quibus debemus continue occupari. s.

Labor { Contemplationis, Prædicationis, Operationis, Macerationis. } Qui est { Labor mentalis, Verbalis, Realis, Carnalis. }

¶ Labor. n. noster dēt esse in mentis meditatione. [Vigila inquit:] In verbi pdicatione. [Opus fac euāgelistæ.] In operis executione. [Ministerium tuum imple.] In corporis maceratione. [Sobrius inquit esto.] Primus fit subtiliter contemplādo. [Vigila inqt.] Secundus vtiliter pdicādo. [Opus fac euāgelistæ]. Tertius humiliter obediendo. [Ministeriū tuum imple.] Quart⁹ salubriter abstinēdo. [Sobrius inqt esto.] ¶ Dico ergo, φ nos debemus exercere laborē cōteplationis. [Tu vero inqt vigila.] Cōtemplatio. n. est qdā spūalis vigilia qua hō in cęlestib. meditationib. occupatur, dum. s. attēdit & meditatur circa cœlestia, q̄ sunt affectāda circa terrestria, quæ sunt moderāda, circa spūalia, q̄ sunt agenda, circa corporalia, quæ sunt frenāda, circa infernalia, q̄ sunt cauēda, circa inferiora, q̄ sunt regēda, circa superiora, q̄ sunt reuerenda. In talib. n. debet versari labor vigiliarum nostrarum, & meditatio consideratio num iustarum. Et iste proprie est labor aīæ vel mentalis, de quo Proue. 16. Aīa laborās laborat sibi. Sicut. n. s̄m Plin. circa tria principaliter cōsistit totus labor apum. s. circa cellulas faciendas, deinde circa sobolem faciēdā & pcreandā, finaliter circa mella conficienda, primus tñ & pcipuus labor suus est in cellulis, & mansionibus præparandis, sic verē charissimi cum nos habeamus circa labores plurimos occupari, primo tñ & principaliter debemus laborare ad māsionem paradisi ædificandā & spūaliter Præparādā, q̄ quidem nobis parat contemplatio & diligens meditatio & consideratio. Deinde vero tute poterimus labo rare ad pcreādum sobolem spūalem per prędicationē, & ad acquirenda mella bonorum tpalium per iustā & lætā occupationem, iuxta illud Matt. 6. Primum quærite regnū Dei & iustitiā eius, & hæc oīa adijciētur vobis. Tu vero vigila, supple ad cęlestia cōtemplādā. Apoc. 3. Esto vigilās, & cōfirma cætera q̄ moritura erāt. Vigilia. n. cōtemplatiua est quidam labor connexus dulcedini, & quieti. Sicut. n. pisces quasi cōtinue vigilāt, qa nunq̄ claudunt oculos, & tamen oculis aptis & quasi vigilādo dormiunt, & quiescunt, sic verē viri cōtemplatiui cum labore & vigilia contemplationis habent requiem deuotionis & cōsolationis. Simul. n. dormiunt, & vigilant. Cant. 5. Ego dormio, & cor meum vigilat. Simul etiā laborāt, & quiescunt. vnde Eccl. 51. Modicum laboraui, & inueni mihi multā requiem. Exerceamus ergo laborē contemplationis seu meditationis, vt dicamus cum Dauid illud ps. Existimabā, vt cognoscerē, hic labor est ante me. Et alibi, Anticipauerunt vigilias oculi mei turbatus sum, & nō sum locutus, cogitaui dies antiquos. &c. & Meditatus sum nocte cum corde meo &c. Hic est ergo labor meditationis. [Tu vero vigila inqt.] ¶ Deinde exerceamus laborē pdicationis. [Opus inqt fac euāgelistæ.] Sicut. n. oīa aīalia laborāt sollicite in suorum nutritione pullorum, vnde ēt videmus, φ aues vadunt q̄rere cibum suū longe, vt indē pullos suos in nido suo possint reficere & nutrire, sic vere debent plati habere magnā sollicitudinē & curā, qūo cibum doctrinæ & sciæ possint acquirere, vt inde possint pullos suos. i. subditos simplices per pdicationē reficere, & spūaliter impinguare. Quia sicut dr̄. 1. Tim. 5. Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborāt in scia & doctrina. [Opus ergo fac euangelistæ.] i. prædicatoris & boni nunciatoris, quia euangelium idem est, quòd bonum nūcium. psalm. Dominus dabit verbum euangelizantibus virtute multa. Vt sic possit dicere illud Esa. 61. Euangelizare pauperibus misit me, vt prædicarem. Alia littera. Ad annūciandum mansuetis misit me, vt prædicarem. ¶ Istum tamen laborem nolunt subire hodie multi ecclesiastici. Quia sicut apes (vt aiunt) quando nimis abundant in melle, laborare vel operari recusant, sic vere illi, qui hodiē melle mundanæ prosperitatis sunt pleni, nolunt (vt communiter) labori prædicatonis dedicari, sicut patet de diuitibus ecclesiasticis, religiosis & prælatis, qui sunt rectē hodie sicut fistula terra plena, quę sonare non potest. Fistula enim vacua resonat, & non plena, quia pauperes id est vacui docent, & prædicāt & labori prædicationis & studio vacant, non diuites, neque pleni. Mathe. 11. Surdi audiunt mortui resurgunt, pauperes

peres euangelizantur. Et bŕ audeo dicere, ꝙ vtile est prædicatorib. ꝙ sint pauperes, quia verè si diuites fierent, totum laborem ꝑdicationis dimitterent, dicentes cum Salomone illud. Eccl. 2. Renunciauit cor meũ vltra laborare sub sole. Sunt. n. iuxta illud Esa. 56. sicut canes muti, nõ valẽtes latrare. Nõ sic ergo, sed exerceamus laborẽ ꝑdicationis. ¶ Denique exerceamus laborem operationis seu obeditionis. Ministerium tuum inq̃t imple.] Istud potissimè ꝑtinet ad subditos & religiosos, qui sunt ordinati ad ministrare, nõ administrari, q. a. s. tales ſp debent esse parati ad implẽdum ministerium officij vel ꝓcepti. Isti. n. dñt esse sicut asinus, qui est aĩal patiens oneris, & laboris, q ad voluntatẽ alterius ducitur nõ ad suã. Similes ẽt sunt bobus paruis, & nigris, & parua cornua habentib. qui ad laborãdum potiores dicuntur, maxime si castrati fuerint. Quia ꝓculdubio charissimi, boni religiosi, & subditi debent sicut asini bonis laborib. dedicari paruis cãrnib. superbiæ vti, nigro colore mortificationis carnis fuscari, & per castitatem spũaliter castrari, & sic ad laborem obedientiæ tolerãdũ poterunt fortificari, & meli⁹ adaptari, ps. Humiliatum est in laborib. cor eorum. [Ministerium ergo tuũ imple] vt sic dicat quilibet talis illud Gene. 44. Manebo ego seruus in ministerio dñi mei. Exẽplo Matt. de qua dŕ Luc 10. ꝙ satagebat circa frequens ministerium. vnde Greg. in Homelia. Laborabat illa, vacabat ista &c. Exerceamus ergo laborem operationis, quia sicut dŕ. 1. Cori. 3. Vnusquisq; propriã mercedem accipiet ẞm suum laborẽ. Nã sicut inter apes illæ, q̃ sunt iuuenes, vadunt exterius ad laborem, senes vero interius remanent in quiete, sic verè minores & iuniores. s. subditi & humiliores, debent senibus parcere, & ꝓ ipsis supportãdis labores & angustias sustinere. Vnde in psa. dŕ. Pauper sum ego, & in laborib. à iuuẽtute mea. ¶ Insuper exerceamus laborem macerationis, q. a. s. carnem nr̃am debemus per pniam & abstinentiã macerare. [Sobrius inquit esto.] 1. Pet. 5. Fratres, sobrij estote & vigilate. vt simus ẞm Apostolum. 2. Cor. 11. in laboribus plurimis, in carcerib. abundãtius, in plagis supra modũ, in mortib. frequenter. Quod tamen est contra multos similes, eqs qui qñ cessant laborare, intm̃ impinguantur & insolescunt, ꝙ magistro suo obedire nolunt, & laborare vlterius contradicunt. Sic verè multi ꝑ carnis delicitias taliter impinguãtur, ꝙ subire laborem pniæ dedignantur. De quib. dŕ in psa. In labore hoĩum non sunt, & cum hoĩb. nõ flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum, trãsierunt in affectum cordis. Cogitauerunt & locuti sunt nequitiã, posuerunt in cœlum os suum. Ecce ergo quot mala proueniũt de nõ laborãdo, & de carnẽ suã non macerãdo. Iõ bene dicebat Apostolus. 1. Cor. 4. Laboramus operantes manibus nostris, maledicimur & benedicimus, persecutionem patimur & sustinemus. Nã sicut dŕ Num. 11. Populus, qui ꝓ labore cõtra dñm murmurauerat, igne extitit inflãmatus. Sicut etiã dŕ Num. 21. ꝑꝑ hoc, ꝙ cepit tædere populum itineris & laboris, ab ignitis serpentib. est percussus. In figura qđ illi qui spũales labores nõ patiuntur, sed ex hoc contra dominum obloquuntur, in præsenti tentationum ignib. inflãmantur, & in futuro ab igneis serpentib. i. à crudelib. demonib. ferientur. Laboremus igitur, q. a sicut dicit Seneca epistola. 31. Generosos aĩos labor nutrit, laborem si non recuses, parum est posse. Nõ est viri timere sudorem. Laborem⁹ ergo bonis laborib. supradictis. Quia pro certo sicut iuxta Apostolum, q non laborat, manducare non debet, sic iuxta sniam sapiẽtis, Bonorum laborum gloriosus est fruct⁹. Sapi. 3. Fructus (dico) æternæ gloriæ, qui. s. sequit̃ ex labore. Quia (vt dicit Gregorius) ad magna præmia veniri nõ põt, nisi ꝑ magnos labores. Vnde in psa. Labores manuum tuarum, q. a mãducabis, beatus es, & bene tibi erit. Sustineamus igit̃ labores nõ solum voluntarios & vtiles, imo etiam si sit necesse, inuoluntarios & pœnales. Exemplo Apostoli dicentis. 2. Cor. 11. quod ipse fuerat in laboribus plurimis, in carcerib. abundãtius, in plagis supra modum, in morib. frequẽter. Et pro certo ex bono labore laus acquiritur, pro bono labore merces redditur, post bonum laborem quies dabitur [Laus (dico) acquirit̃.] Nonne laboribus & militiæ, & sciæ hoĩes efficiuntur famosi? Vnde de Hercule legitur, ꝙ post duodecim labores suos mirabiles, inter quos legitur & narratur, ꝙ cœlum sustinuit, infernum spoliauit, Proserpinã inde eripuit, Hydrã cum renascentib. capitib. interfecit, & Cerberũ tricipitem captiuauit, tanta laude, & fama, & gloria fuit ꝑdictus quod fictus fuit esse deificatus, & in stellã lucidã cõmutatus. Digni ergo labores deificant. dum ipsos fama & gloria magnificãt, & honorãt. Vnde cuilibet tali dicit dñs Apoca. 2. Scio opera tua & laborem tuum & patientiam tuam, & sustinuisti ꝑꝑ nomen meum, & non defecisti. Sequitur. Vincenti dabo edere de ligno vitæ. Ecce quo iste laudatur rõne laboris. Igitur ex labore laus acquiritur. ¶ Item pro labore merces reddit̃. s. merces gloriæ paradisi. Sapi. 10. Reddet Deus mercedem laborum sanctorum, & deducet eos in via mirabili. ¶ Item post laborem quies dabitur, sicut de Iona dŕ Ionę. 4. quod valde lętatus est sub virenti hædera. laborauerat. n. quia. s. hõ post labores huius vitæ lętat̃ & quiescit sub virore gloriæ paradisi. Apoca. 24. Amodo iam dicit spiritus, vt requiescãt à laboribus suis. opera. n. illorum sequũtur illos. Sic ergo patet, quod est quadruplex labor virtuosus & spiritualis. ¶ Secundo dico quod est quidam labor vitiosus & temporalis, & iste est labor peccatorum, qui sępe plus laborant ꝓ sua damnatione, quam boni pro salute sua. Vnde nota, ꝙ est quadruplex malus & inutilis labor. s. labor auarorum, inuidorum, superborum, luxuriosorum.

Labor { Auarorũ, est ardentissimus, / Inuidorũ, est pœnalissimus, / Superborum, est inanissimus, / Luxuriosorũ, est imũdissimus,

Est igitur quidam labor auarorum, & isti similes sunt araneę, quæ non cessat laborare in tela sua componenda, filum filo, & lineã lineę magno ingenio aggregare. venit tamen finaliter modicus ventus, qui in momento diripit quicquid magnis laborib. fabricauit. Sic verè tales cum magna diligentia & labore etiam suæ tpalis possessionis ædificãt & cõponunt, & magna industria lineã lineæ. i. vineã vineæ, terrã terræ, domum domui accumulãt & apponunt, sicut dŕ Esa. 5. Vę qui coniungitis domum ad domum, & agrũ agro copulatis. Et bŕ pulchrum est videre talem. i. possessionem diuitis qñ est bene facta. s. domus & possessiones, officia & dignitates. Sed pro certo venit ventus tribulationis vel mortis, q oĩa dissipat & dirumpit. Iõ bene consulitur Proue. 23. Noli laborare, vt diteris, & ne erigas oculos tuos ad opes. De talib. ergo laborib. dŕ Esa. 49. In vanum laboraui, sine causa, & vane fortitudinem meã cõsumpsi. & Esa. 59. Oua aspidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Sequitur. Opera. n. eorũ inutilia. Iste est ergo labor auarorum, alius est labor inuidorum: multũ. n. laborãt inuidi in suis malitijs exequendis, & vt noceat alijs sine cã, similes stellis erraticis, q̃ toto conatu laborãt ad impediẽdum cursum firmamẽti, motus suos cõtra motũ ipsius ordinãdo, & cõtra ipsum cõtinue discurrẽdo. In hoc tamen non præualent, quinimmo necesse est, ꝙ motus firmamẽti ꝑualeat. & quod stellas erraticas secũ ducat. Sic verè charissimi, inuidi cõtinue se opponũt firmamẽto. i. bonis personis stabilibus, atq; firmis, totisq; conatibus laborãt quo possint motus, profectus & ꝓsperitates talium impedire. Vnde de inuidis põt dici illud psa. Cuius maledictione & amaritudine os plenum est, sub lingua eius labor & dolor. Sedet in insidijs cum diuitib. in occultis, vt interficiat innocẽtẽ. Sed q deuere talium labor (vt cõitei) nõ ꝑualet, q. a. s. malis gratib. eorum, firmamentũ, i. bona psona profectũ suũ exequitur, ita ꝙ sæpe fit quod eius ditioni subijciũtur, & ipsum sequi per obedientiã coguñt. Qđ bñ apparuit in Ioseph, cuius ꝓsperitati fratres obuiare volẽtes, ipsum se q & reqrere finaliter sunt cõpulsi, ita ꝙ talib. põt dici illud Leu. 26. Cõsumet̃ incassum labor vester. Hic est igit̃ labor inuidorũ. ¶ Est ẽt labor supborũ & ambitiosorum. Sicut. n. in cacumina mõtiũ sine magno labore nõ ascendit̃, sic nec ascẽsus ad mũdi gloriã & honorẽ sine magnis laborib. occupat̃. Quantũ. n. laborãt milites inter laicos, ambitiosi inter clericos, hypocritæ & ꝑsumptuosi iter religiosos ꝓ mundi gloria acqrẽda. nouit De⁹, & tñ sæpe fit, ꝙ sicut vrs⁹ ꝑ totũ diẽ circuẽũdo laborat, finaliter tñ lassus circa stipitẽ q̃escit, sic vere sæpe fit, ꝙ supbi & ambitiosi post multos cas⁹ circuitus, & labores in glorij subsistere cõpellunt̃, ita ꝙ finał de ipsis põt dici illud Sap. 3. Vacua ẽ spes illorũ, & labores sine fructu, & inutilia opa eorũ. ¶ Est ꝓterea labor luxuriosorũ. Isti. n. sæpissime magnos labores sustinent pro suis carnalitatibus

tatib. adimplendis. vnde Eccl. 10. Labor stultorum affliget eos. & Esa. 40. dr̄. Deficient pueri, & laborabūt. Pueri immūdi significāt immundos luxuriosos, qui more puerorū non cessant currere, & laborare quoadusq; ad domū redeāt maculati, pp ꝙ à matre egregie verberanī. Sic vere tales multos labores exercent, vt bñ possint ꝑ luxuriā maculari, ita ꝙ in sero mortis cum ad domum sepulcri veniūt, qñ Deus inuenit eos taliter inquinatos solet eos flagello pœnæ æternæ verberare. Iste ē ergo quadruplex labor malorū, de quo dr̄ in psa. Et humiliatū est in laborib. cor eorū, & infirmati sūt nec fuit q̄ adiuuaret. vnde Hier. ad Nepotianū dicit. O q̄tis sudorib. acquiriī vana gloria mundi, & cū minori labore acq̄ri poterat Chr̄i preciosissima margarita. Iste est igitur la-
G bor vitiosus & t palis. ¶ Tertio dico, ꝙ est labor dolorosus, & æternalis, & iste est labor dānatorum, q̄ perpetuo requiē nō habebunt. Sicut. n. labores boni p̄ntis vitæ deducunt ad perpetuam quietem q̄ ꝑmittitur Apoca. 14. Amon iā dicit spūs vt requiescāt à laborib. suis. sic mali labores huius vitę ducunt ad perpetuā calamitatē, q̄ exprimit Hier. Thren. 3. Circundedit me (inq̄t) felle & labore, & in tenebrosis collocauit me quasi mortuos sempiternos. psa. Laborabit vsq; in æternum, & viuet adhuc in finē. Patet ergo, ꝙ est labor perfectorū, q̄ est fructuosus, labor impiorum, q̄ est vitiosus, labor dānatorū, q̄ est dolorosus. ¶ Sed si vis aduerte, ꝙ labor q̄nq; sumiī ꝑ re ꝑ qua laboratū ē, sicut cū dr̄ in ps. Labores manuū tuarū, q̄a māducabis & Sap. 5. Qui abstulerunt labores illorū. & Io. 4. Alij laborauerūt, & vos in labores eorum introistis. & cætera similia. sed de hoc nihil ad præsens.

A **Lac.** Nota, ꝙ lac nihil aliud est q̄ quidē liquor dulcis & cādidus. & multipliciter sumiī ī scriptura. Hoc tñ saluo, ꝙ sp vbicūq; ponaī, significat aliq̄ dulcedinē. Et iō sicut ē dulcedo bona, & mala, sic est dare lac bonū, & malū. Lac. n. ī bono significat & spūalē dulcedinē, q̄ q̄nq; significat

Mentalem compassionem,
Verbalem locutionem,
Finalem fruitionem.

¶ Per lac. n. intelligitur in bono dulcis cōpassio, dulcis locutio, dulcis fruitio. Lac. n. cōpassionis est nutritio miserorū, de quo dr̄ Ecc. 39. Initiū necessariæ rei vitæ hoīs lac & sal & panis. Lac locutionis, est instructio paruulorum, de quo dr̄. 1. Cor. 3. Tanq̄ paruulis in Chr̄o lac dedi vobis. Lac fruitionis est nutritio beatorū, de qua dr̄ Nu. 13. Venimus ad terrā ad q̄ misisti nos, q̄ re vera fluit lacte & melle. ¶ Itē lac in malo significat triplicē malā dulcedinē, videlicet, dulcedinē ꝓsperitatis, carnalitatis, & verbositatis. ¶ Lac ꝓsperitatis est lac repletiuū, de quo in ps. Butyrū de armēto, & lac de ouib. cū adipe agnorū & arietū filiorū basan. Lac carnalitatis est lac infectiuū. Vñ carnalis pōt dicere illud Iob. 10. Nōne sicut lac mulsisti me, & sicut caseū me coagulasti? Lac verbositatis ē lac deceptiuum, de quo Prou. 1. Fili, si te lactauerint pc̄tores, ne acq̄escas eis.
B ¶ Primo igiī dicamus de bono lacte. Quia sicut oīa aīalia lacte indigent, q̄a aliàs nō nutriunī, nec crescunt, nec ꝑficiunt nec perficiuntur, sic vere oēs hoīes lacte spūali indigent. s.

Lacte {
Misericordiæ & cōpassionis,
Doctrinæ & prædicationis,
Etiam gratiæ & deuotionis.
}

Sine. n. tali lacte hō spūaliter non nutriī, nec in bonis virtutibus augmentatur. Iō bñ dicit Apostolus Heb. 5. Facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo, vt sic nobis possit dici illud Cant. 4. Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. In quib. verbis aduerte, ꝙ quadruplici lactis dulcedine debemus spiritualiter esse pleni, videlicet

Lacte {
Interiori.
Exteriori.
Superiori.
Posteriori.
}

Primum lac significat mētalē cōpassionē. [Fauus]. Secundum significat vocalē instructionē. [Labia inq̄t tua.] Tertiū significat diuinā miserationē. [Mel inq̄t.] Quartū lac significat supernā cōsolationē. [Lac inquit sub lingua tua.] ¶ Primū lac nutrit indigētes. Secūdū lac nutrit inscientes: Tertiū lac nutrit pn̄ites. Quartum lac nutrit triūphātes. ¶ Dico ergo, ꝙ est vnū lac indigētiū nutritiuū, & istud lac est dulcedo pietatis & cōpassionis, q̄ ostēdit cū dr̄. [Fauus distillās]. Fauus. n. q̄ nihil aliud est q̄ cera cū melle, est hō pius & fauorabilis cōpassionis dulcedinē, à quo nō cessant piæ eleemosynæ distillare ꝑ pauperib. nutriēdis. Lactuca. n. humorē hēt lacteū, quo in mulierib. lac augmentaī. Galactites ēt lapis p̄ciosus est, q̄ suspensus collo facit lac in vberib. abundare. Ficus ēt est arbor lactifera pp humorē vnctuosum & lacteū, quē hēt interius, est verò multæ fertilitatis exterius, q̄a talis humor trāsit in fructus. Sic re vera charissimi, illi, q̄ sunt sicut lactuca & ficus, q̄a. s. interius in corde lacte cōpassionis sunt pleni & ad quorū colla lapis p̄ciosus miæ eappēsus tales (dico) fructus bonorū operū emittūt lac eleemosynarū distillāt & in lacte suo pauperes recreāt, & cōfortāt. [Fauus inq̄t distillās.] vnde Ioh. 3. In illa die stillabūt mōtes dulcedinē, & colles fluēt lac & mel. Vt si dicat q̄libet indigēs sic nutritus illud Can. 5. Comedi fauū cūmel le meo, bibi vinū meū cū lacte meo. De multis tñ est hodie sicut de grossis ficuū cypri, q̄ dicunt nō maturescere nisi scindanī, & nisi lac ipsarū primit⁹ distilleī. Quia vere charissimi hō spūaliter nō fit nec bonus, nec maturus, nisi scindaī, ꝑ cōtritionē, nisi lac suæ miæ ad illos distilleī ꝑ eleemosynarum largitionē, dicēs pauperib. illud Es. 55. Oēs sitientes venite ad aquas, & q̄ nō hētis argentū, ꝑperate, & emite absq; vlla cōmutatione vinū & lac. Istud ergo est lac nutritiuum indigētiū. ¶ Deinde dico, ꝙ est lac instructiuū & nutritiuū ignorātiū, & istud est lac doctrinæ, sciæ & scripturę, ꝙ ab vberib. & à labiis doctorū & p̄dicatorū dēt ab alijs aliquari, ꝙ ostēdit cū dr̄. Labia tua. q̄a sicut dr̄ Proue. 10. Labia iusti erudiūt plurimos. Quāuis diabolus forte videaī dicere pc̄tōri illud Proue. 24 Nec lactes quenq̄ labijs tuis. Vñ Apostolus in psona p̄dicatoris dicit. 1. Cor. 3. Tanq̄ paruulis in Chr̄o lac dedi vobis potū. Quādros. n. alias quanidros est lapis p̄ciosus, q̄ in capite vulturis inuenitur, q̄ vbera dr̄ lacte replere. hædera ēt comesta á capris facit lac in earū vberib. Sic vere lapis p̄ciosus sacræ scripturæ, q̄ à capite vulturis. i. ab ordinatione Dei p̄ris ꝑcessit, vbera labiorū doctorum & p̄dicatorū facit lacte doctrinæ & sciæ abundare. Isti. n. lactāt ignorātes & paruulos ꝑ doctrinā. Iō dr̄. 1. Pet. 2. Quasi mō geniti infantes & rōnabiles & sine dolo lac cōcupiscite. Sicut. n. ceruа dr̄ salubres & medicinales herbas comedere, vt lac melius & salubrius possit suis paruulis distillare. sic vere p̄dicator & doctor dēt herbas spūales. s. dicta ꝓphetarū & doctorum sc̄tōrum q̄rere, & studere, vt exinde lac salubrioris doctrinæ possit suis subditis distillare. 1. Re. 1. Lactauit puerum suū donec amoueret eū à lacte. Vt sic cuilibet doctori alios sic lactāti, & ipsos lactantes & simplices in laude diuina & ad bona opera edocenti & erudiēti, dicatur illud psa. Ex ore infantium & lactentium ꝑfecisti laudē pp inimicos tuos. Lactans. n. dr̄ lac dās & accipiēs, actiuè & passiuè. Alij dicunt lactātes esse matres, q̄ lac p̄bent paruulis. Paruulos vero esse lactentes, q̄ lac ab vbere matris sugūt. Vñ de bono doctore dr̄ Cāt. 5. Oculi tui sicut columbę sup riuos aquarū q̄ lacte sunt lotę, & residēt sup fluēta plenissima. Istū ē ergo lac nutritiuū & īstructiuū ignorātiū. [Labia inq̄t tua]. ¶ De D
niq; dico, ꝙ ē lac allectiuū p̄nim, & istud ē lac dulcedinis diuinæ miæ, q̄ notatur per dulcedinē mellis. Mel inq̄t. Aīalia. n. siccę. cōplexionis tāto sunt laudabiliora, q̄to fuerint lacti viciniora, sicut patet de hędis, q̄ præualēt antiq̄orib. capris & hircis, & hoc q̄a lactis humiditas suā tēperat siccitatē. Sic vere charissimi, iter illos, q̄ sūt siccæ cōplexiōis. i. deuotæ cōditionis, illi q̄ lacti diuinæ miæ spē & cōfidētiā sūt ꝑpinq̄, dñt ampli⁹ cōmēdari. Siccitas n. suæ īsufficiētiæ diuinæ miæ tpatur, qñ sup spē & cōfidētiā ei⁹ dulcedini sociaī. Nā sicut lactis odor solet serpētes attraheī, ipsosq; de vētre hoīs, vbi intrauerāt exteri⁹ educere, sic vere odor diuinæ miæ, serpē. i. pc̄tores ad p̄nia attrahit, ipsosq; de ventre diaboli. i. de faucib⁹ desperationis liberat, & educit. Mīa. n. Dei ē illa mamilla regia, de q̄ dr̄ Es. 60. Suges. [iq̄t] lac gētiū & mamilla regū lactaberis, & scies, q̄a ego dñs tu⁹ liberās te, & redēptor tu⁹ fortis Iac. Reges. n. q̄ alios regunt, sunt doctores, q̄. s. mamilla verbi sui lactant, & nutriunt ignorātes. Vnde de dentibus. i. verbis taliū dr̄ Ge. 49. ꝙ pulchriores sunt oculi eius vino, & dētes ei⁹ lacte cādidiores. Istud ergo ē lac allectiuū pœnitentiū [Mel inq̄t]. Vnde Prou. 24. Comede fili mel, q̄a bonū ē, & fauū dulcissimū gutturi tuo. ¶ Insup dico ꝙ ē lac refectiuū triūphātium, & istud ē lac dulcedinis æternæ ꝙ ēt oñdiī, cum dr̄. Lac sub lingua tua. Lac. n. qd̄ est sub ligua magis dinosciī saporosum, & iō illa beatitudo vbi est suauitas summi saporis. ꝑ lac sub ligua pōt opportune designari. Vñ de paradis⁹ ē terra ꝓmissionis, q̄ lacte & melle abundare dr̄ Nu 15. Tradet vobis dñs humū lacte & melle ē manātē. Et reuera ista ē terra lacte ꝑfecte voluptatis manās, quo ab vberibus miæ diuinæ beati perpetuo nutriunt. Sicut. n. canicula solet catulo formosiori vberiorē & priorem mamillam porrigere,

porrigere,& maiorē lactis abundātiā ꝓpinare, sic verè de⁹ illos,q̄ sunt meliores & in virtutib.pulchriores, solet lacte æternæ gloriæ abundātius recreare, & delectabilius enutrire.Et iō sicut agnus sicut catulus,sicut vitulus debemus lac sugere.Agnus.n.lad sugit genua flectēdo, catulus papillam mordēdo,vitulus frōte fortiter mamillā excutiendo. Quia vere charissimi,à mamilla diuinæ grāe debemus lac æternæ gloriæ quærere,& acquirere flectendo genua cum humilitate,pungendo mamillē cū orōne,frōtē cōcutiēdo & mouendo cum importuna sedulitate & obsecratione, q̄a sicut dr̄ Prou.30.Qui fortiter ꝑmit vbera ad eliciēdū lac, exprimit butyrum.Sic igiť patet, ꝙ quadruplex bonū lac inuenitur in scriptura.s.lac indigentiū nutritiuū,[Fauus inq̄t distillans]. Ignorantiū instructiuū.[Labsa tua.]Pnium allectiuū[.Mel.] Triumphātiū refectiuū.[Lac sub lingua tua.]Primum lac à pauperib.est erogādū,2m est verbaliter distillādū,tertiū est humiliter reqrendū,quartum verò est sagaciter acqrendū.

F ¶Scd̄ò dico,ꝙ lac accipit in malo significato,& sic pōt significare triplicē malā dulcedinem,videlicet Dulcedinem

Prosperitatis,quæ est attractiua,	Dico ergo, ꝙ ē quoddā
Carnalitatis,quæ est infectiua,	lac dulciter allectiuū, &
Verbalitatis,quæ est deceptiua.	istud est lac ꝓsperitatis

mūdanæ.Sicut.n.lac sua dulcedine attrahit ad bibēdū,verū tñ solet inducere inflaturā, sic vere mundi ꝓsperitas ad sui amorē hoies solet allicere,sed p superbiā eos inflat,Est.n.similis lacti ferulæ,q̄ est herba medicinalis, de qua fluit ꝑciosum galbanū,verūtñ si murena de lacte eius biberit,enecať, sicut dicit Pl.Sic vere mūdi ꝓsperitas est valde vtilis & medicinalis hoīb.i.bonis & discretis ꝑsonis, ipsa discrete vtētibus,verūtñ murenis flexuosis.i.fragilib.mollib. mobilib.& defectuosis q̄ in isto lacte vti nesciunt,est lac sua dulcedine venenosū atq; multis multorum criminum inductiuum. 3. Reg.3.Cumq; mane surrexissem vt darē lac filio meo,apparuit mortuus.Figura de Iahel,q̄ dū Syzaræ obtulit vtrē lactis,statim obdormiuit,& dū dormiret,egressa est clātaber naculū,tulit clauum pariter & malleū,cū quo eū interfecit, sicut dr̄ Iudi.4.Quia vere diabol⁹ lac mundanæ ꝓsperitatis suis sequacibus porrigit,& dum in pc̄tis obdormiunt, mortis iaculis eos ferit.Et iō bñ ꝑcipiť Exo.23.Nō coqs hædum in lacte mr̄is suæ.Hædus.n.significat personas infirmas & iperfectas,mr̄ uero q̄ tales nutrit,& cōcipit, est mundus,lac verò istius mr̄is est dulcedo mundanæ ꝓsperitatis . In lacte ergo mr̄is suę nō est hædus coquēdus,q̄a in dulcedine mūdanæ ꝓsperitatis nō est infirm⁹ & debilis imponendus , sed exinde ne pereat potius retrahendus. Vñ de finali pœna talium lactantiū dr̄ Deu.32.Foris vastabit eos gladius, & int⁹ pauor,iuuenē simul & virginē lactentē cū hoīe.Et dixi.vbinā sunt?cessare faciā ex hoīb.memoriā eorū . Vñ demonib. dr̄.1.Re.15.Interficite à viro vsq; ad mulierem,& paruulū,

G atq; lactētē.Istud ē ergo quoddā lac dulciter allectiuū.¶Est ēt quoddā lac grauiter infectiuū, & istud ē lac carnalis voluptatis,& deliciarū corporaliū.Sicut.n.lac ficus solet 2m Pliniū,membra exinde linita ad libidinē incitare, sic dulcedo deliciarū solet luxuriā gn̄are.Sicut lac malæ nutricis paruulos inficit,sic lac mundi dulcedinis iuuenes corrūpit.Quærunt.n.doctores naturaliū, cū vna spēs cū alia faciliter nō misceať,qualiter in gn̄atione mulorum . Asinus cū equa misceť.Et rñdiť,ꝙ pastores asinos,dū sūt iuuenes, vberib.equarum lactantium supponunt in tenebris,quo q̄dē lacte equarum cum dicti asini fuerint à iuuentute nutriti,quasi iā adulti effecti,dū postea creuerint, ad equarū libidinem inardescunt.Sic vere charissimi ad lr̄am dico,ꝙ illi, q̄ à iuuentute lacte equarū.i.dulcedine mulierū & earū affabilitate & societate nutriunť,ad earū carnalē copulā inardescere dinoscunť.Mulieres.n.sunt sicut illæ vaccæ,q̄ lactabāt vitulos, sicut dr̄.1.Re.6.Quia.s.istæ nō cessant lactař & allicere fatuos ita ꝙ ꝓprie de talib.dr̄ Thr.4.Sed à lamię nudauerūt mamillas,lactauerūt catulos suos. Dicunť.n.lamiæ,q̄ sunt 2m quosdā mōstra spēm fœminarum ꝑtendentia,q̄ prio catulos suos lactāt,& tandem ipsos occidunt,& necāt.Sic vere mulieres catulos suos.i.fatuos luxuriosos lactāt,decipiūt,& oblectāt sed finaliter ipsos destruunt,& eneruāt inq̄tū.s.famā & substāt à eis auferūt,& inq̄tū vitā grāe per eas perdunt,ita ꝙ istę dicere possunt illud Oseę.2.Ego lactabo eū,& ducā in solitudinē.Quia vere tales,q̄ a mulierib. lactanť, ad solitudinē pau per tatis deducunť,& finaliter à demonib.in inferni solitudinib.deducunť. Vñ Esa. Ecce ego suscitabo sup eos medos,q̄ sagittis paruulos interficiēt,& lactātib.nō miserebūtur.Istud ergo est lac turpiter infectiuū.¶Præterea est lac leuiter deceptiuū,& istud est lac fallaciū verborū,q̄b.s. vtunť adulatores,histriones,falsi amici & hypocritæ.Sicut.n.canicula ante partū hēt lac per aliquot dies,sic tales hñt lac dulciū verborū anteq̄ habeāt partū,seu fructū operū,cōtra illud Prou.24.Nō lactes queq̄ labijs tuis. Quia sicut dr̄ Proue.16.Vir iniqu⁹ lactat amicū suū,& ducit eū p viā nō bonā Si.n.mulier hēt lac,signū est,ꝙ sit corrupta.Sic verè lac adulationis & ꝓditionis seu hr̄ticæ & corruptæ doctrinę,& eruditionis possessores denotat corruptos & pessimos.Corrupti.n.sunt, & alios inuenenāt & corrūpunt. Herbæ.n. q̄ hñt lac,sunt q̄tū in se est venenosæ.Ita.n.laxāt,& naturā ita euacuāt,ꝙ si indiscretè sumanť,virtutē eneruāt , & mortē ꝓpinant,sicut patet de scamonea & similib. Sic vere tales lacte verbalis deceptionis abundātes periculosi sunt, q̄a,s.isti nō q̄runt nisi decipere,& audientes bonis spūalib.& tp̄alib.vacuare & mortē tp̄alē,corporalē & æternalē inferre, Patet de adulatore q̄ de diuitijs studet vacuare, & ad mortē.i.ad paupertatē hoīes deducere.Patet dē ꝓditorib.q̄ lacteis decipiūt,& habito ꝙ itēdūt interficiūt.Patet de hr̄ticis & demonib.q̄ mala docēdo & tētādo,virtutē & fidē euacuāt,& postea mortē æternā ꝓpināt.Ad hoc ergo ordinať lac taliū vt noceat,& vt post cōplacētiā interficiat.Bñ ergo docet sapiēs Prou.1.Fili,si te lactauerint pc̄tōres,ne acq̄escas eis.Seq̄tur.Fili mi,ne ambules cū eis.Pedes eorū ad malū currūt & festināt vt effundāt sāguinem.Patet ergo q̄uō triplex lac malū inueniť in mūdo,quo.s.boni nullo mō pñt nutriri, nec aliqualiter recreari.Vñ.Iob.3.Cur iq̄t except⁹ genib. cur lactatus vberib.quasi diceret.Malū est taliter lactari, & talis lactis dulcedine oblectari.Hoc igitur de lacte tām in bono, q̄ i malo sufficit.Vide supra de tractatu bibere & dulcedine.

Laceratio.

A Nota, ꝙ lacerare accipitur pro vastare,disrumpere, frangere, discerpere, vel cassare.Potest enim significare scilicet

Dolorem contritionis,	Est ergo laceratio cōtritio-
Mœrorem detractionis,	nis.Videmus.n. ꝙ ꝑ dolore
Furorem vexationis,	q̄nq̄; mulier lacerat crines
Terrorem damnationis,	suos,semetipsam puniens &
Pœnitens lacerat seipsum,	castigās. sic hō videns se cri
Detractor lacerat ꝓximum,	mina cōmisisse deū offendis
Tyrannus lacerat subditum,	se, cœlum amisisse,seipsum
Infernus lacerat perditum.	solet reprehendere, & mor

su cōtritionis dolētis mentē,& aīum lacerare.Iob 13.Quare lacero carnes meas dētib.meis?& aīam meā porto in manib.meis?ēt si me occiderit,sperabo ī eū.Itē est laceratio detractionis.Detractor.n.dentib.suis.i.suis dētatis verbis solet aliorū famā & vitā disrūpere,& eā morsu lacero dissipare.Vñ Pharaoni dr̄ Ezec.29.Fuisti baculus arundineus domui Israel,qñ apphēderunt te manu,& cōfractus es,& lacerasti oēm humerū eorū,& dissoluisti oēs renes eorū. Falsus .n.& inuidus amicus est baculus arūdineus,q̄ sibi innitētes, & in se cōfidentes fractus lacerat, dū ipsorū vitā & statum diffamat detrahēdo.Fera.n.lacerās carnē nihil dimittit integrū.Sic detractor nihil in fama aliena dimittit honestū. Qd̄ tñ figuraliter ꝓhibeť.Deu.25.vbi ꝓhibeť ne plagæ vltra quadraginta infligātur hoīb.verberando, & reddit cām edicti. [Ne inq̄t fęde lacerat⁹ fr̄ tuus abeat ante oculos tuos.]¶Itē B est laceratio tyrānicæ vexationis,q̄a.s.sicut leo solet ꝑdā, q̄ deuorat,lacerare,& pellē cū carnib.dissipare,sic tyrani carnes & pelles.s.rb̄m pauperū & innocentiā lacerāt, & eos in bonis tp̄alib.& in corpore dissipāt atq; grauāt.4. Re.2.in illis vrsis,q̄ egressi de saltu lacerauerunt.42.Pueros.Et tñ boni pricipes & p̄lati deberent hmōi coercere.exēplo Respha de quo dr̄.2.Reg.21.ꝙ nō dimisit aues lacerare carnes filiorū suorū.Vt sic dicat bonus iudex illud Eze.4.Laceratum à bestia nō comedi.Quod tñ est cōtra multos,q̄.s.legem & iustitiam,iustos & impios lacerāt,& oīa iudicia dissipāt,& cōturbāt.Propter hoc(inq̄t)lacerata est lex,& nō ꝑuenit ad finem,iudicium,q̄a impius ꝑualet aduersus iustum propterea egreditur iudicium peruersum ab en.Abac.1.Itē est laceratio dānationis,quia.s.canes.i.demones animas lacerāt & cruciant in inferno sicut testatur Hie.15.vbi dr̄,ꝙ Deus immittet dānatis gladium ad occisionē,& canes ad lacerandum,& volatilia,& bestias ad deuorādum.Figura Gen.40. vbi dictum

vbi dictum fuit pistori quod suspenderetur in cruce,& lacerarent volucres carnes eius &c.Sufficit.

A **Lachryma.** Nota q lachryma multipliciter sumitur in scriptura. Est .n.lachryma bona,& lachryma mala.Lachryma bona est quadruplex.s.

Lachryma { Mœroris, Dulcoris, Amoris, Doloris. }

Lachryma ergo mœroris est cõpunctio,de qua dr̃ ps̃a.Laboraui in gemitu meo lauabo p singulas noctes lectũ meũ,lachrymis meis stratũ meũ rigabo.

¶Homo enim lachrymatur Ex { Mærore cõpunctionis, Dulcore compassiõis, Feruore dilectionis, Dolore afflictionis. }

Lachryma dulcoris est cõpassio.Eccl.38.Fili sup mortuũ pduc lachrymas,& quasi dira passus incipe lachrymari. Exẽplo Ioseph,q visis fratrib.lachrymatus est.Gen.43 Erũpebat lachrymę,& non poterat se continere Ioseph.Exẽplo ẽt Christi,qui super Lazarũ mortuũ lachrymatus est.Io.11. Lachryma amoris est dilectio.Et istæ sunt lachrymæ Magdalenę.Lu.7.vbi dr̃,q lachrymis cepit rigare pedes dñi.Et sequitur.Dimissa sunt ei pc̃tã multa,qm̃ dilexit multũ.Lachryma doloris est afflictio,qñ.s.p pprijs miserijs aut p futuris ploramus.Vñ.1.Re.30.Plãxerunt donec in eis deficerẽt lachrymæ.Ista sunt ergo quatuor genera lachrymarũ,q̃b.debet aĩa in hac valle miseriæ balneari,& sp̃ualr̃ irrigari. Sicut.n. elephas diligit in fluuio balneari,vitulus marinus de terra ad mare solet sæpissime trãsire,& in mari pprios catulos ad natãdũ docere,serpẽs ẽt,vt pellẽ muter,solet se ĩ aqua primit⁹ humectare,sic vere charissimi,hõ dũ viuit,debet in fluuio & ĩ mari lachrymarũ amararũ balneari,& ibidẽ igniter humectari,& natãdo sępius ĩnouari,& ad ibi natãdũ pprios filios s.subditos debet inuitare,& sic pellẽ suæ malæ cõsuetudinis & pc̃ti more serpentis poterit immutare.Vt sic de quolibet viro sic lachrymoso,& balneoso dicat̃ illud p̃s. Ascensiões ĩ corde suo disponit in valle lachrymarũ,in loco quẽ posuit. Ascẽsiões.n.dñr motus cõsiderationis,q inducunt hoĩem ad lachrimandũ,q̃a.s.hõ primo debet ascendere ad cõsiderationem ppriorum defectuum,& sic exibunt lachrymæ cõpunctionis.Itẽ debet ascendere ad cõsiderationem miseriæ aliorum,& sic ibunt lachrymæ cõpassionis.Deinde debet ascendere ad cõsideratiõnẽ amoris,quo sic Deus dilexit mundũ, vt vnigenitum filium nobis daret, & sic exibunt lachrymæ dilectionis.Tãdẽ debet cõsiderare dilatiõnẽ patriæ, & incolatum huius miserię cum suis infortunijs, & sic exibunt lachrymæ doloris & afflictiõis.Et sic dicet hõ illud Thr.1.Plorãs plorauit in nocte,& lachrymæ ei⁹ in maxillis eius. Et sic pculdubio si terra cordis talib.fuerit pluuijs irrigata bonis erit fructib.spiritaliter fœcundata,quod sicut dr̃ in psãl.Qui seminant in lachrymis,in exultatione metent.Et ideo breuiter notemus,qđ sicut aqua oritur,& generatur tripliciter.s.

B { Superius in nubib. Interius in fontib. Exterius in lapidib. }

Qđ patet in locis frigidis ĩ tp̃e pluuioso,vbi lapides qñq; vñr plorare,sic pculdubio dico,q aqua lachrymarũ dẽt in nobis gñrari aliqñ ex causis sup̃iorib.qñq; ex causis interiorib.qñq; ex causis exteriorib.¶Primo ergo dico, q est lachrymãdum ex causis superiorib.Et istæ sunt lachrymæ,quę emittunt ex cõsideratione offensę diuinę,vel ex cõsideratione pc̃ti & defect⁹.Vñ oleaster siue sterilis oliua emittit duo genera lachrymarum,quarum utraq; significat pietatẽ. Sic sterilis p sp̃ualẽ paupertatem debet duo genera lachrymarũ fundere,vnã.s.inferiorẽ,aliã supiorẽ.Vna p dilatione patrię, aliã p incolatu miseriæ.Qđ figuratũ est in Axa filia Caleph. i.in aĩa filia Dei,q̃ sedẽs in asino suspirauit & petijt à patre suo irriguum superi⁹,& irriguum ĩferi⁹,sicut dr̃ Iud.1.Quia vere charissimi,dum aĩa sedet in asino corpis sui in pñti vita ipsa p certo debet habere duplex irriguum lachrymarum, i.duplici lachryma irrigari.i.irriguum superius p dilatione patriæ.De quo in p̃s.Sup flumina Babylonis illic sedimus,& fleuimus,dum recordaremur tui syon.Irriguum inferi⁹ pro incolatu miseriæ,dicens in p̃s.Heu mihi,q̃a incolatus meus plõgatus est.Vnde de ista duplici lachryma põt exponi illa auctoritas.Ascensiões in corde suo disposuit in valle lachrymarum.vbi ostendit,q lachrymãdum est p superiorum dilatione[Ascensiones inq̃t]Pro interiorum turbatiõe[In corde suo inq̃t]Pro exterioru seu inferiorũ afflictiõe]In valle ĩquit lachrymarũ]Lachrymãdũ est ergo ex causis supiorib.

C ¶Scđo lachrymãdũ est ex causis iteriorib. Et ista est lachryma,q̃ orit̃ ex cõtritione cordis,qñ.s.hõ interius considerat p pria crimina & delicta.Sicut.n.crocodill⁹,qñ occidit hoĩem, dr̃ lachrymari,sic hõ,qñ per pc̃m occidit aĩam,debet p compunctiõnẽ lachrymis irrigari.Nã sicut ceruus,qñ videt se captum à canib. solet lachrymas emittere & mugire, sic vere hõ qui per pc̃m videt se à canib.inferni captum fuisse debet gemendo mugire & ab interiori corde flebiliter lachrymari. Ps̃a.Laboraui in gemitu meo,lauabo per singulas noctes lectum meum,lachrymis meis stratum meum rigabo.Vnde Iudit.8.Pæniteamus,& indulgentiã cum lachrymis postulem⁹.

¶Tertio dico,q lachrymãdum ẽ ex causis exteriorib. Et istę D sunt lachrymæ q̃ oriunt̃ de infortunijs hui⁹ mundi, de miserijs pximorum,de timore pænæ æternę.Sicut.n.oculus ab exteriori lęsiõe punct⁹,aut pcussus,lachrymas emittit, sic vere qñ ocul⁹ cordis nr̃i pungit̃ ab exteriorib.causis,videlicet,vel à tribulatiõe p̃sentium tormẽtorum vel a miserijs pximorũ, vl'à timore ignium ęternorum,ipse pculdubio debet lachrymas emittere,& doloris amaritudinẽ declarare, iuxta illud. Eccl.22.Pungens oculum educit lachrymas. Tria.n. faciunt oculum flere.s.fumus,sinapium,& punctura.Sic vere fumus. i.memoria ignis inferni.Sinapium.i.memoriam diuinæ iustitiæ,Punctura.id est afflictio exteriorum causarum dr̃ inducere lachrymas cordi nostro. Ideo breuiter bene potest dici cuilibet illud Thren.2.Deduc quasi torrentem lachrymas p diem & noctem,non des requiem tibi,neq; taceat pupilla oculi.Et sic patet triplex causa inductiua lachrymarum. ¶Sed E adhuc possumus notare,quod lachrymæ sunt virtuosæ,quia

{ Tollunt maculam internã, Placant offensam æternam, Præstant quietem supernã. }

Dico,q lachrymæ tollunt maculam internã.i.pc̃m aię.Sicut.n.lixiuium calidum maculas tollit à pãnis,sic feruens lachryma maculã pc̃ti tollit à corde. Vnde Cassio.super Ps̃a.Fuerunt mihi lachrymæ meæ &c.dicit sic. Fletus(inq̃t)cõsolatio est aĩarum,corroboratio sensuum,ablutio pc̃torum,refectio mẽtium,lauacrum culparum Deinde dico,q lachrymæ placãt offensã æternã.Scđm.n.Pli.Lachryma cerui valet cor habẽtib.tremulosum,seu cordiacã passione.Sic vere lachryma pc̃toris valet illis,q timore diuinæ offensæ habẽt tremorẽ, & desperationem.Alia.n. opera bona Deum ad ĩpetrandum gratiã leniunt inclinant,lachrymę vero ipsum tãgunt,& violentãt.Vnde dicit Hiero.sup Esai.qđ orõ Deum lenit,sed lachryma cogit,hæc vngit, sed illa pungit.Tho.7.Nõ dubito qn Deus p̃ces meas & lachrymas admiserit,deniq; dico,qđ lachrymæ reddunt q̃etẽ supernã.Sicut.n.aer ex pluuiis serenat̃,q̃a.s.pcedens pluuiarum inundatio est aeris trãquillitas & q̃etatio,sic vere ĩ morib. qñ hõ est per lachrymarum aquã pluuiosus,ipse pculdubio in aere cõsciæ serenat̃,& ẽt serenitas cælestis gloriæ ex eo finalr̃ pcreatur.Lachrymæ.n.nõ possunt semper durare,& sic cum materia deficit,tota lachrymarum alluuies euanescit. Et ideo quãdo in paradiso materia cessabit lachrymarum.s.labor,afflictio,timor cõpassio,dolor,contritio,necesse erit,qđ ipsæ lachrymæ cessent & à nobis deficiant,& quiescant.Vnde Apo 7.Absterget Deus oẽm lachrymam ab oculis eorum.s. sc̃tõrum.Et Hier.31.Quiescat vox tua à ploratu,& oculi tui á lachrymis.Et Hæc de bona lachryma sufficiant.¶De lachryma vero in malo potes dicere,quod lachryma

{ Fallentis deceptionis, Præsentis afflictionis, Sequentis damnationis, }

Est(dico)lachryma deceptorum,q fingunt,se flere p hoĩnib.& eorum miserijs cõdolere.De quo Eccl.12. Oculis suis lachrymabit̃ inimicus,& si inuenerit tp̃s,nõ satiabit̃ sanguine.Itẽ est lachryma pc̃torum.s.pena tp̃alis,q̃ pc̃tõrib.infligit̃ p delictis.De qua Esa.16.Inebriabo te lachryma mea esebõ,& eleale.Itẽ est lachryma dãnatorum,de qua Dauid gloriat̃ euasisse dicens in Ps.Benedictus dñs, qm̃ eripuit aĩam meã de morte, oculos meos á lachrymis,pedes meos à lapsu.Aduerte tñ,q lachrymæ nõ dant̃ cuilibet p libito voluntatis,sicut nec deuotio,sed q̃a ex quodã sp̃ali dono pcedũt, sunt deuotis orationibus & profundis considerationib. impetrandæ,sicut bene innuitur.Hie.9.vbi dicitur. Quis dabit capiti meo aquam,& oculis meis fontem lachrymarum? & plorabo die ac nocte.Psal.Potum dabis nobis cũ lachrymis in mensura.Istæ sunt ergo bonæ lachrymæ.Et sufficit.

Lacus. Nota,q lac⁹ est fouea,seu stagnũ,aqua,luto,herbis & piscib.plenũ.Et est proprie lacus,vbi possunt aquæ recolligi, & exinde nequeũt vacuare. Et significat in scriptura quandoq, in bono qñq; in malo.In bono.n.signi

ficat ꝓfunditatē humilitatis. In malo vero designat ꝓfundi tatē iniq̄tatis De lacu humilitatis pōt dici illud. 2. Reg. 23. Desiderauit Dauid aquā de lacu. De lacu vero iniq̄tatis dr̄ i ps. ꝙ pctōr lacū aperuit & effodit eū &c. Notem⁹ igit̄ ꝙ triplex est mal⁹ lac⁹. s. lacus mūdi, lacus pc̄ti. lacus iferni. Lacus Mundi, est nimis immundus. Lacus mundi debet euitari, Peccati, est nimis profundus. Lac⁹ peccati debet detestari, Inferni est nimis horrendus. Lac⁹ infreni debet formidari, ¶ Dico ergo primo, ꝙ est lacus voraginis mūdialis. Sicut. n. lac⁹ est limosus locus aquosus, locus ranis & sanguisugis copiosus, sic vere mūd⁹ est lacus, in quo est lim⁹ carnalitatis, lutū trepiditatis, aqua voluptatis, rana loquacitatis, sanguisuga voracis cupiditatis. De quo ps. Aestimat⁹ sū cū descēdētibus i lacū, fact⁹ sū sicut hō sine adiutorio īter mortuos liber. Vbi aduerte, ꝙ in isto lacu hoīes sūt valde diffamati. [Aestimat⁹ sū] Sūt culpis aggrauati [Cū descēdētib.] Sūt valde sociati, q̄a sūt iter mortuos. ¶ Iste ergo ē lac⁹ mūdi. Vñ iste ē sicut lac⁹ asphalti, vbi iuenit̄ bitumē tātę tenacitatis ₰m Isidorū, ꝙ nec aqua, nec igne dissoluit̄. Quia vere i lacu hui⁹ mundi est bitumē. i. malæ tenacitatis cōsuetudo, vł pc̄tm̄ carnalitatis, ꝙ suos sequaces ita fortiter strigit & ligat, ꝙ nō possūt ꝑpetuo resilire. Vñ Thr. 3. Lapsa est in lacu vita mea, posuerūt lapidē sup me &c. Quia vere illi, q̄ in lacu mūdi ponunt̄ statī lapide. i. onere malę cōsuetudinis opprimunt̄. Qd̄ bñ figuratū est Dan. 7. vbi dr̄, ꝙ Daniel posit⁹ est in lacu leonū, & posit⁹ est lapis magnus sup os laci. Et vere mūdus dr̄ lac⁹ leonū, q̄a ibi hodie multi sunt leones. i. multi viri impij & crudeles. Nota tñ, ꝙ p lacū intelligit̄ clausura, ꝙ pssura tribulationum, & miseriarū mundi, in qua pro certo boni includuntur, & a tyrannis & impijs immerguntur. Hie. 37. Ingressus est Hieremias in domum laci. Et nota, ꝙ lacus mundi est Vmbrosus, Vmbrosus (dico) quia. s. obscuritas ignorātię erLutosus, roris & desidię viget ibi. ps. Posuerūt me in lacu Periculos⁹. inferiori, in tenebrosis & vmbra mortis. Lutuosus, q̄a. s. ibi sunt fęces, & lūtū multarū imunditiarū, tribulationū, & miseriarū. Hie. 38. Proiecerūt Hieremiā cū funib. in lacū, in quo nō erat aqua, sed lutū, & descēdit Hieremias i cenū. Periculosū ēt, q̄a sicut i lacu abūdāt aialia crudelia s. hippotami & crocodilli, ₰m ꝙ dicit Seneca i libro nr̄aliū qōnū, iō periculosum est in lacu hmōi balneare, q̄a hō a beluis vorat̄. Sic vere in lacu mundi habitāt tyrāni & hoīes crudeles, q̄ molestant & deuorāt circūstātes. Figura Hiere. 41. vbi dr̄, ꝙ Ismael interfecit p mediū laci illos, q̄ se dicebāt habere thesaurū abscōditum frumēti, vini, & olei Apo. 14 Exiuit sanguis de lacu vsq; ad frenos equorū. Hic est ergo lacus voraginis mundialis. ¶ Secundo dico, quod est lacus voragi

B nis cordialis. Cor. n. pctōris vel ēt ipsum pc̄tm̄ dr̄ lacus. i. locus vilis & imūdus limo & luto pctōrū plenus, & herbis malarū cogitationū refertus. Sicut. n. dicit Isid. i hibernia est lacus vbi si palus fixus fuerit, illud, ꝙ in terra fuerit ferrū erit, illud vero, ꝙ extra in aqua remāserit, lapis totus fiet, illud vero, ꝙ aqua tactū nō fuerit, in ligni spē remanebit, & sic erūt in eodē baculo tres diuersæ subæ & naturæ. Sic vere charissimi, in lacu pc̄ti, illi, qui profunde figuntur in terra, i. in bonis terrenis per auaritiā, statim fiunt ferrei p crudelitatē & duritiā. Illi vero qui in aquis deliciarū merguntur, lapides. i. viri indeuoti, & frigidi efficiunt̄. Qui vero sursum in aere per superbiā in mūdi dignitatib. remanent, tales (dico) in spē ligni leuis & natatilis per superbiā pseuerant. De tali ergo lacu. i. de pc̄ti statu dr̄ Exo. 7. Extēde manū tuā sup aquas ęgypti, & super riuos fluminis, paludis, & lac⁹, & fiet sanguis. Sequit̄. Et cōputruit fluuius, & fuit sanguis in tota terra egypti. Sāguis (dico) peccat, de quo dr̄ Hie. 41. Interficiet eos Ismael i medio laci. ¶ Tertio, dico, ꝙ est lac⁹ voraginis ifernalis. Iste

C n. est lacus iræ dei, in quo mittet̄ vinea reproborū, cū in die iudicij fuerit recollecta, sicut dr̄ Apo. 14. Sicut. n. i Noruegia, q̄ est regio a sole distātissima, & in victualib. pauperrima, est quidā lacus ₰m Isid. vbi oē coriū positū efficit̄ lapis, sic vere in lacu inferni, a quo sol veri luminis Christus ita est remotus, ꝙ ibi radius suæ gratiæ nō attingit, & vbi est fames ppetua. i. paupertas, q̄cquid positū fuerit de corio, fiet lapis. i. durus sicut lapis, & stabilis sicut lapis, qui nō mouetur, q̄a. s. qui in mūdo fuerit coriū p carnalitatē, ipse finaliter in lacu iferni fiet lapis p immobilitatē, & per æternæ dānationis stabilitatē. Vñ Exo. 15. Fiant imobiles quasi lapis. De illo lacu dr̄ Esa. 24. Cōgregabunt̄ cōgregatiōe fascis vnius in lacum, & claudent̄ ibi in carcere. Vbi aduerte, ꝙ in isto lacu erit. Pressura multitudinis, q̄a cōgregabunt̄ inq̄t. Iactura altitudinis. [Cōgregatione inq̄t vnius fascis] Iactura turpitudinis [In lacum inquit] in quo est. s. lutum. Clausura mæstitudinis [Claudentur inquit ibi in carcere] De isto igitur lacu dicitur lucifero illud Esa. 14. Veruntamen inquit ad infernum detraheris, in profundum laci. Est igitur dictum aliquid de triplici malo lacu scilicet infernali cordiali, & mundiali

Lamentum.

Nota, ꝙ luctus, planctus lamētū pro eodē supponūt, q̄a tñ satis dictū est in alijs titu. solummodo notabis, quod in scriptura reperit̄ A

Lamentū { Iustorum, Fictorum. Miserorum, Dānatorum. } Primo ergo dico, ꝙ ē lamētū iustorū. Iusti. n. magis solēt i hoc mūdo lamētari, q̄ lętari, & magis tristari, q̄ cōsolari. Miserię. n. tā interiores, q̄ exteriores, tā anteriores, q̄ posteriores inducūt prudentē hoīem ad lamētū, & ad mūdanę & ineptę lętitiæ carētiā & cōtēptū Hie. 9. Vocate [inq̄t] lamētatrices, vt veniāt, ad eas q̄ sapientes, mittite, & ꝑperent vt assumāt sup vos lamentū. Deducāt oculi lachrimas, & palpebræ defluāt aquis, q̄a vox lamentationis audita est in syon, qūo vastati sumus, & cōfusi vehementer. Et nota, ꝙ iustus emittit, & facit, & ꝓfert lamentū cōtritionis, dū seipsum videt interius: Lamētū cōpassionis, dū ꝓximū videt exterius: Lamentū deuotionis dū ad deū spectat superi⁹. Lamētū desolatiōis, dū ad mūdū spectat inferi⁹. De lamēto cōtritiōis ꝙ. s. facit hō qñ cōsiderat mala ꝑterita, q̄ cōmisit, & turpitudinē, q̄ per pc̄tm̄ incurrebat iterior hō dr̄ Eze. 2. ꝙ ipse vidit librū inuolutū, in quo erāt scriptæ lamentationes, & carmē, & vę. Liber. n. inuolutus & turbulentus, est cōscia pęnitentis, in qua ꝓ certo hō legit mala, q̄ fecit, & sic inuenit materiā lamentationū. Pęnas, quas meruit, & sic iuenit vę timorū & desolationū: Veniā, q̄ sperat vł obtinuit, & sic inuenit carmen gaudij & cōsolationū. Vñ Isido. i. soliloquiorū dicit. Nihil ꝓsunt lamenta, si replicantur pc̄tā. Nihil valet a malis veniam poscere, & mala, q̄ tu defles iterare. Et li. 2. dr̄. Grauia pc̄tā grandia lamenta desiderant. Nulla te res de pc̄to securum faciat, nulla tibi securitatis deceptio blandiatur. valere te aio magis opta, quam corpore, magis mente, quam carnē. Aduersa sunt corporis remedia, aiæ egritudo mentem vulnerat, mentem curat. Istud est ergo lamentum contritionis. De lamento compassionis, ꝙ. s. concipitur pro miserijs & infortunijs proximorum, dr̄ Hie. 9. Super montes assumam fletum & lamentum, & super speciosa deserti planctum, q̄ñ incensa sunt. Et Eze. 26. Attoniti sunt in repentino casu tuo, & mirabuntur assumentes super te lamentum, & dicent tibi, quomodo perijsti quæ habitas in mari? Constat. n. quod infortunium & tribulatio aliorū, & maxime proximorum, nec nōn casus excellentium & magnorum inducunt hoīem ad lamentū. De lamento deuotionis, ꝙ. tunc cōtingit qñ q̄s se cōuertens p familiarē deuotionē ad Deū indignū se reputat dei laude, & illa q̄ in oratione postulat obtinere, & inde ad lamentandum inducit̄, & plangendum, & ad diuinā clementiā implorandum, dr̄ Iudit. 6. Adorantes, dñm, & cōi lamentatione & fletu vnanimes, preces suas dño effuderunt. De lamēto vero desolatiōis, ꝙ. s. hō facit sentiens & videns tribulamina mūdi hui⁹, dr̄ Hie. 9. Docete filias vestras lamentū, & vnāquāq; ꝓximā vestrā planctū, q̄a ascēdit mors p fenestras vestras, ingressa est domos vestras. Et sic patet, ꝙ est quoddā lamētū ꝙ est iustorū. ¶ Secundo dico, ꝙ est qd̄dā lamentū, ꝙ est fictorū vel stultorū. s. hypocriticarum, q̄. s. fingunt se lamētātes & pęnitentes, cōpatientes atq; lugentes. Vel ēt istud est lamētum stultorum & fatuorum, q̄. s. tunc faciūt lamentant̄, qñ bona mundi non habent pro libito & aduersum aliquod patiuntur. 1. Mac. 1. Infirmati sunt, & speciositas mulierum imutata est, & oīs maritus sumpsit lamentum. Et Hie. 48. Clamabo ad viros muri fictilis lamentātes de plāctu Iazer. ¶ Tertio dico, qd̄ est lamētum, qd̄ est miserorum seu egenorum, qui. s. pp oppressiones tyrannorum & pp impetus fortunæ varios quos perferunt, emittunt gemitus & lamenta. Tho. 2. Comedit panem cum tremore & luctu. Sequitur. Dies festi vestri conuertentur in lamentum. ¶ Quarto vero dico, qd̄ est lamentum, qd̄ est dānatorum, q̄. s. ꝑpetuo lamentant̄, & dolent, & quorum Præsens gaudium vertitur finaliter in męrorem. De quo. 1. Mac. 9. dicitur

9.dr̄,ꝙ conuersæ sunt nuptię in luctum,& vox musicorū ipsorum in lamentum. Sic igitur patet quomodo lamētari cō uenit multis causis. Vide vbi flere, Lugere, lachryma, Planctus, vel ploratus.

A **Lamina.** Cū lamina nihil aliud sit, quā metalli particula, fusione vel malleatione in latitudinē tenuata possumus notare, ꝙ laminæ metallorum fiunt sculpendum & ad scribendum, ad ornandum, vestiendum, ad iuuandum & defendendum. Igitur ꝑ lamina intelligamus sacram scripturam,& ipsius documēta, siue etiam exēpla pręcedentium sanctorū,& ipsorum notabilia monumenta. Ista .n. nobis dilatantur,& explicantur,& sicut quædā laminę ad vtilitatem videntium vel audientium fabricatę monstrant. Scripta enim quandoq; dicitur lamina aurea, quandoq; argentea, quandoque plumbea quandoq; ferrea

Aurea(dico)per præciositatē promissorū,
Argentea per pulchritudinē consiliorum,
Ferrea per asperitatem iudiciorum,
Plumbea per mollitiem indultorum.

Et sic dico, ꝙ ꝑ laminas huiusmodi nos celamur scripta veritate, q.a.s. scriptura diuina ē illa lamina, vbi erat scriptū nomen dei tetra grammaton, qua decorabat frōs sacerdotis, quando in tabernaculo ministrabat. Ad denotandum, ꝙ nullus sacerdos est dignus dño ministrare, nisi qui ista sacra lamina frontē cōuersationis suæ nocuerit decorare. Ista n.dr̄ lamina sacræ venerationis. Exo.28. Erit lamina ī frōte eius, vt placatus sit dn̄s. Item per tales laminas nos vestimur clara venustate. Exempla.n. sanctorū sunt sicut laminæ aureæ, q̄bus nos debemus esse vestiti & ornati. Oīa.n. q̄ erāt ī tabernaculo fęderis, erāt vestita laminis aureis.s.arca, tabulę, vectes &c. Ad denotandū, ꝙ oēs, q̄ sumus in tabernaculo Eccle. laminis exēplorū aureorū debemus esse vestiti,& laminis aureorū documētorū muniti. Exo. 38. Vectes opuit laminis aureis. Laminæ ēt aureę possunt significare bonas ꝑsonas, quibus.s. tabernaculū Ecclesiæ debet eē ornatū. Aduerte tn̄, ꝙ Nu.16.dr̄ ꝙ.s. thuribula, de q̄b. exiuerat ignis, q̄ cōsumpserat ambitiosos sacerdotes, deus ꝑcepit in laminas tenuari,& in altari affigi, vt,s. futuri vidētes illas, seueritatē diuini iudicij cogitarēt, ne forte talia aggredi ꝓsumerēt vel auderent. In quo notat̄, ꝙ ꝑ laminas sacræ scripturæ nō solū nobis ostēdunt exempla bonorū, imo ēt exēpla, mores & iudicia malignorū, vt.s. caneam⁹ à cōmissione similiū delictorū. Itē ꝑ tales laminas nos defendemur mira ꝓbitate. De laminis ēt ferreis fiūt platæ & armaturæ ꝓ corporib. muniēdis. Sic verè scripturę, documēta,& exēpla sunt nobis cōtra hostis iferni iacula, tutamēta Iob.44. Cartilago eius velut laminę ferreæ. Aduerte tn̄, ꝙ hypocritæ portāt laminas argēteas pulchræ eloquētiæ, & doctrinæ, sed tn̄ inutiles, atq; vanę sunt, iuxta illud Es.30. Cōtaminabis laminas sculptiliū argēti tui,& vestimētū cōflatilis auri tui: q.a.s. tales sūt ꝓprie sicut sculptilia, ficta tn̄ & sine aīa, hoc est dictū, sine sāctitate & iustitia, q̄uis laminis aureis & argēteis.i. honestate cōuersatiōis & claritate doctrinę eloquētię sint Es.40. Nūq̄d sculptile cōflauit faber, aut artifex auro illd̄ aut laminis argēteis argētari⁹? Sed nō sic boni. Patet ergo, q̄uō ꝑ laminas ītelligit̄ sacra scriptura vł bonorū exēplorū coo ꝑtoriū & figura &c.

A **Lampas.** Nota, ꝙ lāpas nihil aliud est q̄ quoddā vitreū instrumentū igne,& oleo ad illuminādū ordinatū. Sumit̄ igit̄ multipliciter ī scriptura, ī bono.s.& ī malo. In bono.n. significat virū pfectū, vel virtutē pfectiōis ꝑp tria cōnotatiua, ſm ꝙ ī lāpade sunt tria.s. splēdor, ardor, liquor, q.a.s. in virtute pfectiōis vel ī viro perfecto debet eē

Splendor honestatis,
Ardor charitatis,
Liquor pietatis.

Vt sic talis figuret̄ in illo filio hoīs de quo dr̄ Danie. 10. ꝙ oculi eius vt lampas ardens. In quib. verbis ostēdit, ꝙ tria prædicta debēt in lāpade spūali.s. in hoīe perfecto reperiri.s. humor, splendor, feruor. Humor pietatis ad mitigādū, ꝙ ostēdit̄ ī verbo[Oculi] vbi.s. est multus humor. Splēdor honestatis ad illustrandum, ꝙ ostenditur, cum dicitur. [Lampas] Ibi.n. debet esse arbor charitatis ad inflammādum, quod ostenditur[Ardens]

Oleum dulcoris & clemētiæ,
Lum.n decoris & apparentiæ,
Ignis amoris & amicitiæ.

¶Primo igitur dico, ꝙ in lāpade debet esse liquor pietatis, qui est nutritiuus. Et iste notatur in oculo, q.a sicut ipse oculus iter cætera mēbra habet ampli⁹ de humore, sic nos debem⁹ habere multū de pietatis dulcore. Similes prudentibus virginibus, q̄ cum lāpadibus acceperūt oleū in vasis suis,& veniēte spōso cum ipso ad nuptias intrauerūt, sicut dr̄ Mat.25. Sic verè charissimi illi, q̄ ī lāpade vitæ honestatis deferūt oleū pietatis digni sunt in nuptijs paradisi recipi, & ibi cū spōso Chr̄o ingredi & admitti[Oculi inquit]. Vnde Thre.2. defecerūt p̄ lachrymis oculi mei. Lachrymæ.n. denotāt abūdātiā humoris, & abūdantiā pietatis. Si igit̄ ī spūali lāpade liquor pietatis, q̄ est nutritiuus. ¶ Scd̄o debet eē ibi splēdor honestatis illuminatiuus, ꝙ ostēdit̄ ī vocabulo lāpas principaliter ordinat̄ ad illuminādū domū, sic virtus honestis est ordinata ad lumē bonorū exēplorū alijs ostēdēdū. Vn̄ Exo.20. Cūct⁹ populus audiebat voces,& lāpades videbat. Sicut.n. Gedeō Tubis sonātibus fractis lagenis & lāpadib. splēdētibus madiā terruit, & deuicit, sic vere si lagenas carnis nostræ ꝑ pœnitētia frangimus si tuba orationis ad Deū fortiter ꝑces fundimus,& paces bonorū exēplorū proximis nostris ostēdimus, tūc ꝓculdubio Madiā.i. diabolū deterremus, & de eo triūfamus. Simus ergo tales, ꝙ de nobis possit dici illud Nau.2. Aspect⁹ eorum quasi lāpades & quasi fulgura discurrētia. Hic est ergo splēdor honestatis illuminatiuus. ¶ Tertio dico, ꝙ in ista lāpade dēte esse feruor charitatis, q̄ est accēsiu⁹[. Ardēs inq̄t.] Sicut.n. ignis in lāpade esse necessarius, q.a sine igne nō pōt ibi luminis claritas apparere, sic vere virt⁹ charitatis nobis ē necessaria, q.a sine ista nō pseuerat virt⁹, vel claritas honestatis. Fatuæ.n. virgines fuerūt repulsæ, q̄ eo ꝙ oleū ī lāpad ib⁹ nō habeāt, sicut dr̄ Mat.25. Quia verè illi à Deo finaliter repellent, qui cū lāpadib. honestatis nō habēt oleū charitatis. [Ardēs iq̄t]. Vn̄ de charitate Dei dr̄ Can.8. Lāpades ei⁹ lāpadea ignis atq; flāmarū. Vide supra de ardore. Et sic ergo patet, q̄uō lāpas accipit̄ ī bono. ¶In malo vero ꝑ lāpadē pōt intelligi mūdi ꝓsperitas vel carnis fragilitas. In mūdo.n. est C

Vitrū fragilis prosperitatis,
Oleum carnalitatis,
Ignis cupiditatis,

Et iō sicut papilliones solēt delectari in lumine lāpadis, & dū non aduertunt, vel in oleo submerguntur, vel aliter alę eorum ignis incendio destruunt, sic vere fatui mundani dum delectantur in lumine mundanæ prosperitatis, sæpe fit, ꝙ iam igne cupiditatis cremantur, iā carnalitatis oleo submerguntur. ꝑs.a. In igne deijcies eos, in miserijs non subsistent.

Lana. Nota, ꝙ lana, quæ passionem non sentit, nascitur ex carne, iterūq; carnem vestit,& omnia interiora operit atq; tegit, iterūq; calorē nutrit corpus ab aeris intēperie defendit, iterūq; exteri⁹ adhęret,& tn̄ sine corporis periculo, imo cum vtilitate & lucro tollitur & recedit, iterūq; ab aīalibus communicatur & exterius ad infinita artificia se expandit, pōt multa & varia significare & tā in bono, quàm in malo multipliciter designare. Significat enim, A

Corporis castitatem,
Morum honestatem,
Cordis charitatem,
Rerum Facultatem,
Sacram veritatem.

Primo ergo dico, ꝙ inuenit̄ lana castitatis iuiolatę. Lana.n. vt dictū est q̄uis nascat̄ ex carne, vestit tn̄ carneas passiōes, sic virginitas seu castitas. Et idē est ꝙ vellus Gedeonis cui⁹ lana remāsit sicca, cū esset tota area madefacta, sicut dr̄. Iudic.6. signauit virginē benedictā, q̄ sola fuit mater intacta tota matrū aurea remanēte corrupta Sicut.n. dr̄ Ps. De⁹ dat niuē sicut lanā, nebulā sicut cinerē spargit. q.d. ꝙ lana cōparari pōt niui, quæ designat purā albedinē castitatis. Vn̄ de casto hoīe pōt dici ꝙ scribit̄ Apoca.1. vbi dr̄ ꝙ caput & capilli sedētis ī Throno erat cādida tāq̄ lana alba. Ista est ergo lana castitatis inuiolatę. ¶ Scd̄o dico, ꝙ inuenit̄ lana honestatis imaculatæ. Lana.n. exterius apparet,& cooperit q̄cq̄d īterius latet. Lana ēt diuersis colorib tingit̄, ita ꝙ vestimēta inde fiūt, quib. humana natura induit̄,& ornat̄. Ista est virtus honestatis, quæ.s. q̄cquid itus in mēte latet solet tegere, & cōuersatione humanā morū & virtutū colorib. adornare. Istę sūt lanę coloris optimi, de quib. fit mētio Ez.27. Nulla.n. res ita pōt colores recipere sicut, lana ēt cōuersatio. Vt de quolibet honesta dicat̄ illud Dan.7. Capilli eius quasi lana mūda. Aduerte tn̄, ꝙ in lana quādoq; contingit supra & quādoq; tinea, quia.s. in lana exterioris cōuersationis. q̄n.s. per hipocrisim corrūpitur, q̄nq; generat̄ lepra luxuriæ. Leu. 13. Hæc est lex lepræ vestimēti lanei. Lex dico, q.a.s. tale vestimentum nisi cessaret talis lepra, debebat comburi: quādoq; vero generatur ibidem tinea inuidię. Esa.51. Sicut lanam de- B

uorauit eos tinea. Talem ergo lanam cum lino prohibetur portare filij Israel. Deut. 22. Non indues vestem, quæ ex lana linoq; contexta est, quia vere non decet hoïem, q̃ interius habeat linum, exterius lanam: Interius occultam, subtilem, & malitiosam intentionem, exterius vero rudem & fictam conuersationem. Talibus ergo hypocritis vr̃ dictum illud Esa. 1. Si fuerint pctã vestra sicut coccinũ quasi nix dealbabuntur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, sicut lana alba erunt. quasi diceret. Licet pctã coccinea. i. rubea & carnalia habeatis, vos tñ ipsa per hypocrisim in exteriori conuersatione superficialiter dealbatis, vt de vobis dicat̃ illud Ezec. 34. Lac comedebatis, & lana cooperiebamini. quia. s. isti voluñt pasci lacte. i. delicijs in secreto, licet velint vestiri, & operiri lana. i. honestate apparentiæ in aperto. Non sic, sed sit in nobis lana honestatis immaculatæ. ¶ Tertio inueni
C tur lana charitatis accumulatæ. Sicut n lana calefacit corpus, & resistit frigori, sic charitas mentem accẽdit, & resistit indeuotionis torpori. Ista est lana coccinea, quæ cũ Hissopo erat vtilis ad aspersionem populi, sicut dr̃ Hebr. 9. quia. s. lana coccinea. i. ignea seu flãmea charitas purificat corda nostra. ¶ Quartò dico, q̃ inuenitur lana facultatis multiplicatæ. Substantia. n. tpalis dr̃ lana, quia sine periculo nr̃o à nobis tollitur, imo certe cum commodo nostro, quia. s. nisi tali lana tondeamur & spoliemur, calor auaritiæ in nobis gignitur, & mens nostra pressa sub onere suffocatur. Verũtñ auari non curãt tali lana tonderi, nec tpalibus spoliari, imo videntur dicere illud Oseæ. 2. Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, & aquas meas, lanam meã & linũ meũ oleum meum, & potum meum. Isti tamen sunt fatui, quia. s. finaliter ab eis tollere, & ipsos vacuos & nudos relinquere. Vnde ibidem dicit dominus. Sumam frumentum meum, & vinum meum, & liberabo lanã meam, & linum meum, quæ operiebant ignominiã eius, & nũc reuelabo stultitiã eius in conspectu amicorum eius, & vir non eruet eam de manu mea. Expone, quomodo Deus tollit terrena de manib. aïæ peccatricis, & ipsam finaliter nudam dimittit cum suis amatoribus. i. omnibus, quos plus quam Deum diligere videbatur. Lanea ergo. i. tpalia indumenta bonis ecclesiasticis inhibentur. Linea vero. i. bona spiritualia ipsis solummodo conceduntur. Vnde dr̃ Ezec. 44. de sacerdotibus in templo ministrantibus, q̃ vestibus lineis induebantur, & non ascendebat sup eos quicq̃ laneum. Ista est ergo lana facultatis multi
D plicatæ. ¶ Quintò dico, q̃ inuenitur lana veritatis sanctificatæ. i. sacræ scripturæ, quam. s. oues spirituales. i. Christus, prophetæ, & Apostoli nobis attulerũt, & post se nobis reliquerunt & exinde filios Dei induerunt & vestierunt. Vellus. n. cum lana aurea fuit antiquitus in regno Colchorum, quod strenuissimus miles Iason superatis dracone & tauris flammiuomis, in Græciam deportauit, & exinde regnũ Colchorũ spoliauit, sicut Ouidius tã historicè, q̃ poeticè dicit lib. 7. fabula. 1. Sic re uera cum vellus, & lana sacræ scripturæ antiquitus solum esset in colchis. i. in populo Iudæorum, constat, q̃ Iason. i. Iesus strenuissimus miles, istam nobis cum magno suo periculo, quia. s. à dracone & Tauris. i. à Pilato & Iudæis passus est, nobis detulit, & exinde græciam. i. Ecclesiam insigniuit, & iudaicum populum expoliauit. Vnde de Ecclesia potest dici illud, quod de muliere forti dicitur Prouerbiorum. vlti. quod quæsiuit lanam & linum, & operata est cõsilio manuum suarum Lana enim cum lino quæritur, quando sensus historicus cum mystico declaratur. Patet ergo, quomodo per lanam intelligitur Veritas sanctificata: Facultas multiplicata: Charitas cõicata & accumulata: Honestas immaculata: Castitas inuiolata. & hac sufficiant.

A **Lancea.** Dum lãcea sic instrumentum longũ, & acutum, ex ligno & ferro compositũ, ad perforandum & ad lædendum, siue p defensionis remedio fabricatum, possum dicere moraliter, q̃ p lanceam potest intelligi omne illud quo mediante alicui infert̃ afflictio vel pũctura. Signat igitur in bono q̃ malo. Et sic dicam in bono significato, q̃ nos inuenimus

Lanceam { Saluationis. Correctionis, Locutionis vel oratiõis. Compassionis,

Primo igitur dico, q̃ inuenitur lancea saluationis, quam portauit secũ Christus dimicãs. Hæc est lancea crucis, q̃ mediante Christus pugnauit, & pugit contra diabolum pro peccatoribus triumphauit. Vñ de spinis. i. de peccatoribus ista lancea deuictis pòt dici illud. 3. Reg. 23. Quasi spinæ (inquit) euellentur vniuersi, qui non tãguntur manibus, sed si quis eas tangere voluerit armabit ferro & ligno lanceato. Ferrum enim fuerũt claui, quos habuit Christus in manibus, lignum fuit crux & spinæ, ferrum autẽ lanceatum fuit ad literam lancea qua in cruce fuit pcussus de qua dicitur Ioan. 19. q̃ vnus militũ lancea latus eius aperuit. Ista est igitur lancea saluationis, quia. s. Christus p istã saluauit genus humanum. Quilibet etiã si ista lancea p deuotionem se armauerit, de hostibus faciliter pualebit. Sicut. n. sagittæ Herculis quando occidit hydram serpentem mirabilem cum plurib. capitibus (Abscisis renascẽtibus) virtutem maximam in eius sanguine receperunt, ita q̃ tãdẽ Græci nõ potuerũt Troianos vincere sine ipsis, sicut ponũt historiæ, & Ouidius hoc recitat, sic non mirum si lancea crux & claui q̃ in sanguine Chrĩ fuerunt tincta (Hydræ pro certo similis, eo. s. q̃ ex diuersis capitibus. i. diuersis naturis constat, s. deitate, aïa, & corpore, eius tñ duo capita sublata de medio per mortẽ, corpus s. aïa, renata post mortem p resurrectionem fuerũt & ad statũ pristinum reuenerũt) in præfato sanguine virtute maxima fuerũt pdita, & ibi mirabiliter consecrata, & ad iuuandum hoïes contra demones apta facta, si tñ p deuotionem habita fuerint & portata. Diabolus. n. istam lanceam, qua. s. in tanto prælio à tanto milite fuit victus, cognitam formidat. Et iõ non libenter tẽtationib. impedit hoïẽ, qui hanc portat. Narra, si vis de lancea Chrĩ corporali, q̃ tpe Godefredi de Bullone, qñ christiani Antiochiã obsidebat, mirabiliter & p reuelationẽ fuit in uenta, & ibi p eam multa miracula diuinitus perpetrata. Bene ergo dico, q̃ est ista lancea saluationis quàm portauit Christus dimicans. ¶ Se- B
cũdo dico, q̃ inuenitur lancea correctionis, q̃ debet habere rector iudicans. Quia reuera ad prælatum, iudicẽ vel potestatem spectat, q̃ lancea. i. punctura correctionis contra impios sit armatus. Lancea. n. habet ferrum durũ, & lignũ tenerum. ferrũ acutum & lignum planum: ferrum strictum, & lignum longum, vtrũq; tñ rectum. In quo notatur, q̃ lancea. i. iustitia principis vel prælati simul habere debet. s. ferrum & lignum. i. duram seueritatem, & mollem benignitatẽ. Quia etiam si in ipso inueniat̃ seueritas pungens, ibi tñ inueniri debet suauitas seu planeties mulcens & vngens, & hoc certe tali modo, q̃a etiam ferrum debet esse ligno breuius, q̃a in iudice debet seueritas esse breuis, dulcor vero durabilis atq; longus, quia. s. breuiter, & solũ cum res exigit, debet seueritas durare. Lignũ vero. i. suauitas vel mollities benignitas, & planities modestiæ & deliberatiuæ tarditatis dẽt i negocijs lõga esse. Vtraq; tñ. s. ferrum, & lignũ, & rigor, & dulcor, & tarditas & cœleritas, dñt habere certitudinem. & æquitatis & iustitiæ veritatẽ. Quia. l. siue puniat, siue parcat, siue subito siue tarde & plane procedat, nunq̃ tamen debet à rectitudine iustitiæ recedere, sed iustus & rectus vbilibet semp esse. Vnde leo in sermone de pontecoste dicit. Melior est lentior gradus per iter rectum, quam velocitas festina per deuium. De tali ergo lancea correctionis pòt dici illud. 3. Para. 23. Dedit Ioiada sacerdos centurionib. lanceas. Ista est ergo lancea correctionis, quã debet habere rector iudi- C
cans. ¶ Tertiò dico, q̃ inuenit̃ lancea locutionis, quã debet habere doctor prædicans. Verbum enim dei lancea dicit̃, p eo, q̃ inde auditor cordicitus vulnerat̃. Et si vis, dic quomodo lancea verbi debet esse acuta per reprehensionem: plana per moderationem: Suauis per monitionẽ & consolationẽ: longa per deliberationem. recta per veritatis & iustitiæ annunciationem: Polita per honestam & pulchram locutionẽ. Vnde de talibus lanceis dicit̃ Hier. 46. Præparate scutum & clypeũ, & procedite ad bellũ. s. o vos prædicatores. Sequit̃. State in galeis, ponite lãceas, induite vos loricis. Ita p certo faciebãt antiquitus sancti viri, q̃ terrena negocia dimittebãt & verbi lanceam assumebant, & prædicatores fiebant. Sicut apparuit in Petro & Heliseo, qui de piscatore & bubulco facti sunt prædicatores, Apostoli & pphetæ. Vnde isti videntur fecisse iuxta illud Iohel. 3. Concidite aratra vestra i gladios, & ligones vestros in lãceas. Cuius tñ proculdubio est hodie contrarium, quia. s. rustici non conuertunt ligones suos i lãceas, imo pro certo viri sapientes & docti conuertunt suas lanceas in ligones, inquantum. s. officium prædicationis deferunt, &

ferunt & ad terrena negocia se cóuertunt, sicut patet in pla-
tis nostris hodie, qui de pdicationis officio nihil curát, mun
di vero negocijs prorsus vacant. Iuxta illud Esa. 2. Cóflabút
gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces. Vñ iam vi
deť verificatú illud. 1. Reg. 13. Non est inuentus gladius aut
lancea in manu totius populi pter Saul & Ionathá. Quia re
uera tales lanceæ hodie de nostris manib. exceptis paucissi-
mis, defecerút. Ista est ergo lancea locutionis seu orationis
qua debet habere & gestare doctor pdicans. ¶ Quarto dico,
D ꝙ inuenitur lancea compassionis, quam debet habere diues
claudicans, hæc est eleemosyna. Ista est. n. lancea cú qua diui
tes & ét alij pctóres possunt contra diabolú se tueri. Et ista si
militer debet esse plana, recta & longa. Plana dico & beni-
gna, & beneuola, & cú vultu placido, & iocundo, iuxta illud
Eccl. 35. In oi dato tuo hilaré fac vultum tuú. Recta ét, q̃a de
suo nó de alieno debet fieri eleemosyna Tho. 4. Ex tua sub̃a
fac eleemosyná, & ne auertas faciem tuam ab vllo paupere
Longa insuper, quia. s. diu debet perseuerare, & nunquá quá
diu poteris deficere, nec cessare. Vel longa debet esse, q̃a. s. ét
vsque ad illos qui longe sunt se extédere debet & tá propin
quos quá extraneos adiuuare. Vt sic dicat talis illud Esa. 57.
Reddidi consolationes ipsi pacé ei, qui longe est, & qui pro
pe. Et breuiter ista est lancea contra diabolum ꝓpugnatrix
de qua dr̃ Eccl. 39. Conclude eleemosyná in sinu pauperis,
& hæc ꝓ te exorabit ab oí malo, Sequiť. Super scutum poté-
tis, & super laceá aduersus inimicú tuum pugnabit. Et sic pa
tet, qũo lancea quadrupľr sumiť in bono mó, seu ét in bono
significato. Sed re uera adhuc dico, ꝙ lancea potest sumi in
malo significato, & sic notabo, qđ in scriptura reperitur. s.

Lancea { Detractionis, Proditionis, Direptionis, Tentationis, Damnationis. }

Detractor lanceat virum inno cétem. Vnde de Chaldæis có-
tra filios Israel veniétib. dr̃ Iu dith. 9. ꝙ isti sagittis suis, & in lanceis gloriantur. Quia. s. si-
cut dr̃ Hie. 9. Sagitta vulnerans lingua eorum. Proditor lan
ceat virum confidenté. s. proprium amicum. vnde Prou. 26.
Sicut noxius est, qui mittit sagittas & lanceas in mortem, sic
qui fraudulenter nocet amico suo. Tyránnus seu direptor lá
ceat virum indigentem & virum innocentem. s. pauperé se
defendere non valentem. Vnde de impio Saul dr̃. 1. Reg. 19.
ꝙ nisus est Saul lancea percutere Dauid. i. pauperẽm. Tenta
tor lanceat iustum non cauentem sibi. Vnde diabolus figu-
ratur in Ioab. 2. Reg 18. qui infixit tres lanceas in corde A b
salon. Quia re uera Ioab. i. diabolus, tres lanceas. i. tres spés
principales tentationum, s. superbiam auaritiam & luxuriá,
infigit in corde hominis q̃n potest, ipsumq; spiritualiter de-
struit, & occidit. Vnde iustus expertus lanceas tentationum
istius hostis dicit. Iob. 16. Hostis meus terribilib. oculis me
intuitus est. Sequitur. Circundedit me lanceis suis, conuulne
rauit lumbos meos, non perpecit, & effudit in terra viscera
mea. Damnator lanceat paruum delinquétem, quia. s. Chri-
stus, qui est iudicando ordinarius damnator, vel diabolus, q̃
est sententiæ executor, lancea seu punctura damnationis &
mortis vulnerat delinquentem. Vnde de Christo futuro iu-
dice dicitur Sap. 5. Acuet diram iram in lanceam, & pugna-
bit pro eo orbis terrarum contra insensatos. Sic ergo patet,
quomodo tam in bono, quam in malo significato lancea su
mitur multis modis. videlicet sagitta & Gladio

A Languor. Láguere. Láguidus.

Nota, quod languor, videtur esse quid medium inter actua
lem infirmitatem & realem sanitatem. Languor enim signat
lenitatem seú tarditatem vigoris, cum desiderio attingendi
perfectionem finis. Igitur sicut etiam bene dicit Mauricius,
dico, quod in scriptura inuenitur

Languor { Naturalis, & est singulorum, Virtualis, & est perfectorum, Criminalis, & est iniquorum, Temporalis, & est miserorum, Aeternalis, & est damnatorú. }

¶ Primo ergo di co, ꝙ languet sin guli naturalr. Na tura. n. humana valde est languida, & in suis operib. imperfecta. A planta. n.
pedis vsq; ad verticé nó est in ea sanitas. Præmittitur. Oé. n.
caput languidum, & omne cor mærens. Esaiæ. 1. Cóstat. n. ꝙ
dum hic viuimus, multis laborib. subiacemus. Et ideo mul-
ti fuerunt antiquitus, qui vitá languidam abhorrentes, mor
tem vita beatiorem dicebant, & iõ in puerperijs plorabant,
& in funeribus amicorum gaudebát sicut de Thracibus ali-
quibus populis exemplificat Solinus, & Valerius maximus.
li. 2, c. 1. Ad quod facit etiam scriptura Ecclesi. 30. Melior est
mors, quam vita, & requies æterna, quam languor perseue-
rans. Natura enim humana subiecta est

Languori { Doloris & infirmitatis, Laboris & pœnalitatis, Timoris & stupiditatis, Torporis & debilitatis, Terroris & fatuitatis, Mæroris & flexibilitatis, }

Dico ergo, ꝙ láguet natura per dolorem & infirmitatem. 3.
Reg. 17. Factú est, vt ægrotaret filius matrisfamilias, & erat
languor fortissimus. vñ. 2. Para. 21. Tu autem egrotabis lan
guore pessimo. Item languet natura ꝑ laborem & pęnalita-
té. Vñ psa. Oculi mei languerunt ꝑ inopia. Oseæ. 3. Vidit ef-
fraim languoré suum, & Iudas vinculum suum. Item láguet
natura per timoré & stupiditatem. Vnde Sapien. 17. Hi cum
derisu pleni dolore, alias timore languebant. Item languet
natura per torporé & debilitatem. Mala. 1. Si offeratis clau-
dú, cæcú. i. languidú, nonne malum est? Item láguet natura
per errorem & fatuitatem, ita. n. languent ingenia sicut cor-
pora. Ille. n. in animo languere dicitur, qui nulli certo inhæ-
ret, sed vndique per dubitationes & quæstiones vagatur. vn
de 1. Tim. 6. dr̃. ꝙ qui non acquiescit sanis sermonibus super
bus est & nihil sciens. s. languens circa questiones & pugnas
verború. Itẽ languet natura ꝑ mæroré, & flebilitaté, hoc est
dictu, ꝑ tristitiá vñ. 1. Mac. 6. Vt audiuit rex sermones istos ex
pauit, & cómotus est valde, & decidit in lectú, & incidit in
láguoré ꝑ tristitiá. Isti sunt ergo láguores humani, videlicet

Mæror, Error, Torpor, Timor, Labor, Dolor.

Istos tamen languores, vt in nobis cu-
raret, Christus assumpsit, & pro nobis
languidus factus fuit. Esa. 53. Vere lan-
guores nostros ipse ꝑtulit, & dolores
nostros ipse portauit. Sic ergo patet,
quomodo languent singuli naturaliter.
¶ Secundo dico, quod languent deuoti virtualiter. Et sic di
co, quod iusti languent præ dilatione cęlestis patriæ, præ di B
lectione vnionis diuinæ, præ incursione mundi & miseriæ.
Et sic dico, quod apud iustos est

Languor { Desiderans, Considerans, Reuerberans, }

De languore deuotionis ꝑ qué cęlestia desiderant dr̃ Neæ. 2. ꝙ
Neæmias desiderans reparatio-
né Hierusalem, & populi Israeletici reditum in eandem le-
uauit vinú. i. feruorem deuotióis, & dedit regi. i. Christo. Et
sequitur verbum ipsius Neæmiæ. Et eram (inquit) languidus
ante faciem regis. s. præ desiderio cęlestis Hierusalem. De lá
guore dilectionis, quo Deus & homo confęderatur, dicitur
Cantic. 2. Fulcite me floribus, stipate malis, quia amore lan-
gueo. Et sunt herba sponsæ. i. animæ sponsum suum. i. Chrm
feruentissimé diligentis. Amor enim proprie languor diciť
pro eo ꝙ desiderata sanitas nec attingitur, nec penitus de-
speratur, sed sub in certo, & pendulo, & in volútate alterius
expectatur. Sanctæ enim animæ quæ hic corporis carcere &
exilio sunt detentę, dum Christú qué amant tenere nequeút
sicut optant, dicuntur languere, eo ꝙ sub spe adhuc incerta
noscuntur sponsi gloriam expectare. Canticorum. 5. Adiuro
vos filiæ Hierusalem. si inueneritis dilectum meum, vt annú
cietis, quia amore langueo. Et sunt verba animæ sanctæ, quę
est in via, ad animas sanctas quæ sunt in patria. ¶ Ité de lan-
guore mundani incolatus, seu mundanę habitationis, ꝑ qué
terrestria reijciútur, seu vilipendútur. Nota, ꝙ homo vidés
se esse corpis cistulis inclusum, infortunij tabulis delusum
errorum nebulis obtusum, mundanis iaculis contusum, á cę
li ferculis exclusum, láguet & mentaliter sursum tendit, infi
ma, seu terrestria vilipendit. psalm. Traditus sum, & non
egrediebar, oculi mei languerunt præ inopia. Non egre-
diebar (inquit) scilicet auctoritatem mundi vel corporis, &
ideo oculi mei scilicet mentis, languerunt præ inopia, scili
cet cœlestium præmiorum, vel præ inopia terrestrium defe
ctuum vel malorum. Igitur patet, quomodo languent deuo
ti virtualiter. ¶ Tertio vero dico, quod láguent iniqui crimi
naliter. Cóstat. n. quod peccatores sunt in periculoso láguo C
re. Nullus enim languor deterior q̃ peccatum. Láguidus. n.

non habent gustũ,non exercet actũ,non lucratur pastũ,non
euitat iactũ.Sic nec pctõr gustat cælestia, exercet virtualia,
acquirit pmia,nec euitat tędia.Et re uera particulariter põt
dici,ꝙ pctõres languent,luxuria renes dissoluẽte.Gastrimar
gia vires eneruante.Pertinacia mentẽ inuoluente.Ista.n.tria
faciunt hoiem spũaliter languidũ.s.luxuria.2.Reg.13.Cuba
sup lectũ & languorẽ simula.s.vt possis corrũpere Thamar
filiã regis.¶Itẽ gula seu Gastrimargia.2.Para.21.Aegrotabis
languore pessimo vteri,donec egrediant vitalia tua. ¶Item
obstinatio,seu ptinacia,de quo Eccl.10.Lãguor ,plixior gra-
uat medicũ breuẽ languorẽ pcidit medicus. Iusti ergo talẽ
languorẽ poccupant,& sentientes tentationes ,humilitatis
& confessionis adhibent remedium ne succũbant.Eccle.18.
Ante languorem adhibe medicinã.Tales tñ languidi.i. pctõ
res,à Chro qñq; curantur,& eius gratiæ medicina ad sanita
tem gratiæ reducuntur,sicut dr̃ Mar.1.ꝙ Iesus curabat mul
tos,qui vexabant varijs languorib.Aduerte tñ,ꝙ sicut lãgui
dus indiget adiutorio,sic pctõr.Indiget.n.adiutorio pdica-
toris,correctoris,vel gubernatoris.Vnde Io.5.dr̃,ꝙ langui-
dus ille qui sine sanitate per longa tpa fuit iuxta piscinã pro
baticã,excusauit,se dicens.Hoiem non habeo q. mota aqua
per Angelũ ponat in me piscinã. Quæ tñ oĩa possunt cedere
in vituperiũ platorum & pdicatorum pp quorum negligen
tiã adhuc restat multitudo hoium languidorum.Io.5.Erat ĩ
Hierl̃m probatica piscina,habens quinq; porticus,in his ia-
cebat multitudo languentium,cœcorum, claudorum & ari
dorum expectantium aquæ motum,Et sic breuiter dico,qđ
inuenitur languor culpæ, gratiæ, & naturæ. De languore
quo modo languent miseri temporaliter,satis dictum est si-
cut in primo.De languore vero pænæ perpetuę,quo dam-
nati scilicet languent æternaliter nihil ad præsens , sed illud
solum,quod dicitur populo peccatori Deuternomi.28.Au-
gebit dominus plagas tuas,plagas magnas & perseuerantes
infirmitates pessimas,& perpetuas,insuper & vniuersas lan
guores.Sic igitur dixi aliquid de quadruplici languore.

A **Lapis.** Nota,ꝙ lapis multipliciter sumitur in scriptura
Sumit.n.i bono & in malo,In bono.n.signat vi-
rum stabilem & constantem.In malo autem designat virum
insensibilem & inconstantem,siue ignorantem.Dicamus er
go primo de bono significato,ꝙ per lapides intelligunt vir-
tutes interiores,vel viri pfectiores.Et dico virtutes interio
res.Vñ Eze.38.Omnis lapis præciosus operimentum tuum.
Sicut.n.lapides sunt vtiles pro plateis sternendis, pro ædifi-
cijs construendis,pro pontibus faciendis,pro hostib.expu-
gnandis,pro lupis & bestijs effugandis,p thesauris regũ am
pliandis,pro infirmitatib.curandis,pro castris & ciuitatib⁹
muniẽdis,sic ,pculdubio charissimi,spirituales gratiæ & vir
tutes sunt necessariæ & vtiles primo,vt exinde platea animę
i.constantia sternatur & adornetur.Vnde Esa.54.Ecce ster-
nã per ordinẽ lapides tuos.¶Item vt ædificium spiritualis p
fectionis exinde in interiori homine cõstruatur.Iudit.1. Na
buchodonosor ædificauit ciuitatem potentissimam ex lapi-
dibus quadris.¶Item vt pons & introitus ad ingrediendum
paradisum ædificetur.Esa.54.Ecce dabo portas tuas in lapi
des sculptos.¶Itẽ vt hostes nostri.s.mũdus,caro, demonia,
expugnent,& vt ẽt bestiæ & lupi.i.demones & tentationes
expellantur & superentur.Vnde 1.Reg.17.dr̃,ꝙ Dauid ele-
git quinq; lapides lympidissimos de torrente ad interficien
dum Goliã.¶Item vtiles sunt,vt inde thesaurus regius cor-
dis humani ditetur.Vñ dicitur Hester.1.ꝙ lectuli aurei erãt
in cõuiuio Assueri,in quib.lapides dispositi erãt, quos mira
varietate pictura decorabat.Lectuli.n.aurei sunt consciẽtiæ
puræ.¶Item vtiles sunt,vt infirmitates pctõrum medeantur
atq; sanentur.Vnde 1.Reg.7.dr̃,quod vocatum est nomẽ lo
ci illius,lapis adiutorij.¶Item vtiles sunt vt ciuitas & castrũ
cordis nostri contra insultus tentationum muniat & defen
datur.Vnde.1.Mach.10 dr̃,quod Iudei exstruxerunt muros
in circuitu per montem Syon lapidibus quadratis . Et ideo
breuiter charissimi,debemus lapidibus virtutũ ornari,fun-
dari,moniri,& fabricari,vt bene compositi & ædificati pos
simus ante dominum inueniri.Figurati in illis angelis, de q̃
bus dicitur Apoc.15.quod exierunt septem Angeli de tem
plo,vestiti lapide mundo & candido,& præcincti circa ma-
millas zonis aureis.Quia vere charissimi nos debemus esse
Angeli per puritatem vestiti lapide mundo per sanctæ & vir
tuosę cõuersationis honestatem.Et circa mamillas .i. circa
cor debemus esse pcincti zonis aureis per charitatem.Om-
nis.n.lapis preciosus.i.oẽ genus virtutum debet esse operi-
mentum nostrum,sicut dr̃ Eze.28.Vt simus sicut vas auri so
lidum,ornatum omni lapide præcioso.Eccl.50.Vbi aduer-
te,quod per lapides possunt intelligi spiritualiter tres virtu
tes secundum tres lapidis proprietates.Lapis enim natura-
liter est grauis ad descendendum.Ideo dicitur[vas auri],q̃a
aurum summe dicitur ponderare.Est fortis ad sustinẽdum.
Ideo dicitur[solidum]Est durus ad faciendum Ideo dicitur
[Lapide]quia lapis dicitur quasi lædens pedem.Sic vere cha
rissimi,dico quod per lapides intelligitur

Humilitas,per quam aggrauamur, — Humilitate enim.
Stabilitas,per quam roboramur, — venię inclinamur. B
Seueritas,per quam castigamur. — ideo dr̃ vas auri,ꝙ

.i.est valde ponderosum: Stabilitate cõstantiæ roboramur.
Ideo dicitur solidum.Seueritate culpæ castigamur.Ideo di
citur lapis,quasi lędens pedem.Simus igitur ponderosi per
humilitatem[Vas inquit auri]Quia sicut aurũ est magis põ
derosum cæteris metallis,sic vere nos debemus esse graues
& humiles,ad inferiora per humilitatem tendentes,& infe-
riorem statum & gradum diligentes,& tenẽtes.Iob.41.Ster
net sibi aurum quasi lutũ.Lapides enim naturaliter sunt gra
ues,& ad inferiora tendentes,& locum inferiorem tenentes
quia vere locum inferiorem & statum infimiorem debem⁹
appetere,& semper per humilitatem nos sub alijs inclinare
Exo.15.Descenderunt in profundum quasi lapis.Lapis.n.hu
militatis semper petit inferiora.Et iõ sicut res,quæ est in infi
mo,non pot est cadere quapropter locus inferior est loc⁹ tu
tior,q̃a.s.de loco alto faciliter homo cadit,sic vere status,&
gradus infimus & humilis magis est tutus,quia istum non se
quitur superbiæ lapsus seu casus.Humilitas.n.est sicut lapis
achites qui portatus & habitus prohibet,ne hõ casum epile
psiæ patiatur.Quia vere si epilepticus lucifer lapidem hu-
militatis habuisset,nunquam de cęli solio cecidisset. Vñ de
isto lapide,qui sic inferius vult iacere dicit Exo.24.Viderũt
dñm Deum Israel,& sub pedib. eius quasi opus lapidis Sap
phiri.Simus ergo ponderosi per humilitatem.¶Item nos de
bemus esse vigorosi per stabilitatem[Solidum inquit] Sicut
enim lapides naturaliter sunt solidi,& non cõcaui,fortes &
nõ debiles,& iõ sub onere non flectuntur,nec faciliter con-
fringunt,sic vere viri perfecti debent esse solidi & vigorosi,
nõ flexibiles,nec defectuosi[Solidum inquit]Et lapides po-
nuntur in fundamentis ædificiorum,eo ꝙ totum põdus ædi
ficij possint melius sustinere.Vnde.3.Reg.5.Præcepit rex,vt
tollerent lapides grandes pciosos fundamentũ tẽpli . Virt⁹
enim constantiæ similis est lapidi adamanti,qui tantum ha-
bet soliditatem,ꝙ non põt ferro vel calibe penetrari.Quia
vere nihil est,ꝙ possit destruere vel cassare constantiam sta-
bilis firmitatis[Solidũ inquit]Vnde de talibus bene dicitur
Iob.37.qđ solidissime quasi ære fundati sunt.Simus ergo vi
gorosi per stabilitatẽ.¶Item debemus esse rigorosi per seue
ritatẽ[Lapide inquit]Sicut.n.lapis est naturaliter durus,in-
tantum,ꝙ mẽbra nuda solet faciliter lędere,& iõ lapides di
cuntur quasi lædentes pedes,sic vere nos debemus qñq; es-
se duri & rigorosi,& pedũ .i. affectionũ læsiui & correctiui.
Iob.38.In similitudinem lapidis durãtur aquæ.Duritia.n.la
pidis signat seueritatem correctionis,quia quidam peccato
res sunt per seueritatem ferendi,& per correctionem sępius
lapidandi.Lapis enim præciosus,qui dicitur pyrites , solet
adurere digitos eum tangentes.Sic bonus & rigorosus iu-
dex debet corrigere proteruiam sibi nocentis , & suis iustis
iussionibus obuiantis.¶Vnde nota,quod lapidibus seuerita C
tis & iustitiæ debet lapidari,& percuti tam à Deo , quam à
prælato plura genera personarum scilicet

Superbi & elati,
Proterui & obstinati,
Crudeles & effrenati,
Carnales,& inquinati,
Blasphemi & de-
tractores.
Auari atq; raptores,
Ambitiosi appetitores.

Igitur digni sunt lapidari superbi & elati. Vnde Exo.10.Omnis,qui retinegerit montem,lapidibus opprimetur.Mons.n.superbiam designat.¶Item ,proterui & obstinati.vnde Deut.21.dicitur,quod si quis genuerit filium

filium contumacē,& proteruum parentibus inobedientem comessationib.& luxuriæ vacantē,lapidib.obruet eū populus ciuitatis.¶Itē crudeles & effrenati.vñ dr̄ Exo.21.φ si bos cornupeta hoiem occidebat erat lapidib.obruēdus.¶Itē carnales & inquinati,quia sicut dr̄ Io.8.Mulierē deprehensā in adulterio iussit Moyses lapidari.¶Itē blasphemi & detractores,quia sicut dr̄ Leu.20.Vir,siue mulier,in quib. erat phitonicus vel diuinationis spūs,erat lapidib.obruendus. Detractio aūt nō est aliud q̄ qdā aliorum actuū mala æstimatio & diuinatio.De blasphemis et iuratorib.dr̄ Leuit.24. Educ foras blasphemū,vt lapidet eū oīs populus.¶Itē auari atq; raptores,sicut de Achor dr̄,qui furatus fuerat regulā auream,& coccineum pallium,qui sicut dr̄ Iosuæ.8.fuit ex iussu dñi lapidatus.¶Item ambitiosi appetitores,de q.b.dr̄ Heb.12.Bestia,quæ tetigerit mōtem,lapidetur.Bestia.n.est bestialis hō qui montem dignitatis ecclesiasticæ per ambitionē ascēdit. Tales igitur peccatores debent puniri,& lapidibus seueritatis & iustitiæ,& hic & in futuro iudicio castigari. Et iō talibus comminatur dominus Eze. 38. in psona Gog:vbi dicit. Iudicabo eum peste,& sanguine,& imbre vehementi & lapidibus immensis,ignem & sulphur pluam super eum. Sic igitur,patet,quomodo per lapides intelliguntur virtutes,q̄ ad ædificandum animam spiritualiter requiruntur.Qđ bene figuratum est Exo.28.vbi pcipitur,φ in vestimento Aarō sacerdotis ponerent in quatuor ordinib. duodecim lapides præciosi in quibus nomina 12.filiorum Israel sculperentur. Quorum lapidū primus fuit sardius,secūdus thopasius,tertius Smaragdus,quartus carbūculus,quintus sapphirus,sextus Iaspis,septimus liguri⁹,octauus Achates,nonus methystus,decimus chrysolitus,vndecimus onychinus, duodecimus
D mus beryllus. His.n.12.lapidib.vestis sacerdotalis ornabat,& sine istis sanctuarium domini non ingrediebatur.Sic vere charissimi,nos ecclesiastici cū simus sacerdotes,siue in alijs dignitatib.vel gradibus constituti,debemus in vestimento nostræ conuersationis duodecim lapides.i.virtutes duodecim habere,& ipsos nobiscum continue deportare.Istæ vero sunt spei certitudo,ista est Sardius, qui facit audacem, & timores dicitur effugare:obedientiæ promptitudo, ista est thopazius,qui sm influentiā lunæ se dicitur regulare:honestatis pulchritudo,ista est Smaragdus,qui visum dicitur delectare:perseuerantiæ longitudo,ista est carbunculus,q die ac nocte dicitur rutilare:charitatis plenitudo,ista est sapphirus,qui discordes dr̄ reconciliare:fidei lympitudo,ista est Iaspis,qui oculos dr̄ clarificare: abstinentiæ arctitudo ista est ligurius,qui fluxum ventris dr̄ temperare: pn̄iæ mæstitudo, ista est Achates,qui tempestates dicitur quietare:diligentiæ sollicitudo,ista est Amethystus,qui dicitur vigiliam procurare:Humilitatis fortitudo,ista est chrysolitus, q demones dr̄ deterrere:timoris Dei sanctitudo,ista est onychinus, qui tremorem oculorum dicitur generare:modestiæ mititudo ista est beryllus,qui dicitur lites moderari.Ista sunt ergo.12. spiritualia ornamenta quibus nos christiani,& maxime ecclesiastici debemus spiritualr̄ ornari.Ista est.n.corona stellarum.12.qua coronabatur illa mulier cælestis,quæ erat amicta sole,& quæ lunam sub pedibus cōculcabat, sicut dicitur Apo.12.Quia vere nos debemus esse mulieres per mollitiē pietatis. Amicti sole p claram apparētiā honestatis. Lunā.i. mundi psperitatem debemus cōculcare per habitū spūalis paupertatis.Nos(dico)coronari debemus corona stellarum 12.i.prædictis virtutibus.12.adornari,& spiritualiter coronari,vt de quolibet dicatur illud Psa.Domine præuenisti eū in benedictionib.dulcedinis,posuisti in capite eius coronā de lapide præcioso.Nos.q.per Sardium spei,timorem seruilem superamus,per topazion obedientiæ,lunæ id maiorum nostrorum nos influentijs conformamus:per Smaragdū honestatis,visus aliorum recreamus:per carbunculum perseuerantiæ,nocte & die.i.continue corā domino rutilamus: p sapphirum charitatis,nos cum discordib.recōciliamus: per iaspidē fidei,oculos intellectus clarificamus & subtiliamus p ligurium abstinentiæ,fluxū vētris.i. ventris ingluuiē tēperamus:per achatem pœnitentiæ,tempestates peccatorum diuertimus & immutamus:per amethystum diligentiæ,in bonis operib.sollicite vigilamus:per chrysolitum humilitatis demones terremus & conturbamus:per onychinū.i.Dei timorem,oculū cordis ad tremendum Dei iustitiā inuitamus per beryllū benignitatis,litib.& discordijs obuiamus.Et sic breuiter nos erimus(sicut dictū est Eccl.50)sicut vas auri solidū,ornatum oī lapide præcioso,ita quod nobis bene poterit dici illud quod dictum est primo Angelo Eze.28.Omnis lapis præciosus operimentum tuum[Sardius]topazius,smaragdus,carbunculus,sapphirus,iaspis,ligurius,achates,amethystus,chrysolitus,beryllus,veruntamē aduerte, quod in vestimento Aaron in prædictis.12.lapidibus erant sculpta. 12.nomina filiorum Israel.Ad denotandum,quod viri ecclesiastici non solum debent habere prædictā virtutum aggregationem,quinimmo cum hoc debent habere nomina patriarcharum in se sculpta & celata per suæ sanctæ vitæ imitationem.Vñ Sap.18.de Aaron dr̄,φ in veste pōderis, q̄ habebat totus orbis terrarū,& parentū magnalia in quatuor lapidū ordinib.erāt sculpta.Apo.21.ēt dr̄ φ noua ciuitas Hierusalē.12.habebat portas q̄ 12.lapidib.pciosis fundabantur, & q.b.noia 12.Apostolorū super scribebant. Quia vere charissimi,noua ciuitas Hierl'm.i.Paradisus,habet.12. portas.i. 12.modos,quib.ibidem possumus introire, qui quidem introitus & ingressus.12.præciosis lapidib.i.de 12.pdictis virtutib.fabricantur.Quia vere quælibet virtus de pdictis nihil aliud est; q̄ quidā passus,qdam porta,quidā introitus & ingressus per quē potest ingredi vel intrari, & maxime si .12. Apostolorum noia superscribantur.i.si.12.Apostolorū fama & vita imitetur,doctrina vero & scientia teneatur.Ideo Iosuæ.4.dr̄,φ.12.lapides Dei iordanis fluuio sunt assumpti,& in signū transitus filiorū Israel extra fluuiū sunt erecti.Quia s.per istos.12.lapides præciosos iordanem huius mundi secure transimus,& terram promissionis Paradisi securiter intrabimus.Patet igit̄,qūo per lapides intelliguntur gratiæ & virtutes.Vnde de Assuero dr̄ Hestr.15.φ ipse sedebat in regno solij sui,indutus vestib.regiis,auro fulgens & lapidibus
præciosis.¶Sed adhuc dico,quod per lapidem potest intelli E
gi vir perfectus.Sicut.n.lapis est naturalr̄ grauis,durus,frigidus,sterilis & insensibilis,sic vere homo virtuosus debet esse grauis,& descendere per humilitatem durus & fortis esse per stabilitatē frigidus per castitatem,sterilis p paupertatem,insensibilis per patientiæ firmitatē.Et ideo sicut de lapidib.fiunt ędificia turriū & domorū,sic de talib. viris perfectis debet ædificari,& construi dom⁹ Ecclesiæ militātis. De ipsis ēt construet finaliter domus Ecclesiæ triūphantis.Vnde.1.Pet.2.Tanquā lapides viui superædificamini in domos spirituales. Veruntamen sicut ad sensum videmus,qđ domus non bene ædificatur nisi lapides forti cemēto inuicem coniungantur,sic vere domus religionis vel Ecclesiæ nunquam dicitur bene ædificata,nisi multitudo lapidum.i.personarum fuerit per cementum charitatis vnita & colligata. Cuius tamen contrarium plangit Hieremias Threno.4. Dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Et nota,quod inuenio in scriptura

Lapides:
- Quadratos,
- Ignitos,
- Celatos,
- Erectos,
- Oculatos,
- Inunctos.

Sic vere charissimi, in Ecclesia debent esse lapides quadrati p quatuor virtutum cardinaliū quadraturas,de quibus dicitur Iudith.1.φ ciuitas egbathanis erat ædificata lapidib. quadratis.Egbathanis.n.interpretatur domus responsionis.¶Item debent esse lapides igniti per charitatis inflammaturā.Eze.28.Posui te in monte sancto Dei,in medio lapidū ignitorū. ¶Itē debent esse celati per pœnitentiæ sculpturam. vñ Exo.28.Celabuntur singuli lapides nominib.singulorum.¶Item debent esse erecti per cōtemplationis eleuaturā, & vniti p cōpassionis ligaturam.Vnde de Iacob dicitur Gene. 28.qđ ipse erexit lapidem in titulum,fundens oleum desuper.¶Itē debent esse oculati per discretionis literaturā. Vnde Zac.3. Super lapidem vnum septem oculi sunt.¶Item debent esse inuncti per cōpassionis tincturam.Gen.50.Vnxisti lapidem &c.Et sic dico,quod per lapidem pōt intelligi vir perfectus. ¶Adhuc dico,quod per lapidē in malo significato potest intelligi vir infectus.i.pctōr.Sicut.n.lapis deorsum mouetur. difficulter portatur immobilis est,sterilis & insensibilis,durus,frigidus & obscurus,sic vere peccator deorsum tēdit p auaritia,difficulter portatur est per pigritiā,sterilis est per inobedientiam,immobilis est per omnium virtutum carentiam; insensibilis est per incompassionis duritiam,durus per obsti

nationis malitiam, frigidus per indeuotionis tepiditatẽ. Obscurus per ignorantiæ caliginositatẽ. Dico ergo, ꝙ lapis peccator est deorsum tendens ꝑ terrenorũ amorẽ. vñ Exod. 15. Descenderũt in ꝓfundũ quasi lapis: Importabilis per inobedientiæ terrorẽ. Psa. Lapidẽ reprobauerũt ædificantes. s. quasi ad nullius operis, aut iussionis executionẽ aptatũ, & paratũ: Immobilis ꝑ pigritiæ torporẽ. Vnde ibidẽ Exo. 15. Fiãt immobiles quasi lapis. ¶ Itẽ sterilis ꝑ virtutũ carentiã, & fernorẽ. vnde Lu. 8. dr̃ Semen, ꝙ cecidit super lapidẽ, aruit, quia non habebat humorem. ¶ Item insensibilis per incompassionis duritiã & horrorẽ. vnde. 1. Reg. 25. dr̃ de Nabal, quod emortuũ est itrinsecꝰ cor suum, & factus est quasi lapis. ¶ Itẽ durus per obstinationis horrorẽ & frigidus per indeuotionis algorẽ. vnde Iob. 38. In similitudinẽ lapidis durant aquę & superficies abyssi constringitur. ¶ Itẽ obscurus per ignorãtiæ tenebrositatẽ. vñ Iob. 38. Lapidẽ caliginis, & vmbram mortis diuidet torrẽs. &c. Sufficit ad pñs. Nolui allegare multa exẽpla, qa alibi ea iuenies i diuersis materijs allegata.

A **Laqueus.** Nota, quod laqueus idem est, quod vinculum vel ligatura ad capiendum, vel detinendum ordinatum. Et accipitur laqueus vt communiter in malo, quapropter per laqueum potest intelligi spiritualiter quicquid potest hominem capere vel detinere. Est igitur triplex laqueus, videlicet

Laqueus { Tentationis, Afflictionis, Damnationis.

Primus laqueꝰ est interior, & cordialis: Scd̃s laqueus est exterior & mundialis. Tertius laqueus est posterior & infernalis. ¶ Primus est laqueus pc̃tórũ, & iste est laqueus tẽtationis, quo hoĩes à diabolo capiũtur. Vel laqueus malæ cõsuetudinis, quo in criminib. detinẽtur, de quo in Psal. dr̃. In via hac, qua ambulabã, abscõderũt superbi laqueũ mihi. Hie. 5. Inuenti sunt in populo meo impij (. s. demones vsurarij vel hæretici) insidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendum viros. Scd̃s est laqueꝰ miserorum, & iste est laqueus tribulationũ huius mundi, q̃bus infortunati & miseri detinentur, de quo dicitur in Psa. Deduxisti nos in laqueũ, posuisti tribulationes in dorso nostro: Tertius est laqueus damnatorum, & iste est laqueus sententiæ & ordinationis diuinæ, quæ inferius æternis tormentis damnatos laqueat & constringit. vnde Thren. 3. Formido, & laqueus factus est nobis, vastitas, & contritio. ¶ De laqueo ergo primo scilicet tentationis vel malæ consuetudinis, potest dici quod iste laqueus

Capit { Pecuniam diligentes, Luxuriam exercentes, Superbiam facientes,

Primo ergo laqueant homines ꝑ pecuniã. Sicut. n. Lupus qñq; capit̃ laqueo vel pedica dũ famelicus existens prædam satagit deuorare (vnde quamuis lupus non intendat nisi satiari & recedere, qñ tñ pedem ponit in laqueum, necesse est ipsum ibi remanere) sic vere homo, dum ad prædam diuitiarum famescens & desiderans inhiat satiari, & repleri, & diues fieri credit & curat, subito pes suæ affectionis laqueo suæ auaritiæ capitur in quo ineuasibiliter detinetur. vnde. 1. Timo. 6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueũ & in tentationẽ diaboli. Et Prou. 21. Qui congregat thesauros, impinguetur ad laqueos mortis. ¶ Secundo laqueantur homines per luxuriã. Mulier n. est sicut aranea, q̃ nõ cessat filare laqueos suos ad capiendũ muscas. Quia. s. mala mulier nõ cessat parare, & ornare se, & laqueos capillorũ suorũ tendere, vt possit muscas, q̃ diligũt sanguinem. i. luxuriosos, qui diligunt carnalitatem, attrahere per luxuriam & ligare, vnde Eccl. 7. dicitur. Inueni mulierem morte amariorem, quæ laqueus venatorum est ad capiendas animas, sagena est cor eius, vincula sunt manus eius ¶ Tertio laqueantur homines per superbiam, & isti sunt sicut aues, quæ cum diligunt volatum, sæpe cum non aduertunt, laqueo capiuntur. Quia superbi dum ludus & volatus mundanæ gloriæ eis placet, sæpe fit quod à diabolo per superbiam laqueantur. vnde Eccl. 9. Sicut aues apprehenduntur laqueo, sic capiuntur homines &cæ. sufficit. Vide infra de vinculis, & ligare, & supra, de alligare.

A **Largus. Largitas.** Nota, ꝙ largitas idẽ est, ꝙ liberalitas. Est. n. virtus q̃ dat danda, & retinet retinẽda. Dr̃ autem res larga, quãdo lata est & expansa, non contracta, inuoluta vel clausa. Et iõ qa manus expansa, & elargata faciliter dimittit cadere, & exire vel recedere, quæ tenebat, bene per largitatem intelligit̃ liberalitas, quæ scilicet sua dare & dimittere consueuit. 1. Mach. 3. Timuit Antiochus ne non haberet donaria quæ ante dederat larga manu. & de Assuero etiam dicitur Hester. 2 quod iuxta regalem magnificẽtiam dona largitus est. Multa ergo possunt dici de magnificentia largitatis, sed auctoritates vocales deficiunt in scriptura. Vide infra vbi liberalitas, vbi beneficium, munus, dare, tribuere, & offerre.

Lasciuia. Nota, ꝙ lasciuia signat insolentiam mentis, & corporis, & leuitatem animi honestis, morib. indecentem, quod peccatum specialr̃ pertinet ad luxuriosos, quia. s. tales solent in factis, & sermonib. cæterisq; insolentijs lasciuire. vnde Amos. 6. dicitur qđ isti dormiũt in lectis obruentis, & lasciuiunt in stratis suis. Et Prou. 7. dr̃ de fatuo adolescente, & muliere procaci, ꝙ statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimã, & quasi agnus lasciuiens & ignorans, & nescit, ꝙ ad vincula stultus trahatur. Talis ergo lasciuia, & talis morum incõpositio, vestiumq;, gestuum & actuum insolens leuitas, etsi in cunctis reprehẽdatur in religiosis tamen, clericis & prælatis, nec non in sapientib. senib. grauibusq; personis principaliter condemnatur. Ex tali. n. lasciuia labitur quis faciliter in peccatũ, & de peccato ad tormentum. vnde Osæ. 4. Sicut vacca lasciuiẽs declinauit Israel: non pascet eos dominus, fornicatione fornicata sunt. Nam vt dicit Hiero. in sermone, Semper saturitati lasciuia est vicina. Sunt sibi vicina venter & genitalia, & per ordinem membrorum, ordo est vitiorum. Omitto. Vide vbicunq; agitur de Insolentia, de Inconstantia, de Instabilitate, & similibus, & vbi Iuuentus, Adolescentia & cæt. quia auctoritates vocales non sunt nisi in originalibus. Et si vis, nota, quod sapiens debet lasciuiam abijcere & repellere, scilicet

A corde,	A corde fugiat insolens affectus,
Ab ore,	Ab ore recedat lasciuus affatus,
A corpore,	A corpore desit impudicus gestus,
Ab opere:	Ab opere absit inhonestus actus.

Fugiat ergo lasciuia à corde & cõsciẽtia, qa sicut dicit Isid. in solil. li. 3. c. 20. Sp conscientia viri Dei debet esse humilis, tristis. s. vt per humilitatem non superbiat, & per vtilem mœrorem cor ad lasciuiam non dissoluat. ¶ Item fugiat ab ore eloquentia, quia. s. valde debet sapiens abstinere à verbis superuacuis & lasciuis, quod potissime pertinet ad religiosos, qui castitatem vouerunt. vnde Ambr. super Lucam. 1. Disce virgo verborũ vitare lasciuiam. Maria. n. ẽt salutationem Angeli verebatur. vnde Hiero. super Eze. Pro signo sunt interioris hominis verba erumpentia. Sequitur. Luxuriosa & lasciua mẽs lucet in facie, & secreta cordis motu corpis & gestib. indicat. Ad quod facit illud Eccl. 20. Hõ sapiens tacebit vsq; in tempus, lasciuus & imprudens non seruabit tp̃s. ¶ Itẽ fugiam à corpore gestus impudicus. Quia re uera inhonestꝰ & lasciuus motus, gestus, & incessus, valde sunt indecẽtia in homine sapiente. vnde Isid. soliloquiorum li. 3. sic inquit. In gressu tuo sit simplicitas, in motu puritas, in gestu grauitas, in incessu honestas nihil dedecoris, nihil lasciuiæ, nihil petulantiæ, nihil insolẽtiæ, nihil leuitatis in incẽsu tuo appareat. Animus. n. in corporis habitu apparet, gestus signũ est mentis. ¶ Item fugiat ab opere lasciuiens actus, & potissime actꝰ luxuriæ, de quo Hier. super illud. Vbi est thesaurus tuus ibi est & cor tuum, dicit sic. Gulosi Deus venter est, ibi ergo habet thesaurum. Thesauri ergo gulosi epulæ sunt. Lasciui amatoris thesaurus lubrica libido. Huic seruit vnusquisq; à quo vincitur. Ista ergo sufficiant. Vide supra de Conuersatione.

Lassitudo Lassus. fatigatio. Cũ lassitudo nihil aliud sit quam virium hebetudo proueniens ex labore seu ex tœdio, displicentia vel languore, notabo, ꝙ moraliter loquendo in scriptura reperitur lassitudo, quæ est A

Laudabilis, Culpabilis, Miserabilis.

Primo igitur dico, ꝙ inuenit̃ lassitudo laudabilis, q̃ est perfectorum, & illa proculdubio est eius cui terrena negocia displicent, & quẽ oĩa, q̃ hic videt, fatigãt atque lassant. Exẽplo Chr̃i, de quo dr̃ Io. 4. ꝙ fatigatus ex itinere sedebat secus viã. Vñ de bona virtuali & cõmẽdabili lassitudine dicit Ambrosiꝰ sup Beati imaculati. Ille est inquit in hac terra aduena, q̃ põt dicere nostra conuersatio in cęlis est, qui suã in domino habet portionem, & qui potest dolere ꝙ diutius viuat in terris, qui

mora

mora huius longæuitatis lassatur,& cui habitationis huius prolixitas fastidio est. ¶ Scdò dico, qd' inuenitur lassitudo cu lpabilis,q̃ est iniustorum seu pctõrum. Et ista est duplex, vna scilicet potestatis, alia voluntatis. Lassitudo potestatis est illa, qua.s. mali se lassant,& fatigāt cū malis operib. exercendis, vtpote q. malè facere vltra non possunt, ita q̃ nō in voluntate deficiunt, dicentes.s. illud Sap.5. Lassati sumus in via iniqtatis & perditionis,& ambulauimus vias difficiles, & viā dñi ignorauimus. Vt & talis possit dicere illud Aug. in li.cōfessi.li.2. Obsurdueram (inquit) stridore cathenę mortalitatis meæ, pœna superbiæ aīæ meæ,& ibā longius à te, effusus plurima & sterilia semina dolorum, superbia deiectione,& inquieta lassitudine. Talis lassitudo erit illa, de qua dr̃ Iudicum. 16. quod defecit aīa Dalilæ.s. præ desiderio sciendi, in quo erat fortitudo mariti sui,& ad mortem (inqt) vsq; lassata est. Alia etiam est mala lassitudo, q̃ est voluntatis,& hæc est, qua qs faciliter sponte & voluntariè se reddit fatigatum,& lassatum in via virtutum. Quia.s. multi sunt, qui in via mundi & in laborib. negociorum terrenorum nunq̃ lassantur, iuxta illud Eccl.23. Hoī fornicario oīs panis dulcis, nō fatigabitur transgrediens vsq; in finē. Sed re vera in via virtutum & morum, in via pniæ q̃ iustitiæ in via mandatorum & diuinarum legum si quod.s. bonum opus, vel quem bonum laborem aggressi fuerint, statim fatigātur,& statim retrocedere approbantur. Liber.n. de natura rerū dicit de illo monstro marino, quod dr̃ sera, quod videnr nauem velificantem, alas erigit,& cum naue velificare contendit ita q̃ q̃nq; per quadraginta stadia simul vadit, sed finaliter ita lassatur, q̃ quasi mortua, fatigata subsistit, & ad fluctus æquoris retrocedit. Sic verè multi sunt, qui cum nauibus.i. cum sanctis hominibus per mare mundi nauigantibus,& ad portum salutis euntibus nituntur iter facere, alasq; aīæ.s. affectuum & intellectuum sursum ad cęlestia incipiunt erigere, & per bona opera cū sanctis & iustis ad patriā ꝑperare, sed finaliter pp defectum virtutis & cōstātiæ isti lassantur,& dū laborem bonorum operū fastidiūt, lassi subsistere cōprobantur. Vnde Gal.5. Currebatis bñ, qa vos impediuit? Ita q̃ finaliter ad fluctus.i. ad pctā redeunt,& iterum mundi negocijs se cōmittūt. Quia br̃ multi sunt, q. ad bona opera sunt in ertes, in malis tñ q̃q̃ magis difficilibus sunt valde fortes. De tali ergo incōstātia & lassitudine dr̃ 1.Reg.30. Venerūt ad torrentem besor,& lassati substiterunt. Vnde de talibus, q. sic lassanť in bonis operibus, dicit Greg. morali.li.32.ca.13. Oēs terreno iudici tota ēt die assistere fortes sunt, in oratione aūt corā Deo vel vnius horæ momento lassantur. Sæpe nuditatem, deiectionē, famem, pro acquirendis diuitijs tolerant, superna autē laboriosè q̃rere tāto magis dissimulant, q̃to eis retribui tardius putāt. Iusti aūt nō sic fatiganť, qa.s. isti tribulationibus non fatigantur, imo sp sunt recentes ad bona opera facienda. Vnde Heb.12. Non fatigemini, animis vestris deficientes. Sequiť. Fili noli negligere disciplinā dñi, nec fatigeris cum à Deo argueris. Quē.n. Deus diligit, corripit. Ista ergo lassitudo culpabilis q̃ est infirmorum seu pctōrum. Et pone si vis & expone, q̃uo tria genera personarū faciliter lassantur, videlicet mulieres, pueri, infirmi & Cœci. ¶ Tertiò verò dico, q̃ inuenitur lassitudo miserabilis, q̃ est miserorum. Et ista pro certo est illa, q̃ in corporibus,& in rebus sustinent pauperes & egeni, qui.s. paupertate & tribulationibus fatigantur, & diuersis miserijs delolantur. Thren.5. Ceruicibus nostris minabamur, lassis non dabať requies. Aegypto dedimus manus & Assyrijs, vt saturaremur panib. Ista est ergo lassitudo, quam audimus Deū cōmendare, q̃ videmus Deū sublęuare, q̃ debemus pie supportare. Quod lassitudinem mundi tribulationum Deus cōmendet, ipsamq; iuuandā pręcipiat, atq; mandet, patet Esa. 28. vbi dr̃. Hæc requies mea, reficite lassum, & hoc est meū refrigerium. ¶ Itē q̃ istā lassitudinem Deus per seipsum cōpatiendo, subleuet, patet. Esa.40. vbi dr̃, q̃ Deus est ille q̃ dat lasso virtutem,& his qui nō sunt, fortitudinem multiplicat. Vnde ipsemet dicit Hie.31. Inebriaui aīam lassam, & oēm aīam esurientem saturaui. ¶ Item q̃ istā lassitudinem paupe rum miserorum iustus & pius homo libenter supportet, patet Iob.4. vbi dr̃. Manus lassas roborasti, vacillantes confirmauerunt manus tuæ,& Genua trementia confortasti. Ecō tra autem malis,& incōpatientibus dr̃ Iob.22. Aquam lasso non dedisti,& esurienti subtraxisti panē &c. Sic ergo patet, q̃ in scriptura reperitur triplex lassitudo.s. miserorū, peccatorū,& perfectorum. De lassitudine verò damnatorum, de qua dr̃ Iudit.9. Tenebræ fatigauerunt eos, nihil ad pręsens.

Lateres. Later.

Cum lateres conficiātur ex luto & igne fortissimo, & cocti durentur in lapides, ita q̃ apti sint pro ædificijs construendis, ꝓ domibus cooperiendis,& pro pauimentis sternēdis pōt dici, q̃ lateres significant viros sanctos, qui quamuis naturaliter sint lutei, virtute tñ ignis Spiritus sancti, vel per de coctionem ignis tribulationis vel dilectionis, fortes fiūt & lapidei ad ædificationem Ecclesiæ habiles & parati, & ad mortē patiendum intrepidi. Vnde Gen,11. dr̃, q̃ in ædificatione turris gigantes habuerunt lateres pro saxis, & bitumen pro cemento Gigantes.n. fuerunt Christus & Angeli, qui.s. in ædificatione ecclesiæ vsi sunt sanctis martyrib. con fessoribus & doctoribus primitiuis, qui.s. igne tribulationū & feruore sancti spiritus fuerunt excocti,& cemento seu bitumine charitatis ligati, qui.s. lateres fuerunt in ædificio Ecclesiæ pro inferiori fundamento & pauimento, pro vlteriori ædificio & incremento,& pro finali,& superiori coopeprimento,& tegumēto. Gen̄.11. Faciamus lateres,& coquamus eos igni. Sequiť. Et faciamus nobis ciuitatem & turrim cuius cacumen pertingat ad cęlū. Nōne later excoctus igni fuit sanctus Laurētius, sic dict⁹ quasi lateritius? Ipse.n.& alij sises, fuerūt tales lateres sicut ille, in quo Ezechiel descripsit obsidionē ciuitatis Hierusalē peccatricis, de quo dr̃ Ezec. 4. ¶ Alio aūt mō per lateres terreos,& coctos possunt intel ligi diuitiæ, q̃ ad literā consistunt in pecunijs & metallis, q̃.s. nihil aliud sunt, q̃ terra cocta. In terra.n. primo coquuntur per naturalem calorē finaliter coquuntur desuper per arti ficialē laborē. Isti sunt lateres, quos Pharao diabolus iubet fieri,& in q̃b. filios Israel seruituti deditos.i. Christianos sibi subiectos ꝑcipit occupari. Exo.1. Aegyptij.i. demones, affligebāt filios Israel illudentes & inuidentes eis, atq; ad amari tudinē perducebāt aīas eorū operibus duris luti & lateris

Latro. Latrones.

Latro est ille, qui latēter furatur,& surripit alienum. Vnde latro dr̃ à lateo lates, quia sp & continuè latet vel latere pōt. Pōt ergo latro accipi dupliciter.s. literaliter & spiritualiter. Latro.n. tpalis est dignus suspendio tpali. Nam sicut illi, q̃ à leonib. infestātur, solent in vijs publicis vnū lęonem suspendere, vt alij leones territi ipsos possint in pace dimittere, sic verè latrones, q̃n capiuntur, in vijs publicis suspenduntur, vt alij saltem videntes metu pęnę à similib. retardentur. Matt.27. Crucifixi sunt duo latrones. Et bñ tales cōparātur leonibus, qui latenter aīalib. insidiantur, & cum neminem viderint, quicquid possunt crudeliter depredantur. Proue.23. Insidiatur in vijs quasi latro,& quos incautos viderit, interficiet. Latro spūalis est dignus suspendio infernali. quia.s. sicut latro tporalis finaliter suspenditur in patibulo, sic spūalis suspenditur in inferno. ¶ Aduerte tñ, q̃ quinq; genera sunt latronum spūalium.s. Hæretici, qui latenter furantur scientiæ veritatem, Vsurariæ, qui latenter furantur substantiæ facultatem. Simoniaci, qui latenter furantur, siue ingrediuntur Ecclesiæ communitatem: Demones, qui latenter furantur virtutum aīæ sanctitatem: Pctōres, qui latenter furantur aīæ propriæ bonitatem. Omnes.n. isti sunt spūales latrones, hoīes vel in bonis vel etiam in virtutibus prædantes. ¶ Primi ergo latrones sunt hæretici. ibi.n. sunt fures veritatis. Vñ de latronibus istis pōt dicere Ecclesia illud Iob. 19. Simul venerunt latrones eius, & fecerunť sibi viam per me. ¶ Scd̄i latrones sunt vsurarij. Isti.n. latenter absq; hoc, q̃ hō præcipiat, alienum acquirūt Vnde Exo.21. Sicut leo con surgit contra fratrē suum. ¶ Tertij sunt Symoniaci. Isti.n. more latronum intrāt in Ecclesiam occulte, non manifeste, latenter, non apparenter, fraudulenter, non iuste. De istis ergo dr̃ Ioan.10. Qui non intrat per ostiū in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro. ¶ Quarti sunt demones, qui.s. furantur hoībus virtutes & gratias, & Deo aīas christianas, de quibus dr̃ Lucæ.10. Hō quidam descendebat à Hierusalem in hierico,& incidit in latrones, qui spoliauerunt eum,& plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Iste n. hō est pctōr, qui à Hierusalem.i. à gratia in peccatum descendit,& in manum latronum.i. demonum incidit, qui spo-

liant

liant eum.ſ.virtutibus gratuitis,vulnerant eum ĩ naturalibus,& ſic ſemiuiuum eum relinquũt.¦Pc̃tõr.n.dr̃ ſemiuiuus, quia in Chr̃o nõ viuit niſi medietas ipſius,q̃a.ſ.corp⁹ viuit, aĩa verò mortua ẽ.Apoc.3. Nomen habes qđ viuas,& mortuus es.¶ Quinti ſunt pc̃tores. Iſti more latronũ aiæ ꝓpriæ bonitatẽ & virtutẽ,q̃ Deo ſedẽ & domiciliũ ibi parant,furãtur.De iſtis dr̃ Mat.21.Vos feciſtis domũ meã ſpelũcã latronũ,quia virtutib. eã ſpoliãtes, vitijs & latrocinijs feciſtis eã abundare.Et ſic patet, quõ ſpiritualiter accipiunt̃ latrones.

Latitudo. Latus

Nota, qđ latitudo ſumitur in bono & in malo.Eſt autem latitudo dimenſio rei,quæ ad capiandum & continendum aliquid ampliat̃.Et ideo ꝑ latitudinẽ in bono põt, intelligi amplitudo charitatis, quæ ita ampla & lata, ꝙ infra ambitum eius poſſunt oĩa contineri.ſ.boni & mali,amici & inimici.de quo dr̃ in Pſalm.Latum mãdatum tuum nimis, mandatum dico charitatis,quia ſ̃m Greg.Via dñi non niſi arcto itinere inchoatur,ſed amoris dulcedine dilatatur.Sicut.n.fumus in principio circa terram eſt valde ſtrictus, veruntamen q̃to plus aſcẽdit ſurſum,tanto plus dilatatur,ſic verè ille fumus .i.illa pſona,quæ eſt inferius.i. quæ circa terram verſat̃, valde per odium ſtrictificatur,& in ſeipſa propter defectũ amoris circuncluditur & arctat̃.Illi verò,qui ſurſum ad cęleſtia per deſiderium aſcendunt,quanto amplius eleuantur,tãto, ad amorem Dei & proximi potius & amplius dilatãtur.Vñ Ezec.41.Latius erat templum in ſuperioribus.Aduerte tamen ꝙ tria debent eſſe in nobis valde lata & ampla, videlicet Cor.Manus,& Os. debet.n.in nobis eſſe

Latitudo { Cordis ad affectandum,
Manus ad erogandum,
Oris ad deprecandum,

Latitudo (dico cordis ad affectandum, quia .ſ.cor noſtrum debet eſſe latũ,& extenſum ad dilectionẽ malorum & bonorum,amicorũ & inimicorũ, Dei etiã & proximi,inferiorũ & ſuperiorũ Sicut.n.Dromedarius magis & citius ambulat,quã quodcũque aliud aĩal,quod facit lõgitudo tibiarum & pedum,& latitudo paſſus, ſic verè chariſsimi,boni charitatiui cito currunt ad Paradiſum.Quia.n.pedes ſuorum affectuũ ſunt longi,ita.ſ.ꝙ nõ ſolũ attingunt illa,quæ ſunt prope nos,ſ amicos & bona mũdi,imo etiã illa, quæ ſunt à nobis diſtãtia.ſ.inimicos & bona cœleſtia, iõ paſſus ſui amoris lati ſunt,& ad magna & maiora extenſi & ampliati,quaꝓpter melius, & citius,& facilius poſſunt ad cœleſtia ambulare.Pſalm.Et ambulabã in latitudine. Sicut.n.arbores,quæ interius habent humorẽ lacteum,valde ſolẽt creſcere in latũ,ſicut patet ĩ fictu,ſic verè illi,qui intus in corde habent lac gratiæ Dei, valde creſcunt in latum ꝑ deſideriũ & amorem.Vnde de iſta latitudine cordis dr̃.3. Reg.4.Dedit dñs Salomoni ſapientiam, & prudentiam & latitudinẽ
B cordis.¶ Item debet in nobis eſſe latitudo manus ad erogãdum.Nu.33.Pluribus dabitis latiorem partem. ¶ Item latitudo oris ad ſupplicandum.Vñ Pſal.Exaudiuit me in latitudine dñs &c.¶De talibus ergo latitudinibus hoĩs iuſti põt dici illud Eccle.1.Altitudinem cœli latitudinẽ terræ, & profundum abyſsi quis dimenſus eſt?Vbi nota,ꝙ triplex eſt bona latitudo,videlicet q̃dã ſuperior. Eſt. n. ſuperius latitudo ampliſsimę habitationis:Quædam inferior.Eſt.n.inferius latitudo largiſsimę erogationis:Quędam interior.Eſt.n.interius latitudo pleniſsimę cõtentionis: Latitudo ſuperior eſt oĩum allectiua,& iſta eſt latitudo cœli:Latitudo inferior eſt oĩum nutritiua,& iſta eſt latitudo terræ: Latitudo interior eſt omniũ cõtẽtiua,& iſta eſt profunditas abyſsi.Eſt igit̃ latitudo ſuperior,ſ.latitudo ſummę ciuitatis,& iſta notat̃ in altitudine cœli:Sphœra.n.quanto magis eſt alta & magis à cẽtro elongata,tanto magis naturaliter eſt lata.Iſtud videmus ſenſibiliter in radijs,rotæ, qui circa centrũ ſeu circa mediũ rotæ ſunt valde ſtricti & cõculcati,ſurſum verò circa ſuperficiẽ ſeu ſphœrã valde ſpatioſe ſunt lati & dilatati. Sic verè chariſsimi,illi qui hic habitant circa centrũ terrę,ſunt neceſſario valde ſtricti,quia.ſ.locus huius mundi ita eſt modicus, & arctus,ꝙ vni cordi humano non poteſt ad plenũ ſufficere ſicut de Alexãdro legitur,ꝙ cum magiſter ſuus ſibi diceret, Adhuc plures alios mũdos eſſe,ille dixit.Heu.me inquit miſerum,quia adhuc non niſi vnicũ acquiſiui.Sed verè ſurſum ĩ ſphœra Paradiſi & cœli eſt locus lat⁹ & ſpatioſus,vbi ſine preſſura viuit̃,& vbi in latitudine ſpatiatur,vbi.ſ.eſt tãta latitudo & amplitudo,ꝙ oĩbus põt ſufficere quantumcũque multa habebunt.Sicut.n.fumus inferius eſt ſtrictus,ſurſum autem efficit̃ valde latus, ſicut etiam fila in tela araneæ circa medium ſtricta ſunt,& tamen ſunt ſuperius lata,ſic verè hic inferius in mundo ſemper ſumus ſtricti,preſsi & conculcati,ſurſum autem in patria erimus dilatati.Quia ſicut dicitur Ioan.16.In mundo preſſuram habebitis., in me autẽ pacem.Vñ.1.Paralypo.4.Inuenerũt paſcuas vberes,& valde bonas,terramque latiſsimam,& quietam,& fertilem. Vbi aduerte,quòd in iſta patria

Amplitudo capaciſsima quia ibi eſt terra latiſsima,
Eſt quietudo ſecuriſsima[Quietam inquit]
Plenitudo fœcundiſsima[Fertilem inquit, paſcuas vberes]Iſta autem latitudo oſtenditur cum dr̃[Altitudinẽ cœli]quia eſt ſicut ſphœra,quæ quãto altior,tanto latior.vnde Eph.3.Vt poſsitis intelligere cum oĩbus ſanctis, quæ eſt latitudo,longitudo,ſublimitas & profundum. Et in Pſal. dr̃ ꝙ ſ̃m altitudinem cœli à terra corroborauit miſericodia ſuã ſup timentes ſe.Et Apocal.21.dr̃,ꝙ altitudo & latitudo ciuitatis erant æquales.Iſta eſt igit̃ latitudo ſuperior.ſ.latitu- C
do ſummę ciuitatis. Altitudinẽ inquit cœli.¶ Secũdò dico, ꝙ latitudo ĩferior eſt latitudo ſummæ pietatis,q̃a.ſ.nos debemus eſſe lati,porrecti & extenſi ad ꝓximos per pietatẽ & largitatem,quod oſtendit̃, cum dr̃[Latitudinem terræ]Per terram.n. qua cuncta viuentia nutriunt̃, intelligũtur viri ꝑfecti & miſericordes,q̃ per pietatẽ alios nutriunt,& per clementiã ſe ad eos dilatant.De qua Iob.38.Nunquid conſideraſti latitudinẽ terræ? ¶ Tertiò dico,ꝙ eſt latitudo interior ſummę charitatis,& iſta eſt ꝓfunditas abyſsi,q̃a.ſ.ſicut abyſſus eſt locus inſatiabilis ꝓfunditatis, parat⁹que eſt recipere quicquid põt ſibi imponi, ſic verè charitas vel cor charitatiuum tantæ eſt capacitatis,qđ intra ſuum ambitũ continet vniuerſa,bonos.ſ.malos,propinquos & extraneos cõtiguos & remotos.Vñ de iſta lata capacitate,& profunditate charitatis vel hoĩs charitatiui põt dici illud,quod de Deo dr̃ Iob.11.Excelſior cœlo eſt,qđ facies?profundior inferno, & vnde cognoſces? longior terra mãſura eius,& latior mari.Vñ.n.charitatiuus debet eſſe excelſior cœlo per cõtẽplationem profundior inferno per meditationem,lõgior terra per perſeuerantiæ durationem, latior mari per amicitiam & dilectionẽ.Sic ergo patet qualiter eſſe latitudo ſuperior,ĩferior & ĩterior.Et ſic patet,ꝙ eſt latitudo bona & virtuoſa.¶ Sed adhoc dico,qđ eſt latitudo mala & vitioſa,& iſta eſt latitudo mundanæ ꝓſperitãtis,latitudo humanæ volũtatis & latitudo terrenæ cupiditatis.Proſperitas.n.eſt via illa,de qua dr̃ Mat.7.Lata eſt porta & ſpatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem.De latitudine voluntatis, quæ.ſ.tanta eſt, ꝙ nihil põt ſibi ſufficere, põt dici illud Hie. 17.Peccatum Iuda exaratum ſuper latitudinem cordis.¶ Item de latitudine cupiditatis,quæ.ſ.tanta eſt in quibuſdam, ꝙ nihil terrenum põt eam implere, dr̃ illud Geneſ.26.Vocauit nomen putei latitudo.Et hæc de latitudine ſufficiant.Vide ſupra de dilatare. A

Latus. Latera

Nota,ꝙ lat⁹ licet cõmuni ſignificatione dicat̃ de omni re,vt pote q̃a nos dicimus latera domus,turris fluminis,&c.& ſi latus accipitur pro parte circuniacẽti,vel etiam latera dicuntur cuiuſcunque rei partes magis latæ & magis extenſę.(Vñ hiſtoria dicit,quòd latera dicuntur quaſi lata)propriè tamẽ latera dicuntur animalium partes in quibus.ſ.cętera mẽbra latent,quin.ſ. latera aĩalium ex coſtis oſſeis conſtituuntur, quæ.ſ.curuæ ſunt & non rectæ vt in cõcauitate laterũ membra interiora contineantur,& à nocumentis exteriorib.per fortitudinem laterum cuſtodiant̃.Et inde eſt, ꝙ coſtę dicũt à cuſtodiendo,& latera à latendo,eo.ſ.quia interiora mẽbra latent & cuſtodiuntur tam in lateribus quam in coſtis,ſicut dicit Iſido.Nota igitur,ꝙ in ſcriptura inueniuntur.ſ.Latera B

Iuſti,quæ ſunt cuſtodienda,
Templi,quæ ſunt inhabitanda
Mundi,quæ ſunt abominanda,
Chriſti,quæ ſunt conſideranda,
Impij, quæ ſunt vituperanda,
Cœli quæ ſunt deſideranda,
Inferni,quæ ſunt refugienda,
Aegeni,quæ ſunt operienda,

Primo igitur dico, ꝙ inueniemus latera cuſtodienda, & iſta ꝓ certo ſunt latera animæ vel viri iuſti. Sicut. n. Corpus humanum duo habet latera, dextrũ.ſ.& ſiniſtrũ,quæ.ſ.conſtat ex quattuor decim coſtis,

ſeptem

ſeptẽ videlicet hinc,& ſeptẽ inde,ſic vere aĩa iuſti viri duo habet principalia latera,videlicet fidẽ in dextera,q̃ ſedẽ habet in intellectu,& charitatẽ in ſiniſtra,q̃ habet ſedẽ in volũtatis affectu.Fides.n.ſeptẽ habet coſtas.i.ſeptem dona Spũs ſancti,q̃ ei ſubſeruiunt.Charitas aũt ſeptem habet mortales virtutes,q̃ ei famulantur & aſſiſtunt.Fides aũt eſt neceſſaria in dextera ꝓſperitatis.Charitas aũt eſt neceſſaria in ſiniſtra aduerſitatis.Igitur talia latera,aĩa interius latentẽ defendũt & exteriorib.mundi carnis & hoſtis tentationibus obuiãt, & reſiſtunt,& ne forte latera perforantes,malæ cogitatiõis, delectationis,& cõſenſus ſagittas ibi ſignat defendunt,iuxta illud Pſa.Cadent à latere tuo mille,& decẽ milia, à dextris ad te aũt nõ appropinquabũt.Et notabis,ꝙ in laterib.aĩę,videlicet in intellũ & voluntate,ſeu in fide & charitate,vel ẽt in ſpe & timore debent eſſe ſpiritualia ornamenta ad modũ tabernaculi fœderis,quod in vtroq; latere habebat varia munimenta.Habeat igitur pro ornamento

Sapientiæ certitudinem,
Permanentiæ firmitudinem,
Continentiæ pulchritudinem,
Diligentiæ promptitudinem.

Sic igitur ibi ſapientiæ lympitudo,q̃.ſ.figurãt in Cherubin,q̃ interpretantur plenitudo ſcientiæ,de quib.dr̃ Exo.25.Cherub vnus ſit in vno latere oraculi,& alter in altero,vtrunq; latus ꝓpitiatorij tegãt.Et Deu. 31.dr̃ Tollite librũ,& ponite in latere arcę.Liber.n.ſciam & fidem ſignat.¶Itẽ ſit ibi permanentiæ ſeu perſeuerantiæ firmitudo,q̃.ſ.figuratur,in vectib.qui erant de lignis ſethim ĩputribilibus & incremabilib.& non incinerabilibus quib.ſ. portabãt altare.Exo.25.& 37.Facies vectes de lignis ſethim eruntq; ex vtroq; latere altaris,ad portandum.Nihil.n.melius aĩam ad Paradiſum portat,q̃ perſeuerantia in bono,vnde Exod.25.dr̃ ſic.Facies quatuor circulos aureos. quos pones per quatuor arcę angulos.Duo circuli ſint in latere vno, & duo in altero.Facieſq; vectes de lignis ſethim,& operies eos auro,inducesq; per circulos,qui ſunt in arcę laterib. vt in eis portetur.Circuli.n.qui habent figuram ſphericam , q̃ nõ habet principium neq; finem,æternitatem ſignificãt, ſeu ſpem æternæ felicitatis,q̃.ſ.vectes perſeuerantiæ continet,& arcã animæ ſuſtinet atq; fouet.Qui ẽt quatuor eſſe dicũtur, pro eo ꝙ figura quadrangula ſtabilior & perſeuerantior cõprobatur.Vnde ſicut aper habet in latere quandam portionem duram & impenetrabilem,quam iaculis opponere cõſueuit,ſic hõ debet habere virtutem conſtantiæ & perſeuerãtiæ quæ à nemine debet vinci.¶Item ſit ibi continentię pulchritudo,& iſta figuratur in vittis & annulis hyacinthinis,q̃ ornamenta ſacerdotalia & ẽt cortinas tabernaculi reſtringebant,ſignantes temperantiæ & caſtitatis virtutes,quæ.ſ. motus,& leuitates reſtringũt &c.Exo.26.Anſulas hyacinthinas in laterib.& ſummitatib.facies cortinarum.Et Exo.28.ſtringat rõnale annulis ſuis cũ annulis ſuperhumeralis vitta hyacinthina.¶Item ſit ibi diligentiæ promptitudo figurata.ſ.in anulis tabernaculi.Nihil.n.velocius moueri põt q̃ figura rotunda & anularis,ſignificans virtutẽ dilectiõis,quæ.ſ.eſt valde mobilis & attenta ad oĩa bona opera peragẽda Vnde de ſacerdotalib.ornamentis dr̃ Exod.39.Anulos aureos poſuerunt in vtroque latere rationalis.¶Aduerte tñ adhuc,quod in latere Aquilonari,ſeu in latere ſiniſtro tabernaculi ponebatur menſa cum panib.ad denotandum, ꝙ latus ſiniſtrum qđ eſt charitas,ſp debet menſam pietatis ſecum habere, & pauperes & indigentes recreare.Exo.26.Menſa ſtabit,in latere Aquilonari.Latus.n.Aquilonare,qđ eſt frigidum,ſignat frigus aduerſitatis,paupertatis,& ſterilitatis, indigentiæ ac pęnalitatis.In quo.ſ.eſt neceſſaria charitas & pietas ꝓ pauperib.nutriendis.Et aduerte,ꝙ ſaga,quæ operiebant tabernaculum,ita lata erant,ꝙ vtrunq; latus velabant & operiebant,ſicut ponitur.Exo.26.Per ſaga autẽ aut vilia indumenta,intelligitur humilitas,q̃.ſ.vtrunq; latus .i. vtramq; partẽ animæ debet operire,& tam intellectum,fidem,& ſpem,quã voluntatem charitatem & Dei timorem debet circunclude re & velare.¶Item aduerte,ꝙ tentoria erãt ad latus dextrũ tabernaculi & ad ſiniſtrum,& etiam tabulæ erat rectæ in latere dextro & in latere ſiniſtro. Quibus.ſ.poteſt notari , qđ in vtraq; parte aĩæ debent inueniri tabulæ quæ ſiunt ad claudendum.i.virtus cuſtodiæ & ſedulitatis,& tentoria,quæ ſiũt ad recipiendum.i.virtus hoſpitalitatis.vt.ſ.tam de mẽſa pietatis quam de tentorijs hoſpitalitatis dicatur cuilibet iuſto

illud Pſal.Vox tua,ideſt charitas,ſicut vitis abundans in laterib.domus tuę.Abundans(dico)ſcilicet in pietate & hoſpitalitate.Conſtat enim,quod latus iuſti,qđ eſt fides, vel charitas,debet circunſtare

Indigentes,vt ipſos refrigeret,
Diuites,vt ipſos honoret ſeu,
Seruientes,vt ipſos remuneret,
Pænitentes,vt ipſos recuperet,
Ignorantes,vt ipſos exuberet,
Corrigentes,vt eis obtemperet,
Defendentes,ne hoſtis exuperet,
Regẽs gẽtes.ſ.Deꝰ,vt ipſũ cõmoueret.

Sint igitur circa latꝰ charitatis noſtrę pauperes,vt refrigerẽtur ſ.per eleemoſynas & fomenta, ſicut ſupra viſum eſt de Mẽſa & de tentorijs. C Vnde de illa paupcula Ruth,q̃ colligebat ſpicas poſt terga metentium,dicitur Ruth.2.ꝙ ipſa ſedebat ad latus metentium.Sedit inquit ad meſſorum latus,& congeſſit polentam ſibi.¶Item ſiũt circa latus noſtrum diuites,vt honorentur,ſeu ſeruitores & benefactores vt remunerentur.vnde.1.Reg.20.Sedit Abner ex latere Saul.Abner enim erat diues,& erat amicus, & ſeruus Saul.qa ſ.quandoque propter honorem,& ſtatum noſtrum neceſſe eſt,vt diuites honoremus,& ẽt iuſtũ eſt,ꝙ ſuos bñfactores, & amicos circa nos habeamꝰ.¶Itẽ ſint circa latus noſtrũ pęnitentes,vt recuperentur.ſ.ad ſtatum gratiæ.vñ.2.Para.4.dr̃, quod Salomon poſuit mare in latere dextro domus . Mare enim amaros pęnitentes deſignat.¶Item ſint circa latus noſtrum ignorantes,vt edoceantur. A latere enim noſtro,i.à fide & charitate debent aquæ ſapientiæ & doctrinæ manere quæ.ſ.ignorantes debent bonis inſtructionib. irrigare. Eze. 48.Aquæ redundant à latere dextro. ¶Item ſint circa latus noſtrum dirigentes ſeu præſidentes,vt eis obtẽperemus,qa boni & iuſti ſemper volũt habere circa ſe tales,qui eos corrigant,& informent,& a deuiatione præmuniant . Vnde in ſcriptura videtur talibus prælatis doctoribus prædicatoribus,& breuiter omnibus correctoribus & diuinum Zelum zelantibus ſapiens dicere illud Eccleſiaſ.30.Curua ceruicẽ eius in iuuentute,tunde latera eius dum infans eſt . ¶Item ſint circa latus noſtrum defendentes,ſ.pro nobis orantes,& nos inſtruentes vt hoſtis ſuperetur.2.Regum.16.Bellatores à dextro & ſiniſtro latere regis Dauid incedebant. ¶Itẽ ſupremo,& finaliter ſit iuxta latus noſtrum regens gentes, ſ.Chriſtus,vt per nos commemoremur,& vt nos cuſtodiat & conſoletur.Prouerbiorum.3.Dominus erit in latere tuo, vt cuſtodiat pedem tuum ne capiaris.Patet ergo,quomodo latera animæ ſunt virtutes,& potiſſime illæ,quæ ſunt ſuperius nominatæ.Et ſi vis potes addere illud , quod dicitur in libro prænoſticorum,quia.ſ.ibi dicitur quod in febrib.acutis bonum ſignum eſt infirmum iacere ſuper latera, ſignum enim eſt quod latera non ſunt apoſtemata tacta , quia alias ita doleret,quod lateribus non incumberet vllo modo.Sic vere dico moraliter,quon in infirmitate vitæ præſentis vbi omnes febricitamus,& tentationibus æſtuamus,bonum eſt quod cubemus ſuper latera iſta,id eſt ſuper dextrum,quod eſt ſpes,fides,& cæleſtium conſideratio, & ſuper ſiniſtrum, qđ eſt charitas,& timor,mortis,& inferni præmeditatio.Signum eſt enim ſi talib.laterib.incumbimus,& ſi nunc cœleſtia,nunc infernalia cogitamus,quod interius in cordib. noſtris apoſtema ſeu corruptionem peccati mortalis non habemus.Ille.n.qui peccati,& criminum apoſtemate ſunt pleni & infecti,& morbo febrili ſunt repleti,neſciunt iacere in latere,nec ad Deum tribulatione,aut tentatione recurrere nec de cœleſtib.gaudijs inenarrabilibus,& infernalibus infinitis pęnis,& tormentationib.cogitare,ſed ſolum in ventre aut dorſo deliciarum,& criminum,& immunditiarum toto tempore ſe inuoluere. Bene ergo præcipitur figuraliter Ezec.4.vbi dicitur.Et tu dormies ſuper latus tuum ſiniſtrũ. Sequitur.Et cum compleueris,dormies ſuper dextrum.Patet igitur,quod ſunt quædam latera quæ ſunt cuſtodienda, quia.ſ.valde debemus cuſtodire virtutes,quæ etiã cuſtodiũt vitam & ſalutem animæ ſicut quædã arma,ſicut videmus de militib.qui ſcuta ſolent circa latus portare,vt poſſint aduerſariorum ictib.obuiare,& iteriora ſua tutius defenſare.¶Secundo dico , quod ſunt latera quæ ſunt inhabitanda, & iſta D ſunt latera,quæ ſtatus eccleſiæ & fidei,& ſtatus pfectionis & grãe obtinent.Altare.n.& arca facta fuerunt quadrata & lata,quia.ſ.quælibet res quadrata quatuor lateribus eſt diſtincta, habet enim latus , orientale,meridionale, occidentale,

& Aquilonare. Sic re uera cum Eccleſia ſit quadrata, hoc eſt dictu, in quatuor partibus orbis ſita, vel quatuor euangeliorum fide dotata, ſeu etiam quatuor virtutibus cardinalibus inſignita, dico, quod in quatuor latera ideſt in quatuor ſtatus ſalutiferos eſt diſtincta. ſcilicet

In ſtatum { Magiſtralem, qui eſt orientalis,
Clericalem, qui eſt meridionalis,
Regularem, qui eſt Aquilonaris.

Popularẽ ſeu laicalem, qui eſt infimus & occidentalis. Nam oriens eſt pars excelſior. Nã meridies eſt pars clarior: nam aquilo, ſeu ſeptentrio eſt pars frigidior. Nã occidens eſt pars infimior & vltimior. Iſta ſunt quatuor latera Eccleſię, in quibus & in quorũ quolibet tutè poſſum⁹ habitare, in ſtatu gratiæ viuere, aĩas ſaluare, & dño deſeruire. Quodlibet. n. iſtorũ laterũ diuinis gratijs irrigatur, iuxta illud Eze. 47. Aquæ ẽt deſcendebant in latus tẽpli dextrũ. Et qđcunq; ẽt ipſorũ tute & iuſtè ſi hõ vult inhabitatur. Iudi. 19. Fuit quidam vir Leuites habitans in laterib. mõtis Effraim. Iſta ſunt ergo latera inhabitanda. ¶ Tertio dico, ꝙ ſunt latera abominãda, & iſta ſunt ꝓ certo ſtatus & habitacula hoĩum pctõrum. Mali. n. vñr dicere cum lucifero illud Eſa. 14. Dicebas (inqt) in corde tuo. Sedebo in monte in laterib. aquilonis, aſcendã ſuper altitudinẽ nubiũ ſimilis ero altiſſimo. Pars. n. Aquilonaris, q̃ frigida eſt & ſterilis, ſignat mundum, per indeuotionẽ frigidũ, & cunctis bonis operib. ſterilem, atq; nudũ. in cuius. ſ. laterib. i. in cuius ſtatib. & dignitatib. mali nituntur aſcẽdere, & honores ſuperfluos occupare. Vnde mũdi principes poſſunt figurari in ſocijs Goch, de quibus dr̃ Eze. 38. qđ veniẽt cõtra terrã ſanctã oẽs ſcutati, & galeati, & vniuerſa agmina eius, domus togorina, latera aquilonis & vniuerſum robur. Vide interp̃tationes noĩum & applica vis ſi. Iſta ſunt igitur latera abominanda. ¶ Quarto dico, quod inueniuntur latera conſideranda. ſ. latera Chriſti, quæ pp nos ꝑforata fuerunt, qñ vnus militũ lancea latus eius aperuit continuo exiuit ſanguis & aqua. In quib. ſ. ſacramenta eccleſiæ virtutem ſuam ad loturam & purificationem peccatorum ſumpſerũt vt dicunt ſancti. Vnde Io. 20. dicitur, ꝙ Ieſus oſtẽdit eis manus & latus. Sequitur. Affer manũ tuã, & mitte in latus meũ, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis. ¶ Quinto dico, quod inueniuntur latera vituperanda, & iſta ſunt pro certo latera corporalia impiorum, & iniquorum, in quorum. ſ. fortitudine ipſi confidunt, & ipſa vertunt contra ſimplices & innocẽtes Vnde ipſis dicitur Ezec. 34. Laterib. & humeris impingebatis, & cornib. veſtris ventilabatis oĩa infirma pecora, donec diſpergerentur. Talia tñ latera malorum finaliter per tribulationes à Deo ceduntur, ſicut de Balaam dr̃ Nume. 22. qđ ipſe fuſte cẽdebat latera Aſinæ. Et per mortem æternam ẽt lacerabuntur. Eccl. 42. Seruo pèſſimo ſanguinare latus. ¶ Sexto dico, quod inueniuntur latera deſideranda, & iſta ſunt latera palatij ſupernalis, ſ. Paradiſi, de quibus dicitur in Pſal. Fundatur in exultatione vniuerſæ terræ mons Syon, latera Aquilonis, ciuitas regis magni. ¶ Septimo dico, quod inueniuntur latera refugienda, & iſta ſunt latera damnatorum, q̃ ſ. in iſto mundo fuerunt pinguia atq; lata, iuxta illud Iob. 15. Oportuit faciẽ eius craſſitudo & à laterib. eius aruina depẽdet. In inferno vero ſunt deſolata, miſera atq; ſtricta. Ezec. 4. Ecce data ſunt ſuper te vincula, & ligabunt te in eis, & nõ conuertes te de latere tuo in latus aliud. ¶ Octauo dico, qđ inueniuntur latera operienda, vel veſtienda ſeu non tegẽda & iſta ſunt latera pauperum egenorum, quæ debemus veſtire, & per pietatem & eleemoſynam operire, ſicut faciebat Iob. 31. dicens. Si inquit deſpexi prætereuntem eo, quod nõ habuerit veſtimentum, & abſq; operimento pauperẽ, ſi non benedixerint mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus eſt, humerus meus à iũctura ſua cadat, & brachium meum cum ſuis oſſibus cõfringatur. Patet ergo, qũo latus in bono ſignat, & in malo vide vbi dexter, & ſiniſter.

A **Lauare.** Nota, ꝙ lauare eſt aqua ſiue liquore aliquo aliquid mundare. Vnde per loturam intelligit q̃cũq; purificatio vel mundificatio. Cũ igiť quatuor modis aĩa ſpiritualr̃ mundificeť, ſ. per baptiſmum per confeſſionẽ, per lachrymationẽ, & per cõpaſſionem, hinc eſt qđ quadruplicem loturam poſſumus notare videlicet loturam

Baptiſmalis purgationis,
Verbalis confeſſionis,
Lachrymalis compunctionis,
Cordialis compaſſionis.

Dico ergo, ꝙ anima lauatur per baptiſmalem regenerationem, ſicut aquila, quę deſcendens ad fontẽ, plumas veteres mutat, & ſic iuuentus ipſius renouetur. Sic. ſ. in fonte baptiſmi plumæ veteres peccatorum dimittuntur, & homo ſpiritualiter renaſcitur, & quaſi nouiter generatur. Vnde de iſta lotura dicitur. 4. Regum. 5. Lauit ſe ſepties in iordane iuxta ſermonẽ viri Dei, & reſtituta eſt caro eius ſicut caro vnius pueri. Aduerte tamen ſecundum Plinium, quod q̃uis plumbum poſſit dealbari, & lauari per alchimiã, nunquam tamen poteſt ſua impuritas totaliter amoueri, quod facit ſuæ materiæ groſſities, & impuritas, quæ, ſcilicet eſt argentum viuum impurum & ſulphur immundum fætidum atque groſſum. Sic vere chariſsimi, cum nos ſimus creati, & formati ex impura materia ſcilicet ex impuro ſulphure & argento viuo, i. ex immunda carne & ſanguine, hinc eſt, quod licet per baptiſmum poſſimus ablui & lauari, impuritas tamen carnis noſtræ, ſcilicet cõcupiſcentia & vilitas nõ poteſt à nobis penitus amoueri, quamuis per baptiſmum habeat temperari. vnde Hieremias. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbã borith, maculata es in iniquitate tua. ¶ Item lauantur animæ per verbalẽ confeſſionem. Sicut n. riuus, qui exit à fonte, eſt ſordium mundificatiuus, ſic vocalis confeſsio, quæ exit à corde per os, eſt criminũ mundificatiua vnde Pſal. Aſperges me domine hiſopo, & mundabor, lauabis me, & ſuper niuẽ dealbabor. ¶ Itẽ lauãtur animæ per lachrymabilẽ compunctionem. Vnde Pſalm. Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectũ meũ lachrymis meis ſtratum meum rigabo. ¶ Item lauantur aĩę per fraternalem cõpaſsionem. vnde Iudith. 10. Lauit corpus ſuum, & vnxit ſe. Lotura. n. ſignat purificationem, vnctura ſignat compaſſionem. Talib. ergo loturis debemus lauari, & ſpiritualr̃ emundari, vt ſic poſſimus facere qđ dr̃ Eſa. 1. Lauamini, mundi eſtote, auferte mala cogitationum veſtrarũ. Quieſcite agere ꝑuersè, diſcite bene facere. Ideo breuiter cuilibet poteſt dici illud. 4. Reg. 5. Vade, & lauare ſepties in Iordane. Vbi aduerte, quod ſicut vas, quod eſt multum immundũ, non poteſt bene fieri mundum & lotum, niſi vas cõcutiatur, niſi fœx expellatur, niſi lotio continuetur, niſi poſtea mundè ſeruetur, ſic vere loquendo ſpiritualiter, homo peccator & immundus non poteſt bene per pœnitentiam lauair, niſi iſta ſint in ipſo, videlicet

Concuſſio laboris [Vade inquit]
Expulſio horroris [Lauare inquit]
Duratio vigoris [Septies inquit]
Punitio doloris. [In iordane inquit]

¶ Si ergo bene volumus eſſe loti, debemus

Mutare ſtatus conditionem, ideo dicitur [Vade]
Expiare culpæ corruptionem, ideo dicitur [Lauare]
Frequentare vobis coneelsiolam, ideò dr̃ ſepties, nõ ſemel.
Caſtigare morum defectionem, ideo dicitur in Iordane, q B interpretať riuus iudicij Quia. ſ. in iudicio cõfeſſionis & pęnitẽtiæ ſolet reus caſtigari & puniri.

¶ Primo igitur ſi volumus ſpiritualiter lauari, neceſſe eſt, ꝙ imuteť & concutiatur ſtatus noſtræ iniquæ conditionis, quod oſtendiť cum diciť. Vade. Sicut. n. vas, quod bene debet lauari, debet bene concuti, & de vno latere in aliud mutari & conuerti, ſic homo qui bene per pęnitẽtiam vult lauari, debet interius ſeipſum concutere per timoris incuſſiõem, & ſui ſtatus diſcuſſionẽ, & de vno latere in aliud ſe mutare ꝑ ſui ſtatus cõuerſiõem & mutationem, ꝙ oſtenditur cum dr̃. Vade. q. d. in eodẽ ſtatu nõ ſubſiſtas, ſed per conuerſionem de vitio ad virtutem, de peccato ad gratiam, de mũdo ad patrem properes atq; vadas. vnde dicitur Marc. 1. Vade, & oſtende te principi ſacerdotum. Sicut. n. aliquæ ſunt medicinæ corporales, q̃ non bene purgãt corpus, niſi homo corporalr̃ ſe moueat ſeu vadat ſicut de helleboro dicit Hippocrates. Si vis inquit aluũ helleboro ducere, moue corpus, ſic vere per medicinã pnię homo non bene lauatur aut purificatur, niſi intus & extra ſpiritualr̃ ſe moueat. Vade inquit. Ipſe. n. debet interius in cõſcientia ſe mouere per contritionem, exterius vero in apparentia debet ſe mouere per morum mutationem, & per ad bonum cõuerſionem. Vt ei dicatur illud Io. 8. Vade, & amplius noli peccare. Vadat (inquit) & trãsferat ſe pctõr de mẽdacio ad veritatem, de iuſtitia ad æquitatem, de luxuriã ad

caſtita

castitatem, de superbia ad humilitatem &c. Et sic ꝓ certo poterit bene mũdari,& spiritualiter depurari. Iõ bene præcipit Io.9. Vade lauare ĩ natatoria Siloæ. Natatoria Siloæ erat ꝓbatica: piscina in Hierusalem, vbi infirmi mũdabanẽ,& curabãtur, sicut dr̃ Io.5. Et signat lauacrũ pœnitẽtiæ, i quoqsquis pctõr & infirmus se lauerit, sanus & incolumis mox redibit, sicut patet ex relatione illius cœci nati. Io.9. Abij,& laui,& vidi. Abij inquit, pctm̃ dimittendo & ab horrẽdo per contritionem: Laui, pctm̃ expellendo & emittendo ꝑ confessionem: Vidi, cor meum informando & illuminando ꝑ discretionẽ[Valde ergo]vt sic dicat qlibet pœnitẽs illud Mic. 1. Super hoc(inquit)plãgam & volabo, vadã spoliatus & nudus. Quia .s. pœnitus debet plangere per interiorem cõtritionem, vlulare per exteriorẽ cõfessionem, ire ꝑ sui mali status mutationem, spoliatus & nudus esse per sui cordis manifestam reuelationẽ. Sic ergo patet, ꝙ qui bene per pœnitẽtiam vult lauari, debet propriam conditionẽ immutare[Valde inquit]. ¶ Secũdò dico, ꝙ volẽs lauari debet corruptionẽ impiam expurgare & expiare[Lauare inquit]Sicut.n. ꝑ loturam sordes & maculæ purganẽ, vestes mundantur, & totum corpus refrigeratur, sic verè ꝑ lotura pœnitentiæ, macula pctõrum abstergitur,& innocentiæ munditia procuraẽ[Lauare ergo[vnde Hie.4. Laua à malitia cor tuum, vt mũdus fias. Aduerte tamen, quòd ad loturam pœnitentiæ faciendã

C (margin letter beside "tiam vult lauari" / "de inquit")

Instruimur à natura,	Dico, ꝙ à natura instruimur. Ele
Inducimur à figura,	phas.n. animal ita est fluuiale, ꝙ
Impellimur à scriptura.	in fluminibus summè diligit se

lauare & balneare. vñ dicit Plinius ꝙ elephas si cum vxore sua coeat antequam ad locũ suũ redeat, in flumine se abluet, & lauabit. In quo ꝓculdubio instruimur à natura, ꝙ quicqd immunditiæ contrahimus, statim ꝑ pœnitentiam lauare & purgare debemus. De Leęna etiam legitur, qđ fornicata cũ Pardo, nunquam audet apparere corã leone nisi primitius abluatur, alias leo immũditiã sentiẽs adulterij, ipsam Leęnã lacerare & occidere comprobatur. Geruasiũ etiam in libro de ocijs imperialibus,& etiã Iacobus de Iosanna in summa sua adduxerunt exẽplum de ciconia, quæ probata est & exꝑta cum alio masculo, quã cũ suo carnaliter copulari,& post ac fluuium currere,& lauari,& tandem ad masculũ suum sicut prius reuerti. Veruntñ quadã die post copulam factã cũ altero, lota aqua aliquo interueniente impedimento nõ fuit & iõ illota ad masculum proprium redijt, qui aliquantulum dissimulans, aliarum ciconiarũ multitudinẽ secum adduxit, & adulterã, quæ lota nõ fuerat interfecit. Lotura ergo pœnitentiæ est necessaria. Quia vere aĩa, quæ cum altero viro. cum diabolo adultera fuit per pctm̃, qñ tandem veniet ad ꝑsentiam viri sui, Chrĩ.s. in sacramento altaris, vel etiam post mortem in iudicio, nisi prius lota per pęnitentiam fuerit, ipsam crudeliter cõdemnabit. Si verò lotura pœnitentiæ pctã primo abluerit, tunc prædicta sua crimina non videbit. Ecce ergo quomodo ad loturam pœnitentiæ instruit nos natura Ideò bene dicitur in figura Deu 23. Qui nocturno pollutus fuerit somnio, nõ reuertetur donec ad vesperam lauetur Et Leuit. 1. dicitur, ꝙ sacrificium seu hostia antequam domino offeretur, non solum caput, immo intestina & pedes in aqua primitus lauabantur. Sic verè charissimi si polluti fuerimus per pctm̃, anteq̃ dño in cœlis offeramur post mortem, vel anteq̃ ad ipsum reuertamur ad missam seu eucharistiam, necesse est, ꝙ per pñiam lauemur. Et ꝙ caput intentionis, intestina cogitationis,& pedes affectionis per istud lauacrum depurenẽ. Et hoc est, ad, ꝙ impellit scriptura Ruth.3. Lauare igiẽ & vnguere, inducere cultioribus vestimentis. Et sic ergo patet, qũo si volumus benè lauari, necesse est corru

D ptionem impiã expiare. ¶ Tertio dico, ꝙ nos debemus purgationem variam frequentare, ꝙ ostenditur cum dr̃. Septies quia.s. non sufficit semel, sed pluries lauari, non vno modo, sed multimodè. Et potissime per istud septies possum intelligere septemplicem loturam de qua fit mentio in scriptura, per quas septem modi purgationis, vel septem virtutes quibus põt aĩa à peccatis lauare, intelliguntur, & sunt istę.s.

Lotura		
	Lactea	Lauatur.n. anima cum lacte mellifluæ eru
	Vinea,	ditionis, de quo dicitur can.5. Mel & lac
	Aquea,	sub lingua tua. Vnde animæ dicitur Can
	Oleacea,	5. Oculi tui sicut colũbæ suꝑ riuos aqua
	Saguinea,	rum, quæ lacte sunt lotæ. Cum vino dul
	Butyrea,	cifluę cõsolationis, Vnde de Iuda diciẽ
	Nitrea.	Geñ.49. Lauabit in vino stolam suam. Cũ

aqua irrigua lãchrymationis. Vñ Ex.40. Lotos aqua indues sanctis vestibus. Cum oleo dulcis cõpassionis, Eze. 16. Laui te aqua,& vnxi te oleo, mundaui sanguinem tuum ex te. Cũ sanguine memoriæ dñicæ passionis. Apo.22. Beati, q lauat stolas suas in sanguine agni. Cum butyro pinguis & teneræ dulcedinis & dilectionis. Vñ Iob.29. Lauabam pedes meos butyro,& petra fundebat mihi riuos olei. Cũ nitro acris correctionis. Vñ Hie.2. Si laueris te nitro &c. Nitrum.n. est vena terrea acris, & aspera, de sicut de qua creta fit lixiuiũ ad lauãdum. Ecce ergo qũo sꝑ septies.i. septẽpliciter põt aĩa lauari. vnde.4. Re.5. Lauit septies in Iordane iuxta sermonẽ viri Dei. De lotura etiã confessionis in speciali possumus dicere, ꝙ ista debet fieri septies, i. vniuersaliter, qa ẽm Greg ꝑ septenarium vniuersitas designatur. Vel septies, quia ibi debẽt lauari septem pctã mortalia. vel septies, quia septẽ dieb. Hebdomadę, hoc est quotidie, vel septem horis diei, de q̃b. dr̃ in Psa. Septies in die laudem dixi tibi. Vnde de tali septemplici purificatione.& lotura põt dici illud Leu. 14. Asperget eum, q mundandus est, septies, vt expurgetur. Vel ꝑ septies possumus intellgere vnam aliam septemplicem loturam, de qua fit mentio in scriptura, videlicet

Lotura		
	Cordis,	Omnia.n. ista sunt lauanda.i. oĩa crimina,
	Corporis,	quę in istis vel occasione istorum cõmit-
	Capitis,	tunẽ, sunt purificãda, & ꝑ cõfessionem &
	Ventris,	pęnitentiã expediẽda. Lauẽ ergo cor ab
	Vestis,	iniqua cogitatione. Vnde Hier.4. Laua à
	Manuũ,	malitia cor tuum. Et Es.1. Lauamini, mun
	Pedum,	di estote, auferte mala cogitationum. La

uẽt corpus à carnali inqnatione. Vnde Iud.10. Lauit corpus suum,& vnxit se. Lauẽ caput.i. intellectus à peruersa cogitatione & intentione, & venter ab immunda delectatione. Vñ de vtroq; dr̃ Leu. 1. Caput & cuncta q̃ adhærent iecori, intestinis & pedibus lotis aqua. Item lauetur vestis conuersatio ab hypocritica simulatione. Vnde Exo.16. Lauent vestimẽta sua, & sint parati. Item lauenẽ manus ab iniusta operatione. Psa. Lauabo inter innocentes manus meas. Item lauenẽ pedes affectuum, mundanorum.s. à vaga desideriorum discussione. Vnde Gen.18. Lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. Ista est ergo septuplex lotura[Septies iqt.] Quia sicut dr̃ Luc. 17. Si Septies in die peccauerit hõ, & septies conuers⁹ fuerit ad te, demitte ei. Sic ergo patet, ꝙ nos si lauari volumus, debemus purgationem variã frequentare.[Septies inqt &c]. ¶ Quartò dico, ꝙ si bene volumus la- E
uari, nos debemus correctionem anxiã tolerare. Quod ostendiẽ, cũ dr̃ In iordane. Iordanis.n. interpretaẽ riuus iudicij. Riu⁹.n. significat purificationẽ, iudiciũ verò signat correctionẽ & punitionem. Pęnitentia.n. iordanis dr̃, qa sicut in riuo hõ lauatur & purificatur,& sicut in iudicio ibi puniẽ castigaẽ, & increpatur. In iordane ergo. Vnde Matth.3. dr̃ ꝙ multi venientes baptizabantur in iordane cõfitentes pctã sua. Et dr̃ ibi, ꝙ Ioannes reprehendebat phariseos, dicens. Genimina viperarum, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Isti igitur in Iordane lauabãtur, & in Iordane corrigebantur & arguebantur, in signum quòd in Iordane pœnitentiæ non solum est purificatio vel lotura, sed etiam correctio & punctura. Est.n. ibi iudicium, vbi pctõr est reus, sacerdos est iudex, cõsciẽtia est accusator. Ibi ergo hõ debet accusari & iudicari, vt.s. sciat, cogitet, iudicet & distinguat, qd & quantum, vbi & quãdo deliquit, ꝙ etiam, sicut reus quãdoq; post iudicium suspendiẽ, quandoq; infoditur, quandoq; submergitur, quãdoq; cõburitur, sic verè in iudicio pœnitentiæ hõ debet suspendi & in alto leuari per æternorum desiderium & affectionẽ. Iob.19: Elegit suspendium aĩa mea. Infodi in terra ꝑ mortis & inferni cõsiderationẽ. Vnde Ma.25. Abijt, & fodit in terrã. Submergi per lachrymarum inundationẽ. Vnde in Psa. In valle lachrymarum in loco, quem posuit. Cõburi ꝑ amorem & dilectionem. Vnde.2. Corin.21. Quis scãdalizatur,& ego non vror? Et sic igiẽ si hõ totaliter fuerit iudicatus, correctus & castigatus, bene erit lotus & depuratus. Vnde quolibet sic loto & purificato poterit dici illud.1. Regum.13. Surrexit Dauid de terra,& lotus vnctusque est. Patet ergo, quomodo homo quadrupliciter lauatur.s.

Tolerando correctionem,	Bene ergo dictum est. Va-
Frequentando purgationem,	de lauare septies in Iorda
Expellendo corruptionem.	ne. Et hæc de bona lotione

sufficiant

Immutando conditionem, sufficiant.¶ Sed adhuc si volumus possum⁹ dicere, ꝙ lotura signat in malo q̃nq̃ue. Et sic significat immunditiam siue munditiã simulatã, quã.s.hypocritę volunt credi esse mũdi & loti, similes Phariseis, de q̃bus dr̃ Marc.7. ꝙ Pharisei nisi crebro lauent manus, non mãducant panem. Cum tñ dñs dicat ibidẽ, & manducare non lotis manibus, non coinquinat hoĩe. Et isti sunt sicut cygnus q̃ est auis fluuialis, qui in aqua sæpissime se balneat seu lauat. Illa tamen lotura ad carnem interius non penetrat quia scilicet perpetuam nigredinem semꝑ seruat in carne sua. Quia verè tales q̃uis exterius in apparentia videantur loti, & puri, intus tñ in cõscientia sunt impuri & immũdi. Similes etiã Pilato, qui dño morti adiudicato, lauans manus credidit, ꝙ talis exterior lotio sibi proficeret, dicens. Innocens ego sũ &c. Ma.27. Sic ergo patet diuersimodè de lotura. Vide supra de Aqua de flumine, de fonte, de baptismo, de cõfessiõe.

A **Laus. Laudare.** Nota, ꝙ laus idem est, ꝙ cõmẽdatio, magnificatio & meritorũ, alicuius verbalis relatio, & exaltatio. Et est duplex laus, s. laus diuina, & laus humana. Laus diuina est, qua Deus magnificat, laus humana qua hõ glorificat. Dicam⁹ ergo, ꝙ nos debemus laudare deũ & ipsum magnificare multiplici ratione. Primò quia ad hoc oẽs christianos inducit exemplũ naturæ, enigma figuræ, doctrina scripturæ. Exẽplũ dico naturæ, quia sicut videmus, & etiam Aug. dicit, Omnia q̃cunq; fecit Deus laudant dñm. Vnde videmus de istis auibus mundis & paruulis, ꝙ non cessant cantare & garrire, creatoréq; suum pro suo modulo collaudare. Vñ etiã inter auiculas est alauda, quæ dr̃ à laude, quæ.s. laudando, garrulando non cessat cãtare, laudare, & exultare. Est etiam inter eas philomena, q̃ dr̃ à philos, qđ est amor, & mene, ꝙ est defectus, quasi deficiẽs præ amore ad cantandum, quæ ad cantandũ ita dedita, ꝙ die ac nocte, & etiam q̃nq̃ue æstate & hyeme non cessat altisonè modulari. In creaturis etiam superioribus istud patet, quia.s. planetæ dicunt in suis orbibus vocem mirabilẽ emittere, & dulci quadam melodia & concordia diuinã gloriã exaltare. Cui videt cõcordare scriptura Iob.38. Vbi inq̃t eras, cum me laudarẽt, simul astra matutina, & iubilarẽt oẽs filij Dei? Et breuiter non est dare aliquam creaturã quin ibi reluceat laus & gloria saluatoris. Exẽplo ergo istarũ creaturarum debemus laudare dñm de cęlis, & laudare eum in excelsis, & nocte & die.i. continuè aliquid facere, vel dicere, quod in laudem eius valet redundare. Benedicam ergo dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. ¶ Et ad hoc facit quidẽ exemplum, enigma, & figurę. Quid.n. signat qđ seniores, qui in circuitu sedis sedebãt, & citharas, & phialas habebant, nisi ꝙ illi, qui in sedibus.i. in dignitatib. & officijs, ecclesiæ, sedẽt circa soliũ summi regis, citharas diuinæ laudis debent habere, vt quilibet possit suam magnificentiã continuè resonare? Et hoc est, ꝙ scriptura videt dicere & mãdare quasi infinitis locis: Laudate [inquit] dñm oẽs gẽtes: laudate eũ oẽs populi. Lauda Hierlem dñm, lauda Deũ tuũ Syõ. Laudate pueri dñm, laudate nomẽ dñi. Lauda anima mea dñm, laudabo dominum in vita mea, psallã Deo meo quãdiu fuero. Et breuiter ad laudem diuinam excitantur omnia, quæ sunt, quando dicitur in Psa. laudẽt illum cœli & terra, mare & omnia, quæ in eis sunt. ¶ Vbi aduerte, qđ debent laudare illi, qui B

Extolluntur sublimitate, & isti sunt cœli,
Deprimuntur aduersitate, & isti sunt terra,
Conuertuntur ab iniquitate, & isti sunt mare.

Laudãt ergo ꝓsperitate ditati [Cœli iquit] Aduersitate grauati. [Terra] iniq̃tate purgati. [Mare]. Laudare ergo debẽt dñm viri ꝓmoti & sublimati. [Cœli inquit]. Viri depressi & tribulati. [Terra inquit. Viri conuersi & immutati. [Mare]. i quit]. Primi sunt viri ꝑsidẽtes: Scđi viri subiacẽtes: Tertij viri pœnitentes. ¶ Primo ergo dico, ꝙ laudare debẽt dñm viri ꝑsidentes in dignitatibus, & isti designãtur ꝑ cœlos. [Cœli inquit laudent eum] Per cęlos.n. qui sunt eleuati à terra, & qui transmutationi vel corruptioni non subiacent, sed superius semper manent, intelliguntur viri sublimes, & in prosperitate vel dignitate cõstituti, qui sursum in dignitatibus eleuantur, qui tribulationum impressionibus nullatenus subiugãtur. Isti ergo de bonis à Deo sibi concessis debent Deum laudare, & eius misericordiam commendare. [Cœli inquit. Esa.44. Laudate cęli, quia misericordiã fecit dominus. Gallus.n. inuento grano solet cantare, & se etiam cum alijs pro prijs verberare. Sic verè vir ꝑfectus acq̃sito grano alicuius beneficij sibi à Deo cõcessi, debet statim ad cantum diuinæ laudis aiari, & ad sui verberationẽ & correctionem fortius excitari. Boni.n. ex acquisitione bonorum & consideratione beneficiorũ melius corrigunt, & ad exercendũ canticum diuinæ laudis auidius animantur. Vñ in Psal. dr̃ Lauabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude. 2. Paral.20. Statuit cantores dñi, vt laudarent dñm. Istud autem genus laudis summæ inuenitur in patria, quia. s sicut dr̃ Esa. 51. Gaudiũm & lętitia inuenitur in ea, gratiarũ actio & vox laudis. Isti.n. laudant dñm de adepta fœlicitate, de tam grata societate, de euitata pœnalitate, de sui status securitate. Vnde in Psa. Apud te laus mea in Eccle. magna. Et alibi. In populo graui laudabo te. Tales tamen non sunt multi diuites & potẽtes, qui q̃uis à Deo receperunt multa bona, ipsi tamen ei seruire dedignant, nec eius laudibus occupantur. Patet in ecclesiasti. qui ad laudandum Deum sunt instituti, & ad hoc bonis Eccle. ditati, iuxta illud. 2. Esdrę.3. Steterũt sacerdotes in ornatu suo, vt laudarent dñm per manus Dauid. Ipsi tamen bene recipiunt salaria, sed non seruitia. Bene accipient. Ecclesiæ pensiones exequuntur Dei laudationes. De istis dr̃ in Psal. Non mortui laudabũt te dñe, neq; oẽs, q̃ descendunt in infernum. Et si vis compara tales mortuis, q̃. s. non mouentur loquuntur, & fętent. Sic isti non mouentur q̃ aliq̃ bonam occupationem, non loquuntur Dei laudem, confessionem, fœtent per infamiæ conuersationem. Quod summe patet in illis, qui habent tot bñficia, qui bene veniũt ad ecclesiam non vt Deum laudent, sed in distributiones habeant. Similes bubonibus, qui Ecclesias frequentant non tamen pro Deo laudando, sed pro oleo de lãpadibus comedendo. De istis igitur dr̃ Esa.38. Non inferuus confitebitur tibi, neq; mors laudabit te &c. Non sic ergo, sed laudent dominum præsidentes in dignitatibus. [Cœli inquit]. ¶ Secundò dico, ꝙ Deum debent laudare subiacentes aduersitatibus. [Terra inq̃t]. Terra.n. dr̃ à tero teris, eo ꝙ ab oĩb. teratur & conculcet, & ꝙ sub tritura, & conculcatione omniũ animalium immobiliter radicetur. Ista ergo significat illos, qui tribulationibus teruntur, & qui per aduersitates a Deo, & à mundo conculcantur, qui pro certo debent in stabilitate cõstantiæ manere, & Deum laudare & glorificare, & eius iustitiam commendare. Terra inquit. Psal. Laudate dominum de terra dracones & omnes abyssi. Tympanum enim quanto magis percutitur, tanto magis sonat. Sic verè vir iustus quanto à Deo magis tribulatur, tanto amplius exultat & laudat. Psal. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Vbi aduerte, ꝙ Deus in tribulatione laudandus est, quia per tribulationem C

Caro mortificatur,	Nos ergo per tribulationẽ car
Vita rectificatur,	nẽ mortificamus, quod nota-
Sermo dulcificatur,	tur in Tympano, qđ fit de pelli
Deus glorificatur,	bus animalium mortuorum, &

in ligno extenditur & siccat, vt tandẽ percussum altius moduletur. Quia verè quanto caro amplius siccat, & extendit tribulationibus & miserijs huius mundi, tãto à malis desiderijs amplius mortificat, & tãto ad sonum diuinæ laudis habilior inuenit. Psal. sumite psalmum, & date tympanũ, psalteriũ iucundũ cum cithara. Itẽ ꝑ tribulationem vitã rectificamus, ꝙ notatur in choro, quia in choro ordinatissime ꝓcedit, & ibi dulciter decantat. Quia verè in choro fideliter debemus vitã nostrã rectificare, & ordinare, & Dei laudẽ pariter resonare. Psa. Laudẽt nomẽ eius, in tympano & choro & psalterio psallãt ei. Itẽ ꝑ tribulationem verba mitificamus, quod ostẽdit cũ dr̃. In chordis, q̃ quãto pl⁹ trahunt, tãto dulci⁹ sonare noscunt. Quia verè quãto hõ ꝑ tribulationes amplius trahit, tanto ad loquendũ, orandum & respondendũ dulcius aiatur, quia sicut dr̃ Prou.18. Cum obsecrationib. loquitur paup. Psal. In decachordo psalterio psallã tibi. Itẽ ꝑ tribulationem Deus glorificatur. Constat.n. ꝙ iustus quãdo videt se tribulatum conuertit se ad Deum laudãdum, & ad suam iustitiã magnificandum, quod ostendit in organo. Organũ.n. ꝙ tangit, & pulsat inferius, sonũ reddit à parte superiori. Quia iustus cũ hic inferius tribulationib. tãgit, ad glorificãdũ supernã Dei iustitiã superius excitat. Vnde. 2. Para. 29. Steterunt leuitæ tenentes organa Dauid. Per terram autem intelliguntur illi, qui in tribulationibus Deum laudãt. Terra

¶Terra inquit] vnde Esa. 26. Qui habitatis in puluere, expergiscimini, & laudate. Et in Psa. dr̄ Pauper & inops laudabūt nomen tuum. ¶Tertio dico, q̄ debent ipsum laudare pœnitentes conuersi à sceleri b. [Mare inquit] De pœnitentib. n. q̄ significantur per mare dr̄ in Psa. Laudent illum cœli, & terra, mare, & omnia reptilia in eis. Per mare. n. quod est amarum, & in continuo motu, qđ est etiā suijpsius purgatiuum, intellige pœnitentē, qui est amarus per dolorem & contritionē, in motu per timoris hesitationē, sui purgatiuus ꝑ verbalem locutionem, & confessionem. Iste ergo Deum debet laudare sicut infirmus, qui euasit infirmitatem, sicut captiu⁹ qui euasit captiuitatē, sicut obsessus, qui euasit hostium ferocitatē. Isti ergo possunt dicere illud ps. Fortitudo mea, & la⁹ mea dn̄s, & factus est mihi in salutē [Mare ergo] Vn̄ de mari i. de viro pœnitente dr̄ Esa. 24. Glorificate dn̄m in insulis maris, à finibus terræ laudes audimus. Patet igitur, quomodo Deum debent laudare tria genera personarum, videlicet

De suis prauitatibus pœnitentes,
Mundi aduersitatibus subiacentes,
De suis magnis prosperitatibus gloriantes,

Et hæc de laude diuina sufficiant quo ad præsens.

¶Sed adhuc dico, quod inuenitur laus humana, & ista vt cōmuniter est duplex. s. quædam vera q̄dam falsa. Laus vera est illa, qua laudantur viri virtuosi, laus falsa est illa, qua laudantur viri vitiosi. De laude ergo bonorum notandum est, quod merito debent laudari illi, qui habent

Conscientiæ synceritatem,	Laudabiles ergo sunt apud
Amicitiæ stabilitatem,	Deum illi, qui habent syn-
Sapientiæ subtilitatem,	ceritatem conscientiæ. Vn-
Opulentiæ fugacitatem.	de in Psal. dicitur. Laudabū

tur omnes recti corde. Item illi, qui habent amicitiæ stabilitatem. Proue. 28. Fidelis vir multum laudabitur. Item illi, q̄ habent subtilitatem scientiæ & sapientiæ. vnde Eccl. 37. Vir sapiens implebit benedictionib. & videntes illū laudabunt. Itē illi, qui habent contēptum, seu fugacitatem opulētię. vnde Eccl. 31. Beatus vir, q̄ inuentus est sine macula, & q̄ post aurū non abijt, nec sperauit in pecuniæ thesauris. q̄s est hic, & laudabim⁹ eum? Ista quatuor mēbra non prosequor, sed omitto gratia breuitatis. De laude vero malorū, qui non de bonis, sed potius de malis consueuerunt alios laudare, dicitEccl. 15. Non est speciosa laus in ore peccatoris. De quibus etiam in libro de prouerbijs philosophorum. Sit tibi tā turpe laudari à turpib. ac si lauderis ob turpia. Possumus notare ergo, quod mali adulatores solent (vt communiter) laudare tria genera hominum peccatorum, videlicet

Exercentes crudelitatem,	De crudelitatem exercenti-
Obtinentes famositatem,	bus patet, quia sicut auis no-
Cupientes prosperitatem.	bilis magis est commendabi

lis quæ magis rapit, & grauat aues innocentes, sic in mundo ille magis reputatur commendabilis & nobilis, qui per rapinas magis infestat pauperes, & simplices indigētes. De hoc Prou. 28. Qui derelinquunt legem laudant impium. De speciositatem continentibus dicitur Eccl. 11. Non laudes virū in specie sua. De prosperitatem cupientibus dicitur in Psal. Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur. Sufficit de titulo laudare.

A

Lazarus.

Cum Lazarus fuerit ille

Quem	Mors prostrauit,	Sicut hæc omnia patent Io.
	Soror plorauit,	11. possumus dicere, q̄ p La
	Christus amauit,	zarum, q̄ interpretatur ad-
	Christus vocauit,	iutus à dn̄o pōt vir pęnitēs
	Dominus suscitauit,	designari, qui prius moritur
	Postea recreauit.	delinquēdo, quem soror. i.

Ecclesia sequitur cōplorando seu compatiendo, quē Christus amat & visitat gratiā infundendo, quem Chrs vocat ad pniam inuitando, quem Christus suscitat culpam remittendo, & ad vitam gratiæ reducendo, & quem tandem ipse pascit, & recreat cęli conuiuium concedendo. Et dicitur adiutus à dn̄o, non. ex se nec per se, sed ex sola diuina gratia à vitijs resurgendo. Io. 11. Lazarus amicus noster dormit eamus & à somno excitemus eum, & Io. 12. dicitur, quod in cęna. Lazarus erat vnus ex discumbentibus.

A

Lectulus. Lectus.

Cū lectus sit illud, in quo homines dormiunt, & quiescunt, hinc est, q̄ p lectū pōt intelligi quæcunq; requies, siue bona fuerit, siue mala. Nota ergo, q̄ per lectulū pōt intelligi multiplex quietatio seu mora. Est. n. generaliter loquendo, lectus bonus & lectus malus, Lectus bonus est bona habitatio seu mora, & ista est triplex scilicet

Lectus	Interior, qui est conscientia	Incipientium,
	Exterior, qui est pœnitentia	proficientium,
	Superior, qui est cœli patria	perficientium,

Lectus conscientiæ est lectus mæroris, de quo Iudi. 13. Stetit Iudith ante lectū suū, orans cū lachrymis in silentio. Lectus pn̄æ est lectus doloris, de quo dr̄ in Psa. Dn̄s opem ferat illi super lectū doloris eius. Lectus cęli est lectus glorię & dulcoris. Vn̄ 2. Para. 16. In ciuitate Dauid posuerūt eū super lectū suum plenum aromatibus, & vnguentis. De isto ergo triplici lectulo potest dici cuilibet viro perfecto illud Eze. 23. Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa est ornata ante te. Vbi aduerte, quod ibi fit mentio de isto triplici lecto, videlicet

De lecto	Conscientiæ cordialis,	Primus lectus est lect⁹
	Pœnitentiæ virtualis,	tranquillitatis, q̄ ostē
	Opulentiæ supernalis.	dit in verbo [Sedisti.]

Scd̄s est lectus amenitatis, q̄ ōnditur in verbo pulcherrimo. Tertius est lectus fertilitatis, quod ōnditur in verbo [& mensa ornata est ante te] Lectū consciæ dat mentis sessio quietudine [Sedisti inquit] Lectū pn̄æ dat fletus lotio pulchritudine [In lecto inquit pulcherrimo] Lectū cœli gloriæ dat dulcis potio plenitudine [Mensa inquit]. ¶Primo ergo dico, q̄ est lectus conscientiæ, & iste ostenditur, cū dr̄ [Sedisti] Sedere. n signat quietē, quia vere q̄n hō redit ad cōsciam suam, & dimittit tumultum curæ & sollicitudinis tpalis, tunc pōt in requie & quiete esse. Lectus. n. debet esse locus quietus & secretus, & à tumultu hoīum & aīalium separatus. Sic vere lectus conscientiæ debet esse secretus & quietus, & à tumultu sollicitudinis alienus, & à turba malarum cogitationum totaliter segregatus [Sedisti inquit] Apes. n. sedent super aluearia sua, vt fugant superfluitatē mellis, quod si non facerent, exinde araneæ generarenē, & apes ēt morerenē. Sic vere nos debemus sedere, & morari in alueari, & in lecto conscientiæ nostræ per iugē conditionē & examinationē, & si sit ibi aliqua superfluitas alicuius malæ affectionis vel cogitationis, illā debemus expellere, fugere, & extrahere per cofessionē, & contritionē, alia gratia ibidē corrūperet, aranea pcti mortalis faciliter cōciperet, & nos spūaliter moreremur [Sedisti inquit] Esa. 47. Sede, tace, & intra in tenebras. Sedere. n. debemus ꝑ mundi laboris abdicationē. Tacere debemus ꝑ mundanorū tumultuū denegationē. Intrare debem⁹ in tenebras cordis nostri per conscię examinationem. Bene ergo dr̄ Proue. 21. Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa. Iste est ergo lectus consciæ, vbi debet esse mētis quietudo [Sede inquit] Marc. 7. Inuenit puellā sedentem super lectum. Sed nota, quod iste lectus cōscientiæ debet habere tres proprietates secundū tres lectuli particulares conditiones, quæ in lecto debent esse. Lectus. n. debet esse mundus, secretus, fulgidus. Sic vero conscientia debet esse lectus mundus, floridus siue fulgidus per innocentiā & puritatem. vnde Cant. 1. Lectus noster floridus. Lectus secretus per humilitatem. Iob. 17. In tenebris straui lectulum meum. Lectus fulgidus per sapientiæ claritatem. vnde Hest. 1. Lectuli quoque aurei & argentei super pauimentum erant. Quia vere charissimi iuxta lectulum conscientię debet esse lectulus puritatis, lectulus humilitatis, lectulus sublimitatis. Et sic bene dico, quod est lectulus conscientiæ. ¶Secundo dico, quod C inuenit lectus pœnitentiæ, & iste ostenditur, cum dr̄ [In lecto pulcherrimo] Lectus enim tunc dicitur pulcher, quando est bene lotus interius, & bene pictus exterius, & quando est bene quadratus & factus superius. Sic vere lectus pœnitentiæ pulcher dicitur, quia interius est lotus lachrymarum lotura, de qua in Psalm. Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Quia exterius scilicet in rubedine faciei, verecundiæ est pictura. Vnde talis potest dicere illud Prouerb. 7. Intexui funibus lectum meum straui pictis tapetibus Aegypto. Item quia ibi debet esse quatuor virtutum quadratura. Vnde iste est lectus, quem fecit Sunamitis Heliseo. 4. Regum. 4. Faciamus inquit viro Dei cęnaculum, & ponamus in eo sellā, candelabrū, mēsam, & lectulū.

In cenaculo.n.pniæ debet esse iustitię rectitudo,ista est sella: prudentiæ lympitudo,ista est candelabrũ:clementiæ plenitudo.Ista est mensa:patientiæ quietudo.Ista est lectulus pnię cũ lectulis suis.Sed iste ꝑ certo est satis durus ad sustinendũ, qa sicut dr̃ Iob.33.Increpat per dolorem in lectulo,& oĩa ossa marcescere facit.Iste est igit̃ lectus pulcherrimus.Pulcherrimo inquit.Vñ de pñia pōt dici illud Psa.Cōfessio & pulchritudo in cōspectu eius.Iste est ergo lectus pniæ.¶Tertio dico q inuenit̃ lectus gloriæ,qui notat̃ cũ dr̃ mēsa.Mēsa. n.signat recreationē,satiationē & refectionē.Et iō ꝓprie mēsa signat quietē gloriæ Paradisi,vbi pfectè satiabit̃ & reficiemur, qa sicut dr̃ in Psa.Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Et ibi pfectè delectabimur,& nutriemur.Psa.Parasti in cōspectu meo mensam.& Iob.7.Consolabit̃ me lectus meus.In isto.n. dormiunt,& qesunt scti post labores,& miserias huius mundi, quia amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis,Apocalip.14.Et in isto recreantur,& satiantur pauperes subditi,miseri & egeni. Quia sicut dicitur Matthæ.5.& Lucæ.6.Beati,qui nunc esuritis,quia saturabimini.Et nota,q iste lectus habet tres lectulos,scilicet

Lectulum { Claræ cognitionis, / Dulcis dilectionis, / Fortis tuitionis. } Intells dormit ĩ clara cognitiōe: affectus quiescit in vera dilectiōe:memoria sedet in se cura tuitione.Est igitur ibi lectulus perfectæ cognitiōis.vnde Gen.49.dr̃ q Israel,qui interpretat̃ videns Deũ, colligit pedes suos super lectulũ.Itē ibi est lectulus perfectæ dilectionis.vnde Can.3.In lectulo meo per noctes quæsiui quē diligit aĩa mea.Item ibi est lectulus securæ tuitionis, quia sicut dr̃ Can.3.Lectulum Salomonis septuaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel.Et sic vr̃,q isti lectuli figurantur in illa figura prædicta.4.Reg.4.Faciamus ei cęnaculum, & ponamus in eo sellam candelabrum,mensam,& lectulum.Per sellam.n.intelligitur quietio,seu tuitio securitatis:per candelabrum intelligitur cognitio vel intellectio luminositatis:per mensam intelligitur refectio vel dilectio fraternitatis:per lectulum vero intelligitur consolatio ęternæ fęlicitatis.Et sic patet,quomodo est dare lectum honoris in cœli gloria,lectum doloris in pęnitentia,lectum nitoris in conscientia.Et sic patet quomodo lectus potest accipi in malo significato. ¶Adhuc dico,quod lectus,potest accipi in malo significato. Et sic dico,quod est triplex malus lectus,videlicet

Lectus { Carnalitatis, / Prosperitatis, / Aduersitatis. } Primus lectus est dilectio corporalis, Secundus lectus est habitatio mundialis,Tertius luctus est hospitatio infernalis.Primus est lectus deliciarum: secundus est lectus diuitiarum:tertius est lectus miseriarum.In lecto deliciarum dormiunt luxuriosi.Et de isto dicitur Eccl.21.Ne recipias mulierem alienam,neq; scuteris ancillam eius,neque steteris ad lectum eius.Et iste lectus procul dubio valde est immundus.Iste est enim

Lectus { Puerorum, / Ribaldorum, / Infirmorum. } Iste.n.lectus figuratur.2.Re.13.vbi dr̃,q Amō cubabat sup lectũ suũ,in firmitatē simulans p̄ desiderio amoris Thamar sororis suæ,quã ad se conuocauit, atq; decepit, & corrupit.Figurat̃ ēt iste lectus in Holoferne,de quo dicit Iudith.13.q Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus.Et dr̃ ibi,q dũ in lecto sic dormiret,ipsum Iudith mulier pulcherrima occidit.Sic vere charissimi,loquendo spiritualiter,illi,qui in lecto carnalis voluptatis dormiunt,& quiescunt,sorores suas & alias christianas,& quandoq; consanguineas,& propinquas per luxuriam inficiunt & corrũpunt,dum vero talib.delectantur,ab ipsis mulierib.& in persona,& in corpore,& in anima,& in reb.insuper & in fama læduntur,& destruuntur. Ideo ipsa mala mulier vr̃ dicere, imo in persona ipsius dicitur Proue.7.q fatuo iuueni loquebatur illa procax mulier,dicens Intexui funibus lectũ meũ, straui pictis tapetibus ex Aegypto,Myrrha,Aloe,& cinamomo aspersi cubile meum.Veni,inebriemur cupitis amplexibus,non est vir in domo sua.Sequitur.Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam,& nescit,q ad vincula stultus trahat̃.Iste est ergo lectus carnalitatis,& immũditiæ.¶Deinde dico,q est lectus prosperitatis & opulentiæ, & iste est lectus,in quo dormiunt diuites huius mundi, qui procul dubio est valde suauis,& mollis.Et aduerte,quod iste est

Lectus tepidorum, / Lectus superborum, / Lectus auarorum. De tepidis,& pigris dr̃ Pro.26.Sicut vertitur ostiũ in cardine,sic piger in lecto suo. De lecto superborum dr̃.4.Reg.1.De lectulo,super quem ascendisti, non descendes,sed morte morieris.De lecto vero auarorũ dicitur.4.Reg.4.Puer mortuus iacebat super lectum suum. Per puerum.n.qui non potest surgere de terra,intelligit̃ auarus,qui non potest dimittere temporalia vel terrena. Et sic ergo patet q est lectus prosperitatis.Iste lectus figuratur.2. Re.4.vbi dicitur,quod dum rex Israel dormiret super lectũ suum,ancilla ibi ostiaria obdormiuit,& intrauerunt latrones qui eum occiderunt.Sic vere dum homo delectatur, & quiescit in lecto mũdanæ prosperitatis,si ancilla quæ custodit ostia sensuũ.s.ratio sopiatur,tunc à latronibus.i.á demonibus p tentationes occiditur & necatur.vnde.2.Paral.24. Occiderunt eum serui sui in lecto suo.Iste est igitur lectus prosperitatis.¶ Tertio dico,q est lectus pœnalitatis,& iste est lectus inferni,vbi.s.damnati finaliter sopiuntur,& sepeliuntur,& vbi ęternaliter hospitãtur,de quo potest dici illud Hester.7.Reperitur Aman super lectũ corruisse.Et aduerte quòd iste est Lectus

Lectus { Durus, / Obscurus, / Insecurus. } Lectus(dico)durus.Vñ de illo pōt dici illud Deut.3.Monstrat̃ lectus eius ferreus.Lectus ēt obscurus.vnde Iob 17.In tenebris straui lectulũ meũ.Lectus insuper nō secur⁹ quia.s.in isto lecto quisquis iacuerit, morier̃. Vnde illud.2. Para.24.Occiderũt eũ serui sui in lecto suo.Et hæc de lecto sufficiat.Vide supra de accubare,& de iacere,& dormire

Lædere. Nota,q lædere,grauare,nocere & offendere pro eodem supponunt.Et notabis,quod in scriptura inuenitur multiplex,læsio videlicet A

Læsio { Contritionis, / Correctionis, / Vexationis, / Corruptionis, / Et damnationis. } Lęditur.n.pœnitens quãdo cōteritur,quia.s.contritio lædit,& pungit cor hominis pęnitentis quando se Deũ percipit offendisse.Eccl.13.Pauper autē lęsus tacebit.Pauper est pęnitens & cōtritus,q.s.se cōsiderat nihil boni habere,sed oĩa pdidisse.¶Itē lædit̃ delinquēs, qñ corrigit̃.Sed ista est bona læsio.Sicut.n.medicus lædēdo sanat,sic Deus vel p̄latus corrigendo saluat.Ista tñ læsio debet esse tēperata,qa nullus debet excedere corrigendo.Eccl.33.Si est tibi seruus fidelis,sit tibi quasi aĩa tua,quasi fratrē sic eũ tracta,si læseris eũ iniuste,in fugã cōuertet̃.¶Ledit̃ indigēs, qñ pcutit̃.s.p vexationē,& tribulationē tpalē,talis læsio prohibet̃ tyrannis,quanuis sicut leo delectatur mordendo,sic ille lædendo Apo.9.Præcepiũ est illis ne læderent fœnũ terræ.& Apo.6.Vinũ,& oleũ ne læseris.Figura de leone.3.Re. 13.de quo dr̃.Non comedit leo de cadauere,nec læsit asinũ. Innocens.n.sicut non lædit,ita nec debet lædi.Gen.26. Nihil tuorũ attigimus,nec fecimus aliquid,q læderet te. Qñ tñ pauperes taliter læduntur,& grauantur, patientiam habere tenentur,illud Sap.18.Qui lædebantur,gratias agebant Et ad Deum tunc recurrere iubentur.Exo.22.Viduæ & pupillo non nocebis, si læseris,vociferabuntur ad me, & ego exaudiam eos.Item læditur pestilens,i.peccator qñ corrumpitur,seu qñ deuincitur,hoc est dictu qñ diabolus per tentationem ipsum lædit,& quãdo peccator consentiendo culpæ lęsionē incurrit.Ista enim est pestifera læsio, qua scilicet anima læditur hostis tentatione,Dei offensione,vana locutione,falsa deceptione.Dico hostis tentatione, nisi scilicet Deus eum defendat,iuxta illud Exo.12.Non sinet dominus & lædere. domos vestras ingredi Angelum percussorem, Dei etiam offensione,de qua dicitur Prouer.8.Qui autem in me peccauerit,lædet animam suam. Falsa seu vana locutione,de qua Eccles.20.Qui multis vtitur verbis, læditaĩam suam.Falsa insuper deceptiōe,de qua Apostolus gloriatur neminem offendisse,dicens.2.Cor.7.Neminem læsimus,neminem circumuenimus. Ista est ergo læsio culpæ, de qua dicitur Danie.6.quod Daniel eductus de lacu leonum, nulla læsio inuenta est in eo. ¶Item læditur moriens, quando deprimitur.s.per damnationē æternã, de qua læsio ne dicitur Sap.11. Deo non est impossibilę imittere peccatoribus noui generis ira plenas bestias & ignotas aut vaporem igneum spirantes,aut odorem fumi proferrentes, aut horridas eb oculis scintillas emittentes,quarum non solũ læsura pōt illos exterminare,seu etiam & aspectus p timorē occidere.

Ista

Ista est ergo læsura damnationis, q in scriptura dr mors secu da, à qua. s. boni non læduntur. Apo. 2. Qui vicerit, nō lædet à morte scda. Et à qua tantummodo dānati percutiuntur, & puniuntur. figura Apo. 9. vbi locustis. i. demonib. pceptū est, q non læderet nisi tantūmodo hoies, q non habebant signū Dei in frontib. eorū. Signū Dei est signū grȩ vel gloriæ, quo signo filij regis Christi à filijs Sathanȩ distinguunt. Filij. n. re gis Sathanæ istud signū nō habent. Sic ergo patet, quō læsio multipl' sumit in scriptura. Omisi ponere exēpla naturalia, & materiā plōgare, qa paucȩ sunt auctoritates vocales. Sed vide in titulis synonymis. s. vbi mordere, scindere, & similia.

Leena

Cū leena sit fȩmella leonis, & sit aial superbū, crudele, adulterum, quia. s. fornicatur cū par-
A do, & in pariendo est defectiuū, qa si primo anno pariat sex catulos, deinceps semper parit vnū diminuendo, ita q sexto anno non parit nisi vnum, & tunc penitus sterilescit, pōt dici, q talis leena significat leonū. i. principum cōsiliarios & fautores ipsis (vt vr) quasi matrimonialiter copulatos, qui. s. sunt (vt cōiter) crudeles superbi, fornicarij, & adulteri, & in bonis fœtibus. i. operibus defectiui. Dan. 7. Ecce quatuor be stiæ quarum prima erat quasi leena &c. Expone figurā Iob. 10. Propter superbiā quasi leenam capies me &c. Non prose
A quor. Vide infra vbi agitur de leone

Legatus Legatio.

Legare qnq; sumitur pro dare seu pro assignare. Et sic accipitur in materia legatorum in iure, q alio modo possunt dici fidei commissa quandoq; vero sumitur pro mittere vel mandare, nunciare vel intimare, & sic legatus idē est, q commissarius, vel nuncius pro aliquo negotio destinatus, aut missus. De primo nihil. De secundo parum. Notabo igitur, quod in scriptura reperitur

Legatio { Desuper veniens, Pressis subueniens, Mundo conueniens.

Prima est legatio summi mediatoris. i. Christi, qui s. sicut legat' fidelis à summo imperatore Deo patre & à senatu Paradisi fuit missus ī mūdū, p redēptionis humanæ negocio pertractādo, de quo Hie. 49. Auditum audiui à dño, & legatus ad gentes missus sum. Veruntamen Iudæi, apud quos iste functus fuit legationis officio, non se habuerunt erga eum sicut erga legatum. De iure. n. gentium legati à principio fuerunt inuiolabiles, licebat. n. ipsis libere ire & redire etiam apud hostes, & negocium pro quo ibant perficere vel tractare, nec alicui quātumcunq; hosti licebat eos aliqualiter violare, quinimo si lȩdebantur, vel violabantur, contra illos tanquam iuris naturæ violatores, iusto bello poterant tam dij, quā homines impugnare, sicut de populo fidenarum & tolumnio veientū rege, qui occiderunt Romanorum legatos, dicit Titus Liui' lib. 4. vrbe condita, q Romani legatis occisis statuas ad perpetuū honorē fecerunt, & erexerunt, & cōtra prædictos hostes pugnauerunt, & deuincerunt, & nefādum regem, qui legatos occidi iusserat, dijs iubentib. occiderunt. vnde Cornelius Cossus, alias Cornelius Cotta, qui contra regē Tolumnium singulari certamine dimicauit, tūc legitur hoc dixisse. Hiccine est (inquit) ruptor fȩderis humani, violatorq; gētiū iuris? iā ego hanc mactatam victimā, si modo sancti quicquā in terris Dei esse volunt, legatorum manib. i. animab. dabo Sic vere fecerunt Iudæi Christo Dei patris legato, ipsum. n. violauerunt, & occiderunt, propter quod postea perierunt. Ipsi vero legato statuerunt imaginem, & Deo ordinante & cultum fidei propagante post erecti fuerunt. De infidelitate ergo contra istum legatum commissa, poterunt ipsi Iudȩi dicere illud Abde. Auditum audiuimus à domino, & legatū ad gentes misit. Surgite, & consurgamus aduersus eum in p lium. Ista fuit ergo legatio Christi mediatoris. ¶ Scda est legatio boni prædicatoris. Prædicator. n. legatus dicitur, eo q ad reducendum populum ad dominum ad ipsos mittit, causamq; Dei apud hoies tractare, & agere cōprobat, sicut Paulus apostolus de seipso dicit. 2. Cor. 5. Posuit (inquit) Deus ī nobis verbum cōciliationis. p Christo legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos. ¶ Tertia est legatio docti intercessoris. Vtile est. n. & conuenit reipublicæ, quod temporaliter mittantur legati, qui. s. negocia dominorum suorū fideliter faciant, discordes pacificent, & reconcilient, & qui
B potestatem sibi commissam aliqualiter non excedant ¶ Et si vis nota, quod legatus debet habere

Auctoritatem,
Fidelitatem,
Sagacitatem,
Strenuitatem,
Benignitatem,
Securitatem.

Primo igit dico, q legatus debet habere auctoritatē, seu ptatem. s. à superiore, qa certa & limitata ptās, & cō missio sibi dat, sicut videmus in legatis missis a Papa, & maxime in cardinalib. & alijs missis à latere, qa. s. in finib. sibi destinatis obtinent vices Papæ. Nerui. n. procedētes à cerebro per totum corpus mittuntur, & sensum & motū in virtute spiritus aīalis secum à cerebro deferunt, & operātur. Ipsorum. n. potestas à capite & à cerebro procedit quæ tandem per totum corpus incedit, & sensum & motum tribuit & concedit de fulminibus etiam dicit Plinius, quod illa, quæ sunt virtuosa & significantia, à terris altis, & certis locis, & veris syderibus pcedunt. Illa aūt, quæ aliunde, vtpote à nubib. & aeris inflammationib. veniūt, bruta & muta sunt, & ptātem significatiuam aliquam nō ostendunt. Re uera boni plati sunt sicut nerui in corpore, & sicut fulmina in æthere. Illa. n. à capite vel à stella mittuntur. Isti vero à capitaneis & stelleis hoinib. s. rege, vel Papa ad partes alias destināturt. Illæ habent potestatem à suis principiis originalib. Isti habent à suis prælatis & principibus, communitatibus etiam & senatib. Illa autem, quæ à certis non procedunt principijs nihil valent. Sic nec isti nisi à veris dñis processerint, tanquā bruti, & muti merito virib. omnib. carent. Breuiter ergo dico, quod talibus necessaria est auctoritas, & hoc, quia non ex se, sed virtute alterius operantur. Item quia, quod alias esset impossibile, necesse est, quod honorentur, & timeant, Iudæi appellati sunt à Romanis amici socij & fratres, & susceperunt legatos Symonis gloriosè. Igitur dico, quod legatus debet habere potestatem, & auctoritatem. ¶ Secundo dico, qd' debet habere veritatem & fidelitatem. Debet. n. legatus C
esse fidelissimus domino suo, mandatum eius facere, vel seruare, & vtilitatem ipsius procurare, & officium sibi traditū legitimè exercere. Sanguis. n. qui ab hepate venit, debet esse purus & mundus, quia scilicet si corruptus fuerit vel infect' membra pro certo non nutrit, sed ipsa potius inficit, & corrumpit, sicut patet in leprosis. ¶ Sic vere ille, qui ad exercendum legationis officium mittitur, purus, sanctus, fidelis, innocens, & syncerus esse tenetur. Quia re uera si proditione, rapina, auaritia vel deceptiōe corruptus fuerit, illos, ad quos delegatur, non nutriet, aut iuuabit, sed potius inficiet, & grauabit, & etiam decipiet, & fraudabit. Istud videmus de multis malis commissarijs vel legatis, qui. s. corrupti auaritia, in fidelitatem non verentur committere, partes ad quas mittātur decipere, & se & suos dominos diffamare, proprium lucrum quærere, & de vtilitate partium nō curare. Quod etiā potest allegari contra malos prælatos, qui. s. infideliter dispēsant bona sibi commissa &c. & tamē scriptum est, quod iam quæri inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. 1. Cor. 4. Et tales sunt legati Aegyptij, de quib. dicitur in Psalm. Venient legati ex Aegypto, Aethiopia præueniet manus eius Deo. Aegyptus enim interpretatur angustia, Aethiopia interpretatur caligo vel tenebræ. Tales enim legati veniūt ex Aegypto. i. ex angustia vel peccato, inquantum se legatio in forum tēdit ex populi præiudicio, seu damno. Aethiopia arida & combusta, quæ tenebrosa, & obscura diligit, i. auaritia, manus eorum Deo pueniet. Hoc est dictu. Citius & priusquam Deus ad eos venit, inquantum. s. iniquissima mens eorum, auaritiam Deo præponit, & in obscuro & secreto munera colligit, atq; ambit. Deum ipsum Aethiopiæ, id est lucro, & auaritiæ postponit. De infidelitate. n. cuiusdam legati audiui, quod cum rex Angliæ & Franciæ misissent quēdam nobilem virum, vt pro vtroque in quadam nobili ciuitate Senascalci vel præsidis officium exerceret, ciuitas illa voluit quod ante ingressum ciuitatis faceret aliqua iuramenta, sicut solitum fuerat ab antiquo qui miserunt ad ipsum quendam ciuem de maioribus suis, qui omnino volebat, vt Senascalcus ille nō reciperetur, sed magis gratia inter regem & populum oriretur. Iste igitur infidelis legatus, q populi verba ad rectorem, & econuerso fideliter referre debebat, oīa peruertit, & durissimas responsiones populi ad iudicem retulit, & iudicis ad populū reportauit, cū tū hinc inde verba pacifica & cōcorda mandarent. Cū vero his nō obstātib. iudex fuisset in ciuitatē receptus, & inquisita veritate, illi' legati falsitatē & nequitiā reperisset, fecit eū interfici dolore.

Tales legati fuerunt illi, quos Iosue misit ad terrã exploran
dũ, qui.s. veritati cõtraria reportauerunt populũq; turbaue-
runt, & murmurare fecerũt, pp ꝙ tã ipsi, q̃ alij irã Dei incur
terunt, sicut ponit Num. 13. & deinceps. Nõ sic ergo, sed sit
legatus fidelis, quia sicut d Prou. 13. Nũcius impij cadet in
malũ, legatus fidelis sanitas. Legati. n. fideles fuerunt illi, de
quib. narrat Salusti s & Valerius maximus li. 5. c. 6. ꝙ cũ in-
ter duas nobilissimas ciuitates Cyrenẽ & Carthaginẽ esset
dissensio de limitib. agrorũ suorũ, pp ꝙ sæpius inuicẽ plias-
sent, tandẽ voluerũt, ꝙ vtraq; ciuitas certa die suos legatos
mitteret, quilibet de sua ciuitate ad alterius ciuitatẽ, & ꝙ lo
cus vbi legati sibi inuicẽ obuiarent, esset limes & terminus
duorũ regnorũ seu ĩperiorũ suorũ. Carthaginẽses ergo phi
lenos fratres pro se legatos miserunt, q taľr accelerauerunt
& itinerauerunt iter, ꝙ multo vltra medietatẽ itineris lega-
tis Cyrenensib. occurrerunt, qui videntes se esse puentos, &
mortẽ plusquã verecundiã eligentes, nouã sponsionem Car
thaginensib. obtulerunt. i. ipsi Carthaginenses in quocunq;
loco vellent fines imperij sui ponerẽt, ita tñ, ꝙ viui obrui in
eodem loco statim deberent. Vel quod ipsi Cyrenenses sub
eadem cõditione vbi vellent, sui regni terminos assignarẽt,
mortemq́; protinus sustinerent. Phileni ergo conditione ꝓ
bata, populi sui & suæ reipublicæ vtilitatem vitæ ꝓpriæ prę
tulerunt. Propter quod Carthaginenses aras ipsis duob. fra
trib. in ipsis arenis Libycis in honorẽ ꝑpetuũ, & in facti me-
moriã erexerunt, q̃. s. adhuc arenæ Philenorũ vocãtur. Bene
igitur legitur de fidelitate legati Prou. 25. quod sicut frigus
niuis in die messis, sic & legatus fidelis aiam illius, qui misit
ipsum, requiescere facit. Habeat igitur legatus fidelitatẽ, &
veritatẽ. ¶ Tertio dico, qđ debet habere claritatem, & saga-
citatẽ. Ille. n. qui pro arduis negocijs ad peregrina loca mit-
titur, prudens cautus & diligens esse tenetur. Nam si stultus
aut fatuus appareret, nunquam bene negocium expediret.
vnde Prou. 26. dicitur, quod claudus est pedibus, & iniqui-
tatem bibens, qui mittit verba sua per nũcium stultum. Pru
dentes ergo egerunt illi Scipionis legati, qui per hostiũ exer
citum transmissi, cum recto tramite sine deuiatione transire
deberent, vnum de equis suis ex industria soluerunt, quẽ fu
gientem per castra vbilibet insequentes totã ꝑtãtem hostiũ
explorauerunt, & sub sequelæ velamine cognouerunt, sicut
ponit Titus Liuius de bello punico. Prudenter etiã egit Bru
tus ille missus & legatus cũ Tarquinij regis filijs apud Del-
phos, qui audiens Apollinis responsum, ꝙ ille legatorum il-
lorum, qni primus oscularetur matrem suam in vrbe Roma
ĩn a dñio potireretur, permisit se cadere occasione capta, &
cadẽdo terram osculatus est, quæ est mater oĩum generalis.
Sicq; factum est, quod post expulsis Tarquinijs pp Lucretiæ
mortem, factus fuit Romæ consul, vt ponit Titus Liuius lib.
j. ab vrbe condita. Prudentes ergo, & non stulti debent ad
legationem mitti, vt prudenter possint quæ agenda sunt vel
dissimulanda, operari Mat. 23 Ecce ego mitto ad vos ꝓphe
tas, & sapientes, & scribas quasi diceret. Sapientes & prudẽ
tes mittendi sunt, & non alij. Habeat ergo legatus pruden-
tiam & sagacitatem. ¶ Quarto habeat legatus audaciam &
E strenuitatem. Constat. n. quod legatus vbicũq; sit, debet au-
dacter agere, & in omnibus negociũ sibi cõmissum vel ver
bo vel facto executioni mãdare. Vnde de Romanis legitur
apud Titum Liuium de bello Punico, qđ cum Hannibal ĩ-
perator Carthaginen. vel Pęnorum obsideret ciuitatẽ Sagũ
tum, confœderatã & sociam Romanorum, Romaniq; missi
sent ad ipsum Hannibalem fœdus denunciando, vt desiste-
ret, ipse, q tunc actuaľr obsidebat Saguntum, dictos legatos
ab aspectu suo, & ne venirent ad se expulit, pp quod ipsi Ro
mani legati traiecto mari se Carthaginem transtulerunt, &
post verba plurima in senatu Carthaginen. habita, vnus ex
legatis Romanis hæc verba cõstãti audacia plicato gremio
intulit. Hoc (inq̃t) gremio vel pacẽ vel bellũ attulimus, qđ
volueritis eligatis. Et cum rñdisset senatus Carthaginen. ꝙ
volueritis detis nobis, tũc legatus Romanus expãso gremio
dixit eis, quod noĩe senatus populiq; Romani bellũ Pęnis &
Carthaginensibus indicerent. qui responderunt bellum se
grato aĩo recipere, ipsumq; tali, ac tanto animo ꝓsecuturos,
quo aĩo recepissent. Igitur ad hoc applico, quod legatus de-
bet esse audax, nihilq; debet metuere dum tñ formam man
dati sui non excesserit, nec iniuste voluerit quid patrare. Ad

uerte tñ, ꝙ quidam sunt nuncij vel legati, qui tanta superbia
repleti sunt, & tm̃ cõfidunt in suorũ potẽtia dñorũ, ꝙ qñ ve
niunt ad locũ vel prouinciã destinatã, tantã audaciã induũt,
ꝙ omissa oĩ modestia & tẽperatura, ad multa iniusta & iper
tinentia, vel iniqua ꝓrũpere non formidant. Non. n. seruant
modum in audacia, quinimo naturam exeũt legatorum, &
formam induunt tyrannorũ, sicut de illis legatis narrat Iu-
stinus, ꝙ cum à rege potentissimo ad regem paruũ sibi sub-
ditum missi fuissent pro tributo petendo, vel alio negocio ꝑ
tractando, ipsi modum aut temperantiã non habentes, nõ so
lum tributum petierunt, quinimo habere filias & neptes re
gis illius ad explẽdã suã libidinẽ voluerunt. Rex ergo iuuẽ-
culos quosdã ad similitudinem mulierum ornauit, ipsisq; le
gatis fatuis, & ꝓteruis tanquã iuuẽculas p eos postulatas ad
libidinem obtulit. Præfati autem iuuenculi ex ordinatione
regis ipsos legatos fatuos occiderunt, quando ipsis tanquã
fœminab. inducere voluerunt libidinem. Talis ergo auda-
cia excessiua legatis omnibus prohibetur, quia si debitas me
tas excesserint, non audacia, sed stultitia indicatur. Habeat
ergo legatus audaciam, & strenuitatem, exemplo Pauli, qui
etiam in catena positus, cum audacia nomen Christi nõ ces-
sabat annunciare, & ptatẽ domini prædicare, dicens Eph. 6.
Datur mihi sermo cum fiducia, non facere Euangelij mini-
steriũ, ꝓ quo legatione fungor in catena ista, vt in ipsa au-
deam prout oportet me loqui. Habeat igitur legatus auda-
ciã, & strenuitatẽ. ¶ Quinto dico, ꝙ legatꝰ debet habere mo
destiam & benignitatem. Ad legatos. n. spectat, quod sint

Humiles, — Et potissimè istud pertinet ad legatos,
Benigni, — qui mittuntur à Papa vel altero pro pa
Eloquentes, — ce inter aliquos reformanda, qui. s. præ
Affabiles, — cæteris debent affabilitatem & benigni
Et discreti. — tatem prętẽdere, vt partes possint ad cõ

cordiã reuocare. Narrat. n. Solinus, quod in Aphrica circa
tẽplũ Amonis est fons, qui virtutem mirabilẽ habet ad con
glutinandum & consolidandum. Cineres. n. arenas & lapil-
los vnit, & in vnum corpus conglutinat atq; iungit. Sic vere
debet esse legatus, qui vadit pro pace. Virtutis enim debet
esse benignissimæ & affabilissimæ, vt. s. possit contrarios, di-
uersos & ex toto abinuicem separatos, adinuicem congluti
nare, & per pacem & concordiam in vnum corpus. i. in vnita
tem & amicitiam fœderare. 1. Mach. 9. Misit Ionatas legatos
componere. Istud tamen est contra multos legatos, qui non
sunt apti nati contrarios concordare, sed concordes abin-
uicem discordare, qui. s. ita sunt duri, & impij vel crudeles,
quod illos, ad quos nituntur, magis solent ad iracundiã pro
uocare, quam ab iniurijs reuocare. Istud potissime videmus
ĩ legatis & cõmissarijs, quos mittũt ad partes extraneas rex,
& Papa. Isti. n. quando vident se esse longe à curia, & consi-
derant, quod eorum mala opera non poterunt per dominos
suos scito sciri, in rapinam, & furiã efferuntur, & ꝓ pecunijs
congregandis contra pauperes debacchantur. Similes ner-
uis, qui sunt in humano corpore, qui. s. à capite & cerebro
mittuntur per mẽbra corporis vniuersa. Sed re uera isti quã
to sunt magis propinqui cerebro sensuum originali princi-
pio siue loco, meliores inueniuntur quanto vero longius re
cedunt à capite, & ad remotiores partes corporis deferunt,
tanto peiores efficiuntur. Sic proculdubio tales quanto sũt
in partib. plus propinquis, tanto minus exequuntur opera
suæ cupiditatis, & malitiæ. Quanto vero in longinquiorib.
partib. fuerint, tanto latius suæ cupidæ nequitiæ opera mul-
tiplicat, & se exponunt diris operib. atq; factis crudelib. &
iniquis. Esa. 57. Misisti legatos tuos procul, & humiliata es vs
que ad inferos. Vt & subditi de talibus possint dicere illud
Hester. 14. Durissima nos opprimunt seruiture, & volunt de
lere hæreditatem tuam. Non sic debet esse bonus legatus,
imo pro certo debet esse dulcis, tractabilis & benignus, vt
sic possit corda partium frangere, & ad pacis remedium re
uocare. Ad hoc. n. principaliter mittuntur, vt eorum opera
& industria, pax, & concordia reformentur, vt patet. 1. Mac.
9. vbi Ionathas misit legatos componere pacem. & Luc. 14.
de illo rege, qui mittens legationem, rogat ea, quæ pacis
sunt. Vbi ostenditur de legato auctoritas Papalis, seu rega-
lis, quæ istum dirigit: humilitas mentalis, quæ præces porri
git. sedulitas pœnalis, cui iste se subiungit: tranquilli-
tas seu vtilitas finalis, quam supplex exigit & transigit.

Auctoritati

Auctoritati eſt obediendũ[Mittens]Sedulitati cõpatiendũ.
[Legationem]Humilitati eſt conſentiendum[Rogat]Tran-
quillitati,ſeu vtilitati eſt annuendum[Quæ pacis ſunt]

Mittente nihil nobilius,
Legato nihil ſedulius,
Rogante nihil humilius,
Pace vero ſeu compoſitione
nihil vtilius.

Proſequere,ſi vis de aucto ritate,ſedulitate humilita- te,& vtilitate ſeu neceſſita te.Et vide in titulis de Mit tere & Rogare , & hic de

G legatione,de nuncio,& pace.Patet ergo,ꝙ legatus debet ha bere modeſtiã & benignitatẽ.¶Sexto dico,qđ debet habere fiduciã,& ſecuritatẽ.Fidenter.n.& ſecure debet legatus vbi que incedere & de nullo pіudiciũ aut dãnũ aliqđ ſuſtinere. Iſtud.n.fuit a principio ius gẽtiũ,ſicut ſuperius ĩ primo fuit dictũ.Sicut.n.ponit Solinus,aliquę gẽtes fuerũt in Aſia dicti Arimphei,q̃ fructib.arborũ viuebant,crines tã mares, q̃ fœminæ tondebant,neminẽ lædere volebant, ſed in pace & in quiete viuebant.Iſti ergo ſacri reputabant,quinimo quicunque periculum metuebat,ſi ad ipſos fugerat,tutus erat,ac ſi templo vel aſylo tegeretur,quia.ſ.illuc ipſos inſequi verebatur.Talis ergo opinio fuit antiquitus de legatis, qui .ſ.tanq̃ miſſi ꝓ vtilitate vniuerſali reputati fuerunt ſacri,quaꝑpter nulli licuit ipſos tangere,nec quibuſcunq; iniurijs violare, & ſecure,& tute ire licuit eis,& redire . Vñ in terra,de qua natus ſum,gallicanum ꝓuerbium eſt cõe,in quo dicitur,qđ nuncius non meretur,nec bonum audire,nec malum habere.Meſſager ne doyt ne bien auoir,ne mal ouyr.Et ſic dico, ꝙ ipſe debet habere fiduciã & ſecuritatem quia.ſ.non debet offendi quomodolibet ſeu lædi.Eccl.7.Nõ lædas ſeruum in veritate operãtem.Sic ergo patet,qũo legati debẽt habere ſex conditiones ꝑdictas,videlicet auctoritatem,fidelitatem, ſagacitatem,ſtrenuitatẽ,benignitatẽ,ſecuritatem.Et hæc ſufficiant de legato.Concorda melius ſi potes,vel vocaliter vel realiter,quia paucæ ſunt in biblia de legato auctoritates.Vide de nuncio,& de mittere,& ſimilibus.

A **Legio.** Nota,ꝙ legio idẽ eſt ꝙ lecta vel electa ſocietas vel congregatio,quia.ſ.antiquitus milites eligebantur,& electi per ſocietates diſtinguebantur, ita ꝙ ſocietas ſex milia ſexcentos ſexaginta ſex continens legio dicebatur.Et põt dici,ꝙ inuenitur legio angelorum hoium atq; demonum,ſed nihil ad pñs.Vide vbi ſocietas,congregatio, & multitudo.Pauciſſimæ.n.ſunt auctoritates.De angelis.n.dicit Chriſtus Matth.26.quod pater ſuus poterat ſibi dare plꝰ quam duodecim legiones Angelorum . De legione hoium dr̃.2.Re.15.ꝙ Dauid habebat ſecũ legiões celethi,atq; pheleti.De legiõe vero demonũ dr̃ Mar.5.& Lu.8.ꝙ demoniũ dixit,ꝓ vocabat legio,Multi.n.inquit & ſumꝰ hæc ꝗ ſufficiũt.

A **Legere.** Nota,ꝙ ſm qđ ſunt diuerſi libri, diuerſæ & variæ ſunt lecturæ.Inuenitur.n. in ſcriptura

Liber
Cęleſtis excellentiæ,
Patentis continentiæ,
Fulgentis ſapientiæ,
Latentis conſcientiæ.

Primus eſt liber diuinæ naturæ,ĩ quo legũt agmina ſctõrũ:ſcđs eſt liber oĩs creaturæ , in quo legit grex philoſophorũ:tertius eſt diuinę ſcripturæ, in quo legũt cateruæ doctorũ.Quartꝰ vero ẽ liber mẽtalis clauſuræ,in quo legit copia iuſtorũ.¶Primus legitur ad admirandũ:ſecundus legitur ad delectandum:tertius legitur ad dirigendũ:quartus vero legitur ad corrigendũ.¶Dico ergo primo,ꝙ legendus eſt liber diuinæ naturæ,vt in ipſo ſꝑ admiremur.Sicut.n.videmus,ꝙ pueri licet nihil intelligant,admirãtur & tñ libẽter reſpiciũt pulchros libros,& ipſas pulchras imagines & figuras,ſic re uera licet liber diuinæ eſſentiæ ſit nobis ignotus,ita ꝙ illas ꝓfundiſſimas rerũ naturas,q̃ ibidẽ ab æterno ſunt ſcriptæ,nõ poſſimus intelligere,vel legere,ipſum tñ & imagines rerũ in ipſo refulgenter merito poſſumꝰ admirari,& in ipſo mẽtaliter ſpeculari.Iſte.n.eſt liber ille ſignatus,de quo dr̃ Eſa.29.Viſio(inquit)oĩum ſicut verba libri ſignati,quem cum dederint ſcienti literas,dicent ei,lege & reſpondebit,non poſſum ſignatus eſt.n.Et dabit liber neſcienti literas,& dicent lege,& reſpondebit Neſcio literas. Et vere ſignatus eſt nobis pro tempore vitę huius mirabilis liber iſte,ita ꝙ non eſt dare aut ſcientificũ aut ignarum, qui poſſit legere,quæ ſunt ibi.Cum.n.liber iſte ſit liber voluntarius,quia.ſ.iſte non legitur niſi quantũ voluerit,& exibuerit ſe legendũ,conſtat,ꝙ ſerui ſancti & Angeli ipſum legunt,& cum eſſentialiter intuentur,& quanto plus reſpiciunt , tãto plus mirantur.Ibi legunt proceſſum & emanationẽ perſonarum,ideas & exemplaria creaturarum, prædeſtinationes iuſtorum,repudiationes reproborum, perfidiam Iudęorum. Multa nimis per paucas literas legerat ibi.Paulus raptus vſque ad tertium cœlum,qui tamẽ audiuit ibi arcana verba, quæ non licet homini loqui.Iſte eſt enim liber ſignatus ſigillis ſeptem ſicut dicitur Apocal.5.Quia ſcilicet omnia ſecreta ſeptem mundi ætatum,ſeptem planetarum,ſeptem dierũ in eo ſunt ſignata,& a nobis abſcondita vel velata.Dan.5.Ingreſſi ſunt ſapientes regis,& non potuerunt nec ſcripturam legere,nec interpretationem indicare.Legendus eſt ergo liber diuinæ naturæ,vt in ipſo ſemper admiremur . ¶Secundo dico,quod legendus eſt liber mundi creaturæ, vt in ipſo valde delectemur.Res enim creatæ ſeu creaturæ mũdi ſunt B liber in quo Deus depinxit & deſcripſit bonitatem , ſapientiam,& potentiam ſuam,quia ſcilicet ſicut dicitur Roman. 1.Inuiſibilia enim Dei per ea,quæ facta ſunt intellecta cõſpiciunt.Sẽpiterna quoq; eius virtus,& diuinitas.In iſto libro legerunt philoſophi,& intantum delectati ſunt ibidem (videntes.ſ.virtutes latẽtes in rebus,ordinem & modum creaturarum,& totius pulchritudinem vniuerſi)ꝙ oĩa alia contempſerunt,& contemplationi lecturæq; & ſtudio huius libri ſe penitus dederunt.Et re uera adhuc illi, qui vacant ſtudijs lucratiuis,ſi ſaperent,& intelligerent quantum ſit delectabile legere librum iſtum,calcarent omnia velut lutum,& poſt philoſophos currerent ad iſtius lecturam,dicẽtes illud quod ſcribitur Apocal.1.quod.ſ.beatus eſt,qui audit, & legit verba prophetiæ huius,& ſeruat ea,q̃ in ea ſcripta ſunt. Et bene dicit prophetiæ,quia pro certo in libro naturæ,qui bene ſciret intelligere,inueniret pręterita,præſentia,& futura,illis duntaxat exceptis,quæ à ſola voluntate diuina procedunt,& quæ patet poſuit in ſua poteſtate & voluntate.Igitur qui legit,intelligat.Mar.13.Legendus eſt igitur liber mũdi creaturæ,vt in ipſo ſanctè delectemur.¶Tertio dico , qđ legendus eſt liber ſacræ ſcripturæ,vt in ipſum rectè dirigamur.Liber.n.ſacræ ſcripturæ habet mandata dirigentia, habet conſilia ſapientia,habet promiſſa erigentia , & habet ꝓhibitiua,comminatiua ſeu reprimentiam.Iſtum ergo ſolent viri ſcientifici libenter legere,& ibidem ſtudere, & inſpicere.Quod ꝑtinet ad prædicatores & prælatos, qui.ſ.ibidem legunt,& ſtudent,vt ignorantes doceant,& informent.vnde Ioſue.8.dieitur.Legit omnia verba benedictionis, & maledictionis.& 4.Reg.23.Legit Ioſias cunctis audientib oĩa verba libri fœderis.De Moyſe etiam dicitur Exo. 24. Aſſumens Moyſes volumen fœderis legit audiente populo . De Chriſto etiam dicitur Lucæ.4.quod intrauit(ſecundum conſuetudinem)in ſynagogam,& cœpit legere . Si ergo Ioſias, Moyſes & Cgriſtus ibi perhibentur legiſſe,bene ergo debemus ibidem legere,& nos in diuinis voluminibus exercere Quicunq;.n.legerit ſcripturam hanc,& interpretatiõem notam fecerit,eurpura veſtietur , & torquem auream habebit in collo,& tertius in regno meo erit Danie.5.Purpura ſignificat ruborem charitatis torques quæ ligat collum,ſignificat catenam ſeu vinculum iuſtitiæ & æquitatis,aurum,qđ ſplendet.ſignificat refulgeutiam ſapientiæ & veritatis, tertius vero numerus fidem ſignificat trinitatis.Quia reuera,qui ſcripturam ſacram ſtudent diligenter & legunt,ſanctę trinitatis ſidem,diuinæ ſapientiæ lucem,diſciplinæ ſeu iuſtitiæ torquẽ & diuini amoris purpuram vel amorem merentur præ cæteris,& acipiunt.Neem.8.Populus ſtabat in gradu ſuo,& legerunt in libro legis Dei aperte & diſtincte ad intelligendũ & intellexerunt cum legeretur.& 3.Eſdræ.9.dicitur de leuitis,quod legebant legem domini,& præferebãt ſinguli eos, qui intelligebant lectionem.Legendus eſt ergo liber diuinę ſcripturæ,vt per illum rectè dirigamur.¶Quarto vero dico quod legendus eſt liber mentalis clauſuræ.i.liber conſcientiæ legendus eſt,videndus & conſiderandus, vt ipſum ſcilicet D dejectuoſum & corruptum corrigamus,& vt in ipſo nos ipſi prætereа corrigamus noſipſos.Legamus igitur per compunctionem ſcripturam libri,id eſt crimina,quæ commiſimus conſiderando per contritionem de ipſis horrorem & diſplicentiam concipiendo,& per confeſſionem ipſa peccata exprimendo ſacerdoti & explicãdo.Homo.n. optimè debet ſcire legere literam,quã ipſemet ſcripſit. Quia ergo nos ipſi peccata,quæ ſunt in libro conſciæ nr̃æ,ſcripſimus,& ea

ibi impressimus,& posuimus, ipsa p certo bene & discrete legere,& per confessionem manifestare debemus. Hier. 36. Lege de volumine, in quo scripsisti. Iste est.n. liber (Eze.2.) in quo scriptæ erant lamẽtationes, carmẽ & væ,& expãdit illud corã me inquit. In cõscia.n. debent legi lamẽtatiões pp crimina,q̃ cõmisimus: Væ pp tormenta q̃ metuimus: carmẽ pp veniam, q̃ speramus. Et sic debet iste liber, quã exposuimus,& perlegimus, expandi,& dilatari p cõfessionẽ, quia reuera primo debet fieri,& procedere lectura considerationis, contritionis,& cõpunctionis, deliberationis & meditationis & postea debet sequi lectura confessionis, iuxta illud, q̃ scribit Colos.4. Cũ lecta fuerit apud vos hæc epistola, facite, vt in Laodicensium legat̃ Eccl'a. quasi diceret. Cũ primo legeritis mentaliter meditando, legatis tandẽ aperte ẽt coram presbitero confitendo. Vñ de hac vide infra vbi liber in fine seu vltimo. Patet ergo, q̃ legere debemus librum consciæ vel internæ clausuræ, librũ sapientiæ vel diuinæ scripturæ, librum euidentiæ vel mundi creaturæ, librũ excellentię vel supernæ naturæ. Vide vbi liber, litera,& scriptura,& similia.

Legitimus Legitima

Ltimum dr̃ quasi lex optima seu intima. A Illa.n. scriptura legitima appellatur, quæ à Deo, sicut lex optima statuebat,& quæ à populo per modum legis certæ, fixæ, perpetuæ & optimæ recipiebat. Leu. 18. Custodite legitima mea. Vnde quasi in infinitis locis vbi de aliquo sacrificio à Deo ordinato ponitur, statim subiungitur. Ltimũ sempiternum erit vobis. Nunc ẽt dr̃ illud legitimum, quod omni vitio carere in suo genere cõprobatur. Et sic legitime fieri dicitur illud, quod defectus aut macula non comitatur, sicut illud 2. Tim.2. Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. 1. Timo.1. Bona est lex, si quis ea legitimè vtatur. Igitur illa dicebantur vnicuiq; legitima, quæ ad cultũ Dei fuerant tradita vel statuta. Sic etiam de paganis dicitur, q̃ Antiochus voluit, quod omnes sibi subditi relinquerent legitima sua,& sequerentur legem suam fatuam, quam ipse tenebat. 1. Mach.1.& 3. vt plane poterit patere ibidem legenti. Cum ergo legitima dicantur, quæ pro lege diuina seruantur, omitto. Vide vbi lex.

A Lenitas.

Cum lenitas idem sit, quod suauitas,& lenire idem sit quod suam dulcedine mulcere, quæ re uera valde est necessaria,& vtilis ad mitigãdum iracundiam & rancorem, nota, quod inuenitur

Lenitas { Mala, Benigna, Condigna. }

Lenes maligni & mali sunt sicut. s. patet de proditorib.& hypocritis, qui. s. fingunt se lenes & mãsuetos,& tñ cautelosi sunt & fallaces, similes. s. serpentibus & anguillis, quarum si pellis est lenis & suauis, manutenentia tñ ipsarũ non est, neq; facilis, neq; lenis. Vnde ille, qui volebat decipere patrem suum, legitur dixisse Gen.27. Nosti, quod Esau frater meus homo pilosus sit,& ego lenis. ¶ Itẽ lenes sunt benigni, atq; virtuosi. Pelles,.n. quæ sunt suaues & lenes, sunt apud homines amplius reputatæ,& nobilium vsib. magis aptæ, sicut patet de pellib. variorum, qui sunt bestiolæ paulo ampliores mustella, habentes nomen à colorũ varietate. sunt.n. in ventre candidi, in dorso cinerei, de quarum pellibus gloriãtur homines in vestitu, quia. s. isti non pungunt neque lædunt, imo mulcent suauiter quicquid tangunt. Sic est de multis, q̃ naturaliter sunt mansueti & lenes. Nullum.n. volunt lædere vel offendere, sed sciunt erga omnes dulciter & suauiter se habere,& ideo nobiles & magnates. s. Deus & Angeli. solẽt tales diligere,& habere. Vnde de Moyse dicitur Eccl.45. In fide & lenitate ipsius sanctũ fecit illum,& elegit eum ex omni carne. ¶ Item sunt cõndigni seu gloriosi, scilicet boni,& principes,& prælati. Isti.n. debent loco & tempore lenes esse,& se suaues,& modestos,& dulces, si res exigit exhibere. Quia reuera lenitas principis valet ad regendum, docendũ temperandum, consolandum: Regendum dico. Hest.13. Nequaquam volui potentiæ vti magnitudine, sed cum clementia & lenitate gubernare subditos. Ad docendum etiam, q̃a i. hõ melius docetur,& instruitur si cum lenitate & mansuetudine doceatur Gal.6. Huiusmodi instruite in spiritu lenitatis Ad temperandum, seu etiam moderandum, s. superbiã & proteruiam aliorum. Vnde Roboam filius Salomonis fuit per sapientes consultus. 3. Regum.12. Si locutus fueris eis verba lenia, erunt tibi serui cunctis dieb.& 2. Paral.10. dicit. Si placueris populo huic,& lenieris eos verbis clementib. seruient tibi omni tp̃e. Quod q̃a Roboam non fecit, sed relicto senum consilio, iuuenibus credidit, nec serotina bonitate demulsit, sed feritate potius irritauit, ideo regnum amisit, sicut dicitur ibidem. Prouer.25. Patientia lenit princeps. Vnde Heliæ dicitur Ecclesi.48. Inscriptus es in iudicijs temporum lenire iracundiam domini. Item valet lenitas ad consolandum. vnde Gen.37. dicitur, quod filij Iacob congregati sunt, vt lenirent dolorem patris. Vide vbi modestia, suauitas, misericordia, benignitas.

Leo

Nota, quod leo multipliciter sumitur in scriptura. Inuenitur enim in scriptura leo summæ A

Auctoritatis, Stabilitatis, Iniquitatis, Crudelitatis.

Leo auctoritatis est Deus, quia iste est ille, de quo dr̃ Apo.5. Vicit leo de tribu Iuda radix Dauid. Leo stabilitatis est iustus de quo Prou.28. Iustus quasi leo cõfidẽs absq; vllo timore erit. Leo crudelitatis est diabolus, de quo 1. Pet.5. Aduersarius vester diabolus tanquã leo rugiens circuit q̃rẽs quẽ deuoret. Leo iniquitatis est pc̃tor. Eccl.4. Noli esse quasi leo in domo tua, euertens domesticos tuos. De istis ergo leonibus aliquid per ordinem differamus. ¶ Primo igitur dicamus de Christo, qui est leo auctoritatis. Sicut.n. leo rex est aialiũ,& iõ dĩ leo, quia leon Græcè, idẽ est, quod rex latinè, sic Christus est rex oium. Iste.n. dr̃ rex regum,& dominus dominantiũ Apo.1. Et iõ de auctoritate illius regis possumus exponere illud Eze.32. Leoni gentium assimilatus es,& draconi, qui est in mari. ¶ Et aduerte hic, quod secundum quatuor proprietates leonis. Christus habet proprie quatuor status. Leo enim est animal

Liberalissimum, Virtuosissimum, Mirabilissimum, Præcellentissimum,

Sic vere Christus fuit liberalis carnem assumendo, ideo dicitur [Assimilatus es] Virtuosus mortẽ sustinendo, quæ notatur cum dr̃ [In mari] Mirabilis vitam resumendo [Leo inquit gentiũ] Gloriosus cęlum ascendendo [Draconi inquit] quod est aial volans & sursum ascendens. ¶ Dicamus ergo, qd' Christus dicit leo propter liberalitatem, quam habuit carnem assumẽdo. Leo n. est animal ita liberale, quod predã suã non comedit solus, sed animalib. ipsam condiuidere consueuit. ¶ Sic vere tanta fuit Christi bonitas,& liberalitas, q̃ se & sua per carnis assumptionem nobis dedit, sicut dr̃ Esa.9. Puer natus est nobis & filius datus est nobis. Beatitudinem.n. gloriæ suæ solus non voluit participare, sed ipsam per incarnationem beatam, vt homines Deos faceret factus hõ, voluit omnibus cõicare. Ista vero incarnatio ostenditur, cum dicitur. Assimilatus es. Iste.n. in similitudinem carnis peccati venit, in similitudinẽ hoĩum factus,& habitu inuentus vt homo. Rom.8.& Phili. 2. Ita quod proprie potest dici de ipso illud 1. Mac. 3. Similis factus est leoni in operib. suis. Dicitur ergo leo propter liberalitatem &c. ¶ Deinde dico, qd' dr̃ leo propter virtuositatem, qua viguit mortem sustinendo. Et hoc ostendit cum dr̃ mare. Mare.n. amarum passionis amaritudinem signat. Sicut.n. leo est animalium fortissimum & audacissimum, ita q̃ venatoribus ipsum impetentib. intrepide se opponit, sic vere Christus ita fuit audax & fortis, quod mortis amaritudinem vilipendens, firmauit faciem suam, vt iret in Hierusalẽ, quamuis ibi se sciret corporaliter moriturum, dicens. Matthæ.20.& Luc.18. Ecce ascendimus Hierosolimam,& filius hominis tradetur ad crucifigendum. Iste enim fuit leo, de quo dicitur Prouerb.30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. Iste.n. fuit talis leo, sicut videtur dicere Solinus lib. de mirabilibus mundi. Dicit enim, quod in partib. vbi hoĩes à leonibus infestantur, solent incolæ leonẽ mortuum in alto loco scilicet in cruce vel in patibulo suspẽdere, vt alij leones territi ab ipsorum infestatione desistant. B Sic vere, quia leones inferni ciuitatem huius mundi infestabant,& ipsam varijs tentationibus morti perpetuæ submittebant, ideo leo de tribu Iuda in cruce fuit mortuus,& suspensus, vt prædicti leones id est demones terrerentur,& à nocumentis hominum desistere cogerentur. Figurati Numer.21. vbi serpens æneus suspensus est in ligno, vt percussi ab alijs serpentibus aspectu illius sanarentur. Quia vere si Christus in patibulo crucis suspensus (qui scilicet erat serpens per prudentiam, æneus per eloquentiam) deuotè consideretur morsus serpentinum infernaliũ, idest

idest tentationes dæmonum sanabuntur,& mitigabuntur.Et ista Chri passio,& tribulatio pōt accipi,vt dictū est cū dr̄ mare.Vnde Christus pōt cōparari illi bestiæ, q̄ ascendebat de mari,& os eius sicut leonis,de qua dr̄ Apocalip.13.Magna n.velut mare cōtritio tuā,sicut dr̄ Thr.2.Iste igit habuit virtuositatē,qua viguit mortē sustinendo.¶ Deniq; fuit leo pp mirabilitatē, q̄ habuit vitā resumēdo,ꝙ ondit,cū dr̄[Leoni gētiū]Leo.n.hoc habet singulariter ,ꝓpriū,ꝙ ad vocē patris sui postq̄ ꝑ triduū mortu' fuerit,suscitat.Sic vere Chrs Dei patris dispositione post triduanā mortē à mortuis reuixit, & mirabiliter resurrexit[Leoni inquit gentium[vnde Gen. 49.Requiescēs accubuisti vt leo,& quasi leena.qs suscitabit eū?quasi diceret.Nullus nisi Deus.¶ Insuper dico,ꝙ ipse fuit

C leo pp generositatē,qua splenduit,cœlos ascēdēdo. Et hoc ondit,qn̄ dr̄ Draconi.Draco.n.qui maximus est serpentum & ꝑ caliditate nimia ignē spirat,& præ leuitate maxima sursum volat,signat Christum,qui maior est inter alias creaturas,& qui tanto charitatis ardore plenus fuit , & ignē veræ dilectionis in discipulos insufflauit,dicens Luc.12.Ignē veni mittere in terrā,& quid volo,nisi vt ardeat?Ipse ergo sursū ad Paradisum per ascensionem volauit,quia.s.iste ascendit super cherubin,& volauit sup pennas ventorū.Draconi igt. Dan.14.Erat draco magnus in illo loco,que colebant Babylonij.Sicut.n.leo in altis rupib.se occultat,vt exinde rugiēs aīalia audientia terreat & sic rex in circulo ipsa includat,& capiat,sic Chrs in ascensione sursum in montē Paradisi ascēdit,& ibi se à mundi visib.occultauit.Exinde tñ per prædicatores suos quotidie clamat,& rugit.Amos.3.Leo rugiet, qs non timebit?Et in circulo mandatorum suorum oēs generaliter circuncingit,quos vult ad partem suā accipit,quos vero noluerit respuit & dimittit.Quia sicut dr̄ Lucæ. 17. Duo erūt in lecto vno,vnus assumetur,& alter relinquetur. Iō de ascensu istius leonis dr̄ Hie.4.Ascendit leo de cubili suo, ꝑdo gentium se leuauit.Et sic ergo patet,qūo per leonē intelligitur Christus sm̄ quatuor status suos,ꝙ bene figurat Eze. 1.in illo aīali mirabili,ꝙ quatuor habebat facies.s.faciē hois à parte anteriori & prima,faciē bouis à parte sinistra & secūda:faciem leonis in dextera & tertia:faciem aquilæ in parte superiori,& quarta.¶ Sic vere Christus primo fuit homo in incarnatione per humanę carnis assumptionē.Secdo fuit bos in passione per suæ carnis immolationem.Tertio fuit leo in resurrectione per suipsius suscitationem.Quarto fuit aquila in ascensione per sui corporis in cœlum sublevationē.De isto ergo leone dr̄ Gen.49.Ad prædam ascēdisti fili mi,accubuisti vt leo.Et sic ergo patet quod per leonem potest intelligi Christus.¶ Secundo dicamus de viro iusto seu perfecto,qui est leo stabilitatis.Est enim leo

Anima	Hominibus gratiosum,	¶ Leo .n. erga nram hoīum est benign': erga natura aīalum est auster':ad inuadē est animosus:ad sustinēdū labores est bellicosus: ad discernendū.s.inter illos qui ipsū percutiunt,est industriosus:ad diuidendū alijs aīalib.pdā suā,& ad parcendū miserabilibus personis. s.ꝓstratis,mulierib.& paruulis,est curialis & officiosus. Ad viuum tñ ignis & galli albi,& ad vocem,& auditum strepit' rotarum est mirabiliter timorosus.
	Bestijs rigorosum,	
	Inuadendo animosum,	
	Sustinendo virtuosum,	
	Discernendo industriosum,	
	Diuidendo & miserijs parcendo officiosum etiam aliquotiens & timorosum.	

Sic,ꝓculdubio vir iustus, & maxime religiosus siue ecclesiasticus vel prælatus , debet esse erga hoies.i.erga personas bonas,rationabiles,& discretas,benignus,amicabilis & modestus.Tales.n. nō debet lædere,vel deprimere,sed potius iuuare,& promouere.Figura Dan.6.& 14.vbi Daniel sanctus sedens in medio leonum ab eis non est læsus.Bestias vero.i.peccatores,debet ꝑ correctionem lædere,& eos acriter castigare.Cuius tñ contrarium faciunt hodie multi iudices & prælati, qui magis sunt benigni bestijs,quam hominibus & impijs,quam melioribus,quinimo(quod peius est)bestijs & peccatoribus illęsis,solēt innocētes,lędere peccatoribus parcere, hōmines vero.i.sanctos & simplices,rapinis & exactionibus deuorare.Ezec.19. Leo factus est,& didicit capere prędam,hominesq; deuorare.Figurati in Lamech,de quo dr̄ in historia scholastica,qd̄ cum cœcus esset,& debet sagittare vnam bestiam,pro bestia hoīem sagittauit.Item dico,ꝙ iste ad modum leonis debet esse animosus & bellicosus, quia.s.vir iustus debet esse audax & animosus ad bonum aggrediendum, ad malos inuadendum,& corrigendum,& ad bellum tribulationum fortiter & virtuose tolerandum.Quia sicut dr̄ Proue. 30.Leo fortissimus bestiarū ad nullius pauebit occursum.Item iste more leonis debet esse discretus & industriosus,q.a.s.dicere debet cogitare & discernere inter illos,qui fore faciunt & delinquunt,sicut leo,qui inter centum homines bene cognoscit illum,qui eum percussit,& vnumquemq; secundum qd̄ deliquerit,corrigere,& punire debet.Leo .n. dormit oculis apertis,q.a.s.vir iustus quãuis qñq; ipsum dormire non contingat ꝑ prosperitatis consolationem,debet tamen sp oculos cordis apertos habere ꝑ discretionem & cogitationem. vnde Apo.3.Esto vigilans &c.&Can.5.Ego dormio, & cor meum vigilat.& Num.24.dixit.Auditor sermonum Dei,q visionem oipotentis intuitus est, qui cadit , & sic aperiūtur oculi eius.Et sequitur. Accubans dormit vt leo . Item iste more leonis debet esse liberalis,& officiosus, & quātum ad miseros curialis compatiens & industriosus.Debet.n. ergo ga miseros esse compatiens,& benignus,& distribuendo ꝑdā bonorum suorum debet esse oībus gratiosus.Sed de hoc vide supra de Iuda in illa auctoritate.Vicit leo de tribu Iuda.Item more leonis debet esse aliquando pauidus & timorosus,quia,s.ignem inferni,& strepitum & comminatiōem rotarum sacræ scripturæ,& præsentiam galli albi,idest Dei, debet summopere formidare. Quia vere nullus debet esse tam virtuosus aut fortis,tam audax , strenuus aut securus, qui ista tria debeat formidare,scilicet

Ignis inferni combustionem,	Vnde.2.Reg.17.Fortissimus quiq; cuius cor est quasi leonis pauore soluetur.
Dei præsentis cognitionem,	
Sacræ scripturæ comminationem.	

Sic igitur patet,qūo vir iustus comparatur leoni.Et ideo de viro iusto potest satis competenter exponi illud Esa.11.Vitulus,ouis,& leo,simul morabunt.¶ Vbi ad- E uerte,ꝙ trib.rationib.vir iustus potest leoni merito comparari,quia.s.sicut leo coram catulo verberato castigatur, infirmitati continue subiugatur.s.quartanæ,constanti fortitudine roboratur,sic vere iustos in hoc mundo domat pœnæ mœstitudo[Vitulus]Grauat carnis ægritudo[Ouis] Roborat mentis fortitudo[Leo]Isti.n.conuertuntur & domatur per męstitudinē temporalem,quia sunt[Vitulus]Affligutur & grauantur per ægritudinem naturalem,quia sunt[Ouis] Statuuntur & firmanr̄ per fortitudinem virtualem, q.a sunt [Leo].¶ Dicamus ergo,ꝙ iust' multis tribulationib.edomatur[Vitulus inqt]Sicut.n.leo tunc timet & castigatur,qñ videt in pñtia sua catulum verberari,sic pro certo iustus timere debet & vitam suā corrigere,& edomare , qñ videt Deū catulos.i.peccatores in hoc sæculo tribulationib. & suis exigentib.demeritis,varijs afflictionib.verberare[Vitulus inquit]Per vitulum.n.qui faciliter edomatur,& à leuitate sua primaria immutatur,& pœnis & laborib.subiugatur,intelligitur vir iustus,qui leuitatem & insolentiam naturalem debet relinquere,& per virtutem obedientiæ se aliorum viribus subiugare.vnde Esa. 11. Leo sicut bos comedit paleas. Tribulationes.n.& afflictiones malorum sunt castigationes & correctiones sapientiū & iustorum.Quia sicut dr̄ Prou. 19.Pestilente flagellato sapiētior erit paruulus. Et versus dicit.Fęlix,quē faciunt aliena pericula cautum. Quod tamen est contra multos,qui quamuis malos coram se videant verberari,tribulari,& affligi,ipsi tñ pp hoc non castigātur, nec à suis iniquitatibus conuertuntur.Sed non sic boni,quia ipsi debent esse leones & vituli.Vnde.3.Reg.7.dicitur , quod in fabrica templi erant simul celati,& picti leones,& boues & cherubin.Vbi onditur,quod in templo Ecclesiæ debent esse iustitiæ viribus firmati , quia debent esse leones: modestiæ legib.ligati,quia debent esse boues:scientiæ lucibus docti,quia debent esse cherubin,qui interpretatur plenitudo sciæ.Ideo de tali vitulo sic domito & correcto potest dici illud.1.Reg.6.Recludit vitulos domi:iustus igitur dicit leo, quia tribulationibus edomatur . ¶ Item iustus, dicitur esse leo,quia infirmitatibus aggrauatur , quod ostenditur , cum dicitur [ouis] .Sicut enim dicit Solinus,leo febrem quartanam habet continuam , & sibi quasi vltro naturaliter adhærentem . Hoc enim prouidit illa rerum ordinatrix

natura,quã.s.tãta est leonis caliditas & ferocitas,q̃ oĩa deuo
raret,nisi ipsum continua carnis infirmitas flagellaret.Sic ve
re charissimi,boni & iusti sp patiuntur aliquos carnis defe-
ctus,aliquas carnis infirmitates & fragilitates,vt exinde sua
austeritas tẽperetur.Constat.n.q̃ multi sunt ita calidi & fer
uentes,& in iustitia rigorosi,q̃ oẽs delinquentes vellẽt cor-
rodere,& per iustitia consumere,nisi infirmitatib.carnis &
mentis grauarent.Et iõ sæpe fit,q̃ Deus viros iustos permit
tit febre quartana.i.carnis passionib.infestari,vt ex conside-
ratione suę propriæ conditionis humiliores q̃tum ad se, mi
sericordiores quantum ad pximum reuerẽtiores & cęlestis
auxilij imploratiores q̃tum ad Deũ.Istud apparuit in Petro
sm Greg.q permissus est à Deo timere,& deficere,& nega-
re,vt q futur⁹ erat pastor Eccłæ,sciret ex sua fragilitate cõ
ditionẽ delinquentiũ cogitare,& ad indulgendũ,& cõpatiẽ
dũ mentẽ suã benigne inclinare.Sicut.n.de Chr̃o dr̃ Heb.2.
in eo.n.in quo ipse passus & tentatus est,didicit & his q ten
tant auxiliari & Heb.5.dr̃.q̃ Christus didicit ex his,q̃ pass⁹,
est,obedientiã.& Eccl.31.Infirmitas grauis sobriã facit ani
mam.Et ibidem sequitur intellige quæ sunt proximi tui ex
teipso.& Gal.6.dr̃,q̃ si quis poccupat⁹ fuerit in aliquo pc̃tõ,
illi, q sunt spũales,debẽt eũ istruere in spũ lenitatis. Et cam
lenitatis assignat ibidem dicens.Considerans(inquit)temet
ipsum,ne & tu tenteris,quasi diceret.Ex cõsideratione pro
priæ infirmitatis,qua possumus tentari,debemus ad parcen
dum leniter,& misericorditer aĩari.Et ista carnis infirmitas
õnditur,cum dr̃ ouis.Quia ouis est aĩal valde debile,& infir
mum.vnde Esa.53.Nos oẽs sicut oues errauimus.Vt de tali
bus leonib.intelligat̃ illud 47.Cũ leonib.lusit quasi cũ agnis
quasi diceret.Tales qui sunt leones pp sẽtitatẽ & ferocitatẽ,
sunt agni pp annexã carnis infirmitatẽ.Patet ergo,q̃ vir iu-
G stus dr̃ esse leo,qa infirmitatib.aggrauat̃.¶ Itẽ dico,q̃ iustus
dr̃ esse leo,quia virtutum virib.roboratur,quia dr̃ leo. Leo.
n.habet naturam constantissimam & audacissimam. Habet
autem virtutem suã in quatuor.s.in capite,in collo, in pecto
re,& in ore.Sic vere vir iust⁹ debet habere virtutẽ in capite
i.in intellectu per fidem & discretionem.In collo per immo
bilem constantiam & perfectionem.In pectore id est in cor
de per dilectionem & charitatem.In ore.i.in verbis per do-
ctrinam & prædicationem.Virtus ergo nostra dicitur esse

In { Capite fidei,firmiter credendo,
Collo constantię,immobiliter perseuerando,
Pectore cordis,veraciter amando,
Ore verborum,vtiliter loquendo & prædicando, }

Et sic dicetur de eo illud Apo.2.Aĩal primum leoni simile.
Et bene simile leoni,quia sicut rugitus leonis est terror om
nium anialium audientium,sic vere rugitus verborũ & cla-
mor cõminationum viri iusti debet esse terror oium pc̃tõ-
rum.Oseæ.11.Leo rugiet,& formidabũt filij maris.Multi ta
men non sunt similes leoni,quia non habent virtutem in ca
pite,sed magis similes sunt vrso,qui valde habet caput debi
le,& asino,cuius virtus est in renib.nõ in pectore.Quia vere
multi sunt,qui in capite fidei, & in pectore veræ dilectionis
sunt valde debiles,in renibus vero quantum ad executionẽ
operum carnalium sunt valde fortes.Non sic ergo iusti,sed
sit vir iustus similis leoni,videlicet

In { Morum nobilitate seu benignitate,
Animi austeritate,
Propugnandi strenuitate,
Constante stabilitate,
Discretionis sagacitate,
Diuisionis & ppitiatiõis liberalitate,
Timoris pœnalitate. }

Et sic dicetur de eo illud.1.Mac.3.quod dictũ est de Iuda Mac. Similis factus leoni in operib.suis. Patet ergo cha-
rissimi, q̃ vir iustus dicitur leo propter virtualem stabilita
tem,propter naturalem infirmitatem, propter obedientiæ
dñabilitatem. Per leonem ergo intelligitur homo iustus.
H ¶ Tertio dico,quod per leonem potest intelligi vir peccator
qui est summę iniquitatis.Leo.n. habet.7. conditiones per
quas possunt.7.crimina denotari.Est enim leo animal

Infirmum & quartanarium
Feruentissimum & calidissimum,
Elatum & sæuissimum,
Insidians & fraudulentum,
Rapiens & violentum,
Rugiens & iracundum,
Fetidũ & habens anhelitũ immundum.

Sic vere charissimi, pc̃tõr est infirmus per luxuriam. Est calidus p auaritiã. Est elatissimus per superbiam: est insi-
dians per malitiam:
est rapiens per sęuitiã & gastrimargiam: est rugiens per ira-
cundiam: est etiam anhelitu fętens per detractionis infa-
miam.Et ideo secũdum diuersas suas proprietates peccator
in scriptura quantum ad luxuriam dicitur

Leo { Quiescens,
Deuorans,
Ascendens,
Insidians,
Rugiens,
Venans,
Inficiens. }

Iste(dico)dr̃ leo quiescens,quia sicut leo est aĩal cõtinue febricitãs, ita pec cator est febrem & ardorem carnalis concupiscentiæ cõtinue sustinens, & in quiete deliciarum habitans,& qe-
scens.Gen.49.Requiescẽs accubuisti
vt leo.Item quantum ad auaritiam dr̃
leo deuorans,& rapiẽs,quia.s.pc̃tõr auarus,more leonis nõ
cessat bestias innocentes & pauperes infestare & alienũ ca-
pere & auferre.vnde Num.23.Non accubabit leo donec ra
puerit prædam suam.¶ Item iste per superbiam dr̃ leo ascen
dens,seu repens,quia.s.superbus more leonis solet montes
altissimos.i.status excellentissimos per appetitum ascende-
re,& per superbiam venatoribus.i.inimicis suis se publicè
opponere,& exinde mortem sępissime incurrere.vnde Hie.
49.Quasi leo ascendet de superbia Iordanis. Item iste q̃tũ
ad malitiam dr̃ leo insidians, quia sicut leo insidiatur aiali-
bus,vt ea decipiat,& rapiat,sub foliorũ velamine se abscon
dens,& post subito dum non aduertunt,in ipsa insilit,& ea
rapit,& occidit,sic vere malitiosi & inuidi, dũ volunt alios
lædere,& grauare,sub velamine alicuius palliationis,vel dis
simulationis,se abscondunt,vt dum non aduertunt,cũ locũ
nocendi inuenerint,in ipsos insiliant,& suæ malitię venenũ
eis inferant,& inducant.Vnde in Psa.Insidiatur quasi leo in
spelunca sua,vt rapiat pauperem.Item iste quantum ad ira-
cundiã dr̃ leo rugiens,quia sicut leo cum est iratus solet fre
mere,& rugire,sic iracundi fremunt,& rugiunt,& alios tur
bant,& offendunt.1.Pet.5.Aduersarius vester diabolus tan
quam leo rugiens circuit querens quem deuoret.& Proue.
19.Sicut fremitus leonis,ita est ira regis.Item iste q̃tum ad
gastrimargiam dr̃ leo venans,quia sicut leo vndiq; circuit,
& venatur,vt inueniat,quẽ deuoret,& manducet,sic gulosi
circũeunt mare,& aridã,vt inueniãt cibaria grata.vñ Eccl.
27.Leo venationi insidiatur.Item iste quantum ad infamiã
dr̃ leo inficiens.Sicut.n.leo habet os & anhelitum fœtidum
& immundum,sic detractores habent ora fętentia & infecta
per aliorum detractionẽ contagiosam & mirabiliter corro
siuã.vnde Eccl.21.Dentes eius dentes leonis, interficientes
aĩas hominum.Et sic igitur patet,q̃ per leonẽ intelligũtur
diuersa genera pc̃tõrũ.Vnde mundus iste est sicut lacus leo
num,i.hoium,in quorum medio positus est Daniel,vt ab eis
deuoraretur.Quia.s.in medio leonum.i.hoium iniquorum,
positi sunt iusti in hoc mundo in piculo deuorationis & ra
pinę,nisi à dño ptegant̃.Sed de hoc.s.qũo leo significat pec-
catorem,vide supra in diuersis titulis, exemplis, & figuris.
¶ Quarto dico,q̃ per leonẽ intelligitur diabolus,qui est sum I
mæ crudelitatis,quia.s.iste insidiatur per delectationem, ru
git per suggestionẽ inuadit per tentationem,rapit per con-
sensum,& occidit p malam operationem, deuorat vero &
consumit per æternam damnationem.1.Pet.5.Aduersarius
vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quęrens quem
deuoret.Sed de hoc inuenies supra in diuersis titulis.

Lepra.

Nota,q̃ lepra est quædã vilis & enormis infir
mitas,quæ nunquã aut difficiliter curatur, & A
per quã cohabitantes corrumpuntur,& inficiuntur, pp̃ter
q̃ leprosi à societate sanorum hominum expelluntur.Lepra
igitur significat pc̃tũ,quod pro certo est infirmitas confusi
bilis & infamis.Facit.n.possessores suos societate fidelium
finaliter priuari,& per eorũ mala opera & exempla alios cõ
tiguos,& vicinos destrui,& corrũpi.Teste.n.Apost.1.Cor.
15.Corrũpunt bonos mores colloquia praua,quia sicut dr̃
Num.19.Quicquid tetigerit immundus,immũdum faciet.
¶ Notemus igitur quod sicut lepra corporalis ex diuersis
causis oritur,sic lepra spiritualis scilicet peccatum rationi
bus varijs generatur.Oritur enim lepra quandoque

Ex corruptione { Sanguinis,
Phlegmatis,
Choleræ,
Melancholiæ. }

Et secundum istas quatuor causas possumus intelligere quatuor genera scilicet,symoniam,superbiam, auaritiã,
Immunditiam.

immunditiã. Lepra.n. inducit horrorẽ, tumorem, ardorem, fœtorem. Quia.ſ. per lepram poteſt intelligi horror ſymoniæ, tumor ſuperbiæ, ardor auaritiæ, fętor immũditiæ. ¶ Pri
B mo igitur dico, ꝙ hõ põt fieri ſpiritualiter pc̃tõr & leproſus per ſymoniæ prauitatẽ. Sicut.n. lepra habet corrumpere nõ ſolum proprium ſubiectum, immo ẽt illos, qui habitant, & participant cum leproſis, ſic vere ſymonia nõ ſolum inficit vnum, immo plures, non ſolum illum qui beneficiat, ſed etiã illum qui beneficium confert, nõ ſolum ſemel, imo pluries, quia.ſ. ſymonia, q̃ in ingreſſu beneficij contrahitur, ad totius vitæ tpa dilatatur. Et iõ iſta eſt quoddã genus lepræ, q̃ dr̃ tyria ſeu ſerpentina, quæ.ſ. ſolet generari ex ſanguine interius corrupto. Quia.ſ. qñ ſanguis interioris affectionis in homine per auaritiã corrumpitur, tunc lepra ſymoniæ generatur. Et ſicut ſerpens tortuosè, & ſuauiter graditur, mordet tñ, & eſt venenoſus, ſic vere ſymoniac⁹ tortuosè.ſ. frauduleñter & fallaciter Eccleſiã ingreditur, vbi alios inuenenat, corrodit & perſequitur. Iſta lepra ſignificatur in lepra giezi, qui gratiã Dei factam per Heliſeum in curatione Naamã, pecuniã accipiens, & requirens, ſic lepram ipſius ſecum traxit, ſicut dr̃.4.Re.4. Quia vere ſi aliquis pro aliqua gratia ſpũali pecuniã acceperit lepra ſymoniæ percuſſus erit. Iõ Eccleſia põt hodie dici domus Symonis leproſi, iuxta illud.2.Reg.3. Nõ deficit in domo tua leproſus. Iſta eſt lepra in domo, ſeu lepra in lapide. de qua fit mentio Leu.13. vbi dr̃, ꝙ ſi aliquo lapide domus apparuerit lepra.i. aliqua corroſio vel maculatio, ille lapis amouendus erat & alius loco ipſius ſtatuẽdus. Sic vere ſi in domo Eccleſiæ, in qua ſumus nos tanquã lapides, fuerit aliquis lapis, i. aliqua perſona q̃ lepra ſymonię ſit infecta, ipſa ꝓ certo debet eijci, & expelli, & ab aliorũ collegio relegari. Num.5. Præcipe filijs Iſrael vt eijciãt de caſtris
C oẽm leproſum. Sic igit̃ patet, quõ hõ fit leproſus per ſymonię prauitatem. ¶ Scdo dico, ꝙ hõ fit leproſus ꝑ ſuperbię vanitatẽ. Sicut.n. leproſus habet carnẽ tumidã & lucẽtẽ, ſic ſuperbus interius tumet & inflatur per ꝑſumptionẽ, exterius vero lucet, & ornatur per curioſam conuerſatiõnẽ. Lepra talium figuratur in lepra Ioſiæ regis Iudæ, qui pſumens vltra quã decet, voluit ſacerdotis officiũ exercere, & iõ lepra immediate fuit percuſſus, q̃ primo apparuit in fronte eius. Et iſta eſt illa lepra, q̃ dr̃ leonina, q̃ ex cholera ignea, q̃ eſt humor leuiſſimus, generat̃, quæ leonina dr̃, eo ꝙ more leonis corrodit, & deuorat totã carnẽ. Sic vere ſuperbia, q̃ ex leuiſſimo humore.i. ex leuitate cordis naſcitur, merito leoni cõparat̃, quia.ſ. tota caro.i. tota patria per eã rapitur & prædat̃ & deuoratur. Num.12. Caro eius deuorata eſt à lepra. Fit igitur hõ leproſus ꝑ ſuperbiæ vanitatẽ. ¶ Tertio dico, ꝙ hõ ſpiritualiter fit leproſus per auaritiæ grauitatẽ. Sicut.n. leproſus eſt grauis & ponderoſus, & in carne ſentit pruritum & ardorẽ, ſic auarus eſt grauis, & ad terrena & tẽꝑalia inclinat⁹, & ardore auaritiæ cõtinue inflamatus. Vñ ꝓprie auaritia eſt lepra, q̃ dr̃ elephantina, q̃ ex humore groſſo terreo & melancolico generatur, & ideo Elephanti animali graui pondereſo & melancholico, qui.ſ. poſtquã ceciderit non poteſt ſurgere, cõparatur. Sic vere lepra auaritiæ ex terreo humore.i. ex bonis terrenis orit̃, qua quis ita põderoſus efficit̃, ꝙ ex quo inferius ad morẽ terrenorum per auaritiã ceciderit, vix aut nũquã amplius reuelatur. Pſa. Qui dormit, nõ adijciet, vt reſurgat. Et iſta lepra ſignat̃ in lepra Naaman, qui interpretatur commotio eorum, de quo dr̃.4.Reg.5. Erat Naaman diues & fortis. ſed leproſus. Quia vere, illi.q. in hoc mũdo ſunt cæteris ditiores, & contra pauperes fortiores, & qui pauperes commouent, & offendunt, vt cõiter lepra auaritiæ ſunt
D infecti. Leproſi ergo ſunt aliqui ꝑ auaritiæ grauitatẽ. ¶ Quarto dico, ꝙ ſunt aliqui ſpũaliter leproſi per immunditiæ fœditatẽ, & iſti ſunt luxurioſi. Quia ſicut lepra facit carnẽ corrumpi, ſaniem exire, & anhelitum oris fœtere, ſic ad literã luxuria facit carnẽ macilentam, facit pellẽ ſanioſam, facit verborũ ſpiracula ſordida & corrupta. De ore.n. taliũ luxurioſorũ nõ exit niſi anhelitus corrupt⁹.i. verba inhoneſta, impudica & corrupta. Et iſta eſt lepra, quæ dr̃, alopecia, ſeu vulpina, q̃ oritur ex corrupto phlegmate, & facit totum corpus depilari, & pilis ſpoliari. Sic vere luxuria, quæ ex phlegmate corrupto.i. ex humorum fęditatib. generatur, vulpina ꝓprie dr̃. Quia.ſ. vulpes ſm̃ Iſido. eſt animal fœtidum, & corruptũ anhelitum habens fœtidum & immundum, locaq; in quib. inhabitat, reddit ſterilia & corrupta. Sic luxurioſus, qui per infamiã valde fętet, & qui malis verbis & exẽplis loca q̃ inhabitat, & totã patriã & viciniã inficit, & corrumpit, anhelitum verborum habet per malas ſuggeſtiones fętidum, & infectum. Iſta ẽt lepra facit pilos virtutum cadere, & nuditatẽ morum, & virtutum ſolita eſt generare. Et ideo figurat̃ iſta lepra in veſte, de qua dr̃ Leu.13. Quia.ſ. lepra luxuriæ veſtẽ ſanctæ conuerſationis corrodit, capillorum.i. virtutum carentiam introducit. Luxurioſus ergo leproſus dr̃, quia nõ ſolum eſt corruptus in ſe, imo etiam alios inficit, & corrumpit. De talib. dicitur Leu.13. Contaminatum & ſordidum ſe clamabit omni tp̃e, quo leproſus erit. Et ſic ergo patet, quõ ꝓpter diuerſas lepræ conditiones per leproſum poſſunt intelligi diuerſi peccatores. Ita ꝙ propriè peccator poteſt intelligi per illum leproſum de quo dr̃ Leu.13. ꝙ ille, qui lepra maculatus erat, à ſocietate aliorum debebat eſſe diuiſus & ſeparatus, & habere veſtimẽta diſſuta, caput nudum, os veſte cõtectum, & ſolus extra caſtra habitare. Talis proculdubio eſt peccator, quia iſte eſt per pc̃m̃ mortale à ſocietate fidelium ſeparatus, veſtes ſuæ exterioris conuerſationis per inſolentia diſſuuntur, caput ſuæ intẽtionis per iactantiam denudat̃ os ſuæ locutionis per ſimulationem, & fallaciam operitur, ſolus etiam extra caſtra.i. ſocietatem charitatis per partialitatem, & inuidiam commoratur. Iſta igitur quatuor genera hoĩum peccatorum ſeu ſpiritualiũ leproſorum figurant̃ in illis quatuor leproſis, qui ad exercitum Syriæ procedentes ibi lautiſſime comederunt. Quia.ſ. infecti, & pc̃tõres in exercitu malorum præ cæteris ſatiãtur, & bonis tẽporalib. adimplentur. Ideo de talib. poteſt dici illud Luc.4. Multi leproſi erant in Iſrael tẽporib. Heliſei prophetæ, & nemo ex eis curatus eſt. Tales.n. per ſe ſunt incurabiles. Solus.n. De⁹ poteſt peccatorem curare, ſicut ipſe quotidie per gratiam ſuam facit. vnde Mat.11. Cœci vident, Claudi ambulãt, leproſi mundantur. Ideo prædicatoribus præcipitur Mat.10. Leproſos mundate, demones eijcite. Si vis pone hic, quomodo leproſus ſolebat reconciliari, ſicut ponitur Leuiti. 13. Sed pone eam infra de mundare. Sufficit ergo de lepra.

Lætitia. Lætus.

Nota, ꝙ lætitia idẽ eſt qđ gaudium iocunditas, exultatio & A iubilatio. Cum ergo de iſtis oĩb. ſupra ad ſufficientiã ſit tractatum, hinc eſt, ꝙ de lætitia quo ad præſens modicum eſt dicendum maxime cum in ſermone. Lætare Hieruſalem. & in ſermone. Lætare ſterilis. ſatis ſufficiẽter de ea ſit tractatum. Breuiter ergo notemus, quod eſt triplex lætitia, ſcilicet

Lætitia { Interior, Exterior, Et ſuperior, } { Quæ eſt } Conſcientiæ cordialis, Opulentiæ mundialis, Affluentiæ æternalis,

¶ Lætitia cordialis eſt lætitia perfectorum, de qua dr̃ Eccle. 30. Lætitia (alias iocunditas cordis) hæc eſt vita hoĩs. Lętitiã mundialis eſt lætitia pc̃tõrum de qua dr̃ Eccl. 7. Cor ſtultorum vbi lætitia. Lætitia ſupernalis eſt lætitia beatorum, de q̃b. dr̃ Eſa.35. Lętitia ſẽpiterna erit ſuper capita eorum. Gaudium, & exultationẽ obtinebunt. ¶ Primo ergo de lætitia interiori. qua.ſ. boni in hoc mundo lætant̃, poſſumus breuiter diuidere illã auctoritatẽ Pſa. Lætabit̃ iuſtus in dño, & ſperabit in eo. Vbi aduerte, ꝙ ſicut in hoc mundo lętantur tria genera perſonarum.ſ. accuſati qñ ſciunt ſe habere innocentiæ puritatẽ: obſeſſi vel impugnati quãdo ſciunt ſe habere adiutoris probitatẽ: Operarij quãdo ſciunt ſe habere futuri præmij largitatẽ, ſic vere chariſſimi, boni & perfecti viri debẽt lætari de trib.ſ. de puritate mẽtalis perfectiõis [Iuſtus inq̃t] De firmitate diuinæ protectionis [In dño inquit] De bonitate futuræ ſaluationis [Superabit inquit in eo] quia.ſ. ſpes eſt de futuris. Lætificat.n. hoĩem propriæ cõſcientiæ rectitudo. ſ. qñ eſt iuſtus. Diuinæ ſuſtinentiæ fortitudo [In dño inquit] Aeternę opulentiæ plenitudo [Sperabit inquit in eo] ¶ Dico ergo, ꝙ nos debemus lætari ꝓpter ꝓpriæ conſciæ rectitudinem [Iuſtus inquit] Sicut.n. nulla res eſt q̃ ita poſſit lætificare hoĩem q̃ habet facere corã aſpero iudice, & cum fortib. aduerſarijs, ſicut qñ ſcit ſe habere iuſtitiã & innocẽtiã ꝑ ſe, & qñ nõ inuenit in ſe ꝓpter qđ debeat cõdẽnari, ſic vere ſummẽ debet lætificare quẽlibet virum iuſtum, q̃.ſ. corã ſeuero iudice Chr̃o habet iudicari, & à demonib. accuſari, ſuæ puritatis, & innocẽtię, ſecurę quoq; cõſciæ rectitudo [Iuſt⁹ inq̃t] Pſal. Lętamini ĩ dño, & exultate iuſti, & gloriamini oẽs recti corde.

¶ Et nota

¶ Et nota, quod mala sunt, quæ faciunt hominem esse iustũ, quæ tamen sunt spiritualis lætitiæ inductiua videlicet

Paupertas spiritualis,
Puritas cordialis,
Charitas supernalis,
Humilitas virtualis.

¶ Facit igitur iustum lætum paupertas spiritualis. Esa. 35. Lætabitur deserta & inuia. & Gal. 4. Lætare sterilis, quæ nõ paris. ¶ Itẽ puritas cordialis. vnde Hie. 31. Lætabitur viro in thoro. ¶ Itẽ charitas supernalis. vnde Esa. 66. Lætamini cum Hierl̃m, & exultate oẽs, qui diligitis eam. ¶ Itẽ humilitas virtualis. Psa. Lætati sumus pro dieb. q̃b. nos humiliasti. & Esa.
B 65. Serui mei lætabunt̃ &c. Lætemur igit̃ pp ꝓpriæ cõsciæ rectitudinẽ. ¶ Itẽ lætemur pp diuinæ sustinẽtiæ fortitudinẽ [In dño inquit] Sicut magna est lætitia alicui debili & infirmo in ꝑlio cõstituto, qñ scit se habere iuxta se aliquẽ fortissimũ protectorẽ, qui nunquam ei deficiet, sed in cunctis periculis eũ proteget & defendet, sic nos in ꝑlio huius mundi constituti valde possumus lætari & iocundari, quia certi sumus, ꝙ sp est nobiscum dñs Deus noster paratus nos ꝓtegere, & iuuare. Vnde in Psal. dicit ipse dñs. Cum ipso sum in tribulatione, eripiã eum, & glorificabo eum [In dño inqt] In dño. n. est lætificandũ, non in mundo, quia sicut dr̃. Illa est vera lætitia, q̃ de creatore non de creatura concipitur. Vnde in Psal. dr̃ Dñe in virtute tua lætabitur rex, & super salutare tuũ exultabit vehementer. Et iterũ in Psa. Lætet̃ Israel in eo, qui fecit eũ. Talem ergo lętitiam non habent in sæculo pc̃tores, quia s. ipsi non lætant̃ in dño, sed in mundo, non in spũalib. sed tẽporalib, non in ęternis, sed in terrenis. Vnde nota, ꝙ auari lętantur in pecunijs, luxuriosi in mundi delicijs, inuidi in aliorum dolorib. & tristitijs, superbi in mũdi vanitatib. & vanis glorijs. De auaris patet, q̃a isti sunt sicut auis, q̃ dr̃ monedula, q̃ naturalr̃ diligit pecuniã. Plus. n. lætatur habere vnũ denariũ, q̃ vnũ castrum, quia auari plus gaudent de vno tantillo bonorũ mundanorũ, q̃ de immensitate bonorũ ęternorũ vnde Amos. 6. Væ qui opulenti estis in Syon. Et sequit̃. Qui lætamini in nihilo, dicentes. Nonne in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? De immũdis patet, quia sicut porcus plus lætat̃ in luto, quã ĩ fluuio puro, sic luxuriosi plus lætantur in luto deliciarũ, q̃ in aqua spũalium gratiarum. Vnde ĩmundi dicunt illud Sap. 2. Nemo sit expers luxuriæ nostræ, vbique relinquam' signa lætitię, qm̃ hæc est pars nostra & hæc est sors nostra: de inuidis et patet, q̃a pro certo sicut, Delphini plus lætãtur tp̃e aduersitatis & tẽpestatis, q̃ tp̃e serenitatis, sic inuidi magis læti qñ vident tempestates & miserias aliorum, q̃ qñ videt eorum ꝓsperitates & serenitates. Isti. n. sunt de q̃b. dr̃ Baruc. 4. Sicut gauisa est in ruina tua, & lætata est in tuo casu (. s. Babylon) sic contristabit̃ in tua consolatione. Itẽ de superbis patet, q̃a vere sicut papilio lætatur & delectat̃ volare, currere, & circuire ad claritatẽ candelæ, vbi alæ eius cõburuntur, ipse vero qñq; periclitat̃ & morit̃, sic superbi lætantur in suo discursu & volatu ad claritatem gloriæ mundanæ, vbi alas virtutum perdunt per iniquitatẽ, alas vero bonorum temporalium amittunt per paupertatẽ; ipsi vero periculum mortis æternæ incurrũt per criminum multiplicitatẽ. De lætitia talium dr̃ Eccl. 11. Lætare iuuenis in adolescentia tua, ambula in vijs cordis tui &c. Non sic ergo, sed lætamini in dño. Vñ in Psa. Lętet̃ cor q̃rentium dñm.
C &c. Lætemur ergo de diuinæ sustinentiæ fortitudine. ¶ Item dico, ꝙ lætari debemus de ęternæ opulentiæ plenitudine, q̃ ostendit̃, cũ dr̃ [Sperabit in eo] Spes. n. est de futuris, quia sicut operarius qui in agro laborat, & pugil qui acriter in bello dimicat lætant̃ & gaudent in eo, quia ex talib. laborib. sperant venire finaliter ad quietem & ad mercedem, sic vere boni qui sunt in mundi laborib. lætantur, q̃a certissime sperant exinde venire ad quietẽ & ꝓmium Paradisi [Sperabit inquit in eo] Ideo bene docet Psa. Sperate in eo omnis cõgregatio populi, effundite corã illo corda vestra, Deus adiutor vester inæternum. Vnde de tali lætitia. q̃ de spe futurorũ generatur, põt dici illud Prou. 10. Expectatio iustorum lętitia. Ista est ergo lætitia interior & virtuosa. ¶ Secundo dico, ꝙ est lętitia exterior & vitiosa, & ista est lætitia qua pc̃tores in hoc mundo lætantur, q̃ proculdubio sequitur tristitia sempiterna Extrema. n. gaudij luctus occupat. Prou. 14. Sicut. n. Syrenæ tp̃e sereno solent lætari, & cantare, talis tamẽ lętitia propinquam denotat tẽpestatem, sic vere pc̃tores dũ arridet eis serenitas ꝓsperitatis mundanæ, ipsi sunt in magno gaudio & honore, ex isto tamen sequitur sempiterna tristitia, & ex isto gaudio sequitur æterna desolatio. Esa. 16. Ablata est lætitia de Carmelo. ¶ Tertio dico, ꝙ est lætitia superior, q̃ est beatorum. Et ista est illa, qua in Paradiso sancti, & angeli consolantur, & gloriantur, quia sicut dr̃ Esa. 51. vbi loquitur de ciuitate Paradisi. Gaudiũ & lętitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. Sufficit &c. Sed accipe distinctiones, quæ sunt in sermone. Lætare Hierusalẽ, & pone eas hic. Et vide supra de gaudio exultatione, & iocunditate.

Leuare.

Nota, quod leuare idem est quod sursum erigere vel portare, sed quia supra dictum est de eleuare, de sublimis, de excelsus, ideo breuiter de eleuare, aliquid dicendum est. Nota ergo, quod triplex est leuatio vel erectio, videlicet quædam virtuosa, quædam vitiosa, quędam vitiosa, quædam gloriosa A

Prima est perfectorum,
Secunda peccatorum,
Tertia est beatorum.

Leuantur. n. & sursum eriguntur perfecti per cœlestiũ affectionem: Leuantur infecti p dignitatum ambitionem: Leuantur beati per supernorũ adeptionem. Est igitur quædam leuatio virtuosa, & virtuosa, & ista est, quando hõ ab inferioribus se leuat ad superiora, & a temporalib. ad æterna. Sicut. n. ignis a ꝓpria natura sursum leuatur, & hoc quia sursum est sphera & regio ignis, & suũ originale principium, sic vere quia Deus est nostrum principale principium & origo, ideo nosipsos debemus sursum ad ipsum leuare, & mẽtem, & affectum ad eum ordinare. Vñde viro perfecto, & iusto põt dici illud Thr. 3. Sedebit solitarius & tacebit qm̃ leuauit se supra se. Nos. n. ipsos, & supra appetitum conditionis nostræ debemus leuare, & vsque ad cęlestia nos transferre. Ibi. n. cessant laborũ anxietates. Cessant malorum societates [Solitarius inquit] Cessant verborũ inimicitates [Tacebit inquit] Igitur leuemus nos supra nos, exeamus de cauerna nostræ carnis: ascendamus ad Deũ mente, vt ibi finaliter leuemur in corpore. Et ideo notandum, ꝙ nos debemus leuare nos [Se inquit] Quia scilicet quicquid est in nomine, debet esse sursum ad dominum leuatum. s.

Caput intentionis,
Cor cogitationis,
Facies affectionis,
Oculus cognitionis,
Manus operationis,
Os locutionis.

Caput. n. nostrum, i. intentio, sp debet esse ad Deum leuatum, & ad ipsum principaliter ordinatũ. Vnde Luc. 21. Respicite, & leuate capita vestra. Item leuemus ad eum cor totius cogitationis, vt. s. ibi fixa sint corda nostra, vbi vera sunt gaudia. vnde Thren. 3. Leuemus corda nostra cum manib. ad dñm. Item leuem' ad Deum faciem affectionis. Voluntas. n. est facies aĩæ, q̃ sp ad Deum est eleuanda, conuertenda, & erigenda. Vnde ipse dicit Can. 2. Ostende mihi faciem tuam &c. Iob. 11. Leuare poteris faciem tuam absque macula. Quod est contra auaros, qui faciem cordis & affectionis semper habent ad terrã inferius per auaritiam depressam. Similes illi animali venenosissimo Aegyptiaco, quod moratur in fonte nigri, qd semper inclinat faciem versus terrã, quia alias venenositate sua interficeret quicquid videret. 2. Reg. 2. Leuare non potero faciem meam. Item leuemus sursum oculus cognitiõis. Oculos enim cordis debemus leuare & erigere videlicet

Implorandum diuinam pietatem,
Deprecandum sanctorum charitatem,
Ad Contemplandum Cœlorum dignitatem,
Cogitandum inferni vilitatem,
Meditandum cordium prauitatem.

¶ Igitur leuemus oculos cordis nostri ad diuinũ ꝓsidiũ implorandum. Vnde Psal. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Item ad sanctorum auxilium deprecandum. Vñ Psa. Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxiliũ mihi. Itẽ ad cœlorum fastigium contemplandũ. vñ Esa. 60. Surge, illuminare Hierusalẽ, quia venit lumen tuum, & gloria domini sup te orta est. Sequit̃. Leua oculos tuos, & vide. Itẽ ad inferni supplicium cogitãdum. vnde Esa. 41. Leuate in cęlum oculos vestros, & videte super terram deorsum. Item ad cordium flagitium cogitandum. vnde Hiere. 3. Leua oculos tuos in directum, & vide vbi nunc prostrata sis. Leuemus igitur oculos nostræ considerationis. Item leuemus manus nostræ operationis. Manus. n. sursum leuantur ad aliquid B

Supplicandum,
Indicandum,

Et re uera charissimi istis octo de causis debemus leuare & in principio ponere ma

Indicendum, nere manus operationis nostræ.i. opa no
Inhibendum, stra, videlicet vt aliqd à dño supplicemus
Porrigendum, vnde Psal. Leuaui manus tuas ad te, aia
Accipiendum, mea sicut terra sine aqua, tibi. ¶ Itē vt alijs
Percutiendum, exēpla vtilia indicemus. Iosue.n. leuauit.
Defendendum. clypeū, q erat in manu sua, cōtra Hay, ad
cuius cōspectū fortificatus exercitus ciuitatē deuicit. Iosue. 8. Quia vere qñ prælati clypeū bonorum exemplorum alijs ostendunt, ad præliandum contra vitia fortius intēdunt. Vñ Psal. In noīe tuo leuabo manus meas. Item leuemus manus, vt alijs mandata & consilia iniungamus. Psal. Altitudo manus suas leuabit. Itē vt pctā & vitia alijs inhibeamus. Psa. Leua manus tuas in superbias eorum. Itē vt bona tpalia alijs exhibeamus. vnde Exo.14. Leua virgam tuam, & extende manum tuam &. Ezec.20. Cum introduxero vos in terrā, pro qua leuaui manum meam, vt darem eam patrib. vestris &c. Itē vt à Deo gratias & beneficia accipiamus, sicut de Moyse dr Exod.17. Cum leuaret Moyses manus, vincebat Israel. Item vt discolos percutiamus & corrigamus. Vnde Zach.2. Leuo manum meā super eos, & erunt prædæ eis q seruierāt sibi. Itē leuemus manus vt miseros leuemus & defendamus vnde Eze.20. Leuaui animam meam p stirpe Iacob, vt educerem eos de terra Aegypti. Leuemus igitur manus nostræ operationis. Item dico, quod nos debemus leuare vocem nostræ locutionis. Vox enim leuatur ad aliquid

Proclamandum, Sic vere nos debemus leuare vocem lo-
Deplorandum, cutionis nostræ ad vocandum alios per
Implorandum, prædicationem. vnde Esa.52. Vox specu-
Collaudandum. latorum tuorum leuauerunt vocem, si-
mulq; laudabant. Item leuemus vocem ad deplorādum vitia per lachrymationem. vnde Iud.21. Leuauerunt vocē & magno vlulatu ceperunt flere. Item leuemus vocem ad implorandum dominum per orationem. vnde Luc.17. dr de decem leprosis, q steterunt à longe, & leuauerūt vocem, dicentes. Iesu præceptor miserere nobis. Et sic patet, quomodo homo totus debet spiritualiter se leuare quātum ad omnes sui partes, scilicet quantum ad

Caput intentionis, Quia breuiter quicquid est in ho-
Cor cogitationis, mine, totum debet sursum ad Deū
Faciem affectionis, leuari & offerri, & ab inferioribus
Oculos cognitionis, segregari & auferri, vt de homine
Manus operationis, sic totaliter leuato & erecto dicat
Vocem locutionis. illud Hie.4. Ascendit leo de cubili
suo, prædo gentium se leuauit. Transeo breuiter, & omitto, & exempla & figuras & diuisiones auctoritatesq; prætermitto, propter hoc, qd paucæ sunt themata applicabilia, & quia supra de eleuare & erigere ad sufficientiam est dictum. De leuatione vero vitiosa, quæ nihil aliud est quam superbia, dicitur Hier.51. Cor suum leuauit contra me. Vide supra in tit. supradictis. ¶ De leuatione etiam gloriosa, de qua dr Ezec. 43. Leuauit me spiritus & introduxit me in atrium interius, & ecce repleta erat gloria domus domini. vide supra in tit. antedictis, quia omitto gratia breuitatis. Sed si forsan velis istam materiam aliquantulum dilatare, notabis, quod in scriptura reperitur

Leuatio ptinens ad { Christum, Iustum, Iniustum. } ¶ Primo ergo dico, q est leuatio, quæ spectat ad Christum. Constat. n. q Deus quandoq; leuat manum vt percutiat, quandoq; leuat brachium, vt eripiat, quandoq; leuat superbum vt deijciat, quandoq; leuat depressum vt præficiat. Leuat dico manū vt percutiat viros pestilentes, quia pro certo catus quandoq; ludit cū mure, ipsumq; dimittit ex proposito hinc inde discurrere, finaliter tñ pedē suum leuat, & ipsum retinet & pcutit ne euadat, & adhibet dētes, ipsum mordet, deuorat & trucidat. Sic Deus cū peccatoribus quandoq; videtur ludere, in fine tamen contra ipsos manus suas leuat. & ipsos tpaliter tribulat, & æternaliter damnat. Psa. Leua manus tuas in superbias eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sancto? & Deut.32. dicit dñs. Leuabo (inquit) in cœlum manum meam, & dica, viuo ego in æternum. Si arripuero, vt fulgur gladium meū, & arripuerit iudicium manus mea, reddā vltionem hostibus meis &c. Item leuat brachium, vt eripiat innocentes, quia re uera ipse leuat brachiū fortitudinis suæ ad innocentes ab impijs defendēdum. Brachium misericordiæ suæ ad indulgentes de miserijs, & tribulationib. eripiendū. Brachium ēt suę clementiæ ad delinquentes de vitijs & inferni periculis liberandū. vnde Esa.40. Sicut pastor gregem suum pascet, & in brachio cōgregabit agnos, & in sinu leuabit, fœtos ipse portabit. Itē leuat superbos, vt deijciat præsumētes. Cōstat. n. q sicut athleta aduersariū suum leuat à terra vt ipsum tandem deijciat, sic Deus quosdā, quos p occulta iustitiæ suæ videt finaliter esse dānandos, qñq; in magnos status extollit, & leuat dum ibi gloriantur, per mortē & tribulationem in infernum, & in infortuniū præcipitat, atq; iactat. Rota. n. fortunæ sic pingit, q dū vnus leuatur alius deprimitur, imo ad hoc quisq; sursum erigitur, vt cadens postea confundat. Sic vere facit de malis occulta Dei prouidētia, quā in isto casu voco fortunam. Ista est autē mala & periculosa leuatio, quia. s. quāto quis in tpalib. plus leuatur, tāto (vt cōiter) magis in spiritualib. inclinatur. Res. n. perpēdicularis nunquam ab vna parte leuatur, quin ab altera deprimatur, sicut patet in lance, seu in statera. Cum igitur hō habeat duas partes, s. aīam & corpus, spiritualia & terrena, nūquam potest ex parte vnius leuari, quin ipsum contingat vt cōiter ex opposito aggrauari. Quia si leuatur in temporalibus, deprimitur necessario in spiritualib. Et econuerso si aia leuatur, & erigitur in spiritualib. caro neccessario premitur & calcatur in mundialib. Bene ergo dr Iob.10. Si iustus fuero, non leuabo caput. vnde Eze.22. Nonne hic est qui humilem subleuat, & sublimem humiliat? De quodam. n. tyranno in suis actib. prosperante & de sua potentia gloriante audiui, q in palatio suo fecerat depingi rotam fortunæ, & in superiori gradu pingi & poni se fecerat eleuatū. Cū ergo die quadā præsentibus suis rotæ pulchritudinem cōmendaret. & à quodam prudentiore peteret an hmōi pictura pulchra foret, rñdit, sic, sed q ibi vnum deficiebat, videlicet vnus clauus qui teneret rotam ne volueretur. Audierat. n. ille, quia teste Greg. Sępius in altum quis tollitur, vt cadens inde fortius confringatur. Figura Exo.10. vbi vr, q ventus vrens leuauit locustas, operueruntq; vniuersam superficiē terræ, vastantes oīa. Sed sequit, q dñs flare fecit ventum cōtrarium, qui arreptas locustas proiecit in mare: Ventus. n. vrēs est psperitas, qua mediante mali leuantur: Ventus cōtrarius est, quo finaliter sufflante locustę. i. superbi pctōres in mare mortis & inferni præcipitātur. Deus ergo leuat superbos, vt deijciat præsumētes. Item dico, q ille leuat depressos, vt pficiat super gētes. Deus. n. qñq; suscitat de puluere egenum, & de stercore erigit pauperem, vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. Quia. s. ipse est, qui pauperem facit & ditat, humiliat, & subleuat. 1. Reg.2. Vnde de Iehu rege Israel legit, q ipse Ionadab leuauit ad se in currū suū. 4. Reg.10. Et Helia dicitur. 4. Reg.2. q dñs in curru igneo ipsum leuauit in cęlum. Quia re uera sæpe fit per occultam Dei prouidentiam, q boni de infimo gradu leuātur ad summum per prælationem, de terra & terrenis leuantur ad cęlum, de cōtemplatione, de mundo leuant ad Paradisum per finalem beatificationem. Vnde de leuatione tpalis dignitatis, & prælationis pōt dici illud Eze.3. Spiritus quoq; leuauit me, & abij amarus in indignatione spiritus mei. Dico. n. q licet spiritussanctus iustum quandoq; velit ad dignitates leuare & extollere, ipse tamen tristis & dolens debet suscipere, & si forsitan dignus sit timere, & metuere. De leuamento vero contēplationis potest dici illud Eze.11. Spiritus quidem leuauit me, & adduxit me ad transmigationem in visione spiritus Dei De leuatione ad apicē æternæ fęlicitatis & cōsolationis potest dici illud Eze.23. Leuauit me, & introduxit me in atriū interius, & ecce repleta erat gloria domus dōmini. Vnde de beatis dicit Esa.63. quod indulgentia domini redemit eos, & portauit eos, & leuauit eos in diebus sæculi. Sic ergo patet, quod est leuare pertinens ad Christum. ¶ Secundo dico, D
quod est leuare pertinens ad iustum. Iustus enim leuare debet, & ab infimis erigere

Animum languentem, vt contempletur, Dico ergo, q iu-
Proximum egentem, vt consoletur, stus debet leuare
Optimum iacentem, vt honoretur, languētē aium
ad viri cognitionē. Quia re uera aium nostrū languentē & tepidū nos debemus leuare ad videndū redēptionis fructū Lu.21. Respicite & leuate capita vestra, qm̄ appropinquabit redēptio vestra. Cōtritionis luctū. 1. Re.24. Leuauit rex Saul vocem,

vocem,& fleuit. Et illud pdictū Hier.3. Leua oculos tuos in
directū,& vide, vbi nunc prostrata sis. Deuotionis.s.crucē &
passionē Christi,quā.s.leuare debemus in memoria nostra
ad spē,& fiduciā saluationis.vnde Hie.4.Leuate in signū in
Syon,& confortamini. Saluationis statū.s.gloriā ęternā.Esa.
60.Surge,illuminare Hierlm,quia venit lumen tuū,& glo-
ria dñi super te orta est.Sequit.Leua in circuitu oculos tuos
& vide.Statum dānationis.s.infernum.Exo.14.Leuantes filij
Israel oculos viderunt Aegyptios mortuos.i.demones infer
nales,& timuerunt valde.& Eze.9.Leua oculos meos ad viā
aquilonis.Dico ergo,q iustus debet leuare languentē aium
ad veri cognitionē.Deinde dico,q debet leuare egentē ,pxi
mū ad boni susceptionē,quia.s.iustus videns proximū suum
pauperē & egentē,debet ipsum leuare,à tribulatione,& an-
gustia liberare.Figura Deu.22.vbi asinus si ceciderit,pcipit
leuari.quia.s.si asinū.i.pauperē sub mundi infortunijs inueni
mus cecidisse ipsum debemus,per piū adiutorium subleua
re,& consolatione debita consolari.vñ Hie.38.Leua Hiere-
miam prophetā de lacu antequam moriatur.Et si istud intel
ligit de lacu miseriæ corporalis,multo fortius de lacu mise-
riæ spiritualis,videlicet de peccato.quia.s.multo maius me-
ritū est leuare hoiem de lacu pctī,quā à lacu pnitis miseriæ
vel tormenti.¶Deniq, dico,q leuare debemus iacentē opti
mum ad dignā plationē,quia.s.iustus debet bonos & rectos in
statu infimo constitutos,ad statū dignitatis & platuræ leua-
re,& eos put decet,honorare,& promouere.vñ.3.Reg.20.
dr̄,q rex Israel leuauit Benadab vt sederet secū in curru suo.
Istud est igit leuare ptinēs ad iustū.Sed de hoc vide in prin
cipio titu.vbi plene inuenies &c.¶Tertio dico,q est vnū le
uare spectās ad iustū,& sic dico,q iniustus supra seipsum le
uat p psumptionē,contra platum per religionē, cōtra subdi
tū seu egenū per oppressionē,contra proximum seu sociū p
oppugnationē,contra Deū per obstinationē.¶Dico ergo,q
mali leuantur contra seipsos per pręsumptionē & superbia.
Oseæ.14.Adimpleti sunt & saturati sunt, & leuauerunt cor
suū,& obliti sunt mei.Item leuantur contra platos p inobe-
dientiā & rebellionē.2.Reg.20.Hō de monte Effraim Zyba
filius Bochri cognomine,leuauit manum suā contra ciuita-
tē & regem Dauid.Itē leuantur contra subditos per iniusti
tiā & oppressionē Iob.31.Si leuaui super pupillum manum
meā,ēt cum viderem me in porta superiorē. Vnde contra
tyrannos dr̄ Hie.4.Ascendit leo de cubili suo prædo gentiū
se leuauit.Item leuantur contra proximos,seu socios p dis-
cordiam & dissensionē,contra illud Esa. 2.Non leuabit gēs
contra gentem gladium &c.Item leuantur contra Deū per
perfidiā & obstinationem.Vnde de perfidis dr̄ Eze.18. Vir,
qui iniustitiam non fecerit,nec in montibus comederit,nec
oculos suos leuauerit ad idola,viuet.De obstinatione vero
dr̄ Hie.51.Cor suum leuauerunt contra me. Nō pono exē-
pla,nec dilato,quia vbi Leuare,& corrigere,& in alijs simi-
lib.satis dixi.Et hæc de leuare sufficiant.

A **Leuita. Leui.** Nota.q leui fuit vnus de. 12. filijs
Iacob.cuius filij & successores di-
cti fuerunt leuitæ.Fuit igit in lege antiqua populus leuitarū

Diuinis vsibus deputatus,
A plebis legibus separatus,
Possessionibus vacuatus,
Varijs ritibus consecratus.

¶Leuitæ.n.ad seruiēdum
dño ad ministrandum in
tabernaculo & in templo
erant spālr dedicati,sicut
dr̄ Num.1.Erant ēt variis ritibus consecrati, sicut dr̄ Num.
8.Erant insuper à plebis domibus segregati, sicut dr̄ Num.
3.Erant insup possessionibus non dotati,sicut dicitur Deut.
18.Possessiones.n.exceptis domibus non habebant,sed deci
mis,primitijs,& oblationibus contenti erant.Per istos ergo
leuitas possunt intelligi viri ecclesiastici & religiosi,qui etiā
in noua lege leuitis fuerunt substituti,quia.s.diuinis vsib.de
putantur,& ad ministrandum Deo circa altare spiritualiter
ordinantur.vnde Nume.3.Applica tribum leui,& facies in
conspectu Aaron,vt ministrent,& excubent, & obseruent,
& custodiant vasa tabernaculi,seruiētes in ministerio eius.
Et aduerte,quod officium leuitarum eorum erat sacrificia
ministrare:tubis populum aduocare:Deum canendo lauda
re:onera tabernaculi portare:& arcam domini solummodo
tangere vel tractare.Sic vere charissimi,viri ecclesiastici de
bent sacrificare missam celebrando,populum aduocare al-
te prædicando,deuote cantare Deum collaudando, onera
portare pniam faciendo,& arcam dñi.s.sacrm̄ altaris solitā
gere,sol ad eius sacrificiū accedendo.vnde.1.Para.15.dr̄,q
illicitū est,q à quocunq; portet arca,nisi à leuitis. Et sic hō
erit diuinis vsib.deputatus.vñ Num.3. Eruntq; leuitæ mei.
Leuitæ igitur erant diuinis vsib.deputati. ¶Itē debent esse
à mundi legib.segregati.Quia viri ecclesiastici debent esse
per excellentiam vitæ segregati, & distincti á morib.aliorū
vnde Deu.10.Separaui tribum leui.Itē debent esse possessio
nib.denudati,quia.s.dato q habeant possessiones tpales, il-
las tñ habent noie Ecclesiæ suæ,& non noie suo.Itē si habent
eas in re,non tñ debēt eas habere in affectu,iuxta illud Psa.
Diuitiæ si affluant,nolite cor apponere.Datæ.n.non fuerunt
leuitis possessiones,duplici rōne.s.vt solummodo iactarent
in domino curā suā,& sic ipsæ eos enutrirēt,& ne distractio
temporalium ipsos à Dei seruitio impediret.quia.s.viri ec-
clesiastici nunquā se debent à Dei seruitio propter tempora
lia distrahere,sed sp debent ad dominum cor habere, & in
auxilio tpalium non sperare.vnde Iosue.14.Non acceperūt
leuitæ aliam partem in terra,nisi vrbes ad habitādū. Debēt
igit se possessionib.leuitæ denudati.Itē dico, q debent esse
varijs ritibus consecrati.Circa quod est aduertendum,quod
tria requirebantur in conuersatione leuitarū,quæ spirituali
ter intellecta in viris ecclesiasticis requirūtur ad hoc,q sint
spirituales leuitæ,& q digni habeantur domino ministrare.
Debebant.n.spargi aqua lustrationis,lauare vestimenta, ra-
dere capillos,sicut dicitur Num.8.In quo notatur,qđ eccle
siastici debent habere interius munditiam puritatis : Exte-
rius decētiā honestatis:inferius carētiā facultatis. Debēt.n.
viri ecclastici astringere carnis fœditatē,& ista est aspersio
aquæ lustrationis.Depingere morum honestatem,& hæc est
lotio vestimentorum.Cōtemnere rerum facultatem,& ista
est rasio capillorum.Igitur si digne Deo volumus consecra
ri,astringamur,vt lauetur à fęcib.carnalitatis,qđ ostēditur
in hoc,q ipsi leuitæ aqua lustrationis.s.vbi immundi purifi-
cabantur iubebantur aspergi.Per aquā.n.significatur casti-
tas,qua quidē carnis puritas astringitur,& omnis mentis fę
ditas depuratur.Vnde Psal.Asperges me domine hisopo,&
mundabor lauabis me,& super niuem dealbabor.Item de-
pingamur,& ornemur virtutib.honestatis,& hoc datur in-
telligi in lotura vestimentorum.Vestimenta.n.quæ exterius
apparent & omnia verecunda celant significāt honestatem,
qua defectus interiores uelantur,& mores exteriores ornan
tur.Exo.19.Lauent vestimenta sua,vt sint parati.Item exua-
mur & nudemur ad opibus terrenæ facultatis & hoc datur
intelligi in rasura capillorum.Capilli.n.significant bona tē
poralia,quæ non sunt de essentia naturæ humanæ,imo mo-
re capillorum sunt supflua,& extrinseca.Eze.5.Accipe gla-
dium acutum radentem pilos.Et sic si bona contempserim⁹,
si conuersationem mūdauerimus,si carnem nostram purga
uerimus,nos erimus spirituales leuitæ,& digni erimus dño
consecrari,& sibi debite ministrare.vt sic quilibet possit di-
cere illud Iud.18.Leuita sum de Bethleem Iuda,applicatus
assumptus,& additus,quia scilicet nos debemus Deo appli
cari,sibi humiliter seruiendo,& ab ipso assumi, & ei addi p
charitatis vinculum adhærendo,vt sic dominus possit dice-
re illud Malach.2.Pactum meum cum leui fuit,à facie nomi
nis mei pauebat,lex veritatis fuit in ore eius in pace & æqui
tate ambulauit mecum,& multos auertit ab iniquitate.Hoc
igitur de leui sufficit.

Leuis. Leuitas. Nota,qđ leuitas est qualitas rei A
qua.s.ipsa res efficitur facilis ad
mouendum,& ad de loco ad locum agiliter trāsferendum.
Leue.n.dicitur quicquid onere,seu pondere non grauatur.
Et nota,quod moraliter loquendo,leuitas sumitur

Pro { Virtuosa agilitate, / Vitiosa mobilitate, / Gratiosa fallacitate. }

Leuis est vir iustus,quia agilis
ad operandū.Leuis est vir stul
tus,quia mobilis ad euagādū.
Leuis est vir conflictus,quia facilis ad tolerandum.¶Primo
igitur dico,q est quædam leuitas quæ est virtuosa,& ista est
illa,qua viri sancti sunt expediti & agiles ad faciliter obediē
dum,& ad bonum faciliter exequendum.Elementa.n.leuia
& quæ graui materia non premuntur,habent motum suum
à centro ad circunferentiam,& cōtinue & necessario agitā
tur,& motum aliquē exequntur,sicut patet in igne & aere.
Sācti.n.qui graui & terrrestri diuitiarū,seu vitioru materia
non fue

non fuerunt grauati, sed per paupertatem voluntariā, & per vitiorum & terrenorū carentiam leues & agiles sunt effecti. motū cordis superius habuerunt, à centro .i. à mūdo recesserunt, & ad spūalium & æternorum bonorum altā circunferentia mentaliter accesserunt, & ad bona opera exequēda se faciles obtulerunt. Constat.n.q aial leue citius currit, & prędā suā melius insequit, citius fugit, & difficilius capit. Sic vere iusti p̄lati, qui.s.spūalr̄ sunt leues, pdā bonorū operū auidius insequunt, & periculū tētationū effugere, vel euadere citius cōprobant. Istos ergo cōpara pardo, vel onagro, quæ sunt aialia valde leuia. vñ Hie.2. Cursor leuis explicans vias suas onager assuetus i solitudine. Vide istā auctoritatē alibi s. in ti. N. Sicut ergo milites amant in plio leues equos, & nauis ēt cōposita de lignis leuib. magis est cęteris diligenda, sic Deus tales diligit, & eligit, quos spūalis paupertas & vitiorū carentia leues facit. Esa.19. Ascendet dñs super nubem leuē, & ingredietur Aegyptū. Figura ad hoc Gen.6. vbi Arca Noe, in qua saluatum est genus humanū à diluuio, de lignis leuigatis dr̄ fabricata. Figura ēt Deu. 27. vbi altare pcipitur dño erigi & fieri de lapidib leuigatis & à pondere attenuatis. Ad denotandum, quod illi, qui arca salutis & altare deuotionis esse volunt, & qui saluare à diluuio pcti, & Deo cōciliare alios solēt, leuigati.i. leues effecti & à terrenis & vitijs deputati ante oia esse debent, quia.s. nullus Deo acceptus efficitur, nisi quià terrenorum pondere mente vel corpore leuigatur, sicut apparuit in apostolis q leues & pauperes fuerunt, & ideo faciliter per mundum currerunt, & mundum à peccati diluuio liberauerunt. vnde Abac.1. Leuiores pardis equi eius, & velociores lupis vespertinis. Ista est igitur leuitas virtuosa. ¶Secundo dico, quod inuenitur leuitas virtuo-
B sa. Et sic per leuitates intelligo

Mentis stabilitatem,
Morem insolentiam,
Inconstantiam & mobilitatem.

Talis.n. est periculosa, quia res leuis lōge pijcitur, non bene sistitur, cito corrumpitur. Longe dico proijcitur, quia.s. res leues faciliter mouentur à fluctib. vel à vento. Vnde nautæ in mari citius ducunt nauem cōpetenter oneratā & grauem, quam prorsus vacuam atq; leuem. De monstro etiam marino, q dicitus nautilus, dicit Plinius, quod tpe sereno aquā maris vomit, vt leuior fiat, atq; ad maris superficiem ascēdens, membranam subtilem quam habet inter pedes anteriores, loco veli cum pedib. erigit, & sic per mare velificat, & discurrit. Si vero causam timendi habuerit, & si fluctus nimis tempestuosos senserit, tunc pp leuitatem quā aquas euomendo in se contraxit, aquam maris rebibit, & se grauem & ponderosum faciens, sicut ante, ad profundum descendit, periculumque euadit. Sic vere dico, quod leuitas mētis periculosa est. Nauis.n. aiæ non bene ad sanitatis portum ducitur, nisi diuini timoris pondere & morum & prudentiæ grauitate firmetur. Alias.n. si animi leuitatibus insolescat, flatus & fluctus tētationis ipsam faciliter rapient, & ad scopulos tribulationū impingent, & finaliter ad piratas infernales deducent. Fatui sunt ergo illi, qui vt leues & insolentes appareant aquā amaram contritionis, & diuini timoris pōdus, & grauitates morum addicant, & erecto velo voluntatis ad flatum & ventū inanis gloriæ vndecunq; se ventilant atq; iactant. Vtile. n. esset talib. qđ in suis fatuitatib. se imminuerent, quodq; cām timoris conciperent, & aquam amaræ contritionis bibentes, fundumq; humilitatis petentes, a tempestatis æternæ fluctibus se saluarent. De leuitate ergo & inconstanti voluntate talium dicitur Iob.24. In tenebris (inquit sicut in luce ambulant, leuis est super faciem aquæ, maledicta sit pars eius à domino, non ambulet per viam vinearum. Et aduerte, quod tales triplicem leuitatem incurrunt, scilicet

Corde,
Ore,
Et opere.

Corde (dico) leuiter credendo. Eccles.19. Qui credit cito, leuis est corde. Ore etiam leuiter loquendo Iob.39. Qui leuiter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponā super os meū. Opere insup.s. leuiter agendo seu operando. De quo apostolus.2. Cor.1. Nunquid leuitate vsus sum? aut quæ cogito, s̄m carnem cogito, vt sit apud me, est, & non? q.d. Non sum nec debeo esse talis. quia secundum veritatem Paulus constans & non leuis erat, immo leues & fatuos fugiebat, & eorum consortia declinabat. Exemplo illius sanctæ mulieris Annæ, quæ dicebat. Thob.3. Nunquam cum ludentibus me miscui, neq; his, qui in leuitate ambulant, participem me pbui. Patet ergo, q est quædam leuitas vitiosa. ¶Tertio dico, q est quædam leuitas gratiosa, & ista p certo nihil aliud est quam diuina mandata & constitutiones, mundi tribulamina & afflictiones, pnīæ lamenta & religionis fatigationes. Licet n. omnia ista ponderosa & grauia ponderantur infirmis duntaxat & debilib. respū tñ pœnæ æternæ gratiosa & leuia iudicantur. De mandato.n. diuino dicitur Mat.11. Venite ad mē &c. Iugum.n. meum suaue est, & onus meum leue. De tribulationum vero præsentium laborib. & tormento dicitur.2. Cor.4. Id quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternū gloriæ pondus operatur in nobis. Quia vere nihil est hic ita graue, quin reputari debeat leue, si consideratur præmium, qđ acquiritur, & supplicium, quod euaditur. De primo acquirendo dicit Aug. super Psal.36. super illud. A dño dirigunt gressus viri. Cum attenderis (inquit) quæ accepturus sis, omnia tibi erunt vilia & leuia quæ pateris. Sequitur. Hic labore trāfacto veniet regnum æternū, veniet sine fine fœlicitas, veniet æqualitas angelorum, veniet hæreditas Christi, veniet cohæres Christus. De tormento vero vitando dicit Augu. in quodam sermone super Lucā. Quæcunq; (inquit) quisq; grauia patit in hac vita cōparatione ignis æterni non parua sed nulla sunt. Et alibi. Cogita (inquit) quoslibet cruciatus, expende pęnas humanas, & cōpara gehennæ, & leue est oē q excogitas. Vt igitur mūdi tribulationes & casus nobis leues efficiātur, necesse est, q illa puideamus, ad hūc finē, vt cū venerint, ipsa leuius & facilius sustineamus. vnde Sen. Epistol. 79. in fine dicit, q q̄cquid diu expectatū est, leuius accedit. Et alibi dicit q iparatus ēt leuissima expauit. iō agēdū est, ne q̄d nobis inopinatū sit. Talia ergo leuia onera gratiosa & facilia & portabilia Deus nobis iniungit & imperat, & talia debet p̄latus imponere subditis quos gubernat. Melius est.n. q sub leui sarcina seruiat, q̄ q si nimis pmant, vel desperati fugiāt uel desistant. 3. Re.12. Leuius fac iugū qđ nobis imposuit pater tuus. Et sunt verba filiorū Israel ad regem Roboam filiū Salomonis, qui ēt.2. Para.10. sibi prohibentur dixisse. Pater tuus durissimo iugo nos cōpressit, tu leuiora impera patre tuo, & paululū de onere subleua, vt seruiamus tibi. Qđ quia nō fecit, secutus consilium iuniorum, iō decē partes populi ab eo recesserunt, & regē aliū elegerunt. Leuia ergo, & non importabilia debet princeps vel p̄latus imponere, vt fauorē Dei & hoīum valeat retinere. Ista est ergo leuitas gratiosa. Et sic patet, quod leuitas sumitur tribus modis.

Lex

A Nota, q lex nihil aliud est q̄ superioris ordinatio, vel statutum ad subditorum regimen ordinatum. Lex igit est quoddā spūale vinculum, quo hoīes tenent & ligantur, ne per actus illicitos euagentur. Sicut.n. aīalia siluestria non domant nisi primo fortib. vinculis teneantur, quia s. nunquam domita efficerentur, si sine vinculis ad voluntatem suam vagari dimitterentur, sic vere necesse fuit vt leges & mandata à Deo & à superiorib. fierent, vt infra limites iustitiæ vagabiles mores hominum corrigerentur, & domarētur. Homo.n. qui sine disciplina dimittitur, sicut vir vanus in superbiam erigitur, & sicut pullum onagri se liberum natum putat. Iob.11. Nunquam.n. homo perfecte corrigeretur, vel domaretur, si sine legis vinculo vagari ad arbitrium suum sineretur. Et ideo ad ligandum mores hominum ne vagarentur, constituta est triplex lex, scilicet

Lex { Naturæ, Scripturæ, Humanæ curæ.

Lex naturæ est illa inflexibilis rectitudo, quam Deus in synderesi conscietiæ collocauit, quæ vnicuique dictat & ostendit quid bonum fuerit, vel quid malū. De ista igitur dr̄ Rom.2. Gentes non habentes legem, cum naturaliter ea q̄ legis sunt faciant, ipsi sunt sicut lex. Lex.n. naturalis est illa, quam natura omnia animalia docuit, & quā Deus ī nostri cordis volumine exarauit, de qua pōt dici illud Hiere.31. Dabo legē meam in viscerib. eorum, & in cordib. eorum scribam eam. Lex scripturæ est illa, quā Deus Moysi in scriptis dedit, & quam Christus in scriptis euangeliorū suis fidelibus dereliquit. De quibus dicitur Ose.8. Scribā eis multiplices leges meas, quæ velut alienæ cōputatæ sunt. Lex vero humanæ curiæ est illa, quam ad regimē hoīum principes statuerunt. vnde Rom.7. Lex in homine dñatur quanto tēpore viuit. Vt igitur cæteris omissis de lege scripturæ, q̄ in veteri &

teri, & in nouo testamento continetur, aliquid dicamus, qa de legibus particularibus antiqui temporis longum esset dicere, igitur sub breuitate transcurro qualiter
Sacrificia & libamenta offerebantur,
Hostiæ in vijs immolabantur,
Leuitæ & sacerdotes consecrabantur,
Leprosi reconciliabantur,
Homicidæ consecrabantur & occidebantur,
Semina fratrum suscitabantur,
Nazarei dedicabantur,
Mulieres suspectæ probabantur,
Immundi expellebantur.
¶ De omnibus istis fiunt in lege spãles tractatus, oĩa ista aliqd morale significant, oẽs istæ particulares leges plenę sunt spũalib. intellectib. Veruntñ cã breuitatis ista ad pñs omitto quia sicut dicit apostolus. Verbũ breuiatũ fecit dñs sup terrã. Ro.9. Et iõ qa gaudent breuitate moderni, illã solã auctoritatẽ Prou.6. Mandatũ lucerna est, & lex lux & via vitæ, increpatio disciplinæ exponere dignum duxi. Quia.n. Prou.3. præcipitur. Custodi legẽ atq; consilium, & sicut dr̃ Prou.28. Qui custodit legem, filius sapiens est: hinc est, quod in prędicta auctoritate quatuor ostenduntur, propter quæ lux diuina merito debet custodiri, videlicet quia habet
Virtutem { Compulsiuam, Instructiuam, Directiuam, Correctiuam. } Per legem.n. diuinã cõpelluñt & mouenẽ hoĩes, qa est mandatũ. Instruunt & docẽtur, qa est lux & lucerna. Dirigunt, & tuenẽ, quia est via vitæ. Corrigunt & arcenẽ, qa est increpatio disciplinæ. ¶ Primo ergo dico, φ lex habet virtutẽ cõpulsiuã, qa. s. in multis passib. legis nobis pcipit aliquid
B sub pcepto, cuius transgressio est mortalis, φ oñditur cũ dr̃. Mãdatũ Lex.n. mãdat pcepta suggerit cõsilia, dictat iudicialia, ordinat cerimonialia. De mãdatis obligatorijs & cõpulsiuis dr̃ Mat.22. In istis duob. mandatis vniuersa lex pendet & pphetę. Iõ petebat Dauid in Psa. Legẽ pone mihi dñe viã iustificationũ tuarũ, da mihi intellectũ vt discã mãdata tua. Sicut.n. tanta est virtus clamoris leonis, φ ad eius edictũ aĩalia figunt gradũ, sic vere tanta debet esse in cordibus nostris virtus legis Christi, φ ad eius mandatũ & clamorẽ debem⁹ figere gressus nostros, & à cunctis malis actibus desistere & cessare. Vnde illud põt figurari Prou.8. vbi dr̃, φ Deus pparabat cęlos, & terrã, & certa lege & gyro vallabat abyssos, circundabat mari terminum suum & legem ponebat aquis ne trãsirent fines suos. Vbi oñditur, φ sub lege, sub gyro, & in circuitu & in vallo mandatorũ diuinorũ tria malarũ personarum genera continentur, & ibidẽ recluduntur, quia. s. sicut dr̃. 1. Tim. 1. Iusto lex nõ est posita, sed iniusto. Et isti sunt illi, qui dñr abyssi per insatiabilitatẽ auaritiæ, qui ẽt dñr mare per amaritudinẽ inuidiæ & malitiæ, qui insuper dñr aquæ per fluxibilitatem carnalis immunditiæ. Habet igit lex virtutem compulsiuam [Mandatum inquit] vnde Baruc.4. Hic
C est liber mandatorum Dei, & lex q̃ est inæternum. ¶ Secũdo dico, φ lex diuina tenenda & seruanda est, quia habet virtutem instructiuam, φ ostendiẽ cum dr̃ lux & lucerna. Sicut.n. per lucem nobis ostenduntur incognita & obscura, sic per lucẽ legis diuinæ oĩs erroris obscuritas effugat, & oĩum necessariorum ad salutem vtilitas declaratur. Per hanc lucem scit homo, quid debet facere, quid fugere, quid credere, qd amare, quid petere, quid appetere. Vnde de ista luce dicitur Sap.18. Iã.n (inquit) incipiebat incorruptum legis lumen sæculo dari. Quia sicut dicitur Eccl.19. In omni sapientia dispositio. Et nota, quod lumen legis diuinæ nobis illuminat ad sciendum principaliter tria, videlicet
Facundiæ veritatem, Concordiæ vnitatem, Iustitiæ æquitatem. A lege.n. diuina pcedit veritas, & facundia. vnde Mala.2. Lex veritatis fuit in ore eius. Itẽ exinde procedit concordiæ vnitas. Vnde in Psa. Pax multa diligentib. legẽ tuã. Itẽ inde pcedit iustitiæ æquitas. vñ Sap.18. Iustitię legem in concordiam disposuerunt. Lex ergo diuina habet vir
D tutem instructiuã. ¶ Tertio dico, φ diuina lex habet virtutẽ directiuam, qđ ostendiẽ cũ dr̃. Via vitæ, quia. s. ista est via recta dirigens ad vitã æternã. Sicut.n. via recta recte perducit ad terminũ, sic vere lex diuina rectè perducit ad Paradisum. Vñ in Psal. sũ. Legẽ pone mihi dñe viam iustificationũ tuarum & exquirã eam semper. ¶ Quarto dico, φ diuina lex habet virtutẽ correctiuã, φ oñditur cum dr̃. Increpatio disciplinæ. Per legem.n. puniuntur & corriguntur malefactores vnde Io.8. dr̃ de muliere in adulterio deprehensa, φ in lege mandatur hmõi lapidari. & Ro.2. Quicunq; in legem peccauerit, per legem iudicabitur. Vnde ẽt Iob.5. docemur. Increpationem (inquit) domini ne reprobes, qm̃ ipse vulnerat & medetur, percutit, & manus eius sanabunt [Increpatio inqt disciplinæ] Sic ergo patet, quomodo per legem
Corrigimur, Dirigimur, Instruimur, Et impellimur. Et iõ bene dico φ est lex tenẽda, & cogitanda. Qđ tñ est contra multos, qui de lege diuina non curant, sed delinquendo ipsam ptereunt & impugnant. vnde Esa. 24. Infecta est terra ab habitatorib. suis, qa trãsgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fędus sempiternũ. Et isti sunt potissime illi, q legẽ magis deberent facere & seruare. s. illi q ex pfessione & officio ad hoc sunt necessario obligati, sicut sunt ecclesiastici & religiosi, q (vt cõiter) minus timent trãsgredi legem Dei, quam simplices & alij ignari. Quib. loqt Aug. Præuaricatores (inquit) legis attendite legem, & Hie. 2. dr̃. Sacerdotes non dixerunt. vbi est dominus? & tenentes legem, nescierunt me. & Eze.7. Peribit lex à sacerdote, & cõsilium à seniorib. Et breuiter hodie videtur impleta prophetia Micheæ.7. In die illa longe fiet lex. Quia pro certo iuxta verbum apostoli, hodie illi, qui in lege gloriantur, per puaricationem legis Deum inhonorant. Quod maxime patet in nobis theologis, qui verba legis habemus, & non facta, qui decimamus mentam & anetum, & dimittimus, quæ grauiora sunt legis. Mat.23. Cum tñ teste scriptura Rom.2. Nõ auditores legis iustificabunẽ, sed legis factores iusti erunt apud Deum. Non sic ergo, sed audiamus, teneamus, & faciamus legem diuinam, sicut faciebat Dauid, q dicebat. Quo dilexi legem tuam dñe, tota die meditatio mea est. ¶ Si vis de ma- E
la lege dicere, potes dicere, quod per leges malorum potest intelligi mala consuetudo, vel mala inclinatio eorum. Vnde nota, quod est triplex lex malorum, videlicet
Lex { Carnalitatis, Iniquitatis, Fatuitatis. } Lex carnalitatis est illa carnis inclinatio, seu cõcupiscẽtia, cui nñãr subjacet caro nostra, q dr̃ fomes seu tyrannus carnis, q̃ ẽt per baptismum non delectur. Huic. s. subiecta est oĩs caro, sicut dicit apostolus. Rom.7. Video inquit aliã legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuitatem me in legẽ peccati. Et ibidem dicitur de ista lege. Mente seruio legi Dei, carne autem seruio legi peccati. Mens.n. i. synderesis consciæ sp seruit legi Dei, recte sentiendo, & malo contradicendo. Caro aũt, i. carnis inclinatio sp quantum in se est, seruit legi peccati. s. carnis luxuriæ, seu et fęditati. Ista est ergo lex carnalitatis. ¶ Deinde dico, φ est lex iniquitatis, & ista est lex malorum consiliariorum & exactorum, qui ex certa scia faciunt leges & statuta non ad subditorum vtilitatem, sed vt inde impinguentur, & ipsi exinde reportent emendas & rapacitatem. Esa.10. Væ qui cõdunt leges iniquas, & scribentes iniustitiam scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerẽt causæ humiliũ populi mei. ¶ Deniq; dico, φ est lex fatuitatis. Multi.n. sunt ita fatui, φ quicquid faciunt, siue bonum siue malum, volunt φ p lege teneat, dicentes Sap.2. Sit fortitudo nostra lex iustitiæ. & Sap. 14. Hic error tanquam lex custoditus est. Et sic igitur patet, quod triplex lex mala sufficit ergo de lege.

Lya.

Lya vxor Iacob, lippata oculis, sed fęcunda, interpretatur laborans, vel laboriosa, sed omitto. A
Applica si vis ad vitã actiuam, quæ quãuis sit turpior Rachele, i. contemplatiua, & exemplis & laboribus accommodatior, est tamen fœcundior, & bonis operibus opulentior, & republicæ vtilior. Vide in tabula.

Liba. Libamen. Libamentum A

Libare. Nota, φ libamẽ dicebat sacrificiũ, qđ fiebat in liquidis reb. vtpote de oleo vel de vino. Qñ.n. in lege antiqua aliqđ sacrificiũ alicuius rei firmæ vel solidæ offerebat, vtpote de carnib. sp aliqđ liquidum in proportione debita, vtpote vinum vel oleum immiscebant, & istud proprie libamẽtum vocabant, cum quib. ẽt Thus & similam adiungebant. Ad denotandũ, qđ in oĩ sacrificio bonorum operum, qđ facimus semper vinum. i. feruorem deuotionis, oleum. i. dulcorẽ cõpassionis, Thus. i. odorem orationis, & similam. i. puritatem intentionis

intentionis adhibere debemus. Ista possunt perpendi Num. 28. vbi agit de iugi sacrificio cum libamentis suis & in pluribus alijs locis. Moraliter ergo loquendo dico, quod libamē sumit in bono & in malo. Et primo dico, quod sumit in bono. Et sic dico, quod libamen & libamina, quae erant quaedam adminicula sacrificiorum, significans proprie bonas circunstantias, quas sacrificijs. i. operib. nostris debemus adiungere, & deuotionē, & cōpassionē, aliaque spūalia bona, quae debemus in bonis nostris actib. adhibere. Vñ de Symeone summo sacerdote di Eccl. 50. quod amplificauit oblationē excelsi regis, porrexit manum suā in libationē, & libauit sanguinē vuae. Effudit in fundamēta altaris odorē diuinū excelso principi. Porrexit manū suā (ecce cōpassio) Libauit sanguinē vuae. i. vinum (ecce deuotio) Odorē inquit diuinū (ecce oratio vel cōtēplatio) q. s. odorat cęlestia de lōginquo. Ista sunt spūalia libamenta, quae Deo debemus offerre seu libare, & quib. debemus Deū placare, & nobis recōciliare. Le. 6. Haec est lex libamentorū, quae offerunt filij Aaron corā dño & corā altari. Sed procul dubio hodie nō sic. Non est. n. qui talia munera offerat, nec qui Deo deuotionē, cōpassionē, & orationē, aut contēplationē fundat. Vñ lamentando dr̄ to hel. 1. Ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei, quoniam interijt de domo Dei vestri sacrificiū & libatio. Licet. n. hodie videant esse multi offerentes libamēta & fundentes, pauci tñ sunt qui istud digne faciunt, & qui fructū debitū inde reportant. vnde Hier. 18. Oblitus est mei populus meus, frustra libantes, & impingentes in vijs suis in semitis saeculi, vt ambularent in eis itinere non trito. Illud. n. pōt dici de ecclesiasticis libationē deuotionis & diuini cultus negligenter facientib. & viā saeculi, negociaque, & mores mundanos diligentib. quia. s. tales frustra libare dñr, & eorū opera à Deo minime acceptanē. Nā ecclesiastici, qui saecularia pctā faciunt, & mundanorū negocijs & ritib. se exponunt, digne Deo non libant aut offerūt, nec acceptabiles ipsi fiunt. Oseę. 9. Reuersus est Effraim in Aegyptū, & in Assirijs pollutū comedit. Non libabunt dño vinum, & non placebunt ei. Sacrificium eorum quasi panis lugentiū, oēs, qui comedunt eum, contaminabuntur. Expone bene cōtra ecclesiasticos, religiosos & praelatos, mundi negocia amplexantes, & curias principum frequentantes, & sic ad Aegyptum. i. ad Assirios redeuntes. Quia. s. isti vinum deuotionis non libant, quinimmo Deo placere non possunt, dū in mundo se possunt delinquētes, & illos, qui sacrificia comedūt. i. qui sua opera imitātur, suis exemplis foetidis inquinant. Patet ergo, quō libatio sumitur in bono.

B ¶ Sed adhuc dico, quod libatio sumitur in malo. Et sic dico, quod per libamina intelliguntur mala opera peruersorum, quae. s. non Deo, sed demonib. libant & offerunt, inquantum ipsorum mandatis & tentationibus obediūt, & sic abominabiliter eos colunt. Vnde dominus conquerendo dicit Hier. 1. Dereliquerunt me, & liberauerunt dijs alienis. Et nota, quod quidā libant & sacrificant immolant & seruiunt fortunę seu mundi bonis, & hoc faciunt per auaritiam. Quidā libant Baalim, qui interpretatur deuorator, hoc est dictū, proprio ventri suo, & hoc faciunt per gulam & gastrimargiam. Quidā militiae celi. i. mundi potentib. & hoc faciunt per adulationē & superbiā. Quidam dijs alienis. i. demonib. seu vitijs, & hoc faciunt per malam obedientiam. Auari ergo fortunae libant. Esaiae. 65. Obliti estis montem sanctum meū, qui ponitis fortunae mensam, & libatis super eam. Gulosi libant Baalim, i. proprio ventri, qui omnia deuorat. Hiere. 7. Ecce vos cōfiditis in sermonib. mendacij, qui non proderunt vobis, furari, occidere, adulterari, iurare, mendaciter, libare Baalim, & ire post deos alienos. Et Deut. 32. dicitur de dijs alienis, quod de eorum victimis comedebant adipes, & bibebāt vinum libaminum. Superbi autem, militiae cęli. i. mundi potentibus seruiunt & immolant per applausum & per fallaciā Hier. 19. Sacrificauerunt militiae cęli, & libauerunt libamina dijs alienis. Idololatrae vero & peccatores dijs alienis. i. demonib. & peccatis offerunt, & ministrant per malum cōsensum & obedientiam. Hiere. 32. Libant dijs alienis libamina ad irritandum me. sufficit. Vide vbi immolare sacrificare.

A **Libanus** Nota, quod libanus est mons Syriae, & multipliciter signat. Per libanum. n. intelligitur

Status { Virtualis sublimitatis, Mundialis prosperitatis, Supernalis foelicitatis.

Primus libanus est in Ecclesia militāte, secundus liban⁹ est in miseria fluitante: Tertius libanus est in Ecclesia triumphāte. ¶ Primus libanus est locus perfectorum: secundus vero libanus est loc⁹ pctōrum: tertius libanus est locus beatorū. ¶ Primo igitur dico, qd̄ per libanū intelligit morū sublimitas. Libanus. n. est mons altissimus, amenissimus, fragrantissimus, fertilissimus, iucundissimus, humidissimus. ¶ Mons dico altissim⁹ est, quia supra oēs alios eminet, & apparet. ¶ Mōs ēt amenissimus, quia. s. decor arborum ibi aestate & hyeme sp̄ viret. Mons ēt fragrantissimus, quia propter arbores aromaticas sp̄ redolet. Mōs ēt fertilissimus, quia. s. herbis & arborib. fertilib. & vtilib. summe pollet. Abundat. n. generaliter in quatuor arborum specieb. videlicet cedris, cypressis, palmis, & oliuis. Mōs insup iucundissimus, quia. s. garritus auiū ibi cōtinuè auditur & feruet. Mons nihilominus humidissimus, quia s. ibi fontium & fluminum amenitas sp̄ manet. ¶ Iste ergo libanus (charissimi) pōt proprie denotare statum perfectiōis. Et primo quia iste alijs statib. supereminet per vitae singularitatem. vnde Can. 7. sponsa Christi ecclesia dicitur sicut turris libani, quae respicit contra Damascum. ¶ Secundo quia decor arborum, i. personarum, ibi sp̄ viret per morū oium honestatē. vnde Can. 5. Species eius vt libani, electus vt cedri. ¶ Tertio quia odor virtutum ibi redolet propter bonae famae sctitatem, & per sanctitatis famositatem. vñ Eccl. 24. Quasi liban⁹ nō incisus odor eius. ¶ Quarto quia faecunditas arborū, i. sctārū personarū ibi abundat propter bonorum operum vbertatē, quia. s. ibi sunt cedri. i. viri propter misericordiā piissimi: palmae. i. viri propter pniam asperrimi: pin⁹. i. viri propter modestiā mollissimi: cypressi. i. viri per patientiā stabilissimi. Et ideo sicut de ligno libani fuit aedificatum templum Salomonis, sicut dr̄. 3. Reg. 5. sic de bonis personis Ecclesiae militantis fabricatur quotidie templum Ecclesiae triumphantis. Vnde dominus & illa cęlestis curia pōt dicere nostrae Ecclesiae militanti illud. 2. Paral. 2. Ligna cedrina mitte mihi, & ligna pinea de libano. Talia ēt ligna sunt viri sancti, in quib. Deus sedet & quiescit. vnde Cā. 3. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis libani. ¶ Quinto dr̄ libanus status pfectorum, quia ibi aues. i. viri spuales cantant & resonant per Dei laudem & praedicationis sonoritatem. Vnde Esa. 29. Erit libanus in Chermel. ¶ Sexto quia fontes lachrymarum & fluuius deuotionis & compassionis ibi abundant per mentis irrigationem. Cant. 4. Puteus aquarum viuentium, quae fluunt impetu de libano. Iste ergo libanus est mons perfectionis, in quo debemus per vitae sanctitatem manere, & ibi continuè habere, quia sicut dr̄ Esa. 29. Erit libanus in Chermel, & Chermel in saltum cōputabit. ¶ Vbi B aduerte, quod sicut libanus mōs habet decoris pulchritudinem, ideo dicitur libanus, quod interpretatur candidus. Habet humoris plenitudinē, iō dr̄ Chermel, qd̄ interpretatē tener. Habet ēt tumoris altitudinem, quia dicit saltus, quia est locus altus, sic procul dubio in monte perfectionis debet esse decor & pulchritudo castae conditionis [Libanus inquit] Humor & plenitudo piae compassionis [Chermel] Tumor & altitudo mentis affectionis [saltum] Nos. n. debemus candidari per castitatis depurationem, lamentari & humectari per pietatis irrigationem, sublimari per voluntatis contemplationem vel exaltationem. ¶ Dico ergo, quod carnis vilitas debet depurari, quia locus dicitur libanus, qui interpretatur candor, per quod castitatis puritas significatur, sicut visum est supra de candore vel albedine. vt sic cuilibet dicatur illud Esai c. 35. Gloria libani data est ei, decor Carmeli, & Sarō. ¶ Item dico, quod cordis siccitas debet humectari, supple per pietatē, quod ostēditur, cum dicitur [Chermel.] qui interpretatur agnus tener, quia. s. nos debemus esse teneri per pietatē, agni per humilitatem, & benignitatē, quia. s. virtus pietatis est puteus aquarum viuentium quae fluunt impetu de libano. Cant. 4. ¶ Item dico, qd̄ mentis grauitas debet exaltari, quod ostenditur cum dr̄ [Saltus Chermel inquit in saltum reputabitur] quia. s. saltus est locus praeceps & altus in montibus vbi fere solent pro refugio ascēdere ne à venatorib. capiantur, & signat altitudinem Paradisi, vbi per contēplationem debemus ascendere, ne venatores inferni nos valeant inuenire. Vt dicamus illud Eccl. 23. Quasi cedrus exaltata sum in libano, & quasi cypressus in monte Syō &c. Cedri enim, quae sunt arbores altissimae, & cypressi, quae sunt arbores solidissimae & firmissimae, i. viri sancti, qui per contemplationem sunt alti, per durationē sunt firmi, in libano

Ecclesiæ debent exaltari,& tpaliter promoueri,& ſpũaliter per mentis affectionem, & executioné ad ſaltum Paradiſi totis conatibus eleuari. vt ſic dicat quilibet illud Eſa. 38. In troibo altitudiné ſummitatis eius. Aduerte tamen figuram. 4. Reg. 24. & 2. Paral. 25. vbi dicitur, ꝙ carduus libani miſit ad cedrum, quæ eſt in libano dicens. Da mihi filiam tuã vxorem. & indignatæ beſtiæ ſaltus conculcauerunt carduũ. Re uera chariſſimi iſta videntur hodie eſſe in ſaltu & in libano, i. in dignitatib. Eccleſię militantis. ibi. n. inter cedros, cardui i. in Eccľa inter bonos & perfectos inueniuntur inſufficiẽtes & imperfecti. Sed quid? pro certo tales cardui, i. tales inſufficientes ſunt præ cæteris ambitioſi, ſemper. n. nituntur habere filiam cedri in vxorem, quia. ſ. Eccleſiã filiam Chriſti ambiunt & deſiderant vxorem habere, & ad eius connubium per promotionem tranſire. Et ideo ſequitur. Indignatæ beſtiæ ſaltus cõculcauerunt carduum. Quia vere beſtiæ ſaltus, i. bonæ perſonæ, quæ ſunt in Eccleſia, debent tales ambitioſos, & præſumptuoſos deprimere, & ipſos per depreſſioné, & correctioné ne vlterius ſuperbiant conculcare. Pſa. Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Tales. n. dicuntur aſpides per malitiam, baſiliſci per inuidiam, leones per ſuperbiam, dracones per auaritiã. Carduus igitur non debet regnare in libano, ſed cedrus, q̃a ſicut dicitur in Pſal. Iuſtus vt pal. flo. ſicut cedrus li. mul. vt ſic applicetur illud, quod dicitur Eze. 17. Aquila grandis venit ad libanum, quæ tulit medullam cedri &c. Aquila. n. eſt contẽplatiuus, qui ad libanum Eccleſiæ debet venire per ꝓmotionem, vt ibi de cedro contemplationis ſumat medullã i. gratiam & deuotionem. Patet igitur, quomodo in iſto libano Eccľæ, vel religionis, vel ſtatu virtutis & perfectionis

Debet	Mentis grauitas eleuari, Cordis ſiccitas humectari, Carnis fœditas expiari.	Per libanum igitur morum ſublimitas denotatur.

¶ Secundo principaliter dico, quod per libanũ mundi proſperitas C denotatur. Libanus. n. interpretatur candidus, quia propter abundantiam niuium mons iſte omni tempore candidatur Sic vere, quia in mundo abundat nix, & candor mundanæ ꝓſperitatis, quæ. ſ. more niuis faciliter diſſoluitur, & deſtruitur, & more candoris per eius aſpectus oculus cordis debilitatur & obtunditur, bene dico, quod poteſt libano comparari. Vnde de iſto libano poteſt dici illud Naum. 1. Infirmata eſt Baſan, & carmelus, & flos libani elãguit. Vbi aduerte, ꝙ mundi proſperitas eſt infectiua propter carnalitaté, quia dicitur Baſan, q. interpretatur pinguedo: defectiua propter debilitatem, quia dicitur carmelus, qui interpretatur tenellus: allectiua propter amenitatem, quia ibi eſt flos. Iſta enim eſt flos alliciens: Carmelus deficiens: Baſan interficiens: Tertio principaliter dico, quod per libanum cæli fęlicitas figuratur. Sicut enim in libano ſunt

Aues modulantes, Arbores virentes, Aquæ decurrentes,	Sic in cęleſti curia ſunt aues (.i.) Angeli, qui Deum laudando dulciſſimè modulantur: Sũt arbores,

id eſt ſancti, qui virore cæleſtis glorię perpetuo decorantur: Sunt etiam fontes & flumina voluptatis, quib. ſine intermiſſione beati in patria recreãtur. Ideo cuilibet ſancto viro poteſt dici illud Eſa. 60. Gloria libani ad te veniet. Et Eſa. 35. Gloria libani data eſt ei, decor carmeli & Saron. Vbi aduerte, quod in iſto libano Paradiſi eſt plenitudo ſummæ voluptatis, quia eſt ibi gloria: Eſt celſitudo ſummæ dignitatis, q̃a ibi eſt libanus, mõs ſcilicet altiſſimus: Eſt gratitudo ſummæ largitatis, quia ibi eſt datio. data eſt inquit ei. Vide ſupra de gloria in titulo ſuo, & ſupra de altitudine vel de dignitate. Vide etiam ſupra de dare. Sic ergo patet, quomodo libanus tripliciter ſumitur in ſcriptura.

Libenter.

Nota, quod ille libens ſeu libenter aliqd facere dicitur, qui illud volũtariè, & ſpõ A te, & cum cõplacentia facere comprobatur. Dicitur autem libenter à verbo libet, quod non habet niſi tertias pſonas in dicatiui modi, ſ. libet, libebat, libuit, libuerat, libebit. Et ſignat idem, quod placeo places. Igitur dicamus, quod libenter poteſt accipi in bono & in malo. In bono enim ſignat bonam, & prõptam voluntatem, & complacentiam, quã habet quis ad bonum faciendum. ¶ Dicamus igitur, quod eſt vnum libenter, qđ eſt bonum & commendabile, & hoc eſt illud, quo quilibet hõ iuſtus voluntariè, & cum complacentia bonum exequitur, & in bonis operib. occupat̃. Quatuor n. modis, vt dicunt philoſophi, fit motus naturaliter, ſicut lapis naturaliter tendit deorſum à tota proprietate, ſicut adamas mouet, & attrahit ferrum violenter, ſicut ſagitta aſcendit ſurſum voluntariè ſeu libenter, ſicut cum ſponte quis facit aliquem actum, vel ſicut animus dat corpori motũ. Re uera talia quatuor genera actuũ ſeu motuum ſunt in hoib. quantum ad bona opera facienda: Quidam enim faciunt bonum quaſi naturaliter, ſicut ſunt quidam qui à complexione ſeu conſtellatione mouentur ad bonum: Quidam ſecretè & mirabiliter, ſicut illi, qui occulte tracti diuinitus per gratiæ inſpirationem, vel infuſionem mouentur ad adamãtem, i. ad Deum tanquam ad obiectum perfectiſſimum: Quidam coactè, & violenter, ſicut cum quis per tribulationum immiſſionem vel aliquam fortem impulſionem mouetur ſurſum. ſ. ad cæleſtia deſideranda, & remouetur & elongatur à vitijs temporalibus quæ ſunt deorſum: Quidam mouentur voluntarie ſeu libenter, ſicut ſunt illi, qui ex deliberatione voluntatis etiam contra naturam appetitus per virtutem non per naturam voluntarie ad bonum mouentur. Et ſic dicam, qđ quidam bonum agunt naturali inclinatione, quidam ex diuino tractatũ vel inſpiratione, quidã ex violentia, tacti tribulatione vel correctione, quidam libenti affectu & voluntaria deliberatione. Et pro certo quartus & vltimus eſt cõmendabilior, quia. ſ. iſte importat virtutem, alij vero quodãmodo important neceſſitatem. Iſtud fit voluntariè & electiuè, alia quodammodo extraordinariè, & coactiue. Nam Moyſen manſuetum coegit natura benefacere. Moyſes. n. erat vir mitiſſimus ſuper oẽs homines, qui erãt in terra. Nume. 12. Nam Petrum apoſtolum coegit gratia poſt Chriſtũ currere, ſeu rete dimittere, quando ſcilicet interiori inſpiratione interius attrehente, & cogente ad ſolam Chriſti vocationem ipſe & Andreas relictis retibus ſecuti ſunt dominũ. Mat. 4. Nam Paulum perſecutorem coegit tribulatio Deum cognoſcere, qñ. ſ. cecidit, & tribus diebus factus fuit cœcus, ita quod ex his, quæ paſſus eſt didicit obedientiam. Hebr. 5. Sed re uera Dauid regem & prophetam inſtruxit ꝓpria voluntas mala fugere, & Deo obedire, & ſanctè viuere, cum. ſ. dicebat in Pſal. Voluntariè ſacrificabo tibi, & cõfitebor nomini tuo domine, quoniam bonum eſt. Libenter igitur & voluntariè non coactè eſt bonum agẽdum, & cito & promptè. Vnde Sen. in Epiſto. 83. dicit, quod nihil facit virtus quia neceſſé eſt. Et libro de beneficijs dicit, quod proprium eſt libẽter facientes, cito facere. Nam qui tarde facit, ex animo non facit. Item libenter & voluntariè eſt Deo, & prælato parendum, in bonis operibus, & virtutibus inſiſtendum. Nõ enim placent Deo coacta ſeruitia, quia qui bona opera non libẽter, imo coactus exequitur, æternam inde gloriam non meretur. Nota ergo, quod nos debemus

Libenter	Tolerare, Supportare, Erogare, Laborare, Obtemperare.	Igitur libenter tolerare debemus mundi aduerſitates, ſicut faciebat ille Eleazarus vt ſcribitur 2. Macha. 6. qui mortem pro lege ſuſtinens

dicebat Deo. Propter amorem tuum libenter hoc patior. Item libenter debemus ſupportare aliorum temeritates. Ideo apoſtolus dicebat. 2. Cor. 11. Libenter ſuffertis inſipiẽtes, cum ſitis ipſi ſapientes. Item libenter erogemus ꝓprias facultates, ſicut Thobiæ iuniori dixit pater Tho. 4. Si multũ tibi fuerit, abundanter tribue, ſi exiguum, libenter exiguum impartiri ſtude. Item libenter laboremus propter vtilitaté ſ. aliorum, exemplo Pauli dicentis. 2. Corinth. 12. Libenter impendam, vt ſuperimpendar ipſe pro animabus veſtris. Itẽ libenter honoremus ſupremas maieſtates. ſ. libenter obediẽdo, & obtemperando maioribus. 2. Reg. 15. Omnia, quæ pręcepit dominus noſter rex, libenter exequemur. Iſtud eſt igit vnum libenter, quod eſt bonum & commendabile. ¶ Item dico, quod eſt vnũ libenter deteſtabile, & iſtud eſt illud, quo B mali libenter feruntur in malum, ex quo voluntarie linquũt bonum. Lapis. n. violenter fertur ſurſum, ſed libenter deſcendit deorſum. Fulgur quando cadit, non videtur libenter deſcendere, & hoc quia habet materiam caſui repugnantem, ſ. ignem, & inde eſt, quod tortuoſe ſolet cadere vel venire. Lapis vero cũ nil habeat caſus ſui repreſſiuũ, toto impetu ſolet ruere, & ſic recte cito, & libenter cadere, & deorſum ſe deferre.

deferi e. Sic verè est de peccatoribus. Quidam.n. sunt sicut fulgur, qui.s.non ex toto mali sunt, quia ignem.i.remorsum conscientiæ & bonum motum animi secum ferunt, & ideò quando cadunt in aliquod peccatum, non impetuosè ruūt, sed cum quadam displicentia, & circunuolutione consentiunt, & descendunt, sicut faciebat Apostolus, qui in isto duplici motu positus dicebat, Rom.7. Non.n.quod volo bonū hoc facio, sed quod nolo malum, hoc Aug. Alij sunt sicut lapis, qui sine obstaculo conscientiæ voluntariè, & libēter descendunt ad malū, & cū cōplacentia impetuosè currunt in pctm, sicut erat Augustinus ante conuersionem, sic dicens li.2. cōfessionum. Præceps ibā, tāta cœcitate, vt inter coætaneos meos puderet me esse minoris dedecoris, & qn̄ audiebā eos iactantes flagitia sua, & tanto gloriantes magis, quāto magis turpes essent, libebat facere non solum libidine facti, sed etiā cupidine laudis. Quid est vituperatione dignū nisi vitiū? Ego ne vituperarer, vitiosus fiebā. Istud est ergo libere, seu libenter detestabile, de quo etiam dr̄ Iob.15. qđ ignis deuorabit tabernacula eorū, qui libenter munera accipiunt. Et Prouerb.29. dr̄. Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habebit impios. Et hæc de libēter sufficiunt. Vide de sponte, & voluntariè, & similibus.

A **Liber.** Nota, ꝙ liber est illud, in quo litteræ, & scientiæ describuntur. Quia enim memoria nostra valde est labilis, ideò necesse fuit libros scribere, vt quod in memoria non retinemus, librorum aspectibus memoremur. Quia etiam humana conditio est mortalis, ideò necessarij fuerunt libri, vt quod ab aliquo per scientiæ studium inuenitur, mediantibus libris post mortem suam ad posteros transmittatur. Notemus ergo, quòd liber multipliciter sumitur in scriptura, est enim

Liber { Naturę, Scripturæ, Diuinus, Humanus. } Primò ergo dico, quòd liber naturæ, qui est liber inductiuus, & iste nihil aliud est quam vniuersitas creaturarū, quæ nihil aliud sunt quàm quædam scripturæ, vel lecturæ, vbi, & in quibus homo potest legere Dei { Potestatem in creatione, Sagacitatem in gubernatione, Bonitatem in communicatione, } Et ideó in isto possumus idu ci ad Deum timendum ratione potentiæ: ad Deum credēdum ratione sapientiæ: ad amandum ratione bonitatis & influentiæ. Pctōres tamen sunt sicut pueri & fatui, vel laici, qui videntes in libro literas pulchras & pictas, ibi taliter delectant, ꝙ de sensu literali non curant. Sic verè mundi peccatores in literarū pictura.i.exteriori pulchritudine delectati, ibi taliter figūt obtutum & amorē, ꝙ de sensu spirituali, q̄ ibi relucet, itelligere ver discere nihil volunt. Quod figurat Esa.29. Erit vobis visio oīum quasi verba libri signati. De quo tñ libro dicitur ibidem, ꝙ qa signatus erat, ipsum legere nesciebat tāsciens literas, quàm ignorans. Visio.n.oīum creaturarum est sicut liber vnus clausus & signatus, qa.s.sub exteriori apparentia signata sunt, & latent in creaturis diuina mysteria, qa sicut dicitur Rom.1. Inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Et sapien.13. Operib. attendētes cognouerunt quis esset artifex. Istud tamen verum est, qa sciēs literas, & nesciens, librū hunc legere non possunt, quia.s. tot sunt secreta creaturarū & influentiæ, ꝙ nullus est ita sciens qui pro tpe vitæ huius possit omnia penetrare. In isto.n.libro studerunt philosophi, sed quia signatus erat in pluribus errauerunt. vnde de cœlo dr̄ Apoc.6. Cœlum recessit sicut

B liber inuolutus. Hic est igitur liber naturæ. ¶ Secūdus liber est liber scripturæ, & iste est liber, quem Deus & Angeli dictauerunt: Prophetæ & Apostoli scripserunt: Doctores & magistri exposuerunt: Prædicatores legerūt & docuerunt. Fideles didicerunt & retinuerunt. Iste liber habet literas.s. aureas rubeas, nigras, & albas

Literæ { Aureæ sunt cœlestium promotiones, Rubeæ sunt passionis Christi mysteria & lectiōes, Nigrę sunt pęnarū īferni supplicia & cōminationes, Albæ sunt pœnitentium remedia & cōsolationes, }

Et ideò iste liber bene figuratur Ezec.2. vbi dicit idē ꝓpheta. Ecce manus missa ad me, in qua erat liber inuolutus, scriptus itus & foris, & scripta erāt ī eo lamētationes, & carmē & vę. Manus ista charissimi, signat vniuersitatē illorū, qui librū sacræ scripturæ fecerunt. Ista.n.manus.5. habet digitos. i.5. genera psonarum.s. patriarchas. iudices, prophetas, Apostolos, & euāgelistas. Inter istos.n. digitos est liber scripturæ inuolutus, & multis mysterijs implicatus. Script⁹ est itus & foris, qa.s. scriptura habet intus scripturā mysteriorū & foris in apparentia scripturam hystoriarū. Sed quid? pro certo istud est planum, quod in isto libro scripta sunt lamētatiōes carmen & vę, quia.s. ibi fit mentio de lamētationib. pœnitētium pctōrum, de carmine triumphantiū beatorum, de vę desperantium damnatorum. De isto ergo libro dr̄ Baruc.4. Hic est liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum. Istum librum nullus pōt ad plenū legere, intelligere vel aperire, propterea qđ tot mysterijs est signatus, sed solus agnus qui occisus est, dignus est aperire, librum, & soluere signa- C cula eius. Apocal.4. Hic est igitur liber scripturæ. ¶ Tertiò dico, ꝙ est liber diuinus. De⁹.n.dr̄ liber scriptus itus & foris, quia.s. intus est diuinitas, foris verò est humanitas. In libro interiori.s. in corde & in scientia deitatis scripta sunt facta hominum vniuersa. Quia sicut dr̄ in psal. In libro tuo omnes scribentur sed potissimè iste est liber uitæ, qui nihil aliud est quàm illa æterna notitia, Deus habet à principio de saluandis. Vnde dicit glo. Philipp.4. In libro prædestinationis diuinæ omnes saluandi scripti sunt. Et Dañ.11. Saluabitur populus omnis, qui inuentus fuerit in libro vitæ scriptus Glo. etiam super illud Lucæ.10. Gaudete, & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis, dicit. Si quis cœlestia egerit vel terrestria, memoriæ Dei quasi quibus dam literis annotatis æternaliter est affixus. In isto.n. scribuntur q̄dam secundūm præsentem iustitiā, & isti possunt deleri, sicut dicit Exodi.82. Qui peccauerit in me, delebo eum de libro meo. Alij verò ibi scribuntur ẜm finalem perseuerantiam, & isti nunquam delentur, sed omnes saluantur. Alij verò scribuntur secundum exemplarem apparentiā in libro exteriori, scilicet in humanitate Christi, Christi exempla q̄ sunt necessaria ad salutem sectantes. Christus enim est. quidā liber scriptus in pelle virginea, & ī camera virginis gloriosæ digitis spiritus sancti. Iste enim liber fuit dictatus ī patris dispositione, scriptus ī matris cōceptione, expositus in natiuitatis manifestatione, correctus in passiōe, rasus in flagellatione, pūctatus in vulnerum infixione, sup perpolitū politus in crucifixione illuminatus in sanguinis effusiōe, & illigatus ī resurrectione, & disputatus in ascensione, qñ.s. Angeli dicebant Quis est iste rex gloriæ? &. Quis est iste, qui venit de edom? Apert⁹ verò erit, & explicatus in iudicij ꝓmulgatione. Iste igitur est liber de quo dicitur.2. Paralipom.33. Reperit Helchias sacerdos librum legis in arca. Est etiam ille liber, de quo dicitur Hierem.32. Sume librum emptionis hūc signatum, & librum hunc, qui apertus est, & pone in vase fictili. Liber.n. signatus est diuinitas, liber apertus est humanitas, quę in vase fictili, carnis scilicet humanæ, & in latere arcæ, idest in vtero virginis Mariæ fuit positus, & repertus. Et nota si vis, quòd in isto libro in pulpito crucis posito & explicato possunt legi variæ lectiones. Ibi enim potest legere scilicet

Superbus humilitatem in capitis inclinatione,
Auarus libertatem in manuum extensione & perforatione,
Inuidus charitatem in lateris seu cordis apertione,
Diues spūalem paupertatē in totius corporis denudatione
Gulosus abstinentiæ parcitatem in amara aceti potatione
Deliciosus pœnitentiæ asperitatem in coronæ spineæ impositione,
Iracundus benignitatem in crucifixorum indultione,
Instabilis stabilitatem in pedum conclauatione,
Luxuriosus castitatem in matris virginis discipulo, & in discipuli virginis matri virgini commendatione.

¶ De istis igitur lectionibus, & documentis dicitur Ecclesiastici.24. Hæc omnia, liber vitæ, & testamenta altissimi, & D cognitio veritatis. Hic igitur liber est diuinus. ¶ Quartò dico, quòd est liber humanus, & iste similiter est duplex, est enim liber conscientiæ cordialis, & liber apparentiæ corporalis. Liber conscientiæ cōtinet bona & mala, quæ fecimus. Veruntamen modo est liber signatus occultus, & inuolutus, sed verè in iudicio omnibus erit apertus & expositus. quando complebit illud Dañ.7. Libri aperti sunt, & iudiciū sedit. Sunt.n. libri conscientiæ nostræ, quæ in iudicio singu-

lorum singulis aperientur,& ſm illa,quæ ibi apparebũt,homines iudicabunt.vnde Apoc.20.Libri aperti sunt,& alius liber apertus est,q̃ est vitæ, & iudicati sunt mortui ex his,q̃ scripta erant in libris,ſm opera eorũ.Iste liber est in multis valde malè correctus,imo quasi totaliter corrupt⁹,sicut est illorum,qui librum cõscientiæ suæ ad malũ exemplar malę vitæ aliorum correxerunt & cõformauerunt,& ideo multi sunt qui in isto libro nesciunt legere pc̃tã sua, vt ipsa confiteantur. Quia quidã sunt,qui ibi legũt valde false,sicut sunt illi,qui vnum dicunt,& aliud omittunt in cõfessione quidã basse nimis,sicut illi qui peccata sua nolunt confiteri: quidã nimis alte,sicut illi qui de proprijs peccatis se iactant,& q̃ in eis gloriantur.Liber igit̃ talis sic corruptus dignus est destrui,& comburi,sicut dr̃ Hiere.51.de libro vt scriptæ erãt maledictiones babylonis,de quo præcipitur,ꝙ ligetur cum quodam lapide,& proijciat̃ in mediũ euphratẽ, q̃a.s. tales libri,i.tales malæ cõscientiæ,adiũcto sibi pondere lapidis.s. sententiæ diuinę.infernali flumine submerguntur.Actuum.16.Contulerunt libros,& cõbusserunt eos.¶ Liber verò exterioris apparentiæ signat congeriem morũ & virtutũ,q̃a quot sunt in nobis bona exempla & bona opera,tot fiũt in libro cõuersationis nr̃æ bona aliorum documenta.sufficit.

A Liberalis. Liberalitas.

Nota, ꝙ virtus liberalitatis est mediũ inter duo vitia q̃ tenent extrema, quæ.s.sunt auaritia & prodigalitas.Liberalitas est.n.dare danda,& retinere retinenda,q̃a.s.hõ debet dare superflua, & retinere ꝑ se & suis necessaria.Ad quod etiam satis nos informat natura,q̃.s.effundendo germen,vel producendo fructus,nunq̃ tantũ exuberat, quin ſp humidũ radicale retineat, quin semp̃ illud,ꝙ est necessarium ad sui & ramorum substantiam,secum cõseruet,& habeat.Sic verè debet facere quilibet prudens, q̃a.s. nunq̃ tantum debet in interioribus liberalitatibus affluere, quin ſp pro se & radicibus, id est pro parentibus & amicis filijs,& nepotibus,consanguineis,& familiaribus necessaria debeat reseruare.Alias sicut arbor,quæ multum in vno anno fructificare solet(vt communiter)anno sequenti sterilis inuenitur,sic illi,qui dando nimis effluũt, infra breue tẽpus per paupertatem & miseriam sterilescunt.Medium ergo teneat liberalis,& sic agat ne per prodigalitatem pauper fiat, nec per auaritiam nimis vilis.Vnde Seneca in Prou.Age sic negocium alienum,tuum non obliuiscaris, amico ita prodesto,vt tibi non noceas.Et nota,ꝙ liberalitas debet esse

B Tempori coaptata,
Propere festinata,
Omnibus præsentata,
Prudenter moderata,
De nostro proprio ordinata,
Affectu intimo pensata.

¶ Dico ergo,ꝙ liberalitas tempori,vel loco debet coaptari. Quia reuera sicut videmus,ꝙ natura in producendo fructus seruat tẽpora, q̃a.s.in æstate producit,in hyeme vero se retrahit atq; claudit, sic hõ non in oĩ loco,nec in oĩ tẽpore debet liberalitatem facere, sed locum & tempus debitum obseruare.Quandoque.n.se debet claudere,& obstruere,vt tandẽ occasione reperta,& necessaria oportunitate ĩuenta possit fertilius erogare. Teste n.Ambrosi.de offi.lib.1.Deus non vult opes effundi, sed dispensari.Quia reuera,q̃ simul totum effunderet,necessitatis tp̃e nihil haberet.Omni enim negocio tempus est,& opportunitas.Vt & sic liberalis dicat illi, quem tp̃e competenti iuuat,illud Esai.49.&.2. Corint.6.Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ad quod facit verbũ Senecę.epistola.83.& libr.1.beneficijs, vbi de munere seu de beneficio loquens dicit sic. Tempore iquit beneficia magna sunt]:beneficium est.n.vnus in fame panis, si eo animo quo debet datur, nec quantum sit,sed qua sit datũ voluntate perpenditur.Maius.n.fit munus licet idem sit tempore,loco,& causa. Igitur liberalitas tempori vel loco debet coaptari.

¶ Secũdò dico,quòd liberalitas propere vel cito debet festi-

C nari.Cito.n.debet homo dare,& non differendo petentem affligere vel grauare.Sicut enim dr̃ Prouerbior. 13. Spes q̃ differtur, affligit animam,lignum vitæ desiderium veniens. Deus enim & natura sua beneficia cito dant, nunc enim ꝓcastrinant,immo in memento beneficia sua præstant,nisi sint obstacula quæ resistant.De Deo constat,quòd subito solet gratiam infundere,nisi obstaculũ peccati faciat hoc differri.Si.n.cor dispositum fuerit, nunquam Deus gratiam retardabit.Nescit.n.tarda molimina spiritus sancti gratia, dicit Grego.De natura etiam constat,quia disposita materia, in momento solet natura formã introducere: Et turbulẽtis nubib.aere depurato, solet solis p̃sentia radios suos subito diffundere,& mundum in momento suis splẽdorib.illustrare.Sic reuera dicam de hoĩe liberali, quia pro certo post q̃ videt quod medium est dispositum,& quod simul concurrunt tempus persona,locus,causa,non debet procrastinare, sed quod dare voluerit,cito dare.vnde Seneca,de beneficijs libr.1.dicit.Acerba(inquit)crudelitas est differre pœnam. genus misericordiæ est cito occidere &c.maior est gratia,q̃ minus diu perpendit.Et ibidem dicit,quod propriũ est libẽter facientis cito facere.Nam qui tarde facit,ex animo nõ facit.Ista tñ sunt contra multos, qui.s.munus, quod ipsi dant tanta dilatione distrahunt, quod gratiam suam nõ dant propriè, immo carissime vendũt.Isti ergo liberales dici nõ possunt,quia non libere,imo coactè faciunt ꝙ concedunt.Cõtra quos dicit Cassio.in epistola,qđ honestius est rẽ negare, q̃ longos terminos assignare.Minus.n.decipit̃ cui celeriter denegat̃.Res.n.ad multa instantiã habita,cara videt̃.Gratius est donum, ꝙ venit ante preces. Seneca etiam de beneficijs dicit.Beneficium debet esse

Nulla dilatione suspensum,
Nullis precibus redemptũ,
Nullis meritis comparatũ,

Liberalitas igitur ꝓpere vel cito debet festinare, seu sine diffugio dari,& pro perari.

D ¶ Tertiò dico,quòd liberalitas cunctis hoĩb.debet elargiri. Liberalis.n.aĩus debet oĩbus gñaliter esse liberalis,& hoĩb. benefacere,q̃n põt,exemplo cœli & solis,qui omnibus creaturis influunt, & à suorum radiorum influentia nil excludunt.vnde Seneca de beneficijs libro.1.dicit,quòd officiũ liberalis est oĩ petenti dare,& deos imitari.Si deo(inq̃t)imitaris,da etiam ingratis.Nam & piratis maria patẽt,& sol oritur sceleratis.Aduerte tñ, quod istud intelligit̃ cæteris paribus. Nam sol prius illuminat partes magis ꝓpinquas quam remotas, & mare multo plus arenas & terras sabulosas irrigat,q̃ fœcundas cũ sibi amplius sint ꝓpinquæ.Sic verè cũ liberalis homo oĩbus debeat bonum facere, tñ propinquioribus hoc est consanguineis,familiaribus,& amicis, & arenosis,hoc est sterilib.pauperibus & egenis, debet ceteris paribus primo dare,& eis,quod necesse est, ꝑ alijs ministrare. vnde Ambro.de offi.dicit sic. Liberalitas perfecta est q̃ probat os pauperis,& nõ tuum liberalitas.n.fide, causa, loco & tempore commendatur,vt.s.primo extẽdatur circa domesticos fidei.Et ibidem dr̃,ꝙ in pari necessitate melius est subuenire suis q̃ alijs. Quod tñ est contra multos, qui.s.liberales sunt non pauperibus,sed diuitibus,non ꝓpinq̃s.sed forẽsibus,non egenis,sed potẽtibus. Heu quot sunt hodie q̃ magnatibus liberales existunt,& erga eos abundanter expendunt,vt ampliora habeant,vel vt largitatis nomen acq̃rãt, sua copiose distribuunt,pauperes verò Christi,& etiã pauperes de genere suo delerunt,& dimittunt, nec eisdem impendere quicquã volunt.De quo dicit Petrus Rauẽ.in quodam sermone.Heliseus vasa ter vacua implebat, & deficientibus oleum dabat.Hodie verò vasa vacua contemnuntur, & plena ſp implentur.Ligna ad siluam,& aquæ in mare deferuntur,arenti autem terræ subtrahitur,& flumina,quę nõ indigent,irrigantur.Igitur liberalitas cunctis hoĩbus debet dispensari seu etiam elargiri.

E ¶ Quartò dico,ꝙ liberalitas lãce prudentiæ debet moderari.Et ad hoc applica illud, qđ dictũ est supra paragrapho.1.Ad ꝙ facit illud Greg. qui dicit,ꝙ in liberalitate modus adhibendus est,& rerum,& ꝑsonarũ:Rerum,vt non vni oĩa sed singulis eroget:Personarũ,vt primo tribuam⁹ bonis,deinde alijs. Igitur liberalitas lance prudentiæ debet moderari.¶ Quintò dico,ꝙ liberalitas de nr̃o ꝓprio debet ordinari,q̃a re uera hõ debet esse liberalis de suo,non de alieno,quod est contra modernos diuites & potentes,qui.s.aliunde vndiq; rapiunt: & pompas, festa & conuiuia liberaliter faciunt,ita ꝙ alij homines tales liberales & magnificos esse dicunt,& sic nomẽ liberalitatis, alienis ex penis,acquirunt.Similes,aquilis & leonibus, qui scilicet sunt liberales non de suis sed de alienis,quia.s.illud quod alijs auibus & bestijs sequentibus tribuunt, aliarum auium & bestiarum carnes sunt quas rapuerunt.Sic illi,qđ suis fautoribus conferunt,ab innocentũ & ꝓsubditorũ substantijs

stantijs & corporib. turpiter exactionarũt. de quo Ambr. de offi. dicit sic, ꝙ illa liberalitas non ꝓbať vbi ab altero extorquet, vt alteri largiatur. Igit liberalitas de nostro ꝓprio debet ordinari, seu dispensari. ¶ Sexto vero dico, ꝙ affectu intimo debet pertractari. Ille. n. qui liberalitatẽ facit, affectuose & ex aio ipsã debet facere. Ille vero, q̃ illã recipit magis debet ad aium, q̃ ad factũ attendere, & magis Dãtis voluntatẽ & possibilitatẽ q̃ muneris quãtitatẽ pensare. Ad ꝙ facit exẽplũ pauperculæ mulieris, q̃ duo æra minuta offerebat in tẽplum, cũ multi diuites multa & magna offerrent, & tñ Chrs oblationẽ eius modicã, oblationib. diuitũ qui magna offerebant prętulit. Lu. 21. ita ꝙ bonæ matronæ voluntatẽ & affectum multo amplius, q̃ diuitum immẽsa munera reputauit. In liberalitate ergo magis pensandus est affectus, q̃ effectus magis voluntas, q̃ quantitas, & potius dantis tenuitas, q̃ liberalitas. Ad qđ facit dictũ Valerij in sermone. Parua inq̃t ex voto offerentis magna fiũt munera. Et Seneca de bñ. li. 1. dicit sic. Magis me obligat, qui dedit parua magna libertate & qui suam paupertatem oblitus ad meam respexit. Et Ambro. super epistolã ad Corin. dicit, quod non solum quærit quantũ, sed & de quanto aio tribuatur. ¶ Idẽ ẽt libro de viduis dicit, quod vberior est munus ex paruo, q̃ thesaurus ex maximo, qui non tm̃ ꝙ datur, sed quantũ resideat perpenditur. Nemo. n. plus tribuit, q̃ qui sibi nihil relinquit. Igitur dicã, quod liberalitas debet habere istas sex conditiones iã dictas, videlicet quod ex affectibus debet cõpensari, de ꝓprio debet dispensari, sapienter debet moderari, vulgariter. cunctis debet dari, festinanter debet properari, temporibus debet coaptari. Et ista sufficiant ad præsens. Et parcat lector, si vocabula in omnib. non allegantur, quia in biblia quasi nullæ sunt auctoritates vocales de liberalitate, & iõ q̃ dixi, necesse habui à libris originalium, aggregare. vide supra in titulis liberalitatem signantib us, videlicet vbi beneficia, eleemosyna, misericordia, dare, erogare, tribuere, concedere, vel offerre, & similibus.

A Liber. Libertas Liberare.

Nota, ꝙ libertas opponitur seruituti. Et ideo sicut triplex seruitus inuenitur sic possumus tripliciter distinguere libertatem. Est enim

Seruitus {
Infirmitatis,
Iniquitatis,
Aduersitatis.
}

Prima est seruitus naturalis: secunda est seruitus criminalis. tertia est seruitus infernalis: Sic pro certo dico, quod est libertas naturæ, gratiæ, gloriæ. ¶ Libertas n. naturæ nos liberat à carnis infirmitate, & ista fiet in die iudicij, q a. s. quandiu viuimus, sp miserijs & passiõib. subiecti sumus, & seruimus. Rom. 8. Vanitati subiecta est ois creatura. Sed in resurrectionẽ creatura liberabit à seruitute corruptionis, sicut dr̃ ibidem. Libertas gloriæ nos liberat à cordis iniquitate. de qua Roma. 6. Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ. Libertas gloriæ nos liberat à pęnarum aduersitate de qua dicitur Gala. 4. Illa, quę sursum est Hierusalem, libera est, quæ est mater nostra. Dicamus ergo generaliter de libertate, quod ille proprie dicitur liber, qui nulli B subijcitur seruituti. Dico ergo, quod libertas est

Aliquotiens {
Vitiosa,
Virtuosa,
Gloriosa.
}

Vitiosa libertas est libertas fatuorum, qui nulli iugo disciplinę volũt subijcere colla sua, & ideo ad modum onagrorum & babalorum semper indomiti incorrecti & indocti perseuerant, de quib. dicitur Iob. 11. Vir magnus in superbiam erigitur, & quasi pullum onagri se liberum natũ putat. Libertas virtuosa est libertas perfectorum. Iacob. 1. qui autem permanserit in lege perfectæ libertatis, hic perfectus est vir. Libertas gloriosa est libertas beatorum, qui. s. à cunctis miserijs & tribulationibus huius mundi sunt liberi. vnde Prouer. 11. Iustus de angustia liberatus est. Dicamus igitur de libertate gratiæ, quæ est virtuosa. Sicut enim captus ab hostibus efficitur seruus hostiũ, reuersus vero post & redditus iterum efficitur liber, & restituitur in toto pristinæ libertati, sic vere charissimi, q à diabolo capitur per peccatum, efficitur seruus suus, quia sicut dicitur Ioan. 8. Qui facit peccatum seruus est peccati. Sic vere quando per pęnitentiam ad statum gratiæ reuertitur tũc à seruitute diaboli liberatur, & libertati filiorum Dei restituitur & donatur. Rom. 6. Liberati à peccato serui autẽ Deo facti. Peccator enim est sicut elephas, qui cadens in foueam præ grauitate corporis non potest per se liberari, sed venit cautus venator liberans eum de fouea, & sic elephas gratificatus domesticus efficitur, & liberanti de cetero subiugatur. Sic vere charissimi, cum homo cadens in foueã peccati non possit per se fugere, nisi exinde per gratiam à Christo liberetur, ideo eius seruus debet fieri, & ei perpetuo subiugari. Liberati inquit à peccato, serui autem facti Deo. Vbi aduerte ꝙ qui vult a malo fieri liber, debet principaliter tria facere, videlicet Extirpare causam inficientem. s. peccatum. Ministrare causam perficientem. scilicet mentem: ꝓcurare causam proficientem. s. domini seruitutem. Debet enim homo si vult liberari. extirpare culpæ naufragium [Peccato inq̃t] Preparare cordis officium [Serui inquit] Procurare Dei subsidium [Deo inquit] liberatur enim

Per {
Sublationem iniquitatis. Iõ dicitur [Liberati pc̃tõ.]
Subiectionem humilitatis. Ideo dr̃ [Serui autẽ facti.]
Subuentionem diuinitatis. Ideo dicitur [Deo]
}

¶ Dico ergo, quod ad liberationem nostram tam à pęna quam a culpa necesse est

Quod {
Auferatur mentis iniquitas [A peccato]
Inferatur cordis humilitas [Serui]
Afferatur iuuans diuinitas [Deo.]
}

Primo ergo dico, ꝙ si volum⁹ liberari, nos debem⁹ expiare nocumentum iniquitatis, ꝙ ostenditur cũ dr̃. Liberati à peccato. Pc̃tm̃. n. ante oĩa debet eijci, alias à manu diaboli non possumus liberari. Pc̃tm̃. n. est sicut laqueus aucupis, sicut rete venatoris, sicut sagena piscatoris, in quo dum aliquis fuerit, a seruitute diaboli nunquam liber erit. Sicut enim infirmus nunquam fit liber ab infirmitate, nisi primo expellat, malos humores, qui sunt cã infirmitatis (vnde etiam de cane dicitur, quod sentiens periculum comedit gramem, & vomens ab infirmitate liberat) sic vere cum peccatum sit causa spiritualis seruitutis & ĩfirmitatis, ante omnia necesse est quod ipsum eijciamus & euomamus, vt libertatem & sanitatem spiritus resumamus. Liberati inquit a peccato. Ecclesia. 47. Ab omnibus peccatis liberabit eos. Et nota, quod multa sunt, per quæ liberamur a peccato, videlicet

Per {
Eleemosynæ largitatem,
Pœnitentiæ grauitatem,
Continentiæ puritatem.
}

Dico ergo quod liberamus a pc̃tõ ꝑ eleemosynarũ largitionem. Sic liberatur leo, qui sentiens propter nimiam repletionem se nõ posse fugere, nec venatorem euadere, solet proprijs vnguibus cibos eijcere, & sic per corporis alleuiationem se a venatorib. liberare. Quia. s. quando cibos bonorum temporalium alijs eleemosynas dispergimus nos a venatore diabolo liberamus, & à mortis æternæ periculo nos saluamus. vnde Tho. 4. dicit Eleemosyna ab omni pc̃tõ & à morte liberat. Item liberamur per pœnitẽtiæ toleratione. Sicut. n Hericius per spinas quibus est indutus, solet canes euadere, & se ab eorum morsibus liberare, sic homo qui spinis. i. pniæ punctionibus induitur, à canum morsibus. i. a demonum tentationibus liberatur. vnde Sap. 14. Transeuntes mare per ratem liberati sunt. Mare enim amaritudinem pœnitentiæ designat. Quia sicut venator insecutus à tigride, fugiendo, & mare, & nauem intrãdo, & aliquem de raptis catulis dimittendo, põt saluari, & liberari (q a. s. dũ vnus de raptis catulis in via dimittitur, tigris ipsum ad cubile reportans dat venator spatiũ fugiendi (sic vere si de cubili tigridis, i. de mundo catulos suos. i. bona temporalia pc̃tã, & vitia reportamus necesse est, ꝙ ista dimittamus per cõtritionem, & fugiamus per occasionis euitationem, & qđ etiã mare pœnitentiæ intremus per amaritudinis pęnarum tolerationem. Tribulatio. n. correctio, cõtritio, cõfessio, ieiuniũ & peregrinatio, sicut illa sex, q̃ liberant hoiem à pc̃tõ, iuxta illud Iob. 5. In sex tribulationib. tribulabit te, in septima nõ tãget te malũ. Sex. n. tribulationes sunt sex ꝑdictæ pniæ portiones. Potissime autem confessiõ liberat, quia. s. sicut crocodilus sentiens se à vermibus grauatum solet os suum quibusdam auibus paruis aperire ventrem subintrantes solent beluam à dictis vermibus liberare, sic vere nos quorum vẽter i. conscientia peccatorum vermib. est grauata, si exinde volumus liberari, debemus os nostrum auibus id est viris spiritualibus. s. sacerdotibus per confessionem aperire, & ventrẽ conscientiæ eis patefacere, & sic per eorum ministerium nosipsos poterimus à vermib. conscientiam corrodentibus

liberare.Prou.12.Os iustorum liberabit eos.Liberamur igi
tur à pctō per pniæ grauitaté.Item liberamur à pctō per cō
tinentiæ puritaté.Sicut.n.castor per testiculorū detrūcatio
nē & per pudendorū reiectionē à venatorib.liberat semet-
ipsum,sic à venatorib.inferni nos p tentationes carnis inse
quétib.sagaciter libamur,si per virtuté castitatis ab actib.ve
nereis detrūcamur.Ab isto pctō petebat Dauid liberari,cū
dicebat in Psa.Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis
meæ.Apostolus ét sentiens istos venatores.s.carnis tentatio
nes,dicebat.Ro.7.Infœlix ego hō,quis me liberabit de cor
pore mortis huius,q.d.hoc est difficile.Sic igitur patet, qūo
si volumus esse liberi,nos debemus expiare nocumentū oīs
iniquitatis.[Liberati inquit à pctō[¶Scdo dico,ꝙ nos debe
D mus vendicare oīs humilitatis fundamentū, qđ oñdit cum
dr̄[Serui facti]Seruitus.n.Dei summa est libertas, q.a.s.à ser
uitute diaboli liberat,quæ est superbia.Cū.n.superbia sit ser
uitus diaboli,quia sicut dr̄ Iob.41.Ipse est rex sup oēs filios
superbiæ,seruitus aūt Christi est humilitas,inde patet,qd p
istā seruitutem efficimur liberi & immunes,iuxta illud Psal.
Humiliatus sum,& liberauit me[Serui inqt facti]Iob.3.Par
uus & magnus ibi sunt,& seruus liber à domino suo[Seruus
inquit liber]q.d.Ista seruitus est libertas: & sicut cōiter dr̄:
Deo seruire regnare est.Sicut Adamas ét tantæ est potentię
quod ferrum á magnete tractum & suæ seruituti subiectum
violenter ad se trahit,& à magnetis subtrahit potestate, sic
vere cum ferrum.i.pctōrem frigidum & durum & ferreum
à magnete.i.à diabolo qui eum p pctm̄ tenet subiugatū,so-
lus Adamas Christus ad se per suam gratiā approximat, ab
ista seruitute retrahit,& liberat,& ad suam seruitutem quæ
libertas est,attrahit & inuitat.[Serui ergo facti] Quia.s.sicut
elephas vt dictum est,seruit illi,qui ipsum à fouea liberat,&
qui ipsum à venatore pungente,& eum offendente defendit
sic Christo seruire debemus,per quem à venatore diabolo
liberati sumus,& liberari quotidie nos sentimus.vnde Lu.1.
De manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi in
sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris.Vn
de nota,quod ista seruitus est libertas,propter
Sanctitudinem affectionis, Seruire.n.debemus Deo
Rectitudinem intentionis, Per affectus lympitudi-
Longitudinem durationis. nem.[In sanctitate inqt]
Per effectus rectitudinem[Iustitia inquit]Per profectus lon
gitudinem[Corā ipso inquit oīb.diebus nostris] Seruire.n.
nos digne faciunt ista tria scilicet affectus puritas & lympi-
tudo[In sanctitate inquit]Effectus veritas & rectitudo[Iu-
stitia inquit] Profectus firmitas & longitudo.[Omnibus
inquit diebus nostris]¶Debemus igitur si volumus esse li-
beri,vendicare fundamentum oīs humilitatis[Serui inquit]
E ¶Tertio dico,quod nos debemus procurare iuuamentum
grandis auctoritatis [Deo inquit] Deus enim est ille solus,
qui nos potest à nostris aduersarijs liberare.Sine isto enim
& sine sui adiutorio nunquam fit homo liber à culpa,nec fi
naliter á pœna.Galatiten enim est lapis,cuius præsentia libe
rat portantem ab impugnatione muscarum.Facit enim la-
pis iste amabilem ipsius portatorem,quia.s. si vnctus fuerit
oleo seu lacte,& istum habuerit lapidem, non impugnatur
à muscis,si vero lapis aufertur,statim impugnatur ab eisdē.
Sic vere charissimi,sola presentia & gratia saluatoris, quā
per gratiam acquirimus & habemus,nos à muscis spūalib.s.
à tentationibus,& à demonib. dr̄ liberare.Homo.n. q oleo
seu lacte mundanæ prosperitatis inungitur,nunquam à mu-
scis talib.liberatur,nisi gratia & præsentia Dei suffraget. vn
de Hie.1.Debellabunt aduersum te,& præualere non pote-
runt,quia ego tecum sum(dicit dominus) vt liberem te.Et
ideo istam præsentiam & liberationē petebat Dauid in Psa.
dicens.Veni ad liberandum nos domine Deus virtutum oñ
de faciem tuam,& salui erimus.Potissime autem iste genus
humanum de carcere inferni sua beata passione liberādo fu
it saphirus,qui dr̄ vinctos de carcere liberare. Figuratus in
ariete abrahæ,quia sicut dr̄ Gen.22.Dum Abrahā arietē hæ
rentem veprib.occidit,& immolauit,Isaac à morte liberat⁹
fuit,q.a.s.dū populus Iudaicus,q. p Abrahā designatus est,
Chr̄m iter vepres,i.inter ligna crucis occidit,Isaac,i.huma-
nū genus ā morte ppetua liberauit.Chr̄i.n.passio,nostra fu
it liberatio.Vñ de patrib.ab iferno liberatis dixit ipse Chri-
st⁹.Oseæ.13.De manu mortis liberabo eos,& de morte ęter
na eruā eos.Et mors tua,o mors,morsus tuus ero in inferno
[Deo ergo inquit]Vnde.2.Mac.1.Deus creator fortis, & iu
stus,& misericors,solus præstās,solus iustus,qui liberas Isra
el ab omni malo.Patet ergo charissimi, qūo si perfecte volu
mus liberari vel liberi appellari,nos debemus expellere,qđ
inficit s.nocumentum iniquitatis[A peccato inquit] Adiun
gere,quod proficit.s.fundamentum humilitatis,qua debe-
mus fieri serui:perquirere,ꝙ proficit.s.iuuamētum diuinita
tis[Deo inquit]Et hæc de libertate sufficiant.Si vis ergo tra
ctare de liberatiōe qua homo debet hoīem liberare,de qua
dr̄ in Psal.Eripite pauperem,& egenum de manu peccato-
ris liberate.& Prou.14.Erue eos,qui ducuntur ad mortem,
& eos,qui trahuntur ad interitum,liberare ne cesses.vide su
pra de adiuuare,& in pluribus alijs titulis.

Licere. Licet

Licentia,licitum.Cum oia,q̄ non A
sunt à Deo,ratione,scriptura,le-
ge,natura,vel hoīe prohibita,videantur esse licita & conces
sa,iuxta illud Apostoli.1.Cor.6.Omnia mihi licent,sed non
omnia expediunt.videtur breuiter distinguendum de licen
tia,licito vel licere.Et sic dicamus,quod inuenitur quid
Licitum,quod est faciendum, Primo igitur dica-
Licitum,quod est fugiendum. mus,ꝙ est quid lici
Inuenitur etiam quoddam. tū,qđ debet exerce
Illicitum.quod est euitandum, ri. Et illud est illud
Illicitum,quod est impetrandum. ꝙ nō solū est licitū
fieri,imo ét mandatū.Licentia .n. benefaciendi secū iportat
mādatū,& necessitatē illius,ꝙ licitū est operādi.Luc.6.dixit
Chr̄s.Itaq; inquit licet sabbatis benefacere.Ista est aūt licen
tia oī hoīni cōcessa,quia.s.oīb.data est licentia benefaciēdi,
& ab illicitis abstinendi,& ꝙ plus est,ad cœleste palatiū in-
troeundi.Antiquitus.n.apud assyrios nō erat licitum sacco
induto aulam regis intrare,sicut dr̄ Hester.4. Etiam in nu-
ptijs euangelicis ille arguitur,qui carens vestib.nuptialibus
in conuiuio inueniēbatur.Mat.22.Sed non sic hodie, q.a oī
tpe temporaliter,vel moraliter male induto licet bene fa-
ciendo se corrigere,& ad cœli conuiuium sursum ire.Vnde
Sen.in epistola.Subsilire in cęlū ex angulo licet.Vnde Tho.
3.dicitur sic.Hoc p certo habet oīs q colit te,quia vita eius
si in probatione,fuerit,coronabitur,si autem in tribulatio-
ne fuerit,liberabitur,& si in corruptiōe fuerit ad misericor
diam tuam licebit venire.Igitur dico, ꝙ est quid licitum ꝙ
debet exerceri.¶Secundo dico,ꝙ est quid licitū quod debet B
cohiberi.Licitum est.n.vti reb.& generaliter licētia data est
homini,quod oīa possit facere,q̄ de sua natura non sunt pec
cata,sicut bibere,comedere,nubere, & similia. Vtile est tñ
hmōi licentiam aliquotiens cohibere,& ne cōmittantur il-
licita,à licitis aliquotiens abstinere.Nonne infirmus à cibis
licitis abstinet ne forsitan mortem aut grauiorem infirmita
tem incurrat?Sic hō,qui sanitatem perfectionis vult acqui-
rere,& ab infirmitate peccati,qua se senserit laborare, vult
sanari,omnibus licitis vti non debet,imo ab ipsis abstinere
multotiens solet,vnde Mat.20.An non licet mihi quod vo-
lo facere,& Apostolis.1.ad Cor.6.Omnia mihi licet,sed nō
oīa expediunt.Vnde Greg.Homelia.34.cogitandum sum-
mopere est,quod qui se illicita meminit commisisse,ab ali-
quib.etiam licitis studeat abstinere,vt per hoc cōditori suo
satisfaciat,vt qui cōmisit illicita.sibimetipsi abscindere de-
beat etiam concessa,& se reprehendat in minimis,qui deli-
quisse meminit se in maximis.Breuiter ergo ista est veritas,
ꝙ licentia est simplicibus cohibenda,& ne forte abutantur
ea,loco & tempore á superioribus distringenda. Hester.3.
Optime nosti ,quod nō expedit regno tuo,quod insolescat
per licentiam.Et maxime istud potest dici de quibusdā,qui
bus licet quicquid libet,sicut Sen.dicit de Cesare & Alexā
dro,quod ipsis quicquid libuit,licuit ; hoc est dictu, impu-
nes fuerunt,nullum enim,qui ipsos corrigeret habuerūt &
ideo non mirum si mala plurima commiserunt. Licentia er-
go malefaciendi,vel rebus immoderate vtendi est refrenan
da,& ab illis,qui regere se nesciunt,cohibenda.vnde Augu.
ad Pollit.dixit.Cui(inquit)licentia iniquitatis eripitur,vtili
ter vincitur quoniam nihil est infœlicius fœlicitate peccan
tium,qua pœnalis nutritur impuritas,& mala voluntas ve-
lut hostis interius roboratur.Patet ergo,ꝙ est quid licitū ꝙ
debet cohiberi.¶Tertio dico,qđ est q.d illicitum,qđ debet
pcaueri,& istud pro certo est illud,qđ de sui natura peccatū
est mor-

est mortale.Secundū medicos.n.illa,quę à tota specie venenosa sunt,contra talia vix remediū inuenitur.Sic est de illis q̄ de sui natura sunt mortalia & illicita,sicut sunt actus luxuriæ motus sæuitiæ,ritꝰ stultitiæ,fructꝰ nequitiæ. De luxuria dr̄ Mar.6.Non licet tibi habere vxorem fratris tui.De sæuitia dr̄ Ioan.28.Nobis non licet īterficere quenq̄.De ritu verò,seu de cultu idolorū & idolatria dr̄.1.Pet.4.Ambulauerunt in illicitis idolorum cultibus,vt de hæreticis dicamus illud Act.16.ꝙ isti annunciant nobis morē, quē nō licet nobis suscipere.De lucro seu de fructu nequitiæ seu auaritiæ dr̄ Tho.2.Nō licet nobis ædere de furtō.Aduerte tn̄,ꝙ multa sunt de sui natura licita quæ ꝑꝑ malum vsum vel etiam propter carentiam circunstantiæ debitæ in esse efficiuntur illicita.Vnde Ambrosius in sermone quondā dixit,ꝙ opus omne sine crimine est,sed ordinationis nomen facit crimē. Tunc.n.illicitum est qn̄ aliter fit quā concessum sit.Istud est ergo illicitū,ꝙ debet ꝑcaueri.¶ Quartò dico , ꝙ est quid illicitum,ꝙ debet sustineri,& illud est qn̄ aliquid de sui natura licitum prohibitionē superioris , efficitur illicitum,sicut dicebat.2.Corint.12.se audisse arcana verba,q̄ non licet homini loqui.Tale.n.illicitum est patiētia tolerandum,& si vti necesse fuerit tali illicito, tunc est ante omnia humiliter impetrādum.Exemplo filiorū Israel, qui dicebat regi Edom. In extremis finib.tuis positi obsecramus,vt nobis liceat trāsire per terrā tuam.Nu.20.Sic igit̄ patet de licito,& illicito.

A **Ligare. Ligamentum.** Nota,qđ ligare multipliciter dicitur in scriptura secundum,ꝙ res multis de causis vincitur, & ligatur.Sicut.n.patet ad sensum,ligantur

Boues,vt coniungantur,
Infirmi,vt medicentur,
Tauri,vt edomentur,
Fures,vt moriantur,
Scelerati,vt suspendantur,
Vineæ ne fructꝰ earū corrūpāt

Et sic possum dicere, qđ moraliter loquendo,ligare accipit̄ in bono & in malo . ¶ Primo ergo dico,ꝙ ligare in bono signat ligamentum amicitiæ & dilectionis,obediētiæ & subiectionis,perseuerātiæ & durationis . Ista sunt tria genera spiritualium ligamentorum,quibus.s.boni in hoc mūdo ligātur, videlicet copula dilectionis, qua cõbinantur, ferula subiectionis, qua subiugantur, cordula affectionis seu confirmationis,ne ab inuicem dissoluantur.¶ Dico ergo,ꝙ nos debemus ligari per dilectionis combinationē. Dilectio.n.est quoddam spirituale vinculū,quo duo corda sui cem coniunguntur.ita ꝙ vnum cor & vnus spiritus efficiāt, & charitatis glutino cōbinātur & copulātur. Boues.n.solēt inuicem ligari,vt possint melius operari.Quia.s.illi in agro dominico melius operant̄,q̄ officijs mutuæ charitatis colligantur.Quod bene figuratur Iosuæ.2. vbi dr̄, ꝙ mulier in cuius fenestra funiculus & coccineꝰ erat ligatus,saluata fuit in excidio ciuitatis. Figuratur etiā Nu.19. vbi dr̄, ꝙ vas qđ nō habebat cooperculū, nec ligaturā de super,immundum erat.Quia verè charissimi,illi,qui habent funiculū coccineū charitatis,& ligaturam amoris & vanitatis , dum tn̄ cū hoc habeant operculum & tegumē humilitatis,ne cū hierico.i. cum mundo pereāt, præseruabunt̄,& mūdi & accepti apud Deum iudicabūtur.Ideò de istis ligaturis dr̄ Ioan.19. Acceperūt corpus Iesu, & ligauerunt lineis.Corpus.n.Iesu est Ecclesia,ꝙ tunc lineis. ligatur,qn̄ in membris suis dilectiōis funibus inuicem adunatur.Ligantur.n.boni per dilectionis

B combinationem . ¶ Secundò ligātur boni per subiectionis colligationem.Sicut.n.animalia siluestria ligantur & stringuntur, incatenantur & vincuntur & domita efficiant̄ , & à sua naturali insolētia arceant̄, sicut patet de Simijs,& vrsis (vnde etiam dicit Plinius,ꝙ in India sunt tauri maximi & ferocissimi,q̄ tamē si sub ficu fuerint ligati, subito māsuescūt. Quando etiam elephas de nouo capitur,pedes eius tādiu ligant̄ quousq; plene fuerit edomatus)sic verè charissimi hō siluestris,vanus & mūdanus,peccator insolens,& elatus nū quā moraliter domaret̄, nec ad vsum Dei & Ecclesiæ vtilis efficeretur,nisi vinculis obedientiæ stringeret̄,& nisi diuinorum mandatorū funibus ligaret̄.Et ideò sancti, & boni sub arbore ficus.i.sub deuotione crucis sanctæ fuerunt ligati,& Deo & prælatis per obedientiā subiugati,fuerūt plene domiti & edocti.Iudith.6.Ligauerūt Achrior ad arborē. Et Eze. 3.Fili hominis,ecce data sunt sup de vincula , & ligabūt te i eis,& non egredieris,& linguā tuā adhærere paltato tuo faciā,& eris mutus. Vbi aduerte,ꝙ religiosi,& cæteri boni subditi debēt tria bona facere,videlicet mādata tenere[Data in quit sunt sup te vincula]supple mandatorū. In claustro manere[Non egredieris inquit]verbis silere[Et linguam tuam. inquit adhærere faciā palato tuo,& eris mutus] Isti ergo ligantur ꝑ subiectionis subiugationē.¶ Tertiò dico,ꝙ boni C ligantur per affectionis confirmationem. Sicut.n.res qn̄que solent ligari.ne dissoluantur,vel vt fortiter adhæreāt,& cōstringunt̄,sicut patet de dolijs,& alijs similibus,sic verè boni & iusti vinculis perpetuę pseuerantiæ,cum dn̄o sunt ligati ita ꝙ ab ipso nunqua erunt de cætero separati. Io. 18.Cōprehēderunt Iesum,& ligauerūt eum.Nos.n.debemus esse cum deo perpetuo colligati,& etiā gratiæ & virtutes nobis debēt sine termino copulari, sicut de lege Dei præcipit̄ Prouer.6.Liga eam in corde tuo iugiter. & Proue.7.dicitur.Serua mandata mea , & viues , & legem meam quasi pupillam oculi,liga eam in digitis tuis, & scribe eam in tabulis cordis tui.Sic ergo patet,ꝙ est triplex ligatura bonorum.s.

Ligatura { Perseuerantiæ & durationis, / Obedientiæ & subiectionis, / Amicitiæ & dilectionis, }

Sic ergo patet quomodo ligare accipitur in bono.¶ Secūdò dico ꝙ ligare accipitur in malo. Et sic dico,ꝙ D sex sunt ligamenta peccatorum.s.

Ligamentum { Cupiditatis / Carnalitatis, / Fallacitatis, / Societatis, / Tepiditatis, / Pœnalitatis, }

Ligant̄.n.auari vinculis cupiditatis,sicut patet de vrso,q̄ ligat̄ ad stipitem vel ad trūcū seruandū, q tamen ecōtra à trūco ligatus ipsemet custodit̄ & firmiter reseruat̄.Sic verè diabolus vrsos .i. diuites hirsutos & grossa pelle bonorū tēporaliū circūdatos & vallatos solet cū catena auaritiæ ad stipitem diuitiarū ligare,circa quē non cessant quotidie de foro ad forum,de mercato ad mercatū currere & circuire. Psal. In circuitu impij ambulāt.Sed istud verū est,ꝙ isti auari non seruant truncum suū.i.diuitias suas,immo potius ecōuerso,à diuitijs suis custodiunt̄,& ab eis in carcere auaritię detinentur.Figura Dan.3.vbi dr̄,ꝙ rex babylonis ligatis pedibus & manibus.Sydrac,Misac,& Abdonago,misit eos in fornacem ignis.Quia ꝓ certo rex Babylonis.i.rex cōfusionis diabolus,auaris cum vinculo amoris diuitiarū ligat pedes & manus.Pedes affectionū,ne ab ipso possint recedere, manus,ne pauperibus possint aliq̄d porrigere,& sic ligati i fornace.i.in cardore & inflāmatōe auaritiæ ponunt̄,vbi cō tinuè comburuntur. Sicut etiam de vulpibus dr̄ Iudi. 15.ꝙ Sanson ligauit faces ad caudas vulpium trecentarū,quas dimisit ire,ita ꝙ segetes philistijm combusserunt.Quia.s.auari fallaces,& vulpini,faces auaritiæ habēt caudam,i.ad finē vitę principaliter alligatas.q̄a.s.auari solēt in senectutis tēpore igne cupiditatis exardere.Isti igit̄ segetes philistijm.i. substantias pauperum solent vastare,& totam patriā vsuris & exactionib.dissipare.Igitur ligantur auari ligamine cupiditatis.¶ Scd̄o dico,quod ligantur luxuriosi funiculis carna E litatis,similes aptaleonti,qui descendens ad aqua in ripa euphratis,cornua sua in viminibus taliter ligantur, quod quā uis sit animal fortissimum.ibi penitus arrestatur,& etiā à venatore iuentus ibi capitur & necatur. Quia verè sæpe fit qđ dum aquam deliciarum diligimus,viminibus & ligaminib. malarum cōcupiscentiarū taliter ligamur,quòd ibi toto vitę nostrę tempore remānemus,ita quòd mortem æternā incurrimus & habeamus.Figurati in Sāsone,qui à Dalila ligatus & tonsus,philisteis fuit traditus, à quibus extitit excęcatus,& carceri mancipatus. Quia ꝓ certo dum Dalila,idest mala mulier,Sansonem , id est hominē vinculis suis,hoc est dictu,verbis,nutibus,aspectibus & gestib.strinxerit & ligauerit.statim in manu philistinorum,i.dest vitiorum traditur à quibus per obstinationē excœcatur,& à quibus malæ cōsuetudinis carceri mancipātur.Iudic.15.Ligauerunt Sāson duobus nouis funibus.& ibidem dicitur.Si ligatus fuero.7. funibus nec dum siccis,sed adhuc virētibꝰ, infirmus ero,vt cæteri hominum.Septem enim funes sunt. 6.cōditiones vel irritationes,q̄ ligant hoēm in amore carnalitatis , videlicet

Pulchritudo corporis,
Aptitudo temporis,
Vestium ornatus,
Verbalis affatus,

Isti ergo ligantur funibus carnalitatis. ¶ Tertiò dico

Clarius dulcedo,
Aspectuum gratitudo,
Saltuum & gestuū insolēs turpitudo.

dico,ꝙ quidam ligantur funibus fallacitatis & isti sunt pauperes,qui ab aduocatis vsurarijs & auaris ligantur,& inuoluuntur per malos contractus,similes elephantibus,quos dracones solent caudis suis p pedes ligare vt ipsos ad terrā possint detrahere. Aranea etiā solet filis suis os captæ muscę primo ligare, vt humiditatem suā sugere & habere possit. Quia verè tales fallaces,simplices & ignaros p os ligāt. i. p verba taliter illaqueāt & īuoluūt,ꝙ necesse habēt recedere per paupertatem,& etiam perdere totā humiditatē suæ substantiæ tpalis. Prou e. 11. Illaqueatus es & verbis oris tui & F captus proprijs sermonibus.¶ Quartò dico,ꝙ quidam ligātur funibus societatis,quia sicut dracones solēt se p caudas ligare in magna quātitate, q a.s.qn̄q; decē simul vt securius possint mare trāsfretare,sicut dicit Plin.sic verè mali ī mari huius mundi inuicem ligantur & sociantur vt magis fortes & securi contra oēs alios inueniantur. Psal. Cōgregati sunt, conuenerunt in vnū aduersus dn̄m.¶ Quinto ligant̄ aliq̄ funib⁹ tepiditatis. Quia sicut ille,q̄ habet ligatos pedes & manus,nō pōt aliq̄d operari.sic q̄ vinculo pigritiæ & torporis ligatus fuerit,nunq̄ ad aliquod bonū opus amplius se mouebit. Matth.22. Ligatis manib. & pedib. eius mitte eum in tenebras exteriores.¶ Sextò ligant̄ aliq̄ funibus pœnalitatis.s. in hoc mūdo p paupertatē, & ī inferno p dānationis aduersitatem. Sicut.n.fures ligātur ad suspendiū vt moriant̄, Hericius etiam ligatus suspenditur vt fame interficiat̄,& sua pellis aculeata detrahatur,sic mali diuites ī inferni patibulo ineuitabiliter ligantur,vt ibi perpetuo moriant̄, & vt alijs sua pellis substātiæ habeat̄. Esai.22. Oēs principes eius fugerūt, dureq́; ligati sunt. Sic ergo patet qūo, mali dicuntur ligati per cupiditatē,p carnalitatem,per fallacitatem,per malam societatē,per tepiditatē p pœnalitatem &c. Sufficit. Vide supra de alligare, coniungere, cōgregare, & infra de vinculo.

A

Lignum. Ligna.

Nota,ꝙ lignum in scriptura multipliciter sumitur. Sumitur enim in bono & in malo: In ꝙ bono.n. generaliter per lignum intelliguntur tria genera, videlicet

Crucis dominicæ afflictio
Viatoris boni perfectio,
Morum & virtutum conditio;

Dico,ꝙ per lignum intelligitur crux,& afflictio saluatoris,quia sicut phœnix solet ligna aromatica q̄rere,& inter illa se cōburere, & cremare,vt tandē reuiuiscens se valeat renouare, sic verè phœnix auis vnica.s. Chr̄s & vnigenitus Dei patris, inter ligna crucis cōbustus.i.cruciatus,& afflict⁹ fuit, & morti etiā subiugatus,quia sicut dicitur Cant.3. Ferculum sibi fecit rex Salomō de lignis libani. In resurrectione tamē fuit postmodū renouatus,& per carnis glorificationē iuuentuti,& vitæ pristinæ restitutus. Qd̄ figuratū est Leuit.1. vbi dr̄, ꝙ prius detracta pelle hostia concisa debet super struem lignorum superponi,& ibi dn̄o immolari,& penitus cōcremari. Quia verè Chr̄s concisus,& vulneratus,& pelle.i.vestibus exutus& spoliatus,pelle etiā carnali priuatus & laceratus, sup struē lignorum crucis positus fuit, vbi ipsum Deo patri populus Iudaicus immolauit. Ecclesi.28. Secundū ligna siluæ exardescet ignis. Aduerte igitur de istis lignis,quia sicut ligna ad tria genera sunt vtilia.s.ad ædificandum,ad fructificādū, & ad ignem fouēdum,sic verè charissimi,ligna crucis & eorum memoria si ī silua cordis nostri per deuotionē sint plātata,nobis quam plurimū sunt necessaria & vtilia. Ex his.n. fabricatur ędificiū moralis perfectionis. vnde.3.Reg.3.dicit ꝙ Hyrā dabat Salomoni ligna cedrina & abiegena ad ædificandum domum dn̄i. Cedrus.n.& abies sunt,quæ liquorem medicinalem emittunt.quia.s.ligna crucis Chr̄i liquorē sui ꝑciosi sanguinis distillauerunt. Itē ex istis lignis colligit̄ fructus æternæ saluationis. Et ideo crux dr̄ lignū vitæ, ꝙ erat in medio Paradisi,de quo si Adam nō peccasset comedēdo, inæternū vixisset. Quia charissimi lignū crucis,ꝙ in medio Paradisi terrestris,i.in medio ecclesiæ militātis plantatū est nisi peccata nostra īpediāt, fructū æternæ gloriæ nobis portabit,quia vitā æternam ipsum gustātibus propinabit. Crux, .n.est tanquam lignum,ꝙ plātatū est secus decursus aquarū ꝙ fructum suum dabit in tempore suo. Itē ex istis lignis accenditur ignis internę dilectionis & affectiōis q a.s.si homo ligna crucis in corde suo per memoriam & cōpassionē habuerit,faciliter p Dei amorē incendetur,& ardebit. Quod bene figuratur Leui.6. vbi dr̄. Ignis in altari meo sp ardebit, quē nutriet sacerdos,subijcēs ligna p singulos dies. Altare Dei est cor humanum,ī quo ignis veræ dilectionis debet sp ardere,quē ꝓculdubio ligna crucis.i crucis & passiōis Christi compassio debet accendere & fouere,quia sicut dicitur Prou.23. Cum defecerint ligna, extinguetur ignis. Ista sunt igitur ligna crucis,quæ vsibus hoīm spiritualibus diuersimode dedicantur. Et ideò per deuotionem, & compassionem istam debent à cunctis populis frequentari,& à fidelibus honorari. vnde in Psal. Ligna campi, cedri libani,quas plantauit,illic passeres nidificabunt. Vbi aduerte,ꝙ sicut ligna

Fructu fœcundantur,
Sursum eleuantur,
Subtus radicantur,
Extra dilatantur,

Sic verè loquendo spiritualiter, ligna crucis sunt egenorū recreatio depressorum subleuatio infirmorū sustentatio, deuotorum habitatio, recreationem designat fructuū plenitudo,quia ista sunt ligna campi: Subleuationē declarat arborū celsitudo, quia isti sunt cedri libani. Sustentationem demōstrat radicū fortitudo,q a ista sunt plantata [Quas inquit plantauit] Habitationē denotat ramorū latitudo,q a illic passeres nidificabūt. B ¶ Primo ergo dico,ꝙ ligna crucis sunt fœcōda ad egenorū recreationē,q a.s.ista dicūt ligna cāpi. Ligna.n.cāpi differūt à lignis siluæ seu siluestribus,q a ligna cāpi solēt esse fructifera, ligna aūt siluæ sterilia. Sic re uera ligna crucis ad oībus alijs lignis differūt in effectu & virtute,quia ista fructū vitæ Dei filiū portauerūt, vnde cuncti famelici peretes nutritionem gratię acceperunt. Ista ergo figurātur in tribus generibus lignorum,quæ dicuntur in Paradiso fuisse. Ibi.n.fuerūt ligna pomifera, sicut dicitur Gen.1. Lignum vitæ; & lignū scientiæ, sicut dicitur Gen.2. Quia vere crux christi fuit

Lignum { Pomiferum ad nos nutriēdū, / Vitæ ad mortē vincendum; / Scientiæ ad fidem sciendū,

Lignū.n.pomiferū dici pōt,q a ad literā sicut dicit Iosephus,crux vel pars crucis fuit de illa arbore,in qua creuit pomum,quo transgressus est Adam mandatum,vt.s.diabolus,qui per illud lignum hominem vicerat, p illud idem à Christo hoīe vinceret. Narrat.n.Iosephus, ꝙ dū Seth.fili⁹ Adā vellet intrare Paradisum terrestrē,īuenit Angelū,q̄ eū prohibuit,q̄ dedit sibi quendā ramū de illa arbore,quē ipse Seth.plātauit. Tpe vero Salomonis dū téplū ædificaret, illa arbor, q̄ de ramo illo creuerat,inter cæteras pro ædificio téspli collecta est, q̄ nunq̄ in quocūq; loco ædificij potuit adaptari. Sp.n.aut nimis lōga aut nimis breuis erat,ita ꝙ īdignati artifices poluerūt illud lignū sup quendā riuū ad pōtē transeūtib. ministrādū, vbi fuit vsq; ad pasionē Chr̄i,& ibi tunc assumptū est & inuētū, forte postq̄ illic locatū fuit plusq̄ per mille annos. Ista igit̄ sunt ligna cāpi & ligna Paradisi,& maximè ligna pomifera. vnde Neæ.6. Possederūt domos suas,& ligna pomifera multa. Ista ergo sunt ligna fęcūda,q a.s.ibi pepēdit fruct⁹ vitæ Chr̄s. Exinde ēt quotidie p gratia & deuotionē nutriunt̄ deuoti,& ēt ī fine p virtute crucis fructū gloriæ percipiēt beati. Et iō in signum huius fœcūdatis crux dr̄ fuisse cōfecta de quattuor nobilib. lignis, q a.s.pes fuit de cedro,stipes fuit de cypresso,brachia fuerūt de palma, tabula vbi scriptū erat nomē Chr̄i,fuit de oliua. Vn̄ versus. In cruce pes cedr⁹, stipes cypress⁹,oliua, tabula cū literis,brachia palma dedit. Ista ligna quattuor significāt quattuor notabiles virtutes,quæ per virtutem crucis hominibus conferunt. Cedrus.n.arbor altissima signat virtutem contemplationis, Oliua,quæ fundit oleum,signat virtutem compassionis, Cypressus odoris iucundi,signat virtutem deuotionis. Palma,quæ victores coronat,signat virtutem perseuerātiæ & durationis. Et sic patet,qūo crux est de lignis fructiferis, q a.s.ligna crucis istos quattuor fructus.i.istas quattuor virtutes,solent fidelibus ministrare,videlicet

Contemplationis sublimitatem,quæ notatur in cedro,
Deuotionis suauitatem,quæ notatur in cypresso,
Clementiæ benignitatem,quæ notatur in oliua,
Perseuerantiæ longanimitatem,quæ notatur in palma.

¶ Ista sunt ergo ligna fœcunda ad egenorū recreationē. Ligna inquit campi. vnde Psalm. Ligna fructifera,& oēs cedri. C ¶ Deinde dico, ꝙ ista sunt ligna erecta ad depressorum subleuationem. Et hoc notatur in hoc,quòd ista ligna comparātur cedris,quæ sunt arbores altissimę [Cedri libani i quit]

Sicut.n.lignum de sui natura erigitur versus cælum; ita qđ si fuerit arbor alta, ꝑ illud possint hoies ascendere valde alte, sic vere crux est lignū erectum & sublime intantū, qđ cœlum cęlorum Dei filium potuit attingere, & tangere. Erectū ēt & altum dr̄ in dignitate, ꝙ tñ ante fuit plenū opprobrio & vilitate. Eze.17. Exaltaui lignū humile, florere feci lignū aridum. Et iō pro certo charissimi, si nos volumus inniti isti arbori per spē, & deuotionē, & transire ꝑ eandē .i. per iugē passionis Christi memoriā & cōpassionē, nos per crucis virtutem poterimus eleuari ad æternorū affectionem, & contēplationē, & ēt in futurum per personalē possessionē & adeptionē. Ista.n.est lignū altissimum, figuratum in scala Iacob, q̄ de terra vsq; ad cęlos eleuabat. Gen.18. Vñ de ista cedro dr̄ Ezec.31. Eleuata est altitudo eius sup oīa ligna regionis, erat q; pulcherrima in dilatatione arbustorū suorum cedri nō fuerūt altiores illo in Paradiso Dei. Quia breuiter istud lignum per dignitatē, & excellentiā sublimatū fuit, per fide lium multitudinem dilatatū, per sanguinis Chr̄i pulchritudinē picturatū. Ista ergo sunt ligna erecta ad depressorum subleuationē. [Cedri libani inquit] Deniq; dico, ꝙ ista sunt ligna fortia ad infirmorū sustentationē, ꝙ ōndit cū dr̄ [Plantata] Quas inquit plantauit. Lignū.n.plātatum est magis solidū atq; firmū, & iō quia crux est plantata in horto Christi qui est Ecclesia, per suæ fidei diuulgationem in horto etiam cordis humani, per deuotionem & cōpassionē, hinc est, ꝙ est stabilis atq; fortis ad sustentationē, & subsidiū infirmorum. Illi ergo, q̄ ꝑ fragilitate se sentiunt debiles & infirmos, & ad cadendum per pc̄m faciles, & ad resistendū tentationib. potentes, inuitantur isti ligno per spem, & deuotionē, & sic ꝑ certo sustinebunt, ne cadant in æternā damnationem. Quia s.ista est arbor stabilis & plantata, quia tanquā lignū ꝙ plantatū est secus decursus aquarum, ꝙ fructum suū dabit in tpe suo. De hoc tñ vide plenius supra de arbore. Ista sunt ergo ligna fortia ad infirmorum sustētationem. ¶ Insuper dico, ꝙ ista sunt ligna extensa ad deuotorum habitationem, q̄a illic passeres nidificabunt. In lignis.n.crucis debemus facere nidos nostros.i.moras, & habitationes nostras, quia .s.ibi per spē, per deuotionē, per cōpassionē & meditationē debent passeres.i.viri contēplatiui, & deuoti cōtinue cōuersari. Sicut.n. dicit Pli. Iusquiamus herba q̄ ceteris aialib. est mors, passerib. est nutrimētū. Quia vere crux, quæ cęteris reb. est causa mortis: s. Christo corporaliter, & diabolo spūalr̄, passerib.i.deuotis illic volantib. & contemplantibus est causa vitæ ęternæ. vnde ista ligna figurant̄ Eze.31. vbi de quadā cedro dr̄, ꝙ dum extendisset vmbrā suā, in ramis eius nidificauerunt oīa volatilia cæli, & sub frōdib. eius genuerunt oēs bestiæ saltuum, & in vmbraculo hītabant cętus gentiū plurimarum, & sequit̄ [Oē lignum Paradisi Dei non est similatum ei] Ista.n.arbor seu istud lignum est crux, q̄ ꝑ certo extendit hodie palmites suos vsq; ad mare, quia .s. cultus eius est hodie per cuncta terrarum spatia dilatatus. Nā in vmbra eius.i.in fide, deuotione, & memoria, ipsius habitant multa genera personarū.s. volatilia q̄ sursum volant.i. contēplatiui bestiæ per terrā gradientes.i.boni actiui, gētes, q̄ dn̄r sine lege viuētes.i.peccatores & defectiui. Sed nota, ꝙ sub vmbraculo eius dr̄ habitare cętus gentiū plurimarū, quia vere charissimi in fide & credētia crucis habitat cętus gentiū.i.multitudo sectarum diuersarū, quia.s.non solū veri catholici, immo ēt oēs Scismatici crucē venerant̄, & q̄uis sine debita lege viuant ipsam tñ ꝑdicant, & sectant̄. Ibi.n.habitant Greci, & Siluani, Belgari, & Georgiani, Iacobitę, & Suriani, Nestoriani, & Nubiani. Oēs.n.istæ gentes crucifixū colunt, & crucē adorāt, veruntñ oēs isti in aliquib. errāt, & de fide diuersimode sentiunt, & deuiāt. Et oēs isti, q̄ s̄m veritatē tenēt hodie maximā partē orbis, christianos se noīant, & appellāt. Illic ergo passeres nidificabūt. vñ ī Psa. Etenim passer inuenit sibi domū, & turt̄ nidū vbi ponat pullos suos.i.affect⁹ & desideria sua & cogitatus suos, q.s.pulli & filij aīæ sunt, & etiā intell̄s. Patet ergo, ꝙ per ligna intelligitur crux, q̄.s.more lignorū est habitatio deuotorum. Est quoq; sustentatio infirmorum, & subleuatio depressorum, & est recreatio egenorū. Et hæc igit̄ de lignis sufficiāt inquantū ꝑ ligna intelligunt̄ crux & patibulum saluatoris. Sed pone hic pulchrā auctoritatē bene ꝓsecutā & diuisam, q̄ habes in sermone de sancta cruce. Oē lignū Paradisi non est assimilatum ei .s. ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus.12. per menses. Et aggrega quomodo ligna sunt vtilia

Ad {
Faciendum arma pro defensione,
Pulpitum pro libri positione,
Scalam pro ascensione,
Sedem pro iurisdictione.
} Applica omnia ad virtutē crucis, sicut.s.supra

& sic de alijs. de cruce, & supra de arbore, & supra de baculo &c. ¶ Secundo dico, quod ꝑ lignum intelligitur perfectio viatoris. Sicut.n. lignum habet radices interius corticē exterius fruct⁹ & flores superi⁹, sic vere vir pfectus cōsistit in istis dimensionibus, videlicet

In {
Radice bonæ cogitationis.
Medula dulcis cōpassionis,
Cortice bonæ conuersationis.
Flore bonæ affectionis.
Folijs bonæ locutionis.
In fructibus bonæ operationis,
} Et sic iste erit beatus vir de quo dr̄ ī Psa. & erit tanq̄ lignū ꝙ plātatū est secus decurs⁹ aquarū, ꝙ fructū suū dabit in tempore suo.

Vbi aduerte, ꝙ lignum .i. vir iustus debet esse ꝓfundē radicatus per humilitatem, quia plantatum, humide vegetatus, per benignitatem, quia secus decursus aquarum. Fertiliter fęcundatus per vtilitatem, quia .s.fructum suum dabit in tēpore suo. Lignum.n.i.vir iustus debet spiritualiter loquēdo

Stabiliter radicari, Dico stabilr̄ radicari, q̄a.s.vir pfect⁹
Flebiliter humectari, plātat⁹ dēt esse.s.in fide, & morib.ra-
Fertiliter fęcundari. dicat⁹, & in cōstātia stabilit⁹.

Non decet.n.virū esse variabilē, vertibilē vel motiuū, nec ī ꝓposito nec in verbo, nec ī facto, imo ī oīb. ipse debet esse tanq̄ lignū ꝙ plātatū est. vñ Hie.17. Erit tanq̄ lignū, ꝙ plātatū est sup aquas, ꝙ ad humorē mittit radicē. Itē debet flebilr̄ humectari, q̄.n.s.sicut lignū est nr̄alr̄ humidū it⁹ habēs medullā, & exteri⁹ emittēs lachrymā vel humorē, q̄a.s.humor & aqua sūt lignorū arborū nutrimētū, sic vir iust⁹ dēt esse lachrymos⁹, & humid⁹. Ipse.n. dēt hēre intus medullā piæ cōpassiōis, & exteri⁹ emittere resinā piæ eleemosynę & subuentiōis, & effundere lachrymā tristis cōpunctiōis & lamētatiōis. Istæ.n. sunt aquæ de q̄b. dr̄ in Psa. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Iō dr̄ Apoc.22. Ex vtraq; parte fluminis lignū vitæ. ¶ Itē debet fertilr̄ fęcūdari, q̄a.s.debet dare fructū bonorum operū in tpe suo. Prou.11. Fruct⁹ iusti lignū vitæ. Vide supra de fructu. Sic igit̄ patet, ꝙ per lignū pōt intelligi vir pfectus. Qđ bene figuratū est in veteri testō vbi oīa, quę fuerunt in tabernaculo & in templo, vel de lignis erāt facta, vel lignis cooperta, vel lignis sustentata. De lignis.n.fiebant vel facta fuerunt, & maxime de q̄busdā lignis, q̄ dn̄r sethim q̄ ligna incremabilia & imputribilia sunt. De istis.n.fiebant & facta fuerunt arca testi ad manna continendum; mensa ꝓpositionis ad panes sustinendum: columnæ tabernaculi ad onus ædificij portandum: tabulæ causæ ad tabernaculū circueundum: altare thymiamatis ad incensum offerendum: altare holocausti ad aialia cremandum: vectes totius ædificij ad cuncta vtensilia deferendum. Oīa.n.hæc solebant de lignis fieri, sicut apparet Exo.26. & 27. & deinceps. Quia vere viri iusti qui dn̄r ligna spiritualia, sunt arca, ad virtutū custoditionē, sunt mensa, ad pauperum enutritionem, sunt columnæ, ad tribulationum toleratiōem: sunt tabulæ, ad aliorum eruditionē: altare incensi, ad offerendum Deo orationē & deuotionē: altare holocausti, ad cōcremādum alios ꝑ correctionem. Sunt etiā vectes, ad supportandum alios per cōpassionē. Ista igit̄ diuersimode possunt probari, sed omitto cōcordantias causa breuitatis. Vide, si vis, in libro cōcordantiarū vbi per ordinē inuenies de ꝑdictis. Iusti igit̄ sunt ligna, de quib. tota congeries tabernaculi ecclesię militātis compingitur, & de quibus cælestis Hierusalem fabricatur. ¶ Et nota adhuc, quod iusti dicuntur ligna scilicet

Ligna {
Florida per honestatem.
Solida per firmitatem.
Arida per castitatem.
Humida per pietatem.
} Sunt (dico) ꝑ honestatē florida. Eze.14. Florere feci lignū aridū. Itē ꝑ firmitatē solida, & isti sūt ligna

sethim, q̄a nec aqua deliciarū corrūpunt̄, nec igne auaritiæ cremant̄, sed in soliditate perpetuæ perseuerantiæ gloriātur Exo.26. Facies colūnas de lignis sethi. & Esa.40. Forte lignū & ītputribile elegit artifex sapiens. Itē sunt ligna ꝑ castitatē arida. vñ Esa.65. Nō dicat eunuch⁹. Ecce ego lignū aridū, q̄a hęc dicit dn̄s eunuchis, dabo eis in domo mea locū. Itē sunt ligna ꝑ pietatē humida. Vñ isti figurant̄ in lignis oliuarū, de quib. facta sunt duo cherubin in tēplo Salomonis in oraculo, sicut

lo, sicut dr̃ 3. Reg. 6. quia. filij magni debent fieri cherubin.
i. plati & magistri oraculo Ecclesiæ, qui de lignis oliuarum
sunt facti. i. qui pietatis oleo sunt imbuti. Et hæc igitur suffi-
ciant de lignis in bono significato. Significant igitur ligna p
G tectionē hoīs viatoris. ¶ Tertio principaliter dico, ꝙ per
ligna significatur infectio, seu conditio hominis pctōris. Si-
cut. n. lignū inferius in terra figitur, superius totū erigit̃, ex-
terius totū pingit̃, interius cito corrumpitur, sic pctōres in
terra figuntur per auaritiā & cupiditatē: sursum erigunt̃ per
superbiā & ꝑpositatem: Extra depingunt̃ per hypocrisim
& curiositatē: intra corrūpunt̃ per luxuriā & carnalitatē. Di
co ergo, ꝙ pctōres per auaritia in terra figunt̃. Radices. n. li-
gnorū fixæ sunt in terra, & exinde suum capiunt nutrimētū.
Sic vere corda auarorū in terrenis figuntur, à quib. nutriun
tur & delectant̃. vnde de malis dr̃ Hie. 12. Plantasti eos, & ra
dicem miserunt, proficiūt & faciunt fructum. ¶ Itē pctōres
per superbiā sursum eriguntur. Lignum. n. à terra versus cę
lū erigitur, & ēt si sit in aqua, sursum subnatat, & eleuat̃. Sic
sp superbi sursum quærūt ad dignitates erigi, & oīb. alijs su-
pernatare & præferri. vnde Esa. 10. dr̃ de superbo ita. Qūo si
eleuetur virga contra leuantē se, & exaltetur baculus, q vti
que lignū est. Tales aūt nutriunt in superbia adulatores de,
quib. dr̃ Hie. 2. Dicens ligno pater meus es, & lapidi, tu me
genuisti. Hodie. n. multi videntur esse sicut idololatræ; qui
idola lignea. i. ignorantes, insensibiles & insensatos colūt &
collocant loco Dei. s. in mundi dignitatib. & prelaturis, de q
bus dr̃ Abac. 2. Væ qui dicit ligno, expergiscere, surge, lapi-
di tacenti. & Esa. 44. Dicunt adulatores, ante truncū ligni ꝓ
cidā. Caueant tamen qđ dicitur Ezec. 17. Humiliaui lignū
sublime, quia sicut dicit Sen. li. de declamationib. Perpetua
in rebus omnibus lex est, vt ad summum perducti, rursus ad
infimum velocius, quam ascenderunt relabantur. Isti ergo
per superbiam sursum eriguntur. ¶ Item mali per hypocri-
sim extra depinguntur. Lignum enim sæpe exterus pulchrū
& erectum, & tamen interius est concauum & corruptum.
Sic hypocritæ, de quibus dicitur Hierem. 10. Lignum est ar
gento inuolucum. ¶ Item mali per luxuriam corrumpuntur
quia. s. luxuriosi more lignorum faciliter corrumpuntur p
aquas. vnde Iob. 41. Aestimabat quasi lignum putridum. Et
sic patet, quomodo peccatores quatuor rationibus compa-
rantur ligno. Hæc igitur de ligno sufficiant quo ad præsens.

Lilium

Nota, ꝙ liliū cū sit herba medicinalis, & pul-
chra, generaliter significare pōt vel Christū,
A vel Mariā vel quemlibet virum iustū. De Christo. n. in pso-
na ipsius Christi dicitur sic Can. 2. Ego flos campi, & lilium
conuallium. De Maria vero seu de qualibet virgine dr̃ ibidē
Can. 2. Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. De
iusto vero seu de iustis dr̃ Eccl. 50. quod ipsi sunt quasi lilia
quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus
æstatis. Igitur siue agamus de Christo, siue de beata virgi-
ne, siue de quolibet sancto, vel iusto vel iusta, & maxime de
illis, qui sunt de genere regū Frāciæ, Siciliæ, Vngariæ & Na
uarræ qui portāt Lilia, & potissime, de beato Ludouico, pos
sumus in honorem illius de quo agitur, allegare ꝙ scribitur
Oseæ. 24. Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium. In
qua auctoritate denotantur octo proprietates lilij, quæ pos
sunt applicari octo conditionibus viri iusti. Nam

Lilium {
In terra figitur,
Facile frangitur,
Hic angitur, seu cogit̃,
Hincinde spargitur,
Sursum erigitur,
Extra porrigitur,
In armis pingitur,
Candore tegitur.
}

Sic igitur dico, quod iust⁹
in terra. i. in Deo figitur, &
hoc facit firma cōstantia,
q̃a dicit ero. i. durabo. Fa-
cile frāgit̃, & hoc facit dul
cis clementia, quia dicitur
[Quasi] Hic agitur seu co
gitur, & hoc facit virt⁹ &
gratia [Ros inq̃t] Hincinde spargitur, & hoc facit charitas
propria, cum dr̃ [Et] Sursum erigitur, & hoc facit Dei noti-
tia [Israel inquit] Extra porrigitur, & hoc facit virtutum co
pia [Germinabit inq̃t] In armis pingitur, & hoc facit hone-
sta morū decentia [Quasi inquit] Cādore tegit̃, & hoc facit
constans munditia [Lilium inquit] Et sic dico, ꝙ in lilio seu
in viro iusto debet inesse constantiæ firma fortitudo, q̃ ostē
dit vigoris statura, cū dicit [ero] Clementiæ pia mititudo, q̃
ostendit fauoris mixtura [Quasi inquit] Tēperantiæ gaudis
aptitudo, q̃ ostēdit dulcoris vnctura [Ros inquit] Amicitiæ
sparsa latitudo, q̃ ostendit amoris iunctura, cum dicitur [&]
Sapientiæ alta certitudo, quā ostēdit splendoris lectura [Is-
rael inquit] i. videns Deum. Opulentiæ morum multitudo,
quam ostendit valoris natura [Germinabit inquit] Apparē
tiæ clara pulchritudo, quam ostendit decoris pictura, quasi
inquit. Continentiæ munda certitudo, quā ostendit cādoris
figura [Lilium inquit]. ¶ Primo ergo dicamus, ꝙ iustus dr̃ li B
lium propter vigorem firmę constantiæ [Ero inquit] Lilium
n. radices habet in terra, virtutē quarum immobilis perseue
rat. Sic iustus radices cordis figit in Deo per fidē & spē, vel
in terra i. in morte per considerationem & humilitatē, & sic
manet immobilis in bono per cōstantiā, & firmitatē. Et hoc
ostenditur, cum dicitur. Ero. q. d. Non deficiam, sed perseue
rabo; quia. s. sicut dr̃ in Psa. Iustus erit tanquā lignū, ꝙ plāta
tū est. &c. & foliū ei⁹ nō defluet. Quia re uera ipsi sunt sicut
dr̃ Eccl. 50. Quasi lilia, q̃ sunt in transitu aquæ. Sequit̃. Quasi
vas auri solidū, ornatū oī lapide precioso. Dr̃ ergo iustus li
liū pp vigorem firmæ constantiæ. ¶ Scd̃o dr̃ liliū pp fauorē
mitis modestiæ [Quasi inquit] liliū. n. est valde pingue, tene-
rū & suaue, nō. n. lædit, imo cerne leuit quēlibet cōtingentē.
Sic vere vir pius tener est & suauis, & aliorū dictis & factis
lenitiuus, nullius exasperatiuus, sed per clementię pinguedi
nem allectiuus, se. n. contingentes. i. secū conuersantes nō lę
dit, sed ipsos mulcet potius, atq; lenit, & hoc ostenditur, cū
dr̃ [quasi] Quasi. n. non signat rem solidā, sed superficialē &
alteri consimilem & conformē, qualis. s. est vir pius, quia. s.
soliditatem rigoris, & iustitiæ nunquam habet, sed admodū
superficialē, & virtibilem ad vota pręcantiū se exhibet, imo
per mititatem & clementiam cuilibet cito fauet [Quasi in-
quit] Vñ de mititudine hominis clementis & pij potest dici
illud. 2. Para. 4. Labium eius quasi labium calicis, vel repādi
lilij. Dicitur ergo lilium propter fauorem mitis clementiæ.
¶ Tertio dico, ꝙ iustus dicitur lilium, pp dulcorem tempe- C
rantiæ. Lilium. n. frigidę est naturę, & ideo dolores, & ardo-
res apostematum solet mitigare, & infirmitates varias tēpe-
rare. Sic vere vir iustus per virtutē temperantię, & pruden-
tiæ ardores, & dolores tristitię mitigat, & tā in se; q̃ in alijs
infirmitates vitiorum tēperat atq; sedat. Et hoc oñditur, cū
dr̃ ros, qui. s. refrigerat, & medetur, de quo Eccl. 18. Ardorē
refrigerat ros. Vnde pōt exponi illud Can. 7. Vmbilicus tu-
us quasi crater tornatilis; venter tuus quasi aceruus tritici
vallatus lilijs. Crater. n. temperat sitim: aceruus vero tritici
temperat famem. ¶ Quarto dico, ꝙ iustus dicitur lilium ꝓ-
pter tenorem amicitię [Et inquit] Lilium. n. in folijs & in flo
re dilatat̃ & spargit̃ vndiq; ita, ꝙ folia eius sparsa nō solum
dilatantur ad latera, imo etiā inferius inclinant̃ ad ima. Sic
vere dico, ꝙ flores affectionū, & folia locutionum viri iusti
debent p amicitiā, & charitatē circūquaq; dilatari vel spar
gi, & nō solum ad latera. i. ad laterales cōsanguineos, & ami
cos debent extēdi, sed ēt inferius ad pauperes inclinari. Et
ista dilatatio charitatis ostenditur, cum dr̃ [&] quę. s. est di-
ctio addens, coniungens, & copulans, & materiā, de qua agi-
tur multiplicans, & dilatans. vnde de Iudith dicit̃ Iudith. 10.
ꝙ ipsa occisura Holofernem induit se vestimentis iocunda-
tis, assumpsitq; dextralia, & lilia, & inaures, & annulos, & oī-
bus ornamentis suis ornauit se. Dextralia. n. significant con
fęderatiōem, lilia, dilatationem, inaures pręcū exauditionē,
Annuli fidei & amoris subarrationem. Et sic bene dico, qđ
lilia significant charitatem & dilectionem. Dicitur ergo li-
lium pp tenorem amicitię. ¶ Quinto dico, ꝙ dicitur lilium
pp splēdorem sapientię [Israel inquit] Flos. n. lilij sursum eri
gitur, & à parte cęli dilatat̃ aperitur, à parte verò terrę clau
ditur, stringitur, & arctatur. Sic vere dicam de iusto, quia re
uera flos affectionis suę sursum ad Deū erigitur, ipsum con
tēplando. Psa. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœ
lis. Sursum. s. à parte cęli, & bonorum cęlestium aperitur, &
dilatat̃, ipsa considerando & affectando. Col. 3. Quę sursum
sunt quęrite, vbi Christus est. A parte vero terræ & terreno
rū clauditur, ipsa detestando, nec de eis cogitando. Quæ. n.
sursum sunt sapite, non quæ super terrā. Ibidē Col. 3. A par-
te. n. ipsorū stringit̃, ipsa arcta & vilia reputādo. vnde Greg.
in li. dial. Animæ Deū videnti, angusta est omnis creatura, &
quantuncunque parum de luce creatoris aspexerit, paruifa
cit quicquid creatum est. Dilatatur. n. lux ista in animæ inte
riori sinu, vt fiat superior omni mundo. Ista est lux veræ sa-
pientiæ

pientiæ, q̃ ascendit ad Deũ vidẽdũ, & infima contẽnendũ. Et hoc oñdit, cũ dr̃ Israel, qui interpretat̃ vidẽs Deũ. vñ Baruc. 3. rephendit talis Israel. i. hõ cõtẽplatiuus, q̃ñ in terrenis plus debito immorat̃. dicit. n. sic: Audi Israel, mãdata vitę aurib. pcipe, vt discas prudentiã. Quid est Israel, q̃ in terra inimicorũ es. Inueterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cũ his qui in inferno sunt. Dereliquisti fontẽ sapientiæ. Et reuera illud est valde plangendũ. s. hõ Israeliticus. i. hõ subtilis & ingeniosus, & ad videndũ & contẽplandũ Deũ & cælestia aptus, se ex toto corde occupat in terrenis, cũ tñ sursum vt dictũ est more lilij ascendere, & superius dilatare deberet. Iuxta illud Mat. 6. & Lu. 22. Considerate lilia agri, qũo crescunt. s. vsq; ad cœlũ. Israel ergo. Vñ in psa. Qui regis Israel, intende, qui deducit velut ouem Ioseph. Iustus ergo dr̃ lilium pp splendorem sapientiæ. ¶ Sexto dico, q̃ iustus dr̃ lilium propter valorem opulentiæ [Germinabit inquit] quia. s. iustus debet in bonis morib. opulentus esse, & fructus virtutũ & bonorum operum germinare. Lilium ergo germinat flores & semina, fructus & folia, odores & contra morbos varia iuuamina. Sic vere dico, q̃ iust⁹ debet germinare & pducere flores sanctæ affectionis, semina aureæ doctrinæ & prædicationis, fructus bonæ operationis, folia virentis & honestæ locutionis, odorem bonæ famę & opinionis, & iuuamen piæ & clementis subuentionis. Iuxta illud Eccl. 29. Florete flores, quasi liliũ date odorẽ [Germinabit inquit] Psa. Iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternũ ante dñm. Istã autem opulentiã virtutum & operum satis videtur denotare numerus foliorum, florum & seminum. In florib. n. liliorum sunt sex folia, & in medio cuiuslibet septem sunt grana aurea seu semina. Quid. n. signat numerus senarius, nisi sex opera pietatis? quæ in hoc versu breuiter continentur. Visito, poto, cibo, recolligo, vestio, cõdo. Visito. s. infirmũ vel incarceratum: poto sitibundum: cibo famelicum: recolligo, seu hospitor, vel recipio peregrinũ: vestio nudũ: cõdo & sepelio mortuũ. Vel si vis, dic de sex operib. spũalib. q̃æ sunt: Instrue, castiga, remitte, solare, fer ora. Vnde de senario istius germinis dr̃ Esa. 6. qđ sex alæ vni, & sex alteri. quia. s. vtraq; pars misericordiæ sex habet alas, vt dictum est. Item quid signant septem grana lilij, nisi septem morales virtutes septem vitijs capitalib. oppositas? quę sunt humilitas, largitas, castitas, charitas, abstinentia, patiẽtia, diligentia, quæ. s. opponuntur superbiæ, auaritię, luxurię, gulę, inuidiæ, iræ, & accidiæ. Ista. n. sunt. 7. semina aurea figurata in septẽ sigillis, sine quib. nõ aperitur homini liber vitæ. Vnde Apo. 1. dr̃. Vidi septem candelabra aurea in medio. Talibus ergo germinib. debet iustus homo more lilij germinare. Eccl. 39. Quasi liliũ frondete in gratiam. Iustus igitur dr̃ lilium pp valorem opulentię. Germinabit inquit. Expone, si vis, quomodo lilium, seu hasta lilij si curuata sepeliatur sub terra, de quolibet nodo suo producit plãtã, & germinat. Sic vere si quis per humilitatem vel etiam per aduersitatẽ curuat⁹ fuerit & depressus, solet multo plus quasi hasta lilij germinare, & bonorum operum plantas, & germina pcreare. Zac. 8. Terra dabit germẽ suum. ¶ Septimo dico, q̃ iustus dr̃ lilium propter decorem apparentiæ, quæ. s. oñdit cũ dr̃ [quasi] quod denotat mihi similitudinem rerum sicut iam dixi. Et sic picturæ & imagines, quæ fiunt in supficie parietum, quæ non sunt res, immo, quasi res, possunt denotari per quasi. In q̃ro etiam loquendo moraliter nota, qđ istud aduerbiũ quasi potest mihi denotare virtutem exterioris honestatis, quæ s. non est proprie res, sed quasi res, quia. s. magis denotat picturam quam naturam, similitudinem quam certitudinem, apparentiam quam existentiam, quam tñ iustus debet habere, q̃a videlicet picturã & imaginẽ sctõrum in sua superficie & in sui exteriori apparẽtia debet per honestatẽ gerere vel portare, vt sit quasi Chrs, quasi Angelus, quasi sanctus ipsorũ. s. vitam repræsentando, & eorum mores & opera imitando. Quod etiam potest per lilium denotari, quod. s. virore & candore induitur, & per honestatem & decentiã in armis regũ & principum picturatur (sicut. s. patet in armis regum Fraciæ, Vngariæ, & Nauaræ, & Siciliæ, & multorũ aliorum principũ & magnatũ) & imaginib. decorat̃. Ad denotãdum moraliter, q̃ viror & candor, seu splendor honestatis debet à nobis depingi, & q̃ imaginibus & imitationibus sanctorũ debet nostra exterior conuersatio insigniri, & q̃ inde arma militiæ nostræ, q̃ non debent esse carnalia, sed virtutes, debent moraliter decorari. Quasi inquit. Vnde 3. Reg. 7. dr̃, q̃ in templo Salomonis facta sunt candelabra aurea, quinque ad dexteram, & quinq; ad sinistram, quasi flores ex auro purissimo, habentes lucernas desuper aureas. Candelabra aũt aurea significant honestatis splendorẽ, quæ. s. dextera prosperitatis, & sinistrã aduersitatis debent esse quinq; & quinq;, propter quinq; sensuum continentiæ nitorem; & debet esse desuper. i. in patienti. lucernæ. i. bonorum exemplorum & documentorum resplendentiam, & decorem debent habere. Et sic Deus, & sancti in talibus lilijs consolabuntur & delectabunt̃, simplices vero ibidẽ nutrientur & erudientur Constat. n. q̃ Deus delectatur in lilia honestæ conuersationis vidẽdo. Iuxta illud Can. 6. Dilectus meus [inquit] Ecclã i. Chrs descendit in hortum suum ad areolam aromatis, vt pascat̃ in hortis, & lilia colligat. Quilibet vero simplex delectatur in ipsis eorum exempla & doctrinã recipiendo & accipiendo. Iuxta illud q̃ dr̃ Can. 4. q̃. s. hinnuli capreæ pascũtur in lilijs donec aspiret dies, & inclinent̃ vmbræ. Patet ergo, q̃ iustus põt dici liliũ pp decorem apparentiæ [quasi inquit] ¶ Octauo dico, q̃ põt appellari liliũ pp candorẽ cõtinentiæ, qui quidẽ candor denotatur in noie lilij [Liliũ inq̃t] G Liliũ. n. quãdiu fuerit integrũ castitatẽ, cõtinentiã & puritatẽ significat tã pp candorẽ q̃ pp odorem, si vero fractũ fuerit, odorem perdit, & candorẽ dimittit. Sic vere castitas, dũ est integra, habet puritatis candorẽ, & famositatis odorem. Si vero fracta fuerit per luxuriã, tunc & puritatẽ & famã pdit, fetorẽq; & malam opinionem incurrit [Liliũ ergo] Vnde vir iustus põt figurari in candelabro tabernaculi, de qũ dr̃ Exo. 37. q̃ illud fuit candelabrum ductile de auro mundissimo de cuius, vecte calami, scyphi, spherulæ & lilia pcedebant. Quia re uera iustus debet esse candela brũ alios exẽplariter illuminando, ductilis, faciẽ obediẽdo, de auro mũdissimo, puritatẽ innocẽtię obseruãdo, & custodiẽdo, & debet habere calamos disertæ linguæ docendo & prædicãdo, scyphos. s. deuotiõis, se & alios spiritualiter inebriãdo, spherulas. i. paruas spheras seu anulos. s. per nobilitatẽ diligẽtiæ velociter operando, & obtemperando, & lilia castitatis, mẽtis & carnis sanctimoniã & cõtinentiã frequentando. Et certe si bene attendimus, hic continentur sex virtutes, q̃ debẽt concomitari lilia castitatis, quæ etiã possunt per sex folia lilij designari, videlicet candelabrũ sapientiæ seu honestæ apparentiæ: ductilitas obedientiæ: aurea puritas innocẽtię: calamus linguæ orationis doctrinæ & eloquentiæ: scyphus deuotionis & inebriatæ cõscientiæ. spherula operationis & diligentiæ, & sic venient lilia mundæ conuersationis & purissimæ conscientiæ. Vnde Exo. 35. Faciant (inquit) candelabrũ ductile de auro mũdissimo, hastile eius & calamos scyphos & spherulas, & lilia ex ipso procedentia. Sic igitur patet, qđ lilium. i. vir iustus, debet habere istas octo speciales proprietates, vt sic possit dicere illud Canti. 2. Ego flos campi, & liliũ conuallium. ¶ Si de lilio vias aliter dicere, secundum Mauricium dico, quod nos inuenimus

Lilium In { Valle, / Ventre, / Flumine, / Agro, / Horto, / Prato, / Spineto. } in quo { Plantat affectus humilis, / collocat castitas nobilis, / Situat gemitus flebilis, / Ipsum q̃rit cõtẽplatio, / Ipsum iuenit miseratio, / Ipsũ aspicit conuersatio, / Ipsũ reperit maceratio. } H

De valle humilitatis dicitur illud. Ego flos cãpi, & liliũ conualliũ. Can. 2. De ventre castitatis & puritatis dicitur illud Can. 7. Venter tuus sicut aceruus tritici, vallatus lilijs. De flumine deuotę flebilitatis dr̃ illud Eccl. 50. Quasi lilia, q̃ sunt in transitu aquæ. De agro contẽplationis dicitur illud Mat. 6. Considerate lilia agri, quomodo crescunt, & non seminant neq; metunt. De horto compassionis seu miserationis dicitur. Can. 6. Pascatur in hortis, & lilia colligat. De prato floridæ & odorosæ conuersationis dicitur illud Ecclesi. 30. Florete flores, quasi lilium date odorem. De spineto vero pęnitentiæ & asperę macerationis dicitur illud Cant. 4. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias

Limes. Nota, q̃ limes seu limitare idem est, qđ terminus, seu finis, sed nihil pęnitus est in cõcordantijs, & forte nec i biblia. Vide ergo vbi termin⁹, & vbi finis. A

Limen.

A **Limen.** Cum limen sit pars inferior ostij, seu portę, sępe fit, ꝙ per limē intelligit ingressus vel introitus in ipsam domum, vel ēt ipsa domus quantum ad interiorem partē sui, sicut dicitur, quod nos debemus Apostolorum limina visitare. limina dico idest ecclesias. Dicam ergo breuiter, quod in scriptura inuenitur

Limen { Interius, quod debes intrare, / Superius, quod debes optare, / Exterius, quod debes ornare, / Inferius, quod debes vitare. } Primo dico, ꝙ limē interiꝰ est cōscientia, quæ cōsiderando debet visitari. Quia re uera conscientia nostra est, vel esse debet, sicut q̄dā sctā, cuius limina sunt sæpissime frequentanda & visitanda, vt. s. hō videat quid ibi deficit, quid ibi pficit, & q̄d illic officit, vt. s. suppleat deficientia, compleat proficiētia amoueat officientia. Et de tali lumine interiori. i. de tali cōsciētiæ domo seu habitaculo, seu intrinseco introitu, vel ingressu pōt dici illud Eze. 40. vbi dr̄, ꝙ Angelus mensus est tēplū interius & vestibula atrij, limē & fenestras obliquas. Et in eodem capitulo sequit, ꝙ limen erat quadrangulū, & facies sanctuarij cōtra aspectū altaris: ad denotādū, ꝙ limē qd' est tēplū interius. i. nostra interior cōscientia, debet esse mensurata & limitata per regulas & moderamina disciplinę & ęqtatis. Et debet habere vestibulū atrij, hoc est dictu, vestes & ornatus morū & honestatis. Fenestras debet habere obliquas. i. notitiā scripturæ circunspectæ. Debet ēt esse quadrāgulū p obtētū stabilitatis & firmitatis. Et dēt facies sanctuarij. i. mētis, ad altare cōspicere p deuotionē & cultū bn̄ficæ deitatis. Limē. n. cōsciæ ista debet habere, videlicet

B Disciplinam regulatæ mensuræ, / Decentiam moralis vestituræ, / Quadraturam immobilis staturæ, / Notitiam circunspectæ scripturæ, / Deuotionem ad auctorem naturæ, / Et sic conscientia erit. Est (dico) limen regulatū disciplinæ moderamine, & hoc fit p tēperamētū oīs operationis. Ezec. 40. Mēsus est

Limen { Regulatum disciplinæ moderamine, / Signatum diuino sanguine, / Rigatum gratiæ flumine, / Exaratum scripturæ lumine, / Habitatum cœlesti numine. } limē. ¶ Itē dico, ꝙ conscia est limē signatū diuino sanguine & hoc fit per memoriam passionis, de quo dr̄ Exo. 12. Fasciculū hissopi tingite sanguine, qui est in limine, & aspergite ex eo superliminare & vtrumq; postem. In domo. n. cōsciæ limen, ꝙ iacet inferius, est humilitas, supliminare est spes & mētis sublimitas, vtriq; postes sunt fides & charitas. Ista ergo sunt sanguine aspergenda & in passionis memoria spūaliter intingenda. Itē dico, ꝙ cōscientia est limen rigatū gratiæ flumine, & hoc fit per fluuiū deuotionis, cōpunctionis & cōpassionis. Vnde Eze. 47. Aquæ egrediebantur subter limen domus. ¶ Item est limen scriptum, seu exaratū scripturæ lumine, & hoc facit notitia legis, & lux rōnis Deu. 6. vn̄ de mandatis legis præcipitur sic. Scribes ea in limine & i postib. domus tuæ, & ligabis ea quasi signū in manu tua. ¶ Itē est limen habitatū cęlesti numine & hoc facit virtus intrinsecæ incarnationis. De quo Ezec. 46. Intrabit princeps, & stabit in limine portę. patet ergo ꝙ limen interius est conscientia, quæ considerando debet visitari. ¶ Scd'o dico, ꝙ limen superius est cœli gloria seu curia, quæ desiderādo debet contemplari. De quo Eze. 9. Gloria domini Israel erat super Cherub, & limen domus. ¶ Tertio dico, ꝙ limen exterius est hic eccl'a, q̄ Deū colēdo debet contemplari. q. a. s. boni viri & iusti in liminib. Ecclesiæ cōmorantur, ibiq; deū colunt fidelr̄ & humiliter venerant̄. Cuius tn̄ contrariū faciunt superbi ecclesiastici, qui. s. in liminib. ecclæ ingrediuntur non humiliter, sed arroganter, non ad seruiendum, sed ad sęuiendum, non ad Dei laudem, sed ad sui fraudem. Contra quos Soph. 1. Visitabo (inquit) dn̄s super oēm, qui arroganter ingreditur super limen in die illa, qui cōpleuit domum dn̄i Dei sui iniquitate & dolo. Vt ꝓprie dicatur illud Eze. 9. Egressa est gloria dn̄i ad limen templi. ¶ Quarto vero dico, ꝙ limen inferius est mundi patria, quæ refugiendo debet detestari. Sic vere debemus à mundo, cum sit plenus malis hoīnib. & peccatis, fugere, iuxta illud Soph. 2. vbi de speciosa. s. de Alexādria dicit, ꝙ occubabunt in medio eius greges, oēs bestiæ gentiū, & Onocrotalus, & hericius ī liminibus eius morabuntur. Vox cantantis in fenestra, coruus in supliminari. Expone, & applica ad diuersas spēs hoīm pctōrū. Sic igit patet, q̄uo limē. i. domus, introitꝰ, vł ingressus, sumit multis modis. Aduerte tn̄, ꝙ quis limē sit interior pars ostij, sup luminare superior, vterq; postis vtraq; columna hinc, & inde, sæpe tn̄ per limen intelligitur tota domus.

Lingua. Nota, ꝙ lingua generaliter in scriptura significat locutionem. Et quia locutio est quandoque bona, quandoque mala, ideo duplicem linguam possumus inuenire, bonam scilicet atque malam. Ideo bene dixit sapiens. Prou. 19. Qui custodit os suum, & linguam suā, custodit ab angustijs animam suā. Notemus ergo, qd' est lingua seu locutio vitiosa & virtuosa. De lingua ergo virtuosa dicamus, quod locutio nostra debet quatuor habere conditiones quæ in linguæ proprietatibus denotantur. Lingua. n. est mollis & delicata: rubea & colorata: acuta & more gladij figurata: plicabilis & ad mouendum quam plurimum applicata: inclusa & dentium circuitu vallata. Sic proculdubio charissimi, locutio iustorum debet esse mollis per benignitatem: colorata per honestatem: acuta per seueritatem, plicabilis per sagacitatem: inclusa per custodiæ sedulitatē. Sit igitur lingua locutionis nostræ A

Mollis per compassionem, / Rubea per dilectionem, / Acuta per correctionem, / Plicabilis per discretionem, / Clausa per coerctionem. ¶ Primo ergo dico, ꝙ in lingua nostra debet apparere mollities cōpassiōis q. a. s. verba nostra, q̄ per linguā denotatur, debēt esse tenera & cōpassiua, dulcia mitia, suauia & benigna in respondendo, & malos ēt interdum corrigēdo. Quia sicut dr̄ Prou. 25. Lingua mollis duritiā cōfringit. Quia ꝓ certo mollis & benigna locutio frāgit duritiam iracundiæ furoris, & etiam in pctōre, qui corrigitur, duritiam malitiæ & obstinationis, quia multi sunt, qui melius cum verbis dulcib. corrigunt̄, duris aūt & asperis i deteriꝰ obstinant̄. Similes marmori, quod non duro ferro, sed molli plumbo secatur. Similes etiam adamanti, qui ferri duritiam superat, mollities tn̄ sanguinis ipsum secat. Quia breuiter duri & obstinati, qui correctionis duritia non franguntur, aliquando lingua molli. i. verborum dulcedine corriguntur. Sicut. n. dicitur Prou. 15. Responsio mollis frangit iram, sermo durus excitat furorē. Et sequitur. Lingua sapientium ornat scientiam, lingua placabilis lignum vitæ. Et Eccl. 6. dicitur, quod verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Lingua eucharis in bono homine abūdat. Sic ergo patet, quod in lingua nostra debet esse mollities compassionis. ¶ Secundo dico, quod in lingua locutionis debet apparere rubor honestatis, & dilectionis. Sicut. n. lingua est naturaliter colorata & rubea sic locutio nostra debet esse per honestatem colorata, & per charitatem rubicunda. Quia videlicet quicquid loquimur, aut dicimus, dēt amorem proximi sapere, & honestatis seriē custodire. Sicut. n. in sanitate linguę cognoscitur sanitas porcorum, sic sanitas animi apparet in sanitate verborum. Medici etiam linguas infirmorum respiciūt, & ad sanitatem linguæ sanitatem corporis cognoscunt. Ex abūdantia. n. cordis os loquitur, & ad locutiōis sanitatem & honestatem animi puritas declaratur. vnde Proue. 12. Lingua sapientium sanitas. ¶ Tertio dico, ꝙ in lingua locutiōis debet apparere acuties correctionis, quia. s. lingua nostra loco & tēpore debet gladio similari, quia. s. debet acuta esse alios corrigendo, pungēdo, & castigando. Vnde de Apostolis dr̄ Actu. 2. quod apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis. Ignis. n. ardorem correctiōis designat. ¶ Quarto dico, ꝙ in lingua nostræ locutionis debet apparere plicabilitas discretiōis, quia. s. sicut lingua faciliter vertitur & mouetur, & ad voluntatē hominis nunc ad vnam partem nunc ad aliā agitatur, sic vere locutio nostra debet esse ita sapiens & discreta: ꝙ s̄m personas quibus loquimur, ipsam debemus vertere, & mutare & variare, quia. s. per nos sunt nunc tristes cōsolandi, nūc ignorantes instruendi, nunc delinquētes arguendi, nunc iusti collaudādi. Sicut. n. canis habet linguā medicinalem, valde tamen flexibilem, tenuem, & subtilem, sic verba nostea debēt esse medicinalia, vtilia & ꝓficua, & per discretionem ad diuersa officia vertibilia, & mutabilia, sicut de apostolis dicit Act. 2. Loquebantur varijs linguis Apostoli magnalia Dei. Istud potissime pertinet ad prædicatores, q. a. s. sicut vrsa catulū suum, qui nascitur informis, & sine figura, solet diuersimode B

mode lambere, & in ipso per linguæ officiũ formã, & figurã debitã generare, sic vere charissimi pdicator catulos idest peccatores, q de sui natura sunt turpes & iformes forma & figura honestę conuersationis carẽtes, debẽt per officiũ linguę, locutionis & prædicationis, tãdiu diuersimode lãbere q ipsos possit p virtutes & gratias figurare seu generare. Varie.n. & diuersimode debet loqui prædicator videlicet

Nunc {Alte de paradiso, Basse de inferno, Acriter de peccato, Dulciter de præmio, Audacter de fidei, præmio. & sic de alijs,} Ipse.n. debet loq aliquãdo linguis hominũ, & quandoq; linguis Angelorum, dicens illud. 1. Corint. 14. Gratias ago Deo meo, qm oium vestrum lingua loquor. Patet ergo, q i lingua nostra debet esse plicabilitas discretionis. ¶ Quinto dico, q lingua locutionis nostræ debet esse clausura seu conclusio coerctionis. Membrum.n. linguæ est conclusum quasi i duobus carceribus & clausuris.s. intra ambitum dentiũ & laborum: ad denotandum, q ipsam natura clausam esse voluerit & ligatam, vt in actum locutionis faciliter nõ exiret, sed vt raritatẽ sermonis faceret, quicquid dictura esset, diutius cogitaret. Iuxta illud. 1. Petri. 3. quis est, qui vult vitã, diligit dies videre bonos? Coerceat linguã suã à malo & labia sua ne loquant dolum. Crocodilus.n. maximum est aial, tñ minimam habet linguam, quia.s. ipsam nunquam potest extra os ponere, & iõ nullam penitus profert vocem, sicut dicit Plinius & Solinus. Sic vere charissimi, illi, qui sunt maiores in efficacia & virtute.s. viri prudentiores & meliores habent, vt cõiter, linguam minorem quantum ad exercitium locutionis, quia.s. raro & modicum emittunt verba sua ab ore, scientes, q fm dictum sapientis Prou. 10. In multiloquio nõ deerit pctm. vñ Iacob. 3. Lingua quidẽ modicum est mẽbrũ, & magna exaltat &c. Quinimo multi fuerũt philosophi, qui ad literam voce carere voluerunt, qui se temporali, vel perpetuo silentio dãnauerunt. Iuxta illud Eze. 3. Adherere faciam linguã tuam palato tuo, & eris mutus, & quasi non loquẽs. Sic ergo patet, qualiter lingua nostra dẽt habere clausurã coerctionis, quia vere lingua est clausa inuoluta, & occulta sicut ignis ne extra noceat, sicut latro ne extra exeat, Sicut canis ne extra mordeat. Et sic patet, quomodo lingua dẽt esse molis, rubea, acuta, mobilis, clausa. Et hæc de bona ligua sufficiant. ¶ Sed heu proh dolor lingua non sp signat i bono, imo p certo multotiens designat in malo, qa vere hodie multa inueniuntur genera malarum linguarũ, videlicet

Lingua {Mollis per adulation em, Acuta per detractionem, Rubea p incautã locutionẽ, Mobilis p verborũ variatiõẽ, Clausa p iuidiã & idignationẽ} ¶ Est enim lingua adulatorum, diffamatorum, iactãtium, duplicium, inuidentium. Est n. lingua adulatorum sicut lingua catti, quæ valde est plicabilis & subtilis, quæ rem pinguem libenter lambit, verũtamen ipsam pinguedinẽ paulatĩ attrahit, & consumit. Quia vere adulatores diuersimode plicãt & variãt linguas suas. Amore enim pinguedinis, i. alicuius lucri temporalis, diuites libenter lambunt, & sic paulatim pinguedinem suarum diuitiarum sibi attrahunt, & acquirunt. Vñ Ecclesi. 20. Qui edunt panẽ illius, falsę linguæ sunt. ¶ Lingua detractorũ seu diffamatorum est sicut lingua serpẽtis, quæ valde est venenosa. vnde pp malitiam veneni nigra apparet, & ita cito mouetur, q bifurcata esse videt, quia.s. locutio & lingua detractorum, q valde nigra est & ifamis, est illis, quos mordet venenosa & mortifera, & ad diffamationem aliorũ diligẽs, mobilis & acuta. Vnde in psal. Acuerũt linguas suas sicut serpẽtes, venenum aspidum sub labijs eorũ. Lingua iactantiũ & duplicium & indiscretè loquentium est sicut lingua quorũdam taurorum, qui sunt in India, qui secũdum Pliniũ ita habent linguas protensas & longas, q vsq; ad aures protẽdũt eas. Quia vere multi sunt, qui per multiloquiũ, stultiloquiũ, iactantiã & cætera viti a verborum linguas longissimas habere noscuntur, quas.s. vsq; ad aures suas videntur protẽdere, inquantum omnia, quæ audierint, volunt statim p multiloquium recitare. In talibus.n. linguę, & aures, & auditus & locutio simul stant. Quia multi quicquid audierint, statim dicunt, sicut apparet de faciliter diffamantib. & iniuriatib. Contra quos dicitur Eccle. 16. Audisti verbum aduersus p-ximum? commoriatur in te. Sicut etiã apparet de libẽter rumores narrantib. & de factis suis faciliter loquentib. & iactantibus. De quibus dr in psal. Posuerunt in cœlum os suũ. & lingua eorum transiuit in terra. q. d. Isti volunt ad cœlum & ad terrã, ad alta & ad infima, ad ardua, & ad parua extendere linguam suam. De quo bene põt dici illud Esai. 32. Lingua balborum velociter loquetur. Lingua duplicium est sicut lingua canum nobilium, q ita est subtilis, & longa, q ipsam possunt faciliter complicare, qa.s. duplices cõtinue plicant, & variant verba sua, nunc vnum i præsentia, nũc aliud in absentia dicentes. Iuxta illud psalm. Lingua canum tuorũ ex inimicis ab ipso. Vnde Prouer. 17. Qui vertit linguã suam incidet in malum. Quia sicut dr Eccle. 3. Peccator cognoscitur in duplici lingua. Lingua vero inuidentium est illorum, q.s. ex iuidia nolũt docere, & erudire, & ista est sicut lingua elephantis, quæ sp in ore dicitur latitare, & nunquam exterius apparere, quia.s. tales ex indignatione, & inuidia nolũt alijs ostendere linguã suam, nec aliquod verbum doctrinæ, vel solatij eis dare. De quibus dr i psal. Adhęsit lingua mea faucibus meis & c. Et sic patet, quo tã lingua mala, q lingua bona accipiuntur quinque modis. Vide infra de Loqui.

C (margin, beside "meo, qm oium…"); D (margin, beside "ligua sufficiant…")

Limpidus

Idem est, quod purus & mundus, sed pauce sunt auctoritates. Vide infra de mũditia & puritate.

Lingere seu Lambere.

A Cum ligere seu lambere nihil aliud sit q lingua aliqd suauiter tãgere, vel palpare, sicut cõsueuerũt facere canes circa carnes, in quo.s. actu, cõsueuit lambens inuenire delectationem, illa etiam, qui lambit consueuit inuenire cõplacentiã & quandam neruorum titillationem & sic cõstat, q lingere & lãbere pertinet ad officiũ linguæ, possum ergo notare, q in scriptura inuenit vnum

Lingere {Veracis prædicationis, Tenacis meditationis, Fallacis adulationis, Crudelis delectationis,} ¶ Lingit prædicator verbis suauib. vt curet vlcera. Vnde Luc. 16. dicitur de Lazaro q veniebant canes. i. prædicatores, & lingebant vlcer b. eius. Lingua.n. canis, & ipsius linctio est medicinalis. Aduertẽdũ tñ est, q solum illi, qui linguã & manu lamberũt aquas, electi fuerunt à dño, alij vero, qui solum linguã apposuerunt, reprobati fuerunt, sicut dr Iudicum. 6. Ad denotandum, q prædicator si vult, q suum lingere, vel lãbere, hoc est dictũ, suum lõqui, vel prædicare proficiat, necesse est, q cum linguã manum, cum verbo opus, & exemplum apponat. Quia teste Gregorio, loquentis auctoritas perdit, cum vox opere non iuuatur. ¶ Item lingit contemplator cordis affectib. recolens.s. vulnera Chri quia.s. deuotus hõ debet per deuotionẽ lingere sanguinem Christi. Exemplo eorum canum, qui linxerunt sanguinẽ Naboth nequiter interfecti. 3. Reg. 21. Vnde de deuotis & contemplatiuis dr Iob. 39. q pulli aqlę lambunt sanguinem. ¶ Item lingit adulator verbis fallacibus excusans scelera. Vnde Micheæ. 7. dr de adulatorib. q ipsi lingent puluerem quasi serpentes. Serpens.n. lingendo inuenenat. Sic isti adulãdo pulueres. i. inconstantes diuites, intoxicant dum ipsos nutriunt in peccatis. ¶ Item lingit deprædator vocib. crudelib. cum ifert verba minacia, qa.s. crudeles & iniq videntur lingere sanguinẽ innocentium, dum in eorum tribulationib. delectantur. 3. Regum. 21. Lambent canes sanguinem tuum, Crudeles.n. sunt sicut canes famelici, videntur.n. innocentes & pauperes ligere, dum ipsorum substãtiam rapinis & spolijs satagunt deuorare. psa. Inimici eius terram lingent. Et hæc de lingere, seu lãbere sufficiat,

Linire.

A Cum linire nihil aliud sic, quam aliud cum aliqua re pingui vel vnctuosa leniter vngere vel tractare, vel cepo, cera, bitumine seu cemento aliquid operire, & rimas, fissuras & foramina contegere, vel implere, notare possumus, q

Linitur {Morbus vt possit sanari, Domus quum decet sacrari. Mutus qui debet ornari,}

¶ Et sic dicam moraliter, q ego inuenio lituram, Prædicationis. Consecrationis, Adulationis,

¶ Primo ergo dico, q litura vel linitura prædicationis. Quia re uera prædicator ad modum medici consueuit peccatorum infirmitates

tates linire,& vnguenta salubria, hoc est verba salutaria ꝓ curandis vitijs adhibere. Iste.n. quandoq; linit luto, de mortis meditatione loquens quandoque linit felle, loquens de culpę detestatione. Quãdoq; linit bitumine, loquẽs de amore & dilectione. De luto mortis & ipsius meditationis dr̄ Io.9. ꝙ Iesus fecit lutum ex sputo, & liniuit oculos cæci nati, & statim vidit. Quia re vera luti, & terrestreitatis nostræ memoria facit nos videre, & intelligere cuncta vtilia. Io.9. Ille homo, qui dr̄ Iesus, lutum fecit ex sputo, ꝙ liniuit oculos meos. De felle peccati & eius detestatione dr̄ Thob. 11. ꝙ oculi Thobię liniti fuerũt de felle piscis, & illuminati sũt. Fel.n. amaritudiuem peccati signat seu contritionem, quã debet habere amarissimam de peccato, de bitumine charitatis & dilectionis dr̄ Gen.9. de Arca Noe, ꝙ intrinsecus bitumine fuit linita.s. ne aqua diluuij subintraret, ad denotandum, ꝙ arca animæ bitumine tenacis dilectionis & gratiæ debet inungi, ne aqua diluuij.i. mundi ꝓsperitate vel aqua peccati possit submergi, sicut de matre Moysi dr̄, ꝙ fiscellã liniuit bitumine, vt Moyses proiectus in flumine non mer-
B geretur. Ista est igitur litura vel linitura prædicationis. ¶ Secundò dico, qđ inuenitur linitura cõsecrationis, & ista est, quando sacerdos vel episcopus consecrandus in spiritualẽ domum Dei crismate vel oleo vngitur & linitur, denotans.s. lituram & vncturã gratiæ diuinæ, quia.s. quando Deus ipsum hoĩem sibi dedicat, & quando ipsum sanctificat, & consecrat, oleo suæ gratiæ ipsum linit. Leui.8. Tulit Moyses vnctionis oleum, quo liniuit tabernacula cum omni supellectili sua. Res.n. quæ linitur, magis, vt cõiter, est dulcis, suauis, & plana. Sic verè illi, qui gr̄a Dei liniuntur & cõsecrãtur, sunt magis dulces, suaues & mites, plani ẽt & veraciores cæteris esse noscuntur. Sic ergo patet, ꝙ est litura qua Deo spiritalis domus cõsecratur. In qua q̃a interdũ lepra apparet, ꝑcipitur domus vel locus lepræ radi; & luto alio tota liniri, sicut apparet. Leui.14. Ad denotandnm, ꝙ domus aĩæ quam lepra pc̄ti fædauit per pn̄iam est radenda, & luto alio, hoc est dictu, luto diuinæ gratiæ linienda. Hæc est igitur litura
C consecrationis ¶ Tertiò dico, ꝙ inuenitur litura adulationis. Cementarius.n. murum solet linire, & calce, & coloribus picturare, vt ipsius possit turpitudinẽ operire. Sic adulator verbis fallacibus malos diuites linit, & sic vitia ipsorum decipiendo & false excusando contegit, & abscondit. Ezec.32. Prophetæ eorum linierunt eos absq; temperamẽto. Temperamentum appellat paleas, quæ ponuntur in luto qñ linitur murus, vt stabilius, & firmius hæreat in muro, & vt sit ædificium magis firmum. Ezec.14. Liniebant parietem luto absq; paleis. Sed vere paleæ debent poni in luto, quia.s. si quis aliquem linire voluerit blandiendo, semꝑ debet adhibere paleas defectuum suorum, ipsum arguendo, & corrigendo, quod quia adulator non facit, iõ sine temperamento linire dr̄ in loquendo. Ezec.13. Destruam parietẽ, quem linistis absq; temperamento. Quia re vera illi, qui sine temperamento tali ab adulatoribus liniuntur & blãdiũtur, ita decipiuntur, vt finaliter in corpore rebus & aĩa destruantur. Vnde Ezec. 13. Dic eis qui liniunt absq; tẽperamento, ꝙ casurus sit. Et sequitur ibidem. Et erumpere faciã spiritum tẽpestatum in indignatione mea, & erit imber immundans in furore meo, & dabo lapides grandes in ira in cõsumptionem, & destruã parietem quem linistis absq; tẽperamento. Ista bene allega cõtra adulatores & cõtra illos, q per adulatores se fraudari permittunt. Sic ergo patet de litura adulatiõis. Et hęc sufficiãt de linire. Vide vbi vngere.

A **Linum. Lineum.** Cum linum sit genus herbæ, de quo lineum texitur, vestimentum, subtile, candidum & suaue, quod.s. primo herba viridis nascitur, & semen in capitellis ipsius colligitur, herba verò collecta, in aqua ponit̃ vt stipula putrefiat, mergi certo tempore dimittitur, & sic cortex ab interiori ligno vel stipula separatur, qui cortex malleorum tunsionibus ꝑparatur, tandẽ filatur, texitur, & orditur, & per diuersas bullitiones, & loturas in candorem eximium commutatur, & faciendis diuersorum generum vestimentis coaptatur, notare possumus, ꝙ linum in bono sumitur; & in malo. In malo enim significato, per linum intelligitur.

Cogitatio subtilis, & malitiosa,
Conuersatio vilis, & ambitiosa,
Delectatio puerilis & deliciosa.

¶ Linum.n. est quid subtile, ita ꝙ si miscetur cum alio filo in panno, non cito ꝑcipitur, & signat malitiosam cogitationẽ, q̃ dn̄s reprobat atq; dãnat eo ꝙ dum nõ percipitur, simplices decipit atq; fraudat. Et iõ vestimentum de lino & lana cõtextum in lege ꝓhibetur. Deut.22. Non habebis inquit vestimentum quod ex lana, & lino cõtextum est. Ad denotandum, ꝙ lana.i. exterior ꝑtensã simplicitas, dum linum.i. interiorẽ malitiã cooperit, simplices fallit & decipit dum ab eis nõ cauetur. Esa.19. Cõfundentur q operãtur, linum.i. malitiã. ¶ Item linum, quod est cãdidum, & pulchrũ, & à tinea qñq; roditur, & faciliter maculatur, signat exteriorẽ cõuersationẽ, q̃ s. qñq; tinea interioris hypocrisis vitiatur, macula luxuriæ defędatur. Et ista est lepra in veste linea, de qua fit mentio Leui.13. vbi dr̄, qđ vestis linea, quæ lepra habuerit, infecta reputabitur. Et ꝑcipitur, ibi, quòd si hmõi lepra nõ cessauerit, cõburat̃. Quia re vera si vestis cõuersationis alicuius lepra hypocrisis maculatur, si se nõ castigauerit inferni ignibus finaliter comburetur. Ad quod facit illud quod dr̄ Leui.10. de filijs Aaron alienum ignem offerentib. in altari, qui induti lineis tunicis, igne diuino sunt occisi, sicut bene ibidem dr̄. Tulerunt eos, sicut iacebant, vestitos lineis tunicis. Item linum, quod est tactui delectabile & suaue, qñ tñ est in herba facile rumpitur, vel cassatur, signat carnalem & deliciosam viuendi conditionem, quæ licet sit carnalibus suauis, & delectabilis, qñ tñ nimis est viridis, atque mollis, tribulatione facili potest frangi. Et sic Exo.9. dr̄. Per tonitrua, grandinem, & pluuiã, linum & hordeũ læsum est, eo ꝙ hordeum esset virens, & linum iam folliculos germi- B
naret. Linum igitur qñq; sumitur in malo. ¶ Sed dico adhuc, quòd qñq; linum sumitur in bono. Et sic dico, ꝙ significat

Conscientiæ nitorem & sanctitudinem,
Continentiæ candorem & pulchritudine
Apparentiæ decorem & gratitudinem,
Temperantiæ decorem & mititudinem.

¶ Linum enim, quod est purum, & mũdũ, seu vestis linea, q̃ facilius emundatur si cõtaminata fuerit quã quæcunq; alia vestis, signat puritatem conscientię, seu innocentiæ, q̃.s. sicut cito per peccatum potest infici, vel alienam malitiam decipi, sic cito potest rectificari, vel lauari; & ad statum pristinũ per pœnitentiam restaurari. De qua.s. puritate dicit̃. 1. Reg. 1. ꝙ Samuel puer erat adhuc infantulus. Et sequit̃ in sequẽti capitulo. Samuel autem ministrabat coram domino, accinctus ephot lineo. ¶ Item linum, quod est nitens, & cãdidum, signat continentiam, quæ per colorem album communiter designatur, in cuius figura ꝑcipitur in lege diuina Exod.28. ꝙ sacerdotes fœminalibus lineis vti debebant, quando in tabernaculo ministrabant. Per fœminalia, quæ renes & mẽbra pudibunda cooperiebant, virtutẽ continentiæ designabant, quæ.s. linea.i. mũda & pura maxime in viris ecclesiasticis debet esse, vt genitalia.i. actus venereos valeat cohibere vt sic valeãt domino digne ministrarre. Leui.9. Vestiet̃ sacerdos tunica & fœminalibus lineis. Ad quod facit illud Hier. 13. Vade posside lumbare lineum, & pone illud sup lũbos tuos. Lumbare enim quod stringit lũbos, castitatẽ designat. Teste enim Grego. Lumbos tunc restringimus, cũ carnis lu- C
xuriam per cõtinentiam coarctamus. ¶ Itẽ linum, quod est vestimentum decorum placidũ, signat honestam apparentiam, q̃.s. munda debet esse, & grata, & cunctis placita, & venusta. Exod.29. cap. Cumq; laueris patrẽ cum filijs, ĩduces Aaron vestimẽtis suis.s. linea tunica, superhumerali & rationali, quod constringes Baltheo. Vestimenta enim significãt exteriorem honestatem, quã.s. debent concomitari linea tunica.i. puritas & mũditia, suphumerale.i. fortitudo & patiẽtia, rationale.i. prudentia, & baltheum cõstringens.i. modestia & temperantia. Leu.7. Vestiuit põtificẽ subucula linea. ¶ Itẽ linum, quod est vestimentũ molle, & suaue, signat benignitatem, & modestiã, quæ.s. alijs suauis est & mitis. Magna enim benignitas, & suauis humilitas fuit in Dauid, quãdo saltabat accinctus Ephot Lineo ante arcam, sicut dr̄. 2. Regum.6 Dauid ꝑcutiebat in organis, & saltabat totis viribus ante dominũ. Porro Dauid erat accinctus Ephot lineo, hoc est dictu, mansuetudine, & dulcore. ps̄a. Memẽto domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. Igitur per linũ seu vestimẽtum lineum intelligitur puritas, & suauitas siue ĩ cõtinentia, siue in conuersatione. & apparentia, siue etiã ĩ verbo, modo

bo mō,& moderantia. Et reuera qui vult talia vestimenta.i. talē morum puritatē habere, debet primo ea per humilitatem in terra,i.inferius seminare in aqua.s.deuotionis & lachrymationis humectare,& per pniam à superfluis separare tandem tunsionib.i.tribulationib.& correctionib.submittere,& per contritionem bullire, per confessionem lauare, per satisfactionem texere,& ordiri,& ꝑ morū cōpositionē suere,& formare. Et sic vestimentū lineū poterit induere,& habere,& ministrare in tabernaculo dignus esse. Habeat igitur tunicā lineā charitatis, cydarim lineā dignitatis, vittā lineā timorositatis, mensuram lineā æquitatis, scripturā veritatis, zonā stringentis tēperantiæ & parcitatis, feminalia castitatis,& oīa sint linea per munditiā innocētię,& puritatis. De tunica charitatis dr̄ Leu.8. Vestiuit pōtificē subucula linea. De cydari dignitatis,& zona tēperātiæ cōstringētis & maturitatis coercentis videlicet malos mores,q̄.s.debēt esse lineæ puræ & synceræ, dr̄ Leu.11.ꝙ sacerdos accinget zona linea,& cydarim lineā imponēt capiti eius. De vitta linea q̄.s.stringebat caput, hoc est dictū, de timore Dei,ꝗ cohibet mentē, pōt dici illud Eze.44. Qn̄ ministrant in portis atrij interioris,& intrinsecus, vittę lineæ erunt in capitib.eorū. De mensura vero iustitiæ & æquitatis, q̄.s.debet esse linea.i.pura & sine aliqua fractione & corruptione, pōt dici illud Ezech.40. Ecce (inquit) vir cuius erat facies quasi species ęris,& funiculus lineus,& calamus mēsuræ in manu eius. Vir.n.iste est virtuosus, seu vigorosus prælatus, vel iudex, qui.s. debet habere funiculū & calamum iustitię in manu pro meritis cuiuslibet mensurādis. Ista tamen linea,& pura debet esse, vt.s. nulla corruptio affectionis, vel symoniæ, vel subuersiōis, vel fauoris, aut odij intercedat. De scriptura etiā.s.veritatis, quę s.linea pura,& sctā,& sine quacunq; vana gloria hæresi, vel fallacia debet esse dicit Eze.9.ꝙ vir vnus vestitus lineis stabat in medio,& attramētarium scriptoris ad renes eius. De fęminalib. vero castitatis satis visum est supra,& Eze.44. Fęminalia linea erunt in lūbis eorum. Ecce ergo quō quicq̄d est,& maxime in ecclesiastico, qui habet in sacramento altaris,& in dominicis officijs ministrare, totū debet esse lineū, totum purū, totū sanctum, nihilq; maculatum, corruptū, aut fictum. Iuxta illud Eze.44. Cum ingrediētur portas atrij interioris, vestib.lineis induentur; & non ascendet super eos q̄cquā laneum. Lana.n.q̄ nascit ex carne pōt in hoc loco carnalitatem, nec non carnalem parentum affectionem signare quam.s.quilibet ingrediens portas Ecclesiæ debet deponere,& lino puritatis & innocētiæ se vestire. Et sic figurabitur in illo viro vestito lineis, de cuius mirabili descriptione fit mentio Dan.10. Vide ibi. Aduerte tñ,ꝙ sicut supra dixi de lino ꝙ multis tunsionib. carpinationib.& bullitionib. supponit, sic dicam,ꝙ illi, qui linea puritate & munditia vestiūtur multis mundi tribulationibus supponuntur, sicut de impio Saul,& Doech Idumeo principe pastorum eius (per quos intelligo mundū & eius tyrannos) dicitur.1.Regum.12.quod ipse occidit octuaginta quinq; viros indutos Ephod Lineo. Patet ergo ꝙ per linum, seu per lineum vestimentum potest omnis mundicia & puritas designari,& quomodo in bono sumitur,& in malo. vide supra de Bysso & Lino & in tabula.

Liquescere. Liquefieri.

Nota,ꝙ liquefactio nihil aliud est quam alicuius duri aut solidi occasiōe caloris, vel ad iunctione humoris dissolutio. Et sic dicam tam in bono, quā in malo accipiendo, quod triplex inuenitur liquefactio.s.

Liquefactio { Iustorum, Malorum, Cunctorum. }

¶Primo ergo dico, ꝙ liquescūt iusti qñ calor diuinæ charitatis ipsos percutit,& quādo radius solaris seu diuinæ inspirationis ipsos penetrat & ꝑfundit. Et sic dicam,ꝙ sicut ex scripturis pōt intelligi, quod Liquescit

Cor { Pęnitentis, Diligentis, Miserentis. }

¶Prima est liquefactio contritionis,q̄ s.sicut nubes liquefacta emittit lachrymā.psal. Factum est cor meum tanquā cera liquescens in medio ventris mei,& alibi in psal. Emittet verbum suum,& liquefaciet ea.s.corda pęnitētia & contrita. psal. Flauit spiritus eius,& fluent aquæ. ¶Secūda liquefactio est deuotionis. Metallum.n.durum qñq; virtute ignis liquescit, ita ꝙ s̄m voluntatem suā artifex in varias formas,& imagines ipsum vertit. Sic vere quandoq; fit ꝙ iustus per deuotioēm taliter liquescit, quod oēm duritiam indeuotionis & obstinationis dimittit,& in diuersas virtutum imagines spiritus artifex ipsum flectit. Et de tali liquefactione indeuotionis,& obstinationis dr̄ Can.5. aīa mea liquefacta est vt dilectus locutus est. Et Exo.18. Cum incaluisset sol, liquefiebat manna. ¶Tertia est liquefactio compassionis. Nam sicut rosa posita in alembico liquescit & resoluitur in fumum qui tādem in aquam medicinalem hominibus distillatur, sic pius homo ardore miseriarum alienorum compunctus, per compassionem resoluitur,& in aquam refrigeratiuam,& lenitiuam beneficiorum mutatur, inquantum alijs benefacit,& subuenit, vel saltem piæ compassionis lachrymis irrigat. Nonne de Ioue legitur, quod mutatus & liquefactus est in pluuiam auream. vt Danaem impregnaret ? Quia vere viri pij per compassionē resoluuntur,& liquescunt in aureas pluuias.i.in beneficia & eleemosynas, vel etiam in pias lachrymas, vt.s.pauperes impregnent,& à sterilitate paupertatis releuent, dum eorum supplent miserias. Nonne in aurum & in auream pluuiā liquefactus est beatus Nicolaus, quando aurum pro puellis, quæ prostituendæ fuerant distribuit,& suis ipsas beneficijs impregnauit? Bene ergo dicitur de hominibus pijs spiritualiter illud Esa.2. Cœli sicut fumus liquescēt. B
Ista est igitur liquefactio iustorum. ¶Secundo dico, quod inuenitur liquefactio malorum, vel iniquorum. Isti enim liquefiunt,& resoluuntur,& penitus vani & instabiles efficiūtur,& omnem soliditatem,& constantiam perdere comprobantur, quando calore,& feruore malorum desideriorum tanguntur. Et sic dico, quod est

Liquefactio { Mali feruoris, Vani timoris, Diri doloris. }

De malo feruore dr̄ Ezec.24. de illa olla,ꝑ q̄ intelligitur volūtas & affectio peccatoris. Pone inquit eā super prunas vacuā,& incalescat ęs eius,& liquefiat. De vano timore, quo.s.liquefiunt corda, ita ꝙ qñq; perdunt omnem soliditatem virtutis dicitur Iosuæ.7. Pertimuit cor populi,& ad instar aquę liquefactum est. De dolore diro, seu de terrore duro, quo.s.in iudicio damnati liquescent, dr̄ Iud.16. Montes à fundamentis mouebuntur cū aquis,& petræ sunt cera liquescent. Ista est ergo liquefactio malorum. ¶Sed tertio dico, quod inuenitur liquefactio cunctorum scilicet elementorum. Et istud ostendetur in iudicio, quando scilicet tota rerum machina dissoluetur,& tandem in melius reparabitur,& reuertetur. psa. Liquefacta est terra,& omnes, qui habitant in ea, ego confirmaui columnas eius. sufficit. vide vbi dissoluere,& vbi soluere.

Lis. Litigare.

Cū lis, cōtentio, dissensio, contrarietas,& discordia,ꝑ eodē supponant, possum notare,ꝙ litigiū sp signat in malo,& ideo ꝑ viribus fugiendum est. Si.n.lapides domus inter se litigarent, dissilirent,& disceptarent, nunquam vnam domum constituerent, sed ipsam potius dissiparent. Sic vere si inter nos lites,& contentiones, bellaq; & seditiones facimus,& cordib.& actibus ab inuicem dissentimus, nunquam domum Dei (quę est Ecclesia) stabilimus, sed eam potius dissipamus. Et q̄a cōcordia res crescunt, discordia vero pereūt,& decrescunt, iō bene dr̄.2.Tim.3. Seruum domini nō oportet litigare. Et bene dixit seruum domini, quia re uera illi, qui peculiariter seruiunt Deo, sicut sunt religiosi,& clerici, debēt esse modesti non litigiosi, quia cum ipse Deus sit Deus pacis, nō decet,ꝙ habeat seruos litis. ad Tit.3. Monē illos nō litigiosos eē, sed modestos, ośdentes omnem mansuetudinem ad omnes homines. Qd̄ tamen est contra multos, qui.s.in rixis,& litibus dissensionibus & controuersijs delectātur. similes illis locis qui dñr syrtes, quæ sunt loca arenosa in Aphrica, ita bullientia,& ad modum aquæ fluctuantia,& modico flatu venti ab interiori prorumpente, de loco ad locum se mouent,& inter se confligūt, ita ꝙ nullus per eos tute trāsit. Sic multi flatu diabolicæ inspirationis & tentationis taliter agitant,& litib.& discordijs cōcitantur,ꝙ oēs alij per eos conturbant, ipsos.n.mouent vt litigent. ¶Quidam ergo ad litem & discordiam mouentur ex peruersitate mentali. Prou.16. Homo peruersus suscitat litem. ¶Item alij ex cupiditate reali vel tēporali. Iac.4. Vnde (inquit) lites,& bella inter vos? nonne ex concupiscentijs vestris? Sequitur. Litigatis,& belligeratis,& non accipitis.& tamen.1.Timo.3. dicitur, quod Episcopum oportet esse nō litigiosum, non cupidum. ¶Item alij ex fatuitate verbali. Et istud est, quando homines faciūt fatuas quæ-

stiones

stiones, quæ tñ terminantur in lites, & dissensiones Io.6. Litigabant ergo Iudæi adinuicem, dicentes. Quõ põt hic carnẽ suã nobis dare ad manducandum. Et ideo bene præcipitur. 3. Tim.2. Stultãs & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quoniam generant lites ¶ Item ex carnalitate locali. De quo Prouerb.21. Melius est sedere in angulo domaris, quã cum muliere litigiosa. Quia sicut dicitur Prouer.17. Tecta iugiter perstillãtia in die frigoris & litigiosa mulier comparantur. Non ꝓsequor vlterius, quia de discordia dictum est in multis locis. Vide vbi contra, & contradicere.

A **Littus. Littoris.** Nota, ꝙ litt⁹ est termin⁹ aquç, & maxime fluminis seu maris, illa.s. terra, q̃ immediate aquæ iungitur, & per quã mare, vł fluuius terminat̃. Est igitur littus terra sicca, per longum maris vel fluminis porrecta, arenis, vt cõiter plena, aquç fluctib. verberata & ipsius humorib. irrigata, portubus & securitatibus magis apta, & pro illis, qui de maris fluctibus euadunt, magis idonea & secura. Est igitur littus

Locus
- Pulchrior ad spatiandum,
- Tutior ad habitandum,
- Vtilior ad piscandum,
- Et ad maris impetus terminandum.

¶Sic igitur dicam, quod per littus potest intelligi in bono significato, & in malo scilicet

Littus
- Puræ perfectionis,
- Sequentis turbationis,
- Ingentis saluationis,
- Mundanæ corruptionis,

Primo igit̃ dico, ꝙ litt⁹ signat virtutũ ꝑfectionẽ. Virtus.n. & ꝑfectio morũ, vel ẽt status virtuosus, & ꝑfect⁹, sicut.s. debet esse Ecclę & religionis status, seu locus, fluctus maris.i. amaras tentatiões, & fluctuosas tribulationes, aquas ẽt dulces, i. mundi delectatiões sistit, & terminat, & ne terrã aĩæ obruant vitijs, & submergant, acriter restringit & refrenat. Habet.n. in se istud littus arenas pnĩæ & asperitatis, sterilitatem indigentiæ, & abstinentiæ, seu voluntariæ paupertatis, amœnitatem, seu puritatem continẽtiæ & castitatis & securitatem confidentiæ & diuinæ gratiæ & veritatis, fertilitatẽ, seu opulentiam omnis spiritualis vtilitatis. Ibi.n. piscatur, & acquirit hõ quicquid est necessarium ad salutem. Ibi ditatur moribus & virtutib. Ibi est in portu, & gaudet à mundi fluctibus euasisse. Ibi est in spatio, & gaudet ad solatium exiuisse. Gen.49. Zabulon in litore maris habitabit, & in statione nauium. Et Iud.5. Asser habitabit in littore maris, & in portubus morabitur. Signat ergo littus virtu

B tum perfectionem. ¶Secundo dico, ꝙ signat sequentem turbationẽ mortis & iudicij. Ista.n. sunt, quæ terminant maris fluctus.i. huius vitæ & huius mundi fluctuosos impetus, & processus. Ista sunt, ad quæ oportet oẽs naues.i. oẽs mortales applicari, quosdã vero ad inferni scopulos se cassare. In isto.n. littore.s. in iudicio vel in morte, expectant Angeli boni, vt naues mercibus plenas.i. animas opulentas virtutib. tanquã mercatores recipiant. Etiam expectãt Angeli mali velut in scopulo, vt fractas, & damnatas naues, seu animas diripiant. Nonne de Angelis scribitur Mat.13. quod sagenam plenã piscibus educentes, & secus littus sedentes, elegerũt bonos in vasa sua, malos aũt foras miserunt? Quia re uera boni pisces i. sancti hoies cũ ad littus mortis, vel iudicij veniunt, ab Angelis eliguntur, mali vero ab eis reprobantur. Signat ergo littus sequentẽ turbationem. ¶Tertio dico, ꝙ signat ingentẽ saluationẽ.s. statum gloriæ paradisi, vbi.s. post fluctus mortalitatis hõ stat in littore, & securo loco. Exemplo Christi, qui post resurrectionem legit̃ stetisse in littore. Io.21. Stetit Iesus in littore maris. ¶Quarto signat sęculi correctionẽ. Littora n. sunt partes illæ terræ, quæ maris fluctib. verberantur, & q̃ piratis amplius exponũtur, & quæ facilius aquarum alluuionibus submerguntur, & quæ etiam lacis, & paludibus aquarum plus fœdantur, & quæ insuper herbis inutilibus vt cõiter fęcundantur. Sic vere mundus, seu mundi status tribulationib. subiacet, motib. fluctuosis, & piratarum.i. demonum rapinis & tentationibus, lutuosis, & lacuosis aquis, & paludibus.i. delectationibus vitiosis, & malis herbis.i. hominib. inuirtuosis abundat. Bene ergo dr̃ Mat.13. quod Iesus ascendit in nauiculam, & turba stabat in littore. & Ezec.47. dicit̃, ꝙ aquæ, quæ sunt in littoribus seu in paludibus torrentis nõ sanabuntur, quia in salinas dabuntur. Ad denotandũ, quod littora huius mundi non sunt loca sana ad habitandum, imo certe falsa sunt, & amara sanctis hominib. ad gustandum [In salinas inquit dabunt̃] Et iõ boni in nauiculã ecclesiæ vel religionis cũ Chro solẽt ascendere. Turba vero, hoc est dictu, mali in isto mũdo & negociorũ mundanorũ littore solẽt ꝑsistere. Et breuiter de malis dr̃ Iosuæ.9. ꝙ illi, qui versant̃ in montanis & cãpestrib. & in littore maris cõgregati sunt pariter, vt pugnarent contra Iosuę.i. cõtra Chr̃m. Sicut.n. dr̃ Iosuæ.11. Egressus est populus multus nimis sicut arena, q̃ est ĩ littore maris &c. Vide supra de arena in litera. H. Patet igit̃, ꝙ per littus põt intelligi mundus & ipsius grauis iniquitas, paradisus & ipsius tuta securitas, mors, iudicium, vel internus & ipsius dura pœnalitas, perfectionis status & ipsius sancta fœlicitas, Vide infra in tractatu de mare

Littera Litteræ. Cũ litterę sint q̃dam figurarum elementa ad voluntatẽ A instituentis facta, ad notificandum vota hominum absentiũ vel tacẽtiũ instituta possumus notare, ꝙ maxima fuit necessitas litteras inuenire. Et iõ Creta insula p̃ alijs debet in hac parte à mortalib. honorari, q̃ s̃m Isidorum & Solinũ primo litteras aureas dedit, quamquam Plinius videatur velle, qđ vsus litterarum fuit æternus. A principio enim variæ nationes ad exprimendum conceptus suos absentibus & futuris, litteras inuenerunt, quibus scribentes historias, & sciẽtias ꝑ eos adinuentas ipsas ad posteros transmiserunt. Quis.n. mõ aliquis de factis antiquorum sciret, nisi illa sagax antiquitas litteris demandasset? Igitur inquantum audiuisse potui certę sunt hodie prouinciæ quæ vtũtur specialib. litteris in scribendo. Europa quasi per totum vtitur litteris latinis: Aphrica arabicis: Asia vero minor, & illyricum, & Macedonia, & Thracia litteris vtitur græcis. Asia autem magna & asia profunda litteris diuersis s̃m varias prouincias vtitur chaldeis, persicis, armenicis, vrguris, & cumanis. Tamen omissis istis ad moralia redeamus, & de inuentionibus litterarũ tacẽtes de litteris inquantum instructionem faciunt ad virtutes, aliquid differamus. Dicam ergo, quod nos inuenimus Litteras

Admirandas,		Admirandæ sunt in rerũ natura,
Meditandas,		Meditandę sunt in vita futura,
Penetrandas,	Literæ	Penetrandæ sunt fere in lectura,
Perscrutandas.		Perscrutãdę sũt ĩ sacra scriptura,
Refutandas.		Refutandæ sunt vana textura.

¶Primo ergo dico, ꝙ sunt q̃dam litteræ veritatem oñdẽtes B naturaliter, & istæ sunt, De⁹ & creaturæ. Deus.n. in mẽte sua habet scriptas oẽs veritates, & quicquid est pręteritum & futurum. Sed quia istæ litteræ sunt ita subtiles, ꝙ soli beati & Angeli legere possunt illas, ideo nobis tanquã pueris fecit vnum alphabetum cum litteris valde grossis, videlicet creaturas, quæ.s. nobis oñdunt, & prædicant magnificientiã creatoris, & ẽt veritates rerum multiplices futurarum. Teste.n. Apostolo Rom.1. Inuisibilia Dei per ea, q̃ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Astronomi.n. & mathematici, q̃ easdẽ litteras vident in cælo, signis & stellis, per eas cognoscunt q̃ñque aliqua tam præterita quam futura. Etiam per res inferiores.s. ignem, terram, aquam aerem volucres, animantia, s̃m voluntatem instituentis Dei & per istas creaturas tanquam per instrumentum operantis, multa possunt rerum occultamonstrare, & hominibus varia declarare. Teste.n. scriptura sacra Iob.35. Deus docet nos super nos super iumenta terræ, & in auib. cęli erudit nos. Et inde est ꝙ antiqui ad inuestigandum aliquas veritates per creaturas, inquatũ.s. ipsæ creaturæ possunt esse ipsius dei quantum ad hoc instrumentum, aliquas scientias condiderunt, quibus mediantibus per creaturas in creatoris mirabilia peruenerunt, & cognitionẽ eorum obtinuerunt. Et sic fecerunt astronomiam quantum ad cęlum: pyromantiam quantum ad ignem: ærimantiam quãtum ad aerem: hydromantiam quantum ad aquam: geomãtiam quantum ad terram. augurimantiam quantum ad aues Speculantiam & extimantiam quantum ad pecudes. Quæ.s. quamquam per male vtentes, vel intelligentes sunt modernis tẽporib. deprauatæ, in principio tamen ad inquirendum veritatẽ per creaturas tanquam in quibusdam naturalib. litteris fuerunt Deo annuente sapientib. reuelatæ, vel à sapientib. inuentæ. De istis tamen omnib. taceo, & hoc solum dico: ꝙ creaturæ sunt, vel dici possunt quędam litterę veritatem naturaliter oñdendentes. Et iõ admiratiue dicitur Esai.29. Dabitur liber sciẽti litteras, & dicet, nescio legere, signatus est enim

est.n.Et sic pauci sunt,qui istas litteras sciāt legere, q̄a.s.nō sunt scriptæ,nec grecè,nec hebraicè,nec latinè.Tutius ester go lecturā istarum soli Deo relinquere, vel tp̄s post mortē quo nobis patebunt omnia,expectare, q̄ in p̄nti circa talia diuagari.Hester.3.Litteræ signatæ sunt anulo regis. Sunt ergo istæ litteræ veritatem naturaliter ostendentes, iō admirādæ.¶Secundò dico,ꝙ sunt quædam litteræ futura coniecturaliter p̄sumentes, & iō meditādæ. Istæ aūt sunt partim vindicatoriæ,partim remuneratoriæ. Vindicatoriæ sunt q̄ nunciant imo mandant patrandi supplicij austeritatē, sicut fuerunt litteræ illæ,quarum fit mentio.4.Reg.10.vbi dr̄.Rescripsit Iehu litteras Syriæ optimatibus,vt tollerent capita filiorum Achab.Cuius mandati terribilis auctoritas quem nō facit pauidum?quem nō facit cogitabundum? At tormētum.i.mortem & damnationem perpetuam sit accepturus, continue litteras istas quasi oculis obiectas contueatur, legat,& meditetur,& damno monitus alieno, ꝓpriȩ studeat saluti.Remuneratoriæ verò sunt,q̄ liberalitatem,& munificentiam erga vnum habitā præferentes, oīum eorum aīos, quib.leguntur, vel referuntur,alliciunt, vt & ipsi mittentis cupientes,assequi fauorem,& munerum vtilitatem & honorem,diligenter,sollicitè, & p̄ter intercapedinem meditenī, & operentur q̄ illi placita suspicantur & grata. Est.n.verisimile,vt qui in vnum fuerit seuitiæ,vel gratiæ modus, & rō, par sit ēt in alios,p̄sertim cum à iusto aīo,à iusto iudicio & à iusta cā procedat sicut saluatoris nr̄i in bonos & in malos recta est mercedis distributio,qui reddit vnicuiq; iuxta opera sua.Apoc.22.Igitur sicut iste litteris vindicatorijs quosdā dānabit,sic quosdam litteris remuneratorijs saluabit.De quib. dr̄.4.Reg.20.Misit Marodath litteras,& munera Eze. Sic dictum est de litteris,quæ sunt coniecturaliter,imo certitudinaliter futura p̄sumentes.¶Tertiò dico,ꝙ sunt quædā litteræ veritatem sensibiliter abscondentes,& ideo penetrādæ.Istæ autem sunt litteræ legis antiquæ, & etiam litteræ historicæ, sub quarum.s. cortice sensus diuinæ intelligentiæ continentur,ita ꝙ aliud signāt interius,licet exterius aliud dicere videantur.Nam sicut in cera continetur mel, qđ inde tandem eliquatur,& exprimitur,sic in littera continetur sensus,qui per rectum intellectum per expositionē congruā exinde educitur & habetur.Ista.n.littera est occidens,& littera vetusta,q̄a.s.q̄ ipsam q̄tum ad exteriorem apparentiam sequitur,per infidelitatem occiditur,& in vitijs antiquatur. Spiritus igitur.i.spiritualis sensus,quȩrendus est,litteralis vero penitus dimittendus.2.Corin.3.Deus inq̄t qui nos ministros fecit idoneos.noui testi,non littera,sed spiritu. Littera.n.occidit,spiritus autem viuificat.vnde Aug. lib. contra aduersarios legis prophetarum,dicit,ꝙ lex & ꝓhibitio crescit,& desiderium augmentat peccādi,quod nō extinguitur nisi ex contrario desiderio rectè faciendi per delectationē fides operetur.Hoc autem non p̄stat littera iubens,sed spiritus viuens.Igitur charissimi,iuxta doctrinā Apostoli Rom. 9.Nunc soluti sumus à lege mortis,in qua detinebamur, ita vt seruiamus nō in vetustate litterȩ sicut faciunt Iudæi, sed in nouitate spiritus sicut faciunt viri sancti.Istæ sunt ergo litteræ veritatē internaliter abscondentes, & iō penetrandæ. ¶Quartò dico,ꝙ inueniuntur litteræ veritatē lucidissimè declarantes,& iō perscrutandæ. Et istæ pro certo sunt litteræ legis nouæ & scripturæ sacræ,quæ.s. ostendunt fidei veritatem.Deus.n.istas litteras in suo secreto studio.i.in mente propria & in paradiso,scripsit,& eas per nuncios suos.s.p ꝓphetas hominib. misit, & notitiā sui voluntatemq; suam p istas litteras hōi intimauit. Verum q̄a non b̄n intelligebātur,misit finaliter filium suum benedictum tanq̄ doctorem iustitiæ,qui istas litteras & earum veritatem per nouum testamentum monstrauit.¶Item iste attulit nouas epistolas,q̄bus veteres & antiquæ litteræ.s. litteræ legis mosaycæ sunt correctæ sicut dr̄ Hester.8.Sicut.n.in Cypro & in Aegypto litteræ mittuntur p colūbas,quæ.s.ad locum natiuitatis suȩ volant,& litteras secum tollunt,sic vere Deus Chr̄m & prophetas & doctores,qui fuerunt prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ,litteras istas nobis misit,& nos p ipsa in fide moribus & scientijs erudiuit. Non ne Augustin. Hieronymus,Ambrosius,Gregorius,Origenes,& alij fuerunt columbæ plenæ litteris diuinis? ita ꝙ cuilibet tali pōt dici illud.2.Ti.3.Ab infantia sacras litteras nosti,q̄ triā possunt instruere ad salutem per fidem, quæ est in Chr̄o Iesu. Sed quid?re vera sicut columbæ tales p̄p hoīs litteras,q̄nq; sagittantur ab hostibus sic vere ꝓpter litteras scripturæ diuinæ & sciæ theologicæ q̄nq; sagittantur,& impetunī theologi ab hæreticis & seductoribus,& etiam hodie à scientirum mundanarum professoribus. Multi.n. sunt hodie legistæ & canonistæ, qui tales litteratos vilipendunt, & eos sagittis detractionum & punctionum inuadunt. In quorum persona loquitur Aug.li.9.cōfessionum & lib.14 cōfessionum,dicens.Fuerā(inquit)pessimus latrator, amarus & cæcus aduersus litteras de melle cœli mellitas, de lumine tuo luminosas.Et certe bene amarus & cæcus, quia certe tales bene sunt cæci,qui litteras.s.humanas & per hoīes adinuentas diuinis præponunt,& qui ipsarum professores contemnunt,se vero alijs anteponunt.Cum tñ dicat Hieronymus, ꝙ nescit litteras,qui sacras ignorat.& Seneca dicit, ꝙ ociū sine litteris mors est,& viui hoīs sepultura.Iō Prosper de vita contemplatiua.li.7.dicit sic.Vitæ contēplatiuæ sectator, ad cor illuminandum,conditorem accedat contēplādo &c. Sequitur.Litterarum diuinarum sacris meditationibus vacet,in eis diuinitus illuminatus se oblectet,ibi se totum velut in speculo quodā refulgente consideret, quod in se deuium deprehendit corrigat,quod deforme deponat, quod pulchrum excolat,quod sanum,seruet,quod inarmum, assidua correctione corroboret. dñi sui p̄cepta infatigabiliter legat,efficaciter impleat,& quid sibi cauendum, quid ve eligendum sit,ex eis sufficienter instructus agnoscat.hæc Prosper vbi supra.Ista tñ proh dolor sunt contra multos theologiæ & litterarum, diuinarum sectatores, q.s. optime sciūt dicere & legere,optime disputare & eligere,nihil tñ volunt operari,seu facere,sed quod horrendum est,magis,q̄ alij se solent cunctis vitiorum illecebris dedere,& etiam contra illa,quæ quotidie dicunt & legunt,in vitijs se inuoluere, & se criminibus irretire.Non ne ergo isti sunt,qui litteras damnationis,& sniæ suæ secum ferunt?In curia.n.Romana falsarij in scala,& in patibulo coram oībus ob confusionē maiorem exponuntur,litteræ vero quas falsificauerunt,ad collū eorum suspenduntur,in testimonium.s.contra ipsos,quia s. istȩ sunt litteræ falsȩ,propter quas ad supplicium condemnantur.Et reuera tales sunt isti,qui.s.secū portāt literas mortis suæ,quæ.s testimonium perhibent contra ipsos inquantū. s.in litteris scripturæ diuinæ quas deformant pœnæ suis criminibus debitæ sunt statutæ,& inquantum litteræ sacræ scripturæ,quas sciunt,& defecerunt,illos cōdēnandos & puniēdos decernūt. Figurati videlicet in vno milite Dauid,q̄ litteras mortis suȩ secum tulit, & ignorans quid portabat,p̄p litteras mortē incurrit,sicut dr̄.2.Re.11.Quia ꝑ certo tales litteras mortis suȩ defecerunt, inquātum sacrā scripturam sciunt,& tñ quæ scriptura docet non faciunt. sicut.n.dr̄ Lucæ.12.Seruus sciens voluntatem dñi sui,& non faciens,plagis vapulanti multis.Ista est ergo littera, quæ occidit,spirit⁹ autem viuificat &c.2.Corint.3.Vñ illud Aug.dicentis,Simplices & idiotȩ rapiunt cȩlos,& nos cū nostris litteris mergimur in profundum. Non sic ergo,sed habeamus veras litteras & non falsas,& faciamus illa,quæ nobiscum scripta deferimus per bona opera,& non contrarium faciamus. Ecclesia.n.catholica est illa,quæ sola litteris veris vtitur, & in quibus vera fides & vera sciētia reperitur. Figurata Iud.1.ī illa ciuitate,quæ dr̄ Cariathsepher, quæ interpretaī ciuitas literarum. Verum & prælati & viri ecclesiastici figuranī in Apolline.i.in sole,qui ſm astronomos vocatur dn̄s literarū, eo.s.ꝙ ad literas & sciētias habilitat disponit.Et inde est ſm Fulgentium in mythologia sua, ꝙ effigies apollinis pingebatur literas exarata,ad denotandum,ꝙ quinq; ecclesiastic⁹, & maxime prælatus,qui. s.veri Apollinis, seu solis iustitiæ Christi debet esse effigies & imago, debet litteris exarari,& scribi,,inquantum.s.scientia litterarum diuinarum debet ꝑtrahi,& sacra theologia erudiri 1.Para.27.Ionathan patruus Dauid prudens erat & litteras. Sicut Apostolus erat dicens Gal.6.Dum tēpus habemus operemur bonum ad omnes,maxime ad domesticos fidei. Videte,quibus literis scripsi vobis,Quæ tñ sunt hodie cōtra multos ecclesiasticos & prælatos,qui.s.sunt hodie non litterati,sed ignari. vnde Eccle.35.Vbi est literatus?vbi legis verba ponderans?vbi doctor paruulorum?q.d.nullus est,vel pauci,quia. s.murū esse si scirent

si scirent litteras sacras, cum non didicerint. Io. 7. Quomodo litteras scit, cum non didicerit? Quia re vera de multis potest dici illud, quod scribitur Act. 4. ꝙ. s. ipsi sunt hoīes sine litteris & idiotæ. Patet igitur, ꝙ inueniuntur litteræ veritatem lucidissimè declarantes. ¶ Quintò dico, ꝙ inueniunt litteræ obscurissimè suffocantes, & iō refutandæ. Et istæ ꝑ certo significare possunt scientias mundiales, quæ. s. nihil habent ita certum, quin possit obiectionib. obumbrari, vel ēt scientias magicas aut superuacuas & ineptas, quæ nihil habent clarum aut certum, sed totū superuacuū & ineptū. sed de talibus litteris nihil ad præsens. Vide alia multa vbi liber scriptura, docere, scientia, studium, legere. &c. similia.

A **Liuor.** Nota, ꝙ color flau᷒, liuidus, vel subniger significant quasi idem. Liuor ēt ꝓpriè dr̄, qn̄ cutis & caro percutitur, & in subnigrum colorem & squalorem vertitur, ita ꝙ ipsa cutis nullatenus perforatur, & in hoc casu licet cutis sit integrā, intus tn̄ remanet caro læsa, de quo Eccl. 28. Flagelli plaga liuorem facit &c. Igitur dico, ꝙ gn̄aliter per liuorē intelligitur tribulatio, sicut de Chr̄o dr̄ Esa. 53. Cuius liuore sanati sumus. Qn̄q; simplex correctio vel flagellatio, sicut de seruo maliuolo qui non corrigitur plagis, dr̄ Eccl. 23. ꝙ seruus interrogatus assidue à liuore non minuitur. Quandoq; vero inuidia facit hoīem liuidum atq; tristem. De quo dicebat ille Lamech, qui occiderat adolescentem in liuore suo. Gen. 4. Occidi virum in vulnus meū, adolescentem in liuorem meum. Quandoq; ficta hypocrisis conuersatio, q̄. s. cutem. i. exteriorē apparentiā habet sanam interiorem vero conscientiam saniosam. De quo Esa. 1. Vulnus, & liuor, & plaga tumens, à plāta pedis vsq; ad verticem nō est in eo sanitas. De istis aūt nihil amplius, qa paucissimę sunt auctoritates. Vide vbi Inuidia, & Hypocrisis, &c. sīa.

A **Locuples.** Nota, quòd locupletare idem est, quòd ditare. Et locuples idē est, quod diues. Et potest dici, quòd in scriptura reperitur

Locupletatio { Temporalis, quæ cito deficit, / Virtualis, quę mentem perficit, / Aeternalis, quæ totum reficit. } De tpali cito deficiente dr̄ Eccl. 21. Domus, q̄ nimis locuples est, annullabit. De virtuali & perficiente dr̄. Sap. 8. Si inquit diuitiæ quæruntur, quid sapientia locupletius? Et. 2. Cor. 6. Sicut egentes, multos autem locupletantes. De supernali seu æternali ſp reficiente dr̄ Apoc. 3. Suadeo tibi emere aurum probatum, ignitū, vt locuples fias. Igiť de locupletatione temporali solum dicam, ꝙ ista

Est { Filia parcitatis, / Aemula vanitatis, / Nebula veritatis, / Aduersaria voluptatis, / Temeraria charitatis. } Quia locupletatio seu diuitiarū acquisitio sit filia parcitatis, patet Eccl. 11. vbi dr̄ Est qui locupletatur parce agendo. ¶ Item ꝙ sit æmula vanitatis, hoc est dictu, ꝙ diligat iactantia & vanitatem, patet Apoc. 3. vbi dr̄. Dicis (inqť) Diues sum & locupletatus sum, & nullius egeo, cum sis miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. ¶ Itē ꝙ sit nebula veritatis, & ꝙ sit illud per ꝙ nebula ignorātiæ gn̄atur in aīo, patet Eccl. 27. Qui q̄rit locupletari, auertit oculū. ¶ Itē ꝙ sit inimica voluptatis, & ꝙ. s. voluptas & superfluitas sit illud, quod fieri diuitem nō permittit, patet Eccl. 19. vbi dr̄, ꝙ operarius ebriosus nō locupletabitur. ¶ Itē ꝙ sit temeraria charitatis inq̄tū. s. odia & inimicitias gignit, patet Thr. 1. vbi dr̄ ꝙ inimici in Hierusalē locupletati sunt &c. Vide de diuitijs ī locis quasi īfinitis.

A **Locus.** Nota, ꝙ locus est illud, in quo vnaquæq; res dr̄ collocari. Et est locus ꝓprius & imꝓpri᷒. Locus proprius est rei conseruatiuus, quietatiuus, & sui motus & fluxus terminatiuus. In loco. n. ꝓprio vnaquæque res quiescit: Locus improprius est rei destrictiuus & afflictiuus, quia improprio nulla res consolidat aut requiescit. Nota ergo, ꝙ duo sunt genera locorum materialium, ꝑ quæ intelliguntur duo genera locorum spiritualium. Sunt. n. loca bona, & loca mala. Loca bona sunt loca propria, illa. s. in q̄bus mens humana debet habitare, pōt esse suum spirituale seruare, i. appetitus & motus proprios qetare. Et ꝑ talia loca possum intelligere omnia, quæ homo debet spiritualiter frequētare, sicut est cōscientia iterior, bona societas exterior, paradisus superior, infernus vero inferior. In istis enim quattuor locis debent homines spiritualiter manere, & se ibi cordialiter collocare. Quia scilicet locus noster debet esse

In { Conscientia interiori ad ipsius meditationem, / Societate bona exteriori ad ipsius frequentationem, / Paradiso superiori ad ipsius contemplationem, / Inferno inferiori ad ipsius considerationem. }

Ista enim sunt quattuor loca spiritualia, quæ sunt aīæ cōseruatiua & locatiua & fundatiua. ¶ Et primo quidem est locus interior, qui est depurandus, & iste est locus cōsciētiæ, q̄ ꝑ certo debet esse loc᷒ valde mūdus, & iō lachrymis cōpunctionis debet sæpius esse rigatus, & lotus. Apes. n. valde B diligunt locum mundum, & de suis alueariibus proijciunt fęces suas, nec manent libenter in loco mali odoris. Sic vere nos debemus habere locū mūdū purę cōscientiæ, & exinde fęces pc̄torum debemus abluere, vt ibi tàm nobis, quā Deo mundum habitaculum præparemus. Deus. n. in loco immūdo & fœdo non diligit habitare. psal. Deus in loco sancto suo. In tali. n. loco debet homo locāri, inquantum semꝑ debet in propria conscientia meditari. psal. Ortus est sol, & cōgregati sunt, & in cubilibus suis collocabunt. ¶ Itē, dico, ꝙ est locus exterior, qui est frequentandus. Et iste est locus bonę societatis, locus Eccle. vel religionis, vel bonę societatis, & similium. Locus (dico) proprię religionis vel Ecclesiæ. Vn̄ de Ionatha dr̄. 1. Macha. 10. ꝙ ipse in arce Syon collocauit viros, qui legem facerent. Apes. n. seruant loca sua propria, & nunquam inuadunt, aut, impetunt aliena. Quia. s. loca, in quibus locati sumus, & vocati, & gradus, & status quibus sumus instituti, debemus diligere, & tenere, & aliorū loca status aut beneficia non ambire. 4. Reg. 14. Contentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. Locus etiā societatis bonę & cōgruę, quia. s. hoc est, quod summe proficit ad scientiā, & ad mores. Vide alibi de societate. Ideo de quolibet pōt dici illud. 4. Regū. 4. Collocauit eum super lectulū hoīs dei. ¶ Itē est locus superior, qui est affectandus, & iste est paradisus. Ibi. n. est deus, propriè locus & sedes mentis nostræ, quia sicut ignis superius habet locum suum. s. in sphera propria q̄ sursum est, & ideo ignis, qui est hic inferius sicut in loco extraneo, non quiescit, sed sursum ad locum suum proprium semper nititur eleuari, sic vere charissimi, mens humana, q̄ sursum in Deo habet locū suū ratione originalis creatiōis, & sursum in paradiso ratione requietionis, quæ tamen hic inferius mole corporis detinetur semper debet istū locum appetere, & se superius eleuare. Eccle. 1. Ad locū vnde exeūt flumina reuertuntur. In tali ergo loco collocat Deus ꝑ cōsiderationem, & affectionem hoīes sibi deuotos, ipsosq; facit contēplatiuos, & altos. Iob. 36. Reges in solio collocat. & 1. Esdrę. 3. Collocauerunt altare super basim suam. Basis enim nostra est Deus, & gloria æterna, vbi solū mens humana quiescit nunc fide, tandē spe, quando. s. secundum psal. Deus de stercore eriget pauperem, vt collocet eum cum principib. C ¶ Item est locus inferior, qui est meditandus. Et iste est loc᷒ inferni. Sicut. n. locus talparum est sub terra, locus vero piscium est in mari, locus reptilium est inferius ī cauernis, sic vere charissimi, locus noster debet esse per consideratione inferi᷒ in terra mortalitatis, in cauerna sepulchri, & in mari amaritudinis infernalis. Sicut. n. in locis inferioribus & ꝓfundis melius seruantur bona tempore ęstatis ne corrumpātur, & maxime vina debilia, qa talia in æstate à corruptione non seruarentur, nisi in locis ꝓfundis & infimis tenerentur. sic vere in ęstate prosperitatis hoīes imperfecti & debiles, à corruptione peccati non præseruantur, nisi inferius in profundo loco mortis & inferni per considerationem cōtinuè collocentur, vt de talibus possit exponi illud Iudic. 2. Ascendit Angelus domini de galgalis ad locū fluentiū. De Dauid etiam dicitur. 1. Regū. 23. ꝙ ipse habitabat in deserto in locis tutissimis. Vnde etiam Dauid dicebat in psal. Collocauit me ī obscuris sicut mortuos sæculi. Et de sepulchris etiā potest dici illud Oseæ. 11. Collocabo eos in domibus suis. Ista sunt ergo loca propria, salubria, & vtilia, vbi boni debēt ma D nere & á locis cōtrarijs resilire. ¶ Sed loca mala & imꝓpria sunt illa, quæ nō dant animæ requiem vel quietem, sicut est mundus, peccatum & infernus. In istis enim est hō sicut in loco improportionato, & ideo non inuenit delectationē, sicut patet membro extracto de loco proprio, & ad locum alium transportato, quod non quiescit nisi iterum ī locū ꝓprium reuertatur. Sic vere locus huius mūdi & peccati sunt loca talia, in quibus pro certo homo nqn pōt quiescerē vel gaudere

gaudere, se magis solet pati tristitiam & dolorē. Ideo bene consulitur Ecclesi. 11. Cōfide in Deo, & mane in loco tuo quasi diceret. loca viatoria & vitiosa debes deserere, & i locotuto (sicut supra dictū ē) mētaliter, vel corporaliter remanere. Sicut. n. piscis extractus ab aqua (vbi est ꝓprius locus suus) moritur, si verò ad aq̄ reductus fuerit, valde gaudet, delectatur, & visibiliter consolaē, sic verè boni si aliquo casu alicuius tentationis extra loca sua propria eijciant, & ad loca sicca peccati vel mundi trahanē, merito tristanē, & desolanē, si verò inde euaserint, tunc summè solent lætari, & i Deo quam plurimū gloriari. Hic videbaē gaudere Dauid dicens in psalm. Nō conclusisti me in manu inimici, statuisti in loco spatioso, pedes meos. q. d. gaudeo, q̄a loca periculosa exiui, & ad loca tuta, & optima metrāsuexi. Aduerte ergo ꝙ hic quattuor sunt principaliter locá, á quorū duobus se gaudet euasisse, & quorū quo sequebaē intra se, videlicet

Locus { Strictus & sterilis, Durus & flebilis, Tutus & vtilis, Latus & fertilis.

¶ Mundus est locus arctæ sterilitatis, qd ostēditur, cum dicitur. [Cōclusisti]. Infernus est locus duræ pœnalitatis, quod ostenditur, cum dr̄. [In manu inimici.] Ecclesia est locus tutæ securitatis, ꝙ ostenditur in verbo. [Statuisti]. Paradisus est locus latus & fertilis, quod ostenditur, cum dicitur. [In loco spatioso pedes meos,].

E Primus est locus peccatorum mundialium,
Secundus est locus damnatorum infernalium,
Tertius est locus perfectorum spiritualium,
Quartus est locus beatorum supernalium.

Primò ergo dico, ꝙ hic ostenditur locus arctæ sterilitatis. Et iste est mundus, qui est locus strictissimus & insatiatus, intantum, ꝙ nō potest sufficere ad satietatem vnius cordis, quod ostenditur, cum dr̄. [Conclusisti.] Mundus est. n. sicut carcer, vbi peccatores inuicem concluduntur. similes auibus, quæ conclusæ in cauea pristinā libertatem obliuiscuntur, & ac si nō essent cōclusæ, ibi cantāt, & modulanē. Piscis et qui intrauit sportulā piscatoris, non ꝑcipit se conclusum nec libertate priuatum quam diu durat pabulum cujus dulcedine est attractus, q̄n vero de aqua extrahitur, tunc se fuisse deceptum cognoscit, inquantum post recalcitrat, & recedit. Sic verè pc̄tores in arctissimo carcere in strictissima cauea, in augustissima sportula huius mundi sunt conclusi. Verumtn̄ hic inueniuntur pabula diuitiarum & deliciarū, & hinc est, ꝙ arctitudinem suæ habitationis non cognoscunt, sed se in loco latissimo esse credunt, & ꝑp hoc exultant, & modulantur, libertatem patriæ non meditatur, & nullā aliā esse meliorem gloriam arbitrantur. vnde Exodi. 14. Coarctati sunt in terra, conclusit eos desertum. In morte tn̄ q̄n extra aquā mundanæ prosperitatis ponentur, tunc pro certo clausos & captos se fuisse fatebuntur. [Conclusit ergo eos desertum]. Mūdus. n. dr̄ desertum ꝑp bonorum sterilitatē, dr̄ conclusio, propter spatij modicitatem, quia. s. minor stella maior est toto mundo. i. tota terra Et bene dr̄ conclusio quia. s. nos sumus in hoc mūdo conclusi in ambitu sphæræ aeris, sphæræ ignis, sphera ętheris, & sphærę cœli. Nos. n. sumus hic sicut in centro, & iō in loco valde arcto, & stricto, iō nos debemus aliū locū mentaliter appetere, & istū locū abhorrere. dicētes illud Es. 54. & 49. Angustus est mihi hic locus, da mihi locū, vt inhabitē. Simus igiē sicut ignis, q̄ iter oia elemēta est maximè liberę cōditionis, q in vētre nubis cōclusus, locū abhorrēs frāgit, & exit ꝙ idē fit vēto incluso i corde terræ, q locū abhorrēs terrā frangit, & exiens terrę motū facit. Quia verè nos, q i isto loco arcto videm⁹ nos inclusos & detetos, debem⁹ locū istū abhorrere, & exide mētaliter fugere, & exire vn̄ Es. 54. Dilata locū tētorij, & cōsolida. Et si vis nota, ꝙ loc⁹ huius mundi fugiēdus est, q̄a est

Locus { Superbiæ & elationis, Auaritiæ & ambitionis, Iniustitiæ & inuasionis, Fraudulētiæ & deceptionis, Immunditiæ & infectionis,

Est (dico) locus superborū. vnde Iob. 24. Dedit ei dn̄s locum penitētiæ, & ipse eo abutiē in superbia.

¶ Est etiam locus auarorum. Vn̄ iste est sicut mons Aethna vbi continuè flammat ignis, q̄a. s. in loco huius mūdi ignis auaritiæ semꝑ feruet. vnde Iob. 28. Terra, de qua oriebaē panis, in loco suo igni subuersa est. ¶ Est insuꝑ locus iniustorū, quia. s. sicut in mari maior piscis comedit, & deuorat minorem, sic & in mundo maior minorē opprimit. Abac. 1. Facies hominis sicut pisces maris. Quod figuraē in somno Pharaonis, qui videt septem pingues boues, quæ pascebanē in locis palustribus. Itē vidit alias septem valde macras, q̄ pascebanē in ripa fluminis in locis virentibus. Macræ verò Boues pingues & pulchras deuorauerunt & earū pulchritudinem consumpserūt. Quia verè istud est regulare quod in locis palustribus & virentibus. i. in mundi prosperitatib. macri deuorant pingues balliui pauperes deuorāt, rusticus diuites, mali comedunt bonos, impij deuorāt innocētes. Vnde de isto loco dr̄ Iob. 18. Hæc sunt ergo tabernacula iniq̄, & iste locus eius, qui ignorat Deū. ¶ Est etiam mundus iste locus deceptorum. vnde Iosuæ. 8. Perrexerunt ad locū insidiarum. ¶ Et est nihilominus locus immundorū. Vn̄ in Psal. Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris & vastę solitudinis. Vbi aduerte, ꝙ mūdus est locus asperæ pœnalitatis quia terra deserta: immundę fœditatis, quia locus horroris F immensę vacuitatis. [Vastę inquit solitudinis]. ¶ Iste autem est locus tribulatiuus, quia terra deserta. i. aspera & inculta. Mar. 6. Desert⁹ est locus hic: hoīm maculatiuus, quia locus horroris. Daniel. 11. Stabit in loco eius vilissimus. Nullius satiatiuus, quia locus vastę solitudinis. Apocalyp. 12. In solitudine habeat locum paratum. Patet igitur, quòd hic ostēditur aliquid de loco arctissimæ sterilitatis Ideò iquit. [Cōclusisti]. q. d. ꝙ est locus, vbi homines stricte concluduntur. ¶ Secūdo dico, ꝙ est quidā locus durissimæ pœnalitatis, & hoc ostendiē, cum dr̄. [In manus inimici]. In inferno enim sunt damnati in manus inimicorum. s. demonū, ꝙ est eis maximū tormentorū atq; pęna, iuxta illud Hie. 5. Seruietis dijs alienis, qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. & Hie. 17. dr̄. Seruire te faciam inimicis tuis. De isto autē loco vide supra in tractatu. 1. Adducere, in illa auctoritate. diuisa Adduxisti nos in locum istum pessimum &c. Et nota, ꝙ infernus dicitur locus, quia. s. ibi damnati locantur & stabiliter situantur. Vnde possumus notare, quòd iste est. s.

Locus { Timoris inæstimabilis, Erroris ineuitabilis, Tenoris ineuasibilis Doloris immitigabilis, Laboris indefectibilis, Ardoris inextinguibilis,

Ibi est locus timoris, vbi dānati possunt dicere illud Iob. 37. Super hoc expauit cor meū, & motum est de loco suo. Item ibi est locus erroris. Iob. 38. Tenebrarum q̄s locus est? Item ibi est locus tenoris, quia. s. illi, qui sunt ibi, in euasibiliter tenentur. vnde Ecclesi. 11. Lignum in quocunque loco ceciderit, ibi erit. & Iob. 41. Ad locū alium feruntur. Iste est locus doloris. Et ideò sicut pisces non libenter vadunt ad locum, vbi vident alios fuisse occisos, & vbi sentiunt sanguinem occisorum, sic nec nos debemus trahere versus infernum, vbi oēs malos fuisse videmus occisos & damnatos. Iō mādabat diues epulo fratribus suis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorū, sicut dr̄ Lu. 16. Item est locus laboris. Vnde de Demonio dr̄ Matt. 12. ꝙ ambulabat per loca arida & inaquosa, quærens requiē, & non inuenit. Item est locus ardoris, quia sicut dicitur Ezech. 43. Cōbures eos in loco separato domus. Patet ergo, ꝙ est q̄dam locus, G durissime pœnalitatis [In manus inquit inimicorū] ¶ Tertiò dico, ꝙ est quidam locus tutissimæ securitatis, & istud ostēdiē, cū dr̄ [Statuisti. i. tute stabilisti. Statuitio. n. signat stabilitatem & securitatem. Et iste pro certo. Locus nihil aliud est, q̄ locus Ecclesiæ vel religionis, locus fidei & gratiæ, bonæ societatis & congregationis. Locus. n. ad hoc, quòd sit tutus,

Debet esse { Basse fundatus, Alte leuatus, Aquis vallatus, Victu ditatus, Armis dotatus, Muris venustatus, Viris frequentatus.

Talis verò locus est ecclesia, vel religio, quia basse fundatur per humilem subiectionem: altè leuatur per cœlorum affectionem: aquis vallatur ꝑ flebilem compunctionem: Victu ditatur per eucharistiæ refectionem: Armis dotaē ꝑ pœnitentiæ macerationem: muris venustaē ꝑ Angelorū visitationem: viris frequentaē ꝑ bonarū ꝑsonarū aggregationē. Et iō breuiter iste est locus tutus, locus firmus, locus securus. Vnde. 1. Reg. 23. Ecce Dauid latitat in locis tutissimis in colle achilæ. Tutus est dico, quia fundaē suꝑ humilitatem. Vnde. 1. Machab. 6. Per loca humilia ibant tute. Itē tutus

 est, quia

est,quia leuatur per contemplationis sublimitatem.vñ Gen 28.Quam terribilis est locus iste, verè non est hic aliud nisi Domus Dei,& porta cœli. Itẽ est tutus,quia aquis vallat̃ ꝑ lachrymationis flebilitatẽ.vñ Esai.33.dr̃,)quòd Hierusalem est locus fluuiorum riui latissimi,& patentis.Item est tutus, quia cibis ditatur per Eucharistiæ satietatem : vnde Deute. 14.Comedes in conspectu dñi Dei tui in loco quem elegit. Item est tutus,quia armis munitur ꝑ pœnitẽtiæ asperitatem Asperitas.n.pœnitẽtiæ sunt arma spiritualia,quibus homo militet contra carnem.Et ideo de Iesu dr̃ Lu.4.ꝙ ipse secessit in desertum locum,qñ voluit de diabolo triũphare.Apocaly.12.etiam dr̃,ꝙ mulier cui draco insidiabatur, fugit in solitudinem,vbi habebat paratum locũ à Deo,sic à dracone non fuit læsa. Sic verè mulier.i.anima cui draco.i.diabolus non cessat insidiari,statim debet fugere ad solitudinem religionis & pœnitentiæ,& ibi accipere locũ & habitaculũ suum, vt sic possit euadere draconis istius nocumentũ. Itẽ est tutus,quia muris venustatur per Angelorum visitationẽ. Iudic. 2. Ascendit Angelus dñi ad locum.Itẽ est tutus,quia à viris frequentatur per bonarum personarum aggregationem.Iudic.19.Pergamus ad locum nostrum.s.Ecclesiæ, religionis,vel bonæ societatis. Iste est igitur locus tutæ securitatis,quod ostenditur,cum dr̃. [Statuisti]. Stare.n.statuere, & constituere significant quandam firmitatem,& loci,& status securitatem. Vnde Exo.21.Constituam tibi locũ,in quo fugere debeas.Ideò bene consuliter.Iosuæ.5.Tolle calceamẽta de pedib.tuis,locus.n.in quo stas, terra sancta est.Vbi aduerte,quòd religio, vel Ecclesia est locus paupertatis.Iõ dr̃.Tolle calceamenta.q.d.necesse est, ꝙ sis nud⁹.Locus charitatis,quia ibi sunt pedes,per quos designãtur affectiones. Locus firmitatis,quia iste est locus,in quo stas.Locus puritatis,q̃a terra sancta est.Patet ergo,ꝙ est locus tutæ securi-

H tatis.¶ Quartò dico,ꝙ est locus,qui est locus grandis fœlicitatis.Et iste est locus Paradisi,qui est locus beatorum, qđ ostenditur cum dr̃.[Spatioso.]vnde Gen.24.Palearum & fœni plurimum est apud nos,& locus spatiosus ad manẽdum. Et aduerte,ꝙ iste locus est summè appetendus, quia ibi est

Bonorum plenitudo,	Est(dico) ibi plenitudo om-
Laborum quietudo,	nium bonorũ. Iudic.18. Da-
Honorum celsitudo.	bit nobis dñs locum, in quo

nullius rei erit penuria.Item est ibi quietudo oĩum bonorũ laborum.Vnde in Psa.dr̃.In pace factus est locus eius, & habitatio eius in Syon. Item ibi est celsitudo omnium honorum,quia sicut dr̃ Esa.60.Locum pedum meorum glorificabo.Et ideò breuiter sicut illi, q̃ sunt in loco sterili libenter se trãsferunt ad locum fertilem,illi, qui sunt in loco litigioso,libenter se transferunt ad locum pacificum & amicabilẽ illi,qui sunt in loco vili & infami,libenter se transferunt ad locum nobilem,sic verè charissimi nos qui in hoc mũdo sumus in loco sterili,litigioso & infami,debemus nos transferre mentaliter ad Paradisum,vbi est locus fructificus pacificus,& excelsus.Ad quod nos vtiq; debet inducere exemplum Chr̃i & prædecessorum nostrorum,qui istum locũ desiderauerunt,dilexerunt,& obtinuerũt. Quia sicut cerui & elephantes sequuntur illũ,qui primo ꝓcedit natãdo,sic nos debemus Chr̃m & sanctos sequi, qui ante nos ad locũ istũ. mente & aĩo anhelauerunt,& tandem corpore,ꝓcesserunt Quod figuratum est in filijs Israel Exo.40.& Sap.19.qui nubem superstantem sequebantur,& siue staret siue moueret̃, ad quencunq; locum declinabat,mouebant̃.Quia.s. nos debemus per imitationem sequi sanctos,q̃ vt nubes per mundi aerem cucurrerunt,& ad locum Paradisi cũ impetu volauerunt.Quia sicut dr̃ Ezec.1. Ad quem locum declinabat, quę prima erat,sequebant̃,& cęteræ.De isto ergo loco Christus exiuit carnẽ assumendo.Quia sicut dr̃ Esa.26.Egrediet̃ dominus de loco sancto suo. Ad istum locum etiam Chr̃s redijt cœlum ascendendo,quia sicut dr̃ Eccle.1. Oritur sol & occidit,& ad locum suum reuertitur. Et sic ergo patet charissimi,quòd quattuor sunt principalia loca, videlicet

Locus	Peccatorum,	Sufficit, vide supra
	Damnatorum,	de domo, & ciuita
	Perfectorum,	te habitare, & ĩfra
	Beatorum.	in verbo manere.

A **Locusta.** Cum locusta sit vermis seu animal sextupes,seu alarum,q̃a.s.à parte anteriori seu ad latus habet quattuor pedes paruos,à parte verò posteriori quos habet longos & magnos, q̃b.s.se maculat, & eleuat, qñ salit, est.n. aĩal quod ambulare vel currere nunq̃ nouit, imo semp vel volando, vel saltando transferre corpus propriũ consueuit, est etiam animal ore quadrãgulum,dentib. armatum,florum & herbarum corrosionibus aptum,vnicũ habens intestinum,& in cauda portans aculeum, est etiam animal ſm Pli.ordinatissimæ disciplinæ,consueuit.n. ꝑ turmas incedere. excubias & exploratores ad ꝓuidendũ loca, vbi incedere debeant præmittere,& post illos locis certis ꝓuisis solet locustarum exercitus totus ire,ita qđ ſm Plinũ, expeditionũ & ordinationũ industria in factis bellicis à locustis ad homines venit,& castrorũ situs,exercituumq; ordines humanum genus per locustas primitus aduenit, scriptũ est.n.Iob.35.ꝙ Deus docet nos super iumenta terræ,& in auibus cœli erudit nos,& pro certo ꝓ herbis victualibus inueniendis aliquotiens volant, sicut exemplificat historia, quod semel locustæ & aspica volauerunt, & ꝑ modũ maximi exercitus vndique discurrentes, oĩa blada prout erãt in herbis consumpserunt,& tandem ad mare flandriæ venientes per flatus ventorũ in mare perierunt,& putruerũt, tãdẽ verò ad maris littus reiectę,aerẽ infecerunt,& mortalitatẽ ꝑ totum regnum vndique genuerunt & epydimiã vna cũ siccitate,& fame vbique induxerunt,sunt.n.locustæ sale duratæ in aliquibus regionibus cibus pauperum,& miserorũ indigentium nutrimentum, sic ut dicit Isidor. Igit̃ per locustã possum intelligere virum iustum,impium, & diabolum. B

Nam vir iustus viuit ordinate,	¶ Primò ergo di-
Diabolus mordet obstinate,	co breuiter, ꝙ lo
Iniustus saltat effrenate.	custa signat virũ

iustum,& hoc pro certo quia ordinate debet viuere per discretionẽ. Pedes posteriores.i. affectus bonorum futurorũ, quæ.s.post nos veniunt,debet habere cæteris lõgiores,durabiliores & maiores per æternorũ desiderium & dilectionẽ. Debet alte saltare,& volare per cõtemplationẽ.Tandẽ pauperum cibus & alimonia debet esse ꝑ eleemosynã & cõpassionem.Et tandẽ de floribus sacræ scripturę & bonorũ exẽplorum impinguari per gratiam & deuotionẽ, seu etiã per studium & lectionem,vt sic exponat̃ de virtute discretionis illud Prou.30.Regem locusta non habet,& per turmas suas egreditur de virtute verũ deuotionis, contẽplationis & eruditionis exponatur,ꝙ dr̃ Eccle.12.Florebit amygdalus.impinguabit̃ locusta,dissipabit̃ caparis. De virtute vero eleemosynæ & cõpassionis exponat̃ illud Mat.3.ꝙ esca beati Ioãnis Baptistę erant locustæ. Põt ergo significare virum iustũ. C

¶ Scđo dico,ꝙ qñq; potest significare diabolum.Demones .n.inter se habent turmas & ordines, & ad nocẽdũ hoĩbus ordinatas exercituum legiones. Solent etiam tẽtãdo cũcta cõsumere, & in illis quos depascunt solẽt oẽ viride & pulchrum visu.i.omne,ꝙ ꝑ gratiam est nitidũ,& honestate floridum & amenũ,cõsumere,& ꝑ tribulationes acriter rodere,& mordere,cũ ore quadripartito, hoc est dictu, ꝑ quattuor mũdi partes oĩa deuorare.Figurati in illis locustis,q̃ in Aegypto quicquid fuit viride corroserũt, sicut dr̃ Exo.10. De quo in psa. dr̃.Venit locusta & brucus,cuius nõ erat numerus,& comedit oẽ fœnũ in terra eorũ &c. Et alibi. Dedit erugini fruct⁹ eorũ & labores eorũ locustæ.Et si vis applica figurã,quæ ponit̃ Apo.9. de locustis,q̃ exierunt de fluuio & puteo abyssi. Vide eam alibi. Locusta ergo qñq; signat diabolum.¶ Tertiò dico,ꝙ quandoq; signat hominem im- D pium & iniquum.Impij enim more locustarum

Ventre sunt voraces,	Habent(dico)ventrem
Dente sunt mordaces,	valde voracem, ꝙ facit
Penna sunt volaces,	ingluuies & gulositas.
Crure sunt saltantes,	Locusta.n. respectu cor
Numero sunt capaces,	poris maximum habet
Cauda sunt minaces.	ventrẽ.Sic tales videntur

habere ventrẽ oipotentẽ,quia.s.nõ possunt sufficere ad eos satiandũ velle res. Deut.28.Locustæ deuorabunt oĩa.Itẽ habent dentem valde mordacẽ,ꝙ facit detractio vel rapacitas Quia reuera mali habent os quadrangulum, inquantũ.s.ob loquẽdo de inferioribus & superiorib.de amicis & inimicis ipsi quadrãgulãt verba sua.Herbas ẽt, & gramina rodũt,iq̃ tũ.s.quotiẽs & vbi possunt,ipsi cõsumũt,& diripiũt aliena.vñ Iudi.6.dicit̃,ꝙ Madiã Amalech, & cæteri orientaliũ nationum apud

num apud filios Israel figentes tentoria, prout erant in herbis cuncta vastabant. Sequit. Et instar locustarũ vniuersa cõplebant. & Iohel. 1. dr̃, ꝙ residuum erucæ comedit locusta. ¶ Itẽ habent pennã valde volacẽ, ꝙ facit ambitio, vel põpositas, quia. s. isti sunt, qui per ambitionẽ volunt volare, & per põpositatẽ, superbiã, & iactantiã sp̃ sursum ad status magnificentiæ anhelare. Exo. 10. Ventus vrens leuauit locustas, quæ ascenderunt super terrã Aegypti, Veruntamen sicut locusta diu non volat, sed citissime cadit ad ima, sic volatus, & status superborũ breuis est, quia cito pereunt, & descendunt. vnde Exo. 10. dr̃, ꝙ ventus occidentalis vehementissimus arreptã locustã proiecit in mare. Ventus. n. iste occidentalis signat infortunium seu mortem, quib. s. tales in mare. i. in amaritudinem infortuniorũ deijciunt, & in infernalẽ voraginẽ deuoluuntur. vnde Eccl. 44. Tẽpestas aquilonis, & cõgregatio spiritus, & sicut auis deponens ad sedendũ aspergit niuẽ, & sicut locusta demergens descensus eius. ¶ Itẽ habent tibiã, valde saltantẽ ꝙ facit inconstantiæ mutabilitas, q. s. isti sunt, q nunq̃ in eodẽ statu permanent, sed per inconstantiam de desiderio ad desiderũ, de beneficio ad beneficium sp̃ saltat. Iõ scriptura cõparat tales vmbræ, q̃ valde instabilis est naturæ. Psa. Sicut vmbra, cũ declinat ablatus sum, & excussus sum sicut locusta. ¶ Item isti habent aculeum valde minacem, ꝙ facit proditio vel fallacitas, quia. s. tales in cauda. i. in fine sp̃ solent aculeum habere, hoc est dictu pungere, vel lædere, & proditionẽ, & fallaciã exercere. Apoc. 9. Similitudo locustarum, similes æquis paratis ad plium. Sequitur. Et aculei erãt in caudis. ¶ Item habent numerum valde capacem, qđ facit ipsorum multiplicitas, quia pro certo sicut locustarum infinita est multitudo, sic, sicut dr̃ Eccl. 1. stultorum infinitus est numerus. Psal. Dixit, & venit locusta & bruchus, quorũ nõ erat numerus. Commune enim est in natura, quod illa, quæ minus valent, magis multiplicantur, quod certe tam in fructibus arborum, quam in fœtibus animalium euenit. Vnde de malis dicitur Hier. 46. Multiplicati sunt sup locustas, & non est in eis numerus. Istæ sunt ergo sicut illæ locustæ de q̃bus supra dictum est, quia. s. pro suis pascuis. i. pro temporalibus acquirendis mare transuolant, aliena deuastant, & dissipant, tandem mare inferni subintrant, ita ꝙ putredo suæ infamiæ, & suorum malorum exemplorum sanies, alios interficiunt atq; grauant. Sic igitur patet, quomodo per locustã potest intelligi impius, diabolus, & iustus.. Trãsiui faciliter, quia in multis locis ponuntur exempla varia de locustis,

A **Longanimitas** Nota, quod lõganimitas idẽ est, quod animi stabilitas. Accipitur. n. p patientia, p perseuerantia, pro benignitate, seu modestia. De Deo. n. dicitur in. Psal. quod ipse est longanimus, & multum misericors. Viro etiam iusto præcipit Apostol. 2. Cor. 6. dicens. Exhibeamus nos sicut Dei ministros in multa patiẽtia. Sequitur. In longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto. Multa possunt dici, sed paucæ sunt auctoritates vocales, & de perseuerantia & patientia dictum est in infinitis locis. Vide ergo ibi.

A **Longæuus.** Nota, qđ longæuus dicitur quasi longè viuens, & longi æui. Et põt dici, ꝙ in scriptura reperitur lõgæuitas seu stabilitas, sagacitas, auctoritas, æternitas, fatuitas seu debilitas. De pseuerantia & stabilitate dr̃ Iosuæ. 13. Senuisti. & longæuus es. De sapientia & sagacitate dr̃ Eccl. 1. Rami sapientiæ longæui. De excellentia & auctoritate dr̃ Esa. 9. ꝙ longæuus ipse & honorabilis & caput. De æterna opulentia & fælicitate dr̃ Exod. 20. Honorã patrem & matrem, vt sis longæuus super terrã. ¶ In malo vero significato de longæuorum debilitate, & fatuitate, q. s. hoĩes nimis efficiuntur longæui, debiles & ignari, dicitur Iob. 32. Non sunt longæui sapientes &c. Vide de antiquitate & senectute, quia. s. paucę sunt hic auctoritates.

A **Longè. Longinquus.** Nota, quod lõgè, à longè, distanter & remote, idem signant. Dicitur enim longè illud, quod est ab aliquo distans, & ad remotum & separatum. Et iõ longè opponitur propinquitati & idẽtitati. Lõngè ergo potest accipi in bono & in malo. Vnde breuiter longè signat distantiam

Commendabilem,	¶ Primo dico quod est quędam distantia cõmẽdabilis, & ista est, qũ hõ se elongat à
Detestabilem,	
Contristabilem,	
Desolabilem,	reb. nefarijs & nociuis, sicut
Affectabilem.	sunt iniquitates & malę societates,

& malæ pc̃torũ occasiones. Et sic lõgè signat statũ gratiæ, in qua hõ existens, longè est à pc̃tõ. In qua ẽt reuerẽtiã, humilitatẽ & timorẽ longè se existimat esse à Deo. Exẽplo publicani (Luc. 18.) qui à longè stans, non audebat oculos ad cælum leuare. Quandiu. n. auis longè distat laqueo venatoris vel è visco, musca ab araneæ reti seu filo, papilio à lãpade vel incendio, tandiu sunt in securo. Si autem nimis appropinquant, faciliter periclitantur, & aut laqueo capiũtur, aut visco conglutinantur, aut incendio comburuntur Ideo vtile est ta lib. longè stare, & locorum talium vicinitatem fugere, & horrere. Sic vere charissimi, laqueum malarum operationum, viscum malarum occasionum, rete malarum delectationum, & ignem malarum affectionum debemus fugere, & ab eis quato poterim⁹ lõgè stare, alias possemus pc̃m & periculum incurrere, & sentire. vnde Proue. 22. Arma & gladius in via superbi, custos aĩæ suæ longè recedet ab eis. Quod bene figuratur Apo. 18. vbi loquens de incendio Babylonis dicit, quòd qui diuites facti sunt, ab ea longè stabũt propter timorem tormentorum. De tali distantia & de tali longè loquebatur Dauid in Psal. Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Et alibi. Longè fecit à nobis iniquitates nostras. Caprea. n. clarissimum habet visum, & ideo de lõgè cognoscit venatorem. Aquila etiam de longè videt pisciculos in mari. Quia. s. de longe (. i.) à longinqua cõsideratione, reuerentia & timore debemus venatorem inferni videre & cognoscere, & mare, i. amaritudinem inferni debemus de longe. i. de statu gratiæ præuidere. Vnde de aquila dicit Iob. 39. Inde contemplatur escam, & oculi eius de longe prospiciunt. & Esa. 33. Oculi eius cernent terram de longè. Ista. n. duo de longe sunt consideranda, s. terra, & esca: esca Paradisi, & terra mortis & inferni. Ista est ergo longinquitas commendabilis. ¶ Secundo dico, quod est quædam longinquitas detestabilis, & ista nihil aliud est, quam cõditio peccatoris. B
Deus. n. longè est ab istis, & ecõuerso, quia sicut dicitur Prouerbiorum. 15. Longè Deus est ab impijs. Et de æterna sapientia dicitur Ecclesi. 15. quod longè abest à superbia, & dolo. Peccatores enim sunt sicut Saturnus, qui magis longè distat à centro, & ideo tardius perficit cursum suum. Sunt ẽt sicut virga quæ quanto plus distat, à radice, tanto magis est debilis & gracilis, & tanto minus habet de fortitudine & virtute. Sunt etiam sicut membra, quæ quanto sunt à corde lõgius, tanto sensum & motum participant imperfectius sicut patet de pede respectu oculi, seu manus. Sunt etiam sicut radij in rota, qui quanto sunt à centro & medio remotiores, tanto etiam sunt inter se longius distantiores, & etiã debiliores. Quia pro certo charissimi, peccatores, qui à Deo sunt diuisi & elongati, sunt sicut filius prodigus qui dimisso patre peregre profectus est in regionem longinquam, vbi substantiam suam malè viuendo consumpsit. sicut dicitur Lucæ. 15. Quia scilicet peccatores Deum patrem dimittũt, & in regionem longinquam peccati (quæ multum distat à Deo) se transferunt, vbi substantiam suam scilicet gratiã & aĩam, malè viuendo consumunt. Tales (dico) longinqui peccatores more Saturni longè à centro distantis tarde currunt per bonam operationem, more virgæ à radice se elongantis, debiles sunt per debilem & fragilem conditionem, more membri à corde longè manantis parum sentiunt per piam compassionem, more radij à centro, seu à medio longè recedentis & stantis socios non tangunt per charitatem & dilectionem. Peccatores enim longe stant, & longè manent à domino. Mat. 15. & Esa. 29. Populus iste labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me. Et tamen ipse est

Centrum firmitatis,	Peccatores autem sunt
Radix pietatis,	lõge à firmitate, & ideo
Cor viuacitatis,	isti cadunt de peccato
Medium æquitatis.	in peccatum, & finaliter

cadent de miseria in tormentum. Vnde Psal. Longè à peccatorib. salus. Item longè sunt a pietate. Vnde in persona pauperum dicit Dauid in Psa. Longè fecisti notos meos à me, posuerũt me abominationem sibi. Itẽ longe sunt à vita, seu gratiæ viuacitate, & ideo ipsi dicuntur spiritualiter mortui. vnde Ezech. 6. Qui longe est peste morietur. Itẽ longe sunt à iustitiæ æquitate. vnde Esa. 46. Audite me duro corde, qui longè estis à iustitia. & Esaiæ. 59. Iustitia longè stetit, quia

corruit in plateis varietas,& equitas nō potuit ingredi. Pctō rum.n.est sicut terra Noruegię,q̄ q̄a nimis longe est à Sole,non pōt portare fructū. Vñ etiā illis partib. fm Isid. carissima est annona. Sic vere status pc̄ti nullū bonū fructū.i.nullā gratiā & virtutē pōt portare,ꝙ vtriq; accidit eo ꝙ de terra ista sol iustitiæ valde distat Et iō Dauid seruiens recessum & distantiā huius solis dicebat in Psal. Dñe ne longe facias auxiliū tuū à me,ad defensionē meā cōspice. Et alibi. Vt q̄d dñe recessisti longe &c. Et breuiter, Deus est sicut imago in speculo,q̄ appropinquanti appropinquat,& ab elongante se elongat. Ista est ergo elongatio seu lōginquitas detestabilis.

C ¶Tertio dico, quod est quædam longinquitas, conturbabilis,seu contristabilis,& ista est longinquitas dānatorū,qui sunt in inferno,q̄ longè sunt à Deo,a Paradiso,à gaudio, & ab oī bono. Et iō infernꝰ dr̄ terra nouissima vel vltima. Eze. 31. Iō de aīa dānatorum dr̄ Esa. 23. Ducent eū pedes sui longè ad peregrinādū. ¶Quarto dico,ꝙ est q̄dā longinquitas desolabilis,& ista est,q̄ patimur in hoc mundo. Nos.n.sumꝰ hic sicut peregrini longè a patria nostra Paradisi,& iō debemus hic esse in desolatione & tristitia,& patriā totis desiderijs affectare. Et quāuis hic longe absimus a patria q̄tū ad corporis p̄ntiam,prope tñ debemus esse quantum ad amoris efficaciā.i. Eph. 2. Qui eratis longe,facti estis ꝓpe. Mundus n.multum distat à Paradiso & loco & condictione. Et iō locū istum tanquā extraneum & longinquum debemus mentaliter relinquere,& ad Deū & ad Paradisum cordialr̄ nos transferre dicentes Deo & Angelis & beatis illud Iosuæ. 9. De terra lōginqua valde venerunt serui tui. Vt sic Deo & ecclesiæ dicat illud Esa. 60. Filij tui de lōge venient &c. ¶Quinto dico,ꝙ est longinquitas delectabilis,& ista est longinquitas Paradisi,vbi.s.hō longe est à metu,à luctu,à fletu à dolore,à timore,ab angustia,à miseria,à tristitia, à mortalitate,à paupertate,à vtilitate &c. ita ꝙ propriè de quolibet illic existente pōt dici illud Lu. 19. Hō quidā abijt in regionē lōginquā accipere sibi regnum. Vbi aduerte,ꝙ iste locus bene dr̄ longe esse ab alijs,quia.s.ꝓcellit in amplitudine. quia est regio: in solitudine,q̄a est lōginqua: in celsitudine,q̄a est regnū &c. Patet ergo breuiter,ꝙ quintuplex est longinquitas,s.

Longinquitas	Delectabilis,	Vna est virtualis vel virtuosa,
	Desolabilis,	Alia criminalis & vitiosa: Alia
	Contristabilis,	mūdialis & tędiosa: Alia infer
	Detestabilis,	nalis & dolorosa: Alia supna
	Commendabilis.	lis & gaudiosa,ad quā nos per

D ducat &c. ¶Si aūt vis adhuc aliquid addere,notabis, quod in scriptura inuenitur longinquitas spectans ad Deum,ad iustum,& ad impium. In Deo.n.inuenitur vnum longe,qd' est

Immensæ nobilitatis,	Primum longe est consideran
Extensæ benignitatis,	dum & admirandum: fm lon
Intensæ seueritatis.	gè est desiderandum & ꝓmerendum:

tertium longè est comparandum & deferendum. ¶Igitur dico,quod est vnum longe spectans ad diuinā nobilitatem,quam homo debet considerare. Lōge.n.distat essentia creatoris ab essentia creaturæ,longè distat infinitum à finito,summum ab imo,primum ab vltimo. Ipse est.n. qui dixit Hie. 23. Putas ne Deus de vicino ego sū, & non Deus de longè? Et tamen ista tam distans & tam infinita longinquitas appropinquat homini per gratiæ infusionem,per beatam incarnationem,per beatificam futuram in patria visionem. De gratię.n. infusione dr̄ Esa. 46. Prope feci iustitiam meam,non elongabitur,& salus vestra non morabitur. Radius.n.solaris quanquam de longinquo veniat,se tñ nobis subito repræsentat,sic Deus per gratiam &c. Hier. 31. Longe dominus apparuit mihi. De verbi vero incarnatione dr̄ Esa. 13. Prope est,vt veniat tempus eius,& dies eius non elongabuntur. De beatifica autem visione,& fruitione dicitur Hierem. 46. Ne timeas Israel,quia ecce ego te saluum faciam de longinquo. Ista est igitur longinquitas diuinæ nobilitatis,quam debet homo considerare. ¶Item inuenitur longinquitas diuinæ benignitatis,quam homo debet desiderare. Et ista nihil aliud est,quam ipsa misericordia Dei, qua.s. ipse longe facit à nobis rigorem iustitię suę,de quo dicebat Iob. 13. dicens Deo. Manum tuam longe fac à me,& fortitudo tua non me terreat. Et ipse dominus etiam dicit ad idem. Esa. 48. Furorem meum longè faciam à te,& laude meā ifrenabo te ne intereas. Ista est igitur longinquitas diuinæ benignitatis,quam debet homo desiderare. ¶Item inuenitur longinquitas diuinæ seueritatis,quam debet homo contēperare. Et ista pro certo,est q̄ñ Deus propter iniquitates nostras longe recedit à nobis. constat enim quod contraria nō sunt simul,imo necesse est. quod vnum ab altero lōgè distet. Cū igitur Deus & pc̄tor sint contrarij (iuxta illud Leu. 26. Si ambulaueritis contra me,& ego incedam aduersus vos in furore contrario) constat,quod ab inuicem longe distant. Sicut n.supra dictum est longe est dominus ab impijs, & longè à peccatoribus salus. Sed re uera ista longinquitas debet per bona opera contemperari,& deuotis precib. moderari. Ipse que dominus ne longe recedat à nobis,humiliter vult exorari. Sic faciebat Dauid cum dicebat in Psal. Vt q̄d domine recessisti longe,despicis in opportunitatibus, in tribulatione, Et alibi. Domine ne elongaueris auxilium tuum a me,ad defensionem meā conspice &c. sicut supra. §. 2. Deus enim est sicut hirundines & ciconiæ,q̄ sentientes intemperiem aeris ita longe recedunt,ꝙ non inueniuntur,sed tempore aeris redeunt etiā istæ appropinquant,& recedunt,& humanis visibus præsentantur. Sic vere Deus sentiens in corde humano intēperiē vitiorum,& indeuotionis frigus,lōgè ab eo sic recedit,qd' ipsum in suis necessitatib. non inuenit, neque sentit,sed ꝓ certo si tempus gratiæ redierit,statim redit. Iō plorando dicit aīa peccatrix illud Thren. 1. Idcirco ego plorans & oculi educentes aquam,qua longè factus est à me consolator,conuertens aīam meam. Ista est ergo longinquitas diuinæ seueritatis,quam debet homo contemperare. Et sic patet,quod est vnum longè,quod spectat ad Deum. ¶Deinde

E dico,quod est vnum longè,quod spectat ad iustum. Nimia enim propinquitas aliquoties reprobatur. Bonum est enim interdum ab aliquibus longe stare. Et sic nota, quod iustus longè est à

Deo reputatiuè,& hoc facit cordis humilitas,
Cęlo collocatiuè,& hoc facit præsens mortalitas,
Mundo detestatiuè,& hoc facit cordis sublimitas,
Seipso moderatiuè,& hoc facit victus asperitas,
Prosperis exulatiuè,& hoc facit status aduersitas,
Rebus veris simulatiuè,& hoc facit prudens sagacitas,
Peccato separatiuè,& hoc facit vitæ synceritas,
Diabolo superatiuè,& hoc facit virtus & probitas,
Ab inferno superlatiuè,& hoc facit æternitas.

Dico igitur,qd' iustus longè est à Deo reputatiuè,ꝑ virtutē humilitatis,quia re uera iustus nunquam se reputat propinquū,aut amicum Dei,sed potius ab eo lōginquum, nec sibi appropinquare dignum. Figurā de publicano qui in domū suam iustificans descendit. De quo dicitur Luc. 18. quod publicanus à longè stans,nolebat oculos ad cęlum leuare, sed percutiebat pectus suum,dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. De beato vero Petro,q̄ dicebat Lu. 10. Exi à me domine,quia hō peccator sum,dicitur Lu. 22. quod Petrus sequebatur Iesum à longè. ¶Item dico, quod iustus longè est à cœlo collocatiue per necessitatem mortalitatis,quia.s. cum viuimus in hac vita,longe distamus à Paradiso. Vñ de iusto,vel anima iusta dicitur Prouerbiorum. vltim, quod facta est quasi nauis institoris,de longè portans panem suum. De isto tamen longè,i.de ista captiuitate p̄sentis vitæ ad Paradisum itur,& ad cœli beatitudinem per gratiā & merita puenit. Esa. 49. Ecce isti de longè veniēt,& ecce illi ab Aquilone & mari,& isti de terra australi. In isto.n.lōgè iusti ꝑ discretionem bonam meditantur: per considerationē seu conuersionem Dei recordantur: per affectionem cęlum contēplant. De prudenti meditatione dicitur Esa. 49. Audite insulæ,& attēdite populi de longè. De diuina recordatione dicitur Zach. 10. De longè recordabuntur mei,& viuent & reuerentur,& reducam eos de terra Aegypti. De cœlesti vero contemplatione dr̄ Iob. 39. In Petris manet, & in præruptis silicib. cōmorantur,inde cōtēplatur escam,oculi eius de lōgè prospiciunt. Longè est ergo à cęlo collocatiuè per præsentem mortalitatem. ¶Ita longe est à mundo detestatiuè per mentalē sublimitatem. Habitatio.n.iustorum mentalis est in cęlo,& iō longè per abominationem & contemptū sunt à mundanis diuitijs,vel à mundo. vñ. 1. Re. 26. dr̄,ꝙ ipse stabat in vertice montis de longè,& erat grande interuallū inter eos. Itē iustus lōgè est à seipso moderatiuè ꝑ viuendi austeritatē. Longè.n. videtur iustus à se recedere,q̄ñ de seipso dinoscitur

noſcitur non curare, & q̄ñ ſeipſum ſolet per pœnitentiam moderari, & ꝓprijs affectibus repugnare. Vnde illud Pſal. Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. & Eccle.9.
F dr̄. Longè eſto ab hoïe. ¶ Itē iuſtus longè eſt à proſperis exu latiuè per tpalem aduerſitatem. Iuſti.n.longè ſunt hodie, & exultant à mundi proſperis, fugantur etiam, & excludūtur ab omnibus mundi bonis. Iſtud.n.patet tàm in ſæculo, q̄ in clauſtro. Conſtat.n.quòd indigni ad mundi & eccleſiæ digni tates aliquoties aſſumuntur, boni verò de longè ponuntur, & ab eis excluduntur. Illa.n.;quæ verſus ſpheram & ſuperficiem appropinquare noſcūtur, à centro, vbi omnia grauia confluunt, amplius elongantur. Illud.n.quod cœlo & rebus ſuperioribus appropinquat, à centro hoc eſt dictu, à terra & ab inferioribus neceſſario longè diſtat. Sic verè dico, ꝙ fit hodie, quia.ſ.illi q̄ ſpheræ celeſti:i. bonis æternis, & Deo quæ ſurſum ſunt, magis per iuſtitiā appropinquant, à cētro .i.à mundo & inferiori loco (vbi.ſ.oïa grauia.i.oïa mundi bona, quæ & grauia ſunt & aïam aggrauant & inclinant ſe accumulant & abundant) ſicut videmus, vt cōiter, amplius diſtāt. Quia verè illi, q̄ hodie Deo & cœleſtibus ſunt virtutum auxilio plus propinqui, ſunt à mūdi & à mūdanis bene ficijs & officijs plus longinq̄. Patet, quia viri ſcīētifici, & vir tuoſi hodie à bonis eccleſiaſticis & alijs mundi officijs lon gius excludunt̄, qui tñ ſpheræ.i.Deo & ſuperiorib. cæli thro nis per contemplationem, perfectionem, & affectionem ap propinquare noſcuntur. Figura in beato Petro, de quo dr̄ Mat.14.ꝙ licèt eſſet diſcipulus Chr̄i ſpālis, tñ à lōgè ſequebatur eum [Petrus inquit à longè ſecutus eſt.] Et hoc eſt, ꝙ dr̄ Luc.23. de Chr̄o & diſcipulis eius. Stabant noti eius à lō gè. Aduertāt tñ illi, qui modo ſunt longè ab Eccleſię & mū di dignitatib. quia pro certo illi in fine erunt propè Deum in cœli & Paradiſi manſionib. Et eſt conſuetum apud homi nes generoſos, ꝙ magis honorant longinquos & extraneos quam propinquos. Sic Deus in futurum in Paradiſo magis acceptabit, & honorabit illos, qui ab eo quo ad eccleſiaſtica beneficia ſunt longinqui, q̄ illos, qui ſibi hodie in Eccleſiæ dignitatib. ſunt ꝓpinqui. Figura Mar.8. vbi Chriſtus dixit. Miſereor ſuper turbam & præcipiebat eis dare māducare, & allegabat, ꝙ nō habebāt quod manducarent, & ꝙ quidā ipſorum de longè venerant, dicens ſic. Miſereor ſuper turbā, q̄a iam triduo ſuſtinent me, nec habent quod māducēt. Sequit̄. Quidam autē ex eis de longè venerūt. Quia re vera Deus talib. qui.ſ. modo ſunt longè ab altari beneficiorū Ec cleſiaſticorum, & à ſtatu proſperitatis, & bonorum terreno rum, finaliter miſerebitur. Et quia non habent quod mādu cent, ipſos finaliter in cœlo paſcet, nutriet, & conſolabitur. vnde Act.2.dr̄, ꝙ repromiſſio (.ſ.bonorum æternorū) fit om nib. qui longè ſunt, quos aduocauit dn̄s Deus noſter. Et br̄ de longè.i. de ſtatu præſentis tribulationis & miſeræ aſcenditur ad cœli ſolium, hoc eſt dictu, ad Paradiſum. Eſai.60. Surge, illuminare. Hieruſalem. Sequitur. Filij tui de longè venient &c. Requiritur pacis conſiliū. Ioſue.9. De terra lōginqua venimus ſerui tui, pacem vobiſcum facere cupientes. Acquirit̄ Dei cōnubium. Eph.2. Qui eratis longè, facti eſtis ꝓpe. Vt ſic de quolibet tali lōginquo ad Paradiſum ſu perius veniēte dicat̄ illud Hie.4. Ecce auditum eſt in Hie-
G ruſalē cuſtodes veniſſe de terra lōginqua. Igit̄ iuſtus longè eſt à ꝓſperis exultatiuè per tpalem aduerſitatē. ¶ Itē iuſtus longè eſt à rebus veris ſimulatiuè per prudentiam & ſagacitatē. Conſtat.n.ꝙ ad iuſtum & ad ſapientē pertinet, ꝙ ab illis, quæ apparenter dicunt̄ aut fiunt aliquotiens per diſſimulationē lōgius ſe trāſportet. Lōgè.n.à veritate q̄nq; ſunt verba fingēda, & ad verum & ad propoſitū finaliter adducenda. Figura de Chr̄o, qui ſub ignota ſpē peregrini diſcipulis loquebatur, & ad finē, vt veritatē reſurrectionis patefaceret, ire longius prima facie videbat̄. Luc.14. Ipſe ſe finxit longius ire. Vnde de tali pōt exponi illud Luc. 14. ꝙ cū adhuc longè eſſet, miſit legationem. ¶ Item iuſtus lōgè eſt à pc̄tō ſeparatiuè. Et hoc per vitæ ſynceritatem, quia.ſ.iuſtus lōgè eſt, & vult eſſe à culpa & iniq̄tate. Proue.10. Longè fac ab ea viā tuā, & ne appropinques forib. domus eius. Vult ēt ꝙ longè fit iniq̄tas ab ipſo. vnde Iob.22. Si reuerſus fueris ad oïpotētē, ædificaberis, & longè faciet iniquitatē à taber naculo tuo. Sed de hoc ſatis dictum, & viſum eſt ſupra eodē tit.§.1. ¶ Item iuſtus lōgè eſt à diabolo ſuperatiuè ꝑ victoriæ ſtrenuitatem. Quia.ſ.iuſtus q̄ñ diabolum ſuperat, ipſum odit, refugit, atq; vitat, & ab ipſo proculdubio ſpiritualiter ſe elongat. Vnde Eccl.9. Longè abeſto ab hoïe ptātem habente occidendi, & non ſuſcitādi. ¶ Itē iuſtus lōgè eſt ab inferno ꝑ cęleſtē fęlicitatē. Quia.ſ.iuſtus finaliter longè recedit ab inferis, & à perpetuis miſerijs atq; pęnis inquantum .ſ.ipſe vadit ad Paradiſum, & appropinquat gaudijs ſempiternis. Hie.46. Saluum te faciā de longinquo, & ſemen tuū de terra captiuitatis. Sic igitur patet, q̄ò iſtud aduerbium longè aliquando refertur ad iuſtum. ¶ Inſuper dico, ꝙ quādoq; ſpectat ad iniuſtum. Impij enim & iniuſti longè ſunt

A Deo per iniquitatem,
A proximo per diuerſitatem,
A ſeipſo per vagabilitatem,
A cœlo per cupiditatem,
Ab egeno per parcitatem,
Ab oï bono ꝑde ſiderij tarditatem,
A Paradiſo ꝑ inferni pœnalitatem.

Breuiter iſta eſt veritas, ꝙ mali ſemper ſunt lōgè, raro autem prope. Quia reuera ſtatus & regiones, in quibus commorant̄ mali, cōſtituti ſunt lo gè à virtutibus & à Deo, ꝓcul à ſalute, lætitia & à cœlo. Iſti igit̄ longè ſunt à cœlo, & hoc facit culpæ malignitas. Mali. n.ꝑ obſtinationem & iniquitatem & ēt q̄nq; per infideli tatem à Deo longè ſunt. Sicut.n.videmus, ꝙ quandoque ho mines ita longè recedunt à terra propria, & ita radicantur in patria aliena, ꝙ ꝑ difficultatem itineris & laboris in illa longinqua patria cōmorantur, & redire ad propriā dedignantur, ſicut apparuit de filijs Iſrael, qui in Babylonia cap tiuati fuerunt, qui poſtea in Hieruſalem redire paucis exceptis recuſauerūt, ſicut patet.1.Eſdrę.1.9.&.10. ſic verè quādoque fit, ꝙ hō ita longè recedit à Deo per iniquitatē, obſtinationem & infidelitatē, ꝙ ad ipſum venire & redire nō curat, immo peregrinationē & captiuitatē pro patria eligit & ad Deū non reuertitur, neq; redit, ſed in profundo vitio rum perſeuerat, & ſiſtit. Ezec.11. Dixerūt habitatores Hie ruſalem, longè recedite à dn̄o. Sicut.n.dr̄ Prouerb.18. Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnet. Et ideo dn̄s conqueritur de filijs ſtultorum, & ignobilium .i.de peccatoribus, dicens Iob. 30. In eorum inquit cāticū verſus ſum, & factus ſum illis, in prouerbium. abomināt̄ur me, & longè fugiunt à me. Et ideò conquerendo dicit dominus. Hie.2. Quid inuenerunt patres veſtri in me iniquitatis, q̄a elongauerunt ſe à me? Et tñ iſti deberent aduertere illud Pſal. Ecce qui elongant ſe à te, peribunt, perdiſti oēs qui fornicant̄ abs te. Iſti ergo figurantur in filio ꝓdigo Lu. 15. qui accepta portione, profectus eſt in regionem lōginquam, & ibi diſſipauit ſubſtantiam ſuā viuendo luxurioſe. Terra longinqua eſt ſtatus peccati. Subſtantia verò nr̄a eſt diuina gratia. Igit̄ ſi à Deo ad terrā peccati (quę à Deo diſtat) receſsimus, & ibi ſubſtātiā nr̄am.ſ.gratiam & virtutes conſumpſimus, ſaltem more filij prodigi ad Deum per pę nitentiam redeamus. Tho.13. Nationes e longinquo ad te venient. Vt & ipſe dominus poſſit dicere illud 4.Reg.20.& Eſa.39. De terra longinqua de Babylone venerunt ad me. Mali ergo longè ſunt à Deo, & hoc facit culpæ malignitas. Sed de hoc vide ſupra.c.2. ¶ Iniqui etiam longè ſunt à proximo, & hoc facit cordis diuerſitas ſeu contrarietas. Mali .n.per odium, & contrarietates longè recedunt à proximis & per charitatem nunquam approximant fratribus, ſocijs & amicis, vt & illi dicant de odio conquerendo illud Pſal. Elongaſti à me amicum, & proximum, & notos meos. ¶ Ini qui adhuc longè ſunt à ſeipſis. & hoc facit cordium vanitas ſeu vagabilitas, Parum.n.curant, aut cogitant de ſtatu ſuo interiori, imo longè à ſeipſis recedūt vagabilitate exteriori. De talib.n.dicit Seneca, ꝙ vbiq; ſunt, præterquam ſecū. Contra illud Exo.8. Sed lōgius ne abeatis. ¶ Adhúc dico, ꝙ iniqu⁹ lōgè eſt à cœlo, & hoc facit opū, & operū cupiditas q̄a.ſ.cupiditas tenet eū occupatū in terra, & mūdi nego cijs & terrenis, & iō neceſſe eſt, ꝙ peregrinetur à cæleſtib⁹, & á Deo Eſa.29. Cor autem eorum longè eſt à me. ¶ Prætereà dico, ꝙ impius longè eſt ab egenis, & hoc facit auaritia & parcitas, quia.ſ.mali diuites à pauperib. ſe elōgāt, & ꝑ pietatem, & eleemoſynam nunq̄ eis appropinquant. Vnde pauper pōt cōquerendo de taliū parcitate dicere illud Iob 19. Fratres meos lōgè fecit à me, & noti mei quaſi alieni receſſerunt à me. ¶ Ruſum dico, ꝙ mali lōgè ſunt à bono, & hoc facit lāguor & tarditas. Cōſtat.n.ꝙ canes pigri & deſi-

des ita sunt longi à præda, quod vix aut nunquam cõsequuntur ipsam Sic verè quidam sunt ita tardi & desides ad faciendũ bonũ, & ita longè se tenent à virtutibus & à Deo, quod vix aut nunquam possunt consequi ad ipsum. Vñ de petro qui Christũ sequebatur à longè, dr̃ Matth. 26. quod ter dominum negauit. ¶ Vltimò verò, dico, quod impius finaliter lõgè erit à paradiso. Et hoc faciet inferni ciuitas, in qua. s. ipse cum demonibus includetur, & longè à cœli gloria secludetur. Vnde de desolatione animæ damnatæ in inferno lugentis potest dñs dicere illud Hiere. 8. Vox clamoris filiæ meæ de terra longinqua. Tales n. sunt in terra longinqua. s. in inferno, vbi longe sunt ab oĩ bono. Psalm. Longè à peccatoribus salus. Et ibi etiam oẽ bonum longè est ab eis. Vnde de damnato dr̃ in Psalm. Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Vnde etiam ipsi damnati videntur dicere illud Esai. 59. Expectauimus iudiciũ, & ecce non est salutem, & elongata est à nobis. Patet igi. quomodo longe potest referri ad impium. ad iustum. ad Deum. Vide de titulis, pcul, recedere, fugere, distare, & similibus.

Longus. Longitudo.

Nota, quod lõgitudo quandoq; signat remissionem, quandoque durationem. Est. n. longitudo quædã dimensio rerũ, significans spatium seu distantiam de termino ad terminum extensiuam. Et potest accipi in bono, & in malo. In bono. n. signat bonam durationem, videlicet perseuerantiæ longanimitatem. & æternitatem, & æternitatis continuitatem. De longitudine. n. perseuerantiæ dr̃ Deute. 32. Præcepta facientes longo perseueretis tẽpore super terram. De longitudine verò æternitatis dr̃ Prouer. 3. Longitudo rerum in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria. Item signat longum in malo, & sic signat perseuerantiã & prolixam in moribus conditionem & desidiam. De longa perseuerantia in malo dr̃ Sapient. 3. quod mali si longæ vitæ erunt, in nihilum computantur. De longitudine verò prolixitatis & desidiæ potest dici illud. 1. Para. 20. vbi dr̃, quod in bello Dauid fuit vir lõgissimus, qui senos habebat digitos. Breuiter ergo notemus, quod est multiplex longitudo, videlicet

B Longitudo { Virtuosæ perfectionis, Vitiosæ conditionis, Dolorosæ afflictionis, Gaudiosæ durationis.

Et sic dico quod est

Longitudo { Vitæ perfectioris, Culpæ deterioris, Pœnę posterioris, Boni superioris.

Dico ergo, quod est lõgitudo virtuosa, & ista est longitudo & continuitas gratiæ, & virtutis, qñ. s. homo est longus & continuus ad perseuerãdũ in bono. Arbores. n. quæ sunt longiores, sunt, vt cõiter, pulchiores. Quia. s. quanto homo in bono pseuerãdo est longior, tãto apud Deũ est pulchrior & gratiosior. Et iõ viri pfecti perseuerãtes & lõgæui figurãtur in illa aquila, de qua dr̃ Ezec. 17. Aquila grandis, onusta plumis, longo membrorum ductu, ad libanum venit. Quia. s. perfecti viri dicuntur aquilæ p contemplationis eminentiã. Dicuntur onusti plumis. i. virtutibus p pfectionis abundantiã. Dicuntur ẽt habere longũ membrorum ductum. i. longã durationis perseuerantiã, & sic potuerunt venire ad libanum. i. ad paradisi opulentiam & affluentiã. Et ideò nota, quod vir perfectus debet habere

Longas aures, ad omne, quod præcipitur audiendum,
Longas manus, ad omne, quod præcipitur operandum,
Longos pedes, ad cuncta vtilia affectandum,
Longam linguam, ad cuncta necessaria proferendum.

Habeamus igit longas aures, vt simus sicut illa mõstra Syriæ, quæ dicuntur Panthios, quæ ita longas aures habent, quod totum corpus cooperiunt. Aurium. n. longitudo est audiendi promptitudo, & in audiendo perseuerantia & fortitudo, iuxta illud Iacob. 1. Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum. Item habeamus longas man9. i. longam operationis perseuerãtiam, vt simus sicut ille vir longissimus, qui habebat senos digitos in manib. de quo. 1. Parali. 20. ¶ Item habeamus longos, i. peruersantes affectiones, vt simus sicut apes, quæ pedes posteriores habẽt priorib. lõgiores. quod necessẽ est, vt à terra possint citius eleuari. Pedes enim posteriores signãt affectus spirituales, qa prius quod animale, deinde quod spirituale 1. Corinti. 15. Tales igit affectus debent lõgiores & durabiliores esse, vt à terra idest à terrenorũ amore nos possimus pfectius eleuare. Quia etiã sicut dr̃ Deut. 14. & Leuitic. 11. Oẽ animal quadrupes erat immundum, nisi pedes posteriores longiores essent quam anteriores. Item habeamus lõgam linguam. i. longã in oratione & gratiarum affectione pseuerantiã, vt simus sicut illæ aues quę dicuntur pici, quæ inter cæteras aues lõgissimã habent linguã, vt simus veri adoratores, & non ficti & hypocritæ, qui comedunt domos viduarum, simulantes lõgam orationẽ. Luc. 20. Est igitur lõgitudo virtuosa, quæ nihil aliud est, quàm longanimitas pseuerantiæ in bono. De quo Gala. 5. Fructus autem Spiritus sancti est gladium, pax, patientia, longanimitas. ¶ Scdò dico, quòd est longitudo vitiosa: Et C ista est longa perseuerantia in malo, & etiam spes lõgæ vitæ. Sicut. n. videmus, quòd animalia longiora sunt deteriora, & & naturæ humanæ inimicitiora, sicut patet de serpẽtib. crocodilis, cameleonte & dracone, & cæteris reptilibus, q respectu suæ latitudinis sunt longissima, & iõ debilia & flexibilia, & ex toto corpore terræ hærẽtia, sic verè illi, q sunt lõgiores, & ĩ malo pseuerãtiores, vel ĩ sua æstimatione durabiliores, sunt, vt cõiter, deteriores, quia. s. tales qui longo tpe sperant viuere, sunt flexibiliores ad omne malum & ex toto corpore idest ex toto effectu terram, id est bona terrena per auaritiam diligunt atque tangunt. Zacha. 5. Video (inquit) volumen volans, cuius longitudo viginti cubitorum. Isti. n. dicuntur volumen, à volubilitate cogitationis, dicuntur volantes, à vanitate elationis, dicuntur longi ab æstimatione futuræ durationis. ¶ Tertiò dico, quòd est lõgitudo æternæ damnationis. Vnde de damnatis põt intelligi quod Iosuæ. 5. Mortui sunt in deserto p longissimos viæ circuitos. ¶ Quarto dico, quòd est lõgitudo gloriosa, & ista est lõgitudo vitæ æternæ. De qua in Psalm. Longitudine dierum replebo eũ, & ostendam illi salutare meum. Istam autem longitudinem procurat parentum honoratio Exod. 20. Honora patrẽ tuũ & matrem tuam, vt sis lõgæuus super terrã. Diuina imitatio Ecclesi. 23. Gloria magna sequi dominum, longitudo. n. dierum assumet ab eo [Mãdati executio] Prouerbiorum. 3. Præcepta mea cor tuum custodiat, longitudinem enim dierũ, & annos vitæ, & pacẽ apponent tibi. Bene ergo desiderat Apostolus Eph. 4. quod nos possimus comprehendere cũ omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & pfundum. ¶ Si verò vis de longitudine aliter dicere, dic quod lõgitudo moralis nihil aliud est, q̃ quædã spiritualis extensio D

Ad { Potenter perseuerandum, Prudenter deliberandum, Ardenter confœderandum, Clementer exuberandum, Libenter obtemperandum, Feruenter desiderandum, Equaliter proponderandum, Feliciter recuperandum.

Dico ergo, quod inuenitur lõgitudo perseueratiua, quia. s. sicut inter materias ligneas, vel lapideas quibus ædificia construuntur illa dr̃ melior, q̃ lõgiori tempore durat, sic & in moribus ille melior dr̃, qui longiori tempore in virtutibus solidior & fixior perseuerat. Esa. 54. Longos fac funiculos tuos, & clauos tuos consolida. Vnde de pfectione viri iusti potest dici illud Iob. 11. Excelsior cœlis est, & quid facies? profundior abysso, & vnde cognosces? lõgior terra mẽsura eius, & latior mari quasi dicat quod, vir iustus longus est à parte superiori, quia attingit vsque ad cęlũ per contemplationẽ: a parte inferiori, quia attingit vsque ad abyssum per timorem & cõsiderationem: à parte exteriori, quis longior est terra per fructuosam operationem: á parte interiori, quia latior est mari per aĩ amaritudinem, & contritionem, vt sic iuxta Apostolum ad Ep. 3. Homo apprehẽdat in seipso. quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & pfundum. Hæc est igitur longitudo pseueratiua. Sed de ista plenius dixi supra. ¶ Item inuenitur longitudo deliberatiua. Et ista est longitudo prudentiæ, qua. s. quis non statim prorumpit ad sua negocia facienda, nec ad iudicia aut consilia danda, immo longus, tardus & deliberatiuus vult omnia & cum moderamine complere. Fructus enim & arbores, quæ breui tempore quasi subito fiunt, faciliter corrumpuntur, & vt communiter parum durant, sicut patet in cucumeribus & cucurbitis, quæ valde breui tempore suum recipiunt cõplementum. Illa verò, quæ tarde crescunt, lõgo tempore viuere comprobantur. Sic verè inter actus humanos illi magis sunt commendabiles, qui longa deliberatione fiũt, quã illi qui

illi,q̃ breuí & fubita præcipitatione crefcunt. Cor.n.de fni natura mébrum eft oblongũ non rotundum. Ad denotandum,qđ cor.i.cogitatio & rõcinatio noftra debet effe deliberans,atq; longa,nõ pceps,volubilis & rotunda. Vnde de arca Noæ dr̃ Gen.6.ꝙ trecentorum cubitorum fuit longitudo arcæ. Arca.n.per quã faluatur genus humanum, eft vir fapiens,qui trecentos cubitos longitudinis habere dr̃,ꝓ eo quia trecentis.i.multimodis confiderationib.facta fua puenire tenet.Deu.2.Circuiuimus monté Seyr lõgo tpe.Ifta eft
E ergo longitudo deliberatiua.¶Ité inuenit longitudo confęderatiua.f.longitudo,& durabilitas boni amoris, & charitatis.Ille.n.qui longa habet brachia,multo plura põt amplexari,q̃ ille,qui curta.Sic vere dico,ꝙ ille,qui habet longa brachia charitatis,multos & multa vno amplexu cõprehédit,& fuos charitatiuos amplexus ad longinquos,& non folum ad propinquos extendit.Intra.n.iftos longos artus iuftus continet oés.Vñ de altari vbi ignis fp pcipitur ardere,dr̃ Leu.6. & Exo.27.quinq; cubitos debet habere in lõgitudine.Quinque.n.cubiti poffunt fignificare quinq; diftinctiones pfona rũ,ad quas fe debet charitas extendere.f.amicos & inimicos diuites & egenos,familiares & peregrinos,bonos & malos, fuperiores & fubditos.vt ét fic iuftus figuretur in illa noua. Hierłm,de qua.f.Apoca.21.dr̃,quod longitudo ciuitatis tãta erat quanta & latitudo.¶Ité inuenitur lõgitudo exuberatiua.Et ifta eft illa,qua nos perfeueramus bonos fruct⁹, & bona opera producendo,& oés per beneficia procedendo, & egenos per eleemofynas,& ignaros per documenta irrigando.Et fic tales figurantur in menfa propofitionis, q̃ lõgitudinem duorum cubitorum ꝓhibetur habere, quia.f.alios nutriendo,vel docendo,menfæ fpirituales.i.viri mifericordes & pij debent longo tempore perfeuerare.Exo.57.Facies menfam habentem duos cubitos longitudinis.Omitto,alia membra quia breuiter,homo debet effe longus & diuturn⁹ diu fperando,& Dei mifericordiam expectando,& bona æterna defiderando,& affectando,vt fic de ipfo dici poffit illud Pfal.Vitam petijt à te,& tribuifti ei domine longitudiné dierum in fæculum & in fæculum fæculi.

A **Loqui. Locutio.** Nota,ꝙ loqui accipit in bono & in malo.Eft.n. locutio bona & virtuofa,& mala & vitiofa.Fuit.n. locutio inuenta ad exprimendum conceptus mentis.Quia.n.mens,quæ fpiritualis exiftit,non põt alijs proprie declarari hinc eft quod natura locutionem inftituit,vt per illã cogitatio noftra poffit alijs apparere.De locutione ergo bona poffumus breuiter notare quod eft locutio diuina & humana.Et primo quidem de locutione humana dicamus,quod ficut animalia diuerfimode vociferantur,fcilicet

Quandoq; { Alte, Baffe, Afpere, Clare, Læte, Graue,

Quandoq: alte per prædicationem & eruditionem:qñq; baffe per orationem & compunctionem:qñq; afpere per correctioné & monitioné:qñq; clare per pctõrum confeffionem:qñque lęte per laudem & gratiarũ actionum:quandoq; graue feu mefte per compalfionem & fpiritualem defolationé.

Sic vere chariffimi nos debemus diuerfimode loqui Deo & proximo,fcilicet

Oib.iftis modis debent variari verba noftra,quia ficut dr̃ Act.2.Loquebantur Apoftoli varijs linguis magnalia Dei.Quia breuiter oís noftra locutio debet effe vel ad commodum noftri vel ad laudem Dei,vel ad vtilitatem proximi ordinata. Vñ de Apoftolo dr̃ Act.18.Ferués fpiritu loquebat,& docebat diligenter ea,quæ funt Iefu.Vbi aduerte,quod nos debem⁹ quinq; genera verborum diuerfimode habere.i. quinq; bonis & virtuofis generib.locutiõum difponere verba noftra. Loqui ergo debemus attentius per orationé,quia debemus effe feruentes fpiritu:Patentius per confeffionem,quia fimpliciter(dicitur)loquebatur:Vtilius per inftructionem,quia dr̃[Docebat]Modeftius per difcretionem,quia dr̃.Diligenter.i.deliberate:cęleftius per deuotionem,quia dr̃. [Ea quæ funt Iefu]In his.n.quinq; modis continetur quicquid homo bene & vtiliter poteft loqui.Ifta.n.funt quinq; dentes, quos in ore tantum habet hericius,quia .f. fm Plinium hericius quinq; habet ventres,& quinq; etiam tantum habet dentes. Ifta ét funt illa quinq; verba,q̃ fe dicit velle loqui Apoft. 1. Cor.14.Volo inquit fenfũ meo quinq; verba in Eccl'a loqui.
¶Primo ergo dico,quod loqui debemus attentius ꝑ oratio- B
nem.Et hoc oñditur cũ dr̃[Ferués fpũ]Inter omnes.n.locutiones noftras oratio debet fieri cũ feruore fpũs,quinimmo ét fine vocis emiffione.Anna loquebat in corde fuo,tñq; labia ipfius mouebant,vox penitus nõ audiebat.1.Re.1.Sicut.n.feruor,& ardor in ventre nubis caufat tonitruũ magnũ & altũ ex quo fequit abundantia pluuiarũ,fic vere,qñ in vetre nubis.i.in corde hois eft feruor deuotionis & dilectiõis,tũc folet altius tonitruũ.i.altior apud Deum oratio refonare,& pluuiarũ.i.beneficiorũ copia redundatior abundare[Ferués ergo fpiritu]vnde Ro.12.Spiritu feruentes,dño feruientes. & 2.Pet.1.Spiritu fancto infpirato locuti funt fancti Dei homines.De ifto igitur genere locutionis feruentis orationis, poffumus notare,ꝙ habenda eft triplici ratione, videlicet

Cum { Dolore & pœnitentia, Honore & reuerentia, Amore & amicitia.

Debemus .n.loqui Deo cum pnia & cõpunctione,dicentes Iob. 10.Loquar in amaritudine animæ meæ,dicam Deo,noli me condemnare.Item loquamur Deo cum reuerentia, & fubiectione vnde Prou.18.Cũ obfecrationibus loquit pauper.Itẽ loquamur Deo cum amicitia & dilectione , vt ipfe dicat illud Can.2.En dilectus meus loquitur mihi,& ego illi.Et fic nos erimus feruentes fpiritu,quia,fcilicet in nobis erit

Feruor { Doloris, Honoris, Amoris.

Qđ tñ eft cõtra multos,q̃ in oratione nõ funt feruentes tepétes, q̃a ore dño loquuntur,corde aũt alibi meditãtur 1.Cor.14.Eritis.n.quafi in aera loqués.Pfa.In corde & corde locuti funt.Non fic,quia nos debemus loqui attentius ꝑ orationé[Feruentes inquit fpiritu]¶Secundo dico, qđ nos debemus loqui patentius per confeffioné.Et hoc dat intelligi,qñ dicit loquebat fimplr.i.fine aliqua conditione vel adiectione,q̃a.f.in confeffione debet effe locutio nuda, fimplex, C aperta,nõ conditionata,nec aliquib.additiõib.inuoluta.Ita ꝙ confitenti poffit dici illud Io.16.Ecce nunc palam loqueris,& prouerbium nullum dicis.Talis.n.locutio folet

Demonia fugare, Vitia diffipare, Dominum placare.

Dico demonia fugare , quia ficut fm Plinium lupus timet , qñ duo lapides inuicem collidũtur,fic vere diabolus folet timere & fugere,quando videt duos lapides.i.duas perfonas.f.peccatorem , & confefforem inuicem fabulari.Ofeæ.13.Loquéte Effraim horror inuafit Ifrael.Effraim.n.i.pctõre in confeffione loquente,folet Ifrael.i.diabolus,qui rõne fubtilis intelligentiæ dr̃ Ifrael.i.Deũ vidés(q̃a.f.ipfe oẽ fublime videt)horrere,fugere,& timere. Item ifta locutio folet vitia diffipare,quia ficut fputum hominis ieiuni occidit ferpentem,fic per locutionem confeffionis,quę ab ore noftro procedit,ferpétem.i.pctm̃ in corde noftro ferpit occidimus,deftruimus,& necamus.Eze.24. Locut⁹ fum ad populum mane,& mortua eft vxor mea vefpere. Vxor.n.noftra eft culpa,quæ vefpere.i.in occulto moritur,quando mane id eft clare & lucide homo per confeffionem loquitur. Item ifta locutio Deum folet placare.Prouerb.16.Voluntas regis labia iufta.qui recta loquitur,dirigetur.Et nota,quod talis locutio debet effe fcilicet

Vera fine falfitate, Cita fine tarditate, Nuda fine obfcuritate, Difcreta fine fatuitate, Recta fine veritate.

Quia vere locutio cõfeffionis debet carere falfitate.Eph.4.Loquimini veritatem vnufquifq; cum ꝓximo fuo.i.cum facerdote. Ité debet carere tarditate.Efa.32.Lingua balborum velociter loquetur.Item debet carere obfcuritate,vt dicat quilibet illud Ioan.18.Ego palã locutus fum mundo.Quamuis de multis poffit hodie dici illud Mar.4.Sine parabolis nihil loquebatur.Item debet carere fatuitate, q̃a.f.hõ debet ibi loqui prudéter,& maturę.Eccl.5.ne temere quid loquaris.Et ét multum debet cauere.i.præuidere,& cautus effe,ꝙ habeat difcretum,& prouidum confefforé,iuxta illud Prou.23.In auribus infipientium ne loquaris. Item debet carere veritate,& duplicitate,vt de eo poffit dici illud Mar.7.Solutum eft vinculũ linguæ eius,& loquebat recte.Quamuis de multis poffit dici hodie illud Neæ.13. Filij eorum pro media parte loquebantur azotice, & nefciebant loq iudaice.Iuda interpretat cõfeffio.Quia vere multi funt, q̃ nefciũt loq Iudaice.i.q̃ nefciunt loqui vel dicere illa,quę ad confeffionem dñr pertinere.Non fic ergo chariffimi, fed

loquamur patentius per confessioné.¶Tertio dico ꝙ loquédú est vtilius per instructioné, ꝙ ośditur cú dr̃.Docebat.Inter oia.n.q̃ exeűt ab ore nostro,illud,ꝙ ꝓximo est magis vtile,est instructio & doctrina,q̃a ista docet,dat dulcé monitionem,arcem correctioné,benignã consolationem austerã cóminationem.Et de hoc dicit Apost.ad Titu.2.Loquere,quæ decet sanã doctrinã.Locutio.n.doctoris vel ꝑdicatoris dét esse sicut locutio tonitrui seu tubæ,q̃ nunc alte,nunc basse, nunc collateraliter,nunc vr̃ anfractuosè loqui.Quia.s.ꝑdicator debet loqui altè de Paradiso,basse de inferno lateraliter de mundo,anfractuosè , iã.s. terribiliter corrigendo,iã delectabil'r consolando.Apo.4.Vox prima,q̃ audiui, tanquã tubę loquétis mecú.Vt sic possint dicere auditores illud Lu. 24.Nõne cor nostrű ardens erat in nobis cú loqueret & aperiret nobis scripturas?Aduerte tñ,ꝙ multi sunt hodie doctores & ꝑdicatores similes auiculis,q̃ qñ sunt ĩ nemorib. sicut aues loquuntur,qñ vero capiuntur,& inter hoïes in caueis ponuntur,tunc propriã loquelam dimittunt,& sicut homines verba fingũt.Sic vere multi sunt religiosi in suis siluis,& nemorib.i.in suis claustris,& conuentib.cum alijs auib. i.,cũ alijs viris spiritualib.existentes:Loquunt̃ proprie sicut aues s.spũaliter & deuote.Mira.n.loquuntur in suis sermonib.& ꝑdicatorib.contra mundum & mundanos, ita ꝙ de eis pőt dici illud Io.7.Nũquã sic locutus est hõ.Sed vere si accidat ꝙ de silua.i.de claustro assumantur,& ꝙ in cauea alicuius.i. in hospitio alicuius prælati vel principis constituantur statim incipiunt loqui,vt hoïes,q̃a.s.illis,quos omni die audiűt s.adulatorib.& detractorib.conformant faciliter verba sua. Mar.16.Linguis loquuntur nouis.Non sic,ergo, sed loquamur vtilius per instructioné[Docebat inquit]Exéplo Thobiæ,quĩ sicut Tho.1.dr̃,filium suum timere Deum docuit,& abstinere ab oĩ pc̃ő.¶Quarto dico, ꝙ nos debemus loqui modestius per discretioné[Diligenter inquit]Quia.s.cú diligenti studio & deliberatiõe debemus loqui,vt. s.sciam⁹ q̃d, qñ,qũo,cui,quare,coram quo nos loquimur,vt sic nos possimus dicere illud.1.Cor.2.Sapientiam loquimur inter perfectos.& Eccl.5.Ne temere quid loquaris,neque sis velox ad proferendum sermonem.Diligenter inquit.2.Para.29.Cum diligentia cuncta facito.¶Quinto dico,quod nos debemus loqui diuinius,seu cælestius per deuotionem.Eai nquit,quæ sunt Iesu,quia.s.nos debemus loqui ea,quæ pertinét ad Dei verba.s.sancta,honesta,pudica,& ea,qua ad Dei laudem & gratiarum actionem ordinantur,sicut de Apostolis dr̃ Act. 2.quod loquebantur varijs linguis magnalia Dei.&.Thessa. 2.Ita loquimur,non quasi hominib.placentes,sed Deo q ꝓbat corda nostra.Ea ergo,q̃ sunt Iesu loquamur,vt sic reddamus ea,quæ sunt Cæsaris Cæsari,quæ sunt Dei Deo.Et sic ergo patet,ꝙ quinq; modis possumus bene loqui.Sed ꝓ certo multi sunt hodie contrariæ conditionis,qui in malis locutionibus & nõ in bonis occupantur.Vnde sicut videmus ꝙ folia arborum variantur,quia quædam sunt plana,quædã aspera,quędam fętentia,quædam aliorsum tendentia, & sic de alijs:Sic vere verba malorũ,q̃ folijs æqparant̃, sunt qñq;

Per { Adulationem plana, Detractionem aspera, Blasphemiam horrida, Duplicitatem diuisa, Iactantiam elata. } Sicut.n.dr̃ Io.3.Qui de terra est de terra loquit̃.¶Et iõ q̃a mali de mundo sunt, iõ de mũdo loquunt̃.Vñ nota,ꝙ mali male loquuntur

Per { Blandimentum adulationis, Rodimentum diffamationis, Iactamentum ostentationis, Iuramentum diffamationis. } ¶Dico ergo,qd̃ mali solent loqui adulatoriè.vnde Hier. 9. Sagitta vulnerans & lingua eorum,dolum locuta est.In ore suo pacem cum amico suo loquit̃,& occulte ponit ei insidias.Prou.28.dr̃,qd̃ hõ qui blandis fictisq; sermonib.loquitur amico suo,rete expãdit pedib.eius.¶Item loquitur diffamatoriè.Vnde in Psa.Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filios matris tuæ ponebas scandalum.¶Item loquuntur ostentatoriè.Vnde de illo cornu modico orto inter alia cornua(per quod intelligitur Antichristus)dicitur Dã.7.qd̃ habebat os loquens grandia.Grandia.n.loquuntur se iactando, alijs cóminãdo,opera sua magnificando,mendacia sustinendo Hiere.9.Docuerunt linguam suam loqui mendacium,vt iniquè agerent,laborauerunt.Disperdat ergo dñs labia dolosa, & linguam magniloquã.¶Item blasphematoriè loquũtur.Daniel.11.Aduersus Deű deorum loquetur magnifica.Oés.n. isti,q̃ solent habere malas locutiones,vel q̃ male in ore formant verba,prouenit propter superfluitatem humoris,neruos,q̃ vadunt ad linguã,vel nimis extendentis, vel nimis retrahentis.Et inde est,qd̃ quidam loquuntur nimis cito , quidã nimis tarde,quidam nimis rauce , quidam nimis aspere, q̃dã nimis alte,quidam nimis basse.Sic vere loquendo spiritualiter,humor in corde interius abũdans,i.mala affectio vel intentio est cã,quare moraliter contingit hominem exterius male loqui.Sicut.n.dr̃ Mat.12.Ex abundantia cordis os loquitur.Et inde est,qd̃ ſm interiora sunt male disposita ſm hoc mali qñque loquũtur nimis cito per stultiloquium. Io.16.Quæcunq; audierit,loquetur.Qñque nimis tarde, sicut illi,qui verecundantur vitia confiteri.Hier.1. Nescio loq,quia puer ego sum.Qñq; nimis aspere,& isti sunt , qui nesciunt alicui vnum amicabile verbum dicere,sicut sunt inuidi,de quibus dr̃ Gen.37.Non poterant ei quicquam pacifice loqui.Qñq; loquunt̃ nimis altè,sicut illi,qui nõ cessant iactare,& dilatare facta sua,& illi,qui nesciũt loqui nisi de põpis & honorib.huius mundi Esa.28.In loquela labij,& lingua alta loquet̃ ad populũ.¶Item aliqui loquunt̃ nimis basse,& isti sunt illi,q̃ non possunt aliquid loqui, vel dicere nisi de reb.inferiorib.& terrenis,sicut sunt auari,q̃a sicut dr̃ Io. 3.Qui de terra est,de terra loquit̃.Et.1.Ioã.4. Ipsi de mundo sunt,iõ de mundo loquunt̃.Vnde de talib.dr̃ Esa.29. Humiliaberis,& de terra loqueris,& de humo audiet̃ eloquiũ tuũ, & erit quasi Phitonis de terra vox tua,& de humo eloquiũ tuũ musitabit.Et sic igit̃ patet , qũo mali diuersimodè malè loquunt̃.Ista est igit̃ locutio humana tanquã mala.¶Sed adhuc dico,qd̃ est quædam locutio diuina.Et ista est illa, qua Deus loquitur,& qua nobis notificat voluntatem suam. Et nota,quod Deus solet quadrupliciter nobis loqui,videlicet:

Occulte per inspirationem, Aperte per tribulationem, Litteraliter per legislationem, Personaliter per prædicationem. } Ista.n.sunt quatuor genera verborum,quibus nobis Deus solet vota sua notificare,videlicet per nutum inducendo,per virgã ostendendo, per literã scribendo,per verbum prædicando.Loquitur ergo nobis Deus per nutum occultæ inspirationis.Oseæ.2.Ducã eam in solitudinem,& loquar ad cor eius.Sicut.n.dr̃ Hebr.1. Multipharie,multisq; modis olim Deus loquens patribus in ꝓphetis, nouissime vero nobis locutus est in filió suo.¶Item loquitur cum virga asperæ tribulationis.Esa.42.Tacui semper & silui,patiens fui,tanquam parturiens loquar, dissipabo, & absorbebo simul.¶Item loquitur Deus per literã scripturæ & lectionis.Psal.Deus deorum dominus locutus est , & vocauit terram.& Lucæ.1.Sicut locutus est, per os sanctorum. In litera autem sacræ scripturę Deus tot nobis loquitur verba,quot ibi bona sunt documenta .¶Item loquitur Deus ꝑ verbum suæ personalis prędicationis.Et sic locutus est nobis Christus personaliter incarnatus , dicens . Numer. 12. Ore ad os loquor ei.Quia sicut dicitur Exod.33. Dominus loquebatur Moysi facie ad faciem , sicut solet homo loqui cum proximo suo . Hæc igitur de locutione tam diuina, quam humana sufficiant gratia breuitatis vide supra de Lingua,& de dicere. A

Lorica.

Cũ lorica sit vestis seu armatura ferrea, anulis concathenatis facta,& ad defensioné hoïs ordinata,videtur moraliter loquendo,quod cum omnis virtus ordinata sit ad animæ tutamentum contra pugnas & impetus vitiorum,quod vnaquæque virtus potest loricę nomine designari.Nam sicut armatus lorica,est

Audacior ad inuadendum, Stabilior ad resistendum, Securior ad perseuerandum, } Sic vere illi,qui armati sunt loricis virtutũ, & potissime lorica fidei & iustitiæ.Istæ.n.sunt duæ virtutes,quę loricis potissimè comparantur.Quia re uera illi, qui feruore fidei & Zelo iustitiæ sunt armati,non timent hominem quin quando necesse est,malos inuadant & puniant,& quin aduersarijs & inique obuient fortiter & repugnent.Vñ de iusto iudice principe & prælato dr̃ Esa.59.Iustiti a eius confirmauit eum indutus est iustitia vt lorica,& galea salutis in capite eius . Indutus est vestimentis vltionis,& opertus est quasi pallio zeli ad vindictã,& retributionem hostibus suis. De hoïe ẽt imbuto fide dr̃.1.Thes.5.Nos inquit,q̃ diei sumus,sobrij simus, induti

induti loricā fidei & charitatis, & Galeā spem salutis. Et bene tā fides, q̄ iustitia d: lorica, quia re uera istę multis anulis i. multis alijs virtutib. sunt concathenatæ, & multis adminiculis cōpilatæ. Fides. n. cōponitur ex multis articulis. Iustitia vero ex multis constat cōsiderationib. ꝓbationib. & admini culis. Talib. ergo loricis debent fideles, & maxime principes esse armati, & contra infidelitatē & iniustitiā cōmuniti. Iuxta illud Hie. 46. Præparate scutū & clypeum, & ꝓcedite ad B bellū, state in galeis, polite lanceas, induite vos loricis. ¶ Et nota si vis, quod in scriptura reperitur seu reperiuntur

Loricę { Igneæ, Ferreæ, Aureæ, Aereæ. } Loricas igneas habent viri charitatiui, quia. s. feruent spū, & charitate & zelo fidei, & iustitiæ. Apo. 9. Qui sedebant super equos, habebant loricas igneas & hyacinthinas Loricas ferreas habent viri vindicatiui, seu criminū punitiui, & executiui, quia. s. more ferri duri sunt, & criminosos vulnerant, atq; scindunt. Apo. 9. Habebat loricas sicut loricas ferreas. Loricas aureas habent viri eruditiui, q. s. ꝑ iustitiā vt aurū fulgent, & alios illuminant, inter aliosq; resplendent. vñ 1. Mac. 6. de nobili ciuitate Elimaida dr̄, ꝙ illic erant velamina aurea, & loricæ, & scuta, q̄ reliquerat. Alexāder. Loricas vero aereas, seu æthereas hñt contēplatiui, quia. s. sursum in æthere cū Deo conuersantur mentaliter, & loricis cęlestib. i. virtutib. se armāt, & muniūt spiritualiter 2. Mac. 5. Contigit (inquit) videri per aera equites discurrentes aureas, stolas habentes. Sequitur. Et aureorum armorum splēdorē omnisq; generis loricarum. Igitur charissimi, talib. loricis nos induamus, & loricas Saul & Goliæ dimittamus. Lorica. n. Goliæ erat ordinata ad filios Israel inuadendū. Lorica vero Saul non fuit sufficiens ad eos defendendum. Prima. n. lorica fuit superbiæ & crudelitatis q. bus. s. ꝑ impugnantur hoīes innocentes. Secunda vero lorica fuit auaritiæ. & cupiditatis, seu tpalis substantię atq; facultatis, quibus. s. armati non bene se iuuant cōtra eos oppugnātes, sicut. s. apparuit de Dauid. 1. Reg. 17. qui armatus lorica Saul non potuit sic incedere, nec vincere goliā quousq; Saul loricā & arma dimisit. Quia re uera, q̄ui lorica bonorū terrenorum armantur, nunquam contra Goliam bene pugnāt, imo si ipsa non dimiserint, ab ipso faciliter superantur. Loricas ergo virtutum induamus, & loricas terrenorum, & criminum dimittamus. Iuxta illud Eph. 6. State succincti lūbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ. Et si vis, cōpara peccatores illis, qui equitabant locustas. Apo. 9 qui habebant loricas igneas, sulphureas, & hyacinthinas. i. peccatū auaritiæ, quod est igneum luxuriæ, quod est sulphureum, superbiæ, quod est hyacinthinum seu aereum. Talib. n. loricis peccatores armantur, vt contra hostes ferocius prælientur. 1. Mach. 6. Vidit Eleazar vnam de bestijs loricatam. Sic igitur patet, quomodo lorica sumitur in scriptura

A **Lorum.** Nota, ꝙ lorū nihil aliud est quam illa freni corrigia, quæ manu tenetur, & per quā equ⁹ ducitur, & regitur, & arcetur, & ne vbi vult incedat, sed vbi sessor voluerit, retinetur. Et sic dico, quod lorum significat

Vigorem correctionis,
Rigorem iurisdictionis,
Decorem moderantiæ seu rationis.

Istis enim frenatur homo ne currat in vitia his retinetur subditus ne defluat ad inania, his inuitus etiam cohibetur quis ne sua compleat fatua placita, & his constringitur, & arcetur vt Dei & prælati faciat opera vel mandata. Ecclesiast. 33 Iugum & lorum curant collum durum, & ferrum inclinant operationes assiduæ. Vide de freno, iugo, & Vinculo.

A **Loth.** Nota, ꝙ Loth, qui interpretatur declinās, seu vacans seu vinctus aut cōclusus, & qui fuit nepos Abrahæ, & inter Sodomitas pessimos fuit bonus, & tandem ab Angelis quos hospitio receperat credens esse hoīes, à periculo eductus, & in monte saluat⁹, pōt significare quoslibet viros iustos, & maxime bonos & simplices laicos hospitales q̄ declinant à vitijs & scelerib. vacant bonis actib. & operibus, vinciuntur amoris vinculis & fęderib. & concluduntur diuinis mandatis, atq; legib. & boni sunt etiam si sint cū iniquis & infidelib. Et ideo isti ab angelis, quos hospitio per deuotionem recipiunt, liberatur, à tormentis & verberibus, & à malignorum incendijs, & cineribus, & in paradisi monte saluantur, & in æternijs pmijs, & honorib. collocantur. Gene. 19. Ascendit Loth dè segor, & māsit in mōte &c. Et si vis in malo significato dic, ꝙ Loth est pc̄tor q̄ Abrahā. i. Deum & eius societatē deserit, & abnegat, inter Sodomitas. i. inter pc̄tores manet, & habitat, à Dei mandatis fugit, & declinat malis operib. intendit, & vacat, malis morib. & consuetudinib. vincitur, & in ipsis se alligat, & finaliter concluditur in inferno, vbi perpetuo gemit, & suspirat, & vxorem suam. s. animam perdit dum voluntati diuinæ non obtemperat. Vñ Luc. 17. dr̄, quod in diebus loth edebant, & bibebant, & emebant, & vendebant, plantabant, & ędificabant, & pluit Deus ignem, & sulphur de cœlo, & omnes perdidit. Omitto. Vide historiam Gen. 19. & applica.

Lucere. Lucerna

Nota, quod lucerna nihil aliud est proprie loquen- A do. q̄ artificialis q̄dam vel materialis lampas, luminariū vel candela ad illuminandum domum in solis, & lucis absentia. Vñ lux est sicut genus, lucerna vero sicut species. Et pōt significare in scriptura in bono & in malo. In bono. n. signat

Claritatem bonorum exemplorum,
Bonitatem virorum perfectorum,
Sanctitatem diuinorum mandatorum.

Ista. n. principaliter significantur per lucernam, videlicet fulgor exemplorum, splendor mandatorum, vigor perfectorū. Fulgor dico bonorum exemplorum. i. bonorum operū & mandatorum. 2. Mach. 1. Accendimus lucernas, & proposuimus panes Quot. n. alijs bona exēpla damus, & quot eis bona opera ostendimus, tot lucernis spiritualibus ipsos illuminamus. Ideo dicitur Luc. 12. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Super quo dicit Greg. in Homel. Lucernas quippe ardentes in manib. tenemus, dū per bona opera proximis lucis exempla monstramus. Et sic poterimus figurari in illo candelabro tabernaculi, quod septem lāpades, seu lucernas habebat, quas oliuarū oleū, quotidie nutriebat, vt scribit̄ Exo. 27. & 37. & Leu. 24. Quia vere septem lucernæ. i. septē spiritus sancti dona debent in nobis lucere, q̄ in nobis debent oleum pietatis & gratiæ enutrire. Sed de hoc vide bene supra de cādelabro. §. 2. vñ Exo. 25. dr̄. Facies lucernas septem, & pones eas sup candelabrū. ¶ Item per lucernam intelligitur splendor diuinæ scripturæ & mandatorum. Sicut. n. per lucernam apparent, & notificā B tur latebræ & occulta, ita ꝙ de nocte necesse sunt lucernæ, vt hō videat quid faciat, vel quo vadat, sic vere charissimi, per lucernam diuinæ legis ostenduntur, & notificantur occulta & secreta diuinę legis, ostenduntur, & notificantur occulta & secreta diuinæ voluntatis, ita ꝙ per istā instruimur, & docemur quo ire, vel quid agere teneamur ps. Lucerna pedib. meis verbū tuum, & lumen semitis meis. Quia sicut dr̄ Prou. 6. Mādatum lucerna est, & lex, & lux, & via vitæ, increpatio disciplinæ. Vide auctoritatem istam expositam & diuisam supra de lege. Hoc solum nota, qd̄ sicut ille, qui habet lucernam, si ponit eā retro se per eam non illuminatur, sic vere multi sunt hodie, qui habent & tenent lucernam legis Dei & scripturæ, verum quia ipsam non habent præ oculis, sed ipsam potius retroponūt, hinc est ꝙ per eam non illuminent, & ad bona opera non diriguntur, sicut de multis malis theologis apparet, qui habent sciam non opera. Mat. 6. Lucerna cordis tui est oculus tuus. i. intellectus. Et sequitur. Si oculus tuus nequā fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Lucerna ergo significat splendorem scripturæ & mādatorum. ¶ Item lucerna signat decorem iustorum & perfectorum. In domo. n. Ecclesiæ nulla pulchrior lucerna, quam vir iustus. Vnde de beato Ioanne dicitur Io. 5. Ille erat lucerna ardens, & lucens. Vbi ostenditur, ꝙ qui vult esse lucerna aliorum, debet esse loquendo moralr̄, firmitatis vigore fundat⁹, [Ille inquit erat] Veritatis splendore ditatus [Lucerna inq̄t] Charitatis feruore trematus [Ardēs inq̄t] Honestatis fulgore dotatus [Lucens inquit] Hō. n. perfectus debet diu manere per firmitatem sp splendere, per honestatem, sp ardere ꝑ charitatem, semper lucere per veritatem. ¶ Dico primo, qd̄ vir perfectus debet esse fundatus firmitatis vigore, ꝙ ostenditur cum dr̄. Illa. n. verba. sum, es, est, erat & erit significant realem existentiæ firmitatem & perseuerantiæ in bono constantiam & stabilitatem. Vt sic sit homo etiam sicut illa lucerna inextinguibilis facta de lapide asbesto, de qua loquitur August. sicut supra ponitur de candelabro, vel sicut illa

alia

alia lucerna, de qua dicit Geruasius in libro de mirabilibus mundi. Dr. n. ibidē, q̄ cōtra ciuitatē Grationopolim in prioratu Sancti Michaelis de camissa, est refectoriū, in quo est fenestra, & ibi lucerna exposita, q̄ nulla vi vētorū extinguitur sed ibi contra oēm vim ventorū vsq; ad cōsumptionē inextinguibilis perseuerat. Si vero foris domū vel intra aliquantulū trahit, statim vento modico extinguit, & finit. Talis procul dubio lucerna est vir iustus, quia re uera in refectorio Ecclesiæ militantis debet inextinguibilis permanere. Tanta. n. in ipso debet esse virtus perseuerantiæ & constantiæ, q̄ nulla vi ventorū. i. nullo impetu tentationū vel tribulationum debet lucē gratiæ amittere, sed ibi inextinguibiliter inhabitare. vñ Prou. 31. Nō extiōguet in nocte lucerna eius. Nox. n. tribulationē signat. vñ Io. Erat lux vera, q̄ illuminat omnem hoiem. Quamuis de multis hodie pōt dici illud Io. 1. Nō erat ille lux. Sed de ista desistentia, vel essentia vide supra de Esse. Iustus igit debet esse fundatus firmitatis vigore [Ille inquit erat] ¶ Scd'o dico, q̄ iustus debet esse ditatus veritatis splendore, q̄ oñdit in vocabulo lucerna. Lucerna. n. & se & alia q̄ i domo sunt, manifestat. Sic hō verax, & se & oīa, q̄ sunt alijs necessaria oñdit & indicat. Verus. n. hō est suijpsius ostēsiu. Nescit. n. fingere quod non est, imo oib. ostendit q̄ est. Vnde de ciuitate noua Hierſm. i. de Ecclesia dr̄ Apoc. 21. Lucerna eius est agnus. Vir. n. verax significat, in agno, qd' est aīal simplex & innocens, quod nescit aliquā malitiā palliare. ¶ Item verus homo est aliorum illuminatiuus, & ad bona opera directiuus. vnde Luc. 8. dr̄. Nemo accendit lucernā, & operit ea, sed supra candelabrum ponit, vt intrantes lumen videāt. Vir ergo perfectus debet esse ditatus veritatis splendore. [Lucerna inquit] ¶ Tertio dico, q̄ vir iustus debet esse crematus charitatis feruore, q̄ oñdit in verbo ardēs. Ardor. n. signat inflāmationem charitatis, sicut supra oñdit de ardere. Quia. s. viri iusti sp dñt esse ardentes, & inflāmati per charitatem. Exo. 28. Ardeat lucerna sp in tabernaculo. ¶ Quarto dico, quod vir iustus debet esse dotatus honestatis fulgore. [Lucens inquit] Honestas. n. inter virtutes cæteras magis lucet. Ista. n. ad modum reslucentis exterius plus apparet. Math. 5. Luceat lux vestra corā hominibus, vt videant opera vestra bona. Vir. n. iustus debet in se lucere per virtutē, & alijs p̄ honestatem lucere. Quia sicut dicitur Matt. 5 Lucerna nō debet poni sub modijs, sed super candelabrum, & luceat oibus, qui in domo sunt. Quod tñ est contra hypocritas, qui similes sunt noctilucis, quæ de nocte videntur lucere propter defectum luminis clarioris. Sic &c. sicut supra de fulgore. Similes etiam limacibus, quarum vestigia quamuis sint immūda, aliquantulum tamen relucent. Quia vestigium. i. opera hypocritarum quamuis in veritate sunt fœtida & immunda ratione tamen fictæ honestatis vñr lucere, & lucida hominibus apparere. vnde Iob. 41. Post eum lucebit semita. Isti ergo falsē, & non vere lucent, similes lignis putridis vel galeris quorundam piscium, quæ de nocte videtur lucere & splēdere, de die autem non. Quia. s. tales in nocte præsentis vitæ videntur per honestatem fulgere, quando s. obscuritas ignorantiæ dominatur, in die tamen. i. in claritate veræ notitiæ, q̄ post mortem fulgebit tunc lux talium non apparebit, imo splendor suæ hypocrisis totaliter disparebit. Quia isti sunt sicut illa lucerna, de qua dr̄. 1. Reg. 3. quam non poterat videre Heli, donec extingueretur, quia nos qui ad modum Heli sumus cęcutientes per errorum obscuritatem, non videmus quales sunt tales lucernæ quousq; sint extincti p̄ mortis aduersitatem. Quia sicut dicitur Prou. 24. Lucerna impiorū extinguetur. & Apoc. 18. Lux lucernæ non lucebit. De talibus ergo lignis putridis dr̄ Iob. 41. Aestimabit lignum putridū æs. Et bene tales dicuntur æs, quia. s. quamuis æs quandoque splendeat, rubiginem tamen faciliter contrahit. Non sic ergo, sed simus lucentes veraciter, & nō ficte, vt simus de illis luminaribus, de quibus dicitur Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli, vt luceant super terram. Et sic ergo poterimus esse per

Veritatem fulgentes,	Et ita erimus spirituales
Firmitatem manentes,	lucernæ, ad illuminatio-
Honestatem lucentes,	nem hominum ordinatę.
Claritatem ardentes.	Et ita patet, quod lucer-

E na accipitur in bono. ¶ Sed adhuc dico, quod lucerna pōt accipi in malo. Et sic signat mundi p̄speritatem, & hypocrisis falsitatē. Dico mundi prosperitatem, quia sicut lucerna non est durabilis, sed defectibilis, sic nec prosperitas. Vnde illud p̄dictū Prou. 24. Lucerna impiorū extinguit. ¶ Itē designat hycocrisis falsitatem. Sicut. n. lucerna alios illuminando seipsam consumit, & sic dum alijs proficit, sibi nocet, sic hypocrita alios illuminat per doctrinam, & seipsum consumit p̄ malā vitā. Et dum alijs per doctrinam & bona opera proficit, in seipso per malam vitam deficit. Hie. 25. Perdam ex eis lumē lucernæ. & Prou. 21. Lucerna impiorum peccatum. sufficit. Vide infra de luce & de lumine & similibus.

Lucrum

Nota, quod lucrum signat omnes acquisitiones emolumentorum. Et sumitur in bono & in malo, quia scilicet in scriptura reperitur A

Lucrum { Laudabile, quod debes quærere,
Damnabile, quod debes fugere,
Horribile, quod debes timere,
Mirabile, pro quo debes currere. }

Primum lucrum est perfectorum, qui lucrantur spiritualia, Scdm lucrum est peccatorum qui lucrantur temporalia, Tertium lucrum est damnatorum, qui lucrantur infernalia, Quartum vero lucrum est beatorum q̄ lucrantur ęternalia. ¶ Primo dico, q̄ est lucrū laudabile per quod acquirunt spiritualia, seu virtualia. Iusti. n. quorum cura tendit ad hoc lucrum, sunt sicut prudens mercator, qui dat res grossas pro p̄ciosis & caris, vtpote pannos pro auro, animalia pro argento. Sic isti dant temporalia & etiam vitam & corporalia, vt lucrentur p̄ciosa. s. spūalia. Figurati in bono seruo, cui cōmissa sunt quinque talenta, & alia quinque sup lucratus est Math. 25. Et ideo supra multa extitit constitutus. Quia re uera, qui cum quinque sensibus sibi commissis lucratur alia quinque talenta. i. virtutes quinque sensibus respondentes. s.

Discretionem quantum ad visum,
Deuotionem quantum ad auditum,
Contemplationem quantum ad odoratum,
Compassionem quantum ad tactum,
Subiectionem quantum ad incessum,

Merebitur cōmendari, & donis, & lucris amplioribus in gloria cumulari. Vnde de spirituali lucro dici potest illud Sap. 15. Aestimauerunt lusum esse vitā nostrā, & conuersationem vitæ compositam ad lucrū. Et re uera nos sumus in vita hac sicut in nundinis, vbi. s. necesse habemus lucrari si in cęlo volumus ditari. Lucremur ergo aias, ipsas conuertendo. 1. Corin. 9. Omniū me seruum feci, vt plures lucrifacerē. & Mat. 18. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuū. Virtutes ipsas acquirendo. Iac. 4. Mercabimur, & lucrifaciemus Dominū, ipsum diligendo, & ei credendo. Phi. 3. Oīa arbitror vt stercora, si Christum lucrifaciam. Igitur dico, q̄ est vnum lucrum quod est laudabile, per quod acquiruntur spūalia. ¶ Secūdo dico, q̄ est vnū lucrū q̄ est dānabile, p̄ q̄ acquiruntur tpalia. B Et hoc p̄ certo est lucrum auarorum q̄ s. quanto plura lucrātur tanto magis lucrari volunt. Et sic dico, q̄ est lucrum symoniæ, venditæ iustitiæ, rapinæ & violentiæ, falsæ mercaturæ & fraudulentiæ. Ista enim sunt lucra mala, quę scilicet a perfectis repudiantur. vnde Paulus dicit Phil. 3. Quæ enim mihi fuerunt lucra præter Christum, arbitratus sum detrimenta. Et simplicibus interdicuntur, & maxime ecclesiasticis. vnde 1. Tim. 3. dicitur, quod diaconos oportet esse pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes. Et propter illa pœnę perpetuæ introducuntur. vnde Matth. 16. Quid prodest homini si vniuersum mūdum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Et nota, quod talia lucra sunt contemnenda

Propter { Fraudulentiæ ministerium, quod concomitatur,
Auaritiæ desiderium, quod multiplicatur,
Pestilentiæ vituperium, quod sine paratur. }

Concomitatur. n. talia lucra fraudulentiæ ministerium, q̄a s. vix fit magnum lucrum sine fraude & deceptione alterius. vñ Augu. super illud p̄s. Ne tradas me dñe a desiderio meo peccatori, dicit sic. Desiderio inquit tuo locum facis diabolo. Ecce diabolus p̄posuit merces. Lucrum habere non poteris, quia lucrū non habebis, nisi fraudē feceris, si vero fraudem feceris, capieris. ¶ Item multiplicatur p̄ tale lucrū auaritiæ desiderium. vñ dicit Aug. in quodam sermone. Quomodo (inquit) diuitiæ sunt, q̄b. crescentibus crescit inopia amatoribus suis, & si fiunt ampliores, non tamen afferunt satietatem,

tatem,ſed inflammarit cupiditatem?Diuitem tu putas,q̃ minus eguerit,minus egeret ſi min⁹ haberet. Nam vides quoſdam cum haberent paruam poteſtatẽ,paruis lucris fuiſſe lętatos.Sequitur.Credis eos fuiſſe ſatiatos?falſum eſt.Nã maior pecunia fauces auaritiæ non claudit,ſed extendit,nõ irrigat ſed accendit, non poculũ reſpiciunt, quia fluuiũ ſitiũt. hæc Aug. ¶ Item multiplicatur per tale lucrũ peſtilentiæ vituperiũ.ſ.dãnum pœnæ æternæ, quod venit in fine occaſione turpis lucri. De quo Aug.ſup illud pſal.61.Rapinã nolite concupiſcere.dicit ſic.O lucra damnoſa.Inuenis pecuniã perdis iuſtitiã, quid rapias vides, à quo rapiaris nõ vides.& Aug.in ſermone dicit,ꝙ nemo habet iniuſtum lucrũ ſine iuſto damno.Patet ergo,ꝙ eſt vnum lucrum,quod eſt dãnabi-
C le,per quod acquiruntur tpalia.¶Tertio dico, ꝙ eſt vnũ lucrum, quod eſt terribile p quod acquirũtur infernalia.De quo Mat.8.Quid prodeſt hoĩ ſi lucretur vniuerſum mũdũ, aĩæ vero ſuæ detrimentũ faciat?detrimentũ.ſ. pęnæ æternæ. Applica illud,quod immediate pcedit.O lucra dãnoſa &c. ¶ Quarto dico,ꝙ eſt vnũ lucrum,quod eſt mirabile, per ꝙ acquirũtur æternalia.ſ.gloria paradiſi.De quo Phil. 1.dicit Apoſtolus.Mihi viuere Chriſtus eſt,& mori lucrum. Vnde de lucro vitæ æternæ dicit Aug.ſuper illud pſal.33.Inquirẽtes dñm non minuentur oĩ bono.Cum diligimus dñm, oĩa in ipſo reperimus.Vnus eſt,qui inq̃ritur,ſed in quo oĩa continentur.O lucrũ mirabile, O comparandum ſigulare. Cur nos per diuerſa fatigamus?ad Chriſtum,vt veniamus feſtinemus,poſt quem cuncta bona vltra nõ q̃remus, ſed tenemus. Aduerte tñ,ꝙ lucrũ ſeu cõmodum gloriæ paradiſi nũquam malis cõceditur,nec fraudulentis, nec infidelibus erogatur. Prouer.22.Non inueniet fraudulentus lucrum.Patet igitur quomodo quadruplex inuenitur lucrum. Vide vbi diuitiæ & vbi habere,abundare & acquirere, & vbi Auaritia.

A **Lucus** Lucus idem eſt,quòd nemus paruum, & altũ, qualia circa nobilium prædia ſolent eſſe,dictũ .ſ.per antiphraſim & per contrariũ à lucendo,eo.ſ. ꝙ nõ ſit ut cõiter loc⁹ clarus,ſed poti⁹ vmbroſus & tenebroſus.Aduerte aũt,ꝙ Deus valde repudiat tales lucos pp vſũs gẽtiliũ qui tunc erãt.qui.ſ.in locis amenis tales lucos plantabãt, & in ipſis ſua delubra idolis ſacrificabãt & ipſos lucos ſuis demonijs conſecrabant. Deus ergo volens cultũ idolorum delere,& ritum gentilium abolere, iuxta altare ſuum lucũ plãtari phibuit, & lucos cõſecratos demonijs(qui & vmbracula ipſorum erant) & ſacrificiis,atq; tẽplis,ſuccidi voluit, & ſubuerti,ſicut patet Deutero.16.vbi dr̃ ſic.Non plantabis lucum,aut oẽm arborem iuxta altare dñi Dei tui.Et de idolatris præcipitur populo Iſraelitico.Exod.24.Aras(inq̃t) eorum deſtrue, & confringe ſtatuas lucoſq; eorum ſuccide.& Deute.6.Aras eorũ ſubuertite,ſtatuas confringite,lucos eorum ſuccidite,& ſculptilia cõburite. Et inde eſt ꝙ Gedeon commendatur,qui lucũ Baal ſuccidit. Iudic.6. Achab vero reprehenditur,qui lucum Baal ædificauit.Igitur dic,ꝙ p lucum põt intelligi oĩs vmbra,vel obſcuritas oĩs error vel fallacitas:omnis excuſatio,vel colendi aliud voluntas, & opportunitas. Per altare autem Dei intelligitur Chriſti fides, vel cultus latrię.ſtatus clericorum,vel Eccleſiæ,ſecretũ cordis vel conſcientiæ. Per tẽpla ſeu altaria demoniorũ poteſt intelligi ipſorum cultus & idolatria,malorum ſtatus & continentia,cor peccatoris & conſcientia.Deus igitur præcipit circa altare ſuum lucum non plantari,quia reuera ab altari fidei deus vult omnem vmbram & omnem hęreſim & errorem amoueri, & ibi oẽm veritatem & claritatem perpetuo reperiri.Vndde de Ioſia dr̃.2.Paral.34. ꝙ ipſe mandauit Iudam & Hieruſalẽ ab excelſis & lucis,ſimulacriſq; & ſculptilibus.In fide.n.Chriſti nihil eſt vmbroſum,aut tenebroſum, nihil ſectuum ſeu ſculptile,ſed totũ ſolidum, atq; firmũ, Demones vero circa altare ſuum lucum diligunt, q̃a circa cultus ſuos fictiones,& errores plurimos eſſe volũt,& iniquitates ſuas ab oculis,intuentiũ,ne forſitã refugiãt, obtenebrãt & abſcondunt. vnde.3.Reg.16.&. 4.Reg.13.dr̃.In templo Baal, quod ædificauerat Achab in Samaria plantauit lucũ. Deus etiam de templo & altari ſuo(quod eſt Eccleſiã,ſeu eccleſiaſticorũ ſtatus) vult ꝙ omnis lucus.i.omnis vmbra,obſcuritas,& tenebroſitas hypocriſis,&palliationis,ignorãtiæ & excæcationis,inhoneſtę apparẽtiæ,& malæ cõuerſationis amoueant̃,& ꝙ ſplẽdor virtutis & ſanctitatis,fulgor ſapientiæ & veritatis,decor apparentię & honeſtatis cuſtodiat̃.vnde de Aſa rege Iuda.i. de Chriſto dr̃ illud.2.Para. 14. ꝙ ipſe ſubuertit altaria peregrini cultus. Altaria peregrini cultus ſignificant hypocriſim,ſtatuæ ſignificant ignorantiã, excelſa vero & luci ſignificant latam,& obſcuram conuerſationẽ. Sed quid ? pro certo diabolus econuerſo vult habere circa altare ſuum.i. circa ſtatũ malorum eccleſiaſticorum lucos ſuos.ſ.hypocriſis velatam falſitatem, ignorantiæ cęcatam obſcuritatem,apparentiæ elatam inhoneſtatem.Vnde de ſermonibus põt dici illud.4.Reg.17.qd.ſ.ipſi fecerũt ſibi ſtatus & lucos in oĩ colle ſublimi. Et certe proh dolor in oĩ colle ſublimi.i.in oĩ ſtatu eccleſiaſtico quãtũcunq;ſublimi, & alto inueniuntur hodie luci,& ſtatuę.Vnde eſt dictũ pprie de eis.Ipſi,fecerunt ſtatuas &c. Deus inſup de altari ſuo(quod eſt conſcientia)vult amoueri lucos. i.obſcuritatem & vmbram. Quia reuera ipſe nõ vult, qd̃ ibi ſit lucus ſeu vmbra triſtitiæ & deſperationis,iracũdiæ,& turbationis,verecũdię & excutionis,immo vult,qd̃ oĩa ſiat ibi clara & nuda,videlicet,ꝙ loco triſtitiæ ſit ibi ſpes & cõſolatio,loco iracũdiæ ſit ibi pax & quietatio, loco verecũdiæ ſit ibi vera & nuda cõfeſſio,& oĩũ criminũ denudatio. Vt ſic intelligat̃ de amotione talium lucorum.illud Eſa.17. In die illa inclinabit̃ hõ ad factorem ſuum, & oculi eius ad ſanctũ Iſrael, & non reſpiciet luc⁹ & delubra. Sed reuera diabolus vult cõtrarium, quia reuera ipſe econuerſo circa tẽplum,& altare conſcientiæ plantat lucos,videlicet,triſtitiã,quæ intrat tenebras,Iracundiam,quæ claudit palpebras,verecundiã.ſ.confitendi, q̃ quærit latebras.Vnde de Manaſſe,qui interpretatur obliuioſos.i.de diabolo,qui dr̃ oblitus,dicitur.4.Reg.21. ꝙ Manaſſes fecit malum corã domino,& fecit lucos ſicut fecerat Achab.Sicigit̃ patet quomodo moraliter Chr̃s eradicat malos lucos,& quomodo diabolus plantat eos.Et hæc de luco ſufficiant.Vide de vmbra,tenebra,obſcuritate,& ſimilibus.

Ludere. Cũ ludere ſit actus lætitiæ per geſtus & motus mẽbrorum exterius declaratus & ad cõplacentiam tam videntium quam faciẽtium ordinatus, poſſumus dicere,ꝙ ſicut bene diſtiguit Mauricius,in ſcriptura reperitur quintuplex ludus,videlicet A

Ludus
- Charitatis,
- Vanitatis.
- Fallacitatis.
- Iniquitatis.
- Felicitatis.

¶Ludit enim
- Charitas & innocentia,
- Vanitas & pueritia,
- Fallacitas atq; malitia,
- Iniquitas & inſolentia,
- Felicitas & opulentia.

Dicamus ergo primo ꝙ in ſcriptura reperitur ludus charitatis & innocentiæ. Amor.n. & innocentia quandoq; hominem mouet ad laudandum. Libenter enim ludimus cum re,quã diligimus, & quam innocentem & humilem reputamus ſicut patet, ꝙ libenter ludit homo cum puero vel cũ iuuenculo catulo.Ipſa.n.animalia iuuencula libentius ſolent cæteris ludere, & propter puritatem ſanguinis,qui viget ĩ eis ſępius atq; lętius exultare. Sic vere dico de iuſtis,q̃a reuera ppter puritatem ſanguinis & ppter ſynceritatem dulcoris.i. ſimplicioris innocentiæ lenitatẽ, iſti ſpũaliter exultant, & ludunt,& lętitiam ſpiritualem etiam quãdoq; corporaliter oſtendunt.Exemplo Dauid & filiorum Iſrael,qui corã arca domini ludabant,& Deum laudando, etiam corporaliter exultabant.2.Reg.9. Dauid & omnis Iſrael laudebant corã domino.Et aduerte,ꝙ iuſtus

Ludis
- Humiliter & ſeſe deijcit,
- Viriliter, magna deſpicit,
- Sublimiter,& alta reſpicit,
- Sagaciter,nec mores inficit,

Dico ergo, ꝙ ludus viri iuſti debet eſſe cũ cordis humilitate, quia .ſ.iuſtus,quando exultat in dño, ſemper debet ad humilitatem ſuã,& ad propriã ad vtilitatẽ attendere,& ſe Deo humiliare & ſubijcere,exemplo Dauid dicẽtis.2.Reg.6.Viuit dominus,quia ludam ante dominũ,qui elegit me. Sequit̃.Ludam,& vilior fiam,& humilis ero in oculis meis. ¶ Itẽ debet fieri cum autentica virilitate.Vir enim iuſtus ſciẽtificus & perfectus ſolet quandoq; cum magnis hominib.& potẽtibus ludere, & ſolatioſe ſe habere, & per virtutẽ cũ maioribus ſe exercere.Exemplo Dauid,de quo dr̃ Eccleſiaſt.47. Cũ leonib.luſit quaſi cũ agnis,& cũ vrſis ſimiliter fecit.¶Itẽ debet fieri cum mentis ſublimitate,quia.ſ.magis debet men

taliter

taliter ludere,& confabulari cũ Deo & sanctis,q sunt superius,quam cum alijs,qui sunt inferius,vt sic de illis,de qbus dr̃ Baruch.3. Qui in auibus cęli ludunt &c. ¶ Item debet fieri cum sagacitate,seu maturitate,quia.s.vir iustus omnia solatia sua debet facere sagaciter,& maturè,ne morũ suorum maiestatẽ offendat. Vnde Eccle.32. Pro reuerentia(inqt)accedet tibi bona gratia. Sequitur. Præcurre prior in domũ tuã.& illic aduocare & illic lude,& age cõceptus tuos non in delictis & verbo superbo. Iste est igit̃ ludus charitatis &
B innocentiæ.¶ Scd'o dico,ꝙ inuenitur ludus vanitatis & insciẽtiæ. Et iste est ludus mundanorum,qui.s.non qrunt nisi solatiari,& ludere,& in terrenis ludibrijs,& mũdi cõsolationibus lætitias exercere: similes pueris inuicem ludẽtibus, & superuacuos,& inutiles ludos exercentibus,& de futuris nihil cogitantibus,& in ludis suis se maculantibus,quos tãdem mater eorum verberat,& in luctũ; & in tristitiã ludos mutat. Quia reuera tales non nisi de præsentibus cogitãt,& in superuacuis ludis suis diuersis vitijs se maculant, pp ꝙ mater ipsorũ Deus finaliter ipsos punit,& ipsorum ludos p̃sentes in futuras inferni tristitias conuertit Mat. 11. Cui inquit) assimilabo generationem istã? similis est pueris ludẽtibus in foro.& Iob.21. Paruuli eorum exultãt lusibus. Tenẽt (inquit) tympanum & citharã, & gaudẽt ad sonitũ organi. Ducunt in bonis dies suos,& in pũcto ad inferna descẽdũt. Istis contingit sicut monstris marinis,quæ tunc libẽtius saltant & ludunt,qñ futura est tempestas. Ludus enim talium ĩ mari est præsagiũ tẽpestatis. Sic verè tales ludis, & solatijs suis sibi prænosticant tempestatem inferni, & etiam aduersitatem aliquotiens huius mundi. Fortuna.n.similis est catto,qui ludit aliquotiẽs cum mure quẽ cepit;ita ꝙ ipsum vĩ det̃ diligere,& seipsum in eius moribus delectare, finaliter tñ murem comedit, & sibi ludum,quem ante fecerat, care vendit. Sic vere fortuna cũ illis,quos cepit in laqueis suis,vĩ detur ludere,inquantum ipsis pro libito.permittit bona p̃mia succedere,venire, subito tñ qñq; dum non aduertunt, ipsos per tribulationes deuorat, & se nouercam fuisse non matrẽ demonstrat. vnde Seneca.2. rehetoricæ suæ dicit sic. Ludit(inquit) fortuna de suis muneribus,& quod dedit aufert,quod abstulit iterum dat,nec vnq̃ tutius experit̃, q̃ cũ iniuriæ non habet materiam,quæ.s.est bonorũ tplium vbertas. Hęc dr̃ materia fortunę,ex qua ludos & ꝓprietates suas operat̃ & format. Idem etiam de tranquilitate aĩ dicit, ꝙ in momento mare euertitur,& eadem die qua luserunt nauigia sorbentur. Aduerte autẽ,ꝙ ludos vanos multos & varios esse cõstat. Quosdam quos prouocat. ventris saturitas. Exo.32. Sedit populus manducare,& bibere, & surrex erũt ludere. Quosdam quos excitat turpis fatuitas,sicut.s.sunt ludi derisorum,qui.s.ad hoc solent ludere, vt alios possint deridere,& deludere,sicut patet Iud.16. in Sãsone,quem Philistei vocauerunt, & ad ipsius derisionem coram se ludere coegerunt. Sicut ẽt patet de multis,q derisorie alios deridẽt & oris & linguæ nutibus eos vituperẽt,atq; mordẽt. Cõtra quos dr̃ Esa.57. Sup quem(inqt) lusistis & sup quem aperuistis os,& eiecistis linguã? Recte loquit̃ cõtra cachinatores. Et tunc tales debẽt aduertere ad illud,qđ scribit̃, & legitur Prou.3. Illusores Deus deludet, mansuetis autem dabit gratiam. Sed de illusione vide superius in littera.I. Tales igit̃ ludos cõstat(vt dictũ est) vanos esse,quos.s.excitat turpis fatuitas.¶ Itẽ cõstat esse vanos quosdã, quos generat stulta strenuitas,sicut sunt ludi armorũ,hastiludiorum,& torneamẽtorũ. sicut.2.Re.2.dr̃, ꝙ Abner princeps ex parte Isboseth, & princeps Dauid stãtes hinc inde adinuicẽ. Surgãt pueri, & ludant corã nobis. Ludus autẽ ille fuit talis (sicut dr̃ ibidẽ)ꝙ.12.à parte qualibet surrexerunt, & alter alterũ per ca-
C pillos apprehẽderũt, & alter alterũ gladijs transuerberauerunt,& se mutuo occiderunt. ¶ Tertio dico, quòd inuenitur ludus fallacitatis,& iniquitatis. Et isti sunt quãdo aliqui sub specie ludi & exterioris amicitiæ faciũt act⁹ malitiæ & nequitiæ,sicut facit diabolus,qui delectationes offerẽdo, videtur amicabiliter cũ hominibus ludere, & tamen cõstat,ꝙ ipsos quærit mortificare,& occidere. Sicut etiã patet de ꝓditoribus,qui.s.amicitiã prætendendo cum hominibus ludunt,& tamen in fine proditoriè ipsos destruunt,& cõfundunt,vt de peccatoribus dicatur illud Iob. 40. Oẽs bestiæ agri ludunt ibi. Similes lupis,qui captis pueris cũ eis ludũt ipsos tñ finaliter comedũt,& occidũt,sicut dicit Plinius. De quibus.s.dr̃ Prouerbiorum. 26. Sicut noxius est, qui mittit sagittas in mortem, ita qui fraudulenter nocet amico suo, & cum deprehensus fuerit,dicet,ludens feci. Patet de aleatoribus, qui.s.in ludis suis non quærunt nisi alienam pecuniã acquirere,socium fraudare,& decipere,iurare,blasphemare,& maledicere,& qñq;. ad verba iniuriosa, plagas, & verbera prorumpere,& cum totum perdunt,quandoq; desperationẽ incurrere,& finaliter ad rapinas,furta & homicidia se cõuertere. Iste est.n.ludus diabolicus,& certe(vt credo) per diabolum adinuentus. Constat.n.(sicut apparet in multis locis)ꝙ ludi romani in honorem demoniorum fiebant,& ipsos ludos ipsi dij.i.demones sibi fieri præcipiebãt, & per tales ludos in honorem demonũ factos sibi prospere successurũ in sua repu. fatuè æstimabãt,sicut patet in Tito Liuio lib.2. ab vrbe condita, vbi mandato Iouis, etiã in somnis pluries apparẽtis,ludi romani instaurati sunt,ad quorũ spectaculũ venerũt Volsci, qui quia exclusi inde fuerãt, guerram fortissimã suscitauerunt. Libro etiã primo pœnit, quo modo dictator post nimis magnos ludos inuenit. Et breuiter ludi,& lectisternia in honorem deorũ,hoc est dictu,demoniorum fiebant,& p istos placare deos se credebãt. Patet ergo,ꝙ isti sunt ludi fallacitatis & iniquitatis,q.s.causę sunt periculi & impietatis. Et iõ tales ludi sunt fugiendi,& prudentibus euitandi. Exemplo.s. Annæ Tho.2. dicentis sic. Nunq̃ cum ludentibus me miscui,neq; cum his qui in leuitate ambulant.& Hiere.15. Non sedi in concilio ludentium, solus sedeba m,qm̃ amaritudine replesti me. Igitur dico, ꝙ inue-
nitur ludus iniquitatis & fallaciæ.¶ Quarto vero dico ꝙ inuenit ludus fœlicitatis & cõplacentiæ. Et istud est lud⁹, hoc est dictũ,solatium & lætitia beatorũ,qui corã domino dicũtur ludere,hoc est dictũ,cõsolari perpetuo & gaudere. Vnde quilibet beatus põt dicere illud Prou.8. Qñ Deus appendebat fundamenta terræ,cum eo eram, & delectabar p singulos dies,ludens corã eo,oĩ tpe,ludẽs in orbe terrarũ. Vt & de beatis gñaliter dicat̃ illud,ꝙ scribit̃ Hie.30. Aedificabit̃ ciuitas in excelso,& tẽplũ iuxta suũ ordinẽ fundabit̃, & egreditur de eis laus,vox que ludentiũ,& multiplicabo, & glorificabo eos,& non minuentur,neq; attenuabunt̃. Ista ergo sufficiant de ludis beatorũ,fatuorum seu iniquorũ,aut mundanorũ,& perfectorum. Vide vbi lætitia, & gaudium. D

Lugere Luctus.

Nota,ꝙ luctus est quædã mẽtis desolatio, seu mœror,quę sine vocis expressione in animo generatur. Est enim luctus dolor animi sine vocis emissione. Planctus cum vocis dolentis manifestatione. Fletus & ploratus cum lachrymarũ effusione. Nota ergo,ꝙ est A

Luctus { Virtuosus, Colorosus, Vitiosus.

Luctus virtuosus est luctus perfectorum, qui scilicet in isto mundo semper sunt in miseria & in luctu. De quibus dr̃ Matth.5.& Lucæ.5. Beati,qui nunc lugent,quoniam ipsi consolabuntur.¶ Luctus vitiosus est luctus deceptorũ, qui.s.fingunt se esse compatientes & lugentes de infortunijs aliorum.& etiã de proprijs delictis,sicut patet de hypocritis & falsis amicis,figuratis ĩ illa muliere cui dixit Ioab.2. Re.13. Lugere te simula, & iduere veste lugubri, vt sis quasi mulier iam longo tẽpore lugens mortuũ. ¶ Luctus dolorosus,est luctus damnatorum,qui dum sunt ĩ isto mũdo, videtur dicere illud Apocal.18. quod dr̃ in persona Babylonis. i.in persona cõgregationis reproborum. Non sedebo vidua & luctum non videbo, quia scilicet semper sperant viuere in gaudio & in risu. Verumtñ dicitur eis Lucæ 6. Væ vobis, qui nunc ridetis,quia lugebitis & flebitis vos. Primus ergo istorum luctuum est frequentandus: Secundus est detestandus: tertius est formidandus.¶ De primo ergo luctu, scilicet desolatione virorum perfectorum, quam patiuntur in hoc mundo,quamuis sit supra satis dictum in titulis de dolore,de gemitu & de lachrymis, hoc tamen est notandum, quod in hoc mundo nos debemus plorare,plangere,& lugere,vt scilicet habeamus in corde luctum dolorosum, in voce planctum clamorosum,in oculis fletum Lachrymosum: Vnde aduerte, ꝙ plura sunt quæ pluribus rationibus & causis faciunt bonos luctuosos,scilicet B

Compunctio mœroris interni,

Igitur charissimi lu-

Compassio doloris fraterni,
Afflictio laboris externi,
Dilatio splendoris superni,
Suspitio terroris inferni,
Promissio valoris æterni.

mi luceamus p compunctioné interni mœroris. Boni. n. qñ considerát conscientias suas virtutib. denudatas crimini bus maculatas,& Dei offensionib. deturpatas, summe lugét, dolent,& cõtristantur,& per cõpunctioné gemũt,& lachrymant,& per contritioné plorant, plangunt,& lamentant. vñ Hie.6.dr aiæ peccatrici. Luctum vnigeniti fac tibi, planctum amarum. Et vide istã auctoritaté expolita bene & fœcunde supra de amaritudine.& Nee.1.dr. Luxi diebus multis,& ieiunaui.¶Item lugeamus per compassionem fraterni doloris, quia.s.ad virum perfectum pertinet per compassioné lugere de peccatis,& tormentis,& de infortunijs aliorum. De pctis dico sicut 1.Esdræ.10.dr quod ipse lugebat transgressionem eorum, qui venerat de captiuitate. De tormentis et & infortunijs, sicut Dan. 14. dicitur, q rex venit die vna, vt lugeret Danielem, qui.s. traditus erat leonib. ad deuorandũ. Iste tñ luctus debet esse moderatus per considerationem diuinæ iustitiæ, quia.s.pœnas aliorum nunquam ita lugere debemus, quin semper occultam Dei iustitiam & prouidentiam, à quib. procedunt omnia talia, principaliter approbemus. Et ideo reprehenditur, Samuel qui lugebat Saul, eo quod dñs proiecisset eum de gratia sua. 1. Reg. 16. Vsquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum? Ideo prohibetur Ezechiel lugere mortem vxoris, suæ sicut dr Ezec. 14. Mortuorum luctum non facies. Et sequitur. Et cibos lugentium non comedes.¶Item lugeamus propter afflictionem externi laboris, quia.s.pœnę & miseriæ quas patimur à causis exterioribus in hoc mundo, nos debent facere luctuosos. Vnde Hie.14. dicit Luxit Iudæa, quia portæ eius corruerunt.& Thr.1. viæ Syon lugent eo, q non sit qui veniat ad solemnitatem.¶Ité lugeamus propter dilationé superni splendoris. Dilatio.n. patriæ & gloriæ nos debet reddere gemebundos. Vnde de cælesti Hierusalem dicitur Esa.66. Gaudete in ea vniuersi, qui lugebatis super eam.¶Item lugeamus propter suspitionem inferni timoris. Timor enim pœnarum infernalium & mortis debet mouere hoíes ad lugendum. vnde Eccl.7. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. In ipsa.n. finis memoratur omnium.¶Item lugeamus propter promissionem æterni valoris. Aeternum.n. præmium lugentibus est, promissum. Lu.6. Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabũtur. Et Apoc.21. dicitur, quod neque luctus neq; clamor erit vltra, quoniam prima abierunt. Et sic patet, quomodo lex mo dis est lugendum. Vide supra de lachrymis, dolore,& gemere,& de fletu, quia ibi poteris inuenire figuras & exempla.

C ¶Si autem aliquid aliud dicere vis, dic, quod in scriptura generaliter inuenitur

Luctus {
Dolentium pro culpis commissis,
Mœrentium pro pœnis immissis,
Gementium pro bonis dimissis,
Plangentium pro malis submissis,
}

Primus est luctus pœnitentium,& est optimus,
Secundus est luctus indigentium seu patientiũ,& est infim⁹,
Tertius est luctus morientium,& est vltimus,
Quartus est luctus desperãtiũ & iste est grauis & pessimus,
Primum faciunt cordis suspiria,
Secundum mundi cauteria,
Tertium mortis imperia,
Quartum vero orci martyria.

Primo ergo dico, q est quidã luctus pænitentium,& iste est fęlix & optimus. Iste est qñ quis luget, & dolet de peccatis suis. Filius.n. propter culpam suam exhæredatus, bene dr lugere, vt iram patris possit placare,& hæreditatem recuperare. Sic facit pœnitens, qui patrem deum offendit & hæreditatem gratiæ & gloriæ pdidit, q.s. iste luget per contritiõis dolorem, vt patris Dei possit placare iustitiam & rigoré, & recuperare gratiæ & gloriæ dñium,& honorem. Exemplo Hester, quæ pro placanda ira dei contra populum Iudæorum Assuerus occidi mandauerat, vestes regias deposuit, & fletibus & luctui apta indumenta suscepit, & pro vnguentis varijs cinere & stercore impleuit caput sicut, dicitur Heste. 13. Qd & factum est, q.s. ipsius luctu & fletu mediãtib. fuit deus placatus, rex Assuerus pacatus, Amã suspensus, & populus hæbreus liberatus. Quia re uera qñ quis per pniam luget,& plorat, Deum placat, hostes partim superat, partim reconciliat,& populum suum.s. corpus & aíam cordisq; afflictiones liberat atq; saluat. Dicat ergo pęnitens illud Hester 13. Exaudit Deus deprecationem meã. Sequitur. Conuerte luctum nostrum in gaudium, vt viuentes laudemus nomen tuum. Igitur lugendũ est p culpis quas cõmisimus. Hier.23. Adulteris repleta est terra, q à facie maledictiõis luxit terra, are facta sunt arua deserti. psa. Quasi lugens & contristatus sic incedebã. Iste est ergo quidã luctus pniũ, & iste est felix & optimus.¶Scd'o dico, q inuenitur qdã luctus patientiũ seu tribulationes sustinẽtiũ,& iste est breuis & infimus. D

Luctus.n. mundi tribulationũ breuis est, quia.s. non durat nisi p tpe huius vitæ, q est valde transitoriũ atq; breue Eccl. 22. Luctus mortui septé dies. Et Eccl.38. Fer luctũ illius vna die. Et tñ vt cõiter iste est, qui generat consolationé æternã. Quia re uera luct⁹ & tristitia vitæ pñtis gñrat & íducit gaudium & lætitiã vitæ sequentis. De vno.n. contrario fit mot⁹ in aliud contrariũ,& sic de tristitia necesse est, q fiat motus in gaudium,& de mundi luctu in ęternum solatium. Beati.n. qui nunc lugent, qm ipsi consolabuntur, sicut supra dixi. Vñ Christus loquitur de lugentibus in præsenti Esa. 61.& dicit sic. Spiritus domini ad annunciandum mansuetis misit me, vt consolarer (inquit) oés lugentes,& ponerem fortitudiné lugentib. Syon,& darem eis coronam pro cinere,& oleum gaudij pro luctu, palliũ laudis pro spiritu mœroris. Iste est ergo quidam luctus sustinentium,& iste est breuis & pximus.

¶Tertio dico, q inuenitur quidã luctus morientium, & iste est stultus & intimus. Luctus enim mortuorum idest luctus, qui fit super mortuum, stultus est, si.s. contra debitum continuetur. Scriptũ est.n. Eccle 22. Modicum plora super mortuum, qm requiescit. Sequit. Luctus mortui septem diebus. Hõ.n. debet dolere de voluntate diuina, quæ perficitur de amico suo, quando de carcere eripitur, de debitore, quãdo soluit debitum,& ab obligatione absoluitur? Cũ igitur mortes amicorum fiant per diuinam dispositionem, cum et per hmõi mortes exeãt carcerem, miseriam, depressionem, cum insuper moriendo soluant naturæ pẽsioné, & hmõi debiti obligationem, bene dico, q tales mortes etiam nõ sunt excessiuè lugédæ, sed potius cum spirituali lætitia prosequédæ. Exẽplo populi Thracum, de quo dicit Solinus, q apud ipsos lęta sunt funera, luctuosa vero puerperia. Gaudent.n. Thraces, quando amici moriuntur, lugent vero quando nascuntur. Bene ergo dr Hier.22. Nolite flere mortuum, neq; lugeatis super fletu. Neq; lugeatis (inquit) supple excessiue, sicut faciebant illi qui propter acerbum dolorem mortuorũ faciebant eis imagines & idola, ipsosq; per famulos suos coli,& adorari faciebant,& cogebant, qui.s. cultus transiuit ad posteros,& idololatriam generauit, sicut dicitur Sap.14. vbi dr, q acerbo luctu dolés pater cito sibi rapti filij fecit imaginem,& illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat nunc quasi deum colere cepit. Luctum tamen moderatum non p hibet, deus, imo certe placet sibi, q homo præ cõpassiõe moderate lugeat. Igitur lugeamus nostros de sæculo decedentes: stultos cum sæculo delinquentes, Iustos in sęculo patientes. Lugeamus ergo moderate duntaxat nostros à sęculo decedentes. Eccl.38. Fac luctum pp meritum eius vno die vel duob.¶Item lugeamus stultos cum sæculo pereuntes, seu delinquentes. Iohel.1. Luxerunt sacerdotes ministri dñi, qm depopulata est regio, supple per vitia & peccata.¶Ité lugeamus bonos in sæculo patientes. Dan.14. Venit rex de vno, vt lugeret Danielem, quem.s. credebat à leonibus deuoratum. Et Dan.10. Ego Daniel lugebam trium hebdomadarũ diebus. Patet ergo, quod inuenitur quidam luctus moriẽtium, & iste est stultus,& maxime reprehendendus.¶Quarto vero dico, quod inuenitur quidam luctus desperantium & iste est grauis & pessimus. Quidam n. lugent præ desperatione saluationis, sicut sunt illi, qui desperat de misericordia Dei. Mich.1. Faciam planctum quasi draconum, & luctum quasi struthionum, quia desperata est plaga eius. Alij vero lugent præ desperatione liberationis, cum dolore perpetuæ vexationis & afflictionis, sicut damnati in inferno. Vnde de aĩa damnata dicitur Apo.17. Quantum glorificauit se,& in delicijs, fuit, tantum date ei tormentum & luctum. Et bene dicit quãtum glorificauit se, quia re uera gloria,& gaudia mũdi huius, causæ sunt infernalis miseriæ atq; luctus. Lætitię n.

vt com-

(vt côiter) huius mundi côuertuntur in luctus barathri vel inferni. Figura de nuptijs illis de q̃b. dr̃. 1. Mac. 6. ꝗ filij Zambri faciebant nuptias magnas cum ambitione magna & ducebant sponsam filiã vnius de principib. Chanaã, sed vbi fuerunt in sua maiori lætitia, irruerunt super eos inimici, & occiderunt eos & conuersæ sunt nuptiæ in luctũ, & vox musicorũ in lamentum. Zambri. n. qui interpretat̃ amaricatus significat diabolũ, Chanaã vero, qui interpretat̃ permutatus, significat mundũ, qui. s. nunquã apparet in eodẽ. Igitur filij Zãbri. i. pctõres filij diaboli q̃n faciunt nuptias. i. festa & solẽnitates, gaudiũ & lætitiã in hac vita de hoc. s. ꝗ filiã principis Chananei. i. ꝓsperitatẽ filiã huius mundi acceperunt in coniugẽ vel vxorẽ, sæpe fit, ꝗ subito vbi non aduertunt inimici eorũ mors & Demon irruunt sup ipsos, & eos destruũt & occidunt, & ad lamentũ inferni deducunt, & eorũ lętitias & nuptias in luctũ perpetuũ vertunt. Extrema. n. gaudij luctus occupat, vt dr̃ Prou. 14. vt sic dãnatus p̃ desperatione dicat illud Iob. 30. Versa est in luctũ cithara mea, & canticum meũ in vocẽ flentiũ. Diuites ergo, q̃ nunc in hoc mundo ducunt, & accipiunt sponsam istã. s. ꝓsperitatẽ mundanã, & q̃ nunc consolantur, & gaudent debent bene timere maledictionem, quam talibus promittit saluator. Matth. 5. & Lucæ. 6. Væ qui ridetis, quoniam lugebitis. Patet ergo, quomodo quadruplex est luctus principalis, videlicet desperantium, condolentium, patientium, & pœnitentium.

A **Lumbi.** Nota, ꝗ per lũbos intelligit̃ spũalr̃ caro nostra, & maxime caro prout & in quantũ ad luxuriã ẹst naturaliter inclinata. Et iõ côiter in scriptura lumbi præcipiuntur accingi, quia. s. carnis luxuria semper præcipit̃ coarctari. Lu. 12. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardẽtes in manibus vestris. Super quo dicit̃ Greg. in Homel. qđ lumbos præcingimus, cum carnis luxuriam per continentiã coarctamus. Nota ergo, ꝗ ad hoc, qđ lumbi nostri sint bene præcincti. i. ꝗ caro nostra sit bene per continentiam coarctata, tria sunt necessaria, videlicet depuratio mẽtis, maceratio carnis, meditatio mortis. Et sic tres sunt zonæ quib. lũbi nostri debẽt esse accincti, videlicet zona linea, zona saccea, zona pellicea: zona linea signat depuratioñẽ, quia. s. linum, qđ inter pannos est purissimũ: signat puritatem mẽtis, à qua puritas carnis procedit. Vnde Eze. 44. Fœminalia linea erunt i lumbis sacerdotũ: Zona saccea signat carnis macerationem. Saccus. n. est vestis vilis & aspera, q̃a. s. tunc caro melius á superfluitatib. restringit̃, q̃n per asperam pœnitentiam maceratur. Vnde. 3. Re. 20. Ponamus saccos in lumbis nostris. De Iudith etiam dicitur Iudit. 8. ꝗ ipsa habebat supra lumbos cilicium: Zona pellicea signat mortis meditationem, quia. s. pellis est illud, quod aufertur, & reportatur ab animalibus mortuis. Et ideo de beato Ioanne dicitur Matth. 3. & Marc. 1. quod Zona pellicea circa lumbos eius erat. Ista igitur triplici Zona debemus cingere lumbos nostros, quia sicut videmus lumbi cinguntur ad tria, videlicet

Ad { Currendum, Bellandum, Ministrandum, }

Et vere charissimi, si lumbi carnis nostræ sint bene per côtinentiam cincti tunc melius per diligentiã currimus. Per fortitudinẽ bellamus. Per obedientiã ministramus. Dico igit̃, ꝗ accinctio lumborum facit hominem per diligẽtiã melius currere. Vnde de Helia dr̃. 3. Re. 18. qđ accinctis lũbis currebat ante Achab. ¶ Item facit per fortitudinem vincere. vnde Prou. vlt. Accinxit fortitudine lumbos suos sicut vir. ¶ Item facit per obedientiam seruire. Vnde Iob. 38. Accinge lumbos tuos sicut vir. Et sic igitur patet qualiter debemus accingere lumbos nostros, quamuis de multis hodie videmus, ꝗ ipsos habent p̃ luxuriã valde laxos. dicentes illud psal. Lumbi mei impleti sunt illusionib. Et Iob. 16. Conuulnerauit lumbos meos & cæ. Et hæc igitur de lumbis sufficiant. Vide supra de accingere, & infra de renibus.

A **Luna.** Luna sm̃ Isid. dicitur quasi lumine vna. i. prima, Est. n. luna prima stellarum, luminum & planeta rum a parte nostra. Et ideo inter omnes stellas & planeta luna omnibus videtur esse, maior, quamuis in veritate dicatur à Philosophis esse minor Spiritualiter ergo loquendo per lunam possumus plura & diuersa intelligere secundum qđ habet multas & varias qualitates. Vnde nota, quod per lunam intelligitur

Virginitas matris saluatoris,
Synceritas boni viatoris,
Fragilitas vani peccatoris,
Liberalitas mundi deceptoris.

Ista ergo per ordinem prosequamur. ¶ Primo ergo dicamus de Chr̃i matris proprietate. Per lunã. n. intelligitur beata virgo, quia. s. sicut luna corporalis & materialis per solem innouatur, per solem augmentatur, à sole illustratur, cum sole copulantur, & sic inuenitur

Luna { Nascens, Crescens, Plena, Coniuncta. }

Sic vere spiritualiter loquendo, Luna. i. beata virgo, per solem iustitiæ Christum facta est luna noua vel nascens in sua conceptione: fuit luna crescens in suæ natiuitatis declaratione: fuit luna plena in filij incarnatione: fuit luna soli coniuncta in personali assumptione. Ista ẽt alio modo dicitur luna noua per consciẽtiæ puritatem & sanctitatem. Res. n. nouæ (vt côiter) magis sunt mundæ & puræ. Luna crescens per virtutum augmentũ & amplitudinem. Luna plena per gratiarum complementũ & plenitudinem. Luna eclypsata, per bonorum temporaliũ paupertatem & paucitatem vel paucitudinem. Luna soli côiuncta per æternam fœlicitatem & beatitudinem. Vel possumus dicere, ꝗ virgo beata in sua natiuitate fuit ĩnouata, q̃a tunc noua lux oriri visa est. Hester. 5. In filij incarnatione fuit plene illuminata. Vnde dictum fuit sibi Luc. 1. Aue gratia plena, dñs tecum. Tunc. n. fuit impletum illuc Proue 8. Non est vir in domo sua abijt viã longissima, in die plenæ lunæ reuersurus est. Quia. s. vir Dei filius qui à longẽ per pc̃m Adæ recesserat in diẽ plenæ lunæ. i. in beata virgine reuersus fuit ad domum Ecclesiæ militantis carnem videlicet assumẽdo. In filij passione fuit eclypsata, quia. s. tunc defecit sibi sol iustitiæ Christus, quare non fuit mirũ si ipsam tunc temporis per mœrorem & tristitiam obscurauit. Tunc. n. fuit sol conuersus i tenebras, & luna in sanguinẽ, sicut dr̃ Iohel. 2. Quia. s. sole Christo per mortem in passiõe obtenebrato, luna ista per dolorem & compassionem suæ mortis in sanguinem est mutata. Apo. 6. Luna tota facta est vt sanguis. ideo dictũ fuit sibi Luc. 2. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. ¶ Item in assumptione in cœlum fuit soli Christo copulata, q̃a tũc sol & luna steterunt in habitaculo suo, sicut dicitur Abacu. 3. Et sic ergo patet, quomodo ista virgo dicitur luna. Vnde proprie loquendo de ipsa dicitur in psalm. Thronus eius sicut sol in conspectu meo, & sicut luna in æternum Vbi oñditur, quod beata virgo potest specialiter dici luna ꝓpter tres conditiones ipsius lunæ, videlicet quia receptiua superni numinis, quia thronus. Quia diffusiua interni luminis, quia sol. Quia repressiua æterni fulminis, quia in conspectu Dei. Luna. n. sua diaphaneitate recipit splẽdorem: sua luminositate emittit fulgorem, sua humorositate temperat ardorẽ. Sic vere beata virgo recipit diuinitatem, q̃a ipsa est thronus diuinitatis receptiuus. Efficit vtilitatem sua claritate, q̃a ipsa est sicut sol, qui. s. est maximæ vtilitatis. Minuit seueritatẽ sua pietate, quia semp̃ ipsa est in cõspectu dei ad orandum pro peccatorib. ¶ Dicamus ergo, quod ipsa est receptiua numinis [Thronus inquit] Sicut enim luna recipit lumen à sole, & etiam cum sole coniungitur omni mense, sic vere beata virgo à Deo patre lumen suum. i. proprium filium (qui est lumẽ de lumine, deus verus de Deo vero) recepit, & inuitauit, & cooperante paranympho Gabriele, & eius consiliario spiritu sancto, cum ipso deo patre extitit matrimonialiter copulata, & dicto suo lumine, & benedicto filio impragnata, quod ostenditur, cum dicitur thronus, quia. s. thronus habet suscipere, & recipere sedentem. Qua videlicet beata virgo fuit thronus, sedes & receptaculum huius lucis. s. filij incarnati. figurata in throno Salomonis de quo agitur. 3. Reg. 10. vbi dr̃, ꝗ rex Salomon fecit thronum grandem de ebore, & vestiuit eum auro, & in isto throno erant duæ manus, q̃ sedile tenebant & iuxta manus erant duo leones, & ad ascendẽdũ ad thronum erant sex gradus, & circa sex gradus. 12. leunculi hinc & inde. Iste thronus charissimi, est beata virgo, in qua Salomon. i. Chr̃s per incarnationem sedit, & quem in conceptione & natiuitate ipsius virginis fabricauit. Quia ꝓcul dubio charissimi, ista fuit thronus intus eburneus & cãdida per castitatẽ, exterius aureus & fulgidus p̃ honestatẽ. Duas habebat manus, i. duplicem pietatem, quia. s. ista est liberalis ad dandum temporalia, & æterna, vel ad subueniendum bonis & malis. Et ideo iuxta istas manus erãt leones duo. q. scilicet significant peccatores, quia. s. iuxta manus misericordiæ

ricordiæ Mariæ virginis habitant peccatores, vt exinde recipiant veniam & medelam. Quia ſicut dr in pſal. Oculi ancillæ in manibus dñæ ſuæ. Per ſex autem gradus aſcenditur ad thronum iſtum, quia .ſ. per ſex opera miſericordiæ peruenitur ad acquirendum & promerendũ gratiam iſtius benedictæ virginis. Et ideo leunculi circa iſtos gradus ordinanť, & collocatur, quia .ſ. peccatores qui ꝑ iſtos leunculos deſignãtur, iſtis ſex gradibus .i. ſex operibus miſericordię inſiſtũt, vt ſub iſtius protectione tueantur, & vt eius gratiam mereanť, dicentes illud Heb. 4. Adeamus cum fiducia ad thronũ grę eius &c. Et iõ de iſto throno dei filij receptiuo põt dici illud Apoc. 12. Raptus eſt filius eius ad Deum, & ad thronũ eius. Et Apoc. 20. Vidi thronũ magnum cãdidum, & ſedentem ſuper eum. Ita & ipſe Dei filius potuit dicere illud Eccleſi. 24. Ego in altiſsimis habito, & thronus meus ĩ columna nubis. Iſta eſt ergo luna receptiua numinis ſuperni, qa thronus. Vnde iſta luna põt dici illud Apoc. 12. Luna ſub pedib. eius.

C Iſtã iſta luna .ſ. beata virgo, eſt influxiua luminis interni. Et hoc oſtendiť, cum dr Sol, qa ſicut ſol continue fundit nobis lumen, ita beata virgo fundit nobis gratiã. Et iõ iſta eſt luna quæ inter oĩa ſydera magis aſsimilať ſoli, qa etiã cõtinue influit in rebus, intantũ, ꝙ ꝑ ipſam humor in corporibus generatur; mare ꝑ ipſam mouet & regulať, ros in herbis, & floribus deriuať, lumẽ ẽt per ipſam tpibus nocturnis viatoribus miniſtratur. Et ideo ſecundum Amb. in hexameron dicitur:

Luna eſt { Ductrix noctis, Mater roris, Humoris miniſtra, Dominatrix maris, Temporũ menſura, Aemulatrix ſolis, Immutatrix aeris. }

Talis eſt proculdubio beata virgo, quia re uera iſta inter omnes alias plenas fuit ſoli iuſtitiæ Chriſto ſimilis & cõformis, & ideo dr Cant. 6. ꝙ iſta progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol. More .n. ſolis lumẽ ſuæ miſericordiæ & gratiæ continuè nobis fundit. Iſta .n. noctis .i. conſcientiæ eſt illuminatrix vel ductrix: roris gratiæ generatrix: humoris deuotionis eſt miniſtratrix: maris huius fluctuoſi ſæculi eſt dominatrix: temporum .i. meritorum noſtrorum eſt menſuratrix: ſolis iuſtitiæ Chriſti eſt emulatrix: Aeris .i. vanæ conditionis noſtræ eſt in melius immutatrix. Et breuiter ab iſta luna nobis influitur oẽ bonum, oĩs gratia, omnis virtus. Et iõ iſta eſt Maria maris ſtella. Vnde Bern. ſuper miſſus eſt. dicit ſic. Ipſa eſt (inquit) nobilis illa ſtella & Iacob orta, cuius radius vniuerſum orbem illuminat, cuius ſplẽdor prætulget in ſupnis, & inferos penetrat, terras etiam perluſtrans, & calefaciens magis mẽtes, quam corpora fouet, virtus coquit vitia expel-

D lit. Iſta eſt igitur diffuſiua luminis inferni. ¶ Itẽ iſta eſt repreſſiua fulminis æterni. Iſta .n. fulmen .i. ardorem diuini rigoris tẽperat ſuis interceſsionibus, ſicut luna temperat ardorem ſolis & aeris ſuis humidis & frigidis qualitatib. & paſsionibus, quod oſtenditur cum dr. [In cõſpectu meo]. Ipſa enim ſp eſt in cõſpectu Dei, vt pro pctõribus intercedat. Sicut .n. dr Gen. 1. Deus fecit duo magna luminaria, ſolem, vt præeſſet diei, lunam, vt præeſſet nocti. Sol enim .i. Chriſtus, præeſt diei, .i. viris iuſtis per iuſtitiam & æquitatem & ideo dicitur ſol iuſtitiæ. Malach. 4. Luna vero .i. beata virgo præeſſet nocti .i. turbulentis, & peccatoribus per clemẽtiam & pietatẽ, & ideo ipſa dicitur regina miſericordiæ, quia .ſ. iſta nõ ceſſat pctõribus miſericorditer ſubuenire, & pro ipſis filij ſui miſericordiam implorare, quia .ſ. ſicut dictum eſt, ipſa in cõſpectu dei eſt ſemper dicens illud Hiere. 18. Recordare, ꝙ ſteterim in conſpectu tuo, vt loquerer pro eis bonũ, & vt auerterem indignationem tuam ab eis. Quid ergo? ꝑ certo chariſſimi, ex quo iſta talis & tanta pro nobis ſtat in cõſpectu filij ſui pro nobis orãdo, iuſtum eſt, ꝙ nos ſtemus in cõſpectu illius ei obſecrando, famulando, & ſeruiendo. Elephantes .n. dicuntur lunam adorare, & oĩ nouilunio cum balneati fuerint, ſolent oẽs nouæ lunæ in ſignum reuerentiæ capita inclinare. Et ad hoc faciendum ſolent paruulos ſuos inſtruere & docere. Topaſius etiam lapis eſt præcioſiſsimus, qui tñ ſolent influentiã lunę ſequi, & in ſuis virtutibus lunari influẽtiæ conformari. Selenites etiam lapis nobilis lunæ videť ſeruire, pro eo, ꝙ in medio eius ſemp ſolet imago lunę candida rutilare, in qua crementum & decrementũ lunæ ſolet lucide apparere. In quib. ꝓculdubio inſtruimur, & docemur, ꝙ lunam .i. beatã virginẽ debemus totis affectibus honorare, & ei caput & animum inclinare, & imagiuẽ eius per deuotionẽ in medio cordis noſtri habere, & crementũ & decrementum ipſius (crementũ dico bonorum ſpũalium, decremẽtum bonorum tpalium) ꝑ imitationem ipſius debemus repræſentare, & nos influẽtiæ gratię ſuæ ſupponere, & virtutibus coaptare, vt de quolibet noſtrum dicatur illud pſa. Permanebit cum ſole & ante lunam in gñatione & gñationem. Nos .n. debemus permanere cum ſole .i. cum Chro eidem per charitatem adhærendo & ei famulando. Debemus etiã ꝑmanere ante lunã .i. ante beatã virginẽ, ipſam adorando, & famulando. Vnde Bern. in quodã ſermone de Pentec. Ad te (inquit) Maria ſicut ad medium, ſicut ad arcanum Dei, ſicut ad negocium ſæculorum, ſicut ad rerum cãm reſpiciunt vniuerſi, teq; beatam dicunt oẽs generationes, genitrix Dei dña mundi, cœlorum regina. Quæ in oĩb. generationibus vitam & gloriã genuiſti. In te .n. Angeli lætitiam, iuſti gloriã, peccatores veniam inueniunt inæternum. Merito in te reſpiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, & per te, & de te manus omnipotentis Dei quicquid creauerat recreauit. Patet igitur, quõ beata virgo dr luna, quia .ſ. fuit æterni fulminis repreſsiua, interni luminis diffuſiua, ſupni numinis receptiua. Et hæc de beata virgine ſufficiãt. Luna igitur ſignificat virginitatem matris ſaluatoris. ¶ Secundò princi- E paliter ſignificat proprietatem iuſti viatoris. Sicut enim

Luna { Miniſtrat humorem, Temperat ardorem, Acquirit ſplendorem, }

Sic vir iuſtus indigẽtibus pauperibus ſolet humorem bonũ temporalium per eleemoſynas miniſtrare. Apoc. 6. Luna tota facta eſt vt ſanguis. Sanguis .n. humor dulcis & amicus naturæ, ſignificat viros compatientes & benignos. ¶ Item ſolet ſuis doctrinis, & in ſe, & in alijs ardorem vitiorum temperare. pſa. Per diem ſol non vret te, neq; luna per noctem. ¶ Item ſolet ſplendorem grã ſapientię & honeſtæ apparentiæ acquirere & habere, & per hãc, & ſe, & alios illuminare. Vnde vir perfectus dr (ſicut dr Eccle. 50.) quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi luna plena, in diebus ſuis lucet. Et ideo de claritate morũ & virtutum viri perfecti dr. 1. Cor. 16. Alia eſt claritas ſolis, alia lunæ, alia ſtellarum. Et vide eã diuiſam & ꝓſecutã ſupra de alio vbi inuenies de pietate, & ſupra de claritate, vbi inuenies de viri iuſti luminoſitate. Multi tamen videntur eſſe luna obſcurata vel eclypſata, qa .ſ. nõ habent lumen gratiæ, honeſtatis & ſcię, ita ꝙ de eis poteſt dici illud Marci. 13. Luna non dabit ſplendorem ſuum. Multi .n. ſunt ita obſcuri per ignorantiã, ꝙ lumen ſciẽtiæ & doctrinæ neſciunt alijs miniſtrare. Multi etiã ſunt ita eclypſati per pctm, ꝙ lumen gratiæ neſciunt in ſeipſis continere. Multi etiam ita per malam conuerſationem tenebroſi ſunt, ꝙ lumẽ honeſtatis bonorum exemplorum neſciunt vel nequeunt alicui demonſtrare. De iſtis ergo dr Matt. 24. Sol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum. Sed nõ ſic chariſsimi. Significat ergo luna proprietatem iuſti viatoris. ¶ Tertió dico, ꝙ luna ſignificat varietatem vani peccatoris. F Sicut .n. ſenſu patet ꝙ luna nunquã ſtat in eodem ſtatu, quotidie enim mutatur & variatur, quia videlicet

Nunc eſt { Clara, Nigra, Cornuta, Plana, Soli oppoſita, Coniuncta, }

Et iſtud eſt gñale, ꝙ quanto plus habet de lumine a parte terræ, tanto minus habet à parte cœli, ſic verè chariſsimi, peccatores ſp ſunt in varietate, & motu. nũquam .n. manent in eodem ſtatu ſeu propoſito. Mutať enim peccator & in natura, & in moribus [. In natura]. ſ. nunc clarus per ſanitatẽ. nunc rubeus ꝑ iuuentutem, nunc pallidus per ſenectutem, nunc obſcurus per infirmitatem, nunc totaliter niger & eclypſatus ꝑ mortis tenebroſitatem. Homo enim breui viuens tempore repletur multis miſerijs, qui quaſi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem ſtatu pmanet. Iob. 13. In moribus etiam mutať, quia ſicut videmus, homo qñq; eſt clarus per proſperitatem, quandoque obſcurus per aduerſitatem, quandoq; ſoli iuſtitiæ Deo eſt cõiunctus per gratiam & charitatem, quandoq; rubeus per carnalitatem, quandoque eſt niger per conuerſationis vilitatem, quãdoq; cornutus per ſuperbiam & vanitatem. Et breuiter verum dixit ſapiens Eccle. 27. Homo ſanctus in ſapientia manet ſicut ſol, ſtultus autẽ mutabitur vt luna. Quia ſicut dicitur Iohel.

tur Iohel.2.& Actu.2.Sol conuertet in tenebras, & luna in sanguinem. Hoc auté in summa verum est, quia luna ista sci licet hō, quanto à parte terræ.i.à parte bonorum temporalium per prosperitaté magis est clarus, & illuminatus, táto á parte cœli.i.à parte Dei & bonorū spūalium magis est p pctm̄ tenebrosus & obscurus, & lumine superiori. i.lumine gratię vacuus & priuatus. Inferior.n. illuminatio hominum i.tpalis prosperitas & humana sagacitas & subtilitas si abū dat in inferiori parte hominis in corpore, signū est, q̄ superior pars.s.anima quantum ad lumen gratiæ penitus est ob scura, quia.s.quantò magis tpalia suppetūt, tāto magis spūa lia deficiunt, quia ſm Ambro. Successus temporalium æter næ damnationis est iudicium. Significat ergo luna varietaté vani peccatoris.¶ Quarto dico, q̄ luna significat prosperita

G tem mundi deceptoris. Luna.n. continuis processibus varia tur, in fine vero mensis ex toto & penitus in illuminando deficit, & in lunaticis dominatur hominibus, quos ad insaniam perducit. Sic vere mūdi prosperitas, quæ nunquam in eodem statu permanet, immo continue est in motu & fluxu, & nunc in cremento, & nunc in decremento, finaliter in fine mensis.i.in termino huius vitæ ex toto deficiet, & cessabit, quia sicut dr̄ Eccle.43. A luna signū diei festi, luminare, quòd minuitur in consumatione mensis. Ista etiam dn̄atur in lunaticis.i.fatuis imprudentibus, atq; stultis, quia.s.lunaris constellatio.i.influentia mundanę prosperitatis facit homines quantum ad Deum, lunaticos & in spūalibus insensatos, quia (ſm Senecam) fortuna, quem nimium fouet, stultū facit. Patet, igitur quō per lunam intelligitur mundi prosperitas. Ad quod tamen possent infinita alia applicari, sed in alijs titulis habebunt locum suum. sufficit ergo ad præsens.

Lupus.

A Nota, q̄ lupus (vt communiter) in bono sumitur & in malo, vt breuiter concludam. Per lupum ergo intelligitur

Iusta seueritas,
Ficta fallacitas,
Rapax crudelitas,

Nam lupus { Iustitiæ veros pfessres, Fallaciæ fictos possessores, Seuitiæ duros successores,

¶ Primo ergo dico, quòd lupus significat professores virtutis & iustitiæ secundum enim Homerum in libro de pugnis & astu tijs bestiarum cum lupus lapidibus impetitur, miro modo obseruat primum lapidem iacientem, & si lapis ille nocuerit, ipsum iacentem si potest interficit, si autem parum læsit, iacientem quasi parum leuiter corrigendo pertrahit & post dimittit. Sic vere iustus homo, & potissimie iudex, prælatus vel princeps, valde debet actus iustitiæ moderari, & hoīem, qui in ipsum delinquendo, hoc est vel in propriam personam vel in republicā aliquid comittēdo peccauit, ſm q̄ magis vel minus deliquerit, corrigere vel punire. Et sicut lupus est animal valde vigil & mirabiliter timens ignem, sic iustus p prudentiā debet vigil esse, & per ignem inferni ipsum etiam Deum, qui ignis cōsumēs dr̄ (Deut.4.) mirabiliter formidare. Et sicut lupus animalia capit, & rapit, ipsaq; sibi incorporat, & ea sibi vēdicat, & acquirit, sic iustus debet alios per prædicationé rapere, & acquirere & eos p charitaté sibi incorporare, & ad parté suā & Christi per pœnitentiā cōuertere, & domare. Gene.49. Beniamin lupus rapax mane rapiet prædā, & vespere diuidet escas. Et sicut lupus si ligatus fuerit vel cōclusus, nō solet oues lædere sed cum eis pacificè se habere (vn̄ lupus, qn̄ de super lectum saltat in domum vbi sunt oues, primo & ante omnia tentat si poterit exire p libito, & si videat, q̄ ostia sint serata, nec possit retro saltare p viam quā intrauit, statim se captum iudicans abscondit se, & criā si famelicus sit, nihil nocet) sic vere dicā, q̄ iust⁹ vīculis diuini timoris astrictus, & intra muros & ambitum diuinorū mandatorum inclusus, cum agnis & ouibus.i.cum alijs cōsocijs, & simplicibus in pace solet viuere, & nullum ledere, sed erga oēs benigniter se habere. Iuxta illud Esai.11. Habitabit lupus cū agno &c. Patet ergo, quomodo lupus quādoq; significat p fessores virtutis & iustitiæ.¶ Secūdo dico, q̄ quādoq; signi

B ficat possessores hypocrisis & fallaciæ. Lupus.n. exteri⁹ vel lus habet hispidum & hirsutū, & quanto plus hispidior, tanto crudelior & deterior. Lupus etiā sub frondib. solet se abscondere, & dum non videtur, solet subito pecudes insilire Sic vere multi sunt, qui vellus.i.exterioré cōuersationé habent hispidam, humilem, & austeram, interiorem auté cōn scientiam habent crudelem, rapidam & fallacem, quia.s.dū sub frōdibus fictionis & hypocrisis abscōduntur, citius & facilius nocent, dum eorum malitiæ non cauent. Patet in aliquibus religiosis, q̄ sub velamine sanctitatis exercēt opera carnalitatis. Patet in hæreticis &c. Ideo bene præcipitur Mat.15. Attendite à falsis pphetis, qui veniūt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus auté sunt lupi rapaces. à fructi b.eorū cognoscetis eos.¶ Tertio vero dico, q̄ lupus signifi cat effossores feritatis, & seuitiæ, hoc est dictu Viros crude- C les impios & raptores. Lupus.n. sp inhiat ad sanguinem, & ad prædam contra bestias innocentes, & se defendere non valentes, & ēt tantæ est feritatis, quòd nō sufficit sibi ad ne cessitatem suā occidere, imo quotquot inuenerit in grege vel armēto, solet sine remedio trucidare. Sic vere faciūt hodie multi, potissime iudices, principes & tyranni, qui a.s.ad prædas ip inhiant, & anhelant, & pauperes innocentes rapiunt, violant, excoriant, trucidant, & sanguine & pelle suæ temporalis substantiæ ipsos attenuant, exuunt & denudant. D Eze.22. Principes eius in medio eius lupi rapaces. Et Soph. 3. Iudices eius lupi vespertini &c. Et Abac.1. Leuiores pardis equi eius, velociores lupis vespertinis. Nullū ergo est inocentib. remediū pōsitis inter tales lupos, nisi patiēria & prudentia. Iuxta consilium saluatoris, dicentis Matt.10. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ego prudentes sicut serpētes, & simplices sicut colūbæ.¶ Quod autem per lupum intelligatur diabolus, qui.s.aias fraudulēter sub aliqua specie boni velatus rapit tentationibus & occidit, patet Io.10. vbi dr̄, q̄ mercenari⁹ videns lupū venientē fugit. Sequit. Et lupus rapit, & dispergit oues. Sufficit q̄ in varijs locis applicādo, ad diuersa vitia fit mētio de lupo.

Lupanar

A Lupanar idē est, quòd prostibulū locus scilicet vbi actus fornicationis & luxuriæ exercentur, dictus à lupa meretrice, quæ Remū & Romulum conditores supra Tyberim expositus nutriuit, vt dicit Titus Liuius libro primo ab vrbe condita. Igitur inuenitur triplex genus fornicationis scilicet

Corporalis immunditiæ,
Cordialis iniustitiæ,
Spiritualis idolatriæ,
Quibus homo fornicatur, scilicet,
Corporaliter carnem maculando.
Cordialiter culpas committendo,
Spiritualiter seu sacramentaliter fidem abnegando, seu demonibus consentiendo, & eorum cultui adhærendo.

Possumus ergo dicere, quòd est triplex lupanar, i.triplex locus vel status, in quibus actus istius triplicis luxuriæ exercētur. De lupanari carnalitatis dr̄ Nu.25. Ingressus est Phinees. post virum Israeliticum in lupanar, & trāsfodit ambos. De lupanari peccatrix conscientiæ & iniquitatis, vbi.s.anima cū vitijs fornicatur p varios consensus & affectus, dici pōt illud. 2. Macha.4. Optimos quosq; epheborū in lupanaribus pōnere. De lupanari antem idolatriæ & infidelitatis dicitur Ezech.16. vbi dominus loquens ciuitati Hierusalé idolatrię dicit sic. Aedificasti tibi lupanar, & fecisti tibi psti bulum in plateis cunctis ad omne caput viæ. Et hæc sufficiant. & cætera.

Lutum

Lutū fit ex aqua & terra inuicem mixtis. Et A sumitur lutum multipliciter in scriptura. Sumitur etiam in bono & in malo. In bono enim designat

Naturæ vilitatem,
Carnis mortalitatem.
Mentis humilitatem.

¶ Significat ergo natu ræ vilitatem, quia.s.tota natura humana nō est nisi lutum vile, fragile & infectum. Vnde Iob.4. Hi, q̄ habitant domos luteas, terrenum habent fundamentum, cōsumentur velut à tinea.¶ Irē signat carnis mortalitaté. Caro enim mortua finaliter efficitur lutū putridū, & fœtidum. Vn̄ per Hiere.18. Dissipatum est vas, quod faciebat ex luto. Vn̄ per statuam Nabuchodonosor pōt signari homo, quia statua illa habebat pedes partim ferreos, parti testeos, parti luteos sicut dr̄ Dan.2. vbi inter cætera dicitur. Vidisti ferrum mixtum terræ, & luto &c. Pedes enim, id est finis, & posterioritas statuæ, idest hominis tres habent partes, quia.s.ibi est ferrum, idest anima, quæ ad modum ferri stabilis est, & immobilis.

mobilis.Alia pars est testea.s.caro, quæ ad modum testæ mo dicam habet soliditatem,& magnam fragilitatem.Alia pars est lutum.s.sanguis, quæ ad modum luti nullam habet soliditatem,sed magnam corruptibilitatem.Nã sicut dicitur Dan. 2. Venit & cecidit subito lapis de monte,qui contriuit, & cõminuit pedes statuæ ante dictæ . Quia.s.sursum à monte. i. à Deo & à Dei occulta prouidentia descẽdit lapis.i.mors,qui percutit statuam in pedibus id est,qui percutit hominem in fine dierum,quæ omnia in fauillam,& cinerem reducit. Vnde Iob.decimo. Memento quæso , quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. ¶ Item signat mentis humilitatem,de qua dicitur Iob.30. Comparatus sum luto, & assimilatus sum fauillæ,& cineri. Homo.n.qui videt se esse in luto & ex luto creatum , & in lutum finaliter conuertẽdum, exinde concipit humilitatem,quæ multum proficit ad saluté Sicut.n.dicitur Io.9. Cæcus natus qñ oculos suos Iesus liniuit,statim vidit & lucem recepit. Quia verè cœcus.i.peccator,qui lutum propriæ fragilitatis, & mortalitatis per considerationem cordis oculis anteponit,lumen gratiæ,& sapiẽtiæ recipit,& acquirit.Et ideo consulitur Naum. 5. Intra in lutum,& calca,subigẽs tene laterem. Tale.n.lutum valde est vtile, quia vasa multarum rerum contentiua inde formãtur quia.s.ẽm Auicen.ex solo luto vnctuoso plantæ procreãtur. In luto apri inuoluuntur , vt fortificato latere non lædantur à venatoribus. Sic verè charissimi ex luto.i.ex humili cõsideratione vilitatis,& mortalitatis nostrę nos efficimur vasa ad continendum gratiam,& deuotionem.Efficimur plantæ ad fructificandum per bonam operationem . Efficimur fortiores,& duriores ad resistendum venatorib.i.demonibus per constantiam,& perfectionem. In luto.n.nostræ mortalitatis nos debemus more aprorum per considerationem inuolure,vt sic iacula tentationum possimus tutius refutare. Zach. 10. Erunt quasi fortes conculcantes lutum in prælio . Patet igitur quomodo lutum sumus.¶ Nota adhuc si vis,quòd sumus scilicet sicut Lutum

In ingressu.
In progressu.
In egressu.

¶In ingressu.s.quia sicut dicit Esaię. 64.Pater noster es tu,nos uero lutũ. Nam sicut figulus ex eodem luto rota volubili mediante facit vasa contraria , & diuersa s.aliud in honorem,aliud in contumeliam,sicut dicit apostolus Ro. 9.sic uerè Deus mediante rota occultæ suæ prouidentiæ de eodem luto fragilis conditionis humanæ format,& facit diuersitatem hominum in hoc mundo. Alij.n.sunt in honorẽ, alij in cõtumeliam.Alij diuites,alij pauperes.Alij rustici,alij nobiles. Alij peccatores, alij boni. Alij saluati,alij dãnati. vt dicat quilibet illud Iob. 33.Ecce & me,& te fecit deus, & de eodem luto quoq; formatus sum.Homo.n.quantum ad suã originalem creationem est proprie in manu Dei sicut lutum in manu figuli.Hierem.18.Sicut lutum in manu figuli,sic vos in manu mea,dicit dominus.Et Eccl.33. Sicut lutum in manu figuli,sic homo in manu illius,qui fecit eum. ¶ Item nos sumus lutum in progressu , quia.s. quandiu durat vita nostra mortalis,nos sumus compositi de fæcibus,& de luto, de carne.s.sanguine & stercoribus. Dan 14. Iste autem intrinsecus luteus est.¶Item sumus lutum in egressu Esa.41. Ponet magistratus quasi lutum. Sic igitur sumitur lutum in bona significatione.¶Sed adhuc dico,quod lutum sumitur in mala designatione.Lutum enim solet.

Tangentem maculare. Primum est lutum carnalitatis.
Intrantem alligare. Secundum est lutũ iniquitatis.
Portantem aggrauare. Tertium est lutum cupiditatis.

¶Lutum.n.carnalitatis maculat tangẽtem.Vnde carnales similes sunt porcis,qui in luto,& fœcibus delectantur. Vnde. 2.Pet.2.Sicut canis reuersus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti.¶Lutum iniquitatis detinet intrantem.Sicut.n.homo faciliter intrat lutum,ex quo tamen non faciliter exit,sic hõ faciliter cõmittit pctm̃, ex quo tamen non faciliter resilit aut recedit.Psal.Eripe me de luto, vt non impingar vel infigar.¶Lutum cupiditatis aggrauat portantem, quia sicut lutum quod terra,& de terra est,solet portantem inferius trahere,& grauare,sic bona temporalia quæ terra, & lutũ sunt, & de terra sunt(iuxta illud Iob.41. Sternet sibi aurum quasi lutum)hoiem per cupiditatem, & auaritiam detrahunt atq; premunt.Vnde Abacuc.2.dicitur. Ve qui congregat nõ sua. vsquequo aggrauat super se densum lutum? Et sic igitur patet quomodo lutum diuersimodè sumitur in scriptura.

Lustra. Lustrare idem est quod circuire, vel circueundo aliquem locũ certis sacrificijs, & obseruationibus expiare. Et dicitur lustrum circuitus quinq; annorum iuxta illud.Lustra sex quæ iam peracta &c.sicut in hymno.De lustro enim in lustrum, idest de quinquennio in quinquenniũ tributa Romanis soluebantur, & vrbs Roma p censores certis sacrificijs expiabatur,& illa expiatio lustratio dicebatur. Sed de hoc nihil ad præsens . Vide vbi de Circuire Sacrificare,Expiare,& similibus. A

Lux. Nota φ lux multipliciter sumitur in scriptura . Est enim sicut diuidit Mauricius,Lux A

Exterior & mundana.
Interior & humana.
Superior & diuina.
Inferior & terrena.
Deterior & valde vana.
Debilior & valde miseranda.
Nobilior & valde appetenda.

¶Cum igitur lux sit illud per quod rerum notitia nobis datur intelligi , quia.s. nihil potest sensibiliter videri , nisi lucis beneficio mediante, hinc est φ omnis notitia vel omnis virtus vel res significatiua potest per lucem proprie denotari. Est igitur lux exterior,& ista est splendor notitiæ,quam habeamus per creaturas. Creaturæ.n.suũ prædicant creatorem , & ad ipsum cognoscendum lucem veræ notitiæ nobis fundunt.Teste.n.apostolo Rom.1.A magnitudine creaturæ poterit earum creator videri.Vnde de creaturis dicitur Gen.1.Fiant luminaria in firmamento cęli, vt luceant super terram.Lux interior est lux rationis,& discretionis,gratiæ & sapiẽtiæ. Iob.38. Indica mihi si nosti in qua uia habitat lux.Lux superior est Deus,quia sicut dicitur.1. Io.1. Deus lux est , & tenebræ in eo non sunt vllæ . Lux inferior est homo perfectus,quia sicut dicitur Prouer.4.Iustorum semita quasi lux splendens.Lux deterior est mundi prosperitas de qua Iob 38. Auferetur ab impijs lux sua.Lux debilior est vita humana,de qua Iob 17.dicit.Rursum post tenebras spero lucẽ. Lux nobilior est vita æterna, de qua Thob. 13. Lux splendens splendida luce fulgebit.Inuenitur ergo in scriptura lux multiplex,videlicet Lux gratiæ.Lux gloriæ. Lux decẽtiæ.Lux opulẽtiæ.Lux sapiẽtiæ.Lux hæreditatis. Lux bonitatis.Breuiter ergo dico,φ per lucẽ potest intelligi Deus. Vir perfectus.Perfectio virtutum.Gloria æterna.Prosperitas tẽporalis.Et sic dico breuiter quod est Lux

Honoranda.
Imitanda.
Continenda.
Affectanda.
Detestanda.

¶Dicamus ergo primo,φ est quædam lux,quæ debet honorari,& ista procul dubio est Deus.Deus.n.est lux,& tenebræ in eo non sunt vllæ.Lux.n.inter oẽs formas corporales obtinet principatũ. Habet.n.actus inter se principales,& excellentiores, φ oẽs, formas alias antecellit.Sic pro certo deus inter oẽs naturas spirituales principatum obtinet,nec est aliquid creatum,qđ sibi valeat cõparari. Et ideo Christus Deus noster dicit sic Ioan.9.Quamdiu sum in mundo,lux sum mundi. Et Ioan.8. Ego sum lux mundi.Et aduerte hic,φ sicut lux habet naturaliter conditionem valde nobilem,durationem valde stabilẽ, diffusionem valde nobilem,sic verè Deus est conditione nobilissimus.Ego inquit.Duratione æternissimus. Sum.diffusione agilissimus.Lux inquit mundi.Probat nobilitatem dictio primitiua.Ego. Probat æternitatem dictio substantiua. Sum.Probat agilitatẽ actio diffusiua.quia lux mundi.¶Dicamus ergo quod Deus dicitur lux ratione nobilis conditionis,quod ostenditur cum dicitur Ego,quod est primæ psonæ,& speciei primitiuæ,nominatiui casus,& numeri singularis, quæ oĩa expone sicut supra de aduẽtu in illa auctoritate. Ego lux ueni in mũdũ. Sicut.n.lux oĩa corporalia pcedit in nobilitate,& iõ sicut res nobilissima primo oĩm fuit creata, & facta inter oĩa opera creatoris,sicut dr̃ Gen. 1. Fiat lux, & facta est lux,sic uere Deus nobilitate excellẽtia, & dignitate cũcta præcellit,& sicut prima,& primitiua & principalis cã, oĩum rerũ oĩa superat,& præcedit. Io.12. Ego lux in mundũ veni.Et Apoc.1.Ego sum primus & nobilissimus. Sed de ista nobilitate & dignitate æternæ lucis,& diuinæ naturæ q̃ notatur per Ego, uide supra de Ego. §.1.& supra.de aduẽtu in auctoritate præallegata.Deus igitur lux est ratione nobilis cõditionis.Ego inquit &c.¶Deinde dico quod Deus est lux ratione stabilis durationis,quod ostenditur cum dicitur. Sum Lux.n.habet naturam incorruptibilẽ. Ex quo.n.semel creata fuit,esse postea nõ cessauit,nec fuit in virtute diminutiua, nec in essentia uariata,quinimo ẽt tãta est ipsius incorruptibilis con-

bilis conditio,ꝙ quamuis super fęces trāseat incessanter,nullam tamen exinde contrahit corruptelam, significans ꝓpriè diuinam essentiam,quæ nec tempore variatur,nec in virtute diminuitur, nec illapsione qua rebus corruptibilibus illabitur,aliqualiter maculatur,sed in ꝓpria essentia,& natura cōsistit,& incommutabiliter stabilitur.Sum inquit. Deus.n.lux est,& lucem habitat inaccessibilem,sicut dr̄ 1.Timo.6. Et iō ipse dicit Ioan.9.Ego lux sum mundi.Et Ioan.1.Ipse erat lux vera,quæ illuminat oēm hominem.Est igitur Deus lux rōne stabilis durationis. ¶ Deniq; dico,ꝙ ipse ē lux rōne mobilis seu agilis diffusionis,quod ostēditur cum dr̄.Lux mundi.Sicut.n.lux est suiipsius maxime cōicatiua,& ab oriente in occidentem sui subito diffusiua,occultorum terræ penetratiua lapidum preciosorum,& metallorū in terra inuisibiliter generatiua,& elementorum contrariorum in vno mixto conciliatiua,& concordatiua, aeris insuper illuminatiua, & tenebrarum,& caliginis fugatiua , & etiam vitæ aīalium causatiua,& conseruatiua,sicut dicitur in lib. de fonte vitæ, sic pro certo Deus se per beatam incarnationem hominibus cōicauit,& ab oriente in occidentem. i. de cœlo ad terram se diffudit,& subito trāsportauit, occulta terræ.i.secreta vteri uirginis inuisibiliter penetrauit, & ibidem preciosum lapidem vel metallum,videlicet corpus suum admirabiliter fabricauit,& sic diuersa elementa.i.diuersas hoīum nationes in vno mixto.i.in vna Ecclesia concordauit,& adunauit . Aerem.i. mundum prædicando , & docendo sua benedicta præsentia illuminauit,& informauit,& sic tenebras errorum,& hæresum effugauit,& sic vitam gratiæ,& gloriæ animalibus.i. hominibus procurauit.Sicut.n.dicitur Ioan.1.Vita erat lux hominum,& lux in tenebris lucet.Iste est ergo lux mundi.i. lux mundo communicatiua,dicens illud Io.12. Ego lux in mundum veni.Et Ioan.9.Quandiu sum in mundo, lux sum mundi.Et bene Christus se dicit lucem,quia sicut Lux

Oritur,	Et sic pōt inueniri. Lux veniens seu oriēs,
Progreditur,	Lux transiens,& progrediens,Lux moriēs
Obtenebratur,	& deficiens,Lux rediens,& resiliens,sic ve
Reflectitur,	rè charissimi dico, ꝙ Chr̄s fuit lux oriens.

Et sic pōt inueniri in incarnatione,quia sicut dr̄ in Psal. Lux orta est iusto.& rectis corde lætitia . Fuit lux progrediens in conuersatione . Semper.n.procedebat de virtute in virtutē. Prouer.4.Lux procedens splendens procedit,& crescit. Lux fuit deficiēs in morte,& passione Esa.5.Lux obtenebrata est in caligine . Fuit lux rediens in resurrectione, & ascensione. Iob. 17. Rursum post tenebras spero lucem . Deus ergo est lux ratione conditionis,durationis, diffusionis. Vnum tamē est aduertendum, ꝙ quamuis lux quātum in se est semper sit parata se diffundere,& se ostendere, se diuidere, & influere, istud tamen verum est ꝙ oportet,& necesse est ꝙ habeat materiam præparatam,& inde est ꝙ lapis durus per lucem non viuificatur,ꝙ oculus cœcus per lucem non illuminatur,ꝙ lignum aridum per lucem non fœcundatur. Secundum.n.philosophum,actus actiuorum sunt in patiente prędispositio.& ideo nihil est quod possit alicuius rei influentiam recipere, nisi ad hoc antea disponatur. Sic verè charissimi, lux æterna Deus quantum est in se,semper paratus est alijs influere, & alios dirigere,& iuuare.Veruntamen necesse est, ꝙ ad hoc per gratiam,& obedientiam disponamur. Illi.n.qui sunt duri sicut lapis per mentis indurationem,qui sunt cœci , per rationis obfuscationem,& ꝗ sunt aridi per humoris gratiæ priuationem,istius lucis influentiam nec percipiunt, nec ei⁹ beneficia recipiunt,quia ad hoc minime se disponunt . Sap.17. Ignis quippe nulla uis poterat eis lumen præbere.Istud optimè patet in Iudæis induratis, obstinatis & excęcatis,qui lumen Christum habuerunt præsentem,& tñ eum non receperunt nec viderunt . Lux.n.in tenebris lucet, & tenebræ eā non comprehenderunt. Io.1.Sicut.n.dr̄ Ioan.3.Lux venit in mundum,& dilexerunt hoīes magis tenebras , ꝙ̄ lucem. Isti .n.sunt sicut britones expectantes arcturum , quia isti expectant,quod perpetuo non videbunt.Vnde de isto Iudęorum populo dicitur Iob.3. Expectet lucem,& non videat nec ortū surgentis auroræ.Vnde de istis derisoriè dr̄ Esa.28. Expecta,reexpecta,modicum ibi,modicū ibi.Sic ergo patet, qūo per lucem intelligitur Deus,& quomodo est quędā lux,quę debet venerari.¶ Secundo dico , ꝙ est quædam lux quæ debet imitari , & ista lux signat Christum , vel beatam virginē vel quemlibet virum iustum.Sicut.n.lux est in cōditione pulcherrima,in operatione est nobilissima.& in apparētia pulcherrima,sic uerè uir perfectus est purus per sanctitatem innocētiæ.Nobilis per agilitatem obedientiæ.Pulcher & delectabilis per honestatem apparentiæ. Et ideo breuiter de tali luce .s.de uiro perfecto,& sancto potest dici illud Sap. 7. Cādor.n.est lucis æternæ,& speculum sine macula, & imago bonitatis Dei. In quibus verbis ostenduntur sex conditiones lucis quæ uiro iusto possunt optimè coaptari.Lux.n.habet

Candorem summè notabilem.	¶Solet.n.lux candi
Vigorem incorruptibilem.	da se mōstrare. Cā
Splendorem manifestabilem.	dor inquit lucis.Sē
Nitorem immaculabilem.	per perseuerare. Iō
Decorem repræsentabilem.	dr̄ Aeternæ. Cūcta
Valorem communicabilem.	manifestare.ideo di

citur Speculum.Fæce non sordidare ideo dicitur sine macula.Formas repræsentare.ideo dicitur Imago.Sese communicare.ideo dicitur bonitas Dei. Ad litteram.n.sicut videmus sensibiliter,lux habet colorem splendidum,& candidum, & ideo dicitur.Candor.Lux habet naturam indeficientem , & ideo dicitur Aeternæ . Lux habet splendorem illustrantem, ideo dicitur Speculum. Lux habet uirtutem immaculatiuā, ideo dicitur sine macula. Lux habet formam repræsentatiuam,ideo dicitur Imago. Lux habet virtutem communicatiuam, ideo dicitur . Bonitatis Dei. quia scilicet bonum est suiipsius communicatiuum,& diffusiuum.Istæ sex conditiones lucis charissimi,quæ in ista auctoritate notantur, applicantur sex virtutibus uiri iusti , quia pro certo in viro iusto, & perfecto debet esse

Castitatis & continentiæ pulchritudo.ideo dr̄ Cādor lucis.
Firmitatis & permanentiæ longitudo.ideo dicitur Aeternę.
Veritatis & sapientiæ certitudo.ideo dicitur Speculum.
Puritatis & innocētiæ sanctitudo.ideo dicitur Sine macula.
Honestatis & apparentiæ gratitudo.ideo dicitur Imago.
Pietatis & amicitiæ plenitudo.ideo dicitur Bonitatis Dei.

¶ Dico igitur,ꝙ vir perfectus debet habere pulchritudinem continentiæ,quod ostenditur cū dicitur.Candor lucis.Candor.n.in coloribus,signat castitatem in virtutib. Quia sicut, candor est color inter cæteros purissimus , faciliter tñ maculatur,& in illo colore plus,ꝙ̄ in alijs macula plus indecorat, sic uirtus castitatis plus cæteris est purior,& mundior,faciliter tamen per luxuriam corrumpitur , & macula.i.defectus in ista uirtute indecentior cæteris iudicatur. Plus.n.apparet macula luxuriæ,& magis notatur, & citius cognoscitur, quam macula superbiæ vel alterius peccati.Et ideo sicut lux est naturaliter cādidi,& fulgidi coloris, sic vir perfectus per castitatem debet esse cādidus,& per honestatem fulgidus apparere,vt de eo dicatur illud Cant.5. Dilectus meus candidus,& rubicundus, electus ex milibus. Et bene dicit electus ex milibus,quia uix inter mille inuenitur hodie hō castus.Iō qñ inuenitur,bene pōt mirabile reputari,iuxta illuc Eccl.43. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus . Vñ breuiter de luce spiritualis Hierusalem dicitur Thobiæ 13.Luce splendida fulgebis.Sequitur.Omnis circuitus murorū eius, ex lapide candido,& nitro mundo.Cādor ergo lucis. Vt sic vir perfectus figuretur in illo filio hominis quem uidit Ioannes. Apocal.1.qui habebat caput, & capillos candidos sicut lana alba , & cuius facies sicut sol in virtute sua lucebat. Quia.s.vir perfectus debet cādorem castitatis habere,& per castitatem lucere,& in capite intentionis,& in capillis affectionis,& in facie conuersationis. Quia.s.castitas est interi⁹, & exterius obseruanda.quod est contra hypocritas , similes cygno,qui est auis exterius in plumis candida,interius tamē in carne valde nigra. Quia videlicet hypocritæ habent plumam.i. exteriorem conuersationem per simulatam castitatē candidam, carnem tamen interius in occulto habent per luxuriam denigratam.Non sic igitur, sed habeat uir perfectus castitatis,& continentiæ pulchritudinem.Candor inquit lucis.¶ Item vir perfectus debet habere firmitatis, & perseuerantiæ longitudinem,qđ ostenditur cum dicitur Aeternę. H
Lux enim in sua conditione, & natura sine corruptione perpetuo perseuerat.sic uir iustus semper debet in bono perseuerare,& durare,& ab esse gratiæ nunquam corrumpi,deficere vel cessare.Aeternæ inquit.quia.s.ad virum perfectū pertinet æternè,& durabiliter, non tēporaliter aut defectibiliter permanere.Vnde Sap.10.Dedit illi claritatē æternam.Et sequitur.Et fuit ei in velamēto diei,& in luce stellarum nocte.

Istud

Istud tamen est contra multos qui sunt temporales non æternales. Corruptibiles non durabiles. Defectiui non permansiui. Et tales sunt vt cōiter tria genera personarum, videlicet hypocritæ, falsi amici, & leues seu incōstantes. Sed de istis vide supra in plurib. locis. Isti ergo non sunt lux æterna, sed potius lux defectibilis & infirma. Sunt. n. sicut lux cometarum, quæ subito apparet, & vr̃ stella, subito autem disparet, & vr̃ nulla. Vnde de quolibet talium potest dici illud Iob. 18. Expellet eum de luce ad tenebras. Non sic ergo, sed habeamus firmitatis, & permanentiæ longitudinem. Item vir perfectus debet habere veritatis & eloquentiæ certitudinem. Speculū inquit. Sicut. n. videmus ꝙ natura lucis est occulta & abscondita rerum ostendere, & se & quicquid est abscōditum declarare, sic verè conditio & proprietas viri iusti est, & se & alia alijs manifestare. Sic dico ꝙ vir iustus per virtutem veritatis vult se oībus ostendere qualis est, sine aliqua alicuius simulationis vel hypocrisis falsitate oībus abscondita & secreta fidei & morum ostendit, & quicquid est periculosum, & vtile docet pro virib. & erudit. Iste. n. (sicut dr̃ Io. 1.) Est lux vera, quæ illuminat omnem hominem. Et hoc ostenditur cum dr̃. Speculum. Speculum. n. talis est naturæ ꝙ imaginem quam recipit, statim ostendit, nescit. n. aliquid celare. Quia. s. vir pfectus nihil scit de suis interiorib. alijs per duplicitatem, hypocrisim & falsitatem abscondere, sed per simplicitatem, & veritatem quicquid interius in corde latet, solet omnib. declarare. Vnde 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculum. Ista tñ sunt contra fallos & deceptores, qui nō habent naturam speculi, quia. s. quod intus in corde cogitant & concipiunt, non ostendunt exterius neque dicunt similes topasio, qui formā habet specularem, imaginemque repræsentat transuersam. Quia vere tales falsi & ficti. s. proditores falsi amici, & adulatores, hypocritæ totum transuersum. i. totum oppositum, & contrarium illarum imaginationum, & rerum quæ intus habent in corde seu recipiunt & concipiunt, solent exterius declarare, quia. s. vnum habent in corde, aliud in ore. Vnum in conscientia, aliud in apparentia. Isti. igitur non sunt lux veritatis, sed vmbra & tenebrę totius falsitatis. Esa. 49. Expectaui
I mus lucem, & ecce tenebræ. Non sic ergo, sed habeamus veritatis, & eloquentiæ certitudinem. Speculum inquit. ¶ Item vir perfectus si vult esse lux, debet habere puritatis, & innocentiæ sanctitudinē, quod ostenditur cum dr̃. Sine macula. Sicut. n. lux naturam habet ita purissimā ꝙ nullo contactu sordium potest maculari vel sordidari, sic vir perfectus debet esse ita sanctus, innocens, & purus, ꝙ per contactum. i. societatem, & vicinitatem sordium. i. peccatorum non possit aliqualiter infici vel corrumpi. Sine macula inquit. Exo. 12. Erit enim agnus sine macula, masculus anniculus. Isti. n. dicuntur puri & innocentes propter

Mentis simplicitatem, quia sunt agnus.
Carnis syncceritatem, quia sunt sine macula.
Cordis virilitatem, quia sunt masculi.
Aetatis habilitatem, quia anniculi.

¶ Ista summè pertinent ad ecclesiasticos, quia isti pręcipue sine macula luxuriæ debent esse. Quia sicut dicitur. 1. Machab. 4. Elegit Iudas sacerdotes sine macula. Et nota quòd tales digni sunt vt in

K Christi Ecclesia collocentur.
Christi præsentia famulentur.
Cœli fastigio sublimentur.

¶ Debent. n. tales in Ecclesia collocari. Vnde Psal. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Sequit. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. ¶ Item possunt digne domino famulari Vnde Dani. 1. dr̃ ꝙ pueri de semine regio in quibus nulla esset macula, sed qui pulchri, & eruditi erant sapiētia, debebant introduci in palatio coram rege. Quod est figuratum Leui. 22. vbi hostię sine macula pręcipiū tur offerri, quia. s. aīal quod immolabatur, non debebat esse cęcū, sine aurib. sine cauda, alias refutabatur, quia. s. non sunt digni Deo offerri in statu ecclesiæ qui carēt oculis per ignorantiam, qui carent auribus per inobedientiā, qui carent cauda. i. qui nō habent mortis & finis memoriam. Sicut. n. dr̃ de Absalone. 2. Reg. 14. A planta pedis vsq; ad verticem nō fuit in eo aliqua macula. Hoc tñ aduertendum, ꝙ pp maculam velleris exterius, nisi esset caro maculata interius, animal nō repellebatur, quia. s. quamuis homo habeat aliquas maculas vel aliquos defectus solum exterius in vellere conuersationis, dum tñ nulla macula sit interius in membris intentionis non est propter hoc reprobandus. Multi. n. sunt qui videntur exterius mali, qui tamen interius sunt valde boni. De quibus dr̃ Leu. 13. Sciat non esse lepram, sed maculam coloris cādidi. Tales ergo qui sunt sine macula, digni sunt dñ ofamulari. ¶ Item dico, ꝙ digni sunt in cęlo sublimari vel gloriari. Ideo de innocentibus dr̃. Apo. 14 quòd sine macula sunt ante thronum Dei. Boni. n. similes sunt puro, & immaculato balsamo, qui nunquam maculat vestem quam tangit. Sed mali similes sunt plumbo seu pici, quæ solet tangentes maculare, quia. s. boni qui sunt sine macula peccatorum, nunquam alios maculant per malum exemplum. Mali vero qui in se sunt pleni macula peccatorum & delictorum, solent contingentes. i. vicinos & socios malis verbis & exemplis corrumpere, & fœdare. Num. 19. Quicquid tetigerit immūdus, immundum faciet. Sed non sic boni, quia ipsi sunt macula. Tales igitur possunt dici lux propter puritatis, & innocentiæ sanctitudinem. vt de tali puritate dicatur illud Hester. 8. Noua lux oriri visa est. ¶ Item vir perfectus debet habere honestatis, & apparentiæ gratitudinem, quod ostenditur cum dicitur Imago. Sicut L
. n. lux coloratur, & imaginatur s̃m cōditiones rerū per quas habet transire, istud patet in luce transeunte per vitrum, quę ad colorem vitri solet colorari, patet etiam in iride, vbi radij solares per elementa & per terram transeuntes induunt colorem rerum per quas transeunt, & ipsum in iride repræsentāt, & inde est quòd ibi apparet rubeus color rōne ignis, color cęlestis ratione aeris, color ceruleus ratione aquę seu maris, color viridis rōne terræ, vbi. s. arbores, & hærbe virecūt, talis lux procul dubio debet esse vir perfectus, quia vere quicquid potest inuenire coloris, perfectionis, & virtutis in rebus per quas transit, totum debet induere, & totum in imagine conuersationis suæ prætendere & habere. Alios. n. in bono debet imitari, & ad eorum dispositionē debet quāto plus poterit colorari, quod ostēditur cum dr̃ imago. Imago. n. est repræsentatiua figuræ, & conditionum illius cuius est imago. Quia. s. homo per honestatem conuersationis debet in se habere, & repręsentare mores, & conditiones illius qui dicit Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. vt sic de tali honestate dicatur eildē illud Matt. 5. Luceat lux vestra coram hominib. vt videant opera vestra bona. Quod tñ est contra multos similes speculis concauis, quæ quamuis imaginem pulcherrimi hominis in se recipiant, horribilem tamen repræsentat. Quia. s. mali quamuis bona bonorum exempla & documenta videant, & audiant, horribilem tamen. i. malam conuersationem, & vitam in se aliis ostēdunt, & demonstrant. Sed de hoc vide supra de Imagine. Et nota quòd aliqui repræsentant in se imagines diuersarum bestiarum. Quidam.

Leonis per superbiam.
Lupi per auaritiam,
Porci per luxuriam,
Asini per pigritiam,
Canis per inuidiam,
Vulpis per malitiam,
Apri per iracundiam.
Vrsi per gulam, & gastrimargiam,

¶ Et isti debent timere illud, qđ dicitur Apocal. 19. quòd scilicet illi qui portabāt imaginē bestiæ, missi sunt in stagnū ignis & sulphuris. Non sic ergo, sed habeamus honestatis, & apparentiæ gratitudinem. iuxta illud. 1. Thessa. 5. Omnes. n. vos filij lucis estis, & filii diei. ¶ Item vir perfectus si vult esse lux, debet habere pietatis, & amicitiæ plenitudinem, quod ostenditur cū M
dicitur. Bonitatis. Bonum est. n. sui diffusiuum, & communicatiuum. Lux etiam est summè diffusibilis, & communicabilis, in tantum quòd in oriente apparens, subito in omnes partes aeris se diffundit, & omnibus se communicat, & ostendit. Vnde etiam dicit Aristo. quòd tanta est virtus, & actualitas lucis, quod vnus punctus lucis sufficeret ad totum aerem illuminandum. Sic vere charissimi vir iustus per virtutem charitatis, & pietatis solet seipsum, & bona sua aliis communicare, & diffundere, & omnes tam spiritualiter, quam temporaliter adiuuare. Vnde de luce dicitur Genes. 1. Vidit Deus lucem quòd esset bona, & diuisit lucem à tenebris. Talis. n. lux bona, id est talis vir clemens, & pius, à tenebris. i. à peccatoribus vel à tenebris mundanę miserię diuiditur, & sursum in cœlesti curia. i. gloria cum Deo collocatur. Vnde Dan. 2. dicitur de Deo. Nouit in tenebris constituta, & lux cum Deo est. Patet ergo quomodo vir iustus diuersimodè potest dici lux, scilicet ratione.

Pietatis & amicitiæ,
Honestatis & apparentiæ,
Puritatis & innocentiæ,
Veritatis & sapientiæ,
Firmitatis & permanentiæ,
Castitatis & continentiæ,

¶ Et sic igitur bene ostenditur q vir perfectus est cãdor lucis æternæ, speculum sine macula, & imago bonitatis Dei. Ista est igitur lux imitanda. ¶ Tertio dico q est lux continenda, quia sicut videmus q stellæ & luminaria sunt contentiua formæ lucis. & ipsius ad alia transmissiua, sic verè nos debemus lucem spiritualem habere, & eam aliis infirmiorib. trãsfundere seu dare. Lux autem ista triplex est, videlicet.

Lux gratiæ.
Lux scientiæ,
Lux honestę apparentiæ.

¶ Talis.n. triplex lux in bonis personis à sole iustitiæ Deo influitur, iuxta illud Esa. 30. Erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septempliciter. Et per ipsos in alios transfunditur & mittitur. Vnde petebat Dauid. Emitte lucẽ tuam & veritatem tuã, ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum. Vbi aduerte q talis lux est habẽda, quia. s. per istam interius instruimur & corrigimur, quia ista est veritas. Exterius ordinamur & dirigimur, quia ista deduxerunt. Superius sublimamur & erigimur, quia ista adduxerunt. Lux.n. gratiæ & scientiæ

N Interius nos corrigit.
Exterius nos dirigit.
Superius nos erigit.

¶ Dico q interius nos corrigit, quia ista dr̃ veritas. Emitte inquit lucem tuam & veritatem. Veritas.n. comparatur luci quæ tenebras erroris, & falsitatis corrigit & expellit, & totum habitaculum mentis illuminat, & illustrat, & ad illuminandum ẽt alios per doctrinam se exterius diffundit & dilatat. Sine tali.n. lumine mens non illuminatur, nec in præsenti ad salutẽ spiritualiter informatur. Abach. 3. Splendor eius vt lux erit. Sicut.n. dr̃. 2. Cor. 4. Deus facit de tenebris lucem splendescere. Item ista lux exterius nos dirigit. Sine luce.n. gr̃æ homo non põt, nec se nec alios dirigere, nec pericula præcauere. Et ideo illi q per peccatum spiritualiter sunt cœci, nesciunt se in agibilib. dirigere, sed potius solẽt deficere & errare. Aues.n. lucifugę de die non bene se dirigunt, sed in tenebris se abscondunt, quia. s. q lucem diuinæ gratiæ fugere voluerit, in abscondito tenebrarum latitabit, nec ad bona opera se ordinabit. Tales igitur digni sunt carere luce, & pati carcerem, sicut dr̃ Sap. 18. Habeamus igitur istam lucem, quia ista exterius nos dirigit. Deduxerunt inquit, quia sicut dr̃ Sap. 10. Iustum deduxit dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & Fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte. ¶ Item ista lux superius nos erigit. Adduxerunt inquit in montem sanctum tuum. Lux.n. gratię & sapientiæ in quantum nobis ostendit bona æterna per fidem & discretionẽ, videtur nos illuc adducere & erigere per spem & affectionem. Ezeh. 8. Eleuauit me spiritus, & adduxit in Hierusalem. Vnde sursum euntib. & desiderantibus dr̃ Abacuch. In luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis hastæ tuæ. Gratia.n. & scientia & doctrina dicuntur sagitta, fulgur, splendor, & hasta, quia. s. istis sicut

Sagittis pungimur per correctionem.
Splendore illustramur per discretionem.
Fulgure vrimur per dilectionem.
O Hasta sursum leuamur per spem & actionem.

¶ Et aduerte q sicut lux habet oculos recreare occulta declarare, vitam in animalib. generare, sicut dr̃ in lib. fontis vitæ, sic verè lux honestę apparentię oculos aliorum delectat. vnde Prou. 15. Lux oculorum lætificat animam. Lux sapiẽtię occulta nobis declarat. Io. 1. Lux in tenebris lucet. Lux vero gratiæ vitam spiritualem aĩæ tribuit & ministrat, quia sicut dr̃ Io. 1. Vita erat lux hoĩm. Ista est ergo lux continenda. ¶ Veruntamen multi sunt hodie qui carent ista luce, de quibus dr̃ Hier. 4. Vidi terram, & ecce mouebatur, & cœlos, & nõ erat lux in eis &c. Expone sicut supra de cœlo. ¶ Quarto dico q lux est appetenda, & ista est lux æternæ claritatis & fœlicitatis, quæ sursum in gloria beatorum est, quæ tanta luce coruscat, q nihil est occultũ quin ibi reueletur. Nihil triste quin ibi iocundetur. Nihil debile quin ibi roboretur. Ciuitas.n. Paradisi non eget sole & luna ad lucendum, sed lucerna eius est agnus, sicut dr̃ Apoc. 21. Vnde nota quòd in Paradiso est lux triplici ratione, videlicet

Ratione causæ lucem influentis.
Ratione rei lucem assumentis.
Ratione loci lucem conseruantis.

¶ Causa.n. influens est ipse Deus indefectibilis & æternus, de quo dr̃ Esa. 60. & sunt verba directa ad Hierusalem supernã. i. ad Paradisum cœlestem. Non erit inquit tibi sol ad lucẽdũ per diem, nec splendor lunę illuminabit te, sed erit tibi dñs in lucem sempiternã, & Deus tuus in gloriam tuam. Res aũt lucẽ beatitudinis assumẽtes sunt ipsi sancti, qui sunt specula mundissima, & ad illuminationem istam aptissima. Ideo dr̃ Sa. 18. Sanctis aũt tuis maxima erit lux. Et illud. Lux perpetua lucebit sanctis tuis dñe. Locus aũt perficiens est ipsum cœlũ empireum, qđ totũ est luminosum, dictũ a pyr quod est ignis, non rõne ardoris sed rõne splendoris. Vnde de isto loco põt dici illud Exo. 10. Vbicunq; habitabant filij Israel, lux erat. Et sic breuiter dico q ista est lux appetẽda. ¶ Quinto dico q est quædam lux abhorrẽda, & ista est lux humanæ sagacitatis, & lux mundanæ prosperitatis. Lux.n. sapientiæ mundanæ est tenebrositas apud Deum. Sicut.n. dr̃. 1. Cori. 3. Sapientia huius mũdi stultitia est apud Deum. Legi.n. subiecta est nõ iustitię. Sicut.n. Bufo hẽt oculos lucẽtes, claros lympidos & acutos, & tñ lucem solis odit & fugit, sic mundani sapientes habent oculos. i. intellectus lucẽtes, claros, limpidos & acutos, & tñ lumen solis. i. sapientiam Dei fugiunt, odiunt, & contemnũt. Sapientes.n sunt vt faciant mala, bene autem facere nesciũt, sicut dr̃ Hie. 4. Vtile aũt eis esset q lucem meridianæ sapientiæ non haberent. Ista.n. est occasio multorum peccatorũ. Vnde plangendo dicit Iob. 3. Vt quid data est misero lux? &c. Talis aũt lux in morte tãlibus eclypsatur, quia sicut videmus, in morte lux mundanę sapientię deficit sapientib. huius mundi euia sicut dr̃ Iob. 18. Lux impij extinguetur. ¶ Itẽ lux opulentiæ terrenæ est abhorrenda, quia sicut lux corrumpit oculos paruulorum pp suam nimiam claritatem, sic claritas mundanæ prosperitatis paruulis. i. viris imperfectis est valde dãnabilis & nociua, & multorũ criminum inductiua. Ista tñ lux est rectè sicut lux coruscationis, quæ subito deficit. Est ẽt sicut lux lampadis, circa quã papilliones volitant, & cõburuntur. Est etiam sicut lux lunæ, in qua aues immundæ volitãt & delectãtur. quia re uera in ista luce soli peccatores, & immũdi se delectant, vbi tñ per multa pctã se destruunt atque cremant. Ista tñ lux cito perit & destruitur, & subito dissipatur. Quia videmus q multi sunt qui de prosperitate ad aduersitatem subito transferuntur, & per mortem vel alias de luce ad tenebras deducuntur. Vnde de talib. dr̃ Iob 18. Expellet eũ de luce ad tenebras, & de orbe transferet eum. Sic ergo patet quomodo lux accipitur multipliciter, quia. s. Lux est honoranda, Imitanda, Continenda, Appetenda, Abhorrenda. Et hæc de luce sufficiant. vide infra de lumine, & de videre, & supra de Lucerna & illuminare &c. P

Lumen. Luminare

Nota q lumẽ est fluxus corporis luminosi. Lux .n. est ipsa forma lucis simplex, vnica & actualis, prout accipitur sub suo nomine generali, & prout omnib. rebus diuersimodè communicatur. Luminare aũt est illud corpus mundum & politum quod est aptũ natum ad receptionem istius lucis, sicut sol, cœlum, & stellæ. Lumen vero nihil aliud est quàm ille radius seu fluxus emanans & exiens ab ipso corpore luminoso. Verum quia generaliter, & communiter lumẽ dicitur quicquid potest illuminare, ideo generaliter distinguatur secundum quòd lumen. sumitur in scriptura. Et sic dico quòd est Lumen A

Superius.
Interius.
Inferius.
Exterius.
¶ Et sic inuenitur lumen.
Stelleum.
Nubeum.
Igneum.
Aereum.

Lumen stelleum venit à superiori. Et sic per lumen intelligitur spiritus sanctus vel Christus, q sunt sicut radii emanantes à patre, & ab ipso inferius venientes & mundum illuminantes & irradiantes, sicut dr̃ Esai. 60. Venit lumen tuũ Hierusalem, & gloria dñi super te orta est, & ambulabunt gentes in lumine tuo. Lumen nubeum latet in interiori, s. in ventre nubis. Et istud est lumen gratię & sapientiæ, quod in interiori cordis debet latere, & sicut lumẽ quod est in medio laternæ, quod debet exterius per opera lucere. Iob 37. Nubes spargunt lumen suum. Lumen igneum latet in interiori, sicut patet de lumine candelabri, quod est consumptibile, & defectiuum. Et per hoc intelligitur claritas prosperitatis mundanæ, quæ ad modum ignis licet videatur splendere, proprium tñ destruit & consumit subiectum, aliosque per mala desideria calefacit. Et istud est lumen ad quod

quod sedens Petrus negauit Christum, sicut dr̃ Luc.22. Vidit ancilla quædam ostiaria Petrum ad lumen sedentē. Lumen aereum lucet in exteriori. Et per istud pōt intelligi vir perfectus. Vnde de viro pfecto dr̃ Lucę.11. ꝙ lucerna nō ponitur sub medio, sed sup candelabrū, vt ingredientes videāt
B lumen. ¶ Primo ergo dicamus aliq̃d de lumine superiori. s. de Christo vel spiritu sancto, & exponamus illud Es.60. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuū. Et aduerte hic, ꝙ sicut lumē destruit seu impedit dormitionē (iō dr̃ Surge) lumen acuit cognitionem (Iō dr̃. Illuminare Hierusalē) lumē minuit infirmitatem (iō dr̃. Venit lumen) lumē tribuit vilitatē (iō dr̃ Tuum) sic pro certo charissimi, istud cæleste lumen ista sua apparitione, incarnatione vel missione excitat torporē negligentium seu dormientiū. iō dr̃. Surge increpat errorem ignorantiū, iō dr̃. [Illuminare Hierusalem] Mitigat dolorem ægrotantium, iō dr̃. [Venit lumen.] Inuitat amorē possidentiū. ideo dr̃. [Tuum]. Est.n. istud lumen dormientium excitatiuum, ignorantium informatiuū, ægrotantium conformatiuum, indigentium fœcundatiuū. Lumē.n. dormientes ad vigilandum excitat: viatores ad ambulādū illuminat ægrotantes suo aduentu confortat: Omnibus etiā se diffundit & cōicat. ¶ Dico ergo, ꝙ per istud lumē torpor negligentium excitatur, quod ostenditur, cū dr̃: Surge Sicut.n. claritas luminis impedit dormitionē, quia. s. in loco obscuro melius dormitur quàm in luminoso, & inde est, ꝙ dormitori solēt fenestras lumini claudere ne subintret, sicut etiā in aduentu luminis solent hoīes de lectis surgere, & ad opera sua prætendere & vacare, sic verè p̄sentia huius luminis nō sinit homines in peccatis dormire p negligentiam & torporem. Mali.n. & peccatores, qui ī peccatis suis dormire & q̃escere volūt, istud lumē videre nolūt. Boni vero, q̄ bona opera volunt facere, in aduentu huius luminis solēt de lecto torporis & negligentiæ, surgere, & se in bonis actibus exercere. [Surge inquit]. q.d. non dormiat. Eph.5. Surge, q̄ dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Sicut.n. orix p dimidium annū dormiens in ortu caniculæ. i. illius stellæ surgit, & diligenter euigilans ad eius lumen respicit & attēdit, sic boni in aduentu huius luminis debēt surgere, & ad istud lumen per deuotionē aspicere, & se in splēdore ipsius delectare. Sicut.n. aues nobiles & mundæ viso solis lumine solēt surgere, & volare, viatores solēt ambulare, operatores solēt laborare, sic verè charissimi in præsentia istius luminis nos debemus volare per cōtēplationē, debemus ambulare per bonam affectionem, debemus laborare per bonā operationem. vnde in Psal. Domine in lumine tuo ambulabūt, & in iustitia tua meditabuntur. Ista tñ sunt cōtra pctōres, qui de isto lumine nihil curant, similes immundis auibus, q̄ in lumine non ambulabāt: latronibus, qui in tenebris necāt infirmantibus, qui luminis tpe non laborāt Aues.n. imundę. i. luxuriosi, latrones. i. auari & ambitiosi, ifirmi. i. negligētes & desidiosi in isto lumine nō delectantur, sed ei p pctm̄ obuiāt & cōtrariant, & ab ipso fugiunt & abscondunt. Vnde Iob, 24. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt viā eius, nec reuersi sunt per semitas illius. Non sic ergo, quia verè nisi in nobis deficiat, per istud lumen torpor negligentiū excitat. [Surge
C ergo inquit] ¶. Deinde dico, ꝙ per illud lumē error ignorātium increpat, cū dr̃. Illuminare, q uasi dicat, nisi sit defectus tuus, non est tps. Dñs.n. illuminatio mea, & salus mea. spiritussanct᷑.n. nos illuminat interius inspirādo, Chrs vero nos illuminat, exterius docēdo & p̄dicando. Lucerna.n. pedibus meis verbū tuū, & lumen semitis meis. Sed de ista illuminatione spirituali vide supra de illuminare. ¶ Deniq; dico, ꝙ per istud lumē dolor ægrotantium mitigat, quod ostendit cum dr̃. [Lumen]. Sicut.n. aduentus & p̄sentia medici cōfortat infirmū, in mare etiā p aduentū & p̄sentiam luminis infirmi consolant, & mitigantur, qui etiam in nocturno tpe grauantur, sic verè charissimi, pctōres & debiles debent p istius luminis ortū & aduentum cōsolari, & à pctōrum infirmitatibus mitigari, & eius p̄sentia delectari Eccl.11. Dulce lumē, & delectabile est oculis videre solē. Christus.n. dr̃ vnctus, spiritussanctus dr̃ vnctio & paracletus. i. consolator, Maria etiam dr̃ maris stella, quia verè nos per istos vngimur, & curamur, visitamur, & consolamur, regimur, & illuminamur. Venit ergo lumē. Ioan.12. Ego lux veni in mundū. Vide eā supra expositā de aduentu, vbi inuenies satis, & vide de venire. Dplor igit ægrotantium mitigatur. ¶ In super dico, ꝙ p
D istud lumen amor possidentium prouocatur, qđ ostenditur cum dr̃ Tuum. Nullo.n. meliori modo poterat amorē tuū prouocare, quàm ꝙ seipsum faceret tuum, se. s. tibi communicando & vtilitatem & commodum procurando. Lumē.n. solet se omnibus communicare, & se alijs multis luminaribus tribuere & partiri, significans illud cœleste lumen qđ omnibus se communicauit & dedit, & se ad vilitatem oīū applicauit. [Tuū inq̄t]. Ita ꝙ ipse potuit dicere illud. 1. Cor. 9. Cum essem liber ab oībus, seruum omniū me feci. Iō docēt scriptura Esa.50. Ambulare in lumine ignis vestri. Et nota si vis, ꝙ istud est lumen tuum ad tria necesseria facienda, videlicet, vt per ipsum habeas. iustitiæ æquitatem, cōcordiæ bonitatem prudentiæ claritatē. Per istud.n. lumē habemus iustitiæ rectitudinem. Sicut.n. videmus, ꝙ si lumen est in domo, æq̄simē se habet ad oēs, ita.n. lucet paupi sicut diuiti, ignobili sicut nobili, sic iste gñaliter & æqualiter oībus pctōribus se diffundit, & quantū in se est, sine personarū acceptione se oībus distribuit & effundit. Non.n est personarum acceptio apud Deum, sicut dr̃ Rom.2. & Actuum.10. Exēplū dans iudicibus & p̄latis, ꝙ lumē iustitiæ debent oībus æqualiter impartiri Esa. 58. Tunc erumpet quasi mane tuum, & ante ibit faciem tuam iustitia tua. Psal. Educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuū tanq̄ meridiem. Quamuis multi sint hodie, qui possint dicere cum damnatis illud Sa.5. Lumen iustitiæ non luxit nobis, & spiritus intelligentiæ non est ortus nobis. ¶ Itē per istud lumen habemus concordiæ vicissitudinem. Lumē.n. cœleste cōciliat elemēta cōtraria in mixto, quia. s. istud lumē concordauit, & viuit quicq̄d antea fuit discordatū. Nā per spiritussancti inspirationem, per Christi operationē, p virginis intercessionē, diuersitas Iudæorū & gentiū fuit in vnitate fidei adunata. Discordia, q̄ inter patrē & pctōrē, fuit pacificata. Rācor etiā & inuidia, quæ quotidie oritur inter homines, est quotidie reconciliata. Istud.n. lumen habet omnia pacificare, & etiam concordare. Baruc.3. disce vbi sit lumen oculorum & pax. ¶ Item per istud lumen habemus prudentiæ certitudinem. Quia. s. per istud scimus quid faciendum & omittendum sit. vnde Sapi.6. Diligite lumen sapientiæ omnes, qoi præestis populis. Et sic igitur bene dico, ꝙ per istud lumen nos habemus iustitiam, concordiam, & prudentiam. Amor.n. noster debet ad eum inclinari, & ad ipsum sicut ad illud, quod ꝓpriè nostrum est, prouocari. [Tuum inquit.] Quod est contra illos, qui toti volunt esse sui & non aliorum, & qui. s. alijs nolunt communicare in aliquo bona sua, sicut sunt auari &c. De quibus potest dici illud Ezec.32. Luna non dabit lumen suum. Sed non sic iste vel ista, quia. s. sicut visum fuit, iste est

Lumen {
Amoris prouocatiuum, quia tuum,
Doloris mitigatiuum, quia venit,
Erroris effugatiuum, quia illuminauit,
Torporis excitatiuum, quia fecit surgere.
}

¶ Et hoc sufficit de lumine superiori. Secundo dicendū est de lumine interiori. Et istud est lumen virtutum, quod in- E
tus in conscientia debet esse radicatum. Et istud nihil aliud est quàm gratia, sapientia, & honesta apparentia. Gratia.n. est lumen habendum. Sapientia est lumen fundendum. Honesta apparentia est lumen videndum. Dico ergo, ꝙ lumen habendum est, & istud est lumen gratiæ, sine quo anima nō viuit, neq; videt. Vnde gratia est propriè lumen vitę, dequo habetur. Io.8. Qui sequitur me, nō ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Quamuis hodie multi videantur carere isto lumine, dicentes illud Psa. Lumen oculorū meorum, & ipsum non est mecum. ¶ Item est lumen fundēdū, & istud est lumen sapientiæ, & doctrinæ, quod nos ecclesiastici debemus alijs fundere, & sicut luminaria ministrare. De quo Gen.1. Fiant luminaria in firmamento cœli, vt luceant, & illuminent super terrā. Et fecit Deus duo magna luminaria. Luminaria.n. firmamenti sunt bonæ personæ ecclesiasticæ, quæ lumine honestatis in Ecclesia debent lucere, & lumine doctrinæ habent alios erudire. Baruc.3. Stellæ dederunt lumen in custodijs suis. Tales enim debent habere lumen innatæ rationis. Psal. Signatum est super nos lumen vultus tui domine, dedisti lætitiam in corde meo: Lumen acquisitę discretionis. Sapien.6. Diligite lumen sapientię: Lumen districtæ locutionis. Psal. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen

& lumen semitis meis. ¶ Iterum dico, q̃ est lumen videndũ, & istud est lumen honestæ apparentiæ, quod alij in nobis debent videre, vt per bona exempla nostra cognoscãt quid debeant facere, aut à quo cessare. Baruc 3. Iuuenes viderũt lumen, & habitauerunt super terrã. Vt sic cuilibet nostrũ possit dici illud Psal. Confessionem & decorẽ induisti, amictus lumine sicut vestimento. Et verè charissimi, nos debemus esse luminosi per scientiam, & per honestam conuersationem Deo & hominibus gratiosi, vt. s. ad exẽplum nostrũ possint alij fieri virtuosi. Sap. 17. Totus orbis terrarũ lympido illuminabatur lumine. Quod proculdubio est hodie cõtra multos, quia verè multi sunt hodie, qui non sunt istud lumen triplex, & ideo non possunt dici illuminosi, imo sunt per diuersa crimina tenebrosi. Quia multi sunt, qui carent

Lumine {
- Gratiæ in corde & conscientia,
- doctrinæ in ore & eloquentia,
- Honestatis in conuersatione & apparentia.

Ideo dr̃ Ezechiæ. 32. Solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum, & merere faciam omnia luminaria cæli, & dabo tenebras super terram. Sol. n. signat statum religiosorũ. Luna designat statum secularium clericorum. Luminaria vero designat statum sæcularium laicorũ. Quia verè istæ tres partes Ecclesiæ. s. Religiosi, Clerici & laici, sunt hodie quàm plurimum tenebrati, & lumine gratiæ, doctrinæ, & bonæ apparẽtiæ denudati, ita q̃ breuiter tenebræ sunt hodie sup terram. s. super totam Ecclesiam militantẽ. vnde Amos. 8. Tenebrescere faciam terrã in die luminis. Istud ergo sufficit de lu-
F mine interiori. ¶ Tertio dicendũ est de lumine inferiori, & istud est lumen mundanæ ꝓsperitatis. Sed de isto vide supra de lumine lunæ, per quod mundi ꝓsperitas denotat. Istud. n. lumen solum de nocte videtur, adueniẽte autẽ lumine solis non splendet amplius lumen istud. Quia. s. mundi ꝓsperitas non habet locum nisi in nocturna beniuolentia huius vitæ q̃n vero clara dies solis. i. claritas æternæ gloriæ venerit, tunc ista nihil pœnitus apparebit. Sicut n. dicitur Apoc. 22. Beati non egebunt lumine lucernæ. ¶ Quarto dicendum est de lumine exteriori, & istud est lumen æternæ fœlicitatis, quod est extra & supra nos.

- In quo beati iocundantur & delectantur,
- A quo damnati fugantur & reprobantur,
- Quod viri sancti affectant & contẽplantur,
- Quod viri impij contẽnunt & dedignãtur,

¶ Dico, q̃ beati in illo lumine delectãtur, sicut dr̃ Eccle. 6. Dulce lumẽ, & delectabile oculis videre solẽ. Vñ. 1. Petri. 2. dr̃, q̃ Deus de cœlo nos vocauit in admirabile lumen suum. ¶ Item damnati ab isto lumine excluduntur. Vnde in Psalm. dr̃ Introibit in progenies patrum suorum, & vsq; in æternum non videbit lumen. ¶ Item perfecti istud lumẽ affectant, & contẽplantur. Vnde de tali desideratiue videbat loqui Thobias Thobi. 5. Quale gaudium mihi est, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video? Et in Psal. dr̃. In lumine tuo videbimus lumen. ¶ Item impij istud lumen contemnunt, & dedignant, q. a. s. nocturna plus diligit lumen lunæ, quàm lumen solis. Sic peccatores magis amãt lumẽ mũdanæ prosperitatis, quàm lumen æternæ fœlicitatis. vñ Iob. 24. Ipsi fuerũt rebelles lumini. De isto ergo lumine bene cõcluditur Iaco. 1. Omne inquit datũ optimum, & oẽ donum perfectum, de sursum est descendens à patre luminũ, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quod nobis concedat &c.

A Luxuria.

Nota q̃ luxuria dicitur à luxu, quod est superfluitas, sicut patet, quia arbor dicĩt luxuriari, q̃n in ramis inutilibus plus solito abundat. Veruntamen propriè & specialiter luxuria dr̃ q̃cunque delectatio carnis præterquam in matrimonio licito & honesto. Vnde dicit Hugo quòd luxuria est concubitus carnalis, & desiderium contra rationem influens. Si vis de luxuria videre detestationes, species, occasiones & remedia, longũ esset dicere, sed vide in Mauricio vbi ista prosequitur ad plenũ. Cũ. n. intẽtionis meæ nõ sit in isto opere, nisi ꝓsequi materias in q̃bus ad plenũ possunt inueniri auctoritates vocales & themata, & hoc ad illũ finem, q̃ si habeatur thema, statim inueniatur sua materia prosecuta, & cũ de luxuria non sint auctoritates vocales, superfluum reputaui tractatũ super hoc dilatare: maxime cũ in infinitis locis, & interius, & superius, possint inueniri auctoritates variæ, & exẽpla sicut in fine tabula denotabit. De oĩbus. n. materijs moralibus fit mentio in alijs titulis quasi in locis infinitis. Et iõ nisi abundet valde materia moralis in auctoritatibus & thematibus, superfluũ est de eis facere mentionẽ. Omitto ergo materiam istã gratia breuitatis. Verũtñ ne sicco pede circa istam materiam in suo titulo transeamus, notabimus, quòd luxuria multas habet malas conditiones, pp quas est ab hominibus fugienda. Est. n. B

Luxuria {
- Fallax & insidiosa,
- Tenax atq; glutinosa,
- Vorax & ingluuiosa,
- Procax & nõ verecũdosa,
- Turpis & nõ speciosa,
- Mollis & deliciosa,
- Grauis & iniuriosa,
- Ardẽs leuis & ipetuosa,
- Indigẽs & penuriosa,
- Latitãs & caliginosa,
- pœnitẽs & singultuosa,
- Discordãs & tumultuosa,
- Enormis & portentuosa,
- Insatiabilis & sup clamorosa,
- Intolerabilis & ꝑiculosa,

¶ Dicam⁹ ergo primo, q̃ luxuria est fallax & insidiosa. Ista est. n. sicut ille serpẽs insidiãs crocodillo qui inuolutus luto labit in faucibus crocodilidũ dormit & tãdem in vẽtrem ingrediẽs hunc occidit. Luxuria. n. insidiatur hominibus, & maxime illis, q. dormiunt in delicijs & ꝓsperis huius mundi, quæ faciliter labit in interiora ventris per appetitus & tentationes, hominem scalpit per delectationes, mordet tamen tandem & occidit per consensus & operationes. figurata in serpente illo, qui insidiatus est primis parẽtibus, de quo dicit historia scholastica, quòd vultum habebat erigendum, & iõ mulierem decepit, quæ postmodum ad transgressionem virũ traxit, sicut ponitur Gene. 3. Quia reuera serpẽs. i. luxuria cuius venenũ faciliter serpit p corpus, sub specie virginei vultus. i. alicui⁹ complacentiæ vel amoris mulierem primo. i. sensum decipit, & per illum, virum idest rationem consentientem corrũpit. Ista est igitur fallax, & insidiosa, quia reuera istud peccatum insidiatur melioribus, & maioribus. Vegetius. n. in libro de arte militandi docet, quòd q publicè, & ex equo nescit pugnare, debet per insidias dimicare. Sic verè facit luxuria, quæ apertè, & patenter non põt iustos vincere, & ideo ꝑ fraudes solet eis insidias ponere, vt ipsos possit destruere, & grauare. Insidiatur. n. vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum. Vnde de meretrice idest de luxuria dr̃ Prouerb. 23. quòd fouea ꝓfunda est meretrix, & puteus angustus aliena. Insidiatur in vijs quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet. Et reuera sicut videmus quòd multa castra perduntur, & capiũtur per insidias inimicorum, qui. s. dũ vigilãt, & in insidijs latitant, & vident castra incaute aperiri vel custodiri, subito se ingerunt, & subintrant, sic verè dico, quòd non est dare castrum, hoc est dictu, personam vel statum, quin luxuria latitans & insidians se ingerat, & subintret, si per ad aduertentiam & negligentiam via pateat. Et ideo dicit Ambr. quòd luxuria tãtæ improbitatis quod vbi se ingerit referat palatia principũ, penetrat cameras prælatorum, possidet aulas clericorum, subuertit currus contẽplatiuorum, rumpit cellulas religiosorum, in senibus fumigat, in iuuenibus militat, mulieribus imperat, totum fœdat, totum inficit, totum aquis diluuij cõsumit. Patet igit quòd ista est fallax & ĩsidiosa. ¶ Scdo dico, quòd luxuria est tenax C
& glutinosa. Ex quo enim luxuria hominẽ in laqueis suis reperit, & apud se captauerit, vix aut nunquam ipsum abire ꝑmittit. Vnde de mala muliere, id est de luxuria dicitur Ecclesiast. 7. quòd vincula sunt manus eius, & sagena cor eius. Captiui enim postquam sunt in vinculis, nunquam per se exeũt. Pisces vero postquam sagenam intrant, non euadũt. Sic verè postquã homines in laqueos luxuriæ se iniecerint, nunquam per se, & sine speciali Dei adiutorio inde recedũt Matthæ. 5. Amẽ dico tibi, nõ exies inde. Et nota, quòd luxuria bene cõparatur sagenæ, quæ. s. constat ex multis anulis inuicem concathenatis, quia scilicet luxuria pluribus malis conditionibus vtitur in quibus quanto quis magis inuoluitur, plus ligatur. Istos aũt annulos istius sagenæ sic aĩam inuoluentes qui sint, declarat Greg. in moral. sic inquiẽs. Ex quo (inquit) semel luxuria mentem alicuius inficit, vix eũ ꝑ bona desideria aliquid cogitare amplius permittit, quia. s. ex suggestione oritur cogitatio: ex cogitatione affectio: ex affectione delectatio: ex delectatione sensus. ex consensu operatio: ex operatione cõsuetudo, ex cõsuetudine desperatio.

Ex desperatione

Ex desperatione pcti defensio: ex defensione gloriatio: ex
gloriatione dānatio. Ecce ergo quot laquei, quot cathenæ.
Bene est igit̄ tenax atq; glutinosa. Cōpara ēt si vis bitumini
alphati, aliter asphalti, qd' inuenit̄ s̄m Isid. in Iudæa, q̄ ligna
linita taliter tenet & glutinat q̄ nisi rumpant̄ ligna, iūctura
perpetuo pseuerat. quia. s. ita solet luxuria mentes suorū li-
gare & stringere, q̄ sola ruptura mortis solet ipsius glutinū
rūpere vel laxare. Sicut de illo presbytero curato legit̄, q̄ vs
q; ad mortē tenuerat concubinā, cū aūt moreret̄ & consule
ret̄ sibi q̄ dimitteret eā, & cum medici dicerent, q̄ vltra tres
dies viuere nō valebat, rñdit, q̄ toto tpe vitæ suæ fidelr ad-
hæserat sibi, & q̄ Deus ipsum malediceret si pro trib. diebus
ipsam dimitteret. Est igitur luxuria tenax atque glutinosa.
D ¶ Tertio dico, q̄ luxuria est vorax & ingluuiosa. Vult. n. luxu
ria bene pasci, quia sicut venter & genitalia membra inuicē
sunt vicina, sic luxuria & gula vicina sunt, q̄ īuicē sunt ppin
qua, qd' satis apparuit in Loth, qui ebrius pprias filias luxu-
riosè fędauit. vnde Prou. 20. Luxuriosa res est vinū. vñ Gre-
go. in moralib. Penè sp epulas concomitat̄ voluptas. Nā dū
corp⁹ in refectionis voluptate resoluit̄, cor ad inane gaudiū
relaxatur. Vnde de filio pteruo dr̄ Deu. 21. q̄ comessationi-
bus vacat, & luxuriæ atq; conuiuijs. q. d. Comessatio & gula
luxuriā excitant. Luxuria vero lauta cōuiuia desiderat. Iac.
5. Epulati estis sup terrā, & in luxurijs vestris enutristis cor
da vestra &c. Est igit̄ luxuria vorax & ingluuiosa. ¶ Quarto
dico, qd' luxuria est procax & nō verecundosa. Cōstat. n. qd'
luxuriosi sunt p̄ cæteris pctōrib. insolentes & inuerecundi, si
cut de meretrice legit̄ Hie. 3. Frons mulieris meretricis fa-
cta est tibi, noluisti erubescere. Quia. s. tales in luxuriæ actib.
non verecundantur, sed in ipsis gaudent, lætantur, & gloriā
tur: similes Syrenis, q̄ sunt monstra marina similitudinē vir
gineam & fęmineā in vultu prætendentia, q̄. s. sunt aīalia lu
xuriosa & concubitum humanum appetentia, hoīes tñ in fi
ne deuorantia, & comedentia. quæ. s. in lusib. & cātib. gloriā
tur, & quanto maior tēpestas in mari ingruerit, tāto plus læ
tantur. Sic vere personæ luxuriosæ inuerecundæ cantāt & lu
dunt, & quanto tempestas damnationis æternę ipsis grauior
imminet, tanto magis gloriantur, & canunt, & amplius per
inanem lætitiā insolescunt, dicentes illud Sap. 2. Coronem⁹
nos rosis antequam marcescant, nullum sit pratum quod
non pertranseat luxuria nostra; nemo sit exors luxuriæ no-
stræ, vbique relinquamus signa lætitiæ nostræ. Et no-
ta, qd' dicit. Nemo sit exors luxuriæ nostræ, quia re uera tā-
les proci, & procaces, & inuerecundi neminē reputant din
E gnū laude, nisi qui luxuriosè viuit. Est igitur procax, & nō
verecūdosa. ¶ Quinto dico, qd' ista est turpis, & nō speciosa.
Ad literā. n. luxuriæ actus est turpis, & illos ēt, qui ipsam exe
quuntur, facit non solum quo ad aīam, immo & quo ad cor
pus, vitam, cōuersationē & famā viles & turpes. Quid. n. tur
pi⁹ est, quā qd aīus deiformis, capax beatitudinis, socius, An
gelis, captiuus à carne trahatur, & ad fęda & immunda ope
ra, ēt renitente conscientiæ scrupulo voluntarius inducatur
Vnde Valerius lib. 9. vbi agit de Hannibale hyemante apud
Cāpanos dicit sic. Quid luxuria fędius? quid de ea dānosius?
à qua virtus atteritur, rō languescit, sopita quoq; gloria in
infamiam commutatur, & animi vires & corporis expugnā
tur. ¶ Sexto dico, q̄ ista est mollis & delitiosa, vult. n. luxuria
habere mollitiem corporum, mollitiem operum, mollitiem
ciborum, mollitiem vestimentorum. Est. n. s̄m Isid. quidā pi
scis, qui dr̄ malus, eo qd' sit mollis & tenerrimus, quo si quis
plus debito vsus fuerit, aciem oculorum hebetat, & odorē
piscis ī eo generabit. Talis est luxuria, quæ. s. mollis est & de
liciosa, quia re uera ista sua mollitie oculos intellectus, & rō
nis habebat, & conturbat, & odorem bonæ famæ in odorē
piscis, & in opinionem grauem & infamem cōmutat. Luxu-
ria etiam mollis ex eo dicitur, quod animos eneruat, & dissi
pat, ita qd qui ipsam sequitur ad cuncta vitia remollitur. vñ
de Hugo de sancto victo. dicit, qd' luxuria est immoderata
carnis petulantia, importuna lues, dulce venenum, pernicio
sa potatio, quæ & corpus debilitat, & aīum remollit. Est igi
F tur mollis & deliciosa. ¶ Septimo dico, qd ista est grauis &
iniuriosa. Luxuria. n. iniuriatur Deo, quia eius fędat imagi-
nem: Sibijpsi, quia suam propriam dissipat aīam: proximo,
quia suam maculat filiā vel vxorem potissime patet in adul
terio vel in incestu. Luxuria. n. non est contenta malo pprio,
imo (vt cōiter) vult iniuriose viuere in alieno. Quia. s. luxu-
riosi aliorū filias & vxores pro posse maculant, & quandoq;
alienas filias stuprāt & fędant, & qñq; pprias cōsanguineas
inficiunt & defraudant, qñq; sponsas ipsius Christi virgines
sanctimoniales fędare & corrumpere magis tentāt, & quan
to vident personas erga Deum meliores, tāto ipsas inuadūt
fortius & īpugnant. Teste. n. Hier. in epist. Libidinosa mens
ardentius honesta persequitur. Ecce ergo, qūo oīb. iniuria-
tur luxuria. s. Deo, sibi, & pximo: Deo imaginē Dei in vultu
suo expressam nō reueretur, sed sicut dr̄ 1. Cor. 6. tollit mem
brū Christi, & facit mēbrū meretricis. Sibi, quia qui fornica
tur, peccat in corpus suū. Ibidē: Proximo insuper, quia con
tra legē cōcupiscit & rē & vxorē pximi sui. Exo. 20. & Deu
ter. 5. Et illud Hie. 5. Aequi amatores in fæminas, vnusquis-
que ad vxorē pximi sui hinniebat. Proprio nihilōmnus gene
ri, qñ. s. illas fędant, q̄ sunt de sua parentela, quia. s. sicut de ta
lib. dr̄ Oseæ. 4. Furtum & adulterium inundauerunt sup ter
rā, & sanguis sanguinē tetigit. Sanguinem dico, i. illos, vel il
las de sua consanguinitate. Et tñ scriptum est Esa. 9. qd' ve-
stimentum mixtum sanguine erit in conbustionem, & cib.
ignis. Naturæ nihilominus iniuriantur, inquantū iuxta apo-
stolum Rom. 1. In semetipsis per mollitiem & Sodomiā p-
pria corpora sua cotumelijs afficere non verentur. Et tñ scri
ptum est. 1. Cor. 6. Neq; adulteri, neq; molles, neq; masculo
rum concubitores regnum Dei possidebunt. Est igitur luxu
ria grauis, & iniuriosa. Nam sicut dicit Augu. li. 15. de ciui.
Dei, Sicut iniquum est cupiditate possidendi transgredi limi
tem agrorū, ita iniquum est libidine cōcubendi transgredi
limite morum. Iniqua ergo & iniuriosa. ¶ Octauo dico, qd'
luxuria leuis est & impetuosa. Est. n. sicut ignis in stupa, q̄ su
bito & ex arrupto oīa succendit cum impetu. Mēbra. n. hu-
mana sūt stupea, & iō subito p luxuriā fiūt ignea. Ignis. n. iste
est sicut ignis qui inuenit̄ in mōtib. ephestijs in lycia, q̄ cre-
mat oīa, ēt lapides, nec aqua pōt extingui, veruntñ tūc extin
guit̄, qñ terra aut fenū desup aspergit̄, sicut dicit Pli. de natu
rali mundi historia in fine li. 2. Quia re uera ignis luxuriæ ita
est fortis & impetuosus & maxime quādo bitumen aut pin
guedo carnalium deliciarū concomitatur eundem, qd' etiā
lapides. i. viros lapideos atq; fortes & in bono pposito sta-
biles & potentes suppeditat & assumit, & eos superat atque
vincit. Quia. s. sicut dicit Hier. in episto la matri & filiæ, men
tes ferreas libido domat. patuit in Sansone fortissimo, Da-
uid sanctissimo & strenuissimo, Salomone sapiētissimo, quos
luxuria superauit. Nulla. n. aqua sapientiæ, aut prosperita-
tis mundanæ ad hunc ignem extinguendum pōt sufficere,
quinimo talia ipsum amplius solēt augmētare. Sap. 17. Ignis
in aqua valebat supra suā virtutem. Sola. n. terra seu fęnum.
i. sola consideratio terreitatis, & mortalitatis, & humanæ
vilitatis, quæ scilicet fęnum & terra dicitur, (Esa. 40. Omnis
caro fœnum) ad talem ignem luxuriæ extinguendum pro-
ficit, & ad ipsum superandum huiusmodi sola considera-
tio conualescit. Sicut. n. beatus Bernar. dicit, Nihil æquè va-
let ad domandum carnis vitia, sicut considerare qualis futu
ra sit caro mortua. Ardens est ergo & impetuosa. vnde Hie
ro. in epistola. O ignis infernalis luxuria, cuius materia gula,
cuius flamma superbia, cuius scintillæ praua colloquia, cu
ius fumus infamia, cuius cinis inopia, cuius finis gehen-
na. Est igitur luxuria ardens, & impetuosa. ¶ Non dico, qd'
luxuria est indigens & penuriosa. Cōstat. n. qd' luxuriosi lau
te volunt viuere, præciosè vestiri nihil laborare, & ocium se- G
ctari, ex quib. paupertas & indigentia solet sequi. vnde Aug.
in lib. de doct. christiana dicit. Luxuria Deo & hominib. &
virtutib. est inimica, perdit. n. omnem substantiam, & dum
ad pœnitentem allicit voluptatem, futuram non recogitat
paupertatem. Figura si vis & Lu. 15. de filio prodigo, de quo
dicitur, quod dissipauit substantiam suam viuendo luxurio
sè &c. ¶ Decimo dico, quod luxuria est latitās & caliginosa,
quia. s. semper vult fieri in locis abditis & obscuris propter
turpitudinem suā ne videatur, sicut ēt de vrsis qui more hu
mano inuicem coeunt, dicitur. Et dicitur, quod quando vo-
lunt in simul carnaliter, conuenire, profundissima & abdita
loca quærunt. Oculus. n. adulteri obseruat caliginem, dicēs,
non me videbit oculus. Iob. 24. ¶ Vndecimo dico, qd' ista est
pęnitens & singultuosa. Licet. n. homo rōnalis per luxuriā
inuoluatur, & ad actus veneris inclinetur, attendens tñ ad

vilitatẽ actus, facitr pęnitet, & illud malũ ꝙ facit, sibi displicet, & dũ carne delectaī, actualr corde dolet. Quidã.n. sunt lapides magnetis, q quosdã habent angulos ferrũ attrahẽtes & quosdã ẽt retrahẽtes. Quia re uera inter angulos illos inueniunī qñq; aliqui, q ferrũ hñt fugare & repellere, licet alij soleant (vt cõiter) ipsũ afferre & attrahere. Sic vere licet multi anguli.i. multæ cõdõnes & vanę voluptates sint in luxuria, q̃ mentẽ attrahunt, & alliciunt, si tñ diligẽter reuoluas, multos angulos, i. multas conditiones in luxuria reperies, q̃ pro certo mentẽ sanã retrahunt, & auertunt. Quia ꝓ certo in luxuria, si bene cõsideraī, multa sunt attractiua, & retractiua, & plura pniæ & displicentiæ inductiua, q̃ voluptatis & complacentiæ causatiua. Bene ergo dicit Inno. de cõd. vili. hu. ꝙ luxuria mentẽ effęminat, corpus eneruat, maculat aĩam, fœdat personã. Et sequiī Hanc (inquit) ꝓcedit ardor, & petulãtia, hanc sociat fętor & immunditia, hanc sequitur dolor & pnĩa. Est igitur pęnitens, & singultuosa. ¶ Duodecimo dico, ꝙ ista est discordãs & tumultuosa. O quot lites, quot bella, quot dissensiones per luxuriã factæ sunt. Nonne ꝑ luxuriã cõmissam cum Paride & Helena Troia destructa fuit? Nõne ꝑ Sabinas à Romanis raptas ortũ fuit bellum durissimum? vnde Inno. vbi supra dicit de luxuria, ꝙ ista est, q̃ Pẽtapolim euertit, Sichem cum populo suo peremit, filios Iudæ ꝑcussit, tribũ Beniamĩ deleuit, filios Hely in bello ꝓstrauit. Hęc Vriam occidit, Aman suspendit, plurimos lapidauit, Ruben maledixit, Sansonẽ deduxit, Salomonem à Deo reduxit. Verum est ergo, ꝙ ꝑ speciẽ mulieris multi perierunt. Patet ergo, ꝙ luxuria est discors & tumultuosa. ¶ Tertiodecimo dico, ꝙ luxuria est imprudens & portentuosa, & istud potissime spectat ad pctm̃ Sodomiticum, qd' quia cõtra naturam est, merito põt dici monstruosum & portentuosum. vñ Sen. lib. de naturalib. qõnib. loquens de illo vilissimo hostio, qui cũ seruo suo actus illos turpissimos exercebat, dicit, ꝙ ille faciebat portentuosos concubitus, q b. nulla nox satis alta est, & tñ vt ait, gloriabaī in illis. Et bene certe portentuosa, quia nullũ monstrũ magis est ꝑter intentionẽ naturæ q̃ sit istud. Et tñ proculdubio multi sunt, in q b. tñ degenerauit natura ꝙ talib. maculant sui effigiem saluatoris. Isti sunt, de quib. dicit apostolus Rom. 1. Quia non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, & i passiones contumeliæ, vt faciant qđ eis non expedit masculi in masculos turpitudinẽ operantes. Et aduerte ꝙ ad hmõi criminis detestationem mouet Natura, Figura, scriptura. Natura dico, quia. s. vt cõiter nullum animal est ꝙ hmõi actus exerceat, quinimmo ponit liber de natura rerũ ꝙ canis piscis talis est naturæ, ꝙ masculus à parte dorsi ascendit super femellã qñ vult coire cum ipsa. Illa vero (vt ait) abhorrens talem concubitum, more cõsueto & debito se applicat, vt sic debitum masculo suo præstet, iuxta illud. 1. Cor. 8. Vir vxori debitum reddat similiter & vxor viro. Cuius tamen contrarium faciunt aliqui, similes columbis, de quib. legitur, ꝙ quando sunt senes, sexum obliuiscuntur ita ꝙ masculus saltat super masculum. De Hericijs dicit Pli. ꝙ in loco ꝑ quẽ exeunt & eijciunt stercora, se contingunt generationis officia exercendo. sic tales vilissimi &c. Et sic bene constat, qđ tales vel bestiæ, vel peiores bestijs sunt. Sicut.n. ponit Ouid. de transformatis li. 10. fab. 6. Amathunte in Cypro fuerunt populi q hospites suos deo Ioui immolabant, quo scelere indignata Venus, mutauit eos in tauros, qui à Salaminijs ob cornuũ magnitudinẽ dicti sunt cerastes. & hoc fictum est, ad denotandũ, ꝙ illi, q hospites suos. i. familiares suos, Ioui. i. vito luxurioso per Sodomiam immolant, tauros. i. bestias, aut penitus bestiales se esse mõnstrant. Et recte per Iouẽ luxuriosus intelligit, nã is ob explendæ libidinis desideriũ in varias mutatus formas fabulaī. Et procul dubio hoc brutale vitiũ dat in multis partib. orbis, & maxime in illa secta vilissima Machometi, quia sicut dr̃, in Aphrica ita publicè inueniunī in prostibulis masculi sicut fæmellæ in oriente sunt ẽt, vt dr̃, multa regna in quibus passim apud infideles talia perpetrantũr. Cuius simile faciebat pessimus imperator Nero, de quo legitur, ꝙ vtrunq; sexum fuit expertus, cum tamen Romanæ leges feruentissime prohibeant actum illum. Isti sunt, de quib. dicit apostol. Rom. 1. ꝙ naturalem vsum mutauerũt in eum vsum qui est contra naturam. Istud ergo vitium abhorret natura. ¶ Itẽ istud reprobat figura. Nonne illi populi, qui hmõi vitium exercebant. s. Sodomitæ, muti interpretanī, & nonne ab Angelo cęcitate percussi, tandẽ igne & sulphure perierunt? sicut dr̃ Gen. 19. In quo pro certo figuraliter notatur, ꝙ tales cęci, & excęcati, & lumine ratiõis priuati sunt, & ꝙ in die iudicij non habentes excusationẽ ꝑ cęteris erunt muti, & ꝙ finaliter perire. s. pice, igne, & sulphure, & ardore & fętore nisi pęniteant digni sunt. Et propterea tertio dico, istud vitium damnauit scriptura, quia. s. Iohel. 3. dicitur redargutiue, ꝙ posuerunt in prostibulo puerum, & puellã vẽdiderunt pro vino, vt biberent. Et Thre. 5. dr̃, ꝙ adolescentibus impudice abusi sunt &c. Greges, quos in cubili alienæ ĩpudicitiæ expectant. Infinita possent dici ad detestationem huius materiæ, sed horribile est loqui de ea, ideo transeo. Hoc solum allego, ꝙ Deus iustos de tali ignominia eripit, & eos de manib. talium inimicorum liberat, & custodit, exemplo Loth, de quo dr̃. 2. Pe. 2. qđ Deus iustum Loth, qui. s. habitabat in Sodomis, oppressum à nephãdorũ iniuria & luxuriosa conuersatione eripuit. Patet ergo ꝙ luxuria est impudẽs & portẽtuosa. ¶ Quartodecimo dico, ꝙ luxuria est inquieta atq; querulosa. Insatiabilis.n. est, q a. i. quanto amplius sibi satisfit, tãto amplius ad nouos modos libidinis inardescit. Ignis.n. nunquã dicit sufficit. Prou. 30. quinimo si istud vitiũ in aliquo supprimitur faciliter reaccẽditur renascitur, sicut figuratum est in illo Titio, de quo dicunt fabulæ, ꝙ pęna eius erat in inferno ꝙ iecur suum omni die ad comedendũ vulturib. dabaī, sed in crastinũ idem iecur in statum pristinum reuiuiscebat. Ad denotandũ, qđ luxuriosi suo iecore. i. suis delectationib. immundis se satiant, qui tñ in idem renasci & recrescere comprobantur, inquantũ continuẽ recidiuant. vñ Hiero. in epistola dicit, qđ libido seu luxuria extincta reaccenditur, vsuq; crescit & deficit, & nunquã satiatur, nec rõni paret sed impetu circumfertur. Est ergo inquieta seu insatiabilis atq; querulosa. ¶ Quintodecimo dico, qđ ista est dãnabilis atq; querulosa, quia. s. non solũ generat periculum tpale, sed ẽt æternale. isto.n. mõ sunt in igne culpæ, & post erunt in igne pęnæ, quia. s. sicut dr̃ Eze. 15. De igne egredietur, & ignis consumet eos. Et ideo de luxuria dicit Hugo, qđ ista est illecebrosa voluptas, adulterina iocunditas, q̃ mel habet in ore, fel in corde, aculeum in fine. Sic ergo patet q̃uo multis ex causis luxuria est fugienda, & à fidelib. detestanda. Sufficit ergo gratia breuitatis. Vide supra vbi Fornicatio & Adulterium, & titulis ad luxuriam facientibus &c. ¶ Potes tñ notare, si placet, qđ luxuria ex multis alijs causis est fugienda, & à fidelib. detestanda, tum quia, ipsa est ignis consumens vires corporis, tum quia ipsa est vorago absorbẽs fluuium vitalis temporis, tum quia ipsa est caligo excęcans nitorem luminis, tum quia ipsa est obtundens aciem mentis acuminis, & tandem nos trahens in locum stercoris & æterni fætoris & inconsolabilis tristaminis. Experimenti testimoniũ in episcopo qui dicebatur Vdo, de quo dr̃, ꝙ dum fuisset iuuenis insudans literis & castè celebrans nomen virginis, quadã vice pro quodã episcopatu rogasset, & ipsi virgini ꝓ illo deuotionis castitatẽ promisisset, & impetrato ac ẽt ipso qđ petierat se ꝓbiter ac continenter ſp gessisset, vltimo tñ nodũ quẽ nodauerat, factũ ꝙ pepigerat, ipsi' libidinis flãma vrgente rupit, & sanctimonialẽ quandã, pactũ cum virgine initum affectus pede transiliens, indecenter cognouit, & Christo dedicatã, & deditã violans defędauit. Ipsum tñ gloriosissima virgo fidelis & pia mater ipsi' miserata admonuit, & ad memoriam fęderis admonẽdo reduxit, qui tamẽ cum continue prohibitum luxuriæ fętorẽ repeteret, audiuit sibi dici hunc versum. Cessa de ludo, quia lusisti satis Vdo. Qui non aduertens, nec ab insolenti ardore se cohibens, de moniali extrahitur, per aerem à demonib. vehitur, & in locũ ardoris fœtidissimi collocatur. A quo nos cõseruare dignetur Iesus Christus Mariæ filius, qui cum patre & spiritu sancto æternaliter viuit & regnat Amen. Explicit litera. L.

Incipit litera. M.

MAchabæus. Cũ Machabeus fuerit strenuissimus miles, & ꝓ fide, & lege sua bellicosissimus, & pro fide & lege iustitiæ summe zelauerit, bonos sustinuerit, & impios punierit, & templum reparauerit, & mundauerit, & idola eiecerit, & deleuerit, & tandem pro fide & iustitia gloriosè occubuerit, sicut oĩa patent primo & secundo Machabęorũ libris,

libris,interpretatq; Machabæus ꝓtegens vel ꝓtector,seu ꝑ
cutiens aut ingeniosus,merito pōt significare viros in virtu
tib.strenuos,fidei,legis,iustitiæ & innocentię zelotypos,sub
ditorū duces,principes vel p̄latos,qui.s.tēplū Eccl'æ in cul
tu & virtutū ornatu mundant,& reparant,& qui vitia pse-
quunt,& ipios puniunt atq; fugant,q.s.sunt īgenio & discre
tione pollētes,bonos ꝓtegentes & defendentes,malos vero
ꝑcutiētes & punientes,& sic necesse fuerit,ꝓ fide,& iustitia
subire mortē nullatenus recusantes. Vñ de quolibet tali prī
cipe,vel p̄lato pōt dici illud.1.Mac.3.Surrexit inqt Iudas,
q vocabat Machabæus,& adiuuabit eū fratres sui,& p̄liabā
tur p̄liū Israel cū lætitia,& dilatauit gloriā populo suo,& in
duit se lorica,sicut gigas,& protegebat gladio suo castra,&
similis factus est leoni in operib.suis,& psecutus est iniquos,
perscrutans eos. Applica prout volueris ad quemlibet virū
iustum militem,principem vel prælatum.

A **Macedonia. Macedo** Nota,ꝙ Macedonia Graciæ est ꝓ
uincia,in qua.s.Alexander Macedo regnauit,q̄ p̄dicāte Pau
lo & alijs discipulis fidem Christi credidit & suscepit.Inter
pretatur autem Macedonia combusta vel combustio, siue
antecedens orientalis &c.Pōt.n.Macedonia significare Ec
clesiā,quæ.s.combusta est aduersitate,orientalis est purita-
te & sanctitate,antecedit oēs alias sectas auctoritate & di-
gnitate.Et sic dico,qđ Macedonia signat virum iustū,qui.s.
zelo charitatis cōburitur,sꝑ in virtutib.proficiendo in me-
lius nascitur seu oritur,& sic dignitate & bonitate alijs an-
tefertur.Actu.16.Vir Macedo quidam erat stans & cæt.Vbi
nota,quod talis est vir igneus & vigorosus:macedo .i. com
bustus:seu ardens & rigorosus:macedo.i.cōbustio: simplex
non variosus:quidam.Firmus non ruinosus,quia erat stans
& cæt.Prosequere si vis.

Maceria Nota, ꝙ maceria propriè dicitur paries
ad clausuram institutus & factus, luto &
A lapidib.compositus,& ad tuitiōem domuum & agrorum ī
circuitu ordinatus.Igitur nota,quod in scriptura reperitur

Maceria { Naturalis, Temporalis, Spiritualis.

Est(dico)maceria naturalis,q̄ de
signat corporis structurā,qa re-
uera corpus humanū maceria di
cit,pro eo,qđ infra illud aīa continet atq; clauditur, & pro
eo,ꝙ luto lapidib.i.carne & ossib.fabricatur,quodq; fragi-
li stēmate cōposita faciliter destruitur & faciliter reformat
& de hoc dr̄ in Psalm.qđ.s.hō similis est parieti inclinato,&
maceriæ depulsæ.Depulsa fuit ista maceria in Christo, qñ
mortuꝰ est in cruce,& perforata & fracta fuit ista maceria,
qñ corpus eius fuit clauis & lancea perforatū.Iō sicut in fo
raminib.maceriarum solent columbæ ædificare, sic vere in
Christi vulnerib.solent deuotæ animæ per iugē memoriam
latitare Can.2.Veni columba mea in foraminib.petræ, ī ca
uerna maceriæ.Magna fuit illa cauerna lateris,qñ fuit lan-
cea transfossum &c.¶Item dico,qđ est maceria temporalis
q̄ designat rerum armaturam,videlicet protectionem & iu
uamen,quod potest quis habere à mundanis amicitijs,a ter
renis diuitijs,à proprijs industrijs & malitijs.Istæ.n.sunt quę
dā maceriæ & clausuræ,quædā subsidia & protegmina.Sunt
(dico)maceriæ,quæ facile destruuntur,& quæ occasiōe mo
dica diruuntur.Psal.Vt quid destruxisti maceriam eius, &
vindemiant eam omnes transeuntes viam,exterminauit eā
aper de silua?Et loquitur de qualibet persona ad similitudi
nem vineæ.Veruntamen de malis,qui hic abundant prospe
ritate,dr̄ in.Psal.Non est ruina maceriæ,neq; transitus neq;
clamor in plateis eorum,beatum dixerunt populū,cui hæc
B sunt.¶Itē dico,qđ est maceria spiritalis,quæ designat virtu
tum clausuram.Virtutes.n.& mandata Dei sunt maceriæ,q
bus clauditur,& custoditur anima viri iusti. Etiā boni viri
& boni prælati sunt maceriæ,quibus defenduntur tuentur,
& proteguntur Ecclesię Iesu Christi.Vnde Christus loquēs
de vinea sua.i.de aīa,vel Ecclesia dicere potest illud Oseę.2.
Sepiam viam tuam spinis,& sepiam eam maceria.Veruntñ
aduerte,quod maceria mandatorum,q̄ claudit defendit ani
mam ab ingressu aīalium.i.vitiorum & demonum,hodie in
multis,vt plurimum est destructa.Et iō vinea dñi Sabaoth,
s.aīa,est qñque multipliciter dissipata.vñ Prou.24.Per agrū
hoīs pigri trāsiui,& per vineā viri stulti,& ecce totū reple-
uerāt vrticæ,& operuerant supficiē eius spinæ,sed & mace-
ria lapidū destructa erat.Expone sicut alibi.In maceria bo-
narū psonarū,q̄ et claudit,& defendit Eccl'm,hodie procul
dubio est cōfracta.Vñ dñs in similitudinē ingratæ vineæ, lo
quitur de Eccl'a,Esa.5.dicens.Quid ego(inquit)faciā vineę
meæ,auferā sp̄e eius,& erit in direptione. Diruā maceriam
eius,& erit in conculcationem,& ascēdent super eā vepres
& spinæ,& mandabo nubib.desuper ne pluant super eā.Ista
expone de vinea Ecclesia à domino propter pc̄tā sua, & pp
destructionem spiritalis maceriæ derelicta,sicut ad vitā vi-
demus hodie.Nam sepes & maceria bonarum personarum
& prælatorum deficiunt,& spinæ,& vepres .i.malæ steriles;
& inutiles personæ totum dissipant & confundunt.Et ideo
tyranni vineam istam conculcant,& diripiunt, nubesq; cœ
lestis influentiæ & gratiæ ipsam hodie parum imbuunt,irri
gant ac perfundunt. Sic igitur patet,quomodo maceria su-
mitur tribus modis.Vide vbi Paries.

Machina. Nota,qđ machinę dñr instrumenta belli
ca ad deijciendum muros & turres,& ad A
iaciendum lapides ordinata.Et sic dico,qđ machinæ signi-
ficant in bono oīa illa cum quibus turres & ædificia vitiorū
munitiōesq; diabolicæ possunt destrui vel cassari,sicut sunt
virtutes,mandata,prædicatorum verba,& sacræ paginæ do
cumenta.Talib.n.machinis vtunt sancti viri ad ædificia dia
bolica prosternenda,& ad ipsorum molimina subuertenda
Exēplo illius regis Iudæ,qui dicebat Ozias,de quo dr̄.2.Pa
ra.26.ꝙ ipse fecit in Hier'm diuersi generis machinas,quas
in turrib.collocauit & in angulis portarum, vt mitterent sa
gittas & saxa grandia.Expone.In malo vero signant diabo-
licas tentationes,hæreticorum machinationes, fraudulēto
rum & proditorum adinuentiones,tyrannorum potētiam,
& ipsorum crudeles inuasiones,quib.s.ædificium animæ,fi-
dei vel Ecclesiæ quatitur,& quib.virtutum firmitas dissipa
tur.Vnde de Aman dicitur Hester.16.quod quibusdam no-
uis,& inauditis machinis Mardocheum & Hester petiuit ī
mortem.Vnde.2.Machab.12.dicitur,quod in ciuitate Ef-
fron machinæ multæ & telorum erat apparatus. Cætera
omitto,quia paucæ sunt auctoritates.

Mactare. Mactare idē est,qđ tam malleo, quā gla-
dio aīal morti dare,sicut est qñ bos mal-
leo percussus perimitur,& potissimè quando animal ad im A
molandum seu sacrificandum primo malleo percutitur, &
post ad extrahendum sanguinem gladio perforatur.Breui-
ter ergo vide per longum scripturæ:quia mactare vt cōiter
non accipitur nisi pro morte animalium Deo offerendorū,
seu hostiarum,seu holocaustorum.Et ideo distingue, quod
quidam Deo offerendi & præsentandi mactantur per pœni
tentiam:quidam per martyrium:quidam per humilitatem
transeo,vide de morte,& in alijs titulis synonymis.

Macula. Nota,qđ macula accipit pro immunditia,
& sic visum est sufficienter supra in illa au-
ctoritate de luce.Speculū sine macula, & imago bonitatis A
Dei.Vide ibi in quarto mēbro auctoritatis.Itē accipitur ꝓ
signo velleris vel coloris,sicut de Pardo & de Panthera dr̄,
qđ habent pelles maculis plenas.i.diuersis colorib.orbicu-
lis & picturis.Et talis maculositas nihil aliud est, quā colo-
ris varietas,quæ vt cōiter signat in bono,quamuis aliqñ si-
gnificet in malo.Signat.n.virtutum ortum,& varietatem,&
cōuersationis picturā & formositatem.& sic loquitur Gen.
30.vbi fætus,qui erant varij & maculosi, cesserunt in partē
Iacob.quia.s.tales,qui sunt in vestitu deaurato, circundati
varietate,cedunt finaliter in partem Dei.posset etiam signi
ficare in malo,& sic signat curiositatem conuersationis,si-
cut de quodam verme coloratissimo dicit Isidorus,qđ quot
hēt colores,tot habet dolores.Sed vide supra de colore &c.
Omitto gratia breuitatis.Et si potes vlterius aliquid dice-
re de illis,qui sp̄ualiter per vitia maculantur,similes porcis,
qui tunc potissime delectantur,qñ in luto & fæcib.amplius
maculantur.Et ideo sicut videmus,qđ porci taliter macula
ti in aulis & cameris non admittuntur, ne forte oīa alia per
eos polluantur,sic peccatores in palatium & cameram sum
mi regis.s.ad Ecclesiam tam militantem quā triumphātem
non debent intrare permitti,ne alios forte ꝑ ipsos cōtingat
vitijs maculari,vel oculos summæ maiestatis offendi.Oīa.n.
q̄ habent aut faciunt peccatores,sunt(vt communiter)ma-
culata,& oculis summę maiestatis indignata.Nullus.n.mū-

dus homo

dus homo vellet libenter sibi ministrari in camera vel in mẽsa per hoiem maculatum, vel luto seu stercore inquinatum. Figura Leu.22. vbi dicitur de manu alienigena non offeretis panes Deo vestro, aliud quicquid aliud dare volueritis,
B quia corrupta & maculata sunt omnia. Et nota si vis, quod in scriptura reperitur

Macula in:
- Carne,
- Veste,
- Ore,
- Fauce,
- Facie,
- Luce,
- Pariete,
- Visione,
- Manu,
- Sinu.

Primo dico, ꝙ macula in carne est luxuria. Ista n. macula maculauit Ruben cubile patris sui, qñ concubuit cũ cõcubinis ipsius Gen.35. Vñ sibi dr̃ Gen.49. in maledictione patris. Ruben (inquit) non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius. & bene dicit. Non crescas, quia te uera macula luxuriæ facit hoĩem descendere tam in virtutib, q̃ in bonis operibus, exẽplo Salomonis, qui postquã se dedit luxuriæ, decreuit in virtutib. & in fama. Vñ sibi dr̃ Eccl.47. Inclinasti fęmora tua mulierib. ptãtẽ habuisti ĩ corpore tuo dedisti maculã in gloria tua. Non sic charissimi, sed simus absq; macula carnis, iuxta illud Iudæ. Odientes eã, q̃ carnis est, maculatam tunicã. ¶ Scdo dico, ꝙ macula vestis est auaritia. Vestis. n. exteriorem subam signat, in qua pro certo macula ponit, qñ ĩdebita parcitas & auaritia concomitatur. Ista n. est macula lepræ, q̃ vestẽ in qua erat, cõburi faciebat, sicut dr̃ Leu 13. Talẽ maculã non habebat ille, de quo dr̃ Eccl.31. Beatus diues, qui inuentus est sine maculã, & qui post aurũ non abijt, nec sperauit in thesauris pecuniæ. Quis est hic, & laudabim⁹ eũ? quasi diceret. Pauci sunt tales diuites. ¶ Tertio dico, ꝙ macula seu maculæ oris sunt vaniloquia, videlicet iactantia detractio, garrulitas, & similia. Macula n. ĩmunditia porci maxime apparet in ore. Vnde de vitio linguæ dr̃ Iaco.3. Lingua inquit ignis est, & vniuersitas iniquitatis cõstruitur in membris nostris, q̃ maculat totum corpus, & inflãmat rotã natiuitatis nostræ. ¶ Quarto dico, ꝙ macula faucis est gastrimar-
C gia, hoc est dictu, vitiu gulæ. Magna. n. est macula in morib. qñ quis gulæ delicijs est infectus. De quib. dr̃ in canonica Iudæ. Hi sunt in epulis suis maculæ conuiuantes, sine timore semetipsos pascentes, nubes sine aqua, arbores autumnales. [Semetipsos pascentes inquit] quasi diceret. Isti nõ curãt de pauperib. pascendis, sed de se solum. Nubes sine aqua dñr, & arbores sine fructu, quia. s. alios non irrigant neq; pascũt. 2. Pe.2. Maculæ delicijs affluentes in conuiuijs suis. Quinto dico, ꝙ macula faciei est insolentia seu ẽt inhonesta apparentia. In facie. n. nõ bene sedet macula, quia ẽt si oĩa alia membra sunt pulchra, totum nihil est si facies fuerit maculata. Sic vere si totum corpus morale virtutib. sit decorum, in facie tamen quæ præ cæteris membris enitet semper nuda, hoc est dictu, in exteriori conuersatione si sit macula alicuius cõditionis inhonestæ, & insolentis, totum inficitur, & tota virtutum aliarum congeries deturpatur. Et inde est, ꝙ summe cauent pulchræ personæ ne facies appareant maculatæ. Quãuis. n. luna sit pulcherrima, qñ tamen consideratur illa macula, quæ apparet in ipsa, totam suam pulchritud nem reddit infamem. Ideo bene dr̃ viro perfecto Iob.11. Si inquit iniq tatem, quæ est in manu tua abstuleris à te non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc leuare poteris faciẽ tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis. ¶ Sexto dico, qđ macula in luce est infamia. Sicut. n. speculum nouum ad aspectum mulieris menstruatæ maculam contrahit, quæ per quãcunq; fricaturam posteà non recedit, luna ẽt licet clara quãdam innatam maculam secum portat, quæ ipsius pulchritudinem maculat & deturpat, sic infamia impressa alicui etiã iniustè, solet fricatione, seu purgatione qualibet non obstãte ipsius ossibus inhærere, & claritatem sui nominis aliqualiter obscurare. Hie.2. Si laueris tẽ nitro, maculata es. Cauendũ est igitur à tali macula, quæ sic difficiliter mundatur. Vnde Eccl.33. In omnib. operib. tuis præcellens esto, ne dederis maculam in gloriam tuam. ¶ Septimo dico, ꝙ macula parie
D tis est superbia. Alti. n. parietes secundum legem dicebantur quandoq; contrahere maculam lepræ, sicut dicitur Leu.13. Quæ macula erat quãdoq; causa quare totus paries destruebatur, vel tanquam maculatus & immũdus abominabatur, & horrebatur. Re uera talis est macula superbiæ, quia. s. ista est, quæ alios parietes plus inuadit, idest altas & solennes personas, & ẽt quãq; cã est, ꝙ tpaliter & spũaliter destruunt, & ꝙ in aliorũ abominationem vertuntur. vñ Deu.17. Non immolabis dño Deo tuo ouẽ, aut bouem, in quo est macula, qm aboĩnatio est. sequitur. Nullus deinceps intumescat suꝑbia. Bos. n. cũ cornib. superbos, & ouis cũ vellere diuites signãt. Talib. præcipit Eccl.33. Ne dederis maculã in gloriã tuam. ¶ Octauo dico, ꝙ macula in oculo, seu in visu est malitia, seu ẽt inuidia. Quidã. n. sunt, qui in visu & in oculo cõsideratio nis suæ sp̃ habent aliquã maculã alicuius sinistræ intentiõis, inuidiæ vel proditionis. Isti sunt in quib. vr̃ dñari constellatio lunaris, quia s̃m astrologos, qui in lunæ oppositione siue plenilunio nascuntur, macula vel alio vitio in oculo raro carent, & sp̃ habẽt sinistrum oculum dextro grossiorem, sicut ponit liber de proprietatib. rerum. Luna. n. mutabilis est inconstantia seu rerum abundantia, quia pro certo illi, q istis sunt subditi vel amici, sunt in oculo considerationis, per maculas inuidiæ & malitiæ multotiens deprauati. vñ Leuit.21. Homo, qui habuerit maculam, nõ offert panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, si paruo vel grandi vel torto naso, si fracto pede. Sequitur. Albuginem habẽs in oculo suo. Omnes. n. isti per maculam possunt referri ad peccata malitiæ, & inuidiæ, seu etiam fraudis proditionis & fallaciæ, quia. s. ibi apparet claudicatio tortuositas, fractio, cæcitas, & non recta incessio vel operatio. Expone & dilatã melius. ¶ Nono dico, qđ macula in manu est iniustitia. Et reuera, qui habet manus maculatas nõ est dignus venire ad mensam hoium honestorũ. Et ideo hõ solet man⁹ suas lauare, & tergere, vt immaculatus valeat apparere. Sic vere dico, quod si in manib. i. operationib. nostris appareat macula iniustitiæ, nunquã digni erimus accedere ad mensam cęlestis gloriæ, seu etiam ad mensam prælaturæ vel eminentiæ. Illic. n. non debet admitti nisi ille, qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam, & qui loquitur veritatẽ. Qđ tamen est contra multos iudices & prælatos, & etiã contra symoniacos, qui. s. manus habent munerib. maculatas. Contra etiam impios & crudeles, qui sanguine innocentium maculant manus suas, contra quos dr̃ Iob.31. Si declinauit pes meus de via, & secutus est oculus meus cor meum & manibus meis adhæsit macula, seram, & alius comedat, & progenies mea eradicetur. Et re uera ista sæpe contingunt, quia. s. illorum, qui per iniustitiam & symoniam maculati ditantur & maculantur, & in acutum altitudinis exaltantur, ꝓgenies & familia nõ ꝑseuerat, sed eradicat. ¶ Decimo dico, qđ macula in abscõdito, seu in sinu est hypocrisis seu blãditia. Ista n. interius latet. Vnde Hier.2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam Borith, maculata es iniquitate tua. O quot sunt hodie tales, qui. s. exterius sunt loti & mũdi, interi⁹ vero diuersis vitijs maculati. Non sic hõ, sed sit speculum sine macula, & imago bonitatis Dei. Sap.7. Igitur dico, qđ q talib. maculis, est infectus, Deo seu Dei seruitio nullatenus est acceptus. Beati ergo immaculati, qui ambulãt in lege domini. Sufficit. Vide supra vbi immaculatus.

Madian. Nota, qđ Madiã fuit fili⁹ Abrahæ & Cæturæ, sicut dicitur Gen.25. à quo populus Madianitarum, qui quamuis circuncisionem reciperent, idola tamen colebant & populis Israel inimici erant, & ipsis iuidebant, ꝓ virib. & nocebãt, & in eorũ tribulationib. gaudebant. Interpretatur aũt Madian, respondens, aut dimicans, siue iniquitas aut contradictio. Igitur per Madian põt intelligi diabolus vel peccator, vel etiam populus, vel communitas reproborum. Dilata & expone prout volueris.

Magdalena. Quæ primo fuit peccatrix, postea fuit ista interpretat magnifica, præmunita, pręnuncia, turrensis aut defensibilis. Applica prout volueris ad beatam Magdalenam, vel quẽlibet pęnitentem.

Magis. Aduerbiũ signat augmentum & superabundantiam quantitatiuam. Et potest accipi ĩ bono & in malo. Primo ergo dico, qđ magis in bono designat bonã superabundantiã & crementum, bonum etiam additamentum, sicut de charitate dr̃ Phil.1. Charitas vestra magis abundet. Nota ergo, quod boni abundant in

- Humilitate & subiectione,
- Subtilitate & discretione,
- Seueritate & correctione,
- Societate & affectione,

Abundant (dico) iusti in humilitate. vñ Dauid in psal. Elegi abiectus esse ĩ domo Dei

magis

Pœnalitate & afflictione,
Conſtantia & ſtabilitate.

magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum. Item abundant in ſagacitate. vñ Proue. 18. Doctrinā magis quàm aurum eligite. Itē abundant in ſeueritate. Prouer. 16. Initiū vitæ bonæ facere iuſtitiam, accepta autem eſt apud Deū magis, quā immolare hoſtias. Quia ſicut dr̄ Prouer. 28. Qui corripit hoiem, magis gratiam inueniet. Item abundant in ſocietate, quia ſicut dr̄ Proue. 18. Vir amabilis ad ſocietatem, magis amicus erit quàm frater. Item abūdā in pœnalitate, quia ſicut dr̄ Ephe. 4. Qui furabatur, iam non furetur, magis autem laboret manibus ſuis. Item abundant conſtantiæ ſtabilitate, ſicut apparuit in Moyſe, q̄ magis eligebat affligi cū populo Dei, q̄ tpalis pc̄ti habere iucūditatem ſicut dr̄ Heb. 11. Sed de iſta pluralitate, qua quē oportet magis in vna virtute abundare, vide infra de melius vel de me-

B liori. Magis ergo pōt ſignare ſup abūdātiā in bono. ¶ Scd̄o ſignat ſuperabundantiā in malo. Circa quod nota, ꝙ q̄dam ſunt, quorū malitia ſp augeť, & ſp magis ac magis fiūt mali. Figurati in muliere Hemorrhoiſſa, cui nullus medicorū poterat ꝓfuiſſe, ſed magis ac magis deterius habebat, ſicut dr̄ Marc. 5. Similes aīalibus crudelib. & iniquis, q̄ magis abūdant in filijs q̄ domeſtica & vtilia, ſicut patet de cane reſpectu ouis, quia vere mali fructificant magis in malo, quam boni faciant in bono. Vnde nota, quòd mali hodie abundāt

In { Inani gloriatione,
Superba obſtinatione,
Brigoſa altercatione,
Filiorū affectiōe dilectione,
Carnali delectatione,
Mandatorū præteritione,

Dico igitur, ꝙ abundant in inani gloriatione, quia ſicut dr̄ Ioan. 12. Mali dilexerunt hoīum gloriam magis, quām Dei. Dico in ſuperba obſtinatione. vnde Prouer. 29. Vidiſti hominem velocem ad loquendū? ſtultitia magis ſperanda eſt, quā illius correctio. Dico in brigoſa litigatione. vnde. 1. ad Tim. 1. mouet apoſtolus ne intēdatur fabulis, quæ (inquit) magis generant lites. Itē in filiorum affectione. Vnde Heli fuit dictum. 1. Re. 2. Honoraſti filios tuos magis, quā me: item in carnali delectatiōe. 2. Tim. 3. Voluptatis amatores magis, quā Dei. Item in mandatorū præteritione. vñ Hiere. 5. Ibo (inqt) ad optimates & loquar eis, & ecce ipſi magis confrigerūt iugum. Iſtud. n. breuiter eſt verum, ꝙ mali in hoc mundo cæteris hominibus magis

Inaniter gloriantur,
Pertinaciter obſtinantur,
Verbaliter altercantur,
Ad filios inclinantur,
C Carnaliter delectantur,
Dei mandata prætereunt & tranſgrediuntur.

Et hæc igitur ſufficiat de magis. Vide ſupra de Abūdare, & infra de maioritate. ¶ Si vero vis de magis, magis dicere, dic, ꝙ magis quandoq; ſumitur cumulatiue, ſicut cum dr̄ Matt. 20. At illi multo magis clamabāt. Qñq; ſumitur comparatiue ſicut cū dr̄. Iſtud mihi placet magis q̄ illud, ſicut Prouer. 7. Doctrinam magis quàm aurum eligite. Quia reuera ex libertate animi magis placet vnū quàm aliud. De magis igitur inquantum ſignat profectum, augmentum & cōtinuationē in bono vel in malo, dicamus illud. 1. The. 4. Accepiſtis (inquit) à nobis quēadmodū oporteat vos ambulare & placere Deo vt abundetis magis. Nam cum deſideriū naturæ ſit inquietum, & inde eſt, ꝙ oīs res quāto magis accedit naturaliter ad terminū, tanto magis accelerat, vt poſſit peruenire ad finē cupitum & intētū, ſicut patet de leuibus ſurſum aſcendentibus, & de grauibus deorſum deſcendētibus, quę quanto magis accedunt ad terminū, tāto magis ac magis accelerant ad motum ſuum (deſideriū. n. & natura cuiuſlibet rei eſt magis ac magis verſus finem velle ꝓcedere, & magis ac magis ad terminū ſe mouere) ſic verè dicam in moralibus, quia reuera motus animi naturalis, qñ ad aliquē finē ſe determinauerit, & inclinauerit, ſiue ad bonū ſiue ad malum, quanto magis profecerit, & continuauerit, tanto ꝓ certo feruentiꝰ, & violētius ſe mouebit, & tāto magis ſe mouere ad ipſum terminū delectabit, & tanto magis in fine q̄ in principio abundauit. Exemplo fluminis, & quāto magis appropinquat ad mare, tanto magis violēter tendit, & tāto magis abundanter cadit. Sic etiam anima deuota quāto magis accedit, & appropiat per contemplationē ad maieſtatis diuinæ cognitionem, quæ eſt finis & terminus ad quē tēdit, & aſpirat, tāto magis ī charitatis ardore æſtuat, atq; flagrat ſicut patet in illo verbo iam dicto Phi. 1. Charitas veſtra magis ac magis abundet. Et illud Iob. 42 Benedixit dñs nouiſſimis Iob magis, quàm in principio. In malo vero de Iudæis dr̄ Io. 5. ꝙ ꝓꝑ opera, quæ Chriſtus faciebat in ſabbato, Iudęi magis quærebant eum interficere. De malis etiam dr̄ Mar. 15. ꝙ principes concitauerunt turbam, vt magis Barrabam peterent. Siue ergo magis accipiatur profectiue ſiue accipiatur comparatiue, dico, ꝙ boni habēt ſuum magis quod debent eligere, mali vero ſuum magis quod ſolēt diligere. Boni ergo volunt vnū magis conſtantiæ, dum contemnūt mortis imperium: Vnum magis tutæ fiduciæ, dū eligūt clauſtri ſuſpirium: Vnum magis doctæ prudentiæ, dū præponūt ſenſus myſterium: Vnū magis veræ iuſtitiæ, quo infligūt pœnæ cauterium: Vnū magis puræ mūditiæ, quo declināt carnis contagiū: Vnum magis dulcis clemētiæ, quo ſupportāt fratrum naufragium: Vnum magis dignæ fragrantiæ, quo ꝓcurant famę fumigium: Vnū magis ꝑſeuerantiæ, quo tolerāt mundi litigium. ¶ Dico ergo, ꝙ boni & iuſti volūt, & deſiderant vnū magis fortis cōſtātiæ. Et iſtud eſt illud magis, quo ipſi magis eligunt mortem quàm vitam, & magis mūdi tribulationem, quàm pacem. Exēplo bonorū militū, qui magis volunt eſſe in forti bello q̄ de belli, & magis in periculo quàm tuto. Vnde Thobias dicebāt Tho. 3. Præcipe in pace recipi ſpiritū, meū, expedit. n. mihi mori magis quàm viuere, ſicut de illis. 1. Mac. 1. dr̄, ꝙ ipſi elegerūt. magis mori quā cibis coinquinari gentiliū. Et apoſtolus de ſeipſo dicebat. 1. Corin. 9. Bonum inquit eſt mihi magis mori quā vt gloriā meam quis euacuet, Quia reuera vir ꝑfectus multo magis eligit mori & pati mortē, q̄ alicui facinori cōſentire, In iſto n. caſu verificatur illud quod dr̄ Eccl. 4. vbi dr̄ Laudaui magis mortuos quàm viuentes Item dico, ꝙ iuſti præeligunt vnum magis tutæ fiduciæ, & iſtud eſt, qa ꝓ certo magis eligūt ī religione vel in ſtatu pænitētiæ tute & ſecure viuere & humiliter manere, q̄ in mundi delicijs habitare. Pſa. Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis q̄ habitare in tabernaculis pc̄tórū. Item eligunt vnum magis doctę prudētiæ. Prou. 8. Accipite diſciplinā & nō pecuniā, doctrinā magis q̄ aurū eligite. Melior eſt. n. ſapiētia cunctis opibus. Itē eligūt vnum magis, quod eſt veræ iuſtitiæ. Prou. 16. Initiū vitæ bonæ facere iuſtitiam, accepta. n. eſt apud Deum magis, q̄ immolare hoſtias. Igitur faciamus iuſtitiam nos & alios puniēdo & corrigendo, quia ꝓ certo ſicut dr̄ Prou. 28. Qui corripit hoiem, magis poſtea grām inueniet apud eum, q̄ qui ꝑ linguæ blandimenta decipit. Item eligunt vnum magis puræ munditiæ, quia. ſ. magis diligunt caſtitatem q̄ carnalitatē & magis carnis munditiā q̄ luxuriam. Sap. 8. Cum eſſem magis bonus, veni ad corpus coinquinatū. Et merito, quia pro certo ſicut dr̄ Eccle. 25. Cōmorari leoni, & draconi placet magis, q̄ habitare cum muliere neq̄. Itē eligunt vnū magis qd̄ eſt clementię Eccl. 29. Ponet theſaurū tuū in præceptis altiſsimi, & ecce magis proderit tibi q̄ aurū, conclude eleemoſynā in corde pauperis. Itē eligunt vnū magis dignæ fragrantiæ, hoc eſt dictu, bonæ & honeſtę famæ. Eccl. 41. Curā habe de bono nomine, hoc. n. magis ꝑmanebit in te q̄ mille Itē eligūt vnū magis ꝑſeuerātię ſeu patientiæ. Vnde. j. Cor. 9. Quare nō magis iniuriā accipitis? quare nō magis fraudē patimini? et breuiter viri boni magis eligunt virtutes, quā vitia æternalia, quàm temporalia, bona quàm mala. Et hæc ſufficiant. Vide infra vbi plus, & ſupra vbi amplius.

Magiſter Nota, ꝙ magiſter eſt ille qui alios regit & docet, & qui alijs imperat & dominatur Et ideo magiſter ſignat doctores, prædicatores, doctoras, tutores, quoſcūq; hominum pręlatos, iudices, & gubernatores. Poſſunt igitur principes & prælati, & iudices & p̄dicatores & eruditores, magiſtrorum nomine appellari. Et dico quòd poſſunt accipi in bono & in malo. Et ideo notandum, ꝙ nomen magiſtri eſt A

Nomen { Honoris,
Timoris,
Amoris,
Prælationis
Diſcretionis,
Perfectionis,
Dilectionis,
Correctiōis,

Magiſter. n. debet

Iſta. n. ſunt officia boni magiſtri ꝙ poſsit alios īſtruere & docere qualiter debeāt taliter viuere, vt poſſint vitam perpetuā obtinere. Ita ꝙ cōgrue poſsit & dici illud Ma. 19. & Ma. 10. Magiſter bone quid faciēdo vitā æternam poſsidebo De illis igitur, qui in Eccle. vel in ſæculo conſtituunť magiſtri, pōt exponi

Honorari, Timeri, Amari, Preferri, Esse discretus, Esse perfectus, Diligere, Corrigere. exponi illud verbũ Gen.47. Si quos nouisti viros industrios, constitue eos magistros pecorum meorum. In quibus verbis aduerte, ꝙ tales magistri debent diligenter examinari. Debent patienter fortificari. Debẽt doctifice illuminari. Debent canonice in thronezari. Primum facit sagax discussio. [Si quos inquit nouisti]. Sed ẽm fortis perfectio, quia debent esse viri. Sed tertiũ prudens discretio, quia debẽt esse industrios. Quartũ vero iusta promotio, quia.s. debent constitui magistri. ¶ Primo ergo dico, ꝙ tales debẽt

B diligenter examinari, quod ostendit cũ dr̃ [Si quos nouisti]. Et loquitur prælato superiori, qa.s.ille, qui alios magistros instituit & pfectos debet eos primo cognoscere, discutere & examinare, & de eorũ conditionibus sufficientijs & moribus se diligentius informare. ẽm.n. apostolum. 1. Tim.5. Nemini, sunt citò manus imponendæ. Antiquitus.n. nullus miles constituebatur, nisi ante omnia probaretur. Psalm. Dñe probasti me, & cognouisti me. Medici etiã necesse est, ꝙ species suas cognoscant, & videant antequã in electuario ipsas ponãt. Pugiles ẽt primo solent equos suos diligẽter videre & probare, antequam onus prælij eisdem audeant cõmittere. Quia breuiter nulli est onus plationis, vel publici officij concedendum, nisi primo diligenter probet, & nisi mores ipsius cognoscantur. [Siquos inquit nouisti]. Ideo præcipit Prouerb.27. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosq; greges considera. Vñ superiori debet dici illud Nu.11. Nosti, ꝙ senes populi sunt, & magistri. Quia.s. ad illũ ptinet noscere promouẽdos & magistrandos, & eorũ sufficiẽtias pũ dere. Sacerdotes.n. & leuitæ antequã consecrarent, ad ostiũ tabernaculi sacerdotibus & maioribus offerebant, vt diligẽter viso, ꝙ ĩ eis nõ esset aliqua macula, ad suũ officiũ admitteret, sicut dr̃. Exod.28. Applica ad te Aaron & filios eius & Nu.8. Applica leuitas ad ostiũ tabernaculi &c. Ad denotandum, ꝙ illi, qui debẽt fieri leuitæ vel sacerdotes.i. ꝙ debent aliquod officium seu gradum vel misterium præ alijs obtinere, primo debẽt ad superiores applicari, & viso & cognito, ꝙ nullã habeat in sufficientiæ maculam, tunc debent ad dictũ misterium ordinari. Vt de tali dicat illud Mat.12. Magister, volumus à te signum videre, [Si quos ergo nosti]. q.d. necesse est, quod primo noscas, qa.s. ipsi debẽt diligẽter

C examinari. ¶ Scd̃o dico, ꝙ ipsi debẽt patiẽter fortificari, Viros inqt, qa.s. isti debẽt esse fortes, cõstãtes, pfecti & virtuosi Viri.n.i. virtuosi debent esse pp tria, videlicet ad subditorũ Correctionem, Discipulorum defensionẽ, Inferiorũ refectionem. Magistri.n. debẽt subditos viriliter corrigere. Lu.19. Magister increpa discipulos tuos. Item debent eos vtiliter defendere. Vñ Marci.4. Magister nonne ad te pertinet, qa primus; q.d. Ad te pertinet saluare Item debent eos benigniter reficere. vñ Marc.14. Magister dicit. vbi est refectio mea, vt cum discipulis meis manducẽ? Vt sic de talibus magistris dicat illud Eccle.44. Hi sunt viri misericordiæ. [Viros ergo inqt]. Vide de viro, & supra simul tis titulis, quia plures sunt auctoritates diuisæ. Vñ Exod.18. Prouide de oĩ plebe viros potentes, & timẽtes Deũ, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiã, & constitue ex eis tribunos, & cẽturiones, & decanos. Vide eã supra de Excelso.

D Isti igit debent viriliter fortificari. [Viros inqt.] ¶ Tertio dico, ꝙ isti debent doctifice. & sagaciter illuminari, qa.s. isti debent esse illuminati per sciẽtiã & doctrinam, quod ostẽditur in verbo. Industrios. Industria.n. idẽ est quod certa sciẽtia vel prudentia, quæ.s. summe requirit in magistro spirituali. Vnde.3. Reg.11. dr̃ videns Salomõ adolescentem bonæ indolis & industrium, constituit eum præfectum. Corpora.n. superiora sunt lumine planiora, qa.s. illi qui sunt aliorũ magistri & superiores, debent esse lumine sapientiæ & prudẽtię pleniores. Vnde nota, quòd tales magistri debẽt esse prudentes & docti, vt per ipsos subditi Exemplariter præcedantur, Salutariter doceantur, Singulariter consolantur. Debent.n. boni magistri alios p bonũ exemplum pcedere. Matt. 8. Magister, sequar te quo cũq; ieris. Itẽ debẽt eos in bonis moribus instruere. vñ Matt. 23. Magister scimus qa verax es, & viã in Dei veritate doces. Itẽ debẽt eis in agibilibus consulere. Ideo petebat, qui dicebat Luc.18. Magister bone, quid faciẽdo vitã ęternã possidebo? q.d. ad te pertinet consulere quid sit agendum. Patet ergo, ꝙ ipsi debẽt sagaciter illuminari. ¶ Quarto dico, ꝙ ipsi dñt sublimiter auctorizari & inthronizari, quia.s. ipsi debẽt esse magistri pecorũ.i. subditorum, dicentes illud Io.13. Vocatis me magister & dñe, & benedicitis, sum etenim. Sed Nota, ꝙ illi, ꝙ magistri.i. pricipes, iudices vel prælati constituunt, quatuor conditiones debẽt habere Vide bene supra de excelso, vbi ponitur illa auctoritas. Constituit eum super excelsam terram. Patet er- E
go quomodo magister sumitur in bono. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ magister potest sumi in malo. Et nota, quòd multa sunt genera malorum magistrorum. Sunt enim

Magistri { Crudelissimi, Mendacissimi, Nimis ignorãtes, Valde gloriantes, } De magistris crudelib. dr̃ Exo.1. ꝙ Pharao cõstituit viros impios & iniquos magistros operũ, vt affligerẽt filios Israel onerib. De magistris mẽdacib. dr̃.2. Pet.2. In vobis erunt magistri mendaciorũ. De magistris ignorãtib. dr̃ Io.3. Tu magister in Israel es, & hæc ignoras? & Heb.5. Cũ deberetis magistri fieri pp tempus rursum indigetis vt doceamini. De magistris gloriantibus dr̃.2. Tim.4. Coacerua-bunt sibi magistros erurientes auribus idest auditum vanæ gloriæ appetentes. Et hæc de malis magistris sufficiant.

Magistratus

Nota, ꝙ magistratus quandoq; accipitur pro ipso officio, seu magisterio publico, in quo constituuntur illi, qui habent rem publicam gubernare. Quandoq; vero sumitur magistratus pro illis personis quæ in talibus officijs præferuntur. Et de istis si vis nota, quòd debent esse cæteris A
Liberiores p tenendis magnis honoribus, Clementiores p tuendis pauperibus, Sagaciores p fouendis causis in iuribus, Synceriores p agendis sanctis operibus, Seueriores p plectendis prauis sceleribus, Igitur dico, ꝙ magistratus & psonæ publicæ debent esse cæteris liberiores, & in honoribus ampliores. Dñt.n. alios in gradu & statu præcellere, honoribus priuilegijs præcedere, vt.s. ipsos alij debeãt reuereri, & eis efficaciter obedire. De libertate.n. talium satis apparebat apud Romanos, vbi illi, qui erãt in aliquo publico magistratu, durante ipso non poterant super quocunq; crimine conueniri, imo necesse erat, ꝙ finiretur suum officium, & expectaretur, antequã quis posset sibi diem dicere, aut eũ super crimine molestare. Liber.n. debebat esse durãte officio, & honoris & libertatis gaudere priuilegio. Iudit.2. Holofernes vocauit duces & magistratus virtutes Assyriorum. Vnde de dignitẽ & potestatẽ talis magistratus dr̃.1. Mach.8. ꝙ Romani cõmittunt vni homini magistratum suum per singulos annos dominari vniuersæ terræ suæ, & omnes obediunt vni, & inuidia & zelus non est inter eos. Sunt igitur cæteris liberiores. ¶ Item dico, ꝙ isti de- B
bent esse cæteris clementiores.s. ad causas pauperum confouendas contra malitiã tyrannorũ. Vnde dr̃ de illis magistratibus qui videntes iustitiam Pauli & Syle, præceperũt, ꝙ de carcere liberarentur, Act.16. Miserũt magistratus vt dimittamini. Itẽ debẽt esse cæteris discretiores seu sagaciores, ad quod potest applicari licet extortè, illud Nee.7. Cõgregaui optimates & magistratus, & inueni librum censũs eorũ. Etiam de discretione & temperantia talium põt dici illud Actu.5. ꝙ abijt magistratus cum ministris, & adduxit apostolos.s. in consiliũ sine vlla vi. ¶ Itẽ debent esse cæteris synceriores.s. in conscientia, quia oĩa, quæ agunt debẽt facere iustè, purè, sanctè, synceriter atq; munde, & cum mũda & sancta intentione. Nee.12. Steterunt duo chori laudantiũ in domo Dei, & ego & dimidia pars magistratuum mecũ. ¶ Item debent esse cæteris seueriores.s. ad malos puniẽdũ & exterminandum qñ non possunt alias castigari. vñ.2. Esdr.1. dr̃, ꝙ magistratꝰ alligauit Ioachim, & duxit in Aegyptũ. Ista ergo possunt dici de magistratu in bono. ¶ Sed reuera quia, vt plurimũ, moderni magistratus & officiales optimates & potentes magis excedũt quàm procedũt, magis deficiunt quã proficiunt, magis ostendunt, quàm defendunt, ideo de talibus est notandum, quòd isti sunt C
In delicijs laxiores, In luxurijs potiores, In cõsilijs nequiores, Dico ergo, ꝙ tales sunt cæteris laxiores in cõuiuijs, seu in gulæ & gastrimargiæ delicijs. vnde. 2. Esdræ.3.

Rex

In infernalibus suppliciis tristiores. Rex Darius fecit cœnam magnā oībus magistratibus &c. sequit. Et cum māducassent,& bibissent,& satiati essent,reuertebatur. Item dico, ꝙ tales sunt cæteris promptiores in luxuriis. Et 1.Esdræ.9. dr̄ ꝙ in assumptione vxorū alienigenarum cōtra legem,manus magistratuum fuerat prima in transgressio ne hac.& 2.Esdræ.8.dr̄ ꝙ participes erant præpositi,& magistratus iniquitatis huius.Item dico, ꝙ tales sunt cæteris nequiores in consilijs. patet Daniel.6.vbi dr̄,ꝙ consilium inierunt cuncti principes regni,magistratus & satrapæ.s.quomodo Daniel innocens poneretur in lacum leonum.Item dico, ꝙ tales sunt seu finaliter erunt cæteris viliores seu tristiores in supplicijs.s.in inferno. Vnde de talibus dr̄ comminatiue illud Hiere.51.Collidam in te.s.ò inferne,duces & magistratus,& reddam Babyloni, & cunctis habitatoribus Chaldeæ omne malum suum quod fecerunt in Syon. Sic ergo patet, quo modo magistratus in bono sumitur,& in malo.

A **Magnates.** Nota ꝙ ad hoc ꝙ homo possit a principibus,& magistratibus vtilitatem aliquam reportare,vel erga ipsos digne,& laudabiliter se habere, plura sunt necessaria sicut innuitur in scriptura, videlicet quod in ipso sit

Humilitas & reuerentia.
Maturitas & patientia.
Subtilitas & sapientia.
Stabilitas & permanentia.
Sedulitas & diligentia.
Taciturnitas & sustinentia.

Est dico necessariū, ꝙ hō habeat reuerentiā cum humilitate.Eccl.4.Presbytero humilia aīam tuā,& magnato humilia caput tuū. Item patientiam cū maturitate.s.patienter & sine murmure,& gratanter, & sine querela debet beneficia eorum recipere,& correctiones, & iniurias sustinere.Eccl.8.Fruere magnatis sine quærela.Itē sapiētiam cū subtilitate seu sagacitate, quia sicut dr̄ Eccle.20. Hō prudens placebit magnatis.Item permanentiam, & stabilitatē.Sicut.n.dr̄ Eccl.11. Sapiētia humilitati exaltabit caput,& in medio magnatorum consedere illū faciet. Consedere.n. permanentiam & stabilitatem signat.Eccl.23.In medio magnatorum consistis.Item diligentiam cum sedulitate. Vnde de sapientia dr̄ Eccl. 39. ꝙ occulta prouerbiorum exquiret, & in absconditis parabolarum conuersabitur, in medio magnatorum ministrabit,& in cōspectu præsidis apparebit.Ministrare.n. diligentem sedulitatem designat.Item diligentiā cum taciturnitate.Eccl.32. Loqui in medio magnatorū non præsumas,& vbi sunt senes,nō multum loquaris.Ista.n.si vis applica ad veros principes,& magnatos scilicet ad deum,& ad sanctos,vel ad bonos prælatos, & viros perfectos, & doctos, quia.s.isti a nobis sunt istis sex conditionibus honorandi,& præfatis modis colendi, & frequentandi &c. Vide vbi Princeps.Prælatus.Dominus &c.

A **Magnanimitas** Cum magnanimitas sit uirtꝰ, moralis à magnitudine aī sit vocata,de qua tractat Aristoteles in ethicis, & Seneca in libello suo de moribus,notabis ꝙ ad magnanimum pertinet

Magnum existere.
Magnis insistere.
Magnis resistere.
Magnis ignoscere.
Magna cognoscere.
Magna decipere.

Primo dico,ꝙ ad magnanimū .i.ad hoīem magnū habentem aīum pertinet magnum existere.s.in virtutibus,& moribus. Nō pōt.n. quis magnum aīum gerere,nisi qui uirtutibus nouerit magnus esse.vnde Ezech.31.de cedro Paradisi dr̄.Eratq; pulcherrimus in magnitudine sua,& in dilatatione arbustorū suorum.Erat.n.radix illius super aquas multas &c.Expone.Vnde de magnitudine virtutis,quæ.s.minorari nescit nec deficere,dicit Sene.Magnanimus.n.stat rectus sub onere,nulla.n.res minorē eum facit,nihil ei displicet eorum,quæ ferēda sunt,quicquid cadere in hoīem pōt,in se cadere non quæritur,uires suas nouit,uincit virtute fortunam. Igitur ad magnanimum pertinet magnum existere.¶ Secundo dico, ꝙ ad ipsum pertinet magnis insistere, quia.s.rebus magnis,& arduis.s.cœlestibus,ppetuis & superni, cordialiter assistit, magnisq; & solennibus factis,& dictis actualiter insistit, dicens s.illud Prouer.8. Audite me, qm̄ de rebus magnis locutura sum,& aperirentur labia mea,ut recta prædicent.Veritatem meditabitur guttur meū, & labia mea detestabuntur impiū. Iusti sunt oēs sermones mei,non est in eis prauū quid,neque peruersum.Et reuera vir magnanimus,& generosus magna entit,magna facit,magna dicit, veritatē diligit, rectitudinē sectatur,& alterum decipere seu fraudē cōmittere dedignat. vnde Tullius.1.lib.de officijs,vbi agitur de his circa,quæ fortis,& magnꝰ aīus versatur,dicit in principio. Cum sis ita aio affectus(supple forti,& magno)vt supra dixi. Res geras magnas &c.Spectat igit ad magnanimū magnis insistere.¶ Tertio dico,ꝙ ad ipsum spectat magnis resistere. Vir.n.perfectꝰ & magnanimus fortunæ duris casibus nō succūbit,quinimo quanto magis grauia,& difficilia sibi incumbunt, & imminent,tāto fortius,& virilius in seipso residet,& resistit.Teste .n.Tullio vbi supra magnanimitas est rō difficilium aggressiua.Vnde ait, ꝙ ad magnanimū pertinet nec pturbationi huiusmodi succumbere,nec fortunæ.vnde Seneca in psona magnanimi dicebat i epistola:Pauper fiā?inter plures ero.Exul fiam?ibi me natum putabo. Quo mittar non curo.Vni angulo non sum natus,patria mea totus hic est mundus.Idem et Sen.epistola.28.comparat virum magnanimum istis aīalib. maximis,& stupendis sicut sunt Elephantes & cete grandia, quia.s.ista non facile sentiunt iacula venatorum.Vnde ait, ꝙ proprium est magnæ feræ nō sentire iaculo se percussam.Immanis.n. fera ad latratus canū lente respicit. Sic reuera vult Seneca supponere de viro magnanimo, ꝙ.s.latratus & morsus,impetus & conatus scit magnanimus despicere,cūcta calcare,& contemnere,& quanto plures sustinet,tanto fortior, & lętior apparere. Exemplo aeris, qui tūc apparet serenior, qn̄ pręcesserit aura maior.Exemplo etiam syderum,quæ tūc lætius rutilant atq; rident,qn̄ frigora plus abundant. Ad qd̄ facit illud quod dicit Seneca epistola.65.Magnanimo inquit de rebus magnis iudicandum est.Fortunatior est,qui asperis non mouetur,q̄ qui prosperis promouetur. Non est mirum in tranquillitate non concuti, sed illud mirare,ibi aliquē stare,vbi oēs iacent,& ibi aliquem extolli,vbi alij deficiunt.Igitur ad magnanimū pertinet magnis resistere.¶ Quarto dico ꝙ ad ipsum pertinet magnis ignoscere.Ad magnanimū.n.ptinet magnis iniurijs indulgere,victis hostibus placere,& cōtra folium quod vento rapitur,suam fortitudinem non monstrare.Exēplo illius Imperatoris Romani q cū Herodē regē vicisset,ita ꝙ flexis genibus Herodes coronā suā ante pedes ipsius posuisset,Imperator ipse coronā in caput Herodis reposuit,iniurias remisit,& uitam & regnū concessit, dicēs ad eandem potentiam magnanimam pertinere, reges deponere,& facere, & rogans ꝙ decetero Romanorū amicitias experiri mallet q̄ arma. Et ad facit Sene.in li.de quatuor virtutibus,vbi dicit.Si magnanimus inquit fueris,non tibi fieri iniuriam iudicabis,& de inimico dices.non nocuit,sed nocere voluit,vindictam putabis vindicare potuisse.Scito.n.magnū & honestum vindictæ genus esse,ignoscere.Igitur ad magnanimum pertinet magnis ignoscere.¶ Quinto dico, ꝙ ad ipsum pertinet magna cognoscere, quia reuera magnanimus, magna & ardua opera Dei,& naturæ inquirit, & percuntatur,de rebus vero paruis,& cōibus inquirere dedignatur, dicens.s.illud Sene. præallegatum. Magno animo de rebus magnis iudicandum est.¶ Sexto dico ꝙ ad magnanimum pertinet magna disponere, quia pro certo nihil est tam magnum in rebus mundanis,qd̄ magnanimo possit æquiparari. Quicquid magnum est siue in prosperis siue in aduersis, vir magnanimus vilipendit, & tanquam se minora oīa despicit, & contemnit.Exemplo leonis,qui præ magnitudine animi alia animalia quamuis se maiora soluet toruo vultu despicere, eorum virtutes,& magnitudinem contemnere,& contra ipsa uiriliter præualere.Teste.n. Seneca epistola.23. Facilꝰ est totam gentem vincere,quàm magnanimum. Et breuiter sicut idem dicit lib.de moribus, Nihil magnum in rebus,nisi animus magna despiciens. Istæ sunt ergo sex virtutes hominis magnanimi,vt videlicet

Magna despiciat.
Magna cognoscat.
Magnis ignoscat.
Magnis resistat.
Magnis insistat.
Magnus existat.

Aduerte tamen,ꝙ magnanimitas debet cōtineri intra limites rationis.Nā prout dicit idem Seneca lib. de quatuor virtutibus, magnanimitas si excedit, virum facit superbum, tumidū & minacem,inflatum,turbidū & motiuum. Mensura ergo magnanimitatis est nec timidum esse hominem,nec audacem.Eris inquit magnanimus si pericula non appetas ut temerarius,nec formides ut timidus.Magnitudo enim animi si a communitate hominum sit remota, feritas,& immanitas dicitur,non magnanimitas. Hæc igitur de magnanimitate sufficiant &c.

A **Magnalia Dei.** Vide infra vbi Mirabilia.

Magnificare. Nota ꝙ magrificentia idem eſt, ꝙ honorificentia,& ſtatus excellẽtia. Et magnificare idem eſt quod honorificare, laudare & glorificare. Et nota quod magnificentia .ſ.honor & excellentia.

Quædam eſt glorioſa.
Quædam eſt virtuoſa.
Quædam eſt vitioſa.

Magnificentia glorioſa eſt excellentia deitatis, quia Deus eſt ſuper omnia glorificandus laudandus,& magnificandus.vnde in Pſal.Laudabo nomen Dei cũ cantico,& magnificabo eum in laude.Magnificentia virtuoſa eſt glorificatio viri iuſti, de qua dr̃.2.Para.9.Magnificatus eſt rex Salomon ſuper omnes reges terræ.Magnificentia vitioſa eſt magnificatio, laus & honorificatio peccatorum, & iſta nihil aliud eſt q̃ proſperitas malorum, quia.ſ. mali ſæpe magnificantur,famantur & glorificanť plus,q̃ alii.vnde Hie. 5.Magnificati ſunt,& ditati,impinguati ſunt,& dilatati, & ꝑterierunt ſermones meos. Sed quia longum eſſet materiam iſtam proſequi,vide ſupra de laude,de gloria, de honore,de flamma, & de adulatione, & ſic ſcies quid eſt magnificentia ſiue in bono ſiue in malo. Veruntamen ne ita tranſeam pede ſicco,dicam aliquid de iſta triplici magnificentia. Eſt igitur dico Magnificentia

B Summi creatoris.
Iuſti viatoris.
Vani peccatoris.

¶Primo igitur dico,ꝙ eſt magnificentia ſummi creatoris.Creator .n.in ſe magnus,& magnificus dr̃, reſpectu vero noſtri magnificatus,& plenus excellentia, laude,gloria & magnificẽtia reperitur. Magnificare.n.debet ſuper omnia creatura creatorem,captiuus redemptorẽ,debellatus liberatorẽ. Cum igitur Deus ſit noſter creator qui nos creauit cũ non eſſemus, noſter redemptor, qui nos redemit cum erraſſemus, noſter liberator qui nos liberauit cum perijſſemus,merito dico,ꝙ debem⁹ ipſum magnificare.i.ipſum exaltando & laudando magnum facere,& glorificare,dicendo.ſ.illud Pſ.Laudabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude. Et placebit ei ſuper vitulũ nouellũ cornua producentem,& vngulas.Et reuera illud eſt quod ſumme Deo placet.ſ.ipſum laudare & magnificare. Illud eſt.n. vnũ ſolũ qđ ſibi offerre poſſumus,vt.ſ.ipſius virtutes & magnificentias exaltemus,& ut eius magnalia collaudemus, ſicut faciebat ille Nabuchodonoſor Dan.4.dicens.Laudo inquiu magnifico, & glorifico regem cęli,;quia oĩa opera eius vera,& viæ eius iudicia,& gradientes in ſuperbia pôt humiliare.Vbi nota,ꝙ Deus eſt magnificãdus,& laudandus.1.Propter eius eſſentiam,quæ nũquã defluit. Vera inquit. Propter eius clementiam,quæ ſemper influit.Cęli.Propter eius prudentiam,quæ cuncta ſtatuit.Regem,à regendo.Propter eius potentiam,quæ mira conſtruit.Opera eius.Propter iuſtitiã, quæ mala deſtruit,quia viæ eius iudicia,& gradientes & cęt. Quia reuera huius eſſentia nunquam deficit.Clementia ſemper proficit.Prudentia cuncta conſpicit.Potentia mira perficit.Iuſtitia malos ſeu mala deijcit.Eſt.n.iſte.Exiſtendo veriſſimus.Vera.Influendo largiſſimus.Cœli.Prouidendo doctiſſimus.Regẽ.Operando fortiſſimus.Opera.Caſtigando iuſtiſſimus.Iudicia.Iſta.n.quinq; faciunt Deũ laudabilem,& quẽlibet magnificum.ſ.qñ Magnus eſt quo ad eſſentiam, & nobilitatem. Magna dat quo ad clemẽtiam,& liberalitatẽ. Magna ſcit quo ad prudentiã,& ſagacitatẽ. Magna facit quo ad potentiam,& ſtrenuitatẽ Magnis reſiſtit quo ad iuſtitiam, & ſe
C ueritatem.¶Igitur dico,ꝙ magnificare debemns deum ꝑꝑ eius eſſentiam inuariabilem Vera inquit.quia quicquid eſt in eo,totum eſt certum,& verum,nihil eſt in eo fictũ, variabile ſeu vanũ,ſed totum eſſentiale,perpetuum & ęternũ.Magnificetur ergo fortitudo dñi.Num.14.Et in Pſ.dr̃.Magnificate dñm mecum,& exaltemus nomen eius in idipſum. q.d. Idem ipſe ex ſeipſo ẽ magnificabilis, vt ſic dicat homo illud Pſal.Benedic aĩa mea dño,domine Deus meus magnificatus es vehementer.Confeſſionem & decorẽ induiſti, amictus lumine ſicut veſtimento.Vera inquit.Vnde de veritate diuinæ eſſentiæ poteſt dici illud.2.Eſdræ.4. Veritas manet,& inualeſcit inæternum,& viuit & obtinet in ſæcula ſæculorũ. Sequitur.Magna eſt veritas,& inualeſcit.Magnificemus ergo deũ ꝑꝑ eius eſſentiam inuariabilem.Vera inquit.¶Item Deũ magnificare debemus propter eius clementiam inexhauſtibilẽ, quæ.ſ.oſtenditur cum dicitur.Cęli.Cœlum.n.ſemper radios mittit,omnia continet,& oĩa nutrit. Sic Deus per ſuam largiſſimam,& largiſluam largitatẽ,quia iſte dat magnificè bona, & dona terrena, ſpiritualia, & æterna.Figuratus in rege Aſſuero, de quo dr̃ Heſter.2.ꝙ ipſe fecit conuiuium permagnificum cunctis principibus,& ſeruis ſuis,& dedit requiem vniuerſis prouinciis, ac dona largitus eſt iuxta magnificẽtiã principalem.Cœli inquit.Pſal.Eleuata eſt magnificentia tua ſuper cęlos.q.d.dei magnificentia amplius largitur,& influit q̃ faciant ipſi cęli. Magnificentia.n.eius & virtus eius in nubibus,quæ.ſ.pluuiam largiuntur,& rorẽ. Magnificetur ergo Deus propter eius clementiam inæſtimabilem. Cęli inquit. D
¶Item Deus magnificetur propter eius prudentiam ſeu prouidentiam indeceptibilem.Regem inquit.qui.ſ.dr̃ a regẽdo, quia.ſ.in ipſo eſt prudentia, & ſapientia infinita, qua cuncta reguntur,& diſponuntur.Dan.4.Arborem inquit quã vidiſti ſublimem,cuius aſpectus in oẽm terram, & rami eius pulcherrimi,fructus eius nimius,& eſca vniuerſorũ in ea, & ſubter eam habitantes beſtiæ agri,& in ramis eius aues cœli, tu es rex,qui magnificatus es,inualuiſti, & magnitudo tua creuit vſq; ad cœlum,& poteſtas tua in vniuerſa terra. Iſta.n.expone de Deo & de eius ſapientia & ꝓuidẽtia regitiuã, quæ .ſ.dat eſcam oĩ carni,& de oĩbus ꝓuidet vniuerſis.Vt de tali rege cuncta magnifice gubernante dicatur illud. 2. Paral.9. Magnificatus eſt rex Salomon ſuper oẽs reges vniuerſæ terræ.Magnificemus igitur Deum propter eius prudentiã indeceptibilẽ.Regẽ inquit.Pſ.Quam magnificata ſunt opera tua domine? oĩa in ſapientia feciſti, impleta eſt terra poſſeſſione tua.¶Item magnificetur Deus propter ſuam potentiam inſuperabilẽ. Opera inquit. Quia reuera potentia ipſius ſummè apparet,& apparuit in magnificis operibus, quæ oĩ die perficit,& quæ fecit, de qua ſatis propriè loquitur Dauid dicens. Potentiam tuam & iuſtitiam Deus vſque in altiſſima quæ feciſti magnalia Deus, quis ſimilis tibi; Vnde ſibi dicitur Exo. 15. Quis ſimilis tui,magnificus in ſanctitate,terribilis atque laudabilis, & faciens mirabilia? Et reuera magnifica ſunt & magnalia

Opera creationis.
Opera redemptionis.
Opera gubernationis.
Opera iudicii finalis deciſionis & ordinationis.

Et hoc in auctoritate oſtenditur cum dr̃.Omnia opera eius vnde Eccl.17. dicitur ꝙ Deus voluit oſtẽdere ſanctis ſuis magnalia operum ſuorum,& gloriam in mirabilibus ipſius,vt enarrent magnalia operũ eius. Vnde de operibus beatæ incarnationis dicit Luc.1.beata virgo.Magnificat aĩa mea dñm Ex exultauit ſpirit⁹ meus,ĩ deo ſalutari meo. Quia fecit mihi magna,qui potens eſt, & ſanctum nomen eius. Igitur magnificemus Deum ꝑꝑ ſuam potentiam inſuperabilem.¶Item Deus eſt non magnificandus propter ſuam iuſtitiam irrefragabilem.Et hoc oſtenditur cũ dicitur.Et omnes viæ eius iudicia, & ꝙ gradientes in ſuperbia poteſt humiliare. Conſtat.n.ꝙ boni,& ſeueri iudices cõſueuerunt à populo magnificari,& apud Deum,& homines commendari. Vt de rigore ſeueritatis illius dicatur ei illud Pſal. Confitebor tibi domine, quia terribiliter magnificatus es,mirabilia opera tua,& anima mea cognoſcet nimis. Vnde albi de magnificentia diuinæ iuſtitiæ dicitur in Pſa. ꝙ ſanctimonia,& magnificentia in conſpectu eius.Sequitur.Iudicabit orbem terræ æquitate,& populos in veritate ſua Igitur dicam,quod magnificandus eſt Deus,quia

Iuſtior in iudicando.
Fortior in operando.
Doctior in ordinando.
Dulcior in miſerando.
Longior.i.æternior in ꝑmanendo.

¶Patet ergo,ꝙ eſt magnificẽtia quæ debetur ſummo creatori.Et hoc eſt primum principale. ¶Scđo principaliter dico ꝙ eſt magnificentia,quæ debetur iuſto viatori.Et iſta pro certo nihil aliud eſt q̃ honor temporalis,ſpiritualis & æternalis,quo.ſ.iuſtus homo glorificatur,& exaltatur,& quo honorabilis,& magnificus reputatur.Dr̃.n. magnificus ſeu magnificatus idem quod magnus factus, ſeu magna faciens, qa .ſ.iuſti magna faciunt virtuosè operando,ideo finaliter magni erunt,temporalẽ,ſpũalem & æternalem gloriam acquirẽdo,vt.ſ.de quolibet viro iuſto dicatur illud Eſa.4.Erit germen domini in magnificentia, & in gloria. Vbi aduerte,ꝙ iuſtus a triplici magnificentia commendatur,videlicet

A virtuali perfectione.
A temporali promotione.
Ab æternali prælatione.

Iuſti.n. virtualiter clareſcunt,quia ſunt germen. Tẽporaliter ſplendeſcũt, quia in magnificentia. Aeternaliter niteſcunt, qa in gloria. ¶Igitur

¶Igitur dico ꝙ iusti-sunt magnifici, quia clarescunt virtualiter. Et hoc ostenditur cũ dr̃. Germen dñi. Vide supra vbi Germen, qũo vir iustus germini comparatur, iuxta illud Psal. Iustus germinuabit sicut lilium, & florebit inęternũ ante dñm. Et re vera iustus in virtutib. & scientijs aliquotiens magnificatur, & magnus apud Deum, & hoĩes in fama, & opinione, honore, & perfectione putatur. Vnde de illo rege Iuda Iosaphat qui interpretatur ipse iudicat, dr̃. 2. Paral. 17. Creuit ergo Iosaphat, & magnificatus est, vsq; in sublime vbi. s. quadruplex virtus ostenditur, quę magnificat merito possessorem. s. Charitatis iugis profectus. Veritatis certus ꝓspectus. Aequitatis rectus effectus. Voluntatis altus affectus. Probat castitatẽ ingens incrementũ. Creuit inquit. Veritatẽ certum argumentum. Ergo inquit. Aequitatem iustum fundamentũ. Iosaphat &c. Voluntatem altum firmamentum. In sublime inqt. Crescere. n. signat virtutem augmẽtatiuã, hæc est charitas, & diligẽtia. Ergo signat virtutem ordinatiuam, hæc est veritas & sapientia. Iosaphat iudicans signat virtutem determinatiuam, hæc est æquitas, & iustitia. In sublime vero signat virtutem eleuatiuam. s. mentis, hæc est volũtas cęlestium complacentia. Vide vbi Crescere. Ergo. Iudicare. & Sublimis. in titulis, & materijs suis. Et breuiter de viris virtuosis qũo magnificantur, põt dici illud. 1. Mach. 5. Viri Iuda magnificati sunt valde in conspectu omniũ. vnde Ro. 8. Quos iustificauit, illos & magnificauit. Patet ergo ꝙ viri iusti sunt magnificati, quia

F clarescunt virtualiter. Germen inquit. ¶Deinde dico ꝙ sunt magnifici, quia splendescunt temporaliter. Et hoc ostenditur in isto verbo. Magnificentia. Constat. n. ꝙ iusti, & sancti qñq: à Deo vocantur, & promouentur etiã ad temporales magnificentias regna, prælaturas, & dignitates, sicut de Dauid, & aliis plurib. legitur, quos Deus temporaliter magnificauit, & ad dignitatẽ, & fastigium exaltauit. 1. Re. 2. Magnificatus est puer Samuel apud Deum. vnde Esa. 42. dr̃ sic. Dominus voluit vt sanctificaret eum, & magnificaret eum. q. d. Primitus debet homo sanctificari aut magnificari antequã debeat ad prælationis apicem exaltari. Et pro certo dato ꝙ homo diuina grã fauente vel permittente ad dignitatis apicem, exaltetur, nunquam tñ ꝑ hoc homo se debet magnificare, nec prę alijs glorificare, cum ignoret si sanctus aut iustus debeat dici vel possit. Vnde de Romanis dr̃ 1. Mach. 8. ꝙ exaltati sunt valde, sed in oibus his nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, vt magnificaretur in ea. Igitur dico ꝙ iusti magnificantur, quia splendescunt temporaliter. Magnificentia inqt. ¶Denique dico ꝙ iusti magnificantur inquantum. nitescunt supernaturaliter. s. in gloria Paradisi, quod ostenditur cũ dr̃. Gloria. Hæc est. n. summa. & vltima magnificentia, ꝙ. s. homo post vitæ decursum, & post agonem vitæ præsentis assumatur ad triumphum gloriæ paradisi, & ad magnificentiam imperii Paradisi. Gloria inquit. Vnde de viro iusto in cœlis glorificato, & magnificato dr̃ Eccle. 45. ꝙ Deus similem illũ facit in gloria sanctorum, & magnificauit eum in timore inimicorum. Sequitur. Glorificauit eum in conspectu regũ. Igitur patet ꝙ iusti a Deo magnificantur finaliter, & æternaliter. Gloria inquit. Mundialiter, & temporaliter. Magnificentia inquit. Moraliter, & virtualiter. Germen inquit domini. Sic igitur concludo quod est quędam magnificentia Christi

G confessoris, hoc est dictu, cuiuslibet iusti viatoris. ¶Tertio vero dico quòd est quædam magnificentia vani peccatoris. Constat enim quòd mali quandoque in mundo magnificantur, & in altis statibus, & dignitatib. subleuantur, quia. s. quidam magnificantur

Ratione diuitiarum.
Ratione mundialium scientiarum.
Ratione magnarum amicitiarum.
Ratione potentiarum, & eminentiarum.

De magnificentia diuitiarũ. dr̃ Hie. 5. Magnificati sunt inquit, & ditati impinguati sunt, & incrassati, & præterierunt sermones meos. De magnificentia ratione mundialium scientiarũ (quod potissimè apparet in aduocatis) dr̃ in Ps. ꝙ isti sunt illi qui dixerũt. Linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster dñs est? Et tñ alibi dr̃ ꝙ disperdat dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. De magnificentia ratione notitiarum seu potentum familiaritatum, & amicitiarum, quæ patet de malis, principum familiarib. qui à magistris suis plus debito magnificantur, & ab ipsis fouentur contra iustitiam, & honorantur, contra illud Eccl. 10. Noli despicere hominem iustum pauperẽ, nec magnifices virum peccatorẽ diuitẽ de talib inquam dr̃. Esa. 9. Multiplicasti gentem, non magnificasti lętitiam. Quia re vera quanto tales amplius multiplicantur, & magnificatur, tanto inferiores subditi plus grauantur. De magnificentia vero rõne dignitatum sed eminentiarum, quæ. s. spectat ad malos principes, & prælatos, qui. s. seipsos præ aliis indebite magnificant, & extollunt, dr̃ figuratiue Dan. 8. ꝙ ipse vidit arietem ventilantem cornib. ad oẽm partem, & oẽs bestiæ non poterãt resistere ei, fecitque ẽm voluntatem suam, & magnificatus est. Expone de ariete cornuto contra pręlatos mitratos, & indebite magnificatos, quibus tñ dñs comminatur. Esa. 10. dicẽs. Visitabo super fructum magnifici cordis regis, & super gloriam altitudinis oculorum eius. Sequitur. Et erit terrore vagus &c. Igitur de quolibet indebitẽ magnificato, & exaltato dr̃ Dan. 8. ꝙ cornu modicum factum est grande, & magnificatum est vsq; ad fortitudinem cœli, & deiecit de fortitudine, & de stellis, & conculcauit eas, & vsque ad principalẽ fortitudinis magnificatum est, & ab eo tulit iuge sacrificium, & deiecit locum sanctificationis eius. Quia re vera qui dñr cornu ꝑ duritiam, & superbiam, qui de paruis fiunt magni ꝑ promotionis excellentiam contra Deum magnificantur per iniquitatem, & malitiam, sacrificiaque ipsius & locũ suæ sanctificationis destruunt, inquantum grauant religionem, & Ecclesiam, & stellas de cœlo eiiciunt, & conculcant, inquantum nobiles detrahũt ad paupertatem, & miseriam. Sufficit igitur de magnificentia impii, & iusti, & Dei &c.

Magnus. Magnitudo.

Nota ꝙ magnitudo nil aliud est, q̃ quantitas rei ex naturalib. dimensionib. constituta. Constituitur. n. magnitudo ex longitudine, latitudine, sublimitate, & profunditate, quæ qñq; spiritualiter qñque temporaliter denotantur. Veruntamen quia aliqua sunt magna quantitate molis, aliqua quantitate virtutis, est notandum ꝙ multiplex magnitudo. s. quędam A

Mirabilis.
Laudabilis.
Notabilis.
Damnabilis.
Tristabilis.
Odibilis.
Amabilis.

Prima est magnitudo diuinitatis. De qua dr̃ in ps. Magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus. Secunda est fęlicitatis æternæ, de qua Baruch. 3. O Israel q̃ magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius. Tertia est magnitudo moralitatis internæ. Et ista est illa qua vir iustus dr̃ spiritualiter esse magnus, de quo dr̃ Matth. 5. Qui aũt fecerit, & docuerit sic homines, hic magnus vocabitur. Quarta magnitudo est prosperitatis mũdanæ, de qua Matt. 8. Facta est tranquillitas magna in mari. Quinta est magnitudo iniquitatis humanæ. Vnde cuilibet diuiti peccatori dr̃ illud Ezec. 29. Ecce ego ad te draco magne qui cubas in medio fluminum. Sexta est magnitudo pœnalitatis subternæ. s. doloris infernalis, de qua dr̃ Lu. 21. Erit pressura magna super terram. & Thre. 2. Magna velut mare contritio tua. Septima est magnitudo capacitatis externæ, & ista est magnitudo Ecclesiæ militantis. De qua dr̃ in Psa. Apud te laus mea in ecclesia magna. Singula ista per ordinem prole. qui longum esset, & tędiosum, ideoque dico quòd est triplex magnitudo. s. magnitudo

Dei creatoris.
Boni viatoris.
Mali peccatoris.

¶Dicamus ergo primo de magnitudine Dei, & dicamus, ꝙ est quędã magnitudo valde gloriosa, s. magnitudo Dei, quia sicut dr̃ in Psal. Magnus dñs, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis. Iste est. n. magnus. Ratione capacitatis cuncta cõtinentis. Ratione sublimitatis cũctis præeminentis. Ratione profunditatis nulli competentis. Ratione æternitatis semper permanentis. ¶Istæ. n. sunt quatuor dimensiones quæ faciunt Deum magnum, videlicet latitudo capacissima. Iste est. n. sicut cœlum, cuius ambitus latitudo continet vniuersa. Et ideo de ista latitudine cõtentiua dicit quidã philosophus ꝙ Deus est sphera incircũscriptibilis, cuius centrũ vbiq; est, circunferentia aũt nunquam, & 2. Esd. 4. Magna est terra, & excelsum cœlum. Et in ps. Hoc mare magnum, & speciosum. Item altitudo sublimissima. Ipse. n. magnus est in altitudine, quia. s. præminet cunctis creaturis, sicut cedrus ratione altitudinis lignis præeminet vniuersis, quare etiam regina arborum nuncupatur. Vnde in Psal. Dñs in Syon magnus, & excelsus super omnes populos. Et alibi. Terribilis, & rex magnus super omnem terram. Item in ipso est profunditas occultissima. Deus. n. est sicut abyssus B

rati one-

ratione incomprehensibilitatis,quia.s.sicut dr̃ Iob.36. Deus magnus,& vincens scientiam nostram. Item in ipso est longitudo æternissima.Thob.13.Magnus es dñe in æternum.Et sic ergo dico q̃ Deus est maximus, licet magnitudo eius sit occulta.In sole.n.sunt duo qui nobis sunt incognita & occulta.i.magnitudo,& motus.Maior.n.est octies tota terra,quod tñ non vr̃.Citissime etiam currit, & tamen videtur q̃ in aliquo non mouetur. Sic vere nobis penitus duo de Deo sunt ignota.s.sua excellentissima magnitudo,de qua dr̃ illud Iob. 36.Magnus Deus & vincens scientiam nostram. Stupebant autem omnes de magnitudine Dei.Luc.9.Et sui motus.i.suę occultæ prouidentiæ, ordinationis, & sapientiæ certitudo. Ista.n.à nobis non cognoscuntur,sed ab oculis omniũ mortalium absconduntur.Quia sicut dr̃ in Psalm.Magnus dominus,& magna virtus eius,& sapientię eius non est numerus. Vbi Deus ostenditur esse magnus principaliter quo ad tria, videlicet quantum ad

C Præsidentiæ celsitudinem.
Efficaciæ fortitudinem.
Prouidentiæ certitudinem.

¶ Primũ probat honor imperatorius,q̃a magn⁹ dñs.Secũdum vigor operatorius,quia magna virtus eius.Sed tertium splendor ordinatorius,quia sapientię eius non est numerus.¶ Dico ergo q̃ iste est magnus p̃p suam imperatiuã celsitudinem,quod ostēditur cum dr̃.Magnus dominus.Iste est dominus generalis, non particularis,summus,non infimus,gloriosus,non vitiosus.sicut.n.dr̃ in Psalm. Deus magnus dominus, & rex magnus super omnes Deos.Item magnus propter operatiuam fortitudinem. Magna inquit virtus eius.sicut.n. dr̃ Iob. 37. Iste est magnus fortitudine iudicio,& iustitia.Vnde de ipso potest dici illud Act.8.Hæc est virtus Dei,quæ dr̃ magna. Et bene dicit virtus in generali,vt denotaret q̃ ipse est omnem habens uirtutem,omnia prospiciens.Omnem.n.habet virtutem,& in omni virtute,& perfectione magnus est,quia.s.ipse est Magnus

Pietate.
Potestate.
Operatione.
Iurisdictione.

Magnus dico in pietate,quia.s.ipse est misericors grãm infundendo.Ps.Quam magna multitudo dulcedinis tuę dñe.De malo liberando.Ps.Misericordia tua magna est super me,& eruisti animam meam ex inferno inferiori.In cœlis præmiãdo.Psal.Magna super cœlos misericordia tua. Item magnus in potestate.Hier.10.Magnus es tu, & magnũ nomen tuum in fortitudine.Item magnus in operatione.Vnde in Psal.Magna opera domini,exquisita in omnes voluntates eius. Et possumus notare de magnitudine operum.s.de creatione mundi & de suis occultis iudiciis,& de assumptione carnis &c.Iste.n.fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Chã,terribilia in mari rubro. Item magnus in iurisdictione,quia sicut dr̃ in Psal.ipse est terribilis rex, magnus super omnem terram. Habet ergo operatiuam fortitudinem.

D ¶ Item Deus habet prouidam certitudinem.,quod ostenditur cum dr̃.Sapientiæ eius nõ est numerus.Ipse.n.virtute magnitudinis sapientiæ suæ certissimæ prouidet de oĩbus creaturis,quia sicut dr̃ Hier.26.Ipse est magnus,& incomprehensibilis cogitatu,quia sicut dr̃ Iob.9.Sapiẽs in corde est,& fortis robore.Et in Psalm.dr̃.Oĩa in sapientia fecisti,impleta est terra possessione tua.Et sequitur.Hoc mare magnum. Et sic igitur patet quõ Deus plurib.operationibus dr̃ esse magnus. ¶ Secundo dicamus q̃ est magnitudo viri perfecti.Vir.n.iustus dr̃ esse magnus quia sicut res dr̃ esse magna, quæ habet suas naturales dimensiones.s.longitudinem,& altitudinem, quæ idem sunt latitudinẽ,& profundum,sic vere ille dr̃ spiritualiter esse magnus,qui habet profundum fidei, altitudinem spei,latitudinem charitatis,longitudinem longanimitatis,Et breuiter stella efficitur magna ex magna aggregatione lucis,quia.s.stella nihil aliud est quàm aggregatio lucis in suo orbe,quæ quanto plus abundauerit,tanto stellæ substantia maior erit.Sic vere charissimi, homo dr̃ esse spiritualiter magnus,qñ magna lucis abundantia.i.magna virtutũ redundantia in ipso fuerit aggregata.Magna.n.lucis.i. virtutis aggregatio,causat magnitudinem stellæ.i. magnitudinem viri iusti.Et sic homo dr̃ illa stella magna ardens sicut facula, de qua dr̃ Apo.8.Homo.n.est sicut arbor,quæ quamuis in principio sit herba modica,tñ crescẽdo continuè efficitur arbor magna.Est etiam sicut fluuius, qui quamuis sit in principio riuus paruus, quia tñ continuè crescit per aggregationem aquarum,finaliter efficitur magnus valde.Est etiã sicut dies, quæ quamuis in principio sit obscura, continuè tñ crescendo magnam recipit in meridie claritatem.Quia verè charissimi,quamuis homo in principio sit obscurus per ignorantiam,vtque modicus per virtutum carentiam, quia tñ aqua gratiarum,& virtutum in ipso continuè aggregantur,ita q̃ semper de virtute in virtutem crescit,& augmentatur,ipse finaliter efficitur valde magnus,& in perfectionis, & virtutis magnitudine gloriosus,sicut de Isaac dr̃ Gen.26.q̃ ibat proficiens atque succrescens donec magnus vehementer effectus est. Et vere magnus efficitur homo iustus intus in corde per gratiarũ accumulationem,exterius in conuersatione per bonorum operum executionem,longè inter alios per bonæ famę diuulgationem,sursum in paradiso coram Deo,& Angelis per gloriæ acquisitionem.Ita q̃ breuiter de magnitudine viri iusti potest exponi illud Luc.1. Hic erit magnus,& filius altissimi vocabitur. In quibus verbis ostenditur q̃ viri iusti tripliciter fiunt magni,videlicet per

Virtualem perfectionem.
Temporalem promotionem.
Aeternalem prælationem.

Primum probat nobilis natura. Filius inquit altissimi. Secundum sæculi prætura.Vocabitur inquit.Sed tertiũ gloria futura. Hic inquit magnus erit.Triplex est igitur magnitudo viri iusti,s. E

Virtualis.
Temporalis.
Aeternalis.

¶ Magnus ergo est vir iustus virtualiter per perfectionem, quod ostenditur cum dr̃.Filius.i.imitator altissimi.Res.n.dr̃ esse magna,quæ magnæ rei assimilatur, & cõformatur.Sic verè iustus potest dici magnus,qũaltissimo Deo & maiori,& maximo per imitationem in virtutib. & conditionibus inquantum est possibile coaptatur.Filius inquit altissimi.Vt sic possit dicere illud Tho.5.Ego sũ Azarias Ananiæ magni filius.Vt & sic respondeatur illud q̃ sequitur. Ex magno genere es tu.Tales sunt virtualiter magni, quia.s.sicut teste Isid.Regiones frigidæ nutriunt homines magnos,sicut patet de Europa respectu aliarum terrarum.Circa mare rubrum etiam dicuntur crescere maximæ arbores s̃m eundem,licet circa alia arbores nascuntur generaliter paruę valde.In India etiam dr̃ esse genus hominum maximorum, qui nullis dolorib.affliguntur, qui nec frigus, nec calorem, nec aliquam infirmitatem patiuntur,& quorũ corpora ad quinque cubitos protenduntur. Gigantes etiã in mundo fuerũt, qui maximam corporis magnitudinem habuerunt. Quædã item sunt animalia valde magna, & ab aliorum quantitatib. disparia,sicut est Elephas inter gressibilia, inter natatilia cete & balena,draco, & crocodilus inter reptilia. Istæ igitur creaturæ charissimi,significant viros perfectos, qui gratiis, & virtutibus augmentati sunt,insuper & super alios in scientiis,& moribus,& vita,& fama valde magni,sicut de Iob ut Iob.1.q̃ erat vir ille magnus inter omnes orientales.Isti.n.dicuntur esse in frigida regione diuini timoris, plantati sunt circa mare rubrum diuini amoris, quinque cubitos habẽt.i. quinq; sensuum custodiam per discretionẽ,nulli dolori subiacent per patientiæ perfectionem,gigantes sunt per fortitudinem,Elephantes per mititudinem.Et breuiter de illis põt dici illud Baruc.3.Ibi inquit fuerunt gigantes nominati, illi qui ab initio fuerunt statura magni scientes bellum. Et sic igitur patet quomodo isti sunt magni virtualiter per perfectionem.Vnde nota q̃ isti sunt magni

In sapientia.
In eloquentia.
In formositate.
In benignitate.

Dico in sapientia, quia sicut dr̃ 3.Reg.10.Magnificatus est rex Salomon super omnes reges diuitiis,& sapientia.Item in eloquentia,dicens illud Proue.8.Audite me, quoniam de rebus magnis locutura sum,& aperiẽtur labia mea, vt recta prædicem.Item in formositate.Vnde in Psa.In Israel magnũ nomen eius.Item in benignitate.Psal. Misericordia tua magna est super me. Patet igitur quòd isti sunt magni per perfectionem virtualiter. ¶ Deinde dico quòd boni quandoque fiunt magni temporaliter per promotionem. Et ista magnitudo ostenditur cum dr̃. Vocabitur,quia.s.boni, & iusti vocantur sæpe a Deo ad magnas,& altas dignitates.vnde Mat. 5. Qui fecerit,& docuerit sic homines, hic magnus vocabit in regno cœlorum. Illæ.n.qui regimen obtinent inter apes, sunt præ aliis magnæ valde. Quia vere qui ad regimen.i.ad celsitudinem officiorum,& dignitatum promouẽtur,prę cæteris magni in virtutib. esse tenentur.Quia secundum Vegetium,tunc respublica bene regitur,quando non põt esse maior nisi

maior niſi qui melior. Iſti ergo ſunt magni tẽporaliter per ꝓmotionẽ.¶ Denique dico, ꝙ boni fiũt magni æternaliter per prælationem vel perfruitionem. Rex.n.ſuperiores ꝑ cæteris ſunt maiores. Patet, qa minor ſtella maior dr̃ eſſe tota terra, & ideo tunc boni & iuſti erunt maximi, qñ ſurſum in Paradiſo erunt perpetuo collocati. Et hoc oſtenditur, cum dr̃.[Hic erit magnus]. Iſtud.n.vocabulum erit, ſignat inuariabilem ſtatum, quia.ſ.verbum erit ſubſtantiuum ſignat tẽpus non præſens, nec ꝑteritum, ſed futurũ, & ſignat magnitudinem gloriæ æternæ, quam habent in patria beati, q.ſ.inuariabilis & æterna perſeuerat, & quæ nõ eſt in pręſenti tẽpore, ſed expectatur in futuro. vñ Aggei.2. Magna erit gloria domus huius. Patet igiĩ chariſsimi, quomodo vir iuſtus põt triplicem bonam magnitudinem obtinere, videlicet virtualẽ, temporalem, & æternalem. Et ſic iam viſum eſt de magnitudine ſummi creatoris, & de magnitudine iuſti viatoris

F ¶Tertiò videdũ eſt de magnitudine vani pctõris. Pctõres.n.ſunt magni in hoc ſæculo per ꝓſperitatẽ tꝑalẽ. Inter multos.n. fœminæ maſculis ſunt maiores, quod facit.ſ.carẽtia cõceptionis. Materia.n.humorũ in mulabus non conuertiĩ in conceptum.ſ.nunq̃ concipiunt, & ideò conuertitur in corporis augmentum. Sic quia mundi peccatores nunq̃ concipiunt, nec faciunt aliquem fœtum bonorũ operũ, hinc eſt, ꝙ materia ſuorũ bonorũ tꝑalium per alimenta non emittitur, ſed in eis retinetur, & ſic exinde magnitudo diuitiarum generatur, & ſtatus ipſorum ſuper alios augmentatur. Iſti ſunt ſicut ſerpentes q ſunt in India, de quibus dicit Plinius, ꝙ in India ſunt ſerpentes ita magni, ꝙ ceruos & tauros trãſglutiũt totos viuos. Vñ narrat ꝙ regulus imperator quẽdã ſerpentem, iuxta fluuium Bagradam cũ machinis, & baliſtis occidit, qui centũ viginti cubitos ĩ magnitudine cõtinebat, ſicut pellis & maxillæ, quæ per magna tꝑa ante quoddam tẽplum Romæ fuerunt ſuſpenſæ, dilucidè declarabãt. Tales ſerpẽtes chariſsimi, ſunt hodie multi mali, q in hoc ſæculo ſunt ita magni & ĩ potẽtia & ſciẽtia, & in ſubſtãtia & ĩ fama ꝙ non eſt qui poſsit eorũ malitijs obuiare, ſicut patet de magnis, diuitib. vſurarijs, aduocatis, officialib. balliuis, q ceruos.i.pauperes nobiles, tauros.i.pauperes agricolas per rapinas. & vexationes tranſglutiunt, & conſumunt. Iſtos ergo finaliter imperator Deus per mortẽ vulnerabit, & occidet, & pellẽ ſuæ tꝑalis ſubſtãtiæ ab eis auferet atq; tollet. Et iõ de talibus ſic magnis ſerpentib. dr̃ Apoc. 12. Ecce inq̃t draco magnus rufus trahebat ad terrã cauda ſua tertiã partem ſtellarum cœli. Et dicitur de iſto dracone, ꝙ habebat multa capita, multa cornua, multa diademata. Draco iſte chariſſimi, ſignat tales magnos & potentes & peccatores, qui per proſperitatem ſunt magni, per malitiam ſunt rufi, per falſitatem ſunt caudati, per ſuperbiã cornuti, per dignitates ſunt diademati, per diuerſa officia plurib. capitibus.i. magiſtris & fautoribus, & capitaneis ſunt adunati. Iſti ergo ſtellas de cœlo cauda ad terram trahunt, quando malitijs vel rapinis viros bonos ad paupertatem deducunt, & qñ claritatem ſui ſtatus eis auferũt, & eos ad ſtatum infimum detrahunt, & impellunt. Talibus ergo comminatur dominus. Eze.26. Ecce ego ad te draco magne, qui cubas in medio fluminum Et ſic igitur patet de magnitudine bona & mala. Sufficit.

A Maieſtas

Cũ maieſtas dicaĩ á maiori ſtatu ſeu ſtare, ita ꝙ maieſtas nihil aliud ſit q̃ maior & ſtabilior ſtatus, inde eſt, ꝙ maieſtas idem eſt, ꝙ ſtatus maioritas, excellentia, magnificentia, vel poteſtas. Poſſumus ergo diſtinguere, quod eſt dare

Maieſtatem	Numinis glorioſi,	Prima eſt metuenda,
	Hominis virtuoſi,	Secunda eſt diligenda,
	Culminis precioſi,	Tertia eſt honoranda,
	Agminis vitioſi,	Quarta eſt euitanda,

Dico ergo primò, ꝙ iueniĩ maieſtas numinis glorioſi. Et iſta eſt maieſtatis diuina, q.ſ.eſt ſublimis & glorioſa, & oĩbus cõſiderantibus timoroſa. Quia pro certo qui maieſtatẽ & gloriam diuinã conſiderat, ipſam miraĩ, metuit, & formidat. vñ de Eſa.2. Introibunt inquit in ſpelũcas petrarũ ĩ voragines terræ à facie formidinis domini, & à gloria maieſtatis eius. Et nota hic ſi, vis, quòd poteſtas gloriæ diuinæ

Eſt	Inſcrutabilis & mirabilis,
	Honorabilis & ſpectabilis,
	Formidabilis & terribilis,

Eſt (dico) inſcrutabilis propter profunditatem, quia.ſ.nullus intellectus ſufficit inueſtigare quãta ſint diuinæ eſſentiæ prouidẽtiæ & ſciẽtiæ longitudo, latitudo, ſublimitas & ꝓfundũ. Quod bene figuratum fuit Exodi.40. vbi dr̃, ꝙ Moyſes non poterat igredi tectum fœderis, nube operiente omnia & maieſtate domini corruſcãte. Quia reuera tãta eſt nubes humanæ ignorãtiæ, & tanta obſcuratio, & claritas diuinæ magnificentiæ, ꝙ nullus eſt, qui tectum fœderis poſsit intrare, hoc eſt dictu, ꝑuenire ad certitudinẽ ipſius notitiæ & ſciẽtiæ. Et hoc eſt ꝙ dr̃ Prouer.25. ꝙ qui perſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria. Aduerte tñ, ꝙ ſicut licet in ſole ſit motus im ꝑcepti bilis, & claritas intueri impoſsibilis, ſplẽdor tñ & maieſtas ipſius mediãte nube, vel ſpeculo nobis contemperantur, & oſtenduntur, ſic reuera mediante nube carnis humanæ quã Chr̃s aſſumpſit, & ſpeculo vteri virginalis, in quo refulſit, maieſtas & gloria iſtius ſolis.ſ.Dei, nobis fuit contẽperata, & in hoc mũdo mirabiliter declarata. Vñ de beata incarnatione põt dici illud, quod ſcribitur. 1. Para.7. Maieſtas domini impleuit domum dñi. &.3. Mach. 2. Apparebit maieſtas domini. Vnde ẽt de beata virgine dr̃ Sap. 7. ꝙ ipſa fuit candor lucis æternæ, & ſpeculũ ſine macula maieſtatis Dei. Et nos regratiando dicamus illud Deutero.3. Ecce oſtendit nobis dñs Deus noſter maieſtatem & magnitudinẽ ſuã vocem eius audimus de medio ignis, & ꝓbauimus hodie, ꝙ loquẽte Deo cum hoĩe, vixerit hõ. Veruntñ proculdubio eſt aduertendum, ꝙ ſicut dr̃. Numeri.14. Multi fuerunt de filijs Iſrael, qui viderant maieſtatem dñi in deſerto, & tñ hoc non obſtante ipſi obedientes fuerunt, & ipſum multotiens per trãſgreſsionem decalogi tentauerunt, & propter hoc in deſerto perierunt, nec terram promiſsionis intrauerunt. Oẽs inquit hoĩes, qui viderant maieſtatem meã & ſigna, quæ feci in Aegypto in ſolitudine, & tentauerũt me iam ꝑ decem vices, nec obedierunt voci meæ, non videbũt terrã propinqua iuraui patribus eorũ. Sic reuera dico de nobis miſeris chriſtianis, qui maieſtatem Dei in carne latẽtem, & in Aegypto hoc eſt inmundo ſignis & miraculis coruſcantẽ fide vidimus & videmus, qa tñ per diuerſa vitia & ꝑ decem vices. i.per tranſgreſsiones decẽ mandatorũ ipſum contẽnimus, nec voci ipſius obedimus, ſecluſionem ab interitu gloriæ Paradiſi merito formidare debemus. vnde Thob.13. dr̃ ꝙ deus oſtendiĩ maieſtatẽ ſuã ingẽtẽ peccatricem. Patet ergo, ꝙ maieſtas diuina eſt inſcrutabilis pp profunditatem. B

¶Itẽ dico, ꝙ ipſa eſt honorabilis pp auctoritatẽ. Nõne antiq̃tus reges & principes induebantur purpura, coronabanĩ diademate, decorabanĩ, ſceptro, ſublambã in throno, aſſociabantur lictoribus, armabãtur ſecuribus, magnificabanĩ faſcibus ſicut de im peratoribus & conſulibus Romanis dr̃ per Titum Liuiũ. & hoc fiebat vt ipſorũ clarior appareret maieſtas, & vt ab alijs, honorarentur. & in reuerentia haberenĩ. Decet.n.maieſtatem maiorum præ alijs caleſcere, vt.ſ.ẽt ex ipſa magnificẽtia ſtatus ſui diſcant ſubditi ſuperiores honorare, & eiſdem humiliter obedire. Quod ẽt in rege apum ſatis oſtenditur, qui quadã naturæ maieſtate refulgẽs, maior & auguſtior cæteris reperitur. Igiĩ multo fortius maieſtas diuina debet cæteris maior eſſe, & cũctis honorabilior apparere. Dilata ſi vis. Luc.22. Videbunt filium hoĩs veniẽtẽ in nubibus cœli cũ poteſtate magna & maieſtate. Igiĩ iſta eſt honorabilis pp auctoritatem. ¶Itẽ diuina maieſtas eſt formidabilis pp ſeueritatem. Et reuera ad iudicẽ quando exercet actum iudiciarium, maximè aliquos impios puniẽdo, ſpectat, qđ ſeueritatem oſtendat, ad finẽ, qđ q̃libet ipſum timeat, & quod ꝑ tim ore maieſtatis illius à malo quilibet reſipiſcat. Iſtud autem faciet dñs in iudicio, quia ſicut dicitur Matthæi.25. Cum venerit filius hominis in maieſtate ſua, & omnes Angeli eius cũ eo, tũc dicet his, qui à ſiniſtris ſunt Ite maledicti in ignẽ æternum. De terrore etiam ipſius maieſtate dicitur in Pſal. Vox domini ſuper aquas, Deus maieſtatis itonuit. Et Heſt.13. Nemo eſt, q reſiſtat maieſtate tuę. igitur iſta eſt formidabilis propter ſeueritatem. ¶Itẽ diuina maieſtas eſt delectabilis propter benignitatẽ, ſeu ꝓpter futurã fœlicitatem. Maieſtas enim regia, vel papalis delectabilis, & amicabilis eſt ſeruitorib. & familiaribus ſuis, licet ſit formidabilis inimicis. Sic verè maieſtas gloriæ diuinę ſanctis erit delectabilis, licet damnatis ſit terribilis. Vnde Apoſtolis dicitur Matthæi.19. Cum ſederit filius hominis in

sede maiestatis suæ, tunc & vos sedebitis cum eo &c.s. in Paradiso, vbi erit vobis gloria sempiterna. Iuxta illud Esa. 69. Domũ maiestatis meæ glorificabo. Vnde de quolibet beato põt dici illud Baruch. 5. Adducet autem dñs eũ, s. beatũ, cum iucunditate in lumine maiestatis suę cum mĩa & iusti tia, quæ est ab ipso. Sic ergo patet qũo maiestas Dei est delectabilis, formidabilis, honorabilis, inscrutabilis. Sic ergo dico, qđ in scriptura reperit̃ maiestas numini. gloriosi. Et hoc est primum principale. ¶ Scđo principaliter dico, ꝙ inuenit̃ maiestas hoĩs virtuosi, quia reuera sicut lumen in lucerna exterius causat resplendentiam luminosam, quæ. s. aerem illuminat circunstantem, sic lumen virtutum qñ latet in corde hoĩs virtuosi, solet quandã maiestatem morũ, & quandã honestatis refulgétiam exterius in gestu & habitu generare quæ totam solet patriam bonis exemplis & documentis illuminare, & intuẽtiũ oculos delectare. Figuratus in illo Angelo de quo dr̃ Apo. 18. ꝙ terra. illuminata est á gloria eius. vt de talibus dicat̃ illud Luc. 9. Erant autẽ Moyses & Helias visi in maiestate. Ista igit̃ est maiestas hominis virtuosi. ¶ Tertiò principaliter dico, ꝙ inuenit̃ maiestas culminis mortuosi s. maiestas boni principis, vel plati, vt de quolibet tali exponat̃ illud Eze. 43. Israel ingrediebatur p viã orientalẽ, & vox erat ei quasi vox aquarum multarum, & terra splendebat à maiestate eius Quia reuera bonus platus intrat sanctẽ. s. per viã orientalẽ. Prædicat altè, quia vox eius sicut aquarũ multarũ. Viuit honestè, qa terra, i. tota patria splẽdet à maiestate ipsius. Est igit̃ maiestas culminis pciosi. ¶ Quartò dico, ꝙ inuenit̃ maiestas turbinis vitiosi. s. maiestas malorũ principũ & platorũ, q̃ est hodie in magna reputatione & potẽtia, sed finaliter erit i magna desolatione & tristitia. Ad quod expone illud Act. 19. Magnæ deæ dianæ tẽplũ innihilũ deputabit̃ & destrui incipiet maiestas eius. Et sic patet qũo quadruplex est maiestas. s. malorũ, maiorum, iustorũ, atque deorũ.

Maior Maius.

Nota, ꝙ maioritas accipitur in bono & in malo. In malo enim signat excellentiam statuum virorum peccatorum. In bono verò designat maioritatem Dei & hominum perfectorum. ¶ Notemus ergo, ꝙ est quædam

Maioritas cunctis { Nobilior, Vtilior, Inanior, Deterior, Asperior,

Primò ergo dico, ꝙ nos inuenimus in scriptura quãdã maioritatem cunctis nobiliorẽ. Et ista est maioritas Dei, qui. s. est maior oĩbus creaturis, similis soli. qui maior est omnibus luminaribus quantitate, claritate, potestate, motus velocitate & vniformitate. Maiorem. n. vniformitatem habet in motu, quàm alij, quia. s. non efficit̃ retrogradus, ꝙ tñ nulli alij planetę est cõcessum. Sic verè De[9] est maior omnibus creaturis propter quantitate suæ infinitę dimensionis, propter virtutem suæ inuictæ dñationis, propter celeritatẽ suæ lympidæ cogitationis, pp velocitatẽ suæ actiuæ operationis, ppter vniformitatem suæ ordinatæ perfectionis. Iste. n. nunquam efficitur retrogradus. i. defectuosus, sed semper directè & iustè ordinatè & sanctè in suis actibus processiuus. Deus ergo dicitur

Maior in { Scientiæ lympitudine, Potentiæ plenitudine, Essentiæ magnitudine,

¶ Dico in sciæ lympitudine. Vñ ipse est sicut aquila, q̃ maiorem habet in visu lympitudinẽ claritatis. Vnde de ipso põt dici illud. 3. Reg. 10. Maior est scientia tua quam rumor quẽ audiui. Dico etiam in potẽtiæ plenitudine. Vnde ipse comparatur rhinoceronti, cuius fortitudo maior alijs aĩãtib. vniuersis est. Vñ de ipso põt dici ẽt illud Gen. 49. Tu fortitudo mea, tu principium doloris mei, prior in donis. maior in imperio. Dico insuper, ꝙ maior est in essentiæ amplitudine similis elephanti, qui in corpore maior est oĩbus animalibus huius mũdi. Vnde ipse potest dicere cuilibet illud. 2. Re. 19. Decem partibus ego maior sum. Et bene cõcludit sapiẽs Eccle. 42. Exaltate dominũ quantum potestis, maior est, n. omni laude. Inuenimus igitur in scriptura quãdam maioritatẽ cunctis nobiliorem. ¶ Secũdò dico, ꝙ nos inuenimus in scriptura quandam maioritatem cunctis vtiliorẽ. Et ista est illa qua boni per aggregationem meritorũ fiunt alijs meliores. Quanto. n. conchylia marina maiorẽ haustũ roris recipiũt tanto maiorem Margaritam in se cõcipiunt. Sic verè quãto viri iusti maiorem haustum roris gratiæ, & sciẽtiæ in se recipiunt, tanto maiorem Margaritam. i. maiorẽ sanctitatem, & bonitatem concipiunt, & acquirũt. Isti. n. sunt similes stellis quæ minimæ esse videtur, & tñ maiores tota terra esse à philosophis asseruntur. Sic verè sancti in hoc mundo credunt̃ esse minimi, quia. s. sua spiritualis magnitudo nõ apparet hic quia videlicet nihil inter alios reputantur, & tñ in rei veritate apud Deum cæteris sunt maiores, & maioribus virtutibus sunt pleniores. De quo dr̃ Matt. 11. Qui minor est in regno cœlorum, maior est illo. Et ideò dr̃. Matt. 18. Quicunq; humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorum. De beato etiam Ioanne cæteris humiliore dicit̃ Mat. 11. ꝙ inter natos mulierũ non surrexit maior Ioãne Batista. Et breuiter istud est verum, ꝙ sicut aĩalia maiora sunt vt cõiter mitiora & humiliora, sicut patet de elephantibus & de magnis equis (iuxta illud Eccles. 3. Quanto magnus es, & tanto humilia te in oĩbus) sic verè illi, qui sunt maiores ĩ bonitate & dignitate, debẽt ceteris esse mitiores humilitate & benignitate. Matt. 20. Quicũq; voluerit iter vos maior fieri, sit minister vester. Vbi nota, ꝙ tales q̃ bonitate vel dignitate sunt maiores debent habere in statu auctoritatẽ. [Maior inquit] In corde humilitatẽ [Minister inq̃t] In factis vtilitatẽ. [vester inq̃t]. Rex. n. apũ ſm doctores est corpore grandior, animo mitio (quia nunq̃ pungit) fructu vtilior Inuenimus igitur maioritatem cunctis vtiliorem. ¶ Tertiò inuenimus maioritatem cunctis inaniorem. Et ista est illa quã habent in hoc mundo diuites & potentes, qui diuitijs & honoribus cæteris sunt maiores. Inter araneas. n. ſm. Plinium fœmellæ maiores sunt quam masculi. Arbores ẽt quæ sunt infructuosæ, sunt maiores, quàm domesticæ vel fęcundæ. In locis etiam humidis, & palustribus solent maiores arbores crescere, q̃ in locis aridis atque siccis. Quia pro certo charissimi, loquendo spũaliter, illi in hoc mũdo cæteris paribus diuitijs & honoribus sunt maiores, qui sunt fœminæ per fragilitatem, qui sunt infructuosi per iniquitatẽ, qui sunt paulstres p carnalitatẽ. Isti. n. figurant̃ in illis, de quibus dr̃ Marc. 9. Disputauerunt in via quis eorum maior esset. Sed pro certo illi, qui per paupertatem sunt sicci, illi, qui per bona opera sunt fructiferi, illi, qui per strenuitatẽ sunt masculi, tales dico in mundo nõ sunt hodie maiores, sed in diuitijs & honoribus sunt minores, quamuis quantum ad Deum in gratijs & virtutibus sint maiores. Ita quod propriè de eis possit hodie intelligi illud Genes. 25. Duæ gentes & duo populi sunt in ventre tuo, maior seruiet minori. Cum. n. in vterò huius mundi sunt duæ gentes, s. boni, qui in virtutibus sunt maiores, & mali, qui in virtutibus sunt minores, istud tamen sæpissimè videmus, quod maior seruit minori, & melior, deteriori quamuis scriptura dicat Io. 13. Nõ est seruus maior dño suo. Inuenimus ergo maioritatem cunctis inaniorem. ¶ Quartò inuenimus in Scriptura maioritatem cunctis deteriorem. Et ista est maioritas vitiorũ, de qua Genes. 4. dicit Caim. Maior est iniquitas mea, q̃ vt veniam merear. ¶ Quintò inuenimus maioritatem cũctis asperiorem. Et ista est maioritas tormentorũ, q̃ in inferno sustinebũt illi, q in hoc mũdo habuerũt maioritatẽ bonorũ. De qua Ia. 3. Nolite plures magistri fieri fratres mei sciẽtes qm̃ mai[9] iudicium sumitis. Et hæc dicta sufficiãt de maioritate. Vide supra de magno.

Malitia.

Nota, quòd malitia idẽ est, quòd cauta & deliberata fallacia. Sunt igit̃ malitiosi illi, qui sub fictione & palliatione alicuius boni sciunt malũ alijs p curare. Similes. n. sunt serpentibus amphisibenis, de q̃bus dicit Isidor. quod habent duo capita, vnũ videlicet in principio, & aliud in fine, vnũ in suo loco, & aliud in cauda, & tamen vtroque capite mordent vtroq; ore venenũ effundũt. Sic verè tales duplici capite. i. duplici intentione sunt muniti. Habent. n. in principio vnum caput intentionis, & ista est ad decipiendum, simulandum, fingendum & adulandũ. Habent verò aliud caput intentionis in cauda. i. in fine, & istud est nocendum, inuenenandum, & iniuriandum. Quia scilicet prima intẽtio malitiosi est, vt decipiat, secũda est, vt noceat & inficeat. Vnde de talibus malitiosis capitibus dicitur. 3. Reg. 2. Reddet domnius malitiam tuam super caput tuum. & Ecclesia. 9. Corda filiorum hominum implentur malitia. Quia sicut videmus, ille, qui magis est malitiosus, reputatur amplius gloriosus. Quibus tamen dicitur in Psal. Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate? Diligunt

ligunt.n.hoies malitiã super benignitatẽ, iniquitatẽ magis
q̃ loqui æquitatẽ,qa ficut dr̃ Gen.6.Vid t Deꝰ qd' multa ma
litia erat in terra.oĩs.n.caro corruperat viã suã. Nos igit̃ fa-
ciamus iuxta consiliũ scripturæ Hie.4.vbi dr̃.Laua à malitia
cor tuũ,vt munda fias.¶Circa quod nota, ꝙ nos debemus
lauare à malitia corda nostra multiplici ratione,quia.s.

Veritatis rectitudini contrariatur,
Proximorum quietudini insidiatur,
B Infernalis mæstitudini consociatur.

Istud est,n.verũ,ꝙ peccatum malitiæ obijcitur aĩorum sim-
plicitati,opponitur proximorũ vtilitati,supponitur inferno
rũ pœnalitati.Primum habet in ingressu:sed ẜm in ꝓgressu:
sed tertiũ in egressu.¶Primo igit̃ dicamus,ꝙ malitia est fu-
gienda,quia tollit in egressu aĩorum simplicitatẽ. Veritas.
n.innocentia & simplicitas ꝑ malitia tollit̃,quia ista sibi inui
cẽ contrariant̃ & opponuntur,sicut bene innuit Apostol.1.
Cor.5.Non in fermento(inquit)malitiæ & nequitiæ,sed in
azimis synceritatis & veritatis.Simplicitas.n.innocentia &
veritas habent in se quandam inflexibilem rectitudinẽ,quia
s.nesciunt aliud facere q̃ cogitare,aliud dicere quam sentire
aliud exterius quã interius machinari.Sciunt.n.ꝙ hõ in scri
ptura maledicit̃,q̃ duab. vijs terram ingreditur.Eccl.2.Sed
pro certo malitia istis est opposita,qa.s.vnum habent in cor
de,& aliud in ore: vnum habent in consciã,& aliud in appa
rentia,quia sicut vulpes incedit claudicando serpens tortuo
se & non rectà gradiendo,& iõ dr̃ anguis eo,qd' angulose ĩ-
cedat,sic malitiosi in oĩb.fictis suis a simplicitate & rectitu
dine solent cõtinue deuiare,& tortuose, & fallaciter ambu
lare.Teste.n.Richardo,malitia est spontaneè & deliberate
prauo aĩo,malo cognito consentire. Beatus ẽt Augustinus
in quadam epistola dicit̃,qd' malitia est cũ morib.decepto-
rijs veritate palliata ꝓprium cõmodũ,vel alterius incom-
modũ attendit̃.Quia ꝓculdubio tales sub pallio falsarũ pal
liationum sp̃ intendunt propriã vtilitatẽ,vel alienũ incom-
modũ procurare.Saura.n.lacerta est minima cuius venenũ
ante interficiet quã dolor sentiatur.Quia vere multi sunt ita
malitiosi,ꝙ ita sciunt venenũ suæ malitiæ infundere,ꝙ non
percipitur vnde venit,ita ꝙ hõ dãnum incurrit, de cuius tñ
malitia non aduertit.Isidorus ẽt dicit,ꝙ sunt quidã serpen-
tes ita parui qd' vix possunt videri,& tñ contra venenum ip-
sorum nõ põt remedium inueniri.Quia procul dubio cha-
rissimi,venenum malitiæ non solum abundat in magnis,sed
ẽt in paruis & pauperib.Sicut.n.dr̃ Eccl.13.Nequissima pau
pertas in ore impij. Isti enim sunt minimi in statu & suba
& tamẽ qñ possunt,maximi sunt in malitia.Quia sicut dicit
Chry.sup Mattheum in homelia de Herode,licet pulli ser
pentum sint in corpore breuiores,in veneni tñ malitia sunt
C æquales.Sic ergo patet,ꝙ malitia fugienda est,quia tollit in
ingressu aĩorum simplicitatẽ.¶Secundo tollit in progressu
ꝓximorum vtilitatem.Ad hoc.n.ordinatur malitia peruer-
sorũ,vt alijs inferant caute sine deprehensione nocumentũ.
Vide.n.in omni genere malorũ,qd' per malitiosas seductio
nes,palliationes & fallacitates lædunt & decipiunt vniuer-
sos.Patet in vsurarijs,qui sub specie mutui malitiose per se
ptimanas vel dies depauperant fœnerantes.Patet in malis iu
dicib.qui sub specie iustitiæ malitiosæ decipiunt sive diri-
piunt innocentes.Patet in luxuriosis, qui sub spẽ amicitiæ
malitiosæ decipiunt iuuenculas assistentes.Malitiosi.n. simi
les sunt leonibus,qui malitiosè inter ramos, & arbores se
occultant,vt ex insperato bestias rapiant,& occidant.simi-
les ẽt cerasti serpenti,qui corpus serpentinum abscõdit,cor
nua vero arietis ostendit,& dum aĩalia nõ cauent, ipsa inue
nenat & inuadit.Similes etiã sunt hyenæ, quæ fingens vocẽ
humanam,ad exeũdum exterius malitiosè canes prouocat
vt eorum carnibus laute viuat:O quanta malitia vtitur ara-
nea ad muscas capiendum,cattus ad mures rapiendum;vul
pes ad cornices ad se attrahendum,& ad gallinas deuoran-
dum,lupus ad oues decipiendum & comedẽdum.Sic ꝓcul
dubio mali in hoc mundo in executione suorum malorum
operum malitijs & cautelis vtũtur.& vnũ fingẽtes & aliud
intendentes bonis innocentib.iniuriantur,& qñ virib. non
valent,alijs per malitiã dñant̃.Sicut.n.dr̃ Iohel.3.Multiplica
ta est malitia populi mei. De malitia vero loquit̃ Greg.ĩ mo
ralib.dicẽs.Mens(inquit)praua sp̃ in labore est,qa aut mala
molit̃,q̃ alijs inferat,aut timet,ne sibi ab alijs inferant̃.Et qc
quid cõtra ꝓximos cogitat hoc cõtra se existimat cogitari.
Fugiẽda est ergo malitia,qa tollit in ꝓgressu ꝓximorũ vti
litatẽ.¶Tertio quia acquirit in ꝓgressu tormentorũ pœnali- D
tatẽ.Malitia.n.& in pñti & in futuro tormenta meretur. Vi
demus.n.qd' malitia humana non potest diu latere.imo fina
liter à Deo detegitur,ita ꝙ malitiosi pœnam,& infamiã con
sequuntur.Versus.Temporib.peccata latent & tp̃e patent.
vnde Prou.27.Qui operit odium fraudulenter,reuelabitur
malitia eius consilio.& 1.Reg.12.Si perseueraueritis in ma
litia,& vos & rex vester peribitis.Sed de hac vide supra de
hypocrisi.Bene ergo docet Apost.1.Cor. 14. Nolite pueri
effici sensibus,sed malitia paruuli estote &cæ.Vide infra de
sapientia mundi,item de malitia diaboli,& infra de tenta-
tione,& decipere & duplicitatẽ.

Maledicere Maledictio

Maledictus.
Nota,ꝙ quã-
uis nomen maledictionis ponatur multipliciter in scriptu- A
ra,quia tamen paucæ inueniuntur figuræ & auctoritates &
exempla,ideo sub breuiloquio pauca dicam.¶Notemus er
go,quod maledictio accipitur in scriptura

Pro { Verbali execratione,
Pœnali imprecatione,
Finali condemnatione. }

¶Primo dico,quod qui-
dã maledicuntur per ver
balem execrationem. Et
sic maledictio nihil aliud est quã verbalis iniuriatio,vel dif-
famatio,sicut dr̃.2.Mach.10.de illis qui erant in præsidio,q
Machabeo maledicebant,& sermones nefandos iactabant.
Vnde de peccatore dicitur in Psal.Cuius maledictione os
plenum est,& amaritudine & dolo.Quod tamen sancti non
debent timere iuxta illud Math.5.Beati estis cum maledixe
rint vobis homines.Quia sicut dicitur Deu.23.Deus vertit B
maledictiones malorum in benedictionem bonorum.¶Se
cundo dico,qd' quidam maledicuntur per pœnalem impre-
cationem,sicut de Iosue dr̃ Iosuæ.6.Imprecatus est Iosue di
cens.Maledictus vir,q ædificauerit Hierico.Et sic contra le
gis transgressores factæ sunt in lege maledictiones.i.pœna-
rum imprecationes,sicut Deut.27.dicitur.Maledictus ho-
mo,qui facit sculptile.Maledictus,qui transfert terminos ꝓ
ximi sui.Maledictus homo qui errare facit cæcum. & sic de
alijs infinitis,sicut apparet ibidẽ.Peccatores.n.& legis trãs-
gressores à Deo sunt maledicti,& pœnis temporalib.& per-
petuis subiugati.Ficus.n.quæ non habebat fructus sed folia
fuità domino maledicta,q̃ statim dr̃ aruisse, & foliorũ pul
chritudinem amisisse,sicut dicitur Marc.10.Quia pro certo
illi, qui in hoc mundo non habent nisi folia verborum &
non fructus operum,à Deo maledicuntur, contemnuntur
& reprobantur,& finalr̃ ad ariditatẽ tribulatiõis & mortis
cõdẽnant̃ & subiugant̃.Et nota,ꝙ à Deo sunt maledicta oĩa
genera peccatorum,inter quos specialiter continentur.s.

Malitiosi,
Inuidiosi,
Luxuriosi,
Desidiosi,
Insidiosi,
Ambitiosi,
Iniuriosi,

¶Dico ergo,ꝙ maledicit Deus
malitiosos.Et hinc est,ꝙ serpẽti
qui erat callidior cunctis ani-
mantib.terræ dictum est Genes.
3.Quia fecisti hoc (id est) quia
hominem decepisti,maledictus
eris sup omnia animãtia terræ.
¶Item maledicit inuidiosos.Ideo Caim,qui præ inuidia oc
ciderat Abel fratrem suum,dicitur Gen.4. Maledictus eris
super terram.¶Item maledicit luxuriosos, vnde Deutero.
27. Maledictus, qui dormit cum vxore patris sui; ma-
ledictus,qui dormit cum sorore sua.&cæ.¶Item maledicit
desidiosos. vnde Hieremiæ. 48. Maledictus, qui facit
opus domini, fraudulenter, vel negligenter secundum
aliam literam. ¶Item maledicit insidiosos. Malach.1. Ma
ledictus dolosus &cæt. ¶ Item maledicit ambitiosus, &
isti sunt illi,qui sursum pendent,& anhelant ad culmen di-
gnitatum & officiorum.De quibus dicitur Deutero.21.Ma
ledictus à Deo,qui pendet in ligno.¶Item maledicit iniu-
riosos,quia sicut dicitur Ecclesiast. 28. Susurro & bilinguis
maledictus,multos enim turbauit pacem habentes.¶Et no
ta,quod illi,qui semper habent os apertum ad iniuriadum,
detrahendum,diffamandum,& maledicendum,sunt à Deo
maledicti,sicut dicitur Gen.27.Qui maledixerit tibi,sit ille
maledictus.Serpens enim,cuius lingua ꝓp veneni,malitiam
semper agitatur,& mouetur,fuit in principio à Deo inter
animantia maledictus,sicut habetur Gen.3.Ad denotandũ

q̃ illi, qui ita sunt venenosi, serpentini & puersi, q̃ lingua eorũ sp r. ouet, & agitatur ad maledicendũ, contradicendũ, detrahendũ, & iniuriandũ, à Deo sunt maledicti, & ab ipso pręceteris re, pbati. Gen. 12. Maledicã maledicentib. tibi. Et pro certo tales maledicti sunt valde rephendendi, qa sicut inuenit scriptura. Maledictã malorũ, maledicta bonorũ; maledicta, malorũ possunt aliquotiens opari. De maiorib. n. patet, qa antiquitus multũ timebat maledictio parentũ, & multũ appetebat benedictio eorũ. Cham. n. maledictus à Noe, populus genuit ignobiles, & maledictos. Sem vero & Iaphet, q ab eo bñdicti fuerũt nobiles & benedictos populos genuerunt dr̃ Gen. 9. & in historia scolastica sup idẽ. Quotidie etiã videmus, qđ maledictio parentũ nocet. Tpe. n. meo accidit in pictauia, de qua natus sum, circa ciuitatẽ Malleatensẽ, p pe parochiã de fontanis, q cũ qđã mulier irata cõtra filium suũ dixisset. Quicquid habeo in te, do diabolo, qui te submergere possit, statim puer ad prata ducẽs pecora, dũ transiret quendã riuum, diabolus cum magno impetu ipsum puerũ ad fundũ trahebat, & cum submersisset, nisi populus circunstans & ad clamorẽ pueri occurrens, ipsum cũ deuotis pcibus liberasset. Sicut. n. dr̃ Eccl. 3. Maledictio matris eradicat fundamentũ filiorum. Vice ergo reciproca parentes dñt à filiorum maledictionib. abstinere, sicut ipsi filij debent parentib. non maledicere, neq nocere. quia sicut dr̃ Leuit. 20. Qui maledixerit patri aut matri, morte moriat̃. Idem de maledictione ẽt bonorum videmus, quia sicut legit̃ Mar. 11. Christus maledicens ficui fecit ipsã arescere. Dauid maledicens montibus Gelboę ipsos fecit sterilescere, sicut dr̃ in historia scholastica super. 2. Reg. 1. Iosue maledicens ciuitati Hierico, ipsam fecit corruere, sicut dr̃ Iosuæ. 6. Et ẽt p Iosuæ maledictionẽ duo filij reædificatores hierico perierũt, sicut dr̃. 3. Re. 16. Sic ẽt aquæ amarissimæ per maledicta sacerdotum virtutem, pdendi mulierem adulteram acceperunt, sicut dr̃ Nu. 5. Et sic patet, q maledictio bonorum põt nocere, sicut & benedictio ipsorum potest iuuare, quia sicut dr̃ Es. 14. Maledictio vorabit terram. De maledictione etiam malorũ timendum est, quia noscitur si in hora maledictionis operatur occulte, super corpus aliqua superior constellatio, vel si maledicentis maledictio vel maledicti exigentib. demeritis aliqd operatur occulta Dei dispositio. Sicut. n. legitur Nu. 22. Balaam erat malus prophet, & tñ rex Balach in eius maledictionib. & benedictionib. confidebat, & p eius maledictiones superare Dei populũ credebat dicens. Noui inquit, qđ maledictus sit, in quem congesseris maledicta. & ad hoc facit verbum sapientis Prou. 26. Maledictum frustra prolatũ in quempiam superueniet. Talis igitur maledictio est tribus rationib. istis fugienda, & maxime, quia deo est perpetuo punienda. Sicut. n. d. 2. Mac. 10. Iudas blasphemos & maledicos viuos concremauit. Et sicut dr̃. 1. Cor. 5. Maledicus ab aliorum societatib. reprobatur. Et sic igitur patet, q quidam C maledicuntur per pœnalem imprecationem. ¶ Tertio dico, qđ quidam maledicuntur perpæternam maledictionem. Maledictio. n. Dei nihil aliud est, quam ad æternam miseriã obligatio, sicut Mat. 25. dicitur. Ite maledicti in ignem æternũ &c. & c. similia. Vide supra de loqui de lingua, de detractione.

A **Malignari Malignus. Malignitas.** Nota, q malignitas dr̃ à malus & ignis, quasi malus tot' per malitiã & peruersitatem ignitus, & ad malignãdũ. i. maliciose igniendum alios inclinatus. Malignus ergo est ille, q est excessiue malus, & qui est ad inferendum mala alijs valde promptus. Teste. n. scriptura. 1. Io. 5. Mundus totus in maligno positus est, quia pro certo sicut dicitur Ro. 1. In mũdo inueniuntur hodie multi mali. s. repleti omni iniquitate, malitia, fornicatione, nequitia, pleni inuidia, auaritia, homicidio cõtentione & dolo & malignitate. Et re uera talis malignitas. i. mala igneitas, prteruia & crudelitas est euitanda, iuxta illũ. Ps. noli æmulari, vt maligneris, qñ qui malignant̃, exterminabuntur. Igitur dicam, quod in scriptura reperitur

Malignitas	Animi proprij,	Primam debes à te dimittere,
	Fratris vel socij,	Sed secundam sp refugere,
	Demonis & impij.	Sed tertiam pertimescere.

¶ Primo ergo dico, q est qđã malignitas penitus dimittenda. s. malignitas ai, quia. s. ad virum christianum non ptinet, B q sit puersus, inuidus aut malignus, vt sic sit de illis, de q̃b. dr̃ Baru. 2. Laudabunt (inquit) me in terra captiuitatis suæ, & memores erunt nois mei, & auertent se à dorso, suo duo, & à malignitatib. suis. Iustus, n. hõ non debet esse malignus, sed potius malignis obuius & obuersus, dicens illud. Psa. Quis consurget mecũ aduersus malignantes? aut qs stabit mecũ aduersus operantes iniquitatem? Inuenitur ergo malignitas aĩ, quæ est dimittenda. ¶ Secundo vero dico, quod inuenitur malignitas, pximi, q̃ est fugienda. Quia re uera vir simplex, & rectus, & timẽs Deum debet malignos socios seu proximos euitare, & eorũ cõsortia declinare, dicẽs. s. illud Psa. Declinantẽ à me malignũ nõ cognoscebã. Et iuxta illud: Noli æmulari in malignantib. neq; zelaueris faciẽtes iniq tatẽ. Dicẽs. s. illud ps. Odiui Ecclam malignãtiũ, & cũ impijs nõ sedebo. Et merito, quia pro certo tales maligni & malignãtes

Concutiunt consilia fraudulenta.	¶ Dico igit̃, q maligni-
Obijciunt colloquia virulenta,	frauduleta cõsilia solet
Conficiunt solatia temulenta,	cõficere. Et iõ Dauid di
Recipiunt supplicia truculenta,	cebat in ps. Cõsiliũ mali
Abijciunt palatia opulenta.	gnatiũ obsedit me. De' tñ

solet qñq; talia malignorũ cõsilia subuertere, & ea i caput ipsorũ, pptiũ retorquere. Iob. 5. Dissipat cogitatiões malignorũ, ne possint iplere man' eorũ q ceperant. Isti. n. sunt de q̃b. dr̃ Deo in Psa. Super populũ tuũ malignauerunt consiliũ, & cogitauerũt aduersus sctõs tuos. Quæ potissime sunt contra cõsiliarios principũ & platorũ, qui quotidie machinant̃ contra subditos. ¶ Itẽ virulẽta solent colloquia proijcere, seu dicere, & obijcere. s. detrahendo, & inuidiã ondendo. Vñ psal. Erubescant, & reuertant simul, q gratulant̃ malis meis. Induant̃ cõfusione & reuerẽtia, q maligna loquunt̃ super me. ¶ Itẽ isti temulẽta solatia solẽt cõficere, qa. s. isti vana & inania gaudia solẽt ducere, & habere. Vñ Iac. 4. Nũc aũt exultatis in supbijs vestris. Oĩs exultatio talis maligna est. ¶ Itẽ isti truculẽta supplicia solẽt recipere, qa. s. tales finalr̃ merẽtur, & recipiunt infernalia supplicia. vñ in psona pauperis à malignãtib. tribulari dr̃ in Psa. Ab insurgentib. in me malignãtibus audiet auris mea. Audiet dico. s. dãnationẽ ipsorũ, qñ. s. cõplebit̃ illud Sap. 5. Malignitas euertet sedes potẽtiũ. Et ibidem. In malignitate nr̃a consumpti sumus. ¶ Itẽ ista spiculenta seu opulenta palatia solent amittere, seu abijcere. s. gaudia Paradisi. Vñ ipsi Deo dr̃ in ps. Nõ habirabit iuxta te malignus, neq; permanebũt iniusti ante oculos tuos. s. in Paradiso. Sequitur. Odisti oẽs, q operant̃ iniquitatẽ, perdes oẽs q loquunt̃ mendaciũ. Ista est igit̃ malignitas, proximi, q̃ est fugienda, vt. s. congaudendo Deo dicat hõ illud Psal. Protexisti me à cõuentu malignãtium, à multitudine operantium iniquitatẽ. ¶ Tertio dico, q inuenit̃ malignitas pessimorum s. demonũ, q̃ est præcauenda. Diabolus. n. malignus est, quia C s. maligne & malitiose facit, & perpetrat quicqd quęrit, seu agit. Psa. Quanta malignatus est inimicus in sancto? Iste ergo per virtutem fidei & constantiæ debet à nobis vinci, & superari. Iuxta illud. 1. Io. 2. Fortes estis, qñ vicistis malignũ. Et ipsius malitia præuaricari, & potentia debet eneruari, vt de quolibet dicat̃ illud Psa. Ad nihilum deductus est in cõspectu eius malignus. Sic igitur patet, q malignus dicitur demon pessimus, malus proximus, nequam animus. sufficit.

Malleus. Nota, q malleus est instrumentum ferreũ A siue ligneũ ad aliquid percutiendũ, figendum, consolidandum, frangendum, conterendum, ordinatum. Igitur dicam, quod malleus quancunq; moralem percussionem signat. Et sic dicã, q in scriptura reperit̃

malleus	Tentatoris
	Inuasoris,
	Correctoris.

Primo dico, q inuenit̃ malleus tentatoris Et isto, p certo vtit̃ diabolus, qui. s. in hoc mundo malleo tẽtationis percutit, finaliter malleo dãnationis suos occidit figuratus in Tubalacin, q fuit mallea tor, sicut dr̃ Geñ. 4. q interpretat̃ deserẽs vel desertus, qa. s. ille q deũ deserit, à Deo desertus, & ad malleatores, hoc est tẽtatoris officiũ cõuersus Figuratus ẽt Iud. 4. in Iabele muliere, q. s. Sisarã dormiẽtẽ malleo interemit, quę i cerebrũ eius infixit. Sic diabol' dormientes in pctis solet occidere, & malleo dãnationis necare. vñ Iud. 5. Sinistrã manũ misit ad clauũ, & dexterã ad fabrorũ malleos. De malleis ergo tentationis, & dãnatiõis dr̃ Prou. 19. q parata sunt derisorib. supplicia, & mallei percutientes stultorum corporib. ¶ Secundo dico, q inuenit̃ malleus inuasionis vel inuasoris, hoc est dictu, malleus tyrãnicæ turbatiõis, vel afflictionis, qa, p certo ipsi

to ipsi tyranni mallei dicuntur, pro eo quia eorũ ictibus & tribulationibus boni concutiuntur, tunduntur, & molestã-tur. Vnde de tyranno illo Nabuchodonosor, & eius morte dr̃ Hie. 50. Qũo(inq̃t) confracta est virga fortis, contrit⁹ est malleus vniuersę terræ? Tales mallei non sunt auditi in ædificatione templi, sicut dr̃. 2. Reg. 6. Quia. s. in ædificatiõne Ecclesiæ & ecclesiasticorum promotione nunquam debet prouenire sonus mallei. i. impressio vel supplicatio alicuius tyrãni. Vox inquit mallei nõ est audita in domo Dei cum ædificaretur. ¶ Tertiò verò dico, ꝙ inuenit malle⁹ correctionis, q. a reuera iudex, & prælatus se hñt qñq; per modũ malleatoris. s. fortiter percutiendo, & hoĩem quasi violẽter formando, & in virtutib. figurando. Vnde de vtroq; potest dici illud Hie. 10. Clauis & malleis cõpegit illud, vt nõ dissoluatur. Artifex. n. cum malleo format vasa, licet(si materia non sit obediens) sæpe fit, ꝙ cum eodẽ malleo frangit ea. Sic Deus malleo correctionum & tribulationum hominem percutit, & eũ sic percutiendo formare & virtuosum facere intendit. Esa. 44. Faber ferrarius lima operatus est, & in prunis & in malleis formauit illud. Veruntñ sæpe fit, ꝙ dum hõ obedire dedignat, malleo mortis & dãnationis ꝑ ipsum frangitur & cassatur. Hie. 23. Nunquid nõ verba mea sunt quasi ignis, dicit dominus, & quasi malleus conterens Petrã? Ideò de hoie qui Dei vel prælati malleatione formatur, potest dici illud Eccl. 38. Vox mallei innouat aurẽ ei⁹. Et de ipso correctore dr̃ Esa. 41. Confortabit faber ærarius percutiens malleo eum qui cudebat. Aduerte tamen, quòd multi sunt ita duri, & ita obstinati ꝙ Dei vel ꝑlati malleationes non sentiunt, nec per mundi tribulationes inflictas se corrigunt aut conuertunt. Figurati in illo Behemoth de quo dr̃ Iob. 41. ꝙ quasi stipulã reputabit malleũ, & deridebit vibrantem hastã, nõ fugabit eum vir sagittarius, in stipulã versi sunt ei lapides fundæ. Quinimmò duriores, crudeliores & magis impij fiunt exẽplo incudis, q̃ sp̃ durior efficitur q̃to magis sup eã malleatur. Iob. 41. Cor eius indurabit quasi lapis, & stringet quasi malleatoris incus. Patet igitur, ꝙ per malleũ intelligitur ictus correctoris, pondus inuasoris, motus tentatoris. Vide vbi de percutere & similib.

A **Malus. Malum.** Nota, ꝙ quandoq; malus sumit pro arbore nauis vbi portat velum, sicut dr̃ Ezec. 27. Cedrum de libano tulerunt, vt facerent tibi malum & loquitur ciuitati tyri sub metaphora nauis. Quandoq; etiã sumit pro arbore quæ dr̃ pomus, sicut dr̃ Cant. 8. Sub arbore malo suscitaui te. & loquit sponsus sponsæ. Quandoq; malum sumit pro fructu ipsius arboris. s. pro pomo, sicut dr̃ Can. 2. Fulcite me florib. stipate me malis. & Can. 7. Odor oris tui sicut malorum. His tamen oĩbus prætermissis, de malus inquantũ. n signat virum peccatorem, vitiosum & defectuosum, & de malum in neutro genere inquantum signat vitium vel pc̃m, Deo annuente aliquid disseramus. Et primo de malo adiectiuo, secundo de malo substãtiuo. ¶ Malus igitur idẽ est, ꝙ pc̃tor, ille. s. q. àbonitate morali est penitus alien⁹. Sicut. n. in naturalib. illa res dr̃ mala q̃ est vitiosa & defectuosa, & sicut de oĩb. reb. quæ fiunt ĩ nueniuntur aliqua mala, sicut est domus ruinosa, via paludosa, vestis lacerata, esca venenata, fructus corruptus, murus destructus, sic verè moraliter loquẽdo, illi sp̃ualiter dicunt, mali q. sunt in morib. defectiui, siue sint ruinosi ꝑ superbiã, siue paludosi per luxuriam, siue lacerati per inuidiam siue venenati per malitiã, siue corrupti ꝑ malã cõsuetudinẽ siue destructi per virtutum carentiã & paucitatẽ. Et hr̃ sm̃ doctrinam saluatoris, sicut arbor mala cognoscit ex malis fructib. sic hõ malus ex malis operationib. quia sicut dicit Mat. 12. Malus homo de malo thesauro suo profert mala. In quib. verbis aduerte, ꝙ principaliter triplex est malũ, s.

Ma-lum { Naturale, Cordiale, Manuale. } Primũ ꝓuenit ex nostra dispositione [Malus inq̃t hõ.] Secũdũ ꝓuenit ex nostra cogitatiõe[. De malo iq̃t thesauro Sed tertiũ ꝓuenit ex nostra operatione, ꝙ ostenditur, cũ dr̃ [Profert mala] Et sic patet, qđ est triplex malum scilicet

B Ma-lum { Naturalis inclinationis, Cordialis cogitationis, Manualis operationis. } ¶ Primò ergo dico, ꝙ est malũ naturalis inclinationis. Et hoc ostenditur, cũ dicit. [Malus homo]. Homo. n. signat naturã humanã, quæ pro tanto dicit esse mala, quia. s. ad malũ culpæ est naturaliter inclinata, magis defectuum naturaliũ est originaliter subiugata, ad malum etiã pœnarũ & miseriarũ multipliciter est obligata, & cõdẽnata. De tali ergo natura li malitia videtur loqui. Gen. 8. Sensus & cogitatio hoĩs ꝓni sunt ad malum ab adolescentia sua. Sic et videt loqui saluator Matth. 7. vbi loquens apostolis, quos cõstabat moraliter esse bonos, dicit sic. Vos ergo cũ sitis mali, nostris bona data dare filijs vestris. Est ergo hõ malus naturaliter, q̃a. s. res variabilis, defectibilis, corruptibilis, & ianis. Arbor. n. nõ diceret bona, q̃ de se ꝓduceret fructus malos, & inutiles. Et aduerte, quot mala nobis humana natura propinat. s.

Quot { Lendes, Publices, Pediculos, Vermiculos, Fœtores, Pudores, Infirmitates, Debilitates, } Omnia. n. ista sunt quædam mala & quædam peccata naturalia. i. quidã defectus nobis naturaliter adhærẽtes. De quo Baruch. 1. Adhæserunt nobis multa mala. Et in Psa. Circundederunt me mala quorum non est numerus. Sed de malis istis naturalibus vide Inno. de miseria cõditionis humanæ, vbi inuenies multa notabilia dicta. Patet igit, ꝙ est malum naturalis dispositionis. ¶ Secundò dico, ꝙ est malũ cordialis cogitationis. Multa. n. sunt mala in nobis quæ nunq̃ progrediuntur adactum, sicut sunt mala quæ sunt ĩ cogitatione, ĩ affectione & in intentione. Sicut. n. vipera interius ĩ vterò cõcipit filios serpentulos venenosos, à quibus tamen ĩ vtero existẽtibus ipsa vipera mater sua corroditur & occidit, sic verè vipera sp̃ualis. i. mala cõscientia, multos fœtus. i. multas malas cogitationes & affectiones & intentiones iterius ĩ vtero cordis concipit, quæ tamen anteq̃ ad actum exterius exeant, matrem suam. s. animam per pc̃m mortale necant. Cõstat. n. ꝙ malum in conscientia conceptum, ita bene est mortale, ac si exterius ad actus varios nasceretur, dũ tamen ꝑ eos non stet. Psal. Mala autem in cordibus eorum. Et istud ostẽdit, eũ dr̃[De malo thesauro suo]. Malus. n. thesaurus hois est malum cor, iuxta illud Matth. 6. Vbi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum, in quo quidem malo thesauro mala q̃ plurima recondunt, quãdo in occulto cogitationis, affectionis & intentionis, mala primitus disponunt. Sicut. n. dr̃ Mar. 8. & Mat. 15. De corde exeũt cogitationes malæ, furta, homicidia, &c. Et sic patet, ꝙ est malum cordialis cogitationis: ¶ Tertiò dico, ꝙ est malũ manualis oꝑationis. Et ostẽditur cum dr̃[Profert mala]. Proferre. n. idem est, quod producere, & est ꝓductio idẽ ꝙ actio, factio vel in actũ ductio, vel actus executio vel operatio. Sicut. n. aliquæ sunt arbores, q̃ quicquid exterius proferunt, totum est malũ, sicut de arbore taxo dr̃, ꝙ quicquid ex se producit, totũ est malũ & venenosum, & fructus & folia, & cortex & vmbra, sicut dicit Plinius, sic verè multi sunt hoĩes à quibus q.cq.d fiet vel opus. producit, totũ est alijs malũ & venenosum. Producunt: n malos fructus operationũ, iuxta illud. Ioan. 3. Erãt. n. opera eorũ mala. Itẽ mala folia locutionũ. psa. Malè locuti sunt de Deo. Itẽ malũ corticẽ cõuersationis, de quib. Hiere. 13. Si mutare pôt Aethiops pellẽ suã & pard⁹ varietates suas, sic vos poteritis bonũ facere, cum didiceritis malũ. Itẽ malam vmbrã mali nominis & diffamationis. vnde Hi. 9. Cõfortati ĩ terra de malo ad malũ egressi sunt. Profert ergo mala, sicut dr̃ Prou. 29. Totũ spiritũ suũ ꝓfert stultus. & Hier. 32. Erãt. n. filij Iuda, & filij Israel iugiter facientes malũ in conspectu meo. Istud est ergo malũ manualis oꝑationis, quod tamen summè interdicitur in scriptura. Vnde in Psa. Diuerte à malo, & fac bonum, inq̃re pacẽ, & ꝑsequere eã. Quod tamen est contra multos, qui nec à malo diuertunt, nec bonum etiam faciũt, nec pacem etiã aliorũ acquirũt sed malis & peccatis oĩbus se exponunt. ita ꝙ de pc̃tore pôt dici illud Mat. 8. Dñe, puer me⁹ iacet ĩ domo Paralyticus, & malè torquet. Vbi ostendit, ꝙ pc̃tores sunt mali ratione immũdæ carnalitatis, quia sunt pueri: rõne terrenæ cupiditatis quia sunt iacentes, & per consequens terrã ex toto tãgẽtes rõne sopitæ tepiditatis, quia sunt paralytici, & ꝑ cõsequẽs nihil possunt operari. ratione inuidæ malignitatis, q. a. s. malè torquet. Et sic in ista auctoritate ostendunt quattuor mala culpæ, quibus subiacent peccatores, videlicet malum

Immunditiæ, Auaritiæ, Ista dilata, & allega sicut vis. Istud solum aduerte, ꝙ cum generaliter duo

Pigritiæ, sint mala, videlicet malũ culpæ, de quo
Inuidiæ, iã dictum est, & malum pœnæ, de quo dr̃
Amos. Nõ est malũ in ciuitate, quod nõ faciat dñs, de malo tñ culpæ peruenitur ad malũ pœnæ, sicut de malis dr̃ Matt. 21. Malos malè perdet, & vineã suã locabit alijs agricolis vel operarijs. Ista igit̃ de malo sufficiant q̃tum ad præsens. Vide de diuersis malis personis in materijs particularibus.

D ¶ Sed si quid velis vltra dicere de malo tã adiectiuo q̃ substãtiuo, notabis adhuc, ꝙ in scriptura reperitur generaliter triplex malum, videlicet malum culpæ in corde latentis, Miseriæ mundi præsentis, pœnæ post mortẽ sequentis. ¶ Et sic dico, ꝙ inuenitur in scriptura malum latens, ꝙ est euitãdum, patens, quod est tolerandum, scatens, quod est dubitandum. Nam tu debes euitare malum criminalis infectionis. Tolerare malum tp̃alis afflictionis: dubitare malũ ęternalis dãnationis. Inuenitur ergo malũ culpæ, quod est euitandum. Infirmitas.n. illa est ꝓcipue euitãda, q̃ vires naturę destruit, & in q̃ cum quis ceciderit vix resurgit, immo non solum se, sed alios cõtingẽtes corrũpit, qualis est (vt cõiter) morbus Lepræ. Tale est malũ culpæ, q̃ re vera natura spũalis, hoc est dictu, diuina grã ꝑ hoc destruitur, & exinde vix euadit̃ aut exitur, & ipsum ẽt cõtingẽtes, & frequẽtãtes læduntur, & corrumpunt̃. Iõ bñ consulit̃ Proue. 3. Time Deũ & recede à malo. & Eccl. 4. Serua tempus, & deuita à malo & Deut. 21. Auferatis malum de medio vestri. dico

Malum { Cogitationis, Delectationis. Dispõnis. i. cõsens⁹, Operationis, Conuersationis, Assuefactionis, Ostentationis, Obstinationis, Oblocutionis, Machinationis, Exaltationis, Separationis. }

Ista.n. sunt. 12 gñа malorũ, q̃ à nobis sunt fugiẽda, & vitãda, & de fidelium, cœtib. auferenda. Quia re vera talia mala diligunt, ipsaq; diuersimodè faciunt & committunt. Hie. 32. Erãtq; filij Israel & filij Iuda iugiter facientes malũ. Malũ dico cogitationis. Matt. 9. Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Cõtra illud Es. 1. Auferte mala cogitationum vestrarum, quiescite agere peruerse, discite bñfacere. ¶ Itẽ malum delectationis. Proue. 21. Aĩa impij desiderat malũ. De quo etiam Rom. 7. dicit Apostolus. Quod odio malũ, illud facio. ¶ Item malum dispositionis, hoc est dictu, malũ voluntatis & consensus. Psal. mala aũt in cordib. eorũ. ¶ Itẽ malum operationis. Io. 3. Erant.n. opera eorum mala. & Io. 7. Testimoniũ perhibeo de illo, quia opera illius mala sunt. Hie. 22. Tui verò oculi & cor ad auaritiam sunt inclinati, & ad sanguinem innocentem fundendum, & ad calumniã, & ad cursum mali operis. Et tamen Eccl. 7. cõsulitur. Noli facere mala, & non te apprehendent. ¶ Item malum cõuersationis. De quo Dan. 3. Confundantur omnes, qui ostendũt seruis tuis mala. ¶ Item malum assuefactionis. i. consuetudinis. De quo Hie. 9. De malo ad malũ egressi sunt, & me nõ cognouerunt dicit dñs. ¶ Item malum ostẽtationis, de quo Micheæ. 7. Malum manuum suarum dicunt bonum. ¶ Item malum obstinationis. De quo Hie. 13. Non poteritis bonũ facere cum didicistis malũ. ¶ Itẽ malum oblocutionis, de quo [illegible] a. 5. Ve q̃ dicunt bonũ malũ, & malũ bonũ ponẽtes tenebras in lucẽ, & lucẽ in tenebras, ponẽtes amarũ in dulce & dulce in amarũ. Et merito, quia ꝑ certo oĩs qui malè agit, odit lucem. Tales.n. (vt cõiter) cõmendãt vituperandos, & obloquẽdo vituperãt cõmendãdos. ¶ Itẽ malũ machinationis seu ꝓditionis, de quo Proue. 12. Dolus in corde cogitãtium mala. Contra illud Zach. 7. Malum vir fratri suo non cogitet, quia sicut dr̃ Proue. 18. Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet. ¶ Item malũ eleuationis seu superbiæ & elationis. De quo Eccl. 8. Interdũ dominatur hõ hoĩ in malũ suũ. ¶ Item malum separationis seu Dei obliuionis, quia sicut dr̃ Hie. 2. Duo mala fecit popul⁹ meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, q̃ non valent continere aquas. Et tñ pc̃õri hoĩ dr̃ Hier. 2. Quã malũ & amarũ est tibi reliquisse te dñm Deum tuũ, & nõ esse timorẽ eius apud te? Ecce ergo quot malis, & quot defectib. abundant hodie peccatores. Nõ est igitur mirum, si isti sint mali, qui tot malis & vitijs sunt imbuti. De quib. dr̃. 2. Tim. 3. Mali autem homines proficiunt in peius errantes. Veruntamen isti merentur. s.

A iustis vitari, A regno fugari, In inferno damnari, Tormentis grauari.

A iustis (dico) sunt mali vitandi. Proue. 24. Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cum eis. A regno etiam. s. Paradisi sunt mali fugandi. Matthæi. 13. Elegerũt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt. Bene foras, quia. s. in Paradiso non põt esse, viuere vel intrare aliquis malus hõ. vnde Esai. 35. Mala bestia non ascendet per eã, nec erit tibi. In inferno insuper sunt mali ligandi, seu damnandi, quia sicut dr̃ in Psal. Virũ iniustũ mala capient in intetitu. Tormentis insuper sunt mali grauandi, quia sicut dr̃ Eccles. 6. Improperium, & contumeliam malus hęreditabit. Et illud mat. 21. Malos malè ꝑdet Non sic charissimi, sed vitemus mala, fugiamus à malis, caueamus, ne simus mali. Quia reuera sicut bona bonis creata sunt ĩ principio, sic nequissimus bona & mala sicut dr̃ Eccle. 39. Iõ reuertimini vnusquisque à via sua mala, & à pessimis cogitationibus vestris, & habitis in terra. Hiere. 25. Time Deum, & recede à malo. Prouerbiorũ. 3. Quia per timorem domini declinat omnis à malo. Eccl. 1.

F Patet ergo, ꝙ in scriptura reperitur malũ culpæ, qđ est euitandum. ¶ Deinde dico, quòd ibi inuenitur malũ miseriæ quod est tolerandũ. Mala.n. humanæ miseriæ siue sint mala naturalia, sicut sunt surditas, cœcitas, debilitas, infirmitas, siue sint mala cãlia, sicut sunt subiti rapt⁹, subiti ignes subitę mortes, subitę tẽpestates, siue sint mala tp̃alia, sicut sunt aduersitates, paupertates, inimicitiæ, depressiones, accusationes, diffamationes, verbera, carceres, & similia, sunt ĩ patiẽtia toleranda, & humili meditatione pẽsanda. Deus.n. fecit nos et non ipsi nos. Psa. 99. Et sicut lutũ in manu figuli, sic nos etiam sumus in manu, & voluntate creatoris, & dñi Dei nostri. Hie. 18. De nobis ergo põt pro libito volũtatis facere, & nos in hoc mundo malis istis subdere & grauare & de nobis iuxta volũtatis suæ libitum ordinare. Talia.n. mala temporalia, naturalia, causalia, à Deo originaliter ꝓueniũt, & ab ipso agente vel patiente accidunt, & occurrunt. Sicut.n. dr̃ Ecclesi. 11. Bona & mala, vita & mors paupertas, & honestas à Deo sunt. Igit̃ si bona suscepimus de manu dñi, mala autem quare nõ sustineamus? Iob. 2. Et re uera sustinẽda sunt talia mala multiplici rõne, videlicet q̃a

Imprimuntur à diuina prouidentia,
Reprimuntur à superna præsidentia,
Infliguntur pro nostra iniustitia,
Firmantur virtuali patientia,

His { Causatur luctuosa pœnitentia, Aptatur æternalis opulentia, Necatur infernalis violentia. }

¶ Dico igit̃, ꝙ mala mũdi sustinẽda, quia imprimunt̃ Deo prouidentę. Cõstat.n. ꝙ oĩa mũdi mala pœnalia, quadã occulta & iusta Dei ordinatiõe, ꝓuidẽtia & dispositione fiũt & oĩa ipso permittẽte succrescũt. vñ Amos. 3. dr̃, Si est malum in ciuitate, ꝙ nõ faciat dominus? q. d. nõ. vñ Hie. 45. Ecce ego adducã malũ sup oẽm carnẽ, dicit dñs. ¶ Itẽ sustinẽda sunt, quia rẽprimunt̃ Deo ꝓsidẽte. Constat.n. q̃ mala pœnalia hui⁹ sæculi ꝑ libito vagari nõ possunt, imo certe Deus ipsa sub certis limitib. retinet, reprimit, & recludit, & ne vltra debitũ seruiãt, ipsa manu tenet & sistit. Figura de mari cui Deus dedit certos terminos, quos fluctus ipsius nunq̃ præterire ꝑmittit. Sic est de mundi tribulationib. & malis. Fidelis.n. Deus est, & nos non permittit tentari vltra q̃ possumus. 1. Corin. 10. Igitur ista reprimunt̃ Deo ꝓsidente. Psa. Nõ timebo male, qm̃ tu mecũ es. Verũtamẽ multi possunt apquærendo dicere illud Iudi. 6. Si dñs nobiscũ est, quare apprehẽderũt nos tot mala? Et certe posset respõderi, qđ dñs qñq; differt hoĩs à malo liberationẽ, vt. s. videat ipsius patiẽtiã, & pfectionẽ, & vt etiã puniat ipsius culpã, & defectionẽ & vt in eo operet̃ castigationẽ & correctionẽ, dicẽs. s. illud Hie 46. Castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcã tibi. Si igitur bona suscepimus de manu domini, mala autẽ quare non sustineamus? Iob. 2. Cõstat tamen, ꝙ Deus finaliter de mũdi malis suos eripit, & ipsos malos ꝑ libito seruire nõ finit. Sapien. 16. Tu es, qui liberãs ab omni malo. Psalm. Dominus custodit te ab oĩ malo, custodiat animã tuã dñs. Reprimũtur ergo Deo ꝓsidẽte. ¶ Itẽ dico, ꝙ sustinẽda sunt q̃a infligunt̃ i viro delinquẽte, seu hoie peccãte. Cõstat.n. ꝙ quicq̃ mali patimur, pc̃tã nr̃a meruerũt, sicut dicit Au. vñ Gene. 42.

Gen.42.Merito hæc patimur,quia peccauimus. vñ Baruc.1. Peccauimus ante dñm Deum nostrũ.Sequitur Et adhæserunt nobis multa mala.Itẽ sustinenda sunt quia in his dotamur corde pniæ.Constat.n.ꝙ hõ malis,& tribulationib.mũdi fractus solet cõpelli ad Deũ recurrere,& eius auxiliũ requirere,& de cõmissis criminib.pœnitere.vnde Greg.in homelia.Mala q̃ hic nos premunt,citius ad Deũ nos venire cõpellunt.Psa.Lætati sumus ꝓ dieb.quib.nos humiliasti annis q̃b.vidimus mala.¶Itẽ sustinẽda sunt,q̃a his duramur vitã patientię.Constat.n.ꝙ hõ per mala & tribulamina,q̃ sustinet sapientior & modestior,& ab oĩ leuitate & insolẽtia durior & cõstantior,& ab oĩ mollitie liberior inuenitur.Vñ.2.Paral.20.Si irruerint super nos mala,gladius,pestilẽtia fames, stabimus in sempiternũ in cõspectu tuo.q.d. Per talia mala fit hõ stabilis atq; constans.¶Itẽ sustinẽda sunt,q̃a his aptamur supernali opulentia,s.gloria Paradisi.Cõstat.n.ꝙ mala q̃ hic sustinent,fęlicitatẽ æternã generant,& gloriã Paradisi procurant.Vnde de Lazaro fuit dictum diuiti epuloni Lu.16.Fili recordare,q̃a recepisti bona in vita tua,Lazarus,aũt similiter mala,nunc aũt ipse cõsolat,tu vero cruciaris. ¶Itẽ sustinenda sunt,quia his saluamur ab orco fætente,q̃a.s.per mala tpalia q̃ hic sustinent,mala perpetua & infernalia euitantur.vñ Soph.3.Abstulit dñs iudicium tuum,auertit inimicos tuos rex Israel dñs in medio tui,non timebimus malum vltra.Malum dico.s.inferni.Patet igit,ꝙ inuenitur malũ mi-
G seriæ tpalis,ꝙ est tolerandũ.¶Deniq;(dico)inuenitur malũ angustiæ infernalis,qđ est formidandum.Malũ.n. culpæ & nequitię ducit finaliter hoĩem ad malũ infernalis penurię & angustiæ.De quo Hie.48.Prope est interius Moab & malũ eius.Pęna.n.inferni proprie dr malum,& hoc quia cõtrariatur summo bono.s.gloriæ Paradisi.Istud est.n.malum qđ semel habitum nunquã terminatur,ꝙ iuxta debitũ culpis adaptatur,quo cælum perditũ nunquam recuperatur, quo ad interitum malus aggrauatur.Istud ergo malum semel habitũ non terminat.vnde Hier.11.Inducã super eos mala,de q̃bus exire non poterunt.Itẽ iuxta debitum culpis adaptatur quia sicut dr.2.Cor.5.Recipiet vnusquisq; prout in corpore suo gessit,siue bonum siue malum fuerit.Et illud Esa.3. Væ aĩæ eorum,qm̃ reddita sunt eis mala.Item ad interitum dãnatis datur,quia.s.istud malum dicitur mors æterna, quia.s. virum iniustum mala capient in interitu psa.139.Et malorũ amatores digni sunt morte.Istud est igitur malum formidãdum,& summopere præcauẽdum,iuxta illud Eccl.7. In die bona fruere bonis diem malum precaue.Placeat ergo Deo ꝙ mitiget nobis à diebus malis,quando fodiatur peccatori fouea,exaudiatq; orationes nostras,& reconcilietur nobis, nec nos deserat in tempore malo.Patet igitur,quomodo inuenitur malum pęnæ,malum miseriæ,malum culpæ

A Malumgranatum

seu malũgranatũ & malum pǔnicũ. Cum malũ idem sit,quod pomum,& sic malũgranatũ pomũ sit granis rubeis plenum interius,humidum,liquorosum & saporosum,ꝑ multas cellulas distinctũ musto rubeo frigido & contra ardores medicinali madidũ,grosso,rudi & duro cortice coopertum:medicinę,& esui satis aptum,& q̃a inter grana pomorũ talia sunt optima,inde fuit,qđ malogranatũ malũ punicũ est vocatum, cuius ẽt figura indumentis pontificis Aaron pro ornatu legitur adiuncta fuisse,& in capitellis columnarum templi Salomonis locũ & ordinẽ habuisse.Hinc est,ꝙ per malogranata potes intelligere viros perfectos,rudi cortice humilitatis indutos,intus tamen per charitatẽ rubicundos,ꝑ prudentiam distinctos,per gratiã,deuotionem, compassionem & sciam humidos seu etiam liquorosos, per virtutum abundantiã multis meritorum granis ornatos,& ad ornatum vestiũ sacerdotaliũ & columnarũ tẽpli.i.ad ornatum vestis Christi,quæ est Ecclesia,destinatos, & in horto fidei christianæ plantatos.Vnde de isto horto ecclesiæ dr Deu.8.ꝙ ista est terra hordei frumenti & vinearũ,in qua ficus & malogranata & oliueta nascunt.¶Vel si vis dic,ꝙ ista est Eccl̃a,diuersis cellulis,i.diuersis statib.distincta,liquore gratiæ,& sapientiæ plena,granis meritorum,virtutũ,& bonarũ personarũ confirmata,rubore charitatis ornata,& cortice humilitatis tecta.Vel idem dic de anima vel conscientia, vel etiam de Paradiso.Vel si vis dic,quod istud signat virtutẽ charitatis,q̃ intus ꝑ feruorẽ rubet,exterius ꝑ humilitatẽ squalet,liquorẽ eleemosynarũ & bonorũ documentorum stillat,grana aliarũ virtutũ & meritorum portat,vestem sacerdotalẽ.i.conuersationẽ iustorum ornat.Vnde.3.Reg.7. dr,ꝙ malogranatorũ ducenti ordines erant in circuitu capitelli.Et de sponsa Christi.Ecclesia vel anima dr Can.3.Sicut fragmen mali punici,sic genæ tuæ.Et ibidem . Emissiones tuæ Paradisum malorum punicorum cum pomorum fructib.&c.Expone & allega de malogranato, & malopunico secundum concordantias,quia omitto gratia breuitatis.

Mamma.Mamilla. A

Nota,ꝙ mãmę,vl mamillę idẽ sunt,ꝙ vbera mẽbra.s.i q̃b.lac cõficit,& vñ attrahit,atq; sugit,& ad vtilitates hoĩum elicit,& mulget. Et potest significare mamilla

Pium miseratorem,
Bonum prædicatorem,
Carnis inquinatorem,
Falsum adulatorem.

¶Nam pro certo charissimi, istud est verum,quod

Mamillæ { Piorũ multos enutriunt. / Doctorũ multos erudiunt. / Carnales multos inficiunt. / Verbales multos decipiũt.

¶Inuenio igit mamillas pij miseratoris, q.s.lactat & nutrit pauperes ꝑ opa pietatis. Vñ cuilibet tali personæ põt dici illud Cã.4.Quã pulchrę sunt mammę tuæ soror mea, sponsa mea pulchriora vbera tua vino,& odor tuus sup oĩa aromata. Expone,qũo mammæ pietatis redolẽt ꝑꝑ famã,q̃a aromata,& lætificat idigẽtes, q̃a,cõparant vino,ꝙ.s.lætificat cor hoĩs.Itẽ inuenio mamillas docti pdicatoris,q.s.lactat ꝑ doctrinã quoslibet ignorãtes,vt.s.cuilibet ꝑ eũ sic lactato dicat illud Esa.60.Suges lac gẽtiũ,& mamilla regũ lactaberis.Regũ dico.i.doctorũ.Itẽ inuenio mamillã carnis inquinatoris.i.hoĩs imundi & carnalis,seu ẽt malę & vilis mulieris,q.s.dulcedine libidinis lactat,et inficit ipudicos.Vñ de ipudicitia mulierũ dr Eze.23. In adolescẽtia sua fornicatæ sunt,ibi subacta sunt vbera earũ,& fractæ sunt mãmæ pubertatis earũ.Itẽ inuenimus mamillas falsi adulatoris,q̃a.s.adulator mamillis dulciũ verborum suorum lactat,& decipit audientes.De quo Thre.4.Lamiæ nudauerunt mammas,lactauerunt catulos suos.Multa possent mamillis dici,sed non sunt auctoritates. Vide vbi Lac,Lactare,Vbera,& vbi fit mentio de Adulatore.

Mandare Mandatum. A

Nota,ꝙ mãdatũ accipit dupliciter ĩ scriptura.Est.n.mãdatũ diuinũ & humanũ.Qualitercũq; aũt accipiat,mãdatũ,iportat virtutẽ obligatiuã. Mãdare.n. ꝑtinet ad supiorẽ,obedire ad iferiorẽ.Et iõ,de mãdato possem⁹ distinguere sicut,de lege,vt.s.dicamus,ꝙ est mãdatum Naturæ, Scripturæ, Præturæ. ¶Est(dico)mãdatũ naturalr impressatũ,de quo dr Eccl.15.Nemini mãdauit iniquè agere,& nemini dedit spatium peccãdi.& Eccl.17.Deus de terra creauit hoĩem,& mãdauit vnicuique de ꝓximo suo. Deus.n.istud mãdatũ ipressit in corde humano,& in synderesi rõnis.¶Itẽ est mandatum scripturalr expressatũ,& istud est generalr oẽ illud,ꝙ Deus siue cõsulendo,siue pcipiendo in scriptura sacra ordinat,& disponit.De quo Prou.6.Mandatũ lucerna est,& lex lux &c.Sed istã auctoritatẽ vide expositã supra de lege.¶Itẽ est mandatũ ptoralr ordinatũ.Et istud est gñalr oẽ mandatũ oĩs superioris vel principis, vel plati,ꝙ ẽt si sit iustũ & licitũ,sp est obseruandũ.vnde Lu.15. dicebat primogenitus filius patri suo.Mandatũ tuũ nunq̃ præteriui.Sed quia qñ agimus de mãdatis sp(vt cõiter)intẽdimus de mandatis diuinis,q̃ nobis in scriptura mandantur ideo de istis aliquid tantummodo dicemus.¶Mandata,ergo sunt legis diuinæ præcepta,ad salutem hoĩum ordinata, quæ possunt in genus,species & indiuidua distingui. Dicuntur.n.mandata in genere,amor Dei & proximi.Sicut.n.dicit saluator.Mat.24.In duob.mandatis tota lex pendet, & ꝓphetæ.Sed de ista dualitate vide supra de charitate & amore.Sicut enim duabus alis sursum erigitur auis,duabus pinnulis piscis in aqua dirigitur, duabus manibus homo opus suum exequitur, sic ꝓculdubio ꝑ ista duo mandata natãdo & discurrendo per mundum dirigimur,operãdo bona exequimur,volando sursum per contẽplationẽ ad Paradisũ ducimur.Nullus.n.erigit ad Paradisum,nisi per ista duo mandata,quia sicut dr Mat.19.Si vis ad vitã ingredi,serua mãdata.Itẽ dñr mandata in specie.Et sic mandata diuina diuiduntur in denas species,hoc est dictũ,in decem mandata decalogi.Sed quia de eorum diuisione,& explanatiõe magis esset

theologi cũ quã morale,ideo superſedeo quo ad pñs.Iſta.n.
inter ſe diuiduntur,quia.ſ.q̃dã ordinant hoiem ad Deũ.ſ.il-
la tria,q̃ erant ſcripta in prima tabula.Quædã vero ordinãt
hoĩem ad ꝓximũ,ſicut ille de ſcđa tabula . Et ẽt iſta decẽ in
multa indiuidua.i.in multa cõſilia particularia ſubdiuidun
tur.Breuiter ergo notemꝰ ꝙ decẽ mãdata legis p̃cipuè ſunt
ſeruanda.Iſta.n.ſunt q̃dã ſpũalia vincula,intra quorũ ambi-
tum affectus humani tenentur,ne vagari per vitia dimittan
tur.Sicut.n.dicit Plinius,In Aegypto inueniunẽ papyri decẽ
cubitorũ,quarũ radix eſt triagularis,& exĩde ꝓut,dicit fiũt
naues ad nauigandũ funes ad ligandũ,veſtes ad induẽdum.
Iſtæ papyri chariſſimi,ſignificant mandata diuina,q̃.ſ.à radi
ce triangulari.i.ab ipſo Deo trino,& vno originaliter ꝓceſ
ſerunt,& in Aegypto huius mundi à Deo data fuerunt, & ĩ
10.cubitos.i.in decẽ p̃cepta decalogi diſtincta & diuiſa exti
terunt,ſicut dr̃ Deu.10.Moyſes ſcripſit in tabulis verba de
cẽ,q̃ locutus eſt dñs.Iſta aũt p̃cipue ad tria ſunt neceſſaria,
qa.ſ.exinde fiunt veſtes honeſtæ conuerſationis,funes de-
bitæ cohabitationis,& naues tutæ peregrinationis . Sine.n.
iſtis decẽ mãdatis bonæ cõuerſationis veſtib.nõ velamur.Iu
ſtæ cohabitationis funib.nõ ligamur.Tutæ peregrinationis
nauib.nõ portamur.Dei.n.mãdata poſſunt dici naues, qa p
iſtud mare magnũ & ſpatioſum nullus ad portum Paradiſi
trãſuehiẽ,niſi qui mandatorũ Chr̃i nauicula cõtineẽ.Et iõ dr̃
quod Chriſtus iuſſit diſcipulos aſcendere in nauiculam , &
præcedere eum transfretum In pſal.n.dicitur,quod maledi
cti qui declinant à mandatis eius,quia fidelia omnia manda
ta Dei confirmata in ſæculum ſæculi.¶ Et nota quod mãda
ta Dei ſeruanda ſunt multiplicatione.Iſta enim

Solent { Mortuos viuificare,
Deuios rectificare,
Immundos purificare,
Demones triſtificare,
Diſcordes conciliare,
Obſeruantes fęcundare. }

¶ Primo dico,ꝙ manda
ta Dei habent virtutem
viuificatiuã.Nullus.n.vi
uit vita gratiæ niſi q mã
data cuſtodit:Capræ.n.
dñr viuere decẽ annis.
Leporarij ẽt p decẽ annos poſſunt in bonitate ſua viuere, ſi
vero amplius vixerint,erit inutilis vita ſua.Quia pro certo
chariſſimi , numerus denarius q decẽ legis p̃cepta deſignat
vitã gratiæ continuat,& vitã gloriæ procurat.Infra.n.iſtum
numerum ſpiritualiter viuimus,& vltra iſtum ſi tranſiueri-
mus,ſpũaliter expiramus.Vnde Deu.8.Mandatum, ꝙ p̃ci-
pio tibi hodie caue,vt facias,vt poſſis viuere . Quia ſicut dr̃
Matt.19.Si vis ad vitã ingredi,ſerua mandata & Prouer. 7.
Serua mandata,& viues.Habent ergo mãdata,& viuificati-
uam virtutẽ.¶ Scđo dico,ꝙ mandata habent virtutẽ rectifi
catiuam,ſeu etiam illuminatiuam.Mandata.n.ſunt q̃dã regu
læ q b.ambulantes non deuiamus,& ſunt quædam lucernæ,
quas aſpicientes non erramus,quia ſicut dr̃ Prou.6.Manda
tum lucerna eſt.& lex lux,& via vitæ increpatio diſciplinę.
Et in Pſal.Omnia mandata tua æquitas.¶ Tertio dico,quod
D mandata habent virtutẽ purificatiuã.Mandata.n.ſunt ſicut
quidam fontes ſpũales,in quib.crimina purificãtur,& ab ini
quitatib.emundantur.Sicut.n.dr̃ Rom.7.Lex quidem ſancta
& mandatum ſanctum.Et ideo decem mandata ſunt decem
cortinæ tabernaculi,quæ(ſicut dr̃ Exo.36.)de byſſo retorta
fiebant.Byſſus vero ſignat puritatem.¶ Quarto dico,quod
mandata habent virtutem defenſatiuam.Sunt.n.mandata ſi
cut ſepes aĩę ad beſtiarum cohibitionem,& poſſeſſionis con
ſeruationem ordinatæ.Eccl.15.Si volueris conſeruare mã
data,conſeruabunt te.Teſte.n.Pli.in Aegypto ſunt plãtę de
cẽ cubitorum,quarum fructus eſt amarus,quarum folia sũt
ſpinoſa,pp ꝙ à crocodilis refugitur,& vitaẽ.Quia vere viri
ſancti,qui decem cubitos.i.decem mandata legis in ſe conti
nent,ex quib.ſua.ſ.ſpiritualis magnitudo conſtat,& qui fru-
ctus amaros pnĩæ cũ ſpinis diuini timoris continue ſecum
portant,à crocodilis.i.à Demonib.refugiuntur, & ab eis vi
tantur & metuunẽ.Ideo poſſunt dicere viri iuſti illud Pſal.
Fiat manus tua vt ſaluet me,qa mandata tua elegi.¶ Quin-
to dico,ꝙ mandata habent virtutẽ conciliatiuã ſiue cõcor-
datiuã.Mandata.n.ſcđæ tabulæ omnino ordinant hominem
ad proximum.Et ſic per conſequens talia mandata ſolẽt in-
ter proximos pacem & amicitiam generare.Ioã.13.Manda-
tum nouum de vobis,vt diligatis inuicem.& Eſai.48.Vtinã
attendiſſes mandata mea,facta fuiſſet quaſi fluuius pax tua.
E ¶ Sexto dico,ꝙ mandata habẽt virtutẽ opulentiuã,ſeu fęcũ
datiuã.Per exercitium.n.diuinorum mandatorum hõ in bo
nis virtutib.melius fęcundatur.Sicut.n. dicit Plinius , inter
equas eſt regula generalis,ꝙ citra quadriẽnium & vltra de
cennium non poſſunt concipere. Requiritur.n. ad hoc qđ
equa vtiłr cõcipiat,ꝙ quatuor annos habeat,& ꝙ decimum
nõ excedat.Sic vere chariſſimi nullus põt bona opera cõci-
pere,vel ꝓducere,niſi quatuor annos ſpũales.i.quatuor vir
tutes cardinales habuerit,& niſi infra decẽnium.i.decẽ mã
datorum ſpatium permanſerit.Illi.n.qui ad iſtud quadrien-
nium non attingunt,& qui iſtud decenniũ tranſgrediunẽ &
p̃tereunt,conceptum bonorum operũ non producunt.Vac
ca ẽt teſte Plinio vltra decenniũ non concipit,& vltra quin
decim annos non viuit.Quia.ſ.boni viri in decennario decẽ
mandatorum.& in quinario ter ducto.i.in obſeruãtia quin
que ſenſuum in fide trinitatis,concipiunt fætus ſuos.i.faciũt
opera bona ſua,& ibi ẽt vitam gratiæ & gloriæ acquirunt,
tam in præſenti,quã in futuro tempore. Quia ſicut dicitur
Io.12.Mandatum tuum vita æterna eſt.De quo Sap.7.Figu-
ratus ſum caro decem menſium tempore . Breuiter iſtis &
alijs multis rationibus dico,quod mandata domini

Seruanda,
Credenda,
Implenda,
Diſcenda,
Docenda,
Meditanda,
Frequentanda,
Diligenda,
Metuenda,
Exquirenda.

¶ Sunt dico ſeruanda . Vnde in
Pſal.dicitur Seruaui mandata F
tua & teſtimonia tua,qa omnes
viæ meæ in conſpectu tuo.Item
ſunt credenda. Vnde in Pſalm.
Quia mandatis tuis credidi.Itẽ
ſunt implenda.vnde Ioan.14.Si
cut mandatum dedit mihi pa-
ter,ſic facio.vnde Matt. 19.dr̃,
qđ cum iuuenis ille perijſſet à
Chriſto,quid faciendo vitam æteruam poſſideret,& dñs re
ſpondiſſet.ſi vis ad vitã ingredi ſerua mandata,reſpondit,ip
ſe.Hęc omnia cuſtodiui à iuuentute mea.Item ſunt dicẽda.
vnde in Pſal.Da mihi intellectum vt diſcam mandata tua.
Item ſunt docenda,vt ſic quilibet ſapiens poſſit alijs dicere
illud Baruch.3.Audi Iſrael mandata vitæ.Item ſunt medi-
tanda.Vnde in Pſa.Meditabar in mandatis tuis,quæ dilexi.
Item ſunt frequentanda.Vnde in Pſalm.Ego aũt exercebor
in mandatis tuis.Item ſunt diligenda.Pſalm.Ideo dilexi mã
data tua ſuper aurum & topazion.Item ſunt metuenda. Ec
cleſi.12.Time Deum,& mandata eius obſerua.Item ſunt ex
quirenda.pſal. Quia mandata tua exquiſiui.Patet ergo qđ
cuſtodire debemus Dei mandata iuxta illud Ioann.14.Si di
ligitis me mandata mea ſeruate.Quia ſicut dicitur.1.Ioann.
2.Qui dicit ſe noſſe deum,& mandata eius nõ cuſtodit,mẽ-
dax eſt & veritas in eo non eſt.Hæc igitur de mandatis ſuf-
ficiant.Sed vide de ligare,de decem,de amare,& de charita
te,& infra de obedientia.

Manducare.

Nota,quod manducare põt accipi
in bono & in malo.In bono enim ſi A
gnificat quatuor,ſcilicet

Temporalium ſuſtentationem,
Euchariſtiæ refectionem.
Sacræ ſcripturæ auditionem,
Cœleſtis gloriæ recreationem,
¶ In malo autem ſignificat
quatuor,videlicet
Rapinæ voracitatem,
Verborum mordacitatem,
Ciborum edacitatem,
Temporalium rapacitatem.

¶ Et ſic poſſu-
mus notare, ꝙ
eſt quędã man
ducatio natura
lis , & iſta eſt
mãducatio quo
tidiana.De qua
dicitur.2.The.
3.Si qs nõ vult
operari,nõ mã
ducet.Item eſt quædam manducatio ſpiritualis,& iſta eſt il
la,qua nos ſpiritualiter ſumimus euchariſtiæ ſacramentum.
de quo Io.6.Qui manducat carnem meam,viuet inęternũ.
Itẽ eſt quædam manducatio cordialis,& iſta eſt illa,qua nos
comedimus & nobis incorporamus pro ſpũali nutrimẽto,
doctrinam,& verba ſacræ ſcripturæ.De quo Io.6.Patres ve
ſtri manducauerunt manna in deſerto &c.Et in Pſal.Panem
Angelorum manducauit hõ.Item eſt quædam manducatio
æternalis,& iſta eſt recreatio beatorũ.De qua Lu.14.Beatus
qui mãducabit panem in regno Dei.Et iſtis quatuor modis
accipiẽ manducatio in bono.In malo vero ſumitur mandu- B
catio pro rapinæ voracitate,& ſic raptores videntur dicere
illud Pſal.Nunquid manducabo carnes taurorum,aut ſan-
guinem hircorum potabo?Item ſumitur pro verborũ mor
dacitate.

edacitate.vñ de detractorib.põt dici illud psal. Ipsi dispergẽtur ad manducandum,si vero non fuerint saturati,murmurabunt.Itẽ sumitur pro ciborum edacitate.Et sic sumit̃ Eccle.36.Oẽm escam manducabit venter.Item sumitur ꝓ temporalium cupiditate vel rapacitate.Vnde de auaris & diuitib.videtur dictũ illud psal.Manducauerunt & saturati sunt nimis,& desiderium eorum attulit eis,nõ sunt fraudati à desiderio suo.Et sic patet,ꝙ manducare põt sumi in bono & ĩ malo.Sed si vis dilatare,vide suprà de cibo,& de comedere.

A **Mane.** Nota,ꝙ mane cũ sit prima pars diei multipliciter sumitur in scriptura.Mane.n.habet esse valde debile,& parum durabile.Mane semper crescit & proficit in claritate,quousq; efficiatur clara dies.Mane etiam est temperatior & purior hora diei.Et ideo breuiter dico, qđ mane significat in bono & in malo.Signat.n.secũdum diuersos suos respectus scilicet

Iuuentutis labilitatem,
Prosperitatis debilitatem,
Vitæ præsentis fragilitatem,
Profectus morum sedulitatem,
Puritatis vitæ synceritatem.

¶Est igitur vnũ mane labilissimũ,ꝙ istud est mane iuuentutis,qđ.s.non durat nisi vsq; ad meridiẽ De quo dr̃ in psa.Mane floreat & transeat,vespere decidat,induret & arescat.¶Item est vnum mane debilissimum.Et istud est mane mundanæ prosperitatis, q̃.s.non est nisi vnum mane transitoriũ, & faciliter peritiuũ. De quo põt exponi illud 3.Reg.17.Corui deferebant Heliæ carnes & panem mane & Eccle.10.Ve terræ cuius rex puer est,& cuius principes mane comedunt.¶Item est vnum mane fragilissimum.Et istud est mane vitæ præsentis,quæ.s.respectu futuræ vitæ non est nisi vnum mane transitorium, & mane respectu futuræ diei.Oleæ.11.Sicut mane transit,per transit rex Israel.¶Item est vnum mane nobilissimũ, vel sedulissimum.Et sic mane signat profectum & diligentiam in bono,sicut Gen.19.Mane ꝓficiscimini viam vestram.Illi.n. qui volunt diligenter aliquid facere,solent ad illud faciẽdũ mane surgere.Et ideo istud vocabulum mane potest diligentiã denotare,sicut Oleæ.6.In tribulatione sua mane consurgent ad me.& Prourb.8.Qui mane vigilauerint ad me,inuenient me.¶Itẽ est vnum mane syncerissimum.Et sic per mane intelligitur status gratiæ & puritatis innocentiæ & sc̃titatis,quia sicut in mane ros descendit,nox discedit,dormitio recedit ad opus suum quilibet incedit,lux accedit, sic vere in statu perfectionis venit & descendit ros diuinæ gratiæ, sicut de manna dr̃ Exo.16.Mane quoq; ros iacuit per circuitum castrorum.Itẽ in isto mane cessat & discedit nox ignorantiæ.Vñ de Maria Magdalena dr̃ Io.20.ꝙ valde mane cũ adhuc essent tenebræ,venit ad monumentum. Item in isto mane fugit & recedit dormitio negligentiæ. vnde Ruth. 3. dr̃,qđ ipsa dormiuit vsq; mane.q.d.In mane cessauit dormire.Item in isto mane adest & succedit opus diligentiæ,q̃.s. in mane perfectionis & virtutis exeunt homines ad opera virtuosa,sicut dr̃.1.Mach.16.Surrexerunt mane, & abierũt in campum.& Mat.20.dr̃ quod paterfamilias primo mane exijt conducere operarios in vineam suam.Itẽ in isto mane lucet & accedit lux sapientiæ,sicut dr̃ Esa. 58. Tunc erũpet quasi mane lumen tuum,& anteibit faciem tuã iustitia tua. ¶Sed his omnib.ꝓtermissis dicamus aliquid de mane prout

B accipitur pro nostra iuuentute,& dicamus,qđ sicut operarius qui in mane non incipit operari,dietam suam non perficit,neq; cõpler,sic & nos nisi opera bona à mane iuuentutis inceperimus,complementum salarij paradisi non merebimur nec habebimus.Teste.n.Dioscoride,Margaritæ,quæ in mare generãtur,meliores sunt.Chrysoliti sunt pulchriores, qui in mane apparent oculis,Ros et qui in mane descendit flores facit recentiores,& herbas etiã meliores.Sic proculdubio margaritæ bonorum operum quæ fiunt in iuuentute reputant̃ apud deũ meliores,quia.s.illi q̃ in isto mane fiunt boni ratione roris diuinæ gratiæ,quę eos plus ꝓfundit,apud deum & hoĩes sunt grossiores & in fama & morib.clariores. Vnde de tali mane potest dici illud.2.Re.23.Sicut lux auroræ radiãte sole mane absq; nubib.rutilat,& sicut pluuijs germinat herba de terra.Et propter hoc tota scriptura docet à mane.i.à tempore iuuentutis bona opera incipere,& vsq; ad mortis terminũ frequentare.Ideo dicebat Dauid in psa. Vespere & mane,& meridie narrabo,& annunciabo laudẽ tuã.& Eccl.11.Mane semina semen tuum,& vespere ne cesset manus tua.In quib.verbis aduerte,quod bona opera illa,quæ in mane iuuentutis fiunt,

Solent
- Vtiliter præmiari,
- Faciliter frequentari,
- Feliciter terminari.

¶Ista.n.opera matutina,q̃ in mane iuuentutis fiunt, vtilius præmiantur, q̃a sunt semen,à quo fructum gloriæ reportamus: facilius frequentantur[Ne cesset inquit manus tua.]Feliciter terminãtur,quia.s.ducunt vsq; ad vesperã.¶Primo ergo dicamus,ꝙ bona opera à mane iuuentutis sunt agenda, vt reportemus fructum fęcundiorem,quod oñditur,cum dr̃[Semen]Mane inquit semina semen tuum.Bona.n.opera sunt quædã spũalia semina,quæ si in terra bona cordis deuoti & maxime si tempus sit aptum(sicut est mare iuuentutis) seminata fuerint,fructum cælestis gloriæ producunt, quia sicut dicitur. 2.Cor.8.Qui seminant in benedictionibus,de benedictionibus & metent[Mane inquit semina]vnde Esa.17. Mane semen tuum florebit.Et nota,quod mane diligenter vel ab ipsa iuuentute nos debemus surgere ad bona semina seminãda idest ad bona opera facienda,videlicet

Ad contemplandum Dei maiestatem.
Ad exorandum Dei bonitatem,
Ad inquirendum Dei veritatem,
Ad prædicandum Dei pietatem.

¶Debet ergo ab ipso mane iuuentutis Dei maiestas cõtẽplari. Vnde in ps.Mane astabo tibi,& videbo qm̃ nõ Deus volens iniqtatẽ tu es.Itẽ debet diuina bonitas exorari.Vñ in ps. Mane orõ mea ꝓueniet te.Itẽ debet diuina veritas ꝑscrutari.Proue.8.Qui mane vigilauerit ad me,iuenient me.Itẽ debet diuina pietas ꝑdicari. Vñ in Psa.Ad annunciandũ mane misericordiã tuã,& veritatẽ tuã ꝑ noctẽ. Ista .n. opera vna cum alijs similib.sunt q̃dã spũalia semina,q̃ in mane iuuẽtutis debent à nobis fieri & seminari vt fructus cælestis gloriæ possint inde finaliter reputari,quia sicut dr̃ in psa. Euntes ibant & flebant,mittentes semina sua.Venientes aũt venient cum exultatione,portantes manipulos suos.mane igitur incipiamus vt reportemus fructum vberiorem.¶Secũdo dico,qđ C debemus mane bene facere vt inueniamus actũ faciliorem.[Nõ cesset manus tua inquit]Quia.s.illi,qui à mane iuuẽtutis ad bene operandũ inchoant,actum bonæ operationis facilius exequuntur.Assuefactio.n.operis facilitatem generat actionis.Quod.n.homo à iuuentute didicit,illud facilius cõtinuat atq; facit.Non cesset ergo manus tua,iuxta illud Eccle.24.Quodcunq; põt manus tua instanter operare &c. Sicut.n.dicitur Leuit.6.Ignis altari semper debebant ardere, cui in mane sacerdotes ligna debebãt subijcere, vt ipsum possent per totum diem faciliter enutrire.In quo docemur, qđ bona & charitatiua opera debemus in mane iuuentutis incipere,vt ipsa sine cessatione possumus faciliter exercere sicut de Ruth dr̃ Ruth.2.qđ de mane vsq; ad vesperã stabat in agro,nec ad momentum ad domum reuertebatur.Ista vero sunt contra multos,qui sunt similes quibusdam dieb.mẽdacib.qui in mane incipiunt.clarissimi & pulcherrimi, tandem vero fiunt turbulentissimi & obscurissimi,quia.s.multi sunt q̃ in mane iuuentutis bene incipiunt,ĩ vespere vero senectutis male finiunt.Quib.dr̃ Esa.14.Quomodo cecidisti lucifer,qui mane oriebaris?Non sic ergo,sed mane opa bona incipiamus,& bona facere non cessemus.Eccl.4.Laborare non cessant,nec satiantur oculi eius.Igitur mane incipiẽdum est,vt continuemus actum faciliorem. ¶Tertio mane D operandum est,vt perficiamus finem vtiliorem,quod notatur in verbo[vespere]Quia.s.sicut dies à mane incipitur & in vespere terminantur,sic bonum opus,quod á mane iuuẽtutis inchoatur,ad vesperam,i.boni finis terminum terminantur.Ita qđ de homine bene incipiente & bene etiam cõtinuante potest dici illud Gen.1.Factum est vespere,& mane dies vnus.Sic ergo patet,quomodo bona opera in mane iuuentutis sunt facienda,vt vberius remunerent̃, vt facilius continuentur,vt perfectius adimpleantur. Ista tamen sunt contra multos,qui in mane iuuentutis non vacant ad bona opera,sed ad mala,similes scorpioni,quæ plus lædit in mane quã in sero.Quia vere multi sunt q̃ in ipso mane iuuentutis omnia mala faciunt & committunt.Vacant enim

Ebrietati,
Pompositati,
Crudelitati,
Edacitati.

¶Dico,qđ vacãt ebrietati,contra illud,qđ dicitur Esa.5. Væ q̃ mane consurgitis ad ebrietatem sectandam,& ad potandum vsq; ad

vesperam

vesperã. Item vacant pompositati, sicut apparet in superbis, quib. dr̃ Esa. 14. Quo cecidisti lucifer, qui mane oriebaris. Itẽ vacent crudelitati. Iob. 24 Mane cõsurgit homicida &c. Itẽ vacant edacitati. Vnde illud pallegatũ Eccl. 10. Cuius principes mane comedũt. Nõ nc ergo, sed bona opera & nõ mala faciamus in mane. i. tpe iuuentutis. Sed de hoc vide supra plenius in titulo de iuuẽtute. ¶ De mane vero inquãtũ signat vitã pñtẽ possumus notare q sicut mane habet, in ingressu obscuritatẽ, in processu labilitatẽ, in egressu breuitate & tenuitatẽ, sic vita nostra habet vtilitatem, & obscuritatẽ in ingressu. Labilitatẽ & instabilitatem in progressu. Breuitatem & defectibilitatẽ in egressu. Mane. n. nostræ vitæ ab obscuritate vilis cõceptionis oritur. Labilitate fluentis codõnis flectit. Breuitate paucæ durationis concluditur. Et iõ de tali mane dr̃ i ps. De mane vsq; ad vesperã finies me. & Eccl. 17. A mane vsq; ad vesperã imutabit tps. & Iob. 4. De mane vsq; ad vesperã succident. & Iob. 7. Si mane me quæris, nõ subsistã. Et in ps. Mane floreat, & transeat & ca. Ista igit de mane sufficiant.

Matutinus.

Quia per matutinũ seu per mane, qd' est principiũ diei, incipit dies crescere & illuminari, tenebræ fugere, vel elongari, hõ dietam suã facere vel operari, aer calescere, & inflammari, tempus clarescere & illustrari, notare possum, q matutinum signat in bono & in malo. In bono matutinum signat quoddam

Initium virtuosum,	Primum mane vacat ad opera,
Iudicium timorosum,	Sed secundum vindicat scelera,
Solatium gaudiosum.	Sed tertium dispensat munera.

¶ Mane igit significat virtutis profectum quẽ debes habere. Iudicis aspectum, quem debes timere. Celeste obiectũ, quo debes gaudere. Primo dico, q p matutinum intelligo virtutis profectum, quia. s. sicut mane diei sp proficit in clarius & in melius, sic initium vitæ, & boni operis nostri sp debet in melius proficere, & in luce veritatis & feruore charitatis se sp amplius augmentare. Sic re uera iusti dñr matutini, eo q ab ipso mane iuuẽtutis, vel ab ipso principio cuiuslibet boni operis sp sunt in proficiendo continui, & in melius progressiui. Ideo iustus potest dicere de seipso illud Apoca 22. Ego sum genus & radix Dauid, stella splendida & matutina Videam profecutam vbi stella. ¶ Et aduerte, q in isto matutino, hoc est dictu in statu gratiæ & virtutis, vel in statu corporeæ iuuentutis, plura debemus facere, videlicet

Christo nos dicare,	¶ Dico igitur, qd'
Corpus castigare.	nos debemus in ta
Deum collaudare,	li tẽpore matutino
In deo sperare,	Chro nos dicare.
Deum cogitare,	Et illud est sacrifi-
Cæcos illustrare,	cium matutinum,
Siccos irrigare,	de quo fit mentio
Mala vindicare,	Exo. 29. circa finẽ,
Hostes subiugare.	qd' . s. debebat esse

agnus anniculus integre crematus, & super altare oblatus, vino & oleo humectatus. Quia. s. quilibet seipsum sicut agnũ mansuetũ in matutino iuuẽtutis, vel virtutis debet Deo offerre, & se suis vsib. deputare, & vino discretionis, oleoq; cõpunctionis & compassionis vt magis placeat, se linire. Num. 27. Offeretis agnum ad vesperã iuxta oẽm ritũ sacrificij matutini. Debemus igitur in isto tempore matutino Christo nos dicare. Item dico, quod nos debemus corpus castigare psa Castigatio in matutinis. Item debemus Deum laudare. Iob. 32. Vbi eras cum me laudarent simul astra matutina, & iubilarent oẽs filij dei? item debemus in deo sperare. psalm. A custodia matutina vsq; ad noctem speret Israel in domino. Item debemus deum cogitare, hoc est dictu contemplationi & meditationi vacare. psa. In matutinis meditabor in te. Item debemus cæcos illustrare, hoc est dictu ignaros erudire, & illuminare Eccl. 50. Quasi stella matutina in medio nebulæ. Item debemus siccos humectare, hoc est dictu egenos & pauperes enutrire, & satiare. Iohel. 2. Descendere faciat dominus ad nos imbrem matutinum. Item debem⁹ mala vindicare, hoc est dictu, in malos & impios iustitiã exercere. psal. In matutino interficiebam oẽs peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate domini oẽs operantes iniquitatem. Itẽ debemus hostes subiugare. s. hostes animæ, qui sunt demones & vitia. Exemplo. i. Saul, de quo dr̃. 1. Reg. 21. q ingressus castra in vigilia matutina percussit Amon, donec in calesceret dies. Sic ergo dico, q hora matutina signat laudabilẽ virtutis pfectũ. ¶ Secundo vero dico, q p matutinum intelligo terribilis iudicis aspectũ, hoc est di. iudicij, q fiet de mane, sicut dr̃ figuraliter Exo. 14. dr̃, q cum aduenisset vigilia matutina, subuertit dñs Pharaonem & exercitũ eius in profundum. Quia re uera in ista vigilia matutina, i. in die iudicij, dñs Pharaonem. i. diabolum destruet, & ipsius exercitũ. i. reproborum congeriem in inferna subuertet dicens. s. illud præfatum. psa. In matutino interficiebam omnes peccatores terræ. ¶ Tertio dico, qd' per matutinũ intelligo notabilem statum bonis refertum. s. gloriã paradisi. A matutino. n. incipit dies. & in paradiso requies, in matutino cessat obscuritas, & in gloria cessat aduersitas, in matutino videmus claritatẽ, & in gloria felicitatẽ. Et breuiter gloria æterna matutina dr̃, eo q sp iuuenescit, & renouat, nunquã vero veterascit & antiquatur. Apo. 2. Qui vicerit & custodierit vsque in finem opera mea, dabo illi stellam matutinam. Stellã inquit matutinam. i. gloriam æternam. in qua. s. est delectatio sine fastigio. Psa. Exitus matutini & vespere delectabis. Est dominatio sine dissidio psa. Dominabuntur iusti in matutino. Et etiam est exultatio sine suspirio. psal. Ad matutinũ lætitia. Est insuper refrigeratio carens contagio, quia. s. sci, qui sunt ibi sunt sicut nubes matutina, & sicut ros matutin⁹, Oseæ. 13. Igitur patet, qd' per mane siue per horam matutinam intelligo cœli solatium, Christi iudicium, morum initium. Et sic patet, quod sumitur in bono. ¶ In malo vero significato dico, quod matutinum significat mihi.

Diligentiam ad malefaciendum,
Ignorantiam ad parum sentiendum,
Inconstantiam ad cito transeundem.

Hora. n. matutina ad operãdũ valde curiosa est. Iõ dr̃ Mich. 2. Væ q cogitatis inutile, & q operamini malũ in cubilib. vestris. In luce matutina faciũt illud. Itẽ hora matutina ad aspiciẽdũ est nebulosa. vñ Es. 8 Nõ erit eis matutina lux. Itẽ ista hora ad trãseundũ seu ad deficiendũ est ruinosa, seu fluxosa. Ista. n. hora modicũ durat, sic vere fœlicitas, & ẽt si qua sit bonitas rẽpborũ cito trãsit, & modicũ pseuerat. Ose. 6. Mia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros cito ptrãsiẽs & Es. 17. Ecce turbo in matutino, & nõ subsistet. Hæc igit de matutino sufficiant. Vide supra vbi diluculum & similia.

Man. Manna.

Nota, q mãna qñq; sumit p quodam liquore melleo & dulci, de rore cælesti in superficie arborum generato, qualis (vt dr̃) i regno Hyneriæ multum abundat, & qualis ẽt in Auinione in vna æstate noscitur tempore Papæ Ioanis cecidisse. Cõiter. n. per manna intelligitur ille cibus, qui datus fuit cœlitus filijs Israel in deserto, quod erat paruum & rotundũ ad modũ. n. seminis coriandri, sicut dr̃ Exo. 16. Et quod ẽt oẽm saporem habebat, sicut dicitur Sap. 16. Et quod insuper iuxta sufficientiam cuilibet dabatur, & si plus debito accipiebatur, in vermiculos putrescebat, sicut dicitur Exo. 16. Vocabatur autem man seu manhu, quod est interiectio admirantis in lingua hebraica, & signat idem quod. quid est hoc, p eo. s. quia filij Israel quando primo cibum istum in deserto Syn inuenerunt manhu. i. qdẽ hoc, admiratiue dixerunt, & sic istum cibum dulcissimum manhu ab illa prima admiratione vocauerunt, sicut. s. ibidem Exod. 16. continetur. Vocauerunt cibum istũ panem cęlicum, quia de sursum descendebat & pluebat. Item panem angelicum, quia per Angelos ministrabatur. Item panem Israeliticum, quia filijs Israel dabatur & mittebatur, sicut hæc oia bene dñr; vbi de filijs Israel dicitur in psa. q deus pluit illis manna ad manducadũ, & panẽ cęli dedit eis, panẽ Angelorũ mãducauit hõ. ¶ Igit dico, quod iste cibus dulcissimus potest significare Christi mirificum sacramentum, scilicet Eucharistiam: Christi magnificum indumentũ. s. humilitatem: Christi viuificũ cõdimentum. s. gratiam: Christi sanctificum documentum. s. bonam doctrinã: Christi saluificum nutrimentum. s. gloriæ fœlicitatẽ: Mundi damnificum lenimentum. s. mundanã prosperitatem. ¶ Significat (dico) manna sacr̃m Christi mirificũ quia pro certo istud dicitur bene manhu. i. quid est hoc, quia re uera quando bene consideratur & attenditur stupor, & admiratio generat. Iste. n. panis de sursum mittit, & à Deo immediate conficitur, & sacratur. Applica ad corpus Christi conditiones mannæ. Bene ergo dicitur Deutero. 8. Dedit tibi

di tibi cibum manna, quem ignorabas tu & oēs patres tui. ¶Item signat manna indumentum Christi magnificū.s.humanitatem Christi.de manna.n.legitur, q̄ Deus præcipit illud in vasa aurea reponi,& in arca fœderis reseruari, sicut patet Exod.16.Quia.s.panis cœlestis dei filius in vrna aurea humanitatis fuit clausus,& in arca vteri virginalis abscōditus & seruatus.vnde Heb.9.dr̄,q̄ in arca erat vana aurea habens māna.i.in vtero virginis latuit humanitas Christi,quæ manna.i.Dei filium cōtinebat.Exo.16.Sume vas vnū, & pone ibi man.¶Item significat manna condimentum Chri viuificum,hoc est dictu,gratiam Dei,quæ.s.oēs sapores.i.omnes virtutes continet, & mentē humanā dulcedine summa replet Manna.n.in deserto fuit cibus filiorū Israel vsque dū attingerent ad terram promissionis,quia tunc loco mannæ fructus patriæ comederent,sicut dr̄ Iosuæ.5.Sic vere gratia cibus noster est,quo.s.sustentamur pro tempore huius vitæ, & in deserto vitæ præsentis,dum.s.ad terram promissionis tendimus incessanter.Finaliter vero quādo terminū attigerimus, tūc gratiam in gloriā, manna in fructus solidos,& cibum viæ in cibum patriæ comutabimus, & vertemus.Exo. 16.Filij autem Israel comederūt manna quadraginta annis. ¶Item significat manna documentū legis sanctificū.s.scientiam scripturæ & legis diuinæ,quæ de cælo per reuelationē venit,& quæ in hoc deserto per fidem, spē & charitatē nos nutrit,quæ tñ si plus debito teneat̄,hoc est si plus debito tractetur aut disputetur,vermes errorum & hæresum introducit,& à sua perfectione deficit & putrescit:Finaliter vero in paradiso deficit, qn̄ scientia fidei in veritatis speciē se conuertit:Siue inquit Apostolus.1. Corin.13.scientia destruet̄, siue linguæ cessabunt(ex parte enim cognoscimus & ex parte prophetamus)cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.Vnde dē scientia fidei pōt dici illud Iosuæ.5. Defecit manna postq̄ comederunt de frugib⁹ terræ.Vñ de ista diuina scientia p̄ tpe huius vitæ dr̄ Neæ.6.Māna tuum dñe non prohibuisti ab ore ipsorum.¶ Itē significat manna nutrimentum cœli saluificum.i. voluptatem gloriæ paradisi, quod.s.est dulcissimum, & quod filios Israel.i. Deū videntes in alia vita nutrit,& alit. Deus.n.pluit illis māna ad māducādum, cibaria misit eis in abundantia,ps.77.vñ Apo.2.Vincenti dabo edere manna absconditum,& dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen meum scriptū, quod nemo scit,nisi qui accipit. ¶ Itē in alio significato pōt significare manna lenimentum mundi damnificum,i. dulcedinem mundanę prosperitatis, quæ.s.faciliter putrescit & perit. De quo Ioā.6. Patres vestri in deserto manducauerunt manna,& mortui sunt.Sufficit.Vide vbi cib.& vbi dulcedo.

A **Manasses.** Cum Manasses īterpretatur necessitas, vel obstupescēs; obliuiosus, vel qui oblitus est,notare possum,q̄ Manasses quandoq; sumit̄ in bono quandoq; in malo.In bono.n.significat quemlibet virum iustum,prælatum vel patriarcham , quia.s.Manasses fuit vnus de duodecī patriarchis,& fuit filius Ioseph,cui Iacob bene dicens,finistram suam posuit super caput,sicut dr̄ Gene.48. Et tamē fuit ab ipso Iacob in filiū adoptatus,& patriarcharum numero aggregatus,& inter duodecim cōputatus.Ad denotādū,q̄ licet vnus pro tempore vitæ fluuius ponat hominem ad sinistram,& in statu aduersitatis & miseriæ,nō tamen propter hoc omittit ipsum promouere, & tēporaliter aut æternaliter exaltare,& sanctorū numero aggregare.Iste .n.obliuiosus interpretatur,pro eo q̄ domum patris sui & proprium suum factum obliuiscitur,& in solo Deo meditat̄ Istum ergo Deus recipit.& adoptat,& hæreditatē suam sibi distribuit,& dispensat,dicens illud psal Meus est Beniamin, & meus est Manasses,Effraim susceptio capitis mei. Iō petebatur in psal.Qui sedet super Cherubin,manifestare coram Effraim,Beniamī,& Manasse.Et de tali Manasse dicat̄ illud 4.Reg.21.Dormiuit Manasses cū patrib.suis, & sepult⁹ est ī horto.i.in paradiso, vt.s.inter illos significatos & p̄destinatos valeat computari, de quibus dr̄ Apocal.7.Ex tribu Ma
B nasse duodecim milia signati.¶In malo vero significato potest significare hominem peccatorem, qui.s.sine causa per imbecilitatem stupescit,& qui obliuiscit̄,& spiritualia bona nescit.De Manasse enim rege Iuda legit̄,q̄ fuit pessimus & sanguinolentus,& tandē á Caldæis captus,& in Babyloniā ductus,& mortis Esaiæ prophetæ reus,sicut dicit̄.4.Regum.21.De quodam etiam alio Manasse merito Iudit..legit̄ Iudith.4.q̄ cum istaret sup ligātes manipulos,cecidit æstus super caput suum,& mortu⁹ est. Peccator.n.& maxime vir sanguinum & iniquus.i qui bonos & iustos persequitur.calore auaritiæ moritur,& iō à Chaldeis.i.à demonibus captiuatur,& in inferno finaliter cathenatur.Sinistraq; manus Iacob.i.diuina iustitia ipsius capiti apponitur,in quantū ad sinistram inferni,& non ad paradisi dextram collocatur. De Manasse ergo,id est de peccatore dicit̄ Es.9.Vnusquisq; carnē brachij sui vorabit,Manasses Effraim,& Effraim Manassen.& hæc satis sint.

Manere. Nota,q̄ manere idem est, quod stare & p̄seuerare.Et pōt accipi in bono & in malo. A
Manentia.n. & perseuerantia aliquando est virtuosa,aliquādo est vitiosa,aliquando est gloriosa seu gaudiosa,aliquādo est dolorosa.Est.n.manere valde virtuosum. Vnde Ioan.15. Manete in me,& ego in vobis.¶Itē est vnum manere valde vitiosum: Et istud significat mansionem peccati in homine, vel mansionem hominis in peccato.Ioann.9. Nunc autem peccatum vestrum manet. ¶ Item est vnum manere valde gloriosum.Et istud significat illam æternā permanentiā & perseuerantiam,quā habent beati in gloria paradisi.De qua Hebre.13.Non habemus hic manentem ciuitatem,sed futuram inquirimus Et Ioan.8.dr̄, q̄ seruus nō manet in domo inæternum, filius autē manet inæternum. ¶ Item est vnum manere valde dolorosum.Et istud est illud,quo dānati durabiliter p̄manēt in inferno. De quo Nume.19. Qui tetigerit humanæ aīę morticinium, manebit spurcitia eius sup eum. ¶Sed quia scriptura(vt communiter)facit mentionē de manere in quantum significat virtutem p̄seuerantię, iō de isto aliq̄d latius disseramus. Manere ergo idē est,quod in bono p̄seuerare.Sicut.n. flos nō facit fructū nisi māserit in arbore sic nec hō ad fructū gloriæ peruenit,nisi in arbore Deo per gratiam manseris.Et hoc est, quod Christus dicit Ioan.14. Sicut palmes non potest fructum facere nisi manserit in vite,sic nec vos nisi in me manseritis. Ideo bene docet idem saluator ibidem.Qui manet in me,& ego in eo,hic fert fructum multum.¶ In quibus verbis aduerte,quod ī statu gratiæ debemus manere multiplici ratione scilicet quia p̄ hoc B

In domino solidamur, / Talis.n. mansio ac
In domino copulamur, / quirit fundamen-
A domino præmiamur, / tum.s. fundamen-

tum magni vigoris.[In me inq̄t].Ligamentū grādis amoris [Et ego inquit in illo].Condimētū dulcis saporis]Hic fert fructum multum].¶Primo ergo dico,q̄ manendū est ī Deo sicut in fundatore nr̄i sustētatiuo.[Qui manet inq̄t in me]. Sicut in amore nostri sociatiuo[.Et ego inq̄t in eo]. Sicut largitore nostri præmiatiuo[Hic inquit fert fructū multū] Dico ergo,q̄ manere debemus in Deo sicut in fundamēto nostri sustētatiuo.Manete inquit in me.Sicut.n. exēplariter quotidie videmus,quod homines qn̄ timent sibi periculum imminere libenter solēt in fortibus,& firmis castris,& locis habitare & manere,sicut de Dauid à Saul impugnato dr̄.1. Regum.23.q̄ ipse morabatur in deserto in locis firmissimis & mansit in mōte solitudinis.De capreis etiā legimus,q̄ videntes venatores solent ad mōtes altissimos fugere,& ibi sicut ī tuto refugio habitare,& manere.Ad denotādū,q̄ nos alij qui in hoc mūdo à multis venatoribus & inimicis spiritualibus impugnamur,nullum habemus tutū refugium,nisi Deum. Iste.n.est sicut castrum fortissimum,sicut mons altissimus,sicut locus tutissimus,& excelsus. Et iō ad istnm debemus fugere,& in ipso per gratiam perseuerare, & cū ipso iugiter morari,& manere. Sicut.n.dr̄ Prouer. 18. Turris fortissima nomen domini,ad eā fugiet iustus,& saluabitur. [Qui manet i nq̄t ī me]quasi diceret.In me est tuta & firma mansio.In me.s.qui miserit & perseuerauerit,salu⁹ erit.Gratia.n.& charitas nos faciunt membra corporis Christi mystici,& per consequens nos faciūt ī deo manere,& eius corpori ad hærere,quia sicut dr̄.1.Ioan.4. Deus charitas est,& qui manet in charitate,in Deo manet,& Deus in eo. Res.n. quæ sunt calidiores,sunt permanētiores & durabiliores dū tamen calor sit naturalis,& non accidentalis.Calor.n.naturalis est rei conseruatiuus,& suæ p̄manentiæ cōtinuatiuus, sicut patet in omni re cōposita, quia si calor naturalis deficit,totius rei natura corrūpitur,& perit. Salamandra etiam in igne

in igne dr̃ viuere,& in incendio diu perseuerare,& manere
Sic vere loquendo spiritualiter, cum deus charitas sit vt di
ctum est,& deus ignis, iuxta illud Deu.4.Deus vester ignis
consumens est.bene dico, ꝙ ipse potest esse nostrũ spũale
consumens incendium,& nostrum spũale conseruatiuum.
& per cõsequẽs in ipso possumus viuere,& manere.Si.n.ab
isto calore feruido,ab isto fundamẽto solido, ab isto fonte
viuido per peccatum discesserimus,corruptionẽ mortis fi
naliter sentiemus. Quia sicut dr̃ Ioan.15. Siquis in me nõ
mãserit,mittetur foras sicut palmes,& arescet,& in ignem
mittetur,& ardet.Maneamus igit̃ in Deo sicut in fundamẽ
to sustẽtatiuo.¶ Scd̃ó dico,ꝙ in Deo debemus manere si-
cut in ligamento copulatiuo. Deus.n. inquantum se offert
in nobis mãsurũ,nexu charitatis suę stringit,& alligatur cor
da nostra,vt in ipso manere necessario compellamur.Io.15.
Manete in dilectione mea.Res.n.quæ fortiter est ligata,sta-
bilius manet,& pseuerat.Nos vero fortiter ab ipso ligamur
quando charitas ipsius se offert apud nos mansurã [.Ego in
quit in vobis] Quis ergo talem hospitem refutabit? Ipse.n.
in se manẽtibus manet, & à se recedẽtibus recedit.Duæ.n.
lucernæ in eadem domo talis sunt cõditionis,ꝙ lumẽ vnius
manet in lumine alterius.Vnum.n.lumen alteri est peruiũ,
ita ꝙ substantia vnius substantiam alterius penetrat si sit p̃-
sens,& ab ea se separat cũ sit absens.Sic proculdubio Deus
in quo lux est,& in quo sunt tenebræ vllæ, qñ inuenit aliud
lumen.i.animam per gratiam illuminatam,& sibi præsentẽ
& in eo per desiderium manentem & perseuerantem,solet
& ipse apud eam manere,& eius essentiam, & substantiam
radiis suæ gratiæ penetrare.Sicut.n.imago in speculo tãdiu
manet nobiscum quamdiu nos manserimus cũ ipsa,si vero
dictæ imagini defecerimus similiter deficit ipsa,atq; cessat
sic vere deus tandiu manet in speculo mentis nostræ,ibi.s.p
sentaliter existendo, & misericorditer influendo, q̃diu nos
cum ipso manserimus in gratia perseuerãdo, & p charitatẽ
adhærẽdo,& mãdata ipsius seruãdo.Io.15.Manete in me,&
ego in vobis. Si vero istã mansionẽ dimiserimus p pct̃m,&
nos ab ipso etiã dimittemur.3.Reg.12.Quia dimisistis me,
dimisi vos.Maneamus ergo ĩ ipso,vt & ipse nobiscũ maneat
in æternũ,dicẽs nobis illud Lu.15.Zachæe festinans descen
de,quia hodie ĩ domo tua oportet me manere.Et dicamus
sibi illud Luc.24.Mane nobiscum dñe,quoniam aduespera
scit,& inclinata est iã dies.Vbi nota,ꝙ deus manet in nobis

Vt {
Illuminator nostræ cœcitatis,
Associator nostræ charitatis,
Fortificator nostræ fragilitatis,

Est enim necessarium,ꝙ in bonis maneat,vt p ipsum nostra
charitas associetur.[Mane inqt nobiscũ]. Vt ab ipso nostra
cœcitas illuminetur.[Qm̃ aduesperascit].Vt ab ipso nostra
fragilitas fortificetur.Ideo dr̃.[Inclinata est iã dies.].Et sic
bene dico,ꝙ manendum est in Deo sicut in ligamento co-
pulatiuo.¶ Tertio dico,ꝙ manẽdum est in Deo sicut ĩ rora
mento fœcundatiuo. Hic inquit fert fructũ multũ.Sicut.n.
arbor manẽs in bona, & in fertili terra meliorẽ & vtiliorẽ
fert fructũ, & maxime si plantata fuerit iuxta aquas si vere
homo manens & perseuerãs in Deo, qui ꝓculdubio est ter
ra fertilis & fæcunda,fructu nobiliori & meliori ditat̃.s.fru
ctu gloriæ paradisi[Hic inqt fert fructũ multũ.Vnde Chri
stus dicit Ioan.15.Posui vos,vt eatis,& fructũ afferatis, &
fructus vester maneat.Vnde beatis in patria videt̃ fuisse di-
ctum illud Ioan.15.Si mãseritis in me,& verba mea ĩ vobis
manserint,quodcunq; volueritis petetis,& fiet vobis.Et sic
breuiter dico,ꝙ tria sunt,quę faciunt nos manere,& perse-
uerare in bono.videlicet
Præmiatio vel acquisitio fœlicitatis,
Combinatio vel coniugatio societatis,
Collocatio vel habitatio stabilitatis,
Et sic bene dictũ est,ꝙ q manet in me, & ego in eo, hic fert
fructũ multũ.Sed scitis quid dicitur. 1. Ioannis.1.Qui dicit
se in Christo manere,& mandata eius non custodit,mẽdax
& veritas in eo non est. Et ideo qa peccatores mãdata Dei
non custodiunt,hinc est,ꝙ in bono non manent nec pseue-
rant nec subsistunt.Arbores enim & herbas q̃ crudum ha-
bent humorem,cito crescunt,verumtamẽ non diu manẽt,
sed cito deficiunt & decrescũt.Istud patet in melonib.& cu
curbitis, qui omni anno crescũt vsq; ad suum vltimũ com-
plentum,omni ẽt anno decrescunt & perueniunt ad suum
vltimum decrementũ.Vnde narratur truffa de palma(q̃ tar
dissime crescit, & tamen diutissime manet & durat)q̃ cum
haberet quadragĩta annos, & adhuc esset minor cucurbita
ĩsultabat ei,dicẽs,ꝙ nõ habebat nisi tres mẽses & tamẽ erat
maior ipsa,cui respondit palma.Charissima(inqt]tu nõ re
spicis quã breuissime durabis sed quã citissime creuisti. Si.
n.breuitatem tuæ durationis attenderes, nunquam incre-
mento tuo subito tibi gloriam vẽdicares. Talis ꝓculdubio
altercatio videtur esse inter bonos & malos.Beati.n.sunt si
cut palma,quia.s.in hoc mũdo raro & tarde crescũt & aug
mentat̃,cremento.s.dignitatis prosperitatis,& honoris.Ve
rumtñ quamuis in præsenti tarde crescunt,finaliter tamen
diutissime(in æternum.s.)durabũt & manebunt. i ĩ gloria
paradisi.Eccl.42.Oĩa hæc viuunt, & manent in sæcula.Mali
vero sunt sicut cucurbita, qui quia in humoribus crudis bo
norũ tpalium abundãt,hinc est, ꝙ cito & subito (.i. in tp̃e
vitæ præsentis)ad magnæ prosperitatis augmentum attin
gunt.In isto tamen augmento non manent,quia cito & su-
bito deficiunt,pereunt,& recedunt. Sicut.n.dr̃ Ioan.8.Ser-
uus non manet in domo inæternũm.Isti ergo nunquam in
sua subita magnitudine deberent gloriari, quinimmo si be
ne cogitarent in suo futuro decremẽto,deberent meritocõ
tristari. Boni etiam si tarde crescunt & si raro pueniunt ad
prosperitatis augmentum, non debẽt cõtristari quinimmo
si bene cõsiderationem suam futurã, & perpetuã mãsionẽ.
& durationem,debẽt summopere gloriari.Isti.n.teste Apo
stolo Hebræo.13.non habẽt hic manentem ciuitatẽ,sed fu
turam inquirunt.Et ideo sicut dr̃.2.Cori.3.Si.n.quod eua-
cuatur per gloriam,est multo magis quod manet in gloria
est,hoc ẽ dictu. Si pctõres gloriant̃ in sua gloria euacuabili
& trãseunte,multo magis possunt gloriari iusti ĩ sua futura
gloria durabili & manẽte.Nõ sic ergo charissimi,sed ĩ dño
maneamus nec à bonis virtutib. desistamus, qa sicut ipsa
veritas dicit Io.9.Qui manducat meã carnẽ,& bibit meum
sanguinem, in me manet,& ego in eo. Et hæc igit̃ sufficiat
de manere.Vide de pseuerãtia, de morari,supra de esse, &
de habitare.& vide inuectiones cõtra illos,qui nõ sunt ma-
nentes,sed deficientes,sicut sunt hypocritæ,falsi amici,& cę
teri siles,sicut ĩ multis titulis,& materijs iuenies annotatũ.

Manifestus.

Nota, ꝙ cũ manifestatio nihil aliud sit quam alicuius rei declaratio, ostẽ
sio apparitio,reuelatio,demonstratio,possumus dicere, ꝙ
manifestatio est multiplex in scriptura.s.

Manife statio {
Dei,
Iusti,
Impij,

Primo quidem dicamus de manife
statiõe Dei.deus n. manifestat̃ & ma
nifestat̃. Sicut enim videmus ꝙ sol
qui nocte non apparet,& qui ĩ hyeme à nostro hemisphério
lõge manet,multis & varijs modis se solet mũdo manifesta
re.s.corporaliter redeũdo,virtualiter influẽdo,actualiter il
luminãdo,virtualr̃ calefaciẽdo, sicut patet ad sensũ,qa so-
lis manifestationẽ pcipimus ĩ splẽdore, ĩ vigore & ĩ calore
in motu pariter & in situ, sicut oĩa possent deduci. sic dicã
de Deo,ꝙ multos & varios modos hẽt notificãdi, & manife
stãdi se nobis,videlicet ad nos redeũdo, & ĩbuẽdo,ap,ppin
quando per beatam incarnationem:in nos influendo p ope
rum demonstrationem:nos viuificãdo & nos vegetando p
gratiæ distillationem: nos illuminando & illustrando per
fidei reuelationem.nos examinando & nos visitando p iu-
dicij disceptationem: nos lætificando & delectando p glo-
riæ retributionem: nos exterminando & comburẽdo p in-
ferni desolationem. Isti enim sunt septem modi quibus se
Deus etiam homini manifestat, videlicet

In {
Carne hominem induens,
Mundo opera statuens,
Affectu gratiam influens,
Intellectu fide nos instruens,
Iudicio iuste nos intuens,
Paradiso præmia tribuens,
Inferno impios destruens,

Dico ergo,ꝙ Deus
manifestatur no-
bis per assistentiã
incarnationis. Qui
reuera sicut imago,
quæ antea non vide
batur,tunc tempo-
ris manifestatur intuentibus, quando radij illius, cuius est
imago, in speculo reflectuntur, sic illius imago patris(qui
de sui natura est inuisibilis)tunc in nostræ carnis substantia
manifestus apparuit,quando ĩ speculo vteri virginalis refle
xus,fract⁹,& reduplicatus(hoc est dictu)humanatus fuit.Et
istam

istā manifestationē petebat David ꝗn psal. dicens. Qui sedes sup Cherubin, manifestare corā Effraim, Beniamin, & Manasse. Et Io. 7. Si hæc facis manifesta teipsum mundo: manifestat igit nobis Deus per assistentiā incarnationis &c. ¶ Itē Deus manifestat per efficaciā operationis. Effectus.n. manifestat causæ cognitionē, fructus arboris rōnē, opera artificis perfectionē. Deus in suis igit operib. mirabilib. manifestatur, & sua potentia, sapientia, & bonitas per ea declarat. Vñ de manifestatione potentiæ suę, per opera pōt dici illud Aposto. ad Rom. 1. Quod notū est Dei, manifestū est in illis. Deus.n. illis manifestauit. Inuisibilia.n. Dei p ea, q̄ facta sunt à creatura mundi intelle cōspiciunt, sempiterna quoq; virtus eius & diuinitas. De manifestatione suæ sapientiæ p opera, patet in ps. vbi dr̃. Incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. De manifestatiōe vero suæ bonitatis & suæ clementiæ per opera potest dici illud, qđ dr̃ Io. 8. vbi post mutationē aquæ in vinū dr̃, ꝙ hoc fuit in initiū signorum Iesu in Chana Galileæ, manifestauit gloriā suam. Igitur manifestatur dominus per efficaciam operatiōis. ¶ Item Deus manifestatur per affluentiam largæ dationis .s. per gratiam & deuotionem, & virtutum & meritorum largitionem. Quādiu.n. hō hic est in peccato, dominus absconditus est ab eo. Deu. 32. Et dixi. Abscondā faciem meam ab eis &c. Qñ vero mentē virtutib. reparat, gratiam & deuotionem dat. Qñ ēt dona spiritus sancti ministrat, tunc se & spiritualiter manifestat, & sicut hospes de longe veniens eidem virtualiter se præsentat. Vnde Io. 14. Qui diligit me diligam, & manifestabo meipsum sibi. Manifestatur ergo Deus per affluentiā largæ dationis. ¶ Item Deus manifestatur per influentiā re-
C uelationis. Deus.n. per fidem & reuelationem se manifestauit, & ipsemet seipsum homini declarauit, dicēs. s. illud. Io. 17. Pater manifestaui nomen tuū hominib. quos dedisti mihi. Et re uera nisi fuisset istud genus manifestationis. s. reuelatio parū aut nihil sciuissemus de Deo. Iō doctores vocāt Deū speculū voluntariū. quia. s. prout quantum, & qñ vult se & sua mysteria declarare, & manifestare pōt. Sicut.n. in consilio secreto regū & principum negocia secrete tractantur, q̄ à paucis & secretarijs primo sciunt, & sub sigillo fidelitatis clauduntur, tandem vero certo, & statuto tpe publicant, & i publico manifestant, sic vere mysteria fidei nostrę ab æterno fuerunt apud regē regum tractata paucis (s. Angelis & prophetis) notificata, sed tandem certo, & statuto tpe fuerunt hominibus manifestata. Vnde ad Titum. 1. Spē vitæ æternæ, quam promisit, qui non mentitur deus, ante tēpora sæcularia, manifestauit autem temporib. suis filiū suū. Igitur manifestamur Deus per influentiā reuelatiōnis. ¶ Itē Deus manifestatur per euidentiam iurisdictiōis. Et istud fit p iudicia sua tam occulta, quam publica, & tam præsentia, q̄ futura. Deus.n. suam omnipotentiam, mirabilem prouidentiam manifestat per iudicia mirabilia, q̄ exercet, malos particulariter puniendo, & ipsorum mala opera quamquā occulta reuelando. Sicut.n. dr̃ Mar. 4. & Luc. 7. Non.n. est aliquid absconditum, quod non manifestetur. Veruntamen ista occulta iudicia pauci percutiunt, & soli sapientes ad hæc respiciunt, & attendunt. Sicut.n. dicitur in psa. Deus nō fecit taliter omni nationi, & iudicia sua nō manifestauit eis suam vero omnipotentiam, & sapientiam, & bonitatem fortius exercebit in futuro iudicio, se cunctis manifestando, & omnia ēt opera cuiuslibet in publicum educendo. Deus.n. noster manifeste veniet, Deus noster, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet &c. Ipse.n. cunctis manifestabit, cuncti vero, & cuncta ei manifestabuntur. Sicut.n. dr̃. 2. Cor. 5. Omnes.n. nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisq; prout in corpore gessit, siue bonum fuerit, siue malum. Et. 1. Cor. 4. dicitur. Veniet dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Manifestatur ergo Deus per euidentiam iurisdictionis. Rom. 3. Iustitia Dei manifestata est. ¶ Itē Deus manifestat p abundātiā retributionis. s. in paradiso. Sicut.n. Deus in iudicio manifestabit oēm æquitatē, sic in paradiso manifestabit sua pietatē, & suæ magnificentiæ largitatē. Vñ i collecta dr̃. Deus, qui omnipotentiam tuam parcendo, & maxime miserando manifestas Ibi enim manifestabitur eius,

Essentiæ beata visio, Et hoc quando ma-
Clementiæ beata fruitio, nifestabitur æternæ
Scientiæ profunda ratio, gloriæ fœlix posses-
Potentiæ summa perfectio. sio. Vnde beati poterunt dicere illud. 1. Io. 1. Quod fuit ab initio, quod audiuimus, qđ oculis nostris perspeximus, & manus nostræ cōtrectauerunt de verbo vitæ, & vita manifestata est. ¶ Vltimo
B Deus manifestabit per violentiam cōdemnationis seu infernalis punitionis. Deus.n. qui mō nō cognoscitur à reprobis, tūc si eis manifestat, qñ eos in iferno cremabit, & rigore suę iustitiæ demonstrabit, vt de eo dicatur illud. 1. Mac. 11. Manifestæ factæ sunt inimicitiæ eius. Tunc.n. manifesta erunt q̄ primitus latuerant opera iproborum, quia sicut dicitur. 1. Cor. 3. Vniuscuiusq; opus manifestum erit, dies enim domini declarabit, quia in igne declarabitur. Istis ergo modis manifestatur Deus. ¶ Secundo dico, ꝙ est manifestatio qua manifestatur iustus. Res.n. luminosæ (vt cōiter) celari nō pos- D
sunt, sed sunt omnibus manifestæ, vt patet in stellis. Sic vere homines luminosi & virtuosi manifesti sunt, quia. s. in conscientia sua vel intentione intrinseca per fictam palliationē celare aliquid nesciunt, sed quales sunt interius, tales exterius se ostendunt. virtutes.n. ipsorum etiam si eas per humilitatem voluerint occultare, seipsas alijs manifestant, & et ipsis inuitis se declarant. Exemplo Christi, de quo dr̃. Matt. 12. quod ipse præcipiebat illis, quos curauerat, ne manifestarent eum, & tamen Marc. 6. dicitur, quod manifestum factū est nomen eius. Corpus enim & conuersatio iusti est sicut lucerna, seu lampas, vbi scilicet lux non potest latere, quin appareat. Eph. 5. Omne, quod manifestatur, lumen est. Et re uera iustus manifestat seipsum

Deo. s. per puram intentionem, Et manifestat Dei
Sacerdoti per integram confessionem, potentiam per lau
Mundo per bonam conuersationem, dem, & prædica-
Egeno per miserationem. tionem. Sibi ergo

dicitur. 2. Tim. 4. Profectus manifestus sit. Vnde Prou. 13. dicitur. Vbi segetes sunt plurimæ. i. virtutes, ibi manifesta est fortitudo bouis. Hæc est igit manifestatio qua manifestatur iustus. ¶ Tertio vero principaliter dico, quod est manifesta- E
tio, qua manifestatur impius vel iniustus. Sicut.n. aliqua animalia ita sunt venenosa, ꝙ venenū suum non possunt continere intra se, imo visu tactu & afflatu solent ipsum exterius manifestare, sicut patet in basilisco, sic dico, ꝙ multi sunt ita pleni veneno malitiæ & nequitiæ, ꝙ ipsum interius in corde celare vel abscondere non valent immo ipsum exterius p mala opera manifestant. Accidentia.n. manifestant substantiā. Sic vere exteriora opera manifestant personā. Sicut.n. lepra aliquando pōt palliari, non tñ diu, imō solet finalr manifestari, sic corruptio mentis, etsi quandoq; per hypocrisim pallietur, finaliter tamen necesse est, ꝙ alijs publicetur. Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis. 2. Tim. 5. Hominum peccata manifesta sunt. Et etiam quandoq; fit per iactātiam, quia. s. multi sunt, qui peccata sua iactant, & ea voluntarie manifestant. 2. Tim. 3. Insipientia.n. ipsorum manifesta est omnib. Contra illud Eccl. 8. Non homini cor tuum manifestes. Et breuiter de impio dicitur (quod & verum est) Prouer. 10. ꝙ qui deprauat vias suas, manifestus erit. Ista tamen manifestatio fiet specialiter in iudicio & in inferno, sicut supra visum est, qñ. s. iuxta illud, quod dicitur Eph. 5. Omnia, quæ arguuntur, à lumine manifestabuntur. Patet ergo, ꝙ est manifestatio quæ manifestatur impius. Et hæc sufficiant. Vide vbi ostendere, reuelare, & apparere, & similia.

Manipulus. Nota, ꝙ manipulus nihil aliud est, q̄ segetū vel herbarum cumulus seu fasciculus quantum potest manus capere inuicem conglobatus. Significat ergo quamcunq; congregationē, & simul manentem rerum vel personarū coniunctionem & vnionem. A
Et sic dico, quod est dare manipulum meritorum, præmiorum, perfectorum, iniquorum, vitiorum, & tormentorum. Sed de istis omnibus supersedeo, quia paucæ sunt auctoritates. vide vbi fasciculus, cumulus, seu globus.

Mansuetudo. Nota secundum Tullium lib. 1. de officijs dr̃, qđ mansuetudo est virtus animi vtrumq; mundi statum æquā lance pensans. Quia A
.s. ad mansuetudinē pertinet vtrunq; mundi statum, p. prosperitatis. s. & aduersitatis æqualiter tolerare. vnde mansuetus i aduersis non irascitur, sed in beniuolentia solita perseuerat. vñ Hieronymus in glo. super Mat. 5. dicit, ꝙ mansuetus seu

mitis est, q nec irritat, nec necet, nec nocere cogitat, & qui nec ira nec furore afficitur: est igitur mansuetus idē qđ mitis simplex humilis, & quietus, dulcis, clemens, beniuolꝰ, & benignus. Sic aūt distinguit Mauricius, quod triplex est. s.

B Mansuetudo { Cordis, Oris, Et Operis. }

Cor. n. humanum molle est, & suaue, & humoris mollis. s. sanguinis contētiuum. Lingua ēt humana suauis est & mollis manus insuper humanæ nō sunt hirsutæ, vel hispidæ, sed tactu suaues, & planæ. Ad denotādū, ꝙ cor lingua & manus. i. cogitationes, locutiones & opera debēt esse ꝑ mansuetudinē suauia, ꝑ benignitatē dulcia, ꝑ modestiā dulcorosa, exēplo lilij, qđ vnctuosum est, suaue & molle interius in radice, exterius in folijs, superius in semine & in flore. Radix ergo cordis folia vocis, flos cōuersationis, semen operis, vnctuosa sint in nobis per suauitatē mansuetudinis. Mansuetudo. n. cordis cōcipit timorem, & patientiā. Eccl. 1. Sapientia, & disciplina timor dñi, & quod beneplacitū est illi, fides & mansuetudo. Sapientia. n. disciplina timor & fides in corde plus q̄ in opere, vel in voce. Mansuetudo vocis tēperat furorem & violentia. Iō dr̄ Eccl. 4. Rñde pacificè in mansuetudine. Mansuetudo operis ꝓcurat amorē, & cōplacentiam. Iō dr̄ Eccl. 3. Fili in mansuetudine opera tua perfice. Simus igit̄ mansueti, q̄a sicut dicit Ambrosius sup Mat. 5. Non prodest carere scelerib. nisi moribus temperatis hō fuerit mansuetus. Et Apo. dicit. 3. ad Tim. 1. Seruum Dei nō oportet litigare, sed mansuetum esse ad oēs, docibilem, patientem, & cum modestia corripientē eos, qui resistunt veritati. Et bene dicit cum modestia corripientem, quia re uera ad prælatum ad correctorem pertinet, ꝙ sit modestus & māsuetus, q̄a. s. aīalia, q̄ corpore sunt maiora, sunt (vt cōiter mitiora) sicut patet de elephante, & de rege apū, qui caret aculeo. Vnde de rege dr̄ Mat. 21. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. Exēplo ēt Dauid, de quo dr̄. Memento dñe Dauid, & oīs māsuetudinis eius. Et merito, quia pro certo multi sunt, qui per mansuetudinem corripiuntur, qui tamen per seueritatē nimiā exasperantur, & in desperationis foueam dilabūtur. & ideo Apostolus videbatur super hoc dubitare. 1. Cor. 4. In virga (inquit) veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis? Iō contra correctores nimis asperos dicit Hieronymus super. 1. Tim. 3. Nihil. n. furioso fœdius ꝑceptore, qui cū ad omnes debeat esse mansuetus, ecōuerso toruo vultu, tremētib. labijs rugata fronte effrenatus conuitijs, facie commutata, clamore perstrepitat, & errantes, nō tm̄ à bono retrahit, imo sua seuitia ipsos in profundum præcipitat vitiorum. Simus igitur mansueti, exemplo Christi dicentis Hierem. 11. Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimā. Vbi aduerte, quod homo mansuetus amicabiliter solet fęderari. [Et] copulatiua coniunctio; Honorabiliter solet exaltari [Ego] primæ personæ pronomen. Socialiter solet conformari [Quasi] similitudinis aduerbium. Lachrymabiliter solet deprecari. [Agnus] qui scilicet clamat ad matrem. Mansuetudo enim reddit possessorem suum

C Amicabilem, bonos diligentem,
Honorabilem, magis præeminentem,
Sociabilem bonos imitantem,
Lachrymabilem Deum placantem.

Vide de ego, quasi, & agnus, in titulis suis. Et si vis dic, ꝙ māsuetudo iungit, & copulat [Et inquit] q̄. s. est coniunctio copulatiua, quia. s. vir mansuetus ab omnib. diligitur, & etiam à maiorib. adamatur. Et inquit. Et in psa. Propter veritatem & mansuetudinē, & iustitiam, & deducet te mirabilr̄ dextera tua. ¶ Item mansuetudo præfert, & titulat, quia. s. vir mansuetus & hic & ī futuro solet exaltari, & alijs ꝑferri, & honorari, sicut patet de Dauid, q fuit māsuetus, de quo dr̄ illud ꝑdictum in psal. Memento domine Dauid & omnis māsuetudinis eius. Sequit̄. Inueni Dauid seruū meū &c. Exaltaui electum de plebe mea. Et hoc ostenditur cum dr̄. Ego quod est primæ personæ, & præcedit verbum, quia. s. mansuetudo facit hoīem alios ꝑcedere, & honore, & dignitate īter alios primum esse. Esa. 14. Ego primus psal. Beneplacitum est domino in populo suo, & exaltabit mansuetos in salutem. Et illud. 1. Reg. 22. Mansuetudo mea multiplicauit me. ¶ Item mansuetudo conformat, & similat, quia. s. vir mansuetus faciliter se conformat bonis, ipsis. s. obediendo, & mores suos eorū morib. conformando, quod ostenditur, cum dr̄ [quasi] Osee. 13. Ero quasi ros. ꝑs. Iustus germinabit sicut liliū. Quia s. sicut supra dictum est, mansuetudo signat hominem mansuetum, dulcem pacificum & modestum. Eph. 4. Digne (inquit) ambuletis cum omni humilitate & mansuetudine, cū patientia, supportantes inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. ¶ Itē māsuetudo orat, & postulat, quod ostenditur, cum dicitur [Agnus] qui. s. solet balare, & cum ore lac à matris vberib. exprimere, & qui ēt est animal super omnia mansuetum, innocuum, & benignū, quia. s. vir mansuetus ad Deum clamando, & orando balat, & lac suorum beneficiorum ab vberibus suæ misericordiæ impetrat orationibus procurat. Vnde oratio est illud canticum agni, de quo fit mentio Apoc. 21. Bene ergo dicitur Iudith. 9. Humiliū & mansuetorū sp tibi placuit deprecatio. D
Et nota si vis, ꝙ nos debemus habere mansuetudinem, q̄a

Per hanc { Dirigimur & docemur, Impingimur & mouemur, Protegimur & fouemur, erigimur & replemur. }

Dico ergo, ꝙ per mansuetudinē docemur & erigimur, q̄a ꝓ certo sicut in psa. dr̄. Deus est ille, qui dirigit mansuetos, docebit in iudicio mites vias suas. Iō bene dr̄ Eccles. 5. Esto mansuetus ad audiendum verbum Dei Quia vere tales facilius erudiuntur & in spiritualib. instruuntur. Audiant ergo mansueti & lætentur, & in mansuetudine suscipiant insitum verbum. Iaco. 1. Quod dominus ad annunciandum māsuetis misit me, dicit Esa. 16. ¶ Item dico, quod ad mansuetudinem mouemur & impingimur, q̄a. s. nos habemus mirabile exemplar mansuetudinis ꝑ ꝙ possumus ad mansuetudinem inuitari. s. ipsum Chr̄m, qui fuit mansuetissimus sicut agnus. Vnde in persona fuit dictum illud Hiere. 11. Ego quasi agnus mansuetus. Et illud. Ecce rex tuus venit tibi māsuetus. Ideo dicebat Apost. 2. Cor. 10. Obsecro vos per māsuetudinem & modestiam Iesu Christi. ¶ Item dico, quod per mansuetudinē fouemur, & protegimur. Ista est. n. q̄ custodit hoīem à malo. Fili ergo in mansuetudine serua animam tuā. Eccl. 10. quia. s. dominus arguit in æquitate pro māsuetis terræ. Esa. 11. Quia sicut dr̄ in psal. Suscipens mansuetos dominus, humilians autem peccatores vsque ad terram. ¶ Itē dico, qđ per mansuetudinem replemur, & erigimur. s. ad opulentiam hæreditatis æternæ, quia re uera finaliter mansueti hæreditabunt terram, & delectabitur in multitudine pacis sicut dicitur in ꝑs. quia finaliter resurget deus in iudiciū, vt saluos faciat omnes mansuetos terræ. Et hoc. s. erit, qñ illusores Deus illudet, mansuetis autem dabit gratiam Prou. 3. Sic ergo patet, quod per mansuetudinem replemur superna liter, fouemur virtualiter: Mouemur exemplariter, Docemur regulariter. Vide vbi benignus, humilitas, clementia, simplicitas, mititudo, & modestia.

Manus.

Nota, ꝙ manus est mēbrū in homine, per qđ & cum quo homo naturaliter operatur. Et iō breuiter quotiens in scriptura de manu fit mentio semꝑ A (vt cōiter) per manum intelligitur virtus operatiua, siue in bono siue in malo. Manu. n. facimus quicquid facimus siue bonum fuerit siue malum, & ideo secundum, quod manus in nobis diuersimode disponitur secundum hoc in nobis diuersa opera distinguuntur. Notemus ergo, quod in scriptura quadruplex inuenitur manus, videlicet

Manus { Dominica, Demonica. Perfectorum, Peccatorum. }

Manus dñica dominatur cunctis. psa. In manu tua dñe oēs fines terræ. Manus demonica furat̄ oīa Ista. n. semper nititur subripere, & furari oīa bona spūalia. Vnde Thr. 1. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius. Manus perfectorum bonum operatur. Proue. 31. Manum suam misit ad fortia, digiti eius apprehenderunt fusum. Manus pctōrum nūquam occupatur. Vnde Lu. 6. dr̄, quod erat ibi homo & dextra manus eius erat arida. ¶ Dicamus ergo aliquid de manu diuinæ virtutis & potentiæ. Sicut. n. manus aliqñ extenditur ad largiendum, aliquando clauditur ad continendum, aliquando vibratur ad percutiendum, sic vere virtus & potestas diuina aliquando extensa inuenitur ad beneficiorum largitionē, aliquando est clausa per manutenentiā & gubernationem, aliquādo mota seu vibrata per iustitiæ percussionem, & executionem. Et sic secundum hoc videtur habere tres manus, videlicet

Manum prudentiæ cuncta continentis,

De manu ergo

diuinæ

Manum clementiæ bona largientis, diuinæ pruden
Manum iustitiæ malos ferientis. tiæ,qua cuncta disponuntur,potest dici illud Hie.18.Sicut lutum in manu figuli,sic vos in manu mea dom⁹ Israel de manu vero diuinæ clementiæ,qua cuncta bona largiuntur,dr̃ in psa.Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. De manu vero diuinæ iustitiæ,qua mali puniuntur, dr̃ Iob.30. Conuersus es mihi in crudelem,& in duritia manus tuæ aduersaris mihi.Et Rut.1.Egressa est manus Dei cõtra me. Et iõ breuiter de manu diuinæ virtutis,quæ(sicut videmus)in reb.diuersimode operat̃,ipsiDeo põt quilibet dicere verbũ illud Iob.10.Manus tuæ dñe fecerunt me,& plasmauerunt me totum in circuitu,& sic repente p̃cipitas me.In q̃b.verbis ostenditur, ꝙ Deus in mundo quadruplici manu vtit̃.s.

Manu { Factiua, Plasmatiua, Circundatiua, Præcipitatiua, }

Prima est manus potentiæ, qua cuncta creantur. [Manus inquit tuæ fecerũt me]. Secũda est manus clementiæ qua cuncta ditantur.[Plasmauerunt me].Tertia est manus prouidentiæ,qua cuncti gubernantur. [Totum inquit in circuitu].Quarta est manus iustitiæ,qua cuncti castigantur.[Præcipitas inquit].Est igitur in Deo

Manus { Potentiæ creatiuæ, Clementiæ largitiuæ, Prudentiæ regitiuæ, Iustitiæ punitiuæ. }

Dico ergo primo,ꝙ deus habet man⁹ potẽtiæ creatiuæ,ꝙ ostẽditur cum dicitur. [Manus tuæ dñe fecerũt me.]Omnia enim, quæ creata sunt à manu diuinæ potentiæ facta sunt, quia ad creationem & productionem rerũ in esse nõ attingit aliqua virtus,nisi manus potentiæ increatæ.Iõ dicitur in psa.Sciens quia manus tua hæc,& tu domine fecisti eam. Et alibi. Manus tuæ domine fecerunt me,& plasmauerunt me,da mihi intellectum vt discam mãdata tua. ¶Et nota, ꝙ manus potentiæ Dei est

Protectiua sibi deuotorum,
Destructiua gentis iniquorum,
Adiutiua plebis perfectorum,
Dominatiua vniuersorum,

Dico,ꝙ ista manus est deuotorum protectiua Esa.51. Sub vmbra manus suæ ꝓtexit me. ¶Item est iniquorum destructiua.psa.Manus tua gẽtes disp didit.¶Item est perfectorum adiutiua. psal. Manus.n. mea auxiliabit̃ ei. ¶ Item est vniuersorũ dominatiua. Iob.12.In cuius manu anima omnis viuẽtis est.Et Sapiẽtia. 2.Iustorũ aĩę ĩ manu Dei sunt.& Eccle.10.In manu Dei potestas hominis.Et sic bene dico,ꝙ Deus habet manum potentiæ creatiuæ.¶Secũdo dico, ꝙ Deus habet manũ clemẽtiæ largitiuę. D Et ista ostenditur,cum dr̃.Plasmauerunt me.i. figurauerũt, & formarunt.Aliud est enim facere,& aliud plasmare. Facere enim signat creationem,plasmare vero figurationẽ, & formationem.Et sic facere pertinet ad esse, plasmare ad bene esse.Et ideo per plasmationẽ spiritualiter loquẽdo intelligitur virtus clemẽtiæ diuinæ, quæ.s. ꝑ diuersa beneficia,q̃ confert homini,ipsum esse spiritualiter format,lineat,& figurat,quodlibet enim beneficiũ est quasi vna lineatio atq; formatio spiritualis qua deus spiritualiter perficit,atq; format.Ps. Aestatẽ,& ver tu plasmasti ea. Et aduerte, ꝙ ista manus diuinæ misericordiæ

Est { Labentium subleuatiua, Debilium sustentatiua, Periclitantium liberatiua, Pereuntium defensiua, Laborantium præmiatiua, }

Dico ergo,ꝙ manus diuinæ misericordiæ est labentium subleuatrix.psal. Cum cẽciderit, non collidetur,quia dominus supponit manum suam.¶Item est debiliũ sustentatrix.psalmo.Firmetur manus tua, & exaltet̃ dextera tua.¶Item est periclitantiũ liberatrix.psa.Fiat manus tua vt saluet me.¶Item est pereuntium defensatrix.psa. Manus.n. mea auxiliabitur ei.¶Item est laborantiũ præmiatrix. psal. E Extendit manũ suam ĩ retribuẽdo.Et sic bene dico,ꝙ Deus habet manum clemẽtiæ largitiuæ.¶Tertio dico,ꝙ Deus habet manũ prouidẽtiæ regitiuę.[Totũ ĩquit in circuitu]. Prudentia.n.est prouidentia Dei,qua circuit continet, & regit vniuersa.Ista.n.est illa manus Ezech. 2. Ecce inquit manus missa ad me,ĩ qua erat liber inuolutus,scriptus itus,& foris & scripta erant in eo lamentationes,& carmẽ, & ve.Manus enim sapientiæ & prudentiæ Dei cõtinet librũ suæ occultæ prædestinationis,qui scriptus est intus per sciẽtiam regiminis illorum,qui sunt in paradiso,quia sicut dicit̃ Sapie.3.Iustorum animę in manu Dei sunt.Et foris per sciẽtiã regiminis illorum,qui exterius sunt in mũdo,quia sicut dr̃ in Ps.In manu tua dñe omnes fines terrę. Inuolutus tamẽ dicit̃ iste liber, quia.s.nullus potest ad plenum cognoscere modum, ordinem & formam per quam manus prouidentiæ Dei regit mundum,& ideo figuratus est Apoc.10.in illo Angelo, qui libellum habebat in manu,qui.s.pedem suum dextrũ habebat super terram,& alium super mare, manum vero suã sursum ad cęlum leuabat.Quia vere Deus,q̃ est Angel⁹ magni consilij, per libellum suæ æternæ sapientiæ,quẽ in manu suæ operatiuæ prudentiæ sp. tenet ad terram,cælũ, & mare se extendit.s.per regimen cœlestium.terrestriũ, & infernorum.Ista.n.manus se extendit ad regimen cœlestium & spiritualium.psa.Leuabo ad cœlum manum meam,& dicam, viuo inæternũ.¶ Item ista manus se extendit ad regimẽ terrestrium & temporaliũ.Hiere.48.Manus quoq; mea fundauit terram.¶Item se extendit ad regimen maris.i.inferiorũ infernalium. Vnde in psal. Ponã in mari manum meam.Et sic patet,ꝙ Deus habet manũ ꝓuidẽtiæ regitiuæ.[In circuitu inquit]quia.s.ista manus oĩa manu tenet,& circuit,& cõcludit.Vnde sapientia dicit Eccl.8. Girũ cœli circuiui sola & in profundũ abyssi penetraui,& in fluctibus maris ambulaui,& in populo & gente primatũ tenui.¶ Quarto dico,ꝙ Deus habet manum iustitiæ punitiuæ,quæ ostendit̃,cũ dicitur.Et sic repente præcipitas me. Manus n. diuinæ iustitiæ, F quamuis aliquandiu hoĩes teneat, & sustineat in prosperitate,ipsos tamen finaliter lędit,& percutit,& tpali, & æterna aduersitate.Illi n.qui in eminentijs mundanæ prosperitatis gloriantur,subito manu iustitiæ percutiuntur,& in infernũ præcipitantur.De ista manu dicebat Dauid in psal. Grauata est super me manus tua, conuersus sum in erũna mea dũ cõfigit̃ spina.Iob etiam dicebat. Miseremini mei, miseremini mei saltẽ vos amici mei,q̃a manus dñi tetigit me. Iob.19. Et aduerte, quòd manus diuinæ iustitiæ tangit hominem quandoq;

Vt corrigatur,
Ne erigatur,
Vt probetur,
Vt damnetur.

Dico,ꝙ tangit quandoq; hoĩem, vt corrigatur.Sic tetigit Symonem magnũ. Act. 13.vbi dr̃. Ecce manus domini super te, & eris cęcus vsq; ad tempus &c.Vnde Iob.5. Ipse vulnerat,& medet̃, percutit,& manus eius sanabunt.¶Item tangit ne erigat̃.s.per superbiam,quia solet sæpe Dei iustitiã bonos,& iustos lædere per tribulationem,ne forte superbiãt per inanẽ gloriationẽ Sic loquitur Hiere.1.Misit dominus manũ suam, & tetigit os meum. Quandoq; tangit,vt homo probetur, sicut dicit̃ Iob.2.Extẽde paululum manum tuã,& tange cũcta, q̃ possidet. Quandoq; etiam tangit,vt homo dãnetur.Iob.27.Obstetricãte manu Dei educt⁹ est coluber tortuosus. Manu.n. diuinæ iustitiæ operante,colubri tortuosi.i. pc̃tores de suis corporibus educuntur,& ad infernũ miserabiliter deducũtur.Ista est manus,qui scripsit ĩ pariete.Mane thetel phares contra regem Babylonis,qui eadem nocte interfectus est,sicut legitur Dan.5. Quia.s. man⁹ diuinæ iustitiæ finaliter scribit sententiam suam cõtra peccatores ĩ pariete corporis humani,ita ꝙ necesse est,vt interficiantur per mortẽ, & quod ad infernum deducantur.psa.Manus tua gẽtes disperdidit. Et sic breuiter patet, ꝙ est quadruplex man⁹ Dei, videlicet

Manus { Iustitiæ punitiuæ, Prudentiæ regitiuæ, Clementiæ largitiuæ, Potẽtiæ creatiuę causatiuæ, }

Et hæc de manu Dei sufficiũt quo ad præsens.¶Sed adhuc dico, ꝙ est manus hu- G manæ operationis & efficaciæ,quia proprie ꝑ manũ intelligitur quandoq; operatio nostra. Manus.n.quinque digitos habet, & in quolibet digito sunt tantum modo tres iuncturæ. Sic vere omnis operatio nostra per quinque digitos,i. per quinq; sensus corporales distinguitur. Quia quicquid agimus,aut illud audiendo,aut videndo, aut gustando,aut olfaciendo,aut tangendo facimus,aut exercemus: Non est enim dare aliquod genus operationis quãdo possit ab istis quinq; digitis comprehẽdi. verumtñ in quolibet digito.i.in qualibet particulari operatione debent inueniri tres iũcturę.i.tres distinctiones.i.fides beatæ trinitatis.Vel tres iũcturæ sunt pondus,numerus,& mẽsura,vel etiam tres virtutes theologię.s.fides,spes,& charitas.Quia omnis operatio nostro debet

ſtra debet ad laudẽ trinitatis fieri,pondere, numero & mẽ
ſura ordinari,& in fide,ſpe,& charitate radicari. Fides.n.ſi
ne operibus mortua eſt.Iacob.2.Et opera ſi fiant ſine chari
tate,etiam mortua ſunt.1.Cori.13. Si diſtribuero in cibos
pauperũ oẽs facultates meas , & ſic tradidero corpus meũ
ita vt ardeã,charitatẽ autem non habuero , nihil prodeſt.
Ideo præcipitur.Hebr.14.Charitas fraternitatis maneat in
vobis.Sic igitur habemus manus.i.opera virtuoſa,ſicut be
ne figuratur.Ezec.10.vbi dr̃,ꝙ apparuit Cherubin ſimilitu
do manus hoĩs ſubtus pennas eorum . Quia vere chariſsi-
mi,viris ſpiritualib.& perfectis non ſufficit , ꝙ ſint Cheru-
bin.i.pleni ſcĩa per rerum cognitionem,nec ꝙ habeãt pen-
nas.i.cęleſtiũ volatũ & contemplationem,quinimo etiã re
quiritur,ꝙ habeant manus hoĩs.i. bonã & diſcretã opera-
tionẽ.De quo poſſum⁹ exponere br̃ illud Ezec.10.Exten-
dit cherubin.Et aduerte in iſta auctoritate,ꝙ ſicut inueniť

Manus	Surſum erecta,	Sic ſpiritualiter loquen-
	Longe porrecta,	do dico, ꝙ ſunt tria gñа
	Pugno retorta,	manuum ſpiritualium.i.
	Erectiue,	operũ perfectorũ,vide-
	Porrectiue,	licet, qa manus in Deũ
	Correctiue,	erigimus. Et iſtud notať

in verbo[Cherubin.]Manum proximis porrigimus, ꝙ no
tatur in verbo.[Extendit.]Manu proteruos corrigimus,ꝙ
notať,cũ dr̃[Ignem.]¶ Dico ergo , ꝙ ſunt quædã manus ad
H ſurſum erigendũ,& iſtæ ſunt manus puræ affectionis, quas
debemus ſurſum leuare ad Deũ per orationem , & ad ſuæ
gratiæ,& miæ implorationẽ,ſicut de Cherubin dr̃ Eze.11.
Eleuauerunt Cherubin alas ſuas.pſa. In noĩe leuabo man⁹
meas.Eleuatio.n.manuum noſtrarum eſt ſacrificium Deo
veſpertinum.Quia ẽt ſicut dr̃ Exo.17.Dum Moyſes eleua-
ret ad Deũ manus ſuas,ipſum.ſ.orando,& deprecãdo,po-
pulus Dei vincebat.& populus Amalech vincebať. Quia.ſ.
eleuatio manuum ad Deũ inferuenti oratione facit bonos
vincere,& præualere,& de Amalech.i. de diabolo , vel de
carnis,& mundi tentationib.triumphare,& eos oĩmode ſu
perare.Quod tñ eſt contra multos , qui ita habent manus
graues per pigritiam,& indeuotionem,ꝙ ipſas nõ poſſunt
ad Deũ dirigere per orationem , vel per cordis, & mentis
eleuationẽ.Sicut.n.dr̃ Exo.17.Manus Moyſi erãt graues,&
iõ populus Iſrael vincebať.Quia vere chariſsimi,ſi manus
nr̃ę ſunt graues ad orationẽ,& deſides,populus Iſrael.i.cõ
gregatio virtutũ & bonarũ affectionum in nobis vincenť,
& populus Amalech.i.demones,motus carnis & affectio-
nes tpalium in nobis præualebunt. Præcipit ergo Apoſto-
lus.1.Timot.2.Volo autem oẽs viros orare, leuãtes puras
manus ad Deũ,ſine ira de diſceptatione.Patet ergo,ꝙ nos
I debemus habere manus ad ſurſum erigẽdum.¶ Deinde di
co,ꝙ nos debemus habere ad porrigendum,quod oſtendi
tur,cum dr̃.[Extendit,]quia.ſ.manus nr̃æ debent eſſe exten
tæ ad bona nr̃a liberaliter concedenda. vñ Proue.32.dr̃ de
forti muliere,ꝙ manũ ſuã aperuit inopi,& palmas ſuas ex-
tendit ad pauperem.Quod eſt contra multos,qui bene ha
bent manus extentas ad ſuſcipiendum vel accipiẽdum , &
non ad dandum ſed magis collectas & clauſas , contra qd̃
Eccel.4.dr̃.Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum,&
ad dandum collecta.Quia.ſ.auari ſp vellent accipere,& ni
hil porrigere.Manus.n.clauditur,& contrahitur per infir-
mitatem artetica vel paralyticã,intm̃ ꝙ non poteſt porrigi,
vel extendi.Quod qñq; contingit ſm Conſtantinum ex ca
lidiſsimo humore interius dominante , & neruos manus
contrahente,& deſiccante,& manum arefaciente, & clau-
dente.Quia verè chariſsimi,qñ feruens humor.i.ardor aua
ritiæ dominať interius in corde alicuius,neceſſe eſt,ꝙ ner
ui.i.ſpirituales virtutes animæ deſtruantur,& ꝙ manus per
parcitatem marceſcãt,contrahantur,& claudantur.Figura
ti in illo,de quo dr̃ Luc.6.Erat ibi homo & dextera manus
eius erat arida.Nõ ſic,ſed habeamus manus extentas ad be
neficia pauperib.largienda , ad quod ſi effectus non poſsit
ſufficere,nunquam tñ debet deficere affectus . Elephas.n.
non habet manus,ſed naſo vtiť loco manus.Pſitacus & Por
phyrion,ſeu procellicanus manus non habent , pedibus tñ
loco manuum vtuntur , & ſiue comedendo ſiue reptando
officia manuum pedibus exequuntur.Chariſsimi, ꝑ pedes
in ſcriptura intelliguntur affectus,quia pro certo ſi manus
.i.poteſtas operandi & faciendi opera pietatis deficiat,pes
.i.affectus ſufficit.Loco.n.manuum debemus pedes habe-
re,quia.ſ.ſi facultas deficiat,bonum ſaltem affectum debe-
mus ſp oſtendere,impendere,& tenere,vt ſic bona volun-
tas pro facto reputetur , & paupertas,& neceſsitas excuſe
tur.Quod tñ eſt contra multos malos pauperes, qui nõ ha
bent effectum,nec affectum,qui.ſ.bonum non poſſunt alijs
impendere,nec ẽt impenderent ſi haberent.Figurati in il-
lis,qui erant de genere Saul.2.Regũ.4.Quibus ſummitates
pedum & manuum abſciderunt,& in ligno ſuſpenderunt.
Quia.ſ.illi in inferno ſuſpendenť,quibus diabolus pedes &
manus.i affectus & effectus,volũtatẽ & opus abſtulit,& ſub
traxit,Nõ ſic ergo,ſed extẽdam⁹ ad pauperes pedes,& ma-
nus.i.affectum interiorẽ,& effectũ exteriorẽ , vt ſit manus
interioris volũtatis correſpõdeat manui exterioris faculta
tis,vt & de quolibet noſtrum dicať illud Iudicũ.3 . Vtraq;
manu vtebať pro dextra.[Extendit ergo].Mat.8.Extendẽs
manũ tetigit eum. Iſtę ſunt ergo manus ad porrigendum.
¶ Deniq; dico,ꝙ nos debemus habere man⁹ ad corrigẽdũ K
quod oſtenditur,cum dr̃.[Ad ignem].Ignis.n.ſignificat ar
dorem correctionis,quo.ſ.nos debemus ſubditos noſtros
vrere,& corrigere,& à malis operib.coercere.Vñ de Abra
ham dr̃ Geneſis 22.ꝙ ipſe portabat in manibus ſuis ignem
& gladium,vt.ſ.filium ſuũ Iſaac dño immolaret.Ad deno-
tandum,quòd illi,qui ſunt Abraham.i.patres multarũ gẽ-
tium.ſ.ſuperiores & prælati,ad finem,ꝙ filios ſuos & ſub-
ditos poſsint dño immolare , & acceptabiles facere & of-
ferre,debent in manibus ignem & gladium portare.Ignẽ(
dico)correctionis,vt delinquentes coquantur, & emendẽ
tur,gladium vero occiſionis,vt proterui,& obſtinati ſcin-
dantur,& euellantur.Vt ſic dicat illud Cãticorũ.5.Manus
meæ diſtillauerunt myrrham. Myrrha.n.eſt liquor amariſ
ſimus,veruntñ valde medicinalis & odoriferus, ſignãs cor
rectionem & iuſtitiam,quæ q̃uis ſuſtinentibus ſit aſpera &
amara,eſt tñ medicinalis & fructuoſa,& ſuis poſſeſſoribus
valde odorifera,& famoſa, & . Sicut.n.dr̃ quidam ſunt ho-
mines iuxta Helladem pontum,qui ſolo manuum cõtactu
ſanãt oĩa venena & puncturas ſerpentum & ceptilũ. Quia
vere quandoq; ꝑlati & ſuperiores tactu ſuæ manualis cor
rectionis ſubditos ſanant à venenis pc̃torũ,& à pũcturis tẽ
tationum reptilium.i.Demonum & carnaliũ vitiorũ.Et iõ
talem tactum videbatur deſiderare Naaman.4.Regũ.4.vbi
dicit.Putabam(inquit)vt egredereť ad me,& ſtãs iuocaret
nomẽ Dei ſui,& manu ſua locũ lepræ tãgeret,& curaret me
Sic ergo patet,ꝙ boni habẽt tria genera manuũ , videlicet

Manus ad	Corrigendum,	Et hæ ſunt manus in
	Porrigendum,	nocentes, de quibus
	Erigendum,	dicitur in pſ. ꝙ i mõ

tem domini aſcendet innocens manibus & mũdo corde,q
non accepit in vano animam ſuam .De manibus vero.i.de
habere malarum poſſumus breuiter notare,ꝙ mali viden
tur habere malarum manuum multa genera, de quibus ſit
mentio in ſcriptura.Inuenitur enim in ſcriptura

Manus	Dura,	Manus dura eſt manus tyrannorum
	Impura,	de quibus poteſt exponi illud iudic.
	Leproſa,	5.Manum ſiniſtram miſit ad clauum
	Piloſa,	& dexteram ad fabrorum malleum.
	Diſſoluta,	Manus impura eſt manus immũdo
	Polluta,	rum.i.luxurioſorum,de quibus dici
	Elata,	tur Eſa.1.Manus.n.veſtræ ſanguine
	Velata,	plenę ſunt. Manus leproſa eſt manus

ſymoniacorum,quia.ſ.lepra Symoniæ ſunt infecti. Exo.3.
Cum miſiſſet manum in ſinu,ꝓtulit leproſam.Manus pilo
ſa eſt manus hypocritarum & deceptorũ, de qua dictũ eſt
Gene.27.Vox quidẽ vox Iacob eſt,ſed manus ſunt manus
Eſau. Et dicit ibi , quod Eſau hõ piloſus erat , Iacob vero
lenis,quia.ſ.hypocritæ habent vocem lenem,deceptoriã,&
ſuauem,manum vero.i.operationem habent turpem, hiſpi
dam & piloſam.Manus diſſoluta eſt manus debilium & in
firmorum,de quibus Eſaiæ.13.& Ezech.7.Omnes man⁹ diſ
ſoluentur,& tabeſcet omne cor, & oĩa genua fluent aquis.
Manus polluta eſt manus homicidarum, & occiſorũ. Eſa.
59.Manus enim veſtræ pollutæ ſunt ſanguine. Vñ ꝓ libera
tione Ioſeph ne à fratribus occideretur,dicebat Iudas Ge.
37.Melius eſt,ꝙ venundetur,& manus noſtræ nõ polluanť
Manus

Manus elata est manus superborum. Prouer. 17. Hō stultus plaudet manib. Manus velata est manus pigrorū, & desidiosorum. Ecclesi. 4. Stultus complicat manus suas, & laborat si ad os miserit eas. Et breuiter omnes isti sunt illi, de quib. dicitur in Psal. In quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus. Et sic patet, quòd est manus hominis peccatoris. ¶ Sed adhuc dico, quòd in scriptura inuenitur manus demonis deceptoris, qua scilicet tradūtur peccatores ad tria scilicet

M

Ad { Illudendum, Flagellandum, Occidendum.

Peccatores enim manu diaboli illuduntur per tentationem: Flagellantur per tribulationem. occiduntur per damnationem. De tali manu petebat liberari, Dauid, dicens in Psalm. Custodi me domine de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui. Et alibi. Manus peccatoris non moueat me. Sed omitto gratia breuitatis. Vide de impositione manuum infra, & de Spiritu sancto.

A Marcescere. Marcedo. Macies.

Nota, quod illud animal dicit macrū, quod est in carnibus & in pinguedine plus debito diminutum. Cū igit Macies sit opposita pinguedini, videtur, qd' significationi pinguedinis opposita significare debeat. Igit cū macies idē sit, quod attenuatio seu tenuitas, notabo, quòd in scriptura reperit. s.

Macies { Facultatis, q̄ est toleranda, Voluptatis, q̄ est procurāda, Sanctitatis, q̄ est restaurāda, Fallacitatis, q̄ est declinanda, Infœlicitatis, q̄ est formidāda

Ista possunt multipliciter dilatari sed paucæ sunt auctoritas vocales.

¶ Prima indigentium,
Secunda pœnitentium,
Tertia est macies relinquentium,
Quarta simulantium,
Quinta pereuntium scilicet damnatorum.

¶ Primò igitur dico, quod est qdam macies pauptatis, qua. s. pingue dodiuitiarū attenuatur, ita quod hō macer & tenuis quantum ad mundi prospera reputatur. Vnde pauperes figurantur in illis septem vaccis maci e confectis, quæ tñ vaccas pingues deuorauerūt, & cōtra eas præualuerūt. Ge. 41. Quia reuera pauperes, q̄ sunt hodie quantū ad diuitias macilenti, pinguibus. i. diuitib. pualent, & in bonitate, & in spirituali fortitudine plus abundant. Constat. n. quód (vt communiter) viri marcidi magis sunt fortes & sani, q̄ viri pingues & pleni. Sic verè dico, quód (vt cōiter) viri pauperes & diuitiarum pinguedine vacui, sunt pinguibus, i. diuitias habentibus magis boni, & corpore & aīa magis sani. Vnde Ecclesi. 11. Est hō marcidus, egenus recuperatione deficiēs virtute, abundans paupertate, & oculus Dei respexit illū in
B bonum, & correxit illum ab humilitate ipsius. Ista est igit macies toleranda. ¶ Scd'o dico, quod est macies pœnitentię & abstinētiæ, qua. s. caro nostra à voluptuosis delicijs tenuat, & sub iugo spūs inclinatur. Iob. 30. Nūc in memetipso marcescit aīa mea. Et verè procuranda est talis macies, quia. s. Deus medicus prudens, pinguidinem deliciarū per infirmitatē solet subtrahere, & maciē introducere, vt corpus possit spiritui subiugare. Vnde Iob. 33. dr̄ de Deo, quòd ipse increpat per dolorē in lectulo, & oīa ossa eius marcescere facit. Animalia. n. marcida sunt (vt communiter) magis agilia patet in Dromedario. ¶ Tertiò dico, quod est macies restauranda, & ista est macies pc̄ti, qua. s. homo à virtutū pinguedine maceratur, & bonis moribus & meritis pauperatur. Quia p certo hanc quandoque introducit pōdus auaritiæ. Iaco. 1. Diues in itineribus suis marcescit. Qn̄que æstus luxuriæ Vn̄ de Amō inflāmato malo amore Thamar sororis suæ dicitur. 2. Reg. 13. Quare sic attenuaris fili regis p singulos dies? Qn̄que fastus superbi Esaiæ. 25. Tumultum alienorū humiliabis, & propagines fortium marcescere facies. Ista est igitur macies restauranda, & ad virtutum copulā oīo educenda. Exemplo boni medici, qui videns hoīem per infirmitatem incurrisse maciē solet eum restaurare, & ad pristinum statum, & habitū reparare. ¶ Quartò dico, quòd est macies declinanda, & ista est macies hypocritarum, qui. s. facies suas exterminant, vt appareāt ieiunātes. De qua macie dr̄ Ezechiel. 34. Ecce ego iudico inter pingue pecus & macilentum. Isti cōparant iunco, & calamo, qui sunt frutices paucæ durationis, & facilis ariditatis, & desiccationis. Es. 19. Attenuabunt & siccabunt riui aggerū, calamus & iuncus marcescent. ¶ Quintò verò dico, quod est macies formidāda & ista p certo nihil aliud est, q̄ macies inferni. Quia. s. peccatores in inferno macilenti esse dicuntur, p eo, quod oī bono solatio priuant, & tenuant, & á statu gloriæ mundanæ marcescere & deficere cōprobantur. Isti. n. in vita sua videntur dicere illud Sap. 1. Coronemus nos rosis anteq̄ marcescāt. De ipsis tn̄ in fine verificatur illud, quod Esa. 17. scribitur. Attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius marcescent. Vide vbi siccitas, pinguedo, ariditas, tenuitas, & similia.

Mardochæus

Nota, quòd Mardochæus fuit princeps in curia Assueri, & auūculus, nutritor & instructor reginæ Hester, Aman verò superbi contemptor, & ipsius nequitiæ superator, & Iudęorū populi liberator, & insidiatorū regi reuelator sicut hęc omnia apparent per historiam Hester. interpretatur autē Mardochæus amaricans imprudentem, vel amaricatio imprudentis. Et sic dico, quòd iste potest significare quēlibet bonum prælatum, qui scilicet

Debet esse { Nutritor pupillorum, Detector malignorum, Contemptor superborum, Saluator damnatorum, Damnator peruersorum,

Mardochæus enim Hester in filiam adoptauit. Regi insidias reuelauit. Aman superbiam conculcauit Damnatos Iudæos liberauit. Hostem maledi cum morte strauit. s. Aman, quem scilicet imprudentem & impium, amaricauit, & ad patibuli amaritudinem pertrahi procurauit. Applica omnia ad prælatum, & vide, & concorda, sicut in historia Hester.

Margarita

Nota, quòd Margarita gn̄aliter accipitur pro oī lapide pcioso, sicut vbi dr̄ Matthæi. 13. quod vir iustus similis est hoī negociatori quęrenti bonas Margaritas, idest bonos lapides preciosos hoc est dictu, bonas & præciosas scientias, & virtutes, q. s. non sunt ante porcos ponendæ, nec indignis cōmunicandę, cum per tales sint potius conculcandæ, q̄ debitè venerandæ. Matthæi. 7. Nolite Sanctum dare canib. nec Margaritas ponere ante porcos. Specialiter tn̄ margarita lapis per albidus, in ventre conchylis cōcreatus, vsitato vocabulo pla vocatus, medicinæ, & ornatui deputatus, significās. s. virū iustum, & maximè virginem Margaritam, albā. s. & syncerā & ornatui & medicinæ fideliūvalde aptā. Vel etiā per Margaritam intelligitur fides vel gratia Dei, vel ēt gloria paradisi, qua. s. inuenta debemus vendere omnia, & eam emere Transeo, quia in multis exemplis fit mentio de margaritis in hoc opere, & paucæ sunt auctoritates. Ideò sufficit. A

Mare

Nota, quod cum mare sit res copiosa, fluctuosa, insaporosa, periculosa, hinc est quod per mare potest status quadruplex denotari, videlicet A

Copiositas boni superioris,
Fluctuositas mundi inferioris,
Amaritudo cordis interioris,
Anxietudo chaos inferioris,
¶ Quæ vt manifestius exprimantur, dico, quòd per mare designatur,
Cœli possessio copiosa,
Mundi conditio fluctuosa,
Morum perfectio virtuosa,
Mortis afflictio luctuosa,

Primò ergo dico, quòd p mare designat cœli possessio copiosa. Nulla. n. res plus abundat, quàm mare habet enim pfundiatem imperscrutabilē, plenitudinem inexaustibilem, latitudinem impugnabilē. Et ideò rōne suæ copiosæ, & abundantis naturæ, mare Deo cōparatur. Iob. 11. Excelsior cœlo est inqt, & quid facies? profundior abysso, & vnde cognosces? Lōgior terra mēsura eius & latior mari. Et ideò per mare bene pōt affluentia & copiositas supnæ fęlicitatis notari, cuius qualitas, seu q uātitas nō pōt aliqualiter æstimari. Et iō beatis in isto mari habitantib. dr̄ Esa. 60. Videbis tunc, & afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum, quādo conuersa fuerit ad te multitudo maris. Ad istud mare debent boni anhelare, vt ditent, vt defendantur, vt in virtutibus augeantur. Istud. n. mare habet diuitiarum plenitudinem. Vnde de Alexandria dicit Nau. 3. Cuius diuitiæ mare, & aq̄ muri eius. ¶ Itē vt defendant, q. s. sicut Balena fugit ad pfundū maris, ne à piscatorib. capiatur sic boni p affectū & desideriū fugiunt ad pfundū Paradisi ne à malis

malis tentationibus obruãtur. Iõ gloriabatur tyrus in plona aiæ beatæ. Ezec. 27. Perfecti decoris ego sum, & ĩ corde maris sita. ¶ Item vt in virtutibus augeant. Sicut.n. dicit Isidorus circa mare rubrum optimæ crescunt arbores, q.a.s. illi qui circa mare Paradisi p affectũ & desiderium plantat me lius in virtutibus augmentãtur. Vnde de vinea dñi dr̃ ĩ Psa. Extendit palmites suos vsq; ad mare, & vsq; ad flumẽ, propagines suas. Et sequit̃. Multiplicasti radices eius, & impleuit terrã. Per mare igit̃ designatur cœli possessio copiosa.

B ¶ Scd'o dico, ꝙ p mare denotat̃ mũdi cõditio fluctuosa. Mũdus.n. cõparatur mari multiplici rõne. enim est naturaliter

Mare {
Fumosum,
Spumosum,
Clamosum,
Fluctuosum,
Fluxuosum,
Sabulosum.

¶ Sic verè

Mundus est {
Fumosus per superbiã,
Spumosus per luxuriam,
Clamosus p discordiam,
Fluctuosus p aduersitatẽ,
Fluxuosus p prosperitatẽ,
Sabulosus per cupiditatẽ.

Dico ergo, ꝙ in mari huius mũdi abũdat fumositas superbiæ. Mare.n. plenum est exhalationibus, & vaporibus nebulis ẽt atq; fumis. Per quæ quidem intelliguntur peccata supbiæ, vanæ glorię, iactatiæ, elationis, & p̃sumptionis. Isti.n. sunt quidam mali fumi spirituales maris huius mũdi superficiem contegẽtes. Deus.n. loquẽs de mari dixit Iob 38. ꝙ ipse posuit nubem vestimentum eius, & caligine tanq̃ pannis infantię ipsum inuoluit. Quia.s. mare huius mũdi nube, & formositate superbiæ est vestitũ, & caligine ignorãtiæ inuolutum, & pannis infantiæ.i. immunditia carnis fęculentiæ maculatum. In mari.n. flat (vt cõiter) maior ventus, & ideò multæ naues ibidem sæpius naufragantur. Quia etiam legitur Mat. 14. ꝙ Petrus ambulãs super mare vidẽs vẽtũ, validum timuit, & ideò Christi auxiliũ implorauit. Quia verè charissimi, tantus vẽtus supbiæ flat hodie in mare huius mundi, ꝙ etiam Petrus.i. quilibet vir pfectus habet merito formidare, & Christi auxilium, ne pereat, ĩuocare, dicẽs cũ petro. Dñe saluum me fac. Mare.n. est locus, vbi sæpe habitant dracones, qui sunt animalia sursum volãtia, & ignẽ spirantia. Quia.s. mare huius mundi est habitaculum draconũ .i. superborũ, qui sursum volant per vanitatẽ, & ignẽ spirãt per crudelitatem. Vñ Ezec. 32. Leoni gentium similaui te, & draconi qui est in mari. Est igitur in isto mari fumositas sup

C biæ. ¶ Deinde dico, ꝙ isto mari inuenit̃ spumositas luxuriæ. Multæ.n. spumæ & immunditiæ in mari generantur. Vñ ẽt de spuma maris siccata fiunt pumices, & spongiæ, q̃ naturã habent ita duram ꝙ non possunt faciliter dissipari. Et ẽt mare est habitaculum.s. piscium, & eorũ principium & origo. Sic verè charissimi, mare huius mũdi spuma, & ĩmũditia luxuriæ est impletum, quæ in multis taliter p malam cõsuetudinem, induratur, ꝙ amplius non dissoluitur nec mutat̃. Iob 38. In similitudinem lapidis durãtur aq̃. Pisces.n.i. deliciosi in isto mari habitant, & morantur, & ibidẽ viuunt, & versantur in delicijs. ps. Volucres cœli & pisces maris, qui perambulãt semitas maris. De quibus pôt exponi illud abacuch. 3. Viam fecisti in mari aquis tuis, in luto aquarum multarũ. Equi.n. significãt luxuriosos, sicut dr̃. Hie. 5. Aequi amatores in fœminas, vnusquisq; ad vxorẽ proximi sui hinniebat. Isti.n. in mari huius mundi habitãt, & in luto.i. in fœtore delicarium abundãt. Figurati in illis porcis, qui pleni demonibus præcipitati sunt in mare. Mar. 5 Figurati etiã in illa bestia fortissima ascendenti de mari, de qua dr̃ Apoc. 13. Quæ aduersus seruos, & liberos præualebat, & quæ aliã bestiã cũ cornibus agni in suũ auxiliũ habebat, quæ ipsam adorari faciebat. Quia verè bestiales luxuriosi vna cũ auxilio alterius bestiæ.i. falsarum vetularum, in mari huius mundi cõtra seruos & liberos.i. cõtra religiosas & seculares psonas pugnãt & pungunt, & vt ab eis adorẽtur, & consentiãt, laborãt. Est igit̃ in isto mari spumositas luxuriæ. Vnde in epistola Iudæ dr̃. Fluctus feri despumantes. ¶ Deniq; dico, ꝙ ibi est clamositas discordiæ. Mare.n. propter collisionẽ fluctuũ, & aquarum sp clamat, sonat & strident, & maximè quando aquis suis amaris solito plus abundat, & qñ ventis, & turbinibus magis solito agitat̃. Sic verè charissimi, in mari huius mũdi sp abundant clamores, discordiæ & stridores, quia sicut dr̃. 57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere nõ valet. Quia n. vnde vel aquæ & fluxus istius maris.i. personæ mũdanæ per litigia & controuersias inuicẽ colliduntur, & maximè qñ ventro superbiæ mouentur, & agitantur (quia sicut dr̃. Dan. 7. quattuor venti pugnabant in medio maris) hinc est, ꝙ ibi sonus & clamor discordiæ & infamiæ generant̃. Sicut n. dr̃ Matt. 8. Motus magnus factus est in mari. In finibus.n. Aethiopiæ à parte meridiei mare dr̃ feruere quasi cacabus propter maximum calorem. Sic verè tantus est in huius mũdi mari feruor iracundiæ, ꝙ quasi cacabus per discordiam feruere dr̃, & bullire. Iob. 41. Feruescere faciã quasi ollã pfundum maris. Esa. 51. Ego dñs, qui conturbo mare. & Hie. 41. Turbat mare, & sonabit fluctus eius. Est igit̃ in isto mari clamositas discordiæ & rixositatis. Esa. 5. Sonabit in die illa super eum sicut sonitus maris. ¶ Insup dico, ꝙ in mari huius mũdi est fluctuositas aduersitatis. Mare.n. nuq̃ est (vt cõiter placidũ, tranquillũ, nec ęquale. Sp.n. est fluctuosum turbidũ, amarũ. vẽtis & tẽpestatib. plenũ. Sic verè mare huius mundi multis subiacet aduersitatib. motib. fluctib. inæqualitatib. & amaritudinib. Raro.n. est ibi tranquillitas, quinimo sp ibi inuenitur motus, tribulatio, & aduersitas. Deus.n. sicut dr̃ in psa. Fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra chã, terribilia in mari rubro. Mundus.n. dr̃ Aegyptus, quæ interpretat̃ tenebræ, & terra chã, q̃ interpretatur possessio, mare rubrũ, quod sp est rubrum, & amarum, quia.s. mũdus hẽt tenebras obscuritatis, possessionem cupiditatis, rubedinem carnalitatis, & voluptatis. Deus ergo fecit magnalia in mundi creatione. mirabilia facit in mundi gubernatione terribilia verò quotidie, facit in diuersorũ iudiciorũ suorũ executione, & in diuersarũ tribulationũ afflictione. Vñ dr̃ Mat. 14. qđ nauicula in medio mari iactabat̃ magnis fluctib. Est igitur in isto mari fluctuositas aduersitatis. ¶ Iterũ dico, quod ibi est fluctuositas psperitatis. Mare.n. fluit, & refluit, quia.s. modo minuitur, modo augetur, & nunq̃ in eodẽ statu perseuerat, quod totum facit secũdũ astrologos, occulta lunæ influẽtia, occultè supra mare influẽtis. Sic verè mũd' quãtum ad prosperitatem semper in fluxu, & refluxu. Aquę n. maris, idest bona prosperitatis mundanæ nunquam in eodem statu perseuerãt. Nunc enim augentur, nunc minuunt̃ nunc abundant, nunc retrahuntur. Quia sicut dr̃ Matthæ. 8. Motus magnus factus est in mari. Et Esa. 50. Desertum faciam mare. Quod vtiq; totũ facit influentia lunæ.i. occulta ordinatio puidentiæ Dei. Quia verè quicquid in reb. euenit siue detrimentum fuerit, siue crementum, totũ ab occultis Dei iudiciis dependet. Esa. 51. Ego dñs, qui conturbo mare. Sed istud nota hic, quòd mare quanto plus abundat à parte occidentis, tanto à parte orientis magis decrescit, & ecõuerso, si à parte oriẽtis creauerit, à parte occidẽtis decrescit. Sic verè charissimi, hõ si à parte occidẽtis, idest à parte bonorum temporalium crescit in mũdana psperitate, tũc vt communiter decrescit à parte oriẽtis, id est in spũali sanctitate, & bonitate, & econuerso, ille, q in spũalibus crescit, in temporalibus minuitur & decrescit Zachar. 14. Exibũt aq̃ viuæ de Hierusalem, medium earũ ad mare oriẽtale, & medium earum ad mare nouissimũ. Et sicut videmus, qđ omnes aquæ dulces fluunt, & descendunt ad mare, & tñ cũ ibi sunt dulcedinem suam perdunt, & in amaritudine conuertũtur, sic verè oĩa dulcia, idest omnes deliciosi ad mare mũdanæ prosperitatis anhelant, & attendunt, ibi tñ dulcedinę consolationis perdunt, & amaritudinẽ tristitiæ, & timoris ĩcurrunt. Constat.n. qđ lætiores sunt pauperes, quã diuites quiá sicut dicit Seneca, Quantũ accessimus ãd successum, tãtum accessimus ad metum. Ideò dr̃ Ecclesiasticis. 1. Omnia flumina intrant mare. Est ergo in mari huius mũdi fluctuositas prosperitatis. ¶ Etiã dico quod ibi est sabulositas cupiditatis. Fundus.n. & fundamentum maris est arena. Arena ẽt est termin' & clausura maris, ita quod fines & terminos arenæ maris circũstantis nõ licet mare egredi vel trãsire. In mari etiam est inęqualitas fundi, quod est maximũ periculum quod dicit̃ Syrtis. In mari enim sunt cumuli arenarum propter maris impetũm continuè se mouentiũ & bullientium, vbi nauis veniens continuo absorbetur. Et iõ dicitur Syrtis à Syr, ꝙ est tract', eo ꝙ naues trahat ad submergiũ. In mari etiam catuli balenæ icaute ad maris littora se trahẽtes, arrestant̃ à cumulis arenatũ, ita ꝙ mari recedente à piscatoribus capiant̃, nisi fortè mater eorũ balena hausto ĩ pfundo maris

magno

magno equatũ fluminẽ,& super catulos suos euom to, ipsos retrahat ab arena sicut dicit Iorath ĩ libro de natura pisciũ. Re uera charissimi arena ꝓprie diuitias signat huius mundi q̃a.s. ex more arenæ difficiliter cõgregant,& faciliter dispgunt,& fructu gratiæ,& virtutis priuant, q̃a sicut dr̃ Eccl.5. Qui amat diuitiás, fructus nõ capiet ex eis. In tali ergo arena, aquæ huius maris.i.huius mũdi populi per auaritiã clau dunt,& cõtinent. A tali et arena catuli balenæ.i.ipsi deuoti Chr̃i,& filij p affectũ immoderatũ ligant,& arrestant,& piscatorũ ĩfernaliũ periculis exponunt, nisi forte à matre ipsorũ Deo p fluctus aquæ amaræ.i.p immissionẽ tribulationum soluant & liberent. Cõstat.n.q̃ boni viri q̃nq; ad littus mundanorũ negociorũ incaute se exponunt, vbi dũ inueniũt arenã diuitiarum, ibi per amorem arrestantur,& sistunt, & seq matrẽ suã. Deum.s.per bona opera dimittunt, pp q̃ necesse est, q̃ Deus mediante fluctu tribulationis de ista arena hos retrahat,& à periculo subtrahat,& educat. Sicut.n.dr̃ Prou. 8. Deus posuit arenam terminũ mari,& lege posuit aquis ne transirens fines suos. Vnde Hie.5. Posuit arenam terminum mari, ꝓceptum sempiternũ, quod non præteribit. Et sic patet, quo mundus sex rõnib. põt mari comparari, pp quas debet à nobis merito declinari. Mare.n.huius mundi est valde ꝑiculosum. Ibi.n.sunt multa loca periculosa.s.bitalassus carnalitatis, charybdis pompositatis,& mundanæ gloriæ vanitatis,& scylla absorptiuę voracitatis,& cupiditatis, Syrenæ cantantes fraudulentiæ & falsitatis,& sic de alijs. Sed vide exposita sicut supra in diuersis locis. Et bene pp hęc dicebat ille sapiens Eccl 43. Qui nauigant mare, enarrant pericula eius. Quia etiam secundum Apos.2.Cor.11. Periculum in terra, periculum in mari. Et maximè, quia timendum est, q̃ de mari huius mundi veniat ad mare inferni,& de periculo pc̃ti veniat ad periculũ tormenti. Quia sicut dr̃ Mic.7. Mali de ciuitate venerũt ad flumen,& ad mare de mari,& ad montem de monte. Et sic patet, q̃ p mare intelligit mũdi cõditio
F fluctuosa. ¶ Tertio dico, q̃ per mare intelligit morũ ꝑfectio virtuosa. Vñ breuiter per mare intelligitur vel vir perfectus vel pniæ vel religionis, vel Ecclesiæ status, vbi.s.pisces.i.deuoti & actiui cõuersantur,& vñ volucres.i.cõtẽplatiui originaliter procreant. Ex mari.n.creati sunt pisces & volucres q̃a sicut dr̃ in hymno, Deus ex aquis ortũ gen⁹, partim remittit, gurgiti, partim leuat in aera. Ad denotadũ, q̃ à mari pniç religionis, vel ecclesiæ, sumunt originẽ duo genera psonarũ bonarũ.s.volucres.i.viri cõtẽplatiui, q̃.s.sursum volãt ad cælestia cõtẽplanda. Pisces.i.actiui, q̃.i.inferius remanẽt ad mũdi,& Ecclæ negocia pertractãda, q̃a.s.sicut dr̃ in ps. In mundo sunt volucres cęli,& pisces maris, q̃ perãbulent semitas maris. Et iõ ꝓprie de illo mari põt exponi illud Verbũ Apo. 15. Vidi tanq̃ mare vitreũ mixtũ igne. In q̃b verbis oñditur q̃ status pniæ vel religionis, vel Ecclesiæ, vel et vir pfectus, quadruplici rõne põt dici mare. Mare.n.continet amarũ saporem, iõ dr̃ mare.i.amarum: recipit stellarum splendorẽ, iõ dr̃ vitreũ: hospitat fluuij dulcorẽ, iõ dr̃ mixtũ: Expellit fęciũ
G horrorem, iõ dr̃ igne. ¶ Sic vere status pniæ vel religionis, vel Ecclesiæ per contritionem amaricatur, per discretionẽ illuminatur, per deuotionẽ dulcificatur, per confessionẽ purificatur. Primum ꝓbat maris amaritudo[Mare inquit]Secundum vitrea lympitudo[Vitreum inquit[Tertium dulcis aquæ mixtura[Mixtum inquit]Quartum vero fortis ignis vestura[Igne inquit. ¶ Dico ergo, q̃ istud mare amaricat per contritionem, ideo dr̃ mare, quod idem est, quod amarũ. Sapor.n.amarus naturaliter innatus est ipsi mari, q̃ vtiq; facit præsentia solis continua, qui.s.suo calore facit partes subtiliores ipsius aquæ sursum euaporare,& conuertit in nubes, partes vero grossiores, quæ euaporare non possunt, solet in amaritudinem commutare. Et inde est, quod propter amaritudinem amoris omnis aqua dulcis influens eius alueum amaricatur. Exinde et sal amarissimum conficitur, & solis influentia concreatur. Sic vere in mari Ecclesiæ religiõis vel pniæ in est amaritudo contritionis, qui.s.aquas.i. deuotos populos istius maris facit amaros, quia sicut dicitur Apoca.17. Aquæ multæ multi populi. Amaricat quoq;,& contristat. Omnes.n.aquæ dulces.i.omnes mundi consolationes, q̃ illis admiscent, sui reputatione amaræ fiunt, quia.s.apud nos falsum est & amarum, quod alijs dulce,& delectabile inuenitur. Sicut.n.dr̃ Prou.27. Anima satiata calcabit fauum, aĩa ũero esuriens amarũ pro dulci sumet. Totum aũt istud facit continua præsentia solis.i.consideratio continuæ præsentiæ Dei. Quia.n.boni semper habent præ oculis solem iustitiæ, hinc est, q̃ inde timorẽ & amarã contritionẽ cõcipiunt, & dulcedinem aquarũ dulciũ & cõsolationẽ tpalium reijciũt, & sic sal spirituale.i.viri perfecti aliorũ conditiui fiunt, ita q̃ eis saluator Mat.5. Vos estis sal terræ Istud est igitur mare.i. amarũ. Ezec.2. Abij amarus in indignatione spiritus mei. In tali.n.mari habitauit Christus, sicut dicitur Marc.6. qd' Iesus venit ad discipulos ambulans supra mare. In isto etiã mari habitauerunt Christi discipuli Ioann.6. Descenderunt discipuli ad mare. De petro etiam dicitur Ioã.21. Tunica succinxit se,& misit se in mare. Vnde nota, quod istud mare est

Liberatio peccatorum,	Est(dico)peccatorũ li-
Habitatio perfectorum,	beratio. Sap.24. Tran-
Serenatio animorum,	seuntes mare per ratẽ
Extirpatio vitiorum,	liberati sunt. Est etiam
Occupatio viatorum.	perfectorũ habitatio,

q̃a.s. Chr̃s & discipuli & sc̃ti in mari pniæ habitauerũt. Vñ Ezech.27. Perfecti decoris ego sum,& in corde maris sita. ¶ Item est aĩorum serenatio. Vnde Luc.8.dr̃, quod dño ĩperante ventis,& mari, facta est tranquillitas magna. Itẽ est vitiorum extirpatio. Vnde peccata figurantur in Aegyptijs, q̃ in mari rubro perierũt, filij vero Israel liberati fuerũt Quia s.boni in mari pniæ liberantur peccata vero,& vitia extirpãtur. Ps. Excussit Pharaonem & virtutem eius in mari rubro; Filij autem Israel ambulauerunt, per siccũ in medio maris. ¶ Item est occupatio viatorum. vnde Mar.1.dr̃, q̃ Christus inuenit Symonem & Andreã fratrem eius mittentes retia ĩ mare &c. ¶ Dico ergo, qd' mare Ecclesiæ vel religionis vel pniæ amaricatur per contritiõem. ¶ Item istud mare illuminatur per discretionem[Vitreum inquit]Mare.n.habet vnũ H proprium & maximum lumen, à quo illuminatur,& per cuius influentiã gubernatur, videlicet lunam, quia sm philosophos, sicut ferrum sequitur magnetem & adamantem, ita mare sequit motũ lunæ. Sic vere charissimi in mari pniæ non cessant quotidie influere,& illuminare per spũales reuelationes ipsa super celestia illumina.s.Christus, Angeli,& sãcti,& ibi lumen gratię & sapientiæ distillare,& se huius maris habitatorib. reuelare, sicut et de Christo dr̃ Io.21.q̃ ipse manifestauit se iterum ad mare tyberiadis. Quia pro certo sicut nauigantes per mare luce stellæ marinæ,& eius influentia diriguntur,& ad portum ducuntur, sic per mare pniæ nauigantes, luce diuinæ sapientiæ irradiantur, quod ostẽditur cum dr̃[mare vitreum]eo q̃ vitrum fit lumini peruiũ,& lucis naturaliter receptiuum. Vnde Apoc.4. Vidit in circuitu sedis tanquã mare vitreum, simile crystallo. Quia vere i circuitu sedis Christi.i.Ecclesiæ inuenitur mare.i.pniæ amaritudo. Vitrum.i.sapientiæ lympitudo. Crystallus.i.constãtiæ fortitudo. Et sic igitur dico, qd' mare pniæ, vel etiam vir pænitens illuminatur per discretionẽ. ¶ Item dico, quod istud mare dulcificatur per deuotionem. Mixtum inquit. Sicut.n. videmus sensibiliter omnes aquæ dulces, & maximè aquæ fontium fluuiorum fluunt,& descendunt in mare.& cũ mari etiam intrinsece immiscentur. ad denotandum, q̃ illi, q̃ mare pniæ inhabitant, vel qui per amaritudinẽ contritiõis & pniæ mare dicuntur, maiori aquarum dulcium redundantia,& ampliori deuotionis spiritualis consolationis affluentia recreantur. Secundum.n.psa. Secundum multitudinẽ dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt aĩam meam. Ideo dr̃ Thr.2. Consolabor te, virgo filia Syon, q̃a magna velut mare contritio tua. Mixtum ergo, q̃a sicut dr̃ in Psal. Calix in manu dñi vini meri plenus mixto. Istud ergo mare dulcificat per deuotionẽ,& consolationẽ. ¶ Itẽ istud mare purificat per confessionem seu et per correctionẽ. Igne inquit. Mare.n.solet oẽs fęces & immunditias expellere,& mortuos ad littus euomere, nec solet in se aliquid immunditiæ cõtinere. Sic vere charissimi, status pniæ, vel etiã conscientia viri perfecti oĩa mortua.i.omnia peccata mortalia,& oẽs immunditias vitiorũ eijcit & euomit per confessionẽ,& seipsam purificat p oĩum spũalium sordium abstersionẽ & expulsionẽ. Apocal.20. Mare dedit mortuos, suos, q̃ in eo erãt. Quod oñditur cũ dicitur[Mixtum igne.] Ignis.n.purificat metalla, & rubiginẽ eorũ tollit, & omnes fæces consumit, significãs correctionem & confessionẽ, quæ

habent rubiginē pctōrum expellere,& cōsciam purificare, & mundare.2.Para.14.In mari sacerdotes lauabant.Et i Ps. dr̄.Igne me examinasti,& nō est inuenta in me iniqtas.In ꝓfundo.n.Maris qnq; generat̄ ignis,q exterius exhalat flāmat sicut circa Siciliā i ipso mari vnr̄ qnq; erūpere magnę flāmę. Vn̄ narrat Seneca in libro de naturalib.qōnib.ꝗ temporib. Sidonij in Aegeo mari de ꝓfundis maris maximus ignis erupit,qui maximas rupes,& lapides de ꝓfundo maris ad supficiē adducit de quib.vnā magnā insulā fabricauit. Qđ vtiq; quotidie euenit spiritualiter,quando in mari pnīæ ignis feruentis confessionis facit lapides.i.peccata de profundo cordis exire,& extra sacerdotib.apparere.Exod. 14. Viderunt Aegyptios mortuos circa littus maris.Sic ergo patet,quomodo per mare potest intelligi status perfectorum, vel etiā vir perfectus.s.pp confessionem purificatiuā,propter deuotionem dulcificatiuam,propter discretionem illuminatiuā, pp contritionem amaricatiuam.Intelligitur ergo per mare
I morum perfectio virtuosa.¶ Quarto principaliter dico,qđ per mare intelligitur mortis afflictio luctuosa est enim

Mare { Amarissimum, Capacissimum, Periculosissimum. } Per ꝗ vtiq; triplex genus mortis pōt notari,videlicet mors naturalis,criminalis,ifernalis.

Istæ n.sunt mortes amarissimæ ad sustinendū,capacissimæ ad cōtinendum,sunt āt periculosissimæ ad transeundū.Sicut.n.s̄m Isid.Mare est hospitiū fluminum,q̄a.s.oīa flumina final̄r terminant ad mare,sic vere mors est hospitiū,& finalis habitatio oīum in vita ista fluctuantium & viuentium. De morte.n.naturali patet,q̄a oīa viuētia ab ea absorbent.Eccl.1.Oīa flumina intrant mare.De morte ēt pc̄ti apparet,quia oīa flumina.i.oēs deliciosè viuētes ad illud currunt,& inuoluunt. Mar.5.Grex porcorū pcipitatus est in mari.De morte ēt inferni apparet,q̄a oīa flumina & omnes aquę dulces.i.omnes deliciosi & improbi peccatores ad istud mare finaliter applicantur.Ionæ.2.Proiecisti me in profundum in corde maris.Et sic generaliter per mare intelligitur mortis afflictio luctuosa,morum perfectio virtuosa,mundi conditio fluctuosa,cœli possessio copiosa.Et hæc de mari sufficiant.Vide supra de luna,& in multis alijs similibus.

A Maria virgo.

Qm̄ s̄m philosophum excellentia sensatorum corrumpit sensum,& potentiam destruit excellentia obiectorum hinc est,ad laudem tā excellentis obiecti.s.virginis gloriosæ,& ad sui bene dicti nominis,Maria.s.mea debilis potentia manum apponere pertimescit.Teste.n.sapiente Eccl.15.Nō est speciosa laus in ore pc̄tōris,quia prout dicit Seneca,Tā turpe est laudari à turpibus,quā si hō laudetur ob turpia.Verum q̄a ista laudes peccatorum hominum non abhorret,cum & ipsa ꝓpter peccatores facta fuerit mater Dei,hinc est,qđ audacia laudandi virginē nunc assumo,dicens sibi humiliter verbum illud.Dignare me laudare te virgo sacrata,da mihi virtutem contra hostes tuos.Ad laudem igitur Mariæ intendo aliqd dicere de sui nominis

Figuratione, Designatione, Expositione. De figuratione ergo huius nominis notandū est,quod nomen istud Maria quinq; literis figuratur,quarum figuratio quinq; virtutes designat. M.n.quæ tres habet pedes,signat qđ habuit fidem sanctissimæ trinitatis.A,quæ interiectio dolentis,designat, qđ hæc habuit quandiu vixit,dolorem pęnæ & asperitatis.R,quę est ramosa sicut arbor,signat quod hæc habuit more arborum fructus virtutis & sanctitatis.I,quæ est minima litera,signat qđ hæc habuit modicitatem paupertatis & humilitatis.A.q̄ est prima literarum, signat, quod hæc habuit charitatem, quæ est caput & principium totius bonitatis.Et ista possunt dici de sui nominis figuratione.Vnde patet,quod proprie dicta est Maria.Sed ad hoc faciunt illa,quæ possunt dici de sui nominis designatione.In isto.n.nomine Maria sunt quinque literæ,quæ ad quinque virginis conditiones referuntur.Est enim ibi

B M, A, R, I, A { signās virginis } Melleam pietatem, Aqueam puritatem, Roseam venustatem, Igneam charitatem, Auream claritatem.

Quia ꝓculdubio charissimi, beata virgo p pietatem fuit mellea:per puritatem fuit aquea,per honestatem fuit rosea,per charitatē fuit ignea,per claritatem fuit aurea.Bene ergo dictū est Luc.1.Nomen virginis Maria.Explica si vis,q̄a traseo gratia breuitatis.Et hoc sufficit de sui nois designatione.Sed adhuc dico,ꝗ ad laudem faciunt,q̄ dicentur de sui nois expositione. Maria.n.interpretatur stella maris,illuminans,& illuminata mare amarum,seu dn̄a.Ista est.n.magnæ significationis,quia pro certo sicut ostenditur.Maria est nomen æquitatis,& iustitiæ,quia dr̄[Stella maris]quæ.s.stans immobilis in medio cęli,dirigit nauigantes.Nomen claritatis,& prudentiæ,quia dr̄[illuminans vel illuminatrix]Nomen honestatis vel decētiæ,quia dicitur[illuminata]Nomen fertilitatis & abundantiæ,quia dicitur[mare]Nomen asperitatis & pnīæ,quia dicitur[amarum]Nomen auctoritatis & excellentiæ, quia dicit domina Syro]s.sermone.Longum quāuis pulchrū, esset ista prosequi.Et ad laudem virginis gloriosæ adducamus solummodo istam salutationē Angelicam,in qua implicite vel explicite laudes beatæ virginis cōtinētur,nominando nomen suū dulcissimum,dicamus ei cū Angelo illud Lucæ. 1. Aue maria gratia plena.dominus tecum.In quibus verbis describitur beata virgo vt expiata culparum maculis,ideo dicitur, Aue quasi sine ve,& interpretatur stella,vt decorata virtutū flosculis,iō dr̄[Maria]& interpretatur illuminata,vt irrigata donorū riuulis,ideo dicitur[Gratia plena] & interpretatur mare,vt honorata gloriæ titulis,iō dr̄]Dominus tecū]& interpretatur domina:Primum probat nitor puritatis.Aue.i.sine ve.i.sine peccato:Secundum probat valor bonitatis, q̄ notatur in nomine[Maria,vt dictū est iā supra.Tertium probat humor pietatis[Gratia inquit plena]Quartum ꝓbat rumor dignitatis,q̄a]dn̄s tecū]¶ Dico ergo primo,ꝗ hæc fuit culparum maculis expiata,q̄a s̄m aliquos ista nunquam contraxit peccatum nec originale,nec actuale.Ideo interpretatur stella maris,quia stella habet naturam purissimam C

Nulli { Corruptioni peruiam, Maculæ permixtam, Immunditiæ deprauatam. } Et hoc ostenditur, cum dr̄[Aue],quod potest dici ab à,qđ est sine & ve,quasi sine ve peccati.Mundus enim subiacet triplici ve idest triplici maledictiōi sicut dicitur Apo.8.Ve,ve, ve habitantibus super terram.

Primum ve signat peccatum cogitationis, Secundum peccatum locutionis, Tertium vero peccatum operationis. Sed pro certo isti triplici ve, ista libera & immunis fuit.Quia fuit aue.i.sine ve. Ve.n.primum abijt,sicut dr̄ Apo.8.Et iō ista cōparantur,luci, quæ nullam habet corruptionis immunditiam permixtam,quia sicut dr̄ Sap.7.Luci comparata inuenitur prior. Candor .n. est lucis æternæ,& speculum sine macula.Bene ergo sine macula,q̄a interpretatur,vt dictum est,stella maris.Ista.n.stat in cęli medio immobilis,& cunctis stellis motis ista solummodo non mouetur,& ideo ad istam respiciunt nautæ,vt ad portum dirigantur.Ista etiam ferrum tactum ab adamante attrahit,ita ꝗ ad partem suam ipsum inclinat,& cōuertit.Sic vere virgo beata fuit stella immobilis per fidē,quia in passione filij alijs stellis idest alijs discipulis fluentibus & dubitantibus,ista immobilis columna fidei semper permansit.Et quia in illa die sabbati illa fuit vnica columna fidei Christianæ,hinc est,qđ dies sabbati ad eam applicatur,& in honorem ipsius ieiunatur.Vnde de illa sua immobilitate dicitur Ioan. 20. Maria stabat ad monumentum . ¶ Item ista dicitur esse in medio cœli,quia scilicet ista est inter Deum & peccatores pijssima mediatrix.In medio etiam est , quia sicut medium se habet æqualiter ad extrema,sic ista ad bonos & ad malos mediocriter æqualiter se habet omnes ad gratiam recipiendo, & oīb.grām infundendo.Lu.22.Ego aūt in medio vestri sum, sicut q ministrat.Maria.n.teste Ber.in sermone.Oīb. omnia facta est,& de eius plenitudine accipiunt vniuersi.s. captiui redēptionē,æger curationē,tristis consolationem.pc̄tōr veniā,iustus gratiā,Angelus lætitiam,Trinitas gloriā,filius carnis substantiam.Ista est igitur in medio,qui ad omnes æqualiter se habet.Ista igitur ferrum.i.pc̄tōres tectos adamante gratia Dei solet ad misericordiā attrahere,& nauigantes p mare huius mundi solet sine periculo ad portum gloriæ p ducere,dum tamen ad ipsam velint per pias orationes attēdere,& natare. Vnde Bernard.super missus est . Ne auertas oculos tuos à fulgore huius Syderis,si non vis obrui à procellis.Si igitur insurgant venti,voca Mariam.Si vndis super biæ ia-

biç iactaris,si ãbitionis,si detractionis vel ęmulationis flucti bus eleuaris,respice stellam,voca mariã.Isti igitur stella est pura,sancta,& culparum malis expiata,quod ostẽsum est,cũ D dictũ est.[Aue].Et hoc est primũ.¶Scd'o dico , quòd Maria fuit titulis virtutum illustrata,quod ostenditur,cum dr̃[Maria.Maria.n. ex sua significatione, figuratiõe,& ĩterpretatione signat congeriem oĩum virtutum, & maximè quia interpretatur illuminata,quia.s.ista fuit illuminata cũctis luminibus seu splendoribus gratiarum. Nam omnia luminaria fulgent in cœlo,oẽs colores apparent in iride,omnes herbæ & lapides preciosi procreantur in terra,sic in maria fulgebant omnia luminaria bonorũ documentorum , omnes colores bonorum,exemplorũ,omnes herbę & lapides preciosi virtutum & meritorũ.Et breuiter bene dicit Hiero. Sic(inqt) diligẽter attendas, nihil est virtutis,aut splẽdoris,nihil grę vel candoris,quod non resplendeat in Maria. Ambro.in libro de virginibus dicit sic.O quot(inquit)i vna virgine sunt virtutes.Ibi.n.fuit vexilũ fidei,secretũ verecũdiæ,deuotionis obsequium virgo intra domũ, comes ad ministeriũ, mater ad exemplum.Ista ergo est Maria,sicut dr̃ Luc.1.Nomẽ virginis maria.Super quo dicit Bern.in quodã sermone.Sic (inquit)criminum immanitate turbatus,si cõscientiæ fœditate confusus,si horrore iudicij pterritus,si barathro desperationis absorptus,Mariã cogita,Mariam inuoca,nõ recedat,à corde,non recedat ab ore.Ipsam.n.cogitãs nõ erras ipsam rogans non desperas, ipsam sequẽs nõ deuias,ipsa tenẽte non corruis,ipsa protegẽte nõ metuis, ipsa duce nõ fatigaris,ipsa propitia peruenis ad portũ salutis. Et sic ĩ teipso poteris experiri quam merito dictũ sit nomen virginis Maria.i.maris stella.Ista ergo fuit virtutũ flosculis illustrata,qa E Maria.¶Tertiò dico,ꝙ ista fuit donorum riuulis fœcũdata, quia plena grã.Ista.n.fuit grã plena in aĩæ infusione:plenior in natiuitatis diffusione:plenissima in filij cõceptione.Et iõ maria ĩterpretat̃ mare,ꝙ inexhaustibilr abũdat in aqua , qa .s.ista est sicut vnũ mare plenissimũ.i.quo De⁹ posuit oĩũ plenitudinẽ gr̃arũ, vt p istã ad alios trãsfundant. Sicut.n.à mari exeunt originaliter oĩa flumina,sicut dr̃ Ecc.1.sic Oẽs grę & virtutes originaliter venerũt de Maria.[Grã ergo plena] Vñ Hie.in sermone de assumptione dicit. Decebat (inquit) Mariam gratia plenam esse,quæ cœlis gloriã, terris Deum, pacemq; hoĩbus refundit, fidẽ gentibus,finem vitijs,vitę ordinẽ,moribus disciplinã.Et breuiter sicut videmus, ꝙ fons qñq; est ita plenus aqua,ꝙ necesse est,ꝙ p diuersos riuulos exterius trãsfundat̃,sic verè beata virgo est& fuit aquis grũ totaliter ita plena,& per riuos suæ dulcissimæ pietatis cõtinuè trãsfundit ad deuotos.Ista n.est ille fons, qui ascẽdebat de terra,irrigãs vniuersam superficiẽ terræ, sicut dr̃ Gen.2. Nam vt dicit Hie.Cæteris p partes, Mariæ autẽ simul tota se infudit grǽ plenitudo . In chro.n.fuit gratia tanq̃ in hoĩe personaliter diffinito , in Maria tanq̃ in templo singulariter consecrato.In Christo tanquam ĩ fonte influente, in Maria tanq̃ in riuulo trãsfundẽte.Quid plura Charissimi? pculdubio vr̃,ꝙ rõne suæ plenitudinis gr̃arum ista põt oĩbus rebus nobilibus comparari.Et ide est,ꝙ in scriptura comparatur

Lunæ.quæ est mater roris, Rori,qui est mater floris, Flori,qui est mater fructus, ¶Item est sicut Thalamus secreti pudoris, Calamus fragrantis odoris, Balsamus preciosi liquoris , Organus virtuosi valoris, ¶Ista est enim sicut Clibanus ardens per charitatẽ, Libanus candens per castitatem, Riuulus fluens per pietatem, Angulus manens per firmitatem.	Et breuiter charissimi, tanta est in virgine gratiæ plenitudo,ꝙ res naturales non suppetunt, quibus debeat comparari.Bene ergo dicitur [Gratia plena].Et ideò Ber.in sermone.Per te (inqt)beata virgo cœlum impletũ est, infernus euacuatus,cæli ruina reparata,captiuis miseris vita data.Patet er

F go,ꝙ ista fuit donorum riuulis fœcũdata, vel irrigata. Grã inqt plena.Quarto dico,ꝙ ista fuit bonorũ titulis decorata ꝙ ostenditur,cũ dicit[Dominus tecũ].Inter cęteros.n.honores quos potest habere pauper homo præcipuus est.ꝙ dominus suus secũ cohabitare,cõuiuari,& cõuersari dignet̃. Sic quia dominus & creator virginis beatæ cũ ipsa cohabitauit per carnis in ipsa assumptionem,per gratiæ plenã infusionẽ per æternam in Paradiso mansionẽ & conuersatione , sicut ipsa dicit Ecclesi.24 Qui creauit me,requieuit in tabernaculo meo,bene igitur dico , ꝙ dici potuit honorata . [Dñs inquit tecum].Et ideò Maria interpretatur domina,qa.s.ex eo,quòd ista fuit sposa regis Christi,facta est Angelorũ domina & magistra,& totius cæli imperatrix & regina . Vñ ẽt de ea canitur.Regina cœli lætare &c.Et ideò cum ipsa dicitur dominus fuisse,sicut dicit Augu.in sermone de natiuitate virginis[Dominus inquit tecum]

In { Ventre, Corde, Vtero, Auxilio.	Notandum ergo,ꝙ Deus fuit cũ virgine in ipsius conceptione per totius carnis formitis abstersionem . In ipsius natiuitate per suæ gratiæ plenariam

infusionẽ:in ipsius purificatione p suæ psonæ in tẽplo præsentationem:in ipsius annũciatione p nostræ humanitatis in ipsa assumptionẽ:in ipsius virginis assumptione p æternæ glorię beatificationẽ. Et sic patet virginis dignitas gloriosa,quia dñs tecum:virginis bonitas virtuosa,qa grã plena:Virginis claritas luminosa,qa [Maria] . Virginis puritas grosa,qa dictũ est.[Aue].Vide si vis in sermone. Quę est ista vbi multa de laudibus virginis gloriosæ inuenies vide ẽt supra de aduẽtu,vbi de virginitate virginis,& filij cõceptione G poteris iuenire.¶Sed si vis adhuc nota,ꝙ beata virgo summè est laudabilis pp tria,videlicet qa fuit mũdissima,Christũ cõcipiendo:Fuit pijssima,nobis cõpatiendo.fuit fortissima, hosti cõtrariãdo. Primũ fecit virginitas imaculabilis Sed ẽm benignitas inexhaustibilis: Sed tertiũ auctoritas insuperabilis.¶Dico igit̃,ꝙ ista est summè collaudãda,qa fuit

Mundissima in conceptu, Pijssima in affectu, Fortissima in effectu.	Dico ergo,ꝙ ista habet virginitatẽ immaculabilẽ,qa

.s.ista fuit virgo ante partum,& in partu, & post partũ . Circa quod nota,ꝙ ipsius virginitas debet probari proprietatibus creaturarum,enigmatibus figurarũ,fictionibus poetarum,vaticinijs prophetarum.Dico ergo,ꝙ virginitas beatę virginis probatur proprietatib.creaturarũ.Apes.n.sine carnali coitu incipiunt.Hyena sine mare dr̃ concipere.Vultures etiam sine coitu dicuntur generari,& prouenire.Quęq dem signa & exãpla sunt cõceptus virginis gloriosæ.Ista.n. sine virili semine concepit Christum,& in conceptu & ĩ partu perpetua virgo mansit. ¶ Quod vtique secundo probatur enigmatibus figuratum.Maria.n.figuratur

In { Vellere Gedeonis, Rubo visionis, Throno eburneo Salomonis, Paruo monte Danielis, Porta clausa Ezechielis.	Dico,ꝙ ista fuit vellus Gedeonis,quia sicut dr̃ Iudicum. 6. Istud vellus tota terra sicca manente so

lum sine pluuia rorem habuit Rubus ẽt ardere videbat̃, & tñ conbustionem non sustinuit,sicut dr̃ Exodi . 3.Thronus etiam Salomonis de ebore puro & candido cõstructus fuit sicut dr̃.3.Regum.10.De monte etiã danielis lapis sine manibus fuit abscissus. Dani. 2. In porta ẽt Ezech.nullus pter dñm fuit ĩgressus Eze.44.Sic ergo pculdubio beata virgo sine pluuia carnalis voluptatis fuit rorida p ipregnationẽ. Sine cõbustione & sine læsione suæ ĩtegritatis fuit ignota p Spiritus sancti in suo cõceptu operationem. Vterus ẽt eius qui per castam virginitatẽ fuit candidus & eburneus. Salomoni.i.Christo factus est thronus per suã benedictam incarnationẽ.Siue ẽt sine manibus humanæ operationis lapis angularis Christus de monte sui pgnantis vteri fuit abscissus p suæ natiuitatis pgressionẽ.Et sic ipse vterus su⁹ factus est porta clausa,soli dño aperta,& puia,p suæ tãtę virginitatis ppetuã cõuersationẽ & cõsecrationẽ.Et sic patet Marię virginitas ĩ enigmatib.figuratũ. ¶ Itẽ probat̃ sua virginitas fictionibus poetarũ.Teste.n.Ouidio, dea pallas semp fingitur virgo fuisse,& tñ fingit̃ quendam filiũ sine virili semine concepisse,ipsumq; filiũ(qa duplicis erat naturæ) hoĩs.s.& serpẽtis,dr̃ in quodã scrinio secretissimo iclusisse. Ista dea charissimi,signat beatã virginẽ,qa.s.p certo ista sine virili semine virgo filiũ geminę substãtiæ.s.Chr̃m,qui Deus erat & hõ genuit,& cõcepit,ipsumq; in cista humanitatis nr̃æ inclusit mirabiliter, & abscõdit 45. Vere tu es Deus abscõditus. ¶Itẽ pbat̃ sua virginitas vaticinijs pphetarũ.Vñ.7.dr̃.Ecce virgo cõcipiet,& pariet filiũ,& vocabit̃ nomẽ ei⁹ Emanuel Istũ.n.virgo concepit, q̃ quidẽ Emanuel.nobiscũ De⁹ dictus fuit,inq̃tũ Deus & hõ hic vna cũ hoĩb.habitauit.Patet

ergo, q̄ beata virgo habuit virginitatem immaculabilem.
H ¶ Deinde dico q̄ ista habuit benignitatem inæstimabilem. Tanta.n.pietas & benignitas est virginis,q̄ ipsa regina mise ricordiæ nuncupatur.Ista.n.est sicut adamas lapis, qui ferri est attractiuus,& est lapis hoiũ reconciliatiuus. Ista.n.est lapis guttarum,aquæ cõtinuè emissiuus,& distilatiuus.Ista est.n.sicut sapphirus,qui est lapis carcerum apertiuus,& vinculorum et cõfractiuus,quia pro certo beata virgo per suã summã clementiã est ferri.i.pc̄tõrum ad veniã attractiua,& Deo reconciliatiua.est aquarum.i.gratiarum & beneficiorum continuè diffusiua:est etiam carceris inferni sæpissime apertiua,& vinculorum diaboli.i.pc̄tõrum suis intercessionib.confractiua.Ista.n.ligatos pc̄tõres de potestate diaboli eripit,& oĩb.in tribulationib.positis subuenit & succurrit. De hoc Berna.in quodam sermone. Tuæ inquit miæ beata virgo longitudo durabit vsq; ad iudiciũ, latitudo replet orbem terrarum,sublimitas restaurat Paradisum ,pfunditate euacuat infernum.Habet igitur beata virgo bonitatẽ inęstimabilem.
I ¶ Deniq; dico,q̄ ista habet auctoritatem insuperabilem.Ista.n.habet ptãtem in cœlo & in terra, in mari & in oĩb.abyssis.Ista.n.est sicut lapis,qui dr̄ alectoria,cuius p̄sentia terret leonem.Ista est sicut arbor,quæ dr̄ cedrus,quæ rõne altitudinis regina arborum dr̄, cuius fragrantia fugat serpentes.Ista est sicut ebur,quod pannum lineum positum super prunas cõburi prohibet,& prunã extinguit.Ista est sicut arbor fraxinus,sub cuius vmbra serpentes demones venire nesciunt neq; possunt.Ista est sicut sapphirus, in cuius medio generatur carbuuculus Christus semp splẽdens, & noctem illuminãs.Ista est sicut aĩal pulcherrimũ & amicabile,quæ dr̄ pãthera, cuius vox & eloquẽtia cõturbat dracones.Et procul dubio charissimi,per istam fugantur & terrentur & superantur inimici nostri demones, q̃uis ipsi sint leones per sæuitiam,& crudelitatem,serpentes p maliciã & fallacitatem,dracones per inuidiam & malignitatẽ.Et breuiter charissimi,nullus hostis infernalis potest lædere, quẽ beata virgo voluerit iuuare.Et ideò sub tuum præsidiũ, cõfugimus sancta Dei genetrix, nr̃as ergo deprecationes ne dispicias sed à cũctis piculis libera nos virgo beata. Ber.n. dicit.Ille(inq̄t)solus taceat miam tuã beata virgo, qui te fideliter inuocatã sibi asserit defuisse.Et quid mirũ si aduocata adest,quæ ẽt præsto est non vocata?Sic igiť patet,q̄ beata virgo habet potestatem insuperabilem,habet benignitatem inæstimabilem & inexhaustibilem,habet puritatem immaculabilem.Et hæc quantum ad indignitatem mea pauperrimæ facultatis,& quantũ ad pollutionem labiorũ meorũ (q̄ nõ sunt digna aperiri, vt recta p̄dicent, qm̃ vir pollutus labijs ego sum, ita quod diserte nescio loqui, q̄a puer ego sum,sed non purus aer)de Maria sufficiãt.Hoc solũ hic sup addere dignum duxi,cuius formã semel in quodã libro scriptã iueni de salutatiõe virginis Mariæ ĩ pricipio sermonũ, q̄ dr̄[Aue maria.Interra charissimi,ergo ad hoc,q̄ aliq̄s hẽat grãm nobiliũ puellarũ, q̄nq; sũmopere suffragãť,videlicet

Curialis saluatio, — Sic proculdu-
K Suæ pulchritudinis commendatio, — bio charissimi,
Sui amici nominatio, — q̄a gratiã bea-
Suæ famæ recitatio, — tæ virginis ne
Sui generis magnificatio. — cesse habemus

acquirere ĩ præsenti,hinc est,q̄ debemus ipsam salutare, dicentes.[Aue maria].Cõmẽdare,dicẽtes[gratia plena] Amicum suum,s.Dei filium nominare,dicentes.[Dñs tecũ].Famam ipsius recitare,dicentes.[Benedicta tu ĩ mulierib.]Genus ipsi⁹ magnificare,dicẽtes.[Et benedictus fruct⁹ &c].Dicamus p grã impetranda salutando virginem gloriosam. Aue maria gratia plena dominus,tecum &c.Vel alio modo dico,qd̄ inter cætera quæ sunt puellis virginibus magis grata solẽt esse flores,& potissime flores rosarum & etiam liliorũ,q̄ virginibus propriè adoptantur.Et ideò pro impetrãda gratia beatæ virginis acquiramus florem illũ,quem sibi attulit Gabriel Angelus de viridario Paradisi.Aue maria &c.In isto flore lilij sũt sex folia s̃m sex folia lilij materialis,& s̃m sex proprietates eiusdem.Flos enim lilij

Pollet candore, — Quia.s.liliũ est si-
Caret sapore, — gnum regis Frãciæ
Abundant humore, — & eos,qui portant
Claret regio honore, — lilium,demonstrat
Fragat odore, — esse vel de familia,
Præcellit valore, — vel de genere re-

gis.Sic pro certo beata virgo pollet candore p purã cõtinẽtiam.Ideo dr̄[Aue].i.sine ve.Caret sapore per pęnitẽtiã.Iõ dr̄.[Maria].i.amara. Abũdat humore p clemẽtiã, ideò dr̄. [gratia plena].Claret regio honore p excellẽtiã,iõ dr̄.[Dñs tecum.[Fragrat odore p famæ redolentiam,ideo dr̄.[Benedicta tu &c.]Præcellit valore per eminentiam.ideo dicitur. [Benedictus fru.&c.]Offeramus igitur virgini gloriosæ

Castitatis, — Et dicamus pro gratia impetrãda.
Amaræpenalitatis, — Aue maria &c.Vel alio modo po
Lilium — Dignitatis, — tes notare,qd̄ inter illa, quæ magis
Famositatis, — placent regibus & reginis, sunt la-
Vtilitatis, — pides preciosi. Et ideò pro gratia

reginæ virginũ impetranda,offeramus coronam illã aureã, ornatam omni lapide pcioso,quã Angelus Gabriel de throno attulit Paradisi.s.Aue maria.In ista.n.corona sunt sex lapides pciosi.i.sex speciales virtutes,q̃ beatæ virgini applicãtur &c.Applica & dic,q̄ ista habuit carnis puritatẽ[Aue].i. sine ve.Mẽtis claritatẽ[Maria]:i.illuminata:Morũ vbertatẽ [Grã plena.]Firmam charitatem.[Dñs tecum].Famę celebritatẽ.[Benedicta tu ĩ mulieribus].Operũ bonitatẽ[Et benedictus fructus vẽtris tui] Applica sex p̄dictas virtutes sex lapidib.preciosis sicut volueris,q̄a omitto causa breuitatis. A

Maritus.

Cum maritus sit nomen reuerẽtiæ diligentiæ,amicitiæ,quia.s.

Maritus debet — Ab vxore reuereri, — Possum dicere q̄ triplex
Statũ domus ĩtueri, — inuenitur maritus, vide-
Spõsę suæ fidelis haberi,licet aĩę, Ecclesiæ,spõsæ

maritus aĩæ est Christus saluator:maritus Ecclesiæ est præsul & pastor:maritus sponsæ est coniunx tutor. Quilibet.n. istorum maritorum vxorẽ sibi cõmissam debet diligere, debet corrigere,& dirigere.¶Primò ergo de Chr̃o dico,q̄ est maritus aĩæ spiritualis,& ipsam p fidẽ ĩ baptismo despõsat, iuxta illud Oseæ.2.Sponsabo te mihi in fide.Constat.n.q̄ ipse istã coniugem suam diligit, dirigit, & corrigit.Cõstat ẽt q̄ sicut maritus tanto zelo diligit vxorẽ, q̄ nullũ aliũ pter se vult ei copulari,quinimo si alienorũ colloq̄a obscura, & cõsortia videt eã admittere, statim Zelotypus efficiť, & in ipsam seuire & aĩa duertere comprobatur, sic Deus tanto zelo diligit aĩam christianam,q̄ sibi soli vult eam copulari, & se ipsi solummodo copulare per grãm & per fidem.Gen. 29.Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus. Et iõ si videret,q̄ cum leonibus.s.cum mundo, carne & demonib. p vitia & errores habeat familiaritatẽ & colloq̄a, ipsorũ.s. suggestiones admittendo & audiẽdo, solet tristis & desolatus esse.Iuxta illud.1.Macha.2.Oĩs maritus sumpsit lamentum.Et in ipsam atrociter vindicare.Exemplo Sansonis, de quo dr̄ Iudicum.14.&.15. q̄ Vxor eius sumpserat aliũ maritum,& ideò ipsam repudiauit,& in Philisteos vindicauit. Deus.n.animam,quæ ipsum dimittit,& maritũ sibi aliũ quęrit,virumq; suum legitimum Christum respuit, cõtẽnit,& mũdo,carni,vel demoni se cõiũgit,solet repudiare,& de ipsa de cætero non curare,sed ipsam cũ suis amatorib. destruere,& delere, sicut de vasthi deposita pro eo q̄ regẽ virũ & maritum suum contempserat dr̄ Hest. 1. q̄ hoc exemplo omnes cõiuges parui penderent imperia maritorum. Iõ deposuit eum Assuerus,sicut dr̄ ibidem.& Hester substituit loco eius. Aduerte tamen,quòd vxor ista.s.anima,probatur& examinatur,vtrum scilicet maritum suum contẽpserit,sibique fuerit infidelis,sicut probatur cõiunx suspecta p aquas maledictionis, sicut ponitur Num.6. Sed de hoc vide alibi, vbi posita est figura.Christus ergo est maritus aĩæ spiritualis, qui.s. pro ipsa tuenda & saluanda se opposuit, & morti etiam & cruci exposuit,iuxta illud Ruth.1.Mortuus est Helimelech maritus Noemi.Et ideo iste non est ab ea comtẽnendus,sed fideliter diligẽdus.vnde de Thobia, & Sara dicitur Thobię.10.quod ipsi monuerunt filiam suã honorare socrũ diligere maritũ,regere familiã, gubernare domũ,& seipsam irreprehensibilẽ exhibere.¶Scđo dico,q̄ platus est maritus Eccl.spũalis.Prelatus.n.est Ecclesię sibi cõmissę spiritualis maritus est spõsus,eius.s.tuitioni & regimini spũaliter deputat⁹.Hãc.n.zelo magno debet diligere,sapiẽter debet dirigere,atq;regere,& seueriter corrigere,& reducere. Q̄a.s. ẽ cõtra multos maritos malos,q̄ Eccl̃as,& vxores suas nõ diligunt B

ligunt nec earũ regiminib. & operatiõib. intendunt, sed alias vxores appetunt alienas Eccl'as & platuras ambiunt & deposcũt. Similes tauris & equis, qui vxore vna nõ cõtẽti sunt, sed cũ multis & plurib. cõcumbere, q̃runt, & mugiendo de vna ad aliam se diffundunt, ita q̃ scda ecclesia põt dicere primæ illud, qđ dixit Lya Racheli Gen. 30. q. f erat pulchra, & iõ maritus dimissa Lya vxore antiquiore & lippa, ipsi quasi totaliter adhærebat. Nunquid parũ, tibi vr̃, si maritũ meũ ꝑripueris mihi? &c. Quia re uera tales mariti primã vxorẽ nõ diligũt, sed iuniores & pinguiores cõtinue q̃runt, & nunquã in aliqua pedẽ figũt, cũ tñ dicat Apostolus, q̃ episcopũ oportet esse vnius vxoris virũ, & circa vnã Ecclesiã occupari, vt sic dicat illud Gen. 30. Mecũ erit maritus meus. Est igit̃ platus maritus Ecclesiæ spũalis. ¶Tertio dico, q̃ vir siue spõsus est maritus spõsæ suæ corporalis, & sic de marito materiali & corpali dicã, qđ iste dẽt vxorẽ diligere, dirigere & corrigere, & ab ipsa diligi, metui & reuereri. Sed de istis nihil ad pñs. Vide vbi cõiugiũ, q̃a paucæ sunt hic auctoritates. Et vide in aliis titulis ptinentib. ad istã materiã, sicut est adulteriũ, fornicatio, vxor, fœmina, coniunx, vir, sponsus, & similia.

Marmor. Nota, q̃ marmor est lapis durissimus qñque albus, qñq; niger, qñq; varius. Et põt significare illos, qui per patientiã sunt durati, & in bono ꝑ
A constantiam stabiliter roborati, & ad ædificium Ecclesiæ tã militantis q̃ triũphantis finalr̃ deputati, sicut de Salomone dr̃. 2. Para. 2. q̃ ipse strauit pauimentũ templi praeciosissimo marmore decore multo. Vnde de illis, qui sustinent Ecclesiam, dicitur Can. 5. quod crura eius columnæ marmoreæ. Vel etiam in malo potest significare illos, qui per crudelitatem sunt duri, & per obstinationis malitiam ad omne vitiũ indurati sicut in fabulis dicitur, quod Niobe fuit conuersa in marmor durissimum & nigerrimum. Transeo, quia paucissimæ sunt auctoritates.

Martha. Quæ interpretatur prouocans seu irritans seu dñans, fuit dñi hospita, quæ. s. Christum suscipiendo fuit largula: fratri in cõpatiendo fuit æmula, fi-
A de obediendo fuit credula, dño seruiendo fuit sedula, sororem arguendo, fuit quærula sicut hæc omnia patent. Io. 11. Quia. s. ista ad resuscitationem Lazari fratris sui dominum prouocauit: Sororem suam aliqualiter irritauit: & in cęlis dominum impetrauit. Vide euãgelium vbi supra, & diuide & distingue, & commenda beatam Martham de largitate, charitate, credulitate, sedulitate, & seueritate. Transeo, quia paucæ sunt auctoritates.

Martyrium. Quãuis exẽpla & figuræ possent in natura & in scriptura plurima inue-
A niri, quia tñ nomen martyris rarum est in scriptura, ita q̃ de martyrib. nec themata, nec auctoritates vocales inueniũtur hinc est, q̃ de martyrib. pauca dico. Nota ergo, q̃ sancti martyres sunt honorandi & exorandi, quia fuerunt pro Christo lapidati, & pro ipso perstiterunt, quia fidem fundauerunt, pęnas sustulerunt, mũdum contempserunt, cęlum elegerunt, Christum dilexerunt, tyrannos vicerunt, gloriã meruerunt. Prosequere, si vis, & vide in moralitatib. in tabula de martyre, vbi satis inuenies in manipulo florum in titulo suo. Et vide infra de tribulatione, & infra de sanctis, vbi Deo propitio multa ponam.

Massa. Cũ massa nihil aliud sit, quã aliquarum rerũ cõgeries inuicem collecta, seu coniuncta inuicẽ
A vel cõpacta, & ad inde aliquid faciendum per modum materiæ ordinata, multa possent dici, sed transeo. Massa. n. caricarũ Dauid plantauit. 1. Reg. 25. Regẽ in deserto ponit. 2. Reg. 16. Ezech. curauit. 4. Reg. 20. & Esa. 38. Massa etiam picis & stupæ draconem occidit, & strangulauit, sicut dr̃ Dan. 14 Et sic per massam intelligitur congeries virtutum, meritorum vel ẽt bonorum hoĩum vel iustorum. Massa insuper impietatem in amphora conclusit. Zac. 5. Et modicum fermentũ totã massam corrumpit. 1. Cor. 5 Et ex eadẽ massa figulus vas in honorem & vas in contumeliã facit. Ro. 9 Et sic per massam intelligit male consuetudinis põdus, q̃ in corde claudit impietatẽ ne exeat, vel malorũ, hoim cõgeries, seu cumulus quẽ modicũ fermentũ malitiæ, sed malæ doctrinæ faciliter corrupit, vt fœteat, vel aiarũ à Deo creatarum origo seu titulus quẽ ordinat Dei prædestinatio, vt ad vitam vel ad mortẽ veniat, seu transeat. sufficit, q̃a modicũ de auctoritatib. &c.

Masculus. Nota, q̃ masculus cũ sit nomen sexus ꝑfectioris. s. sexꝰ virilis, (vt cõiter) signat A
in bono. Et iõ sicut masculus (vt cõiter) respũ sexus fœminei est conditionis nobilioris, cõplexionis calidioris, pfectionis potentioris, sic vere cũ in mundo inueniã quasi duplicationem sexuum bonorum. s. masculos & fæminas hoc est dictu, bonos & malos, clericos & laicos, platos subditos, sicẽt istud certũ est, q̃ masculi. i. boni & pfecti viri, & maxime boni ecclesiastici vel prælati, sunt nobiliores in dignitate, sunt calidiores in charitate, sunt potentiores in constantia, & firmitate. Istud. n. cõstat, q̃ masculi, i. viri perfecti ecclesiastici & plati sunt digniores ad imperandũ, sunt fortiores ad operandũ, sunt feruentiores ad diligendũ. Et iõ antiquitus in lege nullũ, aĩal Deo offerebatur nisi masculũ. Masculina. n. & maxime primogenita Deo offerebant, & sibi ẽt dedicabant, sicut dr̃ Exo. 13. Oẽ masculini sexus consecrabis dño. Ad denotandũ, q̃ soli viri masculi, & virtuosi, & perfecti Deo sunt cõgrui, & accepti, & digni Deo offerri, & eiꝰ vsib. deputari. De agno. n. pascali dicebat, qđ debebat esse agnus sine macula, masculus annicuus. Quia. s. perfecti viri, & maxime ecclesiastici vel prælati debẽt esse agni per benignitatem, masculi per strenuitatẽ, sine macula per innocentiæ puritatem. Notemus ergo, qđ isti masculi, videlicet prælati, respũ subditorũ, clerici respũ laicorũ, pfecti respectu iniquorum debent esse vel sunt super istos digniores ad imperandum, fortiores ad operandum, aptiores ad generãdũ. ¶Primo ergo dico, qđ tales habent virtutem sagaciter imperandi, quia si B
cut masculi naturaliter dominantur fæmellis, sicut ẽt Deus maledicẽs Euæ dixit sibi. Sub viri ptãte eris. Gen. 3. sic vere tales pfecti viri debẽt & in platiõe & in iurisdictione alijs ꝑeminere, & ptãtem super alios obtinere. Teste. n. Bernar. Ancillã dominari, & dominam ancillari, magna abusio est, Seneca ẽt dixit, q̃ graue est à deteriore cingi siue anxiari. Et iõ dicit Vegetius, q̃ tunc bene respublica gubernatur, qñ non erat maior, nisi qui melior. Et ideo masculi. i. viri perfecti debent dñari, & debent in honorib. pferri sicut dr̃ Apoc. 12. q̃ mulier peperit virum masculum, qui recturus erat gentes. Quod est contra multos, quia sicut videmus, fœminæ. i. viri imperfecti, magis quandoq; præficiuntur quam masculi. i. viri boni, & magis volunt dominari, quam viri boni, & perfecti. In Amazonia fæminæ retinentur, & masculi expelluntur ita qđ nullus masculus, sed solum fœminę, ad regimen admittuntur. Quia vere hodie in hoc mundo repelluntur sæpissime ab officijs ẽt diuinis illi, qui sunt meliores, & admittuntur illi, qui sunt deteriores. Quod figuratum est in Pharaone qui præcipit masculos enecari, & fæminas reseruari. Et ideo hodie videtur impletũ illud Esa. 3. Populũ meũ exactores sui spoliauerunt, mulieres dominatæ sunt eis. Cuius equidẽ figuram, & exemplum habemus in illa muliere Athalia, quę omne semen regium fecit occidi, vt sola posset in Hierusalẽ principari, vbi tamen nequissime regnauit, & populum dñi à cultura Dei reuocauit, & in templo adorari idola fecit, sicut dr̃. 4. Reg. 11. & 3. Para. 22. & 23. Ipsa tamen finaliter fuit gladio interfecta. Ista ergo fæmina charissimi, typum & figuram gerit malorum effœminatorum, & inconstantium prælatorum, qui ad finem, quod possint regnare in Ecclesia, sæpe nituntur extinguere, deprimere, & impugnare semen regiũ, i. viros bonos, ad quos debebat aliorum regimen pertinere sicut sæpissime patet ad sensum. Quia sicut dicitur Eccle. 25. Si mulier sumpserit principatum cõtraria est viro suo. Quo facto si in regimine præualet, statim propter eorum malam vitam templum Ecclesiæ destruitur, Deus non colitur, nec adoratur, imo idola diabolica. i. vita & peccata in Ecclesia coluntur, & ipsi à diabolo finaliter in inferno perimuntur, quia sicut dr̃ Prou. 28. Regnantib. impijs ruinæ hominũ. Masculi ergo debent esse. i. perfecti, qui alijs principantur, quia isti virtutẽ habent sagaciter imperandi. ¶Scdo dico, qđ tales spirituales masculi habent virtutem viriliter operandi. Naturaliter. n. masculi sunt fortiores ad operandum, quam fæminæ. Sic tales fortius & virilius debent bona opera exequi, q̃ alij. In cælo. n. dicuntur esse quædam signa masculina & quædam planetæ masculini, qui valde sunt fortioris operationis, quam alij. Quia. s. in cælo Ecclesiæ illi qui sunt masculi. i. prælati, clerici vel pfecti, debẽt in bene operãdo esse fortiores, & in bono opere promptiores. Qđ tñ est hodie cõtrarium

trariū. Inter vrsos.n. teste Plinio fallit regula, q.a.s. inter vrsos feminæ sunt masculis fortiores. Sic vere in Eccl̃a feminę i. simplices & subditi sunt fortiores ad bene operandū, q̃ clerici, vel p̃lati. ¶ Tertio dico, qđ tales sp̃ūales masculi habent virtutē fortiter generandi. In generatione.n. masculus se habet per modū formæ & agentis, fæmina vero per modū materiæ & patientis. Vñ proprie ad masculū pertinet generare. Sic vere tales p̄ cæteris debent habere virtutē spiritualiter generandi quia.s. ipsi debent generare in seipsis bona opera & ēt alios debent per prædicationem & conuersationē domino generare, sicut faciebat Apostolus, qui dicebat 1. Cor. 5. In Christo.n. Iesu per euangelium ego vos genui & cæte. Omitto gratia breuitatis. Vide in tabula, quæ finaliter fiet.

Masphat. Nota, ꝙ masphat erat loc⁹ vbi filij Israel contra Tribū Beniamin, & scelus Gabaō cōiurauerunt, Sicut dr̄ Iud. 20. & 21. Vbi ēt filij Israel ad Samuel conuenerunt, & vbi ipso orante victoriā de Philisteis habuerunt, sicut dr̄. 1. Reg. 7. & 1. Re. 10. Vbi Samuel populū iudicauit, sicut dr̄ ibidē. Et vbi Iudas oēm masculū interfecit. 1. Mac. 5. & vbi Godolias filios Israel post destructā Hierusalem congregauit, sicut dr̄ Hie. 40. & 4. Reg. 25. Interpretatur autem masphat contemplans tempus, vel speculator p̃cti. Applica, si vis ad bonum vel ad malum, quia trāseo.

A **Mathatias** Fuit pater Machabæorū, & interpretatur collatus à Domino, vel domū domini aliquando. Vide hystoriam. 1. Mach. 1. & 2. c. & Applicā, prout occurrerit.

A **Materia** Nota, ꝙ cū materia sit cuiuslibet rei originale principium passiuum duntaxat, q̃ de sui natura est inpotentia ad omnes formas, habens imperfectionem, potēs tñ acquirere p̄fectionē p pñtiā formæ sibi vnitę, multa possent de materia dici, & ad multa posset multipl̃r applicari, verū quia paucissimæ sunt auctoritates, omitto. vide si vis ĩ introductorio meo, vbi primū capitulū est de materia & ipsius cōditiōib. ad diuersa moraliter applicatis.

A **Mater.** Nota, ꝙ cū mater sit persona, in qua, & de qua fętus materialiter ꝓcreatur, à qua fœtus nutritur, & educatur, per quam fętus regitur & gubernatur, spiritualiter loquendo, mater pōt accipi in bono & in malo. Vñ p matrem in bono pōt intelligi p̃latus, & gubernator instructor & prædicator nutritor & miserator. Dico, ꝙ mater pōt significare p̃latos & gubernatores. Et sic Deus pōt dici mater, quia.s. iste sicut mater portat, nutrit, fouet, & diligit vniuersos, dicens illud. 2. Reg. 1. Sicut mater vnicum amat filiū, ita te diligebā. Sic ēt prælati possunt dici mater, q.a.s. prælati debent filios, i. subditos verbo, & exemplo, & temporali subsidio nutrire, vt sic quælibet mater spiritualis, siue sit prælatus siue prædicator, siue ēt quilibet benefactor, possit dicere illud Eccl. 24. Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei. Vbi aduerte, ꝙ p̃lati debēt esse

Matres { Diligentes, / Corrigentes, / Dirigentes, / Erigentes, } quia mater { Dilectionis, / Timoris, / Agnitionis ; & / Sanctæ spei.

B ¶ Primo ergo dico, ꝙ prelatus debet esse mater filiorū. i. subditorū, ipsos fouendo & diligendo, quia.s. mater solet filios diligere, & ipsos nutrire, & defendere. Qđ est contra malos p̃latos, qui sunt sicut quædam porcæ q̃ s̃m Pliniū, solent oēs filios suos deuorare præter primos. Quia.s. multi sunt mali prælati, qui filios. i. subditos suos deuorant exactionib. & rapinis, pp illos qui apud eos sunt potiores & primi.s. familiares consanguineos & amicos, ita ꝙ tales non possunt ꝓpriè dici matres, quia.s. isti contra naturā maternitatis proprios & filios magis, quam alios cruciant, & flagellant, ita ꝙ talib. pōt dici illud Ezec. 19. Quare mater tua leæna cubauit iter leones? Isti.n. dñr mater pp p̃lationis maternitatem. Dñr leæna pp inuasionis crudelitatē. Dñr cubare pp deliciarū carnalitatem. Dñr esse inter leones pp voracē familiarū societatē. Timeant igiẽ tales impiæ matres ne eis eueniat sicut scorpioni. Dicit.n. Plinius, ꝙ est quædam species scorpionum, q̃ qñq; concipit. 11. filios, quos tñ cū peperit, oēs incipit deuorare. Qđ videns vltimus salit super clunes matris, & eā pungit, & occidit, & mortē fratrū suorū vindicat, atq; punit. Sic vere charissimi, accidet talib. iniqs matrib. filios suos. i. pauperes subditos deuorantib. Quia ꝓcul dubio vltimus frater illorum.s. Christus, qui dixit Mar. 3. Qui facit voluntatē patris mei, ille frater meus & mater & soror est, ipsos final̃r p mortē tp̃alē & perpetuā vulnerabit & fratrū suorū iniurias vindicabit. Can. 1. Filij matris meæ pugnauerunt cōtra me. Et Mic. 7. Filia consurget aduersus matrē suā. Non sic ergo sed sint p̃lati bonæ matres, subditos fouendo & diligendo. Ego inquit mater pulchræ dilectionis. vt dicat q̃libet illud. 2. Reg. 1. Sicut mater vnicū amat, filium ita te diligebā. ¶ Secundo dico, ꝙ debent esse matres subditos admonendo & C corrigēdo, q.a.s. p̃latus debet esse mater timoris. Sicut.n. mater solet filio timorē incutere, & qñ inuenit eū luto maculatum, solet eū acriter verberare, sic vere prælatus debet timorē suum in subditos imprimere eos si delinquant, iustè & rigidè castigare. Vnde Eccl. 15. Qui timet Deū, faciet bona, & qui continens iustitiæ, apprehendet eā, & obuiabit illi quasi mater honorificata. Prælatus.n. sicut mater honorificata hābet malis subditorum desiderijs obuiare vt timorē Dei possit in eis generare. ¶ Tertio dico, ꝙ isti dñt esse matres subditos regendo & dirigendo [Agnitiōis inquit] Sicut.n. mater tñ habet de agnitione & industria, & filios suos regit, & dirigit quousq; sciant regere semetipsos, sic vere p̃latus debēt esse prudens.s. sapiens, & agnoscens, vt subditos debite dirigat atq; regat. Vnde bonus pastor dicit illud Io. 20. Cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Vt sic de tali matre possit dicere quilibet subditus illud Prou. 4. Tenellus vt vnigenitus fui coram matre mea, & docebat me. Verè ad tales pertinet docere subditos, & eos in morib. erudire, quia sicut ad matrem pertinet lactare filios cum mamillis, & eisdē lactis dulcedinē ministrare, sic ad bonum prælatum pertinet lac doctrinæ subditis distillare, & in bonis sp̃ūalib. eos enutrire. Vnum tñ aduerte, ꝙ sicut paruuli lacte matris suæ propriæ laudabili⁹ nutriunt, sic subiecti lacte doctrinæ ꝓprij rectoris vel prælati melius, & laudabilius informantur. Qđ est contra illos, qui per vicarios faciunt subditis prædicari, & ipsos p Vicarios gubernari. Nullus.n. pōt (vt cōiter) ita bñ doceri & informari, regi, & gubernari per vicarios sicut p rectores & p̃latos. Magis.n. fertur affectus maternus super filium quā alienus, sicut exemplum habemus. 3. Re. 3. de duabus mulierib. meretricib. quarum mater proprium filiū noluit interfici, alia vero mulier quæ se matrem fingebat & nō erat, de morte pueri non curabat dicens. Nec mihi nec tibi, sed diuidatur, sicut de mercenario dicitur Io. 10. ꝙ mercēnarius cuius non sunt oues propriæ, videt Lupum venientē, & fugit, quia non pertinet ad eum de ouibus. iō iudicauit Salomō dicens de vera matre. Date huic infantem viuū, hæc est.n. mater eius. Isti ergo debent esse matres subditos regēdo & cognoscēdo [Agnitionis inq̃t] Co. 1. Impleamini agnitione Dei. ¶ Quarto dico, ꝙ isti debent esse matres, subditos D tenendo & erigēdo [Sanctæ spei inq̃t] Sicut.n. mater puerū cū cadit in lutum, solet erigere, & ne iterum cadat, ipsū manutenere corporaliter sustinere, sic prælatus debet subditos in lutū cadentes. i. ad amorē bonorum tp̃alium anhelantes sursum erigere ad spem, & desiderium æternorū, & eos ibi manutenere, & ꝓ posse continue conseruare. Sancte inquit. spei. Nulla.n. alia spes est sancta nisi spes bonorum Paradisi. Et ideo ibi superiores sperare, & ad sperandum subditos adiuuare debent Psal. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra. Et in Psal. Spera in dño & fac bonitatem &c. Quod est contra illos, qui magis inducunt filios ad temporalia diligenda, quam ad æterna speranda. De quib. dr̄. 2. Paral. 22. Mater eius impulit eum impie agere. Nō sic ergo, sed sit prælatus mater diligens corrigēs, dirigens, erigens. Vt sic ad prælatos videatur referri verbū Bernardi dicentis super cātica. Discite vos subditorum matres esse, non dominos, diligite magis amari, quā metui. Sit in vobis materna pietas, & paterna seueritas. Exhibete vos matres fouendo patres corripiendo. Suspendite verba, ꝓducite vbera. Sic igiẽ patet, ꝙ mater accipit in bono &c. ¶ Sed potissime accipiendo in bono possum accipere virginē gloriosam. Mater.n. est nomē honoris, nomē amoris, nomē dulcoris. Dico nomē honoris, quia.s. ista debet ab oib. sicut mater omnium honorari, quā etiā sicut matrem creator oīum honorauit. Ista est.n. sicut sapphirus, q̃ dicitur mater carbunculi, pro eo, ꝙ in eius vētre & venis carbūculus generatur, quia.s. ista est mater Dei, q.a in venis vteri sui ipse carnem accepit,

accepit, ita, ꝙ nos possumus sibi dicere illud Io. 19. Fili, ecce mater tua. Et maxime à nobis debet honorari, q.a .s. ipsa est mater oium. Est. n. sicut artemisia, q̃ d. mater herbarũ, quia ista est mater oium & peccatorũ & perfectorũ. Sap. 7. Oium bonorum mater est. Et iõ debet à nobis honorari sicut mater, figurata in imagine terræ, quæ vocata fuit alma mater. Teste. n. Isid. antiqui videntes, ꝙ terra mater esset & nutrix oium viuentium voluerunt vt deam eam colere, & fecerunt sibi vnam imaginem, quam almã matrem vocauerunt, quam sedentem in medio currus collocauerunt, clauem & tympanum in eius manibus tradiderũt, & in capite coronã de turrib. imposuerunt, galli & aues ipsam sequebantur, & in eius præsentia leones prosternebantur. Ista est enim proprie imago virginis gloriosæ: ista. n. est in virtutib. fecundissima. Et ideo influentia suæ gratiæ est oium spiritualiter viuẽtium nutritiua. quapropter alma mater est merito nuncupata. Vnde etiam de ea canitur. Alma redemptoris mater. Ista dr̃ sedere in curru, quia. s. in sancto sabbato dum discipuli (inter quos erat) videntes Christum mortuum de fide dubitarent, & more currus currerent, & cogitationib. fluctuarent, ipsa sola immobilis in fide sedebat, & sicut vnica columna Ecclesiæ, fidem ne caderet sustentabat, propter qđ dies sabbati specialiter ei applicatur. 3. Reg. 2. Positus est tronus matri regis, sedebat ad dexterã eius. Ista ergo tenet clauem in manu, per quam intelligo misericordiam, per quam solã paradisus peccatoribus aperitur. Tenent etiam tympanũ, per quod inteligo iustitiæ potentiam, per quam solam exercitus demonum deterretur. Et ideo dr̃ Can. 6. Terribile vt castrorum acies ordinata. In capite ẽt portat coronam, q.a .s. sicut regina Angelorum à Christo mirabiliter coronatur, quia sicut dr̃ in ps̃a. Corona aurea super caput eius. Quid plura? ꝓculdubio Galli. i. Angeli, & viri contemplatiui ei deuoti istã sequuntur ei seruiendo per deuotionem, leones vero. i. pc̃tõres coram ea prosternuntur per orationem, & per suæ misericordiæ imploratiõnem. Galli. n. & leones. i. Angeli & homines perfecti & peccatores indigent Maria, sequuntur Mariã, seruiunt Mariæ, respiciunt ad Mariam. Ipsa. n. secundum Bern. Inuenit Angelus lætitiã, iustus gratiam peccator veniam, tota trinitas gloriam, Ista est ergo mater honoris. Eccl. 15. Obuiabit illi quasi mater honorificata. ¶ Deinde dico ꝙ ista est mater amoris dulcissimi & honesti. Ista est. n. sicut mater, quæ pro defendendo filio verberato patris verberibus se opponit, & ipsum filium tegit & protegit & defendit Quia vere charissimi, beata virgo ꝓ filijs suis. i. ꝓ sibi deuotis, patri nostro Deo pijs oratiõib. se opponit, & ad reprimẽdũ verbera dãnationis æternæ misericorditer se interppnit.

F Iõ dr̃ Esa. 49. Nunquid põt mater obliuisci infantem suum? &c. ¶ Deniq; dico, ꝙ ista est mater dulcoris. Præ dulcedine n. compassionis ista sp̃ condolet miserijs aliorum, sicut apparuit Ioan. 2. vbi vinum non habentib. compassa, pro ipsis filium exorauit. Quia pro certo si vinum spiritualis consolationis nobis deficit, ipsum nobis à filio si ad ipsam recurrimus impetrabit. In figura cuius dicitur Ioã. 13. stabat iuxta crucem Iesu mater eius. Quia. s. ista semper adest hominib. cruciatis. Sicut igitur patet, quomodo ista potest dici mater ita, ꝙ proprie de ea põt dici illud Apostoli ad Gala. 3. Quæ sursum est Hierusalem, libera est, & hæc mater nostra est. Et Sap. 7. Oium bonorum mater est. Et sic patet, qđ per matrẽ potest intelligi mater nostra beata virgo. ¶ Sed adhuc dico,

G quod mater potest accipi in malo. Et sic mater potest dici

Mundi prosperitas & habitatio, — Istæ enim sunt quædam matres impro-
Carnis carnalitas & delectatio, — bę & pestiferę, quæ
Hostis fallacitas & defraudatio. — nos ꝑcutiunt peccatores.

Mundus ergo est mater omnium auarorum. Vñ de tali matre dr̃ Eze. 16. Radix tua de terra Chananea, pater tuus Amorreus, & mater tua Cethea. Expone si vis. Caro est mater omnium immundorum. Et ideo tales possunt dicere illud ps̃a. Ecce. n. in iniquitatib. conceptus sum, & in pc̃tis concepit me mater mea. Hostis est mater oium supborũ. Ita ꝙ de ipso, & de quolibet filio suo põt dici illud. 2. Para. 22. Mater eius impulit eum, vt ageret ipie. Et hæc de matre sufficiant tam in bono, quam in malo.

A **Matrimonium.** De matrimonio, conubio, cõiugio, celibatu multa possent dici, sed paucissimæ sunt auctoritates. Est enim

Matrimonium { Spirituale, Sociale, Cordiale, Corpale, } ꝙ est { Christi & animæ, Prælati & Ecclesiæ, Inter duos mutui amor, Viri & vxoris.

Ista possent multipliciter deduci, sed auctoritates vocales desunt. Vide ergo vbi coniugium & coniunctio, & vbi sponsus, & similia.

Maturitas. Maturare. Nota, qđ maturare qñq; accipitur ꝓ accelerare, sicut cum dr̃ quis maturasse opus, iter, vel negocium. Et sic vt cõiter accipitur apud Titũ Liuiũ, & alios antiquos historiographos. Sic etiam sumitur Gene. 32. vbi Iacob dr̃, ꝙ cũ mature surrexisset, tulit duas vxores suas &c. Et 2. Mach. 7. Inuocans inquit Deum genti nostræ maturius propitium fieri. Et Act. 15. Promisit se festus ad cæsareã maturius profectorum. Quandoq; autem & communiter sumitur pro conditione seu dispositione fructuum, vtpote quando dr̃, quod vuæ vel segetes sunt maturæ, hoc est dictu. Plenæ, dispositæ, & perfectæ, & ad vltimum suum complemẽtũ deductæ, & sic sumitur Gen. 41. vbi ille vidit vitem vbi erãt tres propagines, & crescere paulatim gemmas, & paulatim vuas maturescere. Igitur moraliter loquendo, dico, quod maturitas in bono sumitur & in malo. In bono. n. significat dispositionem, perfectionem & complementum cuiuslibet rei bonæ. Et similiter in malo complementum & consummationem mali. Nam sicut fructus maturus dicitur qñ ad illum statum peruenit in quo congruum est, qđ colligatur, & ad vsus hominum deducatur, sic vere quodcunq; negociũ maturũ esse, dicitur, quando ad complementũ suũ ad quod ordinatũ fuerat est deductum. Vide de bona maturitate, & perfectione. Et de imperfectis, qui ad eam non attingunt, dicitur Esa. 37. ꝙ facti sunt sicut fenum agri & gramen pascuę & herba tectorum, quæ exaruit antequã maturesceret. De mala vero maturitate. i. de complemento vitiorum & consummatione in malo dr̃ Apoc. 14. Mitte falcem tuam & mete, qm̃ venit hora, vt metat, quia muturauit messis terræ. Loquit. n. similitudinariè quasi dicat. Sicut messis quando matura est, colligitur, sic congeries reproborum quando matura in vitijs & consummata fuerit, & completa, necesse est, qđ damnetur. Igitur patet, quod loquendo moraliter nos inuenimus, quod est

Maturitas in { Vultu, Gestu, Actu, Gressu, Sensu. }

In oib. n. hõ esse debet maturus, & in virtutib. cõpletus, & in honestis moribus honestus, & in oib. circũspectus. Maturitas. n. ꝓuidã grauitatẽ, & deliberatiuã tarditatẽ signat, q̃ ꝓ certo prudens hõ in suis operib. & verbis factis, & gestib. sp̃ seruat. Leuitas. n. & inconstantia, celeritas, & festinantia scurrilitas & insolentia, maturitati opponuntur. Et iõ viri prudentes & honesti talia detestantur, & in maturitate debita delectãtur. Dicat igitur quilibet talis illud ps̃al. Præueni in maturitate, & clamaui, quia in verbo tuo supersperaui. De maturitate igitur grauitate & honestate morũ multa possent dici, sed deficiunt auctoritates. Vide vbi honestas, prudentia, deliberatio, tarditas, & similia.

Maxilla. Cũ maxillæ sint partes corporis animalis, q̃ .s. dentib. armantur fletib. irrigantur, ictibus A adaptantur, funib. arctantur seu frenantur, dicam, quod per maxillas ecclesiæ intelligo viros iustos. qui re uera armantur dentibus discretionis, vt valeant cuncta ruminare: rigantur fletib. deuotionis, vt valeant digna germinare: grauantur ictibus tribulationis, vt valeant mala tolerare: ligantur seu frenãtur funib. correctionis, seu disciplinæ & coertionis, ne valeant nimis euagari. Vel si vis, dic, ꝙ maxillæ significãt duplicem animæ potentiam. s. superiorem, hæc est virtus intellectiua, & inferiorem, hæc est virtus affectiua & volitiua. Quia re uera tales maxillæ spirituales debent esse fletibus rigatæ per pniam. Thr. 1. Plorans plorauit in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius. Item debent esse ictibus aptæ per patientiam. Thre. 3. Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs. Item debent esse funibus frenatæ per disciplinam, prudentiam & tẽperantiam. ps̃a. In chamo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Vel si vis in malo significato dic, ꝙ maxillæ, in q b. sunt dentes, qui mordent, & lædunt, signãt crudelitatem malorũ, quam Deus finaliter

ictibus

ictib. tribulationũ ferit,& freno debito coerctionis cõstringit,& fletib. desperationis cingit. Vnde dñs loquens tyrãno sub figura draconis, Ezec.29. dicit sic. Ponã (inquit) frenũ in maxillis tuis & extraham te de medio fluminum tuorum

A **Maximus** Nota, q maximus dr̃ vel simpliciter, vel comparatiue, vel saltem examinatiuè. Simpliciter dico, sicut Deus dr̃ maximus, qa nihil est Deo maius. Comparatiuè, sicut illa dicuntur maxima, quæ respectu aliorum sunt ardua atq; magna. Extimatiuè vero sicut nos illa extimamus esse maxima, quorum magnitudo nostræ imbecillitati & impotentiæ est ignota. Notabo igitur, quod in scriptura reperitur

Maximitas {
Immortalis essentiæ,
Virtualis excellentiæ,
Temporalis pæminentię,
Criminalis pestilentiæ,
Supernalis opulentiæ,
Infernalis violentiæ,
}

Primo igitur dico, q inuenit vnũ maximũ, q est immortale. Et istud est De⁹, q est summus & maxim⁹ sup oẽs. vñ Hest.16. dr̃, q istis vtentes legib. sunt filij altissimi semperq; viuentis dei. ¶ Secundo dico, q inuenitur vnum maximum, quod est virtuale. Et sic dico, q quilibet hõ virtuosus est maximus, eo q in maximis se exercet, & maximis virtutib. est repletus. Eccl.46. Fortis in bello Iesus naue successor Moysi in pphetis, q fuit magnus & maximus in salutem electorum Dei. Tales. n. dicũtur maximi, qa continent maxima, agunt maxima, attingunt vsq; ad maxima, & promerentur maxima. Et sic dico, quod isti sunt maximi per lympitudinem scientiæ. Eccle.9. Hanc autem vidi sub sole sapientiam, & probaui maximam. & Hier.31. Oẽs. n. cognoscent me à minimo vsq; ad maximũ. Isti sunt maximi p rectitudinẽ iustitiæ. Sicut. n. dr̃ Prou.15. In abũdãti iustitia virtus maxima est. Hoc. n. maximũ & primũ est mãdatũ. Mat.22. Itẽ isti sunt maximi p fortitudinẽ potẽtiæ, seu cõstantiæ. Iud 16. Dic mihi obsecro, in quo sit tua maxima, fortitudo. Vñ de morte cuiuslibet talis viri põt dici illud.2. Re.3. Princeps & maximus cecidit hodie in Israel. Hoc est igit vnum maximum, qđ est virtuale. ¶ Tertio dico, qđ est vnũ maximum quod est temporale. Et sic dico, qđ in æstimatione mundanorum quidam dñr maximi ratione scientiæ sæcularis: quidam ratione potentiæ magistralis: quidam ratione opulentiæ temporalis. Et re uera tales, qui ita maximi reputantur, sunt dediti cibis, atq; cõuiuijs. Sunt dediti lucris & auaritijs. Et dãtur pænis atq; supplicijs. Sũt (dico) dediti cibis & gastrimargijs. Vnde de Assuero dr̃ Hest.1. qđ ipse inuitauit omnem populum, qui erat in Susis à minimo vsq; ad maximũ. Sunt ẽt dediti lucris & auaritijs, quia re uera sicut dicitur Hie.8. A minimo vsq; ad maximum omnes auaritię student. Finaliter vero oẽs erũt dediti pęnis atq; supplicijs s. in inferno, quia potentes potenter tormenta patientr. Sap.5. Vnde.2. Mac.13. dr̃, quod Iudas interfecit viros milia.14. & maximum elephantorum. Est igitur vnum maximum, qđ est temporale. ¶ Quarto dico, qđ est vnum maximum, quod est criminale. Et ista est maximitas culpæ. Peccata. n. dñr maxima, vel quia multa, vel quia pessima, vel etiam Dei, qui est maximus offensiua, vel gloriæ æternæ, quæ maxima est, pditiua, vel pęnæ æternæ, quæ maxima est, causatiua, sicut venenum dr̃ maximum, vel quantitate, vel virtute. Et sic dico, qđ maxima peccata dicuntur idololatria, superbia, luxuria. De idololatria dr̃ Exo.32. quod Moyses reprehendit Aaron ppter adorationem vituli, dicens. Quid fecit tibi populus iste vt induceres super eum peccatum maximum? Et Iob.31. dr̃ de adoratione solis & lunæ, qđ hæc est iniquitas maxima, & negociatio contra Deum altissimum. De superbia vero dr̃ in psal. qđ si mei non fuerint dominati, tunc imaculatus ero & emundabor à delicto maximo. De adulterio vero seu luxuria dicitur Iob.31. Si deceptum est cor meum super mulierem, & ad ostium amici mei insidiatus sum. Sequitur. Hoc n. nefas est iniquitas maxima. Istud est igitur vnum maximũ quod est criminale. ¶ Quinto dico, qđ inuenitur vnum maximum qđ est supernale, & hoc est gloria paradisi. vnde de ista maxima gloria dici põt illud Sap.18. Sanctis autem tuis maxima erat lux. & .2. Pet.1. vbi dr̃, qđ Deus pater per Christum maxima, & præciosa nobis promissa donauit, vt diuinę efficiamur consortes naturæ. Ecclesia. n. triumphans maxima dicitur, quia etiam ipsa Ecclesia militans quandoq; maxima vocat, sicut.2. Mac.14. qđ Nicanor venit ad maximũ & sctissimũ tẽplũ. Et ibidẽ in principio dr̃, qđ Alchimus, q erat pessimus, p pecuniã factus est summus sacerdos maximi tẽpli Dei. Inuenit ergo vnũ maximũ qđ est supernale. ¶ Sexto dico, qđ inuenit vnũ maximũ qđ est infernale, & istud est immensitas pęnæ inferni, de qua põt dici illud Gen.12. qđ De⁹ flagellauit Pharaonem plagis maximis. Sufficit. vide supra vbi magnus & maior, quia multa posui de magnitudine.

Maxime Nota, quod istud aduerbium maxime est aduerbium significans præcedentium adiunctionem, augmentationem, & maiorem affirmationẽ & distinctionis specialem denominationem, & idem signat q potissime, vel quod præsertim. Omitto, quia paucissimæ sunt auctoritates vocales. A

Mæchari. Nota, q mechari idẽ est, q cũ aliena vxore concũbere vel luxuriari. Et sic dico, q mæchari accipit p fornicatione spũali corporali, & cordiali. Spiritualis est quando aĩa per fidem Deo sponsata, adhæret adultero peccato. s. vel diabolo. Vnde de tali anima sic mæchante dicitur Hier.3. Vidit præuaricatrix Iuda quia p eo, q mæchata est aduersatrix Israel, dimisissem eã, & dedissem sibi libellum repudij, & non timuit, sed mæchata est cũ ligno & lapide. i. cum idolis ligneis & lapideis, ipsa. s. adorãdo. Corporalis est quando vnus coniugum alteri fidem frãgit, de quo Exo.20. Non mæchaberis. Cordialis vero est, qñ quis licet non corpore saltem mente, & completa voluntate consentit actualiter in peccatum, de quo Matth.5. Qui viderit mulierem & concupiuerit eam, iam mæchatus est eam in corde suo. Vide vbi luxuria, fornicatio, adulterium. A

Mecum. Nota, quod illud aduerbium mecum semper signat societatem, siue bona fuerit siue mala. Nota ergo quod in scriptura inuenitur A

Mecum {
Gloriosum,
Virtuosum,
Dulcorosum,
Vitiosum,
Dolorosum.
}

Mecum gloriosum signat societatẽ Dei & beatorũ qui. s. tecum sunt in paradiso, ita q quilibet põt dicere illud Lu.23. Hodie mecum eris in paradiso. & Lu.15. Fili tu semper mecum es, & oĩa mea tua sunt. Vbi aduerte, qđ istud mecum Habet charitatẽ inæstimabilem [Fili inquit] Habet firmitatem semper durabilem. Tu inquit mecum es. Habet bonitatem communicabilem, quia omnia mea tua sunt. Item mecum virtuosum signat societatem Dei, & virorum perfectorum, de quibus ipse dixit. Luc.11. Pueri mei mecum sunt in cubili. Ista. n. societas intelligitur per gratiam & charitatem. Et ista est

Societas {
Flebilium consolatiua,
Debilium roboratiua,
Dolentium mitigatiua.
}

Dico ergo, qđ p talem societatem flebiles consolantur. vnde Ezec.3. Manus autem domini erat mecum, confortans me. Debiles roborantur. psalm. Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es domine. Dolentes mitigantur. psal. Et tu domine fac mecum propter nomen tuum, quoniam suauis est misericordia tua. Et ideo breuiter societatem talem debemus sectari, & ipsam per gratiam frequentare, sicut etiam ipse hortatur Matth.26. Sustinete hic, & vigilate mecum. Vbi aduerte, qđ talis societas debet in patiẽtia tolerari. [Sustinete] Debet cũ diligentia frequentari [Vigilate] Debet cum amicitia copulari [Mecum] Prosequere si vis, quia illi, qui tali societate recedunt, reprehenduntur, sicut ibidem dicitur [Nõ potuistis vna hora vigilare mecum] Illud est igitur mecum virtuosũ. Item est mecũ dulcorosum, quod signat societatem mutuã bonarum personarũ, quia nihil dulci⁹ inuenitur. De qua.2. Reg.16. Veni mecũ vt requiescas. ¶ Item est mecũ vitiosum & istud signat societatem hoĩum peruersorũ, & etiam proditorum, de qua Lu.22. Ecce manus tradentis me mecũ est in mensa. ¶ Item est mecum dolorosum, & istud signat societatem mortuorum & damnatorum, de qua Samuel mortu⁹ & in inferno positus dixit Sauli in Crastino morituro.1. Re.18. Tu & filij tui cras mecum eritis. Si vis, adhibe exempla sicut de societate inuenies, vel forte intendo facere vnum tractatum de mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum. Vide supra satis plene vbi tractatur titulus Cum.

Medicus Medicina. Cum medicina sit remedium cõtra morbum, vr̃, qđ omnia illa, q contra morbos vitiorũ adiuuant, debeant A

debeant dici medicinæ. Sicut.n.videmus, ꝙ animalia quando se sentiunt infirmari, certas sibi præparant medicinas, sicut patet de cane, qui comedit gramen vt faciant vomitū, de ceruo qui vtitur dictamo, de elephante, qui vtitur oleo qñ se percipit venenatum, sic vere homo quando sentit, ꝙ per vitia est infirmus, debet prouidere & recipere spiritualia remedia medicinæ, iuxta illud Eccle.18. Ante languorē adhibe medicinam. Et bene dicit. Ante languorem.s.inueteratum, quia pro certo quando languor infirmitatis peccati per malam consuetudinem indurauit, tunc ipsum spūalis medicus relinquit. Istæ autem spirituales medicinæ sunt

Ecclesiæ sacramenta,
Sacræ paginæ documenta,
Correctionum aspera argumenta,
Et consolationum dulcia monimenta.

Altissimus.n.de terra creauit medicinā, & vir prudens nō abhorrebit eā. Eccl.38. Sunt.n.hæc necessaria ad medicamētū. Thob.6. Et aduerte, ꝙ sicut in medicinis corporalibus

Quædam
- Sunt incisiuæ & mordicatiuæ,
- Attractiuę & aggregatiuæ,
- Solutiuæ & liquefactiuæ,
- Expulsiuę vacuatiuæ,
- Consumptiuæ & maceratiuæ,
- Resumptiuæ & impinguatiuæ,
- Lenitiuę & demulsiuæ,
- Abstersiuæ & corrosiuæ,

Sic vere dico, ꝙ medicinæ spūales.s. gratia & virtutes sunt diuersimodè & multipliciter in anima operantes, quia.s.quædam operantur incidendo & mordicādo, hæ sunt timor & contritio: quædā attrahēdo, & aggregādo hæ sunt consideratio, & discussio: quædā resoluendo & in lachrymis effluendo, hæ sunt compunctio & compassio: quædā euomendo & vacuādo, hæ sunt confessio & vitiorum reuelatio seu emissio, qdā cōsumēdo & macerando, hæc sunt pnīa & afflictio quædā resumendo & impinguādo, hæ sunt clementia & deuotio, quedā leniendo & demulcendo, hæ sunt benignitas & consolatio, quædā vero abstergendo & corrodendo, hę sunt aduersitas & correctio. Hæc.n.oīa in viridario gratiæ collecta medicinalia sunt, & peccatricis animæ curatiua. Figurata. Apoc.22. in illo ligno vitæ, quod erat ex vtraq; parte fluminis, quod fructus afferebat.12. & folia eius erant ad medicinā & sanitatem gētium. Fluuius.n.iste est diuina gratia. Duo littora huius fluminis sunt facere bona, & fugere mala.12. Fructus sunt.12.mię opera. Folia vero medicinalia sunt omnium virtutum &c. Expone sicut alibi in pluribus locis. Bene ergo dicit Hieronymus super Ezech. ꝙ oīs medicina habet ad tempus amaritudinē, sed postea fructus doloris suauitate pensatur. Istud potissime pōt dici, de mūdo & mūdi tribulationibus & correctionibus, quia reuera ſm Hiero.ibidem. Prouidentia Dei oīa gubernantur, & ꝙ pœna creditur, medicina est, vnum tñ aduerte, qa.s.sicut aliqui sunt morbi corporales, quia nulla medicina possunt curari, sicut est lepra Phthisis antiquata, hemorrhois fistulata & colica, sic vere moraliter loquēdo, aliqua sunt vitia, quæ medicinis spiritualibus non curantur, sicut est desperatio, psumptio, obstinatio, recidiuatio, & similia. De hoc dr̄ Hiere.46. Frustra multiplicabis medicamina, sanitas non erit tibi. & Esaiæ.1. dr̄ de plaga tumente? Vulnus & plaga tumens non est circūligata pānis, nec curata medicāmine, nec forte oleo Bene igitur dicit Hieronymus in epistola ad paulinū, ꝙ putridę carnes ferro indigēt & cauterio, nec est medicinæ culpa, sed vulneris, cū crudæ carni seuit medicus, & vt medeatur nō parcit, ne pereat. His igitur de medicina ptactis, possumus dicere, ꝙ nos habemus triplices medicos, diuersarū ægritudinum curatiuos.s. Christum redemptorē, qui vitam reparat & vulnera peccatorum: Legū scrutatorem, qui verba comparat, prædicans onera mādatorum: dignum præceptorem, qui mores temperat, & regit opera subditorū: falsum deceptorem, q mētes alterat, excusans scelera fatuorū. doctum adiutorem, qui morbos superat, & sanat corpora infirmorum. ¶ Dico ergo primo, ꝙ est dare medicū qui animorum est reformator, & iste pro certo est Chrs. qui.s.medicus est supernus, quia de studio paradisi veniēs in hūc mundum, genus humanum languidū medicauit, & medicina proprij sanguinis reparauit, & à mortis æternæ pīculo liberauit

B

De Esculapio.n.legitur ꝙ post Apollinē patrem ipsius reparator fuerit medicinæ. Et ideo quia homines videbat. ds morte reducere, creditus fuit deus. Vnde etiam ſm fabula quia per medicinam mortuos suscitabat, dij inuidentes ei fulminauerunt, & occiderunt ipsum, Talis fuit medicus noster Christus, quia morte culpæ & pœnę eripit pctōres, Dij n.illi, de quibus dr̄. Oēs dij gentium demonia, hoc est dictu, demones vel Iudæi videntes ad litteram Lazarum per eum suscitatum, inuiderunt ei, & fulmine passionis & crucis eum occiderunt. Vnde de Christo.i. de isto medico loquitur Ber.dicens. Qui venit redemptor ad perditos, medicus ad infirmos & ægrotos &c. Vide eā supra &c. Et merito, qa pro cero sicut dicit, necesse fuit, vt magnus ad nos veniret medicus, qa magnus vbiq; iacebat infirmus. vñ Aug. cōtra.5.hæreses dicit, ꝙ fusꝰ est sanguis medici, & factus est medicamentum phrentici. Aug.etiam i lib.confes.10.dicit. Heu mihi, ego vulnera mea nō abscondo, medicus es, eger sum: misericors es, miser sum. Nunquid nō tentatio est vita hoīs super terram? Patet igitur, ꝙ est dare medicum q animorum est reformator. ¶ Secundo dico, ꝙ est dare medicū qui auditorū est informator. Et sic dico, ꝙ per medicū prædicator intelligitur, q.s.ducēdo & informando alios medicatur & morum infirmitatibus tā verbis quam exēplis seu operibus opitulatur. De isto.n.videtur dictum illud Eccl. 38. Honora medicum pp necessitatem etenim creauit illū altissimus. Aduerte tñ, ꝙ multi sunt sicut phrenetici, qui.s. suos medicos solent odire, & ipsos dētibus lædere vel mordere. Sic multi sunt, qui detrahendo & diffamando mordēt & lacerāt suos medicos spirituales.s.prædicatores. Istud potissime faciunt quidam qui ita infirmi sunt, ꝙ suū morbum aut sua vitia non sentiunt. Dicunt.n.illud Matth. 9. Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. ¶ Notādū etiam est, ꝙ quandoq; illi, qui p̄ cæteris sunt infirmi, & medici. Alios.n.docent, seipsos non docent. Prædicant.n.non furandum, sed furantur, non mœchandū prædicāt, & mœchantur. Talibus.n.dici potest illud Luc.3. Medice cura teipsum. Isti.n.possunt dicere illud, ꝙ dicit Seneca in epistola, Aeger hic, non medicus habitat. & Hiere.8. dr̄. Resina non est in Galaad, & medicus non est ibi. Non sic bonus & spiritualis medicus, quia.s.talis est honorādus, & remunerādus, & non mordendus, nec diffamādus. Eccl.37. Impingua oblationem, & da locum medico. Patet ergo, ꝙ est dare medicum, qui auditorū est informator. ¶ Tertio dico, ꝙ est dare medicū, qui subditorū est reparator seu gubernator. Et sic dico, ꝙ medicus est prælatus, qui.s.more medici debet īfirmos sibi commissos.s.subditos in sanitate morū & virtutū debite gubernare, sanos & virtuosos fouere, ifirmos & defectiuos corrigere & sanare. Non.n.egent, qui sani sunt medico, sed qui male habēt. Luc.5. Sed ꝓ certo pauci sunt hodie boni medici in officijs prælaturę. Quia reuera multi sunt, q recte more quorundā medicorum magis volūt infirmos, q̄ sanos, & plus gaudent habere subditos defectuosos, q̄ virtuosos. Et hoc quia sicut medicus de infirmis nō sanis recipit salaria, sic prælatus de malis & nō de bonis reportat munera. Nota etiam, ꝙ aliqui sunt ita ignari medici vel p̄lati, ꝙ pro certo nullum sciunt in morbis & defectibus subditorū remedium adhibere, imo magis consueuerunt occidere, quam curare & magis lædere, quā iuuare. Isti igitur debēt dicere illud Esa.3. Non sum medicus, & ī domo mea nō est panis neque vestimentum. Nolite me constituere principē populi ac si dicat. Omnem principem vel prælatum decet esse medicū, nō tyrānū. Patet ergo, ꝙ est dare medicū, q subditorum est reparator. ¶ Quarto verò dico, ꝙ est dare medicū, qui plurimorum est defraudator. Et iste pro certo est adulator vel hypocrita, qui.s.verbis suis fallacibus & mollibus scit plagas vitiorum excusando lenire, & dolorem & displicentiā de auditorum cordib.amouere. De talibus medicis dr̄ in psa. Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt? q.d.non. Fatuum est ergo talib. medicis.s. adulatorib.credere, & eorum verbis fallacib.consentire. Figura Luc.8. vbi dr̄, ꝙ mulier fluens sangnine erogauerat totā substātiam suam medicis, nec tñ quicquā profecerat, sed semper deterius habebat. Quia re vera multi sunt, q in talibus medicis.s.adulatoribus erogant quicquid habent, sed tamen ꝓpter hoc à vitijs non curātur, sed deterius semper

valent

valent.Matth.5.Multa fuerat ꝑpeſſa à pluribus medicis.Eſt ergo dare medicum,qui plurimorũ eſt defraudator¶ Quinto vero dico,ꝙ eſt dare medicum qui infirmorũ eſt conſolator.Et ſic accipio literaliter noſtros medicos temporales, ſeu modernales,quia.ſ.debent eſſe

In { Arte completi, Modo diſcreti, Actu ſecreti, Verbo faceti. }

Debet enim medicus eſſe completus in ſcientia. diſcretus in prudentia : ſecretus cum modeſtia facetus cum blanditia.

Hic,eſt qui per ſcientiam conſiderat morborum vitia:ꝑ prudentiam adminiſtrat iuſta remedia:per modeſtam , ſe ꝑ honeſtam,& ſecretam continentiam reuelantur ſibi cõſilia:ꝑ facundam ſeu blandam eloquentiam cõſolando præbet auxilia.Sed reuera multi non ſic,qa vere mali medici nõ ſunt ſcientes & ignorantes & obliuioſi.Non ſunt prudẽtes , ſed præcipites & impetuoſi.Non ſunt ſecreti,ſed inſolẽtes & nimis verboſi.Non ſunt faceti,ſed arrogãtes & iniurioſi.Et ꝙ cæteris eſt deterius,non ſunt contenti ſed ambiẽtes,& ſemper pecuniæ quæruloſi.Iſta dilata , cõcorda & applica ſicut vis.Iſta igitur ſufficiant quo ad præſens.

A **Meditatio. Meditari.** Nota,ꝙ meditatio nihil aliud eſt q̃ circa aliquid attenta & profunda cogitatio.Igiť diſtinguendo de meditatione & bona & mala,primo dicamus,ꝙ mẽs humana videtur habere ſimilitudinem corporalium oculorũ Oculi.n.ſunt membra mobilia,& nunquam in eodem ſtatu perſeuerantia.Voluit.n.natura ꝙ ſuperius,dextrorſum & ſiniſtrorſum poſſent ſe voluere,vt ſic poſſent ꝑicula ꝑcauere & corpori proficua prouidere.Sic veredico de oculo mẽtis noſtræ.vertibilis.n.& mobilis debet eſſe,quia.ſ.per meditationem prouidam & diſcretam qñq; debet ſurſum ad deũ & ad bona æterna reſpicere , qñq; inferius ad mortem & ad infernum intendere,qñq; exterius ad dexteram.i. ad illa quæ facienda ſunt,ſe conuertere,& qñq; ad ſiniſtram,hoc eſt dictu,ad illa,quæ cauenda & vitãda ſunt,ſe trãsferre.Columba.n.quæ eſt auis gemebunda,& meditatiua,ſolet caput ſuum nunc huc nunc illuc ſæpe voluere anteq̃ ipſam contingat alicubi ſe mouere.Meditatio ergo,cogitatio,& deliberatio eſt neceſſaria viro iuſto,& cuiq; ꝓuido vel diſcreto vt dicat illud Eſa.38.De mane vſq; ad veſperam finies me.ſicut pullus hirundinis ſic clamabo,& meditabor,vt colũba. Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſum . Sequiť. Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine aĩæ meæ. Ecce ergo quõ iſte meditatur vitæ labilitatem.[De mane inquit)vſq; ad veſperam finies me].Carnis fragilitatẽ. [Sicut pullus hirundinis inquit].Mundi aduerſitatem[.Clamabo ĩquit].Moris neceſsitatem. [Meditabor vt columba inqt]q̃ .ſ.reſpiciens gemit.Rerum debilitatem.[Attenuati ſunt ĩqt oculi mei.]Cœli fœlicitatẽ.[Suſcipiẽtes inquit ĩ excelſum.] Mentis iniquitatẽ.[Recogitabo inqt oẽs annos meos. [Dei auctoritatem.[Tibi inquit].qui.ſ.es Deus oĩpotens. Inferni pœnalitatem[.In amaritudine inquit aĩæ meæ] . Iſta.n.ſunt nouem diuerticula quæ debet vir prudens ſcrutari,& in quibus debet ſolerti aĩo meditari.Figuratus Gen.24. vbi dꝛ ꝙ cum Iſaac exiuiſſet ad meditandum in agro , obuiauit ſibi Rebecca pulcherrima , & prudẽtiſsima puellarum , q̃ facta eſt eius vxor.Quia reuera cum quis ad agrũ extrinſecæ meditationis egrediť , & in ꝑfatis & alijs neceſſarijs ſolitarius meditať.Rebecca,q̃ interpretať patiẽtia,& q̃ multũ accepit. i.virtus modeſtiæ & prudẽtiæ,q̃ ſm veritatẽ multa merita recolligit,eidem coniungať , vt ſic talis poſsit dicere illud pſal.Meditatus ſum nocte cũ corde meo,exercitabar & ſcopebã ſpũm meũ.vt dictum eſt . proſequere prout volueris. ¶ Sed ſi vis alio mõ diſtinguere dic ꝙ iuſtus dẽt meditari

B Superius, Interius, Exterius, Poſteri⁹, Dexteri⁹. } Mediteť ergo { Superius Dei maieſtatem, Interius noſtram qualitatẽ, Exterius rerum vanitatem, Poſterius mortis breuitatẽ, Dexterius cœli ciuitatem.

Primo ergo meditari debemus Dei maieſtatem , qui ſurſũ ꝑſidet.Quia reuera ſuper & ante oĩa meditatio nr̃a dẽt ferri in Deum,ſicut in quid præcipuum atq; ſummum. Nonne aquila reſpicit ſolem,Oryx animal oculos tendit ad ſtellã, Elephas ad lunam nouam?ſicut ponit Plin.Sic vere dico,ꝙ hõ debet ad ſolem lunam & ſtellas oculos mentis erigere, .i.ad Deum,ſanctos & Angelos cor leuare,& in ipſis meditari iugiter,& manere,dicendo.ſ.ipſi Deo illud pſal. Meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſꝑ.Et hic notabis, ꝙ ponit Solinus de quibuſdam Philoſophis Indorum,ꝙ.ſ.ſolem irreuerberatis oculis intuẽtur,in rota ipſius quædam ſecreta rimantes.ſic & nos Dei eſſentiam debemus meditãdo rimari,& ſecreta ſuæ mirabilis magnificentiæ ꝑſcrutari.Meditari igitur debemus in Deo q̃ potens ſit in operibus, quã iuſtus in vindicandis ſceleribus,quàm largus in tribuendis muneribus,q̃ certus in prolatis ſermonib.Igitur meditare, q̃ ſit potens faciens opera.pſa.Memor fui operum dñi,quia memor ero ab initio mirabilium operũ dñi , & meditabor in oĩbus operib.tuis,& in adiuuentionibus tuis exercebor. Et illud.pſal.Et in factis manuum tuarum meditabor.Item meditare,q̃ ſit iuſtus vindicãs ſcelera.pſa.Sed & lingua mea meditabitur iuſtitiã tuã,tota die laudẽ tuã.Itẽ meditare, q̃ ſit clemens reuelãs onera ſeu diſpenſans munera.Pſ. In matutinis dñe meditabor in te,quia fuiſti adiutor meus , & in vmbra alarũ tuarũ ſperabo.Itẽ meditare , q̃ ſit prudẽs gubernãs ſeu ordinãs cætera.Iſte eſt.n.q̃ ordinauit,& fecit legẽ,mandata,ſcripturã & iudicia ad regimẽ, q̃ ꝑ certo ſunt oĩa meditãda,& ſolerti aĩo facienda.De lege.n.diuina dꝛ in pſa.ꝙ in lege dñi voluntas iuſti,& in lege eius meditabitur die ac nocte.Super quo dicit Hie.ꝙ meditatio legis eſt non ſolũ in legendis ſcripturis,ſed in his,q̃ ſcripta ſunt,faciẽdis. De mãdatis vero dicebat Dauid in Pſa.Meditabar in mandatis,q̃ dilexi.De ſcriptura vero ſacra dꝛ Deut.6.Erunt (inquit)verba mea,quæ ego tibi ꝑcipio,in corde tuo,& narrabis ea filijs tuis,& meditaberis in eis die ac nocte, ſedens in domo tua,& ambulans in itinere,& dormiens atq; conſurgens.& Ioſuæ.1.Nõ recedat volumẽ legis huius de ore tuo, ſed meditaberis in eo diebus atq; noctib.vt facias ea & cuſtodias q̃ ſcripta ſunt in eo.Patet igiť,quõ meditari debem⁹ dei maieſtatem,quæ ſurſum ꝑſidet.¶ Scđo dico,ꝙ meditari debemus morum qualitatem,q̃ nobis inſidet.ſ.vitia & virtutes:Vitia.ſ.q̃ nobis inſunt,vt ea fugiamus,& vt pro eis gemamus,& doleamus Eſa.59. Rugiemus,quaſi vrſi, & quaſi columbæ meditantes gememus:Virtutes vero,vt eas acquiramus,& vt ipſas in nr̃is morib.inſeramus.Mediteť ergo iuſtus in temperantia,qua vera loquatur,in ſapientia, qua recte regať,in reuerentia,qua Deo ſubdať, Meditetur ergo iuſtus in rectitudine locutionis,dicens Proue.8. Veritatẽ meditabitur guttur meũ,aperienť labia mea, vt recta ꝑdicent. De lympitudine diſcretionis dꝛ in pſal. Os iuſti meditabiť ſapientiã,& lingua eius loqueť iudiciũ lex dei eius in corde ipſius.De baſsitudine ſubiectionis dꝛ Prouer.15.Mens iuſti meditabitur obediẽtiã.Patet igiť,ꝙ meditari debemus morum qualitatẽ q̃ nobis inſidet.¶ Tertiò dico, ꝙ meditari debemus rerum vanitatẽ,quã mundus poſsidet. Quia vir prudens multum dẽt meditari & attẽdere de rebus mũdanis q̃ ſint difficilis acqſitionis,q̃ breuis durationis , & retẽtionis q̃ doloroſæ ꝑditionis,q̃ vanæ & inutilis poſſeſsionis . Pſal. D Populi meditati ſunt inania.¶ Quartò dico,ꝙ meditari debemus mortis breuitatem,quæ vitã obſidet. Sapiens.n.diligenter,& ſæpe meditať de morte.Eſa.33. Oculi tui cernent terram de longe,cor tuum meditabitur timorẽ.vnde Hier. ad Eliodorũ dicit,ꝙ Platonis ſnĩa eſt oĩum ſapiẽtum vitam meditationem eſſe mortis.¶ Quinto verò dico, ꝙ meditari debemus cœli ciuitatẽ,in qua Chr̃s reſidet.Vnde Proſꝑ de vita cõtemplatiua.li.4. dicit ſic.Vitę cõtemplatiuæ ſectator ad conditorem ſuum corde illuminãdus accedat,ipſi contẽplando ac inſatiabiliter perfruẽdo toto corde inſeruiat ; ipſum iugiter cõcupiſcat,oia q̃b.inde põt auerti, refugiat,cogitationes,ac totam ſpẽ ex ipſius delectatione ſuſpẽdat,diuinarum litterarum meditationibus vacet,& in eis ſe diuinitus illuminat⁹ oblectet.Sic ergo patet , ꝙ meditatio qñq; ſumitur in bono.¶ Sed vere adhuc dico, ꝙ qñq; ſumitur in malo.Et ſic meditatio nihil aliud eſt q̃ in aliqua malitia ꝓfunda cogitatio , & lõga mali deliberatio & intentio.Mali .n.meditanť mala,videlicet dolum atq; nequitiã. pſa.Iniquitatẽ meditatus eſt in cubili ſuo,aſtitit oĩ viæ non bonæ, malitiã autem non odiuit. Brigã atq; diſcordiã.Proue.27.Qui meditať diſcordias, diligit rixas , & qui exaltat cor ſuum, quærit ruinam.Rapinã,& auaritiã.Proue.24.Rapinas meditať mens eorum,& fraudes labia loquuntur Hæc igitur de

meditatione

meditatione ſufficiant. Vide vbi cogitatio, conſideratio, deliberatio, attentio, contemplatio, & in alijs titulis ſimilibus.

Medius. Medium.

Nota, ꝙ medius ſeu mediator eſt ille, qui inter diuerſas pſonas tenet officiũ mediandi. Medium ẽt eſt pars illa, q̃ diſtat, æqualiter ab extremis. Medium etiam eſt illud quod à circunferentia circuitur. Et ſic per medium multa poſſunt moraliter denotari. Signat enim medium

Prælatorum æqualitatem,
Sociorum communitatem,
Bonorum congruitatem,
Cordium profunditatem,
Dei auctoritatem,
Cęli fęlicitatem,
Cleri conformitatem,
Mundi proſperitatem,
Peccatorum peruerſitatem,
Inferni calamitatem.

Prȩlati.n.& iudices habent eſſe in medio æqualiter ad ſubditos ſe habendo. Viri iuſti habent eſſe in medio, concorditer cum ſocijs conuerſando. boni inſuper ſolent tenere medium, ab extremitatib. vitiorum fugiendo & recedendo. Corda vero ſolent eſſe in medio profunditer ſe occultando. Deus autem habet eſſe in medio, ſublimiter regnando, & imperando. Paradiſus eſt in medio, quia latitudinem & æquitatem tenet omnib. impendendo. Clerus eſt in medio, inter Deum & homines intercedendo. Mundus eſt in medio, malos in ſuis vitijs implicando. Peccator eſt i medio, peruerſas ſocietates ſectando. Infernus eſt in medio cẽtrum tenendo, & ineuaſibiliter impios includendo. Sic igĩ
B dicam, quod in ſcriptura reperitur

Medium
- Iuris & æqualitatis,
- Pacis & vnitatis,
- Virtutis & bonitatis,
- Cordis & voluntatis,
- Dei & ſuæ auctoritatis,
- Cęli & ſummæ fęlicitatis,
- Cleri & eccl'aſticę ꝯformitatis,
- Mũdi & terrenæ ꝓſperitatis,
- Peccati & grauis ſocietatis,
- Inferni & æternæ calamitatis.

De medio iuris & æquitatis pōt dici illud p̄s. Perābulabā in inocentia cordis mei ī medio domus meę: de medio cōcordię & vnitatis pōt dici illud Deu.5. Ego ſequæſter & medi⁹ fui inter dñm & vos. De medio virtutis & bonitatis pōt dici illud Eze.27. Sanctificationem ponam in medio, quaſi dicat. Sanctificatio.i. virtus tenet locum & ſtatum medium. De medio cordis & voluntatis pōt dici illud Hie.23. Contritũ de cor meum in medio mei. De medio Dei & ſuæ auctoritatis, quo.ſ. Deus dr̃ tenere medium, & hoc quia altior, q̱a potentior, quia in ĩfinitum ab omni parte diffuſior, cũ ipſe ſit ſphera cuius centrum vbiq; eſt, circunferentia aũt nuſquã terminat, de ipſo inquã pōt dici illud Apo.5. Ecce in medio throni, & quatuor animalium &.24. ſeniorum agnum ſtantẽ &c. Et illud Apo.14. Vidi Angelum volantem per medium cęli, habentem euangelium æternũ. pſa. Deus ſtetit in ſynagoga deorũ, im medio autem Deus diiudicat. De medio paradiſi & ſummæ fęlicitatis, qđ.ſ. medium poteſt dici, eo quod iſta ſit iuſta meditatio & diſtributio præmiorum, & eo etiã, q̱a eſt in cælo, qđ eſt rotundum, & per conſequens medium rōnis eſt in qualibet eius parte, pōt dici illud Eze. 11. Aſcẽdit gloria dñi de medio ciuitatis, ita qđ beati poſſunt dicere illud pſa. Suſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio tẽpli tui. De medio cleri ſeu eccleſiaſticę conformitatis pōt dici illud Eccl.14. In medio Eccleſiæ aperiet os eius. De medio mundi ſeu terrenæ dignitatis vel proſperitatis pōt dici illud Hie.40. Recedite de medio babylonis.i. mundi. De medio peccati & malę ſocietatis poteſt dici illud, qđ de peccatorib. dr̃ in pſa. Nequitiæ in tabernaculis eorum in medio eorum. De medio autem inferni & æternæ calamitatis pōt dici illud, quod de pc̃tōrib. dr̃ Eze.21 Sanguis tuus in medio terræ & 30. Diſſipabuntur in medio terrarum. Mediũ.n. eſt locus obſcurior, profundior, & ad euadendum difficilior, ſic infernus. Ideo in. pſal. dr̃ medium vmbræ mortis. Vñ dãnatis poteſt dici illud Eze.22. Sicut conflatur argentum in medio fornacis, ſic eritis in medio ei⁹. ¶ De oīb. iſtis medijs
C longũ eſſet dicere. Dicam tñ aliqua de quibuſdã. ¶ Primo ergo dicã, ꝙ eſt quoddã mediũ iuſtiſſimæ æq̱tatis. Et iſtud eſt illud mediũ tpantiæ, iuſtitiæ & veritatis, in quo debẽt conſiſtere principes iudices & p̄lati. De quo Prou.8. In vijs iuſtitiæ habito in medio ſemitarũ iudicij. Sol qui eſt rex planetarũ, ſitus eſt in in medio eorundẽ. Ad denotandũ, ꝙ illi, q ſũt reges & iudices aliorũ, debent in medio aliorũ ad oẽs ęqualiter cęteris parib. ſe habere, nec magis ad vnũ, quã ad aliũ appropinquare per acceptionem perſonarũ, ſed in promotionibus & punitionib. inter omnes æqualiter mediare ſm exigentiam meritorum, Exemplo Chriſti, qui ſemper legĩ in medio ſtetiſſe, & æquitatis medium tenuiſſe. Medium.n. tenuere beati. Vnde Io.20. Stetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum. & Lu.22. Ego autem in medio veſtri ſum. Debent ergo tales eſſe in medio per iuſtitiam & æquitatem. Et debent eſſe medij inter Deũ & populum, per excellentiam & dignitatẽ. Deut.5. Ego ſequeſter & medius ſum inter vos & dñm. Cornua.n. vnguis, & chartilagines, & capilli tenent naturã mediã inter oſſa & carnem. Stipes ẽt in arbore medi⁹ eſt inter radicem & ramos. Stomachus eſt medius inter os & membra. Stipes.n. à radice haurit, & ad ramos mittit. A radice.n. arbor ſuſtinetur, & rami per eam ſupportãtur. Stomachus ẽt cibos, quos ab ore recipit, ſibijpſi nō retinet, ſed ſicut bonus mediator ad mẽbra nutrienda trãſmittit. Sic ꝓculdubio bonus prælatus, & medius, & mediator debet eſſe inter Deum & populum, quia.ſ. à Deo ſicut à radice debet ꝑ deuotionem haurire cibum & deuotionem gratiæ & ſapiẽtiæ, vnde poſſit ramos & ſubditos ſpiritualiter enutrire. Naturam etiã debet habere mediam inter carnem, & oſſa.i. inter homines & Angelos, q̱a.ſ. nec de toto debet eſſe caro.i. carnalis, nec ex toto pōt eſſe os.i. ſpiritualis, quia videlicet non pōt habere oſſeam vel angelicã firmitatem, nec ex toto debet continere carneam vel peſtificam vilitatem. Mediam igitur vitam debet tenere, & medius inter Deũ & homines debet apparere, & ſicut mediator Dei & hominum, cauſam ſubditorum apud Deum debet cũ diligentia procurare, ita quod de eo poſſit dici illud Io.1. Medius autem veſtrum ſtetit, quẽ vos neſcitis. De tali ergo medio, quod pertinet ad iudices & prælatos, poſſumus exponere illud prællegatum. Ego autem in medio veſtri ſum. Luc.22. ¶ Vbi aduerte, qđ locus medius habet ex ſui conditione

Nobilitatem,
Communitatem,
Stabilitatem.

Nobilitatem dico, quia locus medius habet circuniacentib. præeminere: Communitatem etiam, quia locus medius ſolet ad circumferentiã æqualiter ſe habere: Stabilitam inſuper, quia locus medius ſolet (vt cōmuniter) tutior immobilior permanere. Sic proculdubio locus, gradus & ſtatus talium, videlicet prælatorum, iudicum & magnatum, debet eſſe nobilior in dignitate, ideo dicitur [Ego] quod eſt primæ perſonæ. Cōior in charitate, iō dr̃ [In medio veſtri] Stabilior in firmitate, ideo dr̃ [Sum] Iſta.n. tria ꝑtinẽt ad bonũ iudicẽ vel p̄latũ, videlicet, qđ habeat honoris ſublimitatẽ [Ego inquit] Amoris cōitatem [In medio inquit veſtri.] Vigoris ſtabilitatẽ [Sum inquit] Dico, ꝙ tale mediũ dat honorẽ & p̄lationẽ [Ego inquit] In figura.n. rotũda locus medius p̄eminet alijs. In cœlo etiam ſtella, quæ eſt in medio poli arctici, eſt altior oīb. alijs ſtellis. Quia pro certo in cælo Eccleſiæ militantis illi, qui habent in medio iuſtitiæ p̄ſidere.ſ. iudices & prælati, debent eſſe ſuperiores alijs ī honorib. & in dignitatib. altiores. Eccl.10. In medio fratrum rector illorum in honore. Decet enim iudicem vel prælatum maieſtatem ampliorem habere, & ſe in omnib. oñdere ſuis ſubditis altiorem. Quod oſtenditur, cum dicitur [Ego, ꝙ eſt primitiuæ ſpeciei, numeri ſingularis, oīs generis, & primæ ꝑſonæ, quia pro certo tales debent eſſe primæ perſonæ in excellentia & honore. Omnis generis, præ amicitia & amore, q̱a.ſ. non debent habere genus proprium. Oẽs.n. debent æqualiter attingere quantum ad medium tenendũ. Exemplo Chriſti qui dicit Mat.12. Quæ eſt mater mea, & fratres mei? q.d. nullus in ſpeciali. Et ſequitur. Omnis, qui fecerit voluntatem patris mei qui in cęlis eſt, ille frater meus & mater, & ſoror eſt, quia.ſ. quantum ad iuſtitiam prælatus non debet cognoſcere perſonam, ſed eſſe omnis generis, vt æqualiter ſit ei cura de oīb. ſicut dicitur Sap.7. Singularis numeri etiã debet eſſe, q̱a pro certo ad iudicẽ vel p̄latum bene pertinet, ꝙ ſe exhibeat in plurib. ſolitarium & ſingularem, & non nimis communem & familiarem, quia.ſ. nimia familiaritas parit contemptum, ſicut dicit Innocentius. vt ſic ipſe talis dicat illud pſa. Singulariter ſum ego, donec tranſeam. Et ſic ſi iudex, vel prælatus habeat iſta tria, videlicet, qđ ipſe ſit primæ perſonæ, honorẽ ſuum & ſuã dignitatem primariã autentice regendo, ſi ſit etiam oīs generis, ad omnes ſe æqualiter habendo. D

ter habendo.si sit insuper singularis numeri,nullam familia
ritaté indebitá cũ subditis contrahendo,dico,ꝙ ipse pote-
rit medium iustitiæ tenere,& nunquã ab ipso medio deuia-
re.Ego inquit.Vt possit dicere illud Zac.2.Ego ero in gloria
in medio eius.Patet ergo,ꝙ mediũ requirit iustitiæ honoré
& prælationẽ.¶Deinde dico,ꝙ tale mediũ exigit amoré &
E cõioné[In medio inqt vestri]Sicut.n.res,q̃ est ĩ medio,æqua
liter distat ab extremis,nec magis appropinquat ad vnũ ex-
tremũ,q̃ ad aliud,sic vere bonus ꝑlatus vel iudex,qui in me
dio iustitiæ vult manere,nunquã debet per affectioné vel ꝑ
sonarũ acceptionem ad vnũ magis,q̃ ad aliũ appropinqua-
re,sed oĩb.æqualiter bonum regimé impendere,& oẽs gene
raliter adiuuare[In medio inquit vestri]Agge.2. Spũs meꝰ
in medio vestri.Firmamentũ.n.fuit factũ in medio aquarũ.
Lignum vitæ fuit positũ in medio Paradisi.Filij Israel tran-
sierunt per mediũ sicci maris.Et sacerdotes, q portabãt ar
cá in medio Iordanis perstiterunt,sicut dr̃ Gen.1.& 2. Exo.
14.& Iosuæ.7.Ad denotandũ,ꝙ iudices,& ꝑlati,qui debent
esse firmamentũ per constantiã,lignũ vitæ per clementiã, fi
lij Israel.i.Deũ videntes per cõsciam,sacerdotes.i.sacra do
centes ꝑ eloquentiã,tales(dico)debent esse mediũ iustitiæ,
sine acceptione personarũ per mediũ trãsire.Lu.4.Iesus aũt
transiens per mediũ illorum ibat,vt sic dicat quilibet talis il
lud psa.Per ambulabã in innocẽtia cordis mei in medio do
mus meæ.In medio ergo vestri.Leu.26. Ponã tabernaculũ
meum in medio vestri.Compara si vis prælatum tabernacu
lo,in quo arca,tabulæ,Cherubin,virga,manna,altare men-
sa,candelabrum,& propitiatorium,sicut dr̃ Exo.27.& dein
ceps.Quia.s.ꝑlatus debet habere arcã secretæ habitationis,
tabulas legis diuinæ & ordinationis,Cherubin altæ contem
plãtionis,virgã correctionis manna cõpassionis,altare ora-
tionis,mensam refectionis candelabrum discretionis, ꝓpi-
tiatorium veniæ & piæ miserationis.Et proculdubio ipse ꝓ
prie erit in medio vestri 1.Thess.2.facti sumus sicut paruuli
in medio vestri.Medium ergo iustitiæ exigit amoré & cõio
nem.¶Deniq; dico , ꝙ medium iustitiæ requirit vigoré &
F durationem,quod ostẽditur,cum dicitur Sum. Res.n.in me
dio magis est tuta & firma, magis durabilis & longæua quã
illa,q̃ habitat in extremis.Et iõ plus,qui est situs in medio
cęli ,est stella ĩmobilis.Terra ẽt,quæ est in medio elemento
rum,est naturaliter stabilis & immota.Ad denotandum,ꝙ
illi,qui in medio æquitatis & iustitiæ sunt locati,debẽt esse
immobiliter & durabiliter in virtute & cõstantia radicati.
Decet.n.iudicem vel prælatum esse virum solidum & cõstã
tem,nõ mobilem,variabilem atq; leuem.Sum inquit.vt sic
possit dicere illud Mat 8.Ibi sum in medio eorum.De Chri
sto.n.dicitur,qđ ipse stetit in medio discipulorum.& Io.20.
& Luc.6.dictum est infirmo.Surge,& stã in medio.Ad deno
tandum,quod illi , qui medium locum iustitiæ in Ecclesia
tenent,stantes & stabiles esse debent.Et sic igitur patet quo
modo tales iudices & prælati,qui medium potestatis iudi
ciariæ tenent in mundo,debent habere

Perfectam stabilitatem,
Communem æqualitatem,
Excelsam auctoritatem.

Et ipsi ita poterunt figurari in
illa arbore Dan.3.Ecce inquit
arbor in medio terræ,altitudo
eius nimia,& magna arbor & fortis,& proceritas eius con
tingens ad cælum,folia eius pulcherrima , fructus eius ni-
mius,& esca vniuersorum in ea.Longum esset exponere eã,
vide eam in sermone præcidentis ramos de arborib. Vel si
vis,pone figuram Apoc.2.qualis describitur esse ille, q am
bulabat in medio candelabrorum aureorum.s.iudex,vel ꝑ
latus,qui inter candelabra.i.inter viros lucidos sedet in me
dio prælaturæ.Proculdubio dicitur ibi,ꝙ ipse habebat ca
pillos candidos,oculos lucentes,pedes ardentes,gladiũ in
ore,& septé stellas in manu tenebat.Quia ꝓ certo tales de
bent habere capillos candidos ꝑ innocentiá,oculos lucẽtes
ꝑ sapientiã,pedes.i.affectus ardentes per amicitiã,gladiũ in
ore ꝑ correctioné & duritiã:Septé stellas.i.vniuersorũ bo-
norũ in manu tenere ꝑ efficaciã.Tales ergo debent esse illi,
qui tenẽt mediũ aliorũ.Qđ tñ hodie est cõtra multos,quia
ꝓculdubio in medio iudiciariæ ꝑtãtis non sedẽt hodie tales
viri ꝑfecti,sed viri penitus iperfecti.Qđ figuratũ est Apo.5.
vbi ipse vidit in medio throni & in medio seniorũ agnũ stan
tẽ.Quia ꝓ certo multi hodie sũt in medio throni,q nõ sũt
ꝓprie nisi agni &c.Patet ergo,ꝙ est quoddã medium iustissi
mæ æquitatis.¶Scđo principaliter dico,qđ est quoddã me- G
diũ concordissimæ vnitatis.Et istud est mediũ,quod tenent
viri charitatiui,qui sꝑ volunt esse per concordiam & amo
ré in medio aliorum.Medium.n.participat cũ extremis, &
mediante medio extrema inuicem copulantur.Sic procul-
dubio viri charitatiui,viros extremos contrarios & diuer
sos solent suis mediationib.ꝑ charitatis vinculũ copulare,
& in medio aliorũ per amoré,& concordiã habitare.Et sic
dico,ꝙ qlibet debet esse in medio cordis alterius ꝑ mutuã
charitaté & dilectionem.vnde Eze.1.Erat rota in medio ro
tæ.Et in medio etiam aliorum per communé concordiã &
vnionem,sicut de Hierusalem,quæ interpretatur pacifica,
Eze.5.dr̃.Ista est Hierusalem,in medio gentium posui eam.
& Lu.22.Circunsedentib.illis erat Petrus in medio. Et no-
ta,quod debent esse in medio aliorum,vt dent

Mærentibus consolationem,
Discordibus pacis vnionem,
Errantibus eruditionem,
Egentibus recreationem,
Timentibus securationem,
Laudantibus excitationem.

Dico ergo,quod boni
sunt in medio aliorũ ad
consolationem mæren-
tium,& sic loquit̃ Eze.
ꝙ ipse erat in medio ca
ptiuorum iuxta fluuium
Chobar.Eze.1.Itẽ ad reconciliationem discordium. vnde
de Christo dr̃ Io.20.ꝙ ipse stetit in medio discipulorũ , &
dixit.Pax vobis.Item ad eruditionem errantium. Vnde ad
viros sapientes & lucidos qui alios possunt erudire,põt re-
ferri illud Eze.1.In medio aĩalium splendor ignis.Item ad
recreationem egentium Eze.19.In medio leunculorũ enu
triuit catulos suos.Itẽ ad roborationem timentiũ.psalm.Si
ambulauero in medio vmbræ mortis,nõ timebo mala, qm̃
tu mecũ es.Item ad excitationem laudantium.psal. In me-
dio Ecclesiæ laudabo te.Et alibi.Super ea volucres cęli ha
bitabunt,in medio petrarũ dabunt voces.Istud est ergo me
dium concordissimæ vnitatis,Sed contra nota, quod mali
habitant in medio aliorum,

Ad { Exequendum crudelitatem,
Exercendum carnalitatem,
Faciendum iniquitatem. }

De medio suæ cru-
delitatis dicit̃ Matt.
10.Ecce ego mitto
vos sicut oues ĩ medio luporũ.De medio vero carnalitatis
dicitur in psa.In medio iuuencularum tympanistriarũ. De
medio vero iniquitatis dr̃ in psal. Nequitiæ in habitaculis
eorum.Et alibi.Labor in medio eius & iniustitia.Est igitur
quoddam medium concordissimę vnitatis.¶Tertio princi- H
paliter dico,quod est medium intimissimæ voluntatis.Et sic
per medium potest intelligi cor humanum,quod latet inte
rius in medio carnis nostræ.Istud.n.est medium in quo cõ
sistit virtus.Sicut ergo aranea primo facit, & reparat me-
dium telæ suæ,postea vero laborat extrema reparare,refice
re,& reformare,sic vere hõ debet vacare ad reparationé &
compositionem medij sui.i.conscientiæ seu cordis,& ad ip
sius per gratias & virtutes spiritualem reformationé.3.Re.
8.Sanctificauit rex medium atrij.Et deinde poterit vacare
ad exteriora ædificanda.i.ad corporalia & tꝑalia guberná
da,iuxta illud.Primum quærite regnum Dei.Matt.6.Qui.
n.vult facere circulum seu spherã,necesse est primo & ante
oĩa,ꝙ in medio figat circinum,& ꝙ à medio incipiat opus
suũ,& ꝙ deinde circunquaq; protrahat lineã siue spheram.
Sic vere,qui circulum & spheram perfectionis vult in seip
so cõponere,debet ante oĩa circa mediũ cordis sui intende
re & vacare,& sic alia melius poterit ordinare.Vñ nota,qđ
istud mediũ est munde seruandũ,& à vitijs diligẽtissime cu
stodiendum.Sicut.n.si hostes intrant vsq; ad medium ciui-
tatis,faciliter capiunt totum residuum,sic si vitia intrant ad
cor per consensum,faciliter destruunt residuum ꝑ effectũ.
Bene ergo consulitur Deu.13.Auferas malũ de medio tui.
& Gen.53.Abijcite deos alienos de medio vestri. Nota er-
go,quod istud medium est custodiendum,

Quia est { Firmitatis propugnaculum,
Sanctitatis tabernaculum,
Deitatis habitaculum. }

Est(dico)propu
gnaculũ firmi-
tatis . Istud est
n.castrum,quod nunquã per violentiã põt capi. Vnde Gen.
1.Fecit firmamentum in medio.Item est tabernaculum san
ctitatis,quia.s.omnis virtutis & sanctitudo habet in corde
principaliter sedem suã.Eze.37.Dabo sanctificationé meã
in medio ipsorum.Ibi.n.feruet dilectio . psalm. Factum est
cor meum tanquam cera liquescens in medio ventris mei.

Item

Item ibi dolet contritio. Hierem. 23. Contritū est cor meū in medio mei. Ibi insup supplicat oratio. Esa. 18. Erat altare dñi in medio terræ. Ibi nihilominus humiliat se subiectio, Micheæ. 6. Humiliatio tua in medio tu. Itē dico, q istud medium est habitaculū deitatis, quia. s. Deus habitat spūaliter in anima & in corde. vnde Deuter. 7. & Sopho. 3. Dominus Deus tuus in medio tui. in psal. dr. Magnus in medio tui sanctus Israel. Et sic igitur patet, q est medium intimissimæ voluntatis. ¶ Quarto dico, q est mediū ordinatissimæ bonitatis & istud est medium virtutis, quia viri religiosi semp solent tenere medium, hoc est, non diminutionem aut supfluitatē. Non. n. sunt diminuti nec superflui, sicut patuit in Salomone, qui nō petebat diuitias, nec paupertates, sed tantū victui necessaria. Prouer. 30. virtus. n. consistit in medio, sicut patet de liberalitate, q̄ media est. Prodigalitas vero & auaritia extrema vitia sunt, quorum. s. vnum superfluū continet, & aliud diminutum. Sancti ergo mediū tenuerūt, quia mediū tenuere beati. Ab extremis autem recesserūt. i. à vitijs, q a sicut dr Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat. Et ideo dr. Matth. 18. q aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio &c. Vbi nota, q ad hoc, q homo sit i medio virtutis, necesse est, q Dei bonitas auxilieť. [Aduocās iqt Iesus] Quod mentis vanitas humilietur. [paruulū inqt]. Quod cordis firmitas radificetur. [Statuit inquit eū. &c.] Ad istū propositū poles adducere oēs auctoritates quæ sunt supra de medio iustitiæ, & ēt de medio societatis. Et si vis, potes notare hic, q Christus iuenitur semper fuisse i medio, videlicet Iacens in medio animalium. Abacuc. 2. Pendens in medio latronū Ioan. 19. Sedens in medio iudicum, & doctorū. Luc. 2. Stās in medio discipulorum. Ioan. 20. ¶ In quibus verbis, pculdubio medium quattuor virtutum cardinaliū denotať. Quia vere iste iacuit in medio animalium p prudentiā. Extrema n. prudentiæ, quæ sunt calliditas & fatuitas per bouem & asinum designantur. Bos. n. qui semper ruminat, & habet cornua, signat illos, qui in calliditate suæ prudētiæ gloriantur. Item iste pependit in medio latronum, & temperantiā, quę. s. carnem cum vitijs crucifigit. Duo. n. latrones sunt duo extrema. s. cura carnis in desiderijs, qui est sinister & blasphemus: Carnis nimia mortificatio, dexter, cui faciliter indulgetur. De isto medio dicit Bern. Oportet carnem restringere, non extinguere: deprimere, non opprimere. seruiat, ne seuiat: ancilletur, ne dominetur. Iste sedit in medio doctorū per iustitiam, ad quam. s. ptinet in medio sedere, & cuius extrema sunt remissio & crudelitas. Itē stetit in medio discipulorum fortitudinem & cōstantiā, cuius. s. extrema sunt pusillanimitas, quam habuit Ioannes, qui mundum fugit. Et temeritas, quā habuit Petrus, qui gladio fuerit, & tādē habuit. In omnibus igitur debemus exemplo Christi mediū tenere & ad extra vitiorum nullatenus applicare, cuilibet nostrū dicatur illud Luc. 6. Surge, & sta in medio. ¶ Quarto & vltimo dico, q inuenitur medium mundanæ ciuitatis vel prosperitatis, quia. s. qūq; per medium potest intelligi mundus vel prosperitas ipsa mundana. Vt communiter. n. locus medius ciuitatis est locus magis populos⁹, magis clamosus magis lutosus, etiam communis, & amplius operosus. Sic vere status mundanus, & potissime status malorum, est populosior & opulentior, frequētior & communior. Sicut. n. omnia grauia naturaliter petunt medium (. s. centrum, quod est in medio terræ) sic omnes peccatores petunt, & desiderant istum mundum. Et notemus, q istud medium est

Locus { Horroris, / Laboris, / Ardoris, / Cruoris, / Fœtoris. } Locus (dico) horroris. Eze. 8. Abominationes tuæ in medio tui erunt. Locus ēt laboris Ps. Labor in medio eius & iniustitia. Itē loc⁹ ardoris. s. auaritiæ Ezec. 38. Producam ignem de medio tui, q. comedat te. Itē locus cruoris. i. crudelitatis. vñ Hie. 41. Ad mediū ciuitatis interficiet eos. Locus ēt fœtoris. Ezec. 22. Coinquinabar in medio eorū. Et sic igitur aliqua patēt de quintuplici medio videlicet de medio æquitatis & iustitiæ, societatis & cōcordiæ, voluntatis & conscientiæ virtutis & tēperantiæ, mundanæ prosperitatis & abundātiæ. Et hic de medio sufficiāt.

A **Medulla.** Cum medulla sit tenera & mollis substātia in medio ossium sita, & ad tēperamentum suæ siccitatis ordinata, dulcis sapida & delicata, possumus dicere, q in bono significato medulla denotat
Pinguedinem gratiæ & deuotionis,
Dulcedinem gloriæ & fruitionis,
Mulcedinem modestiæ & benignæ conditionis,
Teneritudinem clementiæ, pietatis & compassionis.
De medulla. n. gratiæ & deuotionis dr Gen. 45. Dabo vobis oia bona, vt comedatis medullam terræ. De medulla gloriæ & fruitionis dr Deuter. 32. q Deus constituit filios Israel super excelsam terram, vt comederent fructus agrorū, & sugerent mel de petra. Sequit. Et hircos cum medulla tritici, & sanguinem vuæ biberent meracissimū. De medulla autē benignitatis & piæ cōditionis dr Nu. 18. Oēm medullā olei & vini, & frumenti, & quicquid offerunt dño, dedi tibi. De medulla autem clementiæ, & pietatis, & compassionis dr illud psa. Holocausta medullata offeram tibi cū incenso arietū, offeram tibi boues cum hircis. In malo vero significato

Denotat medulla { Pinguedinem carnalitatis, / Dulcedinem prosperitatis, / Mulcedinem verbositatis, / Teneritudinem debilitatis & imbecillitatis. } B

De pinguedine carnalitatis dr Iob. 21. q viscera ipsius. s. carnalis hominis, plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigantur. De pinguedine prosperitatis dr Ezech. 17. q aquila grādis venit ad libanum, tulit medullam cedri &c. Expone sicut alibi. De medulla adulatoriæ verbositatis, seu loquacitatis, seu etiam delicatæ fragilitatis pōt dici illud Esa. 35. Faciet inquit conuiuiū pinguium medullatorum vindemię defęcatæ. Tales enim semp volunt esse in conuiuijs & in delicijs pinguiū & vinorum. Vide alia vbi pinguedo, vel adeps.

Mel. Nota. q cum de melle supra in pluribus locis & capitulis plurima iam sint dicta, modicum intēdo dicere quo ad præsens. Quamuis. n. multa possint inueniri exēpla de melle, paucæ tamen auctoritates inueniuntur. Et iō hoc solum nota, q cum mel sit res dulcissima, hinc est, q significare videtur illa, quæ ad dulcedinem pertinere noscuntur, quapropter vide supra de dulcedine. Nota igitur, q mel accipitur in bono & in malo. In bono enim designat A

Gratiæ suauitatem,
Gloriæ fœlicitatem,
Sapientiæ synceritatem,
Misericordiæ benignitatem,
Eloquentiæ gratiositatem.

Signat (dico) gratiæ suauitatem. Vnde de mella gratiæ dr Matth. 3. q beati Ioannis esca erat locusta & mel siluestre. Item signat gloriæ fœlicitatem. Vnde paradisus est illa terra fluēs lacte & melle, de qua tāta fit mētio in scriptura, de qua Deuter. 32. Constituit eū super excelsam terrā. vt sugeret mel de petra &c. Vide supra de excelso. Item signat sapientiæ subtilitatē. vnde istud est mel, de quo Hausto illuminati sunt oculi Ionathæ. 1. Reg. 14. vñ Can. 5. Comedi fauum cum melle meo &c. vide eā supra de comedere. Et vide ibi & supra de bibere. Item signat clemētię benignitatem, de quo Ezec. 27. Balsamum & mel & oleū posuerunt in mercatu suo. Item signat eloquētię gratiositatem. vnde Can. 3. Fauus distillans labia tua, mel lac sub lingua tua. vide eam supra de lacte, & in psal. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua sup mel ori meo: longu esset ista prosequi, sed omitto gratia breuitatis, quia in tabula inuenies exempla infinita de apibus & de melle. ¶ Sed adhuc dico, q mel quandoq; accipitur in malo, & sic mel significat B

Inquinationem carnalitatis,
Adulationem fallacitatis,
Dilectionem prosperitatis.

Significat (dico) carnalitatis inquinationem. vn de Proue. 25. Qui mel comedit multum, nō est ei bonū. Itē significat fallacitatis adulationem. vt Iudic. 15. vbi dr, q Sāson inuenit in ore leonis fauū mellis, quia. s. multi sunt qui quamuis sint crudelis & leoninæ conditionis, portant tamē in ore mel fallacis & blandæ adulationis. Similes apibus, quæ vna cum aculeo portāt mel. Et istud est illud mel, quod dominus prohibet poni in sacrificio. Leuitic. 2. Nec quicq̄ inquit mellis aut fermenti adolebis in sacrificio dñi. Quia De⁹ in sacrificio nec acceptat mel adulationis, nec fermētū malitiæ aut detractionis. Itē significat prosperitatis delectationem. Et istud est mel inflatiuum maculatiuū, & inquinatiuum. de quo. 1. Reg. 14. dr q vulgus venit ad saltū vbi erat mel super faciem agri, & dicit ibi, q quia Ionathas de illo melle comedit. i. in dulcedine prosperitatis mūdanæ, i periculo mor

culo mortis fuit. Quia vere illi, qui de melle .i. de dulcedine mundanæ prosperitatis comedunt mortis æternæ periculo se exponunt. Et hæc de melle sufficiant. vide in tabula.

A **Melius. Melior.** Nota, ꝙ res quãto sunt melio res, tãto sunt acceptiores & eligibiliores. Et iõ quanto hõ se fecerit in moribus meliorem tanto se reddit ad Deũ acceptiorem. Sicut .n. videmus ꝙ in omni genere aut specie sp̃ est dare ꝙ aliqua sunt alijs meliora, sicut apparet iter stellas, qui ẜm Apostolũ. 1. Cori. 16. Stella differt à stella in claritate, sicut etiam patet in aĩalibus, in arboribus, herbis & lapidibus; vbi semp inueniun tur aliqua alijs in suo genere meliora, quia sicut dr̃ Eccle. 36. Bono melius inuenitur, sic proculdubio dico, ꝙ in moralibus est dare homines alijs meliores, & in sufficientijs clariores. Et ideo breuiter notare possumus, ꝙ tria genera hominum debent esse cæteris meliora, videlicet

Prælati respectu subditorum,
Clerici respectu laicorum,
Antiqui respectu iuniorum,

Primo ergo dico, ꝙ meliores debent esse illi, qui sunt superiores in ꝑlatione. In natura .n. videmus, ꝙ illa, q̃ sunt superiora, sunt inferiorib. meliora. Stellæ .n. & corpora cœlestia multo sunt ꝑfectiora & melioris cõditionis, q̃ ista inferiora, quæ sunt corruptibilia, atq; vana. Secundũ Isaac in dietis, herbæ etiam & fructus, quæ crescunt in montibus, multo sunt meliores, quàm illę, quæ crescũt in vallibus & paludibus. Cinamomũ etiã, quod crescit in superiori parte arboris, valde est laudabili⁹ & melius, sicut dicit Plinius, q̃ illud quod crescit in parte inferiori. In quibus quidem instruimur, ꝙ illi, qui sunt i mõte, & ĩ cœlo, & ĩ superiori parte Ecclesiæ, videlicet in officio ꝑlaturæ cõstituti & locati, debẽt esse meliores in sciẽtijs, & moribus, q̃ illi, q in statu subiectionis inferius sunt detenti. Teste .n. Hugone & Vegetio tunc bene respublica regitur quãdo non põt esse maior, ni si qui melior: Quod bene ponit. 1. Reg. 9. vbi de Saul ꝓmouendo ad regnum, dr̃, ꝙ de cũctis filijs Israel non erat melior illo. Et ideo dr̃. 4. Reg. 10. Eligite meliorẽ de filijs dñi vestri, & ponite eum super solium patris sui. Istud tamen ꝓculdubio hodie in pluribus in contrarium est mutatũ, quia .s. illi superiores hodie non sunt meliores, imo multotiens sunt peiores. Quia sicut dr̃ Oseæ. 8. Multi mali regnauerũt, sed non ex me principes extiterunt; sed non ꝑ spiritũ meũ.

B Non sic ergo, sed sint meliores viri in ꝑlatione superiores. ¶ Scd̃o dico, ꝙ meliores debent esse viri perfectiores ex ꝓfessione, & isti sunt clerici, & religiosi, q videlicet ex ꝓfessione status sui habẽt esse laicis sæcularibus meliores. Res .n. tanto est melior, quanto summo bono est ꝓximior. Res ẽt tanto sunt ĩ genere suo meliores, quãto sunt suo principio propriores. Et qa viri ecclesiastici & religiosi sunt summo bono .s. Deo, qui est oĩum rerũ principium & origo, propinqui, & ad sibi appropinquandũ & assistendem spũaliter deputati, dico, ꝙ debent esse cæteris meliores, & bonitate & efficacia pleniores, ita ꝙ de quolibet tali põt dici illud Hebr. 8. Nũc aũt melius sortius est ministeriũ, quãto melioris testamẽti est mediator. Circa ꝙ nota, ꝙ viri ꝑfecti & ecclesiastici vel ẽt qcũq; virtuosi sunt meliores, quod .s. facit

Pondus timoris,
Nexus amoris,
Lachryma doloris,
Descensus humilitatis,
Conflictus aduersitatis,
Coniunctus tenuitatis,
Amictus iocunditatis,

Dico ergo, ꝙ boni sunt meliores ratione diuini timoris. Eccl. 16. Melior est vnus timens Deũ, q̃ decem filij impij. & Proue. 16. Melius est parum cum timore Dei. Itẽ ratione fraterni amoris, Proue. 27. Melior est vicinus iuxta q̃ frater longe. & Eccl. 4. Melius est ergo duos esse simul. Itẽ ratione interni mœroris, quia sicut dr̃ Eccle. 7. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuij. Gartiofillum enim quod pressum lachrymat̃, valet melius. Vide suprade lachryma vel de fletu. Itẽ fiunt meliores rõne humilitatis Balsamus .n. descendens ad fundum melius valet, quia sicut dr̃ Prouerb. 16. Melius est humiliari cum mitibus, q̃ diuidere spolia cum superbis. Item ratione aduersitatis, qa herba conculcata melius proficit. Vento .n. tempestate, & pluuia solent herbæ gaudere. vnde Prou. 16. Melior est patiẽs viro forti. Item rõne tenuitatis seu paupertatis. Cinamomũ .n. melius est, q̃ habet tenuem corticẽ; sic qui habet tenuẽ siue pauperem substantiam. vnde Proue. 16. Melior est paũper iustus, quàm vir mendax. Itẽ ratione iocunditatis. Ecc. 3. Cognoui nihil melius esse homini q̃ lætari. Sic ergo patet, ꝙ meliores sunt & debẽt esse, illi, qui sunt ꝑfectiores ex

C professione. ¶ Tertio dico, ꝙ meliores debẽt esse viri ꝑfectiores seu prudẽtiores ex cõditione, sicut sunt senes respectu iuniorum. Secundum .n. Pliniũ q̃uis arbor thuris qñ est iuuenis thura ꝓferat candidiora, arbor tñ antiqua thura ꝓfert efficaciora, & meliora. Vinũ ẽt, & potissime bastardicũ vinũ, ꝙ dr̃ vippellẽse, q̃to antiq tus, tãto melius purius, & efficacius. Vinum ẽt illud, qñ ꝑ trienniũ vel quadrienniũ custoditur, ita purificatur, ꝙ sparsum in ignem solet ad modũ olei flãmare. Sic proculdubio charissimi, illi, qui sunt antiquiores in ætate, habẽt esse meliores ĩ efficacia & virtute. Quanto .n. plus viuunt, tanto maiorem puritatẽ contrahũt ita ꝙ more olei per charitatis incendium inardescũt. vñ Lucæ. 5. dr̃, ꝙ nemo bibẽs vinũ vetus statim vult nouũ. dicit .n. vetus melius est. Ista tñ regula fallit hodie ĩ multis, qa multos videmus iuniores, qui sunt senioribus meliores, q n imo multos videmus q sunt boni ĩ iuuentute, tñ efficiunt̃ mali in senectute. Myrtus .n. habet fructus medicinales, sed tãto sunt meliores, quãto recẽtiores. Sic vere sæpe accidit, ꝙ hoĩes sunt meliores, qñ sunt iuuenes, & recẽtes, q qñ efficiunt̃ in ætate & tp̃e magis senes. Iõ plangendo dicebat Bern. in meditationibus. Cur inqt tanto desiderio appetimus vitã istam, in qua quanto plus viuimus, tanto magis peccamus? Non sic ergo, sed sint meliores & ꝑfectiores ꝑlati respectu subditorũ, clerici respectu laicorũ, antiq respectu iuniorũ.

Melchisedech. Nota, ꝙ melchisedech, q adliteram fuit rex Salẽ, quæ postea fuit dicta Hierusalem, interpretat̃ rex iustus, aut rex pacificus, seu rex pacis, aut rex iustitiæ. Fuit autẽ rex & sacerdos sicut ponit̃ Ge. 14. Et sicut dr̃ ibidem, iste panem & vinum Deo obtulit, & Abraham decimas dedit. Iste ergo ẜm Apostolũ Hebr. 7. Chr̃um, qui figurauit, qui iustus & pacificus semp fuit, & qui rex, & sacerdos ẽt dictus fuit, qui mũdũ regendo, & de regali ꝓgenie descẽdẽdo, & panẽ & vinũ ĩ sacramento altaris offerendo, seq; ꝓ nobis ĩmolãdo, regis & sacerdotis officio fuit functus. p̃sa. Tu es sacerdos ĩæternũ ẜm ordinẽ Melchisedech. Vel si vis, per istum intelligitur quilibet vir perfectus, qui .s. se & alios dignescit regere, & ꝓ se & alijs præces & sacrificia bonorum operum ĩmolare, & pacis & iustitiæ cultor esse, decimas offerre, & se ẽt à cunctis supfluitatibus decimare. Heb. 7. Erat autem hic Melchisedech rex Salẽ, sacerdos Dei summi. 2. Petr. 2. Vos estis genus electum, regale sacerdotium, & genus sancta

Melodia. Vide vbi cantare, & vbi sonus, & vox A

Membra. Nota, ꝙ cum membra sint partes corporis cõstitutiuæ, hinc est, ꝙ ꝑ membra possunt intelligi partes quæ constituunt aliquod vniuersum. Cum igitur plura sint corpora spiritualia, videlicet

Corpus { Beatorum, Perfectorũ, Reꝓborũ, Meritorũ. }

Hinc est, ꝙ plura possumus inuenire mẽbra, videlicet superiora, & ista sunt Angeli & beati, q sunt mẽbra eccl. triũphãtis. 1. Corin. 12. Posuit Chr̃s membra vnũ quodq; eorũ in suo corpore sicuti voluit. ¶ Itẽ inferiora, & isti sunt hoĩes ꝑfecti, qui sunt mẽbra Eccl. militãtis de q b. 1. Cor. 12. Corpus nõ ẽ vnũ mẽbrũ. ¶ Itẽ exteriora & ista sunt reprobi & dãnati, q sunt mẽbra diaboli, de q b. 2. Cor. 6. Tollẽs ergo mẽbra Christi, faciã mẽbra meretricis. ¶ Itẽ mẽbra interiora, & ista sunt aĩæ potentiæ, gratię & virtutes. Homo enim interior habet membra sua, videlicet

Caput intentionis,
Oculos discretionis,
Aures obedientiæ & subiectionis,
Linguam gratiarum actionis,
Nasum deuotionis,
Manus & brachia operationis,
Pectus meditationis,
Ventrem dilectionis,
Pedes, affectionis,

Vnde de talibus mẽbris potest dici illud. 1. Corin. 6. Mẽbra nostra templum sunt spiritus sancti. Cum igitur (sicut patet ex præmissis) per membra possint intelligi Christi fideles, notandum, ꝙ sicut mẽbra corpori vniunt̃, pariter cõnectunt̃, mutuo cõsequunt̃, offitijs distinguũtur, sic vere Christi fideles Christo cõiũgunt̃ ꝑ fidei & gratiæ

gratiæ vnitatē. Simul conectunt per verę amicitiæ charitatem, sibi obsequuntur ꝑ mutuæ clementiæ bonitatem. à se distinguuntur per fortunæ trāsuariæ qualitatē. Dico igit, ꝙ ista membra Christi mystico corpori vniunt. Et istā vnionē facit fides & gratia. vnde. 1. Cor. 12. Oīa membra corporis cum sint multa, vnū corpus sunt. Quod tñ est cōtra pctōres, qui membra sunt paralytica. Et contra hæreticos, & schismaticos, qui sunt membra abscissa. ¶ Item isti dicunt membra, quia per charitatē inuicem connectuntur. vñ Rom. 12. Vnū corpus multi sumus ī Christo. singuli aūt alter alterius membra. Quod est contra discordes, inuidos & superbos, q annulam habent inter se connexionē per charitatē, sed magis odium, inuidiā & contradictionem. Vnde Christus pōt dicere illud Rom. 7. Video aliā legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. ¶ Item per pietatem inuicē obsequuntur, quia sicut dr̄. 1. Cor. 12. Pro se inuicē sollicita sunt membra. Siquidē cū aliquid patit vnum membrū, compatiū tur oīa membra. Et si gloriatur vnū membrum, gloriant oīa membrum. Nullum. n. mēbrum est tām nobile, quin libēter iuuet quantumcunq; vile membrū. Sic nullus debet esse tā diues, nobilis, vt etiā sanctus, quin cōpatiatur, & condoleat quin obsequatur, & subueniat quibuscunq; malis & pueris vel etiā quantumcunq; miseris & egenis. ¶ Item per qualitatem inuicem distinguuntur, quia. s. sicut quodlibet membrū distinctum habet officium, & quodlibet contentū est officio sibi dato à natura ita ꝙ nullum ambit ad officiū alterius acq rēdum, sicut patet, quia manus nunquā appetit videre nec ambulare, nec pes audire, & sic de alijs, sic verè viri perfecti distinguunt à Deo in diuersis officijs & gratiæ, & fortunæ, quia sicut dr̄. 1. Cor. 12. Vni dat sermo scientiæ, & alij &c. Sequitur Diuisiones gratiarum sunt, vnus aūt spiritus, diuidēs singulis ꝓut vult. Quantum etiā ad fortunā distincti sunt, qa vnus miles, alius clericus, aliꝰ diues, alius pauper. Quia sicut dr̄ Ro. 12. Oīa membra nostri corporis eundem actum nō habent. Et iō nullus debet officium alterius obire, sed gradu & statu ꝓprio debet cōtentus esse, nec ad bonum alterius anhelare, nec eidem in aliquo inuidere. Quod est cōtra illos, q cum sint vna sola persona, volunt tamē in Ecclesia constitui plura membra, vel membrorum plurimorum occupare officia. Quia si sint decani, non sufficit eis nisi etiā sint archidiaconi vel cantores. Si habent ꝑbendā, in vna, non sufficit nisi habeant ī alia, ita ꝙ isti volunt fieri plura membra, vel membrorum plurium occupare officia. Isti deberent aduertere ad verba apostoli. 1. Corint. 12. Corpus nō est vnum membrum, sed multa. Et sequit. Si totū corpus oculus, vbi auditus? Si totus, auditus vbi odoratus? Nunc autē posuit Deus membra vnumquodq; ī corpore suo sicut voluit. Et ista de membris sufficiant. De membris vero corporalibus quomodo debent seruari, occupari & mortificari, vide alibi.

A Memoria. Memini. Memento.

Memorari. Nota, ꝙ memoria est potentia aīæ per q̄ trāsacta & præterita recordamur. Accipitur. n. sæpissime ꝓ consideratione & cogitatione rerum absentium, & occultarum & futurarum, sicut Eccl. 14. Memor esto, qm̄ mors nō tardabit. Accipit ēt memoria ꝓ fama, sicut Eccl 45. Hi sunt viri mię, quorum memoria ī benedictione est. Quocunq; modo accipiat, notare possumus, ꝙ est memoria diuina & humana. Diuina memoria nunquā recipit obliuionē. Memor erit ī sęculum testamēti sui. Psal. 110. Humana autē memoria patit sępe corruptionem. Sapi. 4. Erunt gementes, & memoria eorum peribit. Notemus ergo, ꝙ in scriptura inuenit quædam

Memoria { Petenda, Timenda, Tenēda, Vitāda. } Memoria petēda ē memoria diuinę miæ, de qua in Psal. Memento nostri dñe in beneplacito populi tui, visita nos ī salutari tuo. Memoria timēda ē memoria iustitiæ, de qua in Psa. Ne memineris iniquitatum nostrarum. Memoria tenenda est memoria humanæ sapientiæ, de qua in Psa. Memor fui Dei, & delectatus sum. Memoria vitanda & dimittenda est memoria fraternæ iniuriæ, de

B qua Le. 19. Non memoreris iniuriæ ciuium tuorum. ¶ De bona ergo memoria humana dicamus, ꝙ viri iusti debēt habere memoriam præteritorum & etiā futurorum. Sicut. n. videmus, & Auicenna dicit, aliquā sunt animalia quæ sunt tenacis valde memoriæ, sicut est canis, equus, camelus (optime. n. recordantur vias, per quas ierant, hoīesq; qui eis benefecerāt hospitia, in quibus morari consueuerant, quia ēt canes de longinquis partibus solent ad hospitia redire, & viam per quam trāsierant memorari (sic verè charissimi, viri boni & perfecti debēt habere fortem, & tenacem memoriam, quia s. recordari debēt de hospitio Paradisi qualiter ide ꝑ pctm̄ Adæ ceciderunt, & exierunt. Apoc. 2. Memor esto vnde excideris. ¶ Item memorari debent viam totius vitæ suæ qualiter eam transierunt, & in quibus errauerūt, & inquib. peccerunt. Psa. Memor fui dierū antiquorū. & Hie. 2. Vide vias tuas ī cōualle, scito quid feceris. ¶ Itē memorari debet illos à quibus beneficia receperunt, & habuerunt. vñ dicit Seneca. Hæc iter duos bñficij lex est. vt alter stati obliuiscat dati, alter vero sp̄ sit memor accepti. Et aduertamꝰ, ꝙ si volumꝰ esse viri pfecti, tria sūt pcipue memorāda de Deo tria de se ipso, tria de alio. ¶ Primo q̄dē de Deo debemus memorari Potentiam creatoris, Clementiam redemptoris, Iustitiam correctoris, ¶ Dico potentiam creatoris, quia. s. mirabilia, quæ facit C Deus in mundi continua gubernatione, quæ faciet etiam in futuro iudicio in mundi reuelatione, nunquam debent excidere à memoria cordis nostri. Ps. Memor ero ab initio mirabilium tuorum. & Eccle. 12. Memento creatoris, tui &c. ¶ Item clementiam redemptoris. Tormenta. n. q̄ pro nobis in cruce sustinuit, gratia & gloria quam in cruce obtinuit magnum precium, quod pro nobis exhibuit, semper debēt à fidelibus memorari, & per compassionem & gratiarū actionem iugi memoriæ commendari. Hebreæ. 12. Recogitate eum, qui talem in corpore suo sustinuit contradictionē Filij. n. Pellicani videntes matrem suā propter sui viuificationē vulneratam & sanguine diminutam, solent sibi dolorem ipsius memorari, & ipsam nutrire, & consolari, & concomitari. Quia. s. nunqam debet homo obliuisci sanguinē, & vulnera matris suæ. s. Christi, q̄ pro nobis viuificandis in cruce noscitur sustulisse. Tho. 4. Honorē exhibebis matri tuæ. Memor. n. esse debes, quæ & quanta pericula propter te perpessa sit. Solus. n. aspectus sanguinis ad prælium animat Elphantes, Quia sola memoria sanguinis Christi ad pręliandum contra demones, & vitia deuotos excitat, & fideles. Et ideo Christus ad hoc inuitat. Threno. 4. Recordare paupertatis meæ. &c. & homo debet sibi dicere illud Psa. Memor fui tui super statum meum, in matutinum meditabor ī te, quia fui sti auditor meus. & illud. Propterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonij à monte modico. ¶ Itē memoremur iustitiam correctoris, quia. s. semper debemus habere in memoria quanta est diuinæ iustitiæ seueritas, quāta est suorum iudiciorum obscuritas, quāta erit etiam suæ futuræ sentētię auctoritas. Ps. Memorabor iustitiæ tuæ solius. De aquila. n. legimus, ꝙ aues aliæ die, qua viderint vel audierint aquilā roboantem. ipsius ꝑ totam diem taliter recordantur, ꝙ prę timore eius ad prædā volare non audere dicuntur. Quavere charissimi, si memoriā aquilæ q̄ est auis seuerissima. i. memoriā iustitię & seueritatis diuinæ in corde habuerimus nūquam ad mala opera volabimus. Ideo consulitur Neæ. 4. Domini Dei magni & terribilis memencote. Et sic patet, ꝙ quātum ad Deum tria sunt memoranda, videlicet eius Potentia creatiua Clementia redemptiua, Iustitia correctiua, ¶ Secundo dico quantum ad nos, ꝙ sunt tria alia memoranda, vide D licet principium, medium, & finis, hoc est dictū, carnis vilitas & conditio, quod. s. principium vitæ: vitæ prauitas & infectio, quod. s. est medium: mortis grauitas & afflictio, quod est finis. Memoremur igitur nostram vilitatem & conditionem, quia scilicet homo debet habere in memoria. Quam viliter generatus, quam difficiliter nutritus, quam fragiliter constitutus. Psal. Memorare quæ mea substantia, nunquid. n. vanē cōstituisti omnes filios hominū? & Gen. 3. Puluis es, & in puluerem reuerteris. ¶ Item memoremur nostrā prauitatem, quia. s. debemus habere in memoria peccata q̄ commisimus qualiter ex his Deum offendimus, & qualiter paradisum amisimus, & infernū acquisiuimus. Serpēs enim habiturus copulā cum mustera, solet venenū euomere, ipsum tamen postmodum resumere, & sibi intimare, & icorporare Sic verè serpentes. i. viri iusti, qui sunt prudentes sicut serpētes, & simplices sicut columnæ, ad hoc, quòd cū Christo per gratiam

gratiam copulentur, nec esse est, ꝙ venenum peccatorũ suorum per confessionem euomant, & dimittant, ipsa tñ per recordationẽ debent resumere, & ventri iugis memoriæ cõmendare. Sapiens.n, Eccl.5. dicit de propitiatu pctorũ: Noli esse sine metu. & Eccl.11. In die bonorũ nõ immemor sis malorum. ¶ Item memoremur mortis grauitatem. Semper.n. debemus habere in memoria mortem, s. quàm cita, quã aspera, quàm occulta. Mortis.n. memoria cõparatur cineri, q est residuũ corporis resoluti. In legem. præcipit, ꝙ cineres aĩalium combustorum, & in sacrificio consumptorum in sanctuario in loco mundo reponerentur, sicut pcipitur Leui.v. Ad denotandũ, ꝙ in mundo loco conscientiæ nostræ sp debemus cineres nostræ resolutionis, & mortis per memoriã reponere & habere. Gen.3. Puluis es, & in puluerẽ reuerteris. & Eccl.14. Memor esto, qm mors nõ tardabit. & 28. Memẽto nouissimorũ, & desine inimicari. Festina tps, & memẽto finis. Ecclesi.36. Et sic dico, quòd memorare debemus, s.

Carnis conditionem & vilitatem,
Culpæ infectionem & prauitatem,
Mortis afflictionem & grauitatem.

¶ Dico, ꝙ memorãda est perfectio prædecessorũ, q̃ a proculdubio bonitas & perfectio antiquorũ digna est ab oĩbus memorari, & ad eorum laudationem, & ad eorum imitationẽ, & ad nostrũ exẽplum & infirmationem. 1. Macha.2. Mementote operũ patrum vestrorũ, quæ fecerũt in generationibus suis. Et.4. Mementote, quomodo salui facti sunt patres vestri. Quia sicut dr̃ in Psal. In memoria æterna erit iustus. Vt sic breuiter de memoria, & fama cuiuslibet viri iusti dicat̃ illud Sap.4. Immortalis ẽ.n. memoria illius, q̃a apud Deũ nota est, & apud hoĩes. Cuius tamen cõtrarium est de malis, quorum memoria moritur cum eis, de quibus Eccl.10. Disperdidit eos, & cessare fecit memoriam eorũ à terra. Et in Psa. Memoria eorum veterascet in inferno à gloria eorum. ¶ Item memoret̃ dãnatio malefactorum, vt. s. exinde terreamur, ita quòd à similibus compescamur. vnde Luc.17. Memores estote vxoris Loth. quæ. s. propter inobedientiam cõuersa fuit in statuam salis, sicut dicitur Gen.19. Aliorum etiam quorumcunque afflictorum & tribulatorum debemus recordari, & eis cõpati, & eos consolari, & maxime illorum, qui sunt ĩ purgatorio, vel in quocunq; infortunio vel tormento, more Elephãtum, qui casui sui socii compatiuntur, & eius infortuniũ memorantur. De quo Hebræ.13. Mementote vinctorũ, tanquã ipsi pariter vincti. Item memoretur affectio benefactorũ, sicut pontum est supra exemplũ de Cane, & sicut supra inuenies multa exẽpla de gratiarũ actione. De quo Cant.1. In odore vnguentorũ tuorũ curremus, memores verborũ tuorum super viuam. Et sic igitur patet, quæ sunt illa, quę debemus in memoria gerere, & tenere, vt sic quilibet dicat illud Thren.3. Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea. Ista tamen sunt contra multos, qui rectè videntur memoriã amisisse, quia. s. non videntur recordari illorum q̃ pertinent ad salutem. Sed de hoc vide supra & infra de obliuione. Vide etiã supra de aqua vel fonte, vbi ponitur de duob. fontibus Aethiopiæ, quorum aqua vnius potata inducit obliuionem, altera vero memoriã facit. ¶ Sed adhuc possumus breuiter adiungere, quod in Deo triplex est memoria scilicet memoria, q̃a memoratur

E ¶ Tertio dico, ꝙ quantum ad alios tria sunt etiam memoranda, videlicet,
Perfectio prædecessorum,
Damnatio malefactorum,
Affectio beneficiorum.

F

Iniquorum, ad eorum damnationem,
Perfectorum, ad eorum saluationem,
Infirmorum, ad eorum consolationem.

Recordatur iniquorũ (dico) ad eorũ damnationem de quã Apo.26. Babylon magna venit ĩ memoriã ante Deũ. & in Psal. dr̃. In memoriam redeat iniquitas patrũ eius in conspectu Dei, & peccatũ matris eius non doleat. ¶ Item memoratur bonorũ, ad eorũ cõsolatiõe & promotionẽ. Et sic dr̃ in Psal. Momento dñe Dauid & c Et alibi. Memoresto verbi tui seruo tuo, in quo mihi spem dedisti. ¶ Itẽ memoratur infirmorum ad eorũ cõpassionem. Et sic petebat Dauid adiuuari allegãdo fragilitatẽ cõditiõis humanę dicẽs in Ps. Memorare q̃ mea substantia, nunquid.n. vanè cõstituisti filios hoĩum, & Iob.7. Memẽto mei Deus, q̃a ventus est vita mea. Et hæc de memoria sufficiãt Vide supra de cõsideratione, cogitatiõe & ĩ verbo itellectu & ifra in verbo recordari

Mens.

Nota, ꝙ mens q̃n; accipitur pro aĩa, q̃nq; pro corde, q̃nq; pro cogitatione, pro cõstantia, pro intentionẽ. Et quia de omnibus istis est tractatũ, idirco itẽdo breuiter pertransire. Nota ergo hoc solummodo, ꝙ. s. in scriptura inuenitur mens bona, & mens mala, vitiosa & virtuosa. De voluntate & conscientia bonorum possumus notare quòd boni & perfecti habent **A**

Mentem:
Timorosam,
Luminosam,
Amorosam,
Renouatam,
Eleuatam,
Humiliatam,
Adornatam,
Deo dicatam.

Dico ergo, ꝙ viri perfecti habẽt mentẽ timorosam. vnde Deu.5. Quis det talẽ eos habere mentẽ vt timeant me? ¶ Item mentem luminosam. vnde Act.20. Cœcidit super Petrum mentis excessus, & vidit cęlũ apertum. ¶ Item mentẽ amorosam. vnde.2. Paral. 29. Obtulit vniuerso multitudo mentẽ deuotam. ¶ Itẽ dico, ꝙ pfecti habent mentem renouatam. Ephes.4. Renouamini spiritu mentis vestræ. ¶ Item mentẽ eleuatã. vñ in Psa. Beniamin adolescẽtulus in mentis excessu. ¶ Item mẽtẽ humiliatã 1. Corin.14. Orabo spiritu, orabo & mente. ¶ Itẽ mẽtẽ virtutibus ornatam. vñ Mar.5. & Lucæ.8. dr̃, quòd ipsi viderunt illum, qui à demonio vexabat̃, vestitum sedentẽ, & sanæ mentis. Vnde nota, ꝙ ad hoc, quòd hõ habeat bonam mentẽ. i. bonam animam, & voluntatẽ, necessaria sunt tria, videlicet

Quod:
Virtutum floribus vberius ornetur, iõ dr̃ [vestitũ].
Mũdanis fluctibus exterius priuet̃, iõ, dr̃. [Sedẽtẽ.]
A culparũ sordibus interius mũdetur, iõ dr̃ [Sanæ mentis.]

Ista.n. tria ad bonã mentẽ sunt necessaria, videlicet

Virtutibus florere,
Criminibus non sordere,
Tumultibus carere. i. in mũdi negotijs vltra quam oporteat non hærere

Teste.n. Seneca. Nemo ad bonã mentem peruenit occupatus Et ista de bona mente sufficiãt. **B**

¶ Sed adhuc dico, quòd in scriptura fit mentio de mente malorum. Et sic nota, quòd ẽst inuenire

Mentem:
Cupidam & inflãmatam,
Stolidam & immutatam,
Timidam & eneruatam,
Rapidam & effrenatam,
Solidam & induratam.
Turgidam & agitatam,
Fœtidam, & inquinatam,
Ignãram & hebetatam,
Obscuram & cœcatam,
Non veram sed palliatam.

Dico, ꝙ mali habent mentẽ inflammatam per cupiditatem. Et tales erãt illi qui concupierunt concupiscientiã in deserto, dicentes. Num.11. Recordamur piscium quos comedebamus in Aegypto, in mẽtẽ nobis veniũt cucumeres & pepones, porri, cępæ, & alia. ¶ Itẽ mentem immutatã ad iniqtatem. De Salomone.n. dr̃.3. Re.11. Irat⁹ ẽst dñs Salomoni, eo ꝙ auersa esset mens eius à dño Deo Israel. ¶ Item mentẽ eneruatã per timiditatem, sicut de exercitu Holofernis dr̃ Iudit.15. ꝙ audita decolatione magistri sui fugit mens & cõsiliũ ab eis. ¶ Item mentem effrenatã ad rapacitatem. Prou.34. Ne æmuleris viros malos q̃a rapinas meditat̃ mens eorum. & .2. Mac.11. Mente effrenatus in multitudine peditum cõfidebat. ¶ Item mentem induratam per immutabilem. Prou.18. Qui mentis est duræ, corruet in malum. ¶ Item mentem agitatam per curiositatem. Eccl.2. Hæc est vanitas, & cassa sollicitudo mentis. ¶ Itẽ mentem inquinatã p carnalitatem. ad Titum.1. Polluta est eorum mẽs, & conscia. ¶ Item mentem hebetatã per fatuitatem. Dan.2. Mente cõfusus ignoro quid videri. ¶ Item mentem excœcatam per obscuritatem. 2. Cor.5. Deus huius sæculi excœcauit mentes infidelium. ¶ Item mentem palliatã per fallacitatem. vnde Prouer.23. Comede, & bibe, dicet tibi, & mens ipsius non est tecum. Ista igitur de bona & mala mente sufficiant gratia breuitatis. Si vis exempla, vide supra de corde, cõscientia, cogitatione, & infra de voluntate

Mensa

Cum mensa sit illud in quo hoĩes reficiuntur hinc est, ꝙ moraliter per mensam possumus significare quicquid solet refectio denotare. Notemus ergo, ꝙ mensa accipitur multipliciter. Est.n. **A**

Mensa:
Perfectorum,
Beatorum,
Malignorum,
Damnatorum.

Pima est mensa virtuosa,
Secunda est mẽsa gloriosa,
Tertia est mensa mitiosa,
Quarta est mẽsa dolorosa.

¶ Primo igitur dico quòd est mensa virorum pfectorum, & ista proculdubio quadrupliciter signat, s. Sacræ scripturæ conuiuationem.

conuiuationem, Eucharistiæ refectionē, gratiæ nutritionē, Ecclesiasticæ substantiæ sustentationē. ¶ In mensa sacræ scripturæ ꝓponunt fercula sciarum, & ibi ministratur fides, sapientia, studiū, meditatio, & discretio. Et de ista dr̄ Prou. 9. Sapientia ædificauit sibi domū, miscuit vinū, & posuit mensam. Scriptura. n. dr̄ mensa sapientiæ, q̄ ꝑ certo est domus ad habitationē: est vinū ad dulcē cōsolationē: Est mensa ad mētis recreationē. Et de ista mensa dr̄ 3. Reg. 13. Cū sederet ad
B mensam, factus est sermo dñi ad ꝓphetā. ¶ In mēsa Eucharistiæ ꝓponunt fercula miraculorū, & in ista mensa ministrāt, fides, deuotio, timor, & reuerentia. Ista est illa mensa, de qua dr̄ Nu. 4. Mensa ꝓpositionis inuoluent pallio hyacinthino. Mensa. n. sacramenti altaris est inuoluta pallio multorū accidentium, q. s. sine subiecto in sacramento subsistunt, ita q̄ ad istā mēsam difficile est accedere, nisi nos ministra ipsius mēsæ. s. fides salubriter introducat. Ista est mensa, de qua dr̄ Nu. 8. q̄ mensa cū panib. propositionis sp ad aquilonem in tabernaculo ponebatur, candelabrum vero luminis ad auctrū erigebatur. Quia proculdubio mensa Eucharistiæ in tabernaculo Ecclesiæ necessaria est in parte aquilonari. i. in statu aduersitatis, iuxta illud Psa. Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribulant me. Candelabrum vero discretionis necessarium est in parte australi. i. in statu prosperitatis. Aduerte tñ, qđ bona illius mensæ hodie deuorantur à trib. generibus hominum iniquorum, videlicet à viris.

Pigris & desidiosis,
Immundis & luxuriosis,
Simoniacis & perniciosis.

Pigri igitur & desidiosi figurantur. Iud. 1. vbi dr̄, qđ sub mensa Adonibezeth, qui interpretatur dñs fulgurans. 70. reges amputatis summitatib. pedum & manuum reliquias colligebant. Quia ꝑ certo charissimi, hodie illi, q̄ in mensa domini fulgurantis Christi colligunt reliquias ecclesiasticorum beneficiorum & bonorū, videntur amisisse summitatē pedum & manum. i. excellētiā bonarum affectionum, & bonarum operationum. Immūdi & luxuriosi figurantur Dan. 14. vbi dr̄, quod sacerdotes per occultos meatus veniebant, & cum pueris & vxorib. cibos, q̄ apponebantur in mensa Belis, quotidie cōsumebāt. Quia hodie mali ecclesiastici, & luxuriosi bona mensæ Ecclesiæ consumunt, & exinde vxores. i. concubinas occultè nutriut, & reficiunt. Simoniaci vero, & perniciosi figurantur in Iuda, qui quāuis dominum vendidisset, cum ipso tñ in mensa sua comedebat, sicut ipse dominus dicit Lu. 22. Ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Tales ergo procul dubio bona mensæ Christi hodie comedunt, & recipiunt, iuxta illud Mat. 15. Catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa domini sui. Cōpara istos catellis, si vis. Sed ꝑ certo boni, & pauperes vix inde aliquid hodie accipiunt, quia sicut dr̄ Luc. 16. Lazarus cupiebat saturari de micis, q̄ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat. ¶ In mensa gratiæ proponuntur fercula virtutum, atq; bonorum, & in ista ministrant pietas, q̄ panifera: lætitia, quæ est pincerna: deuotio, quę ministrat carnes corporis Christi, & sic de alijs. Et de hac pōt dicere dño quilibet iustus illud. 2. Reg. 19. Posuisti me seruum tuum inter conuiuas mensæ tuæ. Item & de ista pōt dici illud 4. Re. 4. quod de cænaculo Helisei dixit illa bona paupercula. Ponamus in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrū. Quia pro certo in cęnaculo Christi quod est Ecclesia, inuenitur mensa. i. refectio gratiarum, in qua quidem est lectus munditiæ & puritatis, sella iustitiæ & æquitatis, candelabrū prudentiæ, & veritatis. ¶ In mensa temporalis sustentationis seu ecclesiasticæ substantiæ proponuntur hodie fercula multorum temporalium bonorum. Et ideo ibi dēt ministrare largitas, & cōpassio ad proximum, humilitas & gratiarum actio quantū ad Deum, parcitas, abstinentia & carnis maceratio quantū ad seipsum. Et iō cuilibet ecclesiastico potest dici illud Eze. 23. Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante te. De ista pcipitur Eccl. 31. Super mensam magnā sedisti, nō aperias super illam faucē tuam prior. s. ad bona Ecclesiæ deuastandū, ambiendum & acquirendū. Recreemur ergo & satiemur in ista quadruplici mensa. s. in mensa Ecclesiasticæ sustentationis: gratiæ & deuotionis: Eucharistiæ & sacramentalis communionis: Sacræ scripturæ & diuinæ lectionis. Ista est ergo quadruplex mensa virorū pfectorū. ¶ Scdo dico, q̄ est mensa hoium beatorū, & ista est mensa æternæ fœlicitatis, vbi proponuntur tria principaliter fercula. s. dilectio, cognitio, fruitio. Et nota, q̄ ista mensa est ordinis conuiuantiū rectitudo, hoīum ministrantium multitudo ciborū affluentiū plenitudo. Est dico ibi inter conuiuas ordinis rectitudo, quia. s. in ista mensa illi qui sunt moribus meliores sunt in honorib. potiores. Qđ bene figurat̄ in mensa Ioseph, vbi fecit sedere fratres suos ſm ordinē ætatis suę, vnumquenq; ſm primogenita sua. ¶ Item est ibi ministrātiū multitudo. Oēs. n. ministrant sibi mutuo ferculum charitatis. Est. n. ibi Deus sicut Imperator. Beata virgo sicut imperatrix. Angeli sicut seruientes: Patriarchæ sicut principes: Prophetæ sicut consiliarij & officiales: Apostoli & martyres sicut milites. Confessores & doctores sicut clerici & aduocati: Virgines sunt domicellæ. ¶ Itē ibi est lætitia, q̄ tripudiat & lætatur, gaudium quod consolatur gratiarum actio quæ modulatur, laus & tripudium quo tota societas recreat̄. Ecce ergo quot milia miliū ministrabāt ei. Bene ergo dr̄. 3. Re. 10. q̄ regina Saba veniens ad Salomonē, cū vidisset ordines ministrātiū, & vestes, & cibos mensæ suæ, non habebat vltra spūm p̄ stupore. Iterū dico, q̄ ibi est affluentiū plenitudo & ēt longitudo. Lu. 22. Vt edatis & bibatis super mensam meā. & 2. Re. 9. Tu comedes panē in mensa mea sp. Ista est igit̄ mēsa hoium beatorum. ¶ Tertio dico, q̄ est mensa mundanæ ꝓsperitatis. Figurata per mensam Nabuchodonosor regis, à cuius cibis sancti pueri. s. Daniel & socij eius abstinuerunt, & sapientiores inuenti fuerūt & pulchriores, sicut dr̄ Dan. 2. Ista est ēt mēsa reginæ Iezabel, de qua prophetæ Baal fuerunt nutriti, qui tñ postea per Heliā interfecti sunt. sicut dr̄ 3. Re. 18. Quia pro certo charissimi, mensa prosperitatis mūdanæ, in qua. s. p̄ sunt hodie Nabuchodonosor, qui interpretatur sedens in angustia, & Iezabel, qui interpretatur fluens sanguine, hoc est dictu, auari qui continue per sollicitudines angustiantur, & deliciosi, qui sp fluxui & sanguini carnalitatis subijciuntur, suos conuiuas faciunt per Heliam. i. à Deo per mortem æternam finaliter occidi. Illi vero qui de eius delicijs non curant, sunt spirituali pulchritudine & sapientia decorati. Et de tali mensa loquitur Psal. Fiat mensa eorum corā ipsis in laqueū, & in retributiones, & in scandalū. Talis. n. mensa est laqueus, quo mali præmiantur, scandalum, quo mali in infernum corruere cōpelliūtur. Ista est ergo mensa hoium peccatorū. ¶ Quarto dico, qđ est mēsa hominum damnatorum. Et istud nihil aliud est, quā illud triste conuiuium infernale vbi dānati pane doloris, & aqua angustiæ satiantur, & vbi demones aiab. hoium delectatur. de quo Eze. 39. Dic omni volucri cœli & vniuersis auibus, cunctisq; bestijs terræ, conuenire, præparare, concurrite ad victimam meam, quam ego immolo vobis. Carnes fortium terræ comedetis, & sanguinē principum terræ bibetis, arietum, & agnorum, & hircorum, taurorumq; & altilium, ac boum pinguium, & saturabimini super mensam meam de equo & equite forti, & de vniuersis viris bellatorib. ait dominus Deus. Et auerte, quod in ista mensa comeduntur, & deuorantur multa genera peccatorum, videlicet homines

Cornuti per superbiam[Arietes]
Ignari per ignorantiam[Agnorum]
Fętidi per luxuriam[Hircorum]
Elati per stultitiam[Taurorum]
Sublimes per præsumptiones[Altilium]
Molles per delectationem[Pinguium]
Potentes per iurisdictionem[Fortium].
Crudeles per furorem & turbationem [Bellatores inquit]

¶ Oēs. n. tales mali in mensa inferni demonib. exponuntur, & ab eis crudeliter corroduntur. Et sic patet, quod in sacra scriptura inuenitur mensa demoniorum, mēsa vitiorum, mēsa gloriosorum & mensa virtuosorum. Et hæc de mensa sufficiant gratia breuitatis.

Mensis.

Cū mensis sit quædā certa & distincta pars tēporis. s. duodecima pars anni, quæ mēsis à mene quod est defectus dicitur, pro eo, quod in omni mense luna deficere comprobatur, & post defectum iterum renouat̄ possumus notare, quod moraliter loquendo, mēsis sumitur multis modis. Et sic dico, quod inuenitur mensis A

Luctuosus & transitorius,
Virtuosus & meritorius,
Gaudiosus & saluatorius,
Fluctuosus & nugatorius.

Primus est mensis mortalis durationis: Secundus est mensis motalis pfectionis: Tertius

Vitiosus & damnatorius, Dolorosus & afflictorius. Tertius est mẽsis vitalis saluationis: Quartus est mẽsis mũdialis possessionis. Quintus est mensis criminalis defectiõis: Sextus est mẽsis infernalis dãnationis. ¶Primo ergo dico, ꝙ est dare mensem trãsitoriæ duratiõis, & sic mensis signat vitã pñtẽ q̃ bene dr̃ à defectu, q̃a pro certo multis defectib. est subiecta. Luna.n.i. humana natura de vno mense ad aliũ spmutatur in fine vero per mortem penitus obscuratur, & ꝑ terræ interpositionem & in sepulchro absconsionem finaliter eclypsatur. Isti igitur menses durationis humanæ

In { Ingressu sunt maculosi, / Progressu sunt dolorosi, / egressu sunt tenebrosi. }

¶De mẽse miserabilis igressus dr̃ Iob.39. Nũquid dinumerasti mẽses cõceptus? Iste n. est primus mensis noster.s. cõceptus & introitus corporalis. Exo.12. Mensis ille vobis principiũ mensiũ, primus erit i mensib. anni. De quo ẽt optime põt exponi illud Nu.20. vbi dr̃, ꝙ filij Israel venerunt in desertũ Syn mense primo. Syn n. interpretatur odium vel egrediens, q̃a.s. tunc dicit hõ illud Iob.1. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, q̃n.s ipse ingreditur desertum huius mundi, & q̃n ipse nascitur ad odiũ, & ad rixam. De mense labilis progressus.i. vitæ humanæ decursu, qui.s. est secundus mensis, & secundus punct⁹, & medius vitæ huius, põt dici illud, quod de diluuio dr̃ Ge.7. Mense secũdo.17. die mensis rupti sunt oẽs fontes abyssi, & cataractæ cęli apertæ sunt, & factæ sunt pluuiæ sup terrã. Et re uera in isto mense s̃do, hoc est dictu in decursu & in progressu vitæ huius, statim.s. ꝙ trãsit septima dies mẽsis.i. septimus ann⁹ vitæ incipiũt cõtra nos ruere cataractæ cęli.i. mũdi tribulationes, & rũpi, & aperiri fontes abyssi.i. carnes tentationes, & fluere pluuiæ desuper.i. prosperitatis mundanæ inundationes, quib.s. arca. Noe.i. arca corporis nostri diuersimode fluctuat, & hinc inde se in incertũ sub hoc diluuio trãsportat. De mẽse vero flebilis egressus, q̃ est tertius & vltimus, hoc est dictu de fine & termino vitæ huius dr̃ Iob.14. Breues dies hoĩs sunt numerus mẽsiũ eius apud te est, cõstituisti terminos eius, q̃ ꝑteriri nõ poterũt. Et breuiter, mors est finis & exitus mensiũ vitæ nostræ, q̃a.l. sicut dr̃ Iob.3. Noctẽ illã tenebrosus turbo possideat, nec cõputetur in diebus anni, nec numeretur in mensib. Dicã ergo, ꝙ est dare mensem transitoriæ durationis. ¶Scd̃o dico, ꝙ est dare mensem meritoriæ perfectionis. Et sic dico, ꝙ vita & cõditio viri iusti mẽsis dr̃, ꝑ eo, ꝙ luna sua.i. interior cõscĩa, omissa antiqua mala conuersatione virtutib. iugiter renouatur, & ꝑ fidẽ appropinquata soli iustitiæ, sibiꝑ gratiã despõsãt. Iste.n. mensis habet.30. dies, qui constãt ex denario ter ducto. Ad denotãdũ, ꝙ tota vita ꝑfecta cõstat ex denario decalogi ducto & cõpleto i ternario fidei trinitatis. De isto.n. denario dr̃ figuratiue Gen.8. ꝙ aquæ diluuij ibãt & decrescebãt vsq; ad decimũ mẽsem, decimo aũt mẽse apparuerũt cacumina mõtiũ. Aquæ.n. istæ q̃ submergunt oẽ viuũ in aĩa, signant pc̃ã, q̃ ꝑ certo in hoĩe iusto sꝑ decrescunt diminuuntur, quoadusque decimus mensis.i. perfectio decalogi attingatur, & montium.i. virtutum cacumina in hoĩe reuelentur. De ternario vero fidei trinitatis dr̃.2. Paral.31. ꝙ filij captiuitatis mense tertio cęperunt aceruorum iacere fundamenta, & mense.7. cõpleuerunt eos. Quia re uera fundamenta virtutum, q̃ mẽse tertio.i. in fide trinitatis ponuntur, in septimo mense, hoc est dictu, in septenario donorum spiritussancti consummantur. De denario ergo cũ ternario supradicto dr̃.2. Paral.36. ꝙ Ioachã (qui interpretatur dño ꝑparatus) trib. mensib. regnauit in Hierl'm. Hic est ergo mẽsis meritoriæ perfectionis Et si vis dic, q̃ũo sunt duodecim mẽses in anno, quia numerus duodenarius vniuersitatẽ signat. Et hoc quia cõstat ex septenario in se ducto, hoc est dictu, ex trib. & quatuor. Ternanq; quatuor, vel quater tria sunt.12. & tñ tria & quatuor non sunt nisi septẽ. Septẽ vero s̃m Greg. in homelia vniuersitatẽ signant, eo ꝙ oĩa tꝑalia septem diebus, sub septem planetis, & in septẽ climatib. currunt. Cum igitur duodenarius vniuersitatem significet, vt dictum est, constat, qd' perfectio viri iusti duodecim virtutes.i. vniuersitatem virtutum in se continet, quæ.s. ipsum perficit, atq; complet. Figura ad hoc Apo.22. vbi dr̃. Ex vtraq; parte fluminis lignum vitæ ꝑferẽs fructus duodecim per menses singulos, & folia ligni ad sanitatem gentium. Lignum.n. vitæ est vir iustus, qui.s. ex vtraq; parte fluminis gratiæ, quæ partes sunt, fides & charitas, residet, q̃ per mẽses singulos.i. ꝑ singulas virtutes ꝑfert duodecim fructus.i. vniuersitatẽ bonorũ fructuũ, & operum, & folia ligni.i. vniuersitatem bonorum verborum & documentorũ, ad medelã gentiũ.i. simplicium & peccatorũ; De istis aũt duodecim mensib. spũalib. q̃ũo particulariter possunt applicari duodecim anni mensib. vsualib.s. ianuario, februario &c. nimis esset longũ, quia.s. ianuarius dr̃, quia ianua est anni, vel etiã dictus à Deo iano, qui s̃m paganos Deus erat initiorum, & depingitur cũ triplici vultu, sedens ad mẽsam, & comedens. Et potest significare baptismũ, qui est ianua sacramentorum, & in quo est triplex vultus.i. fides trinitatis i cipitur, & cib. & mensa diuinæ gratiæ abundanter hauritur. In quo etiã sol capricornum dimittit, & aquariũ igi editur. Quia ꝑ baptismum sol.i. mẽs humana à capricorno.i. à fœtore peccatorum exuitur, aquario vero.i. aquæ materiali & puritati innocentię coniungatur. Longũ esset duodecim mẽses sic ꝑsequi, & moralizare, & maxime quia recordor me alias de duodecim mensib. mentionem fecisse. Et si vis vide in reductorio meo moral. li.5. c.5. vbi de mensib. multis moraľr dixi. Iste est igiť mẽsis meritoriæ ꝑfectionis, ad quẽ.s. optabat ꝑtingere Iob, dicẽs.s. illud Iob. 29. Quis mihi det, vt sim iuxta menses pristinos, s̃m dies, quib. Deus custodiebat me, q̃n splendebat lucerna eius super caput meum, & q̃n secrete Deus erat in tabernaculo meo, q̃n erat õmnipotẽs mecum, quando lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei? &c. Hic potes comprehendere multas particulares virtutes quas continent isti mens. idest perfectionis status. Et nota, si vis, q̃ũo vita & status perfectorum potest comparari mensi primo seu vno, quia credit in diuinitatis vnitatem, mensi secũdo, quia credit in Christo naturæ dualitatem, mẽsi tertio, quia credit in diuinis personarũ trinitatẽ, mẽsi quarto, q̃a credit quatuor euãgeliorũ doctrinam, & veritatẽ, mẽsi quinto, quia credit.5. librorũ Moysi sanam interpretationem, & claritatem, mensi sexto, ꝑꝑ sex operum misericordiæ pietatẽ, mẽsi septimo, q̃a continet septẽ sacramentorũ synceritatẽ, mensi octauo, q̃a habet octauã beatitudinũ ꝑsentẽ fęlicitatẽ, mensi nono, q̃a veneratur nono ordinũ Angelorũ cõitatem, mensi decimo, q̃a cõplet mandatorũ decalogi firmitatem, mẽsi duodecimo, q̃a cõtinet duodecim articulorũ crudelitatẽ, & q̃a possidet oĩum virtutũ vniuersitatẽ. Oĩa ista possunt concordari, sed longũ esset. Vndecimum.n. mensem non numeraui, quia vndenarius numerus signat vitiũ non virtutem. Signat.n. transgressionem decalogi, quia iste est primus numerus eui trãsgreditur denariũ. Nã ciuitas Hierusalem anno vndecimo Zedechiæ per regem Babylonis fuit captiuata, sicut Hier.39. dr̃. Patet ergo, ꝙ est dare mẽsem meritoriæ ꝑfectiõis. ¶Tertio dico, ꝙ est dare mẽsem refectoriæ saluationis, & iste est mensis.i. duratio vitæ æternæ, & fęlicitatis supernæ, q̃ dr̃ mẽsis, à mansione vel manẽdo, & nõ à defectu vel à fluendo. In isto.n. mense est vita ꝑpetua quæ semp succedit, quies assidua, q̃ valde procedit, cera melliflua quę nunquã recedit, & laus cõtinua, quæ semper accedit. De vitæ ꝑpetuitate, q̃ habet iste mensis, dr̃ Esa.66. Sicut cęli noui, & terra noua, quæ ego facio stare corã me, (dicit dñs) sic stabit nomen vestrũ & semen vestrum, & erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato. De q̃etis assiduitate vel trãquilitate dr̃ Ge.8. Requieuit arca mense septimo. De cõuiuij mellifluitate, seu voluptate dici põt illud. Num.9. Faciãt filii Israel Phase die decimo quarto mẽsis hui⁹. De laudis cõtinuitate, & solẽnitate dr̃ Le.23. Mẽse septimo festa celebrabitis. & Leu.25. Clẽges buccina mẽse septio. De isto igiť põt dici illud.1. Mac.10. Induit se Ionathas stola sancta mense septimo & illud Iudit.16. Per tres mẽses gaudium hoc.s. victoriæ celebratũ est. Tres.n. illi menses sunt beata visio, fruitio & tẽtio. Sic ergo patet, ꝙ est dare mensem refectoriæ saluationis. ¶Quartò dico, ꝙ in mala significato est dare mensem nugatoriæ possessionis, & sic per mensem intelligo cursum & durationẽ mũdanæ prosperitatis & possessionis. Iste.n. status proprie mensis, dr̃, eo ꝙ plurimis defectibus & vanitatibus subiugatur. vnde de tali bus mensibus dr̃ Iob.7. Et ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeraui mihi. Aduerte autem, quomodo status mundi est vacuus, & laboriosus. Iste est ergo mensis nugatoaiæ possessionis. ¶Quintò verò dico, quòd est dare mensem damnatoriæ defectionis. Et iste est status peccati, vbi pro

vbi pro certo multi sunt defectus & magni, qa.s.luna.i.aīa ibidē deficit, & à lumine diuinæ gratiç tenebrescit. Vñ nota ꝙ iste est mensis tenebrosus & plenus ignorātia, mēsis lubricolus & plenus immunditia, mēsis ingluuiosus & plenus gastrimargia. Quod in isto mense abūdet obscuritas ignorātię patet Iob.30. in illo verbo prædicto. Noctē illā tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus, nec numeretᷓ ī mensibus. ¶Itē ꝙ abundet ibi carnalitas, & immunditia, patet Leui.15. vbi dīr, ꝙ mulier quæ redeunte mense patitur fluxum sanguinis, oīs quæ tetigerit eam, immundus erit. ¶Itē ꝙ abundet ibi voracitas, patet Nume. 11. Vt det vobis dñs carnes, vt comedatis nō vno die &c. sed vsq; ad mensem dierum, donec exeant per nares vestras, & conuertantur in nauseam Iste est ergo mensis corruptoriæ infectionis. ¶Sexto vero dico, ꝙ est dare mēsem afflictoriæ dānationis, & iste nihil aliud est quàm status, & cōditio damnatoꝶ, de quo dīr Ozeæ.5. In dño ꝑuaricati sunt, quia filios alienos genuerūt, & iō deuorabit eos mensis cum partub. suis. Sequitur. Vlulate in Bethauen. illi.n. qui à dño recedentes, cum carne, mūdo, vel demone fornicantur, ita ꝙ filios alienos id est peccata & mala opera per eos generantur, à mense isto.i. à damnatione æterna perpetuo deuorantᷓ, ita ꝙ vlulare & desperare coguntur. Patet igitᷓ, ꝙ est dare diuersos status tam bonos quam malos, videlicet infernalem & damnatorium, criminalem & defectorium, mundialem & nugatorium supernalem & saluatorium, virtualem & meritorium, naturalem & transitorium. Et hæc de de mense sufficiant.

A **Mentiri. Mendacium** Mēdax Nota, qđ mendacium est vitium linguæ à mentis rectitudine deuiātis. Est.n. mētiri idē quod contra mentem ire. Et est mendacium vitiū per quod illud quod nō est ens, fingitur esse ens, illud, quod est falsum dīr esse verum, illud quod non habet existentiā, tñ habet apparentiam. Et ideo possumus notare, ꝙ mendacium signat
Vanitatē mundanæ succeßionis. ¶Mendacium ergo
Prauitatem humanæ conditionis, accipitur pro mun-
Falsitatem proteruæ locutionis, dana prosperitate.
Omnia.n. quæ in mundo sunt, dicuntur propriè mēdacia, sicut oēs deliciæ. Vnum.n. esse creduntur, & aliud inueniuntᷓ. Vnum promittunt, & aliud reddūt. De mendacitate.n. honorum patet, quia.s. illi, qui in honoribus constituuntᷓ, vbi securißimi esse creduntur, sæpius ad magnū infortuniū detrahuntur. Isti igitur honores sunt mēdaces. quia.s. lōgitudinē ꝗ promittebant, non reddunt. Et ideo de mendacitate honorum loquitur Hier.3. Verè mendaces erant colles. De mendacitate diuitiarum dīr Hier.16. Verè mendacium possederūt patres vestri. & Abacu.3. Mentietur opus oliuæ, & arua nō afferent cibū. De mēdacitate vero diuitiarū dīr Ozeæ.10. Comedistis frugem mendacij. & Ozeæ.9. dīr Torcular nō pascet eos, & vinum mentietur eis. Et sic patet, qūo mendaciū signat mundanam prosperitatē. ¶Deinde dico, ꝙ mendaciū signat humanam fragilitatem, & sic Dauid loquitᷓ ī Psal. dicens. Ego dixi in excessu meo, oīs homo mendax. Mendax .n. est humana conditio, quia quamuis videatᷓ aliquid apparere, tamen in veritate nihil est, sicut dīr Iob.7. Parce mihi domine nihil.n. sunt dies mei. Ideo de Deo, qui non est talis conditionis, dīr Nume.23. Et Balaam dixit, non est Deus sicut homo, vt mentiatur. ¶Deniq; dico, ꝙ mendaciū signat
B dolosam loquacitatem. Et sic mendacium sumitᷓ pro verbo falso, & contra conscientiam dicto. sed quia supra satis dictū est de locutione, ideo parum intendo dicere quo ad præsens ¶Notemus ergo breuiter, quòd vir mendax
Demonem imitatur, Primo ergo dico, ꝙ mendaciū
Deum contrariatur facit possessorem suum demo
Sibimet aduersatur, nem imitari. Primum. n. men-
Bonis inimicatur, dacium fuit dictum à demone,
Inferno dedicatur, & fuit dictū in Paradiso, & fuit
Paradiso priuatur. dictum in specie serpētis, quod fuit, qñ Adam & Euæ in paradiso dixit. Nequaquā, moriemini, sed eritis sicut dij. sicut dīr Gene.3. Qui quidem serpēs secūdum Iosephum, vultum virgineum dīr habuisse. Huic igitur similes sunt mendaces, qui.s. in Paradiso Dei.i.i regione vel ecclesia non cessant mendacia seminare, & vt eis melius credatᷓ, solent se in serpentes.i. in viros prudētes, virgineos & simplices transformare, vt sic alij decipiātur, & vt ipsorū mendacia minus ab alijs cognoscantur. Solet igitᷓ vir mendax demonem imitari. vnde Ioan.8. Mendaciū (inquit) ex ꝓprijs loquitur, quia mendax est, & pater eius. ¶Scdo dico, ꝙ mendacium solet Deo contrariari. Res n. dīr alteri cōtraria qñ vendicat contrariā formam, & iō quia forma & proprietas essentialis ipsius Dei est veritas, sicut ipse dicit Ioan. 14. Ego sum via, veritas, & vita, forma vero & proprietas taliū est mendacium (vnde de eis dīr Ozeæ. 10. Ferietis fœdus cū mendacio) exinde dico, ꝙ Deo sunt contrarij, & ab eo in oībus diuersi. Vnde Iaco.3. Nolite mendaces fieri aduersus veritatem. ¶Tertio dico, ꝙ solent sibimet aduersari, Constat.n. ꝙ hō sibimet aduersatur, inquantum.s. contra conscientiam propriam operatur. Et ideo mendacium videtur peccatum contra naturam, quia.s. alia peccata fiunt cōscientia consentiente istud vero conscientia repugnante. Et istud mentiri est contra mentē ire. In signū cuius cū illi diuisi fuerunt, qui Susannā accusauerant, Daniel seni mendaci dixit Dan.13. Rectè (inquit) mentitus es in caput tuū. Et ecce Angelus dñi accepta ab eo snīa, scindet te ꝑ mediū. Et iō sicut ꝯm snīam saluatoris (Matt.12) oē regnū in se diuisum desolabitur, sic (vt cōiter) viri mendaces solēt desolati, & miseri & pauperes inueniri. Isti.n. à Deo vilipenduntᷓ, à mūdo vituperantᷓ, pauperes efficiuntᷓ. A Deo dico cōtēnuntᷓ, quia sicut dīr Prou.12. Abominationes sunt Deo labia mēdacia. A mūdo ēt abominantᷓ. Prou.14. Verbum mendax iustus detestabitᷓ. Pauperes ēt efficiuntᷓ, vt cōiter. Vñ ēt de mendace pōdici illud Ozeæ.12. Tota die mēdaciū, & vastitatē multiplicat Sic ergo patet, qūo viri mēdaces solent sibi met aduersari. ¶Quarto dico, ꝙ ipsi solent bonis inimicari. Mendaces.n. sunt inimici bonorū, tum quia eis non seruant, tum quia ēt eos fallunt, decipiunt, & defraudant. Serpēs.n. á quo processit primū mendaciū, sicut dīr Gen.3. rōne venenositatis suæ est totius humani generis inimicus. Vñ ēt dictū sibi fuit ibidem. Inimicitias ponā inter te & mulierē, & semen tuū in semen illius. Sic verè viri mēdaces rōne suç tortuosç, & serpētinæ fallacitatis. rōne suæ venenosæ & perniciosæ iniquitatis sunt bonorū inimici, & eorundē contrarij, & nouicij. Vñ Dauid in Psā. Filij alieni mentiti sunt mihi. Filij alieni inueterati sunt & claudicauerūt a semitis suis. Mendaces.n. dicunᷓ filij alieni, quia à Deo reputantᷓ, dicunᷓ inueterati, quia in malo habituantᷓ, dicunᷓ ētclaudicare, quia in vero nō radicantᷓ. A Deo igitᷓ repudiantᷓ, quia.s. filij sunt alieni, & per cōsequens tanꝗ spurij in hæreditate Paradisi nihil habebunt, qa sicut dīr in Psā. Ipse ꝑdet oēs ꝗ loquunᷓ mēdaciū. ¶Itē in malo habituantᷓ. s. qa inueterati dicunᷓ iō vni illorū senum mēdaciū dīr Dan. 13. Inueterate dierū malorū &c. Et bene inueterate, quia ꝑ certo mēdaciū si assuescitᷓ, statim in consuetudinē vertitur, ita ꝙ vix ab ipso resilitur. vñ Greg. Assiduitas peccandi in naturā cōuertitᷓ. Suauis.n. est hoī panis mendacij, sicut dīr Prouer.20. Quod vtiq; est valde malum, quia sicut dīr Eccl.7. Noli velle mentiri oē mēdaciū, assiduitas.n. ipsius nō est bona, quia sicut dīr Eccle.20. Potior fur ꝗ assiduitas viri mēdacis. Itē in vero non radicantur. Iō dicūtur claudicare, quia.s. tales semper sunt duplices Mendaciū .n. semper claudicat, & titubat. Nunc.n. dicunt vnum, nunc aliud. ideo dīr talib.3. Reg.18. Vsquequo claudicatis in duas partes? Patet igitur, quomodo tales solēt bonis inimicari. ¶Quinto dico, ꝙ ipsi solēt īferno dedicari. simile.n. attrahit sibi simile. Et quia isti similes sunt demonibus, ꝗ super oīa sunt mēdaces, hinc est, ꝙ ad eos debēt attrahi, & cū eis ī infernali carcere mancipari. Os.n. quod mentitur, occidit aīā sicut dīr Sap.1. Et iō sicut dīr Apoc.21. Omnibus mēdacibus pars illorū erit in stagno ignis. ¶Sexto vero dico, ꝙ tales Paradiso priuantur. vnde de ciuitate Paradisi dīr Apoc. 21. Nō intrabit inquit in illam aliquid coinquinatū, aut faciens mendacium. Et ibidē.22. Foris (inquit) canes, & venefici, & omnis qui amat, & facit mendacium. Et hæc de mendacio sufficiant vide supra de duplicitate, de dolo & de loqui &

Merces. Cū merces, seu ꝓmiū sit illud salariū, quod datᷓ alicui pro labore, & quo merita hoium A cōpensantur, siue bonum fuerit siue malū, iuxta illud Ro. 4. Ei autē qui operatur, merces non imputatur secundū gratiam, sed secundū debitū. hinc est, ꝙ secundū ꝗ hoies diuersimodē operantᷓ, possunt diuersæ mercedes distigui. Meritū .n. præcedit ꝓmiū sicut flos præcedit fructum Et quia igitur

quidam merentur præmiari temporaliter, quidam trucidari æternaliter, quidam coronari spiritualiter, hinc est, quòd triplicem mercedem possumus in scriptura inuenire. Ibi enim fit mentio de mercede

Mundanæ prosperitatis,
Aeternæ pœnalitatis,
Supernæ fœlicitatis,

Mundi.n.prosperitas est merces hominum peccatorũ. Diuinitatis.n.bonitas tãta,ꝙ nõ patitur vtroq; sæculo priuari. Et quia cõtingit malos qnq; bona facere, solet eis Deus mundi bona ꝓtali mercede & salario distribuere, sicut habemus exemplum de Nabuchodonosor, ꝙ quia Dei seruiebat volũtati, ciuitatem & regnũ Tyri spoliando & destruendo, dedit ei dñs terram & regnũ Aegypti pro mercede, sicut dr̃ Eze.29. vbi dr̃. Filij hoĩs. Nabuchodonosor rex Babylonis seruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus Tyrum. Oẽ caput decaluatum, & oĩs humerus depilatus est, & merces non est reddita ei, nec exercitui eius, ꝑꝑ hoc ĩquit dabo ei terrã Aegypti. Et erit merces exercitui eius. Istud idẽ ẽt videmus de hypocritis qui quia aliqua bona faciunt quamuis non bona intentione idcirco hic recipiũt mercedem suã, videlicet famam & gloriam temporalem, sicut dicitur Matth.6. De tali ergo malo rum mercede possumus notare, quòd ista datur videlicet

Mundanæ gloriæ dilectoribus,
Carnis spurcitiæ sectatoribus,
Culpæ simoniæ professoribus.

Mercedem igit istã recipi unt mundanæ gloriæ dilectores. Vñ mũdo põt dici illud Ezec.16. Tu aũt dedisti mercedẽ amatoribus tuis. ¶ Itẽ ipsam recipiũt carnis spurcitiæ sectatores. vnde Ezec.16. dr̃. Meretricibus dentur mercedes. ¶ Item recipiunt culpæ simoniæ sectatores. Mich.3. Principes eius in muneribus iudicabant, sacerdotes eius in mercede ducebãt & ꝓphetæ eius in pecunia diuinabãt. & Iudic.18. Mercede conduxit me vt sim ei sacerdos. Et sic patet, ꝙ mũdi ꝓsperitas est merces hominum peccatorum. ¶ Scd̃o dico, ꝙ inferni pœnalitas est merces hominum damnatorũ. Pro malis.n. meritis, quæ in sæculo habuerunt, redditur eis finaliter talis merces. De quibus.2.Paral.2. In corruptione sua peribunt, iniustitiæ mercedem percipientes. & Hebreæ.2. dr̃. Omnis præuaricatio & inobedientia accepit iustã mercedis retributionem. ¶ Tertiò dico, ꝙ Paradisi fœlicitas est merces hominum beatorum. Sicut.n. dr̃ Mat.10. &.1. Tim.5. Dignus est mercenarius mercede sua. & iõ quia iusti in hoc mundo non cessant operari, & in virtutibus laborare, dignũ est & iustum, ꝙ in Paradiso ꝑmienẽ, & ꝙ merces æternæ gloriæ eis detur. & ideo dr̃ Sap.10. Reddet Deus mercedem laborũ sanctorũ suorũ, & deducet eos in via mirabili, & fiet illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte. Ista.n. merces dr̃ via mirabilis, quia ibi cessat deuium erroris. Dicitur velamẽ tum diei, quia ista tollit tędium ardoris. Dr̃ etiam lux stellarum, quia ista confert gaudiũ splẽdoris: Sed nota, ꝙ dicit. Reddet Deus mercedem, & loquitur in tpe futuro, ad denotandum, ꝙ sancti recipiunt mercedem laborũ nõ hic, sed alibi, non nunc, sed postea, non in tempore ꝑsenti, sed in tẽpore futuro vel sequenti. Allium.n. hoc habet propriũ, ꝙ anno quo plantatur, nunquam producit semẽ, sed anno scd̃o vel sequenti. Sic proculdubio viri iusti dũ durat annus vitæ præsentis, nunquã acquirẽt illud semẽ mercedis æternæ, qđ colligitur in viridario Paradisi sed pro certo anno sequẽti.i. tpe vitæ futuræ ipsi semen æternæ gloriæ producent, & ipsum recipient. Tunc.n. dabit Deus semen quærenti, & panem comedenti, sicut dicitur Es.55. & Iob.5. Multiplex erit semen tuum, & ingredieris in abundantia sepulchrum. De tali ergo mercede, qua.n boni in futuro percipient dicitur Mat.20. Voca operarios, & redde illis mercedẽ. Merces.n. non reddit̃ operarijs ĩ mane, sed ĩ sero. Sic gloria æterna nõ conceditur in præsenti tempore, sed in futuro. Et iõ sicut ad finem, vt operarij melius operentur, merces eis à procuratore promittitur in fine dari, vt ad bene operandũ & laborandum ipsos valeat confortare & animare, (teste.n. Greg. Cõsideratio prẽmij minuit vim flagelli) sic etiam ad alliciẽdũ discipulos suos dicebat dñs. Merces vestra copiosa est in cœ-

C lis. Matthæ.5. ¶ Vbi aduerte, ꝙ ista merces contra defectus mũdanæ prosperitatis tres habet proprietates. Habet.n. ĩdefectibilem firmitatem, quia vestra, & ꝑ consequẽs vobis debet remanere. inexaustibilem bonitatẽ, quia copiosa. inconparabilem, dignitatem, quia in cęlis. Ista.n. tria nõ possunt dici de mercede mũdanæ prosperitatis, q̃a pro certo ista cito deficit, ideo non põt dici vestra. nulli sufficit, iõ non põt dici copiosa: malos reficit, iõ non põt dici esse in cœlis. Dico, ꝙ ista merces habet firmitatem indefectibilẽ, & hoc ostendit, cum dr̃. [vestra]. Ista.n. pronomina meus, tuus, suus, noster & vester, sunt pronomina possessiua, signant.n. possessionẽ & proprietatem. Et iõ proprie illud, dr̃ esse alicuius, quod ad ipsum, & non ad alium pertinet, & quod ad nullum aliũ noscitur pertinere, sed cũ ipso solet iugiter remanere, alias si repetitio ad alterũ pertineret, & si ad voluntatem alterius auferetur, non esse suum sed alterius censeretur. Sic est aũt de mercede æternæ gloriæ. Ista.n. semel habita, amplius auferri non põt, iuxta illud Eccl.2. Qui timetis Deum credite illi, & non euacuabitur merces vestra. Et ista vestra proprie põt dici, quam.s. nullus potest repetere, vel auferre. Gaudiũ .n. vestrum nemo tollet à vobis. Io.16. contrarium vero est de mercede bonorum temporalium. Illa.n. non sunt nostra, sed aliena. Aliunde.n. veniunt, & ab alijs auferuntur. Fortuna.n. ipsa nobis cõcedit, & ipsa à nobis tollit. Si.n. nr̃a essent, nunquam aliqñ nobis deessent. Et ideo narrat Seneca epistola.9. de Stilbone philosopho, qui incẽdio perdidit oĩa bona qui requisitus quare nõ doleret. Respondit. nihil inquit perdidi, quia illa, quæ perdita sunt, non erant mea. Fortuna.n. mutuo mihi dederat, & nũc ea recipit. Quicquid vero meũ erat, mecum habeo.s. naturã, sciam, & virtutes. Et iõ de imp seuerantia istius mercedis dr̃ figuraliter Genesi.31. Mutasti mercedem meam.10. vicibus. Sicut.n. dr̃ ibidem, Laban dabat Iacob pro mercede greges albos, tandem vero mutabat ei mercedem, & dabat ei greges varios seu nigros, ita quòd mercedem suam.10. vicibus sic mutauit. Laban autem, qui interpretatur candidus signat mundũ, cuius candor & pulchritudo disgregat, & destruit visum mentis. Iste ergo serui toribus suis mutat mercedem, nunc.n. dat nigra, nunc alba, nunc prospera, & nunc aduersa, quia procul dubio nulla est firmitas aut stabilitas in mercede Labã.i. in salario bonorũ terrenorum. Sed econtra fit de mercede bonorum, quę redde tur in gloria, quia ista est perpetua & æterna. vnde Eccl. 18. Nõ verearis iu stificari vsq; ad mortem, q̃m merces Dei viuet inæternum. Vestra inquit. Ecclesi.51. Operamini opus vestrum, & dabit mercedem suam in tempore suo. Ista ergo habet firmitatem indefectibilem. [Vestra inquit.] ¶ Deinde D dico, ꝙ ista habet bonitatem inexhaustibilem. [Copiosa inquit.] Magnus.n. dñs debet dare magnã mercedem. Res.n. quanto maior, tanto abundantius se diffundit. Et ideo quia Deus est infinitus, mercedem tribuit infinitam, videlicet semetipsum. vnde Gen.15. Noli timere Abraham, quia ego ꝓtector tuus sum, & merces tua magna nimis. Talis autẽ non est merces mundanæ prosperitatis. Ista.n. non est copiosa, sed defectuosa. Ista.n. Alexãdro nõ potuit sufficere, sed postquam totum mundũ subegit, q̃siuit vtrum esset aliquis alius mundus, q̃ iste, quem adhuc posset acquirere. De quo dixit quidã philosophus, qui respõdeat regi super ista quæstione. Huic (inquit) huius mundi habitatio augusta fuit, quę oĩbdijs sufficit. Nõ sic aũt merces Paradisi, quia illa est copiosa oĩbus & sufficiens, nulli deficiens. De quo in epistola.2.Io. Videte Vosmetipsos, vt mercedẽ plenam accipiatis [Copiosa ergo] Iõ quilibet beatus põt dicere illud Act.22. Circumfulsit me lux copiosa. Habet igitur ista merces bonitatẽ inexaustibilem. ¶ Denique dico, quòd habet dignitatem incõparabilẽ. [In cœlis inquit]. Merces.n. reputat̃ dignior, & nobilior qñ dat̃ in loco nobiliori, à dño potentiori, ꝑsonæ melius merita & meliori. Quia ergo merces Paradisi cõsueuit dari melioribus & non peioribus, in loco supremo & nõ in infimo, à rege põtente & nõ indigente, bene dico quòd ista merces digna & nobilis põt dici. In cœlis ergo, nõ.s. in terris vbi.s. est totum contrariũ, quia videlicet nõ nobilis rex, sed vnus rusticus dat istam mercedẽ.s. mundus, q. vilis põt dici & rusticus, & iõ nullus rex nobilis debet istam aliquid reputare. Istam ẽt dat non melioribus, sed potius vilioribus personis & deteriorib. & hoc nõ superius in loco gaudioso & nobili, sed inferius in loco luctuoso & miserabili. Hæc est.n merces iniquitatis, de qua dr̃ Actu.1. ꝙ Iudas possedit agrũ de mercede iniquitatis, & suspẽsus crepuit medius. Sed nõ sic illa, quia illa datur bonis, & à bono, & in loco bono. [In cœlis inquit]. Luc.6. Ecce enim (iquit) merces vestra multa est in

est in cęlis. Sic igiť patet, ꝙ ista merces est nobilis, quia in cęlis, est fertilis, q̃a copiosa, est stabilis, q̃a vera. Et hæc de mercede seu præmio sufficiant. Vide supra de gloria, de beatitudine, & in alijs multis tit. vbi fit mentio de gloria Paradisi, & per exépla, figuras & auctoritates quæ sunt ibi, poteris tria prædicta mébra fortificare & probare. s. æternæ mercedis, seu gloriæ stabilitatem, fertilitatem, & nobililatem.

Meretrix.

A Nota, ꝙ meretrix in scriptura moraľr loquẽdo, signat omne illud, quod blãdiendo decipit atq; nocet. Et ideo proprie meretrix signat. s.

Hostis cauillationem,
Carnis delectationem,
Mundi defraudationem,

Solent more meretricio primo offerre plurima blandimenta in fine vero grauia nocumenta inferunt.

¶ Ista enim tria. s.
Mundus,
Caro,
Demonia.

Istæ. n. sunt illæ tres meretrices sorores, de quib. loquiť Isid. quarum vna lyra, altera tibia, altera voce cãtabãt, & cantu suo hoĩes alliciebãt & tandẽ ad paupertatẽ deducebant. Et iõ ẽm eundum fictæ fuerunt fuisse volucres & virgines mixtæ, syrenæ dictæ, quæ cantu suo nauigantes sopiebant, & ad periculũ ptrahebant. Istæ ergo meretrices significant tres p̃dictos hostes. s. mũdũ carnẽ, & demonia. Quilibet. i. istorũ cantat nobis mortiferã cantilenã q̃ cantauit ille Lucifer, qui primus dixit. Ascendã super altitudinẽ nubiũ. Esa. 14. ¶ Prima ergo signat mundũ, qui cũ cithara bonorũ tpaliũ, quæ. s. more citharæ vana sũt, atq; sicca, nobis facit vnã cantilenã auaritiæ, amorem. s. temporalium suggerendo. Et ideo ista figuratur in ciuitate Tyri, q̃ interpretatur angustia, signans mundũ, qui sp̃ est in angustia & labore, de qua dr̃ Esa. 23. Erit Tyro quasi canticum meretricis. Sume citharã, circui ciuitatẽ meretrix obliuioni tradita, bene cane, frequenta canticũ, vt memoria sit tui. ¶ Secunda meretrix signat diabolũ. Ista. n. portat tibiã, quod est instrumentũ alte sonans, & signat altitudinẽ dignitatum huius mundi. Mediante. n. isto instrõ diabolus cantat nobis vnam cantilenam superbiæ, sicut de primo Angelo Lucifero dictũ est, vel. s. mundi dignitates & eminentias suggerendo, & offerendo. Et ista figuratur in meretrice Apo. 17. q̃ super bestiã coccineam sedebat, quæ auro, & argento ornata erat, & erat ebria sanguine martyrũ Iesu &c. omitto, q̃a lõgũ esset exponere. Vide eam alibi. ¶ Tertia meretrix signat

B carnẽ. Ista. n. nõ vtiť alio instrõ, quàm voce propria. Suæ. n. ꝓpriæ suggestiones & delectationes sufficiunt pro instrumẽto. Istis. n. mediantib. ipsa cantat cantilenam luxuriæ, carnis delicias proferẽdo: figurata in meretrice Dalila, quæ ita sciuit cantare & suggerere, ꝙ Sansonem fortissimum super genua sua fecit dormire, & tandem eũ totondit, & ipsum ĩcarcerandum, & excæcandum tradidit Philisteis. Quia. s. caro hoĩem primo facit ĩ delicijs obdormire, ipsumq; cesarie virtutũ priuat, & Philisteis. i. demonib. eũ tradit, à quib. per malam consuetudinem incarceratur, & per obstinationem ex cæcatur. Sicut. n. dr̃ Prou. 5. Fauus distillans labia meretricis, & nitidus oleo guttur eius, nouissima vero illius amara velut absynthium, & acuta quasi gladius biceps. Istæ igitur tres sorores in mari huius mundi diuersimode solent cãtare, & nauigantes pctõres, & viatores ad mortis æternæ periculum inuitare. Istis autẽ meretricibus prohibentur viri ecclesiastici nubere, sicut dr̃ Leu. 21. vbi de Sacerdote loquens dixit sic. Sordidam atq; meretricẽ non accipiet vxorem, sed puellã virginẽ de populo suo, quia. s. meretricẽ fastidiosam & ornatam. i. peccatum superbiæ, meretricem etiam q̃ non q̃rit nisi proprium lucrum. i. pctm̃ auaritiæ, meretricem insuper, quæ non quærit nisi propriam delectationem. i. peccatum luxuriæ, nõ debet sibi sacerdos. i. vir ecclesiasticus mr̃imonialiter coniungere, sed puellã de populo suo. i. purã & sanctam conscientiam, seu pniam & continentiam sibi debet iugaliter copulare. Quod est contra multos filios prodigos i. malos ecclesiasticos, figuratos in illo filio prodigo. Luc. 15. qui deuorauit substantiam suã cum meretricib. viuendo luxuriose. Quia pro certo multi sunt in Ecclesia, qui relicto Deo patre, substantiã gratię, quam in baptismo receperunt, viuendo cũ prædictis trib. meretricib. dilapidant, & consumunt. Quia iam procul dubio videtur verificatum illud. 2. Mac. 6. vbi dicitur, quod templum luxuria & comessationibus erat plenum, & scortantium cum meretricibus. Sic ergo patet, quomodo meretrix signat triplex peccatum. s.

Peccatum { Superbiæ, Auaritiæ, Et luxuriæ.
Vel tres hostes. s.
Mundum,
Carnem,
Et demonem.

Et sic etiam si vis falsos amicos potes meretricib. comparare. Applaudũt. n. & non quærũt nisi proprium lucrũ, & durat amor ipsorum non lõgius nisi quandiu lucrum durauerit. Sed de hoc vide supra, vbi ponitur figura de Dalila & cæ. ¶ Itẽ de meretricib. inquantum sumitur pro mala muliere, vide infra de muliere in illis inuectionib. & in titulis vbi in tabula inuenies de luxuria mentionem.

Meridies.

Nota, ꝙ meridies est illa hora, in qua sol est ĩ medio firmamẽti. Et iõ dr̃ meridies sicut media dies, vel clara dies. A equaľr. n. distatã principio diei, & à fine. Est. n. meridies hora diei cęteris clarior, cęteris æquior. Et iõ moraliter loquendo, ꝑ meridiem põt intelligi IA

Prosperitas temporalis,
Synceritas virtualis,
Fœlicitas æternalis,
¶ Et sic est dare.

Et sic dico, ꝙ primus meridies est detestabilis. Secundus meridies est cõmẽdabilis. Tertiꝰ meridies est delectabilis. ¶ Primo

Meridiem { Exteriorem, Interiorem, Superiorem.

ergo dico, quod est meridies mundanæ prosperitatis. Et iste procul dubio habet feruorem auaritiæ, habet splendorem cautelæ & malitiæ, seu etiam æcularis sciẽtiæ, habet etiam labilitatem inconstantiæ & impermanentiæ. Meridies. n. non durat nisi per pũctũ. statim. n. deficit & labitur, & quod est defectus suus sp̃ tendit ad decrementũ, aliæ aũt horæ non sic, quia. s. defectus ipsarum tendit & progreditur ad augmentũ. De meridie etiã dicit Plinius, ꝙ scorpiones acerrimè pungunt in meridie, tũc. n. magis calefiunt, & magis sitiunt, & aceribiꝰ pũgunt. Talis ergo est meridies mundanæ prosperitatis. Ista. n. non durat, nec ꝑseuerat, cito. n. & statim & subito deficit & recedit. Scorpiones ẽt. i. mali viri qñ veniunt ad meridiẽ prosperitatis, tunc sunt seueriores, & ad nocendũ alijs acriores. Tũc. n. ꝑ auaritiã magis feruent, & magis sitiũt mũdi bona, iuxta illud Iob. 24. Inter aceruos illorũ meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. sicut patet de mundi diuitibus qui nequiores sunt ad pauperes rapiendũ & exhæredandũ, q̃ alij qui nil habens. Vñ Hie. 15. Induxi super matrẽ adolescentis vastatorẽ in meridie. Et aduerte. de isto meridie, ꝙ ibi est. Habitatio malignantiũ. Excæcatio contemplatium. Impugnatio q̇escentium. ¶ Dico ergo, ꝙ iste meridies est quędã hora malignę habitationis, q̃a. s. in plaga meridionali habitant Aethiopes, & Throgloditæ. ad denotandũ, ꝙ in meridie ꝓsperitatis habitant, q̃ habẽt nigredinẽ pcti, & iniquitatis. Et hoc est B ꝙ dr̃. Num. 13. Amalech (qui interpretatur lingẽs sanguinẽ) habitabat in meridie. & Nu. 33. dr̃, quod Chananeus qui interpretatur possidẽs vel possessor, in meridie habitabat. Ad denotandũ, ꝙ illi, qui sanguinem deliciarum carnalium per luxuriam lambunt, & illi, qui bona temporalia per auaritiã possident, & acquirunt, sunt huius meridiei, i. status prosperitatis habitatores, & totius mundanæ gloriæ possessores. ¶ Deinde dico quod hic meridies est quædam hora obscurę excœcationis. Aues. n. immunditiæ & lucifugæ, sicut est bubo, in claritate meridiei minus vident, immo penitus tunc tpris sunt quasi cęcæ. Sic illi, qui perueniunt ad istã meridiẽ i. ad statum mundanæ prosperitatis, videntur totaliter excœcati. Non vident. n. nec considerant mundi vanitatẽ, mortis propinquitatem, & cætera quæ pertinent ad salutẽ. Itaquod proprie sol verę intelligentię videtur talibus eclypsatus, iuxta illud Amo. 8. Occidit sol in meridie. Et de hoc Deu. 28. Palpabis in meridie sicut palpare solet cęcus in tenebris. & Iob. 5. Sicut in nocte, sic palpabunt in meridie. Iste. n. meridies. s. status mundanæ prosperitatis bene videbatur excęcasse Dauid. 2. Regũ. 11. vbi dicitur, quod cum ambularet in solario domus regiæ post meridiem, vidit Bethsabee lauantem se cum qua scilicet adulteriũ fecit, post vero propter adulterium per proditionem homicidium commisit. Et ideo tales possunt dicere illud Esa. 59. Impegimus in meridie quasi in tenebris. ¶ Deniq; dico, qđ hic meridies est quædã hora quietis impugnationis. Legimus n. quod Isboleth, qui in meridie dormiebat à latronib. occisus, sicut dicitur. 2. Regum. 4. in quo proprie figuratur quod illi, qui in meridie mundanæ prosperitatis per delectationes dormiunt, & quiescunt, mortis æternę periculũ

sæpe recipiunt,& incurrunt.vnde Iosuæ.10.dr̃,ꝙ Iosue percussit oẽm terrã montanam,& meridianã.& Hie.20.Audiat clamorẽ mane,& vlulatũ tpe meridiano.Et sic igit̃ patet,ꝙ est meridies mundanæ prosperitatis.¶Secundo dico,ꝙ meridies signat statum internæ synceritatis,hoc est dictu puritatẽ cõsciæ.Iste.n.dr̃ meridies,quia.s.ibi est feruor charitatis & amicitiæ,meditatio æquitatis,& iustitiæ,splendor veræ veritatis & pfectæ sciæ.Vñ de scia viri iusti dr̃ Esa.18.Sicut meridiana lux clara est &c.¶Tertio dico ꝙ meridies signat statũ æternæ fęlicitatis.Iste.n.meridies signat statũ æternæ fęlicitatis.iste.n.meridies habet splendorẽ perfectæ cognitionis,habet feruorẽ perfectæ dilectionis, habet ẽt honorẽ perfectæ plationis.Quia sicut illi,q̃ sunt in meridie, sunt magis ꝓpe solẽ,sic illi,q̃ sunt in patria sunt magis prope Deũ regẽ.De isto ergo meridie,dr̃ Hie.6.Surgite,& ascẽdamus in meridie.Et nota,ꝙ dr̃ Eze.46.ꝙ ille qui intrabat per portã aquilonarem egrediebatur per viam portæ meridianæ. Ad denotandũ,ꝙ illi,qui ad portã meridianã gloriæ Paradisi volunt venire,necesse est ipsos per portã aquilonis.i.per frigus tribulationis & pniæ primitus pertrãsire.Sicut.n.dr̃ Act.14. Per multas tribulationes oportet nos intrare regnũ cęlorũ vnde Deu.33.dr̃,qđ neptalim mare & meridie possidebit.q.d.Primo necesse est mare.i.amaritudinem pniæ possidere, q̃ ꝙ possimus ad meridiem supernę beatitudinis peruenire. Sic ergo patet,qũo per meridiem põt intelligi cęli fęlicitas gloriosa,mentis serenitas virtuosa,mundi prosperitas vitiosa.Et hæc de meridie sufficiant.

Meritum.Mereri.

Cũ meritũ sit illud,ꝑ qđ attingitur ad mercedem,
A & sic meritum sit sicut via,per quam venitur ad finem,sicut præmissa,per quam concludimus syllogismum,& sicut flos per quem peruenitur ad fructum,notare possumus,ꝙ de merito possumus loqui in bono & in malo.Est.n.meritũ quædã relatio vel respectus,qui ratione alicuius beneficij vel maleficij ꝑpetrati alicui cõpetit,vt recipere debeat ab altero cõmodũ vel iacturã.Meritum est.n.ante pmium,sicut fratres sunt vterini,quia vnũ sp videtur aliud supponere,& debita proportione vnum cum alio cõuenire.Vnde nota,ꝙ est dare merita iustorum,& merita malorũ.Iusti.n.per bona opera merent̃ bona,mali vero finaliter mala.Sunt.n. iusti sicut mercatores,qui non cessant in terra sua diuersimode laborando merces suarum partium aggregare,& ipsas tandem ad regiones alias deportare,vt.s.inde possit thesauros & ꝓciosa mercimonia reportare,& lucra & emolumenta acquirere,& habere.Istud patet in istis Venetis, & Genuensibus qui merces occidentis in orientem portant,& exinde aurũ aromata,& lapides preciosos,& alia longe excellentiora q̃ portauerant inde reportant.Sic vere sancti in terra sua,vbi nati sunt,s.in hoc mundo,solent merces,q̃ sunt satis ibi viles hoc est dictu,virtutes & merita congregare,& de isto occidente turbulento vitæ præsentis ipsas ad orientem vitæ ętternæ portare,vbi pro certo ipsa possunt thesauris inæstimabilib.celestis gloriæ commutare.Et breuiter,apud Deum ẽm quantitatem & copiam reportatur copia præmiorum, iuxta illud Eccl.17.Misericordia faciet locum vnicuiq; ẽm meritum operum suorum.Quod tñ hodie est contra multos ingratos,qui.s.aliorum opera,labores,& seruitia recipiunt ipsa tamen non remunerant,neq; reddunt,contra illud Eccl.10.Da illi honorem secundum meritum suum. Ista possunt multum dilatari,sed in tit.de reddere,retribuere,remunerare & similibus ponũtur multa de merito & de statu & modo merendi,& de merito cõgruo,vel qualiter Deus qñque præmiat sine merito præcedente,sed ista non sunt pñtis speculationis.Et ideo cũ paucissimæ sint auctoritates,omitto amplius de merito iustorum.De merito malorũ põt notari qđ mali mala agendo,mala merentur, & sic pro malis suis meritis mala recipere finaliter comprobantur.Iustum est.n.ꝙ delicta compensentur cum pęnis,& qđ scelera conueniant cum tormentis.Hester.16.Deo reddente quod meruit.Aduerte tñ,qđ Deus quandoq; punit citra meritũ,qñq; iuxta meritum,nunquam autem vltra meritum,cum in retributione ipse addat semper vltra meritum. Et quod citra meritum puniat,patet Iob.11.Vtinam Deus loqueret̃ tecũ & intelligeres,ꝙ multò minora exigaris ab eo quàm mœretur iniquitas tua.Qđ puniat ẽm merita,patet Deut.7.vbi dicitur,ꝙ Deus reddit odientib.se statim,vt disperdat eos, & vltra non differat,protinus eis restituens quod męrentur Apud ipsum.n.est illa regula Deu.25.Pro mensura peccati erit & plagarum modus.Quod etiã Deus nunquam puniat vltra merita,quinimo,quod etiam quandoq; ipse dispenset in meritis aut demeritis,patet.2.Para.19.Iram quidẽ domini merebaris,sed opera inuenta sunt in te.Ista sufficiant. vide in titulis supradictis.

Mœror.Mœrere.

Cum męrere idẽ sit, ꝙ tristari, desolari,lugere,la- A
mentari vel flere,& sic ꝑ męrorẽ põt accipi omnis desolatio tristitia seu luctus,notare possum,ꝙ męror in bono sumitur & in malo.¶Primo dico,ꝙ sumitur in bono.Boni.n.semper sunt flebiles & mærebundi,& ab omni mundi solatio sulgibundi.Nõne nubes rorida,obscura & madida magis est cõmendabilis & vtilis q̃ nubes sicca,nobilis atq; clara,ꝓ pluuia emittenda,& ꝓ terræ nascentib.producendis?Sic vere illi,qui sunt in in hoc mundo mærentes,& stupidi, & timore Dei percussi,& à mundi gaudijs semoti in virtutib.sunt proficui,& ad vtilitatem sui & aliorum amplius opportuni.Vir ergo iustus magis debet esse mærebundus & grauis, quã lætus cõsolabilis & iucundus.Turbulentiam.n.aeris sequit̃ serenitas,sic vere turbulentiam præsentis iustitiæ vel mæroris sequitur serenitas gaudij Paradisi.Io.16.tristitia vestra vertetur in gaudiũ.Licet.n.teste apostolo oĩs disciplina in pñti non videatur esse gaudij,sed męroris,constat tamen, quod mæror pñtis tristitiæ in gaudium vertet̃,qa ẽm Esa.61.Spiritus męroris in laudis palliũ cõmutat̃,& hoc ẽt est,qđ dicit̃ Iob.5.qđ.s.Deus ponit humiles in sublimi męrentes erigit sospitate.Bene ergo consulit̃ Eze.11.Panẽ tuũ in contritiõe comede,& vinum tuũ cũ męrore bibe.Notabis igit̃,ꝙ boni in hoc mundo mærent multiplici ratione iuxta illud Thr.1. Multi.n.gemitus mei,& cor meũ mærens.Est ẽt męror pœnitentiũ,ꝑ culpis confictis,condolentiũ pro iustis afflictis, eiulantium pro pœnis inflictis.¶Męrent ergo iusti męrore contritionis ꝓpter scelera,q̃ cõmiserunt,vel propter opera quæ dudum fecerunt,quia.s.recordatio malorũ,q̃ qñq; cõmisimus,nos debet ad mærorem mouere,& ad luctũ & tristitiam excitare.Exemplo.s.Susannæ matris Samuelis,q̃ videns se sterilem,præces mœrens ad dñm effundebat,dicens 1.Re.1.Ne putes ancillã tuã vnam ex filiab.Belial,sed ex multitudine doloris & mæroris mei locuta sum vsq; in pñs. Et sequitur,quod ista per talem męrorem filium impetrauit. qa pro certo quando hõ videt se esse sterilem omni bono, & fructib.bonorum operum & virtutum vacuum & inanẽ, ipse debet ad mærorem pniæ commoueri,& toto corde dominum deprecari,ꝙ filio.i.bonis operib.valeat impregnari. ¶Item mœrent iusti męrore compassionis propter onera, quæ iusti ferunt.Quia re uera onera tribulationum & miseriæ proximorum virum pium excitant ad mœrorem. Exẽplo Iob,dicentis.30.Flebam quõdam super eo,qui afflictus erat,& compatiebatur anima mea pauperi.sequitur.Męrẽs incedebam sine furore,consurgens in turba clamaui frater fui draconum,& socius strutionum.vnde Ezechiel de seipso dicebat Ezec.4.Veni(inquit)ad eos,qui habitabat iuxta fluuium Chobar,& sedi vbi illi sedebant,& mansi.7.dieb.mœrens in medio eorum.s.captiuorum.Iste n.merebat super desolatione filiorum Israel in Babylonia captiuorum,quãquã pęnam hmõi mæruissent.quia pro certo iusti non solum cõpatiuntur iustis iniuste afflictis,immo etiam peccatorib. & dãnatis à Deo perditis & percussis.Vnde dominus de Pharaone dicit Eze.32.Cum extinctus inquit fueris, operiam cęlos,& nigrescere faciam stellas eius.sequitur. Omnia luminaria cęli mærere faciam super te.s.præ compassione.Męrent ergo iusti męrore compassionis propter opera quæ iusti ferunt.¶Item mærent iusti propter verbera, quæ ipsimet ferunt.Constat.n.ꝙ iusti videntes tristitias & miserias huius mũdi quib. vident multimodẽ se affligi,soluũtur aliquotiẽs in mœrorem,& maxime propter timorem pęnarum & tribulationum æternorum,quæ se metuunt incursuros, sicut i persona Hierusalem tribulatæ & deprędatæ, & desolatæ dicitur Thren.1.Posuit me desolatam,tota die mœrore consumptam . Et tamen aduerte quod multi in isto mœrore nimis excedũt,& ꝙ de mundi miserijs plus debito dolẽt,& gemunt.Ideo tales repræhenduntur Micheæ.4. vbi dicitur.

Et tu

Et tu turris gregis nebuloſa filia Syon, quare mȩrore cōtra
heris? nunquid rex non eſt tibi? aut cōſiliarius nō eſt tibi? q a
apprehendit te dolor quaſi parturiētem? q.d. tu nō debes tā
exceſſiue dolere ſed in rege tuo Chriſto ſperari, qui mȩrorē
tuū ſcit in gaudiū cōmutare. Ipſe.n. eſt, qui dicit Iob.29. Cū
eſſem quaſi rex circunſtante exercitu, erā tñ mȩrentiū cōſo
lator. & Hebr.12. dr̃, ꝙ oīs diſciplina in pñti nō vr̃ eſſe gau-
dij, ſed mȩroris, poſtea aūt fructū pacatiſſimū exercitatis ꝑ
eā reddet iuſtitiæ. Mȩreamus ergo, lamentemur, & ploremꝰ
vt in fine lætemur, iubilemus iucundemur, & gaudeamus.
Eze.7. Rex lugebit, & principes īduent mȩrore. Patet ergo,
ꝙ mæror pōt accipi in bono. ¶ In malo vero poſſumus dice
D re, ꝙ in ſcriptura reperit̃ general̃r triplex mȩror, videlicet
mȩror inuidię, qui cruciat, dū videt proximum proſperātē:
mæror iuſtitiæ, qui ſauciat dum grauat aīum deſperantem:
mȩror miſeriæ, qui anxiat ꝑ morſum vltimū lacerātem. De
mȩrore ergo inuidiæ & deſolationis, quo.ſ. inuidus mȩret &
dolet dū videt alios proſperari, poteſt dici illud Deute.28.
Dabit tibi dñs cor pauidum, & deficientes oculos, & aīam
mȩrore conſumptam. De mœrore vero triſtitiæ & deſpera
tionis dr̃ Prou.5. Cor gaudens ætatem floridā facit, & in mȩ
rore animi deijcit̃ ſpiritus. & Prou.12. dicitur, quod mȩror
in corde viri humiliabit eum, & ſermone bono lætificabitur
q.d. Mæror deſperationis deijcit, ſed verbū conſolatiōis re
ficit, atq; proficit. De mȩrore vero æternæ miſeriæ & futurȩ
dānationis poteſt animæ damnatæ dici illud Eze.23. Capa-
ciſſima ebrietate & dolore repleberis, & calicem mœroris
& calicem triſtitiæ bibes. & Iaco.4. dicitur. Riſus veſter ver
tetur in luctum, & gaudiū in mærorem. Hæc igitur ſufficiāt
de mærore. Vide vbi fletus, lachrima, luctus, & ſimilia.

A Mœſtus. Mœſtitia.

Vide de triſtitia, & vbi ſtupor & turbatio, quia non ſunt auctoritates vocales.

Metari

Dicitur à mutatiōe termini ſeu metæ. Eſt.n.
metari idē, ꝙ tentoria in certo loco figere vł
mutare, ipſaque in certa meta collocare, ponere, & ſituare.
Poſſumus ergo dicere, ꝙ ſicut illi, qui ducunt exercitus, ca
ſtra ſua, & tētoria in varijs locis metant̃, & figunt, ſic hoīes
loquendo moral̃r diuerſimodè morā metā & habitaculū ſi-
bi ponunt, & ſ̃m ꝙ ſunt boni, vel mali, diuerſa loca ſibi ad
manendū eligunt, & cōponunt. Nonne de locuſtis legitur, ꝙ
per turmas & exercitus ambulant, & de loco ad locū ſe mu
tant, & aliquas ante ſe ꝑmittunt, q̄ loca optima ad metandū
caſtra & habitacula q̄rant, & præparent? Vnde plinius dicit,
qđ diſciplina metandi caſtra, & explorandi ad hoc opportu
na loca, à locuſtis ſumpſit exordiū. Reſtat ergo multo for-
tiori rōne, qđ hoīes, loca, ſtatus, officia & artificia vbi morē
tur, eligere debeant, in quib. morā contrahant, & aīæ ſuæ ter
minos ibi ſiſtant, & ſic de meta ad metā.i. de virtute ad vir-
tutem procedant, quoaduſq; ad Paradiſi terminū perueniāt
& attingant. Num.2. Caſtra metabunt̃ filij Iſrael per gyrum
tabernaculi. Et nota de filijs Iſrael, qualiter caſtra & tētoria
ſua circa tabernacula metati fuerunt, & qūo tres ad orientē
& tres ad occidentem, tres ad meridiem, & tres ad ſepten-
trionem habitacula ſua diſpoſuerunt & collocauerunt. Se-
cundum naturā, & proprietatē, & interpretationem noīum
poſſent multa dici, & plura & ardua moraliter cōpilari, ſed
tranſeo, & hoc alteri proſequendum dimitto, quia ſ. in rēdu
ctorio meo lib.16. libro meritorum. c.3. hæc poſui, & expoſui
ſatis plenè. Notabis igitur, qđ iuſti in diuerſis locis & in di
uerſis ſtatib. & paſſibus metantur & collocant greſſus ſuos,
videlicet in loco mȩroris, & hoc facit feruens contritio. In
loco rigoris, & hoc facit mentis diſcuſſio. In loco dulcoris,
& hoc facit bonitatis compaſſio. In loco vigoris, & hoc fa-
cit cuſtodiæ tuitio. Igitur metemur, & figamus tentoria mē
tis noſtræ in loco contritionis, vt mærore concutiamur. Et
iſta eſt metatio in Bethſimon, qđ interpretatur audiens mæ
rorē, de qua Nu.33. Vbi caſtrametati sūt de Bethſimō. ¶ Itē
caſtrametamur & ponamus in loco diſcretiōis, vt rigore di
ſcutiamur. Nu.2. Ad aquilonarē partē caſtra metati ſunt fi-
lij Dan. & Iud.11. Caſtra metatus eſt trans Arnō. ¶ Itē pona
mꝰ caſtra cordis noſtri in loco cōpaſſiōis, vt dulcore reficia
mur, & iſta eſt metatio ſup fontē, de qua.1.Re.29. Iſrael ca-
ſtra metatus eſt ſup fontē. Et hæc eſt metatio in Iethabata,
q̄ interpretatur bonitas, de quo Deu.10. dr̃, qđ filij Iſrael ca
ſtrametati ſunt in Iethabata, in terra aquarū, atq; torrentiū.
¶ Itē metemur caſtra cordis in loco tuitiōis, vt in vigore cu
ſtodiamur. Et iſta eſt metatio iuxta lapidē adiutorij. & re ue
ra hō debet eſſe ſicut prudēs princeps exercitus, q.ſ. libērer
caſtra ſua ponit in locis aſperis, hoc eſt rigor.ſ. & contritio.
¶ In locis clauſis, hoc eſt humilitas & delectatio. ¶ In locis
claris, hoc eſt fides. ſapiētia & diſcretio. ¶ In locis fȩcundis,
atq; humidis, vbi.ſ. abundat aqua, hoc eſt pietas & cōpaſſio.
¶ In locis altis, hoc eſt fiducia, & cōtēplatio. Hæc eſt igit̃ me
tatio, q̄ faciunt boni. ¶ Sed re uera de fatuis inuenitur aliter
quia ipſi metantur caſtra ſua & figunt deſiderium ſuum in
vitijs & peccatis. Et ſic dico, quod metantur in loco

Cupiditatis,
Iniquitatis,
Guloſitatis,
Sterilitatis.

De loco cupiditatis & auaritiæ dr̃ Nu.
2. Caſtra metati ſunt de tribu Iſachar.
Iſachar interpretat̃ vir mercedis. De lo
co iniquitatis & iniuſtitiæ dr̃ Iud.20. ꝙ
filij Iſrael caſtrametati ſunt iuxta Gabaa, qđ.ſ. interpretat̃
profluuiū iniquitatis, & dr̃ ibi ꝙ 22. millia de ipſis in illo ꝑ-
lio ceciderūt. De loco guloſitatis, ſeu ebrietatis & gaſtri-
margię dr̃ Nu.33. qđ filij Iſrael caſtra metati ſunt in Aboth,
qđ.ſ. interpretat̃ lagenæ grādes. De loco vero ſterilitatis, &
indigentiæ, hoc eſt dictu, de loco infernali, vbi.ſ. tales final̃r
figunt tentoria ſua. 1. dr̃. Para.19. qđ rex Maacha cū populo
ſuo caſtra metati ſunt in regione Medoba, q̄.ſ. interpretat̃ fa
mes antiqua, ſignans famem & indigentiā infernalem, q̄ in-
cepit à dieb. antiquis. Sufficit. vide vbi caſtra, tentoria. A

Metere. Meſsis

Cū meſſis ſit illud, qđ de fru-
ctib. terræ colligitur in ȩſtate,
& quod poſt multos labores & ſudores de terræ prouenti-
bus reportatur, & quo etiā tota viuentium communitas ꝑ
anni circulum ſuſtentatur, poſſumus notare, quod ſcriptu-
ra per meſſem intelligitur

Societas hominum ſaluandorum,
Societas hominum damnatorum,
Collectio bonorum terrenorum,
Poſſeſſio bonorum internorum,
Adeptio malorum æternorum,
Repletio bonorum ſupernorum.

Primo igit̃ dico, qđ
q̄dam meſſis hoīum
ſaluādorū, & iſta eſt
congregatio ꝑdeſti-
natorū, qui in agro
huius mūdi erāt di
uerſimodè ſeminati, & tandem per apoſtolos & ꝑdicatores
ſunt recollecti, & in horreo Eccleſiæ congregati. Et de hoc
dicitur Mat.9. & Lu.10. Rogate dñm meſſis, vt mittat opera
rios in meſſem ſuā. Meſſis quidē multa, operarij aūt pauci.
¶ Secundo dico, qđ eſt quædam meſſis hoīum damnatorū,
& iſta eſt congregatio peccatorum, qui in agro huius mūdi
à diabolo ſeminant̃, & ibi in mundi proſperis fouentur, & tā
dem in æſtate iudicij falce diuinę iuſtitiæ metentur, & in in-
ferni horreo reponentur. De tali meſſe loquitur Apo.14. qđ
eſt cuidā Angelo ſedenti ſuper nubem cādidam, q habebat
coronam auream in capite, & habebat falcem acutā in ma-
nu ſua, & alter Angelus exiuit &c. ſequitur. Mitte falcem, &
mete, quia venit hora, vt metatur, qm̄ matura eſt meſſis ter
ræ. & ſequitur, quod alius Angelus miſit falcem ſuā acutam
in terram, & vindemiauit vineam terræ, & miſit in lacū iræ
Dei magnū. Angelus.n. iſte filium Dei ſignat, qui ſedens in
nube candida.i. in carne pura & munda, iudicabit, & falcem
acutam.i. aſperitatem iuſtitiæ ſecum portabit, & coronā au
ream.i. iudiciariam & regiam maieſtatem habebit, & vineā
& meſſem terræ.i. congregationem reproborum metet, col
liget & vindemiabit, & ipſos in lacu ira Dei.i. in lacu inferni
calcabit, & perpetuo cōdemnabit. Et hoc eſt, quod dicitur
Mat.13. Sinite (inquit) zizaniam creſcere vſq; ad meſſem. tē
pore vero meſſis dicam meſſoribus. Colligite primū ziza-
nia, & alligate ea per faſciculos ad comburendum. Sicut.n.
dr̃ ibidem, Meſſis eſt cōſummatio ſæculi, vſq; ad quam ziza
nia.i. mali ſemper creſcunt & proſperātur. Tunc vero à meſ
ſoribus.i. ab Angelis de Agro huius mundi colligētur, & ꝑ
faſciculos.i. per diſtinctiones pœnarum inferni incendio cō
burētur. Iſta eſt ergo meſſis hominum damnatorum. ¶ Ter-
tio dico, quod eſt meſſis bonorum terrenorum. Et iſta eſt
meſſis auarorum, luxurioſorum, ſuperborum, Auari metūt
mundi facultates: luxurioſi metunt mundi voluptates: iniq
metunt mundi vanitates, auari igitur colligunt meſſem mū
danæ facultatis. Et ſic figurantur in Manaſſe viro Iudith, ſu
ꝑ cuius caput tempore meſſis cecidit æſtus, & mortuus eſt,
vt patet Iudith.8. Ad denotandum qđ illi, qui circa meſſem
bonorum

bonorũ tpalium occupantur, æstu & feruore auaritiæ perimunt. De auaris ẽt dr̃ Iob.5. Messem inquit famelicus comedet, & ipsum rapiet armatus, & bibens sitiẽtes diuitias eius. Famelicus est auarus, qui sp̃ famescit acquirere & comedere messem terrenæ facultatis, & iõ armati.i.demones ipsum finaliter per mortẽ rapient. Et sic diuitias suas sitientes.i.alij auari haurient, atq; bibent. Quia.s.tales in morte relinquũt alienis diuitias suas, & sepulchra illorũ domus illorũ inæternũ. ¶ Itẽ immundi colligunt messem mundanæ voluptatis. Et isti figurant in Sãsone, de quo Iud.15. Cũ tp̃s triticeç messis instaret, venit Sanson visere volens vxorẽ suam. Vñ de luxuriosis dr̃. 2. Cor.6. Qui seminat in carne, de carne metet' & corruptionẽ. ¶ Itẽ colligunt superbi messem mundanæ vanitatis seu põpositatis. Et ista proculdubio habet annexã rapinã & crudelitatẽ, impietatẽ & iniquitatẽ. Iõ talib. dr̃ Oseæ. 10. Arastis impietatem, & iniquitatem messuistis. & Iob.4. Vidi eos, qui seminant dolores, & metunt eos flante Deo perijsse. Et sic patet quõ est messis bonorũ terrenorũ. ¶ Quarto dico, qđ' est messis bonorum internorum. Et ista est messis, vbi triticũ corporis Christi colligit à deuotis, & vbi grana virtutum & meritorũ à sanctis metũtur. de quo dr̃ Iosue. 3. Iordanis tp̃e messis ripas alueí sui ĩpleuerat, quia.s.qñ messis corporis Christi à fidelib. recolligitur, & assumitur, Iordanis.i.fluuius deuotionis & lachrymarũ debet amplius inũdare. Et de messe ẽt virtutum & meritorum, q̃ colligunt boni in agro conscientiæ proprie põt exponi illud Can.5. Messui myrrhã meam cum aromatib. meis, comedi fauum meũ cũ melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Vbi aduerte, quod in ista messe colligũtur multa grana virtutum, videlicet granum amarum contritionis, istud est myrrha: redolens deuotionis, istud est aroma: dulce compassionis, istud est fauus cum melle: Suaue consolationis, istud est vinum cũ lacte. Ista est ergo messis bonorum internorũ. ¶ Quinto dico, ꝙ inuenitur messis malorum æternorum. Et ista est, quã seminant mali peccando, & colligunt in inferno, supplicia æterna sustinendo. Pc̃tã.n. sunt semina, tormenta vero sunt illa, quæ à malis colliguntur, & metuntur grana. vnde Prou. 22. Qui seminat iniquitatem, metet mala. Et Hie.12. Triticũ seminauerunt & messuerunt spinas. Triticum.n.qđ dr̃ à tereris, signat peccatum, ꝙ per remorsum consueuit cõsciam terere, & vastare. Ab isto.n. sermone tribulus æternæ dãnatiõis metitur, & spina vermis immortalis, & perpetui reportatur. ¶ Sexto dico, ꝙ est messis bonorum supernorũ. Et ista est messis, q̃ à viris sanctis est in hoc mundo per labores seminata, & nunc ab eis per præmia æternæ gloriæ reportata, & de isto dicitur in Psal. Qui seminat in lachrymis, in exultatione metet. Et 1. Corin.9. Qui seminat in benedictionib. de benedictionibus & metet. Et sic patet, ꝙ est messis hominũ saluandorum, hominum damnatorum, bonorum terrenorum, bonorum internorum, malorum æternorum, bonorũ supernorum. Et hæc de messe sufficiant.

A **Metiri** Mensura. Nota, ꝙ cũ mensura sit illud intra cuius ambitum aliquid continetur, & per quod rerum qualitates & quantitates sciuntur, & cognoscunt, & per quod vna res alteri comparatur, & ꝓportionatur, hinc est, quod ẽm diuersitatem rerum possunt mensuræ variæ reperiri. Veruntamen non est intentionis meæ de mensura tractare physice, sed tantum ad animarum salutem aliquid moralr̃. Idcirco de mensura mobilium, quæ dr̃ tempus, æternorum, quæ dicitur æternitas, visibilium, quæ mensurat visus, sonorum, q̃ mensurat auditus &c. similiter non intendo aliquid dicere, cũ ad pñs op9us non videatur pertinere. Cuncta. n. quę sunt, certis mensuris limitantur, & adæquantur, quia sicut dr̃ Sap.11. Deus cuncta disposuit in pondere & numero & mensura. Moraliter ergo dicamus breuiter, ꝙ in scriptura fit mentio de duplici mẽsura. de bona.s. & mala. Bona n. signat prudentiam & maturitatem, iustitiam & æquitatẽ, æternam gloriam & fęlicitatẽ. Mala vero signat iudicij peruersitatem, mentis iniquitatem, pænæ æternæ asperitatẽ distinguamus igitur & dicamus. qđ' inuenit in bono mensura virtuosa, mensura gloriosa. In malo vero est mẽsura vitiosa, mensura dolorosa. Prima est mensura meritorum quãtũ ad perfectos: scd'a est mensura premiorum quantum ad beatos: tertia est mensura vitiorum seu peccatorum quantum ad infectos: quarta est mensura tormentorum quantum ad damnatos. ¶ Primo igitur dico, ꝙ est qđã mensura, q̃ est virtuosa, & ista est mensura prudentiæ & tpantiæ, qua .s. boni debent esse moderati & mensurati, & cunctis bonis morib. adæquati. Sicut. n. videmus, ꝙ omne corpus subiacet certis mẽsuris. s. longitudini latitudini, altitudini & profundo, intra quarũ terminos omnium corporum quantitas continetur, sic ꝓcul dubio quilibet vir perfectus debet esse mensuratus & moderatus quantum ad ista quatuor. s. quantum ad longitudinem durationis corporalium, altitudinem successionis temporaliũ, altitudinem perfectionis spiritualium, profunditatẽ cognitionis scialiũ. Sit igitur hõ mensuratus quantũ ad lõgitudinẽ corpalis durationis. Nõ. n. debet sperare sp̃ viuere, sed potius, ꝙ necesse est suę durationis lõgitudinẽ terminari, ita ꝙ possit dicere illud Psalm. Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & suba mea tanq̃ nihilũ ante te. Eze.41. Mensus est lõgitudinẽ edificij. Sed de hoc vide supra de longus & de longe. ¶ Itẽ sit mensuratus quãtũ ad latitudinẽ tpalis successionis, qa.s. non debet appetere nec habere dilatationẽ bonorũ huius mundi, sed in ipsis certa mensura & tpantia mensurari, sicut Salomon, qui dicebat. Nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe, sed tm̃ victui meo tribue necessaria. Prouer.30. Sufficientia. n. & necessitas debet esse tpaliũ mensura. Quod est contra illos, qui non ponunt in temporalib. limitem vel mensuram: Similes crocodillo, qui non habet mensuram determinatam in quantitate, sed quãdiu viuit, sp̃ crescit. Sic dico, ꝙ & auari non habent mensurã limitatã in latitudine, seu in dilatatione temporalium acquirenda: quã diu. n. viuunt, semper volunt crescere, & statum & diuitias ampliare. Boni aũt non sic, quia ipsi sciunt seipsos in temporalib. mensurare. vnde Eze.40. Mensus est latitudinẽ ædificij calamo vno. Calamus. n. q est siccus, leuis & vacuus, signat virtutem sufficientiæ, quæ. s. leuis, vacua & sicca dr̃, eo quod bonis temporalib. vltra quam necesse est, non oneratur, non impinguatur, nec impletur. Mensurari debent quantum ad altitudinẽ spiritualis perfectionis, quia in altitudine perfectionis bonorum operum & virtutum ipsi debent apponere mensuram rectæ intentionis, & etiã mensuram prudentis discretionis, vt. s. perfectionẽ non incipiat, quã. s. continuare non posset, q̃a sicut dr̃ Prou.17. Qui altam ædificat domũ suam, sentiet ruinã. Ideo dicitur Rom.11. Noli altum sapere, sed time. ¶ Item mensurari debet quantum ad profunditatem scientialis cognitionis. Non. n. debet vltra quàm decet per curiositatem se profundare, quia sp̃ debet sciam suã mensura veritatis & fidei limitare, vt sic de homine sic mensurato & se & alios taliter mensurante possit admiratiue q̃ri illud Eccl.1. Altitudinem cęli, latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est? q. d. solus hõ perfectus. Qđ bene figuratur Apo.21. vbi dicitur quod ille, qui loquebat mecum habebat mensuram arundineam, vt metiretur ciuitatem, & portas eius, & murum, & mensus est ciuitatem in arundine aurea. Longitudo, & latitudo; & altitudo ei9 ęqualia sunt. Mensura ista charissimi, signat virtutem temperãtię quæ dicitur aurea per claritatem prudentiæ & sapientiæ & arundinea per rectitudinem iustitiæ. Ista. n. tria nos limitãt & mensurant. s. temperantia, sapientia, & iustitia. Cũ ista igit mensura ille, qui loquebatur. i. ille, qui digne vult alijs loqui debet mensurare, & ordinare ciuitatem virtutum cordialiũ portas sensuum naturalium, murum membrorum corporalium. Ista. n. tria sunt principaliter mensuranda, & ad mensuram temperantiæ reducenda. Virtutes. n. animæ debent mẽsurari, sicut intellectus, ne plus quam necesse est sapiat: affectus, ne plus cupiat, quã oporteat: memoria ne plus retineat quã Deus iubeat. Sensus ẽt debent subiacere mensuræ, vt. s. tẽperate & mẽsurate videamus, audiamus, gustemus, & odoremus. Mẽbra insuper mensuræ & temperantiæ dñt subijci, vt videlicet ipsa non voluptuose nutriamus, sed vt ipsa sub disciplinæ regula teneamus. Et sequitur residuum figuræ nostræ, videlicet, vt dictum est, ꝙ longitudo, latitudo, & altitudo ciuitatis erant æqualia, quia. s. sic fecerimus, æqualitatẽ & moderantiã in oĩb. habebimus. Et sic de nobis verificabitur illud Leu.7. Cunctis filijs Aaron mensura equa ꝑ singulos dies diuidetur. Metiamur igit nosmetipsos, vt secundũ merita nostræ mẽsuræ nobis remetietur in Paradiso ab illo, q̃ dixit Mat.7. Eadem mensura qua mẽsi fueritis remetietur vobis. Istud tamen aduerte, ꝙ hõ non potest habere tales

tales virtuosas mensuras, nisi sibi à domino concedantur. Deus enim concedit homini

Mensuram	Compunctionis,	Dat(dico)mensurã cõpũctio
	Deuotionis,	nis. Vñ Psa. Citabis uos pane
	Refectionis,	lachrymarũ,& potũ dabis i la.
	Perfectionis,	chrymis ĩ mẽsura. ¶ Itẽ dat
	Cognitionis,	mẽsurã deuotionis Ezec. 4.
	Discretionis,	Aq̃ tuã i mẽsurabibes. Et Iob.

Aquas appendit in mensura. Aquæ.n.deuotionem designã ¶ Item dat mensuram refectionis, & ista est mẽsura cõsolationis spiritualiũ bonorum, de qua Lu.12. Vt det illis in tpe tritici mensurã. ¶ Item dat mensuram perfectionis. Vnde Ephe.4. Vnicuiq; vestrum data est gratia ſm mensuram donationis Christi. ¶ Item dat mensuram cognitionis. Romã. 12. Vnicuiq; Deus diuisit mensuram fidei. ¶ Item dat mensurã discretionis. Vnde Esa.28. Ponam iudicium in põdere, & iustitiam in mensura. Et sic patet, quòd est quædã mẽsura virtuosa. ¶ Scd'o dico, quòd est quædam mẽsura, quæ est gloriosa, & ista est illa mẽsura, q̃ distribuit Deus beatis in patria ſm mensuram meritorum quã habuerunt in via. Pater familias.n. ſm mensurã laboris solet suis seruitorib. in æstate dare certã mensurã bladi, pecuniæ, vel mercedis. Sic procul dubio Deus in patria dat beatis certam mensuram præmiorum ſm mensuram meritorum præcedentium, & laborum. Marci.n.4. dr̃, quod qua mensura mensi fueritis. remetietur vobis. Et iõ bonis dr̃ illud Lucæ.6. Mensuram bonã, cõfertã coagitatam & superfluentem dabunt super caput vestrum. Illa.n. mensura dr̃ bona propter malorũ abdicationem. Dr̃ conferta & coagitata propter bonorum cumulationem. Et dr̃ supereffluens propter præmiorum redundantiam & meritorum trãscentionem. Ibi.n. mensura seu quantitas pmiorũ transcendet mensuram meritorum. Vnde Hier.21. Aedificabitur ciuitas, & exibit vltra normã mensuræ. Ista est igĩ mensura gloriosa. ¶ Tertio dico, quòd est quædã mẽsura, q̃ est vitiosa. Et ista est illa, qua mali mensurant se & alia. Ipsi.n mali immoderate seipsos regulãt, & mensurãt. Vñ Oseæ.1. Numerus filiorũ Israel quasi sine arena est. Inter filios.n. Israel idest iter viros ecclesiasticos vel fideles sunt hodie multi qui sunt sicut arena per virtutum sterilitatem, sicut mare per vitiorum fluctuositatem, sine mẽsura per omnium actuum & operum superfluitatem. ¶ Quarto dico quòd est quædam mensura quæ est dolorosa. Et ista est mensura & quantitas pœnæ æternæ & tormentorum, quæ respondet culpæ & dilecto præcedentium vitiorũ, iuxta Deute.15. Secundũ mensuram culpæ erit & plagarum modus. Ista sunt igĩ quatuor genera mensurarum, quibus hoĩes mẽsurantur. Sed de istis vide si vis magius & distinctionibus Mauricij, vbi inuenies quattuor mensuras bonorum, quatuor malorum, quatuor beatorum, & quattuor damnatorum, quæ omnes sibi inuicem correspondẽt, & multo melius ponitur ibi quàm hic. Hoc enim fuit valde meum ingenium obcœcatum.

A Metus Metuere

Cum infra satis proponam dicere de timore, hinc est, q hic de metu breuiter pertransibo. Est enim metus idẽ, quòd timor. Et quamuis grammaticaliter loquendo differant, vnum tamen pro alio sumitur in scriptura. Notabo igitur quòd in scriptura reperio

Metum	Senilem,	Primus est iustorum & prudentium.
	Seruilem,	Secundus est stultorum & peccantium.
	Ouilem,	Tertius est vanorum & simplicium.

Primo ergo dicam, quod est dare metum senilem, q est prudentium, quia reuera ad virum prudentem & virtuosum pertinet, quòd in pluribus metuat, atq; hæsitet. Eccle.18. Sapiẽs in omnibus metuit. Et bene dicit in omnibus, quia verè sicut terræmotus sæpius accidit in montibus quàm in vallibus, sic bonus metus facilius contingit altioribus & melioribus quàm inferioribus & imperfectioribus. Phil.2. Cum metu & tremore vestram salutem operemini. Sic ergo nota, quòd vir prudens metuit illa,

Quæ	Superius nitent,	Metuit(dico)iustus negocia superiora, s. Deum, Angelos &
	Interius latent,	sanctos, quos reuera iustus de-
	Exterius patent,	bet metuere ne forte ipsos of-
	Posterius scatent.	

fenderit, vel ne forte ipsos rite non coluerit aut honorauit, aut ne forte pœnã ab eis meruerit. Opera.n. superius Dei nu tu producta puta tonitrua, fulgura. corruscationes, incutiũt metum aĩalib. virtuosis, multo fortius ergo aspectus diuinæ potẽtiæ & sapiẽtiæ, & iustitiæ, debet nobis metũ icutere, & timorẽ ipsi' i nostris cordib. generare. Iste.n. est metuẽd', qa

Respicit in se sperantes,	Metuamus ergo, cũ quia
Reficit ad se clamantes,	in se sperantes respicit, vt
Abijcit in se peccantes,	eos eruat. Psal. Oculi do-
Perficit se requirentes.	mini super metuẽtes eũ,

vt eruat à morte animas eorũ, & alat eos in fame. ¶ Itẽ ad se clamantes reficit, vt bonis imbuat. Hie.9. Metuamus dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluuiã in tpe suo, plenitudinem annuæ messis custodientem nobis. ¶ Item in se peccantes abijcit & bonis viduat. Vnde Heb.12. Habeamus gratiam per quam seruiamus placentes Deo cũ metu, & reuerentia, etenim Deus ignis consumens est. ¶ Itẽ se requirẽtes pficit, atq; perpetuat. Eccl.6. Amicus fidelis medicamẽtum vitæ & immortalitatis, & qui metuũt dñm, inuenient Illum. Igitur metuẽtes dominũ sustinete misericordiã eius. Ecc.2. Quia pro certo vnus est altissimus creator oĩum omnipotentes rex, potẽs & metuẽdus nimis. Eccl.1. Metuit igitur iustus iudicia superiora. ¶ Deniq; dico quòd ipse metuit flagitia interiora, quæ.s. commisit, vel etiam ne ipsa cõmitat, & in eis inuoluatur & cadat. Ille.n. qui castrum obsessum habet in custodia, est(si est prudens) in continuo metu, ne.s. hostes ibidem subintrẽt. Sic igitur cum infiniti hostes obsideãt castrum cordis, multũ debemus esse meticulosi & scrupulosi ne ipsum per tentationum insidias perdamus, aut p præsumptionem & inanem gloriam amittamus. Vnde Eccl.5. de propitiatu peccatorũ dr̃. Noli esse sine metu, & non adijcias peccatum super peccatũ. Deniq; timeat negocia exteriora, videlicet mundi tribulationes, quæ potissime per quatuor puncta solent fieri, .s. p falsas machinationes, discordias & seditiones, falsas impositiones, inuidias domesticorum & suspiciones. Et ista sunt illa quatuor, quæ dicit Salomon à prudentibus metuenda. Ecclesiastic.26. vbi ait. A tribus iquit timuit cor meum, & à quarto facies mea metuit: Delaturã ciuitatis, ecce proditio: Collectionẽ populi, ecce seditio: Calumniam mẽdacem, ecce accusatio: Mulier Zelotypa, ecce suspitio. Metuat ergo iust' negocia exteriora. Insup dico q q̃ timere debet supplica posteriora, non.s. mortẽ, qa illa venit de necessitate, & iõ non est metuenda, (iuxta illud Eccl. 41. Noli metuere iudicium mortis. sequit̃. Hoc est.n. datum à dño omni carni) sed illa, quæ veniunt post mortem. s. futurum iudicium, & infernum, & ẽt Paradisum, quia reuera iustus debet timere de iudicio, ne iniustus inueniatur. De inferno, ne ibidem condemnetur aut proijciat̃. De Paradisõ ne indignus reperiatur. Vnde põt dici illud Hebreæ.11. Fide Noe responso accepto de his, quæ adhuc non videbant̃, metuẽs, s. in diluuio futuro, adaptauit arcã i salutẽ. Ista sunt ergo, q̃ debet metuere vir fidelis. Et sic dico, quòd est dare metũ senilẽ seu virilẽ, qui est prudentiũ. ¶ Secundo dico, q est dare metum seruilem, qui est peccatũ, & iste est metus illorum qui metu & non amore abstinẽt à malo. Iste est.n. ille metus, quo quidam timentes mundi tribulamina & tyrãnorum vexationes, cessant dñi voluntatem facere, & se inclinãt, & consentiunt ad peccatũ & iniquitatẽ. Et pro certo tales non fuerunt martyres. Isti.n. videbantur audiuisse illud Deut.1. Nolite metuere, dñs Deus ductor vester est. & Nu. 24. Dñs vobiscum est, nolite timere. Secundum iura enim est illa, quę fiunt vi aut metu, non obligant. hoc tamen intelligitur metu, qui põt cadere in constantem virum. Secundũ iura vero diuina nullus metus excusat à peccato mortali, quia etiã mors potius sustinenda, quã culpa mortalis cõmittenda. Sancti.n. omnem metũ deposuerũt, & soli Deo seruierunt. Isti.n. non timuerũt derisiones & ludibria, defectiones & opprobria, afflictiones & supplicia. Nõ metuit ergo vir iustus ludibria derisorũ. Eze.2. Domus inqt exasperans est. Tu ergo filij hoĩs ne timeas eos, & sermones eorũ non metuas. ¶ Itẽ non metuit opprobria detractorũ. Esa.51. Nolite timere opprobria hoĩum, & blasphemias eorũ ne metuatis. ¶ Itẽ non metuit supplicia tyrannorũ. Eccles 41. Noli metuere iudicium mortis. & Hester, 15. Noli metuere, nõ morieris. super. in aĩa, sed morieris corpore. Et breuiter nullus metus seruilis decet virum perfectum, magnanimum aut cõstantẽ. Et merito, quia pro certo tales habet quendã

fortissimum

fortiſsimum defenſorem.ſ.ipſum Deum, & iō metuere nihil debēt.Sardius.n.teſte.Dioſcoride lapis eſt rubeus,cuius virtus eſt timorem pellere, & audaciam generare & incātationibus obuiare.Sic verè Deus qñ per fidem, charitatem aut gratiam poſsidetur.audaciam & conſtantiā gignit, & ībecillitatem pellit,& incantationibus.i.demonū,& hæreticorum deceptionibus reſiſtit.Igitur cuilibet Deū ſecum habenti,& iſtum præcioſum lapidē poſsidenti videtur dictum illud Ioſu.1.Noli metuere,& noli timere,quia tecū eſt dñs. Eſt igitur dare metum ſeruilem,qui eſt peccantium.¶Tertio principaliter dico,quòd eſt dare metū ouilem ſeu puerilē. Quidā.n.ſunt ita imbecillis & pauidæ volūtatis & cordis,quod more ouis vel leporis ſtupent & metuunt ſine cauſa,& vana occaſione metuunt quicquid vident.Vñ de illis qui timent eclypſes & tonitrua,fortunæ vel naturæ euētus & ꝓdiga,dr̄ Hie.10. A ſignis(īq̄t)cæli nolite metuere q̄ metuunt gentes.Sic ergo dico, quòd eſt metus ouilis & puerilis ſeruilis & vilis,ſenilis & vtilis, Vide infra de timore tremore, & in alijs ſimilibus.

A **Met.Memet.** Nota,quòd iſta dictio met nihil ſignat per ſe, ſed cum ſit cōpoſitio pronominis facit pronomen cui,additur, certius ſignificare & aliquid verius & pſonalius deſignare.Denotat ergo quādā identitatem,& intimam perſonę proprietatem. Met.n. videtur ſignificare illud,quod idem.Notabo ergo,quòd in ſcriptura reperitur vnum met,quod

Concernit { Diuinā, naturā / Virtutis ſtructurā, / Aī iacturam,

Primo ergo dico,ꝙ ē vnū met inuariabile,& iſtud eſt dei idētitas,quia.ſ.ipſe Deus eſt.idem apud ſemetipſum,& in ſemetipſo.Vñ ipſe eſt,qui dicit Gen. 22.Per me metipſum iuraui,dicit dñs.quaſi diceret per intimitatē eſſentiæ meę iuraui,q̄a.ſ.nihil pōt eſſe maius.Et Eſa. 45. In memetipſo iuraui, egredieē de ore meo iuſtitiæ verbū.Et aduerte,ꝙ Deus ipſemet viuit & durat æternaliter,& tranſit tpaliter,confert & iuuat ſupernaliter,offert,& ſedat corporaliter.Nā ipſe met durat ſp viuēdo,vt patet Io.5.vbi dr̄,ꝙ pater habet vitā ī ſemetipſo,& dedit filio habere vitā ī ſemet ipſo.Nā ipſemet venit carnē ſumēdo,q̄a.ſ.ſicut dr̄ Phi. 2.Ipſe ſemetipſum exinaniuit,formā ſerui accipiēs,& habitu inuentus vt hō.Nā ipſemet nos iuuat,patrem placando,q̄a. ſ.ſicut Hebr.7.dr̄.Potens eſt nos ſaluare,accedēs per ſemet ipſum ad Deū,ſp viuens ad interpellandum pro nobis. Nā ipſemet ſe obtulit, mortem ferendo, quia.ſ.ſicut dr̄ Phil.2. Ipſe humiliauit ſemetipſum,factus obediens vſq; ad mortē Et.2.ad Tim.2.dr̄, quòd ipſe dedit ſemetipſum pro nobis, vt redimeret nos.Patet ergo,quòd eſt vnū met inuariabile.

B Et iſtud eſt Dei identitas.¶Scđo dico,quòd eſt vnū met valde laudabile. Et iſtud eſt morum ītegritas.Et ſic dico,quòd homo dr̄ ipſemet,& eſſe in ſemetipſo,qñ ipſe in virtute conſtantiæ & per cognitionem virtutum eſt idem,integer,& intimus ſibijpſi.Prouer.2.Fili mi, ſapiens fueris tibi metipſi eris.Et qñ ſemetipſum in ſanctitate cuſtodit, & ab oī pctō ſe ſaluare ſatagit & proponit.Matthæ.27.Si filius Dei es, ſalua temetipſum.Et reuera quilibet debet eſſe multo magis diligens de ſaluando ſemetipſum, quàm de alio quocunq;. Lucæ.23.Si filius Dei eſt,ſemetipſum ſaluū faciat.Quod eſt cōtra multos,q̄.ſ.plus curāt alios emendare, q̄ ſemetipſos, ſicut ſunt mali iudices,& p̄lati,& p̄dicatores,cōtra illud apoſtoli ad Gal.6.Opus ſuū ꝓbet vnuſquiſq;,& ſic in ſemetipſo tantum habebit gloriam,& nō in altero.Igitur temetipſum

Vide & conſidera,
Sperne & vitupera,
Ama & deſidera,
Salua & recupera,
Iuua & contempera,
Turba & reuerbera,
Leua & exonera,
Salua & libera.

Igitur dico,quòd temetipſum debes videre & conſiderare. Ioann.epiſtola.2. Videte voſmetipſos. Quod eſt contra illos q̄ ſemetipſos nō vidēt,&c. de quibus Grego.2. dialo.dicit.Quotiēs per cogitationis motum extra nos ducimur, & nos ſumus & nobiſcū non ſumus,quia noſmetipſos minime videntes,per alia vagamur. ¶Item temetipſum debes ſpnere & vituperare.Matt.16. Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum, & ſequaē me.¶Item temetipſum debes amare & deſiderare.1.Petr.4.Ante oīa mutuā in vobiſmetipſis charitatem continuam habentes,quia charitas operit multitudinem pctōrum.¶Itē temetipſum debes ſaluare, & recuperare,quia.ſ.qñ quis per peccatum perijt, multum debet intendere vt per pœnitētiā ſaluet,& liberet ſemetipſum. Matthæ.27.Salua temetipſum. Act.26.Permittiē tibi loqui pro temetipſo.¶Item temetipſum debes iuuare & cōtēperare quia.ſ.tpe tentationum & tribulationum tu debes quærere tibi remedia opportuna.Exemplo Ionæ, de quo dr̄ Ionæ.4. quòd contra æſtum ſibimetipſi fecit obumbraculum. ¶ Itē temetipſum debes turbare,& reuerberare.ſ.per pęnitentiā &timorem.Exemplo Chriſti,de quo dr̄ Ioan.11.quod ipſe turbauit ſemetipſum qñ voluit Lazarum ſuſcitare. Ad denotandum,quòd qui Lazarum mortuum.i.aīam propriam deſiderat à morte peccati ſuſcitare,ipſe debet per contritionem ſe turbare,& in ſemetipſo fremere,& titubare. Ioā.11. Fremens in ſemetipſo venit ad monumentum.Et Iob.7.Poſuiſti me contrarium tibi,& factus ſum mihimetipſi grauis Et Ezech.6.Diſplicebunt ſibimetipſis ſuper vniuerſis malis,quæ fecerāt.¶Item temetipſum debes leuare,& exonerare.ſ.terrena contemnendo,& cœleſtia appetendo,& cōtēplando. De quo Grego.lib.2.dialo.Duobus(inquit) modis extra nos ducimur, quia p cogitationis lapſum ſub nobiſmetipſis recedimus,aut per contemplationis gratiā ſup noſmetipſos leuamur.¶Item temetipſum debes ſaluare, atque liberare.Deut.4.Cuſtodi temetipſum,& aīā tuā ſollicitè.Inueniē ergo vnū met valde laudabile.Et iſtud eſt morū integritas ¶Tertio dico,ꝙ inueniē vnū met valde dānabile. Et iſtud eſt malorū q̄dditas.Mali.n.ī ꝓprijs pſonis delinquūt, dū ſemetipſos vitijs,& peccatis exponūt. Ipſi.n.ſemetipſos C

Fraudant & decipiunt,
Fœdant & inficiunt,
Turbant & concutiunt,
Leuant dum ſuperbiunt,
Orbant dum deſipiunt,
Paſcunt dum alliciunt.

Dico ergo,ꝙ iſti ſemetipſos ſolēt decipere.Iacobi.1.Eſtote factores verbi,& non auditores tantū,fallentes voſmetipſos ¶ Item ſemetipſos ſolēt inficere.Ephe.4.Deſperantes ſemetipſos tradiderūt īpudicitiæ.¶Item ſemetipſos ſolent concutere,ſ.per timorem & turbationem indebitam.Threno.2.ſubuerſum eſt cor meū in memet ipſo.¶ Item ſemetipſos ſolent erigere,ſ.ſuperbiēdo,ſimiles Pharaoni,qui dicebat Ezech.29.Meus eſt fluuius & ego feci memetipſum.¶Itē ſemetipſos ſolent excœcare. Iudas in canonica ſua.Segregant ſemetipſos, aīales,ſpiritū non habētes.¶Item ſemetipſos ſolēt impinguare.Iudas vbi ſupra.Hi ſunt in epulis ſuis maculæ conuiuātes,ſine timore ſemetipſos paſcentes,Et breuiter,multi ſunt,qui nō curant niſi de ſemetipſis.Act.26.Permittitur tibi loqui ꝓ temetipſo. Et ſic igitur patet, quomodo iſta compoſitio met poteſt referri ad Deum, ad iuſtū,&ad impium.Vide vbi ipſe.

Me Mei. Nota,quòd cū iſtud pronomen ſit pronomen demonſtratiuum primę pſonæ & numeri ſiugularis, poſſum dicere, quòd cōgrue pōt referri ad omnia genera perſonarum.ad perſonas.n.non ad res,aut loca pōt referri. Quælibet.n.perſona ſiue ſit Deus Angelus, ſanctus,iuſtus,pœnitens aut conuerſus,ſiue ſit diues, fœlix pauper,infirmus,tribulatus,mortalis,ſiue ſit demon,peccator & īpius,ſiue ſit princeps,p̄latus vel ſubditus,ſiue ſit religioſus,clericus aut laicus,ſiue ſit ſenex, iuuenis vel īfantulus,ſiue ſit fęmella vel maſculus,omnes poſſunt ſibi iſtud ꝓnomen appropriare, & ipſum de ſeipſis dicere & p̄dicare, quia.ſ.quilibet pōt dicere me,de me,in me pro me, per me, apud me,& ſimilia,Nota igitur,ꝙ iſtud pronomē referē ad A

Deum cuncta regentem,
Iuſtum ſanctè viuentem,
Neophitum culpas deflentem,
Mortalem mundo degentem,
Prælatum & præſidentem,
Subditum & ſeruientem,
Beatum & triumphantem,
Diabolum bonos fallentem,
Mundum mundos fœdantem,
Impium mala patrantem,
Tyrannum durè regnantem,
Mulierem luxu fœtentem,
Damnatum ſemper ardentem,

Iſta.n.omnia poſſent ꝓſequi,& cōcordari,ſed in ꝓſecutione ſatis dicetur.Solū modo dicamꝰ quòd iſtud ꝓnomē me refertur ad Chriſtū,iuſtū,impium. Dicamus ergo primo,quòd illud pronomē me referē ad Deum cūcti potētē ſeu cuncta regentem.Deus enim ſeipſum & pſonā ſuā omnibus offert, & profert tanquam obiectum videndum,& intuendū, attēdendum,& meditandum,ſeipſum demōſtrat indicat,atq; refert dicens me,quaſi diceret.In me,& per me,& de me,& á me, & apud

&apud me est oẽ bonum. Me etenim signat personam loquentis, & iõ signat ipsius loquentis bonitatẽ, quidditatẽ, & auctoritatẽ. &c. Me inquit. q.d. Vos potestis me videre, & inuenire tanquam obiectum fortitudinis & virtutis. Vñ de nota, quod Deus est vnum Me, cuius

Potentia oĩa reguntur,
Scientia omnia diriguntur,
Clementia pauperes aluntur,
Potentia impij franguntur,
Vestigia deuoti sequuntur,
Auxilia à cunctis quæruntur,
Per quem magnalia beatis dabũtur.

Dico ergo, ꝙ iste dicitᷓ me, quia oĩa cõcludun tur eius potentia. Ipse. n. sua potentia condidit vniuersa. Deut. 32. Videte, qđ ego sim solus, & nõ sit alius Deꝰ ꝑter me, ego occidã, & ego viuere faciã &c. Et Deut. 5. Timeant me, & custodiant mandata mea &c. ¶ Itẽ iste dr̃ me, q̃a oĩa dirigunᷓ eiꝰ prudẽtia, seu sciã. Vñ iste ẽ, q̃ dicit Proue. 8. Meũ est consiliũ & æquitas, mea est prudẽtia, mea est fortitudo, & per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, per me principes imperant, & potentes discernunt iustitiã. Ego diligentes me diligo, & qui mane vigilauerint ad me, inuenient me. ¶ Itẽ dr̃ me, quia oĩa fouẽtur, aluntur eius clementia. Vnde ipse est, qui dicit Matt. 11. Venite ad me oẽs qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos. Et Esa. 33. Glorificabit me bestia agri, quia dedi in deserto aquas. ¶ Item dr̃ me, quia imperia franguntur eius iustitia. Vñ pc̃tori dr̃ Hie. 5. Adducã super vos gentem de lõginquo, & comedes segetes tuas, & panem tuum deuorabit, filios tuos, & filias tuas comedet &c. Sequitur. Me ergo non timebitis, dicit dñs, & à facie mea non dolebitis. Iste. n. super oĩa est timendus, cum sit potentissimus, & iustissimus. Deu. 4. Congrega ad me populum, vt audiat sermones, & discat timere me. Vnde ipse dicit Esa. 46. Redite præuaricatores ad cor, recordamini, quia ego sum Deꝰ, & non est vltra me Deus, nec est similis mei. ¶ Item dicitᷓ me, quia oĩa sequuntur, seu sequi tenentur eius vestigia. Iste. n. est, qui dixit Petro & Andreæ. Mat. 5. Venite post me, faciã vos fieri piscatores hoĩum. Sequitur. At illi continuo relictis retib. secuti sunt eum. Et merito, quia ipse est, qui se sequentib. dicit. Mat. 19. Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, sedebitis super thronos duodecim &c. quia sicut alibi dr̃, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumẽ vitæ &c. Bene ergo dicit. Mat. 19. Sinite paruulos venire ad me. & Act. 12. Circunda tibi vestimentum tuum, & sequere me. Et adhuc ipse inuitat dicens. Esa. 44. Formaui te, seruus meus es tu Israel, nõ obliuiscaris mei. Cõtrariũ vero facientes arguit, & reprehẽdit Esa. 1. dicẽs. Cognouit bos possessorẽ suum &c. sequitur. Israel aũt me non cognouit. Et Hie. 2. Populus aut meus oblitus est mei dieb. innumeris. ¶ Item dicitur me, quia à cunctis quærun tur eius auxilia seu suffragia. Iste. n. est, qui dicit aĩæ destitutæ. Tantummodo est ex me auxilium tuum. Oseæ. 13. ideo Amos 5. Quærite me, & viuetis. Et merito, quia sicut ipse dicit de seipso Eccl. 21. in me omnis gratia viæ & veritatis in me omnis spes vitæ & virtutis. Transite ad me omnes, q̃ concupiscitis me, & à generationibus meis implemini. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. ¶ Itẽ dr̃ me, quia beatis dabuntur eius magnalia. s. ĩ Paradiso. Vnde ipse est, qui se offert omnib. beatis & sanctis ad videndum, gustandum, tenendum, & amplexandũ, dicens. Prou. 8. Beatus hõ, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie. q̃ inuenerit, inueniet vitã, & hauriet salutem à dño, qui autem in me peccauerit, lędet aĩam suam, & oẽs, qui oderunt, diligunt mortem. Et illud prædictum Eccl. 24. Qui edunt me, adhuc esurient &c. Ecce ergo qũo Deus dicendo me, offert se nobis, vt obiectum perfectissimum, in quo (scilicet) quilibet reperit omne bonum. Sicut ergo ferrum quadam occulta virtute adamantis trahitᷓ ad ipsum, cui cum coniunctum fuerit, ipsum nisi violenter amplius non dimittit, sic & nos, cum ipse sit infinitę & occultæ virtutis, ad eum debemus accedere, & nunquã ipsum ꝑ pc̃m dimittere, nec ab eo perpetuo resilire. Iste. n. sp paratus est nos recipere, & secum si nos voluerimus, retinere. Hie. 3. Reuertere ad me, & ego suscipiã te. Modum aũt veniendi ad eum ipse docet. Iohelis. 2. vbi ipse dicit. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & plãctu. Sed ꝓcul dubio multi sunt, qui ad istum me. s. ad Deum nõ accedunt, de quo ipse vr̃ plãgere Hier. 2. vbi dicit. Me dereliquerunt, fontẽ aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas. Et idẽ ibidẽ. Verterunt ad me tergũ, & nõ faciẽ. Et isti deberent attendere ad illud, ꝙ dr̃ Oseæ. 7. Vę eis cũ recesserint à me. Et tales maxime sunt hypocritæ, de quib. dr̃ Esa. 29. Populus iste labijs me honorat corde autem lõge à me est. Non sic, sed coniungamur, & conuertamur ad istum me, quia iste est, qui aĩam ad hoc inuitat. Hier. 3. Ergo saltẽ à modo voca me pater meus, dux virginitatis meæ tu es. Sequitᷓ. Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis. Patet igitur, ꝙ istud pronomen me, refertur ad Deum cunctipotentem. ¶ Secundo dico, quod istud pronomen me refertur ad iustum sancte viuentem. Quilibet enim iustus potest dicere me, & offerre, opponere, & exponere se tanquam obiectum virtuosum. Et sic per illud ꝓnomẽ me dico, qđ ipse potest se describere & monstrare, ostendere, & declarare B

Vt { Deploratorem criminis interni,
Mediatorem ordinis moderni,
Toleratorem turbinis externi,
Vindicatorem muneris paterni.
¶ Iustus ergo considerari potest
Penitens & luctuosus,
Meditans & curiosus,
Militans & virtuosus,
Triumphans & gloriosus.

Dicamus ergo, qđ iustus ꝑ illud pronomen me, se ꝑdicat pęnitentẽ & luctuosum, q̃a re uera pęnitens debet dolere, lugere, timere. Dolere dico. Vñ illud. Dolor meus super dolorẽ, in me cor meũ męrens. Et illud Thr. 1. Multi. n. gemitus mei, & cor meũ mærens. Timere ẽt. Psa. Timor, & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. Lugere insuper. Esa. 22. Recedite à me, amare flebo, nolite incumbere vt consolemini me super vastitate filiæ populi mei. Quia re uera qñ hõ considerat filiam populi sui, s. Dei & sanctorum, i. aĩam propriam per pc̃m fuisse vastatã & bonis oĩb. spiritualib. denudatam, ipse debet flere, & culpas lachrymis abolere, vt & sic dicat aĩa pænitens ipsi Deo illud Psa. Asperges me dñe hisopo, & mundabor, lauabis me & super niuem dealbabor. Et ibidẽ Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me, quoniam iniquitatem meam ego cognosco. Igitur per istud pronomen me iustꝰ se ꝑdicat pęnitetẽ & luctuosũ. ¶ Itẽ ꝑ istud ꝓnomẽ me iustus se prædicat meditantem & scrupulosum, seu curiosum. Constat enim quod ad virum sapientem & iustum pertinet, quod omnia, quæ sunt, fuerunt, & erunt, prudenter debeat meditari, & inquantum ad salutem pertinent, solerti animo perscrutari. Meditetur ergo scilicet C

Carnis luxum & vilitatem,
Vitæ fluxum & breuitatem,
Mundi cursum & vanitatem,
Inferni morsum & aduersitatem,
Paradisi passum & amœnitatem,

De carnis luxu & vilitate dicat Deo illud, quod scribitᷓ. Iob. 10. Memento quæso, qđ sicut lutũ feceris me, & in puluerem reduces me. Nõne sicut lac mulsisti me, & sicut caseũ me coagulasti? Pelle & carnib. vestisti me, ossib. & neruis compegisti me. De vitæ fluxu, & breuitate dicat Deo illud Esa. 38. Præcisa est velut texente vita mea, dum adhuc ordirer, succidit me. de mane vsq; ad vesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo, & meditabor vt columba. De mundi cursu, & vanitate dicat illud Apo. 17. Veni (inquit) Angelus, & ostendam tibi damnationem meretricis magnæ (idest mũdi) Sequitur. Et abstulit me in spiritu in desertum, & vidi mulierem sedentẽ super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ &c. Mulier. n. mollis & variabilis est mundus, qui super bestiam dr̃ sedere, inquantum moribus & motibus brutalibus & bestialibus dicitur abundare, & inquantum Deum & sanctos facto, vel dicto noscitur blasphemare. De inferni morsu & aduersitate dicat similiter homo iustus illud. Psalm. Circundederunt me dolores mortis, pericula inferni inuenerunt. me. De Paradisi vero passu & amœnitate dicere potest illud Ezech. 40. Facta est super me manus domini, & adduxit me in visionibus Dei in terram Israel, & dimisit me sup montem excelsum nimis, super quem erat quasi ædificium ciuitatis. Et Ezech. 8. dicitur. Eleuauit me spiritus inter cœlum, & terram, & adduxit in Hierusalem in visione Dei. Ista sunt ergo, quæ iustus se prædicat meditantem, & solerti indagine contemplantem. Et sic dico, quod per istud ꝓnomẽ me, iustus se offert, atq; demõstrat meditãtẽ & scrupulosũ.

¶ Item

¶Itē iustus per istud pronomen me se offert militantē & vigorosum. Iustus debet circa vitia, dubitare, & contra fortunæ difformes euentus. s. contra prospera, & aduersa constanti aio fortis esse, & tentationib. diaboli, nec nō mundi tribulationib. pualere. Psa. Præcinxisti me virtute ad bellū, & supplātasti oēs insurgētes in me, subtus me. Qm̄ inimicos meos dedisti mihi dorsum &c. Et si vis nota ꝙ homo debet esse

Virtuosus fortis in exequendo iussa maiorum,
Prosequendo iura minorum,
Sustinendo casus fatorum,
Arguendo facta prauorum,
Abdicando pompas fastorum,
Vendicando culmen bonorum,
Deprecando opem sanctorum,

Offerat ergo se iustus dicēdo me, vt exequētē iussa maiorū, quia. s. ipse debet maiorib. & eorū imperijs obedire, & eorum correptionib. cum potentia consentire, dicens illud Esa. 6. Ecce ego mitto me. q. d. Paratus sum in oib. obedire. Et illud. Psa. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit, oleū aūt pctōris nō impinguet caput meū. ¶Itē offerat se, vt prosequentē iura minorū, q a. s. iste debet pauperib⁹ & simplicib. subuenire, & maxime si sit iudex psidens vel prælatus. Vnde iste est, qui dicit Esa. 61. Spiritus dñi sup me, eo, quod vnxerit me ad annunciandū mansuetis misit me, vt mederer cōtritis corde, & prædicarem captiuis indulgētiam, & clausis apertionem, vt consolarē oēs lugentes, & ponerem fortitudinem lugentib. Syon. ¶Item offerat se, vt sustinentem casus fatorum, quia. s. quicquid iusto acciderit, debet in patientia sustinere, & sp debet cogitare, ꝙ sibi à Deo talia immittūtur, vel immitti permittuntur vel ordinant ad ipsum castigandum, probandum & honorandū. Dicat ergo regratiando illud. Psa. Dñe probasti me, & cognouisti me. Et illud. Proba me dñe, & tēta me. vre renes meos, & cor meū. q. d. Paratus sum in patientia sustinere, sicut faciebat ille, q dicebat Deo illud Psa. Super me confirmatus est furor tu⁹, & oēs fluctus tuos induxisti sup me. Lōge fecisti notos meos à me. in me transierunt iræ tuæ & terrores tui conturbauerunt me. Elongasti à me amicū & proximū & cæ. Talia ergo sunt fortiter sustinenda. Et merito, q a ꝓ certo diuinū auxilium nunquam illi solet deficere, qui mundi infortunia solet in patientia sustinere. Psa. In die tribulationis meæ clamaui ad te, & exaudisti me. Et ibidem. Qm̄ tu dñe adiuuisti me, & consolatus es me. Offerat ergo se iustus, vt sustinentem cas⁹ fatorum. ¶Item offerat se dicendo me, vt arguentē facta malorum, quia. s. iste debet esse constans & firmus ad arguendū impios & tyrannos, & ad prædicandum fortiter contra ipsos vt sit sicut ille, qui dicebat Esa. 49. Dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meę recordatus est nominis mei. Et posuit os meū quasi gladium acutum, & in vmbra man⁹ suæ protexit me. Et posuit me sicut sagittā electam, in pharetra sua abscondit me, & dixit mihi Seruus meus es tu Israel, quia in te gloriabor. Expone bene de perfecto & constanti viro, qui debet esse contra malos acutus gladius, & sagitta. ¶Item offerat se, vt abdicantem vana fastorum. i. pompositatem & superbiam contemnentē Psal. Neq; ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus super me. Et merito, quia pro certo, qui voluntarie non humiliatur, contra voluntatem propriam multotiens conculcatur. Psal. Veni in altitudinē maris, & tempestas demersit me. Sit igitur humilis non superb. regratians Deo, dicendo illud Psal. In veritate tua humiliasti me. ¶Itē offerat se, vt vendicantē culmē honorū, hoc est dictū, vt talē, qui dignus sit ad dignitatū apicē eleuari. Psal. In opera exaltasti caput meū. Et nota, quod prælatus debet

E Misereri,
Reuereri,
Honorari,
Coronari.

Misereri (dicō) per clementiam, quia. s. ipse debet esse pius, & alijs faciliter indulgere. Exemplo Ioseph, de quo dicit Gen. 45. quod clementer resalutatis fratrib. qui scilicet in ipsum multum peccauerunt dixit. Accedite ad me, ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Aegyptum. Nolite pauere, ꝓ salute vestra misit me Deus ante vos in Aegyptum, & præmisit me, vt reseruemini super terram. Debet reuereri, quia. s. ipse debet se ostendere seuerum, ne contemnatur. Io. 13. Vos vocatis me magister & domine, & bene dicitis, sum etenim. Debet honorari. vñ Saul rex dicebat Samueli. 1. Regum. 15. Honora me coram seniorib. Debet coronari, s. corona gloriæ, si bene agat, dicens. s. illud Esa. 61. Gaudens gaudebo in domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimento iustitiæ, & indumento lætitiæ circundedit me quasi sponsum decoratū corona. Multi tamen imperfecti possunt dicere illud Esa. 3. Non sum medicus, & in domo mea non est panis neq; vestimentum, nolite me constituere principem populi. ¶Item offerat se vt deprecantem opem sanctorum, quia s. virtuosus homo debet præualere non solum contra demones, & peccatores, & tyrannos vincendo, & superando, imo etiam cōtra Deos & sanctos, ipsos importunis & cogentib. præcibus exorando, & ad misericordiā inclinando, dicens. s. illud Psa. Deus deus respice in me. & illud. Dñe ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Oret ergo contra carnem, dicens. Eccl. 23. Aufer à me carnis concupiscentias, & concubitus concupiscentiæ ne apprehendat me. Oret cōtra diabolum. Psa. Eripe me domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me. Contra mundum. Psal. Non me demergat tēpestas aquæ, neq; vrgeat puteus super me os suum. Oret et allegando propriam infirmitatem. Psal. Miserere mei Deus qm̄ infirmus sum. Diuina benignitatē. Psa. Miserere mei De⁹ secundum magnam misericordiam tuam: Diuinam sublimitatem. Luc. 23. Memento mei domine dum veneris in regnū tuum: Sanctorum bonitatem & pietatem. Genes. 40. Memēto mei, dum bene tibi fuerit, vt suggeras Pharaoni, vt educat me de isto carcere &c. Oret insuper regratiando de Dei erga se amicitia. Dā. 14. Recordatus es mei domine. De Dei erga se diligentia. Psalm. Dominus sollicitus est mei. Dominus factus est adiutor meus. De Dei erga se misericordia & clementia. Psal. Dominus misertus est mei. Et breuiter, tam per orationem, quam aliorum bonorum operum adimpletionem homo efficiatur virtuosus & rigorosus, & in bonis actibus bellicosus. Quadruplex enim armatura debet ipsum armare, videlicet

Charitas, quæ ipsum foueat,
Puritas, propter quam placeat,
Veritas, quæ ipsum doceat,
Charitas, quā vere gaudeat,

Charitas (dico) & amicitia. Can. 2. Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. Sequitur. Leua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Puritas, & innocentia. Ibidem. Fulcite me floribus, stipite me malis. Psalm. Iudica me De⁹, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum & cæt. Veritas etiam & sapientia. Psalm. Misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me. Et alibi. Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es Deus saluator meus. Claritas etiam atque lætitia, quia scilicet ad iustum pertinet, quod sit letus in spiritu sancto, dicens scilicet illud. Psalm. Docebis me in lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsque in finem. Et illud. Delectasti me domine in factura tua. Sic ergo patet, quod iustus per pronomen me se solet offerre vt militantem & vigorosum. ¶Item iustus solet se offerre per illud pronomen me, vt triumphantem & gloriosum. Quia scilicet ipse iustus beatus & gloriosus existens, nunc per ꝓnomen me suam beatitudinem solet demonstrare dicens scilicet ipsi Deo illud Psalm. Fuit flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Sequitur. Tenuisti manum dexteram in meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Et alibi. Conserua me domine, qm̄ speraui in te. Sequitur. Notas mihi fecisti vias vitę adimplebis me lętitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsq; in finē. Sic igitur patet, quomodo istud pronomen me, quantum ad diuersas conditiones refertur ad iustum sancte viuentē. ¶Tertio principaliter dico, qd' me potest referri ad impiū de se loquentem, qui. s. semper se vult offerre, & præferre, & de se mentionem facere, & se præ alijs reputare, dicēdo me. Exemplō scilicet Absalon, qui dicebat. 2. Reg. 15. Quis me constituat iudicem super terram, vt ad me veniant omnes, qui habent negocium? Et Iudicum. 9. Quod me videritis facere, hoc facite. Et si vis, nota, quod per istud pronomen me malus potest prædicare, & describere

Miseriam temporalem, qua languet in præsenti,
Nequitiam criminalem, qua fætet in latenti,
Molestiam infernalem, quam timet in sequenti.

Dico ergo quod pctōr se describit dicendo me quātū ad miseriā vitæ præsentis. Quia re uera constat, ꝙ pctōr multis in præsenti miserijs circunfunditur, & multis desolationibus agitatur. Iste est, qui dicit Iob. 6. Sagittæ domini in me sunt, quarum

quarum indignatio ebibit spiritum meum, : & pœnæ militãt in me. Et reuera sagittæ istæ sunt.s.
Indignatio de vili natiuitate, Dico ergo,ꝙ pec
Desolatio de vitæ tenuitate, cator se dicit mise
Meditatio in rerum mobilitate, rum propter vilē
Agitatio in pœnarum aduersitate, natiuitatē.Iob.10
Vexatio ab amicorum infidelitate, Quare de vulua
Conculcatio ab inimicorũ crudelitate, eduxisti me?Et ibi
Confusio ex errorum cœcitate, dem.Nonne sicut
Conturbatio de mortis necessitate. lac mulsisti me,&
sicut caseum me coagulasti? ¶ Item se dicit miserum propter vitæ labilitatem. Vnde Iob.10.Tedet animã meam vitę meæ,dimittã aduersum me eloquium meũ, loquar in amaritudine aïæ meę,dicam Deo noli me cõdemnare.q.d.homo,qui est vitæ tàm labilis,tàm defectibilis,tã mortalis, nõ debet tantum reputari,ꝙ à tanto iudice condẽnetur. Vnde etiã de breuitate vitæ & eius labilitate dr̃.Esa.38. De mane vsq; ad vesperam finies me.vnde Eccl.2.dicit Salomon. Idcirco inquit teduit me vitæ meæ, videntẽ mala cuncta esse sub sole.Item ꝑpter rerũ mobilitatẽ. Magna est.n.peccatorum miseria, quia status & prosperitas peccatoris nõ durat aut semp perseuerat,sed qñq; lubico,& vbi non speratur,destruitur,atq; cessat.Iob.10. Manus tuæ dñe fecerunt me, & psalmauerunt me,& sic repente præcipitas me. Itẽ propter pœnarum aduersitatem.Oĩs.n.homo,& maxime peccator subijcitur in hoc sæculo multis pœnis.Psalm.Timor & tremor venerunt super me,& cõtexerunt me tenebræ.Itẽ propter amicorum infidelitatẽ.In mundo.n.isto nõ est vera amicitia,quia.s.vbi quis ad statum paupertatis deducit̃,statim à suis dimittitur,cõtemnitur,& horretur,vt dicat illud Thre. 2.Vocaui amicos meos,& ipsi deceperũt me. Et Io.30.Nũc aũt derident me iuniores tempore.Et Iob.19.Fratres meos longe fecit à me.s.paupertas,& noti mei quasi alieni recesserunt à me.Derelinquerunt me proximi mei,& qui me nouerunt,obliti sunt mei.Et in Psal.Elongasti à me amicũ & proximum.& alibi.Lõge fecisti notos meos à me, posuerũt me abominationem sibi.Item propter inimicorũ peruersitatẽ seu crudelitatẽ.Iob. 16. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est.Psal.Inimici mei aduersum me appropinquauerunt,& steterunt.&c. Itẽ ꝑꝑ errorum obscuritatẽ seu cœcitatem.Hõ.n.in hac vita nihil scit certum,facile.n.decipitur & errorũ tenebris loquebatur. Vñ Eccl.7.Dixi,sapiens efficiat,& ipsa longius recessit à me.Psal.collocauit me in obscuris,sicut mortuos sæculi.Itẽ ꝑꝑ mortis necessitatẽ, quia .s.post oẽs alias miserias maior & grauior sequitur mors. Psal.Circũdederũt me dolores mortis torrẽtes iniquitatis cõturbauerunt me.Ecce ergo quot sunt miseriæ pc̃tõris pro tempore vitæ huius.Bene ergo dico,ꝙ ipse se describit dicẽ
G do me,quo ad miseriam vitæ ꝑsentis.¶ Deinde dico, quòd peccator se describit dicẽdo me,quo ad nequitiã culpæ nocentis,seu latentis.Et dico,quòd ipse dicendo me,se ꝑdicat
Rudem & obliuiosum, Est igit̃ peccator ru
Grauem & desidiosum, dis & obliuios⁹,qa.s.
Tristem & inuidiosum, ipse nõ recordatur il
Turpem & verecundosum, lorum,quæ ꝑtinẽt ad
Deiectum & fastidiosum, salutem.Exemplo Na
Seductum,& non scientiosum. buchodonosor,ꝙ dice
bat.Dan.2.Vidi somniũ, & mente confusus ignoro quid viderim.Sequitur.Sermo recessit à me.Psal.Cõprehenderũt me iniqtates meæ,& nõ potui,vt viderẽ. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei,& cor meũ dereliquit me.Itẽ grauis est & desidiosus.Piger est.n.ad oẽ bonũ.Vñ ipse dicit in Psalm.Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ super me. Pondus.n. vitiorum facit eum grauem & inhabilem ad bene faciendũ.Item tristis est,& inuidiosus.Threno.3.Repleuit me amaritudinibus,inebriauit me absynthio.Et ibidẽ.Aedificauit i gyro meo,circũdedit me felle & labore.Amaritudo.n.fellis & absynthij signat peccatum inuidiæ, quod tristitiam gñat & dolorem. Item turpis est,& verecundosus. Psal. tota die verecundia mea contra me est,& cõfusio faciei meæ cooperuit me.¶Itẽ abiectus est & fastidiosus,quia Deus odit & vilipendit hoĩem peccatorem.Psa.Deus,Deus meus,vt quid me dereliqsti?Vnde peccator potest dicere.1.Re.28.Philistijm pugnat aduersum me,& Deus recessit à me.Ge.53.Dixit Cain Deo postquam peccasset.Ecce eijcis me hodie à facie tua.Itẽ seductus est,& nõ scientiosus,quia.s.peccator faciliter decipitur à diabolo. Vnde dicit Genes.3.Mulier decipit me. Et Threnorum.2.Venatione cœperunt me quasi auẽ.Sic ergo patet,ꝙ dicendo me,peccator se describit quo ad nequitiã H
culpæ nocentis.¶Deinde dico,ꝙ peccator se describit dicẽdo me quo ad molestiam pœnæ sequentis. quia.s.peccator penis infernalibus affligitur, & ad mortem æternã finaliter condemnatur,dicens.s. illud Psal. Pericula inferni inuenerunt me.Et si vis,dic,ꝙ ista pericula sunt
Carcer ineuasibilis, Dicat igitur damnatus.
Mœror inconsolabilis, Videte me in carcere li-
Iudex implicabilis, gatum.Thren.3.Circum
Tenebra illustrabilis, ædificauit aduersum me
Vermis insatiabilis, vt non egrediar,aggra-
Paupertas inæstimabilis, uauit cõpedem meum,
Crudelitas intolerabilis, ¶Item videte me mœrore grauatum seu á nemine solatum.Thren.1.Lõge factus est à me consolator.¶Item videte me Deo discordatũ.Iob.13. Arbitraris me inimicũ tuũ, posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihi metipsi grauis.¶Videte me tenebris cœcatũ Thr.2.Me minauit,& adduxit in tenebras & nõ in lucẽ. ¶Itẽ videte me vermib.voratũ.Iob.30.Ecce q̃ comedũt,nõ dormiũt.¶.Itẽ videte me opib.nudatũ.Thr.v.Vindemiauit me,vt locutus est dñs i die furoris sua.Et Hier.51.Reddidit me quasi vas inane.Itẽ videte me hostib.damnatũ,sẽu à demonibus deuoratũ.Hie.51.Comedit me,deuorauit me.Nabuchodonosor rex Babylonis,absorbuit me quasi draco impleuit ventrẽ suũ teneritudine mea.Sic ergo patet, qũo per istud ꝑnomen me,pc̃tõr diuersimodẽ se describit,& quãtũ ad molestia infernalẽ,& quãtũ ad nequitiã criminalẽ,& quãtũ ad miseriam tp̃alẽ.Sic igitur patet,ꝙ istud pronomẽ me potest referri ad virum impium de se loquentem,ab virum iustum sancte viuentem,ad Deũ summe cũcta regentem.

Meus.Mea Meum.

Nota,quòd meus,tu⁹, A
suus, sunt pronomina possessiua,signant.n.rem iam requisitã & in bonis alicuius iam cõuersam,& ab aliquo vendicatã, habitã, & possessam, & alicui appropriatã, & sibi specialiter deputatam. Igitur cum istud pronomen significet rei appropriationẽ,vt dictũ est,videtur,ꝙ proprie possit applicari ad res aĩatas. Et sic dicam,ꝙ loquendo moraliter,istud pronomen meus põt referri ad illas personas, de quibus fit mentio in scriptura,s. ad Deum,ad iustum,ad impium ad vtrunq; idest tã ad iustũ quàm ad iniuftũ:Quilibet.n.istorũ potest dicere sua. ¶ Igit̃ referatur primo ad Deum.Deus.n.secũdum varios accipiẽdi modos,potest sua dicere varia & diuersa. Ipse.n.omnium est ditior,& potentior,& ideo omnia sua sunt,& ibi omnia subijciuntur, & in possessione sua omnia continentur. Ipse.n.est qui dicit.Meæ sunt omnes feræ siluarũ,iumenta in montibus,& boues,& pulchritudo agri mecũ est. Meus est orbis terrę,& plenitudo eius.Ipse etiã est,q̃ dicit alibi.Meus est Galaad,& me⁹ est Manasses, & Effraim susceptio capitis mei,Iuda rex meus,Moab olla spei meæ.In quibus verbis ĩueniuntur quinque genera hoĩum, quos reputat Deus esse suos,videlicet vera prædicãtes.[Meus est inquit Galaad].q. interpretat̃ testis:Mundũ abdicantes[Meus est Manasses]. q. interpretat̃ obliuiosus. Iuste iudicãtes [.Meus est effraĩ]. q. interpretat̃ cõsilium meum.Deo se subdentes,quia sunt [susceptio]Fidem sustinẽtes,quia.[capitis mei].i.fidei meę. ¶Igitur dico,ꝙ dñs potest dicere.Meus est prædicans purã veritatem,qui.s.meus est Galaad, qui interpretatur acer- B
uatio testium,quia pro certo illos,qui testificantur, & prædicant veritatem,Deus reputat esse suos.Ios.22.Galaad terra possessionis suæ.Vnde ipse dicit Apo. 11.Dabo duob.testibus meis, & ꝓphetabunt diebus mille. Et hi sunt duæ oliuæ,& duo candelabra lucentia ante dominũ. Et reuera cuilibet tali testificatori suo Deus finaliter cœlum tribuet, & veritatem,q̃ nunc prædicat,reuelata facie sibi ostendet, dicens.s.illud Iob.19.Ecce in cœlo est testis meus, & cõscius meus i excelsis.Et aduerte,qa Deus vult,ꝙ isti serui sui sint liberi,vt libere possint dicere,& facere, ꝑdicare, & docere mãdata sua,sicut videmus etiam, ꝙ nũcij & legati regis qñ mittuntur ad aliquid exequendum,tãtæ sunt auctoritatis,ꝙ nullus ipsos audet tangere,vel grauare.Antiquitus.n.fuerũ

populi

populi Hiperboreorum, qui moralem & valde sobriã duce bãt vitam, qui à cæteris nationibus sacri reputabant, & iõ vt dicunt Pl. & Soli. ipsos lædere vel aliquo modo tãgere ne pharium putabãt. Aurum.n. & argentum abdicabant, carnes, vinũ & delicias nõ habebant, fructibus arborũ viuebãt & in cauernis pro domibus habitabãt, neminem lędebãt & iõ lædi ab alijs nõ debebãt. Tales debẽt esse Christi pdicatores. Sobriè.n. debent viuere, diuitias non diligere neminẽlędere, sed sacri & sancti esse. Et iõ nõ debẽt ab alijs tãgi, sed potius pdicare dimitti, & ab oib. venerari. & hoc est, quod dñs pcipit i Ps. dicẽs. Nolite tãgere Chrs meos, & i pphetis meis nolite malignari. Et merito, qa isti p certo i corpore Christi mystico tenẽt officia diuersorum mẽbrorũ, scilicet

Offi-cium	Gutturis, qa gustãt veritatem interius meditãdo,
	Labiorũ, quia dicunt veritatem exterius pdicãdo,
	Oculi, quia student veritatem sagaciter speculãdo,
	Linguæ, quia legunt veritatem vtiliter edocendo,
	Manus, quia faciunt veritatem viuaciter operãdo,

Et iõ de tali gutture, & labijs dicit ipse dñs. Proue. 8. Aperientur (inquit) labia mea, vt recta prædicent, veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea detestabũt impiũ. De talibus vero oculis dr̃ in Psal. Oculi mei suspicientes in excelso. Et illud. Oculi mei semper ad dñm. Et illud Leuaui oculos meos in monte. q.d. ipse dñs. Tales oculi mei debent alta meditari, Deum contemplari suprema scrutari. Et tñ procul dubio de talibus potest dñs hodie dicere illud Ps. Lumẽ oculorum meorum, & ipsum non est mecum, quia. s. multi sunt hodie prædicatores, qui nõ respiciũt ad Deum, sed ad mundũ. Psal. Oculi mei lãguerũt præ inopia. i. p auaritia. De tali etiam lingua dr̃ in Psal. Lingua mea calamus scribæ. Et de talibus manibus dr̃ Cantic. 5. Manus meæ distillauerunt myrrhã optimã &c. Patet igit, q Deus potest dicere. Meus est prędicãs purã veritatẽ [Galaad iquit]. ¶ Deinde dico, q ipse põt dicere. Meus est abdicans mundi vanitatẽ. Et hoc ostenditur cum dr̃ [Meus est Manasses], qui. s. iterpretatũ obliuiosus, quia pro certo Deus illũ reputet suũ, ipsumq; sibi appropriat, qui tpalia obliuiscit, & abdicat. Vnde de sanctis & perfectis viris, qui sæculum dimiserunt, dicere videt illud Hie. 50. Grex dispersus factus est populus meus, transierũt de monte in montẽ, obliti sunt cubilis sui. i. mũdi [Manasses in qt]. De quo põt dici illud. 4. Reg. 21. Dormiuit Manasses & sepultus est i horto. Dormiuit (dico) mũdũ obliuiscẽdo, & à mũdi occupationibus secedẽdo. Ad quod videt dñs in uita re dicẽs. Hierem. 51. Egredimini de medio ei⁹ populus meus, vt saluet vnusquisque aĩam suam. Igitur Deus dicit. Meus est abdicans mundi vanitatẽ. ¶ Deniq; dico, q ipse dicere põt. Meus est vendicans sensus æquitatẽ. Et hoc ostenditur cum dr̃ [Effraim] qui interpretatur consiliũ meũ. Quia reuera Deus illum suum dicit, & reputat, qui cõsulte oĩa facit, & cogitat. Hie. 31. Effraĩ primogenitus meus, & merito quia reuera Deus sibi appropriat oẽ consilium prudens & sanum, dicens Prouer. 8. Meum est consiliũ & æquitas, mea est prudentia & fortitudo. Insuper dico, q Deus põt dicere Meus est applicans mentis voluntatem. Ille. s. qui p obediẽtiã & humilitatem se applicat ad suspiciendũ mandata Dei. Et hoc ostenditur, cum dr̃ [Susceptio]. vt sic de quolibet susceptore dicat ipse dñs illud Psa. Factus est susceptor meus. Vnde dñs de quolibet tali susceptore, q. s. humiliter obedit & suscepit, quæ ei mandantur, dicit. Ioã. 15. Vos amici mei estis, si feceritis, quæ pcipio vobis. Et illud Ioã 8. Si manseritis in sermone meo, veri discipuli mei eritis. ¶ Adhuc dico
D q Deus põt dicere. Meus est practicãs fidei claritatẽ seu puritatem, quod ostẽditur, cum dr̃. [Capitis mei.] Caput.n. virtutum est fides, quam pro certo qui firmiter suscipit & tenet Deus illum suum reputat, sibiq; subuenit atq; fauet. Ille.n. qui super aliquem consueuit caput suum reclinare, vel proprij capitis alicui custodiam committere vel mandare, videtur eum amicum suum & intimũ reputare, sicut Achis videtur de Dauid sensisse quãdo dixit sibi. 1. Reg. 28. Custodẽ capitis mei ponam te cunctis diebus. Sic verè Deus illũ amicum suum reputat, cui caput suum. i. fidei suæ notitiã & custodiam cõmittit & commendat. Vnde ipse est, qui dicit aiẽ fideli illud Can. 5. Vox dilecti mei pulsantis. api mihi soror mea, amica mea, colũba mea, immaculata mea, quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctiũ. Vnde ipse põt dicere viro iusto illud Psal. Susceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum. Aduerte tñ, q multi sunt, quibus dñs commisit istius capitis custodiam, qui ipsum nõ custodiunt, sed potius destruunt, & abscindũt. Isti sunt hæretici christiani, qui. s. in baptismo istud caput Chri. i. ipsius fidem custodiendam suscipiunt, ipsum tñ per hæreses lacerãt & confundunt, similes. s. illi virgini cuius gremio vnicornis caput reclinat, quæ tñ proditiose ipsum occidit, & vulnerat quia. s. tales, qui fidẽ Chri suscipiũt, ipsum proditiose vulnerant, dum in cornibus suis & simplicium p seminatas hæreses ipsum necãt. Figurati in Dalila, quæ caput Sãsonis i suo gremio reclinatũ totondit, & fortitudine spoliauit. Quia reuera dum hæreticus à capite Sansonis. i. à fide Christi capillos. i. veritates articulorũ euellit, cõstat, q fidei fortitudinẽ destruit & confundit. Bene ergo dicit in Psal. dñs conquerẽdo. Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderũt me gratis. q.d. inimici mei. i. hæretici super capillos capitis mei. i. super articulos fidei meę congregantur, vt. s. ipsos euellant per hæreses, & per malitiam deprehendentur. Iob. 19. Semitam meã circunsepsit, & trãsire non possum, & in calle meo tenebras posuit. Expoliauit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo. Expone. Non sic ergo, sed simus sui, fidẽ integrè seruãdo, mẽtẽ mandatis subdendo, facta cõsulte regendo, mundũ prudẽter spernendo, vero iugiter loquendo. Et sic ipse bene poterit dicere, quòd nos sumus sui dicendo. s. illud pdictum. Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Effraĩ susceptio capitis mei. Ita quòd de quolibet tali suo poterit dicere illud Mat. 3. & 17. & Lu. 3. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹, i quo mihi bene cõplacui. Et illud Can. 1. c. 5. Botrus cypri dilect⁹ meus fasciculus myrrhæ dilect⁹ me⁹ mihi. Dilectus meus cãdidus & rubicundus, electus ex milibus Et si vis, nota, quòd Deus vocat quemlibet iustum suum, s.

Quia	Charior [Dilectus meus]
	Mundior [Candidus]
	Pulchrior [Rubicundus]
	Dignior seu melior [Electus]
	Rarior [Ex milibus]

Prosequere si vis secundũ titulos, vt sic de quolibet tali dicat ipse dominus illud Ge. 27. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, cui benedixit dominus &c. Et breuiter vbicũque inuenies in psona Dei meus, seu mea, seu meũ, potes recurrere ad alios titulos, sicut est amicus meus seruus meus, anima mea, & sic de alijs, quia ista materia i infinitũ posset multiplicari, sed hoc exempli gratia posui hic. Meus ergo refertur ad Deum, et hoc est primum. De alijs vero, quæ Deus dicit sua. s. quando dicit regnum meum, virtus mea, iustitia mea, veritas mea, inimici mei, hostes mei, & cætera similia, omitto, quia non sufficeret vita mea si vellem omnia pertractare. ¶ Sed si vis adhuc nota de Deo, quòd sicut aliq vocãt E dicũt & reputãt aliquos esse suos ratione subiectionis, sicut meos dico illos, qui subiectione mea constituuntur ratione coniunctionis, sicut meos dico illos, q i seruitio meo morantur & mihi famulanẽ, ratione cognitionis, sicut meos dico illos qui mihi ex genere liganẽ, ratione dilectionis, sicut meos dico illos qui mihi ex speciali federe & amicitia copulantur, sic vere dico quod Deus vocat suos oẽs iustos, tanquam subditos generales. Ecclesiasticos, tãquã famulos speciales. Præsidentes seu prælatos, tãquam consanguineos naturales. Perfectos & sanctos, tanqua fideles & socios principales. Ad ista allega, si vis. & vide in titulis in quibus dicit serui mei, amici mei, filijmei. Et pone, q sicut homo solet res suas melius cognoscere, firmius diligere, tutius conseruare, amplius honorare, sic verè dico, q deus viros iustos tanquã suos melius cognoscit. Io. 10. Cognosco inquit oues meas & cognoscũt me meæ. Forti⁹ diligit, dicẽs cuilibet tali illud Esa. 41. Serue meus Iacob, quem elegi, semen Abrahã amici mei. Tutius custodit, dicens illud Psal. Inueni Dauid seruũ meum, oleo sancto meo vnxi eum &c. ampli⁹ extollit dicẽs illud Esa. 49. Seruus meus es tu Israel, quia i te glorificabor quod scilicet fiet in patria, quãdo Deus dicet illud, quod canitur. Sancti mei in carne positi certamẽ habuistis, mercedẽ laborum ego reddam vobis. Et illud, quod dicit Matt. 25. Venite benedicti patris mei, pcipite regnum &c. Et reuera illud regnum & istã mercedẽ videt dominus declarare dicẽs de Paradiso. Es. 65. Electi mei, & serui mei habitabũt ibi

Sequitur

Sequitur. Serui mei comedent, serui mei bibent, serui mei lætabuntur, serui mei laudabunt. Sed heu procul dubio quàm multi sunt hodie, & serui, & amici, & filij Dei in statu ecclesiastico, q pro certo tali filiatione, famulatu & seruitio se reddũt indignos, in quantum. s. Deo ingrati sunt, ipsiq; non obediunt nec intendunt. De talibus dicit ipse Deus cõquerendo in ps. Amici mei, & ꝓximi mei de longè steterunt. Et illud. Extraneus factus sum fratribus meis, & pegrinus filijs matris meę. Et illud. Notos meos lõgè fecit à me. Et illud. Cantic. 1. Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Et Thre. 1. Vocaui amicos meos, ipsi aũt spreuerunt me: alia litera: deceperunt me. Igitur dico, ꝙ istud pronomen meus aliqñ refertur ad Deũ. ¶ Secundò principaliter dico, ꝙ qñq; fertur ad iustum. Quilibet. n. iustus põt dicere sua bona spiritualia, nõ terrena. Illud. n. non est nostrum, quod à nobis potest violẽter auferri. Sic verè dico de mundi bonis, ꝙ non sunt mea, quia. s. aliunde solẽt accedere, & modicũ solent procedere. Sed re vera bona spiritualia, & æterna, s. Dei gratia, virtutum copia, sacra sciẽtia, cœlestis gloria, propriè nostra sunt, qa ista ab intrinseco non deforis veniunt, & si volumus, tenaciter nobis insunt, & nunquam per cuiuscunq; violentiam auferuntur, aut fugiũt. Vnde vr̃, ꝙ mundus & fortuna, possunt dicere homini illud, quod Benadab rex Syriæ mandauit regi Israel. 3. Reg. 20. dicens. Argentum tuum, & aurum tuum meum est, vxores tuæ & filij tui optimi mei sunt. Vt & ipse respondeat, quod sequitur. Iuxta verbum tuum dñe mi rex, tuus sum ego, & oĩa mea. Quia re vera oĩa bona tẽporalia, fortunæ sunt, sicut. n. ista potuit nobis dare, sic & ista põt, qñ ei placuerit, submouere. Sed re vera bona spiritualia supradicta. s. gratia, mores, & scientia propriè nostra sunt, quia ista nobis inuitis, nec pereũt, nec recedunt. Vnde de Stilbontè philosopho legitur in epistola. 9. Senecæ, ꝙ cum capta, & succensa ciuitate sua, bonis suis oĩbus direptis, & perditis, lætus & gaudens exiret, & peteretur ab eo cur gauderet, cum oĩa perdidisset, responderit. Nihil perdidi, omnia. n. bona mea mecum habeo, s. scientiam & virtutes, alia verò, quæ habebam, mea non erant. ¶ Adhuc dico, ꝙ inueniuntur quædam bona propria bonorum siue iustorum. Et sic in persona viri perfecti dico, quòd

Meus est Deus, per quem iustificor,
Mea est anima, per quam viuificor,
Meæ sunt virtutes, per quas rectificor,
Mei sunt proximi, per quos lætificor,
Mea est vita æterna, per quam glorificor.

Igitur dico, ꝙ meus est De⁹, per quẽ iustificor. Deus. n. ꝓpriè põt dici, meus, qui. s. creauit me cum non essem, recreauit me, cũ esse desijssem, redemit me cũ perijssem, erexit me cũ cecidissem, se meũ fecit, cũ suus essem, se mihi dedit cum pauper essem. ps. Ecce cognoui, ꝙ Deus meus es tu, tu es. n. ipse rex meus, & Deus meus, qui mãdas salutes Iacob. vt quilibet exemplo Thomæ dicat. Io. 20. Dominus meus, & Deus meus. Ps. De⁹, Deus meus ad te de luce vigilo. Deus, Deus respice in me. ¶ Item dico, ꝙ mea est anima, per quam uiuificor. vt sic dicamus Deo illud Gen. 12. Bene sit mihi propter te, & viuat aĩa mea ob gratiam tui. psal. Viuet anima mea, & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me. Et illud Genes. 32. Vidi dominũ facie ad faciem, & salua facta est aĩa mea. ¶ Item dico, ꝙ meæ sunt virtutes, per quas rectificor. Virtutes. n. tam naturales, q̃ morales, tam etiam theologicæ q cardinales, quãdo ipsas habemus, propriè nostræ sunt, quia vbicunq; fuerimus, nobis insunt, & nos nisi voluerimus, non dimittũt. Igitur ꝙ mea sit virtus fidei, patet Rom. 1. vbi dicitur. Consolari (inquit) in vobis per eam, quæ inuicem est fidem vestram, & meam. Et Iacob. 2. Ostendam tibi ex operibus fidem meam. Item virtus spei. Iob. 19. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Item virtus orationis. Psal. Oratio mea in sinu meo cõuertetur. Item virtus humilitatis, seu subiectionis. Ps. Vide humilitatẽ meã, & laborem meum, & dimitte omnia delicta mea. Item virtus patientiæ. Iob. 17. Patientiam meam quis cõsiderat? Itẽ virtus prudentiæ. Prouerb. 8. Mea est prudentia, mea est fortitudo, & sic de alijs virtutibus. Quia re vera virtutes sunt nostræ ꝓpriè qñ ipsas habemus. Et sic bene dixi, ꝙ meæ sunt virtutes, quibus rectificor. ¶ Item dico, ꝙ mei sunt proximi, per quos lætificor. Constat. n. ꝙ illi, qui se inuicem diligunt in possessionem & proprietatem alter alterius se suscipiunt, sicut ille pater dicebat filio Luc. 15. Fili omnia mea tua sunt, & omnia tua mea. vt sic dicat quilibet proximo vel amico illud. 2. Esdr. 4. Proxim⁹ mihi sedebis, & cognatus meus vocaberis. Itẽ mea est vita æterna, per quam glorificor. quia re vera nihil aliud est tam proprium beatorũ, seu iustorum, sicut gloria æterna. Illa. n. nunquam perditur, sed apud quemlibet cõtinuè renouatur. vt quilibet beatus dicat illud Iob 30. Gloria mea semper innouabitur, & arcus meus in manu mea semper instaurabitur. Et illud Esa. 42. Gloriã meam alteri non dabo. Et breuiter, ista sunt quędã bona, quæ bonis sunt propria, & q cuilibet iusto tam in vita ista quam futura in hæreditatem possessionem, & proprietatem spiritualiter sunt concessa. Psal. Hæreditas mea præclara est mihi. Tu es qui restitues hæreditatẽ meam mihi. ¶ Tertiò dico, ꝙ quandoq; refertur ad impium. Quilibet. n. impius potest propriè dicere meum est peccatũ, mea est iniquitas, iuxta illud Genes. 41. Confiteor peccatum meũ. Et in ps. Qm̃ iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum cõtra me est semper. Et illud. Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meũ. Propter quòd torquebit eum intolerabilis pęnę crudelitas. Quia re vera illi, qui dãnabuntur nihil habent magis proprium, q̃ pęnam æternam. Ista. n. propriè sua est, quia nũquam possunt ipsam amplius perdere vel delere. Dicat ergo damnatus illud Iob. 23. Nunc aũt in amaritudine est sermo meus, & dolor plagæ meę aggrauatus est super gemitũ meũ. & Thr. 1. O vos oẽs, qui transitis per viã attẽdite, & videte si est dolor similis sicut dolor meus. Ista sunt q̄dã mala ꝓpria malorum. ¶ Quartò dico, ꝙ sunt plura tã bonis, q̃ malis communia, quæ. s. tam bonus, q̃ malus potest dicere sua, & sibi tanq̃ ꝓpria abscribere, & suæ ditionis, & dñij reputare. Et sic dico, ꝙ homo in malo significato dicit suam

Carnis fragilitatem,
Mentis varietatem,
Vitæ calamitatem,
Mundi aduersitatem,
Mortis necessitatem.

Dicam igitur in malo significato, ꝙ mea est carnis fragilitas corruptibilis. Iob. 5. Nec. n. fortitudo mea, vt fortitudo lapidis, nec caro mea ęnea est. Ista est. n. corruptioni subiecta, & morti finaliter deputata. Iob 7. Induta est caro mea putredine, & sordibus pulueris. Item mea est mẽtis mobilitas variabilis. Vñ Io. 17. Cogitationes meæ dissipatæ sunt torquẽtes cor meũ. & idẽ. c. 20. Cogitationes meæ variæ succedunt sibi, & mens in diuersa rapitur. Itẽ mea est vitæ calamitas non durabilis. Iob. 7. Memento qm̃ ventus est vita mea, & sequitur ibidẽ. Parce mihi dñe, nihil. n. sunt, dies mei. Item mea est iugis aduersitas incessabilis. Proprium est. n. hoĩs, ꝙ sit continuè in miseria & labore. Vnde Iob. 16. Nunc aũt oppressit me, & in nihilum redacti sunt oẽs artus mei: Saccũ cõsui super cutem meam, & operui cinere corpus meũ. Facies intumuit à fletu, & palpebræ meæ caligauerunt. Itẽ mea est mortis necessitas immutabilis. Istud est. n. nostrũ propriũ. s. mori debere. Esa. 38. Præcisa est velut à texente vita mea. dũ adhuc ordirer, succidit me. 2. Timo. 4. Ego. n. iã delibor, & tẽpus meę resolutiõis instat. Et sic patet, qũo istud ꝓnomẽ possessiuũ meus, mea, meũ, denotat possessionẽ, q̃ cõiter & indifferẽter possidẽt iusti, & iniusti, possessionẽ iniusti, possessionẽ iusti, possessionẽ Dei. Sufficit, quia in infinitũ posset ꝓtẽdi. Vide infra in aliis ꝓnominibus, s. tuus, suus, nostri, vestri, & sui.

Michael. Nota, ꝙ Michael interpretatur qs vt De⁹ vel quis est vt deitas. Micha verò interpꝛ̃tatur qs, vel qs est iste. Micheas aũt interpretat̃, qs ẽ iste, vel qs est in hoc loco. De beato autem Michaele archangelo vel de quolibet homine Michael appellato dic, ꝙ iste est vel fuit A

Conformitate deificus,
Benignitate munificus,
Seueritate terrificus,
Subtilitate verificus.

Talis. n. Deo pro virib. se cõformauit. Ideo Michael interpretat̃, qs vt Deus, seu qs vt deitas, qa. s. iste ꝑ cõformitatẽ creaturæ possibilẽ se Deo cõformauit, & ei assimilauit. Vñ iste ẽ ille Micheas, de quo dr̃. 2. Para. 18. Voca cito Micheam filiũ Iemla. Iemla. n. interpretat̃ parcẽs, significãs Deũ cui⁹. s. iste fuit filius, inquãtum fuit sibi similis iuxta posse. Itẽ ipse miseros iuuit, & sustẽtauit. Vñ de beato Michaele legit̃, ꝙ ipse stat ꝓ filiis populi Dei. Dan 12. Item iste malos terruit, & dissipauit Apo. 12. Michael archangelus p̄liabatur cũ dracone, & Draco pugnabat, & Angeli eius, & nõ p̄ualuerũt, neq; locus inuentus ẽ eorũ amplius in cęlo. Applica bñ de iustitia ipsius. Itẽ iste veritatẽ dixit, & p̄dicauit, similis illi Michee, de quo. 3. Re. 22. Micheas ait. Viuit dñs, qa qdcunq; dixerit mihi dñs, loquar. Vñ ẽt de sciẽtia, & veritate istius põt dici illud Iude. Michael archangelus disputauit cum diabolo &c. Expone, & applica.

A **Mihi.** Nota, ꝙ ista dictio Mihi signat quandam ad seipsum applicationem, quandam appropinquationē & quandam acquisitionem, reiq; vendicationē. Igitur dicamus, ꝙ mihi pōt dici in persona Dei, iusti, impij. Quælibet.n. istarum trium aliqua vult sibi appropriare, aliqua attribuere aliqua acquirere, aliqua vendicare. Vel econtra negatiuè, aliqua sibi deesse, aliqua refugere, aliqua refutare. Dico igitur, quod ista dictio mihi potest dici de

Deo, qui solet omnia vendere,
Iusto, qui sibi virtutes solet dedicare.
Impio, qui sibi vitia solet applicare.

Primò igitur referamus istud pronomen mihi ad Deū, qui oīa sibi vendicat. Constat.n.ꝙ Deus proprie potest dicere mihi, quia.s. oīa attribuenda sunt ipsi tanquam esse primario, & finali. Mihi.n. est datiui casus, & per consequens, signat liberalem, & munificam erogationem, & est pronomen primæ personæ ſm grammaticos, & numeri singularis. Et re vera ista possunt dici de deo, quia.s. iste est casus datiui, quia est liberalis munificentiæ. Oīa.n. bona ab ipso dantur, quia ipse est, qui dat oībus affluenter, & non improperat, & oīa à patre data sunt illi, & oīa etiam vult ab aliis sibi dari, & sibi attribui, & adscribi, dicens Io.6. Omne, quod dat mihi pater, ad me veniet, & oē quod dedit mihi, nō perdam ex eo. Et illud Mat.28. Data est ois potestas in cęlo, & in terra. Item acquisitionem signat, quia est virtualis industriæ, & ꝓuidentiæ. Vult .n. semper acquirere, & potissime aīas, cupit recipere, & habere, dicens. Gen.14. Da mihi aīas, cetera tolle tibi. Item pronomen est, quia pro noīe.i. pro nobis ponitur, & hoc fuit, qñ datus fuit pęnæ, & morti, & violentiæ, dicens.s. illud, Calicem, quem dedit mihi pater, non vis, vt bibam illum? Ioan. 18. Itē primæ personæ est, propter superioritatē dignitatis, & pręminentiæ. Primus.n. est, & ante eū nō est alius. Vnde ipse pōt dicere illud. 2. Reg.18. Fac primo mihi subcinericios panes. Itē singularis est numeri, ꝓp vnitatem deitatis, & essentiæ. Vnus .n. & singularis est Deus. Vñ ipse pōt nobis dicere illud Mat. 25. Quod vni fecistis, mihi fecistis. Ecce ergo quomodo istud vocabulū mihi pōt applicari ipsi Deo cuncta vendicanti. Et re vera ipse vult, & petit ꝙ sibi attribuamus, & adscribamus

Essentiam quæ non moritur,
Iustitiam quæ non flectitur,
Prudentiam quæ non fallitur,
Munditiam quæ non mergitur,
Clementiam quæ non sistitur,
Amicitiam quæ non rumpitur,
Laudem & gloriam quæ non fingitur,
Cultum & latriam quæ non læditur,
Obedientiam quæ non frangitur.
Magnificentiam quæ non existimatur.

Dico igit, ꝙ Deus vult sibi attribui, essentiam immutabilem. Vnde ipse est, qui dicit Exo. 3. Quiest, misit me ad vos. Sequitur. Hoc nomen est in æternum mihi. Itē adscribit sibi iustitiam inflexibilem. Vnde, ipse est, qui dicit Deutero.32. Mihi vindictam, & ego retribuam eis in tempore. Vnde ipse est, q dixit Pharaoni. Exod.3. Vsquequo non vis subiici mihi? Dimitte populū meū, vt sacrificet mihi, alioquin inducam locustam in fines tuos. Et Esa.47. Vltionem capiam, & nō resistet mihi homo. ¶ Itē adscribit sibi prudentiam, seu sapientiam infallibilem. Vnde ipse Christus videtur dicere illud Sapi.7. Optauit, & datus est mihi sensus. Et sequitur. Venerunt mihi oīa bona pariter cum illa, .s. cum sapientia. ¶ Item vult sibi attribui munditiam, & sanctimoniam infœdabilem, quia.s. cum ipse sit sanctus, & mundus ipse vult, ꝙ omnes illi, qui seruiunt sibi, sint sanctificati, & mundi. Leuit.10. Sanctificabor, qui appropinquant mihi. ¶ Item sibi adscribit clementiam seu misericordiam infinibilem. Vnde ipse dicit. Exod.23. Miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit. Ideò ipse dixit. Exod.30. Oleum vnctionis nomen erit mihi. Oleum .n. misericordiam signat. ¶ Item sibi adscribit amicitiā incessabilem. Vnde ipse est, qui dicit animæ, spōsæ suæ. Oseæ.2. Spōsabo te mihi in fide. Et Cantic.5. Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea. ¶ Item adscribit sibi ad laudem, & gloriam honorabilem. Iste.n. vult gloriam, & laudem sibi impēdi, & à deuotis cordibus exaltari, secundum illud Esa.43. Populum istum formaui mihi, laudem meam narrabit. ¶ Item vult sibi impendi cultum & latriam indefectibilem. Cultum enim diuinum nō vult alicui impendi nisi sibi. Vnde ipse est, qui dicit Exod. 20. Altare de terra facietis mihi. Et. 1. Regum.2. dicit. Elegi (inquit) eum (scilicet Aaron) in sacerdotem, vt ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum. ¶ Item vult sibi attribui obedientiam, seu reuerētiā amicabile, quia.s. ipse vult sibi à suis seruiri, & humiliter obediri. Vnde ipse dicit illud Ezechiæ. 20. Seruiet mihi ois domus Israel. Et Esa.45. Mihi curuabitur omne genu. ¶ Item sibi vult adscribi munificentiam inæstimabilem, .i. præmium & munus gloriæ Paradisi, ad quod.s. seruos & ministros suos finaliter deducit, dicens illud Zachar.9. Circundabo (inquit) domum meam ex his, qui militant mihi. Et illud Ioannis.12. Qui mihi ministrat mihi, me sequať, & vbi sum ego, & illic & minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eū pater meus qui est in cœlis. Ecce ergo quō istud vocabulum mihi Deo adscribitur, & attribuitur, & quomodo per istud pronomen mihi oē, quod ad deum pertinet, eidem dedicatur, & applicatur. ¶ Aduerte tamen, quòd ēt istud pronomen pōt referri ad Deum iratum, & ad ipsum de pctoribus & contra impios indignatū. Vñ ipse est, qui de peccatoribus conqueritur dicens. Malach.1. Non est mihi voluntas in vobis. Vnde etiam ipse dicit est, qui dicit peccatori illud Num.22. Peruersa est (inqt) via tua, mihique contraria. Et aduerte, quòd ipse sibi reputat contrarios & aduersos multi generis peccatores. Et isti sunt

Adulatores pleni blanditijs,
Oblocutores prompti conuitijs,
Simulatores picti fallacijs,
Deprædatores puncti sæuitijs,
Ministratores dati nequitijs,

De vanis adulatoribus dicere videtur dñs illud Esaiæ 1. Quid mihi multitudinem victimarum vestrarum? Incensum abominatio est mihi. Et Hierem.6. dicit. Vt quid mihi thus de saba affertis, & calamum suaue olentem de terra lōginqua. Holocausta vestra non sunt accepta, victimæ vestræ non placent mihi. Thus.n. incensum & calamus, quæ in fumum odoriferum euanescūt, sunt verba adulatoria, vana, dulcia & placentia, quæ pro certo deum non lętificant, sed contristant. ¶ Item de prauis oblocutoribus dicit ipse dominus. Numer.14. Vsque quo detrahet mihi populus iste? De fictis simulatoribus.s. de hypocritis dicit dominus Hie.12. Nunquid auis discolor facta est hæreditas mea mihi? Auis discolor est hypocrita, palliore ficto discoloratus. Isti sunt.n. de quibus dominus dicit Matth.7. Igitur à fructibus eorum cognoscetis eos. Sequitur Non omnis, qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnū cœlorum. De duris deprecatoribus dicit dñs Hierem.12. Hęreditas mea facta est, quasi leo in silua. De iniquis ministratoribus, idest de malis & ignorantibus ecclesiasticis dicit ipse dominus Oseæ.4. Quia scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Omnes enim isti Deo sunt displicentes, & suis beneplacitis obsistentes. Vñ ipse dicit cuilibet tali illud Matth.16. Vade retro sathana, scādalū mihi es. Timeāt ergo isti illud, quod ipse dicit Exodi 32. Qui peccauerit mihi delebo eū de libro meo, quem scripsi. Potissime autē timeat malus ecclesiasticus sententiam illam, quā ipse profert Zach. 13. vbi dr. Frameam suscitabo super pastorem meum, & super virum cohęrentem mihi. Patet igitur, quomodo mihi refertur ad Deum cuncta vendicantem. ¶ Secundò dico quòd mihi pertinet ad iustum malum abdicantem. Iustus enim quilibet virtutes & bona acquirit, & vēdicat, & ea sibi adscribit, & applicat, omne vero malum refugit, & à se abdicat, dicens. Mihi absit bonum, mihi absit malum. Et nota, quòd istud pnomen mihi, in sacra scriptura, sibi dare & adscribi petit.s. aliqua, quę spectant ad statum pœnitentiæ, & conuersionis, aliqua, q̄ spectant ad statum perfectionis, aliqua, q̄ spectant ad statum excellētię & plationis, aliqua, q̄ spectāt ad statum opulentiæ & saluationis. ¶ Dicam igitur, quòd est vnum mihi virorum pœnitentium: quia procul dubio vir pœnitēs cogitās crimina quæ commisit, debet signa contritionis facere & ostendere, & sę vilem & miserum proclamare, dicens.s. illud Hie.10. Væ mihi super cōtritione mea, pessima plaga mea. Vt sic per mihi videatur petere, & requirere omnia sibi necessaria. Et sic ergo dico, quòd ipse debet dicere

Deus {
Parce mihi, nam malum edidi,
Redde mihi bonum quod perdidi,
Faue mihi in via, nam cecidi,
Prebe mihi cor fletus madidi,
Da mihi cor viri prouidi,
Adde mihi spem loci splendidi.
}

Deus (inquit) parce mihi, nam culpam admisi. Iob.7. Parce mihi

mihi domine,nihil.n.ſunt dies mei.Sequiẽ vſquequo nõ parcis mihi,nec dimittis me vt glu. al m am?peccaui. Et in Pſ. Remitte mihi vt refrigerer &c.Et illud.1.Reg.13. Propitius ſit mihi dominus.Et Lu.18. Deus propitius eſto mihi peccatori.Item Deus redde mihi bonum quod amiſi,ſ.gratiã quã perdidi.Pſal.Redde mihi lęti.ſalutaris tui,& Spiritum &c.Iudi.16.Redde mihi priſtinam fortitudinem.Itẽ Deus fer opẽ mihi,nam bellum commiſi.Pſalm.Eſto mihi in Deum protectorem,& in domum refu.vt ſaluũ me facias.Item Deus prębe mihi fletum quem dimiſi,hoc eſt dictu, Lachrymationem & dolorem pro peccatis.Iud.1.Terram arentem dediſti mihi iunge,& irriguam.Et merito,quia pro certo tales lachrymæ ſunt nutrimentum.& conſolatio aĩarum.Pſal.Fuerũt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.Item Deus da mihi ſenſum quem amiſi,hoc eſt dictu,ſapientiã & diſcretionẽ in his quæ pertinent ad ſalutem. Pſal.da mihi intellectum vt diſcã, mandata tua.Et Sap.9.Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam &c. Item deus adde mihi ſpem boni non viſi.ſ.fiduciam de gloria Paradiſi Et merito,quia mihi adhærere Deo bonum eſt,& ponere in domino Deo ſpem meam.Pſa.72.Et Heſter.14. Da mihi fiduciam rex deorum Vt ſic ſperando dicã illud .Pſa. Tu es qui reſtitues hæreditatem mea mihi.Et regratiando dicam illud Iob.10. Vitam & miſericordiam tribuiſti mihi,& viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum.Sic igi
D tur patet,ꝙ eſt vnũ mihi virorum penitentium.¶Deinde dico, ꝙ eſt vnũ mihi virorũ eminentiũ, hoc eſt dictu, virorum pfectorũ. Vir.n.perfectus omnia bona ſpiritualia ſibi applicat,& per illud pronomen mihi,oĩa petit,vendicat & applicat.Igitur dicat vir iuſtus atq; perfectus de ſeipſo.Mihi volo

T tulum veræ humilitatis.
Vinculum bonæ ſocietatis.
Nodulum firmæ ſtabilitatis.
Modulum æque ſacie atis.
Speculũ claræ lympiditatis & ſubtilitatis.
Riuulum piæ benignitatis.
Sarculum promptæ ſedulitatis.
Iaculum ſanctæ loquacitatis.
Titulum lætæ iocunditatis.
Stabulum tutæ ſecuritatis.
Floſculum mundæ ſynceritatis.
Lectulum gratæ tranquillitatis.

— Igitur dico, qđ vir perfectus ſibi vult verã humilitatem, & ideo ipſe dicit ĩ Pſal.Bonum mihi qa humiliaſti me. Et Eccl.23. Extollentiam oculorum ne dederis mihi. ¶Item ſibi vult vir iuſtus bonã ſocietatem. Vult.n.ſocietatem Dei, dicens illud Pſal. Mihi aũt adhærere Deo bonũ eſt. Et ſocietatem cuiuslibet alterius viri iuſti,dicens.ſ.illud Exod.22. Si quis eſt domini,iungatur mihi.Et in pſal.Recti adhæſerunt mihi. ¶ Item ſibi vult vir iuſtus firmam ſtabilitatem. Vnde ipſe dicit illud Pſ. A dextris eſt mihi dominus,ne commouear.Et alibi.Non veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris nõ moueat me.¶ Itẽ ſibi vult vir iuſtus æquã ſocietatem i.moderatam diuitiarum,& bonorum temporalium facultatem.Et ſic petit illud Prouer.30. Duo rogaui te ne deneges mihi, diuitias nec paupertates dederis mihi ſed tribue tm̃ victui meo neceſſaria.¶ Itẽ ſibi vult vir iuſtus ſummam lympiditatem.hoc eſt dictu,ſummã altitudinẽ, & ſublimitatem mentis ad cõtemplandum Deum,& bona ſuprema Et ſic dicit illud Sap.7.Optaui,& datus eſt mihi ſenſus,inuocaui, & venit in me ſpiritus ſapientiæ.Vt ſic de contẽplatione dicat Deo illud Cant.2.Oſtende mihi faciem tuam. ſonet vox tua in auribus meis &c. Et illud . Dilectus meus mihi & ego illi.¶Itẽ ſibi vult vir iuſtus piam benignitatem,qua.ſ.prouideat indigenti,dicens.ſ.illud Eccle.24.Factus eſt mihi trames abundas,& fluuius meus appropinquauit ad mare.¶Itẽ ſibi vult vir iuſtus promptam ſedulitatẽ, quia.ſ.ipſe in oĩ diſciplina,& opere virtuoſo libenter appetit laborare,dicens. Eccl.24.Vide qm̃ non ſolum mihi laboraui, ſed cunctis exquirentibus diſciplinam.¶ Itẽ ſibi vult vir iuſtus ſanam loquacitatem,ſ.prædicando, dicens.ſ. illud Eſai.59. Dominus dedit mihi lingnum eruditum, vt ſciam ſuſtentare eum qui lapſus eſt verbo.vt.ſ.dicat illud Dan.3.Placuit mihi prędicare ſigna eius,quia magna ſunt,& mirabilia eius,quia fortia.¶Itẽ vult vir iuſtus lætam iocũditatem.ſ. gaudium in ſpiritu ſancto dicens.ſ.illud Baruch.4. Venit mihi gaudium à ſancto.Et Luc. 1.Magnificat aĩa mea dominum, quia fecit mihi ma.qui potens eſt,& ſan.nomen eius.¶ Item vult vir iuſtus tutam ſecuritatem.Habet.n.firmam fiduciã in domino, in quo fiducialiter requieſcit,dicens.ſ.illud pſ. Dñs adiutor, nõ timebo qđ faciat mihi hõ.Dñs mihi adiutor, & ego deſpiciã oẽs inimicos meos. Non moriar, ſed viuam &c.¶Item vult vir iuſtus mundam ſynceritatem,hoc eſt dictu, conſcientiæ & innocẽtiæ puritatem.pſ.Non adheſit mihi cor prauum.¶Item vult vir iuſtus gratam tranquillitatem, videlicet quietẽ animi, q̃ facit charitas & deuotio,dicens.Eccl.51. Modicum laboraui,& inueni mihi multã requiẽ. Patet igitur,ꝙ eſt vnũ mihi virorũ eminẽtiũ.¶Deniq; dico,ꝙ eſt vnũ mihi virorũ præſidentium.Et ſic dico,ꝙ prælatus ſeu præſidens habet officiũ

Doctoris.
Rectoris.
Imperatoris.

— Doctoris ilico,cui credatur.Deu.4.Mihi mã dauit dñs vt docerẽ uos.Rectoris ẽt,per quẽ regatur.1.Eſdræ.1. Oĩa regna terræ dedit mihi dñs.Imperatoris ẽt,cui obediatur.pſ.Mihi alienigenæ ſubditi ſunt.& alibi.In auditu auris obediuit mihi. Hoc eſt igiẽ vnũ mihi virorum præſidentiũ.¶ Inſuper dico,ꝙ eſt vnũ mihi virorum triumphantium.Beati.n.qui regnant,poſſunt dicere mihi.quia omnia bona illis præſto ſunt,videlicet

Aeternitas quę nunquam terminatur.
Iocunditas quæ non contriſtatur.
Auctoritas quæ nunquam conculcatur.
Securitas quæ non conturbatur.
Saturitas quæ non minoratur.
Stabilitas quæ non obfuſcatur.

— De æternitate interminabili, põt beatus domino dicere illud pſa.Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo,delectatiões in dextera tua vſq; in finẽ. De iocũditate inæſtimabili dr̃ Baruc.4.Venit mihi gaudium à ſancto ſuper miſericordia.Ecõtra aũt in mũdo iſto nullum eſt gaudium.Thob.5. Quale mihi gaudium eſt qui in tenebris ſedeo, & lumen cœli non video?De auctoritate inſuperabili dicat beat⁹ illud Dan.4.Magnificentia amplior data eſt mihi.De ſecuritate ſeu tranquillitate imperturbabili dicat beatus illud 4.Reg.5. Requiẽ dedit mihi dominus. Et Apoc.14.Audiui vocem de cęlo dicentẽ mihi.ſcribe, beati mortui qui in dño moriuntur. A mõ iã dicit ſpiritus vt requieſcant à laboribus ſuis.De ſaturitate indefectibili dicat beatus illud Pſa. Dñs regit me,& nihil mihi deerit,ĩ loco paſcuæ ibi me collocauit.De ſubtilitate ſeu claritate inobfuſcabili.i.beatifica viſiõe,qua.ſ.Deũ in ſe, omnia in Deo vident,dicat beatus illud Apocalyp.22.Oſtendit mihi dñs fluuium aquæ vitæ ſplendidum tanquam cryſtallum &c.Vnde de viſione beata dici põt illud Pſa.Hæreditas mea præclara eſt mihi &c. Benedictus dñs qui tribuit mihi intellectum Sic ergo patet, qđ iſtud pronomen mihi,pertinet ad iuſtum mala refutantem.¶Tertiò principaliter dico, ꝙ iſtud pronomen mihi pertinet ad impiũ mala machinantẽ.Igiẽ notabo,ꝙ impi⁹ ſibi applicat mihi,& appropriat,dicẽdo. Mihi

Miſerias humanas.
Diuitias mundanas.
Delicias inſanas.
Scientias prophanas.
Mæſtitias orcanas ſeu vulcanas
idest infernales.

— Igitur de miſeriis humanis dicit peccator illud Hi.15. Ve mihi mater mea, quia genuiſti me virum rixę & diſcordiæ, oẽs maledicunt mihi.Iterum de diuitiis mundanis,quas.ſ.peccator ſibi appropriat,& appetit,in quibus gloriatur,& aĩo ſe extollit,videtur dicere illud Eccle.2. Coaceruaui mihi argentum & aurum,ſubſtantias regum,& prouinciarum.Feci mihi cãtores, & cantatrices, delicias filios hominum. De deliciis.i. de carnalibus blanditijs dicit peccator illud qđ dixit Amõ inceſtuoſus.2.Regũ.2. Veniat pro Thamar ſoror mea vt det mihi cibum,& faciat pulmentum.& ſequitur,ꝙ oppreſſit,& defloraūit eam . De ſcientiis prophanis dicat peccator ſicut Saul Phitoniſſæ.1.Reg.28.Diuina mihi in phitone, & ſuſcita mihi quem dixero ſuſcita mihi Samuelẽ. De moleſtijs ſeu de violentiis infernalibus ſeu orcanis, ideſt de pœnis orci id eſt inferni quas peccator ſibi finaliter applicabit,dicat ſimiliter illud Eſa.21. De terra horribili, viſio dura nunciata eſt mihi. Sic igitur patet quomodo iſtud pronomen mihi dicitur in perſona Dei,in perſona iuſti,& in perſona impij.

Michol Nota michol à Saul fuit nata, Dauid cõiugata,à viro ſublata,alteri ligata,tandem Dauid A
data,& regina uocata,ſicut hæc omnia patent.1.& 2.Re.Talis eſt aĩa,quæ.ſ.à Saule qui interpretatur abutens.i. à mũdo vel à corpore originaliter procreaẽ,tandẽ Dauid. i. Chriſto in baptiſmo coniungitur,ſed dũ peccat,alteri,diabolo copulaẽ,finaliter tñ per pęnitentiã Dauid.i.Chriſto reſtituiẽ,& ſic regina ſe bene regendo nuncupatur &c.Applica prout vis.

Mphiboseth Interpretatur os cōfusum, vel verecundū, qui fuit alius regis Saul qui de manu nutricis ad terram deiectus confractis pedibus claudus est effectus,& à seruo proprio est interfectus. Expone, si vis, quia transeo gratia breuitatis.

Migrare Nota, ꝙ migrare idem est, ꝙ trāsire, vel de vno loco ad alium se transferre, sed vide vbi transire,& in aliis titulis, quia paucę sunt auctoritates.

A **Militia Miles. Militare.** Not. ꝙ cū militare nihilaliud sit quam pugnam, seu militiam exercere, vel contra aduersarios bellare, vel dimicare, possum⁹ dicere, ꝙ tam in bono, ꝗ ī malo significato multiplex miles seu militia reperitur. Inuenitur.n. militia luminis speciosi, hois virtuosi, agminis, seriosi, turbinis fluctuosi, fulminis furiosi, nois odiosi, culminis gloriosi. ¶Prima est militia summorum Angelorum, de qua Iob.25. Nunquid est numerus militum eius? Secunda est militia virorum perfectorum, qui.s.armati virtutibus militant, & seruiunt creatori 2.Corinthio.10. Arma militię nostrę nō sunt carnalia. Et 2.Tim.2. Labora sicut bonus miles Christi. Tertia est militia bonorum clericorum, qui.s.in religione,& Ecclesia seruiunt,& militāt Christo in diuersis officiis,& statibus. De quibus Zach.9. Circundabo domum meam ex his, qui militant mihi. Quarta est militia fluctuum mundanorum .i.tribulationum, quæ continuè militant cōtra nos. De quibus dicitur Iob.7. Militia est vita hois super terrā. Et Iob.6. Terrores domini militant cōtra me. Quinta verò est militia motuum internorum. De quibus dicitur. 1. Pet.2. Abstinete vos à carnalibus desideriis, quę militant aduersus aiam. Sexta est militia crudelium tyrannorum, de quibus dr̄ Ioan.19. ꝙ milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt Christo. Septima verò est militia nobilium dominorum, qui.s.iustè militant,& defendunt rempublicam, sicut debent, ordinati ad tuitionem,& custodiam aliorū. Actu.28. Permissum est Paulo permanere sibimet cum custodiente se milite. His ergo ꝑmissis dicam solū triplicem esse militiam, videlicet vnā, quæ

B Imponitur naturaliter,
Exercetur virtualiter,
Ministratur temporaliter.

Primò ergo, dicā, ꝙ est quædam militia naturalis,& ista pro certo nihil aliud est, ꝗ vita præsens quæ pro certo propriè militia dr̄, eo ꝙ extra patriam in exercitu,& expeditione in aliena terra seruire, & contra tribulationes, exteriores,& tentationes interiores militare,& continuè laborare probamur, vbi certè modicis stipendijs ꝑmiamur,& plurimis periculis subiugamur. Militia ergo est vita hois super terram. Quia re vera sicut miles, dum ē in acie, vt plurimum semꝑ est in periculo, raro in tuto, multum in labore, raro in quiete, sic hō. Quinimo sicut miles, qui est in acie, semper habet oculū intentū ad exitum pugnæ, ad laudē victoriæ,& ad regressum patriæ, sic hō, dū est in militia, vitæ ꝑsentis, semper debet habere oculū cordis ad exitum mortis, & ad laudem finalis victoriæ,& ad quietem,& pręmium salutis æternæ, sicut habebat ille, qui dicebat. Iob.14. Cunctis diebus, q̄bus nūc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Et aduerte, ꝙ sicut milites q̄nq; non bn̄ se habent in prælio, & sic non solent attingere ad triumphum nec ad quietē, sed potius ad miseriam,& laborem, sicut ponit Titus Liuius de militibus Romanis, qui in prælio cannensi, aliis stantibus, & morientibus fugerunt, qui ꝑp hoc damnati sunt à senatu, ne vrbem ingrederentur, sed qđ tandiu in Sicilia extra propriā patriam militarēt, quousq; hostis Hānibal, qui ipsos vicerat ab Italia pelleretur. De alijs etiam militibus Romanis legit, ꝙ quia malè se habuerant in conflictu, damnati sunt ad hanc pœnam, quod aliis militibus recipientibus frumentum in stipēdio, ipsi solum hordeum pro stipendio reciperēt,& quod etiam aliis prandentibus,& sedentibus in comedēdo, ipsi stādo,& in pedibus comederēt, quousq; ignauiam suam sequētibus virtutibus, & præstantia militiæ futuræ purgarent. Sic verè dico, ꝙ in hac militia vitę huius multi sunt, q̄ magis demerentur, quam merentur, & magis acquirunt vituperiū, ꝗ triumphum, magisq; merentur nutriri hordeo, ꝗ tritico, magis stando, & laborando refici, quam sedēdo,& quiescendo, quia.s. magis cōtinuatur malitia talium ad continuationem perpetui laboris, ꝗ ad triumphum perpetuæ gloriæ,& honoris. Actu.12. Erat non parua turbatio inter milites. Veruntū q̄nq; fit, ꝙ per virtutem pęnitentiæ taliter post lapsum militant, ꝙ victorem suum diabolū superant, & qđ per facta strenua verecundiā primā purgant,& sic vrbē Paradisi,& patriā propriam recuperant, ꝗ perdiderāt. Isti ergo dicāt quod cūctis diebus quibus nunc militant, expectant donec veniat immutatio sua. Vt sic tales dicant illud.2.Cor.10. Non ƒm carnē militamus, sed ƒm spiritū. Arma.n. militię nostræ nō sunt carnalia. Ista est ergo militia naturalis. ¶ Secundò principaliter dico, quod inuenitur militia virtualis. Illa.s.qua hō militat

Virtuosè viuendo.
Sanctitudinem seruando.
Scripturis insistendo.
Ecclesiam regendo.
Debitè ministrando.
Benè operando.

Quilibet.n. iustus pōt dici miles, qui virtutib⁹ armatur,& qui contra carnē, mundum,& diabolum militat,& operatur. Quilibet.n. Christianus,& maximè ecclesiasticus, ad talē militiam eligitur,& ad stipendia vitæ æternæ finaliter recipitur, dum tn̄ victoria ab hostibus aiæ, & fidei reportetur. Et si vis dic, ꝙ quicunq; vult digne Deo militare, debet esse instar boni militis.s.fidelis,& gratus, diligens & ratus, à reb⁹ militiæ non distractus, ducibus substratus, ictibus subactus. ¶Ista.n. sunt quinq; quæ requirunt in quocunq; milite, tā spirituali quā tēporali, videlicet ꝙ fidelis existat.1 Tim.1. Hoc præceptū cōmendo tibi, vt milites bonam militiam, habens fidem,& bonā cōscientiā. Itē ꝙ diligens insistat. Vn̄ illud pręd ictum: Labora sicut bonus miles.2.Timo.2. Itē vt ab alienis occupantibus desistat, quia.s.sicut dr̄.2.Tim.2. Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus. Itē ꝙ ducibus assistat, ꝙ eis pareat & obediat. Lu.7. Dn̄e sum sub potestate cōstitutus, habēs sub me milites,& dico huic, vade,& vadit, & alio, fac hoc,& facit &c. Itē ꝙ ictibus subsistat, seu ꝙ hostibus resistat. Vnde illud.2.Corint.10. Arma militiæ nostrę nō sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionē munitionū &c. Hæc est ergo militia virtualis. Sed re uera econtra inuenitur militia criminalis, & ista est illa qua mali militant diabolo malè agendo, sibi seruiendo,& pro ipso contra Deum & iustos pugnando, sicut.s.hæretici,& mali, qui continuè militant contra bonos. Act.12. Erat Petrus dormiens inter duos milites vinctus cathenis duab. Sed de malis militibus nota,& vide infra. Inuenit ergo militia virtualis. ¶Tertiò principaliter dico ꝙ inuenitur militia temporalis. Et sic nota quod ista militia

A Deo fuit instituta.
Pro iustis fuit constituta.
A malis iam est destituta.

Dico ergo, ꝙ militia à Deo fuit instituta, quia re vera officiū militare ortū habuit à Deo,& à natura. Sicut.n. ponit Plini⁹, expeditio militaris, dispositio exercituum,& mutatio castrorum,& tentoriorum, ortū habuit à locustis, quæ.s.more militari mutant exercitum,& præmittunt exploratores &c. Etiā ƒm ipsum, forma militiæ ortū habuit à Gallo, q.s. vngues habet ꝓ mucronibus, aculeos in tibijs ꝓ calcaribus, rostrū pro lācea, cristā ꝓ Galea. Etiā in mari inueniuntur quædā monstra ad formā militis facta, galeata.s.& loricata, scuto durissimo munita,& ensis similitudine armata. In his ergo apparet, ꝙ status militaris figurā, exēplū,& ortū habuit à natura, & quod à casu nō ꝓdijt neq; venit. Istud ergo est honor,& excellentia militibus, & signum ꝙ à Deo prouenerūt,& nō à casibus, ꝙ satis est verisimile. Quia ēt ipse Deus congregationes Angelorū sub titulo militiæ,& exercitus nominat,& suos milites ipsos vocat. Iob.25. Nunquid est numerus militū eius? Et in ecclesia de Angelis canit. Cumq; oī militia cęlestis exercitus &c. Vnde Esa.13. Ego dominus mandaui sanctificatus meis,& vocaui fortes meos. Sequitur. Dn̄s exercituū præcepit militiæ belli venientibus de terra ꝓcul. Militia ergo à Deo fuit instituta. Esa.40. Qui creauit hæc, eduxit in numero militiā. ¶ Deinde dico, ꝙ militia pro iustis fuit cōstituta, quia re uera milites Christi facti sunt

Pro republica tuenda.
Pro iustitia seruanda.
Pro ecclesia defendenda,
Pro nequitia propellēda,

Et inde est quod militibus qū creantur præcipitur quod ꝑ republica iuuanda debent esse parati. Et datur eis ensis, in signum quod pro iustitia facienda debent esse armati,& in pedibus calcaria aurea, in signum quod ad stimulandum equos debent esse muniti, sotulares perforatos & picturatos recipiunt, in signum ꝙ ad frigus & labores debent esse aptati. Frenum, zonas & omnia ornamenta debent habere deaurata, in signum ꝙ per honestatem ipsi debent esse præ alijs aureati. Vnde.3.Paralypo.17. dicitur ꝙ Iosaphat rex Iuda constituit militū numeros in cūctis vrbibus ꝓsidiaq; disposuit in terra Iuda,

E Iuda. Militia ergo pro iustis fuit cõstituta. ¶ Deniq; dico, ꝙ militia per malos fuit destituta, quia pro certo mali milites, qui.s. militia male vsi sunt, nomen militiæ deprauarunt, & ipsam in damnum, & non in vtilitatem reipublicæ conuerterunt. Et sic notabis, quòd multi milites moderni sunt

Superbi & de se præsumentes,
Auari & lucra cupientes. Vel
Crudeles & incompatientes,
Proterui & inobedientes.
Imbecilles & nunquã subsistentes.

Inter istos ergo inuenitur militia superborum. Et ista est militia cęli, quę totiens reprehenditur in scriptura, quia.s. tales superbi milites videntur tanquã cęlestes se aliis anteferre, & in cęlo, & nõ in terra præ cęteris nati esse, q.a certe tales præ cæteris volũt altius honorari. Vñ de illo Achab rege dr̃.4. Reg.21. quod ipse adorauit omnem militiam cęli. & Hiere.19. dr̃, quod filij Israel sacrificauerunt vniuersæ militiæ cęli &c. Tales præ cæteris solent citius terminari, quia.s. gloria talium parum durat. Esaię.34. Tabescet oĩs militia cęlorum. Item tales præ cęteris solẽt durius dissipari, quia.s. durissime puniuntur in fine. Vnde ibidem. Indignatio domini super vniuersam familiam cęli. Ista est ergo militia superborum. ¶ Inuenitur etiam militia auarorum, qui.s. non tendunt nisi ad pecuniam, & lucrum, de quibus dr̃ Matthę.28. qđ Iudæi pecuniam copiosam dederunt militibus, vt.s. veritatẽ tacerent, & exprimerent falsitatem. Sequitur. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. Inuenitur præterea militia proteruorum, seu crudelium tyrannorum, qui.s. alios nõ cessant impie lædere, bona eorũ rapere, & eos indebite conculcare, sicut apparet de Ioseph innocente, qui magistro militũ fuit venditus. Gen.37. De filijs Israel, qui translati sunt in babylonem, & captiuati per magistrum militũ. Hier.39. De vestimẽtis etiam Christi, quæ diuisa sunt à militibus, & de Christo, qui crucifixus est ab suis hostibus, sicut scribitur Ioan.19. Item tales præ cæteris solent mollius eneruari, quia.s. multi sunt, qui non valent nisi ad fugiendum, & non ad aliquẽ actũ fortitudinis faciendum. Vnde Esa.34. Omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea, & de ficu. Isti sunt ergo milites, qui in se pessimi sunt, & proterui, aliis aũt impii sunt & amari. Et ꝑpter hoc de bono presbytero narratur, quod dũ lætaniam suã in Quadragesima diceret, semper cõsueuerat dicere. Ab oĩ malo milite libera nos dñe. Quo audito, & ab alijs interrogato, quare sic oraret, respondit, quod militẽ in parochia sua habuerat, qui ipsum totũ comederat, & consumpserat, sed quia mortuus erat, ideo ne alius miles veniret ibidem, ita dominũ exorabat. Et breuiter tales mali milites, & nobiles à Deo finaliter visitabuntur, & in inferno ꝑpetuo punientur. Vñ Esa.23. dr̃ sic. Visitabit (inquit) dñs super militiã cęli in excelso, & sup reges terræ, & cõgregabunt cõgregatione vnius fascis in lacũ, & claudent ibi in carcere. Patet igitur, quõ inuenitur militia tẽporalis, virtualis, & naturalis.

A **Mille.** Nota, ꝙ numerus millenarius cum sit maximus, & perfectus, siue perfectissimus numerus, cõstãs ex denario centies ducto, inde potest denotare boni vel mali maximam quantitatem, vel multitudinem copiosam, siue cuiuslibet numeri vel temporis vniuersalẽ numerosam magnitudinem. Et ideo breuiter notandum, quod accipiendo mille, in bono, signat

Virtutum plenitudinem,
Sanctorum multitudinem,
Scripturæ fortitudinem,
Gloriæ magnitudinem,
Bonorum sanctitudinem.

Primò igitur dico, quod per mille significatur virtutũ plenitudo. Et sic sumitur. 2. Paralypo.1. vbi dr̃, ꝙ Salomõ obtulit domino mille hostias. Et Num.35. vbi dr̃, ꝙ circa ciuitates leuitarũ debebat esse spatium mille passuum pro pecoribus educendis. Mille.n. hostiæ, & mille passus significant plenitudinẽ virtutum, quæ.s. Deo debent à fidelibus offerri, & in quibus pecora.i. Christi fideles debent continuè impinguari. Vt sic cuilibet dicatur illud, quod dictũ ẽ Rebeccæ. Gen.24. Soror mea paruula es, crescas in mille milia. Vbi aduerte, ꝙ ad habendum numerum millenarium, i. plenitudinem virtutũ, necessarius est pius affectus. [Soror inquit.] Sui despectus. [Paruula.] Iugis ꝑfectus. [Crescas.] Et sic igitur sibi inhæret plenitudo virtutum. ¶ Secundò dico, ꝙ per millenarium numerum intelligitur sanctorum multitudo, scilicet maxima, &
B admirabilis, & perfecta collectio beatorum. Vnde nota, quod inter beatos est

Millenarius { Conuiuantium, Ministrantium, Iubilantium.

Sunt ergo ibi mille conuiuantes. Vnde Daniel.5. Balthasar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, & vnusquisque ẽm suam bibebat ætatẽ Balthasar. n. qui interpretaẽ absorbens diuitias, signat Deũ, qui diuitias æternæ beatitudinis in seipso cõtinet, & absorbet, q. pro certo in patria Paradisi mille, i. optimatib. vniuersitati beatorũ facit magnũ cõuiuiũ, & immẽsum, ita ꝙ vinũ æternæ fęlicitatis ẽm ætatẽ propriorum meritorũ bibunt, & recipiũt vniuersi. Item sunt ibi mille ministrantes, & isti significant vniuersitatem Angelorũ qui oẽs dicuntur administratorij spiritus in ministeriũ missi. Hebræ.1. De quibus dr̃ Dan.7. Milia milium ministrabãt ei, & decies centena milia assistebant ei. Item sunt ibi mille iubilantes, & isti signãt multitudinem prophetarum, & doctorum, qui iubilum vaticinorum, & bonorum, documentorũ promunt. De quibus dr̃ in Psal. Currus Dei decem milibus multiplex, milia lætantium, dñs Deus in eis in Synai in sancto. Et sic per millenariũ intelligitur sanctorum multitudo. ¶ Tertiò dico, quod per millenarium intelligitur scripturæ fortitudo, vel verborum domini magnitudo, vel documẽtorum ibi existentium, amplitudo. Bene ergo dr̃, quod scriptura est sicut turris, Dauid, in qua mille clypei pendent ex ea, oĩs armatura fortium. Can.4. Quartò dico, ꝙ per millenariũ intelligitur, gloriæ amplitudo. Vnde Deus dr̃ facere misericordiam in multa milia diligentibus se. Deuter.5. Can.8. Vir affert pro fructu eius mille argenteos. ¶ Quintò dico, ꝙ per millenariũ, intelligitur bonorũ hoĩum sanctitudo. Vnde de Christo, qui præ omnibus bonis fuit electus, dr̃ Cantic.5. Dilectus meus, candidus, & rubicundus, electus ex milibus. Sic igitur patet, ꝙ mille signat in bono. ¶ Sed adhuc dico, quod mille signat omnem multitudinem aggregatam in malo. Vnde nota, quod per mille intelligitur

Multitudo { Demoniorum, Peccatorum, Etiam tormentorũ.

Demones.n. per millenarium denotanẽ. Vñ de locustis exeuntib⁹ de puteo abyssi dr̃ Apoca.9. Erat numerus exercitus vigesies milies dena milia. Vnde & de Christo demonem superante dr̃ in Psal. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Item peccatores per millenarium designantur. Vnde de philisteis à Dauid victis dr̃. 1. Re.18. Saul percussit mille, & Dauid decem milia. Vnde dãnati millenario numero figurantur. Vnde 1. Machab.2. Mortui sunt vsq; ad mille aĩas hominum. Et Esa.30. dr̃. Mille hoĩes à facie terroris vnius fugient. Item æternitas tormentorum ad millenarium applicatur. Vnde de diabolo dicitur Apocalyp.20. quòd ligatus fuit in carcere per annos mille. Et sic igitur patet, quod mille signat in bono, & in malo. Et hæc de mille sufficiant.

Ministrare. Minister. Nota, quòd in scriptura minister accipitur in bono, & in malo. Vnde possumus notare, quòd in scriptura inueniuntur videlicet A

Ministri. { Splendoris, Vigoris, Erroris, Terroris.

Primi sunt ministri valde mirabiles. Secundi sunt ministri valde laudabiles. Tertii sunt ministri valde dãnabiles. Quarti sunt ministri valde terribiles. Primi ministri sunt Angeli cõprehẽsores, figurati i ministris Salomonis, quorum vestes & ordinẽ regina saba mirabatur, sicut dr̃. Reg.10. de quibus intelligitur illud Dan.7. Mille milium ministrabant ei, quia sicut dicitur Hebre.1. Deus fecit Angelos & ministros suos flammam ignis. vide eã supra. de Angelis Matt.4. vbi dicitur. Accesserũt Angeli, & ministrabãt ei. ¶ Itẽ dico, ꝙ secundi ministri sunt viri sancti, & iusti viatores. De quibus latius dicemus in sequẽti. §. aliquid. Potissime .n. ministri possunt dici prælati, à ministrando, eo.s. quod subditis debent ministrare virgã pastoralis correctionis, panem temporalis subuentionis, potum scientialis instructionis, & prędicationis. Et accipitur Matt.20. Quicunq; voluerit fieri maior, erit minister. In aliquibus enim religionibus, prælati vocantur ministri, eo quod prælati debent aliis ministrare, sicut Christus de seipso dicit Matt. 20. Non veni ministrari, sed ministrare. Et Lucæ.22. Ego autem in medio vestri sum, sicut qui ministrat. ¶ Tertii ministri sunt viri impij, & peccatores. Isti enim ministrant diabolo diuersa obsequia, sibi

verò ministrant pœnam,& supplicia,alijs aût ministrant,mala exempla,& flagitia. Figurati in illis ministris,qui alapis,cedebant Iesum, sicut dicitur Marc.14. & Io.18. Vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu.Quodlibet.n.mortale pctm est vna alapa, qua dñs ab impijs verberatur. Isti.n sunt ministri diaboli,qui per hypocrisim transfigurant se in ministros iustitiæ, sicut dr.2.Corint.11. Et ideo periculosum est societatem talium ministrorũ intrare.sicut.n.dr Matt.14. Petrus, qñ sedebat cum ministris,& calefaciebat se,ter dominum negauit. Quia pro certo illi, qui cum ministris diaboli ad ignẽ auaritiæ se calefaciunt, Deũ sæpe peccando denegant, & cõtemnunt.¶Quarti verò ministri sunt infernales demones,& tortores, qui.s.sunt ministri Dei in vindictam malorũ. Sunt .n.ministri Dei,sicut bourellus,qui suspendit latrones,est minister regis.Ministri etiam sunt damnatorum,inquantũ.s.eis ministrant miseriam,& dolorem.De istis.n.videtur dictum illud Matth.22.Dixit rex ministris.Ligatis pedibus,& manib. mittite eum in tene.exte.Vnde Neæ.5.Ministri eorũ depresserunt populum.Et sic patet, qũo sumitur ministrare multis modis.¶Sed vt de ministris Dei,videlicet de viris iustis,& pfectis,& maximè de ecclesiasticis,& prælatis aliquid vlterius
B dicatur,aduertendum, q sicut reges habẽt multa genera ministrorum.s.quosdã superiores , quosdam medios,quosdam infimos,(Vnde videmus quod in magnis domib⁹ quidã ministrant panem quidam vinum,quidam carnes, quidã vestes & sic de alijs)sic procul dubio in domo magni regis(quæ est ecclesia) sunt multa genera ministrorum,i.hoĩum perfectorum,qui ministrant panem temporalis subuentionis,qui ministrant vinum dulcis,& blandæ consolationis,qui ministrãt carnes mollis,& dulcis cõpassionis, qui ministrãt vestes pulchræ,& honestæ cõuersationis. Oẽs.n.ministrant, & Christi ministri spirituales sunt.Ideò dicitur.1.Corint.4.Sic nos existimet homo,vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorũ dei. Et breuiter de quolibet bono ministro Christi potest exponi verbũ illud.1. Reg.2.Puer aũt Samuel erat minister in cõspectu domini.Vbi aduerte, q sicut bonus minister in domo magni domini debet habere quatuor conditiones, videlicet humilitatẽ,stabilitatem, sedulitatẽ, fidelitatẽ, sic p certo in ministris Christi debet esse humilitas,& patiẽtia,qđ ostenditur,cum dr.[Puer.]Stabilitas & permanentia, qđ oñditur,cum dr.[Erat.]Sedulitas & diligentia, qđ ostẽditur in verbo.[Minister.]Fidelitas & amicitia,qđ oñditur, cum dr. [In conspectu domini.]¶Primò ergo dico, qđ minister Dei debet habere humilitatem,& patientiam, quod oñditur, cũ dicitur. [Puer.] Puer.n.naturaliter est humilis, non.n.magis abhorret pauperem,q̃ diuitem,nõ magis gloriatur poni in alto q̃ in infimo.Manibus ẽt,& pedibus tangit terram.Patiens etiam ẽ,quia s.si verberatur,timet,& si illi quis iniuriatur,nõ dolet,si vituperatur,nõ indignatur,nec ad vindictã vel odiũ concitatur, sed magis ad fletum sicut ad vnicum remedium prouocatur.Talis procul dubio debet esse minister domini. Debet enim habere humilitatem in affectione, patiẽtiam in afflictione.Item ex toto debet tangere terram scilicet

Per { Mortis considerationem, / Humilitatis reprẹsentationẽ, / Pœnitentiæ macerationem, } Iuxta illud Ioh.1. Vlulate ministri altaris,cũ bate in sacco. ministri Dei mei.Si.n.sublimetur ad dignitatem, non debet gloriari, iuxta illud Eccl.32.Rectorem te posuerunt,noli extolli.Si associetur pauperibus,s.si in infimo gradu ponitur, non debet indignari. Si tribulationibus feriatur,non debet contristari, sed potius ad fletũ cõpunctionis excitari.Vñ Io.2.Plorabunt sacerdotes ministri dñi. Sed per firmitatẽ, & fortitudinẽ patiẽtiæ in melius roborari , sicut dr Apostolus.2.Corint.6.In oĩbus exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros, ĩ multa patiẽtia,inieiuniis multis p arma iustitiæ. Et sicut videmus, q puer ẽ sine malitia,& sine culpa,inocẽs ẽt, & sine dolo, sic p certo minister Chri debet eẽ pur⁹,innocẽs atq; mũd⁹, & sine macula peccatorũ.Vñ dr in Psal.Ambulans in uia immaculata hic mihi ministrabat. Samuel ministrabat añ faciem dñi, puer, accinctus ephor lineo, & tunicã paruã faciebat ei mater sua.Illa auctoritas dr.1.Reg.2 vbi ostenditur,q q. vult esse bonus minister,debet habere.s.puritatis nitorẽ , quia puer quasi purus aer,castitatis candorem, quia debet indui ephot lineo, paupertatis algorem , quia debet esse contentus tunica parua(id est)paupertate,& tenuitate,quã ministrat,sibi

ecclesia mater sua.Patet ergò,quòd Chri minister debet habere humilitatem & patientiam.¶Scdò dico,q ipse debet habere stabilitatem & permanentiam,quia.s.Christi ministri debent esse stabiles,& pseuerantes i seruitio & ministerio Christi,quod ostenditur,cum dr[Erat]. Verbum.n.sum,es,signat substãtiã , & existẽtiã permanentem.Vndẽ etiã de Deo cuius permanentia & existentia nunquam deficit , dicitur Apocalyp.1.Qui est,& qui erat,& qui venturus est.Quia proculdubio sicut planetæ,qui in firmamento motibus , & influentijs suis ministrant continuè famulantur,& ministerium, suum sibi à Deo traditum exequuntur,habent essentiam incorruptibilem,motum & influentiam indefectibilem,sed perpetuo p seuerantem & durabilem,sic illi,q in firmamẽto Ecclesię ministri positi sunt debent esse sine defectu in bono perseuerantes,& nunquã per imperseuerantiã desistentes.[Erat inquit]. Vñ de bonis perseuerantibus Christi ministris dr.2.Corint. 11.Ministri Christi sunt,& ego.Et sic patet, q debẽt etiam habere stabilitatem & perseuerantiam seu permanentiam.¶Tertiò dico,quòd illi,qui volunt esse Dei ministri debent habere sedulitatem & diligentiã,quod ostenditur in vero[minister]. Proprium.n.& proprijssimũ est ministro quòd debeat esse diligens & circunspectus.Et hoc principaliter ad tria,videlicet

Ad { Intelligendum,quod pręcipitur, / Exequendum,quod iniungitur, / Custodiendum,quod committitur, } Quia procul dubio ministri Dei nostri,s.fideles, & ecclesiastici,debent esse diligentes,& seduli ad Dei mandata intelligendum,quia sicut dr.Prou.14.Acceptus est regi minister intelligens.Ad Dei voluntatem exequendũ, iuxta illud Psal.Ministri eius,qui facitis voluntatem eius.Ad animas commissas tam nostras , quam alienas seruandum & custodiendũm.vnde Nume. 8.Erunt ministri fratrum suorũ in tabernaculo fœderis,vt custodiant, quæ sibi fuerint commendata.Et proculdubio talis sedulitas requiritur in Dei ministris ,quia sicut videmus omnia corpora superiora ministerium motus & influentiæ suæ tanta diligentia exequunt,quòd à die creationis suæ vsque ad diẽm iudicij nunquam cessare aut quiescere dinoscuntur.Non decet ergo Dei ministros esse in bonis operibus negligentes,qui vident creaturas irrationabiles esse in suis ministerijs diligentes.Et ideò Martha solicita satagebat circa frequens ministerium , sicut dicit Lucæ. 10.Leuitis etiam præcipitur.Num.18.quòd præsto sint ad ministrandum. Quia proculdubio sicut dictũ est,ipsi debent habere sedulitatem & diligentiam.¶ Quartò dico,quod ipsi debent habere fidelitatem & amicitia,quod ostenditur cum dicitur in conspectu Dei.Esse.n.libenter i cõspectu magistri & dñi sui,signum est fidelitatis & amoris.Et ideo fidelis seruus, & prudens debet in conspectu Dei per gratiam ministrare, vt fidelitatem & amicitiam possit prætendere, & monstrare Vnde Eccleli.24.In habitatione sancta corã ipso ministraui. Vt sic ipse possit dicere illud.3.Reg.17.Viuit dñs,in cuius cõspectu.sto.Et sic erit sicut ille,de quo dr ad Ephe.6. Nota faciet vobis, frater meus & fidelis minister, Tychicus , charissimus.Apostolus etiam.2.Ad Chorint.4.Hic iam quæritur inter despesatores,vt fidelis quis inueniatur. Fideles enim debent esse viri ecclesiastici & prælati.s.Deo,fidem ipsius cultodiendo.Sibi vtilitatem,aĩæ suæ proprię pro posse procurando.Proximo,bona cõmmissa ei distribuẽdo, & iustè & fideliter ad eum se habendo.Quod est contrarium in multis ecclesiæ ministris,quia scilicet bona Ecclesiæ, quæ à Deo susceperunt vt ipsa fideliter pauperibus ministrent,sibi & suis retinẽt & alijs infideliter subtrahunt,atque tenent.Contra quos dicitur Sapienti.7.Audite ergo reges & intelligite,discite iudices finium terræ &c.Sequitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius,non iuste egestis, neq; custodistis legem iustitię nec ẽm voluntatem eius ambulastis,horrende & cito apparebit vobis,quoniam iudiciũ durissimum fiet his,qui pręsunt &c. Non sic ergo charissimi , sed ministremus fideliter in gradibus nobis commissis.Quia.s.boni ministri

So lent singulariter dedicari,
Debent temporaliter honorari,
Sperant æternaliter præmiari.

Tales(dico)singulariter dedicantur.Vnde primo Paralypomenon 23.Separatus est Aaron,vt ministraret in Sancta sanctorum.Item temporaliter honorantur.Ecclesiast.7 In omni virtute tua dilige Deũ,& ministros eius non derelinquas. Item

item æternaliter præmiantur. Vnde Ioan. 12. Qui mihi mini strat me sequatur, & vbi ego sum, illic & minister meus erit. Et sic igitur patet, quomodo ministri Dei & Ecclesiæ debēt habere fidelitatem, stabilitatem, humilitatem. Et sic sufficit.
A Vide infra de seruo & seruire.

Minor. Minorare. Minimus Minoritas.

Nota, q̃ minoritas ĩ scriptura sumitur in bono, & in malo. Vnde breuiter notādum, q̃ per minus intelligitur siue intelligũtur homines humiles & virtuosi. Hoĩes fragiles, & vitiosi. Hoĩes pauperes & luctuosi. ¶ Signat ergo minoritas statum moralis humilitatis. Humilis.n. semper in sui conside ratione est minor, sicut Apostolus Paulus dicebat. 1. Cor. 15. Ego autem sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus. Circa quod aduerte, q̃ illa, quæ sunt mini ma quantitate, maxima sunt potestate s̃m philosophos, sicut patet de principijs corporum, & de qualitatibus elementari bus, quæ cum sint minima, tñ tantæ sunt virtutis, quod ab eis dependere omnia noscũtur. Inter aĩalia etiam videmus, q̃ illa, quæ sunt minora, sunt (vt cõiter) sagaciora, sicut patet de apibus, araneis & formicis. Humana.n. sapientia non attingit ad sapientiam animalium prædictorum, quam habent videli cet in grana cõgregando, in telam cõponendo, in cellas or dinando, & mella cõficiendo. Inter hoĩes etiā videmus, q̃ cæ teris paribus plus adundat virtus sensus in personis minorib. quam in magnis. Ad quod ẽt concordat auctoritas sapientis Prou. 30. vbi dicit, q̃ quatuor sunt minima terræ, & ipsa sunt sapiẽtibus. Sic procul dubio loquẽdo moraliter, illi, qui per humilitatem in sui consideratione aliis sunt minores, illi ẽt, qui consideratione diuitum sunt aliis viliores, s. viri sancti & iusti apud Deum reputantur maiores, & in virtutibus, & sapientia potiores. Vnde de hoc põt exponi illud Lucæ. 7. Qui minor est in regno cęlorum, maior est illo. ¶ Et aduerte, q̃ il li, q̃ sic sunt minimi vel minores, habebunt finaliter ĩter alios

Sapientiam clariorem,	Dico sapientiam clariorem.
Eminentiam digniorem,	Scyphus.n. Ioseph, per quem
Affluentiam pleniorem,	designatur sapientia, in sacco
Permanentiam longiorem,	fratris minoris fuit inuentus
Amicitiam grandiorem.	sicut dicitur Geñ. 44. Ad de-

notandum, q̃ illi, qui per humilitatẽ sunt minores, erũt aliis in potu scientię pleniores, quod maximẽ fiet in patria, vbi ve rificabitur illud Hebr. 8. Omnes.n. scient me, dicit dominus &c. Et illud præallegatũ Proue. 30. Minima terræ ipsa sunt sa pientiora. Item eminẽtiam digniorẽ. de Dauid.n. qui vnctus fuerat in regem, dr̃. 1. Reg. 17. q̃ ipse erat minimus fratrũ suo rum. Et 2. Paralyp. 22. dr̃, q̃ habitatores Hierusalẽ octauum filium minimum patris sui constituerunt regem. Ad denotã dũ, q̃ illi, q̃ per humilitatem sunt minimi, in patria erunt in dignitate maximi, & supremi. Itẽ affluentiam pleniorem. Vn de Esa. 60. Minimus erit in mille. Item permanentiã longiorẽ quia. s. tales cũ Christo perpetuo permanebunt, sicut de Beniamin minore filiorũ Iacob dr̃ Gen. 42. Minimus frater no ster cum patre nostro est. Item amicitiam grandiorem, quia .s. sicut oĩs res diligit simile sibi, sic Christus cũ per humilita tem fuit minimus, alios, qui per humilitatẽ sunt minimi val de amat, sicut ipse dicit Matt. 25. Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Et sic patet, q̃ minoritas signat statum, moralis humilitatis. Et de hoc potest potissime exponi illud Ephes. 3. Mihi autem omniũ sanctorum minimo data est gra tia. &c. ¶ Secundò dico, quod signat statum lethalis iniquita tis. Viri enim iniqui dicuntur minores, quia scilicet dimen siones virtutum deficiunt eisdem, videlicet

Altum spei,	Et ideò talibus põt dici illud
Longum fidei,	Dañ. 5. Appẽsum est regnum
Latum charitatis,	tuum in statera, & inuentum
Profundum humilitatis.	est minus habens. ¶ Tertiò di

co, q̃ minoritas signat statum labentis prosperitatis, quia vi delicet bona spiritualia dicuntur minora. Vnde Gen. 1. dr̃, q̃ Deus creauit duo magna luminaria, luminare maius, quod præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti. Luminare .n. minus est mundana prosperitas, quæ faciliter, & finaliter minuitur, & decrescit, iuxta illud Eccle. 53. A luna signũ diei festi, luminare minus, quod minuitur in consummatione. Lu na.n. quæ fluit, & refluit, illuminatur, & eclypsatur, signat pro speritatem temporalem sicut visum est de luna. Vel ẽt põt si gnificare minoritas statum pauperis tenuitatis, quia s. paupe res in hoc mundo alijs sunt minores. Et isti figu antẽ in grano sinapis, de quo dr̃ Marci. 4. quod minus est oĩbus seminibus, & tñ maius efficit oĩbus olerib. Quia. s. illi, qui per pauperta tem in hoc sæculo sunt minores fient oleribus. i. mũdi diuiti bus in alio grãdiores. vnde Luc. 9. Qui minor ẽ inter vos, hic maior est &c. Patet igitur, quod minoritas signat tempora lium labilitatem, delinquentium iniquitatem promerentiũ humilitatem. A

Mirari. Mirabile.

Nota, q̃ cum miraculum, seu mirabile sit illud, ĩ quo tota rõ facti, est potentia facientis, hinc est, q̃ attenta poten tia creatoris, nihil est mirabile vel stupẽdum. Dico tñ breui ter, quod res dicuntur mirabiles, vel quia insolitæ, vel q̃a ar duæ, vel quia incognitę. Idcirco multa videmus, quæ à nobis mirantur, & quę mirabilia merito iudicantur. Vnde breuiter nota, q̃ mirabilis dr̃ Deus, ratione summæ potestatis. Vir iu stus, ratione grandis bonitatis. Peccator, ratione magnę pra uitatis. Diabolus, ratione magnæ fallacitatis. ¶ Sicut.n. uide mus, q̃ aliqua miramur, quia valde magna, sicut cętum inter pisces, griphes inter volucres, elephantem inter bestias qua drupedes, gigantem inter hoĩes, aliqua etiam miramur, quia valde bona, sicut aurum in genere metallorum. balsamum in genere liquorum, sapphirum in genere lapidum preciosorũ, aliqua, etiam miramur, quia valde mala, & sic miramur sæui tiam leonis, inflaturam bufonis, impetum vnicornis, aliqua etiam miramur, quia valde astuta, & sic miramur vulpis mali tiam, draconis fallaciam, serpentis prudentiã, aranei astutiã, sic pro certo charissimi, loquendo moraliter, mirari possu mus res, quæ sunt cæteris grandiores, & sic (sicut dictum est) mirabilis est deus in sanctis suis, quia. s. ipse est infinitus in po tentia, in sapientia, in eminẽtia. Vnde Psalmo. Magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus. Item miramur res, quę sunt cæteris meliores, & sic miramur hominũ bonorum bo nitatem, conscientiam, perfectionem, virtutem, & humilita tem. Isti.n. rõne suæ decentiæ gratiosæ, ratione suæ sciẽtiæ lu minosæ, rõne suæ sanctimoniæ virtuosæ mirabiles alijs vidẽ tur, & spectabiles merito iudicantur, sicut sapiens de seipso dicebat Sap. 8. In conspectu sapiẽtium amabilis ero, & facies principum mirabuntur me. De Helia etiam dr̃ Eccl. 48. Am plificatus est Helias in mirabilibus suis. Item miramur res, quæ sunt cæteris nequiores, & sic põt admirari prauitas ho minum iniquorum. Mirabile.n. est illud, quod fit contra, su pra, & præter naturam. Et ideò cum Deus fecerit hominem rectum (sicut dr̃ Eccl. 7.) excessus criminum in hoĩe põt mi rabilis reputari. Vnde Esaiæ. 21. Babylõ dilecta mea facta est mihi in miraculum. Et Apocalyp. 17. dr̃. Vidi (inquit) mulie rem ebriam sanguine martyrum Iesu, & miratus sum cum vi dissem. Danielis etiam. 7. dr̃, quod bestia quarta erat terribi lis, & admirabilis, & fortis nimis, dentes habebat ferreos, co medens, atq; comminuens, & pedibus reliqua conculcans. Tales procul dubio sunt mundi peccatores, & maximè diui tes & potentes. Quia.n. isti inebriantur, & replẽtur sanguine martyrum, Iesu. i. substãtijs pauperum, & egenorum, quia ẽt dentibus crudelitatis suæ ipsi deuorant, & comminuunt diui tias alienas, aliosq; per iniurias cõcutiũt, & conculcant, hinc est, q̃ à cunctis mirabiles atq; terribiles possunt dici. Figura ti in illis septem vaccis pinguibus, quarũ mira species & ha bitudo erat, quæ (sicut dicitur Genes. 41.) Circa ripam flumi nis vireta carpebant. Et procul dubio tam sunt hodie enor mia, & grandia scelera aliquorum, quod bene possunt, & de bent mirabilia iudicari. Vnde Hier. 5. Stupor & mirabilia fa cta sunt in terra, prophetæ prophetabant mendacium, & sa cerdotes plaudebant manibus, & populus meus dilexit ta lia. Item miramur res, quæ sunt cæteris falsiores, & prauio res, & sic possunt admirari videlicet

Mundi maligna defraudatio,
Carnis deceptrix delectatio,
Hostis maligna cauillatio.

De quibus Hieremiæ. 23. dicitur. Seduxerunt populum meũ in mendacio suo, & in miraculis suis. Et sic igitur patet, qũo quatuor sunt principaliter admiranda. ¶ Sed vt amplius ali quid annectamus, dicamus adhuc de admirãda Dei potesta te, & de mirabili sanctorum bonitate. Sicut.n. videm⁹, quod creaturæ Dei sunt mirabiles, & admirandę. Quædam pp suę

ſuæ influentiæ vtilitatem, ſicut, ſtellæ, lapides precioſi, herbę, quædam ꝓpter ſuæ magnitudinis quantitatẽ, ſicut aer, & mare, quædam propter ſui motus celeritatẽ, ſicut cęlum, ſol & planetæ, ſic procul dubio deus debet à nobis admirari ꝓpter magnitudinem ſuę potentię creatiuæ, propter influentiã ſuę clementiæ recreatiuæ, propter motum, & efficaciã ſuæ occultæ prouidentiæ regitiuæ. Vnde nota, in ſole ſunt tria mirabilia, videlicet quantitas incredibilis, quia octies eſt maior terra, claritas inæſtimabilis, quia oculus non põt ipſam claritatẽ aperte conſiderare, motus imprecabilis, quia videlicet q̃uis tarde moueri videatur, certum eſt, ꝙ rapidiſſime circuit, & mouetur. Sic procul dubio in Deo ſunt tria, quæ ſunt valde admiranda, videlicet magnitudo ſuæ imměſitatis, de qua illud prædictum in Pſal. Qm̃ magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es deus ſolus. Claritas ſuæ ſapiẽtiæ, & veritatis, de qua in Pſal. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me. Celeritas ſuæ ꝓuidẽtię, & operatiuæ poteſtatis. de qua in pſal. Mirabilia opera tua, & anima mea cognoſcet nimis. Quia enim ſicut dicit in Pſ. ipſe fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra chã, terribilia in mari rubro. In quibus verbis aduerte, quòd ſicut in Deo principaliter ſunt tres virtutes, videlicet

Scientia infallibilis,
Clementia incredibilis,
Iuſtitia inflexibilis.

Sic verè tria genera mirabilium, ſeu miraculorum facta ſunt á Deo. ſ. quędã, quę pertinent ad ſuam ſcientiam luminoſam, quædam q̃ pertinẽt ad ſuam clementiam amoroſam, quædã quæ pertinẽt ad ſuã iuſtitiã vigoroſam. Prima mirabilia ſunt de mundi gubernatione, & iſta ſunt magnalia in Aegypto. Secunda mirabilia ſunt in mũdi reparatione, quã. ſ. ipſe fecit carnem aſſumẽdo, & iſta ſunt mirabilia ĩ terra chã. Tertia mirabilia ſunt de mũdi diſſipatione, q̃. ſ. fiet in die iudicij, & iſta ſunt terribilia in mari rubro. Et ſic poſſumus dicere, ꝙ ſunt quædã mirabilia

C Dei ſcientiæ mundum gubernantis,
Dei clementiæ mundum reparantis,
Dei iuſtitiæ mundum iudicantis.

Prima ſunt ſtuporis inductiua, ſecũda ſunt amoris allectiua, tertia ſunt timoris incuſſiua. ¶ Primò igitur dico, ꝙ iſta ſunt mirabilia, quæ pertinent ad Dei ſcientiam mũdum gubernantem, & iſta oſtendũtur, cum dr̃. Fecit magnalia in Aegypto. Aegyptus, n. quæ interpretatur tenebræ vel anguſtia, ſignat ſcientiã prouidentię diuinæ, quę. ſ. in gubernatione huius mundi anguſti, & tribulati occulta eſt, & tenebroſa. Nihil. n. eſt magis tenebroſum vel occultũ quã ſit act⁹ diuinæ prouidentiæ in regimine huius mundi. Quid. n. magis mirabile in Aegypto huius mundi, q̃ ꝙ boni deprimantur, & tribulentur, & turbentur, mali verò promoueantur, & exaltentur? Hæc omnia facit quotidie ſagax, & occulta Dei ꝓuidentia, quæ iniuſtos permittit in ſua iniuſtitia proſperari, iuſtos verò permittit in ſua iuſtitia tribulari, ſicut exẽplum, habemus de Nabuchodonoſor peſſimo in ſua iniuſtitia ꝓſperato. Vnde Hir. 12. Impii proſperantur, bene eſt oĩbus, qui ꝑuaricantur &c. Sicut ẽt patet de Iob, & Thobia iuſtiſſimis, q tñ ſine peccato ſuo afflicti ſunt. Et ſicut dr̃ in pſal. Multæ tribulationes iuſtorũ. Iſta ergo ſunt magnalia in Aegypto. Vñ alibi dr̃ in Pſal. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Aegypti in campo thaneos. Inter oĩa etiam Dei mirabilia iſta poſſunt maxima reputari, q a. ſ. iuſti fieri mali à Deo permittuntur, iniuſti verò boni à Deo efficiuntur. Teſte. n. Chryſoſto. ſuper Matt. Mirabilis fuit Dei mutatio, vt de piſcatore faceret primum Eccleſiæ paſtorẽ. De perſecutore primũ gẽtium doctorem. De publicano primum euangelij ſcriptorẽ. De latrone primũ Paradiſi poſſeſſorem. Iſta ſunt illa mirabilia Dei ſcientiæ mundum gubernãtis, de quibus Eccl. 11. Mirabilia opera altiſſimi. Solus ergo Deus fecit magnalia, in Aegypto. Et verè multa, & infinita facit, & fecit in Aegypto huius mundi Deus mirabilis, & hoc non ſolum in iam cõib. dictis agibilibus imo, & in rebus naturalibus. Vñ Hug. li. de operibus trium dierum dicit. Miramur inquit, quare crocodilus manducando ſuperiorem mandibulam mouet, quare ſalamãdra in igne illęſa viuit, & ꝑmanet, quare hericius onuſtus pomis more plauſtri ſtridet, qũo araneę diligentia de ſe laqueos præparat, qũo etiam formicæ prudentia in æſtate ꝓ hyeme grana parat. Hæc. n. oĩa (inquit) teſtes ſunt ſapientiæ conditoris. Iſta igitur ſunt mirabilia, quæ pertinent ad Dei

D ſcientiam mundum gubernantem. ¶ Scd̃ò dico, ꝙ Deus fecit mirabilia, quæ pertinent ad ſuam clementiam mundum reparantem, & iſta ſunt mirabilia in terra cham. Chã. n. interpretatur neceſſitas, quia. ſ. pro mundi neceſſitate ſubleuanda Deus fecit mirabilia redemptionis, inter q̃ ſunt præcipua

Incarnatio,
Paſſio,
Reſurrectio,
Aſcenſio,

De quibus dr̃ in Pſal. Cantate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit. De hoc loquitur Bernard. in quodam ſermone de pentecoſte dicens. Quis vel ſatis miretur in cõceptu partuq; virginali? Noua & mira profecto inſpicit, qui requirit.

Nam ibi { Longitudo breuis. / Latitudo anguſta / Altitudo ſubdita / Profunditas plena

Agnoſcitur { Lux non lucens. / Verbum infans. i. nõ fans, / Aqua ſitiens / Panis eſuriens.

¶ Et ibi

Videbis { Potentiam regi, / Sapientiam inſtrui, / Virtutem ſuſtentari, / Triſtari lętitiam, / Pauere fiduciam, / Salutem pati, / Fortitudinẽ infirmari, / Vitam mori.

¶ Et quod non mirandum eſt, ibi etiam

Cernit { Triſtitia lætificans, / Pauor confortans, / Paſsio ſaluans, / Infirmitas roborans, / Mors viuificans.

¶ Iſta ergo miracula fuerunt mirabilia, in terra cham. De tali ergo, & de tanto negocio, & myſterio dicitur in pſalm. A domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris. Iſta ergo ſunt mirabilia pertinentia ad Dei clementiam, mundum reparantem. ¶ Tertiò dico, quòd ſunt quædam mirabilia pertinentia ad Dei iuſtitiam mundum diſſipantem, & iſta ſunt terribilia in mari rubro, per quæ denotantur facta iudicii futuri, quæ erũt terris. i. terrenis peccatorib. & malis terribilia, & amara. Iudicium. n. comparatᷓ mari, rõne amari ſaporis rõne horrendi clamoris, ratione pellẽdi horroris

Mare enim continet amarum ſaporem, cauſat fluctuum clamorem, pellit fœcium horrorem, portat mercium valorem. ¶ Sic ꝓ certo mare futuri iudicii erit amarum per tribulationem, clamoroſum per tubarum reſonationẽ, horroris expulſiuum per peccatorum ad infernũ iniectionem, merciũ portatiuum per bonorum ad Paradiſum delationem, & miſſionem. Iſta ergo ſunt terribilia in mari rubro, ſicut in pſ. dr̃. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus. Vnde de mirabilibus diuini iudicij poteſt exponi illud Exo. 3. Percuſſi Aegyptum in mirabilibus meis. Sed de iſtis vide ſupra de iudicio. Et ſic igitur patet, qũo Deus dr̃ mirabilis rõne ſcientiæ mundum gubernantis, rõne clementiæ mundum reparãtis, rõne iuſtitiæ mundum diſſipantis ſeu iudicantis. Et ideò ſicut videmus, ꝙ res mirabiles libenter audiuntur, retinẽtur, recitantur, ſic procul dubio prædicta Dei mirabilia debẽt à nobis libenter audiri per inueſtigationem, iuxta illud pſalm. Vſq; nunc pronunciabo mirabilia tua. Quamuis proh dolor de multis dicatur illud Pſal. Patres noſtri in Aegypto nõ intellexerunt mirabilia tua, nõ fuerũt mẽores multitudinis miſericordiæ tuæ. Et hæc de Dei mirabilibus ſufficiant gratia breuitatis. Sunt igitur quædam mirabilia diuinæ maieſtatis. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ ſunt quædam mirabilia humanæ bonitatis, & iſto modo mirabiles dicuntur viri iuſti, & ſancti. Cũ. n. naturaliter inſit homini, ꝙ ſit malus, iuxta illud Matt. 7. Vos aũt cum ſitis mali &c. ſatis videtur mirabile, ꝙ ſit bonus. Et potiſſime illi poſſunt mirari, q gratijs, & virtutibus præ alijs ſunt valde excellentes, ſicut fuerunt ſancti viri, quorũ cõuerſatio, ſanctitas & conditio fuit mirabilis, & ſtupenda, atque cuilibet poterat dici illud Heſte. 15. Valde. n. mirabilis es domine, & facies tua plena eſt gratiarũ. Vbi aduerte, quòd ſancti, & ſanctæ fuerunt mirabiles

In { Conſtantiæ fortitudine, / Clementiæ magnitudine, / Decentiæ pulchritudine.

Dico ergo, ꝙ iſti habuerunt mirabilem conſtantiæ fortitudinem. [Es inquit.] & hoc apperuit in martyribus, qui nulla pœna vincebantur. Sicut apparuit in confeſſoribus, qui nulla pœnitentia laſſabantur. Sicut etiam in prædicatoribus qui nullis minis gentium terrebantur. Conſtantia. n. talium erat mirabilis, quia ſicut in natura fortitudo lignorũ ſethim mirabilis reputatur, eo ſcilicet, quod nec aqua poteſt putrefieri nec igne cõſumi, ſic iſti nec aqua proſperitatis, nec igne tormentorũ vrgẽtium ſoliditate boni propoſiti mouebant,

ſicut

sicut exemplū habemus de illo iuuene, de quo dr̄. 2. Mac. 7. ꝙ mirabantur adolescētē cōstantē, qui tanq̄ nihilum duceret cruciatus. Et hoc ostēditur, cum dr̄ [Es] quia sum es signat cōstantiam & permanentiā virtuosā. Vnde de sanctis viris potest dici illud psal. Sanctū est templū tuū, mirabile in æquitate. Isti igitur habent mirabilē cōstantiæ fortitudinē. ¶ Deinde dico, ꝙ sancti habuerunt mirabilē decentiæ pulchritudinē [Facie inquit tua] Nihil. n. pulchrius in hoīe, q̄ facies. Sic spūaliter nihil gratiosius in hoībus, q̄ decens, & honesta conuersatio, & moralis. Nā sicut stellio, & panthera habēt in pelle mirabilē pulchritudinē & colorē, intantum ꝙ (sicut dicit Plinius) pulchritudinē pellis pantheræ oīa aīalia admirētur, sic vere facies, & pellis. i. exterior cōuersatio sanctorū ita fuit pulchra & honesta, ꝙ cunctis vel videntib. extitit admirata, ita ꝙ cuilibet illorum poterat dici illud, vel illa verba Cant. 2. Vox. n. tua dulcis, & facies tua decora. Talis erat facies Iudith, de qua dr̄ Iudith. 10. ꝙ Assyrij considerabant faciē eius, & erat in oculis eorum stupor, qm̄ mirabantur pulchritudinē eius nimis. Isti ergo habuerunt mirabilē decētiæ pulchritudinem. ¶ Deniq; dico, ꝙ ipsi habent, vel habuerunt clemētię magnitudinē. Et hoc ostenditur, cum dr̄ [Plena est grarū] quod. n. est plenum, faciliter superfundit. Sic quia isti dicuntur gratia pleni, ideo gratias suas alijs per virtutem clementiæ libenter & faciliter effuderunt. Ipsi vero effuderunt alijs. s. scientiā suam per prędicationem, substantiam suā per eleemosynarum largitionem, alias virtutes suas per bonorum exemplorum ostensionē. ¶ De mirabili. n. scientia talium dr̄ in psal. Mirabilis facta est scientia tua. De mirabili eleemosyna istorum dr̄ Eccl. 31. Beatus diues, qui inuentus est sine macula, & qui post aurum nō abijt, nec sperauit in pecuniæ thesauris, quis est hic? & laudabim⁹ eum, facit. n. mirabilia in vita sua. De mirabili ēt bonorum exemplorum ostensione taliū dr̄. Mach. 15. ꝙ ipse vidit alterum virum ætate, & gloria mirabilem. Et sic ergo patet qūo sancti fuerunt in via per excellētiam meritorum mirabiles. vnde Sapi. 10. dr̄, ꝙ deduxit sanctos suos in via mirabili, & fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte, transtulit illos per mare rubrū, & trāsuexit eos per aquam nimia. Vbi aduerte, ꝙ via, seu vita sanctorum fuit mirabilis, videlicet pp virtutum abscōsionem, quia fuerunt in velamento, propter gratiarum infusionem, quia habuerunt lucem stellarum, propter pęnarum afflictionem, quia translati sunt per mare rubrum, propter lachrymarum effusionem, quia transuecti sunt per aquam nimiam. Sic igitur patet, quomodo sancti fuerunt mirabiles in hoc mundo. Sed pro certo magis erunt adhuc mirabiles in futuro, sicut dr̄ Apoca. 15. Vidi aliud signum in cęlo magnum, & mirabile &c. Sufficit ad præsens.

A Misereri. Miseratio. Misertus.

Cum misereri nihil aliud sit, q̄ alienam miseriam intueri, & qñque miseratio sumitur pro clementia, & compassione, qñ. s. habito respectu ad miseriam pœnæ quam sustinet homo, cōpatitur quis, & miseretur eidem, sicut petebant illi cœci. Mat. 9. dicentes Christo. Misereri nostri fili Dauid. Et in ps. Respice in me & miserere mei, qa vnic⁹ & pauper sum ego. Et quandoque pro venia & indulsione, qñ. s. habito respectu ad miseriam culpæ, quam quis erga alium commisit, sibi benigniter indulgetur, sicut petebat Dauid in ps. Miserere mei domine, quoniam infirmus sum, sana animam meā, quia peccaui tibi. & Oseę. 2. Miserebor eius, quę fuit absque misericordia. Notare igitur possum, ꝙ in scriptura reperitur triplex miseratio, videlicet

B Miseratio semper { Appetenda, Impendenda, Compescenda.

¶ Primo igitur dico, ꝙ est miseratio supnæ deitatis siue diuina, quæ sp est optanda, de qua Esa. 22. Dñe miserere nostri, te. n. expectamus &c. Secunda est miseratio discretæ pietatis, quæ semper est fundanda. De qua Iob 31. Ab infantia creuit mecum miseratio. Tertia est miseratio fatuæ vanitatis, quæ nunquam est edenda, qñ. s. quis miseretur alicui incorrigibili vel proteruo. De qua Esai. 36. Misereamur impio, & non discet facere iustitiam. ¶ Dicamus ergo primo de miseratione diuina, quā quilibet debet appetere. Nullus. n. est, quin indigeat, ꝙ Deus misereatur sibi, vel super indulsione culparum, vel super remissione pęnarum. Subiecti. n. sumus diuersis culpis, quas committimus, & varijs pęnis, & miserijs, quas incurrimus. Et ideo à Deo debemus petere, ꝙ nobis misereatur, & indulgeat, culpas & offensas dimittendo, dicendo. s. illud psal. Tu autem domine miserere mei, & resuscita me. & 4. Regū. 1. Obsecro, vt miserearis animæ meæ. & Matt. 17. Miserere filij mei, quia lunaticus est. Et vt nobis misereatur, & subueniat, pœnas & miserias dimittendo, vel tēperando, dicendo. s. illud psal. Miserere mei domine, quoniā tribulor. Et notabis, quòd Deus miseretur multis generibus personarum, videlicet

Humilibus & timorosis,
Flebilibus & lachrymosis,
Fidelibus & luminosis,
Pœnitentibus & dolorosis,
Confidentibus & amorosis,
Persistentibus & vigorosis,
Eminentibus & virtuosis,

¶ Parcit (dico) & miseret timorosis & humilib⁹ exēplo leonis, qui pueros non dr̄ tāgere nisi fame terribili sit arctat⁹. Sic Christus pueros. i. puros, & innocentes timorosos, & humiles diligit, ipsisq; faciliter miseretur, & parcit, sicut in psalm. dr̄. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dñs timentibus se, qm̄ ipse cognouit figmentum nostrum. ¶ Itē parcit, & miseretur lachrymosis & flebilibus, qñ. s. ipsum deuote, & suppliciter exorāt. Exēplo leonis, qui etiam prostratis parcit, sicut ponit Plinius de muliere Getula inuenta in deserto à leone, quæ cum ipsum flexis genibus & cum lachrymis deprecata esset, ꝙ se mulierem pauperculam non tangeret, cum esset indigna prædaregio aīali, pepercit, & misertus est. multo fortius ergo De⁹. vnde Mat. 18. Misertus dñs serui illius, dimisit eum. Et. 2. Re. 24. Misertus est dñs super afflictionem. ¶ Item parcit, & miseretur luminosis, & fidelib. Facilius. n. gratiam consequuntur in bello capti & victi prudentes, & fideliter dñi sui nomē cōfitentes, quā fatui, & leuiter alterius ditioni se subdentes. Sic Deus magis est propitius maiestatem suam oculis, seu luminibus mentis & rationis contemplantibus, q̄ eis, qui ad diuina contuenda hebetatos habent obtutus. Similiter & his citius veniam tribuit delictorum, qui nomen suum firmiter cōfitentur, (quod est magnæ fidelitatis iudicium) Quàm his, q̄ faciliter ipsum negant, & diffitentur. De primis dr̄ Ezec. 39. Miserebor omnis domus Israel. Israel, ꝙ interpretatur mēs videns Deum, significat eos, qui sunt luminosi radijs cognitionis diuinæ. De secundis dr̄ Ozeæ. 2. Domui Iuda miserebor. Iuda interpretatur cōfitens, cōfiteri vero ex fideli corde & animo proficiscitur. ¶ Item parcit, & miseretur dolorosis & pęnitentib. Exemplo illius patris, qui misertus est filio, pdigo pęnitenti & reuertenti. Lu. 15. Quia sicut dr̄ Eccl. 12. Altissimus odio habet peccatores, & misertus est pœnitentib. Ideo Esaia. 15. dr̄. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad dñm & miserebitur eius &c. Ideo pœnitenti dr̄ illud Eccl. 17. Conuertere ad dominum, & relinque pctā tua. Sequitur. Viuens, & sanus confiteberis, & laudabis dominum, & glorificaberis in miserationib. eius. ¶ Item parcit, & miseretur amorosis & cofitentibus. Libentius. n. miseretur quis amico, quam inimico, & homini de se confidenti, q̄ diffidenti. Psal. Miserere mei Deus, qm̄ in te cōfiditaia mea, & in vmbra alarum tuarum sperabo. ¶ Item parcit, & miseretur vigorosis & persistentib. Sicut. n. videmus, ꝙ in bellis magis parcitur valentibus militib. qñ capiuntur, q̄ alijs, sic Deus facilius miseretur hominibus virilibus & constantib. quando indigent eius gratia & auxilio, q̄ alijs. vnde Hier. 12. Miserebor (inquit) eorum, & reducam eos, virum ad hæreditatem suam, & virum in terram suam. Virum inquit. i. virilem & animosum. ¶ Item parcit, & miseretur virtuosis, & eminentib. quia. s. sicut diuitibus captis in prælio magis parcitur, & hoc sub spe futuræ remunerationis, sic Deus magis parcit, & miseretur illis, quos virtutib. & gratijs scit esse diuites, sciēs, ꝙ tales reipublicæ erunt vtiles, vnde Eccl. 26. Miserere domine plebi tuæ, miserere ciuitati sanctificationis tuæ, Hierusalem ciuitati requiei tuæ, reple Syon inenarrabilib. virtutibus tuis, & gloria tua populum tuum. Sic igitur patet quomodo miserator & misericors est dominus, patiens & multum misericos. Et qūo miserationes eius super omnia opera eius. Veruntamen quia ipse est, qui dicit Exo. 33. Miserebor cui voluero, & clemens ero in quē mihi placuerit, dicamus ergo ei illud psal. Veniant mihi miserationes tuæ, & viuā, & nō confundas me ab expectatione

mea.

mea. Vt sic ipse coronet nos in misericordia & miserationi-
bus, & repleat in bonis desideriū nostrum. Ista est igitur mi-
seratio diuina, quam quilibet debet appetere. ¶Secundo ve-
ro dico, ꝙ inuenitur miseratio humana, quā quilibet debet
impendere. Et re vera pietas & miseratio nobis

Debet { Naturaliter inesse, / Fraternaliter adesse, / Virtualiter prodesse.

Inesse (dico) debet natu-
raliter. vnde illud Iob. 31.
Ab infantia creuit mecū
miseratio, & ab vtero egressa est mecum. Adesse etiam frater
naliter, quia. s. sicut dr̄ Eccl. 18. Miseratio hominis erga proxi
mum suum, misericordia autem Dei super omnem carnem.
prodesse autem virtualiter. psal. Iustus autem miseretur, &
retribuet. Et re vera virtus clementiæ & miserationis valde
proficit professori suo, quia. s. ista est, quæ

Lætificat, / Ditificat, / Beatificat { quo ad { Interiora, / Exteriora, / Posteriora.

Ista. n. solet mē-
tē interius læti-
ficare. Ps. Iocun
dus homo qui miseretur & cōmodat &c. Ista ēt exterius so-
let ditificare, seu diuitias multiplicare, quia sicut dr̄ Prouer.
19. Fœneratur dn̄o, qui miseretur pauperi. Quia re vera talis
tota die miseretur, & cōmodat, & semen illius in benedictio
ne erit. Ista insuper solet beatificare. Prou. 14. Qui despicit ꝓ
ximū suum, peccat, qui aūt miseretur pauperi, beatus est. Di
cat igitur pauper diuiti misericordi illud. 4. Re. 1. Obsecro,
vt miserearis aīæ meæ. Et illud Lu. 16 Pater Abrahā misere-
re mei. Et illud Iob. 18. Miseremini mei miseremini mei saltē
vos amici mei &c. Alius vero respondeat illud Mat. 9. Mise-
reor super turbā, quia ecce iam triduo sustinent me, nec ha-
bent quod manducent. Et merito, quia hō debet alteri mise
reri sicut ipse vult, ꝙ Deus misereatur sibi. Iudiciū. n. sine mi
sericordia fiet illi, qui nō fecerit misericordiā, sicut dr̄ Iac. 2.
Vnde ēt dn̄s reprehendit seruum illum, qui conseruo suo no
lnerat misereri, ēt in illo casu, vbi à dn̄o obtinuerat miseri-
cordiā, impendi. Mat. 18. Serue nequā, nonne & te oportuit
misereri cōserui tui, sicut & tui misertus sum? q. d. sic. Sed re
vera proculdubio multi sunt, qui alijs nō miserenī, nec alie-
næ miseriæ cōpatiuntur, & ideo misericordiam diuinā nulla
tenus promerētur, sicut sunt auari, vsurarij, tyrāni, impij, &
crudeles, qui. s. alijs nō miserentur, nec ipsorum miserias in-
tuentur, sed oēs quāto plus pn̄t immisericorditer persequū-
tur. ps. Nō sit qui misereatur pupillis eius. & Hier. 6. Sagittā
& scutum arripiet crudelis, & nō miserebiī. Ista est ergo mise
ricordia humana, q̄ quilibet debet impendere. ¶Tertio prin
cipaliter dico, ꝙ in scriptura reperitur miseratio insana, quā
quilibet debet suspendere. Et ista est illa, qua quis sine cā alte
ri miseretur, vtpote qn̄ illum, qui malefecit, in perniciosum
exemplum & damnum reipublicæ impunitū dimittit, sibiq;
miseretur & parcit. Et ista proprie vocatur miseratio iniqua
de qua dr̄. 2. Macha. 9. ꝙ hi qui astābant, iniqua miseratione
cōmoti, ꝑꝑ viri amicitiā, cōsulebāt Eleazaro, ꝙ simularet se
comedisse carnes porcinas cōtra legem, vt obediret regi An
tiocho. Taliter nō miserabatur illa fortis mulier filijs suis ma
chabæis, quos ante se volebat mortem subire, ne cōtamina-
rentur cibis gentiilum. Talis aūt miseratio prohibetur potis
sime iudicib. quibus. s. prohibetur, ne malefactorib, misereā
tur, etiā si paupertate & miseria deprimantur. Exo. 24. Pau-
peris nō misereberis in iudicio. Vnde ēt de idololatris extir
pandis dr̄ & præcipitur Deu. 7. Non inibis cum eis fœdus, &
nō misereberis eorum. Et re vera talem effęminatam misera
tionem nō habet Deus, qui. s. scit cui est miserandum, & cui
nō, quia sicut dr̄ Ro. 9. Cui vult miseretur Deus, & quē vult
indurat. Quia dato, ꝙ (sicut Ecclesia canit) sibi sit proprium
misereri sꝑ & parcere, ita ꝙ sicut supra dictū est, ipse ad mo-
dum leonis cōsueuerit parcere humilib. & prostratis, nūquā
tn̄ rebellibus & iniquis (sicut etiam nec leo) parcit, & in sua
malitia perseuerantib. & proteruis. Vnde ipse est qui finali-
ter dicit talibus illud Ezec. 7. Iudicabo te iuxta vias tuas, &
ponam contra te omnes abominationes tuas, & non parcet
oculus meus, neq; miserebor, sed vias tuas ponam super te,
& abominationes tuæ in medio tui erunt. Patet igitur, ꝙ in
scriptura reperitur Miseratio effęminata, quæ est fugienda,
sancta est iusta, quæ est habenda, Alta & summa, q̄æ est pe-
tenda. Vide infra de misericordia

A
Miscere. Mixtio. Commixtio.

Cum mixtio significet mihi quandam aggregationē, adiun-
ctionem, & quandam diuersarum rerum combinationem,
notare possum, ꝙ spiritualiter accipiendo, mixtio in bono si
gnificat, & in malo. ¶Primo dico, quòd in bono significat

Verbi mirabilem incarnationem, / Virtutum nobilem compositionem, / Iustorum vtilem aggregationem.

¶Igitur dico,
ꝙ in scriptura
reperitur mix
tio superna & ineffabilis, & ista est illa, qua per beatam incar
nationē Deus hoī fuit mixtus, & in vnitate suppositi idem fa
ctus. Quamuis. n. ista nō fuerit mixtio, quia. s. non cōmixtio-
ne diuinitatis in carnē, sed assumptione humanitatis in deū,
ista incarnatio fuit facta, pōt tn̄ dici cōmixtio. i. diuersarum
naturarum vnio suo modo. Figura Gen. 18. Vbi dr̄, ꝙ Abra-
ham dixit Saræ. Accelera inquit tria sata farinæ, & cōmisce,
& fac subcinericios panes. Et hoc præcepit, vt inde Angeli,
quos inuitauerat, vescerenī. Ista. n. tria sata sunt tres in Chri
sto naturę. s. aīa, caro, & diuinitas, quę. s. simul mixta & vnita,
illum panem Angelorum Christum cōfecerunt, & eum sub
cinere nr̄æ moralitatis igne charitatis coxerunt, & comeden
dū Angelis. i. viris Angelicis in Ecclesia reliquerunt. De quo
pōt dici illud. 1. Esd. 9. Cōmiscuerunt semen sanctum cum fi
liabus alienigenis. Vel vt habet alia littera. cum populis ter-
rarum. Vt & iste sit calix in manu dn̄i vini meri plenus mix-
to. Ista est ergo mixtio superna & ineffabilis. ¶Deinde dico,
ꝙ in scriptura reperitur mixtio interna pollens & vtilis, &
ista est proprie mixtio & cōpositio diuersarum virtutum in
mente, quia pro certo sicut videmus ꝙ pigmentarij cōficiūt
& cōponunt antidota, & pigmēta diuersas species simul mi
scendo & componendo, sicut ēt videmus ꝙ oīa corpora vi-
uentia mixta sunt & cōposita de quattuor elementis quia. s.
corpora simplicia & mixtione carentia vita carent, sic re ve
ra pigmentarij. i. viri iusti in apotheca cordium suorum cō-
fectiones & pigmenta diuersarum virtutum cōficiunt, & sic
vitā spūalem obtinent, seipsos aromaticos reddunt, dum in
bonis morib. se cōponunt. Et ista pro certo est mixtura myr
rhæ & aloes, qua Christus dulciter inungitur. Io. 19. qn̄ sibi à
Ioseph. i. à quolibet viro iusto virtutum cōpositio præsenta-
tur. Figurata certe in illa cōpositione thymiamatis Exo. 30.
quod de diuersis rebus aromaticis simul mixtis cōficiebaī,
quod ad vsus diuinos, & non ad alios applicari tantummo-
do iubebatur. Quia re vera res aromaticas. i. virtutum fragrā
tiā sibi Christus iubet appropriari, & nulli alteri applicari,
sed sibi soli confici, & misceri. quas. s. in odorem suauitatis so
let recipere, & se in ipsarum fragrantia delectare. Ista est er-
go illa mixtura virtutum, & illa aqua aspersionis qua si quis
aspergebatur, à tactu morticini mundabatur. De qua dr̄. Nu.
19. ꝙ quicunq; hac cōmixtione aspersus nō fuerit, polluet ta
bernaculū dn̄i. ¶Et aduerte ꝙ pigmētarius solet facere mix
tionē de rebus amaris, & de rebus dulcib. & vnā cum altera
tēperare. Sic vere homo debet miscere res acres & dulces. i.
virtutes spectātes ad acredinē timoris, sicut est coatritio &
mortis memoria, & pœnitentia, dicens. s. illud psal. Cinerem
tāquā panē manducabam & potū meum cum fletu miscebā.
Et virtutes pertinentes ad dulcedinē spei, & amoris, sicut. s.
est pietas & cōpassio, clementia, mititas & cęlestium cōtem-
platio, ad q̄. s. inuitat dn̄s, dicēs. Prou. 9. Comedite amici mei,
& bibite vinum, quod miscui vobis. Vnde de sapiētia dicitur
Prou. 9. ꝙ ipsa ędificauit sibi domum, & miscuit vinū, & po-
suit mensam. Ista est igitur mixtio interna pollens & vtilis. B
¶Deniq; dico, ꝙ in scriptura reperiī mixtio fraterna iungēs
& nubiles, & ista nihil aliud est, q̄ bona & sancta societas, q. s.
associatæ & charitatiuæ inuicē se solet miscere. Vnde. 2. Par.
35. dicitur, ꝙ in celebratione Phase fuerunt pecora commix
tim duo milia. Sic igitur patet quō inuenitur mixtio frater-
na & socialis, interna & virtualis, paterna & supernalis. Et sic
mixtio (vt dictum est) sumitur in bono. ¶Secundo principali
ter dico, ꝙ mixtio quandoque (vt communiter) sumitur in
malo. Et sic nota, ꝙ in scriptura reperitur

Mixtio { Carnalitatis impuræ, / Societatis obscuræ, / Iniquitatis periurę.

Est igitur quædā mix
tio fœdę carnalitatis,
& ista est illa, qua per
luxuriam, alias quam sub lege matrimonij, diuersæ personæ
inuicem copulantur, & commiscentur. De qua impudici se-
nes dicebāt Susannę. Dan. 13. Cōmiscere nobiscū, alioquin se
remus contra te testimonium. Et ibidē. Vidimus eos pariter
commi-

commisceri. Cuius cõtrarium faciebat illa sancta mulier Zara (Tho.3.) dicens. Mundam seruari aĩam meam ab oĩ cõcupiscentia, nunquam cum ludentib. miscui me. Ista est ergo mixtura fœdæ carnalitatis. ¶ Inuenitur etiam mixtura prauæ societatis, & ista pro certo multũ est periculosa. Sicut.n. corruptus liquor faciliter corrumpit liquorẽ purum, qñ sibi miscetur, sic malus homo bonum. Et ideo in lege fuit prohibitum filijs Israel, ne cum gentib. & finitimis populis miscerẽt se cõnubio, ne forte per vxores alienigenas ad idololatriam traherentur, sicut dr̃ Ios.23. vnde Nu.19. Alienigena nõ commiscebitur vobis. Vnde de mala cõmixtione malę societatis dr̃ in ps. ꝙ filij Israel cõmixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & seruierunt sculptilib. eorum, & factum est illis in scandalum. Et ideo scriptura bene docet tales commixtiones vitandas, & potissime cõmixtionem cum illis, qui linguas acuunt alios mordẽdo, cum illis, qui carne defluunt immunde viuendo, cum illis, qui verbis affluunt dulcia loquendo. Igitur non cõmisceamur cum detractorib. qui mordent acriter. Prou.24. Cum detractorib. non cõmiscearis, qm̃ repente veniet perditio eorum. Itẽ non cõmisceamur cum infectorib. qui viuunt turpiter. i. cum luxuriosis personis. 1. Cor. 5. Scripsi vobis non cõmisceri fornicarijs. Item nõ cõmisceamus cum deceptorib. qui fallunt dulciter Prou.29. Ei qui dilatat labia sua, non cõmiscearis. Ista est ergo mixtura prauæ societatis. ¶ Inuenitur deniq; mixtura malæ iniquitatis. Quidã.n. sunt, qui non sunt simplices, sed in seipsis diuersis vitijs cõpositi. Figurati in mari vitreo, quod erat mixtum igne, qđ Ioannes vidit. Apoc.15. Quia certe multi sunt, qui quamuis sint mare per amaritudinem pœnitentię & macerationis, & vitrei per splendorem cõuersationis, mixti tñ sunt igne per ardorem auaritię & ambitionis. Exo.9. Grando & ignis mixta pariter ferebantur. Et tamen isti debent aduertere, ꝙ res mixtæ nunquam sunt tanti precij sicut simplices, sicut patet de vino mixto, & de metallo, & etiam de liquorib. Vnde vir perfectus simplex & rectus videtur posse dicere illud Eccle. 24. Ego quasi libanus non incisus, vaporaui habitationẽ meã & quasi balsamum non mixtum odor meus. Sed re vera mali non sic, quia s. isti in se apud se habent mixturam multiplicium vitiorum, videlicet mixturam

Fatuitatis,
Fallacitatis,
Carnalitatis,
Crudelitatis,
Malignitatis,
Curiositatis,
Ebriositatis,
Luctuositatis.

¶ De fatuitate dr̃ Prouer.20. ꝙ stulti miscentur contumelijs. & Esai.29. dr̃ ꝙ dñs miscuit in medio eorum spũm vertiginis. De fallacitate dr̃ Esa.1. Argentum tuum versum est in scoriam, vinũ tuũ mixtum est aqua. Aqua in vino, scoria in argento, est fallacitas in aĩo. De carnalitate dr̃ illi fornicariæ mulieri Eze. 16. Ecce cõgregabo oẽs amatores tuos quibus cõmixta es. De crudelitate dr̃. Esa.9. ꝙ vestimẽtum mixtum sanguine erit in cõbustionẽ, & cibus ignis. Sanguinis.n. crudelitatem signat. De malitia seu de malignitate dr̃ Mat.27. ꝙ Iudæi dederũt Christo vinum bibere cum felle mixtum. fel.n. malitiam signat. De curiositate dr̃ Eccl.7. ꝙ Deus fecit hoĩem rectum, & ipse infinitis se miscuit quęstionib. De ebriositate vero dr̃ Esa.5. Ve qui potentes estis ad bibendum vinum, & fortes ad cõmiscendam ebrietatem. De finali vero pęnalitate, seu luctuositate dr̃ Prou.14. Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Et breuiter multi sunt, in quibus est mixtura oĩum vitiorum, quia sicut dr̃ Sap 14. Oĩa commixta sunt, sanguis, homicidium, furtum & fictio corruptio, infidelitas, turbatio & periurium. Sic ergo patet, ꝙ inuenitur mixtura multorum vitiorum, mixtura malorum sociorum, mixtura fœdorum negociorum. Et sic patet, quomodo mixtura in bono sumitur & in malo.

A **Miseria.** Nota, ꝙ tres sunt species miseriæ, videlicet quędam naturalis, quædam temporalis, quædam infernalis.

Prima cum homine nascitur naturaliter,
Secunda homini accidit temporaliter,
Tertia homini infertur æternaliter.

¶ Naturalis est illa, quæ de necessitate consequitur naturã, sicut est fames, sitis, labor, somnus, infirmitas, dolor & mors. De ista dr̃ Iob.13. Homo natus de muliere, breui viuens tpe, repletur multis miserijs. Temporalis est illa, quę sequitur fortunam, sicut est paupertas, aduersitas, cõtemptus, calamitas, & sic de alijs. De qua dr̃ Iudi.10. Seruierunt Deo, qui doluit super miserijs eorum. Aeternalis seu infernalis est illa, quę sequitur culpam. Ista est miseria pęnæ æternæ, de qua dr̃ Sop.1. Dies illa dies iræ, dies calamitatis & miserię. Sed de omnib. istis pulchrè & laudabiliter tractat Innocentius in lib. de miseria humana, ideo omitto. Vnde infra de tribulatione, & in alijs titulis, & in tabula. Auctoritates vero in biblia inuenies paucas in manipulo florum multas

Misericordia Nota, ꝙ secundum Augustinum in lib. de diuinitatib. misericordia est animus dolentis affectus ad compatiendum proximo, & largiendum ei de proprio. Et est differentia inter misericordiam, & miserationem, quia ẜm Hug. Misericordia est quasi fons in affectu, miseratio vero est quasi riuulus in effectu. Accipiendo ergo misericordiam pro affectu cõpassiuo ad indulgendum, miserandum, benefaciendũ proximo, possumus notare, ꝙ est duplex misericordia. s. humana & diuina. Diuina est superior & immortalis, humana est inferior & fraternalis. Prima est iugiter recõmendanda, secunda est iugiter impendenda. ¶ Dicamus ergo breuiter, ꝙ est misericordia superior & diuina. Deus.n. est misericors à natura. Sicut.n. mare est fons humoris, sic Deus est fons misericordiæ & dulcoris. Sed sicut mare cũ humore habet amarũ saporẽ, sic Deus cũ mia habet admixtam asperã iustitiã & rigorem. Et iõ Deus dicitur misericors respectu bonorũ, iustus vero respectu malorum. vnde in psa. dicitur. Misericors dñs & iustus, & Deus noster miseretur. Deus.n. est sicut aquila, quæ semper, habet in nido suo duos lapides præciosos, qui dicuntur etites, quorum vnus est masculus, & ali' fęmella, quib. s. pulli sui à morsibus reptilium defenduntur, & mulieres prægnãtes à partu suo velocius liberantur. Vitulus ẽt marinus duas habet pinnulas, ẜm Plinium, quarum dextera supposita capiti dormiẽtis, ipsum facit profundissime obdormire. Sic pro certo charissimi, Deus, qui in scriptura vitulo & aquilæ comparatur (quia. s. iste in passione fuit sicut vitulus immolatus, in resurrectione vero fuit sicut aquila renouatus, in ascensione vero sicut regalis aquila sublimatus) iste dico sp̃ dinoscitur habere duas pinnulas, & duos lapides præciosos, hoc est dictu, duas speciales virtutes, videlicet misericordiam, q̃ est dextera, & iustitiã, q̃ est sinistra. Istæ.n. duæ sunt filiæ regis summi. Istæ.n. sunt duæ domicellæ, q̃ custodiunt corpus regis, quia sicut dr̃ Prouer.20. Misericordia, & veritas custodiunt regem. Per istas, pulli. i. fideles Christi ab hominibus malis defenduntur. Per dexterã ẽt istarum, hoc est dictu p̃ virtutem miseriæ boni in patria dormiunt, & quietant. Per sinistrã vero. i. per eius iustitiã mali in inferno vigilare ꝑpetuo cõpelluntur. Sicut.n. dr̃ Prouerb.21. Facere misericordiã, & iudiciũ placet Deo. Et iõ in psal. dr̃. Deus misericordiã & veritatem diligit, gratiã & gloriã dabit dominus. Ista.n. semp concomitantur Deum. s. misericordia & veritas. Istæ.n. sunt duę partes regis Christi. Sed vt de iustitia taceamus, de qua. s. superius iã est dictũ, dicamus de misericordia, quã. s. Christus summe diligit, & ẽt summe diligendã fidelibus indicauit. Ipse.n. misericordiã summe diligit, q a. s. ipse dicit Ozeę. 6. Misericordiã volo, & non sacrificiũ. Fidelibus.n. suis ipsam quasi testamentariè reliquit. vnde Lucæ.6. Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. Vt igitur de misericordia tã diuina, q̃ humana aliq̃d breuiter dicamus, nota, ꝙ est triplex rõ quare virtus misericordiæ est habenda, videlicet p̃p p̃ceptum scripturę [Estote misericordes] Propter exemplũ figuræ [Sicut inquit] Propter instinctum naturæ [Pater vester misericors est] Ad habendã.n. misericordiã nos mouet virtus p̃ceptorum imperatiuorũ [Estote inquit misericordes] Mouet actus exemplorũ [Sicut inq̃t] Mouet status ꝓgenitorũ [Pater vester misericors est inq̃t] Primũ ꝓbat dictio imperatiua [Estote misericordes inq̃t] Scd'm dictio exẽplatiua [Sicut inquit] Tertiũ dictio gn̄atiua [Pater vester inq̃t] ¶ Dico igit̃, ꝙ virtus misericordię nobis p̃cipit spũaliter, & hoc fit, cum dr̃ [Estote misericordes] Sicut enim filij seruant, quæ pater eis in testamento præcipit, alias hęreditate priuant. sic vere quia Deus pater noster nobis in testamento sacræ scripturæ misericordiã præcipit & iniungit, necesse est, ꝙ eã faciamus, alias hęreditate paradisi nosipsos spoliamus, destituimus, & priuamus. Sicut.n.

dicitur

dicitur Iac.2. Iudicium sine misericordia fiet illi, qui non fecerit misericordiam, superexaltat.n.misericordia iudiciũ. Et istud præceptum ostenditur, cum dictum est. Estote misericordes. Et etiam præcipit Thobias filio suo. Tho.4. Quomodo potueris, ita esto misericors. Et ad Eph 4. Estote benigni inuicem, misericordes, donantes inuicem. Sed nota, ꝙ dicit donantes inuicem. Summa.n.& præcipua pars misericordię est donare, & remittere iniuriã. Istam.n.summe diligit Deus. Sicut ergo homo inter oĩa animantia habet pellem molliorem, cassia etiam species aromatica, quæ faciliter se plicat vtilior à medicis iudicatur, sic ꝓ certo homo debet habere pellem aĩæ.i.interiores affectiones, benignas & misericordes, teneras, atq; molles. Electi.n.debent ad misericordiã & ad indulgendum per clementiam faciliter inclinari, quia proculdubio isti faciliter flectuntur, qui & mollicię benignitatis dotantur, & hoĩes.i.viri rationales esse noscuntur, & apud deũ laudabiles iudicantur. Estote ergo misericordes. Et hoc nõ solum in iuuentute, imo etiam in senectute. Quia.s.sicut castor semper vult habere caudã in aqua, ꝓ eo ꝙ de natura piscis est, & sine aqua faciliter corrumperetur, sic homo pręcipue debet caudã.i.finẽ vitæ suæ in aqua misericordiæ enutrire, ne forte per vitia corrũpatur. Sic faciebat Dauid, qui dicebat in ps. Senectus mea in misericordia vberi. Estote ergo misericordes. Quæ tñ oĩa sunt contra multos, qui.s.ad modũ hoĩs pedes affectionũ non habent molles aut teneros per clementiã, nec ẽt sunt flebiles per misericordiam & indulgẽtiã, imo certo ad modum aĩalium siluestrium pedes habent duros, impios & crudeles, sicut dr̃ Oze.4. Non est veritas, non est misericordia, non est scientia in terra, Maledictum & mẽdacium, furtum, homicidium & adulterium mundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Non sic ergo, sed estote misericordes. vnde Zac.7. Misericordiam & miserationem facite. ¶Et possumus dicere, ꝙ facienda est misericordia multiplici ratione, quia videlicet per misericordiam

Homo {
à culpa purificatur,
Gratia viuificatur.
Deo purificatur,
Gloria dignificatur,
Fama laudificatur,
Diuitijs amplificatur.
}

¶Dico primo, ꝙ ꝑ misericordiã possumus à culpa purificari. Quia sicut elephas oleum comedẽdo sanat & purgatur à morbo quem incurrit qñ vermes venenosos comedit, ẽm Pliniũ, sic homo per oleũ misericordiæ sanatur à veneno peccatorum, sicut de sauciato habemus Luc. 10. in cuius vulnerib. samaritanus imposuit oleum & vinũ. vnde Prouer.15. Misericordia & veritate redimitur iniquitas. ¶Item per misericordiam possumus gratia viuificari. Prou.21. Qui sequitur misericordiam & iustitiam, inueniet vitam, & gloriam. ¶Item possumus cum dño parificari. Nihil.n.magis pacificat hoĩem Deo q̃ misericordia, quia sicut dr̃ Prou.21. Facere misericordiã & iudicium placet Deo. ¶Item per misericordiã possumus cũ dño dignificari, quia sicut dr̃.1.Mac.2. Dauid in misericordia cõsecutus est regnum. ¶Item per misericordiam possumus per bonam famam laudificari seu nominari, quia sicut dr̃ Prou.22. Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur. ¶Item per misericordiã possumus diuitijs ampliari in hoc sæculo & in futuro, quia sicut dr̃ Ecclesi.29. Qui facit misericordiam, fœneratur proximo. Et sic bene patet, ꝙ merito dixit. Estote misericordes. vnde Ozeę.12. Misericordiã & iudicium custodit, & spera in Deo tuo, Debemus ergo misericordes esse, quia pręcipitur scripturaliter. Estote (inquit) misericordes. ¶Secundo dico, ꝙ debemus facere misericordiã, quia ostẽditur exemplariter. Et hoc ostẽditur in hoc vocabulo sicut, quod denotat mihi similitudinem & exemplum, sicut Exod.25. Facies sicut in monte tibi monstratum est. In quo innuitur, ꝙ per cõsiderationem bonorum exemplorum aliorum possumus & debemus ad misericordiam inclinari, vnde de tali sicut, potest exponi illud Ios.6. Misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens. ac si diceret, ꝙ homo misericors ad exẽplum nubis & roris debet pauperes refrigerare & eorum ardorem beneficiorum pluuia temperare. Et nota, ꝙ ista exempla miseriæ possumus quærere

In rebus naturalibus,
In figurarum enigmatibus,
In scripturarum voluminibus.

Igitur recurramus ad exempla naturalia & simus sicut leo. Leo.n.habet naturã erga hominem valde benignam. Et ideo hominem (vt cõiter) nunquã lædit, nisi valde famescens, vel valde prouocatus ad irã. Et ideo simus sicut leo, sicut elephas, sicut lupus. Leo.n.prostratis & mulieribus & paruulis solet parcere, & ipsos nec lædere nec grauare. Elephas etiam erga hominem naturæ est valde piæ. Inuẽtum.n.hoĩem errãtem ẽm Plinium solet ad viam reducere, & ipsum, ne à dracone occidať, conducere & à dracone etiã defendere. De lupo etiam inuenitur scriptum, ꝙ quodã piętatis instinctu, si paruulũ expositum à matre solum reperit, ipsum nõ solet lædere, sed magis ab alijs bestijs præseruare. Ista igitur exempla sunt misericordiæ & pietatis. In quib. ꝓculdubio exemplariter instruimur, ꝙ indulgendo nostris fratrib. debemus cõpati, cõdolere, misereri & indulgere hominibus errantib.i.ignorantibus. pueris.i. viris puris & innocentibus, mulieribus.i.viris fragilibus, & impotentibus, prostratis.i.viris victis & se nobis subijcientibus. Nobili.n.cordi sufficit inimicos prosternere, & posse de eis victoriã, & vindictam sumere, non tñ accipere. vnde Isidorus in lib. soliloquiorum. Magna est virtus, si nõ lædis eũ à quo læsus es. Magna est fortitudo si etiam læsus remittas. Magna est gloria si cui potuisti nocere, parcas. ¶Ad hæc etiam faciunt figuræ & exempla sacræ scripturæ. Manna.n.dulcissimi saporis in arca fœderis continebatur. Oleum etiã in oĩbus libaminib. sacrificiorum ponebatur. Quæ quidem figuræ fuerunt & signa, ꝙ oleum & manna pietatis & miseriæ debent in nostris actib. abundare. Quæ vtique per exempla sanctorum patrum pñt probari. Dauid.n.fuit misericordissimus, qui Sauli inimico & aduersario suo, quẽ in cauerna potuit occidere voluit misericorditer indulgere, sicut dr̃ 1.Reg.24. De Samuele etiam legimus, ꝙ Saulem Dei inimicum misericorditer lugebat, ꝓ eo, ꝙ eum à Deo repudiari videbat sicut habemus.1.Re.15. Moti etiam misericordia filij Israel, fratres suos filios Iudæ illæsos, imo satiatos refectos abire liberos permiserunt, quos tamen in bello ceperant, & occidere potuerunt, sicut dr̃.2. Par.28. Ecce ergo quot exempla nũc inuenimus in antiquis. Et Ecc.44. de illis dr̃. viri misericordiæ fuerunt, quorum pietates nõ defecerunt. Quare vero laboramus de patrib. veteris testĩ, qui in fide positi misericordiam habuerunt, cum ẽt inueniamus paganos sine fide misericordiã maximã habuisse sicut narrat. Valerius in lib. de factis memorabilib. Romanorum, quod tñ lõgum esset per singula enarrare. Exemplis igitur tot & tantis cõmoniti, misericordiã diligamus, & ipsam exemplo eorũ cõtinuè faciamus [Sicut inquit] Et ideo Leo Papa in quodam sermone tractans illud verbum Iac.2. Iudiciũ sine misericordia fiet illi, qui non fecit misericordiã, dicit sic. Sine misericordia non prodest alia quæque virtus. Quia licet quis ardeat charitate, licet quis polleat castitate, licet quis fulgeat honestate, nisi tñ misericors fuerit, misericordiam non meretur. Sic ergo dico, ꝙ misericordiã debemus facere & habere quod nobis ostenditur exemplariter, quia ostensum est in vocabulo [Sicut] ¶Tertio dico, ꝙ misericordia est habenda, quia nobis indicitur naturaliter, quod ostẽditur, cũ dr̃ Pater vester misericors est. Bene ergo sequitur, ꝙ nos debemus habere misericordiam à natura, q̃a sicut patrẽ sequitur sua proles, vt dicit Hyeronimus in epistola, natura hoĩm prona est ad clementiam. Cui tñ contrarium videtur facere impij & tyranni, qui videlicet nõ videntur esse filij Dei, nec hoĩm naturã habere, sed potius vrsorum, tigridũ & draconum. Quia videlicet in nullo volunt alijs misericordiã facere, potius in oĩbus erga paruos crudeliter se habere. Narratur.n.ꝙ in quibusdam regionib. aliqui sunt hoĩes, qui per violẽtiam fatui sui de hoĩbus conuertuntur in lupos, ita ꝙ ipsi perdunt humanam speciem, & naturã, acquirunt vero lupinam proprietatem & figuram. Tunc.n.non solum, lupi, imo lupis crudeliores efficiuntur, quia aĩalia bruta non tangunt, homines vero & maxime pueros rapiunt, exterminant & consumunt, quorum hominum qui sic per lunationes trãsformantur in lupos, dicuntur in montibus aluerniæ multi commorari. De istis etiam facit mentionẽ Isid.li.10. etymologiarum de portentis.c.3. Istud videtur sapere fabula Ouidij de crudelissimo Lycaone, qui.s.homines occidebat, & ad comedendum suis hospitibus eos dabat & exponebat, quapropter à Ioue fuit humana figura priuatus. & in lupum mutatus, & transfiguratus, Pro certo charissimi, tales videntur hodie B

dentur hodie ſpiritualiter eſſe multi, qui verè pp crudelitatis exceſſum non videntur eſſe hoïes, imo lup:,quia videlicet lupinã ſęuitiam acquiſierunt, & humanã clementiam perdiderũt. Quia proculdubio ſicut de multis videmus ipſi crudelius, q̃ lupi in homines debacchantur, & pius in bonos, q̃ in malos. Animalia.n.bruta.i.alios homines malos non ſolẽt lædere, homines vero puros.i.bonas diſcretas,innocẽtes pſonas, ſolent rapinis & exactionib. deuorare. Oze.17. Immolate hoïes vitulos adorantes. Figurati in populis medorum, de quibus dr̃ Hier.50. Crudeles ſunt, & immiſericordes, vox eorum quaſi mare ſonabit, & ſuper equos aſcendẽt quaſi vir paratus ad prælium contra te filia Babylon. Non ſic chariſſimi, nõ habeamus naturam crudelem & lupinam, ſed potius piam, miſericordem & humanam. Quia procul dubio pater noſter miſericors eſt. Vnde in pſal. dr̃. Quomodo miſeretur pater filiorum, miſertus eſt dominus timentibus ſe. Vnde ẽt ſequitur, quòd ſi pater noſter miſericors eſt, nos filij debemus naturales eſſe. Talis dico igitur prout viſum eſt, miſericordia eſt habenda, vt nobis naturaliter concreata, quia pater noſter miſericors eſt. Vt nobis exemplariter demonſtrata, & oſtenſa in aduerbio ſicut. Vt nobis ſcripturaliter prædicata, quod oſtenditur in hoc, quod dictum eſt. [Eſtote miſericordes] Et hæc de miſericordia humana ſufficiant. ¶Sed ſi vis de miſericordia diuina dicere, poſſumus notare, quòd diuina miſericordia à nobis humiliter debet implorari, triplici ratione, quia.ſ. iſta eſt

Peccatorum reuocatiua,
Miſerorum conſolatiua,
Beatorum præmiatiua.

Eſt (dico) reuocatiua hominum pctõrum. Nullus .n. peccator à malo reuocatur, niſi Dei miſericordia mediante, & ipſum interius inſpirante, ſicut in beato Paulo cõuerſo apparuit. Et ideo ipſe dicit. 1. Ti. 1. Miſericordiam conſecutus ſum, qm̃ ignorans fecit. Et in pſ. dr̃. Miſericordia eius præueniet me. Miſericordia .n. dñi eſt ſicut vnus lapis præcioſus, qui dr̃ liparis, qui habet virtutem ad aſpectum ſui omnium animalium attractiuam. Omnia.n. animalia in aſpectu huius lapidis miſerabiliter delectantur, & ad ipſum aſpiciendum quaſi per violentiam attrahuntur. Vnde venatores beſtias, quas per violentiam capere nequeunt, per virtutem iſtius lapidis ſine difficultate capiunt. Sic pro certo chariſſimi, facit miſericordia dñi. Attrahit.n. ad ſalutem oïa genera peccatorum. virtutem.n. habet cordium attractiuam, & à malo retractiuam. Et ideo venatores.i. prędicatores ad capiendum & cõuertendum beſtias.i. peccatores, iſto lapide debent vti.ſ. prædicare de Dei miſericordia infinita. Multi.n. obſtinati & deſperati peccatores p ſolum aſpectum diuinæ miſericordiæ conuertuntur, qui nullo modo per aſperam correctionem mutantur. Tali miſericordia videbatur Dauid fuiſſe tractus, & à malo reuocatus, qui dicebat in pſal. Miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animam meam ex inferno inferiori. Et alibi. Ipſe autẽ eſt miſericors & propitius fiet peccatis eorum, & non diſperdet eos. Iſta eſt ergo peccatorum reuocatiua. ¶Itẽ Dei miſericordia eſt miſerorũ cõſolatiua. Et hoc eſt, qđ petebat Dauid in pſ. Fiat miſericordia tua, vt cõſoletur me, quia mandata tua exquiſiui. Iſtud.n. eſt regulare, ꝙ in quacunq; tribulatione vel miſeria hõ fuerit, ſi profundè Deum inuocat, percipiet miſericordiã ipſius ipſum cõſolãtem, quia ſicut dr̃ in pſ. Deus eſt multæ miſericordiæ oĩbus inuocantib. ſe. Sicut.n. pater vel mater paruulo fameſcenti, & clamanti ſolet mamillam porrigere, ſic Deus oĩ pauperi tribulato & indigenti, ſi digne clamet ad ipſum, & ſi in ipſo cõfidat, ſolet miſericordiã facere & impendere. Et ideo clamabat Dauid dicens. Miſerere mei dñe, miſerere mei, qm̃ in te cõfidit aĩa mea. Hic vero nota, ꝙ quãuis Dei miſericordia ſit principaliter attendẽda, nunquã tñ ſua iuſtitia eſt obliuiſcenda. Aries.n. iacet ęqualiter ſuper latus dextrum & ſiniſtrũ, per mediũ annũ in dextro, & per medium annum in ſiniſtro. Sic verè chariſſimi, debemus æqualiter per cõſiderationem iacere in lateee dextero diuinæ miſericordiæ, & in latere ſiniſtro diuinę iuſtitię, vt .ſ. per Dei miſericordiã ad bonum excitemur, & per iuſtitiã à malo retrahamur. ſicut.n. dr̃ Eccl.5. Miſericordia, & ira cũ illo eſt. Et nunquã debemus in dulcedine ſuæ miſericordiæ tñ ſperare, quin continuè debeamus iram ſuæ iuſtitiæ formidare. Quod eſt contra multos, ſimiles porco, quia porcus ſecundum Plinium, dum in luto dormit, plus dormit in dextero latere quam ſiniſtro. Quia pro certo mundi pctõres in luto deliciarum dormientes, plus inſiſtunt dextero lateri diuinæ miſericordiæ, q̃ ſiniſtro ſuæ iuſtitiæ. Iſti.n Dei iuſtitiã nõ conſiderant, ſed de ſua miſericordia ſp ſperant. Dicunt & qdem fatuè, ꝙ Deus nunquã facit eos, vt ipſos damnaret & pderet. Et bene dicunt ſicut fatui, quia ſaluator eſt ſicut campſor, qui denarios ponderoſos retinet, & de leuiorib. ſe expedit. ſic ſunt iſti &c. Etiã dicunt, ꝙ in fine dierum ſuorum pœnitebunt, & ꝙ interim de pęnitentia ſua nõ curabunt. Tales .n. videntur dicere illud Eccl.5. & Eccl.17. Miſericordia dñi magna, oim peccatorum meorum miſerebitur. Et iſti ſunt fatuiſſimi, quia procul dubio ipſe ſemper ſimul debet miſericordiam & iuſtitiam, dulcedinem & rigorem, benignitatẽ, & ſeueritatem, & ſm ſua occulta iudicia ipſe nũc vtitur vna, nunc alia, & hoc nõ ad noſtrã ordinationem, ſed ad ſuam diſpoſitionẽ, ſicut ipſe dicit Exod.33. Miſerebor, cui voluero, & clemens ero, in quẽ mihi placuerit. Nõ eſt ergo tutum ex toto in Dei miſericordia confidere, imo neceſſe eſt ſeueritatem ſuæ iuſtitiæ præcauere, quia ſicut dr̃ Eccl.16. Miſericordia, & ira cum ipſo eſt. Eſt igitur miſericordia miſerorũ conſolatiua. ¶Itẽ Dei miſericordia eſt bonorum pmiatiua. Beati.n. in patria præmiantur à Dei miſericordia, non à iuſtitia. Merita.n. noſtra nõ poſſunt aſcendere ex condigno ad habẽdum gloriam paradiſi, quia ſicut dr̃ ad Tit.3. Non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſm ſuam miſericordiã ſaluos nos fecit. Et hoc eſt, quod petebat Dauid in pſ. Oſtende nobis domine miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis. Et ſic breuiter patet, ꝙ Dei miſericordia eſt beatorũ pręmiatio, eſt miſerorum conſolatio, eſt peccatorum reuocatio Et hęc ſufficiant. Vide infra de pietate.

Myſterium.

Nota, ꝙ myſterium ſumitur pro re ſecreta & occulta, & pro re ſub enigmate producta & protelata. Et ideo myſterium in ſcriptura ſumitur pro A

Secretorum confeſſione,
Fidei & ſacramentorum abſconſione,
Figurarum & enigmatum inuolutione.

Dico pro ſecretorum cõfeſſione, & ſic ſumitur Prou.20. vbi dr̃. Ei qui reuelat myſteria, ne commiſcearis. Item pro fidei & ſacramentorum abſconſione, & ſic ſumitur. 1. Cor.14. Spiritus loquitur myſteria. & 1. Corin.2. Loquimur Dei ſapientiam in myſterio abſconditam. Item pro enigmatum inuolutione, & ſic ſumitur. 1. Cor.15. Ecce myſterium vobis dico &c.

Mittere. Miſſus Miſſio.

Cum mittere ptineat ad ſuperiorem, mitti vero ad inferiorem, hinc eſt, ꝙ mittere eſt ſignum auctoritatis, mitti vero ſignum eſt humilitatis. Dicamus ergo, quòd Deus mittit ad diuerſas operationes diuerſa genera miniſtrorum. Nam A

Mittit
- Filium ad redimendum,
- Spiritum ad confirmandum,
- Angelos adminiſtrandum,
- Prælatos ad gubernandum,
- Doctores ad prędicandum,
- Viros iuſtos ad operandum,
- Demones ad malos puniendum,
- Tormenta ad malos feriendum,
- Beneficia ad bonos conſolandum.

¶Dico ergo, ꝙ filius ẽ miſſus ad noſtrã redemptionẽ. Et de hoc dr̃ Gal.4. Miſit Deus filiũ ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos, qui ſub lege erãt, redimeret. Itẽ miſſus eſt ſpiritus ſanctus ad noſtram in fide confirmationem. vnde Ioã.14. Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit oĩa. & Sap.9. Miſit ſpiritum Sanctum ſuum de altiſſimis. Item mittuntur Angeli ad noſtram adminiſtrationem. vnde Mal.4. Ecce mitto Angelũ meum, & præparauit viam tuam ante te. Item mittuntur prælati ad mundi gubernationem. Et de hoc habetur in pſal. Miſit Moyſen ſeruum ſuum Aaron, quem elegit ipſum. Itẽ mittuntur doctores ad noſtram informationem. vnde Hierem. 1. Ad omnia, ad quæ mittam te, ibis, & quæ mandauero tibi, loqueris ad eos. Item mittuntur viri iuſti per bonam operationem. Vnde de patrefamilias dr̃ Matt.20. quòd conuentione facta cum operarijs ex denario diurno, miſit eos in vineã ſuam. Item mittuntur demones ad malos, ſiue ad malorum deceptionem. vnde. 2. Theſ.2. Mittet illis Deus operatorem erroris, vt credant mendacio. Item mittuntur tormenta ad

malorum puni ionem. vnde ps. Misit sagittas suas, & dissipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Item mittuntur beneficia ad bonoram cõsolationem. Et sic dr̄ in Psa. Misit Deus misericordiam suam & veritatem suam &c. si vis alio modo, dic. ꝙ mittere accipitur quadrupliciter. Accipit .n. pro ponere, & sic accipitur Io. 21. Mittite in dextram nauigij rete, & inuenietis. Itẽ accipitur pro dare seu distribuere, & sic sumitur Iohel. 2. Mittam vobis frumentum, vinũ, & oleum. Item sumitur pro affligere, & sic accipitur in psal. qñ dr̄. Mittit crystallum suam sicut bucellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Item sumitur pro destinare seu promulgare, & pro legare, & sic accipitur cõiter, quãdo aliquis superior mittit alicui aliquam personã inferiorem, sicut de Christo dicitur Luc. 10. ꝙ ipse designauit alios. 72. & misit illos binos ante faciem suam in omnem locum, in quem erat ipse venturus. Et sic istos quattuor modos accipiendo possumus notare, quòd est quędam

Missio {
Personalis admutationis,
Liberalis collationis,
Corporalis afflictionis,
Supernalis prælationis.

Primum probat, siue significat mutabilitatem, sm̄ liberalitatem, tertium tribulationem, Quartum iurisdictionem. Primo ergo dico, ꝙ est vnum mittere mutabilitatis. Et hoc est qñ homo mittitur, & ponitur de vno statu in alium, & quãdo conuertit se de vitio in virtutem, de peccato in gratiam, de gratia in gloriam. Vel quando mittit manum suam ad aliquid operandum. Et secundum hoc dico, ꝙ quidam

Mittuntur in mare per pœnitentiam,
In ignem per amicitiam,
Exterius per depressionem,
Inferius per subiectionem.

Mittuntur (dico) quidam in mare pęnitentię. Et sic Ionas dixit. Ionę 1. Mittite me in mare, & cessabit mare, & sequit̃, ꝙ miserunt eũ in mare, & cessauit mare à furore suo. Quia ꝓ certo charissimi, si homo in mare pœnitentiæ mittitur, mare .i. amaritudo inferni ab eo mitigatur. Itẽ mittuntur quidã in ignẽ charitatis & amicitiæ, & sic legitur Lu. 12. Ignẽ veni mittere in terrã, & quid volo nisi ardeat? Item mittuntur quidã exterius per depressionem, sicut dr̄ Mat. 5. Ad nihilum valet vltra, nisi vt mittatur foras, & conculcatur ab hoĩbus. Item quidam mittuntur inferius per humilem subiectionem, sicut dr̄ Mat 4. Si filius Dei es, mitte te deorsum. Sed proculdubio multi sunt, qui non ponuntur, nec mittuntur isto modo, sed magis modo contrario, & diuerso, quia pro certo

Quidã mittuntur in {
Ignem auaritiæ,
Tenebras ignorantiæ,
Carcerem pigritiæ seu accidiæ,
Porcos luxuriæ seu immunditiæ,
Caminum infernalis pestilentiæ.

Dico in ignem auaritiæ, sicut dr̄ Mar. 9. ꝙ lunaticum hoiem sæpe in aquam, & in ignem misit. & Amos. 1. Mittam ignẽ in domum Azael. De tenebris ignorantiæ potest exponi illud Mat. 22. quod præcipitur de hoĩe non induto veste nuptiali, ꝙ. s. ligatis pedib. & manib. mittatur in tenebras exteriores. De carcere pigritiæ potest exponi illud Matth. 18. de illo qui fuit missus in carcerem quousq; redderet vniuersum debitũ. De porcis vero .i. de immunditijs luxuriæ põt exponi illud, quod demones à Christo petierunt Mar. 5. Si ejcis nos hinc, mitte nos in porcos. De camino vero infernalis miseriæ dr̄ Mat. 13. ꝙ Angeli separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus, & stridor dentium. Et sic ergo patet, quomodo mittere significat localem mutabilitatem. ¶ Secundo dico, ꝙ mittere significat legalem

C liberalitatem, & sic sumitur pro liberalitate diuina, quę multa beneficia quotidie mittit nobis. Misit .n. nobis de paradiso filium suum tanquam

Sapientiam, vt instrueremur,
Medicinam, vt sanaremur,
Præcium, vt redimeremur,
Panem, vt satiaremur,
Ductorem, vt conduceremur,
Tutorem, vt protegeremur,
Visitatorem, vt consolaremur,
Gubernatorem, vt prouideremur,

¶ Dico, ꝙ Deus, hoc est Dei filius missus est nobis sicut sapiẽtia ad instruendum. Et hoc est, quod genus humanũ petebat Sapi. 9. Da mihi (inquit) sedium tuarum assistricem sapientiam, mitte illam de cęlis sanctis tuis. Item sicut medicinam ad nos sanandum. vnde Ps. Misit verbum suum, & sanauit eos. & Tho. 12. Nunc misit me dñs, vt curarem te. Item sicut precium ad redimendum. Psa. Redemptionem misit dñs populo suo. Item sicut panem ad satiandum. ps. Panẽ de cęlo dedit eis in abundantia. Item sicut ductorem ad cõducendum. Misit ante eos virum &c. Item sicut tutorem ad protegendum Exo. 4. Obsecro domine mitte quem missurus es. Item sicut visitatorẽ ad cõsolandum. Vnde 2. Re. 10. dr̄, ꝙ Dauid misit viros ad cõsolandum regem Amõ super morte patris sui. Item sicut gubernatorem ad prouidendum. vnde Ge. 45. Pro salute vestra misit me Deus ante vos. Sic ergo patet, quomodo mittere signat legalem liberalitatem. ¶ Tertio dico, quòd mittere signat immissam pœnalitatem. Et sic accipitur quando Deus D
mittit nobis pestilentias & tribulationes propter delicta nostra, quod vtique quandoque facit ad nostram

Correctionem,
Probationem,
Condemnationem.

¶ Ad nostram correctionem dico, & sic dr̄ Thr. 1. De excelso misit ignẽ in ossib. meis, & erudiuit me. Itẽ ad probationem. sicut in Iob. & Thobia apparet. vnde Thre. 3. Misit in renibus meis filias pharetræ suæ. Mat. etiã. 10. dr̄. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Item ad cõdemnationem, & sic immittit Deus peccatorib. mortem æternam. De quo Amso. 4. Misi in vos mortem in via ægypti. Et sic igitur patet, quõ mittere signat inflictã E
pęnalitatẽ. ¶ Quarto dico, ꝙ mittere signat siue designat supernã auctoritatem. Sicut .n. dictum est, mittere pertinet ad superiorẽ, mitti vero ad inferiorẽ. Et sic cõiter accipitur mittere & mitti. Quia proprie illi dñr missi, qui à Deo mittũtur, destinantur, & ordinantur ad populum gubernãdum. Et sic oẽs personæ superiores siue ecclesiasticæ, siue seculares pñt dici missi. Quia sicut reges gubernãt regnũ suum per officiales quos ad diuersas partes regni sui dirigunt, atq; mittunt, sic Deus per officiales suos. s. per prælatos & prædicatores, per principes & alios iudices, quos per suã occultã ꝓuidentiã in mundo destinat atq; mittit, regit, & dirigit totũ mundum. Et iõ sicut ille q̃ mittitur, debet facere voluntatem eius, à quo mittitur, sic boni prælati debent facere voluntatẽ dei, ipsos in diuersis officijs destinantis, sicut Christus innuit de seipso, dicens. Io. 6. Descendi de cęlo, non vt faciam voluntatem meã, sed voluntatẽ eius q̃ misit me. Et iõ gñaliter de talib. oĩb. missis põt exponi illud Iob. 38. Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuertẽtia dicẽt tibi, assumus? q. d. Illi, quos tu Deus mittis, debẽt esse fulgura, & reuertẽtia, & dicẽtia, assum⁹. In quib. verbis aduerte, ꝙ missi debẽt moraliter loquẽdo, synceriter ingredi, qđ ostenditur, cum dr̄ [Nunquid mittes] quasi diceret, à te, & nõ ab alio debẽt mitti. Celeriter ꝓgredi, quod ostenditur, cũ dr̄ [Ibunt, & dicent assumus] Viriliter cõgredi, quod ostenditur, cum dr̄ [Fulgura] q̃. s. sunt maximæ potestatis. Faciliter regredi, qđ ostenditur, cũ dr̄ [Reuertentia] ¶ Dico ergo, ꝙ tales missi debẽt esse synceriter in F
grediẽtes, qđ ostenditur in verbo [Nunquid mittes] quasi diceret, ad te Deus & nõ ad aliud pertinet missio institutio & promotio. Solus .n. rex põt instituere & mittere per regnum suum officiales suos & legatos, alias si ab alio nõ habent potestatẽ mitterentur, veri legati seu missi nullatenus crederẽtur. Sic vere in regno huius mundi, & maxime in Ecclesia, nõ debet aliquis introduci in officium legationis seu ꝑlationis nisi à rege Deo, quia nullus assumit sibi honorẽ, sed qui vocatur à Deo sicut Aaron. Heb. 5. Aliàs si carnalis affectio seu simoniæ corruptio ipsum introduxerit, verus legatus vel missus nunquã erit. [Mittes ergo] vt sic quilibet talis possit dicere illud Hie. 26. In veritate .n. misit me dñs, vt & de eo exponi possit illud Io. 2. Fuit hõ missus à Deo, cui nomẽ erat Ioãnes. Vbi aduerte, ꝙ tales à Deo missi, sunt (vt cõiter) cæteris discretiores, quia hõ, famosiores, quia habent nomẽ, cæteris perfectiores, quia dñr in quo est gr̃a, quia Ioannes. Pro certo hodie nõ sic, quia vere pauci sunt, qui à Deo mittuntur, & instituuntur, quia aut per ambitionẽ se ingerunt, aut per affectionẽ seu simoniã sine iussu Dei se introducunt. Vnde dicit dñs Hier. 22. Nõ mittebã prophetas, & ipsi currebant, nõ loquebar illis, & ipsi prophetabant. Isti .n. debent expectare domini præceptum, imo etiam illud deberent cum timore & reuerentia suscipere, & se etiã excusare sicut habemus exemplum in Moyse, quem cum dominus ad pręlationẽ mitteret pro populo liberãdo, vix & cũ difficultate voluit acceptare

sicut

sicut habetur Exo.5. Sed nō sic isti, imo pro certo ipsi se ingerunt non vocati, dicentes illud Esa. Ecce ego, mitte me. Nō sic ergo tales, nisi synceriter ingredientes [Mittes inquit] Nota hic de Bethsaida, qui interpretatur missus. Io.5. ¶ Deinde dico, ꝙ ipsi debent esse celeriter progredientes [Ibunt inqt, & dicet assumus] Omnia.n. quæ à superiorib. huc mittuntur, suum officium celeriter exequuntur, sicut patet de vento & de aeris statione &c. & cęteris aeris impressionib. Sic vere illi, qui à Deo huc mittuntur ad Ecclesiæ officia sua peragenda, debēt ipsa exequi cum celeritate, nō cum tarditate, cum diligentia, nō cum pigritia, cum sedulitate, nō cum ignauiæ ruditate [Ibunt inquit & dicent, assumus] Eze.1. Aialia ibāt, reuertebantur in similitudinem ignis coruscātis. Vide supra de Ire. Vt de tali talium sedulitate possit exponi illud Exo.33. Mittam præcursorem tui Angeli. ¶ Denique dico ꝙ tales missi debent esse viriliter cōgredientes, quod ostenditur, cū dr̄, ꝙ ipsi debent esse fulgura, quia sicut fulgura maximę sunt potestatis & virtutis, ita ꝙ fortitudine sua scindunt & penetrant, vrunt & dissipant quicquid tangunt, sic vere tales missi seu legati debent habere tantam audaciam, constātiam & virtutem, ꝙ cōtra impios & proteruos debent viriliter dimicare, & ipsos per iustitiam eneruare. vnde psal. Misit sagittas suas, & dissipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Vide supra de fulgure, si vis applicare. ¶ Insuper dico, ꝙ tales missi debent esse faciliter regredientes, quod notatur in verbo [Reuerentia] legatus.n. missus à Papa facta legatione reuertitur ad eundem. Sic vere bonus prælatus facto officio sibi commisso in hoc mūdo, taliter se habere debet, ꝙ in egressu vitæ possit ad Deum, qui ipsum miserat, ad patriā reuenire. Reuertentia inquit. vt sic ipse possit dicere illud Thobiæ.12. Reuertar ad eum, qui misit me, vos autem benedicite Deum. Et sic patet quomodo missi & legati à Deo debent egredi, progredi, congredi, regredi. Et hæc sufficiant.

A Mitis. Mitigare

Cū mititas & benignitas, mansuetudo & modestia quasi ꝓ eodem supponant, notabis ꝙ mititas est quędam animi modestia exteriorib. verbis & actibus declarata. Igitur dico, ꝙ in scriptura virtus mititatis est habenda, quia

Indicitur naturaliter,	Dico ergo, ꝙ virtus
Iniungitur magistraliter,	mititatis naturaliter
Ostenditur exemplariter,	inducitur. Homo.n.
Assistitur socialiter,	est aial mansuetū na
Erigitur supernaliter.	turaliter, quinimo si

quid crudelitatis exequitur, cōtra naturam propriam operatur. Exemplo ouis vel bouis, quę sunt aialia mitia, quę si morderent, innaturaliter agere viderent̄. vnde de Moyse dr̄ Nu.13. ꝙ ipse erat mitissimus super oēs hoīes, qui morabatur in terra. Et hoc etiam satis ostendit ipsa factura hoīs, quæ.s. non habet aculeos ad pungendum, cornua ad percutiendū, dentes acutos ad mordendum, vngues recuruos ad lacerādum, sed pro certo ipse habet manus molles ad leniendum, vultū gratum ad cōplacendum, oculos pios ad mititatem & mansuetudinem ostendendum, & ad iras aliorum pro virib. mitigandum. Iracundus.n. prouocat rixas, qui autem patiens est mitigat suscitatas. Prou.15. Mititas ergo naturaliter inducitur. ¶ Item dico, ꝙ mititas magistraliter iniungitur.s. ex mādato diuino. Ps. Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas. ¶ Item exemplariter proponitur, seu ostenditur.s. in persona Christi & sanctorum. Ipse.n. est, qui dicit Mat.11. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Vnde sibi dr̄ in ps. Qm̄ tu dñe suauis & mitis, & multæ misericordiæ oīb. inuocātibus te. ¶ Item socialiter assistitur, quia.s. societas mitium valde diligitur, & libenter ab alijs frequentatur. Quia sicut scriptum est, Melius est humiliari cum mitib. quam diuidere spolia cum superbis. Prou.16. ¶ Item mititas supernaliter promouetur, seu erigitur, & hoc pro certo temporaliter & æternaliter. Quia vere tpaliter mites libenter promouentur, & eriguntur ad seculi dignitatem, iuxta illud Eccles.10. Sedes ducum superborum destruxit dñs, & regnare fecit mites pro eis. Finaliter vero extolluntur ad æternam fœlicitatem Mat.5. Beati mites, qm̄ ipsi possidebunt terrā. Et breuiter dico, ꝙ ad quēlibet virum iustum pertinet mitē esse & suas & aliorum impatientias pro virib. mitigare, quia.s. verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos Eccl.6. Exemplo Christi, qui propriā iram mitigare dr̄, se non vindicando. ps. mitigasti oēm iram tuā, auertisti ab ira indignationis tuæ. Alios et mitigat, ipsorum impetus refrenādo. ps. Tu dñaris potestati maris, motum aut fluctuum eius tu mitigas. Talis aūt mitigatio Christi & proprie iræ suæ seu iustitię, seu etiam alienæ miseriæ, finaliter, fiet in iudicio, quia.s. Christo de mitigatione iustitiæ suæ erga iustos dr̄ in Ps. Vt mitiges ei à dieb. malis, donec fodiatur peccatori fouea. Vnum tn̄ aduerte, ꝙ licet boni mites diligant, mali tn̄ ipsos hodie vilipēdunt, & grauant, & ipsos decipiunt, & defraudant. Esaię.23. Fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse.n. cogitationes cōcinnauit ad perdendos mites. Sufficit. vide vbi mansuetudo.

Moab A

Nota, ꝙ ꝑ Moab (vt cōiter) intelligitur in scriptura peccator siue peccatores. Moab.n. interpretatur ex patre, quia peccatoribus dr̄ Ioan.8. Vos ex patre diabolo estis. Moab.n. fuit populus gētilium, qui semper fuit populo Dei contrarius & nociuus. ad denotandū, ꝙ mali sp̄ cōtrariantur bonis, & eis quanto plus possunt aduersantur. Vnde.2. Paral.20. dr̄. Congregati sunt filij Moab, & filij Amō ad Iosaphat, vt pugnarent contra eum. De Moab ergo, i. de peccatoribus est notandum, quòd isti sunt, dum viuunt in hoc mundo, videlicet

Transgressores diuinæ voluntatis,	Dico ergo, ꝙ
Sectatores superbę vanitatis,	isti sunt diui-
Possessores mundanæ facultatis,	næ voluntatis
Prædatores terrenæ ciuitatis.	trāsgressores.

Vnde.4. Re.1. dr̄, Præuaricatus est Moab. Item isti superbæ vanitatis sunt sectatores. vnde Esai.16. Audiuimus superbiā Moab, superbus est valde, Superbia eius & arrogantia eius & indignatio eius plusquam fortitudo eius. Item mundanę facultatis sunt possessores. Vnde Hie.48. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, in cāptiuitatē non abijt, nec est transfusus de vase in vas, idcirco permansit gustus eius in eo, & sapor eius non est immutatus. Item isti terrenæ ciuitatis sunt prædatores. vnde 4. Re.2. Nunc perge ad prędam Moab. Iste est populus peccatorum propter ista, quia

Priuatur interna securitate,	Dico igitur, ꝙ
Delebitur superna auctoritate,	peccatores se-
Nudabitur externa prosperitate,	curitate priua-
Damnabitur æterna aduersitate.	buntur, inquan

tum.s. æternis tremorib. tristabuntur. vnde Exo.15. Robustos Moab obtinuit tremor, obriguerunt oēs habitatores Chanaā. Item Dei auctoritate delebuntur. vnde Nu.21. Væ tibi Moab, peristi popule Thamos. Item mundi prosperitate nudabunt̄. Esa.15. Onus Moab, quia nocte vastata est Ar, Moab conticuit. Item inferni aduersitate grauabuntur. vnde Hier.48. per totum capitulum. Vastata est Moab, & ciuitates eius succensæ. Et iterum ibidē. Abscissum est cornu Moab, & brachium eius cōtritum est. Et iterum ibidem. Ablata est lætitia de carmelo, & de terra Moab. Item ibidem. Super omnia tecta Moab omnibus planctus, quoniam contriuit Moab sicut vas inutile. Quomodo deiecit ceruicem Moab, & confusus est? Eritq; Moab in derisum. & hęc satis sint

Modestia. Modeste Modestus A

Moderatio. Nota, ꝙ modestia dr̄ à modo. Vn̄ modestia idē est, ꝙ modus honestus. Differūt aūt mititas, & modestia, qa mititas est interius in aīo, modestia vero est exterius in operatione & in facto. Mititas est erga ꝓximū, modestia spectat ad seipsum. Igitur dico, ꝙ oīa facienda sunt à prudentib. modeste, & moderate, nō impetuose, temere vel funeste. Modestia.n. valde decet quēlibet virum iustū, & maxime ecclesiasticū vel platum. vnde.1. Ti.3. Episcopū oportet esse prudentē, sobrium &c. sequitur. Nō percussorem, sed modestum. vnde.1. Petr.3. Vnanimes in oratione, misericordes, modesti, humiles estote. ¶ Et si vis dic, ꝙ modestia est habenda, quia

Mouet ad compassionem,	Dico ergo, ꝙ
Inflammat ad dilectionem,	modestia ex-
Ornat ad conuersationem,	citat compas-
Commendat operationem	sionem. Liben

Communicat, & concomitatur miserationem. tius.n. compatitur quis in necessitate hoi modesto, q̄ proteruo. Exemplo modesti viri pro cuius iniusta morte Antiochus rex, q̄quam iniquus legitur fleuisse, recordatus defuncti modestiā & sobrietatem, ita ꝙ occisorem in eodem loco vbi eū in occiderat, fecit occidi, sicut dicitur.2. Machab.4. Item inflammat

mat dilectionem. hoiem.n.pium & modestum diligunt etiā eius contrarij.i.hoies impij,& superbi. Ideo Col.3.dr̄ induite vos sicut electi Dei,sancti,& dilecti,viscera misericordiæ, benignitatem,humilitatem,modestiā,patientiā,supportantes inuicem & donantes. Item adornat conuersationē. Certum est.n.q̄ cōuersatio hominis maturi, & modesti valde reputatur.ad Tit.3. Admone illos non litigiosos esse,sed modestos & mansuetos ad oēs hoies. Item commendat operationem Opus.n.quod fit cum modestia & maturitate,amplius commendatur. Ad prudentem.n.pertinet, q̄ sit modestus in operationib.suis,sicut de illo principe dicebat rex.2.Mac.9. Confido.n.eum humanē & modestē acturum vobiscum. vnde Iac.3.dr̄,q̄ sapientia,quæ de sursum est, primum quidem pudica est,deinde pacifica & modesta. Item concomitatur miserationem,quia (vt communiter) hoies modesti sunt misericordes & pij.1.Pet.3 Vnanimes in oratione estote,misericordes,modesti.humiles &c. Vide infra de Temperantia. & supra de Mititate & mansuetudine

A **Modicum.** Nota,q̄ istud aduerbium modicum significat in bono & in malo. In bono.n.significat,& intuetur

Modicum { Pœnitentiæ, / Affluentiæ, / Amicitiæ, / Patientiæ.

¶ Inuenitur.n. modicum pœnitētiæ,quia.s. quicquid boni patiuntur in hoc mundo,valde modicum potest dici.vnde Eccl.51. Modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Item inuenitur modicum affluentiæ. De affluentia.n.deliciarum diuitiarum debemus modicum sumere.s.ad necessitatem,non ad uoluptatem. Et sic legitur.1.ad Ti.5. Modico vino vtere pp̄ stomachi necessitatem. Item inuenitur modicum amicitiæ. Modicum.n.bonæ fidelitatis vel boni amoris,quod Deo impēdimus,ab ipso maximum reputatur.vnde Luc.17. Euge serue bone & fidelis quia in modio fuisti fidelis &c. De isto etiam modico dicit Christus.Io.7. Adhuc modicum tempus ero vobiscū. Item inuenitur modicum patiētiæ. Totum.n.tempus huius vitæ,vnum modicum dr̄ respectu æternitatis. Et ideo mala, quæ hic patimur,sunt in patientia sustinenda.vnde Apoc.6. Sustinete adhuc modicum tempus,donec impleatur numerus fratrum vestrorum & Esa.26. Abscondere modicum ad momentum,donec pertranseat indignatio mea. Et sic patet, B q̄ modicum sumitur in bono. ¶ Sed adhuc dico,q̄ aliquādo ēt & cōiter modicum sumitur in malo. Et sic dico,q̄ in scriptura inuenitur,quòd mali in hoc mundo habent omnia bona modica,quòd quasi nulla. Habent.n.

Modicum { Stabilitatis, / Credulitatis, / Sagacitatis, / Virtuositatis, / Durabilitatis, / Taciturnitatis, / Securitatis.

¶ De modico stabilitatis & de paucitate eius intelligo illud Esa.28. Expectare expecta modicū.q.d.tales modicum perseuerant in eodem statu. De modico credulitatis seu infidelitatis dr̄ Matt.14 Modicæ fidei quare dubitasti. De modico sagacitatis dr̄ Ioa.12. Adhuc modicum lumen in vobis est. Itē de modico virtuositatis dr̄ Apo.3. Ecce dedi ostium apertum coram te, sciēs, q̄ modicam habes virtutem. Item de modico durabilitatis dr̄ Iac.4. Quæ autem est vita nostra, nisi vapor ad modicum parens? Item de modico taciturnitatis dr̄ Iac.3. Lingua modicum membrum est & magna exaltat. Item de modico securitatis dicitur Mat.8. Quid timidi estis? ¶ Vel si vis dic,q̄ per istud aduerbium modicum intelligitur peccatum,quod vere ita modicum habet de essentia, quòd à Sanctis non solum dicitur modicum,imo nihil omnino. Ideo nota, quòd per modicum intelligitur

Peccatum { Malitiæ & malignitatis, / nequitiæ & iniquitatis, / stultitię & fatuitatis.

De peccato malitię dr̄.1.Cor.6. & Gal.5. Modicum fermentum totam massam corrumpit. De peccato nequitiæ dr̄ Luc.16. Qui in modico iniquus est,& in maiori iniquus erit. De peccato vero stultitiæ dr̄.2.Cor.11. Vtinam sustineretis modicum quid insipientiæ meæ. Et hæc de modico sufficiant. Vide infra in titulo. Parum.

A **Modo.** Nota,q̄ modo qn̄q; sumitur pro tp̄e præterito,qn̄q; pro præsenti,qn̄q; pro futuro sicut cū dr̄ Modo veni,modo vado,& modo ibo. Vt cōiter tn̄ modo sumitur pro nunc pro statim & similib.significantib.præsens tempus,applicando igitur ad tempora quæ nunc vel alias nobis sunt vel erunt præsentia notemus q̄ in scriptura reperiē vnum modo q̄ sp labitur,hec est durabile. Vnū modo,quo virtus nascitur,& est laudabile. Vnum modo quo salus panditur,& est mirabile. Primum est naturę. Secundum gr̄ę. Tertium gloriæ. ¶ Primo ergo dicam q̄ in scriptura reperitur vnum modo naturæ labentis. Et sic pro certo per modo intelligitur vita præsens,quæ certe nō est nisi vnum nunc, vnū statim,vnum protinus,vnum modo. ¶ Et si certe possum dicere q̄ vita præsens est vnum modo.s.

Indigentiæ & nuditatis, / Ignorantiæ & cęcitatis, / Impotentiæ & debilitatis.

¶ In isto ergo modo vitæ præsentis viget nuditas & indigentia.vnde Ge.31.dr̄,q̄ nisi deus patris mei Abrahā & timor Isaac affuisset mihi,forsitan modo nudum me dimisisses. Item in modo vitæ pręsentis viget cœcitas & ignorantia. Io.13. Quod ego facio, tu nescis modo,scies autem postea. Item in isto modo viget debilitas & impotentia.vnde Io.13. Christus dixit Petro. Quo ego vado potes me modo sequi. Sequitur. Quare nō possum te modo sequi? Et illud Io.16. Multa habeo vobis dicere,quæ non potestis portare modo. Patet ergo,q̄ est vnum modo naturę labentis. ¶ Secundo dico,q̄ est vnum modo gr̄æ præsentis Et B sic dicā,q̄ gratia q̄ nunc datur in præsenti Christi fidelib. est

Vnum modo { Iustitiæ & æquitatis, / Credentiæ & veritatis, / Innocentiæ & synceritatis, / Confidentiæ & securitatis,

Quod status gratiæ sit vnū modo & vnum tempus æquitatis & iustitię patet Matt.3.vbi dr̄. Sine modo,sic.n.nos decet adimplere omnem iustitiā. Item q̄ sit vnum modo veritatis & notitiæ seu credentiæ & iustitiæ,patet Ioā.16.vbi dr̄. Modo creditis, ecce venit hora,ecce nunc venit.& Mat.26. A modo videbitis filium hoīs. Item q̄ sit vnum modo synceritatis & innocētiæ,patet.1.Petr.2.vbi dr̄. Quasi modo geniti infantes rationabiles,lac concupiscite sine dolo. Item q̄ sit vnum modo securitatis & confidentię,patet Esa.29 vbi dicitur. Non modo confundetur Iacob,nec modo vultus eius erubescet. Et illud.1.Mac.9 Liberemus animas nostras modo. Illud est ergo vnum modo gr̄æ præsentis ¶ Tertio vero dico,q̄ inuenitur vnum modo gloriæ sequentis. Aeterna.n.gloria est semper præsens, semper modo,tota simul. Et sic notabo,quòd illa est vnum modo,quod

Nunquam deficit, / Clare respicit, / Mentem reficit

¶ Nunquam dico deficit. Esa.9. Amodo & vsq; in sempiternum zelus dn̄i exercituum faciet hęc. Clare ēt respicit,quia.s.ibi est visio clara. Matt.23. Non me videbitis amodo donec dicatis. Benedictus,qui venit.& Io.14. Amodo videbitis eum & cognoscetis eum. Metem insuper delectat & reficit Apo.14. Amodo iam dicit spiritus,vt requiescant à laboribus suis. Sic ergo patet quomodo istud aduerbium modo spectat ad gloriam,gratiam,& naturam. Sufficit.

Modus. Quia de modo non intendo loqui logicaliter nec grammaticaliter sed solū moraliter, A notabo,q̄ modus est q̄da decens & cōgrua adiacentia actionum,sine qua ipsæ actiones non habent efficaciā aut valorē. modus ēt qn̄q; denotat ordinē,sicut dr̄,q̄ quis locutus est in modum,qui sequitur. Qn̄q; similitudinem,sicut cum dicit, q̄ in candelabro erant scyphi quasi in modū noctis vel sicut cum dr̄,& simili modo factum est hoc. Qn̄q; autē signat modestiam,regulam & temperantiam,& sic sumitur moraliter loquendo. Igitur moraliter loquendo dico,q̄ in oibus actionibus nostris debemus ponere regulam atque modum. Modus.n.in opere vel in facto, ē sicut sal in potagio vel in cibo, quia sicut cibaria quamquam bona & delicata sine sale sunt insipida,sic opera sine modo sunt inutilia. Igitur dico,q̄ nos debemus habere moderantiam , regulam atque modum,s.

In { Scientia ne nimis inquiramus, / Iustitia ne nimis exuramus. / Lætitia ne nimis gaudemus, / Potentia ne nimis exurgamus.

¶ Primo igit B adhibeamus modū in sciētia. Teste.n. Apostolo ad Ro.12. Non decet plus sapere, q̄ oportet sapere,sed sapere ad sobrietatem . Sicut enim ante oculos natura posuit palpebras ad modificandum visum , quia.s. si oculus semper esset apertus,spiritus visibilis dispergeretur,& sic

visus propter debiti modi carentiā læderetur, quinimo forsitan cæcaretur, si intellectus indiget palpebra rōnis, q̄ modū & regulā imponat spūi inquisitionis, q̄a si intellectus circa ardua, & maxime circa aspectū solis & luminis. i. circa cælestia & diuina plus iusto vagari permitteret, faciliter ꝑ hæreses excæcaret. Animalia. n. quæ nō habēt palpebras (sicut pisces) obscurius vident. sic tales &c. bene ergo dr̄ Prou. 23. Noli (inq̄t) laborare, vt diteris, sed prudētię tuæ pone modū, ne erigas oculos tuos ad opes, quas habere nō potes, q̄a facient sibi alas quasi aquilæ, & volabunt in cœlū. Hō. n. non debet laborare, vt dicitur opibus scientiarū nimis arduarū q̄a tales nō solēt faciliter acquiri, sed volare. i. possibilitatē humanā excedere, & abire. Igiť habeamus modū in sciētia. ¶ Scd̄o dico, ꝙ debemus adhibere modū in iustitia. Non. n. debemus esse nimis excessiui in puniēdo. Ignis. n. melius calefacit, qñ aquæ aspersio suæ excessiuæ flāmæ modū ip̄onit. Sic verè ille ignis, & ille rigor magis est cōmendabilis qui ꝑ modū debitū fit temperabilis. Teste. n. scriptura Deu. 25. Pro mēsura pc̄ti erit & plagarū modus. Sicut de leone legitur, ꝙ ipse secundum quod magis, vel minus ab aliquo læditur, vel ꝑcutiť, ipsum magis vel minus rotare, vel percutere dr̄, vel mordere, & sic iræ suæ modū imponere cōprobatur. Quod est cōtra tyrannos, qui sine modo cōtra alios debacchātur contra illud Gala. 1. Supra modū persequebar Ecclesiā Dei. Vt tales oppressi possint dicere illud. 2. Cor. 1. Supra modū grauati sumus, & supra virtutē, ita vt tæderet nos etiā viuere. Exemplo beati Pauli. 2. ad Cor. 11. se dicentis fuisse i plagis supra modū, in mortibus frequēter. Adhibeamus igitur
C modū in iustitia. ¶ Tertio dico, ꝙ adhibere debemus modū in lætitia, ad literā. n. modus valde requiriť in oī musica & cātu. Sic verè valde decet virū prudentem, ꝙ in sua lætitia modū ponat. Exēplo illorum, de quibus dr̄ Eccl. 44. ꝙ ipsi fuerunt hoīes magni virtute, & prudentia sua pditi, in pueritia sua exquirentes modos musicos. Cōtra illos, qui nullū in lætitia tenēnt modū. De quibus pōt dici illud Apoca. 16. ꝙ ipse vidit tres spiritus immundos in modum ranarū. Spiritus. n. sunt superbiendo, immūdi luxuriādo, & ranæ garrulādo & superfluè exultando. ¶ Quarto adhibeamus modū i potētia. Valde. n. requiritur, ꝙ homo i sua ꝓsperitate & potētia modum ponat, quòdq; seipsum temperet, & cōponat. Nōne vitis anno quolibet putatur, & nō sibi de ligno super modū dimittitur, & s̄m modū & regulā tēperatur, ne forte nimis excedēs i fructibus, citius sterilescāt, & ad nihilū deducatur Sic diues debet ramos diuitiarū suarū rescīdere, & potētiæ & opulētiæ suæ modū ponere, ne forte ipsum contingat ꝓpter excessum sterilescere, vel perire, sicut illi, de q̄b. dr̄ Sap. 15. ꝙ oēs insipientes & infœlices supra modū aīæ suæ superbi sunt. Iō de diuitib. moderatis pōt exponi illud, ꝙ scribitur 3. Reg. 8. ꝙ supra capita columnarū erat opus in modum lilij. Capita. n. columnarū sunt diuites & capitanei, quia. s. debent esse in modum lilij, ꝙ est valde suaue & temperatum, quamuis sit pingue & humorosum. Ad denotādū, ꝙ diuites licet ꝓsperitate & humore diuitiarum sint pingues, debēt tñ moderati esse & humiles, vt possit de eis dici illud. 3. Re. 10. ꝙ in hunc modum cuncti reges Etheorū & Syriæ equos venundabant. i. superbiam deponebant. Sic ergo patet qūo ponēdus est modus & adhibendus in potētia ne superbiat. In lætitia ne deficiat. In iustitia ne deseuiat. In scientia ne decipiat. ¶ Et aduerte, ꝙ iusti debent habere modū indicatiuū bene docēdo & pdicādo. imperatiuū bene regēdo & gubernādo optatiuū bene orādo & supplicādo. coniunctiuū bene amando & pacifice, viuendo. infinitiuum semper manendo & in infinitū perseuerādo. Et sic dicetur, ꝙ multifariè multisq; modis loquitur Deus patrib. i. ꝓphetis. Heb. 1. Et hoc de modo sufficit. Vide de modestia, & vide infra de qūo.

A **Moyses.** Nota, quòd Moyses secundum diuersas cōditiones & actus ipsius potest in scriptura diuersa & varia designare. ¶ Vnde generaliter notandum est, quòd Moyses signat

Statum {
- Prælatorum & præsidentium,
- Perfectorum & contemplantium,
- Iudæorum & pereuntium.

¶ Primo ergo dico, ꝙ Moyses signat statum p̄sidentium plorum. vnde Matt. 23. Super cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisei. Sicut. n. Moyses fuit à domino electus ad educēdum populum Israel de Aegypto, & ad educēdum ipsum extra domum Pharaonis vsque ad terrā promissionis, sicut habetur Exodi. 3. & deinceps, sic plati sunt à domino electi vt populum sibi commissum de Aegypto. i. de statu peccati & de potestate Pharaonis. i. diaboli eripiant, & educēt, & quòd per desertum pęnitentiæ ipsos vsque ad terrā promissionis Paradisi dirigant, pertrahant, & perducant. Psal. Deduxisti sicut oues populum tuum in manu Moysi & Aarō. Vnde nota, quòd sicut Moyses

Fuit {
- Ouium pastor,
- Populi ductor,
- Ouium doctor,
- Populi protector,

Sic verè bonus prælatus debet se exhibere recreatorem ouium & pastorē, populi ductorem & gubernatorem. ouium doctorem & legislatorem. ouium tutorem & defensorem. Dico ouium pastorē, sicut de Moyse legitur Exodi. 4. Moyses pascebat oues Ietro cognati sui. Prælatus enim debet subditos suos pascere, & nutrire, & nō solum pabulo scientialis eruditionis, imo etiam pabulo tp̄alis recreationis & subuentionis, vt dicat illud Ioa. 10. Ego sum pastor bonus &c. Item dico populi ductorē. Prælatus enim dare debet per bona exempla vias vitæ subditis suis, vt eum sequendo, ipsos ad patriam perducat. Ideo de Moyse legitur in Psal. quòd Deus notas fecit vias suas Moysi, & per eum filijs Israel volūtates suas. & Micheæ. 6. Misi ante faciē tuam Moysen. Item dico ouium doctorem, quia videlicet sicut Moyses ascendens in montem in medio nebulę quadraginta diebus ieiunauit, legem suam dñs sibi reuelauit, & destinauit, per quam tandem populum instruxit & informauit sicut dr̄ Exodi. 19. & 20. sic pro certo platus debet in montē perfectionis ad dñm ascendere, debet carnem suam abstinētijs, & ieiunijs macerare, debet etiam nebulositatem ꝓpriæ conscientiæ penetrare, & sic à Deo legem & scientiam poterit audire, & discere, de qua postmodum populum poterit edocere. vnde Ioan. 7. Nonne Moyses dedit vobis legē? Item dico populi tutorē, quia sicut Moyses orando populū Israel iuuabat, ita quòd dum Moyses manus leuabat, Israel vincebat Amalech, sicut dr̄ Exodi. 17. sic pro certo charissimi, platus debet orationibus populum defendere & iuuare & pro ipso contra diabolum præcibus dimicare. vñ Exo. 18. dr̄ Moyses ascendit in montem. ad dominum (supple) orandum. Breuiter ergo dico, ꝙ Moyses signat statum præsidentium prælatorum. ¶ Secundo dico, ꝙ Moyses signat statum cōtemplātium perfectorum. Et hoc triplici rōne, videlicet

Quia fuit {
- Benignissimæ conditionis,
- Concordissimæ dilectionis,
- Seuerissimæ correctionis,

¶ De benignitate sua diciť Nume. 12. quòd Moyses erat vir mitissimus super oēs homines, qui morabantur in terra. De B
concordi societate, seu charitate ipsius dicitur Luc. 9. quòd Moyses & Helias apparuerunt in monte cum domino. De seueritate vero istius dicitur Ioan. 8. Moyses mandauit mulierē lapidare adulteram. Sic pro certo viri perfecti debent habere exemplo Moysis scilicet

Virtutem {
- Benignitatis,
- Concorditatis,
- Seueritatis.

Vt sic quilibet talis possit dicere illud Ioan. 9. Nos Moysi discipuli sum⁹. ¶ Tertio dico, quòd Moyses signat statum pereuntium Iudæorum. Sicut enim Moyses habuit velamen super faciem suam, sicut dicitur Exo. 34. sic Iudæi habent velamen erroris. vnde 2. Cori. 3. Vsque ad hodiernum diem cum legitur Moyses, velamen est positum super faciem cordis eorum.

Molestia. Nota, quod molestia accipiť ꝑ grauamine vel pro nocumento, seu etiā pro zelo, vel difficultate, vel iniuria. Vide infra de tractatu nocere

Mollis Mollities. Nota, ꝙ mollities mortaliter loq̄ndo signat i bono A

- Benignam locutionem,
- Terrenam affectionem
- Deflentem compunctionem.

De mollitie benignæ locutionis dicitur Prouerb. 15. Respōsio mollis frāgit irā, sermo dur⁹ excitat furorē. De mollitie vero affectionis seu compassionis dicitur Sap. 2. Spiritus diffunditur sicut mollis aer. De mollitie insuper cordialis cōpunctionis dicitur Iob. 23. Deus molluit cor meum, & spiritus (alias omnipotens) conturbauit me. Item mollities in malo signat

verborum fallacitatem,
Animorum fragilitatem,
Immundorum carnalitatem,
Prosperorum labilitatem.

¶De mollitię fallacium verborũ dicitur in Psal. Molliti sunt sermones eius super oleum,& ipsi sunt iacula. De mollitie vero fragilium animorum dr̃ Hier. 51. Egredimini de medio Babylonis, ne forte mollescat cor vestrum. De mollitie etiam carnaliũ immundorũ dicit̃ Esa. 47. Nõ vocaberis vltra mollis & tenera. De mollitie vero labilium prosperorum dr̃ Mat. 11. Ecce qui mollibus vestiunt̃ in domibus regũ sunt &c. Omitto gratia breuitatis, q̃ quãuis infinita sint exẽpla, paucissimæ tamen sunt auctoritates.

A Momentum

Nota, quòd momentum quãdoq; sumitur ꝑ fama, nomine vel valore, vt quando dr̃, ꝙ illa erat res magni momenti. i. magnæ famæ, nominis vel valoris, sed (vt communiter) sic nõ accipitur in scriptura. Quandoq; vero & communiter sumit̃ momentum pro modicissima parte tꝑis seu horæ. Et sic sumit̃ pro nunc, pro statim, pro subito, pro instanti. Quia. s. sicut punctus est minima pars lineæ quę ex cogitari possit, sic momentũ tꝑis. Nota ergo, quòd in scriptura comparatur momento oẽ illud, quod est transitorium; quia. s. respectu æternitatis omne temporale est momentaneum; & omne tẽpus dicitur momentum. Sic igitur dic, ꝙ inuenitur videlicet

Momentum
- Labentis naturæ,
- Præsentis figuræ,
- Nocẽtis iacturæ,
- Sequẽtis pũcturæ,
- Latẽtis scripturæ,

Nã pro certo quasi subito & in momẽto trãseũt oĩa quæ sunt. Igit̃ dico ꝙ in momento transit labentis vitę natura, scilicet vita corporũ humanorum. Vnde Esa. 40. Ecce gentes quasi stilla situlæ, & quasi momentum stateræ reputatæ sunt ei scilicet respectu æternitatis. Item in momẽto trãsit præsens rerum figura, q̃a scilicet omnis natura rerum creatarum non est nisi vnum momentum respectu immẽsitatis. vnde Sap. 21. Quoniã tanquam momentum stateræ, sic est ante te orbis terrarũ, & tãquam gutta roris antelucani. Item momento comparatur innocens pœnę iactura, hoc est dictũ, omnis mũdi tribulatio, seu pœna. Esaiæ. 26. Abscõdere modicũ ad momentum donec transeat furor meus. & 2. Cor. 4. Illud enim, quòd in pręsenti est momẽtaneũ & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ põdus operat̃ in nobis. Vnde etiam de morte quæ est vltimum terribiliũ, constat, ꝙ ipsa transit, & deficit in momẽto. 1. Reg. 4. In seipso aũt momento mortis eius. Item momento comparat̃ sequẽs mũdi punctura. s. dies iudicii De quo. 1. Cor. 15. In momẽto ĩ ictu oculi in nouissima tuba loquitur enim de resurrectione & iudicio. Item momento comparatur latẽs Dei scriptura, seu norma rerũ futura, idest volũtas & ordinatio Dei circa futura rerum negocia. Vnde Act. 1. Non est vestrum scire tempora vel momẽta, quæ pater posuit ĩ sua potestate. & 1. The. 5. De temporibus autem & momentis non indigetis fratres Sic ergo patet, quomodo omnia minutis atomis instantibus subiacent & momentis. Vide de hora

A Monere.

Cum monere idẽ sit, ꝙ hortari, sollicitare inducere, instigare, seu verbis, exemplis aut factis ad aliquid inclinare, videtur, quòd monumẽtũ & monite ortum sumpserunt à monere. Monumentũ enim dicitur, eo quòd hominẽ admoneat de morte, vel de mortuo incluso. Monile autẽ quod in pectore ponitur, quod rotundæ est figuræ, portãtem de rebus æternis admonet cogitare quæ figura solet dici sphærica, eo ꝙ fine & principio careat Monitiones ergo & monita nihil aliud sunt, quàm documẽta, & ad bonam faciendũ sollicita monumẽta sicut de Thobia dicitur Thob. 1. quod monita salutis dabat eis. & Thobia etiam. 10. dr̃, ꝙ parentes Saræ monuerũt eam honorare Socrũ diligere maritum, regere familiã, gubernare domũ. ¶Et nota, ꝙ homo monetur ad bonum faciendum, videlicet

Per
- Stimulum tribulationis,
- Sarculum exortationis,
- Speculum informationis,
- Rotulum eruditionis,
- Iaculum prædicationis,
- Sibilum inspirationis,

¶Dico ergo, ꝙ homo monetur benefacere ꝑ tribulationis stimulum, sicut de filijs Israel dicitur Sap. 11. ꝙ hos Deus tanquam pater probans monuit &c. & Eccles. 7. dicit̃, ꝙ melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum cõuiuij. In illa. n. finis cunctorum admonetur hominum. Itẽ admonemur benefacere per exhortationis modulum. Sap. 12. Hos, qui exerrãt partibus, corripis, & de quibus peccãt, admones & alloqueris. & Rom. 15. Certus sum (inquit) fratres mei, quoniã & ipsi pleni estis dilectione, repleti omni sciẽtia, ita vt possitis alterutrum monere. Item monemur benefacere ꝑ informationis speculum, hoc est per exempla. vnde de lapidibus qui fuerunt extracti de fluuio Iordanis, dr̃ Iosue. 5. quòd positi sunt lapides isti in munumẽtum æternum filijs Israel. Et etiam Num. 16. dr̃, ꝙ dominus præcipit in altari affligi thuribula hominum cõbustorũ, vt essent filijs Israel pro signo & monumento, & vt cõmonerent̃, ne alienigena accederet ad altare. Item monemur benefacere ꝑ eruditionis rotulũ hoc est dictũ, ꝑ verba sacræ scriptura. Colo. 3. Verbũ Christi abundet in vobis abundanter in omni sciẽtia, docẽtes & cõmonẽtes vosmetipsos in psalmis, & hymnis, & cãticis spiritualibus. Item monemur benefacere ꝑ p̃dicationis iaculũ. 1. Corin. 4. Nõ vt cõfundã vos, sed vt filios charissimos moneo. & 2. Tim. 2. Cõmoneo te testificãs corã Deo. &c. Itẽmonemur benefacere per ĩspirationis sibilum, sicut de Ioseph legitur Matth. 2. quòd admonitus ĩ somnis secessit ĩ partes. Galileæ &c. Vidẽ vbi docere, & in alijs consimilibus titulis

Monumentum. A

Nota, ꝙ monumentũ idẽ est ꝙ sepulchrum vbi mortui recõduntur, quod etiam alio modo mausoleũ seu sarcophagũ nuncupatur. Et potest mortaliter loquendo significare plurimũ ĩ scriptura. Vnde nota, ꝙ monumẽta designãt videlicet

- Conscientiam puram secretam,
- Cnscientiam puram & infectam,
- Successionem vitæ temporalis,
- Afflictionem mortis corporalis.

¶Dico ergo, ꝙ per monumentũ intelligit̃
- Conscientiæ sanctitudo,
- Conscientiæ turpitudo,
- Temporalium plenitudo,
- Corporalium mœstitudo.

¶Dico, ꝙ monumentum signat consciæ sanctitudinẽ, & sic accipit̃ monumẽtum. Ioã. 19. vbi dr̃ ꝙ ĩ horto vbi erat monumẽtum, in quo non dum quisdã positus fuerat, ibi posuerũt eũ. Istud monumentum signat conscientiam viri iusti, qui dicit̃ hortus propter virtutum fæcunditatem. Dicit̃ nouum propter virtutũ amænitatẽ. Ibi etiã nullus fuerat sepultus. i. ibi nullum erat peccatum propter specialẽ synceritatẽ, & propterea ibi mundẽ sepelitur Christus ꝑ continuã suæ mortis memoriam & dolorositatẽ. Quia semper boni viri debẽt in monumẽto puræ cõsciẽtiæ dñm spiritualiter sepelire, & ipsum ibi per cõpassionem & memoriã retinere. vñ Mar. 15. Tulerunt corpus eius, & posuerũt illud ĩ monumẽtũ. ¶ Itẽ monumentũ signat conscientiæ turpitudinem. Sicut monumentum exterius est clausum, & q̃nq; pulchrũ & pictũ, interius vero corruptione & immũditia totũ plenũ, sic verè cõscientia pecccatoris, quæ est exterius clausa ꝑ cõfessionis denegationẽ, interius vero est infecta per multorũ peccatorũ corruptionẽ, exterius videt̃ pulchra per hypocrisim & palliationẽ, interius verò est squalida ꝑ scelerũ contaminationem. vnde Lucæ. 11. Ve vobis, qui estis, vt monumenta, q̃ nõ apparent. Et breuiter, per monumenta possunt intelligi oẽs immunditiæ peccatorum. vnde Mar. 5. dr̃, ꝙ ille, q̃ habebat domiciliũ in monumentis. i. in infectionibus & pc̃tis. ¶Item monumentum signat tꝑalium prosperitatẽ seu plenitudinẽ Quia sicut illi, qui in monumentis sunt, nunquã possunt amplius exire, immo necesse est, ꝙ habeãt ibi ꝑpetuo manere, sic illi qui prosperitate mundana semper fuerũt ĩuoluti, nũquam se possunt amplius expedire, imo necesse habẽt sicut ĩ monumẽto putrescere & fœtere. Soli. n. mortui. i. peccatores tali monumento tenentur, figurati in Lazaro, qui quatriduanus in monumento fœtebat, sicut dicit̃ Ioan. 11. vnde dicitur Proue. 12. Desiderium impij monumẽtum est pessimũ ¶Item monumẽtum signat acerbitatẽ, seu afflictionẽ mortis corporalis. Et sic per monumentũ intelligit̃ mors, quę dr̃ monumentũ, a moneo mones, eo ꝙ per monumẽtũ corporale quod exterius videmus, semꝑ instrui debemus & moneri ad mortem præ oculis habendã, sicut faciebat Magdalena, de qua dicitur Ioã. 11. ꝙ ipsa vadit ad monumẽtũ vt ploret. Ioan. 20. etiã dicit̃, ꝙ Symon Petrus introiuit in monumentum, quia videlicet nos per mortis consideratione debemus monumenta introire, & nostram mortalem miseriã deplorare. Et hoc sufficit. Vide infra de verbo Sepelire.

A **Mons Montes.** Nota, quod in scriptura inuenitur mōs virtuosus, fructuosus, & gloriosus. Mons virtuosus signat statū hoīum perfectorum. vnde de hoc pōt dici illud Esa.40. Omnis mons & collis humiliabitur. ¶Mons fructuosus signat statū ecclesiasticū platorū, vel ēt dignitatē hoīum clericorū. Et sic mōs nihil aliud est q̃ Ecclesia. Et de hoc dr̄ Esa.2. Erit in nouissimis dieb. præparatus mons domus dn̄i super verticē montiū, & fluent ad eū oēs gentes. ¶Itē mons gloriosus significat statū hoīū beatorū, videlicet statū gloriæ Paradisi. Et sic dicitur in Psalm. Quis ascendet in montē dn̄i, aut quis stabit in loco sc̄tō ei⁹? Innocens manib. & mundo corde. Et ideo breuiter de isto triplici monte possumus ꝫm modicitatem nostri ingenij aliquid balbutire. Dicamus igitur, quod aues cæteris nobiliores, bestiæ cæteris velociores, arbores cæteris vtiliores solēt in montib. facere mansionē. De auib. patet ꝫm Greg. quia aquila cæteris auib. nobilior, sp vult in altis montib. rupib. nidificare. De animab. ēt patet, quia capræ, quæ velocissimi sunt cursus semper quanto plus possunt, volunt in altis montib. habitare. De arborib. ēt patet, quia pinus, q̃ cæteris arborib. vtilior est, solet melius in altis siccis & sabulosis locis vl̄ mōtib. crescere & fructificare. Sic procul dubio charissimi, viri sancti, iusti & perfecti qui possunt dici aquilæ propter volatū altissimę contēplationis, dici ēt possunt capręꝑpter cursum bonæ & diligentis operationis, dici ēt possunt pini propter rectitudinem sanctæ & syncerae intentionis, sp debent prædictos montes iugiter habitare. Habitare.n. debēt in mōte perfectionis, propter meritorum cumulationem. In monte Ecclesiæ vel religionis per fidem & deuotionem. In monte etiam cęlestis mansionis & regionis, per perfectionem & contemplationem. Vt sic cuilibet tali dicat̄ illud Can.2. Fuge dilecte mi, similis esto capræ, hinuloq; ceruorū super mōtes Bethel. Nos ēt dicamus inuicem illud Esa.2. Venite ascēdamus ad montē dn̄i, & ad Domum Dei Iacob. In quib. verbis aduerte, qđ tres sunt montes spirituales, in quib. & sancti & iusti diuersimode conuersantur. Est enim ibi

Mons { Perfectionis seu infectionis,
Prælationis,
Saluationis,

B ¶Primus est mōs magnæ securitatis: secundus est mons magnæ nobilitatis: terti⁹ est mōs magnæ fertilitatis. ¶Primo dico, quod est mōs magnę securitatis, quod ōndit̄ i verbo [Venite ascēdamus] Sc̄do est mons magnæ nobilitatis, qđ ōnditur in verbo [montē dn̄i. Tertio est mons magnæ fertilitatis, qđ ōndit̄ in verbo [Domum Dei] ¶Primus est habitaculū pfectorū. Sc̄ds est tabernaculū platorum. Tertius est receptaculū beatorum. ¶Primum montem facit cumulus sc̄titatis. Sed ꝫm facit titulus dignitatis. Et tertiū facit riuulus bonitatis. ¶Dico primo, quod iusti habitant in monte securitatis & perfectionis. Et iste mons pro certo nihil aliud est, q̃ eminentia vitæ & cumulus meritorum, quod ōnditur, cū dr̄ [Ascēdamus ad mōtem] Ascendere.n. signat locū eminentiorē, quia sicut ille, q. ascendit in superiora, superat, & dimittit inferiora, & ad alta se erigit, & emittit, sic pro certo boni viri iusti ascēdēdo gradum eminentis perfectionis, & sanctitatis, solent inferiores i. pctōres dimittere, & se ab eis separare, & ad alta virtutum & meritorum se transfuehere, & coæquare. Et sicut auis ascēdendo superius solet esse securior, quia.s. tunc non timet laqueum & sagittam, si hō, qui altitudinem sanctitatis ascendit & perfectionis, est securus, quia.s. omne periculū transcēdit, & euadit. Ascendamus ergo &c.14. Ascendit Iesus in mōtē solus orare. Quæritur.n. à naturalib. quare in mōte inueniūtur aquæ dulciores & sapidiores, quam in valle. Et rn̄dent, quod aquæ dulces sunt puriores & leuiores, aquę vero inferiores & grossæ sunt impuriores & grauiores. Et ideo (vt inquiūt) aquæ dulces & quæ sursum ad mōtes ascendunt, & attrahūtur, vbi.s. per fontes & flumina emittuntur, grossæ vero impuræ, quia sursum ascendere nequeunt, inferius in vallib. retinentur. Sic pro certo illi, qui sunt dulces puri.i. boni & iusti, sursum ad apicē & eminentiā perfectæ vitæ ascendunt, & euehuntur. Impuri vero.i. peccatores inferius in statu imperfectionis remanent, & aggrauantur. Et hoc est, quod ait propheta in Psal, Quis (inquit) ascendet in mōtem domini? &c. Sequitur. Innocens manib. Et sic igitur dico, quod iusti habitant in monte securitatis & perfectionis. Sed de isto monte nōta, quod ad istum montem est tutum ascendere, & ibidē ēt habitare pp tres ipsius cōditiones, in qb. ēt montib. corporalib. assimilatur. Sicut.n. montes, vel illi, qui in montibus sunt

Sunt { Cælo propinquiores,
Luce splendidiores,
Rore perfusiores,

Sic pro certo viri perfecti sunt cælo propinquiores p afflictionem; sunt luce splendidiores per discretionem; sunt rore pfusiores p deuotionem. ¶ Dico, quod iusti debent esse sicut mōtes, qui sursum versus cęlum eleuantur, à terra vero elongatur. vnde ēt ꝫm Isidorum, mons est cumulus terræ solo pede tangēs terram. Et ideo ꝫm eum, montes dicuntur quasi eminentes. Et inde fuit, quod Athlas mons Aphricæ pro eo, qđ sua altitudine vr̄ cælum tangere, fictus fuit à poetis fuisse gigas, qui vsque ad cælum attingebat, & totum cælum humeris sustinebat, vt dicit idem. Sic pro certo viri perfecti debent sursum ad cælum per affectum per desiderium eleuari, & à terra.i. à bonis corporalibus per contemptum, & subterfugium sustolli. Sicut.n. dr̄ in Psal. Ascendunt montes & descendunt cāpi. Et sic tales dicuntur alti & eminentes, & capite.i. affectione cælum & cælestia contingentes, & solo corpore terræ inferius adhærentes, iuxta illud Sap.18. Vsq; ad cœlos attingebat stans in terra. Vnde proprie de tali monte dr̄ Deu.4. Accessit ad radices mōtis, qui ardebat vsq; ad cęlum. Ardor.n. affectionē signat. ¶Item dico, quod isti debent esse luce splēdidiores, quia.s. sicut sol solet montes citius plenius & diutius illuminare, sic lux diuinæ gratiæ & scientiæ solet viros perfectos, vel etiam statum monachorum perfectorum citi⁹ & abundantius illustrare & in ipsis permanere diutius. Vnde.1. Mach.6. Refulsit sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis. Itē isti debent esse rore pfusiores. Quia sicut ros solet montes à superioribus perfundere, fontes vero & flumina solent eos interius humectare, quia.s. propter sui concauitatem montes aquam attrahunt, quā per fontes & flumina mox emittunt, sic ꝑ certo & viri perfecti. & status perfectorū, solet à superiori,.s. à Deo haurire rorem gratiæ & deuotionis, quia sicut dicitur in Psalm. Ros hermō descēdit in montē Sion. Ab interiori vero scilicet a corde debēt attrahere aquas lachrymarum & cōpunctionis. Psal. Inter medium montiū pertransibunt aquæ. Et alibi. Rigās mōtes de superioribus suis &c. Ista tamen tria procul dubio habēt hodie esse contrariū, quia scilicet in viris & in statibus, qui deberent esse perfecti, videlicet in clericis, vel etiam in religiosis, non sunt hodie ista tria. videlicet cœli altitudo, lucis claritudo, roris plenitudo. Ibi enim hodie deficit altitudo sublimis affectionis, quia scilicet ōnes ad terrā per auaritiā inclinantur, iuxta illud Esa.40. Omnis mons & collis humiliabitur Iob.14. Mons cadens defluet alluuione terra consumetur. Item ibi deficit claritudo lucis discretionis, quia omnes per ignorantiam obscurantur. vnde Exo.19. Totus mōs Synai fumigabat, & consequens totus obscurus erat. Item ibi deficit plenitudo roris deuotionis, quia scilicet omnes p iracundiam seu per virtutum carentiam desiccantur. Vnde. 2. Regum.1. Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia descendat super vos, vbi ceciderunt fortes Israel. Non sic charissimi, sed sit in uiris, & in statibus virtuosis.

Deuotio rorificans,
Discretio clarificans,
Affectio altificans.

C ¶Et sic pro certo dico, quod iste erit status securitatis & pfectionis, & iste erit primus mons. ¶Secundo dico, quod isti morantur in monte nobilitatis & prælationis. Et hoc ostēditur, cum dr̄ [Montem domini] Status.n. Ecclesiæ, & maxime prælationis, dicitur mons dn̄i. quia scilicet illi, qui ibi habitant, sunt vicarij Christi, & sibi in Ecclesia substituti. In isto n. monte ipse primus sedit, quia sicut habemus, Christus in monte fuit transfiguratus. Matthæ. 17. In monte fuit manifestatus, sicut dr̄ Matth.28. In monte fuit à demonib. tentatus, sicut dicitur Marc.4. In monte fuit ad orandum secretius separatus, sicut dicitur Marc.6. & Matthæ. 14. In monte fuit ad gratias agendum Deo eleuatus & sublimatus, sicut dicitur Matthæ. 14. In quibus procul dubio potest notari, quod illi, qui in montem prælationis, vel Ecclesiæ veniunt, debent transfigurari, & immutari per moralem cōuersationem: debent manifestari discipulis, idest subditis per doctrinam & prædicationem: debent præparari ad

sustinendū tentationē: debent dedicari pro populo in orationem: debent ēt habitari ad Dei laudē & gratiarum actionē. Et breuiter, sicut antiq. philosophi solebāt ascendere in altissimos montes, vt ibi cursus syderū specularent, sic vere montes ecclesiasticæ dignitatis soli illi debent ascendere, q per discretionem nomen philosophi merent sortiri, & q cursus syderū.i.beatitudinē sanctorū nouerunt secretius contēplari. Et quia pauci sunt hodie tales, iō admiratiue q̄rebat Dauid in Ps. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo, aut q̄s requiescet ī mōte sctō tuo? Et rñdet. Qui igreditur sine macula, & operat iustitiā, q nō egit dolū in lingua sua &c. q. d. Sic debent esse illi, qui occupant istos montes. Quod bene figuratum est Mat.17. vbi dr, q Iesus assumpsit Petrū, Iacobū, & Ioannē, & duxit illos in montē excelsum. Quia.s.cum Chro in excelso mōte Ecclesiæ illi soli debēt esse, q dñr Petrus, rōne cōstantiæ & soliditatis, q̄a Petrus dr à petra. Qui dñr Iacob. rōne prudētiæ & subtilitatis, quia Iacobus interpretat supplantans. Qui dñr Ioannes, rōne munditiæ & integritatis, quia Ioannes sp fuit castus & virgo. Et hoc ēt est, qd innuitur Exod.19. vbi dr, q soli Moysi fuit licitū ascendere montē, alijs vero tā hoīb. q̄ iumentis fuit inhibitum sub pœna mortis, ne in montē ascenderent, vel ēt tāgerent ipsum. Ad denotandū, q soli scti & discreti viri debent ad montem Ecclesiæ, & maxime ad statum plationis accedere, & q populus tā simpliciū, q̄ rudiū, atq; iumēta.i.cōgregatio hoium pctōrum nunquā debent ad montē hmōi vitæ anhelare. Cuius hodie contrarium inuenitur. Bene.n. verificatū est illud Psa. Iumenta in montib. & boues.s.illi, q sunt boues p ignorantiæ ruditatē, & illi, qui sunt iumenta per immunditiæ fœditatem. Sed non sic charissimi, quia viri iusti & boni debēt ibi habitare. Exemplo Heliæ, de quo dr.3.Re.19. q ipse ambulauit vsq; ad montē Dei Oreb. Iste est ergo mōs dñi. ¶ Et possumus notare, quod Ecclesia vel status prælationis, vel ēt quicunque ecclesiasticus vel prælatus potest dici

D Mōs
- Compassionis
- Dilectionis,
- Deuotionis,
- Subiectionis,
- Orationis,
- Defensionis,
- Saluationis,
- Refectionis,
- Contemplationis,
- Prædicationis,
- Exultationis,
- Habitationis,
- Gratiarum actionis,
- Doctrinæ & eruditionis,
- Amaræ tribulationis.

¶ Dico ergo, quod ecclesiasticus, vel Ecclesia est mons compassionis, quia.s.sicut ī mōtibus sunt aquæ dulciores, ibi etiam crescunt arbores gummi & resinam sudantes & distillantes, sic vere in monte Ecclesiæ semp debent aquæ dulces compassionis & misericordiæ fluere, & arbores.i.personæ, q̄ ibi sunt, debent sp gummi operum misericordiæ distillare. Vnde in Psa. dr de isto monte. Mons coagulatus, mons pinguis. & Iohel.3. In die illa stillabant montes dulcedinem, & colles fluent lac, & mel. Figura in monte Oliueti, vbi dominus dr totiens habitasse. Oliua.n. de sua natura opera misericordiæ designat. Quia.s. Deus in illis montib.i.in illis personis habitat, & moratur, qui oliuas misericordiæ producunt, & exequuntur. Luc.22. Ibat secundum consuetudinem in montem oliuarum. ¶ Item dico qd est mons dilectionis, quia.s. arbores, quæ sunt in monte calorē solis solent primo & principaliter percipere: Sic illi, qui sunt in Ecclesia solent primo & ante omnia calorem cœli & amorem cæli.i.solis iustitiæ percipere, & habere. Vnde Psal. Sed elegit tribum Iuda, montem Syon, quem dilexit. ¶ Item est mons deuotionis, quia sicut in montibus crescūt balsamus cum myrrha, & alia aromata, quib. odor euaporatur, & quib. odor recreatur, sic in monte Ecclesiæ sunt aromata bonorum Paradisi, quę ibi per deuotionem odorātur, & a quibus deuotorum animus consolatur. vnde Cā. 4. Ibo ad montem myrrhæ, & ad collem thuris. ¶ Item est mōs subiectionis, quia sicut dr Esa 40. Omnis mons & collis humiliabitur. ¶ Item est mons orationis, quia sicut mōtes sunt naturaliter concaui & porosi, & ideo vaporosi exhalant spiracula sua, sic Ecclesia, vel ecclesiastici, cum sint concaui p humilitatem, semper solent orationis spiracula ad Deum exhalare. Vnde in Psal. Tange montes, & fumigabunt. Et Exod. 19. Totus mons Syon fumigabat. De Christo ēt dr Mar.6. q ascendit montem solus orare. ¶ Item est mons defensionis, quia.s.sicut in montib. sunt tuta loca & castra fortiora, sic in isto monte sunt loca contra diabolum fortia & tutiora. Vnde in Psal. Fundamenta eius in montib. sanctis. Ibi n. nō pōt diabolus, vel caro, nec mundus ad voluntatem nocere. Vnde Esa.11. & 65. dr. Non nocebunt, & non occident in vniuerso mōte sancto meo. ¶ Item est mons saluationis, quia.s. ibi est refugium contra hostes. Ibi ēt sunt herbæ medicinales.i.sacramenta, quæ animabus & corporibus dant salutem vnde Abdias. In monte erit saluatio. ¶ Itē est mons refectionis, quia.s.ibi debent aīalia.i.simplices & pauperes per eleemosynas nutriri. Eze.34. In pascuis pinguib. pascētur super montes Israel. ¶ Item est mons contemplationis. Nume. 27. Ascende in montem istum Abarim, & contēplare. Vide terram, quam daturus sum filijs Israel. ¶ Item est mons prædicationis. Iohel.2. Vlulate in monte sancto meo. & Esa.40. Sup montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Syon. ¶ Item est mons exultationis. Psal. Montes exultauerunt vt arietes &c. ¶ Item est mons habitationis. 1. Reg.23. Morabatur aūt Dauid in monte solitudinis Zyph. & Deu.10. Steti in monte quadraginta dieb. & quadraginta noctibus. ¶ Item est mons gratiarum actionis. Mar.14. Hymno dicto exiuerunt in mōtem oliuarum. ¶ Item est mons doctrinæ & eruditionis. Psa. Producit in montibus fœnum & herbam seruituti hominū. ¶ Item est mons amaræ tribulationis seu contritionis. Psal. Transferentur montes in cor matris. Ecce ergo charissimi, de monte Ecclesiæ vel ecclesiasticæ prælationis, vel etiā de quolibet vero ecclesiastico vel prælato quales debent esse. Sed procul dubio in multis hodie totum contrarium reperitur &c. Inuehe si vis sicut inuenies infra §. finali. vbi dr de monte sæcularis prosperitatis. ¶ Tertio dico, quod viri iusti & perfecti debent habitare in monte fertilitatis saluationis. E Et iste est mons gloriæ Paradisi, vbi pro certo iusti finaliter habitabunt, quod notat, cū dr. Ad domum Dei Iacob, quia.s.sicut soli domestici recipiunt ad habitandum in domo, sic soli sancti recipiuntur ad habitandum in Paradiso. Et sicut extraneis ianua domus claudit, sic p certo Paradisus peccatorib. denegatur, quia sicut dicitur in Psal. Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. Et ista domus pro culdubio comparatur mōti qui in altissimo cælo cæli empyrei situatur. vnde Esa.2. Erit præparatus mons domus domini in vertice montium. Sicut enim mons

Est locus
- Tutus qui non expugnatur,
- Clarus qui non obscuratur,
- Mundus qui non maculatur,
- Secretus qui non conturbatur,
- Firmus qui non dissipatur,
- Quietus qui non infestatur,

sic pro certo locus Paradisi est tutus, nec potest expugnari. Gen.19. In monte saluum te fac. ¶ Item est clarus, nec potest obscurari. 1. Mac.6. Resplenduerunt montes. ¶ Item est mūdus, nec pōt maculari. Psal. Fundamenta eius in montib. sanctis.i.puris & mundis. ¶ Item est secretus, nec potest conturbari, quia.s.nullus malus poterit ibi esse, vel ascendere, quia sicut dr Heb.12. Bestia si montem tetigerit, lapidabit. ¶ Item est firmus nec potest dissipari. Psal. Non commouebitur in æternum, qui habitat in Hierusalem, montes in circuitu. Est etiam quietus, nec optest infestari. Vnde in psalm. Suscipiant montes pacem populo. In isto.n. monte, pprie & perfectē requiescet anima sicut in vltimo fine suo. vnde Psa. Requiescet in monte sancto tuo. & Deute.8. Requieuit arca super montes Armeniæ. Iste est ergo mōs fertilitatis, in quo.s. tot bona dñr abundare, & in quo sancti dicuntur habitare. Quia sicut dr in Psal. Montes excelsi ceruis, petra refugium herinacijs. Vbi aduerte, q ibi morantur, & habitant illi, qui fuerunt virtuosis operib. occupati. Isti sunt cerui, qui quasi continue sunt in cursu: dolorosis verberibus impugnati, qui indigent refugio [Petra inquit refugiū] Punctuosis onerib. castigati: isti sunt herinacij, qui.s.spinis pœnitentiæ se affligunt. Et sic ergo patet, quomodo in scriptura sunt tria genera montium.i.statuum bonorum, videlicet

Mōs
- Eminentis perfectionis,
- Excellentis prelationis,
- Permanentis promotionis.

Et sic patet, quomodo mons accipitur in bono. Sed adhuc dico, q in scriptura, moraliter loquēdo, mons potest accipi i malo.

Et sic

Et sic per montē pōt intelligi fastus & arrogantia superborum, vel fastus & eminentia pctorū. Dicamus igiť, q per mōtē intelligiť superbus vel ēt quicunq; pctōr. Sicut.n. dicit Isido. Mons nihil aliud est, q̃ tumor terræ sursum in altū se erigens, à terra vero se elongans, & solo pede terrā tāgens. Sic pro certo superbus nihil aliud est propriè nisi tumor terræ, q.a.i. quāuis ipse sit per superbiā tumidus, & inflatus, ipse tñ est de terra compositus & formatus. vnde Bern. Quid superbis terra & cinis. Iste.n. sp ad alta nititur ascendere, & à terra.i. conditione suæ naturæ vel ēt suæ naturalis originis contendit, quanto plus pōt se leuare. Quod vtiq; videmus sensibiliter in multis superbis, q humiles parentes suos dedignātur, ipsosq; vix tangere cōprobantur, altis vero nobilib. se associare satagunt, & nituntur. Sicut.n. montes ventis & turbinibus exponuntur, sole & calorib. cōburunť, igne & fulminib. feriunť, terræ motu & impulsib. agitanť, aquis & fontib. irriganť, vineis & segetib. fœcundanť, & magnis onerib. aggrauātur, sic procul dubio diuites praui & superbi ventilanť p superbiā, concremanť per auaritiā, fulminanť per iracūdiam, agitantur seu commouentur per inuidiam, irrigātur seu humectantur per luxuriā, fœcundanť seu impinguantur per gastrimargiam, aggrauantur, seu immobiliter sistuntur per accidiam. ¶ Dico ergo, qd' montes.i. peccatores vento superbiæ ventilantur. Vnde.3. Reg.19. Vidit Helias spiritū seu ventū magnū & fortē, q cōterebat montes & petras. Isti.n. dñr montes, tū q.a.f. sunt, vēto inanis glorię vētilati, tū ēt q.a sunt grossi, tumidi & inflati. Vñ de supbo diabolo Zac.4. dr. Quid tu mōs magne cōtra Zarobabel? ¶ Itē isti ardore auaritiæ cōcremanť. Mōtes.n. citius, quā aliæ partes terræ solent ęstatis ardorib(vt cōiter) desiccari. Sic auari ardorē auaritiæ siccātur, & humore clementiæ denudātur. Vñ de auaritia pōt exponi illud Eccl.44. Deuorabit sol mōtes, & exuret. Isti sunt sicut mons Ethna, qui continue spirat ignem. ¶ Item isti fulmine iracundiæ verberantur. Sicut.n. fulmen magis solet in altis montib. cadere, & inde est, q montes Pyrenei dicti sūt à pyr, qd' est ignis, pp crebra fulgura quæ solent ibi cadere, vt dicit Isidorus, sic fulmen iracundiæ corda pctorū percutit, ipsa corrodit concremat & corrumpit. Vñ de iracundis pōt dici illud Exo.19. Cęperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem: in talib.n. iracundis inuenitur fulgur ardentis iracundiæ, nubes turbātis ignorantiæ, tonitruum clamantis & obiurgantis eloquētię. Isti.n. sunt rixosi, clamosi, & ad omnia verba iniuriosa respōdere parati. Similes ēt montib. illis, in q̃b. sp resonat illa vox echo, quæ ad omnia verba respondet, sicut iracundi verbosi & impatientes. vnde Sap.17. resonans de montib. altissimis echo &c. ¶ Item peccatores terræ motu inuidiæ agitantur. Montes.n. quāuis sint naturaliter solidi, adueniente tamē ab interiori forti spiritu, sæpe fit, q fortiter agitanť. Vñ ēt dicit Seneca lib. de naturalib. q̄onibus, quod opinio est apud Thessalonicenses, q mons Olympus & mons Ossa fuerunt vnus mons, sed per fortem terræ motum abinuicem sunt distincti. Et ad hoc accedit verbum scripturę Hie.4. Vidi (inquit) mōtes, & ecce mouebantur. Sic vere charissimi, sæpe fit, q vēto & spiritu diabolico interius in imaginatione sufflante, terræ motus inuidiæ generatur, à quo humana mens taliter agitatur, quod cessante omni soliditate constantiæ & virtutis, illi, qui erant vnum per amicitiam & vnitatem efficiunť duo per inimicitiam & aduersitatē. Vnde de talib. dr in Psa. Trāsferentur montes in cor maris. ¶ Item peccatores fluminib. carnalis immunditiæ humectantur. Sicut.n. montes porosi & concaui sæpe aquas attrahunt, ita quod à montib. fontes & flumina sæpe fluunt, sic luxuriosi aquas deliciarum nō cessant attrahere, propter quod sequiť, quod ipsos solet fluuius luxuriæ irrigare. Psal. Super montes stabunt aquæ. ¶ Itē pctōres pinguibus gastrimargię delectantur. Sicut.n. inueniūtur vineæ, quibus homines inebriantur, animalia pinguia, quib. homines pascuntur, fructus etiam dulces quib. homines pascuntur, fructus etiam dulces, quib. homines recreantur, & impinguantur, sic vere gulosi volunt omnia supradicta.s. vinum, carnes & fructus habere, vt sic seipsos valeant ipinguare. Vnde in Psal. Mons coagulatus, mons pinguis. ¶ Itē pctōres ponderib. accidiæ aggrauantur, quia.s. sicut mōtes sunt naturæ grauissimæ & ponderosissimę, ita q facile nō possunt concuti vel moueri, sic accidiosi ita sunt graues & difficiles ad bonū faciēdum, q vix, aut nunquā possunt ad bona opera excitari. vñ Prou.8. Montes graui mole cōstiterant. Pctōres ergo dñr montes ratione septem pctorum mortaliū, sed pro certo quamuis sint alti, & magni, qñq; tñ subuertuntur, & euelluntur, sicut de quodam monte narratur in historia, martiniana. Quandoq; etiam comburuntur, & perpetuis incendijs inflammantur, sicut de monte Ethna dicitur. Sic p culdubio peccatores quamuis in hoc mundo sint magni & alti propter prosperitatem & eminētiam temporalem, figurati in illo lapide paruo, qui percussit statuam. Dan.2. qui factus est mons magnus, (quia videlicet isti statuas.i. pauperes non cessant lædere, & percutere, propter q necesse est eos crescere, & ad magnitudinem status venire) sæpe tñ in psenti p paupertatē & infortunium destruuntur, iuxta illud Psa. Montes sicut cera fluxerunt à facie domini.i. peccatores per damnationem æternam igne perpetuo concremantur. Et iō talib. loquitur scriptura. Hier.51. Ecce ego ad te mons pestifer, qui corrumpis vniuersam terram, & extendam manum meam super te, & euellam te de petris, & dabo te in montē combustionis. Et sic igitur patet charissimi, quod accipiendo in malo, per montem intelligitur fastus arrogantiæ superborum vel etiam reproborum. ¶ Sed adhuc dico, & vltimo, q per mortem intelligitur fastus & eminentia peccatorum. Et sic per montem intelligitur prosperitas & dignitas tpalis, quæ vt communiter magis eminet in malis quam in bonis. Vnde ad eos refertur illud Amos.6. Ve qui opulēti estis in Syon, & confiditis in montib. Samariæ. Et aduerte, quod mons mundanæ prosperitatis cōparatur omnib. malis montibus, de quibus fit mentio in scriptura, videlicet monti Samariæ, monti Seyr, monti Esau, monti Edom, monti Bethanis. Expone si vis prolungare literam. De monte mundanæ prosperitatis possumus breuiter notare, quod ista est

Mōs { Carnalitatis, Cupiditatis, Pompositatis, Garrulitatis, Aduersitatis, Labilitatis, Obscuritatis, Flebilitatis. }

Mons dico carnalitatis & immūditiæ. Et sic potest exponi illud Psal. Montes sicut cera fluxerunt. ¶ Item mons cupiditatis & auaritiæ. Vnde in Psa. Sicut ignis, q cōburit siluā, & sicut flāma cōburēs montes. ¶ Item mons pōpositatis & superbiæ. Vnde.4. Reg.6. dr, qd totus mons erat plenus curruum & equorum, quorum.s. strepitus pompam designat. ¶ Item mons garrulitatis & inanis lętitię. Quia sicut aues in mōtib. garriunt, sic diuites in honorib. & dignitatib. Psal. montes exultauerunt vt arietes. ¶ Itē mons aduersitatis & pestilentiæ. Quia sicut tempestates, & fulgura, & terræ motus in montibus solent cadere, & accidere, sic multæ aduersitates solent honorib. dignitatib. & prosperis immisceri. vnde Hie.4. Vide montes, & ecce mouebantur, & omnes colles conturbati sunt. ¶ Item mons labilitatis & defluentiæ. Cito.n. tales montes in nihilum defluent. vnde Iob.14. Mons cadens defluit. ¶ Item mōs obscuritatis & ignorantiæ. Quia in isto monte magna est obscuritas ignorantiæ & erroris, in tantum, quod ibi homoo bliuiscit Deū & proximum, & salutem propriam & seipsum. vnde Hie.50. Pastores eorum seduxerunt eos, & fecerunt eos vagari in montibus. Et ibidem. Transierunt de monte in collem, obliti sunt cubilis sui. ¶ Item mons flebilitatis & æternæ tristitię. Quia malorum dignitates & prosperitates ad flebilitatē tribulationum, & æternæ miseriæ (vt communiter deducūtur. Eze.38. Subuertētur montes, & cadent sepes, & omnis murus in terram corruet. & Ezec.35. Dabo montē Seyr desolatum. Seyr interpretatur hirsutus. Sic igitur patet, quomodo per montem intelligitur status & eminentia peccatorū. Sed si velles vltra addere, dic, quod status perfectorum vel etiā ipsi perfecti possunt comparari bonis montibus, de quibus fit mentio in scriptura. Nota igitur, q tales dicuntur videlicet mons Olyueti, propter pietatem, quia scilicet oliua pietatem signat: Mons libani, propter castitatem, quia libanus interpretatur candor: Mons Carmeli, propter charitatem, q.a Carmelus interpretatur tener seu pinguis. Mons Syon, propter intelligentiæ claritatem, quia Syon interpretatur specula & cœtera. Allega si vis, & dilata. Sufficit ergo de montibus.

Monstrare. Nota si vis, q Deus mōstrat nobis viā bonā, vt hāc teneamus: bona opera vt A

a ciamus, viros iustos, vt hos eligamus, gratiam suam, vt hãc diligamus, cęlestẽ gloriam vt hanc adeamus, & appetamus. De via bona dr̃ Prou.4. Viã sapientiæ monstrabo tibi, q̃ cum ingressus fueris, non arctabunt gressus tui &c. De bonis exẽplis & operibus dr̃ Exod.25. Respice, & fac ẽm exemplar, quod tibi in monte monstratum est. De viris iustis ad regimen eligendis dr̃.1.Reg.16. quòd dominus volens, quòd Dauid eligeretur in regem, dixit Samueli. Vnges quencunque monstrabo tibi. De gratia vero & benignitate diuina, quam Deus in suis beneficijs quotidie demonstrat, potest dici illud Hester.8. quòd Assuerus extendit virgam ad Hester quo signum clementiæ monstrabatur. De cœlesti autem gloria potest dici illud Genes.12. Egredere de terra tua &c.& veni in terram, quam monstrauero tibi faciamque te in gentem magnam. Vide de ostendere

Monstrum. Nota, ꝙ monstra dicuntur aĩalia præter, vltra, vel contra naturã genita, sicut si nasceretur homo cum capite bouis, vel cum capite bino, vel pedibus leonis, & similibus. Talia ergo dicuntur mõstra, à monstrando, vel quia aliquod futurum significant, & monstrant, vel quia libenter tanquam rara, & mirabilia mõstrantur, aliosq; ad sui considerationem inuitãt. Simili ergo modo monstra dicuntur ostenta, ab ostẽdẽdo dicta, vel q̃a aliquod futurũ solent ostendere, vel ostendi libenter & alijs monstrari. Quotiens.n. apud Romanos talia monstra proueniebãt, signum alicuius mali futuri, vel aliquod prodigium reputabant. Et ideo pro placandis diis ad sacrificia recurrebãt, vel etiam libros sibyllinos adibant, sicut ponit Titus Liuius in multis locis, & sicut etiam bene supponitur.2.Mach.5. vbi dr̃, quòd rogabant in bonum monstra conuerti. ¶ Item per monstra à figura communi exorbitantia possunt intelligi mali homines in moribus dissimiles bonis & difformes, vel etiam ipsa mala malorum opera, quæ quandoq; ita à cõi regula bonitatis deuiant, & recedunt, quòd monstra merito dici possunt. Vnde de illis excessiuis hominibus filijs Enach dicitur Num.13. Vidimus mõstra quædam filiorum Enach, quibus comparati, locustę videbamur. Sed de monstris vide in diuersis titulis, & exemplis varijs allegatis, quia transeo gratia breuitatis.

A **Morari Mora.** Cum morari idem sit, ꝙ habitare, seu in aliquo loco perseuerare, & supra satis sit dictum de habitare, hinc est, ꝙ de morari non intendo facere magnã vim. ¶ Vnde breuiter notemus, ꝙ est inuenire morari, virtuosum, vitiosum, dolorosum, & gaudiosum. ¶ Primo igitur dicã, ꝙ est mora hominum perfectorum, quæ est virtuosa. Morantur.n. hi in cęlo per desiderium & amorem, morantur in inferno per meditationem & timorẽ, morantur in corde proprio per contritionem & dolorẽ, morantur ẽt in pęnitentiæ deserto per afflictionem & laborem. ¶ De mora ergo in paradiso, q̃ faciunt cõtemplantes, dico, ꝙ.s. more aquilæ, libenter moratur in locis arduis ad speculandũ. Iuxta illud, qđ de aquila dr̃ Iob.39. In petris manet, & in pruptis rupib. cõmorat, & in inaccessis silicib. inde contemplatur escã. Etiã q̃nq; moratur in deuotionis agro sicut dr̃ Can.1. Dilectus meus inter vbera mea morabitur. Etiã dr̃ Eccl.24. In oĩbus requiem quæsiui, & in hæreditate dñi morabor, & in Hierusalẽ potestas mea. ¶ De mora inferni, quã faciunt meditantes, dico.s.ꝙ isti habent cõsiderare amaritudinẽ infernalẽ similes talpæ vel anguillæ pisci, quarũ illa audita voce humana, fugit remotius, ista in tpe tẽpestatis commoratur in profundo maris. vnde dr̃ Eccl.25. Cõmorari leoni, & draconi placebit. Dr̃ ẽt Num.13. Chananeus habitabat iuxta mare. De mora in corde proprio, q̃ faciunt insipiẽtes, qui.s. per amaram contritionẽ semper exinaniunt corda sua, dr̃ Iob.17. In amaritudinib. moratur oculus meus. ¶ De mora vero in pęnitentiæ deserto, q̃ faciunt proficientes, dr̃ 1.Re.23. Dauid morabatur in deserto in locis firmissimis. Ista est ergo mora hominum perfectorum, quæ est virtuosa. ¶ Secũdo dico, ꝙ inuenitur hora hominum peccatorum, quæ est vitiosa. Et isti procul dubio morantur

In	Diuitijs temporalibus,	¶ Prima est mora auarorũ, q
	Delicijs corporalibus,	.s. nimiũ volunt circa mundi
	Eminentijs secularib.	diuitias immorari. Et de hoc

dr̃ Iob.39. Nunquid rhinoceros volet seruire tibi, aut morari ad præsepe tuum? Rhinoceros vero signat auaros, qui ad laborandũ pro terrenis sunt fortissimi, & iõ ad pr̃sepe diuitiarũ mundialiũ cõmorant. ¶ Scđa est mora luxuriosorũ, qui.s. sp q̃runt in delicijs conuersari. vñ Iob 37. Ingredit bestia latibulũ suũ, & in antro suo cõmorabit. ¶ Tertia vero mora ẽ superborũ, qui.s. sp q̃runt in mundi officijs & dignitatib. collocari. vñ Prou.36. Stellio manib innitit, & morat in ædib. regum. Ista ergo est mora hominũ peccatorum, q̃ est vitiosa. ¶ Tertia est mora hoium dãnatorũ, q̃ est dolorosa. Et isti figurant Soph.2. vbi de Niniue destructa loquitur, & dicit, ꝙ bestiæ gentiũ & onocrotalus & hæricius in liminib. eius morabunt, quia.s. in inferno, quæ destructa ciuitas põt dici, morabunt finaliter bestiæ.i. carnalis imunditiæ sectatores. Onocrotalus, q. horrende stridet.i. infamis eloquentiæ detractores. Hæricius indut⁹ spinis.i. auari opulentiæ possessores. De quib. dr̃ Prou.21. Vir, qui errauerit à via doctrinæ, in cœtu gitiũ commorabitur. Ista est ergo mora hoium damnatorũ quæ est dolorosa. ¶ Quarta aũt est mora hominum beatorũ, qui.s. sursum cũ Christo in cœli palatio commorantur, quæ est gaudiosa. Io.11. Venit Iesus in ciuitatem q̃ dr̃ Effrẽ, & ibi morabatur cum discipulis suis. De mora etiam, in quantum sumitur pro perseuerantia, dic per oĩa sicut supra dictũ est de mora virtuosa. De mora inquãtum denotat tarditatem, sicut Genes.45. dicitur. Descende ad me, ne moreris. & Leuitic.19. Non morabitur opus mercenarij apud te vsque mane. vide de negligentia & tarditate vel in tabula si non sit titulus specialis. A

Mordere Morsus. Cũ mordere sit aliquid dentib. pungere, vel vorare, notabis, quod in scriptura reperitur multiplex morsus, videlicet

Morsus	Detractionis,	Mordet	Detractor morsu vipereo,
	Tentationis,		Tentator morsu venereo,
	Vexationis,		vexator morsu funereo,
	Damnationis.		Damnator morsu tartareo.

¶ Primo ergo dicã, ꝙ est dare morsum vipereæ detractiõis. Constat.n.ꝙ sicut viperea occultẽ mordet, & pungit, & tñ manifeste nocet, & inficit, sic detractor occulte, hoc est dictu, in absentia partis mordet, & detrahit, & totum corpus.i. totã famã inuenenat, inficit, & corrũpit. vñ Eccl.10. Si mordeat serpẽs in occulto, nihil eo minus habet, qui occulte detrahit. O quot sunt hodie tales occultæ viperæ, & serpentes aliorũ famæ & noĩni detrahentes. Vr̃.n. qđ totus mundus in Libya est positus, q̃.s. est regio, quæ in multitudine serpentũ cæteris orbis partibus plus abundat, & maxime in solitudinibus, & desertis, quia vix transit aliqđ aĩal quin ab eis mordeatur. Sic re uera in mundo abundat tãta copia detractorũ & maxime in desertis religionum claustrorum, qđ vix põt aliquis transire per istos, qui morsorẽ inueniãt, aut punctorẽ. Hie.8. Mittã vobis serpentes & regulos, quib. non sit incantatio, & mordebunt vos. Et scitis certe, sicut lupi q̃ sunt antiqui & in rabiem conuersi, libentius mordet, & deuorant homines, quam pecudes, sic tales libentius per detractionẽ lacerant bonos, quam malos, & virtuosos homines, quam infames Sap.16. Superuenit illis.s. iustis, seu bestiarum ira, & moribus peruersorum colubrorum exterminabantur. vnde Mich.3. dominus reprehendit malos prophetas, qui (inqt) seducunt populum meum, & mordent dentib. suis, & prædicant pacem, & si quis non dederit in ore ipsorum quippiam, sanctificant super eum prælium. Patet ergo, quod est dare morsum vipereæ detractionis. ¶ Secundo dico, quod est dare morsum venereæ tentationis. Constat.n. quod caro, mundus, & demonia diuersis morsibus tẽtationũ mordẽt aĩam. Sed præcipue caro humana venenatis morsibus mordet, ita quod de deliciis carnalibus, vel de carne potest dici illud Prouerbio.23. Fouea profunda meretrix, & puteus angustus aliena. Sequitur. Ingreditur blande, sed in nouissimo mordebit vt coluber, & sic regulus venena diffundet. Est igitur dare morsum venereæ tentationis. ¶ Tertio dico, quod est dare morsum funeæ seu fulgureæ vexationis, hoc B est dictu exterioris & temporalis tribulationis. O quis est ille, qui tali morsu non mordeatur, & qui mundi tribulationibus, & vexationibus quotidie non subeatur. Nam sicut videmus, quod animalia imbellia fugitiua & debilia, sicut sunt lepores & capræ, morsibus subiacent plurimorum, vtpote canum, luporum etiam & leonum, ita quod si vnum

vnum euaserint, in dentes incidunt aliorum, sic verè hō diuersis morsibus tribulationū subiacet, & si vnū euaserit, succedens alius eū mordet. Non speret ergo hō, qđ in hoc mūdo sine tribulationibus viuat, quia teste beato Isido. Impossibile est, quòd hō sit, & quòd tribulationes non sentiat. vñ Amos. 9. Nō erit fuga eis (supple quin tribulationes sentiāt & sustineāt) & nō saluabit, qui fugerit, & si celauerint se ab oculis meis in ꝓfundo maris, ibi mādabo serpēti, & mordebit eos. q.d. quod hō nunquam taliter abscondit se, aut celat, quod oīo tribulationes euadat, imo certe sæpe fit, qđ vbi securior credit esse aliquem ex inspirato reperit q ipsum mordeat, & inuadat, sic ad literam videmus de beatis & fœlicibus huius mūdi, quibꝰ vbi se magis securos esse credūt, ibi citiꝰ tribulationes & miseriæ veniūt, inimici & accusatores insurgunt, ita quod status eorum ad nihilū deueniūt, & decurrunt iuxta illud Abac. 2. Repente consurgent q mordeāt, & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis. Et quia spoliasti gētes multas spoliabūt te q reliqui fuerint ex populis. Patet ergo, ꝙ est dare morsum corporeæ seu fulgureæ vel funereæ vexationis. ¶ Quartò dico, ꝙ ē dare morsum tartareæ damnationis. Quia reuera damnati sentiunt multos morsus videlicet morsum

Sententiæ superius contra eos fulminatæ,
Conscientiæ interius contra eos effrenatæ,
Diabolicæ malitiæ exterius contra eos ordinatæ.

¶ Vñ Deu. 32. Cōsumentur fame, & deuorabūt eos aues morsu amarissimo. Dētes bestiarū immittā i eos, cū furore retrahētiū sup terrā atq; serpētiū. Sic ergo patet, qđ i scriptura reperit quadruplex malꝰ morsꝰ. ¶ De vero morsu pt dici, ꝙ iuenit

Morsus { Conscientiæ pectoralis, Iustitiæ pastoralis, Potentiæ imperialis.

¶ Conscientia.n. bene ordinata statim mordet, & murmurat contra quemcunque malè agentem, iuxta illud Ecclesi. 10. Qui dissipat sepem, mordebit eū coluber. Iustitia etiā boni iudicis, vel plati malefactores solet mordere, & eos punire. Ge. 49. Fiat Dan coluber in via cerastes i semita, mordēs vngulas equi. Potentia in sup maximè diuina demones & mortē momordit, & eorum potētia maximè destituit, & cōfundit, iuxta illud Ozeæ. 13. Ero mors tua o mors, morsus tuus ero iferne. Sic ergo patet, ꝙ mordere in bono sumit, & in malo.

Mors Mori. Mortuus.

Nota, ꝙ in scriptura fit mentio de quadruplici morte, videlicet

De morte { Naturali, quæ est præuidenda, Virtuali, quæ est appetenda, Criminali, quæ est præcauenda, Aeternali, quæ est metuenda.

¶ De morte dico naturali, & id est illa, cui ꝓpter peccatū Adæ subijcitur oīs homo. De qua dicit Apostolus Hebre. 9. Statutum in hoībus semel mori. & Seneca dicit, ꝙ quibus nasci contingit mori restat. ¶ De morte etiā virtuali Et ista est mors spiritualis, qua boni moriūtur, & mortificātur mundo, vt viuāt Deo. De qua Phil. 1. Mihi viuere Chrs est, & mori lucrum. & Col. 3. Mortificate membra vestra, q̄ sunt super terrā. ¶ De morte etiā criminali, & ista mors nihil aliud est, quàm mortale peccatum, quod animā mortificat, & occidit. De qua Apoca. 3. Nomē habes quod viuas, & mortuus es. ¶ De morte isup æternali, & ista est mors, & pœna inferni, quæ etiā in scriptura dicitur mors secūda. De qua dicitur in Psal. vbi de damnatis peccatoribus loquit. Sicut ouis inquit i iferno positi sunt, mors depascet eos. De ista ergo quadruplici morte aliquid breuiter per ordinē est dicendum. ¶ Dicamus ergo primo de morte naturali. Sed quia de mortuis recordamur plus q̄. 20. fecisse sermones, quorū etiā auctoritates diuisæ & ꝓsecutæ potuerūt hic annecti idcirco breuiter trāseamus, & dicamus, quòd secūdū Senecā, mors nihil aliud est, quā finis & defectus vitæ. Mors.n. nō est aliqd quia, vt dicit, non est aliquid positiuum, sed priuatiuū. Et inde est, quod dr Sapien. 1. Deus mortem non fecit, nec lætat in perditione viuorum. Et possumus notare de morte, quòd oīa quæ sunt hic inferius, sunt naturaliter corruptioni subiecta, sicut patet in Aīalibus, arboribus & fructib. qđ vtiq; facit contrarietas quattuor elementorum, quorū vnū continuè agit i aliud, & ide necesse est, quòd corruptio sequat, & quod res deficiat & frustret. Ad quod accedit verbū scripturæ Eccle. 14. dicentis, quòd opus corruptibile i fine deficiet. Et propter hoc charissimi, cū nos simus Ltū ad corpus de elementis contrarijs compositi, & varietati, & mutabilitati subiecti, secundum quod dr Rom. 8. Vanitati subiecta est omnis creatura, inde est, quòd p mortē necesse habemus deficere, & corruptioni & miseriæ subiacere. Sicut.n. videmus, quòd oēs stellæ, q̄ ab oriēte veniūt, quāuis magnę sint claritatis & virtutis, ad occidentem tñ tendunt, & ibi secūdū diuersos iaculos aliæ tardius, aliæ citius à nostris visibus se abscondunt, sic verè hoīes vniuersi qui ab oriēte.i. p natiuitatem vtuntur mūdo, quāuis ibi aliquādiu rutilēt, & clarescant, tñ necesse est, quòd alij tardius, alij citius, secundum quod cursum durationis suæ à Deo acceperūt, finaliter ad occidentē mortis veniāt, & descēdāt, & quod ibi a mundi visibus deficiant & recedāt. Sicut.n. dr. 1. Cor. 15. In Adā oēs moriuntur. Et iō breuiter exponamus illam flebilem auctoritatem, quæ scribitur. 2. Reg. 14. Oēs morimur, & quasi aq̄ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur. In q̄bus verbis aduerte, ꝙ mors habet. s. potentiam insuperabilē, quia. s. ista concludit oēs: pœnitentiam ineuitabilē, quod. s. notat inuerbo p̄sentis tp̄is, morimur. duritiam immitigabilē, quia. s. ipsa facit quasi aquam, nos labi in terram, & ostēditur cum dr Et quasi aquæ dilabimur in terram: Sententiā irreuocabilē quod ostendit, cum dr. Quæ non reuertuntur. ¶ Dico, quòd ista habet insuperabilem potētiam, quod ostendit, cum dr. [Omnes] quia. s. ista non superat vnum solū, imo ꝓculdubio oēs. s. fortes & debiles, lætos & tristes, diuites & pauperes, egenos, & aduenas, vicinos & vicinas. Sicut.n. ſm sapientē Eccle. 1. Oīa flumina intrant mare, sic ꝓculdubio oēs hoīes i hac fluctuosa vita fluētes, mare i. mortis amaritudinē necessario subintrāt. Amos. 9. Morient oēs peccatores. Mors.n. est

Omnium { Pœna. Tributum. Carcer. Domus. Receptaculum.

Sicut.n. maris abyssus dicitur hospitiū omniū fluuiorū, sic mors (vt dictū est) est finalis receptio omnium mortaliū viatorū. Et ideò Iob. 30. dr. Scio, ꝙ morti trades me, vbi constituta est domus omni viuēti. vñ dicebat Seneca. Moriar, nec primus nec vltimus, omnes inquit me præcesserunt, & omnes sequentur, hac conditione intraui, vt exirē. De ista ergo vniuersali & insuperabili potentia mortis possumus, notare, quòd mortem non possunt euadere scilicet

Nec { Potentia fortiores, Scientia doctiores, Substantia ditiores, Eminentia digniores,

De fortioribus.n. patet, quia sicut dicitur Iob. 21. Iste moritur robustus & sanus. De doctoribus dr Ecclesi. 2. Moritur doctus simul & indoctus. De ditioribus dicitur. Luc. 16. Mortuus est autem diues, & sepultus est in inferno. ¶ Itē de dignioribus etiam dicitur. Ecclesi. 10. Hodie est rex, cras morieт. Et breuiter nulla ætas, nullus sexus, nulla conditio euadit mortē. Ista est. n. sicut hyena bestia immundissima, quæ in mortuorum carnibus delectatur, quæ secundum Pliniū, talis est naturæ ꝙ si hoiem viderit mortuum, necessario figit gradum, & tres circulos facit ne ab eo abstrahaт. Sic ꝓ certo charissimi, mors videtur in mortuorum carnibus delectari, quæ. s. tot & tātos nō cessat quotidie deuorare, & suis legib. subiugare. Homines.n. tribus circulis, i. tribus præcipuis nocumentis circuit & concludit, videlicet ablatione rerum, amicorū, & corporū, sicque necessario facit homines sistere, & suis duris legibus subiacere. Ideò fortitudinem istius bestiæ expauescēs dicebat Dauid in Psal. Quis est homo, qui viuet, & nō videbit mortem? q.d. nullus. Quia sicut dr Eccl. 15. A muliere initiū peccati factum fuit, & per ipsam omnes morimur. Et sic patet, quòd mors habet potentiam insuperabilem. Oēs inqt. ¶ Item mors habet præsentiam ineuasibilem. Vbicūque.n. se homo vertit, semper habet mortem præsentem. Vñ etiam dicit Ber. Scito inqt quòd vbique mors te expectat, tu vero si sapiens fueris, vbique eam expectabis. Ista verò mortis præsentia ostenditur, cum dicitur. [Morimur]. non moriemur s. quia nostrum viuere est vnum mori. Et hoc probat Seneca. Dicit.n. quod in prima die natiuitatis nostræ, vita nostra longior est, quam vnquam postea futura sic. Et ideò omni die & omni hora demit aliquid de via & lōgitudine cursus nostri. Et inde est, quòd quanto plus viuimus tāto magis minuitur vita nostra. Qua propter (dictum est) mors, vt sp nos

comitatur,nobis præſentialiter inimicatur,& omni die vnũ diẽ de vita noſtra nobis ſubtrahit,& furatur. Morimur ergo ſicut dictũ eſt,in p̃ſenti.vnde etiam dicit Seneca epiſtola 24. Quotidie(inquit morimur,quotidie demit̃ vitæ noſtræ aliqua pars,& tunc quoq; nõ creſcimus vita decreſcit. Infantiam amiſimus,deinde pueritiã,deinde adoleſcentiam, vſq; ad heſternum quicquid tranſijt tp̃is,perijt, & hunc ipſum, quem agimus diem,cum morte diuidimus. Ecce chariſsimi quanta eſt nobiſcum præſentia mortis , cum qua etiam neceſſe habemus omni die diuidere vitã noſtram . Apoſtolus etiam dicit.1.Corint.15. Quotidie morior ꝓpter gloriã veſtram . Et propter hoc bene patet,ꝙ mors habet p̃ſentiã ineuitabilem. ¶ Item mors habet duritiam intolerabilẽ,quia.ſ. ipſa facit nos in terrã dilabi ſicut aquas. Sicut.n.videmus, ꝙ aqua in nube vel in glacie congelata propter feruorẽ ſolis ſolet liquefieri,& in terram & lutum dilabi,& cõuerti,ſic vere noſtra fragilis,& aquea cõditio,quæ recte nihil aliud eſt, quàm quædam carnea glacies aliquantulum congelata,quãdo per feruorem mortis conteritur,& vrget̃ , neceſſe habet affluere,& dilabi,& ad terram,& in terrã decidere,& mutari. Quaſi(inquit)aquæ dilabimur in terram. Et in pſal.dr̃. Sicut aqua effuſus ſum,& diſperſa ſunt omnia oſſa mea.& Eccle.3. De terra facta ſunt omnia,& in terrã pariter cõuertentur. Elephas.n.quamuis ſit animal fortiſsimum , dr̃ tñ ꝙ cũ incaute arbori dormiendo innititur,occultus venator arborẽ debilitat , & ſic elephas fracta arbore in terrã delabitur, vbi quia conſurgere nequit, à venatore necatur,quia qñ cadit ſuper terram,non põt ſurgere de ſeipſo, & propter hoc dormit innixus arbori. Sic pro certo quamquã hõ ſit fortis & ſtrenuus,quia tamẽ occultus venator.i.mors arborẽ ſuæ vitæ fragilis continue debilitat & cõſumit , neceſſe eſt,ꝙ ad terrã finaliter cadat.& ꝙ ibi miſerabiliter corrũpat̃ . Eſa.14 Corruiſti in terrã,q̃ vulnerabas gẽtes . Sicut igit̃ aq̃ dilabimur in terrã. Et bene ſicut aq̃,quia pro certo ſicut aq̃ labentes in terrã , à terra abſorbent̃ ita ꝙ amplius non inueniunt̃ ſic hoĩes mortui in terrã de foſsi nr̃is cõſpectib. nõ rep̃ſentabant̃. Et iõ q̃rebat dubitatiuè Iob.24. Hõ cũ mortuꝰ fuerit& nudatꝰ,atq;cõsũptꝰ,vbi q̃ſo eſt?q.d.neſcit̃. Et nota,ꝙ iſte dr̃

Hõ,propter fragilitatem naturalium,
Nudatus,propter abſterſionem temporalium,
Conſumptus,propter corruptionem corporalium.

¶ Patet ergo,ꝙ mors habet duritiã intolerabilẽ. ¶ Itẽ mors habet ſententiã irreuocabilem, ꝙ oſtendit̃ cum dr̃.[Quę nõ reuertuntur]. Sicut.n.cœlum currẽdo ab oriente & occidẽtem,nunquam reuertitur, imo directo curſu ſemp̃ labitur quouſq; in mane iterũ oriatur,ſic hõ poſtquã ad occidentẽ mortis venerit,nunquã ad vitã naturaliter amplius reuertetur quouſq; per reſurrectionem vltimã iterum oriet̃ . Non reuertuntur inquit.vnde Iob.7. Viã,ꝑ quã nõ reuertar ambulo. Et iõ admiratiuè dr̃ Iob.14. Putas ne mortuus homo rurſum viuat?q.d.non naturaliter,quia ſicut dictũ eſt, mors habet ſentẽtiam irreuocabilẽ. Et iſtæ ſunt quattuor mortis conditiones,videlicet ſententia irreuocabilis,duritia iimicihabilis,præſentia ineuitabilis,potentia indeclinabilis. ¶ Et ideo nota,ꝙ mors eſt talis conditionis, ꝙ ipſa

D Per { Patientiam debet ſuſtineri,
Sapientiam debet præuidere,
Fortitudinem non debet timeri,vel
Sanctitudinem debet præueniri. }

¶ Dico ergo,ꝙ mors debet in patientia ſuſtineri. Sicut.n.dicit Seneca. Homo moriturus non debet magis cõqueri vel triſtari ſi ad mortem peruenerit, quã nauigans ſi clericus q̃ credidit,ad portum ad quem nauigat applicauit. Portus ad quem cõtinue nauigamus,eſt mors. Et ideo ſi euentus caſus & fortunæ ad iſtum portũ nos ſubito & ex inſperato duxerit, nos non debemus dolere,ſed potius ĩ patientia ſuſtinere Et iõ ſancti,& iuſti,& naturales philoſophi de morte nõ doluerunt,ſed ipſam in patientia ſuſtinuerunt, ſicut exẽplũ habemus in ſcriptura.2.Macha.6.de Elazaro, de quo dicit,ꝙ glorioſam mortem magis,quàm odibilem vitam amplectẽs voluntariè ibi dat ſupplicium,innuens quemadmodũ oportet accedere patienter exemplum etiã habemus de filia Iepthe. Iudicum.11 . vidẽs ſe propter votum patris occidendam & immolandam,non timuit,ſed mortem in patiẽtia ſuſtinuit,ſed ſolum ad plorandũ virginitatẽ dilationẽ mortis ſpatium duorum mẽſinm requirit. Inter philoſophos etiam quot ſunt exẽpla de patientia mortis poteſt qui libros legit recordari . Sicut.n.in libro Laertij de vitis philoſophorum legitur,Socrates,qui Athenis morti à ciuibus erat condẽnatus,pro eo,ꝙ eos de idolatria repræhendebat , cum poſſet ab amicis data pecunia liberari,noluit,ſed de potione venenoſa mortẽ patiẽtiſsime ſuſtinuit,& de morte vſq; ad mortẽ cum diſcipulis diſputauit. Et breuiter,lege Senecã,& diſcurre ꝑ libros philoſophorũ & infinitos inuenies mortem per patientiam ſuſtinuiſſe,& vitam iſtam miſeriam cõtempſiſſe. lege Tullium in libr.1.quæſtionum Tuſculanarũ. vbi de cõmoditate mortis ipſe potuit exẽpla naturalia. Cũ.n.(vt ait) Trophonius,& Agamedes templũ Apollini ex ædificaſſent petierũt in genere remunerationem à deo, & ſibi dari indeterminate illud,quod erat hoĩbus optimum . Quibus cum reſpondiſſet Apollo orationes eorũ eſſe exauditas,& quòd die tertia erant minus ſalarium recepturi, ſic actũ eſt,quòd illi duo illa die mortui ſunt reperti. Ad idem aũt addit exẽplum idem Tullius de Argia ſacerdotiſſa , quæ cũ quodam die pro ſacrificando in quadam ſolennitate ad templũ curru veheretur,& propter iumentorum mortem vltra ire nequiret,ſic actum eſt,quòd duo filij ſui .ſ. Cleobis , & Biton veſte poſita corpora oleo inũgẽtes currũ matris ad locum traxerũt,in quo cum plurimũ laboraſſent , petijt à dijs ſacerdotiſſa dari filijs ſuis pro præmio pietatis illud maximum donum quod à dijs poterat dari hoĩbus nihil aliud exprimẽdo ſed aliquod maximum expectando. Factum ergo fuit , quòd cum dicti iuuenes cum matre cœnaſſent , euntes ad ſomnũ in craſtino mortui reperti fuerũt. In quibus quidem exẽplis vult Tullius ſupponere, quòd nihil poteſt dari mortalibus quod eis ſit melius ipſa morte. Dato enim quòd illi dij nihil eſſent aliud,quam, demonia , in reſponſis tñ ſuis conſueuerant(vt cõiter)veritatẽ dicere,vt ſic poſſent miſeros hoĩes ad cultum ſuum fortius inuitare. Concludo ergo Si apud illos paganos,qui futurorum nullam ſpem habebant,mors reputabatur ſummũ bonũ,ſicut ẽt de Thracibus dicit Pomponius & Valerius maximus lib.2. c.1. quod apud eos læta ſunt funera,luctuoſa vero natalitia. (Nã inter philoſophos animas putant non emori,ſed tranſire,alij vero emori,q̃dã vero putant beatius eſſe mori quã viuere(multo fortius ergo nos Chriſtiani , qui velut firmã anchoram ſpẽ futurorũ habemus,debemus mortẽ non timere,ſed cum patientia ſuſtinere. Sicut patet etiam exemplis pluribus ipſorũ infidelium paganorum.ſ.Catonis,qui ſe occidit. Socratis, qui venenum bibit. Reguli,qui patientia crucem tulit. Philenorũ, qui pro augendo carthaginis imperio ſe viuos ſepeliri permiſerunt in ijſdem arenis vbi patriæ fines ampliauerunt. Et de duobus Decijs,qui ꝓ vilitate Romana vitam ſuã inferis deuouerũt, ſicut ponit Titus Liuius & Valerius maximus. De patribus noui teſtamenti quid dicemus , & maxime de martyribus ſanctis,qui videlicet ꝓ Chr̃o mortẽ non ſolũ in patientiã ſuſtinuerunt,immo ẽt ipſam non ſenſuerunt? Nã ſicut linitus oleo mandragorę,ferrũ & ſectiones non ſentit, ſic,& iſti,q̃ oleo exaltationis & futuræ & ſpei & cõſolationis à Deo fuerunt liniti,mortem,& verbera non ſenſerunt, ſed ipſa cum gaudio,& patiẽtia ſuſtinuerũt,iuxta illud Prouerb.23. Verberauerunt me , & nõ dolui vulnerauerũt me, & nõ ſenſi. Iõ merito mors in patientia eſt ſuſtinẽda, quia ſicut dicit Seneca. Quicquid futurũ eſt, neceſſariũ eſt & libẽti aĩo debet ferri. Vñ ipſe dicit in libro Prou. Libẽter feras quod neceſſe eſt. Et quia mors oĩbus eſt neceſſaria libẽti aĩo eſt ferẽda,vt ipſe dicit ĩ quadã epiſtola. Libẽter mori eſt bene modi. Vñ ẽt ipſe dicit alibi. Vix(inquit)mi Lucille,quantum opus erat,mortẽ lætus & plenus dierñ expecto. Fortes ſimus aduerſus fortuita,nõ cõtremiſcamus iniurias, vincula,verbera,carceres,egeſtatem,mors quidẽ aut finis eſt aut trãſitus ad meliora.ergo deſine timere aut tranſire. Sic igit̃ E patet,qũo mors debet in patientia ſuſtineri. ¶ Deinde dico, quòd mors debet cum diligentia præuideri. Præuidẽda eſt enim & conſideranda,videlicet mors propria , vt p̃muniamur.mors bonorum, vt ad bonum animemur.mors malorum,vt in noſtris paſsionibus conſulemur. ¶ Eſt enim conſideratio mortis noſtræ vtilis ad noſtram præmunitionem Teſte enim Gregor. Minus iacula feriunt,quę præuidentur Et ideo ſi mortem cogitando præuiderimus,minus ſua percuſsio cum venerit, nos grauabit . Et ideo Seneca dicit

Mortem.

vero nunquam timeas, sed semper cogita. Talis.n. consideratio inducit humilitatem. Exemplum de pauone, qui videns turpitudinem pedum suorum, fastum plumarum suarum deponit. Causat securitatē, quia.s. si mors continue præuidetur, securius expectatur. Vnde dicit Seneca in libro de naturalibus quæstionibus. Effice tibi mortem cogitatione familiarem, vt ita cum sors tulerit, possis ei obuiam exire. Item ostenditur sagacitatē. In libro enim de dictis Philosophorum dr̄, ꝙ requisitus quidam Philosophus, quæ esset maior sapientia, dixit, ꝙ frequenter cogitare de morte. Cōsideratio igitur mortis nostræ vtilis est ad nostram pmunitionem. Et istud est contra illos, qui non præcogitāt mortē suā quibus accidit sicut crocodilo, qui dū satiatus ꝓfunde dormit, quædam auicula, quæ habet pennas scindentes, in vētrē ipsius illabitur, & ipsum, dū dormit, scindit vulnerat, & occidit. Sic vere dum homo præcogitās mortem dat se ad dormiendum ī delicijs & peccatis, subito à morte scindit, & occiditur, & dum non sperat, subito enecatur. Et iō docet sapiens Eccle.14. Memor esto, quoniā mors nō tardabit. Nō sic ergo, quia pro certo, vt dictū est, cōsideratio mortis nostræ vtilis est ad nostram præmunitionem. ¶ Itē dico, ꝙ cōsideratio mortis bonorum vtilis est ad nostram animationē, quia videlicet sicut elephas aspectu sanguinis ad præliū animatur sic iustus consideratione mortis iustorum.s. tam sancte mortui fuerunt, tam alta sperauerunt, & tam fortiter cōtra hostes animo pugnauerunt, debēt ad similia spirare, & ī pugnā mundi ex causis similibus cōsolari. Et sic cōsideratione mortis cuiuslibet viri iusti nos possumus dicere illud Ioānis.11. Vadamus, & moriamur cū eo. ¶ Itē cōsideratio mortis malorum est vtilis ad nostram consolationem. Sūma.n. consolatio bonorū est cōsideratio enormis & infamis mortis hominum malignorū, qualiter.s. subito moriunt, & qualiter in hoc sæculo & in alio puniuntur. Sicut.n. dicit Plinius Cinis murium combustorum cum vino mixtus si dolētibus auribus instilletur, sanat dolorem. Mures.n. charissimi, signāt malos detractores, qui nō cessant corrodere famā nostram. malos etiam auaros, & raptores, q̄ non cessant corrodere substantiam nostram. malos insup iniuratores, qui non cessant corrodere & lædere vitā nostram. Quia charissimi: cum tales post mortem igni perpetuo traditi sunt cōburendi, dolētibus de iniurijs sibi factis summū est remediū & solatium, ꝙ auribus & auditibus ipsorū, cinis.i. memoria mortis taliū instilletur, & ꝙ de morte sua mala aliqua narratio prædicetur. Sicut.n. dr̄ in ps. Mors peccatorum pessima. Et ideo lætabitur iustus cū viderit vindictā, manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Breuiter igit̄ hæc mors, videlicet tā nostra, quā aliena, à nobis debet meditari, & iugiter memoriæ cōmendari. Exēplo cuiusdam magni philosophi qui cum semper vellet habitare ī cimiterijs, & ossa mortuorum tāgere & palpare, requisitus ab Alexādro quare hoc faceret respondit: Quia valde (inquit) libēter vellē internoscere ossa regū & diuitū ab ossibus pauperum seruorū. In quo quidem instruimur, ꝙ bonum est per considerationē in cimiterijs habitare, & conditione carnis qualis post mortē futura sit, ꝓfundius cogitare. Vñ Iob.21. Ipse ad sepulturā ducet, & cōgerie mortuorū vigilabit. Patet ergo, ꝙ mors debet cū diligētia ꝓuideri. ¶ Deniq; dico, ꝙ mors debet ꝑ fortitudinē nō timeri. Mors.n. nō est timēda triplici rōne, tum

F

Quia est { Certa & necessaria, / Breuis & transitoria, / Vtilis & meritoria.

¶ Certa dico, ꝙ necessaria. Istud vero valde debet diminuere timorē, quia.s. certi sumus, ꝙ necesse est nos mori. vnde Seneca īquit. Vis aduersus proprium corpus fortis esse: tanquam migraturus habita. propone quādoq; hoc cōtubernio carendum, fortior eris ad necessitatem exeūdi. ¶ Itē breuis & transitoria. Vnde dicit idē libro de cōtēptu mortis. mors timenda erat si tecū esse posset, sed necesse est, aut ꝙ non veniat, aut ꝙ transeat. ¶ Item vtilis & meritoria, quia videlicet sicut dicit quidam sanctus, mors nihil aliud est, quam exitus de carcere. Finis.n. illius est

Laboris consumatio,
Ad portum applicatio,
Peregri nationis fruitio,
Oneris grauissimi depositio,
De equo furioso descensio,
De domo ruinosa liberatiō,
Omnium ægritudinum terminatio,
Omnium periculorum euasio,
Omnium malorū cōsumptio atq; diruptio,
Debiti naturę solutio,
Reditus in patriam, & inhressus ad gloriā.

¶ Est igitur mors non timenda certe & maxime bonis viris, q̄ Per mortē ad gloriā se venturos esse sciunt, quia in talibus verificatur illud Eccl.7 Melior est dies mortis, q̄ dies natiuitatis. Iō talibus dicitur illud Eccle.41. Noli metuere iudicium mortis. Sed ꝓ certo charissimi, illud intelligitur de viris iustis nō de iniustis, quia videlicet viri īiusti valde (& merito) debēt timere mortem, cum per ipsam non habēt trāsire ad gloriā, sed ad pœnam. Eccle.41. O mors quàm amara est memoria tua homini iniusto & pacem habenti ī diuitijs suis, viro quieto, cuius vitæ sunt directæ in oībus, & adhuc valenti capere cibū. ¶ Vbi aduerte, ꝙ mors est terribilis & amara, videlicet abūdantibus iniquitate. [Hoī iniusto inquit]. Affluentibus in ꝓsperitate [Pacē inquit habenti in diuitijs]. Diffidentibus de bonitate [Viro īqt quieto].i. otioso Carētibus aduersitate. [Cuius inquit directæ sunt viæ]. Nec lāguētibus infirmitate Ad hoc (inquit) valenti sumere cibum. Nō simus igitur tales, sed simus boni & iusti, vt non timeamus mortē cum venerit Exemplo Phœnicis, quæ instinctu naturæ sciens se ꝑ ignem & mortē vitam iterū recepturā, & reditura per pristinā iuuentutem, voluntaria & intrepida intrat ignem vbi accenditur, & moritur, & in cinerem & puluerem commutat, & tādem eādem auem post trium dierum spatium transformatur. Sic vere sancti & iusti per mortem ad vitā ventre ꝑpetuam crediderūt. Patet ergo, ꝙ mors est per fortitudinē vilipendenda, per sapientiam præuidenda, per sapientiā fustinēda. Et hæc ad ꝑsens sufficiat de morte naturali, q̄a quasi in īfinitis locis & titulis īuenies multa dicta. Est ergo mors naturalis, quæ est exoluenda. ¶ Secūdo principaliter dico, ꝙ est mors spiritualis & virtualis, quæ est appetenda. Et ista nihil aliud est, quā suiipsi⁹ deiectio, maceratio, & ad humilitatem vel patientiam reductio. Vir.n. iustus & perfectus dr̄ mortuus, ad voluntatem portātis regitur. non se mouet vel recalcitrat, si pungitur nō sentit, nec clamat, sed omnia, quæ sibi fiunt, in patiētia sustinet, sic vere vir pfectus & maxime bonus religiosus, ad voluntatē alterius permittit se regi per obedientiam, immo sine rebellione sustinet oīa per patientiam & tolerātiam. Et de tali mortuo legitur. Roma.6. Qui .n. mortuus est, iustificatus est à pc̄tō. Et tali etiam morte religiosi dicuntur mortui, quia.s. non mundo debent viuere, sed Deo. Et sic de tali morte exponitur illud Io.11. Lazarus amicus noster mortu⁹ est. De tali ēt morte, vel mortificatione intelligitur illud Ioan.12. Nisi granum frumenti cadēs in terrā mortuū fuerit, ipsum solū manet, si aūt mortuū fuerit, multū fructū affert. ¶ Vbi aduerte, ꝙ tales sunt mortui vł mortificati ꝑ exteriorē afflictionē, q̄a dicunt̄ mortui. Per vberiorē cōditionē, q̄a dicuntur multū fructū afferre, quia suam carnem mortificant, & affligunt. Ideo tales dicuntur

G

Prompti & obedientes,
Deuoti & compatientes,
Docti & erudientes.

De obediētibus pōt dici illud. Io 5. Mortui audiēt vocem filij Dei, & qui audierint viuēt. De cōpatientibus vero dr̄ Ioan.6. Patres vestri māducauerunt manna, & mortui sunt. Dulcedo.n. mannæ signat dulcedinem deuotionis & compassionis, quæ semper solet mortē humilitatis cōcomitari. De prudentibus siue sapientibus dicit̄ Ioan.6. Abrahā pater noster mortuus est, & ꝓphetæ mortui sunt. Et breuiter omnes boni in hoc mundo habentur ꝓ mortuis & pro vilibus & despectis. vnde Sap.3. Visi sunt oculis insipientiū mori, illi autem sunt in pace. Vnde ipsi dicunt illud ps̄a. Propter te mortificamur tota die æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed tamen si aliq̄d velis addere de morte virtuali & spirituali, potes notare, ꝙ vir perfectus mortuo cōparatur multiplici ratione, quia.s.

Tumultibus non inquietatur,
Insultibus non plus infestatur,
Terrestribus bonis non plus meditatur,
Spiritibus notis sociatur.
Cum dentibus punitus non tristatur,
Hominibus non plus copulatur,
Inanibus verbis non lætatur,
Ab omnibus licet expellatur,

A manibus

A manibus tamen receptatur,
Teguminibus aureis velatur,
Luminibus cæteris lustratur,
Cantantibus clericis laudatur,et
Pulsantibus campanis sonatur,
Egentibus panis erogatur,
Patentibus templis tumulatur.

¶Istæ.n.sunt conditiones mortui,q̃ possunt bonis moribus
applicari.Dicã ergo,ꝙ mortuus.i.vir perfectus,(qui.s.est de
numero illorũ,de quibus dr̃ Romano.6.Exhibete vos Deo
tanquam ex mortuis viuentes.Et Apoc.14.Beati mortui,
qui in dño moriuntur)non inquietatur mũdi tumultibus.i.
mundi negocijs,quia.s.isti abnuunt,& repudiãt negocia hu
ius mũdi,ad modum.s.mortui, qui caret penitus oĩ motu,
quia.s.isti prorsus à mundi motib.requiescunt. Ecc 22.Mo
dicum plora super mortuum,qm̃ requieuit.Et Apoc.14.dr̃
de mortuis, qui in dño moriũtur, ꝙ amodo iam dicit spi-
ritus,ꝙ requiescant à laboribus suis.¶ Item talis mortuus nõ
plus infestatur hostis insultibus.i.diaboli tentationibus.Si-
cut.n.hostis persequitur inimicũ suum vsque ad morté,sed
si inuenit eum mortuum,dum tñ sit vir nobilis cordis, non
solet eum amplius lædere,nec cõtra eũ plus seuire sic diabo
lus persequi solet hoiem quãdiu sentit eũ ꝓficiendo viuum
& spirantem,qñ vero inuenit eum ex toto mortuum.i.vir-
tutum plenitudine consopitum, & à motu vitiorum peni-
tus alienum,tunc cessat eum tentare,& sibi amplius insulta
re.Sicut.n.dicunt sancti.diabolus non libẽter tentat homi-
nem à quo fuit superatus.Exemplo leonis.3.Re.13.de quo
dr̃.Non tetigit prophetam mortuum, nec læsit asinum. Ad
denotandum,ꝙ leo diabolus spũales mortuos,seu mundo
mortificatos,non põt lædere,nec asinos.i.deiectos & humi
les infestare.Leui.22. Morticinum aut captum à bestia nõ
comedet.Vnde Ioan.19.Vt aũt viderunt eum iam mortuũ
nõ fregerunt eius crura. ¶Item talis mortuus virtualis non
plus meditatur bonis terrestribus. Quia.s.sicut mortuus to
taliter est semotus ab oĩ cura, & appetitu bonorum terre-
norum,cum amplius nõ indigeat talibus,sic vir ꝑfectus oĩa
mundi bona abdicat,& ab eis quo ad affectũ penitus se elõ
gat.Eccle.9.Mortui aũt nihil nouerũt amplius.q.d.Nõ am-
plius cogitant ĩ terrenis.¶Itẽ talis mortuus spũalis applica
tur magis cœlestibus,& etiam sociat̃ magis notis spiritibus
Cõstat.n.ꝙ mortui mole mortalis corporis liberati,melius
solent cœlestia cognoscere,& ét spũalem naturam ꝑfectius
intelligere,& sibi familiares & noti,q̃ antea magis esse.Sic
vere viri perfecti cœlestibus per contemplationem se appli
cant,& beatis etiam spiritibus famulantur,seruiunt & mini
strant.Vñ Luc.20.dr̃,ꝙ in resurrectione à mortuis neq; nu-
bent,neq; nubentur,sed sunt sicut Angeli Dei.Tales.n.sunt
viuentes cum mortuis,de quibus dr̃ Lu.24.Quem quæritis
viuentem cum mortuis? non est hic, surrexit.s.Ad cœlestia
contẽplanda.¶Item talis mortuus nõ tristat̃ punitus cũ dẽ
tibus.Quia.s.sicut mortuus ꝑdidit oẽm sensum, ita ꝙ si per
cutitur aut pungitur,nunquam solet sentire, sic vir ꝑfectus
tanta patientia solet esse firmatus qđ oĩ sensu, videt̃ esse pri
uatus,inquantum.s.non murmurat nec recalcitrat,neq; tur
batur,sed se habet tanquam nõ sentiens, aut sicut mortuus
Vnde.2.Mach.6.Gloriosam mortem magis, quàm odibilẽ
vitam complectẽs volũtarie ibat ad suppliciũ.1.Pet.3.Mor
tificatos in carne viuificatos aũt spiritu.¶Itẽ talis mortuus
non ligatur,seu copulatur viuis hominibus.Sicut.n.mortui
segregantur à societate hominum viuorum & iungunt̃ cæ-
tibus mortuorum,sic viri perfecti solent se ab hoĩbus rele-
gare,& á mũdanis consortijs segregare,& cũ alijs mortuis.
i.viris sanctis & mortificatis personaliter habitare. psal.Fa-
ctus sum sicut hõ sine adiutorio,inter mortuos liber & Iob
31.Ipse ad sepulchrũ ducetur & in congerie mortuorũ vigi
labit.q.d.Habitabit cum mortuis,non cum viuis.¶Item ta
lis mortuus non lætatur verbis inanibus, quia.s.sicut mor-
tui nec loquunt̃,nec audiũt ẽt loquẽtes,sic viri perfecti non
loquunt̃.s.inaniter verba multiplicãdo imo certe silẽt,& ta
cẽt à vanis locutionibus abstinendo,quinimo & loquentes
& obloquentes,& iniuriantes,& blasphemantes non libẽter
audiũt,suis vanis sermonib.applaudẽdo.Vñ Amos.8. Multi
morient̃ ĩ oĩ loco ꝓijciet̃ silẽtiũ ¶Itẽ talis mortuꝰ cõculcat̃
seu contẽnitur à cũctis gentibus,seu etiã à nunc viuentibus
Sicut.n.videmus,ꝙ(vt communiter)viui abominantur mor
tuum sic vere pctõres & mundo viuentes contemnunt,&
abominantur virum iustum,sicut de Lazaro mortuo legit̃
Ioan.19.ꝙ etiam proprijs sororibus fetebat. Dñe(inquiunt
iam fætet,& tñ Christus ipsum amicũ appellabat. Lazarus
inquit)amicus noster dormit.Vnde de tali contemptu põt
dici illud.4.Reg.7.Conculcauit eum populus, & mortuus
est.psa.Obliuioni datus sum,tanquã mortuus á corde.¶Itẽ
talis mortuus receptat̃ à datis manib.i.ab alijs iustis & mor
tificatis hoĩbus.Sicut.n.manes & mortui præcedentes secũ
recipiunt alios nouiter morientes,sic viri iusti & sancti libẽ
ter recipiunt,& associant illos,quos mũdani fugiunt,& eui
tant,quãdo ipsos sibi similes & spũaliter mortuos esse vidẽt.
Mat.8.Sinite mortuos sepelire mortuos suos.¶Itẽ.talis mor
tuus adornat̃ pulchris tegminibus, quia.s.sicut mortui po-
nuntur in feretro pãnis aureis ornato,sic vere illi, qui ꝑ vir
tutes spũaliter est mortuus,pannis aureis.i.honesta exterio
ri conuersatione velatur,& bonis actibus moribus & gesti
bus adornatur.Vnde de tali coopertura honestæ cõuersatio
nis põt dici illud psal.Cooperuit nos vmbra mortis. ¶ Itẽ
talis mortuus illustrat̃ claris luminibus. Quia reuera sicut
plura luminaria accedunt̃ erga mortuum, sic plura bona
exempla & documenta circunstant, & circumeũt virum iu
stum.Lucæ.1.Illuminare his, q ĩ tenebris & vmbra mortis
sedent,ad dirigendos pedes nostros in viã pacis. ¶ Itẽ talis
mortuus circunstatur multis cantantibus.Quia.s.sicut mor
tuum solent cantantes clerici circunstare,& propter eũ cã-
panæ strepere & sonare,sic veri multi sunt q finaliter de vi-
ta & ꝑfectione viri iusti cãtant,& exultant,ipsumq; magni
ficant,atq; laudant.Eccl.4.Laudaui magis mortuos,quã vi-
uentes.¶Itẽ talis mortuus frequẽtat̃ à viris egẽtib.Quia re
uera sicut pauperes & ĩdigẽtes solẽt cõuenire erga funera
mortuorum vt eleemosynas recipiant pro eisdem, sic vere
ad literam tales spũales mortui solent indigentes, nutrire,
& eisdẽ eleemosynas diuidere,& donare.Eccl 41. O mors,
bonum est iudicium tuũ homini indigenti. ¶Itẽ finaliter ta
lis mortuus tumulatur templis parentibus, quia sicut mor
tuus finaliter ĩ loco sacro,ecclesia.s. vel cimiterio tumulat̃
& ab humanis visibus occulat̃,sic vere vir ꝑfectus finaliter,
loco sacro paradisi recõdit̃ & sepelit̃.4. Reg.13.Mortuꝰ est
igit̃ Helisæus,sepelierunt eũ.Sic igit̃ patet,ꝙ vir iustus mor
tuo comparatur.Et iõ bene dr̃,ꝙ in scriptura inuenit̃ mors
virtualis,q̃ est appetenda.¶Tertio principaliter dico,ꝙ est H
mors pcti,q̃ est ꝑcauenda,quæ.s.aiam occidit,& hoiem pec
catorem facit mortuum & infectũ.Sicut.n.videmus,ꝙ mor
tuus se non mouet. non loquitur,nõ videt,non odorat̃,nec
gustat,fætet,est viuis terribilis,grauis,& ad portãdum diffi
cilis,sic vere peccator non mouetur per bonam operationẽ
vnde Dan.13.Ecce morior,cum nihil horum fecerim.¶Nõ
loquitur per Dei laudẽ & confessionẽ.psa.Nõ mortui lau-
dabunt te dñe,Et Eccl.27. A mortuo quasi nihil perit con-
fessio.¶Item non videt per discretionẽ.psal.Collocauit me
in obscuris sicut mortuos ¶Item non odorat̃, nec gustat ꝑ
deuotionem.Eccle.9. Mortui nihil nouerunt amplius. ¶Itẽ
isti fætent per malam infamiam,& cõuersationem.Et iõ pec
catores cõparant̃ sepulchris dealbatis, quæ plena sunt ossi-
bus mortuorum & immunditia.Mat.23. Et Exo.8. Mortuæ
sunt ranæ, & computruit terra.¶Item sunt viuis.i.sanctis vi
ris horribiles per contemptum,& abominationem,& ꝑ sue
societatis fugam & vitationem.Et ideo Leui.21.dicit̃,& ꝑ-
cipitur,ꝙ quilibet sacerdos, q significat quemlibet virũ iu-
stum,ad mortuum non ingrediatur.¶Itẽ isti sunt graues &
onerosi.s.alijs per suam importabilẽ tentationem.Es.14.In
anno,quo mortuus est rex Achas,factum est onus istud. Et
sicut videmus,quando aliquis moritur, sudario inuoluitur
luminaribus circumcingitur,panno aureo cooperit̃,ab ami
cis defletur,& de plãgitur,à sacerdotibus vero circa ipsum
psallitur atq; canitur,& tandem à quattuor ad foueã depor
tatur,vbi in terra abscõditur, & sepelit̃,sic ꝓculdubio pec
catores sudario malæ consuetudinis inuoluntur, luminari-
bus aliquorum beneficiorum & bonorum operũ circũcin
guntur.Et sic figurantur in Alexandro,qui secundũ vatici-
nia philosophorum mori debebat super pauimentũ ferreũ
& sub velo aureo,& sic accidit,vt ĩ bello,vbi vulneratus læ
taliter fuit,ipse Alexander super loricam cuiusdam militis
iacuit,

iacuit, quod fuit pauimētū ferreum, super se vero habuit velum aureum, ita qđ tunc cognouit Alexander se necessario moriturū, sicut narratur de dictis philosophorum. Spiritualiter per Alexandrum possunt mortui peccatores reputari, qui vulnerati vitijs & peccatis iacent in pauimento ferreo durissimæ obstinationis, & iacēt sub velo aureo diuitiarū & tpalis possessionis Quia sicut dr̄ Eccl.8. Multos perdidit aurum & argentum. Et ideo Eccle.31. dr̄. Beatus diues, q̄ post aurum non abijt, beatus dr̄, & fecisse mirabilia proclamatur. ¶Item tales mortui. i. peccatores ab amicis. s. à bonis psonis per compassionem deflentur. Eccl.38. In mortuum produc lachrymas Circa. istos vero quotidie canitur p̄ adulationē. Eccl.4. Laudaui magis mortuos, q̄ viuentes. Finaliter ad foueam inferni portantur atq; feruntur per spem finalis veniæ & per malā consuetudinē & obstinationē. Luc.13. Mortuus est diues, & sepultus est in iferno A malis tegitur, & sepelit per malam suorum criminum excusationem. 4. Re.13. Cum mortuis sepelies me. Et sic bene patet, quo varijs similitudinibus & figuris peccator mortuo comparatur. De diuersis .n. generib. mortis applicando ad diuersa vitia & pericula, possunt multa dici, & omnia exempla naturæ & per figuras & auctoritates scripturæ possent probari, sed vide in diuersis locis particularib. vbi de criminib. multa sunt dicta. Vide ergo supra de interficere, & infra de occidere, & vide supra de dormire, vbi inuenies qualr peccatores & dormiēdo diuersimode moriuntur. Patet igitur, quod inuenit mors peccatorum, quæ est fugienda. De qua etiā dicitur Eze.18. Aia, quæ peccauerit, ipsa morietur. ¶ Si tamen vis breuiter tāgere conditiones hominis mortui & peccatori huiusmodi applicare, dic, quod sicut mortuus videlicet

Alligatur panni ligamine,
Obumbratur cœca caligine,
Tumulatur stricta voragine,
I Vitiatur fœda putredine,
Deuoratur vermis acredine,
Acclamatur cantus dulcedine,
Decoratur charorum agmine,
Circunstatur plurimo lumine,
Occultatur à mundi lumine,
Sic vere pctōr malis affectionibus inuenitur,
Cęcis dubitationibus obtegitur,
Strictis obstinationibus includitur,
Fędis diffamationibus inficitur,
Diris cordis remorsibus impingitur,
Falsis hominum laudibus præcingitur,
Diris charorum luctibus deplangitur,
Claris rerum luminib. extollitur,
Nostris tandem obtutibus abducitur,

¶Dicā ergo, q̄ mortuus .s. pctōr alligatur sudario malę delectationis. vñ Io.11. dr̄, q̄ pdijt inq̄t q̄ fuerat mortuus ligatis pedib. & manib. institis, & facies eius sudario erat ligara. ¶Item talis mortuꝰ obscuratur sub nubilo cęcæ dubitationis, q̄a. s. pctōr multis ignorātijs & dubitationibus est subiectus, quia sicut dr̄ in psal. Isti sūt sedentes in tenebris & in vmbra mortis, vincti in mendicitate & in ferro. ¶Item talis mortuus carceratur tugurio strictæ obstinationis. Sicut. n. mortuus à fouea, vbi ponit, nunq̄ surgit, sic peccator obstinatus à peccato non resilit. Eccl.17. A mortuo quasi nihil perit cōfessio. Tales ēt sunt sicut mortui dormientes in sepulchris, quorum non es memor ampliꝰ & ipsi de manu tua repulsi sunt. ¶Item talis mortuus maculatur contagio tędæ diffamationis, quia. s. sicut mortuus fœtet viuis, ipse tñ proprium fętorem non sentit, sic pctōr viuis. i. viris iustis fætet & est abominabilis & infamis vt dictū est, & tñ fætorem & horrorem suum nō percipit solus. Prouer.13. Vulnerauerunt me, & non dolui. Traxerunt me, & ego non sensi, quasi dicat. Isti non sentiunt oblocutiones & verba, quæ fiunt contra illos. 2. Regum. 19. Nunquid vigēt sensus mei ad discernendum? Et Hiere.4. Sensus cordis mei turbati sunt. Vnde de fætore talium dicitur illud prædictū: Lazarus mortuus est. Sequitur. Domine iam fętet. Ioan.11. Et Esa.34. De cadauerib. eorum ascendet fætor. ¶Item talis mortuus stimulatur flagitijs duræ remorsionis. Quia. s. sicut mortuus mordetur, & laceratur à vermib. sic peccator continuis con scientiæ stimulatur remorsib. vñ Esa.66. Vermis eorum non morietur. Vnde tales mortui dicuntur à bestijs lacerari. i. conscientiæ dentibus deuorari. vnde Le.21. Morticinum & laceratum à bestia non com edet. ¶Itē talis mortuus commendatur eloquio falsæ adulationis. Quia. s. sicut dictum est, & mali hodie magis commēdanī, q̄ boni, sic magis cantatur à sacerdotib. circa mortuos quam circa viuos, & magis pulsantur classica pro eisdem. Vnde de puella mortua legitur Mat.9. q̄ circa illam erat turba tumultuans & tibicines. Quia. s. erga mortuos pctōres, maxime si sint principes vel magnates, nunquam deficiunt tibicines. i. suorū malorum actuum laudatores. Quia sicut dicitur Prou.28. Qui derelinquunt legē, laudant impium. Vnde illud prædictum. Laudaui magis mortuos, quam viuentes. ¶Item talis mortuus illustratur, seu illumnatur fastigio claræ reputationis. mundanæ gloriæ, & temporalis possessionis. Esa.9. Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis. ¶Item finaliter talis mortuus, s. pctōr occultatur, & segregatur à consortio humanæ habitationis. Quia. s. sicut mortui sepeliunī, & abscondunī, ita q̄ amplius non vnr, sic pctōres ita finaliter pereunt, quod de ipsis memoria non habeī. Ps. Perijt memoria eorum cum sonitu. Vñ Eccl.10. Cū morieī hō, hæreditabit serpentes bestias & vermes. Sequitur. Vsq; ad fundamentū arefecit ex ipsis, & disperdidit eos, & cessare fecit memoriā eorū à terra. Sic igitur patet, q̄ multis ratiōib. peccator mortuo comparatur. Et sic dico, q̄ ista est mors criminalis, q̄ est fugienda. Et hoc est membrū tertiū principale. ¶Quarto principaliter dico, qđ est mors tormentorū q̄ est metuenda. Et ista est mors pænæ æternæ, q̄ peccatorib. perpetuo in K
fligetur; Mors. n. peccatorum pessima, quia sicut dicitur ad Rom.6. Stipendia peccati mors. Cum. n. mors sit omniū pœnarum maxima congrue per mortem fuit illa æterna pæna, sicut omnium maxima designata. ¶Et ideo breuiter notandum est, quod morte æterna moriuntur illi scilicet

Qui sunt
- Diuitijs onerati,
- Delicijs impinguati,
- Seuitijs occupati,
- Inuidijs macerati,
- Iniurijs refrenati,
- Honoribus eleuati,
- Rancoribus instigati.

Dico diuitijs onerati. Lu.16. Mortuꝰ est diues, & sepultꝰ est in inferno. ¶Itē delicijs impinguati. Apo.18. Quantū glorificauit se ī delicijs suis, tantum date illi tormentum & luctum. Et sequiī. In vna die venerūt plagę eius, mors & luctus fames, & ignis. Mortui. n. habent luctum inconsolabilem, famem insatiabilem, ignem inextinguibilem, mortem interminabilem. ¶Itē ibi moriūtur seuitijs inflammati. s. homines crudeles. Quia sicut dicitur Hiere.28. Quicunq; in ciuitate hac manserit, morietur gladio. ¶Item moriunī ibi inuidijs macerati. Iob. 21. Alius moritur in amaritudine animæ. ¶Item iniurijs effrenati. 1. Reg.24. Canem mortuum persequeris. ¶Item honoribus eleuati. 4. Reg.18. Filius regis mortuus est. ¶Itē rancoribus instigati. 2. Regum.20. Percussit eū in latere, & mortuus est. Plaga enim in latere, est odium in corde. Et breuiter morte æterna morietur omnes peccatores, quia sicut dicitur in Psal. Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes. Et hoc de morte sufficit.

Mos. Moris. Mores

Notabo, qđ est dare morem bonorum, & morem malorum. Boni enim bonis morib. instruuntur, & bono more aguntur & dedūcuntur. Sicut. n. bonæ arbores vsitato more faciunt bonos fructus, & bona animalia bonos fætus, sic vere boni & iusti ex more docti, & hactenus assueti faciunt bonos actus. Vnde notabis, quod ex more

Boni
- Indigentibus compatiuntur,
- Innocentibus compatiuntur,
- Supplicantibus afficiuntur,
- Præsidentibus subijciuntur,
- Habitantibus consociantur,
- Mendicantibus assimilantur,
- Morientibus consamulantur.

Dico ergo, q̄ boni & iusti iuxta morem suum compatiuntur indigentibus. s. eleemosynas erogādo. vnde Gene.39. dicitur, quod a moto lapide de ore putei mos erat cunctis gregib. conuenire, & ibidē adaquari. Quia re uera putei. i. diuites boni & humiles ex more insitæ pietatis, lapidē duritię & parcitatis a se tollunt, & se per paupertatem aperiunt, & ouib. i. pauperib. ex more confluentib. sua condiuidunt atq; donāt. Deu. 11. In hortorum morem aquæ ducuntur irriguæ. supple ad madefaciendum aridos indigentes. ¶Item dico, q̄ boni iuxta morem pie compatiuntur innocentibus. Vnde Iudicum 11. de filia Iephte, quam pater, vt impleret votū, Deo sacrificauit, & eam fatue occidit, & immolauit, dicitur, quod mos

introiuit in Israel & consuetudo seruata est,vt cōueniant in vnū filiæ Israel,& plangant filiā Lepthæ.¶Itē dico, qđ boni iuxta mortem afficiuntur supplicantib. seu condescendunt iusta petentib.& orantib.sicut de Assuero legitur Hester.8. q vbi vidit Hester reginā ad terrā prostratā,& suā gratiā implorantem,ipse ex more sceptrū aureū,qđ tenebat in signū clementiæ ptendit ei.¶Itē dico,q boni iuxta morē subijciūtur præsidentib.s.eis obediendo,vñ Hest.1.dř,q rex interrogauit sapientes,qui ex more regio assistebant ei.¶Itē dico,qđ boni iuxta morē consociant se conuiuentib. s.cū eis pacifice conuersando.psa.Deus,qui inhabitare facis vnanimes in domo.¶Itē dico,q boni iuxta morē assimilanť, seu conformantur mendicantib.sicut.s.de Ruth.2.q ipsa collegit reliquias & surrexit vt spicas ex more colligeret.¶Itē dico,q boni confamulantur morientib.s.sepeliendo & pietatis debitum impendendo,iuxta illud Io.16.vbi dř,q acceperunt corpus Iesu,& ligauerunt linteis aromatib. sicut mos erat Iudæis sepelire.Exēplo,s.Ioseph,q præcepit seruis suis medicis,vt aromatib.condirent corpus patris sui Iacob,q-bus iussa complentib.transierunt. 40. dies. Iste quippe mos erat cadauerū condiendorum,sicut patet Gen.50. Sic ergo patet,quomodo boni iusti sunt morib assueti,& bono & cognito morē instructi pariter,& edocti.¶Sed adhuc dico,qđ mali homines habent(vt communiter)malos mores. Et sic dico,quod in eis viget mos

B Crudelitatis & violentiæ, — Habent(dico) mali
Mobilitatis & inconstantiæ, — morem violentiæ &
Inhonestatis & insolentiæ, — crude litatis.vnde.2.
Fatuitatis & pertinaciæ, — Mac.5.dř,q Antio-
Simplicitatis & ignorantiæ, — chus reliquit ppositos ad affligendū gē-
Mendacitatis & verecundiæ, — tos ad affligendū gē-
Carnalitatis & immunditiæ. — tē,Gierosolymis q-

dem Philippum quendam morib.crudeliorē ipso,à quo cōstitutus est.Item habent mores inconstantiæ & mobilitatis. Iud.20.Putauerunt eos more solito cedere.Item mores insolētiæ & inhonestatis.Exo.33.Nullus ex more indutus est cultu suo.¶Item mores pertinaciæ,& fatuitatis.s.ad pseuerandum in malo.Vnde de Samaritanis,qui de Babylonia venerunt,dicitur.4 Reg.17.quod vsq; in præsentem diem morem sequuntur antiquum.¶Item mores ignorantiæ & simplicitatis Sap.12.Infantium insensatorum more viuentes, p hoc tanquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. ¶Item mores verecundiæ & mendacitatis.Eccle.20.Mores hominum mendacium sine honore , & confusio illorum cū ipsis sine intermissione.¶Item mores immunditiæ,seu luxuriæ,& carnalitatis.Vnde eis pōt dici illud.2.Mach.10. quod diem solennem more bestiarum egerunt.Isti sunt ergo mores corrupti,quos Deus grauiter tolerat,iuxta illud Act.16. Annunciant nobis morem,quem non licet nobis suscipere. Non sic charissimi,sed habeamus bonos mores & sanctos, malos vero & inhonestos dimittamus,& in melius conuertamus iuxta illud Heb.13.Sint mores sine auaritia contenti pñtib.Quia sicut ibidē dř,fornicatores & adulteros iudicabit Deus.Item de bonis morib.dicitur.1.Cor.15.Corrūpūt bonos mores colloquia praua.de illis vide infra de virtutibus.De mali dicitur Leu.18.Iuxta morē regionis Chanaan non agetis.Et isti mores nihil aliud sunt quam maledictiões & vitia & peccata de quib.infra dicetur.¶Item mos accipiť per similitudinem.Vnde 2.Mac.11.dicitur de filijs Israel,q leonum more irruerunt in hostes.Etiam accipitur pro consuetudine,vt Hester.1.vbi dicitur,quod Assuerus rex interrogabat sapientes,qui ex more regio adhærebant sibi. Et iō breuiter vide de consuetudine vel similitudine.Sufficit. Vide in diuersis titulis,vbi de conditionib. consuetudinibus, A moribus,& operibus fit mentio.

Mouere Motus.

Cū mouere , seu moueri sit de loco ad locū,vel de forma ad formam mutari & transferri.& inde est,quod sm philosophos duo sunt genera motuum,videlicet motus localis & motus formalis,possumus per motum intelligere quamlibet mutationē moralē.Et quamuis materia moralis possit esse valde longa,quia tamen paucę sunt auctoritates,necesse est breuiter ptransire.Notemus ergo,quod inuenitur mot⁹

Tractus, — Motus tractus est ille,quo quis ad bonum
Raptus, — trahitur,& mouetur per Dei,vel plati vio-
Rectus, — lentiā,& correctionē.Et iste assimilatur ter-
Reflexus — ræ motui,quia terra stabilis & grauis,signās

obstinatos in malo,q cū magna violentia possunt ad bonū moueri.Et de hoc dř Esa.13.Terra mouebitur de loco suo. ¶Itē motus raptus est ille,quo quis rapitur,& duciť p voluntariā obediētiā & subiectionē.Et iste assimilať motui raptus firmamenti,qđ sine quacunq; difficultate ad solam voluntatē & imperium Dei velocissime rapitur,& mouetur, signās bonos & religiosos,honestos & perfectos viros,qui volūtariē & prōptè ad instinctum dei,ad bona opera circueunt & mouentur.Et de hoc dř Lu.21.Virtutes cœlorum mouebuntur.¶Item motus rectus est ille , quo quis directe mouetur in deū per amorem & dilectionem.Et iste assimilatur motui lapidis,qui directe mouetur ad centrum , nec quiescit quousq; attigerit ipsum.Si homo deuotus directe mouetur ad deū tanquā ad centrum,nec quiescit quou sq; per gratiā attigerit ipsum.vnde Act.17.In ipso.n.viuimus,mouemur,& sumus.¶Itē motus reflexus est ille,quo quis mouetur ad suip sius examinationem,& considerationem.Et iste assimilatur motui maris & fluuiorum,qui circa terram mouentur,quia videlicet bonus homo debet circa cor suum per bonam cōsiderationem circuire,& ad eius rimationem,vel minationem circualiter se mouere.Sicut.n.mare moueť cōtinue,& hoc diuersimode,qnia videlicet nunc sursum,nūc deorsum, nunc ad dexterā,nunc ad sinistram,sic vere cor sapientis, q s.est sicut mare propter amplitudinem capacitatis,semp debet esse in motu circunspectionis,& sagacitatis. Vnde p certo nunc debet ascendere,& moueri sursum ad paradisum p æternorum affectionem,nunc debet moueri deorsum ad infernum per tormentorum præuisionem. Nunc debet moueri deorsum ad mundi prosperitates ad ipsarum abominationē.Nunc vero debet moueri sinistrorsum ad mūdi aduersitates per ipsarum fortem & strenuam toleratiōem.Et sic de isto mari sic diuersimode se mouente pōt intelligi illud verbum Mal.8.Motus magnus factus est in mari.¶De motibus B ergo virorum perfectorū & de ipsorū bonis actib.& operibus possumus exponere illud Iohelis.2. Contremuit terra, moti sunt cæli,sol & luna obscurati sunt.In quib.verbis aduerte quatuor genera bonorum motuum,quib. boni debēt moueri.Est enim

Motus	Interior,	Motus interior est motus conuersorū
	Superior,	[Contremuit inquit terra] Motus su-
	Exterior,	perior est motus prælatorum[Moti in
	Inferior.	quit sunt cæli]Motus exterior est mo

tus prædicatorum[Sol inqnit]Motus inferior est motus actiuorum seu passiuorum[Luna inquit]Et sic patet,quod primus est motus contritionis:secundus est motus discretiōis: tertius est motus discussionis:quartus est motus compassionis.¶Dico primo,quod est motus contritionis, qui fit interius.Et iste notatur in tremore terræ[Cōtremuit inquit terra]Sicut.n.terra quamuis sit stabilis & naturaliter immobilis,vt dictum est,iuxta illud psa.Fundauit terram super stabilitatē suam,qñ tamen interius in ventre terræ congregať, & generatur fortis spiritus,seu ventus,necesse est quandoq; terram concuti & moueri,& ciuitates & terras destrui,tonitruum audiri,& terram etiam aperiri,& quandoq; etiā fontes & flumina à terræ interiorib.exhalari,sicut dicunt Aristoteles in libro Meteororum,& Seneca in libro de naturalib. quæstionibus,sic vere charissimi,quamuis peccator sit quandoq; ad modum terrę per malam consuetudinem,& obstinationem induratus & immobilis,& a malo proposito suo inflexibilis,fit tñ quandoque quod in ventre conscientiæ suę diuinus spūs generatur,virtute cuius interius inspirantis ipse terrenus peccator per contritionem & per sui status examinationem concutitur,& mouetur.& in bonum conuertitur & mutatur.Tunc.n.auditur subterraneum tonitruū humilis & verę confessionis,tunc emanant fontes lachrymarū & compunctionis,& flumina compassionis & deuotionis, & sic ciuitas diaboli.i.congeries peccatorum seu interioris habitationis destruiť[Contremuit ergo terra]Et de hoc dicitur in psa.Commota est,& cōtremuit terra.Et de hoc alicubi in psa.Fundamenta montium cōturbata sunt, & cōmota sunt.Seneca dicit(vbi supra)q in ægypto non accidit terræ motus,cām aūt assignat , quia Aegyptus est terra fluuialis, pinguis,& limosa,à flumine qui dicitur nilus,anno quolibet irrigata,

irrigata,& arenis & limositatib. cumulata,& ideo pp limosam cōpactionē interior spūs non generatur,cū non sint ibi cauernæ,& ppea terræ motus ibi non efficit,nec cātur. Charissimi, Aegyptus,q̄ interpretat tenebra vel obscuritas,significat aliquos luce diuinæ gratiæ penit⁹ priuatos,q̄ videlicet limo delitiarū impinguant,& qui fluuio psperitatis irrigant & arenis diuitiarū cumulantur. In istis.n. pp cōpactionē obstinatæ & malæ voluntatis nunquā cōsueuit spūs timoris & cōtritionis facere terræ motum alicuius bonæ conuersationis,quinimo tales sunt immobiles quasi lapis,dicentes cum ps. Ego dixi in abundantia mea,non mouebor in æternum. Quia.s.tales in tpalib. abundantes non curant à malo statu suo moueri in meliusq; mutari. Vñ de diabolo & de talibus pōt dici illud Esa. 40. Quærit quomodo statuat simulacrū, qd' non moueatur. Et Esaiæ.41. Confortauit simulacrū clauis vt non moueat. Et nota,si vis,qūo tales dnr simulacra,sicut supra de idolo. Nō sic ergo,sed sit in nobis motus cōtritionis,qui fit interius[Contremuit inquit terra]psal. Terra
C mota est,etenim cęli distillauerunt. ¶Scđo dico, qd' habendus est motus discretionis,q̄ fit superius. Et iste est motus p̄latorum,qd' notat,cum dr[Cæli] Quia cæli, qui sunt istis inferiorib. superiores,signant prælatos,q̄ motu prouidētiæ & discretionis regunt,& dirigunt & ad bonum etiam ducūt, & trahunt inferiores populos & subiectos. Et de hoc dr Iohelis.3. Mouebuntur cæli & terra,& dominus spes populi sui. Cæli.n.i. superiores prælati mouentur debite, regēdo, & diligēter gubernando. Terra aūt,i. subditi mouent obediendo & bene operando. Exemplo cœli,cuius motus facit moueri planetas inferiores. Exemplo etiam magnetis, q̄ extra vas facit moueri acum ferreā cōtentam vase. Quia .s.motus bonorum operum & exemplorum in prælatis, est causa motus bonorum operum in subditis, q̄uis de multis subditis possit dici illud Exo.10. Trib. dieb. nemo vidit fratrem suum,nec mouit se de loco suo. Quia.s. nullus hodie vult videre fratrem suum per compassionem,nec moueri de loco p obedientiā seu per bonā operationem. Nō sic, sed moueamur ad motū orbis.i. prælati,qui superius est, nō motu proprio,sicut supra dictum est de currere. Quia pro certo, in prælatis est motus discretionis,qui fit superius. ¶Tertio dico,ꝙ inuenitur motus prædicationis,q̄ fit exterius. Et iste notat cum dr[Sol] Sicut.n. sol per mundum mouetur vt cæteras illuminet creaturas,sic prædicator debet per mūdum currere & moueri,vt per doctrinam suam illuminet peccatores. Eccl.43. Sol illuminans per oīa respexit. Vnde etiā pōt dici illud Apo.2. Mouebo candelabrum tuum. Quamuis hodie diabolus videatur dicere malis peccatorib. illud Iosuæ. 10. Sol contra Gabaon ne mouearis. ¶Quarto dico,qd' inuenitur motus compassionis,qui fit inferius. Et hoc notat cum dicitur[Luna] Luna.n. cuius motus & influentia rorem mundo ministrat,signat viros pios & misericordes,q̄ p compassionem mouentur,& rorem beneficiorum alijs distribuunt & infundūt,sicut supra de Luna visum fuit. Allega sicut ibi. Figurati in Samaritano,de quo legit Lu.19. ꝙ misericordia motus,sauciato contulit medicinā. De patre dr Lu.15. quod misericordia motus est super filio prodigo reuertenti,& cōtulit sibi vestimenta &c. De Ioseph etiā legimus Gen.43. qd' commota sunt viscera super fratre suo,& incepit flere. In quibus verbis notatur,ꝙ trib. generib. psonarum debemus compati,& erga ipsas misericordia commoueri,videlicet indigentib. qui figurantur in sauciato vel spoliato. Item pœnitentibus,qui figurantur in filio prodigo reuertente. Item innocentibus,qui figurantur in Beniamin fratre Ioseph iuniore. Et sic ergo patet,quomodo in scriptura inuenitur quadruplex bonus motus,videlicet

Motus { Miserationis, Prædicationis, Contritionis, Discretionis.

¶Sed adhuc dico,ꝙ motus potest in malo designare. Et sic designat mentis mobilitatem & inconstantiam,& vanitatem. Vnde in psalm. dicitur. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. Vnde nota, quod motus signat

Vitiū { Imperfectionis, Indignationis, Subsannationis, Variationis.

Dicamus,ꝙ signat vitium imperfectionis,q.a.s. illi, q̄ inter malos habitāt, sunt infirmi & imperfecti,& faciliter mouentur de bono in malū,nec perseuerant in eodē. Et de hoc dr. Hier.14. Dilexit mouere pedes suos & dño non placuit. Isti vñr nasci in sagittario,quia delectantur in motu. Isti igitcū teneant,deberent recurrere cū Dauid ad Deū, dicentes in psal. Si dicebā,motus est pes meus misericordia tua domine adiuuabat me. Iuxta consiliū Apost.2. Thes.2. Nō cito moueamini à vestro sensu. Itē signat vitiū indignatiōis,q.a.s. iracūdi faciliter,sine cā mouent ad iracūdiā & vindictā. Et de hoc dr in ps. Turbati sunt,& moti sunt sicut ebrius. &.1. Mach,13. Factus est motus magnus in ciuitate. Item signat subsannationis vitium & derisionē,quia caput solet moueri in signū derisionis. vnde in psa. dr. Locuti sunt labijs,& mouentur caput. Vnde etiam de Iudæis dr Matt.27. ꝙ ipsi blasphemauerunt dominum mouentes capita sua. Item signat vitiū inconstantiæ variationis,quia sunt plures, qui ad vniuscuiusq; sermonis flatum & persuasionem mouētur, nec aliqua firmitate consistunt. Quib. recte dicitur illud Hier.46. Velut flumina mouebuntur. Et de motu sic sufficit tam in bono,q̄ ī malo,gratia breuitatis. Vide supra de exercitio, & infra de mutatione. sufficit quo ad præsens.

Mulier. Nota,ꝙ mulier in scriptura accipit in bono, & in malo. Pōt.n. significare habitualiter & moraliter. Et in vtroq; sensu pōt signare in bono & in malo. Omissa ergo distinctione gratia breuitatis dicamus de muliere bona sicut moraliter sumitur. Secundum.n. Isid. Mulier dr à mollitie. Et sic dr mulier quasi mollis aer,vel dr à mulceo,ces, p eo,ꝙ mulier est naturaliter apta nata hoīes attrahere & mulcere,ad denotandū,ꝙ moraliter loquendo, aīa rationalis vel q̄libet persona quæ per mulierem potest significari,debet esse mollis per pietatē. Aer per puritatem. Mulcens & liniens per benignitatem. Et sic de anima vel de qualibet bona muliere potest exponi illud Eccles.29. Datum dei est mulier tacita & sensata. In quib. verbis aduerte, qd' quælibet bona mulier,vel quælibet anima,vel sancta psona debet principaliter tribus virtutibus præpollere, ad hoc, quod possit mulier nuncupari videlicet A

Pietate compassionis[Mulier]
Raritate locutionis[Tacita]
Claritate discretionis[Sensata]

Dico,ꝙ talis mulier debet habere magnam compassionem. [Mulier inquit] Etenim naturalis mulier est valde flexibilis atq; mollis,ad denotandū,qd' tā bonæ mulieres quā quæcūque beatæ personæ debent habere teneritatem & mollitiē pietatis,quia videlicet delinquentib. & pænitentib. debent indulgere,& per eleemosynas & per beneficia indigentib. subuenire & prouidere. Vnde de bona muliere dicit Prou. 31. Mulierem fortē quis inueniet? Et sequit. Manus suas aperuit inopi,& palmas suas extendit ad pauperem. Et merito quia p certo sicut dr Prou.11. Mulier gratiosa inueniet gloriam. q.d. illa persona est gloriosa,quæ est gratiosa.i. grata ad benefaciendum & prompta,& illa dico inueniet gloriā sempiternam. Et nota,quod pietas seu compassio istius mulieris in trib. potuit apparere,videlicet quia

Prouidebat Christi pauperibus,
Condolebat Christi vulneribus,
Supplicabat pro peccatoribus.

Ista ergo erat mulier compatiens indigentię miserorum. Et ideo talis potest figurari in muliere vidua de Sarepta,quæ Heliā prophetam nutriebat,& tamen nec farinam,nec oleum consumebat,sicut dicitur.3. Reg.17. De qua dicitur ibidem. Vade in Sareptā sydoniorum,præcepi enim ibi mulieri viduæ, vt pascat te. Quia proculdubio hoc habet proprium pietas pauperum,qd' quanto plus pie de bonis temporalib. elar i tur,tanto plus per Dei clementiam affluere dinoscitur,iuxta illud Lu.6. Date,& dabitur vobis. Et iuxta illud Prouer.11. Alij diuidunt propria,& ditiores sunt,alij autē rapiunt non sua,& semper in egestate sunt. Allega,si vis exemplum de lapide enydro. ¶Item ista erat compatiens pestilentię Christi tormentorum. Sicut.n. bona mulier compatitur vulneribus viri sui,& maximè quando videt,ꝙ propter acquirendū ius hæreditatis suæ fuit vir suus vulneratus, sic pro certo quia Christus hæreditate paradisi animæ acquirenda fuit mortu⁹ & occisus,debet sibi anima merito condolere. figurata in illa muliere, de qua dicitur. 3. Regum. 17. Apparuit mulier vi lua colligens ligna. Quia videlicet ligna crucis Christi sunt colligenda & per compassionem in scrinio memoriæ reponenda. Vnde 2. Regum.14. Lugere te simula,& induere

induere veſte lugubri,& ſis quaſi mulieriā plurimo tpe lu
gens mortuū.¶ Itē iſta erat cōpatiens iniuſtitiæ mundi pctō
rū,& iō pro ipſis deū cōſueuerat exorare,& ꝓ ipſis Chriſti
clementiā implorare.Figurata in Heſter,cuius patrociniū
populū ſuū de iteritu liberauit,ſicut dr̄ Heſt.6.& deinceps.
Iō ſibi poterit dici illud Iud.8.Ora ꝓ nobis,qm̄ mulier ſctā
es.Patet ergo,ꝙ iſta dr̄ mulier,qa habuit magnā cōpaſſionē.
¶ Scd̄o dico,ꝙ dr̄ mulier,qa habuit rarā locutionē.Iſtud.n.
B ſumme pertinet ad bonā mulierē,videlicet raro loqui,& ēt
ad quamlibet bonam perſonam.Quod oſtenditur in verbo
[tacita]Vnde Amos.5.Prudens in tpe illo tacebit,qm̄ tem-
pus malum eſt.Inter.n.oīa animalia(vt cōiter)illa,quæ ſunt
fæminei generis,habent vocem magis tenuē & ſubtilē . Ad
denotandum,quod illæ perſonæ,quæ vel literaliter vel mo-
raliter mulieres dn̄r,vti voce & locutione ſubmiſſa per taci
turnitatē tenentur iuxta præceptum Apoſ.1.ad Cor.14.Mu
lieres in eccleſiis taceant.& 1.ad Tim.2.Mulier in ſilentio di
ſcat cū omni ſubiectione,docere aūt mulieri non permitto
C Habeant igitur raram locutionē.Sed de hoc vide ſupra de
loqui,& infra de tacere.¶ Tertio dico,ꝙ debet habere cla-
rā diſcretionē[Senſata inquit]Sicut.n.mulier debet eſſe be
ne ſenſata vt.ſ.ſciat diſcrete nociua declinare,& proficua ꝓ
curare,ſic proculdubio aīa,uel quælibet ſancta virgo, vel q̄
libet ſancta pſona, debet habere ſenſum diſcretionis & pru
dentiæ,vt a nociuis caueat & abſtineat,& proficua proui-
deat,& diſponat,vt ſic de tali ſenſata muliere poſſit dici illud
Iud.21.Nō eſt talis mulier ſuper terrā in aſpectu & pulchri-
tudine,& in ſenſu verborum.Iſta.n.habuit aſpectum hone-
ſtatis , pulchritudinem caſtitatis,ſenſum etiam veritatis &
ſagacitatis.Iō iſta potuit figurari in illa abigail,q̄ ſua ſapien
tia ſciuit Dauid mitigare,& iō iſta mulier ſpecioſiſſima , &
prudentiſſima nuncupata fuit,ſicut dr̄.1.Reg.25.Figurata
ēt in Iudith,q̄ ſuo ſenſu ſciuit Holofernem occidere,& gra
uare,ſicut dr̄ Iudith.13.Figuratur etiam in illa muliere ſapiē
te,quæ ciuitatem ſciuit de Ioab manib.liberare , ſicut dr̄.2.
Reg.20.Quia ꝓ certo chariſſimi,iſta ſpūalis mulier, de qua
agimus,q̄ ſapientia & ſcientia fuit decorata,ſuis interceſſio
nib.mitigat iram Dauid.i.iuſtitiam dei patris.Holofernē ēt
i.diabolum ſuperat atq; vincit.Ciuitatē vero iſtā.i.cōſciam
propriam,vel perſonam ſibi deuotā liberat , atq; munit . Et
ſic ſibi propriā,vel perſonam ſibi deuotam liberat, atq; mu
nit.Et ſic ſibi proprie poteſt dici illud Ruth.3.Scit omnis po
pulus mulierē te eſſe virtutis.Et ideo quia virtutes ſunt cœ
leſtis gloriæ introductiuæ & procuratiuæ,inde eſt, ꝙ bene
poteſt de iſta dici illud,quod dr̄ Gen.12.de Sara,ꝙ.ſ.ſubla-
ta eſt mulier in domum Pharaonis.Quia.ſ.pp prædictas vir
tutes qn̄ habentur,mulier.i.aīa vel bona perſona introduci
tur in paradiſum,q̄ eſt domus & habitaculum ſummi regis.
Quia ſicut dictū eſt,mulier gratioſa inueniet gloriā.Et ſic fi
guratur in illa muliere amicta ſole,& luna ſub pedib.eius &
in capite eius corona ſtellarum.22.Apo.12.&c.Expone ſicut
alibi.Patet ergo,quō mulier in bono accipiēdo ſignat aīam
ſeu quamcunq; virginē.ſeu etiam quamlibet bonam perſo-
D nam vel etiam bonam mulierem,& hoc ratiōe claræ, diſcre
tionis,raræ locutionis,piæ compaſſionis &c.¶ Sed adhuc di
cō,quod mulier poteſt accipi in malo ſignificato. Et ſic per
mulierem poteſt intelligi ad literam.ſ.

Conditio malarum mulierum,
Deceptio hoſtium malignorum,
Imperfectio hominum peccatorum.

Dico,ꝙ per mulierem intelligi-
tur hoſtium mali
gnorum deceptio.Vnde de hoſtib.ſpiritualib.ſ.de diabolo,
carne,& mundo,pōt intelligi illud Eccl.19.Vinum & mulie
res faciunt apoſtatare ſapientes.Quia ſicut per blandimen-
tū mulierum mēs humana decipitur,ſic per oblectamenta,
quæ facit diabolus in ſuggeſtione,mundus in temporalium
cōceſſione,caro vero in delectatione vel in deſiderabiliū ꝓ
pinatione,āīæ deſideria capiuntur,& ad peccatorum perni
ciem deducūtur.Sicut.n.Prou.6.Mulier viri p̄cioſam aīam
capit.Et bene dicit capit,quia ſicut dicitur, quod muſca ab
aranea,mediantib.ſuis filis capitur,& humore vacuata exte
rius proijcitur,ſic homo filis & laqueis diuerſarum delecta
tionum & ſuggeſtionum ab iſtis mulierib.capitur,& per ma
la deſideria in vitijs illaqueatur,humore etiā gratiæ vacua
tur,& tandem vacuus de mundo in infernum expellitur, &
fugatur.Et ſic tales ſpirituales mulieres figurantur in Dali-
la,quæ Sanſonē primo allexit,vt ſuper genua ſua dormiret,
quem totondit,& pilis & fortitudine ſpoliauit , & tandem
eiecit eum , & tradidit Philiſteis,qui eum excæcantes carce
ri māciparunt, ſicut dicitur Iudicum 16.Sic vere tales mulie
res ſpirituales ſuper genua mundanæ proſperitatis oblecta-
ri,& dormire faciunt peccatores,vbi proculdubio fortitu
dine ſpirituali & Cæſariē virtutū priuatur,& ſic à Philiſteis
i.demonib per vitia diuerſa ſubiugantur,qui ipſum per ob-
ſtinationē excœcant,& in carcere malæ conſuetudinis carce
rant atq; ligant.Iſtæ ſunt illæ mulieres alienigenæ, quas ada
mauit Salomon,quæ auerterūt cor eius à dn̄o deo ſuo,ſicut
dr̄.3.Reg.11.quia ſicut dicitur ibidem.Deprauatum eſt cor
eius p mulieres.De iſtis pōt ēt intelligi illud.2.Eſd.3.Forte
eſt vinum fortior eſt rex,fortiores ſunt mulieres:multa poſ
ſent de talib.mulieribus dici,ſed longum eſſe.vide in tabula
vbi exponitur exemplum duarum mulierum portantiū am
phoram &c.Intelligitur ergo per mulierem hoſtium mali-
gnorum deceptio.¶ Deinde dico,quod per mulierem intel E
ligitur hominum imperfectorum conditio,ſicut.n.mulier

Habet { Sexus fragilitatem,
Senſus debilitatem,
Mentis labilitatem,

Sic viri imperfecti ſunt fra
gilis cōditionis, habēt de
bilē diſcretionem,habent
labilē,& volubilem affectionem.Vnde Eccl.25.Manus de-
biles,& diſſoluta genua.Fragiles(dico)ſunt,qa.ſ.nō poſſunt
in bono perſiſtere,nec contra malum reſiſtere.Senſus etiam
habent debiles,quia videlicet iſti non vtuntur diſcretione,
immo ſunt ignorantes.Iob.2.Quaſi vna de ſtultis mulierib.
locuta es.Affectiones etiā habēt volubiles.Ideo de talib.po
teſt intelligi illud Eccl.9.Non aſpicias mulierem multiuolā
Sed qd?Dato certe,ꝙ tales ſint hodie imperfecti,ſunt tn̄ qn̄
que in magnis dignitatib.conſtituti.Vnde Eſa.3.Populum
meum exactores ſui ſpoliauerunt, mulieres dominatæ ſunt
eis.Et qd' peius eſt,tales quandoq; promouentur , qui ſunt
alijs acriores,& ad rapinam & iniuſtitiā prōptiores.Exēplo
apum,de quib.dicitur,qd' fęminæ inter ipſas acrius pungūt,
quā maſculi:ſic videlicet ignorantes & fæminei prælati du-
rius percutiunt,pungunt,& rapiunt,quā perfecti,quia ſicut
dicitur Eccl.25.Breuis eſt omnis malitia ſuper malitiam mu
lierum.Et ibidem.Non eſt ira ſuper iram mulieris. Et ſic er
go patet,quō per mulieres intelligitur hominum imperfe-
ctorum condicio.¶ Deniq; dico,ꝙ ad literam per mulierē
pōt intelligi malarum mulierum infectio.Et circa hoc poſſu
mus dicere illud Chryſoſtomi ſuper Mat.19.vbi dr̄.Nō ex
pedit nubere,vbi de mulierib.loquitur ſic.Quid(inquit)ali F
ud eſt mulier,quam amicitiæ inimica,ineffugibilis pæna,ne
ceſſarium malum,naturalis tentatio,deſiderabilis calamitas
domeſticum periculum,delectabile detrimentum?¶ Circa
quod poſſumus ad deteſtationem malarum mulierum nota
re,quod mala mulier eſt deteſtabilis,

Fallax & proditioſa,
Loquax & garruloſa,
Tenax atq; glutinoſa,
Ardens & luxurioſa,
Quia Cauta & malitioſa,
Leuis & curriculoſa,
Rebellis & litigioſa,
Compta atque curioſa,
Nociua & periculoſa.

Iſtæ ſunt ergo no-
uem cōditiones ma
læ mulieris à qui-
bus nos præſeruet
omnipotens. Dico
igitur, qd' mala mu
lier eſt fallax:opti-
me enim ſciunt ma
læ mulieres homi-
nes decipere,& ad ſimulationem amoris homines,& ad pec
cata inducere,& ipſos tandem ſpoliare,& conſumere,& de
ipſis amplius non curare:ſimiles Hyenæ,quæ ſm̄ Plinium li
br.8.vocem fingens humanam,paſtores & canes ad ſe aduo
cat ipſoſq; necat & occidit.Vmbra ēt ipſius canes muteſce-
re facit,mortuos de ſepulchro eijcit,& animal quod ter lu-
ſtrauerit,neceſſario gradum figit.Sic vere mala mulier fal-
lacia vocis & verborum ſuorum decipit quandoq; quatuor
genera perſonarum,videlicet

Paſtores,
Canes,
Mortuos,
Et animalia.
Hoc eſt dictu,
Prælatos,
Prædicatores,
Religioſos,

Ipſos enim paſtores,& præla
tos ſolet ſorbendo famam &
gratiam & deuorando tēpo-
rantiam ſubſtantiam,ſpūali-
ter occidere.Canes vero.i.p̄
dicatores ſolet per vmbram
malarum delectationum à la
tratu p̄dicationis facere ceſſa
re,& ob-

Et sæculares. re & obmutescere. Mortuos vero.i.religiosos solet quãdoq; de tumulis claustrorũ suorũ expellere,& extrahere.Aĩalia vero.i.sæculares,quos per malas suggestiones circuit,& lustrat, solet intra laqueorũ suorum ambitum ineuasibiliter arrestare.Et sic vna mulier Hebræa fecit cõfusionẽ i domo regis.Nabuchodonosor,sicut dr̃ Iudith.14.Fallax est ergo & proditiosa,quæ.s.ita scit omnia genera hominum verbis suis decipere & suis legibus subiugare.Non est.n.qui se abscondat à calore eius,quia sicut dr̃ Eccl.9.Propter speciem mulieris multi perierũt. Iõ Prou.2.dr̃.Vt eruaris à muliere aliena, q̃ mollit sermones suos.Et iõ docet sapiens Prouerb.5.Ne intẽdaris fallaciæ mulieris,quia fauus distillans labia meretricis &c. Nouissima vero illius amara velut absynthiũ,& cuta velut gladiꝰ biceps.Est igitur fallax & ꝓditiosa.¶Itẽ dico, ꝙ mala mu-

G lier est loquax,& garrulosa.Serpẽs.n.sup oĩa aĩalia linguã citius & velocius mouet, ita ꝙ ẽt sicut pluries supra dictũ est,duas linguas videt̃ habere ſm Pli.Quia vere illæ mulieres per multiloquium solẽt citissime linguã mouere aliorum verba interrumpere , & verba sua sine discretione dicere & mouere,lætitiam,cantus,rixas,& verba inutilia fulminare.Et de hoc dr̃ Prou.7.de mala muliere,ꝙ erat ornata meretricio apparatu,garrula,& vaga, quietis impatiẽs . Et bene dicit garrula, q̃a multa sunt genera auiũ, ĩ quib.sunt fœmelle magis garrulæ,q̃ masculi.Et proculdubio tale genus auiũ videt̃ esse genus humanum, q̃a mulieres plus q̃ uã viri videnẽ garrulæ & verbosæ, & inani gloria curiosæ. Et merito: cuidã.n.q̃renti quare mulier esset magis verbosa, quam vir respondit quidã philosophus, ꝙ hõ fuit formatꝰ de terra:mulier vero de osse.s.costa viri.Et q̃a saccus plenꝰ terra nunq̃ clamat saccus vero plenos ossibus modico ĩpulsu sonũ reddit,& clamitat.Figurata in Eua, q̃ citius dr̃ locuta fuisse cũ serpẽte tentante,vt deciperet̃,q̃ cum Deo,vt protegeret̃,vel cum viro,vt erudiretur.Sic vere tales citius loquuntur mala cũ malis, q̃ bona cum bonis.Ita ꝙ cuilibet tali põt dici illud Iob.2.Quasi vna de stultis mulierib.locuta es.Ista est igit̃ loquax & garrulosa. ¶Itẽ dico,ꝙ mala mulier est tenax,atq; glutinosa.Mala.n.mulier est,sicut quoddã periculum maris , quod dr̃ Bitalassur, quod nihil aliud est quam bitumen tenacissimũ, cui si nauis impingit̃, ita fortiter tenet̃,ꝙ ibi necessario remanet , & finaliter frangitur,& cassatur.Echeinus ẽt est piscis modicus vix semipedalis secundũ Pli.qui si naui alicui casu adhæreat,ita fortiter eã arrestat,& tenet,ꝙ nisi ferro abscindat̃ piscis nauis illa nõ amplius procedit.Talis ꝑ omnia est mala mulier,quia ꝓ certo si nos qui in mari fluctuose huius sæculi nauigamus,isti pisci per inordinatum amorẽ adhæreamus , vel ĩtra eius laqueos icidamus,tãtę est tenacitatis & adhæsionis,ꝙ vix aut nunq̃ euademus,nisi forte ꝑ diuinum miraculum eruamur.Istud bene senserat Salomon,q̃ dicebat.Eccle. 7. Inueni mulierẽ morte amariorẽ,vincula sunt manꝰ eius,sagena est cor eius.

H Est igitur tenax & glutinosa. ¶Item dico,ꝙ ipsa est ardẽs & libidinosa.Et iõ secundum Isido.fœmina dicitur à fos,quod est ignis,eo ꝙ ĩ mulieribus sit ardor igneusq; appetitus.Nõ .n.diligunt nisi delectabilia carnis & ardorẽ libidinis suæ satiare.Similes Syrenis,quę tantum appetunt,ꝙ vltro homines rapiant,& eos secum cohabitare compellant.vñ.1.Reg. 20.Filius mulieris vltro virum rapientis.Figuratæ etiã ĩ vxore Putifar,quæ Ioseph ad carnis copulam ꝓuocauit, q̃ quia recusauit,ipsa eum accusauit,ꝙ eã fædare voluerat & ipsum fecit carceri mancipari.Sicut.n.dr̃ Ecc.9. Mulier fornicaria quasi stercus ab omnibus trãseuntibus conculcabitur. Quia vere multæ sunt,quę ex industria,actibꝰ & nutibus , verbis & gestibus inclinant homines ad pc̃m,iuxta illud Esa.4.Apprehendent septem mulieres virum vnum &c.¶Item dico, ꝙ mala mulier est cauta & malitiosa. Ista.n.comparatur serpenti propter malitiam,quia sicut dicitur Eccl. 25 . Breuis est omnis malitia sup malitiã mulierum . De malitijs vero & de cautelis mulierum vide in libro de donis & ĩ libro Petri Alfonsi &c.i q̃bus multa historica exempla reperies de malitia mulierum . Sicut.n.mulieres malitiosè cãtando in deserto attrahunt elephantẽ ad se veniẽtem,& mãmillas ipsum lambẽtem proditiose occidũt,sed ad hoc vt eius sanguinem pertingentes purum extrahant ab eodem,sic vere hodie mulierũ malitia nõ cessat malitiosè suggerere,& verbis fallacibus elephantes.i.hoĩes ad se attrahere & ad amorem proprium inuitare,& hoc nõ,vt ipsos ĩ veritate diligãt, sed vt sanguinem suæ tẽporalis substantiæ ab eis auferãt, & educãt.Et hoc est,quod dicit Hugo loquẽs socio volẽti nubere.Mulier (inquit)diligit, vt decipiat,decipit,vt accipiat amat quod habes, nec diligit quod es . Ista est ergo cauta & malitiosa mulier.¶ Itẽ dico, ꝙ ista ẽ leuis,& curriculosa.Mala,n.mulier nõ põt cõsistere in vno loco pedibus suis , quia nũc foris,nũc ,intus,nũc in plateis,nũc in Angulis domorũ insidians, sicut ad literam dr̃ Prouer. 7. ¶ Item dico,ꝙ ipsa est rebellis & seditiosa,quia sicut inter Phocas mulier contra proprium masculum suum pugnat,quãuis ipse masculus ipsam cum impugnatur defendat, vt dicit Pl.sic multæ sunt ita peruersæ mulieres,ꝙ etiã viris suis in oĩbus contrariant̃ & ꝑ lites,iurgia,discordias,& litigia paci & voluntati eorũ continue aduersantur, quia sicut dr̃ Eccl. 25. Mulier si primatum habeat,contraria erit viro suo.Vide ĩ li.philosophorum de dictis eorum,vbi cõquerit̃.Socrates de importabilitate suæ mulieris &c. Et iõ bene faciebat ille, cuius vxor in aquam fluminis ceciderat,& submersa erat, qui q̃rebat eam in superiori parte fluminis, non in inferiori,dicẽs, ꝙ cõtra rationem & contra illud,quod debebat,semper cõsueuerat facere, & iõ non inferius, sed superius contra cursum aquæ debuerat enatasse.Et breuiter de talibus dr̃ illud Prou.27. Tecta iugiter distillantia in die frigoris & litigiosa mulier comparatur.& Eccl.26.In muliere Zelotha flagellũ linguæ Ista est ergo rebellis & seditiosa.¶ Itẽ dico,ꝙ ipsa est comatq; curiosa.Tales.n.totũ intentũ suum ponunt in corporis ornamentis.Cattus.n.in pellis pulchritudine gloriatur, ita ꝙ siluestris,& vagus efficitur, & etiã proper pellis pulchritudinem sæpe à pelliparis capitur, & necat̃.Equa etiã in iuba colli sui,quam plurimum gloriatur , & ꝑꝑ ipsam ad libidinem excitatur,ꝙ si ei abscissa fuerit,libido eius minuit̃ & decrescit,sicut dicit Plinius.Sic vere mulier ĩ pulchritudine corporis,& in vanitate vestium, & in multitudine iubæ.i.relucentia capillorum quam plurimum gloriat̃, & in eis etiã delectatur,quæ sunt tñ causa,ꝙ mulier curiosa , vaga,vanigloriosa,& libidinosa efficĩt,ꝑꝑ quod sæpe fit,ꝙ à luxuriosis capit̃,& per pc̃m mortale ab eis spũaliter occidit̃.Vñ dicit Hugo,ꝙ mulieres velant,quod fœdũ est,monstrãt quod pulchrum est,lingua ipsarum sonat castitatem,sed totus gestus corporis voluptatẽ.Et ꝓculdubio talis dissolutus ornatus signũ est,ꝙ in eis latet luxuria & libido ĩterior.Sicu t.n. circulus ante domũ,signũ est,ꝙ ibi est taberna,signũ ẽt super caput eq̃ positũ significat,ꝙ equus est expositus ad vendendum.sic tales exteriores circuli capillaturæ & ornatus, sunt in mulieribus quædam signa,ꝙ in eis est taberna luxuriæ,& ꝙ expositæ sunt ad vendendum.Iõ bene docet Apostolus Petrus in canonica sua prima.c.3. Mulierum inquit non sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri,aut indumenti vestimẽtorũ cultus. Etiã dr̃ gallice.femme de bel la cour est arboleste à cour. Nã(vt dr̃ Eccl.6.)ꝑꝑ speciẽ mulieris multi perierũt:Et iõ cõsulit̃ Eccl.9.Auerte faciẽ tuã à muliere cõpta. Est igit̃ cõpta atq; curiosa . ¶ Itẽ dico,quod ista est nocẽs & periculosa. Et proculdubio , quia ista solet

Attrahere
Decipere,
Consumere,
Peruertere.

Est dico attrahere . Ista.n.est sicut lapis,qui dicitur ljparis,qui ad sui conspectum attrahit omnia animalia ita ꝙ est causa,quare à venatoribus capiuntur.Sic mulier proculdubio ad sui amorẽ peccatores attrahit,& sic in manus venaturum ĩfernali eos tradit.Figurata in vxore Sansonis,q̃ amore eius contractus fuit à Philisteis captus & excœcatus.Quia sicut dicitur Eccl.9.Speciẽ mulieris multi admirati reꝓbi facti sunt.¶Itẽ ista solet decipere,sicut supra visum est.¶Itẽ ista solet cõsumere , similis auripigmento,qui lapis prætendens colorẽ aureum , cuius virtus est attrahere,dissoluere,& corrodere. Oĩa enim metalla solet corrodere,& consumere præter aurum.Sic vere mulier,quæ ꝑpter pulchritudinem aurea potest dici attrahit per suggestionem,dissoluit ꝑ delectationes, corrodit ꝑ omnium virtutum extirpationem . Breuiter.n.mulier omnia metalla.i.oĩa genera personarum solet destruere,& omnibus etiã ꝓualere,nisi forte fuerint aurum.i.viri deuoti & perfecti,à Deo sanctificati, electi.Exemplũ habemus de Sãsone fortissimo,de Dauid sanctissimo, de Adã dignissimo, de Salomone

de Salomone sapientissimo; qui oẽs à mulieribus sunt destructi. Iõ docet Hieronym⁹ scribẽs ad Nepotianum. Hospitiũ iq̃t tuũ mulieres nũq̃ teneat. Oẽs Chri virgines, aut æqualiter diligas, aut æqualiter ignores, nec de p̃teritacastitate cõfidas, q̃a nõ es Adã dignior, Dauid sanctior, fortior Sãsone nec sapientior Salomone, qui tamen oẽs mulierum fallacijs perierunt. ¶ Item solet peruertere. Ego enim dico, ꝙ sicut cum Achate, qui est lapis niger incãtatores flumina à cursu suo proprio retrouertunt, tigris etiam aspiciẽdo specula ab itinere suo diuertitur, & à recuperandis caturis impedit, sic pro certo charissimi mala nigra & īfamis mulier sępe ẽ causa, ꝙ flumina.i.viri purissimi & sanctissimi, tigrides.i.viri iustissimi, & serenissimi à via & cursu virtutũ retrouertũt, & à bonis operib. retardãtur. Patet in p̃dictis exẽplis. Vñ. 3. Re. 11. dicit, ꝙ mulieres alienigenæ, quas Salomõ adamauit, auerterunt cor eius à dño Deo suo. Patet ergo, quomodo mala, mulier est piculosa, curiosa, litigiosa, curriculosa, malitiosa libidinosa, glutinosa, garrulosa, p̃ditiosa. Et iõ mala mulier comparatur multis malis rebus, quia.s. ipsa cõparat̃ animalib. luctuosis. Et sic nota, ꝙ in scriptura mala mulier cõparat̃

K Sui, propter fœditatem luxuriæ,
Stercori, propter vilitatem infamiæ,
Vrso, propter insatiabilitatem auaritiæ,
Vento, propter instabilitatem lasciuiæ,
Scorpioni, propter fallacitatem, malitiæ,
Leoni, propter pompositatem superbiæ,
Draconi, propter crudelitatem nequitiæ,
Laqueo, propter tenacitatem adhærentiæ,
Stillicidio, propter rixositatem discordię,

Ista ergo comparatur sui propter luxuriæ fœditatem, q̃a.s. sus est animal immundum & luxuriosum. Vnde Prouer. 11. Circulus aureus ĩ naribus suis mulier pulchra & fatua. ¶ Itẽ stercori propter infamiæ vilitatem. Stercus.n. summè fœtet sic tales per infamiam sunt fœtentes. Eccle. 9. Mulier fornicaria quasi stercus in via, ab oĩbus cõculcabitur.i. ab oĩbus diffamabitur. ¶ Item vrso p̃p auaritiæ insatiabilitatẽ. Vrsus .n. vix est ita satiatus, quin semp̃ velit amplius comedere. Sic mulier, quamquam multa recipit, semper vult amplius recipere. Eccl. 15. Nequitia.i. auaritia mulieris immutat faciem eius, & obcecabit vultum suum tanquam vrsus, & tanquam saccum ostendit in medio proximorum. ¶ Item cõparatur vento, propter lasciuiæ & incõstantiæ instabilitatẽ. vñ sapiens Prou. 27. loquens de mala muliere dicit. Qui tenet eã, quasi qui ventum teneat. ¶ Itẽ comparat̃ scorpioni, p̃p malitiæ venenositatem. Ista.n. more scorpionis in facie.i. in principio blanditur, ĩ cauda vero.i. ĩ fine pũgit, & venenat, & nequitiam operatur. Vnde Eccle. 26. Mulierẽ nequã qui tenet, quasi qui appræhendit scorpionẽ. ¶ Itẽ cõparat̃ leoni propter superbiæ põpositatem. Sicut.n. Leo habet collum immobile, sic mulier mala collo erecto incedit p̃ superbiã & põpositatem. vnde de locustis, quæ habebãt capillos sicut mulieres dicitur Apoc. 9. ꝙ ipse habebãt dẽtes sicut leones ¶ Item comparat̃ draconi p̃p eloquentiæ flãmeitatẽ. Quia sicut draco naturaliter de ore suo spirat ignẽ, sic mala mulier de ore suo emittit verba flãmea, & ad ardorẽ libidinis incedentia, quia sic dr̃ Hie. 6. Eloquium eius quasi ignis exardescit. vñ Eccl. 25. dr̃ Commorari Leoni & Draconi plus placebit, q̃ habitare cum muliere neq̃. ¶ Itẽ cõparat̃ laqueo propter inhærentiæ ineuasibilitatem, qui.n. laqueo mulierum tenetur vix aut nunquam amplius deligatur. Vnde Eccl. 7. Inueni mulierem morte amariorem, quæ laqueus venatorum est. ¶ Item comparatur stillicidio, p̃p discordiæ rixositatem. Vnde Prou. 27. Tecta iugiter perstillantia in die frigoris & mulier litigiosa cõparantur &c. Sufficit de muliere.

A Multum Multitudo.

Nota, ꝙ multitudo sumitur in bono & in malo. Vnde nota in bono, ꝙ est

Multitudo {
Virtuosa & commendabilis,
Fructuosa & delectabilis,
Gloriosa & honorabilis,
Gaudiosa & consolabilis,
}

Dico primo, ꝙ est multitudo cõmẽdabilis & virtuosa, & ista est multitudo hominũ perfectorum, qui sunt ĩ Ecclesia sancta dei. Sicut .n. videmus, ꝙ in mari sunt multi pisces natantes, in terra sunt multæ herbæ virẽtes ĩ cœlo vero sunt multæ stellæ fulgentes & relucentes, sic p̃ certo in Ecclesia multi sunt homines, qui in mari & in statu religionis natant more pisciũ, per deuotionem, qui in terra.i. in statu secularium laicorũ florẽt & virent per honestam conuersationem. multi etiã, qui ĩ cælo.i. in statu prælatorum splendent, & rutilant, p̃ doctrinã & exemplarem operationem. Et breuiter hodie videt̃ impletũ illud, quod dr̃ Matth. 8. Multi venient ab oriente & occidẽte, & recumbẽt cum Abraã, & Isaac, & Iacob. Vnde, Mat. 13 de Christo dicitur, ꝙ multæ turbæ congregatæ sunt ad eũ. Istud etiam pertinet ad Ecclesiam, ad quã cõfluit multitudo gentium & sectarum, quia sicut diues replet thesaurũ suum multis pecunijs, sic Deus Ecclesiã suã multis personis. Et sic ad Ecclesiã refertur illud Esa. 60. Tũc videbis, & afflues &c. quando cõuersa fuerit ad te multitudo maris &c. Ista est ergo multitudo commendabilis & virtuosa. ¶ Sed o dico, q̃d B
est q̃dã multitudo delectabilis & fructuosa, & ista est multitudo gratiarum & virtutum, quæ.s. quato amplior, tãto est melior. Arbores.n. quæ ramorum pulchritudine spoliantur fructuum multitudine fæcundantur. Sic proculdubio illis, quibus Deus ramos bonorum tẽporaliũ subtrahit, maiorẽ virtutum multitudinẽ concedit. Matt. 9. Messis quidẽ multa. Et tales sic fructuosi figurãtur in regina Saba, de qua dicitur. 3. Regum. 10. ꝙ ipsa dedit regi Salomoni aurum & argẽtũ & aromata multa nimis. Quia scilicet boni offerũt regi Deo aurum sapientiæ, argentũ eloquẽtiæ, & aromata virtutum & famosæ redolentiæ. Ista est ergo multitudo valde vtilis & fructuosa. ¶ Tertio dico, ꝙ est multitudo valde nobilis & g̃rosa. Et est multitudo sanctorum & Angelorum, qua multitudine, deus est continuè circunspectus. Iõ dicitur Daniel. 7. ꝙ milia milium ministrabant ei. Vnde etiã. Num. 16. dicitur. Sufficiat vobis, quoniam omnis multitudo sanctorũ est. ¶ Quarto dico, ꝙ est multitudo delectabilis & gaudiosa. Et ista est multitudo bonorum paradisi. Ibi enim est scilicet

Multitudo {
Delectationum,
Habitationum,
Præmiationum.
}

Dico delectationũ, quia.s. sicut dicitur Eccles. 51. Modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Dico etiam habitationũ, q̃a sicut dicit Io. 14. In domo patris mei mansiones multę sunt. Dico insuper præmiationum, seu retributionũ. p̃sa. In custodiendis illis retributio multa. Et Lu. 6. Merces vestra multa est in cœlis. Et hæc de multo ĩ bono dicta sufficiãt. Sed vide C
infra de Plus & pluries. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ multum potest accipi in malo. Et sic est notandum, ꝙ inuenitur

Multitudo {
Peccatorũ,
Vitiorum,
Tormentorum,
Damnatorum.
}

Et (dico) multitudo peccatorum, quia sicut multæ sunt arbores steriles magis, quã fructiferæ, sic multi sunt hoĩes vitiosi magis, quã virtuosi: multa sunt enim genera serpẽtũ genere & specie differentiũ, sed quot colores, tot sunt dolores, quot venena, tot tormenta. Sic vere in mundo, multorũ genera sunt malorum, quorum quanta est differentia, tãtaest malitia, pestilentia & nequitia, sicut dicit Matth. 7. Lata est via, quę ducit ad mortem, & multi ingrediuntur per eã. Serpens enim multos generat filios, quia.s. quãdoq;. 20. Secũdũ Pliniũ & Solinum. Ouis vero, q̃ est animal. vtile, valde paucos, quia.s. vnũ solum, vel ad plus duos. Sic vere serpẽs diabolus ĩ hoc mũdo multos filios & subditos.i. multos peccatores producit, cũ ipse sit rex super oẽs filios superbiæ. Ouis vero.i. Christus habet in hoc sęculo valde paucos: Vnde Es. 54. Multi filij deserte magis quàm eius quæ habet virum. Et ideo pro certo hodie accidit in mundo sicut secundum Plinium dicit, ꝙ inter apes quãdo exercitus apũ, qui est cum vno rege, inueniet alium regem, qui plures ĩ exercitu suo habet, quam suus rex, dimittunt regem suum & sequunt̃ alienum, qui maiorem apum multitudinẽ videtur obtinere. Sic vere charissimi, hodie accidit, ꝙ cum in hoc mũdo sint duo reges.i. Christus & diabolus, Christ⁹ vero paucos habet, diabolus autẽ multos, sæpe fit hodie, ꝙ homines sequunt̃, qui plures habet discipulos, non qui paucos. Quod etiam in scholis & generalibus studijs accidit, q̃a illi doctori vel baccalaureo, q̃ multos habet scholares, alij faciliter adhærẽt, & ipsum credũt meliorem. Vnde narrator de quodã rege pagano consentienti baptizari, qui cum videret aquã paratam petijt à sancto, qui baptizare eum debebat, quis (inq̃t) est dominus plurium personarũ, Deus in paradiso, vel diabolus in inferno? Respondit sanctus, ꝙ multo plures sequebãtur diabolum quam

bolum q̃ Christum,& ꝙ multo plures hoīes erant in inferno danati,quam in Paradiso saluati. Rex aūt audiens illa dixit. Et ego(inquit)volo esse cum illo,qui plures habet,& retraxit pede ab aqua baptismi,& Christo contēpto in infidelitate permansit. Et sic breuiter vr̃ verificatum illud Ioan.6. Discipuli multi abierunt retro,& iā cū illo non ambulabāt. Inuenitur ergo multitudo pc̄torum hoīum.¶ Deinde dico, ꝙ inuenitur multitudo grauium vitiorū. Sicut.n.arbor multo plura habet folia,q̃ fructus,sic(vt cōiter) hō plura habet vitia,q̃ virtutes. Sicut.n.arbores siluestres plus abundant in fructib.suis malis,q̃ domesticæ in fructib.suis bonis,sic mali plus abūdāt in suis malis operib.q̃ boni in suis virtutib. Vnde Hie.51. Ascendit super Babylonē mare,& multitudine fluctuum eius operta est. Deniq; dico,ꝙ inuenitur multitudo grauium tormentorum. Multis.n.criminib.corrn̄dent multa tormenta.vnde Gen.3. Multiplicabo erumnas tuas. Insuper dico,quod inuenitur multitudo hominum damnatorum,quia procul dubio in inferno sunt

Possessores diuitiarum,
Sectatores seuitiarum,
Voratores deliciarum.

Dico,ꝙ ibi sunt diuitiarū possessores,quia sicut dr̃ Eccles.8. Multos perdidit aurum & argētum. Item ibi sunt seuitiarum improbi sectatores.vnde Eccl.11. Multi potentes oppressi sunt valde.¶ Item ibi sunt deliciarum gulosi voratores. Vnde Eccl.41. Amaritudo animæ vinum multum.

A Multiplicare

Cum multiplicare accipit̃ pro crescere seu pro augmentari, de quib.superius satis dictum est,tamen dico,quod est multiplicatio multiplex,videlicet

Multiplicatio:
Meritorum,
Gaudiorum,
Perfectorum,
Vitiorum,
Tormētorum,
Prosperorum,
Asperorum,
Peccatorum.

Dico,multiplicatio meritorū,q̃a s.modicū semē in terra bona positū sic multiplicatur,ꝙ efficit̃ seges multa.sic in corde viri iusti semen gratiæ multiplicat̃. Vnde Deus dicit Hie.33. Multiplicabo semen Dauid serui mei. Psa. Multiplicabis in aīa mea virtutē.¶ Itē est multiplicatio gaudiorum,& ista est in Paradiso,vbi quātum ad præmia accidentia continue multiplicantur gaudia sanctorum. Psal. Multiplicasti misericordiam tuam Deus. ¶ Item est multiplicatio perfectorum. Apes.n.multiplicant̃ in tempore pluuioso,gramen vero multiplicantur tūc, qñ primo fortiter conculcatur. Sic vere boni & sancti fuerunt tunc in Ecclesia multiplicati,qñ pluuia diuinæ gratiæ fuerunt irrigati,& qñ per tribulationes fuerunt tyrannis crudelib.conculcati. Vnde de filijs Israel Exo.1.qđ quanto magis opprimebant eos Aegypti,tanto magis multiplicabantur. Circa quod nota,quod in Ecclesia debent multiplicari tria genera personarum,videlicet illi,qui habent

Rectitudinem intentionis,
Altitudinem affectionis,
Longitudinem durationis,

Primi sunt iuste meditātes quia.s.sunt recti. De quibus in Psal.dr̃ Iustus,vt palma florebit,sicut cedrus libani multiplicabitur. Secūdi alte cōtemplantes. De quib. Deut.10.dr̃. Multiplicauit te Deus sicut astra cæli & Neæ.9.dr̃,ꝙ filij Israel multiplicati sunt sicut astra cæli. Tertij sunt diu pseuerantes. Et de hoc dr̃ Iob.29. Sicut palma multiplicabo dies. Talib.autem dr̃ Gene.1. Crescite,& multiplicamini,& replete terrā. Cū vero multitudinis fidelium fuit occisio,& mors martyrum. Sicut.n.papago,quando sub terra ponitur,ficuum multitudinem inducit,sicut etiam amphisibena serpens quando auferebatur ei vnum caput,duo loco ipsius nascebantur , sicut dicit Isidor. sic vere antiquitus quanto plures occidebant sanctos,tanto plures currebant. Exo.1. Quasi germinantes multiplicati sunt filij Israel. Ista est ergo multiplicatio perfectorum.¶ Item est multiplicatio vitiorum. Gie.5. Multiplicatæ sunt iniquitates(alias præuaricationes)eorum.¶ Itē est multiplicatio tormentorum. Psal. Multiplicata est in eis ruina. ¶ Item est multiplicatio prosperorum. Vnde Eze.36. Vocabo frumentum,& multiplicabo illud.¶ Item est multiplicatio aduersorum,seu asperorum,de quibus dicitur Gene.3. Multiplicabo erumnas tuas. Et in Psal. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum &c.¶ Item est multiplicatio hominum iniquorum. Psal. Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis

Mundare. Mundus. Munditia. A

Cum mūditia denotet mihi quatuor spēs virtutū,videlicet
Innocentiam mortalem,
Continentiam carnalem,
Pænitentiam virtualem,
Apparentiam seu conuersationem moralem,
& quoniam multa supra dicta sunt,& inferius etiam dicentur,hinc est,ꝙ breuiter aliquid est dicendum videlicet de

Munditia:
Virtuosa,
Præciosa,
Fructuosa,
Gratiosa.

Notandū est ergo,ꝙ est mūditia virtuosa,& ista est munditia cōsciæ,seu innocentiæ,q̃.s.intus in corde principalr̃ reperit̃,de qua Esa.1. Lauamini, mundi estote,auferte malum cogitationum vestrarū. Secūda est mūditia continentiæ,de qua Thob.3. Mundā seruaui animam meam ab omni concupiscentia. Tertia est munditia pœnitentiæ,quia.s.pænitentia cum aqua compunctiōis, & cum fricatura satisfactionis purificat,atq; mundat aīam. De ista munditia dr̃.1.Mac.13. Mundauit ędes in quib.fuerant simulachra. Quarta vero munditia est honestæ apparētiæ,& de hac Exo.25.dicitur,siue præcipitur, ꝙ fieret arca de lignis sethim,& qđ deauraretur auro mundissimo intus & foris. Quocunq; ergo modo accipiatur mūditia dico breuiter,qđ nos debemus spiritualiter esse mundi, & ab omni immunditia peccati liberi,atq; puri. Sicut.n. ministri dominorum suorum,& maxime illi,qui in conspectu eorum assistunt,solent summe curare.vt mundi appareant corā ipsis, vasā etiam,in quib.præciosi liquores reponentur, ab omni prius sorde diligentur,mundantur,sic vere charissimi,cum nos chr̄iani,& maxime ecclastici simus ministri regis Christi,& in cōspectu eius continue assistamus,simus etiā vasa, in quib.præciosus liquor diuinæ gratiæ est reponendus,dico,ꝙ nos specialiter,& spiritualiter debemus esse mūdi, & ab omni sorde pc̄ti diligenter & efficaciter expiati,vt & de nobis exponatur siue intelligat̃ illud Neę.12. Mundati sunt sacerdotes & leuitæ,& mūdauerūt populū,& portas & murum. In quib. verbis oñditur,ꝙ tria genera sunt principaliter mandanda ad hoc,ꝙ nos,qui sumus sacerdotes & leuitę possumus spiritualiter esse mundi. Mundari ergo debent

Cordium voluntates,
Sensuum vanitates,
Carnium voluptates.

Primo igitur dico,ꝙ mundemus, & purgemus cordiales affectiones,& istę notantur p̄ populū: Sensuales affectiones,& istæ designantur per portas: Corporales infectiōes,& istæ signant̃ per murū.¶ Dico ergo mundanæ sunt cordiū affectiones[Mundauerunt inquit populum] Populus.n.signat turbā affectionum,desideriorum & cogitationū cordis, q̃ pro certo ab omni sorde peccati debent mūndari,& à cunctis vitijs expiari. Mūdus n.rex mundum vult habere populū. Mundus dominus vult habere mundā domum. Mundus homo vult habere mūdū lectū. Sic vere cum Christus mundus rex,mundus dn̄s mūdus homo in cordib.humanis & in eorum cogitationib.& affectionib.sibi elegerit.s.lectū ad quiescendum, domū ad habitandum,populum ad imperādum,summe, necesse est, ꝙ ista omnia spiritualiter sint valde munda,& ab omni sorde peccati penitus aliena. Vnde Iac.4. Emundate manus à peccato purificate corda,duplices animo. Populū ergo mūdauerit. Vnde de Christo dicitur ad Titum.2.quod ipse passus fuit,vt nos redimeret,& vt mundaret sibi populum acceptabilem & placentē Deo. Et vere charissimi,popul' cordis est bene mundandus,q̃a.s.mundanda est voluntas à vitio carnis & concupiscentiæ:intells à vitio erroris & ignorātiæ:memoria vero à vitio ingratitudinis,& insipiētiæ. Et sic vbi cordis populus,domus,& lectus fuerint bene mūdi, ibi dn̄s libenter habitabit,ibi frequenter dominus accubabit,ibi etiam dominus imperabit. Mundentur ergo cordiū affectiones & desideria,quia sicut dicitur Mat.5. Beati mundo corde,qm̄ ipsi Deum videbunt. Apes.n.mirabiliter diligunt munda vasa,ibiq; libenter mellificant,& domū sextilē idest conscientiam,quæ habeat sex virtuales angulos sibi parant. Anguli enim istius domus mundæ debent esse sex virtutes,videlicet

Rectitudo,
Sanctitudo,
Fortitudo,

Domus.n.cordis debet esse recte per mentis æquitatem. sancta per mentis puritatē , fortis per mentis firmitatē,

Claritudo, Clara per mentis sagacitatẽ:alta per mentis
Altitudo, sublimitatẽ:lata per mentis charitatẽ.Cor.n.
Latitudo. rectũ debet esse munda domus. Quia sicut dicit Pli. Apes sunt aĩalia valde munda,& iõ in domib.suis nullã penitus immunditiã dimittunt,sed eã eijciũt,& expellũt. Sic vere de cordib.debemus pc̃torũ expellere imunditiã,vt ibi possimus spũalẽ munditiã custodire. Iuxta illud.2. Para. 29. Mundate domũ dñi Dei patrũ vestrorũ. Mundanæ ergo sunt cordiũ affectiones.¶ Secũdo dico,ꝙ mũdæ esse debẽt sensuum conditiones,q.a.s.visus debet esse mundus ab infectione visibiliũ,tactus à delectatione tangibiliũ,gustus à suauitate gustabiliũ,auditus deturpatione scurriliũ,olfactus à delectatione odorabiliũ &c.qa breuiter debemus sensꝰ nostros ita mundos à pollutiõe seruare,ꝙ nihil sensibile possit ipsos p pc̃m corrũpere vel fędare. Et hoc oñdit,cũ dr̃,ꝙ ipsi mundauerunt portas. Portæ.n.aĩæ sunt ipsi corporis sensus,quia cum oĩs cogitatio nostra & cognitio incipiat à sensu , nihil intrat aĩam nisi per portas sensuum corporaliũ. Sicut ergo p sumitur domus esse immunda, cuius & portæ & introitus sunt immundi sic aĩa immunda merito p̃sumitur,cuius portæ.i.sensus per pc̃torum immunditias maculant. Sicut ẽt valens hõ non libenter intrat domũ cuius portæ varijs sordib. sunt fędatę,sic nec Deus cõsciam cuius sensus exteriores vitiorũ sic sordib.sunt corrupti. Mundæ ergo sint portæ nostræ,iuxta illud Apo.21. Singulæ portæ erant ex singulis margaritis,plateę ciuitatis aurum mundũ. Tunc.n.hõ efficit spiritualiter aurum mundũ,qñ sensus ipsius sunt margaritæ.i. honesti,modesti puri,candidi,atq; mundi . Mundari ergo debent sensuũ cõditiones.¶ Tertio dico,ꝙ mundare,& purgare debemus carnium infectiones,& iste denotantur p murum[Murum inquit mundauerunt]Murus.n. qui fit de luto & lapidib.& intra cuius ambitum ciuitas est cõtenta, signat corpus,ꝙ ex luto.i.ex carne,& ex lapidib.i.ex ossib.est cõfectum,intra cuius ambitum ciuitas.i.aĩa est inclusa. Iste ergo murus carnis nostræ debet mundè seruari per castitatem & ab omni inquinamento debite custodiri.vnde Tho.13. Circuitus murorum eius ex lapide candido & mundo. Et bene dicit murorum in plurali,quia,s.ciuitas aĩæ habet murũ corporis,habet murum manuum,habet murum vestimentorũ tanquam magis proprium,& ꝓpinquũ,habet ẽt murum bonorum tpalium tanq̃ magis extraneum & remotũ. In oib.ergo muris istis debet esse mũditia,q.a.s.in muro corporis debet esse munditia castitatis. De qua Heb.10. Abluti corpus aqua munda. Et.2.Cor.6. Mundemus nos ab omni inquinamento carnis. Itẽ in muro manuũ debet esse munditia bonitatis,seu sanctitatis,q.a.s.manus nostræ debẽt habere opera munda & sancta. Vnde Iob.17. Tenebit iustus viã suã,& mundis manib.addet fortitudinem. In muro vestimentorum debet esse munditia honestatis. Vnde Apo.15.dr̃,ꝙ ipsi Angeli erant vestiti lapide mundo & candido,in muro vero bonorũ tpaliũ debet esse munditia eleemosynæ & largitatis. Iuxta illud Lu.11. Date eleemosynam, & ecce oĩa munda sunt vobis. Et sic ergo patet,quõ in nobis debent esse oĩa mũda, & interiora,& exteriora,vt sic de nobis,vel de quolibet virõ perfecto possit exponi illud Apoca.21. Ipsa vero ciuitas erat aurum mundũ simile vitro mundo. Vbi aduerte,ꝙ tria faciunt spiritualiter hominem mundum , videlicet quando

Vallatur per sedulitatem,
Purgatur per aduersitatem,
Rigatur per flebilitatem.

Ista.n.tria mundificant hominẽ à pc̃tõ.s.sedulitas,qua vallat,ꝙ oñdit,cũ dr̃[Ciuitas]qa sicut ciuitas claudi debet,ne ab hostib.capiat , sic hõ debet claudi,ne à spiritualib.hostib.possit per immũditiam maculari. Item hominem mundat asperitas, seu aduersitas qua purgatur,quod ostenditur,cum dr̃[Aurum]quia sicut aurum,in igne probatur & purificatur,sic homo per ignem tribulationis à vitijs abstrahitur,& præseruatur.¶ Item homines mundat flebilitas,qua rigatur,quod ostenditur, cum dr̃[Vitrũ]quia.s.sicut vitrum efficitur mundũ per loturam aquarũ,sic hõ per lauacrum lachrymarum,iuxta illud Psa. Asperges me dñe Hissopo,& mundabor,lauabis me,& sup niuem dealbabor. Patet ergo,ꝙ est munditia cordialis, sensualis,& corporalis.¶ Sed adhuc dico,ꝙ.s.possumus notare ꝙ hõ spiritualiter mũdatur.s.sicut area per spiraculum diuinæ inspirationis. Sicut vestis per loturam lachrymarũ & cõfessionis. Sicut vas æneũ per fricaturam pęnitentiæ & afflictionis. Sicut à demone obsessus per virtutem sanctæ & meritoriæ orationis. Sicut leprosus per mysterium spũalis curationis. Dico ergo,qđ pc̃torem mundat diuinę gratiæ inspiratio. Vnde psa. Cor mundum crea in me Deus & spi.re.inno. in visceri.meis. Sola.n.inspiratio diuinæ gratiæ facit hoiem purum,& mundum sicut ille dicebat. Luc.5. Domine si vis, potes me mundare . Item peccatorẽ mundat baptismi, vel lachrymosæ confessionis irrigatio. Vñ Esa.1. Lauamini, mũdi estote. Figura de Naamã leproso,qui lauit se septies i Iordane,& restituta est caro eius sicut caro pueri,& mundatus est. Iõ dictũ fuit ei. Vade lauare septies &c.(sicut.4 Re.5.d.) & recipiet sanitatem caro tua,atq; mundaberis. Et sequitur quod post loturam hmõi restituta est caro eius sicut caro pueri,& mundatus est. ¶ Item peccatorem mundat pniæ & afflictionis castigatio. Et de hoc dr̃ Mat.12.vbi dr̃,qđ diabolus inuenit domum suam scopis mundatam & ornatam, q.a s.peccator,qui fuerat domus diaboli,per scopam afflictiõis & pniæ mundificatur,stringitur,& purgatur.¶ Item pc̃torẽ mundat meritoriæ orationis supplicatio,sicut Leu.12.dr̃ de muliere sanguine fluente,quod sacerdos rogabit pro ipsa,& mundabitur.¶ Item peccatorem immundat remediorũ Ecclesiæ operatio. Et sic pro certo potest mundari peccator sicut leprosus. Leprosus.n.sicut dr̃ Leu.12.qñ ex toto debuit mundari multa requirebantur,videlicet sanguis,aqua viua, vas fictile,cædrus, Hissopus,coccus,lotura corporis , rasio capillorum. Sic vere ad hoc,qđ hõ pc̃tor purificetur,& mũdetur,necesse est,qđ habeat sanguinem.i.memoriã sanguinis Christi & passionis,quia sicut dr̃ Heb.9. Oĩa ferè in sanguine mundantur.¶ Item aquam riualem.i.redundantia lachrymarum & compunctionis. Eze.16. Laui te aqua,& mũdaui sanguinem tuum ex te.¶ Itẽ vas fictile.i.memoriam suę fictilis & fragilis conditionis. Vnde Heb.9.dr̃,qđ cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emũdationem carnis. ¶ Item cædrum altæ & eleuatæ contemplationis. Vñ Ezec. 36. loquens montib.dicit. Effundam super vos aquam mundam,& mundabimini.¶ Item hissopum humilis & bassæ affectionis. Vnde in Psa.dicitur. Asperges me domine Hissopo, & mundabor.¶ Item coccum,qui est pannus ardens & rubeus,i.ardorem charitatis & dilectionis. Vnde Eph.5. Christus dilexit Ecclesiam,mundans eam.¶ Item loturam corporis.i.mundationem pniæ,& confessionis. Vnde Leu.14. Lauabit ea,q̃ pura sunt secundo,& munda erunt. Secundo dicit, quia primo debet hõ lauari per compunctionem,secũdo p confessionem.¶ Item finaliter debet habere rasuram capillorum.i.abstersionem oĩs superfluæ , & inutilis affectionis & exterioris veteris conuersationis. Vnde Leu.13.dr̃. De cuius capite capilli fluunt,caluus & mundus est. Et ibidem. A cuius fronte ceciderint capilli,recaluaster & mundus est. Sic ergo patet,quomodo peccator diuersimode potest effici mũdus. ¶ Si autem vis,notare potes,quod apud Deum sunt munda quatuor genera personarum scilicet illi,qui sunt

Secretorum obseruatores,
Egenorum benefactores,
Delinquentium miseratores,
Ignorantium instructores.

Primi figurantur in arca,quia sicut dicitur Exod.25. Erat deaurata intus & foris auro mundissimo. Secundi figurant in mensa ppositionis. Exo.37. Erat circundata auro mũdissimo. Tertij figurantur in propitiatorio,quia sicut dr̃ Exod.25. Ex auro mundissimo erat factum. Quarti vero figurantur in candelabrõ,quia sicut dicitur ibidem Exo.25. Ex auro mundissimo factum erat,q.a.s.illi,qui sunt in arca,secreta custodiendo,mensa,pauperes nutriẽdo,propitiatorium,miseris subueniẽdo & indulgendo,candelabrum ignorantes docendo,illuminati sunt apud Deum,atq; mundi &c. Vide de lauare, atq; purgare,de castitate,de corde,de conscientia & innocẽtia &c. sicut in alijs plurib.locis præcedentibus.

Mundus.

Cum de mundo & immunditia multa in suis titulis iam sint dicta,iudico iam fore transeundum.

Mundus substantiue.

Nota breuiter, quod mundus accipitur pro vniuersitate creaturarum,sicut dicitur Ecclesiastici.44. Species cœli gloria stellarum,mundum illuminans in excelsis dominus . ¶ Item accipitur pro statu præsentium miseriarum,& de hoc.1.ad Tim.1. Nihil intulimus in hunc

in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid pos sumus. ¶ Item accipitur pro cõitate omnium malarum personarum. Et sic accipitur, vt in pluribus locis in scriptura videlicet. 1. Ioan. 2. Nolite diligere mundum, neq; ea, quæ in mundo sunt. notandum, q̃ iste mũdus non debet diligi, sed magis refugi, & contemni, multiplici rõne, videlicet quia est

Locus { Nociuus & periculosus, / Obscurus & nebulosus, / Infectus & perniciosus, / Turbatus & laboriosus, / Fallens & deceptuosus, / Labens & defectuosus,

Primo dico mundum esse nociuũ & periculosum. Est enim sicut nemus, vbi animalia domestica semper sunt in periculo, vel vt à venatoribus capiantur, vel à bestijs crudelibus deuorent. Et etiã sicut mare, vbi minores pisces sunt esca maiorum, & vbi vix euadunt retia seu sportulas piscatorum. Nam sicut in mari cancri sentiẽtes lac & canes aslas, libenter retia piscatorum ingrediuntur, & capiunt, vt finaliter comedantur, sic vere mundus est periculosus, quia nõ solum ibi sunt bestiæ crudeles. i. peruersi homines & raptores quinimo etiam ibi sunt occulti venatores & piscatores, s. ipsi dæmones, qui non cessant cancris. i. peccatoribus retrogradis, lac & carnes. i. mũdi delicias porrigere, & ostẽdere vt in retibus suarum tentationum, ipsos possint per mare cõsensus & desideria irretire, & in inferno finaliter deuorare Ipsum ergo debemus contemnere tanquam nociuũ & periculosum. Nam (vt dicit Augu. ad Dioscorũ) periculosior est mundus blandus, quã molestus, & plus cauendus est, cũ allicit, vt diligatur, quã cum cogit, vt contemnat. ¶ Secundo
B ipsum debemus contemnere tanquam obscurũ & nebulosum. Sicut enim in mari, & in locis paludinosis solẽt abũdare nebulæ & vapores, & per consequens maior obscuritas ibi esse, sic in mari huius mundi abũdant vitia & errores, & iõ ibi tãta est obscuritas ignorantiæ, & tanta ingratitudinis caliginositas, q̃ Deus quasi à peccatoribus oblitus nõ cognoscitur, omnis veritas ignorat, & Dei beneficia quasi à nemine cogitantur. Sicut enim dicit Ioan. 1. Deus in mũdo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eũ nõ cognouit. Quia sicut dicit Ioan. 14. Spiritum veritatis, quem mũdus non potest accipere &c. ¶ Tertio dico, quòd ipsum debemus contemnere tanquam infectum & perniciosum. Sicut. n. aliqua loca sunt perniciosa & humanæ cõplexioni contraria propter mala accidentia, quæ sunt ibi, videlicet aliqua propter terræ motum, sicut Sicilia, aliqua propter ignem cõtinue spirantem, sicut colia, aliqua propter ventũ flantem, sicut Prouincia, aliqua propter calorẽ vrentem, sicut Aethiopia, aliqua propter algorẽ stringentẽ sicut Liuonia, aliqua propter copiam animalium venenosorum inhabitantem, sicut est Aegyptus, & superior Libya, & Iordanis, sic vere mũdus est spiritualiter perniciosus, & illorum, quæ ibi sunt, mẽtaliter infectiuus, quia ibi sunt

Terræ motus inconstantiæ & labilitatis,
Ignis spirans auaritiæ & cupiditatis,
Ventus perflans superbiæ & pompositatis,
Calor vrens luxuriæ & carnalitatis,
Frigus stringens indeuotionis & tepiditatis.
Copia bestiarum seruiens. i. multitudo hominũ totius malitiæ iniquitatis. Nam s̃m Plinium in Aegypto superiori est terra inhabitabilis, pro eo, q̃ ibi sunt basilisci visu interficientes. Dracones ignem spirantes & exhalãtes. reguli alte volantes & discurrentes. tigrides dure mordẽtes & occidẽtes. Sic vere terra huius mundi est perniciosa, quia pro certo ibi sunt basilisci. i. luxuriosi, qui secundum beatum Petrũ. 2. Pe. 2. Oculos habentes plenos adulterio, visu interficiũt, in quantum alliciunt ad peccatũ. Ibi etiã sunt dracones. i. auari & ambitiosi, qui. s. igne auaritiæ inflammãtur. Ibi ẽt sunt reguli, i. superbi, qui alis superbiæ sursum per elationẽ vndique deferuntur. Et breuiter verum est quod dicitur. 1. Ioan. 2. quòd omne, quod est in mundo, aut est cõcupiscentia oculorum, aut cõcupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Vbi ostẽditur, q̃ in mundo sunt

Cupiditas temporalis, Hæc est concupiscientia oculorũ,
Carnalitas corporalis, Hæc est concupiscientia carnis,
Pompositas vitæ. Hæc est superbia vitæ. Vnde Amb.

super psal. O quam rarus est in terris cui nihil cũ sæculo cõmune sit, quem nõ inflammet libido, stimulet auaritia, lasciuia effeminet, luxuria decoloret, sternat ambitio ...et inuidia, ira sollicitet. Contemnamus ergo mundũ tanquam infectum & perniciosum. ¶ Quarto dico, q̃ ipsum debemus cõ C
temnere, tanquam turbidum & laboriosum. In mũdo. n. nõ est nisi labor, angustia, miseria, calamitas, aduersitas: & tñ mũdus amatores suos ita allicit, q̃ hmõi miserias nihil sentiunt. Mandragora. n. facit poma totaliter insipida, talis tñ sunt virtutis, q̃ odorãtem ipsa poma totaliter faciũt obdormire, ita & si ferro vulneret, nunquã sentit, vt dicit Plinius. Sic vere mundus habet poma sua. i. temporalia bona, q̃ pro certo insipida sunt, quinimo aspera & amara, quia procul dubio nihil est in tẽporalibus quin plus habeat amaritudinis, quàm dulcoris, quia sicut dr̃ Ioan. 15. In mundo pressuram habebitis. Verumtamen odor, & delectatio eius ita sapit, delectat, & attrahit peccatores mũdanos, q̃ pro temporalibus acquirẽdis quicquid mali sustinuerit, liberti animo patiunt ita q̃ pœnas sentire aliqualiter non videtur. Cõtra quos loquitur Greg. in Gome. Ecce mundus in se arescẽs in vestris cordib. reuirescit, vbiq; luctus, vbiq; mors, vbiq; desolatio vbiq; periculum, vbiq; amaritudine replemur, tñ cœcamente eius amaritudinem amamus, fugientem sequimur, labẽti inhæremus, & quia labentem retinere nõ possumus, necesse est, q̃ cum labente labamur. Cõtemnamus ergo mundũ tãquam turbidum & laboriosum. ¶ Quinto dico, q̃ ipsum debemus contemnere tanquam fallentem & deceptuosum. D
Iste enim videt multa promittere, sed finaliter nihil reddit Vnde Petrus ble. dicit, q̃ mundus fallax est, & finis eius est dubius, exitus horribilis, iudex terribilis. ¶ Sexto dico, q̃ ipsum debemus cõtẽnere tãquã labentem & defectuosum. Ipse. n. nihil habet firmitatis, quia. s. continue variatur i suis cõditionib. & mutat, similis mari, q̃ cõtinue fluitat & mouetur, similis ẽt firmamento, quod continue mouetur, ita q̃ quantum ab vna parte eleuatur, tantum ab alia deprimitur Vnde. 1. Io. 2. Mũdus trãsit, & cõcupiscẽtia eius. Et breuiter malas cõditiones mũdi bene tãgit magister i libro de proprietatibus rerũ, dicẽs sic. Licet mũdus videat esse nutritor corporum, est tñ carcer spirituum & aïarum. Mundus est locus

Incolatus & peregrinationis,
Reatus & transgreßionis,
Doloris & lachrymationis,
Laboris & fatigationis,
Horroris & confusionis,
Motus & mutationis,
Fluxus & alterationis,
Transitus & corruptionis,
Insolentiæ, & turbationis,
Violentiæ & oppreßionis,
Fraudulentiæ & deceptionis.

Et sequit. Mũdus notos allicit, nõ tos abijcit, multꝰ obest, paucis prodest, multa promittit, pauca reddit. Et quos hic diuitijs & honoribus extollit, in fine nudos dimittere cõsueuit. Sic igitur patet charissimi. quomodo mundus est fugiendus, & cõtẽnendus, & summopere deuitandus, quia sicut dr̃. 1. Ioan. 2. Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo. Sicut enim in scriptura colligitur, mordacem sapientia mundus habet fallace amicitiam, mendacem inimicitiam. ¶ Dico sapientiam mordacem, quia sicut dr̃. 1. Corintih. 3. Sapientia huius mundi stultitia ed apud Deum. Item amicitiã fallacẽ, quia sicut dicitur Ioan. 15. Si de mundo essetis, mũdus vtiq; quod suum est, diligeret. ¶ Item inimiciam mendacem. Ibidem. Quia de mundo non estis, ideo odit vos mundus

Munire. Munitus. Munitio.

Cũ munitioni A
hil aliud est sit, quàm rerũ ad defensionẽ alicuius loci vtiliũ aggregatio & prouisio, hinc est, q̃ secũdũ coditiones & varietates locorum, ponam varietatẽ munitionũ. Nota ergo q̃ qñq; munitio sumitur pro ipso loco munito. qñq; pro gẽtibus armis defendentibus & muniẽtibus locũ. qñq; vero pro reb. & armis, ad munitionẽ loci, vel ẽt psonæ ordinatis, qñque ẽt pro machinis & instrumentis, & circũdãtib. ad captionẽ alicuius castri, vel ciuitatis. Sumẽdo igit̃ primo in bono significato, dicam, q̃ in scriptura reperitur munitio psonarum, & munitio locorum: Et sic dicã, q̃ inuenitur munitio virtualis, quæ est perfectorum, spiritualis, quæ est clericorũ & tpalis, q̃ est mundanorũ, cũ prima munitur conscia, cum scda religio, seu Ecclesia. cũ tertia vero munit iniquorũ collegiũ seu militia. ¶ Dico ergo primo, q̃ est munitio pfectorũ qui muniunt interius virtutũ titulis. Nã sicut videmus, q̃ ci

uitates,& fortalitia muniunt armis victualibus & militibus ne faciliter ab hostibus capiantur, sic reuera iusti interius in cōscientijs armis, virtutū victualibus scientiarum,& militibus.i.præsidijs & adiutorijs sanctorum & Angelorū muniūtur,ne.s.à demonib. opprimātur. Vnde talis ciuitas munita erat ille,cui dñs dicebat.Hiere.1.Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam,& in columnam ferream,& in murū æreum sup oēm terram,& debellandunt aduersum te & nō præualebūt.Figura ad hæc Eccl.48.vbi dr,qđ Ezechias muniuit ciuitatem suā,& induxit in medio ipsius aquā,& fodit ferro rupem,& ædificauit puteū.Et dr ibidem,& Sennacherib rex potentissimus contra illā ciuitatem sic munitā nō potuit præualere.Quia reuera qñ Ezechias auxiliatus à Deo.i.iustus munit,& præparat ciuitatē cōsciæ suæ armis & virtutibus copiosis, & inducit in medio eius aquā.i.profluuiū lachrymosæ deuotionis,& effodit,& eradicat ab ea rupem.i.duritiē obstinationis, & ædificat sibi puteū.i.profunditatē humiliatis & deiectionis; certe Sennacherib rex superbissimus infernalis contra eam non poterit præualere. Simus ergo Iudas Machabæus,qui sicut dr.1.Machab.4.ædificauit montē Syon,& per circuitū muros altos & turres firmas & muniuit cū,vt haberet populus munitionē contra faciē idumeæ.Sed scitis qui est,quid pro certo sicut videmus,ꝙ illi,q̄ habitant in aliqua fortissima ciuitate munita,minus solēt esse solliciti & vigiles sup custodia ciuitatis, vñ sæpe fit,ꝙ ipsi dormiēdo in suis munitionib.ab hostibus capiunt,sic certe multi sunt in suis munitionib.i.in suis virtutib.nimis cōfidūt,& iō cōtra insultus tētationū & cautelas diabolicarū ꝓditionum minus vigilant,& attendūt,quapropter sæpe fit, ꝙ à demonibus capiunt,& tentationib.& pctis succumbūt. Hie.48.Pro eo,ꝙ habuisti fiduciā in munitionibus tuis,& i thesauris tuis,tu quoq; capieris. Sequit ibidem. Vastator Moab ascēdet ad te,& dissipabit munitiones tuas. Et bñ dicit dissipabit, qa certe sicut inimici capta ciuitate dissipāt munitiōes,subuertūt turres,muros destruūt,portas aperiūt rapiunt thesauros,& post iniecto igne, & occisis hoīb.oīa deducūt ad vltimas desolationes,sic pro certo hostes infernales postquam ceperint aiam christianam, statim turres contemplationis subuertunt, muros.i.clausurā obseruātiæ destruūt,portas sensuū naturaliū ad cuncta delectabilia aperiunt,thesauros virtutum rapiūt,& hoīes.i.vsum rōnis perimunt,ignem auaritiæ immittunt,& sic oēs munitiones destruunt,iuxta illud Thre.2.Omnia speciosa Iacob destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda deiecit in terrā.Polluit regnum,& principes eius. Nō sic charissimi,sed sup nostris custodijs vigilemus, ne forsitan munitiones virtutū ꝑ negligentiā amittamus. Zach.9.Conuertimini ad munitionem vincti spei.Patet igitur,ꝙ iustus munitur interius virtutum titulis.¶Secundo dico, ꝙ Ecclesia munitur exterius C iustorū cumulis.Ecclesia.n.& religio tunc est fortis & bene munita,quādo iustis habitatoribus est repleta. Iusti.n.sunt lapides quuattuor virtutibus cardinalibus quadrati,quibus Ecclesia cingitur,& munitur,& quibus defendit,& tuet.De quo dr,1.Machab.10.ꝙ Ionathas iussit extrui muros in circuitu,montem Syon lapidibus quadris ad munitionē.Christus.n.fecit sibi & suis fidelibuus Ecclesiā pro habitatione & iō ipsam personis bonis & virtutibus muniri voluit & decreuit.Figuratus in Symone Machab.1. Machabæo.14.qui muniuit montem templi,& habitauit ibi, & hi cum eo erāt Infirmi.n.libenter habitant in castris,& locis munitis, & inde est,ꝙ capræ.& ibices, q̄ sunt animalia imbellia & fugitiua,libēter morantur in locis altis & mōtuosis,& in rupibus sua natura munitis,vbi ferarū difficilis est accessus. Sic vere quia nos infirmi sumus in hac parte,debiles ad resistendū,& debiliores ad inuadēdū,necesse est,ꝙ loca munita.s.religionem vel Ecclesiam habitemus, vt ibi ferarum infernaliū impetus euitemus.Et hoc est,quòd desiderabat ille,q̄ dicebat in psa.Quis deducet me in ciuitatem munitā? quis deducet me vsq; in idumeam?bene ergo consulitur Hiere.8.vbi dicitur.Cōuenite, & ingrediamur ciuitatē munitā, & sileamos ibi.Aduerte tamen,ꝙ diabolus munitiones suas.i.machinas tētationes,& vitia contra ciuitates munitas religionū,& Ecclesiarum erexit,iuxta illud.4.Regū.24. Venerunt serui regis Babylonis in Hierusalē, & circundata est vrbs munitionibus,ipsamq; vastauit multipliciter,& destruxit.Patet, qa certe paucæ ineniūtur hodie Ecclesiæ talibus munimētis.i. bonis scientificis psonis munitæ,multæ vero talibus vacuę & desertæ.Vñ Zacha.11.Vlula abies, quia cecidit cœdrus, quia magnifici vastati sunt. Vlulate quercus Basan quoniā succisus est saltus munit⁹:Nō sic, sed habeam⁹ ciuitates mūnitas,iuxta illud Oseæ.8 Iudas multiplicauit ciuitates muni D tas.Patet ergo, ꝙ Ecclesia munit iustorū cumulis. ¶ Tertio vero dico, ꝙ iniquus munit terrenis loculis.i. terrenis diuitijs,potentijsq; mundanis. Constat.n.ꝙ diuites huius mundi taliter hodie sunt muniti,& tot & tantis diuitijs,auxilijs & fauoribus circunfulti,ꝙ nullus pōt eos uel ius suū ab eis reportare. Deu.3.Cūctæ vrbes regni Basan erāt munitę muris altissimis.Sed quid?ꝑ certo tales ciuitates munitas.i.diuites impios & tyrānos Deus finaliter destruet ipsosq; & eorum prosperitatem euertet. Esaiæ.2. Dies inquit dñi exercituum super omnem superbum,& excelsum,super oēm arrogantem,& humiliabitur.Sequitur.Et super omnes colles eleuatos,& super oēm turrim excelsam; & super oēm murum munitū.Mors.n. & diabolus talium munitiones Deo permittente finaliter subuertunt, & eos postquā diu regnauerint,impetuose cōfundunt,dicētes.s.cuilibet tali illud Mich.5.Perdam ciuitates terræ tuæ, & destruam oēs munitiones tuas.Exemplo.s.Alexandri.de quo dicit.1.Mac.1.ꝙ ipse percussit Darium regē persarum,& constituit prēlia multa,& omniū obtinuit munitiones.Patet ergo, ꝙ triplex munitio in scriptura reperitur,videlicet nequitiæ mūdo dominantis,Ecclesiæ digne militātis, iustitiæ in corde latitantis.

Munus Nota,ꝙ munus pōt accipi in bono & in malo.In bono.n.signat,quicquid vtile ad salutem aiæ tribuitur,& offert. Et sic potest significare eleemo A synam,qua paupe ditatur.virtutum meritum & opus meritorium,quo Deus placatur,Gloriā paradisi,qua beatus i patria præmiatur.De muneribus ergo eleemosynarū pōt intelligi illud.2.Esdr. 9. vbi præcipit filijs Israel dare munera his,qui non habebant.Et ratio est,quia ꝑ certo sicut dr Prouerb.19.Donum hoīs dilatat viam eius; & ante principes spatium ei facit. Donū enim eleemosynarum dilatat viam hois,ita ꝙ sine difficultate itrare poterit paradisum,& ante princeps.i.ante sanctos spatium ei facit,atq; locū,quia sicut dr Prou.22. Victoriam & honorē acquiret q̄ dat munera. De muneribus vero bonorum operum & meritorū, quæ.s. Deo offerimus cū ipsum placare volumus, ꝙ sui ipsius grā volumus impetrare, dr in psa.Filij Tyri in muneribus vultū tuum deprecabuntur,oēs diuites plebis?nullum.n.pōt offerri Deo gratiosius munus,quàm bona opera meritoria & virtuosa,sicut de magis dr.Apertis thesauris suis obtulerunt Chrō munera,aurū,thus,& myrrhā,sicut dr Matth. 2.Nos .n.aperire debemus thesauros cordium nostrorum per deuotionem,& Chrō debemus offerre bonorū operum munera per gratiarum actionem. Offeramus ergo sibi munus

Discretionis, Orationis, Afflictionis.	Discretio significatur in auro,ꝙ splendet.psalm.Viuet,& dabitur ei de auro arabiæ.Oratio signatur thure cuius fu

mus sursum ad cœlum tendit.vnde Hiere.41.dr de viris Sichen,qui volebant sacrificare,ꝙ munera & thus habebant in manu,vt offerrēt in domo domini.Afflictio se carnis mortificatio significatur i myrrha,quæ mirabiliter est amara, & qua mortua corpora condiuntur.vnde Prouerb. 6. Aspersi cubile meum myrrha & aloe.Talia ergo munera debemus Deo offerre,vt possimus ipsius grām impetrare, quia sicut dr Prouerb.21.Manus ab conditum extinguit iram.De Salomone etiam dicitur.3. Regum.10. qđ singuli offerebant ei munera.De Saul vero dictum est , quod cū factus fuisset rex,filij Belial non obtulerūt ei munera. Quia pro certo illi qui boni sunt,talia munera regi suo offerunt. Illi vero qui sunt Belial,ei offerre spiritualia munera contradicunt. Simus ergo sicut illi,de quibus dicitur in psalm. Reges Tharsis & insulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent. Vbi aduerte,ꝙ tria genera personarum offerunt munera grata Deo,videlicet

Discreti gubernatores, Astuti contemplatores, Compuncti lachrymatores,	Bene dicit discreti gubernatores, ꝙ notatur

tur cum Dicit[Reges]qui scilicet se & alios bene regūt.Astuti contemplatores,cum dicitur.[Tharsis], ꝙ interpretatur explorans

explorãs gaudiũ.cõpuncti lacrymatores,cũ dr[Insulæ],q.s. vndiq; circũdant aqua. De munerib.vero diuinis.i.de affluẽtia donorũ cęlestiũ & gaudiorũ,q.s.Deus solet dare beatis, põt exponi illud Heb.8.Pontifex ad offerendũ munera & hostias cõstituit.Pontifex.n.Christus fuit à Deo patre cõstitutus ad offerendũ munera cęlestis gloriæ fidelib. Sic ergo patet,qũo munera accipiunt tripliciter ĩ bono.¶Sed adhuc dico,ꝙ munus accipit in malo.Et sic accipit ꝓ illis donis spiritualib.i.ꝓ illis opib.q̃ Deo ab hypocritis & cæteris malis hoib.offerunt,sicut legimus de Cain, qui offerebat dño de fructib.terræ munera,& tñ Deus ad munera Abel respexit, ad munera vero Cain non respexit,sicut dr Gen.4.Cuius ratio addit,quia Abel offerebat sua munera bona intentione, Cain vero offerebat cũ odio fraterno,& cum inuidia,& mala intentione.Talia.n.munera non sunt Deo accepta. Quia sicut sapiens dicit Eccl.34.Dona iniquorum non probat altissimus.Vnde talib.dr Amos.5.Holocausta vestra,& munera,vestra non suscipiã.Põt ẽt dici,quod manus accipitur ꝓ lucro vel præmio,qđ mali solent dare,offerre malis iudicib. & superiorib.vt ab eis sustineantur,& vt ab eis nõ impugnẽtur,& vt ab eis ius & iudicium corrumpantur. Mali.n.de sua malitia diffidentes,nullum habent pomptius remediũ,q̃ munerib.corrumpere iudices & potentes.De vulpe.n.legimus,ꝙ infestata à canib.qñ nimis proximant ad eam, solet caudam suam vitiosam in ora ipsorum immittere,quam dũ tenuerint,& pilos in abundantia inuenerint,fortiter vulpes trahit caudã suam,& eis remanent pili;ipsa vero vulpes effugit & recedit,canib.cum pilis qui in dentibus suis remanẽt occupatis.Sic vere dum aliqua vulpes.i.aliquis fraudulentus aduersarius,vel quicunq; iniquus videt se propter sua forefacta à canib.i.à prælatis,vel iudicibus persequi,pilos caudę suæ.i.munera diuitiarum suarum solet eis præsentare: qa.s. per caudam,quæ sequitur bestiam,& quæ ei inhæret,intelligitur possessio tẽporalis.Per pilos,qui sunt superflui & quasi extrinseci ipsi corpori, intelliguntur diuitiæ temporales. Et sic igitur talis vulpes i.malefactor,dum ipsis canib.i.malis auaris & insatiabilib.iudicib.tales pilos.i.talia munera dimittit,ipse taliter effugit,& euadit.Bestia etiam,quæ bonasus dr,videns se à canib.persequi,solet stercus suum igneum & ardentissimum contra canes proijcere,& sic à canib.fugiẽtibus,& retrocedentib. fugiendi spatium obtinere. De bestia ẽt,quæ dr Loch,quæ est in Bohemia,reperitur scriptum, ꝙ dum à venatoribus insequitur,solet aquam in quodã paleari,quod habet sub gutture,taliter calefacere ꝙ tandem illam aquam feruentissimam solet contra canes & venatores proijcere,& ipsos necessario facere retroire.De bubalo etiã legimus,quod dum stercus suum odoriferum eiecerit, canib.circa odorem stercoris remanentib,ipse bubalus effugit,& recedit.Quia proculdubio charissimi,dum canes insatiabiles.i.auari iudices & balliui,venatores.i.crudeles raptores,principes & prælati aliquam bestiam.i. aliquem pctõrẽ vel malefactorem volunt ex iniuncto sibi iustitiæ officio capere,corripere,& punire,non restat nisi ꝙ ipsi malefactores proijciant eis stercora.i.munera tp̃alia,quæ ab apostolo stercora nuncupant ad Phi.3.quib.dum ipsi canes,& venatores fuerint inflammati & auaritiæ feruore recreati, dilectionis ardore statim ipsos dimittunt tunc fugere, & retẽtis hoĩni stercorib.& munerib.ipsos illæsos & impunitos sinunt recedere,& abire.Quibus dominus maledicit Esa.5.Vę qui iustificatis impium pro munerib.quia breuiter de omnibus verificatur illud verbum Esa.1.Principes tui infideles socij furũ, omnes diligunt munera sequuntur retributiones.¶Et nota breuiter,quod munera non sunt accipienda, nec diligenda triplici ratione,videlicet

Quia { Tollunt rectitudinem iudiciorum,
Causant multitudiuem flagitiorum,
Procurant magnitudinem suppliciorum.

Primo ergo dico,ꝙ munera tollunt iudiciorũ rectitudinẽ. Vix.n.aut nunquã põt esse iustus iudex, qui libenter accipit munera,necesse est.n.vel quod vnũ iniuste sustineat, vel qđ alium deprimat.Et ideo præcipitur Deut.16. Non accipies ꝑsonam,aut munera,excœcant .n. munera oculos sapientũ. Quia sicut oculus vrsi excęcatur per aspectum peluis candẽtis,& per ardorem ipsius,humorem oculi consumentis, sic oculus iudicij,& rationis mali iudicis,principis vel prælati turbatur,& excęcat,qñ peluis ardens.i.aliquod munꝰ ardorẽ auaritiæ continens eidẽ pñtatur,sicut de filijs Samuelis dr,ꝙ acceperũt munera,& puerterunt iudiciũ. Et istud est hodie pessimũ,ꝙ vix inuenit hodie ita bonus platus aut iudex,quin in munerib.glorieṫ,& quin per cõsequens ad faciendũ vltra cõsciam aliquatr obligetur.Vñ dr Mic.3.Principes eius in munerib.iudicabãt,sacerdotes eius ĩ mercede docebant,& ꝓphetæ eius pecunia diuinabãt.Hi.n. tales cõparanṫ cattis,qui dñr à capiendo:Cõparantur accipitrib.q̃ dñr ab accipiẽdo:cõparanṫ sanguisugis,q̃ dñr à sanguine sugendo & hauriendo.Quia pro certo tales nõ cessant munera capere,&accipere,& ipsa paulatim sugere,& haurire, cõtra illud Exo.23.Nõ accipias munera,q̃ excęcant ẽt prudentes & peruertunt verba iustorũ.Munera ergo tollunt iudiciorũ rectitudinẽ.¶Scđo dico,ꝙ munera cãnt flagitiorũ multitudinẽ.Cõstat.n.ꝙ mali aĩantur ad malefaciendũ,qñ sperant,ꝙ ꝑ munera de correctorũ manib.eruenṫ.Sicut.n.rana qñ ꝑsequitur,statim refugit in aquam,sic mali quando persequunṫ à p̃latis,statim vaduntad arcã.i.ꝓ munerib.offerẽdis. Sicut .n. vmbra Hyenæ facit canes mutescre,sic vmbra,& memoria munerũ facit iudices à latratu rephensionis cessare.Vñ tales vñr dicere illud Gen.32.ꝙ dixit Iacob de Esau. Placabo eũ munerib.q̃ p̃cedunt,& sic videbo faciẽ eius. Et qđ peius est,inferiores balliui cessant pauperes excoriare & rapere,vt habeant vñ valeant superiorib. & magnatib.munera ministrare.Figurati in Sansone,qui cum perdidisset ꝓblema,descendit ad occidendum philisteos, vt de ipsorum vestibus solueret stipendia seu munera,quæ debebat, sicut dr Iud.13.Quia.s.tales non faciunt consciam de pauperum, vel etiam cuiuscunq; spolijs auferendis,vt habeant vñ munera offerant suis fautorib.& magistris. Tamen de Acham dr.2.Para.28.Spoliata domo domini,& domo regis,& principum,misit munera regi assyriorũ.Istud nõ debet esse charissimi,quia pro certo superiores nunquam debent accipere munera pro iniustitia facienda,quinimo omni homini eadem munera deferenti debent dicere illud Dan.5.Munera tua tibi sint,& dona domus tuæ alteri da.Et illud Amos. 5. Holocausta vestra,& munera vestra nõ suscipiã. Et Mal.1. Munus non suscipiam de manu vestra. Quod proculdubio non faciunt hodie multi,de quibus dicitur in psal. Dextera eorum repleta est munerib.Non sic ergo,sed contemnamus munera,quia ista causant flagitiorum multitudinem.¶Tertio dico,quod contemnenda sunt,quia inducunt suppliciorum magnitudinem. Quia proculdubio tormenta infernalia promittuntur munera accipientibus, vita vero æterna contemnentib.& fugientib.De tormentis enim infernalib. potest exponi illud Iob.15.Ignis deuorabit tabernacula eorum,qui libenter munera accipiunt.De vita vero beata,quę promittitur munera refutantibus,dicitur Prouerbiorũ.10. Conturbat domum suam,qui sectatur auaritiam, qui autẽ odit munera viuet.Etiam in psalm. dicitur in monte sancto domini habitare, qui super innocentem munera non accepit.Et sic patet,quomodo munera si iniuste accipiantur,tormentorum mœstitudinem solent generare, vitiorum multitudinem solent procurare, animorum lympitudinem solent excœcare.Et hæc de muneribus sufficiunt. Vide supra de acceptione. E

A

Murmur.

Nota,ꝙ murmur idẽ est, qđ susurratio, detractio,oblocutio vel ĩpatiẽtiæ demõstratio,& displicentiæ manifestatio.Est autem conditio murmuratoris similis porco,qui siue dormiat,siue vigilet, siue vadat, siue qd escat,semper solet grunire,& aliquem grunitum displicentię emittere.Sic vere susurro,vel murmurator vbicunq; sit,quodcunque faciat,siue sit in labore,siue in qete,semper solent grunitum murmurationis effundere,& aliquod signum mordentis displicentiæ propalare. Isti enim solent murmurare de tribus,videlicet

De { Sanctorum perfectione,
Laborum afflictione,
Bonorum defectione.

Murmurant enim de sanctorum perfectione,qa. s.tales solent magis murmurare de bonis,quam de malis,sicut dicitur Exo.15.ꝙ omnis populus murmurauit contra Moysen. De Christo etiam dr Luc.5.ꝙ de ipso murmurabant scribæ & Pharisei,dicentes,ꝙ cũ publicanis & peccatoribus manducat,& bibit.Tales.n.solẽt ęcquid ab alijs est benefactum,

vilipendere,& ſiniſtra interpretatione dānare.¶Itē iſti murmurant de laborum afflictione.Tales.n.nō poſſunt ſuſtinere aliquid tribulationis vel laboris,quin ſtatim murmurent & loquantur.Nu.11.Ortum eſt murmur populi quaſi doletiū præ labore . ¶Itē iſti murmurant de donorum defectione, q̄a.ſ.ſtatim q̄n eis deficit aliquid,ipſi ſolent iurare, & murmurare,ſicut dr̄ in Pſ.Si vero nō fuerint ſaturati,& murmurabunt.Sicut bene apparuit Exo.16.vbi dr̄,ꝙ præ deſiderio carniū populi contra Moyſen murmurabant.Vnde ēt aqua deficiente dr̄ Exo.17.quod ſitiuit populus , & murmurauit contra Moyſen &c.Vide ſupra de detractione

Murus Muri.

Cū muri inſtituātur ad munitionem ciuitatum & fabricationē & A fortificationem caſtrorum,turrium,& domorū ,hinc eſt,ꝙ per muros loquendo mora'iter poſſumus intelligere illos,q̄ habent defendere,& tueri ciuitatē,domum vel caſtrum Eccleſiæ ſanctæ Dei . Et ſic per murūpoteſt intelligi videlicet

Status & habitatio perfectorum,
Actus & operatio prælatorum,
Virtus & defenſatio Angelorum,
Fructus & ordinatio mandatorum.

Dico ergo,ꝙ p muros poſſunt intelligi perfectorum habitationēs,ſeu Eccleſiæ congregationes,quia ſtatus bonorū eſt vnus murus in Eccleſia,ita quod de oīb.inuicem aggregatis efficitur vna maxima munitio.Vn̄ de talib.muris dr̄ Iudith.1.quod ille ædificauit muros ciuitatis ſuæ,de quadratis lapidib.Lapides.n.quadrati ſunt quatuor virtutes cardinales, q̄bus pro certo perſonæ & ſtatus perfectorum ſunt à Deo fabricati . ¶Item per muros intelliguntur prælatorum viſitationes.Sicut.n.muri circueunt ciuitatem,& ipſam ab inimicis procedunt,& defendunt,ſic prælati Eccleſiam per diligentiam ambiunt,ipſamq́; ab hoſtib.principalib.tutā reddunt.Vn̄ Deu.3.Vrbes erāt munitę muris altiſſimis.i.p̄latis perfectiſſimis & excellentiſſimis.¶Itē per muros intelligūtur Angelorū conſolationes,Angeli.n.ſunt muri Ecclæ, q̄a ſ.eā ambiunt,& tuenē.Vn̄ dn̄s loquens dicit Eſ.49.Muri aūt tui corā oculis meis ſunt ſp.¶Itē per muros intelligunē ſtatutorū ſeu mandatorū ordinationes,quib. ſ. affectiones noſtræ claudunē,& ne ad pc̄tā proſiliant,prohibenē. Et de hoc dr̄.2.Para.14.Aedificemus ciuitates,& muniamus eas muris.His aūt omiſſis,dicamus,qd' per murū pōt intelligi vir perfectus,& maxime eccleſiaſticus,vel prælatus,vt in perſona ipſius dicatur illud Can.8.Ego murus,& vbera mea ſicut turris.Vbi aduerte,ꝙ ſicut murus eſt medius inter tectū & fundamentū,ſicut etiam murus habet circuire totū ædificium in muro ſunt etiā oſtia,per quæ homines recipiuntur in domū,& murus inſuper erigitur,& eleuatur in altum,ſic p̄latus quantum ad iſtas quatuor proprietates debet habere quatuor virtutes,vt murus Eccleſię poſſit ſpūaliter appellari.Debet,n.ſpūaliter loquendo,eſſe charitatiuus mediator quantum ad primum,quod oſtenditur verbo[Ego]Diligentiſſimus viſitator quantum ad ſecundum , quod oſtenditur cum dr̄[Murus]Liberaliſſimus miſerator quantū ad tertiū, quod oſtenditur in verbo[Vbera]Eminentiſſimus ſpeculator quantum ad quartum,quod oſtenditur in verbo[turris] ¶Dico primo,ꝙ iſte debet eſſe mediator charitatiuus,quod notaē cum dicitur[Ego]Quia ſicut ego eſt pronomē, quod ſ.p nomine ponitur,murus vero ſicut dictum eſt medius eſt inter tectū & fundamentum,& inter terrā,& cęlū,ſic p̄ręlatus vel eccleſiaſticus,vel perfectus debet eſſe medius & mediator inter populū,& Deū,& debet eſſe pnomē,q̄a.ſ.p nomine,vel Eccleſia,cui' portat nomē,debet apud Dēū & homines interponere partes ſuas,vt poſſit dicere illud Deu.5. Ego ſequeſter,& medius fui inter vos & Deū.Vn̄ q̄libet talis debet dicere illud Zac.2.Ego ero ei murus ignis i.circuitu.Et iō de tali mediatore pōt dn̄s dicere illud Eze.43. Murus.n.erat inter me & eos &c.Q.uāuis de multis duris & crudelib.prælatis poſſit dici illud Eze.4.Accipite ſartaginē ferreā,& ponas eā tanq̄ murū ferreū inter ciuitatē.& te.Quia ſ.illi,q̄ ſunt hodie inter Deū & ciuitatē mediatores cōſtituti,ſunt ſatago per ardorē cupiditatis, & murus ferreus per duritiā impietatis.¶Secundo dico,ꝙ prælatus debet eſſe viſitator diligentiſſimus,qd' etiam notatur in noīe murus,q̄a ſicut murus ambit ædificium,ſic prælatus de ſua natura debet circuire,& viſitare Ecclm̄,& populū ſibi cōmiſſum. Vn̄ de bono p̄lato pōt dici illud Eze.40.Ecce murus forinſecus in circuitu. Quāuis de p̄latis negligentib.poſſit dici illud,ꝙ de muris Hierl'm dr̄ Hie.42.qd' murum Hierl'm p circuitū deſtruxit exercitus Chaldæorum,q̄a pcul dubio exercitus Chaldæorū.i.vitiorū vel demoniorū deſtruit illos muros.i. p̄latos Hierl'm.i.Eccleſiæ.Igiē p̄latus debet Eccleſiā per diligentiā circuire.¶Tertio dico,ꝙ p̄latus,vel eccleſiaſtic', ſeu C perfectus debet eſſe miſerator liberaliſſimus,q̄a ſicut in muro eſt porta, p q̄ hō recipit in ciuitatē & ſic in prælatis debet eſſe porta miſericordiæ q̄.ſ.ad ciuitatē & vnitatē Eccleſię debet admittere,& recipere vniuerſa,ꝙ notaē cū dr̄[Vbera]q̄a.ſ.miſericordia & vbera debent eſſe in p̄lato,q̄ lac doctrinæ & tpalium beneficiorū alijs affluant & effundāt,vt ſic ſubditi poſsint dicere illud Can.1.In odorē vnguentorum tuorū curremus memores vberū tuorū ſuper vinū,vt de talib.muris dicaē illud.Nu.2.vbi dr̄,ꝙ diuitiæ Alexandrię erāt mare,aquæ muri eius Et Exo. 24. dr̄.Aqua erāt filius Iſrael p muro a dextris & ſiniſtris.Quia videlicet p̄lati,q̄ ſunt muri Eccleſiæ debent eſſe,aquā per refrigeriū pietātis,& p mollitiē benignitatis.¶Quarto dico,ꝙ p̄latus debet eſſe cōtemplator eminentiſſimus,q̄a videlicet ipſe debet eſſe ſicut turris.ſ.eleuatus ad cælum per cōtēplationē æternorum.vnde Gen.11.Faciamus nobis ciuitatē,& turrē cuius culmē aſcēdat vſq; ad cęlum.vn̄ de Iud.9.Erat turris excelſa in medio ciuitatis.Sed proculdubio verificatur in multis illud,qd' de muro babylonis dictum eſt Hie.5.Murus Babylonis ille altiſſimus ſuffoſione ſuffodietur. Quia vere hodie muri altiſſimi.i.prælati contemplatiui ſunt ab eccleſia ſuffoſſi & ex toto ad terram,i.ad amorem terrenorum diruti, & deſtructi. Antiquitus enim erant prælati eccleſiæ

Muri { Ferrei, Lapidei, Altiſſimi, Firmiſſimi. } De Hieremia.n.legimus, ꝙ dictū eſt ei.Hier.1.Dedit te in murū æneū,& in colūnā ferreā,& p̄liabuntur aduerſum te,& præualere nō poterunt. Quia breuiter p̄lati,& eccleſiaſtici ſolebant eſſe ferrei per ſtabilē firmitatem:ænei per eloquentiæ veritatem:lapidei per ponderoſam maturitatem:alti per mentis ſublimitatem.1.Mac. 4. Aedificauerunt montem Syon per circuitum muris altiſſimis . Sed pro certo hodie videtur impletum eſſe illud.3. Reg.3.vbi dr̄,quod tres reges aggregato exercitu ciuitates Moab deſtruxerunt,vniuerſoſq; fontes aquarum obturauerunt,& oīa ligna fructifera ſucciderunt,ita vt tantum muri fictiles remanerent.Tres.n.reges ſunt mūdus,caro,& demonia,qui congregato exercitu.ſ.oīum vitiorum,ciuitatem Eccleſiæ militantis deſtruxerunt,fontes aquarum.i.viros miſericordes,ſeu etiam doctores,aquas doctrinæ vel tēporalis eleemoſynæ effundētes obturauerunt,ligna fructifera.i.ſanctos viros fortes & perfectos p̄latos ſucciderunt,& ſoli muri fictiles remanſerunt.Quia hodie iuxta planctū Hier.Thr. 4.Filij ſyon inclyti,& amicti auro primo,reputati ſunt in vaſa teſtea.Non ſic ergo,ſed ſint viri eccleſiaſtici & p̄lati muri Eccleſiæ defenſiui,vt de quolibet dicatur illud Eſa.26.Saluator ponetur in ea murus & antemurale . Et ſic ipſi bene poterunt dici ſpeculatores & contemplatores,miſeratores ꝙ receptores,viſitatores & inquiſitores,mediatores & interceſſores.Et hæc de muro in bono ſufficiant.¶Sed adhuc D nota,quod murus accipitur in malo,& ſic ſignat

Carnis vilitatem,
Mundi facultatem,
Culparum prauitatem,
Hoſtium communitatem.

De muro enim carnis,qui ſcilicet valde fragilis eſt & faciliter diſſipatur p mortē,bene dr̄ Neę.2.Conſiderabam murum Hieruſalem diſſipatum.De muro etiam mundanæ facultatis & temporalitatis dicitur Prouer.18.Subſtātia diuitis,vrbs roboris ei', & quaſi murus validus circundans eum.De muro vero culpæ & iniquitatis,in quo ſcilicet peccatores concluduntur, & incarcerantur,dicitur.3.Reg.20.quod murus cecidit ſuper 27.milia.& oppreſſit eos.De muro hoſtilium tentationum dicitur in pſal.In Deo meo tranſgrediar murum. ſufficit.Vide ſupra de munire.

Mutare. Mutatio

Cū naturaliter omnis res aut mutaē de loco ad locū,aut de forma ad formā,hinc eſt qd per mutationem pōt A ſpiritualiter intelligi oīs ille motus,actus vel paſſio p quem homo ſpiritualiter de vno ſtatu ad alium variatur. Nota ergo quod

go,ꝙ in ſcriptura inuenitur mutatio vtilis,& virtuoſa,flebilis & luctuoſa,nobilis & glorioſa,dānabilis & vitioſa, triſtabilis & doloroſa.¶Prima eſt mutatio pnīum & conuerſorū qui videlicet mutantur de vitio ad virtutē,de mali ad bonū de culpa ad meritū.Et de iſta dr̄ Gen.35.Mundamini,& mūdate veſtimenta veſtra .¶Scđa mutatio eſt hic viuentiū viatorū , qui ſp quandiu hic viuūt ſubſunt motui & mutationi,quia videlicet hō nunquā in eodē ſtatu ꝑmanet, quinimo continue mutatur de diuitijs ad paupertatem,de ſanitate ad infirmitatē,de proſperitate in aduerſitatem,de iuuentute ad ſenectutē & vltimo de vita ad mortē.Vnde Eccl.18. A mane vſq; ad veſperā immutabitur tempus.Sed de iſta vide ſupra de homine,& infra de vita.¶Tertia eſt mutatio triūphātium beatorum,qui ſcilicet mutantur

De { Miſeria ad gloriam,
Peregrinatione ad patriam,
Aduerſitate ad fęlicitatem,
Corruptiōe ad īmortalitatē.

Vnde de talib. dr̄ Dan.4.Septem tpa mutabunt̄ ſuper te.Septem.n.tempora ſignant.7. miſerias temporales,videlicet

Famem,
Sitim,
Laborem,
Dolorem,
Anguſtiam,
Ignorantiam,
Mortem,

Quia proculdubio iſta in bonis mutant̄ in 7.dotes.Quia ſicut dr̄ Eſa.40.Beati,qui ſperant in dn̄o mutabunt fortitudinem. Aſſument pennas,vt aquilæ,currēt, & nō laborabunt volabunt,& non deficient.Iſti.n. quantū ad aīam habebunt dilectionē[Sperāt inquit in dn̄o]Fruitionem[Aſſument inquit] Exaltationē[Pennas inqt]Cognitionē[Aquilæ inquit].¶Itē quantum ad corpus ipſi habebunt claritatē,quia erunt ſancti.i.ſine terra,hoc eſt dictu,ſine obſcuritate:Subtilitatē, qa iſti volabunt ſuper pennas ventorum: Agilitatē, qa currēt: Impaſſibilitatem,quia.ſ.ipſi nō laborabunt,& non deficient. Et iō breuiter de tali mutatione dr̄ in pſal.Hæc mutatio dextræ excelſi.¶Quarta vero mutatio eſt delinquentium pctōrum,qui.ſ.ſemper mutantur de malo in malum,de gratia ad peccatum.Vnde nota,quod iſti mutantur videlicet

De { Gratia ad iniuſtitiam,
Gloria ad vilitatem,
Sapientia ad ignorantiam,
Honeſta apparētia ad īſolētiā:

In peccatorib.ergo mutatur gratia ad iniquitatē.Vnde de ipſis dr̄ Eſa.24.ꝙ ipſi trāſgreſſi sūt leges,mutauerunt ius,diſſipauerūt fędus ſempiternum. Etiā dr̄ Eccl.27.quod ſtultus mutatur,vt luna.Itē mutant̄ de gloria ad vilitatem,quia ſicut dr̄ in pſal.Ipſi mutauerunt gloriā ſuā in ſimilitudinem vituli comedentis fænū.Tales igit̄ figurantur in Nabuchodonoſor,qui fuit de rege mutatus in beſtiā,& vt dr̄,in vitulum vel in bouē,ſicut dr̄ Dan.3.Item mutant de ſapientia ad ignorantiā,& ad ruditatem, & illi figurant̄ in vxore Loth,quæ non obediendo dn̄o,mutata fuit in ſtatuā ſalis,ſicut dr̄ Gen.19.vnde Iud.19.dr̄,ꝙ dies mutabatur in noctē,quia.ſ.dies.prudentia & diſcretio pctōrū in noctem ignorantiæ tranſmutatur.¶Item mutantur de honeſta

B apparentia ad conuerſationem inhoneſtā & leuitatem:vnde Thr.4.Obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus: pſal.Sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur. Sed de iſtis mutationib.eſſet longum dicere,ſed paucę ſunt auctoritates,& iō ſi vis dilatare,vide exēpla vbicunq; agitur de inſtabilitate,ſeu de inconſtantia.ſupra in multis locis.Et ſi vis vide ēt Ouidium,& applica mutationes illas mirabiles fabuloſas.Quinta vero eſt mutatio pereuntium damnatorum,q.ſ.qn̄ veniunt ad infernum,omnia quæ prius eis erant proſpera,mutantur eis in aduerſa.Vnde ipſi habent valde doloroſam mutationem.Vnde Eze.xxvij.Mutauerunt vultus negotiatores populorum.¶De prima ergo mutatione,quæ nihil aliud eſt,quam ad bonum conuerſio,quāuis ſupra titulo de conuerſione ſatis de ipſa dicatur,dicamus adhuc ſi placet,ꝙ.ſ.ſicut arbores omni anno & quaſi continuè mutantur quouſq; fructibus fæcundentur,ita qđ à ſiccitate quā habent in hyeme,mutantur prius ad virorem foliorum tandē ad amænitatem florū,& finaliter ad vbertatem fructuū, ſic vere boni & iuſti ſp debent in bonum mutari,ſi aliquando contingat eos in hyeme pctī,& in ſiccitate indeuotionis,ipſi ꝑ certo ſe debent mutare ad virorem gratiæ & deuotionis,& recuperare flores bonæ affectionis,& folia bonæ exterioris cōuerſationis,vt ſic finaliter fructus æternæ fœlicitatis & fruitionis mutentur,& in ipſis fructus gloriæ fœcundentur . Sicut.n.videmus,quod quædam ſunt animalia,quæ quantū ad aliquas ſui partes ſe ſolent mutare,& renouare,quia.ſ.ceruꝰ mutat cornua,coluber pellem,accipiter & aquila plumas, equꝰ dentes,hyena ſexū cācer teſtas,ſic vere chariſſimi, nos debemus mutare malas cōditiones noſtras in laudabiles & bonas.Et iō mutemus videlicet cornua noſtræ ſupbiæ & p̄ſumptionis,ſicut ceruus:pellē noſtræ cōuerſationis,ſicut ſerpens:pennas noſtræ elationis,ſicut aquila:dentes noſtræ detractiōis,ſicut equus:ſexū noſtræ carnalis delectatiōis, ſicut Hyena:teſtā noſtræ duræ obſtinationis,ſicut cancer.¶Quia

C breuiter chariſſimi,quicquid fuit in nobis tpe retroacto malum & vitioſum,debet mutari,& renouari in bonum & virtuoſum,vt ſic quilibet noſtrū figurent̄ in Saul,qui irruēte in eū ſpiritu dn̄i,cepit ꝓphetare cū ꝓphetantib,ita vt mutatus ſit in virum alterum,ſicut dr̄.1.Reg.10.Et iō breuiter de cōuerſatione,ſeu de mutatione morali & virtuoſa,maxime de illa,qua peccator per pnīam ad virtutem conuertitur poſſum exponere illud,qđ de Ioſeph dr̄ Gen.41.vbi dr̄, ꝙ eductum Ioſeph de carcere totonderunt,& veſte mutata obtulerunt regi.In quib.verbis oſtenditur , quod nos debemus mutari,ſicut boni mutantur,videlicet

Quantum ad { Interiora,
Exteriora.
Poſteriora.

Primo igitur dico,quod hō iuſtus mutatur interius deſerendo affectiones interiores,q̄.ſ.notant̄ in capillis cum dr̄ [Totonderunt inquit]Exterius reparādo cōditiones exteriores[Mutata inquit veſte.]Poſterius acquirendo ꝓmotiōes ſuperiores[Obtulerūt inquit regi.]Iſtę.n.ſunt tres mutationes bonorū,videlicet prima,quæ eſt mentalis: ſcđa,q̄ eſt realis:tertia,q̄ eſt finalis.¶Primo ergo dico, qđ ſi nos mutari volumus,debemus mētaliter deſerere malas affectiones.Totonderunt inquit eductum de carcere.Quia ꝑ certo chariſſimi ad hoc,ꝙ aliquis.de carcere pcti educatur, & ꝙ de pctōre in virū iuſtum mutet̄,neceſſe eſt,ꝙ capillis ſuꝑfluis.i.à malis affectionib.deſiderijs & cogitationib.tōdeatur.Sic fuit mutatus Saul,de quo dr̄.1.Reg.10.ꝙ Deus immutauit ſibi cor aliud[Totonderunt ergo]Ille.n.qui Nazarenꝰ debebat fieri,& q. dn̄o voluit ſpūaliter cōſecrari,ſolebat ante oīa tōdere & radere capillos ſuos ſicut dr̄ Nu. 6. Quia.ſ. nullus ſanctus Deo efficit̄,neq; nazarenus,niſi capillis malarū affectionū & cogitationū prius tondeat̄.Iō p̄cipit dn̄s Hie.7.Tonde capillos tuos,& ꝓijce.Roſa.n.rubea efficit̄ alba qn̄ in vere arbor roſæ ſcinditur,& auripigmentum immittitur,& officium bene fixum clauditur.Tunc.n.humor interius per auripigmētū immutatus,facit flores roſæ qui rubei debuerunt eſſe albos eſſe.Quia proculdubio iſtud eſt regulare,ꝙ mutatio interioris humoris.i.cordialis affectiōis, eſt cā mutationis exterioris roſæ.i.exterioris cōuerſatiōis, qa ſicut dr̄ Eccl.13.Cor hoīnis immutat faciē eius,ſiue in bono ſiue in malo.Debemus ergo mentaliter deſerere malas affectiones.¶Secundo dico,ꝙ hō iuſtus mutatur moraliter D

inſerendo bonas cōditiones,q̄.ſ.notantur in veſte.Veſte inquit mutata.Sicut.n.tharandus eſt aīal timidū & ībecille,ꝙ tantę eſt timiditatis,vt dicit Ariſt.ꝙ timore,habitū.i.colorē exteriorē mutat,ſic nos ita perfecte debemus timere Deū, iudiciū & infernū,ꝙ ſi nō amore,ſaltē timore nos debemus habitum malæ conuerſationis vertere & mutare,iuxta illud 3.Reg.14.Cōmuta habitum,ne cognoſcaris . Exēplo Thamar,q̄ volēs copulari cum Iuda Patriarcha, depoſitis viduitatis veſtib.ſumpſit theriſtrum,& mutato habitu ſedit in biuio.Gen.28.Quia ꝑ certo ſi ſocietatem Iudæ Patriarchæ.i. Chriſti volumꝰ habere,neceſſe eſt,ꝙ veſtes viduitatis.i.pctā q̄ aīam viduam fecerant,ante oīa dimittamus per cōtritionē ꝙ āt ſedeamus in biuio conſciæ noſtræ ꝑ ipſius examinationē,& inſuper mutemus habitum.i.veterem & inhoneſtā cōuerſationē,& ꝙ vlterius nos ſumamus theriſtrū,& erat genus nobilis veſtimenti.i.ꝙ acquiramus virtutū & meritorū ornamentum & perfectionē.Et ſic poterit nobis dici illud Zac.3.Ecce abſtuli iniquitatem tuā à te,& indui te mutatorijs.Dico ergo,ꝙ ſi volumus ꝑfecte mutari ꝙ debemus moraliter inſerere bonas conditiones.¶Tertio dico , ꝙ nos debemus finaliter acquirere cęli ꝓmotiones,& hoc notat̄ cū d:[Obtulerunt inquit regi]Iſta.n.eſt melior & ꝑfectior mutatio,q̄.ſ.in fine acquiritur,& qua boni & perfecti viri in ſanctos & perfectos mutantur.Ibi enim conuertitur,

Triſtitia in ſolatium.
Miſeria in faſtigium,

Ibi mutatur paupertas in diuitias.

Inopia in conuiuium. Asperitas in delicias, confusio in laudes & honores, turbatio in pacē dulcoris. Et quare, quia certe hō offert ibi regi Deo, q.a.s. est rex copiosus rex gloriosus, rex virtuos⁹, virtualis rex liberalis. Sicut.n. Ioseph oblatus regi Pharaoni, & de carcere eductus fuit per ipsum regem quasi subito in virum alterum mutatus: nā Aegypto fuit pfectus, anulo subarratus, stola byssina fuit indut⁹ & torque aurea fuit honorabiliter insignitus, sicut dr̄ Gen. 41. sic vere dico, q̄ qn̄ hō in patria regi summo per Angelos pñtat, statim pculdubio dat sibi anulus charitatis, stola iocunditatis, torques auctoritatis. Aegypto ēt.i. huic inferiori mundo in statu & gradu preficitur, & sic in melius immutat. Obtulerunt ergo eū regi. ps Offerent regi virgines pximæ eius.i. aīæ sanctæ, & puræ. Patet ergo, qūo boni & sancti diuersimode mutant quantū ad moralē conditionē vel pfectionē, quātū ad finalē promotionē. ¶ De mutatione vero, qua Deus in incarnatione visus fuit mutari qn̄ verbū caro factum est, &
E habitauit in nobis, multa possent dici, sed hoc vide i materia incarnationis Christi. Sicut.n. dr̄.3. Reg.22. q̄ rex Israel mutauit habitum, sic Christus diuinæ naturæ substātiā suscepto carnis habitu variauit. Et si vis, q̄ ille, qui de nouo ingredit religionem vel prælationem, debet in morib. & conditionibus, & ex toto mutari, sicut phęnix, qui ex toto se renouat & immutat. Vnde nota, quod ipse debet

Mutare {
- Aspectuum vagabilitatem,
- Vestituum curiositatem,
- Affatuum stultiloquacitatem.

De mutatione enim vagabilium aspectuum dr̄.3.Reg.20. de propheta qui aspersione pulueris mutauit os & oculos. De mutatione vestituum dicitur Genesi. 35. Mundamini, & mutate vestimenta vestra. De mutatione aūt affatuum.i. locutionum dr̄.1.Reg.21. qd̄ Dauid mutauit os suum coram achis &c. sufficit. Vide infra de transfiguratione, & supra de cōuersatione, & in multis alijs locis

Mutuo.

Nota, q̄ mutuo & inuicem sunt idem. Et est mutuo idem qd̄ simul vel æqualiter. & sumit
A in bono, & in malo. Sed quocunq; modo sumat, sēp signat societatem, participationem vel communitatem. Dicamus ergo, q̄ est vnum mutuo virtuosum, & vnū mutuo vitiosum. Mutuo virtuosum denotat mihi copulam & charitatem bonorum. Sicut.n animalia eiusdem speciei solent se mutuo diligere, quia teste scriptura, omne animal diligit simile sibi, ipsi planetæ solent virtutes influentias sibi mutuo communicare, signa etiam dicuntur se mutuo aspicere, sic pro certo viri iusti mutuo se diligunt, se mutuo aspiciunt, se mutuo visitant, bona sua spiritualia & temporalia communicant mutuo iuxta illud Luc.6. Date mutuum, nihil inde sperantes. Vnde nota, quod nos debemus nos

Mutuo {
- Salutare,
- Visitare,
- Copulare,
- Affectare,
- Adiuuare.

Debet in nobis esse mutua salutatio, sicut dr̄ Exo.8. q̄ salutauerunt se mutuo verbis pacificis. Item mutua visitatio. vnde 2.Para.25. Veni, & videamus nos mutuo. ¶ Itē mutua copulatio seu concursus, & associatio, quia.s. boni sp sunt per verā concordiā & amicitiā mutuo colligati. Vnde dr̄ de cortinis tabernaculi Exo.26. quod erant mutuo copulatæ. ¶ Itē mutua affectatio, qa .s. vbicunq; sumus, per verū amorē nos debemus per desideriū mutuo mentaliter aspicere, & bona alter alterius mutuo affectare. Vñ dr̄ de Cherubin Exo.25. Respiciunt se mutuo versis vultib. in ppitiatoriū. Vide supra de Cherubin. Itē mutua adiuuatio. Nā elephantes qn̄ cadūt, mutuo si possunt se adiuuāt, & releuant. Cerui ēt transeundo vada & flumina mutuo se supportant. Sic boni in suis necessitatib. mutuo se releuant, atq; iuuant ad Gal.4. Alter alterius onera portate &c. Vnde etiam Eccl.4. dicitur. Si duo sunt, fouebuntur mutuo. Et sic signat in bono. ¶ In malo vero dicendo, dico, q̄ mali solent mutuo per luxuriam se fędare, per inuidiam murmurare p malitiam rebellare. De mutua fędatione dicitur Leu.20. Turpitudinem suam mutuo reuelauerunt. De mutua murmuratione dicitur de fratrib. Ioseph. Gen.28. quod mutuo loquebantur, dicentes. Ecce somniator venit. De mutua impugnatione dicitur.2.Para.20. q̄ exercitus filiorum Aman, Moab & Seyr, mutuis se concidere vulnerib. & Iud.6. dicit, quod se mutua cede truncabāt. Et hæc de mutuo sufficiant tam in bono, q̄ in malo. Vide supra de inuicem, & infra de pariter

Mutus

Nota, quod mutus est ille, q̄ loquendi non habet possibilitatem. Et potest mutus accipi in bono, & in malo. Vnde breuiter loquendo, possum notare, quod mutus signat tam in bono, quam in malo scilicet

Virum {
- Perfectum & patientem,
- Negligentem,
- Ignorantem,
- Munera diligentem,
- Verecundantem.

Dico ergo, quod homo fit spiritualiter mutus ratione patiētiæ, & sic illi fiūt muti, qui in iniurijs & tribulationib. non obiurgant, nec murmurant, nec respondent, sicut erat Christus. de quo Esa.53. Sicut ouis coram tondente se obmutuit, & non aperuit os suum. Et tales pro certo debemus esse, iuxta illud Eze.3. Et eris mutus, nec quasi vir obiurgatus. Item fit homo mutus ratione negligentiæ, quia.s. multi sunt ita negligentes proponere verbū Dei, vel dicere, & confiteri propria peccata, quod videntur penitus esse muti. De quibus Esa.56. Vniuersi canes muti, non volētes latrare. ¶ Item fit homo mutus ratione ignorantiæ, qui.s. nescit aliquid dicere de bono. 1.Cor.12. Ad simulachra muta, prout ducebamini, euntes. ¶ Item fit mutus ratione iniustitiæ, sicut videmus, qd̄ mali iudices, & prælati, si volūt aliquem corrigere, statim fiunt muti, & statim omittunt cōtra eū latrare, si aliquid munus proijcitur in os eorū. Vmbra.n. Hyenæ facit obmutescere canes. Rana etiam nemorum seu arborum proiecta in os canis ipsum obmutescere facit. Si ēt canis vellet aliquem mordere, si ei proijciatur aliqd̄ os carnosum, statim solet cessare à latratu suo pariter, & a morsu, os.n. carnosum recipit, & latrare, vł mordere cessat, & omittit, & sic homo liber effugit, & euadit. Sic vere vmbra Hyenæ, i. affectio parentum carnalium, Rana loquax, i. applausus adulatorum fallacium, os carnosum, i. abundātia bonorum suauium, solet facere canes mutos, i. prælatos & iudices à latratu reprehensionis, & a morsu correctionis penitus alienos. Quia proculdubio sicut ad sensum videmus, tales efficiuntur hodie muti quantum ad correctionem faciendam, aut propter carnalem affectionem, aut propter verbalē deceptionem, aut munerum acceptionem. Et ideo de talibus mutis correptorib. in persona Balaam dicitur.2.Petr.2. Correptionem habuit suæ vesaniæ subiugale mutum animal. Talis.n. dicitur subiugale mutum.i. animal quod est sub iugo, quia.s. tales sub iugo iustitiæ detinentur. ¶ Item fit hō mutus ratione verecundiæ, sicut sunt illi, qui præ verecundia omittunt confiteri. Quia sicut lupus suo anhelitu facit hominem mutum & raucum, sic diabolus sua suggestione facit hominem in confessione peccatorum, & alias, præ verecundia taciturnum. Talis erat ille quem dominus curauit, de quo dr̄ Marc.7. quod adduxerunt ei surdū & mutum, & sanauit eū. Peccator.n. dicitur surdus, quando non vult audire prædicationem vel correctionem, tunc vero dicitur mutus, qn̄ nō vult dicere peccata sua per confessionem. Istum tamen dñs sanauit per suam gratiam & inspirationem, ita quod tunc potest dici illud Mat.9. Locutus est mutus, & admiratæ sunt turbæ. Peccator enim dicitur mutus, quia nullum verbū bonum potest proferre, nec.s. confessionem, nec orationē, nec gratiarum actionem, nec correptionem, nec prædicationē, nec informationem, similis crocodilo, q̄ dicitur animal penitus mutum. Sed talis mutus tunc loquitur, quando peccator ad loquendum virtualiter, & vtiliter edocetur. Et ideo quando Deus dignatur talibus vocem bonæ locutionis reddere, bene debemus ipsius mirabilia commendare, dicentes illud Mar.6. Bene omnia fecit surdos fecit audire, & mutos loqui. Sic ergo patet, quomodo peccator spiritualiter efficitur mutus ratione patientiæ, ratione negligentiæ, rōne ignorantiæ, ratione iniustitiæ, ratione verecundiæ. Vide supra de lingua & infra de tacere

Hic est finis literæ.M.

Incipit litera.N.

Naaman.

Nota secundum, quod tangitur A
in historia libri regum.s.4.Reg. 5. quod Naaman, qui interpretatur decorus vel pulcherrimus, commouens. vel commotio, cū fuerit diues & sufficiens, iuit quęrere remediū. Fuit etiam infectus & inficiens: fuit humilis & obediens: fuit cōmotus & concutiens: fuit in aqua se discutiens: fuit sanatus & proficiens: fuit liberalis & compatiēs: fuit decorus, & conue-

& conueniens. Iste igitur typū gerit hoīs penitentis, q. s. primo est diues per gratiā baptismalē, tādē vero fit leprosus p culpā & infectionē criminalē postea vero fuit cōmotus per cōtritionē cordialē, tādē septies in Iordane (q interptat riuus iudicij) fuit lotus p pniam sacramentalē. Postea aūt liberalis, & largus per eleemosynā tpalem. Tandem factus est sanus & mundus per restitutā gratiā spiritualem. Et sic factus est Deo & hominibus gratus & decorus per conuersationem honestam & virtualem. Concorda cœtera prout vis.

A **Naas.** Naas fuit rex filiorum Amō, q pactū cū filijs Israel noluit facere nisi eruerēt ipsis oculos suos dexteros sicut dr. 1. Reg. 11. Interpretatur aūt Naas serpens, vel coluber, augurans vel augurium. Iste ergo pōt significare diabolū, q est coluber & serpens antiquus, & auguriorū magister & autor, & filiorū Amā. i. reproborum īperator & rex, qui p certo cum viris Iabes, q interpretat dolor aut siccitas. i. cū viris pęnitentib. siccis, dolentib. & abstinentib. nititur pactum facere valde malum, videlicet, q dexteros oculos ipsorum, s. fidem & sapientiam spiritualem eis auferat, & oculos sinistros. i. sapientiam terrenorum ipsis solummodo dimittat. Vide alia & applica sicut placet.

A **Naason.** Interpretatur coluber murmurans, vel serpēs inutilis, siue augens dolorem, siue augmentum iniquitatis &c.

Nabal. Nabal interpretat stultus vel insipiēs. Et fuit ille, q fuit diues in mōte Carmeli, cui[9] vxor fuit Abigail &c. Vide historiā. 1. Re. 25. & applica prout vis.

A **Naboth** Naboth fuit ille, quem iniquissimus rex Achab & Iezabel vxor sua fraudulenter occidi fecerunt, quia hęreditatē patrum suorum. s. vineā ipsius p faciendo horto oleum ab ipso habere nequiuerunt. Interpretatur autem cessio, vel prophetia, siue concludens, aut superueniens. Hæc si vis applica ad Christum, qui pro conseruanda hæreditate, videlicet genere humano, à pessimo rege diabolo & Iezabel synagoga sua, fuit occisus, & sanguis ei[9] à canib. i. a fidelib. per fidem, & deuotionem lambitus, & receptus. Vide historiam. 3. Reg. 21.

A **Nabuchodonosor** Qui interpretat sedēs in angustia, fuit rex Babylonis, pessimus & superbus, qui. s. filiorū Israel fuit inimicus. Et postquā regna multa & plurima deuicerat, & Hierusalē destruxerat, & filios Israel captiuauerat, in bestiam fuit mutatus & trāsformatus, & à regno ē eiectus, atq; fugatus, & finaliter ad regnum & figuram pristinam restitutus. Igit dicam, q iste pōt tyrannos impios significare, qui. s. oēs nitūtur vincere, & subiugare, & omnib. superbe & crudeliter īperare, sicut de alio Nabuchodonosor dr Iudith. 1. & 5. qd ipse oib. terris voluit principari, Deus terræ voluit appellari, non obedientes sibi per seruos suos molestari, filios vero Israel per holofernum voluit eneruari. Quia reuera tyrāni & superbi oēs volunt suppeditare. Iudith. 1. Ad omnes misit nuncios Nabuchodonosor rex. Deum præter se nullum vnr credere vel formidare, imo Deos terrę videntur esse, inquā tum pro libito voluntatis omnia solent facere, vel tractare. Vnde pro certo serui & amici eorum videntur eos deos terræ dicere, & credere, & tanquam Deos colere & honorare Iudith. 5. Ostendam tibi, quod non est Deus nisi Nabuchodonosor, & probabo quoniam Nabuchodonosor sit dominus vniuersæ terræ. Et ideo isti solent omnes alios grauare, & infestare, & potissime filios Israel. i. Deum videntes & cognoscentes, hoc est dictū, viros ecclesiasticos & scientificos solēt turbare & molestare; & oēs bonos depaupare & eneruare, vt soli possint dij & domini apparere, & soli alijs imperare. vnde Iudith. 3. dr, quod rex Nabuchodonosor præcepe rat Holoferni principi militiæ suæ, vt omnes deos terræ exterminaret, vt ipse solus diceretur Deus. Et si vis, nota de talibus malis Nabuchodonosor quod isti

Innocentes iniuste subigunt,
Ignorantes in summis erigunt,
Vitam suam vt brutum transigunt.

Isti ergo iniuste subigunt innocentes. Exēplo Nabuchodonosor, qui tres pueros in fornacem ignis indebitè mitti iussit, sicut patet Dan. 3. ¶ Item indigne erigunt ignorantes. Vñ de Nabuchodonosor dicitur Dan. 3. q ipse erexit statuā aureā, & voluit, q oēs ipsam statuam adorarēt, ipse etiā ipsam vna cum alijs adorauit. Sic re uera mali principes solent statuas, dum tñ sint aureæ. i. viros ignorātes, dum tamen sint diuites, sursum erigere & promouere, & eorū cōsilijs taliter credere, q ipsos videnē, vt deos habere, atq; colere, & eos velle per alios adorari, ipsosq; plus q̄ deceat honorari. Adora te statuā, q̄ fecit erigi Nabuchodonosor rex. Dan. 3. ¶ Itē isti sunt vitā suā, vt bestię transigentes. i. carnaliter, & bestialiter viuentes, & cōuersantes, sicut de Nabuchodonosor legitur Dan. 4. q ipse in bestiā fuit mutatus, & ab hoīum consortio segregat[9], & feris & bestijs sociat[9]. Quia reuera multi sunt hodie tyranni & principes q solam videntur sapere bestialitatē, & hoīum hoc est dictu personarum rationabilium fugere societatē, & ferarum & bestiarum. i. crudelium balliuorum & carnaliū sociorum sectari, & diligere vilitatē & feritatē. Dan. 4. Tibi dr Nabuchodonosor rex, regnū tuū transibit à te, & ab hoīnib. te eijcient, & cū feris & bestijs erit habitatio tua. Sic igit patet, qūo mali principes & tyranni possunt per Nabuchodonosor significari, & qūo digni sunt sedere in angustia, & regno suo finalr spoliari. ¶ Sed si vis forte ad bonū ,ppositū applicare, notabis, p Nabuchodonosor futura ,pspexit. s. ,pcessum quatuor monarchiarū in statua & arbore. Dan. 2. & 4. Seipsum correxit. s. post mutationē in bestiā, & figuræ restitutionē. Dan. 4. Vtiles erexit. s. Danielē, Sydrach, Misach, & Abdenago, q fuerūt cōstituti sup regnū & prouinciā Babylonis. Impios despexit, s. q iniuste accusauerūt Sydrach, Misach, & Abdenago, quos in fornace fecit cōburi Dan. 3. Sic vere boni principes possunt cōparari Nabuchodonosor, qui interpretat sedens in angustia, p eo, q isti sp sunt in angustia p p sollicitudinē, & ditationem. s. super regimē subditorū. Dan. 2. Vidit Nabuchodonosor somnium, & contritus est spiritus eius. Dan. 4. Ego Nabuchodonosor quietus eram in domo, & florens in palatio meo. Somnium vidi quod perterruit me, & cogitationes meæ in stratu meo & visiones capitis mei conturbauerunt me. ¶ Item futura p uident per sapientiam & discretionem. Dan. 2. Est Deus in cælis reuelans mysteria, qui indicauit tibi rex Nabuchodonosor q̄ ventura sunt. Itē seipsos corrigunt per pniam, & virtutum recuperationem. Dan. 4. Ego Nabuchodonosor oculos meos ad cęlum leuaui, & sensus meus redditus est mihi, & altissimo benedixi. sequitur. Et figura meā reuersa est ad me & in regnū meum restitutus sum, & magnificentia amplior reddita est mihi. Vide historiā, & applica de pœnitente, qui post lapsum resurgit perfectior. ¶ Item vtiles & prudentes exaltat, & erigit. s. ad honorem & promotionem. Dan. 5. Nabuchodonosor cecidit in faciem suam, & adorauit Danielē, & ipsum extulit in sublime, & munera magna dedit ei, & cōstituit eum principem super omnes prouincias Babylonis. ¶ Item malos deprimit, & despicit per iustitiam, & punitionem. Vnde de Sedechia rege impio dicitur Hier. 39. Cōprehensus adductus est ad Nabuchodonosor, qui excœcauit, ligauit, & captiuauit eum. Et hoc de Nabuchodonosor sufficit tam in bono, quam in malo.

Nabuzardan Interpretatus est ,pphetauit paleas, vel ,pphetia alieni iudicij. A

Nachor. Interpretatur requiescens lux, obsecratio nouissima, requies muneris, præparatio iracundiæ.

Nadab Interpretatur bonus, vel spontaneus. Vide historias, & applica prout volueris, qa transeo gratia breuitatis.

Nam. Nota, q ista dictio nam est aduerbium affirmandi. Ista enim certificat, & affirmat, ratiocinatur, & allegat, inducit, asserit, & demonstrat. Sumitur. n. pro qa, vel pro certè. Dicam ergo, quod nam signat omne illud, qd aliquis siue veraciter siue mendaciter nititur affirmare. Et sic dicam, quod nam signat

Deum realiter manentem,
Iustum veraciter loquentem,
Diabolum falllaciter lædentem,
Virum vanum mendaciter dicentem.

Primo ergo dico, quod ista dictio nā refertur ad Deum, qui realiter existit. Constat. n. q Deus est vnum nam, vnum quid certificum ratiocinatiuum & firmum. vnde in Psa. Nam ipse Deus meus, & salutaris meus. Vnde nota, quod in isto nam est scilicet

Potentia, qua vult honorari,
Scientia, qua vult operari,
Clementia, qua scit consolari,

De potentia ergo ipsius, qua vult honorari, & adorari, dicitur Ioan. 4.

Nam

Nã & pater tales quærit,qui adorent eũ.De ſapientia, prudentia,& ſcia eius,qua vult vtilia operari,dr̃ Eccl.16. Nam plurima opera eius ſunt in abſconſis.& Sap.9.Nã per ſapientiã ſanati ſunt quicunq; placuerunt tibi.De clementia aũt ipſius qua ſcit iuuare & conſolari,dr̃.2.Mac.1.Nã & ipſe,q habet in cęlis habitationẽ,viſitator & adiutor eſt. Patet ergo, ꝙ iſta dictio nã,allegatiua eſt,& certificatiua. Nã pro certo refert ad Deũ,q realiter exiſtit.¶Scd̃o dico,ꝙ iſta dictio nã refertur ad iuſtum,qui veraciter perſiſtit.Iuſtus.n.eſt vnum nã,vnũ q̃a,vnũ,certe,vnũ q̃d ſolidũ,atq; firmũ,& hoc in operib.& verbis.De factis.n.põt dici illud Eccl.48.Nã fecit Ezechias quod placuit Deo.De verbis vero poteſt dici illud ꝙ dictũ fuit beato.Petro.Mat.26.Nam & loquela tua manifeſtum te facit.Et ſic igitur notabo de iſto nam , i.de homine perfecto,quod ſcilicet in ipſo eſt

Virtus
- Caſtitatis quæ carnem afficit,
- Honeſtatis quæ viſum reficit,
- Charitatis quæ fratrẽ reſpicit.
- Firmitatis q̃ nunquam deficit.
- Veritatis quæ verba perficit,
- Vis humilitatis,quæ ſeſe deijcit,
- Vis fęlicitatis quã Deus adijcit.

Eſt igitur in viro pfecto virtus caſtitatis carnẽ afficiens. 2. Cor. 10. Nam arma militię noſtræ non ſunt carnalia.a.Vñ de muliere dr̃ Prou.9.Nã qui abſceſſerit ab ea,ſaluabitur.Item in ipſo eſt virtus honeſtatis viſum reficiens.Vnde de ipſo dr̃ Can.2.Nã vinea noſtra floruit & 1.Cor.9.Nam ſignaculum apoſtulatus mei vos eſtis.Itẽ in ipſo eſt virtus charitatis fratres reſpiciens.Vnde de Ionatha dr̃ 1.Reg,18.Nam expoliauit ſe tunica ſua,& dedit eam Dauid,cum quo.ſ.conglutinata fuerat anima eius.Vnde vir charitatiuus erat ille qui dicebat Col.2.Nã ſi corpore abſens ſum,ſpiritu tamen pſens ſum ¶Item in ipſo eſt virtus firmitatis,ſeu ſtabilitatis nũquã deficiens.2.Para.6.Nã omnis turba ſtabat intenta.& 2.Cor.12.Nã virtus in infirmitate perficitur. ¶Item in ipſo eſt virtꝰ veritatis falſa reijciens.vnde Apoſt.dicit.1.Cor.12. Nam & ſi voluero gloriari,non ero inſipiens.veritatem.n.loquor.vñ Petro dictum fuit Mat.26 Nam & loquela tua manifeſtum te facit,nam & Galileus es.¶Itẽ in ipſo eſt virtus,& vis humilitatis ſeſe deijciens.vnde Mat.8.Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus.& Prou.4.Nam & ego filius patris mei,& tenellus corã matre mea.Iſta tamẽ humilitas creſcit in melius,quia ſicut dr̃ Luc.9.Nam qui minor eſt inter vos, hic eſt maior.¶Item in ipſo finaliter eſt fęlicitas beatum faciens.ſ.gloria Paradiſi.vnde illud.2.Mac.7.Nam fratres mei modico nunc dolore ſuſtentato ſub teſtamento æternæ vitæ effecti ſunt.Et illud,quod de ciuitate . . Paradiſi ſcribitur Apo.21.Nam claritas Dei illuminabit eã.& Baruc.6. Nam erit longe ab opprobrijs.Nam igitur refertur ad iuſtum, q veraciter perſiſtit.¶Tertio dico,qđ nam quandoq; refertur ad diabolum,qui faciliter reſiſtit.Diabolus.n.allegando, & ducendo ad malum,boniſq; cogitationib.obuiãdo,noſq; tẽtando & moleſtando,poteſt dici nam.Vnde de eo poteſt dici illud 2.Mac.14.Nam illius prauitate vniuerſum genus noſtrum non minime vexatur . Vnde de ipſo, & ſequacibus ſuis poteſt dici illud Ezec.31.Nam & ipſi cum eo deſcenderunt in infernum.¶Quarto vero dico,ꝙ iſta dictio nã refertur ad iniuſtum,ſeu ad impium,qui mendaciter inſiſtit.Vixi.n.impij & mendaces ſolent in vanis verbis & mendacib. reſiſtere,& allegando,& affirmando nunc hoc,nũc aliud oñtare.Et ſic igitur ſupponendo,ꝙ nam ſit vnus magnus mendax & fallax orator,& mendaciorũ affirmator, & ſic in pluribus impius & peccator,notare poſſumus,quod talis eſt

- Vnus & varius ſine conſtantia,
- Cæcus & inſcius ſine prudentia,
- Fallax & deuius plenus malitia,
- Fædus & ebrius madens luxuria,
- Raptor & obuius ſine iuſtitia,
- Ardens & anxius præ auaritia,
- Malorum ſocius cum impudentia,
- Pœnis obnoxius in inferni patria.

Dico ergo, ꝙ talis nam inuenitur ſine cõſtantia vanus & varius.Vnde de eo dr̃ illud Eccle. 27. Nam ſtultus ſicut luna ſic immutat̃. ¶Itẽ inuenit̃ ſine prudentia cæcus & inſcius.Vnde de eo dicam illud Mat.17. Nam ſæpe cadit in ignẽ,& ſæpe in aquam.¶Item inuenitur plenus malitia fallax & deuius,vt de ipſo & eius ſimilib.dicatur illud,quod de idolis dicitur Baruc.7.Nam cum ſint lignea & aurata,ſcietur poſtea quia falſa ſunt. Vnde de malitioſis dr̃ Luc.6.ꝙ ipſi colloquebant̃ adinuicẽ,q̃d nã facerẽt de Ieſu.¶Itẽ inuenit̃ madens luxuria,fædꝰ & ebrius.2.Mac.6.Nã tẽplũ luxuria,& cõmeſſationib.erat plenũ.¶Item inuenitur ſine iuſtitia raptor,& obuius.vnde.2.Mac.4. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat . ¶Item inuenitur ſine prudentia cęcus & inſcius,quia quamuis iſti temporaliter ſint prudentes,ſunt tamen ſpiritualr̃ ignorantes . vnde Ro.8.Nam prudentia carnis mors eſt.Et ibidem.Nã q̃d oremꝰ, ſicut oportet,neſcimus.¶Item inuenitur cum auaritia cunctis obnoxius.Lu.6.Nam peccatores peccatorib.fænerãtur, vt recipiant.¶Item inuenitur cum impudentia malorum ſocius.Lu.6.Nam & peccatores diligentes ſe diligunt.¶Item inuenitur in inferni patria tormentis ſaucius,quia ſcilicet in fine tales in infernum deſcendunt.vnde Roma.6. Nam finis illorum mors eſt.ſufficit.

Narrare.

A Nota,ꝙ narrare idẽ eſt,qđ loqui,vel dicere,vel aliquid ex ordine recitare. Vñ põt accipi ĩ bono,& in malo.In bono.ſ.qñ hõ dicit illa & narrat, quæ ſunt vtilia & neceſſaria ad ſalutem.In malo vero ſumit̃ quando quis narrat illa,quæ ſunt inutilia, vel ſaluti animæ contraria.¶Dicamus ergo,quod quidam ſunt narratores boni,& quidam mali. Boni narratores quædam

Narrant
- Deo,
- Proximo,
- Subdito.

Dicam ergo,ꝙ ſunt narratores boni & laudabiles. Sicut enim videmus in iſtis ſenſib.ꝙ pauperes narrant ſuas neceſſitates,miſeri narrãt ſuas calamitates,ægroti narrãt ſuas infirmitates,hiſtriones narrant bonorum probitates,denique doctores narrant Sophiæ veritates,magiſti narrant ſtatutorum auctoritates,ſic pro certo chariſſimi, boni debent omnia iſta narrare.Deo enim debẽt narrare omnia iſta quatuor,videlicet

- Neceſſitates naturales,
- Calamitates temporales,
- Infirmitates criminales,
- Probitates ſeu bonitates ſupernales.

Neceſſitates.n.naturales debent narrari per propriæ fragilitatis recognitionem. De quo poteſt intelligi illud Pſal.Nunquit narrabit aliquis in ſepulchro miſericordiam tuam?¶Item calamitas temporalis debet narrari per tpalium deteſtationem.vnde Gene.41.Narrauit ergo Pharao ſomnium,quod viderat.Oĩa.n.tẽporalia non ſunt niſi ſomnia quædam.¶Item iniquitas criminalis eſt narranda per confeſſionem , & recognitionem. De quo Eſa.43.Narra ſi quid habes,vt iuſtificeris.¶Itẽ bonitas,ſeu probitas ſupernalis debet narrari per laudem,& gratiarum actionem.vnde Eſa.43.Populum iſtum formaui mihi,laudem meam narrabit.Et illud Pſal. Laudationem dñi loquetur os meum.&c.& illud.Narrantes laudes dñi & cæ. Iſta ergo ſunt,quæ debemus narrare Deo.¶Item dico , qđ q̃dam ſunt q̃ debemus narrare proximo.Et ſic nota , quod proximo ſunt quatuor principaliter narranda, ſcilicet

- Summæ veritatis eruditio,
- Dei voluntatis reſeratio,
- Dei bonitatis miſeratio,
- Charitatis Dei demonſtratio.

Narrent igitur prælati proximis ſapientiæ eruditionem per prædicationem.vnde Eccl.25. Beatus qui inuenit amicum verum,& qui narrat iuſtitiã.De qua alias dr̃ Eccl.6.In multitudine presbyterorum prudentium ſta,vt oẽm narrationem Dei poſſis audire.¶Item narranda eſt proximis bonitatis Dei miſeratio per laudẽ & gratiarum actionem ṗs.Narrabo nomen tuum fratrib.meis,in medio Eccleſiæ laudabo te.¶Item narranda eſt eis legis diuinæ ordinatio per iudiciariam impoſitionem.Exo.4.Narrauit Moyſes Aaron oĩa verba dñi.¶Item narretur diuinæ charitatis operatio per ſuorũ beneficiorũ recordationẽ pſa. Venite & narrabo vobis oẽs,qui timetis Deũ , quanta fecit aĩæ meæ.¶Item dico,ꝙ quædam ſunt narranda ſubdito.ſ.ſuperiorum probitatis ſeu ſanctitatis perfectio,ſeu declaratio per ſuarũ virtutum imitationem & impreſſionem.4.Reg.8. Narra mihi oĩa magnalia,quæ fecit Eliſeus.Et illud 1.Mac.3.De prælijs Iudæ narrabant omnes gentes.Et merito, quia pro certo hiſtoricę narrationes melius à ſimplicib.retinentur,& ad effectum ducuntur.Eccl.39.Narrationem virorũ nominatorum conſeruabit.Ideo bene dicitur talib.Eccl. 8. Non te prætereat narratio ſeniorum.Ergo breuiter loquẽdo,narratio(vt communiter)pertinet ad laudem diuinam, & ad operum ſuorum magnificationem. Nã ſicut ſacra ſcriptura nobis ĩnuit,mirabilia & eius beneficia ſunt laudãda,ſ.

Altis ſermonibus,

Dico altis ſermonib.& patenter.

Cunctis temporibus, tenter. vñ in Psal. dr Narrate in tur
Bonis hominib. rib. eius. ¶ Item cunctis tpib. & frequēter. vñ in Psa. Vespere, & mane, & meridie narrabo, & an nunciabo laudē tuā. ¶ Item bonis hoib. & prudēter. Psa. Nō
D moriar, sed viuā, & narrabo opera dñi. Et illud pdictū. Venite, & narrabo oēs, qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. ¶ Sed adhuc dico, q narratio capitur in malo. Et sic accipitur pro verbis & narrationib. fatuorum & importunorum, deceptorum & hæreticorum, detractorum, & odiosorum. Est ergo narratio fatuorum, quę est tædiosa. De qua Eccl. 21. Narratio fatui quasi sarcina in via. ¶ Item est narratio deceptorum, quæ est vitiosa. vnde in Psa. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed nō vt lex tua. ¶ Item est narratio detractorum, quæ est odiosa. De qua Eccl. 27. Narratio peccātium odiosa. Sufficit. Vide supra de loqui.

Nares.

Cū nares sint corporis partes, quæ sensus odoratus sunt, ꝓprium subiectum, vna tñ cum quibusdam pomulis interiorib. in quib nerui odoratitij inserun tur, quib. spiritus attractus, & emissus præsentatur, ita quod qualis odoris res existat, discernitur ab eisdem, sicut ponunt Constantinus & Auicenna, possum igitur moraliter dicere, quod per nares signatur scilicet

Discretionis virtus,
Deuotionis actus,
Solationis flatus.

Nares. n. discretionis sunt aperiendæ. Istæ. n. sunt, quæ discernunt inter bonos & malos odores, & inter famam infamiā & singulorum. Equus. n. qui habet nares apertas, nobilior reputatur, sicut de equo dr Iob. 39. Gloria nariū eius terror. Aduerte tñ quod nares aliquorum sunt nimeæ, & isti sunt malitiosi, qui more simeæ habēt nares tortas, & peruersas, & per malitiam deuias & subuersas. Figurati in idolis, de quib. dr. Sap. 15 q illis non est visus ad videndum, neq; nares ad percipiendū spiritum. Aliorum etiā nares sunt nimis impletæ humorib. sicut patet in theumaticis, qui non percipiunt bonos, vel malos odores. Sic discretio quorundam ita est per carnaliatem obtusa, quod nō bene percipit cognoscenda. Num. 11. Comedetis inquit carnes donec exeant per nares vestras. & Amos. 4. Ascendere feci putredinem castrorum vestrorum ad nares vestras & rediistis ad me. Bene ergo figuraliter dr Leu. 21. quod ille, qui habebat nasum nimis paruum, grandem vel tortum, non debebat in tabernaculo ministrare. ¶ Nares deuotionis sunt reficiendæ. s. bonis odorib. virtutum, & suauitate gloriæ Paradisi. Iob. 27. Spiritus Dei in narib. meis. Et illud Can. 7. Nasus tuus sicut turris libani. Quod est contra multos, de quib. dr in Psal. Oculos habent, & non videbunt, nares habent, & nō odorabunt. Quia. s. mali libentius odorant tpalia, quam ęternalia, vana, quam sana, transitoria, quam permansoria. Sap. 2. Fumus & flatus est in narib. vestris. ¶ Nares elationis sunt
B afficiendæ. Nares. n. ex quibus excessiue exit & spirat halitus & spiritus, hominum iratorum & elatorum signat superbiā & elationem. De qua potest dici illud. 2. Re. 22. Ascendit fumus de narib. eius & ignis de ore eius. Quæ. s. debent reprimi, & ne nimis effluant, moderari. Nam sicut bubalo imponitur circulus in narib. vt ad laborem ducatur, atq; regatur sui ēt & porco imponitur circulus in naribus, ne p ipsos pratum lædatur, seu fodiatur, sic verē circulus tpantiæ est hoini imponendus, seu etiam si necesse sit, circulus violentię est superbis & maliuolis narib. apponendus, vt proteruus bonū facere doceatur, vel saltē ne plus debito lædere pmittatur. Vnde illi Sennacherib. dixit dominus 4. Reg. 19. & Esai. 37. Ponam ergo circulum in naribus tuis, & reducā te p viam per q̄ venisti. Iste est ergo circulus aduersitatis & tribulationis, quē Deus qnq; in narib. elationis, & superbiæ malorum imponit, ne bonis noceant quantū vellent. Vñ de Leuiathan dr Iob. 40. Nunquid pones circulū in narib. eius, aut armilla perforabis maxillā eius? quasi diceret. Difficile est fieri de superbis, & tñ faciendum est, ne seuiant. Sicut etiam ibidem dr de Behemoth. In oculis eius quasi homo capiet eum, & i sudibus perforabit nares eius. vnde Eze. 23. dicitur cuilibet impio vel tyranno: nasum tuū & aures præcident, & quod reliquum fuerit, gladio concident. s. demones finaliter in inferno. Et merito, quia pro certo nares malorum signo nequitiæ, signo luxuriæ, signo lasciuiæ, signo superbiæ præ cæteris sunt signatæ. De signo nequitiæ dr Apoca. 20. q illi, qui non acceperunt characterem bestiæ in naribus, aut frontib. aut manib. suis, vixerunt, & regnauerunt. q. Character nequitiæ & malitiæ in narib. elationis pōt ostēdi. De signo luxurię dr Prou. 11. q circulus aureus in narib. suis mulier pulchra, & fatua. De signo curiositatis & lasciuiæ, qua. s. superflue delectantur in bonis odoribus, dr Eze. 6. Replēres terram iniquitate conuersi sunt ad irritandum me, & ecce applicant ramum ad nares suas: de signo vero superbiæ potest dici illud Esa. 2. Quescite ab homine cuius spiritus in naribus eius, quia excelsus reputatus est ipse. Et hoc de naribus sufficit, & de naso.

Nasci. Natus. Natiuitas.

Nota, qđ natiuitas sumit i bono & in malo, sumit naturaliter & moraliter. Et io oia in vnum complectendo, possumus notare, quod inuenitur A

Natiuitas:
- Laboris,
- Amoris,
- Nitoris,
- Decoris,
- Honoris,
- Horroris,
- Terroris.

Prima est natiuitas naturalis: secunda est supnalis. s. Christi vel virginis gloriosæ: tertia est natiuitas baptismalis: quarta est natiuitas lætitiæ æternalis: quinta est natiuitas eminentiæ temporalis: sexta est natiuitas nequitiæ criminalis: septima est natiuitas infernalis. Hō. n. aut nascit in natura, aut super naturā, aut in gratia, aut in gloria, aut in fortuna, aut in culpa, aut in pęna. ¶ Dicamus ergo primo, q est natiuitas naturalis, q̄ est miserabilis & tędiosa. sicut. n. dr Iob. 5. Homo nascitur ad laborem, & auis ad volatum. Nam sicut videmus, qđ sol ab ortu vsq; ad occasum non cessat currere, fluuius de fonte ex quo nascit vsquequo absorbeatur à mari, non cessat fluere, arbor ex quo de terra nascitur, ventis & turbinibus solet exponi, flatibus, frigoribus & calorib. arceri, & quousq; de terra tollatur, nō cessat aeris passionib. subiacere, sic vere hō ex quo oritur & nascitur, vsquequo de terra colligitur, vsq; ad occidentē vitæ suæ ducatur, & per mare mortis absorbeatur, non cessat pœnis & laboribus fatigari, flatibus & turbationib. agitari, & molestari. Quod bene pronunciat puer cum nascitur, qui s. nascitur eiulando, & lachrimando, quod facit secundū Augu. tanquam prænuncius, & propheta calamitatis & laboris miseriæ & angustiæ, ad quam intrat. De quo lamentabiliter dr Iob. 13. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs & cæt. Vide eam supra de homine. B
Ista enim natiuitas habet quatuor annexa, videlicet
Carnis debilitatem [Homo natus de muliere]
Vitæ labilitatem [Breui viuens tempore]
Pœne flebilitatem [Repletur multis miserijs]
Mortis necessitatem [Qui quasi flos egreditur]
Nascitur (dico) homo ad carnis debilitatem & fragilitatem quod ostenditur cum dicitur [Homo natus de muliere] Homo enim dicitur ab humo, vel ab humore. Mulier vero dicitur quasi mollis aer. Ad denotandum, quod omnis homo, qui de muliere nascitur, est

Fragilis sicut mulier,
Vilis sicut humus,
Debilis sicut humor.

Sicut. n. Io. 3. dicitur, Qđ natū est de carne, caro est. Quia sicut dr Iob. 25. Difficile est, qđ mundus appareat natus de muliere. Plumbū. n. sm Arist. de argento viuo & de grosso & immundo sulphure generatur. & ideo grossum & impurum est metallum, ita quod eius immunditia nunquam ex toto tergitur vel lauatur. Sic vere qa homo de vili materia & fragili. s. à muliere sumit originem necesse est, quod fragilitatem & vilitatē attrahat, à quā nullus quaudiu vixerit, ipsum lauat. Homo. n. nascitur non solum cum vilitate & fragilitate naturæ imo, etiam cum vilitate culpæ, & maxime culpæ originalis & fomitis carnis, q nunquam ab homine eradicatur, vel aufertur. vnde Eze. 16. In die qua nata es, non est præcisus vmbilicus tuus. Vmbilicus. n. carnalem delectationem vel originalē defectionē designat, quia sm Greg. Viris luxuria in lūbis est, fæminis in vmbilico. ¶ Nascitur ergo homo ad carnis fragilitatem & debilitatem. ¶ Deinde dico, quod homo nascitur ad vitæ labilitatem & tenuitatem [Breui inquit viuens tempore] Homo. n. est sicut piscis, qui dicitur Ephemeron, qui eadem die, qua nascitur, moritur, & finitur. Quia procul dubio illa eadem die, qua nos in mundum nascimur, & venimus, mortem nostram incipimus, & continue mortis terminis propinquamus. Teste. n. Greg. Vita præsens nihil aliud est, quam prolixitas q̄dam mortis. vnde dicit Sen. epistola. 23. quod quotidie C

morimur,

morimur,& continue demit aliqua pars vitæ nostræ, & tūc quoq; cū crescimus,vita nostra decrescit.Sapiens ēt Sap. 5. dicit,ꝙ nos,vt nati sumus,continuo desinimus esse.& Eccl. 44.dr̄ de malis,ꝙ perierunt quasi qui non fuerūt,& nati sunt quasi non nati[Breui ergo viuens tpe]quia sicut dr̄.Oīs potentatus breuis vita.Nascit ergo hō ad vitæ labilitatē & tenuitatē.
D ¶Deniq; nascit hō ad mundi pęnalitatē & flebilitatē [Repletur inquit multis miseris]Et re uera hō nascit ad miseriā & ad pœnā,quia ex quo hō natus fuerit,nūquā pōt dies aliqua pertransire,quin ipsum contingat multis laborib. & miserijs desolari.Teste.n.Sene.Qui optat hoīni,ꝙ tribulationib.careat,optat ipsum nō esse hoīem.Quia(ſm Isidorū de summo bono)impossibile est,quod hō sit, & tribulationes non patiatur[Multis ergo repletur miserijs]Super quo dicit beatus Bern.in quodam sermone. In sordib. inquit generamur,in tenebris confouemur,in dolorib.parturimur. Nam ante exitum matres oneramus,in exitu matres vt viperæ laceramus,post exitū statim nostrā miseriā deploramus.Quid plura?Bene legitur[Multis repletur miserijs[Nascitur ergo ad mundi pęnalitatē,& asperitatem seu flebilitatē . Quarto nascitur ad mortis necessitatem & asperitatē.Sicut.n.in Syllogismo maior & minor ordinantur ad cōclusionem,ita qđ maior vel minor non ꝓponitur nisi,vt conclusio subsequat, sic ꝓ certo natiuitas sicut ꝓpositio maior,vita vero sicut ꝓpositio minor,ad mortē sicut ad cōclusionē ordinant,ita ꝙ ex istis duab. ꝑmissis.s.ex natiuitate & ex vita mors necessario cōcludit,& ꝑ modū conclusionis finalis ex duab.ꝑmissis ꝑdictis necessario subinfertur.Et istud est,ꝙ dicit Senec. in quadam epistola.Quib.inquit nasci contigit,& mori restat. Et hoc ondit cū dr̄.Quasi flos egreditur & conteritur , & fugit velut vmbra.Flos.n.in suo principio valde est pulcher in fine tn̄ siccus efficitur,& contritus.sic hō &c.quia sicut dr̄ Esa.40.Exiccatum est fœnum,& cecidit flos.De tali ergo natiuitate dr̄ Eccl.14.Generatio carnis & sanguinis alia finitur & alia nascitur. Ad hoc.n.fluuius nascitur,vt post multos discursus in mari terminetur.sic homo non alia causa nascitur nisi vt post multos labores ad mare.i.ad mortis amaritudinē reuertatur.vnde Eze.21.vr̄ dictum homini.Reuertere ad vaginam tuam,in locum,in quo creatus es,in terra natiuitatis tuæ iudicabo te.Mors.n.dicitur vagina nostra.Mors etiā terra natiuitatis nostræ dr̄,eo quod natiuitas nostra ad mortem finaliter ordinatur.Sicut igit patet,quomodo natiuitas nostra includit mortis necessitatem,mundi pęnalitatē, vitæ labilitatem carnis debilitatem.Patet ergo,ꝙ est natiuitas naturalis,q̄ est miserabilis & tędiosa.
E ¶Secundo principaliter dico,ꝙ est natiuitas supernalis , quæ est amicabilis & amorosa.Et ista est natiuitas Christi vel virginis gloriosæ. Planta.n.aliq̄n sine semine solet nasci,ex virtute.s.celesti à supnis influente,& ex terra humorē,& materiā ministrante.sic vere Christus sine humano semine fuit natus.Nam spiritussanctus à supernis influxit.Terra vero.i.beata virgo materiam ministrauit,quia sicut dr̄ Mat.1.Qđ in ea natum est , de spū sancto est.Sicut.n.murena de serpente concipiens non parit serpentem,sed murenā,sic beata virgo Maria ex spiritu sancto concepit,spiritum tamen sanctum non peperit,sed murenam.i.corporalem hominem Christi virgini in humanitate similem parturiuit.Nam sicut Io.3.Quod natū est ex carne,caro est,quod natum est ex spiritu,spiritus est. Et iō breuiter de Christo sic nato,& sic mundo mirabiliter præsentato possumus cum gaudio dicere illud Esa. 9. Puer natus est nobis,& filius datus est nobis &c.Vbi aduerte,quod ista natiuitas nobis describitur

Tanquam { Humiliter inchoata,quia puer.
Vtiliter procurata,quia Natus est nobis.
nobiliter consummata,quia Filius. }

Vide prosecutionē infra in fine vbi agetur de Christi natiuitate.Hic aūt solū aduerte ꝙ iste fuit primus q̄ à virgine fuit natus.vñ Iob.5.Nunquid primus homo tu natus es ? & Nū. 3.Sanctificaui mihi qđ primum nascitur &c.Ista est ergo natiuitas supernalis,quæ est amicabilis,& amorosa.¶Tertio inuenitur natiuitas spiritualis,quæ est cōmēdabilis & virtuosa.& sic hō dicitur nasci,qn̄ de nouo acquirit aliquem bonū statum,siue statum gratiæ & perfectionis , siue statum pniæ & religionis,siue statum cęlestis gloriæ & saluationis:arbores.n.& herbæ diuersimode nascuntur:quędā ex folius aquę infusione:quædam ex boni seminis appositione:quædam ex diligenti plantatione & loci primi mutatione:quædam vero ex alterius rami adiunctione & insertione.Sic vere charissimi,homines nascuntur in gratia & in virtute multis modis.Quidam.s.per aquæ infusionem,& isti sunt illi,qui in baptismo in gratia generantur.Et ideo baptismus dicitur renouatio & regeneratio,quia homo,qui erat natus & genitus naturaliter ibi regeneratur & nascitur spiritualiter . vñ Io.3.dicitur,quod nisi homo renatus fuerit ex aqua,& spiritu sancto,non potest introire in regnum cælorum . ¶Item alij in gratia nascuntur per boni seminis seminationē, & isti sunt illi,qui semen verbi Dei ad statum gratiæ conuertunt. vnde in Psalm.dicitur . Annunciabitur domino generatio ventura,& annunciabunt cœli iustitiam eius,populo qui nascetur,quem fecit dominus.¶Item homo in gratia nascitur per diligentem transplantationem.Et ista est , quando quis per pœnitentiam de mundo,vel de peccato tollitur , & in religione,vel in statu gratiæ collocatur.Vnde de Enoch , q̄ fuit translatus,vel transplantatus in Paradisum terrestrem, dicitur Eccle.49.Nemo natus est in terra qualis est Enoch. ipse enim receptus est à terra.¶Item alij nascunt in gratia ꝑ boni rami insertionem,& isti sunt illi,qui per societatem & adiunctionem bonorum boni efficiuntur. De quib. in Psal. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij,q.d.bona societas bonorum patrum est causa generationis bonorum filiorum . Et breuiter de illis,qui ita spiritualiter nascuntur intelligitur illud Io.1.Qui non ex sanguinib.neq; ex volūtate carnis,neq; ex voluntate viri,sed ex Deo nati sunt.Et bene dicit non ex sanguinibus,quia.s.puer quandiu est in ventre & in sanguinibus matris,non potest dici natus.Cum vero à ventre matris egreditur,frigido aeri exponitur pelle secundina exuitur,lacte nutritur,tunc proprie dicitur natus.Sic vere illi,q̄ in sanguinibus carnalis affectionis nutriuntur, & qui in vtero matris suæ.i.in amore matris suæ mundi vel carnis detinentur,nati spiritualiter non dicuntur.Ideo de talibus videtur dictum illud Ioān.3.Quomodo potest homo denuo nasci,cum sit senex?Sed pro certò cum ab ūtero mundani amoris extrahitur per eius abominationem, quando secundina carnalis infectionis exuitur per castitatis mundificationem, quando frigido aeri.i.tribulationum pœnitētiæ exponitur per omnis miseriæ tolerationem,quando insuper lacte doctrinæ nutritur per sapientiæ degustationem,tunc dico, qđ spiritualr̄ nascitur,& apud Deum penitus innouatur.Vt de eo dicatur illud Oseæ.2.Expoliem eam nudam , & statuam secundum diem natiuitatis suæ.Et possumus notare , quod illi dicuntur ex Deo spiritualiter esse nati , qui sunt scilicet

Iustitiæ sectatores,
Nequitiæ contemptores,
Concordiæ dilectores,
Constantiæ professores.

De iustitiæ sectatoribus dicitur.2.Io.2.Qui facit iustitiam,ex Deo natus est . De nequitiæ contemptorib.dicitur.1.Ioan.3.Qui natus est ex Deo,non peccat. De cōcordiæ dilectoribus dicitur.1. Ioan.4. Omnis qui diligit fratrē suum,ex Deo natus est.De constantiæ vero professorib. dicitur.1.Io.5.Omne quod natum est ex Deo,vincit mundum. Patet ergo,quod inuenitur natiuitas spiritualis & virtuosa. G
¶Quarto dico,ꝙ inuenit natiuitas æternalis & gaudiosa, & ista est quando homo nascitur cęlo . Et secundum istum modum mors sanctorum dicitur natale,quia.s.Paradiso nascuntur.Vnde de ipsis dicitur Io.16.Non meminit pressurę propter gaudium,quia natus est hō.& Lu.1.dr̄.In natiuitate eius multi gaudebunt.¶Quinto dico,qđ est q̄dam natiuitas temporalis & deliciosa,& ista est promotio gloriæ temporalis.Hō.n.tunc mundo nascitur,quando ad mūdi honores emittitur vel etiam parturitur . Vnde ille tūc dicitur natus, qui mundi prosperis & diuitijs est formatus.Vnum tamen est notandum,quod tales sic nati solent scilicet

Carere { Scientiæ veritate,
Constantiæ firmitate,
Lætitiæ amęnitate,
Munditiæ puritate,
Iustitię æquitate. }

Tales.n.q̄ in prosperitate nascunt,sunt vt cōiter cœci & ignorantes. Mundus n.est sicut canis,qui suos filios parit cęcos. Quia pro certo tales,qui in mundi dignitatib.& eminentjs nascūtur, pariunt & promouentur,& ignorantes & cœci sępissime dinoscuntur.vnde Io.9.dicitur,ꝙ ꝑteriens Iesus vidit hominē cœcum à natiuitate . vnde ibidem dicitur . Hic est filius vester,

veſter,de quo dicitis qa cœcus natus eſt.¶Itē tales ſunt(vt cōiter)debiles,& non durātes.non.n. perſeuerat gloria mūdanorū.Vnde de hedera Ionæ dr̄ Ionæ.4. ꝙ ſub vna nocte nata eſt hedera,& ſub vna nocte perijt.& Lucæ.8.dicitur de ſemine,quod ſtatim natum aruit,quia nō habebat humorē. ¶Item tales ſunt(vt communiter)miſeri,& laborātes Quia pro certo mundi proſperitas multis miſerijs,eſt annexa vnde Iob dicebat Iob.3.Pereat dies,in qua natus ſum,& nox in qua dictum eſt,conceptus eſt hō.Proſperitas.n.dr̄ dies,propter eius amœnitatem.Dicitur etiam nox, propter annexā aſperitatem.¶Item tales ſunt(vt communiter)immundi & petulantes.vnde Ezec.16. In die nata es, non eſt præciſus vmbilicus tuus.¶Itē tales ſunt iniuſti & male viuētes quod ſumme patet in illis,qui in Eccleſia à ſimonia,vel à carnali affectione naſcuntur,qui.ſ.iniuſtè & rapaciter) vt communiter)viuere dinoſcuntur.Eſt.n.differentia inter radios,q naſcuntur à ſole,& flumina,quæ naſcunt̄ à fonte. Quia.ſ.radij proceſſu ſunt rectiſsimi,fluuij vero ſunt flexuoſiſsimi.Sic verè illi,qui à ſole iuſtitiæ Chriſto in Eccleſia naſcūtur, & ibidem diuinitus introducuntur,rectè & iuſtè viuere cōprobātur,& ijdem filij ſolis iuſtitiæ Chriſti appellari merent̄.Ioā.1.Dedit eis poteſtatē filios Dei fieri,qui non ex ſanguinibus neq; ex volūtate carnis,neq; ex volūtate viri,ſed ex Deo nati ſunt.Sanguis.n.ſignat cōſanguinitatis affectionem.Voluntas carnis ſignat luxuriæ infectionem,ſeu quamlibet immūdam delectationem:voluntas viri ſignat ſimoniacā intētionem.Illi ergo,qui in talibus fontibus in Eccleſia naſcūtur, tortuoſe & iniuſtè incedere & viuere dinoſcūtur. Iſti autē figurātur Iudicū.11.vbi dr̄ ꝙ Iepte princeps Iſrael propriā filiā interfecit.qui.ſ.de meretrice natus erat. Ad denotādū, ꝙ illi,q à meretrice ſimonia vel à carnali amicitia in Eccleſia naſcunt̄,& introducunt̄, filiā ſuā.i.plebē ſibi commiſſam grauāt,occidunt,& ꝑdant̄.Iō bene dr̄ Deut.23. Nō igrediet̄ de ſcorto natus Eccleſiam Dei.Et meritò, qa ꝓ certo tales ſic naſcentes,& intrantes (vt communiter) male viuunt,.ſ.

Iniuſtè & crudeliter,
Immundè & carnaliter,
Superbè & inaniter,
Ignominiosè & infamiter,
Confeſtim non ſtabiliter.

Iniuſtè dico & crudeliter Iob.15.Quid eſt hō,vt immaculatus ſit, & vt iuſtus appareat natus de muliere q.d.Impoſsibile eſt, quia.ſ.ille,qui ſecundum carnem natus erat,perſequebatur eū,q ſecundum ſpiritum.ad Gal.4. ¶Item immundè & carnaliter.Iob.25.Nūquid iuſtificari pōt homo, aut apparere mūdus natus de muliere?q.d.nō.¶Itē ſuperbe & inaniter.Iob.40.Vir vanus in ſuperbiā erigitur,& tanquam pullum onagri ſe liberum natum putat.¶Itē ignominioſe & infamiter Prou.17.Natus eſt ſtultus in ignominiam ſuam.¶Item imperſeueranter,& non ſtabiliter.Iob.13.Hō natus de muliere,breui viuens tempore.Quid ergo?certè tales deberēt dicere illud Iob.3.Pereat dies.in qua natus ſum. quia ſicut dr̄ Matth.25.Bonū erat ei ſi natus non fuiſſet homo ille. Ideo bene dicitur Eccl.4.Laudaui magis mortuos, quā viuētes, & fœliciorem iudicaui illum,qui necdum natus eſt.Sed nō ſic iuſti,qui.ſ.naſcuntur de Deo,nō à carne,iuxta illud.1.Ioan.2.Omnis,qui facit iuſtitiam,ex Deo natus eſt. Et iō ſicut ſupra dixi,iſti à culpis abſtinent,quia qui natus ex Deo, nō peccat.1.Ioā.3.Impijs eminent,quia omne,quod natū eſt ex Deo,vincit mundum. 1.Io.5.Pro Chriſto ſuſtinent. Ioā.16. Non meminit preſſuræ,propter gaudium,quia natus eſt homo in mundum.Et vera continent.Io.18.Ego i hoc natus ſum, & ad hoc veni,vt teſtimoniū perhibeam veritati.Hæc eſt ergo natiuitas tēporalis & delicioſa.¶Sexto dico,ꝙ inuenitur natiuitas criminalis atq; vitioſa, & iſta eſt,quādo quis naſcitur peccato,& morit̄ gratiæ & virtuti.vnde Io.9.In peccatis natus eſt totus.Iō de peccatoribus dicitur.1. Regū.5. Nati ſunt mures,& facta eſt cōfuſio.ī horto.Sed vide ſupra §.præcedenti,vbi multa de tali natiuitate dicunt̄. ¶ Septimo dico,quòd eſt natiuitas infernalis,& iſta eſt illa,qua dānati in inferno naſcuntur,& quæ ibi de nouo veniunt,& inducūtur.De quo ī Pſal.Fiāt nati eius ī interitū.& Eccl.41.De vobis viri impij,quia ſi nati fueritis,in maledictione naſcemini &c.Sic igitur patet,quomodo diuerſimode tàm naturaliter q̄ ſpiritualiter quis poteſt naſci.Vide ſupra de generare

Natu. Vide vbi maior,& ſenectus.

Natio Nota,ꝙ natio accipit̄ pro populi cōgregatione vel pro regione, ſeu ꝓ patria vel cōitate.Et ſumitur communiter in ſcriptura pro illis gētibus vel populis qui Dei populo erant inimici,ſicut erāt Philiſtijm,Amō, Amalech.Vnde breuiter per nationes vniuerſa genera populorum denotantur gentilium.Et ideo denotandū,ꝙ ſpūaliter loquēdo,nationes ſignāt inimicos noſtros ſpirituales.ſ. A

Communitatem hominum peccatorum,
Malignitatem hominum vitioſorum,
Peruerſitatem demonum malignorum.

Omnes.n.iſtæ nationes hominibus inimicant̄,& eis ī via ſalutis plurimum aduerſant̄.vnde.1.Macha.3.Ecce nationes conuenerūt aduerſum nos,vt deſperdāt nos.Natio.n.peccatorum eſt peruerſiſsima.vnde Phi.2. Sitis ſimplices ſine querela in medio nationis prauæ atq; ꝑuerſæ,inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo.¶Natio vitioſorum eſt potētiſsima.vix.n.pōt ab aliquo ſuperari.Sicut.n.dicitur Iudic.1.filij Iſrael non potuerunt delere nationes de terra ſua,ſed tn̄ ipſas ſuperauerūt, & dimiſerūt viuere ſub tributo.Sic vero homo nūquā poteſt ex toto extirpare,vel delere nationes vitiorum de terra carnis ſuæ,& maxime vitia carnalia,ipſa tn̄ debet ſubiugare rationi,& ipſa dimittere viuere ſub tributo vt ſic ei dicat̄ illud Deu.15.Dominaberis nationibus plurimis,& tui nullus dominabitur.Et iō ꝓ populo ſuo orat Eccleſia.Ioh.2.Parce domine, parce populo tuo,& ne des hæreditatem tuam opprobrium,vt non dominentur ei nationes.¶Natio vero demonum eſt crudeliſsima.vnde Eze.31. de Aſſuer.i.de ſuperbo in figura altæ cedri dicitur, ꝙ ſuccident illam alieni,& crudeliſsimi nationum. Et ſi vis in bono dic,quòd eſt natio ſanctorum atq; iuſtorum,quæ.ſ.

Deo ſeruit & ei ſubiugatur,
Deum laudat & regratiatur,
Cum Deo ligatur atq; copulatur
A Deo iuuatur atq; viſitatur,
A Deo ſpiratur & viuificatur,
A Deo vocatur & beatificatur.

Dico ergo, ꝙ natio ſanctorum Deo ſeruit atq; ſubiugatur. Sapient.8. Nationes mihi erūt ſubiectæ.¶Item Deū laudat,& regratiatur.Pſal. Pſallam tibi in nationibus.¶Item cum Deo copulat̄.Deut.4.Non eſt alia natio tam grandis quæ habeat deos appropiquantes ſibi ſicut Deus noſter adeſt nobis. ¶Item á Deo viſitatur,qa ſicut dicitur Sap.7.Per nationes in animas ſanctas ſe transfert. ¶Item à Deo viuificatur, quia ſicut dicitur Act.10.Per nationes gratia ſpiritusſancti effuſa eſt.¶Itē à Deo beatificatur.ſ.in cœlo. Tho.13. Nationes de longinquo ad te venient.Vide infra de populo.

Nathan. Fuit propheta domini, qui.ſ.interpretatur donum,donans,vel donatus gratiæ. Fuit autem Nathan propheta domini,quia.ſ. A

Deum conſulebat,
Vera reſpondebat,
Plebem inſtruebat,
Regem arguebat,
Malos fugiebat,
Bonos promouebat,
Gratia vigebat,
Gloria fulgebat,

De omnibus iſtis vide hiſtoriam.2.Reg.7.&.12.quia nimis eſſet lōgum ponere. Et applica ad bonum principē & ad bonū regis cōſiliariū, qui ad Deum debet recurre,qui vera debet reſpondere,qui populū debet iſtruere,q rege debet arguere.ſ.ſicut Nathā fecit Dauid de morte Vriæ.Qui impios debet refugere.ſ.ſicut Nathā Adoniā Qui bonos ſolet extollere,ſicut.ſ.Nathā,q inūxit Salomonē ī regē.Qui grā debet īfluere, ſicut.ſ.iſte,q interpretatur donās donum,& donatus gratiæ:Qui gloriā debet ꝑcellere,ſicut.ſ.iſte,qui erat ſummus in curia Dauid.Vnde igit̄ de tali Nathan dr̄ Eccleſia.47. Surrexit Nathan propheta in diebus Dauid quaſi adeps ſeparat᷒ à carne.Dilata ſi vis & cōcorda.

Nathanael Interpretatur donū Dei,vel donauit eum domin᷒, & fuit ille, de quo dixit Chriſtus.Ecce verè Iſraelita,in quo dolus nō eſt.qn̄ vidit eū venientem ad ſe.Ioan.1.Iſte ergo ſignat bonos ſimplices,q à Chriſto vocantur,à Chriſto donant̄, á Chriſto laudant̄,à Chriſto viſitant̄.Expone prout volueris de bonis prælatis. A

Nathinnei. Fuerunt quidē templi ſeruitores, qui interpretatur donātes,vel donati, ſeu hyppodiaconi,vel ſub miniſtri.Et poſſunt ſignare bonos eccleſiaſticos,qui à Deo donantur inſpiratiue, qui Deo ſubminiſtrāt famulatiue, qui ſeſe ſunt donātes Deo deſtinatiue Concorda ſi vis,quia tranſeo gratia breuitatis. A

A **Natura.** Cũ paucissimæ sint auctoritates de natura, quanquam multa sint exempla, parũ necesse est de ea dicamus. Ne tñ omnino sub silẽtio transeamus notandum est, ꝙ in scriptura fit mentio de quadam

Natura {
Immutabili,
Corruptibili,
Detestabili,
Cõmẽdabili,
}

Primo igitur dico, ꝙ est natura immutabilis, quæ est ille instinctus naturalis rectitudinis. Et sic accipit ius naturale illud quod vnũquodque animal natura docuit, sicut est educatio filiorũ, dilectio sociorum, conseruatio corporum propriorum. Et secundũ hæc loquitur Augu. ꝙ nullum est adeo magnũ vitiũ, quod possit delere extrema naturę vestigia. Et hoc bene apparuit i exẽplo, quod ponit Valerius i libro suo de factis memorabilibus Romanorum, vbi dicit, ꝙ cum rex Pyrrus in quodam prælio esset captus, & inimici nescientes eum esse Pyrrhũ cum se nominare non vellet, voluerunt eũ occidere, filius, q̃ à natiuitate mutus fuerat, videns periculum patris, quasi cõpulsus à natura loqui pro patre suo militibus illis, q̃ patrẽ occidere intendebant, dixit. Nolite occidere Pyrrhũ regẽ. Et sic alij audientes ipsum captũ seruauerũt, nec occiderũt. Ista est ergo natura immutabilis, cuius quidem exẽpla habemus plurima in natura. Quis. n. docet pellicanũ se pro filijs occidere? Quis docet ceruum pro sagitta extrahẽda dicta mum quęrere? Quis docet canẽ pro vomitu procurãdo gramen comedere? Quis docet castorẽ testiculos suos dimittere? Quis docet elephantem dentes suos frangere? Omnia. n. ista natura docuit, cuius iura immutabilia Deus fecit. Quia breuiter, quędam vis & natura omnibus animalibus est idita, per quam ad faciendũ, quod debent sunt naturaliter iclinata. Vnde præcipue natura humana habet insitã quandam regulam naturalem, per quam cognoscit quid est faciẽdũ & quid etiam omitendum. vnde Roma. 2. dr̃ gentes non habentes legẽ naturaliter ea, quæ legis sunt faciũt. Hæc est igitur natura immutabilis.

B ¶ Scd̃o dico, ꝙ est natura corruptibilis, & ista est natura humana quãtum ad corpus, quæ. s. est valde corruptibilis, atq; fœda. Caro. n. habet naturã vilẽ, & infectam, & corruptam. Quia sicut limax vilis est & imũdæ naturæ, ita ꝙ inficit & maculat quicquid tangit, sic caro nostra ita est vilis, ꝙ animam sibi coniunctam corrumpit, ĩficit & fœdat, & ad peccata pertrahit inclinat. Ephes. 2. Eramus n. natura filij iræ. Et breuiter ꝓ statu naturæ lapsæ vitia sunt naturalia nobis, virtutes vero innaturales. Quia sicut videmus, ꝙ vulpes solet naturaliter claudicare, porcus solet se i luto naturaliter lauare, leo solet bestias ĩnocẽtes naturaliter deuorare, aranea solet ad muscas capiẽdas naturaliter itẽdere & necare, sic verè nos à natura corrupta habem⁹ vulpinam dolositatem, porcinam impuritatem, leoninã voracitatem, araneæ cupiditatem, vt sic verificet illud, quod dr̃ Sap. 12. Erat eorũ malitia naturalis. Ista est ergo natura corruptibilis. ¶ Tertio dico, ꝙ est natura detestabilis, & ista est qñ aliquis ita assuescit in vitijs & peccatis, ꝙ illa vita per obstinationem in naturã conuertunt. Nam quamuis piper sit albũ originaliter, per decoctionẽ tñ efficit nigrũ immutabiliter. Quia verè multi sunt, qui ita radicaliter immutant in malũ; ꝙ nunq̃ amplius reuertunt in bonum. Rom. 1. Fœminę eorum immutauerunt naturalem visum. & Seneca dicit, quòd illud vitium est delectabile, quod in naturam consuetudo

C perduxit. ¶ Quarto dico, quòd est contra commendabilis & ista nihil aliud est quã bona consuetudo, quæ secundum Senecã est altera natura, Natura. n. cineris quæ est vilis mutatur in naturam vitri, q̃ est pulchra. Adiuncto ẽt surculo domestico aliquo alteri arbori siluestri natura siluestris i naturã domesticã trãsmutat. Sic verè ꝑ insertionẽ grãe Dei hõ ꝑ bonas consuetudines taliter immutat, ꝙ quasi in naturã bonam & contrariam transfert. vnde Ro. 11. Tu ex naturali ex citus oleastro, cõtra naturam insertus es in oliuam bonam.

A **Nauis. Nauicula.** Nota, ꝙ nauis est instrumẽtum ligneum ad transeundum mare vel flumina ordinatum. Et potest multimodè significare in scriptura, in bono. s. & in malo. In bono. n. signat

Ecclesiæ communionem,
Viri perfecti conditionem,
Beatæ virginis perfectionem,
Pœnitentiæ vel religionis habitationem,

Ecclesia ergo est nauis capacissima. Ista. n. cõtinet bonos & malo. vnde

¶ Prima est nauis capacitatis,
Secunda est nauis agilitatis,
Tertia est nauis fertilitatis,
Quarta est nauis securitatis,

Lucæ. 5. dicitur, ꝙ ad præceptũ dñi Petrus & socij sui tantũ de piscibus prẽdiderunt, ꝙ duas nauiculas i pleuerunt. Duæ. n. nauiculæ sunt Ecclesia religio, quæ sicut videmus, piscibus. i. hoibus tàm bonis, quàm malis hodie sunt replerę. Vir ꝑfectus est nauis agilissima, quia. s. iustus ad modum nauis velociter transit per mare huius mũdi, nõ sistens ibi per desiderium & amorem. Vnde de perfectis viris põt dici illud Iob. 9. Transierunt sicut naues poma portantes. ¶ Beata virgo est nauis repletissima & ꝑfectissima. Ista. n. merces Paradisi cõtinuit, & portauit, & portũ huius mũdi ditauit multipliciter, & repleuit. De quo Prou. 31. Facta est quasi nauis institoris, de lõge portãs panẽ suũ. ¶ Religio ve ro seu status pęnitentiæ est nauis securissima, vñ Act. 27. Salui fieri nõ poteritis, nisi in naui mãseritis.

B ¶ Si vero de malo agitur, dico, ꝙ nauis seu nauicula potest in malo significare

Peccatorum instabilitatẽ,
Mundanorum mutabilitatem,
Humanorum vertibilitatem,

Dico ergo, ꝙ signat mobilitatem hominum peccatorũ.

¶ Nauis. n. (vt dictum est) signat,
Labilitatem vani peccatoris,
Prosperitatem mundi deceptoris,
Mortalitatem vitæ viatoris.

Tales enim sunt in mari huius mũdi sicut naues ád portũ trãsferẽtes merces diaboli, & vitia & peccata secum continuè deferẽtes, & ꝑ flatũ tum diabolicæ suggestionis ad peccatũ se faciliter mouẽtes Diabolus est. n. sicut Antiochus, de quo dr̃. 1. Macha. 1. ꝙ ipse intrauit in Aegyptum cum magna multitudine nauium, quia. s. diabolus intrat infernum cum multitudine hoium peccatorum, quia sicut dr̃ in Psal. Deus in spiritu vehemẽti conteret naues Tharsis. ¶ Item nauis signat prosperitatem hominum mundanorum. In istam. n. nauem cupiũt intrare omnes qui transierunt per hoc mare. i. istum mundum, & & tñ vident cõtinue, ꝙ ista nauis fluctuat semper, multoties perit & submergitur, nunquam vero quiescit. Quapropter ista videtur illa nauicula de qua dicitur Matt. 8. Motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operietur fluctibus. Ista enim est nauis Ionas fugiens à facie domini intrauit vbi tamen tempestas ipsum arripiuit, ita ꝙ in mare fuit piectus & certe ẽt deuoratus. Quia verè peccator q̃ peccãdo à Deo recedit, & fugit, & qui naui mũdanæ prosperitatis se recolligit & reponit, multis in pñti tẽpestatibus & tribulationibus impellit, in fine ẽt de naui prosperitatis eijcit, & in mari inferni demergit & ibi à cete. i. diabolo deuorat. Ideo de talibus dr̃ Eccl. 43. Qui nauigãt mare, enarrat pericula eius. Signat ergo nauis prosperitatem bonorum mundanorum. ¶ Item signat fragilitatem hominum viatorũ. Mortalis. n. homo naui comparatur, q̃. s. de fragili materia cõponitur. In mari. n. huius mũdi semper fluctibus agitat, & ad portum mortis continuè currit & mouet. vnde Sap. 5. dr̃. Transierunt omnia velut vmbra, & tanquã nuncius vnius diei, & tãquam nauis, qui pertransit fluctuantem aquam, cuius cũ prę terierit, non est vestigiũ inuenire. ¶ Si tñ adhuc de naui i malo significato, vt pote de peccatore, de diuite seu de mũdi ꝓsperitate velis aliq̃d dicere, notabis, ꝙ talis nauis solet multis periculis subiacere, iuxta illud prædictũ. Qui nauigant mare, enarrant pericula eius. Eccle. 43. Ista. n.

Tempestatum pulsatur fluctibus,
Beluarum cessatur ictibus,
Adamantium ligatur tractibus,
Echeneidum tenetur tactibus,
Arenarum turbatur syrtibus,
Voraginum sorbetur haustibus,
Piratarum grauatur raptibus,
Syrenum necatur cantibus.

¶ De tempestatibus patet qũo naues submergunt, & frangũt. De beluis etiã patet ꝑ doctores, qũo naues perforãt atq; lædũt, sicut exemplificat Plinius de serra maris, q̃ dorso suo serrato scidit nauem. Et de monoceronte & gladio, quorũ primus cum cornu, alius cũ ense proforant naues & scindunt. De adamãtibus etiam, qui ferrum attrahunt, patet, ꝙ naues ab ipsis trahũtur, & detinẽtur. De echeneide pisce semipedali dicit Plinius, ꝙ sola adhæsione n auẽ arrestat, nec ꝓcedit vlterius nisi lignum cum pisce scindatur. De syrtibus ẽt quomodo cumulis arenarum bullientium rũpũt naues, de charybdi vero, quomodo in ꝓfundissimas voragines naues sorbet, & de piratis, quomodo ipsi ĩsidiãtes nauibus spoliãt oĩa satis patet. Quid ergo? Pro certo ista pericula significat

pericula

ſpiritualia,quib.ſ.ſubijcit̄ quilibet mundanorū ſtatus, ſeu ēt ꝓſperitas tpalis. Quia certe iſtę naues tentationum fluctib. pulſant̄: belluarū.i.tyrannorū ictib.ceſſant̄: adamantū.i.mulierū tractib.ligant̄: echeneidū.i.malorū ſociorum tractibus & ritib.detinent̄: arenarū.i.diuitiarū ſyrtib.rūpunt̄: voraginū.ſ.mortis & inferni hauſtib.abſorbent̄: piratarū.i.demonū ſeu officialiū raptib.ſpoliant̄. Vide concordantias oium iſtorū de naui,nauicula,nauigare,& nauta, quia tranſeo gratia

D breuitatis. Expone,qūo naues,quę ibant in Tharſis ad reportandū aurum,ſint confractæ.2.Paral.20.&c.¶Sed,vt aliquid amplius dilatemus,poſſumus dicere de naui ſpirituali,videlicet de aīa vel de beata virgine,ſeu de quolibet viro pfecto ꝙ ſicut videmus,ꝙ nauis ex leui materia fabricat̄, aqua maris ſuperfertur,ad portum cōtinue appropinquat & applicatur,præcioſis mercib.oneratur,à parte maris eſt clauſa, ſed ſurſum à parte cęli aperitur,in principio & in fine eſt ſtricta ſed in medio dilatatur,fluctib.continue mouetur,flatu venti faciliter ducitur,cito agitatur,ſic vere ſpiritualiter loquēdo,anima,ſeu vir perfectus debet eſſe leuis per temporaliū grauium abdicationem. Debet mari.i.mundo ſuperferri per ipſius contemptum & abominationem. Debet verſus portū Paradiſi moueri per continuam affectionem,debet mercib. virtutum onerari per omnimodam perfectionē. Mari.i.mūdo claudi per bonorum ſuorum operum occultationē,cælo vero.i.Deo vel Paradiſo aperiri p pij affectus exhibitionē. Debet etiam ſtrictus eſſe per corporis laſciuię auſteritatem: latus vero in medio per caritatem: fluctib.vero cōtinue moueri per patientiæ laborem & aduerſitatem: vento cōtinue agitari per obedientiā & ſedulitatem. Et ſic igitur iſta eſt nauis inſtitoris.i.mercatoris Chriſti,in qua.ſ.merces v rtutum reponit: figurata in nauib. Salomonis de quibus dicitur .2. Para.9.ꝙ naues regis ibant in Tharſis ſemel in annis tribus, & deferebant inde aurum,& argentum,& ebur,& ſimias,& pauos. Tharſis.n.interpretatur explorans gaudium, quia.ſ. tales naues Chriſti regis ſemper vadunt explorare per contemplationem gaudium Paradiſi. Et ideo inde acquirunt.

E Aurum ſapientiæ,
Argentum eloquentiæ,
Ebur puræ continentiæ,
Simias ſpiritualis lętitię,
Et pauos honeſtæ cōuerſationis & apparentiæ.

Sed adhuc de naui,in quantum etiam ſignat Eccleſiā, religionem vel pęnitentiam,aliquid eſt dicendum. Sicut.n.homo in mari nō poteſt incedere,nec ēt nauigare niſi naui mediante,ſeu nauicula,ſic nec homo poteſt mare huius mundi tute tranſire niſi in naui Eccleſiæ,religionis vel pęnitentiæ ſtudeat nauigare. Et iō de Chriſto legitur Mar.8 quod ipſe aſcendit nauem cum diſcipulis ſuis,videlicet

Naue
- Laboris & diligentiæ,
- Meroris & ſuſtinentiæ,
- Splendoris & ſapientiæ,
- Timoris & reuerentiæ,
- Tenoris & pmanentiæ,
- Amoris & beniuolētię,
- Vigoris & obedientiæ,
- Trāquillitatis & patiētiæ,
- Humilitatis & ſubiacētię,
- Fertilitatis & opulentiæ,
- Securitatis & cōfidentiæ.

Et nota,ꝙ Eccleſia, vel religio eſt nauis,vel ēt hō iuſtus,vel aīa ſancta eſt nauis diligentiæ & laboris. vñ Petrus,q̄ erat in naui,dixit Chriſto. Lu.5. Dñe per totā noctē laborauim⁹, & nihil prendidimus. Pſa. Deſcendunt mare in nauib. facientes operationes in aqs multis.¶Itē eſt nauis ſuſtinētię & mæroris,quia.ſ.ipſe Chriſtus Dei filius in iſta naui nauigauit per mundum. vñ Mar.6. Aſcendentes in nauē abierūt in deſertum &c. Locus.n.ſignat planctum contritionis,deſertum &c. Locus.n.ſignat planctum contritionis,deſertum vero ſiccitatem abſtinentiæ & aſperitatem victus & conuerſationis.¶Item eſt nauis ſapientiæ & ſplendoris. vnde Lu.5. dr̄,quod Ieſus ſedens de nauicula docebat turbas. ¶Itē eſt nauis reuerentiæ,& timoris. Ionæ.1. Timuerūt nautæ,& clamauerunt ad Deum.¶Item eſt nauis perſiſtentiæ & tenoris Luc.5. Vidit duas naues ſtantes ſecus ſtagnum.¶Item eſt nauis beniuolentiæ & amoris. Act.21. Cum valefeciſſemus inuicem,aſcendimus nauem.& Act.18. Paulus fratrib. valefaciens nauigauit.¶Item eſt nauis obedientię & vigoris. vnde Luc.3. dr̄,quod Ieſus aſcendit in vnam nauem, quæ erat Simonis,qui interpretatur obediens.¶Item eſt nauis tranquillitatis & patientiæ. vnde Luc.8. dr̄,quod cum Ieſus dormiret in naui,ceſſauit tempeſtas,& facta eſt tranquillitas magna.¶Item eſt nauis humilitatis & ſubiacentiæ; vnde Mar. 14. dr̄,ꝙ cum Ieſus aſcendiſſet nauiculā,ceſſauit ventus.i.ſuperbia.¶Itē eſt nauis fertilitatis & opulentiæ.ſ.cumulus virtutū. Apo.18. Diuites facti ſunt oēs,q̄ habebant naues.¶Itē eſt nauis ſecuritatis & confidentiæ. Act.28. Niſi in mari māſeritis,non poteſtis ſalui fieri. Pulchrum eſſet hic ponere,& exponere illa,quæ dñr Ezech.27. vbi dominus loquitur de magnificētia ciuitatis Tyri ſub metaphora vnius nauis, ſed valde eſſet longum.¶Hoc ſolum ergo adiungo,quod in naui Eccleſiæ,vel religionis,vel pœnitentiæ debet eſſe F

Gubernaculum ſapientiæ & diſcretionis,
Remi bonæ affectionis & dilectionis,
Malus ſublimis & altæ contemplationis,
Velum mundæ & caſtæ conditionis,
Corda concordiæ vnitatis & communionis,
Anchora ſpei,fiduciæ,charitatis & conſolationis,
Hauſtorium vero munditiæ & purificatæ confeſſionis,
Operimentum vero honeſtæ apparentiæ & conuerſationis.

De gubernatorib. dicitur Eze. 27. Sapientes tui Tyre facti ſunt gubernatores tui &c. De remis dr̄ Eze.27. Quercus de Baſan dolauerunt in remos tuos. De malo vero dicitur ibidem. Cedrum de libano tulerunt,vt facerent ſibi malū. De velo dr̄ ibidē. Byſſus varia de Aegypto texta eſt tibi ī velū. De Anchora dr̄ Act.27. Mittentes Anchoras, quatuor. De chorda dr̄ in Pſa.52. In Pſalterio decē chordarū pſallite illi. Expone &c. De hauſtorio dic illud Eſa.22. Haurietis.ſ.cum hauſtorio,aquas in gaudio. Aquas dico cōfeſſionis,q̄b.purificabimini. De operimēto vero dr̄ Eze.27. Hyacinth⁹ & purpura ſunt facta operimentū tuū &c. ſupra inuenies,vbi tabula monſtrabit,qūo nauis vbi eſt ferrū, attrahit̄ à rupib. adamantis,& penitus diſſipatur. Quia dominus in ſpiritu vehementi conteret naues Tharſis. Patet ergo &c.

Nazareth Nazarenus

Nazaren⁹. Cū Nazareth interpretatur flos,virgultum ſanctitas aut cōſecratio,vnctio,mūditia,cuſtodiens aut ſeparatio, Nazarenus & Nazareus virgultū,floridus,cuſtodiens,ſeparans mūdus,vnctus, ſanctus & conſecratus poſſumus dicere,ꝙ per Nazareth poteſt intelligi religio,vel Eccleſia,beata virgo vel anima ſancta,vel quilibet vir perfectus. Sicut.n.legitur. Nu.6.ꝙ Nazareus domino cōſecrandus,caput nō tondebat,vitem fugiebat,vinū nō bibebat,mortuū nō tangebat,ſeſe deuorabat,plura offerebat,ſic vere dicā,ꝙ hō perfectus,qui in religione vel alibi ſeipſum offeret & conſecrat,vitæ puritatem tenet & vendicat,morum ſanctitatem ſeruat,& prædicat, cibi voluptatē odit,& abdicat,rerum facultatem damnat & iudicat,cordis pietatē mōſtrat & indicat,apud deitatem ſeipſum deducat. iſte dico,ꝙ tenet,& vēdicat vitæ puritatem,& iō dr̄ florid⁹, mundus,& munditia,flos,virgultum. Et ſic eſt de illis,de q̄ dr̄ Can.4.ꝙ Nazarei Hierl̄m erant cādidiores niue, nitidiores lacte,rubicundiores ebore antiquo,ſapphiro pulchriores. In ſignum autem iſtius puritatis bene dr̄ Lu.1.q̄d miſſ⁹ eſt Gabriel Angelus ad Mariam virginē in ciuitatem Galilææ,cui nomen Nazareth, Angeli.n.cū puri ſint ſp diligunt puritatē. Iſte etiam ſeruat,& prædicat morum ſanctitatē. Et ideo iſte interpretat̄ ſanctus,ſeu ſanctitas,vt de eo dicatur illud Mat.21. Hic eſt Ieſus propheta à Nazareth. Propheta.n.debet prædicare,& ēt ſanctus eſſe.¶Item iſte odit,& abdicat cibi voluptatem. Ideo iſte interpretatur cuſtodiens, & abſtinens,quia etiam ſicut dr̄ Num.6. Nazareus vinum aut quicquid inebriare poteſt,non bibebat, vua & quicquid de vinea naſcebatur,nullatenus comedebat. Vnde de pęnitente & abſtinente poteſt dici illud Mar.16. Ieſum quæritis Nazarenum,crucifixum.¶Item iſte damnat,& iudicat rerū facultatem,ſeu etiam mundi vanitatem. Et ideo iſte interpretatur ſeparatus,aut ſeparatio,eo quod ab amore ſęculi ſeparatur. Et hoc figuratur in hoc,quod Nazareus completo tēpore cōſecrationis & voti,capillos ſuos tōdebat, & in igne ſacrificij cōburebat,& Deo offerebat,ſicut dr̄ Nu.6. Ad denotandū,ꝙ capillos.i.diuitias ſuas debet vir perfectus abijcere,& igne charitatis cremare,& per eleemoſynas conſumere,& Deo offerre, & præſentare. vnde Num.6. dr̄. Radet Nazareus ante oſtium tabernaculi.¶Item iſte monſtrat, & indicat cordis pietatem. Et ideo interpretatur vnctus,& vnctio. vnde Lucæ.4. dicitur,q̄d Ieſus venit Nazareth. vbi erat

nutritus

nutritus.q.d.Pauperes in Nazareth.i.in loco & à psona pietatis nutriunt.¶ Itē seipsum dedicat apud deitatē. Et iō interpretat cōsecratus.vñ Iud.13. Erat.n. Nazareus Dei ab infantia.& Iud.16.dr̄. Nazareus.i.cōsecratus dño sum. Talis ergo Nazareus.i.talis cōsecratus & sctūs debet frequētari, debet honorari, debet ēt exorari; frequentari (dico) per amicitiā, sicut de beato Petro dr̄ Mar.14. Et tu cū Iesu Nazareno eras. Honorari ēt per excellentiā; vt.s.dicat de ipso illud Io.19. Iesus Nazarenus rex Iudæorū. Adorari insuper reuerentiā, sicut de illo cæcō dr̄ Io.9.& Lu.18. Qui audiens, q Iesus Nazarenus transiret, clamauit dicens. Fili Dauid miserere mei. Hæc igitur sufficiant de Nazareno, Nazareo, Nazareth.

A **Nebula** Nota, quod nebula est impressio aeris ex exhalationibus aquæ & terræ, in terræ superficie generata. Et potest significare multipliciter in scriptura. Significat enim

Turbulentiam vitæ præsentis,
Affluentiam mundi labentis,
Ignorantiam mentis errantis,
Pœnitentiam cordis dolentis.

Signat ergo nebula vitæ præsentis turbationē. Sicut.n.nebula turbulētæ & debilis est naturæ, ita q ad calorem solis modicū euanescit, sic vita præsens ignorantiæ & aduersitatis turbine obscuratur, & faciliter destruitur, & penitus dissipatur. Sicut.n.nihil est debilius, q̄ nebula, sic nihil est debilius & fragilius, q̄ misera vita nostra. vñ Sap.2. Transiet vita nostra tanquā vmbra, & sicut nebula dissoluet, q̄ fugata est à radijs solis, & calore illius aggrauata.¶ Itē nebula signat mundi labentis affluentiā. Sicut.n.nebula est claritatis aeris obnubilatiua, radiorū solarium est interceptiua viarum & itinerum est occultatiua, viatorū & nauigantium est impeditiua, latronū est amica, & insidiantiū conceptiua (Tpē.n.nebuloso solent latrones facilius furari, lupi vero oues diripere, & pdari) sic nebula affluentiæ, seu prosperitatis mundanæ aerem conscię solet obnubilare, & obscurare per ignorāti: lumen gratiæ solet itercipere: viatores & nautas.i.mortales huius mūdi à recto Paradisi itinere solet facere deuiare. latronib.i.mundi peccatorib.& lupis.i.demonib. solet esse amica, & eorum insidijs suffragari. Constat.n.de nebula mundanæ prosperitatis, q si obnubilat cor humanū, minus pōt malitia diaboli præcaueri. Et iō ista nebula bene dr̄ suis lupinis fraudib. amicari. Ista.n.est nebula corrupta, quæ s.& segetes & vineas & aīalia destruit, & corrumpit. Quia videlicet destructio prosperitatis mundanæ facit ipsa vtētib. multa mala. Et iō Soph.1. dies mundanæ psperitatis dr̄ dies nebulæ & turbinis, dies tenebrarū & caliginis, dies tubæ & clangoris. Et iō breuiter de mundi pctōrib. diuitib. parū durantib.& cito pereuntib. potest dici illud.2.Petr.2. Hi sunt fontes sine aqua, nebulæ turbinib exagitatæ, quib. caligo tenebrarū reseruat. Item nebula signat mentis errantis ignorantiam. Ista.n.nebula.i.obscuritate & ignorantia est totus mundus circundatus, & obtectus. vnde Eccl.24. Sicut nebula texi omnem carnem.¶ Item signat cor dolentis pniam, q

B videlicet sicut nebula facit aerem turbidum & nebulosum, est tn̄ quandoq; pluuiæ generatiua sui ipsius exhalatiua, & serenitatis in aere post suum transitum inductiua, sic vere contritio & compunctio quādo obnubilat aerem cordis nostri, solet ibi generare pluuiam lachrymationis, solet facere sursum ad Deum exhalare fumum deuotæ orationis, solet etiā suum transitum causare serenitatem conscientiæ & cordialis affectionis. Et ideo nota, quod talis spiritualis nebula.i.talis conscientiæ obnubilatio est à fidelibus habenda multiplici ratione, quia scilicet ista est

Hospitatrix diuinæ maiestatis,
Receptatrix supernæ charitatis,
Meditatrix internæ prauitatis,
Expiatrix omnis iniquitatis,
Reuelatrix omnis peruersitatis,
Exoratrix æternæ diuininitatis.

Dico ergo, q in tali nebula ęterna deitas hospitatur. Vnde dñs videtur esse conditiōis illius nobilissimi & candidissimi piscis qui dr̄ glaucus, qui secundum Ouidium numeratur inter nomina maris. De quo dicit Plinius, qd̄ nunquam apparet nisi in hyeme, vel saltem in tpe nebuloso. Sic vere Deus nūquā inuenitur nisi in corde humili & contrito. vnde sicut dicitur Exo.24. Lex in nebula fuit data à Deo. Iō dr̄.3.Reg.8. quod nebula impleuit domum dñi. Et sequitur. Dñs dixit, qd̄ habitaret in nebula.¶ Item in tali nebula superna claritas reuelatur, quia.s.spiritussanctus illuminat cor contritum & nebulosum, & est (sicut dicit Eccl.50.) quasi stella matutina in medio nebulæ.¶ Item per talem nebulā peccati infirmitas medicatur, quia sicut dicitur Eccl.43. Medicina oium dolorū i festinatione nebulæ.¶ Item per talem nebulam mentis iniqtas expiatur. Esa.44. Quasi nebula pctā tua soluentur.¶ Item per talem nebulam culpæ peruersitas explicatur.s.per confessionem. vnde Iob.38. Eleuabis in nebula vocem tuā.¶ Itē interius per talem nebulam æterna deitas exorat. vnde Leu.16. Positis super ignem aromatibus nebula eorum, vt vapor operuerat oraculum. In altari.n.cordis aromata bonarum affectionum igni feruidæ charitatis superponuntur, & sic nebula contritionis in oraculum orationis eleuatur. Quia sicut dicitur Eccl.43. Aperti sunt thesauri, & auolauerunt nebulæ sicut aues. Vide infra de nube.

Necessitas Necessaria. Nota, quod necessarium dr̄ generaliter tribus modis. Signat enim necessitas A

Vtilitatem,
Aduersitatem,
Ineuitabilitatem.

Prima necessitas est procuranda, secunda est reuelanda vel adiuuanda, tertia est tolerāda.¶ Necessitas ergo procuranda est illa necessitas, quam habemus de rebus pertinentib. ad salutē. Illa.n.summe nobis sunt necessaria & vtilia. vnde.2 Mac.9. Necessarium duxi pro cōi vtilitate curam habere. Et ideo sunt summopere procuranda. Et istam petēbat Salomon Prou.30. Tribue tantum victui meo necessaria s.grās & virtutes. Gen.42. Descēdite, & emite nobis necessaria.¶ Necessitas vero subleuanda est illa, quam sustinent miseri in hoc mundo, q nihil aliud est, quam aduersitas, infirmitas, infortunium vel paupertas. De qua Eccl.29. Fænerare pximō tuo in tempore necessitatis. Ista est ergo necessitas miseriæ, in qua.s.nullus debet alteri deficere, cum etiam in ipsa omnia sint communia, quamuis mali & falsi amici alios optime iuuent in prosperitate, ab ipsis tamen fugiant in necessitate, sicut dicitur Eccle.5. Est amicus socius mensa, sed nō permanebit in die necessitatis. Sed de hoc vide supra de amicitia, & de adiuuare, & de aduersitate.¶ Necessitas autē toleranda est illa ad quam sustinendam necessario compellimur quia secundum logicos, necessarium est, quod impossibile est aliter se habere. Et talia, quæ sic nobis necessaria vel à Deo, vel à natura vel à prælato, vel à casu imponitur, sunt in patientia sustinēda. Debemus.n.facere de necessitate virtutem, iuxta doctrinam Senecæ qui dicit. Libenter feras, qd̄ necesse est. Ista.n. extrema necessitas, cui alias non potest occurri. Circa istam tamen nota, q patientia, quæ habetur in necessitate, est meritoria atq; grata. Ipsa vero necessitas quāuis possit Deo aliqualiter esse grata, non tñ valde meritoria est & accepta. Bonum.n.quod facit hō, non debet fieri ex necessitate, sed ex voluntate, iuxta illud apost.2 Cor.9. Nō ex tristitia aut ex necessitate, hilarē.n. datorē diligit Deus. Necessitas.n.non habet rationē meriti, sicut supponit apost.1.Cor.9. Si euangelizauero, non habeo gloriam, necessitas.n. incūbit. Mali.n.in necessitate sua hominem sæpe diligunt & requirunt, qui tamen ipsum prosperitatis suæ tempore vilipendunt. Et talib. non sunt nec grates nec gratiæ referendę, sicut Iepte bene dicebat fratrib. suis, qui ipsum in necessitate sua volebant facere ducem suum, & tamen in sua prosperitate ipsum eiecerant à seipsis. Ideo ipse dixit eis. Iudicum.11. Nonne vos estis, qui odistis me, eiecistis de domo patris mei, & nunc venistis ad me necessitate compulsi: ac si diceret. vobis non sunt ex hoc aliquę gratiæ referendæ.¶ Sed adhuc possemus notare, quod illa, quæ sunt vtilia & necessaria, sunt cum diligentia pcurāda. Formica.n.& aranea & apes sibi necessaria prouident & procurant, superflua vero nō diligunt, neq; curant. Ad denotandum, q illa, quæ nobis sunt necessaria & vtilia ad salutem, à nobis sunt procuranda, s. virtutes & gratia in præsenti, & gloria in futuro iuxta illud Gen.4. Emitte nobis necessaria, vt possimus viuere: superflua vero.s.mundi bona non sunt curanda, nec vltra q̄ necesse est pcuranda. Et iō breuiter nota, quod ad salutē ppetua obtinendā, multa sunt nobis necessaria, q.s.ponuntur Eccl.39. Initiū necessariæ rei vitæ hoīs aqua, ignis, ferrum, & sal, lac, panis, mel, botrus vuæ, oleum & vestimētum, quæ.s.necessaria sunt ad salutē.i.ad vitā spūalē, quia ad ipsam requiritur B

Humor compunctionis[Aqua]
Feruor dilectionis[Ignis]

Rigor

Rigor correctionis[Ferrum]
Splendor diſcretionis[Sal]
Dulcor compaſſionis[Lac]
¶Item neceſſarium eſt habere
Sacramentalem refectionem[Panis]
Spiritualem deuotionem[Mel]
Mortis domini recordationem[Vuæ]
Pauperum Chriſti nutritionem[Oleum]
Bonorum morum adiunctionem[Veſtimentum]

Omnia.n.iſta ſunt neceſſaria ad ſalutē, quia ſicut illi, qui ad longinquam terram volunt itinerare vel nauigare, ſolēt ſibi non ſolum de vna, imo de multis neceſſitatib. prouidere, ſic nos qui ad longinquum portum, & terminum nauigare, & itinerare debemus, habemus nobis de prædictis neceſſarijs prouidere, & ipſa diligentia ſtudio procurare, ſicut Act. 28. dr̄ ꝙ nauigantib. impoſuerunt quæ neceſſaria erant. & Tho. 8. Præparauerunt oĩa, quæ in cibis erāt iter agentib. neceſſaria. Nam ſicut videmus ꝙ apothecarij herbas medicinæ neceſſarias recolligunt, & reponunt, ſic & nos debemus quærere, & ſeruare, quæ ſunt neceſſaria ad ſalutē. Et iō filio Thobiæ conſuluit Angelus, ꝙ quendā maximum piſcem, qui eū de fluuio deuorare volebat, acciperet, quòdq; fel cor & iecur q̄ eſſent valde vtilia, & medicinæ neceſſaria, reſeruaret. Et dr̄ ibidē, ꝙ fumus illius cordis dēmonium affugauit, fel vero Thobiæ antiquioris cęcitatē ſanauit & illuminauit. vñ Tho. 6. dixit Angelus Thobiæ. Cor fel & iecur repone. hæc.n. neceſſaria ſunt ad medicamenta. Piſcis.n. iſta chariſſimi, pōt ſignificare mihi Deū, qui illos, qui in flumine mundialium deliciarū ſe balneāt, finaliter deuorabit. Iſte igit habet tres partes, videlicet, cor profundiſſimæ meditationis, fel ſeueriſſimæ iuriſdictionis, iecur. qđ amare cogit. i. virtutē amantiſſimæ dilectionis. Quæ quidem valde ſunt neceſſaria ad ſalutē, quia. ſ. valde neceſſariū eſt videre qūo cor ſuæ cōſcientiæ, & diſcretionis per prædeſtinationē alios ſaluat, & alios dānat. Qūo ēt fel ſuæ aſperæ correctionis in iudicio reprobos damnabit. Qūo inſuper iecur ſuæ dilectionis in Paradiſo beatos ſaluabit. Si igitur à nobis volumus demonium expellere, & cordis nr̄i cęcitatē illuminare, neceſſe eſt iſta tria. ſ. cor diuinæ ſapientiæ, fel diuinæ iuſtitiæ, iecur diuinæ amicitiæ & miſericordię tanquā ſpūali medicinę neceſſaria, in nr̄is cordib. reponere, & ſeruare. vnde Tho. Tolle tecum de felle piſcis, erit.n. neceſſarium. Et nota, ꝙ neceſſariū eſt homini habere

Patientiæ firmamentum,
Subire peſtilentiæ nocumentum,
Tenere temperantiæ libramentum,
Seruare ſufficientię temperamentū.

Neceſſe eſt ergo, vt patientiā habeamus. Hebre. 10. Patientia nobis neceſſaria eſt. Item vt tribulationem, ſeu moleſtiam ſubeamus. vnde Tho. 2. Quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit vt tentatio probaret te. Itē vt temperantiam teneamus. vnde Eccl. 8. Non plus ſapias q̄ neceſſe eſt. Item vt ſufficientiam diligamus. Prou. 27. Sufficiat
C tibi lac caprarum in cibos tuos, & in neceſſaria domus tuæ.
¶Sed ſi vis vlterius aliquid dicere de neceſſitate tribulationis & paupertatis, notabis, quòd eſt neceſſaria, cui eſt

Compatiendum,
Subueniendum,
Aſſentiendum,
Diſſentiendum,
Obediendum,
A qua refugiendum.
¶Prima eſt neceſſitas impiorum,
Secunda miſerorum,
Tertia perfectorum,
Quarta fatuorum,
Quinta viatorum,
Sexta damnatorum,

Prima eſt neceſſitas culpæ ſeu iniquitatis, in quam. ſ. miſeri & peccatores ſæpius trahi ſe pmittunt, & à qua ſine Dei auxilio non reſurgunt. Deus tñ de tali neceſſitate eripit, qñ humilitas & ſupplicatio digna pręcedit. Pſal. Reſpexiſti humilitatē meam, ſaluaſti de neceſſitatib. aĩam meam. ¶Scđa eſt neceſſitas miſerię & calamitatis, de qua dictum eſt ſupra, cui. ſ. iuſtus libenter ſubuenit, Deus etiam inuocatus ſuccurrit, ſicut de iuſto ſcribitur ad Ro. 12. Neceſſitatib. ſanctorum cōicātes. De Deo vero dr̄, ꝙ clamauerunt ad dñm cum tribularentur, & de neceſſitatib. eorum eduxit eos. ¶Tertia eſt neceſſitas caſus & occulta Dei voluntas. Iſta.n. eſt neceſſitas fati quantum ad cauſam ſecretā, quæ dr̄ eſſe caſus & fortunæ quantum ad cauſam apertam, quia. ſ. tali neceſſitati debet homo conſentire, & ipſam in pœnitētia ſuſtinere, ſicut dicit Sene. in epiſtola. ꝙ ſapiens nunquam indignabitur, Deum ſequetur, fatum feret. vt ſic dicat homo illud Gen. 43. Si ſit neceſſe, facite quod vultis. ¶Quarta eſt neceſſitas damnati. ſeu inaduertentiæ, que eſt fatuitatis. Et iſta eſt illa neceſſitas, in quā fatui cadunt ex inaduertētia ſua. De qua Eccl. Quid neceſſe eſt homini maiora ſe quærere? vnde Dan. 14. dr̄ de rege Nabuchodonoſor, quòd neceſſitate cōpulſus tradidit eis Danielem. ¶Quinta eſt neceſſitas naturæ & immutabilitatis, ſicut. ſ. eſt infirmitas & mors, cui. ſ. eſt libenter obediendum, ſicut de illis dicitur Sapien. 17. quòd ineffugabilem ſuſtinebant neceſſitatem, anathemate tenebrarum ligati. ¶Sexta eſt neceſſitas pœnæ & æternę aduerſitatis, de qua Sapien. 19. Ducebat enim illos ad hunc finem digna neceſſitas.

Necis. Necare. Nota, ꝙ necare idem eſt, ꝙ occidere, vel interficere. Necis autē idem eſt, quòd mors, & ideo quia de morte, interficere, & etiam occidere ſatis dixi, tranſeo, nec inſiſto, maxime quia paucæ ſunt auctoritates vocales. A

Neemias fuit ille, q̧ filios Iſrael de captiuitate Babylonis redeuntes in terrā Iuda reduxit, & qui Hieruſalē ręædificauit, & tēplum dñi reformauit. Interpretatur autē Neemias conſolatus à dño, ſeu conſolatio dñi. Per iſtum ergo poteſt quilibet bonus paſtor intelligi, q̧ ad ſalutē ſolet peccatores reducere, Eccleſiam reformare, & reſtituere, & conſolationem omnibus miniſtrare. A

Negare Nota, ꝙ eſt negare infidelitatis, mendacitatis, pompoſitatis, & parcitatis. ¶Infidelitatis eſt, qn homo negat Deum & fidem ipſius & opera, ſicut ſunt infideles, de quibus dr̄. 2. ad Tim. 2. Si negauerimus illū, & ipſe negabit nos. Sicut de Petro dr̄ Luc. 22. ꝙ ipſe negauit Chriſtum, dicens. Non noui hominem iſtum. Tales ēt ſunt hypocritæ, de quibus dicit Apoſtolus ad Tit. 1. ꝙ confitētur quidem ſe noſſe Deum, factis autem negant. Et iſtud nō deberet eſſe, quia nulla pœna, nullo timore deberemus moueri ad dominum denegandum, quia ſicut ipſe dicit Matt. 10. Quicunq; negauerit me coram hominib. negabo illum coram patre meo. Item negare mendacitatis eſt, illorū qui ſemper ſolent veritatē negare, & mendacium cōtra veritatē aſſerere, ſicut Sara negauit dño ſe riſiſſe. Ge. 18. & 1. Io. 2. Quis.n. mendax niſi qui negat? Item negare pompoſitatis eſt illud, quod habent ſuperbi, qui. ſ. non dignantur recognoſcere pauperes conſanguineos & vicinos, imo ipſos denegāt ſe nouiſſe. ſimiles Struthioni, qui ouum ſuū, dū eſt in ſabulo, non cognoſcit, quia. ſ. tales oēs illos denegant eſſe ſuos, quos vidēt in ſabulo paupertatis. Exemplo petri, qui tunc Chriſtum magiſtrum ſuum negauit, qñ ipſum in tribulatione eſſe vidit, ſicut dr̄ Marc. 14. Vnde de talib. pōt exponi illud Iob. 8. Si abſorbuerit eum de loco ſuo, negabit eum, & dicet. Non noui te. Quia. ſ. qñ aliquis à fortuna ſua ab infortunio, de loco. i. de ſtatu proprio abſorbetur, tūc pro certo à ſuis notis, & familiarib. nō cognoſcitur, ſed negatur. Nam ſicut Archas ſm fabulam Ouidij li. 2. fab. 5. videns matrem ſuam caliſto conuerſam in vrſam, ipſam horrebat, & fugiebat, & ſagittis etiā impetebat, ſic verè tales illos de genere ſuo quos vident in vrſam. i. in viles & pauperes per infortunia mutatos & conuerſos, ſolent fugere & negare, & eos verbis & improperiis ſagittare. Et tales non bene faciunt, quia. ſ. negando conſanguineos & propinquos negant fidem & fidelitatem, & naturæ etiam bonitatem. Nam vt dicit apoſtolus. 1. ad Ti. 5. Qui ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidē negauit, & eſt infideli deterior. ¶Item negare parcitatis vel cupiditatis eſt illud, quod habent aliqui ſemper in ore, quia qc quid ab alijs miſericorditer & humiliter petitur, ab ipſis frōtoſe & proteruiter denegatur, quod vtiq; fatetur Iob ſe nō feciſſe, Iob. 31. vbi dicit. Si negaui pauperib. quod volebant, & ſi oculos viduę expectare feci. q.d. Non. Sic ergo negatio accipitur, vt communiter in malo. ¶In Bono vero negare, & abnegare debemus tria, videlicet

Proprias voluntates,
Anxias facultates,
Noxias voluptates.

Proprias (dico) voluntates. vnde Luc. 9. Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Itē anxias facultates. vnde ad Titum, 2. Abnegantes omnem impietatē, & ſęcularia deſideria, ſobriè & iuſtè & piè viuamus in hoc ſæculo. Itē noxias voluptates. Vnde de Moyſe legitur Hebr. 11. ꝙ Moyſes grandis factus negauit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis,

magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucũditatem. Filia.n. Pharaonis.i. diaboli est carnalitas vel voluptas, cuius pro certo debemus filios nos negare, & omnem iucunditatem criminum temporaliũ abhorrere, & afflictionem pęnitentiæ eligere & amare. Patet ergo quomodo negare in bono & in malo sumitur.

Negligentia.

Quãuis multa possent de negligẽtia inueniri exempla, quia tñ paucæ sunt auctoritates, ideo vide supra de diligẽtia, & de exercitio, vbi forte inuenies multas inuectiones de negligentia. Vide etiam supra de accidia, & de dormire. Et si vis potes breviter notare, quòd in scriptura inuenitur negligentia

Quam iustus diligit,	Primam seruat fraterna charitas,
Quę iustos corrigit,	Sed secundam superna deitas,
Quam iustus negligit.	Sed tertiam externa prauitas.

¶ Dico ergo, q̃ est quædam negligentia, quàm custodit fraterna charitas. Et ista est illa, qua quis contemnit, & negligit pro amico suo pęnam tribulationem & damnum, de qua dr̃ Prou.12. Qui negligit damnum pp amicum, iustus est. ¶ Itẽ est negligentia, qua ostendit superna veritas. Et ista est illa, qua Deus negligit peccatores, ipsosq; indurari, & ꝓpe rari in pc̃tis suis permittit. Heb.8. Non permanserunt in testamẽto, non custodierunt mandata mea, & ego neglexi eos, dicit dñs. Exemplo aquilæ, quia.s. pullos suos degeneres solet de nido suo eijcere, & tanquã alienos negligere, illos aũt, quos secum retinet, solet cum vnguib. ad aspiciendum solem cõpellere, & arcere. ¶ Item est negligentia, q̃ impendit externa prauitas, & ista est illa, q̃ habent generaliter oẽs mali, qui.s. ad bona faciendũ sunt negligẽtes & pigri, similes elco, alias felcho monstro marino, quod super oĩa aĩalia graui somno opprimitur. Si quis ẽt pinnulam eius dexteram capiti supposuerit, statim fortiter dormiet, & iacebit, significans.s. illos, q̃ præ alijs sunt negligentes & dormientes, quia re vera eorũ pinnulis.i. eorum documentis & exemplis alij somnolenti & negligentes fiunt. Isti ẽt sunt sicut lethargici, qui moriuntur dormiendo, vel etiã sicut veneno aspidis vel opio potati, de quibus dr̃ Prou.19 quòd pigredo immittit soporem, & anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum, custodit animam suam, & qui negligit vias suas, mortificabitur. Et adverte, q̃ quidam per superbiam fiunt negligentes in bono, sicut sunt illi qui dedignantur facere bonum, figurati in rege Ozia.2.Par.26. vbi dr̃, quòd cum roboratus esset, eleuatum est cor eius in interitum suum, & neglexit dominum. Vnde nota, quòd mali negligunt, & contemnunt

Medicinam verę scientiæ,	Isti igitur negligunt, &
Disciplinam veræ iustitiæ,	contẽnunt veræ sciẽtiæ
Officinam summæ clementiæ,	medicinã.s. sacram scri
Libitinam mortis tristitiæ,	pturam, & verba & mã
Proserpinam summæ lætitiæ.	data diuina de quibus

Gene.42. Quare negligitis? audiui q̃ triticum venundetur in Aegypto, triticum dico scripturæ. vnde Deut 8. Obserua & caue neq̃ obliuiscaris dñi Dei tui, & negligas mandata eius. Item isti negligunt sacræ iustitiæ disciplinam Sap.3. Neglexerunt iustum, & à dño recesserunt. Sapientiam & disciplinam qui abijcit, infœlix, & Prou.1. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis, cõtra illud Heb.12. Noli negligere disciplinam domini. Item isti negligunt cœlestis patriæ officinam, figurati.s. Mat.22. vbi illi neglexerunt prandium paratum, & abierũt alius in villam suã, alius in negociationem suam. De libitina etiam mortis, & ẽt de Proserpina, quę fuit dea & regina secundum fabulas.i. de reuerentia maiorum, quam.s. fatui negligunt, sic, q̃ si deum, mortem, & dominos superiores negligunt aut horrent, ipsos non debite timent. Si.n. eos debite timerent, nunquam ipsos negligerent, vel horrerent, quia sicut dicitur Eccl.7. Qui timet dominum, nihil negligit. Ista ergo de negligentia sufficiant. Vide de accidia.

A Negocium Negociari.

Cum negociũ accipi possit ꝓ quocunq; opere vel tractatu, possumus notare, q̃ sicut operatio in bono sumitur, & in malo, ita est.

Negocium { Virtuosum, Vitiosum, Dolorosum, Gloriosum.

Primũ est negocium moralis bonitatis. Et sic negociatio nihil aliud est, q̃ in bono occupatio, virtutũ & gratiarũ acquisitio, labor, diligentia, & bona operatio. vnde Prou.31. de forti muliere dr̃, q̃ ipsa gustauit & vidit quia bona est negociatio eius. ideo sequitur q̃ manum suam misit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fusum. ¶ Secundum negocium ideo quod est peccatum, & negociatio nihil aliud est, q̃ mala malorum in malo occupatio. de quo Io.2. Nolite facere domum patris mei, domum negociationis. Tunc.n. in domo Ecclesiæ mala negociatio efficitur, qñ homo diabolo animam suam vendit, & peccata & vitia acquirit, & mercat. Viticium ẽt negociũ põt dici negocium vel negociatio mundialis, quia.s. ista distrahit à dei seruitio cor humanum, & est causa multorũ criminum & culparum. Sicut.n. lepus directe currẽs versus vallem statim cadit, sic homo directe currens & anhelãs ad huius vallis negociationem ministrandã, cadit faciliter in peccatum. Et ideo sicut lepus non libenter currit versus vallem, sic nec homo ad huius mũdi negocia anhelare, debet ne forte in peccatum labatur, quinimo debet dicere illud Deut.1. Non possum solus vestra negocia sustinere. Quia sicut dicit apostolus.2.ad Ti.2. Nemo militans Deo implicat se negocijs sæcularib. ¶ Tertium est negocium infernalis pęnalitatis. Et de hoc supponitur illud Neæ.13. Miserunt negociatores vniuersa venalia foras Hierusalem. Negociatores.n. sunt dæmones, qui.s. foras Hierusalem cœlestem mittunt aĩas damnatas, quæ apud diabolum sunt venales. Et istud est negociũ, de quo Dauid dixit in Psa. Non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die à negocio perambulante in tenebris. B

¶ Quartum vero negocium est æternalis fœlicitatis, & illud est negociũ gloriæ beatorum, de quo Prou.3. Melior est acquisitio eius negociatione argenti & auri; & oĩa quæ desiderantur, huic non valent comparari. ¶ De negocio ergo bonorum operum & virtutum, quod nihil aliud est q̃ bonum exercitium seu labor, possumus dicere, q̃ sicut fidelis procurator solet negocia sibi cõmissa diligenter & fideliter exercere, sic cum negocium salutis nr̃æ si à Deo nobis comissum (iuxta illud Lu.19. Negociamini dum venio) inde dico, q̃ ipsum debemus pro posse nr̃o diligẽter & vtiliter procurare, vt ad nos videatur dirigi illud Gen.34. Negociẽtur in terra, quæ spatiosa, & lata cultorib. indiget. Vbi nota, q̃ nos debemus specialiter negociari pp tria.s. pp fructus plenitudinẽ, quia.s. ibi est terra, q̃ est fructifera, pp situs amplitudinẽ, q̃a .s. ipsa est spatiosa & lata, propter actus sanctitudinem, quia .s. nos debemus esse cultores. ¶ Primo igitur negociemur, quia ad hoc debet nos mouere fructus, & pręmij plenitudo. [In terra inquit] Nã sicut mundi negociatores sunt cæteris hoĩbus ditiores, & diuitiarum fructib. pleniores, sic verè illi qui in virtutib. & bonis operib. negociantur, fructib. æternæ gloriæ finaliter replebuntur, quod ostenditur cum dr̃, q̃ ista negociatio fit in terra [Negocientur inquit in terra] Terra vero solum est elementum fructiferum, in quo notatur, q̃ tales negociatores fructum æternæ gloriæ cõsequentur. Sic.n. dr̃ in Psa. Terra dedit fructum suum. Ideo dr̃ Mat 13. Simile est regnum cœlorum homini negociatori quærenti bonas margaritas, q.d. homo, qui in virtutib. negociatur, margaritis æternę glorię se replendo lætatur. Negociari ergo nos ad C monet fructus & pręmij plenitudo. ¶ Secundo dico, q̃ negociari nos admonet situs & spatij aptitudo [Spatiosa inquit & lata] Sicut.n. homo libẽtius negociatur & operatur qñ loci aptitudo suffragatur, sic quia nos habemus locum aptum, spatiosum & latum.s. statum Ecclesiæ militantis, congruum est vt negociemur, & q̃ nobis operib. occupemur. Post mortem.n. non habemus locum spatiosum, sed locum ita periculosum & arctum, q̃ negociandi non dabitur vobis locus. Sicut.n. dr̃ Eccl.8. Omni negocio tempus est, & opportunitas. Quia.s. tempus negociandi à Deo est nobis concessum dum durat latitudo status militantis Ecclesiæ, & spacium huius vitæ. Lu.19. Negociamini dum venio. vt gratias referens Deo, de tam lata spatiositate, dicam illud Psa. Statuisti in loco spatioso pedes meos. ¶ Tertio dico, q̃ negociari nos admonet actus & officij sanctitudo [Cultorib. inquit] Colere.n. nosmetipsos per pœnitentiam & laborẽ, est actus sanctitudinis & virtutis, iuxta illud apostoli.1.ad Cor.3. Dei.n. sumus adiutores, Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis. Et ideo in tali negocio oportet laborare, & circa hæc negociari debemus

Celsitudinem.s. contemplationis,	De negocio contemplationis põt
Pulchritudinem conuersationis,	exponi

Magnitudinem operationis, exponi illud Ezec.27.
Multitudinem miserationis, Cedros quoq; habuerunt in negotiatione sua. Cedrus.n.alta significat contemplationem. De negocio côuersationis pôt exponi illud ibidem. Negociator tuus in multitudine operum,& in lanis coloris optimi. De negocio vero operationis dr̃ ibidem. Negociator tuus propter multitudinem operum. De negocio autem benignitatis & miserationis potest dici ibidem. Negociatoris manus tuæ cum agnis, arietibus,& hædis. Ista.n. animalia, quæ valde sunt mitia & benigna, virtutem benignitatis possunt designare, in qua nos debemus multipliciter exercere. Sed heu: quàm pauci sunt hodie qui in prædictis virtutibus negociantur, quinimo procul dubio quasi totus mundus negociatur in vitijs & peccatis. Ideo possumus dicere, quòd diabolus habet hodie negociatores & mercatores, qui in nundinis huius mundi exercent negocia viciorum. Et isti sunt scilicet

D Cumulati prosperitate,
Effrenati crudelitate,
Humectati carnalitate.

Primi sunt vsuris & diuitijs ampliati. Isti figurantur in Carthaginensibus, qui in mercato Tyri mercabantur. De quibus dr̃ Ezech.27. Carthaginenses negociatores tui in multitudine multorum diuitiarum, argento, ferro, stanno & plumbo repleuerunt nundinas tuas. Carthaginenses.n. interpretantur ciues solennes,& isti sunt vsurarij, qui ad literam in nundinis huius mundi proponunt diuitias & metalla. ¶ Scđi sunt superbijs & sęuitijs inflammati. Figurati in Damasco, de quo dr̃ ibidem. Damascenus negociator tuus. quia.s. Damascenꝰ interpretatur sanguinem bibens, quia.s. talis per crudelitatẽ, & rapinam bibit,& haurit sanguinem, i. substantiam aliorũ. ¶Tertij sunt luxurijs, atq; delicijs inquinati. Figurati in Syris, de quibus dr̃ ibidem. Syrus negociator tuus. Syrus.n. interpretatur humectus, significans deliciosos & carnales, qui semper volunt in humorum & immunditiarum negocijs occupari. Sed quid? pro certo ciuitati Tyri, q̃ interpretatur angustia, i. ciuitati huius mundi, quę in summis est angustijs cõstituta, loquitur propheta Ezechiel, dicens ibidem. In negociatione tua repleta es,& glorificata nimis in corde maris. Et sequitur. Ventus auster contriuit te. Et in fi. cap. dr̃. Ad nihilum redacta es,& non eris imperpetuum. Quia pro certo charissimi ciuitas huius mundi, quæ per tot malas negociationes delicijs, diuitijs & eminẽtijs glorificatur,& repletur, finaliter austro mundanæ prosperitatis conteretur,& ad nihilum reducetur. Et breuiter de mundi negociatoribus & mercatoribus potest notari, quòd ipsi

Iniquitatis fœtent horroribus,
Obscuritatis pallent erroribus,
Carnalitatis scatent fœtoribus,
Prosperitatis nitent honoribus,
Sed in fine pœnalitatis squalent terroribus,

Dicã ergo, ꝙ negociatores, seu mercatores huius mundi iniquitatum fędantur horrore. vnde Ezech.38. In multitudine negociationis tuę repleta sunt interiora tua iniquitate. Item isti obscuritatum cęcantur errore. Esa.47. Negociatores tui ab adolescentia sua vnusquisq; in via sua errauerunt. Itẽ isti carnalitatum maculantur fętore. Eze.28. In multitudine iniquitatum tuarum polluisti sanctificationẽ tuã. Item isti prosperitatum, seu pompositatum cumulantur honore. Eze.28. In negociatione tua multiplicasti tibi fortitudinẽ,& eleuatum est cor tuum in robore tuo. Finaliter tñ isti pœnalitatũ grauabuntur terrore.s. in inferno, de quo Apo.18. dr̃ Babylo ni.i. mundo. Vna hora venit iudicium tuum, negociatores tui flebunt, atque lugebunt. In bono ergo & non in malo debemus negociari, vt possimus non temporalibus, sed ęternis diuitijs ampliari. Hæc ergo de negocio sufficiant.

A **Nemo** Nota, ꝙ nemo est nomen negatiuũ, sicut nullus. Nã quicquid homo signat,& ponit, nemo tollit,& deponit. Vnde nemo idem est, quod non hõ. Et ideo nemo signat peccatorem, qui dicit cũ Ps. Ego sum vermis,& non homo. opprobrium hominũ,& abiectio plebis. Et breuiter istud nomen nemo potest mihi significare defectus hominis tam naturales quàm morales. Notandũ ergo ꝙ in homine,& maxime in peccatore, est & inuenitur

Duritia impietatis,
Malitia proteruitatis,
Carentia nobilitatis,
Stultitiæ verbositatis,
Spurcitia carnalitatis,
Fluentia mortalitatis,
Ignorantia obscuritatis,
Indigentia credulitatis,

Habet igitur homo impietatis incompassionem quia.s. hodie homines ita parci,& duri sunt, ꝙ nemo est, q̃ velit alij misereri. vnde verificatur illud Exo.10. Tribus dieb. nemo vidit fratrem suum. Sicut.n. fabulator Ouidius, primi homines, qui fuerunt post diluuium creati, facti fuerunt de lapidib. ad preces Deucalionis. Et pp hoc (sicut dicit) nos sumus naturaliter duri, incompatientes, quasi de materia dura procreati. Et inde est, ꝙ nemo vult hodie alteri compati, vel alteri misereri. Nam sicut Luc.15. dr̃ Pauper ille filius cupiebat saturari de siliquis, quas porci mãducabant, & nemo illi dabat. Ita ꝙ quilibet pauper pôt modo lamentabiliter dicere illud Dan.10. Nemo est adiutor meus. Quia pro certo sicut Eccles.4. dr̃, Vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, lachrymas innocentium,& consolatorẽ neminem. Sic ergo dico, ꝙ homo habet impietatis incõpassionem ¶Item dico, ꝙ B
homo habet proteruitatis obstinationẽ. Multi.n. sunt hodie ita proterui,& obstinati, ꝙ nec Deus tribulationib. nec prælati correctionib. nec prædicatores monitionibus, nec natura infirmitatib. nec fortuna calamitatibus possunt eos corrigere, vel domare, vel ad bonum aliquid inclinare. Quia sicut dr̃ Eccle.7. Nemo pôt corrigere, quẽ Deus despexerit. Tales .n. habẽt naturam adamantis, quem nullus lapis, seu ferrum pôt frangere, vel domare. Figurati in illo demoniaco. Marc. 5. qui nec ligari poterat, nec domari, ita ꝙ de talibus proprie pôt dici illud, quod de Nabal dr̃. 1. Reg.25. Nam ipse est filiꝰ Belial, ita vt nemo potest ei loqui. Habet ergo homo peccator proteruitatis obstinationem. ¶Item habet homo nobilitatis abdicationem. Homo.n. à natura est vilis conditionis, quia videlicet ex vili materia factus, in vili loco portatus, in vili loco genitus, in vili loco nutritus, in vili loco sepultus. ad vilẽ materiã redactus. Et de hoc dr̃ Sa.8. vbi post multas vilitates conditionis humanæ, quas ibi enumerat, dicit. Nemo ex regibus aliud habuit initium,& multo fortius nemo ex popularib. ¶Item habet homo peccator verbositatis indiscretionẽ. vnde Hier.8. Attendi,& auscultaui, nemo quod bonum est loquitur. ¶Itẽ habet carnalitatis inquinationem, quia sicut Eph.5. dr̃, Nemo vnquam carnem suam odio habuit. ¶ Itẽ habet mortalis indurationem, quia sicut dr̃ Eccl. 9. Nemo est, qui semper viuat,& q̃ huius rei habeat fiduciã. ¶Item habet obscuritatis excæcationem. vnde Marc.13. De die aũt illa,& hora nemo scit.& Io.1. Deum nemo vidit vnquam.& Mat.6. Nemo nouit filiũ &c. ¶Item habet credulitatis hebetationem. quia sicut dr̃ Abacuc.1. Opus ego facio quod nemo credet cum narrabitur. Ecce ego quomodo per nemo signantur omnes malæ conditiones humanæ. ¶In bono vero potest accipi,& signat negationem alicuius mali. Vn C
de nota, quòd homo potest habere

Fraternam charitatem,
Verbalem veritatem,
Firmam credulitatem,
Longam æternitatem,
Nullam sollicitatem,
Magnam stabilitatem, seu longanimitatem.

Et tamen omnia ista possunt probari ꝑ nemo. De fraterna.n. charitate dr̃. 1. Cor.10. Nemo quod suũ est quærat, sed quod alterius. De verbali veritate dr̃. 1. Cor.12. Nemo in spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu. De firma credulitate dr̃ ad Eph.5. Nemo vos seducat inanibus verbis. De longa vero durabilitate, seu stabilitate dr̃ Io.16. Gaudium vestrum nemo tollet à vobis. De nulla vero cura, seu curiositate dr̃. 2. ad Tim.2. Nemo militans Deo implicat se negocijs sæcularibus. De perseuerantiæ vero longanimitate dr̃ Luc. 9. Nemo mittens manum ad aratrum,& aspiciens retro, aptus est regno Dei. Ista ergo sufficiant de nemine, quia inter centum hoĩes nõ inuenitur vnus bonus homo. Vide infra de Nullus. ¶Quia tamen quandam truffam semel de nemine recolo me vidisse, vbi.s. nemo fuisse, quidam valens homo supponebatur,& vbi de ipso sicut de quodam solenni martyre legenda notabilis tractabatur, hinc est, quòd truffatoriè de nemine possumus multa loqui. Notemus igitur, quòd dominus nemo fuit quidam

Nobilissimus imperator,
Benignissimus consolator,
Seuissimus castigator,

Fuit igitur dominus. Nemo imperator nobilissimus, qa sicut dicitur Sapi.7. Nemo

Prudentissimus prædicator,
Potentissimus propugnator,
Sagacissimus famulator,
Subtilissimus contemplator,
Astutissimus explorator,
Occultissimus operator,
Audacissimus debellator,
Generosissimus equitator,
Agilissimus adulator,
Diligentissimus procurator,
Excellentissimus dominator.

ex regib. aliud habuit natiuitatis initium. Et ideo bene dr.1. Mach. 8.ꝙ nemo portabat diadema.¶ Itē consolator benignissimus. Consolabatur.n. pauperes & egenos, quia.s.sicut dr Lu.15. Filius prodigus cupiebat comedere de siliquis porcorū,& nemo illi dabat. Et ideo dr Ecc.4. Vidi lachrymas innocentiū, & cōsolatorem neminem.¶ Item iste fuit castigator seuerissimus, nā illum demoniacum indomabilē, de quo loquitur Marcus.5. Nemo poterat domare, vt dr ibidem. Quia sicut dr Eccl.7. Nemo pōt corrigere quem Deus despexerit.¶ Itē iste fuit prædicator prudētissimus, quia sicut dr Io.7. Nemo de Christo palā loquebatur.& Hier.8. Nemo quod bonū est loquitur.¶ Item fuit propugnator potentissimus. Nā iste ita fortis fuit,& potens,& etiam dns resistebat. vnde dr Iud.16. Adonai dne rex, quem superare nemo pōt.¶ Itē iste fuit famulator sagacissimus, quia.s.iste non solum vni dño poterat famulari, imo duob. vel plurib. seuiebat, sicut dr Mat.6. Nemo pōt duobus dnis seruire.¶ Itē iste fuit contemplator subtilissimus. Iste.n. nouit oia præterita & futura. Deum.n. contemplabatur, quia sicut dr.1.Io.4. Deum nemo vidit. Futura aūt præsciebat. Vnde etiam de die iudicij dr Matt. 24. ꝙ de die illa,& hora nemo scit. Et nec mirum, cum ipse esset propheta, quia sicut dr Luc.4. Nemo propheta acceptus est in patria sua.¶ Item iste fuit explorator, seu perscrutator astutissimus, quia etiam Christum de suis proprijs operib. inquirebat. Volebat.n. scire vnde veniebat,& quo ibat. vnde Io. 16. Nemo interrogat me, quo vadis?¶ Item fuit operator occultissimus, non.n. erat sicut hypocritæ, qui in publico faciunt opera sua, sed dns nemo in occulto faciebat bona opera sua. vnde Io.7. Nemo in occulto aliquid facit.¶ Item iste fuit debellator audacissimus, quia etiā Christum manib. ausus fuit accipere violenter. Io.7. Nemo in eum misit manus. Et merito, quia cognatus eius &c.& nondum venerat hora eius. De Apostolis etiam dr Act.5.ꝙ nemo audebat se iungere eis. Et merito, quia iste erat strenuissimus miles. vnde dr.2.ad Ti.2. ꝙ nemo militans Deo implicat se negocijs secularib.¶ Item iste fuit equitator gratiosissimus, quia.s.iste equitabat super vnum pullum asinæ, sicut dr Lucæ.19.& Marc.11. Inuenietis pullum asinæ alligatum, super quem nemo hoium ascendit.¶ Itē iste fuit adulator agilissimus, quia sicut dr Io.3. Nemo ascendit in cœlum.¶ Itē iste fuit procurator diligentissimus, quia.s.ipse non verecundabatur ponere manum ad negocia familiaria, quia sicut dr Mar.2. Nemo mittit vinum nouum in vtres veteres. Et non solum in domo, sed etiam in agro, quia sicut dr Luc. 9. Nemo mittens manum suam ad aratrū aspiciens retro. Et breuiter, vt concludamus, iste fuit dominator excellentissimus, quia sicut dr Luc.7. Maior inter natos mulierum nemo est. Ipse.n. erat dns dominatium,& rex regum. vnde Deu.15. dr populo domini Dominaberis nationibus plurimis,& tui nemo dominabitur. Et hæc de bono nemine gratia solatij dicta sufficiant.

A **Nemus.** Nota, ꝙ nemus cū sit vmbrosum, ramosum, solitariū & secretum, ab hominib. raro habitatum, feris & auibus assuetum, potest significare multipliciter in scriptura. Signat .n. in malo

Vmbram vitiosorum,
Statum mundanorum,
Locum infernorum.

Primo dico, ꝙ cultus & ritus vitiosorum nemori cōparantur, eo ꝙ semper vmbram secretā & tenebras quærunt,& nunquam videri ab hoibus delectantur. Et hoc satis figuratur in scriptura vbi dr, ꝙ ara & altaria idolorum sp in nemorib. ædificabantur,& in vmbris nemorum immolabatur. Quia re vera peccata, quæ nihil aliud sunt, q̄ demonum sacrificia, semper volunt in vmbra fieri,& in secretis nemorum immolari. Vnde de idolatris dr Ezec.20. ꝙ ipsi viderunt omnem collem excelsum,& omne lignum nemorosum,& immolauerunt ibi victimas suas &c. Et ideo Iudicū.6. dr Gedeoni. Destrues inquit aram Baal,& nemus, qđ circa Aram est, succide.¶ Secundo dico, ꝙ nemus signat statum mundanorum. quorum vbera & eminentia feris & auibus.i.malis & superbis placet, hoibus vero & rationabilib. personis non, sicut de illo pessimo dr Eze.31. Ecce Assur quasi cedrus in libano pulcher,& frondib. nemorosus, excelsusq; altitudine &c. Et re vera in tali nemore, i. in vmbra diuitum mundanorum habitant feræ, i. mali familiares,& ibi fiunt et multa mala 4.Re.17. Fecerunt sibi statuas subter oē lignum nemorosum.¶ Tertio dico, ꝙ nemus signat locum infernorū. B ibi.n. est vmbra caliginis sempiternæ,& ibi aues & feræ habitant infernales. vnde Ezec.6. dicit dns de damnatis. Subtus omne lignum nemorosum extendam manum meam super eos,& dabo terram eorum in desolationem.¶ Sed si vis in bono significato dicere, dic, ꝙ est dare

Nemus { Interius, Exterius, Superius.

Nemus interius est cōscientia, vbi .s. vmbra,& refrigeriū diuinę gratiæ,& aues diuinæ laudis,& lætitiæ,& feræ asperitatis & iustitiæ abundant, vt.s. de illo dici possit illud Nu.24. Tentoria tua Israel, vt valles nemorosæ, & vt horti iuxta fluuios irrigui.¶ Nemus exterius est religio vel Ecclesia. Ibi.n. sunt aues, i. viri contemplatiui, feræ, i. viri actiui, secretum solitudinis, i. vmbra oīs humilitatis,& refrigerium suauitatis. Vnde de tali nemore potest dici illud Ge. 21. Abraham plantauit nemus in Bersabee.¶ Nemus superius est cęli curia. Ibi.n. est locus æterni refrigerij, locus iubilationis,& gaudij,& locus quietis,& solatij. Vnde istud videtur esse nemus, vbi rex Assuerus iussit præparari conuiuium in vestibulo horti,& nemoris. Hester.1. Istud.n. est nemus vbi sancti post mortem sepeliuntur, sicut de Saul & Ionatha legitur.1.Regum.21. quòd ossa eorum sepelierunt in nemore Iabes. Et sic igitur patet, quomodo nemus sumitur in bono & in malo.

Neomenia Nota, ꝙ neomenia apud Iudęos erat festum quod fiebat in nouitate lunę, A & principio mensis lunaris, dicta.s.à neos, quod nouum,& menos, quod est luna. Igitur dico, ꝙ ista potest significare.

Festum { Internę solennitatis, Aeternæ fœlicitatis, Supernæ natiuitatis, Aeternæ prosperitatis.

Internā solennitatē cōstituit nouitas grę, qñ .s. luna.i. defectuosa cōscientia per pœnitentiam & gratiam innouatur. De qua.1.Esdrę.3. A neomenia. alia litera. A primo die septimi mensis cęperunt hostias offerre. Septimus.n. mensis signat pęnitentię statum, in quo delet septenarius vitiorum,& introducitur septenarius virtutū. Aeternam fœlicitatem constituit nouitas gloriæ. Ista.n. luna .i. anima æternaliter renouatur. De qua dr in Psa. Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die solennitatis vestræ, supernam natiuitatem.s. Christi cōstituit nouitas naturæ. De qua. 1.Mach.10. dr, ꝙ dies remissionis erant solennes,& sabbata & Neomenię. Externam asperitatem constituit nouitas, seu vanitas naturæ. De qua dr Esa.1. Neomeniam,& sabbatum, & festiuitates alias non feram

Nepos Nepotes Nota, ꝙ nepos cū sit filius filij, vel fratris in linea de- A scendenti, semper significat dilectionē, subiectionem, successionem, nepotes.n. à parentib. diliguntur, parentib. subijciūtur, Parentibusq; succedunt,& eis substituuntur. Videtur ergo, ꝙ per nepotes intelliguntur boni subditi, qui à Deo,& sanctis sunt dilecti, prælatis,& maioribus subiecti,& tandē ad hæreditatem æternæ gloriæ sunt prouecti. Vnde de istis dr Eccl.44. Cum semine eorum perseuerant bona, hęreditas sancta nepotes illorum,& semen eorum in testamentis stetit.¶ De malis vero nepotib. subditis,& successoribus potest notari, quòd isti sunt nequitiarum imitatores, diuitiarum deuoratores vel appetitores, vitæ supernæ non successores, mortis æternæ toleratores. Isti igitur sunt malorum imitatores.4.Regum. 17. Nepotes eorum sicut fecerunt patres sui, ita faciunt. Item sunt mundi bonorum appetitores. Iob.27. Nepotes eius non saturabuntur. Item sunt vitæ beatæ non successores. Eccl.40. Nepotes impiorum non multiplicabūt ramos. Item sunt mortis perpetuæ toleratores, quia sicut dicitur Exod.34. Deus reddit iniquitatem patrum filijs & nepotibus & cætera.

Neptalim Interpretatur habitatio, vel comparatio siue conuertens eos seu etiam implicatio, vel conuersatio, seu dilatauit me dominus, aut dilatatio mea. Expone prout volueris, quia transeo.

Neqnan

A **Nequando Neforte** Nota, ꝙ istæ negationes cōpositæ nequando.i.& ne forte, semper videntur innuere aliquā incertitudinem, vel timorem. Et quia timor, & dubitatio qnq; est bonus, quandoque malus, dicamus primo de bono timore. Et sic dicemus, quòd iustus quandoque dubitat de

Dei iustitia, ne puniat,	Timeat ergo iustus Dei iusti-
Dei notitia, ne fugiat,	tiam, ne puniat. Deu.6. Nō ibi
Mundi derisione, ne seuiat,	tis post Deos alienos, q̄a Deꝰ
Fidei confusione, ne veniat.	æmulator in medio tui, neqñ

irascatur furor dñi Dei tui contra te, & auferat te de medio terræ. Item timeat Dei notitiam, ne fugiat. Deut.8. Obserua, & caue nequando obliuiscaris domini Dei tui, & negligas eius mandata & iudicia. Item timeat malorum derisionem, ne seuiat. Psal. Nequando supergaudeant mihi inimici mei, dum commouentur pedes mei, super me magna locuti sunt. Item timeat fidei confusionem, ne veniat, seu accidat. Ps. Nequando dicant gentes, vbi est Deus eorum? & innotescat in nationib. coram oculis nostris. ¶ De neforte vero potes plenius dicere, quia plures sunt auctoritates. Et sic notabis, ꝙ in
B scriptura reperitur ne forte, quod spectat

Ad { Deum comminantem,	Primo ergo dicamus, ꝙ
Iustum formidantem,	istud aduerbiū negatiuū
Prælatum docentem,	ne forte pertinet ad deū
Impium torpentem.	mala cōminantem. Vnde

ipse est, qui dicit peccatorib. illud Esa.28. Et nunc nolite illudere, ne forte cōstringantur vincula vestra. Et illud Hier.21. Eruite vi oppressum de manu calumniātis, ne forte egrediatur, vt ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit q̄ extinguat. Scdo dico, ꝙ istud ne forte pertinet ad iustum iustè formidantem. Iustus.n. merito timet ne forte veniāt sibi mala. Et io iste est, qui timet Dei seueritatē, ne per eā dānetur, culpæ malignitatem, ne per eam fœdetur, pęnę crudelitatē, ne in ipsa ligetur. De Dei seueritate patet Hier.14. vbi iustus dicit ipsi Deo sic. Corripe me dñe, veruntamē in iudicio, & non in furore tuo, ne forte ad nihilum reducas me. De culpę vero malignitate patet Thob.4. vbi Thobias cœcus dixit de agno ad comedēdum sibi oblato[Videte inquit ne forte furtiuus sit]& Iob.1.dr̄, ꝙ ipse sacrificium pro filijs offerebat, dicens. Ne forte peccauerunt filij mei &c. De pęnæ vero crudelitate dr̄ Amos.5. Quærite dominum, & viuite, ne forte cōburatur velut ignis domus Ioseph, & deuorabit, & non erit qui extinguat. & Ge.3. dixit Eua serpenti. De ligno quod est in medio Paradisi, p̄cepit nobis Deus ne comederemus, & ne tāgeremꝰ, ne forte moriamur. ¶ Sed tertio dico, ꝙ istud
C aduerbium ne forte pertinet ad prælatum seu etiam ad scripturam digne consulentem seu docentem. Et sic nota, ꝙ scriptura interdicit homini cuncta mala, & hoc ne forte ex hoc contingat pericula seu damna. Dicit.n.

Fuge mali consortia, ne forte fias similis,
Custodi tua propria, ne forte fiat sterilis,
Serua caute consilia, ne forte sis risibilis,
Reprime vana gaudia, ne forte sis odibilis,
Tempera potus vitia, ne forte sis damnabilis,
Tolle cuncta fictitia, ne forte sis culpabilis,
Cessat à te superbia, ne forte ruas humilis,
Longe sis à potentia, ne forte cadas flebilis,
Caue carnis solatia, ne forte fias debilis,
Tene linguæ colloquia, ne forte fias labilis.

Dico ergo, ꝙ fugienda sunt mala consortia, ne forte simus similes. Prou.22. Nō ambules cū hoīe furioso, ne forte discas semitas eius. ¶ Item custodienda sunt bona nr̄a, ne forte simus steriles seu pauperes. Proue.5. Ne des alienis honorem tuum, ne forte impleantur extranei virib. tuis, & labores tui sint in domo aliena. vt dicat illud Mat.26. Ne forte nō sufficiat nobis & vobis. ¶ Itē seruanda seu celāda sunt cante cōsilia, ne forte simus derisibiles. Prou.25. Secretum extraneo ne reueles, ne forte insultet tibi, cum audierit, & exprobrare nō cessat. & Ecc.8. Nō oī hoi cor tuum manifestes, ne forte inferat tibi gratiā falsam, & cōuitietur tibi. ¶ Itē reprimēda sunt inepta gaudia, ne forte fiamus Deo odibiles. Proue.24. Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina alterius non lætetur cor tuū, ne forte videat dn̄s, & displiceat ei. ¶ Itē tēperāda sunt potus vitia, ne forte cōtingant casus dānabiles. Prou.31. Noli regib. dare vinū, q̄a nullū secretū vbi regnat ebrietas, ne forte bibant, & obliuiscātur iudiciorū, & mutēt causam filiorum pauperis. & Lu.21. Attendite vobis ne forte grauentur corda vestra crapula & ebrietate & curis huius vitę ¶ Itē toleranda sunt cuncta fictitia, ne forte dicamur falsi vel fictiles. vnde Eccle.1. Ne fueris hypocrita in conspectu hoīm, ne forte cadas, & adducas aīæ tuæ inhonorationem. ¶ Itē euacuanda est oīs superbia, ne forte ruamus ad status humiles. Eccl.6. Ne extollas te in cogitatione aīæ tuæ, sicut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiā. ¶ Itē refugiēda est oīs potentia, ne forte ducamur ad casus flebiles. vnde Eccl.8. dr̄. Non litiges cum hoīe potente, ne forte incidas in manus illius ¶ Item abominanda sunt carnis solatia, ne forte fiamus viles, & debiles. Ecc.9. Ne respicias mulierem multiolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis nec audias illam, ne forte pereas in effigie illius. Virginē ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore eius. ¶ Item contemperanda sunt linguæ colloquia, ne forte dicamur stulti, vel mobiles. Eccl.28. Verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attēde ne forte labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiātium tibi. Patet ergo quomodo ista dubitatio ne forte pertinet ad scripturā rite consulentem. ¶ Quarto vero dico, ꝙ quandoque ne forte spectat ad impium vanè metuentem. Mali.n. sæpissime trepidant, vbi non est timor, dicendo.s. ne forte accidat hoc, aut D
illud. Et sic nota, quod mali

Timent { Præsentes illusiones,	De præsentib. illusionibus patet in Saul.1.
Futuras derisiones,	Re.31. qui pręcepit ar
Asperas correctiones,	migero suo ꝙ occide
Inanes locutiones,	ret eū, ne forte inquit
Prudentiū prouisiones,	

veniant incircuncisi, & illudant mihi. De futuris aūt derisionib. patet in illo Abimelech, cuiꝰ caput mulier fragmine mole confregerat, qui à scutifero suo se fecit interfici, ne forte à fęmina in futurum diceretur occisus. Iud.9. De asperis vero correctionib. patet de illo rege Amasia, qui reprehensus à p̄pheta, eū ꝙ idola adorasset, dixit sibi. 2. Paralip.25. Nunquid consiliarius regis es? quiesce, ne forte interficiā te. Ad quod facit illud, quod Philistiim cauerāt ne forte Hæbrei facerēt gladios, aut lanceas. 1. Reg.13. De locutionib. hominum dr̄ Mat.26. & Mar.14. quòd Iudæi cauebant, ne forte tumultus fieret in populo. De prouisionib. vero bonorum timebant, cum dicebant. Matt.27. Ne forte veniant discipuli eius, & furentur eum. Sufficit de ne forte.

Neque. Nequaquam. Nota, ꝙ neque sicut non, & nec est A
negatiua diuersimodè pertinens ad diuersos. Vnde nota, ꝙ est vnum neque, quod.s. est

Miserorum,	Quodlibet.n. genus hoīm habet
Contritorum,	suum neq; & suā negatiuā. Et qui
Perfectorum,	dem habent suū neq; miseri indi
Beatorum,	gētes. De istis.n. dr̄ Esa.3. Nō sum
Iniquorum,	medicus, & in domo mea nō est
Damnatorum.	panis, neq; vestimentū. ¶ Item hu

miles & pęnitentes. Isti.n. cauent à delicijs & à vitijs Luc.7. Venit Ioannes baptista neque manducans neq; bibens. ¶ Item perfecti vel eminentes. Isti.n. perfectionis habent viā, cui denegatur oē decliue, iuxta illud Esa.30. Hæc est via, ambulate in eo, nec declinetis ex ea neq; ad dexterā neq; ad sinistram. Vnde ēt ipsis dr̄ Luc.9. Nihil tuleritis in via, neq; virgā neq; peram, nec pecuniam, neq; panē, neque duas tunicas. ¶ Itē beati, vel triumphantes. Isti.n. habent negatiuam oīs mali, quia sicut dr̄ Apoc.21. Ibi nō erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra, quæ prima abierunt. & Luc.20. dr̄, quod isti neque nubent neque nubentur, nec ducent vxores, nec vltra mori poterunt. ¶ Item impij vel delinquentes. Isti habent negatiuam sapientiæ vel splendoris. Ps. Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant. Isti.n. habent negatiuam bonæ eloquentiæ vel clamoris. 1. ad Tim. 1. Non intelligunt inquit, neq; de quibus loquuntur, neque de quibus affirmant. Et in Psa. dr̄. Neque.n. est spiritus in ore ipsorum. Isti habent negatiuam reuerentiæ, vel timoris. Luc. 23. Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es. Isti habent negatiuam eminentiæ vel valoris, i. perfectionis omnium bonorum operum, & virtutum, quia sicut dicitur. Dā. 3. Non est in tempore hoc neque holocaustum, neque sacri-

ficium,neq; oblatio,neq; incēſum,neq; locus primitiarū. Et iſti finaliter habent negatiuā æternæ effluentiæ,ſupernæ gloriæ vel honoris,q̄a ſicut dr̄.1.ad Cor.6.Neq; fornicarij,neq; idolis ſeruientes regnum Dei poſſidebunt.Iſti ergo ſunt impij,vel delinquentes.¶Itē habent ſuā negatiuā damnati,uel deſperantes.Iſtis.n.negatur,& interdicitur omne bonum & oīs poſſibilitas euadendi tormenta,iuxta illud.2.Mac.6.De
B manu omnipotentis Dei , neq; viuus,neque defunctus effugiet &c.vide ſupra de non & nec &c.¶Nequaquā autem eſt negatio cōpoſita de ne,& de quaquam. Eſt aūt nequaquā dictio fortiter,& abundanter negans. Et ſi vis nota,φ aliqua ſunt,quæ nobis per nequaquam fortiter denegantur,ſ.

Otium mundanæ habitationis,
Vitium fallacis circumuentionis,
Precium auarę cumulationis,
Gaudium liberæ diuagationis,
Studium peruerſæ operationis,
Brodium carnalis delectationis.

Dicam ergo, φ per nequaquā denegat̄ iuſto mundana habitatio, vel occupatio.Vnde de Aegypto,per quam deſignatur mūdus,dr̄ filijs Iſrael.Exo.9.Nequaquā hic vltra maneatis.& Exo.14.Aegyptios,quos nunc videtis,nequaquam vltra videbitis. Quod tñ eſt cōtra multos filios Iſrael.i.contra multos religioſos,qui plus diligunt mundum q̄ clauſtrū, & Aegyptios ſæculares,q̄ clericos & regulares,dicentes.ſ.illud Hier.42.Nō habitabimus in terra iſta,nec audiemus vocem dñi Dei nr̄i.dicentes. Nequaquā,ſed ad Aegyptum pergemus,vbi non videbimus bellum. Iſta optimè ſpectant ad apoſtatas religionem dimittentes,& Aegyptum & Babylo-
C nem intrantes.¶Itē per nequaquā denegatur iuſto humanæ circumuentionis vitium.vnde Ge.32. Nequaquam Iacob.i. ſupplantator appellabitur nomen tuum,ſed Iſrael.¶Itē auaræ cumulationis precium,ſicut de Dauid legitur.1.Par.21. qui aream gratis dare volenti dixit nequaquā ita fiet,ſed precium dabo.¶Itē liberę diuagationis gaudiū,ſicut patet de illis,qui magis volebant eſſe ſub regimine & ſeruitute regis,q̄ liberi.1.Re.8.Nequaquā inquiunt,rex.n.erit ſuper nos.Et 10. Nequaquā,ſed regē cōſtitue nobis.& 12.Nequaquā,ſed rex imperabit nobis.¶Item peruerſæ operationis ſtudium.Leu. 17.Nequaquam vltra immolabunt hoſtias demonib.¶Item ebrioſæ delectationis brodium . Vnde Anna reprehenſa ab Heli de ebrioſitate.j.Re.1.dixit.Nequaquam(inquit)dñe mi, nam infœlix mulier nimis ego ſum, ſed effudi animam meā in conſpectu domini.In malo autem ſignificato potes notare,quòd in ſcriptura reperitur nequaquam

Vani timoris,
Leuis tenoris,
Mūdani amoris,
Parui valoris.

De vano timore patet Nu.13.vbi illi exploratores nō obſtante promiſſione diuina dicebant filijs Iſrael.Nequaquā ad populum iſtum valemus aſcendere, qm̄ fortior nobis eſt.De leui ſeu inſtabili tenore patet Eſa. 30.vbi illi,quibus ſtabilitas,ſpes & ſilentium ſuggerebatur, dixerūt. Nequaquā,ſed ad equos fugiemus,& ſuper veloces aſcendemus.De mundano vero amore dr̄ illud pdictum Hiere. 42. Nequaquā,ſed ad terram Aegypti pergemus.Aegypti dico .i.mundi ſeu amoris mundani . De paruo vero, ſeu modico valore dr̄ Ro.3.Quid ergo?præcellimus eos?nequaquā. Iſta igitur de neque,& nequaquam ſufficiant.

A Nequitia Nequā.Nequiſsimus.

Nota,φ nequā dr̄ de nō & æquus.Et ideo nequā idem eſt,φ nō ęquus,ſeu inimicus.Nequitia vero idē eſt,quod nō equitas,ſeu iniquitas . Nequam igitur nihil aliud eſt,q̄ peccator iniquus,malus nefarius & peruerſus.Et ſic accipitur.Eſai.1. vbi dicit dominus . Ve genti peccatrici, populo graui iniquitate,ſemini nequam,filijs ſceleratis.In quib. verbis oſtēditur , quadruplex nequitia à qua principaliter eſt cauendum,videlicet

Nequitia { Carnalis inquinationis, Lætalis aggrauationis, Verbalis prædicationis, Mentalis obſtinationis. }

Prima eſt nequitia hoīm immundorū [Gēti inquit peccatrici]Scda eſt nequitia hoīm auarorū[Populo inquit graui] Tertia eſt nequitia hoīm hereticorū[Semini inquit nequā] Quarta eſt nequitia malorū ſubditorum[Filijs inquit ſceleratis] ¶Dico ergo primo , φ eſt quædā nequitia carnalis inquinationis.Et iſta denotatur,cum dr̄[Genti peccatrici] Gens.n.peccatrix ſignat Populum luxurioſorum , quia gentes dñr quaſi ſine lege viuentes,quia pro certo tales nō ſeruant legem in ſuo delicto, imo more canum non parcunt conſanguineæ,cognatæ,virgini vel moniali,coniugatæ,vel deſponſatę . Et iſta nequitia luxuriæ eſt in hoīb.iuxta illud Eccl.23. Homo nequā in ore carnis ſuæ,nō deſinet,donec accendat ignē.Et etiā in mulierib.Vnde Eccl.25.Commorari leoni placebit magis,q̄ habitare cum muliere nequam. Et bene comparātur tales leoni, quia leo continuè patitur febrem,& habet anhelitum valde fœtentem. Sic tales continue patiūtur febrem.i.ardorem luxuriæ,& ab ore ſuo ſemper ſolent emittere fœtorem verborum inſolentium & malorum.Vnde tales non ſolum habent nequitiam in perſona, imo etiam in ſermonib. & in lingua. vnde Eccl.28.Beatus,qui tectus eſt à lingua nequam.Et breuiter de nequitia luxuriæ dr̄ Eccl.19. Qui ſe iungit fornicārijs,erit nequam,quaſi dicat.Iſti non ſolum ſunt mali,& nequam,imo etiam alios faciunt nequiſſimos atque malos. Et aduerte,quòd nequitia luxuriæ maxime in muliere apparet exterius,videlicet

In { Diſſoluta conuerſatione, Girouaga circūſpectione, Inſtabili circummotione. }

De cōuerſatione.n.pōt exponi illud Eccle. 25. nequitia mulieris immutat faciem eius,de circunſpectione etiam dr̄ Eccl.26.Nequitiā,alia litera.fornicatio mulieris, in extollētia oculorū. De circummotione vere dr̄ Eccl.25.Non des aquæ tuę exitum , neque mulieri nequam veniam prodeundi.q.d.parata eſt diſcurrere & exire.Tales(inquam)iniurioſi dicuntur gēs peccatrix.Ve inquit genti peccatrici. Vnde illi ſunt illa gēs, De qua dr̄ Eſa.49.Gentem abominantem,& ſeruum dñorū. Iſta eſt nequitia carnalis inquinationis.¶Scd'o dico,φ eſt nequitia auarę inclinationis.quod notatur,cū dr̄[Populo graui iniquitate]Auari.n.dñr popul⁹ grauis,q̄a ſicut res dr̄ grauis,quæ inferius ad terram deſcendit naturaliter & mouet̄, B
ſic iſti ſpiritualiter dicuntur graues , qui inferius ad terram & ad terrena per auaritiam mouentur , & per auarum deſiderium inclinantur.Sicut.n.plumbum,ſal arena, aurum,argentum,& vinum ſunt res mirabiliter graues. & oē illud,in quo fuerint aggrauantes , & ad terram inclinantes , ſic verè mundi bona grauia ſunt & oneroſa,& mentis , in qua habitant,aggrauatiua ,& ad terram per auaritiā deiectiua.Pſ.Filij hoīm vſquequo graui corde? Vñ de corde auaro dr̄ Eccl. 3.Cor nequā grauabitur in dolo. q. d. Nequitia auaritiæ eſt ſemper fallax,proditoria & doloſa. Iſte vero dolus apparet in auaris,vſurarijs,fraudulentis.De quorum fallacia dolo,& nequitia pōt exponi illud Eccl.25.Non eſt caput nequius ſuper caput colubri.Coluber qui dr̄ quaſi colens vmbras, & q̄ ſemper tortuoſe incedit,ſignat vſurarios & auaros,q̄ in vmbris.i.in locis abſconditis & ſecretis, vel ēt in abſcōditis,vel ſub occultis fictionibus & palliaturis ſolent facere fraudes ſuas,& ſemper tortuoſe & fallaciter incedunt in oīb. factis ſuis.Quia pro certo iſtis nihil eſt nequius in hoc mūdo.Qui .n.ſibi nequam eſt,cui alij bonus erit?Ecc.14.Et ideo quia tales nequam ſunt etiam ſibipſis,quia.ſ.non audent vti bonis ſuis præ auaritia & parcitate , non mirum ſi ſunt nequiſſimi alienis.Iſte eſt ergo populus grauis iniquitate.Vnde de terra.i.de terreno auaro dr̄ Eſa.24.Agitabitur terra ſicut ebrius, & grauabit eam iniquitas ſua,& corruet, & non adijciet vt reſurgat. Tales.n.agitantur per deſiderium & affectionem, ſunt ſicut ebrius per ſitibundam auaritiam & ambitionem, grauantur iniquitate per culpæ & malitiæ inclinationem, corruūt, & non reſurgunt per malæ conſuetudinis aggrauationem.Aduerte tñ hic,quod dicit Sen.lib.de naturalib.quæſtionibus de rebus grauib. Dicit.n. φ ſunt quædam aquæ q̄ ſuſtinent omnia grauia,ſicut exemplificat de lacu Arethuſæ in Perſide,vbi nihil mergitur quantumcunque graue ſit. Sicut etiam exemplificat Iſid.de lacu Siciliç iuxta porriamiā. Cauſam autem aſſignat Seneca,dicens,φ iſtæ aquæ ſunt lapidibus grauiores.Et ideo cum maius graue naturaliter portet,& ſuſtineat minus graue, nō mirū ſi talia grauia ab aquis grauiorib. ſupportantur.Sic verè chariſſimi , nos videmus, quòd tales diuites & vſurarij ſunt grauiores iniquitate, ita quòd ſatis deberent ad inferiores ſtatus & gradus deſcēdere,& quandoque ad literam deprimi,& ſubmergi,ipſi tñ ab aquis,quibus inſident.i.à ſuis malis prælatis & iudicibus fouentur,& ſupportantur, & in ſuis peruerſitatib. ſuſtinentur. Cuius certe cauſa eſt,q̄a ipſis maiores , ipſis malis diuitibus grauio-

grauiores & deteriores esse noscuntur, & ideo alios sibi similes sustinere cõtra iustitiã cõprobantur. Esa. 50.. Calumniam sustinent filij Israel. calumniã dico, hoc est dictu, viros calumniosos. Et certè talia sunt contra naturã, ꝙ. s. tales à superioribus tolerentur, iuxta illud Sap. 16. Nix aũt & glacies sustinebant vim ignis. Et breuiter hoc verum, quia. s. tales nequam sp inueniunt alios nequiores, qui ipsos in suis iniquitatib. foueant, atq; portent, sicut de spiritu nequã dr̃, ꝙ sibi assumit alios septẽ spiritus nequiores se, s. vt ab eis foueatur. Nequius. n. oculo. i. malo iudice quid creatum est? q. d. nihil, quia certè nõ est caput nequius super caput colubri. Et tñ iste deberet timere illud Eccl. 27. Facienti nequissimum cõsilium, super eum cõuertetur. Et illud Eccle. 28. Mors illius mors nequissima, & vtilis infern⁹ potius, q̃ illa. Ista est ergo nequitia

C auaræ inclinationis. ¶ Tertio dico, ꝙ est nequitia verbalis pdicationis. Et ista est nequitia hæreticorum, quæ ostenditur, cum dr̃ [Semini nequã] Sicut. n. eruca insidens arborib. relinquit in magna quantitate pestiferũ semen suum, à quo totus hortus cum suis herbis, & arborib. corroditur, & vastatur, sic hæretici semẽ suę pestiferæ pdicationis & doctrinæ in tanta abundantia qñq; post se relinquunt, ꝙ totus hortus Ecclesię exinde patitur detrimẽtũ. Vnde de istis põt intelligi illud Mat. 6. Si oculus tuus fuerit nequã, totum corpus tuum erit tenebrosum. Isti. n. qui oculi. i. directores, & ductores Ecclesiæ creduntur, qñ nequitia hæresis corrumpuntur, totũ corpus Ecclesiæ per errores faciunt tenebrosum. Et ista est nequitia linguæ, quia videlicet lingua talium est alijs venenosa, & cã nequitiæ & pcti. Et ideo dr̃ Eccl. 28. Noli audire linguã nequã. Quia sicut dr̃ ibidem, Multi ceciderunt, qui interierunt per linguã nequã. Et ratio redditur ibidẽ, quia mors illius mors nequissima, & vtilis infernus potius, q̃ illa. Semini ergo nequã. Vnde cuilibet tali põt dici illud Eccl. 44. Dedisti maculã in gloria tua, prophanasti semẽ tuum. Ista est igitur nequitia verbalis prædicationis. ¶ Quarto dico, ꝙ inuenitur nequitia mentalis obstinationis. Et ista est nequitia, q̃ in proteruis subditis inuenitur, quod ostenditur, cum dr̃ [Filijs sceleratis]. Quia verè multi sunt filij spũales. i. subditi, ita obstinati, & proterui, ita etiã nequã & scelerati, ꝙ nec Deo, nec prælato volunt obedire, sed sicut filij viperæ matrem suã . s. Ecclesiam, vel prælatum per mala sua opera & exempla solẽt proteruiter laniare. vnde Sap. 3. Nequissimi filij illorum, maledicta creatura eorum. Et nota, si vis, ꝙ mali filij religionis, vel Ecclesiæ sunt hodie nequam,

Propter
- Mendacij vanitatem,
- Hypocrisis falsitatem,
- Sæuitiæ prauitatem,
- Luxuriæ fœditatem,
- Malitiæ dolositatem,
- Inuidiæ malignitatem

De nequitia. n. mendacij dr̃ Eccl. 20. Opprobrium nequam in homine mẽdaciũ. De nequitiæ hypocrisis dr̃ Esai. 9. Oĩs hypocrita est nequã. De nequitia sæuitiæ dr̃ Mat. 18. vbi loquitur de illo, qui noluit misereri conserui sui, cui dixit dñs eius. Serue nequã omne debitum dimisi tibi, qm̃ rogasti me. nonne ergo oportebat te misereri conserui tui? De nequitia luxuriæ dr̃ Eccle. 17. Quid nequius, quam quod cogitat caro, & sanguis? De nequitia malitiæ dr̃ Prou. 26. Qñ submiserit vocem suam, ne credas ei, quoniam septem nequitiæ in corde illius sunt. De nequitia inuidiæ dicitur Eccl. 14. Nequam est oculus inuidi. Et sic igitur patet, quomodo est quadruplex nequitia in genere. s. luxuriosorum, auarorum, hæreticorum & malorum subditorum.

Nequire Nota, ꝙ nequire idem est, ꝙ non posse. vide ergo infra vbi posse, & vbi potentia, qa auctoritates valde paucæ sunt.

A **Nescire.** Cum nescire idem sit, ꝙ ignorare, notãdum quòd in scriptura inuenitur

Nescire
- Excusabile,
- Detestabile,
- Excęcabile,
- Cõmendabile.

Nescire excusabile pertinet ad ignorantiã naturalem. Et ista est qñ homo ignorat illa, q̃ excedũt cognitionẽ naturę, sicut scire futura & diuinæ voluntatis beneplacita, & occulta. Si. n. ista nesciamus, excusati sumus. Et de tali nescire dr̃ Eccl. 9. Nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit. Et ibidẽ dr̃. Nescit homo finem suum. & Lu. 9. Nescitis cuius spiritus estis. ¶ Nescire detestabile pertinet ad proteruiã cordialẽ, & istud est qñ homo ex obstinatione non dignatur scire. i. cognoscere benefactorem, creatorem, vel superiorem suum, sicut Pharao qui dicebat. Exo. 5. Nescio dñm, & Israel non dimittam. Talis etiã ignorantia vel nescientia idem est, quod desuetudo, quia. s. res quæ non frequentatur, in desuetudinem, obliuionem & nescientiam vertitur & sic loquitur Hie. 3. vbi de peccatorib. dicit. Sapientes sunt, vt faciant mala, bene autem facere nescierunt & Hie. 6. dr̃. Confusione non sunt confusi, erubescere nescierunt. & Soph. 3. Nesciuit Dei inimicus confusionem. ¶ Nescire excęcabile pertinet ad ignorantiam criminalem. Et sic accipitur (vt cõiter) qñ. s. homo nescit illa, q̃ tenetur scire. Et sic loquitur in Psal. Nescierunt, neq; intellexerũt in te. am. mo. oĩa fun. terræ. ¶ Nescire cõmẽdabile pertinet ad ignorantiam virtualem. Et ista est, qñ homo nescit illa, quæ non est vtile scire sibi. Et sic loquitur Mat. 6. Cum facitis eleemosynã, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Ista aũt proprie põt dici ignorantia mali non experti, sicut de beato Ioanne dr̃. Nesciens laben niuei pudoris. & de beata virgine. Nesciens virgo virum &c. & illud Oseæ. 13. Deũ absq; me nescies, & non est absq; me saluator. ¶ Sed cæteris omissis, de ignorantia criminali, qua. s. nescit homo illa q̃ tenetur scire, & maxime illa, q̃ pertinent ad salutem, aliquid est dicendum. Notare ergo possumus, ꝙ sicut in mũdo naturaliter multa sunt genera personarum, quę illa, quę sunt eis vtilia nesciunt, & ignorant, videlicet pueri, phrenetici, cęci, dormiẽtes, ebrij & absentes, sic vere moraliter loquẽdo, multa sunt hodie genera hoim peccatorum, qui nesciunt illa, quæ pertinent ad salutẽ. Et isti sunt. s. pueri carnalis immũditiæ sectatores, vel phrenetici & mente capti tpalis eminẽtiæ dilectores, dormientes, & se ad terrã prosternentes mũdanæ affluentiæ possessores. Ebrij vino, mundanæ. s. sapientiæ professores. ¶ Dico ergo, ꝙ primi sunt sectatores carnalis immunditiæ. Nã sicut pueri quãdiu sunt parui, sunt naturaliter fœtidi & immundi, ignorantes & inscientes, sic luxuriosi præ cæteris pctõrib. immundi sunt, & ignorantes, & ad salutem aiæ pertinentia nescientes. Nã sicut pueri tria principaliter nesciũt facere, videlicet loqui, discernere, & erubescere, sic verè luxuriosi nesciunt habere honestam & ordinatam locutionem, dicentes illud Hier. 1. A. a. a. dñe Deus, nescio loqui, quia puer ego sum. Tales. n. sp loquuntur insolenter, & impudice, nec aliquid sciunt loqui ordinate. de quib. dr̃ Neę. 13. Loquebantur Azotice, & nesciebant loqui Iudaicè. Item nesciunt habere clarã discretionẽ. Quia sicut puer nõ discernit inter res bonas & malas, ita ꝙ aliqñ plus diligit pomum, q̃ castrum, sic nec isti bene discernũt inter delicias corporis & animæ, mundi & Paradisi, & pcti & meriti. Quia plus videntur diligere ista modica tẽporalia, q̃ illa maxima æternalia. Vnde isti sunt de illis centum hoim milibus, q nesciunt quid sit in dextra & sinistra, sicut dr̃ Ionæ. 4. quia. s. tales non bene sciunt discernere inter sinistram temporalium & dexteram æternorum. Item isti nesciunt habere verecundam confusionẽ. Quia sicut pueri non verecundantur ostẽdere pudenda sua, sic nec isti vilia opera sua. Vnde Hiere. 6. Cõfusione non sunt cõfusi, erubescere nescierunt. Isti ergo sunt sectatores carnalis immunditiæ. ¶ Secundo dico, ꝙ sunt nescientes, seu ignorantes, & dilectores tpalis eminentię. Isti. n. sunt sicut phrenetici vel mente capti, qui amore mũdi ita sunt capti, ꝙ penitus nesciunt, nec cognoscunt nec Dei potestatẽ, nec sui fragilitatem, nec mundi transitoriã vanitatem, sicut patet ad literã de vaniglorijs, & superbis, nesciunt dico Dei potestatẽ, quia. s. nõ videntur scire ꝙ Deus possit ipsos punire, dicentes cũ Pharaone. Exo. 5. Nescio dñm, & Israel nõ dimittã. Itẽ nesciunt propriã fragilitatẽ, quia. s. nõ cõsiderant, ꝙ debent mori, & tñ sæpe fit, ꝙ subito moriuntur, cum nesciunt. ps. Ad nihilũ redactus sum, & nesciui. Itẽ nesciunt mundi vanitatẽ. Figurati in discipulo Helisei. 4. Re. 4. qui nesciens quid esset coloquinta facit exinde pulmentũ, quod tñ tandẽ cognouit esse mortiferũ & amarũ, quia. s. mundi gloriã dulcem credunt, quam tñ inuenient finaliter valde tristẽ. Isti ergo sunt dilectores temporalis eminentiæ. Tertij sunt possessores mundialis affluentiæ. Et isti sunt diuites, qui comparantur dormientib. Homo. n. non dormit erectus, sed inferius ad terram prostratus. Sic isti nõ dormiunt, nec quiescũt ad Paradisum erecti, sed inferius ad terrena per auaritiã depressi, & eiecti. Et isti pro certo videntur nescire

Fraternam charitatem, Fraternam (dico) charitatem,

Mortis propinquitatem,
Dei benignitatem,
Mentis saturitatem.

quia.s.nō videntur scire, ꝙ teneantur benefacere fratrib. & vicinis. Et ideo beneficia eis negant. vnde Deut.33. Dixerūt patri & matri nescio vos,& fratrib.suis,ignoro illos. Quia ad literā auari nō recognoscunt nec ꝓpinquos,nec cōsanguineos. ¶ Itē mortis ꝓpinquitatē, q.a.s.isti vident se nescire morituros. Et iō cōminatur eis dñs Mat.24. Nescitis qua hora dñs vester venturus sit. Et 25. Nescitis diem,neq; horam. ¶ Item Dei benignitatem q.a.s.isti videntur nescire, ꝙ Deus dederit eis bona,q̄ habent,inquantū ipsi recognoscere nō dignantur. de quo Oseæ.11. Ego nutricus Effraim,& nesciebant,ꝙ curarem eos. ¶ Item saturitatē. Iō de ipsis proprie dr̄ illud Esa.56. Canes impudentissimi nescierūt saturitatē. Et cōpara ipsos canib. sicut supra. ¶ Quarti autem sunt professores mundanæ sapientiæ, similes ebrijs,q. vino sapientiæ temporalis ita sunt repleti,ꝙ nesciunt aliquid de pertinentib. ad salutē. De hoc vide supra de Ebrio. vnde Esa.28. Sacerdos,& propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt à vino. Et Hiere.2. dicitur. Sacerdotes non dixerunt,vbi est dominus?& tenentes legem nescierunt me. Et illud prædictum Hier.4. Sapientes sunt &c. Et hoc de nescire sufficit. Vide supra de ignorantia.

A **Nicanor.** Mot.ꝙ Nicanor, q. interpretatur stans lucerna,vel statura lucida,qui fuit princeps iniquissimus,quē Antiochus cōtra filios Israel destinauit, & qui eos crudeliter flagellauit,in fine tñ periit turpiter & decessit,sicut ponitur.1.Mac.7.& deinceps &c. pōt signare malos cōsiliarios principum & magnatum,quia.s.isti creduntur esse lucerna & gubernacula regni & patriæ,cum tñ sint filiorum Israel.i.Ecclesiasticorum & simplicium subuersio & flagellum. Notabis ergo,ꝙ exemplo istius tales solent esse

Fallaces & proditores,
Tyranni & exactores,
Malorum fautores,vel
Paruorum sustentatores,
Bonorum molestatores,
Pœnarum toleratores,
Superbi & iactatores,
Cauti simulatores,
Mali terminatores.

Dico ergo,ꝙ malus & tyrānicus princeps est(vt cōiter) fallax & ꝓditor,sicut de isto legitur.2.Mach.14. ꝙ audiuit rex Necanorem reb. alienis assentire, & exasperat⁹ scripsit Nicanori. ¶ Itē est(vt cōiter)rapax & exactor,sicut de isto legitur.2. Mach.8.ꝙ ipse constituit regi,ꝙ tributum dandum Romanis de captiuitate Iudeorum suppleret. ¶ Item est(vt cōiter)malorum & pessimorum fautor,sicut de isto legitur.2. Mac. 14. ꝙ gentes,q̄ de Iudæa fugerant,se Nicanori miscebant. ¶ Item est(vt cōiter)iustorum grauator,sicut de isto legitur.2.Mac.9.ꝙ volēs manifestare odium,quod habebat in Iudā,Nicanor misit milites,vt eum cōprehenderent. ¶ Itē est(vt cōiter) mali tolerator,quia.s.tales vt cōiter in tormentis finiunt dies suos,sicut de isto legitur.1.Mac.7.ꝙ cōtrita sunt castra Nicanoris,& cecidit ipse. Et sicut dr̄ ibidem , caput & dexteram amputauerunt ei,& in arce altissima suspenderunt. Et merito,quia certè talis(vt cōiter)est superbiæ iactator,sicut.2.Mac.15.legit, ꝙ summa superbia erectus Nicanor dixerat. Si est potens in cęlo,qui pręcepit seruari diem sabbati, & ego potens sum super terrā,qui impero sumi arma. ¶ Item est(vt cōiter)cautus simulator,sicut de isto legitur.2.Mach.14.ꝙ morabatur Nicanor Hierosolymis,nihilq; iniquè agebat &c. Sed finaliter dico,ꝙ iste est malus terminator,quia sicut legitur.2.Mac.8. Facinorosissimus Nicanor deposita veste glīæ solus fugiens venit Antiochiam. hoc est dictu,applicauit in infernum.

A **Nihil.** Nota,ꝙ nihileitas nihil aliud signat,q̄ non entitas. Vnde nihil esse,idem est,quod non esse. Inde est,ꝙ secundum quòd esse distinguitur , potest per oppositū nihil distingui . Et quia inuenitur esse naturæ,esse vitæ,esse fortunæ,esse culpæ,esse finale,esse virtuale,esse pœnæ , sic & de nihil possumus dicere,quòd fit mentio in scriptura de nihilo quantum ad omnia supradicta . Vnde nota,quòd nihil multa signat scilicet

Naturalem conditionem,
Personalem durationem,
Temporalem successionem,
Criminalem infectionem,
Infernalem afflictionem,
Corporalem diffinitionem,
Virtualem perfectionem.

Est igitur vnum nihil,quod est naturale . Et ista est tota cōditio humana & natura, quia pro certo ista rōne suæ vilis & fragilis conditionis pōt merito dici nihil . vnde Esai.40. oēs gentes quasi nō sint,sic sunt corā eo,& quasi nihilum & inane reputatę sunt. Et ideo de nihileitate humanæ naturæ bene potest dici illud 1.ad Tim 6. Nihil intulimus in hunc mundum. Item dico,ꝙ est vnum nihil,quod est personale.s.vita præsens,de qua Iob 7. Parce mihi domine nihil.n.sunt dies meis. ¶ Item est vnū nihil temporale. Et istud signat bona mundi, quæ pro certo & quantum ad conditionem , & quantum ad valorem, & quantum ad dulcorem penitus nihil sunt. vnde Hier.4. Respexi terram,& eccè vacua erat,& nihil. Et Sap.7. Diuitias nihil esse dixi.& in Ps. Nihil inuenerunt oēs viri diuitiarum in manib.suis. ¶ Itē est vnum nihil,quod est criminale,& istud est nihil pcti. Teste.n. Aug. Pctm̄ nihil est, & nihil fiunt hoīes cum peccant. Ps. Ad nihilum deueniēt tanquam aqua decurrens. ¶ Item est vnum nihil , quod est infernale. Et illud est pœna seu status damnatorum , quæ homines annihilat , & deuastat, & quæ à pristina sua prosperitate ipsos facit penitus nihil esse. Vnde de aīa damnata pōt dici illud Esai.34. Extendit super eā mensuram,vt redigatur in nihilum. Quia .s.quando mensura diuini iudicij super istos extenditur,tūc ad nihilum perpetuum reducuntur. Ezec.28. Nihil factus es, & non eris in perpetuum. ¶ Item est vnum nihil,quod est finale,seu corporale, & istud signat mortem , quæ.s.annihilat omne viuum. vnde Iob.17. Membra mea ad nihilum redacta sunt. ¶ Item est vnum nihil,quod est virtuale , & istud est nihil humilitatis,quod est,quando homo præ humilitate & se & bona sua & merita reputat esse nihil. Vnde de isto nihilo.s. paupertatis & humilitatis,dr̄.2.ad Cor.6. Tanquam nihil habentes,& omnia possidentes & in Psal. Pro nihilo saluos facies illos.& alibi. Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem.quia.s.per paupertatis & humilitatis nihilo homines sal B
ui efficiuntur , & terra desiderabilis Paradisi eis à domino conceditur,& dicatur. ¶ Sed prædictis expositionibus præmissis & omissis, dicamus adhuc de nihilo inquātum signat carentiam omnis boni, & notemus , quòd istud vocabulum nihil signat carentiam omnium gratiarum,meritorum operum & virtutum . Nota ergo , quòd mali nihil sunt,& hoc quia ipsi habent

Nihil de
- Discretione,
- Compassione.
- Duratione,
- Possessione,
- Dilectione,
- Perfectione,
- Prosperitate,
- Sagacitate,
- Vtilitate,
- Virilitate,
- Consolatione,
- Conuersatione,
- Operatione.

Dico igit̄, ꝙ mali nihil debēt dici,quia pro certo ipsi habēt nihil.i. carentiā discretionis. Vnde ipsi pñt dicere illđ. Nu. 11. Nihil vident oculi nr̄i nisi man. Man.n.quod erat cibus dulcis,qui faciliter corrumpebatur,& q pro via deserti fuit tm̄ filijs Israel cōcessus,signat tpalia bona , quæ solum pro deserto huius mundi sunt hominib.cōcessa. Quia verè multi sunt hodie, & fere oēs, qui nihil vident,nisi man,i.qui non habent aliquā discretionem, nisi in tpalib. Vnde etiam de ecclesiasticis & mundi sapientibus dr̄ Eze.13. Ve prophetis insipientib. qui sequuntur spiritum suum,& nihil vident. ¶ Item habent carentiā cōpassionis,quia.s.isti sunt auari & iniqui. Vnde Eccl.10.dr̄ de auaro, ꝙ auaro nihil est scelestius,nihilq; inquius,quàm amare pecuniam. ¶ Item ipsi habent nihil seu carentiam durationis. Tales.n.non durant,nec perseuerant in bono. Psal. Ad nihilum redactus sum,& nesciui. Naturaliter enim isti non durant,nec perseuerant,quia viri sanguinem non dimidiabunt dies suos. Iob.7. nihil.n.sunt dies mei. ¶ Item isti nihil habent possessionis,quia etiam ad literam sæpe fit, quòd possessio & affluentia temporalis impijs denegatur, quòd si eis quandoque conceditur,nullatenus perseuerat. Vnde in Psal. Dormierunt somnum suum,& nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manibus suis. Mors enim à talibus totum aufert, quia sicut dicitur Iob.26. Diues cum dormierit,nihil secum affert, aperiet oculos suos,& nihil inueniet. ¶ Item isti nihil habent dilectionis,vnde.1.Corin.13. Charitatem autem non habeā, nihil sum. ¶ Item isti nihil habent perfectionis.ad Hebræos. 7. Nihil aūt ad perfectum adduxit lex . ¶ Item isti nihil habent prosperitatis,quia.s.prosperitas tēporalis non est proprie prosperitas,cum magis habeat de aduersitate,quàm de prosperitate. vnde Hier.2. Contriuit Deus cōfidentiam tuā, & nihil habebis prosperum. ¶ Itē isti nihil habēt sagacitatis.

Luc.18.

Luc.18. Et ipsi horum nihil intellexerunt.¶ Item nihil habet vtilitatis,quia videlicet nihil,quod faciũt,est eis bonũ,& vtile ad salutem. Vnde ipsi possunt dicere illud Luc.5. Domine per totam noctem laborauimus,& cepimus.¶ Item nihil habent virilitatis,quia.s.nihil habent cõstantiæ vel virtutis. Vnde Dan.10.Nihil in me remansit virium.¶ Item dico,ꝙ isti nihil habent consolations.Ita.n.sunt tristes,& inuidi,ꝙ in nullo cõsolãtur, sicut Aman inuidens Mardochæo,qui dicebat. Hes.s.Nihil habere me puto quamdiu videã Mardochæum. ¶Itẽ nihil habent bonæ conuersationis, quia sicut dr̃ Exo. 10.Nihil virens in Aegypto relictũ est.¶ Itẽ isti nihil habent bonæ operationis.2. Thessa.3. Audiuimus quosdã ambulare inter vos nihil operantes.Et sic igitur patet, quomodo nihil quantum ad malos diuersimode sumitur in scriptura, ¶ Sed ad huc potest dici, ꝙ nihil potest applicari ad viros spirituales & bonos.Et hoc inquantum nihil potest dicere carentiã omnis mali.Vnde nota,ꝙ boni habent

Nihil	Cupiditatis, Inhonestatis, Calamitatis, Carnalitatis, Fatuitatis, Præsumptionis, Elationis, Successionis,	Isti ergo nihil habent de cupiditate,quia.s.illud modicum,quod habent,sufficit eis, sic nõ cupiũt ampliora. Et sic loquitur Apostolus.1.Corint.1.In omnibus diuites facti estis,ita vt nihil vobis desit.¶ Item nihil habent de inhonestate.Vnde.3.Reg.6.dicitur,

ꝙ nihil erat in templo,quod non auro tegeretur. Aurum.n. claritatem honestatis designat. Item nihil habent de calamitate,quamuis.n.multa sustineant in hoc mundo,quia tñ amore Dei placet eis,nõ est eis calamitas neq; pœna. habent.n.virtutem sufficientiæ,quæ oĩbus diuitijs æquipollet.Vñ Neẽ.9. Nihil eis defuit in deserto. Ad literam.n.diuina prouidentia (vt cõiter)non patitur,vt iustis in necessitate aliquid denegetur.vnde Luc.22.Qñ misi vos sine sacculo, & pera. nunquid aliquid defuit vobis?Dicunt ei,nihil.Item nihil habẽt de carnalitate.Isti.n.sunt sicut illa sapientia,de qua dicitur Sapiẽ.7. Nihil inquinatum in eam incurrit.Item nihil habẽt de fatuitate.Quia sicut dicitur Sap.8.Prudentiam,& sapientiam docet, quibus nihil est in vita vtilius hominib. Item dico, ꝙ isti nihil habent de præsumptione, quia.s.non confidunt de suo sensu,imo innituntur consilijs aliorum, iuxta illud Eccl.32. Fili,sine consilio nihil facias. Item nihil habent de elatione, quia videlicet semper habent timorem domini secum,audiẽtes illud Eccl.23.Nihil melius,q̃ timor Dei,& nihil dulcius quàm attendere mandatis domini. Item nihil habent de terrena successione, quia.s.isti non possident diuitias in hoc mũdo,iuxta illud Luc.9.Nihil tuleritis in via,neq; virgam, neque peram,neq; duas tunicas habeatis. ¶ Sed nota adhuc si
D vis,quod apud Deum nihil reputantur,hi qui

Vigent magna potentia, Mundi scientia, Fulgent falsa iustitia, Gaudent vana lætitia, Tument magna substantia.	Igitur dico,ꝙ apud Deũ nihil sunt,tyranni vigentes magna potentia.vnde Esa.34.Omnes principes eius(.s.babylõis)erũt

in nihilum. ¶ Item nihil reputantur clerici fulgentes mundi scientia.Quia.s.sicut dicitur Esa.40.Deus est, q extẽdit quasi nihilum cęlos,cęlos inquit.i.clericos. Item nihil reputantur hypocritæ pollentes ficta iustitia.vnde de idolis dicitur Esa. 41.Ecce vos estis ex nihilo,& opus vestrum ex eo,quod non est.Item nihil reputantur fatui gaudentes vana lætitia. vnde Amos.6.dicitur.Ve qui lætamini in nihil,& dicitis. Nunqd in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Item nihil reputantur diuites tumentes magna substantia.ps.Ad nihilũ redactus est in conspectu eius malignus.i. malus diues dicẽs .s.domino illud psalm.Substantia mea tanquam nihilum ante te.Et hoc de nihil sufficit siue in bono,siue in malo.

A

Nidus.

Cum nidus sit locus, qui ab auibus ædificatur, & inhabitatur,& ibidẽ ab ipsis pullificatur,notabo,quod in scriptura reperitur

Nidus	Perfectorum, Peccatorum,vel Mundanorum.	Nidus iustorum,& perfectorũ est inferior religio,& ecclesia, interior intentio, & conscien-

tia,Superior paradisus,& cęli curia. Vbi.n.cor hominis figitur,ibi nidum habere dicitur,& ibi pullos affectuum,& operum facere comprobatur. Et nota,ꝙ iustorum triplex est nidus.s.inferioris Ecclesiæ,interioris conscientiæ, & superioris cœli patriæ. De inferiori religione vel Ecclesia dicitur in psal.Etenim passer inuenit sibi domum,& turtur nidum,vbi reponat pullos suos.[Altaria tua dñe virtutum.]De interiori vero intentione,& conscientia,vbi.s.homo nidificat meditando,& de cęlo,& inferno cogitando,dicitur Luc.9. & vulpes foueas habent,& volucres cęli nidos.Iustus.n.dicitur volucris, quando cęlestia contemplatur,& vulpes, quando infernalem foueam meditatur.De superiori habitatione,& mãsione, & cęlesti patria dicitur Iob.39. Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum.Isti ergo sunt nidi iustorũ.¶Secundo dico,ꝙ inueniũtur nidi malorum.Et isti certe significant mundum,peccatum,& infernũ.Mali.n.nidificant in mũdo,temporalia diligendo.Iste.n.est nidus hirundinum,quarũ stercora calida dormientem Thobiã excœcauerunt. Thob. 2.Et re vera tam mundus,quàm status peccati dicitur

Nidus	Fœdus per luxuriam, Plenus per auaritiam, Altus per superbiam.	Nidus ergo fœdus dicitur per luxuriã. Iste est nidus vpupæ quæ nidifi-

cat in stercoribus.sic luxuriosi nidificant in immunditiis.Vnde de malis mulieribus põt dici illud Esaiæ.16 Sicut auis fugiens,& pulli de nido auolantes,sic erunt filiæ Moab.Nidus etiam plenus dicitur per auaritiam,quia.s.auari congregant in nidis diuitias suas, sicut aues prædales cadauera. de quo Abacuc.2. Ve qui congregat auaritiam domui suæ, vt sit in excelso nidus suus.Nidus etiam altus dicitur per superbiam vnde Abd.Si inter sydera posueris nidum tuum,inde detrahante,dixit dominus.Et breuiter,in istis tribus ramis prosperitatis mundanæ nidificant hodie peccatores scilicet in

Delicijs per luxuriam, Diuitijs per auaritiam, Honoribus,& eminentiis per superbiam.	Figura Ezech.31. vbi dicitur, quòd in ramis cedri fe-

cerunt nidos omnia volatilia cęli.Sed certe finaliter ibi habebunt nidum cum demonibus in inferno.Hier.49.Cum exaltaueris quasi aquila nidum tuum,inde detraham te, & erit idumea de quasi aquila nidum tuum,inde detrahã te, & erit idumea deserta.

Nigredo.

Nota, ꝙ nigredo signat in scriptura tã in bono,q̃ in malo. In bono enim significato nigredo,quæ(vt communiter)à calore procedit, est color cæteris obscurior, & vilior, & signat virtutem humilitatis, quæ.s.calor charitatis generat,& obscuritas mortificationis, & pœnitentiæ commendat.Sicut enim videmus,ꝙ multi sunt fructus,qui nullatenus maturi efficiuntur, nisi quãdo nigredine vestiuntur,sic ꝓ certo nullus efficitur maturus aut sanctus nisi humilitatis nigredine sit vestitus. Et sic figurantur tales Gen.30.vbi laban prælegit oues nigras,& diuersi coloris,& varias,& albas dimisit. Ad denotandum,quod illi, qui per innocentiam sunt albi, & per nigredinem humiles, & obiecti,à Deo eliguntur, varij vero, & fraudulenti repudiantur.Et hinc est,quod sponsa Christi dicit.Cant.1.Comæ tuæ sicut elatæ palmarum,nigræ sicut coruus. In malo vero significato dico,quòd nigredo,quæ cæteris est vtilior color, & in alium colorem immutabilior,signat scilicet A

Mortis horrorem, Culpæ errorem, Inferni timorem.	Mortis dico horrorem, quia oculi & facies & omnia bona naturæ in

morte fiunt obscura,sicut dicitur Ezec.30. In taphnis nigrescet dies,dũ cõtriuero sceptra Aegypti,& defecerit potẽtia eius.Culpæ autem signat terrorem,quã.s.ardor auaritię, & fumus superbiæ,& squalor etiam luxuriæ introducit. Vñ de peccatoribus dr̃ Naum.2.Facies omnium sicut nigredo talpæ,vt sic peccator figuretur in equo Apoc.6.vbi dicitur.Ecce inquit equus niger,& qui sedebat sup eũ,nomẽ illi mors & infernus sequebatur eum.Inferni etiam terrorẽ & timorẽ designat,vbi.s.omnia oscura. Vnde Zach. 6.dicitur, ꝙ quadriga,in qua erant equi nigri,egrediebatur in terram aquilonis,quæ,s.est frigidissima per , quam significatur infernus quia.s.ibi est frigus,& ardor,& fumus,sicut de damnatis dicitur Baruc.6.ꝙ nigræ fiunt facies eorum de fumo, qui in domo fit.¶Ista autem de nigredine sufficiant.Vide vbi obscuritas

Nimietas.Nimis.

Cum nimis, seu nimius aliquãdo in scriptura denotẽt superabundantiam in bono, aliquando designent excessum & superabundantiam in malo, hinc est, quòd nimietatem bonam

bonam, & nimietatem malam possumus inuenire. ¶ Primo quidem dico, ꝙ nimis pōt accipi in bono. Et sic nimis idē est, quod multum, maxime seu valde. Et notandum, ꝙ boni habent nimietatem. i. superabundantē fertilitaaem in oībus tā spiritualibus, quām æternis. Inuenio enim, ꝙ isti habent

Nimiū:
- Dolorem contritionis,
- Laborem afflictionis,
- Clamorem confessionis,
- Splendorem discretionis,
- Decorem conuersationis,
- Timorem trepidationis,
- Honorem dominationis,
- Valorem retributionis.

Dico ergo, ꝙ boni habent nimietatē, doloris quia. s. per dolorem, & cōtritionē in corde multipliciter cōtristant sicut dicebat Dauid in psā. Afflictus sum & humiliatus sum nimis, rugiebā à gemitu cordis mei. ¶ Item habēt nimietatē doloris, & laboris, quia. s. boni & iusti nimijs penis, & laboribus fatigantur. Vnde Iudicum. 10. Afflictus est Israel nimis. Itē habent nimietatē clamoris. Clamant. n. valde, & nimis orando, confitendo, & Deum laudando, & p̄dicando. psa. Confitebor domino nimis in ore meo. Item habent nimietatem splendoris. Splendorem. n. clare discretionis habent viri sancti, sicut Dauid dicebat in ps. Mirabilia opera tua, & aīa mea cognoscet nimis. Itē isti habēt nimietatem decoris, quia. s. per bonam, & honestā cōuersatiōnem præ cæteris sunt decori, sicut de Susanna dr̄ Dan. 13. ꝙ ipsa Susanna erat mulier pulchra nimis. Et de Iudith dr̄ Iudith. 8. ꝙ ipsa erat eleganti aspectu nimis. Item habent nimietatem timoris, quia. s. boni viri semper habent timorem Dei in corde suo. Quia bene sciunt, quod. s. dr̄ Eccl. 1. Vnus est altissimus creator oīum, oīpotens rex; potens, & metuēdus nimis. Nimis. n. timent iusti Dei seueritatem, inferni pęnalitatem, & demonum malignitatem. vnde. 1. Regū. 28. dr̄, ꝙ Saul vidēs castra philistijm, timuit, & expiauit cor eius nimis. Itē habent, vel saltem habebunt in paradiso nimietatem honoris, quia tūc verificabitur illud ps. Nimis honorati sunt amici, tui deus, nimis cōfortatus est principatus eorum. Et sic sequitur, ꝙ ipsi habebunt nimietatem valoris, sicut ipsi in hoc mundo habent nimietatem bonorum operum, & virtutum. Figurati in arbore Dan. 4. de quā dr̄, ꝙ altitudo eius nimia, & fructus nimij. Sic habebūt in futurum nimietatem, & abūdantiam munerum æternorum, atq; cęlestium præmiorum, quia tunc implebitur illud Gen. 15. Noli timere Abrahā, q̄a ego tecum sum, & merces tua magna nimis. Et istud est illud nimis, quod ad bonos dinosci.ur pertinere. Signat ergo ni-

B mis in bono. ¶ Sed secundo dico, ꝙ nimis signat in malo. Et sic potest significare excessum vitiorum & malorum, quē mali habent in hoc mundo. Sicut. n. serpentes excedunt in venenositate, leones in crudelitate, porci in voluptatē, & fœditate, sic mali proculdubio excedunt in nimia iniquitate. vndē Ezec. 9. Iniquitas Israel, & Iuda magna est nimis valde. Et nōta, quōd tales habent in hoc mundo excessum

- Lætitiæ & iocunditatis,
- Affluentiæ & prosperitatis,
- Gastrimargiæ & ebrietatis,
- Ignorantiæ & obscuritatis,
- Luxuriæ & carnalitatis,
- Seuitiæ & crudelitatis,
- Malæ apparētiæ, & totius inhonestatis.

Dico ergo, ꝙ isti habent nimietatem, iūcunditatis, sicut dr̄ de Nabal. 1. Reg. 25. quōd cor nabal iocundum erat. erat enim ebrius nimis. ¶ Item habent nimiam prosperitatem. Mali. n. in hoc mundo plus prosperantur, quam boni. Vnde ciuitati peccatrici Ezē. 16. Similam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vēhementer & nimis. Item isti habent nimietatē gulositatis. Vnde de Holoferne dr̄ Iudith. 13. ꝙ ipse iacebat super lectum suum nimia ebrietate sopitus. Item isti habent nimietatē obscuritatis. Non. n. attendunt ad lucem sapientiæ, & claritatis, imo abhorrent, dicentes illud Eccl. 6. Aspera est nimium sapientia. Item isti habent nimietatem carnalitatis. vnde de Asuero dicitur Hester. 1. ꝙ ipse post nimiam potationem incalescebat mero. Item isti habent nimietatem crudelitatis. vnde ibidem dicitur, ꝙ rex nimio furore succensus, interrogauit sapientes. Item isti habent nimietatem malæ consuetudīnis, & totius inhonestatis. vñ Hie. 2. Quam vili facta es nimis iterans vias tuas. Et Ezec. 24. Multo labore sudatum est, nōn exiuit de ea nimia rubigo eius. Hic autem aduerte, ꝙ vna nimietas semper (vt communiter) transit nimietatem oppositā sicut videmus in arboribus, ꝙ si vno anno nimis abundāt in fructibus, in sequenti nimis erunt steriles. Humor. n. nimis abundās citius desiccatur, sicut figuraliter dicitur Dan. 4. de illa pulcherrima arbore, cuius altitudo nimia, cuius fructus erat nimis, ꝙ subito succisa est, & periit. Sic vere nimius excessus iniquitatis, iocunditatis, & fęlicitatis. seu mundanæ p̄speritatis, facile vertit in excessum tribulationis, & paupertatis, & temporalis & æternæ calamitatis. Exemplum de Nabuchodonosor rege iniquissimo, & crudelissimo, & potentissimo subito mutato in bestiam, & à regno eiecto, quia. s. in illa hora, quā actualiter superbiendo, & excessiue gaudendo, gloriando ipse clamabat, nonne hæc est Babylon, quam ędificaui in caput regni &c. in gloria decoris mei. &c. facta est sibi vox de cęlo, dicēs. Tibi dicitur Nabuchodonosor rex &c. vide Dan. 4. circa finem. Quia pro certo istud est commune, ꝙ de nimio calore peruenitur ad pluuiā, & de nimia prosperitate, & gaudio peruenitur ad miseriam, & tristitiam. Eccle. 21. Dom⁹, quæ nimis est locuplex, annullabitur superbia. Vñ illæ potentissimæ ciuitati tyro dr̄ Ezec. 27. Glorificata es nimis in corde maris. Sequitur. Ventus auster contriuit te. Nimia enim pinguedo mors est. Et breuiter, omne nimium reprobatur. Arbores enim nimiæ facilius eradicantur à vento & animalia nimia tardius fugiūt periculo. Figura de illo hirco Dan. 8. Hircus autem caprarum factus est magnus nimis, cumque creuisset, fractum est cornu magnum. Et sic ergo patet, quomodo nimis, & nimietas applicantur, & ad bonos & ad malos. vide supra de mititudine, vel de multum.

Niniue. Nota, ꝙ niniue, quæ quōdam fuit maxima ciuitas. s. itinere trium dierum, sicut dicitur Ione. 3. & quæ regni Assyriorum. i. superioris Syriæ fuit caput, cum Syri iidē sunt, qd̄ Assyrij, sicut dicit Iustinus libro secūdo, & quæ interpretatur feta, vel speciosa, germen pulchritudinis, vel natiuitas pulchra, potest significare in bono, & in malo. Et primo quidē in bono. Et sic certe dico, ꝙ signat A

- Animam innocentem,
- Ecclesiam militantem,
- Et patriam triumphantem.

Anima enim pulchra est, & fęcūda per innocentiā. Ecclesia militans per pęnitentiam. Ecclesia triumphans per gratiam, & affluentiā. In aīa sunt tres dietę, hoc est dictu, tres naturales potentiæ. s. intellectus, memoria, & voluntas. In militanti Ecclesia tres dietæ, hoc est dictu, tria religionis vota, seu tres partes pęnitentiæ, videlicet contritio, confessio, satisfactio. In cœlesti vero patria sunt similiter tres dietę, videlicet tres dotes aīæ seu gloriæ, quæ. s. sunt, visio, fruitio, & Tentio. De anima pōt dici illud Ionæ. 3. Niniue erat ciuitas magna. Et vere magna est aīa, quæ per intellectum, memoriam, & voluntatem oīa comprehendit. De militanti Ecclesia pōt dici illud Ione. 1. Vade in niniue ciuitatem magnam, & prædica ibi verbum domini. De cœlesti vero gloria, patria, seu curia pōt dici illud quod dicit Thob. 14. ꝙ Thobias sepultus est honorifice in niniue. Et sic notabis, ꝙ niniuitæ sunt viri iusti, qui. s. confidenter Deo credunt, & sua mala deflent, & crimina loquuntur, cęlum scandunt, & sursum sublimantur. Isti dico domino solēt credere. Ione. 3. Crediderunt viri niniuitæ domino. ¶ Itē crimina solent plangere. Ione. 3. In niniue ex ore regis, & principum, & hoīes, & iumenta nō gustabunt quicquā &c. operiantur saccis, & clamēt ad dñm. ¶ Item ad cęlum solent scandere Lucæ. 11. Viri niniuitæ surgētī iudicio. & sic patet, ꝙ niniue signat in bono. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ niniue signat ī malo. Et sic dic, ꝙ ista fuit

- Crudelium domus & habitatio,
- Potentium locus & exaltatio,
- Fidelium luctus & flagellatio.

Et sic certe dico, quod hæc signat mundum, & mundi prosperitatem, vbi scilicet mali principant. Vnde Iudi. 1. dicitur, ꝙ Nabuchodonosor regnabat in niniue. ¶ Item ibi magni dominant. vnde Esaiæ. 36. dicitur, ꝙ Sennacherib rex assyriorum habitauit in niniue. ¶ Item boni, & maxime principes flagellantur, & molestantur. Vnde Angelus & Thobias dixerunt Thobiæ. 7. Ex tribu neptalim sumus ex captiuitate niniue. In fine autem niniue. i. mundus & mundi honores desolantur, & dissipantur. vnde Naum. 1. Onus niniue, liber visionis naum. Et Naum. 2. Niniue quasi piscina aquarum. Sequitur. Dissipata & scissa & dilacerata, & cor tabescens, & dissolutio geniculorum, & defectio in cunctis renibus, & facies omnium sicut nigredo ollæ.

Nisi Nota, ꝙ ista dictio nisi quādoq; ponitur per modū exceptionis, sicut cum dicitur Lucæ. 4. ꝙ multi leprosi erant A

prosi erãt in Hierusalem tempore Helisei, sed nemo eorum mundatus est nisi Naaman syrus. Quandoq; per modum cõditionis, sicut cum dr̃ Marc.13. ꝙ nisi abbreuiasset dominus dies Antichristi, non fuisset salua omnis caro. Quandoq; per modum comminationis, sicut cum dicitur. 1. Macha. 14. Nisi mihi vinctum Iudam tradideritis, istud Dei phanum in planitiem deducã. Et possumus notare, ꝙ sicut hoĩes cauti semper solent in suis contractibus ponere vnum nisi, i. vnam conditionem, qua. s. stante cõsueuit stare contractus, & non stante non stare, sic re vera vr̃, ꝙ in rebus humanis, & diuinis semper inuenitur nisi, i. aliqua dubitatiua exceptio, vel conditio, quæ nisi completa fuerit, totum periit. In rebus etiam humanis nihil inuenitur purum aut absolutum. omnia. n. sunt cum nisi. Sic igitur notabo, ꝙ in scriptura nisi significat, quo ad

Deum, singularem excellentiam,
Iustum, virtualem sapientiam vel prudentiam,
Impios, vitiosam diligentiam,
Beatum, gloriosam affluentiam.

B Primo igitur dicam, ꝙ est vnum nisi, quod spectat ad Deum. Et istud pro certo est vnum nisi excellentiæ singularis, sicut cum dicitur, ꝙ nemo potest hæc facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. Et sic notabis, ꝙ istud nisi, id est ista excellentia apparet in multis, videlicet in hoc, quia

Viros iustos iuuat & liberat,
Res humanas regit & temperat,
Res diuinas monstrat & reserat,
Peccatores damnat & vulnerat,
Viros iustos trahit, & fœderat.

Dico ergo, ꝙ Deus habet suum nisi. i. suam specialem prærogatiuam iustos iuuãdo, & liberando. Vnde in ps. dicit Dauid. Nisi quia dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno aĩa mea. Et Gen. 31. Nisi Deus patris mei Abraam affuisset mihi, forsitan modo nudum me dimisisses. Item mundum regendo, & moderando. Negocia. n. mundana, & humana magis gubernantur, & moderantur per diuinã prouidentiam, quam per humanam. psal. Nisi dominus ædificauerit domum, in uanum laborauerunt, qui ædificant eam. Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. Itẽ se reuelando, & declarando, seu etiam reserãdo. Constat. n. ꝙ nemo põt Deum cognoscere nisi ipse, deus oñdat, & reuelet homini semetipsum. vnde Matt. 11. Nemo nouit filium nisi pater, neq; patrem quis nouit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Et Luc. 10. Nemo scit quis sit filius, nisi pater, & quis sit pater, nisi filius. Item malos lędẽdo, & vulnerando. Constat, n. ꝙ mali sunt hodie tantæ potentiæ, ꝙ nisi Deus ipsos vulneraret aut morte præueniret, nõ esset, qui resisteret, aut ab eorũ nequitiis tutus esset, sicut de Antichristo dicitur Marc. 14. ꝙ nisi abbreuiati fuissent dies eius, non fuisset salua oĩs caro. Et in Psal. dr̃, ꝙ nisi quia dominus erat in nobis, dicat nũc Israel, nisi quia dominus erat in nobis, cũ exurgerent hoĩes in nos, forsitan viuos deglutissent nos. Itẽ iustos trahendo, & fœderando q. a. s. nemo est qui iustos trahere possit ad ipsius amorem, & finaliter ad paradisi gloriã, & splendorem, nisi ipsemet. vnde ipse dicit Io. 14. Nemo venit ad patrem nisi per me. Et Ioan. 6. Nemo põt venire ad me

C nisi pater meus traxerit eũ. Et ibidem. Nemo põt venire ad me; nisi sibi datum fuerit à patre meo. Patet ergo, ꝙ est vnũ nisi quod spectat ad Deum. ¶ Secundò dico, ꝙ est vnum nisi, quod spectat ad iustum. Iusti enim habent suum nisi. i. suam conditionem exceptiuam, & suam singularem prærogatiuã. Et sic nota, quòd iusti habent scilicet vnum nisi,

Quod facit
Benè viuere,
Rectè sapere,
Ritè credere,
Iustè agere,
Diu sistere,
Culpas luere,
Sursum scãdere,
Corda iungere.

Dicamus ergo, ꝙ est vnũ nisi, ꝙ spũaliter facit viuere. Et istud ẽ prærogatiua sacramenti altaris, de quo dicitur Io. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in uobis. ¶ Item est vnum nisi, quod subtiliter facit sapere. de quo Sapientiæ. 7. Neminem diligit Deus, nisi, q̃ cum sapientia inhabitat. Et illud. 1. Corin. 2. Nemo nouit hominum, quæ sunt in homine, nisi spiritus hoĩs, qui est in illo. Item est vnum nisi, quod veraciter facit credere, seu colere, videlicet Deum solum. vnde. 4. Reg. 5. Non faciet vltra seruus tuus Holocaustum, & victimã di s alienis, nisi domino. Item est vnum nisi, quod virtualiter facit agere, vnde illud ꝓdictum Io. 3. Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. Item est vnum nisi, quod stabiliter facit sistere. i. in bono perseuerare. vnde Io. 15. Sicut palmes nõ potest facere fructum nisi mãserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis. Et Act. 17. Nisi in naui manseritis &c. salui fieri nõ potestis. Item est vnum nisi, quod humiliter facit luere, s. virtus pœnitentiæ. Apoc. 2. Si autem, venio tibi, & mouebo cã delabrum tuum de loco suo, nisi penitentiam egeris. Itẽ est vnum nisi, quod supernaliter facit scandere, & istud est humilitas vel baptismus. De humilitate. n. dicitur Ioan. 3. ꝙ nemo ascendit in cęlum, nisi qui descendit de cęlo. De baptismo vero dicitur Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit denuo, non potest intrare in regnum Dei. Item est vnum nisi, ꝙ mentaliter facit iũgere, seu diligere. s. charitas, de qua ad Roma. 14. Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Et sic patet, ꝙ nisi facit viuere, quod est dignitas magni sacramẽti. s. Eucharistia. Sapere, quod est claritas sani documenti. s. diuina sapiẽtia vel scientia. Credere, quod est firmi veritas fulcimenti. s. fides nostra. Agere, quod est sanitas diuini iuuamenti. s. ipse Deus, & eius gratia. Sistere, quod est firmitas fortis fundamẽti. s. perseuerantia & constantia. Plangere, quod est asperitas tristis nocumenti. s. pęnitentia. Scandere, quod est humilitas vilis condimenti. s. contemptus sui, & puritas. Mentes iungere, quod est charitas tuti ligamenti. s. amor & dilectio vera. Sic ergo patet, ꝙ est vnum nisi, quod spectat ad iustum. ¶ Ter- D tio dico, ꝙ inuenitur vnum nisi, quod spectat ad impiũ. Cõstat enim, ꝙ mali habent suum nisi. i. suam exceptionem, & suam in suis actibus fraudulentam, & dubiam additionem. Et sic notabo, quòd isti semper apponunt in suis verbis, & operibus scilicet vnum nisi

Fallacitatis & fraudulentiæ,
Fatuitatis & ignorantiæ,
Pęnalitatis & pestilentiæ.

Est igitur in eorum factis inclusa vna conditio, seu etiam vnum nisi fraudulentiæ, & fallacitatis. vnde Proue. 4. dicitur, ꝙ isti nõ dormiũt nisi male egerint, nec capitur somnus ab oculis eorum, nisi supplantauerint. ¶ Item ibi est vnum nisi ignorãtiæ, & fatuitatis. vnde Prouer. 8. dr̃, ꝙ non recipiet stultus verba prudentiæ, nisi ea dixeris, quæ versantur in corde suo. Item subinfertur vnum nisi pestilentiæ, & pęnalitatis. s. pęna inferni, de qua dicitur Io. 17. Nemo ex his perijt nisi filius perditionis. Patet ergo, quomodo nisi spectat ad impium. ¶ Quarto vero dico, ꝙ nisi quãdoq; spectat ad beatũ. Gloria. n. æterna est vnum nisi. i. vna conditio, quã nullus percipit nisi beatus, de quo Apoca. 2. dicit dominus sic. Vincenti dabo mãna absconditum, & dabo illi calculum candidũ, & in calculo nomen meũ scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit. Sufficit.

Nitere. Nitor.

Cum nitor idem sit, quòd splendor, potest dici, quod nos inue- A nimus nitorem

Sanctitudinis,
Pulchritudinis,
Realis seu temporalis celsitudinis.

De nitore seu splendore sanctitudinis virtualis dr̃ Thre. 4. quod Nazarei niue erant candidiores, lacte nitidiores, rubicundiores ebore antiquo. Vnde etiam de illa sancta regina Hester dr̃ Hester. 15. ꝙ nitentibus oculis tristem celabat animum, vt. s. à morte suum populũ liberaret. De nitore vero, seu decore pulchritudinis corporalis dicitur Prouer. 10. Fauus inquit distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima aũt illius amara velut Absynthium, & linqua eius acuta quasi gladius biceps. De nitore vero, seu fulgore celsitudinis temporalis potest dici illud Iudicum. 5. Qui a-scenditis (inquit) super nitẽtes asinas, & sedentes in iudicio, & ambulantes in via loquimini. Sufficit, quia non sunt auctoritates. Vide vbi fulgor splendor & claritas, & similia.

Niti

Nota, quod niti idem est quod ad aliquid agendũ viriliter insistere, vel conari. Et sic Niti in bono sumit, A & in malo. In bono enim, sicut quãdo quis vltra vires vel saltem iuxta uires nititur, tentat & conatur facere. Talis. n. conatus laudabilis est, quia. s. dato, quòd nullus cõgruus sequatur effectus, qui tamen iuxta posse nititur, & conatur, apud Deum, & hoies non solũ excusatur, imo ẽt cõmendatur, sicut. s. de Iosia rege dicit. 2. Esdræ. 1. ꝙ ipse conabat̃ expugnare regẽ ægypti. In bono tñ significato tã de niti, q̃ de conari, quasi nullæ sunt auctoritates. In malo vero significato nisus & conatus in auctoritatibus plus abũdant. Dic ergo, ꝙ mali nituntur, & conantur semper ad malum. Ipsi. n. nituntur

Inter concordes discordiam seminare,
In maiorum potentiam intentare,
Fidelem amicitiam eneruare,
Simplicium substantiam occupare,
Mendacem eloquentiam ventilare,
Hypocrisis fallaciam frequentare,
Egenorum iustitiam dissipare,
Sanctam matrem ecclesiam subiugare.

Dicam ergo, ꝙ mali conātur, seu nituntur inter concordes seminare discordiā. Et sic de quolibet tali potest dici illud Iudic.9. Appropinquans ostio ignē suppor tare nitebatur. Ignem dico discordiæ, seu rixæ. ¶ Item nituntur in maiore annullare potentiam, sicut. s. Hester. 16. dixit, Assuerus de Amon, ꝙ ipsum de regno pellere nitebatur. Itē nituntur in amicis non seruare fiduciam. Et sic dicitur Iob.6. Super pupillum irruitis, & subuertere nitimini amicum vestrum. Item nituntur simplicium occupare substātiam. vnde 2.Paral.20. Filij Amon, & Moab, & Mons Seyr nituntur eijcere nos de possessione, quā tradidisti nobis. Itē nitunē mendacem multiplicare facundiam. Prouer. 10. Qui nititur mendaciis, hic pascit ventos. ¶ Item nituntur hypocrisis palliare fallaciam. Vnde de stellione, qui est vermis pulchris maculis & coloribus picturatus, & tñ est venenosus, dicitur Prouer. 20. Stellio manibus nititur, & in domibus regum cōmoratur. Manibus enim. i. operibus exterius apparentibus nitūtur tales picti, & ficti domos regū ascendere, & per hypocrisim, & fallaciam cum regibus officia procurare. De quo certe reprehenditur hypocrita Hiere.2. vbi dicitur sic. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad quærendam dilectionē, quæ insuper, & malitias docuisti vias tuas.? Et sic ad hypocritam referatur illud Hie.49. Qui habitas in cauernis Petræ, apprehendere niteris altitudinem collis. Item nituntur seu conantur egenorū dissipare, seu suffocare iustitiā, sicut de illis pessimis dicitur Hester. 10. q̄ conati sunt delere nomen Iudęorū Item conantur catholicam violare Ecclesiam, sicut. l. Actuū. 24. Paulo improperabant (licet falso) quod auctor erat sectæ nazarenorum, & quòd templum violare conatus sit. Et hoc igitur de niti & conari sufficit. Vide supra de Inniti.

A **Nix.** Nota, ꝙ nix habet naturaliter candidissimam perfectionem, debilissimam durationem, frigidissimam conditionem. Et sic spiritualiter loquendo, secundum istas tres niuis proprietates possumus dicere, quod nix in bono tria potest generaliter designare, videlicet

Perfectionem virtualem,
Possessionem temporalem,
Afflictionem corporalem.

Primò dico, ꝙ nix signat perfectionem virtualem. Nix. n. habet colorem purissimum, & mundissimum, & oī macula impermixtissimum per quod potest mentis, & corporis puritas, & honestas designari. Quia, videlicet tantus debet esse nitor puritatis interius in intentione, ꝙ nulla prorsus nigra macula cuiuscunq; vitij debet ibi quomodolibet admisceri, vt sic dicat quilibet sic dealbatus illud Ps. Asperges me domine hisopo, & mundabor lauabis me, & super niuem dealbabor. Tantus ēt debet esse candor honestatis exterius in conuersatione, ꝙ nulla macula inhonestatis debet apparere, vt ipse ēt sit similis. Angelo de quo dicitur Matth. 28. ꝙ aspectus eius erat sicut fulgur. vestimenta autē eius candida sicut nix. Vt & de quolibet viro perfecto exponatur illud Dan.7. Antiquus dierum sedit, vestimentum eius vt nix candidum. Tales. n. debent esse antiqui per maturitatem. Debent sedere per mentis tranquillitatem. Debent etiam habere vestimentū conuersationis candidum sicut nix per puram, & honestam, & nitidam conuersationem. Et sic figurabuntur in illo filio hois Apoc. 1. qui habebat caput, & capillos candidos tāquam lana, & albos tanquam nix. Quia videlicet nos non debemus solū habere niueū seu album caput intētionis vel capillos affectionis, sed etiam lanam conuersationis exterioris. Et sic, pcul dubio per istam niueitatem virtualem dealbabimur, taliter, ꝙ finaliter habebimus niueitatem gloriæ sempiternæ. Et sic de nobis dicetur illud ps. Niue dealbabuntur in Selmon. Sic

B igitur nix signat perfectionem virtualē. ¶ Scdo dico, ꝙ nix signat possessionem temporalem. Sicut. n. videmus, ꝙ nix modico calore dissoluitur, ita ꝙ nihil de ea ampli⁹ reperitur, sic mundi bona faciliter pereunt, & valde modicum durāt aut subsistunt. Ista vero solet esse quandoq; bona bona, q̄nq; mala Bona, quia solet terras impinguare Mala aūt, quia solet visum debilitare, & oculos congrorū in mari penitus excęcare, quia. s. tempore magnæ niuis congri in mari cęci efficiuntur, ita ꝙ ad voluntatem piscatorū capiuntur. Sic vere mundi possessio vel prosperitas solet q̄nq; facere bonum. s. illis, q̄ bene vtuntur, & qui per elemosynas istam niuē aliis largiuntur. Constat. n. ꝙ exinde gratiis, & virtutibus impinguātur. Quia vere illi in scriptura commendantur, qui dant niuem sicut lanam, nebulam sicut cinerē spargunt. Quādoq; etiam solet facere malum, & hoc solum illis, qui illa male vtuntur, & qui in aspectu huius niuis delectantur. Sæpe. n. fit, ꝙ ipsos excęcat per peccatum, & finaliter destruet per tormentum. Congri enim. i. deliciosi, tunc lumine gratiæ priuantur, & à piscatoribus. i. à demonibus capiuntur, q̄n in mari huius mūdi niue prosperitatis nimium profundantur. Vnde pōt dici, de diabolo illud. 2. Reg. 3. ꝙ ipse percussit leonem. i. peccatorem, in medio cisternæ in diebus niuis. Signat ergo possessionem temporalem. ¶ Tertio dico, ꝙ signat afflictionem corporalem. Nix. n. quæ sua frigiditate lędit membra, signat tribulationem, & pęnitentiam, quæ nos lędunt corporaliter, & affligunt. Et sicut niues in altis montibus solent amplius abūdare, sic in altis & sanctis viris solet nix tribulationis, & pœnitentiæ amplior apparere. Hier. 18. Nunquid de petra agri deficiet nix libani? ac si dicat non. Et ista nix habet virtutem purificatiuam aiarum, sicut dicebat Iob. 10. Si lotus fuero, quasi aquis niuis, & fulserunt velut mundissimæ manus meę. Et sic igitur patet, quomodo triplex nix accipitur in bono. ¶ In malo vero per niuem pōt intelligi hypocrisis. simulatio deceptiua, & infernalis tribulatio afflictiua. Signat ergo nix vitium externæ simulationis, quia sicut nix operit, & contegit viarum, & paludum fęditates, ita ꝙ locus q̄ niue cooperitur, quamuis sit lutosus, & periculosus, non tñ cognoscitur nec cauetur, sic nix hypocrisis exterioris solet in malis fęces animi taliter tegere, & velare, ꝙ homo non pōt eas agnoscere nec cauere. Figurati Nu. 12. in Maria sorore Moysi, quæ cū pp murmur facta essent leprosa, facta est alba vt nix. Quia regulariter talis albedo niuea erat antiquitus signum leprę. Quia vere sæpe fit, ꝙ illi, qui niue exterioris conuersationis amplius dealbantur, magis leprosi. i. magis peccatores interius dinoscūtur. Vnde de Giezi dicitur. 4. Reg. 5. ꝙ egressus est leprosus quasi nix. ¶ Item signat nix suppliciū æternæ tribulationis. Et sic sumitē Iob. 24. vbi de peccatoribus loquens dicit, ꝙ ad nimiū calorem transibūt ab aquis niuiū. Vnde in psal. dicitur, ꝙ ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarū pars calicis eorum. Vide eam supra de igne vel de glacie.

Nobilis Nobilitas. Nota, ꝙ nobilitas animi teste Seneca, generositas est sensus, & nobilitas hoīs est animus generosus. Et iō ſm Senecam, illa non est propriè nobilitas quæ ex carne venit, sed quę ex mente procedit. Possumus igitur distinguere, quòd nobilitas dicitur multis modis. Est enim Nobilitas. A

Naturalis,
Virtualis.
Temporalis,
Aeternalis.

Prima nobilitas debet commendari. Secunda honorari. Tertia reprobari. Quarta vero affectari. dico ergo primo, ꝙ est nobilitas naturalis, & ista nihil aliud est, quàm quædam naturalis inclinatio, & dispositio, quàm quandoq; habet homo à natura naturante, vel à natura constellationum influente, sibi naturaliter, & originaliter concreatam, per quam ad nobiles, & virtuosos actus disponitur, & naturaliter inclinatur. Sicut enim in naturalibus est vna materia nobilior alia, ita quod materia ſm quòd est nobilior, tanto est nobilioris formæ capacior, & ad ipsam inclinatior (& inde est, quod in natura sunt aliquæ res aliis nobiliores, & in suis naturalibus cōditionibus meliores, sicut patet de cœlestibus respectu elementorum, de animalibus respectu arborum, & metallorum, & de hominibus respectu quorumlibet aialium, & iumentorum) sic vere ipse deus ī ipsa natura intellectuali s. in Angelis, & hominibus, aliis solet dare nobiliora, aliis viliora. Et inde est, ꝙ inter homines aliq̄ sunt naturaliter inclinati, & dispositi ad nobiliores sciētias, & speculationes, ad nobiliores artes, & operationes ad nobiliores operas, & negociationes. Et ideo de ista nobilitate naturæ potest dici illud. 1. ad Corin. 1. Non multi nobiles ſm carnem. Et quare? quia vere illi, qui sunt hodie in natura libus nobiliores. s. Philosophi naturales. Astrologi, & sciētiis nobilibus dedicati, reputantur hodie viliores, quinimo ēt tales hodie oportet, ꝙ dimittant scientias huiusmodi, q̄a exinde

exinde nõ possunt acquirere victum suum. Vnde hodie verificatur illud Esa.5. Nobiles eius interierunt fame, multitudo eius siti exaruit. Inuenit ergo nobilitas naturalis. ¶ Scdo dico, q inuenitur nobilitas virtualis. Sicut.n. sæpe fit, q rusticus propter strenuitatem, vel diuitiarum multiplicitatē, vel gratiæ regis fauorabilitatem, nobilitatur, & à primis suis rustici tatibus, & seruilibus conditionibus liberatur, sic homo, qui naturaliter est rusticus, & peccator, quia. s. teste Apostolo, Nos sumus naturaliter filij iræ, à Deo spiritualiter nobilitatur, quia pro certo deus rex noster ante sæcula, quando videt nos diuitiis virtutum, & strenuitate bonorum operum abūdare, solet nos nobilitare & summe nobiles reputare. Nobilis enim dicitur, qui

Libertatibus vtitur, vel
Seruitutibus non subiicitur,
Sua liberaliter largitur,
In equis, canibus & auibus delectatur,
In bellis, & hastiludijs viriliter operatur.

Et pro certo tales nobiles sunt viri sancti, quia vere ipsi non sunt peccati seruitutib9, & malis cõsuetudinibus subiugati, sed magis gratia libertatis sunt dotati, dicentes illud Gal.4. Itaq; iam non sumus ancillæ filij sed liberæ. Isti etiam sua largiuntur per eleemosynam, & liberalitatem. Isti diligunt equos. i. obedientiam, & humilitatem, quia. s. equus, quod est animal domesticum, & obediens & frenatum, signat virtutem humilitatis, & obedientiæ. ¶ Itē isti diligunt canes, qui domino suo fideles sunt, & signant veram amicitiam, & fidelitatem. Item isti etiam diligunt aues, alte volātes. i. altam contemplationem, & sublimitatem. Isti etiam diligunt bella. i. pugnam contra hostium spiritualium nequitiam, & malignitatem. Isti ergo sunt nobiles, qa sicut dicit Hieronimus, Sola apud Deum est libertas, non seruire peccatis, & sola apud Deum est nobilitas, virtutibus esse clarū. Poeta.n. dicit, q Nobilitas sola est animus, qui moribus ornat. Vnde de illo Machabeo dicitur.2. Mach. 14. q ipse elegit nobiliter mori potius, quam subditus esse peccatorib. Et ideo de nobilitate morali põt exponi illud Lucæ.19. Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquam accipere sibi regnum. Vbi aduerte, q ad spiritualem nobilitatem requirit̄ benignitas interius in conscientia. Homo. Celeritas exterius in apparentia. Abijt. Auctoritas superius & præsidentia. [Regnum inquit.] Nos.n. debemus habere interius in affectu benignitatem. Exterius in effectu velocitatem. Superius in præfectu auctoritatem. ¶ Dico ergo, q ad spiritualem nobilitatem requiritur benignitas in affectione. [Hõ inquit.] qui. s. ē aīal mansuetum natura, quia videlicet creaturæ, quæ sunt nobiliores, sunt (vt cõiter) benigniores. Vnde etiam de cane nobili videmus, quod quamuis natura eius contra feras sit valde ferox, est tamen erga homines valde grata, valde fauorabilis & benigna. Nam sic contra hominem quandoq; currat quasi in seipsum reuertens subito desinit. Sic vere vir iustus contra feras. i. cõtra peccatores debet esse ferox, ipsos. s. mordendo, & corrigendo, & contra eos latrando, & prædicādo erga tñ hoīes. i. erga viros rõnabiles, & perfectos, debet esse benignus, & pius, & ab oi nocumento eorum debet esse totaliter alienus, imo potius debet ipsis applaudere, fauorabilis, atq; gratiosus esse, sicut de cane dicitur Thob.11. Tūc prę cucurrit canis, & quasi nuncius blandimento suę caudæ gaudebat. Nam sicut canis nobilis solet prædam suam non comedere, sed magistro suo seruare, sic vir perfectus prædam suorum bonorum temporalium non debet solus expendere sed magistro suo Deo in persona pauperum reseruare. Canticor.7. Oia poma mea noua, & vetera seruaui tibi. Nobilis ergo est, quia pro certo lux, quæ est nobilissima res, est suiipsius mirabiliter diffusiua, est ēt suijpsius cum corporibus minus nobilibus. s. cum aere & aqua immediatius adiunctiua. Ad notandum, q illi proprie sunt nobiles, qui per virtutē pietatis diffundunt, & cõicant se & sua, & qui corporibus ignobilibus. i. peccatoribus, & pauperibus non dedignantur associare, & cõiungere seipsos. Exemplo Christi, qui peccatores non dedignabatur, & qui cum ipsis sedebat, & aliquotiens cibo vescebatur. Ista est igit̄ nobilitas virtualis, qñ. s. hõ habet benignitatem in affectione. [Homo inquit quidam] quasi diceret, Pauci sunt tales, quia. s. iste singulariter dr̄ quidam. Vnde talis potest dici ille, de quo Lucę.6. dicitur. [Bonus homo de bono Thesauro suo profert bona. Et Lucæ.13. Homo quidam fecit cœnam magnā. ¶ Deinde dico, q qui vult esse spiritualiter nobilis, debet habere celeritatē in opatione. [Abijt inquit.] Corpora.n. nobiliora sunt (vt cõiter) velociora, patet in cęlo, & etiam planetis, qui sunt nobilissima corpora, & citissime voluuntur. Patet etiam in fluminibus, qui respectu lacuum sunt nobilia, quæ continue fluunt agitantur, & currūt. Patet insuper in auibus prædalibus, & nobilibus, quæ celerrime volant, & superius in aera eleuantur. Patet nihilominus in nobilibus canibus, qui valde citius cæteris currūt, saltant, circueunt, & mouent. Sic vere charissimi, illi, qui in moribus sunt nobiliores, sunt bene operādo celeriores, & ad seruiendum, & obediendum, & discurrendū velociores, & prōptiores. [Abiit inquit.] Res.n. quāto est nobilior, tāto in operando vel in producendo actum suum est celerior, sicut patet in luce, quæ ab oriente in occidētem subito se diffundit. Sicut etiam patet de Angelis ac de Deo, qui sine successione temporis operātur. Sic vere illi, qui spiritualiter nobiles, vel perfecti possunt dici, operando bonum non quærunt dilationem vel successionem, imo statim & subito ad nutum Dei, & prælati exequūtur suam bonam operationem. Abiit ergo. Vt sic quilibet talis dicat illud Io.9. Abij, & laui, & vidi. Vnde.1. Mach.10. Ascendit Alexander, qui cognominatur nobilis, & occupauit Ptolomaidam, & regnauit ibi. Habeat ergo celeritatē in operatione. ¶ Deniq; dico, quod qui vult spiritualiter eē nobilis debet habere auctoritatē in dominatione, quia ipse debet sibi accipere regnum, quia. s. ipse nõ debet seruire vitiis, sed potius eis imperare. Quia fm Chrisost. sup Matt. Ille se põt clarum, & nobilem reputare, qui seruire vitiis dedignatur. Sicut.n. res, q̄ sunt in natura nobiliores, sunt superioris in situ (vt cõiter,) sicut patet de cęlo, & stellis, sic si tu vis esse spiritualiter nobilis, necesse est, vt in præsidendo tibi ipsi tu sis superior, & sublimior. Requisitus.n. quidā philosophus, quis propriè debebat appellari nobilis, respondit quòd ille, qui non erat propriæ voluntati subiectus, & q̄ suis concupiscentijs imperabat, Vnde Prosper ait, quod non caret regia potestate, qui nouit corpori suo rationabiliter imperare. Vnde poeta Claudianus in metro suo dicit sic.

Tu licet extremos late dominere per indos,
Te medus, te mollis arabs, te seres adorent,
Si metuis, si praua cupis, si duceris ira,
Seruitii patiere iugum, tolerabis iniquas,
Interius leges. Tunc omnia rite tenebis,
Cum poteris rex esse tui &c.

Tales.n. sunt spiritualiter nobiles, & ideo tam sui quam aliorum merentur esse principes, atq; reges, qa sicut dicitur Eccle.10. Beata terra, cuius rex nobilis est. Et pprculdubio charissimi, illi, qui super hoīes accipiunt sibi regimen, bñ debent esse spiritualiter nobiles, & perfecti, quia sicut taurus dr̄ esse nobilis & generosus, qui habet frontem duram, & cornutā, aspectum ferocem, aures acutas, & qui dimicationem aliis prçoffert, & qui arenam in altum spargit, sic prçlatus nobilis debet dici, qui habet frontem duram per constantiā, & firmitatem. Aspectum ferocem per maiestatem, & auctoritatem. Aures acutas per audiendi causas partium prōptitudinē, & sedulitatem. Dimicationem seu bellum prçofferrens. s. malis per ipsorum punitionē, & per iustitiæ seueritatem. Arenā aurem diuitiarum spargit per eleemosynas, & largitatē. Et sic verificabitur in illo illud ps. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sçculum sçculi. Tales ergo debēt esse nobiles, & tales sic nobiles debēt fieri reges, & principes, & accipere sibi regnum, iuxta illud Deut.1. Tuli de tribubus vestris sapientes, & nobiles, & cõstitui eos principes, tribunos, quinquagenarios, & decanos. Patet igitur, q ille, qui vult spiritualiter esse nobilis, debet habere auctoritatem in statu, velocitatem in actu seu in motu, benignitatem in affectu. Ista est igitur nobilitas virtualis. ¶ Tertio dico, quod est quædā nobilitas temporalis. Et ista pro certo vilipendenda est, & contemnenda propter multa, videlicet quia ista habet

Vilem ingressum.
Malum progressum,
Tristem egressum.

Vilem dico ingressum, quia. s. nobilitas à principio habuit ortum ex violentii crudelium tyrannorū, q pauperes, & simplices oppresserunt, & super eos dominium vsurpauerūt. Et quia viderunt se superiores, se nobiles vocauerunt, sicut de Nembroth gigāte dicit magister in historia scholastica. Habuit etiā ortum nobilitas à diuitiis auarorū. Teste enim Cas. Nobilitas nihil aliud ē, quàm diuitię inueteratæ, &

ratæ,& per genus ad posteros deriuatæ. Formicæ.n. oẽs sunt eiusdem conditionis, & oẽs sunt paruuli vermes circa terrã continue grana colligentes. Fit tñ quandoq; , ꝙ formica qñ senescit, acquirit alas, & sursum in aere volitat sicut auis, ita ꝙ iam videtur naturam aliarum formicarum excedere,& ad naturam auium aliqualiter se transferre. Sic vere antiquitus natura omnes formicas.i.oẽs hoĩes similes creauit,& oẽs aliqualiter circa grana colligenda.i.circa agriculturæ officium occupauit, verum quia quidam alas diuitiarum acceperunt, idcirco se super alios per superbiam erexerunt. Et se in aues .i.in nobiles transformatos crediderunt, & se ex tunc nobiles appellari voluerunt. Isti ergo facti sunt nobiles à fortuna non à natura. Istud etiam videmus quotidie accidere, quia.s. viles rustici se fieri nobiles,& milites faciũt, vt apparet in ornatu istorum. (Quia non cognoscitur miles à rustico,& clericus à mechanico.i.à sutore,& ab oĩ practico vix cognoscitur.)& ex tũc vna cum sua posteritate nobiles se esse credũt, sicut patet supra in exemplo de eruca,& aliis exemplis prout tabula indicabit. Ista ergo nobilitas habet vilẽ ingressum. ¶ Item ista habet malum progressum. Ista.n. habet annexam

Vnitatem,
A Crudelitatem,
Et pompositatem.

Sicut enim videmus, aues nobiles dicuntur illæ, quæ rapaces, & violentæ esse noscuntur, sicut patet in aquila vel falcone. Leo etiã, qui cæteris aĩalibus dicitur nobilior est crudelior,& superior. Plinius etiam dicit, ꝙ nobilitas taurorum est torum aspectum habere, frontem cornutam gestare, aures acutas,& erectas tenere, bellum aliis præofferre, & arenam dispergere,& iactare. Sic vere hodie illi reputantur nobiliores, q sunt superiores,& seuiores, & qui sunt aĩalibus simplicibus.i. pauperibus nequiores, qui sciunt etiã aures ad libenter audiendum adulationem, habere frõtem cornutam per gestum superbum,& elationem,& rapinam,& exactionem, arenam diuitiarum spargere per prodigam,& expensam largitionem, quæ oĩa sunt hodie signa nobilium, q a hodie nullus nobilis reputatur, nisi in elatione, & crudelitate aliis prẹferatur. Talibus loquitur scriptura Ezechielis.22. Sordida, nobilis, grandis interitu. tolle cydarim, depone coronã, Ideo de nobilibus, & specialiter de militibus loquitur Petrus ble. in epistola. Ordo inquit militum est ordinem nõ tenere. Nam cuius os inhonestius loquitur, qui minus deum timet, qui detestabilius iurat, qui ministros Dei vilificat, qui Ecclesiã non veretur ille hodie in cẹtu militũ fortior,& nobilior reputatur. Et breuiter sicut ferrum, qñ est clarũ, & politum, solet facilius rubiginẽ contrahere,& rubigo solet exinde difficilius abstergi, sic hodie sæpe fit, ꝙ homo quãto genere est nobilior, & clarior, tanto facilius rubigine vitiorũ consumitur,& tanto huiusmodi rubigo exinde difficilius extirpatur. vnde dicit Hieronymus in epistola, ꝙ plerunq; nobilitas carnis, ignobilitatem pari mentis. ¶ Item ista habet tristem egressum, quia.s. talis nobilitas in morte non cognoscitur. Quia.s. ita nobiles sicut ignobiles corrumpuntur. Et quod peius est, isti propter peccata commissa occasione nobilitatis, in inferno grauius cruciantur, quia sicut in psa. dicitur. Ligantur reges mundi in compedibus, & nobiles eorũ in manicis ferreis. Ista est igitur nobilitas, & libertas temporalis. ¶ Quarto vero dico principaliter, ꝙ est nobilitas æternalis. Et ista est nobilitas illa,& libertas, q̃ habent aĩæ in paradiso. De qua.1. Regum.9. Ecce est vir Dei in ciuitate hac vir nobilis, quicquid loquitur absque ambiguitate venit. Sancti ergo, qui sunt in paradiso, proprie nobiles possunt dici, quia ad eos spectat regnum nobilissimum paradisi. Figurati.1. Macha.1. vbi dicitur, quòd Alexander, id est Deus vocauit pueros suos nobiles, qui secum erant nutriti à iuuentute,& diuisit illis regnum suum,& imposuerunt sibi omnes diademata &c. Vide supra de libertate.

Nobiscum Vobiscum

Nota, ꝙ nobiscũ semper signat societatem, siue bona fuerit siue mala. Et sic nota, ꝙ in scriptura nos reperimus nobiscum designans fœdus perpetuum diuinitatis, nobiscum consignans nodum proficuum humanitatis, nobiscum continens iugum assiduum iniquitatis, nobiscum sustinens morbum continuum pœnalitatis. Et sic dico, quòd per nobiscum nos inuenimus societatem

Deorum,
Iustorum,
Malorum.

Primo igitur dicamus aliquid de societate Deorum, seu etiam Dei & sanctorum, quæ permanet indiuisibilis. Deus.n. quo ad diuinitatem habet suum beatissimum nobiscum, inquantum.s. ad societatem suam, patris.s.& filii & spiritus sancti,& ad beatã fruitionem, cognitionem,& participationem ipse admittit beatos. Deuter.5. Non cum patribus nostris iniit pactum, sed nobiscum. Et ideo iste proprie à beatis potest vocari Emanuel, quòd interpretatur nobiscum Deus. Et sic notabimus, quòd ipse nobiscum est dum

Carnem induit modo personali,
Se substituit pani figurali,
Mentem inquit vita spiritali,
Se distribuit cẹlo supernali,
Pœnas acuit orco infernali.

Nobiscum enim Deus, seu Christ⁹ ẽ videlicet in carnis Lilio, ꝙ nunc inhabitat. Sub panis folio, quo totus latitat, in mentis dolio, quo suos visitat, in cẹli solio quo regnãs equitat, in orci exilio, quo malos agitat. Igitur dicamus, ꝙ dominus nobiscum est in carne personaliter. Sicut.n. videmus, ꝙ qñ puer propter noctis fantasias non audet iacere solus, mater sua dat sibi aliquam maiorem personam,& tutiorẽ ad iacendũ cũ eo, sic beata trinitas mater nostra uidẽs, ꝙ hõ fantasias infernales merito metuebat, dedit filium Dei, qui in lecto humanitatis eiusdem secũ personaliter iaceret, ipsumq; defenderet,& iuuaret. Et iõ de tali societate bene potest dici illud Esaiæ.7. Ecce virgo concipiet,& pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel. qđ .s. interpretatur nobiscum De⁹. Nã sicut fortitudo vnius militis qñq; totum assecurat exercitum qñ vult esse cum eis, & indui armis similibus sicut ipsi, sic fortitudo filij Dei nos assecurauit, qñ arma humanitatis assumens pro nobis contra demones dimicauit, iuxta illud.1. Paralipo.22. Cernitis inquit, ꝙ dominus Deus vester vobiscũ sit, & dederit vobis requiẽ per circuitum,& tradiderit omnes inimicos, in manu vestra. Ideo bene possumus modo dicere illud Num.14. Dominus nobiscum, nolite timere. Vterus.n. virginalis fuit camera vel capella vbi Deus cum humano genere fecit pactum, & vbi se sibi perpetuo fẹderauit. Figura Genes.9. vbi dominus dicit hominib. Statuã inquit pactum meũ vobiscũ. Sequitur. Cumq; obduxero nubibus cẹlum, apparebit arcus meus in nubibus. In nubibus dico fragilis humanitatis tũc apparuit Christus Deus,& hõ, sicut arcus maximæ potestatis. Sicque Deus nobiscũ fecit pactum ꝑpetuæ charitatis, Deute.5. Dñs De⁹ noster pepigit nobiscũ fẹd⁹. Et nota, ꝙ iste nobiscũ fuit

In carne veniens,
Per mundum gradiens,
Doctrinam iaciens,
In cruce moriens,
De morte rediens.

In carne dico veniens.2. Paral.20. Cras egredimini,& domin⁹ erit vobiscum. Et 3. Reg.18. Egrediar & ego vobiscum. Item per mundum gradiens. De quo Ioan.13. Tanto tempore vobiscum sum,& non cognouistis me.&c. Itẽ doctrinam iaciens Luc.22. Quotidie vobiscum eram in tẽplo docens. Item in cruce moriẽs. Gen.48. Ego morior,& dominus erit vobiscum. Item à morte rediens, seu reueniens. psa. Resurrexi, & adhuc sum tecũ. Vnde sancti post Christi resurrectionem victo lucifero potuerũt dicere Angelis illud, quod Iudith dicebat filiis Israel victo Holoferne tyranno. Iudith.13. Aperite portas, qm̃ nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israel. Patet ergo, quo Deus nobiscũ est in carne personaliter. ¶ Deinde dico, ꝙ nobiscum est Deus sub pane figuraliter seu sacramentaliter. Sicut enim aĩa latet sub figura corporis,& sub vmbra, nec apparet visibiliter ibi esse,& tamen ibi esse, & latere creditur certitudinaliter, atq; scitur, sic vere Christus quamuis non appareat oculo corporali, sub figura tñ panis dinoscitur,& creditur esse vere, iuxta illud Esa.45. Vere tu es Deus absconditus. vnde.2. Para.32. Nobiscum dominus deus noster. Et hoc est illud, quod ipsemet promisit Matt.18. dicens. Ego autem vobiscum sum cunctis diebus vsq; ad consummationem sæculi. Est igitur nobiscum Deus sub pane figuraliter. ¶ Denique dico, quod nobiscum est in mente spiritualiter. Sicut.n. radii & virtutes solis,& cẹli inuisibiliter manent cum rebus inferioribus,& terrestribus, ita quod sua inuisibili virtute ipsas solent vegetare,& viuificare,& à siccitate ad virorem, à sterilitate ad ubertatem mirabiliter transformare, sic certe Deus per gratiam mentes hominum iustorum inhabitat, & iplas spiritualiter vegetat, & fructibus bonorum operum ipsas ornat. vnde.2. Para.15. Dominus vobiscum est, quia fuistis cum eo, si quæsieritis eum, inuenietis, si uero dereliqueritis

liqueritis seu, derelinquet vos. Et aduerte, ꝙ Deus nobiscū ē, vt
Socius, nobiscum manendo,
Amicus, se nobis iungendo,
Adiutor, à malis tuendo,
Tributor, in bonis fouendo.
Dico, ꝙ nobiscum est, vt socius nobiscum habitans Hie.7. Bonas facite vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Quod etiam illi petebant, qui dicebant. Lucæ.23. Mane nobiscum domine, quia ad uesperascit. Item nobiscum est, vt amicus, fœdera recitas. Vnde iste est, qui dicit Esai.45 Feriam vobiscū fœdus, sempiternum, misericordias Dauid fidelis. Item nobiscum est, vt adiutor à malis defendens, seu pro nobis militans. Vnde Hie.42. Nolite timere à facie regis Babylonis, dicit dñs quia ego vobiscum sum, vt saluos faciam vos, & vt vos eruam de manu eius. Et Numer.14. Dñs vobiscum est nolite timere. Et re vera nisi iste sit nobiscum, nunquam possumus aduersarios superare. vnde Deu.1. Nolite ascēdere, neq; pugnetis, nō n. sum vobiscum, ne cadatis Item nobiscum est, vt retributor nos pie visitans. s. beneficia concedendo. 2. Paralip.19. Confortamini, & agite diligenter, & erit dñs deus vester vobiscum in bonis. Et Thob.4. Fecisti n. nobiscum misericordiam tuam.

D Est ergo Deus nobiscum in mente spiritualiter. ¶ Insuper dico, ꝙ est nobiscum in cęlo triumphaliter. Sicut n. imperator romanus subacta prouincia, & victoria habita, vrbem cum triumpho intrabat, & secum milites suos, qui participes fuerant laboris, & victorię, vt participes fieret triumphi seu gloriæ, secum ducebat, & vna cum eis triumphabat sic Deus in societate iustorum, qui ipso ductore vicerunt acies hostium malignorum, nunc triumphat in cęlis, ipsosq; præmians beatificat in excelsis, ita ꝙ ipsi possunt dicere illud ps. Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster deus Iacob. Et Thob. 12. Benedicite Deum cęli, quia fecit nobiscum misericordiā suam. Est ergo Deus nobiscum in cęlo triūphaliter. De quo potest dici illud Iosuæ.22. Nunc scimus, ꝙ nobiscum sit dñs. ¶ Demum dico, ꝙ Deus est nobiscum in iudicio facialiter, quia. s. Christus psonaliter erit in iudicio, vbi. s. cū impiis facialiter disceptabit, & eos condemnabit, bonos vero amicabiliter aduocabit, & eos exaltabit, & honorificabit. vñ Ezec. 20. dominus loquitur peccatoribus, dicēs. Adducam inquit vos in desertum populorū, & iudicabor vobiscum facie ad faciem, sicut iudicio contendi aduersus patres vestros. Sequtur. In furore effuso, & brachio extento regnabo super vos, dicit dominus. Patet igitur, quomodo deus habitat nobiscū.

In
Iudicio facialiter,
Paradiso triumphaliter,
Mente spiritualiter,
Sacramento figuraliter,
Seipso personaliter.

Et sic patet, qūo per nobiscum intelligitur societas deorum. i. Dei & sanctorum seu Angelorum. ¶ Secundo principaliter dico, ꝙ per nobiscum intelligitur societas iustorum.

E Iusti. n. solent inter se cōiter, & socialiter viuere, & alter alteri per charitatis copulam iunctus esse. [Nobiscum inquiunt, & vobiscum.] Vnde ipsi possunt dicere illud Gene.34. Iūgamus inuicem connubia, & habitate nobiscum. Vbi aduerte, ꝙ societas nostra debet. s. mentaliter vniri. [Iungamus cōnubia.] Pariliter iniri. [Inuicem inquit.] Stabiliter firmari. [Habitate inquit.] Ciuiliter tractari. [Nobiscum inquit.] Bona. n. societas debet esse metalis, & vniuoca, cōis seu parilis, & nō æquiuoca, stabilis & certiloca, ciuilis & politica. Sit igitur societas nostra mentaliter vnita, quod oñditur cum dr. [Iungamus.] Societas. n. quæ per charitatem non iungitur, sed per discordias, & odia diuiditur, nunquam perseuerare pōt, sed faciliter dirumpi comprobatur. Qñ. n. cemento deficiēte lapides diuiduntur, necesse est, ꝙ paries corruat. Et qñ cōsumpto humido radicali, corpus & aīa abinuicem separātur, necesse est ꝙ corpus vel cadauer in puluerem totum cedat. Sit igitur bona societas, per charitatem bñ iuncta, alias cito corruet, & erit labilis, & disiuncta. [Iungamus inquit cōnubia.] Figura Ezec.1. vbi de sanctis aīalibus dr, ꝙ duæ pēnæ singulorum iungebantur & Ezec.37. vbi dr, ꝙ accesserunt ossa ad ossa, vnūquodq; ad iuncturam suam. vt de tali nobiscum dicatur illud. 1. Ioan.4. Perfecta est charitas Dei nobiscum. Vt & de tali fraterna charitate dicatur illud Gen.43. Si descenderit frater noster minimus nobiscum, proficiscemur. Frater. n. signat charitatem, minimus humilitatem, nobiscū societatem. Sit igitur societas nostra metaliter vnita. [Iungamus inquit cōnubia.] ¶ Item societas nostra debet esse pariliter, seu æqualiter inita, qđ oñditur cum dr. [Inuicē.] Societas. n. nō debet claudicare, sed in oībus personis æqualiter se habere. In mixto. n. si vna qualitas aliā excedit, totum mixtum corrūpitur atq; perit. Vnde. 1. Io.1. Societatem habemus vobiscū. Sequitur. Societatem habemus adinuicē &c. Sit igitur æqualiter inita. [Inuicem inquit.] Item debet esse stabiliter munita, quod ostenditur, cum dr. [Habitate]. q. d. non debet esse transitoria vel transcurrēs, sed diutius habitans atq; manēs, vt sic dicat alter alteri illud prædictum Hie.7. Habitabo vobiscum in loco isto. Et Gen.24. Habitabimus vobiscum, erimusq; vnus populus. Item societas debet esse ciuiliter ordinata. Et hoc ostenditur cum dr. [Nobiscum.] Quia. s. simul ciuiliter, & politicè debemus inuicem conuersari. Neemiæ.6. Tractemus vobiscum in domo Dei. Et si vis nota, ꝙ ista ciuilitas, & iste communis conuictus debet habere commun em

Laborem & diligentiam,
Nitorem & continentiam,
Vigorem & efficaciam,
Feruorem & amicitiam,
Honorem & reuerentiam,
Tranquillitatē & pacis gratiam,
Simplicitatem & innocentiam,
Fidelitatem & beneficentiam,
Humilitatem seu paupertatem & indigentiam.

¶ Sit igitur in nobis diligentia cōis laboris, vt. s. alter alteri dicat illud. 3. Esdr.5. Aedificabimus vna vobiscū. ¶ Item sit nobiscū cōtinētia cōis nitoris, quæ. s. designat per puritatē Angelicā. vnde Baruc.6. Angelus meus vobiscum est. Et Thob.5. Angelus eius comitetur vobiscum. Item sit nobiscū potentia cōis vigoris seu tenoris, quæ. s. denotatur per ossa, q. s. sunt fortia, & solida, cū dr Exod.13. Efferte ossa mea hinc vobiscū. Item sit nobiscum amicitia cōis amoris, quæ. s. signatur per fratrem, cum dr Gen.43. Adducite vobiscum fratrē vestrum. Nomen. n. fratris semper signat charitatem. Marci. 6. Sorores eius nobiscum sunt. Vt de feruore charitatis dicatur illud Apostoli ad Col.2. Si corpore absens sum, spiritu tñ præsens sum. Item sit nobiscum reuerentia cōis honoris, vt. s. dicamus dignioribus illud Iudic.11. Ad te venimus, vt proficiscaris nobiscum, & pugnes pro nobis, sisq; dux oium, qui sunt in Galaad. Et iudicum.18. Veni nobiscum, & habeamus te patrem. Item sit nobiscum pax, & gratia cōis tranquillitatis, dicentes aliis illud. 1. Machab 13. Parati sumus vobiscum facere pacem. Item sit nobiscum innocentia cōis tranquillitatis quæ. s. signatur per greges, & paruulos. De quibus dicit Exod.10. Paruuli vestri eant vobiscum. Et ibidē. Cuncti greges pergāt vobiscum. Item sit nobiscum beneficentia cōis fidelitatis & humanitatis, vt alter alteri dicat illud. 1. Mac.10. Quæ nostra sunt, sentias nobiscum. & 1. Mach.10. Retribuemus vobis bona pro his, quę fecistis nobiscum. Ibidem. Item sit nobiscum indigētia cōis calamitatis, seu paupertatis, iuxta illud Matt.26. Pauperes semper habebitis vobiscū. Et sic patet, qūo per nobiscum, & vobiscum intelligitur societas iustorum. Aduerte tñ, ꝙ multi sunt qui non curant de nobiscum, vel vobiscum, sed solum de mecum, & tecum. Volunt. n. viuere solitarij, & in singularitate, non in cōi, & societate, sicut videmus de multis, qui non proficiunt nisi sibi. Similes crudelibus aīalibus, & auibus, sicut sunt aquilæ, vel leones, q. s. socialiter non viuunt, sed solum pro se, & filiis rapiunt, & acquirunt, dicentes cum Balaam, qui interpretatur deuorās populum, illud Nume.22. Prohibuit me dñs venire vobiscū. Figurati in Naas rege Amō, ꝙ noluit facere pactū cum filijs, Israel nisi auferret eis oculos dextros. 1. Reg.11. In hoc feriā vobiscum fędus, & eruam vobis oculos dextros. Sed nō sic boni, & iusti &c. Ostenditur ergo per nobiscum societas hominum iustorum. ¶ Tertio principaliter dico, quod per nobiscum intelligitur societas hominum malorum. Et sic nota bis, quod mali habent vnum nobiscum

Crudelitatis & violentiæ,
Rapacitatis & auaritiæ,
Carnalitatis & immunditiæ,
Iniquitatis & iniustitiæ,
Fallacitatis & fraudulentię.

Dicā ergo, ꝙ sub isto pronomine nobiscū, seu vobiscū inuenitur societas crudeliū impiorum. Isti. n. socialiter conueniunt cōtra bonos. Patet in latronibus, qui. s. dicūt ad inuicem illud Proue.1. Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem, deglutiamus eum tanquam infernus viuentem. ¶ Item societas rapacium auarorum. Vsurarii enim, & auari confœderati, sunt adinuicem contra pauperes, dicente. s. alter alteri illud Prouerbi. 1. Sortem

1.Sortem mitte nobiscum, marsupium sit vnū oīum nostrū, omnem præciosam substantiā inueniemus, implebimus domos nostras spoliis. ¶ Item societas carnalium immundorū. Figurati in illis senibus luxuriosis, qui dicebant Susannę. Danielis.3. Nemo videt nos, & in concupiscentia tui sumus assentire nobis, & commiscere nobiscum. Vnde de talibus dr̄. 2.Petri.2.In conuiuijs luxuriātes vobiscum. ¶ Item societas fallacium vitiorum. Esaiæ.59. Scelera nostra nobiscum sunt, & iniquitates nostras cognouimus. ¶ Item societas mendacium, & fictorum, hoc est dictu, hypocritarū. De quibus dr̄. Luc.9 ꝙ discipuli Christi videntes illum, qui faciebat miracula in noīe ipsius, & tamen non erat eius discipulus, prohibuerunt eum, dicentes. Prohibuimus eum, quia nō sequitur te nobiscum. Sic ergo patet, quomodo sub istis pronominibus nobiscum, & vobiscū inuenitur societas malorum, quæ est fugienda. Societas iustorum, quæ est appetenda. Societas Deorum seu etiam Dei, & sanctorum, quæ est metuenda. vide supra vbi cum, & vbi mecum, & infra de tecum, & secū.

A
Nocere.

Nota, ꝙ cum de nocumentis, tam spiritualibus, quam temporalibus, & ęternis quasi inueniantur infinita exempla quia tñ rarissimæ inueniuntur auctoritates vocales, necesse est, vel ꝙ penitus dimittamus, vel ꝙ sub breuiloquio transcurramus. Notemus ergo breuiter, ꝙ inueniuntur quadruplicia nocumenta.s. Nocumenta

Naturalia,
Temporalia,
Spiritalia,
Aeternalia.

Nocumēta naturalia sunt illa, quæ post peccatum Adæ ad punitionem, & repromissionem corruptæ naturæ à Deo hominib⁹ sunt inflicta, sicut sunt dolor, labor, fames, sitis, infirmitas, & mors. Ad humiliationē.n. humanæ proteruiæ factum est, ꝙ non est in mundo tam modica creatura, quin possit nobis inferre aliquod nocumentum, sicut patet de pulicibus, & culicibus, de pediculis, & lenticulis, de bufonibus & scorpionib. Istud autem nocumentū nobis intulit Deus, vt fragilitatem propriam cognoscamus, dū à rebus tam modicis nos lædi, & noceri videmus. Iudith.16. Dominus omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manibus fœminæ. ¶ Nocumenta temporalia sunt

B
Prosperitas terrenorum,
Aduersitas tormentorum,
Malignitas peruersorum.

Nocet (dico) aliquando terrenorum prosperitas & oblectatio. Pinus.n.arbor altissima est, & nobilibus ædificiis valde apta, verum tñ cortex sua valde quandoq; solet sibi nocere. Ibidem.n.vermes generantur, à quibus pini substantia deterioratur. Et iō qui pinum illęsam volunt seruare, solent eam à cortice denudare. Cortex charissimi, quæ exterius lignū ambit, signat tēporalia mundi bona, & prosperitatem exterius circunstantem. Ista.n. quādoq; valde nocet homini. Generat.n.vermes malorum desideriorum, per quos homo incurrit corruptionem multiplicium vitiorum. Vnde de mūdi prosperitate potest exponi illud.1.Esdr.4. Vrbs illa vrbs rebellis est, & nocēs regibus. Et ideo Deus à cortice temporalium solet amicos suos aliquotiens decorticare, & nudare, ne cortex huiusmodi possit ipsos destruere, & grauare. Quia sicut dicitur de virgis Iacob Gene.30. Detractis corticibus in his, quæ decorticatæ erant, candor apparuit. Et loquit̄ de virgis quarū aspectus oues concipere faciebat, per quas viri sancti designātur, qui à Deo fuerunt cortice temporalium nudati, ita ꝙ oues.i. simplices per aspectum suæ sanctæ, & candidæ vitæ ad concipiendum bonum propositum fuerunt mentaliter animati. In istis.n.candor puritatis, & innocentiæ apparuit, qñ cortex temporalium ab ipsis detractus fuit. Et tamen proculdubio quamuis ista exteriora prospera valde nociua reperiantur, ista tamen à fatuis ante omnia apperuntur, quia sicut dicitur

C Prouer.1.Stulti ea quæ sibi sunt nociua, cupiūt. Nocet ergo homini terrenorum prosperitas & delectatio. ¶ Deniq; dico, ꝙ homini nocet tormētū, aduersitas & tribulatio. Abies .n.& platanus, & cætera ligna mollia sub tecto dicunt̄ multū durare, exposita vero vento, & pluuiæ, solent faciliter deperire. Istis.n.ventus, & pluuia nocent, quies vero, & siccitas ꝓsunt, & valent. Quia vere multi sunt, quibus quies prosperitatis proficit, & ventus, & pluuia teneræ aduersitatis officit, quia.s.multi debiles in prosperis bene eis vtendo boni perseuerant, qui tamen positi in aduersis præ impatiētia, & desperatione sæpe pereunt atq; peccant. Vñ de nocumento aduersitatum dr̄ Prouer.25. Tristitia viri nocet cordi. Deinde dico, ꝙ hoi nocet peruersorum malignitas, & impugnatio. Sicut.n.aīalia siluestria (vt cōiter) hoibus sunt nociua, quia videlicet quędam lædunt cornibus percutiendo, sicut rhinoceros, quædam vnguibus dilacerando, sicut leo, quædam dētibus mordendo, & deuorando, sicut apri, quædam caudis ligando, & inuoluendo, sicut draco, quædam aculeis pungendo, & affligendo, sicut scorpio, sic proculdubio omnia genera malorum hominum bonis, & humilibus sunt nociua, quia proculdubio quidam nocent alijs cum cornibus superbiæ & elationis, quidam cum vnguibus rapinę, & inuasionis, quidam cum dentibus mordacitatis, & detractionis. ps. Deū appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas, quidā tamen cauda fallaciæ & deceptionis, quidam vero cum aculeo seuitiæ & inuasionis. Et sic oīa genera hoium malignorū possunt figurari in illis locustis Apoc.9. Quę ascenderunt de puteo abyssi, quarum erat numerus infinitus, quia habebant caudas sicut scorpiones, & aculei erant in caudis ipsarum, & potestas earum nocere hominibus mensibus quinq;. Sic nō debet esse charissimi, quia homo non debet nocere homini, sed iuuare, iuxta illud Act.7. Fratres vt quid nocetis alterutrum, quamuis mali, & obstinati videant̄ dicere illud Apoc. 22. Qui nocet, noceat adhuc. Ista sunt ergo nocumenta temporalia. ¶ Nocumenta spiritualia sunt multa. Quia quot sunt D
vitia, & peccata, tot sunt spiritalia nocumenta. Sicut.n. videmus, ꝙ qñ tyrānus persequitur aliquam ciuitatem, multis & variis modis solet ei nocere.s.ignem immittendo, nunc gladio bellando, nunc muros rumpendo, nunc victualia subtrahendo, sic tyrannus diabolus multimode nobis nocet. Immittit.n.nobis ignem iracundiæ, percutit nos gladio inuidię destruit in nobis murum regularis obseruantiæ, subtrahit nobis victū gratiæ, & sciētiæ. Et iō breuiter diabolo pōt dici, & dirigi illud verbū Iob.25. Homini, q similis tui ē, nocebit impietas tua. Quia.s.impietas diaboli est nociua homini, quia tñ sibi in rōne est similis, & conformis. Diabolus.n.est sicut serpens, q dr̄ ophites, qui diuersis, & varijs miraculis est distinctus ꝫm Isid. & qui tot habet nocendi modos, quot habet colores varios, & diuersos. Sic vere diabolus multis maculis cautelarū variat̄, & iō multis modis nocet hoībus & aduersatur. Et iō istum timens Dauid, petebat adiutorium à domino dicens. Iudica domine nocentes me, impugna expugnantes me. Dñs vero ꝓmittit auxilium, dicens in psa. Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. De uariis autem nocumentis, & generibus nucumentorū .i.vitiorū, supsedeo gratia breuitatis. ¶ Nocumēta vero ęternalia sunt multa, q.a.s. ista sunt tot, & tanta, quot sunt inferni supplicia, & tormēta. Nō sufficit.n.diabolo nocere hoī ꝑ peccatum, nisi iugiter noceat per tormentū. Et iō necesse est, ꝙ diuinam habeamus gratiā, vt isto nocumento finaliter careamus. Sicut.n.sardius est lapis præciosus, qui impedit, & præseruat ne lapis onychinus, qui multas habet proprietates malas, in præsentia sua possit nocere, sic gratia Dei hoīes custodit, & tuetur, ne per diabolum æternaliter torqueātur, & ne eis æternæ damnationis periculum inferatur. Et hoc est, qđ promittit dñs Ezec.33. Impietas impij non nocebit. Et ꝓ certo Deus ꝓseruat iustos à talibus nocumentis spiritalib. Psal. Nihil proficiat inimicus in eo, & filius iniquitatis nō apponat nocere ei. Item à temporalib. ps. Non reliquit hoīem nocere eis. Et Marci.16. Si mortiferum quid biberint, nō eis nocebit. Itē ab æternalibus. Act.18. Nemo apponet tibi, vt noceat. Et merito, q.a.s. sancti erūt finaliter in paradiso, vbi nullum est nocumentum. Esa.11.& 65. Non nocebunt ei, & nō occident in oī sancto monte. Sic igitur patet, qūo inueniunt̄ nocumenta, æternalia, spūalia, temporalia, naturalia. Omitto & transeo propter raritatem auctoritatum vocaliū, & doleo, quia habebam multitudinem exemplorum. Sed vide supra, & infra in diuersis locis, & titulis, vbi inuenies infinita de diuersis, & uariis spiritualibus nocumentis.

Nocturnus Nox Noctes.

Nota, quod nox in scriptura sumitur in bono, & in malo, secundum quod nox habet aliquas bonas conditiones, & aliquas malas. Et ideo nota, quod in scriptura inuenitur nox A

Humilitatis,
Felicitatis,
Aduersitatis,

Primo ergo dico, ꝙ nox potest significare cordis humilitatē. Nox enim ē frigida humida & obscura,

Mortalitatis, obſcura, celat.n.& abſcondit omnes
Simplicitatis, colores rerum. Sic vere humilitas eſt
Proſperitatis, humida per deuotionem,frigida per
Iniquitatis. diuini timoris turbationem,obſcura
per ſuorum bonorum operum celamētum, & abſconſionē. Et in tali nocte erat ille,qui dicebat Thr.1. Plorans plorauit in nocte, & lachrymę eius in maxillis eius.Et iō breuiter de nocte virtuoſa poſſum⁹ exponere illud, ꝙ de filijs Iſrael dī ī pſalmo,ꝙ.ſ.Deus extēdit nubē in ꝓtectionē eorū,& ignē,vt
B luceret eis ꝑ noctē. ¶ Vbi aduerte, ꝙ ſicut iſtā nox nālis eſt
Humoroſa, Sic pro certo humilitas,ſeu ēt ſtatus humi-
Timoroſa, lium,& perfectorū,qui per noctē ſignatur,
Luminoſa, debet eſſe humoroſus ꝑ fletuum rorationē
Tenebroſa, [Nubē inquit.]Timoroſus per criminū me
ditationem.Quod.ſ.notatur,cum dī.[Extendit in protectionem.]Luminoſus per ſanctorum inſpirationem.[Ignē inquit vt luceret eis.]Tenebroſus per virtutum occultationē. [Per noctem inquit.]Dicā igitur,ꝙ ſtatus humilium debet vberi⁹ irrigari,quod oſtenditur in verbo.[Nubem,]quia.ſ.nubes,q̄ eſt naturaliter,humida,& pluuioſa,ſignat humorem cōpunctionis, qui ꝑ pluuiam deuotionis vel lachrymarum irrigat mentem noſtram.Sicut.n.nox eſt naturaliter humida, vt dictum eſt,ita ꝙ in nocte de cęlo deſcendit ros, & libentius de nocte,quā de die pluit, ſic in nocturna mentis obtenebratione,& humili conditione deſcendit de cęlo ros contritionis, & abundat pluuia lachrymarum,& compunctionis.Et ideo de tali nube dicitur in pſalm. Pluit illis in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis.Et nota,ꝙ in tali nocte compunctionis eſt recte ſpecialiter tempus aptum ad
Deum collaudandum, Dico ergo, ꝙ ī tali nocte Deū at
Deum recordandum, tentius collaudamus.Thr.2. Cō
Hoſtem ſuperandum, ſurge, lauda in nocte. & in pſa.
Bonum impetrandum, In die mandauit dn̄s miſericor-
Cęlum affectandum, diā ſuam, & nocte canticū eius.
Culpas reuelandum. Itē Deū deuotius memoramus.
pſal. Memor fui nocte noīs tui domine. Item hoſtē virilius ſuperamus.Thobiæ.6.Ipſa nocte incenſo iecore piſcis fugabitur demonium . Quia.ſ. hoſtes noſtri demones infernales per nubem,& per noctem lachrymoſę cōpunctionis fuganī, & ſuperanī.vnde Hier.39.Viri bellatores fugerunt, & egreſſi ſunt nocte. Itē bonum facilius impetramus.2. Paral.1.Ipſa nocte apparuit ſibi dn̄s,dicēs. Poſtula quod vis.Item culpas ſecretius reuelamus.pſal. Media nocte ſurgebam ad confitēdum tibi.Item cęlū feruentius affectamus.Eſaiæ.26.Aīa mea deſiderauit te in nocte.Iſta eſt ergo conditio noctis humoroſæ.i.compunctionis humilis, & lachrymoſæ,de qua Cant.5. Capilli mei pleni ſunt rore, & cincinni mei guttis noctium. Debet ergo nox iſta vberius irrigari.[Nubem inquit.]¶ Deinde dico,ꝙ nox ſpiritualis.i.vita & conditio humilium debet interius conturbari. Extendit(inquit)in protectionem, quia.ſ.quod homo indigeat protectione, ſignum eſt,quod timeat aliquod nocumentum ſicut bene videbatur timere ille,qui dicebat in pſalm.In velamento alarum tuarum protege me à facie impiorum qui me afflixerunt.Nam ſicut videmus,ꝙ nox eſt naturaliter timoroſa, oīa.n.aīalia mitia,& benigna magis timent de nocte,q̄ de die,quia.ſ.obſcuritas ſolet eſſe cā timoris,& inde eſt,ꝙ melancholici rōne illius cholera nigræ,quæ in eis abundat,ſunt naturaliter timidi,ſic vere ſpiritualiter loquendo,iſta nox.ſ humilitas habet naturaliter annexum Dei timorem . In corde.n.ſemper homo debet habere illam choleram nigram diuinæ aſperitatis , & rigoris,quæ ipſum debet facere tremebundum . Vnde de tali nocte dī . Ruth. 3. Ecce nocte media expauit hō.& Iob.30. Nocte os meum perforatur doloribus.Debet ergo nox interius conturbari.¶ Deniq; dico,ꝙ iſta nox debet ſuperius il-
C luſtrari.[Ignem inquit vt luceret eis.] Sicut enim videmus, ꝙ in nocte homines illuminantur ab inferiori per ignis ſplēdorem, & ſuperiori per lunæ,& ſtellarum ſplēdorem ſeu fulgorē,ſic vere illos, qui ſunt in iſta ſpirituali nocte ſolet ignis internæ charitatis interius inflammare, & ſplendor lunæ, & ſtellarum.i.gratia, & ſuſpiratio Dei & ſanctorum ſpiritualiter illuſtrare. vnde de iſto igne dicitur in pſ. Tota nocte in illuminatione ignis.vnde Exo.13. Nunquam defuit columna ignis per noctem.De ſtellis vero dicitur Sapien.10. Fuit illis in velamento diei , & in lucem ſtellarum nocte. Et procul dubio talis nox habet multas ſpūales illuminationes.Nam dn̄s legiī nocte apparuiſſe Salomoni,& eidem ſapientiā influxiſſe,ſicut dī.3.Re.3.Nocte legiī dn̄s Danieli myſteriū reuelaſſe Dan.2.Nocte legitur Angelus dn̄i ianuā captis Apoſtolis aperuiſſe. Act.5.Nocte legitur Daniel filiū hoīs venientē vidiſſe.Dan.7.Nocte legitur Paulus conſolationes & viſitationes angelicas plures habuiſſe,ſicut habeī Act.16.& 18.Quia ꝓ certo chariſſimi,illi,qui in nocte veræ humilitatis morantur ſpūaliter à Deo illuminari merentur,& in illis quæ ad ſalutē pertinent,clarius & perfectius illuminanī, & informanī,ita ꝙ quilibet talis humilis & nocturnus pōt dicere.Pſ.Nox illuminatio mea in delicijs meis.Nā ſicut videmus,ꝙ cattus melius videt de nocte,q̄ de die, qđ etiā verū eſt de auib.vlulātib. ſicut eſt noctua,bubo veſpertilio & vlula,ſic hō melius videt ſe ſpiritualiter regere,& dirigere , dū ipſe perſeuerat in nocte humilitatis & paupertatis , quā q̄n eſt in die mundanæ proſperitatis & claritatis.Act.16.Nocte viſio oſtenſa eſt Paulo.Debet ergo iſta nox ſuperius illuſtrari.¶Inſuper dico,qđ nox humilitatis debet exterius occultari,quod oſtenditur,cum dicitur[Per noctem.]Nox.n.dicitur à nocendo,eo qđ nocet oculis ad videndum.Vel à nocēdo dicitur nox,pro eo quod tenebroſa eſt & obſcura,ita ꝙ colores rerum cōtegit & occultat,& oculos à viſu impedit & retardat.Sic vere humilitatis bona ſua,colores virtutes & perfectiones ſuas ſolet occultare & celare,& ab aliorum oculis ſegregare.vnde Iudicum.6.dī,qđ mandatum domini noluit de die facere,ſed omnia nocte adimpleuit.Quia videlicet boni non faciunt bona opera in die, i.in publico coram hominib.vt videantur ab eis,ſed magis de nocte.i.in abſcondito & occulto.Exemplo aīalium ſilueſtrium , quæ de die ſe occultant,& de nocte faciunt facta ſua, iuxta illud pſ. Poſuiſti tenebras,& facta eſt nox,in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſiluæ.Et ideo de tali nocturna humilitate pōt dici illud Iud.9.Surge de nocte cum populo,qui tecum eſt,& latita in agro.Et ſic ergo patet,ꝙ nox.i.vita ſtatus,& conditio humilium perſonarum occultatur,illuſtratur, & conturbatur,& irrigatur.Patet ergo,quod nox ſignat ſtatum humilitatis.¶Secundo principaliter dico,quod nox ſignat ſtatum felicitatis.Per noctem.n.intelligitur vita futura beatorum. Nox enim ſeu homo in nocte
Laborum fluctibus non turbatur, Dico ergo,quod
Gallorum cantibus iocundatur, hō in nocte nō tur
Ardorum facibus non grauatur. baī laborū fluctibus,quia.ſ.ſicut nos communiter videmus homines & aīalia poſtquam de die laborauerint,de nocte veniunt ad quietem,vt(qđ vtique neceſſarium eſt)virtutes naturales, q̄ de die in diuerſis laboribus diſſolutę fuerant,per noctis quietudinem reformentur.Sic vere ſancti & iuſti poſtquā in die pn̄tis vitæ multis fuerint laboribus occupati & in virtutib. naturalib.multipliciter diminuti,& per pænas,martyria,mortem & infirmitatem,quam plurimum fatigati,q̄n tamen ad noctem æternæ requiei veniunt,ibi requieſcunt à laboribus & à pœnis,& conſolatur dormitationibus ſempiternis . vnde de iſta quiete beatorum poteſt dici illud Luc. 17. Erunt in illa nocte duo in lecto vno.De Petro etiā dicitur Act.12. ꝙ in ipſa nocte erat Petrus dormiens.Item dico, qđ homo in nocte iocundatur gallorum cantib.quia videlicet ibi ſūt galli ſpirituales.ſ.beati & Angeli,qui cantant inceſſabiliter Dei laudes.Mar.13.Media nocte gallus cantauit.De Deo ēt dicitur Iob.35.ꝙ ipſe dedit carmina in nocte.Item dico, ꝙ homo in iſta nocte calorum æſtibus non grauatur . Quia ſicut videmus , quod in nocte temperantur calores & radij præcedentis diei,ſic in paradiſo non ſolum temperantur quinimo totaliter abolentur ardores tentationum quas pati mur in hoc mundo.Sap.10.Fuit illis in velamento diei, & in luce ſtellarum per noctem . Nox enim nihil aliud eſt, quam vmbra terræ , quia ſcilicet nox glorię paradiſi eſt illa vmbra,quę dat verum refrigerium animabus.Et ſic dico,quod nox ſignat ſtatum fælicitatis.¶Tertio dico,quod nox ſignat ſtatū aduerſitatis,nox.n.dicitur à nocendo in nocte enim infirmitates ſunt(vt communiter)grauiores,& nocte etiā omnes homines generaliter vadunt ad dormiendum, ita quod pauci vel nulli ſunt exterius apparentes.Nocte etiam beſtię ſilueſtres , quæ de die latuerant , exterius diſcurrunt & vagantur,& agros & vineas depredantur . Nocte inſuper

latrones insidiantur,& qui de die apparere non audebant,de
nocte malum intrepide operantur.Sic vere charissimi,status
aduersitatis solet oia ista continere. Iste.n.oibus temporali-
ter est nociuus,& infirmitatum,& dolorũ multipliciter cau-
satiuus.vnde Iob. 30. Nocte os meum perforatur doloribus.
Item iste status est dormitionis hoium inductiuus.i.falsitatis
amicorum ostensiuus,quia.s.illi, qui in die prosperitatis cir-
cueunt,& operantur circa hoies amicitiam prætendendo,in
nocte aduersitatis vadunt ad dormiendum ab ipso receden-
do,& de ipso penitus noncurando.1.ad Thes.5.Qui dormiũt
in nocte dormiunt.Et sequitur.Itaq; nõ simus filii noctis,sed
filij diei.Item iste status est animalium crudelium,& latro-
num ad prædas,& rapinas excitatiuus.Quia.s.raptores,balli
ui & ceteri maligni, qñ vident hoiem in nocte aduersitatis,
solent totis viribus contra eum debacchari,& ipsum sicut la
trones bonis suis temporalibus denudare, sicut exemplũ ha
bemus in Pharaone.Exo.12.qui de nocte consurgens, cõpel
lebat filios Israel,vt de terra sua exirent. Vnde. Iob.27.dr̃ de
paupere,ꝙ nocte opprimet eum tempestas. Nam sicut latro
nes nocte vtunẽ loco diei,qa.s.nox est eis pro die,& dies pro
nocte,quia.s.in die non audent apparere,.sic vere talibus ma
lignis nox aduersitatis aliorum est eis pro die ꝓsperitatis,qa
ẜm Iob sententiam Iob.17.isti noctẽ verterunt in diẽ, & rur
sum post tenebras sperãt lucem.Et aduerte,ꝙ ista nox aduer
sitatis põt esse vtilis patientibus tribulationem , & hoc quia

Monstrat morum perfectionem,
Purgat nostram culpæ defectionem,
Leuat mentis affectionem.

Monstrat(dico)morum perfectionẽ, quia sicut nox ostendit
claritatem stellarum,quam dies occultauerat, sic nox aduer
sitatis virtutes hoium demonstrat,quas tñ dies prosperitatis
penitus abscondebat. De stellis.n.idest viris iustis quam diu
sunt in prosperitate,nescitur quantę sunt claritatis,aut virtu
tis , ita ꝙ proprie nox aduersitatis est quædam probatio qua
ipsorum virtus,& claritas declaratur.Vnde in ps.dr̃,ꝙ Deus
fecit lunam & stellas in potestatem noctis . Chrysoprasus.n.
& carbunculus talis sunt virtutis , ꝙ nocte splendor eorũ est
perfectior,& clarior quam in die.Quia vere viri iusti clarius
splendent in nocte tribulationis,quam in die temporalis suc
cessionis. Vnde Prouer.31.Non extinguetur in nocte lucer-
na eius.Item dico,ꝙ nox aduersitatis purgat culpæ defectio
nem.ps.Probasti cor meum, & visitasti nocte,igne me exami
nasti, & non est inuẽta in me iniquitas.Itẽ dico,ꝙ ista nox le
uat cordis affectionem;quia.s.nõ in nocte aduersitatis com-
pellitur recurrere ad Deum,& ipsum reqrere & orare.Apes
.n.si nox eas foris apprehenderit, excubant supinæ. Quia.s.si
nox aduersitatis nos apprehenderit, necesse est,ꝙ nos spũali
ter supinemus,& ꝙ faciem cordis ad Deum conuertentes ip
sum deuote exoremus.1.Regũ.15.Contristatus Samuel cla-
mauit ad dominum tota nocte . Patet ergo, ꝙ nox significat
G statũ aduersitatis.Et de isto modo significandi vide infra vbi
Perseuerare,vbi satis dr̃ de nocte aduersitatis.¶ Quarto prin
cipaliter dico, ꝙ per noctem designatur status mortalitatis.
Quia sicut dies significat vitã,ita nox significat mortẽ . Nox
.n.nihil aliud est quam absentia diei, quæ.s.causatur propter
vmbram terræ, vel propter terræ interpositionem inter nos
& solẽ.Sic vere mors nihil aliud est quam carentia vitæ, quã
.s.interpositio terræ.i.terrenæ & fragilis cõditionis habet fle
biliter generare.psal.Posuisti tenebras, & facta est nox. Et si
vis dicere de morte bonorum,adiunge illa, quæ superius di-
cta sunt de fęlicitate.Si vero vis dicere de morte malorũ,dic
illa,q̃supra dicta sunt in malo de aduersitate.Vnde de morte
corporis potest dici illud Esaiæ.24. Confractione confringe
tur terra sicut tabernaculum vnius noctis.¶ Quinto dico, ꝙ
nox signat statum simplicitatis,videlicet statum,& conditio
nem hoium simplicium,& ignorantium, q obscuritate igno
rantiæ taliter sunt detenti,quod in viam salutis nesciunt diri
gere gressus suos.Et ideo talibus est necessarium lumẽ,& cla
ritas stellarum,i.doctrina & eruditio prælatorum.De istis.n.
dr̃ Ioan.11.quòd qui ambulat in noctè, offendit, qa lux in eo
non est.Talem habuerunt noctẽ sancti patres antiquitus an-
te aduentum Christi,quia quamuis haberent cantum gallo-
rum.i.vaticinia prophetarum,qui aduentum diei gratiæ prę
dicabant , & quamuis etiam haberent lumen, & doctrinam
stellarum.i.prophetarum & patriarcharum,lucem tamẽ so-
lis Christi vel eius præsentiam non habebant, & ideo in mul
tis errabant,& deficiebant,ita quòd ad paradisum venire ne
sciebant , imo omnes ad infernũ miserabiliter descendebãt.
Et ideo de tali nocte gaudebat Apostolus euasisse, dicens ad
Rom.13.Nox præcessit, dies autem appropinquauit,abijcia-
mus ergo opera tenebrarum,& induamur arma lucis.Signat
ergo nox statum simplicitatis,seu ignorantiam obscuritatis.
¶ Sexto dico , quòd nox signat statum prosperitatis seu mun
danæ labilitatis.Sicut enim apparet,in nocte solent

Oculi somno grauari,
Omnia luce priuari,
Latrones præda ditari,
Feræ & lupi insidiari,
Nocti lucæ dotari.

Sic vere charissimi, ĩ nocte ꝓsperitatis homines grauantur somno vo
luptatis,& negligentiæ.Ioan.9.Venit nox,quando nemo po-
test operari . Item priuantur luce veritatis,& sapientiæ.Psal.
Posuisti tenebras, & facta ẽ nox.Item ibi latrones.i.auari di
tantur præda temporalis opulentiæ . Vnde de raptore dici-
tur Iob.24.De nocte vero erit quasi fur.¶ Item feræ.i.demo
nes ibi hominibus insidiantur per suggestiones & malitias.1.
Machabeorum.4.Venit gorgias in castra.Iudæ noctę.¶ Item
ibi noctilucæ,id est hypocritę,videntur lucere per fulgorem
honestæ apparentiæ.Psalmista. Ignem vt luceret eis per no-
ctem.Signat ergo nox statum prosperitatis.¶ Septimo dico,
quod nox signat statum iniquitatis . Et hoc multiplici ratio-
ne,quia scilicet sicut

In nocte
Oculi non solent clare videre,
Homines in lectis solent iacere,
Homines à verbis solent tacere,
Homines operibus solent carere,
Aues immundæ solent gaudere,
Feræ & latrones solent nocere,
Infirmi magis solent dolere,

Sic pro certo charissimi, ista omnia accidũt in statu peccati . Ibi.'n. nõ videtur
clare per discretionem, quia.s.hõ,qui est in peccato, non vi-
det,nec cõsiderat illa,quæ pertinent ad salutem. Lux.n.diui-
næ gratiæ ipsos non illuminat, & ideo multis errorũ obscu-
ritatibus sunt detenti.Vnde Sapi.17. Nec syderum lympidæ
flammæ illuminare poterãt illam noctem horrendam. Item
ibi iacent peccatores in lectis per carnalem consolationem.
Luc.17.Erunt in illa nocte duo in lecto vno. Vnde etiam de
illo carnali iuuene Prouer.7.dicitur,ꝙ in noctis tenebris, &
caligine suam turpitudinem faciebat . Item ibi tacent hoies
à verbis quantum ad peccatorum confessionem , & quantũ
ad Dei laudem,& gratiarum actionem.Quia.s.homo quãdo
est in nocte peccati,nõ curat Deũ laudare,nec ei gratias age
re,nec propria vitia confiteri,seu dicere.Oseæ.3. Nocte feci
tacere matrem tuam.Item ibi quiescunt homines ab operib.
per negligẽtiæ torporem,& obliuionem.Ioan.9. Venit nox,
qñ nemo põt operari . Item aues immundæ.i. peccatores in
nocte peccati gaudent,& cantant per inanem lætitiã, & per
malæ complacentiæ delectationem.Vnde Marci.13. & Mat-
thei.26.Media nocte gallus cantauit.Item fęræ, & latrones,
idest demones in nocte peccati summe nocent per tentatio-
nem,& tribulationem,& finaliter per ęternam damnationẽ.
Vnde.1.Reg.19.Misit Saul satellites suos nocte in domũ Da
uid,vt custodirent eum,& occiderent mane.Item infirmi(id
est) peccatores , in ista nocte peccati grauiter solent dolere
per multiplicem laborem, & vexationem . Constat enim,ꝙ
plus laborant mali faciendo opera dmnationis , quàm boni
faciendo opera salutis.Vnde Lucæ.5.Domine,per totam no
ctem laborantes nihil cepimus . Et sic ergo patet, quomodo
nox secundum diuersos respectus signat ista septem, videli-
cet iniquitatem , prosperitatem, simplicitatem, mortalita-
tem, aduersitatem, sœlicitatem, humilitatem, & hæc suffi-
ciant de nocte dixisse.

Noe. Nota,ꝙ Noe qui fuit patriarcha, & qui diluuiũ fu
turum præuidit,arcam ædificauit,& in ea gen⁹ hu
manũ saluauit , interpretatẽ patris requies, & põt significare,
quẽlibet virũ sanctũ & maxime patriarchã,Episcopũ vel ꝑ-
latũ,q diluuiũ tribulationũ,& tẽtationũ solet præuidere di-
screte meditãdo,arcã Ecſiæ,& aiæ solet cõstruere exẽplis,&
prædicationibus ædificando, genus humanum solet saluare
culpis,& tentationum periculis erueudo, & sic est patris re-
quies,eo ꝙ Deus pater in ipso solet requiescere,sibi in eo cõ
placendo,vt sic scilicet de eo dicatur illud Genes.6. Noe vir
iustus

iustus,atq; perfectus in generationibus suis fuit. Vide eā infra vbi perfectus.vel si vis,ꝙ hic describitur talis Noe vt

Mente quietus.[Noe inquit.]
Robore fretus.[Vir.]
Zelo repletus.[Iustus.]
Profectu lætus.[Atq;.]
Bonis completus.[Perfectus.]
Corde secretus.[In.]
Opere fętus.[Generationibus suis.]
Tempore vetus.[Fuit.]

Primo dicam,ꝙ spiritualis Noe Idest vir perfect⁹ seu bonus ecclesiasticus vel prælatus debet esse mente quietus, qui Noe, qui interpretatur requiescēs quia.s.ab oī motu exteriorū negociorū, & maxime vitiorū debet cessare. Vnde de Noe legitur Gen.7.ꝙ à facie fluctuū & diluuij Noe ingressus est in arcam,vt.s.ibi quiesceret, & à periculis saluus esset.Arca,secretum meditationis, contemplationis,& religionis signat. Sed re vera de multis ecclesiasticis est hodie verum contrariū,quia.s.isti talem arcā nō ingrediuntur,sed ea dimissa,ad exteriora mūdi negocia, & ludibria egrediuntur. Quia re vera sicut Noe aperta fœnestra emisit columbam,quæ tandem reuersa reportauit sibi ramū oliuæ virentis,ita ꝙ tunc fuit animatus ad exeundum de arca,& ad habitandum terras,sic multi sunt ecclesiastici vel p̄lati,qui qn̄ vident, ꝙ columbæ emissæ.i.procuratores sui reportant sibi ramos virentes.i. lucra & commoda de iurisdictione sua,ipsi certe aīantur arcam cōtemplationis dimittere,& ad mundi negocia se trāsferre.Gen.8.Egressus est Noe & filij eius de arca.Non sic,sed sit talis Noe quietus.[Noe inquit.]¶Secundo dico,ꝙ debet esse robore fretus,quia debet esse vir.i.viribus pollens.Vide infra vbi vir.vnde Gene.9.Cepit Noe esse vir agricola, & exercere terram.¶ Tertio dico,
B ꝙ debet esse zelo repletus.s.zelo iustitiæ.Vide infra de iusto & iustitia.Vnde Ezec.14. Noe,Daniel & Iob,ipsi iustitia sua liberabunt aīas suas,dicit dn̄s.Quarto dico, ꝙ talis spiritualis Noe debet esse profectu lætus, qa.s.semper debet crescere in melius,quod ostenditur,cum dr̄.Atq;,quod signat crementum,& additamentū.Vide supra in titulo suo, vbi inuenies ad plenū,& vbi inuenies istam eandem auctoritatem aliter diuisam, vt de tali cremento, & de tali atq; dicatur illud 1.Regum,2. Puer autem Samuel proficiebat,atq; crescebat. vnde Gen.9.Benedixit dominus Noe,& filijs suis,& dixit. Crescite,& multiplicamini,& replete terram &c.¶ Quinto dico,ꝙ talis Noe debet eē bonis completus, quia ipse debet esse perfectus, quia nihil debet habere notabiliter in moribus diminutum.Vide infra vbi perfectio.Eccl.44.Noe inuentus est pfectus & iustus.¶ Sexto dico,ꝙ talis Noe debet esse cor
C de secretus,quod ostēditur, cum dicitur.[In.]Vide supra de In valde late.Vnde de isto intimo secreto,quod debet habere iustus,pōt dici illud Mat.24.Intrauit Noe in arcā.& Gen. 7.In articulo diei illius ingressus est Noe in arcam.Sequitur. Et inclusit eū dominus de foris.¶ Septimo dico,ꝙ talis Noe debet esse opere fętus.i.bonis operibus plenus,qđ ostēditur cum dr̄.[In generationibus suis] quia.s.semper debet bonos fœtus bonorum operum generare. Vide supra de generare. 5.Noe cum quingentorum esset annorum,genuit Chā,Sem, & Iaphet. Genes. 10. Hæ sunt generationes Noe. ¶ Octauo vero dico, quòd talis spiritualis Noe debet esse tempore vetus,id est spiritualiter antiquus scilicet per perseuerātiam in bono,quod ostenditur,cum dicitur.[Fuit]quod signat tempus præteritum, & transactum. Vnde de vetustate perseuerātiæ suæ pōt dici illud Gen.9. Vixit autem Noe post diluuiū. Sequit̄. Et facti sunt dies eius nongentorū quinquaginta annorū.[Fuit inquit.]Io.1.Fuit homo missus à Deo &c.Et Iob. Fuit vir vn⁹ in terra hus,noīe Iob.Et sic patet, qūo Noe pōt accipi in bono.In malo vero potes dicere,ꝙ Noe quantū ad opera fuit ociosus,qa interpretatur requiescens. In potādo fuit ebriosus,qa plantauit vineam,bibit vinum, & inebriat⁹ est.Se nudando fuit vitiosus,quia ostendit verecunda sua filijs suis.Se vendicando fuit odiosus.s.puniendo Cham.

A **Nolle** Nota,ꝙ nolle est verbum negatiuum,contradictiuum,& prohibitiuum,& pōt accipi in bono & in malo,s̄m ꝙ de mala vel bona materia prędicatur.Et iō breuiter dicamus, ꝙ istud verbum tunc signat in bono, qn̄ per istud nobis à Deo vel prælato prohibetur aliquod vitiosum.Sicut.n.medicus per istud verbum,noli,dictat infirmo dietam,sibiq; prohibet cuncta,quæ sibi videntur contraria,& nociua,sic deus medicus animarum nobis peccatorib. & infirmis scripsit vnā nobilissimam receptam.s. sacram scripturam,in qua proculdubio dictat dietam spirituale,& prohibet nobis oīa,quæ sunt periculosa ad salutē.s.vitia, & peccata,dicens.s.illud Io.8. Vade,& amplius noli peccare. Et iō dico,ꝙ deus in scriptura per istud verbū noli nobis prohibet

Duram auaritiam & cupiditatem,
Malam amicitiam & societatem,
Tristem iracundiam & crudelitatem,
Altam eminentiam & auctoritatem,
Prauam sapientiam & subtilitatem,
Gulæ Gastrimargiam & carnalitatem,
Mentis desistentiam & debilitatem,
Morum negligentiam & tepiditatem.

Dico ergo,ꝙ Deus nobis inhibet duram auaritiā,& cupiditatē.Et hoc facit Tho.4.Qūo poteris,esto misericors,& noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Et Prouer.23. Noli laborare & diteris.¶Item prohibet malam societatē, & amicitiam.Vnde ibidē.Noli māducare cum peccatoribus. Item prohibet duram crudelitatem,& iracundiā.Proue.22.Noli esse amicus hoī iracundo. Item prohibet altam auctoritatē, & eminentiam.Eccl.6.Noli velle fieri iudex. Item prohibet prauam subtilitatem & sapientiam.vnde ad Ro.11. Noli altum sapere,sed time.Et Eccl.3.In superuacuis reb⁹ noli scrutari.Et Io.20.Maria,noli me tangere.i. noli me vltra quam liceat disputare.Et Eccle.7.Noli esse iustus multum nec plus sapias,quam necesse est.Item prohibet gulæ carnalitatem,& gastrimargiam.Eccl.37.Noli esse auidus in oī epulatione.& Prouer.23.Noli esse in cōuiuijs potatorum. Item prohibet mentis debilitatem,& desistentiam.vnde ad Roma.12.Noli vinci à malo,sed vince in bono malum.Et Gene.29.Noli respicere post tergum tuum. Item prohibet morum tepiditatem & negligentiam.vnde Matt.1.Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Maria.n.signat amaritudinem pœnitentiæ,& laboris.Ista igitur inhibet nobis deus in scriptura, sicut diligens medicus, & patronus de salute nostra sollicitā curam gerens.Et ideo breuiter dn̄s in scriptura facit discipulis vnam generalem inhibitionem,vbi multa particularia cōtinetur.Et hoc facit Matth. 10.vbi dicit.Nolite possidere aurum &c.neque calciamenta, neq; virgam. In quibus verbis aduerte,quòd ipse nobis prohibet scilicet

Diligere mundi successionem,
Eligere carnis infectionem,
Appetere status erectionem.

Iste.n.nobis prohibet ne temporalia diligamus [Nolite inquit possidere aurum &c.] Ne carnalia eligamus, quæ notantur in calciamentis. Ne superna appetamus, quæ .s.notantur in virga.¶ Dico ergo primo, ꝙ nos prohibemur diligere diuitias temporales,qđ facit cum dicit.Nolite possidere aurū. Sicut.n.viator, qui habet cito currere ad aliquē locum,nō debet se grauibus sarcinis onerare,sicut bene docet natura leonis,q̄ si necesse fuerit currere,.& fugere, solet cibos de vētre euomere,& expellere,& proprijs vnguibus à se reiicere,& auferre, sic vere nos, qui necesse habemus ad paradisum recurrere,& à facie venatoris diaboli fugere,debemus deponere pondus graue diuitiarum, & ipsas in bursa desiderij non habere,sed potius pauperibus erogare. Nolite inquit possidere aurum atque argentum neq; pecuniam. Quod breuius inhibet Prouer.23.vbi dicit.Noli laborare vt diteris.Vt sic quilibet possit dicere illud Actuum.3. Argentum,& aurum non est mihi,quod autem habeo, hoc tibi do. Circa istam prohibitionem possumus notare, ꝙ diuitiæ simpliciter non prohibentur,sed solum nimia affectio diuitiarū & nimia sollicitudo acquisitionis earum.vnde in psalm. non dicitur. Nolite acquirere diuitias,sed ibi dicitur. Diuitiæ si affluant,nolite cor apponere.Teste enim scriptura, Eccl.13. Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia. Et teste Hieronymo,Vitium non est in opibus,sed in vsu. Requiritur enim secundum doctrinam sapientis & Apostoli,ꝙ homo sit quasi diues,cum nihil habeat,& quasi pauper,cum in multis diuitiis sit.Prohibemur ergo diligere diuitias temporales.Nolite inquit &c.Vnde illud.1. Ioann.2. Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt.¶ Secundo dico, ꝙ nos prohibemur diligere diuitias corporales, quod ostenditur,cum dicitur.[Neq;]calciamēta.]Vnde cū calciamenta fiant de pellibus animalium mortuorum,quæ à carne originem traxerunt, rectè significant delicias carnales, quæ .s.in car-

.f.in carne habent originaliter sedem suam,quarũ amor nobis in verbis prędictæ auctoritatis prohibetur.Et hoc etiam prohibetur Luc.10.Nolite portare sacculum, neq; perã,neque calc amenta. Sed de hoc vide supra vbi agitur de calciamento.Et ideo de istis carnalibus deliciis nota, quòd nobis prohibentur quantum ad triplicem sui partem.f. quantum

Ad { Nimiã comestionem, / Superfluã potationem, / Nephariã cõiunctionẽ. } ¶Comestio.n. prohibetur Thob.4. Noli manducare cum peccatorib⁹. Potatio etiam prohibetur Prouer.23.Noli esse in cõuiuiis potatorũ. Coniunctio insuper prohibetur Eph.5. Nolite inebriari vino,in quo est luxuria. Et sic petat,ꝙ nos prohibemur diligere delicias corporales.¶Tertio dico, ꝙ nos prohibemur appetere eminẽtias sæculares, quod notatur cum prohibemur habere virgam. Quia.f.virga,cum qua reguntur oues, signat officium regiminis pastorum, quod.f.non debemus per ambitionem appetere,sed potius refugere,& non velle, iuxta illud Eccl.7.Noli velle fieri iudex, & noli quærere à principe ducatum.Figuratus in Moyse,qui coram Pharaone proiecit virgam , postmodum versam in colubrum timuit apprehendere . Quia vere virga iurisdictionis mundanæ est malis , & ambitiosis coluber periculosus,per quem.f.ipsi deuorantur, & per peccata plurima inuenenãtur. Istam ergo debet Moyses.i.vir perfectus ꝓ posse suo refutare, & reijcere , & ipsam recipere trepidare. Sed vide de virga infra in titulo suo . Et sic igitur patet,quomodo in scriptura tria nobis generaliter prohibentur per istud vocabulum.[Nolite.] ¶ Sed si adhuc volumus notare,possumus dicere,quòd per istud verbũ nolite nobis prohibetur,ne habeamus

Vitiũ { Desperationis, / Excęcationis, / Obstinationis, / Aestimationis, / Impugnationis, / Imitationis, / Subiugationis, / Acquisitionis, / Dominationis. } Prohibetur ergo nobis tristitia desperationis.Gen.45.Ego sum Ioseph,nolite pauere. Itẽ ꝓhibetur nobis ignorantia ex cęcatiõis.Ps. Nolite fieri sicut equus & mulus, q̃bus non est intellectus.Itẽ malitia obstinatiõis.Ps. Nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione.Item fallacia æstimationis.Luc.6.Nolite, & nõ iudicabimini.Et Io.7.Nolite iudicare ẜm faciem.Itẽ seuitia seu violentia impugnationis, quia.f.nos nõ debemus lædere nec impugnare nec bonos,nec malos.De bonis prohibemur in Ps. Nolite tangere Christos meos , & in prophetis meis nolite malignari.De malis ẽt prohibemur.1.Macha. 5. Nolite cõmittere bellum aduersus gentes.Item prohibetur nobis cõformitas malę imitationis ad Ro.12.Nolite cõformari huic sæculo nequam.¶Item seruilitas malę subiugationis.ad Gal 5. Nolite iugo seruitutis detineri. Itẽ sollicitudo acquisitionis.Vnde Luc.12.Nolite solliciti esse.Item sublimitas dominationis Luc.12.Nolite in sublime tolli &c.¶ Sed adhuc dico,ꝙ nolle accipitur in malo.Et hoc fit quando mali nolunt facere illa quæ pertinent ad salutẽ. Vnde nota, ꝙ mali nolũt

Audire Deum,sibi obediendo,
Ad Deum ire,ad ipsum reuertendo,
Legem tenere,mandata faciendo,
Clare,videre,discrete se regendo,
Bonũ habere,gratiã amplectendo.

Dico ergo,ꝙ mali nolunt obedire 1.Regũ.8.Noluit popul⁹ audire vocẽ Samuelis.¶Itẽ nolunt reuenire.Hier.5. Indurauerunt faciem suã supra petram,noluerunt reuerti.Item nolunt legem tenere.Psa. In lege eius noluerunt ambulare.Item nolunt clare videre . Vnde in Psal.Noluit intelligere,vt bene ageret.Item nolunt bonum agere siue habere.Psalm.Nolunt benedictionem,& elõgabitur ab eo.Et hoc de Nolle sufficit.

A **Nomen.** Nomen multipliciter sumitur in scriptura. Inuenitur enim in scriptura

Nomen { Sanctum & honorabile, / Fictum & detestabile, / Bonum & delectabile, / Malum & execrabile. } Nomen honorabile est nomen deitatis,& de hoc Exod. 3. Ego sum q̃ sum, & hoc est nomen meum inæternum. Nomen detestabile est nomen hypocriticæ falsitatis,quia.f.isti habent nomen,& nõ rem.Ecclesiasti.37.Est amicus solo noĩe.Nomen delectabile est nomen veræ,& laudabilis famositatis, & istud est nomen bonorũ,& perfectorum,de quo Eccl.7. Melius est nomẽ bonum,q̃ vnguenta preciosa.Nomen execrabile est nomen infamis vitæ,& prauitatis.Et de hoc Prouer.10.Nomẽ impiorum putrescet.Dicamus igitur de istis aliquid per ordinem. ¶Primo igĩ dico de noĩe sancto & honorabili.f. de noĩe dei. Quia sicut videmus,ꝙ noĩa regũ,& principũ solẽt timeri,& honorari , quia.f. solo timore vel honore noĩs ipsorũ multa fiũt,sic nomẽ Dei honorãdũ est,& timendũ,& timore,& honore ipsius oẽ bonum est faciendum,& oẽ vitiũ declinandũ.

Nomẽ { Istud.n.est, / Gloriosum, / Virtuosum, / Gratiosum, / Dulcorosum. } Et ideo breuiter de isto noĩe põt expõi illud Proue.18. Turris fortissima nomen dñi, ad ipsã cõfugit iustus,& saluabitur. Vbi aduerte, ꝙ istud nomen habet fastigium,quia nomẽ dñi, prębet refugium, q̃a turris fortissima, quærit suffragiũ,quia ad ipsum,tollit naufragium quia saluabitur.¶ Dico ergo,ꝙ istud nomẽ habet fastigium summæ auctoritatis,q̃a.f.est nomen dñi,nõ nomen serui,vel cuiuslibet alterius.Istud.n.nomen tantę est dignitatis, ꝙ humanũ gen⁹ vix fuit dignum,ꝙ & nominaretur,sicut ipse dñs de Abrahã Isaac & Iacob dicit.Exo.6. Nomẽ meum Adonai non indicaui eis.Et ideo Angelus in persona domini loquens Iacob & Manue nomen suum inquirẽtibus legitur dixisse.Gen.32. & Iud.13.Cur quæris nomen meum, quod est mirabile? ac si dicat.Ad te nõ pertinet,nec reuelare,nec scire.Istud.n.est

Nomẽ { Dignitatis incogitabilis, / Potestatis insuperabilis, / Charitatis inęstimabilis. } Istud.n.nomen habet dignitatẽ , & ideo dr̃ Adonai,ꝙ interpretatur dñs.Quia.f.ipse est rex regũ,& dñs dominantiũ.vñ Hier. 23.Et hoc est nomen,quod vocabũt eũ,dominus iustus noster.Iste.n.dr̃ dominus,ratione auctoritatis. Dr̃ iustus ratione veritatis.Dicitur noster, ratione charitatis, & benignitatis.¶Item istud nomen habet potestatem,& ideo iste dicitur Deus Sabaoth,quod interpretatur exercituum,& virtutum. Quia.f.nomen eius habet potestatem super exercitus angelicos, & virtutes . Vnde etiam de virtute, & potestate huius nominis dicitur Mar.16. In nomine meo demonia eijcient, linguis nouis loquentur,serpentes tollent, super ægros manus imponent,& bene habebunt , & si mortiferum quid biberint,non eis nocebit. Quia pro certo sicut exemplis infinitis patet,

Nomen dei valet ad { Demonum expulsionem, / Linguarum intellectionem, / Bestiarum & reptilium superationem, / Infirmorum curationem, / Venenorum & periculorum euasionem. }

Spiritualiter.n. loquendo, istud nomen eijcit demonia ꝑ cõtritionẽ.Linguis loquitur nouis per cõfessionẽ. Serpentes.i. stimulos cõscientiæ tollit ꝑ satisfactionẽ.Super ęgros.i.peccatores manus imponit per gratiæ collationem.Mortifera ẽt lędere nõ sint ꝑ aduersitatũ tolerationem.Istud ergo nomen habet potestatẽ.¶Itẽ dico,ꝙ istud nomẽ habet charitatẽ. Et iõ dr̃ Emanuel.i.nobiscũ Deus. Esa.7. Vocabitur nomẽ eius Emanuel. Iste.n.per charitatẽ nobiscũ ẽ,sicut ipse dicit Mat. 18.Vbi duo, vel tres congregati sunt in noĩe meo,ibi sum in medio ipsorũ.Et iõ breuiter de isto noĩe tã admirabili,tã laudabili,tã glorioso,tã virtuoso,tam delectabili, tam amicabili dr̃ in Ps. Sit nomen eius benedictũ in sęcula:ante solẽ permanet nomen ei⁹.Patet ergo,ꝙ nomẽ dei habet fastigiũ summę auctoritatis.[Nomẽ inq̃t dñi.]¶ Deinde dico,ꝙ istud nomen prębet refugium magnę securitatis,quia istud dr̃ turris fortissima Sicut.n.turris est tutamen,& refugium obsessorũ sic nomen domini nobis in ista valle miseriæ refugij loc⁹ est, & tentationibus,& tribulationibus obsessis est vnicum refugium , & tutamen. Sicut.n.illi,qui ab inferioribus iudicibus grauantur,solent appellare, & refugere ad regẽ vel Papã sicut ad refugium,seu præsidium singulare,sic nos,qui ab iniquis iudicibus.f.mundo,carne & demonibus quotidie affligimur,& grauamur,debem⁹ ad auxilium diuini noĩs recurrere,& ad tutelã ipsius refũgere,& nos ipsius protectioni , & tutamini penitus,& totaliter cõmendare. Vñ in Ps.[Deduxisti me dñe,q̃a factũ es spes mea, turris fortitudinis à facie inimici.De isto nomine,& ipsius fortitudine protectiua potest diciillud Hier.10.Magnus es tu,& magnum nomen tuum in fortitudine. Istud ergo nomen præbet refugium magnæ securitatis . ¶ Deniq; dico, ꝙ istud nomen quærit suffragium magnę humilitatis,quod ostenditur cum dicitur.[Ad ipsum fugit

fugit iuſtus]. Iſtud.n.nomen humiliter debet inuocari, & à quolibet iuſto per humile ſuffragium implorari, Sicut.n.pullus videns miluum,confugit ad alas gallinæ, quaſi inuocans protectionem ipſius contrà miluum,ſic hō contra impetum milui.i.diaboli,debet ad alas gallinę.i.ad protectionē diuini noīs per orationem confugere, & ipſum in auxilium inuocare,iuxta illud Heſter.14.Heſter quoq; regina confugit ad dominum,pauens periculum Nihil.n.tutius in periculis quam diuini noīs inuocatio,ſicut de Enoch dr̄ Geneſ.4.ꝙ iſte cepit inuocare nomen dn̄i.pſal. Nos aūt in nomine Dei noſtri inuocabimus.Et nota, quòd iſtud nomen inuocandum eſt, q̄a

Dulcoroſum odorantibus,
Fructuoſum exorantibus,
Luminoſum contemplantibus.

Et(dico)iſtud nomen odorantibus dulcoroſum.Vnde. Cāt.1. Oleum effuſum nomen tuum. Item eſt exorantibus fructuoſum.vnde Io.16. Quodcunq; petieritis patrem in noīe meo,fiet vobis.Itē eſt contemplantibus luminoſum.pſa.In lumine tuo videbimus lumen,& in noīe tuo confitebimur tibi in ſæculum. Iſtud ergo nomen quærit ſuffragium magnæ humilitatis, quia videlicet iſtud nomen requirit, ꝙ debeat humiliter inuocari, q̄a .ſ.ſicut dicitur ad Philip.2. Iſtud eſt nomē, quod eſt ſuper oē nomen,vt in noīe Ieſu oē genu flectatur, cęleſtiū, terreſtriū, & infernorum.Inſuper dico,ꝙ iſtud nomen tollit naufragiū oīs iniquitatis.[Saluabitur inquit.] Quia ſicut dr̄ Act.4. Nec .n.eſt datum aliud nomen hominibus,in quo oportet nos ſaluos fieri.Et certe bene dico,ꝙ ad iſtud nomen eſt fugiendū, & in eo totaliter confidendum. Si.n.malorum ſpirituum inuocatores, contra ipſorum ſæuitiam per virtutem diuinorū nominum proteguntur, ita ꝙ ab ipſis lædi nequeunt dum in circulis circunſcriptis diuinis nominibus includuntur,imo (ſicut dr̄) ipſi reſpondere per virtutem diuinorum nominum compelluntur ſicut de noīe Dei ineffabili ſemiphoras, & alijs Dei nominibus in libris magicis cōtinetur,certe multo fortius credendū eſt, ꝙ ſi bonæ, & deuotæ pſonæ nomen diuinum in ſuis neceſſitatibus inuocēt,ipſius auxiliū ſentiāt, & reportēt.Quia ſi peccatores à demonib⁹, & à periculis liberat,multo forti⁹ iuſtos ſaluat.vn̄ Iohelis 2. Et erit. Oīs q̄cūq; inuocauerit nomē dn̄i, ſaluu⁹ erit.Iſtud eſt nomen Dei

Quod {
Saluat periclitantes,
Recipit ad ſe confugientes,
Erigit ad ſe clamantes,
Protegit in ſe confidentes.
}

Et propterea de virtutibus iſtius noīs admiratiuē loquitur Dauid,dicens in pſal.Dn̄e dn̄s noſter quā admirabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra.Et Eſaiæ.9. dr̄, ꝙ vocabitur nomen eius admirabilis, Deus fortis,pater futuri ſeculi, princeps pacis.Iſta ergo ſunt dicta de nomine ſancto & mirabili.

D ¶Scđo principaliter dico de noīe bono, & delectabili, ſeu commendabili.Et iſtud eſt bonum nomē,bona fama, bonus rumor cuiuslibet viri iuſti. Iſtud.n.ſumme eſt appetendum, quia ſicut nomen eſt illud,per qđ vnaqueq; res cognoſcitur, ſic fama eſt illud, per qđ de nobis notitia diuulgatur.Arboris.n.virtus quandoq; cognoſcitur per odorē.vnde nulla res dicitur(vt cōiter)cōuenienter virtuoſa, cuius non eſt ſubſtātia odoroſa. Sic vere per odorem boni nominis,bonitas interior cognoſcitur.Quia(vt cōiter)vbi latet interius mala ſubſtantia malæ vitæ, nunquam fragrat exterius redolentia bonæ famæ. Et ideo breuiter bonum nomen debet ſuper omnia diligi,& haberi,multiplici ratione, q̄a videlicet iſtud eſt

Diuitijs præponendum,
Delicijs præferendum,
Eminentijs præmittendum.

Bonum.n. nomē eſt melius,q̄ diuitię,quia ſicut dr̄ Prouer. 22. Melius ē nomen bonum,q̄ diuitiæ multæ.¶Item melius eſt,quam deliciæ,quia ſicut dicitur Eccl.4. Melius eſt nomen bonū, q̄ vnguenta præcioſa.Item melius,quā honores,ſeu eminētiæ.q̄a ſicut dicitur Gen. 11. Gigantes turrem altam vſq; ad cęlum voluerunt ædificare, vt nomen ſuū poſſent celebrare. Et ſic quia propter nomen ſuum celebrandum turris eminentiam ædificauerunt,exinde patet, ꝙ nomen eminētiæ prætulerūt. Et iſtud pro certo apparuit in antiquis patribus, qui pro nomine bono habendo non ſolum ſuſtinuerunt infinita mala, imo etiam pro nomine bono conſeruando paſſi ſunt infinita damna. Legi.n.quod dum in quadam ciuitate Cypri eſſet quidam burgēſis magnæ famæ,magniq; nominis & virtutis, apud quē omnes tranſeuntes mare,bona ſua deponebant, accidit, ꝙ quidā malus hō quadam die publice clamauit apud eum,ꝙ redderet ſibi quingētas libras quas depoſuerat apud eū,ꝙ tn̄ in veritate falſum erat.Burgenſis tn̄ videns,ꝙ dictus peſſimus à clamore deſiſtere non volebat, vocauit illū ſecreto,& tradidit illi pecuniam, q̄ petebat,magis eligēs dictā pecuniam perdere, q̄ boni noīs ſui aliquā denigrationē incurrere. Verumtn̄ Dei iudicio factum fuit,ꝙ dictus peſtifer de dicta pecunia valde diues effectus eſt ad mortem aūt veniēs compunctus corde,totum quod habuerat,& quicquid acq̄ſierat dicto burgenſi reliquit, & ſic ipſius factus fuit vtilis ꝓcurator,q̄ fuerat nequiſsimus defraudator.Iſte ergo de bono noīe curabat, & ipſum ſuis diuitijs præponebat, iuxta illud Eccl.41. Curam habe de bono nomine. hoc.n.magis ꝑmanebit tibi,quam mille theſauri magni,& præcioſi.Per nomē ergo ſignificatur bona fama,quam.ſ.viri iuſti vndiq; circuniaciunt,& diffundunt. Et iō cuilibet ſic nominato, & famoſo pōt dici illud Hier.40.Oliuā vberē pulchram, fructuoſam,ſpecioſam,vocauit dn̄s nomē tuum. Vbi aduerte,ꝙ hō poteſt eſſe nominatus pp quatuor, videlicet quando habet

Conſtantiæ firmamentum,
Clementiæ lenimentum,
Decentiæ velamentum,
Scientiæ paramentum.

Probat cōſtantiam ligni ſo- E
liditas.[Oliuā.] Probat clementiam fructus fertilitas. [Vberem.]Probat decentiā formoſitas.[Pulchrā.]Probat ſciētiā vernans amęnitas.[Specioſam.]¶Dico ergo, ꝙ ad bonum nomen habendum req̄ritur ſoliditas firmæ cōſtantiæ,ꝙ notatur in noīe.[Oliuā.]quæ .ſ.habet lignū valde ſolidū, & quaſi penit⁹ imputribilis naturæ.vnde & factū eſt, quòd in tabernaculo fęderis q̄cquid eſt factū, de lignis imputribilib⁹ factū fuit.Duo ēt Cherubin facti ſunt de lignis oliuarū.Sic vere ſpūaliter loquendo, ſi nomē,& gloriā acquirere velimus, cōſtantes & ſolidi in dictis, moribus,factis,tētationibus,& tribulationibus indefectibiles,& imputridi eſſe debemus. vn̄ Ozeæ.14.Erit quaſi oliua gloria eius.Exēplo Dauid,qui interpretatur manu fortis,de quo dr̄.1.Reg.18.Celebre factū eſt nomē eius nimis.vnde ēt de Ioſue forti,& ſtrēuo debellatore dr̄ Ioſuę.6.ꝙ fuit dn̄s cū Ioſue,& nomē eius diuulgatū eſt in oī terra.Sicut.n.videm⁹, quòd milites fortes,& ſtrenui,& victorioſi per pęnas, & tribulationes corporis nomē, & gloriā acquirūt,ita quòd corā regibus, & magnatibus laudes,& magnificentias accipiunt, ſicut ēt videmus,quód ſpēs q̄n teruntur,melius fragrāt,lapis ēt,q̄ dr̄ gagates extra ignē redolere nō vr̄, in igne tn̄ poſitus ſuauiſſimu fragrat odorē,ſic vere ſancti iuſti, q̄n tribulationibus huius mundi teruntr̄,q̄n igne aduerſitatū cremanr̄, q̄n in bellis contra vitia,& peccata victorias fortiter aſſequuntur, odorē bonę famæ ſolēt effundere,& gloriā præclari noīs corā regibus Deo & Angelis acquirere,& habere,ſicut de rege Ozia dr̄.2.Para.26 Diuulgatū eſt nomē eius vſq; ad introitū ægypti pp crebras victorias.Requiritur ergo ad bonum nomen habendū,ſoliditas firmæ cōſtantiæ.¶Itē ad bonū nomē requiritur in hoīe fertilitas piæ clementię. [Vberē inquit & fructiferā.]Sicut.n.videmus,quod hoīes liberales,ſuas diuitias alijs largiētes præ cæteris noīatur, arbores ēt fructiferæ fructus ſuos vberiter emittentes pręcæteris cōmendātur,ſic viri pij,qui fructus diuitiarū ſuarū libēter,& liberaliter pauperibus diſtribuūt,& emittūt,corā Deo,& hoībus nomē laudē,& gloriā cōſequunr̄,ita quòd ꝓprie pauperes poſſunt dicere de talibus illud Iudic.17.Vidimus terrā valde opulentā vberē, ita quod ad quēlibet talē miſericordē poſſunt dirigere verbū illū Can.1. In odore vnguentorū tuorū curremus, oleū effuſum nomē tuū. Requirit ergo fertilitas piæ clementię.¶Itē ad bonū nomē requiritur formoſitas miræ decētiæ. [Pulchrè inq̄t]Sicut.n.res pulchræ pcęteris noiantur,ita ꝙ ēt tā viri, q̄ mulieres q̄nq; pp ſui pulchritudinē corporis nomen non modicū aſſequuntur, ſic vere apud Deum pulchritudo honeſtæ apparentiæ,& decentię ſolet magnū nomē, & gloriā generare.Illiq; apud Deum ſunt nominatores, q̄ ſunt per honeſtam apparentiam pulchriores,ſicut Ezech.16.dicitur cuidam ciuitati in figura cuiuſdam virginis glorioſæ. Egreſſum eſt, inquit nomen tuum in gentes propter ſpeciem tuam, quia perfecta eras in decore tuo, fiduciam habens in pulchritudine. Requiritur ergo formoſitas miræ vel purę decentiæ. Item ad bonum nomen requiritur ſagacitas magnæ prudentiæ.[Specioſam inquit.] Sicut enim ſenſibiliter videmus,illi, qui ſunt ſapientiores, ſunt in fama, & glo-

ria nominatiores. Vnde de Salomone sapientissimo, de Aristotele subtilissimo, de Seneca moralissimo, & prudētissimo proprie viget nomen. Vnde ēt ipsi Salomoni dr̄ Eccl. 47. Ad insulas longas diuulgatum est nomen tuum, & dilectus es in pace tua. Et ideo proculdubio si nomen bonum habere volumus, necesse est, ꝙ in virtute prudentiæ, & spiritualis scientiæ vigeamus, quod ostenditur, cum dicitur. [Speciosam.] Viror. n. & speciositas arboris viuacitatem denotat ingenij seu mentis, vt sic cuilibet in scientia, & eloquentia nominatio dicatur illud psal. Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labiis tuis. Sic igitur patet charissimi, ꝙ propter

Prudentiam subtiliorem,
Decentiam honestiorem,
Clementiam vberiorem,
Constantiam robustiorem.

Viri iusti habuerūt bonū nomē, ita ꝙ cuilibet poterat dici illud Esa. 72. Vocabitur tibi nomē nouū, ꝙ os domini nominauit. Isti. n. figurantur in templo, ꝙ sicut dr̄. 1. Mach. 3. Nominatum erat vsq; ad extremū terræ. De quo etiam dr̄. 1. Paral. 22. Domus, quā ędificare cupio, talis debet esse, vt in cunctis regionibus nominetur. Figurantur ēt in gigantibus, de quibus dr̄ Baruc. 3. Ibi fuerunt gigantes noiati, statura magna, scientes bellum. Figurantur etiam in Iudæis, de quibus dicitur. 1. Mac. 11. Glorificati sunt Iudæi, & noiati

G sunt in regno. Ista ergo dicta sint de noīe bono & commēdabili. ¶Tertio principaliter dico, de noīe malo, & execrabili, qd videlicet nihil aliud est, q̄ mala fama, vel mala opinio, vel rumor. Istud. n. est nomen summe cauendū. Quia sicut hō valde cauet, ne feteat corporaliter, & ne aliquam immūditiam habeat per quam vilis, & horribilis ab aliis iudicetur, sic spiritualiter à fętore mali, & infamis noīs debemus cauere, q͞a pro certo Deus, & mundus taliter fętentes non diligunt, sed ipsos fugiunt, & contemnunt. Hircus. n. aīal, & fętidū, & immundum, & ideo ad conuersandum inter hoīes non est gratum. Porcus ēt immundus dr̄, eo quòd in stercoribus, & fętoribus delectatur. Vpupa ēt sacrificari Deo indigna fuit, eo ꝙ de stercoribus, & rebus fętentibus nidum facit, sicut dr̄ Leu. 11. & Deu. 14. Quia pro certo tales, qui per infamiam sunt fętidi, & q in rebus fętidis, & infamibus sunt nutriti, Deo sunt & hominibus odiosi, nec digni sunt cum bonis hoībus conuersari, nec etiam Deo & Angelis dedicari. Isti. n. sunt sicut bestia, quæ ascendit de abysso, quæ nominibus blasphemiæ erat plena, sicut dicitur Apoc. 13. & 17. Et possumus notare, quod istud malum nomen acquiritur

Per { Stultitiam, & præsumptionē,
Luxuriam, & infectionem,
Seuitiam, & exactionem. }

Est igitur malū nomē fatuitatis. Et de hoc dr̄ Eccl. 22. vbi de onerosa cōditione hoīs loquens dicit sic. Super plumbum quidem grauabitur, & quod illi aliud nomen, quā fatuus? Tale nomen habebat præsumptuosus Nabal, qui per suā p̄sumptionem totam domum suam, & seipsum exposuit periculo & ruinæ. s. Dauid male respondendo, & eidem, victualia denegando, sicut dr̄. 1. Reg. 25. Vnde de ipso dicitur ibidem. Ipse. n. ſm nomen suum stultus est. Item est malum nomen carnalitatis. Vnde multi sunt sicut illa mulier meretrix de qua Apoc. 17. dr̄, quòd in fronte sua habebat nomen scriptū Babylon, mater fornicationum. Item est malū nomen crudelitatis. Vnde de multis pōt dici illud Esai. 8. Voca nomē eius, accelera, spolia detrahe, festina prędare. Isti figurant in illa stella cadente de cęlo, de qua Apoc. 8. ꝙ nomen stellæ absynthiū

H quia. s. raptores sunt alijs absynthiū præ amaritudine. Et sic patet de noīe malo, & execrabili. ¶Quarto dico de noīe ficto, & detestabili, & istud est nomen hypocritarum, qui nomen habent sine re. Figurati in equo pallido Apoc. 6. quia q̄ sedebat super eum, nomen illi mors, & infernus sequebatur eum. Tales. n. sunt pallidi per fictam apparētiā honestatis. In ipsis etiam ſm veritatem sedet mors. i. abundantia totius iniquitatis, quam. s. sequitur infernus finalis pestilentiæ, & pęnalitatis. Isti. n. sunt similes fatuis nobilibus, qui hæreditatē suā vendiderunt, quia de hæreditate, & de genere, & nobilitate non retinent nisi nomen. Sic isti hæreditatem virtutū non habent, sed solum nomen, & famam retinent. vnde Apoc. 5. loquitur vni tali dicens. Nomen habes, ꝙ viuas, & mortuus es. Et tale nomen in veritate non pōt diu durare. Accidentia. n. nō possunt manere sine subiecto, & quia isti non habent subiectum, necesse est, quod deficiat in eisdem accidēs honestatis. Teste. n. Sene. Nihil, quòd simulatum & fictū est, pōt esse diuturnum. Odor. n. aromatum post recessum, & in absentia ipsorum potest in aliquo loco aliquamdiu durare. (Patet. n. de pomo quod homo tenuit in manu, quod manet odor in manu aliquantulum.) verumtamen non pōt talis odor diu perseuerare, cum non habeat, quòd ipsum possit continuare. Sic odor boni noīs, & famæ in talibus aliquamdiu pōt stare, sed pro certo diu non pōt sistere vel durare. Vnde etiā Eccl. 41. Nomen impiorum delebitur. & Esa. 14. Perdam babylonis nomen. Hæc igitur de quadruplici noīe sufficiant, videlicet de noīe ficto, de noīe malo, de noīe bono, & de noīe sancto. ¶Sed adhuc pōt dici, quòd nomen seu nominatio nihil aliud est, q̄ ad aliquam dignitatem promotio vel electio. Vñ cuilibet nouiter electo pōt dici illud Esai. 62. Vocabitur tibi nomen nouum quod os domini nominauit. Et si uis potes dicere, quòd ad hoc, quòd aliquis sit dignus nominari ad dignitatem, requiritur, quòd habeat illas quatuor conditiones in illa auctoritate supra positas. Oliuam vberem &c. Vel si vis, pone illam auctoritatem supra titulo de Appellare. Appellauit Adam nominibus suis cuncta animantia, & cuncta volatilia cęli, & cunctas bestias terræ. Et de ista nominatione dicitur. Eze. 33. Suscitabo eis germen iustum, & nominatum.

Nondum.

A Nota, quòd nondum semper signat dilationem, seu futuri temporis successionē. Et sic igitur dico, quòd tam in bono, quàm in malo per nondum potest intelligi

Mentis prudentia diu deliberans,
Cœli clementia beatos remunerans,
Mortis potentia tandem accelerans,
Cordis pigritia nunquam properans.

¶Primo igitur dico, quòd per nondū intelligitur mētis prudentia deliberatiua. Ista. n. nūquam subito prorumpit ad negocia, sed semper deliberat, & expectat per consilia. Dicit. n. nondum est tempus, nondum fiat &c. Deus. n. tale nondū diligit, & in talibus prudentibus deliberationibus requiescit. Figura ad hoc, quia corpus domini sicut dr̄ Luc. 33. fuit positum, & sepultum in sepulcro, in quo nondum quisquam positus fuerat. & Act. 8. dr̄, quòd quia spiritus sanctus nondum in quemquam illorum venerat, sed baptisati tm̄ erant in nomine domine Iesu, ideo venit subito super illos. Primo videbatur spiritus diu deliberasse, & postea se subito infudisse. Exēplo Christi, qui dicebat. Io. 7. Tempus meum nōdum impletum est. Sicut etiam ipse dicebat beatæ virgini dum miracula facere ad tēpus differret. Io. 2. qn̄ ipsa dixit. Vinum non habent. Quid inquit mihi, & tibi mulier? nondum venit hora mea, ac si dicat. Nondū. i. tēpus & hora est in oī negocio expectanda sicut de missione spiritus sancti dr̄ Io. 8. quòd nondum erat spiritus datus, quia nondū erat Iesus glorificatus. Patet ergo, quòd per nondum intelligitur mentis prudentia deliberatiua. ¶Scd̄o dico, ꝙ per nōdum intelligitur cœli clementia beatificatiua. Constat. n. quòd gloria paradisi nondū apparet nobis, sed expectatur in fine. De quo Heb. 9. dr̄. Hæc signāte spiritu sancto nondum esse propalatā sanctorū viā, adhuc priore tabernaculo habēte statum. Vnde ēt de ista futura gloriæ successione dr̄ Io. 20. Noli inquit me tangere nōdum. n. ascēdi ad patrem meum. &c. ¶Tertio dico, quòd per nondum intelligitur mortis potentia acceleratiua. Mors. n. & iudicium habent suum nondū, de quo Matth. 24. Oportet primum hæc fieri, seu nondum statim finis. Vnde de isto nōdū. i. de finali fato, & hora mortis dr̄ Ioā. 7. quod nemo misit in Iesum manus, quia nondum venerat hora eius. Apud deū. n. ſm quosdā philosophos omnia negocia habent suum nōdum. i. suum futurum non essendi punctum, sicut Chr̄s de se ipso dicebat Io. 7. Tempus meum nōdum aduenit. Igitur patet, quòd per nondum intelligitur mortis potentia acceleratiua. ¶Quarto dico, quòd per nondum intelligitur lenta pigritia semper dilatiua. Pigri. n. & imbecilles semper quærūt dilationem negociorum. Dicunt. n. quod nondū est tempus operandi, sicut bene reprehenduntur illi pigri, qui dicebant Aggei. 1. Nondum venit tempus domus ędificādæ. Isti. n. differunt, & bene operari, & bene intelligere. Bene dico operari, sicut dictum est de illis, qui domum Dei nondum ædificādam dicebant. Bene etiam intelligere, sicut Mar. 8. vbi dicitur. Nondum cognoscitis, aut intelligitis, adhuc cor cœcatū habetis. Igitur patet, quomodo nondum tam in bono, quam in malo potest dilationes quatuor designare.

Non.

Non. Cum non sit syllaba, seu dictio negatiua, & priuatiua, posset dici, quod secundum quod non negat, & tollit, & est negatio bona, vel mala in bono pôt accipi, & in malo. Sic ergo notabo, quòd in scriptura reperitur in bono, non quod spectat

Ad { Summum eminentem, Tristem pęnitentem, Iustum excellentem, Sanctum triumphantem,

¶Primo ergo dicamus, quod est vnum non, quod pertinet ad summe regentē hoc est dictū, ad Deum.

¶In malo vero reperitur vnum non, quod spectat

Ad { Miserum egentem, Demonem lædentem, impium peccantem, Damnatum lugentem.

Constat enim, quod cū De⁹ sit summé perfectus, ad ipsum pertinet esse non, quod priuat, & aufert aliqd imperfectū. Et sic de eo potest dici, quod ipse est non impius, non iniustus, non variabilis, nō corruptus. Et sic dico, quòd ad ipsum spectat vnum non tollens

Prauitatem, Falsitatem, Vanitatem, Mortalitatem, Iniquitatem, Crudelitatem.

¶De prauitate constat, quod ipse est non peccabilis, quia. s. peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. De falsitate constat, quia ipse est immentibilis, quia. s. non est Deus, vt homo, vt mentiatur, nec vt filius hoīs, vt mutetur. Nume. 23. De vanitate, seu variabilitate cōstat, quia est immutabilis, quia. s. ipse est apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Iacob. 1. Ideo dicitur in psal Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. & Malac. 3. Ego dominus, qui non mutor. De mortalitate constat, quod ipse est immortalis seu nunquam
B corruptibilis, quia. s. Christus resurgens ex mortuis iā non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Rom. 6. ¶De iniquitate vero constat, quod ipse est peccato inconsentibilis. Deus. n. non solum non peccat: imo et peccato nunquā cōsentit, sed peccare prohibet, atq; vetat. Negat. n. & prohibet, & vetat per illud aduerbium non oē peccatum, & potissime peccatū veneris, quod carnem maculat, hoc est, luxuriam, peccatum aeris, quod sursum eleuat, hoc est superbiam peccatū funeris, quod pigrū vinculat, hoc est, accidiā peccatū sceleris, quod irā iaculat, hoc est, seuitiam: peccatum fęnoris, quod opes cumulat, hoc est auaritiam: peccatū iecoris, quod in vētre pullulat, hoc est, gastrimargiam: peccatum pectoris, quod bonos iugulat, hoc est, inuidiā. ¶Dico ergo, quod Deus habet vnum non, quod prohibet peccatum veneris, & luxuriæ, & sic dicit Exod 20. Non Mechaberis, & non concupisces vxorem proximi tui. & Eccl. 9. Nō aspicias mulierem. & Eccl. 25. & 41. ¶Item habet vnum non, quod prohibet peccatum aeris, & superbiæ. Eccl. 5. Non te ventiles in omnem ventum. & Tho. 4. Superbiam nunquam in tuo sensu dominari permittas. ab ipsa. n. sumpsit initiū oīs perditio. ¶Item habet vnum nō, quod prohibet peccatum funeris, & accidiæ. i. pigritiæ, quæ. s. similis est funeri, seu morti. Eccl. 7. Nō te pigeat visitare infirmum, ex hoc. n. in charitate firmaberis. ¶Item habet vnum non, quod prohibet peccatum sceleris, & seuitiæ, seu iracundiæ. Exod. 20. Non occides. & illud Leuit. 19. Non facias calumniam proximo tuo. quia sicut dr Iaco. 1. Ira. n. viri iustitiam non operatur. ¶Item habet vnum non, quod prohibet peccatum fenoris & auaritiæ. Exo. 20. Non furtum facies. Et illud. Non feneraberis fratri tuo. ¶Item habet vnū non, quod prohibet peccatum fęnoris, & auaritiæ. Exo. 20. Non furtum facies. Et illud. Nō fęneraberis fratri tuo. ¶Itē habet vnum non, quod prohibet, peccatū iecoris, & Gastrimargiæ. Eccles. 37. Non te effundas super oēm escam. ¶Item habet vnū non, quod prohibet peccatum pectoris & inuidiæ. Leuit. 19. Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eū. Et breuiter dico, quod oē non mali prohibitiuum pertinet ad deū, sicut est. Non periurabis. Non furtum facies. Non mentieris Non falsum testimonium dices. Nn maledices surdo, & corā cęco non pones offendiculum. Non eris criminator in populis. Nō falsum testimoniū dices. Leu. 19. & cætera similia, quæ longum, & impossibile esset ponere. Est ergo vnum non qd
C pertinet ad summe regētem. ¶Scdo principaliter dico, quod est vnum non, quod pertinet ad culpas lugentem. i. ad hominē pęnitentem. Pęnitens enim habet vnū non quo. s. ipse negat

Corpori complacentiam, Virtuti desistentiam, Criminum perseuerantiam,

Corpori dico complacentiam, quia. s. sibi debet negare delicias carnales. Vnde Demoni obedientiam. de de pęnitentibus, abstinentibus, & tristibus pôt dici illud Esa. 24. Cessauit gaudiū tympanorū, qui euit sonitus lętantiū, conticuit dulcedo citharæ, cum cantico non bibent vinū, amara erit potio bibentibus illam. Et illud Luc. 1. Vinū & siceram non bibet &c. ¶Itē pœnitens debet denegare virtuti desistentiam, quia. s. pęnitens multum debet cauere, ne recidiuet. Vnde illud. 1. Corin. 10. Qui se existimat stare, videat ne cadat. ¶Item debet negare criminis seu peccati perseuerantiā seu conualescentiā, iuxta illud psal. In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccē tibi Et merito, quia sicut dicitur Sap. 15. Si nō peccauerimus scimus qm̄ apud te sumus computati. ¶Item debet pęnitens denegare demoni obedientiā, iuxta illud. 2. Mach. 7. Nō obedio præcepto regis, sed præcepto legis. Patet ergo, quod est vnū nō, quod pertinet ad culpas lugentē. i. ad pęnitētē. ¶Tertio principaliter dico, quod est vnum non, quod pertinet ad iuste viuentem hoc est dictū, ad virum perfectum, & iustum. Iste. n. dicit nō, omnibus, qui ipsum ad malum trahere uolunt. Nam iste

Dicit { Deo Flagellanti non tristabor, Mundo varianti, non mutabor, Carni maculanti, non fedabor, Hosti malignanti, non plicabor, Morti comminanti, non turbabor.

Sūmo imperāti dicit, sub iugabor, seu deprecabor, & humiliabor. Dicit ergo iustus Deo, quod cū flagellat, non cōtristabitur, sed potius, quod patientiam habebit, iuxta illud Prouer. 12. Nō contristabit iustū quicquid ei acciderit. ¶Itē dicit mundo, quod cū variat, nō mutabitur, sed potius quod semper erit stabilis, & perseuerās. ps. Iustus in æternum non cōmouebitur. ¶Itē dicit carni qn̄ tentat, quod non fędabitur Ro. 8. Spiritu ambulate, & carnis desideria nō perficietis. Et merito, qa sicut ibidem dr Illi, qui in carne sunt, Deo placere non possunt. ¶Itē dicit hosti, qū ipsum ad malum incitat, quod non plicabitur, seu superabitur, sperans. s. in exilio diuino. De quo dr in Ps. Non dimisit hominem nocere eis, & corripuit pro eis reges. Et illud Iunior fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictum nec semen eius. ¶Item dicit morti qn̄. s. appropinquat, quod nō turbabitur, iuxta illud Ioan. 14. Non turbetur cor vestrū, neque formidet; vade, & veniā ad vos. Et illud. Oīs, qui credit in me, nō morietur in æternum. Io. 11. ¶Itē dicit summo regi. s. Deo, quod contra ipsum nō eleuabitur, seu etiam, quod ipsi humiliabit, & ipsum orare nō dedignabitur, sed ne sibi noceat, orabit & deprecabitur, dicens illud psal. Ne auertas faciem tuam à me, & ne declines in ira à seruo tuo. Et illud Ne proijcias in tempore senectutis, & cū defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Ne veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me. & cætera similia. Patet ergo, quod ista negatio non, quandoq; pertinet ad iustum, seu etiam est vnum non, quod pertinet ad iuste viuentem. ¶Quarto vero dico, quod est vnū nō, quod pertinet ad beatæ regnantē, hoc est dictū, ad quēlibet virū beatū, qa. s. beati habēt suū nō, & suā negatiuā, in qua. s. ab ipsis deficit, & denegat oē malū, iuxta illud Apo. 7. Absterget Deus oēm lachrymam ab oculis sanctorum, & iam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec vllus dolor, quoniam priora transierūt. de nota, quod isti non

Metuunt hostis iniuriam, Amittunt cordis lætitiam, Sentiunt pœnæ męstitiam, Cognoscunt vmbrę tristitiā, Admittunt culpæ nequitiam, Incurrunt mortis angustiam.

Quod. n. beati non metuant hostis iniuriam, patet, quia sicut dicitur Esa. 35. de ciuitate paradisi, Ibi nō erit leo, & mala bestia non ascendet per eā, nec inuenietur ibi. & Esa. 66. Non nocebunt neque occident in oī sancto monte. ¶Item quod beati non amittant veram lætitiam, patet Iob. 11. vbi dr cuilibet beato. Requiesces, & non erit qui te exterreat, & habebis fiduciam proposita tibi spe, & defossus secures dormies. & Io. 16. Gaudium vestrum nemo tollet à vobis. ¶Item quod beati non sentiant pœnæ mœstitiam, patet vbi suprà Apoc 7. Nō erit amplius, neq; luctus, neq; clamor, sed nec vllus dolor. ¶Item, quod beati non cognoscant vmbræ tristitiam, quodq; semper maneāt in lumine claritatis æternæ, patet Esa. 60. vbi cuilibet beato dicit. Non occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur. ¶Item quod beati nō admittant seu committant culpæ nequitiam, patet. 1. Ioan. 3. vbi dicitur, quod omnis qui in Deo manet, nec peccat. ¶Item beati nō incurrant mortis angustiam, temporalis scilicet vel æternæ, patet in psalm. vbi dicitur. Non moriar, sed viuam, & narrabo

rabo opera domini.Sic ergo patet,ꝙ est vnum nõ,quod ptinet ad beatè regnantem . Et sic patet, ꝙ hæc dictio negatiua non potest accipi in bono significato.¶ Sed adhuc dico,ꝙ nõ potest accipi in malo.Et hoc fit,quãdo negat & priuat illud, quod affirmaret esse bonum.Et sic notabo , quod in scriptura repetitur non quod spectat ad

Tristem miserum.i.pauperem,
Hostem asperum.i.demonem,
Virum scelerum.i.peccatorem.
Statum infernum.i.ad voratorem,hoc est dictu,ad infernũ malorũ hoium receptorẽ.

¶ Dico ergo,ꝙ est vnum nõ. i. vna negatiua, quę pertinet ad miseros egẽtes.Pauperes enim,& miseri habẽt suum non,idest suam priuationem,& carentiam bonorum mundanorum,videlicet

Carẽtiam { Deliciarũ,& saturitatis,
Diuitiarũ,& ,psperitatis,
Eminẽtiarũ,& auctoritatis,
Amicitiarũ,& fraternitatis.

¶ Habent(dico)miseri in hoc mũdo carentiã saturitatis,& deliciarũ, quia.s.isti in mundo nõ habent victum sufficientem.vnde Thre.4. Paruuli petierunt panem,& non erat qui frangeret eis.Et illud psa.Non sit illi adiutor,nec sit qui misereatur pupillis eius.¶ Item habẽt carentiam prosperitatis,& diuitiarum.Vnde ipsi possunt dicere illud Act.3.Argentũ & aurum non est mihi.Et illud Esa.3. Non sum medicus & in domo mea non est panis,neq; vestimentum.¶ Item habent carentiam sublimitatis, & eminẽtiarum,quia.s.isti possunt dicere illud Ioa.18.Regnũ meum nõ est de hoc mundo.Isti.n.non habent auctoritatem superiorẽ vel dominicam,subtiliorem vel propheticam,potentiorẽ,& autenticam.De superiori.n.& dominica patet Io.1. vbi dicit Helias es tu?Respondit,non sum. Helias.n.interpretatũ ascẽdens dñs,vel robustus.De subtiliori aũt,& prophetica patet ibidem Io.1.Propheta es tu?Respondit, non.psal.Signa nostra non videmus,iam non est propheta.De potentiori verò & autentica patet Thre.1.vbi dicit miserã Hierusalem. Infirmata est virtus mea, dedit me dominus in manu , de qua nõ poterò surgere.¶ Item habent carentiã fraternitatis,& amicitiarum,quia.s.fratres si sunt pauperes,derelinquuntur etiã à fratribus & amicis.Vnde illud Thren 1.Nõ est qui consoletur eã ex omnibus charis eius,omnes amici eius,spreuerunt eam,& facti sunt ei inimici.Et loquitur de ciuitate Hierusalem misera & destructa.Patet ergo,ꝙ est vnum non,seu vna negatio,quæ pertinet ad miseros egentes.¶ Deinde dico, ꝙ est vnum non,quod pertinet ad demones vrgentes, seu tentantes etiam,& tribulantes.Isti.n.habent Negatiuam

I Certæ veritatis,
Dulcis pietatis,
Altæ dignitatis,
Iustæ æquitatis.

¶ Isti.n.carent veritatis certitudine,dicentes.s.illud.1.Io.1.In tenebris ambulamus,& mentimur & non facimus veritatem. Item ipsi carent pietatis plenitudine. Crudeles.n.sunt, & non pij, sicut de Medis dicitur Esa. 13.Ecce ego suscitabo super eos medos,qui argentum non quærant,nec aurum velint,sed sagittis paruulos interficient,& lactantibus vteri non miserebuntur,& super filios nõ parcet oculus eorum.Vt de diabolo dicatur illud Hie.6.Sagittam,& scutum arripiet crudelis, & non miserebitur.Item isti carent dignitatis celsitudine.Vt de diabolo exponatur illud Ezec. 26. Collocabo te in terra nouissima,sicut solitudines veteres,& cum his, qui deducũtur in lacum,ad nihilum redigã te,& nõ eris, quæreris, & nõ inuenieris.Item isti carent æquitatis rectitudine.Vt.s.de ipsis possit dici illud Sap.2.Dixerunt impii apud se non rectè cogitantes exiguum,& cũ tędio est tempus nostrum, & non est in fine refrigerium,nec est agnitus,qui reuersus fuerit ab inferis.Venite ergo opprimamus pauperẽ iustum, & non parcamus viduę,nec veterani multi tẽporis reuereamur canos. Sic ergo patet,ꝙ est vnum non , quod pertinet ad demones

G vrgentes.¶ Deniq; dico, ꝙ est vnum non,quod pertinet ad homines peccatores seu delinquentes.Isti enim habent negatiuam omnis boni.Ideo possumus dicere,quòd isti sunt

Qui carẽt { Veritatis eloquio,
Pietatis eliquio,
Charitatis solsequio,
Humilitatis obsequio,
Sedulitatis officio,
Fraternitatis hospitio,
Trãquillitatis refugio,
Aeternitatis fastigio.

¶ Dicã igit,ꝙ peccator non habet (vt cõiter) eloquium veritatis.1.Ioã. 2. Qui dicit se nosse Deum , & mandata eius non custodit , mendax est , & veritas in eo non est. Item non habet eliquiũ pietatis Esa.9. Vir fratri suo nõ parcet,& declinabit ad dexterã,& esuriet, & comedet ad sinistram,& non saturabitur, vnusquisq; carnẽ brachij sui vorabit.Item non habet solsequium charitatis,quia.s.peccator nunquam vere diligit.vnde Hier.9,Vnusquisq; a ,pximo suo se custodiat,& in oi fratre suo non habeat fiduciam,quia ois frater supplantans supplantabit , & ois amicus fraudulenter incedet,& veritatem non loquetur.Et tñ scriptum est.1. Ioã. Iustum est,ꝙ qui non diligit,manet in morte.Itẽ dico, ꝙ peccator non habet humilitatis obsequium.vnde Hier.2. peccatori dicitur.A sęculo confregisti iugum,rupisti vincula, dixisti,non seruiam.Vt sit de illis,qui dicunt Ioã.8 Filij Abrahæ sumus,& nemini seruiuimus vnquam. Itẽ nõ habet hospitiũ fraternitatis. nemini.n. humanitatem hospitalitatis impendunt,nisi forte his,qui rependunt.pauperes vero,qui nõ habent rependere,cum indignatione repellunt . Vnde comminatiue dicitur eis illud Ephes 2. Nõ estis hospites.s.pauperes recipiendo,nec erit vester hospes Christus in cęlũ vos intro ducendo.Quia qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis.Matt.7.Item non habet refugiũ pacis, & tranquillitatis Sicut.n.dicitur Esa.57.Impij sicut mare feruens, ꝙ quiescere non valet,& non est pax impijs dicit dominus.Hie.6. Dicentes pax pax,& non erit pax.Item non habent officium benignitatis,quia nunquam respondent benigniter , vel gratanter,sed potius arroganter.Constat enim,quòd mali nunquam benigniter acquiescunt alicui iustæ petitioni,imo semper consueuerunt dicere non, & nunquam homini consentire.Vnde possum dicere,quod isti dicunt

Maioribus non obediemus,
Pauperibus non subueniemus,
Supplicibus nihil faciemus,vel
Clamantibus non subueniemus,

Isti ergo dicũt maiorib. ꝙ non obedient,& tñ de filio proteruo,qui patri, & matri obedire contẽpserit,præcipitur Deut.21.ꝙ lapidibus obruatur.Vnde illud prædictum Hiere.2. Rupisti vincula,dixisti,non seruiam.Isti dicunt pauperibus,ꝙ nõ subuenient,iuxta illud Thre.4.Paruuli petierunt panẽ, & non erat qui porrigeret eis.Et in psa. dicitur.Pauperem cui non erat adiutor.Contra illud Eccle. 10.Nõ despicias hoiem iustum pauperem,& noli magnificare hoiem peccatorem diuitẽ.¶ Isti dicũt supplicibus & orantibus,ꝙ nihil facient,seu ꝙ non exaudient, quia.s.semper habent negatiuam in ore,quanquã supplicatio sit honesta . Nota ꝙ Papa Benedictus.12.homo fuit durus, & negare etiã assuetus,ex quo dux Borbonensis dixit sibi, ꝙ ipse non videbatur esse de lingua hoc,sed de lingua non,quia rarissime assentiendo dicebat hoc,sępissime aũt dicebat non.Vt sic tales figurentur in illo lento amico , qui pro alio ab eo postulante tres panes,surgere nolebat,imo se grauiter excusabat,dicẽs. Luc.11.Noli mihi molestus esse, iam ostium meum clausum est,& pueri mei mecum sunt in cubili nõ possum surgere, & dare tibi. Et breuiter bene potest dici talibus illud Matt.25. Nudus eram,& nõ operuistis me,esuriui,& non dedistis mihi manducare.¶ Item propterea peccator non habebit, nec obtinebit æternitatis fastigium. Vnde cum post mortẽ peccatoris quæritur vbi sit,vere respondetur, quod scribitur.1. Para.27. Non est relatus in fastos regis Dauid, quia sicut illi filij Israel,qui numerati fuerunt à Ioab filio saruie, annalib' Dauid nõ sunt inscripti,quia domini irã prouocauit , sic nec peccatores Deum sceleribus irritates, in libro vitæ sunt scripti nec ad cęli curiam recepti &c.Et sic bene apparet , ꝙ est vnum non , quod pertinet ad peccatores vel delinquentes. ¶ Insuper dico,ꝙ est vnum non quod pertinet ad damnatos, & desperantes.Et sic nota,ꝙ ad istos spectat vnum non,

Quod { Claudit Dei benignitatem,
Negat omnem iocunditatem,
Infert omnem crudelitatem,
Aufert omnem stabilitatem.

¶ De Dei pietate, & benignitate, ꝙ eis claudat, patet in ps.Clamauerũt nec erat,q saluos faceret,ad dñm,nec exaudiuit eos. vñ Prouer.1.Tũc inuocabunt me,& nõ exaudiã mane cõsurgẽt, & nõ inuenient me,eo ꝙ exosam habuerint meã disciplinã , & timorẽ dñi nõ susceperint,nec acquieuerũt cõsilio meo. De cordis iucunditate,ꝙ eis denegetur,patet Esa.9.vbi dr.Multiplicasti gentẽ,nõ magnificasti lætitia.vt accedat, ꝙ de damnatis dr Esaiæ. 24. Cessauit gaudium tympanorum , quieuit sonitus lætantium,conticuit dulcedo citharæ,cũ cantico nõ bibent vinum amara erit potio bibentibus illam. De dura vero crudelitate,quod eis inferatur,patet Hier.50.vbi dicitur,

Præpara-

Præparamini contra babylonem oẽs, qui intenditis arcum, non parcatis iaculis, quia dño peccauit. De omni vero ſtabilitate, ꝙ eis auferatur, patet Eze. 26. vbi diuiti damnato dicitur ſic. Cum dederis terrorem tuum in terra viuentium, ad nihilum redigam te, & non eris, & quæſitus non inuenieris in perpetuum. Sic igitur patet, quomodo iſta negatiua dictio non poteſt accipi in bono, & in malo.

A **Nonne.** Quamuis nonne ſit aduerbium dubitandi, & interrogandi, eſt tñ (vt cõiter) ſuppoſitiuum aduerbij affirmandi, ſemper. n. ſupponit ſic vel ita, ſicut cum dr̃. Nonne ex denario conueniſti mecum? quaſi diceret ſic. Et ſumitur (vt cõiter) in omni ſignificato. Sæpe. n. ſolet fieri quæſtio & dubitatio, vt exinde ſequatur affirmatiua reſponſio, & veritatis declaratio. Et ideo nonne eſt ſicut quædã ironica negatio, quia. ſ. per oppoſitum ſignat affirmationem, & veritatis aſſertionem, & omnis dubij amotionem. Sic ergo nota quod veritas iſta nonne refertur

Deum,		Deum nonne eſt veritas affirmatiua,
Seipſum,		ſeipſum, nonne eſt veritas lamentatiua,
Iuſtum,	Quo ad	iuſtum nonne eſt veritas ordinatiua,
Impium,		impium nonne eſt veritas execratiua,
Mundum,		mundũ nonne eſt veritas impugnatiua.

Homo. n. verus & iuſtus & ab oĩ falſitate & mendacio alienus, per iſtam dictionem nonne, affirmat in Deo laudabilia, plangit in ſeipſo culpabilia, commendat in iuſto notabilia, arguit in impio damnabilia, prædicat de mundo terribilia. ¶ Dico ergo primo, ꝙ eſt vnũ nonne, quod homo debet affirmare de Deo omnium creatore, & hoc pro certo eſt, ꝙ ipſe debet per nonne affirmare & laudare. ſ. qualiter dominus

Deuotis imminet, ipſos defendendo,
immundis eminet, ipſos abluendo,
Videt & retinet cuncta gubernando,
Portat & ſuſtinet mala tolerando,
Pauperes continet, ipſis miſerando,
Auaros reſpuit. ipſos flagellando,
Inuidos arguit, propria ſpargendo,
Superbos inſtruit, parua præferendo.

Igitur dicam, ꝙ per iſtud aduerbiũ nonne ipſum referendo elicitur vna veritas de iuſtorũ defenſione. Verũ eſt. n. & certũ, ꝙ Deus bonos defendit, & protegit. Vnde Sathã dicebat dño de beato Iob. 1. Nonne tu vallaſti eum & domũ eius, totamq; ſubſtantiã eius per circuitum. quaſi diceret, ſic. Itẽ elicitur alia veritas de pctõrum ablutione. vnde Iob. 13. Quis põt facere mundũ de immundo cõceptum ſemine, nõne tu qui ſolus es? quaſi diceret, ita. ¶ Itẽ elicitur alia veritas de humanorũ gubernatione. vnde Iob. 31. Nonne ipſe conſiderat vias meas, & oẽs greſſus meos enumerat? Itẽ elicitur alia veritas de tormentorũ toleratione. Deus. n. quo ad humanitatẽ tormenta grauia tolerauit. vnde Lu. 24. Nonne oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriã ſuã? Itẽ elicitur vna veritas de miſerorũ cõſolatione. Cõſtat. n. ꝙ Deꝰ cõſueuit pauperib. & miſeris ſubuenire. Iob. 2. Nõne pauperes elegit deꝰ, diuites in fide? & Eccl. 35. Nonne lachrymæ viduæ ad maxillã deſcendunt, & à maxilla aſcendunt in cęlum, & dñs exauditor nõ delectabitur in illis? Itẽ per nonne quo ad Deum elicitur alia veritas de auarorũ reprehenſione. Vnde de numularijs quorũ Chriſtus cathedras euertit, & de templo ementes, & vendentes eiecit, dr̃ Mar. 11. Nonne ſcriptum eſt. Domus mea domus orõnis vocabitur? vos aũt feciſtis eã ſpeluncam latronum. Itẽ per nonne elicitur alia veritas de inuidorum redargutione. vnde Mat. 20. illis. qui alijs ſimilẽ pecuniã recipientib. inuidebant, & cõtra patremfamilias murmurabant, dr̃. Nonne ex denario conueniſti mecum? non facio tibi iniuriã, tolle quod tuum, & vade. Itẽ elicitur alia veritas ex ſuperborum deteſtatione. Vnde diſcipulis de maioritate quærentib. dr̃ Lu. 22. Qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor. Nam quis maior eſt, qui recumbit, an qui miniſtrat? Nonne qui recumbit? q. d. vos nõ recumbitis, ſed miniſtratis, & ideo minores vos reputare debetis. Patet ergo, ꝙ eſt vnũ nonne, quod homo debet affirmando quærere de Deo omniũ crea-

B tore. ¶ Secundo dico, ꝙ eſt vnum nonne per quod quæritur homo de ſeipſo mundano viatore. Et ſic dico, quòd homo per nonne conqueritur de

Debilitate propriæ naturæ,
Aduerſitate mundanæ iacturę,
Ebrietate guloſę paſturæ,

¶ Conqueritur (dico) de propria fragilitate vnde. 2. Eſd. 4. homo dicit. Scire inquit ò viri vos oportet, qm̃ mulieres dominantur veſtri. Sequitur. Nonne fortes ſunt mulieres? quaſi diceret. Ita, plus q̃ nos. Item conqueritur de mundana aduerſitate. Vnde ipſe dicit Iob. 3. Nonne diſſimulaui? nonne ſilui? nonne quieui? & venit ſuper me tribulatio. ¶ Item conqueritur de rõnis obſcuritate ſeu de ebrietate. vnde Prou. 23. Cui ve? cuius patri ve? cui rixę? cui foueæ? cui ſuffoſio oculorum? cuius ſine cauſa vulnera? Nonne his, qui morantur in vino, & vacãt calicibus epotandis? Sic ergo inuenitur nonne, quo quis conqueritur de ſeipſo mortali viatore. ¶ Tertio dico, quòd eſt vnum nonne, quo homo interrogat de iuſto profeſſore. Et ſic dico, quòd per nonne fiunt multæ quæſtiones de viro iuſto ad eliciendum aliquas veritates. Et ſic dico, ꝙ per nonne quæritur de iuſti

Senſibus & diſcretione,
Fletibus & compaſſione,
Fructibus & ſucceſſione,
Laudibus & commendatione,
Sermonibus & locutione,
Affectibus & intentione,
Parentibus & generatione

¶ Igitur dico, quòd per nonne quęritur de iuſti ſenſibus. Et ſic quæritur Luc. 14. de hoĩe volente ædificare turrim. Nonne inquit ſedens prius cogitat ſi habeat ſumptus ad perficiendum, ne poſtquam ceperit ædificare, & non potuerit conſummare, omnes, qui viderint incipiant illudere ei? Bene ergo quæritur de diſcretione viri iuſti. Vnde dr̃ Iob. 12. Nõne auris verba diiudicat, & fauces comedentis, ſaporem? Itẽ per nonne quæritur de iuſti tactib. ſ. interioris cõpaſſionis, qua. ſ. tenetur proximo miſereri. De quo Matth. 18. Nonne ergo oportuit te miſereri fratri tuo, ſicut & ego tui miſertus ſum? Ad quod facit illud Eccl. 44. Nonne ardor em refrigerabit ros? q. d. ſic. & tu eleemoſyna foue pauperẽ, ſi vis facere iuſte. Itẽ per nonne q̃ritur de iuſti fructib. ſeu operib. Mat. 13. Nonne bonũ ſemen ſeminaſti in agro tuo? Itẽ quęritur per nonne de iuſti laudib. vnde. 1. Reg. 18. Nonne iſte eſt Dauid cui cantabant in choro, dicentes. Saul percuſſit mille, & Dauid decẽ millia? Item per nonne q̃ritur de iuſti affatib. 3. Re. 1. Nonne tu dñe mi rex iuraſti mihi, Salomon filius meꝰ regnabit poſt me? Item quæritur de iuſti affectib. Lu. 24. Nõne cor noſtrum ardens erat in nobis? Item quæritur de iuſti parentib. vnde Mat. 13. Nonne hic eſt fabri filius? nonne mater eius dr̃ Maria? & Mar. 6. Nonne hic eſt fabri filius &c. & nonne ſorores eius nobiſcum ſunt? Sic ergo patet, quòd per nonne fit quæſtio de iuſto profeſſore. ¶ Quarto vero dico, ꝙ C per nonne fit quæſtio de vano peccatore. Et ſic certè dico, ꝙ per nonne fit quæſtio de malorum

Cibis & potibus,
Pactis & cœtibus,
Verbis & actibus.

¶ De cibis dico, & potibus quærunt ipſimet Eccl. 2. Nonne (inquiunt) melius eſt concedere & bibere, & videre bona de labore ſuo? De pactis vero & amoribus malorum dr̃ Matt. 5. Quod ſi inquit vos diligetis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & publicani hoc faciunt? De malorum autem verbis & actibus dr̃ Iaco. 2. Nonne ipſi blaſphemant bonum nomen? Et ibidem. Nonne diuites per potentiam opprimunt vos? Iſtud eſt nõne, quòd quæritur de vano peccatore. ¶ Quinto dico, ꝙ per nonne quæritur de mundo. Et fit quæſtio de mundi potentia, nequitia, & ſtultitia, de quibus Dan. 4. Nonne hæc eſt Babylon ciuitas magna? Ezec. 21. Nonne hęc eſt, quæ ſublimẽ humiliauit? Et 1. ad Cor. 1. Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mundi?

Noſcere. Nota, ꝙ noſcere idem eſt, ꝙ ſcire, cognoſcere vel ſapere. Notitia vero idem eſt, ꝙ ſcientia, cognitio vel ſapientia. Et quia in locis plurib. de diſcretione, ſcientia vel prudentia fuit actum, breuiter aliquid eſt dicendum. Notemus ergo, ꝙ nos debemus noſcere A

Anteriora,
Poſteriora,
Interiora,
Exteriora,
Superiora,
Inferiora.

Tota. n. ſumma noſtræ iuſtitiæ & cognitionis debet vergere circa aliq̃d prædictorum. nos. n. debemus noſcere (vt dictum eſt immediate) anteriorem naturæ vilitatem, poſteriorem mortis neceſſitatem, interiorem cordis iniquitatem, exteriorem proximi paupertatem, ſuperiorẽ cęli fęlicitatẽ, inferiorem inferni grauitatẽ. ¶ Habeamus ergo notitiam rerum anteriorum, quia videlicet ſicut vnũquodque aĩal ſemper habet faciẽm inclinatam ad terrã, de

qua

qua ſumpſit ſuum principium & originem, ſic nos faciem & conſiderationem cordis nr̄i debemus ſemper habere & vertere ad terrā.i.ad cōſiderationem noſtræ anterioris terrenæ vilitatis.de quo poteſt dici illud Iob.39.Nunquid noſtri tēpus partus ibicum in petris, & dinumeraſti menſes conceptus earum?Itē habeamus notitiā rerum poſteriorum,vide licet mortis,iudicij & inferni,quia.ſ.ſicut dr̄ Prou.14.Cor, quod nouit amaritudinem ſuam, in gaudio eius nō miſcebitur extraneus.Item habeamus notitiam rerum interiorum .ſ.pctōrum & delictorum,ſiue contra Deum,ſiue contra ꝓximum commiſſorum,de quibus nos propria cōſcientia arguit,dicens cum timore Deo illud Iob.12.Ipſe nouit decipientem.ſ.pctōrem.Item habeamus notitiā exteriorum. Et iſta notitia potiſſime pertinet ad naturā, quia nos debemus agnoſcere & per cōpaſſionem ſcire,q̄ ſunt miſeriæ proximorum,quia ſicut dr̄ Prou.29. nouit iuſtus cauſam pauperum ſicut de Iob tribulato & pauperato dr̄ Iob.42.ꝙ pro ipſo releuando venerunt ad eum oēs fratres ſui,& oēs qui nouerāt eum prius.Quod tñ̄ eſt contra multos, qui non noſcunt hominē tpe aduerſitatis,ſed tm̄ tpe proſperitatis, ſimiles coruis,qui pullos ſuos quādiu plumis carent,non noſcunt,poſt quam vero plumas habuerint,ipſos recipiunt,& nutriunt tā quam ſuos. Quia verè ſæpe fit, ꝙ hoīes etiam ſuos pullos.i. ſuos cōpatriotas cōſanguineos vel vicinos,dum plumis diuitiarum carent,noſcere,vel cognoſcere nō dignātur,iuxta illud Iob.8.Negabit eum,& dicet,nō noui te.Exemplo Petri, qui videns Chriſtum in tribulatione,negauit ſe noſſe illū,ſicut dr̄ Marc 14.& Luc.22.Vnde etiam in perſona pauperum dr̄ in Pſal.Longe feciſti notos meos à me,poſuerunt me abominationem ſibi.Sed pro certo qn̄ pluuias diuitiarum vidēt eos habere,tunc optime ſolent eos noſcere,& amare,quia ſicut dr̄ Eccl.13.Decepto diuite,multi ſunt recuperatores,humilis aūt ſi ceciderit,expelletur ēt à notis. ¶ Itē habeamꝰ notitiā rerum ſuperiorum.ſ.Dei & bonorum Paradiſi. Iob.38. Nunquid noſti ordinē cęli,& pones rōnem eius in terra?Vt ſic ſimus de illis, quibus datum eſt noſſe myſteria regni dei. Luc 8.Ne forte ſi habeamus Deum in notitia, tradat nos in reprobum ſenſum,& faciamus quod nobis nō expedit,ſicut dr̄ Ro.1.Item habeamus notitiam rerum inferiorum.ſ.infernalium tormentorum.vnde Act.9.Notæ factæ ſunt Paulo in ſidię.Sic igitur patet,qūo debemus ſcire,& noſcere illa,quę pertinent ad ſalutem, quia pro certo iuxta dictum apoſtoli Ro.1.Quod notum eſt Deo,debet eſſe manifeſtum nobis,vt gratias iſti referentes, qui notas fecit vias ſuas Moyſi, filius Iſrael voluntates ſuas,dicamus illud Pſal.Notas mihi feciſti vias vitæ,abimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vſq; in finem. ¶ Et poſſumus notare,ſi volumus,ꝙ ſicut bonus ſapiens,& ſubtilis magiſter ſolet multa ſciētiæ ſecreta notificare diſcipulo prædilecto,q̄ alijs non reuelat,ſic Deus dilectis ſuis.ſ. ſanctis hoībus ſolet multa ſecreta voluntatis ſuæ reuelare,quæ tñ̄ ſolet alijs denegare,ſicut ēt videmus, ꝙ fidem ſuam & ſecreta diuinitatis ſuæ non notificauit paſſim oībus hominib,ſed ſolum ſuis prædilectis diſcipulis fidelibus chriſtianis. Iſtis ergo notificauit

Virtutem,qua protegerentur,
Salutem,qua ſanarentur,
Viam,qua progrederentur,
Dexteram,qua continerentur.

¶ Virtus eius ſuit notificata in mūdi creatione. Pſal.Notā feciſti populis virtutē tuā.Salus eiꝰ fuit notificata in mundi reparatione, ſeu in filij incarnatione. Pſa.Notum fecit dn̄s ſalutare ſuū.Via eius quotidie notificatur in mandatorum ſuorum oſtenſione.Pſal.Notam fac mihi dn̄e viā tuā,in qua ambulē.Dextera ſua vero finaliter notificabitur in æternæ ꝓſperitate retributione & collatione. Pſal.Dexteram tuam ſic notam fac. Sic erit notus in Iudæa Deus,& in Iſrael magnū nomen eius.Et ſic verificatur illud Ezec.38.Magnificabor,& ſanctificabor,& notus ero in oculis oīum gentiū.Notus ergo debet eſſe Deus, & maxime notis ſuis i.illis quos in domo Eccliſiæ ſuæ promouet, & tenet ſicut domeſticos atq; notos. Quia verè tales pcipue debent Deum noſcere, & eius familiaritatem acquirere,& habere. Quāuis ꝓcul dubio ipſe Deus poſſit hodie dicere illud Iob 19.Noti mei quaſi alieni receſſerūt à me &c.¶ Sed ſi alio mo
C do volumus dicere,diſtingue, ꝙ in ſcriptura reperit notitia

Summi creatoris,
Iuſti viatoris,
Vani peccatoris.

¶ Eſt(dico) quędā notitia ſummi creatoris, & iſta pro certo triplex eſt.ſ.notitia certitudinis,q̄ nō fallit,gratitudinis,q̄ nō obliuiſcit:rectitudinis,q̄ non flectit. ¶ Primo dico, ꝙ ē notitia ſummi creatoris.ſ. notitia certitudinis,qua cognoſcit cunctos,q.a.ſ.ipſe nouit ſuperiora & inferiora,interiora & exteriora,anteriora & poſteriora.Da.13. & Io.2.Dn̄e tu oīa noſti.Et.2.Eſd.6.Oīa nota ſint dn̄o regi. Et breuiter ipſe eſt,q noſcit abſcōdita cordis.Pſ. Qui nouit hoīum vanitatē.Iob.12.Ipſe nouit & decipientē,& eū,q decipit.Iſta eſt ergo notitia certitudinis,qua noſcit cūctos. Et iſta eſt notitia approbationis,qua Deus approbat bonos,& ipſos cognoſcit tanquā ſuos & ſe dignos.Oē.n.aīal nouit ſæ tū ſuum inter alios,ipſumq; vocat, & ſibi appropriat inter oēs.Sic Deus optime nouit,qui ſui ſunt.Et de tali notitia dr̄ 2 Petr.2.Nouit Deus pios de tentatione eripere.Et in Pſal. dr̄.Nouit dominus dies immaculatorum,& hæreditas eorū inæternū erit.& Ioā.13.Ego noui quos elegerim.Iſta eſt ergo notitia gratitudinis,qua cognoſcit ſanctos. Itē in ipſo eſt notitia rectitudinis qua cognoſcit fictos,hoc eſt dictu,pctōres & malos.Et iſta eſt notitia iuſtitię,qua.ſ.ipſe nouit iuſtos ad præmiandum,malos vero ad puniendum,quia ſicut dicitur Prou.4.Vias quæ à dextris ſunt,nouit dn̄s.Peruerſæ aūt viæ ſunt,quæ à ſiniſtris ſunt.Et illud prædictum Iob.12.Ipſe nouit decipientem,& eum,qui decipitur.Et ſic patet, quod eſt notitia ſummi creatoris.ſ. rectitudinis, gratitudinis,& certitudinis.¶ Scd̄o principaliter dico, qdꝰ eſt notitia iuſti viatoris.Iuſtus.n.nouit illa quæ ſunt ſupra ſe, infra ſe, extra ſe.Supra ſe,vt Deum,cęlum,Angelos,& vitam eterna.Vnde de Deo dr̄ in Pſal.Nouit poteſtatem iræ ſuæ, & præ timore &c.De cælo dr̄ illud Iob.38.Nunquid noſti ordinem cœli? De Angelis ēt dr̄ in Pſal.Cognoui oīa volatilia cęli, & pulchritudo agri mecum eſt.De vita æterna dr̄ Mat.13. Vobis datum eſt noſſe myſteria regni cælorū.Infra ſe etiam.ſ.cor, concupiſcentiam fragilitatem,& ſimilia. Pone de tripode Apollinis vbi ſculptum erat,Gnothi ſe auton.i.noſce te ipſum.Vide infra in titulo.De prouidere.Prou.14.Cor quod nouit amaritudinem animæ ſuæ,in gaudio eius non miſcebitur extraneus.Item extra ſe.ſ.mundum & rem ſuam familiarem,& temporalia negocia.Prou.12.Nouit iuſtus animas iumentorum ſuorum.Item iuxta ſe neceſſitates proximorū & ſimilia.Prou.29.Nouit iuſtus cauſam pauperum & cętera ſimilia.Et ſic patet,quod eſt notitia iuſti viatoris.¶ Tertio principaliter dico,quod eſt notitia vani pctōris,quia.ſ. pctōres plus abūdāt in ſenſu & notitia huius mundi,quam iuſti Animalia.n.nociua ſicut ſunt leones & aquilæ,clarius cæteris(vt communiter)vident.Sic filij huius ſæculi.Lu.16. Vos cum ſitis mali,noſtis bona &c.Sufficit.Vide ſupra de cognitione,& infra de ſcire.

Nouē nouus & nonaginta.

Nota, quod numerus nouenarius,qui ex ternario ter ducto componit in ſcriptura,plurimum commendatur.Significat enim

Statum humanorum mortalium,
Ritum Angelorum ſublimium,
Cultum perfectorum humilium.

Primo ſignificat ſtatum humanæ cōditionis. Quia re uera iſte numerus vr̄ ſpecialiter applicatus ad hoīem,inquantum.ſ.ter trib potentijs conſtituitur.ſ. tribus corporis viribus,quæ ſunt ſenſitiua,vitalis & nutritiua. ¶ Item tribus potentijs animæ,quæ ſunt intellectiua,volitiua & memoratiua.Et trib.theologicis virtutibus,q̄ ſunt ſpes,fides,& charitas.Et ideo breuiter homo ſub nouenario numero ſpecialiter ſumitur,quia ſicut expertum eſt,homo ſine cibo noue dieb.viuere comprobatur:homo nouem Angelorum ordinibus finaliter ſociatur.Puer etiam in vtero nouem menſib. perficitur & formatur.vnd.1 Mach.7.dixit filio ſuo mater,ꝙ nouem eum menſibus in vtero portauerat. Ad quod etiam facere cōprobatur,quod de cimiterio ſancti Innocentij Pariſienſis quotidie experitur.ſ.corpora ibi ſepulta nouem dierum numero talr̄ computreſcere,ꝙ in puluerem reducātur, & oſſa nuda extrahantur,& alij in eiſdem ſepulchris ſepeliātur.Ad quod poteſt applicari illud,ꝙ dicitur de ſepulchro illius gigantis mortui Deu.3.qdꝰ.ſ.adhuc ꝙ oſtēditur lectus eius ferreus nouem cubitos habens. Vt ſic homo figuret in templo domini de quo dicitur Ezec.21.quod lōgitudo eius nonaginta cubitorum . Nonaginta.n. conſtant ex denario nonies ducto,vt ad eū applicetur illud,qdꝰ dicitur Mat. 27. quod.ſ.

quòd.s.hora nona dñs expirauit,& ꝙ tenebræ factæ sunt vsq; ad horã nonam,sed tunc lux rediit, & accessit.ad denotãdũ,ꝙ humanæ vitæ tenebrositas infra nouenarij terminos cõtinetur,quo numero cõpleto,homo moritur, & lux futuræ vitæ succedere cõprobatur. Patet ergo,ꝙ nouenarius numerus signat statum humanæ cõditionis. ¶Scđo dico,ꝙ iste numerus signat ritum angelicæ religionis. Cõstat.n.ꝙ nouem sunt ordines Angelorum.Numerus.n.iste constat ex ternario ter ducto,ad denotandũ,ꝙ in istis est perfecta notitia trinitatis.Figurati in nouem musis Apollini Deo sapientiæ deputatis & cõsecratis,& fonti heliconi, cuius gustus sapiẽtiã bibẽtib.influebat,specialiter dedicatis,sicut ponit Ouidius. Quia re vera isti nouem ordines Angelorũ fonte æternæ sapientiæ pcipue potãtur,& Apollini.i.soli iustitiæ Christo,qui est patris sapientia,principaliter famulantur.Figurati ẽt Lu.15.In nonaginta nouem iustis,qui centesima oue perdita patrisfamilias remanserunt.Quis.n.centesima]qui numerus cõstat ex denario decies ducto)sicut & dragma decima, humanum genus,quod in Adã peccauerat , designauit, qui.s.post nouem Angelorum ordines decimum tenet locum.Quia.s. isti nonagintanouẽ.i.iste nouenarius Angelorũ cũ Deo mãsit,& malis ruentib.ab eo nõ recessit,vt de ipsis dicatur illud Eccl.25.Nouem sunt insuspicabilia.Significat ergo numerus iste ritum angelicæ religionis.¶Tertio dico,ꝙ iste numerus signat cultũ virtuosę perfectionis. Numerus.n.iste(sicut dictũ est)ex trib.vnitatib.ter ductis constituit̃,Angelorũ ordinib. ascribitur humano generi specialiter deputatur,tẽpli Salomonis longitudini applicatur.Ad denotãdũ,ꝙ perfectionis status & virtutis,trinitatis fide solidatur, angelicæ vitæ conformatur,humaniter viuere probatur,dei tẽplum esse cõfirmatur.Cõstat.n.ꝙ homo dr̃ perfectus ex ternario ter ducto pp fidem beatæ trinitatis,dicens illud Eccl.25.In trib. bene placitum est spiritui meo.Itẽ cõformatur vitæ & ordini angelicæ bonitatis.Apoc.14.Vidi alterum Angelum Dei volãtem per mediũ cęli.Humanitatẽ debet habere per benignitatẽ dulcissimæ pietatis.Apostolus.Humanum dico pp infirmitatẽ &c.Ro.6.Templo Dei conformare debet per obtentum omnimodę sanctitatis.1.ad Cor.3.Templum Dei sanctũ est,quod estis vos.Et breuiter dico, ꝙ iste numerus virtutũ perfectionẽ designat,quã taliter dñs cõsecrat,& cõmẽdat.O inquit Christus.Ecce decem mundati sunt,& nouẽ vbi sunt? Lu.17.Cõqueritur.n.Christus, qñ in hoĩbus istum perfectionis nouenarium nõ inuenit.Ad quod facit illud quod scribitur Eze.28.vbi ponuntur nouem lapides præciosi,qui perfectioni primi Angeli ascribuntur. Vide infra titulo de perfectione mẽbro quarto.Quid etiã dicemus de dictis aliquorum philosophorum?Plinius.n.dicit,ꝙ cor hoĩs venenati nũquam cõburitur,quinimo si nouem annis in igne tenetur,cõuertitur in lapidẽ pciosum,qui cõtra venena,ignes & fulgura summe valet, & portanti cõtra hostes victoriam semper præbet. Ouidius ẽt libro vltimo de trãsformatis fabula.26. ponit, ꝙ in Aphrica in lacu Trinotico vbi pallas sapientiæ dea primo visa est,tale cõtingit prodigium,quia.s.si quis ibi nouem vicibus balneatur, sumptis alis in auem mirabiliter transformatur. Quæ ad hoc applicari certe cõuenienter possunt,ꝙ.s.si homo nouem annis vel nouem vicib.i. per decursum perfectionis & virtutis cor suum, (licet qñ fuerit veneno vitiorum extinctum,)igne charitatis cõbusserit,seq; in lacu sapientiæ balneauerit,lapis præciosus fiet,& contra venena vitiorum,fulmina ẽt infernalium tormentorum , & bella tẽtationum demoniorum efficaciter præualebit, & qđ plus est,in auem.i.in virum spiritualem mutabitur , & in cœlum finaliter euolabit.Psal.Quis dabit mihi pennas vt columbæ, & volabo & requiescam? Vt sic de viro perfecto dicatur illud Gen.17.& 21.ꝙ s.nonaginta nouem annorũ erat Abraham,quando genuit Isaac.i.risum.Ad denotandũ,ꝙ de isto perfectionis numero ad paradisi gaudium peruenitur. Isaac .n.risus vel gaudium interpretatur.¶Et breuiter dico,ꝙ numerus nouenarius spiritualis,i. perfectionis & virtutis status dicitur in scriptura numerus

Verbi Dei & prædicationis,
Orationis & supplicationis,
Diuini timoris & contristationis,
Diuinæ gratiæ & reuelationis,
Bonis laboris & occupationis,
Perseuerantiæ & fortissimæ stabilitionis,
Aeternæ vitæ & perpetuæ requietionis.

¶In isto ergo nouenario numero.i.in perfectionis statu auditur Dei verbum & prædicatio.Ezec.24. Factum est verbũ dñi in anno nono . Item ibidem effunduntur Dei præces & supplicatio.Act.3.Petrus & Ioannes ascendebant in tẽplum ad horã orationis nonam.& Act.10.Orans.n.eram hora nona in domo mea.Itẽ ibidem abundat Dei timor & cõturbatio.Mat.27.Tenebræ factæ sunt vsq; ad horã nonam.Itẽ ibidem sentitur Dei virtus & reuelatio . Nam de Cornelio dr̃ Act.10. ꝙ ipse vidit Angelum quasi hora nona ad se venientem &c.Similiter patet de sancto petro. Act.11.ꝙ ipse vidit visionem hora nona.s.linteum de cęlo dimissum cunctis animalib.plenum Item ibidem perficitur bonus labor & occupatio.vnde Mat.20.dr̃ de illo , qui exiuerat conducere operarios in vineam.Inuenit alios hora nona.quib.s.dixit.Ite & vos in vineam meã . Item ibidem firmatur virtus cordis & stabilitio.Apo.21.Fundamentum nouum topazius. Itẽ ibidẽ.s.in fine donatur beata vita & requietio.Leu.23.Die nono mensis septimi à vespere vsq; ad vesperã celebrabitis sabbata vestra.Et sic patet,qũo iste numerus multipliciter sumitur in bono.¶Si vero in malo significato accipere numerum istum velis, dic, ꝙ iste numerus denarium nõ attingit,qui.s. denarius decalogi perfectionem designat.Et sic nouenarius statum imperfectorum signat.Et sic notabis, quòd tales nouem.i.hoĩes imperfecti

Obscuritatis ignorantia cœcantur,
Diuinitatis complacentia priuantur,
Tepiditatis somnolentia grauantur,
Infidelitatis inconstantia mutantur.

¶Dico ergo, ꝙ hoĩes imperfecti nouẽ dicuntur, p eo ꝙ tres vires corporis,quæ sunt aĩales.s.motiua,nutritiua,& generatiua,item tres vires aĩæ,quæ sunt rõnalis,volitiua,& memoratiua,tribus mũdi principalib.vitijs,quæ sunt superbia,auaritia,& luxuria,applicare noscuntur.Isti ergo cœcantur obscuritatis ignorantia,quia sicut dr̃ Lu.23.Tenebræ factę sunt vsq; ad horã nonam.vnde de Heli cęcutiente dr̃.1 Reg.4.ꝙ mortuus est cum esset nonaginta annorum.Item isti priuantur diuinitatis cõplacentia,sicut bene põt supponi Lucę.15. vbi dr̃, ꝙ Deus nonaginta nouem in deserto dimittens , de vno summe solet gaudere.Vnitas.n.perfectionẽ signat,Nonaginta nouem vero imperfectionem.Gaudium.n.est Angelis Dei magis super vno peccatore,quàm super nonaginta nouem iustis,sicut dr̃ ibidem.Item isti grauantur tepiditatis somnolentia.vnde Matth.20.dicitur ꝙ procurator ille hora nona inuenit ociosos in foro. Item isti mutantur infidelitatis inconstantia,sicut.s. Luc.17.dicitur,quòd decem mundatis vnus reuersus est Deum laudans,& nouem ingrati ipsum sequi non curauerunt

Nouus Nouitas.

A Quoniam res nouę solẽt libentius audire,& libentius videri, dicamus si placet,quomodo in scriptura inueniũtur multa genera nouitatum.s.

Nouitas { Admirabilis, Commendabilis, Honorabilis, Detestabilis,

Prima nouitas apparuit in verbi incarnatione.Tũc.n.fuerunt facta,dicta & annũciata illa noua,quæ dicuntur Hie.31.Creauit dñs super terrã,fęna circũdabitur virum.¶Scđa nouitas quotidie fit in hoĩm conuersione, qñ.s.per gratiam hoĩes à suis veterib.malis conuersationib.innouantur.Et de hoc dr̃ Gal.6.In Christo.n.Iesu neq; circuncisio aliquid valet,neq; præputium,sed noua creatura. Tertia nouitas fiet in æterna saluatione,qñ tota humana creatura innouabitur.glorificabitur,& perficietur,quia.s.tunc homo quantum ad tres dotes aĩæ, & quatuor dotes corporis, fiet quasi totaliter totus nouus.Tunc.n.agni nouelli.s.sancti cantabunt nouũ canticũ coram agno,& hoc in cęlo nouo,& in noua ciuitate,quia sicut dr̃ Apo.13.Qui vicerit,scribã super eum nomen meum, & nomen nouę ciuitatis Hierusalẽ. Quarta vero nouitas fit quotidie in vana vanorũ prolocutione , & etiã operatione. Quia.s.hoĩes moderni nõ delectant̃ nisi in nouitatib.& nouis consuetudinib.& nisi in nouis doctrinis & opinionib. sicut de Atheniensib.dr̃ Act.17. Athenienses autem oẽs & aduenæ hospites ad nihil aliud vacabãt,nisi aut dicere aut audire aliquid noui.Et ideo beatus Benedictus in regula sua dr̃ præcipere , quòd monachus noua referens pœnam merebatur susti-

sustinere. De illis aūt qui libenter audiunt rumores & noua, vide supra titulo audire vel auris. Tales tm̄ nouitates sunt si cut vinum nouum, quod quamuis sit magis delectabile, est tñ minus vtile, quia.s. fęces habet plurimas intermixtas. Et iō dicit Christus Lu.5. Nemo bibens vinum vetus, statim vult nouum, dicit.n. vetus melius est. Sic verè tales nouitates nō sunt ita sanæ sicut antiquitates. sēmper.n. habent aliquid fœculentum.i. aliquid mali admixtum, videlicet aliquid hæreticæ falsitatis, vel aliquid superbię & vanitatis. Et pp hoc dicit apostolus.1.ad Ti.6. Prophanas vocū nouitates deuita. Qui nimo etiā de talib. nouis opinatorib. pōt dici illud Actu.17. Nouorum demoniorum videtur annūciator esse. Istis ergo omissis aliquid per ordinem est dicendū. ¶Primo ergo dicamus aliquid de nouitate dñicæ, incarnationis. Ista.n. fuit nouitas valde admirabilis. Sicut.n. apud nos est nouum & mirabile qñ videmus solem eclipsari, terrā moueri, stellas cadere, seu de loco ad locum mutari, sic verè in ista incarnatione mirabilia & noua fuerunt. Ibi.n. sol.i. dei filius benedict⁹ fuit vmbra terræ humanitatis nostrę, & interpositione lunę.i. fluxibilis mortalitatis humanæ obscuratus & eclipsatus. Ibi ēt terra.i. terrestris humanitas nostra fuit spūaliter mota, & de indignitate aut ignobilitate ad nobilitatem mutata, inquantum.s. fuit in Christo deificata. Ibi etiā stella quæ ab æterno fuit in firmamento cœli.i. ipsa Dei ęternitas, aliquo modo cecidit, inquantum.s. per carnis assumptionem fuit aliqualiter quantum ad apparentiam immutata. Vnde de istis nouitatibus canit Ecclesia. Mirabile mysterium declaratur hodie, innouantur naturæ. Deus homo factus est, id quod fuit, permansit, & quod non erat, assumpsit, non commixtionem passus, neque diuisionem. Et de hoc. Et de hoc potest dici Apo.21. Vidi cęlum nouum, & terram nouam. Vbi nota, quòd in verbi incarnatione innouata fuit

Sublimitas diuinitatis superioris,
Infirmitas humanitatis inferioris,
Sublimitas sagacitatis interioris

¶In Christi ergo incarnatione innouata fuit Dei sublimitas per nouæ carnis assumptionē[Cęlum inquit nouum] Nostra humanitas per nouam verbi cōiunctionem[Terram nouam] Nostra sublimitas per nouæ fidei susceptionē[Vidi inquit] Innouata ergo fuit Dei sublimitas carnem assumendo. Quia.s. cęlū fuit factum nouum. Cęlū.n. est naturaliter incorruptibile & immutabile, ita φ proprie non pōt mutari, vel innouari. Veruntamen sæpe fit, φ cœlū, quod sub velamine nubium latuerat, visibiliter & clare cum stellis suis appareat nobis, ita φ tunc vr̄ quāuis non naturaliter, sed accidentaliter innouatum. Sic verè Deus, qui naturaliter est incōmutabilis & æternus, quāuis impossibile sit, φ proprie possit innouari vel immutari (quia.s. sicut dr̄.1.Reg.15. Non est Deus quasi hō, vt mentiatur, nec vt filius hoīs, vt mutetur. & Mala.3. Ego dñs qui nō mutor (accidentaliter tñ quantū ad apparentiā fuit in ista incarnatione innouatus & mutatus, inquātum.s. ipse, qui diutissime latuerat, fuit hoībus visibiliter declaratus. Baruch.3. Postea in terris visus est, & cum hoīb. cōuersatus est. Cęlū ergo nouum. Vnde de nouitate cœli dr̄.2.Pet.3. Cęlos nouos & terrā nouam expectamus. Deus.n. fuit renouat⁹ sicut aquila. Aquila.n. qñ se sentit antiquā, solet ad fontē descendere. & ibi veteres plumas deponere, & nouas acquirere, & sic se superficialiter de antiquā iuuenem innouare. Sic Deus ad fontē misericordiæ, s. ad mariā descendit, antiquas pennas, i. antiquum rigorem & iustitiā deposuit, nouas ēt pennas humilitatis & benignitatis assumpsit, & sic naturā suā quodammodo quātum ad superficiē innouauit. De hoc in Psal. dr̄. Renouabitur, vt aquilæ iuuētus tua. Nouum ergo cœlum. Elitropia.n. est lapis, qui solem facit actualiter eclipsari. Vnde de isto dr̄ in lapidario. Sanguinē reddit muta to lumine solem, Eclipsimq; nouā terris effundere cogit. Sic pro certo lapis pciosus immensæ charitatis ipsius solis iustitiæ filij dei, fecit eum per incarnationem nouiter eclipsari, & sub nube carnis virgineæ in sanguinem humanæ cōditionis nouo conuersionis gñe obscurari & innouari. Ibi.n. fuit eclipsata æternitas, qñ fuit facta temporalis. Ibi.n. fuit eclipsata immensitas, qñ facta fuit localis. Ibi fuit eclipsata ęterna claritas, qñ fuit facta obscura pariter & carnalis. Ecce ergo q̄ noua & mirabilia facta sunt hæc Et ideo pulchrè loquitur Bernardus in quodam sermone de pentecoste. In conceptu (inquit) partuq; virginali noua & mira inspicit qui inquirit. Porro ibi agnoscitur lōgitudo breuis, latitudo angustia &c. Vide eā supra in titulo de mirabili. Patet ergo qūo innouata fuit Dei sublimitas, carnem recipiendo. Cęlum inquit nouum. ¶Item dico, φ ibi innouata fuit nostra mortalitas verbum concipiendo[Terram inquit nouam] Sicut.n. per appro C
pinquationem solis ad terrā, & per sui caloris incorporationem cum terra, & per boni seminis seminationē, ipsa terra, quæ in hyeme erat sterilis, atq; sicca, in vere solet quasi penitus innouari, quia.s. tunc nouis herbis & floribus decoratur, tunc nouis aialium fętib. fęcundatur, & nouis etiā auiū modulis iocundatur, sic qñ sol iustitiæ ad mundū appropinquās seipsum terræ nostræ mortalitatis vniuit, & incorporauit, & in eam per suipsius incarnationem de Paradisi semine aliud semen seminauit, ipsam pro certo quę prius erat inanis & vacua (Gen.1.) fecit spiritualiter esse nouā, quia.s. noui flores nouæ virginitatis apparuerunt. Canti.2. Flores apparuerunt in terra nostra. Tunc exinde etiā noui fœtus, s. Deus & homo, & hō Deus nati sunt, & exterius prodierunt, quia tunc terra dedit fructum suum, qñ.s. veritas de terra orta est, & iustitia de cęlo prospexit. Tunc etiam nouus cantus nouæ aues.i. noui cęlestes nuncij cecinerunt, dicētes. Gloria in excelsis Deo. Quia.s. isti sunt citharedi, qui cantauerunt canticum nouum ante sedem Dei & agni, sicut dicit sanctus Ioannes Apo.14. Iuxta illud psa. Cantate domine canticum nouum, quia mirabilia fecit. Terrā ergo nouam. Ideo tunc potuit dici illud Hie.31. Creauit Deus nouum super terram, fœmina circundauit virum &c. Expone sicut supra. Fuit ergo innouata nostra mortalitas verbum concipiendo. ¶Itē dico, φ tunc fuit innouata nostra sagacitas, seu subtilitas fidem suscipiendo, quod ostenditur, cum dr̄[Vidi] Tunc.n. inceperunt hoīes clare videre, quia primitus erant cœci quantum ad illa, q̄ pertinent ad salutē. Quia sicut luna qñ cū sole coniungitur, in suo lumine renouatur, ita φ tunc dr̄ luna noua, & nouo modo lucendi mundo cōicat lumen suum. Sic etiam qñ soli iustitię Christo fuit in ista incarnatione principaliter copulata, ab ipso nouum lumen fidei recepit, & mundū nouo fidei lumine illustrauit. Quia tunc verificatum fuit illud Hester.8. Noua lux oriri visa est in gaudium & tripudium. Nam vt dicit Gregorius, Quia redemptor noster nouus hō venit in mundum, ideo noua præcepta dedit mundo. & vitæ nostræ veteri in vitijs enutritæ, contrarietatem opposuit nouitatis suæ. Tunc.n. apparuerunt multa noua, videlicet

Nouus rex,
Noua lex,
Nouus dux,
Noua lux,
Noua ciuitas,
Noua communitas.

Nouus rex dico, quia sicut dr̄ Exo.1. Surrexit rex nouus sup Aegyptū. Noua lex. Vnde Hester.3. Est popul⁹ in regno tuo nouis vtens legib. &c. Nouus dux, s. Christus, qui fuit dux nouus noui exercitus christiani, cui dicit Deus pater Esaia.41. Ego posui te quasi plaustrum triturans, nouum, habēs rostra ferrātia, Noua lux, s. nouæ fidei & nouæ sapiētię & doctrinæ, quia tunc, vt dictū est, noua lux oriri visa est. Sicut.n. Heliseus ponēs sal i vase nouo sanauit aquas Hierico. (4.Re.2.) sic Heliseus De⁹ pater, qñ in vase nouo vteri virginalis ipse posuit sal sapiētiæ increatæ, tunc dico, aq̄ Hierico.i. sciētiæ mūdi & doctrinæ philosophorū, quæ p multos errores faciebant sterilescere terram intellectus humani, per verā fidē fuerunt sanatæ, & ab oī errorum gñe depuratę. vnde Hest.8. dr̄, φ nouis regis epistolis veteres Aman epistolę fuerunt correctę. Ideo de ista nouitate fidei & scientię dr̄ Col.3. Induentes nouum hoīem, qui renouatur in agnitionem Dei. Itē noua ciuitas, quia.s. ciuitas Ecclesiæ Dei fuit tunc tpis renouata & in personis, & in doctrinis, & in hoībus, & in ritibus, quod videns Ioannes dicebat Apoc.21. Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem nouā, descendentē de cęlo.i. ab institutione cęlesti ordinatā à Deo paratā, tanquā sponsam ornatam sponso suo. Noua etiam cōitas, quia.s. in ista incarnatione communitas fidelium fuit gratijs & virtutib. decorata & renouata. 1. Mach.15. Misit Ionathas exercitum nouum in Iopen. Et sic patet, qūo innouata fuit fidei claritas, nostra mortalitas, Dei æternitas. Istud ergo dictum sufficit de nouitate diuinæ incarnationis. ¶Scđo principaliter dicendum est de nouitate morta D
lis conuersationis. Sicut.n. videmus, φ hoīes, qñ sunt inuitati ad aliquod magnū festum, summe nituntur habere vestimēta noua, milites etiam noui oīa, q̄ circa se sunt, debēt habere

noua, vestes videlicet, calcaria, cingula, ensem & alia necessaria, sic vere nos, qui sumus noui milites noui regis Christi, & qui ipsius nouo nomine nominamur, ita ꝙ à Christo dicimur christiani, & q̄ ēt ad nuptias dei & Ecclesiæ inuitamur, debemus spūaliter totaliter innouari, & nouis vestib. honestæ couersationis, nouisq; calcarib. diuini timoris & cōtritionis, nouo cingulo charitatis & dilectionis, nouo ense verbi Dei & orationis moraliter & virtualiter adornari. Et hoc est, qđ pcipitur Ephe.4. Induite nouū hoīem, qui ſm Deum creatus est, in iustitia & sanctitate, deponentes mendacium, loquimini veritatē. In quibus verbis ostenditur ꝙ ad hoc, ꝙ homo spūaliter possit fieri nouus, necesse est extirpare culpā inficientē[Deponentes inquit mendacium] Procurare causam efficientē[Iustitia inquit & sanctitate] Immutare mentem deficientē[Creatus est]Aggregare modū proficientem [Induite inquit nouum hoīem]frequētare actum perficientem[Loquimini veritatē]Dico igitur, ꝙ si volumus spūaliter innouari, primo & principaliter debet expiari culpa inficiens[Deponentes inquit mendacium].i.pccatum, quia sicut dr̄ Sap.1.Os, quod mētitur, occidit aīam. Sicut.n. ad hoc, ꝙ noua forma in aliquā materiā introducatur, necesse est, ꝙ ante oīa forma primaria expellatur(Vnde ēt serpēs qñ se renouat, necesse est, ꝙ pellem veterē in quadā stricta rimatura lapidis exuat & deponat)sic loquendo spūaliter, si spūaliter volumus renouari, necesse habemus pellem nostræ malæ cōuersationis dimittere, & culpas oīum vitiorum ante oīa deponere, & horrere[Deponentes inquit mendacium]Et hoc est, quod bene dr̄ Col.3. Nolite mentiri inuicem, expoliātes vos veterem hoīem cum actib. suis, & induentes nouum, eū

E qui renouatur in agnitionem Dei. ¶Itē si volumus esse noui, debet procurari causa efficiens, & ista cā, ista virtus, ista res, quæ nos pōt facere nouos, nihil aliud, q̄ est iustitia & sanctitas. In iustitia inquit & sanctitate. Rectitudo.n. iustitiæ & sanctitudo continentiæ apud Deum nos faciunt esse nouos, vt seruiamus illi in sanctitate & iustitia corā ipso oībus diebus nostris. Sanctitas.n.i. puritas & castitas sunt cā spiritualis nouitatis. Nā sicut videmus, ꝙ qñ vestis bene abluitur & mundatur, tunc a suis antiquis maculis innouatur, sic conscientia, q̄ munditia castitatis & puritatis abluit nouitatem gratiæ & perfectionis acquirit, & vendicat. vnde.1.Mach.4. Ascendamus nunc emundare sancta & renouare. Et procul dubio talis nouitas.i.cōtinentia, innocentia & puritas, requiritur in nobis ecclesiasticis, quia.s. apes libentius mellificant in vase nouo & mundo. Pisces etiā libentius intrant rete de nouo cōfectum. Sic verè Deus, qui est piscis magnæ deliciositatis, qui est apis magnæ vtilitatis, libenter intrat in vas & in rete nouum.i.in cor per gratiā & sanctimoniā innouatū. vnde Io.10.dr̄, ꝙ in horto erat monumentū nouum, vbi dominum sepelierunt. Et.2.Reg.6.dr̄, ꝙ super plaustrum nouū arcam fœderis dñi posuerunt. Quia verè ipse Deus tunc q̄e scit, & delectatur qñ super plaustrū nouum puræ & sanctæ voluntatis per dilectionē defertur, & qñ in monumento nouo puræ & mundæ conscientiæ per deuotionem & memoriam sepelitur. Matt.27. Accepto corpore Iesu posuit illud in monumento nouo. ¶Item ad spiritualem renouationem debet immutari status deficiens[Creatus inquit est] Creare.n. est aliquid de nihilo nouiter facere. Illud.n. quod creatur, dr̄ propriè nouum, quia fit sine quacunq; forma, seu materia præcedente. Et istud fit spiritualiter, q̄a homo peccator (qui quatū ad esse virtutum penitus nihil est)in bonum & sanctum hoīem conuertitur & mutatur, ita ꝙ de antiquo & vitioso in nouum hoīem spiritualem innouatur. Psalm. Cor mundum crea in me Deus, & spūm rectum innoua in visceribus meis. Sicut.n. imago in igne posita, & tandem in bonum modulum infusa renouatur, & sicut Phænix igne mediante renouatur, & in auem nouam & pristinā formam reformat, sic spiritualiter homo peccator antiquus, & vitiosus qñ in igne feruentis contritionis dissoluitur, & ibi per humilitatē incineratur, & tandem modulo.i. exemplo sanctorum hominum conformatur, tunc procul dubio acsi de nouo crearet, per virtutem spiritussancti in nouum hoīem immutatur. Ps. Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciē terræ. ¶Item ad spiritualem innouationem debet aggregari gestus proficiens. Et hoc ostēditur, cum dr̄. Induite nouum hominem, quia.s. spiritualis innouatio debet fieri non solum interius in cogitatione, imo etiam exterius in gestu, habitu & conuersatione, quæ notantur per indumentum[induite inquit] Quia sicut indumētum nouum valde bene decet hoī, & multo melius q̄ antiquum, sic noua exterior conuersatio valde est hoī gratiosa, q̄ illa, q̄ est infamis, turpis & antiqua, & in malis consuetudinib. enutrita. Ideo consulit apostolus Col.3. Expoliantes veterem hoīem cum actibus suis, induite nouum. Et sic figurabitur in Abia Sylonite propheta, q̄ obuiauit Hieroboam indutus pallio nouo.3.Re.11. Abias.n. interpretatur pater, Sylonites interpretatur translatus. Quia verè si nos volumus esse patres per honestatem, translati.s. de peccato ad sanctitatem, prophetæ per prudentiam & sagacitatem, dico, ꝙ necesse est, ꝙ habeamus pallium nouū.i. exterioris conuersationis speciem & formositatem. ¶Itē ad F

spūalem innouationem debet frequētari verbum perficiēs, videlicet verbum veritatis[Loquimini inquit veritatem]si ne tali.n. verbo non pōt homo spiritualiter esse nouus. Sicut.n. auiculæ siluestres ab hoībus captæ & in cauea positæ qua si totaliter innouant linguā suam, quia videlicet prius cantabant sicut aues siluestres, tunc vero incipiunt loqui sicut homines, sic homo, qui de silua pctōrum inducitur ad caueam virtutum, vel ad domum Ecclesiæ, religionis, vel spūalium mansionum, debet cantū, linguā, & genus loquēdi totaliter immutare. Quia.s. si prius nos loquebantur sicut aues.i. personæ vanæ, mendaces, garrulæ & superbæ, modo nos debemus loqui sicut hoīes.i. sicut personæ veraces, rōnales & discretę, vt de nobis dicatur, quod de discipulis dr̄ Marc.16. In nomine meo demonia eijciēt, linguis loquentur nouis, serpentes tollent. Et potissimè istæ nouæ linguæ nostræ debent cantare noua cantica coram Deo, sicut dr̄ Apoc.14. ꝙ citharedi cantabant canticum nouum coram Deo & agno. Iuxta illud Ps. Cantate dño canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorū. Sic ergo patet charissimi, qūo homo debet spūaliter innouari. Ad qđ prout dictū est, quinq; necessario requiruntur, s. nouitas locutionis, conuersationis, cōditionis, intētionis, eiectionis. Quod vtiq; est cōtra multos, de quibus dr̄ Eccl.1. Nihil sub sole nouū, neq; pōt dicere homo, ecce hoc recens est. Quia videlicet multi sunt, qui in antiquitate vitiorum sunt taliter radicati, ꝙ nunquā possunt per nouitatē virtutum aliqualiter innouari. Nō sic, sed habeamus noua oīa, iuxta illud Apo.21. Ecce noua facio oīa. ¶Et nota adhuc, ꝙ G si bene volumus esse noui oīa, debemus habere spūaliter noua, iuxta illud.2.Cor.5. Si qua ergo in Christo noua creatura est vetera transierunt, & ecce sunt noua omnia. Et notandum, quod nos debemus

Nouiter { Cogitare, Ambulare, Nos ornare, Debellare, Fructificare.

¶Iterum debemus

Nouiter { Viuere, Sapere, Edere, Bibere, Operari, Modulari, Nominari, Famulari, Concordari,

¶Debemus(dico) nouiter cogitare, quia videlicet cor nostrū quantum ad oēs sui partes debet innouari. Eze.18. Facite vobis cor nouū, & spūm nouum. ¶Itē nouiter ambulare, q̄a.s. nos debemᵒ incedere in noua via virtutū, & sp in bono innouare vias nostras. Exēplo leporis, qui oī anno solet facere vnā viam nouā ad intrandum cauernā suā, sicut tradit Archelaus. Quia verè quanto plus viuimus, tanto plus nouas vias & nouos modos intrādi in domū nostrā Paradisi inuenire, & prouidere debemus. Heb.10. Habētes fiduciā in introitu sanctorū in sanguine Christi, q̄ initiauit nobis viā nouā. ¶Item debemus nouiter nos ornare, exēplo arborū, quæ oī anno acquirunt noua vestimenta foliorū & horū. vnde 3. Re. 11. dr̄, ꝙ Hieroboā occurrit Abias propheta amictus pallio nouo. ¶Itē nouiter debellare, quia.s. nos debemus gerere noua bella & virtuosa, s. contra carnem, hostē & mundum, vt dr̄.2.Re.21. Erat accinctus ense nouo. Quia sicut dr̄ Iud.5. Noua bella elegit Deus. ¶Itē nouiter fructificare, exemplo arengearū & limonum, q̄ oī mense faciunt nouos fructus. Deu.16. Obserua mensem nouarū frugū. Vt sic simus sicut cuniculus seu lepus, qui in aliquib. regionibᵒ ita sunt fœcundi, ꝙ qñ fœtus suos pariunt exterius, nouum fœtum conceptum semper habent interius. Sic & nos quando

vnum

vnum bonum fructum alicuius boni operis externis ꝓducimus, sp nouum bonum opus in mente habere debemus, dicentes dño illud Can.7. Oĩa poma mea noua, & vetera seruaui tibi. ¶ Item nos debemus nouiter viuere. Ro.6. In nouitate vitæ ambulemus. ¶ Item nouiter sapere. Ro.12. Renouamini in nouitate sensus vestri. ¶ Item nouiter edere, s. nouã escã corporis Christi. vnde Exo.23. Comedes azima mensæ nouorum, qñ egressus es de Aegypto. ¶ Item nouiter habere potum, s. nouam spiritualem doctrinam, vel nouum Christi sanguinem. 1. ad Cor.11. Hic calix nouum testamentum est. Luc.5. Vinum nouum in vtres nouos mittendum est. ¶ Item nos debemus nouiter operari. Apo.21. Ecce noua facio oĩa. ¶ Item nouiter modulari. Iudith.16. Modulamini illi psalmũ nouum. ¶ Item nouiter nominari. Esa.62. Vocabitur tibi nomen nouum, quod os dñi nominauit. ¶ Itẽ nouiter famulari. Ro.6. Seruiamus in nouitate spiritus, nõ in vetustate. ¶ Itẽ nouiter concordari. vnde Hier.31. Feriam domui Israel, & domui Iuda fœdus nouum. Ista ergo dicta sufficiant de nouitate virtualis perfectionis, quod erat ẽm principale. ¶ Tertio principaliter dico, ꝙ est nouitas æternalis refectionis, quia. s. tunc renouabitur tota humana conditio. Quia sicut Phœnix post incineratioñe reficitur, & de nouo renouatur, & reformatur, siue innouatur, sicut etiam de palma singulari dicit Plinius, ꝙ. s. postquã diutissime durauerit, ꝑ seipsam cõsumpta prima arbore iterum renouatur, & crescit, sic homo per mortem incineratus, iterum per resurrectionem reueniet, & sursum in patria nouus fiet. Tunc. n. dabitur aĩæ nouum genus cognitionis, nouum genus fruitionis, nouum genus dilectionis. Cognitionis dico, quia. s. tũc cognoscet in verbo, qa tunc (sicut dr̃ Eze.36.) dabitur sibi cor nouum, & spiritus nouus. Fruitionis etiam, quia. s. tunc in verbo inueniet sempiternas delicias. Sap.16. Delectamenti sui concupiscentiã dedisti eis nouum saporem. Vnde de ista nouitate dr̃ Mat.26. Nõ bibam amodo de genimine vitis huius, donec bibã illud in regno dei. Dilectionis insuper, quia. s. nouo genere dilectionis aĩa diliget Deum & proximum, sicut dr̃ Io.13. Mandatũ nouum do vobis, vt diligatis inuicẽ. Ista est ergo nouitas æternæ refectionis. ¶ Quarto principaliter dico, quòd inuenitur nouitas inanis conditionis. Et sic nouitas accipitur pro iuuentute, ignorãtia, vel simplicitate. Et sic nouus idem est, ꝙ nouitius. i. simplex & imperfectus. Sicut. n. liber nouus nõ est melior quãuis sit pulchrior, equus ẽt, qui habet pedes nouos, est illaudabilior & debilior, sic tales noui ignari & imꝑfecti sunt cæteris illaudabiliores, & vitijs & imperfectionib. pleniores. Deu.32. Noui recentesq; venerunt. Et potissime vituperabiles sunt illi mali, qui quotidie innouant mala sua, & qui in malo quotidie innouantur de quib. Iud.10. Filij aũt Israel pc̃tis veteribꝰ iungentes noua, fecerunt mala in cõspectu dñi. Potissime aũt de nouitijs possent poni multa exempla, sed raræ sunt auctoritates. Et iõ vide in tabula. Quia breuiter nullus nouus in bono est ita laudabilis vt antiquꝰ. Eccl.9. Vinum nouum amicus nouus, veterascet. n. & bibes illud cum suauitate. ¶ Adhuc possumus dicere, ꝙ est nouitas garrulosæ locutionis. Et ista est illorũ qui vacant in rumorib. & in nouis sermonib. Sed de ista vide supra in principio illius tituli. & supra de audire. Hæc igitur de nouitate sufficiant. Etiam in tabula multa poterunt inueniri.

Nouissimus Nouissima

Nota, ꝙ nouissimum idẽ est ꝙ vltimũ, posterius, aut finale. Et põt significare in bono & in malo. In bono. n. põt statum humilitatis interioris significare, statum fœlicitatis posterioris, statũ aduersitatis exterioris. Nouissimum ergo in bono signat humilitatis pfectionem, fœlicitatis possessionẽ, aduersitatis depressionẽ. Prima est nouissimitas cõtinenda, scd̃a est nouissimitas appetenda, Tertia est nouissimitas sustinenda. ¶ Primo ergo dico, ꝙ est nouissimum continendum, & istud est nouissimum humilitatis, quia videlicet hõ non debet se alijs præponere per superbiã & pręsumptionẽ, sed magis debet nouissimus & vltimus velle apparere per humilitatẽ & subiectionem. Taleq; vero humilitatẽ videbatur Saul habere, qñ primo nũciatũ fuit ei, ꝙ ipse erat rex futurus, dicẽs. 1. Re.9. Nonne filius gemini ego sum, de minimis Israel, & cognatio mea nouissima? Et tñ de isto, qui se nouissimum appellabat dr̃. 1. Regũ.10. ꝙ in Israel non erat melior illo. Inter fętus. n. animalium primi nõ sunt ita boni sicut nouissimi. Vix. n. veniunt ad bonum primi fœtus catulorum fœtantium. Etiam dicit Plinius, ꝙ canicula qñ parit in eodem lecto, catulorum ille semper est melior, q nascitur vltimior, & ille etiam à matre ad cubile reportatur primus, qui nascendo fuit nouissimus. Sic verè loquẽdo spiritualiter, illi, qui nascendo. i. promotionem vel prosperitatem acquirendo volunt esse priores, apud Deum (vt cõiter) sunt peiores. Illi vero apud Deum meliores inueniuntur, qui nouissimi per humilitatem esse noscuntur, & qui tardius ad mundi dignitates nascuntur, & egrediũtur. Et sic verificabitur illud Matt.19. & 20. Erunt nouissimi primi. ¶ Et aduerte in ista auctoritate [Erunt nouissimi primi] ꝙ virtus humilitatis quæ per locum nouissimum denotatur, est habẽda multiplici ratione, videlicet

Quia { Confert constantiæ durationem,
Aufert mentis præsumptionem,
Aufert cœli prælationem. }

Primum probat verbum substantiuum [Erunt]
Sed secundum nomen deiectiuum [Nouissimi]
Sed tertium nomen erectiuum [Primi]

¶ Dico ergo, ꝙ bonum est esse nouissimum per humilitatẽ, quia per hoc cõfertur constantia firmæ durationis, ꝙ ostenditur in verbo. Erunt, quod est verbum substantiuũ, signans rei existentiã & permanentiã virtualẽ. Sicut. n. lapis, qui locũ nouissimum vltimum & infirmum tenet in fundamento, est stabilior & firmior, quia. s. talis nõ exponitur superius impulsui ruinæ, sic verè illi, qui locũ habent nouissimum quãtum ad gradum paupertatis, vel infimum, quãtũ ad statum humilitatis, magis habent de durabilitate totius firmitatis. Humiles. n. & pauperes sursum in statu excellentiæ non ponuntur, & ideo tentationib. non mouentur, & per consequens stabilius & permanentius in bono proposito radicantur. Erũt inquit. q d. Tales non desinunt esse boni, nec à bono desistunt, aut deficiunt. Et iõ de Dauid, qui interpretatur manu fortis, & de viris eius qui dicuntur à virtute, dr̃. 1. Reg.29. ꝙ Dauid & viri eius erant in nouissimo agmine. Ac si vellet dicere, ꝙ illi, qui sunt nouissimi per humilitatem, possunt dici Dauid .i. manufortis, & viri. i. virtuosi per constantiæ firmitatem, & perseuerantiæ firmitatem & diuturnitatẽ. Et nota, ꝙ isti possunt dici viri, pro eo, quòd vir. s. est

Patientior ad mala sustinendum,	Sic pro certo dico, ꝙ humiles sũt ad sustinendũ patientiores.
Sapientior ad cuncta prouidendum,	
Virtuosior ad bona faciendum.	

Et ideo de Christo dr̃ Esa.53. Desiderauimus eũ, despectũ & nouissimũ virorũ, & virũ dolorum, & scientẽ infirmitatẽ. ¶ Itẽ isti sunt ad meditandũ sapientiores, quia viri nouissimi, s. humiles, melius ꝓuident, & meditantur illa, quæ pertinent ad salutẽ. Vnde Hie.23. In nouissimis diebus intelligetis cõsilium. Et ideo apostolus dicit. 1. ad Cor.15. Nouissime aũt oĩum tanquã abortiuo visus est & mihi. s. Christus. & Eze.33. dr̃. Tulit populus terræ vnum de nouissimis suis, & cõstituit eum speculatorẽ. Eccl.33. Ego nouissimus vigilaui. Itẽ humiles sunt ad operandũ efficaciores seu virtuosiores. Ideo de illis nouissimis, qui primo fuerunt remunerati, dr̃ Mat.20. Nouissimi hi vna hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus põdus diei, & æstus. Isti ergo sunt viri virtuosi, & ad operandũ, & ad meditandũ, & ad tolerandũ. Per humilitatẽ ergo cõfertur longitudo firmæ durationis [Erunt inquit] ¶ Deinde dico, ꝙ per talem nouissimitatẽ B aufertur turpitudo vanæ præsumptionis [Nouissimi inquit] Quia sicut inter planetas luna q̃ est nouissima, est cęteris cẽtro terræ propinquissima, & à circunferentia sphæræ remotissima, sic procul dubio illi, q per humilitatẽ sunt nouissimi, centro. i. Deo sunt ꝓpinquissimi & vicinissimi, & ab altitudine ꝑsumptionis, & à sphæra vanitatis & elationis sunt remotissimi. Et iõ vitare ꝑsumptionẽ docet dñs Lu.14. dicẽs. Cum vocatus fueris ad nuptias, vade, & recũbe in nouissimo loco, vt cum venerit, qui te inuitauit, dicat sibi. Amice, ascẽde superiꝰ. ¶ Deniq; dico, ꝙ ꝑ nouissimitatẽ humilitatis infert, seu affertur plenitudo altæ ꝑlationis [Primi inquit] Quia videlicet si hõ per humilitatẽ in hoc mundo sit nouissimus, ipse finaliter in Paradiso & ẽt in hoc sæculo efficiet primus. Sicut. n. Saturnus est stella respectu terræ nouissima & remotissima, à parte tñ cœli est prima & propinquissima, sic illi, qui in terra sunt per humilitatẽ & paupertatem nouissimi, & à digni-

dignitatibus tergenis elongatissimi, à parte cœli.i. quātū ad Deum,& quantum ad obtētum bonorum æternorū ipsi sūt primi dignissimi, propinquissimi & specialissimi, ita ꝙ quilibet talis poterit tunc dicere illud Esa.41.& 44. Primus & nouissimus ego sum. Quia.s. humiles, qui apud mūdum sunt nouissimi & minimi, sunt, & erunt apud Deū primi & maximi. Quia pro certo ibi fiet conuersio, quę fit in rota,& in cęli curriculo. Qn̄.n. cęlum voluitur, stella quæ erat prima & erat in oriente, fit nouissima,& venit in occidentē,& econuerso stella q̄ erat nouissima in occidente, efficitur prima,& venit in orientē. Sic verè qn̄ cęlum,& circulus huius mundi voluit (quod fit in morte, vel fiet in iudicio) tunc pro certo mutabuntur conditiones rerum, quia quod nunc est prius, fiet posterius. Quia qui modo sunt in oriente & claritate dignitatum, erunt in occidente,& obscuritate calamitatū. Humiles vero & pauperes, qui modo sunt in occidente miseriæ, & in tenebrositate aduersitatis, erunt tūc in oriēte & claritate totius fęlicitatis & dignitatis. Et sic verificabitur illud Luc.13. Ecce sunt nouissimi, qui erant primi,& primi, qui erāt nouissimi. Et iō de ipsis nouissimis tunc primis effectis dicet illud Aggei.2. Magna erit gloria domus istius nouissimę magis q̄ primæ. Ad quod facit illud, quod ponitur Mat.20. vbi dr̄, ꝙ illi, qui nouissima hora venerunt, plenū denarium reportauerunt. Ad denotādū, ꝙ illi pleni humilitatis, nouissimæ in virtutum vinea laborare noscūtur. Et sic patet charissimi, qūo nouissimitas humilitatis cōfert stabilē durationē, aufert flebilem p̄sumptionem, affert nobilem promissionē. Et re vera ī isto nouissimo humilitatis, paupertatis & aduersitatis, Xps voluit apparere, & salutē humano generi procurare. Figura Mat.21. vbi dr̄, ꝙ nouissime misit ad cultores vineæ filiū, quē tn̄ impij occiderunt. vnde Heb.1. dr̄. Nouissime dieb: istis locutꝰ est nobis in filio suo, quē cōstituit hæredē vniuersorū, ꝑ quē fecit,& sæcula, dicens.s. Apo.1. Ego sum primus & nouissimus. Istud est ergo nouissimum humilitatis, quod est cōtinendum. ¶ Scd̄o principaliter dico, ꝙ est nouissimum fœlicitatis, quod est appetendum. Bona.n. Paradisi dicuntur nouissima, quia.s. non veniunt in hac vita, sed in altera, nō in pręsenti, sed in futura, nō in principio, sed in nouissimo. Palma .n. non pōt proferre fructus suos in principio, imo in nouissimo & in fine.s. postquā cōpleuerit centū annos. Sic Deus fructus æternæ gloriæ non profert nec tribuit in præsenti, sed ipsa distribuet,& profert in nouissimo,s. post mortē in alio sæculo & in fine. Sicut.n. dr̄ Esa.2.& Micheæ.4. Et erit in nouissimis diebus præparatus mōs domus domini. ¶ Et possumus notare, quod in isto nouissimo erit

Iucunditas sine dolore,
Suauitas sine labore,
Immortalitas sine timore.

¶ De iucunditate dr̄ Prouer.31. ꝙ fortis mulier (de qua ibi agitur) fortitudo,& decor indumentū eius,& ridebit in die nouissimo. De suauitate vero seu de tranquillitate dr̄ Ecc.6. In nouissimo inuenies requiem. De mortalitate vero dr̄ 1. ad Cor.15. Nouissime autem inimica destruetur mors. Et si vis, nota adhuc de nouissimo fęlicitatis ætęrnę, quòd

Maior domus nouissime procedit,
Plenior merces nouissime succedit,
Dulcior fructus nouissimus accedit,

Reges.n.& autentici viri vltimo solent procedere. Merces aūt & stipendia vltimo post laborem solent succedere. Fructus vero & species in mensa vltimi solent accedere. Sic verè dico, ꝙ in nouissimo glorię Paradisi apparet rex regum præditus honore, dicens.i. illud Esa. 44. Ego primus,& ego nouissimus. Merces ēt recipitur cum pleno valore. Prou.23. Habebis in nouissimo spē, & spes tua nō peribit. Fructus degustatur cum summo dulcore. Ecc.3. Benedictio illius in nouissimo manet. Istud est ergo nouissimum fœlicitatis, quod est appetēdum. ¶ Tertio principaliter dico, ꝙ est nouissimum aduersitatis, quod est sustinendum. Et sic per nouissimum intelligitur status pauperum, qui.s. modo ponuntur nouissimi, sicut illis, de quibus nō curatur. Quia sicut dr̄ Esa.9. Nouissimo aggrauata est via maris trans Iordanē Galileæ gentium. Potissime aūt per nouissimum potest intelligi mors & senectus, quæ nouissimo & finaliter nobis instāt vel etiam dies iudicij, de quo Iob.19. In nouissimo die de terra surrecturus sum. Mirabiles.n. sunt fructus oliuæ. Primo sunt dulces, nouissime autem amari fiunt. Quia verè nulla est in vita tanta prosperitas dulcedo, quin ipsam absorbeat, & destruat futuræ, & nouissimæ mortis amaritudo, asperitas,& salsedo. Et iō ista est via maris.i. cōditio fluctuosæ p̄sentis vitæ, q̄ nouissime per mortē aggrauatur, qn̄ trans Iordanē Galileæ.i. vltra & extra p̄sens mortale sęculum trāsportatur. vnde Amos.8. Ponā nouissima eius quasi diē amarū. Et aduerte, ꝙ istud nouissimum est cū reuerentia metuendū, & ēt est cum diligentia præuidendum. Metuendum dico. Oseæ.3. Pauebunt ad dn̄m, & ad bonum eius in nouissimo dierum. & Prou.23. In timore dn̄i esto tota die,& habebis spem in nouissimo. Præuidēdum ēt, quia.s. semper est nouissimitas mortis, iudicij,& inferni, præcogitanda,& diligenti aīo, meditanda. Deuter.32. Vtinā saperent,& intelligerent, ac nouissima prouiderent. Eccl.7. In omnib. operibus tuis memorare nouissima tua,& inæternum non peccabis.& Eccl.28. Memēto nouissimorum,& desine inimicari. Et ideo ciuitas babylonica reprehenditur Esai.47. eo quòd sua nouissima non recordabatur. Nō posuisti (inquit) hæc super cor tuum, nec recordata es nouissimi tui. ¶ Sed adhuc dico, quòd nouissimum tribus modis accipitur in malo. E Signat.n.

Negligentium prolixitatem,
Temporalium prosperitatem,
Desperantium peruersitatem,
Infernalium pœnalitatem.

¶ Dico ergo, ꝙ signat mortem prolixitatem seu tarditatē.s. negligētium, quia.s. tales semper sunt nouissimi ad faciendum bonum, sicut sunt illi qui ꝓcrastinant bona facere vsq; ad nouissimum senectutis, q. deberent aduertere, ꝙ sicut nouissimi fructus q. veniunt in ficubus, nihil valent, quia ab hyeme cōgelantur, de vino etiā & de oleo illud, quod de torculari extrahitur nouissimum, inconueniens reputatur, sic spiritualiter loquēdo, illa opera, q̄ ita tarde & ita nouissime fiunt, à Deo inutilia iudicant̄. Qđ bene figuratum est Mat.25. vbi dr̄, ꝙ virgines nouissimę venientes & lampades sine oleo deferētes, à nuptijs sunt exclusæ. vnde Hie.17. Perdix fouit, q̄ nō peperit. Et sequitur. In nouissimo suo erit insipiens.& Sap.3. dr̄. Sine honore erit nouissima senectus eorū. ¶ Itē nouissimum signat mundi vanitatē vel prosperitatem. Bona.n. sp̄ualia tanquā principalia debēt dici prima, bona vero mundi tanq̄ illa, de quib. debemus parum curare, debent dici nouissima. Et ideo de mūdo & eius statu dr̄ Prou.14. Est via, quæ vr̄ hoi recta, nouissima aūt eius ducunt ad mortem. Et ideo de prosperitate pōt exponi illud Prou.5. Fauus distillans labia meretricis,& nitidus oleo guttur eius, nouissima aūt illius amara velut ablynthium. ¶ Itē significat hoīs obstinati prauitatem & peruersitatē. Tales sunt illi, qui in fine fiunt peiores, q̄ in principio, de quibus dr̄ Luc. 11. Facta sunt nouissima hoīs illius peiora priorib.& Matth. 27. Erit nouissimus error peior priore. Isti sunt potissime illi, qui in fine reincidunt in peccatum, & quorum iuuētus est melior q̄ senectus, similes Griphibus, quorum pars anterior similis ē Aquilæ, posterior vero seu nouissima similis est leoni, quia.s. tales in principio iuuentutis sunt boni, & aquilini, in nouissimo vero senectutis sunt pessimi & leonini. Proue. 20. In nouissimo benedictione carebit.& Eccl.10. Nouissimū oris illius error pessimus. ¶ Item nouissimum signat inferni pęnalitatem. Vnde etiam in scriptura infernus dr̄ terra nouis- F sima. Ezech.26. vbi loquitur ciuitati Tyri. Collocauero te in terra nouissima, sicut solitudines veteres. Et nota, ꝙ infernus dicitur locus nouissimus, quia ibi

Abundat terror & gemitus,
Perturbat ardor & strepitus,
Confundit rubor adhibitus,
Affigit dolor implicitus,
Afflicit stridor & fremitus,
Deficit dulcor paraclitus,
Decipit error incognitus,
Occidit furor internus.

¶ Dicam ergo, ꝙ in isto nouissimo.i. in inferno est locus gemitus & terroris Prou.5. Et gemas in nouissimis, cum consumpseris carnes tuas. ¶ Item est locus strepitus & ardoris. Ezec.23. Nouissimum tuum deuorabitur igni. Item est locus confusionis & ruboris. Luc.14. Ne inquit incipias cum rubore nouissimum locum tenere.& Eccle.13. In nouissimo deridebit te.s. diabolus in inferno, sicut.2. Pet.3. dr̄, ꝙ venient in diebꝰ nouissimis illusores.s. demones &c. Item est locus afflictionis,& doloris. Inferius enim habet morsum & gladiū[Morsum. Prouerb.23. In nouissimo autem mordebit, vt coluber [Gladium vero.] Amos.9. Nouissimum eorum gladio interficiam. Item est locus inquietudinis & stuporis. Eccle.30. In nouissimo obstupescent Dentes tui. Item est locus amaritudinis

ritudinis nō dulcoris. Amos.8. Ponam nouissima eius quasi diem amarum. Item est locus incertitudinis, & erroris. Eccl. 10. Nouissimum oris illius error pessimus. Itē est locus interitus & mœroris, quia sicut dr̄ Prou.14. Nouissima illius ducūt ad mortem. Igitur de isto nouisśimo pōt dici illud Eccl. 3. Cor durum male habebit in nouissimo Et.2.ad Tim.4. In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa. Vide infra de vltimo, & similibus.

Nox Vide supra vbi nocturnus, vbi satis ample prosequitur de nocte.

Nubes Nota, ꝙ nubes multipliciter sumit in scriptura tàm in bono, quàm in malo

Nubes signat { Vanitatem humanæ naturæ, Puritatem diuinę scripturæ, Dignitatem humanę præturæ, Bonitatem sanctæ creaturæ, Sanctitatem virgineę clausuræ, Prauitatem superbæ iacturæ.

Primo igitur de nube humanę vanitatis pōt dici illud Iob. 30. Velut nubes pertrāsit sal⁹ mea. Sicut .n. nubes de valde rara & debili materia cōponitur, & inde est, ꝙ valde debilem habet substantiā, quia videlicet modo est, & modo non est, sic humana vita ex natura debili carne, & sanguine constituta, nunquā pōt in eodem statu permanere. Statim.n. per mortē deficit & cōsumitur, & qui prius toti vni regno magn⁹ apparuerat, & per mundanā potentiā fulgurauerat, & tonauerat, nunquā vlterius reperit̄. Sap.2. Trāsiet vita nr̄a quasi vestigiū nubis. Signat ergo nubes vanitatē humanæ naturæ. ¶ Scd̄o signat puritatem diuinæ scripturæ. Nā sicut nubes habet quandā obscuritatem exterius, continet tn̄ ignē & claritatē interius, & inde, ꝙ est ipsa qn̄q; pluit qn̄q; tonat, qn̄q; coruscat, qn̄que fulgurat inferius, sic sancta scriptura exterius in apparentia rudis & obscura vr̄. s. quantum ad litterā & historicā ruditatē, & tn̄ cōstat, ꝙ ipsa continet interius claritatem summæ scientiæ & doctriuæ quātū ad mysticam veritatem. Et inde est ꝙ ista nunc pluit per dulces cōsolationes & promissiones, nunc tonat per fortes cōminationes & prohibitiones, nunc fulgurat per bonorū exēplorum declarationes, & per diuinæ volūtatis reuelationes, nunc fulminat per diuinorum iudiciorū manifestationes, & per maledictionū imprecationes. Et ideo de ista nube tenebrosa & eius doctrina caliginosa dr̄ in ps. Tenebrosa aqua in nubibus aeris. Exo.14. Erat nubes tenebrosa illuminans noctē. ¶ Tertio nubes signat dignitatē humanæ p̄turæ. Nubes .n. semper solet esse in alto, & signat statum & eminentiam dignitatum, vbi qn̄q; boni qn̄q; mali ascendunt diuersimode. De bonis.n. dr̄ Apoc.14. Vidi, & ecce nubem candidā & super nubem sedentem similem filio hoīs. De malis etiam & amcitiosis in persona luciferi dicitur Esaia. 14. Ascendam super altitudinem nubium &c. Vide eam supra de ambitione. Et nota quòd boni qui in ista nube dignitatū volunt ascendere debent habere tria, videlicet

In affectu tranquillitatem [Sedentem inquit]
In conspectu conformitatem [Similem inquit]
In intellectu subtilitatem [Hominis inquit]

Quarto dico, ꝙ nubes signat bonitatem sanctæ creaturæ. i. perfectionem cuiuslibet iusti. vnde Esa.45. Rorate cęli desuper, & nubes pluant iustum. Sed de hoc inferius latius dicet̄. ¶ Quinto dico, ꝙ nubes signat puritatem seu sanctitatē virgineæ clausuræ. Ista est.n. illa nubes, de qua dr̄ Nume.17. & Exod. 40. Operuit nubes tabernaculum. sed de hoc dicetur infra. ¶ Sexto dico, ꝙ nubes signat prauitatem superbę iactu rę, quia. s. sicut nubes vento mouentur, alte leuantur, magnę videntur, tonare, fulminare, & coruscare noscuntur, cito tn̄ deficere, & in pluuiam resolui, & ad terram descendere perpenduntur, sic vere dico, ꝙ diuites & mundani mouentur & agitantur vento vanitatis, leuantur & sublimantur in alto dignitatis, creduntur, & æstimantur magnæ auctoritatis, emicant & illustrantur luce prosperitatis, fulminant & operant̄ ignē rapacitatis, cito tn̄ deficiunt & annihilantur iure mortalitatis. De talibus ergo nubibus dr̄ in canonica Iudæ. Hi sunt in epulis suis maculæ conuiuantes, sine timore pascentes semetipsos, nubes sine aqua, quæ à ventis circunferuntur arbores autumnales, infructuosæ. bis mortuæ &c. In fine vero & defectione talium dr̄ Iob.7. Sicut consumitur nubes & pertransit, sic qui descendunt ad inferos, non reuertunt̄. Sed de hoc vide supra de altitudine, & supra de ambitione. Et in illa auctoritate [Ascendam super altitudinem nubium] quæ vtrobiq; ponitur. Sed ne ita sub nube & de nube transeam, dicamus aliquid de nube inquātum signat personam virtuosam, & inquantum signat virginē gloriosam. ¶ Primo quidē dicamus ꝙ per nubem intelligitur perfectus, & maxime vir ecclesiasticus, religiosus, prædicator vel prælatus, vel ipsorū perfectio siue virtus, Sicut.n. nubes habet in substantia puritatem, in existentia concauitatem, in natura etiam maximā leuitatem seu capacitatem, sic vere viri perfecti debent habere puritatem mundæ castitatis, capacitatem summæ charitatis, leuitatem, seu agilitatē voluntariæ paupertatis. Quia proculdubio isti debent habere scilicet

Puritatem caste conuersando,
Charitatem cunctos diligendo,
Paupertatem mundum contemnendo.

¶ Et sic ipsi erunt illud tabernaculum fęderis de quo dicitur Num.17. & Exo. 40. Operuit nubes tabernaculum. Quod ꝓ certo tales debent habere conditionem nubis in morib. & nubi assimilari in virtutib. Tales erant illi, de quib. admirando dicebat Esa.60. Qui sunt isti, qui vt nubes volant? Vbi aduerte, quod sicut nubes materiales habent scilicet

Naturam admirabilem,
Figuram conformabilem,
Situm altum & notabilem,
Motum citum & volubilem,

Sic pro certo viri perfecti & prælati debent habere admirabilem perfectionē [Qui sunt isti inquit] Cōformabilem conditionē [Vt inquit] Eleuabilem affectionem [Nubes inquit] Intardabilem profectionem [Volant inquit] ¶ Dico ergo, ꝙ illi, qui volunt esse nubes spirituales, debent habere mirabilem perfectionem, quod ostendit stupor quæstionis, cum dicitur [Qui sunt isti] In nubib.n. multa sunt mirabilia. Nubes.n. sunt inter cęlum & terrā mediatiuæ, sunt ardoris solaris temperatiuæ, sunt terræ subiacentis irrigatiuę, ignis & luminis interius contentiuæ, tonitrui exterius sunt transmissiuæ, grandinis & fulguris sunt inferius emissiuæ. Et re uera charissimi, tales mirabiles conditiones debent habere viri perfecti prædicatores ecclesiastici vel prælati. isti .n. debent esse inter cælum & terram. i. inter Deum & inferiorem populum meditatiui, pro ipsis. s. orando & intercedendo, & pro salute ipsorum apud Deū deuotis præcib. meditādo. Figurati in arcu cælesti, de quo dicit dominus Gen.6. Arcum meum ponam in nubib. & erit signum fęderis inter me & inter terram. Arcus.n. fęderis signat virtutem placatiuam, reconciliatiuam, & pacificatiuam ipsius Dei ad peccatores, qui pro certo in nubib. i. in viris perfectis & maiorib. debet principaliter inueniri. Item isti debent esse ardoris tentationis refrigeratiui, quia pro certo istæ nubes per vmbram bonorum exemplorum, & pluuiam bonorum suorum documentorum debent omnes malos ardores. i. malos affectus, & appetitus in alijs tēperare: Quod figurari potuit in filijs Israel, quib. dominus dedit nubem ductricem de die cōtra ardorem, & columnam ignis de nocte contra obscuritatem, sicut dr̄ Exo.13. Quia pro certo filijs Israel. i. fidelibus in deserto huius mundi dati sunt nubei ductores. i. viri perfecti, q ipsos. s. ab ardoribus tentationum protegant, & ad terrā ꝓmissionis paradisi ipsos illuminando perducant. Psal. Deduxit illos in nube diei, tota nocte in illuminatione ignis. Item isti debent esse terræ subiacentis irrigatiui, quia vere viri iusti, pręlati, vel pręedicatores debent pluuia scientiæ & doctrinæ alios irrigare, & ariditatem suæ indeuotionis spiritualiter humectare, quia sicut dicitur in psal. Deus operit cęlum nubibus, & parat terræ pluuiam. Iud.5. Cæli, & nubes stillauerunt aquis. Quāuis diabolus videatur hodie dicere illud Esa.5. Nubib. mandabo desuper ne pluant super eam. Quia ꝓ certo charissimi, hodie in Ecclesia sunt multæ nubes sine aqua. i. multi prælati sine scīa. Isti ergo non sunt irrigatiui nec p̄ eorum doctrinam subditorum sterilitates fœcundant̄. Itē isti sunt ignis & luminis cōtētiui, q.a. s. isti debēt ignē charitatis cōtinere interius, & lumē honestatis habere exterius. Lumē.n. bonorū exēplorū debet alijs exterius ondere Mat. 5. Luceat lux vestra corā hoīb. vt videāt oꝑa vestra bona. Et oīa ex charitate interius disponere, iuxta illud. Oīa oꝑa vestra ex charitate fiāt. vñ Iob.37. dr̄. Nubes spargūt lumē suū. De igne vero charitatis qūo à talib. nubib. debeat cōtineri, dr̄ Eze.1. Nubes magna & ignis inuoluēs, & splendor in circuitu. Item isti sunt tonitrui terribilis causatiui, quia. s. tales debent

debent tonitruum altæ prædicationis alijs procreare, inquãtum.s. teneantur de terrore diuinorum iudiciorum, & de horrere infernalium tormentorum alijs terribiliter cõminari. ps. Vocẽ dederunt nubes. Itẽ isti debẽt esse grandinis & fulguris productiui, quia pro certo isti debent fulgur & grãdinem seueræ correctionis habere, quib. si necesse sit, possint subditos dyscolos castigare. Nubes & caligo ĩ circuitu eius, iustitia & iudicium correctio sedis eius. Ecce ergo q̃ mirabiles sunt istarum nubium cõditiones. Bene ergo admiratiue quæritur. Qui sunt isti? Et talem quæstionẽ vr̃ facere Apo.6. Hi, qui amicti sunt stolis albis, qui sunt & vnde venerũt? Valde habent igitur mirabilem perfectionem, & hoc est primũ. ¶ Itẽ si volumus spũaliter esse nubes, nos debemus conformabilem conditionem habere, quod notatur cum dr̃. Vt, qđ idem est, ꝙ sicut seu quasi, quod signat cõformitatem, & imitationem. Nam sicut dicit Beda, Nubes à parte cęli se cõformat in figura firmamẽto, & ideo rotundã figuram in laterib. vero non est determinatę figuræ, sed ẽm figuram aliarum circunstantium nubium figuratur. Sic vere charissimi, vir perfectus à parte superiori.i. à parte superioris iudicij rõnis se debet firmamento.i. Deo conformare.s. per imitationem virtualium, & sapientiam æternorum. In laterib. vero.i. in istis exteriorib. debet se cõformare nubib. lateralib.i. proximis, vicinis, & pauperib. per cõpassionem & per cõiõnẽ cordiũ. Quia procul dubio ad virum perfectum, maxime ad prælatum pertinet, ꝙ non solum conformet se Deo perfectiones sectando, imo etiã & se conformet proximis eorum infirmitatib. condescendendo, & mores suos eorum morib. socialiter applicando, sicut faciebat Apostolus vt.1. ad Cor.9. Patet vbi dicebat. Factus sum Iudæis Iudæus, gentilib. gentilis &c. Et sequitur. Oĩbus oĩa factus sum, vt oẽs lucrifacerẽ. Sic legitur fecisse beatus Ber. qui inueniens iuuenes carnes occulte comedentes, cõformauit se eis, & comedit, & hoc ne timerent, & præ timore apostatarent. In crastino, vero respõdit abbati suo ipsum reprehendenti, ꝙ ipse non comederat carnes, sed charitas. Cõformare ergo se debet prælatus non solum Deo, sed etiam subditis, quod ostenditur cum dr̃ [Vt] vt ipse dicat illud ps. Vt iumentum factus sum apud te. Vide istã auctoritatem supra vbi iumentũ. Debemus ergo habere cõformabilẽ cõditionẽ Vide de Vt, infra in suo loco. ¶ Itẽ debemus habere si volumus dici spũaliter nubes, eleuabilẽ affectionẽ, quod notatur in verbo [Nubes] Nubes.n. de terra, & de mari, & de magis leuib. & puris vaporib. eleuatᷓ sursum, in aere suspenditur, & quãuis de mari amaro ortum habeat, eius aqua non amara, sed dulcissima reperitur. Sic vere vir perfectus debet de mari.i. de mundo sursum ad amorem æternorum se erigere per affectionem, superius se suspendere per contemplationẽ, & quamquam de mari huius mundi sumpserit ortum, amaritudinem tñ vitiorum nõ retinet, nec per pc̃ti infectionem fit amarus, quinimo dulcis inuenitur, & sapidus per benignitatem & deuotionẽ. Vnde de tali nube dr̃.3. Reg.18. Ecce nubecula parua ascẽdebat de mari. Et sequitur, ꝙ ab illa nubecula parua secuta est pluuia largissima. Vbi nota, quòd vir perfectus debet esse

Honestus & luminosus [Ecce inquit]
Humilis & gratiosus [parua]
Nobilis & gloriosus [Ascendebat]
Flebilis & dolorosus [De mari]

¶ Debemus ergo habere eleuabilem affectiouem. ¶ Item si volumus spũaliter esse nubes, nos debemus habere incessabilem profectionem seu cõmotionem, quod ostenditur, cum dr̃ [Volant] Volare.n signat motum, qa auis quãdiu est in volando, semper est in motu, quia s. sicut nubes nunquam quiescit à motu, imo quamdiu durat, semper solet de loco ad locum vndiq; circuire, sic vere vir perfectus semper debet se mouere per bonã operationem, discurrere per obedientiæ executionem, volare per altã contemplationẽ, nunquã cessare ab isto motu per aliquã pigritiæ retardationem [Volãt inquit] Esa.40. Sancti, qui sperant in dño, habebunt fortitudinem assumente penas, vt aquilæ, current, & nõ laborabunt, velabunt & non deficient. Et possumus notare, ꝙ sunt sex, q̃ faciunt, ꝙ nubes moueantur, s. rei, de qua est cõpositio, quia s. nubes generantur de vaporib. puris loci, in quo est dispositio, quia s. nubes generantur in aere, vbi nullũ est fundamentum ignis rei cõtentæ dis.re.patio, quia.s. ignis q̃rens exitum mouet eam. Venti tangentis circũpulsio, quia vẽtus circunstans nubem impellit. Centri terrestris elongatio, qa. cẽtrũ immobile nõ tenet illã. Figuræ suæ circũscriptio, quia s. figuram habet sphericã, quæ habilior est ad motum. Sic pro certo charissimi, sex debent esse rõnes, pp quas ad modum nubium nos debemus mobiles esse, & ad proficiendũ in bono habiles. ¶ Prima est rei de qua sumus cõpositio, quia. s. nos debem⁹ esse cõpositi de puris vaporib.i. de sanctis affectionib. ita ꝙ nulla iniquitas debet nos grauare, quin ad bona opera possumus nos faciliter mouere. vnde Apo.10. dr̃, ꝙ ipse vidit Angelũ descendentem de celo amictũ nube. Angelus.n. puritatẽ cõditionis designat. ¶ Itẽ loci, in quo sumus dispositio, quia. s. nos sumus in aere Ecclesiæ vel fidei, vbi.s. non est aliquid ꝙ nos possit (si volum⁹) à motu bonorũ operũ retrahendo impedire. Iob.37. Subito aer cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. s. spũs sanctus mouebit eas. ¶ Item ignis contenti excitatio, qa ꝑ certo in corde nr̃o debet ignis diuini amoris contineri, per quẽ debemus ad motũ bonorũ operũ excitari. Teste.n. Gregorio, Nunq̃ est amor Dei ociosus, operatur.n. magna si est, si aũt operari renuerit, amor nõ est. Ideo de tali nubis motu dr̃ in psa. In cõspectu eius nubes trãsierunt, grado & carbones ignis. Itẽ venti vrgentis circũpulsio, quia vere tunc ad bonũ fortius mouemur, qñ per vẽtũ exteriorũ tribulationũ impellimur, & qñ per flatũ interiorũ inspirationũ à spũ sancto excitamur. vnde.3. Reg.18. Cęli cõtenebrati sunt, & ventus, & nubes, & facta est pluuia grandis. Item centri terrestris elongatio, quia pro certo homo ad bonum mobilior efficitur, qñ ad modũ nubis, de centro.i. de terra, hoc est dictũ, de amore terrenorum amplius elongatᷓ. Et ideo dr̃ Nu.12. Nubes recessit, quæ erat super tabernaculum. Itẽ proprie figuræ circunscriptio. quia. s. nos debemus esse sphærici & rotundi, & ad motũ per obedientiã dispositi. Quia ille, qui per virtutem obedientiæ amplius disponitur, facilius in motu bonorũ excitatur. Vnde de bonis obedientib. Iob.37. Nubes spargunt lumen suum, quæ lustrant cũcta per circuitũ, quocunq; eas voluntas gubernantis duxerit. Et sic igitur patet, qũo sex rõnib. nos debemus habere incessabilem perfectionem Et sic quilibet talis vir perfectus potissime poterit figurari in illa nube data filijs Israel in deserto, quæ ipsos ad terram promissionis dicebat, ipsos de nocte illuminabat, & de die obumbrabat, & refrigerabat, sicut dicitur. Exo.13. Et sicut ponitur Num.10. quando se mouebat, proficiebantur, qñ sistebat, arrestabantur. Quia pro certo ꝓlati, & viri perfecti, qui subditos ad terrã paradisi debent ducere, debent eos per doctrinam illuminare, & per cõsolationes refrigerare, & per bonum exemplum prædicare. Nam perfectus & motus talium, debet esse motus & profectio subditorum, & econuerso ipsarum virtutum cessatio est subditorum occasionalis à bono arrestatio. Sic igitur patet, ꝙ prę latus, religiosus, ecclesiasticus vel perfect⁹ debet habere ista quatuor, quia. s. ipse (vt dictum est) debet

Incessanter proficere,
Intardabiliter ascendere,
Cunformabiliter figurari,
Admirabiliter conuersari.

Et hęc sufficiant de viro perfecto ¶ De nube vero F inquantum signat virginẽ gloriosam, possumus dicere, ꝙ sicut nubes est naturaliter cõcaua & pura, & ideo magis cęlestium influentiarũ receptiua, & inde est, ꝙ per impressionem radiorũ solarium iris in ventre nubis mirabiliter decoratur, sic vere beata virgo fuit per humilitatẽ cõcaua, quia. s. se sp concauã, & vacuam reputabat, figurata in altari holocausti, ꝙ erat nõ solidum sed concauũ & quadratũ, sicut dr̃. Exo.26. Et pp hoc ipsa fuit habilis ad recipiendũ influentiam cęli, plenitudinem oĩm gratiarum. Iuxta illud 4. Re.4. Sume vasa vacua nõ pauca, & cum plena fuerint, tolles. Et ideo ipsum radium Dei patris. s. filium benedictũ in seipsa continuit, & concepit, ipsumq; ibi conuersum in iridẽ.i. in hoĩem hoĩbus denunciauit, & ipsum qui de se est inuisibilis, oĩbus visibiliter declarauit. Bar.3. Postea in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Alias.n. radius dei patris .i. Dei filius, non poterat se mundo facere visibilem, nisi primo per nubem istam descenderet, ibique in iridem, i. in hominem se mutaret, & sic mundo visibilis appareret. Ge.9. Apparebit arcus meus in nubibus, Et ideo dicebat Esaias. 19. Ascendet dominus super nubem leuem, & ingredietur ægyptum. Vbi nota, quòd ista fuit

Nubes { Luminosa, Virtuosa, Fructuosa. } Primum probat æterna claritas in ea obumbrata[Ascendet inq̄t dñs]Sed s̄m interna puritas in ipsa congregata[Quia nubes leuis]Sed tertium externa prauitas per ipsam reparata,quia.s.dñs per eam ingressus fuit ægyptum]¶ Dico igitur, ꝙ ista fuit nubes luminosa per filij cõceptionem[Ascendet inquit dñs]Totum.n.lumen paradisi .s.filius Dei,qui est lux vera illuminans oẽm hoĩem venientẽ in hunc mundum,fuit positum in ista nube,sicut in quadam laterna,vt exinde totus mundus reciperet lumen suum.Vnde ipsa fuit illa,de qua dr̄ Exo.14.Erat nubes tenebrosa,illuminans noctem. Tenebrosa fuit.n.ista per humilitatẽ,quia sicut nubes quanto plus habet de pluuia & humiditate,tanto magis habet de tenebrositate,sic ista quanto pluuia gratiarũ fuit plenior,tanto fuit tenebrosior & humilior.Ista ergo nubes tenebrosa noctem præsentis vitæ illuminauit,pro eo, ꝙ lucem totius paradisi in se continuit, & portauit. Ascendet inquit dñs.Et hoc dr̄ Exo.16.Gloria domini apparuit in nube.Et nota,ꝙ dominus apparuit in ista nube vt

Declararet suam maiestatem,
Occultaret suam claritatem,
Visitaret mundi paupertatem,
Concordaret mundi diuersitatem,
Irrigaret mundi sterilitatem.

Per Christum ergo in virgine apparentem fuit maiestas ipsius declarata, quia .s.ipse sedit in ipsa sicut in sede suæ imperatoriæ maiestatis.Eccl.24. Ego in altissimis habito,& thronus meus in columna nubis. Figuratus Apo.14.vbi dr̄.Vidi,& ecce nubẽ candidã, & super nubẽ sedentem similem filio hoĩs.Item ibi fuit claritas ipsius obscurata.Claritas.n.solis iustitiæ tanta erat, ꝙ debilitas humani visus ipsum videre nõ poterat,nisi nube carnis humanę mediante.Ideo dr̄ Ezec.32.Solem nube tegam,& luna non dabit lumẽ suum.& Exo.40.Operuit nubes tabernaculũ. ¶Itẽ ibi fuit humana paupertas visitata.Exo.19. Veniam ad te in caligine nubis.Item ibi fuit mundi & Dei diuersitas concordata.Ge.9.Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me & terram. Item ibi fuit mundi sterilitas irrigata.ps.Operit cœlum nubibus,& parat terræ pluuiã.Ascendit ergo dñs super nubem.ps. Ponis nubem ascensum tuũ, qui ambulas super pennas ventorum.Ista fuit ergo nubes luminosa vnde Mat.17.Ecce nubes lucida obũbrauit eũ.¶ Deinde dico,ꝙ ista nubes fuit virtuosa.Et hoc ostenditur, cum dr̄ Nubem leuem]Nubes.n.quanto est leuior & purior,tanto ad sursum ascendendum est virtuosior,& tanto ad motũ est habilior.Et ideo qñ ista dr̄ nubes leuis,bene supponitur, ꝙ ipsa fuit virtuosa ad se mouendum per bonã operationẽ, & ad sursum ascendendum per altam contemplationem. 3. Reg.16.Ecce nubecula parua ascendebat de mari. ¶Deniq; dico,ꝙ ipsa fuit nubes fructuosa,q.s. per ipsam dñs ingressus est in ægyptũ.i.in mundum,videlicet ad ipsum saluandũ. Quia sicut in nubib. generatur ceraunius lapis præciosus,q tandẽ cadẽs in terram est vtilis & fructuosus, quia videlicet valet contra tẽpestatem,vt dicit Dioscorides,sic in ista nube fuit genitus ceraunius Dei filius,qui in ægyptum huius mũdi ingrediens & descẽdens,fructum salutis hoĩbus dedit,ipsosq; à tempestate dãnationis liberauit[Ingressus est inquit ægyptum]Exo.11.Media noce ingrediar in Aegyptum.Vnde de fructuositate istius nubis dr̄ in psa. Mandauit nubibus desuper,& ianuas cęli aperuit , & pluit illis manna ad manducandum.Sic igitur patet,ꝙ ista est nubes luminosa,virtuosa,fructuosa.Et sic hic applica oĩa,quę dicta sunt super eodẽ tit.de viro perfecto.Vide etiã supra de Arcu,vbi multa inuenies de nube & iride ¶Sed si volumus, per nubem põt intelligi pc̄tm̄,siue ẽt mundi prosperitas quæ ad modũ nubis faciliter perit.Quia ista est,quæ aerẽ cõsc entiæ obnubilat , & q̄ lucẽ cęlestis grãæ impedit,& retardat.Thre,3.Opposuisti nubem tibi,ne transiret oratio . Hæc igitur de nube sufficiant.

A **Nudus Nuditas.** Cum nuditas nihil aliud sit, q̄ carentia vestimentorum, & vestimenta multipliciter significent in scriptura,hinc est, ꝙ distinguere possumus multiplicem nuditatem. Notemus igitur,quod est

Nuditas { Naturalis, Temporalis, Virtualis, Criminalis. }

Prima est inductiua humilitatis. secunda expulsiua cupiditatis. tertia perfectiua confessionis , quarta est exclusiua perfectionis. ¶Dico ergo primo,quod est quædam nuditas naturalis,& ista est generalis oĩbus, quia.s. naturaliter nascimur nudi, & morimur nudi. Nudi dico scientijs , nudi virtutibus & viribus.Et istud proculdubio est causa magnæ humilitatis,quia in hoc est homo vilior & inferior cæteris rebus.Arbor.n.nascitur cũ cortice,animalia nascuntur cum vellere , pisces cum squamis, volucres cum plumis, homo autem nudus & debilis nascit̄, vt ad Deum recurrere compellatur. Et ideo istam naturalẽ paupertatẽ lamentabatur Iob.1.dicens.Nudus egressus sum de vtero matris meæ,nudus reuertar illud.Sicut.n.nudus intrat lectum,aut balneũ,& exinde nudus exit , sic vere homo mundum nudus ingreditur , & exinde nudus exit, & egreditur.Iob.14.Homo,cum mortuus fuerit,nudus , atq; consumptus,vbi quæso est?¶ Secundo dico, ꝙ est quædam nuditas temporalis.Et ista nihil aliud est, q̄ paupertas,& bonorũ temporalium defectus,quæ aliquando est voluntaria, aliq̃n necessaria.Voluntaria dico,sicut fuit in apostolis & in Christo,qui se bonis temporalib.nudauerunt.De quo.1.Corin.4. Vsq; adhuc esurimus,& sitimus,& nudi sumus. Serpens.n.timet hominẽ nudum,& audacter insilit in vestitum,sicut dicit Plin.Sic diabolus illos timere dr̄ , qui per spũalem paupertatem nudi temporalibus inueniuntur,vel qui saltẽ quãtum ad amorem,istis temporalibus denudãtur.Et ideo quã tum ad effectum nudari debemus,& maximè nos ecclesiastici & religiosi , vt magistrum nostrum Christum(qui nudus in cruce pependit)nudi famulando sequamur.Exemplo Petri,de quo dr̄ Io.21.quòd ipse nud⁹ erat,& ꝙ ipse tunica sua cinxit se,& misit se in mare, vt ad dominum veniret. Quia vere si digne ad Christum accendere cupimus,necesse est,ꝙ nudi simus per temporalium contemptum , & quòd tunica temporalium succincta & diminuta,in mari pœnitentię nos mittamus sicut de Esaia dicitur Esaia.20. Ambulauit seruus meus Esaias nudus & discalciatus.Vbi ostenditur,quòd tales nudi melius.

Operantur,
Famulantur,
Liberantur.

Nudus.n.solet melius currere, Et ideo dicitur. [Ambulauit] Nudus solet melius seruire.Vnde etiam seruitores solent se nudare vsque ad tunicas. Et iõ dicitur[Seruus meus]Nudi etiam solent inter latrones melius transire.Ideo dicitur[Esaias]qui interpretatur salutare. Ista est ergo nuditas voluntaria.¶Sed adhuc dico, ꝙ ista nuditas paupertatis aliquando est necessaria,& hoc quia hodie raptores auferunt eis temporalium vestimenta,sicut dicitur Iob.24.Nudos dimittunt homines,vestimenta tollentes.Et talis nuditas,siue sit corporalis,semper est à nobis inbleuanda,& si possumus misericorditer cõtegenda. Istud est.n. vnũ de operibus pietatis,de quo dicitur Esaiæ.58. Cum videris nudum operi eum,& carnem tuam ne despexeris.Ista est ergo nuditas temporalis.¶Tertio dico , quòd est nuditas virtualis.Et ista est,quando homo nudat conscientiam suam sacerdoti per puram & nudam & integram confessionẽ , quia sicut medicus non posset aliquod vulnus curare, nisi membrum nude tangeret & videret,sic nec sacerdos potest salubre remedium peccatori dare,nisi culpam suam velit nude, & integre reuelare.Exemplo Dauid.2. Reg.15. qui ascendit cliuum oliuarum nudis pedib.incedẽs,flens & plorans operto capite.Nudus etiam inter latrones potest tutus ire.Nudę puellæ(teste Philosopho)solent elephantem cantando occidere,& superare.Nudus homo solet in lectũ intrare. Sic vere ille per mundam confessionem fit nudus, non solet internales latrones timere,elephantem diabolum superat, & lectum æternæ quietis finaliter intrat. Exemplo huius Adam & Eua nudi creati fuerunt, & quamdiu innocentiam habuerunt,nudi & sine vestib.permanserunt. Statim vero qñ innocentiam perdiderunt,nuditatem suam præ verecundia tegere voluerunt.Sic proculdubio hodie illi, qui innocenter volunt viuere,debẽt nuditatem confessionis habere, & ex hoc non verecundari nec timere.Sed pro certo illi,qui innocentiam respuunt,nuditatem istã erubescunt,& fugiunt,ipsamque excusationib.& palliationib.quantum possunt cõtegũt, & abscondunt.Istis videtur diabolus dicere illud Leuitico. 10.Capita vestra nolite nudare &c. Non sic,sed simus nudi per integram confessionem,vt dicamus illud Micheæ.1.Super hęc plangam & vlulabo,vadam spoliatus & nudus. Peniten-

nitens.n.debet plangere interius per cōtritionē,vlulare exterius per lachrymationem,vadere vlterius per suiipsius mutationem,spoliari tpalibus per eleemosynarum largitionem, nudari criminalib.per integrā & nudā confessionem.Ista est igitur nuditas virtualis,quia debemus nudari &c.¶Quarto dico,ꝙ est quædā nuditas criminalis. Et ista procul dubio pōt esse duplex.s.vna,quæ pertinet ad instantiā & detractionem,alia,quæ pertinet ad bonorum carentiam & defectionē.Prima ergo mala nuditas est iactanaia,quæ quātum ad se vel quantum ad proximum nuditas dici pōt.Iactantia.n.denudat in hoīe quicquid habet in bono.Exemplo Barbitonsorum,qui nudant suos pulchros bacinos.Et exemplo mercatorum, qui nudant meliores merces suas.Sic isti per iactantiā nudant,& reuelant oīa bona sua.Thre.4.Inebriaberis,& nudaberis.&.n.Reg.6. Quàm gloriosus apparuit hodie rex Israel,nudatus corā ancillis suis, acsi nudetur vnus de scurris.Denudat ēt iactantia qnq; quicquid habet de malo, quia etiā multi sunt,qui in suis proprijs criminib. se iactant,similes istis pauperib.mendicis, qui viliores partes sui solent nudare,& hoibus ostendere.Ideo Eze.16.dr̄.Nuda eras,& cōfusione plena.Item detractio denudat proximū. Detractor .n.semper quærit nudare & reuelare mala vitia aliorū. Iob. 22.Nudos spoliasti vestib.& Eze.16.dr̄ detractorib. Nudabunt te vestimentis tuis,& auferent vasa decoris tui. Ista est igitur nuditas criminalis, quæ pertinet ad iactantiā & detra
C ctionē.¶ Sed adhuc dico,ꝙ est alia nuditas criminalis,quæ signat virtutum carentiam.Vestes.n.in scriptura significant virtutes.Et ideo ille spiritualiter nudus dr̄,qui à diabolo vir tutib.spoliatur.Et tales hodie sunt multi similes quibusdam hoībus Aethiopię,qui continue vadunt nudi,ita ꝙ sicut alij in vestib,ita isti in nuditate gloriantur. Sic vere multi inueniuntur hodie in Aethiopia huius mundi,qui sp volunt more bestiarū virtutib.se nudare.De vestib.n.virtutum non curant,sed de nuditate ipsorum damnabiliter se delectant.Talib.dr̄ illud Apoc.3.Dicis.quia diues sum,& nullius indigeo. cum sis miser & miserabiles,& pauper,& cęcꝰ,& nudus.Tales figurantur in leproso Leui.13. qui nudum caput semper iubebatur habere.Et ideo bene dicitur Apo.11.Beatus,qui custodit vestimentum suum,ne nudus ambulet. Ista est igitur nuditas criminalis. Sed proculdubio istam concomitatur nuditas æternalis, quia.s.peccator nudatur bonis temporalib.& æternis.Vnde aīæ peccatrici dr̄ Apoc.17.Odient fornicariam.i.animam peccatricem(.s. Deus & Angeli) & desolatam eam facient & nudam.Et si vis nota,quòd anima damnata dicitur nuda,quia

Non velatur virtutibus amænis,	¶In anima.n.dam
Non iuuatur cautelarum cathenis,	nata cessat virtutū
Execratur consociorum querelis,	aggregatio,quæ.s.
Non collocatur terrenorum habenis,	deberet ipsam or-
Reuelatur sociorum venenis.	nare & operire ne

nuda videretur.Vnde Eze.16.Eras nuda,& confusione plena.Item in ipsa cessat cautelarū excusatio. Modo.n.cautelę & excusationes multum faciunt ne homo hic videatur nudus,sed ibi(.i.in loco damnatorum)nō.Mic.1. Propter hoc plangam,& vlulabo,vadā spoliatus & nudus. Item ibi adest consociorum accusatio.s.demonum,qui in suo malo agēdo fuerunt socij & Dei & Angelorum, qui suorum malorum fuerunt conscij.¦Demones enim qui socij fuerunt,aīam denudant,& manifestant,quia.s.sicut dictū est Iob. 24. Nudos dimittunt hoīes,vestimenta.i.excusationem tollentes.Deus vero & Angeli,qui sciuerunt opera mala ipsius,& viderunt, ipsi non permittunt celari,sed ea volūt oībus reuelari. vnde in psa.dr̄.Denudasti fundamentū eius.& ad Hebreos.4.Oia nuda & aperta sunt oculis eius.Et breuiter tali aīæ sic nudatæ pōt dn̄s dicere illud Hier.13. Nudaui femora tua ante faciem tuam,& apparuit ignominia tua.Vnde etiam sibi dicit Nau.3.Ostendam gentibus nuditatem tuam.Et sic igitur patet quomodo est quadruplex nuditas.s.criminalis,virtualis, temporalis,& naturalis.

A **Nudiustertius.** Nota,ꝙ illud aduerbium temporis nudiustertius,semper signat tempus præteritum & semper(vt communiter) cōiungitur cum aliquo aduerbio temporis,quod est heri.Vnde etiā nudiustertius idē est,quòd ante heri.Igitur notemus, ꝙ est dare vnum nudiustertius,quod est

Corrigendum,	¶Dicam igitur,quòd est
Resumendum,	dare vnum nudiustertiꝰ,
Frequentandum,	quod quilibet debet cor
Confitendum,	rigere.Et istud pro certo
Attendendum,	signat malas & improbas
Metuendum,vel	cōditiones & inclinatio-
Cognoscendum.	nes,quas à tēpore retro-

acto in nobis abundare sentimus,quia.s.istas tenemur refrenare & restringere, & non ad libitum permittere diuagari. Figura Exo.21.vbi dr̄,ꝙ si quis sciebat se habere bouem cornupetam ab heri,& nudiustertius, debebat eum recludere ne læderet seu percuteret cōuicinos,quod si non faceret,lapidib.obrueretur,& homo etiam occidi propter hæc iubebatur.Quia re vera si bouem nostrum.i. corpus sentimus esse cornupetam,& ad occidendum animam per tentationes & desideria satis aptum, ipsum debemus per pœnitentiam coercere,& ne lædat,includere,vel tenere. Quod si non fecerimus,sciamus nobis æternæ damnationis supplicium imminere.¶Itē est vnum nudiustertius,quod quilibet debet resumere.Et istud certe signat bona,quæ nudiustertius.i. heri, & ante heri.i.tpe retroacto cognoscimus nos fecisse,quia.s. illa resumere debemus,& iterum sicut solebant fieri,replicare.vnde.2.Re.3.Tam heri,q̄ nudiustertius quęrebatis Dauid vt regnaret super vos,nūc ergo facite.&c.Si.n.nudiustertius Christum quæsiuimus,etiam nunc necesse est & vtile, ꝙ eū iterum requiramns.Item est vnum nudiustertius, quod quilibet debet repetere,quia.s.si nudiustertius bona fecimus,ipse modo plus repetere debemus,sicut.s.Dauid de se & socijs suis dicebat.1.Re.21.Si aūt de mulierib.agitur, cōtinuimus nos ab heri & nudiustertius.¶Item est vnum nudiustertius, quod quilibet debet dimittere.Et hoc certe est pcedens peccatum,quia.s. si nos heri,& ante heri peccauisse sentimus,resilire,& abstinere debemus,sicut.s.legit̄.i. Re.4.de Hebreis, qui fuerant cum philisteis,& nudiustertius reuersi sunt vt essent cum Israel.¶Itē est vnum nudiustertius, quod quilibet debet attendere.Et istud certe signat imperfectionē & insufficiētiā,quas ante heri & etiam adhuc nos habere sentimus, quia.s.ipsas debemus in mēte habere,& recognoscere,vt sic inde possimus humilitatem cōcipere,& tenere,sicut.s.Moyses de se ipso dicebat Exo.4.Non sum inquit eloquens ab heri,& nudiustertius.¶Item est vnum nudiustertius,quod quilibet debet metuere,quod de deo,si ipsum in præsenti nobis non esse paratum sicut nudiustertius fuerat, videmus,debet esse,quia.s.ipsum formidare,& metuere debemus.Exemplo s..Iacob,qui dicebat vxorib.suis.Ge.31. Video(inquit)faciē patris vestri,quod nō sit erga me sicut heri,& nudiustertius. ¶De heri vero inquantum signat immediate præteritum,potest notare,quod est.s.

Vnum heri	Breuiter transiens,	¶Heri breuiter trā-
	Iniqua faciens,	siens signat mundi
	Iuuamen pariens,	prosperitatem, seu
	Torpens & dormiens,	etiam vitæ nostrę labilitatem,
	Mundo subueniens.	& fugaci-

tatem.Ista.n. quodammodo magis videntur esse hesterna q̄ hodie,quia.s.magis videntur recedere,q̄ manere,sicut de vita nostra dr̄ in ps ꝙ multi anni respectu ęternitatis sunt sicut dies hesterna,quæ præterijt. Vt sic cuilibet possit dici illud. 2.Re.15.Heri venisti,& hodie cōpelleris exire.Itē est vnum heri,in qua facies,quia.s.multi heri.i.in tpe retroacto multa grauia cōmiserunt,de quibur hodie puniri,& argui meruerunt.Exod.2.Nunquid occidere me vis sicut occidisti Heri Aegyptium?Item est vnum heri iuuamen pariens, & istud est dies veneris sancta, quæ.s.pascha vigiliæ est hesterna, ita ꝙ in vigilia paschę de humano genere possit dici illud Io. 4. Heri hora sexta reliquit eum febris,quia.s.Christus,qui a febre peccati humanū genus sanauit, hora sexta mortuus fuit. Item est vnum heri torpens & dormiens.Et istud est,quo impij,nec heri,nec hodie bonum faciunt,sed continue in vitijs pinguescere volunt,quibus potest dici illud Exod.5.Quare non impletis mensuram laterum,nec hodie,nec heri? Item est vnum heri mundo subueniens. Et istud est dies natiuitatis domini, quæ respectu sequentis diei beati Stephani potuit dici Heri, ita quod Christus protomartyri suo loquens potest dicere illud Ecclesiast. 38. Mihi heri, & tibi hodie.Et potest esse thema in die beati Stephani satis pulchrum,

chrum, sicut illud. Heri venisti, & hodie cōpelleris exire, potest esse thema in die veneris sancta, in casu vbi annunciatio dominica fuisset in die Iouis sancta, quod aliquoties inuenitur. Et illud etiam prædictum. Heri hora sexta reliquit eum febris potest esse thema pro vigilia paschæ. sufficit. Vide supra de titulo hodie.

A **Nullus.** Nota, ꝙ nullitas q̃ priuat & tollit omnē entitatem, potest in bono & in malo significare, secundum, ꝙ entitas quam priuat, bona fuerit siue mala. Sic igitur nota, quòd in scriptura reperitur

Nullitas { Perfectorum, Refectorum, Miserorum, Infectorum. }

Et primo dico ꝙ viri perfecti habent suam nullitatem. Et hæc pro certo est illa, quæ negat in eis & tollit ab eis omne malum. Isti. n.

Carent { Superbiæ turgido tumore, Luxuriæ fœtido liuore, Scientię auido furore, Auaritiæ cupido feruore, Negligentiæ tepido liuore, }

Igitur dicā, ꝙ viri perfecti nulla tument vana superbia. Deu. 17. Nullus deinceps intumescat superbia. Itē nulla fętēt vili luxuria. vnde Leu. 18. Vxorem fratris sui nullus accipiat. Figurati in vacca russa, quæ immolabatur pro aqua expiationis facienda, de qua dr̃ Nu. 19. ꝙ nulla macula debebat esse in ipsa. Itē isti nulla abundant vana scientia, quia. s. isti nō plus sapiūt q̃ oportet sapere, sed sapiunt ad sobrietatem. vnde de talib. dr̃ Nu. 4. ꝙ nulla curiositate videant quæ in sanctuario sunt. vnde ēt Exo. 34. præcipitur Moysi, ꝙ nullus ascendat secum in montem. Montem dico sacræ scripturæ ad secreta diuina inuestigāda, quia nullus alius debet ad hæc inquirēda, præsumendo accedere. Leui. 16. Nullus sit in tabernaculo, videlicet dum sanguis spargitur in sanctuario, sed & sacerdos ingrediatur solus in sancta &c. Item isti nulla feruent rerum angustia, hoc est dictu, cupiditate vel auaritia vnde Apostolus Act. 20. Vestem nullius concupiui. Itē isti nulla torpent mentis pigritia. Exemplo Apostoli qui. s. dicit. 2. ad Cori. 11. Nā cum egerem, nulli onerosus fui. sed, sicut ait, manus suæ laborando victualia ministrauerunt. Patet igitur, qūo est q̃dam nullitas hoīm perfectorum. ¶ Secundo vero dico, ꝙ est quędam nullitas hoīm refectorum. i. beatorum. Isti. n. nullam habent pœnæ molestiam, nullam timent mortis angustiā, & nullam vident famis miseriam, nullam horrent rerum penuriam, nullam stupent hostis malitiā. Quod isti careant pœna vel labore, patet Iud. 18. vbi ipsi dicunt. Nullus erit labor, intrabimus ad securos. Itē ꝙ isti careant morte vel dolore, patet Io. 19. vbi de quolibet beato pōt dn̄s dicere. Ego nullam causam mortis inuenio in eo. Itē quòd isti careant fame vel languore, patet. 3. Reg. 11. vbi dr̃. Qua. n. re apud me indiges? respondit nulla. Item quòd isti careant fortunæ furore. s. paupertate, patet Deu. 15. vbi dr̃. Feneraberis nationibus plurib. & ipse à nullo accipies mutuum. Item quòd isti careant hostis furore, patet Exo. 34. vbi dr̃. Null⁹ insidiabitur terrę tuæ. Et sic patet, quòd inuenitur nullitas electorum. ¶ Tertio dico quòd inuenitur nullitas miserorum. Miseri. n. nullum
B
Habent longæ vitæ tractum,
Noscunt scientiæ pactum,
Sentiunt clementiæ tactum,
Inueniunt amicitiæ factum.

Miseri. n. dn̄r, quia nulla est eis vitæ lōgitudo. Vnde isti dicunt illud. 1. Paral. 29. Dies nostri quasi vmbra, & nulla est mora. Itē ꝙ nulla est eis veri certitudo, patet Eccl. 8. Inueni, quòd nullam possit homo inuenire rōne operū dn̄i. Et Hier. 12. Nullus est, qui recogitet corde. Item quia nulla est apud eos clementiæ plenitudo seu mititudo, quia. s. pauci volunt eis benefacere. Vnde Iud. 19. Nullus nos sub tectū suū vult recipere. Item quia nulla est ad ipsos veræ reputationis & amicitiæ rectitudo. Nullus. n. reputat aut amat eos quantū valent. vnde Ecc. 9. de paupere, qui liberauit sua prudentia ciuitatē, dr̃, ꝙ nullus deinceps recordatus est nominis illius pauperis. Et sic patet, ꝙ inuenit̄ nullitas hoīm miserorum. ¶ Quarto dico, quòd inuenitur nullitas hominum iniquorum. Isti. n. nulli dicuntur, quia nullam

Intelligunt veritatem,
Diligunt bonitatem,
Concipiunt firmitatem,
Percipiunt sanitatem.

Veritatem (dico) nullam intelligunt Iob. 4. Quia nullus intelligit, inæternum peribunt. Bonitatē etiam nullam diligunt. Vnde de illo pessimo antiocho dr̃. 2. Mach. 9. ꝙ nullo modo à malitia sua cessauit. Firmitatē insuper nullam concipiunt, quia dr̃ Iosi. 2 p. Nullus vobis resistere poterit. Et ideo finaliter sanitatem nullam percipiunt. 2. Mach. 14. Considerans nullo modo sibi esse salutem. sufficit de nullus. vide supra vbi Nihil.

Numerus. Numerare Nota, ꝙ numerus significare potest A
in bono & in malo. In bono. n. per numerum intelligitur certitudo cōitatis bonorum. Nā sicut videmus, quod illa, quæ numerantur, in quadam certitudine constituuntur, & ab alijs non numeratis distinguuntur, & per numerū à generali confusione ad quandam certitudinem reducuntur, sic boni numeri dicuntur, quia. s. isti in æstimatione diuina & in sua occulta prędestinatione sub quadam sunt certitudine constituti, & ideo apud Deum ipsi sunt à peccatorib. distincti. Et sic res quæ diligitur, numeratur. quod bene figuratum est Nu. 1. vbi præcipit dominus, quòd filij Israel numerentur, vt. s. sciretur quot, & quanti erant, qui ad bella progrederentur. Breuiter ergo dicamus, quòd numer⁹ in bono signat limites regularis disciplinę. Nihil. n. est creatū, quin cōstat in aliquo certo numero. Et sic numerus est, quod includit, & cōtinet oīa, quę creantur. Et sic potest significare clausuram & continentiam Dei mandatorum, virtutum & consiliorum, infra quorum numeros debemus contineri, & infra quorum limites debent actus & opera nostra numerari, sicut dr̃ Sapi. 11. Deus fecit omnia in numero pondere, & mensura. Et sic numerare idem est, quod discernere, diuidere, & probare. Notemus ergo tam in bono, quàm in malo, quod in scriptura multiplex numerus reperitur, videlicet

Numerus { Perfectorum, peccatorum, Beatorum, Damnatorum, Terrenorum. }

¶ Primus est virtuosus,
Secundus vitiosus,
Tertius gloriosus,
Quartus dolorosus,
Quintus periculosus.

¶ Sicut. n. videmus, quod isti nummularij numerant pecunias suas, & secundum quod sunt diuersi valoris solent eas in locis diuersis assignare, sic Deus oēs creaturas suas numerauit, & distinxit, & vnicuiq; certum gradum & ordinem assignauit. B
¶ Dicam [ergo primo, quod est quidam numerus perfectorum. isti. n. à Deo numerantur sicut pauperes ad conuiuium intromittendi, & sicut milites ad exercitum destinandi. Quia. s. Deus iā ordinauit & numerauit viros sanctos, vt primo in mundo debeant per bona opera militare, deinde ad cęlestę conuiuium transfretare. 1. Para. 21. Numerate Israel à Bersabee vsq; Dan. Ista aūt numeratio nihil aliud est, q̃ bonorū à malis distinctio. Sicut. n. hō rem, q̃ diligit numerat, sic Deus illos, quos diligit, sub numero suæ congregationis reponit. Actu. 6. Multiplicabatur numerus discipulorū. Et sicut natura numeri est, qđ de modico pōt crescere in infinitum, sicut patet de vnitate, q̃ est minimus numerorum, quæ crescit ad quantā volueris quantitatē, sic vere iste numerus bonorum quāuis sit valde modicus in p̄senti (iuxta illud Deu. 33. Viuat Ruben, & nō moriatur, & sit paruus in numero) erit tn̄ maximus in futuro, qn̄ de Angelis & hoīb. fiet vnum ouile & vnus pastor. Et ideo dr̃ de bonis illud ps. Cum essent numero breui, & paucissimi incolæ eius, trāsierunt de gente in gentē, & de regno ad populū alterum. Iste ergo est numerus perfectorū. Vnde de numero & de p̄destinatione bonorum dr̃ Sap. 15. C
Scimus, qm̄ apud te sumus cōputati. ¶ Scdo dico, quod est numerus pc̄torum. Et iste pro certo est numerus sine numero, quia. s. tantus est hodie numerus, & cōgregatio taliū quod ipsi sine numero possunt dici, quia sicut dr̃ Ecc. 1. Stultorū infinitus est numerus &c. Ioannes. n. Apo. 9. voluit numerare numerum locustarum, quæ ascenderant de puteo abissi, dicēs. Numerum equestris exercitus vigesies milies dena milia. Et tn̄ iste numerus hodie non sufficeret ad numerandum malos. Vnde de malis dr̃ in persona Christi in ps. Multiplicati sunt super numerum, qui oderunt me gratis. De tali. n. numero dr̃ Sap. 3. Si nati fuerint, in nihilum computabuntur. ¶ Tertio dico, quod est numerus beatorum. Beati. n. in certo numero à Deo sunt constituti, quia secundum Gregor. certus est numerus saluandorum. Vnde in psalm. dicitur. Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. Super quod dicit Gregor. Illa (inquit) superna ciuitas ex Angelis, & hominibus constat, ad quam tanti conscendunt hominum,

num quanti ibi boni Angeli remanserunt Iste aũt numerus nondum est completus, sed per aggregationẽ quotidie perficitur, & cõpletur Ideo dictum fuit Apo.7. animabus interfectorum. Expectate modicũ donec impleatur numerus fratrum vestrorum. De isto etiam numero dr̃ Sap. 5. Ecce quo computati sunt inter filios Dei & inter sanctos sors illorum est. ¶ Quarto dico, ꝙ est numerus damnatorum. Quia sicut falsa moneta numeratur, vt in fornace iterũ refundatur, sic Deus in sua præscientia dãnandos appendit, & numerat, vt eos in fornace inferni fundat finaliter & cõfundat. vñ Dan. 5. Numerauit Deus regnum tuum, appensus es in statera, & inuentus es minus habens. Ita ꝙ quilibet, qui taliter erit numeratus, iudicatus & damnatus, põt dr̃ illud psa. Circundederunt me mala quorum non est numerus, cõprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem. ¶ Quinto vero dico, ꝙ est numerus terrenorum Et iste numerus signat pecuniam, quę in numero cõsistit, iuxta illud Ecc.42. Oẽ, quod tradis. numera & appẽde. Iste ẽt est numerus de quo dr̃ Iud. 20. ꝙ filij Israel in numero confidentes, in prælio contra Beniamin corruerunt. Quia illi, qui in numero pecuniarum cõfidunt, ad infernum cadunt finaliter & descendunt. Quod figuratur in numero bestiæ, sine qua nullus poterat vendere, vel emere, sicut dr̃ Apo.13. Et tñ illi qui numerum bestię habuerunt in stagnum ignis & sulphuris missi fuerunt, sicut dr̃ Apo.19. Quia vere ad litteram sine pecunia numerata nihil acquiritur vel habetur, quòd etiam quandoq; ad ecclesiastica beneficia se extendit. Verumtamen istud est verum, ꝙ illi, qui habent numerum bestię. i. illi, qui in numerando & habẽdo pecuniam (quæ proprie dr̃ numerus bestię, quia ad hoĩes insensatos & bestiales pertinet tales numeros habere) plus debito delectantur, in igne infernali finaliter cremabuntur, & tunc non valebit eis iste numerus, quia sicut dr̃ Eccle. 12. ociosi erunt molentes, imminuto numero. Molentes. n. sunt vsurarij, qui per vsuras pauperes conterunt, atque molunt, qui tamen quantum ad numerationem pecuniæ erunt tunc temporis ociosi, quia. s. talis erit numerus imminutus. Patet ergo, quod est numerus multiplex in scriptura. ¶ Sed de nu-
D mero perfectorum & beatorum possumus adhuc aliquid notare. Dicamus igitur, quòd ad tales numeros recipiuntur multa genera personarum, quia. s. de isto numero sunt vel erunt illi, qui habent

Virtuosam fortitudinem,
Luminosam lympitudinem,
Gratiosam pulchritudinem,
Pudorosam sanctitudinem,

¶ Sunt (dico) de isto numero illi, qui virtuosa fortitudine roborant. 1. Paral. 11. Iste est numerus robustorum Dauid. Et isti sunt illi, qui sunt fortes cõtra tentationes & tribulationẽ, qui. s. cõtinue militant cõtra vitia & pctã. Iob. 25. Nunquid est numerus militũ eius? Itẽ illi, qui splendoris lympitudine illustrantur. s. viri cõtemplatiui. Nu. 26. Numerato oẽm summã filiorũ Israel. Israel. n. interpretatur videns Deũ, & signat cõtemplatiuos. Itẽ illi, qui honestatis pulchritudine decorantur, videlicet honesti & famosi, qui in cõuersatione sunt lucidi, atq; clari. De quibus in psa. dr̃, ꝙ Deus numerat multitudinem stellarum, & oĩb. eis nomina vocat. Stellæ. n. significant viros honestos, lucidos atq; claros. Itẽ illi, qui castitatis sanctitudine depurantur. Et de hoc dr̃. Ecc. 19. Qui se iungit fornicarijs, tollet de numero aĩa eius. Ergo qui à fornicarijs abstinebit, aĩa eius in isto
E numero permanebit. ¶ Si autem alio modo vis distinguere, dic, ꝙ in scriptura & apud Deum reperitur

Numerus
- Mensium determinatorum,
- Fortium prædestinatorum,
- Fortium rerum & fatorum,
- Mercium virtutũ & donorum,
- Pestiũ culparum & malorum,

Est (dico) numerus mensium. Et iste est numerus mensium humanę vitę apud deũ determinat⁹ & certus, de quo Iob 14. Breues dies hoĩs sunt, numerus mensiũ eius apud te est. constituisti terminos eius, qui præteriri nõ poterunt. Item est apud ipsum numerus fortium, i. numerus sanctorum & prædestinatorum, quia apud Deũm certum & numeratum est, qui & quoti sunt beatorũ numero sociandi. De quo illud. 1. Esdr. 2. Numerus virorum populi Israel. Et Apoc. 7. Audiui numerum signatorum. Itẽ est apud Deum numerus sortium, hoc est dictũ numerus fatorum & bonorum, seu malorum fortunæ, quæ sunt apud Deum in certo numero, siue bonis, siue malis hominib. insligãtur. Vnde de bonis fortunæ dr̃ Dan. 5. ꝙ numerauit dñs regnum tuum. s. in scriptura. Mane Thethel Phares. De malis vero fortunæ dr̃ Esa. 65. Numerabo vos in gladio. Itẽ est apud Deum numerus mercium, hoc est dictũ. spiritualium operum & virtutũ. Hic est. n. numerus optimus, in quo deus numerat & appẽdit illos, quos in paradisi thesauro reponit. De quo virtutum numero dr̃ Mar. 10. & Lu. 12. Capilli capitis vestri oẽs numerati sunt, vt de bonis & sanctis dicatur illud. Psal. 5. Oẽs hi numerati sunt in dieb. Ioathã. Aduerte tñ, ꝙ cum populus Israel numeraretur à Moyse, sicut dr̃ Nu. 1. soli leuitæ numerati non sunt ad denotandum, ꝙ leuitæ. i. ecclesiastici sunt hodie illi, qui minus consistunt in numero & mensura, & qui minus sunt in virtutũ numero cõstituti. Nu. 2. Læuitæ. vero numerati non sunt. Ose. 1. Sine mensura, est, & non numeratur. Iste est ergo numerus mercium. s. spiritualium. Item apud Deum est numerus pestium, hoc est dictu, numerus pęnarum infernaliũ & tormentorum. Quãuis. n. dicatur. 1. Para. 17. ꝙ vincitur numerus magnitudine. constat tñ, quòd omnia apud Deum sunt numerata quia. s. certus est apud eum numerus in inferno & personarum & tormentorum, iuxta illud Hest. 9. Numerus illorum, qui occisi erant in Susis, ad regem relatus est. Et sic patet, quomodo apud Deũ omnia consistunt in numero, pondere & mensura

Nunciare Nuncius.

Nota, ꝙ nuncius est ille, qui ex parte ali- A
cuius aliquid alicui dicit, & narrat. Vnde spiritualiter loquẽdo, nuncius est nomen

Humilitatis,
Authoritatis,
Vtilitatis,
Sedulitatis,
Veracitatis,
Sagacitatis.

Cum igitur, vt breuiter transeam, prædicatores, prælati iudices & doctores sint illi nuncij Dei patris qui populis inferiorib. habent denunciare & dicere illa, quæ pertinent ad salutem, dico, ꝙ ipsi tales spirituales nuncij debent prædictas sex conditiones habere ad hoc, ꝙ cõuenientes nũcij possint dici. ¶ Primo ergo debent habere humilitatẽ, q a. s. illi, cuius sunt nuncij. s. Deo obedientes, & subiecti, & humiles debent esse. Illis ẽt quibus nunciant, debẽt modesti & humiles apparere. ps. Patientes erunt, vt annuncient. Non. n. debet esse nuncius superbus, quinimo humilis tenetur esse, qui nomen nuncij profitetur. Qđ vtiq; est contra multos ꝑdicatores, & ꝑlatos, q quãuis ex natura officij esse debeãt humiles & benigni, ipsi tñ inueniũtur arrogãtes & superbi. Isti aũt sunt illi nuncij, de quib. dr̃ Prou. 16. Indignatio regis nũcij mortis. Nõ sic ergo, sed habeãt humilitatẽ. ¶ Scđo dico, ꝙ tales nuncij debent habere auctoritatẽ. Nõ debent. n. tale officiũ à seipsis assumere, sed auctoritatẽ à superiorib. obtinere. Nullus. n. debet hoc facere, nisi à superiore mittat. (Iuxta illud Iud. 7. Misit Gedeõ nuncios in oẽm montẽ Effraim) ne forte illi sint de illis, de quib. dñs dicit Hie. 23. Nõ mittebã prophetas, & ipsi currebãt, nõ loquebar illis, & ipsi ꝓphetabant. Qđ est cõtra illos. qui fingunt se habere auctoritatẽ, & priuilegia à Papa, vt possint pecunias extorquere, & vt cõiter male accidit talib. q a qñq; cõficiunt bullas falsas, vt ostẽdant se auctoritatẽ habere, ex quo finaliter puniuntur, quia sicut dr̃ Prou. 13. Nuncij impij, cadent in malũ. Nõ sic, sed habeant auctoritatẽ. ¶ Tertio dico, quòd tales nuncij debẽt ha- B
bere vtilitatem, quia. s. bonus nuncius semper debet intẽdere vtilitatem dñi ex parte cuius nunciat, vel illorũ, quib. ipse annunciat. Nõ. n. debet intendere lucrũ propriũ, sed potius auditorũ. Quod tñ hodie est cõtra multos, qui. s. magis annũciant verbũ Dei pro lucro suo tp̃ali, q̃ pro alieno vel spũali. Hoc ẽt est cõtra illos, qui plus delectantur esse nuncij malorum q̃ bonorũ sicut sunt relatores verborũ, qui dñis suis magis gaudent dicere mala de alijs, q̃ bona, similes cornicib. q̃ sm̃ Ouid. sunt nuncij rerum malarũ. 3. Re. 14. Ego aũt missus sum ad te durus nuncius. Nõ sic ergo, sed habeant vtilitatẽ. ¶ Quarto dico, quòd tales nuncij debent habere sedulitatẽ. Ad nuncium. n. pertinet, quòd diligenter nunciet alijs illa, q̃ debet. Vnde dr̃. 2. Reg. 18. Ecce homo currens solus, & dixit rex, & iste bonus est nuncius. Et Esa. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Istam auctoritatem vide diuisam & prosecutam supra de verbo annunciare. Sed adiunge ibi auctoritates vocales in quolibet membro. ¶ Quinto dico, ꝙ tales nuncij debent habere veracitatem,

quia.s.verissimè debent annunciare voluntatem dñi sui.Psa. Annunciabo veritatẽ tuam in ore meo.Quod est contra hæreticos,qui non annunciant veritatem,& dñi voluntatẽ,sed potiꝰ falsitatẽ.Et ideo de quolibet tali pót dici illud Act.17. Nouorum demoniorum vr̃ annunciator esse. Habeat ergo veracitatem.¶Sexto dico, ꝙ tales nuncij debent habere sagacitatẽ.Nuncius.n.debet esse sapiens,& discretus,vt.s.sciat voluntatem dñi sui sagaciter exponere,& narrare.quia sicut dr̃ Prou.26.Claudus pedib.& iniquitatem bibens,quæ mittit verbum suum per nuncium stultum.Et ideo Eccl. 10.dr̃, ꝙ qui habent pennas annunciabit sententiam.Pennas inquit ad modum volucris hoc est dictu,intellectum subtilem & altum.Vnde nota, ꝙ tales nuncij debent esse claritate sapientiæ dotati atq; præditi,quia scriptura vocat eos cœlos,Psal. Annunciabunt cœli iustitiam eius.Et aduerte, ꝙ tales spirituales nuncij dicuntur in scriptura

Cœli,
Sol,
Patres,
Firmamentum,
Tuba,
Volucres,

Cœli dico per puritatẽ innocentiæ.Alibi in psa. Annunciabunt cęli iustitiã eius,Sol per claritatem Sapientiæ. Eccle.43.Sol in aspectu annuncians in exitu. Patres per charitatem amicitiæ.psalm. Patres nostri annunciauerunt nobis. Firmamentum ꝑ firmitatem constantiæ. Opera manuum eius annunciant firmamentum.Tuba per clamorositatem eloquentiæ.Esaia.58. quasi tuba &c.annuncia &c.sicut supra. Volucres per sublimitatem eminentiæ.Ecc.10.Qui habet pennas,annunciabit sententiã.Et sic igitur patet,ꝙ illi,qui volunt esse boni & spirituales nuncij,debent diuersimode esse conditionati.¶Sed adhuc possumus notare, ꝙ multa sunt annuncianda ab istis nuncijs spiritualibus,& puro corde narranda & dicẽda.Vnde nota,ꝙ isti debent

Nunciare
- Summam veritatem.
- Dei maiestatem,
- Cœli fœlicitatem,
- Inferni pęnalitatem,
- Propriam iniquitatem,
- Diuinæ laudis iocunditatem,

Isti ergo debẽt esse sicut galli, qui sunt nũcij diei subsequẽtis,& diuersis horis & pũctis annunciãt istam diẽ. Isti ergo aliqñ annunciant diei scientiæ veritatem.ps.Annunciabo veritatem tuã in ore meo. Itẽ qñq; diuinæ gloriæ maiestatem. Esa.66.Annunciabunt gloriã meã gentib.Itẽ cęlestis patriæ fęlicitatem. Ge.45.Nunciate patri meo vniuersam gloriam meã.Itẽ qñq; inferni pœnalitatem.Lu.24. Egressæ de monumento nunciauerunt hæc oĩa. Item qñque propriã iniquitatem.ps.Deus vitã meam annunciaui tibi,posuisti lachrymas meas in cõspectu tuo.Itẽ qñq; diuinæ laudis iocunditatẽ.ps. Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudẽ tuam.Et sic si oĩa ista nunciauerimus nos erimus boni nuncij.Sed vide supra de annũciare,clamare,narrare,dicere,Manifestare,& in quolibet loco,vbi sit mentio de prædicatore. Et breuiter de nuncijs bonis ambasiatorib.& legatis pót dici illud.1.Re 16.Misit Saul nuncios ad Isai, dicens. Mitte ad me Dauid filium tuum.Et.2.Para.30. Decreuerunt,vt mitterent nuncios.¶Vbi nota,ꝙ in oĩ nunciorum missione & legatione.Consilium deliberatiuũ debet pręcedere,officiũ acceleratiuum debet procedere obsequium obtemperatiuum debet succedere. Nam à parte mittentis nuncios debet esse deliberatio,Iõ dr̃[Decreuerunt]A parte missorũ debet esse acceleratio.Ideo dr̃[Vt mitterent nuncios] A parte vero illius ad quẽ nuncij mittuntur, debet esse obtemperatio[Ad Dauid inquit]qui.s.fuit misericors & benignus, iuxta illud. Nuncians Dauid fideli. Dico igitur,ꝙ in oĩ legatione debet esse discretio deliberatiua.s.à pte illius à quo nuncij mittuntur.Decreuerunt inquit.s.Papa,& Cardinales,vel Rex,& cõsiliũ suũ.Nota,ꝙ Romani nunq̃ mittebãt legatos nisi primo per senatum esset decretum.Et nota, ꝙ ad Papã pertinet discernere,& decernere super oĩbus publicis negocijs. Istud est decretum vigilã,de quo Dan.4.Vigiles.n.sunt illi,qui vigilãt super negocijs vtilitatis & pacis,sicut sunt Papa & Cardinales &c.Concorda.Igitur dico,ꝙ in legatione debet esse discretio deliberatiua.Deinde dico, ꝙ ibi debet esse discretio acceleratiua,quod ostenditur cum dr̃ [Nuncios] Nomẽ n..nuncij est,ꝙ debeat esse discurrẽs & diligẽs sicut de illo q̃ apparuit solus & currẽs,dr̃ 2.Reg.18.ꝙ iste bonus erat nuncius.Solus.n.debet esse,secum secrete de commissis cogitando,currens,celeriter mundata commissa exequẽdo: bonus, fideliter & vtiliter viam faciendo,vt de tali solo nuncio dicatur illud Iob.1.Euasi ego solus,vt nunciarẽ tibi. Sit igiť in tali nuncio discursio acceleratiua.¶ Deniq; dico,ꝙ in tali nuncio dẽt esse auditio obtẽperatiua.s.à parte illorum,ad quos mittunť,q.s.isti debent esse Dauid,q̃ licet interpretet̃ manu fortis,erat tñ obediens,mãsuetus & mitis.psal.Memẽto dñe Dauid,& oĩs mãsuetudinis eius.Ad innuẽdũ,q̃d isti,ad quos mittunť nũcij,nunq̃ dñt esse ita potentes quin obediẽdo & rñdendo debeãt esse mites,vt sic de quolibet tali nũcio possit dici illud.1.Re.20.Venit igitur nuncius ad Dauid. Et vtinã nõ verificet̃ illud,q̃d scribit.1.Re.19.vbi dr̃,q̃d nuncij venientes in lecto Dauid nõ inuenerũt ipsũ Dauid,sed vnũ simulachrũ.Quia ꝑ certo si nũcij papæ loco Dauid inueniãt modo simulachrũ.i.loco obedientis & pacifici virũ pestiferũ,atq; durũ,qui.s.audire,& intelligere nõ velit,male erit.Sit igitur q̃libet talis Dauid,vt sic ille,qui ad eũ mittit,ad Dauid & nõ ad Saul gaudeat se misisse.Iuxta illud.2.Re.3.Misit ergo Abner nuncios ad Dauid.¶Et re vera nũcij tales mittunť tripliciCã.s.ad visitandũ,ad mitigãdũ,ad cõsolãdum. Visitãdo dico ꝑ dulcẽ amorem,sicut.1.Reg.19.dr̃.Misit rex nuncios, vt videret Dauid.Ad mitigãdũ ẽt litiũ horrorẽ.s.ad cõponẽdũ pacẽ sup cõtrouersijs litiũ & guerrarũ.3.Reg. 2. Venit nuncius ad Salomonẽ.qui.s.interpretať pacificus.Ad consolãdũ insuper merentium terrorem,sicut de Dauid legitur.1.Para. 19.ꝙ Dauid misit nuncios ad consolandum regem Amõ super morte .s.patris sui.Et sic certe tales nuncij amicorum visitatiui,inimicorum concordatiui,& infirmorum tristiũ consolatiui,possunt dicere illud.2.Reg.18.Bonum apporto nuncium domine mi rex.Vt etiam de quolibet tali possit dici illud ibidem.Vir bonus est,& nuncium portans bonũ.Vbi nũcius describitur,vt animi viribus præditus,quia vir: Vt virtutum moribus inclytus,quia.s.bonus: Vt vtili opere deditus, quia nuncium portans bonum.Et hæc de nuncijs sufficiant.

Nunc. Nota,ꝙ istud aduerbiũ tpis nunc significat cuiuslibet durationis pñtem momẽtaneã & indiuisibilẽ portionẽ.Istud.n.nõ respicit pteritum aut futurũ, sed solum illud,quod est pñs momentaneum atq; certum. Aliæ .n.partes tpis sunt incertæ.s.præteritum quod iã trãsijt,& futurum ẽt quod nondum est.Nunc autem, quod est præsens, solummodo potest dici certum.Igitur notare possum,ꝙ nũc diuersimode sumitur in scriptura.Inuenitur.n.s. vnum nunc

Ingentis diuinitatis,
Labentis mortalitatis,
Virentis mortalitatis,
Præsentis prosperitatis.

Et sic pro certo dico, ꝙ Deus habet suum nunc,quod mensurat eius essentiam.Homo habet suum nunc, quod mensurat vitæ præsentiam.Iustus habet suum nunc,quod mensurat morum iustitiam.Peccator autem habet suum nunc, quod mensurat eius nequitiam.¶Primo igitur dicamus, quod in scriptura reperitur vnum nunc,quod pertinet ad summam diuinitatem.Et sic dico,quod Deus habet nũc æternitatis. Apud Deũ.n.totũ est nunc,nihil.n.ibi est nisi præsens.Infra ambitum,n.suæ infinitatis & æternitatis continetur,& comprehẽditur in isto nunc,& in isto præsenti oẽ,quod est tpale, & quicquid successiue durauit à mundi principio & ab euo. Mille.n.anni ante oculos eius tãquam dies hesterna,quæ præterijt. Vnde de tali nunc dicitur Esa.43.Et nunc hæc dicit dominꝰ creans cœlos.Et si vis nota,quod Deus habet vnum nunc

Magnitudinis		Minoratur,
Longitudinis		Terminatur,
Fortitudinis		Superatur,
Mititudinis	quæ non	Irritatur,
Celsitudinis		Inclinatur,
Amplitudinis		Coarctatur,
Rectitudinis		Refrenatur.

Igitur dico, ꝙ Deus habet in isto nunc æternitatis imminorabilẽ magnitudinem. Exodi.18.Nunc cognoui,quia magnus dominus &c. Item habet interminabilem longitudinem,quia scilicet iste viuit,& durat in æternum.1.Reg.35.Nunc ergo dñe mi viuit dominus.Item habet insuperabilem fortitudinẽ.Apoc.12.Nũc est salus & virtus,potestas & imperium,& fortitudo Dei nostri &c.Item habet inirritabilem mititudinem,quia.s.ipse habet clementiam infinitam,quia incessanter adiuuat & confortat.psalm.Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam,dicit dominus.Et Thobiæ.3. Nunc domine memento mei,ne vindictam sumas de peccatis meis. Vnde de beatis,quos nunc Deus beatificat in patria,dicit Oleæ. 8.

Nunc

Nunc congregabo eos,& quiescent.Itē habet nō inclinabilem celsitudinē. Iste.n.nunquā deprimitur à sublimitate maiestatis æternæ,dicens illud Esa.33.Nunc exurgam dicit dñs, nunc exaltabor,nunc sublimabor. Quod bene recognoscũt beati dicentes in psal.Sit nomen dñi benedictum ex hoc nũc & vsq; in sęculum,à solis ortu vsque ad occasum &c.Itē habet irrestringibilem amplitudinē,quia.s.iste est super oīa liberalis & amplus,dicens.s.Ioā.17. Nunc cognouerunt,quia oīa,quæ dedisti mihi, dedi eis.Item habet irrefragabilem rectitudinem, hoc est dictu, iustitiam infinitam ad puniendum malos,dicens Micheæ.5.aīæ peccatrici.Nunquid vastaberis filia latronis.Vnde dñs dixit Pharaoni. Exod.9. Nunc .n.extendens manum percutiam te.Et ibidem. Peccauimus etiam nunc.Dñs iustus &c.& Tho.3.Nunc dñe magna iudicia tua.Et Oseæ.8.Nunc recordabitur dñs iniquitatis illorũ. Sic ergo patet,ꝙ est vnum nunc,quod pertinet ad summam
B diuinitatem.¶Secundo dico,ꝙ est vnum nũc quod pertinet ad nostram humanitatem,seu mortalitatem.Et istud pro certo nihil aliud est, quā vita præsens,de qua non habemus nisi nunc.Et pro certo ista est vnum nunc,quod

Cito labitur,dum parum manemus,
Nube tegitur,dum pauca videmus,
Morte frangitur,qua cito cademus,
Pęnis angitur,dum pace caremus.

Dicam igitur,ꝙ humana vita est vnũ nunc,qđ cito labitur.Nunc.n.vitę p̄sentis valde modicum perseuerat Io.12.Nunc princeps huius mundi eijcietur foras.Itē est vnũ nũc,ꝙ nube tegitur.dico ignorantiæ.1.Cor.13.Nunc cognosco ex parte. Et ibidē. Videmus nunc in enigmate,nunc aũt facie ad faciem.Itē est vnum nunc,quod morte clauditur seu frangitur.Iob.7.Ecce nunc in puluere dormio. Item est vnum nunc ꝙ pęnis angit seu subijcitur. Constat.n.ꝙ nunc vitæ præsentis est plenum miserijs atq; pęnis.vnde Iob.5.Nunc venistis,& modo videtes plagā meā timetis.Et sic patet, ꝙ est vnum nunc qđ perti
C net ad nostrā humanitatem.¶Tertio dico,ꝙ est vnum nunc, ꝙ pertinet ad morum sinceritatem. Boni.n.& iusti habent suum nunc, videlicet tempus & statum perfectionis & virtutis,ꝙ peragunt.in præsenti,& in quo Deo nunc.i.prompte & principaliter obediunt sine mora.vnde de tali nunc.i. de statu perfectionis virtutis & gratiæ potest dici illud.1. Reg.15. Nunc ergo,inueniant pueri tui gratiam in cōspectu tuo.Notabo ergo,ꝙ in tali nunc

Mala videt clara discretio,
Deum laudat sana locutio,
Sursum clamat frequens oratio,
Cito paret velox auditio,
Cibis parcit arcta comestio,
Læta fugit tristis editio.
Sanctos iuuat Dei prouisio,
Deum timet sancta subiectio,
Deum colit sacra religio,
Deum sperat vera deuotio,
Cohęredes facit patris adoptio,
Deum gustat beata fruitio,
Deum cernit certa cognitio.

Igitur dico,ꝙ in isto nũc .s.in statu gratiæ, pfectionis & virtutis,magna videt clare discretio. Ioā.9. hic est filius noster,qui cęcus natus est, qũo autem nunc videt , nos nescim⁹. & ibidem. Quomodo ergo nunc vides? qui respōdit.Cum cęcus essem,modo video.Itē in isto nunc Deum laudat sana locutio.Io.10. Ecce nunc palam loqueris,& prouerbium nullum dicit.psa. Nos qui viuimus,benedicimus dño ex hoc nunc & vsque in sæculum.Itē in isto nunc clamat feruens oratio.1.Mach.4.Et nunc clamemus in cęlum,& miserebitur nostri Deus noster.Et.2. Mac. 1.Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Item in isto nunc cito paret velox auditio.i.obedientiæ virtus. Vnde Thob. 14. Nunc ergo filij audite me.Et Ioā.5.Venit hora, & nunc est, qñ mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint,viuent. Item in isto nunc cibis parcit arcta comestio.i. abstinentia. Iohel.2.Nunc ergo dicit dñs,cōuertimini ad me in toto corde vestro,in ieiunio & fletu,& planctu &c.Et Luc.6. Beati q̄ nunc esuritis,quia saturabimini.Itē in isto nunc læta fuit tristis deiectio.i.lamentabilis meditatio.Vnde Matt.5. Beati q̄ nunc fletis,quia ridebitis. Itē in isto nunc sanctos iuuat Dei prouisio.Vnde Act.12.Nunc scio vere,quia misit dñs Angelum suum & eripuit me de manu Hærodis &c. Item in isto Nunc Deũ timet sancta subiectio. Ge.22. Nunc cognoui & timeas dñm,dixit Angelus Abrahæ. Itē in isto nunc Deũ colit sacra religio. Ios.24. Nunc ergo ait auferte Deos alienos de medio vestri.Et Iud.11.Ego.n.ancilla tua Deum colo ēt nũc apud te.Item in isto nunc Deum sperat vera deuotio.1.ad Cor.13.Nunc aũt manet fides,spes,charitas,hæc tria maior autem horum est charitas. Item in isto sanctos vocat patris adoptio.1.Io.13.Charissimi,nunc filij Dei sumus. Itē in isto nunc Deum gustat beata fruitio. Vnde de quolibet beato dr̄ cuilibet damnato illud Lu.16. Fili recordare ꝙ recepisti bona in vita tua,Lazarus aũt similiter mala,nunc autē hic consolatur,tu vero cruciaris.Vnde Mar.10.dr̄, ꝙ boni recipiunt nunc in hoc tpe domos & temporalia bona,& in futuro sæculo vitam æternam . Item in isto nunc Deum cernit certa cognitio.Luc.1. Nunc dimittis seruum tuum domine secundum verbum tuum in pace,quia viderunt oculi mei salutare tuum . Et breuiter istud est nunc diuinæ acceptionis. Quia ecce nunc tempus acceptabile,ecce nunc dies salutis. 2.ad Cor.6.Præsentis turbationis.Nunc si oportet contristari in varijs tentationib. Et æternæ consolationis,quia ecce nunc dies salutis.Et sic patet, ꝙ est vnum nunc quod pertinet ad morum sanctitatem.¶Quarto vero dico, ꝙ est vnum nunc quod pertinet ad mentis iniquitatem,hoc est dictu.ad D
statum & conditionem malorum.Mali.n.non respiciunt nisi nunc.i.vitam & prosperitatem præsentem. Nunquam.n.respiciunt tempus præteritum,quod perdiderũt,bona opera, quæ amiserunt magna scelera quæ commiserunt.Item nunq̄ respiciunt tempus futurum ad quod venerunt,bonum perēne,ꝙ amiserunt,pœnam æternam, quā meruerunt.Sed quid respiciunt? Certe illud nunc,hoc est dictu pręsens gaudiũ,ꝙ receperunt,mundi gloriam,quā conceperunt, bona terrena, quæ possederunt.Et breuiter isti videntur similes lynci,quæ nihil videt nisi præsens, quia.s.statim obliuiscitur quicquid videt ante vel retro.Itē de leone legitur.ꝙ collum habet inflexibile,ita ꝙ solum ante se pōt respicere,nisi forte vertatur tutum corpus.Sic vere multi sunt,qui non considerant de tēpore nunc & de mundi negocijs nisi præsens,quia.s.nunquā vertunt aīum suum ad pæterita vel futura,imo obliuioni penitus solent dare quicquid ante se fuit,aut post erit.Et tamē isti deberent aduertere,ꝙ sancta aīalia oculos habebant ante & retro,sicut dr̄ Apoc.4.& Eze.1. De isto ergo nunc.i.de præsenti statu,gloria & prosperitate potest dici illud Luc.6. Ve vobis,qui nunc ridetis,quia plorabitis,& flebitis vos.Vnde nota,ꝙ istud est vnum nunc

Ignorantiæ & obliuionis,
Resistentiæ & rebellionis,
Violentiæ & inuasionis,
Fraudulentiæ & deceptionis,
Inconstantiæ & deiectionis.

Dico ergo,ꝙ istud est vnũ nunc obliuionis & ignorantię,quia.s.mali nũc videntur esse cœci inquantũ.s.nunc nō videntur perpendere mala, q̄ imminent ipsis.Lu.19.Nunc aũt abscondita sunt hæc ab oculis tuis.Itē istud est vnũ nunc rebellionis & resistentiæ.1.Io.2.Nunc Antichristi facti sunt multi. Item istud est vnum nunc inuasionis & violentiæ,quia.s.alter rapit ab altero si sit potens.1.Re. 2.Nunc dabis mihi alioquin tollā vi.Itē istud est vuum nunc deceptionis & fraudulētiæ. Vnde Dalila legitur deceptorie dixisse Sansoni.Iud.16.Nunc indica mihi quo ligari debeas. Itē istud est vnũ nunc deiectionis & inconstantiæ,quia.s.gloria malorum non perseuerat.Vnde de Adā peccante dr̄ Ge. 3.Nũc ergo ne forte sumat de ligno vitæ, & viuat inęternũ, eijcite eũ de paradiso.Et Io.12.Nunc princeps huius mundi eijcietur foras.s.per mortē & dānationem æternā.Et sic ergo patet,quō istud aduerbiũ nunc diuersimode sumitur in scriptura.s.quantum spectat ad malorum iniquitatē,ad iustorũ, seu ad virtutũ sinceritatem,ad hoīum mortalitatem,ad ęternam diuinitatē.Sufficit.¶Sed si de isto nunc vis amplius dilatare,nota,ꝙ istud aduerbium nũc(quod est breuissima pars E
tpis)signat breuissimā vitā nostrā,quæ de tpe non habet nisi nunc.s.illud instans,quo præsentialiter viuimus. Secundũ .n.Senecam , quicquid de tempore transijt mors iam tenet. quod autem futurum est.vitam nondum habet. Quia nihil breuius,nihil incertius,nihil indurabilius vita nostra. Vnde dicit idem Seneca. Homo vitæ accommodatus est, non datus , & bene dicit accommodatus , quia non manet apud commodatarium,nisi quamdiu placuerit commodanti. Res autem data,perpetuo potest commodatario remanere. Sic vere homo vitæ dicitur accommodatus , & non datus quia ad voluntatem commodantis,scilicet Dei, nō ad suam apud vitam commoratur,& ideo ad beneplacitum reuocatur. Ideo bene dicitur Iacob. 4. Quæ autem est vita nostra

Vapor eſt ad modicum parens. Quod pulcherrime tractás
beatus Aug. dicit ſic. Vita (inquit) hæc vita dubia vita cęca,
vita erumnoſa. Hanc.n. humores fœdant, dolores extermi-
naut, ardores deſiccant, aera morbidant, eſcæ inflant ieiunia
macerant, ioci ſoluunt, triſtitiæ conſumunt, ſollicitudo coar
ctat, ſecuritas hebetat diuitiæ inflant, paupertas deijcit, inuē
tus extollit, ſenectus incuruat, infirmitas frangit, meror de-
premit, & poſt hæc oīa mors interimit, q̄ vniuerſis gaudijs fi
nē imponit, ita vt cum eſſe deſierint, nec fuiſſe putentur. Iſta
eſt ergo vita noſtra, quæ proprie dr̄ nunc, quia valde eſt trā-
ſitoria ſeu breuis. Ideo de iſta breuitate dr̄. 1. Modicū nunc
ſi oportet contriſtari. Ad quod facit verbum beati Augu. in
quodam ſermone. Vitæ inquit huius prolixitas, breuitas pôt
dici. Si.n. Adam adhuc viueret, & hodie moreretur, quid ei-
dem proficeret præterita longitudo? Eſt.n. de vita noſtra ſi-
cut de conſtellationib. quæ ſm̄ Mathematicos non durant
in eadem diſpoſitione niſi per vnum momentum ſeu p̄ vnū
inſtans. Ratio eſt euidens intuenti. Nam conſtellationes cō-
ſiderātur ex motu, ſitu & aſpectu ſtellarum erraticarum ſeu
planetarum ad ſtellas fixas, quorum.n.ſ. motus ſunt diuiſi &
varij, & q̄nque contrarij, ita ꝙ in eadem diſpoſitione nō ma
nent niſi per inſtans. Ideo cum continue moueantur, neceſſa
rio concluditur, ꝙ earum influentia, proprietas & conſtella
tio in inſtanti tranſeat & mutetur. Sic vere chariſſimi, vita
humana ex cōtrarijs motib. planetarum. i. ex contrarijs pro
prietatib. elementorum cōponitur, & ideo per vnum nūc &
per vnum præſens modicum durat. Semper.n. currit, & labi
tur, & tam in moralib. q̄ in naturalib. conditionib. continue
vertitur, & mutatur. Vt de tali nunc dicatur illud. Iob. 13.
Cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat
immutatio mea. Et ideo ſicut videmus, ꝙ nauta habens ven
tum proſperum quāto citius pôt properat ad portum, ſciēs,
ꝙ ventus mirabiliter eſt res dubia & incerta, eo ꝙ facillime
pôt mutari, ſic vere chariſſimi, quia ſcimus vētum labilis vi-
tæ noſtræ valde mutabilem, & incertū quodq; facillime mu
tatur de ſanitate in infirmitatē, de diuitijs ad paupertatē, de
iuuentute ad ſenectutē, de proſperitate ad aduerſitatē, & qd
deterius eſt, de vita ad mortē, debemus quādiu durat iſtud
nunc. i. quamdiu durat ſtatus merendi, per mare penitentiæ
properare, & iter virtutum continuare, vt ad portū ſalutis p̄
pęnitentiā valeamus applicare. Ideo cōſulit dn̄s per prophe
tam Iohelem 2. ca. Nunc conuertimini ad me in toto corde
veſtro, ī ieiunio, & fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra,
& non veſtimenta veſtra. In quibus verbis aduertendum eſt,
ꝙ breuitas huius vitæ debet nos inducere ad pęnitētiā faciē
dā celeriter feſtinando [Nunc inquit] Sagaciter ordinando
[Conuertimini ad me] Mentaliter cogitando vel cōuerten-
dn [In toto corde veſtro] Carnaliter affectando [In ieiunio]
Vocaliter lamētādo [Et fletu & planctu] ¶ Dico ergo, ꝙ bre
uitas huius vitæ debet nos inducere ad pęnitentiā faciendā
celeriter cum feſtinatione, quod oſtenditur, cum dr̄ [Nunc]
Res.n. debet fieri cito, cuius dilatio eſt periculoſa: vnde hō
intoxicatus ſtatim debet per theriacā remedium adhibere,
priuſq̄ per veneni malitiā perimatur. Homo ēt condemna-
tus ſtatim debet appellare, ne ſententia in rem iudicatā trā-
ſeat, & nō ſit locus amplius appellandi. Sic vere homo into-
xicatus per pct̄m mortale & per cōſequens ad pęnā cōdem-
natus æternā, ſtatim & ſine dilatione debet remedium appo
nere, & adhibere theriacā cōtritionis, & emittere appellatio
nem cōfeſſionis. Et ſic poterit ſententiā reuocare, & mortē
æternā vitare. Nūc ergo. Ideo docet ſcriptura Tho. 14. Nūc
ergo filij audite me. Iſtud tn̄ eſt cōtra multos, qui ſunt valde
tardi ad pęnitentiā, ſemper.n. procraſtinant pęnitere, ſimiles
cornici, quæ ſemper dicit Cras. Cras. ſperantes diu viuere,
& in fine vitā ſuā emēdare. Et tn̄ iſtis accidit ſicut gypſo ſeu
plaſtro, quod eſt talis cōditionis, ꝙ niſi ſtatim poſtquam eſt
diſtemperatum, in opere ponatur, ita fortiter induratur, ꝙ
nunquam pôt amplius operari. Sic vere homo diſtemperatꝰ
per contritionem vel per ſui ſtatus conſiderationem, niſi ci
to ponitur in opere per pœnitentiam & conuerſionem, faci
liter perit. Nam ſi diu moraretur per obſtinationem, ita per
malam conſuetudinem induraretur, ꝙ vix amplius ad bonū
aliquod applicaretur. Nunc ergo. i. celeriter eſt facienda. Vn
de apoſtolus, dum tempus habemꝰ, operemur bonum. ¶ Et
nota ſi vis, ꝙ breuitas huius vitæ, quæ per iſtud aduerbium
nunc, denotatur, habet generaliter multa, quæ inducere pn̄t
ad pœnitentiā celeriter peragēdam. Habet.n. pęnarum pau
citatem. 1. Pet. 1. Modicum nunc ſi oportet contriſtari in va
rijs tentationib. Virtutum quantitatē. 1. ad Cor. 13. Nunc aūt
manet fides, ſpes, charitas, tria hæc. Aīæ libertatē. Ro. 6. Nūc
autem liberati à pctō, ſerui facti iuſtitiæ &c. Bonorum vber-
tatem. Mat. 5. Beati, qui nunc eſuritis, quia ſaturabimini. bea
ti, qui nunc fletis &c. Fiat igitur pœnitentia celeriter cum fe
ſtinatione. ¶ Item debet fieri ſagaciter cum ordinatione vel G
cum diſcretione, quia.ſ. ad dn̄m debet fieri, nō ad mundum
[Conuertimini inquit ad me] Solſequium.n. ad nullam ſtel-
lam ſe conuertit præterquam ad ſolem, ſed ſolem ſequitur,
& ad eum aperitur, & ad ipſum continue inclinatur, & ideo
ſponſa ſolis & ſolſequium nuncupatur. Ferrum etiam nō ad
quemcunque pręcioſum lapidem ſe conuertit, ſed tm̄ ad ada
mantem & magnetem, qui ſunt lapides reconciliationis. Sic
chariſſimi, cor noſtrum & affectio noſtra non ad quæcunq;
delectabilia ſe debet conuertere, ſed tantummodo ad ſolē
iuſtitiæ Ieſum Chriſtum, qui lapis reconciliationis dr̄, quia
per ipſum peccator Deo patri mediante pęnitentia reconci
liatur. Iſtum.n. debet reſpicere per deuotionem. Ad iuſtum
ſe debet aperire per confeſſionem. Ad iuſtum ſe debet incli
nare & tendere per deſiderium & affectionem. Et ſic bene di
co ꝙ ipſe debet facere pęnitentiam ſagaciter.ſ. ipſam ad deū
referendo & ordinando, quod oſtenditur cum dicitur, Con
uertimini ad me, & ſalui eritis. Vnde Auguſt. ſuper Pſalmos.
Conuertere ad dominū, quia ab eo recedēdo frigeſcis, acce
dendo ferueſcis, recedēdo tenebreſcis, accedēdo ſplēdeſcis.
A quo.n. habes, vt ſis, ab ipſo habes, vt bene ſis. Fiat ergo pœ
niteutia ſagaciter cum diſcretione [Conuertimini ad me in-
quit] q.d. non ad alium, q̄ ad Deum. Io. 16. Nunc vado ad eū,
qui me miſit. Et Io. 17. Nunc aūt ad te venio. Quod nō faciūt
hypocritæ, qui ſe non conuertunt ad Deum, ſed ad mundū,
quia.ſ. pęnitentia ſuā faciunt non ad gloriam Dei, ſed ad va-
nitatē mundi, iuxta illud Oſee. 5. Nunc fornicata eſt effraim
.ſ. Deum dimittendo, & ad mundum ſe conuertendo. ¶ Item
debet fieri pœnitentia mentaliter cum contritione [In toto
inquit corde veſtro] Sicut.n. ſpecies amaræ ſunt (vt cōiter)
magis medicinales, q̄ dulces, ſicut patet de aloe & de myr-
rha, ſic vere amara & doloroſa cordis contritio valde medi
cinalis eſt. In toto ergo corde veſtro. Vnde Iohel. 2. Scindi-
te corda veſtra, & non veſtimenta veſtra. Apes.n. ſm̄ Ambr.
& Plinium, liniunt in æſtate oſtia domorum ſuarum ſuccis
amaris. Sic vere oſtium aīæ. i. cor, per quod bona.ſ. vel mala
intrat cogitatio, debemus linire ſuccis amaris. i. amaritudi-
ne contritionis, doloris pariter & timoris. Eſai. 33. Cor tuū
meditabitur timorem. Vt.n. dicit Chryſo. li. de cōpunctione
cordis. Contritio eſt humiliati cordis vera cōpunctio, maxi
ma agere, humilia loqui, iuſta operari, & ſuper pct̄is timere,
& tremere [In toto corde veſtro inquit] Eccl. 39. Nunc in oī
corde & ore collaudate, & benedicite nomē dn̄i. Quod eſt
contra illos, qui non in toto corde ſuo Deū colunt, imo cū
iſto nunc cor ſuum ad mundū diuidunt & extendunt. Oſeæ.
10. Diuiſum eſt cor eorum, nūc iteribunt. Fiat igitur pęnitē- H
tia mentaliter cum cōtritione. ¶ Item debet fieri realiter cū
afflictione [In ieiunio inquit] Ieiunare.n. debemus & reali-
ter abſtinere, & ab illicitis.ſ. à pct̄is, & à licitis.ſ. à cibis. A pec
catis.n. debemus ieiunare, quia ſecundum Innocē. in ſermo.
Mangnum & ſalutare ieiunium eſt à vitijs abſtinere. Hoc eſt
n. magnum ieiuniū quod diſſoluit colligationes impietatis,
ſoluit faſciculos deprimentes. A cibis ēt abſtinere debemus,
quia ad hoc monet natura, dicta figura, docet ſcriptura [Na-
tura] Ieiunāt.n. aīalia, quando vident ſe nimium repleta, ſi-
cut dr̄, de leone & lupo, ꝙ quandoque ieiunēt per tres dies.
Quia re vera ſi vitijs & peccatis nos repletos ſentimus, vt ſa
nemur, per abſtinentiam ieiunare debemus. Ad quod facit fi
gura; quia.ſ. Moyſes, Helias, & Chriſtus ieiunauerunt, vt eo-
rum exemplo nos ieiunare docerēt. Item hoc docet ſcriptu
ra, quia prima inhibitio, quæ fuit de ieiunio, facta fuit paren
tibus in paradiſo. Vnde de ligno ſcientiæ boni & mali ne co-
medas. Ge. 2. Et ideo merito debemus ieiunare, quia re vera
ieiunium valet ad bona omnia procuranda, & ad mala om-
nia extirpanda. Ideo Innocent. ibi dicit, ꝙ ieiunium valet ad
iram placandam, ad veniam impetrandam, ad nequitiam
extirpandam, ad pœnam vitandam, ad munditiam reti-
nendam,

nendã,ad ignorantiam excludendã,ad victoriã consequendã,ad gratiã obtinẽdã,q̃ oia exemplificat idẽ Inno. per historiã,exẽpla sacræ scripturæ Fiat ergo pnia realiter,& cũ afflictione.In ieiunio inquit.2.ad Cor.6.Ecce nunc dies salutis. Sequitur.In oib exhibeamus nos tanq̃ Dei ministros,in multa patientia,in laborib.in ieiunijs &c.¶Itẽ debet fieri cũ vocis emissione[Fletu inquit & planctu[Penitens.n.debet esse sicut colũba,q̃ ꝑ cantu gemitũ reddit.Quia verę nobis in isto tpe non debet esse cantus solatij vel canoris, sed gemitus tristitiæ vel mœroris.Psa.Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectũ meum,lachrymis meis stratum meũ rigabo[Fletu inquit & planctu]Fletus.n.& lachrymatio est lixiuium,quod maculas peccatorum abstergit.Vnde Chryso. exponẽs illud Psa.Fuerunt mihi lachrymæ meę &c.dicit sic Fletus inquit cib.est aiarum corrobora io sensuum,ablatio peccatorum refectio mentium,lauacrum culparũ. De voce ergo cõfessionis & cõpunctionis,orationis,deuotionis, quæ debet fieri in isto nunc,dici põt illud 1.Mach.4. Et nunc clamemus in cęlũ,& miserebitur nostri deus noster.Ista sunt ergo quinq; bona,q̃ nos inducũt ad pœnitentiam in huius vitæ breuitate.f.fletus emissio,carnis afflictio,mentis cõtritio, sagax discretio,velox executio.

Nunquam

Cũ nunquã sit aduerbiũ fortiter negatiuum,nota,ꝙ nunq̃ pertinet ad deũ, A ad iustum,& ad impium. Deus enim in scriptura habere vnũ nunquam reperitur,quod.

Punit noxios,
Iuuat anxios,
Docet inscios,
Laudat socios.

Primo ergo dico,ꝙ est vnum nunq̃ Dei,qđ punit noxios,& est iustitia. Ista.n.nunq̃ parcit peccatorib.obstinatis,& decedentib.in peccato.Vñ Mat.7.de dãnatis dicit Christus,Tunc inquit(s.in iudicio cõfitebor illis,quia nunq̃ noui vos.discedite a me operarij iniquitatis.¶Nunq̃ Dei,qđ iuuat anxios,est clementia seu misericordia,de quo dicitur.2.Mac.6.Nunquã q̃dem Deus à nobis misericordiã suam amouet,corripiens vero in aduersis populũ suum non derelinquit.¶Nunquã Dei, ꝙ docet nescios vel inscios,est scia vel sapientia,de quo dr̃ Ioã.7.quod Christo prædicãte,audientes dixerunt.Nunq̃ sic locutus est hõ.¶Nunq̃ Dei,qđ laudat filios seu socios,est amicitia. Et sic dicitur de pueris Christum laudantibus & à principibus sacerdotum redargutis Matt.21.ꝙ Christus ipsos laudauit, dicens.Nunq̃ legistis,ꝙ ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem?Deus ergo habet suam negatiuam,& suũ nũquam.¶Secundo dico,quod iustus etiam habet suum nunq̃. Et sic dico,quod iustus nunquam

Corrumpitur luxuriæ fœce,
Extinguitur superbiæ nece,
Accenditur pecuniæ face,
Attingitur seuitiæ falce,

Dico,qđ iustus luxuriæ fęce nunq̃ corrũpitũ dicens Thob.3.cũ Sara. Nunquam concupiui virum,& mundam seruaui animam meam ab omni concupiscentia.Nunquam ludentibus miscui neq; his,qui in leuitate ambulant participem me præbui. Viro vero casto dr̃ Tho. 4.Præter vxorem tuam nunq̃ patiaris crimen scire.Itẽ dico, ꝙ iustus nece superbiæ nunquã extinguitur,iuxta illud Tho. 4.Superbiam in sensu tuo nunq̃ dominari permittas. ¶Item iustus pecuniæ face nunq̃ succenditur.Vnde Thob.5. dicebat illa vxor Thobiæ de filio suo.Nunquã fuisset ipsa pecunia,propter quam misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum.¶Item iustus falce seuitiæ nunquã attingitur, sicut serui Dauid dicebant de seruis Nabal.Nunq̃ eis molesti &c. Iustus igitur habet suum nunquam.¶Sed tertio dico, quod impius habet suum nunquã.Et sic dico,ꝙ impius nunquam

Satiatur,sed semper famescit,
Fœcundatur,immo sterilescit,
Quietatur,imo plus tumescit.

Dico igitur,qđ impius nunquam satiatur,& hoc facit ardoris cupiditas.Prou.30.Ignis autem nunquam dicit sufficit.Item dico,quod impij nunq̃ fęcundantur.s.bonis operib. & virtutib.& hoc facit vrgens iniquitas.Vnde peccator est illa sterilis ficulnea cui maledixit Christus,dicens Mat.21.Fructus ex te nunq̃ nascatur.Itẽ dico,ꝙ impius nunq̃ quietatur, & hoc facit inuidia prauitas.Vnde ille frater, qui inuidebat fratri suo honorifice recepto,dixit patri Luc.15.Ecce inquit tot annis seruiui tibi,& nunquam mandatum tuum præteriui,& nunquã dedisti mihi hædum,vt cum amicis meis epularer.Et sic dico,quod nunquã potest diuersimode dici scilicet de Deo,de iusto,& impio. Vide supra de titulo non & neque & aliis negatiuis.

Nunquid

Nota,ꝙ istud aduerbiũ interrogandi nũquid semper denotat aliquam querelam & conquestionem factam.s.ad maiorem veri affirmationem vel ad alicuius falsi, denegationem. Et quia in scriptura aliquando loquitur Deus,aliquando iustus,aliquando impius, possum dicere, ꝙ ista interrogatio nunquid ad istos tres modos loquendi refertur vt communiter in scripturis.¶Primo ergo dicamus, ꝙ nunquid quandoq; refertur ad Deum loquentem. Constat.n.ꝙ Deus in scriptura multum vtitur isto aduerbio nunquid.Et hoc certe facit,scilicet

Stultos arguendo,
Doctos instruendo,
Iustos cõmendãdo,
Sese præferendo,
Seua detestando,vel
Vana reprimendo.

Dicã ergo,ꝙ Deus per nunquid solet stultos arguere. Constat.n. ꝙ Deus per nunquid arguit fatuos de ignorantia,de impotentia,de iniustitia, de inconstantia. De ignorantia dico.Et sic dicit Iob.39.Nunquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi si nosti, in qua via habitet lux, & tenebrarum quis locus est?Sequitur. Nunquid nosti ordinem cęli,& pones rõnem eiꝰ in terra?Et Iob.37.Nũquid nosti semitas nubiũ,magnas & perfectas scientias? ac si diceret. Non Itẽ stultũ arguit de impotẽtia, dicens Iob.38.Nunquid coniungere poteris micantes stellas pleiades?Nunquid mittes fulgura,& ibunt,& reuertentia dicent tibi,assumus?Nũquid tenuisti cõcutiens extrema terræ?quasi diceret. Ista nõ pertinent ad potentiam mortalem. Item arguit stultum de iniustitia,dicens.s.Eze.18. Nunquid viæ meæ non sunt ęquę domus Israel,& nõ magis viæ vestræ prauæ sunt?Et Michee. 3.dr̃. Nunquid vestrum est scire iudicum,qui diligitis malũ, & odio habetis bonum?ac si dicat non. Item arguit stultum de inconstantia,dicens Hie.22.Nunquid vas fictile, atq; cõtritum vir iste?Nunquid vas absq; oĩ voluptate? Patet ergo, quomodo per nunquid solet Deus stultos arguere. ¶Itẽ dico,ꝙ Deus per nũquid solet bonos instruere.Et sic certe dico,ꝙ Deus ꝑ nunquid instruit hoiem qualiter debeat ieiunare,erogare,gubernare,adorare. Dico,ꝙ Deus per nunquid docet hoiem qualiter debeat ieiunare,dicens Esa 38. Nunquid tale est ieiunium quod clegi affligere hoiem per diem animam suam nunquid contorquere quasi circulum caput suum,& saccũ,& cinerem sternere? Nunquid istud vocabis ieiunium,& diem acceptabilẽ domino?Nonne hoc est magis ieiuniũ,qđ elegi, dissolue colligationes impietatis,solue fasciculos deprimentes,dimitte eos qui confracti sunt liberos? & omne onus dirũpe,frange esurienti panem tuum &c. Vide ibi.Item dico,ꝙ Deus per nunquid docet hoiem qualiter debeat erogare.s.Eleemosynã.Et sic certe Chr̃s in Euangelio dicit Lu.11.Quis (inquit)ex vobis patrem petit panẽ nunquid lapidem dabit illi?aut piscem,nunquid ꝑ pisce serpentem dabit illi?aut si petierit ouum,nunquid porriget ei scorpionem?q.d.non.Sequitur.Ergo si vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filijs &c.Item dico , quod Deus per nunquid docet hominem qualiter debeat gubernare.Et sic dicitur Lu.6.Nunquid potest cæcus cæcũ ducere? nõne ambo in foueam cadunt?q.d.sic,propter defectum regiminis. Item dico,qđ Deus per nũquid docet hoiem quid & qualiter debeat adorare.Et sic docet.4.Reg.1.adorare vnũ Deũ & omnem idololatriam euitare dicens . Nunquid non est Deus in Israel,vt eatis ad cõsulendum deum Acharon? &c. Sic ergo patet,qualiter per nunquid solet Deus bonos instruere.¶Item dico,qđ per nunquid solet Deus sanctos extollere.Et sic certe dicit Deus Iob.1.Nunquid considerasti seruum meum Iob,quod non sit ei similis in terra?Item per nunquid solet Deus se magnum dicere.Et sic certe dico,qđ ipse præfert & præponit scilicet

Suã
Potentiam insuperabilem,
Clementiam inæstimabilem,
Iustitiam inuariabilem,
Scientiam indeceptibilem,
munditiam immaculabilem.

Dico ergo,ꝙ per nunquid ipse prefert suam insuperabilem potentiã dicẽs Iob.39.Nũquid volet Rhinoceros seruire tibi?Nunquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius?Et ibidem nunquid prębebis equo fortitudinem? Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila?q.d.sic,omnia ista fient per potentiam meã,

Item

Item per nunquid præfert ſuam ineſtimabilem clementiam, dicens. Eſa. 49. Nunquid obliuiſci pōt mulier infantem ſuū, vt non miſereatur filio vteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui. Item per nunquid ipſe præfert ſuam irrefragabilem iuſtitiam, di cs. ſ. illu d Micheę. 6. Nunquid iuſtificabo ſtateram impiam? dicit dominus. q. d. non. Item per nunquid ipſe commendat, & extollit ſuā indeceptibilē ſcientiam. Et ſic dicit illa prædicta Iob. 37. Nunquid noſti ſemitas nubium, magnas & perfectas ſcientias? nunquid ſcis qn̄ præceperit Deus pluuijs? Et. 38. Nunquid ingreſſus es theſauros niuis, & grandinis? Nunquid apertæ ſunt tibi portæ mortis? Nunquid conſideraſti latitudinem terræ? indica mihi, ſi noſti in qua via habitat lux. Nunquid noſti ordinem cęli, & pones rationem eius in terram? q. d. Hæc oīa ſunt mihi nota. Itē dico, ꝙ ipſe per nunquid perfert, & extollit ſuam immaculabilem munditiam. Et inde eſt, ꝙ ipſe dicit in Pſalmo. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorū potabo? Et ſic ergo patet, quomodo per nunquid ſolet Deꝰ ſe magnum dicere. Item dico, ꝙ per nunquid ſolet Deus ſeua deteſtari, vel vana reprimere. Et ſic certe videtur, ꝙ per nunquid ipſe arguit, & reprimit præſumptionē omnium fatuorum, qui. ſ. plus ſe iactant poſſe, & ſapere q̃ oporteat. Vnde Iob. 49. ipſe dicit. Nunquid per ſapiētiam tuam plumeſcit accipiter; Et Iob. 39. Nunquid noſti tempus partus ibicum? nunquid produces luciferum in tempore ſuo? quia iſta non ſpectant ad hoiem. Et Iob. 15. Nunquid primus homo tu natus es? nunquid conſilium Dei audiſti? Et idem. 16. Nunquid habebunt finem verba ventoſa? Sic igitur patet, qūo iſta in-

D terrogatio nunquid, aliqn̄ ſpectat ad Deum loquentē. ¶ Secūdo principaliter dico, ꝙ aliqn̄ ſpectat ad iuſtum quærentem. Iuſtus. n. per nunquid facit quærimonias ſuas ſcilicet de

Deo,
Proximo,
Seipſo,
Impio.

Et ſic dico, ꝙ iuſtus per nunquid quærit, & interrogat de. Dei pietate cur bonis non ſuccurrit, de dei poteſtate cur maculis non occurrit, de Dei æquitate cur iuſte non percurrit, de Dei claritate cur palam non diſcurrit. ¶ Quærit dico de Dei pietate quare bonis tardat ſuccurrere. Et ſic dr̄ in Pſal. Nunquid in ęternū iraſceris nobis, aut extēdes iram tuam à generatione in generationē? Et alibi Nunquid inæternum proijciet Deus, aut continebit in ira ſua miſericordiam ſuam? Et alibi. Nunquid in fluminibus iratus es dn̄e, aut in mari indignatio tua? Item quærit de Dei poteſtate quare tardat malis occurrere. Eſa. 51. Nunquid nō percuſſiſti ſuperbū, vulneraſti draconem? Itē quærit de Dei iuſticia, & æquitate, quare cauſas tardat diſcutere, ſeu diſcernere. Et ſic dicit in Pſal. Nunquid adhæret tibi ſedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto? Et Iob. 10. Nunquid tibi bonum videtur ſi calumnieris, & opprimas me, & cōſiliū impiorum adiuues? Item quęrit de dei claritate quare tardat vera oſtendere dicens illud Pſam. Nunquid cognoſcētur in tenebris mirabilia tua, & iuſtitia tua in terra obliuionis? Sic ergo dico, ꝙ iuſtus per nunquid quærit de Deo. ¶ Deinde dico, ꝙ iuſtus per nunquid quærit de ꝓximo. Et ſic dico, ꝙ ipſe quærit de proximo, ipſum excuſando de turbulentia ſeu impatiētia, de incōſtantia, de impatientia, & ignorantia. ¶ Dico ergo, ꝙ iuſtus per nunquid proximū excuſat. Et hoc primo de turbulentia ſeu impatientia, dicēs. ſ. Iob. 6. Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam, vel mugiet bos cū ante præſepe plenum ſteterit. q. d. non. Item de inconſtantia, dicens. ſ. illud Iaco. 3. Nunquid fons emanat dulcem, & amarā aquā? q. d. nō, imo ſemper perſeuerat in vna emanatione. Itē de impotentia omnes dicent. ſ. illud. 1. ad Corin. 12. Nunq d omnes ſunt virtutes? nunquid omnes habent gratiam ſanitatum? q. d. non omnes poſſunt habere vel eſſe. Item de ignorātia, dicens. ſ. illud ibidem. Nunquid omnes Apoſtoli? nunquid oēs ꝓphetæ? nunquid oēs doctores? nunquid omnes linguas loquuntur? nunquid omnes interpretātur? q. d. non eſt poſſibile. Patet ergo, ꝙ iuſtus per nunquid quærit de proximo ipſum. ſ. excuſando. ¶ Deniq; dico, ꝙ iuſtus per nunquid quærit de ſeipſo. Et ſic certe quærit, imo cōqueritur, dicendo nūquid de breuitate vitę, de mentis cęcitate, de mundi calamitate, de fratrum fallacitate. De vitæ breuitate dicit illud Iob 10. Nunquid non paucitas dierum meorū finietur breui? &c. Item de mentis cęcitate, dicens. ſ. illud. 2. Regū. 19. Nunquid vigent ſenſus mei ad diſcernendū? q. d. non. Itē de mundi calamitate, ſeu aduerſitate, dicens. ſ. illud Iob. 7. Nunquid mare ſum ego, aut cetus, quia circundediſti me carcere? Itē de fratrum fallacitate, dicēs de fraterna charitate, vel fida ſocietate illud Amos. 3. Nunquid ambulabunt duo pariter. ſ. in vera fraternitate & ſocietate. q. d. non. Et ſic dico, ꝙ iuſtus ꝑ nunquid quærit de ſeipſo. ¶ Inſuper quærit iuſtus per nunquid de impio. Et ſic dico, ꝙ pro certo ipſe quærit qualiter ſolet

Vana ſapere,
Falſa dicere,
Fęde viuere,
Veſtes tingere,
Deum ſpernere,
Lites facere,
Pænas luere.

Dico ergo, ꝙ iuſtus quærendo de ipſo oſtendit per nūquid qualiter ſolet vana ſapere, dicens. Ezec. 13. Nūquid nō viſionem caſſam vidiſtis? Item qualiter ſolet vana ſeu falſa dicere Ezech. 21. Nunquid non parabolas loquitur iſte? Item qualiter ſolet fęde viuere. ſ. luxurioſe & immunde. Hier. 3. Nunquid non polluta, & contaminata erit mulier illa? Item qualiter ſolet veſtes tingere. i. vane & ſuperflue ſe veſtire. Hie. 12. Nunquid auis diſcolor hęreditas mea mihi? Nunquid auis tincta per totū? Item qualiter ſolet Deum ſpernere. Eſa. 7. Nunquid parū vobis eſt moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis, & deo meo? Itē qualiter ſolet lites facere Prouer. 6. Nunquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo?. i. nunquid pōt impius iram ſuā celare, ita vt non prodeant inde lites & guerræ? ac ſi diceret non. Itē qualiter ſolet pęnas luere. ſ. finaliter in inferno. Hie. 13. Nunquid non dolores apprehenderunt te quaſi mulierē parturientem? Sic igitur patet, quomodo per nunquid iuſtus interrogat de impio, de ſeipſo, de proximo, & de Deo. Et ſic dico, quod nunquid quandoque ſpectat ad iuſtu m quærentem. ¶ Tertio dico, quòd quandoque nunquid ſpectat ad impium vana dicentem. Vnde nota, quod mali deriſorie per nunquid faciunt interrogationes ſuas, ſcilicet.

Iuſtos deridendo,
Bonos arguendo,
Vera denegando,
Mala allegando,
Superba iactando.

Solent (dico) impij per nunquid bonis inſultare, ſicut illi, q Chriſto dicebant Ioā. 8. Nunquid tu maior es patre noſtro Abrahā? quaſi dicerent, non. Et illud Io. 9. Nunquid, & vos vultis diſcipuli eius fieri? Itē ſolet per nūquid doctos infeſtare, dicendo. ſ. vere credentibus illud Ioā. 7. Nunquid & vos ſeducti eſtis; Item ſolent vera conculcare, ſeu vero repugnare, dicendo ſcilicet illud Ioann. 4. Nunquid à Galilea venit Chriſtus? quaſi dicat, non cuius tamen contrarium erat verum. Item ſolent per nunquid malos allegare, dicendo ſcilicet illud Ioan. 7. Nunquid aliquis ex principibus credidit in eum? Item ſolent per nunquid ſuperbè ſe iactare, dicendo ſcilicet Amos. 6. Nūquid in fortitudine noſtra aſſumpſimus nobis cornua? quaſi dicerent, ſic. Et ſic patet, quomodo per nunquid quærit impius, quærit iuſtus, & quærit Deus.

Nuptiæ

Nuptiæ Nota, quòd nuptiæ nihil aliud ſunt, quam ſolennitates, ſeu conuiuia, quæ ſolent fieri in coniunctione viri, & mulieris. Et poſſunt breuiter deſignare omne illud, in quo ſocietas, ſeu coniugum ſolennitas reperitur. Notemus igitur, quod in ſcriptura inueniuntur quinque genera nuptiarum, videlicet A

Nuptię:
- Corporales,
- Temporales,
- Criminales,
- Virtuales,
- Supernales.

Primæ nuptiæ ſignificant coniugum ſocietatem, de quibus dicitur. 1. ad Corin. 7. Si non continent, nubant, melius enim eſt nubere quam vri. Iſtæ n. nuptiæ ſunt hominibus conceſſæ ad peccatum vitandū, ad ſimul habitandum, ad mundum propagandum. Dico ad peccatum vitandum. Ideo conſulit Apoſtolus propter periculum fornicationis, ꝙ iuuenes mulieres nubāt. 1. ad Timo. 5. Volo autem iuniores nubere. Dico etiam ad ſimul habitandum, q̃a. ſ. per nuptias duarum perſonarum, multę alię perſonę ſimul ligantur, ſociantur, & per amorem vniuntur. Vnde Gene. 29. Vocatis multis amicorum turbis ad conuiuiū, fecit nuptias. Dico inſuper ad mundum propagādum. Et ideo Apoſtolus reprehendit illos, qui ꝓhibent nubere, & abſtinere à cibis. 1. ad Timo. 4. Secundę nuptię ſignant mundanam proſperitatem. In iſtis. n. nuptiis ſcilicet in mundi proſperitate homo rectè ſibi deſponſat mundum, & mundi negocia iuxta illud. 1. ad Corin. 7. Quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi. Et iſtas nuptias pro certo concomitatur

Contagium carnalitatis,

De carnalitate. n. dicitur

Flagitium

Flagitium cupiditatis,
Supplicium pęnaliris.

Sap.14.Neq; nuptias mundas iam cuſtodiunt. De cupiditate,ſeu rapacitate poteſt dici illud Iudicum. 14. Vocaſtis nos ad nuptias,vt ſpoliaretis nos. De pęnalitate vero dr̃. 1.Machab.9.ꝙ filij Iambri faciebant nuptias,ſed dum eſſent in ſuo ſolatio,& gaudio,occiſi ſunt,& depopulati,ita ꝙ ſicut dr̃ ibidem,conuerſæ ſunt nuptiæ in luctum. ¶ Tertiæ nuptiæ ſignant mentalem iniquitatem. Iſtæ ſunt.n.quædam improbæ nuptiæ,quando.ſ.aīa relicto Deo, per peccati conſenſum diabolo copulatur, & cum ipſo coniungitur, & ligatur. Et de hoc dicitur Marc.10.Si vxor dimiſerit virum ſuum,& alii nupſerit,męchatu .Et ſi uis dilata ſicut ſupra.§.præcedenti. ¶ Quartæ nuptiæ ſignant moralem cōmunitatem. Et ſic nu-
B ptiæ ſignant illam coniunctionem, qua coniungitur aīa cum Deo per gratiam,& charitatem, vel per fidem & vnitatē,vel illam,qua coniungitur quis cum Eccleſia per promotionem & dignitatem.In iſtis nuptijs aīa eſt ſponſa,Chriſtus eſt ſponſus,vel homo eſt ſponſus,& Eccleſia ſponſa.Inuitati ad iſtas nuptias ſunt oēs ad fidem vocati, vel oēs in eccleſia promoti.Sicut.n.dicitur Mat.22.Simile eſt regum cęlorum homini regi,q fecit nuptias filio ſuo. Et de iſtis poſſumus dicere, ꝙ inuitatus ad iſtas nuptias habere debet quatuor videlicet

Cibum parciſſimnm,
Locum baſſiſſimum,
Habitum mundiſſimum,
Affectum promptiſſimum.

Dico cibum parciſſimum, quia vere in nuptijs ſpiritūalibus.i. in coniugio aīę, & Eccleſiæ pœnitentia debet eſſe cibus noſter,quod figuratū eſt Io.2.vbi in nuptiis vbi erat Ieſus ipſe præcepit ſex hydrias aqua compleri, & conuiuas exinde repleri,& ſatiari.Aqua.n.eſt pœnitentia,quæ crimina lauat. ſex hydriæ ſunt ſex partes hominis, quæ in iſtis nuptijs aqua pęnitentiæ ſunt implendæ,videlicet cor,quod implendum eſt aqua contritionis, os, quod eſt implendum dum aqua confeſſionis, manus,quæ ſunt implendæ aqua bonæ operationis,venter,qui eſt implendus aqua partialis refectionis,corpus,quod eſt implendum,aqua aſpera reſtrictionis.Sic iſta aqua in vinū mutabitur,inquantum.ſ.amara pœnitentia in conſolationem æternam finaliter cōuertet. Ideo bene dr̃ Io.2.Nuptię factæ ſunt in Chana Galileæ,& erat mater Ieſu ibi.Mater.n.Ieſu Maria ſignat amaritudinem pœnitentiæ. Habeamus ergo in iſtis nuptijs cibum parciſſimum. ¶ Itē dico,ꝙ in iſtis nuptijs tenere debemus locum baſſiſſimum.ſ.gradum & ſtatum humilitatis.Luc.14.Cum inuitatus fueris ad nuptias,non diſcumbes in primo loco. Sequitur. Sed cum vocatus fueris, vade, & recūbe in nouiſſimo loco, vt veniens,qui inuitauit te, dicat tibi. Amice, aſcende ſuperius,& erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus. Vbi,nota,ꝙ tales humiles conſequūtur diuinum amorem. [Amice inquit.]Aſſequūtur ſupernum honorē.[Aſcēde inquit.]Amplectuntur externum fauorem.[Erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus.]Item dico, ꝙ in iſtis nuptijs nos debemus habere habitum honeſtiſſimum ſeu mundiſſimum, quia proculdubio ſicut dr̃ Marc. 22. ille de nuptiis regalibus meruit eijci quia vere illi qui non habent habitum honeſtæ cōuerſationis, non merentur eſſe in nuptiis diuinæ gratiæ ſeu eccleſiaſticæ couerſationis. Et ideo multis poteſt hodie dici,ſicut illi dr̃ Matt.22.Amice,qūo huc intraſti.?Item dico,ꝙ in iſtis nuptijs nos debemus habere affectum paratiſſimum ſeu prōptiſſimum.ſ.ad Deo ſeruiendum,miniſtrandum,& obediendum,quia ſicut dicitur Matt.25.ſolum illæ virgines,quæ paratæ erant, intrauerunt cum ſponſo ad nuptias.Sed heu chariſſimi hodie conuiuæ in nuptiis Eccleſiæ non vident iſtas quatuor conditiones habere.Ecce enim hodie impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentibus,ſed vbi eſt hodie, qui habeat pęnitētiæ aſperitatem,ſubiacentiæ humilitatem,apparentiæ ſanctitudinem,obedientiæ promptitudinē?Quis eſt ille,qui hodie velit recumbere in nouiſſimo loco, qui velit pęnitentiam facere,qui veſtem velit honeſtæ conuerſationis habere, qui velit ad obediendum, & miniſtrandum ſe promptum dn̄o exhibere?Proculdubio pauci,& ideo timendum,eſt ꝙ illi,qui aliter faciunt, de iſtis nuptijs finaliter eijcientur, & in tene-
C bras exteriores,vbi eſt fletus,& ſtridor dentium,reponetur. Et ſic verificabitur in eis illud.1.Mach.9. Conuerſæ ſunt nuptiæ in luctū.Signant ergo nuptiæ moralem cōitatē.¶ Quintæ nuptię ſignant æternam fęlicitatem. Iſtę.n.ſunt nuptiæ paradiſi,vbi Deus eſt ſponſus,& anima eſt ſponſa.vel vbi Chriſtus eſt ſponſus,& beata virgo ſpōſa.Iuxta illud.1.Cor.7.Si nupſerit virgo non peccat.Et Apo.19.Vxor agni parauit ſe ſ.ad veniendū ad nuptias.Et nota,quod iſtæ nuptiæ ſunt

Glorioſæ propter fercullorum plenitudinem,
Gratioſæ propter perſonarum ſanctitudinem,
Copioſæ propter conuiuarum multitudinem.

Sunt(dico)Iſtæ nuptiæ glorioſę.vnde.1.Mac.10.dr̃,ꝙ Demetrius fecit nuptias filiæ ſuæ ſicut rex in gloria magna. Et Heſter.2.dr̃,ꝙ Aſſuerus iuſſit ꝑparari conuiuiū magnificū ꝑ cōiunctione & nuptijs Heſter.Itē ſunt gratioſæ,quia ſolæ virgines.i.ſolæ puræ ꝑſonæ & ſanctę ibi admittunt,ſicut de prudentib.virginib.oleū & lāpades,i.bonā intentionē & bonā operationē habentib.dr̃ Mat.25.Quæ paratæ erant intrauerunt ad nuptias.Itē iſtę ſunt copioſę.qa ibi eſt multitudo hominū & Angelorū.Vn̄ Mat.22. Impletæ ſunt nuptiæ diſcūbētib.De talib.ergo nuptijs gaudēdo dicūt beati illud Apo. 19.Gaudeamus & exultemus,& demus gloriā Deo,qa venerunt nuptiæ.Et ſequit̄.Beati,qui ad cæna nuptiarū agni vocati ſunt.Et ſic igit̄ paret,qđ in ſcriptura inueniuntur quinque genera nuptiarū.Sufficit.Vide infra de vxore.

Nutrire.Nutrix.

Nota,ꝙ ſicut ſunt plura aīalia,ſic multa ſunt genera nutrimentorū.Vnde ſm Ariſt.lib.1.aīalium quædam ſunt aīalia,quæ nutriuntur carnib.vt leo & lupus:quædam graminibus,vt bos & ceruus:quædā proprijs guſtabilib.vt apes melle,muſcæ,araneæ humore.Sic ſpūaliter loquēdo multa poſſunt inuenire in genere ſpūaliū nutrimentorū,quib.ſ.affect⁹ hoīum nutriunt tā in bono,q̄ in malo.In bono.n.nutiunt q̄dam carnib.Chriſti & martyrū,per paſſionum ſuarū cōſiderationem,ſicut ſunt leones.i.viri alti & contēplatiui.Iob.31. Quis det de carnib.eius,vt ſaturemur?Et Io.6.Caro mea vere eſt cib.quidam graminib.ſcientiarum per ſtudium & lectionem,ſicut ſunt boues.i.laborioſi prædicatores & doctores,& boni actiui:quidam guſtabilib.gratiarum per meditationem & deuotionem,ſicut ſunt apes.i. boni religioſi,æternæ dulcedinis guſtatiui.Omnes enim boni quocunque nomine cenſeantur,habent ſua ſpiritualia nutrimenta, quib.vitam gratiæ nutriunt,atque fouent,& quib. à Deo ſpūaliter nutriuntur,& in ſtatu gratiæ vegetantur.Vnde Eſa.49. Erūt reges nutritij tui,& reginæ nutrices tuæ. Arbor.n.in terra, vel in aqua plantata,ſurſum ſurgit & recipit nutrimentū,ita quod plantula paulatim magna efficitur,& verſus cęlum ſuperius inaltatur.Sic homo à Deo vel ab Eccleſia in qua per fidem debet eſſe plantatus,ſpiritualia nutrimenta recipit,ita quod per cumulum perfectionis in altitudinem magnā creſcit.Vt ſic de quolibet viro iuſto poſſit dici illud Ezech.31. Aquæ nutrierunt illum,abyſſus exaltauit eum.In quib. verbis aduerte,quod boni nutrimento triplici nutriuntur,videlicet ſpirituali temporali,ſupernali.Primum pertinet ad moralem vtilitatem[Aquæ]Secundum pertinet ad carnalē neceſſitatem[Nutrierunt inquit] Tertium pertinet ad finalem fœlicitatem.[Abyſſus inquit exaltauit eum. ¶ Primo ergo dico,quod boni nutriuntur ſpiritualiter interius.Et hoc oñditur,cum dr̃.[Aquæ]Per aquas enim intelliguntur omnia ſpiritualia nutrimenta,ſicut eſt nutrimentum ſcientiæ & lectionis,gratiæ & deuotionis,amoris,& dilectionis, ſplendoris & contemplationis.Iſtæ ſunt enim quædam aquæ ſpirituales,quibus anima vegetatur,quibus vita ſpiritualiter cōtinuatur,& quibus animæ moralis quantitas augmentatur. Vnde Eſa.44.Plantauit pinum,quam pluuia nutriuit, & facta eſt hominibus in focum.Vbi aduerte,quod ad hoc,quod anima poſſit vel gratia vel ſcientia ſpiritualiter nutriri, tria ſunt neceſſaria ſcilicet

Vigor radicatiuus,
Humor vegetatiuus,
Calor augmentatiuus.

Sic vere ad hoc, quod homo poſſit ſpiritualiter nutriri, neceſſaria ſunt,tenor firmitatis[Plantauit inquit] Humor pietatis[Pluuia inquit]Calor charitatis[Focum inquit] Neceſſariæ ſunt dico firmitas & permanētia,quia ſicut arbor q̄ quotidie mutaretur de loco ad locum,nunquā bene nutrietur nec proficeret,& ideo neceſſe eſt,qđ arbor ſit plantata,& in terra firmiter radicata,ſic vere homo ſpūaliter non nutritur, niſi ꝑ virtutem permanentiæ in bono firmiter radicetur. Homo enim,qui omni die vult mutari & transferri de beneficio ad beneficium,de ſtudio ad ſtudium,nunquam poteſt perfecte nutriri,

nutriri, nec scientia vel gratia vegetari, quia sicut dicit Seneca. Non conualescit planta, quæ sæpe transfertur. Debet igitur esse plantatus. [Plantauit inquit pinum,] vt sic sit tanquã lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum; quod fructum suum dabit in tempore suo. Item necessaria est pietas, & clementia. [Quam pluuia inquit nutriuit.] Pietas enim non solum nutrit pauperes temporaliter, imo etiam nutrit suum proprium possessorem spiritualiter Pietas enim est sicut stomachus animæ, qui totum corpus nutrit. Et est etiam sicut humor terræ, qui in omnibus viuentibus nutrimentum tribuit. Est etiam sicut sanguis in corpore, qui omnia deperdita membris continue restituit. Ista est ergo pietatis pluuia. Quod bene figuratum est Exo. 2. vbi dicitur de Moyse, q erat in aqua, q filia regis Pharaonis accepit eum, & fecit eũ nutriri. Quia vere pietas filia regis pij illum facit in morib. vegetari, quem aqua pietatis viderit humectari. Item necessaria est charitas, & amicitia, quod ostenditur, cum dicitur. [Focum] quia. s. sicut nihil nutritur sine calore, & humore digerente, & ad partes varias deferente, sic spiritualiter homo non nutritur sine charitate, & sine diuini amoris influente superius bonitate. Leui. 6. Ignis in altari meo semper ardebit, quẽ nutriet sacerdos subiiciens ligna per singulos dies. Istud ergo est nutrimentum, quo boni nutriuntur spiritualiter interius. [Aquæ inquit.] Vnde de nutrimento gratiæ dicatur illud Sapient. 16. Omni nutrici gratiæ tuæ deseruiebant. ¶ Secundo dico, quòd est nutrimentum, quo homines nutriuntur temporaliter exterius. Et istud est nutrimentũ bonorum temporalium. Nutrierunt inquit. Quia scilicet illud verbum nutrierunt, quod est præteriti temporis, competenter designat temporalia, quæ faciliter prætereunt, & desistunt. Diuites enim & maxime prælati tenentur istud nutrimentũ pauperibus erogare & porrigere, & secundum virium facultates eis in temporalibus subuenire. Vnde. 1. Macha. 3. dicitur, quòd rex reliquit Lisiam super negocia regni, & vt nutriret Antiochum filium suum. Quia pro certo rex cœlestis ad hoc reliquit Lisiam id est, prælatos super negocia regni sui scilicet Ecclesiæ, vt ipsi nutriant, & foueant filium suum, idest statum pauperum, & egenorum. Quamuis proculdubio multi hodie sint similes quibusdam porcis seu suibus, quæ quandoque concipiunt maximam multitudinem porcellorum scilicet quandoque viginti, sed vigentes, quòd non sufficiunt ad nutriendum, deuorant omnes præter primum, quem tandẽ pinguissime nutriunt, & impinguant. Sic multi sunt, qui omnes filios suos, idest subditos solent per rapinas, & extorsiones deuorare, nullum nutrire, nec promouere, vt sic primum filiorum idest illos, qui apud eos sunt primi scilicet cõsanguineos, & affines, possint pinguis beneficiare. Similes etiam aquilis, quę propriis filijs sunt crudeles. Vltra duos enim in nido suo non dimittunt, sed abnegato penitus nutrimento eijciunt, & expellunt. Corui etiam proprijs pullis dicuntur nutrimentum negare, quousque deposita albedine ipsos sibi recognouerunt similari. Quia pro certo tales nutrimenta bonorum temporalium illis denegant, quos non amãt. Illos vero, quos diligunt solum nutriunt, & impinguant, & maxime quando vident eos sibi similes in natura, vtpote eiusdem patriæ vel parentelæ, alijs omnibus prætermissis. Dicunt enim, quòd juxta dictum Apostoli ad Ephes. 5. Nemo carnem suã odio habuit; sed nutriuit & fouet eam. Et breuiter, bene verificatur in talibus dictum Philosophi, qui dicit, q aues curuorum vnguium sunt difficilis cubationis super pullos suos. Pisces etiam pullos, & fœtus suos non nutriunt, præter ranas, quæ scilicet caudis carẽt. Dicit enim; quòd masculi sunt magis negligentes quam fœminæ ad pullos nutriendos. Fœmina enim quamquam sit corpore imbecillior, est tamen fouendo pullos feruentior, & diligentior. Sic proculdio hodie illi sunt ad nutriendum pullos, idest subditos, & pauperes minus sufficientes, & minus diligentes, qui manus habent vncas, & curuas per rapacitatem, & tenacitatem, qui etiam more ranæ cauda. i. mortis memoria carent per mentis obstinatam fatuitatem, qui insuper masculi sunt, idest superiores, & diuites per temporalem prælationem, & psperitatem. Quia proculdio istud hodie planum est, quòd illi, qui sunt inter cæteros masculi. i. potentiores, qui sunt curui vnguis. i. auari & tenaciores, q sunt etiam sicut Ranæ sine cauda. i. mortis memoria carentiores, tales dico nutrire per eleemosynas pauperes negligũt, nec eisdem in necessitatibus suffragantur. Vnde isti sunt illi pastores, quos domin⁹ maledicit Ezec. 34. Pascebant pastores semetipsos, & greges meos non pascebant. Sic ergo patet, quomodo nutriuntur homines temporaliter exterius. [Nutrierunt inquit.] Vt de tali pauperum nutrimento dicatur illud 4. Regum. 3. Rex Moab nutrierat pecora multa. Vt de pauperibus filiis regis Christi dicatur illud. 4. Regum. 10. Filij regis apud optimates ciuitatis nutriebantur. ¶ Tertio dico, quòd boni nutriuntur æternaliter superius, quod ostenditur, cum dicitur. [Abyssus exaltauit illum.] Quia scilicet beatæ animæ in illa æterna celsitudine, in qua sunt à Deo exaltatæ beatificè nutriuntur. Apes enim nutriuntur melle. In AEthiopia sunt hoĩes, qui nutriuntur arborum odore. In historia etiam Alexandri legitur, quòd ipse inuenit puellas infinitas in quodam nemore, quæ sola arborum vmbra viuebãt, & nutriebantur, ita qđ si vmbram arborũ trãsissent, illico moriebantur. Tale est proculdubio mirabile æternæ gloriæ nutrimẽtũ. Ibi. n. mel. i. dulcedo fruitionis, odor. i. suauitas dilectionis, vmbra. i. securitas diuinæ protectionis aĩas nutriunt, & impinguant, ita q ibi perpetuant, & durant, & in illa æterna altitudine perseuerant. [Abyssus inquit exaltauit eum.] Aeterna. n. gloria dr̃ Abyssus, rõne inexhaustibilis fęlicitatis, & dr̃ aĩas exaltare, ratione perpetuæ dignitatis. Vnde de tali Abysso dr̃ in psal. Adęquauit eos velut in abysso multa. Et de illa etiam nutritione dr̃ Sap. 16. Angelorum esca nutriuisti populum tuum, & panem de cœlo pstitisti eis. Et sic ergo patet, quomodo multiplex nutrimentum reperitur. s. spirituale, temporale, supernale. ¶ Sed adhuc notandum, q in scriptura inueniuntur septem genera nutritorum. s. Christus, Ecclesia, Prælatus, perfectus, prædicator, demon, caro, & mundus, qui suos alumnos diuersimode nutriunt, dissimiliter quoq; pascunt, quia nutrit interius Christus influendo. Ecclesia nutrit exterius promoueudo. Prælatus nutrit liberaliter erogando. Perfectus nutrit exemplariter informando. Prædicator nutrit verbaliter prædicando. Diabolus nutrit falsissime decipiendo. Caro nutrit dulcissime inficiendo, Mũdus nutrit blandissime alliciẽdo. De Christo. n. spiritualiter nutriente dr̃ Oseę. 11. Ego quasi nutritius Effraim, in brachio meo portabam eos. Et tñ de multis dicit Baruc. 4. Obliti estis (alia litera, exacerbastis) eum, qui nutriuit uos, & contristastis Hierusalẽ nutricẽ vestram. De Ecclesia promouente dr̃ Ruth. 4. quod susceptum Noemi puerũ, posuit in sinu suo, & nutricis fungebatur officio. Et tñ multis põt hodie dicere Ecclesia. Filios enutriui, & exultaui, ipsi autem spreuerunt me. De prælato liberaliter erogante potest dici illud. 1. Mach. 3. quod rex reliquit Lisiam super negocia regni, vt nutriret Antiochum filiũ suum. De perfecto exemplariter informante dr̃ Leuitic. 6. Ignis in altari meo semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiiciẽs signa per singulos dies. Ligna. n. sunt bona exempla maiorum, qui ignem charitatis nutriũt in cordibus simplicium, & minorum. Esaiæ. 30. Nutrimenta eius, & ligna multa. De pdicatore vtiliter edocente dr̃ Exod. 2. Accipe puerum, & nutri eum mihi, & ego dabo tibi mercedem. Quamuis pauci sint hodie tales spirituales nutrices, quia sicut dr̃ Gen. 35. Mortua est Delbora nutrix Rebeccæ. De diabolo vero fallaciter decipiente, qui. s. fouet, & nutrit fatuos peccatores ĩ suis vitijs, & peccatis, dr̃. 2. Paral. 10. qđ Roboã cum iuuenibus tractare cepit, qui cũ eo nutriti fuerunt ab adolescẽtia sua. De carne vero dulciter inficiente dr̃ Prouer. 29. Qui delicate nutrit seruũ suum, i. corpus à pueritia sua, ipsum in fine sentiet contumacẽ. Ista. n. est nutrix Miphiboseth, q̃ dimittens eum cadere, fecit eum esse claudum, sicut dr̃, 2. Reg. 4. quia vere oẽs illi, quos caro deliciose tractat; & nutrit, claudos in morib⁹ esse facit. Iacob. 5. In luxuriis vestris enutristi corda vestra. De mũdo vero amicabiliter alliciẽte, qui. s. in prosperitate sua nutrit filios suos, dr̃ Sap. 7. In ĩuolumẽtis nutritus sum, & curis multis, de quo Thre. 4. Qui vescebatur voluptuose, amplexati sunt stercora. i. diuitias. Vt ẽt mundus de talibus dicat illud Baruc. 4. Nutriui eos cum iucũditate, & dimisi eos cum luctu. quia sicut dr̃ de mundo. 4. Regũ. 3. Rex Moab nutriebat pecora multa. Et hæc de nutrimentis sufficiant. Vide supra de gratia, infra de vita, & in multis aliis locis, vbi de nutrimento infinita ponuntur exempla, quæ hic non volui allegare.

Finis litteræ. N.

Incipit

A Incipit litera.O.

Nota, ꝙ iſta dictio, ſeu litera O ponitur diuerſimode in ſcriptura, ponitur.n.pro ſigno vocatiui caſus ſp.n.O eſt ſignum allocutionis, ſeu loquĩt aduocãdo & eſt (vt cõiter) ſignũ admiratiõis & execrationis. Et qualitercumq; hõ ponat, O ſp eſt ſignũ vel admiratiuum vel execratiuum. Notare ergo poſſumus, qđ iſta dictio O, eſt in ſcriptura ſignum

Stuporis & admirationis,
Dulcoris & conſolationis,
Doloris & lamentationis,
Rigoris & caſtigationis,
Horroris & execrationis,
Squaloris, & deceptionis,
Timoris & conturbationis,
Amoris atque dilectionis,
Ardoris & deſiderationis,
Honoris & commendationis,
Saporis & delectationis,
Clamoris & aduocationis,
Feruoris & deprecationis.

Eſt igitur O ſignum ſeu ſignificatiuum admirationis & ſtuporis Vñ admiratiue & ſtupide loquebatur ille, q dicebat Rom.11. O altitudo diuitiarum ſapientię & ſcientiæ Dei, quam incõprehẽſibilia ſunt indicia ei⁹, & inueſtigabiles viæ ei⁹. Item eſt ſignificatiuũ cõſolationis & dulcoris. Et ſic ſumitur.2.Par.20. O Iuda & Hierl̃m nolite timere, nec paueatis, cras egredimini, & dñs erit vobiſcũ. Item eſt ſignificatiuum lamentationis & doloris. Et ſic ſumitur Thr.1. O vos oẽs, qui tranſitis p viã, attendite & uidete ſi eſt dolor ſicut dolor meus. Item eſt ſignificatiuum caſtigationis ſeu redargutionis & rigoris. Et ſic ſumitur Ro.9. O hũ tu quis es, qui reſpondes deo? Et Ro.2. Inexcuſabilis es ò homo omnis qui iudicas, in quo.n.alterum iudicas, teipſum condemnas. Item eſt ſignificatiuũ execrationis & horroris. Et ſic ſumitur Mat.17. & Mar.9. vbi dominus dixit tentantib.eum. O generatio incredula & peruerſa. vſq; quo ero apud vos? Et Zac.11. O paſtor, & idolum derelinquẽs gregem. Item eſt ſignificatiuum deceptionis & ſqualoris. Et ſic ſumitur Act.13. O plene omni dolo & omni fallacia, vſquequo non deſinis puertere vias domini rectas? Itẽ eſt ſignificatiuum conturbationis & timoris. Et ſic ſumitur Hie.10. Quis non timebit te ò rex gentium? Item eſt ſignificatiuum dilectionis, atq; amoris. Et ſic ſumitur.1.Paral.12. vbi fortes Dauid dixerũt ei. Tui ſumus ò Dauid, & tecũ fili Iſai. Item eſt ſignificatiuum deſiderationis & ardoris. Et ſic ſumitur.1.Paral.40. vbi Dauid deſiderans aquam dicebat. O ſi q̃s mihi daret aquam de ciſterna Bethleem. Item ſignificatiuũ collaudationis & honoris. Et ſic dicitur Can.1. O pulcherrima inter mulieres. Et Sap.4. O quam pulchra eſt caſta generatio cum claritate. Et Mat.15. O mulier magna eſt fides tua. Item eſt ſignificatiuum delectationis & ſaporis. Et ſic ſumiĩ Sap.12. O quam bonus & ſuauis eſt domine ſpiritus tuus in nobis. Itẽ eſt ſignificatiuũ aduocationis & clamoris, qa re uera p iſtud aduerbiũ O, nos vocamus Deũ, proximum, impiũ & iuſtũ, Mortem & Peccatum. Deum dico, videlicet

Ipſum
- Exorando,
- Formidando,
- Admirando,

Ipſi
- Famulando.

Ipſum (dico) deprecando pſa. O domine ſaluum me fac, ò dñe bene pſperare benedictus qui venit in nomine domini. Et iterum. O domine libera aĩam meã à labijs iniquis & à lingua doloſa. Ipſum etiam formidando. Hiera0. Quis non timebit te, ò rex gentium? Ipſum inſuper admirãdo. Vnde illud Rom.11. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientię dei. Ipſi nihilominus ſeruiendo & famulando. pſa. O dñe, quia ego ſeruus tuus ſum, & filius ancillæ tuæ. Per ò igitur nos vocamus. Deum. Item per ò nos vocamus proximũ, & hoc pro certo ipſi demonſtrando Dei maieſtatem, vt obediat. Ipſi declarando culpæ vilitatem, vt refugiat ipſi prædicãdo legis veritatem vt perficiat. De Dei maieſtate veneranda dicitur Baruc.3. O Iſrael quam magna eſt domus dei. De culpæ vilitate fugienda dicitur Zacha.2. O, O, O, fugite de terra Aquilonis Et.1.ad Tim.6. O homo Dei hęc fuge. De legis vero veritate tenenda & obſeruanda dr̃.1.Mac.2. O filij æmulatores eſtote legis. Per o igitur nos vocamus proximum ſeu iuſtum. Item per o nos vocamus impium, ſeu iniuſtum, & hoc certe ipſum erudiendo, & ipſum redarguendo. Erudiendo dico. Micheæ.6. Indicabo tibi o homo quid ſit bonum, & quid dominus requirat à te, vtique facere iudicium & Zacha.2. O Syon fuge, quæ habitas apud filiam Babylonis. Itẽ redarguendo.ſ.de incredulitate. Mat.17. O generatio incredula & peruerſa. Et Zac.11. O paſtor & idolum. Et Malac.1. O ſacerdotes qui deſpicitis nomen meum. De morte vero dicitur peccatori redargutiue. Forte es ĩmortalis, vel es mors mortis, & à peccato non deſiſtis? Putas ergo, ꝙ vere poſſis dicere illud Oſeæ.13. Ero mors tua o mors? q.d.non. De peccato vero dicitur Eccleſ.37. O præſumptio nequiſſima, vnde creata es?

Obdormire. Vide vbi Dormĩre. A

Obducere. Lege vbi claudere.

Obdurare Vide vbi Durus & Indurare.

Obedientia

Nota, qđ obedientia eſt virtus, qua quis alicui amore cæleſtis patriæ ſpõte ſubijcitur. Accipitur autem obedientia pro quocũq; conſenſu, ſeu quocunq; executione mandati, ſiue bona fuerint ſiue mala. Notare ergo poſſumus, quod in ſcriptura inuenitur multiplex obedientia, videlicet

Obediẽtia
- Voluntaria,
- Neceſſaria,
- Deceptoria,
- Damnatoria.

Eſt (dico) obedientia volũtaria, & iſta eſt, qua q̃s Deo vel prælato volũtarie obedit. De qua infra latius eſt dicendum. Et de iſta dr̃.1.Reg.15. Melior eſt obedientia, quã victimæ. Item eſt obedientia neceſſaria, & iſta eſt illa, qua de neceſſitate conſuetudinis vel naturæ aliquis alicui obedire teneĩ, ſicut ſerui dñis, vxores maritis, filij patrib. vaſalli principibus. Vnde de ſeruis dicitur Colloſ.3. Serui obedite p oĩa dominis veſtris. De vxorib.dicitur Eph.6. Mulieres ſubditæ ſint viris ſuis. De filijs ibidem. Filij obedite parentib.veſtris. De vaſallis vero dr̃ Roma.13. Omnis aĩa poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Item eſt obedientia deceptoria. Et iſta eſt illa, qua mens inclinatur ad obediendum peccato ſeu carni, mundo, vel diabolo. Et iſta eſt illa, de qua dicitur Romano.6. Non regnet peccatum in mortali corpore veſtro, vt obediatis concupiſcentijs eius. Item eſt obedientia damnatoria vel afflictoria. Et iſta eſt illa, qua impij & proterui, qui nunc obedire nolunt Deo, tunc obedire compellentur in inferno diabolo, & cui in hoc mundo ſe voluntariè ſubiecerunt, in inferno inuoluntariè ipſius imperio violenter & neceſſario ſubiacebunt. Roman.6. Cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum, ſerui eſtis eius, cui obediſtis. ¶ His igiĩ præmiſſis dicamus aliquid de obedientia me- B
ritoria & virtuoſa, & tandẽ de obedientia deceptoria, & vitioſa. Dico ergo, ꝙ ſicut oĩa quæ ſunt creata ſunt in quadam obedientia naturali, ſicut patet, qa planetæ naturaliter obediunt motui firmamenti, mare naturaliter obedit influentię lunari, oĩa generabilia, & corruptibilia obediũt motui, & influentiæ, ſolari, qa breuiter in oĩ genere rerũ deus conſtituit aliquas res ſuperiores, & excellentiores, quibus obedire voluit res inferiores. ſic proculdubio inter hoĩes natura naturans Deus aliquos ſuperiores, vt prælatos, præſides principes, & præfectos voluit ordinare, (quia teſte Apoſtolo: Non eſt poteſtas niſi à Deo. Ro.13.) quibus proculdubio voluit, ꝙ oẽs obediamus, & ꝙ per ipſorum motus, ordinationes, & influentias, nos regamus. Et ideo cuilibet ſuperiori dr̃ illud, quod dixit Pharao Ioſeph. Gen.41: Ad tui oris imperiũ cunctus populus obediet. Et ſic de virtute obediẽtiæ exponam⁹ illud Luc.17. Dicetis arbori moro, eradicare, & tranſplantare, & obediet vobis. In quibus verbis oſtenditur, ꝙ ad verã obedientiã requiritur obedientis diſpoſitio, quia homo debet eſſe arbor morus, impedientis depoſitio, quia hõ debet eſſe eradicatus, proficientis acquiſitio, quia hõ debet eſſe trãſplantatus, perficientis executio, quia hõ debet eſſe obediẽs, & occupatus. ¶ Primo igitur dico, ꝙ ſi volumus eſſe viri obedientes, nos debemus habere cãm diſpoſitiuam, & hoc oſtẽditur cum dr̃. [Arbori moro.] Arbor.n.habet interius medullã, & humorem, quæ eſt materia fructuum florum, & foliorum. Et ſi talis humor ſit bene digeſtibilis, & calori naturali obediens, tunc fructificat & facit fructus dulces, ſi vero humor ſit crudus & cõpactus, & calori nõ obediens, ſed reſiſtẽs, tũc efficit naturaliter fructus acres. Sic vere in hoĩe eſt humor affectionis interioris, q pro certo, loquẽdo ſpiritualiter, eſt materia oium, q̃ exterius aguntur in fructibus operis, & in folijs verborũ, & in floribus exemplorũ, ſiue bona fuerint ſiue

rint siue mala, sed procul dubio diuersitatem cãt dispositio mentis, quia si humor interioris perfectionis sit per humilitatẽ bene dispositus & formatus, & calori cęlesti.i. superiori suo Deo, vel prælato promptè obediens, tũc exterius boni & dulces fructus bonorum operum producuntur. Si vero humor interioris affectionis sit male dispositus vtpote q̃a in præsumptione & superbia cõpactus, & obstinatus, tũc Deo vel p̃lato inobediens est, & sic productio bonorum operum vel fructuũ impedit. Arbori.n.inq̃t. Et sic teste dño Matt.7. Arbor bona bonos fructus facit. & Luc.6. Nõ est arbor bona, quæ facit fructus malos. Debet hõ igitur habere interius cãm dispositiuã. Et ista causa pro certo est humilitas q̃ mater est obedientiæ. Quia sicut res gracilis & tenuis magis est obediens, q̃ sit grossa, sicut patet de parua virga, quæ ꝓ libito põt torqueri & plicari quod tñ non posset fieri de arbore magis dura, sic vere mens quæ est per humilitatẽ gracilior, est ad plicaturam obedientiæ magis habilior. Nam illi, qui per superbiam ingrossantur per inobedientiam faciliter non plicantur. Debemus ergo esse bene dispositi, vt possim⁹ dicere illud Exo.23. Omnia, quæ locutus est dñs, faciemus, & erimns obedientes. Fructus.n. si sit maturus, cedit digito, si vero sit crudus & immaturus, non. Aloe etiam, quæ est arbor valde medicinalis & aromatica, quamuis de natura sit arbor solida & dura, masticanti tñ non solet resistere, sed magis dẽtibus obedire. Sic vere si per humilitatem bene dispositi, & in moribus honesti, & in mente maturi, & in fama fragrantes, & aromatici fuerimus, nunquã impulsui monitionis nec masticationi correctionis aliqualiter resistemus, sed potius sine rebellione obediemus, & voluntatem Dei & prælati humiliter faciemus. Et ideo dicit Bern. super Cantica. Optimũ moribus dico, si in nullo prorsus resistat posterior prioribus aut par inuidãt paribus, aut superior noceat minoribus, sed sit vnusquisq; prælatis obediens, socijs congruens, subditis condescendẽs, Deo deuotus, magistro subditus, senibus obtemperans, Angelis placens, verbo vtilis, corde humilis, oĩb. mansuetus. Patet ergo, ꝙ nos debemus interius habere cãm

C dispositiuam. [Arbori inquit.] ¶ Sed̃o dico, ꝙ si nos volumus esse boni obediẽtes, nos debemus exterius cauere cãm impeditiuam, qđ ońditur cum dr̃. Eradicare. Res.n. quamuis de se sit naturæ mobilis, & mutabilis, tñ si rei imobili firmiter adhæreat, non poterit moueri, & ideo arbor ad voluntatẽ artificis non ducitur, nisi de terra cui adhæret, primitus euellat̃. Sic vere quãuis hõ de sua naturali dispositione sit habilis ad hoc, ꝙ possit per obedientiam gubernari, accidit tñ qñq;, ꝙ rebus immobilibus. s. istis temporalibus aliqui per affectionem adhærent, & tunc ex toto ad votum spiritualis artificis non se mouent, necesse est ergo, vt ab amore mundi eradicẽtur, & euellantnr, antequam per virtutem obediẽtiæ moueãtur. [Eradicare inquit.] Prouer.15. Cogitationes impiorum eradicabuntur. Sicut.n. aurum, & alia metalla, qñ sunt mixta .s. cum terra, nunquam sunt ductilia, nec ad voluntatem artificis tractabilia, imo oportet, ꝙ primo ab hoĩ corpulẽta materia separentur, sicut ẽt pellis licet sit mobilis, & plicabilis, si tamen cum ligno rigido sit consuta, implicabilis efficitur quousq; ab eo dissuatur, sic pro certo ad hoc, ꝙ hõ possit ductilis, obediẽs & plicabilis fieri, ipse debet ab oĩ terrestri corpulentia ab oĩq; temporali affluentia quantum ad affectum, & desiderium segregari. Exemplo Petri & Andræ, qui oĩb⁹ impedimentis dimissis, dño vocanti obedierunt. vnde Mat.4. dr̃, ꝙ Iesus videns duos fratres mittentes retia in mare, vocauit eos. at illi relictis retibus secuti sunt eum. Sciebant.n. ꝙ melior est obedientia quam victimæ, sicut dr̃.1. Reg.15. sup quo dicit Gre.35. Moralium, ꝙ obedientia victimis præponitur, quia in illis aliena caro, in istis volũtas propria mactatur.

D Debemus ergo sapienter cauere cãm impedientẽ. ¶ Tertio dico, ꝙ nos debemus diligenter tenere modum proficiẽtem. Modus aũt iste est, ꝙ propriam volũtatem dimittamus quandoq; ad voluntatem p̃lati quicquid nobis mandatũ fuerit faciamus. Et hoc ońditur, cum dr̃. [Transplantare.] Transplantatio.n. nihil aliud est, q̃ de aliquo loco, vbi arbor plantata est, ad aliũ locũ mutatio. Quia.s. tunc hõ verus obediẽs efficitur, qñ à plantatione propriæ volũtatis euellitur, & ad voluntatem superioris alibi, & aliter transportatur. Sicut.n. caulis, & porri, & cõiter omnia genera arborum per trãsplãtationem proficiunt, quia communiter arbor in loco proprio non bene crescit, si ipsam à sua prima radicatione agricola non transponit, sic vere spiritualiter homo solet proficere in bonitate, si transplantatur, & euellitur à sua propria voluntate. Ille.n. in moribus non proficit, qui voluntatem ꝓpriam non disponit. vnde de tali dr̃ Hie.17. Et erit tanquam lignum, quod plantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cum venerit æstus, & erit folium eius viride, nec aliquando desinet facere fructum. Quia proculdubio charissimi, si hõ transplantetur, & moueatur ad voluntatem sui superioris, si sit super aquas lachrymarum & deuotionis interioris, tunc ad humorem gratiæ mittet radices boni propositi profundioris, & habebit folium viride bona & honestæ cõuersationis interioris, & faciet fructum virtuosæ operationis & vberioris. Et iõ de tali transplantatiua obedientia potest dici illud Heb.11. Fide, qui vocatur Abrahã, obediuit in locũ exire. Debemus igitur diligenter tenere modum proficientem. ¶ Quartò dico, ꝙ debemus permanenter implere actum perficientem, quod ostenditur, cum dicit. [Obediet vobis]. Obedientia.n. est quidam actus valde proficiens apud Deum. Et ideo istum actum commendant

Exempla naturarum,
Enigmata figurarum,
Opera creaturarum.
Mandata scripturarum.

Dico igit̃, ꝙ obedientia exemplat̃ in rerum naturis. Oẽs.n. res naturales suis superioribus causis obediunt. Vnde etiam apes regem habere dicuntur cui suo modo facere obedientiam dinoscunt̃. Elephas etiam de fouea liberatus efficitur domesticus, & ex tunc suo liberatori efficitur obediens & subiectus. Vitulus ẽt marinus ẽm Plinium est animal valde disciplinabile, ita ꝙ magistro suo solet libenter, & faciliter obedire. In quibus oĩbus virtus obedientiæ commendatur. Quia si ista rõne carẽtia, obedientiam amplectuntur multo magis hõ rõne vtens & propter obedientiam, cœlestem gloriam expectans, debet obediens esse Deo, & prælato obedientiam exhibere. Ista ergo exemplatur in rerum naturis. Sed adhuc dico, ꝙ obedientia commendatur in patrum figuris. Figuratur.n. obedientia in Adam, qui statim cum creatus est, fuit præceptis obedientiæ astrictus & ligatus, & non obediendo de paradiso depositus & fugatus sicut dr̃ Gen.3. Noe etiam obediendo & arcam faciendo & intrando à diluuio fuit saluatus. Genesi.7. Abraham insuper Deo obediendo, & filium occidere volendo & sacrificare, fuit pater multarum gentiũ nominatus. Ge.22. Loth insuper Angelis obediendo & ciuitatem dimittendo fuit ab incendio Sodomæ liberatus, vxor vero sua dũ nõ obediuit, in statuam salis mutata fuit. Duo etiã generi Loth sibi non obedierunt, ideo cum alijs in damnationis lacũ corruerunt, sicut dr̃ Gen.11. Quid autem dicam de Saul, qui propter inobedientiam fuit lapidatus? Iosue.7. De propheta bono & sancto, qui cum indiscrete inobediens fuit Deo, fuit à leone trucidatus? 3. Reg.13. Deus.n. in tantum obedientiam diligit: quod contrarium facientes dure & atrociter sæpe punit. Vnde etiam.3. Reg.20. legitur, ꝙ illum, qui vnum filium prophetarum in verbo dñi percutere voluit, leo continuo deuorauit. Ista ergo commendatur in sanctis figuris. Etiã dico, ꝙ ista approbatur in mentis creaturis. Ipsæ.n. mutæ creaturæ viris obedientibus obediunt. Vnde etiam in dialogo Greg. legitur, ꝙ cum puer Placidus in flumine mergeretur, beatus Maurus ad præceptum beati Benedicti ad ipsum liberandũ super aquam cucurrit, aqua vero se sibi palpabilem efficit, ita ꝙ dctum puerum à submergio liberauit. In vitis etiam patrũ legitur, qđ cum de mandato senioris puer ad hauriendum aquam oblito fune ad puteum cucurrit, ad verbum ipsi⁹ obedientis aqua de profundo vsq; ad os putei se inaltauit, ita ꝙ aquam in suo vase seniori portauit. De quodam etiam inuene religioso in vitis patrum memini me legisse quod quidã senior volens probare obedientiam ipsius, præcepit sibi qđ ad leonem siluestrem, quem vidit trãsire, iret, quodq; ipsum sibi adduceret, qui mandatum statim compleuit, leonemque obedientem nec repugnantem ad seniorem adduxit. Ecce ergo qũo obedientia approbatur à mutis creaturis. Vltimo dico quod ista virtus imperatur, seu prædicatur in multis scripturis. Ista.n. prædicatur.1. Macha.8. vbi de senatu Romano dr̃, quòd omnes obediunt vni & zelus & inuidia non est inter eos. Ista præcipitur Ephe.6. vbi dr̃. Filij obedite parentibus vestris. Ista etiam imperatur Coloss.3. vbi dicitur. Serui obedite dominis vestris. Sic ergo patet, quod quia obedientia est

tia eſt à ſcripturis imperata, à creaturis approbata, in ſignis
cōmēdata, in rerum naturis exemplata, bene dico. ꝙ ipſa eſt
actus valde vtilis, & proficiens. Et iſtud eſt quartum auctori
tatis. Bene ergo patet, ꝙ obediens debet implere actum per
ficientē, tenerē modū proficiētem, cauere cauſam impediē-
tem. Habere formam ſeu cauſam expedientem. Iſta ergo di-
F cta ſint de obedientia bona. ¶ De obedire vere nolentibus
dic, ꝙ iſti ſunt ſimiles vitro, qđ nullo mō pōt obedire mal-
leo. citius. n. frangitur quam plicetur; quinimo ſi quis ipſum
in aliquā formā figurare voluerit neceſſe eſt, ꝙ per ignis for
titudinem liquefiat. Sic vere multi ſunt ita obſtinati rebelles
& inobediētes, & more vitri oī humore gratiæ, & deuotio--
nis ita carentes, ꝙ malleo diuinæ monitionis vel prælati cor
rectionis nunquam volūtariè obediunt, imo certe citius per
impatientiam franguntur, quam ſe obediendo plicare noſcā
tur, qui etiam nunquā figuratur in bono niſi per fortis ignis
& tribulationis violentiā diſſoluantur, & reprimantur à ma
lo. Contra tales ergo ſic inobedientes dr̄ Num. 14. Tentaue-
runt me, nec obedierunt voci meæ. Figura de filio proteruo,
de quo præcipitur Deu. 21. ꝙ ſi parētibus obedire noluerit,
ſed ſuperbierit, lapidibus obrui iubebatur. Vnde ergo repre
henduntur tales Gal. 3. O inſenſati Galathæ, quis vos faſcina
uit veritati nō obedire? Iſti ēt videnī ſimiles leoni cuius col
lum dicit inflexibile vide ſupra de collo. Sic & tales nec Deo
nec prælato poſſunt niſi coacti flectere colla ſua. Hier. 37. Po
pulus iſte non obediuit mihi. Vnde. 2. ad Tim. 3. Erunt in no
uiſſimis diebus parentibus non obedientes &c. Non ſic, ſed
ſimus obedientes, vt de nobis dicatur illud Rom. 16. Veſtra
.n. obediētia in oī loco diuulgata eſt. & Eccl. 4. Eris tu velut
filius altiſſimi obediens &c. Dic de obſtinatione ſicut in ta-
bula inuenies in diuerſis locis ſignatum. De mala vero obe-
dientia, quæ nihil aliud eſt, q̄ inclinatio vel conſenſus ad ma
lum, poſſet notari, ꝙ quidam obediunt cupiditati, quidā car
nalitati, quidam verboſitati. Auari. n. obediunt cupiditatib.
quia ſicut dr̄ Eccle. 10. Pecuniæ obediunt oīa &c. Luxurioſi
obediunt carnalitatibus, contra quos dr̄ Rom. 6. Nō regnet
peccatum in mortali corpore veſtro, vt obediatis concupi--
ſcentiis eius. Pompoſi obediunt verboſitatibus, ſicut ſunt il-
li, qui libenter credunt verbis adulatorum, & detractorum,
de qbus dr̄ Prou. 17. Malus obedit linguę iniquæ. Tales ergo
mali obediētes deberēt dicere diabolo illud, qđ iunior Ma
chabeus dixit de Antiocho. 2. Mach. 7. Nō obedio pcepto re
gis, ſed pcepto legis &c. Vide de tali mala obediētia vbicūq;
agiī de malo cōſenſu, ſeu de tētatiōe. Gn̄raliter ergo de obe
diētia vide īfra de, & de curſu, de motu & alijs titulis īfinitis

Obiicere. Idem eſt, quod opponere, imponere, con
tradicere, vel obſtare. Vide vbi contra, &
contradicere, quia deficiunt auctoritates.

Obire. Obitus. Vide vbi mori ſeu etiam mors.

Oberrare. Lege vbi errare, vbi delectare, & cętera.

A **Obligare.** Nota, ꝙ obligari idem eſt, ꝙ ad aliquid
agendum, vel ſuſtinendum aliquā neceſ
ſitate teneri, vel ad illud affici neceſſario vel aſtringi. Nota
ergo, quod in ſcriptura reperitur obligatio
Naturalis & neceſſaria,
Virtualis & meritoria,
Criminalis & damnatoria.
Prima eſt fragilis, quæ
eſt ſingulorum. Et iſta
eſt illa, qua oēs morta
les obligantur ad miſeriam, & ad mortem, & etiam ad origi
nalem concupiſcentiam, & reatum, vt ſic obligatis poſſit di
ci illud pſ. Ipſi obligati ſunt, & ceciderunt. ſupple in mortē.
¶Secunda eſt vtilis, & eſt perfectorum ſeu iuſtorum. Et iſta
eſt illa qua iuſti voto vel alias voluntarie ſe obligant ad ope
ra meritoria, vtpote ad illa, ad quæ quis alias non tenereī. de
quo Num. 21. dicitur, ꝙ Iſrael voto ſe domino obligatus ait
&c. Iſta eſt etiam illa, qua oīs homo eo ipſo quod fidem reci
pit & baptiſmum, obligat ſe ad diuinorum obſeruantiā man
datorum. ¶Tertia eſt flebibilis, & eſt peccatorum. Et iſta eſt
illa, qua quis peccando ſe obligat ad damnationem æternā.
de qua in pſal. Declinantes aūt in obligatione, adducet do--
minus cum operātibus iniquitatem. ſ. in infernum. Et Actu.
8. In felle amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te
&c. Lata poterat eſſe materia, ſed auctoritates non ſuppetūt
idcirco omitto. Vide vbi debere, teneri, & aſtringi.

Obliquitas. Obliquus Nota, qđ obliquū A
dr̄ illud, quod tor-
tuoſum eſt & non rectū. Dicam ergo quod in ſcriptura re-
peritur obliquitas bona & peſſima. vnde nota quod eſt
Obliqtas { Diſcretionis & prudentiæ,
Deceptionis & fallaciæ,
Damnationis & triſtitiæ.
Obliquitas triſtitiæ
eſt illa, qua quis in ne
gocijs ſuis procedit
ſagaciter deliberatè & cautè non proterue, ferociter & abru
ptè. Ire. n. recto itinere, nō ſp eſt tutū. viæ. n. obliquæ ſunt alī
quotiens tutiores. Cū. n. altus mons aſcenditur, non directo
greſſu procediī, ſed p obliquū nunc huc, nunc illuc aſcendiī
ne grauetur. Etiā lepus deſcendendo montē arduū, nō dire
cte deſcendit, ne forte corruat in deſcenſu, cū anteriores ti-
bias habeat valde breues, ſed obliq; & tortuosè incedit. qđ
ēt ille, qui nauigat fortē fluuium ex trāuerſo, ſolet facere, qa
ſ. obliquæ, ꝙ nō recte ſolet fluminis impetū ſuperare. ſic vere
ille, qui forte & impetuoſum, altū & arduū negociū habet fa
cere, vel aliquod periculum pertrāſire, nō directe nec ex ab
rupto debet pcedere, ſed obliq; & per laterales vias caute
& deliberate tranſitum, quærere, vel tentare. alias. n. poſſet
eſſe, ꝙ īpetus fortunæ ipſum obrueret, & nauē ſtatus ſui frā-
geret & caſſaret. Figura ad hoc. 3. Reg. 6. vbi dr̄, quod de mā
dato dñi Salomon fecit in templo feneſtras obliquas. Quia
ſcilicet in templo Dei quod factum eſt, & quod eſtis vos, de
bet eſſe obliqua feneſtra diſcretionis & prudentis circūſpe
ctionis, iuxta illud Eze. 49. vbī dr̄ quod ipſe vidit in templo
limina & feneſtras obliquas. Iſta eſt ergo obliquitas pruden
tiæ. ¶De obliquitate vero fallaciæ vel malitiæ, qua. ſ. mali &
fraudulenti in factis ſuis obliqua & tortuoſa intentione pro
cedunt, de obliquitate etiam finalis triſtitiæ, qua ſcilicet dam
nati relinquunt iter rectum, & ambulans per vias tenebro-
ſas, & per iter deuium, quod ducit ad mortem, multa poſsēt
dici, ſed nullæ ſunt auctoritates vocales, vide ergo in tabula
& infra de rectitudine.

Obliuio Nota, qđ obliuiſci accipitur p neſcire vel A
p non curare: Et poteſt referri ad Deū, &
ad hominem: & poteſt ſignificare in bono, & in malo. Note
mus ergo, quod in ſcriptura inuenitur
Obliuio { Virtuoſa,
Luctuoſa,
Vitioſa,
Doloroſa, vel
Tędioſa,
Gaudioſa.
Primo igitur dico, quod eſt obliuio
virtuoſa, quæ pertinet ad bonitatem.
Iſta eſt. n. illa, qua homo obliuiſcitur
propter Deum, delicias temporales,
eminentias ſeculares in iurias frater
nales. Sic pro certo debent facere bo
ni religioſi qui pro certo ſtatim quando veniunt ad religio-
nē, ipſi debent obliuiſci mundū & mundana, & de ſolo deo
& ſpiritualib. recordari ſimiles aſino, qui eſt animal obliuio
ſum, patiens oneris & laboris. Et diciī aſinus a ſedendo, eo
quod deſuper ſedeatur, vel ab a quod eſt ſine, & ſinos, quod
eſt ſenſus, eo quod eſt animal ſine ſenſu, vt dicit Iſidorus. Sic
vere bonus religioſus & etiam quilibet vir perfectus debet
dici aſinus, ratione
Patientiæ,
Obedientiæ,
Spiritualiter inſipientiæ.
Dico patientiæ, quia. ſ. iſte de
bet eſſe patiens in omni tribu
latione, onere vel labore. Ge
ne. 49. Iſachar aſinus fortis. Obediētiæ dico, quia. ſ. iſte debet
ſeſſorib. i. prælatis & ſuperiorib. eſſe obediens & ſubiectus.
Mat. 21. Sedens ſuper aſinum filium ſubiugalis. Inſipientiæ ī-
ſuper, quia. ſ. talis debet eſſe ſine ſenſu mundanæ ſapientiæ,
iuxta illud. 1. Cor. 3. Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in
hoc ſæculo, ſtultus fiat, vt ſit ſapiēs. Nam talis debet eſſe ani
mal obliuioſum, quia. ſ. vt dictum eſt ipſe debet obliuiſci &
dimittere quicquid ipſum impedit a ſalute. vnde de hoc dr̄
in pſal. Obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, &
concupiſcet rex decorem tuum. Et Gen. 50. Obſecro vt obli
uiſcaris ſceleris fratrū tuorum. Iſta eſt ergo obliuio virtuo-
ſa. ¶Secundo dico, qđ eſt obliuio luctuoſa & iſta eſt illa, qua
Deus obliuiſciī nec curare dicitur de peccatorib. obliuiſci
n. idem eſt quod non curare, quia id faciliter obliuioni tra-
ditur, de cuius memoria non curatur. Et ideo quia peccato
res obliuiſcuntur Deū, q ſaluauit eos, qui etiam pro eis redi
mendis fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Chā,
terribilia in mari rubro, hinc eſt, qđ ipſe Deꝰ ipſos obliuiſci
tur, & de eorū ſalute non curare, nec cogitare videī Pelli-
canus etiam propter filios reſuſcitādos ſanguine perdito de
bilitatus

bilitatus, optime videt, qui pullorum tunc temporis eius nutritione laborát, & quia ibi sunt aliqui qui matri legitimæ læsæ compatientes ipsam in obliuioné non ponunt sed pro ea nutrienda laborant hinc est, ꝙ mater tandem sanata ipsos nõ obliuiscitur, sed de ipsorum diligẽtia recordata, secum sicut veros filios in nido suo retinet & recipit. Quia vero ibi sunt aliqui alij pulli qui de matre læsa nutrienda nõ curantes, ipsam obliuisci videntur, hinc est, ꝙ mater sanata illorum obliuiscit, & de ipsis amplius non curans, ipsos à se & à nido suo reijcit, & expellit sicut dicit Magister Iacob⁹ in libro de mirabilibus orientaliũ regionũ. Sic vere charissimi, facit Deus. Ipse.n. pro nobis viuificandis in cruce fuit vulneratus, & sanguine diminutus. Sed vere multi sunt, qui illud beneficiũ obliuiscuntur, nec per bona opera sibi, nec membris suis pauperibus regratiari videntur, iuxta illud ps. Cito fecerunt, obliti sunt operum eius &c. Et propter hoc iste tales ponit in obliuionem, bonos vero & gratabũdos ponit, & ponet in perpetua recordationem. Et ideo ciuitati, & cõgregationi taliũ ingratorum loquitur deus Oseæ.4. Quia oblita es legem Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum, & ego. Sicut.n. aquila degeneres filios solet de nido suo tanquam extraneos eijcere, & ipsos obliuisci, & de ipsis amplius non curare, sic Deus degeneres peccatores de nido sui interioris amoris eijcit, & de ipsis corrigendis, & emendandis non curans, ipsorum obliuiscitur, nec de ipsis magis curat, cogitat, aut aduertit sicut patet de multis, quos Deus sine correctione in mundi prosperitatibus peccare dimittit ad libitum, ita ꝙ de ipsis nõ vr̃ dominus recordari. ¶ Et iõ notare possumus, ꝙ Deus obliuioni tradidit, & tradet tria genera peccatorum, videlicet luxuriosos, prę̃sumptuosos, iniuriosos, & vanigloriosos. De luxuriosis dr̃ Esa.23. Sume citharã circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita. De præsumptuosis dr̃ Ezec.33. Si iustus confisus in iustitia sua iniquitaté fecerit, oẽs iustitiæ suæ obliuioni tradentur. De iniuriosis vero crudelibus superbis, & vanigloriosis, qui.s. ad nihil aliud vacant nisi ad nocumentum aliorũ, dr̃ Ezec.21. de Nabucbodonosor crudelissimo principe. Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terræ, & obliuioni traderis, quia ego dominus locut⁹ sum. Ista est ergo obliuio luctuosa. Istã timebat ille, ꝙ dicebat in ps. Vsquequo dñe obliuisceris me in finé? vsquequo auertis facié tuã à me? Veruntũ de hoc sumus assecurati, ꝙ nunquã Deus obliuiscitũ bonorum. Vnde nota, ꝙ Deus recordat̃ & nõ obliuiscitur.s.

Patientium & tribulatorum, | Dico, ꝙ Deus nunq̃
Compatientium & benigniorum, | obliuiscitur patien-
Indigentium & miserorum. | tium, & tribulatorũ.

Vnde ciuitati Hierusalem tribulatæ consolando illam loquitur dominus Esaiæ.49. dicens sic. Nunquid obliuisci põt mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tñ tui non obliuiscar. Quãuis.n. superficialiter videatur dominus obliuisci illorum, quos in tribulatione dimittit, ipsorum tñ finaliter recordatur, & ipsos in suis tribulationibus consolatur. ps. Qm̃ nõ in finem obliuio erit pauperis patientia pauperum non peribit in finem. Ité non obliuiscitur compatientium, & benignorum. Summe.n. placet Deo virtus misericordiæ & clementię. Eccl.3. Eleemosyna patris non erat in obliuione. Item non obliuiscitur indigentium, & miserorum, quia in psa. dr̃ Nõ est oblitus clamorem pauperum. Et alibi. Animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. Ista est ergo obliuio luctuosa seu periculo-
D sa, qua Deus obliuiscitur peccatorũ. ¶ Tertio dico, quod est quædam obliuio vitiosa, & ista est illa, qua homo obliuiscitur illa quæ tenetur recordari. Nam sicut obliuio naturalis generatur ex tribus, videlicet

Ex { Humoris interioris infectione, | Sic vere spiri-
Accidentis exterioris receptione, | tualiter loqué-
Absentis vlterioris remotione, | do, tria sunt, q̃
Ista enim tria generant obliuionem.s. | in nobis gene
Humor qui interius generatur, | rant obliuio-
Causa quæ exterius operatur, | nem eorum, q̃
Res quæ remotius elongatur, | pertinent ad

salutem, videlicet, infectio interioris carnalitatis, receptio exterioris prosperitatis, elongatio profundioris iniquitatis. ¶ Dico ergo, ꝙ talem obliuionem generat interior carnalitas. Sicut.n. dicunt medici, posterior cellula cerebri qñq; humore corrupto taliter inficitur, ꝙ memoria totaliter impeditur, & omnium, quæ prius sciebantur, obliuio generatur. vnde etiam de quodam monacho, q corde tenus sciebat totum officium suum, recolo me audiuisse, ꝙ quadam graui infirmitate detentus, taliter perdidit memoriam, ꝙ etiam literas & officium ex toto penitus est oblitus, per talé modũ ita quod postquam fuit sanatus, oportuit, ꝙ de nouo literas disceret sicut puer. Re vera charissimi, spiritualiter loquendo, talis infirmitas est luxuria. Nam qñ humor carnalitatis aĩam in qua debet vigere memoria salutis suæ, per luxuriam inficit, tunc memoriam propriæ salutis tollit, & obliuionem dãnabilem introducit. Et de hoc potest dici illud Sap.19. Ignis supra suam virtutem in aqua valebat, & aqua extinguentis naturæ obliuiscebatur. Quia.n. tales sunt sicut aqua per fluxibilé fragilitatem, hinc est, ꝙ ignis concupiscentiæ in ipsis p̃ualet per luxuriæ carnalitatem. ipsi vero talem ignem obliuiscuntur extinguere, p p. suæ malæ cõsuetudinis proteruitatem, Talem ergo obliuionem damnabilem generat interior carnalitas. ¶ Deinde dico, ꝙ ipsam generat exterior prosperitas. Mundana.n. ꝓsperitas est sicut ille fons Boetiæ, de quo narrat Isid quod potatus inducit obliuionem. Est.n. sicut ille annulus Moysi, de quo loquitur Iosephus, de quo regina Aethiopiæ fuit subarrata, per cuius virtutem oblita est quicqd Moyses fecerat circa ipsam. Quia vere charissimi, in Aethiopia huius mundi, qñ aqua mundanę prosperitatis bibit, illa, quæ ad salutem pertinent, obliuioni traduntur. Quia vere statim qñ Moyses, i. Deus dat peccatori istum annulũ prosperitatis, peccator ipsum Deum obliuioni tradit, nec de ipsius mandatis amplius reminiscitur. Et hoc est, quod de illo pincerna dicitur. Gene.40. cui Ioseph prosperitatem suá interpretatam ex somnio suo prędixerat, & tñ dicitur ibidé, ꝙ succedentibus prosperis oblitus est interpretis sui. & Oseæ.13. Saturati sunt, & leuauerunt cor suum, & obliti sunt mei. Obliuionem igitur inducit exterior ꝓsperitas. ¶ Deniq; dico, ꝙ ipsam inducit profundior iniquitas. Sicut.n. videmus, quod res, quæ à nobis longo tempore absentantur, & abscõduntur, obliuioni de facili traduntur, sic peccator, qñ à Deo & à rebus pertinentibus ad salutem per peccatum longissime se absentat) quia sicut dicitur in psa. Longe à peccatorib. salus) tunc ipse peccator Deum à se per peccatum elongatũ obliuiscitur, & de rebus ad salutem pertinentibus nullaten⁹ recordatur. Vñ qlibet talis peccator põt dicere illud Thren.3. Repulsa est à pace aĩa mea, oblitus sum bonorũ. Et pro certo ista videmus quotidie ad oculum, quod multi sunt, qui ad tantam profunditatem vitiorum deuenerunt, & se per tantã mentis obstinationem à Deo, & bonis spiritualibus absentauerunt, quod recte, & Deum, & salutem aĩæ obliuioni penitus tradiderunt. Hier.2. Populus meus oblitus est mei dieb. innumeris. Ecce ergo quomodo tria sunt, quæ faciunt hominem obliuiosum, & si hõ quærit quæ sunt illa, quæ tales dicũtur esse obliti, possumus notare, ꝙ ipsi pro certo obliti sunt

Dei potentiæ sublimitatem, | Dico ergo, quod
Dei clementiæ benignitatem, | isti obliuiscuntur
Cęlestis gloriæ tranquillitatem, | Dei auctoritaté,
Diuinæ gratiæ vtilitatem, | & potentiam. ps.
Diuinæ amicitiæ societatem. | Obliti sunt Deũ,
Diuinæ patientiæ longanimitatem, | qui saluauit eos,
Diuinæ iustitiæ seueritatem. | qui fecit magna-

lia &c. sicut supra. Bene ergo tales reprehenduntur in psalm. Intelligite hæc, qui obliuiscimini Deum, nequãdo rapiat, & non sit qui eripiat. Item isti obliuiscuntur dei benignitatem, & clementiã.s. beneficia dei. Vnde Ezec.9. Oblitus est Israel factoris sui. Et in psal. Obliti sunt benefactorum eius, & mirabilium eius, quæ ostendit eis. Item obliuiscuntur tranqllitatem cœli, & lætitiam. vnde Hiere.50. Grex perditus factus est populus meus, obliti sunt cubilis sui. Et tñ isti deberét dicere illud psal. Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea. Item isti obliuscuntur propriam vtilitaté, & Dei gratiam. Vnde isti sunt illi, de quibus dicitur Matt.16. quod discipuli obliti sunt panem accipere. Ité isti obliuiscũtur Dei societatem & amicitiam, & maxime illam, quam cũ eis pepigit in baptismo. Vnde de mala muliere.s. de aĩa peccatrici dicitur Prouer.2. quod pacti Dei sui oblita est. Ité obliuiscuntur Dei longanimitatem, & patientiã. Vnde Esaiæ.57. Nõ cogitasti, quia ego tacens, & quasi nõ videns, & mei oblita es. Item isti obliuiscuntur diuinam ueritatem & iustitiam.

Vnde

Vnde Eſ. 59.Iuſtitia longe ſtetit,& corruit in plateis veritas & æquitas nõ potuit igredi,& facta eſt veritas in obliuionẽ. Iſta eſt igitur obliuio vitioſa.Et iſta eſt potiſsime, q̃ nobis ꝑhibetur in ſcriptura. Et ideo adhuc poſſumus notare, ꝙ in ſcriputra nobis prohibetur

Obliuio { Oſtenſæ fidelitatis, / Impenſæ vtilitatis, / Impẽdẽdæ benignitatis. } Dico ergo,ꝙ nos non debemus obliuiſci fidelitatis amicorum Vnde.Eccle.37.Ne obliuiſcaris amici tui. Itẽ vilitatis beneficiorum.Vnde Eccle.29.Gratiã fideiuſſoris ne obliuiſcaris. Item bonitatis ſeu ſeueritatis meritorum.Vñ Hebr.13.Hoſpitalitatem nolite obliuiſci. Iſta eſt ergo obiluio vitioſa.

¶Quarto dico,quòd eſt q̃dã obliuio doloroſa ſeu tædioſa. Et iſta eſt illa obliuioqa,qua fama,virtus & ꝓſperitas peccatorũ per mortem & damnationem faciliter obliuiſcit̃,& à memoria hominum remouetur. De qua dicit̃ Sap.2. Nomẽ veſtrum obliuionẽ accipiet.Tales enim obliuioni dati ſunt à Deo & à mundo,iuxta illud Eccle.9.Obliuioni data in me-
F moria eorum.Et Eſai.23. Obliuioni traderis o Tyre.¶Quinto vero dico, quòd eſt obliuio gaudioſa, & iſta eſt illa, qua beati in patria abſorpti ab immenſitate gloriæ,obliuiſcunt̃ omnium malorũ,quæ in iſto ſeculo ſuſtinuerunt.Vnde poetæ fluuium Letheum apud inferos poſuerunt, qui interpretatur obliu io,pro eo , quòd animæ purgatæ per iſtum fluuiũ tranſeuntes,omnia pterita obliuiſcebãtur ,& ſic de inferno ad cœlum tranſibant,vbi vſque ad reſumptionẽ corporũ in gloria morabantur.Vnde Eſa.54.Confuſionis adoleſcẽtiæ tuæ obliuiſceris.Et de hoc dicitur Eſa.65.Obliuioni traditę ſunt anguſtiæ potiores, qa abſcõditæ ſunt ab oculis noſtris. Aeterna enim gloria eſt ſicut vinũ,quod mentẽ ita inebriat atq; replet,quod omnium miſeriarum præcedentiũ facit hominem obliuiſci.Vnde Prouerbiorum.31.Da merẽtibus bibere vinum &c.Sequitur.Bibant, & obliuiſcantur ægeſtatis ſuæ paupertatis non recordantur amplius. Iõ talibus dicit̃ illud Iob.11.Miſeriæ quoque obliuiſceris,& habebis fiduciã propoſita tibi ſpe & defoſſus ſecurus . dormies. Et hæc de obliuione ſufficiant. Vide de memoria, & infra de recordari.

Obmuteſcere vide vbi mutus.

Obnoxius Idẽ eſt,quod obligatus,ſicut in noxius ecõuerſo.poſſes ergo diſtinguere ſicut de obligare,ſed tranſeo.quia paucæ ſunt auctoritates.

Obrigeſcere. Vide vbi frigus,& vbi rigor,& rigidus.

Obruere.Obrutus Idem eſt, quòd ſup aliquẽ cũ impetu ruere, & eum cũ lapidibus impetuoſe occidere,vel delere.De illis ergo,qui lapidibus iubeãtur lapidari, vel obrui, vide ſupra vbi lapis & vbi lapidare.

A **Obſcuritas** Nota , ꝙ obſcuritas & tenebroſitas q̃dã aeris paſſiones , quæ in ipſo propter defectũ luminis generãtur,quæ ſolẽt à viſu oculos impedire.Et quamuis moraliter loquendo ꝑ obſcutitatẽ poſſit intelligi obtenebratio cõtritionis & humilitatis(Naũ.3. Non eſt obſcura contritio tua) quia tñ iſte modus ſignificãdi rarus eſt in ſcriptura,notare poſſumus , quòd obſcuritas (vt cõmuniter)ſignat i malo & nihil aliud eſt obſcuritas, q̃ contrarium claritas.Cum igitur ſit dare claritatem interiorem in intellectu,exteriorem in cõuerſationis aſpectu,poſteriorem ſuperius in dei conſpectu,notare poſſumus à contrario,quòd multiplex obſcuritas poteſt,reperiri,videlicet

Obſcuritas { Interioris meditationis, / Exterioris conuerſationis, / Poſterioris habitationis. } Prima eſt obſcuritas mẽtalis ignorãtiæ.ſecunda eſt obſcuritas moralis apparentiæ.tertia eſt obſcuritas infernalis ſeu letalis peſtilentiæ.dicõ ergo primo, quòd eſt obſcuritas ignorantiæ interioris,Sicut enim videmus,quòd loca, q̃ carent lumine,ſunt obſcura,ita quòd ibi aliquid non videt̃,ſic vere quãdo cor humanum priuatur lumine diuinæ grãæ ꝑpter vitia & peccata,tunc per ignorantiã taliter obſcurat̃, quod non videt aliquid,quod pertineat ad ſalutẽ.pſa.Obſcurentur oculi eorum non videant & dorſum eorum ſemp incurua.Obſcuritas enim cauſatur vel propter nubiũ denſitatem,vel propter loci profunditatẽ, vel ꝓpter luminis debilitatem & paucitatem.Sic vere ignorantia cauſatur in hoĩe quando nubes mũdanæ proſperitatis & carnalis voluptatis circa eum indenſantur.Apo.9.Obſcurus eſt ſol & aer de fumo putei.Quando etiam locus ĩterior cordis humani ꝑ deſperationẽ & obſtinationẽ in vitijs profundatur . Pſal.Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſæculi.Quãdo etiã lumẽ ſpiritualis gratiæ,& doctrinæ & ſanæ , & veræ ſciẽtiæ à talibus elõgat,ſicut patet in hæreticis,in quibus ꝓpter defectum veræ ſciẽtiæ eſt ratio penitus obſcurata.Zach. 11.Brachium eius dextrum ſiccabit̃,& oculus eius dexter tenebreſcens obſcurabitur.Et ideo de tali obſcuritate dicit̃ Roma. 1.Euanuerũt in cogitationib.ſuis & obſcuratum eſt inſipiẽs cor meum . Iſta eſt ergo obſcuritas ignorantiæ interioris.

¶Secundo dico, quòd eſt obſcuritas apparentiæ exterioris B
Sicut.n.vaſa aurea & argentea aliquotiens obſcurantur , & à ſua exteriori claritate rubiginantur,& obfuſcantur,quòd aliquotiens accidit propter contactũ alicuius pinguedinis pulueris ſeu luti,ſol ẽt & luna ꝓpter terræ interpoſitionẽ ſolẽt obſcurari & eclipſari.& á claritate luminis obfuſcari,ſic vere ſæpe fit,quòd ſol & luna,aurum & argentũ.i.vir eccleſiaſticus,vel religioſus,vel alius vir honeſtus,quæ.ſ.dicit̃ ſol ratione caloris, charitatis luna rõne humoris pietatis. aurũ ratione fulgoris honeſtatis,argẽtũ rõne clamoris eloquentiæ.veritatis aliquando perdit honeſtę cõuerſationis claritatem. & per rubiginem peccati vel carnalitatis pinguedinẽ incurrit exterioris apparẽtiæ obſcuritatẽ, & totius infamię vilitatem,& de hoc dicitur Thre.4.Quomodo obſcuratum eſt aurũ,mutatus eſt color optimus?&c. Quod bene figuratum eſt Luc.23.vbi dicitur,quòd ſol obſcuratus eſt, & velũ tẽpli ſciſſum eſt.Quia ꝓ certo hodie in templo Eccleſię velum,quod velat omnia interiora.i.exterior honeſtas ſciſſa eſt & laniata,ita quod claritas ſolis,i.fama & reputatio,ſtatus eccleſiaſtici eſt totaliter obſcurata.Iſta eſt igit̃ obſcuritas exterioris apparẽtiæ.¶Tertiò dico,quod eſt obſcuritas poſterioris peſtilẽtiæ,& iſta eſt obſcuritas ĩfernalis, q̃.ſ.eſt locus fœtidus & obſcurus.Ibi.n.eſt locus profundior,& fumoſior,crudelior & torbulentior cæteris vniuerſis.Ibi ergo eſt obſcuritas,& nõ ſolum temporalis vel corporalis, imo etiã ſpiritualis. Mentes enim illorum,qui ibi ſunt,obſcuræ ſunt per turbulentiã doloris,nubilationis & tribulationis.Corpora etiam,quæ ſunt ibi,ſunt obſcura propter defectũ proſperitatis & conſolationis.Et iõ breuiter de obſcuritate tali poteſt dici illud Ioã.3.Obſcurent eñ tenebræ & vmbra mortis.¶Adhuc dico,ꝙ eſt obſcuritas ſubtilioris ſapiẽtiæ ſeu intelligentię,& iſta obſcuritas ſcripturæ,de qua Dan . 5. Audiuimus de te,ꝙ obſcura poſsis diſſoluere.Eſt etiã obſcuritas humilioris ſubiacentiæ,hoc eſt dictũ, ꝑlentis gloriæ vel fortunæ,quæ.ſ.obſcura dicitur,quando à claritatẽ mũdanæ famæ,& excellentiæ per paupertatem vel infortunium denigratur,ſicut de ſtellis ca dentibus dicitur Apoc.8.quod obſcurata eſt tertia pars earũ.pſ.Collocauit me i obſcuris ſicut mortuos ſæculi &c.Hie.14.Portæ eius obſcuratæ ſunt ĩ terra.Et ſic patet,quõ ob ſcuritas põt quinque ſignificare . ¶ Si vero per obſcuritatẽ intelligit̃ abſentia,ſeu locus abſcõdit⁹, aut ſecretus,poſſumus notare,quòd quinq; ſunt genera peccatorum,quę in occulto,i.obſcuro volunt facere facta ſua.ſ.

Carnales & luxurioſi,
Detractores iniurioſi
Deceptores & malitioſi
Auari & ambitioſi
Idolatræ & ſuperſtitioſi.

De luxurioſis & carnalibus dicitur Proue.7.vbi de luxurioſo iuuene loquitur ſapiens dicens,ꝙ graditur in obſcuro ad ueſperaſcẽte die i noctis, tenebris & caligine.De malignoſis detractoribus dicitur in pſa.Ecce peccatores intẽderũt arcum ſuum, parauerunt ſagittas ſuas in pharetra,vt ſagittẽt ĩ obſcuro rectos corde. De malitioſis vero & ꝓditoribus, ꝙ ſcilicet ſemper volunt,ꝙ opera ſua lateant,põt dici illud Sapien.18.Putãt ſe latere in obſcuris &c.De auaris etiã & malis diuitibus.qui.ſ.contractus ſuos faciunt in obſcuris, dicit̃ in pſ.Repleti ſunt,q obſcurati ſunt domib.terræ iniquitatũ. De idolatris vero & ſuperſtitioſis , qui.ſ.in obſcuris faciunt ſacrificia ſua,dicit̃ Sap.14.Aut obſcura ſacrificia facientes. Sufficit.Vide infra de tenebris & vmbra,& ſupra de abſcondito & de cœcitate .

Obſecrare Nota,quòd obſecrare idẽ eſt,quod orare,depredari,poſtulare , & aliquid humiliter A

militer implorare.Et eſt ꝓprie obſecratio cũ quadam alle-
gationũ requiſitio.ſicut ſi diceret. Amore Dei rogo te,aut,ĩ
nomine Dei fac illud,& cætera ſimilia. Eſt igitur obſecrare

Offi- { Humilitatis, Vtilitatis, Sedulitatis.
cium

Officium dico humilitatis, quia
.ſ.obſecrare.i.aliquid humiliter
deprecari pertinet ad humiles
& ad pauperes.Vnde Prou.18. Cum obſecrationibus loqui
tur pauper,diues autem eſtabitur rigidè.Itẽ eſt officium vti
litatis,quia videlicet ſæpe fit,ꝙ hõ obſecrando & humiliter
implorando,plura bona impetrat, quàm cũ arrogantia req
rendo.Cum.n.obſecratio nihil aliud ſit,quã humilis & beni
gna depcatio & oratio,& de oratione dicat̃ Eccl. 35. ꝙ ora
tio humiliátis ſe pœnetrabit nubes bene ſequit̃ , ꝙ obſecra
re eſt exercitium vtilitatis Deus.n.libẽtius illũ audit q ſolet
humilius obſecrare.Et iõ docebat Apoſtolus Phil.4. In om
ni oratione,obſcuratione,& gratiarũ actione petitiones ve
ſtræ innoteſcãt apud deũ.In iſtis ĩferioribus obſecratio ẽt
humilis & benigna obſecratio,& monitio,q̃ quæcũq; gra-
uis & aſpera obiurgatio.Et iõ bene docet Apoſtol⁹.2.ad Ti
mo.4.Argue,obſecra,increpa, in oĩ patientia & doctrina.
De hoc vide ſupra de arguere . Et acquirendo etiam vtili-
tatem ab homine, homo magis humiliter obſecrãdo ꝓficit,
quam importune circa hoc inſiſtendo.Sanguiſuga.n.lẽte ſu
gendo,magis de ſanguine elicit,quàm culex tumultuoſe pũ
gendo.Quia vere illi ſibi quãdoq; plus de vilitate ſugũt,&
attrahunt,qui obſecrãdo lente & benigniter & quaſi nõ cu
rando illa petunt,& quærunt,quam illi , qui ad modũ culi-
cis allegationibus & importunis precibus quaſi violẽter in-
ſiſtunt.Iſta eſt ergo obſecratio vtilis.Et iõ ꝙ magis ſit ĩſiſtẽ-
dum obſecrationibus quam increpationibus,patet.1.ad Ti
5.vbi dicit̃.Séniorem ne increpaueris, ſed obſcura vt patrẽ
Eſt ergo officium vilitatis.Item dico,ꝙ obſecrare eſt officiũ
ſedulitatis. Oportet.n. ꝙ hic ſit ſedulus & diligẽs Deũ obſe
crãdo,qui vult impetrare aliq̃d.Et iõ dicit Apoſtolus Eph.
6.Per orationẽ obſecrationem orantes omni tẽpore. ¶ No
B tem⁹ ergo,ꝙ obſecratio poteſt fieri homini.Et ideo de Deo
poſſumus notare,ꝙ ipſum obſecrare debemus,vt

Auferat mentis iniquitatẽ,
Inferat gratiæ ſanitatem,
Conferat gloriæ claritatem ,
Differat pænæ calamitatem.
Afferat clementiæ pietatem,

Obſecremus ergo, vt ve
lis mẽtis iniquitatem au
ferre.ſic obſecrabat Da-
uid,qui dicebat.1.Paral.
21.Obſecro aufer iniqui
tatem ſerui tui.Item vt velit gratiæ ſanitatẽ inferre.ſic vide
batur obſecrare,qui dicebat.3.Re.17.Reuertat̃ obſecro ani
ma pueri huius in viſcera ſua.Et Nu&.11.Obſecro dñe ſana
eam Item vt velit gloriæ claritatem cõferre . Et ſic videbat̃
obſecrare ille,qui dicebat Ge.27.Mihi quoq; obſecro,vt be
nedicas.Et.2.Reg.14.Obſecro,vt videam faciẽ regis. Itẽ vt
velit æternam calamitatẽ differre, ſic obſecrabat ille Dan.
9.Auertat̃ obſecro ira tua à populo tuo.Et Luc.8. Obſecro
te ne me torqueas.Item vt velit clementiam & pietatẽ affer
re.Et ſic obſecrabat ille,qui dicebat Amos.7. Dñe Deus ꝓ-
pitius eſt obſecro.¶Sed adhuc dico,ꝙ eſt obſecratio hoĩ ab
homine facienda,& iſta proprie pertinet ad correctores &
prædicatores,q peccatores debent humiliter obſecrare, vt
eos poſsint ad bonũ cõuertere,& mouere.Et de hoc nota,
ꝙ obſecrandi ſunt homines prædicatoribus & prælatis,vt

Caueant carnalem infectionem,
Habeant mentalem dilectionem,
Teneant moralem cõuerſationem,
Arceant letalem delectationem,

Obſecrandi ſunt er
go, vt caueant ab in
fectione carnali, &
maxime ab illa hor
renda infectione,de qua dicit̃ Iud.19.Obſecro ne ſcelus hoc
operemini contra naturam ĩ virum.Et generaliter ab omni
carnis infectione cauen dũ eſt,iuxta illud.1.Petr.2.Obſecro
vos tãquam aduenas & peregrinos,abſtinete vos à carnalib.
deſiderijs,quæ militãt aduerſus animam. Vbi oſtẽdit̃,ꝙ ho-
mo obſecratur abſtinere à tribus &c.vide eã proſecutã ſu-
pra de abſtinentia.Item vt maneant in mentis dilectione 2.
Corin.2.Obſecro,vt confirmetis in illo charitatẽ.Itẽ vt pol
leant digna & honeſta cõuerſatione.vnde Eph. 4.Obſecro
vos ego vinctus in domino,vt digne ambularis.Itẽ vt abſti-
neãt à mala delectatione.vñ.Ro.12.Obſecro vos fratres per
miſericordiã Dei,vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam ſan-
cta &c. vide iſra de orõne & de petere.& ſupra de adorare,

Obſequium. Vide vbi ſeruitium,& vbi officium

Obſeruare. Nota,ꝙ obſeruare quãdoq; ſumit̃ ꝓ A
cauere,quandoq; ꝓ implere, quando
que pro vitare quandoq;pro expectare.Pro cauere ſumitur
in pſa.vbi dicit̃. Obſeruabo me ab iniquitate mea.Et Deu.
8.Obſerua,caue nequãdo obliuiſcaris Deũ.Pro implere ſu
mitur Deu.12. Obſerua & audi omnia , q̃ ergo p̃cipio tibi
hodie.Et.3.Regum.1.Obſerua,vt cuſtodias mãdata Dei tui
Pro vitare ſumit̃ Ro.16.vbi dr̃.Obſeruate eos , qui diſſenſio
nes & offendicula faciunt.Pro expectare vero ſumit̃ Proue.
8.Beatus,q audit me,& obſeruat ad poſtes oſtij mei Quali
cũq; ergo modo ſumat̃,poſſumus notare,ꝙ obſeruare ĩ ſcri
ptura ſignat ꝓmpitudinem voluntatis,ſiue ad bonũ ſiue ad
malum.Dico ergo primo ĩ bono,quod obſeruare debemus

Verba legis & mandatorum.
Votum regis & prælatorum,
Statum gregis & ſubditorum.

Obſerua ergo mandatum
diuinæ legis.Eccle. 12.Ti
me Deum,& mãdata eius
Obſerua.Item obſerua præcepta ſuperni regis Dei & p̃lati.
vnde Exodi.23 . Ecce ego mitto Angelum meũ ante faciẽ
tuam,obuerſa eum,& audi vocem eius.Itẽ obuerſa.i.atten
de ad ſtatum plebis & gregis,quod maxime ꝑtinet ad p̃la-
tos.2.Para.35.Ianitores ꝑ portas ſingulas obſeruabant.¶Se B
cundo dico,quod obſeruare ſignat ĩ malo.Et ſic dico quòd

Fallacitatis,
Fatuitatis,
Carnalitatis,
Crudelitatis.

Dico ergo, quòd eſt vnum
obſeruare fallacitatis, q̃d
pertinet ad exploratores,
quia pro certo multi ſunt,
qui valde ſtudent obſeruare facta & dicta aliorũ,vt habeãt
cui poſsint obloqui. Et ſic faciebant ſcribæ & phariſei domi
no.Lu.14.vbi dicit̃, quòd Ieſus intrauit in domum cuiuſdã
principis Phariſei ſabbato manducare panem.Sequit̃ quòd
ipſi obſeruabant eum.i.inſidiabant̃ ſibi.Sicut.n.leporarij ob
ſeruant paſſus & vias leporum,vt ipſos, capiãt ſic falſi homi
nes inſidiando obſeruant facta & dicta hominũ, vt ipſos de
cipiant atque prodant.Iſtud maxime patet ĩ aduocatis,& iu
dicibus,& balliuis,qui dicta aliorum obſeruant,& attẽdũt,
vt eos capiant in ſermone. vt.1.Reg.1.dr̃, quod cum Anna
amaro aĩo orabat ad dominum.Heli obſeruabat os eius.pſ.
Obſeruat peccator iuſtum,& quærit mortificare eum.ſicut
de ſerpente,qui enydris dr̃,quòd obſeruat os crocodili dor
miẽtis,vt in viſcera eius ſubintret, & ea corrodat & ꝑforet.
Sic detractor,& proditor ora innocentium obſeruat,vt oc
caſione inuenta noceat,atq; lædat,dicẽs.ſ.illud Eccl.8.Ego
os regis obſeruo.Vt alius dicat illud pſal.Ipſi calcaneũ meũ
obſeruant.Item obſeruare fatuitatis,quod pertinet ad Ma-
thematicos ſpeculatores.Iſti.n.obſeruant dies, & mẽſes,&
annos,ſicut dr̃ Gala.4.Quamuis.n.tales obſeruantiæ aliquã
do contineant veritatem,quia.ſ.ſecundum diuerſos motus
& influentias corporũm ſuperiorum,multa etiam mirabi-
lia accidunt in hoc mundo,malæ tamen ſunt aliquotiens in
quantum propter ſuam curioſitatem retrahunt hominem à
ſalute . Magis.n.ſe debent committere fideles occultæ Dei
prouidentiæ,quàm corporum cœleſtium influentiæ.Vñ Ec
cle.11.dr̃,quòd qui obſeruat ventum,nõ ſeminat &c . Et iõ
ille rex Manaſſes.2.Paral.33.reprehenditur eo,quòd obſer
uabat ſomnia,& auguria ſectabatur.Item eſt vnum obſerua
re carnalitatis,& illud pertinet ad immundos luxuriæ ſecta
tores.Iſti.n.ſunt ſicut cattus,qui optime obſeruat,ꝑ quã cau
telam capiat murẽ.Sunt etiam ſicut noctuæ,quæ obſeruãt ꝑ
optime tempus noctis,quia.ſ.tales obſeruant,& attẽdũt ad
nocturnã obſcuritatẽ.Iob.24.Oculus adulteri obſeruat ca-
liginem.Et ad cauteloſam & inſidiatoriam fallacitatẽ,ſicut
de malis iudicibus dr̃ Danielis.Obſeruabant ſenes ſollicite
quotidie videre Suſannam.Item eſt obſeruare crudelitatis.
Sicut enim leo & lupus obſeruant , & attẽdunt quomodo
poſsint animãlia innocentia deuorare,ſic ipſi & crudeles ad
nihil aliud vacant,niſi quod poſsint alijs præiudiciũ gene-
rare.Iob.10.Poſuiſti in neruo pedem meũ,& obſeruaſti om
nes ſemitas meas,& veſtigia pedum meorum conſideraſti.
Omitto totum gratia breuitatis . Vide ſupra de cuſtodire,
& infra de ſeruare.

Obſidere. Nota, quod obſeſsio idem eſt, ꝙ conti- A
nua impugnatio.Et põt ſignificare obſeſ
ſio æquitatis

re obsessio illa impugnationem spūalem tentationū, vel tribulationū, q̄ à nostris hostib. spūalib. s. à diabolo, & carne & mundo in isto sæculo sustinemus. Isti. n. hostes cōtinue nos obsident, & ipugnant, & ad nos per pctm̄ capiendū, & mortē æternā eestruēdū cū oī diligentia sp vacāt. 4. Reg. 25. Chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatem. Sicut. n. illi, qui aliquā ciuitatē obsident, solent contra eā parietes & machinas erigere, aquā, & panē subtrahere, muros & turres destruere, & foueas, seu fossata cumulare & implere, sic isti hostes spūales qui velut latronum nos obsident multitudo, nobis p se suo subtrahunt oīa illa, q̄ pertinent ad salutē. Subtrahunt. n. & destruunt in nobis panē Eucharistiæ, seu doctrinæ & refectionis: aquā gratiæ lachrymarū & deuotionis: muros custodiæ & disciplinabilis obseruationis: turres eminentiæ & altitudinis contēplationis: fossata humilis aut spūalis deiectiōis. Vnde de diabolo & exercitū eius taliter aiam obsidētē dicitur Hiere. 39. Venit Nabuchodonosor Hierl̄m, & obsedit eā. Et iō sicut videmus, q̄ obsessi solent cum oī diligentia cogitare, quomodo caueant, ne capiantur, & quō à suis obsessorib. liberentur, sic nos omnia spiritualia remedia debemus adhibere quō obsessores isti aduersus nos nō valeāt præualere. Et hoc est, qđ consulitur Naum. 3. Aquam ppter obsidionem hauri tibi. Et ibidē. 2. Ascendit inquit, qui custodiat obsidionem, contemplare viam, conforta lumbos, roborа virtutem valde. vbi onditur, quod tales obsessi debent habere tria, videlicet, q̄ isti debent cogitare quod est vtilius: reparare, quod est debilius: excitare, quod est virilius. Primum facit prudentia, q̄ est vtilium cogitatrix [Contemplare inquit viā] Scd̄m cōtinentia, quæ est debilium reparatrix [Conforta inquit lumbos] Tertium constantia, quæ est virilium amatrix. Ideo dr̄. Robora virtutem valde; In ista. n. spirituali obsidiōe debet meditari rerum vtilitas, roborari mētis debilitas, aīari cordis virilitas. Et sic igitur si ista tria habuerimus, hostium spiritualium obsidiōnē non timebimus. Vt sic inimici nostri possint dicere illud. 1. Mac. 6. Locus, quē obsidemus est munitus.

A **Obstinatio.** (Vt cōiter) sumitur in malo, & est idē quod in malo proposito confirmatio & radicatio. Lata & magna poterat esse materia sed auctoritates vocales desunt. Vide ergo in titulis infinitis, vbi inuenies de obstinatione, & in alijs titulis similibus.

A **Obstruere** Idē est, quod claudere & oblucere, & os alicuius concauitatis vel foraminis aliqua materia cumulare, ne intrare, qđ valeat vel exire. Et sic notabis, qđ diabolus obstruit, & claudit. s. terra mūdani amoris, seu humore carnalis horroris, seu ēt lapidib. obstinatiōnis timoris cor pctōris ne digne cogitet, os ipsius ne Chr̄m vocitet, & etiā manus eius ne pauperes visitet. vn̄ Gene. 26. dr̄ q̄ philistei omnes puteos obstruxerunt implentes humo. Et 1. Mac. 5. dicitur, qđ portæ ciuitatis obstructæ sunt lapidib. In bono autem significato dic, qđ timor Dei corda iustorū taliter obstruit, quod nullum peccatum intrare sinit. vnde. 2. Mac. 2. dicitur, quod Hieremias, qui arcā abscondit, ostiū ne inueniretur & remoueretur, obstruxit. Vnde Ro. 3. Omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus deo &c. vide supra vbi claudere.

A **Obstupescere** Nota, q̄ obstupescere nihil aliud est, qua subito mirari de aliqua incredibili nouitate. Est. n. stupor passio mentis, quā solet cōsideratio rerum excedentium & incredibiliū generare. Possumus ergo notare, quod stupescere in bono pertinet

Ad { Pœnitentes, Contemplantes, Triumphantes, Militantes. } Obstupescere. n. est opus pniūm & cōtritorū, est opus contēplantiū & discretorum, est opus militantiū & viatorū, est opus triumphantium & beatorum. Obstupescunt ergo pœnitentes pro sua præcedenti iniquitate. vn̄ de conuersis & pœnitētib. gentilib. dr̄. 1. Pet. 4. Ambulauerunt (inquit) in luxurijs & desiderijs, commessationib. potationib. & idolorum cultibus, in quib. nunc obstupescunt, & in quib. admirantur. Item contemplantes de Dei iudiciorum profunditate. Abac. 1. Videte, admiramini, & obstupescite, quia opus factum est in dieb. nostris, qđ nemo credet cum narrabitur ei. Item militantes, seu in isto sæculo laborantes de mundanæ miseriæ calamitate & aduersitate. Hie. 31. Oīs, qui comederit vuam acerbam, obstupescēt dentes eius. & Esa. 29. Obstupescite, & admiramini, fluctuate, & vacillate &c. Item triūphantes de cœlestis gloriæ immensitate. vnde pōt dici illud. 1. Mac. 15. Venit Athenobius amicus regis in Hierusalem, & vidit gloriā Simonis, & claritatem in auro & argento, & apparatum copiosum, obstupuit. ¶ Itē dico, q̄ obstupescere pōt ptinere ad malos. vn̄ nota, qđ mali obstupescunt, & obstupescent, & maxime in iudicio. s. B

De { Mundanæ prosperitatis amissione, Internæ iniquitatis apparitione, Æternæ pœnalitatis incursione, Supernæ fœlicitatis priuatione. } Dico ergo, qđ isti obstupescent de amissione prosperitatis æternæ. vn̄ Esa. 32. Collectio vltra non veniet obstupescite opulente conturbamini confidentes. vt sic gloriæ mundanæ tūc perditæ dicatur illud Eze. 28. Omnes, qui viderint te in gentib. obstupescent. & Hie. 18. Omnis, qui præterit p eā obstupescet. Item de reuelatione iniquitatis internæ. vnde Hester. 7. dicitur de Aman, qđ ipse obstupuit vultum regis ac reginæ. Item de incursione pœnalitatis æternæ. Ezec. 21. Hic est gladius occisionis magnæ, qui obstupescere eos faciet. Itē de priuatione fœlicitatis supernæ. Hie. 2. Populus meus mutauit gloriā suā ī idolū obstupescite cœli sup hoc. Talib. ergo de sua tā incredibili tāq; inopinabili miseria, obstupescentib. dr̄ Esa. 29. Obstupescite, & admiramini fluctuate & vacillate, inebriamini & non à vino, monemini & non ab ebrietate, quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. & Hierem. 26. Obstupescet vnusquisque ad proximū suum. Sufficit. vide supra de mirari, & infra de stupore & de timore & tremore.

Obtemperare. Lege vbi obedire.

Obtenebrare. Vide Infra vbi tenebræ. A

Obtinere. Nota, q̄ obtinere idem est, q̄ occupare tenere, acqrere & possidere. Et sic patet q̄ est obtentus virtuosus, & meritorius, & vitiosus & deceptorius, dolorosus & dānatorius. ¶ Primo dico, q̄ est obtentus virtuosus. Et iste est ille quo iusti ex dono diuinæ gratiæ virtutis obtinēt, cōtra diabolū & peccata in prælio tētationum & certaminum huius mundi, & quo etiam ipsi lucrantur, acquirunt & obtinent possessionem virtutum & meritorum, & regnum etiam cælestium præmiorum Iudic. 2. Abierunt filij Israel in possessionem suam. Et sic nota, quod iusti obtinent

Ab hostibus claram victoriam,
A seipsis virtutum copiam,
A domino cœlestem gloriam.

Iusti ergo obtinent claram victoriam in campo certaminis. s. cōtra spūales hostes. Dan. 11. Populus autem sciens deū suum obtinebit. Item obtinent virtutum copiam in cordis termi nis. Vnde. 2. Esd. 7. dicitur. Esdras autem magnam disciplinā obtinebat. Ista est terra promissionis, de qua dicitur Nume. 13. Ascendamus, quoniam poterimus obtinere eam. Item obtinent supernam gloriam in regno luminis idest in paradiso finaliter. vnde Dan. 7. Regum obtinuerūt sancti. & Esa. 35. Lætitia sempiterna super capita eorum, gloriam, & gaudium & lætitiam obtinebunt. Iste est ergo obtentus virtuosus. ¶ Secundo vero dico, quod inuenitur obtentus vitiosus. Et iste est ille, quo scilicet mali obtinent B

Diuitias & facultates,
Potentias & dignitates,
Fallacias & prauitates.

Obtinent (dico) diuitiarum opulentiam. psalm. Ecce ipsi pctōres abundantes in sæculo obtinuerunt diuitias. Item obtinent potentiarum violentiā. s. cōtra simplices innocentes. 1. Marc. 1. Omnium obtinuit munitiones. Et ibidem. Obtinuit munitiones & regiones gentium. & Iob. 22. In brachio tuo possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam. Item obtinent nequitiarum pestilentiam. vnde. 1. Mach. 15. Pestilentes obtinuerunt regnum Dan. 6. Obtinebit regnum in fraudulentiā. Iste est igitur obtentus vitiosus. ¶ Tertio vero dico, quod inuenitur obtentus dolorosus. Et iste certe est ille non quo peccatores obtinentur & occupantur à malis. Et sic nota, quod istos obtinent

Dolor & gestus,
Stupor & strepitus,
Languor exhibitus,
Pallor adhibitus.

De dolore dicitur Exod. 15. Dolores obtinuerunt omnes habitatores philistiim. De stupore dicitur Hier. 8. Stupor

Stupor obtinuit me. De fame etiam & languore dicitur Hiere.52. Fames obtinuit ciuitatem. De pallore vero dicit Iud. 6. Pallor faciem tuam obtinuit. Sufficit. Vide vbi tenere, occupare, & possidere.

A **Obturare** Vide supra de claudere, & vbi obstruere & implere.

Obuiare. Cum obuiare nihil aliud sit, quam sibi inuicem occurrere, possumus notare, quod sicut homo corporaliter solet alteri obuiare multiplici ratione, videlicet

Ad { Salutandum, Imitandum, Implorandum, Implorandum.

Sic spiritualiter loquendo possum⁹ dicere, φ obuiatio pōt designare quatuor videlicet actū charitatis & dilectionis quātū ad primum: actum pietatis & cōpassionis, quantum ad 2m: actum humilitatis & deuotionis, quantum ad tertium: actū diuersitatis & rebellionis, quantum ad quartum. ¶ Primo ergo dico, φ est obuiatio charitatis. Et ista est illa, qua qlibet tenetur alteri obuiare, & in necessitatib. ocurrere & præuenire, & se sibi per veri amoris connubium copulare. Obuiare. n. signat charitatem. vnde Gen. 29. dicitur de Laban φ cū audisset venisse Iacob, occurrit ei obuiā. ¶ Exire. n. obuiam alicui signum est honoris, signum est timoris. Signum est (dico) amoris. Ideo debemus nobis obuiare alter alterum diligendo, quia. s. sicut plures boni planetæ in aliquo signo sibi obuiantes solent bonū significare, & alter alterius influentiā adiuuare, sic plures bono amore & societate obuiantes & alter alteri se iungentes, solēt alterum in suis bonis operib. confortare. Et ideo de Thobia dicitur Thobiæ. 11. quod data manu puero occurrit obuiam filio suo. Signum etiam est honoris. Et ista obuiatio erit potissime in patria, vbi. s. deus & Angeli & beati obuiabunt sibi inuicem. Quia tunc misericordia & veritas obuiabunt sibi, iustitia & pax osculabuntur. Quia. s. tunc virgines exibunt obuiam sponso & sponsę, & quæ paratæ fuerunt ad nuptias introibunt. Matt. 25. Quia sm Apost. 1. ad Thes 4. Nos simul rapiemur in nubib. obuiā Christo in aera, & sic semper cū dño erimus. Christus etiam & Angeli venient istis obuiam in signū honoris æterni. Vnde de Christo dr̄ Eccl. 15. quod obuiabit illis quasi mater honorificata. De Angelis etiam sanctis obuiantibus & sanctos honorantib. pōt dici illud Gen. 32. Egressi sunt Iacob obuiā Angeli Dei. ¶ Est etiam signum timoris. Et ideo si deum timuerimus vel prælatum sibi tenemur cum humilitate & reuerentia obuiare, sicut Iudith. 3. dicitur. Vniuersarum vrbiū habitatores exibant obuiam Holoferni. Et ista est ergo obuiatio claritatis. ¶ Secundo dico, quod est obuiatio pietatis & ista est, quando hō pius misericors & hospitalis desiderat pauperib. vel peregrinis hominib. obuiare, vt eis possit aliqd beneficij erogare. Exemplo Loth, de quo dicitur Gen. 19. φ cum sederet in forib. domus suæ, & videret Angelos sub peregrina specie transeuntes venit obuiā eis, dicens. Obsecro domini declinate in domum pueri vestri, & manēte ibi. Ista est ergo obuiatio pietatis. ¶ Tertio dico, φ est obuiatio humilitatis. Sicut, n. pauperes nituntur obuiare diuitib. vt ab ipsis petant eleemosynas & acquirant, sic nos debemus Deo humiliter obuiare, vt gratiam suam possimus acquirere, &

C habere. Act. 10. Cū introisset Petrus, obuius venit illi Cornelī⁹. ¶ Quarto vero dico, φ est obuiatio asperitatis. Et ista qñque est controuersiæ, qñq; sæuitiæ, qñq; iustitiæ. Obuiant. n. sibi per controuersiam & discordiam superbi discordes & iniuriosi, qui. s. nunquā sunt vnanimiter concordantes, sed sibi inuicem in omnib. obuiantes, & ad modum leonis & leopardi sibiobuiant, alter in alterum irruentes. Et semp istud est verum, qd̄ mali hoīes melioribus, subditi proterui bonis superiorib. solent se opponere, & eis cum controuersis & litigijs obuiare. Similes illi serpenti, qui dicitur iaculus, q volans ad modum iaculi, quodcunq; animal habet obuiam, ipsum vulnerat, & occidit. Sic multi sunt & in sęculo & in claustro, qui ita sunt proterui & discordantis naturæ, & quoscūque bonos sibi vel in conditionibus, vel in iurisdictionib. vel in affectionib. vel etiam verbalib. correctionib. vel redargutionibus obuios & rebelles habuerint ipsos verbis & controuersijs corrodunt, lacerant & impugnant. Mali. n. semper obuiant bonis, eo φ vident bonos sibi obuios, & in motib. contrarios & aduersos. vnde de malis possunt dicere boni illud Deute. 1. Amorreus obuiam veniēs persecutus est nos. Ista ergo est obuiatio cōtrouersiæ. Item est obuiatio sæuitię. Et ista est illa, qua tyranni obuiant, & se opponunt pauperib. demones vero, mundū & caro, bonis & perfectis hoibus aduersantur. Et de hoc Nu. 21. dr̄, φ Syon rex amorreorū congregato exercitu egressus est obuiam filiis Israel in desertū. Itē est obuiatio prudentiæ, & iustitiæ. Et ista est illa, qua De⁹ vel prælatus obuiat malis, ipsos per iustitiam percutiendo, per prudentiam ipsorum malitiis contrariando, iuxta illud Eccle. 43. Ros obuians ab ardore uenienti humilem efficiet eum. Sicut enim aries obuians alij arieti sibi obuio, solet eū dure percutere, sic prælatus & deus, qñ inuenit aliquem sibi obuium, & rebellem, solet ei per iustitiam obuiare, & ipsum humiliare, & eum dure, & seueriter castigare. 1. Reg. 4. Egressus est Israel obuiam philistijm in prælium. Ecce ergo quomodo obuiatio signat, ut dictum est. s.

Asperitatem & rebellionem,
Humilitatem & subiectionem,
Pietatem & compassionem,
Charitatem & dilectionem.

Hæc igitur de obuiare sufficiant. vide supra vbi contra, de contradicere, & vbi de contrarietate. & supra de aduersari, de charitate, & dilectione, & infra occurrere.

A **Occasus. Occidens.** Cum occasus, seu occidens nihil aliud denotet, quam recessum solis ab Hemispherio nostro, seu locum illum, in quo sol à nobis & Hemispherio nostro deficit, & recedit, & cū solis claritas habeat significare quatuor scilicet

Mundi prosperitatem,
Gratiæ puritatem,
Scientiæ veritatem,
Et vitę iocunditatem,

Hinc est, φ quadruplex seu quadruplicem occasum spiritualem possumus assignare. s. mundi tribulationem, culpæ obstinationem vel obscuratione, mentis excęcatiōem, & mortis denigrationem. ¶ Primo ergo occasus seu occidens signat statum paupertatis, & humilitatis. Qñ. n. sol mundanæ gloriæ & prosperitatis deficit, tūc hō ad occasum aduersitatis, & paupertatis peruenit. Sic spiritualiter quando homo orientem delectabilium dimittit, tunc ad occasum humilitatis per pœnitentiā se conuertit. Et sic non solum signat aduersitatem, & paupertatem, imo pœnitentiā & humilitatem. Sicut enim videmus, quod plaga occidentalis est tenebrosa, pluuiosa, frigida, atq; vētosa, sic occasus iste spiritualis. s. humilitas & paupertas, est tenebrosus per contritionem, & per mundanæ gloriæ deiectionem, & per propriæ mortis considerationem. Vnde ps. Si cognouit occasumsuū. Et etiam pluuiosus per lachrymosam compunctionem. vnde Lucæ. 12. Cum videritis nubem venientem ab occasu solis, statim dicitis. imber venit, & ita fit. Est etiam frigidus, & ventosus per multiplicem tribulationem. vnde Exod. 10. Flare fecit ventum ab occidente vehementissimum. Qd bene figuratur Dan. 8. vbi ipse vidit orientē ventilantem cornibus contra occidentem. Sed sicut videmus, φ pars occidentalis quamquam sit sterilior, quàm orientalis, solet tamen habere

Populos meliores,
Corpore maiores,
Animo audaciores,
Et in scientiis clariores,

¶ Sic spiritualiter loquendo, status humilitatis, & aduersitatis, quamuis sit sterilior in bonis temporalibus, est tñ laudabilior in spiritualibus. Et ideo dr̄ Zac. 8. Saluabo populū meum de terra occasus solis. Sic ergo dico, φ occidens signat statū paupertatis & aduersitatis. ¶ Secundo dico, φ signat statum prauitatis & iniquitatis, quia. s. sol nobis occidit, & deficit in occasu, & à nobis absconditur, & recedit. sic Deus & claritas gratiæ suæ nobis deficiunt in peccato. Sicut. n. flos solsequij in solis ortu, & in eius principio aperitur, in eius vero occasu claudit, sic hō spūaliter in p̄sentia gratiæ ad bona æterna per affectionē se aperit, occidēte vero sole diuinę gratiæ statim p pct̄m se cōstringit, & claudit. vn̄. 2. Par. 28. de Acab vulnerato dr̄, φ mortuus ē occidēte sole. Qd̄ aūt occasus significet statū peccati, patet in psal. Quantū distat ortus ab occidēte lōge fecit à nobis iniquitates nostras. Et iō sicut Holofernes fuit destinatus ad innadēdū regnū occidentis, sicut dr̄ Iudi. 2. sic diabolus est spiritualiter à Deo destinatus ad puniendum finaliter illos q sunt in occidente iniquitatis, & prauitatis. Sol enim peccatori occidit, quando lumen gratiæ ab eo deficit, quod in die mundanæ prosperitatis sæpe contingit. Hier. 15. Occidit eis sol dum adhuc

adhuc esset dies & Amos.8. Occidet sol i meridie. ¶ Tertio dico, quod p occasum intelligit status ruditatis & obscuritatis. hoc est dictu, status ignorantiæ. De hoc potest dici illud Iob.23. Si ad orientem iero, non videbo eum, si ad occidentem non intelligam. ¶ Quarto dico, quòd signat statũ grauitatis & mortalitatis, quia sicut solis claritas nobis deficit in occasu, sic vitæ iucũditas nobis deficit i obitu. Et de hoc Eccl.2. Vnus et stultus & meus occasus erit. occasus. n. est finis, et terminus diei. vnum Iosuæ.1. Cõtra solis occasum erit terminus vester. Et certe mors est ille occasus,

Ad quẽ iustus semper considerat, Istum ergo
Vsq; ad quem in bono properat, occasum.i.
Et vsquequo laudes accelerat, tẽpus mor
In quo Deus suos remunerat, tis solet iu.
Et quo demũ malos vituperat. stus præui-

dẽdo cõsiderare. psal. Sol cognouit occasum suũ. ¶ Itẽ vsq; ad istũ occasum solet iustus in virtute perseuerare. psa. A solis ortu vsq; ad occasum ex Syon species decoris eius. Exo. 18. Factum est vt manus Iosuæ nõ lassarent vsq; ad occasum solis. ¶ Item vsq; ad istum occasum solet Deum magnificare. Malach.1. A solis ortu vsq; ad occasum magnum est nomẽ meum. Et in psalmis. A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen domini. ¶ Itẽ in occasu isto solet deus remunerare .s. beatos in patria, q.a.s. tunc recipit eos in sedibus sempiternis, iuxta illud Deut.23. Post solis occasum ingredientur in castra. Et tunc etiam facit eis phase deliciarũ gloriæ paradisi. Deu.16. Immolabitis phase vespere ad occasum solis. ¶ Itẽ in isto occasu solet deus malos dãnare, & exasperare. s. in inferno. Exo.10. Flare fecit ventũ ab occidente. Vide supra in pluribus exemplis, & maximè inquantum occidens põt significare mũdi psperitatem, vide supra de luna, & de mari.

A Occasio

Nota, q occasio accipit p leui, & facili, & causali, seu etiã ficta, & incerta causa, sicut bene videtur Apostolus supponere, dicens Philyp.1. q omni modo curabat, vt siue per veritatẽ, siue p occasionẽ christus annunciaretur. Accipit ergo in bono & in malo. In bono dico accipit, qñ quis faciliter ex aliquo leui casu accipit occasionẽ faciendi bonum. Quia vere nunquam debet esse ita modica occasio, quin debeat hoi sufficere ad hoc, q bonũ aliquod facere debeat, vel tractare. Etiam semper debet dari hoi occasio benefaciẽdi, & tolli occasio male agẽdi. Iõ dr Prou.9. Da sapienti occasionẽ & addetur ei sapiẽtia. Iõ Apostolus de seipso dicebat. Corinthiis.2. ad Corin.5. Occasionem damus vobis gloriandi p nobis. Ad prudentẽ, n. spectat accipere, dare, & iuenire occasiones benefaciendi loco & tpe oportuno, sicut de dare & accipere visum est. De inuenire vero patet Iudic.14. vbi dr, q Sanson quærebat occasiones cõtra philistijm. Quia certe ad prudẽtẽ spectat, q occasionem & dolorẽ bonũ in actibus suis quærat. Sic ergo occasio sumitur in bono. ¶ In malo vero dico, quòd sumit & accipit occasio. Sicut. n. boni sunt ita habitatiui & dispositi ab bonũ, q occasione modica exequuntur illud. sic vere multi sunt ita mali, & ad malũ dispositi & inclinati, q valde modica occasio sufficit eis p faciẽdo malo. Pro causa. n. accipiunt occasionem, & p veritate recipiũt fictionẽ. Sicut. n. equ⁹, q habet tibias rigidas, seu curtas, facili offendiculo & occasione cadit et i itinere valde pulchro, sic multi sunt ita habituati ad vitia, q faciliter pcipitant, quidẽ occasione modica. Res. n. q est i pẽdulo, facili occasione mouet, & nauis, q est i fluuio, faciliter iferi⁹ trahit & res, q est i aere occasione flat⁹ modici ab vno loco ad aliũ iclinat. sic mali ad peccatũ faciliter inducunt. Vnde nota, q faciliter quærit occasionẽ

Inuidus & maliciosus, De inuidis & malitio
Infidus & proditiosus, sis cõstat. Isti enim sem
Immundus & luxuriosus, per quærunt occasio-
Nefandus q perniciosus, nes, quomodo alijs pos

sint nocere, sicut Dan.6. dicitur, q satrapæ quærebãt occasionem vt inuiderent Danieli, quia. s. ipsum perderet. pro eo, q bonitati & gloriæ ipsius inuidebant. Et aduerte, q isti iuenerunt sibi occasionem nocendi, in hoc, q dñm adorabat. Procurauerunt enim fieri edictum sub pœna mortis q nullus vsq; ad certam diem aliquid ab aliquo Deo vel hoie peteret nisi à rege solum. Et quia Daniel in illo internallo dominũ adorauit, iõ per pessimorum machinamenta occasio sibi extitit, qd', vt deuoraret, leonibus datus fuit. Ceterũ. n. quod etiam bona sunt quandoq; occasio mali, sicut etiam Apostolus supponit de mandato & de lege ad Roma.7. Quæ. s. bona erant, sed tamen occasio transgressionis fuerunt. Vñ ait. Peccatum (inquit) occasione accepta p mãdatũ seduxit me & operatum est in me omnem concupiscentiam. Homo. n. naturaliter nitit in vetitum. & ad Gala.3. Igitur lex propter transgressionem posita &c. Sicut. n. videmus, q ignis tunc solet ardentior esse, qñ modica stilla aquæ desuper irrigatur, illud. n. stillicidium, quod ignis sibi sentit contrarium. solet eum irritare, & ardendi feruentius, occasionẽ aliquã sibi dare, sic malitiosi & inuidi siue in bonis siue i malis reb. occasiones quęrunt, vt. s. illis necant, quos oderunt. 4. Regũ 5. Videte quot occasiones qrit aduersum me. s. rex Syriæ, mãdans Naaman à lepra mundari. Ista ergo patẽt de iuidis & malitiosis. De infidis aũt proditiosis patet quas occasiones quærant, sicut dicitur Prouerb.18. Occasiones quærit, qui vult recedere ab amico. Infidus enim & proditor semp supponit, & inuenit occasionẽ & aliquã causam, quomodo ab alterius fidelitate recedat, sicut Deu.22. dicitur de illo, q occasiones quærit quomodo vxorẽ odiosam dimittat. De immundis vero luxuriosis certũ est, q occasione modica labũtur in luxuriam. vnde Eccl.21. præcipit scriptura filiã custodiri, ne inuenta inquit occasione abutat se. De nephãdis ẽt & perniciosis est verum, q sicut occasionẽ mali ipsi solẽt faciliter accipere, ita etiã occasionem male agendi solẽt libenter alijs dare, contra illud Apostoli.1. ad The.2. Neq; aliquã do fuimus occasio malitiæ &c. Et.1. ad Tim.5. Volo ait nullã occasionẽ dare aduersario. Et hæc de occasione sufficiãt.

Occidere. Occisio. A

Nota, q i scriptura iuenit multiplex occisio. s.

Occisio	Corporalis,	Occiduntur enim multi cor
	Virtualis.	poraliter, & talis, vt commu
	Criminalis,	niter & deo & naturę ẽ mi-
	Aeternalis,	rabiliter odiosa, in tantum

quod sicut videt Plinius dicere, Gladius, quo quis occisus fuerit nũquam amplius erit rectus. Occisio enim est naturæ destructiua & ideo iter cætera crimina ista est Deo amplius odiosa. Cum. n. Deus cum magna diligentia formet hominem, ita quod animam rationalem suam imaginẽ prætẽdentem sibi tribuat, & inspiret, ipsumq; nouem mẽsibus p multas alterationes constituat, & componat, & tandem p varia nutrimenta ipsum ad debitum augmentum & crementũ pducat, valde põt ei displicere, quando per occisionem subito & in momento perimitur. Et ideo pęnã talionis etiã in ipso iure naturæ ipse Deus constituit, & occidendum occisorem in naturæ principio ordinauit. Gen.9. Quicũq; fuderit humanum sanguinem, fundat sanguis ipsius. Et istud (vt cõmuniter) est verum, q omnis, q deliberate & sine iustitia hominem gladio occidit, iuxta saluatoris sententiã gladio finaliter perit, iuxta illud Leui.24. Qui occiderit hominẽ, morte moriatur. Item quidẽ occidunt virtualiter & ista occisio nihil aliud est, quàm propriæ carnis mortificatio, q fit p pęnitentiam, in qua. s. homo occidit spiritualiter carnem suã. i. carnalitatẽ & voluptatẽ. Et tales occisores figurãt in Moise qui Aegyptium fratrem suum hebreum idebite iniuriantẽ occidit, ipsum sub sabulo sepeliuit, sicut dicit Exod.2. Quia pro certo si nos videamus, quòd ægyptius, i. caro seu carnalitas, vel peccatum noceat fratri nostro scilicet aiæ vel spiritui nostro, statim debemus ipsum p contritionẽ & mortificationem occidere, & ipsum sub sabulo asperæ pœnitentiæ ne à Deo videatur amplius, sepelire. De quo Actu.10. Surge Petre, occide, macta, & manduca. Istud autem fuit dictum beato Petro videnti lintheum de cœlo dimissum, quod oĩa genera bestiarum & reptiliũ continebat. Ad denotandũ, q quicunq; beatum Petrum voluerit imitari, ipse debet i lintheo corporis sui omnes bestias & reptilia carnaliũ vitiorũ occidere, & ipsa penitus annulare. Isti ergo occidunt virtualiter. ¶ Item dico, quòd quidã occidunt criminaliter Et isti sunt illi, quos diabolus occidit spiritualiter p vitia & peccata. Sicut enim astutus miles habet multos modos occidẽdi aduersarios suos, sic diabolus multos habet modos nocendi, hominem spiritualiter occidendi. Nam sicut videmus, multa sunt genera rerum spiritualium, quibus homo potest per peccatum spiritualiter enecari. Nota ergo, quod hominem occidunt

Diuitiæ temporales,
Deliciȩ corporales,
Scientiæ, mundiales,
Inuidiæ cordiales,
Eminentiæ seculares,
Amicitiæ populares,
Eloquentiȩ fabulares,

¶Primo dico, ꝙ hominem occidunt spiritualiter diuitiæ p auaritiam & cupiditatem. Multa.n. sũt semina herbarũ, q̃ indiscrete sumpta hoĩem occidũt sicut de helleboro & de iusquiamo dicũt naturales, quæ discretè sumpta præbent corporibus medicinam, sed indiscretè sumpta afferunt mortem. Sic vere semina diuitiarũ, quãtũis discretè & moderatè sumpta hominibus possint proficere ad salutem, occidunt tñ illos per auaritiã, qui ipsas indiscretè accipiunt, & qui male ipsas administrantes cor & fiduciam ibi ponunt. Argẽtum.n. viuum exterius corpori appositum põt multis medicinis esse multum vtile, si vero indiscretè ĩterius bibat̃, occidit hoĩẽ, eiusq; viscera pforat, & corrodit. Sic vere argentũ viuum ardens gentem viuentẽ. i. diuitiarum affluentia si exterius & supficialiter habeat̃, vtilis est, si vero intus in corde p amorẽ recipiat̃, tũc solet hoĩẽ per auaritiã occidere, & p curas & sollicitudines ĩtima cordis sui multipliciter lacerare. Et hoc est, quod figurat̃ Ge. 4. in Cain, qui interpretat̃ possessio, qui in agro occidit Abel fratrem suum, eo ꝙ indiscretè cum eo iuisset, & in eo confidisset. Quia vere mundi possessiones & diuitiæ ĩ agro huius mũdi fratres suos. i. illos, q ipsas amant p auaritiã, & eos qui se eis indiscretè associant per affectum, & qui stulte in eis confidũt, solẽt p multa crimina occidere & trucidare. Ioan. 1. Io. 3. dr̃ Cain occidit fratrem suum. Occidunt ergo hoĩem diuitiæ p auaritiã & cupiditatẽ. ¶Scdo dico, ꝙ hoiem occi-
C dunt deliciæ per ĩmunditiã & carnalitatem. Sicut.n. venenũ serpentis, qui dr̃ aspis solet hoĩem statim facere dormire, & ipsum dormiẽdo occidere, sic venenum deliciarũ facit hominem dormire per delectationẽ, & dũ non aduertit, ipsum per luxuriam interficit, & occidit. Quod bene figurat̃ in Iahel Iud. 4. quæ dato lacte Sizaræ calefacto, ipsum ĩdormiuit & statim eum, dum dormiret, occidit, & vulnerauit. Zac. 11. Pasce pecora occisionis, q̃ q possederãt occidebãt. Sicut.n. Rhinoceros à puella decipitur, & tandem per eã occiditur, sic homo à mulieribus deceptus, & oblectatus per luxuriã, solet ab eis interfici & occidi. Figura in Dalila, per quã Sanson, & Iudith, p quam Holofernus potẽtissimi sunt occisi, sicut dr̃ Iudic. 16. & Iudith. 13. Quia vere & in seculo & in claustro quandoq; fit, ꝙ temporaliter & spiritualiter fortissimi & potentissimi à mulieribus oblectati decipiunt̃, & p ipsas per luxuriam occiduntur Vnde. 1. Reg. 28. dr̃ ꝙ mulier quæ habebat vitulum pascualẽ, festinauit & occidit eum. ¶Tertio dico, ꝙ hominem occidunt scientiæ mũdiales p superbiã & præsumptionẽ. Sicut.n. colũba portãs literas quãdoq; propter litteras occidit̃, & ab inimicis litteras vidẽtibus sagittatur, ita ꝙ litteræ sunt causa mortis suæ, sic spũaliter sæpe fit, ꝙ scientia hominẽ occidit, dũ hõ de litteris sciẽtiarũ quas portat, supbit & p̃sumit. Hostis.n.i. diabolus videns columbam istam portantẽ litteras solet ipsam sagitta p̃sumptionis pcutere, & sic fiunt sibi istæ litteræ & sciẽtiȩ mortis causæ. Et hoc est, ꝙ dicit Apostolꝰ. 2. ad Cor. 3. Littera oc
D cidit, spiritus autem viuificat. ¶ Quarto dico, ꝙ hominẽ spiritualiter occidunt inuidiæ per odiũ & turbationẽ. Sicut.n. ille vermis qui dicit̃ bupreſtis, qui generatur in ventre bouis, ipsum occidit, hepar & iecur eius calefaciẽdo corrodit, sic vermis iracundiæ & inuidiæ in corde hoĩs genitus, ipsum solet interius corrodere, & per fraternum odium occidere. vnde Iob. 5. Virum stultum occidit iraꝰ, & paruulũ occidit inuidia. Et si vis dic, ꝙ iste est gladius Goliæ sicut supra de ĩterficere. ¶ Quinto dico, ꝙ hoĩem occidũt spiritualiter eminentiȩ seculares per stultitiam & elationẽ. Sicut.n. aliqua nobilis prædam suã capit, & occidit sursum ĩ aere, sic diabolus qui est naturæ nobilissimæ, solet illos per vanitatẽ & elationem occidere, quos videt sursum in aere. i. mũdi dignitatib. auolare. Et istud genus spiritualis occisionis bene põt suspẽdio comparari, quia. s. tales elati non vident̃ terram tangere immo recte sursum per spei elationẽ pẽdere. Figurati ĩ Saul occiso, quem philistei in muro suspẽderunt. ¶Sexto dico, ꝙ hominem occidunt amicitiæ populares per fraudulentiã & deceptionem. Cõstat.n. ꝙ multi per falsas amicitias aliquotiens occidunt̃. Diabolus.n. & mundus sub specie boni multa mala quãq; homini suggerunt, propter, ꝙ ipsum spũaliter occidunt. Sicut.n. cattus primo cum murẽ, acsi eũ diligeret diu ludit, & tñ postea ipsum occidit, sic diabolus sæpe cum homine videtur ludere, sibi sub boni specie aliquid suggerẽdo, sed quamuis tunc esse videatur amicus, ipsum tñ per peccatum occidit sicut publicus inimicus. Figuratus ĩ Ioab, q sub specie amoris boni tenens mentũ amasiæ acsi eũ osculari vellet, occidit eum, sicut dr̃. 2. Regum. 20. vnde. 1. Mac. 13. dicitur, ꝙ triphõ cum iter faceret cum Antiocho adolescẽte, dolo occidit eũ. Ad qđ facit illud Exo. 32. Occidat vnusquisq; fratrem suum & amicum. ¶Septimo dico, ꝙ hoĩẽ occidunt eloquentiæ per fallaciam & detractionem. Hõ, n. occiditur spiritualiter per mendaciũ propriæ linguæ, qa sicut dr̃ Sap. 1. Os quod mentitur, occidit animã. Item perpetrationem linguæ alienȩ. Iob. 20. Caput aspidum suget, & occidet eũ lingua viperæ. Sic ergo patet, quomodo septẽ mo- E
dis hõ occidit̃ spiritualiter. ¶ Vltimo principaliter dico ꝙ quidam occiduntur æternaliter. Et isti sunt dãnati & miseri in inferno. Amos. 9. Ibi mãdabo gladiũ, & occidet eos. Sicut .n. aspis miro zelo prosequitur, & si põt occidit eos, qui eius comparem occiderunt, sicut dicit Plinius, sic Deus qñ comparem sui. i. animam rationabilem, quã sibi per fidem despõsauit, mortuam inuenit per peccatum, solet qui eam occidit .s. peccatorem finaliter inuadere, & per mortem æternam occidere & punire. Apo. 13. Qui gladio occiderit, oportet eũ gladio occidi. Et ideo qa gladio peccati animã nostrã occidimus, necesse est, ꝙ gladio tormentorum æternaliter occidamur. Et possumus notare, ꝙ Deus ĩ inferno occidit multa genera peccatorum, videlicet

Impinguatos ab opulentia temporali,
Excœcatos à sapientia virtuali,
Occupatos in immunditia corporali,
Effrenatos in violentia criminali,
Eleuatos in eminentia mundiali.

De temporaliter impinguatis dicitur in Psal. Occidit pingues eorum, & electos Israel impediuit. Lu. 15. Adducite vitulũ saginatum, & occidite. De cordialiter excœcatis dr̃. 4. Regum. 25. ꝙ rex Babylonis excœcauit Sedechiã, & filios eius occidit. De carnaliter seu corporaliter occupatis dr̃. 1. Regum. 25. Carnes occidi tonsoribus meis. De violẽter seu criminaliter effrenatis dr̃. 1. Macha. 2. Virum qui cogebat immolare occidit in tẽpore illo. De mundialiter vero eleuatis dicitur Oseæ. 7. Oẽs reges eorum occiderunt. & . 4. Reg. 11. Athalia occidit oẽ semen regium. vt & de superbis dicatur illud Mat. 22. Tauri mei, & altilia mea occisa sunt. & Ezec. 35. Implebo mõtes sanguine occisorũ. Et sic patet, ꝙ aliq occiduntur æternaliter, aliqui criminaliter, aliq virtualiter, aliqu corporaliter Vide supra de interficere, & de mori.

Ocium. Ociositas.

A Cũ ocium idẽ sit, ꝙ pigritia, accidia, seu desidia, aut ẽt iners & ĩbecillis à bono exercitio occupatione & operatione cessatio, notare possumus, ꝙ ociũ, seu pigritiã afferũt quatuor, videlicet pũctio diuini timoris. i. interior inspiratio. pulsio fraterni clamoris. i. exterior perditio. motio interni vigoris idest animi virtus & perfectio. tractio superni dulcoris, idest paradisi munus & retributio. Istis enim quattuor modis pigritiam & ocium perdit equus fortis,

Quando {
Realiter stimulatur,
Vocaliter exhortatur,
Virtualiter roboratur,
Externaliter inuitatur. s. qñ aliquod allectiuũ ipsum ab exteriori trahit & inuitat ad cursum, sicut est pratũ pabulum vel iumentum. Ista poterant dilatari, sed auctoritates vocales deficiunt. Hoc solum dic quod ociositas fugax est operum & laborum, nutrix est scelerum & malorum, genitrix est paupertatis, verbositatis & mortalitatis. Ista enim mater est tepiditatis seu imbecilitatis & fragilitatis, quia scilicet nunquam vult operari. Matth. 20. vidit alios stantes in foro ociosos. Cuius contrariũ faciebat illa fortis mulier, de qua Prouerbiorum. 31. dicitur, quòd panem ociosa non comedit. Item mater est iniquitatis. Constat.n. quòd in terra non culta nascitur multitudo malarum herbarũ. Sic in persona ociosa multitudo nascitur vitiorũ. Eccl. 33. Mitte seruum in operationẽ, nec vacet. multam enim malitiam docuit ociositas. & Eze. 16. dicitur. Hæc fuit iniquitas Sodomȩ abundantia panis & ociũ Item mater est sterilitatis, seu etiam paupertatis, temporalis s. & spiritualiter. Prouer. 28.

Qui

Qui sectatur ociũ, replebitur egestate. Itẽ mater est verbositatis. 1. ad Tim. 5. Ociosæ (inquit) discunt circuire domos, nõ solũ ociosæ, sed verbosæ. Itẽ mater est mortalitatis seu æternæ calamitatis, quia sicut constat, ꝙ pp defectum exercitij multi moriuntur, sic in morib. Vnde Sen. dicit, qđ ocium sine literis mors est, & viui hoĩs sepultura. Ista igitur sufficiãt propter defectum auctoritatum. Vide vbicunque agitur de pigritia, & accidia, & similibus.

A **Octo. Octonarius** Nota, quod secundũ morales vel allegoricas significationes scripturæ, nos possumus inuenire scilicet

Octonarium { Circuncisionis, Reparationis, Resurrectionis,

¶Primus aufert culparum speculantiam,
Secundus infert virtutum excellentiam,
Tertius affert gloriæ opulentiam.

¶Primo ergo dicã, ꝙ in scriptura reperit̃ octonarius circuncisiõis, q̃ crimina solet abstergere. Et iste numer⁹ nihil aliud est, q̃ pnĩa, seu ẽt carnis maceratio & abstinentia. Sicut. n. in antiqua lege puer octaua die circuncidebat̃, sibiq; caro superflua, seu ꝓputium auferebatur, sic vere dico, ꝙ p octonariũ pnĩę, vitiorũ suꝑfluitas tollit̃, & carnis delectatio & ꝓputij cõcupiscentia macerat̃. Gen 17. Infans octo dierũ circũcidet̃. Exẽplo ẽt Chrĩ, q volẽs instruere, ꝙ per circuncisionẽ pnĩæ nos à vitijs circuncidere debeamus, octaua die voluit circũcidi. Luc. 1. vñ Gen. 2. Circuncidit eũ octaua die. Et notabis quod per istum octonarium pænitentiæ

Crimina purgamus,
Defectus ploramus,
Veniam oramus,
Numina placamus,
Animos fundamus, vel
Animas saluamus,
Innocentiam reparamus.

Dico igitur, ꝙ per octonariũ pnĩæ crimina nostra solemus purgare. Et sic dr̃. 2. Para. 29. ꝙ ipsi expiauerunt tẽplum dieb. octo. Expiauerũt dico. i. purgauerunt, & purificauerunt, Itẽ per istũ numerũ defectus nostros solemus plorare & hoc est, ꝙ dr̃ Leu. 15. ꝙ die octauo sacerdos ꝓ se debebat duos turtures offerre, quę. s. sunt aues gemebundæ. Ad denotandum, ꝙ octonarius pnĩæ requirit gemitum, atq; planctum. Num. 6. Offeres. s. octaua die, duos turtures. Item per istum numerum pro venia habenda solemus orare. Iud. 3. Seruierunt octo annis, & clamauerunt ad dñm. Item p istum numerum Deum & sanctos solemus placare. Vnde figuraliter dr̃ Io. 20. ꝙ post dies octo vbi discipuli erant congregati in vnũ, venit Iesus ianuis clausis. Ad denotandum, ꝙ qñ octonarium pnĩæ facimus Christũ & eius gratiam attrahimus, & placamus. Item per istum numerum animos nostros solemus fundare. Constat enim quod post lapsum pnĩa est virtutum omnium fundamentum. vnde. 3. Reg. 7. dr̃, quod in domo saltus libani erant fundamenta de lapidib. præciosis, lapidib. magnis octo cubitorum. Item per istum numerum innocẽtiam nostrã reparamus, & hoc significatur in duobus agnis, qui præcipiebantur offerri die octaua. Leu. 14. Ad denotandum, quod duplex innocentia mentis. s. & corporis acquiritur, qñ. s. pnĩæ octonarius iterat̃. Et si vis pone, quõ octo necessaria sunt ad pnĩam videlicet, horror culpæ, spes veniæ, timor pænæ, contritio, confessio, satisfactio. Dei amor & dilectio, proximi zelus & compassio. Et sic ergo patet, quõ inuenit̃ octonarius circũcisiõis, quo crimina solemus purgare. ¶Scđo principaliter dico, ꝙ inuenitur octonarius reputationis, quo virtutes solemus iungere,

B & inuicẽ aggregare, Et ꝓ certo dico, ꝙ numer⁹ iste signat. s.

Culparum transilitionem,
Virtutum aggregationem,
Mentium roborationem.

Per hũc. n. vitia trãsilim⁹, & trãscẽdimus, virtutes cõmunimus & cõiũgimus pectora stabilimus & constringimus. Dico, ꝙ vitia trãsilim⁹, q a. s. sicut videmus, ꝙ numerus octo trãscẽndit septenariũ, sic vere octonarius perfectionis transcendit, transilit, & dimittit septenariũ criminaliũ vitiorum: vñ Eze. 40. Octo gradus erant, quib. ascensus erat. Ascensus dico. i. vitiorum transcensus, vel ascensus. i. vltra vitia trãsilitio atq; motus. Et ibidem. In octo gradib. ascensus eius. Deinde dico, ꝙ p octonariũ perfectionis virtutes cõimus seu ẽt cõiungimus. Cõstat n. ꝙ iste numer⁹ signat aggregationẽ virtutũ. Nã prima vnitas signat cultũ vnius deitatis: dualitas nexũ duplicis charitatis: Ternarius fidem trinitatis: quaternarius quadraturam quadruplicis cardinalis virtutis: quinarius quinq; sensuũ discretã custodiam: senarius sex operum misericordiæ cõpletã clementiam: septenarius septem virtutum moralium completam iustitiam: octonarius octo beatitudinum perfectam excellentiã, de quibus scilicet dicitur [Beati pauperes. Beati mundo corde &c.] Iste est ergo octonarius perfectionis virtutum, qui scilicet est

Iustorum regnum & prætura,
Cordium limes & mensura,
Pauperum cibus & pastura.

Qđ octonarius virtutum sit iustorum honor, & prætura patet. 2. Parali. 34. vbi dr̃, ꝙ octo annorũ erat Iosias cum regnare cepisset. Item ꝙ octonarius virtutũ sit cordiũ limes & mensura, patet Eze. 40. vbi dr̃, qđ Angelus mensus est vestibulum portæ octo cubitorum. Item quod iste numerus sit pauperum cibus & pastura, patet Ezec. 40. vbi dr̃, qđ octo mensæ erant, super quas immolabat̃. s. pauperib. & Michcæ. 5. dr̃ [Suscitabimus ei septem pastores, & octo primates homines] Pastores. n. à pascendo dicuntur. Patet igitur quod per octonarium perfectionis virtutes cõimus. qđ denique dico, quod per octonarium perfectionis pectora stabilimus. Numerus. n. quaternarius, qui quadrus est, perfectã stabilitatem designat, quia. s. res quadrata stat in quolibet sui latere. Cum igitur octonarius duplicem quaternarium contineat, satis patet, quod duplicem stabilitatem & firmitatem designat, moralem. s. & naturalem. Figura Num. 7. vbi dr̃, qđ in tabernaculo fæderis habebant necessaria, & erant ibi quatuor plaustra & octo boues. vnde Apoc. 21. dicitur, quod cęlestis Hierusalem fundamentum octauum fuit berillus. Iste est igitur octonarius reparationis, quo virtutes solemus iugare. ¶Tertio principaliter dico, quod in scriptura reperi-

C tur octonarius resurrectionis, quo salutem possumus optare. Et sic pro certo per octonarium designatur futura resurrectio, quæ scilicet in octaua ætate continget, vbi beatæ animæ æterna gloria perfruentur. Et nota, quod iste numerus, seu status est

Numerus { Dedicationis, Receptationis, Requietionis, Festinationis, Retributionis, Visitationis.

In isto. n. octonario, i. in statu resurrectionis seu futuræ vitæ aĩæ beatæ Deo dedicant̃, & desponsant̃. 2. Mac. 4. Fecerunt dedicationẽ altaris dieb. octo. Itẽ turẽ receptant̃, & hospitant̃. Io. 20. Post octo dies erant discipuli eius intus. vt de quolibet beato dicatur illud. 4. Re. 24. Suscepit eum rex anno octauo. Itẽ lætẽ quietantur, & consolantur. Leu. 23. Die octauo erit sabbatum. i. requies. Num. 29. Die octauo qui est celeberrimus omne opus seruile non facietis in eo. Item laute festiuantur & honorantur Leu. 23. Dies octauus erit celeberrimus. Itẽ remuneranṫ & stipendiantur. 2. Para. 7, Fecit die octauo collectam, eo quod dedicasset altare. Item saturãtur. Quia sicut dicitur Io. 20. Post dies octo venit Iesus ianuis clausis, dicẽs. Pax vobis. Et sic patet, qđ generaliter triplex inuenitur octonarius in bono. ¶In malo vero significato dic, quod iste nu-

D merus potest significare statum peccati, vel etiam peccatorem. Nam sicut videmus, quod octaua die circuncidebatur infans, numerus octo septenarium transcendit, & in octaua ætate hõ, qui dormierat, a somno & a quiete resurgit, sic vere dico, qđ in statu peccati infans, i. innocentia circũciditur, & resecatur. Septenarius. i. virtutum vniuersitas transgreditur, & dissipatur. Quies animæ impeditur, & excitat̃, & corpus cum damnata anima punitur atq; damnatur. Et iõ breuiter de peccatore innocentiam circuncidente, virtutes transgrediente, quietem mentis suscitante, & commouente dicitur Apocal. 17. Bestia, quæ erat non est, & ipsa octaua est. Et sic igitur patet, quomodo octonarius numerus signat in bono & in malo.

A **Octoginta** Nota, quod numerus octoginta, q dr̃ ab octo, & gintos, quod est decem, quasi decies octo, vel octies decem, potest significare in bono & in malo. Et sic nota, quod signat scilicet

Statum { Virtutis & perfectionis, Peccati & infectionis, Mortalis durationis, Salutis & saluationis, Tormenti & damnationis.

Signat dico statum perfectionis, quia scilicet iste signat denarium id est decem mandatorum obseruantiam

uantiã,& octonariũ.i.octo beatitudinũ abũdantiã, vt sic de perfectione Moysi dicatur illud Exodi. 7. Erat aũt Moyses octoginta annorũ.& Iosuæ.14.Hodie octoginta annorũ sũ. & Luc.16.Accipe ergo literas tuas,& scribe octoginta. Anna filia Phanuel octoginta annorum erat,qñ dñm in vlnis recepit.Lu.2.Itẽ signat statũ infectionis.i.statũ pcti, & sic drã denario & octonario,quia.s.ibi est numerus decẽ.i.decẽ mãdatorum transgressio,q.s.sunt decem cornua bestiæ. Apoc. 16.& ibi ẽt est numerus octo multiplicatus.i.octo beatitudinũ incõpletio & omissio,vt sic pctõr figuret in capite asini, de quo dr.4.Reg.6.ꝙ venudabat octoginta argenteis.& in illis octoginta viris qui venerunt rasi barba &c.vt scribit Hie. 41.Rasio.n.barbæ,perditionẽ virtutum signat,q.s. pctõr incurrit,qñ octogenariũ transgressionũ attigit.Itẽ iste numerus signat statũ mortalis durationis.s.pñtis vitæ laboriosæ & miseræ,vbi.s.denarius per octonariũ multiplicatur, qñ post octauam resurrectionis,& per cursum præsentis circuncisionis,æternæ gloriæ denarius in labore & miseria expectat. Vnde in psal.Si aũt in potentatib.octoginta anni,& amplius eorum labor & dolor.Item iste numerus significat statũ gloriæ & statũ saluationis,quia.s.in cælesti gloria inuenitur denarius in octonarium multiplicatus,inquantum.s.ibi acquirit obseruantiæ decẽ mandatorũ digna retributio, & octo beatitudinum perfecta completio & acquisitio.De isto ergo numero dicitur Iud.2.Humiliatus est Moab,& quieuit terra octoginta annis.Vt & sic de beatis aĩab.dicatur illud Cã. 6.ꝙ septuaginta sunt reginæ,& octoginta sunt concubinæ. Item iste numerus signat statum miseriæ & damnationis.s. miseriã infernalem,vbi.s.in octaua ætate futuræ resurrectionis punietur octonarius malæ circuncisionis,& denarius decalogicæ transgressionis,ita ꝙ tunc verificabit illud 2.Mac. 2.Octoginta milia interfecti sunt.Et sic igit patet quõ octoginta signat in bono & in malo.s.Virtutũ copiã culpæ spurcitiã,mundi miseriam,cælestem gloriam,pęnæ mæstitiam.

Octingenti Nota ꝙ octingenti idẽ est ꝙ octies cẽtum gentos.n.grecẽ cẽtum latinẽ.Vi
A de ergo quid signant numerus octo,& numerus centum,& expone prout volueris.Potest enim significare statum perfectorum.sicut cum dr Gen.7.Vixit Iared octingentis annis. Item statum iniquorum,qui.s.spiritualiter & æternaliter interficiuntur.2.Reg.23.Octingentos interfecit impetu vno. Item signat statum beatorum.2.Reg.24.Inuenti sunt de Israel octoginta milia

Occumbere. Nota,ꝙ occũbere siue accipiatur pro hoie moriente,siue ꝓ sole oc-
A cidente,sp signat luminis defectum & virtutis. Et sic nota qđ inuenitur occubitus vitæ quo ad morientes; occubitus gratiæ quo ad delinquentes;occubitus fortunæ quo ad indigentes;occubitus gloriæ quo ad pereuntes;Occumbit.n.sol i.claritas vitæ morientib.Et sic dicitur Gen.15.ꝙ cum occubuisset sol,facta est caligo.vnde de occubitu mortis dicitur Nu.20.qđ multitudo videns occubuisse Aaron,fleuit.Item occumbit claritas gratiæ delinquentib.Vñ de occubitu pcti dr Iud.19.Occubuit sol iuxta Gabaa.& Mic.3.Occubuit sol super prophetas.Itẽ occumbit claritas fortunæ indigentib. seu ẽt pęnitentib.Cõstat.n.ꝙ ꝓ obitũ claritatis fortunæ pęnitens efficitur mundior.Leu.22.Cũ occubuerit sol tunc mundatus vescetur.Pius ẽt & clemens efficitur dulcior,sicut de Thobia misericorde legitur, qđ cum sol occubuisset,abijt & sepeliuit mortuum.Thob.2.Prudens vero,seu sapiens efficitur cautior,sicut de eodem Thobia ibidẽlegit, ꝙ ipse expectauit,vt cũ sol occubuisset,caute sepeliret eũ.Itẽ sol gloriæ occumbit pereuntib.Vnde de occubitu mortis æternæ dr Iohel.3.Ibi occumbere faciet dominus robustos tuos.& 2.Reg.2.Persequentib.aũt Ioab,& Abysai Abner fugientẽ, sol occubuit.De beatis vero quibus sol gloriæ sempiternæ nunquam occumbit dicitur Iosuæ.10.Stetit itaq; sol,& non festinauit occumbere.Ista ergo de occubitu sufficiant.Vide supra de occasu,& infra de sole.

Occultum. Nota,ꝙ occultum vel occultare,acci-
A pitur in bono,vel in malo.In bono .n. occultare vel occultũ signat diuinæ sapiẽtiæ sublimitatem, humanæ conscientiæ profunditatem,moralis excellentiæ humilitatem.Primum occultum est inquirendum.s.occultũ sapientiæ,quia sicut dr Eccl.39.Prouerbiorũ exquiret sapiẽs. Quia secundum,ꝙ dicitur Iob.38.Trahitur sapientia de occultis.Et istam traxisse se gloriabatur Dauid dicens in psal. Incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.Secundũ occultum est reuelandũ.s.occultum conscientiæ,maxime ꝓ confessionem sacerdoti.Matth.10.Nihil opertum,quod nõ reueletur,& nihil occultum,quod non sciatur.psal. Ab occultis meis mũda me dñe,& ab alienis parce seruo tuo.Tertium occultum est abscondendum,& istud est occultum humilitatis,quia.s.boni tenentur occultare bona facta sua iuxta illud Sen.Esto occultator virtutũ tuarum,sicut & alij vitiorum.Istam autem occultationem facit humilitas,quæ nõ reputat opera sua digna videri,sicut de Thobia dicitur Thobi.2.quod occisos occulte de nocte sepeliebat,vt de quolibet tali dicatur illud Ioann.19.vbi dicitur,qđ Ioseph ab Arimathia nobilis decurio erat discipulus Iesu occultus tamẽ. Hebr.11.Fide Moyses occultatus est.Et sic signat in bono. Si vis exempla & figuras,vide supra de abscondere,vbi multa inuenies .¶ Sed adhuc dico,quod occultum signat in malo.Et sic signat

Hypocritarum palliationem,
Proditorum simulationem,
Luxuriosorum inquinationem,
Detractorum locutionem,
Inuidorum contentionem.

Hypocritæ enim occultant sua mala, & sua vitia,& tñ dr Hier.16. Nõ fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis.Proditores occultant sua consilia. psa.Sedet in insidijs cũ diuitib.in occultis,vt interficiat innocentem.& Hie.9.Pacem cum amico suo loquitur,& occulte ponit ei insidias.Luxuriosi occultant sua flagitia.Ephe.5. Quæ autem in occulto ab eis fiũt,turpe est dicere.Detractores vero occultant sua colloquia,quia.s.tales de alijs detrahunt non publice,sed occulte.vñ Psal.Acuerunt vt gladiũ linguas suas,vt sagittent in occultis immaculatum.subito sagittabunt,& non timebunt.firmauerunt sibi sermonẽ nequã:inuidi vero occultant sua bona opera & vtilia,sicut sũt illi,qui ex inuidia nolũt alios docere,de quo Eccl.20. Sapiẽtia abscõdita & thesaurus occultus,quæ vtilitas in vtrisque. Oẽs.n.isti occultant facta sua,quia sicut scriptum est,Oĩs, ꝗ male agit odit lucem.veruntamen constat,quod oĩa occulta eorum finaliter reuelabuntur,& in iudicio nude corã hominib.ostendentur.vnde Roma.2.Iudicabit Deus occulta hominum,quia sicut dr Eccl.40.Ipse est reuelans vestigia occultorum,quia sicut dr Lu.8.Non est occultum, quod non manifestetur.Et hoc certe,non solum Deo,immo etiam hominib.psal.Non sunt occultata à filijs hominum &c. Et omnia possent per Exempla probari,sed paucæ sunt auctoritates.Et supra de abscondere posita est copia exemplorum.vide ergo ibi,si vis aliquid dilatare.

Oculus. Nota,ꝙ cum oculus sit illud membrum,qđ datũ est corpori ad ipsius regimentum,pos- A
sumus dicere,qđ per oculos intelliguntur Iudices & superiores, à quibus corpus Ecclesiæ gubernatur,considerationes interiores à quib.corpus animæ regulatur.Et quia est dare & bonos superiores & malos,& bona corda & mala, hinc ẽ qđ oculi possunt accipi in bono & in malo.Dicamus igitur primo,quod oculi accipiuntur in bono. Et sic in scriptura possunt significare tria scilicet

Diuinæ sapientiæ claritatem,
Supernæ eminentiæ dignitatem,
Internæ conscientiæ puritatem.

In istis igitur tribus membris oĩa genera bonorum oculorum inseramus,& dicamus ꝙ sunt oculi diuinæ sapientiæ,de quib.Eccl.23.Oculi domini lucidiores super solem.Et ista sapientia,seu isti oculi quandoq; dicunt oculi misericordiæ & pietatis,quandoque oculi iustitiæ & seueritatis,quandoq; oculi clementiæ & largitatis.Oculi.n. diuinæ misericordiæ hoĩs respiciunt ad eos misericorditer liberandũ:& sic desiderabat respici Daniel, cũ dicebat Dã. 9.Inclina Deus meus aurẽ tuã,& audi,aperi oculos tuos, & vide desolationẽ nostram.Istis oculis aspicit Deus humiles pauperes & timorosos.psal.Oculi dñi super metuentes eũ, vt eruat à morte animas eorum . Veruntamen istos oculos auertit à peccatorib.quia ipse est qui dicit Esaiæ.1.Auertam oculos meos à vobis.Oculi diuinæ iustitiæ malos respiciũt ad ipsos seueriter puniendum,bonos vero ad ipsos saluandũ & defendẽdũ.Proue.15.In omni loco oculi domini contemplantur bonos & malos . Isti enim sunt oculi lyncei, qui

qui vident vltra parietem,quia.s.vltra parietem corporis vsque ad intima cordis vident oculi dn̄i facta nostra. Vnde qđ Deus respiciat iniquos ad eos puniendum,dr̄ Amos.9.Ecce oculi dn̄i super regnum peccans,& destruet illud. Iste.n.est Argus,qui centum oculis caput habebat ornatum, ita ꝙ nūquam dormiebant simul nisi duo,& ideo ante & retro videbat,sicut dr̄ in Ouidio.quia.s.Dei circunspectio & cōsideratio tanta est,ꝙ nunquam potest deficere, vel ꝓ aliquē defraudari,quin sp̄ videat oīa,quæ sunt ante retro.i.præterita & futura.Ezech.1.Totum corpus in circuitu plenum erat oculis ante & retro. De istis vero oculis diuinæ iustitiæ narratur de quodam barbitonsore,ꝙ amore Dei pauperes quantumcunque deformes libenter radebat,& eis succurrebat,qui cū semel pauper effectus quendam porcum fuisset furatus dominus Christus volens eum reducere ad pn̄iam,apparuit sibi in specie cuiusdam deformissimi scabiosi,radi amore Dei petentis,quod cum barbitonsor libenter vellet facere, inuenit totum caput eius plenum oculis,quod cum admirans peteret quid hoc esset,pauper respondens,dixit.Ego(inq̄t)sum ille,qui video vbiq;.Et bene vidi heri,quando porcum furatus fuisti.Barbitonsor autem paupere euanescente timuit,pœnitensq; restituit porcum illum.Ecce ergo, q̄uo oculi diuinæ iustitiæ non poterant pati,ꝙ iste perderet̄.Eccl.34. Oculi dn̄i super timentes eum.Oculi vero diuinæ largitatis respiciunt iustos,ad ipsos in paradiso liberaliter præmiandum. vnde in ps̄a.Oculi dn̄i super iustos,& aures eius in preces eorum.Ecce ergo quomodo oculi diuinæ sapientiæ diuersimode respiciunt homines in hoc mundo.Iste est.n.sicut aquila, quæ oculos habet lympidissimos,ita ꝙ pisciculos in mari natantes dr̄ à celsitudine aeris videre,& super ipsos subito descendere,& venire.Quia vere sicut dictum est,oculi scientiæ diuinæ, qui sole sunt clariores,in mari huius mundi vident quicquid homines faciunt, & qualiter vel in bono,vel in malo se gerunt. Eccl.17.Viæ hoīum nō sunt abscōsæ ab oculis ipsius. Isti sunt ergo oculi diuinæ sapientiæ.¶Secundo dico principaliter,qđ in scriptura inueniuntur oculi supernæ præsidentiæ.Et sic per oculos intelliguntur prælati & superiores, qui.s.habent regere cætera membra Ecclesiæ militātis. Et ideo breuiter de bono ecclesiastico,prælato vel viro perfecto potest exponi illud, qđ Iob de seipso dicebat Iob.29.Oculus fui cœco,& pes claudo.pater erā pauperū,& causam quam nesciebā, diligentissime inuestigabam.Vbi aduerte,quod sicut oculus habet.s.

Magnam:
- Luciditatem,
- Vtilitatem,
- Humiditatem,
- Sublimitatem,
- Mobilitatem.

Sic pro certo vir perfectus & maxime p̄latus debet habere. Luciditatem discretionis.[Oculus inq̄t fui cœco].Vtilitatem dilectionis[.Pes inquit claudo.]Humiditatem cōpassionis.[Pater inquit erā pauperum.[Sublimitatem iurisdictionis.]Cām inq̄t inuestigabā.]Mobilitatem circunspectionis.[Diligentissime inq̄t.]Istæ sunt.n. quinq; spirituales conditiones oculi.i.boni Iudicis vel prælati.¶Dicam⁹ igitur,ꝙ ad talem oculum pertinet, quod sit lucidus per discretionem.[Oculus inquit fui cœco.]Omnia enim membra naturaliter sunt cœca præter oculum.Et ideo necesse est, vt oculus satis habeat de lumine vel splendore, vt cæteris membris possit debitum regimen ministrare. Sic vere cum in corpore Ecclesiæ sint multa membra cœca.i.multi subditi ignorantes, ideo necesse est, quòd oculi.i.prælati & viri perfecti, religiosi & clerici magnæ discretionis lumine sunt dotati, vt per ipsos possint alij doctrinis, & scientijs fidei, & morum illuminari,& in viam salutis dirigi,& debitè gubernari.[Oculus inquit fuit cœco.]vnde Esa.29.Oculi cœcorum videbunt & addent mites in domino lætitiam. Quod tamen est hodie contra multos oculos & prælatos, qui.s.magis sunt cœci & ignorantes in spiritualibus, quam alij subditi vel inferiores. quamuis enim ipsi quandoq; lumen scientiarum legalium,& mundialium habeant,istud tamen lumen non est conueniens ad docendum & dirigendum subditos in via spiritualis rectitudinis & salutis.Et ideo mēbra Ecclesiæ possunt de istis oculis suis horribiliter conqueri,dicētes illud psal. Lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum.Et quare? quia pro certo isti oculi sunt hodie plus quàm ipsi subditi in spiritualibus ignorantes,iuxta illud psalm. Obscurentur oculi eorum ne videant,& dorsum eorum semper incurua.De modis vero quo iste oculus obscuratur,vide infra.Sit ergo lucidus ꝑ discretionē[Oculis inquit fui cæco]Deinde dico,ꝙ iste debet esse vtilis per dilectionē,ꝙ oñdit,cū dr̄[Pes claudo] Pes.n. affectionē signat & amorē.Sicut.n.ocul⁹ sup oīa mēbra est vtilis ipsi corpori,sic & p̄latus debet esse ipsi Ecclesiæ. Debet.n.esse pes spūalis affectionis,ipsos intime diligēdo,pes, quoq; fundamentalis sustentationis,ipsos benigniter supportando,ꝙ bene figuratū est Apo.1.in illo filio hoīs sedente in throno,cuius oculi erāt sicut flamma ignis,& pedes similes orichalco cum est in camino ignis ardentis.Sic igit̄ patet,ꝙ est vtilis oculus per affectionem. ¶Deinde dico, quod est C oculus humidus,& iste oculus debet esse humidus per compassionē.Et hoc oñdit̄,cū dr̄[Pater erā pauperū]Sicut enim oculus multā habet humiditatem respū quātitatis suæ(ꝙ necessarium fuit ad faciliorē formarū impressionē)sic p̄latus debet esse per pietatem & benignitatem tener & humidus, ita qđ faciliter possit in se recipere per compassionem quicquid sibi ꝑ preces pauperum ab exteriori imprimit̄,& quicquid calamitatis & paupertatis in alijs exterius speculat̄,vt de p̄latis Ecclesiæ dicatur illud ps.Oculi eius in pauperē respiciunt[Pater inquit ēt pauperum]Vide si vis infra de patre.Sed sicut in oculo sunt plures tunicæ.s.quædam humidę, quædam magis duræ,istud tamen verum est,quod illa, q̄ est mollior,est pupillæ proximior,quam illa,quæ est durior,sic in prælato debet esse mollities pietatis,& compassiōis, & ēt duritia seueritatis,ita tñ qđ pietas magis ei adhæreat q̄ iustitia.Exemplo Samaritani,qui primo infudit sauciato oleū lenitiuū,deinde vinum mordicatiuum,sicut dr̄ Lu.10.Quia quamuis vna non debeat ab altera separari,vnā tñ debet ꝓximius amplexari,vt sic dicatur ei illud Iob.10.Oculi carnei i.misericordes tibi sunt,& sicut videt hō,& tu videbis. ¶Itē dico,quod talis oculus debet esse sublimis ꝑ iurisdictionē. [Causam inquit inuestigabam]Causas.n.inuestigare pertinet ad iudicem & superiorem.ps̄a.Iudica me deus & discerne causam meam.Sicut.n.oculi sunt in loco altiori.s.in capite,sic tales collocati sunt in sublimiori dignitate.Et sicut videmus quod oculi dn̄r sublimes,quia sunt in capite radicati,& versus cœlum eleuati & sublimati,& ideo sunt ad vidēdum,& respiciendum vndiq; magis apti & etiam ordinati, sic proculdubio spūaliter loquendo,prælati sublimes possūt dici,quia in capite Christo radicantur per fidem & dilectionem.Eccl.2.Oculi sapientis in capite eius.Sursum versus paradisum eleuantur per affectionem & contemplationem.4. Reg.19.Eleuasti in cælum oculos.Circunquaq; etiam respiciunt,& speculantur per prudentiæ circunspectionem. Iob. 39.Oculi eius de longe prospiciunt.Tales ergo oculi debēt esse sublimes.quamuis procul dubio hodie vsq, ad terram ꝑ auaritiam multipliciter sint depressi.Esa. 5. Oculi sublimes deprimentur.Non sic,sed sit sublimis per iurisdictionē.Rursum dico,qđ talis oculus debet esse mobilis per circunspectionem[Diligentissime inquit]Sicut.n.videmus,inter cætera corporis mēbra oculi sunt cæteris mobiliores, & ad vertendum sunt vndiq; promptiores,iuxta illud.1.Corin.15.In momento in ictu oculi in nouissima tuba:Sic prælati debēt esse diligentiores,& ad motum bonorum operum promptiores iuxta illud.2.Para.19.Cum diligentia cuncta facite. Vū de tali circunspectione dr̄ Esa.21.Contemplatus est diligenter multo intuitu,vt de talib.oculis dicatur illud Esaiæ.32. Non caligabunt oculi videntium,& aures surdorum diligēter auscultabunt.Et sic patet quomodo oculi idest prælati iudices, & doctores debent esse diligentes,eminentes,cōpatiētes,affectuosi,& luminosi.Et sic religioni,vel Ecclesię poterit dici illud Can.1.Ecce tu pulchra es amica mea,ecce tu pulchra,oculi tui sicut oculi colūbarū.Et sicut oculi naturaliter in sui cōpositione septē habēt tunicas seu pelles,vt dicit Cōstātinus,sic p̄lati debent habere septē virtutes ad iplēdū spūale iudiciū,tres.s.theologicas.& quatuor cardinales. vn̄ Eccl.10.Oculi ei⁹ septēplices sunt.Isti ergo sunt oculi supnæ p̄sidētiæ,ꝙ est s̄m principale.¶Tertio principal̄r dico, ꝙ i scriptura inueniunt̄ oculi internę cōsciæ. Et isti ꝑ certo nihil aliud sunt,q̄ intellectus,& affectus.Duo.n.fuerunt necessarij,vt si vnus impediretur,eius defectus per alterū suppleretur.Quia oportet,quod illi simplices in quibus oculus intellectus deficit quantum ad perfectam cognitionem,oculum affectus habeant clariorem quantum ad veram simplicitatem

plicitatem & dilectionem. Iſtud.n.de oculo naturali ita ſe ha-
bet, ꝙ ſi vnus excęcatur, vel impeditur, aliꝰ clarius intuetur.
Et hoc fit, quia ſpiritꝰ viſiuus qui ad ambos diuidebatur, tūc
in vno ſolo luminoſius congregatur, & ſic ibi pfectius ope-
ratur. Sic vere fit inter iſtos duos oculos, inter intellectum.ſ.
& affectum, quia vere impeditio vnius eſt promotio, & for-
tificatio alterius. Sicut.n.ad oculū videmus, ſępe quanto ocu
lus intellectus in viſu ſcientiarum amplius proficit, tanto af
fectu ad Dei, & proximi dilectionem amplius impeditur, ſi-
cut ad literam patet de clericis, qui quāto ſunt in ſciētijs ſub
tiliores, tanto & in moribus tepidiores. Et econuerſo ſimpli
ces, in quibus intellectus obtunditur in Dei dilectione in cę-
teris moribus perfectius diſponutur. vnde Auguſtinus dicit
ꝙ ſimplices, & idiotæ rapiūt cęlos, & nos cum literis noſtris
mergimur in profundum. Per oculū ergo mentis cor, & cō-
ſcientiam intelligamus, & exponamus de quolibet viro iu-
ſto, & eius ſpirituali oculo illud Zacha.3. Super lapidē vnum
oculi ſeptem ſunt. In quibus verbis apparet, ꝙ ſicut oculi.ſ.
in capite radicaliter imponuntur, ad vnum effectum vnifor-
miter diſponuntur, in ſuperciliis ſenſibiliter abſconduntur,
& reponuntur, inſuper in ſubſtantia multipliciter componū
tur ita viri perfecti debent habere radicalitatem ſtabilis du-
rationis, [Super lapidem inquit.] Vniformitatē ſimplicis in-
tentionis, [Vnum inquit.] Concauitatē humilis contritionis
[Oculi].i.occulti. Multiplicitatē nobilis perfectionis. [Septē
inquit.] ¶ Dico ergo, ꝙ oculi mentis debent habere ſtabilem
durationem, quia.ſ.ſicut oculus radicaliter adhæret capiti,
& ibi habet fundamentaliter locū ſuū, & mediantibus duo-
bus neruis cum ipſo tā tenaciter colligatur, ꝙ nunquam pōt
ab eo niſi per violentiam ſeparari, ſic oculi mentis noſtræ de
bent per affectum, & deſiderium & per firmitatem propoſiti
in capite noſtro Deo, & mediantibus duobus neruis dupli-
cis charitatis tā fortiter, & tā fundamētaliter radicari, ꝙ nū
quam debent ab ipſo aliqualiter ſeparari. Qđ oñditur, cū dr̄.
[Super lapidem.] Domus.n.non pōt ſtabilior eſſe, quam q̄n
ſuper lapidem eſt fundata. Oculi ergo mentis noſtræ ſuper il
lum, qui eſt lapis angularis debent fundari, & firmari, vt nū-
quam per peccatū poſſint ab eo ſegregari. Vnde Eze.10. Su
per caput Cherubin quaſi lapis ſapphirus. Nos ēt debemus
eſſe ſpirituales lapides, vt oculos mentis in domino firmos,
ſtabiles, & lapideos habeamꝰ, vt ſic ſicut oculi ancillæ in ma-
nibus dominæ ſuæ, ita oculi noſtri ad dñm deum noſtrū do-
nec miſereatur noſtri. Sicut.n.hyena dicitur habere oculos
valde immobiles ſm̄ Plinium, aquila ēt habet oculos ita cla
ros, ꝙ ſine repercuſſione in ſolem pōt fugere aſpectum, & ſo
lem reſpicere, & videre, ita etiam nos debemus oculos no-
ſtræ mentis in Deum tā immobiliter figere per amorem qđ
nunquā ad aliquid aliud diligendum debemus ab ipſo ocu-
los auertere vel auferre. Habere.n.oculos attētos ad aliquē,

Signum eſt { Amicitiæ verioris,
Obedientiæ promptioris,
Indigentiæ amplioris,
Gratificentiæ amicabilioris.

Homo.n.in alium figit oculos ſuos ſicut amicus in amicū vt
in eius præſentia delectetur. Et ſic ipſos debent in Deū figē-
re viri contemplatiui, quia ſicut dr̄ Eccle.11. Delectabile eſt
oculis videre lumen. Item ſicut verus obediens in prælatum
ad obediendum ſibi totis affectibus, & oculis eleuatur, ſic ēt
ipſos debent habere boni eccleſiaſtici, & religioſi, ſicut dice
bat Dauid in pſ. Sicuti ancillæ in manibꝰ dominæ ſuæ, ita ocu
li noſtri ad dominum. Videbatur etiā loqui Dauid ſicut bo-
nus religioſus cū dicebat. Anticipauerunt vigilias oculi mei
turbatus ſum, & non ſum locutꝰ. Quia.ſ.religioſus debet ha-
bere ſubiectionis, & obedientiæ promptitudinem, quia de-
bet vigilare. Timoris & reuerentiæ mœſtitudinem, quia de-
bet eſſe turbatus, verborum, & facundiæ paucitudinem, non
ſum inqt locutus. Itē debemus oculos mentis figere in Deū,
ſicut pauper in diuitem, vt aliquid de eius manibꝰ reportet
vt refocilletur. pſ. Leuaui oculos meos in montes, vnde ve-
niet auxilium mihi. Item ſicut gratus homo in ſuum adiuto-
rem propitium, & beniuolum, vt gratias agendo eidē gratu-
letur, ſicut faciebat Dauid cum dicebat. Ad te leuaui oculos
meos, qui habitas in cęlis. Iſtam aūt materiam de gratiarum
actione pulchre dilatat auctor ille in illo libello de oculo c.
24. Et ponit ibi duo pulchra exempla, vnum de quodam ſer
pente, aliud de quodam leone, ſed omitto gratia breuitatis,
quia forte alibi ponam ea. Patet ergo, ꝙ oculus mentis nr̄æ
debet habere ſtabilem durationem ſeu fixionem. [Super la-
pidem inquit ſunt.] Quia.ſ.in capite noſtro Deo debent radi
caliter eſſe fixi. Quod eſt contra multos, qui non habent ocu
los in capite.i.in Deo, ſed magis in vana gloria & in mundo.
Similes quibuſdam vermibus, qui oculos habere dicuntur
in cornibus, ſicut dicuntur eſſe lymaces. Similes etiam qui-
buſdam monſtris ſeu hoīb. monſtruoſis, qui ſunt in Aethio-
pia ſm̄ Iſidorum, qui capite carentes, oculos dicuntur habe
re in pectoribus. Quia vere multi ſunt, qui oculos mentis cō
ſiderationis, & affectionis nō habēt fixos in capite ſuo Deo,
ſed magis in cornibus, hoc eſt dictu, in appetitu cornuum.i.
eminētiarum & dignitatum per ſuperbiam & ambitionem.
Et in pectore, hoc eſt dictu, in illis, qui ſunt ſibi impectorati,
& incordati per affectionem & per perſonarum acceptionē.
In iſtis.n.figunt moderni oculos, nō in Deo, q̄a ſicut dr̄ Pro-
ue.17. Oculi ſtultorum in fines terræ. Et hoc quia ſicut dr̄ in
pſa. Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terrā. Contra illud
Proue.23. Ne erigas oculos tuos ad opes. Non ſic ergo cha-
riſsimi, ſed habeant oculi mentis noſtræ in Deo ſtabilem affe
ctionem, ſeu infixionem. pſa. Oculi mei ſemper ad dominū,
q̄m ipſe euellet de laqueo pedes meos. ¶ Item iſti oculi de-
bent habere humilem, ſimplicem, ſeu gracilē intentionem,
quod oſtenditur, cum dr̄. [Vnum]. Sicut.n.videmus, quod q̄ E
uis oculi noſtri ſint duo, tamen vnicum & ſimplicem habent
actum, quia.ſ.de vna re non reſpiciunt ſeu concipiunt duas
imagines, ſed tantum vnam, (Quod accidit ex eo ſm̄ natura
les quia duo nerui ſpiritum viſiuum à capite ad oculos defe-
rentes, in media fronte in modum crucis vniuntur, & coniū
guntur, & ſic ſpecies rerum à duobus oculis recepta non di
uerſa ſed vna eſſe vr̄, quia ſub vna rōne intellectui præſenta-
tur.) ſic vere chariſsimi, oculi mentis noſtræ debent quantū
ad intētionem eſſe ſimplices & vniformes, quia.ſ.vnam rem
non debent videre, duplici viſione.i. duplici intentione, vt
.ſ.vnū intendāt interius, & aliud p̄tendāt, exterius ſicut ſunt
pditores hypocritæ & fallaces, quia.ſ.ille q̄ terrā ingreditur
duabus vijs, á domino maledicitur. Eccle.2. Ve duplici cor-
de. etiam homini ingredienti terram duabus vijs, quia ſicut
Luc.11. Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lu
cidum erit. Simplicem ergo oculum habeamus. [Vnum in-
quit.] Quia ſicut dr̄ Matth.18. Bonum eſt tibi cum vno ocu-
lo ad vitā ingredi, quā duos oculos habentē mitti in forna-
cem ignis. Habeamus ergo ſimplicē intentionē. Itē nos de-
bemus habere humilē abſconſionē, qđ notaī cū dr̄ [Oculi]
Quia ſm̄ Iſidorū oculi dñr quaſi occulti. Sicut.n.videmꝰ, ꝙ
oculi in pfundo loco capitis & quaſi in abſcōdito ſunt lo-
cati, & ꝙ ēt palpebris ſunt cooperti & velati (ꝙ vtiq; neceſ-
ſariū fuit, vt oculus ſic illæſus à nocumētis exteriorib. ſerua
reī, vt facilr̄ clauderet, & ne p ſubintrationē alicuius pulue
ris, ſeu venti eius tenera ſubā læderet) ſic vere dico, ꝙ oculꝰ
mentis noſtræ debet per humilitatē contegi, & velati, & ne
exterius indiſcrete vaget, per diſcretiōem reprimi, & reclu
di, & in pfundo meditationis ſpiritualiter locari, & iugiter
pfundari. Eſa.2. Oculi ſublimis hoīs humiliati ſunt. Et bene
dicit ſublimis, quia vere illi, qui ſunt in virtutib. ſublimiores
cautius tenent oculos ſuos & ēt magis clauſos, & ne malum
videant amplius coopertos. Inter aues.n.illæ, q̄ ſunt nobilio
res ſicut ſunt aquilæ, habent oculos profundiores, & magis
occultiores. Vt ſic iſti videantur dicere illud pſ. Auerte ocu
los meos ne videant vanitatem. Cuius tamen contrarium
multi faciunt, qui.ſ.more canis rapidi oculos cordis ſemper
tenent apertos ad videndum & deſiderandum, explorandū
& deridendū omnia vana exteriora. Et tamen vt dicit Ariſ.
in libro de aīa, ꝙ aīalia, quæ carent palpebris, & quæ oculos
non poſſunt claudere, ſunt debilis viſus, ſicut ſunt piſces &
ſerpentes. Quia vere piſces.i.carnales & delicioſi, ſerpentes
terram comedētes.i.auari, & malitioſi, qui.ſ. oculum cordis
non poſſunt claudere, nec à malis deſiderijs cohibere, ſed q̄
potius ipſum ad omnia deſiderabilia continue tenent aper-
tum, ſunt debilis viſus ſpiritualis.i debilis diſcretionis in il-
lis, quæ pertinent ad ſalutem. Iſti videntur dicere illud Eccl.
2. Omnia, quæ deſiderauerunt oculi mei, non negaui eis. Et
ideo conſecutiuē poſſunt dicere illud Thre.3. Oculus meus
depredatus eſt animā meam. Non ſic chariſſimi, ſed oculos
cordis

cordis palpebris humilitatis claudamus, bona nostra celemus,& abscōdamus, nec nos īdiscretè exterius ꝓpalemus Manus.n.Moysi dum in sinu abscōdita fuit,sana permansit exterius foris ꝓducta leprosa cunctis videntibus est facta,sicut dr̃ Exo.4.Ezechias etiā à Deo reprehenditur, dum thesauri sui per ipsum babylonicis nuncijs ostēduntur. Esa.39. Ipse etiam Christus orando & clamando iubet nos abscōdere,in cubiculum intrare,& ostiū sensuum claudere, vt à vanis cogitationibus,& tētationib.& ab inani gloria possimus aīum præseruerare,qa ſm Gregoriū in Home. De predari desiderat,qui thesaurū in via publice portat. Habeam⁹ igitur humilem absconsionē[Oculi inquit.i.occulti].Quiasicut dr̃ Esaiæ.33.Qui obturat aures suas,ne audiat sanguinē & claudit oculos suos,ve videat malū,iste in excelsis habitabit.Item oculus cordis nostri debet habere nobilē perfectionem,seu conditionem,quod ostenditur,cum dr̃.[Septē] Numerus.n.septenarius vniuersitatē designat secūdū Gregorium.Quod probat pro eo,ꝙ omnia,quæ sunt,ī quodā septenario consistunt.Sunt.n.Septē planetæ,septē climata,septem dies,etiam in scriptura inueniuntur septem stellæ, septem virtutes, septē vitia, septem dona. In ipso ēt in oculo septē á Cōstantino dicunt esse tunicæ, ex quibus ipsius oculi substantia componit, & ipsius oculi pupilla circundatur &velatur.Sic ergo dico, ꝙ oculus mentis debet septenario idest vniuersitate virtutum & perfectionum esse composi-
F tus ad hoc ꝙ possit ī suo morali esse debite virtuosus.¶Possumus ergo hic notare,ꝙ sicut oculus corporalis habet

Splendorem,
Humorem,
Fluorem,
Tremorem,

¶Sic oculus moralis,
debet habere

Splendorem discretionis,
Humorem compassionis,
Fluorem lachrymationis,
Tremorem dubitationis,

Dico ergo,quòd iste oculus debet splendere, per discretionem.Sicut,enim oculus totum corpus dirigit,atq; regit (Et inde necessarium est,quòd habeat in se lumen, quia,s. ipse videt pro toto corpore, nō pro se solo,& ideo secundus Philosophus dixit,ꝙ oculus ē dux corporis,vas luminis, index aī)sic vere spūaliter loquēdo, quia oculus mētis est totius moralis corporis directiuus.s.hominis interioris,& exterioris(qa sicut dr̃ Lu.11.Lucerna corporis tui est oculus tuus)necesse est,ꝙ lumen gratiæ & spiritualis discretionis habet,vt hoīem discretè dirigat,atq; regat.Et hoc est, qđ petebat Dauid ī ps. Illumina oculos meos,ne vnq̄ obdormiā in morte aduertam⁹ tñ de oculis, qa dicit Aristo.in li.de aīalib.2. Oculi nigri coloris meli⁹ vidēt de die, quā de nocte, oculi vero albi seu glauci melius vident de nocte,quàm in die,sicut patet de bubonibus & de cattis habētibus oculos cādidos,seu glaucos Sic vere charissimi,dico,quód illi, qui colorem nigrū.i.memoriam mortis & virtutem humilitatis,q̄ ī scriptura nigredini comparātur, habent in oculis mētis suæ, isti dico ī die bonorum spiritualium solēt clare & discrete cognoscere,& videre,quamuis in nocte negociorum tēporalium non semper sciant ita sagaciter se habere. Ideo ad mortis etiā cōsiderationem habendam monebat ille Esai.Esa.51.Leuate ī cœlū oculos vestros,& videte sub terra deorsum.E cōuerso autē illi,qui in istis oculis habēt albedinē voluptatis, & glaucedinem gloriæ & prosperitatis mūdanæ, tales(dico)licet ī nocte negociorum mundi clare videant, & discretè, tñ in die bonorum spiritualium obscure sapiūt,& nō clare,quin immo isti sunt illi,q dicūt Esaiæ,59.Palpauimus sicut cœci parietem,& quasi absque oculis attractauimus.īpegim⁹ meridie quasi ī tenebris,ī caliginosis quasi mortui.Debet ergo oculus iste splendere per discretionem.Debet etiā dare humorem per compassionem.Sicut enim oculus multū humorē continet, quia secundum Constantinum tribus humoribus & septem tunicis est oculus compositus,sic vere oculus mentis debet per compassionem esse humidus & benignus, septem etiam tunicas.i.septē pietatis opera debet habere, tribus vero humoribus.i. tribus compassionis generibus præpollere,quæ sunt

Faciliter indulgere delinquentibus,
Faciliter condolere patientibus,
Faciliter subuenire indigentibus.

De oculo indulgente dicitur Eze.10.Pepercit oculus meus super eos.De oculo condolente dr̃ Thre.1.Oculus meus deducens aquam,eo quòd longe factus est cōsolator. De oculō insuper subueniente dr̃ in psal. Oculi eius in pauperē respiciunt.Debet ergo dare humorem per cōpassionē.¶ De- G
bet quoq; flere,seu lugere per compunctionem. Propriū,n. est oculi,ꝙ lachrymas emittat.lachrymæ vero dolorē & cōpunctionem designant.Ad denotādum,quòd oculus mētis debet faciliter de peccatis dolere,& lachrymas compūctionis si non materialiter, sed tñ spiritualiter distillare. Thr.2. Defecerūt post lachrymas oculi mei.Et aduerte, quòd iste oculus debet flere,& spiritualiter tristari, & dolere.s.ꝓpter fumum considerationis infernalium tormentorū ꝓp ventum vanæ gloriationis mundialium gaudiorum.ꝓpter puncturam duræ cōtritionis criminalium delictorū. Ista.n.tria debent oculum cordis ad lachrymas,& dolorem ꝓuocare. Teste,n.Salomone Eccl.21.Pungens oculum educit lachrymas.Et iō dicebat Hiere.9. Quis dabit capiti meo aquā & oculis meis fontē lachrymarū?& plorabo die,ac nocte. Sic ergo dico,quòd iste oculus debet lugere per cōpunctionē. ¶Iste præterea oculus debet tremere,seu etiā se mouere ꝑ conturbationē.Oculus.n.p̄ alijs mēbris est summe mobilis. Excessiua aūt oculorū mobilitas timorē dr̃ designare.Vñ ēt de Cameleonte,quod est aīal summe timidū, intantū quod præ timore mutat colorem,dr̃,quòd oculos summe habet mobiles,vertibiles atq; vagos,sic vere dico,ꝙ oculus mētis nostræ debet esse tremebundus & mobilis ꝑ timorē,intātū, quod p̄ timore diuinæ offensę nunq̄ debet ī pace quiescere, aut dormire.Deute.28.Dabit tibi dominus cor pauidū,& deficientes oculos.Et nota, quòd oculi nostri debēt timere

Amittere cœli possessionem,
Incurrere dei offensionem,
Acquirere mortis damnationem.

Timeamus ergo cœlestis gloriæ amissionem. Esaiæ.38.Attenuati sunt oculi mei suspiciētes in excelso. Itē de diuinæ offensę incusione.Psa.Turbatus est à furore oculus meus.Itē de ignis perpetui damnatione. vnde Leui.26.Visitabo sup vos velociter ī ardore, q cōficiat oculos. Istę sunt ergo bonæ cōditiones boni oculi mētalis.vt sic possimus assimilari illi, qui dr̃ esse oculus hominis Zacha.9. vbi dr̃ dominus est oculus hominis. cuius oculi in pauperē respiciūt & cuius oculi sicut lampas ardens. Dan. 6. Sic igit̃ patet,ꝙ isti oculi debent habere moralem confessionē, humilem absconsionem, simplicem intentionem,stabilem infixionē.Et hoc de oculo spirituali sufficit inquantum pōt significare in bono.¶Sed adhuc dico,quòd oculus potest significare ī ma- H
lo.Et sic ꝑ oculos possunt denotari multa genera cordiū malignorum,& multa genera peruersorum.¶Primo ergo dicamus,ꝙ ꝑ oculū malū possunt intelligi mala corda. Sicut.n. oculus multis causis potest in operationibus impediri, sic oculus mētis potest in suis actionibus diuersis occasionibus perturbari.Et ideo breuiter notare possumus,ꝙ ī scriptura īueniunt̃ multa genera malorū oculorū,ꝑ quos possunt,vel mala personæ,vel malæ conscientiæ notari,videlicet

Oculi	Turbati,	Oculos.n.	Turbat inuidia,
	Inflati		Inflat superbia,
	Grauati		Grauat accidia,
	Cœcati,		Cœcat auaritia,
	Fœdati,		Fædat immunditia,
	Fraudati,		Fraudat amicitia.

Dico ergo,quod inueniuntur oculi,qui per inuidiā sunt turbati.Sicut enim oculus quandoq; turbat̃ propter nimiā claritatem spiritum visibilem disgregantē,intāntū.s.quod non videt̃ sicut ante videbat,sic vere oculus mentis,quādo respicit claritatem alienæ prosperitatis,solet qñq; taliter per inuidiam conturbari,quod rectitudinem iudicij amittit,& ꝙ facere debeat,non aduertit Eccl.14.Nequam est oculus inuidi.Isti.n. sunt oculi serpentis,qui sunt in temporibus non in fronte,& iō nūquam potest aliquid recte respicere. Isti sunt etiam oculi strabi,qui recte non respiciunt.Sed aduerte,qa vere ad litteram inuidi nunquā recte respiciūt.Sed alios,nec eorum bona,imo semper tortuosè & inuidiosè cum dolore displicentia & mœrore. Exemplo Saul. qui inuidēs Dauid, non rectis oculis aspiciebat,ipsum,sicut dicitur.1.Regū.18 Inuidus igitur eum oculo suo sic turbato pōt dicere illud psal.Turbatus est à furore oculus meus,inueteraui īter omnes inimicos meos.¶Secundo dico,quòd inueniuntur oculi qui

li qui per superbiã sunt inflati,seu etiã,elati, quos tamẽ non habebat ille, q dicebat.Domine nõ est exaltatum cor meũ neq; elati sunt oculi mei.Proprium.n.est oculi, q sedeat in alto loco. Accidit etiam oculo,q sp in infirmitate inflatur. Quia ve re oculus mentis humanæ solet per superbiã & am bitionem alta loca summe appetere,& infirmitate superbię pcussus solet contra alios indebite se inflare. Isti sunt oculi sublimes,quos Deus detestatur,sicut dr Prou.6. Tales ocu los habent illi,qui non dignantur respicere inferius ad vidẽ dum pauperes & vicinos,sed superius ad videndum nobi- les & magistros,sicut potissime sunt illi,qui non respiciunt inferius ad vilem statum vnde originaliter processerũt,sed sp superius ad magnum gradum,quem accidentaliter ascẽ derunt.Iob.41.Oẽ sublime videt oculus eius,Ipse est rex su per oẽs filios superbiæ.Talib.cõminatur Deus in ps. vbi dr, Oculos superborũ humiliabis.& Esa.2.Oculi sublimis ho- minis humiliati sunt.Isti ergo sunt oculi,qui per superbiam sunt elati.¶Tertiò dico,q inueniuntur oculi, qui per acci- diam sunt grauati.Oculi.n.grauantur à somno,qñ hõ come dit illud antidotum medicinæ,quod dr Hierapigra.Qui ve re pigritia vitiosa facit oculum mentis spiritualiter somno- lentum.Duo autem sunt,quæ istam somnolentiam inducũt, sicut pulcherrime ille ponit in libro de oculo morali.c.24. videlicet inconsideratio diuinæ gloriæ, & inconsideratio æternæ miseriæ.Nã sicut duo sunt inter cætera, q oculũ im pediunt à somno corporali.i.pñtia nimiæ claritatis, & audi tus nimij sonitus vel tumultus,sic duo sunt,q somnũ pigri- tiæ ab oculis mentis possunt excutere.s.Consideratio clari tatis gloriæ paradisi,quia sicut dr Eccl.49. Grãm & speciẽ desiderabit oculus.Et cõsideratio tumultus miseriæ infer- ni,sicut habebat Dauid,q dicebat in psã. Turbatus est à fu rore oculus meus.Iõ ista duo cõsiderare nõ vident illi,quo rum oculi mentales somno pigritiæ pgrauatur. In vitas pa- trum.n.legit,q cum frater qdã ab abbate Achille peteret, quo ipse frater tantã accidiã haberet,respõdit abbas. Quia (inquit)nedum vidisti,q sunt pmia,quæ speramus,& suppli cia,q timemus.Primã considerationem non videbantur ha bere Apostoli Matt.26.vbi dr q Iesus inuenit eos dormiẽ- tes.erant.n.oculi eorum grauati.Secundam vero considera tionem non habebant illi,de quib. dr in psa. Contritio & in fœlicitas in vijs eorum,non est timor Dei ante oculos eo- rem.Isti ergo sunt oculi qui p accidiã sunt grauati.¶Quar to vero dico,q inueniuntur oculi per auaritiã excœcati.Si cut.n.oculus,quamuis videatur pulcher & lucidus,est tñ ali qñ corporaliter cęcus,sicut patet in vrsis,quorum oculi pe lui ardenti cœcantur,& tñ exterius pulchri & lucentes vi- dentur,sic vere auari per peluim ardentem.i. per ardorem auaritiæ sunt cœcati,& lumine veræ discretionis priuati,q uis exterius in mundanis videantur claros habere oculos, & sint luce tpalis sciæ præ cæteris illustrati.Hier.22. Tui ve ro & oculi & cor ad auaritiã.Et bene isti habent oculos cœ cos,& hoc ẽt maxime in cognitione terrenorum, quæ.s.tñ videntur appetere.Non.n.vident quãta est ibi vanitas, mu tabilitas,laboriositas,& periculositas. Oculus.n.non videt rem sibi nimis appropinquantem.Interpositio etiam terræ impedit oculum,q q sit clarũ,à visione solis , sicut patet de nocte Luna q q sit clara, eclipsim solet pati qñ inter ipsam, & solem contingit terram aliqualiter interponi. Quia vere charissimi,quamuis oculus intellectus sit in homine quan- tum ad naturale ingeniũ luminosus,& obscurus tñ,obscu- ratus & cœcus in spiritualib.negocijs efficitur,quando ter ra.i.bona temporalia sibi per nimium amorem vltra debitũ approximantur,& quando per vitium auaritiæ amor terre norum inter ipsum & Deum interponitur, & locatur. Isti sunt illi,qui oculos statuerunt declinare in terrã.psa.16.Isti sunt illi stulti,quorum oculi sunt fines terræ,sicut dr Prou. 17.Isti sunt etiam illi,quorum oculi insatiabiles sunt, sicut dr Eccl.2.Non satiatur(inquit)oculus visu,nec auris audi- tu.Et vere oculus cordis auarorum nõ satiat diuitijs visibi lib.quia.s.qcqd desiderabile videt,totum habere deside- rat & affectat.vnde Eccl.14.dr,quod insatiabilis est oculus cupidi.Isti sunt ergo oculi per auaritiam excœcati,vide su pra de cœcitate.¶Quintò dico,q inueniuntur oculi p im- munditiam inquinati Et isti sunt oculi luporum, qui p cæ- teris sunt immundi. Quia.s.luxuriosi habẽt in oculo cordis lippã immundissimæ fœditatis.Isti.n.luxuriosi non solũ ha- bent immũditiã luxuriæ in oculo interiori, imo ẽt in exte- riori,qa multi & multæ sunt, quorum aspectus corporales sunt totius luxuriæ interioris pnocatiui,& aliorũ ad luxu- riã inductiui.Isti sunt oculi basilisci,qui interficiunt quicqd vident.Isti sunt oculi bufonis,q q uis sint pulcherrimi, sunt tñ nõ modicũ venenosi,& q uis videant magnã habere lu- minositatem fugiunt tñ diem & claritatem, & diligunt no ctem & obscuritatem. Quia vere oculi luxuriosorum diẽ.i. hoĩum pñtiam non diligunt,sed obscuritatem & solitudi- nem sp quærunt.Ion.24.Oculus adulteri obseruat caliginẽ dicens,non me videbit oculus.Isti ergo sunt illi oculi,quos dña Ioseph in eum dr iniecisse,qñ ipsum ad libidinẽ voluit prouocare,sicut dr Gen.39.De istis etiam dr.2.Petr.2.Ocu los habentes plenos adulterij.Et ideo breuiter isti sunt qua si fenestrę,per quas latrunculi.i.tentationes intrant ad ani- mos vel ad animas.Sunt etiam foramina,per quæ fures.i.de mones intrãt ad deprædãdũ cuniculos.Vt sic dicat quilibet illud Thre.3.Oculus meus depredatus est aĩam meã.Et ve- re oculus aĩam depredat,qa cõstat,q per oculum indiscre- tè respicientem,venenum tentationis bibitur, per q mors & consensus operis sequuntur, per quæ aĩam à virtutibus spoliatur.Oculus.n.plus lædit rem albã inspiciendo, q rem nigrã.Leonis ẽt natura est,quod si hõ ipsum aspiciat, ab ip- so inuaditur,si vero non aspiciat,à leone non curatur. Aspe ctus ergo mulieris est periculosus,& magis albæ & formo- sæ,q deformis ignobilis,seu nigræ.De hoc vr applicabile il lud Iudit.10.vbi dr,q captus est in suis oculis Holofernes, videlicet quando Iudith vidit pulchritudinem & aspexit. vnde etiam Iudith.9.dr.Capiebatur laqueo oculorum suo rum.Oculi ergo isti sunt causa spiritualis captionis, & hoc non solum virorum,sed etiam mulierum.Teste.n.Solino li. de mirabilibus mundi,Simeæ sic à venatoribus capiuntur. Venatores.n.oculos suos fingunt se inungere & dimittẽtes viscum in præsentia simiarum recedunt.Simiæ vero veniẽ- tes,& qcqd vidẽt fieri,facere tẽtãtes,illo visco oculos suos inũgũt,& sic claudentes palpebras cœcæ fiũt,quare à vena toribus citius capiuntur,& per vnctionẽ oculorũ alterius domino supponunt.Istud exemplum adducit magister, qui fecit librũ de oculo morali cõtra mulieres se fucãtes & far dãtes,& stibio oculos suos,vt pulchrę appareãt,depingẽtes q p certo causa sunt & occasio,quòd à luxuriosis venatori bus capiuntur quoq; per luxuriam dominio eorum submit tuntur.Figuratæ in Iezabel.4.Reg.9.quæ volens placere il- li Iehu,qui occiderat virũ suũ, oculos suos stibio pinxit,& tamen ipsam ipse Iehu interfecit. Quia vere illæ,quæ taliter oculos suos depingunt, mortẽ culpæ,& pœnæ incurrũt.Vn de de luxuriosa persona põt exponi illud Eccle.17. Linguã & oculos & cor dedit illis.s.luxuriosis.Isti sunt ergo oculi p immunditiã inquinati. ¶Sexto dico, quod inueniunt oculi per amicitiã defraudati seu hebetati. Et isti oculi sunt vt cõ muniter prælatorum.Oculi enim deluduntur per nimiã at tentionem de candelam.Tunc.n.digito,vel virga inter ocu los posito videre creditur duo.Oculus etiã impressus forti ter à digito solet vnam candelam videre duas esse.Oculus ẽ super illud,quod videt in speculo cõcauo, solet videre totũ inuersum,quia..s.alta videntur ibi sibi infima,dextra sinistra & econuerso.Sic vere charissimi qa hodie multi sunt qui fi lios & nepotes attendunt,& cõsiderãt mediãte lumine car nalis affectionis,ad quos etiã totaliter attendũt mediante etiam speculo specialis dilectionis & psonarũ acceptionis mouente etiam & impellente digito.i.vrgente cõsilio alicu ius consiliatoris,vel mediatoris,necesse est,quod vnũ videa tur esse duo.i.quod illa psona sic respecta,vel dilecta creda tur ab eis plus duplo valere,q valeat. Quinimo,quod peius est multi sunt qui oculum cordis habẽt per carnis affectio- nem & per personarũ acceptionẽ sic delusum, quod alta vi dent sibi ĩfima.i.viri boni videntur sibi esse mali,& mali bo ni,& totaliter econuerso. Quia breuiter oculus cordis nũq de rebus bene iudicat,quem personarũ acceptio vel carnis actio multum turbat. Isti figurant in Sansone, quem Dali- la.i.carnis affectio fecit à philisteis excœcari Iu.16.Isti figu rantur in Heli sacerdote,cuius oculi caligauerũt, & nõ po terat viuere lucernã domini donec extingueretur, sicut dici- tur,1.Reg.3.Quia vere tales nõn possunt videre lucernã do mini.i.

mini,i.personas lucidas & discretas. Vident tñ optime lucernas extinctas,i.personas ignorátes & indiscretas, & ad quas per carnis affectioné trahũtur. Et quid? ꝓ certo talib. accidit sicut Isaac: de quo dr̃ Gen.27.ꝙ oculi eius caligauerát,& videre non poterat. Et iõ Iacob, qué mediante pelle hædorum tetigerat, q̃uis esset scd̃o genitus bñdictioné tñ Esau primo geniti reportauit. Quia vere charissimi sæpe fit inter tales,q oculos intellis habent sic cæcutientes & delusos,ꝙ dũ mediãte pelle carnalis affectionis aliqué cõsiderát atque tangũt,q̃uis,cõstet ipsum esse scd̃o genitũ,i.minus idoneũ & ꝑfectũ, benedictioné tñ primogeniti reportet,i.beneficia, q̃ ꝑsonis dignis & sufficientib. debellantur, eisdem conferũtur, & cõceduntur. Isti sunt ergo illi,quorum lumen oculorum non est secum,quia.s.magis est cum istis suis nepotibus,quam cũ ipsis. Vt de eis proprie exponatur illud Zac.3. Super lapidem vnum septem oculi sunt hoc est dictu,quod tales figunt oculos suos septies plus, quam deberent super tales lapideos & ignaros. Ecce ergo charissimi,qũo, inueniũtur in scriptura multa genera malorum oculorum,vel quomodo oculus cordis in suis operationibus impeditur. Sed vide si vis,supra de cæcitate,de iudicare,& ĩfra de videre. Et si tibi nõ sufficit,vide libellum de oculo morali,vbi quicquid potest dici de oculo,dicetur ibi. Quia status totius mundi ad oculum pulcherrimè applicatur. De quo etiam fateor me multa accepisse,& isti meo opusculo adiecisse. Hæc igitur de oculo sufficiant, quæ sunt dicta de pupilla vide infra.

A Occupare

Nota,ꝙ occupare sumit̃ ꝓ rei vendicatione,pro laboris & exercitij executione,& pro alterius dominij subiugatione. Dic igitur,quod in scriptura reperitur

Occupatio { Commendabilis & virtuosa, / Detestabilis & vitiosa, / Affectabilis & fructuosa, / Contestabilis & luctuosa.

Primo dico, qd̃ est quædam occupatio virtuosa:& ista pro certo est illa,qua boni se solent in bonis operib. & exercitijs occupare,similes corporib. cælestib. quæ semper sunt in suis motib. occupata:& in officiorum suorum executione ad orbis regimen ordinata. Sic iusti nunquam debét a bono motu & operatione cessare,sed semper in aliquo virtuoso exercitio se occupare. 2. Paralipomi.35. Vsque ad noctem fuerunt occupati sacerdotes [Ad noctem inquit] idest vsque ad mortem iuxta illud verbum Hieronymi, Semper aliquid boni facito vt te diabolus inueniat occupatum. Iusti ergo

Occupãtur { Virtutum fructibus, / Aquarum fluctibus, / Pauperum pastibus.

Dico,ꝙ iusti occupantur virtutũ fructibus. Exemplo.s. bonæ terrę q̃ dum bene colitur,bonis fructib. occupatur & cumulatur: iuxta illud Leu.26. Occupabit messium tritura vindemiam: & vindemia occupabit sementé. q. d. vna virtus occupabit aliã. Item occupantur iusti aquarum fluctib. seu lachrymarũ fontibus: quia.s.iusti occupantur in lachrymis:& fontes etiã lachrymarum & compunctionis & fluenta deuotionis & cõpassionis occupare non cessant: more,s.fontis,qui se occupare non cessat in amissione riuorum. vnde Iud.7. Descendite in occursum Madian,& occupate aquas,& Iudic.3. Occupauerunt viri Galaaditæ vada Iordanis. Item occupantur iusti pauperum pastibus. Sicut.n.radix continue occupatur in nutritione ramorum,sic iustiin pastu pauperum & egenorum. Vnde de filijs Iacob dicitur Genesi.33.quod ipsi erant absentes,& in pastu pecorum occupati: Ista est ergo occupatio virtuosa. ¶Secundo dico,quod inuenitur occupatio vitiosa. Et
B ista pro certo est illa qua mali occupant mala, & qua etiam occupantur à malis. Et sic dico,quod inuenitur

Occupatio { Nequitiæ,cui mali subiugantur, / Seuitiæ,cui mali effrenantur, / Stultitiæ,qua mali possidentur, / Miseriæ,qua multi detinentur.

De occupatione peccati & neqtiæ cõstat, quod sicut terra inculta faciliter occupatur á vepribus & infructuosis herbis: sic vere hõ. qui per laborem & pœnitentiam non colitur faciliter a vitijs occupatur. Iob 3. Occupet eũ caligo & tenebræ,nec sit in recordatione &c. Vide vbi. Vnde proprie mali sunt sicut illi,qui se nesciunt defendere,qui ab hostibus.s. à vitiis & demonib occupantur. Iud.7. Illorum,quos occupauerat captiuitas. Talem autem occupationem timebat Dauid cum dicebat 2. Reg. 15. Festinate (inquit) egredi,ne veniens Absalon occupet vos. De occupatiõe rapinæ & seuitię qua.s.mali non cessant aliena capere,& occupare,dr̃. 1. Mac. 10 Ascendit Alexãder,& occupauit Ptholomaidã. & 1. Mach.9. Occupauerunt eã,& peremerunt aĩas hoĩum. De occupatione vero stultitiæ,qua.s.hoĩes imprudentes se occupant in reb. superuacuis,& ineptis dr̃. Eccl.1. Occupationẽ pessimã dedit Deus filijs hoĩum,vt occupent in ea. De occupatione aũt miseriæ,qua.s.occupantur pauperes,& qua ẽt miseri occupantur, dr̃ Eccle.40. Occupatio magna creata est omnibus hoĩbus &c. Graue iugum super filios Adam &c. Ista est igitur occupatio vitiosa. ¶Tertio dico,quod inuenitur occupatio fructuosa. Et ista pro certo est illa beatitudo quæ sanctos post morté occupat in excelsis. Esa.40. Occupabit salus muros tuos. Et qua etiam ipsi beati vendicant,& occupãt paradisum. 1. Mac.16. Misit occupare Hierusalem & mõtem tẽpli &c. ¶ Quarto vero dico,ꝙ inuenitur occupatio luctuosa. Et ista ero certo est illa,qua damnati occupantur à miserijs infernalibus & tormentis. De quo dicitur Prouerb.14. Extrema gaudij luctus occupat. Vt de diabolo ipsos occupante dicatur illud 1. Mach.5. quod occupauit ciuitatem,& occidit omnem masculum. Et hæc de occupatione sufficiant. Vide supra de obtinere.

Occurrere. Occursus

Nota, qd̃ occurrere,idé est,qd̃ obuiã currere. Et quia homo occurrit alteri homini aliquãdo pro bono,aliquando pro malo possumus breuiter notare,ꝙ in scriptura inuenit̃,quod homo quandoque occurrit alteri

Ad { Ipsum veraciter honorandum, / Sibi benigniter succurrendum, / Ipsum seueriter corrigendum, / Ipsum sinceriter diligendum, / Sibi humiliter supplicandum, / Sibi viriliter repugnandum, / Ipsum concorditer salutandum, / Ipsum communiter visitandum , vel consolandum, / Ipsum efficaciter adiuuandum, / Sibi Hilariter gaudendum.

¶Omnibus istis modis accipitur occurrere in bono. Sed adhuc occurrit alter alteri in malo,scilicet

Ad { Sibi pertinaciter obuiandum, / Ipsum fallibiliter defraudandum, / Ipsum fabulariter deridendum, / Ipsum horribiliter deuorandum.

Dico ergo,ꝙ est occursus ad honorandum veraciter. Et sic videmus qd̃ diuitib. occurritur in signum reuerentiæ & honoris. Quod etiam in nobis debet esse ad literam , quia etiã nos debemus alter alteri occurrerere:& alter alterũ honorare: sicut de Abraham dicitur Gen.18. quod cum vidisset tres viros,occurrit in occursum eorum . Christus etiã in patria dicitur sanctis occurrere,& singulariter honorare . Figura 2. Reg.2. vbi dicitur quod surrexit Rex Salomon in occursũ Bersabeæ &c. Item est occursus ad succurrendum benigniter. Et sic viri liberales occurrunt,i.obuiam currunt pauperib. quando vident eos indigere. Quia.s.homo pius non debet solum succurrere,imo etiam succurrendo præuenire & occurrere,quia vt dicit Seneca de beneficijs lib. 4. Gratissima sunt beneficia parata,occurrẽtia,& facilia,vbi nulla fuit mora,nisi in accipientis verecũdia. Quia sicut dicit idem in prouerbijs,inopi beneficium bis dat celeriter. Sic iubet occurrere Esaias 21. vbi dicitur cum panibus occurrite fugienti. 4. Reg.8. Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei. Item est occursus ad corrigendum seueriter. Et sic dñt occurrere prælati malis,& eorum malitijs & nequitijs. Esa. 31. Quomodo si rugiat leo cum occurrit ei multitudo pastorum. Et sic præcepit dominus prophetæ,quod descenderet in occursum Achab ad ipsum reprehendendum de morte Naboth, dicens 3. Regum.21. Descende in occursum Regis Achab. & 4. Reg.1. dr̃. Vir occurrit nobis,& dixit,reuertimini. Item est occursus ad diligendum sinceriter. Occurrere.n. & ire obuiam alicui,signum est amoris,sicut dicitur Thob. 11. quod Thobias data manu puero , obuiam occurrit filio suo. Sic etiam spiritualiter Deus occurrit pœnitentibus,pręuenientem gratiam infundendo: sicut de patre dicitur Lucæ 15. quod videns filium prodigum reuertentem occurrens cecidit super collum eius,& osculatus est eum. Item est occursus

ſus ad ſupplicandū humiliter. Et ſic occurrūt pauperes diuitib. ad petendū eleemoſynā. ſic & nos debememus occurrere Deo, & eleemoſynā ſuæ gratiæ humiliter implorare. Sic fecerūt illi leproſi, de quib. dr̃ Lu. 17. Occurrerunt Ieſu decem viri leproſi, & ſteterunt à longe, & leuauerunt vocē, dicentes. Ieſu pceptor miſerere noſtri. Itē eſt occurſ⁹ ad repugnādū viriliter. Et ſic debemus occurrere diabolo & pc̃tõ, exēplo fortis militis, qui fortiter occurrit aduerſario ſuo. Et ſic de Dauid j. Re. 17. Feſtinauit & occurrit ad pugnā ex aduerſo Philiſtei. Itē eſt occurſus ad ſalutandū concorditer. Et ſic debemus alter alteri occurrere, & alter alterū pacificè ſalutare, ſicut de Chr̃o legitur Mat. 28. Ieſus aūt occurrit eis dicens. Auete. Itē eſt occurſus ad cõiter uiſitandū, & ſi neceſſe fuerit, ad conſolandū ſuauiter. Sic dr̃ 4. Re. 4. Ecce ſunamitis illa, vade in occurſum eius, & dic ei. Recte ne agitur erga te & virū tuū? Itē eſt occurſus ad iuuādum vtiliter. Et ſic dr̃ occurriſſe Symon fratri ſuo 1. Mac. 10. vbi de Ionata dr̃, q̃ occurrit ei frater ſuus Symon in adiutoriū. Item eſt occurſus ad congaudendū hilariter. Et ſic dr̃ 1. Re. 18. quod egreſſæ ſunt mulieres in occurſum, cantantes, chorosq; ducētes, & dicentes. Saul percuſſit mille, & Dauid decem milia. Et
B iſtis omnib. modis accipitur occurrere in bono. ¶ In malo accipiendo occurrere dico adhuc, quod eſt quidam occurſus ad obuiandum ferociter, & pertinaciter. Et ſic occurrere idē eſt, quod contra currere. Et ſic occurrūt prælatis & ſuperiorib. obſtinati diſcipuli & rebelles, ſicut patet in ſæculo & in clauſtro. vnde Lu. 8. Occurrit ei quidam vir, qui habebat demonium. Sic etiam occurrit diabolus, & vir iniquus tentando, & tribulando, cõtradicendo, & nocēdo. Hier. 41. Egreſſus eſt Iſmael in occurſum eorū. De iſto tñ dr̃ Proue. 30. Leo fortiſſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum. & Iob. 39. dr̃, q̃ in occurſum vadit armatis. Item eſt occurſ⁹ ad defraudādū fallaciter & fallibiliter. ſic dñr falſi hoïes ſub ſpecie boni alijs occurrere, & falſum honorem & amorem fingere, vt eos poſſint decipere & fraudare. Sic fecit Iahel Iudic. 4. vbi dr̃, quod egreſſa eſt Iahel in occurſum Siſare, dicens. Intra ad me domine mi, ne timeas. Et tñ dr̃ ibidem, qđ dum dormiret occidit eum. Item eſt occurſus ad deridēdū nugaciter, & fabulariter. Et ſic multi qui fabulando & deridendo alijs occurrunt ſub ſpecie honoris. vnde 2. Reg. 6. dicitur, quod egreſſa Michol filia Saul in occurſum Dauid, deridebat eum, pro eo, quod videbat eum nimis lætum. Iſtum autem falſum occurſum & falſum honorem dicūtur demones facere damnatis peccatoribus in inferno, quia ſicut dicitur Eſa. 34. Occurrent tibi demonia, onocentaurus & piloſus clamabunt alter ad alterū. & Eſa. 14. Infernus ſubtus te conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui ſuſcitabit tibi gigantes. Item eſt occurſus ad deuorandum crudeliter & dānabiliter. Et iſte eſt ille occurſus quo animabus damnatis occurrunt demones in inferno, de quo Amos 5. dicitur. Quomodo ſi fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei vrſus. Iſte eſt etiam ille occurſus, quo Deus occurret peccatorib. in iudicio. De quo Oſeæ. 13. Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis.
C ¶ Igitur chariſſimi, occurramus Deo ſicut ex prædictis colligi poteſt, ſcilicet

Ipſum { Honorando, Salutando, Diligendo, Requirendo, Supplicando, } Et hoc eſt quod ipſe nobis innuit in ſcriptura, dicēs in pſ. Exurge in occurſum meum, & vide. Itē occurramus proximo. ſ. ipſum adiuuando, cõſolãdo, corrigendo, ſuccurrendo. Et diabolo ēt occuramus, ipſum debellando, & repellendo. Et ſic pro certo ipſe nõ occurret nobis noſmetipſos deuorando ſeu puniendo. Nos ēt vlterius non malo modo occurramus proximo, Ipſi obuiando, ſeu repugnãdo, ipſum deridendo, nec eū defraudando, Ipſum deuorando, ſeu ipſi nocēdo. Et ſic finaľr nos occurremus oēs in vnitate fidei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Ephe. 4. de Deo vero nota, q̃ ipſe ſolet occurrere omnibus per gratiam præuenientem: laborantib. per clementiam ſubuenientem: triumphantibus per gloriam expedientem; delinquentib. per triſtitiam impedientem. Occurrit (dico) incipiētibus, ipſos per gratiam præueniendo. De quo Mar. 14. Occurret vobis hõ lagenam aquæ (ſcilicet gratiæ) baiulans ſequimini eum quocunq; introierit. Occurrit etiam proficientib. ipſis ſubueniendo. Sap. 6. In omni prouidentia occurret ret illis. ſ. dominus. Occurrit inſuper perficientibus, ſeu etiā triumphantibus, ipſos in cęlis recipiendo ſeu remunerando. Vnde deo dicitur Eſa. 46. Occurriſti lætanti & facienti iuſtitiam. Occurrit nihilominus deficientibus, ipſos impediēdo, ſeu etiam male agentibus, eorum malitijs obuiando, & in inferno finaliter puniendo, quod præcipue fiet in iudicio, quādo verificabitur illud pſ. A ſummo cœlo egreſsio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius, nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Cum igitur nobis Deus multis modis occurrat, nos ſibi etiam bene parati, & ornati virtutibus occurramus, ipſiq; humilibus obſequijs nos dedamus. Amos. 4. Præparate in occurſum Dei tui Iſrael. Et hæc de occurrere ſufficiant. Vide ſupra de obuiare, & de currere.

Odire. odium.

Nota, q̃ in ſcriptura inuenitur triplex odium. ſ. odium formidā- A
dum, euitandum, & frequentādum. Primum eſt odium diuinæ voluntatis, illud. ſ. quo Deus odit malos, de quo Eccl. 12. Altiſſimus odio habet peccatores. Secundum eſt odium mētalis prauitatis, & iſtud eſt illud, quo mali odiunt oē bonum de quo dr̃ 1. Ioan. 2. Qui odit fratrē ſuum, in tenebris eſt. Tertium eſt odium moralis bonitatis, & iſtud eſt illud, quo nos debemus odire, & fugere oē malum, de quo in pſal. Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. De iſto ergo triplici odio aliquid eſt dicendum. ¶ Primo quidem dicamus aliquid de odio virtuoſo. Et dicamus, q̃ ſicut ceruus ẜm Pliniū naturaliter odit ſerpentes, ipſosq; de cauernis extrahit, & tandē ipſos deuorat, & ſic venenum, & infirmitatem eijcit, & expellit ſic verè chariſſimi nos, qui ſicut cerui ſuper montes Bethel debemus eſſe, & quēadmodū ceruus ad fontes gratiæ deſiderare, debemus pcul dubio odire ſerpētes interius in terra noſtræ cõſcientiæ latitātes. i. vitia & peccata, ipſosq; per confeſſionē de cauerna cordis debem⁹ expellere, ipſosq; per iugem recordationē comedere, & etiam incorporare, & ſic ſanitatem aïæ poterimus rehabere. Amo. 5. Odite malū, & diligite bonum. Serpentes ēt exterius gradientes. ſ. peccatores odire debemus, inquantum. ſ. nobis obuiant in via morum. Quia. ſ. nos tenemur odire malos, inquantum mali, & odire malū, qđ in eis eſt, ſicut faciebat Dauid, dicens in pſ. Odiui ecclesiam malignātium Et alibi. Perfecto odio oderā illos, inimici facti ſunt mihi. Super quo dicit Chryſ. Perfectum odiū eſt odire vitia, non naturā. Nos ergo debemus odire, & fugere mala, & ſic cuilibet noſtrū poſſit dñs dicere illud pſ. Dilexiſti iuſtitiā, & odiſti iniquitatē, propterea vnxit te deus. Vbi oſtenditur, q̃ mala ſunt odienda, ſ. vt charitatis poſſimus fœdera reparare. [Dilexiſti inquit.] Vt æquitatis poſſimus opera frequētare. [Iuſtitiā.] Vt prauitatis poſſimus onera declinare. [Odiſti iniquitatē.] Vt pietatis poſſimus viſcera procurare. [Propterea vnxit te Deus &c.] Per tale enim odium B
Charitatis efficitur ſanctitudo,
Aequitatis perficitur rectitudo
Prauitatis deponitur turpitudo,
Pietatis acquiritur plenitudo.

Dico ergo, q̃ odium vitiorum ſolet reparare priſtina fœdera charitatis. [Dilexiſti.] Vnum. n. cõtrario ſuo (vt cõiter) nõ oditur, niſi ad aliud contrariorum diligatur. Vnde aues quę regiones frigidas ſolent fugere, & odire, experiuntur regiones calidas diligere, & amare, ſicut patet de gruibus, & turturibus, quæ in hyeme loca frigida dimittūt, & ad calida ſe cõuertunt. Quia igitur malum, & bonū ſunt contraria, neceſſe eſt, q̃ ſi peccatum, & malum odimus, q̃ Deum & bona ſpiritualia diligamus. Odium aūt peccati, charitatem inter deū & hoïem reparat, complacentia peccati deſtruxerat, & turbaret. Et hoc bene innuit apoſtolus Roma. 12. dicens. Odiētes malum, & adhærentes bono. Et q̃ tale odium dilectionē Dei generet, patet exemplo & auctoritate. exēplo. ille. n. gratiam, & amorem hoïs ſolet acquirere, qui inimicum ſuum ſolet amore eius fugere, & odire. & quia diabolus, peccatum, mundus, & viri iniqui, Dei & ſanctorum ſunt inimici, p cõſequens ſi ipſos oderimus, ſequitur q̃ amici Dei erimus. Dilexiſti inquit. pſa. Qui diligitis dominum, odite malum. cuſtodit dominus animas ſanctorum ſuorum, & de manu peccatoris liberabit eos. Per tale ergo odium reparantur priſtina fędera charitatis. Item dico, q̃ per tale odium reformantur priſtina opera æquitatis. [Iuſtitiam inquit.] Sicut. n. per amorem & complacentiam peccati, illa mētis rectitudo, & pportio

vel iuſtitia, qua anima Deo debet ſubijci & ſibi humiliter famulari, deſtruitur, & damnatur (De qua dicitur Micheæ. 3. Nunquid veſtrum eſt ſcire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum?) ita per peccati odium iuſtitia reparatur. Iuſtitiam inquit. Vnde. 1. ad Tim. 6. O homo Dei hæc fuge. ſ. peccata, ſectare vero iuſtitiã, pietatem, fidẽ & charitatem. pſal. Qui oderunt iuſtum delinquent. Item dico, quòd per tale odium repelluntur priſtina pondera prauitatis [Odiſti iniquitatem inquit]. Sicut .n. natura abhorrens prauos humores, qñ videt eos diſſolutos ſolet eos expellere, ſic aĩa, quæ peccata odit, ipſa libenter eijcit, & expellit. Non eſſet .n. ſapiens, qui in domo ſua morari dimitteret illũ, quẽ toto corde fugeret, & odiret, & iõ ſi iniquitatẽ odimus ipſam de domo cordis expellere debemus. Quare? certe quia qui diligit iniquitatẽ, odit aĩã ſuã. Nota, ꝙ nos debemus odire: ſ.

Vitium
- Cupiditatis,
- Loquacitatis,
- Pompoſitatis,
- Gaudiũ ꝓſperitatis,

De cupiditate dicitur Prouer. 28. ꝙ qui odit auaritiã, longi fient dies eius. De loquacitate dicitur Eccl. 19. Qui odit loquacitatem, extinguit malitiam. De põpoſitate dr̃ Amos. 6. Deteſtor ego ſupbiã Iacob, & domos eius odi. De proſperitate etiam dr̃ Amos. 5. Odi, & proieci feſtiuitates veſtras. Item dico, ꝙ per tale odium acquiruntur in terra viſcera pietatis. Vnxit te Deus inquit oleo, pſa. 44. & Mat. 5. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuũ. & Mala. 1. Iacob dilexi, Eſau autẽ odio habui. q. d. ꝑ odiũ diligitur bonum, qđ. ſ. eſt memoria pietatis. [Vnxit te inqt]. &
C Eze. 16. ibi Vnxi te oleo, cinxi te byſſo. Iſtud ergo ſufficiat de odio virtuoſo. ¶ Scđo dico de odio ꝑnicioſo. i. de odio fraterno. Iſtud .n. odium magis inter pc̃tã ſpiritualia reputatur & qa hoc immediate opponitur charitati, quæ eſt maior & principalis inter virtutes. Et ideo etiam ſcriptura cõparat ipſum homicidio. 1. Ioã. 3. Omnis, qui odit fratrem ſuũ, homicida eſt. Sed quid? omnia, quæ ſunt mala, odiũt (vt cõiter) bona. Quia vnũquodq; ſolet naturaliter odire illud, quod eſt ſibi cõtrariũ in natura, quia ſicut ſimilitudo eſt cauſa amoris, ita contrarietas eſt cauſa odij & rãcoris. Et inde eſt ſecũdum aſtrologos, ꝙ ſeptimũ ſignũ cœli quod eſt directe oppoſitũ primo, eſt domus inimicitiæ & odij. Quia breuiter ſp inuenies, ꝙ illa quæ ſibi ſunt in conditionibus, contraria, ſunt ſibi inuicem inimica. Mali igitur odiunt bonos tanquã ſibi contrarios & diuerſos. Et nota, ꝙ iſti odiunt generaliter quatuor, videlicet

- Bonorum operum executores,
- Suorum ſcelerum reprehenſores,
- Suorum peccatorum informatores,
- Suorum locorum reformatores.

Dico ergo, quòd mali odiunt bonorum operum executionem, ſeu omnis iuſtitiæ perſecutionem. In ſeculo .n. & in clauſtro illi à malis amplius odiuntur, & contemnũtur, qui in bonis operibus diligentius occupantur. Vnde etiã dicit Plinius, ꝙ in labion ſunt quidẽ falſæ apes quæ nihil operanẽ, immo odiũt operantes, & comedunt earum mella, odiunt aũt alias apes quãdo vidẽt eas diligẽtes & bonæ cuſtodiæ. Quia vere multi ſunt hodie, qui ad nullum bonũ opus ſolent vacuare, vacãtes vero & diligentes ſolent cõtemnere & odire, & ꝑ detractionem mella ſuorum bonorum operũ deuorare. vñ Prouer. 29. Viri iniqui oderunt ſimplicẽ. Mali etiam odiũt ſuorum ſcelerum reprehenſionem, ſeu ſuæ nequitiç redargutionem. Sicut .n. ſerpens naturaliter odit rutã, quæ eſt amara ipſamq; fugit & dimittit. (Vnde dicĩ, ꝙ in horto ſeu loco vbi eſt ruta, non ſolent habitare ſerpẽtes.) ſic mali odiũt amaritudinem correctionis. Nunquam .n. vellẽt corrigi, nec à ſuis malis operibus reprehendi, ſicut exemplum habemus de iniquo rege Achaſi, qui de quodam ſancto propheta dicebat 3. Regum. 22. Odi inquit eum, quia non ꝓphetat mihi bonũ ſed malum omni tẽpore. Sicut enim phreneticus odit medicum, & in ſuis vinculis gloriaĩ, ſic tales mali in vinculis peccatorum ſuorũ gloriãtes, ſolẽt odire medicos correctores, & infirmitatum ſuarũ punitores & curatores, iuxta illud pſ. Tu vero odiſti diſciplinã & ꝓiciſti ſermones meos retrorſum. Si videbas furem, currebas cũ eo &c. Quia tales magis diligunt conſortium malorum, quàm bonorum. Et tñ dicitur Eccl. 21. quòd qui odit correctionẽ, veſtigiũ eſt peccatoris. Et iõ ſicut videmus, quòd phreneticus odiẽs medicum, & ſciſſuras eius non ſuſtinẽs, mortẽ incurrit, ſic tales q correctiones odiunt, & fugiũt, mortẽ æternã finaliter incurrũt, quia ſicut dicĩ Prou. 15. Qui increpationes odit morieĩ. Iſti inſuper odiunt ſanæ conſcientiæ informationẽ. Iſti enim nõ ſolum odiunt reprehendi, imo etiã doceri, & informari. Et ſicut aues immundæ odiũt ſciam, ſic tales odiũt ſapiẽtiã & doctrinam. Ioan. 3. Omnis, qui male agit, odit lucem. & Prouer. 1. Imprudentes odiunt ſcientiam. ¶ Odiunt ꝑterea dulcis concordiæ reformationem. Nunquam .n. vellent eſſe in concordia, vel i pace. Dicit .n. Plinius quod bufon habet vnũ os, quod in aqua feruenti poſitum facit eã quieſcere à feruore, & tandiu non feruebit quamdiu ibi erit, & iſto vtunẽ magi (prout dicit) ad odium ſuſcitãdũ. Tales proculdubio ſunt mali, q recte ſunt oſſa & membra bufonis diaboli. Feruorẽ enim charitatis impediunt, & odium ſuſcitant, & inducunt. Iſtud potiſsime patet ĩ detractoribus & falſis verborũ relatoribus, quia. ſ. iſtis mediãtibus, magi. i. de nonesſolẽt odia ſuſcitare, & inter homines diſcordiam generare. Eccl. 5. Suſurroni autem odiũ & cõtumelia & inimicitia. Iſtud eſt autem quadruplex odiũ ꝑnicioſum. Iſti ſunt ergo, qui recta fugiunt, pauperem odiunt, alte ſuperbiũt, in iuſtos ſeuiunt, in deum rugiunt, in Eccleſiã ſeuiũt, in proſperis ludũt, in mortem veniunt. Dico, quòd tales odibiles & odioſi oẽ bonum ſolent fugere. Micheæ. 3. Odio habetis bonũ, & diligitis malum. Item oẽm pauperẽ ſolent ſpernere. Prou. 19. Fratres hominis pauperis oderunt eum. & Prouerbio. 14. Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit. Itẽ alta ſuperbe ſolẽt ſapere. Pſ. Superbia eorum, qui te oderunt, aſcẽdit ſemp. & alibi. Qui oderunt te, extulerũt caput. Item iuſtorum bona ſolẽt rapere. pſal. Qui oderunt nos, diripiebant ſibi. Itẽ mala Deo ſolent dicere. Hie. 12. Facta eſt mihi hæreditas mea quaſi Leo in ſilua, ideo odiui eam. Itẽ in Eccleſia ſolent furere. Pſ. Odiui eccleſiam malignantium. Item in mundi bonis ſolẽt ludere. pſa. Gloriati ſunt, qui oderũt te, ĩ medio ſolennitatis tuæ. Item hi finaliter ſolent cadere. ſ. in infernum. pſa. Confundãtur omnes qui oderũt Syõ. Ecce ergo qualiter ſuccedit illis qui deum odiunt, & qui etiam à deo odiuntur. Iſtud eſt igiẽ vnum odium pernicioſum. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenitur odiũ periculoſum. Et iſtud eſt illud, quo Deꝰ odit peccatores. Et quamuis ille motus animi, quem nos vocamus odiũ, nõ poſſit cadere in Deum, quia in ipſo nõ põt eſſe aliqua mutatio (Vnde etiam Sap. 11. dr̃ Nihil odiſti eorum, quæ feciſti) dr̃ tamen Deus odire. i. ad modum odientis ſe habere inquãtũ . ſ. mala prohibet fieri, & inquantũ malis ſubtrahit gr̃am, & negat gloriam. Et ideo notare poſſumus, quod Deus odit

- Superbos & vani glorioſos,
- Auaros & ambitioſos,
- Immundos & Luxurioſos
- Iniquos & iniurioſos,
- Raptores & ſeditioſos,
- Diſcordes & litigioſos,
- Loquaces & præſumptuoſos,
- Mordaces & pernicioſos,
- Procaces & inſidioſos,

De ſuperbis dicitur Amos. 6. Deteſtor ego ſuperbiam Iacob, & domos eius odi. & Eccl. 10. Odibilis coram Deo & hominibus ſuperbia, & in pſal. Odiſti obſeruantes vanitates ſuperuacue. De auaris dicĩ Malac. 1. Iacob dilexi, Eſau autem odio habui. Eſau .n. q erat piloſus diuites & auaros deſignat. de luxurioſis dicitur Apoc. 18. quòd Babylon facta eſt habitatio omnis volucris immũdæ & odibilis. De ĩiurioſis & iniquis dicitur Iudi. 5. Deus illorum odit iniquitatem. De raptoribus vero dicitur Sap. 14. quòd odio ſunt Deo impius & impietas eius. & Eſa. 62. dicĩ, quòd Deus eſt odio habens rapinam in holocauſtum. De diſcordibus dicĩ Proue. 6. Sex ſunt, quæ odit Deus &c. & ſequitur. & illũ q ſeminat inter fratres diſcordias. De loquacibus dicitur Prouer. 54. Vir verboſus erit. &c. & Eccleſi. 9. Temerarius vero ĩ verbo odioſus erit. De mordacibus, ſeu detractoribus dr̃ Roma. 1. Detractores Deo odibiles. De procacib. ad loquẽdum dicitur Eccle. 10. Eſt odibilis, qui procax eſt ad loquendũ. Et 37. Qui ſophiſtice loquitur, odibilis eſt. Vide de diſcordia & de ira.

Odor. Cum odor aliquando ſumaĩ pro cœleſtis gloriæ ſuauitate & fragrantia, aliquãdo pro bona fama & nominis redolentia, aliquando pro virtutum ſanctitate & gratia, poſſumus ergo notare, quod triplex bonus odor ponitur in ſcriptura, videlicet

Odor appetendus.

¶ Primo dico, qđ odor

Odor diffundendus, eſt odor appeten-
Odor retinendus. dus, qui ſignat cœleſtis gloriæ ſuauitatem, quæ odoratum deuotionis attrahit & delectat. Mons enim libani ratione multitudinis arborum aromaticarũ dicitur eſſe totus odoriferus. Ad quod concordat ſcriptura dicens Eccl. 39. Quaſi libanus odorem ſuauitatis habere. Sic quia in monte paradiſi ſunt Deus, Angeli & Sãcti, qui velut arbores aromaticæ odore virtutũ fragrauerũt, neceſſe eſt, ꝙ odore ſuauitatis in deuotis cordib. redoleãt, quodq; corda deuota attrahant, & reficiãt, atq; paſcant. Deuoti enim ſunt ſicut apes, quæ libenter vadũt ad loca vbi flores odoriferos eſſe ſciũt. Sic deuoti loca paradiſi appetunt, vbi tot ſancti odoriferi præceſſerunt. Et iõ ſponſa .i. anima dicit ſpõſo ſuo. Chriſto. Cantico. 1. In odorẽ vnguẽtorũ tuorũ curremus &c. Et merito, quia ſicut dicit Proue. 27. Vnguentis, & varijs odoribus delectat̃ cor. Odor iſte eſt ergo appetendus. ¶ Secũdo dico, quòd eſt odor diffundẽdus Et iſte ſignat bonæ famæ iocunditatem. Et ſic dicit̃ Eccl. 39. Florete flores, quaſi lilium date odorẽ. Sed de iſto odore vide ſupra de fama, & ſupra de lilio & de flore. ¶ Tertio dico, ꝙ eſt odor retinendus. Et iſte ſignat virtutum ſanctitatem & puritatem. Sicut .n. boni odores ſolent

Spiritus in corpore confortare,
Animam & cerebrum delectare,
Bufones & dracones effugare,

Sic vere odor ſanctitatis, ſi ſit in homine, ſolet confortare, & multiplicare ſpiritũ bene affectionis. Delectare cerebrum diuinæ dilectionis effugare venenum diabolicæ ſuggeſtionis. Sicut enim draco fugit odorem pantheræ redolẽtis, & bufo odorẽ vineæ florentis, ſic diabolus fugit odorẽ ſanctitatis in homine abundantis. Vnde .2. ad Corin. 1. Chriſti bonus odor ſumus, alijs odor mortis in mortẽ, alij odor vitæ in vitã. Et iõ de quolibet viro iuſto ſic per virtutes odorifero põt dici Gene. 27. Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni. Vbi aduerte, ꝙ homo debet eſſe odoriferus quãtum ad ſe per ſanctitatem & perfectionẽ [Ecce inquit odor] Quã-
B tum ad Deum per charitatẽ, & dilectionẽ, quia .ſ. debet eſſe filius Dei. [Filij mei inquit]. Quãtum ad proximũ p pietatẽ & compaſsionẽ, quia debet eſſe ager plenus. ¶ Dico ergo, ꝙ nos debemus eſſe delectabiles & odoroſi, quãtũ ad nos .i. in nobiſipſis per ſanctitatem & perfectionẽ. [Ecce, inqt odor] q.d. Iſte in ſe & de ſe eſt odoroſus, & virtutum redolentia gratioſus. Sicut .n. Conſtantinus dicit, à pura ſubſtantia reſoluitur bonus odor. & iõ illi, qui ſunt ĩ virtutibus boni & puri, nõ poſſunt niſi bene redolere. Et iõ poſſumus notare, ꝙ ĩ viro iuſto redolent aromata ſpiritualia virtutum, videlicet

Nardus humilitatis & ſubiectionis,
Vnguentum benignitatis & deuotionis,
Vinea iocunditatis & conſolationis,
Mandragora ſublimitatis, & contemplationis,
Thus patientiæ & deuotæ orationis,
Myrrha pœnitentiæ & amaræ compunctionis,
Libanus continentiæ & caſtæ conuerſationis,
Balſamus diuinæ gratiæ & totius ſanctificationis.

Redolet ergo vir iuſtus ad modũ vnius ſpũalis apothecę. Et quidem propter humilẽ ſubiectionẽ, & iſta eſt nardus, quæ eſt herba modica, tñ ſumme odorifera, de qua dicit anima Canti. 1. Deum eſſet rex in recubito ſuo, nardus mea dedit odorem. ¶ Item propter benignam deuotionẽ. Et iſtud eſt vnguentum odoriferum, quo deuote mentes vngunt̃. Vnde cuilibet deuoto dicit Deus Can. 4. Odor vnguentorũ tuorum ſuper omnia aromata. ¶ Item propter iocundã cõſolationem. Lætitia enim ſpiritualis valde redolet apud deũ. Et iſte eſt odor vineæ, qa vinũ lætificat cor hominis. Et de hoc Cant. 2. Vineæ florentes dederunt odorem ſuum. ¶ Item propter ſublimem contemplationẽ. Iſta eſt odor mandragoræ, quæ facit hominẽ dormire, quia contemplatio eſt qdã ſpiritualis ſomnus, de quo can. 7. Mandragoræ dederũt odorẽ ſuum. ¶ Item propter patiẽtiã & orationẽ. Iſte eſt odor thuris, quia thus tritum, & in igne poſitũ melius redolet, & ſurſum etiam eleuatur in fumũ. Sic patientia in tribulatione, & oratio ĩ feruore & dilectione. Et de hoc Cant. 4. Odor veſtimentorum tuorum quaſi odor thuris. ¶ Itẽ propter pœnitẽtiam & compũctionem. Et iſte eſt odor myrrhæ, quæ eſt ſpecies amariſsima, de qua Eccl. 24. Quaſi in gratia electa dedi ſuauitatem odoris. ¶ Item propter continentiã, & caſtã conuerſationẽ. Et iſte eſt odor libani, quia libanus interpretat̃ candor. vnde Eccl. 24. Quaſi libanus nõ inciſus odor meus. ¶ Item ꝑpter diuinæ gratiæ ſanctificationẽ. Et iſte eſt odor C
balſami: gratiam enim ſignat balſamus Eccl. 23. Quaſi balſamus non mixtus odor meus. Bene ergo dicit̃ de viro iuſto. Ecce odor, quia ꝓ certo quãdo aliquis ſic odoriferus eſt in aliqua domo eccleſiæ vel religiõis tũc ĩ tota patria redolet fama ſua, ſicut dr̃ Ioan. 12. ꝙ domus impleta eſt ex odore vnguenti. Et ſic bene dico, quòd vir iuſtus redolet ĩ ſe p ſanctitatem & perfectionem [Ecce inquit odor]. ¶ Itẽ vir iuſtus redolet quo ad deum per charitatẽ & dilectionẽ. [Filij mei inquit] Filius enim nomen eſt amoris. Io. 3. Pater enim diligit filium. Quia .ſ. nihil magis redolet apud Deũ, quã quòd nos efficiamur filij ſui per charitatẽ. Sicut enim antiquitus Holocauſtum dicebatur quando totũ animal incẽdebatur & illud ſic incenſum odor ſuauiſsimus dicebat̃, ſic etiam hodie, quando homo per charitatẽ totus incendit̃, totus odor gratiæ & complacentiæ domino exhibet̃. Exodi. 19. Offeres arietem totũ incenſum. odor ſuauiſsimus eſt victimæ domini [Filij mei ĩquit] Vide ſupra de filio. Itẽ iuſtus redolet quo ad proximum p pietatem & cõpaſsionem, quia .ſ. ipſe debet eſſe ager plenus .ſ. ad pauperes nutriendũ, quod vtiq; valde eſt apud Deũ & homines odoriferũ, ſicut de eleemoſyna ſuſcepta à philippenſibus dicit Apoſtolus. Ph. 3. Repletus ſum receptis ab epafro, quæ miſiſtis in odorẽ ſuauitatis. Et ſic ergo patet, quomodo vir iuſtus dicit̃ odoroſus & apud Deũ & homines gratioſus. Vñ ꝓprie de tali poteſt dicere Deus & Eccleſia illud Can. 5. Dilectus meus cãdidus & rubicũdus electus à milib. odor eius vt libani, electus & cedri. Et ſic patet, ꝙ triplex odor bonus .ſ. appetendus, diffundendus, & retinendus. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ in ſcriptura inuenitur odor D
malus. Et ſic odor ſignificat

Famæ vilitatem,
Carnis voluptatem,
Rerum facultatem.

Famæ dico vilitatem, & ſic ſumitur Exodi. 5. Fœtere feciſtis odorem noſtrum coram Pharaone. Item carnis voluptatem et iſte eſt odor fœtidus, ĩ quo porci & luxurioſi delectant̃. vnde .2. Macha. 9. dr̃ de Antiocho fœtido. Odore, inqt & fœtore illius exercitus grauabatur. Item rerum facultatẽ. iſte .n. eſt odor albæ ſpinæ, cuius fragrantia canis deceptus perdit prædam ſuam. Quia .ſ. dũ ho in odore mũdi albedinis & ꝓſperitatis delectat̃, odorem predæ ſuæ Chriſti .i. deceptionẽ, quã habebat ad ipſum pdit. Iõ talis deberet dicere illud Amos. 5. Nõ capiam odorem cetuum veſtrorũ. Et hoc de odore ſufficit.

Offendere.

Nota, ꝙ offendere idẽ eſt, quod ad iracundiam ꝓuocare. Vel offendere .i. nocere ſeu lædere. Vel offendere idẽ eſt, quod obijcere vel ad ſcandalũ impingere, cadere vel ruere, ſeu ſcãdalũ pati vel facere. Et ſic communiter ponit̃ in ſcriptura. Vnde offendere aliquid nihil aliud ẽ, q̃ aliqđ oſtaculum, ſeu offendculũ, ſuæ voluntati opponere, ſicut dicitur. 1. Reg. 29. Vade in pace, & non offendas oculo ſattraparum. Sumit̃ etiã offendere pro incidere, vel pro irruere, ſicut cõmuniter ponit Titus liuius dicens, ꝙ talis offendit in hoſtem &c. poſſumus ergo notare, ꝙ in ſcriptura inueniuntur .ſ. A

Offendicula { Maieſtatis ſupernæ,
Charitatis fraternæ,
Voluntatis internæ.

¶ Dico ergo primo, ꝙ eſt offendiculum ſupernæ maieſtatis. Et ſic offendere nihil aliud eſt, quã p obicẽ peccati ipſum ad iracundiam ꝓuocare, ſicut de duabus vxorib. Eſau dicit̃ Ge. 26. ꝙ ambæ offenderunt animũ Iſaac & Rebeccę. & Num. 27. dicit dominus Moyſi. Offendiſtis me in deſerto in contradictione multitudinis. ¶ Secundò dico, ꝙ eſt offendiculum fraternę charitatis. Et ſic offendiculum nihil aliud eſt, quàm ſcandalum, vel malum exemplum, quod eſt alijs cauſa peccati & ruinæ. Et ab iſto offendiculo debemus ſumme cauere. De quo Roma. 14. Bonum eſt non comedere carnes, vel bibere vinum, in quo frater tuus offenditur. ¶ Tertio dico, ꝙ eſt offendiculum voluntatis internæ. Et ſic offendiculum dicitur eſſe illud, quod eſt homini cauſa ruinæ in peccatum, & ruendi finaliter in tormentum. ¶ Et ſic dico, ꝙ offendicula dici poſſunt

Eminentiæ ſupernales, B
Immunditiæ corporales,
Affluentiæ temporales,

¶ Ad eminentias dignitatum offendit homo p peccatũ ſuperbiæ. Et de hoc

hoc dicitur Hier.13. Date gloriam Deo antequam offendãt pedes vestri ad montes caliginosos.i. ad excellentias dignitatum,quæ animum caliginant,& obscurãt. Ad immũditias voluptatum offendit homo per peccatum carnalis concupiscentiæ.Et de hoc dr̃ Ezec.20. Vnusquisq; offensiones oculorum suorum abiiciat.Pulchræ.n.mulieres sunt offendiculum oculorum vnde Eze.44. Ministrauerunt in conspectu idolorum suorũ, & facti sunt domui Israel in offendiculũ iniquitatis.Ad opulentias facultatũ offendit hõ per peccatum auaritiæ.Et de hoc Ezech.28. Non erit vltra offendiculũ amaritudinis domui Israel,& spina dolorẽ inferens. Quia saluator noster in parabola de semine diuitias comparat spinis. Luc. 8.Ista ergo sunt hoĩbus ad peccandũ offendicula. ¶ Peccata vero sunt offendicum ad tormenta.vnde Eze.3.Si iustus cõuersus à iustitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculũ corã eo.Et sicut videmus, ꝙ multa sunt,quæ faciunt hoĩem offendere.s.cursus celeritas, viæ obscuritas, soli inęqualitas, quæ.s.fit vel per fouearum profunditatem,vel lapidum immissam multiplicitatem,sic vere dico,ꝙ hoĩes facit spiritualiter offendere,& ruere celeritas improuidę operationis.Prouer.19.Qui festinus est pedibus offendet.Itẽ obscuritas defectiuæ discretionis.Io.11.Qui ambulat in nocte,offendit. Itẽ inæqualitas iustitiæ, & interioris intentionis,quam facit fouea carnalis delectationis, & multitudo lapidũ. i. exterioris possessionis.Iosu.23.Quæ(inquit)vobis erunt in foueam, & in laqueum,& in offendiculum.Ista.n.tria.s. excessus affectionis,& defectus discretionis,& inęqualitas intentionis, q̃.s.facit multitudo peccati,& fouea obstinationis vel carnalis infectionis,faciũt nos offendere,& cadere in peccatũ, & finaliter in tormentũ,quia sicut dr̃ Iacob.3.In multis offendimus oẽs.Ideo bene consulitur Eccle.17.Vbi dicitur.Precare ante
C faciẽ domini,& minue offendicula.¶ Vel si vis,distingue aliter,& dic,ꝙ hominem faciunt offendere,ruere seu cadere.s.

Motus celeritatis,
Nubes obscuritatis,
Viscus lutositatis,
Ventus flatuositatis,
Fossę concauitatis,
Saxa diuersitatis.

Sic vere dico,ꝙ in via morum homo offendit ꝑpter celeritatem inconstantiæ, propter obscuritatẽ ignorantiæ,propter viscositatẽ immunditiæ,propter ventositatem vanæ gloriæ,propter concauitatem fraudulentię, propter saxositatem opulentiæ.De motu inconstãtiæ, dictũ est illud prædictum Prouer.19. Qui festinus est,pedibus offendit.De nube ignorantiæ dicitur Io. 11. ꝙ qui ambulat in nocte, offendit. De visco luxuriæ seu luto immunditiæ dicit Rom.14.Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum,in quo frater tuus offenditur. Carnem inquit.i.carnalitatem & luxuriam.De vento vanæ gloriæ dicitur Eccl.32. In via ruinæ non eas,vt non offendas. De concauitate malitiæ,& fraudulentiæ dicitur illud prædictum Iosuę.23.Vobis erunt in foueam, & laqueum,& offendiculum. De saxosa vero multiplicitate mundanæ opulentiæ dicitur Hiere.7. Posuerunt offendicula sua in domum,in qua inuocatum est nomen meum.Diuitiæ.n.sunt lapides,& ligna,& materiæ offensionis,& peccati,de quibus dicitur Ezec.20. Vnusquisq; offensiones oculorum suorum abijciat. Et bene dixit abijciat, quia certe offendicula diuitiarum sunt à corde abijcienda, ne.s.per auaritiã,aut superbiã offendamus,iuxta illud Esaiæ. Auferte offendicula de via populi mei.Quia.certe sicut dicatur Proue.25.Via iustorum sine offendiculo,vt cuilibet dicatur illud Prouer.4.Ducam te per semitas æquitatis, quas cũ ingressus fueris,non arctabuntur gressus tui,& currens non habebis offendiculum, Vt sic dicat quilibet illud Actuũ.24. Studeo sine offendiculo conscientiam habere. Nos igitur simus sine offendiculo peccati, & caueamus ne alijs demus offendicula mali exempli,& verbi,iuxta illud.2.ad Cori.6.Nemini dantes vllam offensionem.&c.& 1.ad Corin.9.Omnia sustinemus,ne offendiculum demus.Exemplo Christo.Quia sicut dicitur Iaco.3.Si quis in verbo non offendit,hic perfectus est vir.Et sic patet,quod est ostensio voluntatis internæ charitatis fraternæ,maiestatis supernæ.

A Offerre.Oblatio.

Nota,ꝙ offerre nihil aliud est,quam aliquid alicui per modũ muneris volũtariè ꝓsentare. Et est oblatio (vt cõiter loquendo idem,ꝙ sacrificiũ vel hostiã,seu etiam holocaustũ. Et inuenitur in scriptura multiplex oblatio tam in bono, q̃ in malo. In bono enim inuenitur oblatio summe videlicet

Oblatio { Gratiosa, Præciosa, Virtuosa, Fructuosa.

Oblatio.n.gratiosa est illa,qua quis offert domino seipsum,sicut faciunt illi, qui se Dei seruitio deputant, & astringunt, de quibus dicitur Iudic.5. Qui propria voluntate obtulistis vos discrimini,benedicite domino.¶Oblatio præciosa ẽ illa,quam deo offerimus in altari,s.Dei filius benedictus,qui pro nobis seipsum in arca crucis obtulit Deo patri,sicut dr̃. Hebreor.9.Semetipsum obtulit immaculatum Deo. & Malach.1.In oĩ loco offertur nomini meo oblatio munda.¶ Oblatio virtuosa est illa, qua quis offert domino opera sua bona tanquam quædam sacrificia matutina 1. Paralippo.29.In simplicitate cordis mei lætus obtulit munera hęc.¶Oblatio vero fructuosa est illa,qua nos offerimus pauperibus eleemosynam,& qua nos offerimus proximis adiutorium,& medelam.De hac dr̃ Actuum.24.Eleemosynas faciamus in gentẽ, & oblationes & uota.Aduerte ergo circa bonam, & spiritualem oblationem.i circa bonorum operum executionem, q̃a sicut antiquitus Deo offerebantur sacrificia corporalia, sic nos offerre debemus spiritualia,quia sicut dicitur in psal. Sacrificium deo spiritus contribulatus &c.¶Notandum ergo, B
quod sicut in illis antiquis oblationibus requirebatur

Rei munditia,
Salis præsentia,
Mellis absentia,
Fermenti carentia,
Voluntatis prompta obedientia.

De rei munditia dicitur Gene.8.ꝙ Noe obtulit de animalibus & volucribus mundis holocaustũ domino.De salis præsentia dicitur Leuiti.2.In omni oblatione tua offeres Sal.De mellis,& fermenti absentia dicit Leu.2.Omnis oblatio,quæ offertur domino,absque fermento fiet,nec quicquam fermẽti,aut mellis ponetis in sacrificio. De mente vero volũtaria dr̃ Exod.35.Oĩs multitudo filiorum Israel obtulit mẽte prõptissima atq; deuota primitias domino.)sic pro certo dico, ꝙ in oblatione spirituali.i. in bonorum operum executione conscientiæ munditia debet inesse:salis sapientiæ, & prudentiæ præsentia debet adesse, mellis falsitas, & acceptio debet abesse,fermenti malitia & infectio debet deesse promptæ voluntatis affectio debet præesse.Et sic pro certo Deus acceptabit sacrificium iustitiæ,oblationes & holocausta, tunc imponemus sup altare suũ vitulos.Et sic videbatur offerre Dauid cum dicebat. Holocausta medullata offeram tibi cũ incenso arietum,offeram tibi boues cum hircis.¶Vbi aduerte C
ꝙ nos debemus offerre deo sex spũales oblationes,videlicet.

Dilectionis ardorem.[Holocausta.]
Deuotionis liquorem.[Medulla.]
Orationis feruorem.[Cum incenso.]
Correctionis rigorem.[Arietum.]
Operationis laborem.[Boues.]
Conuersationis squalorem.[Hircis.]

Igitur offeramus Deo ardorem dilectionis.Antiquitus.n.in oĩ oblatione necessarius erat ignis, quia quicquid Deo offerebatur,igne necessario cremabatur. Et ideo præcipit Leui. 6.Ignis in altari meo semper ardebit.In quo notat,ꝙ in omnibus,quæ deo offerimus,necessarius est ignis feruentis charitatis,iuxta doctrinam Apostoli,Oĩa opera vera in charitate fiant.Et hoc ostenditur,cum dicitur[holocausta]quia holocausta erant illa sacrificia,[quæ tota Deo offerebantur, & quorum nulla pars nec sacerdoti nec offerẽti retinebatur. & ideo dicitur ab Holon,quod est totum,& Causton,quod est incendium,quasi totum incensum.Quia.s.quicquid boni facimus,totum Deo debet per charitattem attribui,& offerri nobis vero,vel nostræ industrię nihil debet penitus retineri. & hoc est,quod pręcipitur Gene.22.Tolle filium tuum,quẽ diligis Isaac, & offeres mihi eum in holocaustum super vnũ montium &c.Filius enim noster,quẽ generamus,signat bona opera,quę facimus.Offeramus ergo ardorem dilectionis. 1.Machabeor.4. Obtulerunt holocausta cum lætitia.Deinde offeramus liquorem deuotionis. Medullata inquit. Antiquitus enim in omni sacrificio offerebantur certa libamina,quæ fiebant de liquoribus,scilicet de oleo,& de vino,addita medulla tritici,scilicet simila valde munda,sicut dicitur Exodi.29.& Leuiticor.2. Sic vere spiritualiter nos debemus

offerre liquorem deuotionis,& gratiæ,quæ.s.contineat simi-
lam purissimè intentionis, vinum spiritualis lætitiæ, spei, &
gratiarum actionis,& oleum totius pietatis,& compassionis.
Qđ quidem ondit̃,cũ dr̃. [Medullata]quia s.medulla, quæ
est mollis,& tenera,pinguis & suauis,deuotionem designat.
De quo dr̃ Num.18.Omnem medullã olei, & vini, & frumẽ
ti,& quicquid offerunt primitiarum domino,dedi tibi. Offe
ramus ergo domino liquorem deuotionis. Deinceps offera
mus Deo feruorem orationis.Et hoc ostenditur,cum dr̃.[cũ
incenso.]Incensum.n.antiquitus, & etiam adhuc thus, & in-
censum Deo solent offerri, quod sursum in fumum odorife-
rum solet ad Deum eleuari.In quo quidem solet virtus ora-
tionis notari,quæ sursum ad dominum solet ascendere,& si-
cut bona procuratrix quousq; bonum impetrauerit,nõ cessa
re.Vnde in psa. Dirigatur domine oratio mea sicut incẽsum
in conspectu tuo.& Num.28.Incensum odoris suauissimi of
ferte domino per tẽpora sua.In signum hui9 magi obtulerũt
domino aurum thus,& myrrhã. Per thus.n.oratio designat̃.
vnde Leuiti.2. Offeres primitias tuas domino fundens super
eas oleum,& thus impones,quia oblatio domini est.& Tho.
12. Cum orares cum lachrymis, ego obtuli orationem tuã
D domino.¶ Deniq; offeramus,Deo rigorem correctionis. Et
hoc notatur,cum dr̃.[Arietum.] Per arietem.n.qui solet per
cutere,quando vermis,quem in capite gestat, se solet aliqua
liter commouere, intelligitur virtus correctionis, quæ exci-
tata à spirituali verme.i.à iustitiæ rectitudine,& conscientiæ
morsu,solet corpus proprium percutere, & corrigere, & ẽt
proteruos subditos castigare.Istam ergo Deo offerimus,qñ
nos,& subditos mediante iustitia percutimus, corrigimus,
& domamus. [Arietũ inquit.]Gen.22.Vidit post tergũ arie-
tem,quẽ obtulit in holocaustum.¶ Iterum offeramus domi
no laborem bonæ operationis,qđ ondit̃ cum dr̃.[Boues.]
Bos.n.aïal est summe laboriosum,& ad oïa laboris opera vir
tuosum,significans laborem bonorum operum, quẽ pro cer
to debemus Deo offerre,& pro ipso laborem,& pœnitentiã
sustinere.Et de hoc Leuit.3. Si de bobus voluerit offerre ma
rem siue fœminam, immaculatum offeret domino. Bos.n.i.
labor immaculatus dr̃,qui solum pro deo, & non pro tempo
rali cõmodo,aut aliquali inani gloria sustinetur. vnde Ezec.
43.Offeres vitulum de armento immaculatum.Offer ergo la
borem bonæ operationis.¶ Insuper offeramus squalorẽ car
nis macerationis,seu conuersationis,quia.s.conuersatio no-
stra debet esse humilis,aspera,squalida atq; macra,qđ nota-
tur in hirco.[Cum hircis inquit.]Per hircũ.n.qui habet vel
lus valde hirsutum,& qui est exterius valde macer, interius
vero pinguis,intelligitur humilis cõuersatio, quæ debet esse
exterius per humilitatem habitus hispida,& hirsuta, & p pæ
nitentiam squalida atq; macra.Iudith.4. Holocausta offere-
bant domino præcincti cilicijs.Vnde de mortificatione car-
nis dr̃ illud.1.Petri.3.Vt nos offerret deo,mortificatos qui-
dem carne,viuificatos autem spiritu.Intus tñ in conscientia
debet esse gratiis impinguata. Et de tali hirco dicitur Leuit.
16. Postquam emundauerit sanctuarium, tunc offeret hircũ
viuentem. Sic ergo patet, quõ offerre seu oblatio accipitur
in bono.¶ Sed adhuc dico,ꝙ põt accipi in malo.Et sic dico,
E ꝙ peccatores offerunt, præsentant & proponunt corã Deo
multa sacrificia, quę non sunt ipsius placatiua,sed potius ad
iracundiam prouocatiua. Nota ergo, quod mali offerunt

Munera {
- Crudelitatis,
- Iniquitatis,
- Cupiditatis,
- Tepiditatis,
- Carnalitatis,
- Proteruitatis.

De oblatione crudelitatis dr̃ Eccle.34.Qui offert sacrificiũ de substantia pauperis quasi qui victimat filium in conspectu patris. De oblatione iniq tatis dr̃ Prouer.21.Dona ini-
quorum probat altissimus,quę offerunt. De oblatione cupi-
ditatis patet Actu.8. vbi Symõ obtulit pecuniam Apostolis,
dicens.Date mihi gratiam istã. De oblatione tepiditatis di-
citur Matth.9. ꝙ offerebant paralyticum iacentem in lecto.
De oblatione carnalitatis dicitur Leuitici. 3. Si capra fuerit
eius oblatio,ponet manum super caput eius. De oblatione
proteruitatis dicitur Matth.8.Obtulerunt ei multos demo-
nia habentes.¶ Si autem volumus istam materiam amplius
dilatare, possumus dicere, quod generaliter in scriptura in-
uenitur triplex oblatio,videlicet

Oblatio bonorum operum,
Oblatio malorum scelerum,
Oblatio rerum & munerum.

Est igitur oblatio,bonorum operũ. Et circa hæc nota, ꝙ
sicut antiquit9 deo offerebãt sacrificia corporalia, sic & nos
offerre debemus spiritualia, iuxta illud.1.Petr.2.Offerte spi-
rituales hostias acceptabiles Deo.Et sic notabis, ꝙ sicut an-
tiquitus offerebant̃ Deo multa sacrificia, videlicet agni,arie
tes,boues,vituli,hirci,columbæ,turtures,sal,vinum,oleum,
& incensum, sicut possumus inuenire per diuersa loca vete-
ris testamenti,sic vere dico, ꝙ spiritualiter loquendo, & in-
telligendo nos debemus offerre domino Deo nostro

Agnos bonæ simplicitatis,
Arietes iustæ seueritatis,
Boues fortis stabilitatis,
Vitulos lætę iocunditatis,
Hircos duræ austeritatis,
Columbas lautæ fœcunditatis,
Turtures duplicis charitatis,
Sal discretæ charitatis,
Vinum deuotæ sanctitatis,
Oleum benignæ pietatis,
Incensum feruidæ voluntatis,
Sanguinem summæ nobilitatis,
Hominem perfectæ seu puræ munditatis.

¶Primo igitur offeram9 Deo agnos simplicitatis & innocẽtię. Agnus enim animal est innocẽtissimũ & mundissimum. Ad denotãdum, ꝙ virtutem innocentiæ, &
munditiæ deo debemus offerre. 1 Reg.7. Obtulit Samuel a-
gnum lactentem.Figura.Num.28.ubi dicitur,ꝙ in iugi sacri
ficio debebant offerri domino duo agni,vnus.s.mane,& ali9
vespere.Ad denotandum,ꝙ duplex innocentia.s.voluntatis,
& operis,seu cordis, & manus Deo debet offerri, & hoc in
mane iuuentutis,& vespere senectutis.Vñ ibidẽ dr̃. Die sab-
bati offeretis duos agnos. Offerat ergo agnus simplicitatis,
& innocentiæ.¶ Secundo dico,ꝙ offerre debemus arietes se
ueritatis seu iustitiæ. Aries.n.qui percutit seueritatẽ institiæ
designat.Sed de hoc vide supra.§.Deniq; offeram9.¶ Tertio
offeramus boues pęnalitatis, & pęnitentiæ,seu ẽt boues sta-
bilitatis,& permanẽtiæ.Bos.n.qui est aïal laboriosum,& for
te,laborẽ pęnitẽtiæ,& fortitudinẽ stabilis perseuerãtiæ desi
gnat,, quã in altari cordis deo debemus offerre. Vide suprã.
§.Iterũ offeramus.¶ Quarto offeramus vitulos iucunditatis
seu lætitiæ.Vitulus.n.qui saltat,& ludit præ lætitia, spiritua-
lem iucunditatem designat,quæ.s.in oï bono opere debet in
teruenire, iuxta illud. Machab.4.Obtulerunt holocaustũ cũ
lætitia. Vnde de filijs Israel dr̃, ꝙ ipsi in dedicatione domus
Dei obtulerunt vitulos centum.i.perfectam lætitiam.Cente
narius.n.numerus perfectionem designat.Ezech.43.Offeres
vitulum de armento immaculatum. Et bene dicit vitulũ im
maculatum,quia.s.lætitia nostra non debet habere maculam
nec culpã,nec debet esse friuola vel inanis. ¶ Quinto offera-
mus hircos austeritatis,& abstinentiæ.Sed de hoc vide.§. In
super offeramus.Macredo.n.hirci squalorem,& maceratio-
nem carnis signat. Num.28.Hircus quoq; offeretur domino
pro peccatis. ¶ Sexto offeramus columbas fœcunditatis, &
opulentiæ.Columba.n.quæ est auis fęcundissima,quia.s.qua
si oï mense pullificat,fœcunditatem bonorum operũ, & vir
tutum designat, quem.s.debemus offerre,inquantum bonis
operibus debemus abũdare.Vnde de Christo legitur,ꝙ pa-
rentes obtulerunt pro eo par turturum,aut duos pullos co-
lumbarum.Et Leuit.24.Pullum columbæ offeret.¶Septimo
offeramus turtures charitatis & amicitiæ. Turtures.n.q̃ sem
per bonæ incedunt,& compares suos tñ diligunt,ꝙ eis mor
tuis alijs nunquam nubunt, charitatem & amicitiã designãt
& prætendunt, qua scilicet vnus alterum debet diligere, &
pro vno amico nequaquam alteri adhærere. Ista ergo domi
no offeramus, & Deum & proximum intime diligamus, &
more turturis pro dilatione patriæ doleamus cõtinue, & ge
mamus.Leuitic.15. Octaua die offeret pro se duos turtures.
¶Octauo offeramus sal discretionis, & sapientiæ. Sal enim
sine quo nihil est sapidum vel conditum, sapientiam, pru-
dentiam,& discretionem designat, sine qua nullum sacrifi-
cium boni operis aliquid valet. Leuiticorum. 2. Quicquid
obtuleris sacrificij, sale condies, & in oï oblatione tua of-
feres sal. ¶ Nono offeramus vinum deuotionis,& sanctimo
niæ.Vinum enim,quod inebriat, & quod etiam ebrios quan
doque facit cantare,& quandoque etiam plangere seu flere,
feruorem deuotionis signat, quæ scilicet in homine ad mo-
dum ebrij sensum rapit, laudes & cantica promere facit,
& etiam

& etiam spirituales lacrymas introducit. Exo.35. Mente deuota obtulerunt donaria. Vnde Nume.15. Vinum offerret in odorem suauitatis.¶ Decimo offeramus oleũ compassionis, atq; clementiæ. Oleum.n. quod lenit vulnera leuitatem pietatis signat. De qua Leu.7. Offerent panes absq; fermento conspersos oleo. Et Exo.30. Hoc oleum vnctionis sanctum erit. ¶ Vndecimo offeramus thus seu incensum orationis, & eloquentiæ. Sed de hoc vide.s. supra. §. Deinceps offeramus. Thus .n. ꝙ in igne feruet, & sursum ascendit, orationem signat, de qua canitur in Ecclesia. Sacerdotes incensum & panes offerent Deo suo, & ideo sancti erunt &c. Et Num.28. Offeretis incensum holocaustum dño. Istud tñ est cõtra multos, qui.s. potius offerunt sulphur, quẽ thus in incensum, quia.s. pp eorum malam vitam magis fetent, quã redoleant apud Deum. Vnde de talibus dicitur illud Hiere.6. Vt quid offertis mihi thus de saba, calamum suaue olẽtem? holocaustomata vestra non sunt accepta, victimæ vestræ non placuerunt mihi. Incẽsum abominatio est mihi. Vide ibi.¶ Duodecimo autem offeramus Deo sanguinem electionis, & eminentiæ.s. sanguinem Christi in sacramento altaris, quem.s. sæpe & deuotè nos debemus offerre. Deu.12. Offeres oblationẽ tuam carnẽ, & sanguinem. ¶ Tertiodecimo offeramus hoĩem perfectionis, & excellentiæ. Quia re vera sicut antiquitus ministri altaris offerebantur domino ad ministrandum sibi, sic & nos nostrum interiorem hominem.s. mentẽ & rõnem deo debemus offerre ad sibi humiliter seruiẽdum. Exemplo Christi, de quo dr̃ Heb.9. ꝙ semetipsum obtulit immaculatum deo. Vel ad literam etiam nos debemus offerre ad seruitium, & officium ecclesiæ viros idoneos, rõnabiles & perfectos. Exemplo Abraham, qui vnicum filium voluit offerre, sicut dr̃ Gen.22. vnde Hebre. 11. Fide obtulit Abraham Isaac. In quo instruuntur prælati, & viri ecclesiastici, ꝙ perfectiores & meliores in beneficiis ecclesiasticis deo offerant, & quod ipsos omissis deterioribus anteponant. vnde Num.28. præcipitur, ꝙ oĩa quę offerebantur, immaculata offerrentur. Immaculata inquit offeretis omnia. Quod tñ est cõtra multos, qui religiosos, & clericos faciunt de filijs debilioribus, & turpioribus. Contra ẽt multos prælatos qui in officijs, & in dignitatibus ecclesiæ ꝑficiunt deteriores. Figurati Matt.41. vbi dr̃, ꝙ illi obtulerunt Christo omnes male habentes, sicut bene exemplificat Mat. 9. & 17. de paralytico, & de moniaco Christo oblatis. Et tñ ista sunt prohibita, in scriptura vbi.s. prohibetur ne cęcus, & claudus, maculatus aut testiculus mutilatus domino offerat̃ Ad denotandum, ꝙ illi, qui per ignorantiam sunt cęci, p malitiam sunt claudi, per luxuriam, & infamiã sunt maculati, & per ignauiam sunt testiculis. i. generatione bonorum operũ mutilati, ad offerendum Deo in Ecclesia sunt indigni. Eccle. 35. Noli offerre munera praua. Non sic ergo, sed offeramus digna Deo sacrificia, & nõ mala, iuxta illud Leu.7. Mandauit filiis Israel, ut offerrent oblationes. Sic ergo patet, qũo digna sacrificia, & spiritualia sunt Deo offerenda. Multa alia genera oblationum auelli poterãt à scriptura, sed transeo gratia breuitatis.¶ Hic tñ potes si vis adiũgere, ꝙ ad spiritale sacrificium digne Deo offerendum aliqua requiruntur, videlicet

Locus,	Locus est in intima mente. Tempus
Tempus,	est in vita præsente. Modus est in
Modus.	actu decente. Igitur habeat oblatio

boni operis, & virtutis scilicet

Locum secretum,	Locum dico secretum.s.
Tempus contritũ.i. cõtinuum,	mentem, quia ẽt ad lite-
Modum discretum.	rã bona opera sunt Deo

offerenda non publicè, sed secretè, iuxta illud Deut.12. Caue ne offeras holocaustum tuum in oĩ loco. Cuius tñ hypocritę contrarium faciunt, qui.s. quærunt loca publica, non occulta. Et tñ Aggei.2. dr̃, ꝙ oĩa, quæ obtulerunt ibi contaminata erunt.¶ Tempus ẽt contritũ.i. cõtinuum, & cõpletum, quia.s. hõ nunquã debet cessare ab oblatione boni operis. Qđ bñ figuratur in iugi sacrificio, de quo dr̃ Num.28. Holocaustũ iuge est, qđ obtulistis in monte Synai. unde.2. Paral.24. dr̃. Offerebat holocaustum in domo domini iugiter.¶ Modum insuper discretum, quia.s. in oĩ opere debet interuenire prudens discretio, quæ.s. conditiones, & circunstantias adhibeat opportunas. Et sic in oĩ oblatione boni operis debet interesse

Mens spontanea,	Mens (dico) spontanea, quia.s. offerri
Res idonea,	debet voluntarie, non coactè. Vnde
Manus congrua,	1. Esdre.2. Sponte obtulerunt in do-
Vis continua,	mo domini ad extruendam eam. Et.
Vox melliflua.	1. Paralip.29. Lætus obtulit vniuersa

hæc. Res ẽt idonea, quia.s. res & opus, quod domino offertur debet esse idonea, & honesta sicut supra visum est in fine paragraphi præcedentis. Ne.28. Immaculata offeretis oĩa. Qđ ẽt bene figuratum est in filiis Aaron, qui pp hoc perierunt, quia rem indignam.s. ignem alienum dño obtulerunt. Num. 3. Manus etiam debet esse congrua, quia.s. ille, qui offert sacrificium reale vel spirituale, debet habere manus mundas. Vnde Leu.21. Qui habuerit maculas, nõ offerat panes. Et ibidem. Qui habuerit maculã non accedat offerre hostiã &c. sicut de Saul satis apparuit, quod cũ non esset sacerdos, holocaustum obtulit, & Deum & Samuelem contra se irritauit. Ideo Leui.22. dr̃. De manu alienigenæ nõ offeretis panes. Vis insuper cõtinua, quia.s. iugiter debet offerri dño actu vel habitu bonum opus, sicut supra statim visum est. Vox nihilominus melliflua.s. vox iubilationis, & laudis, quia.s. Deũ laudando oĩa bona opera facere debem⁹, vt & sibi laudis sacrificiũ offeramus. 2. Para.29. Accedite, & offerte victimas & laudes. Et ibidẽ. Obtulit vniuersa multitudo hostias, & laudes. Munus.n. quod lætæ offertur, magis Deo placet. vnde. 1 Par.29. Lætatus est populus. Sequitur. Quia toto corde offerebant ea. Et ibidem. Populum tuum vidi cũ ingenti gaudio tibi offerre donaria. Istæ sunt ergo oblationes iustorũ, quæ impinguant altare, & quæ etiam Deo sunt acceptabiles, & deuotæ iuxta illud ps. Tuuc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes, & holocausta, tunc imponent super altare tuum vitulos. Sic igitur, patet quomodo in scriptura reperitur oblatio bonorum operum.¶ Reperitur etiam in scriptura oblatio malorum scelerum. Et ista pro certo est oblatio seu operatio hominis peccatoris, quia.s. nihil offert deo vel proximo nisi mala opa, & horribilia scelera & peccata. Quid.n. offert arbor mala domino suo nisi malos fructus? Et quid potest fons venenatus offerre nisi riuos pestiferos atq; fructus malos? Notabis igitur, quod mali solent offerre multitudinem malorũ, & inutilium ferculorum Deo, diabolo, & mũdo. Deo enim offerunt in Ecclesia, & in beneficiis videlicet

Paruulos & ignorantes,	De paruulis ignoran-
Tremulos & vacillantes,	tibus dicitur Marc.5.
Fremulos & malignantes,	& Luc.18. qđ ipsi offe-
Loculos & aggregantes.	rebãt Christo paruu-

los, vt eos tangeret. De tremulis & vacillantibus, seu ad bene operandum impotentibus exponi põt illud Matt.9. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. O quot spirituales, & iacentes paralytici offerunt hodie Christo in Ecclesia. De fremulis vero malignantibus.i. de fatuis & vanitati vacãtibus põt exponi illud Matt.8. Obtulerunt ei multos demonia habentes. De loculis vero pecunias aggregantibus.s. de diuitibus & simoniacis, qui certe hodie præ cæteris in ecclesia offeruntur, põt dici illud prædictum Matt. 4. Obtulerunt ei oẽs male habentes, i. omnes malos diuites. Isti igitur sunt, qui à malis offeruntur Deo.¶ Sunt etiam, quæ à malis offerũtur diabolo. Et sic nota, quòd mali offerunt diabolo

Vitium	Tumentis eminentiæ,	De vitio tumentis
	Ardentis auaritiæ,	eminentiæ, hoc est
	Latentis idololatriæ.	dictu, præsumptio-

nis, & superbiæ, potest exponi illud, quod dicitur. 3. Reg.3. ꝙ adhuc popul⁹ immolabat, & sacrificabat in excelsis. De quo Hie.48. Auferebã de Moab (ait dominus offerentẽ in excelsis. De vitio ardentis auaritiæ potest exponi illud Leu.10. vbi dr̃, ꝙ offerentes ignem alienum interfecti sunt, Ignis.n. ardorem auaritiæ signat. Nã auari ita ardent auaritia, ꝙ proprios filios offerunt diabolo comburendo, inquantum.s. ipsos dedicant officiis, & scientiis lucratiuis Figurati in rege Amon qui proprium filium obtulit sacrificiũ diabolo. 4. Reg.3. Vnde Eze.24. Filios suos obtulerunt ei ad deuorãdum. Et Deu. 12. Offerẽtes filios, & filias, & cõburẽtes igni. De vitio vero latentis idololatrię, quo.s. mali experimẽtatores adhuc offerũt sacrificia demonij, põt dici illud Aggei.2. Oĩa, q̃ obtulerũt, cõtaminata erãt. Ista igit̃ à malis offerũtur diabolo.¶ Et sunt mala, q̃ à malis offeruntur mundo. Et ista pro certo sunt

Grata colloquia,	Offerunt enim mali grata collo-
Praua donaria,	quia aliis adulando, sicut de illa
Lauta conuiuia.	Iahele dicitur Iudic. 5. quòd in

phiala principum obtulit butyrū.ſ.ſignat adulationis vnguētum. Offerunt etiam praua donaria ſ. ad corrumpendum iudicium. exemplo. ſ. Simonis magi, q pecuniā obtulit ꝓ ſimonia committenda. Actuum. 8. Offerunt etiam lauta conuiuia. Multi.n.ſunt, qui ad nihil aliud vacant, quàm comeſſationib. 3. Reg. 9. Hæc eſt ſumma expenſarum, quam obtulit Salomō. Patet igitur, quod in ſcriptura reperitur oblatio malorum ſcelerum. ¶ De oblatione rerum, & munerū vide ſupra vbi munꝰ. Et hæc de oblatione ſufficiant. Vide vbi dare, tribuere vel præbere, & ſimilia.

A

Officium

Cum officium nihil aliud ſit, quàm opus ſeu exercitium ad quod vnumquodq; ſpecialiter deputatur, de diuerſis igitur officijs eccleſiæ multa poſſent dici, niſi de quolibet in ſuo titulo particulariter diceretur præſertim autem de officio prælatorum, iudicū, & prædicatorū nihil ad præſens. Hoc ſolum nota, ꝙ ſicut in maiori mundo variæ ſunt creaturę diuerſis officiis deputate, ſicut

Sol ad illuminandum,
Ignis ad calefaciendum,
Aqua ad humectandum,
Terra ad omnia nutriendum,

Sic in minori etiam mūdo diuerſa ſunt mēbra ad diuerſa officia ordinata, ſicut oculus ad videndum, lingua ad loquendum, auris ad audiendum, pedes ad ambulandum, manus ad operandum. Sic proculdubio in corpore Chriſti myſtico diuerſæ ſunt perſonæ in diuerſis officiis conſtitutæ, quia quidam exercēt officium ſolis, alios illuminando per doctrinam, & prædicationem. Quidam officium ignis, alios calefaciendo per Dei amorem, & dilectionem, alij officium aquæ, alios humectādo per gratiam, & deuotionem, alij officium terræ, alios ſuſtinendo per patientiā, & ſupportationem, & nutriendo per eleemoſynam, & compaſſionem, alii officium oculorum, alios regendo per prælationem, & iuriſdictionem, & pro alijs videndo per iudiciorū examinationem, alij officium linguæ, loquendo per dei laudem, & gratiarum actionem, alij officium auris, diligēter audiendo per obedientiam, & ſubiectionem, alij officium pedis, vndiq; currendo per proprij officij executionem, alij vero officium manus, per omnium bonorum actuum operationem. Et breuiter verum eſt, quod dicit Apoſt. Rom. 12. ꝙ corpus non eſt vnum membrum, ſed multa. Omnia.n. membra corporis non eundem actum habent. Et hoc eſt quod dicitur. 2. Paral. 31. ꝙ Ezechias conſtituit ſacerdotes & leuitas per diuiſiones ſuas vnumquemq; in officio proprio. ¶ Breuiter ergo notare poſſumus, quòd nos debemus vti in Eccleſia dei multiplici officio ſcilicet officio

Sacerdotis per ſanctitatem,
Miniſtri per humilitatem,
Pincernæ per iocunditatem,
Paniferi per pietatem,
Portatoris per patientiæ firmitatem.

Habeamus ergo officium ſacerdotum nos Deo ſanctificādo per deuotionē. Vnde. 2. Par. 8. Conſtituit officia ſacerdotum in miniſterijs. Quamuis de multis hodie dicatur illud. 1. Reg. 2. Filii Heli, filij Belial, neſcientes dominum, nec officium ſacerdotum. ¶ Itē habeamus officiū miniſtrorum, ſeruiendo deo per ſubiectionem. 1. Para. 25. Segregauit filios Aſaph in miniſteriis, dedicato ſibi officio ſeruientes. Item habeamus officium pincernæ per iocunditatē ſpei, & ſpiritalem conſolationem, vt ſic ſimus ſicut pincerna Pharaonis, qui fuit in priſtino officio reſtitutus Gen. 41. Itē habeamus officium paniferi, alios nutriendo per pietatem, & eleemoſynarum largitionem, ſicut de Ruth. dr̄ Ruth. 4. ꝙ ipſa gerulæ ac nutricis officio fungebatur. Itē habeamus officiū portitoris onerum, per tribulationum, & pœnitētiæ tolerationē Num. 4. Hoc eſt officū familiæ gerſonitarū, vt portet cortinas tabernaculi &c. Si vis applica de illis, qui exercent mala officia. i. officia & peccata, applicando quodlibet peccatum ad quodlibet vile officium. Item ſi vis potes dicere quomodo quodlibet membrum eſt contentū officio proprio, nec ambit officium alterius, ſicut habetur ſupra. ¶ Si autem vis potes dicere, quod illi, qui in officiis publicis, & priuatis conſtituuntur, debent eſſe cæteris

C

Sapientiores in ſubtilitate,
Diligentiores in ſedulitate,
Eminentiores in auctoritate,
Abſtinentiores ab iniquitate.

Igitur ſicut ſapientes agunt oīa ſubtiliter, ſicut videmus de corporibus conſtitutis in officiis cęleſtibus, quæ præ cæteris abūdant lumine, ſic vere tales abūdare debent ſcientia, & diſcretione. Vnde de regina Saba dr̄, quod non habebat vltra ſpiritum præ ſtupore qn̄ videbat ſapientiam Salomonis & officia miniſtrorū. 2. Paral. 9. Itē vt diligentes agant oīa, ſeduliter ſeu ēt vtiliter. Heſter. 16. Credita ſibi officia diligenter obſeruāt. Itē ſicut eminentes agant oīa regulariter, autenticè, & ſolenniter. ſ. ſm̄ quod requirit auctoritas officii. 2. Para. 35. Sacerdotes aūt ſtabāt in officijs ſuis. Stare.n. eminentiā, & auctoritatem ſignat. Item ſint abſtinentes. ſ. ab iniuſtitia, & agant oīa legaliter. i. ſubditos non grauando, & alte officium alterius non inuadendo, ſicut. ſ. fecit rex Ozias, qui offerendo incēſum vſurpauit ſibi officium ſacerdotis, & ideo lepra continuo ꝑcuſſus eſt. 2. Par. 26. Non eſt tui officii Ozia, vt adoleas incēſum domino. Iō. 1. Par. 25. dr̄. Dedicato inquit ſibi officio ſeruientes. Corpora.n. cœleſtia ita ſua exercent officia, ꝙ vnum aliud nunquam turbat, ſicut dicitur Eccl. 26. Vnuſquiſq; proximum ſuum non moleſtabit. ſ. in officio ſibi dedito perpetuo pſeuerat, & ad aliud aliqualiter non anhelat. Quod eſt cōtra ambitioſos. Dicit.n. Seneca in epiſtola. Vtere officio, ꝙ ſemel ſūpſiſti, turpe ē oneri cedere. Sufficit, quia paucæ ſunt auctoritates vocales

A

Oleum.

Nota, quod oleū in ſcriptura pōt ſignificare in bono & in malo. Primo quidē dico, ꝙ ſumitur in bono: & ſic dico, quod per oleū intelligitur oīs virtus, quæ habet aīam ſpiritualiter reficere & linire. Et ſic dico per oleum pōt intelligi gratia, deuotio, & cōpaſſio. Sicut .n. oleū eſt liquor dulcis, & ſaporoſus, vtilis & virtuoſus, ſanus ēt & fructuoſus, ſic diuina gratia eſt quidam liquor ſpiritualis, qui eſt ipſi aīæ dulcis utilis atq; ſanus: Scd̄m ergo, ꝙ oleum habet plures naturales conditiones, ſic gratia habet plures ſpirituales effectus, & operationes. Et ideo ſicut oleū in domo ſumme eſt neceſſarium, & inde eſt, qd̄ oī anno oleū de oliuis, & nucibus colligitur, & in domo reponitur, & ſeruatur, ſic in domo conſcientiæ gratia eſt valde neceſſaria. Et ideo à nobis debet cū diligentia procurari, & ibi ſine deficiētia reſeruari, iuxta illud Eccl. 9. Oleum de capite tuo nō deficiat. Et ideo bene præcipitur Hie. 40. Colligite vindemiam, & meſſem, & oleum, & cōdite in vaſis veſtris. Et aduerte hic quod ſecundum triplicem proprietatem olei materialis, triplex ſpūale oleum à nobis eſt habendum. Eſt.n. oleum liquor

Gaudii cauſatiuus,
Pabuli conditiuus,
Luminis nutritiuus.
Per primum triſte viuentes lætificantur,
Per ſecundum eſurientes nutrificantur,
Per tertium cœcutientes illuminantur.

Primū ſignat ſpiritalis lætitiæ blandimenta, qd̄ notatur per vindemiā, ſm̄ denotat fraternalis clementiæ nutrimenta, qd̄ notatur per meſſem: tertium deſignat ſupernalis ſcientiæ documenta, qd̄ notatur per oleū in vaſis. Igiī chariſſimi, colligamus, & habeamus oleū lætitiæ ſpiritalis, qd̄. ſ. notatur ꝑ vindemiā, quia vinum lætificat cor hoīs. Antiquitus.n. oleū ſolebat eſſe ſignū lætitiæ. Vnde ille faciem ſuam ſolebat vngere, qui lætus hoībus volebat apparere. Et hoc eſt, quod in pſal. ſupponitur cum dr̄. Vt exhilaret faciem in oleo, & panis cor hoīs confirmet. Et ideo per oleum pōt ſpes, & ſpiritualis conſolatio deſignari, per quam ſolet aīa ſpiritualiter iocundari. Quo quidem oleo debemus faciem cordis noſtri inungere, vt poſſimus deſperationem, & triſtitiā effugare. Matt. 6. Vnge caput tuum oleo. Iſtud aūt poteſt comparari oleo papaueris, quod ſomnum ſolet inducere. Oleo etiam mandragorarum, quod membrum inunctum facit ſectiones, & verbera non ſentire. Quia pro certo ſpes æternorum, & ſpiritalis lætitia in Deum, ſomnum contemplationis inducit, & ſectiones tribulationum mundi ſentire à fidelibus nō permittit. Quia pro certo qui ſpiritali lętitia perfecte inunguntur nunquam à mundi tribulationibus grauantur. pſ. Caro mea immutata eſt propter oleum. Et ſic erat vnctus ille, cui dr̄ in pſal. Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Iſtud habent boni in via per ſpem, in patria vero per ſpēm, qn̄ iuxta uerbū Eſaiæ. 61. Dominus dabit eis coronam pro cinere oleum gaudij ꝓ luctu, pallium laudis pro ſpiritu mæroris. Igitur colligamus oleum lætitię ſpiritalis. Iſtud tamen oleum non videntur habere, qui ſemper viuunt in triſtitia, & in mœrore, in odio & inuidia, & dolore, in motu iracundiæ, & feruore, quia ſcilicet tales de ſpiritali lętitia nihil habēt. Et ideo de Saul proprio gla-

prio gladio interfecto, per quem .ſ. intelliguntur inuidi, iracundi, & deſperati, qui propriis iaculis ſemetipſos occidunt dr̃. 2. Reg. 1. ꝙ ibi abiectus eſt clypeus Saul, quaſi nõ eſſet vnctus oleo. Non ſic ergo, ſed habeamus oleum lætitiæ ſpiritalis. [Vindemiam inquit]. Per vindemiam .n. & per vinum (vt dictum eſt) lætitia deſignatur. Vt ſic dicamus illud Neemiæ. 10. Primitias ciborum noſtrorũ & libaminũ, vindemiæ quoq; & olei offeramus ſacerdotib. ¶ Deinde colligamus, & habeamus oleum clementiæ fraternalis. Et hoc oſtenditur, cũ dr̃. [Meſſem.] Meſſis .n. ad nutrimẽtum hoĩum principaliter ordinatur, ſignificans virtutem clementiæ, & miſericordiæ, cuius eſt officium indigentes nutrire. Et ideo pauper, & indigens comparatur formicæ, quæ cõgregat in meſſe, qđ comedat, & parat in æſtate cibum ſibi, ſicut dr̃ Prouerb. 6. Ideo dr̃ Iob. 5. Cuiꝰ meſſem famelicus comedit. Et iſta etiam virtus põt per oleum deſignari. Oleum .n. eſurientes nutrit, & dolorem vulnerum mitigat atq; lenit. In quo .ſ. notatur, ꝙ virtus clementiæ habet per eleemoſynas pauperes enutrire, & per indulgentiam, & benignam conſolationem vulnera ſuarum miſeriarum mitigare, & lenire. Quod bene figuratum fuit in ſauciato, cuipius Samaritanus approprians alligauit vulnera eius, infundens oleũ, & vinum, ſicut dr̃ Lucæ. 10. Aduerte tamẽ de oleo miſericordiæ, quia ſicut oleum materiale habet

Cibos condire,
Ignem nutrire,
Feſſa membra recreare.
Apoſtemata maturare,

Sic oleum pietatis cibos bonorum noſtrorum operum cõdit, & Deo ſapidos & acceptabiles facit. Et ideo ipſe à nobis tale oleum petit. Leuitic. 24. Præcipe filiis Iſrael, vt offerant mihi oleum de oliuis puriſſimis. Item ignem charitatis in nobis nutrit. vnde dicitur Exod. 35. ꝙ filij Iſrael obtulerunt oleum ad nutrimentum ignium. Item feſſa membra .i. pauperes miſerijs fatigatos recreat, lenit. Marci. 6. Vngebant oleo multos ęgros. Item apoſtemata peccatorũ maturat, eijcit, atq; tollit. vnde Iacobus. 5. præcipit infirmos inungi oleo, vt ſanitatem recuperarẽt. vnde Ezech. 16. Laui te aqua, & emundaui ſanguinem tuum ex te, vnxi te oleo. q. d. Vnctura olei miſericordiæ ſanguinem peccatorum tollit, & more aquæ conſcientiam abluit, & abſterget. Sed ſcitis quid eſt de oleo iſto? Tria .n. requiruntur ad olei bonitatem, videlicet, ꝙ ſit nouum, & recens, quia .ſ. oleum per antiquitatem corrumpitur. Item quod cito exeat de torculari, quia quanto exit cum minori difficultate, tanto plus habet de bonitate. Vnde oleum, ꝙ per magnam violentiam extorquetur, nõ eſt ita laudabile ſicut illud, quod ſine violentia diſtillatur. Itẽ quòd nihil habeat de terræ fęculentia intermixtũ, quia oleũ tanto eſt laudabilius quanto terræ, & amurcæ eſt impermixtius. ¶ Sic vere dico, quod oleũ pietatis, & miſericordiæ tũc temporis eſt melius qñ eſt nouum .i. quando habet fragrantem gratiæ nouitatem, quia alias non valeret ſi fieret in vetuſtate peccati. Item qñ cito exit per promptam, & celerẽ volutatem, quia ſm̃ Sen. in prouerbijs. Beneficium qui cito dat indigenti, bis dat. Item qñ non eſt admixtum terræ .i. quando non ſit propter terrenam gloriam, aut propter aliquam vanitatem. Et ſic iſtud erit oleum bonũ vtile, & virtuoſum, de quo dicit dominus illud Iob. 29. Lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei. Pedes .n. domini ſunt pauperes, qui in corpore Eccleſiæ ſunt inferiores, & ad terram inferius depreſſiores. Iſti ergo butyro cõſolationis lauãtur, quando à petra .i. à viro perfecto olei miſericordiæ riuuli effunduntur. ¶ De vtilitate vero, & bonitate olei miſericordiæ poſſumus adhuc notare, quod iſtud oleum

Tollit criminum horrorem,
Confert gratiæ decorem,
Procurat gloriæ dulcorem,
Elongat infirmi dolorem,
Exoluit debiti languorem,
Conſecrat animi valorem,
Tribuit virium vigorem,
Infert gloriam & honorem,
Affert gratiarum nitorem,

Quod .n. iſtud oleũ tollat peccatorum horrorem, patet Dan. 13. vbi dr̃. Afferte mihi oleum, & ſmigmata, & oſtia pomerii claudite vt lauar. Item conferat gratiæ decorem patet. Ezech. 16. vbi dicitur aĩę. Tu ſimilam & mel & oleum comediſti, & decora facta es vehementer. Item ꝙ ꝓcuret glorię dulcorem, patet Mat. 25. vbi virgines, quæ oleũ habebant, cum ſponſo ad nuptias intrauerunt. Illæ vero, quę oleo carebant, exterius remanſerunt. Quia proculdubio, qui oleum pietatis habuerit, cum ſponſo Chriſto ad paradiſi nuptias introibit, qui vero iſto oleo caruerit in inferno exterius remanebit. Itẽ ꝙ elonget infirmi dolorẽ, patet Hier. 41. vbi dicit, ꝙ illi, qui theſauros in agro frumenti, hordei, olei, & mellis habuerunt, ab Iſmaele occiſi non fuerunt. Quia vere illos Iſmael diabolus in inferno nõ interficit, quos theſaurum miſericordiæ in agro cordis habere ſentit. Ideo bene dicitur Prouer. 21. Theſaurus deſiderabilis & oleum in habitaculo iuſti. Item ꝙ iſtud oleum exoluat debiti languorem, patet. 4. Reg. 4. vbi dr̃, ꝙ mulier quæ erat multis debitis obligata, ſuperabundante oleo in vaſis ſuis ad præceptum Heliſei, vendidit, & ſatisfecit creditoribus. Quia vere quamuis mulier .ſ. anima ſit debitis peccatorum ad pœnã inferni vel purgatorij obligata, ſi tamen vaſa conſcientiæ ſuæ oleo redundauerũt pietatis, facile ſatisfaciet de peccatis, iuxta illud Da. 4. Peccata tua elemoſynis redime &c. Item ꝙ iſtud oleũ conſecret aĩ valorem, patet Exo. 29. & 40. vbi ſacerdotes altaris. & vaſa oleo ſunt inuncta, ad hoc vt domino eſſent debite cõſecrata. In quo notatur, ꝙ nullus eſt Deo debite conſecratus nec ſuis vſibus proprie deputatus, niſi oleo pietatis, & miſericordiæ ſit inunctus. Nullum .n. fiebat Deo antiquitus acceptum ſacrificium, niſi eſſet oleũ libaminis intermixtũ. Quia vere nullum ſacrificium boni operis à Deo acceptatur, niſi illud, quod per oleũ miſericordiæ impinguatur. Item quod iſtud oleum tribuat virium vigorẽ, patet. 1. Reg. 16. & 17. vbi dicitur, quod dauid oleo inunctus fuit, & poſtea gigantẽ interfecit Item quod inferat gloriã, & honorem, patet. 1. Reg. 10. vbi dr̃, quod Saul inunctus eſt in regẽ cum lenticula olei à Samuele propheta. In quo notatur, quod illi ſoli digni ſunt regnum, & regimen obtinere, qui oleo pietatis inuncti, ſciũt clementia ꝓpollere. Ende dr̃. 1. Macha. 3. quod Dauid in ſua miſericordia cõſecutus eſt regnũ. Itẽ qđ iſtud oleum afferat gratiarum nitorem, patet, quia baptizati, cõfirmati, & ad ordines conſecrati, oleo inungũtur, & in qualibet vnctione gratiæ variè conferuntur. Ad denotandum, quod illi, qui à culpis volunt eſſe loti, & baptizati, qui in bono volunt eſſe roborati, & confirmati, & qui in moribus volunt eſſe bene cõpoſiti, & ordinati, & Deo ſpecialiter dedicati, debent eſſe ꝓculdubio oleo miſericordię delibuti, & impinguati, ſicut de Dauid in pſal. Inueni Dauid ſeruum meum oleo ſancto meo vnxi eum. Inueni (inquit) in baptiſmo per culparum ablutionem Dauid manu fortis in confirmatione per hoſtium ſuperationem, ſeruum meum, in ſacramento ordinum per ſpiritualem dedicationẽ. [Oleo ſancto &c.] Et ſic ergo patet multis rationibus quod habere debemus oleũ clementiæ fraternalis. Et hoc eſt ſm̃. ¶ Deniq; dico, quod colligere, vel habere debemus oleum ſcientiæ ſupernalis, quòd ẽt notaẽ in verbo oleũ. Oleum .n. habet quandã relucẽtiam ſpecularem, ita quòd in ipſo poſſunt facies ſicut in ſpeculo intueri. Oleũ eſt nutrimẽtum luminis lampadarum. Oleum ẽt ſm̃ papiã ſi in ore teneatur, & in profundo maris exterius emittatur, ſolet reſpirandi, & anhelandi ſpatium dare, & lumen & fulgorem vndiq; generare. Vnde ẽt Geruaſius in libello ſuo de mirabilibus mundi dicit, quòd circa ciuitatẽ Puteolum eſt lacus, qui dr̃ lacus Ioannis, cuius aqua eſt teterrima, oleo tamen infuſo efficitur limpidiſſima. Vnde etiam narrat idem, quod cũ Sanctus Ioannes Epiſcopus dicti loci quadam die circa dictum lacum deambularet, volens perſcrutari quid ſub aqua eſſet, pro eo quod voces lamentabiles ibidem ſæpius audiebantur, cadum olei puriſſimi in aquam infudit, ſtatimq; quaſi accenſa lucerna, vidit ſub aqua portas ęneas, & vectes ferreos maximæ quantitatis proſtratos. Cepitq; vir Dei cogitare has eſſe portas æreas, quas Chriſtus infernum ſpoliaturus dr̃ confregiſſe. Per oleum igitur, quod dictum eſt virtutẽ habere illuminatiuam, põt intelligi virtus diſcretionis, & prudẽtiæ, notitia ẽt ſacræ, & diuinæ ſcientiæ, per hãc .n. illuminamur, per hanc in mari huius mũdi dirigimur & regulamur. Et ad videndum, & cogitandũ portas, & pęnas inferni clarius, & lucidiꝰ informamur. Tale igitur oleũ debemus habere, & Deo ſpũaliter offerre, iuxta illud, qđ præcipitur Leuitico. 24. Præcipe filiis Iſrael, vt offerat oleũ de oliuis puriſſimis, & lucidis ad cõtinuandas lucernas. Et ſic igitꝰ patet, qđ triplex oleũ à nobis ſpiritualiter eſt habendum, videlicet oleũ

Scientiæ lympidiſſimæ,
Clementiæ benigniſſimæ,

Et hæc de bono oleo ſufficiant.

Lætitiæ iocundissime. ¶Secundo dico, quod oleum accipitur in malo. Et sic oleũ potest significare
Superbiæ leuitatem,
Luxuriæ fœditatem,
Blanditiæ falsitatem,
Opulentiæ voluptatem.
Dico ergo, ꝙ per oleum designantur superbiæ leuitates. Sicut.n.oleũ valde est leuis, & aereæ naturæ, & hinc est, ꝙ in aqua positum statim vult superesse, & sursum in summitate præeminere, sic vitium superbiæ tantã habet leuitatem, & aeream vanitatem, ꝙ nunquam vult esse in imo, sed semper in summo. Nũquam vult subesse, sed semper præesse. Nunquam diligit gradum inferiorem, sed semp̃ quærit statum superiorem. Ideo ad superbum potest referri illud Leu.2. Simila erit eius oblatio, fundetq; oleum de sup. Quia.s.simila signat leuem affectionem, quæ à vento vanitatis dispergitur. At procul dubio oleũ desup̃ funditur, qñ peccatum superbiæ, quod semper superesse quærit, ibidẽ aggregatur. Figura Genesis.35. vbi Iacob erexit lapidem in titulũ, fundens desuper oleum. Quia vere sæpe fit, quãdo lapis.i.aliquis lapideus, & insufficiẽs in aliquem magnum gradum erigitur, statim à Iacob.i.à diabolo luctatore oleo superbiæ inungitur. Et sic patet, ꝙ per oleum designantur superbiæ leuitates. Item per oleũ designantur luxuriæ fœditates. Oleũ.n. est naturę valde contagiosę, & infectiuæ. Inficit.n.& maculat quidquid tangit, eiusq; macula faciliter etiam nõ recedit. est etiam naturæ valde penetratiuæ, omnia.n.vasa penetrat, nisi sint vitrea vel lapidea. Est insuper naturæ valde suauis & lenitiuæ. Nihil est.n.suauius quã illud, ꝙ oleo est inũctum. Sic vere peccatum luxuriæ est aĩæ maculatiuum, & infectiuum, quia sicut dicitur Esa. 19. Computrescet iugum à facie olei. Reddit.n.maculatum & putridum quicquid tangit. Item est aĩæ penetratiuum. Non est.n.aliquis ita fortis, & virtuosus, quin per malas delectationes penetretur, nisi forte lapideus per constantiam, aut vitreus per claram prudentiam efficiatur. psal. Intrabit sicut aqua interiora eius, & sicut oleũ in ossibus eius. Item est voluptatis lenitiuũ. Nihil.n.ita lenit, aut blanditur sicut luxuriæ voluptas. Vnde Prouer.5. Fauus distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius. Signat ergo oleũ luxuriæ fęditates. Item per oleũ significantur blanditiæ falsitates. Et sic signat peccatum adulationis vel falsæ, & deceptoriæ locutionis. Oleum.n.quod lenit, & vngit, molle & lene, & suaue est, significans verba deceptoria, adulatoria, & fallacia, quæ mulcendo, & leniendo hoiem decipiunt, & defraudant, sicut in ps. dr̃. Multi sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Et ideo de adulatore dicitur Oseæ. 12. Fœdus cum assyriis inijt, & oleum in Aegypto ferebat. Vide eam supra de adulatione. Signat ergo oleum blanditię falsitates. Item oleum in malo põt significare opulentiæ facultates. Oleum.n.quamuis sit de se bonum, adiunctione tñ efficit aliquotiens valde malum. Vnde in compendio Solini dr̃. Si caro leonis in oleo decoquitur, illud oleũ ita efficitur calidum, quod si volæ manuũ, & venæ pulsatiles ex eo inunguntur, febrem inducere dinoscitur. Sic verè oleũ mundanæ prosperitatis, & opulentiæ de se bonum est: veruntamẽ propter carnem leonum, i. propter malum exemplum malorum hominum, qui in isto oleo quotidie decoquuntur, ad tm̃ calorẽ peruentum est, ꝙ si quis isto oleo per malã complacentiã inungatur, necesse est, ꝙ febrem, i. ardorem malarum tentationum, & cogitationum patiatur. Et sic potest figurari Leui.6. vbi præcipitur, quod in sartagine cũ farina oleum frigatur. Ad denotandum, quòd illi, qui sunt oleo mundanæ prosperitatis inuncti, solent esse in sartagine caloris vitiorum, & tentationis frixi, & multipliciter calefacti. Sic ergo patet, quomodo oleum in bono & in malo accipitur.

A **Oliua.** Nota breuiter, quòd per oliuam potest intelligi vir perfectus, seu bona persona quæcunque. Oliua enim habet

In
- Radice amaritudinem,
- Ligno fortitudinem,
- Folijs pulchritudinem,
- Ramis latitudinem,
- Duratione longitudinem, vel
- Erectione celsitudinem,
- Fructificatione plenitudinem.

Et procul dubio per istas septem conditiones potest vir iustus oliuæ cõparari. ¶Primo quidẽ, ꝓpter amaritudinẽ pœnitentiæ, quia verè radix cordis sui semper debet esse in amaritudine pęnitentiæ, & dolore. Vnde dicit Hierony. ꝙ surgit oleum oliuæ ex amaritudine radicis in pabulum luminis, in refectionem esurientis, & in medicinam vulneris. Et ideo de Dauid dicitur.2.Reg.15. ꝙ Dauid ascendebat cliuum oliuarũ scandens, & flens, operto capite, & nudis pedib. ¶ Scd'o comparatur oliuæ propter fortitudinem permanentiæ. Oliua.n.lignum habet valde solidum, & quasi imputribile. Et ideo de lignis oliuarum fuerunt facta duo Cherubin in templo Salomonis, sicut dr̃.3.Regum.6. Sic verè lignum conscientiæ interioris debet esse solidissimum, & fortissimum, s.ad mala sustin.da, & ad bona facienda, vt de quolibet possit dici illud Zach.14. Stabunt pedes eius super mõtes oliuarũ. Sed de hoc vide supra de Cherubin. ¶ Tertiò comparatur oliuæ propter pulchritudinem apparentiæ. Sicut.n.oliua habet pulchritudinẽ magnam, pro eo, ꝙ folia sua nũquam deponit, imo semper & quotidie seruat virorem sic vir perfectus debet esse pulcherrimus in sua exteriori conuersatione, quia.s.virorem honestæ conuersationis debet in se perpetuo conseruare. Et sic figurabitur in columba, quæ venit ad Noe in arcam, portans ramum oliuæ virentibus folijs, per quod cessasse diluuium nunciauit, sicut dicitur Gene.8. Quia verè illi, qui sunt sicut colũba per simplicitatem, & qui habent ramum oliuæ virentis, i. virentẽ honestatem, tales dico ad arcam Paradisi ad Noe.i. ad Christũ veniunt, & inferni diluuium non incurrunt. Illi sunt sicut oliua speciosa in campis, ita ꝙ de illis propriè potest dici illud Hier.11. Oliuam vberem, pulchram, fructiferam, speciosam, vocauit dominus nomen tuum. Vide eam supra de nomine, iusti.n.vocantur, vberes, ratione deuotionis: pulchri, rõne conuersationis: fructiferi, ratione operationis, speciosi, rõne castæ & mundæ conditionis. Habent nomen ratione suæ famosæ diuulgationis. Sunt ergo oliuę propter pulchritudinẽ apparentiæ. ¶ Quarto dico, ꝙ iusti dicuntur oliuę propter latitudinem amicitiæ. Oliua.n.solet multum in latum extendere ramos suos, & ipsos circa se multum dilatare, significans virum iustum, qui ramos affectionum suarũ debet ad alios per charitatem extendere, & se per veram amicitiam oĩbus alijs approximare. vnde Oseæ.14. dicitur Ero quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium, & erumpet radix eius vt libani. ibunt rami eius, & erit quasi oliua gloria eius. Vbi aduerte, ꝙ vir iustus describitur hic à gratiæ plenitudine. [Ero dicit quasi ros] A sciẽtiæ lympitudie. [Israel germinabit] A mũditiæ sanctitudine. [Quasi liliũ.] A cõstãtiæ fortitudine, quia erumpet radix eius vt libani. A charitatis amplitudine, quia ibunt rami eius, A pietatis gratitudine, quia debet esse quasi oliua. Iusti ergo sunt oliuæ, vt dictum est, propter latitudinẽ amicitiæ. ¶ Quintò sunt oliuæ propter celsitudinem eminentiæ. Sicut.n.oliua sursum versus cœlum erigitur, ita quod tota figura sursum quasi per modũ pyramidis eleuatur, sic uir iustus debet sursum per contemplationem, & affectionẽ ad Deum erigi, & per æternorum desiderium eleuari, Vnde Eccle.24. & Eccl.50. iustus dicitur quasi oliua pullulans, & quasi cypressus in altitudinem se tollens. ¶ Sexto dico, ꝙ dicuntur iusti oliuæ propter plenitudinem influentię seu clemẽtię. Sicut.n.oliua ẽ arbor valde fructuosa, fructus.n.multiplices producit, & oleum pro nutrimento, & pro lumine hoĩbus, effundit, sic vir iustus debet fructus bonorum operum ꝓducere. psal. Ego autem sicut oliua fructificaui. Debet insuper oleo pietatis esurientes reficere. Leu.24. Præcipe filijs Israel, vt offerant mihi oleum de oliuis purissimis. Debent insuper oleum luminis.i.illuminationẽ eruditionis, & doctrinæ alijs distillare. Vt sit ipse de illis, de quibus dr̃ Apocali.11. Hi sunt duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia. Vide eam supra de duo. ¶ Si vero de olueto vis aliquid dicere, nota, ꝙ oliuetũ est locus, vbi oliuæ plurimæ sunt implantatæ. In speciali vero mons erat prope Hierusalem, & prope tẽplum, vbi.s.abũdabant oliuæ virentes, & vnde etiam oleum plurimũ distillabat. vbi.s.lumina templi videbantur, & vbi Christus sedit, & docuit, ibique orauit & gemuit, & ibi captionem & latronum turbam sustinuit, & exinde finaliter cœlos ascendit, sicut oĩa patẽt in euãgelio in diuersis locis. Dic igit, ꝙ oliuetũ signat locũ fidei ecclesiæ vel religionis, qui.s.põt dici locus
Securæ habitationis,
Honestæ conuersationis,
Benignæ consolationis,
Quietæ contemplationis,
Discretæ eruditionis.
¶ Est.n.ibi secura habitatio, & hoc pp multitudinẽ oliuarũ.i. sctõrũ, q ibi plãtati sunt.

Item

Deuotæ prædicationis, Item est ibi honesta conuersatio,& hoc est, quia
Beatæ retributionis, oliuæ.i.sancti,q ibi sunt,
Amaræ tribulationis. semper virent. Item est ibi benigna cōsolatio seu compassio, & hoc est, quia ibi reperitur oleum. Item ibi est quieta contemplatio. Et hoc quia ibi dominus sedit & quieuit. Item est ibi discreta prædicatio seu eruditio, & hoc quia ibi dominus docuit. Itē est ibi deuota depcatio,seu orō, & hoc qa dñs ibi orauit. Et finaliter est ibi beata retributio, qa.s.exinde Christus ad cęlos ascendit. Quandoq; vero est ibi aspera tribulatio,seu ēt malorum aggregatio,quod patet, quia ibi dñs captus fuit. Si uis concorda omnia,& prosequere,quia transeo gratia breuitatis. Vide si vis in libro de proprietatibus rerū, qui pulchre deducit de mōte olīueti, vt introductorio meo morali vbi expono. Sufficit de oliua,& de olīueto.

Olla Nota,ꝙ olla est vas ęneum seu terreum ad coquendum cibos vel alia deputatum. Vas est ēt concauū & profundum ignibus,& incendijs assuetum.¶ Dicā igitur, quod in scriptura olla signat in bono , & in malo. In bono.n. signat cor feruens & charitatiuum , vbi.s.cibi bonorum cogitatuum decoquuntur,quibus Dei sancti & Angeli consolātur. Figura.4.Reg.4.vbi præcepit Heliseus. Cape(inquit)ollam grandem & coque pulmentum.s.quo nutrirentur filij ꝓphetarum, quia.s.quando aqua compassionis in olla piæ affectionis seu etiam in corde hominis compatientis igne charitatis bullitur,tunc certum pulmentum eleemosynarum cōficitur,& coquitur,quo multitudo pauperum enutritur. Ita ꝙ qlibet pauper de tali olla pōt dicere illud ps. Moab olla spei meæ.in idumeam extendam calciamentum meū. Signat igiē olla in bono. Vnde ibidem.4. Reg.4. Non fuit amplius quicquam amaritudinis in olla. Quamquā hodie proh dolor posfit dici illud.4.Reg.25.s.ꝙ Nabuchodonosor tulit de templo domini ollas æreas & trullas. Item dico, ꝙ olla quandoque signat in malo. Et sic certe dico,ꝙ (vt cōmuniter)olla signat

B Pectoralē capacitatē, Prima est insatiabilis conscientiæ,
Tēporalē aduersitatē, Secunda est intolerabilis iustitiæ,
Infernalem crudelitatē. Tertia est immitigabilis violentiæ.

¶ Signat igitur olla pectoralem capacitatem insatiabilē.i.cōscientiam peccatoris,quæ.s.igne tentationis accensa, oīa recipit & absorbet. Vnde de insatiabili peccatore pōtdici illud Iob.41.ꝙ Behemoth,seu Leuiathan.i.diabolus feruescere facit quasi ollam profundū maris. Et re vera peccator seu peccatrix feruet ad modum ollæ per mala desideria,quādo igne concupiscenciæ incenditur , & vento diabolicæ tentationis afflatur. Vnde nota,quòd talis dicitur in scriptura olla

Rubiginosa, Rubiginem dat auaritia, quia.s.sicut olla
Caliginosa, efficitur rubiginosa per pulueris multipli
Pruriginosa. cationem , sic conscientia peccatoris per diuitiarum aggregationem. Vnde Ezech.24. Ve ciuitati sanguinum, ollæ cuius rubigo in ea est. Ista est autē olla, de qua ibidem dicitur. Pone ollam æream &c. Sequitur. Pone eam super prunas vacuam,vt incalescat æs eius,& liquefiat,caligi nem causat superbia , caligo.n.& obscuritas in olla causatur à fumo. Sic vere in peccatore caligo inhonestæ conuersationis causatur à fumo superbiæ . Vñ Naū.2. Facies oīum sicut nigredo ollæ. Vt de superbo dicatur Iob.41. De naribus eius procedit fumus sicut ollæ succensæ. Pruriginem causat luxuria. Et ista certe est olla pro carnibus decoquēdis.figurata in ollis ægypti,de qbus amissis,& dimissis in Aegypto dolebāt filij Israel in deserto, dicētes.s.Exo.16. Recordamur inquiunt piscium, quos comedebamus in Aegypto &c.quando sedebamus super ollas carnium. Et Mich.3. Quasi carnem in medio ollæ. Sic igitur patet, quomodo olla signat capacitatē insatiabilem.¶ Secundo dico,ꝙ signat temporalem aduersitatem seu iniquitatem intolerabilem. Et sic dico, ꝙ per ollam intelliguntur crudeles,& tyranni,igni furoris succensi,& ad cruciandum simplices in hoc mundo per diabolum ordinati. Similes ollæ Vulcani, quæ est puteus in Sicilia, qui semper spirat ignem,& fumum,in quo etiam sæpe audiuntur voces, & planctus lamentantium . Vnde ibidem creditur esse respiraculum infernale. Quia re vera tales ollæ vulcani.i. mundi potentes,& impij ignem crudelitatis spirantes, & fumum superbiæ afflantes ad hoc videtur esse creati,vt alios torqueāt, & vt ollæ,& instrumēta diaboli ad grauamina pauperū semper viuant. Figurati Hiere.1.vbi dicitur. Ollam succensam, ego video,& facies eius à facie aquilonis &c. Signat igiē olla aduersitatem intolerabilem.¶ Tertio vero dico, quòd signat infernalem crudelitatem immitigabilē,seu inextinguibilem. Infernus.n.olla dicitur, pro eo,ꝙ ibi animæ crucian tur,ac si in olla ignea bullirētur. Vnde de Antiocho,qui fuit figura diaboli,dicitur.2. Mach.7.ꝙ rex iussit sartagines & ollas succendi. Et nota,ꝙ infernus dicitur olla,pro eo, ꝙ sicut iu olla strepitus ignis,& aquæ bulientis auditur , fętor & ardor sentitur, & ibi carnes mortuæ decoquuntur,sic in inferno est vox & strepitus lamentātium Eccl.7. Sicut sonitus spinarum ardentium sub olla. Est ignis, & ardor sustinentium. Amos.4. Leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentibus. Est mors & rabies desperantiū.1.Beg.53. Mors in olla vir Dei. Et sic patet, quo in malo per ollam in scriptura pōt accipi.s.crudelitas infernalis, aduersitas temporalis, & capacitas criminalis,seu iniquitas pectoralis.

Olim Cum olim sit aduerbium temporis significans illa,quæ facta sunt in tempore retroacto,siue bona fuerint siue mala,possumus dicere,quod in scriptura reperitur multiplex olim,videlicet

Olim { Videndum, Timendum, Lugendum, Legendum. } Olim videndum signat bona. bonorum exempla olim facta, quæ debemus videre, & in mēte iugiter retinere,iuxta illud.1.Reg.9. Qui.n.propheta dicitur hodie, vocabatur olim videns. Exempla.n.iustorū & dei beneficia nobis olim exhibita nos ad bene operandum prouocant,& à male agēdo retardāt. Vnde Lu.10. Si in Sodomis ista facta essent olim & in cilicio,& in cinere pęnituissent. Olim timendum signat Dei iudicia olim inflicta, quibus.s.mali olim fuerunt puniti, quæ à nobis sunt consideranda,& metuenda. Esa.37. Non audistis,quæ olim fecerim. Vnde.2.Petr.2. Quibus iudicium iā olim non cessat. Et dicitur de malis iudicibus,ꝙ olim scripti sunt in hoc iudicio . Olim lugendum signat antiqua scelera, quæ.s.olim cōmisimus,quæ nos modo lugere,& de ipsis pęnitere debemus. Multi enim sunt,qui olim multa mala fecerunt Esaiæ.2. Repleti sunt vt olim , & augures habuerunt vt philistiim. Propter olim ergo commissa nos debemus lugere,& de huiusmodi pęnitere. Matth.11. Olim in cinere,& cilicio egissent pęnitentiam.¶ Olim legendum signat antiqua scriptræ documenta,& scripta,quæ sunt.s.memoranda & legenda,quia sicut ad Hebre.1 dicitur,Olim deus loquens patribus in prophetis &c. sicut ipsemet dicit Hierem. 20. Iam olim loquor vociferans iniquitatem &c. Vide de Dudum & antiquitus,& similibus.

Olofernes Nota,ꝙ olofernes,qui fuit dux exercitus,& princeps. Nabuchodonosor regis Babilonis,& qui interpretatur infirmitas vel infirmas vitulum saginatum,potest significare tyrannos,& potentes huius sæculi,qui.s.videntur regis inferni, & exercitus iniquorū esse principes atq; duces,& qui etiā in se infirmi sunt,inquantum faciliter in peccatum cadūt,& vitulos etiam saginatos, hoc est dictu , diuites agricolas infirmos reddunt , inquantum ipsos spoliant,& depauperant,& comprimunt. Igitur cum tales sint præ cæteris nequiores,nota,quod ipsi A

Indignantur iustorum verbulis, ¶ Dico igitur,
Efferuntur irarum stimulis, ꝙ mali princi-
Euagantur incautis oculis, pes iustorū ver
Inflammantur carnis faculis, bulis indignan
Alligantur accidiæ vinculis, tur Exemplo.s.
Ebriantur cibis & poculis, illius, qui vna
Hilarantur ineptis iocul is, cum principib.
Eleuantur superbis titulis, suis indignatᵘ
Iugulantur inferni iaculis. est contra Achior de hoc,quod de filijs Israel veritatem dicebat,quia scilicet isti nunquam volunt inuenire qui dicat coram eis veritatem . Vnde Iudith.9.dicitur, ꝙ indignatus est Holofernes vehementer. Item isti irarum stimulis agitanē. Vnde Iudith. 5.dicitur,qđ irati sunt omnes magnates Holofernis. Et Iudith.5.dicitur,quod Holofernes præcepit,vt comprehenderent Achior. Item isti cautis oculis euagantur. Vnde Iudith. 10.dicitur,ꝙ duxerunt Iudith ad tabernaculum Holofernis & statim captus est in suis oculis Holofernes. Itē isti carneis faculis inflammātur scilicet per luxuriæ appetitum, sicut de ipso dicit Iudit.12.ꝙ cor Holofernis cōcessum est, & dixit

Iudith. Bibe nunc,& accumbe in iocunditate. Item isti accidiæ vinculis alligant.s. per pigritiam. Vnde de isto legitur Iudith. 10. ꝙ Iudith vidit Holofernem sedētem in canopeo. Itē isti cibis, & poculis ebriantur. Vnde de isto dr̄ Iudith. 12. ꝙ Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Itē isti ineptis ioculis hilarantur, quia.s. isti in lætitijs plurimū delectantur, vt de Iudith patet, quæ vt honestum negocium, qđ factura erat, dissimularet, gesticulationem iia prætēdit, vt dicerent ei serui holofernis. Scias qm̄ cum steteris in conspectu Holofernis, bene tibi faciet, & eris gratissima in corde ei⁹. Item isti superbis titulis eleuātur. Vnde Iudith. 14. dr̄, ꝙ caput Holofernis suspensum est super muros. Caput.n. idest intentio talium semper in altum per superbiā est suspensum. Item isti inferni iaculis trucidantur. Vnde Iuth. 24. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in eo. Et Iudith. 15. Cumq; audisset exercitus decollatum Holofernem, fugit. Sic ergo patet, qūo propter multas conditiones holofernes signat impios principes & malignos. Expone ergo,& dilata

A **Omne. Omnis** Nota, ꝙ istud nomen omne semper denotat vniuersitatem, communitatem,& generalitatē. Hinc est, quòd cum multæ inueniautur vniuersitates.s. bonæ & malę, necesse est dicere, ꝙ de sui natura inuenitur in bono vnum

Omne { Miserabile, Commendabile, Detestabile, Delectabile, Contristabile.

¶ Primum pertinet ad naturam, secundum pertinet ad gratiam, tertium pertinet ad culpam, quartū pertinet ad gloriam, quintum pertinet ad pœnam ¶ Primo igitur dico, ꝙ omne in bono signat vniuersitatem omnium viatorum. Ista est quædam vniuersitas valde miserabilis atq; vilis. Sicut.n. vniuersitas creaturarum, & elemētorum motui,& corruptioni est subiecta, & inde est, ꝙ omnia, quæ sunt hic inferius, nunquam in eodē subsistunt, quinimo de forma ad formā transeunt, & de vna conditione in aliam se conuertunt, iuxta illud Roma 8. Vanitati subiecta est oīs creatura nō volens, sic vere omnes homines quam diu in ista via mortali morantur, multis & varijs miseriis supponuntur. Necesse.n. habent multa discrimina sustinere,& de conditione ad cōditionem, de fortuna ad fortunam, de miseria ad miseriam continuo se mutare, quia sicut dicitur in ps. Veruntamē vniuersa vanitas omnis homo viuens. Et nota hic, ꝙ ista vniuersitas generaliter subiicitur

Carnis fragilitati,
Mundi aduersitati,
Hostis malignitati,
Vitæ labilitati,
Mortis necessitati.

¶ Dico ergo, ꝙ omnis homo subijcitur carnis fragilitatib. quia sicut dicitur Esa. 40. Omnis caro fęnum,& omnis gloria eius sicut flos agri &c. Itē subiicitur mundi aduersitatibus, quia sicut dr̄ Eccl. 1. Oīa flumina intrant mare. Quia vere quotquot in hoc sęculo sum⁹, necesse est, ꝙ mare.i. tribulationum amaritudinem subintremus. Vnde Isidor. dicit, quòd impossibile est, quod homo sit, & tribulationem non patiatur. Item subiicitur hostis malignitatibus seu tentationibus. Impossibile est enim quòd homo hic viuat,& ꝙ hostis tentationes non subeat, quia sicut dr̄ Gene. 16. Manus eius contra omnes,& manus omniū contra eum. Item subiicitur uitæ labilitatibus, quia sicut dr̄. Eccl. 1. Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Item subiicitur mortis necessitatibus, quia sicut dicitur. 2. Reg. 14. Oēs morimur,& quasi aquæ dilabimur super terram. Nam sicut stellę quæ ab oriente surgunt, necessario ad occidentem vadunt, & currunt, sic nullo excepto oēs homines quotquot surgūt ad vitam, necesse est, ꝙ occidant ad mortem, quia sicut dr̄. 1. Corint. 15. In Adam omnes moriuntur. Ista est ergo vniuersitas miserabilis. Item dico, quod est quædam vniuersitas cōmendabilis. Et ista est vniuersitas bonorum, quæ sunt in hoc mundo. Et sic istud nomen omne non solum signat vniuersitatem, imo signat etiam congregationem,& societatem, dilectionem & vnitatem & charitatem. Sicut enim omnia mēbra vniuntur in vno corpore, omnia volatilia perseuerāt in vno aere, omnes pisces communiter viuunt in vno equore, sic omnes boni debent vniri,& aggregari per charitatem in vno pectore, quia proculdubio omnes debemus per charitatis vinculum vnum esse,& omnitatem in vnitate, & vnitatē in omnitate perpetuo conseruare, vt sit omnibus vnus introitus ad vitam,& similis exitus, ut etiam de nobis oībus possit dici illud Ac. 4. qđ de Apostolis dr̄, qđ.s. repleti sunt oēs spiritu sancto, & quod multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna,& erant eis omnia communia. Et possumus hic notare, quod nos debemus omnes

Inuicem nos conformare,
Prælatis nos subiugare,
In vnum cohabitare,
In bono perseuerare.

Dico, qđ omnes debemus inuicē nos conformare, vt sic quilibet possit dicere illud. 1. Cor. 9. Omnib. oīa fact⁹ sum, vt oēs lucrifacerem. Item prælatis subiugari. 1. Mach. 8. Omnes obediunt vni,& zelus & inuidia non est inter eos. Item in vnum associari Act. 2. Erāt oēs discipuli pariter in eodem loco. Itē i bono confirmari, vel perseuerare. Vnde Act. 1. Erant omnes discipuli perseuerantes in oratione cum Maria matre Iesu, & mulierib. Ista est vniuersitas detestabilis. Et ista est vniuersitas peccatorum,& malignorum, qui.s. faciunt vnum corpus diaboli vnam vniuersitatem & communitatem peccati. Sed de ista vide plene vide infra.e.ti. ¶ Deniq; dico, quod est vniuersitas delectabilis. Et est vniuersitas beatorum quia.s. sicut omnes stellæ vniuersaliter sunt in firmamento, sic oēs, beati sunt in paradiso. Ibi.n. est vniuersitas omnium bonorum,& vniuersitas omnium beatorum, sicut bene dicitur. 1. Corin. 15. Vt sic Deus omnia in omnib. Beati.n. omnes dicunt, quia omni bono fruuntur ab omni malo & periculo absoluuntur & liberantur,& ab illo, qui omnia potest, gubernantur, & præmiantur. Et nota, quod isti dicuntur omnes pro eo, quia sunt omnes in

Vna societate,
Magna iocunditate,
Summa fœlicitate,
Aequali sublimitate,
Mentali suauitate.

¶ Isti.n. omnes sine discordia viuunt cōiter. Vn̄ Deo pōt dici illud Esa. 60. Omnes isti congregati sunt venerūt tibi. Et illud. 1. Mac. 8. Omnes obediunt vni,& zelus & inuidia non est inter eos. Et Act. 4. Omnes qui credebant habebant omnia communia. Item isti omnes magnā lætitia viuunt hilariter iuxta illud psalm. Lætamini in domino & exultate iusti,& gloriamini omnes recti corde. Item isti omnes in summa gloria viuūt fœliciter. psalm. Gloria hæc est omnibus sanctis eius. Item omnes æterna præmia habent æqualiter, quia scilicet omnes percipiunt eundem denarium diurnum & visionem beatam sicut enim dicitur Sapien. 6. Aequaliter est Deo cura de omnibus, idest beatis. Vnde illud. 1. Corin. 10. Omnes eandem escam spiritualem manducauerunt. Item isti omnia æterna gaudia gustant suauiter,& ideo isti dicuntur dormire idest perpetuo quiescere gaudere. Esa. 13. Omnes reges gentium vniuersi dormierunt in gloria. Ista est igitur vniuersitas cōtristabilis. Et ista est vniuersitas damnatorum, quia scilicet simul & omnes vniuersaliter in inferno tristantur. psalm. Turbati sunt omnes insipientes corde. Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. Et nota, quod isti omnes, qui.s. omnibus tormentis subditi sunt videlicet damnati,

Conscientiæ verme roduntur,
Violentiæ scinduntur,
Pestilentiæ metu sternuntur,
Impatiæ luctu teruntur.

¶ De verme rodente dic, qđ vermes & torsiones conscientiæ comparantur bestijs deuorantibus, de quibus dicitur Hierem. 12. Omnes bestiæ properate ad deuorandum. De ense scindente dicitur Hierem. 42. Omnes quoque viri morientur gladio de metu sternente dicitur Ezech. 27. Omnes tempestate percussi mutauerunt vultus.s. præ timore. De luctu vero terrente, seu etiam desolante dicitur Hierem. 47. Vlulabunt omnes habitatores terræ a strepitu & cæte. Et sic patet de quintuplici vniuersitate, quæ denotatur per omnes scilicet miserabili, commandabili, detestabili, delectabili, contristabili. ¶ Secundo dico, quod omne potest significare in malo. Et sic signat

Vniuersitatem { Malorum temporalium, Vitiorum cordialium, Virorum criminalium, Dolorum infernalium.

¶ De malis tpalibus potest dici illud. 1. Ioan. 22. Omnia, quæ in mundo sunt, aut sunt concupiscentia oculorum, aut concupiscētia carnis, aut superbia vitæ. De vniuersitate vitiorū cordialium potest dici illud Hie. 6. A propheta vsq; ad sacerdotē omnes student auaritiæ. A maiore vsq; ad minorē omnes faciunt

nes faciunt dolum. De vniuersitate hominum criminalium dr̄ in psal. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, nō est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. de vniuersitate vero tormentorum seu etiam dolorum infernalium dicitur Mat. 7. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur &c. Item cui illud nomen omnis sit adiectiuum generalissimum, impossibile est, ꝙ de ipso possit fieri aliquis competens tractatus in generali, pro eo, ꝙ semper de ipso sit tractandum secundum naturam sui substantiui. Nota ergo ꝙ materiæ morales distinguuntur, & exercentur circa tria generaliter videlicet

- Loca,
- Personas,
- Res,

Circa loca dico, quæ. s. sunt,

- Exterior,
- Superior,
- Inferior,

Exterius est mundus Ecclesia vel religio. Superius est paradisus & cœlestis habitatio. Inferius est infernus & damnatorū adunatio. Circa personas etiam, quæ. s. sunt.

Personæ

- Iustorum,
- Malorum,
- Beatorum,
- Damnatorum

Circa res quoque, quæ. s. sunt quædam

- Spiritus. s. virtutes,
- Criminales. s. vitia,
- Temporales. s. terrena,
- Supernales. s. præmia,
- Infernales. s. tormenta.

Cum igitur illud nomen omnis sit generalissimum, videtur ꝙ qui de ipso vellet bene tractare, deberet ipsum ad ista omnia dilatare, & ad oīa loca personas & res diuersimode applicare, & de quolibet in particulari specialem materiam ordinare. Sed quia istud esset prolixum, cum istud vocabulum sit cōmunissimum in scriptura, hinc est, ꝙ solum superaddam aliquid de personis, quæ cum propter rerū opera bona, vel mala dicantur, fit vt cum de personis agam principaliter ēt actum sit aliquid de rebus incidentaliter. Et sic dices de per
D sonis, quod oīs potest accipi in bono & in malo. ¶ Primo quidem in bono significato dico, ꝙ quilibet homo iustus pōt dici omnis eo, ꝙ secundū Greg. super illud Euangelij. Ite prædicate euangelium omni creaturæ. participat omnib. creaturis. Habet. n. esse cum lapidibus. Viuere cum arborib. Sentire cum animalib. Intelligere cum beatis spiritib. Gaudere cū sanctis. Et timere & tristari cum demonibus & damnatis. Et sic merito iustus omnis dicitur, quia omnibus rebus existentibus in natura aliqualiter conformatur. Et breuiter de isto omni i. de viro iusto & virtuoso potest dici illud Io. 6. Omnis, qui videt filium, & credit in eum, habet vitam æternam. Et Rom. 10. Omnis quicunque nomen domini inuocauerit, saluus erit. Et illud. Time Deum, hoc est omnis homo. Nota igitur, ꝙ iustus dicitur omnia, quia

- Supponitur omni superiori,
- Opponitur omni deteriori,
- Exponitur omni pęnaliori,
- Componitur omni vtiliori.

Igitur dico, ꝙ iustus omnis dicitur, quia omni superiori supponitur. s. per humilem subiectionem & cōditionem. iuxta illud Ro. 13. Omnis anima potestatib. sublimiorib. subdita sit. Et. 1. Pet. 2. Subiecti estote omni humanę creaturę propter Deum. Et merito, quia certe sicut dr̄ Lu. 14. & 18. Omnis qui se exaltat, humiliabitur, & oīs, qui se humiliat exaltabitur. Item quia omni deteriori opponuntur, hoc est dictu, omni vitio & peccato. Vnde Eph. 4. Oīs sermo malus de ore vestro non procedat. Et ibidem. Oīs amaritudo, & ira tollatur à vobis. Et iterū. Oīs immunditia &c. non nominetur in vobis. Vt sic dicatur mūdo de peccato & impio illud Naum. 3. Oīs, qui viderit te, resilire à te. Item quia omni pęnaliori. i. omni pęnitentiæ & labori exponitur. 1. Cor. 9. Oīs, qui in agone contenti, ab omnibus. s. agonem impedientibus, se abstinet. Exponit. n. se omni

- Dolori contritionis,
- Clamori orationis,
- Labori bonę operationis,
- Fluori pię consolationis.

De omni dolore contritionis dr̄. 1. Macha. 1. Factus est planctus in omni loco. Et ibidem. Omnis maritus sumpsit lamentum. Et Roma. 8. Omnis creatura ingemiscit, & parturit. Et Thre. 1. Omnis populus eius gemens. De omni clamore orationis dr̄ Ephe. 6. Orantes omni tempore in omni instantia. Et merito, quia omnis, qui inuocauerit nomen domini, saluus erit. Rom. 10. Et omnis, qui petit, accipit & pulsanti aperietur. Matt. 7. De omni labore bonæ operationis dr̄ Col. 1. In omni opere bono fructificantes. Sequitur. In omni virtute confirmati. Et Eccle. 6. Omnis labor hominis in ore eius. Et Io. 14. dr̄ de fructu bonæ operationis, quod pater omnem palmitem non ferentē fructum, tollet eum, & omnem qui fert fructum purgabit eū vt fructum plus afferat. De omni vero fluore deuotionis miserationis compassionis & consolationis dr̄ Luc. 6. Omni petenti te tribue. Et Lu. 11. Omnis. n. qui petit accipit. s. à pio & misericorde, qui. s. libenter subuenit fratri suo sciens quod, sicut dr̄. 1. Ioā. 3. Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est. Et eiusdem. 4. Omnis, qui diligit fratrem suum, ex Deo natus est. Patet ergo, quod iustus omnis dicitur, quia omni pœnaliori exponitur. Item quia omni vtiliori & nobiliori componitur. Iustus. n. componitur, & formatur ex omni gratia & virtute. Conuersatio enim viri iusti omnibus virtutibus debet esse composita & ornata, iuxta illud Eze. 28. Omnis lapis præciosus operimentum tuum. vide eam alibi expositā. Quia re vera ibi debet fulgere scilicet

Omnis

- Vigor patientiæ,
- Rigor abstinentię,
- Viror conscientię,
- Splendor sapientię,
- Ardor amicitiæ,
- Odor pudicitiæ,

De omni vigore patientiæ dic illud. 2. Cor. 6. In omnib. exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros. Sequit. In multa patientia, in ieiunijs multis &c. Ista. n. est illa omnis armatura fortium, de qua fit mentio Can. 4 De omni rigore abstinentiæ dr̄ Ecclesi. 37. Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super escam. De omni virore cōscientiæ dic illud Actu. 24. In omni conscientia bona conuersantes ante Deum. De omni splendore sapientiæ dic illud Sap. 16. quod omnis orbis terrarum lympido illuminabatur lumine. Et Eccl. 18. Omnis astutus cognoscit sapientiam. Vt sic de talibus exponatur illud Eze. 10. Omne corpus rotarum plenum oculis ante & retro. De omni ardore amicitiæ dic illud Prouerb. 17. Omni tempore diligit, qui amicus est. De omni vero odore pudicitiæ dic illud Eccl. 8. Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat. Sic igitur patet quomodo iustus potest dici omnis. i. omni virtute perfectus & plenus, & hoc pro certo

omni

- Tempore,
- Loco,
- Corde,
- Opere,
- Verbo,
- Desiderio,
- Vita.

Omni diro tempore, dicens illud Psal. Benedicam dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Et illud Tho. 4. Omni tempore benedic Deū & pete ab eo, vt vias tuas dirigat. Et Eccl. 9. tempore sint vestimenta tua candida. Item omni loco. ps. In omni loco dominationis eius benedic anima mea domino. Item omni corde. Eccl. 47. De omni corde suo laudauit dominum. Item omni opere. Ibidem in omni opere dedit confessionem Deo. Item omni verbo, attendes. s. illud Matt. 12. ꝙ de omni verbo ocioso oportebit in iudicio reddere rationem. Item omni desiderio, iuxta illud psa. Apud te omne desiderium meum. Item omni vita. Eccl. 13. In omnī vita tua dilige Deum, vt dicat illud Eccl. 24. In me gratia omnis vitę & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. Iustus ergo di
citur omnis multiplici ratione, & hoc singulariter. ¶ Secūdo E
in malo significato & in singulari de omnis, & de omne dic, ꝙ peccator potest dici omnis, & hoc certe, quia

Omni

- Vitio subijcitur,
- Virtuti opponitur,
- Supplicio deputat̄.

Et breuiter in peccatore omne caput languidum, & omne cor mærens, non est in eo sanitas. Esai. 1. Iste. n. dicitur omnis arbor quæ non fecit fructum bonum quæ. s. excidetur & in ignem mittetur. Matth. 7. Et ideo nota, ꝙ iste subijcitur omni

- Pigritiæ & tepiditati,
- Inuidiæ, & malignitati,
- Luxuriæ, & carnalitati,
- Superbiæ, & pompositati,
- Stultitiæ, & fatuitati,
- Mestitiæ, & obscuritati,
- Blanditiæ, & verbositati,
- Seuitiæ, & crudelitati,

Dicam ergo, ꝙ peccator dicitur omnis, quia habet & possidet omnem pigritiam & tepiditatem, & sic iste est omnis piger,

Fallaciæ & dolositati,
Inconstantię & fragilitati,
Pestilentiæ & pœnalitati

piger, de quo dr̃ Prou.21.Omnis piger semper in egestate est. Item omnem inuidiam & malignitatẽ,& sic iste est omnis inuidus,de quo dr̃ Eccl.6. Omnis peccator inuid⁹ & bilinguis. Item oẽm spurcitiam & carnalitatem,& sic iste est omnis fornicarius,de quo Eccle.23.Homini fornicario oĩs panis dulcis nõ fatigabitur transgrediens vsq; ad finem, vt & de mala muliere dicatur illud Ece.36.ꝙ omnem masculum excipiet mulier,& super omnem concupiscentiam hoĩs superducet desiderium.& Iud.8.Fornicatus est oĩs Israel.& Eze.17.Exposuisti fornicationem tuam omni transeunti viã. Item superbiam & pompositatem.Vt de elatione superbi exponatur illud Esa.22.Ascendisti & tu omnis in tecta. Sequitur suspendam super eam omnem gloriam eius.Suspendium .n.elationem superbiæ signat.Vnde de superbo Amã dr̃ Hester.16.ꝙ oĩs cognatio eius pendet in patibulis. Item habet stultitiam & fatuitatem.Eccl.21.Cor fatui quasi vas confractum omnem sapientiam non tenebit.Item habet omnẽ mæstitiam & obscuritatem.Peccator.n.nunquam est vere lętus, imo certe semper est in mæstitia & obscuritate cordis. Esai.15.In plateis eius omnis vlulatus,quia sicut dr̃ Hier.48. Super omne caput peccatoris caluitium,& oĩs barba rasa erit, & in plateis eius oĩs planctus.Rasio.n.barbæ & caluitium defectus prudentiæ significant,planctus vero mæstitiam & desperationem designat.Item habet omnem blanditiam & verbositatẽ.Et dr̃ Eccl.37.Qui sophistice loquitur, odibilis est, in omni re defraudabitur. Item habet omnem sæuitiã & crudelitatem.s.pauperes grauando & deuorando. Vnde ei potest dici,ꝙ de volatili dr̃ Ezec.39.Feris auibus,omniq; volatili,& bestijs terræ dedi te ad deuorandum.Hie.6. Oĩs calũnia in medio eius. Item habet omnem fallaciam & dolositatem.Non.n.tenet fidem alicui etiam proximo,seu fratri. Vnde ipse est ille oĩs frater,de quo dr̃ Hier.9.Vnusquisque à ꝓximo,suo se custodiat,& in omni fratre suo non habeat fiduciam,quia oĩs frater supplantans supplantabit,& oĩs amicus fraudulenter incedet,& veritatem non loquetur, & inimici hominis domestici eius.Item habet inconstantiam & fragilitatem,quia re vera tales sunt fragiles & inconstantes, & faciles,vt corruant in peccatum, & vt etiam deficiãt quo ad fortunam gloriæ temporalis.Sicut.n.dr̃ Esa.40.Omnis caro fenum,& omnis gloria eius quasi flos agri &c. Finaliter vero dico,ꝙ talis omnis.s. peccator habebit in inferno omnẽ tristitiam & pœnalitatem.Tunc.n.sicut dr̃ Esa.13.Omne cor hominis tabescet,& conteretur.Sequitur.Et omnis, qui inuentus fuerit,occidet.Quia etiam sicut dicitur Hie.12.Oĩs herba regionis siccabit,& desolatione desolabit oĩs terra.Et sic igitur patet,quomodo peccator dr̃ omnis.Vnde.1.Io.3.Omnis qui facit peccatum.iniquitatem facit. Omnis qui peccat, non videt Deum. Omnis qui non est iustus,non est ex Deo. Omnis,qui odit fratrem suum,homicida est.Omnis homicida non habet vitam æternam.Hæc igitur de omni sufficiant in singulari tàm in bono, q̃ in malo significato. ¶ In plurali vero dicam, ꝙ omnes & omnia applicari possunt ad multa tam in bona,quàm in malo. ¶ Primo dicamus de omnis in bono,ꝙ.s.ista vniuersalis & pluralis dictio oẽs potest significare in bono omnem bonam bonorum societatem, & oẽm laudabilem vniuersitatem,vnitatem & cõitatem,sicut supra in principio visum est,iuxta illud Ios.18.Congregati sunt oẽs filij Israel in sylo.& Iudi.20. Omnes filij Israel pariter congregati sunt.In speciali vero dicamus, ꝙ iusti dicuntur oẽs, pro eo,ꝙ ex omnib.virtutib.componuntur,omnib.vitijs opponuntur,omnib.hominib.amicantur,omnibus sanctis seruiunt & famulantur, vt sic de ipsis proprie possit dici illud Gal.3.Omnes.n.vos vnum estis in Christo.In quibus verbis ostenditur,ꝙ iusti dicuntur omnes propter summam perfectionem[Omnis]Propter veram assertionẽ[Enim] Propter iunctam consolationem[Vos]Propter simplicem affectionẽ [Vnum]Propter stabilem durationem[Estis] Propter secretam intentionem[In]Propter feruidam deuotionem[Christo]Est.n.in ipsis.s.perfectio,quæ non minuitur [Omnes inquit]quòd.s.est nomen,quod integritatem & perfectionem designat[Assertio]quæ non decipitur[Enim inquit]ꝙ est aduerbium affirmandi

Communio,quæ pace fruitur[Vos inquit]

Affectio,quæ non disiungitur[Vnum]

Duratio,quæ nunquam soluitur[Estis inquit]

Intentio,qua bonum conditur[In]

Deuotionis,qua fides alitur[Christo]

Ista sunt.n.septem solennia argumenta,quibus.s.probari potest,ꝙ iusti possunt dici omnes. Secundum veritatem.n.isti magis sunt omnes q̃ soli,magis publici,quam priuati, & magis vnum,q̃ singuli,inquantum bonis omnib.sunt repleti,& à malis omnibus sunt segregati,& rei omni.i.vtilitati publicæ assueti.¶ Dicam igitur,ꝙ isti habent summam perfectionem.Omnes inquit.Iusti.n.videntur figurati in pane deo vniuersali,qui omnium rerum reprę̃sentabat figuram. Et ideo dicebatur à pan, quod est totum.Vnde & illud Romæ templum,quod pantheo dictum fuit,sibi fuit dedicatum,in quo loco ecclesia sanctorum omnium postmodum est fundata. Iusti.n.vniuersales & oẽs dicuntur,inquantum bonis omnibus comparantur,& virtutum omnium imaginem repræsentare noscuntur.Omnes inquit.Deu.23.Omnes sancti in manu Dei sunt,Et re vera in ipsis repræsentatur

Virtus:
- Contemplatiua summorum syderum,
- Propagatiua bonorum operum,
- Consolatiua dolorum pauperum,
- Stupefactiua cordis & viscerum
- Charitatiua pacis & fœderum.

Dico ergo,ꝙ in iustis viget virtus contemplatiua. Ista.n.est qua oẽs iusti Deum & cœlestia considerant, & cognoscunt. Vnde dñs dicit Hier.31.Omnes.n.cognoscunt me.Et.2.Cor.4.Omnes inquit reuelata facie gloriam domini speculantes in eandem imaginem transformamur.Item viget in istis virtus propagatiua.i.bonorum operum generatiua.Can.4.Oẽs gemellis fętibus,& sterilis nõ est in eis. Item viget in eis virtus consolatiua,seu etiam compositiua.Vnde ipsis dr̃ Thr.1. O vos omnes,qui transitis per viam,attẽdite, & videte si est dolor sicut dolor meus.Itẽ viget in eis virtus stupefactiua.s. timor Dei.2.Par.26.Oẽs pauent & tremunt à vultu virtutis tuæ.Item viget in eis virtus variatiua,de qua.s.Prou.31.Omnes domistici eius vestiti suntt duplicib.Duplicia.n.duplicẽ charitatem designant.Patet ergo,ꝙ ista habent summã perfectionem,quin omnes. Item iusti habent veram assertionẽ. Et hoc ostenditur,cum dr̃[Enim]quod idem est, ꝙ certe seu vere,& est aduerbium affirmandi,significans, ꝙ omnes illi, qui omni virtute volunt pollere, omnem veritatem debent habere,& verbi certitudinem continere.Exemplo corporũ cęlestium,quæ omnia sunt peruia,atque clara,& omnium,q̃ in se sunt veraciter ostẽsiua,luna dũtaxat excepta.sic isti &c. Enim inquit.Luc.20. Omnes.n.viuunt. Et merito,quia sicut dr̃.2.Esd.4.Omnes populi clamabant,magna est veritas. Vt & sibi dicatur illud Iud.8.Omnia, quæ locuta es, vera sunt. Quia super omnia vincit veritas,sicut dicitur.2.Esd.3.Nam tales omnes.i.perfecti & veri

Sunt:
- In bono perseuerantes,
- In omnibus se referantes,
- Nobiles & se fœderantes,
- Humiles & obsequentes.
- Vtiles & prouidentes,
- Habiles & se cognoscentes.

Sunt(dico) stabiles & perseuerantes, dicentes.s. illud Gal.3. Omnes .n.filij Dei estis. & Ro. 14. Omnes n. stabimus ante tribunal Christi.Stare.n.& esse,perseuerantiã signant.Sunt etiam scibiles,& se referentes.2.Cor.5.Omnes .n.nos manifestari oportet.Sunt vltra hæc nobiles,& se fęderantes.Iud.21.Omnes.n.in commune iurauimus. Item sunt humiles & obsequentes.Esa.60.Omnes de saba venient,aurum & thus deferentes.Venire.n.& offerre munera, signum est humilitatis & obsequij.Sunt denique vtiles & prouidentes.Philip.2.Omnes,quæ sua sunt,quærunt.Sunt etiom habiles & considerantes.Vnde dominus dicit Hiere.31. Omnes .n.cognoscunt me.Et Marc.7.Omnes.n.eum viderunt. Vide supra de Enim.Habent ergo veram assertionem.¶ Item iusti habẽt firmam coniunctionem,hoc est dictu,firmam societatem & communionem.Et hoc ostẽditur cum dr̃[Vos]quod est pronomen significans pluralitatem hominum aggregatã. Esa.21.Omnes,qui inuenti sunt,vincti sunt pariter. Vnde illud prædictum Thre.1.O vos omnes, qui transitis per viam, attendite &c. Vt etiam talibus simul fœderatis & iunctis dicatur illud Esa.1.Accendentes ignem oẽs vos accincti flammis. Vt de tali communi societate dicatur illud.1. Cor.10. G

Omnes

Omnes eandem escam spiritualem manducauerunt, & oēs eundem potum spiritualem biberunt. Habent igitur isti firmam coniunctionem, seu communionem. Vos inquit. Vide infra de titulo. Vos. Item iusti viri & perfecti dicuntur oēs, quia habent strictam affectionem. Quia.s. ipsi in mente & affectione sunt simplices & non multi [Vnum inquit] & non multi ad mundi bona & negocia diuisi. Porro vnum est necessarium. Luc.10. Iusti.n. vnum proprie sunt, quia vna.s. Deo cum Maria seruiunt, & obediunt in vna & singulari voluntate. 2. Mach.8. Omnes obediunt vni. Et occupati circa multa cum Martha fuerunt & contemnunt, dicentes.s. illud 1. Cor. 10. Omnes de vno pane & de vno calice participamus. Et ibidem. 12. Omnes vno spiritu potati sumus. Habent igitur isti strictam seu simplicem affectionem. Item iusti dicuntur oēs, quia habent fortem durationem, quod ostenditur cum dr̄ [Estis] Esse.n. stabilitatem & perseuerantiam signat. Vide supra de tractatu. Esse, & infra de sum. Vnde illud Gala.3. Oēs .n. vos filij Dei estis. & Ro.14. Oēs.n. stabimus ante tribunal Christi. Vnde 1. Thesa.5. Oēs.n. vos filij lucis estis. Et Iud.20. Omnes robustissimi pugnatores. & 2. Esd.9. Omnes recti steterunt. & 2. Para.14. Omnes isti viri fortissimi. Item iusti dicuntur omnes, quia habent clausam intentionem, quod ostēditur, cum dr̄ [In] In.n. signat interiorem intimitatem secretæ conscientiæ, sicut supra in suo titulo bene visum est, quā iusti habent inquantum bona opera sua non publicè sed in secreto facere student, & inquantum intentionem suam sanctam secretam & clausam tenent. Vnde illud Ios.18. Cōgregati sunt omnes filij Israel in Sylo. Et Mich.4. Oēs populi ambulabunt in nomine Dei sui. Quia sicut dr̄. Baru.2. Iustus est dn̄s in oībus operib. suis. Habent igitur clausam intentionē [In inquit] Item iusti dr̄ omnes, qui habent piam deuotionem seu religionē [Christo inquit] quia.s. oēs sancti in Christo credunt, & ei confitentur, & obediunt, & ipsum laudant, glorificant, & benedicunt. 2. Mac.12. Omnes itaq; benedixerunt iustum iudicium Dei. Et ibidem.14. Omnes igitur Deū cęli benedixerunt [Christo inquit] Ro.14. Omnes stabimus ante tribunal Christi.s. ipsum adorando, & ei deuote & humiliter seruiendo, iuxta illud prædictum Esai.60. Omnes de Saba venient aurum & thus deferentes, & laudem dn̄o annunciantes. Et sic igitur patet quō perfecti & iusti dici pn̄t omnes septemplici rōne. Vt sic Christo dicatur illud Esaia. 60. Populus aūt tuus omnes iusti. ¶ Scd̄o vero si in malo significato vis oēs accipere, notabis, ꝙ mali & impij omnes dicuntur, pro eo, ꝙ ab vnitate fidei & charitatis recedunt, & oībus vitijs se committunt, in omnem ventum se ventilāt, & oībus mundi negocijs se exponunt. Sicut.n. dr̄ in ps. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est Dei timor ante oculos eorum. Esa.56. Omnes in viam suā declinauerunt. Nota ergo, ꝙ mali in generali & vniuerso dicuntur omnes multiplici ratione, videlicet quia sunt

Amatores fallacissimi,
Bellatores debilissimi,
Prædatores iniquissimi,
Peccatores immundissimi,
Derisores nugacissimi,
Seruitores ignauissimi,
Possessores despectissimi,
Speculatores ignarissimi,
Gladiatores crudelissimi,
Gloriatores inanissimi,
Epulatores voracissimi,
Acquisitores auarissimi,
Imperatores iniustissimi.

¶ Dicamus igitur, ꝙ mali dicuntur oēs.i. omnib. vitijs dediti, quia sunt amatores fallacissimi. Nullum .n. veraciter diligunt sed potius proditiose & fallaciter alios diligere se cōfingūt. Thre.1. Omnes amici eius spreuerūt eā, & facti sunt ei inimici. Quod maxime apparet in falsis amicis & adulatoribus, qui tempore prosperitatis diligunt, & tēpore aduersitatis fugiunt & odiunt. Thre. 1. Oēs, qui glorificabant eam, spreuerunt eam &c. Et illud Hier.30. Omnes amatores tui obliti sunt tui, contempserūt te &c. Sunt igitur isti amatores fallacissimi. Itē quia sunt bellatores debilissimi.s. in bello tentationum & tribulationum. Vnde Hier. 52. Oēs viri bellatores fugerunt. Item quia sunt prædatores iniquissimi ps. Diripuerunt eam omnes transeūtes viam. Et Abac.1. Omnes ad prædam venient. Et tn̄ isti deberent timere illud, quod dr̄ Hiere.30. Oēs prædatores tuos dabo in prædam &c. Item quia sunt peccatores immundissimi, seu carnalissimi. Hie. 23. Facti sunt mihi omnes Sodoma & Gomora & Ezec.23. Omnes hi incircuncisi, quibus.s. caro præputij non aufertur. Item quia sunt derisores nugacissimi. ps. Omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt caput. Item quia sunt seruitores ignauissimi. Eze. 7. Omnes manus dissoluentur, & omnia genua fluent aquis. Item quia sunt possessores despectissimi. Deus.n. despicit, & contemnit omnes mundi possessores, licet in mundo appareant cæteris, potiores. Esa.40. Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo. & Dan.3. Omnes habitatores coram eo in nihilum reputati sunt. Item quia sunt speculatores ignarissimi seu obscurissimi. Esai.53. Oēs nos quasi oues errauimus. Item quia sunt gladiatores crudelissimi. Miche.7. Omnes in sanguine insidiantur. Et tn̄ ipsi deberent timere illud Matth. 26. Omnes.n. qui acceperint gladium, gladio peribunt. Item quia sunt gloriatores inanissimi.i. in vanis.n. adulationibus & lætitijs gloriantur. Hier 22. Omnes pastores tuos pascet ventus. & illud Iob.40. Omnes bestiæ agri ludunt ibi. Item quia sunt epulatores voracissimi. Esai.27. Omnes mensæ repletæ sunt vomitu. Itē quia sunt acquisitores auarissimi. Vnde Hie. 6. A maiore vsq; ad minorem omnes auaritiæ student, à propheta vsque ad sacerdotem omnes faciunt dolum. Item quia sunt Imperatores iniustissimi. Vnde Esa.1. Principes tui infideles socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones pupillo non iudicant, & causa viduæ non ingreditur ad eos. Et breuiter isti proprie omnes dicuntur, quia in omni peccato domino contrariantur. Vt sic talib. dn̄s conquerendo dicat illud Hier.2. Omnes dereliquistis me, dicit dominus. ¶ De omnia vero in neutro genere notabis, ꝙ oīa neutraliter potest referri ad multa videlicet ad quædam I

Intuenda.s. Dei mirabilia,
Metuenda.s. Dei iudicia,
Construenda.s. bona opera,
Destruenda.s. mala opera seu scelera,
Induenda.s. virtutes & bona exempla,
Cupienda.s. bona æterna & cœlestia,
Respuenda.s. bona temporalia & mundana,
Sustinenda.s. mundi tribulamina & flagella,
Fugienda.s. tormenta & infernalia.

¶ Igitur dico, ꝙ sunt quędam, quę sunt intuenda, & ista certo sunt omnia opera & mirabilia altissimi, quę.s. debent cōsiderari & solerti oculo intueri. In quocunq; n. genere artificij, opera bonorum artificum libenter considerantur. Ideo cuilibet dr̄ illud Eccl. 42. Respice in omnia opera altissimi, oīa duplicia, vnū cōtra vnū &c. & merito cōsideradā sunt, quia

Facta sunt sapienter,
Bona sunt eminenter,
Durabunt permanenter,
Pia sunt excellenter,
Sua sunt euidenter,
Recta sunt prouidenter.

Facta sunt (dico) sapientissime. Psa. omnia in sapiētia fecisti, impleta est terra possessione tua & Sap.11. Oia in mensura pondere & numero disposuisti. & iterum. Oium artifex docuit me sapientiā. Item quia bona sunt eminentissime. Eccl.39. Omnia opera Dei vniuersa bona valde. Itē quia durabunt permanentissime.i. in æternum. Eccle.3. Didici, ꝙ omnia opera, quæ fecit Deus, perseuerant in æternum. & Eccle.24. Omnia opera domini viuunt, & manent in sæculum. Item quia pia sunt excellentissime. In operibus.n. Dei apparuit pietas infinita. Ideo bene dr̄ illud Sap.11. Misereris omnium, quoniā omnia potes, parcis omnibus quoniā tua sunt. Item quia sua sunt euidētissime. Vnde ipse dicit Iob.51. Oīa, quæ sub cęlo sunt, mea sunt. & in psa. dicit. Meę sunt omnes feræ siluarum, mea sunt omnia volatilia cœli &c. Item quia recta sunt prouidentissime. qui.n. bene considerat, manifeste videt, ꝙ prouidentia Dei gubernat omnia, Vnde Sap.6. dr̄, ꝙ æqualiter est ei cura de omnib. & Eccl.22. Omnia videt oculus eius. & 1. Cori.2. Spiritus.n. omnia scrutatur. Sunt igitur quædam omnia, quæ sunt metuenda. Secundo dico, ꝙ sunt quædam omnia, quæ sunt metuenda, & ista pro certo sunt iudicia diuina & etiam tormenta infernalia. Ista sunt.n. iudicia certā, secreta, & durabilia & æterna. psal. In æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ. & ideo sibi dicebat Dauid in ps. Omnes vitæ tuæ veritas, omnes viæ meæ in conspectu tuo. omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Vnde in psal. Omnia iudicia eius inconspectu meo, & iustitias eius non repuli à me. Ista sunt igitur omnia metuenda. ¶ Tertio dico, ꝙ sunt quædam

quædam omnia,quæ ſunt conſtruenda. Et iſta proculdubio ſunt bona opera,& mandata diuina,quę.ſ.ſunt facienda & cõſtruenda.pſa. Ad omnia mandata tua dirigebar. Vnde de bonis operib.faciendis dicit Apoſtolus.1. Cor.o. Omnia autẽ facimus pp euangelium. Et Phi.1.Omnia facite ſine murmurationib. Et oĩa honeſte & ſm ordinem fiant in vobis. Et. 1. Cor.10.Oĩa in gloriam Dei facite Et.1.Cori.14. Omnia ſm ædificationem fiant &c.Iſta ſunt igitur quædam omnia,quę ſunt conſtruenda ſeu facienda.¶Quarto dico,ꝙ ſunt quędã omnia,quæ ſunt deſtruẽda.Et iſta pro certo ſunt oĩa vitia & peccata,ſicut de illis dr̃ Iud.10. ꝙ omnia idola proiecerunt. Vt & hodie dicat quilibet illud pſal.Tu remiſiſti oĩa peccata mea.Quia ſicut dr̃ Zac.8.Omnia hæc ſunt,quæ ego odi,dicit dominus.Sunt igitur quædam omnia,quæ ſunt deſtruẽda.4.

K Reg.23.Omnia phana excelſorum abſtulit Ioſias.¶Quinto dico ꝙ ſunt quędã omnia,quæ ſunt induenda.Et iſta pro certo ſunt virtutes & bona exempla,de quibus ſ.poteſt exponi illud.2.Para.4.Omnia de auro mundiſſimo facta ſunt. Et c. 9.Oĩa vaſa conuiuij Salomonis erant aurea.i.virtutib.adornata.Iſta ſunt igitur oĩa induenda,ſeu recipienda.¶Sexto dico,ꝙ ſunt quædam omnia,quę ſunt cupienda.Et iſta pro certo ſunt bona paradiſi,& etiam ipſe deus,de quib.ſ.dr̃.1.Cor. 17.Erit Deus omnia in omnib. Et ipſe poteſt dicere illud.1. Cor.9.Omnibus omnia factus ſum.& Apoca.22.Ecce noua facio omnia.Vt de iſtis dicamus Deo illud Thob.10.Omnia ſimul in te vno habẽtes non te debuimus dimittere.Iſta ſunt igitur quædam omnia,quæ ſunt cupienda. ¶Septimo dico, ꝙ ſunt quædam omnia,quæ ſunt reſpuenda,& iſta pro certo ſunt omnia temporalia & mundana. Exemplo.ſ. Apoſtolorum,qui dicebant Mat.18.Ecce nos dimiſimus omnia, quid ergo erit nobis?Amen dico vobis,ꝙ vos,qui reliquiſtis oĩa. cum ſederit filius hominis &c.Sequitur. Centuplũ accipietis,& vitam ęternam poſſidebitis.Bene ergo conſulitur ibidem.Oĩa quæcunq; habes,vende & da pauperib.Iſta ſunt ergo quædam omnia,quę ſunt reſpuẽda. ¶Octauo vero dico, ꝙ ſunt quædã oĩa,quæ ſunt ſuſtinenda.Et iſta pro certo ſunt tribulamina huius vitæ,quæ.ſ.nos debemus in patientia ſuſtinere,ſicut de charitate dr̃.1.Cor.13.ꝙ ipſa omnia ſuffert, oĩa credit,omnia ſperat,omnia ſuſtinet. ¶ Nono vero dico,ꝙ ſunt quædam omnia quæ ſunt fugienda ſeu etiam abhorrenda.Et iſta pro certo ſunt tormenta infernalia. omnia.n.quæ ibi ſunt,mors & ignis dicuntur. Vnde Exod. 9. dr̃ de Aegypto,ꝙ mortua ſunt omnia animantia.Et Apoc.21.dr̃,ꝙ omnibus mendacibus pars illorum erit in ſtagno ignis. Sic igitur patet,ꝙ omnia ſumitur multis modis.Vide ſupra de omnis in prima diſtinctione.

A **Omnino.** Cum omnino,idem ſignificet,quod totaliter vel ex toto,idẽ quoq;, quod integre vel perfecte notandum eſt,ꝙ ſiue accipiatur affirmatiue, vel negatiue,ſeu etiam prohibitiuè vel pręceptiuè,ſemper ſignificat quid certum,præfixum,integrum & completum.Nota ergo,quòd omnino ſignificat

Fixam & completam prohibitionem,
Certam & perfectam comminationem,
Totam & infectam imperfectionem,
Tutam & ſuppletam conſolationem.

Dicam igitur,ꝙ quædam ſunt,quæ per oĩno nobis totaliter prohibẽtur.Et ſic certe dico,ꝙ in ſcriptura nobis præcipitur ne omnino malum conſortiũ frequentemus,vt omnino carnis contagium euitemus,vt omnino oris periurium declinemus.Igitur omnino fugias mala conſortia.Et ſic certa prohibetur cuilibet ſacerdoti Leu.21.ꝙ ad omnem mortuum non ingrediatur omnino. Mortuus.n.vilem infectam & infamẽ perſonam ſignat.Item omnino fugias carnis cõtagia Et ſic cuilibet dr̃ Eccl.9.Cum aliena muliere non ſedeas omnino. Item omnino fugias falſa periuria Matth.5.Ego autem dico vobis non iurate omnino.Dicam ergo,ꝙ quædam per oĩno nobis totaliter prohibentur Item dico, ꝙ quædam per oĩno nobis totaliter comminantur. & ſic Deus comminatur,oĩno mortem ſua manda a non ſeruantibus. Deut.8 Prædico tibi,ꝙ omnino diſpereas.Item dico,ꝙ quædam per omnino mala totaliter oſtenduntur,ſeu nobis totaliter condemnantur.Et ſic dr̃.1.Corin.5.Oĩno auditur inter vos fornicatio,& adulterium. Vide ibi. Vnde ẽt de totali bonorum carentia dr̃ Exo.10.ꝙ nihil oĩno virens relictũ eſt in ægypto.& Deut. 8 dr̃ de deſerto.ꝙ ibi nõ erant ficus nec malogranata & nulla omnino aquæ.Et Proue.9.dr̃.ꝙ nihil omnino ſciens ſedet in forib &c.Item dico,ꝙ quædam per omnino nobis totaliter promittuntur.& ſic dicitur Deut.4. Deus inquit non dimittet te,nec omnino delebit & Deut. 5. Omnino indigens & mendicus non erit inter vos

Omnipotens. Cum nomen omnipotentię ad ſolum Deum pertineat, poſſumus notare, quòd Dei omnipotentia apparet principaliter in tribus,videlicet quia poteſt

Præſumptuoſos humiliare,
Delicioſos amaricare,
Defectuoſos fortificare,

¶Poteſt(dico)humiliare præſumptuoſos, ſicut apparuit de Holoferne ſuperbiſſimo,qui tñ ad magnam humilitatem Dei omnipotentia eſt deductus,Vnde Iudith. 16.dr̃ Dñs autem omnipotens necauit eum,& tradidit eum in manu fęminæ. Item põt amaricare delicioſos,quia.ſ.illi,qui in delicijs & mundi proſperitatib.nutriuntur,per Dei omnipotentiam ad inferni amaritudinẽ ſæpiſſime deducuntur.Rut. 1.Vocate me mara.i.amaram,quia amaritudine repleuit me omnipotens.Item poteſt fortificare defectuoſos.Ad Dei.n. omnipotentiam pertinet defectuoſos & debiles in virtutib. roborare.Vnde Eccl.42.Confirmauit dominus omnipotẽs, ſtabilis in gloria.Aduerte tñ,ꝙ quamuis Dei omnipotentia ſit ſumma,intãtum, quòd animam & corpus poteſt perdere in gehẽnam,ab impijs tñ non formidatur nec timetur,nec timore ipſius à peccatis quieſcitur aut ceſſatur. Vnde ipſi videntur dicere illud Iob.21.Quis eſt omnipotens, vt ſeruiamus ei?aut quid nobis prodeſt ſi adorauerimus illum?& Iob 22.Quaſi nihil poſſet facere omnipotens,ęſtimabant illum. Iſta autem proprie poſſunt dici de ſuperbis & prękumptuoſis,quibus videtur quod nihil poſſit eis nocere, ita quod de quolibet tali dicatur.Iob.15. Tetendit aduerſus Deum manum ſuam,& contra omnipotẽtem roboratus eſt.¶Et ſi vis adhuc dic,quòd Deus eſt omnipotens.ſ.

Bonos ampliando,
Malis obuiando,
Iras leniendo,
Cuncta gubernando,
Pœnas mitigando,
Iuſtos conſeruando,
Præces audiendo,
Malos affligendo,
Alta cognoſcendo,
Sanctis inſpirando,
Cunctis imperando,
Iuſte iudicando,
Preſſos liberando,
Beatos pręmiando,

Dicam igitur, quòd omnipotentia dei apparet in bonorũ ampliatione.Geneſ 35. Ego dñs omnipotẽs creſcere,& multiplicare te faciam. Item in malorum repercuſſione.pſ.Dñs quaſi vir pugnator,omnipotens nomẽ eius. Item in irarum mitigatione.Ge.43.Dñs autem omnipotens faciat vobis eum placabilem ſ.Ioſeph fratrib.Itẽ in cunctorum gubernatione.Heſter.13.Rex inquit omnipotens,in ditione tua cuncta ſunt poſita,& non eſt,qui poſſit reſiſtere voluntati tuæ.Item in pęnarum cõſolatione.Heſt.16.Hanc autem diem męroris & luctus omnipotens Deus vertit in gaudium.Item in iuſtorum conſeruatione,ſeu protectione.Iob 22.Erit omnipotens contra hoſtes tuos.ſ.te defendendo.& Iob.8.Nunquid omnipotens ſubuertit quod iuſtũ eſt? quaſi diceret.Non.Item in votorum exauditione Iob.8.Si oĩpotẽtem fueris deprecatus &c.Item in malorũ afflictione. Vnde de impio & peccatore põt dici illud Ruth.1.ꝙ eum dñs humiliauit.& afflixit omnipotens.Item in cunctorũ præcognitione.Iob 21.Ab omnipotente non ſunt abſcondita tpa. Itẽ in ſanctorum inſpiratione Iob 32. Inſpiratio omnipotentis dat intelligẽtiam.Et.39.Spiraculum omnipotentis viuificauit me.Item omni iuriſdictione.Eccle.1.Vnus eſt altiſſimus creator oĩm,omnipotens,rex, potens, & metuendus nimis. Itẽ in ſolenni iudicatione,quæ ſ.fiet in iudicio generali. Iob 33.Nec omnipotens ſubuertet iudicium.Et 35 Omnipotẽs inquit ſingulorum cauſas intuebitur. Item in oppreſſorum liberatione 2.Mac.2.Omnipotens & æternus, qui liberas Iſrael.Itẽ beatorum pmiatione. Vnde cuilibet beato tunc poterit dici illud Iob.22.Super oĩpotentem delicijs afflues

Onager. Cum Onager ſit aĩal aſino ſimile in figura, quòd natura ita creauit liberum,quòd nullo artificio ad portanda onera edomari poteſt,& ideo cõmuniter A

niter viuit & vagatur ſolitarium in deſerto quamuis in do-
mibus quorũdam prælatorum aliquos viderim domeſticos,
nulli tñ operi vel oneri aſſuetos, poſſumus dicere. ꝙ in bono
ſignat & in malo. ¶ Primo dico in bono. Et ſic pro certo di-
co, ꝙ per onagrũ intelligitur vir perfectus, qui aſino per hu
militatem & patientiam comparatur, ibertate ſpirituali do
tatus, & nulli ſeruituti alicuius vitij ſubiugatus ſed deſerto
penitentiæ aſſuetus. Sic igitur nota, ꝙ onager. i. vir perfectus

Patientis firmatur viribus,
Penitentiæ arctatur ruribus,
Innocentiæ fundatur iuribus,
Excellentiæ leuatur turribus,
Violentiæ grauatur legibus.

¶ Igitur dico, ꝙ vir perfectus dr̃ onager, propter patientiam,
in qua confirmaẽ. Et inde eſt, quòd onager dr̃ ſimilis Aſino,
quod eſt aĩal patientiſſimum. onager etiam tantæ patientiæ
dr̃, quòd licet ſitiat ſupra modum, dato, quòd aquam turbi-
dam inueniat, nunquam bibit, imo expectat quouſq; ſit cla-
ra. In quo. ſ. virtus patientiæ & abſtinentiæ deſignatur, qua. ſ.
debitum tẽpus & opportunitas expectatur. pſal. Expectabũt
onagri in ſiti ſua. Item dr̃ onager pp penitentiam, in qua cõ-
moratur. onager. n. habitat in deſertis, quæ ſunt loca aſpera,
ſterilia atq; ſicca, & aſperitatis penitentiæ ſignatiua. Iob. 24.
Alij quaſi onagri in deſerto egredientur. Et Hierc. 2. Onager
aſſuetus in ſolitudine. Item dr̃ onager pp innocentiam, qua
libertas datur, quia. ſ. ſicut iſtud eſt aĩal liberũ, ſic iuſtus liber
dr̃, quia ſeruitute alicuius vitij non grauatur. Vnde Iob. 39.
Quis dimiſit onagrum liberum? Item dr̃ onager propter ex-
cellentiam, qua ſurſum leuatur. Quia. ſ. ſicut onager libenter
habitat in rupibus deſertorum, ſic vere iuſti ſurſum ad alti-
tudinem contemplationis aſcendunt. vbi mentaliter requie
ſcunt. Hie. 14. Onagri ſteterunt in rupibus, attraxerunt ventũ
quaſi dracones. Item dr̃ onager pp violentiam qua in mun-
do grauatur. Quia ſicut dracones ſepe deuorant onagros in
deſerto, ſic tyranni grauant, & moleſtãt iuſtos & bonos ho
mines in hoc mundo. Eccl. 13. Venatio leonis onager in ere-
mo, ſic & paſcua diuitum ſunt pauperes. Breuiter ergo de ta
li onagro. i. de viro perfecto põt dici illud Hier. 2. Curſor le-
uis explicans vias ſuas. Onager aſſuetus in ſolitudine. Quere
in tabula, vbi eam expoſui. Et bene dicit in ſolitudine, quia. ſ.
ſancti viri loca publica & frequentia. ſ. mundum & mũdana
fugiunt, & in ſolitudine religionis vel penitentiæ habitant at
B que ſiſtunt. Oſe. 8. Onager ſolitarius Effraim. Sic igitur patet,
quomodo per onagrum intelligitur vir perfectus. ¶ Secũdo
in malo ſignificato dico, quòd per onagrum poteſt intelligi
vir imperfectus. ſ. peccator, & hoc certe quia eſt

Sitibundus per cupiditatem,
Vagabundus per fatuitatem,
Furibundus per pompoſitatem,
Quæribundus per rixoſitatem.

De ſiti cupidi-
tatis allega il-
lud prædictũ.
Expectabunt
onagri in ſiti ſua De vagabilitate fatuitatis allega illud Iob.
11. Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & quaſi pullum Onagri
ſe liberum natum putat. De furioſitate pompoſitatis ſeu vio
lentiæ & auſteritatis allega illud prędictum. Onari ſteterunt
in tubibus, arrexerunt ventum quaſi dracones. Dracones di
co, ſuperbè omnia attrahentes, & ignem crudelitatis ſpirã-
tes. De quæruloſitate impatientiæ & rixoſitatis allega illud
Iob. 6. Nunquit rugiet onager cum non habuerit herbam?
quaſi diceret, ſic rugiet dico. ſ. iram & impatientiã oſtenden
do. Et hæc de onagro ſufficiant in bono & in malo.

A **Onus.** Nota, ꝙ in ſcriptura inuenitur multiplex onus,
tam in bono, quàm in malo. Inuenitur. n.

Onus {
Suſtinendum,
Apparendum,
Deponendum,
metuendum.
}

Onus ſuſtinendum ſignat
mundi tribulationem, de
quo dr̃ Exo. 1. ꝙ Pharao p
poſuit filijs Iſrael magi-
ſtros operum, vt affligerent eos oneribus. Iſtud. n. onus licet
non ſit procurandum, eſt tñ in patientia ſi superuenerit ſuſti
nendum. Sicut. n. tauri grauibus oneribus ſolent ſubiugari
quouſq; poſſit eorum ferocitas edomari, ſimiæ etiam trun-
co oneroſo alligantur, vt à ſuis motib. leuibus compeſcant,
ſic Deus onus tribulationum qñq; nobis ſolet imponere, vt
nos poſſit à malis noſtris deſiderijs compeſcere, & diſcipli-
nis ſpiritualibus edomare. Nu. 4. Sciant ſinguli cui debeant
oneri mancipari. Tales. n. ſic tribulati & onerati ſolent à dño
conſolari, & refectione cœleſtis gloriæ ſatiari. Bubulcus. n.
quamuis boues & aſinos de die fortiter oneret, eoſq; com-
pellat onera grauia portare, ſolet tñ in ſero de ipſis optime
curare, & eos cibis, & ſtraminibus ſatiare. Sic vere Deus in
ſero mortis illos in paradiſo ſatiat, quos in die præſentis vi-
tæ oneribus tribulationum grauat, ſicut ipſe promittit dicẽs
Matt. 1. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis,
& ego reficiam vos. Figura ad hęc Hie. 17. Vbi dñs prohibet,
ne in die ſabbati onus per portas Hieruſalem inferatur. Sab
batum. n. requiem paradiſi ſignat, vbi onera tribulationum
nullus portat. vnde ibidem non inferatis onus per portas ci
uitatis huius diei ſabbati. Hoc eſt igitur onus ſuſtinendum,
quod deſignat mundi tribulationem. ¶ Onus appetendum ſi B
gnat Chriſti ſubiugationem. ſ. onus legis diuinæ & manda-
torum, ſeu onus regularis diſciplinæ, & regularium ſtatuto-
rum. Sicut. n. piſcis, qui dr̃ rex locuſtarum, poteſt diu viuere
extra aquam, dum tñ aliquod graue onus, ſeu aliquod graue
ſaxũ ſupra dorſum ipſius imponatur, & hoc prout dicũt ho
mines maritimi, propterea quia tunc ſe ſemper eſſe credit in
mari in rupe & in cauerna ſua qñ ſuper ſe ſentit lapidem, &
ſic ex imaginatione decipitur, & viuere diutius cũ tali one-
re comprobatur, ſic vere dico ſpiritualiter, quod onus ſpiri-
tuale prædictum nobis ſolet communicare vitam gratiæ, &
mortem peccatorum à nobis penitus elongare. Iſti figuran-
tur. 3. Re. 5. in illis ſeptuaginta milibus equorum, qui onera
portabant pro templi dñi ædificatione. Quia vere ad ædifi-
cationem templi Eccleſiæ militantis valde neceſſarij ſunt il-
li, qui Chriſti onerib. ſtatutis mãdatis & iuſſionib. ſeipſos de
dicant, & ſubmittunt. Iſtud eſt illud onus, de quo Chriſtus di
xit Mat. 11. Iugum. n. meum ſuaue eſt, & onus meum leue. &
ad Gala. 6. Alter alterius onera portare. Quamuis pro certo
multi ſint hodie iudices & prælati, qui onera grauia & im-
portabilia imponunt humeris ſubditorum, digito autẽ ſuo
nolunt ea mouere. Et iſti ſunt ſtulti, quia ſæpe fit, ꝙ ſine cauſa
faciunt ſubditos deſperare. Exemplo cameli, qui ſi plus debi
to oneratur, ſolet onus in totum reijcere, ſi vero iuxta vires
ſuas onus ſibi impoſitum fuerit, ſolet ipſum in patientia ſuſti
nere Ad quod facit figura Exo. 1. in filijs Iſrael, qui modera-
te afflicti onerib. & operibus ægyptiorum, in patientia ope-
rabantur. Tandẽ vltra debitum grauati, clamare & murmu-
rare compellebantur. Fu. 11. Oneratis hoẽs onerib. quæ por-
tari non poſſunt. Non ſic chariſſimi, ſed imponatur ſubditis
iugum ſuaue, & onus leue, vt in charitate viuentes poſſit al-
ter alterius onera ſupportare. Exemplo. ſ. Apoſtoli, qui dice
bat. 2. Cor. 11. Nulli oneroſus fui. ſ. vltra debitũ. Vnde ibidẽ.
Sine onere me vobis ſeruari. Quod eſt cõtra importunos &
oneroſos, qui. ſ. ſunt alijs omnib. oneroſi, iuxta illud. 2. Reg.
15. Si veneris mecum, eris mihi oneri. Eſt igitur onus appetẽ
dum, quod ſignat Chriſti ſubiugationẽ ſeu ẽt diſciplinam &
correctionem. Onus deponendum ſignat pc̃ti aggrauatio-
nem ſiue aggregationem. Sicut. n. ceruus omni anno eijcit
cornua, quod bene prouiſum eſt à natura pro eo, ꝙ cornua
ipſius nimis creſcunt, & ſic ſibi nimiũ fierent oneroſa, ſic ve
re nos debemus pc̃tã noſtra eijcere, & deponere, pro eo, ꝙ
ſunt quędam cornua ſuperbiæ contra Deum, quę in nobis fa
ciliter creſcunt, & ideo niſi deponerentur, poſſent nos vſq;
ad inferos aggrauare. Quia ſicut dr̃ in pſal. Iniquitates meæ
ſupergreſſę ſunt caput meũ, & ſicut onus graue grauatę ſunt C
ſuper me. ¶ Onus verò metuendum ſignat inferni mortẽ, &
damnationẽ, & onus pęnæ æternæ, quod ita eſt graue, quod
nec excuti, nec ſuſtineri põt, & tñ ſuſtineri neceſſe eſt, quia ſi
cut dr̃ Gal. 6. Vnuſquiſq; onus ſuum portabit. Iſtud onus fi-
guratur in illis onerib. de quibus fit mentio in ſcriptura vbi
dr̃. Onus Babylonis. Eſa. 13. Onus Damaſci. Eſa. 17. Onus ęgy
pti. Eſa. 10. Onus deſerti maris. Eſa. 21. Onus tyri. Eſa. 23. &c.
Per iſta. n. onera, per quæ ſignificatæ fuerunt pęnæ tempora-
les iſtarum regionũ & ciuitatum, poſſunt intelligi onera pœ
narum inferni, per quas affliguntur & puniuntur regiones. i.
legiones hoĩm iniquorum. Onus. n. Babylonis, quæ interpre
tatur confuſio, ſignat pęnam & damnatiouem ſuperborum,
qui præ cæteris confundi merentur. Onus damaſci, q̃ inter-
pretatur ſanguineus ſaccus, ſignat pęnã & damnationẽ car-
nalium & luxurioſorum. Onus ægypti, quę interpretatur ob
ſcuritas, ſignat pęnam & damnationem hominũ inuidorũ.
Onus deſerti, quæ eſt terra arida & ſicca, ſignat pœnam &

damna-

damnationem hominum detractorum & exploratorũ, qui s. omnia aliorum facta volunt videre. Onus vero tyri, qui interpretatur angustia, signat pœnam & damnationem hoium iracundorum. Omnes.n. isti onus pęnæ æternæ sustinebunt, & patienter ipsum portare perpetuo compellentur Hie.23. Onus domini vos estis. Ideo de quolibet beato dicitur in ps. ꝙ dominus diuertit ab oneribus dorsum eius &c. Vide supra de grauitate, de iugo & infra de pondere.

A **Onias** Nota, ꝙ Onias fuit summus sacerdos populi iudeorum, qui in scriptura plurimum commẽdatur, tñ fuit per ambitionem à sacerdotio depositus, & tandẽ nequiter interfectus, sicut.2.Mac.3.&.4. per ordinem reperitur. Interpretatur autem onias mœrens domino, vel dolor domini, seu iniquus domino, vel inutilis dominus, seu murmurans domino, vel inusitatio domini. Ista non prosequor, quia paucæ sunt auctoritates. Et ideo nõ videtur vtilitas magna in prosequutione.

A **Operari. opus. opera.** Cum opus inquantum habet rationẽ meriti vel demeriti, nihil aliud sit q̃ actus rationalibilis creaturæ à deliberata voluntate procedens, possumus dicere, ꝙ in scriptura pñt diuersa genera operum inueniri.s. quædam admiranda imitanda, frequentanda, detestanda. Prima sunt opera diuinæ ptatis, scda sunt opera diuinæ bonitatis, tertia sunt opera humanæ sanctitatis, quarta vero sunt opera humanæ prauitatis. ¶ Dico ergo, ꝙ sunt opera diuinæ potestatis, q̃ debent admirari. ps. Mirabilia sunt opera tua dñe, & aia mea cognoscet nimis. Si.n. mirabilia sunt opera arenarum, apum, formicarum, & multorum aliorũ animalium, pro eo ꝙ humana sapientia & potentia ad productionem taliũ non attingit, multo magis opera Dei, quæ continue facit in rerũ productione & gubernatione, sunt admiranda, ad quorum non solum productionem, sed nec etiam perfectionem cogitare vix, aut nunquam nostra creata potentia se extendit. Et de hoc admiratiuẽ loquitur Dauid in ps. dicens. Quam magnificata sunt opera tua dñe, oĩa in sapientia fecisti. impleta est terra possessione tua. Item sunt opera diuinæ bonitatis, q̃ debent imitari. Et ista sunt, quæ cõcernunt suam misericordiam, quæ.s. ipse quotidie facit, qñ aperit manum suam, & implet omne aial benedictione. Et potissime ista sunt illa opera, quæ ipse in mundo exercuit factus homo, de quibus ipse dicit. Io.4. Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me. Ipse.n. exercuit opera charitatis & amicitiæ, parcitatis & abstinentiæ, humilitatis & obedientiæ, seueritatis & iustitiæ. Eccles.39. Opera omnia Dei bona, & non est dicere, hoc illo melius. Itẽ sunt opera humanæ sanctitatis, quę debent frequẽtari. Et ista sunt bona & sancta opera & honesta, de quib. infra dicemus, & de istis dr̃ Eccl.14. Ante mortem operare iustitiam. Item sunt opera humana prauitatis, q̃ debẽt euitari. Et ista sunt mala opera & vitiosa, de quibus et aliquid est dicẽdum. Ro.13. Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Dicamus igitur aliquid de operib. virtuosis, & aliquid de operib. vitiosis. ¶ Opus virtuosum est illud, in quo vltimata perfectio solet consistere vel inesse. Sicut.n. vltima & summa perfectio arboris est productio fructuum, quia.s. oĩa

B illa, quæ præcedunt fructũ, flos videlicet & folium, ad fructũ sicut ad quid perfectum, & ad quid vltimũ ordinantur, sic vltima aiæ perfectio pro tpe huius vitæ consistit in productione bonorum operum, & virtutum, quia.s. oĩa alia præcedentia.s. flores bonarum affectionum, & folia bonarum locutionum, vltimate ordinãtur ad illã. Sicut ergo oẽs mundæ creaturæ habẽt certas operationes sibi iniunctas & indictas à natura, quas non cessant vel cõtinue exercere, vel statutis tpib. adimplere, sic vere oẽs hoẽs ad productionem bonorũ operum sunt naturaliter ordinati, & ideo in ipsis debent esse iugiter, & continue occupati. Et hoc est, ad quod inducitur hõ Eccl.9. vbi dr̃. Quodcunque potest manus tua facere, instanter operare. Vbi aduerte, ꝙ ab bona opera facienda requiriĩ in bene operante.s. amplitudo generalis intentionis[Quodcunq; inquit &c. Aptitudo personalis cõditionis[Manus inquit tua] q.d. nõ aliena. Promptitudo cordialis affectionis[Instanter inquit operare] Ista.n. tria in bene operante requiruntur.s. ipsorum operum cumulatio, propriæ personæ occupatio, parati animi seu affectus cęlestis executio. ¶ Dico, ꝙ requiritur in bene operante, ꝙ habet generalem intentionẽ. Qdcunque potest &c. Sicut.n. terra non est contenta proferre, vnum bonum fructum, quinimo oĩa bonorũ genera fructuũ solet generare. Arbores etiam quædam ita sunt opulentæ, ꝙ non solum semel, imo etiam bis, & ter, vel quater in anno ꝓferunt fructus suos, sicut patet de citronib. & limonib[quæ continuẽ & pluries fructus habent, hyeme.s.& æstate, ita ꝙ dum vnus fructus colligitur, semper alius aut floret aut viret aut inchoatur, Aliqua etiã sunt volatilia, quæ nõ semel in anno solum, imo pullificant omni mense, sicut de columbis dr̃ in ægypto, Aliqua etiam sunt animalia, quæ tantæ sunt fęcũditatis, ꝙ dum fętum vnum solent parere, semper solent prægnantia de alio remanere, sicut in multis insulis est de cuniculis comprobatũ, sic pro certo spiritualiter loquendo, nos debemus in productione spiritualium fructuum, fœtuum & pullorum.i. in factione bonorum operum mirabiliter fertiles esse & fęcundi, quia.s. non vnum bonum opus, sed plura, non semel, sed pluries debemus producere, & vno exemplo semper debemus aliud inchoare, ita ꝙ nunquã debemus vacui esse, & sine illis fructib. nec in æstate prosperitatis, nec in hyeme aduersitatis, sed in ipsis continue debemus abundare. Quodcunque inquit, quasi dicat, non est vnum solum faciendum, sed generaliter quodcunque potest fieri, est simpliciter exequendum, iuxta illud Ioann.2. Quodcunque dixerit vobis, facite. Ad quod monet Apostolus.2.ad Corin.9. In omnibus omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum. Quodcunque ergo & possumus aduertere, quod multa sunt bona opera, quæ à nobis generaliter sunt habenda scilicet

opera {
Iniustitiæ & æquitatis,
Clementiæ & pietatis,
Scientiæ & veritatis,
Amicitiæ & charitatis,
Patientiæ & firmitatis,
Apparentiæ & totius honestatis.

De operib. iustitiæ dr̃. Esaia. 32. Et erit op' iustitiæ pax & cultus iustitiæ silentium. De operib. clemẽtiæ dr̃ Mat.26. Vbi de Magdalena vnguẽta fundẽte dixit Christus. Quid molesti estis huic mulieri? opus.n. bonum perata est in me. De operib. scientiæ Dei dr̃ Eze.1. Aspectus rotarum & opus earum quasi visio maris. & Eccl. 27. Veritas ad illos, qui operantur illam reuertetur. De operib. charitatis & amicitiæ dr̃ Gala.6. Dum tempus habemus operemur bonum ad oẽs. De operib. firmitatis & patientiæ dr̃ Iac.1. Tribulatio patientiã operatur. De operib. vero honestatis, & apparentiæ dr̃ Ro.13. Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Et breuiter quanto plura genera bonorum operum producimus tanto opulentiores arbores dici poterimus. Quodcunq; inquit. Mat.6. Oĩa, q̃cunq; vultis vt faciant vobis hoĩes, sic & vos facite illis. Patet ergo, ꝙ bene operans debet ad oĩa generaliter dilatari.

C ¶ Deinde dico, ꝙ ipse debet in persona corporaliter occupari.[Manus inquit tua] quia.s. homo per manum suã non alienã debet facere bona opera. Quod est contra illos, qui per vicarios faciunt beneficia sua deseruiri, & qui per substitutos faciunt orationes, peregrinationes, & pęnitẽtias adimpleri, quia.s. isti nõ per manum suam, sed per manum alienã faciũt facta sua, similes istis de lombardia, qui in faciendis guerris summe delectantur, ipsas tñ manualiter non faciunt, sed per substitutos stipendiarios ipsas agunt. Nõ sic, sed apponamus ibi manum nostrã. Exemplo illius fortis mulieris, de qua dr̃ Prou.31. quod operata est cõsilio manuũ suarum, & facta est quasi nauis institutoris. Debet igiĩ operans in persona corporaliter occupari. ¶ Deniq; dico, ꝙ ipse operans debet ad implendum celeriter excitari seu agitari[Instãter inquit operare] Sicut.n. res quanto sunt nobiliores, tanto solent actus suos & operationes suas citius & velocius facere, & in actus suos celerius prorũpere, & exire, sicut patet de sole q̃ opus & actum illuminationis diffundere, & in oculo, qui actum videndi solet celeriter exercere, sic proculdubio inter hoĩes ille perfectior & nobilior apud Deum dr̃, qui promptius & celerius operatur, & qui cum minori stilatione ad actũ bonorum operũ applicatur[Instanter inquit operare].i. cito, velociter, feruenter & faciliter, sicut dr̃ Prou.22. Vidisti hominẽ velocem in opere suo, coram regibus stabit. Instanter ergo operare. Et ab hoc inducimur Ecclesi.31. dr̃. In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi. & Ecclesiast.33. In omnibus operibus tuis præcellens esto.

Istud

Istud non faciunt homines pigri, & imbecilles, qui si aliqñ aliquod bonum opus faciũt, ita tarde, & ita difficulter illud faciunt, ꝙ quasi penitus illud vendunt. Patet de auaris cũ difficultate elemosynã erogantib. Patet de malis religiosis cum difficultate prælato obedientib. Patet de obstinatis cũ difficultate & tarditate pęnitentiam facientib. Isti.n. non operantur instanter, sed negligenter, non ex voluntate, sed ex necessitate. De quibus dr̃ ad Tit.1. ꝙ ipsi sunt abominati & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi. Et aduerte, ꝙ bonũ opus est celeriter faciendum propter tria, videlicet propter

Temporis breuitatem,	Dico propter tempo-
Operis bonitatem,	ris breuitatem. Ille.n.
Muneris quantitatem.	qui habet aliquod op9

facere, & habet parum de tp̃e, solet celerius & instantius laborare, sic quia valde breue tempus ad bona opera faciẽda habemus, s.nunc necesse. ꝙ circa hoc celeriter insistam9. Gala.6. Dum tempus habemus, operemur bonum ad oẽs, maxime aũt ad domesticos fidei. Item dico pp̃ operis bonitatẽ, quanto.n. opus est melius & gratiosius, tanto debet impleri instantius & libentius. 2. ad Ti.3. Perfectus sit homo Dei, & ad oẽ opus bonum instructus. Item dico pp̃ muneris largitatem, quia.s. sicut pp̃ bonum & magnum præmium & salarium solet hõ libentius & promptius operari, sic quia summum & æternum præmium gloriæ paradisi pp̃ bona opera promittitur, iustum est, ꝙ instanti diligentia compleantur. Ideo dr̃. 2. Para.15. Confortamini & nõ dissoluantur manus vr̃æ. est.n. merces operi vestro. Sic ergo patet, ꝙ bene operans debet in bene operando Celeriter se præparare. Personaliter se occupare. Generaliter se dilatare. Bene ergo dictũ fuit. Quodcunque põt facere, manus tua, instanter operare. Multa alia possent de operib. dici & multa exempla applicari, sed quia in diuersis locis huius operis de bonis vel malis operib. satis plene tractatur, hinc est, ꝙ sub breuitate trãscurro.

D ¶Sed adhuc aliquid dicendũ est de operib. vitiosis. Notemus ergo, ꝙ sicut inter infimas creaturas aliquę sunt deditę ad faciendum aliqua opera respectu aliorum vilia turpia & nociua, sicut patet de leonib. & lupis, qui semper parati sunt ad opera crudelitatis, & sic de alijs, ita proculdubio inter hoĩes multi sunt qui semper parati sunt ad opera totius iniquitatis & prauitatis. Et ideo possumus notare, ꝙ inter cætera opera, quæ dñr mala, ista obtinent principatum, videlicet

opus	Crudelitatis & seuitiæ,	De operib. cru-
	Carnalitatis & luxurię,	delitatis & iniu-
	Tepiditatis & accidiæ,	stitiæ dr̃ in psa. In
	Pompositatis & superbiæ,	corde iniquitatẽ
	Cupiditatis & auaritiæ,	operamini in ter
	Fragilitatis & inconstantiæ,	ra, iniustitias ma
	Obscuritatis & insipientiæ.	nus vestræ cõcin-

nant. De operib. carnalitatis & immunditiæ dr̃ Ezech.16. In quo mundabo cor tuum, cum facias oĩa opera hæc mulieris meretricis & procacis? De operib. tepiditatis & negligentię dr̃ Prou.10. Egestatem operata est manus remissa. Contra illud Eccl.4. Noli esse inutilis & remissus in operib. tuis. De operib. pompositatis & excellẽtiæ dr̃ Hie.51. Vana sunt opera, & risu digna. De operib. cupiditatis & auaritiæ dr̃ Es.59. Opera eorum inutilia, & labores eorum sine fructu. De operib. fragilitatis & inconstantiæ dr̃ Prou.11. Impius facit opus instabile. De operib. vero obscuritatis & ignorantiæ dr̃ Ioã.3. Dilexerunt hoĩes magis tenebras, q̃ lucem. erant.n. eorum mala opera &c.

E ¶Si vero vlterius volueris de opere, seu operib. dilatare, notabis, ꝙ sicut in scriptura sacra reperitur, tria sunt genera operum, videlicet opera summa & gloriosa, opera bona & virtuosa, opera praua & vitiosa. Prima sunt opera supernæ deitatis, secunda sunt opera humanæ bonitatis, tertia sunt opera vesanæ voluntatis. ¶Primo ergo principaliter dicam, ꝙ inueniuntur opera deitatis supernæ. res.n. quanto sunt magis virtuosæ, tanto sunt magis actiuæ & operosæ. Et inde est, ꝙ cœlestia corpora, quæ maximę sunt virtutis, continuo agunt, operantur, & influunt, & à motu & opere nunquam sistunt. Multo ergo fortius Deus cum sit virtutis infinitæ, magna & mirabilia operatur, & à motu mirabiliũ operum nequaquam desinit aut tardatur. Vnde ipsemet dicit in Euangelio Ioan.5. Pater meus vsque modo operatur, & ego operor. &. 1. Cor.12. dr̃, ꝙ idem est Deus, qui operatur oĩa in oib. Circa quod est aduertendũ, ꝙ Deus quadrupliciter operatur, videlicet opera potentiæ, quæ debent meditari. Prudentiæ seu sapientiæ, quæ debent admirari. Clementiæ, quæ debent imitari. Iustitiæ, quæ debent formidari. Dicam ergo, ꝙ inueniuntur opera diuinæ potentiæ, quæ sunt speculanda seu honoranda. Et ista sunt opera creationis, quæ nihilo producuntur in esse. Et re vera, qui bene attendit ad potentiam diuinæ creationis, & quõ opera sua sunt maxima, pulcherrima, & durabilissima, sicut apparet in cęli magnitudine, in stellarum pulchritudine, in spirituum sciẽtifica lympitudine, & in omni fixa & permanenti longitudine & durabili fortitudine, satis inuenit materiam meditandi. Sicut.n. in ps. dr̃. Opera manuum ipsius sunt cœli. Et ideo Dauid in ps. dicebat ipsi Deo. Meditabor in omnib. operib. tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor. & alibi. Qm̃ videbo cęlos tuos opera digitorum tuorum lunã, & stellas, quæ tu fundasti. Quinimo etiam ad ista potentissima opera videnda & meditanda dr̃ in psal. Venite, & videte opera domini &c. Stupenda etiam & veneranda. psal. Quam terribilia sunt opera tua domine, nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Dicenda insuper & recitanda. psal. Annuncient opera eius in exultatione. & alibi. Opera manuum eius annunciat firmamentum. Bene ergo dicebat ipse Dauid in psa. Memor fui operum domini, quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. q. d. Opera Dei sunt meditãda, & tenaci memoriæ commendanda. Narratur.n. ꝙ in insula Indiæ, quæ dr̃ Ceylon, rex habet quendã præciosissimum & maximum carbunculum, quem rex insulę præfatæ pro regni honore, & coronæ portat continuè loco sceptri. Et merito, quia in toto orbe non est ei similis in quãtitate, splendore, & valore. Nam rõne dicti carbunculi totus ipse rex (vt aiunt) rutilat sicut ignis. Narrat autem Marcus Paulus in libro suo de mirabilib. orientis, ꝙ lapis iste taliter fuit inuentus. Quidam.n. forefecerat erga regem, & timens mortem fugit ad montes, dum igitur solus lateret inter horrendas rupes, vidit, ꝙ omni die ferę, quæ erant in illis rupib. se inuicem congregabant, & quandam cauernam seu foueã subintrabant, & tandum ad loca propria remeabant. Iste igitur admirans cauernam ingressus vsq; ad profundum foueæ penetrauit, & ibi claritatem maximam reperiens, lapidem illum in quodam angulo vidit, & ꝙ ferę ad videndum lapidẽ & se in aspectu ipsius delectandum oĩ die veniebant, dilucide recognouit, lapidem igitur ad regem detulit, & pacem cum eo impetrauit. O charissimi, quid dicam de isto exẽplo? Si.n. ista aĩalia bruta in cõsideratione vnius lapidis se taliter delectabant, ꝙ omni die ad speculationem ipsius veniebãt, quid debent facere filij rationis, qui vident à deo tot mirabilia opera per ipsius infinitam potentiam esse facta? In quib. certe tanta relucet claritas maiestatis, ꝙ impossibile est rõnem inueniri, iuxta illud Ecc.8. Intellexit, ꝙ omnium operũ Dei nullam possit homo inuenire rationẽ. Proculdubio possum dicere, ꝙ talia Dei opera ipsi debent considerare, & ipsa inuestigatione subtili, non tñ plus q̃ deceat, indagare. vnde in psal. dr̃. Venite, & videte opera dñi, domine Deus magnificatus es vehementer. Quæ tñ sunt hodie cõtra multos, qui.s. opera Dei nolunt meditari, vel attẽdere, sed solum circa opera hominũ solent continuo se tenere, sicut clerici sciẽtiarum ciuilium, qui diuina opera non attẽdunt, imo potius illos, qui circa diuina cogitant vilipendunt, & circa facta sæculi vacant totaliter & intendunt. De istis dr̃ Sap.13. Neque operibus attendentes cognouerunt, quis esset artifex. in psa. dr̃. Quam terribilia sunt opera tua dñe, nimis profunde factæ sunt cogitationes tuæ. Vir insipiens nõ cognoscet, & stultus non intelliget hæc, & alibi. Quoniam non intellexerunt opera domini, & in opera manuum eius destrues illos. Et alibi. Obliti sunt operum eius & mirabilium eius, quæ ostendit illis. Non sic, sed reminiscantur, & non obliuiscant operum dñi, & mandata eius exquirãt, quia sicut dictum est, ista sunt opera diuinæ potentiæ, quæ sunt speculanda seu honoranda. ¶ Inueniuntur etiam opera diuinæ prudentiæ seu sapientiæ, quæ sunt admiranda. Et ista pro certo sunt opera diuinę gubernationis, quia.s. ipse deus regit & dirigit vniuersa, quæ re vera valde suntadmiranda, iuxta illud psa. Mirabilia opera tua & aĩa mea cognoscet nimis. O Deus, qui bene cõsideraret in regimine mũdi qualis & quãta est occulta dei prouidentia, & qualiter cõcordãt fatorũ necessitas & casuũ cõtingentia, pro certo bene perpenderet diuinam sapientiã

esse summam. Qui etiam consideraret in celestib.& arduis quanta sit motuum concors diuersitas, quanta sit orbium velox agilitas, quanta sit in stellis virtus & claritas, quanta sit in cunctis manens æternitas, certe bene deberet mirari. Etiam in istis minimis aīalib. qui bene consideraret quāta sit in formicis diligentia, quanta sit in apibus opulentia, quāta in araneis vigilantia, quanta etiam (teste Plinio) in aliquib. auibus secreta (si fas est dicere) intelligentia, certe bene deberet admiratione perfundi, & ad commendationem diuinorū operum mentaliter eleuari, dicens.s.illud Apo.5. Magna & terribilia sunt opera tua dñe. In his.n.oīb. relucet sapientia creatoris, qui certe ad sui cōsiderationem trahit mentem & animum viatoris, dicentis.s.illud prædictum. Quā magnificata sunt opera tua dñe, omnia in sapiētia fecisti. Sap.9. Tecum sapientia tua, quæ nouit opera tua. Patet ergo, ꝙ inueniuntur opera diuinæ prudentiæ, quæ sunt admiranda. Etiam inueniuntur opera diuinæ clementiæ, quæ sunt imitanda. Et ista proculdubio sunt opera bonitatis diuinæ. De quib. dr̄ illud prædictum.s.ꝙ opera domini vniuersa bona valde. Et aduerte, ꝙ opera bonitatis & clementiæ Dei sunt

opus {
- Humanæ reparationis,
- Fraternæ consolationis,
- Internę reuelationis,
- Externæ castigationis,
- Aeternę retributionis,

Dico ergo, ꝙ ipse fecit opus humanæ reparatiōis seu ēt diuinæ incarnationis, ꝙ re vera fuit summum & arduum & pium. De isto dr̄ Abac.1. Opus factum est in dieb. vestris, quod nemo credet qn̄ narrabitur ei. Istud tn̄ diuinitus fuit fabricatum, in scriptura valde commendatum, à prophetis multum affatum, in publico cunctis demonstratum. Dico ergo, ꝙ istud opus fuit diuinitus fabricatum. Sola.n.diuina potentia & non humana, tm̄ opus potuit facere. vnde sibi pōt dici illud Esa.45. Opus tuum absq; manib. est. Manib. dico.i.operationib. humanis. Figura Dan.2. de lapide paruo qui abscissus fuit de mōte sine manib. &c. Vnde etiam de eo dr̄ in ps. ꝙ istud est opus, ꝙ Deus operatꝰ est in dieb. eorum & in temporib. antiquis. Hoc opus igitur fuit diuinitus fabricatum. Item fuit in scripturis valde commendatum. vnde de isto opere dr̄ Eccl.24. ꝙ gloria dñi plenum est opus. Vnde ipse etiā Dei filius incarnatus opus Dei dr̄ Eccl.43. Sol in aspectu annuncians, in exitu vas admirabile, opus excelsi. Item fuit à prophetis valde affatum. vnde ipsi dicebant Abac.3. Domine opus tuum in medio annorum tuorum viuifica illud. Item fuit in publico cunctis reuelatū, quia.s.visibiliter apparuit homo factus, iuxta illud psal. Qui nauigant mare in nauib. facientes operationes in aquis multis, ipsi viderunt opera dñi, & mirabilia in profundo. Istud est igitur opus humanæ reparationis. Itē dico, ꝙ ad Dei clementiam pertinet opus fraternæ consolationis. Et ista pro certo sunt illa opera, quibus Deus

- Nutrit indigentes,
- Regit ignorantes,
- Iuuat impotentes,
- Sanat ægrotantes,
- Lauat deliquētes, seu ēt dilabētes.

¶ Est igitur istud opus diuinum, quo dat nutrimētum indigentibꝰ, quo semetipsum cibauit Christus dicens Ioan.4. Meus cibus est, vt perficiā opus eius &c. Itē quo dat regimentum ignorantib. ps. Respice dñe in seruos tuos & in opera tua, & diri.fi.eorum. Itē quo dat iuuamentum impotentib. Iob.14. Operi manuum tuarum porriges dexterā. & in ps. Ope.man. tua.ne despi. Itē quo dat sanamentum ægrotantib. quia sicut dr̄ Gal.3. Iste est, qui tribuit nobis spūm, & operatur virtutes. Item quo dat leuamentum, seu lauamentum pęnitentib. psa. Operatus est salutē in medio terræ.i.in corde terrei peccatoris, ipsum.s.ad pęnitentiam reuocando. Sic igitur patet, ꝙ ad diuinā clementiā pertinet opus supernæ cōsolationis. Item dico, ꝙ ad Dei clementiam pertinet opus internæ reuelationis, quo.s.abscondita sapientiæ & fidei sunt hoīb. reuelata, de quo in ps. dr̄, ꝙ oīa opera eius in fide. & Ecc.17. dr̄, ꝙ Deus ostendit illis magnalia operū suorum. Itē dico, ꝙ ad Dei clementiā pertinet opus externæ tribulationis. Quia re vera Deus misericorditer tribulationes solet inferre, vt sic possit suos ad viam veritatis reducere, & à malis operib. retro ferre. psal. Terribilia sunt opera tua dñe. Miserationes.n. eius super oia opera eius. Et ideo quos per benignitatē non corrigit, per tribulationē sanat & dirigit. Quod ēt ipse docet Eccl.30. vbi dicit. Docet filium tuum, & operare in illo.

Istud est igitur opus externæ tribulationis. Item dico, quòd ad Dei clementiā pertinet opus æternæ retributionis.s.concessio gloriæ paradisi, quod certe est opus secretum & inuisibile, completum & admirabile, perfectum & cōmendabile, opus dico inuisibile & valde secretum. Eccl.11. Gloriosa & inuisa opera eius. & Eccles.17. Eius opera sunt in absconsis. Opus ēt admirabile, & plene cōpletū. Eccl 11. Mirabilia opera altissimi solius. Opus insuper cōmendabile & vere perfectum. 1.Reg.29. Opera eius bona sunt valde. Sic igitur patet, ꝙ inueniuntur opera diuinæ clementię, q̄ sunt imitāda. Præterea inueniuntur opera diuinæ iustitiæ, quæ sunt formidanda, & ista pro certo sunt illa opera, quæ Deus exercet cōtra impios & damnatos, ipsos s.in mundo sine correctione dimittendo, & in inferno iuxta demerita puniendo. Sicut.n. dr̄ in ps. Opera manuū eius veritas & iudiciū. & Baruc.2. Iustus est dñs in oīb. operib. suis. Et pro certo rōnabile est, quòd illi, qui modo cōtemnunt suā clementiā in fine sentiant suā iustitiam. Eccl.16. Opera iustitiæ eius quis enunciabit? Sic igitur G
patet, ꝙ inueniuntur opera deitatis supernæ. Et hoc est primum principale. ¶ Secundo principaliter dico, quod inueniuntur opera bonitatis internæ, & ista sunt bona opera, meritoria.s.& perfecta, quæ.s.sunt semina, quib. paradisi fructus recolliguntur. Sicut.n.boni rami à bono stipite procedentes faciūt (vt cōiter) bonos fructus, quia.s.ramus (vt cōiter) naturam stipitis imitatur, sic vere nos, qui sumus rami optimi stipitis, & filij optimi patris.s. Christi, debemus fructus bonorum operum producere, & exemplo eius bonis & virtuosis operibus abundare, iuxta illud Ioa.8. Si filij Abrahę estis, opera abrahæ facite. Exemplo.s.illius piæ mulieris Tabitæ, de qua dicitur Actu.9. quod ipsa erat plena operibus bonis. Si vis aliquantulum dilatare nobis, quòd bona opera debent fieri cum.

- Instanti celeritate,
- Constanti maturitate,
- Pręstanti copiositate,
- Distanti diuturnitate.

Sit igitur in bonis operib. nostris instans celeritas & diligētia. Quanto.n. causa est perfectior, tanto ad introducendū operationē & effectum est actuosior. Patet de sole, qui in instanti diffundit radios ab oriente in occidentem virtutē, claritatem, & calorem ipsius subito deferētes. Sic vere dico, qd̄ viri perfecti operationes virtuosas instanter & diligēter operantur, & sine negligentia statim ad emittendum ramos bonorum operum animantur. Audierunt.n. illud Hir.48. quod maledictus qui facit opus dñi fraudulenter. Alia littera, negligenter. Ideo benedictum est Eccl.9. Quodcunq; pōt manus tua facere, instanter operare. & illud Ecc.31. In oīb. operibus tuis esto velox & oīs infirmitas non occurret tibi. & illud Prou.22. Vidisti virum velocem in opere suo coram regibus stabit. q.d. illi, qui sunt in bonis operib. veloces & diligentes, pro certo digni sunt quod corā regib.s. Deo & Angelis esse in cœlis debeant seruientes, & ipsi beatifice ministrantes. 2.Esd.1. Directa sunt opera Iosuæ in conspectu dñi. Vt & tales sic diligenter operantes sint de illis de quib. dr̄. 2. Esdr.7. Insistebant operib. sacrosanctis diligentissime. Et merito, quia sicut dr̄ Prouer.18. Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Sic igitur in executione bonorum operum instans celeritas & diligentia, sit ēt ibi constans maturitas & sapientia. Quamuis.n. in bono opere debeat esse instans celeritas, non tn̄ impetuosa aut pceps fatuitas seu agilitas. Natura.n. non operatur impetuosè, sed potius maturè, deliberatè & seriosè, sicut patet de arborib. quæ per debitas successiones, flores & fructus emittunt. Sic vere homo debet mature & seriose fructum bonorum operum producere, & ab omni furioso impetu abstinere, iuxta illud Ecc.3. Filij in mansuetudine opera tua perfice. Et merito, quia pro certo sicut dr̄ Sap.8. Nihil est sapientia locupletius, quæ omnia operatur. Et aduerte, quòd opus prudenter elicitum plura concomitantur, videlicet

- Satietas & abundantia,
- Anxietas & tremulentia,
- Sobrietas & continentia,
- Stabilitas & patientia,
- Nobilitas & excellentia,
- Seueritas atque iustitia,
- Auctoritas atque constantia,
- Asperitas & pœnitentia,

Igitur dico, qd̄ bona opera, cōcomitatur abūdantia & satietas, quia sicut dr̄ Prouer. 18. Qui operatur terram suā, satiabitur

Fidelitas & amicitia, tiabitur panibus. Item tremulentia & anxietas s. contritionis, & diuini timoris Phi. 2. Cum metu ex tremore salutē vestrā operamini. Itē continentia, & sobrietas. Prou. 21. Qui aūt mundus est, rectū est opus eius. & in psalm. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Item patientia & stabilitas. Iaco. 1. probatio fidei vestræ patientiam operatur. Item excellentia & nobilitas, quia sicut dr̄ Eccl. 14. Oē opus electum iustificabitur, & qui operatur illud honorabitur. Item iustitia atq; seueritas, quia sicut dicitur Prouer. 10. Opus iusti ad vitam. psa. Operatur iustitiam, & loquitur veritatem in ore suo. Item constantia, seu auctoritatis. vnde. 1. Mac. 3. Similis factus est leoni in operib. suis. Item pænitentia & asperitas. Act. 26. Digna pnię opera facientes. Item amicitia & fidelitas. Apo. 2. Noui opera tua & fidem. Et breuiter ista sunt opera quibus

Homo { Iustificatur, Glorificatur, Beatificatur.

Iustificatur dico. Iaco. 2. Videtis, quomodo ex operibus iustificatur homo. Glorificatur etiam seu commendatur & laudatur. Prouerb. 31. Laudent eam in portis opera eius. Beatificatur insuper, quia scilicet secundum opera & valorem operum, homo in fine recipit præmium & mercedem. Apocal. 14. Opera enim illorum sequuntur illos. Et. 20. c. dicitur, quod iudicatum est de singulis secundum opera eorum. Igitur bene dico, quod in executione bonorum operum debet esse constans maturitas & sapientia. ¶ Ibi quoq; debet esse præstans fertilitas & opulentia. Arbor. n. fertilis & copiosa dicitur, quando non solum vnum fructum, sed plurimos ꝑfert. Sic igitur homo debet fructus plurimos bonorum operum producere, & nō in vno, sed in plurib. abundare. vnde Prou. 14. In operibus omnium bonorum erit abundantia. & Eccl. 10. Melior est, qui operatur, & abundat. & 2. Cor. 9. Abundetis in omne opus bonū. ¶ Debet insuper in executione bonorum operum interesse distans æternitas & permanentia, hoc est dictu longa & permanens perseuerantia. Non valet. n. ꝙ arbor floreat, nisi flos vsq; ad fructus perfectam productionem maneat, & persistat. Sic vere non sufficit florem boni ꝓpositi producere, nisi etiam vsq; ad finem & consumationē boni operis homo studeat laborare, sicut de illo dicitur in ps̄ Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperā, i. vsq; ad mortem vel ad finem. & Eccl. 38. Vigilia sua perfecit opus suum. & Phil. 1. Qui cepit in vobis opꝰ bonum, perficiet Exemplo. s. illius, de quo dicit Eccl. 38. Cor suū dabit in consummationem operum. Quæ tn̄ sunt cōtra multos, qui. s. optime incipiunt bona opera, sed nunquam ꝑseuerando finiunt, iuxta illud Eccl. 13. Omne opus corruptibile in fine deficiet. Quod potissime pertinet ad hypocritas qui non quærunt nisi gloriam inanem & mundanam in suis operib. Contra illud Eccle. 10. Noli te extollere in faciendo opere tuo, sicut de seruo dicitur Ecclesi. 33. Virga, & onus, & cibus asino, panis, & disciplina, & opus seruo. Sequitur. In opere constitue eum. Et ibidem. Seruum inclinant operationes assiduæ. Sequitur. Mitte eum in operationem, ne vacet. omnia enim mala docuit ociositas. Patet igitur, quomodo bonum opus debet concomitari, permanentia, opulentia, sapientia, diligentia. Patet ergo, quod inueniuntur opera bo-

H nitatis internæ. ¶ Tertio principaliter dico, quod inueniunē opera prauitatis externæ. s. opera mala & peruersa, quæ. s. mali homines proferunt incessanter. Sicut. n. fons venenosus fundit, & emittit riuulos venenosos, & arbor mala similiter fructus malos, sic vere mali homines mala solent opera facere, & in ipsis multipliciter abundare. Esaiæ. 59. Opus iniquitatis in manibus eorum. Et nota, quod mali faciunt opera sua mala nimis

Velociter,
Loquaciter,
Procaciter,
Atrociter,
Steriliter,
Nubiliter.

Dico, ꝙ mali operanē nimis velociter, s. sine prudentia & deliberatione. Hie. 18. Et ecce figulus faciebat opus super rotam & Hiere. 22. Tui vero oculi, & cor ad auaritiam, & ad sanguinem innocentem fundendum. Sequitur. Et ad cursum operis mali. Item operantur nimis loquaciter, s. aliis detrahendo. psal. Hoc opus illorum, qui detrahunt mihi ad dominum. Item operantur nimis procaciter, s. ipsa mala opera iactando, & publice faciendo, de quib. dicitur Mat. 23. Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominib. Item operantur nimis atrociter, seu crudeliter. 1. Ioann. 3. Opera eius maligna erant. Contra illud Ecclesiast. 10. Nihil agas in operibus iniuriæ. Item operantur nimis inaniter seu steriliter. Sapientiæ. 3. Inutilia opera eorum sine fructu. Contra illud Ephe. 5. Nolite cōicare operibus infructuosis. Item operantur nimis, nubiliter, hoc est dictu nimis obscure, & latenter, sicut patet de luxuriosis & vsurarijs, quorum sunt in tenebris opera, sicut dicitur Esa. 29. Contra illud prædictum Roman. 13. Abiiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis & cæt. Et merito, quia pro certo mala opera, quæ hic in tenebris & obscuritate celātur finaliter reuelabuntur, & potissime in iudicio & in morte, iuxta illud Ecclesiastici. 11. In fine hominis denudatio operum eius. Et merito, quia scilicet ex talib. operibus sequitur mors æterna. psalm. In operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Et alibi. Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinuentorum ipsorum tribue ipsis. Et proptr hoc prudenter loquebatur Iob dicens domino. Iob. 9. Verebar omnia opera mea, sciens, quod non parceres delinquēti. Et sic bene patet generaliter, quod inueniuntur scilicet

Opera { Impij, Iusti, Dei.

Impii cito, quæ sunt fugienda,
Iusti etiam, quæ sunt facienda.
Dei insuper, quæ sunt intuenda.

Sufficit. Vide vbi facere, vbi fructus, & in diuersis alijs partibus huius operis.

Operire.

Opertus. Cum operire idem sit, quod Absorbere, abscondere, tegere vel celare, possumus, notare, quod operire multis modis scribitur in scriptura, in bono, scilicet, & malo, & primo dico, quod in bono inuenitur A

Operimentū { Decoris, Laboris, Honoris,

Primum operimentum facit bona operatio & honesta cōuersatio. ista. n. operit omnes mentis & carnis defectus. Et isto operimēto potissime debemus esse operti nos ecclesiastici, iuxta illud Exod. 28. Facies fęminalia linea Aaron & filijs eius, vt operiant carnem turpitudinis suæ. & c. Secundum operimentum facit pænitentia & confessio. Ista. n. fęditatem & horrorem vitiorum nostrorum solet à Dei visibus abscondere, & ne amplius coram Deo appareat operire. p̄s. Operui in ieiunio aīam meā, & oratio mea in sinu meo cōuertet. Tertiū operimentū facit virtutū aggregatio. Istud est. n. operimentum, quo nos debemus præparare, & ornare, vt cuilibet nostrū possit dici illud Ezechiel. 28. Omnis lapis præciosus operimentum tuum. Vbi aduerte, quod istud operimentum debet esse

Virtutum multitudinis contentiuum [Omnis lapis]
Mirandæ sanctitudinis ostensiuum [Præciosus]
Horrendæ turpitudinis contectiuum [Operimentum]

¶ Est dico virtutum multitudinis contentiuum [Omnis lapis] Sicut. n. videmus, quod multa sunt genera operimentorum, quia scilicet

Oues operiuntur lana ad caloris conseruationem,
Cælum operitur nubibus ad humoris expressionem,
Miles operitur armis ad corporis defensionem,
Terra operitur herbis ad decoris ostensionem,
Pauperes operiuntur saccis ad carnis honoris contectionē,

Sic vere dico charissimi, quod homo debet spūaliter operiri omnib. istis opertoriis spiritualiter intellectis. Operiatur ergo hō operimento laneo per charitatem. Ista. n. est, quæ calorē feruoris & deuotiōis inducit, & quæ frigus torporis & pctōrum excludit, quia sicut dicitur. 1. Pet. 4. & Prouerbio. 10. Charitas operit multitudinem peccatorum. Istud opertorium habent aliqui nimis simplex, quia scilicet cum deberent diligere deum, proximos & seipsos, ipsi pro certo non nisi se diligunt, de Deo & proximo non curātes. Et isti sunt illi, de quibus dicitur Aggei. 1. Operuistis vos, & non estis calefacti. Figurati in Dauid, de quo dicitur. 3. Reg. 1. Cumq; operiretur vestib. non calefiebat. Item operiatur homo operimento nubeo per pietatem. Sicut enim ex nubib. venit pluuia, qua solet terræ siccitas humectari, sic ex operimento. id est ex virtute pietatis solet pluuia eleemosynarum defluere, quæ solet ariditatem terræ idest miseriam pauperum reuelare. psalmus. Operit cœlum nubibus, & parat terræ pluuiā. Figurati Gene. 7. vbi dicitur, quod aquis operti sunt omnes montes excelsi. Item operiatur homo operimento ferreo

per firmitatem,quia.ſ.ſicut milites ſolent ſe ferro operire & tegere,vt ab hoſtium ſe poſſint iaculis defenſare, ſic & nos virtute ferreæ ſoliditatis conſtantiæ debemus eſſe operti, vt cō tra tentationū iacula ſimus muniti,& expediti.Eze.27.Hya cinthus & purpura facta ſunt operimentū tuum.Figurati in illo equo de quo dr̄.2.Mac.3.Apparuit illis q̄dā equus opti mis operimentis ornatus,& qui ſedebat ſuper eū,videbat ar ma habere.Item operiatur hō operimento orbeo herbeo, ſeu floreo per honeſtatē,quia.ſ.ſicut terra operitur herbis & florib.vt exterius poſſit pulchritudinē & decorem habere, & tandem bonos fructus producere,ſic & nos debemus her bis & florib.honeſtæ cōuerſationis eſſe operti,vt Deo & ho minib.ſimus exterius magis grati.vnde Exo.36.dr̄, q̄ Moy- ſes fecit operimentum tabernaculi de pellib.arietum. Item operiatur hō ſacceo operimento per pnīam & aſperitatem. ſicut Iud.4.dr̄,q̄d operuerunt altare cilicio.& Ionæ.3.Ope- riantur ſaccis homines & iumenta.Patet ergo,q̄uo operimē tum gratiæ debet eſſe virtutum multitudinis cōtentiuum.

D ¶Deinde dico q̄ iſtud operimentum debet eſſe moralis ſan ctitudinis expreſſiuum[Precioſus inquit]Sicut.n.non ſolum decet Reginam,vt in lecto ſuo habeat,vel poſſit habere mul ta & varia operimenta,imo etiam,quod illa operimenta eſ- ſe debeant precioſa,ſic aīa non ſolum debet eſſe operta mul tis virtutibus,imo ēt nobilib.præcioſis & excellentib. ſicut dr̄ Apoc.19.q̄d vxor agni,i.anima,parauit ſe, & datum eſt il- li vt ſe cooperiat byſſo ſplendenti & candido,Pretioſus in- quit.Lucæ.7.Ecce qui veſte precioſa ſunt,& delicijs,in domi bus regum ſunt.¶Deniq; dico,q̄ operimentū gratiæ debet eſſe turpitudinis contectiuum ſeu celatiuū[Operimentū in quit]Sicut.n.operimentū celat & abſcōdit quicquid eſt ſub- tus poſitum,ſic vere quāuis hō habeat multos naturales de- fectus,ſi tamen operimentum gratiæ & ſanctitatis habeat,to tum abſcōditur & operitur,totum etiam apud Deum & ho mines excuſatur.Ezec.26.Expandi amictum meum ſup te, & operui ignorantiam tuam.Et nota, q̄d principaliter tres turpitudines ſunt à nobis operiendæ ſcilicet

Turpitudo { Internæ prauitatis, Fraternæ nuditatis, Paternæ vilitatis. }

Operiatur ergo turpitudo prauitatis internæ, quia .ſ. vitia noſtra ſecreta nulli ſunt dicenda vel reuelanda,niſi ſolūmodo con feſſori,qui ſcit remedium adhibere,vel debet ſcire , quia.ſ. ſunt magis ōperienda & abſcondenda,& ne ſcandalum ge- nerent contegenda,exemplo catti,qui ſtercora ſtatim ope- rit poſt ſeceſſum.Figura Deu.23.vbi filii Iſrael præcipiūtur paxillum ſecum deferre,& ægeſtā humo continuo operire. Item operiatur turpitudo nuditatis fraternæ.vnde Eſai. 58. Cū videris nudum,operi eum,& carnem tuam ne deſpexe- ris . Itē operiatꝰ turpitudo vilitatis paternæ,quia.ſ.quicquid in noſtris ſpiritualib.patribus,prælatis ſuperiorib.& maiori videmus reprehenſibile & pudendum,ſtatim nos debemus operire,excuſare,& celare.& ne ali s appareat,pro virib.im pedire.Exemplo filiorum bonorum Noe,Sem .ſ. & Iaphet, qui patre ſuo noe per ebrietatem nudato, operuerunt verē da eius,ſicut dr̄ Geneſi.9.Patet ergo qualiter debemus nos operire,ſ.operimento turpitudinis contectiuo,operimento ſanctitudinis expreſſiuo,operimento virtutum multitudinis contentiuo.Et hæc de operiri in bono ſufficiunt.¶Sed ad- huc dico,quod operimentum ſolet ſignificare in malo . Et ſic in ſcriptura inuenitur

Operimentū { Proſperitatis exterioris, Iniquitatis interioris, Penalitatis aſperioris, Fallacitatis callidioris, Aduerſitatis inferioris. }

Dico ergo, q̄ aliqui operiūtur proſperitate exteriori . Iob 15. Operuit faciem eius craſſitudo , & laterib.eius aruina dependent.& Eſa.60.Inundatio camelo rum operiet te,dromedarij Madiā & Effa.Item aliqui ope- riūtur iniquitate interiori,vel deteriori.Et iſti ſunt pc̄tōres, de quib.dicitur in pſal.Operti ſunt iniquitate & impietate ſua.& Abac.2.Iniquitas libani operiet te.Item aliqui ope- riuntur fallacitate callidioris,ſicut ſunt hypocritę & pdito res,qui ſub quibuſdā operimentis palliationis celant,& ope riunt prauitatem ſuæ interioris intentionis, de quo in pſal. Labor labiorum ipſorum operiet eos.contra illud Zach.13. Non operietur vltra propheta pallio ſaccino vt mentiatur. Item aliqui operiuntur pęnalitate aſperiori.i.tribulatione & miſeria huius mundi,de quib.dicitur Mat.8.Motus magnus factus eſt in mari,ita vt nauicula operiretur fluctibus Item aliqui operiūtur aduerſitate exteriori & inferiori,& iſti sūt damnati,qui procul dubio habent in inferno

Opertoriū { Confuſionis, Remorſionis, Afflictionis. }

Confuſionis dico.vñ in p̄s. Operiatur ſicut diploide confuſione ſua:Remorſionis etiam.vñ Eſa.14.Operimentum tuum erunt vermes,afflictionis inſuper.vnde in pſal.dicitur.Inimicos eorū operuit mare.Et non mirum ſi iſti habeant talia operimenta,quia ip ſi ſunt in terra tenebroſa & operta mortis caligine vbi vm- bra mortis,& nullus ordo &c.Sic igitur patet,quomodo in ſcriptura inueniuntur varia operimenta tam in bono,quam in malo.¶Sed ſi adhuc vis aliquid tangere,notabis,q̄ in ſcri E ptura reperitur quadruplex operimentum,ſecundum,quod ſunt quatuor genera perſonarū videlicet

Operimentū hoīum { Perfectorum, Beatorum, Impiorum, Damnatorum, }

Primo ergo dico, quod in ſcriptura reperitur operimentum hominū perfectorū.Et Iſtud pro certo eſt velamen & ornamentū virtutum,quo.ſ.iſtud operiuntur,& quo ſpiritualiter ornan tur & conteguntur iuxta illud Eſa.4.Apprehendent ſeptem mulieres virum vnum,dicētes.Panem noſtrū comedemus, & veſtimentis noſtris operiemur,tantummodo inuocetꝰ no- men tuū ſuper nos.Septem.n.mulieres ſignificant vniuerſita tem animarum ſanctarum,q̄.ſ.virum vnum.ſ. Chriſtum per fidem & charitatem ſolent apprehendere,& panem Eucha- riſtiæ deuote ſumere,& comedere,& veſtimentis virtutum ſe operire multipliciter & ornare,& noī & virtuti Chriſti ſe ſpecialiter commendare.Sicut.n.videmus,quod terra operi tur herbis & florib.arbores operiuntur ramis & fructib. ho mines operiuntur honeſtis veſtib.ſic re uera ſpūaliter iuſti operiuntur perfectis morib.& multis bonis operib. & virtu tib.Figurati in illo cęleſti vindice,qui.ſ.apparuit operimen- tis optimis adornatus.2.Mac.3.& in illo propheta Ahia,ſi- lonite,qui obuiabit Hieroboā opertus pallio nouo.3.Reg. 11.Et poſſumus notare,quod in ſcriptura reperiuntur di- uerſa operimenta corporalia,p quæ certe denotari poſſunt operimenta iuſtorum ſpiritualia videlicet operimenta vir- tutū & morū.Igitur dicam , quod in ſcripturis reperitur.ſ.

Operimentū {
Nubeum, Nubes eſt miſericordia & cōpaſſio,
Sacceum, Saccus eſt pęnitentia & afflictio,
Laneum, Lana eſt amicitia & dilectio,
Pelleum, Pellis eſt honeſtæ vitę conuerſatio,
Vmbreum, Vmbra ē timor domini & turbatio,
Aqueum, Aqua eſt lachrymarum inundatio,
Terreum, Terra eſt futuræ mortis meditatio,
Aureum, Aurū eſt ſplēdēs & clara cōtēplatio,
Lineum, Linum eſt continentiæ depuratio,
Ligneum, Lignum eſt diuinæ crucis cogitatio,
Purpureum, Purpura eſt Xp̄i sāguinis rubricatio,
Puluereū, Puluis & cinis ē humilitatis examīatio,
Lapideum. Lapis eſt ſtabilitatis confirmatio.
}

¶Iſta.n.ſunt.13.nobilia ornamenta,quib.ſ. iuſti in hac vita operiuntur,vt digne ornati finaliter domino præſententur. Igitur operiamur operimento nubeæ compaſſionis,ſimiles ſ.ipſi cælo,quod antequam pluuiam terris fundat, ſolet nu- bib.operiri.quia re uera tunc pluuiam eleemoſynarum pau perib.fundimus,qn̄ nubæ roridæ compaſſiōis nos primitus operimus.pſal.Operit cęlum nubib.& parat terræ pluuiam. Figura Exod.19.& 40.c.vbi dicitur,quod cū Moyſes legem aſſumpturus aſcendiſſet in montem operuit nubes montē. Ad denotandum,quod nullus terrenus dignus eſt legem di uinam recipere,niſi is quem nubes compaſſionis,& pietatis conſueuerit operire.Num.9.Operuit nubes tabernaculū ſe deris.Operiamur ergo operimento nubeæ cōpaſſionis.¶Itē operimento ſacceæ afflictionis.Saccus.n.& cilicium, q̄ ſunt pungentia & aſpera veſtimenta,puncturam pœnitentiæ ſi- gnant,qua.ſ.ſe in mundo operiunt viri ſancti.Ionæ.3. Ope- riantur ſaccis homines & iumenta.&.1.Mac.2.Operuerunt ſe cilicijs,& planxerunt.4.Regum.19.Rex Ezechias oper- tus eſt ſacco.¶Item operimento laneæ dilectionis . Lana.n. & laneum operimentum calorem fouent,ſic charitas feruo rem deuotionis & dilectionis cuſtodit, & accendit . Eze- chiæ.34.

chiæ.34.Lac comedebatis,& lanis operiebamini. ¶Itē operimēto pelleæ conuersationis.Pellis enim carnis & sanguinis vilitatem & horrorem operit,sic conuersatio bona. Figura Exodi.26.vbi præcipitur,quòd tabernaculum fœderis hyacinthinis pellibus operiatur. Nume. etiam 4. pæcipitur quod in arca testamenti operimentum hyacinthinarum pellium superius & exterius apponatur.Hyacinthus autem colorem cœlestem prætendit.Ad denotandum,quòd tabernaculum & arca fœderis,i.viri sancti debent pellibus hyacinthinis.i.cælesti & honesta conuersatione vestiri,& exteriori honesta pulchritudine operiri,sicut Nume.4. dr̄, ꝙ rursus operient velamine hyacinthinarum pelliū.¶Itē operiamur operimento vmbræ turbationis,i.vmbra & caligine diuini timoris & virtuosę cōtristationis.Caligo.n. vmbra & tenebræ mentis timorosæ tristitiā & turbationem designat, pro eo,s.quòd tenebræ timorem & tristitiā naturaliter generāt. Es.60.Tenebræ operiēt terram & caligo populos super te aūt orietur dn̄s.& in ps̄a.dr̄. Operuit montes vmbra eius & arbusta eius cedros Dei.¶Itē operiamur operimēto aqueæ compunctionis,similes scilicet piscibus,qui operiunt aquis & in ipsis nutriuntur,& viuunt.Sic & nos debemus operiri lachrymis flebilib. & deuotis.Iob.38.Impetus aquarū operiet te.& Ezec.26.Operuerunt te aquæ multæ. & Malac.2. Operiebatis lachrymis altare,et Exodi. 14. Reuersæ aquæ operuerunt currus.¶Itē oprimēto terreæ cōclusionis,i.consideratione nostræ terrestreitatis & mortis,& nostræ terreæ conclusionis & finis.Deute.23.Egesta humo operies. & Iosuæ.7.Argentū quoq; humo operui.¶ Itē operiamur operimento aureę discretionis,quia sicut oīa,q̄ erāt in tabernaculo & in tēplo,auro cooperta fulgebāt, sicut dr̄ Exod.25.& 26.& 3.Reg.6.sic vere oēs quotquot sumus ī domo ecclesiæ debemus esse operti & tecti auro.i.splēdore fidei & sapiētię & claritate discretionis & prudētiæ.vnde.3.Reg.6.dr̄,quòd cherubin,qui interpretantur plenitudo scientiæ operti erāt auro.Ib ibidē dr̄,quòd salomon operuit oīa laminis aureis. ¶Itē operiamur operimento lineæ purgationis, idest puritate castæ & mundæ conditionis, q̄.s.denotatur per linū.vnde Iosuæ.2. dr̄, ꝙ Raab operuit exploratores Israel sublini stipula,& saluati sunt ne occiderentur. ¶Itē operiamur operimēto ligneæ. deuotionis,hoc est dictu,deuotiōe & memoria ligni crucis,sicut.3.Re.6. dicitur,quòd salomon operuit templū lignis cedrinis intrinsecus.¶Item operiamur operimento purpureæ affectionis,hoc est dictu,memoria sanguinis Chri.vnde.1.Machabe.14. Operiatur purpura & auro. ¶Itē operiamur operimēto puluereæ,seu cinereę deiectionis,qa scilicet puluis & cinis humilitatis debet nos principaliter operire.Iob.16.Operui cinere carnem meā.¶ Itē operiamur finaliter operimēto lapideæ stabilitatis & durationis iuxta illud prædictum Ezech.28. Omnis lapis p̄ciosus operimentū tuum,sapphirus,tophasius,& smaragdus &c. Vide infra.Sic ergo patet,quòd in scriptura reperit̄ multiplex ope-
F rimentum hominum perfectorum. ¶Secundo vero dico,ꝙ reperitur.operimentum hominum beatorum,quia ꝑ certo beati in patria operiūtur gloria infinita.Esa.60.Gloria domini super te orta est, Sequitur.Inundatio camelorū operiet te.& Matthe.6.dr̄,quòd salomon in gloria sua coopertus est & Abacuc.3.Operuit cœlos gloria eius,& laudis eius plena est terra.¶Tertio dico, ꝙ inuenitur operimētum hominum peccatorum,qui scilicet in hoc mūdo multiplici operimēto teguntur.sicut superius bene dictum est.Isti enim nunc operiuntur,scilicet substantia temporali,fallacia cordiali.nequitia criminali letitia mundiali,operiuntur dico diuitijs tēporalibus.Istę sunt.n.spinæ,quæ lacerant cor humanum . vnde Prouerb.24.dicitur.Per agrum hominis pigri trāsiui,& ecce operuerant faciem eius spinę . Iste enim comparant vmbræ,quæ intercipit claritatē,vnde in ps̄a.Operuit mōtes vmbra eius,vt de auro dicat illud Ezec.12.Facies eius operiet, vt non videat.Istud tamen est operimentum valde frigidū. nunquam enim generat charitatis calorem.vnde.3.Regi.1. Cumque operiretur vestibus,nō calefiebat.& Aggei 1.Operuistis vos,& nō estis calefacti.Itē operiuntur fallacijs pectoralibus.Constat enim,quòd multis fallacijs operiūt fraudes suas & alia mala sua.3.Reg.19.Operuit vultum suum pallio & prouerb.26.Qui oderit odium fraudulenter,&c.Et tamē isti deberent attēdere ad illud,quod dicit Luc.12.quòd scilicet nihil opertum,quòd non reueletur. Corpus.n.humanum quodammodo est de natura crystali quæ,scilicet ita est peruia,quód illa,q̄ operta sunt crystallo,exterius apparent, sicut patet in reliquis.Sic vere mala,quæ exterius operiunt in corde,apparent(vt cōmuniter)exterius in exemplo & in odore.Iob.26. Nullum est operimentū perditioni. Itē mali operiūtur neqtijs ī criminalib⁹. Hie.3.Operiet nos ignominia nostra.Itē operiūtur lætitijs mūdialibus. Vnde ciuitati peccatrici,s.Tyro dicitur Ezec.27.Hyacinthus,& purpura facta sunt operimentum tuum.Hyacinthus enim & purpura læto colore radiantes,lætitiam eius iudicant,qui his operitur . Istud est igitur operimentum hominum peccatorum. ¶Quarto vero dico, quòd inuenitur operimentum hominum damnatorum.Isti enim operiuntur,& inoluuntur omni miseria,& dolore.Vnde nota,ꝙ ipsi

Operiuntur { Timore, Pudore, Dolore, Mœrore.

Timore dico.Ezec.7. Operiet eos formido,pudore etiā Abdias:operiet te confusio,& pe ribis:Dolore insuper.Vnde de anima damnata dici potest illud Hier.51. Multitudine fructuum operta est.Et mœrore etiam.vnde.2.Reg.15.dicitur de Dauid,ꝙ flens & plorans operto capite & nudis pedibus incedens &c.Et hoc de operimento sufficit.

Opes

Nota,ꝙ opes in plurali idem sunt,ꝙ diuitiæ.In singulari vero idem sunt,quod auxilium , sicut A dr̄ Ope vel opem.Dicuntur autem ab ops,quæ secundū poetas fuit vxor Saturni.Sic dico,quòd opes sunt , quæ opē ferunt mortalibus.Igitur breuiter dico,quòd nos inuenimus

Opes { Virtuales, Litterales, Temporales, Aeternales.

¶Primo dico,ꝙ sunt opes virtualis excellenti, q̄ sunt appetēdæ. Vnde de Booz dicit̄ Ruth.2. ꝙ ipse erat vir prædiues,& magnarum opū:vir.n.dicit̄ à virtute. et Iudic.18. Viderunt populum quiescentem magnarū opū.¶ Secundo sunt opes literalis sapientiæ,q̄ sunt acquirēdæ. Scientiæ enim sunt opes animi,quibus scilicet mens ditata pollet & prævalet vniuersis, dicens illud Prouerb.8. Mecum sunt diuitię & gloria,opes superbæ & substantia.Vnde de sapientia dicit̄ Prouer.3. quòd præciosior est cūctis opibus, & cūcta,quæ desiderantur,huic non valent comparari.¶ Tertio dico,quòd sunt opes temporalis opulentiæ,quæ sunt contēnendæ,de quibus dicitur Eccle.9.Nō zeles gloriam & opes peccatoris,nescis enim,quæ ventura sit ipsius subuersio, & Prouerbior.23.Ne erigas oculos tuos ad opes , & merito, quia pro certo istæ sunt,quæ

Iustitiam subuertunt,
Plurimos in se vertunt,
Possessores euertunt,
Deum à se diuertunt.

Solent igitur mundi opes iudicia iusta subuertere. Vnde illi peruersę ciuitati dicit Ezech. 13 . Opes & precium acceperunt in te,(supple mali iudices ꝓ iustitia subuertenda. Item solent viros malos se conuertere.Quia scilicet raptores & impij faciliter vertunt contra illos,quos vident opibus esse plenos.Ideo bene dicit̄ Ecclesi.5.quòd vbi multæ sunt opes,multi sunt,q̄ comedunt eas. ¶ Item solent possessores cito euertere,sicut Iob de seipso dicebat. Iob. 16.Ego ille quondam opulentus,repente cōtritus sum.¶Itē solent Deum a se prorsus,diuertere.Vnde dominus est,q̄ dicit Amos.6.Ve qui opulēti estis in syon &c.Et Zac.1.Ira magna ego irascar super gētes opulētas.Istæ sunt ergo opes tēporalis opulentiæ,quæ sunt contemnendæ.¶ Quarto vero dico,quòd sunt opes æternalis afflētiæ,quæ sunt eligēdæ,de quibus dicitur.2.Paralyp.9.quod Regina Saba,in qua figuratur anima beata , intrauit Hierusalem cū apparatu magno & magnis opibus.Vt sic de beatis,qui sunt in patria , dicat dominus illud Esa.32.Sedebit populus meus in pulchritudine pacis,in tabernaculis fiduciæ,in requie opulenta.& Iudi.24.Vidimus terram valde opulentam,scilicet paradisum Et hoc sufficit gratia breuitatis, quia supra ad plenum dixi de diuitijs

Oppidum

Cum oppidum sit locus ordinatus ad manendum & habitandum,sicut est ci A uitas seu castrum,& potissime sicut est villa parua non murata vel clausa,notari potest,quòd nos inuenimus oppidū

Exeundum,
Subeundum,

¶Primū oppidū est mūdus, a quo debem⁹ exire . Et me-

Affectandum, rito,quia pro certo hostes
Formidandum, nostri posuerunt ignem a
uaritiæ,iræ & sæuitię,in isto oppido,& iō fugiendum est,ne forte in eo comburamur. Nume.21.Ignis egressus de oppido seon, Et tamen proh dolor multi sunt, qui hoc non obstante,oppidum mundi frequentant,& in his ignibus se habitaré delectant.1.Regum.9.Descenderunt in excelso in oppidum.¶Secundū oppidum est religio,quam debemus subire.Ge.13.Loth vero moratus est in oppidis circa iordanē Aduerte tamen,ꝙ ille leuita,de quo fit mentio Iudicū. 16. noluit hospitari in oppido gētis alienæ, sed venit ad oppidū,vbi habitabant filij Beniamin,& tñ vxor eius ibi stuprando fuit extincta. Quia reuera sæpe cōtingit,ꝙ ī oppido religionis plura mala fiunt quā in oppido gentis alienæ.i.in statu mūdano.¶Tertium oppidum est paradisus, quem debemus optare, iuxta illud quod scribit Iosuæ. 8.Surge,adscéde in oppidū hay.¶Quartū vero oppidum est infernus:quē debemus vitare,quia.s.istud est illud oppidum de,quo dicit Thre.3.ꝙ defecerūt paruulus & lactās in plateis oppidi.Paruulus est ille,qui est virtutibus diminutus.Lactās vero est ille,qui delicijs est delibutus, qui scilicet in oppido infernali deficiunt,vbi in æterna miseria semper viuunt.

A **Oportet.** Nota,,quòd illud dicitur oportere,quòd necesse est sustinere vel facere,vel habere Vnde nota,quòd multa sunt nobis necessaria, & quæ nos oportet exequi & pati ad salutem perpetuam obtinendam Oportet enim in terdum

Operari,
Tribulari,
Consolari,
Speculari,
Augmentari,
Minorari.

Oportet dico exercere operationem.Et de hoc Lucę.13.dicitur.Sex dies sunt, in quibus operari oportet.Item oportet sustinere tribulationem Lucæ 24.Oportuit pati Christū, et sic intrare in gloriam suā.Actu.14.Per multas tribulationes oportet nos introire in regnū Dei. Itē oportet obtinere cōsolationem.Luc.15.Epulari,& gaudere oportebat, qa frater tuus mortuus fuerat, & riuixit. Itē oporet frequentare speculationem.Act.19.Oportet me Romā videre.Itē oportet vēdicare augmentationem.Io.12.Oportet exaltari filiū
B hominis. Itē oportet tolerare minorationem. vnde Ioan.3. Illum oportet crescere,me autem minui.¶Itē dico adhuc, quòd oportet nos.scilicet per sanctitatem pollere,infirmitatem manere,orationi studere. Habemus ergo sanctitatē & perfectionem.ad Titum.1. Oportet episcopū esse sine crimine.Item firmitatē & durationem.1. ad Cor.15.Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem. Item charitatem & orationem Lucæ.18.Oportet semp orare,& non deficere.Et nota adhuc si uis, quòd boni habent suum oportet.Et ideo si ipsi quærant dicentes illud Act.36. Quid me oportet facere,vt saluus fiam?Certe dici pōt ipsis illud Luc. 12. Spiritus sanctus docebit vos, q̄ oporteat. Igitur dicatur ipsis quod

Oportet
- Credere fideliter
- Sistere stabiliter,
- Agere viriliter,
- Surgere sublimiter,
- Sapere modaliter,
- Viuere moraliter,
- Dicere veraciter,
- Parcere benigniter,
- Eligere communiter,
- Arguere seueriter,
- Instruere verbaliter,
- Precari humiliter,
- Sedari mentaliter,
- Tristari flebiliter,
- Conuersari nobiliter,
- Gloriari simpliciter,
- Famulari seruiliter,
- Fatigari pœnaliter,
- Negociari pœnaliter,
- Peregrinari agiliter.

¶Ista enim sunt viginti genera operū bonorū,quę scilicet oportet,ꝙ faciamus, & in ipsis nos decēter & iugiter occupemus.Igitur dicā,ꝙ oportet ad aliter credere Hebr. 11.Credere oportet accedentē ad dñm. Itē oportet stabiliter sistere,.i pseuerāter in bono manere et stare dicēdo.s.Xp̄o illud Lucæ.19.In domo tua oportet me manere.Itē oportet viriliter agere.Ioā.9. Oportet me operari opera eius,qui misit me.Itē oportet sublimiter surgere,scilicet terrena cōtēnendo, & cęlestia contéplando & affectando.Io.12. Oportet filium hominis exaltari.& Ioan.3.Illum oportet crescere.Ioan.20.Oportet eum a mortuis resurgere.Itē oportet modaliter sapere.Rom.12. Non plus sapere,quam oportet.Itē oportet moraliter viuere,Ioā.3.Oportet vos nasci denuo.& 1.Tim.3.Oportet episcopum irreprehensibilem esse,oportet illū testimoniū habere bonum.Itē oportet veraciter dicere, seu vera & vtilia prædicare,& ostendere.Luc.4.Ciuitatibus oportet me euāgelizare.Apoc.10.Oportet te iterum prophetare. Itē oportet benigniter parcere.Matt.18.Nōne oportuit & te misereri cōserui sui,sicut & ego tui misertus sum?Act.20.Oportet suscipere infirmos.Item oportet cōmuniter eligere,scilicet qñ casus contingit. Act.1.Oportet ex his viris, qui nobiscū sunt,eligere vnum. Item oportet seueriter arguere scilicet malos.ad Titum.1.Sunt enim multi, quos Oportet argui. Item oportet verbaliter instruere. Colo.4.Oportet vos vnicuique respondere.Actuum.23.Te oportet Romæ testificari.Item oportet humiliter precari.Ioā.4.In spiritu & veritate oportet vos adorare.Item oportet mentaliter sedari.Act. 19.Oportet vos sedatos esse &c. Item oportet flebiliter tristari.1.Petr.1.Modicum nunc si contristari oportet ī varijs tribulationibus, &c. Item oportet synceriter conuersari.1. ad Timot.3.Scias qūo oporteat te conuersari.Item oportet simpliciter gloriari.2. ad Corinth. 12. Si gloriari oportet in his,quæ infirmitatis meæ sunt,gloriabor. Item oportet seruiliter famulari,scilicet Deo obediendo,qa sicut dr̄ Actuū. 10.Obedire oportet Deo magis,quā hominibus. Itē oportet pœnaliter fatigari, ideſt pati, & tribulari scilicet ꝓpter Deum.Marc.8.Oportet filium hoīs pati.& Mat.26. Si oportuerit me mori tecum,non te negabo. Itē oportet viriliter negociari.Matth.25.Nonne oportuit pecuniam meam cōmittere nūmularijs? &c. Item oportet agiliter peregrinari scilicet loca sancta amore dñi visitando.Matth.16.Oportet eum ire hierosolymā.& Act.19.Oportet me & Romā videre.Item oportet finaliter diiudicari,s.coram Deo. vnde.2. ad Cor.5.Oēs nos manifestari oportet ante tribunal Christi,vt recipiat vnusquisq; prout ī corpore gessit. Et sic patet, qūo multa sunt,q̄ oportet fieri ad hoc, ꝙ possimus æternam gloriā adipisci.Apoc.4. ostēdā tibi q̄ oportet fieri cito.Istud C
est igit̄ oportet iustorum. ¶Adhuc dico, quòd inuenit̄ vnū oportet,quod est impiorum.Impij enim habent suum oportet & suam iniquam regulam, quam impossibile est variari, cum ad hoc stringantur per obstinationē mētis,quasi necessario more fati. Vnde nota, quòd mali habent vnū oportet

Luxuriæ,
Stultitiæ,
Ignorantiæ,
Idolatriæ,
Auaritiæ.

De incōtinentia seu luxuria videtur dici illud.2. Esdræ.4. Scire (inquit) o viri vos oportet quoniā mulieres nominantur nostri.De stultitia vero videtur dici illud Apocalyp.20.Oportet illum, scilicet sathanā,solui modico tempore &c. De ignorātia autem dici potest illud Roma.8.Nam quid oremus sicut oportet,nescimus.De idolatria etiam potest dici illud.1.ad Corin.11. Nam oportet hæreses esse. De auaritia vero dicitur Sap. 15. Oportet vnum quemque ex malo acquirere.Sufficit.

Opportunitas. Nota,quòd opportunitas idem est,quòd modus,conuenientia, A
et cōgruitas.Est autem opportunitas illud, quod summe necessarium est in omni re. Opportunitas igitur sumitur pro congruitate.Vnde dico,ꝙ est

Opportunitas
- Verbalis,
- Localis,
- Realis,
- Temporalis,

Verbalis dico,quia sicut dr̄ Proue.17. Sermo oportunus optimus est. Localis etiam.vnde.2.Macha.8.Diligenter composuerūt omnia in locis opportunis.Realis insuper,quia sicut dicitur Eccles.8.Omni negotio tempus est & opportunitas.Temporalis nihilominus, quia sicut dicitur in psalm.Oculi omnium in te sperant domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno.

Oppressio.Opprimere. Cum opprimere idē sit, quod A
extinguere,distruere vel sub pedibus conculcare,possumus notare quòd in scriptura inuenitur multiplex oppressio.Opprimitur enim homo
Spiritualiter per tentationes,

Temporaliter

Temporaliter per vexationes,
Aeternaliter per damnationes,
¶Prima oppressio fit interius,
Secunda oppressio fit exterius.
Tertia oppressio fit inferius.

Primo ergo, dico, qđ opprimitur hō p interiorē tētationē. Prou.11. Inuestigator malorū opprimet ab eis. Et ista oppressio figurata fuit in oppressione Iob, de quo dr̄, ꝙ venit ventus à regione deserti, & cōcussit quatuor angulos domus, & oēs filios eius, sicut dr̄ Iob.1. Qñ.n. super domū cordis nostri flat aliqñ fortis ventus tentationū, sæpe fit, ꝙ quatuor anguli domus.i. cordis desideria penitus opprimunt. Diceré.n. vñr demones illud, quod dicebant de filijs Israel ægyptij quādo videbant eos multiplicari. Exo.1. Venite ergo, & opprimamus eos sapienter. Et aduerte, quod anima opprimitur à triplici tētatione .s. carnali, mundiali, & hostili. ¶Carnali dico, & sic opprimunt sicut puer illius mulieris meretricis, q̄ dormiendo oppressit filium sicut dicitur.3. Reg.3. Quia.s. qñ meretrix caro nostra indiscretè dormit in delicijs, sæpe fit, qđ incautè ad immunda desideria se conuertit, & filium.i. spiritum per pc̄m luxuriæ opprimit, & subuertit. Ideo bene docet sapiens Prou.20. Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat. ¶A mūdiali ēt tentatione opprimit̄. Vnde ēt de Amā crudelissimo, per quem intelligitur mundus, dr̄ Hest.7. Sed & Reginam vult opprimere. Regina.n. est aīa, quā mundus tentationib. opprimit, quando temporalium affectionib. ipsam premit, vel pulsat Ge.47. Oppresserat.n. fames terrā, & maxime Aegypti. ¶Ab hostili etiam tentatione opprimitur. Vnde sicut Thamar filia regis Dauid à fratre fuit oppressa, sicut dr̄.2. Reg.13. sic anima filia regis Christi à fratre suo lucifero, seu diabolo per tētatiōes sæpissime fuit corrupta. Thr.1. Virgines eius squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine. Patet ergo, quod opprimitur hō per interiorem tentationem.

B ¶Secundo opprimitur hō per exteriorem vexationem vel tribulationem. Et sic opprimitur homo dum viuit. Iob.16. Nunc aūt oppressit me dolor. & Iacob.2. Nonne diuites per potentiam opprimunt vos? Isti.n. sunt qui opprimunt mansuetos peregrinos, & se defendere non valentes. Iob.24. Oppresserunt pariter mansuetos terræ, dicentes illud Sap.2. Venite opprimamus pauperem iustum & cę. Contra illud Iob.36 Non superet te ira, vt aliquem opprimas. Et istis procul dubio ex Dei præcepto est subueniendum, sicut dicit Hier.21. Eruite vir oppressum de manu calumniatoris. & Esa.1. Subuenite oppresso, defendite viduam &c. ¶Tertio dico, ꝙ opprimitur homo per inferiorem damnationem, & ista est illa oppressio, quam damnati sustinēt in inferno, de qua Iud.6. dicitur, quod filij Israel fecerunt malum coram dño, & tradidit eos dominus in manu Madian, & oppressi sunt valde. Et sic ergo, patet quomodo est oppressio triplex, s. tentationis, tribulationis, & damnationis.

A Opprobrium

Nota, qđ opprobrium idem est, ꝙ vituperium, confusio, iniuria vel præiudicium. Et ideo nota, quod est opprobrium, euitandum iniquitatis, tolerandum aduersitatis, formidandum infernalis pęnalitatis. Euitandum est opprobrium iniquitatis. Iosuæ.5. Hodie abstuli opprobriū ægypti. Quia Aegyptus ĩterpretat̃ tenebræ, & peccata dicuntur opera tenebrarum. Peccatū enim est id, quod facit hominem opprobriosum & confusibilē, & Deo & hominib. abominabilē. psal. Ego autē sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. ¶Tolerandum est opprobrium aduersitatis. Paupertates enim, miseriæ, confusiones, contemptus, & derisiones mundi, sunt quædam opprobria, quæ à viris perfectis debent in patientia sustineri, sicut de seipso dicebat Dauid in psalmis. quod ipse erat opprobrium abundantibus, & despectio superbis. De Christo etiam dicitur Threno.3. Saturabitur opprobriis. Boni enim sustinent opprobria, & derisiōes malorum, imo ipsi sunt abominatio & opprobrium ipsis malis. psalmus. Facti sumus opprobrium vicinis nostris subsannatio & illusio his, qui in circuitu nostro sunt ¶Formidādum vero est opprobrium infernalis pœnalitatis. Et de hoc dicitur Dan.12. quod per resurrectionem euigilabunt alij in vitam, alij in opprobrium, vt videant semper. Et in psal. dicitur. Percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit eis. Vide supra de contēptus & abominari.

Optare.

Vide vbi desiderare. A

Optimitas

Nota, quod optimates in scriptura dicuntur illi, qui sunt in fama & potentia maiores, & in dignitate, & eminentia excelsiores. Tales.n. optimates dicebantur, eo quod optimi esse dicebātur, & eo ꝙ in optimis officijs ponebantur. Veruntamen teste scriptura, isti optimates in quatuor præ cæteris hominibus delinquebant, videlicet in superbia & pomposităte, in ꝓteruia & fatuitate, in accidia & tepiditate, in gastrimargia & gulositate. ¶Dico igit̄, quod tales sunt (vt communiter) in superbia pōposiores. vnde Amos.6. dicitur. Væ qui opulenti estis in syon, & confiditis in monte samarię, optimates, capita populorū ingredientes pompatice domum Israel. ¶Item sunt in stultitia proteruiores, quia.s. nolunt hodie corrigi, nec ab aliquo reprehendi. Hier.5. Ibo igitur ad optimates, & loquar eis &c. Ecce hi magis confregerunt iugum, ruperunt vincula. ¶Item isti sunt in accidia tepidiores, vnde Naum.3. Omnes optimates eius confixi sunt compedibus. ¶Item isti sūt in gula seu gastrimargia voraciores. vnde Daniel.5. dicitur, quod Balthasar rex babylonis fecit cōuiuium optimatibus suis & ipse & optimates sui biberunt in vasis domus domini. ¶Sed istud pro certo non debet esse, quia illi, qui sunt optimates secundum naturam sui nominis deberent esse optimi magnates. Vnde nota, quod debent esse cæteris
Humiliores,
Clementiores,
Timidiores,
Humiliores dico. Ideo dicitur Hiere.25. Aspergite vos cinere optimates gregis. Et maxime correctiones ꝓ dicatorum humiliter audiendo, sicut Neem.14. dicitur. Obiurgaui optimates. Iudæ. Clementiores etiam. Vnde Hie.31. dr̄ quod optimates regis Babylonis tulerunt Hieremiam de lacu. Et Neem.10. dicitur, quod optimates spoponderunt pro fratrib. suis. Tumidiores insuper. Dan.5. dicitur, quod visa manu scribentes in pariete, optimates regia conturbantur. Et sic patet, quod optimates inueniuntur aliqui boni & aliqui mali.

Optimus.

Nota, qđ ille dicitur optimus, q est in suo genere summè bonus & quia supra satis est dictum de bono, & meliori, hoc solum est notandum, qđ in scriptura inueniuntur aliqua, quæ sunt optima scilicet A
Temporaliter,
Virtualiter,
Aeternaliter.

Primum signat mundi prosperitatem. Secundum designat morum vtilitatem. Tertium designat cęli fęlicitatem. ¶Primo dico ergo, qđ est optimitas temporalis & est exterior. Et sic secundum mundi opinionem illi dicuntur optimiores qui sunt in mūdo fælíciores, quamuis in morib. sint peiores. Sic loquitur scriptura Amos 6. vbi dicitur, quod bibentes vinum in phialis & vnguentis optimis deliburi, nihil patiebātur super contritionem Ioseph. Isti enim comparantur vnguento optimo, quia scilicet sicut vnguenta leniunt dolores (Vnde etiam vnguentum vbi est iusquiamum appositum, in plagam nō sinit sentiri aliarum specierum corrosionem & vstionē (sic mundi prosperitas ita lenit, & oblectat corda hominum mundanorum, quod corrosiones aduersitatum, quæ mundi prospera comitantur, & maxime miserias alienas nō videntur sentire, nihil.n. patiuntur super cōtritione Ioseph. Ista optimitas bene videtur figurata.2. Regū.2. vbi de ciuitate Hierico, qui interpretatur luna, dicitur, quod habitatio huius ciuitatis optima erat, sed aquæ erant pessimæ, & terra sterilis, quia habitatio ciuitatis Hierico.i. mundanæ prosperitatis, quæ more lunæ fluit & refluit, optima à fatuis dicitur quamuis in spiritualib. pessima & sterilis dinoscatur. Ista est igitur optimitas mundana, qua etiam ipsi pessimi peccatores optimi reputantur. Et certe bene dicuntur optimi in genere suo, s. optimi vsurarij, optimi ribaldi, & sic de alijs, quia sicut dicitur Micheæ.7. Qui optimus est, quasi paliurus. Et bene tales comparantur paliuro, qui est asper, & spinosus, secundum Isidorum, quia pro certo tales per rapinas & exactiones, & iniurias & detractiones sunt asperi & pungentes. ¶Aduerte tamē, quod sicut optimis rebus melius parcitur, sic in tempore huius vitæ mundi diuitibus amplius à diabolo indulget. Exemplo Saul, de quo dicitur .1. Regum. 15. quod

quòd ipse pepercit optimis gregib. Et certe bene parcit tanquam suis. Vnde ipse est sicut ille rex Syriæ, qui dicebat regi Achab p essimo. 4. Reg. 20. Filij tui optimi mei sunt. Quia re uera quicquid tpaliter est optimū, est hodie diaboli & suorū, vñ. 1. Reg. 6. Et cuius erunt optima queq; Israel? Vnū tñ restat, qa pro certo sicut carnifex in optimis pascuis nutrit bouē, & cū impinguatus fuerit ipsum exinde eijcit, sic diabolus, qui nunc in optimis prosperitatis pascuis nutrit malos, ipsos inde finaliter eijciet, & in inferno occidet. Ista ergo est
B optimitas tpalis &c. ¶Scđo dico, ꝙ est optimitas virtualis & interior. Et sic viri scti dñr optimi, & bona spūalia dñr optima. Illa, n. dñr optima q à magistro optimo fabricant, p quæ optima vtilitas generat, & q ad finē optimum ordinantur. Et iō quia bona spūalia ab optimo principio sumunt originē. s. ab ipso Deo immediate (quia sicut dr Iacob. 1. Omne datum optimum, & omne donum perfectū de sursum est descendens à patre luminum (ideo vtilitatē etiam habent optimā, videlicet quia præserant hominem á peccatis & per consequens à tormentis. Et ideo dr Hebr. 13. Optimū est gratia stabilire cor: ad finem ēt optimum perducunt. s. ad gloriā paradisi. vnde Deu. 28. promittitur custodientib. mandata dei, ꝙ Deus aperiet eis thesaurum suum optimum. Vnde bene dico, quod ista meliora & optima possunt dici. Et ideo virtutes & bona spiritualia sunt illa munera optima, quibus pōt Deus placari de quib. dicitur Gen. 43. Sumite de optimis terræ fructibus & portate viro munera. Optimi enim fructus quos possit portare terra nostra sunt gratiæ & virtutes, quia s. ista sola sunt quæ homines faciunt optimos. Et notemus, quod ille dicitur spiritualiter

Optimus, qui habet optimam
- Intentionem,
- Subiectionem,
- Compassionem,
- Affectionem,
- Conditionem,
- Locutionem,
- Conuersationem.

¶Et proculdubio tales sunt viri iusti. Isti. n. habēt optimā intentionē. Can. 5. Caput eius aurū optimum. Caput. n. intentionē signat. ¶Itē optimam subiectionē. Dicunt. n. p lato, & superiori suo illud Iud. 12. Quicquid illi placet erit mihi optimum. ¶Item optimam compassionē. vnde Cant. 1. Meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis. ¶Item optimam affectionem. Luc. 10. Maria optimam partē elegit. s. affectionem ad dominici verbi auditionem. ¶Item optimam conditionem, sicut habebat ille de quo dicebatur Thob. 9. Filius es viri optimi & iusti. ¶Item optimam locutionem. Can. 5. Gurtur tuū sicut vinum optimum. & Prouer. 15. Sermo opportunus optimus. ¶Item optimam conuersationem. Vnde 2. Mach. 3. Apparuerunt duo iuuenes decori virtute optimi gloria. Vbi aduerte, quod illi dicuntur spiritualiter optimi. s. qui p honestatem sunt picturati [Apparuerunt inquit] Charitatem sunt combinati [Duo sunt] Castitatem sunt depurati [Iuuenes decori] Firmitatem sunt roborati [Virtute] Sanctitatem sunt nominati [Gloria optimi.] ¶De optimitate ergo honestatis dicitur Ezec. 28. qd in nundinis Tyri erant lanæ coloris optimi. Et. 1. Esdræ. 8. dr quod ad tēplum Hierusalem reædificandum missa sunt vasa æris fulgētis optimi. Quamuis hodie plangat Ecclesia Thren. 4. Quō obscuratū est aurum mutatus est color optimus? Apparuerunt inqt, Vide supra de Apparere. 2. Mac. 3. Apparuit equ⁹ optim⁹, optime adornatus. De optimitate charitatis dr Iob. 22. Habete pacem, & per hoc habebitis fructus optimos. Et hoc ostenditur ibi. Duo. Vide supra de duo. De optimitate castitatis, quæ notatur in verbo Iuuenes decori, vide supra de Iuuene, & allega quod castitas est illa optima pars, quam post conuersionem elegit sibi Maria Magdalena Lucæ. 10. Optimā partem elegit sibi Maria. De optimitate firmitatis quæ notatur cum dr [Virtute] vide supra de firmitate, & ifra de virtute, & allega. 1. Paral. 12. Confugerunt ad Dauid pūgnatores optimi. De optimitate vero famæ, seu noīatæ sctitatis, quæ ostenditur cum dr Gloria, vide supra de gloria, & allega illud Iud. 10. vbi dr quod Iudith vnxit se myrtho optimo. Myrthum. n. est vnguentum summe odoriferum, significans odorem bonæ famæ &c. Ista est ergo optimitas virtualis q est interior. ¶Tertio dico, ꝙ est optimitas æternalis, q est superior, & ista nihil aliud est, quam gloria paradisi, quæ optima super omnia iudicatur. Pharao enim dixi Ioseph Gene. 47. ꝙ in optimo terræ loco patrem & fratres suos facere re habitare. In figura quod Deus pater commisit Ioseph, i. Christo optimo terræ loco, i. in optimitate gloriæ paradisi, fratres suos, i. fideles faceret habitare. Et illud considerabat Moyses cum dicebat. Deuter. 3. Transibo igitur, & videbo terram hanc optimam trans. Iordanem. Vbi nota, quod ista terra dicitur optima, quia luminosa [Transibo inquit] Spatiosa [Terram]. Copiosa [Optimam inquit trans Iordanem] Et si vis, dilata sicut in titulis suis &c. Vide vbi melius.

Oppugnare.
Vide vbi pugnare, & expugnare.

Ora
Ora est limbus, seu terminus vestimenti, seu panni sicut cōsueuit fieri de alio filio, quam sit pannus, & dicitur gallice eur seu vrle. Dicitur tamen quandoque ora terminus seu ripa fluminis seu maris, sicut. 1. Machab. 9. dicitur, ꝙ venit die sabbati vsq; oram iordanis. & Heb. 11. dicitur. Sicut arenam, quæ est in ora maris. Transeo, quia paucæ sunt auctoritates.

Oratio orare
Cum s̄m Augustinum libro de A
spū & anima, oratio nihil aliud sit quā quædam conuersio mentis in Deum per pium & humilem affectum, possumus dicere, quod omnia, quæ sunt solent libentes se vertere, & conuertere ad aliud, à quo possunt perfectionem aliquam adipisci sicut patet de solsequio quod se conuertit ad solem, & de ferro, quod se conuertendo sequitur adamantem. Sic proculdubio cum à Deo solo possimus præfectionem gratiæ & gloriæ obtinere & acquirere, hinc est, quod ad ipsum nos debemus conuertere p mētis affectionem, & eius auxilium requirere per humilem & deuotam orationem. Figura Esaiæ. 28. vbi dicitur, quod conuertit Ezechias faciem suam ad parietem, & orauit ad dominum. Sicut enim debitor qui multa debet, nec habet vnde satisfaciat, & pro debitis est in carcere, nullum habet remedium nisi quod creditoris misericordiam humilibus præcibus interpellet, sic cum nos (qui in multis offendimus omnes) multa peccatorum debita contraxerimus, nosque carceri infernali obligauerimus, nec habeamus aliqua merita & virtutes de quibus de condigno satisfacere valeamus, nihil habemus remedij, nisi quod ad Deum & ad sanctos per humilis orationis suffragium recurramus. Ita fecit illa Anna de qua. 1. Regum. 1. Cum esset anna amaro animo orauit ad dominum flens largiter. In quibus verbis ostenduntur multa, quæ sunt ad orationem necessaria, videlicet

- Subiectum,
- Iniectum,
- Obiectum,
- Abiectum,

Debet. n. ibi esse subiectū magni vigoris, quia. s. orans debet esse Anna: Iniectum magni feruoris, quia debet esse amaro animo. Obiectum magni valoris. s. Deus [Orauit inqt ad dominum] Adiectum magni doloris, quia debet flere largiter. Si. n. quærentur de oratione, Quis? Quare? Cui? & Quomodo? posset responderi per prædictam auctoritatem. Si ergo quæritur, Quis vel qualis debet esse q adorat? Respondetur, quod debet esse Anna. Si qritur? Quare? Rńdetur, ꝙ propter amaritudinem animi. Si querit Cui? Respondetur, quod debet orare ad dominum. Si quæritur Quomodo? Respōdetur, quod debet orare flendo largiter B
¶Dico ergo, quod in oratione requiruntur quatuor, videlicet in orante uirtus perficiens [Anna inquit.] In orando causa sufficiens [Amaro aīo] In orato valor perficiens. [Ad dñm] In orando modus conueniens [Flens largiter. ¶Primo ergo dico, ꝙ in orāte requiritur virtus & perfectio, quę proficiat, quia. s. ille, qui orat, debet esse anna. Anna. n. fuit sācta & deuota mulier, mater. s. Samuelis, q à domino filiū suis deuotis precib. impetrauit. Interpretatur. n. anna gratia vel donatio seu donans vel respondens. Ad denotandum, quod ille, qui vult à Deo aliquid orationibus impetrare, debet esse sanctus & deuotus, gratia & eleemosynarum donatione repletus, & Samuelis mater, id est pauperum nutritiuus & alumnus. [Cum esset inquam anna.] Et sic figuretur in illa anna filia Phanuelis, quæ non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus intendens. Lucæ. 2. Sicut enim videmus, quod aduocatus debet esse persona sapiens & discreta, quia alijs si esset persona vilis, fatua & infamis, non bene sederet in officio aduocati. Intercessor etiam debet esse

esse amic⁹ principis, quia teste. Grego. cum is q displicet, ad intercedēdū mittit, irati animus ad dexterius prouocatur sic etiam, quia ille, qui Deū orat, aduocati allegantis suā ne cessitatē, & intercessoris implorantis Dei benignitatē per sonam assumit, iō necesse est, ꝙ sit hō sanctus, bonus & iuste & per virtutes & gratias De amicus, quia sicut dicitur Io. 9. Deus pctōres non exaudit, quia. s. illum audire dñs dedigna tur, qui sibi per mala opera in via salutis aduersatur. Iuxta il lud Esai. 1. Cum extenderitis manus vestras, auertam ocu-los meos à vobis. Et cum multplicaueritis orationes, nō exaudiam, manus enim vestrę sanguine plenę sunt. Sicut .n. vnicornis non capitur, nō sopitur cantu mulieris cor-ruptę, sed à cantu puellę incorruptę virginis, pisces etiā nō faciliter se capi & cōcludi ꝑmittūt in vase immūdo sangui ne aliorū mortuorū pisciū humectato, sic vere Deus illo-rum cantibus, seu orationibus non capitur, nec eorū deside rijs inclinatur, qui sanguine pauperum ꝑ rapinā & sæuitiā imbuuntur, & qui pctō luxuriæ per immūditiā inqnantur. Vnde dicit Isid. Non pōt habere certā fiduciā q adhuc in ꝑ ceptis Dei pigritatur, & quē pcti recordari delectat. Qui. n. à præceptis Dei auertitur, in oratione quod postulat non meretur, nec imperat ab illo quod poscit, cuius legi & ius-sionibus non obedit. Sic ergo patet, quo in orante requiri tur virtus & perfectio, q ꝑficiat. ¶ Scd̃o dico, ꝙ. i oratione
C requiritur causa vel occasio, quę sufficiat. [Amaro inqt aīo] Tunc. n. est causa sufficiens, vel qñ nos impellit amaritudo īterioris tētationis, vel amaritudo exterioris tribulationis vel amaritudo posterioris damnationis. Ista. n. tria sunt suf ficiens cā faciendi orationes, vel cum aliquis per pcti tēta-tionem impellitur, aut per tribulationē vrgetur, aut timore damnationis turbat. Eccl. 28. Fili, in infirmitate tua ne despi cias teipsum, sed ora dñm, & ipse curabit te. & Iob. 10. dr̃. Loquar in amaritudine animæ meæ dicam Deo, noli me cō demnare. Aper. n. timens iacula venatorū, solet dentes suos ad arborem fricare, & acuere, solet latus suum in luto mer gere, & inuoluere, solet tandē seipsum ad solem siccare, & exponere, & sic in latere quasi osseā duritiā contrahit, ita ꝙ nunquam in illo loco venatoris iaculū ipsum lædit, ita ēt ꝙ illa pars corporis indurata vocat à venatoribus scutū apri, vbi vix pōt gladius intrare. Sic vere charissimi si spicula tē tationū timemus, mollitiē nostræ fragilitatis pauemus, non rectat, nisi ꝙ dentes nostrorū verborū acuamus & fricemus ad arborē crucis ipsius Christi per deuotā memorationē, & inuoluamus nos luto mortalitatis nostræ per ipsius iugē recordationem, & exponam⁹ nos soli iustitiæ deo per deuo tionem & orationem, & ꝑ nostri suæ dispositioni cōmissio-nem & dimissionem. Si. n. sic fecerimus, indurabimus ꝑ cō-stantiā, ita ꝙ à iaculis tentationū nec penetrabimur, nec læ-demur. 1. Mach. 11. Orauit & reuersus est in prælium. Quia si cut dicit Gre. in homelia. Tāto magis orationi insistere tene mur quāto à carne grauius impugnamur. [Amaro inqt aīo] Qui a. s. amaritudo timoris. ꝑꝑ causas vrgētes debet nobis i esse, amaritudo cōsiderationis mortis debet nobis adesse. Iac. 5. Tristat quis in vobis, oret æquo aīo. Sic orauit Ionas, qui cū in mari proiectus, & in ventre piscis esset absorptus, orauit ad dñm, liberatus est, sicut dr̃ Ionæ. 1. & 3. Quia vere qñ hō mare, i. tribulationū amaritudinē sentit, qñ in ventrē piscis diaboli per tentationē se transglutiri percipit, tunc debet ad dominum recurrere, & orare, vt ipsum dignetur misericorditer liberare. 1. Mac. 3. Congregatus est couētus vt oraret, & peteret misericordiam à Deo. Requirit ergo in
D oratione cā, vel occasio, q sufficiat. ¶ Tertio dico ꝙ i oratio ne requiritur valor & prælatio, q perficiat. [Ad dñm inqt]. Quia. s. frustratoriū esset aliqd ab aliquo orare & petere nisi esset potens id facere, & cōcedere. Et iō à Deo solū debem⁹ per orationē aliquid qrere, cū ipse solus sit potēs totū cōce dere & ꝑficere. Dan. 6. Inuenerūt Danielē orātē & obsecrātē deū suū. Qd̃ est cōtra illos, qui nō curāt ad deū ꝑ orōnē re currere, sed vndiq; in creaturis remedium quærere, & ī hoie spē & fiduciā ponere, propter ꝙ sæpe cōtingit ipsos fraudari à proposito & deficere. Similes illi regi Ochoziæ, q mittebat ad Beelzebub deū Acharō orādū, & supplicādū & dñm deū Israel cōtēnebat, ꝑꝑ ꝙ votum suū nō meruit obtinēre, sicut dr̃. 4. Re. 1. Orauit i q ad dñm. ps. Subditus esto dño, & ora eū Vbi aduerte, ꝙ ad dñm orādū necessaria est humilitas & sub iacētia [Subditus] Stabilitas & ꝑmanētia [Esto] Sedulitas & diligētia [Ora iqt eū] De humilitate. n. dr̃ Ecc. 25. Oratio hu miliātis se nubes penetrabit. De stabilitate seu de ꝑseuerātia dr̃ Eccl. 16. Nō ipediaris orare semper. De sedulitate verò dr̃. 1. ad The. 5. Sine intermissione orate. Quia pro certo cha rissimi, Deus est orandus, supplicandus & requirendus. s.

Cum humiliate & subiectione, Quia pro certo in ip
Cū stabilitate & ꝑseuerāti duratiōe, so Deo ē valor & præ
Cū sedulitate & diligēti executione. latio, quæ perficiat ꝙ

erāt tertium requisitū. ¶ Quarto dico, ꝙ in oratione requiri E
tur modus & conditio quæ cōueniat [Flens inquit largiter] Fletus. n. humiliatorū Deus nō despiciet. Sicut. n. exhalatio-nes vaporum solēt sursum de terra ad nubes ascēdere, ita ꝙ pluuia solet vapores huiusmodi cōcomitari, sic vere quo-tiēs vapor orationis à nobis sursum mittit, necesse est ꝙ la-chrymarū pluuia subsequat [Flens inqt largiter] Iac. 5. Ora uit, & cœlum dedit pluuiā. & Iohel. 2. Conuertimini ad me in ieiunio & fletu & planctatu Oratio. n. qñ est lachrymosa solet esse mirabiliter fructuosa. Exemplum de Ezechia rege qui conuertens se ad parietem fleuit, & orauit dominum & sic vitam. 15. annorū. n à dño impetrauit, sicut dr̃. 4. Re. 10. & Es. 38. Et sic bene dr̃, ꝙ oratio debet habere modū debitū quem comitetur, finem inclytum, ad quē terminet, causam vrgentem, per quam inchoetur, virtutē eminentē, in qua ra-dicetur. ¶ Aduerte autem adhuc, ꝙ oratio est frequētāda, & F
sursum ad deum eleuanda, & noc quia ista est

Dei & angelorum lætificatiua, ¶ Dico ergo, ꝙ oratio
Pœnæ & tormentorū lenificatiua, ē lętificatiua Dei & an
Gustis & vitiorum exterminatrua, gelorū. Sicut. n. patet

ad sensum, fumus aromaticus summe ē suauis & delectatiu⁹ Vnde ēt dicit Pli. ꝙ de arbore cinnamomi rami fracti solāt fumū aromaticū spirař, vñ solet odor suauis & aromatic⁹ ex halare, sic ꝑ certo qñ sancti ꝑ tribulationes fuerūt laniati & fracti, tunc fumū sanctæ orationis emiserūt, ꝑ quē deū & an gelos suauiter recreauerūt. De incēsis. n. legit fumus aroma tic⁹ de thuribulo aureo exiuisse, & vsq; ad altare dei superi⁹ adiuisse. Quia vere fumus orationis, q de thuribulo feruen-tis cordis emanat vsq; ad cōspectū Dei ꝑ ipetratione ascen dit, & properat. Vñ ēt Angelus Raphael dicebat Th. 12. Cū orabas cū lachrymis, ego obtuli orōnē tuā dño. ¶ Deinde dico, ꝙ oratio est refrigeratiua seu īpeditiua pęnæ & tormē torū. Sicut. n. fum⁹ & vapor, qui exit à castanea est causa, ꝙ ipsa castanea nō rūpit nec crepat, ꝙ patet, qa si castanea nō scinditur, & si via vapore exituro nō aperitur, stati facto to-nitruo tota castāeæ substātia lacerat, sic vere vapor & fumus orationis īpedit rupturā & destructionē æternæ dānationis Illi vero, q fumū orōnis nō emittūt rupturā æternæ dānatio nis icurrūt. Tho. 12. Bona est oratio cū ieiunio & eleemosy na magis q thesauros auri cōdete, qm eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, q purgat pctā, & facit iuenire vitā æternā. ¶ Deniq; dico, ꝙ oratio est exterminatiua culpæ & vitiorū. Dulcis. n. melodia dr̃ dæmones fugare, sputū ēt de ore hois ieiuni ꝑgrediēs solet serpētē occidere, fum⁹ etiā ab olla bul liēti exiens solet muscas lōgius fugare, nec ipsas patit ap-ꝑ-pinquare. Sic vere fum⁹ & sputū orōnis ab olla cordis feruē tis, & ab ore hois deuoti ꝑcedens & ī auribus dei suauiter citharizās, muscas & serpētes tētationū effugat, & demōes supat, & conturbat, sm̃ ꝙ bene figurat Th. 6. ī fumo iecoris piscis, ꝙ potestatem habebat demonia effugādi, vñ dr̃ quod dicto iecore super carbones posito, alligat⁹ est à Raphaele demō asmode⁹. Chrs etiā quodā demonio dixit Ma. 17. Hoc genus nō eijcit nisi per orōnem & ieiuniū. Quia ꝑ certo qñ iecur, quod amare cogit. i. virtus feruentis affectionis ponit sup carbones feruētis dilectionis, ita quod exīde fum⁹ feruē tis orōnis exit, tūc ꝑculdubio à nobis diabol⁹ effugat. ¶ Sed aduertēdū est, ꝙ ad orōnē multa dnt concurrere, videlicet G

Temporis aptitudo, ¶ De temporis aptitudine dr̃ in
Pectoris mœstitudo, psal. Pro hac orabit ad te omnis
Localis sanctitudo, sanctus in tēpore oportuno. Da-
Hominum solitudo. uid vero de seipso dicebat in psal.

Et ego ad te domine clamaui, & mane oratio mea pueniet te. De peccatoris mœstitudine dicit Th. 3. Tunc ingemuit, & cepit orare cum lachrymis. De locali sanctitudine dr̃ Es. 58. & Ioan. 2. Domus mea domus orōnis vocabitur. Et i psa. Adorabo ad templū sanctū tuū. De hoīum vero solitudine

dicitur Mat.14.& Iesus ascendit in mõtẽ solus orare, Sic igitur patet de oratione quomodo est virtuosa. ¶ Si vero quæratur, quare dicat dñs Mat.21. Quæcũq; ĩ oratione petieritis credentes, accipietis, cum de multis tamen videat, ꝙ multũ orant, & tamen nihil impetrãt? Posset respõderi, ꝙ orationi non exaudiri contingit multiplici ratione, videlicet ꝓpter

Illius:
- orantis iniquitatem
- Pro quo orat indignitatẽ,
- Qui orat dubietatem,
- Quod oratur inutilitatẽ,
- Qui orat extorquendãm,
- Continuitatem.

Impedit ergo orationem illius, qui orat iniquitas. Esa.1. Cũ multiplicaueritis orationẽ vestrã, non exaudiam Et loquit populo grã di iniquitate, filijs sceleratis. Item illius, pro quo petit indignitas. Hie.14. Noli orare pro populo isto, neque assumas ꝓ eis laudem. Item illius q orat dubietas. Ille.n.q orat, debet certissime confidere de obtentu. Iac.1. Postulet autẽ in fide nihil hesitãs. Item rei pro qua oratur ĩutilitas, q̃a.s.deus nũquam homini cõcedit illud, ꝙ ad suã damnationẽ cedere cõspicit. Idõ multis orãtib. ꝓ tpalibus, & ꝓ huiusmodi dr Iac.3. Propterea non accipietis, eo ꝙ male petatis. Quia sicut dicit Isid.li.3.de sum.bono sæpe multos nõ exaudit de⁹ ad volũtatẽ, vt eos exaudiat ad salutẽ & vtilitatẽ. Itẽ impedit oratio, vt extorqueat orationis cõtinuitas. Quia sicut diues nõ stati satisfacit ioculatori, imo solet diu salariũ differre vt melodiã, ĩ qua delectat valeat diutius extorquere, sic Deus in melodiosa oratione bonorũ delectat, q̃nq; differtquod petit vt diuti⁹ & deuoti⁹ reqrat. vñ Au.dicit. Seruat tibi De⁹, ꝙ nõ vult cito dare, vt discas magna desiderare. Hæc igit de oratione sufficiãt. Vide supra de clamare, fumo, & Inuocare.

A **Orbis** Nota, ꝙ orbis idem est, quod rotunditas. Et idõ mũdus orbis dicitur, eo ꝙ ad orbicularẽ figuram componitur & formatur. Igitur cũ orbis significet mũdi rotunditatem, diuersarum creaturarum aggregationẽ constructam, notabo, ꝙ moraliter loquendo, triplex dicitur esse orbis, videlicet interior, exterior, superior

- Primus est moralis & virtuosus,
- Secundus est letalis & vitiosus,
- Tertius est realis & seriosus,

Primo est dicã, ꝙ est dare vnũ orbẽ moralẽ, q ẽ ĩtimus & virtuosus. Et sic dicã, ꝙ aius viri iusti, vel etiam ipse iustus orbis dicitur, eo.s. ꝙ diuersarum ꝑsonarũ.i.diuersarũ virtutũ serie decoratus in vnitate fidei conglobat, & in orbicularẽ figurã, q̃ fine caret & principio. hoc est dictõ, ĩ naturã æternã & perpetuã terminat. Vnde bñ de orbe morali.i.de hoĩe ꝑfecto põt dici illud Hie.51. ꝙ Deus ꝑparauit orbẽ in sapiẽtia sua. Et si vis nota, quod sicut iste tpalis, & corpalis orbis

- Solenniter fundatur,
- Stabiliter firmat,
- Fertiliter cibatur,
- Potenter subiugat,
- Patenter illustrat,
- Prudẽter, gubernat,
- Clementer visitatur,

Sic vere dico, qđ iste moralis & spiritualis orbis à Deo fundatur, qđ facit primæ gratiæ sanctitudo. à Deo ĩ.firmatur, quod facit permanentiæ fortitudo. à Deo cibat, qđ facit opulentiæ plenitudo. à Deo subiugatur qđ facit eminentiæ celsitudo. à deo illud, ꝙ facit sapientiæ lympitudo. à Deo gubernatur, ꝙ facit prouidẽtiæ certitudo. à Deo visitatur, ꝙ facit suæ præsentiæ prõptitudo seu gratitudo. ¶ Dico ergo, ꝙ iste moralis orbis à Deo fundat solẽniter Cõstat.n. ꝙ Deus ẽt in hoĩe iusto primo ponit & proijcit fundamenta.s. gratiã atq; fidem. ps. Orbẽ terre & plenitudinẽ eius tu fundasti, aquilonẽ & mare tu creasti. Item à Deo firmat stabiliter, quia.s.sicut orbis iste in suo statu & ordine immobiliter & perpetuo ꝑseuerat, sic iustus per perseuerantiæ & perpetuæ cõstantiæ firmitatẽ. Ps. Et.n. firmauit orbẽ terræ, qui nõ cõmouebit. &.j.Par.16. Ipse.n.fundauit orbẽ terræ immobilẽ. Item á Deo cibat fertiliter. Cõstat.n. ꝙ Dei clemẽtia nutrit, & cibat, & replet ẽt bonis orbẽ. vñ Sa.1. Spũs dñi repleuit orbẽ terrarũ. Itẽ Deo subiugatur valde potẽter. Orbis.n.iste Deo imediate subijcitur. Vñ ipse est q dicit ĩ ps. Meus est orbis terræ, & plenitudo eius. Itẽ à Deo illuminatur valde patẽter.s.ꝑ discretionẽ & fidem Vñ ĩ ps. Alluxerũt fulgurationes eius orbi terræ, vidit & cõmota est terra. Et alibi. Reuelata sunt fundamẽta orbis terrarũ. Itẽ à Deo gubernatur valde prudenter, quia.s. Deus regit, & gubernat eũ ĩ iustitia & sapientia. Vñ de iustitia dr ĩ ps. Iudicabat orbem terrarum ĩ iustitia. Et alibi. In æquitate De sapientia vero dr Hie. 51. Præparauit orbẽ in sapientia sua. Item à Deo visitatur valde clementer.s.per beatã incarnationem, vel per Eucharistiæ cõsecrationẽ. vnde Ad Heb. 11. Introduxit primogenitũ in orbẽ terræ. Patet igitur, ꝙ est dare, vnũ orbem moralem, qui est intimus & virtuosus &c. B

¶ Scđo dico, ꝙ est dare vnũ orbẽ letalẽ, qui est extimus, seu pessimus & vitiosus. Et iste est corruptus & infectus mũdus Iste.n.habet cõtrarias cõditiones orbi primo. Vñ nota, ꝙ iste Nõ est firma stabilitas, sed varia mobilitas singulorũ. nõ est plena fertilitas, sed famescens cupiditas animorũ. nõ est Dei regens auctoritas, immo crudelitas tyrannorũ. nõ est tuta securitas, sed trepidãs debilitas infirmorũ. nõ est syncera veritas, sed defraudãs fallacitas deceptorũ. ¶ Dic ergo, ꝙ orbis iste est vari⁹ & mobilis, & caret stabilitate. Nihil est.n.ibi durabile, seu firmũ, sed totũ varium & ineptũ. Esa.24. Defluxit orbis. Et in ps. dr. Cõmoueãtur oẽs inhabitãtes orbẽ. Itẽ orbis iste est auarus, & sterilis & plenus cupiditate, vel carens fertilitate. Ge.41. In vniuerso orbe fames ꝑualuit. Vnde de Nabuchodonosor dr Es.14. ꝙ ipse posuit orbẽ desertũ. Quia sicut dr Ge.47. In toto orbe panis deerat. Itẽ orbis iste à Deo nõ fit regibilis.s.tyrãnorũ crudelitate. Vñ de illo rege assyriorũ Hester.9. ꝙ cunctæ, q̃ in toto orbe erãt ꝓuinciæ, subditæ sibi erãt. Et ibidẽ.13.dr, ꝙ vniuersum orbẽ suæ subiugauerat ditioni. Et etiã ipse diabolus dixit dño Luc.4. Ostẽdẽs.s.sibi oĩa regna orbis terræ. Hæc inquit oĩa tibi dabo, si cadẽs adoraueris me, quia mihi tradita sunt, & cui volo do ea. Itẽ orbis iste nõ est tutus, sed debilis & carẽs securitate, quia.s.oĩa sunt indubia & trepida. vñ Luc.21. Præ timore inqt & expectatione, q̃ suꝑueniet vniuerso orbi. Itẽ orbis iste nõ est clarus, sed nubilus & plenus obscuritate seu ẽt fallacitate, quia .s.ibi abũdat copia mortaliũ & immortaliũ deceptorũ. vñ Apo.12.dr, ꝙ descendit ad nos sathanas, qui se ducit vniuersum orbẽ. Inuidia.n. diaboli mors intrauit in orbẽ terrarũ. Sap.2. Et sic igit patet, ꝙ est dare orbẽ letalẽ, q est pessimus & vitiosus. C

¶ Tertio vero dico ꝙ est dare orbẽ realẽ, qui est optimus & gloriosus. Et iste certe orbis iste naturalis, ĩ quo .s.est vniuersarũ creaturarũ ordinatissima aggregatio, ꝑ vere gloriosus merito põt dici, & hoc certe q̃a hũc fecerũt manus dominicæ, q̃ nõ fatigant: q̃a hũc fixerũt vires angelicæ, q̃ nõ tædiant: quia hũc rexerunt leges tearchicæ, q̃ non perturbantur quia hũc vixerũt artes autematicæ, quæ nõ dissoluũtur. Iste.n.orbis habet auctorẽ ĩsuperabilẽ.s.ipsum Deũ, q̃a sicut dr.1.Re.2. Dñi sũt cardines terræ, & posuit suꝑ eos orbẽ. Quia sicut dr in ps. Ipse fundauit orbẽ terræ, q nõ cõmouebit. Itẽ orbis iste hẽt cetũ ministrorũ infatigabilẽ.s.ordinẽ angelorũ, q Deo seruiũt ĩ gubernatione orbis, sicut dr Iob.9. Sub quo curuãtur, qui portãt orbem. Itẽ orbis iste habet ordinem ĩuiolabilem. Ordo.n.& cursus & dispositio creaturarum nunquã turbatur aut violatur. Sap.6. Disponat orbẽ terrarum in æquitate. Iustum aũt ordinẽ appetebat scire, q̃ dicebat Sap.7. Vt sciã (inquit) dispositionem orbis terrarũ. Item orbis iste habet naturam incorruptibilem. semꝑ.n.perseuerat & durat. Vnde illud.1.Par.16. Deus fundauit orbem immobilem. Et sic igitur patet, ꝙ est dare triplicem orbem. s.realem, localem, atq; moralem. Vide supra de mundo

Ordeum Nota, ꝙ ordeũ, ꝙ est granũ interius medullosum, exterius vero palea seu stipula coopertum, signat tripliciter in scriptura. Signat.n. A

- Scripturarũ sensum historicum,
- Simplicium modum canonicum,
- Terræ fructũ grossum & rusticũ.

¶ Primo ergo dico, qđ pro ordeũ intelligitur scripturarũ sensus historicus. Iste.n.est exterius rudis & grossus, interius tñ qñ frangitur, inuenitur alba & suaui medulla, hoc est dictũ intellectu & sensu spũali plenus, ad nutriendũ spũalem hoĩem apt⁹ & san⁹. Vñ de scriptura.dr 1.Pa.11. Erat ager regionis illi⁹ plenus ordeo. Ager (dico) sacræ scripturæ. Hie.41. Habem⁹ thesaurũ ĩ agro frumenti & ordei. Aduerte tñ, ꝙ istud ordeum q̃nq; lædit & corrũpit, ꝑ falsas & hæreticas oppositiones, ita ꝙ sanum nutrimentum exinde minime reportat, vt patet Ex.9. dr ꝙ linũ & odoreũ læsũ fuit.s.ꝑ locustas. Ita ꝙ tunc põt dici illud Pro frumento oriatur mihi tribulus, & ꝓ ordeo spina. Frumentũ.n.subtilem doctrinam signat, & ordeum grossum historicam. Patet ergo, quòd per ordeum designatur scriptura ꝗ sensus historicus. ¶ Secundo dico, quod per ordeum intelligitur simplicium modus canonicus. Viri enim humiles & simplices per ordeum intelliguntur, quia scilicet alterius rudi, grossa & humili conuersatione teguntur, esse

amicus

gũtur,intus tñ in conscientia munda & pura medulla intẽtionis & deuotionis ditant.Vnde tales figurant in illo pane subcinericio qui fuit ex ordeo,sicut dr Iud.9. Vñ dñs ꝑmittit se daturũ filijs Israel terrã frumenti,ordei & vinearũ. Quia simplices & humiles sunt terra ꝑ subiectã humilitatẽ,& frumentũ per suauẽ benignitatẽ,ordeũ ꝑ exteriorẽ ruditatẽ,& vineæ per spiritualẽ iucunditatẽ.Sume ergo frumentũ & ordeũ &c.Eze.4.¶Tertio dico,ꝙ per ordeũ intelligitur mũdi fructus grossus & rusticus.s.suba tpalis,quæ.s.ad modum ordei rusticis,& equis,& asinis.s.sæcularibus hominib.est apta. 3.Reg.4.Ordeum quoq; & paleas equorum deferebant.1.Paral.2.Dabo in cibaria ordei choros &cæ.

A **Ordo.Ordinare** Cũ ordo nihil aliud sit, quã debita rerũ dispositio, & ordinare nihil aliud sit q̃ aliquid debite statuere, disponere & locare,breuiter notare possumus,ꝙ moraliter loquendo,in scriptura inuenitur generaliter triplex ordo,videlicet

Ordo		
	Personalis,	Primus est ordo morum & actuum,
	Temporalis	Secundus est ordo rerum & statuum,
	Supernalis,	Tertius est ordo cœli spirituum.

¶Dico ergo primo,ꝙ est quidã ordo personalis & interior. Et iste est ille ordo,quo.s.hõ debet esse i se virtualr ordinat⁹ quantũ ad seipsum se debite regendo,& gubernãdo,& sic de nobis verificabit illud Ro.13.Quæ aũt sunt,à Deo ordinata sunt.Domus.n.dr bene ordinata,vbi q̃libet persona propte & bene seruit in officio suo, & vbi dñs debite damnat, & serui debite famulatur.Sic vere domus Dei,quæ domus sum⁹ nos,bene ordinata,qñ vnumquodq; mẽbrum ad dei laudẽ suo officio vtitur,& quando caro aiæ subijcitur,& corpus spiritui subiugatur.De tali ergo ordine gaudere se dicit Apostolus,dicens Col 2.Gaudeo inquit videns ordinem vestrũ fundamentũ fidei vestræ.De isto ordine quo.s.debet hõ esse spũaliter ordinatus,dr Iob.38.Nunquid nosti ordinẽ cęli & pones rõnẽ eius in terra? Ac si diceret.Sicut in cælo oĩa sunt ordinata,quia videlicet ibi sunt planetæ ordinati vnus super alterum,qui quidẽ ordo nunq̃ deficit,aut cessat,q̃a,scilicet

Primus est saturnus,	Sic spiritualiter in terra.i.in nobis
Secundus iupiter,	bis mores & virtutes nostræ de-
Tertius mars,	bent esse ordinatæ,vt primo sit sa-
Quartus sol,	turnus,qui est planeta grauis,tard⁹,
Quintus mercurius,	terreus & ponderosus.i.virtus hu-
Sextus venus,	militatis.Deinde iupiter planeta be
Septimus luna.	niuolus,qui suos & non suos iuuat.

i.virtus amoris & charitatis.Deinde mars planeta feruens, igneus & Deus belli.i.virtus audadaciæ contra vitia tẽtationis & operationes iniquitatis.Deinde sol planeta clarissim⁹ i.virtus sapiẽtiæ prudẽtiæ & subtilitatis.Deinde mercurius deus eloquẽtiæ.i.virtus orõnis & debitæ grauitatis.Deinde venus solẽ sequẽs aut ꝑcedens.i.virtus obedientiæ & ꝓptę sedulitatis.Deinde luna plena humorib.q̃ est mater roris .i. virtus benignitatis & pietatis.Ecce ergo,qũo ordo cęli i terra ponit,qñ naturales virtutes corporũ cęlestiũ,hoĩum moribus applicantur.Et sic de nobis poterit dici illud Iud.5.Stellæ manentes in ordine,& cursu suo,aduersus Sysarã pugnauerũt.Istę.n.virtutes sunt q̃dã stellæ spũales,q̃ aĩam faciunt relucere,& cõtra diabolũ faciunt ꝑualere.Iste est igitur ordo personalis interior.¶Secundo dico,quod inuenitur ordo virtualis & exterior.Et iste est ordo ecclesiasticæ disciplinæ, de quo dr Hie.30.Tẽplum iuxta ordinẽ suũ fundabitur Iste aũt ordo cõsistit in debita personarum proportiõe. Sicut.n. ordo naturaliũ sic stat,ꝙ nobiliora & pulchriora locũ obtinẽt superiorẽ,grossiora vero & viliora locũ tenẽt inferiorẽ, sic & in Eccl'a personæ ordinatæ esse debent.1.Par.6. Stabãt iuxta ordinẽ suũ in ministerio.ita ꝙ ꝑfecti meliorent gradũ,i perfectiores vero inferiorẽ,teneãt statũ.Esa. 5. Pascent agni iuxta ordinẽ suũ.Sicut.n.apes in suis cellulis ordinatissime locatur.fila in telis aranearũ ordinatissime situãtur,grana leguminũ in suis thecis ordinatissime cõiunguntur,testę in pineis ordinatissime disponunt,sic ꝓculdubio boni in suis cellis & thecis.i.in suis officijs & beneficijs & ecclasticis & collegijs,religionib.& cõuẽtib.ordinate & debite cõuersant.1. ad Cor.14.Oĩa honeste,& ẽm ordinẽ fiant in vobis.Et ut breuiter transeamus,possumus notare,ꝙ multa sunt,quæ debẽt in psonis ecclesiasticis fieri ordinate.Ipsi.n.debẽt ordinate

Sursum ascendere,
Vitia vincere,
Gratias agere,
Stare & manere,
Lucere & docere,
Ministrare,
Militare,
Manducare,
Rutilare,
Currere.

¶Dico ergo,ꝙ ordinate est sursum ascendendum,quia.s.gradatim ascẽdẽdum est ad honores secũdum leges.Nu.2.Filij Israel per loca & ordines suos proficiscantur.Item ordinate est malũ vincendum.Vnde Neem.4.dicit quod ipse statuit populum suum per ordinem cum gladijs & lanceis.Et 2.Mac.15.dr,qđ exercit⁹ erat ornatus.Itẽ ordinate est gratia agẽdum.vnde.2.Par.35. dr.Cantores steterunt in ordine suo.Itẽ ordinate standũ est & manendum.Iud.15.Stellæ manentes &c.sicut supra. Item ordinate est alijs lucendum.s.per bona exempla.Exo.40.Locatis per ordinem lucernis &c.concorda si vis.Item dic,qđ iusti ordinate parent & seruiunt.6.Stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio.Item ordinate bellant & sæuiunt s.contra vitia.Vnde Nee.4.Statuit populum in ordinem cũ gladijs.Item ordinate edunt,& hauriunt.Vnde illud Esa. 5. Pascentur agni iuxta ordinem suum.Item ordinate splẽdorem faciunt.Hier.31.Dat ordinem lunæ & stellarum. Itẽ ordinate currunt,& redeunt.Vnde de filiis Israel dr Num. 10. Profecti sunt per turmas & ordines suos.O quam ordo cõmendatur in rebus,& defectus ordinis vituperatur.Vnde,ꝓ certo Iob.10.dicitur de illa patria.s.terra miserię & tenebrarum,qđ vmbra mortis in ea,& nullus ordo,sed sempiternus horror inhabitans inuenitur:constat.n.potissime in actib.ꝓliorum,quod debiliores fortiores vicerunt,quando ipsi debitũ ordinem tenuerunt,isti vero ordine debito caruerunt Constat etiam,quod inter impios & tyrannos est ordo,quia s.impossibile est cõitatem stare,quæ ordinem non didicit obtinere.Vnde est Dan.7.dr,ꝙ illa crudelis bestia tres ordines dentium habebat in ore,cum quib.cuncta poterat deuorare.Patet ergo,qđ est ordo virtualis,qui est exterior. sed de isto vide supra,vbi de promotione agitur,quia in plurib.locis agitur qũo ordinate hoĩes debent promoueri. ¶Tertio dico,qđ est æternalis ordo & superior.Et iste est ordo cęlestium spirituum,de quo dr.3.Reg.10.quod regina Saba.i.anima,ad Salomonem.i.Ad Christum veniens, mirabatur ordines ministrorũ &c.Omitto gratia breuitatis,quia in multis locis de ordine superius est tractatum.

Organum. Cum organum sit musicum instrumentũ,possumus dicere,quod per organa potest intelligi triplex lætitia,videlicet A

Spiritalis & virtuosa,	Per organum.n. intelligitur lę-
Supernalis & gloriosa,	titia spiritalis, illa .s. qua mens
Mundialis & uitiosa.	in Deum spiritualiter erigitur,

& qua laus diuina solenniter decantatur.Vnde illud.In tympano & choro in chordis & organo,laudate Deũ.Vñ.2.Paral.29.dr,quod steterunt læuitę tenentes organa.Dauid.Itẽ per organum intelligitur lętitia supernalis,videlicet sctõrũ & angelorum &c.de qua dr.2.Par.23.Electi sunt psaltes canentes domino in organis.Item per organum intelligitur lętitia temporalis,de qua dicitur Iob.21.qđ filij mundanorũ gaudent ad sonitum organi.Et eiusdem.30. Versa est in lectum cithara mea,& organum in vocem flentium.

Oriens.Orientalis Nota,ꝙ cũ oriẽs sit pars mũdi magis clara,& parte illa lux oriatur,& cęlũ & stellæ ascendere super nostrum hemisphærium cõprobẽtur,possumus notare,ꝙ oriẽs in bono sumitur & in malo.In bono.n oriens signat gratię claritatẽ,sophiæ veritatẽ,gloriæ voluptatẽ.Signat Dico oriẽs claritatẽ diuinæ gratiæ.Vt sic ẽm istũ modũ significandi quilibet vir iustus & gratia plenus põt dici orientalis, sicut de Iob. dr Iob.1.qđ ipse erat magnus iter oẽs oriẽtales. ¶Itẽ signat dei sciæ veritatem.Et sic de magis,qui summi astrologi & sapientes erãt,dr Mat.2. Ecce magi venerũt ab oriente. Item signat cælestis gloriæ voluptatẽ.Et de hoc Baruc.5.Hierusalem sta in excelso & circunspice ad orientem,& vide iocunditatẽ à deo tibi venientem.Sicut enim videmus,quod planetæ habent suum proprium motũ versus orientem quãuis omni die per violentiã firmamenti versus occidentẽ currere cõprobanť,sic viri iusti,mot⁹ desidiorũ & affectuũ suorũ ad orientẽ grẽ fidei & gloriæ debent dirigere,& ad illã partẽ cõtinue se mouere.psa.Qui ascendit sup cęlũ cęli ad oriẽtẽ,quãuis versus occidentẽ.i.versus bona mundi, vel versus A

B delectatiões carnis malorũ affect. currere cõprobent. ¶Sed adhuc dico, ꝙ oriens põt ſumi in malo. Et ſic dico, ꝙ ſignat

Voluptatem deliciarum,
Facultatem diuitiarum,
Vanitatem eminentiarum.

¶Dico voluptatem deliciarum. Partes.n.orientales ſolent eſſe pinguiores & fertiliores, q̃ partes occidentales ſignificantes ſtatũ deliciarũ, q ſolet habere ampliorem pinguedinem voluptatis. vnde Gene.4.dr̃, ꝙ Cain poſtquã occidit Abel fratrem ſuũ, habitauit ad orientalẽ plagã Eden. Eden aũt interpretatur delitiæ, q pro certo illi, qui fratrem ſuum.ſ.ſpũm per pctm̃ occidunt, nihil aliud q̃ plagã orientalẽ mũdi deliciarũ q̃runt. Itẽ oriẽs ſignat facultatẽ diuitiarũ. Pars.n.orientalis maiorẽ & citiorẽ recipit claritatẽ, & tñ citius in ſero incurrit noctem & obſcuritatẽ, ſignificãs, ꝙ ſtatus diuitiarũ q̃uis claritatẽ, & tñ citius in ſero incurrit noctẽ & obſcuritatẽ, ſignificãs, ꝙ ſtatꝰ diuitiarũ q̃uis claritatẽ ꝓſperitatis amplius in mane huius vitæ habere videaꝛ, in ſero tñ mortis obſcuritate aduerſitatis amplioris grauatur. Et de iſto oriente loquitur Ezec.8. c.5. vbi ipſe videt viros habentes dorſa cõtra templũ, & facies ad orientẽ. Quia vere hodie fit, ꝙ mali dorſum cõtẽptus & obliuionis ſuæ ad tẽplũ paradiſi & Eccleſię vertunt, faciẽ vero affectionis ſuæ ad orientẽ diuitiarũ & mundanæ ꝓſperitatis conuertunt. Itẽ oriens ſignat vanitatẽ eminẽtiarũ.i. appetitum & ambitionẽ dominandi, quia ſicut ſigna, quæ ſunt in oriẽte, ſp ſolent ſurſum aſcẽdere, & ſupra mũdi hemiſpheriũ ſe leuare, ſic illi, q ſunt in iſto ſtatu, ſp ſolent ſurſum aſcẽdere per ambitionem, & ſuper hemiſpherium prælationis ſe leuare per ſuperbiam & præſumptionẽ. Et tales figurantur in lucifero Eſa.14. vbi dicitur. Quomodo cecidiſti lucifer, q mane oriebaris? Patet ergo, qũo oriens in bono ſignat & in malo. ¶Si autem per orientem velis intelligere virum iuſtũ qui.ſ. quotidie de virtute in virtutem oritur, ſolius Chriſti pręſentia decoratur, & lumine gratiæ ſciẽtiæ & gloriæ delectatur, dic, quod ſibi poteſt dici illud Iob.11. Orieris vt lucifer, & habebis fiduciam propoſita tibi ſpe. Vbi nota, quod iuſtus hic à quatuor commendatur, videlicet

Ab ingreſſu ſatis amoroſo,
A progreſſu ſatis luminoſo,
A ſuggreſſu ſatis fructuoſo,
A congreſſu ſatis virtuoſo,
Ab egreſſu ſatis glorioſo.

¶Primum probat nouitas oriẽs [Orieris inq̃t] Sed ſecundum claritas gradiens [Lucifer] Sed tertium vbertas veniẽs [Habebis] Quartum vero iuuamen patiens [Fiduciã] Quintum autem ſolamen ſubiacens] Propoſita tibi ſpe]. ¶Igiť dico, qđ oriens noſter.ſ.homo iuſtus, habet ſerioſum & amoroſum ingreſſum. Et hoc oſtẽditur cum dr̃ [Orieris].ſ.de nõ eſſe in eſſe, de nihilo ad aliquid, de peccato ad gratiã, de antiquitate ad nouitatem. Oriri.n. de ſua natura ſignat nouitatẽ. Heſter.8. Noua lux oriri viſa eſt. Sicut.n.ab oriente ſol igreditur in virtutis & perfectionis ſtatum Eze.42. Introitus ab oriente. Et nota, quod ortus iſtius orientis, videlicet iuſti, portat ſecum triplicem lucem, videlicet, lucẽ fidei & ſciẽtię, & lucem etiam finalis gloriæ. Iſtas.n.luces hic oriens ſecum trahit, & ſe clarum & rutilum ad domum dñi Chriſtus finaliter ſecum ducit. Vnde ipſe dicit Ezech. 11. Introduxit me ad portam domus domini orientalem. Ad iſtum igitur oriẽtem.ſ.ad claritatem gratiæ & gloriæ debet homo mentaliter aſpicere, & ibi corditus anhelare. Ezech.16. Aperiet porta, quæ reſpicit ad orientem. Patet igitur, quod vir iuſtus habet ſerioſum ingreſſum. [Orieris inquit] Num.24. Orietꝛ ſtella ex Iacob. ¶Secundo dico, quod ipſe habet luminoſum ꝓgreſſum, quod oſtenditur cum dicitur [Lucifer] qui.ſ.eſt ſtella valde clara, qui.ſ.ſolem iugiter concomitatur, & cum ſole continue graditur, & mouetur. Sic vere iuſtus ſolẽ iuſtitiæ Chriſtum per gratiam ſolet concomitari, & cum ipſo de virtute i virtutem progredi & moueri. Lucifer inquit.2.Petr.1. Oriatur lucifer in cordibus veſtris [Lucifer inquit] hoc eſt dictũ, bonus & luminoſus progreſſus. ¶Aduerte tamen, qđ multi ſunt, qui quandoque deficiunt in progreſſu, figurati in primo Angelo lucifero, qui ſuperbiens cecidit de cælo empyreo. Eſa.14. Quomodo cecidiſti lucifer, qui mane oriebaris? &c. vide ibi iuſtus igitur habet luminoſum progreſſum. ¶Tertio dico, quod debet habere copioſum ſuggreſſum ſeu fructuoſum [Habebis inquit] Habere enim poſſeſſionem diuitiarum ſignat, quia.ſ.ſicut orientales partes plus abundant in auro & ſpeciebus, quam cæteræ mundi partes, ſic vere illi, qui dicuntur per gratiam orientes ſunt cæteris in auro.i.i virtutib. magis abundantes. Gen.28. Dilataberis ad orientẽ. vnde Num.32. Habemus poſſeſſionẽ noſtrã in orientali plaga. Habet igiť hõ iuſtus copioſum ſeu fructuoſum ſuggreſſũ. [Habebis inquit] ¶Quarto vero dico, ꝙ iuſtus dr̃ oriens qui habet virtuoſum congreſſum.ſ.contra vitia & tormenta quod oſtenditur cum dr̃ [fiduciam] Vir.n.audax & fidẽs fortior eſt, cæteris paribus, quam infidens. Hic igitur orientalis dicitur, quia ſ.ſicut ſigna orientalia ſunt cæteris fortiora ſecundum Ariſt. & hoc, quia ſunt ignea atq; prima ſic vere illi, qui in oriente gratiæ, & fidei ſtatuũtur, fortes, & audaces contra hoſtes & vitia eſſe noſcuntur. Zac.6. Ecce vir oriens nomẽ eius: Vir.n.dr̃ à virtute [Fiduciam inquit] Vide ſupra de fiducia & cõfidere, quia beati omnes, qui cõfidunt in domino &c. Habet igiť hõ iuſtus virtuoſum cõgreſſum. ¶Quinto vero dico, quod ipſe habet glorioſum egreſſum, quia.ſ.ipſe habet in fine certam ſpem de vita futura [Propoſita inq̃t tibi ſpe] Cælum.n.à parte oriẽtali venit verſus nos, & nobis etiam ſecum defert ſolem, & lunam & ſtellas. Ad denotandum, quod ad illos, qui ſunt in oriente gratiæ, & qui ẽt quotidie per gratiam oriuntur, cœlum.i.cæleſtis patria finaliter deuoluitur, & ſol, & luna, & ſtellæ.i. Chriſtus beata virgo & Angeli & ſancti ad ipſum aſcendunt & applicant, vt ſic cuilibet in tali ſpe conſtituto dicatur illud Eſa.60. Ecce inquit tenebræ operient terram, & caligo populos. ſuper te autem orietur dñs, & gloria eius in te videbitur Propoſita inquit tibi ſpe.pſa Caro mea requieſcet in ſpe. Vt ſic de futura vita ſic promiſſa & ſperata dicatur omnibus iuſtis illud Mala.4. Orietur vobis timentibus nomen meum ſol iuſtitiæ. Quia Deus pater (ſicut dicitur Mat.5.) ſolem ſuum facit oriri ſup bonos. Patet igitur generaliter, qđ iuſtus dr̃ oriens, vel etiã dicitur eſſe in oriens, vel etiam eſſe in oriente, quia conſequitur glorioſum egreſſum, quia aſſequitur fructuoſum cõgreſſum, quia aſſequitur fructuoſum ſucceſſum. quia proſequiť vigoroſum progreſſum, quia ſubſequitur ſerioſum ingreſſum. Sufficit. Vide de mari & de luna

Oriri Ortus.

A Cum i ſcriptura inueniaꝛ multiplex ortus ſeu proceſſus, hoc ſolum poſſumus notare, quod in ſcriptura inuenitur

Oriẽs:
- Ignobilis,
- Dãnabilis,
- Triſtabilis,
- Mutabilis,
- Mirabilis.

¶Primus eſt ortus humanæ natiuitatis, Iſte.n.eſt valde ignobilis atq; vilis, & hoc rõne vilis materiæ, de qua cõponimur rõne vilis modi, ꝑ quẽ cõcipimur: rõne vilis loci, in quo cõcludimur: rõne vilis ſtatus, in quo ꝓgredimur; & rõne vilis cibi, ex quo reficimur. Et de tali oriente & ortu dr̃ Eze.16. & loquitur animæ peccatrici vel carni humanæ. In die ortus tui nõ eſt præciſus vmbilicus tuus, & aqua. nõ es lota in ſalutẽ, nec ſale ſalita, nec inuoluta pannis. q. d. ¶Ortus iſte eſt naturaliter vilis & immundus miſer etiã & calamitoſus. vñ Iob.30. Ad dexterã oriẽtis calamitatis meę. ¶Scd̃s eſt ortus humanæ iniquitatis. Sicut.n.in terra occulta naturaliter oriuntur ſpinæ, ſic in noſtra natura corrupta naturaliter oriunꝛ culpæ. Iob.31. Pro frumẽto oriaꝛ mihi tribulus. Figura Gen.41. vbi dr̃, quod ſpicæ tenues percuſſę vredine oriebantur ex ſtipula. ¶Tertius eſt ortus mundanæ aduerſitatis: quamdiu.n.ſumus in vita iſta, pænæ & miſeriæ nõ ceſſant nobis oriri. Nu.11. Ortum eſt murmur populi quaſi dolentium præ labore. Vnde de ſpinis miſeriarum & tribulationum, quæ oriuntur in nobis, dicitur Eſa.34. Orientur in domibus eius ſpinæ verticæ & paliurus. ¶Quartus eſt ortus terrenæ proſperitatis. Mundi enim proſperitas oriens dicitur, eo quod claritas mundanæ & inanis gloriæ ibidem reperitur. Et nota, quod in iſto oriente ideſt in ſtatu proſperitatis mundanæ viget

Aſperitas & amaritudo,
Sterilitas atque ſolitudo,
Obſcuritas & incertitudo,
Crudelitas & hebetudo,
Calamitas & ineptitudo,

¶Et breuiter ſicut videmus, quod ſtellæ, quæ in mane veniunt, & progrediuntur ab oriente, in ſero terminantur & veniunt ad occidentem, ſic vere illi, qui in mane præſentis vitæ orientem proſperitatis habitant, in ſero mortis ad occidentem tribulationis properant. Quia re uera iſte oriens.ſ. mundi proſperitas, vt dictum eſt, multas proſperitates habet. vñ Ioſuæ.15. Ab oriente (inquit) erit initium ad mare ſalſiſſimum. B

sissimum.Item habet multas sterilitates.s.bonorũ spũaliũ &
virtutũ.Iosuæ.16.Ab oriẽte solitudo,q̃ ascendit hierico.Itẽ
habet multas obscuritates,q.a.s.ibi nõ plene cognoscit̃ Deus
vnde Iob.23.Si ad orientẽ iero,non apparet. Itẽ ille habet
multas aduersitates seu calamitates.s in fine,qñ claritas isti⁹
orientis ad occidentẽ declinat.Tunc.n.vermes corpus,& de
mones aĩam dep̃dant̃.Esa.11.Prædabunt̃ filios oriẽtis. Tũc
diũites in valle inferi ꝓsternunt̃ vnde Iu.7.Orientales popu
li.fusi iacebant in valle.Tunc potentes vagi & profugi dissi-
pant̃,similes.s.ipsi Cain,de quo Gen.4.Habitauit profug⁹ in
terra ad orientalẽ plagã.Iste est igit̃ ortus terrenæ ꝓsperita-
tis.¶ Quinto vero dico,ꝙ est ortus æternæ diuinitatis.Et iste
est ille ortus,quo Dei filius p carnis natiuitatẽ de matre vir
gine noscitur ꝓcessisse.Et de hoc dr̃ in psa.Exortum est in te
nebris lumen &c.Et circa hæc possumus aduertere, ꝙ sicut
sol in mane oritur,& tandẽ in die super hemispheriũ nostrũ
discurrit & vertitur finaliter tñ occidit,& a nobis abscõdit̃,
sic pro certo dei filius fuit à nobis ortus & natus temporali
ter in nostro hemispherio conuersatus corporaliter fuit in-
super in occasu mortis à nostris visibus absconditus visibili
ter.Et hoc Eccl.1.Oritur sol & occidit,& ad locum suum re
C uertitur.Et ideo de ipso põt dici illud.Zac.6.Ecce vir oriens
nomen eius,& subter eum orietur lux.¶ Vbi aduerte, quod
in ortu solis scilicet

Cuncta notificantur[Ecce.]
Vires fortificantur[Vir]
Aues lætificantur[Oriens]
Ferę tristificantur[Nomen]
Gentes illuminantur[Orietur &c.]

Sic dico spiritualiter lo
quendo,qđ Christi or-
tus fuit.s.Cęlestium no
notificatiuus[Ecce in-
quit[Fuit debilium for
tificatiuus[Vir]Fuit flebilium lætificatiuus[Oriens]Fuit ho
stiũ,seu hostilium effugatiuus seu eliminatiuus. [Nomen in-
quit mentium illuminatiuus]Sub ipso inq̃t orietur lux.¶ Di
camus ergo primo,ꝙ iste ortus fuit cælestium notificatiuus
[Ecce inquit]Ecce est aduerbium demõstrandi,quia.s. in or
tu multa secreta cælestia,multaq; mirabilia fuerunt demon
strata,de quib.bene poterat dici[Ecce]Ortus.n.solis est de-
claratiuus omnium colorum Ortus vero Christi est demon
stratiuus omnium bonorum.vnde Esa.60. Quia ecce tene-
bræ operient terrã,& caligo populos.super te aũt oriet̃ do-
minus,& gloria eius in te videbitur.¶ Secundo dico, ꝙ iste
ortus fuit debilium fortificatiuus[Vir inquit]Sicut.n. vires
naturales solent in ortu solis roborari,infirmi etiam solent
al euiari,herbæ ẽt & flores solent aperiri,& virtute & effi-
ficacia plus repleri,homines insuper solent in suis operib.oc
cupari,sic vere ortus Christi vel beatæ virginis fuit omniũ
virtutum in bene operantibus augmentatiuus, & omnium
dolorũ in mala sustinentibus mitigatiuus,qđ notatur,cũ dr̃
[Vir]qui dicitur à virtute,q.a iste est vir,qui dedit nobis vir
tutem benefaciendi,& malo resistẽdi.Iob.1.Erat vir ille ma
gnus inter omnes orientales.Vt & ipse sit ille Angelus, qui
ascẽdebat ab ortu solis,& habebat signum Dei viui. Apo.7.
¶ Tertio dico,qđ iste ortus fuit flebilium lætificatiuus, qđ
ostenditur cum dicit̃[Oriens]quia.s.sicut in ortu solis aues
modulantur,herbæ rident,& oĩa iucundantur, sic in ortu
Christi pastores Angelorum gaudium audierunt,& Angeli
mundo gaudiũ annunciauerunt,& fideles,qui redimi mer-
uerunt,æternum gaudium finaliter receperunt.ps. Lux orta
est iusto,& rectis corde lętitia.¶ Quarto dico,ꝙ iste ort⁹ fuit
demonum seu hostium eliminatiuus & effugatiuus.Sicut.n.
in ortu solus animalia siluestria & aues immundę,quæ de no
cte gaudebant,fugiunt,& absconduntur,iuxta illud p̃s.Or-
tus est sol & cõgregati sunt,& in cubilib.suis collocabũtur.
(Et loquitur ibi de bestijs siluæ & leonib.) sic in ortu Chri-
sti demones & hæretici,qui prius nocebant,deficiunt,& su-
perantur.Et hoc ostenditur cum dicitur[Nomen eius] q.a.s.
nomen Christi est illud,in quo omne genu flectitur,cęlestiũ,
terrestriũ & infernorũ.Ideo de noĩe istius ortus & orientis
dicitur Esa.41.Ab ortu solis vocabit nomen meum.& addu
cet magistratus.i.demones quasi lutum.& Num.24 dr̃.Orie
tur stella ex Iacob,& confringet duces Moab .i. demones.
D ¶ Quinto dico,ꝙ iste ortus fuit mentium vel cordium illu-
stratiuus,quod ostenditur cum dicitur[Subter eum orietur
lux]Quia.s.sicut in ortu solis lux oritur & diffunditur,p quã
hoĩes illuminantur in suis actib.debite dirigantur,sic in or-
tu Christi lux veræ fidei & veræ scientiæ fuit orta,quia tunc
noua lux oriri visa est gaudiũ & tripudium,sicut habet̃ He-
ster.8.Ita ꝙ tunc sciuerunt hoĩes in via salutis se regere, &
peccatorum latebras,& tentationum pericula præcauere.
Esa.60.Surge illuminare Hierusalem,quia venit lumen tuũ,
& gloria domini super te orta est.& Eccl.24.Ego feci in cœ
lis vt oriretur lumen indeficiens.¶ Et nota si vis,quod in or
tu Christi orta sunt nobis omnia bona.Fuit enim tunc

Iustitiæ rectitudo,
Fiduciæ fortitudo,
Scientiæ lympitudo,
Decentiæ pulchritudo,
Potentiæ magnitudo,
Clementiæ plenitudo,
Lætitiæ gratitudo,
Eminentiæ celsitudo.

¶ Ista.n.omnia orta sunt in or-
tu Christi, seu etiã in ortu vir-
ginis benedictæ.Et quidẽ dico,
quod ibi orta est rectitudo ve-
ræ iustitiæ.psa.Orietur in dieb.
eius iustitia & abundantia pa-
cis & Esa.45.Et iustitia oriatur
simul ego dominus creaui eũ.
¶ Item orta est fortitudo spei seu fiduciæ.Et de hoc dicitur
Iob.11.Cum te consumptum putaueris,orieris vt lucifer,&
habebis fiduciam ꝓposita tibi spe.Item orta est lympitudo
fidei seu sciæ.2.Petr.1.Donec illucescat dies,& lucifer oria-
tur in cordib.vestris.Et in psa.Veritas de terra orta est,& iu
stitia de cælo prospexit.Item orta est pulchritudo conuersa
tionis & decentiæ.Esa.35.In cubilibus in quib. habitabant
prius dracones,orietur viror iunci & calami.Et in ps. A so-
lis ortu vsq; ad occasum,ex Syon species decoris eius. Item
orta est magnitudo virtutis & potentiæ,quia sicut dr̃ Num.
24.Orietur stella ex Iacob &c.Et sequitur. Percutiet duces
Moab.i.demones,& vastabit omnes filios Seth. Itẽ orta est
plenitudo pietatis & clementię,quia sicut dicitur Luc.2.Per
viscera misericordiæ dei nostri,in quibus visitauit nos oriẽs
ex alto.Item orta est gratitudo iocunditatis & lætitiæ. psal.
Lux orta est iusto,& rectis corde lætitia.Item orta est celsi-
tudo dignitatis eminentiæ,quia sicut dicitur Hester.11. Or
tus est sol,& humiles exaltati sunt. Patet ergo charissimi
quomodo in ortu Christi orta sunt pariter cuncta bona, &
quomodo ortus iste fuit scilicet

Mentium illuminatiuus,
Hostium eliminatiuus,
Flebilium lætificatiuus,
Debilium fortificatiuus,
Cælestium notificatiuus,

Et hæc de ortu & oriri suf E
ficiãt.¶ Si aũt adhuc de or
tu Christi,virginis,vel ba-
ptistæ,vel ẽt de ortu iusti,q
fit per gratiam, seu etiam
de promotione cuiuslibet boni prælati vis aliquid dicere,
notabis,quod talis spiritualis ortus est similis

Lumini clarificanti,
Numini iustificanti,
Semini fructificanti,
Carmini lætificanti,
Agmini pacificanti.

¶ Et breuiter dico,ꝙ in tali ortu
inuenit̃ lumẽ clarificans. Lux.n.
fider sapientiæ & doctrinæ orta
fuit in mũdo,qñ factus est ortus
iste.¶ Vnde ortus istius cõparat̃
ortui solis propter lumen scientiæ & gloriæ tunc nascentis
& cum eo orientis.psal.A solis ortu vsq; ad occasum ex Sy-
on species decoris eius.vñ Esa.60.Ambulabunt gentes in lu
mine tuo,& reges in splendore ortus tui. Vt sic omni popu-
lo dicatur illud ibidem.Surge illuminare Hierusalem, quia
venit lumen tuum,& gloria domini super te orta est.Itẽ di-
co,quod in isto ortu inuenitur numen iustificans.Vnde etiã
iste est ille Angelus,de quo dr̃ Apo.7.Vidi alterum Angelũ
ab ortu solis &c.Tunc.n.sicut in psa.dr̃,Veritas de terra or-
ta est,& iustitia de cęlo prospexit. Item in ortu isto inuenit̃
semen fructificans,quia.s.iste est semen illud,quod ortum fe
cit fructum centuplum.Lu.8.Item in isto ortu inuenitur car
men lætificans,quia.s.talis ortus est homini gaudiosus.Vnde
in psa.A solis ortu vsq; ad occasum laudabile nomen domi
ni.Quia lux orta est iusto,& rectis corde lætitia.Item in tali
ortu inuenitur agmen pacificans,quia.s.in tali ortu consue-
uit fieri concordia & pax.psal.Ortus est sol, & congregati
&c.& alibi.Orietur in diebus eius iustitia,& abundantia pa
cis.Sed heu pro certo multorum ortus promotiones,& ad-
uentus sunt contrariæ cõditionis,vt recte dicamus illud Sa.
5.Ambulauimus vias difficies,& sol intelligentiæ non est or
tus nobis.Et Esa.13.Obtenebratus est sol in ortu suo. Non
sic &c.sufficit.

Ornatus

Cũ in scriptura fiat mentio de ornamen- A
tis corporis,& de ornamentis animæ no-
tare possumus,quod inueniuntur in scriptura tria genera or
namentorum scilicet Ornamentum
Necessitatis, Primum est ornamentũ virtutis &
perfectionis.

Compositatis; perfectionis. Et de hoc. 1. Machab. 4:
Congruitatis. Ornauerũt faciẽ tẽpli coronis aureis:

Scđm est ornamentũ superbæ cõpositionis. ps. Filiæ eorũ cõpositæ, circũornatæ, vt similitudo tẽpli. Tertio est ornamentũ honestæ cõuersationis, de quo. 1. ad Tim. 2. Mulieres ĩ habitu ornato cũ verecundia & sobrietate ornantes se. Dicamus igitur de ornamentis aĩæ, q̃ sunt ornamenta valde virtuosa. Sicut. n. videmus, ꝙ reginæ & nouæ sponsæ diuersa deferũt in suis mẽbris exteriorib. ornamẽta, vt cunctis intuẽtibus appareant magis gratæ, sic aĩæ, q̃ regis paradisi sunt spõsæ, ornamentis virtutũ debẽt ornari, vt Deo & hoĩb. possint magis gratæ videri, & ad maiorẽ cõplacentiã ꝓmoueri. Esa. 61. Indumento iustitiæ circundedit me, tanquã sponsum decoratum corona, & tanquã sponsam ornatam monilib. Sicut n. corpus humanũ tot habet turpitudines naturales, ꝙ se nõ est pulchrũ videri, nisi etiã habeat aliqua exterius ornamenta, sic etiam homo interior in aĩa & in conscientia tot vitijs naturaliter subiacet, quod nisi habeat ornamenta virtutũ, nec deo nec hominib. placet. Et sicut videmus, ꝙ tria genera personarum solent ornari. s. Sacerdotes, Milites, Spõsi seu coniuges, sic vere tria genera spiritaliũ ꝑsonarũ spiritalib indigent ornamentis, videlicet Sacerdotes. i. illi, qui Deo spũaliter volunt ministrare. Milites illi, qui volunt contra diabolũ spũaliter triumphare. Virgines seu coniuges. i. illi, q̃ se volunt Deo per charitatis coniugium spiritualiter copulare Omnes. n. isti ornamentis virtutum debẽt pollere, & vt cunctis appareant gratiosi, gratiis & virtutib. refulgere. vt sic q̃libet sit tanquam vas auri solidũ, ornatũ omni lapide ꝓcioso. Eccl. 50. Natura. n. ita bene curauit de rerum ornamentis, sicut de rerũ naturis. Nullã. n. creaturam dimisit sine ornamẽto. Cælum. n. ornauit stellis: terram ornauit plantis: mare ornauit piscib. aerem ornauit auib. arbores ornauit folijs: pecudes ornauit capillis. Sic proculdubio charissimi, natura naturans. i. Deus vult nihil carere virtualib. ornamentis. Vult n. ꝙ in ornatu spirituali nos habeamus stellas. i. splendorem discretionis, plantas seu herbas. i. virorem conuersationis, pisces aqueos. i. humorem deuotionis, Aues aeras. i. volatũ cõtemplationis, folia arborum. i. decorem bonæ locutionis, capillos animalium, qui. s. causant interiorem in corpore calorẽ. i. feruorem dilectionis & affectionis. Et sic de nobis dicet illud Iob. 26. Spiritus domini ornauit celos. Et secundũ Gregoriũ, ornamenta cęlorũ sunt virtutes. Et breuiter de hmõi ornamentis videtur loqui dominus animæ Christianæ, vel cuilibet personæ ecclesiasticæ vel perfectæ illud Eze. 16. vbi sic dicit. Ornata es auro & argento, & vestita es bysso, & polymito, & multis colorib. in quib. verbis oñdunt quatuor genera ornamentorum, q̃b. debemus spiritualiter adornari. s.

Ornamentum { Sapientiæ discretionis [Auro inquit]
Eloquentiæ facundioris [Argento].
Continentiæ interioris [Bysso]
Apparentiæ exterioris [Multis colorib.]

B ¶Primum est ornamentum valde virtuosum: 2m est valde præciosum: tertium est valde speciosum: quartũ est ornamẽtum valde gratiosum. Primum est ornamẽtum prælatorum: 2m est ornamentum prædicatorum: tertium est ornamentũ religiosorum: quartum est ornamentum clericorũ. ¶Primo igitur dico, ꝙ ornari debemus ornatu sapientiæ luminosæ, quæ. s. denotatur in auro, quod summe fulget, & qđ omnib. alijs metallis præualet. Quia sicut dr̃ Prou. 2. Beatus hõ, qui inuenit sapientiam, melior est acquisitio eius negociatione argenti, & auri primi & purissimi fructus eius. Sed de Auro vide supra in titulo suo. Et isto potissime debent esse ornati ꝑlati & superiores, quia isti debent esse cæteris sapientiores Quod bene figuratur in ornamento capitis pontificalis, s. in mitra, quæ est bicornuta, & auro & lapidib. circuntecta. Ad denotandum, ꝙ prælatus debet habere quo cornuo. s. sciam duorum testamentorum & aurum sapientiæ ad regimẽ sui & aliorum Quod etiam antiquitus in lege figurabatur. Exo. 28. vbi in tiara sacerdotis lamina aurea cũ nomine Dei Tetragammaton ponebatur. Quia videlicet caput, Ecclesiæ. s. prælatus, debet habere tiaram honoris & excellentiæ, vbi sit lamina aurea splendoris & sapientiæ, & vbi insertum sit nomen Dei per incussionẽ timoris & reuerentiæ. Ornata es inquit auro. Vt sic de qualibet aĩa vel persona sic ornata dicatur illud psal. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circundata varietatẽ. & 1. Mach. 4. Ornauerunt faciem templi coronis aureis. Prælati. n. facies tẽpli vel ecclesiæ possunt dici. Ornemur ergo ornatu sapientiæ luminosæ. ¶Scđo dico, quod ornari debemus ornatu eloquẽtiæ seriosæ, quæ notatur in argento, sicut supra de argento apparet. Istud aũt ornamẽtũ debent habere illi, qui sunt lingua Ecclesiæ. s. prædicatores & Dei laudatores, qui. s. ornate & ordinate debent ꝓferre verba sua. ad Ti. 2. Doctrinã saluatoris nostri Dei ornẽt in oĩb. ¶Tertio dico, quod nos debemus ornari ornatu continentiæ præciosæ, quod oñditur cum dicitur [Vestita est bysso] Per byssum. n. castitas denotatur, sicut supra in titu. suo dictum est. vnde Ezec. 16. Cinxi te bysso. calciaui te hyacintho & ornaui te ornamento. Et illud debẽt habere virgines & ꝑsonæ regulares, quia sicut dicitur. Hierem. 2. Nunquid obliuiscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciç pectoralis suç. q. d. Nulla virgo. i. nullus homo virginitatem vouens vel tacite vel expresse, debet obliuisci ornamenti castitatis, aut pectoralis fasciæ charitatis. ¶Sed quarto dico, quod nos debemus ornari ornatu apparentiæ gratiosæ. i. ornatu honestæ cõuersationis & bonæ, quæ notatur, cum dicitur [Multis colorib. Color. n. qui immediate obijcitur visui, exteriorem conuersationem designat, quæ primo & principaliter obijcitur visui & aspectui aliorum. Multis ergo colorib. debemus ornari idest multis perfectionibus & virtutibus in conuersatione exterius colorari. Ezec. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & vestita es eis. Vide supra de colore. Vnde etiam ibidem. Vestiui te discoloribus, indui te subtilibus, & ornaui te ornamento. Et isto ornamento debent potissime ornari clerici, & sacerdotes. Ad istos. n. summe pertinet habere ad ornamentum bonæ & honestæ conuersationis, vt sint alijs in exemplum. Figurati in virginib. sponsum & nuptias expectantib. quæ lampades suas ornauerũt, & oleum in vasis habuerunt sicut dr̃ Mat. 25. Ad denotandum, ꝙ ecclesiastici, qui ad nuptias agni sunt specialiter inuitati, debent lãpadib. i. claritate bonæ cõuersationis & oleo. i. vnctura piæ compassionis esse præcipue adornati. Ista. n. sunt duo spũalia ornamenta virorum ecclesiasticorum s. honesta cõuersatio, & misericordia seu compassio. Vt cuilibet dicatur illud Eze. 23. Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante te. Lectus. n. pulcherrimus est virtus honestatis. Mẽsa aũt ornata pro nutriendis pauperib. est eleemosyna pietatis. Sic ergo patet, q̃uo sunt quatuor genera bonorum, ornamentorum, & quomodo ornamentum potest accipi in C bono. ¶Sed adhuc dico, quod ornamenta accipiuntur in malo. Et sic per ornamenta intelliguntur superfluitates paramentorum, quas tam viri quam mulieres solent hodie deportare. Et iste ornatus pro certo detestabilis est triplici ratione, videlicet quia est

Superbiæ designatiuus,
Luxuriæ excitatiuus,
Malitiæ occultatiuus.

¶Est (dico) designatiuus superbiæ, quia. s. superbi & vanigloriosi semper volũt esse superflue ornati & parati, similes pauoni, qui summe delectatur in pulchritudine plumarum, ita ꝙ caudam in rotam erigit, & fastũ præ superbia circunducit. Cameleon etiã colores circuniacentiũ parietum in pelle sua recipit, & ad formam colorum omnium se conuertit. Sic vere superbi in pulchritudine plumæ. i. exterioris apparentiæ gloriant, & ex hoc ad faciendum fastum rotam & magnificentiam excitantur. Præ curiositate. n. ornatus colorem suum solẽt mutare, & quicquid curiositatis & nouitatis in alijs vident, in se volunt recipere, & habere. Et breuiter de isto ornatu superbiæ dr̃ Esa. 58. Ornasti te regio vnguẽto & multiplicasti pigmenta tua. Et in psa. dicitur. Filiæ eorum compositæ, circunornatę vt similitudo templi. Ista autem sunt contra multos modernos Ecclesiasticos, qui de bonis Ecclesiæ ornant sup̃flue equos, domos, & lectos suos figurati ĩ Athalia ipijssima. 2. Para: 24. q̃ de illis, q̃ sanctificata fuerunt in domo dñi ornauit Phanũ Baal. Et quod peius est, sæpe fit quod bonis Ecclesiæ ornant suas concubinas vnde Baruc. 6. dicitur quod vestimenta deorum suorum auferunt sacerdotes, & vestiunt & ornãt inde vxores & filios suos. Iste ergo ornatus est designatiuus superbiæ. ¶Deinde dico, qđ iste ornatus est excitatiuus luxuriæ. vñ Iudit. 10. dr̃, quod quãdo Iudith voluit Holofernem decipere, ipsum. s. ad luxuriã excitando, ipsa ornauit se omnib. ornamentis suis, & sic decipit, & occidit eum.

Cattus

Cattus enim quandoq; propter pulchritudinem pellis efficitur ſilueſtris. Equa in iuba magna gloriaẽ, & ex hoc ad luxuriam excitatur, ꝙ patet, quia perdita iuba, luxuriã deponit, vt dicit Pli. Sic vere ſunt multæ mulieres, q̃ in pulchritudine ornatus ſui ita gloriantur, ꝙ diſcurrere non ceſſantes qñq; ſilueſtres.i.meretrices efficiuntur. Maxime autem in iuba.i.in crinibus & capillis gloriañ, pp quod ſæpe fit, ꝙ ad luxuriã excitantur. De iſto ornatu dr̃ Prouerb.7. vbi de mala muliere loquens, dicit ſic. Ecce mulier occurrit ei ornatu meretricio, garrula & vaga &c. De talibus autem mulierib. ſic impudice ornatis dicit. Si vir (inquit) vel mulier ſe ornauerit, & vultus hoĩum ad ſe procurauerit, etiã ſi nullum inde ſequatur malum, iudicium tñ meretur æternum. Venenum.n. obtulit, dato, ꝙ qui biberet non adeſſet. ¶ Et aduerte, ꝙ talis impudicus ornatus ſignum eſt luxuriæ manifeſtum. Vinum.n. vendendum & equus vendendus ſolet exterius aliquo ſigno ſignificari vt vẽdendus eſſe noſcatur. Illi ẽt, qui merces ſuas volunt vendere, ſolent eas parare exterius, & ornare. Ornamenta ergo talium ſigna ſunt, ꝙ ei, q emere eas voluerit, vendendæ ſunt. Tales aũt, q̃ ſic ſe ornãt, fatuæ ſunt, qa ſæpe ſit, ꝙ vñ credũt ſe eſſe formoſiores, ſunt apud Deũ & hoĩes viliores. Vnde dicit Innocentius lib. de vilitate cõditionis humanæ. Abſit, vt alterius color mirabilis ſit naturæ. Quid.n. vanius, q̃ crines pectere, cæſariẽ tingere, faciẽ vngere, genas producere? Vana.n. gr̃a eſt pulchritudo, & oĩs caro fœnũ. Patet ergo, ꝙ iſte ornat⁹ eſt excitatiu⁹ luxuriæ. ¶ Deniq; dico, ꝙ iſte ornatus eſt occultatiuus malitiæ. Sæpe.n. fit, ꝙ ſub ornatu honeſtæ cõuerſationis occultãt hypocritæ malitiã ſuæ falſæ intentionis. Iſti.n. ſunt ſicut feretrũ ꝙ pannis aureis exterius ſolet ornari, mortuo, tñ cadauere interius ſolet repleri. Quia quamuis iſti ſint exterius ornati pãnis ſiue paramẽtis bonæ cõuerſationis, interius tñ repleti ſunt cadauere pc̃tĩ & prauæ intentionis. Mat. 24. Væ vobis hypocritæ, qui ædificatis ſepulchra, & ornatis monumenta. Iſti aũt, qui ſic ſtudent in ornatu ſuæ exterioris conuerſationis, fatui ſunt, quia ꝓculdubio apud recte iudicãtes meliores non reputantur ſed falſiores ſæpius æſtimanẽ. Vñ dicit Aug. de virg. li. 1. Neglectus decor plus placet, & hoc ipſum, quòd nos nõ ornamur, ornatus eſt. Et certe talis hypocriticus ornatus parũ durat, qa diabolus totũ importat. Figuratus ĩ Antiocho, de quo dr̃. 1. Mac. 1. ꝙ abſtulit ornamẽtum aureũ quod erat in facie templi. Sic ergo patet quõ triplex inueniẽ malus ornatus. Et breuiter oĩs ornatus eſt malus, qui non fit vel rõne neceſsitatis, vel rõne honeſtatis. Licitum.n. eſt honeſte & non ſuperflue ſe ornare, ſicut de Sara exemplificatur. 1. Petri. 3. dr̃, qđ ſanctæ mulieres ſperantes ĩ Deo ornabãt ſe, ſubditæ ꝓpriis viris. Ad quod facit, quod dicit Ambro. li. 1. de officijs. Nõ ſit (inqt) decor corporis affectatus, nec veſtibus nitentib. adornatus, nil deſit neceſsitati vel honeſtati, nil accedat pulchritudini vel nitori. Hæc igiẽ de ornatu aĩæ virtuoſo, & de natu corpis ſupfluo & vitioſo nec nõ đ ornatu honeſtatis neceſſario & grſo dicta ſufficiãt.

A Ortus. Orti.

Cum ortus ſit loc⁹ ĩ quo herbæ & arbores ortenſes & domeſticæ plãtãtur notare poſſumus, ꝙ in ſcriptura ĩuenitur multiplex ortus. ſ.

Ortus { Interior, Exterior, Superior,

Primus eſt ortus conſcientiæ interius latitantis. ſecundus eſt ortus religionis & exterius militantis. Tertius ẽ ortus cœleſtis patriæ ſuperius triũphantis. ¶ Primo ergo dicamus aliquid de ortu ĩteriori, & dicamus, quod ſicut ortus debet aquis rigari, herbis plãtari, muris vallari, aeri bono exponi, vel vento congruo pflari, ſic ſpiritualiter dico ꝙ ortus conſcientiæ debet eſſe rigatus per gratiam & deuotionẽ, & per lachrymarum irrigationem & humectationem. Eſa. 59. Erit aĩa eorum quaſi ortus irriguus, cuius nõ deficiẽt, aquæ Itẽ debet herbis.i. doctrinis & documẽtis inſeri, & plãtari p ſciæ ſtudiũ & lectionẽ Eccl. 2. Feci ortos, & pomeria, & cõſeui ea cuncti generis arboribus. Itẽ debent claudi, & muris vallari per prudentiam & diſcretionem. Can. 4. Ortus cõcluſus fons ſignatus. Item vento ſpiritusſancti perflari per ĩteriorem inſpirationem. Can. 4. Venit auſter, perfla ortum meũ, & fluant aromata ipſius. ¶ Secũdo dicamus aliquid de ortu exteriori. ſ. de Eccleſia vel religione, vel etiã de ſacra ſcriptura. Et dicamus, ꝙ ſicut ortus corporalis ſolet cauſa ſpatiãdi à bonis perſonis viſitari, ſolet ſuper ortus auibus modulantibus iucundari, ortus ſolet etiam fontibus & fluminibus humectari; ortus nihilominus ſolet fructibus atq; florib. fœcũdari? ortus etiam ſolet mundè & cautè ſeruari vt à porcis & animalibus valeat p̃ſeruari, ſic vere dico, ꝙ ortus religionis eccleſiæ & ſcripturæ à deo & ab Angelis ſpiritualiter viſitatur. Cant. 5. Veniat dilectus meus in ortum ſuũ. Item in iſto orto aues.i. viri contemplatiui & ſpirituales Deũ laudãdo modulantur. Cant. 8. Quæ habitas in ortis, amici auſcultãte. Item iſte ortus lachrymarum fontibus & ſciarum fluminibus irrigatur. Cant. 4. Fons ortorum, puteus aquarum viuentium. Item iſte ortus fructibus bonorum operum, & floribus bonæ conuerſationis decoratur. Cant. 5. Veni in ortũ meum ſoror mea ſponſa, meſſui myrrhã meã cũ aromatib. meis. Item iſte ortus per diligentiam clauditur, per correctionem purgatur, per pœnitentiam colitur, per caſtitatem munde ſeruaẽ, vt ſic a beſtijs.i. a demonibus & vitijs defendatur, & vt ſoli Deo ſeruet, & cuſtodiatur. Can. 4. Ortus cõcluſus ſoror mea ſponſa.i. religio vel Eccleſia. ortus cõcluſus, fons ſignatus. ¶ Tertio de orto ſuperiori poſſumus dicere, ꝙ iſte ortus continet aromata oĩs ſuauitatis, cõtinet flumina oĩs ꝓſperitatis, cõtinet delicias oĩs felicitatis. De aromatib. ſuauitatis dr̃ de quolibet beato, Dilectus meus deſcẽdit in ortũ ſuũ ad areolã aromatũ, vt paſcaẽ in ortis, & lilia colligat. Can. 6. De fluminib. ꝓſperitatis dr̃ Nu. 24. Quia pulchra tabernacula Iacob, tanq̃ valles nemoroſæ, & orti iuxta fluuios irrigui. De delicijs vero fœlicitatis dr̃ Eſa. 51. Ponet deſertum eius quaſi delicias, & ſolitudinem quaſi ortũ dñi. ¶ Si vero per ortũ vis intelligere virginẽ glorioſam potes dicere, ꝙ iſta fuit ortus clauſus per caſtitatem: mundus per puritatẽ, fœcundus p gr̃arum oĩum vbertatẽ: ſpecioſus p bonorum exẽplorum gratioſitatem. De iſta.n. dr̃ Eze. 36. B
Illa terra inculta facta eſt quaſi ortus voluptatis &c. Cõcorda ſicut ſupra. ¶ Sed adhuc ſi per ortũ vis intelligere ſtatum proſperitatis mundanæ, potes dicere, ꝙ iſte eſt ortus, in quo diabolus colligit opera pc̃tõrum, in quo Chr̃s relinquitur à cœtu diſcipulorum, in quo Chriſtus afficitur multitudine tormentorum, in quo adoratur & colitur multitudo ſpiritualiũ idolorũ. De orto olerum habes. 3. Re. 21. vbi Achab rex peſsimus Naboth occidit, & vineam ſuã in ortũ olerum cõmutauit. Quia ꝓ certo diabolus, qui eſt rex ſuper oẽs filios ſuperbiæ, vineam dñi Sabaoth pro poſſe ſuo deſtruit, ipſamq; in ortum olerum pc̃tõrum cõuertit. De orto vero vbi dñs à diſcipulis derelinquitur, habes Ioã. 18. vbi dr̃, qđ, in orto Chriſtus captus eſt, & in orto à diſcipulis derelict⁹. Ad denotandum, quod illi faciliter Chriſtum deſerunt, qui in orto mundi deliciarum viuunt. De orto vero vbi Chr̃s crucifigitur, dr̃ Io. 19. Erat autem in loco vbi crucifixus eſt, ortus &c. Quia pro certo illi, qui in orto deliciarum viuũt, dñm per pc̃tm̃ iterum crucifigunt. De orto vero, vbi idola adorabantur habes Eſa. 1. vbi idololatris dr̃, Erubeſcetis ſuper ortis quos elegeratis. Ad denotandũ, ꝙ illi, qui in orto deliciarũ volũt viuere, ſolẽt idola.i. vitia adorare. Sufficit.

Oſculari. Oſculum A

Cũ oſculari idẽ ſit, qđ os ori cumulari, poſſumus dicere, quòd cũ oſculum ſit inuentum ad denotandũ amorem cordium & feruorem, amor vero quãdoque eſt verus & virtuoſus, quandoque falſus & proditioſus, quandoque carnalis & voluptuoſus, ſecundum hoc poteſt triplex oſculum inueniri, videlicet

Oſculum { Charitatis, Falſitatis, Voluptatis,

¶ Primo dico, qđ in ſcriptura inuenitur oſculum charitatis. Et hoc eſt illud oſculũ.i. ille amor & illud vinculũ, quo Deus oſculat⁹ fuit humanũ genus, carnem ſumendo, ſei ei intime approximãdo & vniẽdo, qñq;. ſ. miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatę ſunt. Quod quidem oſculum ſumme deſiderabat humana natura. Cant. 8. vbi ante Chriſti aduentum dicebat. Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ vt inueniã te ſolũ foris, & deoſculer te, & iã nemo me deſpiciat? Foris enim.i. extra paradiſum.i. inferius in mũdo cupiebat Dei filium inuenire, & eũ oſculari, & ſibi ſe vnire, vt ſic ſine deſpectu poſſet ſecum ꝑpetuo cõuenire. Ita ꝙ etiam ipſe Dei filius figurari potuit in narciſſo, qui imaginẽ ſuã tantum dilexit, quod eam in fonte reſpiciendo & oſculando ſubmerſus fuit. Quia reuera Dei filius imaginem ſuã

ideſt hominem ad imaginem eius factum in fonte vteri virginalis obſculatus eſt carnem.ſ.ſumendo, ita ꝙ præ nimia charitate mortē incurrit,ſe pp hoīem crucifigi permittēdo vnde Gen.27.Acceſsit,& oſculatus eſt eum. Iſtud ēt oſculū charitatis pōt ſignificare illud amoris vinculū,ꝙ nobis Deꝰ facit,qn̄ per charitatem,& grām ſe nobis intimat, & cōiungit. Imago.n.in ſpeculo vel in aqua talis eſt naturæ, ꝙ ſi te elongaueris,elongatur,ſi autem te ſibi appropinquaueris appropinquabit ſe ēt vſq; ad oſculū. Sic verè Deus elongat̄ ab illis,q per pc̄tm̄ ab eo ſe elōgant,qa longe eſt dn̄s ab impijs.Proue.15. Illis aūt,qui per pn̄iam ſibi appropinquāt,ſolet appropinquare,& vſq; ad oſculū.i.vſq; ad perfectæ charitatis vinculum eis per gratiam copulari.Tale oſculum petit Deus à nobis,dicens Gen.26.Accede ad me , & da mihi oſculum fili mi.Ipſe ēt nos oſculatur, nos ad indulgētiam recipiendo,nobis grām concedendo & conferendo,& nos in gloriam introducendo.Dico nos recipiendo ad indulgētiam,quia ſicut dr̄ Lu.15.Pater miſericors cecidit ſup collum filij prodigi reuertentis,& oſculatus eſt eū.Dico etiam nobis gratiam cōicando,& ſic oſculatus eſt rex Dauid ſenē berzellai.2.Reg.19.Oſculatus eſt rex Berzellai , & benedixit ei.Dico inſuper,ꝙ Deus oſculatur nos in cœleſtem gloriam introducendo,ſicut de Laban dr̄.29.ꝙ audiens Iacob ſororis ſuæ filium adueniſſe,ruens in oſcula, duxit eū in domum ſuam.Item adhuc dico,ꝙ iſtud oſculū charitatis pōt ſignificare illud concordiæ vel amicitiæ vinculum,quodeſt ēt inter bonos,quia.ſ.viri iuſti ſolent ſe ſpiritualiter oſculari,& per charitatis amorem alter alteri colligari , ſicut de Dauid & Ionatha dr̄.1.Reg.20.ꝙ oſculantes alterutrum fleuerunt pariter,Dauid amplius. De Thobia ēt dr̄ Thobiæ.7. ꝙ Raguel cum lachrymis oſculatus eſt eū. Sic ergo patet, ꝙ in ſcriptura inuenitur oſculum charitatis.¶Scd̄o dico, ꝙ in ſcriptura inuenit̄ oſculū falſitatis,& iſtud certe eſt oſculum demonis deceptoris,mundi defraudatoris,hominis ꝓditoris.Diabolus.n.oſculatur hoīes ipſos decipiendo.Figuratus in Ioab,qui tenens mentum Amaſæ quaſi oſculās eū & quaſi oſculādo occidit eum,ſicut dr̄.2.Reg.20.Quia vere diabolus primo fingit oſculari hoīem eidem mundi proſpera conferendo,ipſum tn̄ tandem proditioſe occidit vitam & proſperitatem ſubtrahendo,& ipſum mortis æternæ iaculis feriendo.De tali oſculo dr̄ Proue.27.Meliora ſunt vulnera diligentis,q̄ fraudulenta oſcula odientis.Mundus etiā oſculatur adulando & alliciendo, ſicut de mūdanis amicis dr̄ Eccl.29.Poſtq̄ accipiant,oſculantur manus dantis, & in promiſsionibus humiliant vocē ſuā. Quia.ſ. tales non oſculantur nec applaudunt,propter veram amoris charitatem, ſed ſolum propter proprij lucri vtilitatem, ſicut de Abſalō dr̄.2.Reg.15.ꝙ ipſe oēs illos,qui veniebāt ad curiam patris ſui Dauid,oſculabatur,vt ab eis in regem promoueretur.

Proditor vero oſculatur amorem fingendo & ſimulando,ſicut de Iuda dr̄,quod ipſe dicit Iudæis Matt.26. Quemcūq; oſcularus fuero ipſe eſt,tenete eum.Quia ꝓ certo proditores ſub ſpecie amicitiæ non ceſſant oſculari & applaudere, vt hoīem poſsint decipere,& ſecreta ſua inueſtigare,& ipſa alijs̄ reuelare,ſicut dixit Chriſtus,Iuda,oſculo filium hominis tradis?Iſtud eſt oſculum falſitatis.¶Tertio dico,quòd inuenitur oſculum voluptatis,& iſtud eſt oſculum luxurioſorum,qui more canum non ceſſant oſculari,& exinde ad carnis voluptatem & immunditiam iclinari,& excitari. Vn̄ de mala muliere & de fatuo iuuene dr̄ Prouer.7:Apprehēſum deoſculatur iuuenem,& procati vultu blanditur dicēs &c. Et ſequitur,quòd iuuenis ſtatim eam ſequitur quaſi bos ductus ad victimam,& neſcit,quòd ad vincula ſtultus trahat̄. Sic ergo patet , quomodo triplex eſt oſculū.ſ. charitatis & amicitiæ falſitatis & fraudulētiæ , voluptatis & immūditiæ

Os. Oris.

A Nota,quòd os ſecūdum diuerſa officia habet plures virtutes i anima deſignare.Oris.n.officia ſunt quatuor.ſ.cibos recipere,& maſticare ad corporis nutritionē.Aerē ſeu ſpiritū attrahere ad cordialis caloris refrigerationē.Verba formare ad animi manifeſtationem.Supfluitates corporis vomēdo eijcere ad corporis liberationem . Secundum ergo iſtas proprietates poſſumus notare quòd os ſecundum bonum ſignificatum ſignat multipliciter in ſcriptura Signat.n.virtutem

Diſcretionis,
Affectionis,
Locutionis,

Signat(dico)virtutem diſcretionis,qa.ſ.ſicut os omnes cibos recipit,ipſoſque maſticat,atq; terit,& inter ciborum ſaporem diſcernit,quod bonum eſt ad ventrē trāſmittit,quod malū eſt reijcit,& expellit,ſic vere virtus diſcretionis & cogitationis cibos exteriorum rerū debet maſticare, diſcutere & diſcernere & antequam ad vētrem affectionis tranſeāt,vtrū bona vel mala ſint,debēt caute diſcernere, & videre.Bona aūt debet intus in corde & affectione recipere & pro nutrimēto ſpūali aīæ retinere, mala vero debet reijcere,& ne aīæ nocumentum inferant,refutare,quia ſicut dr̄ Prou.21.Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit ab anguſtijs aīam ſuam.Item os ſignat virtutē affectionis . Sicut.n.os attrahit ſpiritum & aerem,ex quo cordis calor tēperatur,& cū ore etiam vermes ſe ſolent trahere,& in anterius ſe mouere,ſic cor & affectio Spiritum Sanctum per deuotionem attrahit qui calores tentationum refrigerat atq; tollit. Cum ore ēt affectionis hō per bona deſideria trahitur, & ad partem anteriorē bonorū æternorum continue mouetur.pſa.Os meū aperui,& ttr axi Spm̄,qa mādata tua deſiderabā. Itē dico, quod os ſignat virtutē locutiōis. Et ſic dico , quod iſtud os debet eſſe apertū , & debet eſſe clauū apertū dico videlicet

Ad { Deum collaudandum, / Populo prædicandū, / Peccata confitendū, / Dyſcolos arguēdū, / Dominum exorandū, }

¶Dico,ꝙ iſtud os debet eſſe apertum ad collaudandum dei maieſtatem. pſa. Ex ore infantium & lactentiū perfeciſti laudem. Et alibi . Immiſit in os meum canticum nouum, carmē Deo noſtro,Itē ad prædicandum oēm veritatem.Hiere. 1. Ecce dedi verba mea in ore tuo.Et in pſal.Os meū loquetur ſapientiā,& meditatio cordis mei prudentiam . Item ad confitendū culpæ grauitatem.Iob.7.Non parcam(inqt)ori meo, loquar ī tribulatione ſpiritus mei.confabulabor cum amaritudine animæ meæ.ad Ro.10.Ore autem confeſsio fit ad ſalutē.Itē ad arguendum morum prauitatem.Iob.23. Ponam corā eo iudicium,& os meum replebo increpationibus.Figura ī aſina Baalam Nume. 22. cuius dn̄s os operuit, & Balaam magiſtrum ſuum reprehēdit. vt ſic dicat quilibet noſtrū illud Eſ. 49.Poſuit os meum dominus quaſi gladium acutū. Vt & ſic figuretur in illo filio hominis,qui in ore ſuo habebat gladiū biſacutum.Apoc.19. Aduerte tn̄, quòd multi ſunt ſimiles lāpredæ,quæ ſolo ore eſt oſſea & dura , toto autem corpore mollis & carnea . Pſitacus etiā in ſolo ore habet potētiā & virtutem. Quia reuera iſti ſolū potētes ſunt in verbis,& nihil in opere.Apoc.9. Poteſtas equorum in ore ipſorū . Item ad deprecandum Dei pietatē.Vnde in pſ.Ad ipſum ore meo clamaui,& exultaui ſub lingua mea.Sed ꝓh dolor multi sūt hodie,qui tali ore videntur carere,quia.ſ.neſciunt loq̧, nec prædicādo,nec confitēdo,nec Deum laudando, nec proximum arguendo.Similes quibuſdam monſtris Aethiopiæ, q̄ ore dicuntur carere,& ſolo odore viuere,& quāuis alias formam humanam habeant , vocem tn̄ dicuntur penitus non habere.Sic iſti quātū ad vſum rectæ locutionis & diſcretionis ore carent,& à pronunciatione humanæ vocis ſilēt ꝓpe tuo,atq; tacent.pſ.Os habent,& non loquent̄ &c. Nō ſic ergo,ſed habeamus modo prædicto os apertum.¶De ore aūt inquantum per ipſum ſupfluitates vitiorum euomunt̄ dic ſicut proxime ſupra dixi,tibi. Item ad cōfitendum culpæ grauitatem &c. Sic ergo patet,qūo os quadrupliciter ſumitur in bono.Item illud os debet eſſe clauſum , quia.ſ. vir iuſtus debet loco & tpe claudere os ſuum.ſ.per ſilentij taciturnitatem,& per prudentis conſilij maturitatem . Ita claudebat illud ille,qui dicebat in pſa. Poſui ori meo cuſtodiam cum conſiſteret peccator aduerſum me. Homo.n. inter omnia aīalia reſpectu corporis ſui valde habet os modicum. Ad denotādum,quod illi,qui ſunt hoīes.i.perſonæ rationabiles debent habere os ſtrictum & clauſum , quantum ad rarum & modeſtum vſum verborum,iuxta illud Eccle. 28.Verbis tuis facito ſtateram,& ori tuo facito oſtia;Quod apparet ī ore,quod duos habet circuitus,ſeu muros , labia.ſ.atq; dētes.Ad denotādum,quòd cum difficoltate & deliberata maturitate loq̧ debemus,qn̄ verba noſtra per tot portas tranſitura eſſe videmur. Et iō dicitur Eccle.21.In ore fatuorum cor illorum,& ī corde ſapientum os illorum.Sic ergo patet quomodo os claudit̄ in bono;¶Sed adhuc dico, quòd os ſignat quandoq; in malo,& ſic poteſt per os intelligi oē genus

nus malæ locutionis. Animalia.n. mordacia & rapacia solēt habere multo maiora ora & latiora, q̄ aīalia mitiora, sicut patet de leonib. vrsis, canibus, atq; cattis, respectu hominum ouiū atq; boum. Quia pro certo illi, qui sunt in mundo isto bestiæ rapaces & mordaces. i. pctōres nocentes & siluestres solent pculdubio habere prę cęteris ora maiora, & ad inaniter loquendū promptiora & ampliora. psa. Dilatauerunt super me os suū, sicut leo rapiens & rugiens. Quia sicut dr̄ Prouer. 15. Os impiorum redundat malis. Et nota, ꝙ mali habēt os magnum principaliter ad multa videlicet

Ad
- Fallendum per deceptionem,
- Mordendum per detractionem,
- Lambendum per adulationem,
- Iurandum per blasphemationem,
- Clamandum per iniuriationem,
- Iactandum per inanem gloriationem,
- Mentiendum per falsam locutionem.

¶ Primo ergo dico, ꝙ mali habent os ad fallēdum per deceptionē, & isti sunt pditores & hypocritæ, qui vnū habent in ore, & aliud in corde de, quib. dr̄ in psa. ꝙ ore suo benedicebant, & in corde suo maledicebant. Isti potissime sunt multi in curia principū & magnatū, qui sub spē boni sp solent falsa cōsilia machinari. Similes cani rabido, q sp gestat os apertū, & sp saliuā effundit venenosam. Quia. s. mali cōsiliarij, & hoies falsi sp habent os apertū & prōptū ad verba venenosa in pdiudicium subditorū emittenda, & ad praua, & venenosa consilia suggerenda, de qb. dr̄ in psa. Os tuū abundauit malitia, & lingua tua cōcinnabat dolos, & Prou. 11. Simulator ore decipit amicū suū, & ducit eū per viā non bonā. ¶ Secundo dico, ꝙ mali habent os ad mordendum per detractionē, similes tortucæ marinæ, quæ ſm Pli. plus habet os magnū & durum, quā quodcunq; aliud aīal. Duros.n. lapides solet frāgere, & oris fortitudine lacerare. Similes ēt manticore, cui9 os horribile tres ordines dentium dr̄ in ore gestare, quib. dr̄ homines deuorare. Similes insuper serpenti, qui dr̄ præster, qui secundum Isid. & Lucanum, patulo ore sp incedit venenumq; continue diffundens, membrum quod mordet inficit, & corrumpit. Quia proculdubio os detractorum valde est horribile, atq; durum, & ad inuenenandum & diffamandum semper est patulum, & apertum. psal. Os peccatoris & dolosi super me apertum est, & sermonib. odij circundederunt me, & expugnauerunt me gratis. Isti.n. os habent ita durū, ꝙ nullus est ita virtuosus & fortis, quin ad dentes seu detractores veniens confringatur, & quin per morsus suæ detractionis per infectionem infamię corrumpatur. Horum.n os (teste, psal) maledictione & amaritudine plenū est, sub lingua eorum labor & dolor. Tres.n. ordines dētium in ore eorum homines isti dnr̄ habere, inquantum. s. suis verbis detractorijs solent tria genera personarum. s. superiores, pares & inferiores, detractoriē deuorare. Figurati in illa bestia Dan. 7. q habebat tres ordines dentium in ore, q dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Istud est os gladij, de quo fit totiens mentio in scriptura. Iosuæ. 6. Interfecerunt in ore gladij oīa. Lingua.n. detractorū gladius est acutus, quia vi delicet sicut gladius scindit, & lacerat qcquid tāgit, sic os detractorū bonos mordet, & deuorat, & corrodit. Vñ de Doech Idumeo dr̄. 1. Reg. 22. ꝙ nobe ciuitatē sacerdotum percussit

D in ore gladii. ¶ Tertio dico, ꝙ mali habent os ad lambendū per adulationē. Os.n. de sui natura suaue est & lene, & labiis mollib. & teneris circunspectū. Sic isti habent os lene, & suaue per adulationem, & mollitiem verborum, & circunseptū p fraudē & deceptionē. Similes sanguisugæ, quæ in ore portat fistulam, qua sanguinem attrahit insugendo. Quia. s. tales cum fistula verborum dulcium attrahunt, & acquirunt sibi sanguinem. i. temporalem substātiam aliorum. De quib. possent dicere ipsorum auditores illud Esa. 29. Populus iste in ore suo appropinquauit. Et in psa. dicitur. Postea in ore suo cōplacebunt &c. Tale os etiam habent malæ mulieres, quæ s. sunt similes illi serpenti, qui dr̄ seps, qui solet hominis carnem & ossa liquefacere, & in nihilum redigere, in cuius consumere. Similes etiam sunt pisci, qui dr̄ fastem, in cuius ore aqua maris dulcescit, ita ꝙ alios pisces ad sui oris dulcedinē attrahit, & occidit, sicut dicit Ioráth. Sic vere mala mulier verbis oris sui solet hoies liquefacere, æstuare, & eneruare, & sua attrahente dulcedine per mala desideria occidere, & p luxuriæ opera deuorare. Prou. 22. Fouea pfunda os alienæ. Vnde Iob. 41. dr̄. In mediū oris ipsius quis intrabit? Sequitur. De ore ipsius lampades procedunt. Isti habent os ad lambendū per adulationem. ¶ Quarto dico, ꝙ mali habent os ad iurandum per blasphematione contra illud Eccl. 23. Iurationi nō assuescatos tuum. Et isti sunt illi, qui nō cessant anathematizare blasphemare, & iurare, & contra Deum verba nefaria ppalare, de quib. dr̄ psal. Posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum transiuit in terra. Et isti figurantur in illa terribili bestia Apo. 13. de qua dr̄, ꝙ datū est ei os loquens magna, & aperuit os suū in blasphemias contra deū. ¶ Quinto dico ꝙ mali habent os ad clamandū & iniuriandū, & isti sunt potissime iracundi, qui ex ore suo non cessant verba iniuriosa emittere, & totā circuniacentē patriam conturbare. Figurati Apo. 12. in bestia illa, quæ ascendebat de abysso, quæ habebat os sicut os leonis &c. quia videlicet tales iniuriosi & iracundi solent ore suo alios cōturbare, sicut leo solet ore suo bestias deuorare. Iob. 41. Flamma de ore eius egreditur. Vnde Prou. 18. Os eius iurgia prouocat os stulti contritio eius ¶ Sexto dico, ꝙ mali habent os apertū ad iactandum p inanem gloriationem. psal. Os eorum locutum est superbiā. Figurati. s. Dan. 7. in quodā cornu modico, de quo dr̄, qđ habebat os loquens grandia. Quia pro certo illi, qui sunt inter cęteros magis modici per virtutum tenuitatē, cōsueuerūt magis loqui grandia per iactantiæ & superbiæ vanitatē. Prou. 17. Qui exaltat os suum, q̄rit ruinam. Et Mat. 12. Ex abundātia cordis os loquitur. ¶ Septimo vero dico, ꝙ quidā habent os ad mentiendum per vanam locutionem, de quib. dr̄ Sap. 1. Os quod mentitur, occidit aīam. Tales aūt sunt illi, q multis verbis solent vti, difficile est.n. quin cadāt in stultiloquio vel mēdacio. Vnde de talib. dr̄ Eccl. 28. Ex ore fatui reprobatur parabola, eo ꝙ non dicit eā in tempore suo. Et Eccle. 21. In ore fatui verba inenarrabilia. Ideo bene docetur Ecclesi. 23. Indisciplinatæ loquelæ non assuescat os tuum. multi.n. casus in ea sunt. Quod tñ est cōtra multos, q̄ ita assueti sunt ad iurandum & mentiendum, quod vix possunt aliqualiter abstinere. Et sic ergo patet, quomodo peccatorum os septē pliciter variatur in malo. Hæc igitur de ore sufficiant. Vide supra de loqui, de labijs, de lingua &c.

Os Ossis

Cū ossa sint in corpe partes solidiores, & ad sustentationē fluxibilium carniū aptiores, inde est ꝙ p ossa possunt intelligi illi, qui rōne status & gradus in corpore ecclesię habēt subditos & fragiles sustinere, sicut sunt iudices, principes, magnates, prælati, religiosi, clerici & alij, qui inter alios debent esse virtuosi & perfecti, siue boni fuerint siue mali. Dicamus ergo, ꝙ ossa possunt significare in bono & in malo. In bono significāt viros virtuosos & pfectos. In malo vero significāt viros vitiosos & infectos. Dico ergo, ꝙ ossa significant hoies perfecti & virtuosi, & maxime ecclastici & plati, quia. s. isti in corpore ecclesiæ gerunt officiū ossium, alios. s. fouendo, & sustinendo, & ī bono, ne deficiant adiuuādo. ad Rom. 15. Debemus autē nos firmiores imbecillitatem infirmorū sustinere. Vt sic possim9 Christo dicere illud. 1. Paral. 11. Os tuū sumus & caro tua. Vbi aduerte, ꝙ viri perfecti possunt dici ossa. Sicut.n. ossa A

- Dura substantia componuntur,
- Neruis adinuicem coniunguntur,
- Carne exterius vestiuntur,
- Medulla interius imbuuntur,

Sic pro certo viri perfecti debent firmissime fundari per cōstantiæ fortitudinem [Os] Fortissime ligari per cōcordię firmitudinē [Sumus] Exterius velari per modestiæ mititudinē [Caro] Interius rigari per clementiæ plenitudinem [Tua] Quia pro certo charissimi, ad viros ecclesiasticos pertinet, quod habeant principaliter ista quatuor, videlicet

- Constantiæ stabilitatem [Os tuum inquit]
- Concordiæ charitatem [Sumus]
- Modestiæ carneitatem [Caro]
- Clementiæ medullitatem [Tua]

¶ Dico igitur primo, qđ in ossib. Ecclesiæ debet esse cōstantiæ fortitudo. Et hoc ēt datur intelligi cum dr̄ [Os] quia. s. sicut ossa de sua natura sunt alba, arida, insensibilia, duraq; & inde est, qđ faciliter nō corrūpunt, nec aqua molliunt, nec igne ēt flectuntur aut dissoluuntur, imo quamuis in medio carnium sanguinū & humorum habeant locum suum, nunquam B

quam tñ pp hoc destruuntur) sic viri iusti in corpore Ecclesiæ, & maxime religiosi, ecclesiastici & ꝓlati debent esse albi per continentiã, aridi per abstinentiã, insensibiles per patientiã, fortes & duri per constantiã. Infirmos.n. debēt sustinere; bona debent fortiter facere, & mala fortiter tolerare, & nunquã corrũpi, vel deficere, nec igne aduersitatis, nec aqua prosperitatis à bono immutari vel desistere, sed in bono ꝑseueranter & iugiter permanere [Os inquit] Et si sic fecerimus, Christus de quolibet nostrũ dicere poterit illud Gen.2. Hoc nunc os de ossib. meis, & caro de carne mea. Vñ ēt de ista durabili ossiũ spũaliũ cõstantia põt dici illud Exo.12 Os illius nõ cõfringetis. Qđ tñ est contra multos, q per auaritiã cõburuntur, per inuidiã corrũpunt, per tristitiã conterunt. Cõburunt (dico) per auaritiã. 3. Reg.43. Tulit ossa de sepulchris, & cõbussit ea super altare. Quia hodie ossa sepulchrorum, i. religiosi, & ossa altariũ. i. sacerdotes & clerici à diabolo cõburuntur per auaritiã. Iob, 30. Ossa mea aruerunt pro caumate. Item corrumpuntur per inuidiã, quia sicut dr̃ Proue. 14. Putredo ossium inuidiam. Item conteruntur per tristitiã & iracundiã. psal. Quasi leo sic contriuit oĩa ossa mea. Non sic charissimi, sed sit in nobis cõstatiæ fortitudo. Os inquit tuũ. ¶ Secundo dico, ꝙ in nobis debet esse cõcordiæ vicissitudo, ꝙ oñdit, cũ dr̃ [sumus] Sumus.n. denotat multitudinem aggregatam. Quia sicut multa ossa in corpore aggregantur, ita etiam ꝙ ossa quasi in omni membro plura simul & duplicata inueniuntur, ista insuper ossa neruis & tenaculis inuicem coniungunt, sic viri perfecti in ecclesia debent simul esse per concordiam & vnitatem, & debent inuicem coniungi & ligari per veram amicitiã & charitatem, vt sic dicat Ecclesia illud Iob. 10. Pelle & carnib. vestisti me, ossibus & neruis compegisti me. Vt sic de charitate & concordia talium ossiũ dicatur illud Eze.37. Accesserunt ossa ad ossa, vnumquodque ad iuncturam suã. Vnde ēt. 3. Reg.13. dr̃. Ponite ossa mea iuxta ossa viri dei. Quod est contra multos, qui ꝓculdubio non sunt ossa coniuncta per concordiã & charitatē, sed magis ossa disiuncta per odij diuisionē & cõtrarietatē, de qb. dr̃ Eze. 6. Dispergã ossa vestra circa aras vestras. Non sic, sed sit in nobis concordiæ vicissitudo [Sumus inquit] Vt sic nobis dicat dñs illud. 2. Reg. 19. Os meũ & caro mea vos. Et nos dicamꝰ
C illud. 2. Reg.5. Ecce os tuum & caro tua sumus nos. ¶ Tertio dico, ꝙ in nobis debet esse modestię mititudo, quod notatur cũ dicitur [caro] quia sicut videmus, ꝙ ossium duritia in omni parte corporis semper est carnis mollitie cooperta, sic vir perfectus quamuis in se sit qñq; durus, solidus, rigidus & seuerus exterius, tñ in coopertura. i. in apparentia. s. in verbis & in modis semper debet habere carnem, quæ naturaliter est mollis. i. modestiæ & benignitatis teneritudinē & dulcorem, vt sic possit dicere Ecclesia. Adhæsit os meum carni meæ. Quamuis hodie proculdubio de multis possit dici illud Iob. 19. Pelli meæ consumptis carnib. adhæsit os meum. Quia vere hodie ossa Ecclesiæ. s. ecclastici mali, nõ adhęrent carnib. exterioris benignitatis, sed magis pellib. soderaturarum vel subducturarum & carnalis voluptatis; vel pellib. q̃ inflatæ faciunt sonum. i. turgedini superbiæ, arrogãtiæ, & vanitatis. Non sic ergo, sed sit in nobis modestiæ mititudo &c. ¶ Quarto vero dico, ꝙ in nobis debet esse clementię plenitudo, & hoc ostendit cum dr̃ [Tua] Ossa.n. non seruiunt sibi solum, sed etiã alijs membris, quia. s. omnia illa membra habēt sustinere, ita ꝙ ossa magis proprie possunt dici esse aliorum quã sua. In quo notatur virtus clementiæ, quæ alios fouet, sustinet & supportat. Vir.n. pius non qđ suum est quærit, sed quod alterius. Vnde proprie vir pius nõ est suus, immo tuꝰ, q.a.s. in bonis tuis, vel aliorum solet gaudere, & in malis aliorum dolere. Vnde Esa.66. dr̃. Ossa vestra quasi herba germinabunt. Ossa.n. interius sunt naturaliter plena medulla, quæ. s. ipsorum siccitatem temperat, & eorum substãtiam nutrit pariter & humectat. Sic vere in ossib. spiritalib. i. in personis ecclesiasticis & perfectis, debet semper esse & abundare medulla pietatis interius, quæ ipsos debet irrigare, & cordialiter humectare. Iob. 2. Viscera eiꝰ plena sunt adipe, & medullis ossa ipsius irrigantur. Quod est contra multos, qui ꝓ certo non sunt ossa medullis plena per pietatem, sed potius sũt ossa dura, sicca & arida per incompassionis, duritiam, & siccitatem, de quo in psal. Ossa mea sicut cremium aruerũt. Nõ sic ergo charissimi, seu sumus

Ossa
- Medullosa per pietatem,
- Carnosa per benignitatem,
- Neruosa per charitatem,
- Dura seu virtuosa per cõstãtiæ firmitatē.

¶ Et sic patet quomodo ossa signant viros ꝑfectos & virtuosos. ¶ Sed adhuc dico, ꝙ ossa possũt significare viros D infectos & vitiosos. s. peccatores, & maxime illos, q in corpore diaboli locum obtinent principalem maiores. s. & potentes siue potentiores. Nota ergo, quod peccatores dicuntur

Ossa pp
- Duram soliditatem,
- Inanem vacuitatem,
- Siccam ariditatem,
- Carnis vicinitatem,
- Sensus nullitatem.
- Sonitus clamositatem.

¶ Quia proculdubio peccatores habent soliditatem obstinationis, vacuitatem imperfectionis, ariditatē indeuotionis, carneitatē deuotionis, insensibilitatem indiscretionis, clamositatem infamiæ & murmurationis. ¶ Dico ergo, q peccatores sunt ossa solida per obstinationem, quia. s. sicut ossa propter sui soliditatem & duritiã non facile penetrãtur, sic nec peccatores, propter duritiam suæ obstinatæ voluntatis facile ad pniam conuertuntur. Exo.12. Nec os ipsius confringetis. Et sicut videmus, ꝙ ossa nec aqua molliuntur, nec igne dissoluuntur, sicut faciunt cornu & vngues, sic pctõres obstinati aqua dulcis monitionis nõ possunt molliri, nec igne asperę correctionis dissolui. Et iõ proprie pctõres dñr ossa sepulta, quia. s. in sepulchro malæ consuetudinis sunt inhumana. Iosue. 24. Ossa Ioseph, quæ tulerant de ægypto sepelierunt in sychem. Itē isti sunt ossa vacua per imperfectionem Ossa.n. interius concaua sunt cõiter & vacua maiori parte. medulla.n. q̃ ibi est, non solet concauitatem replere ad denotandum, quod ossei peccatores vacui sunt omni bono. Iob. 33. Ossa, quæ tecta fuerant, nudabuntur. Item isti sunt ossa arida per indeuotionem, quia sicut ossa naturaliter arida sunt, & parum habent de humore, sic peccatores sicci sunt, & aridi, & humore deuotionis priuati. psal. Ossa mea sicut cremium aruerũt. Eze. 37. Ossa arida audite verbum domini. Et sicut videmus, qđ res arida cito comburitur, sic isti sicci, aridi & indeuoti, igne concupiscentiarum inflammantur faciliter. Similes ossibus leonis, quæ ita sunt arida & solida, qđ ex sui collisione ignē dicuntur emittere. Vt sic de istis dicatur illud 4. Reg.23. Occidit sacerdotes excelsorum, & combussit ossa humana. Itē dicunt, quod peccatores sunt ossa carni vicina per carnalem dilectionem. Sicut enim ossa ex omni parte carne inuoluuntur, sic peccatores ex omni carne. i. carnis voluptate teguntur. Iob 19. Adhæsit os meum carni meæ. Item isti sunt ossa insensibilia per indiscretionem & per incõpassionem. Ossa.n. nullam habent virtutem sensitiuam. Eorum enim dura substãtia non est, habilis ad hoc, quod delectationē sentiat vel dolorem. Sic vere isti non habent sensum discretionis, nec etiam sensum pietatis vel compassionis. Nihil enim sentiunt de his, quæ pertinent ad salutem, nec de miserijs aliorũ. Prouerb. 23. Verberauerunt me, & non dolui, vulnerauerũt me, & non sensi. Isti sunt ossa mortua, de quibus dicitur Matth. 23, quod sepulchra dealbata plena sunt ossib. mortuorum. Item isti sunt ossa clamosa per discordiam & murmurationem, quia. s. sicut ossa inuicem collisa faciunt strepitum, sic mali inuicem coniuncti faciunt, & generant dissensionis, & detractionis sonitum. De Behemoth.n. i. de diabolo dicitur Iob 40. quod ossa illius velut fistulæ æris sonantia. Et sic ergo E bene patet quod istis sex rationib. mali possunt dici ossa. Et sicut videmus, quod ossa quamuis in se non habeant nec sensum, nec motum in corpore tamen solent locum maximum occupare: sic mali quamuis nec motum bonæ operationis, nec sensum discretionis, nec compassionis habeant in corpore tamen ecclesiæ magnum locum tenent & occupant. Qđ bene figuratum est Ezec.37. vbi dicitur. Dimisit me spiritus in medio campi, qui erat plenus ossibus aridis. Et dicitur ibidem, quod extensa sunt super ea nerui, & carnes, & cutis, & spiritum non habeant. Quia vere charissimi, totus campus Ecclesiæ plenus est ossib. i. personis duris & aridis, indeuotis & sensibilib. qui proculdubio neruis diuitiarum carnib. deliciarum, & cute exteriorum opulentiarum hodie præ ceteris in Ecclesia sunt operti, spiritu tñ sancto & cælestibus gratijs sunt priuati. Vnde ibidem dicit. Filij hominis ossa hæc vniuersa domus Israel est. Sic ergo patet, ꝙ ossa signant homines malos & defectuosos. ¶ Si vis per ossa intelliguntur

interiores

interiores virtutes, carnem.i.fragilitatem nostram ne defluat sustinentes & maximè virtus fortitudinis & cōstātiæ, de quibus Prouer.16.Dulcedo animæ sanitas ossium.¶Vel si vis per ossa intelligūtur peccata,& maximè pctā duræ obstinationis & incōpassionis.Luc.24.Palpate,& videte, quoniam spiritus.i.homo spiritualis, carnem & ossa non habet.

A **Ostendere** Nota,ꝙ ostendere nihil aliud est,quā aliquid alicui reuelare,monstrare vel declarare. Vnde breuiter possumus dicere, ꝙ ostendere potest sumi in bono & in malo. Et quidem in bono possumus dicere,ꝙ est quædā ostensio diuina,qua Deus hoīb. ostēdit

Viam bonam quam teneamus,
Culpæ periculum quod caueamus,
Iram suam quam timeamus,
Inferni tormentum quod fugiamus,
Gratiam suam quam diligamus,
Locum tutum quem cupiamus.

Sicut.n.videmus, ꝙ sapiens medicus ostendit infirmo quid debeat facere,& à quibus debeat abstinere, & breuiter quicquid videtur sibi necessarium ad sanitatem recuperandā,ostendere sibi solet,sic Deus infirmis.i.pctōribus huius mundi solennem receptā dictauit.s. sacrā scripturam,in qua procul dubio hoīb.dilucide ostenditur quicqd est necessarium ad salutem.Ostendit enim nobis ibidem

Quid {
Tenendum,
Cauendum,
Timendum,
Horrendum,
Diligendum,
Eligendum.

¶Primo ergo dico,ꝙ iste nobis ostēdit qd debemus tenere. Quia.s.iste ē sicut elephas, q hoīem in nemore errātē inueniens solet eū pcedere,& ei viā ostendere,& eū si necesse sit,à dracone defendere. Sic vere Deus in silua huius mundi nos errātes à diabolo defendit,& viam mandatorum suorum nobis enucleat,& ostendit. Illud autem nō solum ostēdit in libro artificiali,sed etiam in libro naturali,hoc est dictu,in synderesi rōnis,in qua Deus descripsit nobis, & ostēdit de omnibus rebus mundi quid agendum;& quid fugiendum,& circa quod de necessitate salutis insistendum. Eccl. 17.Creauit illi sciam spiritus sensu impleuit cor illorū, bona & mala ostendit illis. Et Eccl.18.dr̄. Ostendit illis viā æqtatis. Ostendit ergo quid debemus tenere. ¶Secundo dico, ꝙ iste ostendit quid debemus cauere. Sicut.n. medicus ostēdit infirmo cibos grossos & contrarios,à quibus abstineat, sic Deus ostendit,quæ sunt mala & peccata,vt ipsa homo fugiat,& caueat. Et istā offensionē petebat.Iob.15.dicens domino. Responde mihi,quātas habeo iniquitates & peccata?
B scelera mea & delicta ostende mihi.¶Tertio ostendit nobis quid debemus timere,quia scilicet nos debemus timere,

Dei potentiam & auctoritatem,
Dei iustitiam & seueritatem,
Dei scientiam & subtilitatem,

Nobis igitur timenda ostenditur dei potentia,quæ est insuperabilis Luc. 12. Ostendam aūt vobis quē timeatis. Timete eum,qui postquam occiderit,habet potestatem mittere in gehēnā. Et Iob.13.Contra foliū,quod vēto rapitur ostendis potentiam tuam,& stipulam siccam persequeris. Item Dei iustitiā, q̄ est irrefragabilis,& maximè ille rigor & illa iustitia, quam quotidie nobis ostendit penarum & tribulationum immissione est timendus, quia.s. signum est, quòd Deus propter peccata nostra nobis irascitur,vel quia ne peccemus, ad nos terrendum nobis tribulationibus cōminatur. Quod bene figuratur Exo.19.vbi Deus ad terrorem incutiendum & ad timorem suum hominibus imprimendum dando legem suam ostendit populo Israel multa terribilia,scilicet

Ignem ardentem,
Montem fumigantem,
Tubam clamantem.

De quo dicitur Deut.4. De cælo audire te fecit vocem suam,vt doceret te,& in terra ostendit tibi ignem suum maximum,& in ps. Ostēdisti mihi tribulationes multas & malas,et cōuersus viuificasti me &c. Item timēda est dei scientia infallibilis,seu deceptibilis. Iob.11.Vtinā Deus loquereť tibi, & ostēderet tibi secreta sapiētiæ suæ,& ꝙ multiplex sit lex eius. Ostēdit ergo Deus,quid debemus timere. Ipse.n.est sicut auriga,q ostendit virgā equo pigro,vt timore ipsius celerius vadat. Sic Deus virgā tribulationum & correctionū suarū nobis ostendit,vt eū timeamus,& vt timore eius à malo abstineamus,& ī via morum celerius procedamus.psal. Ostendisti populo tuo dura potasti nos vino cōpūctionis.¶Quarto dico,quòd Deꝰ nobis ostēdit qd debemus horrere,et hoc est qñ ostēdit nobis periculum æternæ damnationis, & pænas & miserias damnatorum. Teste enim Pli. Phalangiū est genus araneæ,cuius ictus acerbior est,quam vespæ. Est tñ remediū cōtra morsum ipsius,ꝙ vna alia talis aranea mortua ostendatur sic percusso. Et ideo tales araneæ mortuæ ex industria seruantur,vt percussis ab alijs pro remedio ostendantur. Sic vere loquendo spūaliter,cū araneæ.i.mali hoīes nos lædāt infestent,& percutiant multipliciter in hoc mundo, summum nobis est remedium,ꝙ vnā aliā araneā mortuam videamus.s.ꝙ mortem aliorū malorum & eorum dānationem & pęnam sagaciter attendamus. Et ideo in scriptura Deus nobis mortuas araneas.i.mortes malorū ostendit,& insinuat,vt dolorem,quem ab eis vel eorum socijs sustinemus,in nobis temperet,& leniat. Vnde ipse dicit Apoc. 17.Veni,ostendā tibi dānationem meretricis magnæ. Ostēdit ergo Deus,quid debemus horrere.¶Sed quinto dico,ꝙ C
ipse ostendit nobis,qūo debemus gaudere,& istud est, quādo nobis ostendit beneficia sua, & maximè quando mīam suam nobis dignatur ostendere.s.nos corrigendo,& de salute nostra curam gerendo. Et istud petebat Dauid in ps.dicens. Ostende nobis domine mīam tuam,& salutare tuū da nobis. Ipse est.n.sicut caladrion auis albissima,q̄ ostendens faciē infirmo,signum est,ꝙ sanabitur,si vero dorsum ei ostēderit,morietur. Quia vere illi solum, quibus Deus ostendit faciem suæ gratiæ & mīæ,sanantur,& saluantur.ps.Ostende faciem tuā,& salui erimus. Illi vero,quibus dorsum suæ indignationis ostendit,illi.s.de quorum salute nō curat,sed dimittit eos ire ſm desideria cordis eorum,tales dico dānantur & moriuntur. Hie.18.Dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et ideo faciem diuinæ mīæ & gratiæ petebat Moyses Exod.33.Si ergo inueni gratiam in conspectu tuo,ostende mihi faciem tuam vt sciam te,& inueniā grām ante oculos tuos. Et illud Cant.2.Ostende mihi faciem tuam &c. Vide supra de facie. Ostendit igiť Deus, qūo debemus gaudere.¶Sexto dico, ꝙ ipse nobis ostendit, qūo debemus ardere. Et istud est,quādo ostendit nobis gaudia beatorum. Ista.n.nobis in scriptura ostenduntur, vt ad ea concupiscenda ardor nostri animi accendatur. Ideo ipse dr̄ Apoca.20.Veni ostendam tibi nouam nuptam sponsam agni. vnde Sapi.10.Iustum deduxit dominus per vias rectas,& ostendit illi regnum Dei. Vide supra de deducere. Apoc.22.etiam dr̄. Ostendit mihi Angelus fluuium aquæ viuæ,splendidum tāquam crystallum. Vide eā supra de aqua. Et sic breuiter dico,ꝙ Deus ostēdit nobis oīa necessaria ad salutem,& propter hoc ex ostensione talium homo debet ad bonum conuerti, & à malo se diuertere & auerti. Hier. 31.postquam ostendisti mihi percussi fœmur meum &c. Sic ergo patet,ꝙ est quædam ostensio diuina.¶Sed adhuc possumus notare,ꝙ sicut ex scriptura habemus, res possunt & D
solent hominibus multis rationibus ostendi,videlicet

Ad {
Timorem incutiendum,
Amorem alliciendum,
Stuporem efficiendum,
Pietatem eliciendum,
Remedium adijciendum,
Exemplum perficiendum,
Omne dubium eijciendum.

Dico ergo, ꝙ res ostendiť,vt timor incutiať. Et sic oñdit nobis Deus seueritatem iustitiæ suæ p mundi tribulationes,& per pctōrum dānationes.ps. Ostendisti populo tuo dura. Itē vt amor adijciatur,sicut de diabolo legimus, ꝙ ipse ostendit Chr̄o oīa regna mundi,dicens. Hæc oīa tibi dabo,si cadens adoraueris me.sicut dr̄ Matt.4.& Luc.4. Sic ēt Deus ostēdit nobis bona sua spūalia & æterna,vt ad ipsa amanda & affectanda corda nostra alliciat,& inducat,Exo.33. Ego ostendam oē bonum tibi. Vnde ēt Deut.34.dr̄, ꝙ Deus ostendit Moysi oēm terrā galaad. vnde ēt Hester.j.dr̄, ꝙ Assuerus fecit grande conuiuium &c.vt ostenderet oībus diuitias regni sui. Item vt stupor efficiatur.sicut dr̄ Hester.1.ꝙ Assuerus voluit oībus populis ostendere pulchritudinem Reginæ vasthi,vt.s.ex tāta pulchritudine mirarentur hoīes & stuperent. Sic ēt facit nobis Deus,quia.s.quotidie ostendit nobis virtutem mirabilium suorum, vt ex eorum cōsideratione in stuporem & admirationem veniamus. Mich.7. Secundum diem egressionis eius de terra ægypti ostendam ei mirabilia. Item ostendiť res,vt pietas eliciať. Et sic ostendunt miseri vincula & vlcera, vt ad pietatem & compassionem possint corda intuentium commouere. Sic & nos debemus ostendere,

ostédere,& allegare Deo miserias fragilitatis nostræ, vt ipsum ad miam inclinemus,vt sic nos ostendamus ei nostram miseriam,ad finé,vt ipse nobis ostendat misericordiã, sicut petebat ille,qui dicebat Deo.Hester.14.Ostéde te nobis in tpe tribulationis.Ité ostenditur res,vt remedium adhibeaẽ. Sic ostédere nos debemus sacerdotibus per confessionem. Exemplo infirmorum, qui libenter ostendunt medicis vere cundas infirmitates,vt ab ipsis percipiant curationẽ.Vñ dñs præcipit Luc.17 Ite ostédite vos sacerdotibus.Item ostenditur res,vt exemplariter perficiatur.Et sic nobis ostendũtur facta antiquorum bonorum, vt ad ipsorũ imitationem moueamur vñ Ioan.10.Multa bona opera ostendi vobis.Exemplo elephantum, quibus sanguis ostenditur, vt ad prelium animentur.1.Machab.6.Ostenderũt elephantibus sanguiné vuæ & mori.Item ostenditur res,vt veraciter esse sciatur.Et sic dominus apparens Thomæ ostendit ei manus & latus, sicut dicitur.Io.20.Et sic patet, quomodo ostendere diuersi-
B mode in bono sumitur ĩ scriptura.¶Sed adhuc dico, ꝙ ostẽdere potest sumi in malo.Et sic ostendere signat scilicet

Hypocrisim & deceptionem,	Dico ergo,ꝙ est vnũ
Iactantiam & elationem,	ostẽdere hypocrisis
Malitiam & detractionem.	& deceptionis, quia.

s.hypocritæ semper volunt exterius bonam conuersationẽ ostendere,vt cordis sui nequitiam valeát occultare. Similes cerastæ, qui ostẽdit caput arietinũ,& occultat corpus serpẽtinum.vide supra de hypocrita.Iõ talibus dicitur Hiere.2. Quid niteris bonam ostendere viam, vt quæras dilectionẽ? Itẽ est ostẽdere iactãtiæ & elationis.Et isto modo sunt multi,qui oĩa bona sua & virtutes & diuitias, et alia qcũq; alijs per iactãtiam manifestant, sicut de Ezechia legimus Es.31. ꝙ nũcijs regis babylonis ostẽdit oẽs thesauros suos & qcquid secretũ erat in domo sua. Itẽ est vnũ ostẽdere malitiæ & detractionis.Et isto modo detractores ostẽdũt oib.& declarãt qcquid sciũt in alijs esse mali. Naũ. 3. ostendam cunctis gentibus nuditatẽ tuã sufficit. Vide supra de Apparere.

A **Ostium** Nota, ꝙ ostiũ idẽ est,quòd porta vel ianua, hoc est dictũ , illud cum quo ostium vel ianua clauditur,verumtamen sæpe sumitur pro vtroque.s.pro clausura et pro apertura. Est ergo ꝓprie illa pars domus,ꝑ quam domum ingredimur, vel illud a quo ingredi,vel egredi impedimur.Notemus ergo,quòd in scriptura inueniuntur generaliter loquendo,

Ostia { Anteriora, Exteriora, Interiora, Posteriora, Inferiora, Superiora. } Ostia anteriora sunt sagaciter custodiẽda,& ista sunt ostia sensuũ , q̃ sunt quatuor.s.oculi,os aures,et nares.Dani.13.Ostia pomerij claudite. Ostia exteriora sunt aperienda,& ista sunt

C ostia domorum nostrarũ materialiũ, quæ proculdubio gratia hospitalitatis debent cũctis ĩtrare volẽtibus aperiri.vnde Iacob. 31.Foris nõ mãsit peregrinus ostium meum viatori patuit.¶Ostia interiora sunt manifestãda.Et ista sunt ostia cordium,quæ.s.debẽt esse aperta Deo ꝑ cõfessionem,orationem,laudem & gratiarum actionẽ,quia si sic aperiuntur, dominus faciliter subintrat ꝑ suæ gratiæ infusionem.vnde Apoc.3.Ecce sto ad ostium,& pulso , si quis aperuit ianuam,intrabo ad illum,& cœnabo cũ illo , & ille mecum.¶Ostia posteriora sunt introeũda , et ista sunt ostia mortis,quæ necesse habemus finaliter ingredi. Ista.n.in præsenti ꝑ cõsiderationẽ debemus videre, vt ipsa finaliter possimus securius ĩtroire. Et de isto dr̃ Ge.18.Apparuit dñs Abrahã sedẽti in ostio tabernaculi. ¶Ostia inferiora sunt expauescenda,& ista sunt ostia inferni, qui ita stricta sunt, ꝙ nulli postquã intrauerit,possunt amplius aperiri.Vñ de auaris dãnatis dr̃ Iob.38.Circundedi mare terminis, & posui vectem & ostia. ¶ Ostia superiora sunt concupiscenda, et ista sunt ostia,q̃ proculdubio summe debemus cõcupiscere introire. de quo Eze.41.Duo ostia erant in tẽplo. Templũ.n.Ecclesię duo hẽt ostia,vnũ.s.in Ecclesia militante,& istud est ostiũ fidei Dei,de quo Act.14.dr̃,ꝙ Deus aperuit gẽtib.ostiũ fidei. Vel ẽt istud ostiũ põt dici Xps vel platus,ꝑ quod oẽs debẽt Ecclesiã ingredi per iustã & debitam promotionem & vocationẽ,quia sicut dicitur Ioan. 10. Qui nõ intrat per ostiũ in ouile,ille fur est & latro.Quod est cõtra illos, qui pce vel pretio intrauerunt. Christus enim est ostiũ Ecclesiæ. vnde Ioã.10.Ego sum ostium,per me si quis introierit,saluabitur

Aliud ostium est in Ecclesia triũphante,de quo Can.5.Pessulũ ostij mei aperui dilecto meo.¶Dicamus ergo breuiter B cæteris generibus ostiorũ dimissis, ꝙ duo sunt genera spiritualiũ ostiorũ,videlicet cor,qd' est interius & sensus,q̃ sunt exterius.Istis ergo portis debemus ostia facere , ne aliquod pctm̃,vel aliqua mala cõplacentia possit vsq; ad aĩã trãsire. Istud aũt ostium debet esse virtus discretionis,q̃.s.sensus & corda dẽt taliter claudere,ꝙ ibi nõ possint aliqua nociua subintrare. Apes.n. ostia aluearis sui strictificãt & liniũt ea succis amaris qñ vidẽt ea nimis larga,& hoc ne subintrẽt aĩalia venenosa.Taxus ẽt ostium cauernæ suæ, per quod videt vẽtum flare,cum cauda villosa solet obstruere,ne ventus possit ĩgredi vel nocere.Diuites ẽt cum vasa argentea possidẽt currũt ꝑ domũ,& solent ostia sua optime claudere,ne forte fures possint subripere,vel auferre. Sic ꝓculdubio cũ ad intrãdũ aĩã nostrã plures sint ianuæ seu portæ.s.cor & sensus corpis ostiũ prudẽtię debem⁹ ibi ponere,& clausurã circũscriptiõis apponere,q̃ nullũ nociuũ dimittat ĩtrare,et nullũ bonũ dimittat ꝑdere,vel exire. Vñ bene cõsulit Es.36.Vade populus meus intra in cubicula tua, claude ostia tua sup te Vbi aduerte ꝙ ista ostia debet quandoque

Apertius aperiri,quia dicitur.[Vade intra]
Aptius præparari, quia dicitur.[Cubicula]
Attentius custodiri,quia dicitur[Claude &c.]

¶Primo ergo dico,quòd ista sunt ostia,quæ debemus ĩterdũ reserare,quod ostendiẽ ibi.[Vade & intra.]Vide supra de intrare & ingredi.Ostium.n. quod semper est clausum , nihil valet necesse est.n.ꝙ aliquotiens aperiatur, sicut de ostrea marina patet,quæ quamuis in mari existẽs clausissimã se teneat,ne aqua amara ipsam sub intret,interdum tñ ad rorem cæleste se aperit,& ipsum ĩ se recipiat,atq; haurit.Sic et nos licet ꝑ maiori parte ostia cordis & sensuum debeamus clausa tenere per discretã custodiam,ne forte aqua amara bonorum temporalium per aliquam malam concupiscentiã vsq; ad voluntatem subintret, ipsa tñ quandoque debemus aperire,& ad bona opera dilatare.[Vade inquit & intra]. Aperiatur ergo cor ꝑ dilectionem, vt intret dñs gratiam infundendo.Apoca.3.Ecce sto &c.vt supra.Aperiatur oculus per compassionem,vt ĩtret miseria pauperum animum afficiendo Apoc.3. Ecce dedi tibi ostium apertum, sciens quoniam modicam habes virtutem. Ita debent diuites dicere pauperibus,qui ostium occultorũ dñt aperire ad miserias pauperum intuendas,vt duo oculi talium sint illa duo ostiola,de quibus dicitur.3.Re.6.ꝙ Salomon fecit in tẽplo duo ostiola de lignis oliuarum. Istos tamẽ q̃nq; claudit auaritia , ꝙ nihil possunt videre,exẽplo illius,qui dicebat amico volẽti accõmodare tres panes.Lu.11.Noli mihi molestus esse ostia mea clausa sunt & pueri mei mecum sunt in cubili.Item aperiatur os per bonã locutionem,orationem,cõfessionẽ,& gratiarum actionem.ad Collos.3.Aperiat mihi sermonis ostiũ Item aperiatur aures per omnium bonorũ auditionẽ,& per obedientiæ executionẽ. Act.14.Aperuit gẽtibus ostiũ fidei Istud autem ostium est auditus,qa sicut dr̃ Rom. 10. Ergo fides per auditum . Istud tamen ostium claudit obstinata.s. illis,qui aures cordis nolunt ad audiendum vtilia aperire. Mar.25. Aduoluit lapidẽ ostium monumenti . Lapis enim duritiam obstinationis designat.Item aperiamus nares ꝑ deuotionem.Mat.6.Intra in cubiculũ tuum,& clauso ostio ora patrẽ tuũ.Et sic poterit nobis dici illud Act.15.Aperta sunt omnia ostia.[Vade igitur & intra]. Patet ergo , ꝙ ista sunt ostia,quæ debemus interdũ reserare.¶Secundò dico,ꝙ ista C sunt ostia,q̃ debemus interdũ præparare.Et hoc ostendiẽ cũ dr̃[In cubicula].Cubicula.n.diuitum honeste parantur,mũde seruantur,secretè tenentur . Sic cor & sensus nostri qui sunt ostia spiritualia,debent virtutibus præparari,mundissime seruari,& secretè,& humiliter teneri.Iudith.13.Clausit vaga ostia cubiculi.¶Tertio dico,ꝙ ista sunt ostia,quę debemus interdũ obserare. Sicut enim ostia camerę regis & papæ diligenter clauduntur, seris & vectibus obserant, sic qa rex noster Chrs in camera cõsciẽtiæ dormit, necesse est, vt ostia sensuum claudamus , & quòd ipsa ꝑ discretã custodiã obseruemus[Claude inquit ostia sup te.]Vide supra de claudere.4.Regum.4.Clausit ostiũ super se & sup puerũ . Quod bene figuratur in arca Noe.Ge.6.vbi dr̃. Ne aq̃ diluuij subintrarent,clausit de foris ostium dominus.Et nota,quòd ꝑ

clausuram

clausurā istorū ostiorū,i.sensuū exteriorū,& affectuū interiorū,secretius dñm exoramus,securius demonē prosternimus, virilius vitia fugamus.de orando.n.dñm dr̄ Matt.6.Tu aūt, cum oraueris,intra cubiculū tuū,& clauso ostio &c.De ꝓsternendo diabolū dr̄ Iud.3.qđ Aioth clausis diligentissimē ostiis occidit Eglon regem Moab.De excludēdo vero peccatum dr̄.2.Reg.13.Eiice eam,& claude ostiū post eā.Ista tñ sunt cōtra multos,quorē ostia sensuum oīb.vitijs sunt aperta,ita ꝙ nullū malū desideriū repellitur,sed sicut domus sine ostio oīb.malis cōplacentijs aperitur.Et ideo sicut castrū carens ostiis statim ab hostib.potest capi,& destrui,& occupari,sic cor & sensus nostri ostiis & valuis discretionis carētes,à demonib.capiuntur,& per diuersa vitia dissipant.Hie.49.Non ostia,non vectes sunt eis,soli habitant,& erunt cameli eorum in direptionem,& multitudo iumentorum in ꝑdā.Et Act.16.dr̄.Aperta sunt oīa ostia.Non sic ergo,sed habeamus ostia prudentiæ,quæ custodiant bona interiora, & claudant vitia exteriora.Et in quolibet ostio sint timor Dei ostiarius,qui aliquando pctm̄ non dimittat intrare,quia sicut dr̄ Eccl.1.Timor domini expellit peccatum.Et.2.Esdræ.7.Ostiarij erant per singulas ianuas.Patet ergo,quod ostia cordis & sensuum sint interdum obseruanda & hæc de ostio sufficiant.Vide supra de,ianua,intrare,ingredi,exire,claudere,aperire & infra de porta.

A OVIS. Nota,ꝙ oues cum sint animalia debilia, & omni astutia naturali carentia,vt breuiter me expediam ꝑ oues possum significare bonos & malos.Boni enim oues sunt dominici gregis,mali vero sunt oues diabolicæ societatis.Breuiter ergo dicamus,quod per oues intelliguntur boni subditi & perfecti.Ouis.n.est animal valde subditum,& viris bonis applicatiuum.Nunquam enim inueniuntur oues siluestres,sicut inueniuntur de alijs generib. animalium aliqua siluestria.Semper enim sunt

Oues { Hominibus subiugatæ,
In gregibus adunatæ,
Domesticæ generatę.

¶Sic vere boni subditi alijs subiugātur per obedientiā.Ioā.20.Oues meæ vocē meam audiunt.In gregibus adunantur per concordiā Esa.11.Leo & ouis simul morabuntur.Domesticæ cōuersantur per patientiam.Esa.53.Sicut ouis corā tondente se obmutescet.Et possumus notare breuiter,quod oues dominici gregis,i.boni simplices & subditi sunt aīalia timorosa,& animalia fructuosa:sunt dico timorosa. Ouis.n.vltra modū timet lupum ,timet etiam suorum pedum strepitum,quia ꝺm aliquos multum curreret,nisi audiens strepitum pedum suorum timeret.Sic vere boni subditi debent esse timorosi,quia procul dubio lupum infernalem valde debent timere exterius,& strepitum pedum suorum,i.inordinatum appetitum affectionum suarum debent timere interius.Non minus.n.timent viri iusti strepitus cogitationum interiorum,quam tentationes insultuum exteriorum. Bellū n.domesticum & ciuile,citius destruit vrbem,quam extrinsecum vel hostile,& ideo vtrūq; timendum,& ab vtroq; quātum poterimus præcauendum.Quod bene figuratur Gene.30.vbi dicitur,quod ad aspectum virgarum oues tales fetus concipiebant quales pastor earum volebat.Quia vere dum virga furoris Dei.s.diabolus,per timorem respicitur fruct⁹ bonorū operum concipitur.Est etiam ouis,vt dictū est,animal fructuosum,quia.s.in oue nihil est, quin sit fructuosum & vtile.Ista.n.(vt cōiter)omni anno fetum & quandoq; duplicem solet portare.Et breuiter fetus eius est vtilis ad comedendum,lana est vtilis ad vestiendum,pellis est vtilis ad scribendum,fimus est vtilis ad terram impinguandum.Sic vere fetus & fructus operum ipsorum simplicium subditorum sunt vtiles,vt ab alijs comedatur per imitationem.Lana suæ conuersationis est vtilis,vt ab aliis induatur per exēplarē cōformationē.Pellis vero suę conscientiæ vtilis,vt a ꝑlatis scribatur per informationē.Stercus vero bonorum suorū tēporalium vtile est ad terrarum,i.pauperum impinguationē & nutritionem.Et ideo breuiter de talib.ouibus dicitur in ps. Oues eorum fetosę,abundantes in egressibus suis boues eorum crassæ.Et sic dominus poterit de nobis dicere illud,qđ dixit Iacob Esau fratri suo Gen.33.Nosti quod paruulos teneros,oues & boues fetas habeam mecum. Vbi ostenditur, quod sicut oues sunt naturaliter cæteris animantibus

Corpore minores, B
Carne molliores,
Mente mitiores,
Fructu pleniores,
Gregis amantiores.

Sic dico,ꝙ spiritualiter debemus esse,s.per humilitatē modiciores[Paruulos]Per pietatem humidiores[Teneros]Per patientiam benigniores[Boues]Per redundantiam fertiliores[Fetas]Per amicitiam sodaliores[Mecum].¶Dico ergo primo,quod nos debemus esse per humilitatem modicissimi,qđ ostenditur cum dr̄[Paruulos] Sicut.n.oues respectu aliorum animalium,quæ in adiutorium humano generi data sunt,animalia corpore valde modica sunt tamen cæteris magis vtilia sunt,sic vere humiles in sui æstimatiōe sunt valde modici,sunt tñ in vtilitate virtutū præ cæteris valde magni[Paruulos inquit]Iuxta illud.Nolite pueri effici sensib. sed malitia paruuli estote.1.ad Cor.14.Nam sicut oues præ cæteris animantibus homini sunt subiectæ,ita quod ad volūtatem pastoris ducuntur,& vbi voluerit reponuntur, sic & nos ita debemus esse humiles & subiecti,quod ad volūtatē pastoris vel prælati nostri debemus duci,& sine rebellione sibi obedire & subijci.psal. Qui deducit velut ouem Ioseph. vnde Io.10.dicitur de pastore,ꝙ cum proprias oues emiserit,ante eas vadit,& oues illum sequuntur,quia sciunt vocē eius.Quia proculdubio quando pastor vel prælatus gregē subditorum per bona opera præcedit grex ipsum per bona opera sequitur & succedit.Teste.n.Gre.Cum pastor ꝑ abrupta vitiorum graditur,necesse est,vt in præcipitium grex labatur.Simus igitur per humilitatem modicissimi[Paruulos inquit].¶Secundo dico,quod nos debemus esse per pietatē humidissimi & compassibiles[Oues inquit]Nullus est.n.animal ita tenerum & passibile sicut ouis, significans ꝙ si oues gregis domini esse volumus,humidi & teneri per pietatē & compassionem esse debemus.Faciliter.n.debemus pati miserias aliorum eis compatiendo. Vnde de ista teneritudine pietatis dr̄.2.Reg.17.Obtulerunt ei boues,oues,& pingues vitulos.Quia breuiter tales oues debent habere pinguedinem pietatis pro pauperibus nutriendis.Vnde in psal.Dedisti nos tanquam oues escarum,& in gentibus dispersisti nos q.d.nos ad dispergendum alijs bona nostra temporalia dispergimus.Oues.n.quæ niuem super se cadentem excutiunt uyemem transire possunt,illę vero,quæ niuem desuper se nolūt excutere,solent hyemis frigora non transire,sed ibi mortis periculo subiacere.Sic vere illi,q. niuem bonorum temporalium à se reiiciunt pauperib.erogando,hyeme mortis æternæ non timebunt.Illi autem istam niuem nō excutiūt, sed per auaritiam ipsam reseruant & custodiunt , hyemem mortis æternæ sine periculo non transibunt.Oues.n. istę debent pauperib.ministrare carnes ad comedēdum,lanam ad vestiendum,lac cōpassionis & dulcedinis ad ipsos benigniter consolandum.Et sic eis dicetur illud Deu.32.qđ pauperes sugent mel de petra,oleumq; de saxo durissimo,butyrū de armento,& lac de ouib.Simus igitur per pietatem humidissimi.¶Tertio dico,qđ si volumus esse oues Christi, nos debemus esse per patientiā solidissimi seu benignissimi[Boues inquit]Bos.n.est aīal patientissimum quamuis.n.sibi iniurietur,nunquā tñ cōsueuit lędere,vel mordere. Sic & nos debemus esse patientes,nec contra mundi iniurias reclamātes.Exemplo Christi de quo dr̄ Esa.53.Sicut ouis ad occisionem ductus est,& quasi agnus coram tondente se obmutescet.Vt sic nos computemur inter illos,de quib.dr̄ in ps.Propter te mortificamur tota die æstimati sumus sicut oues occisionis.Et hoc notatur,cum dr̄ boues,q̄a bos est aīal patiēs oneris & laboris.psal.Omnia subiecisti sub pedib.eius oues & boues vniuersas.& Iob.1.Boues arabant & asinæ pascebātur.Vide supra de Boue.¶ Quarto dico,ꝙ nos debemus esse per abundantiam fæcundissimi,quia.s.in fetib.& fructib. bonorum operum debemus esse abundantes,qđ notatur,cum dicitur[Fetas]quia oues fetę dñr illę,quæ sunt prægnantes, & ad fructificandū paratæ.psal.Oues eorum fetosæ. ¶Quinto vero dico,ꝙ nos debemus esse per amicitiā cōcordissimi, q̄a.s.sicut oues gregatim incedūt,& societatē diligūt,sic nos debemus gregatim per charitatē viuere,& societatē cōcordiam & amicitiā diligere.psa.Nos autem populus eius, &

oues

oues pascuæ eius Et hoc ostenditur cum dicitur [Mecum] quod est vocabulum signans societatem. psalm. Quoniam inter multos erat mecum. Et sic patet quinque rationibus quomodo n i bono possunt dici oues.¶Sed adhuc dico, qđ oues significare possunt in malo. Et sic dico, quod inueniuntur in scriptura scilicet

Oues { Segregatæ. Dissipatæ. Deuiatæ. Iugulatæ. }

Oues separat discordia Zach.13. Percutiam pastorem,& dispergentur oues gregis. Oues dissipat auaritia. Ezech.34. Factæ sunt oues meæ in deuorationem. Oues deuiat ignorantia Esa.54. Omnes nos quasi oues errauimus, vnusquisq; in viam suam declinauit oues vero iugulat inuidia. psal. Facti sumus sicut oues occisionis. Et multa inuenies exempla de ouibus supra in titulis diuersis. Vide infra in tractatu de Pastore.

FINIS

SERIES CHARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z, Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr.

Omnes sunt quaterniones, præter Rr, quinternio.

VENETIIS, Apud Hæredem Hieronymi Scotti.
M D L X X X I I.

59

Diction[illegible]

65

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm